

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

(Παλαιά και Καινή Διαθήκη)

Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Εμμ. Μπενάκη 50

ΑΘΗΝΑ

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσον
(στοιχειοθεσία, εκτύπωση, ηχοληψία, εκφώνηση)
και για οποιανδήποτε αιτία αναπαραγωγή εν όλω ή
εν μέρει της παρούσης μεταφράσεως ή των φιλμ
αυτής, χωρίς προηγούμενη (για κάθε αναπαραγωγή)
έγγραφη άδεια της εκδότριας
Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας

The Holy Bible in Today's Greek Version
with Deuterocanonicals

© 1997 Greek Bible Society
© Coloured Maps German Bible Society

GrBS-EPF-1999-10M-TGV053DC

ISBN 960-7847-02-4

ΕΡΑΤΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 772

Τῷ Ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Μιχαήλ Χρ. Χατζηγιάννη, Γενικῷ Διευθυντῇ τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ εἰρήνην παρά Θεοῦ.

Ἀσμένως ἐλήφθη ἡ ἐκ κοπιώδους ἐργασίας πολλῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων προκύψασα μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἑβραϊκοῦ κειμένου εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, δι' ἣν ἡ Μητέρα Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ συχαίρει τοῖς ἐντειλαμένοις καὶ ἐργασαμένοις αὐτὴν, θεωροῦσα ταύτην ὡς δυναμένην ἵνα συμβάλληται θετικῶς παρά τῷ εὐσεβεῖ λαῷ, τῷ ἔχοντι ἐπιστημονικὰ ἐνδιαφέροντα, πρὸς γνῶσιν, κατανόησιν καὶ οἰκείωσιν τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Ἀληθείας, μὴ δυναμένην ὅμως ἀντικαταστήσαι τὴν ἐν λειτουργικῇ καὶ γενικωτέρᾳ χρήσει παρά τῇ Ἁγίᾳ ἡμῶν Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἀπειρον Αὐτοῦ ἔλεος εἶησαν μεθ' ὑμῶν.

Λάληθ' Αὐγούστου ε'

Ὁ Διάσωρος εὐχόμενος

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ (και συντμήσεις)

Αβ	Αββακούμ	1155	Ιων	Ιωνάς	1143
Αγγ	Αγγαίος	1167	Κολ	Προς Κολοσσαείς	297
Αμ	Αμώς	1113	Α´ Κορ	Προς Κορινθίους Α´	233
Απ	Αποκάλυψις Ιωάννου	401	Β´ Κορ	Προς Κορινθίους Β´	255
Αρ	Αριθμοί	161	Κρ	Κριταί	293
Ασμ	Άσμα Ασμάτων	1007	Λευ	Λευιτικόν	123
Βαρ	Βαρούχ	1341	Λκ	Κατά Λουκάν	79
Α´ Βασ	Α´ Βασιλέων	415	Α´ Μακ	Α´ Μακκαβαίων	697
Β´ Βασ	Β´ Βασιλέων	457	Β´ Μακ	Β´ Μακκαβαίων	741
Γαλ	Προς Γαλάτας	269	Γ´ Μακ	Γ´ Μακκαβαίων	775
Γεν	Γένεσις	7	Μαλ	Μαλαχίας	1187
Δν	Δανιήλ	1433	Μιχ	Μιχαίας	1125
Δτ	Δευτερονόμιον	211	Μκ	Κατά Μάρκον	49
Εβρ	Προς Εβραίους	341	Μτ	Κατά Ματθαίον	3
Εκ	Εκκλησιαστής	993	Νμ	Ναούμ	1149
Εξ	Έξοδος	69	Νε	Νεεμίας	623
Επι	Επιστολή Ιερεμίου	1361	Οβδ	Οβδιού	1139
	Έσδρας ή Β´ Έσδρας	585	Πρμ	Παροιμιαί	961
Εσδ	Έσδρας	607	Α´ Πε	Επιστολή Α´ Πέτρου	367
Εσθ	Εσθήρ	645	Β´ Πε	Επιστολή Β´ Πέτρου	375
Εφ	Προς Εφεσίους	279	Πραξ	Πράξεις Αποστόλων	163
Ζαχ	Ζαχαρίας	1173	Ρουθ	Ρουθ	327
Ησ	Ησαΐας	1193	Ρωμ	Προς Ρωμαίους	211
Α´ Θεσ	Προς Θεσσαλονικείς Α´	305	Α´ Σαμ	Α´ Σαμουήλ	335
Β´ Θεσ	Προς Θεσσαλονικείς Β´	311	Β´ Σαμ	Β´ Σαμουήλ	377
Θρ	Θρήνοι	1349	Σειρ	Σοφία Σειράχ	1041
Ιακ	Επιστολή Ιακώβου	359	Σολ	Σοφία Σολομώντος	1019
Ιουδα	Επιστολή Ιούδα	397	Σφν	Σοφονίας	1161
Ιδθ	Ιουδίθ	661	Α´ Τιμ	Α´ Προς Τιμόθεον	317
Ιεζ	Ιεζεκιήλ	1367	Β´ Τιμ	Β´ Προς Τιμόθεον	325
Ιερ	Ιερεμίας	1265	Τιτ	Προς Τίτον	331
Ιησ	Ιησούς Ναυή	261	Τωβ	Τωβίτ	681
Ιλ	Ιωήλ	1133	Φιλ	Προς Φιλιππησίους	289
Ιω	Κατά Ιωάννην	127	Φλμ	Προς Φιλήμονα	337
Α´ Ιω	Επιστολή Α´ Ιωάννου	381	Α´ Χρ	Α´ Χρονικών	499
Β´ Ιω	Επιστολή Β´ Ιωάννου	389	Β´ Χρ	Β´ Χρονικών	537
Γ´ Ιω	Επιστολή Γ´ Ιωάννου	393	Ψλ	Ψαλμοί	791
Ιωβ	Ιώβ	911	Ωσ	Ωσηέ	1099

ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

1. Επειδή τόσο στη χειρόγραφη παράδοση του κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης, όσο και στην πρακτική των διαφόρων Εκκλησιών δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τη σειρά των βιβλίων, στην παρούσα μετάφραση τα βιβλία παρατέθηκαν κατά τη σειρά της κριτικής έκδοσης του κειμένου των Εβδομήκοντα (Ο΄) από τον A.Rahlfs.

2. Επειδή βάση για τη μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης αποτέλεσε το εβραϊκό πρωτότυπο, στην ονομασία των βιβλίων προηγείται η ονομασία του εβραϊκού και σε παρένθεση τίθεται η ονομασία των Ο΄. Π.χ.: Α΄ Σαμουήλ (ή Βασιλειών Α΄). Το ίδιο σύστημα ισχύει και για την αρίθμηση των Ψαλμών, όπου ο πρώτος αριθμός δηλώνει την αρίθμηση του εβρ. κειμένου και εντός παρενθέσεως η αρίθμηση των Ο΄.

Για άλλες, μικρότερες έκτασης τεχνικές διαφορές ανάμεσα στο εβρ. και στο ελλ. κείμενο, υπάρχουν σχετικές υποδείξεις στην εισαγωγή και στις υποσημειώσεις των επιμέρους βιβλίων.

3. Στη βάση των σελίδων του βιβλίου υπάρχουν πίνακες παραπομπών σε παράλληλα χωρία. Με έντονα στοιχεία δηλώνεται το χωρίο του κειμένου και ακολουθούν με λευκά στοιχεία οι παραπομπές σε άλλα παράλληλα χωρία με ανάλογο περιεχόμενο. Π.χ.: (στο βιβλίο ΓΕΝΕΣΙΣ:) Η ένδειξη «**2,24** Ματ 2,13-15· Μτ 19,5· Εφ 5,31» σημαίνει ότι τα χωρία με λευκά στοιχεία έχουν παράλληλο ή ανάλογο νόημα με το Γεν **2,24**.

4. Το κείμενο έχει υποδιαιρεθεί, για την ευκολότερη μελέτη, σε θεματικές ενότητες με αντίστοιχους τίτλους. Κάτω από μερικούς τίτλους, σε παρένθεση, σημειώνονται και οι παράλληλες περικοπές, όπου υπάρχουν τέτοιες, για συγκριτική μελέτη.

5. Όπου θεωρήθηκε αναγκαίο, αναφέρονται σε υποσημείωση διαφορετικές αποδόσεις κάποιας φράσης ή διαφορετικές γραφές αρχαίων χειρογράφων. Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου δίνονται επίσης σε υποσημείωση πληροφορίες εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα.

6. Πριν από κάθε βιβλίο υπάρχει σύντομη εισαγωγή και διάγραμμα του περιεχομένου του. Λέξεις που χρειάζονται επεξήγηση σημειώνονται με αστερίσκο (*) στην πρώτη εμφάνισή τους στο κεφάλαιο και εξηγούνται στο Γλωσσάριο, που παρατίθεται στο τέλος της έκδοσης.

Επίσης στο τέλος της έκδοσης υπάρχουν Συγκριτικοί Χρονολογικοί Πίνακες, πίνακας με το Ιουδαϊκό Εορτολόγιο, Πίνακας Μέτρων, Σταθμών, Νομισμάτων, και Χάρτες.

7. Στο κείμενο της Καινής Διαθήκης τα χωρία που προέρχονται από την Παλαιά, παρατίθενται με πλάγια στοιχεία (π.χ. Μτ 1,23).

Συχνά ο αναγνώστης θα παρατηρήσει διαφορές ανάμεσα στο παλαιοδιαθηκικό παράθεμα της Καινής Διαθήκης και στο αντίστοιχο παλαιοδιαθηκικό χωρίο. Οι διαφορές αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι οι συγγραφείς της Κ.Δ. παραθέτουν συχνά κείμενο της Π.Δ. το οποίο δεν συμπίπτει πάντοτε με το γνωστό σήμερα εβραϊκό κείμενο (π.χ. Μτ 3,3 και Ησ 40,3).

8. Για το μεταγραμματισμό των κυρίων ονομάτων ακολουθήθηκε η εξής αρχή: Τα ευρύτερα γνωστά ονόματα παρατέθηκαν κατά τη γραφή των Ο΄, ενώ για τα υπόλοιπα μεταγραμματίζεται το εβραϊκό όνομα.

Ι. Καραβιδόπουλος. Στην προηγούμενη ως άνω μεταφραστική εργασία, που είχε γίνει από το κριτικό κείμενο, είχαν μετάρχει, εκτός αυτών, και οι καθηγητές Σ. Αγουριδής και Β. Στογιάννος.

Η Ελληνική Βιβλική Εταιρία, παραδίδοντας τη μετάφραση αυτή στο αναγνωστικό κοινό, αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει όλους όσοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο συνετέλεσαν στην ολοκλήρωση του έργου. Τέλος, τόσο οι εκδότες όσο και οι μεταφραστές, έχοντας συναίσθηση ότι καμιά μετάφραση δεν είναι απαλλαγμένη αδυναμιών, αναμένουν κάθε καλοπροαίρετη παρατήρηση, ώστε να ληφθεί υπόψη σε μελλοντική επανέκδοση.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι όροι “Αγία Γραφή”, “Βίβλος”, “Ιερά Γράμματα” και άλλοι παρόμοιοι δηλώνουν στη χριστιανική παράδοση δύο συλλογές βιβλίων: μια αρχαιότερη, την “Παλαιά Διαθήκη” και μια νεότερη, την “Καινή Διαθήκη”, που αναφέρονται στην αποκάλυψη του Θεού μέσα στην ανθρώπινη ιστορία. Έτσι, η Βίβλος δεν είναι προϊόν ενός συγγραφέα ή μίας εποχής, αλλά περιλαμβάνει κείμενα που καλύπτουν μια μακράιωνη χρονική περίοδο, στα οποία αντικατοπτρίζονται οι γλωσσικές ιδιομορφίες και τα εκφραστικά μέσα τής κάθε εποχής, οι φιλοσοφικές, θεολογικές και θρησκευτικές ιδέες και αντιλήψεις, καθώς και τα κάθε φορά πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα. Όμως η Βίβλος δεν είναι μόνον ανθρώπινο έργο αλλά και θείο, καθώς δεν είναι προϊόν γραφείου, καρπός των θεωρητικών αναζητήσεων κάποιου διανοουμένου ή το κατασκεύασμα κάποιου ιερατείου, αλλά πίσω από κάθε βιβλικό κείμενο υπάρχει η αποκάλυψη του Θεού προς το λαό του ο οποίος τη βίωσε και διατήρησε ζωντανή στην παράδοσή του την εμπειρία της. Και είναι ακριβώς αυτή η εμπειρία της αποκάλυψης του Θεού μέσα στην ανθρώπινη ιστορία το κοινό στοιχείο που συγκροτεί τούτη τη συλλογή ποικιλόμορφων κειμένων σε ενιαίο σώμα και προσδίδει τη θαυμαστή της ενότητα σ’ αυτήν από το πρώτο μέχρι το τελευταίο βιβλίο της.

Με τον όρο “Παλαιά Διαθήκη” δηλώνεται το πρώτο μέρος της παραπάνω συλλογής θεόπνευστων βιβλίων, που αποτέλεσε την πρώτη Αγία Γραφή της αρχαίας χριστιανικής Εκκλησίας και που αναγνωρίζεται και από τον ιουδαϊσμό ως ιερή Βίβλος του (39 βιβλία). Ο όρος “διαθήκη”, που κατά κυριολεξία δηλώνει την τελευταία έκφραση της βούλησης ενός προσώπου, στη βιβλική γλώσσα αποτελεί απόδοση στα ελληνικά μιας εβραϊκής λέξης που σημαίνει “συνθήκη”, “συμμαχία”, “σύμβαση” ή “συμφωνία”. Εκτός όμως από το νόημα που μπορεί να έχει για τις ανθρώπινες σχέσεις, ο όρος χρησιμοποιείται στη Βίβλο ειδικότερα για να δηλώσει την ιδιότυπου χαρακτήρα συμφωνία που διέπει τις σχέσεις του Θεού με άτομα (Γεν 9,8εξ· 15,18· 17,1εξ) ή το λαό του Ισραήλ (Εξ κεφ 19-24) και στοχεύει στη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη σωτηρία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Έτσι, η συλλογή των βιβλίων που περιέχουν τις γενικές αρχές και τους όρους της “διαθήκης” αυτής ή αναφέρονται στις συνέπειες που απορρέουν από αυτήν, ονομάστηκε από την Εκκλησία “Παλαιά Διαθήκη”, σε αντιδιαστολή προς τη χρονικά μεταγενέστερη “Καινή Διαθήκη”, τη συλλογή των βιβλίων που αναφέρονται στην εκπλήρωση των επαγγελιών της παλαιάς και τη σύναψη της νέας “διαθήκης” δια του Ιησού Χριστού, η οποία θα διέπει στο εξής τις σχέσεις του Θεού με το νέο λαό του, τους χριστιανούς. Η σύναψη της νέας “διαθήκης” εξαγγέλλεται ήδη στην παλαιά από τους προφήτες της (Ιερ 31,31εξ), μια εξαγγελία που η Εκκλησία την είδε να εκπληρώνεται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού (Μτ 26,28· κ.ά.).

Η συγκρότηση της συλλογής των βιβλίων της Αγίας Γραφής, που ονομάζεται “κανόνας”, ακολούθησε μια μακροχρόνια και πολύπλοκη πορεία, η οποία, ιδιαίτερα για τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, δεν είναι σε όλες τις φάσεις της με βεβαιότητα γνωστή. Η αρχαία ελληνική λέξη “κανών” δηλώνει κάθε ευθεία ράβδο που χρησιμεύει για ευθυγράμμιση, το όργανο που χρησιμοποιείται για τη χάραξη ευθειών γραμμών (χάρακας) και μεταφορικά καθετί που χρησιμεύει ως μέτρο, πρότυπο, κριτήριο ή μια γενική αρχή.

Στην Καινή Διαθήκη (Β΄ Κορ 10,13εξ· Γαλ 6,16), αλλά και στην εκκλησιαστική γραμματεία του 3ου μ.Χ. αιώνα, ο όρος “κανών” δηλώνει την επίσημη παράδοση, διδασκαλία, κλπ., η οποία ρυθμίζει την πίστη και τη ζωή των χριστιανών. Από τον 4ο μ.Χ. αιώνα ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται και για τη δήλωση της Αγίας Γραφής, ως το μέτρο και κριτήριο της χριστιανικής πίστης και ζωής. Αργότερα η λέξη “κανών” πήρε τη σημασία της συλλογής, του καταλόγου των βιβλίων της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης.

Αν και αρκετά βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης αποτελούν προϊόν συλλογής κειμένων, όπως π.χ. το βιβλίο των Ψαλμών που συνιστά μια συλλογή ύμνων, προσευχών και άλλων ποιημάτων, οι απαρχές της συγκρότησης του “κανόνα” θα πρέπει να τοποθετηθούν στον 5ο π.Χ. αιώνα (εποχή Έσδρα), εποχή κατά την οποία διαμορφώνεται η συλλογή των βιβλίων του Νόμου (= Πεντάτευχος). Παράλληλα με το Νόμο άρχισαν να αποκτούν κανονική ισχύ και συλλογές λόγων των προφητών ή έργων που αναφέρονταν στη δράση τους ή αποδίδονταν σ’ αυτούς, καθώς επίσης ποιητικές συλλογές, σοφολογικά έργα, κλπ. Όπως μαρτυρεί ο πρόλογος της ελληνικής μετάφρασης του βιβλίου Σοφία Σειράχ (στχ 8-10. 24-25), ήδη κατά το 2ο π.Χ. αιώνα είχε συγκροτηθεί μια συλλογή των ιερών κειμένων του ιουδαϊσμού, η οποία περιλάμβανε τρεις ομάδες βιβλίων: “Νόμος”, “Προφήτες” και “Πάτρια” ή “Λοιπά Βιβλία”. Την ύπαρξη μιας τέτοιας συλλογής με τριμερή διαίρεση (“Νόμος”, “Προφήτες”, “Ψαλμοί”) υπαινίσσεται και η Καινή Διαθήκη στο Λκ 24,44. Ο κατάλογος των βιβλίων της ιουδαϊκής Βίβλου πήρε την οριστική του μορφή το 90 μ.Χ., κατά τη ραββινική σύνοδο της Ιάμνειας της Παλαιστίνης. Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει 39 βιβλία, τα οποία κατανέμονται σε τρεις ομάδες: “Νόμος”, “Προφήτες” και “Αγιόγραφα”. Στο “Νόμο” περιέχονται τα 5 πρώτα βιβλία της Αγίας Γραφής (Γένεσις, Έξοδος, Λευιτικόν, Αριθμοί και Δευτερονόμιον). Η ομάδα “Προφήτες” περιέχει δύο υποομάδες βιβλίων: “Προγενέστεροι” και “Μεταγενέστεροι Προφήτες”. Στην πρώτη υποομάδα κατατάσσονται 6 βιβλία (Ιησούς Ναυή, Κριτές, Α΄- Β΄ Σαμουήλ, Α΄- Β΄ Βασιλέων), ενώ στη δεύτερη 15 βιβλία (Ησαΐας, Ιερεμίας, Ιεζεκιήλ και τα 12 βιβλία των “μικρών” προφητών). Τέλος, η ομάδα “Αγιόγραφα” περιλαμβάνει τα βιβλία: Ψαλμοί, Ιώβ, Παροιμίες, Ρουθ, Άσμα Ασμάτων, Εκκλησιαστής, Θρήνοι, Εσθήρ, Δανιήλ, Έσδρας, Νεεμίας και Α΄- Β΄ Χρονικών. Η γλώσσα στην οποία γράφτηκαν τα βιβλία αυτά είναι η εβραϊκή, εκτός από ορισμένα τμήματα των βιβλίων Δανιήλ και Έσδρας που είναι γραμμένα στα αραμαϊκά, τη γλώσσα που μετά τον 5ο π.Χ. αιώνα έγινε καθομιλουμένη στο χώρο της Παλαιστίνης.

Για τη χριστιανική Εκκλησία η συγκρότηση του κανόνα της Παλαιάς Διαθήκης υπήρξε περισσότερο περίπλοκη. Ήδη από τον 3ο π.Χ. αιώνα είχε αρχίσει στο χώρο της Αλεξάνδρειας η μετάφραση εβραϊκών έργων στα ελληνικά. Την εποχή αυτή γίνεται η μετάφραση του Νόμου και ακολουθούν οι μεταφράσεις και άλλων βιβλικών έργων. Καρπός όλης αυτής της μεταφραστικής εργασίας υπήρξε μια μεγάλη συλλογή ιουδαϊκών έργων στα ελληνικά που είναι γνωστή με το όνομα “Μετάφραση των Εβδομήκοντα” (συμβολίζεται: Ο΄). Η συλλογή αυτή περιλάμβανε περισσότερα βιβλία από τα 39 που αποτέλεσαν τελικά την ιουδαϊκή Βίβλο και, μάλιστα, ορισμένα από αυτά ή μέρη αυτών δεν ήταν μεταφράσεις από τα εβραϊκά, αλλά γραμμένα πρωτοτύπως στα ελληνικά. Εκτός από τον αριθμό των βιβλίων, η παραπάνω συλλογή διαφοροποιείται από την εβραϊκή Βίβλο και στο θέμα της ονομασίας των έργων (π.χ. Α΄- Β΄ Σαμουήλ = Βασιλειών Α΄- Β΄, Α΄- Β΄

Βασιλέων = Βασιλειών Γ' - Δ', Α' - Β' Χρονικών = Παραλειπομένων Α' - Β'). Η ευρεία διάδοση της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα στον ελληνόφωνο ιουδαϊσμό της διασποράς διευκόλυνε σε πολύ μεγάλο βαθμό τη χριστιανική ιεραποστολή. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υιοθετηθεί η μετάφραση αυτή από την Εκκλησία ως η ιερή Βίβλος της, χωρίς ωστόσο να οριοθετηθεί από την αρχή σαφώς ο αριθμός των βιβλίων που αυτή περιέχει.

Η συγκρότηση ενός χριστιανικού κανόνα της Παλαιάς Διαθήκης προέκυψε από την ανάγκη να καθοριστούν τα βιβλία εκείνα που εκφράζουν αυθεντικά την πίστη της Εκκλησίας, ώστε να αποκλειστούν μεταγενέστερα ψευδεπίγραφα έργα, που περιείχαν μη αποδεκτές ή και αιρετικές διδασκαλίες. Παρ' όλα αυτά οι διάφορες τοπικές Εκκλησίες ακολούθησαν διαφορετικές πρακτικές στην αναγνώριση των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης, με αποτέλεσμα να μην υπάρξει ένας ενιαίος κανόνας ολόκληρης της χριστιανικής Εκκλησίας. Το μεγάλο σχίσμα μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας και αργότερα η Μεταρρύθμιση συνέβαλαν στο να παγιωθούν οι διαφορετικές παραδόσεις στο θέμα του κανόνα, με αποτέλεσμα οι τρεις μεγάλες Ομολογίες να δέχονται σήμερα διαφορετικό αριθμό βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης. Έτσι η παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας δέχεται ως "κανονικά" (= βιβλία που ανήκουν στον κανόνα), εκτός από τα 39 βιβλία της ιουδαϊκής Βίβλου (τα οποία όμως τιτλοφορούνται σύμφωνα με τους Ο'), 10 επιπλέον (Α' Έσδρας, Τωβίτ, Ιουδίθ, Α' - Β' - Γ' Μακκαβαίων, Σοφία Σολομώντος, Σοφία Σειράχ, Βαρούχ και Επιστολή Ιερεμίου), ανεβάζοντας τον αριθμό των βιβλίων σε 49. Εκτός από τα επιπλέον βιβλία, εκτενείς προσθήκες στα ελληνικά υπάρχουν και στα βιβλία Εσθήρ και Δανιήλ. Όσα βιβλία δεν συμπεριλαμβάνονται στον κανόνα (π.χ. Δ' Μακκαβαίων, κ.ά.) ονομάζονται "απόκρυφα". Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ακολούθησε ανάλογη πρακτική δεχόμενη τελικά 46 βιβλία, τα οποία διακρίνει σε "πρωτοκανονικά" και "δευτεροκανονικά". Στα πρωτοκανονικά έργα συγκαταλέγονται τα 39 βιβλία της ιουδαϊκής Βίβλου, ενώ στα δευτεροκανονικά τα βιβλία Τωβίτ, Ιουδίθ, Α' και Β' Μακκαβαίων, Σοφία Σολομώντος, Σοφία Σειράχ, Βαρούχ (+ Επιστολή Ιερεμίου), καθώς και οι ελληνικές προσθήκες στα βιβλία Εσθήρ και Δανιήλ. Τα βιβλία που δεν συμπεριλαμβάνονται στον κανόνα αυτόν (Α' Έσδρας και Γ' Μακκαβαίων) ονομάζονται επίσης "απόκρυφα". Τέλος, οι Εκκλησίες που προέκυψαν από τη Μεταρρύθμιση δέχτηκαν τον κανόνα της ιουδαϊκής Βίβλου με τα 39 βιβλία. Τα επιπλέον βιβλία που υπάρχουν στον κανόνα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας ονομάστηκαν "απόκρυφα", ενώ όσα δεν συμπεριλαμβάνονται σ' εκείνον "ψευδεπίγραφα" (π.χ. το Β' Μακκαβαίων είναι "κανονικό" για τους ορθοδόξους, "δευτεροκανονικό" για τους καθολικούς και "απόκρυφο" για τους διαμαρτυρομένους, ενώ το Γ' Μακκαβαίων είναι αντίστοιχα "κανονικό", "απόκρυφο" και "ψευδεπίγραφο"). Κοινό στοιχείο στους κανόνες όλων των χριστιανικών ομολογιών αποτελεί το σύστημα κατάταξης των βιβλικών έργων, που διαφέρει από εκείνο της ιουδαϊκής Βίβλου. Έτσι, τα βιβλία κατατάσσονται ανάλογα με το χαρακτήρα τους σε τρεις ομάδες, "Ιστορικά", "Ποιητικά - Διδακτικά" και "Προφητικά", αλλά η σειρά των βιβλίων ποικίλει στις διάφορες εκδόσεις της Βίβλου.

Πεντάτευχος

Τα πέντε πρώτα βιβλία της Αγίας Γραφής συνιστούν ενιαίο έργο που από τους Ιουδαίους ονομάζεται “Νόμος” (πρβλ. Σειρ Πρόλογος, 8.24· Μτ 5,17· Λκ 10,26· 24,44). Για πρακτικούς λόγους το έργο χωρίστηκε, πιθανότατα κατά τον 4ο π.Χ. αιώνα, σε πέντε σχεδόν ισομεγέθη βιβλία και έτσι προέκυψε η ελληνική ονομασία “Πεντάτευχος”^{*}.

Η ονομασία “Νόμος” δεν δηλώνει ότι το περιεχόμενο του έργου αποτελείται αποκλειστικά από νομικές διατάξεις, αλλά ότι αυτό συνιστά τον κανόνα της πίστης και της ζωής του λαού του Θεού, όπως αυτός διαμορφώθηκε μέσα από την ιστορία του. Έτσι το βιβλίο περιέχει μια πολυεπίπεδη αφήγηση που αρχίζει με τη δημιουργία του κόσμου από το Θεό, αναφέρεται στην προϊστορία της ανθρωπότητας και συνεχίζεται με την ιστορία των πατριαρχών του Ισραήλ (19ος- 18ος π.Χ. αιώνας), ενώ το μεγαλύτερο μέρος της είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση της προσωπικότητας του Μωυσή και του έργου του, καθώς και στην εξιστόρηση των περιπετειών του λαού του Θεού κατά τη μακρόχρονη πορεία του από τη δουλεία της Αιγύπτου προς την ελευθερία της Γης της Επαγγελίας (13ος π.Χ. αιώνας). Η αφήγηση αυτή διανθίζεται με πλήθος νομικών διατάξεων που καλύπτουν όλο το φάσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, αλλά και με ποιητικά κείμενα, γενεαλογικούς καταλόγους, κλπ.

Σε ολόκληρη την ιστορία της Πεντατεύχου, που αρχίζει με τη δημιουργία του κόσμου και τελειώνει με το θάνατο του Μωυσή, πραγματικός πρωταγωνιστής είναι ο ίδιος ο Θεός. Δεν είναι απλώς ο δημιουργός του σύμπαντος, αλλά και ο συντηρητής του, ο οποίος καλεί τον άνθρωπο σε συνεργασία μαζί του. Έτσι, ο Θεός εκλέγει ορισμένα πρόσωπα, με όχι πάντοτε ευνόητα για την ανθρώπινη λογική κριτήρια, για να δημιουργήσει ένα λαό, με τον οποίο συνάπτει συνθήκη (Διαθήκη) με σαφώς καθορισμένους όρους, ώστε να αποτελέσει το φορέα της ευλογίας του σε όλους τους λαούς της γης με σκοπό την τελική λύτρωση και σωτηρία όλων των ανθρώπων.

Πολλοί από τους λαούς της περιοχής είχαν τους νομικούς τους κώδικες που συντέθηκαν από τους διάφορους βασιλιάδες τους. Ο Μωσαϊκός νόμος είναι περιεκτικότερος όλων. Καθοδηγεί τους ανθρώπους, ώστε να ζήσουν, είτε στην προσωπική τους ζωή είτε ως μέλη της κοινότητας, ως λαός του Θεού σύμφωνα με το θέλημά του. Έτσι, ο ίδιος ο Θεός καθίσταται βασιλιάς του Ισραήλ, ο οποίος κυβερνά το λαό του και ο νόμος του καλύπτει όλους τους τομείς της ζωής. Η σύγχρονη διάκριση σε νόμους που αφορούν την κοινωνία και σε κανόνες που ρυθμίζουν τη θρησκευτική ζωή, σε υγειονομικές διατάξεις, σε ήθη, έθιμα και γενικά κανόνες καθημερινής συμπεριφοράς είναι άγνωστη στην Πεντάτευχο. Ο νόμος του Θεού λαμβάνει υπόψη του και ρυθμίζει όλες τις σχέσεις του ανθρώπου: με το Θεό, με το στενότερο (οικογένεια) και ευρύτερο (κοινότητα - έθνη) περιβάλλον του και ακόμη με τα ζώα, τη γη και γενικότερα τη φύση.

^{*} Με τη λέξη “τεύχος”, που μεταξύ άλλων σημαίνει και “δοχείο”, οι ελληνοφώνοι Ιουδαίοι της Αλεξάνδρειας δήλωναν τα κυλινδρικά δοχεία μέσα στα οποία φυλάσσονταν τα πέντε βιβλία (= κύλινδροι από πάπυρο) του Νόμου.

Την αιώνια ηθική αξία του νόμου αυτού θα υπογραμμίσει και ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος, όταν του ζητήθηκε να τον συνοψίσει (Μτ 22,37-39), θα παραθέσει δύο χωρία της Πεντατεύχου: *“Να αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου με όλη την καρδιά σου και με όλη την ψυχή σου και με όλον το νου σου”* (Δτ 6,5) και *“Να αγαπάς το συνάνθρωπό σου όπως τον εαυτό σου”* (Λευ 19,18).

Εισαγωγή

Το πρώτο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης φέρει, σύμφωνα με την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄), τον τίτλο “Γένεσις” (= απαρχή, δημιουργία), ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο, κατά αρχαία συνήθεια των λαών της περιοχής, τιτλοφορείται, όπως και τα υπόλοιπα βιβλία της Πεντατεύχου, από τις πρώτες λέξεις του κειμένου του: “Μπερεσίθ” (= Στην αρχή).

Το βιβλίο διαιρείται σε δύο μέρη (κεφ. 1-11 και 12-50), που το καθένα του έχει ως κύριο θέμα του μια δημιουργία: τη δημιουργία του κόσμου και τη δημιουργία του λαού του Ισραήλ. Κόσμος και Ισραήλ οφείλουν την ύπαρξή τους στο Θεό, είναι έργα του ίδιου Δημιουργού.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου αναφέρεται στην περίοδο της προϊστορίας της ανθρωπότητας, όχι για να προσφέρει ιστορικές πληροφορίες σχετικά με την περίοδο αυτή, αλλά για να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους ο Θεός, μετά τη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου, επεμβαίνει για δεύτερη φορά στην ιστορία δημιουργώντας ένα λαό. Ο κόσμος προήλθε από τα χέρια του Δημιουργού τέλειος και η διαχείρισή του παραχωρήθηκε στον άνθρωπο. Οι πρώτες όμως επιλογές που κάνει ο άνθρωπος ως ελεύθερο ον τον οδηγούν σε διάσπαση της σχέσης του με το Θεό, με αποτέλεσμα να αρχίσει μια πτωτική πορεία από την αρχική του κατάσταση, που χαρακτηρίζεται από την αλυσιδωτή διάσπαση των σχέσεων σε όλα τα επίπεδα: διάσπαση της σχέσης άντρα-γυναίκας, με εξουσιαστική επιβολή του πρώτου στη δεύτερη (Αδάμ-Εύα), διάσπαση της σχέσης μεταξύ των αδερφών, που φτάνει μέχρι την αδελφοκτονία (Κάιν-Αβελ), δολοφονίες (Λάμεχ), ανατροπή της φυσικής τάξης του κόσμου (Γιοι του Θεού, Κατακλυσμός) διάσπαση της σχέσης πατέρα-γιου (Νώε-Χαμ) και, τέλος, πλήρης διάσπαση της ανθρώπινης κοινωνίας (Πύργος της Βαβέλ).

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου αναφέρεται στην ιστορία των πατριαρχών του Ισραήλ. Με την εκλογή του Αβραάμ, ο οποίος επιδεικνύει απόλυτη πίστη και υπακοή στο θείο θέλημα, ο Θεός κάνει μια νέα αρχή. Από τον άνθρωπο αυτόν θα προέλθει ένας λαός, ο οποίος θα καταστεί φορέας της θείας ευλογίας προς όλους τους λαούς της γης, με σκοπό την τελική πλήρη αποκατάσταση των σχέσεων Θεού και ανθρώπου. Σημείο της επέμβασης του Θεού για τη δημιουργία του λαού αυτού αποτελεί το γεγονός ότι ο Αβραάμ και η γυναίκα του Σάρρα αποκτούν, σε βαθιά γεράματα και αντίθετα προς κάθε φυσικό κανόνα, το μοναχογιό τους Ισαάκ. Αλλά και η συνέχεια της ιστορίας δείχνει καθαρά τη συνεχή επέμβαση και φροντίδα του Θεού προς υπέρβαση των αρνητικών για την πραγματοποίηση των σχεδίων του καταστάσεων: Ο Ισαάκ οδηγείται στο θυσιαστήριο αλλά σώζεται, ο Ιακώβ αυτοεξορίζεται στη Χαρράν αλλά επιστρέφει,

ο Ιωσήφ πωλείται ως δούλος στην Αίγυπτο, αλλά ανέρχεται σε ανώτατο αξίωμα και σώζει τα αδέρφια και τον πατέρα του.

Παρ' όλο που το βιβλίο αφηγείται ιστορίες ανθρώπων, πραγματικός πρωταγωνιστής από την αρχή μέχρι το τέλος του είναι ο ίδιος ο Θεός, ο οποίος δημιουργεί τον κόσμο και επεμβαίνει δημιουργικά στην ιστορία του.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η προϊστορία της ανθρωπότητας:	1 - 11
1,1–2,25: Η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου	
3,1-24: Η εμφάνιση του κακού	
4,1–6,4: Η περίοδος από τον Αδάμ μέχρι τον Νώε	
6,5–10,32: Ο κατακλυσμός και η νέα αύξηση της ανθρωπότητας	
11,1-9: Ο πύργος της Βαβέλ	
11,10-32: Η περίοδος από τον Σημ μέχρι τον Αβραάμ	
2. Η ιστορία των πατριαρχών του Ισραήλ:	12 - 50
12,1–25,18: Η ιστορία του Αβραάμ	
25,19–35,29: Η ιστορία του Ισαάκ και του Ιακώβ	
36,1-43: Οι απόγονοι του Ησαύ	
37,1–45,28: Η ιστορία του Ιωσήφ και των αδερφών του	
46,1–50,26: Η εγκατάσταση του Ιακώβ και των γιων του στην Αίγυπτο	

ΓΕΝΕΣΙΣ

Η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου

1 Στην αρχή ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη. ² Η γη όμως ήταν έρημη και ασχημάτιστη· ήταν σκοτάδι πάνω από την ³άβυσσο, και πάνω στα νερά έπνεε ⁴Πνεύμα Θεού.^α

³ Τότε είπε ο Θεός: «Να γίνει φως»· κι έγινε φως. ⁴ Ο Θεός είδε ότι το φως ήταν καλό και το χώρισε από το σκοτάδι. ⁵ Το φως το ονόμασε «ημέρα» και το σκοτάδι «νύχτα». Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· πρώτη ημέρα.

⁶ Μετά είπε ο Θεός: «⁷Στερέωμα να γίνει στα νερά ανάμεσα, για να χωρίζει νερά από νερά». ⁷ Έτσι κι έγινε· δημιούργησε ο Θεός το στερέωμα και χώρισε τα νερά που ήταν κάτω απ' αυτό, από κείνα που ήταν πάνω απ' αυτό. ⁸ Κι ονόμασε ο Θεός το στερέωμα «ουρανό». Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· δεύτερη ημέρα.

⁹ Τότε είπε ο Θεός: «Να συναχθούν σε έναν τόπο τα νερά που είναι κάτω από τον ουρανό, και να φανεί η στεριά». Έτσι κι έγινε. Τα νερά που ήταν κάτω από τον ουρανό συνάχθηκαν στον τόπο τους, και φάνηκε η στεριά.^β ¹⁰ Κι ονόμασε ο Θεός «γη» τη στεριά, και το σύναγμα των υδάτων το είπε «θάλασσες». Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό.

¹¹ Μετά είπε ο Θεός: «Να πρασινίσει η γη: Να βλαστήσουν πάνω σ' αυτήν χορτάρια που να βγάζουν σπόρους, και καρποφόρα δέντρα, που ανάλογα με το είδος τους να κάνουν καρπούς, οι οποίοι να περιέχουν τους σπόρους τους». Έτσι κι έγινε. ¹² Πρασίνισε η γη: Βλάστησε χορτάρια που έβγαζαν σπό-

ρους ανάλογα με το είδος τους, και καρποφόρα δέντρα, που οι καρποί τους περιείχαν τους σπόρους τους, ανάλογα με το είδος τους. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. ¹³ Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· τρίτη ημέρα.

¹⁴ Τότε είπε ο Θεός: «Να γίνουν φωτεινά σώματα στο στερέωμα του ουρανού, για να χωρίζουν την ημέρα από τη νύχτα, για να είναι σημάδια για τις εποχές,^γ τις ημέρες και τα έτη, ¹⁵ ώστε από το στερέωμα του ουρανού να φωτίζουν τη γη». Έτσι κι έγινε. ¹⁶ Δημιούργησε ο Θεός τα δύο μεγάλα φωτεινά σώματα — το μεγαλύτερο για να κυριαρχεί την ημέρα, και το μικρότερο για να κυριαρχεί τη νύχτα· δημιούργησε και τ' αστέρια. ¹⁷ Και τα έβαλε όλα στο στερέωμα του ουρανού για να φωτίζουν τη γη, ¹⁸ για να κυριαρχούν την ημέρα και τη νύχτα και να χωρίζουν το φως απ' το σκοτάδι. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. ¹⁹ Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· τέταρτη ημέρα.

²⁰ Τότε είπε ο Θεός: «Να γεμίσουν τα νερά με ζωντανές υπάρξεις πλήθος, και να πετάνε πτηνά πάνω από τη γη προς το στερέωμα του ουρανού». ²¹ Έτσι δημιούργησε ο Θεός τα μεγάλα κήτη και όλα τα είδη των ζωντανών οργανισμών, που κολυμπούν και γεμίζουν τα νερά. Επίσης δημιούργησε όλα τα είδη των πτηνών. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. ²² Τα ευλόγησε λοιπόν όλα ο Θεός και τους είπε: «Να πολλαπλασιάσετε και να γεμίσετε τα νερά των θαλασσών· και τα πτηνά ας πληθαίνουν πάνω στη γη». ²³ Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· πέμπτη ημέρα.

²⁴ Τότε είπε ο Θεός: «Να βγάλει η γη κάθε είδος ζωντανού οργανισμού: Όλα τα είδη των ζώων, των ερπετών και των θηριών».

^α Έπνεε... Θεού. Η σημασία της φρ. στο εβρ. είναι ότι «φυσούσε προς όλες τις κατευθύνσεις ένας δυνατός άνεμος». Άλλη εκδοχή: «φερόταν η πνοή του Θεού». ^β Τα νερά... στεριά. Η πρόταση προστίθεται από τους Ο΄. ^γ Εποχές. Στο εβρ. υπονοούνται και οι καθορισμένοι χρόνοι των εορτών.

Έτσι κι έγινε. ²⁵ Δημιούργησε ο Θεός όλα τα είδη των αγρίων ζώων, των ήμερων ζώων και των ερπετών της γης. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό.

²⁶ Μετά είπε ο Θεός: «Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο σύμφωνα με την εικόνα τη δική μας και την ομοίωση, κι ας εξουσιάζει στις θάλασσας τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά, στα ζώα και γενικά σ' όλη τη γη και στα ερπετά που σέρνονται πάνω σ' αυτήν». ²⁷ Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, «κατ' εικόνα Θεού» τον δημιούργησε, τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα. ²⁸ Τους ευλόγησε και τους είπε: «Να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε να πολλαπλασιαστείτε, να γεμίσετε τη γη και να κυριαρχήσετε σ' αυτήν. Να εξουσιάζετε στις θάλασσας τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά και σε κάθε ζώο που κινείται πάνω στη γη». ²⁹ Και συνέχισε ο Θεός: «Να, όλα τα φυτά πάνω στη γη, που βγάζουν σπόρους, σάς τα δίνω, καθώς και όλα τα δέντρα που έχουν καρπούς γεμάτους σπόρους· αυτά θα είναι για τροφή σας. ³⁰ Και όλα τα χλωρά χόρτα τα δίνω για τροφή στα ζώα της γης, σε όσα πετούν στον ουρανό και σε όσα έρπουν στη γη κι έχουν ζωή». Έτσι κι έγινε.

³¹ Ο Θεός είδε τα δημιουργήματά του και ήταν όλα πάρα πολύ καλά. Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· έκτη ημέρα.

2 Έτσι ολοκληρώθηκαν ο ουρανός και η γη και ό,τι υπάρχει σ' αυτά. ² Μέχρι την έκτη μέρα ο Θεός είχε τελειώσει το έργο του και την έβδομη μέρα σταμάτησε να δημιουργεί. ³ Την έβδομη ημέρα την ευλόγησε και την καθάγιάσε, γιατί αυτή την ημέρα ολοκλήρωσε τη δημιουργία του και αναπαύθηκε. ⁴ Έτσι, λοιπόν, δημιουργήθηκαν σταδιακά^δ ο ουρανός και η γη.

Ο Θεός βάζει τον άνθρωπο στον κήπο της Εδέμ

Την ημέρα που ο Κύριος ο Θεός δημιούρ-

γησε τη γη και τον ουρανό, ⁵ δεν υπήρχαν θάμνοι στη γη ούτε είχαν φυτρώσει χόρτα, γιατί ο Κύριος ο Θεός δεν είχε ακόμη βρέξει πάνω στη γη και δεν υπήρχε άνθρωπος για να καλλιεργήσει το έδαφος. ⁶ Από τη γη όμως ανέβλυζε νερό και πότιζε όλη την επιφάνεια του εδάφους. ⁷ Τότε ο Κύριος ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο από το χώμα της γης και φύσηξε μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωής. Έτσι έγινε ο άνθρωπος ζωντανό ον.

⁸ Ύστερα ο Κύριος ο Θεός φύτεψε έναν κήπο στην Έδεμ προς την ανατολή, όπου έβαλε τον άνθρωπο που είχε πλάσει. ⁹ Έκανε να βλαστήσουν από τη γη όλα τα είδη των δέντρων. Ήταν ωραία στην εμφάνιση και οι καρποί τους ήταν εύγευστοι. Στη μέση του κήπου ήταν το δέντρο της ζωής· εκεί ήταν και το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού.

¹⁰ Από την Εδέμ πήγαζε ένα ποτάμι και πότιζε τον κήπο, κι από 'κει διαχωριζόταν σε τέσσερις παραποτάμους. ¹¹ Το όνομα του ενός είναι Φισών και περικυκλώνει όλη τη χώρα Ευειλά, όπου υπάρχει το χρυσάφι. ¹² Το χρυσάφι εκείνης της χώρας είναι καθαρό· εκεί υπάρχει και το βδέλλιο και ο λίθος όνυχας. ¹³ Το όνομα του δεύτερου ποταμού είναι Γιχών και περικυκλώνει όλη τη χώρα Χους. ¹⁴ Το όνομα του τρίτου ποταμού είναι Τίγρης. Αυτός ρέει ανατολικά της Άσσυριας. Κι ο τέταρτος ποταμός είναι ο Ευφράτης.

¹⁵ Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει. ¹⁶ Του έδωσε αυτήν την εντολή: «Απ' όλα τα δέντρα του κήπου μπορείς να τρως. ¹⁷ Από το δέντρο όμως της γνώσης του καλού και του κακού να μη φας· γιατί την ίδια μέρα που θα φας απ' αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις^ε».

¹⁸ Ο Κύριος ο Θεός είπε: «Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω

^δΤο εβρ. χαρακτηρίζει το σχετικό κείμενο «γενεαλογία του ουρανού και της γης». ^εθα πεθάνεις. Ή: «θα γίνεις θνητός».

1,27 9,6· Σολ 2,23· Μτ 19,4· Κολ 3,10 **1,28** Σολ 9,2 **1,31** 1 Τιμ 4,4 **2,2-3** Εξ 20,8-11· 31,16-17· Εβρ 4,4-9-10 **2,4θ-25** 1,1-2,4α **2,7** 3,19· Ιωβ 33,4-6· 34,14-15· Ψλ 104,29-30· Εκ 12,7· Α' Κορ 15,45-49 **2,8-9** Πρμ 3,18· Απ 2,7· 22,14

έναν σύντροφο όμοιον μ' αυτόν».

¹⁹ Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να δει πώς θα τα ονομάσει. Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος σε κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό ήταν και το όνομά της. ²⁰ Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία. Για τον άνθρωπο όμως δεν βρέθηκε σύντροφος όμοίός του. ²¹ Τότε ο Κύριος ο Θεός τον έριξε σε βαθύ ύπνο κι αποκοιμήθηκε· πήρε μία από τις πλευρές του και τη θέση της τη συμπλήρωσε με σάρκα. ²² Μετά, από την πλευρά που πήρε από τον Άδάμ, σχημάτισε μια γυναίκα και την οδήγησε σ' αυτόν. ²³ Τότε ο Άδάμ είπε:

«Αυτό επιτέλους είναι κόκαλο
από τα κόκαλά μου
και σάρκα από τη σάρκα μου.
«Γυναίκα»ς αυτή θα λέγεται,
γιατί απ' τον άντρα πάρθηκε».

²⁴ Γι' αυτόν το λόγο θα εγκαταλείπει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενώνεται με τη γυναίκα του· θα γίνονται ένα σώμα.

²⁵ Ο Άδάμ και η γυναίκα του ήταν και οι δύο γυμνοί και δεν ντρέπονταν.

Η πτώση του ανθρώπου

3 Απ' όλα τα ζώα του αγρού, που είχε δημιουργήσει ο Κύριος ο Θεός, το φίδι ήταν το πιο πανούργο. Είπε λοιπόν το φίδι στη γυναίκα: «Αλήθεια είπε ο Θεός να μη φάτε απο κανένα δέντρο του κήπου;» ² Η γυναίκα τού απάντησε: «Μπορούμε να φάμε καρπούς απ' όλα τα δέντρα, ³ εκτός από κείνο που βρίσκεται στη μέση του κήπου. Ο Θεός είπε να μη φάμε τον καρπό του, ούτε καν να τον αγγίξουμε, για να μην πεθάνουμε». ⁴ Τότε το φίδι είπε στη γυναίκα: «Όχι βέβαια!

Δε θα πεθάνετε· ⁵ Ξέρει όμως ο Θεός ότι την ημέρα που θα φάτε απ' αυτό, θα ανοιχτούν τα μάτια σας και θα γίνετε σαν θεοί, και θα γνωρίζετε το καλό και το κακό».

⁶ Η γυναίκα είδε ότι οι καρποί του δέντρου ήταν εύγευστοι, ελκυστικοί και ξεσώκωναν την επιθυμία για την απόκτηση γνώσης. Πήρε, λοιπόν, από τους καρπούς του κι έφαγε· έδωσε και στον άντρα της που ήταν μαζί της, και έφαγε κι αυτός. ⁷ Τότε άνοιξαν τα μάτια και των δύο και κατάλαβαν ότι ήταν γυμνοί. Έραψαν, λοιπόν, φύλλα συκιάς και έφτιαξαν καλύμματα για να σκεπάσουν τη γύμνια τους.

⁸ Τότε άκουσαν το θόρυβο που έκανε ο Κύριος ο Θεός, καθώς περπατούσε στον κήπο το δειλινό, και κρύφτηκαν απ' αυτόν ο Άδάμ και η γυναίκα του ανάμεσα στα δέντρα του κήπου. ⁹ Αλλά ο Κύριος ο Θεός φώναξε τον Άδάμ και του είπε: «Πού είσαι;»

¹⁰ Εκείνος απάντησε: «Σε άκουσα στον κήπο, φοβήθηκα και κρύφτηκα, γιατί είμαι γυμνός».

¹¹ «Ποιος σου είπε πως είσαι γυμνός;» ρώτησε ο Θεός. «Μήπως έφαγες από το δέντρο που σου είχα απαγορέψει να φας;»

¹² Ο Άδάμ αποκρίθηκε: «Η γυναίκα που μου έδωσες, εκείνη μου πρόσφερε έναν καρπό και έφαγα».

¹³ Ο Κύριος ο Θεός ρώτησε τη γυναίκα: «Γιατί το έκανες αυτό;» Εκείνη απάντησε: «Το φίδι με εξαπάτησε και έφαγα».

¹⁴ Τότε είπε ο Κύριος ο Θεός στο φίδι: «Γι' αυτό που έκανες, καταραμένο να 'σαι μόνο εσύ απ' όλα τα ζώα της γης! Με την κοιλιά θα σέρνεσαι, και χόμα θα τρως σ' όλη σου τη ζωή. ¹⁵ Έχθρα θα βάλω ανάμεσα σ' εσένα και στη γυναίκα, κι ανάμεσα στο σπέρμα σου και στο σπέρμά της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα».

¹⁶ Και στη γυναίκα είπε: «Θ' αυξήσω κατά

⁵ Στα εβρ. η λ. «γυναίκα» παράγεται ετυμολογικά από τη λ. «άνδρας», όπως στα αρχαία ελληνικά η λ. «ανδρίς» από το «ανήρ». ⁶ Οι Ο' με τη λ. «σπέρμα» αποδίδουν την εβρ. λ. «ζερά», η οποία είναι συλλογική με γραμματική μορφή ενικού αριθμού. Ήδη η αρχαία Εκκλησία είδε στην πρώτη αναφορά («στο σπέρμα σου») το διάβολο· και στη δεύτερη («στο σπέρμα της» = στον απόγονό της) την προτύπωση της γέννησης του Χριστού από την παρθένο Μαρία.

πολύ τη θλίψη και τους πόνους της κυοφορίας σου, και με πόνους θα γεννάς τα παιδιά σου. Η επιθυμία σου θα στρέφεται προς τον άντρα σου, αλλά αυτός θα σε εξουσιάζει». ¹⁷ Μετά είπε στον Αδάμ: «Επειδή άκουσες τη γυναίκα σου κι έφαγες από το δέντρο, απ' το οποίο σε είχα διατάξει να μη φας, καταραμένη θα είναι η γη εξαιτίας σου. Με μόχθο θα την καλλιεργείς σ' όλη σου τη ζωή. ¹⁸ Αγκάθια και τριβόλια θα σου βλασταίνουν και θα τρωας το χορτάρι του αγρού. ¹⁹ Με τον ιδρώτα του προσώπου σου θα τρως το ψωμί σου, ώσπου να ξαναγυρίσεις στη γη από την οποία προήλθες, γιατί χώμα είσαι, και στο χώμα θα επιστρέψεις».

²⁰ Ο Αδάμ ονόμασε τότε τη γυναίκα του «Εύα», ^η γιατί αυτή έγινε μητέρα όλης της ανθρωπότητας. ²¹ Ο Κύριος ο Θεός έφτιαξε για τον Αδάμ και τη γυναίκα του δερμάτινους χιτώνες και τους έντυσε. ²² Και σκέφτηκε: «Τώρα πια ο άνθρωπος έγινε σαν ένας από μας στο να γνωρίζει το καλό και το κακό. Υπάρχει, λοιπόν, κίνδυνος ν' απλώσει το χέρι του και να φάει από το δέντρο της ζωής και να ζήσει αιώνια». ²³ Έτσι, ο Κύριος ο Θεός έδωσε τον άνθρωπο από τον κήπο της Έδεμ, για να καλλιεργεί τη γη απ' την οποία είχε προέλθει.

²⁴ Αφού, λοιπόν, έδωσε τον άνθρωπο, έβαλε στα ανατολικά του κήπου τα χερουβίμ και το πύρινο περιστρεφόμενο ξιφος, για να φυλάνε το δρόμο που οδηγούσε στο δέντρο της ζωής.

Ο Κάιν και ο Άβελ

4 Ο Άδάμ συνευρέθηκε με την Έύα τη γυναίκα του, κι εκείνη έμεινε έγκυος και γέννησε τον Κάιν ^θ και είπε: «Απέκτησα άνθρωπο με τη βοήθεια του Κυρίου». ² Επειτα γέννησε τον αδερφό του τον Άβελ. ¹ Ο Άβελ έγινε βοσκός προβάτων και ο Κάιν γεωργός.

³ Ύστερα από καιρό, ο Κάιν πρόσφερε

στον Κύριο θυσία από τους καρπούς της γης. ⁴ Ο Άβελ πρόσφερε κι αυτός από τα πρωτότοκα πρόβατα του κοπαδιού του και μάλιστα τα παχύτερα μέρη τους. Ο Κύριος είδε με ευμένεια τον Άβελ και τη θυσία του. ⁵ Στον Κάιν όμως και στη δική του θυσία δεν έδειξε ευμένεια. Τότε εξοργίστηκε ο Κάιν και σκυθρώπιασε. ⁶ Κι ο Κύριος του είπε: «Γιατί οργίστηκες και σκυθρώπιασες; ⁷ Αν πράξεις το σωστό, θα ξαναβρείς το κέφι σου. Αν όχι, η αμαρτία δεν παύει να παραμονεύει σαν θηρίο στην πόρτα. Εσένα επιθυμεί· εσύ όμως πρέπει να κυριαρχήσεις πάνω της». ¹⁰

⁸ Τότε ο Κάιν είπε στον Άβελ, τον αδερφό του: «Πάμε στα χωράφια». Κι εκεί στα χωράφια, όρμησε ο Κάιν εναντίον του Άβελ και τον σκότωσε.

⁹ Ο Κύριος ρώτησε τον Κάιν: «Πού είναι ο αδερφός σου ο Άβελ;» Εκείνος απάντησε: «Δεν ξέρω. Μήπως φύλακας του αδερφού μου είμαι εγώ;» ¹⁰ Είπε τότε ο Κύριος: «Τι πήγες κι έκανες; Άκου! Το αίμα του αδερφού σου μου φωνάζει γοερά από τη γη! ¹¹ Από 'δω και πέρα θα σε καταριέται η ίδια η γη, που άνοιξε για να δεχτεί το αίμα του αδερφού σου, που εσύ τον σκότωσες. ¹² Όταν θα την καλλιεργείς, δεν θα σου δίνει πια τους καρπούς της. ¹³ Φυγάς θα είσαι και περιπλανώμενος για πάντα πάνω στη γη».

¹³ Τότε ο Κάιν είπε στον Κύριο: «Βαριά είναι η τιμωρία μου! Δεν μπορώ να την αντέξω! ¹⁴ Σήμερα με διώχνεις από τη χώρα, και πρέπει να χαθώ από μπροστά σου και να γίνω φυγάς, περιπλανώμενος στη γη. Όποιος με βρει θα με σκοτώσει». ¹⁵ Κι ο Κύριος του αποκρίθηκε: «Δε θα συμβεί αυτό, γιατί οποιoσδήποτε σκοτώσει τον Κάιν, θα αντιμετωπίσει επταπλάσια εκδίκηση». Κι έβαλε σημάδι στον Κάιν, ώστε όποιος θα τον συναντούσε να μην τον σκοτώσει. ¹⁶ Έτσι ο Κάιν έφυγε από τον τόπο όπου του είχε μιλήσει ο Κύριος ¹⁷ και πήγε να ζήσει στη χώρα Νώδ, ανα-

^ηΕύα. Στα εβρ. σημαίνει «ζωή». ^θΚάιν. Στα εβρ. σημαίνει «απόκτημα». ¹Άβελ. Στα εβρ. σημαίνει «πνοή», «μηδαμινότητα». ¹⁰Στο εβρ. ο στ. είναι ασαφής και διορθώνεται. ¹³Τους καρπούς της. Κατά λέξη: «τη δύναμή της». ¹⁴Από τον τόπο...Κύριος. Το εβρ. έχει κατά λ. «από το πρόσωπο του Κυρίου».

τολικά της *Εδέμ.

Οι απόγονοι του Κάιν

¹⁷ Ο Κάιν συνευρέθηκε με τη γυναίκα του κι εκείνη έμεινε έγκυος και γέννησε τον *Ενώχ. Έπειτα έχτισε μια πόλη και την ονόμασε με το όνομα του γιου του, Ενώχ. ¹⁸ Από τον Ενώχ γεννήθηκε ο Ιράδ και ο Ιράδ απέκτησε το Μεχουιάηλ· ο Μεχουιάηλ απέκτησε το Μαθουσάλα κι ο Μαθουσάλα απέκτησε το Λάμεχ.

¹⁹ Ο Λάμεχ πήρε δύο γυναίκες. Το όνομα της μιας ήταν Αδά και της άλλης Σιλλά. ²⁰ Η Αδά γέννησε τον Ιαβάλ. Αυτός έγινε ο γενάρχης των σκηνιτών και των κτηνοτρόφων. ²¹ Το όνομα του αδερφού του ήταν Ιουβάλ. Αυτός έγινε γενάρχης εκείνων που παίζουν κιθάρα και αυλό. ²² Η Σιλλά γέννησε κι αυτή τον Τουβάλ-Κάιν, το γενάρχη εκείνων που επεξεργάζονται το χαλκό και το σίδηρο. Αδερφή του Τουβάλ-Κάιν ήταν η Νααμά. ²³ Τότε είπε ο Λάμεχ στις γυναίκες του, την Αδά και τη Σιλλά:

«Ακούστε με, γυναίκες του Λάμεχ, στα λόγια μου δώστε προσοχή: Άνθρωπο σκότωσα γιατί με πλήγωσε, έναν νέο γιατί με χτύπησε.

²⁴ Αν στην περίπτωση του Κάιν προβλεπόταν επταπλάσια εκδίκηση, στην περίπτωση του Λάμεχ προβλέπεται εβδομήντα επτά φορές μεγαλύτερη».

Ο Σηθ και οι απόγονοί του

²⁵ Ο Αδάμ συνευρέθηκε πάλι με τη γυναίκα του κι εκείνη γέννησε γιο. «Ο Θεός μου έδωσε άλλον απόγονο», είπε, «αντί για τον Άβελ, που τον σκότωσε ο Κάιν». Και τον ονόμασε Σηθ.^{1δ} ²⁶ Ο Σηθ απέκτησε κι εκείνος γιο και τον ονόμασε Ενώς. Τότε ήταν που οι άνθρωποι άρχισαν να προσεύχονται στο Θεό ονομάζοντας τον «Κύριο».^{1ε}

Οι απόγονοι του Αδάμ

(Α' Χρ 1,1-4)

5 Αυτό είναι το βιβλίο των γενεαλογιών του ανθρώπου. Όταν ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο, τον δημιούργησε «καθ' ομοίωση Θεού». ² Τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα, τους ευλόγησε και τους ονόμασε «άνθρωπο».^{1ς}

³ Όταν ο *Αδάμ ήταν εκατόν τριάντα ετών, απέκτησε γιο όμοιόν του² και τον ονόμασε Σηθ. Μετά τη γέννηση του Σηθ ο Αδάμ έζησε οχτακόσια χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ⁵ Όλη η διάρκεια της ζωής του Αδάμ ήταν εννιακόσια τριάντα χρόνια· έπειτα πέθανε.

⁶ Όταν ο Σηθ ήταν εκατό πέντε ετών, απέκτησε τον Ενώς. ⁷ Μετά τη γέννηση του Ενώς ο Σηθ έζησε οχτακόσια επτά χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ⁸ Ο Σηθ έζησε συνολικά εννιακόσια δώδεκα χρόνια· έπειτα πέθανε.

⁹ Όταν ο Ενώς ήταν ενενήντα ετών, απέκτησε τον Καινάν. ¹⁰ Μετά τη γέννηση του Καινάν ο Ενώς έζησε οχτακόσια δεκαπέντε χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ¹¹ Ο Ενώς έζησε συνολικά εννιακόσια πέντε χρόνια· έπειτα πέθανε.

¹² Όταν ο Καινάν ήταν εβδομήντα ετών, απέκτησε το Μααλαεήλ. ¹³ Μετά τη γέννηση του Μααλαεήλ ο Καινάν έζησε οχτακόσια σαράντα χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ¹⁴ Ο Καινάν έζησε συνολικά εννιακόσια δέκα χρόνια· έπειτα πέθανε.

¹⁵ Όταν ο Μααλαεήλ ήταν εξήντα πέντε ετών, απέκτησε τον Ιάρεδ. ¹⁶ Μετά τη γέννηση του Ιάρεδ ο Μααλαεήλ έζησε οχτακόσια τριάντα χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ¹⁷ Ο Μααλαεήλ έζησε συνολικά οχτακόσια ενενήντα πέντε χρόνια· έπειτα πέθανε.

¹⁸ Όταν ο Ιάρεδ ήταν εκατόν εξήντα δύο ετών, απέκτησε τον *Ενώχ. ¹⁹ Μετά τη γέννηση του Ενώχ ο Ιάρεδ έζησε οχτακόσια

^{1δ} Σηθ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «δόθηκε». ^{1ε} Κύριο. Το εβρ. έχει «Γιαχβέ». ^{1ς} Άνθρωπο. Το εβρ. έχει «Αδάμ». Νοείται με ευρεία έννοια το ανθρώπινο γένος. ² Όμοιόν του. Το εβρ. έχει: «καθ' ομοίωση και εικόνα του».

χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ²⁰ Ο Ιάρεδ έζησε συνολικά εννιακόσια εξήντα δύο χρόνια· έπειτα πέθανε.

²¹ Όταν ο Ενώχ ήταν εξήντα πέντε ετών, απέκτησε το Μαθουσάλα. ²² Ο Ενώχ ζούσε θεάρεστα. Μετά τη γέννηση του Μαθουσάλα έζησε τριακόσια χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ²³ Ο Ενώχ έζησε συνολικά τριακόσια εξήντα πέντε χρόνια. ²⁴ Έζησε θεάρεστα και εξαφανίστηκε, γιατί τον παρέλαβε ο Θεός.

²⁵ Όταν ο Μαθουσάλα ήταν εκατόν ογδόντα εφτά ετών, απέκτησε το Λάμεχ. ²⁶ Μετά τη γέννηση του Λάμεχ ο Μαθουσάλα έζησε εφτακόσια ογδόντα δύο χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ²⁷ Ο Μαθουσάλα έζησε συνολικά εννιακόσια εξήντα εννέα χρόνια· έπειτα πέθανε.

²⁸ Όταν ο Λάμεχ ήταν εκατόν ογδόντα δύο ετών, απέκτησε γιο. ²⁹ «Αυτός θα μας ανακουφίσει από τα έργα μας», είπε, «από τον κόπο της χειρωνακτικής δουλειάς κι από τη γη, που την καταράστηκε ο Κύριος». Και τον ονόμασε Νώε.³⁰ Μετά τη γέννηση του Νώε ο Λάμεχ έζησε πεντακόσια ενενήντα πέντε χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες. ³¹ Ο Λάμεχ έζησε συνολικά εφτακόσια εβδομήντα έφτά χρόνια· έπειτα πέθανε.

³² Όταν ο Νώε ήταν πεντακοσίων ετών, απέκτησε το Σημ, το Χαμ, και τον Ιάφεθ.

Η διαφθορά του ανθρώπινου γένους

6 Όταν άρχισαν οι άνθρωποι να γίνονται πολλοί πάνω στη γη και απέκτησαν κόρες, ² είδαν οι *γιοι του Θεού τις κόρες των ανθρώπων ότι ήταν όμορφες, και πήραν για γυναίκες τους εκείνες που τους άρεσαν. ³ Τότε είπε ο Κύριος: «Δε θα παραμείνει το ζωοποιό *Πνεύμα μου στους ανθρώπους για πάντα, γιατί είναι σαρκικοί· η ζωή τους θα διαρκεί μόνον εκατόν είκοσι χρόνια». ⁴ Εκείνο τον καιρό και αργότερα, ζούσαν στη γη οι γίγαντες, απόγονοι των γιων του Θεού από την ένωσή τους με τις κόρες των ανθρώ-

πων. Αυτοί οι γίγαντες έζησαν την πανάρχαια εποχή και ήταν άντρες ονομαστοί. ⁵ Όταν ο Κύριος είδε πόσο είχε αυξηθεί η κακία των ανθρώπων στη γη και ότι όλες τους οι σκέψεις ήταν πάντα μόνο πονηρές, ⁶ μετάνιωσε που είχε δημιουργήσει τον άνθρωπο στη γη και λυπήθηκε κατάκαρδα. ⁷ Τότε είπε: «Θα εξαφανίσω από την επιφάνεια της γης τους ανθρώπους που δημιούργησα. Ακόμη θα εξαφανίσω όλα τα κτήνη, τα ερπετά και τα πτηνά του ουρανού. Μετάνιωσα που τα δημιούργησα». ⁸ Ο Νώε όμως ευνοήθηκε από τον Κύριο.

Ο Νώε κατασκευάζει την κιβωτό

⁹ Αυτές είναι οι διηγήσεις για το Νώε:

Ο Νώε ήταν άνθρωπος δίκαιος και τέλειος ανάμεσα στους συγχρόνους του, ζούσε θεάρεστα, ¹⁰ και απέκτησε τρεις γιους: το Σημ, το Χαμ και τον Ιάφεθ. ¹¹ Ο υπόλοιπος κόσμος, όμως, ζούσε μέσα στη διαφθορά κι οι άνθρωποι είχαν γεμίσει τη γη με τα εγκλήματα τους.

¹² Ο Θεός, όταν είδε τη γη πως είχε διαφθαρεί, γιατί όλοι είχαν πάρει στραβό δρόμο, ¹³ είπε στο Νώε: «Για μένα έφτασε το τέλος των ανθρώπων, γιατί γέμισε η γη από τα εγκλήματα τους. Θα τους εξαφανίσω, λοιπόν, μαζί με τη γη. ¹⁴ Εσύ όμως κάνε μια κιβωτό από ξύλα ρηινοφόρου δέντρου χωρισέ την σε δωμάτια και άλειψέ την από μέσα και απ' έξω με *πίσσα. ¹⁵ Να πώς θα την κατασκευάσεις: Το μήκος της θα είναι τριακόσιοι πήχεις, το πλάτος της πενήντα πήχεις και το ύψος της τριάντα. ¹⁶ Θα της βάλεις στέγη, αφήνοντας ανάμεσα σ' αυτήν και στην κουπαστή απόσταση ενός πήχεως, και την πόρτα της θα την τοποθετήσεις στο πλευρό της. Θα κατασκευάσεις ένα χαμηλότερο όροφο, ένα δεύτερο και έναν τρίτο. ¹⁷ Κι εγώ θα φέρω κατακλυσμό νερών για να καταστρέψω κάθε σάρκينو ον, που έχει πνοή ζωής. Καθετί που υπάρχει πάνω στη γη θα πεθάνει. ¹⁸ Μ' εσένα όμως θα συνάψω

¹⁷ Νώε. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «ανακούφιση».

τη *διαθήκη μου· θα μπεις στην κιβωτό εσύ και μαζί σου οι γιοι σου, η γυναίκα σου και οι γυναίκες των γίων σου. ¹⁹ Επίσης μαζί σου στην κιβωτό θα μπούν από ένα ζευγάρι απ' όλα τα ζώα, όλα τα όντα, για να επιζήσουν μαζί σου — ένα αρσενικό κι ένα θηλυκό. ²⁰ Ένα ζευγάρι απ' όλα τα είδη των πτηνών, των κτηνών και των ερπετών της γης θα έρθουν σ' εσένα στην κιβωτό, για να επιζήσουν. ²¹ Πάρε και κάθε είδους τροφή και αποθήκευσέ τες μαζί σου, για να τρώτε εσύ κι εκείνα». ²² Ο Νώε έκανε ακριβώς όλα όσα τον διέταξε ο Θεός.

7 Μετά ο Κύριος είπε στο Νώε: «Μπεις στην κιβωτό εσύ και όλη σου η οικογένεια, γιατί μέσα από τούτη τη γενιά μόνον εσένα βρήκα δίκαιο. ² Μαζί σου πάρε εφτά ζευγάρια από κάθε είδος από τα *καθαρά ζώα κι από ένα ζευγάρι από κάθε είδος από τὰ μη καθαρά. ³ Επίσης από τα πτηνά πάρε από εφτά ζευγάρια απ' το κάθε είδος, για να διατηρηθεί το είδος τους πάνω στη γη. ⁴ Κι εγώ ύστερα από εφτά μέρες θα στείλω βροχή επί σαράντα μέρες και σαράντα νύχτες, και θα εξαφανίσω από την επιφάνεια της γης κάθε ύπαρξη που δημιουργήσα». ⁵ Ο Νώε έκανε όλα όσα τον διέταξε ο Κύριος.

Ο Κατακλυσμός

⁶ Όταν έγινε ο κατακλυσμός, ο Νώε ήταν εξακοσίων ετών. ⁷ Μπήκε λοιπόν στην κιβωτό αυτός, και μαζί του οι γιοι του, η γυναίκα του και οι γυναίκες των γίων του, για να προστατευτούν από τα νερά. ⁸ Από τα *καθαρά και τα μη καθαρά ζώα, από τα πτηνά κι απ' όλα τα ερπετά ⁹ ανά δύο, αρσενικό και θηλυκό, μπήκαν μαζί με το Νώε στην κιβωτό, όπως είχε διατάξει ο Θεός. ¹⁰ Ύστερα από εφτά μέρες, άρχισαν να πέφτουν τα νερά του κατακλυσμού στη γη. ¹¹ Το εξακοσιοστό έτος της ζωής του Νώε, τη δέκατη έβδομη μέρα του δεύτερου *μήνα, ξεχύθηκαν από κάτω όλες οι πηγές της μεγάλης *αβύσσου κι από πάνω άνοιξαν οι καταρράχτες του ουρανού. ¹² Για σαράντα μερόνυχτα έβρεχε στη

γη. ¹³ Εκείνη ακριβώς την ημέρα μπήκε στην κιβωτό ο Νώε, οι γιοι του ο Σημ, ο Χαμ και ο Ιάφεθ και μαζί τους η γυναίκα του Νώε και οι τρεις γυναίκες των γίων του. ¹⁴ Μαζί μ' αυτούς μπήκαν και όλα τα είδη των θηρίων, των κτηνών και των ερπετών της γης και όλα τα είδη των πτηνών και των φτερωτών. ¹⁵ Μπήκαν στην κιβωτό ζευγάρια από κάθε ον που είχε πνοή ζωής, ¹⁶ αρσενικά και θηλυκά, όπως είχε διατάξει ο Θεός το Νώε. Μετά την είσοδο και του Νώε ο Κύριος έκλεισε την κιβωτό πίσω του.

¹⁷ Σαράντα μέρες κράτησε ο κατακλυσμός. Τα νερά πλήθαιναν και σήκωναν την κιβωτό πάνω από τη γη. Ανέβαιναν και πλήθαιναν, η κιβωτός όμως επέπλεε στην επιφάνεια του νερού. ¹⁹ Τα νερά συνέχισαν ν' ανεβαίνουν όλο και πιο πολύ και σκέπασαν όλα τα ψηλά βουνά κάτω από τον ουρανό. ²⁰ Έφτασαν δεκαπέντε πήχεις πάνω από τα βουνά και τα σκέπασαν. ²¹ Κάθε ζωντανή ύπαρξη που εκνείτο πάνω στη γη χάθηκε: τα πτηνά, τα ζώα, τα άγρια θηρία, τα ερπετά της γης και όλοι οι άνθρωποι. ²² Ό,τι ανέπνεε και βρισκόταν πάνω στη στεριά πέθανε.

²³ Έτσι ο Θεός εξαφάνισε κάθε ύπαρξη από την επιφάνεια της γης: τους ανθρώπους, τα ζώα, τα ερπετά και τα πτηνά του ουρανού. Όλα εξαφανίστηκαν και δεν απέμεινε παρά ο Νώε και ό,τι ήταν μαζί του μέσα στην κιβωτό. ²⁴ Τα νερά έμειναν στη γη για εκατόν πενήντα μέρες.

Το τέλος του κατακλυσμού

8 Ο Θεός όμως δεν είχε ξεχάσει το Νώε και τα θηρία και τα ζώα που ήταν μαζί του στην κιβωτό· έστειλε λοιπόν έναν άνεμο στη γη και τα νερά άρχισαν να υποχωρούν. ² Οι πηγές της *αβύσσου και οι καταρράχτες του ουρανού έκλεισαν και σταμάτησε η βροχή. ³ Τα νερά διαρκώς αποτραβιούνταν από τη γη, και ύστερα από εκατόν πενήντα μέρες είχαν κατέβει αρκετά. ⁴ Τον έβδομο *μήνα, τη δέκατη μέρα, η κιβωτός κάθισε πάνω στην οροσειρά του Αραράτ. ⁵ Τα νερά διαρ-

κώς υποχωρούσαν ως το δέκατο μήνα. Και την πρώτη μέρα του δέκατου μήνα φάνηκαν οι κορυφές των βουνών.

⁶ Ύστερα από σαράντα μέρες, ο Νώε άνοιξε το παράθυρο της κιβωτού του, ⁷ κι άφησε ελεύθερο τον κόρακα. Αυτός πήγαινε κι ερχόταν, ώσπου στέγνωσαν τα νερά πάνω στη γη. ⁸ Στο μεταξύ ο Νώε άφησε ελεύθερο και το περιστέρι, για να δει αν τα νερά είχαν υποχωρήσει. ⁹ Αλλά το περιστέρι δε βρήκε μέρος να πατήσει το πόδι του, και γύρισε πίσω στην κιβωτό, γιατί υπήρχαν ακόμα νερά στην επιφάνεια της γης. Ο Νώε άπλωσε το χέρι του, έπιασε το περιστέρι και το έφερε μέσα στην κιβωτό.

¹⁰ Περίμενε άλλες επτά μέρες κι έστειλε πάλι το περιστέρι από την κιβωτό. ¹¹ Εκείνο γύρισε πίσω το βράδυ, και στο ράμφος του είχε ένα χλωρό φύλλο ελιάς. Έτσι ο Νώε κατάλαβε ότι η στάθμη του νερού είχε πια κατέβει αρκετά. ¹² Περίμενε ακόμη άλλες επτά μέρες και ξανάστειλε το περιστέρι, που όμως δε γύρισε πια πίσω.

¹³ Το εξακοσιοστό πρώτο έτος της ζωής του Νώε, την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα τα νερά είχαν αποτραβηχτεί για καλά από τη γη. Ο Νώε σήκωσε τη σκεπή της κιβωτού, κοίταξε, και είδε την επιφάνεια της γης ότι ήταν στεγνή. ¹⁴ Την εικοστή εβδομη μέρα του δεύτερου μήνα η γη είχε τελείως στεγνώσει.

¹⁵ Τότε ο Θεός είπε στο Νώε: ¹⁶ «Βγες από την κιβωτό εσύ, και μαζί σου η γυναίκα σου, οι γιοι σου και οι γυναίκες τους. ¹⁷ Όλα τα ζώα, τα πτηνά, και τα ερπετά που σέρνονται στο χώμα, ας βγουν κι αυτά μαζί σου για ν' αρχίσουν να πολλαπλασιάζονται και να εξαπλωθούν πάνω στη γη». ¹⁸ Βγήκε λοιπόν από την κιβωτό ο Νώε μαζί με τους γιους του, τη γυναίκα του και τις γυναίκες των γιών του. ¹⁹ Επίσης βγήκαν και όλα τα θηρία, τα κτήνη, τα πτηνά και τα ερπετά της γης κατά τα είδη τους.

²⁰ Τότε ο Νώε έχτισε ένα *θυσιαστήριο για

τον Κύριο και πήρε απ' όλα τα *καθαρά κτήνη και τα καθαρά πτηνά και τα πρόσφερε *θυσία πάνω στο θυσιαστήριο. ²¹ Ο Κύριος δέχτηκε με ευχαρίστηση τη θυσία^θ και σκέφτηκε: «Δε θα καταραστώ πια τη γη εξαιτίας του ανθρώπου, γιατί η σκέψη του είναι πονηρή από τη νεότητά του. Δε θα καταστρέψω πια καμιά ζωή, όπως έκανα τώρα. ²² Στο εξής, όσο θα υπάρχει η γη, δε θα πάψουν να υπάρχουν σπορά και θερισμός, κρύο και ζέστη, καλοκαίρι και χειμώνας, ημέρα και νύχτα».

Η διαθήκη του Θεού με το Νώε

9 Ο Θεός ευλόγησε το Νώε και τους γιους του και τους είπε: «Να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε οι απογονοί σας να εξαπλωθούν πάνω στη γη. ² Όλα τα ζώα της γης, τα πτηνά του ουρανού και καθετί που κινείται πάνω στη γη, καθώς και τα ψάρια της θάλασσας θα σας φοβούνται και θα σας τρέμουν³· έχουν όλα παραδοθεί στην εξουσία σας. ³ Κάθε ερπετό⁴ που έχει ζωή μπορείτε να το τρώτε. Όλα αυτά σας τα δίνω, όπως σας έχω δώσει και τα χλωρά χόρτα. ⁴ Μόνο δε θα τρώτε κρέας στο οποίο υπάρχει η ζωή, δηλαδή το *αίμα του. ⁵ Αλλά και το δικό σας αίμα, που είναι η ζωή σας, θα το απαιτήσω⁶· θα το ζητήσω από κάθε ζώο και από κάθε άνθρωπο⁷: για κάθε άνθρωπο, θα ζητήσω τη ζωή του από το συνάνθρωπό του. ⁶ Όποιος αφαιρέσει τη ζωή άλλου ανθρώπου, και τη δική του τη ζωή κάποιος άλλος θα του την πάρει⁸· γιατί ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο κατ' εικόνα του. ⁷ Κι εσείς να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε οι απόγονοί σας να εξαπλωθούν πάνω στη γη».

⁸ Ακόμα ο Θεός είπε στο Νώε και στους γιους του: ⁹ «Θα συνάψω τώρα τη *διαθήκη μου μαζί σας και με τους απογόνους σας, ¹⁰ με κάθε ζωντανή ύπαρξη, με όλα τα πτηνά, τα κτήνη και τα θηρία της γης που βγήκαν μαζί σας από την κιβωτό. ¹¹ Η διαθήκη μου είναι να μην καταστραφεί πια καμιά ύ-

^θ Ο Κύριος...θυσία. Κατά λ.: «Ο Κύριος σαφράνθηκε την ευχάριστη οσμή κι ευχαριστήθηκε». ⁴ Ερπετό. Στα εβρ. ο όρος «ερπετό» περιλάμβανε διάφορες κατηγορίες χερσαίων ζώων.

παρξη με κατακλυσμό. Δε θα ξαναγίνει κατακλυσμός που να καταστρέψει τη γη. ¹² Αυτό είναι το *σημείο της διαθήκης μου μαζί σας και με κάθε ζωντανή ύπαρξη για όλες τις γενιές στο μέλλον. ¹³ Βάζω το τόξο μου στα σύννεφα, ως σημείο της διαθήκης μου με τη γη. ¹⁴ Όταν θα συνάζω σύννεφα πάνω από τη γη και θα παρουσιάζεται το τόξο μέσα στα σύννεφα, ¹⁵ τότε θα θυμάμαι τη διαθήκη μου μ' εσάς και με τα ζώα, και ο κατακλυσμός^{κα} δε θα καταστρέφει τις ζωντανές υπάρξεις. ¹⁶ Όταν λοιπόν θα εμφανίζεται το τόξο μέσα στα σύννεφα, εγώ θα το βλέπω και θα θυμάμαι την αιώνια διαθήκη μου με τις ζωντανές υπάρξεις πάνω στη γη. ¹⁷ Αυτό», είπε ο Θεός στο Νώε, «είναι το σημείο της διαθήκης που συνάπτω ανάμεσα σ' εμένα και σε κάθε ζωντανή ύπαρξη πάνω στη γη».

Ο Νώε και οι γιοι του

¹⁸ Οι τρεις γιοι του Νώε, που βγήκαν από την κιβωτό, ήταν ο Σημ, ο Χαμ και ο Ιάφεθ. Ο Χαμ ήταν ο πατέρας του *Χαναάν. ¹⁹ Από αυτούς τους τρεις γιους του Νώε προήλθαν οι άνθρωποι όλης της γης.

²⁰ Ο Νώε ήταν γεωργός, και ο πρώτος που άρχισε να φυτεύει αμπέλια. ²¹ Μια μέρα ήπιε πολύ κρασί, μέθυσε και ξεγυμνώθηκε μέσα στη σκηνή του. ²² Ο Χαμ, πατέρας του Χαναάν, όταν είδε τη γύμνια του πατέρα του, βγήκε έξω και το είπε στους δύο αδερφούς του. ²³ Τότε, ο Σημ και ο Ιάφεθ πήραν ένα μανδύα, τον έβαλαν στον ώμο τους και με τα πρόσωπα γυρισμένα αλλού, πήγαν πίσωπατώντας και σκέπασαν τη γύμνια του πατέρα τους, χωρίς να τη δουν. ²⁴ Όταν ο Νώε συνήλθε απ' το μεθύσι και έμαθε τι του είχε κάνει ο νεότερος γιος του, ²⁵ είπε: «Καταραμένος να είναι ο Χαναάν! Χειρότερος κι από δούλος να γίνει για τ' αδέρφια του». ²⁶ Μετά είπε: «Ευλογημένος να είναι ο Κύριος, ο Θεός του Σημ! Ο Χαναάν να είναι δούλος του. ²⁷ Να αυξήσει ο Θεός το λαό

τού Ιάφεθ!^{κβ} Οι απόγονοί του να κατοικούν μαζί με το λαό του Σημ, κι ο Χαναάν να είναι δούλος του Ιάφεθ».

²⁸ Μετά τον κατακλυσμό, ο Νώε έζησε τριακόσια πενήντα χρόνια. ²⁹ Συνολικά έζησε εννιακόσια πενήντα χρόνια· έπειτα πέθανε.

Οι απόγονοι των γιων του Νώε

(Α' Χρ 1,5-23)

10 Αυτές είναι οι γενεαλογίες των γιων του Νώε, δηλαδή του Σημ, του Χαμ και του Ιάφεθ, από τους γιους που αυτοί απέκτησαν μετά τον κατακλυσμό.

² Απόγονοι του Ιάφεθ ήταν οι Γόμερ, Μαγώγ, Μαδαϊ, Ιαυάν, *Τουβάλ, *Μεσεχ και Θειράς. ³ Απόγονοι του Γόμερ ήταν οι Ασκενάζ, Ριθάθ και Θωγαρμά. ⁴ Απόγονοι του Ιαυάν ήταν οι Ελισά, Θαρσείς, Κίτιοι και Δωδανίμ. ⁵ Απ' αυτούς^{κγ} προήλθαν οι παράκτιοι λαοί σε διάφορες χώρες· κάθε λαός με την ιδιαίτερη γλώσσα του και τη φυλή του, διαφοροποιήθηκαν σε έθνη.

⁶ Οι γιοι του Χαμ ήταν ο Χους, ο Μισραϊμ, ο Φουτ και ο *Χαναάν — γενάρχες των αντίστοιχων λαών. ⁷ Απόγονοι του Χους ήταν οι λαοί *Σεβά, Ευειλά, Σαβτά, Ραγμά και Σαβτεχά· απόγονοι του Ραγμά ήταν οι λαοί Σεβά και Δεδάν.

⁸ Ο Χους απέκτησε το Νεμρώδ. Αυτός ήταν ο πρώτος κατακτητής πάνω στη γη. ⁹ Ήταν γενναίος κυνηγός ενώπιον του Κυρίου. Γι' αυτό συνηθίζεται να λέγεται: «Γενναίος κυνηγός ενώπιον του Κυρίου, όπως ο Νεμρώδ». ¹⁰ Η πρώτη περιοχή της κυριαρχίας του ήταν η Βαβέλ, η Έρεχ, η Αχάδ και η Χαλνή στη χώρα Σεναάρ. ¹¹ Από 'κει έφυγε και πήγε στην Ασσούρ, όπου έχτισε τη *Νινευή, τη Ρεχωβώθ-Ειρ, την Κάλαχ ¹² και τη Ρεσέν, ανάμεσα στη Νινευή και στη μεγάλη πόλη Κάλαχ.

¹³ Από τον Μισραϊμ προήλθαν οι λαοί: Λουδίμ, Ανανίμ, Λεεβίμ, Ναφτουχίμ, ¹⁴ Πατρουσίμ, Κασλουχίμ και οι Καφθωρίμ, από τους οποίους προήλθαν οι *Φιλισταίοι.

^{κα} και ο κατακλυσμός. Κατά λ.: «και τα νερά δεν θα γίνονται πια κατακλυσμός...» ^{κβ} Ιάφεθ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «αύξηση». ^{κγ} Απ' αυτούς. Ή: «Αυτοί είναι οι απόγονοι του Ιάφεθ. Απ' αυτούς» κατά το κεφ. 10,20.31.

¹⁵ Ο Χαναάν απέκτησε τον *Σιδώνα, που ήταν ο πρωτότοκος, και το Χετταίο — γενάρχες των αντίστοιχων λαών. ¹⁶ Επιπλέον από το Χαναάν προήλθαν οι *Ιεβουσαίοι, οι *Αμορραίοι, οι *Γεργεσαίοι, οι *Ευαίοι, οι Αρουκαίοι, οι Ασενναίοι, ¹⁸ οι Αραδαίοι, οι Σεμαραίοι και οι Αμαθαίοι. Στη συνέχεια διαχωρίστηκαν οι φυλές των *Χαναανίων, ¹⁹ που τα όριά τους έφταναν από τη Σιδώνα προς τα Γέραρα ως τη Γάζα, και προς τα *Σόδομα και Γόμορρα, *Αδαμά και Σεβωίμ ως τη Λασά.

²⁰ Αυτοί ήταν οι γιοι του Χαμ κατά τις φυλές τους, καθεμιά στις χώρες τους με τις ιδιαίτερες γλώσσες τους.

²¹ Ο Σημ, ο μεγαλύτερος αδερφός του Ιάφεθ, είναι ο γενάρχης όλων των Εβραίων. ²² Γιοι του Σημ ήταν οι Αιλάμ, Ασσούρ, Αρφαξάδ, Λουδ και Αράμ — γενάρχες των αντίστοιχων λαών. ²³ Απόγονοι του Αράμ ήταν οι λαοί Ουτς, Ουλ, Γεθέρ και Μας. ²⁴ Ο Αρφαξάδ απέκτησε το Σελάχ και ο Σελάχ τον Έβερ. Ο Έβερ απέκτησε δύο γιους: Ο ένας ονομαζόταν Πελέγ, επειδή στην εποχή του διαιρέθηκε η ανθρωπότητα, και ο αδερφός του ονομαζόταν Ιεκτάν.^{κδ} ²⁶ Ο Ιεκτάν απέκτησε τον Αλμωδάδ, το Σαλέφ, τον Ασαρμαβέθ, τον Ιαράχ, ²⁷ τον Αδωράμ, τον Ουζάλ, το Δικλά, ²⁸ τον Οβάλ, τον Αβιμαήλ, το Σεβά, ²⁹ τον Οφείρ, τον Ευειλά και τον Ιωβάβ. Όλοι αυτοί ήταν απόγονοι του Ιεκτάν. ³⁰ Κατοικούσαν απ' τη Μισά ως τη Σεφαρά των ανατολικών ορέων. ³¹ Αυτοί ήταν οι απόγονοι του Σημ κατά τις φυλές τους, καθεμιά στις χώρες τους, με τις ιδιαίτερες γλώσσες τους.

³² Αυτές είναι οι φυλές των γιων του Νώε, από τις οποίες προήλθαν οι διάφοροι λαοί. Από αυτούς, μετά τον κατακλυσμό, εξαπλώθηκαν οι λαοί πάνω στη γη.

Ο πύργος της Βαβέλ

11 Αρχικά οι κάτοικοι της γης μιλούσαν όλοι μία γλώσσα και χρησιμοποιούσαν τις ίδιες λέξεις. ² Καθώς μετακινούνταν από

την ανατολή, βρήκαν μια πεδιάδα στη χώρα της Σεναάρ κι εγκαταστάθηκαν εκεί. ³ Τότε είπαν μεταξύ τους: «Ελάτε να κατασκευάσουμε πλίθρες και να τις ψήσουμε στη φωτιά». Έτσι για τις οικοδομές άρχισαν να χρησιμοποιούν πλίθρες αντί για πέτρες και *πίσσα αντί για λάσπη. ⁴ Μετά είπαν: «Ελάτε να χτίσουμε μια πόλη, κι έναν πύργο που η κορφή του να φτάνει στους *ουρανούς. Έτσι θα γίνουμε ονομαστοί και δε θα διασκορπιστούμε πάνω στη γη».

⁵ Κατέβηκε, λοιπόν, ο Κύριος να δει την πόλη και τον πύργο, που έχτιζαν οι άνθρωποι. ⁶ Και είπε ο Κύριος: «Τώρα όλοι αυτοί αποτελούν ένα λαό με κοινή γλώσσα» και τούτο 'δω είναι η αρχή των πράξεών τους. Από 'δω και πέρα τίποτε απ' όσα θα σκέφτονται να κάνουν δε θα τους είναι αδύνατο. ⁷ Εμπρός, ας κατεβούμε κι ας επιφέρουμε εκεί σύγχυση στη γλώσσα τους, ώστε να μην καταλαβαίνει ο ένας τη γλώσσα του άλλου». ⁸ Έτσι ο Κύριος τους διασκορπίσε από 'κει σε όλη τη γη και σταμάτησαν να χτίζουν την πόλη. ⁹ Γι' αυτό ονόμασαν την πόλη εκείνη Βαβέλ,^{κε} γιατί εκεί ο Κύριος προκάλεσε σύγχυση στη γλώσσα των ανθρώπων και από 'κει τους διασκορπίσε σε όλη τη γη.

Οι απόγονοι του Σημ

(Α' Χρ 1,24-27)

¹⁰ Αυτές είναι οι γενεαλογίες του Σημ:

Δυο χρόνια μετά τον κατακλυσμό, όταν ο Σημ ήταν εκατό ετών, απέκτησε τον Αρφαξάδ. ¹¹ Μετά τη γέννηση του Αρφαξάδ ο Σημ έζησε πεντακόσια χρόνια, και απέκτησε γιους και κόρες.

¹² Όταν ο Αρφαξάδ ήταν τριάντα πέντε ετών, απέκτησε το Σαλάχ. ¹³ Μετά τη γέννηση του Σαλάχ ο Αρφαξάδ έζησε τετρακόσια τρία χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

¹⁴ Όταν ο Σαλάχ ήταν τριάντα ετών, απέκτησε τον Έβερ. ¹⁵ Μετά τη γέννηση του Έβερ ο Σαλάχ έζησε τετρακόσια τρία χρόνια

^{κδ} «Πελέγ»: Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «διαίρεση». — «η ανθρωπότητα»: Κατά λ. «η γη». ^{κε} Βαβέλ. Το εβρ. όνομα της Βαβυλώνας, ομόηχο του όρου «σύγχυση».

και απέκτησε γιους και κόρες.

¹⁶ Όταν ο Έβερ ήταν τριάντα τεσσάρων ετών, απέκτησε τον Πελέγ. ¹⁷ Μετά τη γέννηση του Πελέγ ο Έβερ έζησε τετρακόσια τριάντα χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

¹⁸ Όταν ο Πελέγ ήταν τριάντα ετών, απέκτησε το Ρεού. ¹⁹ Μετά τη γέννηση του Ρεού ο Πελέγ έζησε διακόσια εννέα χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

²⁰ Όταν ο Ρεού ήταν τριάντα δύο ετών, απέκτησε το Σερούγ. ²¹ Μετά τη γέννηση του Σερούγ ο Ρεού έζησε διακόσια επτά χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

²² Όταν ο Σερούγ ήταν τριάντα ετών, απέκτησε το Ναχώρ. ²³ Μετά τη γέννηση του Ναχώρ ο Σερούγ έζησε διακόσια χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

²⁴ Όταν ο Ναχώρ ήταν είκοσι εννέα ετών, απέκτησε το Θάρα. ²⁵ Μετά τη γέννηση του Θάρα ο Ναχώρ έζησε εκατόν δέκα εννέα χρόνια και απέκτησε γιους και κόρες.

²⁶ Όταν ο Θάρα ήταν εβδομήντα ετών, απέκτησε τον Άβραμ, το Ναχώρ και τον Αράν.

²⁷ Αυτοί είναι οι απόγονοι του Θάρα:

Ο Θάρα απέκτησε τον Άβραμ, το Ναχώρ και τον Αράν και ο Αράν απέκτησε το Λωτ. ²⁸ Ο Αράν πέθανε πριν από το Θάρα, τον πατέρα του, στην πατρίδα του, την Ουρ των Χαλδαιών. ²⁹ Ο Άβραμ και ο Ναχώρ πήραν γυναίκες. Η γυναίκα του Άβραμ λεγόταν Σάρα και του Ναχώρ Μελχά, κόρη του Αράν, ο οποίος ήταν επίσης πατέρας της Ιεσκά. ³⁰ Η Σάρα όμως ήταν στείρα· δεν είχε παιδιά.

³¹ Ο Θάρα πήρε το γιο του τον Άβραμ, τον εγγονό του το Λωτ, γιο του Αράν, και τη νύφη του τη Σάρα, γυναίκα του Άβραμ και τους οδήγησε έξω από την Ουρ των Χαλδαιών, για να πάνε στη Ίχναάν. Έφτασαν όμως μέχρι τη Ίχναάν κι εγκαταστάθηκαν εκεί. ³² Ο Θάρα έζησε διακόσια πέντε χρόνια και πέθανε εκεί στη Ίχναάν.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

(12,1–25,18)

Η κλήση του Άβραμ από το Θεό

12 Ο Κύριος είπε στον Άβραμ: «Φύγε από τη χώρα σου, από τους συγγενείς σου κι από το σπίτι του πατέρα σου, και πήγαινε σε μια χώρα που εγώ θα σου δείξω. ² Θα κάνω από σένα ένα μεγάλο έθνος και θα σε ευλογήσω. Θα κάνω το όνομά σου ξακουστό και θα είσαι *ευλογία για τους άλλους. ³ Θα ευλογώ όποιον σε ευλογεί και θα καταριέμαι όποιον σε καταριέται. Μ' εσένα θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης».

⁴ Έτσι ο Άβραμ αναχώρησε όπως του είπε ο Κύριος και μαζί του πήγε και ο Λωτ. Ήταν εβδομήντα πέντε ετών όταν έφυγε από τη Ίχναάν. ⁵ Μαζί του πήρε τη γυναίκα του τη Σάρα και το Λωτ, γιο του αδερφού του, όλα τα υπάρχοντά τους που είχαν συγκεντρώσει, καθώς επίσης τους δούλους και τις δούλες που είχαν αποκτήσει στη Ίχναάν· και έφτασαν στη Ίχναάν.

⁶ Ο Άβραμ διέσχισε τη χώρα ως την περιοχή της Συχέμ, στη Δρυ Μορέχ. Στη χώρα τότε κατοικούσαν οι Ίχνααίοι. ⁷ Εκεί του φανερώθηκε ο Κύριος και του είπε: «Αυτήν τη γη θα τη δώσω στους απογόνους σου». Τότε ο Άβραμ έχτισε εκεί ένα *θυσιαστήριο για τον Κύριο, που του φανερώθηκε. ⁸ Από εκεί προχώρησε προς τα βουνά, ανατολικά της Βαιθήλ και στρατοπέδευσε ανάμεσα στη Βαιθήλ δυτικά, και στη Γαι ανατολικά. Εκεί έχτισε ακόμη ένα θυσιαστήριο για τον Κύριο και προσευχήθηκε σ' αυτόν. ⁹ Έπειτα συνέχισε την πορεία του με κατεύθυνση προς νότον.

Ο Άβραμ στην Αίγυπτο

¹⁰ Εκείνο τον καιρό ξέσπασε πείνα στη Ίχναάν και ο Άβραμ κατέβηκε στην Αίγυπτο για να μείνει εκεί, γιατί η πείνα ήταν μεγάλη. ¹¹ Όταν πλησίαζε στην Αίγυπτο, είπε στη Σάρα, τη γυναίκα του: «Ξέρω πως είσαι γυναι-

11,30 25,21-22 12,1-2 Ησ 51,2· Σολ 10,5· Σειρ 44,19-21· Εβρ 11,8-10 12,2 13,16· 15,5· 17,4-5· 22,17· 26,4,24· 35,11· 47,27· 48,4· Γαλ 3,16· Εβρ 11,12 12,3 18,18· 22,18· 26,4 28,14· Πραξ 3,25· Γαλ 3,8-9 12,7 13,15· 15,18 17,8 24,7· 26,3· 28,13· 35,12· 48,4· Δτ 1,8· 34,4· Ψλ 105,11 12,10-20 20,1-18· 26,1-11

κα με ωραία εμφάνιση. ¹² Αν σε δουν οι Αιγύπτιοι θα καταλάβουν πως είσαι γυναίκα μου. Τότε θα με σκοτώσουν· εσένα όμως θα σ' αφήσουν να ζήσεις. ¹³ Να λες λοιπόν ότι είσαι αδερφή μου, για να μου φερθούν καλά και να μ' αφήσουνε να ζήσω για χάρη σου».

¹⁴ Όταν ο Άβραμ έφτασε στην Αίγυπτο, οι Αιγύπτιοι είδαν πράγματι ότι η γυναίκα ήταν πάρα πολύ ωραία. ¹⁵ Την είδαν και οι αυλικόι του Φαραώ, τού την παίνεψαν και την έφεραν στο ανάκτορό του. ¹⁶ Για χάρη της Σάρας φέρθηκαν καλά στον Άβραμ, και του έδωσαν πρόβατα, βόδια, γαϊδούρια αρσενικά και θηλυκά, δούλους, δούλες, και καμήλες.

¹⁷ Αλλά ο Κύριος χτύπησε με μεγάλες συμφορές το Φαραώ και τους αυλικούς του εξαιτίας της Σάρας, της γυναίκας του Άβραμ. ¹⁸ Τότε ο Φαραώ κάλεσε τον Άβραμ και του είπε: «Τι ήταν αυτό που μου έκανες! Γιατί δε μου το 'πες ότι αυτή είναι γυναίκα σου; ¹⁹ Γιατί είπες ότι είναι αδερφή σου, κι εγώ την πήρα γυναίκα μου; Τώρα λοιπόν να η γυναίκα σου. Πάρ' την και φύγε». ²⁰ Και έδωσε ο Φαραώ διαταγή στους άντρες του να συνοδέψουν έξω από τη χώρα τον Άβραμ, τη γυναίκα του και όλα όσα είχε.

Αποχωρισμός Άβραμ και Λωτ

13 Ο Άβραμ ανέβηκε από την Αίγυπτο προς το νότιο τμήμα της Ξαναάν, μαζί με τη γυναίκα του και όλα τα υπάρχοντά του· μαζί του ήταν και ο Λωτ. ² Ο Άβραμ ήταν πάρα πολύ πλούσιος σε κοπάδια, ασημι και χρυσάφι. ³ Προχώρησε με ενδιάμεσους σταθμούς από τα νότια της Ξαναάν ως τη Βαιθήλ. Ήρθε και στον τόπο όπου είχε κατασκηνώσει την προηγούμενη φορά, δηλαδή μεταξύ Βαιθήλ και Γαι, ⁴ και είχε χτίσει αρχικά το Ξυσιαστήριο. Εκεί ο Άβραμ προσευχήθηκε στον Κύριο.

⁵ Ο Λωτ, που συνόδευε τον Άβραμ, είχε κι αυτός αποκτήσει πρόβατα, βόδια και σκηνές. ⁶ Η χώρα όμως δεν επαρκούσε για να κατοικήσουν και οι δύο μαζί, γιατί τα υπάρ-

χοντά τους ήταν πάρα πολλά. ⁷ Οι βοσκοί του Άβραμ μάλωναν με τους βοσκούς του Λωτ. Στη χώρα τότε κατοικούσαν οι Ξαναναίοι και οι Φερεζαίοι.

⁸ Είπε λοιπόν ο Άβραμ στο Λωτ: «Ας μην υπάρχει διαμάχη ανάμεσα μας κι ανάμεσα στους βοσκούς μου και στους βοσκούς σου. Εμείς είμαστε αδέρφια.» ⁹ Όλη η χώρα είναι στη διάθεσή σου. Ας χωρίσουμε, λοιπόν. Αν εσύ πας προς τα αριστερά, εγώ θα πάω προς τα δεξιά· κι αν εσύ πας προς τα δεξιά, εγώ θα πάω προς τα αριστερά».

¹⁰ Ο Λωτ κοίταξε ολόγυρα και είδε την κοιλάδα του Ιορδάνη, που ποτιζόταν ολόκληρη μέχρι τη Σηγώρ. Πριν καταστρέψει ο Κύριος τα Ξόδομα και τα Γόμορρα, η περιοχή ήταν σαν παράδεισος, σαν τη χώρα της Αιγύπτου. ¹¹ Διάλεξε λοιπόν για τον εαυτό του την κοιλάδα του Ιορδάνη και μετακόμισε προς τ' ανατολικά· έτσι χωρίστηκαν ο ένας από τον άλλο. ¹² Ο Άβραμ έμεινε στη Ξαναάν και ο Λωτ έστησε τις σκηνές του ανάμεσα στις πόλεις της κοιλάδας, κοντά τα Ξόδομα. ¹³ Οι άνθρωποι όμως των Ξοδόμων ήταν κακοί και πάρα πολύ αμαρτωλοί ενώπιον του Κυρίου.

¹⁴ Αφού ο Άβραμ είχε αποχωριστεί από το Λωτ, ο Κύριος του είπε: «Σήκωσε τα μάτια σου και κοίτα ένα γύρο από τον τόπο που βρίσκεσαι, προς το βορρά και το νότο, προς την ανατολή και τη δύση. ¹⁵ Όλη τη χώρα που βλέπεις θα τη δώσω σ' εσένα και στους απογόνους σου για πάντα. ¹⁶ Θα σου δώσω τόσους πολλούς απογόνους σαν τους κόκκους της σκόνης στη γη. Αν ποτέ κανείς μπορέσει να μετρήσει τους κόκκους της σκόνης πάνω στη γη, τότε θα είναι δυνατό να μετρηθούν και οι απόγονοί σου. ¹⁷ Σήκω να περιδιαβείς τη χώρα σε μάκρος και σε πλάτος, γιατί σ' εσένα θα τη δώσω». ¹⁸ Έτσι ο Άβραμ μάζεψε τις σκηνές του και ήρθε να κατοικήσει κοντά στη Δρυ Μαμβρή, στη Χεβρών, όπου και έχτισε ένα Ξυσιαστήριο για τον Κύριο.

⁹ΣΟ όρος «αδέρφια» εδώ χρησιμοποιείται με την ευρύτερη έννοια.

Ο Άβραμ ελευθερώνει το Λωτ

14 Εκείνη την εποχή, ο Αμραφέλ, βασιλιάς της Σεναάρ, ο Αριώχ, βασιλιάς της Ελλασάρ, ο Χοδολλογομέρ, βασιλιάς της Αιλάμ, και ο Θιδάλ, βασιλιάς των Γκογίμ,^κ ^κζήρυσαν τον πόλεμο στο Βερά, βασιλιά των Σοδόμων, στο Βαρσά, βασιλιά των Γομόρρων, στο Σινόβ, βασιλιά της Αδαμά, στο Σεμαίβερ, βασιλιά της Σεβωίμ, και στο βασιλιά της Βελά, δηλαδή της Σηγώρ. ³Όλοι αυτοί οι τελευταίοι συγκεντρώθηκαν στην κοιλάδα Σιδδίμ, δηλαδή στη Νεκρά Θάλασσα. ⁴Δώδεκα χρόνια ήταν υπόδουλοι στο Χοδολλογομέρ, και το δέκατο τρίτο έτος επαναστάτησαν.

⁵Το δέκατο τέταρτο έτος, όμως, ο Χοδολλογομέρ και οι σύμμαχοί του βασιλιάδες ήρθαν και συντριψαν τους Ρεφαίτες στην Ασταρώθ-Καρνάιμ, τους Ζουζίτες κοντά στην Αμ, τους Εμαίους στην πεδιάδα της Κιριαθάιμ, ⁶και τους Χορραίους στα βουνά Ση-είρ, ως την Ελ-Φοράν, στην έρημο. ⁷Επειτα ξαναγύρισαν στην Αιν-Μισπά,^{κ7} δηλαδή στην Κάδης· κατέστρεψαν όλη τη χώρα των Αμαλκιτιών και νίκησαν τους Αμορραίους, που κατοικούσαν στη Χασεσών-Ταμάρ.

⁸Τότε οι βασιλιάδες των Σοδόμων, των Γομόρρων, της Αδαμά, της Σεβωίμ και της Βελά (δηλαδή της Σηγώρ) βγήκαν στην κοιλάδα Σιδδίμ και παρατάχθηκαν για πόλεμο ⁹εναντίον του Χοδολλογομέρ βασιλιά της Αιλάμ, του Τιθάλ βασιλιά των Γκογίμ, του Αμραφέλ βασιλιά της Σεναάρ και του Αριώχ βασιλιά της Ελλασάρ — τέσσερις βασιλιάδες εναντίον πέντε. ¹⁰Αλλά η κοιλάδα Σιδδίμ είχε πολλούς λάκκους με πίσσα και κατά την υποχώρησή τους οι βασιλιάδες των Σοδόμων και των Γομόρρων έπεσαν μέσα εκεί· οι υπόλοιποι έφυγαν προς τα βουνά. ¹¹Οι νικητές λεηλάτησαν τα Σόδομα και τα Γόμορρα και πήραν όλα τα αποθέματα τροφίμων. ¹²Πήραν ακόμη αιχμάλωτο τον ανηψιό του

Άβραμ, το Λωτ, που κατοικούσε στα Σόδομα, και όλα τα υπάρχοντά του, και έφυγαν.

¹³Κάποιος όμως που γλίτωσε, ήρθε και τα ανάγγειλε όλα αυτά στον Άβραμ τον Έβραίο. Αυτός κατοικούσε κοντά στη Δρυ του Μαμβρή του Αμορραίου, αδερφού του Εσκάλ και του Ανέρ, οι οποίοι ήταν σύμμαχοι του Άβραμ. ¹⁴Όταν ο Άβραμ άκουσε ότι αιχμαλωτίστηκε ο συγγενής του, εξόπλισε τριακόσιους δεκαοχτώ από τους υπηρέτες του, που είχαν γεννηθεί στο σπίτι του, και καταδίωξε τους τέσσερις βασιλιάδες ως τη Δαν. ¹⁵Τη νύχτα χώρισε τους άντρες του σε μικρές ομάδες, επιτέθηκε στους εχθρούς και τους κατατρόπωσε. Τους καταδίωξε ως τη Χοβά, βόρεια^{κθ} της Δαμασκού, ¹⁶και πήρε πίσω όλα τους τα λάφυρα. Έφερε πίσω και τον συγγενή του το Λωτ και όλα του τα υπάρχοντα, μαζί με τις γυναίκες και τους άλλους αιχμαλώτους.

Ο Μελχισεδέκ ευλογεί τον Άβραμ

¹⁷Καθώς ο Άβραμ επέστρεφε, μετά τη συντριβή του Χοδολλογομέρ και των συμμάχων του βασιλιάδων, βγήκε ο βασιλιάς των Σοδόμων να τον προύπαντήσει στην κοιλάδα Σαβέ, που λέγεται και «Κοιλάδα του Βασιλιά». ¹⁸Επίσης και ο Μελχισεδέκ, ο βασιλιάς της Σαλήμ, που ήταν και ιερέας του ύψιστου Θεού, ήρθε και έφερε στον Άβραμ ψωμί και κρασί. ¹⁹Τον ευλόγησε και του είπε: «Ευλογημένος να είσαι, Άβραμ, από τον ύψιστο Θεό, το δημιουργό του ουρανού και της γης! ²⁰Ευλογημένος να είναι κι ο ύψιστος Θεός, που παρέδωσε τους εχθρούς σου στην εξουσία σου!» Ο Άβραμ τότε έδωσε στο Μελχισεδέκ το ένα δέκατο απ' όλα του τα λάφυρα.

²¹Ο βασιλιάς των Σοδόμων είπε στον Άβραμ: «Δώσ' μου μόνο τους άντρες και κράτησε για τον εαυτό σου τα λάφυρα». ²²Αλλά ο Άβραμ τού απάντησε: «Ορκίζομαι στον Κύριο,^λ τον ύψιστο Θεό, που δημιούρ-

^κτων Γκογίμ. Στα εβρ. σημαίνει: «των εθνών». ^{κ7}Αιν-Μισπά. Στα εβρ. σημαίνει «Πηγή της Κρίσεως». ^{κθ}βόρεια. Κατά λ. «αριστερά», που στα εβρ. σημαίνει και «βόρεια». ^λΟρκίζομαι στον Κύριο. Κατά λ. «Υψώνω το χέρι μου στον Κύριο», κίνηση που δηλώνει όρκο.

γησε τον ουρανό και τη γη: ²³ Ούτε μία κλωστή, ούτε ένα κορδόνι από σανδάλι, τίποτα δε θα κρατήσω απ' όσα σου ανήκουν, για να μην πεις, «εγώ έκανα πλούσιο τον Άβραμ». ²⁴ Τίποτα δε θα κρατήσω για τον εαυτό μου, παρά μόνον όσα έφαγαν οι άντρες μου. Επίσης οι σύμμαχοί μου Ανέρ, Εσκώλ και Μαμβρή θα πάρουν το μερίδιό τους».

Η διαθήκη του Θεού με τον Άβραμ

15 Ύστερα απ' αυτά τα γεγονότα, ο Κύριος είπε σε όραμα στον Άβραμ: «Μη φοβάσαι, Άβραμ. Εγώ είμαι η ασπίδα σου. Η ανταμοιβή σου θα είναι πάρα πολύ μεγάλη».

² Ο Άβραμ απάντησε: «Δέσποτα Κύριε, τι θα μου δώσεις; Εγώ φεύγω άτεκνος και κληρονόμος^α του σπιτιού μου είναι ο Ελιέζερ από τη Δαμασκό». ³ Και πρόσθεσε: «Αφού δεν μου έδωσες απογόνους, θα με κληρονομήσει ο δούλος του σπιτιού μου».

⁴ Ο Κύριος του αποκρίθηκε: «Δε θα σε κληρονομήσει αυτός, αλλά εκείνος που θα βγει από τα σπλάχνα σου». ⁵ Τον έφερε τότε έξω και του είπε: «Κοίτα τον ουρανό και μέτρα τ' αστέρια, αν μπορείς να τα μετρήσεις. Έτσι αναριθμητοί θα είναι και οι απόγονοί σου».

⁶ Ο Άβραμ πίστεψε στον Κύριο και γι' αυτή του την πίστη ο Κύριος τον αναγνώρισε δικαιο.

⁷ Του είπε ακόμα: «Εγώ είμαι ο Κύριος, που σε έβγαλα από την Ουρ των Χαλδαίων, για να σου δώσω αυτή τη χώρα για ιδιοκτησία σου». ⁸ Ο Άβραμ ρώτησε: «Δέσποτα Κύριε, πώς θα ξέρω ότι θα είναι δική μου;» ⁹ Τότε ο Κύριος του είπε: «Φέρε μου ένα δαμάλι τριών ετών κι ένα κασίκι τριών ετών, ένα κριάρι τριών ετών, ένα τριγόني και ένα περιστέρι». ¹⁰ Ο Άβραμ έφερε όλα αυτά τα ζώα, τα έκοψε στη μέση και τα έβαλε σε δύο

σειρές, κάθε μισό απέναντι στο άλλο. Μόνο τα πουλιά δεν τα έκοψε στα δύο.^{αβ} ¹¹ Πάνω στα σφαγμένα ζώα άρχισαν να ορμούν αρπακτικά όρνια κι ο Άβραμ τα έδιωχνε.

¹² Καθώς ο ήλιος άρχισε να βασιλεύει, ο Άβραμ έπεσε σε βαθύ ύπνο, και τον έπιασε έντονο και φοβερό άγχος. ¹³ Τότε του είπε ο Κύριος: «Να το ξέρεις καλά πως κάποτε οι απόγονοί σου θα πάνε να ζήσουν σε μια ξένη χώρα. Εκεί θα γίνουν δούλοι και τους καταπιέσουν για τετρακόσια χρόνια.

¹⁴ »Αλλά εγώ θα τιμωρήσω το λαό που θα τους υποδουλώσει και τότε θα φύγουν από τη χώρα εκείνη με πλούτη πολλά. ¹⁵ Εσύ θα πεθάνεις ειρηνικά σε βαθιά γεράματα και θα ταφείς. ¹⁶ Όταν φτάσουν στην τέταρτη γενιά θα επιστρέψουν εδώ, γιατί ως τότε δεν θα έχει ακόμη ολοκληρωθεί η ανομία των Αμορραίων για να τιμωρηθούν».

¹⁷ Όταν ο ήλιος βασιλέψε τελείως κι έπεσε το σκοτάδι, φάνηκε ξαφνικά ένα καμίνι να καπνίζει, και μια πύρινη φλόγα πέρασε ανάμεσα σ' εκείνα τα κομμάτια των ζώων. ¹⁸ Μ' αυτόν τον τρόπο ο Κύριος έκανε διαθήκη με τον Άβραμ και του είπε: «Στους απογόνους σου θα δώσω αυτή τη χώρα, από τον ποταμό της Αιγύπτου μέχρι το μεγάλο ποταμό, δηλαδή τον Ευφράτη, ¹⁹ που τώρα την κατοικούν οι Κεναίοι, οι Κενεζαίοι, οι Κεδμωναίοι, ²⁰ οι Χετταίοι, οι Φερεζαίοι, οι Ρεφαίτες,^{αγ} ²¹ οι Αμορραίοι, οι Χαναναίοι, οι Γεργεσαίοι και οι Ίεβουσαίοι».

Η Άγαρ και ο Ισαμήλ

16 Η Σάρα, η γυναίκα του Άβραμ, δεν του γεννούσε παιδιά. Στην υπηρεσία της είχε μια δούλη Αιγύπτια, που ονομαζόταν Άγαρ. ² Είπε λοιπόν η Σάρα στον Άβραμ: «Ο Κύριος μου στέρησε την ικανότητα να γεννώ. Πήγαινε, λοιπόν, στη δούλη μου, και ίσως αποκτήσω μέσω αυτής ένα γιο». Ο

^α κληρονόμος. Ο εβρ. όρος «μπεν-Μέσεκ» δηλώνει πιθανώς τον υπηρέτη που ήταν επιφορτισμένος με το ειδικό καθήκον να προσφέρει στον όδους τάφους των νεκρών προγόνων, θέση η οποία του εξασφάλιζε ιδιαίτερα προνόμια. ^{αβ} Τελετουργικό συναψης συμφωνίας. Οι συμβαλλόμενοι δέχονταν να έχουν την ίδια τύχη με τα διαμελιζόμενα ζώα, αν δεν εκπλήρωναν τις υποχρεώσεις τους. Στο Ιερ 34,18 γίνεται υπαινιγμός ενός τέτοιου τελετουργικού. ^{αγ} Ρεφαίτες. Στα εβρ. σημαίνει «γίγαντες».

Ἄβραμ άκουσε τα λόγια της Σάρας. ³ Ἔτσι, δέκα χρόνια μετά την εγκάταστασή του στη *Χαναάν, η γυναίκα του η Σάρα του έδωσε την Ἄγαρ, την Αιγύπτια δούλη της, για γυναίκα.

⁴ Ο Ἄβραμ, λοιπόν, συνευρέθηκε με την Ἄγαρ κι εκείνη έμεινε έγκυος. Όταν η Ἄγαρ είδε ότι ήταν έγκυος, άρχισε να φέρεται στην κυρά της με περιφρόνηση. ⁵ Τότε είπε η Σάρα στον Ἄβραμ: «Εσύ είσαι η αιτία για την προσβολή που μου γίνεται. Εγώ σου έδωσα τη δούλη μου στην αγκαλιά σου κι εκείνη όταν είδε ότι έμεινε έγκυος άρχισε να με περιφρονεί. Ο Κύριος ας είναι κριτής ανάμεσα σ' εμένα και σ' εσένα». ⁶ Ο Ἄβραμ απάντησε στη Σάρα: «Ορίστε η δούλη σου, στη διάθεσή σου. Κάνε της ό,τι σου αρέσει». Τότε η Σάρα άρχισε να κακομεταχειρίζεται την Ἄγαρ, κι εκείνη έφυγε από κοντά της.

⁷ Κοντά σε μια νεροπηγή στην έρημο, στο πτόμο προς τη Σουρ, τη συνάντησε ένας άγγελος του Κυρίου ⁸ και της είπε: «Ἄγαρ, δούλη της Σάρας, από πού έρχεσαι και πού πηγαίνεις;» Εκείνη απάντησε: «Έφυγα απ' την κυρά μου τη Σάρα». ⁹ Ο άγγελος της είπε: «Γύρνα πίσω στην κυρά σου και υποτάξου σ' αυτήν». ¹⁰ Της είπε ακόμα: «Θα σου δώσω τόσους πολλούς απογόνους, που κανείς δε θα μπορεί να τους μετρήσει. ¹¹ Τώρα είσαι έγκυος· θα γεννήσεις γιο και θα τον ονομάσεις *Ισμαήλ,^{λδ} γιατί ο Κύριος άκουσε τον πόνο σου. ¹² Αυτός θα είναι άνθρωπος αγροίκος. Θα φέρεται σε όλους με σκληρότητα και όλοι γύρω του θα του φέρνονται με σκληρότητα· θα ζει χώρια από τους υπόλοιπους συγγενείς του».

¹³ Η Ἄγαρ απέδωσε στον Κύριο που της μιλούσε το *όνομα: «Εσύ είσαι ο Ελ-Ροϊ» (ο Θεός που με βλέπει), επειδή σκέφτηκε: «Είδα άραγε εδώ εκείνον που με βλέπει;» ¹⁴ Γι' αυτό και το πηγάδι εκείνο του ονόμασε «Μπέερ-Λαχαϊ-Ροϊ», δηλαδή «Πηγάδι του α-

ληθινού Θεού που με βλέπει» — αυτό βρίσκεται ανάμεσα στην Κάδης και στη Βαράδ.

¹⁵ Η Ἄγαρ γέννησε στον Ἄβραμ γιο κι εκείνος τον ονόμασε Ισμαήλ. ¹⁶ Εκείνη την εποχή ο Ἄβραμ ήταν ογδόντα έξι ετών.

Η περιτομή σημείο της διαθήκης

17 Όταν ο *Ἄβραμ ήταν ενενήντα ενέντα ετών, του φανερώθηκε ο Κύριος και του είπε: «Εγώ είμαι ο Ελ-Σαδδάι (θεός παντοκράτορας). Να ζεις σύμφωνα με το θέλημά μου και να είσαι τέλειος. ² Θα συνάψω μαζί σου *διαθήκη, και θα σου δώσω πολλούς απογόνους».

³ Ο Ἄβραμ έπεσε με το πρόσωπό του στη γη και ο Θεός τού είπε: ⁴ «Αυτή είναι η διαθήκη που κάνω μαζί σου: Θα γίνεις πατέρας ενός πλήθους εθνών. ⁵ Δε θα ονομάζεσαι πια Ἄβραμ αλλά *Ἀβραάμ,^{λε} γιατί θα σε κάνω πατέρα πλήθους εθνών. ⁶ Θα κάνω ν' αποκτήσεις πολλούς απογόνους και να γίνεις γενάρχης λαών· και βασιλιάδες θα προέλθουν από σένα. ⁷ Τη διαθήκη μου τη συνάπτω μαζί σου, αλλά θα ισχύει και για όλες τις γενιές των απογόνων — διαθήκη αιώνια, ώστε να είμαι Θεός δικός σου και των απογόνων σου. ⁸ Σ' εσένα και τους απογόνους σου θα δώσω τη χώρα όπου τώρα κατοικείς σαν ξένος, όλη τη χώρα της *Χαναάν, για αιώνια ιδιοκτησία και θα είμαι Θεός τους».

⁹ Είπε ακόμα ο Θεός στον Ἀβραάμ: «Θα πρέπει, όμως, να τηρείς τη διαθήκη μου τόσο εσύ όσο και οι επόμενες γενιές των απογόνων σου. ¹⁰ Αυτή είναι η διαθήκη μου που θα τηρείτε: Κάθε αρσενικό παιδί σας θα περιτέμνεται. ¹¹ Θα κάνετε την *περιτομή, κι αυτή αποτελεί σημείο της διαθήκης ανάμεσα σ' εμένα και σ' εσάς. ¹² Κάθε παιδί θα περιτέμνεται την όγδοη ημέρα από τη γέννησή του. Αυτό ισχύει για κάθε αρσενικό παιδί σε όλες τις γενιές σας, καθώς και για κάθε δούλο, είτε είναι γεννημένος στο σπίτι είτε αγορασμένος από ξένους και δεν περι-

^{λδ} Ισμαήλ. Στα εβρ. σημαίνει «ο Θεός ακούει». ^{λε} Ἀβραάμ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «πατέρας πολλών εθνών».

16, 15 Γαλ 4,22 17,1 Εξ 6,3 17,4-5 12,2· Ρωμ 4,17 **17,8** 12,7 **17,9-14** 17,23-27· Εξ 4,24-26· Δτ 10,16· Ιερ 4,4· 9,25· Ρωμ 4,11

λαμβάνεται στους απογόνους σας. ¹³ Θα πρέπει οπωσδήποτε καθένας που γεννηθήκε στο σπίτι σου ή αγοράστηκε με χρήματα, να περιτέμνεται. Έτσι η διαθήκη μου θα μαρτυρείται στο σώμα σας, διαθήκη αιώνια. ¹⁴ Ο *απερίτμητος, δηλαδή αυτός που δε θα έχει κάνει περιτομή, θα αποκόπτεται από το λαό του, γιατί θα έχει παραβεί τη διαθήκη μου».

Η υπόσχεση του Θεού για τη Σάρρα

¹⁵ Έπειτα ο Θεός είπε στον Αβραάμ: «Η Σάρρα η γυναίκα σου δεν θα ονομάζεται πια Σάρρα, αλλά *Σάρρα.^{ΑΣ} ¹⁶ Θα την ευλογήσω και θα σου δώσω γιο απ' αυτήν. Θα την ευλογήσω και θα προέλθουν απ' αυτήν λαοί και βασιλιάδες λαών».

¹⁷ Τότε ο Αβραάμ έσκυψε το πρόσωπο και γέλασε, γιατί σκέφτηκε: «Είναι δυνατόν ένας άντρας εκατό χρονών ν' αποκτήσει γιο, και η Σάρρα, ενενήντα χρονών, να γεννησει;» ¹⁸ Και είπε στο Θεό: «Μακάρι ν' αφήσεις να ζήσει ο Ισμαήλ!»

¹⁹ Αλλά ο Θεός απάντησε: «Και όμως, η Σάρρα η γυναίκα σου θα σου γεννήσει γιο και θα τον ονομάσεις Ισαάκ.^{ΑΣ} Μ' αυτόν θα συνάψω τη διαθήκη μου και με τους απογόνους του, διαθήκη αιώνια. ²⁰ Σχετικά με τον Ισμαήλ σε άκουσα. Θα τον ευλογήσω, και θα του δώσω αμέτρητα παιδιά και απογόνους. Δώδεκα ηγεμόνες θα προέλθουν απ' αυτόν: θα τον κάνω μεγάλο έθνος. ²¹ Τη *διαθήκη μου όμως θα τη συνάψω με τον Ισαάκ, που θα σου γεννήσει η Σάρρα, του χρόνου τέτοιον καιρό». ²² Όταν ο Θεός τελείωσε τη συνομιλία με τον Αβραάμ έφυγε απ' αυτόν.

²³ Την ίδια εκείνη μέρα, ο Αβραάμ έκανε περιτομή στο γιο του τον Ισμαήλ και σε κάθε αρσενικό από το προσωπικό του, δηλαδή στους δούλους που είχαν γεννηθεί στο σπίτι του και σ' εκείνους που τους είχε αποκτήσει με χρήματα, όπως του είπε ο Θεός. ²⁴ Ο Αβραάμ ήταν ενενήντα εννέα ετών όταν έκανε περιτομή στον εαυτό του, ²⁵ κι ο γιος του

ο Ισμαήλ δεκατριών. ²⁶ Την ίδια εκείνη μέρα, λοιπόν, περιτμήθηκαν ο Αβραάμ και ο γιος του ο Ισμαήλ, ²⁷ μαζί και όλοι οι υπηρέτες του σπιτιού του.

Η επαγγελία για τη γέννηση του Ισαάκ

18 Ο Κύριος παρουσιάστηκε στον *Αβραάμ, κοντά στη Δρυ Μαμβρή, ενώ αυτός καθόταν στο άνοιγμα της σκηνής του κατά το μεσημέρι.

² Σήκωσε τα μάτια του και είδε τρεις άντρες να στέκονται απέναντί του. Αμέσως έτρεξε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε ως τη γη. ³ «Κυρίε μου», είπε, «αν έχω την εύνοιά σου, μην προσπεράσεις το δούλο σου. ⁴ Ας φέρουν λίγο νερό να πλύνετε τα πόδια σας, και μετά μπορείτε ν' αναπαυθείτε κάτω από το δέντρο. ⁵ Θα φέρω και λίγο ψωμί να πάρετε δύναμη, και μετά μπορείτε να πηγαίνετε. Πέραστε λοιπόν από το δούλο σας». Εκείνοι απάντησαν: «Κάνε όπως είπες». ⁶ Τότε ο Αβραάμ έτρεξε στη σκηνή και είπε στη Σάρρα: «Πάρε γρήγορα τρεις γαβάθες αλεύρι εκλεκτό, ζύμωσε το και κάνε πίτες». ⁷ Μετά έτρεξε στα βόδια, πήρε ένα μοσχάρι τρυφερό και καλό, το έδωσε στον υπηρέτη, κι εκείνος το ετοίμασε στα γρήγορα. ⁸ Πήρε ακόμα βούτυρο, γάλα και το μοσχάρι που είχε ετοιμάσει και τα έβαλε μπροστά στους άντρες. Αυτός στεκόταν απέναντί τους κάτω από τα δέντρα κι εκείνοι έτρωγαν.

⁹ Τότε ρώτησαν τον Αβραάμ: «Πού είναι η Σάρρα η γυναίκα σου;» Αυτός απάντησε: «Εκεί, στη σκηνή». ¹⁰ Κι ο Κύριος είπε: «Του χρόνου τέτοια εποχή θα ξανάρθω και η γυναίκα σου η Σάρρα θα έχει γιο».

Η Σάρρα τα άκουγε όλα αυτά, γιατί στεκόταν από πίσω του, στο άνοιγμα της σκηνής. ¹¹ Ο Αβραάμ και η Σάρρα ήταν γέροντες προχωρημένης ηλικίας, και η Σάρρα δεν είχε πια περίοδο. ¹² Η Σάρρα λοιπόν γέλασε κρυφά καθώς σκεφτόταν: «Αφού γέρασα, είναι δυνατό να έχω ορμές; Κι ο άντρας μου είναι

^{ΑΣ}Σάρρα - Σάρρα. Δύο τύποι ενός και του αυτού ονόματος, που σημαίνει «πριγκίπισσα». ^{ΑΣ}Το όνομα «Ισαάκ» στα εβρ. ακούγεται όπως το ρ. που στο στ. 17 μεταφράζεται «γέλασε» (πρβλ. κεφ. 18,12-15).

κι αυτός γέροντας». ¹³ Αλλά ο Κύριος είπε στον Αβραάμ: «Γιατί γέλασε η Σάρρα; Γιατί αμφιβάλλει ότι θ' αποκτήσει γιο τώρα που γέρασε; ¹⁴ Τίποτα δεν είναι αδύνατο για τον Κύριο! Όταν την ίδια εποχή ύστερα από ένα χρόνο θα ξανάρθω σπίτι σου, η Σάρρα θα έχει γιο». ¹⁵ Η Σάρρα αρνήθηκε και είπε: «Δε γέλασα» — γιατί φοβήθηκε. Αλλά κείνος της είπε: «Κι όμως, γέλασες». ¹⁷

Ο Αβραάμ μεσολαβεί για τα Σόδομα

¹⁶ Από 'κει οι άντρες έφυγαν και κατευθύνθηκαν προς τα Σόδομα. Ο Αβραάμ βάδιζε μαζί τους για να τους κατευοδώσει. ¹⁷ Τότε ο Κύριος είπε: «Είναι σωστό να κρύψω από τον Αβραάμ αυτό που πρόκειται να πράξω; ¹⁸ Ένα μεγάλο και ισχυρό έθνος θα προέλθει, λοιπόν, από τον Αβραάμ και στο πρόσωπό του θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης. ¹⁹ Αυτόν διάλεξα για να διατάξει τους γιους του και τους απογόνους του ν' ακολουθούν το δρόμο του Κυρίου, να κάνουν το σωστό και το δίκαιο, ώστε ο Κύριος να πραγματοποιήσει όσα έχει υποσχεθεί στον Αβραάμ».

²⁰ Είπε λοιπόν ο Κύριος: «Η κακή φήμη των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ και η αμαρτία τους είναι πολύ βαριά. ²¹ Θα κατεβώ, λοιπόν, να εξακριβώσω αν αληθεύουν όλες αυτές οι διαδόσεις που έφτασαν ως εμένα». ²² Οι δύο από τους άντρες έφυγαν από 'κει και κατευθύνθηκαν προς τα Σόδομα. Αλλά ο Κύριος παρέμεινε ακόμη μαζί με τον Αβραάμ.

²³ Πλησίασε τότε ο Αβραάμ και του είπε: «θα καταστρέψεις τους δικαίους μαζί με τους αμαρτωλούς; ²⁴ Ίσως υπάρχουν πενήντα δίκαιοι στην πόλη. Θα τους καταστρέψεις κι αυτούς; Δε θα συγχωρήσεις την περιοχή για χάρη των πενήντα δικαίων που βρίσκονται σ' αυτήν; ²⁵ Δε γίνεται να το κάνεις εσύ αυτό, να θανατώσεις δηλαδή δικαίους κι αμαρτωλούς μαζί, σαν να ήταν όλοι το ίδιο. Δεν είναι δυνατό! Ο κριτής όλης της γης δεν πρέπει να αποδώσει δικαιοσύνη;»

²⁶ Ο Κύριος απάντησε: «Αν βρω στην πόλη των Σοδόμων πενήντα δικαίους, θα συγχωρήσω για χάρη τους ολόκληρη την περιοχή».

²⁷ Ο Αβραάμ αποκρίθηκε: «Συγχώρησέ με, Κύριέ μου, που τολμώ να σου μιλάω, ενώ είμαι χώμα και σκόνη. ²⁸ Ίσως όμως από τους πενήντα δικαίους να λείπουν πέντε: θα καταστρέψεις εξαιτίας των πέντε όλη την πόλη;» Ο Κύριος απάντησε: «Δε θα την καταστρέψω αν βρω εκεί σαράντα πέντε δικαίους».

²⁹ Ο Αβραάμ συνέχισε: «Ίσως όμως βρεθούν εκεί μόνο σαράντα». Ο Κύριος απάντησε: «Για χάρη των σαράντα δε θα κάνω τίποτα».

³⁰ Ο Αβραάμ ξαναμίλησε: «Μη θυμώσεις, Κύριέ μου, που θα σου μιλήσω πάλι: Ίσως βρεθούν εκεί τριάντα δίκαιοι». Κι ο Κύριος απάντησε: «Δε θα κάνω τίποτα αν βρω εκεί τριάντα».

³¹ Ο Αβραάμ επέμεινε: «Τώρα που άρχισα να μιλάω με τον Κύριό μου, ας πω κάτι ακόμα: Αν βρεθούν εκεί είκοσι;» Ο Κύριος απάντησε: «Δε θα καταστρέψω την πόλη για χάρη των είκοσι».

³² Ο Αβραάμ επανήλθε: «Μη θυμώσεις, Κύριέ μου, που θα σου μιλήσω για μια φορά ακόμα: Ίσως βρεθούν εκεί δέκα δίκαιοι». Ο Κύριος απάντησε: «Δε θα καταστρέψω την πόλη, για χάρη των δέκα».

³³ Μόλις ο Κύριος τελείωσε τη συνομιλία του με τον Αβραάμ έφυγε: κι ο Αβραάμ ξαναγύρισε στη σκηνή του.

Η καταστροφή των Σοδόμων και των Γομόρρων

19 Οι δύο άγγελι έφτασαν στα Σόδομα το βράδυ, και ο Λωτ καθόταν στην πύλη της πόλης. Μόλις τους είδε, σηκώθηκε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε, πέφτοντας με το πρόσωπο στη γη. ² «Παρακαλώ, κύριοί μου», τους είπε, «ελάτε στο σπίτι του δούλου σας να περάσετε τη

¹⁷βλ. υποσ. εις κεφ. 17,19.

νύχτα. Να πλύνετε τα πόδια σας, και το πρωί σηκώνεστε και συνεχίζετε το δρόμο σας». Εκείνοι απάντησαν: «Όχι, θα περάσουμε τη νύχτα έξω». ³ Ο Λωτ όμως επέμενε κι έτσι αποφάσισαν να μείνουν μαζί του και πήγαν σπίτι του. Τους ετοίμασε δείπνο, έψησε άζυμα ψωμιά και έφαγαν.

⁴ Πριν όμως κοιμηθούν, οι άντρες των Σοδόμων περικύκλωσαν από παντού το σπίτι. Ήταν εκεί όλοι ο αντρικός πληθυσμός της πόλης, νέοι και γέροι. ⁵ Φώναζαν στο Λωτ και του έλεγαν: «Πού είναι εκείνοι οι άνθρωποι που ήρθαν σπίτι σου απόψε; Φέρ' τους μας έξω, να συνευρεθούμε μαζί τους!»

⁶ Τότε ο Λωτ βγήκε έξω να τους μιλήσει κι έκλεισε πίσω του την πόρτα. ⁷ «Σας παρακαλώ αδέρφια μου», τους έλεγε, «μην κάνετε κανένα κακό. ⁸ Να, έχω δύο κόρες, που δεν έχουν γνωρίσει άντρα. Θα σας τις φέρω, κι εσείς κάντε τους ό,τι σας αρέσει. Μόνο στους ανθρώπους αυτούς μην κάνετε τίποτε· είναι φιλοξενομένοι μου κι ήρθαν να προστατευτούν στο σπίτι μου». ⁹ Εκείνοι όμως φώναζαν: «Φύγε από 'κει!» Και μεταξύ τους έλεγαν: «Ήρθε ένας ξένος και θέλει να μας κρίνει!» «Τώρα θα σου κάνουμε χειρότερα απ' ό,τι σ' εκείνους». Και σπρώχνοντας με βία το Λωτ προσπαθούσαν να του σπάσουν την πόρτα. ¹⁰ Τότε οι φιλοξενομένοι άπλωσαν το χέρι τους και τράβηξαν το Λωτ μέσα στο σπίτι και έκλεισαν την πόρτα. ¹¹ Και τύφλωσαν όλους όσοι ήταν απ' έξω, μικρούς και μεγάλους, έτσι που άδικα προσπαθούσαν να βρουν την πόρτα του σπιτιού.

¹² Είπαν τότε οι δυο άντρες στο Λωτ: «Ποιον άλλον έχεις εδώ; Το γαμπρό σου, τους γιους σου και τις κόρες σου και όποιον δικό σου έχεις στην πόλη πάρ' τους από δωπέρα, ¹³ γιατί θα καταστρέψουμε αυτό τον τόπο. Είναι μεγάλη η κατακραυγή που υψώνεται στον Κύριο ενάντια στους κατοίκους της περιοχής κι ο Κύριος μας έστειλε να καταστρέψουμε τα Σόδομα». ¹⁴ Ο Λωτ πήγε και μίλησε στους γαμπρούς του, που επρόκειτο

να παντρευτούν τις θυγατέρες του και τους είπε: «Σηκωθείτε και φύγετε από 'δω, γιατί ο Κύριος θα καταστρέψει την πόλη». Αυτό όμως φάνηκε αστειό στους γαμπρούς του.

¹⁵ Όταν ξημέρωσε, οι άγγελοι πίεζαν το Λωτ και του έλεγαν: «Σήκω, πάρε τη γυναίκα σου και τις δυο σου κόρες, που βρίσκονται εδώ, για να μην καταστραφείς για τις αμαρτίες της πόλης». ¹⁶ Κι επειδή καθυστέρησε, οι άντρες του πήραν από το χέρι, αυτόν, τη γυναίκα του και τις θυγατέρες του και τους έβγαλαν έξω από την πόλη, γιατί τους λυπήθηκε ο Κύριος.

¹⁷ Καθώς τους έβγαζαν έξω, είπε ο ένας: «Φύγε, για να σώσεις τη ζωή σου! Μην κοιτάξεις πίσω σου και μη σταθείς πουθενά σε όλη την περιοχή. Τρέξε να σωθείς στα βουνά, για να μην καταστραφείς». ¹⁸ Τότε ο Λωτ του είπε: «Σε παρακαλώ, κύριέ μου, μην το κάνεις αυτό! ¹⁹ Ξέρω πως ευεργετήθηκα από σένα και μου έδειξες μεγάλη αγάπη που μου έσωσες τη ζωή. Αλλά εγώ δεν μπορώ να τρέχω στα βουνά. Θα με προλάβει το κακό και θα πεθάνω. ²⁰ Εκεί κοντά είναι εκείνη η πόλη. Άσε με να καταφύγω σ' αυτήν. Είναι αρκετά ασήμαντη^α και θα είμαι ασφαλής εκεί».

²¹ Ο Κύριος του είπε: «Θ' ακούσω κι αυτόν το λόγο σου, και δε θα καταστρέψω την πόλη που λες. ²² Τρέξε να καταφύγεις σ' αυτήν, γιατί δεν μπορώ να κάνω τίποτε, μέχρις ότου φτάσεις εκεί». Γι' αυτό ονόμασαν την πόλη εκείνη Σηγώρ.^μ

²³ Είχε ανατείλει ο ήλιος όταν ο Λωτ έφτασε στη Σηγώρ. ²⁴ Τότε ο Κύριος άφησε να βρέξει θειάφι και φωτιά στα Σόδομα και στα Γόμορρα εκ μέρους του Κυρίου, από τον ουρανό. ²⁵ Οι πόλεις εκείνες και οι κάτοικοί τους καθώς και όλη η γύρω περιοχή και η βλάστησή της καταστράφηκαν. ²⁶ Η γυναίκα όμως του Λωτ κοίταξε πίσω και έγινε στήλη άλατος. ²⁷ Το άλλο πρωί, σηκώθηκε ο *Αβραάμ και πήγε στον τόπο όπου είχε συναντηθεί με το Θεό. ²⁸ Κοίταξε προς τα Σόδομα και τα

^α *θαρκετά ασήμαντη*. Εννοείται «δεν αξίζει να την καταστρέψεις». ^μ *Σηγώρ*. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «μικρή».

Γόμορρα και σ' όλη τη γύρω περιοχή και είδε ν' ανεβαίνει από τη γη καπνός, σαν να ήταν καπνός από καμίνι. ²⁹ Όταν ο Θεός κατέστρεψε τις πόλεις της περιοχής, όπου κατοικούσε ο Λωτ, θυμήθηκε τον Αβραάμ και έσωσε το Λωτ από την καταστροφή.

Η καταγωγή των Μωαβιτών και των Αμμωνιτών

³⁰ Ο Λωτ φοβόταν να μείνει στη Σηγγώρ. Γι' αυτό έφυγε από 'κει και κατοίκησε στα βουβά σε μια σπηλιά μαζί με τις δύο κόρες του. ³¹ Μια μέρα, η μεγαλύτερη κόρη είπε στη μικρότερη: «Ο πατέρας μας γέρασε και δεν υπάρχει στην περιοχή άντρας να συνευρεθεί μαζί μας, όπως γίνεται σ' όλον τον κόσμο. ³² Έλα να μεθύσουμε τον πατέρα μας με κρασί και να πλαγιάσουμε μαζί του για ν' αφήσουμε απογόνους απ' αυτόν».

³³ Μέθυσαν λοιπόν τον πατέρα τους με κρασί εκείνη τη νύχτα, και πήγε η μεγαλύτερη και κοιμήθηκε μαζί του. Εκείνος όμως δεν την κατάλαβε ούτε όταν ξάπλωσε ούτε όταν σηκώθηκε. ³⁴ Την άλλη μέρα η μεγάλη κόρη είπε στη μικρή: «Χτες βράδυ πλάγιασα εγώ με τον πατέρα μας. Έλα να τον μεθύσουμε κι απόψε και μετά πήγαινε να κοιμηθείς κι εσύ μαζί του, για ν' αφήσουμε απογόνους απ' αυτόν». ³⁵ Μέθυσαν λοιπόν και εκείνη τη νύχτα τον πατέρα τους και πήγε η μικρότερη και πλάγιασε μαζί του. Αλλά και πάλι εκείνος δεν την κατάλαβε ούτε όταν ξάπλωσε ούτε όταν σηκώθηκε.

³⁶ Έτσι οι δύο κόρες του Λωτ έμειναν έγκυοι από τον πατέρα τους. ³⁷ Η μεγαλύτερη γέννησε γιο και τον ονόμασε *Μωάβ.^{μδ} Αυτός είναι ο γενάρχης των σημερινών Μωαβιτών. ³⁸ Γέννησε κι η μικρότερη γιο και τον ονόμασε Βεν-Αμμί.^{μδ} Αυτός είναι ο γενάρχης των σημερινών Αμμωνιτών.

Αβραάμ και Αβιμέλεχ

20 Ο *Αβραάμ αναχώρησε από 'κει για τα νότια της *Χαναάν και εγκαταστά-

^{μδ} Μωάβ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «από τον πατέρα μου». ^{μδ} Βεν-Αμμί. Στα εβρ. σημαίνει «γιος του συγγενή μου» και ακούγεται όπως η λ. «Αμμωνίτες».

θηκε ανάμεσα στην Κάδης και στη Σουρ, κατοικώντας ως ξένος στα Γέραρα. ² Εκεί έλεγε για τη γυναίκα του τη Σάρρα ότι ήταν αδερφή του. Έτσι, ο βασιλιάς των Γεράρων Αβιμέλεχ έστειλε και πήρε τη Σάρρα στο παλάτι του. ³ Τη νύχτα όμως παρουσιάστηκε ο Θεός στο όνειρό του και του είπε: «Πρόσεξε, θα πεθάνεις εξαιτίας της γυναίκας που πήρες, γιατί αυτή είναι γυναίκα άλλου».

⁴ Ο Αβιμέλεχ όμως δεν είχε ακόμα πηλασιάσει τη Σάρρα, και είπε: «Κύριε, μη με θανατώσεις δίκαιο άνθρωπο! ⁵ Ο ίδιος ο Αβραάμ μου είπε ότι είναι αδερφή του, κι αυτή η ίδια με βεβαίωσε ότι αυτός είναι αδερφός της. Εγώ ό,τι έκανα το έκανα με καλή πρόθεση· δεν έπραξα τίποτε κακό».

⁶ Τότε ο Θεός τού είπε, στο όνειρό του πάντα: «Το ξέρω κι εγώ ότι το έκανες με καλή πρόθεση· γι' αυτό και σε προφύλαξα από του να αμαρτήσεις ενώπιόν μου, και δε σε άφησα να την αγγίξεις. ⁷ Τώρα λοιπόν δώσε πίσω τη γυναίκα αυτού του ανθρώπου, γιατί είναι *προφήτης· θα προσευχηθεί για σένα και θα ζήσεις. Αν όμως δεν του την επιστρέψεις, να ξέρεις ότι εξάπαντος θα πεθάνεις εσύ και όλοι οι δικοί σου».

⁸ Ο Αβιμέλεχ σηκώθηκε νωρίς το πρωί, κάλεσε όλους τους αξιωματούχους του και τους ανακοίνωσε τα συμβάντα. Όλοι τους φοβήθηκαν πολύ. ⁹ Επειτα κάλεσε τον Αβραάμ και του είπε: «Τι μας έκανες! Τι σου έφταιξα εγώ, και έφερρες σ' εμένα και στο βασίλειό μου μια τόσο μεγάλη αμαρτία; Μου έκανες κάτι, που δεν επιτρέπεται να κάνει κανείς. ¹⁰ Πού απέβλεπες όταν έκανες αυτό το πράγμα;»

¹¹ Ο Αβραάμ απάντησε: «Σκέφτηκα απλώς ότι δεν υπάρχει καθόλου φόβος Θεού σ' αυτόν τον τόπο, και θα με σκότωναν εξαιτίας της γυναίκας μου. ¹² Κι έπειτα είναι πράγματι αδερφή μου· είναι κόρη του πατέρα μου, όχι όμως και της μάνας μου. Γι' αυτό και έγινε γυναίκα μου. ¹³ Όταν ο Θεός με οδήγησε μακριά από την πατρίδα μου στην ξενιτιά, της

είπα: “Έτσι θα δείξεις την αγάπη σου σ’ εμένα: σε κάθε τόπο που θα πηγαίνουμε, θα λες για μένα ότι είμαι αδερφός σου”».

¹⁴ Τότε ο Αβιμέλεχ πήρε πρόβατα και βόδια, δούλους και δούλες και τα έδωσε στον Αβραάμ. Μαζί τού έδωσε πίσω και τη Σάρρα τη γυναίκα του. ¹⁵ Και του είπε ο Αβιμέλεχ: «Όλη η χώρα είναι μπροστά σου. Μείνε όπου σου αρέσει». ¹⁶ Και στη Σάρρα είπε: «Δίνω στον αδερφό σου χίλια αργύρια. Αυτά θα αποτελούν απόδειξη για όλους τους δικούς σου, που θα βεβαιώνει σε όλους την αθωότητά σου».^{μγ}

¹⁷ Τότε ο Αβραάμ προσευχήθηκε για τον Αβιμέλεχ και ο Θεός τον απάλλαξε από την ποινή. Επίσης θεράπευσε τη γυναίκα του και τις δούλες του και μπορούσαν πάλι να γεννούν. ¹⁸ γιατί εξαιτίας του περιστατικού με τη Σάρρα, τη γυναίκα του Αβραάμ, ο Κύριος είχε κάνει ώστε καμιά γυναίκα στο παλάτι του Αβιμέλεχ να μην μπορεί να γεννήσει.

Η γέννηση του Ισαάκ

21 Ο Κύριος φρόντισε για τη Σάρρα, όπως είχε πει, και έκανε γι’ αυτήν ό,τι είχε υποσχεθεί. ² Έτσι η Σάρρα έμεινε έγκυος και γέννησε ένα γιο στον *Αβραάμ, στα γηρατειά του, το χρόνο που του είχε ορίσει ο Θεός. ³ Ο Αβραάμ ονόμασε το γιο που του γέννησε η Σάρρα, Ισαάκ, ⁴ και μετά από οκτώ μέρες τού έκανε *περιτομή, όπως τον είχε διατάξει ο Θεός.

⁵ Ο Αβραάμ ήταν εκατό ετών όταν γεννήθηκε ο Ισαάκ, ο γιος του. ⁶ Και είπε η Σάρρα: «Περίγελω^δ μ’ έκανε ο Θεός. Όποιος ακούει ότι έκανα γιο θα γελάει μ’ εμένα!» ⁷ Και συνέχισε: «Ποιος να το ‘λεγε στον Αβραάμ ότι η Σάρρα θα θήλαζε παιδιά! Στα γηρατειά του του γέννησα παιδί».

⁸ Το παιδί μεγάλωσε και ήρθε η μέρα να το απογαλακτίσουν κι ο Αβραάμ έκανε μεγάλο δείπνο την ημέρα εκείνη.

Εκδίωξη της Άγαρ και του Ισμαήλ

⁹ Μια μέρα η Σάρρα είδε το γιο που γέννησε στον Αβραάμ η Άγαρ, η Αιγύπτια, να παίζει.^{με} ¹⁰ Και είπε στον Αβραάμ: «Διώξε αυτή τη δούλα και το παιδί της, γιατί το παιδί αυτήνης δεν πρέπει να κληρονομήσει μαζί με το γιο μου, τον Ισαάκ».

¹¹ Τα λόγια αυτά για το γιο του δεν άρεσαν καθόλου στον Αβραάμ. ¹² Αλλά ο Θεός τού είπε: «Μη λυπάσαι για το παιδί και τη δούλη σου. Κάνε ό,τι σου λέει η Σάρρα, γιατί από τον Ισαάκ θ’ αποκτήσεις τους απογόνους σου. ¹³ Αλλά και από το γιο της δούλης θα κάνω ένα λαό· γιος σου είναι κι εκείνος».

¹⁴ Την άλλη μέρα σηκώθηκε ο Αβραάμ, πήρε ψωμί κι ένα ασκί νερό και τα έδωσε στην Άγαρ. Έβαλε στους ώμους της το παιδί και την έδωσε. Εκείνη έφυγε και περιπλανιόταν στην έρημο της Βέερ-Σεβά. ¹⁵ Όταν το νερό από το ασκί τελείωσε, έριξε το παιδί κάτω από ένα θάμνο ¹⁶ κι εκείνη πήγε και κάθισε αντίκρυ σε απόσταση βολής τόξου, γιατί δεν μπορούσε να βλέπει το παιδί της να πεθαίνει. Καθόταν, λοιπόν, εκεί και έκλαιγε με γοερές κραυγές.

¹⁷ Ο Θεός όμως άκουσε τις φωνές του παιδιού, κι ένας *άγγελος Θεού φώναξε στην Άγαρ από τον ουρανό και της είπε: «Τι σου συμβαίνει Άγαρ; Μη φοβάσαι! Ο Θεός άκουσε το παιδί σου που φωνάζει πέρα ‘κει. ¹⁸ Σήκω, πάρε το παιδί και κράτησέ το στην αγκαλιά σου, γιατί απ’ αυτό θα κάνω ένα μεγάλο λαό».

¹⁹ Τότε ο Θεός τής άνοιξε τα μάτια και είδε ένα πηγάδι με νερό. Πήγε και γέμισε το ασκί της νερό, και έδωσε στο παιδί να πει. ²⁰ Ο Θεός ήταν μαζί με το παιδί. Όταν μεγάλωσε πήγε κι έζησε στην έρημο και έγινε τοξότης. ²¹ Εγκαταστάθηκε στην έρημο *Φαράν και η μάνα του του διάλεξε γυναίκα μια από την Αίγυπτο.

^{μγ}Το τελευταίο τμήμα του στ. στα εβρ. είναι ασαφές. ^{μδ}βλ. υποσ. εις κεφ. 17,19. ^{με}να παίζει. Ή, κατά τους Ο’: «να κοροϊδεύει τον Ισαάκ».

Συμφωνία μεταξύ Αβραάμ και Αβιμέλεχ

²² Εκείνη την εποχή, ο Αβιμέλεχ κι ο αρχιστράτηγός του ο Φιχόλ είπαν στον Αβραάμ: «Ο Θεός είναι μαζί σου ό,τι κι αν επιχειρείς. ²³ Τώρα, λοιπόν, ορκίσου μου στο Θεό ότι δε θα εξαπατήσεις ποτέ ούτε εμένα ούτε τα παιδιά μου ούτε τους απογόνους μου. Τη φιλία που σου έδειξα εγώ, την ίδια θα δείξεις κι εσύ σ' εμένα και σ' αυτή τη χώρα, όπου έχεις εγκατασταθεί ως ξένος».

²⁴ Ο Αβραάμ απάντησε: «Σου το υπόσχομαι με όρκο». ²⁵ Ο Αβραάμ όμως παραπονέθηκε στον Αβιμέλεχ για το πηγάδι με το νερό που οι δούλοι του Αβιμέλεχ το είχαν πάρει με τη βία. ²⁶ Εκείνος απάντησε: «Δεν ξέρω ποιος το έκανε αυτό· ούτε εσύ μου ανέφερες ποτέ κάτι τέτοιο ούτε εγώ άκουσα τίποτα μέχρι σήμερα».

²⁷ Τότε ο Αβραάμ πήρε πρόβατα και βόδια, τα έδωσε στον Αβιμέλεχ και έκαναν οι δυο τους συμφωνία. ²⁸ Ο Αβραάμ ξεχώρισε επτά θηλυκά αρνιά. ²⁹ «Τι σημαίνουν αυτά τα επτά αρνιά, που ξεχωρίζεις;» τον ρώτησε ο Αβιμέλεχ. ³⁰ Εκείνος του απάντησε: «Θα πάρεις αυτά τα επτά αρνιά από μένα, ως απόδειξη ότι εγώ έσκαψα αυτό το πηγάδι». ³¹ Έτσι ονόμασαν τον τόπο εκείνο Βέερ-Σεβά,^{μς} γιατί εκεί ορκίστηκαν οι δυο τους. ³² Αφού έκαναν τη συμφωνία τους εκεί, ο Αβιμέλεχ και ο αρχιστράτηγός του ο Φιχόλ επέστρεψαν στη χώρα των Φιλισταίων. ³³ Ο Αβραάμ φύτεψε στη Βέερ-Σεβά ένα κυπαρίσσι και προσευχήθηκε εκεί στον Κύριο, τον αιώνιο Θεό. ³⁴ Και έμεινε σαν ξένος στη χώρα των Φιλισταίων για πολύν καιρό.

Η Θυσία του Ισαάκ

22 Ύστερα από τα γεγονότα αυτά, ο Θεός δοκίμασε τον Αβραάμ και του είπε: «Αβραάμ!» Εκείνος απάντησε: «Ορίστε». ² «Πάρε το γιο σου», του λέει ο Θεός, «το μονογενή, που τον αγαπάς, τον Ισαάκ, και

πήγαινε να τον θυσιάσεις στη χώρα Μοριά,^{μς} σ' ένα από τα βουνά που εγώ θα σου δείξω».

³ Ο Αβραάμ σηκώθηκε νωρίς το πρωί, σάμάρωσε το γαϊδουράκι του και πήρε μαζί του δύο από τους δούλους του και το γιο του τον Ισαάκ. Έσχισε τα ξύλα για τη θυσία και ξεκίνησε για τον τόπο που του είπε ο Θεός. ⁴ Την τρίτη μέρα κοίταξε πέρα και είδε τον τόπο από μακριά. ⁵ Τότε είπε στους δούλους του: «Καθήστε εσείς εδώ με το γαϊδουράκι, κι εγώ με το παιδί θα πάμε ως εκεί να προσκυνήσουμε κι έπειτα θα γυρίσουμε».

⁶ Πήρε ο Αβραάμ τα ξύλα της θυσίας και τα φόρτωσε πάνω στον Ισαάκ το γιο του, πήρε στο χέρι του τη φωτιά και το μαχαίρι, και βάδιζαν οι δυο μαζί. ⁷ Κάποια στιγμή ο Ισαάκ είπε στον πατέρα του: «Πατέρα μου». Κι εκείνος αποκρίθηκε: «Ορίστε, παιδί μου». «Έχουμε τη φωτιά και τα ξύλα», είπε το παιδί, «αλλά πού είναι το αρνί για τη θυσία;» ⁸ Ο Αβραάμ αποκρίθηκε: «Ο Θεός θα φροντίσει για το αρνί της θυσίας, παιδί μου». Και συνέχισαν το δρόμο τους.

⁹ Όταν έφτασαν στον τόπο που τους είχε πει ο Θεός, ο Αβραάμ έχτισε εκεί το θυσιαστήριο, ετοίμασε τα ξύλα, έδεσε το γιο του τον Ισαάκ και τον έβαλε στο θυσιαστήριο πάνω από τα ξύλα. ¹⁰ Ύστερα άπλωσε το χέρι του και πήρε το μαχαίρι για να σφάξει το παιδί του. ¹¹ Αλλά ο άγγελος του Κυρίου τού φώναξε από τον ουρανό και του είπε: «Αβραάμ, Αβραάμ!» Κι εκείνος απάντησε: «Ορίστε». ¹² Και του είπε: «Μην απλώσεις χέρι στο παιδί και μην του κάνεις τίποτε, γιατί τώρα ξέρω ότι φοβάσαι το Θεό και δε μου αρνήθηκες το μοναχογιό σου».

¹³ Ο Αβραάμ κοίταξε τριγύρω και είδε ένα κριάρι πιασμένο από τα κέρατα σ' ένα θάμνο. Έτρεξε, το πήρε και το θυσίασε αντί για το γιο του. ¹⁴ Τον τόπο εκείνο ο Αβραάμ τον ονόμασε Γιαχβέ-Ιερέ,^{μν} γι' αυτό μέχρι σήμερα λέγεται: «Σ' αυτό το βουνό παρουσιάστηκε ο Κύριος».

^{μς} Βέερ-Σεβά. Στα εβρ. σημαίνει «Πηγάδι του Όρκου» ή «Πηγάδι των Επτά» (βλ. κεφ. 26,33). ^{μς} Μοριά. Στα εβρ. σημαίνει «ψηλή». ^{μν} Γιαχβέ-Ιερέ. Στα εβρ. σημαίνει «ο Κύριος προβλέπει» ή «βλέπει».

¹⁵ Ο άγγελος του Κυρίου φώναξε για δεύτερη φορά στον Αβραάμ από τον ουρανό ¹⁶ και του είπε: «Εγώ ο Κύριος ορκίζομαι στον εαυτό μου, ότι επειδή έκανες την πράξη αυτή και δε μου αρνήθηκες το μοναχογιό σου, ¹⁷ θα σε ευλογήσω με το παραπάνω και θα σου δώσω αναρίθμητους απογόνους σαν τ' αστέρια του ουρανού και σαν την άμμο που είναι στις ακτές της θάλασσας. Ο απόγονός σου θα κατακτήσει τις πόλεις των εχθρών του. ¹⁸ Με τον απόγονό σου θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης, επειδή υπάκουσες στην εντολή μου».

¹⁹ Μετά ο Αβραάμ γύρισε στους δούλους του και ξεκίνησαν όλοι μαζί για τη Βέερ-Σεβά, κι ο Αβραάμ εγκαταστάθηκε εκεί.

Οι απόγονοι του Ναχώρ

²⁰ Ύστερα από τα γεγονότα αυτά, αναγγέλθηκε στον Αβραάμ ότι και η Μελχά γεννήσε γιους στο Ναχώρ τον αδερφό του: ²¹ Τον Ουτς, που ήταν πρωτότοκος, τον αδερφό του το Βουζ και τον Κεμουήλ, γενάρχη των *Αραμαίων, ²² τον Κέσεδ, τον Αζό, τον Πιλδάς, τον Ιδλάφ και το Βεθουήλ. ²³ Ο Βεθουήλ απέκτησε τη Ρεβέκκα. Αυτούς τους οκτώ γιους γεννήσε η Μελχά στο Ναχώρ, τον αδερφό τού Αβραάμ. ²⁴ Αλλά και μια παλλακίδα του, η Ρεουμά, γεννήσε κι αυτή τον Τεβάχ, το Γαχάμ, τον Ταχάς και το Μασχά.

Θάνατος και ταφή της Σάρρας

23 Η Σάρρα έζησε εκατόν είκοσι εφτά χρόνια ² και πέθανε στην Κιριάθ-Αρβά, δηλαδή στη Χεβρών, στη *Χαναάν. Ο Αβραάμ ήρθε να κάνει επικήδειο θρήνο για τη γυναίκα του και να την πενήθει εκεί. ³ Ύστερα έφυγε από τον τόπο όπου κοιτόταν η νεκρή του και μίλησε στους Χετταίους: ⁴ «Εγώ είμαι ένας ξένος, πάροικος ανάμεσά σας. Δώστε μου έναν ιδιόκτητο τάφο εδώ κοντά σας για να θάψω τη νεκρή μου».

⁵ Οι Χετταίοι τού αποκρίθηκαν: ⁶ «Άκουσέ

μας, κύριε: Εμείς σε θεωρούμε άρχοντα ευνοημένο απ' το θεό. Θάψε τη νεκρή σου στον καλύτερο τάφο που έχουμε. Κανείς από μας δε θα σου αρνηθεί τον τάφο του για να θάψεις τη νεκρή σου».

⁷ Ο Αβραάμ σηκώθηκε, προσκύνησε το λαό της χώρας, τους Χετταίους, ⁸ και τους είπε: «Αν θέλετε να θάψω τη νεκρή μου, ακούστε με και παρακαλέστε για χάρη μου τον Εφρών γιο του Σωχάρ ⁹ να μου δώσει το σπήλαιο Μαχπελά, που ανήκει σ' αυτόν και βρίσκεται στην άκρη του αγρού του· ας μου το πουλήσει στην πραγματική του αξία εδώ μπροστά σας, για ιδιόκτητο τάφο».

¹⁰ Ο Εφρών βρισκόταν μαζί με άλλους *Χετταίους στην *πύλη της πόλης. Αποκρίθηκε λοιπόν στον Αβραάμ για να τον ακούσουν όλοι όσοι περνούσαν από 'κει: ¹¹ «Όχι, κύριε μου! Άκουσέ με: Σου χαρίζω τον αγρό, σου χαρίζω και το σπήλαιο που βρίσκεται σ' αυτόν. Σου τα χαρίζω με μάρτυρες τους ομοεθνείς μου. Μπορείς να θάψεις τη νεκρή σου».

¹² Τότε ο Αβραάμ προσκύνησε πάλι τους Χετταίους ¹³ και είπε στον Εφρών για να τον ακούσουν όλοι: «Αν θέλεις, άκουσέ με: Εννοώ να σου πληρώσω την αξία του αγρού. Δέξου από μένα το τίμημα και θα θάψω τη νεκρή μου εκεί». ¹⁴ Ο Εφρών απάντησε στον Αβραάμ: ¹⁵ «Κυρίε μου, άκουσέ με: Η γη αξίζει τετρακόσιους ασημένιους *σίκλους· αλλά τι σημασία έχει αυτό για μένα και για σένα; Θάψε τη νεκρή σου».

¹⁶ Τότε ο Αβραάμ συμφώνησε με τον Εφρών και του ζύγισε την ποσότητα του ασημιού που είχε αυτός ορίσει παρουσία των Χετταίων: τετρακόσιους ασημένιους σίκλους, με βάση το ζύγι που χρησιμοποιούσαν οι έμποροι μεταξύ τους. ¹⁷ Έτσι, ο αγρός του Εφρών στη Μαχπελά,^{μθ} απέναντι από τη Μαμβρή, μαζί με το σπήλαιο και όλα τα δέντρα που ήταν μέσα σ' αυτόν σε όλη του την έκταση, ¹⁸ περιήλθε στην ιδιοκτησία του Αβραάμ. Το δικαίωμά του αυτό αναγνώ-

^{μθ} Μαχπελά. Στα εβρ. σημαίνει «σπήλαιο».

ρίστηκε από όλους τους Χετταίους που ήταν εκεί παρόντες στην πύλη της πόλης.

¹⁹ Έπειτα απ' αυτά, ο Αβραάμ έθαψε τη γυναίκα του τη Σάρρα στο σπήλαιο του αγρού της Μαχπελά απέναντι από τη Μαμβρή, δηλαδή τη Χεβρών, στη Χαναάν. ²⁰ Έτσι ο αγρός μαζί με το σπήλαιο, περιήλθε από τους Χετταίους στην ιδιοκτησία του Αβραάμ, ως ιδιόκτητος τάφος.

Ο γάμος του Ισαάκ και της Ρεβέκκας

24 Ο Αβραάμ τώρα είχε φτάσει σε βαθιά γεράματα και ο Κύριος τον είχε ευλογήσει σε όλα. ² Μια μέρα, ο Αβραάμ είπε στον πιο ηλικιωμένο δούλο του σπιτιού του, που διαχειριζόταν την περιουσία του: «Βάλε το χέρι σου κάτω από το μηρό μου,³ και ορκίσου στον Κύριο, το Θεό του ουρανού και της γης, ότι δε θα πάρεις για το γιο μου τον Ισαάκ γυναίκα από τις θυγατέρες των Χαναανίων, που εδώ ανάμεσά τους κατοικώ, αλλά θα πας στη χώρα μου και στους συγγενείς μου, να πάρεις γυναίκα για το γιο μου».

⁴ Ο δούλος τού είπε: «Ίσως η γυναίκα να μη θελήσει να με ακολουθήσει σ' αυτήν εδώ τη χώρα. Θα πρέπει τότε να πάω το γιο σου στη χώρα απ' όπου έφυγες;» ⁶ «Πρόσεξε», του είπε ο Αβραάμ, «να μην πας το γιο μου εκεί! ⁷ Ο Κύριος, ο Θεός του ουρανού, που με πήρε από το σπίτι του πατέρα μου, από την πατρίδα μου, που μου μίλησε και μου ορκίστηκε ότι θα δώσει στους απογόνους μου αυτή τη χώρα, αυτός θα στείλει τον άγγελό του μπροστά σου, ώστε να μπορέσεις να πάρεις από 'κει γυναίκα για το γιο μου. ⁸ Κι αν η γυναίκα δε θελήσει να σε ακολουθήσει, τότε είσαι ελεύθερος από τον όρκο σου. Αλλά το γιο μου σε καμιά περίπτωση δε θα τον πας εκεί!».

⁹ Ο δούλος έβαλε το χέρι του κάτω απ' το μηρό του Αβραάμ, του κυρίου του, και του ορκίστηκε γι' αυτό το θέμα. ¹⁰ Μετά πήρε δέκα από τις καμήλες του κυρίου του και

διάφορα δώρα από τα αγαθά του σπιτιού, κι έφυγε να πάει στη Μεσοποταμία, στην πόλη όπου κατοικούσε ο Ναχώρ. ¹¹ Όταν έφτασε έξω από την πόλη, προς το βράδυ, άφησε τις καμήλες να ξεκουραστούν κοντά στο πηγάδι: ήταν η ώρα που έρχονταν οι γυναίκες για να πάρουν νερό. ¹² Και προσευχήθηκε: «Κύριε, Θεέ του κυρίου μου του Αβραάμ», είπε, «βοήθησέ με σήμερα, και δείξε την εύνοιά σου στον κύριό μου. ¹³ Εγώ θα σταθώ κοντά στην πηγή του νερού, όπου οι θυγατέρες των κατοίκων της πόλης έρχονται να πάρουν νερό. ¹⁴ Θα πω σε μια κόρη: "κατέβασέ μου τη στάμνα σου να πιω". Αν εκείνη μου αποκριθεί: "πιας, και θα ποτίσω και τις καμήλες σου", τότε θα καταλάβω ότι αυτή θα είναι που προόρισες για το δούλο σου τον Ισαάκ. Έτσι θα ξέρω ότι έδειξες την εύνοιά σου στον κύριό μου».

¹⁵ Δεν είχε ακόμα τελειώσει την προσευχή του, και να η Ρεβέκκα, η κόρη του Βεθουήλ, γιου της Μελλά, γυναίκας του Ναχώρ, αδερφού του Αβραάμ, ερχόταν με μια στάμνα στον ώμο. ¹⁶ Η κόρη ήταν πολύ όμορφη στην εμφάνιση και παρθένα: κανένας άντρας δεν την είχε αγγίξει. Κατέβηκε στην πηγή, γέμιζε τη στάμνα της και ξανανέβηκε. ¹⁷ Τότε έτρεξε ο δούλος να την συναντήσει και της είπε: «Άφησέ με να πιω λίγο νερό απ' το σταμνί σου». ¹⁸ Εκείνη απάντησε: «Πιας, κύριε μου». Και πρόθυμα κατέβασε το σταμνί που κρατούσε και του έδωσε να πει. ¹⁹ Όταν πια είχε πει αρκετά, του είπε: «Θα φέρω νερό και για τις καμήλες σου να πιουν, να ξεδιψάσουν». ²⁰ Έτρεξε, άδειασε το σταμνί της στην ποτίστρα, και πήγε πίσω στην πηγή να πάρει νερό για όλες τις καμήλες. ²¹ Ο άνθρωπος την κοιτούσε σιωπηλός και με προσοχή, για να διακρίνει αν ο Κύριος είχε φέρει σε αίσιο τέλος το ταξίδι του ή όχι. ²² Όταν ποτίστηκαν οι καμήλες, ο δούλος πήρε ένα χρυσό κρίκο για τη μύτη, βάρους μισού σίκλου, και δυο βραχιόλια για τα χέρια της κοπέλας, βάρους δέκα σίκλων χρυσού. ²³ Και τη ρώτη-

³ Χειρονομία που συνόδευε επίσημο όρκο.

σε: «Πες μου, ποιανού κόρη είσ' εσύ; Υπάρχει χώρος στο σπίτι του πατέρα σου για να διανυκτερεύσουμε απόψε;»

²⁴ Εκείνη απάντησε: «Εγώ είμαι κόρη του Βεθουήλ, του γιου που η Μελχά γέννησε στο Ναχώρ. ²⁵ Στο σπίτι μας υπάρχει και χορτάρι κι άφθονο άχυρο· υπάρχει ακόμα και χώρος για να περάσετε τη νύχτα».

²⁶ Τότε ο άνθρωπος έπεσε στη γη και προσκύνησε τον Κύριο. ²⁷ «Ας είν' ευλογημένος ο Κύριος, ο Θεός του κυρίου μου του Αβραάμ», είπε, «που δεν έπαψε να δείχνει την αγάπη του και την πιστότητά του στον κύριό μου. Κι εμένα ο Κύριος με οδήγησε κατευθείαν στο σπίτι του αδερφού του κυρίου μου».

²⁸ Η κόρη έτρεξε στο σπίτι της μητέρας της και ανάγγειλε όλα αυτά τα συμβάντα.

Το συνοικέσιο για τη Ρεβέκκα

²⁹⁻³⁰ Η Ρεβέκκα είχε έναν αδερφό, που ονομαζόταν Λάβαν. Μόλις αυτός είδε τον κρίκο και τα βραχιόλια στα χέρια της αδερφής του και άκουσε τα λόγια που της είχε πει ο άνθρωπος, έτρεξε να τον συναντήσει έξω από την πόλη κοντά στην πηγή, όπου στεκόταν ακόμη μαζί με τις καμήλες και περίμενε.

³¹ «Έλα στο σπίτι μας, ευλογημένη του Κυρίου!» του είπε. «Τι στέκεσαι εδώ έξω; Έχω ετοιμάσει το σπίτι και υπάρχει τόπος και για τις καμήλες σου».

³² Ήρθε λοιπόν, ο άνθρωπος στο σπίτι, έβγαλε τα χαλινάρια από τις καμήλες, τούς έδωσαν χορτάρι και άχυρο, και έφεραν νερό σ' αυτόν και στους άντρες που ήταν μαζί του για να πλύνουν τα πόδια τους. ³³ Έπειτα του έφεραν να φάει· αυτός όμως είπε: «Δε θα φάω πριν σας πω αυτό που έχω να σας πω». Τότε του είπαν: «Μίλα». ³⁴ Κι εκείνος είπε:

«Εγώ είμαι δούλος του Αβραάμ. ³⁵ Ο Κύριος ευλόγησε πολύ τον κύριό μου κι έχει γίνει πάρα πολύ πλούσιος. Ο Θεός τού έδωσε πρόβατα και βόδια, ασημί και χρυσάφι, δούλους και δούλες, καμήλες και γαϊδουρία. ³⁶ Η Σάρρα, η γυναίκα του κυρίου μου, του γέννησε γιο στα γεράματά της κι ο κύριός μου μεταβίβασε σ' αυτόν όλα όσα του ανή-

καν. ³⁷ Και με όρκισε ο κύριός μου: "Δε θα πάρεις γυναίκα για το γιο μου από τις θυγατέρες των Χαναναίων, που στη χώρα τους κατοικώ, ³⁸ αλλά θα πας στο σπίτι του πατέρα μου, στους συγγενείς μου, να πάρεις γυναίκα για το γιο μου". ³⁹ Είπα τότε στον κύριό μου: "Μπορεί η γυναίκα να μη θελήσει να με ακολουθήσει". ⁴⁰ Κι εκείνος μου απάντησε: "Ο Κύριος, που σύμφωνα με το θέλημά του εγώ έζησα, θα στείλει τον άγγελό του μαζί σου και θα σε βοηθήσει να πετύχεις στο ταξίδι σου. Θα πάρεις για το γιο μου γυναίκα από τους συγγενείς μου, από το σπίτι του πατέρα μου. ⁴¹ Αν όμως πας στους συγγενείς μου κι εκείνοι δε θελήσουν να σου δώσουν γυναίκα, τότε θα είσαι ελεύθερος από τον όρκο σου". ⁴² Όταν σήμερα έφτασα στην πηγή, είπα: "Κύριε, Θεέ, του κυρίου μου, του Αβραάμ, βοήθησε να πετύχει το ταξίδι που ανέλαβα! ⁴³ Εγώ θα σταθώ κοντά στη νεροπηγή. Από το κορίτσι που θα 'ρθεί να πάρει νερό, θα ζητήσω να πω λίγο απ' το σταμνί της. ⁴⁴ Αν μου απαντήσει: 'πιες εσύ κι εγώ θα φέρω νερό να πιουν και οι καμήλες σου', θα καταλάβω ότι αυτή είναι η γυναίκα που έχει προορίσει ο Κύριος για το γιο του κυρίου μου". ⁴⁵ Πριν ακόμα τελειώσω την προσευχή μου, η Ρεβέκκα ερχόταν με το σταμνί στον ώμο, και κατέβηκε στην πηγή να πάρει νερό. Τότε της είπα: "δώ' μου να πιω". ⁴⁶ Εκείνη κατέβασε πρόθυμα το σταμνί της από τον ώμο και μου είπε: "πιες, και θα δώσω και στις καμήλες σου να πιούν". Τότε εγώ ήπια, κι εκείνη πότισε τις καμήλες μου. ⁴⁷ Έπειτα τη ρώτησα: "ποιανού κόρη είσ' εσύ;" Και μου απάντησε ότι είναι κόρη του Βεθουήλ, του γιου που η Μελχά γέννησε στο Ναχώρ. Τότε έβαλα τον κρίκο στη μύτη της και τα βραχιόλια στα χέρια της. ⁴⁸ Ύστερα έπεσα και προσκύνησα τον Κύριο, το Θεό του κυρίου μου του Αβραάμ. Τον ευχαρίστησα που με είχε οδηγήσει στο σωστό δρόμο, ώστε να πάρω την κόρη του αδερφού τού κυρίου μου σύζυγο για το γιο του. ⁴⁹ Τώρα, λοιπόν, αν θέλετε να δείξετε αγάπη κι εμπιστοσύνη στον κύριό μου, δηλώστε το μου. Αν όχι, πέστε μου, για να στραφώ αλλού».

⁵⁰ Ο Λάβαν και ο Βεθουήλ αποκρίθηκαν: «Από τον Κύριο προέρχεται αυτό το πράγμα! Εμείς δεν μπορούμε να σου πούμε ούτε να ούτε όχι. ⁵¹ Να η Ρεβέκκα, είναι στη διάθεσή σου. Πάρ' την και πήγαινε, κι ας γίνει σύζυγος του γιου του κυρίου σου, όπως το είπε ο Κύριος». ⁵² Όταν ο δούλος του Αβραάμ άκουσε αυτά τα λόγια, έπεσε στη γη και προσκύνησε τον Κύριο. ⁵³ Έπειτα έβγαλε κοσμήματα ασημένα και χρυσά και φορέματα και τα έδωσε στη Ρεβέκκα. Κι ακόμη έκανε πλούσια δώρα στον αδερφό της και στη μητέρα της. ⁵⁴ Μετά, αυτός και οι άντρες, που ήταν μαζί του, έφαγαν και ήπιαν και πέρασαν τη νύχτα εκεί. Το πρωί, όταν σηκώθηκαν, ο δούλος είπε: «Επιτρέψτε μου τώρα να γυρίσω πίσω στον κύριο μου». ⁵⁵ Τότε ο αδερφός της και η μητέρα της είπαν: «Ας μείνει η κόρη μαζί μας λίγον καιρό ακόμα, καμιά δεκαριά μέρες, κι ύστερα φεύγεις». ⁵⁶ «Μη με καθυστερείτε», τους απάντησε εκείνος. «Αφού ο Θεός έκανε να πετύχει ο σκοπός του ταξιδιού μου, αφήστε με να φύγω και να πάω στον κύριό μου». ⁵⁷ Εκείνοι είπαν: «Ας καλέσουμε και το κορίτσι να το ρωτήσουμε». ⁵⁸ Φώναξαν, λοιπόν, τη Ρεβέκκα και τη ρώτησαν: «Θέλεις να πας μαζί μ' αυτόν τον άνθρωπο;» «Θέλω», απάντησε εκείνη. ⁵⁹ Τότε άφησαν να φύγει η αδερφή τους και η παραμύνη της μαζί με το δούλο του Αβραάμ και τους ανθρώπους του. ⁶⁰ Επίσης ευλόγησαν τη Ρεβέκκα μ' αυτά τα λόγια: «Εσύ αδερφή μας, χιλιάδες μυριάδων ας γίνουν τα παιδιά σου, κι οι απόγονοί σου ας κατακτήσουν τις πόλεις των εχθρών τους!» ⁶¹ Σηκώθηκε τότε η Ρεβέκκα και οι δούλες της, ανέβηκαν στις καμήλες τους για ν' ακολουθήσουν τον άνθρωπο, και ξεκίνησαν όλοι μαζί.

⁶² Στο μεταξύ ο Ισαάκ είχε έρθει στην περιοχή του πηγαδιού Λαχαι-Ροϊ^α και κατοικούσε στα νότια της Χαναάν. ⁶³ Ένα βράδυ που είχε βγει στους αγρούς για να περπατήσει, κοίταξε πέρα και είδε κάτι καμήλες που πλησίαζαν. ⁶⁴ Όταν η Ρεβέκκα είδε τον Ισαάκ, κατέβηκε αμέσως από την καμήλα, ⁶⁵ και

^αΒλ. Γεν 16,13-14. ^βΒλ. κεφ. 16,13-14.

ρώτησε το δούλο: «Ποιος είναι αυτός ο άνθρωπος που έρχεται από τους αγρούς να μας συναντήσει;» Ο δούλος απάντησε: «Είναι ο κύριος μου». Τότε εκείνη πήρε το πέπλο και σκεπάστηκε. ⁶⁶ Ο δούλος διηγήθηκε στον Ισαάκ όλα όσα είχε πράξει. ⁶⁷ Τότε ο Ισαάκ οδήγησε τη Ρεβέκκα στη σκηνή της μητέρας του της Σάρρας, και την πήρε για γυναίκα του. Την αγάπησε, και έτσι παρηγορήθηκε για το θάνατο της μητέρας του.

Οι απόγονοι του Αβραάμ και της Χεττούρας

(Α΄ Χρ 1,32-33)

25 Ο *Αβραάμ πήρε κι άλλη γυναίκα, που ονομαζόταν Χεττούρα. ² Αυτή του γέννησε το Ζιμράν, τον Ιοξάν, το Μαδά, το *Μαδιάν, τον Ισβάκ και το Σουάχ. ³ Ο Ιοξάν απέκτησε το Σεβά και το Δεδάν. Απόγονοι του Δεδάν ήταν οι Ασσουρίμ, οι Λετουσίμ και οι Λεουμίμ. ⁴ Οι γιοι του Μαδιάν ήταν ο Γαιφά, ο Εφέρ, ο Χανώχ, ο Αβειδά και ο Ελδαγά. Όλοι αυτοί ήταν παιδιά της Χεττούρας.

⁵ Ο Αβραάμ μεταβίβασε όλη του την περιουσία στον Ισαάκ. ⁶ Στα παιδιά των παλλακίδων του έδωσε δώρα και τα έστειλε, ενώ ακόμα ζούσε, μακριά από τον Ισαάκ το γιο του, στη χώρα της Ανατολής.

Θάνατος και ταφή του Αβραάμ

⁷ Ο Αβραάμ έζησε εκατόν εβδομήντα πέντε χρόνια ⁸ και πέθανε σε βαθιά γεράματα: πήγε μαζί με τους νεκρούς του λαού του. ⁹ Τον έθαψαν ο Ισαάκ και ο Ισμαήλ οι γιοι του, στο σπήλαιο Μαχπελά, στον αγρό του Εφρών, γιου του Σωχάρ του *Χετταίου, απέναντι από τη Μαμβρή. ¹⁰ Είναι ο αγρός, που είχε αγοράσει ο Αβραάμ από τους Χετταίους. Εκεί ενταφιάστηκαν ο Αβραάμ και η γυναίκα του η Σάρρα.

¹¹ Μετά το θάνατο του Αβραάμ, ο Θεός ευλόγησε τον Ισαάκ, το γιο του. Ο Ισαάκ κατοικούσε κοντά στο πηγάδι Λαχαι-Ροϊ.^β

Οι απόγονοι του Ισμαήλ

(Α΄ Χρ 1,28-31)

¹² Αυτές είναι οι φυλές του Ισμαήλ, γιου του Αβραάμ που του γέννησε η Άγαρ η Αιγύπτια, δούλη της Σάρρας. ¹³ Τα ονόματα των γιών του κατά σειρά γεννήσεως είναι: Νεβαϊώθ ο πρωτότοκος του Ισμαήλ, Κηδάρ, Αδβελή και Μιβσάμ, ¹⁴ Μισμά, Δουμά, Μασσά, ¹⁵ Χαδάδ, Θαιμά, Ιετούρ, Ναφίς και Κεδμά. ¹⁶ Αυτοί ήταν και οι αρχηγοί των δώδεκα φυλών του Ισμαήλ. Καθένας έδωσε το όνομά του στη φυλή του και στους διάφορους τόπους όπου η φυλή εγκαθίστατο και κατασκήνωνε. ¹⁷ Ο Ισμαήλ έζησε εκατόν τριάντα επτά χρόνια και πέθανε· πήγε μαζί με τους νεκρούς του λαού του. ¹⁸ Οι απόγονοί του εγκαταστάθηκαν από την Ευειλά ως τη Σουρ, ανατολικά της Αιγύπτου, προς την κατεύθυνση της *Ασσυρίας. Εγκαταστάθηκαν δηλαδή χώρια από τους άλλους απογόνους του Αβραάμ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΣΑΑΚ ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ

(25,19—35,29)

Η γέννηση του Ησαύ και του Ιακώβ

¹⁹ Αυτό είναι το βιβλίο των γενεαλογιών του Ισαάκ:

Ο Ισαάκ ήταν γιος του Αβραάμ. ²⁰ Σε ηλικία σαράντα ετών πήρε γυναίκα του τη Ρεβέκκα, κόρη του Βεθουήλ του *Αραμαίου από τη *Μεσοποταμία, αδερφή του Λάβαν, του Αραμαίου. ²¹ Η Ρεβέκκα όμως ήταν στείρα, κι ο Ισαάκ προσευχήθηκε στον Κύριο γι' αυτό. Ο Κύριος άκουσε την προσευχή του και η Ρεβέκκα έμεινε έγκυος με δίδυμα στην κοιλιά της. ²² Τα παιδιά όμως συγκρούονταν μέσα της, κι εκείνη φώναζε: «Αν είναι έτσι, γιατί να μείνω έγκυος;» Πήγε λοιπόν να ρωτήσει τον Κύριο. ²³ Ο Κύριος της απάντησε:

«Δύο έθνη είναι στην κοιλιά σου,

δύο λαοί θα βγουν
από τα σπλάχνα σου.

Ο ένας λαός θα υποτάξει τον άλλο,
ο μεγαλύτερος θα γίνει δούλος
στον μικρότερο».

²⁴ Όταν έφτασε η μέρα της γέννας, η Ρεβέκκα έκανε πράγματι δίδυμους γιους. ²⁵ Αυτός που βγήκε πρώτος ήταν εντελώς κόκκινος και τριχωτός σαν μανδύας, και τον ονόμασαν Ησαύ. ²⁶ Μετά βγήκε ο αδερφός του, που με το χέρι του κρατούσε τη φτέρνα του Ησαύ, και τον ονόμασαν Ιακώβ. ²⁷ Ο Ισαάκ ήταν εξήντα χρονών όταν γεννήθηκαν οι γιοι του.

Ο Ησαύ πουλάει τα δικαιώματα του πρωτοτόκου

²⁷ Τα παιδιά μεγάλωσαν. Ο Ησαύ έγινε εξαίρετος κυνηγός, άνθρωπος της υπαίθρου, ενώ ο Ιακώβ ήταν ήσυχος άνθρωπος, που του άρεσε να μένει στη σκηνή. ²⁸ Ο Ισαάκ αγαπούσε τον Ησαύ, γιατί του άρεσαν τα φαγητά του κυνηγιού· η Ρεβέκκα όμως αγαπούσε τον Ιακώβ.

²⁹ Κάποτε που ο Ιακώβ ετοίμαζε ένα φαγητό, έτυχε να γυρίσει ο Ησαύ κατάκοπος από τους αγρούς. ³⁰ Ο Ησαύ είπε στον Ιακώβ: «Έλα, άσε με να φάω απ' αυτό το κοκκινωπό φαγητό, γιατί είμαι εξαντλημένος». Γι' αυτό και τον Ησαύ τον ονόμασαν *Εδώμ. ³¹ Ο Ιακώβ του απάντησε: «Πούλησέ μου σήμερα τα δικαιώματά σου του *πρωτοτόκου».

³² Κι ο Ησαύ είπε: «Εγώ πεθαίνω τώρα! Τι να τα κάνω τα δικαιώματα του πρωτοτόκου;»

³³ «Ορκίσου τό μου τώρα!» του είπε ο Ιακώβ. Ο Ησαύ τού το ορκίστηκε και πούλησε στον αδερφό του τα δικαιώματα του πρωτοτόκου. ³⁴ Τότε ο Ιακώβ έδωσε στον Ησαύ ψωμί και φακή. Εκείνος έφαγε, ήπιε κι ύστερα σηκώθηκε και έφυγε. Έτσι ο Ησαύ παραιτήθηκε από τα δικαιώματα του πρωτοτόκου.

¹⁹ Ησαύ. Στα εβρ. σημαίνει «δασυτρίχος». ²⁰ Ιακώβ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «φτέρνα» (βλ. και υποσ. εις κεφ. 27,36). ²⁶ Εδώμ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «κόκκινος».

Ο Ισαάκ στα Γέραρα

26 Στη χώρα έπεσε πείνα, εκτός από την πρώτη πείνα που είχε πέσει τον καιρό του *Αβραάμ, κι ο Ισαάκ πήγε στον Αβιμέλεχ, το βασιλιά των *Φιλισταίων, στα Γέραρα. ² Ο Κύριος είχε παρουσιαστεί στον Ισαάκ και του είχε πει: «Μην κατεβείς στην Αίγυπτο· μείνε στη χώρα που εγώ σου λέω. ³ Μείνε σαν ξένος σ' αυτήν εδώ τη χώρα, κι εγώ θα είμαι μαζί σου και θα σε ευλογήσω· γιατί σ' εσένα και στους απογόνους σου θα δώσω όλα αυτά τα εδάφη και θα κρατήσω τον *όρκο που έδωσα στον πατέρα σου τον Αβραάμ. ⁴ Θα σου δώσω αναρίθμητους απογόνους σαν τ' αστέρια του ουρανού· σ' εκείνους θα δώσω όλες αυτές τις περιοχές και μέσω αυτών θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης· ⁵ γιατί ο Αβραάμ με υπάκουσε και τήρησε όλες τις προσαγές μου και τις εντολές μου, τους όρους μου και τους νόμους μου».

⁶ Έτσι, ο Ισαάκ εγκαταστάθηκε στα Γέραρα. ⁷ Όταν οι άνθρωποι του τόπου τον ρωτούσαν για τη γυναίκα του, εκείνος έλεγε ότι ήταν αδερφή του, γιατί φοβόταν μήπως, αν έλεγε πως ήταν γυναίκα του, τον σκότωναν εξαιτίας της Ρεβέκκας, επειδή ήταν όμορφη.

⁸ Είχε μείνει εκεί πολύν καιρό. Κάποτε ο βασιλιάς των Φιλισταίων Αβιμέλεχ, κοιτάζοντας απ' το παράθυρο είδε τον Ισαάκ να εργωτοτροπεύει με τη Ρεβέκκα, τη γυναίκα του. ⁹ Τον κάλεσε και του είπε: «Ώστε αυτή είναι γυναίκα σου! Γιατί είπες πως είναι αδερφή σου;» Ο Ισαάκ του απάντησε: «Σκέφτηκα ότι αλλιώς θα κινδύνευα να πεθάνω εξαιτίας της». ¹⁰ «Τι ήταν αυτό που μας έκανες!» του είπε ο Αβιμέλεχ. «Εύκολα θα μπορούσε ένας από το λαό να κοιμηθεί με τη γυναίκα σου, και τότε θα γινόσουν αιτία να αμαρτήσουμε». ¹¹ Τότε ο Αβιμέλεχ έδωσε σ' όλο το λαό αυτή τη διαταγή: «Όποιος πειράζει τον άνθρωπο αυτό και τη γυναίκα του, εξάπαντος θα θανατωθεί».

¹² Ο Ισαάκ έσπειρε σ' αυτήν τη χώρα και θέρισε τη χρονιά εκείνη το εκατονταπλάσιο —ο Κύριος τον είχε ευλογήσει. ¹³ Τα αγαθά

του όλο και πλήθαιναν, ωστόσο έγινε πάμπλουτος. ¹⁴ Απέκτησε πρόβατα, βόδια και πολλούς δούλους, και γι' αυτό οι Φιλισταίοι τον φθόνησαν. ¹⁵ Όλα τα πηγάδια που είχαν ανοίξει οι δούλοι του πατέρα του τον καιρό του Αβραάμ, οι Φιλισταίοι τα έφραξαν και τα γέμισαν με χώμα.

¹⁶ Ο Αβιμέλεχ είπε τότε στον Ισαάκ: «Φύγε από κοντά μας, γιατί έγινες πολύ δυνατότερος από μας». ¹⁷ Έτσι ο Ισαάκ έφυγε από 'κει και κατασκήνωσε κοντά στην κοιλάδα των Γεράρων και εγκαταστάθηκε εκεί. ¹⁸ Απέφραξε τα πηγάδια, που είχαν ανοιχθεί τον καιρό του πατέρα του του Αβραάμ, και οι Φιλισταίοι τα είχαν κλείσει μετά το θάνατό του· και τους έδωσε τα ίδια ονόματα που τους είχε δώσει κι ο πατέρας του.

¹⁹ Μια μέρα οι δούλοι του Ισαάκ έσκαψαν στο φαράγγι και ανακάλυψαν μια πηγή με δροσερό νερό. ²⁰ Οι βοσκοί των Γεράρων άρχισαν τότε να φιλονικούν με τους βοσκούς του Ισαάκ κι έλεγαν: «Σ' εμάς ανήκει το νερό». Γι' αυτό ο Ισαάκ ονόμασε το πηγάδι Εσέκ (Φιλονικία), γιατί φιλονίκησαν μαζί του. ²¹ Άνοιξαν κι άλλο πηγάδι και φιλονίκησαν και για κείνο· κι ο Ισαάκ το ονόμασε Σιτνά (Εχθρότητα). ²² Μετά έφυγε από 'κει και άνοιξε άλλο ένα πηγάδι, που γι' αυτό όμως δεν φιλονίκησαν πια. Έτσι το ονόμασε Ρεχωβώθ, (Άνεση — Ευρυχωρία). «Επιτέλους», είπε, «ο Κύριος μας έδωσε άνεση κι έτσι θα προκόψουμε σ' αυτό τον τόπο».

²³ Από 'κει ανηφόρισε προς τη Βέερ-Σεβά. ²⁴ Ο Κύριος του παρουσιάστηκε εκείνη τη νύχτα και του είπε: «Εγώ είμαι ο Θεός του Αβραάμ, του πατέρα σου. Μη φοβάσαι! Εγώ θα είμαι μαζί σου· θα σε ευλογήσω και θα σου δώσω πάρα πολλούς απογόνους, για χάρη του Αβραάμ του δούλου μου».

²⁵ Εκεί ο Ισαάκ έχτισε *θυσιαστήριο και προσευχήθηκε στον Κύριο. Εκεί κατασκήνωσε, και οι δούλοι του άνοιξαν ένα πηγάδι.

Συμφωνία μεταξύ Ισαάκ και Αβιμέλεχ

²⁶ Ο Αβιμέλεχ ήρθε από τα Γεράρα να βρει τον Ισαάκ. Μαζί του ήταν ο Αχουζάθ ο έμπιστός του, κι ο Φιχόλ, ο αρχηγός του στρατού του. ²⁷ Ο Ισαάκ τους είπε: «Γιατί ήρθατε σ' εμένα, αφού με μισείτε και με διώξατε από κοντά σας;»

²⁸ Εκείνοι απάντησαν: «Είδαμε καθαρά ότι ο Κύριος είναι μαζί σου, και γι' αυτό είπαμε να κάνουμε μια ένορκη συμφωνία. Να συνάψουμε δηλαδή συνθήκη μαζί σου, ²⁹ ότι δε θα μας κάνεις κανένα κακό, όπως κι εμείς δε σε πειράξαμε και δε σου κάναμε παρά μόνο καλό, και σε αφήσαμε να φύγεις ειρηνικά. Εσύ τώρα είσαι ο ευλογημένος του Κυρίου».

³⁰ Ο Ισαάκ τους παρέθεσε πλούσιο γεύμα, έφαγαν και ήπιαν. ³¹ Την άλλη μέρα σηκώθηκαν νωρίς το πρωί κι ορκίστηκαν ο ένας στον άλλο. Έπειτα, ο Ισαάκ τους κατευόδωσε, κι εκείνοι έφυγαν ειρηνικά.

³² Την ίδια εκείνη μέρα οι δούλοι του Ισαάκ ήρθαν να του μιλήσουν για το πηγάδι που έσκαβαν, και του είπαν: «Βρήκαμε νερό».

³³ Κι ο Ισαάκ ονόμασε το πηγάδι Σεβά (Όρκος). Γι' αυτό και το όνομα της πόλης μέχρι σήμερα είναι Βέερ-Σεβά (Πηγάδι του Όρκου).

³⁴ Ο Ησαύ σε ηλικία σαράντα ετών πήρε γυναίκες την Ιουδίθ, κόρη του Βεηρί του Χετταίου, και τη Βασεμάθ, κόρη του Αιλών του Χετταίου. ³⁵ Αυτές έγιναν αιτία να πικραθούν ο Ισαάκ και η Ρεβέκκα.

Ο Ιακώβ παίρνει την ευλογία του Ισαάκ

27 Ο Ισαάκ είχε πια γεράσει. Τα μάτια του είχαν εξασθενήσει τόσο που δεν έβλεπε καθόλου. Μια μέρα κάλεσε τον Ησαύ, το μεγαλύτερο γιο του και του είπε: «Γιε μου!» Εκείνος απάντησε: «Ορίστε».

² «Εγώ γέρασα», του λέει ο πατέρας του, «και δεν ξέρω ποια μέρα θα πεθάνω. ³ Πάρε, λοιπόν, τα κυνηγετικά σου όπλα, τη φάρετρα και το τόξο σου, και πήγαινε στην εξοχή να μου φέρεις κυνήγι. ⁴ Ετοιμάσέ μου ένα νόστιμο φαγητό, όπως μου αρέσει, και

φέρε μου να φάω για να σε ευλογήσω πριν πεθάνω».

⁵ Η Ρεβέκκα άκουσε αυτά που έλεγε ο Ισαάκ στο γιο του τον Ησαύ. Όταν λοιπόν αυτός βγήκε στην εξοχή να κυνηγήσει και να φέρει το κυνήγι στον πατέρα του, ⁶ εκείνη είπε στο γιο της τον Ιακώβ: «Άκουσα τον πατέρα σου να λέει στον αδερφό σου τον Ησαύ: ⁷ “φέρε μου κυνήγι και κάνε μου ένα νόστιμο φαγητό για να φάω και να σε ευλογήσω ενώπιον του Κυρίου πριν πεθάνω”.

⁸ Τώρα λοιπόν γιε μου πρόσεξε με και κάνει ό,τι σου πω: ⁹ Πήγαινε στο κοπάδι και φέρε μου δυο καλά κατσικάκια. Εγώ θα τα μαγειρέψω για τον πατέρα σου πολύ νόστιμα, όπως του αρέσουν. ¹⁰ Εσύ θα του τα πας, και θα τα φάει, για να σε ευλογήσει πριν πεθάνει».

¹¹ Ο Ιακώβ της λέει: «Ναι, αλλά ο αδερφός μου ο Ησαύ είναι τριχωτός, ενώ εγώ δεν είμαι. ¹² Ίσως ο πατέρας μου με ψηλαφίσει και καταλάβει ότι τον κοροϊδεύω· έτσι θα προκαλέσω *κατάρα εναντίον μου αντί για *ευλογία».

¹³ Αλλά η μητέρα του του είπε: «Η κατάρα πάνω μου, παιδί μου! Μόνο άκουσε αυτά που σου λέω και πήγαινε να μου φέρεις τα κατσικάκια».

¹⁴ Ο Ιακώβ πήγε, τα πήρε και τα έφερε στη μητέρα του. Εκείνη του έκανε ένα πολύ νόστιμο φαγητό, όπως το ήθελε ο πατέρας του. ¹⁵ Μετά πήρε από τα ρούχα του Ησαύ, του μεγαλύτερου γιου της, τα πιο καλά που υπήρχαν στο σπίτι και έντυσε τον Ιακώβ, το μικρότερο γιο της. ¹⁶ Με το δέρμα των κατσικιών κάλυψε τα χέρια του και τον άτριχο λαιμό του ¹⁷ και του έβαλε στα χέρια το νόστιμο φαγητό, που είχε ετοιμάσει, καθώς και το ψωμί.

¹⁸ Ο Ιακώβ πήγε στον πατέρα του και του είπε: «Πατέρα μου!» Εκείνος του απάντησε: «Ορίστε! Ποιος είσαι γιε μου;» ¹⁹ Ο Ιακώβ τού αποκρίθηκε: «Είμαι ο Ησαύ, ο *πρωτότοκός σου. Έκανα όπως μου είπες. Σήκω, λοιπόν, και κάτσε να φας απ' το κυνήγι μου για να με ευλογήσεις». ²⁰ Αλλά ο Ισαάκ ρώτησε:

«Πώς έγινε γιέ μου και το βρήκες τόσο γρήγορα;» Εκείνος απάντησε: «Ο Κύριος ο Θεός σου το έφερε μπροστά μου». ²¹ «Πλησίασε λοιπόν να σε ψηλαφίσω, γιέ μου», του είπε ο Ισαάκ, «για να δω αν είσαι εσύ το παιδί μου ο Ησαύ ή όχι». ²² Ο Ιακώβ πλησίασε τον πατέρα του κι εκείνος τον ψηλάφισε και είπε: «Η φωνή είναι του Ιακώβ αλλά τα χέρια του Ησαύ». ²³ Και δεν τον αναγνώρισε, γιατί τα χέρια του ήταν τριχωτά σαν τα χέρια του Ησαύ. Και τον ευλόγησε. ²⁴ Μετά όμως ξαναρώτησε: «Εσύ είσαι γιέ μου, Ησαύ;» Κι ο Ιακώβ απάντησε: «Εγώ είμαι». ²⁵ «Φέρε μου», του λέει, «να φάω απ' το κυνήγι, για να σε ευλογήσω». Ο Ιακώβ του έφερε κοντά το φαγητό και έφαγε, του έφερε και κρασί και ήπιε. ²⁶ Τότε του είπε ο Ισαάκ: «Πλησίασε και φίλησέ με, παιδί μου». ²⁷ Ο Ιακώβ πλησίασε και τον φίλησε. Ο Ισαάκ μύρισε τότε τη μυρωδιά από τα ρούχα του, και τον ευλόγησε μ' αυτά τα λόγια:

«Αλήθεια, η μυρωδιά του γιου μου είναι σαν του αγρού που τον έχει ευλογήσει ο Κύριος.

²⁸ Ο Θεός να σου δώσει απ' τη δροσιά του ουρανού κι από την ευφορία της γης, άφθονο στάρι και κρασί.

²⁹ Λαοί ας δουλεύουνε για σένα κι έθνη μπροστά σου ας προσκυνούν των αδερφών σου να γίνεις κύριος και της μητέρας σου οι γιοι να σε προσκυνούν.

Καταραμένος όποιος σε καταριέται. Κι ευλογημένος όποιος σε ευλογεί».

³⁰ Μόλις ο Ισαάκ τέλειωσε την ευλογία του προς τον Ιακώβ κι ο Ιακώβ απομακρύνθηκε από τον πατέρα του, γύρισε ο αδερφός του ο Ησαύ από το κυνήγι. ³¹ Ετοίμασε κι αυτός ένα νόστιμο φαγητό και το έφερε στον πατέρα του. «Σήκω, πατέρα μου», του λέει, «να φας απ' το κυνήγι του γιου σου για να

με ευλογήσεις». ³² Ο Ισαάκ ρώτησε: «Ποιος είσαι εσύ;» Κι αυτός απάντησε: «Είμαι ο γιος σου, ο πρωτότοκός σου, ο Ησαύ». ³³ Τότε ο Ισαάκ ταραχτήκε βαθιά και είπε: «Ποιος λοιπόν ήταν αυτός που μου έφερε το κυνήγι; Έφαγα πια πριν έρθεις εσύ και τον ευλόγησα, και θα παραμείνει ευλογημένος».

³⁴ Όταν ο Ησαύ άκουσε τα λόγια του πατέρα του, άρχισε να φωνάζει δυνατά, γεμάτος πίκρα: «Ευλόγησέ με κι εμένα, πατέρα μου!» έλεγε. ³⁵ Ο Ισαάκ του είπε: «Ο αδερφός σου ήρθε με απάτη και πήρε την ευλογία σου». ³⁶ Ο Ησαύ απάντησε: «Καλά τον είπαν Ιακώβ, αφού δύο φορές με υποσκέλισε: Άρπαξε τα δικαιώματά μου του πρωτοτόκου, και τώρα πήρε και την ευλογία μου!» Και συνέχισε: «Δεν κράτησες καμιά ευλογία και για μένα;» ³⁷ Ο Ισαάκ του απάντησε: «Τον έκανα κύριό σου, του έδωσα όλους τους αδερφούς του για δούλους και τον εφοδίασα με στάρι και κρασί. Τι μπορώ να κάνω για σένα γιέ μου;» ³⁸ Ο Ησαύ είπε: «Μόνο αυτήν την ευλογία έχεις, πατέρα μου; Ευλόγησέ με κι εμένα!» και έκλαιγε με δυνατές φωνές. ³⁹ Τότε είπε ο Ισαάκ:

«Μακριά από τα εύφορα μέρη της γης θα κατοικείς, στερημένος απ' τη δροσιά του ουρανού.

⁴⁰ Από το ξίφος σου θα ζεις και δούλος θα 'σαι του αδερφού σου.

Αν όμως επαναστατήσεις θ' αποτινάξεις το ζυγό του από τον τράχηλό σου».

Η φυγή του Ιακώβ στη Χαρράν

⁴¹ Ο Ησαύ μίσησε τον Ιακώβ εξαιτίας της ευλογίας, που του είχε δώσει ο πατέρας του. «Κοντεύει ο καιρός», έλεγε, «που θα πενήθησουμε για το θάνατο του πατέρα μου. Τότε θα σκοτώσω τον αδερφό μου τον Ιακώβ». ⁴² Όταν έφτασαν στ' αυτά της Ρεβέκκας τα λόγια του μεγαλύτερου γιου της, έ-

¹Ιακώβ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «υποσκελιστής» (βλ. Ωσ 12,4 και υποσ. εις Γεν 25,26).

27,27-29 Σειρ 44,23· Εβρ 11,20 27,29 25,23· 12,3 27,35-36 25,26 29-34 27,38 Εβρ 12,17 27,39-40 Εβρ 11,20 27,40 Β· Βασ 8,20 27,42 Σολ 10,10

στείλε και κάλεσε τον Ιακώβ, και του είπε: «Ο αδερφός σου ο Ησαΐ σχεδιάζει εκδίκηση και θέλει να σε σκοτώσει. ⁴³ Άκουσέ με λοιπόν, παιδί μου: Σήκω και φύγε. Πήγαινε στον αδερφό μου το Λάβαν, στη *Χαρράν, ⁴⁴ και μείνε εκεί μαζί του λίγον καιρό, ώσπου να περάσει ο θυμός του αδερφού σου. ⁴⁵ Όταν, λοιπόν, ξεθυμάνει η οργή του αδερφού σου εναντίον σου και ξεχάσει τι του έκανες, τότε εγώ θα στείλω και θα σε πάρω από 'κει. Γιατί να σας χάσω και τους δύο μέσα σε μια μέρα;»

⁴⁶ Η Ρεβέκκα είπε στον Ισαάκ: «Αρκετά είμαι αηδιασμένη από τις θυγατέρες των Χετταίων. Αν κι ο Ιακώβ πάρει γυναίκα σαν κι αυτές, τότε τι τη θέλω πια τη ζωή;»

28 Ο Ισαάκ κάλεσε τον Ιακώβ, τον ευλόγησε και τον πρόσταξε: «Μην πάρεις γυναίκα από τις κόρες της *Χαναάν. ² Σήκω, πήγαινε στη *Μεσοποταμία, στο σπίτι του Βεθουήλ, του πατέρα της μητέρας σου, και πάρε από 'κει για γυναίκα σου μια απ' τις κόρες του Λάβαν, του αδερφού της. ³ Κι ο παντοδύναμος Θεός να σε ευλογήσει, να σου δώσει πάρα πολλούς απογόνους, και να σε κάνει γενάρχη ενός πλήθους λαών. ⁴ Να σου δώσει την *ευλογία του *Αβραάμ σ' εσένα και στους απογόνους σου, ώστε να πάρεις ιδιοκτησία σου τη χώρα όπου τώρα σαν ξένος κατοικείς, και που την έδωσε ο Θεός στον Αβραάμ.»

⁵ Έτσι, ο Ισαάκ κατευόδωσε τον Ιακώβ, κι εκείνος έφυγε για τη Μεσοποταμία να πάει στο Λάβαν, γιο του Βεθουήλ του *Αραμαίου και αδερφό της Ρεβέκκας, μάνας του Ιακώβ και του Ησαΐ.

⁶ Ο Ησαΐ είδε ότι ο Ισαάκ ευλόγησε τον Ιακώβ και τον έστειλε να φύγει στη Μεσοποταμία για να πάρει από 'κει γυναίκα. Επίσης είδε ότι καθώς ο Ιακώβ τον ευλογούσε, τον πρόσταξε να μην πάρει γυναίκα από τις κόρες της Χαναάν, ⁷ κι ότι ο Ιακώβ άκουσε τον πατέρα του και τη μητέρα του και έφυγε στη Μεσοποταμία. ⁸ Τότε κατάλαβε ότι οι κόρες

της Χαναάν δεν άρεσαν στον πατέρα του. ⁹ Γι' αυτό πήγε στον Ισμαήλ, γιο του Αβραάμ, και πήρε για γυναίκα την κόρη του τη Μαχάλαθ, αδερφή του Νεβαϊώθ, χώρια απ' τις άλλες γυναίκες που είχε.

Το όνειρο του Ιακώβ στη Βαιθήλ

¹⁰ Ο Ιακώβ έφυγε από τη Βέερ-Σεβά και πήγαινε προς τη *Χαρράν. ¹¹ Όταν έδυε ο ήλιος έφτασε σ' έναν τόπο όπου και έμεινε για να διανυκτερεύσει. Έβαλε ένα λιθάρι για προσκέφαλό του και κοιμήθηκε εκεί. ¹² Στον ύπνο του τη νύχτα είδε μια σκάλα, που στηριζότανε στη γη και η κορυφή της άγγιζε τον ουρανό. Πάνω της ανέβαιναν και κατέβαιναν *άγγελοι του Θεού. ¹³ Κι ο Κύριος στάθηκε πάνω της και του είπε: «Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός των πατέρων σου Αβραάμ και Ισαάκ. Αυτή τη χώρα που κοιμάσαι θα τη δώσω σ' εσένα και στους απογόνους σου. ¹⁴ Πλήθος θα είναι οι απόγονοί σου όπως οι κόκκοι της σκόνης στη γη. Θα επεκταθείς δυτικά^κ και ανατολικά, βόρεια και νότια, και θα ευλογηθούν στο πρόσωπό σου και μέσω των απογόνων σου όλα τα έθνη της γης. ¹⁵ Εγώ θα είμαι μαζί σου και θα σε φυλάω όπου κι αν πηγαίνεις, και θα σε φέρω πίσω σ' αυτήν εδώ τη χώρα. Δε θα σε αφήσω ώσπου να πραγματοποιήσω την υπόσχεσή μου.»

¹⁶ Ο Ιακώβ ξύπνησε τρομαγμένος και είπε: «Αλήθεια, ο Κύριος είναι σ' αυτό τον τόπο κι εγώ δεν το ήξερα! ¹⁷ Τι φοβερός τόπος! Εδώ δεν είναι παρά ο οίκος του Θεού, κι αυτή είναι η πύλη του ουρανού.» ¹⁸ Το πρωί που σηκώθηκε, πήρε το λιθάρι που το είχε για προσκέφαλό του, το έστησε ως ιερή *στήλη, κι έχυσε λάδι πάνω στην κορυφή της. ¹⁹ Και ονόμασε τον τόπο εκείνο *Βαιθήλ (Οίκος Θεού), ενώ πρωτύτερα ονομαζόταν Λουζ. ²⁰ Τότε ο Ιακώβ έκανε τάξιμο: «Αν ο Θεός είναι μαζί μου και με προστατεύσει στο ταξίδι που τώρα αρχίζω, αν μου δίνει τροφή να τρώω και ρούχα να φορώ, ²¹ και με βοηθήσει να γυρίσω γερός στο σπίτι του πατέρα μου, τότε ο

^κδυτικά. Κατά λ. «προς τη θάλασσα».

Κύριος θα είναι ο Θεός μου. ²² Αυτό το λιθάρι που έσπησα ως ιερή στήλη θα γίνει τόπος λατρείας του Θεού· κι από όλα όσα αυτός θα μου δίνει, εγώ θα του δίνω το ένα δέκατο».

Ο Ιακώβ δουλεύει στο Λάβαν για τη Ραχήλ και τη Λεία

29 Ο Ιακώβ κίνησε προς τις χώρες της Ανατολής. ² Μια μέρα κοίταξε και είδε ένα πηγάδι στον αγρό, κι εκεί πλάι τρία κοπάδια πρόβατα που ξαπόσταιναν, γιατί απ' το πηγάδι εκείνο πότιζαν τα κοπάδια. Ένα μεγάλο λιθάρι έκλεινε το στόμιο του πηγαδιού. ³ Όταν συγκεντρώνονταν εκεί όλα τα κοπάδια, κυλούσαν το λιθάρι από το στόμιο του πηγαδιού, πότιζαν τα πρόβατα κι έβαζαν πάλι το λιθάρι στη θέση του.

⁴ Ο Ιακώβ ρώτησε τους βοσκούς: «Αδέρφια μου, από πού είστε;» Εκείνοι απάντησαν: «Είμαστε από τη Ύαρράν». ⁵ «Μήπως γνωρίζετε το Λάβαν, το γιο του Ναχώρ;» Ξαναρώτησε. «Τον γνωρίζουμε», του απάντησαν. ⁶ «Είναι καλά;» ρώτησε ο Ιακώβ. «Καλά είναι», είπαν εκείνοι· «να κι η κόρη του η Ραχήλ, που έρχεται με τα πρόβατα». ⁷ Ο Ιακώβ τους είπε: «Ακόμα είναι μέρα· δεν ήρθε η ώρα να μαζευτούν τα κοπάδια. Γιατί δεν ποτίζετε τα πρόβατα κι ύστερα να πάτε να τα βοσκήσετε;» ⁸ Εκείνοι αποκρίθηκαν: «Αυτό δε γίνεται πριν να μαζευτούν όλα τα κοπάδια. Τότε κυλάμε το λιθάρι από πάνω από το άνοιγμα του πηγαδιού και ποτίζουμε τα πρόβατα».

⁹ Ενώ ακόμα μιλούσε ο Ιακώβ μαζί τους, φτάνει η Ραχήλ με τα πρόβατα του πατέρα της του Λάβαν, γιατί αυτή τα έβασκε. ¹⁰ Μόλις ο Ιακώβ είδε τη Ραχήλ, την κόρη του Λάβαν, αδερφού της μητέρας του, με τα πρόβατα, πήγε μπροστά, κύλισε το λιθάρι από το άνοιγμα του πηγαδιού και πότισε τα πρόβατα του Λάβαν. ¹¹ Έπειτα φίλησε τη Ραχήλ κι άρχισε να κλαίει δυνατά. ¹² Ο Ιακώβ είπε στη Ραχήλ ότι είναι συγγενής του πατέρα της και γιος της Ρεβέκκας, κι εκείνη έτρεξε να το αναγγείλει στον πατέρα της. ¹³ Μόλις

ο Λάβαν άκουσε να γίνεται λόγος για τον Ιακώβ, το γιο της αδερφής του, έτρεξε να τον προύπαντήσει. Τον αγκάλιασε, τον φίλησε και τον έφερε στο σπίτι του. Ο Ιακώβ διηγήθηκε στο Λάβαν όλα αυτά τα γεγονότα. ¹⁴ Ο Λάβαν του είπε: «Πράγματι, είσαι συγγενής μου και αίμα μου». ¹⁷ Και έμεινε ο Ιακώβ κοντά του ένα μήνα. ¹⁵ Ο Λάβαν είπε στον Ιακώβ: «Επειδή είσαι συγγενής μου δε σημαίνει ότι πρέπει να μου δουλεύεις χωρίς μισθό. Πες μου, ποιος θέλεις να είναι ο μισθός σου;» ¹⁶ Ο Λάβαν είχε δύο κόρες. Το όνομα της μεγαλύτερης ήταν Λεία και της μικρότερης Ραχήλ. ¹⁷ Τα μάτια της Λείας ήταν άτονα, ενώ η Ραχήλ είχε ωραία κορμοστασιά και όμορφο πρόσωπο. ¹⁸ Ο Ιακώβ είχε αγαπήσει τη Ραχήλ. Απάντησε λοιπόν: «Θα σου δουλέψω επτά χρόνια για τη Ραχήλ, τη μικρότερη κόρη σου». ¹⁹ «Είναι προτιμότερο να τη δώσω σ' εσένα», του λέει ο Λάβαν, «παρά σ' έναν ξένο. Μείνε κοντά μου».

²⁰ Έτσι ο Ιακώβ δούλεψε για τη Ραχήλ επτά χρόνια· του φάνηκαν όμως σαν λίγες μέρες, γιατί την αγαπούσε. ²¹ Μετά είπε στο Λάβαν: «Ο χρόνος της δουλειάς μου συμπληρώθηκε· δώσ' μου τη γυναίκα μου να μείνω μαζί της». ²² Τότε ο Λάβαν προσκάλεσε όλους τους ανθρώπους του τόπου και οργανώσε συμπόσιο. ²³ Όταν όμως νύχτωσε, πήρε την κόρη του τη Λεία και την έφερε στον Ιακώβ, κι εκείνος πλάγιασε μαζί της. ²⁴ Ο Λάβαν έδωσε στη Λεία για δούλη τη Ζελφά, που ήταν δική του δούλη.

²⁵ Όταν όμως ξημέρωσε το πρωί, αποκαλύφθηκε ότι ήταν η Λεία. Τότε ο Ιακώβ είπε στο Λάβαν: «Τι ήταν αυτό που μου έκανες; Δε σου δούλεψα για τη Ραχήλ; Γιατί με εξαπάτησες;» ²⁶ Ο Λάβαν απάντησε: «Δεν έχουμε τη συνήθεια στον τόπο μας να δίνουμε τη μικρότερη πριν από τη μεγαλύτερη. ²⁷ Πέρασε αυτή τη βδομάδα μαζί της και θα σου δώσω και την άλλη αν μου δουλέψεις άλλα επτά χρόνια».

²⁸ Ο Ιακώβ συμφώνησε, και πέρασε την εβδομάδα εκείνη με τη Λεία. Μετά ο Λάβαν

Ἡ Πράγματι...αίμα μου. Κατά λ. «Πράγματι, είσαι κόκαλό μου και σάρκα μου».

του έδωσε την κόρη του τη Ραχήλ για γυναίκα. ²⁹ Στη Ραχήλ ο Λάβαν έδωσε για δούλη τη Βαλλά, που ήταν δική του δούλη. ³⁰ Ο Ιακώβ πλάγιασε και με τη Ραχήλ· και την αγαπούσε περισσότερο από τη Λεία. Δούλεψε λοιπόν στο Λάβαν άλλα επτά χρόνια.

Τα παιδιά του Ιακώβ

³¹ Όταν ο Κύριος είδε ότι η Λεία παραγκωνιζόταν, της έδωσε την ικανότητα να κάνει παιδιά, ενώ η Ραχήλ έμενε στείρα. ³² Η Λεία λοιπόν έμεινε έγκυος και γέννησε γιο. «Ο Θεός είδε τη δυστυχία μου», είπε· «ασφαλώς τώρα θα με αγαπήσει ο άντρας μου»· και τον ονόμασε Ρουβήν.³³ Ξανάμεινε έγκυος και γέννησε γιο. «Ασφαλώς ο Κύριος με άκουσε», είπε, «γιατί είμαι παραγκωνισμένη, και μου έδωσε κι ετούτον το γιο»· και τον ονόμασε Συμεών.⁵

³⁴ Έμεινε πάλι έγκυος και γέννησε γιο. «Αυτή τη φορά ο άντρας μου θα προσήλωθεί περισσότερο σ' εμένα», είπε, «γιατί του γέννησα τρεις γιους»· και τον ονόμασε *Λευί.^{5α}

³⁵ Μετά έμεινε πάλι έγκυος και γέννησε γιο. «Αυτή τη φορά θα δοξολογήσω τον Κύριο», είπε· και τον ονόμασε *Ιούδα.^{5β} Κι έπαψε να γεννάει.

30 Βλέποντας η Ραχήλ ότι δε γεννούσε παιδιά στον Ιακώβ, ζήτησε την αδερφή της και είπε στον άντρα της: «Δώσ' μου παιδιά, αλλιώς θα πεθάνω». ² Ο Ιακώβ θύμωσε με τη Ραχήλ και της είπε: «Θεός είμ' εγώ; Αυτός σου στέρησε την ικανότητα να γεννάς». ³ Τότε η Ραχήλ είπε: «Να η δούλη μου η Βαλλά. Πήγαινε μαζί της κι ας γεννήσει στα γόνάτά μου. Έτσι θ' αποκτήσω κι εγώ παιδιά μέσω αυτής. ⁴ Του έδωσε, λοιπόν, τη δούλη της τη Βαλλά για γυναίκα, κι ο Ιακώβ κοιμήθηκε μαζί της. ⁵ Η Βαλλά έμεινε έγκυος και του γέννησε γιο. ⁶ Τότε είπε η Ραχήλ: «Ο Θεός με δικαίωσε! Άκουσε την προσευχή μου

και μου έδωσε γιο»· και τον ονόμασε *Δαν.^{5δ} ⁷ Η Βαλλά έμεινε πάλι έγκυος και γέννησε δεύτερο γιο στον Ιακώβ. ⁸ Τότε είπε η Ραχήλ: «Μεγάλους αγώνες έκανα ενάντια στην αδερφή μου και νίκησα»· και τον ονόμασε Νεφθαλί.^{5ε} ⁹ Η Λεία βλέποντας ότι έπαψε να γεννάει, πήρε τη δούλη της τη Ζελφά και την έδωσε στον Ιακώβ για γυναίκα.^{5ς} ¹⁰ Η Ζελφά γέννησε στον Ιακώβ γιο. ¹¹ Τότε είπε η Λεία: «Τι ευτυχία!» — και τον ονόμασε Γαδ.^{5ζ} ¹² Η Ζελφά γέννησε και δεύτερο γιο στον Ιακώβ. ¹³ Τότε είπε η Λεία: «Είμαι ευτυχισμένη και θα με καλοτυχίζουν οι γυναίκες»· και τον ονόμασε Ασήρ.^{5η}

¹⁴ Την εποχή του θερισμού των σιτηρών ο Ρουβήν βγήκε στους αγρούς και βρήκε μήλα του *μανδραγόρα και τα έφερε στη Λεία τη μητέρα του. Τότε η Ραχήλ είπε στη Λεία: «Δώσ' μου από τα μήλα του μανδραγόρα που βρήκε ο γιος σου». ¹⁵ Εκείνη της απάντησε: «Λίγο είναι που μου πήρες τον άντρα μου, θέλεις να μου πάρεις και τα μήλα του μανδραγόρα του γιου μου;» Και είπε η Ραχήλ: «Σε αντάλλαγμα για τα μήλα του μανδραγόρα του γιου σου, θα κοιμηθεί ο Ιακώβ μαζί σου απόψε».

¹⁶ Το βράδυ, την ώρα που ο Ιακώβ γύριζε από τον αγρό, βγήκε η Λεία να τον προύπαντήσει και του είπε: «Σ' εμένα θα έρθεις, γιατί σε πλήρωσα με αντίτιμο τα μήλα του μανδραγόρα του γιου μου». Ο Ιακώβ κοιμήθηκε μ' αυτήν εκείνη τη νύχτα ¹⁷ και ο Θεός άκουσε τη Λεία. Έμεινε έγκυος και γέννησε πέμπτο γιο στον Ιακώβ. ¹⁸ «Ο Θεός με αντάμειψε», είπε, «γιατί έδωσα τη δούλη μου στον άντρα μου»· και τον ονόμασε Ισάαχαρ.^{5θ} ¹⁹ Μετά έμεινε πάλι έγκυος και γέννησε έκτο γιο στον Ιακώβ. ²⁰ «Ο Θεός μού έδωσε ένα ωραίο δώρο», είπε. «Αυτή τη φορά ο άντρας μου θα με παραδεχτεί, γιατί του γέννησα έξι γιους»· και τον ονόμασε Ζαβουλών.^{5ι} ²¹ Έπειτα γέννησε κόρη και την ονόμασε Δείνα.^{5α}

^{5β} Ρουβήν. Στα εβρ. ακούγεται όπως οι φρ. «δείτε, γιος!» ή «είδε τη δυστυχία μου». ^{5ς} Συμεών. Στα εβρ. ακούγεται όπως οι φρ. «αυτός που ακούει». ^{5α} Λευί. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «προσήλωση». ^{5β} Ιούδας. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «δοξολογία». ^{5γ} Βλ. υποσ. εις κεφ. 16,2. ^{5δ} Δαν. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «δικαιοσύνη». ^{5ε} Νεφθαλί. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «αγώνας». ^{5ς} Βλ. υποσ. εις κεφ. 16,2. ^{5ζ} Γαδ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «ευτυχία». ^{5η} Ασήρ. Στα εβρ. σημαίνει «ευτυχής». ^{5θ} Ισάαχαρ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «υπάρχει ανταμοιβή». ^{5ι} Ζαβουλών. Στα εβρ. ακούγεται όπως οι λ. «παραδέχομαι» και «δώρο». ^{5α} Δείνα. Στα εβρ. σημαίνει «κρίση».

²² Τότε ο Θεός θυμήθηκε τη Ραχήλ· άκουσε την προσευχή της και της έδωσε την ικανότητα να ξανακάνει παιδιά. ²³ Εκείνη έμεινε έγκυος και γέννησε γιο. «Ο Θεός έβγαλε από πάνω μου την ντροπή μου», είπε. ²⁴ «Άς μου δώσει ο Κύριος κι άλλον γιο»· και τον ονόμασε Ιωσήφ.^{οβ}

Ο Λάβαν και ο Ιακώβ χωρίζουν την περιουσία τους

²⁵ Όταν πια η Ραχήλ γέννησε και τον Ιωσήφ, ο Ιακώβ είπε στο Λάβαν: «Άσε με να φύγω και να πάω στον τόπο μου, στην πατρίδα μου. ²⁶ Δώσε μου τις γυναίκες μου, που γι' αυτές σου δούλεψα, και τα παιδιά μου, και να φύγω. Εσύ ξέρεις πόσο σου δούλεψα».

²⁷ Ο Λάβαν του είπε: «Άν μου επιτρέπεις να σου πω,^{ογ} έχω καταλάβει ότι ο Κύριος με ευλόγησε εξαιτίας σου. ²⁸ Όρισέ μου», του λέει, «την αμοιβή σου κι εγώ θα σου τη δώσω». ²⁹ Ο Ιακώβ του είπε: «Εσύ ξέρεις πόσο σου δούλεψα, και πόσα έγιναν τα κοπάδια σου με τη δική μου φροντίδα. ³⁰ Είχες λίγα πριν έρθω, και έγιναν πολλά· πράγματι, ο Θεός σε ευλόγησε με τον ερχομό μου. Τώρα πρέπει κι εγώ να φροντίσω το σπίτι μου». ³¹ Ο Λάβαν ρώτησε: «Τι να σου δώσω για μισθό;» Κι ο Ιακώβ απάντησε: «Δε θα μου δώσεις τίποτε. Άν μου κάνεις αυτό που θα σου πω, εγώ πάλι θα βοσκίσω τα πρόβατά σου και θ' σου τα φυλάξω: ³² Θα περάσω σήμερα απ' όλα τα κοπάδια σου. Βάλε στην άκρη όσα πρόβατα είναι διάστικτα και παρδαλά, και όσα είναι τελείως μαύρα· κι από τα κατσίκια όσα είναι διάστικτα και παρδαλά. Αυτά θα είναι ο μισθός μου.

³³ » Έτσι θ' αποδεικνύεται η εντιμότητά μου στο μέλλον, όταν θα έρχεσαι για να ελέγξεις το μισθό μου: Άν θα έχω κατσίκια που δε θα είναι διάστικτα ή παρδαλά ή πρόβατα που δε θα είναι μαύρα, αυτά θα θεωρούνται ότι τα έχω κλέψει».

³⁴ «Σύμφωνοι», είπε ο Λάβαν, «ας γίνει όπως το λες». ³⁵ Την ίδια μέρα όμως ξεχώρι-

σε ο Λάβαν όσους τράγους είχαν ραβδώσεις ή ήταν διάστικτοι και παρδαλοί κι όσες κατσίκες ήταν διάστικτες και παρδαλές, καθώς και όλα τα πρόβατα που ήταν σκουρόχρωμα ή τελείως μαύρα, και τα έδωσε να τα φυλάνε οι γιοι του. ³⁶ Και απομακρύνθηκε σε απόσταση τριών ημερών από τον Ιακώβ. Ο Ιακώβ έβροσκε τα υπόλοιπα πρόβατα του Λάβαν. ³⁷ Τότε κι ο Ιακώβ πήρε χλωρές βέργες από λευκά, αμυγδαλιά και πλάτανο, τις ξεφλούδισε σε ορισμένα σημεία, για να φανεί το άσπρο, ³⁸ και τις έβαλε μέσα στις ποτίστρες όπου θα πήγαιναν τα κοπάδια να ποτίστούν, ακριβώς εκεί που κυλούσε το νερό, για να τις βλέπουν τα ζώα. Καθώς εκείνα έρχονταν να πιουν, ζευγάρωναν. ³⁹ Τα θηλυκά πρόβατα ζευγάρωναν μπροστά στις παρδαλές βέργες κι έτσι γεννούσαν αρνιά ραβδωτά και διάστικτα ή παρδαλά. ⁴⁰ Ο Ιακώβ ξεχώριζε τα αρνιά από τις κατσίκες, και τα έβαζε να κοιτάζουν προς τα ραβδωτά και προς τα μαύρα πρόβατα των κοπαδιών του Λάβαν. Μ' αυτόν τον τρόπο έκανε δικά του κοπάδια, τα οποία τα κράτησε ξέχωρα από κείνα του Λάβαν. ⁴¹ Κάθε φορά που τα δυνατό θηλυκά πρόβατα ήταν σε οργασμό, έβαζε ο Ιακώβ τις παρδαλές βέργες μπροστά τους μέσα στις ποτίστρες, για να ζευγαρώνουν μπροστά στις βέργες. ⁴² Όταν όμως τα θηλυκά πρόβατα ήταν ασθενικά δεν έβαζε τις βέργες. Έτσι, τα πρόβατα που ανήκαν στο Λάβαν ήταν τα αδύνατα, ενώ του Ιακώβ ήταν τα δυνατά.

⁴³ Έτσι ο άνθρωπος αυτός έγινε πάμπλουτος· απέκτησε πάρα πολλά κοπάδια, δούλες και δούλους, καμήλες και γαϊδούρια.

Ο Ιακώβ φεύγει από το Λάβαν

31 Μια μέρα ο Ιακώβ άκουσε τα παιδιά του Λάβαν να λένε: «Ο Ιακώβ τα πήρε όλα όσα είχε ο πατέρας μας· από την περιουσία του πατέρα μας έκανε όλον αυτό τον πλούτο». ² Πρόσεξε επίσης ο Ιακώβ ότι ο Λάβαν δεν του φερνόταν πια όπως πρώτα. ³ Τότε, είπε ο Κύριος στον Ιακώβ: «Γύρνα

^{οβ} *Ιωσήφ*. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «είθε να δώσει και άλλον». ^{ογ} *Άν...πω*. Κατά λ. «Άν βρήκα χάρη στα μάτια σου...»

στη χώρα των προγόνων σου, εκεί όπου γεννήθηκες, κι εγώ θα είμαι μαζί σου».

⁴ Ο Ιακώβ έστειλε και κάλεσε τη Ραχήλ και τη Λεία στους αγρούς, εκεί που έβοσκε τα κοπάδια του, ⁵ και τους είπε: «Βλέπω ότι ο πατέρας σας δε μου φέρνεται πια όπως πρώτα. Ο Θεός όμως του πατέρα μου ήταν πάντα μαζί μου. ⁶ Εσείς οι ίδιες ξέρετε ότι δούλεψα στον πατέρα σας με όλη μου τη δύναμη. ⁷ Αλλά εκείνος με εξαπάτησε και μου άλλαξε δέκα φορές το μισθό μου. Κι όμως, ο Θεός δεν τον άφησε να μου κάνει κακό. ⁸ Όταν έλεγε “όσα έχουν στίγματα θα είναι η αμοιβή σου”, τότε όλα τα κοπάδια γεννούσαν με στίγματα. Όταν έλεγε “τα ραβδωτά θα είναι η αμοιβή σου”, όλα τα κοπάδια γεννούσαν ραβδωτά. ⁹ Έτσι πήρε ο Θεός τα πρόβατα από τον πατέρα σας και τα έδωσε σ’ εμένα. ¹⁰ Την εποχή που ζευγάρωναν τα κοπάδια, είδα στον ύπνο μου ότι τα κριάρια που ανέβαιναν στις προβατίνες ήταν ραβδωτά, διάστικτα και παρδαλά. ¹¹ Ο *άγγελος του Θεού μου είπε μέσα στο όνειρο: “Ιακώβ” κι απάντησα: “Ορίστε”. ¹² “Κοίτα ένα γύρω”, μου είπε, “και δες: Όλα τα κριάρια που ανεβαίνουν στις προβατίνες είναι ραβδωτά, διάστικτα και παρδαλά” είδα, πράγματι, αυτά που σου έκανε ο Λάβαν. ¹³ Εγώ είμαι ο Θεός της *Βαιθίλ, που του αφιέρωσες εκεί μια ιερή *σπήλη και του έκανες τάξιμο. Τώρα, λοιπόν σήκω και φύγε από τη χώρα αυτή και γύρνα στην πατρίδα σου”».

¹⁴ Η Ραχήλ και η Λεία αποκρίθηκαν: «Μήπως έχουμε εμείς πια μερίδιο στην κληρονομιά από το σπίτι του πατέρα μας; ¹⁵ Εμάς μας θεωρεί ξένες· μας πούλησε κι ύστερα έφαγε τα χρήματά μας. ¹⁶ Όλη η περιουσία που ο Θεός αφαίρεσε απ’ τον πατέρα μας ανήκει σ’ εμάς και στα παιδιά μας. Τώρα λοιπόν κάνε ό,τι σου είπε ο Θεός». ¹⁷ Τότε ο Ιακώβ ανέβασε τους γιους του και τις γυναίκες του στις καμήλες, ¹⁸ πήρε κι όλα τα κοπάδια του και όλα τα υπάρχοντά του που τα είχε αποκτήσει στη *Μεσοποταμία και ξεκίνησε να πάει στον Ισαάκ, τον πατέρα του, στη *Χαναάν. ¹⁹ Ο Λάβαν είχε πάει να κουρέ-

ψει τα πρόβατά του και η Ραχήλ επωφελήθηκε κι έκλεψε τα *ειδώλια του πατέρα της. ²⁰ Ο Ιακώβ εξαπάτησε το Λάβαν τον *Αραμαίο, γιατί έφυγε χωρίς να του το αναγγείλει. ²¹ Έφυγε βιαστικά μαζί με όλα όσα του ανήκαν. Πέρασε τον ποταμό Εφράτη και κατευθύνθηκε προς τα βουνά της Γαλαάδ.

Ο Λάβαν καταδιώκει τον Ιακώβ

²² Μετά από τρεις μέρες ανάγγειλαν στο Λάβαν τον Αραμαίο ότι ο Ιακώβ είχε φύγει. ²³ Τότε αυτός πήρε μαζί του τους συγγενείς του και καταδίωξε τον Ιακώβ επτά μέρες δρόμο, και τον πρόφτασε στα βουνά της Γαλαάδ. ²⁴ Ο Θεός όμως την ίδια εκείνη νύχτα του παρουσιάστηκε σ’ όνειρό του και του είπε: «Πρόσεξε, να μην πεις στον Ιακώβ ούτε καλό ούτε κακό». ²⁵ Πρόφτασε λοιπόν ο Λάβαν τον Ιακώβ, όταν εκείνος είχε κατασκηνώσει στα βουνά. Ο Λάβαν με τους συγγενείς του κατασκλήνωσε κι αυτός στα βουνά της Γαλαάδ.

²⁶ Ο Λάβαν άρχισε να ρωτάει τον Ιακώβ: «Γιατί με ξεγέλασες και πήρες μαζί σου τις θυγατέρες μου, σαν να ήταν αιχμάλωτες πολέμου; ²⁷ Γιατί έφυγες κρυφά και με εξαπάτησες; Γιατί δεν με ειδοποίησες να σε ξεπροβοδίσω με γιορτές και με τραγούδια, με τύμπανα και με κιθάρες; ²⁸ Γιατί δε μ’ άφησες να φιλήσω τα εγγόνια μου και τις κόρες μου; Φέρθηκες ανόητα! ²⁹ Θα μπορούσα να σου κάνω κακό. Αλλά ο Θεός του πατέρα σου μου είπε χτες τη νύχτα: “Πρόσεξε να μην πεις στον Ιακώβ ούτε καλό ούτε κακό”. ³⁰ Τώρα λοιπόν έφυγες γιατί νοστάλησες πολύ το σπίτι του πατέρα σου. Γιατί όμως έκλεψες τους θεούς μου;»

³¹ Ο Ιακώβ αποκρίθηκε στο Λάβαν «Φοβήθηκα, και σκέφτηκα ότι θα μου έπαιρνες τις θυγατέρες σου. ³² Αλλά εκείνος στον οποίο θα βρεις τους θεούς σου δε θα ζήσει. Ψάξε εδώ μπροστά στους συγγενείς μας και ό,τι είναι δικό σου και το έχω εγώ, πάρ’ το». Αλλά ο Ιακώβ δεν ήξερε ότι η Ραχήλ ήταν που είχε κλέψει τους θεούς.

³³ Ο Λάβαν πήγε στη σκηνή του Ιακώβ, στη

σκηνή της Λείας και στη σκηνή των δύο δούλων γυναικών, αλλά δε βρήκε τίποτε. Όταν βγήκε από τη σκηνή της Λείας μπήκε στη σκηνή της Ραχήλ. ³⁴ Η Ραχήλ είχε πάρει τα ειδώλια, τα είχε βάλει κάτω από το σαμάρι της καμήλας και είχε καθήσει από πάνω. Ο Λάβαν έψαξε όλη τη σκηνή αλλά δε βρήκε τίποτε. ³⁵ Η Ραχήλ είπε στον πατέρα της: «Μη θυμώσεις, κύριέ μου, που δεν μπορώ να σηκωθώ μπροστά σου, αλλά έχω την περιόδό μου». Ο Λάβαν έψαξε αλλά δε βρήκε τα ειδώλια.

³⁶ Θύμωσε λοιπόν ο Ιακώβ κι άρχισε να φιλονικεί με το Λάβαν: «Ποια είναι η ανομία μου», του λέει, «και ποια η αμαρτία μου που με καταδιώκεις; ³⁷ Έψαξες όλα μου τα υπάρχοντα. Βρήκες τίποτε που ν' ανήκει στο σπίτι σου; Βάλ' τα μπροστά στους δικούς μου συγγενείς και στους δικούς σου για να κρίνουν ανάμεσά μας. ³⁸ Είκοσι χρόνια τώρα είμαι μαζί σου. Οι προβατίνες σου και οι κατσίκες σου ποτέ δεν απέβαλαν, κι ένα κριάρι απ' τα κοπάδια σου ποτέ δεν έφαγα. ³⁹ Ποτέ δε σου έφερα ένα κατασπαραγμένο ζωντανό· εγώ σου το αντικαθιστούσα από τα δικά μου. Από μένα ζητούσες αυτό που μου έκλεβαν, είτε τη μέρα είτε τη νύχτα. ⁴⁰ Την ημέρα μ' έτρωγε η ζέση και τη νύχτα το κρύο. Είχα χάσει τον ύπνο μου. ⁴¹ Είκοσι χρόνια τώρα είμαι στο σπίτι σου. Δεκατέσσερα χρόνια σου δούλεψα για τις δύο κόρες σου και έξι για τα κοπάδια σου, κι άλλαξες δέκα φορές την αμοιβή μου. ⁴² Αν ο Θεός του προπάτορά μου του *Αβραάμ, ο Θεός που τον τρέμει ο Ισαάκ, δεν ήταν μαζί μου, ασφαλώς τώρα θα με ξαπόστελνες με χέρια αδειανά. Αλλά ο Θεός είδε την ταλαιπωρία και τους κόπους μου, κι έβγαλε κρίση χτες τη νύχτα».

Η συμφωνία μεταξύ Ιακώβ και Λάβαν

⁴³ Ο Λάβαν αποκρίθηκε στον Ιακώβ: «Οι κόρες αυτές είναι κόρες μου, κι αυτά τα παιδιά παιδιά μου· τα κοπάδια σου είναι κο-

πάδια μου και καθετί που βλέπεις ανήκει σ' εμένα. Κι όμως δεν μπορώ να κάνω τίποτα για τις θυγατέρες μου και για τα παιδιά, που έφεραν στον κόσμο! ⁴⁴ Έλα τώρα λοιπόν να κάνουμε μια συμφωνία εγώ κι εσύ, κι ας βάλουμε κάτι για μνημείο ανάμεσά μας». ⁴⁵ Πήρε τότε ο Ιακώβ ένα λιθάρι και το έστησε για αναμνηστική στήλη. ⁴⁶ «Μαζέψτε πέτρες», είπε στους συγγενείς του. Εκείνοι μάζεψαν πέτρες και έκαναν ένα σωρό, και έφαγαν εκεί, απάνω στο σωρό. ⁴⁷ Ο Λάβαν ονόμασε το σωρό εκείνο Ιεγάρ-Σαχαδουθά,^{ο5} κι ο Ιακώβ τον ονόμασε Γαλεέδ.^{ο6}

⁴⁸ Ο Λάβαν είπε: «Ο σωρός αυτός οι πέτρες ας είναι σήμερα μάρτυρας ανάμεσά μας». Γι' αυτό η τοποθεσία ονομάστηκε Γαλεέδ. ⁴⁹ Ο Λάβαν επίσης είπε: «Ο Κύριος ας επιβλέπει ανάμεσά μας όταν χωρίσουμε ο ένας από τον άλλο». Έτσι ονόμασαν την τοποθεσία και Μισπά.^{ο5} ⁵⁰ «Αν κατομεταχειριστείς τις κόρες μου ή αν πάρεις κι άλλες γυναίκες εκτός από τις κόρες μου, ακόμη κι αν κανένας μάρτυρας δεν θα βρίσκεται μπροστά, σκέψου ότι ο Θεός θα είναι μάρτυρας ανάμεσά μας».

⁵¹ Ο Λάβαν είπε στον Ιακώβ: «Να ο σωρός αυτός, και η στήλη, που έστησα ανάμεσά μας. ⁵² Μάρτυρας θα είναι και ο σωρός και η στήλη, ότι εγώ δε θα τα διαβώ προς εσένα ούτε εσύ θα τα διαβείς προς εμένα με κακό σκοπό. ⁵³ Ο Θεός του Αβραάμ και ο Θεός του Ναχώρ^{ο6} ας κρίνει μεταξύ μας».

Και έδωσε όρκο ο Ιακώβ στο Θεό που τον έτρεμε ο πατέρας του ο Ισαάκ. ⁵⁴ Μετά πρόσφερε *θυσία πάνω στο βουνό, και κάλεσε τους συγγενείς του να φάνε όλοι μαζί. Έφαγαν και πέρασαν τη νύχτα στο βουνό.

32 Ο Λάβαν σηκώθηκε το πρωί, φίλησε τα εγγόνια του και τις κόρες του και τους ευλόγησε. Ύστερα έφυγε και γύρισε στον τόπο του.^{ο7}

^{ο5}Ιεγάρ-Σαχαδουθά. Στα αραμαϊκά σημαίνει «σωρός μαρτυρίας». ^{ο6}Γαλεέδ. Στα εβρ. σημαίνει «βουνό μαρτυρίας». ^{ο5}Μισπά. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «παρτηρητήριο». ^{ο6}Ο Θεός... Ναχώρ, σύμφωνο με το δεξί χέρι, και τους Ο'. Το εβρ. προσθέτει εν συνεχεία τη φρ. «ο Θεός των πατέρων τους». ^{ο7}Σε ορισμένες εκδόσεις ο στ. αριθμείται ως 31,55. Συνεπώς και οι επόμενοι στ. αριθμούνται ως 32,1-32.

Ο Ιακώβ ετοιμάζεται να συναντήσει τον αδερφό του

² Ο Ιακώβ εξακολούθησε το δρόμο του. Τότε τον συνάντησαν ἄγγελοι του Θεού.
³ Μόλις τους είδε είπε: «Στρατόπεδο του Θεού θα εἶν' αὐτό!» Κι ονόμασε τον τόπο ε-
κεῖνο Μαχαναΐμ.^{οθ}

⁴ Ο Ιακώβ ἔστειλε αγγελιοφόρους να προ-
πορευτούν προς τον Ησαύ, τον αδερφό του,
στη χώρα Σηείρ, στους αγρούς της Ἐδώμ,^π
⁵ και τους διέταξε να του πουν εκ μέρους
του: «Κυριέ μου Ησαύ, εγώ ο Ιακώβ ο δού-
λος σου ἔμεινα κοντά στο Λάβαν μέχρι σή-
μερα. ⁶Ἀπέκτησα βόδια, γαϊδούρια και πρό-
βατα, δούλους και δούλες. Και τώρα στέλνω
να σου το αναγγείλω, κυριέ μου, για να κερ-
δίσω την εὐνοιά σου».

⁷ Οἱ αγγελιοφόροι γύρισαν στον Ιακώβ και
του εἶπαν: «Πήγαμε στον αδερφό σου τον Η-
σαύ αλλά κι εκείνος ἔρχεται να σε συναν-
τήσει με τετρακόσιους ἄντρες μαζί του».

⁸ Ο Ιακώβ φοβήθηκε πάρα πολύ και τον ἐ-
πιασε αγωνία. Χώρισε λοιπόν σε δύο στρα-
τόπεδα τους ανθρώπους που ἦταν μαζί του,
τα πρόβατα, τα βόδια και τις καμήλες. ⁹ Και
σκέφτηκε: «Ἄν ο Ησαύ ἔρθει και χτυπήσει το
ένα τμήμα, το ἄλλο θα μπορέσει να διαφύ-
γει». ¹⁰ Ὑστερα ο Ιακώβ προσευχήθηκε:
«Θεέ του προπάτορά μου Ἄβραάμ και του
πατέρα μου Ισαάκ, Κύριε, εσύ μου εἶπες να
γυρῶ στη χώρα μου και στους συγγενεῖς
μου και ὅτι εσύ θα κάνεις να πάνε ὅλα καλά
για μένα. ¹¹ Δεν αξίζω ὅλη αὐτή την αγάπη
και την πιστότητα που ἔδειξες στο δούλο
σου. Πέρασα τον Ἰορδάνη ἔχοντας μόνο το
ραβδί μου· και τώρα ἔχω αὐτά τα δύο στρα-
τόπεδα. ¹² Γλίτωσέ με τώρα λοιπόν ἀπό τον
αδερφό μου τον Ησαύ. Φοβάμαι, μήπως ἔρ-
θει και με σκοτώσει και δεν αφήσει ούτε τις
γυναίκες ούτε τα παιδιά. ¹³ Εσύ εἶπες ὅτι θα
κάνεις να πάνε ὅλα καλά για μένα, και θα
κάνεις τους απογόνους μου σαν την ἄμμο

της θάλασσας, που ἀπό την πληθώρα της
δεν μπορεί να μετρηθεῖ».

¹⁴ Ο Ιακώβ πέρασε ἐκεῖ τη νύχτα ἐκεῖνη.
Από τα υπάρχοντά του ξεχώρισε ἓνα μέρος
για δῶρο στον αδερφό του τον Ησαύ: ¹⁵ Δια-
κόσιες κατσίκες και εἴκοσι τράγους, διακό-
σιες προβατίνες και εἴκοσι κριάρια, ¹⁶ τριάν-
τα καμήλες που θήλαζαν τα μικρά τους, σα-
ράντα αγελάδες και δέκα ταύρους, εἴκοσι
θηλυκά γαϊδούρια και δέκα πουλάρια. ¹⁷ Τα
παρέδωσε στους δούλους του, κάθε κοπάδι
χωριστά, και τους εἶπε: «Περάστε εσεῖς
μπροστά, κι αφήστε ἀπόσταση ἀνάμεσα στα
κοπάδια».

¹⁸ «Ὅταν σε συναντήσει ο αδερφός μου ο
Ησαύ», διέταξε τον πρώτο, «και σε ρωτήσει
τίνος εἶσαι, πού πηγαίνεις και σε ποιον ἀνή-
κουν αὐτά που εἶναι μπροστά σου, ¹⁹ θα
απαντήσεις: "ἀνήκω στο δούλο σου τον Ια-
κώβ. Αὐτά εἶναι ἓνα δῶρο που στέλνει στον
κύριό μου τον Ησαύ, και ἔρχεται κι ο ἴδιος
πίσω μας"».

²⁰ Την ἴδια διαταγή ἔδωσε και στο δεύτερο
και στον τρίτο και σε ὅλους ὅσοι συνόδευαν
τα κοπάδια: «Ἐτσι θα μιλήσετε τον Ησαύ ὅ-
ταν τον συναντήσετε. ²¹ Θα του πείτε: "Ὁ
δούλος σου ο Ιακώβ ἔρχεται κι ἐκεῖνος πίσω
μας"». Στην πραγματικότητα σκεφτόταν: «Ἄς
τον καλοπιάσω με τα δῶρα που θα προπο-
ρεύονται, και μετά να τον συναντήσω. Ἴσως
μου φερθεῖ φιλικά».

²² Πέρασαν λοιπόν μπροστά ἀπ' αὐτόν τα
δῶρα, ἐνῶ ο ἴδιος ἔμεινε ἐκεῖνη τη νύχτα
στο στρατόπεδο.

Ἡ πάλη του Ιακώβ

²³ Την ἴδια ἐκεῖνη νύχτα ο Ιακώβ σηκώθηκε
και πήρε τις δυο γυναίκες του, τις δυο δού-
λες του και τους ἔντεκα γιους του και τους
πέρασε ἀπό το χεῖμαρρο του Ιαβόκ^{πα} ἀντίπε-
ρα. ²⁴ Μαζί μ' αὐτούς πέρασε ἀπό το χεῖμαρ-
ρο και ὅλα τα υπάρχοντά του. ²⁵ Ἐκεῖνος ἐ-
μεινε πίσω μόνος.

^{οθ}Μαχαναΐμ. Στα εβρ. σημαίνει «στρατόπεδο». ^πΧώρα Σηείρ - αγρούς της Ἐδώμ. Δύο ἰσοδύναμοι προσδιορισμοὶ της περιοχῆς που ἐκτείνεται N και ΝΔ της Νεκράς Θαλάσσης. ^{πα}Ιαβόκ. Παραπόταμος ἀνατολικά του Ἰορδάνη.

Τότε πάλεψε κάποιος μαζί του ως την αυγή.²⁶ Όταν είδε ότι δεν μπορούσε να νικήσει τον Ιακώβ, τον χτύπησε καθώς πάλευαν στην κλειδωση του μηρού του και εξαρθρώθηκε ο γοφός του.²⁷ Τότε ο άνθρωπος του είπε: «Άφησέ με! Ξημέρωσε». Αλλά ο Ιακώβ απάντησε: «Δε θα σε αφήσω αν δεν με ευλογήσεις».

²⁸ Εκείνος τον ρώτησε: «Ποιο είναι το όνομά σου;» Κι απάντησε: «Ιακώβ».²⁹ «Το όνομά σου» του λέει, «δε θα είναι πια Ιακώβ αλλά Ισραήλ,^{nb} γιατί αγωνίστηκες με το θεό και τους ανθρώπους και νίκησες».

³⁰ Ο Ιακώβ τον ρώτησε: «Πες μου το *όνομά σου». Κι εκείνος είπε: «Τι ζητάς το όνομά μου;» Και τον ευλόγησε εκεί.³¹ Τότε ο Ιακώβ είπε: «Είδα το θεό κατά πρόσωπο κι ακόμα ζω!» Κι ονόμασε τον τόπο εκείνο Φανουήλ.^{ny} ³² Ο ήλιος έβγαινε όταν ο Ιακώβ περνούσε τη Φανουήλ, και κούτσαινε στην κλειδωση του μηρού.³³ Γι' αυτό οι Ισραηλίτες μέχρι σήμερα δεν τρώνε το μέρος εκείνο γύρω από την κλειδωση του μηρού, γιατί εκεί χτυπήθηκε ο Ιακώβ, στο ισχυακό νεύρο.^{pd}

Συμφιλίωση Ιακώβ και Ησαύ

33 Ο Ιακώβ κοίταξε πέρα και είδε τον Ησαύ να έρχεται με τετρακόσιους άντρες μαζί του. Τότε μοίρασε τα παιδιά στη Λεία, στη Ραχήλ και στις δύο δούλες.² Έβαλε μπροστά τις δούλες με τα παιδιά τους, έπειτα τη Λεία με τα παιδιά της, και ύστερα τη Ραχήλ με τον Ιωσήφ.³ Ο ίδιος πέρασε μπροστά και προσκύνησε στη γη επτά φορές πριν πλησιάσει τον αδερφό του.

⁴ Τότε ο Ησαύ έτρεξε να τον συναντήσει και τον αγκάλιασε· έπεσε στο λαιμό του και τον φιλούσε κι έκλαιγαν μαζί.⁵ Όταν σήκωσε τα μάτια του και είδε τις γυναίκες με τα παιδιά ρώτησε: «Τι σου είναι αυτά;» Ο Ιακώβ απάντησε: «Είναι τα παιδιά που χάρισε ο θεός στο δούλο σου».⁶ Πλησίασαν οι δούλες

με τα παιδιά τους και προσκύνησαν,⁷ έπειτα πλησίασε η Λεία με τα παιδιά της και προσκύνησαν, τέλος πλησίασε ο Ιωσήφ με τη Ραχήλ και προσκύνησαν κι αυτοί.

⁸ Ο Ησαύ ρώτησε τον αδερφό του: «Τι σκόπευες να κάνεις με όλο εκείνο το πλήθος που συνάντησα;» Ο Ιακώβ απάντησε: «Ήθελα να κερδίσω την εύνοιά σου, κύριέ μου».

⁹ Ο Ησαύ του είπε: «Έχω αρκετά, αδερφέ μου! Κράτησέ τα· σου ανήκουν».

¹⁰ «Όχι, σε παρακαλώ!» του απάντησε ο Ιακώβ. «Αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, δέξου τα δώρα μου. Γιατί όταν είδα το πρόσωπό σου, ήταν σαν να είδα το πρόσωπο του θεού. Τόσο καλά με δέχτηκες.¹¹ Δέξου λοιπόν τα δώρα που σου έφερα, γιατί ο θεός με βοήθησε και έχω απ' όλα». Και επέμενε τόσο, ώστε ο Ησαύ τα δέχτηκε.¹² Τότε ο Ησαύ είπε: «Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, κι ας πάμε. Έρχομαι κι εγώ μαζί σου».

¹³ Ο Ιακώβ όμως του απάντησε: «Ξέρεις, κύριέ μου, ότι τα παιδιά είναι αδύνατα, και ότι τα πρόβατα και τα μοσχάρια που θηλάζουν χρειάζονται φροντίδα· έστω και μία μέρα αν κουραστούν, όλα τα κοπάδια θα ψοφήσουν.¹⁴ Πήγαινε εσύ, κύριέ μου, μπροστά απ' το δούλο σου. Εγώ θα προχωρώ σιγά, σύμφωνα με το βάδισμα των ζώων, που θα προπορεύονται, και με το βάδισμα των παιδιών, ωσότου σε φτάσω στη Σηείρ».¹⁵ Ο Ησαύ είπε: «Να σου αφήσω ένα τμήμα από τους άντρες που είναι μαζί μου». Αλλά ο Ιακώβ απάντησε: «Τι χρειάζεται; Φτάνει μόνο που κέρδισα την εύνοια του κυρίου μου».

¹⁶ Ο Ησαύ πήρε την ίδια μέρα το δρόμο της επιστροφής στη Σηείρ.¹⁷ Ο Ιακώβ όμως προχώρησε προς τη Σουκκώθ, όπου έχτισε σπίτι για τον εαυτό του και έφτιαξε μαντριά για τα κοπάδια του. Γι' αυτό ο τόπος ονομάστηκε Σουκκώθ.^{pe}

¹⁸ Ο Ιακώβ επιστρέφοντας απ' τη Μεσοποταμία έφτασε ασφαλή στην πόλη Συχέμ,

^{nb} Ισραήλ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «πάλεψε με το θεό» ή «ο θεός παλεύει». ^{ny} «Φανουήλ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «πρόσωπο θεού». ^{pd} Για την αρίθμηση των στ. του κεφ. βλ. υποσ. εις στ. 1. ^{pe} «Σουκκώθ. Στα εβρ. σημαίνει «καλύβες, σκηνές».

που βρίσκεται στη *Χαναάν. Εκεί κατασκήνωσε κοντά στην πόλη, ¹⁹ σ' ένα τμήμα γης που το αγόρασε για εκατό νομίσματα¹⁸ από τους απογόνους του Χαμώρ, πατέρα του Συχέμ. ²⁰ Εκεί έστησε *θυσιαστήριο και το ονόμασε «Ο Θεός είναι Θεός του *Ισραήλ».

Εκδίκηση για την ατίμωση της Δείνας

34 Μια μέρα η Δείνα, η κόρη που η Λεία είχε γεννήσει στον Ιακώβ, βγήκε για να δει τα κορίτσια της περιοχής. ² Την είδε κι ο Συχέμ, ο γιος του Χαμώρ του *Ευαίου, του άρχοντα της περιοχής· την πήρε λοιπόν και πλάγιασε μαζί της και τη βίασε. ³ Τη συμπάθησε όμως πολύ τη Δείνα· το αγάπησε το κορίτσι και μίλησε στην καρδιά του. ⁴ Και είπε ο Συχέμ στον πατέρα του: «Πάρε μου το κορίτσι αυτό για γυναίκα μου».

⁵ Ο Ιακώβ έμαθε ότι ο Συχέμ είχε ατιμάσει την κόρη του τη Δείνα, αλλά επειδή οι γιοι του ήταν με τα κοπάδια στους αγρούς, δεν είπε τίποτα ωσότου επέστρεψαν. ⁶ Ο Χαμώρ, πατέρας του Συχέμ, πήγε στον Ιακώβ για να του μιλήσει. ⁷ Όταν οι γιοι του Ιακώβ γύρισαν από τους αγρούς και έμαθαν τα καθέκαστα, τους κατέλαβε μεγάλη οργή και αγανάκτηση για το Συχέμ. Πλάγιασε με την κόρη του Ιακώβ ατιμάζοντας έτσι ολόκληρη την οικογένεια του *Ισραήλ. Τέτοιο πράγμα δεν έπρεπε να γίνει. ⁸ Ο Χαμώρ όμως τους έλεγε: «Ο Συχέμ, ο γιος μου, συμπάθησε πολύ την κόρη σας. Δεχτείτε να του τη δώσετε για γυναίκα. ⁹ Συγγενέψτε μαζί μας. Δώστε μας τις κόρες σας και πάρτε τις δικές μας. ¹⁰ Κατοικήστε εδώ μαζί μας. Η χώρα είναι στη διάθεσή σας. Εγκατασταθείτε σ' αυτήν, κινηθείτε ελεύθερα σ' αυτήν και αποκτήστε πλούτο απ' αυτήν». ¹¹ Ο Συχέμ ο ίδιος έλεγε στον πατέρα του κοριτσιού και στ' αδέρφια της: «Την εύνοιά σας να κερδίσω και ό,τι μου ζητήσετε θα το δώσω. ¹² Αυξήστε όσο θέλετε το τμήμα της νύφης και τα δώρα, και θα σας τα δώσω — ό,τι κι αν μου ζητήσετε. Δώστε μου όμως την κοπέλα για γυναίκα».

¹³ Επειδή ο Συχέμ είχε ατιμάσει την αδερφή τους τη Δείνα, τα παιδιά του Ιακώβ απάντησαν στο Συχέμ και στον πατέρα του το Χαμώρ με πονηριά: ¹⁴ «Δεν μπορούμε να το κάνουμε αυτό», τους είπαν, «να δώσουμε δηλαδή την αδερφή μας σε άνθρωπο *απερίτημο, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν ντροπή για μας. ¹⁵ Μόνο μ' αυτόν τον όρο θα συγκαταθεθούμε: Να γίνετε όπως κι εμείς· δηλαδή κάθε αρσενικό σας να περιτμηθεί. ¹⁶ Τότε θα σας δώσουμε τις κόρες μας και θα πάρουμε τις δικές σας για γυναίκες· θα κατοικήσουμε μαζί σας και θα γίνουμε ένας λαός. ¹⁷ Αν όμως δε δεχτείτε να περιτμηθείτε, θα πάρουμε την κόρη μας και θα φύγουμε».

¹⁸ Τα λόγια τους αυτά φάνηκαν σωστά στο Χαμώρ και στο Συχέμ, το γιο του. ¹⁹ Ο νέος δεν δίστασε να το κάνει αυτό, γιατί αγαπούσε την κόρη του Ιακώβ. Ο ίδιος ήταν ο πιο σπουδαίος σ' όλη την οικογένεια του πατέρα του.

²⁰ Πήγαν λοιπόν ο Χαμώρ και ο γιος του ο Συχέμ στην *πύλη της πόλης τους και μίλησαν στους άντρες της: ²¹ «Οι άνθρωποι αυτοί», τους είπαν, «έχουν ειρηνικές διαθέσεις απέναντί μας. Ας εγκατασταθούν στη χώρα μας κι ας κινηθούν ελεύθερα σ' αυτήν. Η χώρα μας είναι αρκετά μεγάλη και γι' αυτούς. Θα παίρνουμε γυναίκες τις κόρες τους και θα τους δίνουμε τις κόρες μας. ²² Αλλά οι άνθρωποι αυτοί θα δεχτούν να κατοικήσουν μαζί μας και να γίνουμε ένας λαός μονάχα με μία προϋπόθεση: Ότι όλα τα αρσενικά μας θα περιτμηθούν όπως είναι κι αυτοί περιτμημένοι. ²³ Τα κοπάδια τους, τα υπάρχοντά τους και τα ζώα τους θα είναι όλα δικά μας, αρκεί να δεχτούμε τον όρο τους και να κατοικήσουν μαζί μας». ²⁴ Όλοι οι άντρες της πόλης, όλοι όσοι διάβαιναν την πύλη της, υπάκουσαν στον Χαμώρ και στο Συχέμ, το γιο του, και έκαναν *περιτομή σε όλα τα αρσενικά τους. ²⁵ Αλλά την τρίτη μέρα, ενώ είχαν ακόμη πόνους, οι δυο γιοι του Ιακώβ, ο Συμεών και ο *Λεύι, αδερφοί της Δείνας,

¹⁸ *Νομίσματα*. Εβρ. «κεσιτά». Νόμισμα άγνωστης αξίας.

πήραν τα ξίφη τους, μπήκαν στην ανυποψίαστη πόλη και έσφαξαν όλους τους άντρες. ²⁶Έσφαξαν και το Χαμώρ και το Συχέμ το γιο του, πήραν τη Δείνα από το σπίτι του Συχέμ και έφυγαν. ²⁷Οι υπόλοιποι γιοι του Ιακώβ όρμησαν στα πτώματα και λεηλάτησαν την πόλη, γιατί οι κάτοικοί της είχαν ατιμάσει την αδερφή τους. ²⁸Τους πήραν τα πρόβατά τους, τα βόδια τους, τα γαϊδούρια τους και ό,τι υπήρχε στην πόλη και στους αγρούς. ²⁹Πήραν για λάφυρα όλα τους τα υπάρχοντα, τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους, κι άρπαξαν ό,τι βρήκαν στα σπίτια. ³⁰Αλλά ο Ιακώβ είπε στο Συμεών και στο Λευί: «Δυστυχία μου φέρατε, γιατί με κάνατε μισητό στους κατοίκους της χώρας, στους Ξαναναίους και στους Φερεζαίους. Εγώ έχω λίγους ανθρώπους, ενώ αυτοί μπορούν να συνασπιστούν εναντίον μου και να με χτυπήσουν, και να καταστραφώ εγώ και το σπίτι μου». ³¹Κι εκείνοι του απάντησαν: «Έπρεπε να μεταχειριστούν σαν πόρνη την αδερφή μας;»

Ο Θεός ευλογεί τον Ιακώβ στη Βαιθήλ

35 Ο Θεός είπε στον Ιακώβ: «Σήκω, πήγαινε στη Βαιθήλ και μέινε εκεί. Και χτίσε εκεί *θυσιαστήριο σ' εμένα το Θεό, που σου φανερώθηκε όταν έφευγες για να γλιτώσεις απ' τον αδερφό σου τον Ησαΐ. ² Τότε ο Ιακώβ είπε στην οικογένειά του και σ' όλους όσοι ήταν μαζί του: «Πετάξτε τους ξένους θεούς που βρίσκονται ανάμεσά μας. Καθαριστείτε, αλλάξτε ρούχα ³ κι ας ετοιμαστούμε ν' ανεβούμε στη Βαιθήλ. Εκεί θα χτίσω θυσιαστήριο στο Θεό που με άκουσε τις μέρες της θλίψης μου και που ήταν μαζί μου στο δρόμο που πορεύτηκα». ⁴ Εκείνοι έδωσαν στον Ιακώβ όλους τους ξένους θεούς που είχαν στην κατοχή τους και τα σκουλαρίκια που κρεμούσαν σ' αυτιά τους, κι ο Ιακώβ τα έθαψε κάτω απ' τη βελανιδιά που ήταν κοντά στη Συχέμ. ⁵ Έπειτα έφυγαν. Και φόβος Θεού απλώθηκε στις πόλεις γύρω

²Ισραήλ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 25,26 και 32,29. ³Βεν-Ονί. Εβρ. σημαίνει «γιος οδύνης». ⁴Βενιαμίν. Εβρ. σημαίνει «γιος της δεξιάς», δηλ. καλότυχος.

τους· γι' αυτό δεν καταδίωξαν τους γιους του Ιακώβ.

⁶Έτσι ο Ιακώβ και όλος ο λαός που ήταν μαζί του, έφτασαν στη Λουζ, δηλαδή στη Βαιθήλ, στη χώρα της Ξαναάν. ⁷ Εκεί ο Ιακώβ έχτισε θυσιαστήριο, και ονόμασε την τοποθεσία «Θεός της Βαιθήλ», γιατί εκεί του αποκαλύφθηκε ο Θεός, όταν έφευγε για να γλιτώσει από τον αδερφό του.

⁸ Εκείνη την εποχή πέθανε η Δεβόρα, η τροφός της Ρεβέκκας, και την έθαψαν νότια της Βαιθήλ, κάτω απ' τη βελανιδιά, που έκτοτε την ονόμασαν «Βελανιδιά των Θρηνων».

⁹ Ο Θεός εμφανίστηκε πάλι στον Ιακώβ, όταν επέστρεφε από τη *Μεσοποταμία και τον ευλόγησε: ¹⁰ «Το όνομά σου είναι Ιακώβ», του είπε. «Δε θα ονομάζεσαι πια Ιακώβ αλλά Ίσραήλ». ¹¹ Έτσι ο Θεός τον ονόμασε Ισραήλ. ¹¹ Επίσης του είπε: «Εγώ είμαι ο Ελ-Σαδδάι (Θεός παντοκράτορας). Πολυάριθμοι να είναι οι απόγονοί σου. Από σένα θα βγει λαός και άθροισμα λαών, και βασιλιάδες θα προέλθουν από σένα. ¹² Σ' εσένα και στους απογόνους σου θα δώσω τη χώρα που έδωσα στον *Αβραάμ και στον Ισαάκ».

¹³ Μετά ο Θεός απομακρύνθηκε από τον τόπο όπου μιλούσε με τον Ιακώβ. ¹⁴ Ο Ιακώβ έστησε μια λίθινη *στήλη στον τόπο όπου είχε μιλήσει μαζί του ο Θεός, και πάνω σ' αυτήν πρόσφερε σπονδή και έχυσε λάδι. ¹⁵ Και ονόμασε τον τόπο εκείνο *Βαιθήλ.

Θάνατος της Ραχήλ

¹⁶ Στη συνέχεια ο Ιακώβ και η οικογένειά του έφυγαν από τη Βαιθήλ, και ενώ έμενε ακόμα μικρή απόσταση για να φτάσουν στην Εφραθά, ήρθε η ώρα της Ραχήλ να γεννήσει: είχε δύσκολη γέννα. ¹⁷ Όταν οι πόνοι της γέννας είχαν φτάσει στο αποκορύφωμα, η μαμή της είπε: «Μη φοβάσαι, έκανες πάλι αγόρι!» ¹⁸ Τη στιγμή που έβγαινε η ψυχή της, γιατί τελικά πέθανε, τον ονόμασε Βεν-Ονί, ¹⁷ αλλά ο πατέρας του τον ονόμασε Βενιαμίν. ¹⁸

Πέθανε η Ραχήλ, και την έθαψαν στο δρόμο προς την Εφραθά, δηλαδή στη Βηθλεέμ. ²⁰ Ο Ιακώβ έσθησε πάνω στον τάφο της μια λίθινη στήλη. Είναι η λίθινη στήλη του τάφου της Ραχήλ, που σώζεται μέχρι σήμερα.

²¹ Μετά ο Ισραήλ έφυγε από 'κει και κατασκηνώσε πέρα από τη Μιγδάλ-Έδερ.

Οι γιοι του Ιακώβ

(Α' Χρ 2,1-2)

²² Την εποχή που ο Ισραήλ έμενε σ' αυτή τη χώρα, ο Ρουβήν πήγε και πλάγιασε με τη Βαλλά, την παλλακίδα του πατέρα του, και το 'μαθε αυτό ο Ισραήλ. ²³ Οι γιοι του Ιακώβ ήταν δώδεκα: Ο Ρουβήν, που ήταν *πρωτότοκος, ο Συμεών, ο *Λευί, ο *Ιούδας, ο Ισάχαρ και ο Ζαβουλών από τη Λεία. ²⁴ Ο Ιωσήφ και ο Βενιαμίν, από τη Ραχήλ. ²⁵ Ο *Δαν και ο Νεφθαλί από τη Βαλλά, δούλη της Ραχήλ, ²⁶ και ο Γαδ κι ο Ασήρ από τη Ζελφά, δούλη της Λείας. Αυτοί είναι οι γιοι που απέκτησε ο Ιακώβ στη Μεσοποταμία.

Θάνατος του Ισαάκ

²⁷ Ο Ιακώβ ήρθε στον πατέρα του τον Ισαάκ στη Μαμβρή, κοντά στην Κιριάθ-Αρβά, δηλαδή στη Χεβρών. Εδώ είχαν κατοικήσει ως ξένοι ο Αβραάμ και ο Ισαάκ. ²⁸ Ο Ισαάκ έζησε εκατόν ογδόντα χρόνια. ²⁹ Πέθανε και πήγε μαζί με τους νεκρούς του λαού του γέροντας και μακροήμερος. Τον έθαψαν οι γιοι του ο Ησαύ και ο Ιακώβ.

ΟΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΗΣΑΥ

(36,1-43)

Οι απόγονοι του Ησαύ

(Α' Χρ 1,34-37)

36 Αυτές εδώ είναι οι γενεαλογίες του Ησαύ, δηλαδή του *Εδώμ: ² Ο Ησαύ πήρε γυναίκες από τις κοπέλες της *Χαναάν, την Αδά, κόρη του Αιλών του *Χετταίου, την Ολιβαμά, κόρη του Ανά και εγγονή του Σιβεγών του *Ευαίου, ³ και τη Βασεμάθ, κόρη του Ισμαήλ και αδερφή του Νεβαϊώθ. ⁴ Η Αδά γέννησε στον Ησαύ τον Ελιφάζ, η Βασεμάθ

γέννησε το Ρεγουήλ, ⁵ και η Ολιβαμά γέννησε τον Ιεούς, τον Ιεγλάμ και τον Κορέ. Αυτοί είναι οι γιοι που απέκτησε ο Ησαύ στη Χαναάν.

⁶ Ο Ησαύ πήρε τις γυναίκες του, τους γιους του και τις θυγατέρες του, όλους όσοι ήταν στο σπίτι του, τα κοπάδια του, όλα τα ζώα του και όλη την περιουσία που είχε αποκτήσει στη Χαναάν, και πήγε να μείνει σε άλλη χώρα, μακριά από τον αδερφό του τον Ιακώβ. ⁷ Η περιουσία τους ήταν τόσο πολύ μεγάλη, ώστε δεν μπορούσαν να κατοικήσουν μαζί, και η χώρα όπου έμεναν ως ξένοι δεν ήταν δυνατό να τους χωρέσει απ' τα πολλά κοπάδια τους. ⁸ Έτσι ο Ησαύ κατοίκησε στα βουνά Σηείρ. Ο Ησαύ είναι ο Εδώμ.

⁹ Αυτές εδώ είναι οι γενεαλογίες του Ησαύ, του γενάρχη των Εδωμιτών, στα βουνά Σηείρ. ¹⁰ Τα ονόματα των γιων του Ησαύ είναι: Ελιφάζ και Ρεγουήλ από τις γυναίκες του Αδά και Βασεμάθ αντίστοιχα. ¹¹ Οι γιοι του Ελιφάζ είναι ο Θαιμάν, ο Ωμάρ, ο Σεφώ, ο Γαετάμ και ο Κενάζ. ¹² Η Τιμνά ήταν παλλακή του Ελιφάζ και του γέννησε τον Αμαλήκ. Αυτοί ήταν εγγονοί της Αδά, γυναίκας του Ησαύ. ¹³ Οι γιοι του Ρεγουήλ είναι ο Ναχάθ, ο Ζεράχ, ο Σαμμά και ο Μιζζά. Αυτοί ήταν εγγονοί της Βασεμάθ, γυναίκας του Ησαύ. ¹⁴ Αυτοί εδώ είναι οι γιοι της Ολιβαμά, κόρης του Ανά και εγγονής του Σιβεγών, γυναίκας του Ησαύ: του γέννησε τον Ιεούς, τον Ιεγλάμ και τον Κορέ.

¹⁵⁻¹⁶ Αυτοί εδώ είναι οι αρχηγοί των φυλών που προήλθαν από τον Ησαύ: Θαιμάν, Ωμάρ, Σεφώ, Κενάζ, Κορέ, Γαετάμ, Αμαλήκ. Είναι γιοι του Ελιφάζ, πρωτοτόκου του Ησαύ από τη γυναίκα του την Αδά, και ζούσαν στη χώρα της Εδώμ. ¹⁷ Οι αρχηγοί Ναχάθ, Ζεράχ, Σαμμά, Μιζζά, που κατοικούσαν στη χώρα της Εδώμ, ήταν γιοι του Ρεγουήλ και εγγονοί της Βασεμάθ, γυναίκας του Ησαύ. ¹⁸ Οι αρχηγοί Ιεούς, Ιεγλάμ και Κορέ ήταν γιοι του Ησαύ από τη γυναίκα του την Ολιβαμά, κόρη του Ανά. ¹⁹ Όλοι αυτοί λοιπόν ήταν γιοι του Ησαύ και αρχηγοί των φυλών που προήλθαν απ' αυτούς. Αυτοί αποτελούν τους *Εδωμίτες.

Οι απόγονοι του Σηεір

(Α΄ Χρ 1,38-42)

20-21 Οι πρώτοι κάτοικοι της χώρας του Εδώμ ήταν οι απόγονοι του Σηεір του Χορραίου. Οι αρχηγοί των Χορραίων ήταν ο Λωτάν, ο Σωβάλ, ο Σιβεγών, ο Ανά, ο Δισών, ο Εσέρ και ο Δισάν, γιοι του Σηεір. 22 Οι γιοι του Λωτάν ήταν ο Χορρί και ο Αιμάμ. Αδερφή του Λωτάν ήταν η Τιμνά. 23 Οι γιοι του Σωβάλ ήταν ο Αλβάν, ο Μαναχάθ, ο Αιβάλ, ο Σεφώ και ο Ωνάμ. 24 Οι γιοι του Σιβεγών ήταν ο Αϊά και ο Ανά. Ο Ανά είν' εκείνος που βρήκε πηγές στην έρημο, όταν έβοσκε τα γαϊδούρια του Σιβεγών του πατέρα του. 25 Τα παιδιά του Ανά ήταν ο γιος του ο Δισών και η κόρη του η Ολιβαμά. 26 Οι γιοι του Δισών είναι ο Χεμδάν, ο Εσβάν, ο Ιθράν και ο Χεράν. 27 Οι γιοι του Αισέρ είναι ο Βιλάν, ο Ζααβάν και ο Άκάν. 28 Οι γιοι του Δισάν είναι ο Ουτς και ο Αράν. 29-30 Οι αρχηγοί των φυλών των Χορραίων στη χώρα Σηεір είναι ο Λωτάν, ο Σωβάλ, ο Σιβεγών, ο Ανά, ο Δισών, ο Αισέρ και ο Δισάν.

Οι βασιλιάδες των Εδωμιτών

(Α΄ Χρ 1,43-50)

31-39 Αυτοί είναι οι βασιλιάδες που βασιλεύσαν διαδοχικά στην Εδώμ, πριν αναδειχθεί βασιλιάς στους Ισραηλίτες:

Ο Βελά, γιος του Βεώρ, στην πόλη Διναβά.

Ο Ιωβάβ, γιος του Ζαράχ, από τη Βοσρά.

Ο Χουσάμ από τη χώρα των Θαιμανιτών.

Ο Αδάδ, γιος του Βεδάδ, στην πόλη Αβίθ· αυτός νίκησε τους *Μαδιανίτες στους αγρούς της *Μωάβ.

Ο Σαμλά από τη Μαρσεκά.

Ο Σαούλ από τη Ρεχωβώθ, κοντά στον ποταμό.

Ο Βάαλ-Χανάν, γιος του Αχβώρ.

Ο Αδάρ στην πόλη Παού. Η γυναίκα του ονομαζόταν Μεεταβεήλ· ήταν κόρη του Ματραϊδ και εγγονή του Με-Ζαάβ.

Οι φυλές των Εδωμιτών

(Α΄ Χρ 1,51-54)

40-43 Οι αρχηγοί των φυλών των Εδωμιτών είναι οι Τιμνά, Αλβά, Ιεθέθ, Ολιβαμά, Ηλάς, Πινών, Κενάζ, Θαιμάν, Μιθσάρ, Μαγεδιήλ, Ιράν. Όλοι αυτοί κατοίκησαν σε διάφορες περιοχές με τις φυλές τους στη χώρα που κατέλαβαν, και έδωσαν στις περιοχές το όνομα της φυλής τους. Ο Ησαύ ήταν ο γενάρχης τους.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΔΕΡΦΩΝ ΤΟΥ

(37,1 – 45,28)

Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του

37 Ο Ιακώβ κατοικούσε στη *Χαναάν, εκεί όπου είχε μείνει και ο πατέρας του ως ξένος. 2 Αυτές είναι οι διηγήσεις για την οικογένειά του:

Ο γιος του ο Ιωσήφ, όταν ήταν ακόμη παιδί δεκαεπτά ετών, έβοσκε τα πρόβατα μαζί με τους αδερφούς του, τους γιους της Βαλίας και της Ζελφάς, γυναικών του πατέρα του. Κι ο Ιωσήφ ανέφερε στον πατέρα τους την κακή τους φήμη.

3 Ο *Ισραήλ περισσότερο απ' όλα τα παιδιά του αγαπούσε τον Ιωσήφ, γιατί τον είχε αποκτήσει στα γηρατεία του. Γι' αυτό και του έκανε έναν πολύχρωμο χιτώνα. 4 Όταν είδαν οι αδερφοί του ότι ο πατέρας του τον αγαπούσε περισσότερο από όλους τους, άρχισαν να τον μισούν· δεν μπορούσαν πια να του φέρονται φιλικά.

5 Κάποτε ο Ιωσήφ είδε ένα όνειρο και το διηγήθηκε στους αδερφούς του, κι εκείνοι τότε τον μίσησαν ακόμη περισσότερο. 6 «Ακούστε ένα όνειρο που είδα!» τους είπε.

7 «Δέναμε, λέει, δεμάτια από άχυρα καταμεσίς στους αγρούς. Ξάφνου το δικό μου δεμάτι σηκώθηκε και στάθηκε όρθιο, και τα δικά σας δεμάτια περικύκλωσαν και προσκύνησαν το δικό μου». 8 Τότε τ' αδέρφια του του είπαν: «Σιγά μη βασιλέψεις κιόλας σ' ε-

μάς και μας γίνεις κι άρχοντας!» Και τον μισούσαν ακόμα περισσότερο για τα όνειρά του και για τα λόγια του.

⁹ Είδε ακόμη ένα όνειρο και το διηγήθηκε στους αδερφούς του: «Είδα κι άλλο όνειρο», τους είπε. «Ο ήλιος, λέει, και το φεγγάρι και έντεκα αστέρια με προσκυνούσαν». ¹⁰ Το όνειρο αυτό, εκτός από τους αδερφούς του, το διηγήθηκε και στον πατέρα του. Εκείνος τον μάλωσε και του είπε: «Τι σημαίνει αυτό το όνειρο που είδες; Μήπως τάχα θα έρθουμε εγώ, η μητέρα σου και τ' αδέρφια σου να πέσουμε στη γη και να σε προσκυνήσουμε;» ¹¹ Τ' αδέρφια του λοιπόν τον φθόνησαν, ενώ ο πατέρας του συγκρατούσε στη μνήμη του αυτά τα όνειρα.

Ο Ιωσήφ πουλιέται στην Αίγυπτο

¹² Μια μέρα, τα αδέρφια του Ιωσήφ είχαν πάει να βοσκήσουν τα πρόβατα του πατέρα τους στη Συχέμ. ¹³ Τότε είπε ο Ισραήλ στον Ιωσήφ: «Τ' αδέρφια σου βόσκουν τα πρόβατα στη Συχέμ. Έλα να σε στείλω σ' αυτούς». Κι εκείνος του απάντησε: «Είμαι πρόθυμος». ¹⁴ «Πήγαινε λοιπόν», του είπε, «δες αν είναι καλά τ' αδέρφια σου και τα πρόβατα, και φέρε μου τα νέα».

Τον έστειλε, κι ο Ιωσήφ πήγε απ' την κοιλάδα της Χεβρών στη Συχέμ. ¹⁵ Καθώς περιπλανιόταν στα χωράφια, τον συνάντησε κάποιος και τον ρώτησε: «Τι ψάχνεις;» ¹⁶ Ο Ιωσήφ απάντησε: «Ψάχνω για τ' αδέρφια μου. Μπορείς να μου πεις πού βόσκουν τα κοπάδια;» ¹⁷ Ο άνθρωπος του είπε: «Έφυγαν από 'δω, γιατί τους άκουσα να λένε: "πάμε προς τη Δωθάν"». Ο Ιωσήφ ακολούθησε τα ίχνη τους και τους βρήκε στη Δωθάν.

¹⁸ Μόλις εκείνοι τον είδαν από μακριά και πριν ακόμα τους πλησιάσει, κατέστρωσαν σχέδιο να τον σκοτώσουν. ¹⁹ «Να, έρχεται αυτός που βλέπει τα όνειρα», είπαν μεταξύ τους. ²⁰ «Μπρος, λοιπόν, να τον σκοτώσουμε και να τον ρίξουμε σ' ένα ξεροπήγαδο. Μετά θα πούμε ότι τον κατασπάραξε ένα ά-

γριο θηρίο. Και να δούμε τότε τι θ' απογίνουν τα όνειρά του!».

²¹ Όταν τό άκουσε αυτό ο Ρουβήν, προσπάθησε να τον γλιτώσει απ' τα χέρια τους και τους είπε: «Άς μην του στερήσουμε τη ζωή». ²² Και πρόσθεσε: «Μη χύσετε αίμα. Ρίξτε τον σ' αυτό το ξεροπήγαδο, εδώ στην έρημο, αλλά χέρι μη βάλετε πάνω του» — είχε σκοπό να τον ελευθερώσει και να τον πάει πίσω στον πατέρα του.

²³ Όταν ο Ιωσήφ έφτασε κοντά στ' αδέρφια του, του έβγαλαν τον πολύχρωμο χιτώνα που φορούσε, ²⁴ και τον πήραν και τον έριξαν σ' ένα πηγάδι. Αυτό το πηγάδι ήταν άδειο, δεν είχε νερό. ²⁵ Ύστερα κάθισαν να φάνε. Καθώς κοίταζαν τριγύρω, είδαν καρβάνια Ισραηλιτών να έρχονται από τη Γαλαάδ. Μετέφεραν με τις καμήλες τους αρώματα, μαστίχα και λάβδανο, και πήγαιναν να τα πουλήσουν στην Αίγυπτο. ²⁶ Τότε είπε ο Ίούδας στους αδερφούς του: «Τι θα κερδίσουμε να σκοτώσουμε τον αδερφό μας και να αποκρύψουμε το θάνατό του; ²⁷ Άς τον πουλήσουμε σ' εκείνους τους Ισραηλίτες κι ας μη βάλουμε χέρι πάνω του, γιατί είναι αδερφός μας και αίμα μας». Και τον άκουσαν οι αδερφοί του.

²⁸ Καθώς, λοιπόν, περνούσαν οι *Μαδιανίτες έμποροι, ανέβασαν τον Ιωσήφ απ' το πηγάδι και τον πούλησαν για είκοσι *σίκλους ασημι στους Ισραηλίτες: εκείνοι τον μετέφεραν στην Αίγυπτο.

²⁹ Όταν γύρισε ο Ρουβήν πίσω στο πηγάδι κι ο Ιωσήφ δεν ήταν πια εκεί, έσκισε τα ρούχα του. ³⁰ Πήγε στ' αδέρφια του και τους είπε: «Το παιδί δεν είν' εκεί! Τι θα κάνω τώρα, που είμαι υπεύθυνος γι' αυτό;» ³¹ Εκείνοι πήραν το χιτώνα του Ιωσήφ, έσφαξαν ένα κατσίκι και τον έβαψαν με το αίμα. ³² Μετά έστειλαν τον πολύχρωμο χιτώνα και τον παρουσίασαν στον πατέρα τους, και του μήνυσαν: «Κοίτα τι βρήκαμε! Μπορείς ν' αναγνωρίσεις αν αυτό είναι ο χιτώνας του γιου σου;»

⁵ «έσκισε τα ρούχα του. Οι αρχαίοι Ισραηλίτες μ' αυτή την πράξη εκδήλωναν μεγάλη θλίψη, πένθος, απόγνωση ή φρίκη.

³³ Ο Ιακώβ τον αναγνώρισε και είπε: «Ο χιτώνας του παιδιού μου! Κάποιο άγριο θηρίο τον έφαγε. Πάει, κατασπαράχτηκε ο Ιωσήφ!»
³⁴ Έσκισε τότε τα ρούχα του,³⁴ φόρεσε στη μέση του ένα πένθιμο τρίχινο ένδυμα και θρηνολογούσε το παιδί του για πολύν καιρό.
³⁵ Ήρθαν κι όλα τα παιδιά του και οι θυγατέρες του να τον παρηγορήσουν. Αλλά αυτός ήταν απαρηγόρητος κι έλεγε: «Πενθώντας θα κατεβώ στο παιδί μου στον Άδη» — και συνέχεια τον έκλαιγε.

³⁶ Οι Μαδιανίτες πούλησαν τον Ιωσήφ στην Αίγυπτο, στον Πετεφρή, τον αυλικό του Φαραώ, που ήταν και αρχηγός της σωματοφυλακής του.

Ο Ιούδας και η Ταμάρ

38 Εκείνον τον καιρό ο Ίούδας έφυγε από τ' αδέρφια του και εγκαταστάθηκε κοντά σ' έναν Οδολλαμίτη, που λεγόταν Ιράς.² Εκεί ο Ιούδας είδε την κόρη κάποιου Ξαναναίου, που τον έλεγαν Σουά, την πήρε γυναίκα του και πλάγιασε μαζί της.³ Εκείνη έμεινε έγκυος και γέννησε γιο που τον ονόμασε Ηρ.⁴ Έμεινε και πάλι έγκυος και γέννησε γιο που τον ονόμασε Αυνάν.⁵ Και ξαναγέννησε γιο και τον ονόμασε Σηλά. Ο Ιούδας βρισκόταν στο Χαζβί όταν γεννήθηκε ο Σηλά.

⁶ Για τον πρωτότοκο γιο του τον Ηρ ο Ιούδας τού πήρε σύζυγο μια γυναίκα, που ονομαζόταν Ταμάρ.⁷ Ο Ηρ όμως δυσαρέστησε τον Κύριο, και ο Κύριος τον θανάτωσε.⁸ Τότε ο Ιούδας είπε στον Αυνάν: «Πήγαινε στη γυναίκα του αδερφού σου και εκπλήρωσε το καθήκον σου ως αδερφός του άντρα της, να δώσεις απόγονο στον αδερφό σου».⁹ Ο Αυνάν, επειδή ήξερε ότι ο απόγονος δε θα ανήκε σ' αυτόν, κάθε φορά που πλάγιαζε με τη γυναίκα του αδερφού του, έριχνε το σπέρμα στη γη, για να μη δώσει απόγονο στον αδερφό του.¹⁰ Αυτό που έκανε όμως δυσαρέστησε τον Κύριο, γι' αυτό τον θανάτωσε κι αυτόν.¹¹ Τότε ο Ιούδας είπε στην

Ταμάρ τη νύφη του: «Μείνε χήρα στο σπίτι του πατέρα σου, ώσπου να μεγαλώσει ο γιος μου ο Σηλά»¹² — γιατί φοβήθηκε μήπως θανατωθεί κι αυτός όπως τ' αδέρφια του. Έτσι η Ταμάρ πήγε κι έμεινε στο σπίτι του πατέρα της.

¹² Μετά από καιρό, πέθανε η γυναίκα του Ιούδα, κόρη του Σουά. Όταν τελείωσε το πένθος, ο Ιούδας πήγε μαζί με το φίλο του τον Ιρά τον Οδολλαμίτη στην Τιμνά, να δει αυτούς που κούρευαν τα κοπάδια του.¹³ Ειδοποίησαν λοιπόν την Ταμάρ ότι ο πεθερός της ανέβαινε στην Τιμνά για το κούρεμα των κοπαδιών.¹⁴ Τότε εκείνη έβγαλε τα φορέματά της χρείας της, σκεπάστηκε με πέπλο, καλλωπίστηκε και κάθησε στο σημείο όπου ο δρόμος που οδηγεί στην Τιμνά διασταυρώνεται με το δρόμο προς την Αινάιμ· γιατί έβλεπε ότι ο Σηλά είχε μεγαλώσει αλλά δεν του την είχαν δώσει για γυναίκα.

¹⁵ Ο Ιούδας όταν την είδε τη νόμισε για πόρνη, γιατί είχε σκεπασμένο το πρόσωπό της.¹⁶ Πήγε λοιπόν προς το μέρος της και της είπε: «Άσε με να πλαγιάσω μαζί σου». Δεν την αναγνώριζε βέβαια ότι ήταν νύφη του. Εκείνη όμως του είπε: «Τι θα μου δώσεις για να έρθεις μαζί μου;»¹⁷ Αυτός απάντησε: «Θα σου στείλω ένα κασίκι από το κοπάδι μου». «Σύμφωνοι», του λέει εκείνη, «αλλά θα μου αφήσεις ένα ενέχυρο ώσπου να μου στείλεις το κασίκι». ¹⁸ Εκείνος τη ρώτησε: «Τι ενέχυρο να σου δώσω;» Και του απάντησε: «Το δαχτυλίδι σου με το σφραγιδόλιθο, το περιλαιμίο σου και το ραβδί που κρατάς στο χέρι σου». Της τα έδωσε και πήγε μαζί της, κι εκείνη έμεινε έγκυος απ' αυτόν.¹⁹ Έπειτα σηκώθηκε κι έφυγε· έβγαλε το πέπλο από πάνω της, και ξαναφόρεσε τα φορέματά της χρείας της.

²⁰ Ο Ιούδας έστειλε το κασίκι με το φίλο του τον Οδολλαμίτη για να πάρει πίσω τα ενέχυρα από τη γυναίκα, αλλά εκείνος δεν τη βρήκε.²¹ Ρώτησε τους ανθρώπους του τό-

³⁴Βλ. υποσ. εις στ. 29. ³⁵Για τον λεγόμενο «ανδραδελφικό γάμο» βλ. Δτ 25,5-6 ³⁶Αυτός ήταν ο κανονισμός για τις άτεκνες χήρες.

που εκεί: «Πού είν' εκείνη η πόρνη που καθόταν στην Αιναΐμ, πλάι στο δρόμο;» Αλλά αυτοί του απάντησαν: «Δεν ήταν εδώ καμιά πόρνη». ²² Τότε γύρισε πίσω στον Ιούδα και του είπε: «Δεν τη βρήκα· κι οι άνθρωποι του τόπου εκείνου μου είπαν ότι δεν ήταν εκεί καμιά πόρνη». ²³ Ο Ιούδας είπε: «Ας τα κρατήσει' μόνο να μη γελοιοποιηθούμε. Εγώ το κατσίκι το 'στείλα αλλά εσύ δεν τη βρήκες».

²⁴ Μετά από τρεις περίπου μήνες, ήρθαν και είπαν στον Ιούδα: «Η νύφη σου η Ταμάρ πόρνεψε, και μάλιστα έμεινε έγκυος από την πορνεία της». Τότε ο Ιούδας είπε: «Βγάλτε την έξω από την πόλη για να καεί».

²⁵ Την ώρα που την οδηγούσαν έξω, έστειλε να πουν στον πεθερό της: «Από τον άντρα που του ανήκουν αυτά τα πράγματα, απ' αυτών είμαι έγκυος. Αναγνώρισε, λοιπόν», του λέει, «ποιανού είναι αυτό το περιλαίμιο, το ραβδί και το δαχτυλίδι με το σφραγιδόλιθο».

²⁶ Ο Ιούδας τα αναγνώρισε και είπε: «Αυτή είναι πιο δίκαιη από μένα, γιατί δεν την έδωσα στο Σηλά το γιο μου για γυναίκα». Και δεν ξαναπλάγιασε μαζί της.

²⁷ Όταν ήρθε ο καιρός να γεννήσει η Ταμάρ, βρέθηκαν δίδυμα στην κοιλιά της. ²⁸ Την ώρα της γέννας, το ένα παιδί έβγαλε έξω το χέρι του. Η μαμή το έπιασε και του έδεσε ένα κόκκινο νήμα, και είπε: «Αυτός βγήκε πρώτος». ²⁹ Εκείνος όμως τράβηξε το χέρι του κι αμέσως βγήκε ο αδερφός του. Τότε η μαμή είπε: «Τι σκίσιμο έκανες!» Γι' αυτό τον ονόμασαν Φαρές. ³⁰ Έπειτα βγήκε ο αδερφός του, που είχε στο χέρι του το κόκκινο νήμα και τον ονόμασαν Ζαράχ.

Ο Ιωσήφ και η σύζυγος του Πετεφρή

39 Όταν οι Ισραηλίτες έφεραν τον Ιωσήφ στην Αίγυπτο, τον αγόρασε απ' αυτούς ο Πετεφρής ο Αιγύπτιος, αξιωματούχος του Φαραώ και αρχηγός των σωματοφυλάκων. ² Ο Κύριος όμως ήταν μαζί με τον Ιωσήφ, κι αποδείχτηκε άνθρωπος ικανός. Έμεινε στο σπίτι του αφεντικού του του Αιγυπτί-

ου. ³ Το αφεντικό του είδε ότι ο Κύριος ήταν μαζί του και πως αυτός με τη βοήθεια του Κυρίου πετύχαινε κάθε έργο που αναλάμβανε. ⁴ Έτσι ο Ιωσήφ κέρδισε την εύνοια του αφεντικού του, κι εκείνος τον έκανε επιστάτη στο σπίτι του· όλα τα υπάρχοντά του τα εμπιστεύτηκε στα χέρια του. ⁵ Από τότε που τον έκανε επιστάτη στο σπίτι του και στην περιουσία του, ο Κύριος ευλόγησε το σπίτι, τα υπάρχοντα και τα κτήματα του Αιγυπτίου, εξαιτίας του Ιωσήφ. ⁶ Ο Πετεφρής είχε αφήσει όλα του τα υπάρχοντα στα χέρια του Ιωσήφ, και ενόσω είχε εκείνον, δε φρόντιζε για τίποτε εκτός απ' την τροφή που έτρωγε.

Ο Ιωσήφ είχε ωραίο παράστημα κι όμορφο πρόσωπο. ⁷ Ύστερα από τα γεγονότα εκείνα, η γυναίκα του αφεντικού του έριξε τα μάτια της στον Ιωσήφ και του είπε: «Έλα να πλαγιάσεις μαζί μου». ⁸ Αλλά εκείνος αρνήθηκε και της είπε: «Ο αφέντης μου δε φροντίζει για τίποτε σ' αυτό το σπίτι ενόσω είμ' εγώ, και όλη του την περιουσία την έχει εμπιστευθεί στα χέρια μου. ⁹ Δεν έχει άλλος μεγαλύτερη δύναμη από μένα στο σπίτι αυτό. Τίποτα δε μου στέρησε, εκτός από σένα, που είσαι γυναίκα του. Πώς θα μπορούσα να κάνω ένα τόσο μεγάλο κακό και ν' αμαρτήσω στο Θεό;»

¹⁰ Αυτή εξακολούθησε να προκαλεί κάθε μέρα τον Ιωσήφ, αλλά εκείνος δεν πειθόταν να πάει μαζί της. ¹¹ Κάποια μέρα ο Ιωσήφ ήρθε στο σπίτι για να κάνει την εργασία του, και κανείς από τους υπηρέτες του σπιτιού δεν ήταν εκεί. ¹² Τότε εκείνη τον άρπαξε απ' τα ρούχα και του έλεγε: «Έλα να πλαγιάσεις μαζί μου». Εκείνος, όμως, έτρεξε και βγήκε έξω αφήνοντας το ρούχο του στα χέρια της. ¹³ Όταν αυτή είδε ότι το ρούχο του Ιωσήφ είχε μείνει στο χέρι της κι εκείνος είχε φύγει έξω, ¹⁴ φώναξε τους υπηρέτες του σπιτιού της και τους είπε: «Βλέπετε; Ο άντρας μου μας έφερε έναν Έβραίο να παίξει μαζί μας! Ήρθε εδώ να πλαγιάσει μαζί μου κι εγώ έβαλα τις φωνές. ¹⁵ Μόλις αυτός είδε ότι αρ-

³⁰ Φαρές. Στα εβρ. σημαίνει «σκίσιμο».

χισα να φωνάζω, έτρεξε έξω κι άφησε το ρούχο του εδώ».

¹⁶ Η γυναίκα κράτησε το ρούχο του Ιωσήφ ως την ώρα που γύρισε στο σπίτι το αφεντικό του. ¹⁷ Τότε του διηγήθηκε την ίδια ιστορία: «Ο δούλος ο Εβραίος που μας έφερες ήρθε εδώ για να παίξει μαζί μου. ¹⁸ Αλλά μόλις εγώ άρχισα να φωνάζω, έτρεξε έξω κι άφησε εδώ δίπλα το ρούχο του». ¹⁹ Όταν ο Πετεφρής άκουσε τη γυναίκα του να του λέει: «αυτά μου έκανε ο δούλος σου», άναψε απ' το θυμό του. ²⁰ Έδωσε διαταγή να πιάσουν τον Ιωσήφ και να τον βάλουν στη φυλακή, όπου κρατούνται οι φυλακισμένοι του βασιλιά. Έτσι ο Ιωσήφ έμεινε εκεί στη φυλακή.

²¹ Ο Κύριος όμως ήταν μαζί του και τον ελέησε, ώστε να κερδίσει την εύνοια του αρχιδεσμοφύλακα. ²² Εκείνος εμπιστεύτηκε στον Ιωσήφ όλους τους κρατούμενους, και καθετί που γινόταν στη φυλακή αυτός το φρόντιζε. ²³ Ο αρχιδεσμοφύλακας δεν νοιαζόταν για τίποτα απ' όσα είχε αναλάβει ο Ιωσήφ, γιατί ο Κύριος ήταν μαζί του, και με τη βοήθεια του Κυρίου κάθε έργο που αναλάμβανε πετύχαινε.

Ο Ιωσήφ εξηγεί τα όνειρα των φυλακισμένων

40 Ύστερα από τα γεγονότα αυτά, ο οίνοχόος του βασιλιά της Αιγύπτου και ο αρχιαρτοποιός, έκαναν κάτι που πρόσβαλε τον κύριό τους το βασιλιά. ² Ο Φαραώ οργίστηκε εναντίον των δύο αυτών αυλικών του, ³ και τους έβαλε σε περιορισμό στο σπίτι του αρχηγού των σωματοφυλάκων, στη φυλακή, στο μέρος όπου ήταν φυλακισμένοι και ο Ιωσήφ. ⁴ Έμειναν σε περιορισμό αρκετόν καιρό και ο αρχηγός των σωματοφυλάκων τοποθέτησε κοντά τους τον Ιωσήφ για να τους υπηρετεί.

⁵ Μια νύχτα, τόσο ο οίνοχόος όσο και ο αρχιαρτοποιός είδαν εκεί στη φυλακή από ένα όνειρο, με τη δική του ξεχωριστή σημασία το καθένα. ⁶ Το πρωί, όταν ο Ιωσήφ ήρθε να τους δει, πρόσεξε ότι ήταν ταραγμένοι. ⁷ Τους ρώτησε λοιπόν, «Γιατί σήμερα τα πρόσωπά σας είναι σκυθρωπά;» ⁸ «Είδαμε ένα όνειρο», του αποκρίθηκαν, «και δεν υ-

πάρχει κανείς να το εξηγήσει». Τότε ο Ιωσήφ τους είπε: «Στο θεό δεν ανήκει κάθε εξήγηση; Διηγηθείτε το λοιπόν σ' εμένα».

⁹ Ο οίνοχόος τού είπε: «Στο όνειρό μου είδα μπροστά μου ένα κλήμα, ¹⁰ με τρεις κληματόβεργες. Το κλήμα βλάστησε, άνθισε, και τα σπαμιά του έγιναν ώριμα σταφύλια. ¹¹ Στα χέρια μου κρατούσα το ποτήρι του Φαραώ. Πήρα τα σταφύλια, τα έστιψα στο ποτήρι του και του το έδωσα στα χέρια».

¹² Ο Ιωσήφ τού είπε: «Να ποια είναι η εξήγηση του ονείρου: Οι τρεις κληματόβεργες είναι τρεις μέρες. ¹³ Τρεις μέρες ακόμη κι ο Φαραώ θα σε εξυψώσει και θα σε αποκαταστήσει στη θέση σου. Τότε θα του δίνεις το ποτήρι στο χέρι του, όπως έκανες και πρωτότερα, που ήσουν ο οίνοχόος του. ¹⁴ Αλλά θυμήσου κι εμένα, όταν όλα θα έχουν πάει για σένα καλά, και δείξε μου καλοσύνη. Μίλησε για μένα στο Φαραώ και βγάλε με απ' αυτό εδώ το μέρος. ¹⁵ Με άρπαξαν απ' τη χώρα των Εβραίων κι εδώ δεν έκανα τίποτε για να με ρίξουν στη φυλακή». ¹⁶ Ο αρχιαρτοποιός είδε ότι η εξήγηση που έδωσε ο Ιωσήφ ήταν ευνοϊκή, και του είπε: «Κι εγώ είδα στο όνειρό μου ότι είχα τρία καλάθια με αρτοσκευάσματα πάνω στο κεφάλι μου. ¹⁷ Στο πάνω καλάθι ήταν διάφορα γλυκίσματα για το Φαραώ, απ' αυτά που ψήνονται στο φούρνο, αλλά τα πουλιά τα έτρωγαν απ' το καλάθι που ήταν πάνω στο κεφάλι μου». ¹⁸ Ο Ιωσήφ τού αποκρίθηκε: «Να ποια είναι η εξήγηση: Τα τρία καλάθια είναι τρεις μέρες. ¹⁹ Τρεις μέρες ακόμα και ο Φαραώ θα σου πάρει το κεφάλι, θα σε κρεμάσει σ' ένα ξύλο και τα πουλιά θα τρώνε τις σάρκες σου».

²⁰ Την τρίτη μέρα, που ήταν τα γενέθλια του Φαραώ, αυτός παρέθεσε δείπνο σ' όλους τους αυλικούς του. Θυμήθηκε τότε τον οίνοχόο και τον αρχιαρτοποιό ανάμεσα στους αυλικούς του. ²¹ Τον οίνοχόο τον αποκατέστησε στο αξίωμά του, κι εκείνος έδωσε πάλι το ποτήρι στο χέρι του Φαραώ. ²² Τον αρχιαρτοποιό όμως τον κρέμασε, όπως ακριβώς τους είχε εξηγήσει ο Ιωσήφ. ²³ Αλλά ο οίνοχόος δε θυμήθηκε τον Ιωσήφ: τον είχε ξεχάσει.

Τα όνειρα του Φαραώ

41 Μετά από δύο χρόνια, ο Φαραώ είδε ένα όνειρο: Στεκόταν, λέει, κοντά στον ποταμό Νείλο, ² και είδε ν' ανεβαίνουν από το ποτάμι επτά αγελάδες εύρωστες και παχιές, κι έβωσκαν στο χορτάρι. ³ Ύστερα απ' αυτές, ανέβηκαν από το Νείλο άλλες επτά αγελάδες άσχημες και καχεκτικές και στάθηκαν κοντά στις πρώτες, πλάι στις όχθες του ποταμού. ⁴ Οι επτά άσχημες και καχεκτικές αγελάδες έφαγαν τις άλλες επτά, τις μορφοκόρμες και παχιές. Τότε ο Φαραώ ξύπνησε. ⁵ Ξανακοιμήθηκε και είδε δεύτερο όνειρο: Επτά στάχυα βλάστησαν πάνω στο ίδιο στέλεχος, μεστωμένα και ωραία. ⁶ Και μετά από κείνα, βλάστησαν άλλα επτά στάχυα, λεπτά και καμένα από το λίβα. ⁷ και τα λεπτά στάχυα κατάπιαν τα επτά στάχυα τα μεστωμένα και παχειά. Ο Φαραώ ξύπνησε και κατάλαβε πως ήταν όνειρο.

⁸ Το πρωί ο Φαραώ ήταν ανήσυχος. Έστειλε λοιπόν και κάλεσε όλους τους μάγους και τους σοφούς της Αιγύπτου και τους διηγήθηκε τα όνειρά του. Κανείς όμως δεν μπόρεσε να του τα εξηγήσει.

⁹ Τότε ο οينوχός είπε «Κυρίέ μου, Φαραώ, τώρα θυμάμαι ένα λάθος που 'χω κάνει!» ¹⁰ Όταν είχες οργιστεί εναντίον των δούλων σου και με είχες φυλακίσει εμένα και τον αρχιαρτοποιό στο σπίτι του αρχηγού των σωματοφυλάκων, ¹¹ είδαμε ένα όνειρο την ίδια νύχτα, εγώ κι εκείνος, διαφορετικό όνειρο καθένας, με τη δική τους ιδιαίτερη σημασία. ¹² Εκεί μαζί μας ήταν κι ένας νεαρός *Εβραίος, δούλος του αρχηγού των σωματοφυλάκων. Του διηγηθήκαμε, λοιπόν, τα όνειρά μας κι εκείνος μας εξήγησε τη σημασία τους. ¹³ Και όπως μας τα εξήγησε έτσι κι έγινε: Εμένα με αποκατέστησαν στη θέση μου και τον αρχιαρτοποιό τον κρέμασαν».

Ο Ιωσήφ εξηγεί τα όνειρα του Φαραώ

¹⁴ Τότε ο Φαραώ έστειλε και κάλεσε τον Ιωσήφ. Τον έβγαλαν γρήγορα από τη φυλα-

κή, έκοψε τα μαλλιά του, άλλαξε ρούχα και παρουσιάστηκε στο Φαραώ. ¹⁵ Ο Φαραώ τού είπε: «Είδα ένα όνειρο, αλλά κανείς δεν μπόρεσε να μου το εξηγήσει. Άκουσα να λένε για σένα ότι εξηγείς ένα όνειρο όταν το ακούσεις».

¹⁶ Ο Ιωσήφ τού απάντησε: «Όχι εγώ· ο Θεός μπορεί να απαντήσει ευνοϊκά στο Φαραώ». ¹⁷ Τότε ο Φαραώ του είπε: «Είδα στο όνειρό μου ότι στεκόμουν κοντά στην όχθη του Νείλου. ¹⁸ Και ξάφνου από το Νείλο ανέβηκαν επτά αγελάδες, παχιές και εύρωστες, κι έβωσκαν στο χορτάρι. ¹⁹ Ύστερα, μετά απ' αυτές, ανέβηκαν άλλες επτά αγελάδες ισχνές, πολύ άσχημες και καχεκτικές. Ποτέ δεν έχω δει σ' όλη την Αίγυπτο τόσο άσχημες αγελάδες όσο αυτές. ²⁰ Οι αγελάδες λοιπόν οι αδύνατες και άσχημες έφαγαν τις πρώτες, τις παχιές. ²¹ Και αφού τις κατάπιαν στην κοιλιά τους, κανείς δεν καταλάβαινε ότι ήταν εκεί μέσα. Τόσο η όψη τους ήταν το ίδιο άσχημη όπως και πριν. Και τότε ξύπνησα. ²² Κοιμήθηκα πάλι και είδα άλλο όνειρο, ότι επτά στάχυα βλάστησαν από ένα στέλεχος, γεμάτα και ωραία. ²³ Και άλλα επτά στάχυα ξερά, λεπτά και καμένα από το λίβα βλάστησαν μετά απ' αυτά. ²⁴ Και τα λεπτά στάχυα κατάπιαν τα επτά στάχυα, τα ωραία. Τα διηγήθηκα αυτά στους μάγους, αλλά κανείς δεν μπόρεσε να μου τα εξηγήσει».

²⁵ Ο Ιωσήφ τότε είπε στο Φαραώ: «Το όνειρο του Φαραώ είναι ένα. Ο Θεός φανέρωσε στο Φαραώ εκείνο που πρόκειται να κάνει. ²⁶ Οι επτά ωραίες αγελάδες σημαίνουν επτά χρόνια, και τα επτά ωραία στάχυα σημαίνουν επτά χρόνια. Πρόκειται για ένα και το αυτό όνειρο. ²⁷ Οι επτά αγελάδες, οι αδύνατες και άσχημες, που ανέβηκαν κατόπιν, σημαίνουν επτά χρόνια, όπως και τα επτά στάχυα τα λεπτά και καμένα από το λίβα, σημαίνουν επτά χρόνια πείνας. ²⁸ Αυτό είναι που είπα στο Φαραώ, ότι ο Θεός τού φανέρωσε εκείνο που πρόκειται να κάνει: ²⁹ Θα έρθουν επτά χρόνια μεγάλης αφθονίας σ' ολόκληρη τη Αίγυπτο. ³⁰⁻³¹ Ύστερα όμως απ'»

αυτά θα έρθουν επτά χρόνια πείνας, η οποία θα ερημώσει τη χώρα. Τόσο βαριά θα είναι εκείνη η πείνα, που κανένας στην Αίγυπτο δε θα θυμάται πια την προηγούμενη αφθονία στη χώρα. ³² Το γεγονός ότι ο Φαραώ είδε το όνειρο να επαναλαμβάνεται και δεύτερη φορά, σημαίνει ότι το πράγμα είναι αποφασισμένο απ' το Θεό, και ότι θα το πραγματοποιήσει γρήγορα. ³³ Και τώρα, ας φροντίσει ο Φαραώ να βρει έναν άνθρωπο μυαλωμένο και σοφό, και να τον διορίσει άρχοντα σ' όλη την Αίγυπτο. ³⁴ Επίσης, ας φροντίσει ώστε να διοριστούν επόπτες στη χώρα, για να κρατούν απ' αυτήν το ένα πέμπτο κατά τα επτά χρόνια της αφθονίας.

³⁵ Θα συγκεντρώσουν όλα τα τρόφιμα των καλών χρόνων που έρχονται, και θα αποθηκεύσουν τα σιτηρά με εξουσιοδότηση του Φαραώ για τη διατροφή των πόλεων, και θα τα φυλάξουν. ³⁶ Αυτές οι προμήθειες θα φυλάχτούν για τα επτά χρόνια της πείνας που θα έρθουν στην Αίγυπτο, κι έτσι η χώρα δε θα αφανιστεί από την πείνα».

31 Ο Ιωσήφ γίνεται άρχοντας στην Αίγυπτο

³⁷ Αυτή η πρόταση φάνηκε καλή στο Φαραώ και σ' όλους τους αξιωματούχους του, και τους είπε: «Υπάρχει άλλος άνθρωπος σαν αυτόν εδώ, που να έχει μέσα του το Πνεύμα του Θεού;» ³⁹ Και στον Ιωσήφ είπε: «Αφού ο Θεός σε έκανε να τα ξέρεις όλα αυτά, δεν υπάρχει κανένας άλλος τόσο σοφός και σοφός, όπως εσύ. ⁴⁰ Εσύ θα προΐστασαι στο ανάκτορό μου και όλος ο λαός σου θα υπακούει στις διαταγές σου. Μόνον ως προς το θρόνο θα είμαι ανώτερός σου. ⁴¹ Σ' εσένα», του είπε, «παραδίδω την εξουσία πάνω σε όλη την Αίγυπτο».

⁴² Μ' αυτά τα λόγια ο Φαραώ έβγαλε από το χέρι του το δαχτυλίδι με το σφραγιδολιθό του και το πέρασε στο χέρι του Ιωσήφ, τον έντυσε με λινή φορεσιά, και του έβαλε τη χρυσή αλυσίδα στο λαιμό του. ⁴³ Τον ανέβα-

σε στο δεύτερο μετά το δικό του άρμα, και οι προπορευόμενοι αξιωματούχοι φώναζαν: «Γονατίστε!»

Έτσι ο Φαραώ έδωσε στον Ιωσήφ εξουσία πάνω σε όλη την Αίγυπτο. ⁴⁴ «Εγώ είμαι ο Φαραώ», του είπε. «Χωρίς όμως τη δική σου έγκριση, κανείς δε θα κάνει τίποτα σ' όλη τη χώρα». ⁴⁵⁻⁴⁶ Ο Ιωσήφ ήταν τριάντα χρόνων όταν παρουσιάστηκε στο Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου. Αυτός τον ονόμασε Σοφνάχ-Πανεάχ, και του έδωσε για γυναίκα την Ασενάθ, κόρη του Πετεφρή, ιερέα της Ηλιούπολης.

Μετά ο Ιωσήφ έφυγε να επιθεωρήσει όλη τη χώρα. ⁴⁷ Στα επτά χρόνια της αφθονίας, η παραγωγή της χώρας ήταν υπερεπαρκής. ⁴⁸ Ο Ιωσήφ συγκέντρωσε όλη την παραγωγή αυτών των επτά χρόνων στην Αίγυπτο και αποθήκευσε τα τρόφιμα στις πόλεις. Σε κάθε πόλη αποθήκευσε την παραγωγή των χωρifiών που ήταν γύρω απ' αυτήν. ⁴⁹ Έτσι συσώρευσε σιτηρά αναρίθμητα σαν την άμμο της θάλασσας. Τόσο πολλά ήταν, ώστε έπαψε πια να τα μετράει.

⁵⁰ Πριν έρθουν τα χρόνια της πείνας, ο Ιωσήφ απέκτησε από την Ασενάθ, που ήταν κόρη του Πετεφρή, ιερέα της Ηλιούπολης, δύο παιδιά. ⁵¹ Τον πρώτο τον ονόμασε Μανασσή, ⁵² και είπε: «Ο Θεός μ' έκανε να λησμονήσω όλες μου τις δυστυχίες και το σπίτι του πατέρα μου». ⁵² Τον δεύτερο τον ονόμασε Εφραΐμ, ⁵³ και είπε: «Ο Θεός μου έδωσε παιδιά στη χώρα της δυστυχίας μου».

⁵³ Τα επτά χρόνια της αφθονίας στην Αίγυπτο πέρασαν, ⁵⁴ κι άρχισαν να έρχονται τα επτά χρόνια της πείνας, όπως το είχε προβλέψει ο Ιωσήφ. Και ενώ σε όλες τις χώρες επικρατούσε πείνα, στην Αίγυπτο υπήρχε ψωμί. ⁵⁵ Όταν όμως η Αίγυπτος άρχισε κι αυτή να πεινάει και ο λαός φώναζε στο Φαραώ για ψωμί, ο Φαραώ είπε στους Αιγυπτίους: «Πηγαίνετε στον Ιωσήφ και κάνετε ό,τι σας πει». ⁵⁶ Η πείνα γινόταν όλο και μεγαλύτερη

³⁵ Μανασσής. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «αυτός που με κάνει να ξεχνώ». ³⁶ Εφραΐμ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «με πολλαπλασιάζει».

κι απλώνονταν σ' ολόκληρη τη χώρα. Ο Ιωσήφ τότε άνοιξε τις αποθήκες και πουλούσε στους Αιγυπτίους όσο σιτάρι υπήρχε σ' αυτές. ⁵⁷ Απ' όλες τις χώρες έρχονταν στην Αίγυπτο, στον Ιωσήφ, για να αγοράσουν σιτηρά, γιατί η πείνα ήταν φοβερή σ' ολόκληρη τη γη.

Τα αδέρφια του Ιωσήφ έρχονται στην Αίγυπτο για σιτάρι

42 Ο Ιακώβ έμαθε ότι στην Αίγυπτο υπήρχε σιτάρι, και είπε στους γιους του: «Τι περιμένετε;» ² Άκουσα πως υπάρχει σιτάρι στην Αίγυπτο. Κατεβείτε λοιπόν εκεί να μας αγοράστε για να ζήσουμε και να μην πεθάνουμε. ³ Κατέβηκαν λοιπόν στην Αίγυπτο οι δέκα από τους αδερφούς του Ιωσήφ, για να αγοράσουν σιτάρι. ⁴ Αλλά το Βενιαμίν, τον αδερφό του Ιωσήφ, ο Ιακώβ δεν τον έστειλε μαζί με τ' αδέρφια του, γιατί φοβήθηκε μήπως του συμβεί κανένα κακό.

⁵ Έφτασαν λοιπόν οι γιοι του Ίσραήλ στην Αίγυπτο για ν' αγοράσουν σιτάρι, μαζί με άλλους που έρχονταν κι αυτοί, γιατί η πείνα είχε επικρατήσει παντού στη Χαναάν.

⁶ Ο Ιωσήφ ήταν ο άρχοντας στη χώρα. Αυτός προσωπικά πουλούσε το σιτάρι σε όλους τους ξένους. Έτσι ήρθαν τα αδέρφια του και τον προσκύνησαν, σκύβοντας ως τη γη. ⁷ Εκείνος τους είδε και τους αναγνώρισε, αλλά έκανε σαν να τους ήταν ξένος και τους μίλησε σκληρά: «Από πού ερχόσαστε;» τους ρώτησε. «Από τη Χαναάν», απάντησαν αυτοί, «για ν' αγοράσουμε τροφές».

⁸ Τ' αδέρφια του Ιωσήφ δεν τον αναγνώρισαν, εκείνος όμως τους αναγνώρισε. ⁹ Θυμήθηκε τα όνειρα που είχε δει γι' αυτούς, και τους είπε: «Εσείς είστε κατάσκοποι, και ήρθατε για να επισημάνετε τα ανοχύρωτα σημεία της χώρας». ¹⁰ Εκείνοι του απάντησαν: «Όχι, κύριε, οι δούλοι σου ήρθαμε ν' αγοράσουμε τροφές. ¹¹ Είμαστε όλοι παιδιά του ίδιου ανθρώπου. Οι δούλοι σου είμαστε ελίκρινείς άνθρωποι· δεν είμαστε κατάσκοποι». ¹² «Όχι», τους ξαναείπε εκείνος. «Ήρθατε για να παρατηρήσετε σε ποια ση-

μεία η χώρα είναι ανοχύρωτη».

¹³ Εκείνοι άρχισαν πάλι: «Οι δούλοι σου είμαστε δώδεκα αδέρφια, παιδιά του ίδιου ανθρώπου, που ζει στη χώρα της Χαναάν. Ο μικρότερος είναι τώρα μαζί με τον πατέρα μας κι ο άλλος δεν υπάρχει πια». ¹⁴ «Καλά σας είπα εγώ πως είσαστε κατάσκοποι!» τους φώναξε ο Ιωσήφ. ¹⁵ «Και να πώς θ' αποδειχτεί το αντίθετο: Μα τη ζωή του Φαραώ, δε θα φύγετε από 'δώ αν δεν έρθει εδώ ο αδερφός σας ο μικρότερος. ¹⁶ Στείλτε έναν από σας να τον πάρει. Όσο για σας θα μείνετε φυλακισμένοι. Έτσι θ' αποδειχτεί αν είναι αληθινά αυτά που λέτε. Κι αν δεν είναι, μα τη ζωή του Φαραώ, είστε κατάσκοποι!»

¹⁷ Τους έβαλε λοιπόν στη φυλακή όλους μαζί για τρεις μέρες. ¹⁸ Την τρίτη μέρα ο Ιωσήφ τούς είπε: «Να τι θα κάνετε για να ζήσετε, γιατί εγώ φοβάμαι το Θεό: ¹⁹ Αν είστε ελίκρινείς, ένας από όλους σας θα μείνει κλεισμένος στη φυλακή, κι εσείς οι άλλοι να φύγετε και να πάτε σιτάρι στις πεινασμένες οικογένειές σας. ²⁰ Υστερα θα μου φέρετε τον αδερφό σας το μικρότερο, για να φανεί αν είναι αληθινά τα λόγια σας και να μην πεθάνετε».

Έτσι κι έκαναν. ²¹ Τότε είπαν αναμεταξύ τους: «Πράγματι, είμαστε ένοχοι απέναντι στον αδερφό μας. Βλέπαμε την αγωνία του όταν μας παρακαλούσε, κι εμείς δεν ακούγαμε. Γι' αυτό μας βρήκε αυτή η στενοχώρια». ²² Ο Ρουβήν τούς είπε: «Δε σας έλεγα εγώ να μην κάνετε κακό σ' αυτό το παιδί; Εσείς όμως δεν ακούγατε. Να που τώρα ήρθε η ώρα της τιμωρίας». ²³ Αυτοί όμως δεν ήξεραν ότι ο Ιωσήφ τους καταλάβαινε, γιατί χρησιμοποιούσε διερμηνέα. ²⁴ Τότε εκείνος αποσύρθηκε και έκλαψε. Έπειτα ξανάρθε και τους μίλησε. Πήρε απ' ανάμεσά τους το Συμεών και τον αλυσόδεσε μπροστά στα μάτια τους.

Η επιστροφή των αδερφών του Ιωσήφ στη Χαναάν

²⁵ Ο Ιωσήφ διέταξε να γεμίσουν τα σακιά των αδερφών του με σιτάρι, να βάλουν τα

χρήματα του καθενός στο σακί του και να τους δώσουν τροφή για το δρόμο. Έτσι και τους έκαναν. ²⁶ Εκείνοι φόρτωσαν το σιτάρι στα γαϊδούρια τους και έφυγαν.

²⁷ Όταν όμως ένας άνοιξε το σακί του να δώσει τροφή στο γαϊδούρι του, εκεί που διαυκτέρευαν, είδε μέσα τα χρήματά του. Ήταν στο άνοιγμα του σάκκου του. ²⁸ «Μου επέστρεψαν τα χρήματά μου!» φώναξε στους αδερφούς του. «Να τα, εδώ μέσα στο σακί μου». Τους ήρθε λιποθυμία και τρέμοντας έλεγε ο ένας στον άλλο: «Τι είναι αυτό που μας έκανε ο θεός!»

²⁹ Όταν ήρθαν στον πατέρα τους τον Ιακώβ, στη Χαναάν, του διηγήθηκαν όλα όσα είχαν συμβεί και του είπαν: ³⁰ «Ο άνθρωπος, που είναι ο άρχοντας της χώρας, μάς μίλησε σκληρά και μας φέρθηκε σαν να ήμασταν κατάσκοποι. ³¹ Εμείς όμως του είπαμε ότι είμαστε ειλικρινείς κι όχι κατάσκοποι. ³² Ότι είμαστε αδέρφια, παιδιά του ίδιου πατέρα, κι ότι ο ένας δεν υπάρχει πια και ο μικρότερος είναι με τον πατέρα μας στη Χαναάν. ³³ Αλλά εκείνος μας είπε: "Να πώς θα εξακριβώσω αν είστε ειλικρινείς: ο ένας από σας θα παραμείνει κοντά μου, κι εσείς πάρτε σιτάρι για τις οικογένειές σας που πεινούν και φύγετε. ³⁴ Αλλά θα μου φέρετε τον αδερφό σας το μικρότερο, και τότε θα πεισθώ ότι δεν είστε κατάσκοποι αλλά άνθρωποι ειλικρινείς. Θα σας απελευθερώσω και τον αδερφό σας, και θα είστε ελεύθεροι να κυκλοφορείτε στη χώρα"».

³⁵ Μετά άρχισαν ν' αδειάζουν τα σακκιά τους. Κι ο καθένας έβρισκε μέσα στο σακί του το κομπόδεμά του. Όταν αυτοί και ο πατέρας τους είδαν τα χρήματά τους, φοβήθηκαν. ³⁶ Ο Ιακώβ τούς είπε: «Μου παίρνετε τα παιδιά μου. Ο Ιωσήφ δεν υπάρχει· ο Συμεών δεν είν' εδώ· και τώρα θέλετε να πάρετε και το Βενιαμίν. Πάνω σ' εμένα πέφτουν όλα!»

³⁷ Τότε ο Ρουβήν είπε στον πατέρα του: «Έχεις το δικαίωμα να θανατώσεις τα δύο μου παιδιά, αν δε σου φέρω πίσω το Βενιαμίν. Εμπιστέψου τον σ' εμένα προσωπικά και εγώ θα σου τον ξαναφέρω».

³⁸ Αλλά ο Ιακώβ είπε: «Όχι. Ο γιος μου

δεν θα έρθει μαζί σας· γιατί ο αδερφός του πέθανε, και μόνον αυτός έχει απομείνει. Αν του συμβεί κάτι κακό στο ταξίδι σας, τότε θα κάνετε τ' άσπρα μου μαλλιά να κατεβούν με πόνο στον 'άδη».

Νέα μετάβαση των αδερφών του Ιωσήφ στην Αίγυπτο

43 Η πείνα όμως δυνάμωνε στη χώρα. ²Κι όταν στην οικογένεια του Ιακώβ σώθηκε όλο το σιτάρι που είχαν φέρει από την Αίγυπτο, τους είπε ο πατέρας τους: «Πηγαίνετε πάλι να μας αγοράσετε λίγα τρόφιμα. ³Ο Ιούδας όμως του απάντησε: «Ο άνθρωπος εκείνος μας προειδοποίησε ξεκάθαρα: "δε θα παρουσιαστείτε μπροστά μου αν δεν έχετε μαζί σας τον αδερφό σας". ⁴ Αν λοιπόν έχεις τη διάθεση να στείλεις μαζί μας τον αδερφό μας, τότε θα κατεβούμε να σου αγοράσουμε τροφές. ⁵ Αν όμως δε θέλεις να τον στείλεις, εμείς δεν κατεβαίνουμε, γιατί ο άνθρωπος μας είπε: "δε θα παρουσιαστείτε μπροστά μου χωρίς να έχετε μαζί σας τον αδερφό σας"».

⁶ Τότε ο Ισραήλ είπε: «Γιατί μου κάνετε αυτό το κακό να φανερώσετε σ' εκείνον τον άνθρωπο ότι έχετε έναν ακόμη αδερφό;» ⁷ Αυτοί απάντησαν: «Ο άνθρωπος εκείνος μας ρωτούσε συνέχεια για μας και για την οικογένειά μας: "Ζει ακόμα ο πατέρας σας;" έλεγε. "Έχετε άλλον αδερφό;" Κι εμείς του αποκριθήκαμε σ' αυτά τα ερωτήματα. Πού να ξέραμε ότι θα μας ζητούσε να του πάμε τον αδερφό μας!» ⁸ Τότε ο Ιούδας είπε στον Ισραήλ: «Άσε το παιδί να 'ρθεί μαζί μου, και να σηκωθούμε να φύγουμε για να επιβιώσουμε και να μην πεθάνουμε της πείνας κι εμείς κι εσύ και τα παιδιά μας. ⁹ Μπαίνω εγώ εγγυητής γι' αυτό το παιδί· από μένα θα το ζητήσεις. Αν δεν σου το φέρω πάλι πίσω και δε σου το παρουσιάσω, εγώ θα είμαι ο ένοχος απέναντί σου για όλη μου τη ζωή. ¹⁰ Αν δεν είχαμε καθυστερήσει, τώρα θα είχαμε γυρίσει πίσω για δεύτερη φορά».

¹¹ Τότε ο πατέρας τους τους είπε: «Αφού λοιπόν είναι ανάγκη να γίνει αυτό, έτσι να κάνετε. Πάρτε στις αποσκευές σας τα καλύ-

τερα από τα προϊόντα της χώρας για να τα προσφέρετε δώρα σ' εκείνον τον άνθρωπο: λίγο βάλαμο, λίγο μέλι, αρώματα, *λάβδανο, φιστίκια και μύγδαλα. ¹² Πάρτε μαζί σας και διπλάσια χρήματα: πάρτε δηλαδή κι εκείνα που είχαν βάλει στο άνοιγμα των σάκκων σας· ίσως έγινε κάποιο λάθος. ¹³ Πάρτε και τον αδερφό σας και σηκωθείτε να πάτε πίσω σ' εκείνον τον άνθρωπο. ¹⁴ Κι ο παντοδύναμος Θεός ας κάνει ώστε ο άνθρωπος αυτός να σας σπλαχνιστεί και ν' αφήσει να ξανάρθει μαζί σας ο άλλος αδερφός σας και ο Βενιαμίν. Και εγώ, αν πρέπει να στερηθώ τα παιδιά μου, ας τα στερηθώ».

¹⁵ Εκείνοι πήραν τα δώρα, πήραν μαζί τους και διπλάσια χρήματα και το Βενιαμίν, και ξεκίνησαν να κατεβούν στην Αίγυπτο. Εκεί παρουσιάστηκαν στον Ιωσήφ. ¹⁶ Όταν ο Ιωσήφ είδε ότι είχαν μαζί τους το Βενιαμίν, είπε στον προϊστάμενο του σπιτιού του: «Οδήγησε αυτούς τους ανθρώπους στο σπίτι, σφάξε κάτι και ετοίμασε, γιατί θα φάνε μαζί μου το μεσημέρι». ¹⁷ Εκείνος έκανε όπως τον διέταξε ο Ιωσήφ, κι οδήγησε τους ανθρώπους στο σπίτι του. ¹⁸ Αυτοί φοβήθηκαν που τους οδήγησαν στο σπίτι του Ιωσήφ, και είπαν: «Το χρήμα που βρέθηκε την πρώτη φορά στα σακκιά μας είναι η αιτία που μας έφεραν εδώ. Θέλουν να μας συκοφαντήσουν και να μας επιτεθούν για να μας πάρουν τα γαϊδούρια, και εμάς να μας πάρουν δούλους».

¹⁹ Τότε πλησίασαν τον προϊστάμενο του σπιτιού του Ιωσήφ και του 'πιασαν κουβέντα στην είσοδο του σπιτιού: ²⁰ «Παρακαλούμε, κύριε,» του έλεγαν, «εμείς έχουμε έρθει κι άλλη φορά για ν' αγοράσουμε τρόφιμα. ²¹ Όταν όμως φτάσαμε στον τόπο που θα διανυκτερεύαμε και ανοίξαμε τα σακκιά μας, ο καθένας μας βρήκε τα χρήματά του στο άνοιγμα του σακκιού του. Τα χρήματά μας ακριβώς. Και τα φέραμε πάλι μαζί μας. ²² Φέραμε ακόμα κι άλλα χρήματα για ν' αγοράσουμε τρόφιμα. Δεν ξέρουμε ποιος είχε βάλει τα χρήματά μας στα σακκιά μας». ²³ Εκείνος τους είπε: «Ήσυχάστε και μη φοβόσαστε. Ο Θεός σας κι ο Θεός του πατέρα σας

αυτός έβαλε το θησαυρό στα σακκιά σας. Το χρήμα σας έφτασε στα χέρια μου». Και τους έφερε το Συμεών. ²⁴ Ο άνθρωπος τους έφερε μέσα στο σπίτι του Ιωσήφ και τους έδωσε νερό να πλύνουν τα πόδια τους καθώς και τροφή για τα γαϊδούρια τους. ²⁵ Εκείνοι ετοίμασαν τα δώρα τους ώσπου να έρθει ο Ιωσήφ το μεσημέρι, γιατί τους είχαν πει ότι θα έτρωγαν εκεί μαζί του.

²⁶ Όταν ο Ιωσήφ γύρισε στο σπίτι, τού πρόσφεραν τα δώρα που τα είχαν φέρει μαζί τους, μέσα στο σπίτι, και τον προσκύνησαν ως τη γη. ²⁷ Αυτός τους ρώτησε για την υγεία τους και ύστερα τους είπε: «Είναι καλά ο γέροντας πατέρας σας, που μου 'χετε μιλήσει γι' αυτόν; Ζει ακόμη;» ²⁸ Αυτοί απάντησαν: «Καλά είναι ο δούλος σου ο πατέρας μας. Ζει ακόμη». Κι έσκυψαν και προσκύνησαν.

²⁹ Όταν ο Ιωσήφ είδε το Βενιαμίν, τον αδερφό του από την ίδια μάνα, ρώτησε: «Αυτός είναι ο αδερφός σας ο μικρότερος που μου λέγατε; Ο Θεός να σε ευλογεί παιδί μου», του είπε. ³⁰ Ύστερα έφυγε βιαστικά, γιατί άρχισε να δακρύζει· είχε συγκινηθεί βαθιά που είδε τον αδερφό του και ήθελε να κλάψει. Μπήκε στο ιδιαίτερο δωμάτιό του κι εκεί έκλαψε. ³¹ Έπειτα έπλυνε το πρόσωπό του, βγήκε απ' το δωμάτιο και προσπαθώντας να συγκρατηθεί πρόσταξε: «Φέрте το φαγητό».

³² Έφεραν το φαγητό, χωριστά σ' αυτόν και χωριστά στους Αιγύπτιους, που έτρωγαν μαζί του. Δεν επιτρεπόταν στους Αιγύπτιους να τρώνε μαζί με τους Έβραίους· ήταν γι' αυτούς βδελυρό. ³³ Τ' αδέρφια του Ιωσήφ κάθισαν απέναντί του κατά σειρά ηλικίας, από τον μεγαλύτερο ως τον μικρότερο. Και έκπληκτοι κοίταζαν ο ένας τον άλλο. ³⁴ Ο Ιωσήφ διέταξε να τους προσφέρουν από τα φαγητά που είχε στο δικό του τραπέζι. Και η μερίδα του Βενιαμίν ήταν πέντε φορές μεγαλύτερη από όλων των άλλων. Ήπιαν μαζί του και μέθυσαν.

Το ασημένιο ποτήρι του Ιωσήφ στο σακί του Βενιαμίν

44 Ο Ιωσήφ διέταξε τον προϊστάμενο του σπιτιού του: «Γέμισε τα σακκιά αυτών των ανθρώπων με τρόφιμα, όσο χωράνε, και βάλε τα χρήματα του καθενός στο άνοιγμα του σακκιού του. ² Στο άνοιγμα του σακκιού του νεότερου, μαζί με τα χρήματα για το σιτάρι του, βάλε και το ποτήρι μου το ασημένιο». Εκείνος έκανε όπως του είπε ο Ιωσήφ.

³ Το πρωί μόλις χάραξε, άφησαν τους ανθρώπους να φύγουν με τα γαϊδούρια τους. ⁴ Βγήκαν απ' την πόλη, αλλά πριν απομακρυνθούν, ο Ιωσήφ είπε στον προϊστάμενο του σπιτιού του: «Σήκω, τρέξε πίσω απ' αυτούς τους ανθρώπους, κι όταν τους φτάσεις θα τους πεις: "γιατί ανταποδώσατε κακό αντί καλού; ⁵ Εσείς δεν έχετε το ποτήρι που χρησιμοποιεί ο κύριός μου για να πίνει και να προλέγει το μέλλον; Κάνατε πολύ άσχημα που φερθήκατε έτσι!" » ⁶ Ο άνθρωπος τους έφτασε και τους είπε αυτά τα λόγια.

⁷ Αυτοί απάντησαν: «Γιατί μιλάει έτσι ο κύριός μας; Δεν είναι δυνατόν οι δούλοι σου να κάναμε τέτοιο πράγμα! ⁸ Αν το χρήμα που βρήκαμε στο άνοιγμα των σακκιών μας σου το επιστρέψαμε από τη "Χαναάν, πώς είναι δυνατόν να κλέψουμε ασημί ή χρυσάφι μέσ' από το σπίτι του κυρίου σου; ⁹ Σε όποιον απ' τους δούλους σου βρεθεί αυτό το ποτήρι, να θανατωθεί, κι εμείς θα γίνουμε δούλοι του κυρίου μας». ¹⁰ «Ας γίνει λοιπόν όπως είπατε», απάντησε αυτός. «Αλλά μόνον εκείνος στον οποίο θα βρεθεί το ποτήρι, θα γίνει δούλος μου· οι υπόλοιποι θα είστε ελεύθεροι». ¹¹ Αμέσως κατέβασαν ο καθένας το σακί τους στη γη και το άνοιξαν. ¹² Ο προϊστάμενος άρχισε την έρευνα ξεκινώντας από τον μεγαλύτερο και τέλειωσε με τον νεότερο. Το ποτήρι βρέθηκε στο σακί του Βενιαμίν. ¹³ Τότε τα αδέρφια του έσκισαν τα ρούχα τους, ¹⁴ φόρτωσαν καθένας το γαϊδούρι του και γύρισαν πίσω στην πόλη. ¹⁴ Ο Ιωσήφ ήταν ακόμα στο σπίτι του, όταν έφτασαν

εκεί ο "Ιούδας και τ' αδέρφια του. Και έπεσαν μπροστά του στο έδαφος. ¹⁵ Τότε ο Ιωσήφ τους είπε: «Τι πράξη ήταν αυτή που κάνατε; Δεν ξέρετε ότι ένας άνθρωπος όπως εγώ μπορεί και μαντεύει σωστά;» ¹⁶ Ο Ιούδας απάντησε: «Τι να πούμε στον κύριό μας; πώς να μιλήσουμε και πώς να δικαιολογηθούμε; Ο Θεός αποκάλυψε την αμαρτία των δούλων σου. Είμαστε δούλοι του κυρίου μας και εμείς και εκείνος στον οποίο βρέθηκε το ποτήρι». ¹⁷ Ο Ιωσήφ όμως είπε: «Δεν είναι δυνατόν να κάνω κάτι τέτοιο! Ο άνθρωπος στον οποίο βρέθηκε το ποτήρι, αυτός θα γίνει δούλος μου. Εσείς, γυρίστε ήσυχα πίσω στον πατέρα σας». ¹⁸ Τότε ο Ιούδας τον πλησίασε και του είπε: «Παρακαλώ, κύριέ μου. Επίτρεψε στο δούλο σου να σου μιλήσει ελεύθερα, χωρίς να οργιστείς εναντίον μου γιατί εσύ είσαι σαν Φαραώ. ¹⁹ Ο κύριός μου ήταν που είχε ρωτήσει τους δούλους του αν έχουμε πατέρα ή αδερφό. ²⁰ Και απαντήσαμε στον κύριό μου ότι έχουμε ένα γέροντα πατέρα και ένα μικρό αδερφό, που ο πατέρας μας τον απέκτησε στα γηρατιά του. Ο αδερφός αυτού του μικρού πέθανε· αυτός έμεινε ο μόνος από την ίδια μάνα, και ο πατέρας μας τον αγαπάει. ²¹ Τότε είπες στους δούλους σου να σου τον φέρουμε για να τον δεις με τα μάτια σου. ²² Και απαντήσαμε στον κύριό μου ότι δεν μπορεί το παιδί ν' αφήσει τον πατέρα του. "Αν αφήσει τον πατέρα του τότε εκείνος θα πεθάνει", σου είπαμε. ²³ Τότε είπες στους δούλους σου πως αν δεν ερχόταν μαζί μας ο μικρότερος αδερφός μας δε θα είχαμε την άδεια να παρουσιαστούμε μπροστά σου. ²⁴ Όταν λοιπόν γυρίσαμε πίσω στον πατέρα μου το δούλο σου, του μεταφέραμε όλα όσα μας είχες πει. ²⁵ Και όταν ο πατέρας μας μας είπε να ξαναπάμε να τους αγοράσουμε λίγα τρόφιμα, ²⁶ εμείς απαντήσαμε ότι δεν μπορούμε να κατεβούμε στην Αίγυπτο, εκτός αν είναι μαζί μας ο μικρότερος αδερφός μας: "δεν μπορούμε", είπαμε, "να παρουσιαστούμε σ' εκείνον τον άνθρωπο, χωρίς να είναι μαζί μας ο μικρότερος αδερφός μας". ²⁷ Τότε ο δού-

¹⁴βλ. υποσ. εις Γεν 37,29.

λος σου ο πατέρας μου μας είπε: “εσείς ξέρετε ότι δύο παιδιά μου γέννησε η γυναίκα μου. ²⁸ Το ένα με άφησε, και φαντάζομαι ότι θα κατασπαράχτηκε, γιατί μέχρι τώρα δεν το έχω ξαναδεί. ²⁹ Αν μου πάρετε από κοντά μου κι αυτόν εδώ και του συμβεί κανένα κακό, θα κάνετε να κατεβούν τα άσπρα μου μαλλιά με πόνο στον άδη”. ³⁰ Τώρα, λοιπόν, αν γυρίσω πίσω στο δούλο σου τον πατέρα μου, και δεν είναι μαζί μας αυτό το παιδί, η ζωή του είναι τόσο δεμένη με τη ζωή του πατέρα του, ³¹ ώστε εκείνος, μόλις δει ότι το παιδί δεν υπάρχει, θα πεθάνει. Κι εμείς οι δούλοι σου θα γίνουμε αιτία να κατεβούν τα άσπρα μαλλιά του δούλου σου πατέρα μας με θλίψη στον άδη. ³² Ο δούλος σου έχω εγγυηθεί στον πατέρα μου για το παιδί, ότι αν δεν του το φέρω πίσω, θα είμαι ισόβια ένοχος απέναντί του. ³³ Τώρα λοιπόν, επέτρεψε να παραμείνει ο δούλος σου αντί για το παιδί δούλος στον κύριό μου, και το παιδί ας γυρίσει πίσω με τους αδερφούς του. ³⁴ Πώς μπορώ να γυρίσω πίσω στον πατέρα μου, χωρίς να είναι μαζί μου και το παιδί; Καλύτερα να μη δω τη δυστυχία που θα τον εύρει».

Ο Ιωσήφ φανερώνεται στους αδερφούς του

45 Ο Ιωσήφ δεν μπορούσε πια να συγκρατηθεί μπροστά σ’ όλους εκείνους που τον περιστοιχίζαν και φώναξε: «Να φύγουν όλοι από μπροστά μου!» Έτσι ήταν μόνος με τ’ αδέρφια του όταν τους φανερώθηκε. ² Τότε ξέσπασε σ’ ένα κλάμα τόσο δυνατό, που τον άκουγαν οι Αιγύπτιοι και το έμαθαν ακόμα και στο ανάκτορο του Φαραώ. ³ Ο Ιωσήφ είπε στους αδερφούς του: «Εγώ είμαι ο Ιωσήφ! Ζει ακόμα ο πατέρας μου;» Οι αδερφοί του όμως δεν μπορούσαν να του απαντήσουν και στέκονταν μπροστά του εμβρόντητοι.

⁴ «Πλησιάστε με, λοιπόν!» τους είπε ο Ιωσήφ. Εκείνοι τον πλησίασαν, και τους είπε: «Εγώ είμαι ο Ιωσήφ ο αδερφός σας, που τον πουλήσατε στην Αίγυπτο. ⁵ Αλλά τώρα μη λυπάστε και μην έχετε τύψεις που με που-

λήσατε, γιατί ο Θεός με έστειλε εδώ πριν από σας για να σας σώσω τη ζωή. ⁶ Είναι δύο χρόνια τώρα που η πείνα κυριαρχεί στη χώρα. Και για πέντε ακόμα χρόνια δε θα υπάρχει ούτε όργωμα ούτε θερισμός. ⁷ Ο Θεός όμως με έστειλε εδώ πριν από σας για να σας διασώσω με θαυμαστό τρόπο, και να μπορέσετε να επιβιώσετε στη χώρα. ⁸ Δε με στείλατε, λοιπόν, εσείς εδώ, αλλά ο Θεός. Με έκανε σύμβουλο του Φαραώ, υπεύθυνο στο ανάκτορό του, και κυβερνήτη όλης της Αιγύπτου. ⁹ Τώρα βιαστείτε να πάτε πίσω στον πατέρα μου και να του πείτε ότι ο γιος του ο Ιωσήφ λέει: “ο Θεός με έκανε κύριο όλης της Αιγύπτου. Έλα σ’ εμένα, μην αργείς. ¹⁰ Θα εγκατασταθείς στην περιοχή της Γεσέν, και θα είσαι κοντά μου εσύ, τα παιδιά σου και τα εγγόνια σου, τα πρόβατά σου και τα βόδια σου, και ό,τι άλλο έχεις. ¹¹ Εγώ θα φροντίσω για τη συντήρησή σου εκεί, γιατί μένουν ακόμα πέντε χρόνια πείνας. Δε θα στερηθείς τίποτα εσύ και το σπίτι σου και τα κοπάδια σου”. ¹² Βλέπετε λοιπόν με τα ίδια σας τα μάτια, και με βλέπει κι ο αδερφός μου ο Βενιαμίν, ότι εγώ είμαι που σας μιλάω. ¹³ Διηγηθείτε στον πατέρα μου όλη τη δόξα που έχω εδώ στην Αίγυπτο και όλα όσα είδατε, και βιαστείτε να τον φέρετε εδώ».

¹⁴ Ύστερα έπεσε στο λαιμό του Βενιαμίν του αδερφού του και έκλαψε. Έκλαψε κι ο Βενιαμίν πεσμένος στον τράχηλό του. ¹⁵ Φίλησε ακόμα όλους τους αδερφούς του κλαίγοντας. Μετά απ’ αυτά οι αδερφοί του μπόρεσαν να μιλήσουν μαζί του.

¹⁶ Το γεγονός μαθεύτηκε στο ανάκτορο του Φαραώ, ότι είχαν έρθει τ’ αδέρφια του Ιωσήφ, και χάρηκαν ο Φαραώ και οι άρχοντές του. ¹⁷ Ο Φαραώ είπε στον Ιωσήφ: «Να πεις στ’ αδέρφια σου να φορτώσουν τα ζώα τους και να φύγουν για τη Χαναάν. ¹⁸ Να πάρουν τον πατέρα τους και τις οικογένειές τους και να έρθουν κοντά μου. Θα σας δώσω ό,τι καλύτερο υπάρχει στην Αίγυπτο και θ’ απολαύσουν την αφθονία της χώρας. ¹⁹ Πες τους επίσης να πάρουν από την Αίγυ-

πτο αμάξια για τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους, ν' ανεβάσουν τον πατέρα τους και να έρθουν. ²⁰ Να μη λυπηθούν τα πράγματα τους που θ' αφήσουν πίσω, γιατί τα καλύτερα αγαθά όλης της Αιγύπτου θα είναι δικά τους». ²¹ Έτσι κι έκαναν οι γιοι του Ίσραήλ. Ο Ιωσήφ τούς έδωσε αμάξια, σύμφωνα με τη διαταγή του Φαραώ, τούς έδωσε και εφόδια για το δρόμο. ²² Έδωσε σ' όλους τους από μια γιορτινή φορεσιά, αλλά στο Βενιαμίν έδωσε τριακόσιους σίκλους ασήμι και πέντε γιορτινές φορεσιές. ²³ Στον πατέρα του έστειλε δέκα γαϊδούρια φορτωμένα με τα καλύτερα προϊόντα της Αιγύπτου, και δέκα θηλυκά γαϊδούρια φορτωμένα σιτάρι, ψωμί και τρόφιμα για το ταξίδι του πατέρα του. ²⁴ Ύστερα κατευόδωσε τους αδερφούς του, και καθώς ξεκινούσαν τους είπε: «Μη μαλώνετε στο δρόμο».

²⁵ Εκείνοι ανέβηκαν από την Αίγυπτο και ήρθαν στη Χαναάν, στον πατέρα τους τον Ιακώβ. ²⁶ «Ζει ακόμα ο Ιωσήφ!», του είπαν. «Και μάλιστα αυτός είναι που διοικεί όλη την Αίγυπτο». Αλλά ο Ιακώβ έμενε ασυγκίνητος, γιατί δεν τους πίστευε. ²⁷ Του επανέλαβαν τότε όλα όσα τους είχε πει ο Ιωσήφ. Ύστερα είδε τ' αμάξια που είχε στείλει ο Ιωσήφ για να τον μεταφέρουν, και τότε ο Ιακώβ συνήλθε. ²⁸ Και είπε: «Μου φτάνει ότι ζει ακόμα ο Ιωσήφ, το παιδί μου· θα πάω να τον δω πριν πεθάνω».

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΙΩΝ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

(46,1 – 50,26)

Ο Θεός ενθαρρύνει τον Ιακώβ να κατέβει στην Αίγυπτο

46 Ο Ίσραήλ έφυγε παίρνοντας μαζί του όλα του τα υπάρχοντα. Όταν έφτασε στη Βέερ-Σεβά, πρόσφερε θυσία στο Θεό του πατέρα του, του Ισαάκ. ² Κι ο Θεός τού είπε τη νύχτα στ' όνειρό του: «Ιακώβ, Ιακώβ». Εκείνος απάντησε: «Ορίστε». ³ Και του είπε: «Εγώ είμαι ο Θεός, ο Θεός του πα-

τέρα σου. Μη φοβηθείς να κατεβείς στην Αίγυπτο, γιατί εκεί θα σε κάνω μεγάλο έθνος. ⁴ Εγώ ο ίδιος θα κατεβώ μαζί σου στην Αίγυπτο κι εγώ ο ίδιος θα σε φέρω πάλι πίσω. Και ο Ιωσήφ θα σου κλείσει τα μάτια».

⁵ Τα παιδιά λοιπόν του Ισραήλ ανέβασαν τον πατέρα τους, μαζί με τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους πάνω στ' αμάξια που είχε στείλει ο Φαραώ για να τους μεταφέρουν. Έτσι έφυγε ο Ιακώβ από τη Βέερ-Σεβά. ⁶ Πήραν ακόμη τα κοπάδια τους και όλη τους την περιουσία, που είχαν αποκτήσει στη Χαναάν, και ήρθαν στην Αίγυπτο, ο Ιακώβ μαζί με τους απογόνους του. ⁷ Έφερε μαζί του στην Αίγυπτο τα παιδιά του και τα εγγόνια του, τις θυγατέρες του και τις θυγατέρες των παιδιών του — όλους τους απογόνους του.

⁸ Τα ονόματα των γιών του Ισραήλ που ήρθαν στην Αίγυπτο, είναι: Ρουβήν, ο πρωτότοκος, ⁹ και οι γιοι του: Χανώχ, Φαλλού, Χεσρών και Χαρμί. ¹⁰ Ο Συμεών και οι γιοι του: Ιεμουήλ, Ιαμείν, Οάδ, Ιαχείν, Σωχάρ και Σαούλ, ο γιος της Χανααίας. ¹¹ Ο Λευί και οι γιοι του: Γηρσών, Καάθ και Μεραρί. ¹² Ο Ίούδας και οι γιοι του: Ηρ, Αυνάν, Σηλά, Φαρές και Ζάραχ· αλλά ο Ηρ και ο Αυνάν πέθαναν στη Χαναάν. Γιοι του Φαρές ήταν ο Χεσρών και ο Χαμούλ. ¹³ Ο Ισάαχ και οι γιοι του: Τωλά, Φουβά, Ιώβ και Σιμρών. ¹⁴ Ο Ζαβουλών και οι γιοι του: Σερέδ, Αιλών και Ιαχσεήλ. ¹⁵ Αυτοί ήταν οι γιοι που γέννησε η Λεία στον Ιακώβ, στη Μεσοποταμία, καθώς και τη Δείνα την κόρη του. Οι γιοι και οι κόρες του ήταν συνολικά τριάντα τρία άτομα.

¹⁶ Ο Γαδ και οι γιοι του: Σιφών, Αγγί, Σουνί, Εσβών, Ηρί, Αροδί και η Αριηλί. ¹⁷ Ο Ασήρ και οι γιοι του: Ιεμνά, Ισβά, Ισβί, Βεριά, και η αδερφή τους Σεράχ. Γιοι του Βερά ήταν ο Χέβερ και ο Μαλχιήλ. ¹⁸ Αυτοί ήταν οι γιοι που γέννησε στον Ιακώβ η Ζελφά, που την είχε δώσει ο Λάβαν δούλη στη θυγατέρα του τη Λεία — συνολικά δεκάξι άτομα. ¹⁹ Οι γιοι της Ραχήλ, γυναίκας του Ιακώβ, ήταν ο Ιωσήφ και ο Βενιαμίν. ²⁰ Ο Ιωσήφ στην Αίγυπτο απέκτησε το Μανασσή και τον Εφραΐμ από την

Ασενάθ, την κόρη του Πετεφρή, ιερέα της Ηλιούπολης. ²¹ Ο Βενιαμίν και οι γιοι του: Βελά, Βεχέρ, Ασβήλ, Γηρά, Νααμάν, Ηχί, Ρως, Μουπίμ, Χουπίμ και Αρέδ. ²² Αυτοί ήταν οι γιοι που γέννησε η Ραχήλ στον Ιακώβ, όλοι μαζί δεκατέσσερα άτομα. ²³ Ο *Δαν και ο γιος του ο Χουσίμ. ²⁴ Ο Νεφθαλί και οι γιοι του: Ιαχσεήλ, Γουνί, Ιέσερ και Σιλλήμ. ²⁵ Αυτοί ήταν οι γιοι που γέννησε στον Ιακώβ η Βαλλά, που ο Λάβαν την είχε δώσει δούλη στην κόρη του τη Ραχήλ, συνολικά επτά άτομα.

²⁶ Όλοι όσοι ήρθαν μαζί με τον Ιακώβ στην Αίγυπτο και προέρχονταν απ' αυτόν, εκτός απ' τις γυναίκες των γιων του, ήταν εξήντα έξι άτομα. ²⁷ Οι γιοι του Ιωσήφ που του γεννήθηκαν στην Αίγυπτο ήταν δύο. Όλοι όσοι ανήκαν στην οικογένεια του Ιακώβ και ήρθαν στην Αίγυπτο ήταν εβδομήντα άτομα.

Ο Ιακώβ και η οικογένειά του στην Αίγυπτο

²⁸ Ο Ιακώβ έστειλε τον Ιούδα να προπορευτεί προς τον Ιωσήφ, ώστε να είναι στη *Γεσέν πριν απ' αυτόν. ²⁹ Σαν έφτασαν στην περιοχή της Γεσέν, ο Ιωσήφ έξεψε το αμάξι του κι ανέβηκε να συναντήσει τον πατέρα του τον Ισραήλ εκεί. Μόλις τον είδε, έπεσε στο λαιμό του και έκλαιγε συνέχεια στην αγκαλιά του. ³⁰ «Ας πεθάνω τώρα», είπε ο Ισραήλ, «αφού σε είδα και ακόμα ζεις». ³¹ Ύστερα ο Ιωσήφ είπε στους αδερφούς του και στην οικογένεια του πατέρα του: «Ανεβαίνω να ειδοποιήσω το Φαραώ ότι τ' αδέρφια μου και η οικογένεια του πατέρα μου που ήταν στη Χαναάν, ήρθαν κοντά μου. ³² Θα πω ότι είστε κτηνοτρόφοι, βοσκοί προβάτων και ότι φέρατε τα πρόβατά σας και τα βόδια σας και όλα όσα έχετε. ³³ Έτσι, αν ο Φαραώ σάς καλέσει και σας ρωτήσει ποιο είναι το επάγγελμά σας, ³⁴ θα του απαντήσετε: "οι δούλοι σου είμαστε κτηνοτρόφοι από την παιδική μας ηλικία μέχρι σήμερα, κι εμείς και οι πρόγονοί μας". Μ' αυτό τον τρόπο θα κατοικήσετε στην περιοχή της Γεσέν. Γιατί όλοι οι βοσκοί προβάτων είναι βδελυροί για τους Αιγύπτιους».

47 Ο Ιωσήφ πήγε και ειδοποίησε το Φαραώ: «Ο πατέρας μου και τ' αδέρφια μου έφτασαν από τη *Χαναάν με τα πρόβατά τους, τα βόδια τους και όλα τους τα υπάρχοντα, και τώρα βρίσκονται στην περιοχή της *Γεσέν». ² Είχε πάρει μαζί του και πέντε από τους αδερφούς του και τους παρουσίασε στο Φαραώ. ³ Εκείνος τους ρώτησε: «Ποιο είναι το επάγγελμά σας;» Αυτοί απάντησαν στο Φαραώ: «Οι δούλοι σου είμαστε βοσκοί όπως κι οι πρόγονοί μας». ⁴ Και πρόσθεσαν: «Ήρθαμε να μείνουμε ως ξένοι στη χώρα, γιατί δεν υπάρχουν πια βοσκότοποι για τα πρόβατα των δούλων σου. Πείνα μεγάλη έχει κατακλύσει τη Χαναάν. Επίτρεψε λοιπόν τώρα στους δούλους σου να εγκατασταθούμε στην περιοχή της Γεσέν».

Ο Ιακώβ παρουσιάζεται στο Φαραώ

⁵ Ο Φαραώ είπε στον Ιωσήφ: «Ο πατέρας σου και τ' αδέρφια σου ήρθαν κοντά σου. ⁶ Η Αίγυπτος είναι στη διάθεσή σου. Εγκατάστησε τον πατέρα σου και τ' αδέρφια σου στο καλύτερο μέρος της χώρας. Ας κατοικήσουν στην περιοχή της Γεσέν. Και αν βρεις ανθρώπους ικανούς, βάλε τους επόπτες στα δικά μου κοπάδια». ⁷ Μετά ο Ιωσήφ έφερε τον πατέρα του τον Ιακώβ και τον παρουσίασε στο Φαραώ. Ο Ιακώβ χαιρέτησε το Φαραώ με λόγους ευλογίας. ⁸ Ο Φαραώ ρώτησε τον Ιακώβ: «Πόσων ετών είσαι;» ⁹ Κι εκείνος απάντησε: «Τα χρόνια των περιπλανήσεών μου είναι εκατόν τριάντα. Λίγα και δύστυχα ήταν τα χρόνια της ζωής μου, και δε φτάνουν τα χρόνια της ζωής των προγόνων μου, που πέρασαν στις περιπλανήσεις τους». ¹⁰ Ο Ιακώβ αποχαιρέτησε το Φαραώ πάλι με λόγους ευλογίας και αποχώρησε.

¹¹ Ο Ιωσήφ εγκατέστησε τον πατέρα του και τ' αδέρφια του στο καλύτερο μέρος της Αιγύπτου: τους παραχώρησε για ιδιοκτησία την περιοχή Ραμεσσή, όπως είχε διατάξει ο Φαραώ, ¹² και φρόντιζε για τη διατροφή του πατέρα του, των αδερφών του και όλης της οικογένειας του πατέρα του, ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων.

Η Αίγυπτος πωλείται στο Φαραώ

¹³ Έφτασε να μην υπάρχει πια τροφή σ' ο-λόκληρη τη χώρα, γιατί η πείνα είχε γίνει πολύ βαριά· η Αίγυπτος και η Χαναάν είχαν εξαντληθεί τελειώς από την πείνα. ¹⁴ Ο Ιωσήφ μάζεψε όλο το χρήμα που υπήρχε στην Αίγυπτο και στη Χαναάν κι ήταν το αντάλλαγμα για το σιτάρι που αγόραζε ο κόσμος, και το έφερε στο ανάκτορο του Φαραώ. ¹⁵ Όταν το χρήμα έλειψε από την Αίγυπτο και τη Χαναάν, έρχονταν όλοι οι Αιγύπτιοι στον Ιωσήφ και του έλεγαν: «Δώσε μας ψωμί! Γιατί να πεθάνουμε εδώ μπροστά σου; Το χρήμα τελείωσε». ¹⁶ Ο Ιωσήφ τούς αποκρίθηκε: «Φέρτε τα κοπάδια σας κι εγώ σε αντάλλαγμα θα σας δώσω ψωμί, αφού το χρήμα σας τελείωσε». ¹⁷ Έφεραν λοιπόν τα κοπάδια τους στον Ιωσήφ, κι αυτός εκείνη τη χρονιά τούς αντάλλαξε τα άλογα, τα πρόβατα, τα βόδια και τα γαϊδούρια με ψωμί.

¹⁸ Όταν πέρασε εκείνη η χρονιά, ήρθαν στον Ιωσήφ και την άλλη χρονιά και του είπαν: «Δεν κρύβουμε από τον κύριό μας ότι το χρήμα τελείωσε και τα κοπάδια των ζώων ανήκουν σ' εσένα. Δε μένει πια παρά να σου προσφέρουμε τα σώματά μας και τα χωράφια μας. ¹⁹ Γιατί να πεθάνουμε μπροστά στα μάτια σου, και να ερημωθούν τα χωράφια μας; Αγόρασε εμάς και τα χωράφια μας ως αντάλλαγμα για το ψωμί, και θα γίνουμε εμείς δούλοι του Φαραώ, και τα χωράφια μας ιδιοκτησία του. Αλλά δώσε μας σπόρο να σπειρούμε για να ζήσουμε και να μην πεθάνουμε, και να μην ερημωθούν τα χωράφια μας».

²⁰ Ο Ιωσήφ, λοιπόν, αγόρασε όλα τα χωράφια των Αιγυπτίων για λογαριασμό του Φαραώ, αφού οι Αιγύπτιοι πούλησαν ο καθένας το χωράφι του, γιατί τους είχε αναγκάσει η πείνα. Έτσι όλη η χώρα έγινε ιδιοκτησία του Φαραώ. ²¹ Και μετέβαλε το λαό σε δούλους από άκρη σ' άκρη στην Αίγυπτο. ²² Μόνο τα χωράφια των ιερέων δεν αγόρασε, γιατί ο Φαραώ είχε χορηγήσει επίδομα στους ιερείς

για να συντηρούνται μ' αυτό. Γι' αυτό το λόγο δεν ήταν ανάγκη οι ιερείς να πουλήσουν τα χωράφια τους.

²³ Ο Ιωσήφ είπε στο λαό: «Σήμερα αγόρασα εσάς και τα χωράφια σας για το Φαραώ. Θα έχετε σπόρο για να σπείρετε τα χωράφια. ²⁴ Από τη σοδειά θα δώσετε το ένα πέμπτο στο Φαραώ, και θα έχετε τα άλλα τέσσερα πέμπτα για να σπείρετε τα χωράφια και για να φάτε εσείς και οι οικογένειές σας». ²⁵ Εκείνοι του έλεγαν: «Μας έσωσες τη ζωή! Ας έχουμε την εύνοια του κυρίου μας και θα γίνουμε δούλοι του Φαραώ». ²⁶ Ο Ιωσήφ το έκανε αυτό νόμο, που ισχύει μέχρι σήμερα για τα χωράφια της Αιγύπτου. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, το ένα πέμπτο από τα εισοδήματά τους ανήκει στο Φαραώ. Μόνο τα χωράφια των ιερέων δεν ανήκουν στο Φαραώ.

Η τελευταία επιθυμία του Ιακώβ

²⁷ Έτσι οι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στην Αίγυπτο, στην περιοχή της Γεσέν. Εκεί απέκτησαν κτήματα, και πάρα πολλά παιδιά. ²⁸ Ο Ιακώβ έζησε στην Αίγυπτο δεκαεφτά χρόνια. Η διάρκεια της ζωής του ήταν εκατό σαράντα επτά χρόνια. ²⁹ Όταν πλησίαζε ο καιρός του θανάτου του, κάλεσε το γιο του τον Ιωσήφ και του είπε: «Αν έχω την εύνοιά σου, βάλε το χέρι σου κάτω από το μηρό μου²⁹ και δείξε μου καλοσύνη και πιστότητα. Μη με θάψεις στην Αίγυπτο. ³⁰ Όταν πεθάνω να με πάρεις απ' την Αίγυπτο και να με θάψεις στον τάφο των πατέρων μου». Ο Ιωσήφ απάντησε: «Θα κάνω ό,τι μου πεις». ³¹ Τότε ο Ιακώβ είπε: «Ορκίσου το μου». Ο Ιωσήφ του το ορκίστηκε, κι ο Ίσραήλ προσκύνησε εκεί πάνω στο προσκέφαλο του κρεβατιού του.

Ο Ιακώβ ευλογεί τα παιδιά του Ιωσήφ

48 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα ανάγγειλαν στον Ιωσήφ ότι ο πατέρας του ήταν άρρωστος. Πήρε τότε τα δυο του παιδιά, το Μανασσή και τον Εφραΐμ, κι έφυγε να πά-

²⁹βλ. υποσ. εις κεφ. 24,2.

ει στον πατέρα του. ² Όταν ανάγγειλαν και στον Ιακώβ ότι ο γιος του ο Ιωσήφ πήγαινε να τον δει, ο Ισραήλ έβαλε όλες του τις δυνάμεις και ανακάθησε πάνω στο κρεβάτι του. ³ Και είπε στον Ιωσήφ: «Ο Ελ-Σαδδαί (Θεός παντοκράτορας), που μου εμφανίστηκε στη Λουζ, στη Ξαναάν, με ευλόγησε ⁴ και μου είπε: "θα σου δώσω πολλά παιδιά: θα κάνω να προέλθει από σένα πλήθος λαών και θα δώσω τη χώρα αυτή στους απογόνους σου για παντοτινή ιδιοκτησία". ⁵ Τα δύο παιδιά, ο Εφραΐμ και ο Μανασσής, που τα απέκτησες εδώ στην Αίγυπτο πριν έρθω εγώ, θα είναι δικά μου. Θα μου είναι όπως ο Ρουβήν κι ο Συμεών. ⁶ Αλλά τα παιδιά που θα αποκτήσεις μετά απ' αυτούς θα ανήκουν σ' εσένα και θα λάβουν το κληρονομικό τους μερίδιο στα εδάφη των πρωτότοκων αδερφών τους. ⁷ Όταν επέστρεφα από τη Ξεσοποταμία, μού πέθανε η Ραχήλ στη Χαναάν, στο δρόμο προς την Εφραθά, λίγο πριν από την πόλη, και την έθαψα εκεί». (Η Εφραθά σήμερα είναι γνωστή ως Βηθλεέμ).

⁸ Ο Ισραήλ είδε τους γιους του Ιωσήφ και ρώτησε: «Αυτοί εδώ ποιοι είναι;» ⁹ Ο Ιωσήφ του απάντησε: «Είναι οι γιοι που μου έδωσε ο Θεός εδώ». Ο Ισραήλ είπε: «Φέρε τους σε παρακαλώ κοντά μου να τους ευλογήσω». ¹⁰ Τα μάτια του ήταν αδυνατισμένα από τα γεράματα και δεν μπορούσε πια να δει. Ο Ιωσήφ τους έφερε κοντά του, κι ο Ισραήλ τους αγάλιασε και τους φίλησε. ¹¹ Μετά είπε στον Ιωσήφ: «Δεν ελπίζα να σε ξαναδώ, και να τώρα, που ο Θεός με αξιώνει να δω και τους απογόνους σου». ¹² Ο Ιωσήφ τους πήρε από τα γόνατα ^{9b} του πατέρα του και τον προσκύνησε ως το έδαφος. ¹³ Ύστερα πήρε τους δυο γιους του, τον Εφραΐμ με το δεξί του χέρι, ώστε να σταθεί στ' αριστερά του Ισραήλ και τον Μανασσή με το αριστερό του, ώστε να σταθεί στα δεξιά, και τους έφερε κοντά του. ¹⁴ Αλλά ο Ισραήλ άπλωσε το δεξί του χέρι και το έβαλε στο κεφάλι του Ε-

φραΐμ, σαν να ήταν ο *πρωτότοκος, και το αριστερό του χέρι στο κεφάλι του Μανασσή. Δισταύρωσε δηλαδή τα χέρια του, γιατί πρωτότοκος ήταν ο Μανασσής. ¹⁵ Ύστερα ευλόγησε τον Ιωσήφ και είπε: «Ο Θεός, που ενώπιόν του έζησαν οι πατέρες μου *Αβραάμ και Ισαάκ, ο Θεός, που ήταν οδηγός μου απ' ότου υπάρχω μέχρι σήμερα, ¹⁶ ο άγγελος που μ' έσωσε από κάθε κακό, ας ευλογήσει αυτά τα παιδιά. Χάρη σ' αυτά ας συνεχίσουν να επικαλούνται το όνομά μου και το όνομα των πατέρων μου Αβραάμ και Ισαάκ: ας κάνουν πολλά παιδιά, πολλούς απογόνους πάνω στη γη».

¹⁷ Ο Ιωσήφ είδε με δυσaréσκεια ότι ο πατέρας του έβαλε το δεξί του χέρι στο κεφάλι του Εφραΐμ. Γι' αυτό έπιασε το χέρι του πατέρα του για να το πάρει πάνω απ' το κεφάλι του Εφραΐμ και να το φέρει πάνω στο κεφάλι του Μανασσή. ¹⁸ «Όχι έτσι πατέρα μου!» του είπε. «Αυτός εδώ είναι ο πρωτότοκος: βάλε το δεξί σου χέρι πάνω σ' αυτού το κεφάλι». ¹⁹ Αλλά ο πατέρας του αρνήθηκε και είπε: «Το ξέρω, γιε μου, το ξέρω. Κι αυτός επίσης θα γίνει λαός, κι αυτός επίσης θα γίνει μεγάλος. Αλλά ο μικρότερος αδερφός του θα γίνει μεγαλύτερος απ' αυτόν και οι απόγονοί του θ' αποτελέσουν πλήθος λαών».

²⁰ Τους ευλόγησε λοιπόν ο Ιακώβ εκείνη την ημέρα και είπε: «Το δικό σας όνομα θα χρησιμοποιεί ο λαός του Ισραήλ όταν θα ευλογούν ο ένας τον άλλο, και θα λένε: "Ο Θεός να σε κάνει σαν τον Εφραΐμ και το Μανασσή"». Έτσι έβαλε τον Εφραΐμ πριν από το Μανασσή. ²¹ Ύστερα είπε στον Ιωσήφ: «Τώρα εγώ πεθαίνω, αλλά ο Θεός θα είναι μαζί σας και θα σας φέρει πίσω στη γη των πατέρων σας. ²² Σ' εσένα, όμως, δίνω περισσότερα απ' ό,τι στους αδερφούς σου: Μια περιοχή, που την πήρα από τους *Αμορραίους, με το ξίφος και το τόξο μου».

^{9b} Πάιρνοντας τους γιους του Ιωσήφ στα γόνατά του εκτελούσε τελετουργικό υιοθεσίας. ^{9c} Κανονικά ο πρωτότοκος γιος λάμβανε μεγαλύτερη ευλογία, η οποία μεταβιβαζόταν με το δεξί χέρι του ευλογούντος.

Ο Ιακώβ ευλογεί τα παιδιά του

49 Ο Ιακώβ κάλεσε τους γιους του και τους είπε: «Συγκεντρωθείτε για να σας αναγγείλω τι θα συμβεί στο μέλλον.
²Μαζευτείτε γιοι του Ιακώβ, ν' ακούσετε τον 'Ισραήλ, τον πατέρα σας:

³Ρουβήν εσύ, *πρωτότοκέ μου, δύναμή μου και απαρχή του ανδρισμού μου,

υπέροχε σε αξία κι υπέροχε σε δύναμη,

⁴Ξεχειλίζεις σαν τα νερά.

Δε θα υπερισχύσεις, γιατί στο κρεβάτι του πατέρα σου ανέβηκες, και μόλυνες το στρώμα μου όταν ανέβηκες σ' αυτό.

⁵Ο Συμεών και ο Λευί είναι αδέρφια, όργανα του κακού τα ξιφη τους.

⁶Ας μην πάει η ψυχή μου στη συνωμοσία τους,

στη συνάθροισή τους ας μην παρευρεθεί η καρδιά μου· μέσ' στο θυμό τους ανθρώπους δολοφόνησαν,

με την αυθαιρεσία τους ακρωτηρίασαν ταύρους.

⁷Καταραμένος ο θυμός τους,

γιατ' ήταν βίαιοι·

και η οργή τους,

γιατ' ήταν βάνουσι.

Θα τους διαμοιράσω μέσα στον Ιακώβ,

θα τους διασκορπίσω μέσα

στον Ισραήλ.

⁸Εσένα, 'Ιούδα, θα σε εγκωμιάζουν οι αδερφοί σου.

Η δύναμή σου θα εξουσιάζει

τους εχθρούς σου,

θα σε προσκυνήσουν του πατέρα σου

οι γιοι.

⁹Λιονταρόπουλο είναι ο Ιούδας,

Γιε μου, με αρπαγές μεγάλωσες,

Ξάπλωσε και κοιμήθηκε σαν το λιοντάρι

και σαν το λιονταρόπουλο·

να τον ξυπνήσει ποιος τολμά;

¹⁰Ποτέ ο Ιούδας την εξουσία δε θα χάσει, ούτε το σκήπτρο του αρχηγού μέσ' απ' τα πόδια του,

ωστόσο έρθει "άρχοντας",^{ρσ} σ' αυτόν που οι λαοί θα υπακούσουν.

¹¹Στ' αμπέλι δένει το πουλάρι του,

το γαϊδουράκι του στο κλήμα.^{ρβ}

Πλένει μες στο κρασί τα ρούχα του, στο αίμα των σταφυλιών τη φορεσιά του.

¹²Θολά τα μάτια του είν' απ' το κρασί κι άσπρα τα δόντια του απ' το γάλα.^{ργ}

¹³Ο Ζαβουλών στην παραλία

θα κατοικήσει

κι αυτός λιμάνι για τα πλοία θα 'ναι.

Θ' απλώνονται τα σύνορα

προς της *Σιδώνας τη μεριά.

¹⁴Ο Ισσάχαρ, γεροδεμένος γάιδαρος,

που κείτεται μες στο φραγμένο το λιβάδι.

¹⁵Είδε πως η ησυχία είναι καλή

κι η χώρα τόσο ευχάριστη.

Γι' αυτό χαμήλωσε τη ράχη του

να φορτωθεί

και θεληματικά έγινε δούλος.

¹⁶Ο *Δαν θα κυβερνήσει το λαό του

σαν μια από τις φυλές του Ισραήλ.

¹⁷Ο Δαν θα είναι σαν φίδι μες στο δρόμο,

σαν έχιδνα στο μονοπάτι,

τις φτέρνες που δαγκώνει του αλόγου

κι ο καβαλλάρης πέφτει πίσω ανάποδα.

¹⁸Τη σωτηρία μου από σένα περιμένω,

^{ρσ} «άρχοντας». Στα εβρ. ο όρος είναι ασαφής. ^{ρβ} Η αφθονία θα είναι τόση, που δεν θα έχει σημασία αν το γαϊδουράκι φάει το κλήμα. ^{ργ} Το κρασί και το γάλα είναι δείγματα πλούτου της περιοχής του Ιούδα.

49,1-27 Δτ 33,6-25 49,3 29,32 49,4 35,22 49,5-6 34,25-31 49,7 Ιησ 19,1-9· 21,1-42 49,8 Αρ 10,14-16· Κρ 1,1-2 49,9 Αρ 23,24· 24,9· Δτ 33,20· Ιεζ 19,1-9· Απ 5,5 49,10 Αρ 24,17· Α' Χρ 5,2-28,4· Εβρ 7,14 49,11-12 Ιλ 4,18 49,13-15 Δτ 33,18-19 49,16 Κρ 13,2,24-25

Κύριε!

- ¹⁹ Στο Γαδ ενάντια συμμορίες θα επιτεθούν,
αλλά θα τους καταδιώξει εκείνος
κατά πόδας.
- ²⁰ Του Ασήρ πλούσιο είναι το ψωμί
και φαγητά βασιλικά θα δίνει.
- ²¹ Σαν το ελάφι το ελεύθερο ο Νεφθαλί,^{ρδ}
λόγια ομορφιάς προφέρει.
- ²² Σαν νέο δέντρο καρποφόρο ο Ιωσήφ.
Νέο καρποφόρο δέντρο στην πηγή
κοντά
τα κλαδιά του υψώνονται πάνω
απ' τον τοίχο.^{ρε}
- ²³ Τον πίκραναν, τον τόξεψαν
εκείνοι που τα βέλη ρίχνουν
τον πολέμησαν.
- ²⁴ Αλλά συντρίφθηκε το τόξο τους,
παρέλυσαν τα μπράτσα τους,
με τη βοήθεια του ισχυρού του Ιακώβ,
βοήθεια από το βράχο του Ισραήλ,
²⁵ απ' του πατέρα σου το Θεό
που σε βοηθάει,
απ' το Θεό τον παντοδύναμο,
που σ' ευλογεί.
- Του ουρανού *ευλογίες από πάνω
και της *αβύσσου ευλογίες, που κάτω
απλώνεται,
των μαστών ευλογίες και της μήτρας.
- ²⁶ Οι ευλογίες του πατέρα σου ξεπέρασαν
τις ευλογίες των αιώνων βουνών,
την ομορφιά των αιώνων λόφων.
- Ας έρθουν στο κεφάλι του Ιωσήφ,
στο μέτωπο εκείνου
που ξεχωρίζει από τ' αδέρφια του.
- ²⁷ Ο Βενιαμίν είναι σαν λύκος που
ξεσκίζει.
Το πρωί τρώει το θήραμα

και το βράδυ τα λάφυρα μοιράζει».

Θάνατος και ταφή του Ιακώβ

²⁸ Όλοι αυτοί αποτελούν τις δώδεκα φυ-
λές του Ισραήλ, κι αυτά ήταν τα λόγια που
τους είπε ο πατέρας τους, καθώς τους ευ-
λογούσε, τον καθένα με ξεχωριστή ευλογία.
²⁹ Ύστερα τους έδωσε αυτές τις προστα-
γές: «Τώρα εγώ θα πάω μαζί με τους νε-
κρούς του λαού μου. Να με θάψετε κοντά
στους προγόνους μου, στο σπήλαιο που βρί-
σκεται στο χωράφι του Εφρών, του *Χετταί-
ου, ³⁰ στον αγρό Μαχπελά, απέναντι στη
Μαμβρή, στη *Χαναάν. Τον αγρό εκείνο τον
έχει αγοράσει ο *Αβραάμ από τον Εφρών το
Χετταίο, για ιδιόκτητο τάφο. ³¹ Εκεί έθαψαν
τον Αβραάμ και τη γυναίκα του τη Σάρρα.
Εκεί έθαψαν τον Ισαάκ και τη γυναίκα του τη
Ρεβέκκα, και εκεί έθαψα εγώ τη Λεία,
³² στον αγρό που αγοράστηκε από το Χετ-
ταίο, μαζί με το σπήλαιό του».

³³ Όταν ο Ιακώβ τελείωσε τις εντολές του
προς τους γιους του, μάζεψε τα πόδια του
στο κρεβάτι και ξεψύχησε· πήγε μαζί με
τους νεκρούς του λαού του.

Ο θρήνος για τον Ιακώβ

50 Τότε ο Ιωσήφ έπεσε πάνω στο πρό-
σωπο του πατέρα του και τον έκλαιγε
και τον φιλούσε. ² Ύστερα διέταξε τους για-
τρούς που ήταν στην υπηρεσία του να βαλ-
σαμώσουν τον πατέρα του τον *Ισραήλ. ³ Οι
γιατροί τον βαλσάμωσαν σαράντα μέρες —
τόσος χρόνος απαιτείται γι' αυτή την εργα-
σία. Οι Αιγύπτιοι κήρυξαν κι αυτοί πένθος ε-
βδομήντα ημερών για τον Ιακώβ.

⁴ Όταν πέρασαν οι μέρες του θρήνου, εί-
πε ο Ιωσήφ στους αυλικούς του Φαραώ: «Αν
έχω την εύνοιά σας, πείτε στο Φαραώ αυτά
τα λόγια: ⁵ Ο πατέρας μου πεθαίνοντας με
όρκισε να τον θάψω στον τάφο που είχε κα-
τασκευάσει για τον εαυτό του στη *Χαναάν.
Τώρα, λοιπόν, θα ήθελα να πάω να θάψω

^{ρδ} Υπονοούνται τα δάση της περιοχής Νεφθαλί και οι γαζέλες που ζουν εκεί. ^{ρε} Η έννοια του στ. είναι αβέβαιη.

τον πατέρα μου και να επιστρέψω». ⁶ Ο Φαράω απάντησε: «Πήγαινε και θάψε τον πατέρα σου, όπως σε όρκισε».

⁷ Τότε ο Ιωσήφ ανέβηκε να θάψει τον πατέρα του, και μαζί του ανέβηκαν όλοι οι άρχοντες του Φαραώ, οι αξιωματούχοι των ανακτόρων του και όλοι οι αξιωματούχοι της Αιγύπτου. ⁸ Επίσης ανέβηκε όλη η οικογένεια του Ιωσήφ και του πατέρα του, και τ' αδέρφια του. Δεν άφησαν στην περιοχή της Γεσέν παρά μόνο τα παιδιά τους, τα πρόβατά τους και τα βόδια τους. ⁹ Ανέβηκαν ακόμη μαζί του άμαξες και βαλλάρηδες, πάρα πολύ μεγάλη συνοδεία.

¹⁰ Όταν έφτασαν στο Αλώνι Ατάδ, που είναι πέρα από τον Ιορδάνη, έκαναν εκεί μεγάλο και επίσημο θρήνο, κι ο Ιωσήφ τέλεσε για τον πατέρα του πένθος εφτά ημερών. ¹¹ Όταν οι κάτοικοι της χώρας, οι Χαναανίοι, είδαν τις εκδηλώσεις του πένθους στο Αλώνι Ατάδ, είπαν: «Πένθος επίσημο έχουν οι Αιγύπτιοι». Γι' αυτό, τον τόπο πέρα από τον Ιορδάνη τον ονόμασαν Αβέλ-Μισραΐμ.¹² Έπειτα, οι γιοι του Ιακώβ έκαναν γι' αυτόν όπως τους είχε διατάξει. ¹³ Τον έφεραν στη Χαναάν και τον έθαψαν στο σπήλαιο του αγρού Μαχπελά, που το είχε αγοράσει ο Αβραάμ για τάφο από τον Εφρών το Χετταίο, και που βρίσκεται απέναντι από τη Μαμβρή.

¹⁴ Μετά την ταφή του πατέρα του, ο Ιωσήφ επέστρεψε στην Αίγυπτο μαζί με τ' αδέρφια του και με όλους όσους είχαν πάει μαζί του.

Ο Ιωσήφ καθησυχάζει τους αδερφούς του

¹⁵ Όταν τ' αδέρφια του Ιωσήφ είδαν ότι πέθανε ο πατέρας τους, φοβήθηκαν μήπως ο Ιωσήφ τούς φερθεί εχθρικά και τους ανταποδώσει το κακό που του είχαν κάνει. ¹⁶ Γι' αυτό έστειλαν μήνυμα στον Ιωσήφ: «Ο πατέ-

ρας σου πριν πεθάνει έδωσε αυτή την εντολή: ¹⁷ "να πείτε στον Ιωσήφ να συγχωρήσει την αμαρτία των αδερφών του και την ανομία τους, το μεγάλο κακό που του έκαναν". Συγχώρησε λοιπόν τώρα την αμαρτία των δούλων του Θεού του πατέρα σου». Όταν ο Ιωσήφ άκουσε αυτά τα λόγια έκλαψε.

¹⁸ Μετά οι αδερφοί του ήρθαν οι ίδιοι και έπεσαν μπροστά του και του είπαν: «Να, εμείς είμαστε δούλοι σου». ¹⁹ Ο Ιωσήφ τούς είπε: «Μη φοβάστε! Μήπως εγώ μπορώ ν' αντικαταστήσω το Θεό; ²⁰ Εσείς σκεφτήκατε να μου κάνετε κακό, ο Θεός όμως το μετέτρεψε σε καλό, για να κάνω αυτό που γίνεται σήμερα, να διατηρήσω δηλαδή στη ζωή έναν πολυάριθμο λαό. ²¹ Τώρα λοιπόν μη φοβάστε! Εγώ θα σας συντηρήσω εσάς και τα παιδιά σας». Έτσι τους παρηγόρησε μιλώντας τους στοργικά.

Θάνατος του Ιωσήφ

²² Ο Ιωσήφ εξακολουθούσε να κατοικεί στην Αίγυπτο, μαζί με την οικογένεια του πατέρα του. Έζησε εκατόν δέκα χρόνια. ²³ Είδε γιους από τον Εφραΐμ, ως την τρίτη γενιά: και τα παιδιά του Μαχίρ, γιου του Μανασσή, γεννήθηκαν πάνω στα γόνατα του Ιωσήφ. ²⁴ Τέλος ο Ιωσήφ είπε στους αδερφούς του: «Εγώ θα πεθάνω. Αλλά ο Θεός το δέχεται άλλο θα σας προστατέψει, και θα σας φέρει από τη χώρα αυτή πίσω στη χώρα, που ορκίστηκε να δώσει στον Αβραάμ, στον Ισαάκ και στον Ιακώβ». ²⁵ Μετά όρκισε τ' αδέρφια του, τους γιους του Ισραήλ, μ' αυτά τα λόγια: «Όταν ο Θεός σας δείξει μ' αυτό τον τρόπο την προστασία του, τότε να πάρετε από 'δω τα οστά μου».

²⁶ Ο Ιωσήφ πέθανε σε ηλικία εκατόν δέκα ετών. Τον βαλσάμωσαν και τον έβαλαν σε μια σαρκοφάγο στην Αίγυπτο.

¹² *Αβέλ-Μισραΐμ*. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «πένθος των Αιγυπτίων».

Εισαγωγή

Το δεύτερο βιβλίο της Πεντατεύχου τιτλοφορείται, σύμφωνα με την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο'), "Εξοδος", από το κεντρικό θέμα του, την έξοδο των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο "Βεэле σεμόθ" (= Αυτά [είναι] τα ονόματα), από τις πρώτες λέξεις του κειμένου του.

Το βιβλίο περιλαμβάνει τέσσερα μέρη, που αναφέρονται στην απελευθέρωση των Ισραηλιτών από τη δουλεία της Αιγύπτου (1,1–15,21), την πορεία τους προς το όρος Σινά (15,22–18,27), τη συνθήκη (διαθήκη) που συνήψε εκεί ο Θεός μαζί τους (19,1–24,18) και την οργάνωση της λατρείας τους (25,1–40,38).

Η αλλαγή της πολιτικής κατάστασης με την άνοδο του Ραμσή Β' (1290-1224 π.Χ.) στο θρόνο της Αιγύπτου, όπου ήταν εγκαταστημένοι οι απόγονοι του Ιακώβ (Ισραήλ), είχε οδυνηρές γι' αυτούς συνέπειες, καθώς μετατράπηκαν σε δούλους των Αιγυπτίων. Από τη δεινή θέση τους τους απάλλαξε ο Μωυσής, ο οποίος τους οδήγησε έξω από την Αίγυπτο, στην έρημο του Σινά. Εκεί, μέσα από μια μεγαλειώδη θεοφάνεια, ο Θεός συνήψε συνθήκη (διαθήκη) με το λαό του και του έδωσε τους νόμους του, που θα ρυθμίζουν την ηθική, κοινωνική και θρησκευτική ζωή του.

Τόσο η έξοδος από την Αίγυπτο όσο και τα γεγονότα που ακολούθησαν κατανοήθηκαν από τους Ισραηλίτες ως συνέπεια της σωτηριώδους επεμβάσεως του Θεού. Με τη διαθήκη που συνομολογείται στο Σινά καθορίζεται η ειδική σχέση με την οποία συνδέεται ο Θεός με το λαό του. Ο Θεός εξέλεξε τον Ισραήλ ως λαό του, ως δική του "περιουσία", τον απελευθέρωσε από την αιγυπτιακή σκλαβιά, τον προστάτευσε κατά την πορεία του στην έρημο και θα του χαρίσει χώρα. Ο Ισραήλ από την πλευρά του οφείλει να ανταποκριθεί στα όσα έκανε ο Θεός γι' αυτόν με μια ανάλογη συμπεριφορά, η οποία καθορίζεται από το "νόμο της διαθήκης" (το γνωστότερο τμήμα του αποτελεί ο Δεκάλογος) και ανάλογη προσφορά λατρείας στο Θεό. Η σχέση αυτή δεν είναι βέβαια αδιατάρακτη. Οι Ισραηλίτες αθετούν από την πρώτη στιγμή τους όρους της διαθήκης (λατρεία χρυσού μόσχου), ο Θεός όμως παραμένει πιστός σ' αυτήν, τους συγχωρεί και την ανανεώνει.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η απελευθέρωση των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο:	1,1–15,21
1,1-22:	Η δουλεία της Αιγύπτου
2,1–4,31:	Η γέννηση και η πρώτη φάση της ζωής του Μωυσή
5,1–11,10:	Η αντιπαράθεση των Μωυσή και Ααρών με το Φαραώ

12,1–15,21: Το Πάσχα και η έξοδος από την Αίγυπτο	
2. Η πορεία από την Ερυθρά Θάλασσα προς το όρος Σινά:	15,22–18,27
3. Ο νόμος και η διαθήκη:	19,1–24,18
4. Η οργάνωση της θείας λατρείας:	25,1–40,38

ΕΞΟΔΟΣ

Η καταπίεση των Ισραηλιτών στην Αίγυπτο

1 Τα παιδιά του Ιακώβ, που πήγαν μαζί του στην Αίγυπτο, καθένας με την οικογένειά του, ήταν οι ²Ρουβήν, Συμεών, ³Λευί, ⁴Ιούδας, ⁵Ισάαχάρ, Ζαβουλών, Βενιαμίν, ⁶Δαν, Νεφθαλί, Γαδ και Ασήρ. ⁷Όλοι μαζί οι απόγονοι του Ιακώβ ήταν εβδομήντα άτομα. Ο Ιωσήφ ήταν ήδη στην Αίγυπτο.

⁸Έπειτα πέθανε ο Ιωσήφ και τ' αδέρφια του, ολόκληρη εκείνη η γενιά. ⁹Οι Ισραηλίτες όμως πολλαπλασιάζονταν και πληθαιναν και γίνονταν πολύ ισχυροί: έτσι που όλη η χώρα γέμισε απ' αυτούς.

¹⁰Τότε στο θρόνο της Αιγύπτου ανέβηκε ένας νέος βασιλιάς,^a που δε γνώριζε τον Ιωσήφ. ¹¹Είπε, λοιπόν, στο λαό του: «Βλέπετε ότι αυτοί οι Ισραηλίτες είναι λαός πολυάριθμος και ισχυρότερος από μας! ¹²Πρέπει να βρούμε έναν τρόπο για να μην πολλαπλασιάζονται συνεχώς. Γιατί αν γίνει κανένας πόλεμος, τότε αυτοί θα ενωθούν με τους εχθρούς μας, θα μας πολεμήσουν και θα φύγουν από τη χώρα».

¹³Όρισαν, λοιπόν, οι Αιγύπτιοι εργοδηγούς για να εξουθενώσουν τους Ισραηλίτες επιβάλλοντάς τους βαριά έργα. Με τον τρόπο αυτό έχτισαν για το Φαραώ τις πόλεις Πιθώμ και Ραμεσσή, που χρησίμευαν για την αποθήκευση εφοδίων. ¹⁴Όσο όμως τους καταπίεζαν, τόσο οι Ισραηλίτες πληθαιναν και απλώνονταν στη χώρα, κι έφτασαν να τους φοβούνται οι Αιγύπτιοι. ¹⁵Συνέχισαν, λοιπόν, να τους καταδυναστεύουν. ¹⁶Τους έκαναν τη ζωή αβάστακτη με τη σκληρή δουλειά στη λάσπη και στις πλίνθρες. Τους φόρτωναν όλες τις αγροτικές δουλειές, και κάθε λογής

αγγαρεία.

¹⁷Τότε ο βασιλιάς της Αιγύπτου έδωσε την ακόλουθη διαταγή στη Σεπφώρα και στην Πινά, που ήταν μαίες των ¹⁸Εβραίων: ¹⁹«Όταν ξεγεννάτε τις Εβραίες, να προσέχετε τι παιδί γεννιέται: Αν είναι αγόρι, θα το σκοτώνετε. Αν είναι κορίτσι, θα το αφήνετε να ζει». ²⁰Οι μαίες όμως φοβήθηκαν το θεό και δεν έκαναν αυτό που τις είχε διατάξει ο βασιλιάς των Αιγυπτίων. Άφηναν, λοιπόν, όλα τα παιδιά να ζουν.

²¹Τότε ο βασιλιάς κάλεσε τις μαίες και τους είπε: «Γιατί το κάνετε αυτό; Γιατί αφήνετε τα αγόρια να ζουν;»

²²Οι μαίες του Φαραώ αποκρίθηκαν: «Οι Εβραίες δεν είναι σαν τις γυναίκες των Αιγυπτίων. Είναι γερές και γεννούν εύκολα. Πριν ακόμη φτάσει η μαία, αυτές έχουν γεννήσει!».

²³Ο θεός χάριζε επιδεξιότητα στις μαίες, οπότε ο λαός συνέχιζε να πληθαίνει και να γίνεται όλο και πιο ισχυρός. ²⁴Επειδή, μάλιστα, οι μαίες σέβονταν το θεό, έδωσε και στις ίδιες πολλά παιδιά.

²⁵Έβγαλε τότε διαταγή ο Φαραώ για όλο το λαό του και είπε: «Κάθε αγόρι που γεννιέται απ' τους Εβραίους να το ρίχνετε στο Νείλο. Τα κορίτσια να τα αφήνετε να ζουν».

Η γέννηση του Μωυσή

2 Εκείνη την εποχή, ένας άντρας από την φυλή ¹Λευί πήρε για σύζυγο μια κοπέλα, επίσης από τη φυλή Λευί. ²Η γυναίκα έμεινε έγκυος και γέννησε αγόρι. Όταν είδε πόσο ωραίο ήταν το παιδί, το έκρυψε για τρεις μήνες. ³Δεν ήταν όμως δυνατό να το κρύβει περισσότερο. Πήρε λοιπόν ένα καλάθι από

^aΝέος βασιλιάς. Πιθανόν ο Ραμής Β', Φαραώ της 19ης αιγυπτιακής δυναστείας (1304-1238 π.Χ.) γνωστός για τα μεγάλα κατασκευαστικά του έργα. ^bΘα φύγουν από τη χώρα. Άλλη ανώνυμη: «θα κατακτήσουν τη χώρα».

πάπυρο, το άλειψε με *πίσσα, έβαλε μέσα το παιδί και το άφησε στις καλάμιές, στις όχθες του Νείλου. ⁴ Έβαλε και την αδερφή του παιδιού να παρακολουθεί από μακριά τι θα γίνει.

⁵ Μια μέρα η κόρη του Φαραώ ήρθε να λουστεί στο Νείλο και μπήκε στο ποτάμι, ενώ οι υπηρέτριες της περπατούσαν στην όχθη του. Κάποια στιγμή, εκείνη είδε το καλάμι ανάμεσα στα καλάμια κι έστειλε τη δούλη της να το πάρει. ⁶ Το άνοιξε κι είδε μέσα ένα μικρό αγόρι που έκλαιγε: το λυπήθηκε και είπε: «Αυτό είναι εβραϊόπουλο».

⁷ Τότε η αδερφή του παιδιού ρώτησε την κόρη του Φαραώ: «Να πάω να σου φωνάξω μια τροφή από τις Εβραίες, να σου θηλάξει το παιδί;»

⁸ Η κόρη του Φαραώ της λέει: «Πήγαινε». Πάει το κορίτσι και φωνάζει τη μητέρα του παιδιού. ⁹ «Πάρε αυτό το παιδί», της λέει η κόρη του Φαραώ, «και θήλασέ το για μένα, κι εγώ θα σου δίνω την αμοιβή σου».

Έτσι πήρε η γυναίκα το παιδί και το θηλάζει. ¹⁰ Όταν το παιδί μεγάλωσε, το έφερε στη θυγατέρα του Φαραώ. Εκείνη το υιοθέτησε και του έδωσε το όνομα Μωυσής, ^γ «επειδή», είπε, «τον έβγαλα απ' το νερό».

Ο Μωυσής καταφεύγει στη Μαδιάμ

¹¹ Όταν ο Μωυσής είχε πια μεγαλώσει, πήγε μια μέρα να δει τους συμπατριώτες του. Καθώς παρακολουθούσε τις βαριές δουλειές που τους υποχρέωναν να κάνουν, βλέπει κι έναν Αιγύπτιο να χτυπάει έναν Εβραίο συμπατριώτη του. ¹² Κοίταξε τριγύρω, κι όταν είδε πως δεν ήταν εκεί κανείς, σκότωσε τον Αιγύπτιο και τον έκρυψε στην άμμο.

¹³ Την άλλη μέρα πήγε πάλι και είδε δύο Εβραίους να φιλονικούν. Και είπε σ' εκείνον που είχε το άδικο: «Γιατί χτυπάς το συμπατριώτη σου;» ¹⁴ Εκείνος του απάντησε: «Ποιος σ' έβαλε άρχοντα και δικαστή σ' εμάς; Ή μήπως θέλεις να με σκοτώσεις κι ε-

μένα όπως σκότωσες τον Αιγύπτιο;» Τότε φοβήθηκε ο Μωυσής και σκέφτηκε: «Ωστε το επεισόδιο μαθεύτηκε!» ¹⁵ Όταν έμαθε ο Φαραώ αυτή την πράξη, ζητούσε να σκοτώσει το Μωυσή. Ο Μωυσής όμως κρύφτηκε και κατέφυγε στη *Μαδιάμ. Εκεί κάθησε κοντά σ' ένα πηγάδι.

¹⁶ Ο ιερέας της Μαδιάμ είχε επτά κόρες. Αυτές ήρθαν να βγάλουν νερό για να γεμίσουν τις ποτίστρες και να ποτίσουν τα πρόβατα του πατέρα τους. ¹⁷ Ήρθαν όμως κάτι βοσκοί και τις έδιωχναν. Τότε σηκώθηκε ο Μωυσής και τις υπερασπίστηκε, και πότισε αυτός τα πρόβατά τους. ¹⁸ Όταν οι κοπέλες γύρισαν στον πατέρα τους το Ραγουήλ, ^δ εκείνος τις ρώτησε: «Γιατί ήρθατε σήμερα τόσο νωρίς;»

¹⁹ Αυτές του απάντησαν: «Ένας Αιγύπτιος μας γλίτωσε από τους βοσκούς, έβγαλε μάλιστα ο ίδιος νερό και πότισε τα πρόβατα».

²⁰ Τότε ο πατέρας τους τις ρώτησε: «Πού είναι, λοιπόν, αυτός ο άνθρωπος; Γιατί τον αφήσατε εκεί; Καλέστε τον για φαγητό».

²¹ Έτσι ο Μωυσής αποφάσισε να μείνει κοντά σ' αυτόν τον άνθρωπο, κι εκείνος του έδωσε για γυναίκα τη θυγατέρα του τη Σεπφώρα. ²² Αυτή γέννησε γιο κι ο Μωυσής τον ονόμασε Γερασώμ, ^ε «επειδή», είπε, «είμαι πάροικος σε ξένη χώρα».

²³ Ύστερα από πολύν καιρό πέθανε ο βασιλιάς της Αιγύπτου. Οι Ισραηλίτες όμως εξακολουθούσαν να στεναίνουν στη σκλαβιά και να φωνάζουν για βοήθεια: κι έφτασε η κραυγή τους στο Θεό. ²⁴ Άκουσε, λοιπόν, ο Θεός το στεναγμό τους, κι αναλογίστηκε τη *διαθήκη που είχε κάνει με τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ. ²⁵ Εστρεψε το βλέμμα του προς τους Ισραηλίτες και ενδιαφέρθηκε γι' αυτούς.

Η κλήση του Μωυσή

3 Ο Μωυσής έβοσκε τα πρόβατα του Ιοθάρ, ^ς του πεθερού του, ιερέα της *Μαδιάμ. Κάποτε, οδηγώντας τα πρόβατα πέρα

Υ Μωυσής. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «τραβηγμένος έξω». ^δ Ραγουήλ. Στο κεφ. 3 κ.εξ. το όνομα του ιερέα αναφέρεται ως «Ιοθάρ». ^ε Γερασώμ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «ξένος». ^ς Βλ. υποσ. εις κεφ. 2, 18.

από την έρημο, έφτασε στο *βουνό του Θεού, το *Χωρήβ. ²Τότε του φανερώθηκε ο *άγγελος του Κυρίου μέσα σε πύρινη φλόγα που έβγαине από μια βάτο. Ο Μωυσής είδε πως ενώ η βάτος είχε πάρει φωτιά κι ήταν μέσα στις φλόγες, δεν καιγόταν να γίνει στάχτη. ³Είπε, λοιπόν: «Άς πάω, να δω αυτό το παράδοξο θέαμα: γιατί δεν καιγεται η βάτος;»

⁴Όταν ο Κύριος είδε ότι ο Μωυσής πλησίαζε για να παρατηρήσει, του φώναξε μέσα από τη βάτο: «Μωυσή, Μωυσή».

Αυτός απάντησε: «Ορίστε».

⁵«Μην πλησιάζεις εδώ», είπε ο Κύριος. «Βγάλε τα σανδάλια σου από τα πόδια σου, γιατί ο τόπος όπου στέκεσαι είναι τόπος *άγιος. ⁶Εγώ», του λέει, «είμαι ο Θεός των προγόνων σου, ο Θεός του *Αβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ». Τότε ο Μωυσής σκέπασε το πρόσωπό του, γιατί φοβόταν να κοιτάξει το Θεό.

⁷Ο Κύριος συνέχισε: «Είδα τη δυστυχία του λαού μου στην Αίγυπτο, και άκουσα την κραυγή τους εξαιτίας των καταπιεστών τους. Ξέρω τα βάσανά τους. ⁸Γι' αυτό κατέβηκα να τους γλιτώσω από τους Αιγύπτιους και να τους φέρω από αυτή τη χώρα, σε μια χώρα μεγάλη και εύφορη, στη χώρα όπου ρέει γάλα και *μέλι, εκεί που τώρα κατοικούν οι *Χανααίοι, οι *Χετταίοι, οι *Αμορραίοι, οι *Φερεζαίοι, οι *Ευαίοι και οι *Ιεβουσαιίοι. ⁹Και τώρα που η κραυγή των Ισραηλιτών έφτασε ως εμένα, και είδα πώς τους καταπιέζουν οι Αιγύπτιοι, ¹⁰τώρα εγώ σε στέλνω στο Φαραώ, να βγάλεις το λαό μου, τους Ισραηλίτες, από την Αίγυπτο».

¹¹Ο Μωυσής είπε στο Θεό: «Ποιος είμαι εγώ, για να πάω στο Φαραώ και να βγάλω τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο;»

¹²«Εγώ θα είμαι μαζί σου», του απάντησε ο Θεός. «Και να ποιο θα είναι το *σημείο ότι εγώ σε έστειλα: Όταν θα βγάλεις το λαό από την Αίγυπτο, θα λατρεύσετε το Θεό σ'

αυτό εδώ το βουνό».

¹³Αλλά ο Μωυσής είπε πάλι: «Καλά, εγώ θα πάω στους Ισραηλίτες και θα τους πω, "ο Θεός των προγόνων σας με έστειλε σ' εσάς". Αυτοί όμως θα με ρωτήσουν "ποιο είναι το *όνομά του;". Τι θα τους πω;»

¹⁴Τότε ο Θεός απάντησε στο Μωυσή: «Εγώ είμαι εκείνος που είμαι. Έτσι», του λέει, «θα μιλήσεις στους Ισραηλίτες: "Εκείνος που είναι μ' έστειλε σ' εσάς"». ¹⁵Είπε ακόμα ο Θεός στο Μωυσή: «Θα πεις στους Ισραηλίτες: "Ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας, ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, αυτός με έστειλε σ' εσάς". Αυτό είναι το *όνομά μου στον αιώνα, και με αυτό θα με επικαλούνται όλες οι γενιές. ¹⁶Πήγαινε, λοιπόν, συγκέντρωσε τους *πρεσβυτέρους των Ισραηλιτών και πες τους ότι σου παρουσιάστηκε ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων τους, ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, και είπε: "σας παρακολουθώ προσεκτικά και είδα τι σας κάνουν στην Αίγυπτο. ¹⁷Έτσι, αποφάσισα να σας βγάλω από τη δυστυχία της Αιγύπτου και να σας φέρω στη χώρα των Χανααίων,⁷ των Αμορραίων, των Φερεζαίων, των Ευαίων και των Ιεβουσαιίων, σε μια χώρα όπου ρέει γάλα και μέλι".

¹⁸»Αυτοί θα σε υπακούσουν. Κι έτσι θα πας, εσύ και οι *πρεσβύτεροι των Ισραηλιτών, στο βασιλιά της Αιγύπτου και θα του πεις: "Μας φανερώθηκε ο Κύριος, ο Θεός των *Εβραίων. Τώρα λοιπόν θέλουμε να πάμε τρεις μέρες πορεία στην έρημο, για να θυσιάσουμε στον Κύριο το Θεό μας". ¹⁹Εγώ ξέρω ότι ο βασιλιάς της Αιγύπτου δε θα σας αφήσει να φύγετε, παρά μόνο αν εξαναγκαστεί με τη βία. ²⁰Θα απλώσω, λοιπόν, το χέρι μου και θα τιμωρήσω τους Αιγύπτιους με κάθε λογής τρομερά έργα που θα κάνω στη χώρα τους: ύστερα από αυτά θα σας αφήσει να φύγετε. ²¹Θα διαθέσω, μάλιστα, ευνοϊκά τους Αιγύπτιους προς το λαό, ώστε όταν θα

ΨΕΥ...είμαι. Κατά τους Ο': ο Ων. Μ' αυτή τη φρ. ο Θεός αρνείται να κάνει γνωστό το όνομά τους, όπως άλλωστε και εις Κρ 13,18. Άλλη απόδοση: «Εγώ είμαι εκείνος που είναι», σε αντίθεση με τους άλλους θεούς οι οποίοι «δεν είναι» (πρβλ. Ησ 43,10). *7*των Χανααίων. Κατά τους Ο': των Χετταίων.

3,5 Ησα 5,15 3,6 4,5 6,3 Μτ 22,32 3,12 3,18 4,23 5,3 7,26 8,16 21-23 9,1 13 11,24-26 3,18 3,12 3,21-22 11,2-3 12,35-36 Γεν 15,14 Σολ 10,17 20

έρθει η ώρα να φύγετε, να μη φύγετε με άδεια χέρια. ²²Κάθε Ισραηλίτισσα θα ζητήσει από την Αιγύπτια γειτόνισσά της και από την Αιγύπτια συγγαίτικιά της, ασημένια και χρυσά αντικείμενα και ρούχα, και θα τα φορέσετε στα αγόρια και στα κορίτσια σας· κι έτσι θα τους γδύσετε τους Αιγύπτιους».

4 Τότε αποκρίθηκε ο Μωυσής: «Κι αν δε με πιστέψουν και δε με υπακούσουν, κι αμφισβητήσουν ότι μου παρουσιάστηκε ο Κύριος;»

²Τότε ο Κύριος τον ρώτησε: «Τι είναι αυτό που κρατάς στο χέρι σου;» Αυτός απάντησε: «Ραβδί».

³«Ρίξ' το στη γη», του είπε ο Κύριος. Ο Μωυσής το έριξε στη γη, και το ραβδί μεταμορφώθηκε σε φίδι.

Ο Μωυσής έτρεξε να φύγει. ⁴Αλλά ο Κύριος του είπε: «Άπλωσε το χέρι σου και πιάσ' το απ' την ουρά». Ο Μωυσής άπλωσε το χέρι του, το έπιασε, κι αυτό έγινε πάλι ραβδί στο χέρι του. ⁵«Έτσι», του λέει, «θα πιστέψουν οι Ισραηλίτες ότι σου παρουσιάστηκε ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων τους, του *Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ». ⁶Και συνέχισε ο Κύριος: «Βάλε το χέρι σου στη μασχάλη σου». Έβαλε το χέρι του στη μασχάλη του ο Μωυσής, αλλά όταν το έβγαλε, το χέρι του ήταν άσπρο σαν χιόνι. ⁷Τότε του είπε ο Κύριος: «Βάλε πάλι το χέρι σου στη μασχάλη σου». Κι όταν το έβγαλε, αυτή τη φορά το χέρι του είχε ξαναγίνει όπως το υπόλοιπο σώμα του.

⁸«Κι αν δε σε πιστέψουν», είπε ο Κύριος, «αν δεν πεισθούν με το πρώτο θαύμα, θα πιστέψουν με το δεύτερο. ⁹Κι αν δε πεισθούν με τα δυο αυτά θαύματα και δεν ακούσουν αυτά που θα τους πεις, τότε θα πάρεις λίγο νερό από το Νείλο και θα το χύσεις στο έδαφος· και το νερό αυτό του ποταμού θα γίνει *αίμα».

¹⁰Ο Μωυσής όμως είπε στον Κύριο: «Εγώ, Κύριέ μου, ποτέ μέχρι σήμερα δεν ήμουν επιδέξιος ομιλητής, ούτε κι έγινα από την ώρα που άρχισες να μου μιλάς. Είμαι βραδύ-

γλωσσος, τραυλιζώ».

¹¹Ο Κύριος του είπε: «Ποιος έδωσε το στόμα στον άνθρωπο; Και ποιος κάνει τον άνθρωπο άλαλο ή κουφό, να βλέπει ή να 'ναι τυφλός; Εγώ, ο Κύριος. ¹²Πήγαινε, λοιπόν, τώρα κι εγώ θα είμαι μαζί σου όταν θα μιλάς, και θα σου υποδεικνύω τι να λες».

¹³Ο Μωυσής απάντησε: «Σε παρακαλώ, Κύριέ μου, στείλε κανένα άλλον».

¹⁴Τότε οργίστηκε ο Κύριος με το Μωυσή και του είπε: «Έχεις τον αδερφό σου τον *Ααρών, το *Λευίτη. Ξέρω ότι αυτός μιλάει με ευκολία. Έρχεται μάλιστα να σε συναντήσει και θα χαρεί όταν σε δει. ¹⁵Θα του μιλήσεις και θα του υπαγορεύσεις τι να πει, κι εγώ θα είμαι μαζί μ' εσένα και μ' εκείνον όταν θα μιλάτε, και θα σας υποδεικνύω τι να κάνετε. ¹⁶Αυτός θα μιλάει αντί για σένα στο λαό και θα είναι το στόμα σου, κι εσύ θα είσαι για κείνον σαν Θεός, να του υπαγορεύεις τι να λέει. ¹⁷Πάρε στο χέρι σου αυτό το ραβδί. Μ' αυτό θα κάνεις τα θαύματα».

Ο Μωυσής επιστρέφει στην Αίγυπτο

¹⁸Ο Μωυσής έφυγε και πήγε στον πεθερό του τον Ιοθόρ και του είπε: «Θα φύγω και θα γυρίσω πίσω στους αδερφούς μου στην Αίγυπτο για να δω αν ζουν ακόμα». Ο Ιοθόρ τού απάντησε: «Πήγαινε στο καλό».

¹⁹Ενόσω ο Μωυσής ήταν ακόμα στη *Μαδιάμ, ο Κύριος του είπε: «Φύγε, γύρνα στην Αίγυπτο, γιατί πέθαναν οι άνθρωποι που ήθελαν να σε σκοτώσουν». ²⁰Πήρε τότε ο Μωυσής τη γυναίκα του και τους γιους του, τους ανέβασε στο υποζύγιο και έφυγε για την Αίγυπτο. Πήρε και το θαυματουργό ραβδί του Θεού στο χέρι του.

²¹Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Όταν θα φτάσεις στην Αίγυπτο, πρόσεξε να κάνεις μπροστά στο Φαραώ όλα τα θαύματα που σου έδωσα τη δύναμη να κάνεις. Εγώ όμως θα ενισχύσω την άκαμπτη διάθεσή του, ώστε να μην αφήσει το λαό να φύγει. ²²Θα πεις στο Φαραώ: "Αυτά λέει ο Κύριος: Ο *Ισραήλ είναι ο *πρωτότοκος γιος μου. ²³Γι'

αυτό σου λέω, άσε το γιο μου να φύγει για να με λατρεύσει. Αν αρνηθείς να τον αφήσεις, εγώ θα θανατώσω το γιο σου τον πρωτότοκο».

²⁴ Στο δρόμο, εκεί που σταμάτησε για να διανυκτερεύσει, όρμησε εναντίον του ο Κύριος και ζητούσε να τον θανατώσει. ²⁵ Τότε η Σεπφώρα πήρε ένα λιθάρι κοφτερό κι έκοψε το άκρο του δέρματος του γεννητικού μορίου του γιου της, και άγγιζοντας τα πόδια του Μωυσή τού είπε: «Σύζυγος αίματος είσαι για μένα^θ». ²⁶ Έτσι ο Κύριος έφυγε από το Μωυσή. Η Σεπφώρα χρησιμοποίησε την έκφραση «Σύζυγος του αίματος» για την *περιτομή.

²⁷ Στο μεταξύ ο Κύριος είχε πει στον Ααρών: «Πήγαινε να συναντήσεις το Μωυσή στην έρημο». Αυτός πήγε και τον συνάντησε στο *βουνό του Θεού και τον καταφίλησε. ²⁸ Ο Μωυσής ανακοίνωσε στον Ααρών όλα όσα ο Κύριος του είχε αναθέσει να πει και όλα τα θαύματα που τον είχε διατάξει να κάνει.

²⁹ Πήγαν, λοιπόν, ο Μωυσής και ο Ααρών και συγκέντρωσαν όλους τους *πρεσβυτέρους των Ισραηλιτών. ³⁰ Ο Ααρών τούς ανακοίνωσε όλα όσα είχε πει ο Κύριος στο Μωυσή κι ο Μωυσής έκανε τα θαύματα μπροστά στο λαό. ³¹ Αυτοί πίστεψαν, και κατάλαβαν ότι ο Κύριος είχε στρέψει το ενδιαφέρον του στους Ισραηλίτες και είχε δει τη δυστυχία τους. Έσκυψαν τότε και προσκύνησαν.

Ο Μωυσής και ο Ααρών στο Φαραώ

5 Μετά απ' αυτά, ο Μωυσής κι ο *Ααρών πήγαν στο Φαραώ και του είπαν: «Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: "Άσε το λαό μου να φύγουν και να πάνε να κάνουν μια γιορτή στην έρημο για να με τιμήσουν"». ² Ο Φαραώ απάντησε: «Ποιός είναι ο Κύριος, που πρέπει να τον υπακούσω και ν' αφήσω τους Ισραηλίτες να φύγουν; Δε γνωρίζω τον Κύριο, και δε θ' αφήσω τους Ισραηλίτες να φύγουν».

³ Εκείνοι του είπαν: «Ο Θεός των *Εβραίων μάς φανερώθηκε. Πρέπει να βαδίσουμε τρεις μέρες πορεία στην έρημο για να προ-

^θΣύζυγος...μένα. Αρχαιοπρεπής συμβολική έκφραση από την τελετουργία της περιτομής.

4,24 Γεν 32,25-33 4,25 Γεν 17,9-14· Ιησ 5,2-3 4,27 3,1 5,3 3,12

σφέρουμε *θυσία στον Κύριο, το Θεό μας. Αλλιώς θα στραφεί εναντίον μας με καμιά επιδημία ή με πόλεμο».

⁴ Ο βασιλιάς της Αιγύπτου τους είπε: «Γιατί, Μωυσή και Ααρών, θέλετε ν' αποσπάτε το λαό από τα έργα του; Πηγαίνετε στη δουλειά σας. ⁵ Τώρα που ο λαός αυτός πλήθυνε μέσα στη χώρα, εσείς θέλετε να τον σταματήσετε από τη δουλειά του».

⁶ Την ίδια εκείνη μέρα ο Φαραώ έδωσε αυτή τη διαταγή στους εργοδηγούς του λαού και στους επιστάτες: ⁷ «Δε θα δίνετε πια άχυρο στο λαό για να κατασκευάζουν πλίνθρες, όπως γινόταν μέχρι σήμερα. Οι ίδιοι θα πηγαίνουν και θα μαζεύουν το άχυρο. ⁸ Αλλά θα τους αναγκάσετε να παράγουν πλίνθρες στην ίδια ποσότητα όπως μέχρι σήμερα. Καθόλου λιγότερες. Γιατί είναι τεμπέληδες. Γι' αυτό φωνάζουν και λένε, "θέλουμε να προσφέρουμε θυσία στο Θεό μας". ⁹ Η δουλειά τους πρέπει να γίνει πιο βαριά, ώστε να είναι συνέχεια απασχολημένοι, και να μην ξεσηκώνονται με παραπλανητικά λόγια».

¹⁰ Οι εργοδηγοί του λαού και οι επιστάτες τους βγήκαν και είπαν στο λαό: «Ακούστε τι είπε ο Φαραώ: "Δε θα σας δίνουμε πια εμείς άχυρο. ¹¹ Εσείς θα πηγαίνετε και θα μαζεύετε όπου το βρίσκετε, αλλά η παραγωγή σας δε θα ελαττωθεί"».

¹² Σκορπίστηκε, λοιπόν, ο λαός σ' ολόκληρη την Αίγυπτο, για να μαζέψουν άχυρο. ¹³ Οι εργοδηγοί όμως τους πιέζαν και τους έλεγαν: «Θα βγάζετε κάθε μέρα την ίδια παραγωγή που είχατε όταν σας δινόταν το άχυρο». ¹⁴ Χτυπούσαν ακόμα και τους επιστάτες των Ισραηλιτών που οι εργοδηγοί του Φαραώ τούς είχαν διορίσει για να τους επιτηρούν, και τους έλεγαν: «Γιατί δεν κάνετε και σήμερα τόσες πλίνθρες όσες κάνατε ως τώρα;».

¹⁵ Τότε οι επιστάτες των Ισραηλιτών πήγαν και παραπονέθηκαν στο Φαραώ: «Γιατί συμπεριφέρεσαι έτσι στους δούλους σου; ¹⁶ Άχυρο δεν μας δίνουν και παρ' όλα αυτά

μας διατάζουν να κάνουμε πλήθρες και μας χτυπούν κι από πάνω, πράγμα που είναι αδίκημα για το λαό σου!».

¹⁷Ο Φαραώ απάντησε: «Τεμπέληδες είστε, ακαμάτηδες. Γι' αυτό λέτε, "θέλουμε να πάμε να προσφέρουμε θυσία στον Κύριο". ¹⁸Τώρα λοιπόν πηγαίνετε στη δουλειά σας. Άχυρο δεν θα σας δίνεται, αλλά εσείς οφείλετε να παραδίνετε τις πλήθρες στην ίδια ποσότητα». ¹⁹Έτσι, οι επιστάτες των Ισραηλιτών βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, γιατί διατάχθηκαν να παράγουν κάθε μέρα πλήθρες στην ίδια ποσότητα όπως και πριν.

²⁰Βγαίνοντας από το Φαραώ, συνάντησαν το Μωυσή και τον Ααρών, που τους περίμεναν. ²¹«Ο Κύριος ας αναλάβει να σας κρίνει», τους είπαν. «Μας δυσφημίσατε στο Φαραώ και στους αυλικούς του και τους δώσατε όπλα για να μας εξοντώσουν».

Η προσευχή του Μωυσή

²²Τότε ο Μωυσής στράφηκε στον Κύριο και του είπε: «Κύριέ μου, γιατί κακομεταχειρίζεσαι τόσο πολύ τούτο το λαό; Γιατί με έστειλες εδώ; ²³Αφού του ήρθα στο Φαραώ να του μιλήσω εξ ονόματός σου, αυτός τους φέρνεται σκληρά, κι εσύ δεν έκανες τίποτα για να ελευθερώσεις το λαό σου».

Η κλήση του Μωυσή επαναλαμβάνεται

6 Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Τώρα θα δεις τι θα κάνω εγώ στο Φαραώ: Θα τον εξαναγκάσω με τη δύναμή μου και θα σας αφήσει να φύγετε· και μάλιστα θα τον κάνω να σας διώξει ο ίδιος από τη χώρα του!»

Νέα κλήση του Μωυσή

²Ο Θεός ξαναμίλησε στο Μωυσή και του είπε: «Εγώ είμαι ο *Κύριος. ³Παρουσιάστηκα στον *Αβραάμ, στον Ισαάκ και στον Ιακώβ ως Θεός Σαδδάι (Θεός παντοκράτορας), αλλά δεν τους έκανα γνωστό το όνομά μου "Κύριος". ⁴Έκανα επίσης μαζί τους "διαθήκη να

τους δώσω τη *Χαναάν, τη χώρα όπου είχαν πάει να μείνουν σαν μετανάστες. ⁵Άκουσα τώρα τους Ισραηλίτες να στενάζουν κάτω απ' το βάρος της δουλείας τους στην Αίγυπτο και θυμήθηκα τη διαθήκη μου. ⁶Γι' αυτό πες τους: "Εγώ είμαι ο Κύριος. Θα σας απαλλάξω από το βάρος της δουλείας που σας έχουν επιβάλει οι Αιγύπτιοι, θα σας λυτρώσω από την καταπίεσή τους. Θα σας ελευθερώσω με τη μεγάλη μου δύναμη και επιβάλλοντάς τους βαριές ποινές. ⁷Θα σας κάνω λαό μου και θα είμαι ο Θεός σας· και θα μάθετε ότι είμαι εγώ, ο Κύριος ο Θεός σας, που σας απάλλαξα από την καταδυστατευση της Αιγύπτου. ⁸Θα σας φέρω στη χώρα που υποσχέθηκα με όρκο να τη δώσω στον Αβραάμ, στον Ισαάκ και στον Ιακώβ. Σ' εσάς θα τη δώσω για ιδιοκτησία σας. Εγώ είμαι ο Κύριος!"»

⁹Ο Μωυσής μεταβίβασε τα λόγια αυτά στους Ισραηλίτες, αλλά εκείνοι δεν έδωσαν καμιά σημασία, γιατί ήταν απογοητευμένοι από τη σκληρή δουλειά.

¹⁰Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹¹«Πηγαινε, και πες στο Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, ν' αφήσει τους Ισραηλίτες να φύγουν από τη χώρα του».

¹²Αλλά ο Μωυσής αποκρίθηκε στον Κύριο: «Αφού οι Ισραηλίτες δε μ' ακούνε, πώς θα μ' ακούσει ο Φαραώ, τη στιγμή μάλιστα που είμαι κι αδέξιος ομιλητής;»

¹³Τότε μίλησε ο Κύριος στο Μωυσή και στον *Ααρών, και τους έδωσε διαταγές για τους Ισραηλίτες και για το Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, ώστε να βγάλουν τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο.

Ο γενεαλογικός κατάλογος του Μωυσή και του Ααρών

¹⁴Οι αρχηγοί των συγγενειών των Ισραηλιτών είναι οι εξής: Οι γιοι του Ρουβήν, *πρωτότοκου γιου του *Ισραήλ: Χανώχ, Φαλλού, Χεσρών και Χαρμί. Αυτοί είναι και οι γενάρχες των αντίστοιχων συγγενειών του Ρου-

¹πράγμα...λαό σου. Στα εβρ. το κείμ. είναι ασαφές.

βήν. ¹⁵Οι γιοι του Συμεών: Ιεμουήλ, Ιαμίμ, Ωχάδ, Ιαχίν, Σωχάρ και Σαούλ, ο γιος της *Χαναναίας. Αυτοί είναι και οι γενάρχες των αντίστοιχων συγγενειών του Συμεών. ¹⁶Οι γιοι του *Λευί, γενάρχες των αντίστοιχων συγγενειών κατά σειρά: Γηρσών, Καάθ και Μεραρί.

Ο Λευί έζησε εκατόν τριάντα επτά χρόνια. ¹⁷Γιοι του Γηρσών ήταν οι Λιβνί και Σιμεϊ, γενάρχες των αντίστοιχων οικογενειών. ¹⁸Γιοι του Καάθ ήταν οι Αμράμ, Ισάρ, Χεβρών και Ουζζιήλ. Ο Καάθ έζησε εκατόν τριάντα τρία χρόνια. ¹⁹Γιοι του Μεραρί ήταν οι Μαχλί και Μουσί. Αυτοί είναι οι γενάρχες των συγγενειών του Λευί, με τους απογόνους τους κατά σειρά.

²⁰Ο Αμράμ πήρε γυναίκα την Ιωχαβέδ, τη θεία του,^α η οποία του γέννησε τον Ααρών και το Μωυσή. Ο Αμράμ έζησε εκατόν τριάντα επτά χρόνια. ²¹Γιοι του Ισάρ ήταν οι Κορέ, Νέφεγ και Ζιχρί. ²²Γιοι του Ουζζιήλ ήταν οι Μισαήλ, Ελισαφάν και Σιθρί.

²³Ο Ααρών πήρε γυναίκα την Ελισάβετ, θυγατέρα του Αμιναδάβ, και αδερφή του Ναχσών, η οποία του γέννησε το Ναδάβ, τον Αβιού, τον Ελεάζαρ και τον Ιθάμαρ. ²⁴Γιοι του Κορέ ήταν οι Ασσειρ, Ελκανά και Αβιάσαφ. Αυτοί είναι και οι γενάρχες των αντίστοιχων συγγενειών των Κοριτών. ²⁵Ο Ελεάζαρ, γιος του Ααρών, πήρε γυναίκα μια από τις θυγατέρες του Φουτιήλ, η οποία του γέννησε τον Φινεές.

Αυτοί είναι οι αρχηγοί των συγγενειών και των οικογενειών της φυλής Λευί. ²⁶Ο Ααρών και ο Μωυσής ήταν εκείνοι, στους οποίους είπε ο Θεός: «Βγάλτε τους Ισραηλίτες από τη Αίγυπτο σε διάταξη στρατεύματος». ²⁷Κι αυτοί μίλησαν στο Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, για να βγάλουν τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο.

Οδηγίες του Κυρίου στο Μωυσή και στον Ααρών

²⁸Την ημέρα που ο Κύριος μίλησε στο

Μωυσή, στην Αίγυπτο, ²⁹του είπε: «Εγώ είμαι ο Κύριος. Πες στο Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, όλα όσα θα σου πω».

³⁰Ο Μωυσής όμως είπε στον Κύριο: «Εγώ είμαι αδέξιος ομιλητής: πώς είναι δυνατόν να με ακούσει ο Φαραώ;»

7 Ο Κύριος απάντησε στο Μωυσή: «Σε έκανα να είσαι για το Φαραώ Θεός, κι ο αδερφός σου ο *Ααρών, να είναι ο *προφήτης σου. ²Εσύ θα του διαβιβάσεις όλα όσα θα σε διατάζω, κι εκείνος θα μιλάει στο Φαραώ, ώστε ν' αφήσει τους Ισραηλίτες να φύγουν από τη χώρα του. ³Εγώ όμως θα κάνω ακόμα πιο άκαμπτη τη διάθεση του Φαραώ. Παρ' όλες τις πολυάριθμες αποδείξεις μου και τα τρομερά θαύματα που θα κάνω στην Αίγυπτο, ⁴αυτός δεν θα σας ακούσει. Τότε θ' απλώσω το χέρι μου εναντίον των Αιγυπτίων και θα τους τιμωρήσω με βαριές ποινές και θα οδηγήσω το λαό μου τον *Ισραήλ να βγει με τάξη απ' αυτήν τη χώρα. ⁵Όταν λοιπόν απλώσω το χέρι μου εναντίον των Αιγυπτίων και βγάλω τους Ισραηλίτες απ' ανάμεσά τους, τότε θα δουν οι Αιγύπτιοι ότι εγώ είμαι ο *Κύριος».

⁶Ο Μωυσής κι ο Ααρών έκαναν ό,τι ακριβώς τους διέταξε ο Κύριος. ⁷Ο Μωυσής ήταν ογδόντα ετών κι ο Ααρών ογδόντα τριών, όταν παρουσιάστηκαν και μίλησαν στο Φαραώ.

Το ραβδί του Ααρών

⁸Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: ⁹«Αν ο Φαραώ σας πει, “κάμετέ μου ένα θαύμα”, τότε εσύ, Μωυσή, θα πεις στον Ααρών: “πάρε το ραβδί σου και ρίξε το μπροστά στο Φαραώ και θα γίνει φίδι”».

¹⁰Ήρθαν λοιπόν, ο Μωυσής και ο Ααρών στο Φαραώ, και έκαναν όπως τους είχε διατάξει ο Κύριος: Ο Ααρών έριξε το ραβδί του μπροστά στο Φαραώ και στους αυλικούς του, και το ραβδί έγινε φίδι. ¹¹Τότε ο Φαραώ κάλεσε τους *σοφούς και τους μάγους των Αιγυπτίων, και έκαναν κι εκείνοι τα ίδια με την τέχνη τους. ¹²Έριξε ο καθένας το ρα-

^αΥπονοείται ο λεγόμενος «λευιρατικός γάμος» (βλ. Δτ 25,5).

βδί του κάτω, και τα ραβδιά έγιναν φίδια. Αλλά το ραβδί του Ααρών κατάπιε τα ραβδιά των μάγων.

¹³ Παρ' όλα αυτά η καρδιά του Φαραώ έμεινε σκληρή και δεν τους άκουσε, όπως το είχε πει ο Κύριος.

Οι καταστροφές που έπληξαν την Αίγυπτο

1. Το αίμα

¹⁴ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ο Φαραώ παραμένει άκαμπος και αρνείται ν' αφήσει το λαό να φύγει. ¹⁵ Πήγαινε, λοιπόν, αύριο το πρωί, όταν αυτός θα βγαίνει για το ποτάμι και στάσου απέναντί του κοντά στην όχθη του Νείλου· πάρε στο χέρι σου και το ραβδί που είχε γίνει φίδι. ¹⁶ Και θα του πεις: "Ο Κύριος, ο Θεός των Εβραίων, με έστειλε σ' εσένα να σου πω ν' αφήσεις το λαό του να φύγει, για να τον λατρεύσει στην έρημο. Εσύ όμως δεν άκουσες μέχρι σήμερα. ¹⁷ Τώρα ο Κύριος λέει ότι μ' αυτό που θα κάνει, θα γνωρίσεις πως αυτός είναι ο Κύριος. Με το ραβδί που κρατώ στο χέρι μου, θα χτυπήσω τα νερά του Νείλου και θα γίνουν *αίμα. ¹⁸ Τα ψάρια του ποταμού θα ψοφήσουν και θα βρωμήσει ο Νείλος· και οι Αιγύπτιοι θα συχώνονται να πιούν νερό απ' αυτόν».

¹⁹ Είπε ακόμα ο Κύριος στο Μωυσή: «Πες στον Ααρών να πάρει το ραβδί του και ν' απλώσει το χέρι του προς τα νερά της Αίγυπτου, τα ποτάμια, τα κανάλια και τις λίμνες της χώρας, και προς κάθε μέρος όπου υπάρχουν μαζεμένα νερά, ώστε τα νερά να γίνουν αίμα σ' όλη την Αίγυπτο· ακόμα και μέσα στα ξύλινα και στα πέτρινα δοχεία το νερό θα γίνει αίμα».

²⁰ Ο Μωυσής με τον Ααρών έκαναν όπως ακριβώς τους είχε διατάξει ο Κύριος. Σήκωσε το ραβδί του ο Ααρών και χτύπησε τα νερά του Νείλου, μπροστά στα μάτια του Φαραώ και των αυλικών του, κι όλο το νερό του ποταμού έγινε αίμα. ²¹ Τα ψάρια ψόφησαν, και βρωμήσε ο Νείλος, έτσι που οι Αιγύπτιοι

δεν μπορούσαν να πιούν νερό απ' αυτόν. Ολόκληρη η χώρα της Αιγύπτου γέμισε αίμα.

²² Αλλά το ίδιο έκαναν και οι μάγοι των Αιγυπτίων με την τέχνη τους· έτσι ο Φαραώ έμεινε άκαμπος, όπως το είχε πει ο Κύριος, και δεν άκουσε το Μωυσή και τον Ααρών. ²³ Ο Φαραώ γύρισε στο παλάτι του χωρίς να λάβει υπόψη ούτε αυτό το γεγονός. ²⁴ Αλλά όλοι οι Αιγύπτιοι έσκαβαν γύρω από τον Νείλο, για να βρουν νερό να πιούν, γιατί το νερό του Νείλου δεν πινόταν.

2. Οι βάτραχοι

²⁵ Πέρασαν επτά μέρες, αφότου ο Κύριος χτύπησε το Νείλο. ²⁶ Τότε^β ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή να πάει στο Φαραώ και να του πει: «Ο Κύριος λέει: "άσε το λαό μου να πάει να με λατρεύσει. ²⁷ Και αν αρνηθείς να τον αφήσεις, εγώ θα στείλω σ' ολόκληρη την περιοχή σου βατράχους. ²⁸ Ο Νείλος θα βγάλει βατράχους, που θ' ανεβούν και θα μπουν στο ανάκτορό σου, στα υπνοδωμάτιά σου και πάνω στο κρεβάτι σου· θα μπουν στα σπίτια των αυλικών σου και του λαού σου, στους φούρνους και στα ζυμωτήρια. ²⁹ Θα πηδάνε πάνω σου, πάνω στους αυλικούς σου και πάνω σ' όλο το λαό σου».

8 Ο Κύριος έδωσε ακόμη εντολή στο Μωυσή να πει στον *Ααρών: «Απλώσε το χέρι σου με το ραβδί σου προς τα ποτάμια, τα κανάλια και τις λίμνες, και κάνε να γεμίσει η Αίγυπτος βατράχους». ² Ο Ααρών άπλωσε το χέρι του προς τα νερά της Αιγύπτου και βγήκαν βάτραχοι που σκέπασαν όλη τη χώρα. ³ Το ίδιο όμως έκαναν και οι μάγοι με την τέχνη τους και έφεραν κι αυτοί βατράχους στην Αίγυπτο.

⁴ Τότε κάλεσε ο Φαραώ το Μωυσή και τον Ααρών και τους είπε: «Παρακαλέστε τον Κύριο να πάρει τους βατράχους από μένα κι από το λαό μου, και τότε θ' αφήσω το λαό να φύγει για να προσφέρει *θυσία στον Κύριο».

⁵ Ο Μωυσής είπε στο Φαραώ: «Μην ανησυχείς· πότε θέλεις να παρακαλέσω το Θεό

^β Σε ορισμένες μετ. οι στ. 7,26 – 8,28 αριθμούνται ως 8,1-32.

για σένα, για τους αυλικούς σου και το λαό σου; Οι βάτραχοι θα εξαφανιστούν από σένα κι από τα ανάκτορά σου, και θα περιοριστούν μόνο στο Νείλο».

⁶Ο Φαραώ απάντησε: «Αύριο το πρωί». Ο Μωυσής του είπε: «Θα γίνει όπως ζητάς, για να δεις ότι δεν υπάρχει άλλος σαν τον Κύριο, το Θεό μας. ⁷Οι βάτραχοι θα φύγουν από σένα, από τα ανάκτορά σου, από τους αυλικούς σου κι από το λαό σου, και θα περιοριστούν στο Νείλο».

⁸Όταν ο Μωυσής κι ο Ααρών έφυγαν από το Φαραώ, ο Μωυσής προσευχήθηκε στον Κύριο να γλιτώσει το Φαραώ από τους βάτραχους. ⁹Ο Κύριος έκανε όπως τον παρακάλεσε ο Μωυσής, και ψόφησαν οι βάτραχοι στα σπίτια, στις αυλές και στα χωράφια. ¹⁰Και τους μάζευαν σε σωρούς αμέτρητους, τόσους που βρώμησε η χώρα.

¹¹Μόλις όμως ο Φαραώ ανέπνευσε, πεισμάτωσε πάλι όπως το είχε πει ο Κύριος, και δεν άκουγε το Μωυσή και τον Ααρών.

3. Τα κουνούπια

¹²Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή να πει στον Ααρών: «Άπλωσε το ραβδί σου και χτύπα το χώμα της γης και θα μεταβληθεί σε κουνούπια σ' όλη την Αίγυπτο». ¹³Έτσι κι έκαναν: Άπλωσε ο Ααρών το χέρι του με το ραβδί του και χτύπησε το χώμα της γης και μεταβλήθηκε σε κουνούπια που ορμούσαν στους ανθρώπους και στα ζώα. Όλη η σκόνη της γης έγινε κουνούπια σ' ολόκληρη τη χώρα.

¹⁴Το ίδιο επιχειρήσαν να κάνουν και οι μάγοι με την τέχνη τους, να βγάλουν δηλαδή κουνούπια, αλλά δεν μπόρεσαν. Τα κουνούπια εξακολουθούσαν να ορμούν στους ανθρώπους και στα ζώα. ¹⁵Τότε είπαν οι μάγοι στο Φαραώ: «Αυτό είναι επέμβαση Θεού». Αλλά ο Φαραώ παρέμεινε άκαμπτος όπως το είχε πει ο Κύριος και δεν έκανε ό,τι του ζητούσαν ο Μωυσής και ο Ααρών.

4. Οι μύγες

¹⁶Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Σήκω αύριο το πρωί και πήγαινε να παρουσιάσεις στο Φαραώ, όταν θα πηγαίνει προς το ποτάμι, και να του πεις ότι ο Κύριος λέει: "άσε το λαό μου να φύγει για να με λατρεύσει. ¹⁷Αν όμως δεν τον αφήσεις, εγώ θα στείλω σ' εσένα, στους αυλικούς σου, στο λαό σου και σ' ανάκτορό σου μύγες, που θα γεμίσουν τα σπίτια της Αιγύπτου και θα καλύψουν το έδαφος της χώρας. ¹⁸Ωστόσο, την ημέρα εκείνη θα εξαιρέσω την περιοχή της Γεσέν, όπου κατοικεί ο λαός μου. Εκεί δε θα βρεθούν μύγες· για να δεις ότι εγώ, ο Κύριος, είμαι παρών ακόμη και στη χώρα σου. ¹⁹Θα κάνω διάκριση ανάμεσα στο λαό μου και στο λαό σου. Αυτό το θαύμα θα γίνει αύριο το πρωί"».

²⁰Έτσι κι έκανε ο Κύριος. Κι έπεσε η μύγα σύννεφο στο ανάκτορο του Φαραώ, στα σπίτια των αυλικών του και σ' όλη τη χώρα της Αιγύπτου. Και ήταν η μύγα καταστροφή για τη χώρα.

²¹Τότε κάλεσε ο Φαραώ το Μωυσή και τον Ααρών και τους είπε: «Πηγαίnete, θυσιάστε στο Θεό σας· αλλά μέσα στη χώρα μου».

²²«Όχι», απάντησε ο Μωυσής. «Δεν μπορούμε να το κάνουμε αυτό, γιατί οι θυσίες που προσφέρουμε στον Κύριο, το Θεό μας, θεωρούνται βδελυρές από τους Αιγύπτιους.²³ Αν λοιπόν θυσιάσουμε μπροστά τους, και κάνουμε κάτι που οι Αιγύπτιοι το θεωρούν βδελυρό, θα μας λιθοβολήσουν. ²³Εμείς πρέπει να πάμε τρεις μέρες πορεία στην έρημο και να θυσιάσουμε εκεί στον Κύριο, το Θεό μας, όπως μας έχει πεί».

²⁴Ο Φαραώ απάντησε: «Καλά, θα σας αφήσω να φύγετε για να θυσιάσετε στον Κύριο, το Θεό σας, στην έρημο, μόνο να μην απομακρυνθείτε πολύ· παρακαλέστε και για μένα».

²⁵Ο Μωυσής είπε: «Μόλις εγώ φύγω από τη χώρα σου αύριο το πρωί, θα παρακαλέσω

¹⁴Οι Αιγύπτιοι θεωρούσαν ιερά πάρα πολλά είδη ζώων, τα οποία οι Ισραηλίτες τα θυσίαζαν.

τον Κύριο και θα σας απαλλάξει από τις μύγες εσένα, τους αυλικούς σου και το λαό σου. Μόνο μη μας γελάσεις και εμποδίσεις πάλι το λαό να φύγει για να προσφέρει θυσίες στον Κύριο».

²⁶ Αφού βγήκε ο Μωυσής από το Φαραώ, προσευχήθηκε στον Κύριο. ²⁷ Ο Κύριος έκανε ό,τι τον παρακάλεσε ο Μωυσής, και απάλλαξε από τις μύγες το Φαραώ, τους αυλικούς του και το λαό του· δεν έμεινε ούτε μία.

²⁸ Αλλά και αυτή τη φορά ο Φαραώ έμεινε άκαμπτος και δεν άφησε το λαό να φύγει.¹⁶

5. Το θανατικό στα ζώα

9 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή να παρουσιαστεί στο Φαραώ και να του πει: «Ο Κύριος, ο Θεός των *Εβραίων, λέει: “άσε το λαό μου να πάει να με λατρεύσει. ² Αν όμως αρνηθείς να τους αφήσεις, και τους κρατήσεις κι άλλο με τη βία, ³ τότε εγώ, ο Κύριος, θα επέμβω και θα χτυπήσω τα ζώα σου που είναι στο χωράφι: θα φέρω φοβερό θανατικό στα άλογα, στα γαϊδούρια, στις καμήλες, στα βόδια και στα πρόβατα. ⁴ Θα κάνω όμως διάκριση ανάμεσα στα ζώα των Αιγυπτίων και των Ισραηλιτών, έτσι που κανένα ζώο των Ισραηλιτών δεν θα ψοφήσει”». ⁵ Και όρισε ο Κύριος προθεσμία και είπε: «Αύριο εγώ ο Κύριος θα το πραγματοποιήσω αυτό στη χώρα».

⁶ Την άλλη μέρα το πρωί ο Κύριος πραγματοποίησε το λόγο του. Όλα τα ζώα των Αιγυπτίων ψόφησαν ενώ από τα ζώα των Ισραηλιτών δεν ψόφησε ούτε ένα. ⁷ Ο Φαραώ έστειλε να εξακριβώσουν το γεγονός, και είδε ότι από τα ζώα των Ισραηλιτών δεν είχε ψοφήσει ούτε ένα. Παρ’ όλα αυτά όμως έμεινε άκαμπτος και δεν άφησε το λαό να φύγει.

6. Ο καπνός

⁸ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον *Ααρών: «Πάρτε καπνιά από το φούρνο και γεμίστε τις χούφτες σας, κι ο Μωυσής ας τη

διασκορπίσει στον αέρα, μπροστά στο Φαραώ. ⁹ Αυτή η καπνιά θα ξαναπέσει σαν σκόνη πάνω σ’ ολόκληρη την Αίγυπτο και θα προξενήσει στους ανθρώπους και στα ζώα εξανθήματα και πληγές».

¹⁰ Πήραν, λοιπόν, καπνιά από το φούρνο, στάθηκαν μπροστά στο Φαραώ κι ο Μωυσής τη σκόρπισε στον αέρα και προξενήθηκαν εξανθήματα και πληγές στους ανθρώπους και στα ζώα. ¹¹ Οι μάγοι δεν μπορούσαν να παρουσιαστούν στο Μωυσή γιατί είχαν γεμίσει κι αυτοί πληγές, όπως όλοι οι Αιγύπτιοι. ¹² Ο Κύριος όμως έκανε ακόμα πιο άκαμπτη τη διάθεση του Φαραώ, και δεν έκανε αυτό που του ζητούσαν ο Μωυσής κι ο Ααρών, όπως το είχε πει ο Κύριος στο Μωυσή.

7. Το χαλάζι

¹³ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Σήκω αύριο το πρωί και πήγαινε να παρουσιαστείς στο Φαραώ και να του πεις ότι ο Κύριος, ο Θεός των Εβραίων λέει: “άσε το λαό μου να πάει να με λατρεύσει, ¹⁴ γιατί αυτή τη φορά, εγώ θα στρέψω όλα μου τα χτυπήματα σ’ εσένα τον ίδιο, στους αυλικούς σου και στο λαό σου, για να μάθεις ότι δεν υπάρχει άλλος Θεός σαν εμένα σ’ ολόκληρη τη γη. ¹⁵ Αν είχα απλώσει το χέρι μου και σε είχα χτυπήσει εσένα και το λαό σου με θανατικό, θα είχατε εξαφανιστεί από τη γη. ¹⁶ Αλλά σε άφησα να ζήσεις, για να δεις τη δύναμή μου και να κηρυχτεί το όνομά μου σ’ ολόκληρη τη γη. ¹⁷ Ωστόσο εσύ εξακολουθείς να καταφρονείς το λαό μου και να μην τον αφήνεις να φύγει. ¹⁸ Γι’ αυτό κι εγώ, αύριο την ίδια ώρα, θα κάνω να πέσει τέτοιο χοντρό χαλάζι, που όμοιο του ποτέ δεν έπεσε στη Αίγυπτο, αφότου αυτή υπήρξε μέχρι σήμερα. ¹⁹ Και τώρα, στείλε και ειδοποίησε να σταβλίσουν τα κοπάδια σου και να μαζέψουν ό,τι άλλο έχεις και είναι έξω στα χωράφια· όλοι οι άνθρωποι και τα ζώα που θα βρεθούν στο ύπαιθρο και δε θα έχουν συναχθεί κάτω από κάποια στέγη, θα πέσει το χαλάζι πάνω τους και θα πε-

¹⁶ Για την αριθμηση των στ. βλ. υποσ. εις κεφ. 7,26.

θάνουν”».

²⁰Όσοι από τους αξιωματούχους του Φαραώ σεβάστηκαν το λόγο του Κυρίου, φρόντισαν κι έβαλαν σε υπόστεγα τους δούλους και τα ζώα τους. ²¹Όσοι δεν υπολόγισαν το λόγο του Κυρίου, άφησαν τους δούλους και τα ζώα τους στο ύπαιθρο.

²²Είπε λοιπόν ο Κύριος στο Μωυσή: «Σήκωσε το χέρι σου στον ουρανό, κι ας πέσει χαλάζι σ’ ολόκληρη την Αίγυπτο, πάνω στους ανθρώπους, στα ζώα και στα σπαρτά έξω στους αγρούς». ²³Ο Μωυσής σήκωσε το ραβδί του στον ουρανό, κι ο Κύριος άρχισε να στέλνει βροντές και χαλάζι. Κεραυνοί πέφτανε στη γη και αστραπές συνόδευαν το χαλάζι σ’ όλη τη χώρα. ²⁴Από τότε που η Αίγυπτος είχε γίνει έθνος, δεν είχε ξαναπέσει χαλάζι τόσο δυνατό. ²⁵Σ’ ολόκληρη τη χώρα το χαλάζι κατέστρεψε όσους ανθρώπους και ζώα βρέθηκαν έξω στα χωράφια, καθώς και όλη τη βλάστηση· επίσης έσπασαν όλα τα δέντρα στο ύπαιθρο. ²⁶Και μόνο στην περιοχή της Γεσέν, όπου κατοικούσαν οι Ισραηλίτες, δεν έπεσε χαλάζι.

²⁷Τότε έστειλε ο Φαραώ και κάλεσε το Μωυσή και τον Ααρών και τους είπε: «Αυτή τη φορά αμάτησα· ο Κύριος είναι δίκαιος, ενώ εγώ κι ο λαός μου είμαστε ένοχοι. ²⁸Παρακαλέστε τον Κύριο, να σταματήσουν οι βροντές και το χαλάζι κι εγώ θα σας αφήσω να φύγετε· δεν είστε υποχρεωμένοι να μείνετε άλλο εδώ».

²⁹Ο Μωυσής τού απάντησε: «Μόλις βγω από την πόλη, θα υψώσω τα χέρια μου στον Κύριο. Θα πάψουν οι βροντές, και θα σταματήσει το χαλάζι, για να δεις ότι η γη ανήκει στον Κύριο. ³⁰Ξέρω όμως ότι εσύ και οι αυλικοί σου δεν φοβόσαστε ακόμη τον Κύριο, το Θεό».

³¹Το λινάρι και το κριθάρι είχαν καταστραφεί, γιατί το κριθάρι είχε κιόλας στάχυα και το λινάρι ανθό. ³²Το σιτάρι όμως κι η βρίζα δεν είχαν καταστραφεί, γιατί βλασταίνουν αργότερα.

³³Ο Μωυσής έφυγε από το Φαραώ κι από

την πόλη και υψώσε τα χέρια του προς τον Κύριο. Τότε έπαψαν οι βροντές και το χαλάζι και σταμάτησε να βρέχει. ³⁴Μόλις είδε ο Φαραώ ότι έπαψε η βροχή, το χαλάζι και οι βροντές, έπεσε πάλι στην ίδια αμαρτία: Παρέμεινε άκαμπτος κι αυτός και οι αυλικοί του, ³⁵και δεν άφησε τους Ισραηλίτες να φύγουν, όπως το είχε πει ο Κύριος στο Μωυσή.

8. Οι ακρίδες

10 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Πήγαινε στο Φαραώ, γιατί εγώ θα κάνω ακόμα πιο άκαμπτη τη διάθεση του ίδιου και των αυλικών του, ώστε να πραγματοποιήσω τα *σημεία μου ανάμεσά τους. ²Για να διηγείσαι στα παιδιά σου και στα παιδιά των παιδιών σου πώς φέρθηκα στους Αιγυπτίους και τι σημεία έκανα στη χώρα τους, και για να ξέρετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος».

³Ήρθε, λοιπόν, ο Μωυσής και ο *Ααρών στο Φαραώ και του είπαν: «Ο Κύριος, ο Θεός των *Εβραίων λέει: “Ως πότε θα αρνείσαι να υποταχθείς σ’ εμένα; Άσε το λαό μου να φύγει για να με λατρεύσει. ⁴Αν όμως αρνηθείς να τους αφήσεις, τότε εγώ θα στείλω αύριο ακρίδες σ’ όλη την επικράτεια σου. ⁵Αυτές θα καλύψουν την επιφάνεια της γης, τόσο που δε θα φαίνεται το έδαφος· και θα καταβροχθίσουν ό,τι έχει γλιτώσει από το χαλάζι, κι όλα τα δέντρα που βρίσκονται στους αγρούς. ⁶Θα γεμίσουν ακρίδες τα ανάκτορά σου, τα σπίτια των αυλικών σου και τα σπίτια όλων των Αιγυπτίων, πράγμα που δεν το είδαν ποτέ οι πρόγονοί σου ούτε οι πρόγονοι των προγόνων σου, από την ημέρα που ήρθαν σ’ αυτή τη χώρα μέχρι σήμερα”». Και έφυγε αμέσως ο Μωυσής από το Φαραώ.

⁷Τότε οι αυλικοί του Φαραώ τού είπαν: «Ως πότε αυτός εδώ θα μας προκαλεί συμφορές; Άσε τους ανθρώπους να φύγουν και να λατρεύσουν τον Κύριο, τον Θεό τους. Δεν καταλαβαίνεις ότι η Αίγυπτος καταστρέφεται!»

⁸ Τότε έφεραν το Μωυσή και τον Ααρών πίσω στο Φαραώ, κι αυτός τους είπε: «Πηγαίνετε, λατρέψτε τον Κύριο, το Θεό σας. Αλλά ποιοι θα φύγουν;» ⁹ Ο Μωυσής απάντησε: «Θα φύγουμε όλοι: νέοι και γέροι με τους γιους μας και τις θυγατέρες μας, με τα πρόβατά μας και τα βόδια μας, γιατί πρέπει να τιμήσουμε τον Κύριο με μια γιορτή».

¹⁰ Ο Φαραώ τούς αποκρίθηκε: «Ο Θεός να 'ναι μαζί σας! Ούτε να διανοηθείτε όμως ότι θα σας αφήσω να φύγετε με τις οικογένειές σας. Είναι ολοφάνερο πως έχετε κακό σκοπό. ¹¹ Αυτό δεν γίνεται. Μόνον οι άντρες θα φύγετε για να λατρεύσετε τον Κύριο, αφού αυτό ζητάτε». Και τους έδωξαν από το Φαραώ.

¹² Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Άπλωσε το χέρι σου πάνω στην Αίγυπτο για να 'ρθουν οι ακρίδες. Θα πέσουν στη χώρα της Αιγύπτου και θα φάνε όλα τα σπαρτά της γης, όσα απόμειναν από το χαλάζι».

¹³ Άπλωσε, λοιπόν, το ραβδί του ο Μωυσής πάνω στην Αίγυπτο, και ο Κύριος έστειλε έναν ανατολικό άνεμο πάνω στη χώρα, που φυσούσε όλη τη μέρα εκείνη και όλη τη νύχτα. Το πρωί ο ανατολικός άνεμος έφερε τις ακρίδες. ¹⁴ Αυτές σκόρπισαν και κάθησαν παντού, πλήθος αμέτρητο. Ποτέ στο παρελθόν δεν είχαν φανεί τόσες πολλές ακρίδες, ούτε στο μέλλον πρόκειται να ξαναφανούν. ¹⁵ Σκέπασαν όλη την επιφάνεια της χώρας, έτσι που μαύρισε η γη. Καταβρόχθισαν τα σπαρτά και όλους τους καρπούς των δέντρων, ό,τι είχε απομείνει από το χαλάζι· δεν έμεινε ίχνος πράσινο σ' ολόκληρη την Αίγυπτο, ούτε στα δέντρα ούτε στους αγρούς.

¹⁶ Τότε ο Φαραώ έστειλε βιαστικά και κάλεσε το Μωυσή και τον Ααρών και τους είπε: «Αμάρτησα στον Κύριο, το Θεό σας, και σ' εσάς. ¹⁷ Συγχωρήστε κι αυτή τη φορά την αμαρτία μου και παρακαλέστε τον Κύριο, το Θεό σας, να διώξει μακριά μου ετούτο το θανατηφόρο πλήγμα».

¹⁸ Ο Μωυσής έφυγε από το Φαραώ και παρακάλεσε τον Κύριο. ¹⁹ Τότε ο Κύριος έφερε έναν αντίθετο δυνατό άνεμο από τα δυτικά,

ο οποίος έδωξε τις ακρίδες και τις έριξε στην Έρυθρά Θάλασσα· δεν έμεινε ούτε μία ακρίδα σ' ολόκληρη την επιφάνεια της Αιγύπτου. ²⁰ Αλλά ο Κύριος έκανε ακόμα πιο άκαμπτη τη διάθεση του Φαραώ, κι έτσι δεν άφησε τους Ισραηλίτες να φύγουν.

9. Το σκοτάδι

²¹ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Σήκωσε το χέρι σου στον ουρανό και θα γίνει σκοτάδι στην Αίγυπτο, τόσο πυκνό σκοτάδι που θα είναι ψηλαφητό». ²² Ο Μωυσής σήκωσε το χέρι του στον ουρανό, κι έπεσε βαθύ σκοτάδι σ' ολόκληρη τη χώρα για τρεις μέρες. ²³ Δεν έβλεπε ο ένας τον άλλο, και δε μετακινήθηκε κανείς από τη θέση του για τρεις μέρες. Αλλά εκεί που κατοικούσαν οι Ισραηλίτες υπήρχε φως.

²⁴ Τότε ο Φαραώ κάλεσε το Μωυσή και του είπε: «Πηγαίνετε να λατρεύσετε τον Κύριο. Τα πρόβατά σας όμως και τα βόδια σας θα μείνουν πίσω. Τα παιδιά σας μπορούν να έρθουν μαζί σας».

²⁵ Ο Μωυσής απάντησε: «Τότε να μας δώσετε εσύ θυσίες και ολοκαυτώματα για να προσφέρουμε στον Κύριο, το Θεό μας. ²⁶ Αλλά και πάλι τότε τα κοπάδια μας πρέπει να έρθουν κι αυτά μαζί μας. Τίποτα δε θα μείνει πίσω, γιατί απ' αυτά θα πάρουμε για να προσφέρουμε θυσία στον Κύριο, το Θεό μας. Ωστόσο δεν θα ξέρουμε από ποια ζώα θα θυσιάσουμε, ωστόσο φτάσουμε εκεί».

²⁷ Ο Κύριος όμως έκανε ακόμα πιο άκαμπτη τη διάθεση του Φαραώ κι έτσι δε θέλησε να τους αφήσει να φύγουν. ²⁸ Είπε, λοιπόν, ο Φαραώ στο Μωυσή: «Φύγε από 'δώ. Κοίτα να μη σε ξαναδώ μπροστά μου, γιατί αν σε ξαναδώ, την ίδια μέρα θα πεθάνεις».

²⁹ Κι ο Μωυσής τού απάντησε: «Όπως το είπες: Δε θα με ξαναδείς».

Η προαγγελία του θανάτου των πρωτοτόκων

11 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ακόμη έ-
να πλήγμα θα φέρω στο Φαραώ και
στους Αιγύπτιους. Μετά απ' αυτό θα σας α-
φήσει να φύγετε. Και μάλιστα τότε θα σας
διώξει απο 'δω οριστικά. ² Δώσε, λοιπόν,
διαταγή στο λαό να ζητήσει καθένας από το
γείτονά του και κάθε γυναίκα από τη γειτό-
νισά της αντικείμενα ασημένια και χρυσά». ³ Ο
Κύριος διέθεσε ευνοϊκά τους Αιγύπτιους
απέναντι στους Ισραηλίτες. Άλλωστε ο Μω-
υσής ο ίδιος εθεωρείτο πολύ σπουδαίο πρό-
σωπο στην Αίγυπτο, τόσο από τους αυλι-
κούς του Φαραώ όσο και από το λαό.

⁴ Ο Μωυσής είπε στο Φαραώ: «Ο Κύριος
λέει: "Εγώ θα περάσω τα μεσάνυχτα μέσα
από την Αίγυπτο. ⁵ Κάθε *πρωτότοκος γιος
στη χώρα θα πεθάνει: από τον πρωτότοκο
του Φαραώ, το διάδοχο του θρόνου, ως τον
πρωτότοκο της δούλης που εργάζεται στους
μύλους, κι ως τα πρωτογέννητα των ζώων.
⁶ Θα γίνει τόσο μεγάλος θρήνος σ' ολόκληρη
την Αίγυπτο, που όμοιος του δεν έγινε ποτέ
στο παρελθόν ούτε και πρόκειται να γίνει
στο μέλλον. ⁷ Αλλά στους Ισραηλίτες ούτε
σκύλος δε θα γαυγίσει ενάντια σε ζώο ή άν-
θρωπο. Έτσι θα μάθετε ότι εγώ ο Κύριος
κάνω διάκριση ανάμεσα στους Αιγύπτιους
και στους Ισραηλίτες. ⁸ Κι όλοι ετούτοι οι αυ-
λικοί σου», συνέχισε ο Μωυσής, «θα 'ρθούν
και θα με προσκυνήσουν λέγοντας: "φύγε ε-
σύ και όλος ο λαός που σε ακολουθεί!". Και
τότε θα φύγω».

Ο Μωυσής βγήκε οργισμένος απ' το πα-
λάτι του Φαραώ.

⁹ Τότε ο Κύριος του είπε: «Ο Φαραώ δεν
πρόκειται να σας ακούσει, κι έτσι θα αυξη-
σω τις τρομερές καταστροφές μου στην Αί-
γυπτο». ¹⁰ Ο Μωυσής κι ο *Ααρών είχαν ήδη
επιτελέσει όλα αυτά τα τρομερά έργα μπρο-
στά στο Φαραώ. Ο Κύριος όμως έκανε τόσο
άκαμπτη τη διάθεση του βασιλιά, ώστε δεν

ήθελε ν' αφήσει τους Ισραηλίτες να φύγουν
από τη χώρα του.

Το πρώτο Πάσχα των Εβραίων

12 Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή και
στον *Ααρών, στην Αίγυπτο: ² «Ο μή-
νας αυτός θα είναι για σας η αρχή του έ-
τους. Θα είναι ο πρώτος *μήνας του χρόνου.
³ Να πείτε στην Ισραηλιτική κοινότητα: Τη
δέκατη μέρα αυτού του μήνα, καθένας να
πάρε από ένα αρνί ή κατσίκι για την οικογέ-
νειά του. ⁴ Αν η οικογένειά του είναι μικρή
για να το φάει ολόκληρο, ας συνεννοηθεί με
τον πιο κοντινό του γείτονα, και ανάλογα με
τον αριθμό των μελών της οικογένειας, ας
υπολογίσουν πόσο μπορεί να φάει ο καθέ-
νας ώστε να διαλέξουν το κατάλληλο αρνί ή
κατσίκι. ⁵ Το αρνί ή το κατσίκι που θα διαλέ-
ξετε πρέπει να είναι αρτιμελές, αρσενικό,
ενός έτους.

⁶ Θα το κρατήσετε ζωντανό ως τη δέκατη
τέταρτη μέρα του μήνα, και το βράδυ θα το
σφάζετε. Έτσι θα κάνει όλη η Ισραηλιτική
κοινότητα. ⁷ Μετά θα πάρετε λίγο από το
*αίμα του και θα αλείψετε τις δύο παραστά-
δες και το ανώφλι της πόρτας σε κάθε σπίτι
όπου θα φάτε το αρνί ή το κατσίκι. ⁸ Θα το
ψήσετε στη φωτιά και θα το φάτε την ίδια ε-
κείνη νύχτα, μαζί με *άζυμο ψωμί και χόρτα
πικρά. ⁹ Δε θα φάτε απ' αυτό καθόλου ωμό ή
βραστό κρέας, αλλά θα το ψήσετε ολόκληρο
μαζί με το κεφάλι, τα πόδια και τα εντόσθια.
¹⁰ Δε θ' αφήσετε να περισσέψει τίποτα ως το
πρωί. Αν τυχόν έχει μείνει κάτι το πρωί, θα
το κάψετε στη φωτιά. ¹¹ Και να τώρα με ποι-
ον τρόπο θα το φάτε: Θα είστε ζωσμένοι τη
ζώνη σας, με τα σανδάλια στα πόδια και με
το ραβδί στο χέρι.¹² Θα το φάτε γρήγορα.
Αυτή θα είναι η γιορτή του *Πάσχα, για να τι-
μήσετε εμένα, τον Κύριο.

¹² «Κι εγώ τη νύχτα εκείνη θα περάσω μέ-
σα από την Αίγυπτο και θα θανατώσω κάθε
*πρωτότοκο στη χώρα: τα πρωτότοκα των
ανθρώπων και τα πρωτογέννητα των ζώων.

¹² Δηλαδή θα είναι έτοιμοι για αναχώρηση.

Εγώ ο Κύριος θα εκτελέσω την απόφασή μου ενάντια σ' όλους του θεού της Αιγύπτου. ¹³Αλλά στα σπίτια που θα βρικόκεστε εσείς, το αίμα θα είναι το σημάδι που θα σας προστατέψει. Θα το δω και θα σας προσπεράσω. Έτσι θα γλιτώσετε από το χτύπημα του θανάτου, όταν θα τιμωρώ την Αίγυπτο. ¹⁴Την ημέρα αυτή πρέπει να τη θυμάστε. Θα τη γιορτάζετε επίσημα για να τιμάτε εμένα, τον Κύριο. Αυτό θα είναι για σας νόμος αιώνιος σ' όλες τις γενιές σας.

¹⁵»Εφτά μέρες θα τρώτε άζυμο ψωμί. Από την πρώτη μέρα θα εξαφανίσετε τελείως το προζύμι από τα σπίτια σας, και όποιος φάει ψωμί φτιαγμένο με προζύμι θα αποκοπεί από την ισραηλιτική κοινότητα. ¹⁶Την πρώτη μέρα και την εβδομη πρέπει να γίνεται ιερή σύναξη. Καμιά εργασία δεν θα γίνεται αυτές τις μέρες. Θα ετοιμάζετε μόνον όσο χρειάζεται καθένας σας να φάει. ¹⁷Θα τελείτε αυτή τη γιορτή των *αζύμων, γιατί ακριβώς αυτή την ημέρα έβγαλα το λαό σας από την Αίγυπτο. Θα γιορτάζετε την ημέρα αυτή από γενιά σε γενιά στο μέλλον, κι αυτό θα είναι νόμος αιώνιος. ¹⁸Από τις δεκατέσσερις του πρώτου μήνα, το βράδυ, ως το βράδυ της εικοστής πρώτης, θα τρώτε άζυμο ψωμί. ¹⁹Εφτά μέρες δεν θα υπάρχει καθόλου προζύμι στα σπίτια σας. Όποιος φάει ψωμί φτιαγμένο με προζύμι, θα αποκλειστεί από την ισραηλιτική κοινότητα, είτε είναι ξένος είτε Ισραηλίτης. ²⁰Δε θα τρώτε τίποτα που να περιέχει προζύμι: όπου κι αν κατοικείτε θα τρώτε άζυμο ψωμί».

²¹Ο Μωυσής κάλεσε όλους τους *πρεσβυτέρους των Ισραηλιτών και τους είπε: «Πηγαίνετε, πάρτε αρνιά για τις οικογένειές σας και σφάξτε τα για το Πάσχα. ²²Θα πάρετε μια δεσμίδα *ύσσωπο, θα τη βουτήξετε στη λεκάνη, που θα περιέχει το αίμα του αρνιού, και θα αλείψετε το ανώφλι και τις δύο παραστάδες της πόρτας. Κανένας να μη βγει από την πόρτα του σπιτιού του ως το πρωί. ²³Όταν θα περάσει ο Κύριος για να χτυπήσει τους Αιγύπτιους και δει το αίμα

στο ανώφλι και στις παραστάδες της πόρτας, θα προσπεράσει και δε θ' αφήσει να 'ρθεί η καταστροφή να χτυπήσει τα σπίτια σας.

²⁴»Θα εφαρμόσετε αυτά τα λόγια: και θα τα έχετε για αιώνιο νόμο από γενιά σε γενιά. ²⁵Όταν θα μπειτε στη χώρα που υποσχέθηκε ο Κύριος να σας δώσει, θα τηρείτε αυτή την τελετουργία. ²⁶Και όταν θα σας ρωτάνε τα παιδιά σας τι νόημα έχει αυτή για σας, ²⁷θα απαντάτε: «είναι η πασχαλινή *θυσία για να τιμήσουμε τον Κύριο, που, όταν χτυπούσε τους Αιγύπτιους, προσπέρασε τα σπίτια των Ισραηλιτών στην Αίγυπτο και γλίτωσαν οι οικογένειές μας».

Τότε ο λαός έσκυψε και προσκύνησε. ²⁸Οι Ισραηλίτες έφυγαν και έκαναν όπως διέταξε ο Κύριος το Μωυσή και τον Ααρών.

Η τελευταία πληγή:

10. Ο θάνατος των πρωτοτόκων

²⁹Τα μεσάνυχτα της ίδιας νύχτας, ο Κύριος θανάτωσε κάθε πρωτότοκο αγόρι στην Αίγυπτο: από τον πρωτότοκο γιο του Φαραώ, διάδοχο του θρόνου, ως τον πρωτότοκο γιο του αιχμαλώτου που ήταν στη φυλακή, καθώς και όλα τα πρωτογέννητα των ζώων. ³⁰Εκείνη τη νύχτα ξύπνησε ο Φαραώ, οι αυλικόι του, όλοι οι Αιγύπτιοι, κι έγινε θρήνος μεγάλος στην Αίγυπτο, γιατί δεν υπήρχε σπίτι που να μην έχει νεκρό.

³¹Τότε ο Φαραώ κάλεσε το Μωυσή και τον Ααρών μέσα στη νύχτα και τους είπε: «Να σηκωθείτε και να φύγετε από το λαό μου, κι εσείς και οι Ισραηλίτες, και να πάτε να λατρεύσετε τον Κύριο, όπως το ζητήσατε. ³²Πάρτε και τα πρόβατά σας και τα βόδια σας όπως είπατε, και πηγαίνετε: και ζητήστε μια ευλογία και για μένα». ³³Οι Αιγύπτιοι πίεζαν τους Ισραηλίτες να βιαστούν να φύγουν από τη χώρα, γιατί σκέφτονταν όσο έμεναν εκεί, αυτοί θα πέθαιναν όλοι τους.

³⁴Έτσι, πήρε ο λαός στους ώμους τις γαβάθες με το ζυμάρι, πριν προλάβει να φουσκώσει, τυλιγμένες στα *πανωφόρια τους.

³⁵ Και έκαναν όπως τους είχε πει ο Μωυσής: Ζήτησαν από τους Αιγύπτιους ασημένια και χρυσά αντικείμενα, και ρούχα. ³⁶ Ο Κύριος διέθεσε ευνοϊκά τους Αιγύπτιους να τους δώσουν ό,τι ζήτησαν· κι έτσι τους έδωσαν τους Αιγύπτιους.

Οι Ισραηλίτες φεύγουν από την Αίγυπτο

³⁷ Ξεκίνησαν, λοιπόν, οι Ισραηλίτες από τη Ραμεσσή και κατευθύνθηκαν προς τη Σουκκώθ, περίπου εξακόσιες χιλιάδες πεζοί, χώρια τα παιδιά. ³⁸ Μαζί τους έφυγε κι ένα πλήθος αλλοεθνών ανάμεικτο, πάρα πολλά κατσίκια, πρόβατα και βόδια. ³⁹ Έψησαν το ζυμάρι που είχαν πάρει μαζί τους από την Αίγυπτο κι έγινε σαν πίτα, γιατί δεν είχε προλάβει να φουσκώσει. Έτσι βιαστικά που τους έδιωξαν από την Αίγυπτο, δεν μπορούσαν να καθυστερήσουν για να ετοιμάσουν προμήθειες για το δρόμο.

⁴⁰ Οι Ισραηλίτες έμειναν συνολικά στην Αίγυπτο τετρακόσια τριάντα χρόνια. ⁴¹ Την ημέρα ακριβώς που έκλειναν τα τετρακόσια τριάντα χρόνια, ο λαός του Κυρίου βγήκε κατά ομάδες από τη χώρα. ⁴² Κι όπως ο Κύριος ξαγρύπνησε τη νύχτα εκείνη για να βγάλει το λαό του από την Αίγυπτο, έτσι και οι Ισραηλίτες θα γιορτάζουν από γενιά σε γενιά αυτήν τη νύχτα με ολονύκτια αγρυπνία, για να τιμήσουν τον Κύριο.

Συμπληρωματικές διατάξεις για το Πάσχα

⁴³ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: «Αυτός είναι ο κανονισμός για το Πάσχα: Κανένας ξένος δεν πρέπει να συμμετάσχει στο δείπνο του Πάσχα. ⁴⁴ Ο δούλος όμως που έχει αγορασθεί με χρήματα, αν κάνει *περιτομή, μπορεί να φάει. ⁴⁵ Επίσης ξένος ή μισθωτός εργάτης δεν επιτρέπεται να συμμετάσχει στο δείπνο. ⁴⁶ Το δείπνο πρέπει να γίνει μέσα στο σπίτι. Δε θα βγάλετε καθόλου κρέας έξω, και δε θα σπάσετε κανένα κόκαλό του. ⁴⁷ Ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα θα γιορτάσει το Πάσχα. ⁴⁸ Αν κάποιος ξένος μένει μαζί σας και θέλει να

γιορτάσει το Πάσχα του Κυρίου, πρέπει αυτός και όλοι οι αρσενικοί στην οικογένειά του να περιμηθούν. Τότε μόνο μπορεί να έρθει και να συμμετάσχει στη γιορτή, και να θεωρηθεί Ισραηλίτης. Κανείς *απερίμητος όμως δεν επιτρέπεται να συμμετάσχει στο δείπνο. ⁴⁹ Ο ίδιος νόμος θα ισχύει και για τον Ισραηλίτη και για τον ξένο που κατοικεί μαζί σας».

⁵⁰ Όλοι οι Ισραηλίτες έκαναν ό,τι διέταξε ο Κύριος το Μωυσή και τον Ααρών. ⁵¹ Εκείνη ακριβώς την ημέρα έβγαλε ο Κύριος τους Ισραηλίτες κατά ομάδες από την Αίγυπτο.

Η αφιέρωση των πρωτοτόκων

13 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Θα αφιερώσεις σ' εμένα όλα τα αρσενικά *πρωτότοκα. Κάθε αρσενικό των Ισραηλιτών που γεννιέται πρώτο, είτε άνθρωπος είναι είτε ζώο, θα ανήκει σ' εμένα».

Η γιορτή των αζύμων

³ Ο Μωυσής είπε στο λαό: «Να τη θυμάστε την ημέρα αυτή που βγήκατε από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας. Ο Κύριος σας έβγαλε από *κει με δυναμικές ενέργειες. Γι' αυτό δεν θα τρώτε ψωμί φτιαγμένο με προζύμι. ⁴ Σήμερα αναχωρείτε, το μήνα *Αβίβ. ⁵ Κι όταν ο Κύριος σας φέρει στη χώρα των *Χανααίων, των *Χετταίων, των *Αμορραίων, των *Ευαίων και των *Ιεβουσαίων, που υποσχέθηκε στους προγόνους σας ότι θα σας δώσει, στη χώρα όπου ρέει γάλα και *μέλι, πρέπει να διατηρήσετε αυτή τη γιορτή, τον ίδιο τούτο μήνα. ⁶ Για επτά μέρες θα τρώτε *άζυμο ψωμί, και η έβδομη μέρα θα είναι γιορτή αφιερωμένη στον Κύριο. ⁷ Τις επτά αυτές ημέρες ψωμί και ο,τιδήποτε είναι φτιαγμένο με προζύμι θα εξαφανίζεται απ' όλη την περιοχή σας.

⁸ Την ημέρα αυτή θα εξηγείτε στους γιους σας ότι ο Κύριος τα έκανε όλα αυτά για σας, κατά την εξοδό σας. ⁹ Αυτή η γιορτή θα είναι για σας μια υπόμνηση, κάτι σαν ανεξίτηλο σημάδι στο χέρι ή στο μέτωπό σας. Θα σας

θυμίζει ότι το *νόμο του Κυρίου πρέπει να τον ψιθυρίζετε συνεχώς στο στόμα σας, γιατί ο Κύριος σας έβγαλε από την Αίγυπτο με δυναμικές ενέργειες. ¹⁰Τη γιορτή αυτή θα την τηρείτε κάθε χρόνο στην ορισμένη ημερομηνία της».

Οι διατάξεις για τα πρωτόκοκα

¹¹Ο Μωυσής συνέχισε: «Όταν ο Κύριος σας φέρει στη χώρα των Χαναναίων και σας τη δώσει, όπως το ορκίστηκε σ' εσάς και στους προγόνους σας, ¹²θ' αφιερώνετε σ' αυτόν κάθε αρσενικό που γεννιέται πρώτο. Κάθε πρωτογέννητο αρσενικό ζώο απ' τα κοπάδια σας θα ανήκει στον Κύριο. ¹³Κάθε πρωτογέννητο πουλάρι,¹⁴ όμως, θα το εξαγοράζετε με ένα αρνί ή μ' ένα κασίκι. Αν δεν θέλετε να το εξαγοράσετε, πρέπει να του σπάσετε το σβέρκο. Επίσης κάθε *πρωτόκοκο γιο σας θα τον εξαγοράζετε.

¹⁴»Αν κάποτε σας ρωτήσουν τα παιδιά σας τι σημαίνει αυτό, θα τους απαντήσετε: «ο Κύριος μας έβγαλε από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας, με δυναμικές ενέργειες. ¹⁵Όταν ο Φαραώ αρνιόταν πεισματικά να μας αφήσει να φύγουμε, ο Κύριος θανάτωσε όλα τα πρωτόκοκα στην Αίγυπτο, ανθρώπους και ζώα. Αυτός είναι ο λόγος που θυσιάζουμε κάθε πρωτογέννητο αρσενικό ζώο κι εξαγοράζουμε κάθε πρωτόκοκο γιο μας". ¹⁶Αυτές οι *θυσίες πρέπει να είναι για σας μια υπόμνηση, κάτι σαν ανεξίτηλο σημάδι στο χέρι ή στο μέτωπό σας, ότι με ενέργειες δυναμικές μάς έβγαλε ο Κύριος από την Αίγυπτο».

Ο Θεός συνοδεύει το λαό του στην έρημο

¹⁷Όταν ο Φαραώ άφησε το λαό να φύγει, ο Θεός δεν τους οδήγησε από το δρόμο της χώρας των *Φιλισταιών, που ήταν κι ο συντομότερος, γιατί σκέφτηκε πως υπήρχε φόβος να μετανιώσουν και να ξαναγυρίσουν στην Αίγυπτο, αν βρισκόνταν στην ανάγκη να

πολεμήσουν. ¹⁸Γι' αυτό άφησε το λαό να πάρει το δρόμο προς την έρημο, προς την *Ερυθρά θάλασσα.

Όταν οι Ισραηλίτες βγήκαν από την Αίγυπτο ήταν καλά οπλισμένοι. ¹⁹Ο Μωυσής πήρε μαζί του και τα οστά του Ιωσήφ, γιατί εκείνος είχε ορκίσει τους Ισραηλίτες να πάρουν από την Αίγυπτο μαζί τους τα οστά του, όταν ο Θεός θα τους απελευθέρωνε.

²⁰Ο Ισραηλίτες έφυγαν από τη Σουκκώθ και στρατοπέδευσαν στην Εθάμ, εκεί που αρχίζει η έρημος. ²¹Ο Θεός προχωρούσε μπροστά τους τη μέρα μέσα σε μια στήλη νεφέλης για να τους δείχνει το δρόμο, και τη νύχτα μέσα σε στήλη φωτιάς, για να τους φωτίζει, ώστε να πορεύονται μέρα και νύχτα. ²²Η στήλη της νεφέλης δεν έλειπε ποτέ μπροστά από το λαό τη μέρα ούτε η στήλη της φωτιάς τη νύχτα.

Η διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας

14 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²«Πες στους Ισραηλίτες να γυρίσουν πίσω και να στρατοπεδεύσουν μπροστά στην Πι-Αχιρώθ, ανάμεσα στη Μιγδώλ και στη θάλασσα. Εκεί πρέπει να στρατοπεδεύσετε, αντίκρου στη Βάαλ-Σεφών, δίπλα στη θάλασσα. ³Ο Φαραώ θα νομίσει ότι χάσατε το δρόμο σας στη χώρα κι αποκλειστήκατε από την έρημο. ⁴Θα ξυπνήσω λοιπόν την άκαμπτη διάθεσή του και θα σας καταδιώξει. Τότε θα αποδειξω ότι εγώ είμαι ισχυρότερος από το Φαραώ κι απ' όλο το στρατό του, και θα μάθουν οι Αιγύπτιοι ότι εγώ είμαι ο *Κύριος». Έτσι κι έκαναν οι Ισραηλίτες.

⁵Όταν οι Αιγύπτιοι ανάγγειλαν στο Φαραώ ότι ο λαός έφυγε, τότε εκείνος κι οι αξιωματούχοι του άλλαξαν γνώμη σχετικά με το λαό και είπαν: «Τι ήταν αυτό που κάναμε κι αφήσαμε τους Ισραηλίτες να φύγουν από τη δούλεψή μας!»

⁶Τότε ο Φαραώ έζεψε τις άμαξές του και

¹⁴Το πουλάρι ως «ακάθαρτο» δεν μπορούσε να προσφερθεί θυσία στον Κύριο. Γι' αυτό στη θέση του θυσιάζαν (το «εξαγόραζαν» με) ένα αρνί ή κασίκι (πρβλ. Αρ 18,15-16).

πήρε μαζί του τους πολεμιστές του. ⁷ Πήρε όλες τις άμαξες των Αιγυπτίων, κι ανάμεσα τους τις εξακόσιες καλύτερες. Πάνω σε καθεμιά τοποθέτησε και τρίτον^ι αναβάτη. ⁸ Ο Κύριος ενίσχυσε την άκαμπτη διάθεση του Φαραώ και καταδίωξε τους Ισραηλίτες, ενώ εκείνοι έφευγαν γεμάτοι αυτοπεποίθηση.¹⁷ ⁹ Ο στρατός των Αιγυπτίων με όλο τους το ιππικό, οι άμαξες του Φαραώ και οι καβαλάρηδες, καταδίωξαν τους Ισραηλίτες και έφτασαν στο στρατόπεδό τους, κοντά στην Πι-Αχιρώθ, μπροστά στη Βάλ-Σεφών, δίπλα στη θάλασσα.

¹⁰ Καθώς ο Φαραώ πλησίαζε, κοίταξαν οι Ισραηλίτες και είδαν ότι οι Αιγύπτιοι έρχονταν ξωπίσω τους. Τότε τους κυριέψε μεγάλος φόβος κι άρχισαν να φωνάζουν ζητώντας βοήθεια από τον Κύριο. ¹¹ «Δεν υπήρχαν τάφοι στην Αίγυπτο;» έλεγαν στο Μωυσή. «Γιατί μας έφερες να πεθάνουμε εδώ στην έρημο; Τι ήταν αυτό που μας έκανες να μας βγάλεις από την Αίγυπτο; ¹² Δε σου τα 'χαμε πει εμείς όλα αυτά εκεί; Δε σου λέγαμε να μας αφήσεις στην ησυχία μας; Εμείς θέλαμε να δουλεύουμε στους Αιγύπτιους· προτιμότερο ήταν αυτό για μας, παρά να πεθάνουμε εδώ στην έρημο».

¹³ Ο Μωυσής απάντησε στο λαό: «Μη φοβόσαστε! Σταθείτε και θα δείτε πώς θα σας γλιτώσει σήμερα ο Κύριος. Τους Αιγύπτιους, που βλέπετε σήμερα δε θα τους ξαναδείτε ποτέ πια! ¹⁴ Ο Κύριος θα πολεμήσει για σας. Εσείς μην ανησυχείτε».

¹⁵ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Τι μου φωνάζεις να σε βοηθήσω; Πες στους Ισραηλίτες να προχωρήσουν. ¹⁶ Κι εσύ πάρε το ραβδί σου στο χέρι σου και ύψωσέ το πάνω από τη θάλασσα. Χώρισέ την στα δύο να περάσουν από μέσα οι Ισραηλίτες, πατώντας σε στεριά. ¹⁷ Εγώ θα κάνω τους Αιγύπτιους να πεισμώνουν, και θα σας καταδιώξουν. Τότε θα δείξω στο Φαραώ και σ' όλο το

στρατό του, στις άμαξές του και στους αναβάτες του ότι είμαι ισχυρότερος απ' αυτούς. ¹⁸ Έτσι θα μάθουν οι Αιγύπτιοι ότι εγώ είμαι ο Κύριος, όταν θα τους δείξω τη δύναμή μου».

¹⁹ Τότε, ο *άγγελος του Θεού, που βάδιζε μπροστά από το στρατό των Ισραηλιτών, έφυγε και πήρε θέση πίσω τους. Η σπήλη της νεφέλης έφυγε κι αυτή από μπροστά τους και στάθηκε πίσω τους, ²⁰ και μπήκε ανάμεσα στο στρατόπεδο των Αιγυπτίων και σ' εκείνο των Ισραηλιτών. Το σύννεφο από τη μεριά των Αιγυπτίων δημιουργούσε σκοτάδι, ενώ φώτιζε την πλευρά των Ισραηλιτών τη νύχτα.¹⁸ Έτσι, τα δύο στρατόπεδα δεν μπόρεσαν να πλησιάσουν το ένα το άλλο όλη τη νύχτα.

²¹ Ο Μωυσής άπλωσε το χέρι του πάνω στη θάλασσα, και ο Κύριος, μ' έναν ισχυρότατο ανατολικό άνεμο, που φυσούσε όλη τη νύχτα, έκανε τα νερά να υποχωρήσουν. Έτσι η θάλασσα έγινε στεριά. Τα νερά χωρίστηκαν στα δύο, ²² και οι Ισραηλίτες πέρασαν από μέσα, πατώντας σε στεριά, ενώ τα νερά σχημάτιζαν τείχος δεξιά τους κι αριστερά τους. ²³ Οι Αιγύπτιοι τους καταδίωξαν και τους ακολούθησαν μέσα στη θάλασσα, με ολόκληρο το ιππικό του Φαραώ, τις άμαξές του και τους αναβάτες τους. ²⁴ Την ώρα που αλλάζει η πρωινή βάρδια των φρουρών, ο Κύριος μεσ' από τη σπήλη της φωτιάς και το σύννεφο έριξε τη ματιά του στο στρατόπεδο των Αιγυπτίων και τους έφερε πανικό. ²⁵ Έκανε να κολλήσουν οι τροχοί των άμαξών τους και προχωρούσαν με δυσκολία. Τότε οι Αιγύπτιοι είπαν: «Πάμε να φύγουμε από τους Ισραηλίτες, γιατί ο Κύριος πολεμάει μαζί τους εναντίον μας».

²⁶ Ο Κύριος τότε είπε στο Μωυσή: «Άπλωσε το χέρι σου πάνω απ' τη θάλασσα, και τα νερά θα γυρίσουν να σκεπάσουν τους Αιγύπτιους, τις άμαξές τους και τους αναβάτες

^ι και τρίτον. Εννοείται ότι εκτός από τον οδηγό της άμαξας και τον πολεμιστή, τοποθετήθηκε και ένας ακόμη πολεμιστής ή αξιωματικός. ¹⁷ Γεμάτοι αυτοπεποίθηση. Η εβρ. έκφραση είναι «με υψημένο χέρι», που μπορεί επίσης να σημαίνει «υπό την προστασία του Κυρίου». ¹⁸ Το σύννεφο... νύχτα. Το εβρ. είναι ασαφές.

τους». ²⁷Ο Μωυσής άπλωσε το χέρι του πάνω από τη θάλασσα και καθώς ξημέρωνε, αυτή ξαναγύρισε στη θέση της. Οι Αιγύπτιοι καθώς έφευγαν βρέθηκαν αντιμέτωποι με τα νερά, κι ο Κύριος τους καταπόντισε στη μέση της θάλασσας. ²⁸Τα νερά ξαναγύρισαν και σκέπασαν τις άμαξες και τους αναβάτες, όλο το στρατό του Φαραώ, που είχαν καταδιώξει τους Ισραηλίτες μέσα στη θάλασσα. Δε γλίτωσε απ' αυτούς ούτε ένας. ²⁹Όσο για τους Ισραηλίτες, αυτοί είχαν περάσει μέσα απ' τη θάλασσα πατώντας σε σπεριά, ενώ τα νερά σχημάτιζαν τείχος δεξιά κι αριστερά τους.

³⁰Εκείνη την ημέρα ο Κύριος γλίτωσε τους Ισραηλίτες από τη δύναμη των Αιγυπτίων, και είδαν τους Αιγύπτιους στην ακρογιαλιά νεκρούς. ³¹Όταν οι Ισραηλίτες είδαν με πόση δύναμη ο Κύριος εξόντωσε τους Αιγύπτιους, τον φοβήθηκαν και πίστεψαν σ' αυτόν και στο Μωυσή, το δούλο του.

Ο ύμνος του Μωυσή

15 Τότε ο Μωυσής και οι Ισραηλίτες έψαλαν τον ύμνο αυτό στον Κύριο:

Στον Κύριο θα ψάλω: Κέρδισε νίκη λαμπρή και ένδοξη· άλογα και καβαλάρηδες στη θάλασσα τους έριξε.

²⁰Ο Κύριος είναι η δύναμή μου κι αυτόν μνώ· εκείνος μ' έσωσε.

Αυτός είν' ο Θεός μου, θα τον δοξολογώ· και του πατέρα μου ο Θεός, θα τον εγκωμιάζω.

³Είναι πολεμιστής ο Κύριος· Κύριος τ' όνομά του.

⁴Στη θάλασσα έριξε τις άμαξες και το στρατό του Φαραώ.

Τους εκλεκτούς πολεμιστές του η *Ερυθρά Θάλασσα τους κατάπτε.

⁵Τα κύματα τους σκέπασαν· μέσα στα βάθη τα απύθμενα

βουλιάζανε σαν πέτρες.

⁶Η δεξιά σου, Κύριε, δοξάστηκε σε δύναμη· η δεξιά σου, Κύριε, σύντριψε τον εχθρό.

⁷Με τη μεγαλοσύνη σου την άφθαστη τους αντιπάλους σου αφανίζεις.

Σαν τα καλάμια καίγονται μες στην οργή σου τη φωτιά.

⁸Εφύσηξες όλο θυμό και τα νερά σωρεύτηκαν· όρθια σαν τείχη στάθηκαν πλήθος τρεχούμενα νερά, και πήξανε οι *άβυσσοι στην θάλασσα τα βάθη.

⁹Ο εχθρός σκεφτόταν: «Θα ριχτώ πίσω τους, θα τους πιάσω· και θα μοιράσω λάφυρα, θα χορτάσει η ψυχή μου.

Θα τραβήξω το ξίφος μου, το χέρι μου θα φέρει την καταστροφή τους».

¹⁰Με την πνοή σου φύσηξες κι η θάλασσα τους σκέπασε· σαν το μολύβι βούλιαξαν στα μανιασμένα τα νερά.

¹¹Ποιος, Κύριε, απ' τους θεούς συγκρίνεται μ' εσένα;

Ποιος είναι σαν εσένα στην αγιοσύνη ένδοξος, στα έργα φοβερός και τεχνουργός θαυμάτων;

¹²Τη δεξιά σου άπλωσες κι η γη τους εκάταπτε.

¹³Με την αγάπη σου οδήγησες το λαό τούτον που τον λύτρωσες· με την ισχύ σου τους κατεύθυνες στην ιερή σου γη.

¹⁴Οι λαοί τ' άκουσαν και τρόμαξαν. Φόβος κυριέψε της Παλαιστίνης τους κατοίκους.

¹⁵Αλαφιαστήκαν οι ηγεμόνες της *Εδώμ, τους πολεμάρχους της *Μωάβ τους έπιασε τρεμούλα·

οι κάτοικοι της *Χαναάν
όλοι παρέλυσαν.

¹⁶ Φόβος και τρόμος τούς κυρίεψε.

Μπρος στις δυναμικές σου ενέργειες
μείναν βουβοί σαν πέτρες,
ώσπου ο λαός σου, Κύριε, να διαβεί,
να περάσει ο λαός που τονε κέρδισες.

¹⁷ Θα τον πας στην *κληρονομιάς σου
το *βουνό

κι εκεί θα τον φυτέψεις
στον τόπο που ετοιμάσες
για κατοικία σου, Κύριε,
στο Ιερό σου, Κύριε,
τα χέρια σου που ιδρύσαν.

¹⁸ Θα βασιλεύεις, Κύριε, παντοτινά
στους αιώνες τους ατέλειωτους.

¹⁹ Όταν τα άλογα του Φαραώ, οι άμαξες
και οι αναβάτες του προχώρησαν μέσα στη
θάλασσα, ο Κύριος γύρισε πάνω τους τα νε-
ρά, ενώ οι Ισραηλίτες πέρασαν μέσα από τη
θάλασσα πατώντας σε στεριά.

²⁰ Τότε η *προφήτισσα Μαριάμ, αδερφή
του *Ααρών, πήρε στο χέρι της το τύμπανο
κι όλες οι γυναίκες την ακολούθησαν με
τύμπανα στο χορό. ²¹ Η Μαριάμ τραγουδού-
σε πρώτη και οι άλλες επαναλάμβαναν:

«Ψάλτε στον Κύριο, γιατί κέρδισε
νίκη λαμπρή και ένδοξη·
άλογα και καβαλάρηδες
στη θάλασσα τους έριξε».

Το πικρό νερό της Μερά

²² Ύστερα απ' αυτά πήρε ο Μωυσής τους
Ισραηλίτες κι έφυγαν από την Ερυθρά Θά-
λασσα. Ακολούθησαν το δρόμο για την έρη-
μο Σουρ και βάδισαν στην έρημο τρεις μέ-
ρες δρόμο, χωρίς να βρουν νερό. ²³ Μετά έ-
φτασαν στη Μερά, αλλά δεν μπόρεσαν να
πιούν απ' τα νερά της γιατί ήταν πικρά· γι'
αυτό και την είχαν ονομάσει Μερά (πικρός,
πικρία).

²⁴ Τότε ο λαός της 'βαλε με το Μωυσή και
τον ρωτούσε: «Τι θα πιούμε τώρα;» ²⁵ Ο Μω-

υσής προσευχήθηκε με δυνατή φωνή στον
Κύριο, κι αυτός του υπέδειξε ένα κομμάτι
ξύλο· ο Μωυσής το 'ριξε στα νερά και τα νε-
ρά έγιναν γλυκά.

Εκεί ο Κύριος έδωσε στους Ισραηλίτες
νόμους και εντολές. Εκεί επίσης τους δοκί-
μασε. ²⁶ Ο Κύριος τους είπε: «Αν υπακούτε
σ' εμένα, τον Κύριο, το Θεό σας, και κάνετε
ό,τι εγώ θεωρώ σωστό, αν υπακούτε στις
εντολές μου και εφαρμόζετε όλους τους νό-
μους μου, δε θα σας στείλω κανένα από τα
πλήγματα εκείνα που έστειλα στους Αιγύ-
πτιους. Εγώ είμαι ο *Κύριος, αυτός που σας
γιατρεύει».

²⁷ Κατόπιν έφτασαν στην Αιλίμ, όπου υ-
πήρχαν δώδεκα νεροπηγές κι εβδομήντα
φοίνικες. Εκεί στρατοπέδευσαν κοντά στα
νερά.

Ο Θεός δίνει το μάννα

16 Έπειτα όλοι οι Ισραηλίτες αναχώρη-
σαν από την Αιλίμ και έφτασαν στην
έρημο Σιν, μεταξύ της Αιλίμ και του *Σινά, τη
δέκατη πέμπτη μέρα του δεύτερου *μήνα
μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο. ² Τότε
ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα άρχισε ε-
κεί στην έρημο τα παράπονα ενάντια στο
Μωυσή και στον *Ααρών: ³ «Καλύτερα να
μας είχε θανατώσει ο Κύριος στην Αίγυ-
πτο», τους έλεγαν, «εκεί που είχαμε άφθο-
νο το κρέας και χορταίναμε το ψωμί, παρά
που μας φέρατε εδώ στην έρημο, για να πε-
θάνει όλο αυτό το πλήθος από την πείνα».

⁴ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Εγώ θα
κάνω να πέσει από τον ουρανό ψωμί για
σας. Κάθε μέρα, θα βγαίνει ο λαός να μα-
ζεύει την απαραίτητη ποσότητα για κείνη την
ημέρα. Έτσι, θα τους δοκιμάσω αν θα ζουν
σύμφωνα με τις οδηγίες μου ή όχι. ⁵ Μόνο
την έκτη μέρα, εκείνο που θα μαζεύουν και
θα φέρνουν στο σπίτι θα είναι διπλάσιο από
κείνο που θα μαζεύουν τις άλλες μέρες».

⁶ Ο Μωυσής κι ο Ααρών είπαν σ' όλους
τους Ισραηλίτες: «Το βράδυ θα δείτε ότι ο
Κύριος είναι που σας έβγαλε από την Αίγυ-

πτο. ⁷Και το πρωί θα δείτε τη *δόξα του Κυρίου. Γιατί άκουσε τα παράπονά σας εναντίον του. Εμείς, αλήθεια, τι είμαστε που τα βάζετε μαζί μας;» ⁸Είπε ακόμη ο Μωυσής: «Ο Κύριος θα σας δώσει το βράδυ κρέας να φάτε, και το πρωί θα σας δώσει όσο ψωμί θέλετε για να χορτάσετε. Ο Κύριος άκουσε τα παράπονά σας εναντίον του. Εμείς, αλήθεια, τι είμαστε; Τα παράπονά σας δεν στρέφονται ενάντια σ' εμάς, αλλά ενάντια στον Κύριο».

⁹Μετά είπε ο Μωυσής στον Ααρών: «Πες σ' ολόκληρη την ισραηλιτική κοινότητα να πλησιάσουν και να σταθούν ενώπιον του Κυρίου, γιατί άκουσε τα παράπονά τους». ¹⁰Κι ενώ μιλούσε ακόμη ο Ααρών στην κοινότητα, κοίταξαν προς την έρημο, και ξάφνου φάνηκε η δόξα του Κυρίου μέσα στο σύννεφο. ¹¹Μίλησε τότε ο Κύριος στο Μωυσή και του είπε: ¹²«Άκουσα τα παράπονα των Ισραηλιτών. Πες τους, λοιπόν, ότι το βράδυ θα φάνε κρέας και το πρωί θα χορτάσουν ψωμί. Έτσι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, ο θεός τους».

¹³Το βράδυ ήρθε ένα σμήνος από ορτύκια και σκέπασε το στρατόπεδο· και το πρωί τριγύρω στο στρατόπεδο υπήρχε ένα στρώμα δροσιάς. ¹⁴Όταν διαλύθηκε η δροσιά, σχηματίστηκε πάνω στην επιφάνεια της ερήμου κατι λεπτό σαν πάχνη. ¹⁵Το είδαν οι Ισραηλίτες, αλλά δεν ήξεραν τι ήταν, και ρωτούσαν ο ένας τον άλλο: «Τι είν' ετούτο;»* Ο Μωυσής τούς είπε: «Αυτό είναι το ψωμί που σας δίνει ο Κύριος να φάτε. ¹⁶Ο Κύριος διέταξε να μαζεύετε απ' αυτό, ο καθένας όσο χρειάζεται: ένα *γομόρ, για κάθε άτομο. Καθένας θα μαζεύει ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων που μένουν μαζί του στην ίδια σκηνή».

¹⁷Έτσι κι έκαναν οι Ισραηλίτες: μάζεψαν άλλος πολύ και άλλος λίγο. ¹⁸Αλλά όταν το μέτρησαν με το γόμερ, εκείνος που είχε μαζέψει πολύ δεν είχε περίσσευμα, κι εκείνος που είχε μαζέψει λίγο δεν είχε έλλειμμα.

Καθένας είχε μαζέψει ανάλογα με τις ανάγκες του.

¹⁹Τους είπε ακόμα ο Μωυσής: «Κανένας δε θα κρατήσει απ' αυτό για την άλλη μέρα». ²⁰Μερικοί όμως δεν τον άκουσαν και φύλαξαν και για την άλλη μέρα, αλλά σκουλήκισσε και βρώμισε. Και θύμωσε ο Μωυσής μαζί τους.

²¹Κάθε πρωί μάζευαν οι Ισραηλίτες το *μάννα, καθένας ανάλογα με τις ανάγκες του. Όταν όμως ζέσταινε ο ήλιος, το μάννα έλιωνε.

²²Την έκτη μέρα μάζεψαν διπλάσια ποσότητα: δύο γόμερ για κάθε άτομο. Τότε οι αρχηγοί της κοινότητας ήρθαν και το ανέφεραν στο Μωυσή. ²³Εκείνος τους είπε: «Αυτό διέταξε ο Κύριος. Αύριο είναι ημέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη στον Κύριο. Ψήστε και βράστε όσο θέλετε, και το υπόλοιπο φυλάξτε το ως αύριο το πρωί».

²⁴Το φύλαξαν ως το πρωί, όπως διέταξε ο Μωυσής, και δε βρώμισε ούτε σκουλήκισσε. ²⁵«Φάτε το σήμερα», τους είπε ο Μωυσής, «γιατί σήμερα είναι ημέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη στον Κύριο και δε θα το βρείτε στους αγρούς. ²⁶Τις έξι μέρες της εβδομάδας μπορείτε να το μαζεύετε, αλλά την έβδομη, που είναι μέρα ανάπαυσης, δεν θα υπάρχει μάννα».

²⁷Όστόσο την έβδομη μέρα, βγήκαν μερικοί από το λάο να μαζέψουν μάννα, αλλά δε βρήκαν. ²⁸Τότε είπε ο Κύριος στο Μωυσή: «Ως πότε θα αρνείσθε να τηρείτε τις εντολές μου και τους *νόμους μου; ²⁹Ο Κύριος σας έδωσε μία μέρα ανάπαυσης και γι' αυτό την έκτη μέρα σάς δίνει τροφή για δύο μέρες. Την έβδομη μέρα καθένας θα μένει εκεί που βρίσκεται: κανένας δε θα βγαίνει από το σπίτι του».

³⁰Έτσι, ο λαός αναπαυόταν την έβδομη μέρα.

³¹Οι Ισραηλίτες ονόμασαν αυτό που μάζεψαν, «*μάννα». Ήταν λευκό σαν σπόρος

*Τι...ετούτο; Εβρ. «μαν χου», από το οποίο προήλθε η λ. «μάννα».

16,7 24,16-17 32,18-23 40,34-35 1ευ 9,6-23 1Αρ 14,10 1 6,19 17,7 20,6 16,13 1Αρ 11,31-34 1Ψλ 78,26-31 105,40 1Σολ 16,2-4 19,11-12 16,15 Α 1Κορ 10,3 16,18 Β 1Κορ 8,15 16,23 20,8-10 16,31 16,4-30 1Αρ 11,6-9 1Δτ 8,3 16 1Ψλ 78,18-25 105,40 1Σολ 16,20-29

κοριάννου,^{κα} και η γεύση του ήταν σαν γλύκισμα από μέλι.

³²Ο Μωυσής είπε: «Ο Κύριος διέταξε να γεμίσετε ένα γομόρ μάννα και να το φυλάξετε για τις επόμενες γενιές, ώστε να βλέπουν το ψωμί, με το οποίο σας έθρεψε στην έρημο, όταν σας έβγαλε από την Αίγυπτο».

³³Ύστερα είπε ο Μωυσής στον Ααρών: «Πάρε μια στάμνα, βάλε μέσα ένα γομόρ μάννα και τοποθέτησέ την ενώπιον του Κυρίου, ώστε να φυλαχθεί για τις επόμενες γενιές».

³⁴Ο Ααρών, την τοποθέτησε μπροστά στην *κιβωτό της διαθήκης για να φυλαχθεί, όπως διέταξε ο Κύριος το Μωυσή.

³⁵Σαραντά χρόνια έτρωγαν οι Ισραηλίτες το μάννα, ωστόσο ήρθαν σε κατοικημένη χώρα, στα σύνορα της *Χαναάν. ³⁶(Ένα γομόρ είναι το δέκατο του *εφά).

Νερό από το βράχο

(Αρ 20,1-13)

17 Ολόκληρη η Ισραηλιτική κοινότητα έφυγε από την έρημο Σιν και έφτασε, με ενδιάμεσους σταθμούς, στη Ραφιδίν, σύμφωνα με την εντολή του Κυρίου. Εκεί στρατοπέδευσαν, αλλά δεν υπήρχε νερό να πιούν. ²Άρχισαν τότε να τα βάζουν με το Μωυσή: «Δώσε μας νερό να πιούμε», του φώναζαν.

Ο Μωυσής τους είπε: «Γιατί τα βάζετε μαζί μου; Γιατί προκαλείτε τον Κύριο;» ³Αλλά ο λαός διψούσε όλο και περισσότερο και συνέχισαν να καταφέρονται ενάντια στο Μωυσή: «Τι μας ξεσήκωσες από την Αίγυπτο;» του έλεγαν. «Για να πεθάνουμε από τη δίψα εμείς και τα παιδιά μας και τα ζώα μας;»

⁴Τότε ο Μωυσής προσευχήθηκε στον Κύριο και είπε: «Τι να κάνω γι' αυτόν το λαό; Λίγο ακόμα και θα με *λιθοβολήσουν».

⁵Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Προχώρα μπροστά από το λαό, πάρε μαζί σου τους *πρεσβυτέρους του *Ισραήλ, πάρε στο χέρι και το ραβδί σου με το οποίο χτύπησες το Νείλο, και πήγαινε. ⁶Εγώ θα βρίσκομαι εκεί

πριν από σένα, πάνω στο βράχο, στο όρος *Χωρηβ. Χτύπα το βράχο, και θα βγει από 'κει νερό για να πιει ο λαός».

Έτσι κι έκανε ο Μωυσής ενώπιον των πρεσβυτέρων του λαού Ισραήλ.

⁷Ο τόπος εκείνος ονομάστηκε Μασσά (Πειρασμός) και Μεριβά (Λοιδορία), επειδή εκεί αγανάκτησαν οι Ισραηλίτες και προκάλεσαν τον Κύριο λέγοντας: «Είναι μαζί μας ο Κύριος ή όχι;»

Ο πόλεμος με τους Αμαληκίτες

⁸Στη Ραφιδίν ήρθαν οι Αμαληκίτες να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες. ⁹Είπε τότε ο Μωυσής στον Ιησού: «Διάλεξε άντρες ικανούς να μας υπερασπιστούν και πήγαινε να πολεμήσεις αύριο τους Αμαληκίτες. Εγώ θα σταθώ στην κορυφή του λόφου κρατώντας στο χέρι μου το ραβδί του Θεού».

¹⁰Ο Ιησούς έκανε ό,τι ακριβώς του είπε ο Μωυσής, και πήγε να πολεμήσει τους Αμαληκίτες, ενώ ο Μωυσής, ο *Ααρών και ο Χουρ ανέβηκαν στην κορυφή του λόφου.

¹¹Όσο ο Μωυσής είχε υψωμένα τα χέρια του, νικούσαν οι Ισραηλίτες· όταν τα κατέβαζε, νικούσαν οι Αμαληκίτες. ¹²Τα χέρια όμως του Μωυσή κουράζονταν. Τότε ο Ααρών και ο Χούρ πήραν μια πέτρα, την έβαλαν εκεί που στεκόταν ο Μωυσής, κι αυτός κάθησε πάνω της. Ο Ααρών και ο Χουρ ο ένας από τη μια μεριά κι ο άλλος από την άλλη, στήριζαν τα χέρια του. Μ' αυτό τον τρόπο, τα χέρια του Μωυσή έμειναν σταθερά υψωμένα ως τη δύση του ήλιου. ¹³Έτσι, ο Ιησούς κατατρόπωσε τους Αμαληκίτες και το στρατό τους.

¹⁴Τότε είπε ο Κύριος στο Μωυσή: «Γράψ' το αυτό το περιστατικό σε βιβλίο, για να μην ξεχαστεί, και θέσε το υπόψη του Ιησού, ότι εξάπαντος θα εξαφανίσω τους Αμαληκίτες, ακόμα και τη θύμησή τους, από τη γη». ¹⁵Ο Μωυσής έχτισε ένα *θυσιαστήριο και το ονόμασε Γιαχβέ-Νισσί,^{κβ} ¹⁶και είπε: «Οι Αμαληκίτες επαναστάτησαν ενάντια στην εξου-

^{κα}κοριάννο». Είδος αρωματικού φυτού. ^{κβ}Γιαχβέ-Νισσί. Στα εβρ. σημαίνει «ο Κύριος είναι σημάδι μου».

16,33 Εβρ 9,4 16,35-36 Ιηρ 5,12 17,3 14,11-12 17,6 Ησ 43,20· ψλ 78,15-16· 105,41· Σολ 11,4-14· Α' Κορ 10,4 17,7 ψλ 81,8· 95,8· 106,32· Εβρ 3,7-8 17,14 Αρ 24,20· Δτ 25,17-19· Κρ 6,3· Α' Σαμ 15,2-9· 30,1-20 17,15 Κρ 6,24

σία του Κυρίου. Γι' αυτό και θα τους μάχεται ο Κύριος από γενιά σε γενιά».

Ο Ισθόρ επισκέπεται το Μωυσή

18 Ο Ισθόρ, ιερέας της *Μαδιάμ και πεθερός του Μωυσή, άκουσε όλα όσα έκανε ο Κύριος ο Θεός για το Μωυσή και για τους Ισραηλίτες, το λαό του, ότι δηλαδή τους έβγαλε από την Αίγυπτο. ² Ήρθε λοιπόν στο Μωυσή, έχοντας μαζί του τη Σεπφώρα, σύζυγο του Μωυσή, ο οποίος του την είχε στείλει πίσω, καθώς και τους δυο γιους της.^{κγ} ³ Ο ένας ονομαζόταν Γερσώμ^{κδ} (γιατί όταν γεννήθηκε, είχε πει ο Μωυσής: «Μετανάστης είμαι σε ξένη χώρα») κι ο άλλος Ελιέζερ^{κε} ⁴ (γιατί όταν γεννήθηκε είχε πει ο Μωυσής: «Ο Θεός του πατέρα μου ήρθε σε βοήθειά μου και μ' έσωσε από το ξίφος του Φαραώ»).

⁵ Ο Ισθόρ λοιπόν, μαζί με τα παιδιά και τη γυναίκα του Μωυσή, ήρθαν στην έρημο, όπου είχε κατασκηνώσει ο Μωυσής κοντά στο *βουνό του Θεού. ⁶ Προηγουμένως τον είχε ειδοποιήσει ότι θα πήγαινε να τον επισκεφθεί, μαζί με τη γυναίκα του και τα δυο παιδιά της.

⁷ Βγήκε λοιπόν ο Μωυσής να προϋπαντήσει τον πεθερό του. Τον προσκύνησε, τον φίλησε, κι αφού αλληλοχαιρετήθηκαν και ευχήθηκε ο ένας στον άλλον «ειρήνη», μπήκαν στη σκηνή. ⁸ Ο Μωυσής διηγήθηκε στον πεθερό του όλα όσα είχε κάνει ο Κύριος στο Φαραώ και στους Αιγύπτιους για χάρη του λαού Ισραήλ· όλες τις δυσκολίες που συνάντησαν στην έρημο και πώς τους είχε γλιτώσει ο Κύριος.

⁹ Ο Ισθόρ χάρηκε για τις ευεργεσίες που ο Κύριος είχε κάνει στους Ισραηλίτες και τους είχε ελευθερώσει από την εξουσία των Αιγυπτίων, ¹⁰ και είπε: «Ευλογημένος ας είναι ο Κύριος, που σας απάλλαξε από την εξουσία του Φαραώ και των Αιγυπτίων, ο Κύριος που ελευθέρωσε το λαό του από την κατα-

πίεση της Αιγύπτου. ¹¹ Τώρα αναγνωρίζω ότι ο Κύριος είναι μεγαλύτερος απ' όλους τους θεούς, για τα όσα έκανε εναντίον των Αιγυπτίων». ¹² Έπειτα ο Ισθόρ πρόσφερε *ολοκαύτωμα και *θυσίες στο Θεό, και ήρθε ο *Ααρών και όλοι οι *πρεσβύτεροι των Ισραηλιτών να συμμετάσχουν με τον πεθερό του Μωυσή στο ιερό γεύμα ενώπιον του Κυρίου.

Ο διορισμός δικαστών

(Δτ 5,1-21)

¹³ Την άλλη μέρα ο Μωυσής κάθησε για να δικάσει. Απ' το πρωί ως το βράδυ ο λαός συνωστιζόταν μπροστά του για να τους λύνει τις διαφορές. ¹⁴ Όταν είδε ο πεθερός του πόσο εργαζόταν γι' αυτούς, του είπε: «Τι είναι όλα αυτά που κάνεις για το λαό; Τι κάθεται εσύ και δικάζεις μόνος σου, κι ο λαός είναι στημένος μπροστά σου από το πρωί ως το βράδυ;»

¹⁵ Ο Μωυσής τού απάντησε: «Οι άνθρωποι έρχονται σ' εμένα για να ρωτήσουν το Θεό. ¹⁶ Όταν έχουν κάποια υπόθεση, έρχονται σ' εμένα κι εγώ διευθετώ τις διαφορές τους, και τους δείχνω τις εντολές του Θεού και τις οδηγίες του.»

¹⁷ Τότε ο Ισθόρ τού είπε: «Δεν είναι σωστό αυτό που κάνεις. ¹⁸ Κι εσύ θα εξαντληθείς κι ετούτος ο λαός που είναι μαζί σου, γιατί η εργασία αυτή ξεπερνάει τις δυνάμεις σου. Δε θα μπορέσεις να την κάνεις μόνος σου. ¹⁹ Τώρα άκου τη γνώμη μου. Θα σου δώσω μια συμβουλή κι ο Θεός να είναι μαζί σου: Εσύ θα είσαι ο αντιπρόσωπος του λαού ενώπιον του Θεού. Εσύ θα φέρνεις τις υποθέσεις στο Θεό. ²⁰ Θα τους διδάσκεις τις εντολές και τους νόμους και θα τους μαθαίνεις πώς να συμπεριφέρονται και τι πρέπει να κάνουν. ²¹ Για τα υπόλοιπα, διάλεξε από το λαό άντρες ικανούς και αξιόπιστους, που να φοβούνται το Θεό, και να αποστρέφονται τη δωροδοκία, και δώσ' τους δικαστική εξουσία πάνω σε χίλια, σε εκατό, σε πενήντα

^{κγ} Δεν είναι γνωστό πώς και υπό ποιες συνθήκες ο Μωυσής είχε ζητήσει από τον πεθερό του να δεχτεί πίσω τη γυναίκα του και τα παιδιά του. ^{κδ} Γερσώμ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 2,22. ^{κε} Ελιέζερ. Στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «ο Θεός με βοήθει».

και σε δέκα άτομα. ²² Αυτοί θα είναι οι μόνιμοι δικαστές του λαού, και θα ασχολούνται με τις μικρές υποθέσεις. Τις μεγάλες θα τις φέρνουν σ' εσένα. Έτσι θα ελαφρώσουν το βάρος σου και θα σε βοηθήσουν. ²³ Αν ρυθμίσεις έτσι αυτό το θέμα, όπως σε προτάζει ο Θεός, τότε θα μπορέσεις να τα βγάλεις πέρα. Και όλους αυτούς ο λαός θα γυρίζον στα σπίτια τους μονιασμένοι».

²⁴ Ο Μωυσής άκουσε τη γνώμη του πεθερού του κι έκανε ό,τι του είπε. ²⁵ Διάλεξε ανάμεσα από τους Ισραηλίτες άντρες ικανούς, και τους έβαλε επικεφαλής του λαού σε κάθε χίλια, εκατό, πενήντα και δέκα άτομα. ²⁶ Αυτοί ήταν οι μόνιμοι δικαστές του λαού και ασχολούνταν με τις μικροδιαφορές. Τις δύσκολες υποθέσεις τις έφερναν στο Μωυσή.

²⁷ Ύστερα ο Μωυσής αποχαιρέτησε τον πεθερό του κι ο Ιθθόρ επέστρεψε στη χώρα του.

Οι Ισραηλίτες στο όρος Σινά

19 ¹⁻² Οι Ισραηλίτες έφυγαν από τη Ραφιδίν, και την πρώτη μέρα του τρίτου μήνα μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο έφτασαν στην έρημο Σινά. Εκεί κατασκήνωσαν απέναντι από το όρος Σινά, ³ κι ο Μωυσής ανέβηκε στο βουνό για να συναντήσει το Θεό.

Τον κάλεσε ο Κύριος από το βουνό και του είπε: «Να τι θα αναγγείλεις στους Ισραηλίτες, τους απογόνους του Ιακώβ: ⁴ "Είδατε τα όσα έκανα στους Αιγύπτιους, και πώς σας σήκωσα πάνω σε φτερούγες αετού και σας έφερα κοντά μου. ⁵ Τώρα, αν πραγματικά θελήσετε ν' ακούσετε τα λόγια μου και να φυλάξετε τη διαθήκη μου, θα είστε δικοί μου, μόνο εσείς, απ' όλους τους άλλους λαούς. Στην εξουσία μου είναι ολόκληρη η γη, ⁶ αλλά εσείς θα είστε για μένα βασίλειο ιερών και έθνος ξεχωριστό".^{κς} Αυτά να πεις στους Ισραηλίτες».

^{κς} Έθνος ξεχωριστό. Η: «έθνος άγιο».

⁷ Ηρθε, λοιπόν, ο Μωυσής, συγκέντρωσε τους πρεσβυτέρους του λαού, και τους ανακοίνωσε όλα αυτά τα λόγια, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. ⁸ Τότε όλος ο λαός αποκρίθηκε ομόφωνα: «Ό,τι είπε ο Κύριος θα το πράξουμε». Κι ο Μωυσής ανέφερε τα λόγια του λαού στον Κύριο.

⁹ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Εγώ θα έρθω κοντά σου μέσα σε πυκνό σύννεφο, ώστε ν' ακούει ο λαός όταν μιλάω μαζί σου και να σου έχει πάντοτε εμπιστοσύνη».

Όταν ο Μωυσής ανέφερε στον Κύριο την απάντηση του λαού, ¹⁰ ο Κύριος του είπε: «Πήγαινε στο λαό και φρόντισε να εξαγνιστούν και να μείνουν καθαροί σήμερα και αύριο. Να πλύνουν τα ρούχα τους, ¹¹ και να είναι έτοιμοι για την τρίτη μέρα, γιατί την τρίτη μέρα θα κατεβώ στο όρος Σινά, μπροστά στα μάτια όλου του λαού. ¹² Γύρω από το βουνό θα βάλεις όρια για το λαό και θα τους πεις να προσέξουν να μην ανέβουν στο βουνό ούτε καν να αγγίξουν τους πρόποδες του. Όποιος πατήσει το πόδι του στο βουνό εξάπαντος θα πεθάνει. ¹³ Δε θα τον πιάσετε με τα χέρια: θα τον λιθοβολήσετε ή θα τον χτυπήσετε με βέλη, είτε ζώο είναι είτε άνθρωπος. Μόνο όταν η σάλπιγγα σημάνει, τότε θα μπορέσουν κάποιοι ν' ανέβουν στο βουνό».

¹⁴ Ο Μωυσής κατέβηκε από το βουνό, ήρθε κοντά στο λαό και τον εξαγνισε: έπλυναν και τα ρούχα τους. ¹⁵ Έπειτα είπε στο λαό: «Ετοιμαστείτε για την τρίτη μέρα: από γυναίκα να απέχετε».

¹⁶ Την τρίτη μέρα, λοιπόν, όταν ξημέρωσε, άρχισαν βροντές και αστραπές, κι ένα πυκνό σύννεφο ήρθε και κάθισε πάνω στο βουνό, ενώ η φωνή της σάλπιγγας αντηχούσε δυνατά. Φόβος μεγάλος κατέλαβε όλο το λαό που ήταν στο στρατόπεδο. ¹⁷ Τότε ο Μωυσής κάλεσε το λαό να βγει από το στρατόπεδο για να συναντήσει το Θεό και στάθηκαν κοντά στους πρόποδες του βουνού.

¹⁸ Το όρος Σινά είχε καλυφθεί ολόκληρο με καπνό, γιατί πάνω του είχε κατεβεί ο Κύριος μέσα σε φωτιά. Ο καπνός ανέβαινε σαν από καμίνι, και το βουνό ολόκληρο σειόταν δυνατά. ¹⁹ Ο ήχος της σάλπιγγας ολοένα δυνάμωνε. Ο Μωυσής μιλούσε και ο Θεός τού αποκρινόταν με βροντές.

²⁰ Ο Κύριος, που είχε κατέβει στην κορυφή του όρους Σινά κάλεσε το Μωυσή στην κορυφή του βουνού. Ο Μωυσής ανέβηκε, ²¹ κι ο Κύριος του είπε: «Κατέβα και ειδοποίησε το λαό να μην πλησιάσουν για να με δουν, γιατί τότε πολλοί απ' αυτούς θα χάσουν τη ζωή τους. ²² Ακόμα και οι ιερείς, που με πλησιάζουν, πρέπει να εξαγιστούν για να μην οργιστώ εναντίον τους».

²³ Ο Μωυσής είπε στον Κύριο: «Δεν είναι δυνατό να ανεβεί ο λαός στο όρος Σινά, γιατί εσύ μας το απαγόρευες ρητά και μας είπες να το απομονώσουμε βάζοντας όρια, και να το ανακηρύξουμε *άγιο».

²⁴ Ο Κύριος απάντησε: «Πήγαινε, κατέβα κι έπειτα ανέβα πάλι μαζί με τον *Ααρών. Οι ιερείς όμως και ο λαός να μην περάσουν τα όρια για να με πλησιάσουν, γιατί θα ξεσπάσει η οργή μου εναντίον τους».

²⁵ Ο Μωυσής κατέβηκε πάλι και τα είπε αυτά στο λαό.

Οι Δέκα Εντολές

(Δτ 5,1-21)

20 Ο Θεός μίλησε στο λαό και είπε αυτούς τους λόγους:

² (Α) «Εγώ είμαι ο *Κύριος ο Θεός σου, που σε έβγαλα από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας. ³ Δεν θα υπάρχουν για σένα άλλοι θεοί εκτός από μένα.

⁴ (Β) »Δεν θα κατασκευάσεις για σένα είδωλα και κανενός είδους ομοίωμα που να αντιπροσωπεύει ο,τιδήποτε βρίσκεται ψηλά στον ουρανό ή εδώ κάτω στη γη ή μέσα στα νερά, κάτω απ' τη γη.

⁵ »Δεν θα τα προσκυνάς ούτε θα τα λα-

τρέυεις, γιατί εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, είμαι Θεός που απαιτώ αποκλειστικότητα. Για την αμαρτία των πατέρων που μου αντιστέκονται, τιμωρώ τα παιδιά ακόμη κι ως την τρίτη και την τέταρτη γενιά. ⁶ Δείχνω όμως την αγάπη μου σε χιλιάδες γενιές αυτών που με αγαπούν και τηρούν τις εντολές μου.

⁷ (Γ) »Δεν θα προφέρεις καταχρηστικά το *όνομα του Κυρίου, του Θεού σου. Πράγματι, εγώ ο Κύριος δεν θ' αθώωσω κανέναν που προφέρει το όνομά μου καταχρηστικά.

⁸ (Δ) »Να θυμάσαι την ημέρα του *Σαββάτου, για να την ξεχωρίζεις και να την αφιερώνεις στον Κύριο. ⁹ Έξι μέρες θα εργάζεσαι και θα κάνεις όλες τις εργασίες σου. ¹⁰ Αλλά η έβδομη μέρα είναι μέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη σ' εμένα, τον Κύριο το Θεό σου. Την ημέρα αυτή δεν επιτρέπεται να κάνεις καμιά εργασία ούτε εσύ ούτε ο γιος σου ούτε η θυγατέρα σου ούτε ο δούλος σου ούτε η δούλη σου ούτε τα ζώα σου ούτε ο ξένος που κατοικεί στις πόλεις σου. ¹¹ Σε έξι μέρες εγώ, ο Κύριος, δημιούργησα τον ουρανό, τη γη και τη θάλασσα, καθώς και όλα όσα υπάρχουν μέσα σ' αυτά, και την έβδομη μέρα αναπαύθηκα. Γι' αυτό ευλόγησα την ημέρα του Σαββάτου και την ξεχώρισα για τον εαυτό μου.

¹² (Ε) »Να τιμάς τον πατέρα σου και τη μητέρα σου, να ζήσεις πολλά χρόνια στη χώρα που εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, θα σου δώσω.

¹³ (ΣΤ) »Δεν θα φονεύσεις.

¹⁴ (Ζ) »Δεν θα μοιχεύσεις.

¹⁵ (Η) »Δεν θα κλέψεις.

¹⁶ (Θ) »Δεν θα καταθέσεις ψεύτικη μαρτυρία ενάντια στο συνάνθρωπό σου.

¹⁷ (Ι) »Δεν θα επιθυμήσεις τίποτε απ' ό,τι ανήκει στο συνάνθρωπό σου: ούτε το σπίτι του ούτε τη γυναίκα του ούτε το δούλο του ούτε τη δούλη του ούτε το βόδι του ούτε το υποζύγιό του».

20,2 Κρ 6,8-10· Ψλ 81,11 20,3 Ιερ 25,6· Ωσ 13,4λ Ψλ 81,10 20,4 34,17· Λευ 19,4· 26,1· Δτ 4,15-20· 27,15 20,5 34,14· Δτ 4,24· 6,15 20,5-6 34,7· Αρ 14,18· Δτ 7,9-10 20,7 Λευ 19,12 20,8-10 16,23,29· 23,12· 31,12-16· 34,21· 35, 2-3· Λευ 19,3· 23,3· Μκ 2,27-28 20,11 Γεν 2,2-3 20,12 21,17· Λευ 19,3,32· Δτ 27,16· Σειρ 3,1-16· Μτ 15,4-6· Λκ 2,51· Εφ 6,2-3 20,12-17 Μτ 19,18-19· Ρωμ 13,9 20,13 21,12-14· Γεν 9,5-6· Λευ 24,17· Μτ 5,21-22 20,14 Λευ 20,10· Δτ 22,22· Μτ 5,27-28 20,15 21,16· Λευ 19,11· Δτ 24,7 20,16 23,1-3· λευ 19,15-16· Ψλ 50,19-20 20,17 Μκ 2,2

Ο φόβος του λαού

(Δτ 5,22-33)

18^ο Όλος ο λαός άκουγε τις βροντές και τον ήχο της σάλπιγγας κι έβλεπε τις αστραπές και το βουνό που κάπνιζε. Φοβήθηκαν λοιπόν και στέκονταν μακριά. 19 Και είπαν στο Μωυσή: «Μίλα μας εσύ κι εμείς θ' ακούμε· αλλά ας μη μας μιλάει απευθείας ο Θεός, γιατί θα πεθάνουμε».

20 Ο Μωυσής τούς απάντησε: «Μη φοβάστε! Ο Θεός ήρθε να σας δοκιμάσει· θέλει να τον υπολογίζετε, για να μην αμαρτάνετε».

21 Ο λαός στεκόταν μακριά, ενώ ο Μωυσής πλησίασε το σκοτεινό σύννεφο όπου ήταν ο Θεός.

Διατάξεις για το θυσιαστήριο

22 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή να πει εκ μέρους του στους Ισραηλίτες: «Εσείς είδατε ότι σαςμίλησα από τον ουρανό. 23 Δεν θα κατασκευάσετε για τον εαυτό σας θεούς από ασήμι ή από χρυσάφι για να τους λατρεύετε κι αυτούς κοντά σ' εμένα. 24 Θα μου κατασκευάσετε ένα *θυσιαστήριο από χύμα και πάνω του θα προσφέρετε τις θυσίες σας των *ολοκαυτωμάτων, τις *θυσίες κοινωνίας, τα πρόβατά σας και τα βόδια σας. Σε κάθε τόπο που εγώ θα τον ξεχωρίζω για να με λατρεύετε, θα έρχομαι εκεί και θα σας ευλογώ.

25 Σε περίπτωση που θα μου κατασκευάσετε πέτρινο θυσιαστήριο, δεν θα το οικοδομήσετε με λαξεμένες πέτρες, γιατί αν τις επεξεργασείτε με τη σμίλη σας, θα τις βεβηλώσετε. 26 Δε θ' ανεβαίνετε με σκαλοπάτια στο θυσιαστήριό μου, για να μην αποκαλύπτονται από πάνω του τα απόκρυφα μέλη σας».

Η μεταχείριση των δούλων

(Δτ 15,12-18)

21 «Αυτές είναι διάφορες άλλες εντολές που θα τους δώσεις:

2» Αν ένας Ισραηλίτης αγοράσει δούλο *Εβραίο, θα του δουλέψει έξι χρόνια. Τον έβδομο θα φύγει ελεύθερος, χωρίς να δώσει χρήματα.

3» Αν ήρθε μόνος, μόνος θα φύγει. Αν ήρθε με τη γυναίκα του, θα ελευθερωθεί κι εκείνη μαζί του. 4 Αν τη γυναίκα του του την έδωσε ο κύριός του, κι αυτή τού γέννησε γιους ή κόρες, τότε η γυναίκα και τα παιδιά θα παραμείνουν ιδιοκτησία του κυρίου του, και μόνον αυτός θα φύγει ελεύθερος.

5» Αν όμως ο δούλος δηλώσει ρητά ότι αγαπάει τον κύριό του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του, και δε θέλει να τους αφήσει για να απελευθερωθεί, 6 τότε ο κύριός του θα τον οδηγήσει ενώπιον του θεού^κ στους δικαστές· θα τον φέρει στην πόρτα ή στις παραστάδες και θα του τρυπήσει το αυτί μ' ένα τρυπητήρι, κι έτσι θα παραμείνει δούλος του για πάντα.

7» Αν κάποιος πουλήσει τη θυγατέρα του για δούλη, τότε αυτή δεν θα απελευθερωθεί όπως απελευθερώνονται οι αρσενικοί δούλοι. 8 Αν δεν αρέσει στον κύριό της, που την είχε παλλακίδα του, πρέπει αυτός να επιτρέψει στον πατέρα της να την εξαγοράσει. Δεν έχει το δικαίωμα να την πουλήσει σε αλλοδαπούς, γιατί δεν τήρησε την υπόσχεσή του στη δούλη του.

9» Αν ο κύριος είχε αγοράσει τη δούλη για να τη δώσει στο γιο του, θα της συμπεριφέρεται σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει για τις θυγατέρες.

10» Αν ο κύριος της δούλης πάρει και άλλη γυναίκα, δεν επιτρέπεται να περικόψει την τροφή της, το ρουχισμό της, και τις συζυγικές σχέσεις μαζί της. 11 Αν δεν της χορηγεί αυτά τα τρία, τότε αυτή μπορεί να γίνει ελεύθερη χωρίς να δώσει χρήματα».

^κΘα τον οδηγήσει... Υπονοείται ειδική τελετουργική πράξη.

Διατάξεις για τις πράξεις βίας

¹² «Εκείνος που θα διαπράξει φόνο, θα τιμωρείται εξάπαντος με θάνατο. ¹³ Αν όμως δεν το έκανε προμελετημένα αλλά ήταν ατύχημα, τότε θα ορίσετε έναν τόπο, όπου θα μπορεί να καταφύγει, για να είναι ασφαλής. ¹⁴ Αντιθέτως, αν κάποιος διαπράξει με δόλο το αμάρτημα αυτό κατά του συνανθρώπου του, τότε ακόμη κι αν έχει καταφύγει στο *θυσιαστήριό μου, θα τον αποσπάσετε απ' αυτό και θα τον θανατώσετε.^{κ7}

¹⁵ »Όποιος χτυπήσει τον πατέρα του ή τη μητέρα του θα τιμωρείται εξάπαντος με θάνατο.

¹⁶ »Όποιος κάνει απαγωγή ανθρώπου, είτε τον πουλήσει είτε βρεθεί να τον κατακρατεί, θα τιμωρείται εξάπαντος με θάνατο. ¹⁷ Όποιος καταρασθεί τον πατέρα του ή τη μητέρα του θα τιμωρείται εξάπαντος με θάνατο.

¹⁸ »Σε περίπτωση που δύο άντρες φιλονικήσουν κι ο ένας χτυπήσει τον άλλο με πέτρα ή γροθιά και το θύμα δεν πεθάνει αλλά τραυματιστεί βαρειαί, ¹⁹ αν σηκωθεί και περπατήσει έξω ακουμπώντας στο ραβδί του, τότε ο δράστης δεν θα τιμωρηθεί. Θα καταβάλει όμως αποζημίωση για το χρόνο που το θύμα δε θα μπορεί να εργαστεί, και θα αναλάβει τα έξοδα μέχρι την πλήρη αποθεραπεία του.

²⁰ »Αν κάποιος χτυπήσει το δούλο του ή τη δούλη του με το ραβδί του κι ο δούλος πεθάνει επί τόπου, τότε ο δράστης θα τιμωρηθεί. ²¹ Αν όμως ο δούλος ζήσει για μια ή δυο μέρες, ο δράστης δεν θα τιμωρηθεί, επειδή είναι ιδιοκτησία του.

²² »Αν δύο συμπλακούν και πέσουν πάνω σε μια γυναίκα έγκυο και της προκαλέσουν αποβολή, χωρίς άλλες συνέπειες, τότε ο υπαίτιος θα τιμωρηθεί με υποχρεωτική καταβολή της αποζημίωσης που θα του ζητήσει ο σύζυγος της εγκύου, σύμφωνα με δικαστική απόφαση.

²³ »Αν όμως προκληθεί σωματική βλάβη στη γυναίκα, τότε θα εφαρμόσετε την αρχή "ζωή αντί ζωής", ²⁴ "οφθαλμόν αντί οφθαλμού", "οδόντα αντί οδόντος", "χέρι αντί χεριού", "πόδι αντί ποδιού", ²⁵ "έγκυμα αντί εγκύματος", "πληγή αντί πληγής", "χτύπημα αντί χτυπήματος".

²⁶ »Αν ένας χτυπήσει το δούλο του ή τη δούλη του στο μάτι και του το καταστρέψει, υποχρεούται να αποδώσει στον παθόντα την ελευθερία του ως αποζημίωση για το μάτι του. ²⁷ Αν ένας σπάσει το δόντι του δούλου του ή της δούλης του, υποχρεούται να αποδώσει στον παθόντα την ελευθερία του ως αποζημίωση για το δόντι του».

Διατάξεις για την ευθύνη ιδιοκτητών ζώων

²⁸ »Αν ένα βόδι χτυπήσει κάποιον άντρα ή γυναίκα, και το θύμα πεθάνει, τότε το βόδι πρέπει εξάπαντος να *λιθοβοληθεί, αλλά το κρέας του δεν θα φαγωθεί. Κι ο ιδιοκτήτης του βοδιού θα μείνει ατιμώρητος.

²⁹ »Αν όμως το βόδι συνήθιζε να χτυπάει, και ο ιδιοκτήτης του ενώ το ήξερε δεν έλαβε τα μέτρα του, και το βόδι σκοτώσει κάποιον άντρα ή γυναίκα, τότε το βόδι θα λιθοβοληθεί, και ο ιδιοκτήτης του θα τιμωρηθεί με θάνατο. ³⁰ Αν όμως του επιτραπεί να πληρώσει χρηματικό πρόστιμο, για να εξαγοράσει την ποιμή του, υποχρεούται να πληρώσει ολόκληρο το ποσό που θα του ζητηθεί.

³¹ »Αν το βόδι σκοτώσει ένα παιδί, αγόρι ή κορίτσι, θα εφαρμοστεί το ίδιο μέτρο. ³² Αν το βόδι σκοτώσει ένα δούλο ή μια δούλη, τότε ο ιδιοκτήτης του ζώου θα καταβάλει στον κύριο του θύματος τριάντα ασημένιους *σίκλους και το ζώο θα λιθοβοληθεί.

³³ »Αν κάποιος αφήσει ανοιχτό έναν λάκκο ή αν σκάψει έναν λάκκο και δεν καλύψει το σκάμμα, και πέσει μέσα εκεί ένα βόδι ή ένα υποζύγιο, ³⁴ τότε αυτός που έχει το σκάμμα θα πληρώσει χρήματα στον ιδιοκτήτη του ζώου ως αποζημίωση, και το ζώο που σκοτώθηκε θα ανήκει σ' αυτόν.

^{κ7}Βλ. υποσ. εις Α' Βασ 1,50-53· 2,28-34.

35»Αν το βόδι κάποιου χτυπήσει και σκοτώσει το βόδι ενός άλλου, τότε θα πουληθούν το ζωντανό βόδι και θα μοιραστούν τα χρήματα· επίσης θα μοιραστούν και το ζώο που σκοτώθηκε. 36Αν όμως ήταν γνωστό ότι το βόδι συνήθιζε να χτυπάει, και ο ιδιοκτήτης του δεν έλαβε κανένα μέτρο, τότε θα δώσει ένα βόδι ζωντανό αντί για το βόδι που σκοτώθηκε, και το σκοτωμένο θα ανήκει στον ίδιο».

Διατάξεις σχετικές με την αποζημίωση

37 «Αν κάποιος^{κθ} κλέψει ένα βόδι ή ένα πρόβατο και το σφάξει ή το πουλήσει, θα δώσει πέντε βόδια για το βόδι και πέντε πρόβατα για το πρόβατο.

22¹⁻³ »Οφείλει πάντως ο κλέφτης να αποζημιώσει τον ιδιοκτήτη. Αν δεν έχει τίποτε για να πληρώσει, τότε θα πουληθεί ο ίδιος για να πληρώσει αυτό που έκλεψε. Αν το κλεμμένο βρεθεί στα χέρια του ζωντανό, είτε βόδι είναι είτε υποζύγιο είτε πρόβατο, θα το επιστρέψει δίνοντας μαζί κι άλλο ένα. Αν ο κλέφτης συλληφθεί επ' αυτοφώρω να κλέβει, θα εκτελείται επί τόπου· κι εκείνος που θα τον σκοτώσει δεν θα φέρει ευθύνη για το φόνο του. Αν όμως ο φόνος διαπραχθεί αφού ξημερώσει η επόμενη μέρα, τότε αυτός που φονεύει είναι ένοχος για το φόνο.^λ

4»Αν κάποιος κάψει ενός τον αγρό ή τον αμπελώνα ή αφήσει τα ζώα του ελεύθερα να βόσκουν στο χωράφι του άλλου, τότε ο δράστης θα δώσει αποζημίωση μέρος από τα καλύτερα προϊόντα του δικού του αγρού και του δικού του αμπελώνα.

5»Αν ένας ανάψει φωτιά και προκληθεί πυρκαγιά και καούν οι θημωνιές των σιτηρών ή τα αθέριστα στάχυα κάποιου άλλου, τότε εκείνος που προκάλεσε την πυρκαγιά θα πληρώσει τη ζημιά.

6»Αν κάποιος δώσει σ' έναν άλλο χρήματα ή αντικείμενα να του τα φυλάξει και του τα

κλέψουν από το σπίτι του, αν βρεθεί ο κλέφτης, θα τα πληρώσει διπλά. 7Αν όμως δεν βρεθεί ο κλέφτης, τότε αυτός που τα φύλαγε στο σπίτι του θα πλησιάσει ενώπιον του Θεού,^{λα} για να εξακριβωθεί ότι δεν καταχράστηκε τα πράγματα που του εμπιστεύθηκαν.

8»Σε κάθε περίπτωση διεκδίκησης κυριότητας απωλεσθέντος, είτε πρόκειται για βόδι, για υποζύγιο, για ρουχισμό ή για οποιοδήποτε χαμένο αντικείμενο που καθέναν ισχυρίζεται πως είναι δικό του, θα αναφέρονται και οι δύο την υπόθεση στο Θεό. Κι εκείνος, που ο Θεός θα τον αποκαλύψει ένοχο, θα πληρώσει στον άλλο τα διπλά. 9Αν ένας δώσει στο γείτονά του να του φυλάξει ένα υποζύγιο ή ένα βόδι ή ένα πρόβατο ή οποιοδήποτε άλλο ζώο κι αυτό ψοφήσει ή σπάσει κάποιο πόδι ή το κλέψουν, χωρίς να υπάρχει αυτόπτης μάρτυρας, 10 τότε ο γείτονας θα δώσει όρκο στο όνομα του Θεού, ότι δεν ιδιοποιήθηκε αυτό που ανήκε στον άλλο. Αυτό θα είναι αρκετό για τον ιδιοκτήτη του ζώου, και ο άλλος δεν θα πρέπει να πληρώσει. 11Αν όμως αποδειχθεί ότι το ιδιοποιήθηκε, τότε θα αποζημιώσει τον ιδιοκτήτη. 12Αν πάλι ένα άγριο θηρίο κατασπάραξε το ζώο και ο γείτονας που το φύλαγε παρουσιάσει ως απόδειξη ό,τι έμεινε απ' αυτό, τότε δεν θα πληρώσει για το κατασπαργμένο.

13»Αν κάποιος δανειστεί από το γείτονά του ένα ζώο, κι αυτό σπάσει κάποιο πόδι ή ψοφήσει χωρίς να είναι μπροστά ο ιδιοκτήτης του, το δίχως άλλο αυτός που δανείστηκε το ζώο θα το πληρώσει. 14Αν ο ιδιοκτήτης ήταν παρών, ο άλλος δεν θα πληρώσει. Αν το ζώο είχε νοικιασθεί, ο ιδιοκτήτης θα εισπράξει το ενοίκιο»

Διατάξεις για την ηθική και τη θρησκεία

15 «Αν κάποιος αποπλανήσει μια κόρη μη μνηστευμένη και πλαγιάσει μαζί της, υποχρεούται να καταβάλει τη γαμήλια δωρεά^{λβ}

^{κθ}Σε ορισμένες μετ. οι στ. 21,37 – 22,30 αριθμούνται ως 22,1-31. ^λΟι στ. 1-3 τοποθετήθηκαν στη σωστή νοηματική σειρά. ^{λα}«θα πλησιάσει...Θεού. Βλ. υποσ. εις Εξ 21,7. ^{λβ}γαμήλια δωρεά. Πρόκειται για ειδική δωρεά του υποψήφιου γαμπρού προς τους γονείς της νύφης.

και να την πάρει σύζυγό του. ¹⁶Αν όμως ο πατέρας της αρνείται να του τη δώσει, τότε ο δράστης θα καταβάλει το ποσόν που δίνεται ως γαμήλια δωρεά σε μια παρθένο.

¹⁷»Καμιά μάγισσα δεν πρέπει να αφήνεις να ζει.

¹⁸»Όποιος κτηνοβατεί θα θανατώνεται.

¹⁹»Όποιος θυσιάζει σε άλλους θεούς, εκτός από τον Κύριο και μόνο, θα τιμωρείται με θάνατο.

²⁰»Ξένον δεν πρέπει να τον καταπιέζετε ούτε να τον εκμεταλλεύεστε, γιατί κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι στην Αίγυπτο. ²¹Χήρα και ορφανό δεν θα τους καταπιέζετε. ²²Αν τους καταπιέσετε και προσφύγουν σ' εμένα φωνάζοντας για βοήθεια, εγώ θα ανταποκριθώ στο αίτημά τους. ²³Θα εξοργιστώ και θα σας στείλω να σκοτωθείτε στον πόλεμο. Και τότε οι δικές σας γυναίκες θα μείνουν χήρες και τα δικά σας παιδιά ορφανά.

²⁴»Όταν δανειζεις χρήματα σ' έναν φτωχό συμπολίτη σου, μην του φέρεσαι όπως οι άλλοι δανειστές — μην του ζητάς τόκο. ²⁵Αν πάρεις το *πανωφόρι κάποιου για ενέχυρο, φρόντισε να του τον επιστρέψεις πριν από τη δύση του ήλιου, ²⁶γιατί είναι το μοναδικό του σκέπασμα, με το οποίο προστατεύεται από το κρύο. Με τι θα κοιμηθεί; Αν μου φωνάξει για βοήθεια, εγώ θα τον ακούσω, γιατί είμαι σπλαχνικός.

²⁷»Το Θεό δεν πρέπει να τον βλαστημάς, ούτε κανέναν άρχοντα του λαού σου να βρίξεις.

²⁸»Μην καθυστερείς να μου προσφέρεις το μερίδιό μου απ' ό,τι βγάζει το αλώνι σου ή το πατητήρι σου. Θα μου προσφέρεις ό,τι αναλογεί στην προσφορά του πρωτότοκου γιου σου.^{λγ} ²⁹Το ίδιο θα κάνεις και με τα βόδια σου και με τα πρόβατά σου. Εφτά μέρες θα μένουν τα πρωτογέννητα κοντά στη μάνα τους και την όγδοη μέρα θα μου τα προσφέρεις *θυσία.

³⁰»Οφείλτε να είστε αφιερωμένοι σ' εμένα. Δεν πρέπει να τρώτε ζώο που βρέθηκε στους αγρούς κατασπαραγμένο. Να το ρίχνετε στα σκυλιά».^{λδ}

Δικαιοσύνη και αλληλεγγύη

23 «Μη διαδίδεις φήμες ψεύτικες. Μη δίνεις για χάρη ενός ανθρώπου αδικού, μαρτυρία αναληθή. ²Να μην ακολουθείς τους πολλούς στο κακό, και σε περίπτωση δίκης να μην καταθέτεις παίρνοντας το μέρος των πολλών για να διαστρέψεις το δίκαιο. ³Να μη μεροληπτείς στη δίκη ούτε για χάρη του αδύνατου διαδίκου.

⁴»Αν συναντήσεις το βόδι του εχθρού σου ή το υποζύγιό του να περιπλανιέται, πρέπει να το οδηγήσεις στον αφέντη του. ⁵Αν δεις το υποζύγιο του εχθρού σου να γονατίζει από το φορτίο του, μην τραβήξεις το δρόμο σου, αλλά να τον βοηθήσεις πρόθυμα.

⁶»Μην αφήσεις να καταπατηθεί το δίκιο ενός γνωστού σου φτωχού κατά τη δίκη του. ⁷Μείνε μακριά από κάθε υπόθεση απάτης. Μην προκαλέσεις το θάνατο ενός αθώου κι ενός που είναι δίκαιος, γιατί εγώ δεν θα αθώωσω τον άδικο. ⁸Να μη δέχεσαι δώρα, γιατί τα δώρα εμποδίζουν την ορθή κρίση και καταστρέφουν τις υποθέσεις των δίκαιων ανθρώπων.

⁹»Ξένον μην καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πώς αισθάνεται ο ξένος, αφού κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι στην Αίγυπτο».

Σαββατικό έτος και Σάββατο

¹⁰»Έξι χρόνια θα σπέρνεις τη γη σου και θα κάνεις τη συγκομιδή των προϊόντων της. ¹¹Τον έβδομο χρόνο θα την αφήνεις ν' αναπαύεται. Όσα παράγει δεν θα τα μαζεύεις αλλά θα τα αφήνεις ελεύθερα για να τρέφονται οι φτωχοί του λαού σου, και απ' ό,τι περισσέψει, τα άγρια ζώα. Το ίδιο θα γίνεται και με το αμπέλι σου και με τον ελαιώνα σου.

λγβλ. Αρ 18,15-16. λδΓια την αρίθμηση των στ. βλ. υποσ. εις κεφ. 21,37.

22,17 Λευ 19,26β 22,18 Λευ 18,23 22,19 Δτ 17,3 22,20 23,9 Λευ 19,33-34 22,20-21 Δτ 10,18-19 Ιερ 7,5-7 22,3 Ιεζ 22,7 Ψλ 146,8-9 22,24 Λευ 25,35-37 Δτ 23,20-21 Ψλ 15,5 22,25-26 Δτ 24,12-13 22,27 Λευ 24,10-16 Α' Βασ 21,10.13 Μτ 26,65 Πραξ 23,5 22,28-29 13,11-16 22,30 Λευ 11,44-45 17,15 23,1-3.6 20,16 Λευ 19,15-16 Δτ 1,16-17 16,18-20 23,4-5 Δτ 22,1-4 23,8 Δτ 27,25 Ψλ 15,5 Σειρ 20,29 23,9 22,20 23,10-11 Λευ 25,1-7

12.» Έξι μέρες θα κάνεις τις εργασίες σου και την έβδομη θα γιορτάζεις το *Σάββατο, για ν' αναπαύεται το βόδι και το υποζύγιο σου, και να μπορεί ν' ανασάνει ο δούλος σου και ο ξένος που σου δουλεύουν.

13.» Όλα αυτά που σας είπα, να τα τηρείτε. Και το όνομα άλλων θεών ούτε να το επικαλεσθε, ούτε να βγαίνει καν από το στόμα σας».

Οι τρεις μεγάλες γιορτές

14 «Με τρεις γιορτές θα με τιμάτε κάθε χρόνο: 15 Η πρώτη είναι η γιορτή των *Αζύμων. Εφτά μέρες το μήνα *Αβίβ θα τρώτε άζυμο ψωμί, όπως σας έχω διατάξει, γιατί αυτόν το μήνα βγήκατε από την Αίγυπτο. Κάνοντας δεν θα εμφανίζεται ενώπιόν μου με άδεια χέρια. 16 Ακόμη θα τηρείτε τη γιορτή του *Θερισμού των πρωτογεννημάτων από τα σιτηρά που θα 'χετε σπείρει. Τρίτη θα τηρείτε τη γιορτή της *Συγκομιδής στο τέλος του χρόνου, όταν θα 'χετε συγκεντρώσει τους καρπούς από τους αμπελώνες σας και τους δεντρόκηπους σας. 17 Τρεις φορές το χρόνο θα παρουσιάζονται ενώπιόν μου, μπροστά στην *κιβωτό του Κυρίου, όλα τα αρσενικά μέλη των οικογενειών σας.

18.» Όταν μου προσφέρετε *θυσία ένα ζώο, δεν πρέπει να το συνοδεύετε με ένζυμο ψωμί και το λίπος των θυσιών, που θα μου προσφέρετε την ημέρα της γιορτής, δεν πρέπει να το φυλάτε ως την άλλη μέρα το πρωί.

19.» Τα καλύτερα από τα πρωτογεννήματα της γης σας θα τα φέρνετε στον οικό του Κυρίου του Θεού σας. Δεν πρέπει όμως να βράζετε το κατσικάκι στο γάλα της μάνας του^{λε}.

Υποσχέσεις και οδηγίες

20 Ο Κύριος είπε: «Εγώ θα σας στείλω έναν άγγελο να προπορεύεται, για να σας

φυλάει στην πορεία σας και να σας οδηγήσει στον τόπο που σας ετοιμάσα. 21 Να τον προσέχετε σ' ό,τι σας λέει και να τον υπακούτε. Να μην του εναντιώνεστε, γιατί αυτό δε θα σας το συγχωρήσει· αυτός θα ενεργεί εξ ονόματός μου. 22 Αν όμως τον υπακούτε και κάνετε πρόθυμα ό,τι σας προστάζω, τότε εγώ θα είμαι εχθρός των εχθρών σας και αντίπαλος των αντιπάλων σας.

23.» Ο άγγελός μου, που θα προπορεύεται μπροστά σας, θα σας οδηγήσει στους *Αμορραίους, στους *Χετταίους, στους *Φερεζαίους, στους *Χανααίους, στους *Ευαίους και στους *Ιεβουσαίους, και εγώ θα τους εξολοθρεύσω. 24 Δε θα προσκυνήσετε τους θεούς τους ούτε θα τους λατρεύσετε, ούτε θα κάνετε ό,τι κάνουν αυτοί στις λατρείες τους. Αντιθέτως, θα γκερεμίσετε τους θεούς τους και θα συντρίψετε τις ιερές *σπήλιες τους. 25 Εσείς θα λατρεύσετε τον Κύριο το Θεό σας, κι εγώ θα ευλογήσω το ψωμί που τρώτε και το νερό που πίνετε, και θα εξαφανίσω όλες τις αρρώστιες σας. 26 Στη χώρα σας δεν θα υπάρχει γυναίκα που ν' αποβάλλει ή να είναι άτεκνη και θα σας χαρίσω μακροζωία.

27.» Θα στείλω το φόβο μου να πηγαίνει μπροστά σας. Θα φέρνω σύγχυση σε κάθε λαό που θα πολεμάτε και θα κάνω τους εχθρούς σας να τρέπονται σε φυγή. 28 Θα προκαλέσω πανικό, που θα διώξει τους Ευαίους, τους Χανααίους και τους Χετταίους από μπροστά σας. 29 Αλλά δε θα τους διώξω μέσα σε ένα χρόνο, για να μην ερημωθεί η χώρα και γίνουν τα άγρια θηρία περισσότερα από σας. 30 Θα τους διώχνω από μπροστά σας λίγο λίγο, ώσπου εσείς να πολλαπλασιαστείτε και να κυριαρχήσετε στη χώρα.

31.» Θα βάλω τα σύνορά σας να εκτεινούνται από την *Ερυθρά Θάλασσα ως τη Μεσόγειο Θάλασσα^{λς} κι από την έρημο του *Σινά ως τον ποταμό Ευφράτη. Θα παραδώσω στην ε-

^{λε} Δεν πρέπει... Έθιμο της χανανιτικής λατρείας. ^{λς} ως τη Μεσόγειο Θάλασσα. Κατά λ. «ως τη θάλασσα των Φιλιππίνων».

23,12 20,8-10 23,14-19 34,18-26 Δτ 16,1-17 23,15 12,15-20 23,16α Λευ 23,15-21 Αρ 28,26-31 Πραξ 2,1 23,16β Λευ 23,33-36,39-43 Αρ 29,12-38 Δτ 16,13-15 Ιω 7 23,19α Λευ 23,9-11 Αρ 18,11-13 Δτ 18,4 26,1-11 23,19β Δτ 14,21 23,20.23 Γεν 24,7 23,23-33 Αρ 33,5-52 23,24 20,5

ξουσία σας τους κατοίκους εκείνης της χώρας και θα τους διώξετε από 'κει. ³² Δε θα συνάψετε καμιά συνθήκη ούτε μ' αυτούς ούτε με τους θεούς τους. ³³ Δε θα παραμείνουν αυτοί οι λαοί στη χώρα σας για να μη σας κάνουν και αμαρτήσετε απέναντί μου. Γιατί αν λατρεύσετε τους θεούς τους, αυτό θα είναι για σας παγίδα».

Η επικύρωση της διαθήκης

24 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ανέβα σ' εμένα στο βουνό εσύ, ο *Ααρών, ο Ναδάβ, ο Αβιού και εβδομήντα από τους *πρεσβυτέρους του λαού *Ισραήλ, κι ας προσκυνήσουν από μακριά. ² Μόνον εσύ θα πλησιάσεις προς εμένα: κανείς από τους άλλους δεν θα πλησιάσει. Ο λαός δεν θ' ανέβει καν στο βουνό».

³ Ο Μωυσής γύρισε και ανακοίνωσε στο λαό όλους τους λόγους του Κυρίου και τις αποφάσεις του. Κι ο λαός αποκρίθηκε με μια φωνή: «Ό,τι προστάζει ο Κύριος θα το εφαρμόσουμε».

⁴ Τότε ο Μωυσής κατέγραψε όλους τους λόγους του Κυρίου. Την άλλη μέρα το πρωί σηκώθηκε νωρίς και έχτισε *θυσιαστήριο στους πρόποδες του βουνού, κι έστησε δώδεκα πέτρινες *στήλες για τις δώδεκα φυλές του Ισραήλ. ⁵ Έπειτα ανέθεσε σε νέους από το λαό να προσφέρουν *ολοκαυτώματα και να θυσιάσουν στον Κύριο μοσχάρια ως *θυσίες κοινωνίας. ⁶ Πήρε το μισό από το *αίμα των ζώων και το έβαλε σε δοχεία, ενώ με το άλλο μισό ράντισε το θυσιαστήριο.

⁷ Ύστερα πήρε ο Μωυσής το βιβλίο της *διαθήκης και το διάβασε στο λαό. Και είπαν όλοι: «Όλα όσα είπε ο Κύριος θα υπακούσουμε σ' αυτά και θα τα εφαρμόσουμε». ⁸ Τότε πήρε αίμα από τα δοχεία και ράντισε το λαό και τους είπε: «Αυτό είναι το αίμα της διαθήκης που έκανε μαζί σας ο Κύριος, με βάση όλους αυτούς τους λόγους».

⁹ Ο Μωυσής, ο Ααρών, ο Ναδάβ και ο Αβιού, καθώς και εβδομήντα από τους πρεσβυ-

τέρους των Ισραηλιτών ανέβηκαν στο βουνό ¹⁰ και είδαν το Θεό του Ισραήλ. Κάτω από τα πόδια του ήταν ένα είδος πλάκας από *ζαφείρι καθαρό, γαλάζιο σαν τον ουρανό. ¹¹ Αλλά ο Θεός δεν έκανε κανένα κακό σ' αυτούς τους επιφανείς Ισραηλίτες. Αντίκρυσαν το Θεό και έφαγαν και ήπιαν.

Ο Μωυσής στο όρος Σινά

¹² Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ανέβα σ' εμένα στο βουνό και μείνε εκεί για να σου δώσω τις λίθινες πλάκες, το *νόμο και τις εντολές που έγραφα για να διδάσκεται ο λαός».

¹³ Ετοιμάστηκαν ο Μωυσής κι ο βοηθός του ο Ιησούς και άρχισε ο Μωυσής ν' ανεβαίνει στο *βουνό του Θεού. ¹⁴ «Περιμένετέ μας εδώ ώσπου να επιστρέψουμε», είπε στους πρεσβυτέρους. «Ο Χουρ κι ο Ααρών θα μείνουν μαζί σας. Όποιος έχει κάποια υπόθεση ν' απευθύνεται σ' αυτούς».

¹⁵ Όταν ανέβηκε στο βουνό ο Μωυσής, το βουνό καλύφθηκε από ένα σύννεφο. ¹⁶⁻¹⁷ Η *δόξα του Κυρίου ήρθε και σκέπασε το όρος *Σινά για έξι μέρες. Στα μάτια των Ισραηλιτών φαινόταν σαν φωτιά που λαμπάδιζε στην κορυφή του βουνού.

Την έβδομη μέρα κάλεσε ο Κύριος το Μωυσή μέσα από το σύννεφο. ¹⁸ Ο Μωυσής μπήκε στο σύννεφο κι ανέβηκε στο βουνό, όπου και έμεινε σαράντα μερόνυχτα.

Η συνεισφορά των Ισραηλιτών

(35,4-9)

25 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Πες στους Ισραηλίτες να κάνουν μια συνεισφορά για μένα. Θα μαζέψετε προσφορές από όσους έχουν τη διάθεση να δώσουν για μένα προαιρετικά. ³ Αυτά που θα προσφέρουν είναι: χρυσάφι, ασήμι και χαλκός, ⁴ μάλινα υφάσματα σε χρώμα γαλάζιο, πορφυρό ή κόκκινο, λεπτά λινά υφάσματα και κατσικίσιο μαλλί: ⁵ κόκκινα δέρματα τράγων και τομάρια: ξύλα ακακίας, ⁶ λάδι για τις λυχνίες, αρωματικές ουσίες για το μύρο του *χρίσμα-

τους και το εύοσμο *θυμίαμα. ⁷Επίσης θα φέρουν *λίθους όνυχες και άλλα πολύτιμα πετράδια για το *εφώδ και το επιστήθιο του *αρχιερέα. ⁸Θα μου κατασκευάσουν ένα ιερό, για να κατασκηνώσω ανάμεσά τους. ⁹Θα τα φτιάξετε όλα σύμφωνα με το σχέδιο της *σκηνής και με τα πρότυπα όλων των σκευών της, που εγώ θα σου δείξω».

Η κιβωτός της διαθήκης

(37,1-9)

¹⁰ «Οι Ισραηλίτες θα κατασκευάσουν μια *κιβωτό από ξύλο ακακίας, δυόμισυ πήχεις μάκρος, ενάμισυ πήχyu πλάτος και ενάμισυ ύψος. ¹¹ Θα την επιχρυσώσουν με καθαρό χρυσάφι από μέσα και απ' έξω, και θα κατασκευάσουν γύρω της μια χρυσή στεφάνη. ¹² Θα χύσουν τέσσερις χρυσούς κρίκους και θα τους τοποθετήσουν στις τέσσερις γωνίες της, δύο κρίκους από την κάθε πλευρά. ¹³ Θα κατασκευάσουν δοκούς από ξύλο ακακίας, που θα τις επιχρυσώσουν, ¹⁴ και θα τις περάσουν μέσα από τους κρίκους στις πλευρές της κιβωτού, για να τη σηκώνουν μ' αυτές. ¹⁵ Οι δοκοί θα μένουν περασμένες στους κρίκους της κιβωτού —δε θα τις βγάζουν. ¹⁶ Μέσα στην κιβωτό θα βάλεις το *νόμου που θα σου δώσω.

¹⁷» Θα κατασκευάσουν το *ιλαστήριο, δηλαδή ένα σκέπασμα από καθαρό χρυσάφι, δυόμισυ πήχεις μάκρος και ενάμισυ πλάτος. ¹⁸⁻¹⁹ Επίσης θα κατασκευάσουν δύο *χερουβίμ από χρυσάφι σφουρηλατημένο και θα τα τοποθετήσουν, ένα σώμα με το ιλαστήριο, στις δύο άκρες του, ένα σε κάθε άκρη. ²⁰ Θα έχουν ανοιχτές τις φτερούγες τους προς τα πάνω, έτσι που να σκεπάζουν μ' αυτές το ιλαστήριο, και θα είναι τοποθετημένα αντικρουστά, με τα πρόσωπα στραμμένα προς αυτό. ²¹ Μέσα στην κιβωτό θα βάλεις τους νόμους που θα σου δώσω και από πάνω της θα βάλεις το ιλαστήριο. ²² Κι εγώ θα σου φανερώνομαι εκεί πάνω από το ιλαστήριο, πάνω από την κιβωτό του νόμου, ανάμεσα στα

δύο χερουβίμ. Από 'κει θα σου μιλάω κάθε φορά που θα θέλω να σου δώσω κάποια εντολή για τους Ισραηλίτες».

Η τράπεζα με τους άρτους της προθέσεως

(37,10-16)

²³ «Θα κατασκευάσουν μια τράπεζα από ξύλο ακακίας, δυο πήχεις μάκρος, έναν πήχyu πλάτος και ενάμισυ ύψος. ²⁴ Θα την επιχρυσώσουν με καθαρό χρυσάφι και γύρω γύρω θα της κατασκευάσουν μια χρυσή στεφάνη. ²⁵ Θα κάνουν ένα πλαίσιο μία παλάμη πλάτος στις τέσσερις πλευρές της και θα κατασκευάσουν μια χρυσή στεφάνη γύρω στο πλαίσιο. ²⁶ Θα φτιάξουν τέσσερις χρυσούς κρίκους και θα τους τοποθετήσουν στις τέσσερις γωνίες της πάνω από τα τέσσερα πόδια της. ²⁷ Οι κρίκοι πρέπει να είναι κολλημένοι στο πλαίσιο, για να περνούν απ' αυτούς δοκούς, με τις οποίες θα σηκώνουν την τράπεζα. ²⁸ Οι δοκοί θα είναι από ξύλο ακακίας και επιχρυσωμένες. ²⁹ Επίσης θα κατασκευάσουν τα σκεύη για την τράπεζα: δίσκους, λεκάνες, κανάτες, ποτήρια για τις σπονδές, όλα από καθαρό χρυσάφι. ³⁰ Πάνω στην τράπεζα θα βάλουν τους άρτους της *προθέσεως, που θα βρίσκονται συνεχώς ενώπιόν μου».

Η χρυσή λυχνία

(37,17-24)

³¹ «Θα κατασκευάσουν μια *λυχνία από καθαρό χρυσάφι, σφουρηλατημένο, όλη ένα σώμα: ο κορμός και οι λαβές της, οι κάλυκες των λουλουδιών, τα πέταλα και οι ροϊσκοί.^{λζ} ³² Έξι κλάδοι θα βγαίνουν από τα πλάγια της: τρεις από τη μια μεριά και τρεις από την άλλη. ³³ Κάθε κλάδος θα είναι διακοσμημένος με τρεις κάλυκες άνθους αμυγδαλιάς, με ροϊσκους και με άνθη. ³⁴ Στον κορμό της λυχνίας θα υπάρχουν τέσσερις κάλυκες άνθους αμυγδαλιάς, και οι ανάλογοι ροϊσκοί και άνθη. ³⁵ Θα υπάρχει ένας ροϊσκος κάτω από κάθε ζεύγος των κλάδων της λυχνίας,

^{λζ} ροϊσκοί. Κοσμήματα των ιερατικών στολών και των ιερών σκευών σε σχήμα μικρού ροιδιού.

τρεις ροῖσκοι συνολικά για τους έξι κλάδους. ³⁶Οι ροῖσκοι και οι κλάδοι θα είναι ένα σώμα με τον κορμό της λυχνίας, όλο το έργο από καθαρό χρυσάφι, σφυρηλατημένο.

³⁷»Θα κατασκευάσουν γι' αυτήν εφτά λύχνους και θα τους τοποθετήσουν στη λυχνία, έτσι που να φωτίζουν το χώρο προς τα εμπρός. ³⁸Οι λαβίδες και οι σταχτοθήκες για τη λυχνία θα είναι κατωμένες από καθαρό χρυσάφι. ³⁹Για την κατασκευή της λυχνίας και των εξαρτημάτων της θα χρειαστεί ένα *τάλαντο καθαρό χρυσάφι. ⁴⁰Πρόσεξε να γίνουν όλα σύμφωνα με το σχέδιο που σου έδειξα εδώ πάνω στο βουνό».

Η σκηνή του Μαρτυρίου

(36,8-38)

26 «Για τη *σκηνή οι τεχνίτες θα κατασκευάσουν δέκα τάπητες από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί και πάνω τους θα κεντηθούν *χερουβίμ. ²Κάθε τάπητας θα έχει μήκος είκοσι οκτώ πήχεις και πλάτος τέσσερις. Τις ίδιες διαστάσεις θα έχουν όλοι. ³Οι πέντε τάπητες θα ενώνονται μαζί, και οι άλλοι πέντε το ίδιο. ⁴Θα κάνουν θηλιές σε χρώμα γαλάζιο στην άκρη του πρώτου παραπετάσματος της μιας πεντάδας, το ίδιο και στην άκρη του τελευταίου παραπετάσματος της άλλης πεντάδας. ⁵Θα κάνουν πενήντα θηλιές στην άκρη του ενός συνόλου και πενήντα θηλιές στην άκρη του άλλου, έτσι που οι υποδοχές ν' αντιστοιχούν μία προς μία. ⁶Επειτα θα κατασκευάσουν πενήντα χρυσά άγκιστρα και θα συνδέσουν μ' αυτά το ένα σύνολο με το άλλο. Έτσι η σκηνή θα γίνει ενιαία.

⁷»Επίσης θα κατασκευάσουν τάπητες από τρίχες κασίκας, για να καλύψουν τη σκηνή. Έντεκα τέτοιους τάπητες θα κατασκευάσουν. ⁸Το μήκος κάθε τάπητα θα είναι τριάντα πήχεις και το πλάτος τέσσερις. Τις ίδιες διαστάσεις θα έχουν και οι έντεκα τάπητες. ⁹Τους πέντε τάπητες θα τους συνδέσουν χωριστά και χωριστά τους άλλους έξι. Ο έκτης τάπητας θα διπλωθεί πάνω από την

πρόσωση της σκηνής. ¹⁰Θα κάνουν πενήντα θηλιές στην άκρη του ενός εξωτερικού κιλιμιού του πρώτου συνόλου, και πενήντα θηλιές στην άκρη του δεύτερου συνόλου. ¹¹Θα κατασκευάσουν πενήντα χάλκινα άγκιστρα και θα τα περάσουν στις θηλιές, και μ' αυτό τον τρόπο θα συνδεθεί η σκηνή ώστε να είναι ενιαία.

¹²»Τον μισό τάπητα που θα περισσεύει στο φάρδος της σκηνής, θα τον αφήσουν να κρέμεται στο πίσω μέρος της. ¹³Το περισσευμα που θα υπάρχει στο μήκος της σκηνής, θα το αφήσουν να κρέμεται από τις δύο παράλληλες πλευρές της, έναν πήχυ από τη μια πλευρά και έναν από την άλλη, για να τη σκεπάζουν. ¹⁴Θα κατασκευάσουν ένα ακόμη κάλυμμα της σκηνής από κόκκινα δέρματα κριαριών, κι από πάνω άλλο ένα κάλυμμα, από τομάρι.

¹⁵»Επειτα θα κατασκευάσουν σανίδες για τη σκηνή από ξύλο ακακίας, και θα τις στήσουν όρθιες. ¹⁶Το μάκρος κάθε σανίδας θα είναι δέκα πήχεις και το πλάτος ενάμισυ πήχυ. ¹⁷Κάθε σανίδα θα έχει δύο παράλληλες προεξοχές. Το ίδιο θα κάνουν σε όλες τις σανίδες της σκηνής. ¹⁸Έτσι θα τις κατασκευάσουν: Είκοσι σανίδες για τη νότια πλευρά, ¹⁹και σαράντα ασημένιες βάσεις κάτω από τις είκοσι προεξοχές — δύο βάσεις για τις δυο προεξοχές της κάθε σανίδας. ²⁰Για τη δεύτερη πλευρά της σκηνής, τη βορινή, θα κατασκευάσουν πάλι είκοσι σανίδες, ²¹και σαράντα ασημένιες βάσεις γι' αυτές — δύο βάσεις κάτω από κάθε σανίδα. Το ίδιο για όλες τις σανίδες. ²²Για τη δυτική πλευρά της σκηνής θα κατασκευάσουν έξι σανίδες, ²³και δύο σανίδες για τις γωνίες της σκηνής, στο πίσω μέρος. ²⁴Οι γωνιακές αυτές σανίδες θα είναι διπλές, ενωμένες από το δάπεδο ως την κορυφή, δηλαδή ως το ύψος του πρώτου συνδετικού κρίκου. Έτσι θα είναι κατασκευασμένες οι δύο σανίδες που σχηματίζουν τις δυο γωνίες. ²⁵Έτσι οι σανίδες γίνονται οκτώ με δυο ασημένιες βάσεις κάτω από καθεμιά, δηλαδή συνολικά δεκαέξι βάσεις.

26» Επίσης θα κατασκευάσουν συνδετικές δοκούς από ξύλο ακακίας, πέντε για τις σανίδες της μιας πλευράς της σκηνης, 27 πέντε για τις σανίδες της απέναντι πλευράς και άλλες πέντε δοκούς για τις σανίδες της πίσω πλευράς, της δυτικής. 28 Η μεσαία συνδετική δοκός θα περνάει μέσα από τις σανίδες οριζόντια από την μία άκρη ως την άλλη. 29 Τις σανίδες θα τις επικαλύψουν με χρυσό, και τους κρίκους απ' τους οποίους θα περνούν οι δοκοί θα τους κάνουν επίσης χρυσούς. Θα επιχρυσώσουν και τις δοκούς. 30 Έτσι, λοιπόν, θα κατασκευάσουν τη σκηνή, σύμφωνα με το σχέδιο που σου έδειξα εδώ στο βουνό.

31» Οι τεχνίτες θα κατασκευάσουν ένα καταπέτασμα από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, και πάνω του θα κεντήσουν χερουβίμ. 32 Θα το στερεώσουν με χρυσά καρφιά πάνω σε τέσσερις στύλους από ακακία, επιχρυσωμένους, που θα στηρίζονται σε τέσσερις ασημένιες βάσεις. 33 Θα κρεμάσουν το καταπέτασμα από τους κρίκους και πίσω απ' αυτό θα εναποτεθεί η *κιβωτός της διαθήκης.

34» Το καταπέτασμα θα είναι για σας το χώρισμα ανάμεσα στα *άγια και στα άγια των αγίων. 35 Στη συνέχεια θα τοποθετήσουν το *ιλαστήριο πάνω στην κιβωτό της διαθήκης, μέσα στα άγια των αγίων. 36 Μπροστά από το κατάπετασμα, στη βορινή πλευρά της σκηνης, θα τοποθετηθεί η τράπεζα και απέναντι από την τράπεζα η *λυχνία, στη νότια πλευρά.

37» Για το άνοιγμα της σκηνης θα κατασκευάσουν ένα ακόμη παραπέτασμα από ανθεκτικό λινό υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, καλλιτεχνικά κεντημένο. Το παραπέτασμα θα το στερεώσουν με χρυσά καρφιά πάνω σε πέντε στύλους από ξύλο ακακίας, επιχρυσωμένους. Επίσης θα κατασκευάσουν για τους στύλους πέντε χυτές βάσεις από χαλκό».

Το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων

(38,1-7)

27 «Οι τεχνίτες θα κατασκευάσουν ένα *θυσιαστήριο από ξύλο ακακίας, πέντε πήχεις μήκος και πέντε πλάτος. Θα είναι τετράγωνο, ύψους τριών πήχων. 2 Στις τέσσερις γωνίες του θα κατασκευάσουν τα τέσσερα *κέρατα του θυσιαστηρίου, που θ' αποτελούν ένα σώμα μ' αυτό, και θα το επικαλύψουν με χαλκό. 3 Θα κατασκευάσουν τους λέβητες για να μαζεύουν τη λιπαρή στάχτη, τα φυτάρια, τις λεκάνες, τα πηρούνια και τις σχάρες, όλα από χαλκό.

4» Θα κατασκευάσουν ένα κιγκλίδωμα για το θυσιαστήριο, με χάλκινο πλέγμα, και σ' αυτό θα κάνουν τέσσερις χάλκινους κρίκους στις τέσσερις γωνίες. 5 Το πλέγμα θα τοποθετηθεί κάτω από τη χοάνη του θυσιαστηρίου, ώστε να φτάνει ως τη μέση του ύψους του. 6 Μετά θα κατασκευάσουν τις δοκούς του θυσιαστηρίου από ξύλο ακακίας, και θα τις καλύψουν με χαλκό. 7 Οι δοκοί θα περνάνε μέσα από τους κρίκους στις δυο παράλληλες πλευρές του θυσιαστηρίου για να το σηκώνουν.

8» Το θυσιαστήριο θα είναι από σανίδες, κούφιο από μέσα, όπως σου έδειξα εδώ στο βουνό».

Η αυλή της σκηνης

(38,9-20)

9» Θα κάνουν *αυλή για τη *σκηνή. Για τη νότια πλευρά της θα κατασκευάσουν παραπετάσματα από λινό ύφασμα, εκατό πήχεις μήκος. 10 Τα παραπετάσματα θα τα στερεώσουν σε είκοσι χάλκινους στύλους, που θα στηρίζονται σε είκοσι χάλκινες βάσεις, με άγκιστρα και κρίκους ασημένιους. 11 Το ίδιο και στη βόρεια πλευρά: θα κάνουν παραπετάσματα μάκρους εκατό πήχων, στερεωμένα σε είκοσι χάλκινους στύλους με τις είκοσι χάλκινες βάσεις τους, με άγκιστρα και κρίκους ασημένιους. 12 Το πλάτος της αυλής προς τη δυτική πλευρά θα έχει παραπετά-

σματα πενήντα πήχεις μάκρος, στερεωμένα σε δέκα στύλους με τις δέκα βάσεις τους.

¹³»Το πλάτος της αυλής προς την ανατολική πλευρά θα είναι πενήντα πήχεις. ¹⁴Από τη μία πλευρά της εισόδου θα υπάρχουν παραπετάσματα δεκαπέντε πήχεις μάκρος, στερεωμένα σε τρεις στύλους με τις τρεις βάσεις τους. ¹⁵Το ίδιο κι από την άλλη πλευρά της εισόδου: παραπετάσματα δεκαπέντε πήχεις μάκρος, με τρεις στύλους και τις τρεις βάσεις τους. ¹⁶Στην είσοδο της αυλής θα υπάρχει παραπέτασμα είκοσι πήχεις από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, κεντημένο καλλιτεχνικά· θα είναι στερεωμένο σε τέσσερις στύλους με τις τέσσερις βάσεις τους.

¹⁷»Όλοι οι στύλοι της αυλής θα ενώνονται με ασημένιους κρίκους· τα άγκιστρά τους θα είναι ασημένια και οι βάσεις τους χάλκινες. ¹⁸Το μάκρος της αυλής θα είναι εκατό πήχεις και το πλάτος της πενήντα. Τα παραπετάσματα από λινό θα έχουν ύψος πέντε πήχεις και οι βάσεις των στύλων θα είναι από χαλκό. ¹⁹Όλα τα σκεύη της σκηνης τα αναγκαία για τη λατρεία και όλοι οι στύλοι της, καθώς και οι στύλοι της αυλής θα είναι από χαλκό».

Η επιμέλεια της λυχνίας

(Λευ 24,1-4)

²⁰ «Κι εσύ, Μωυσή, θα διατάξεις τους Ισραηλίτες να σου φέρουν αγνό λάδι ελιάς για τη λυχνία, που τα λυχνάρια της πρέπει να καίνε συνεχώς. ²¹Ο *Ααρών και οι γιοι του θα τοποθετήσουν τη λυχνία στη *σκηνή του Μαρτυρίου, απ' έξω από το *καταπέτασμα, που κρύβει την *κιβωτό της διαθήκης. Αυτοί θα τη φροντίζουν κιόλας να καίει από το βράδυ ως το πρωί ενώπιόν μου. Αυτός θα είναι νόμος παντοτινός, που θα τηρείται από όλες τις γενιές των Ισραηλιτών».

Οι στολές των ιερέων

(39,1-31)

28 «Μωυσή, κάλεσε τον αδερφό σου τον Ααρών και τους γιους του: Ναδάβ, Αβιού, Ελεάζαρ και Ιθάμαρ. Θα τους ξεχωρίσεις ανάμεσα απ' όλους τους Ισραηλίτες για να γίνουν *ιερείς μου. ²Θα κάνουν για τον Ααρών ιερατική στολή, λαμπρή και μεγαλόπρεπη. ³Κι εσύ δώσε οδηγίες σε όλους τους επιδέξιους τεχνίτες, που τους έχω προικίσει με ιδιαίτερη ικανότητα, να κατασκευάσουν τη στολή του Ααρών για να τον καθιερώσεις και να εκτελεί τα ιερατικά του καθήκοντα. ⁴Η στολή θα περιλαμβάνει: Το επισηπθίο και το *εφώδ, το σάκο και τον πλεκτό χιτώνα, τη μίτρα και τη ζώνη. Θα κατασκευάσουν ιερές στολές για τον αδερφό σου τον Ααρών και για τους γιους του, για να εκτελούν τα ιερατικά τους καθήκοντα. ⁵Τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν είναι: χρυσή κλωστή, γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, και λεπτό λινό.

⁶»Επιδέξιοι τεχνίτες θα κατασκευάσουν το εφώδ από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί και κεντημένο με χρυσή κλωστή. ⁷Θα συγκρατείται στους ώμους με δύο φαρδιές τιράντες, που πρέπει να είναι ραμμένες στα δύο άκρα του. ⁸Η ζώνη του, κατασκευασμένη από τα ίδια υλικά με το εφώδ, και με την ίδια τέχνη, θα πρέπει ν' αποτελεεί ένα σώμα με το εφώδ. ⁹Έπειτα πάνω σε δύο *λίθους από όνυχα θα χαράξουν τα ονόματα των γιων του Ιακώβ. ¹⁰Έξι ονόματα πάνω στον ένα λίθο και έξι ονόματα πάνω στον άλλο, κατά σειρά γεννησεώς τους. ¹¹Τα ονόματα θα τα χαράξουν στους λίθους όπως χαράζονται οι σφραγίδες. Μετά θα στερεώσουν τους λίθους μέσα σε δύο χρυσά πλαίσια ¹²και τα πλαίσια θα τα στερεώσουν στις τιράντες που συγκρατούν το εφώδ. Θα είναι λίθοι μνημονεύσεως των φυλών του *Ισραήλ. Ο Ααρών θα φέρνει ενώπιόν μου τα ονόματα των φυλών, πάνω στους δυο του ώμους, ώστε εγώ ο Κύριος να θυμάμαι πάντα το λαό μου.

¹³»Τα πλαίσια θα τα κατασκευάσουν από καθαρό χρυσάφι. ¹⁴Θα κάνουν και δύο αλυσίδες στριφτές σαν σχοινί από καθαρό χρυσάφι και θα τις προσαρμόσουν στα πλαίσια».

Το επιστήθιο

(39,8-21)

¹⁵«Οι υφαντουργοί τεχνίτες θα κατασκευάσουν το επιστήθιο, όπως κατασκευάστηκε το εφώδ, από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, και κεντημένο με χρυσή κλωστή. ¹⁶Πρέπει να είναι μια τετράγωνη θήκη με μία πιθαμή μήκος και μία πλάτος.

¹⁷»Θα το καλύψουν με πολύτιμους λίθους, τοποθετημένους σε τέσσερις σειρές: η πρώτη σειρά θα έχει ένα ρουμπίνι, ένα χρυσόλιθο κι ένα σμαράγδι. ¹⁸Η δεύτερη σειρά θα έχει έναν μαλαχίτη, ένα ζαφείρι και ένα διαμάντι. ¹⁹Η τρίτη σειρά θα έχει έναν υάκινθο, έναν αγάτη κι έναν αμέθυστο. ²⁰Η τέταρτη σειρά θα έχει ένα τοπάζι, έναν όνυχα και έναν ίασπι. Κάθε λίθος θα προσαρμοστεί μέσα σε χρυσό πλαίσιο, ²¹δώδεκα συνολικά λίθοι. Πάνω σε κάθε λίθο θα χαραχθεί, σαν σφραγίδα, το όνομα ενός από τους δώδεκα γιους του Ιακώβ, που αντιπροσωπεύουν και τα ονόματα των δώδεκα φυλών.

²²»Θα κατασκευάσουν για το επιστήθιο αλυσίδες στριφτές σαν κορδόνι, από καθαρό χρυσάφι. ²³⁻²⁴ Θα κατασκευάσουν και δύο χρυσούς κρίκους και θα τους προσαρμόσουν με τα χρυσά κορδόνια στις δύο πάνω άκρες του επιστήθιου. ²⁵Τις άλλες δύο άκρες των κορδονιών αυτών θα τις δέσουν στα δύο χρυσά πλαίσια των τιραντών, κι έτσι θα κρεμαστεί το επιστήθιο από τις τιράντες, στο μπροστινό μέρος του εφώδ. ²⁶Μετά θα κατασκευάσουν δύο χρυσούς κρίκους και θα τους προσαρμόσουν στις δύο κάτω άκρες του επιστήθιου, από τη μέσα μεριά, εκείνη που ακουμπάει στο εφώδ. ²⁷Θα κατασκευάσουν κι άλλους δύο χρυσούς κρίκους και θα

τους προσαρμόσουν χαμηλά, εκεί που καταλήγουν οι δυο τιράντες του εφώδ, κοντά στο σημείο σύνδεσης, πάνω από τη λινή ζώνη. ²⁸Τέλος, θα συνδέσουν τους κρίκους του επιστήθιου με τους δυο αυτούς κρίκους του εφώδ με γαλάζιο κορδόνι, έτσι ώστε να στερεώνεται κάπου το επιστήθιο πάνω από τη ζώνη του εφώδ και να μη μετακινείται.

²⁹»Κάθε φορά που θα μπαίνει ο Ααρών στο *αγιαστήριο, θα φοράει το επιστήθιο με τα ονόματα των φυλών του Ισραήλ, ώστε εγώ, ο Κύριος, να θυμάμαι πάντα το λαό μου. ³⁰Μέσα στο επιστήθιο θα βάλουν τα Ουρίμ και τα Θουμίμ^{λη} για να τα έχει ο Ααρών πάνω στην καρδιά του όταν παρουσιάζεται ενώπιόν μου και να μπορεί να διακρίνει ποιο είναι το θέλημά μου για τους Ισραηλίτες».

Τα άλλα εξαρτήματα της στολής των ιερέων

(39,22-31)

³¹«Θα κατασκευάσουν το σάκο του εφώδ ολόκληρον από καθαρό γαλάζιο μαλλί. ³²Στο κέντρο θα υπάρχει ένα άνοιγμα για το κεφάλι, και γύρω του μια παρυφή υφαντή, σαν αυτή του ανοίγματος του θώρακα, για να μη σκίζεται. ³³⁻³⁴ Γύρω γύρω σε όλο το κράσπεδο του σάκου θα κατασκευάσουν μικρά ρόδια από γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, και χρυσά κουδουνάκια ανάμεσά τους, εναλλάξ ανά ένα με τα ρόδια. ³⁵Όταν ο Ααρών τελετουργεί θα φοράει το σάκο, και θα ακούγεται ο ήχος των κουδουνιών όταν μπαίνει στο αγιαστήριο ενώπιόν μου και όταν βγαίνει, για να μην πεθάνει.

³⁶»Θα κατασκευάσουν ένα έλασμα από καθαρό χρυσάφι και πάνω του θα χαράξουν σαν σφραγίδα τη φράση: "Αφιερωμένος στον Κύριο". ³⁷Θα το στερεώσουν μ' ένα γαλάζιο κορδόνι στο μπροστινό μέρος της μίτρας, ³⁸κι έτσι θα βρίσκεται πάντα στο μέτωπο του Ααρών. Χάρη σ' αυτό εγώ, ο Κύριος, θα αποδέχομαι τις ιερές *θυσίες που θα μου προσφέρουν οι Ισραηλίτες, έστω κι αν συμβαίνει

^{λη}Ουρίμ και Θουμίμ. Κατά τους Ο': Δήλωση και Αλήθεια. Πρόκειται για τους δυο κλήρους, με τους οποίους διέκριναν τη θέληση του Θεού. Ο τρόπος που τους χρησιμοποιούσαν μας είναι άγνωστος.

ο λαός να κάνει κάποιο λάθος κατά τη διαδικασία των προσφορών.

³⁹»Τέλος οι τεχνίτες θα κατασκευάσουν για τον Ααρών ένα χιτώνα από λινό ύφασμα, μια μίτρα επίσης από λινό, καθώς και μια ζώνη κεντημένη καλλιτεχνικά.

⁴⁰»Χιτώνες θα κατασκευάσουν και για τους γιους του Ααρών, κι επίσης ζώνες και κεφαλοκαλύμματα για να τους προσδίδουν τιμή και μεγαλοπρέπεια. ⁴¹Μ' αυτά, Μωυσή, θα ντύσεις τον αδερφό σου τον Ααρών, και τους γιους του, και θα τους χρίσεις με λάδι· έτσι θα τους καθιερώσεις και θα τους ξεχωρίσεις για να είναι ιερείς μου. ⁴²Ακόμη θα φτιάσουν γι' αυτούς λινές περισκελίδες, από τη μέση ως τους μηρούς, για να είναι καλυμμένα τα απόκρυφα μέλη τους. ⁴³Θα τις φορούν ο Ααρών και οι γιοι του, όταν θα μπαίνουν στη *σκηνή του Μαρτυρίου ή όταν θα πλησιάζουν στο *θυσιαστήριο για να τελέσουν το λειτουργήμα τους στο αγιαστήριο, ώστε να μην αμαρτήσουν και πεθάνουν. Αυτός είναι νόμος αιώνιος, που θα ισχύει γι' αυτόν και για τους απογόνους του».

Η καθιέρωση του Ααρών και των γιων του

(Λευ 8,1-36)

29 «Αυτά πρέπει να κάνεις, Μωυσή, για να αγιάσεις τον *Ααρών και τους γιους του και να τους καθιερώσεις ως *ιερείς μου:

Θα πάρεις ένα μοσχάρι και δύο κριάρια χωρίς ελάττωμα. ²Με λεπτό αλεύρι θα παρασκευάσεις *άζυμα ψωμιά, άζυμα γλυκίσματα ζυμωμένα με λάδι, και άζυμες λαγάνες αλειμμένες με λάδι. ³Θα τα βάλεις σ' ένα καλάθι και θα τα φέρεις στο *θυσιαστήριο, όταν θα πρόκειται να θυσιάσεις το μοσχάρι και τα δυο κριάρια. ⁴Θα οδηγήσεις τον Ααρών και τους γιους του κοντά στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου και θα τους πλύνεις με νερό. ⁵Υστερα θα πάρεις τις στολές και θα ντύσεις τον Ααρών με το χιτώνα του, το σάκο του *εφώδ, το εφώδ, και το επιστήθιο, και θα τον περιζώσεις με τη

ζώνη του εφώδ. ⁶Θα βάλεις στο κεφάλι του τη μίτρα και πάνω της θα στερεώσεις το άγιο διάδημα. ⁷Μετά θα πάρεις το λάδι του *χρίσματος, θα το χύσεις στο κεφάλι του κι έτσι θα τον χρίσεις.

⁸»Μετά θα πεις να πλησιάσουν οι γιοί του Ααρών και θα τους φορέσεις τους χιτώνες τους. ⁹Θα τους περιζώσεις με τις ζώνες τους και θα τους φορέσεις τα κεφαλοκαλύμματα, διακριτικό γνώρισμα της ιεροσύνης, σύμφωνα με νόμο αιώνιο. Έτσι θα εγκαταστήσεις τον Ααρών και τους γιους του στο αξίωμα της ιεροσύνης.

¹⁰»Στη συνέχεια θα φέρεις μπροστά στη σκηνή του Μαρτυρίου το μοσχάρι, κι ο Ααρών και οι γιοι του θα βάλουν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του μοσχαριού. ¹¹Μετά θα σφάξεις το μοσχάρι ενώπιόν μου κοντά στην είσοδο της σκηνής. ¹²Θα πάρεις από το *αίμα του μοσχαριού και θα αλείψεις με το δάχτυλό σου τα *κέρατα του θυσιαστηρίου, ενώ όλο το υπόλοιπο θα το χύσεις στη βάση του *θυσιαστηρίου. ¹³Επειτα θα πάρεις όλο το λίπος που καλύπτει τα έντερα, το λοβό του σπκωτιού και τα νεφρά μαζί με το λίπος τους, και θα τα ρίξεις στο θυσιαστήριο να καούν. ¹⁴Το κρέας όμως του μοσχαριού, το δέρμα του και την κοπριά του θα τα κάψεις έξω από το στρατόπεδο, γιατί πρόκειται για *θυσία εξιλέωσης των ιερέων.

¹⁵»Μετά θα πάρεις το ένα κριάρι, κι ο Ααρών και οι γιοί του θα βάλουν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του ζώου. ¹⁶Θα σφάξεις το κριάρι και με το αίμα του θα ραντίσεις το θυσιαστήριο γύρω γύρω. ¹⁷Θα το τεμαχίσεις στα μέρη του, θα πλύνεις τα εντόσθιά του και τα πόδια του, και θα τα αποθέσεις πάνω στο θυσιαστήριο κοντά στα άλλα κομμάτια και στο κεφάλι. ¹⁸Θ' αφήσεις ολόκληρο το σφάγιο να καεί στο θυσιαστήριο. Είναι *ολοκαύτωμα που προσφέρεται σ' εμένα, τον Κύριο, και η οσμή του με ευχαριστεί.

¹⁹»Μετά θα πάρεις το δεύτερο κριάρι, κι ο Ααρών και οι γιοι του θα βάλουν πάλι τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του ζώου. ²⁰Στη

συνέχεια θα το σφάζεις· θα πάρεις από το αίμα του και θ' αλειψεις το δεξί αυτί του Ααρών και των γιων του, τον αντίχειρα του δεξιού χεριού τους και το μεγάλο δάκτυλο του δεξιού ποδιού τους· με το υπόλοιπο αίμα θα ραντίσεις το θυσιαστήριο γύρω γύρω. ²¹ Μετά θα πάρεις από το αίμα που θα είναι πάνω στο θυσιαστήριο κι από το λάδι του χρίσματος και θα ραντίσεις μ' αυτά τον Ααρών, τους γιους του και τις φορεισιές τους. Έτσι θα αγιάσεις αυτόν, τους γιους του και τις φορεισιές τους.

²² «Υστερα θα πάρεις από το κριάρι το λίπος και την ουρά του, το λίπος που σκεπάζει τα εντόσθια, το λοβό του σηκωτιού και τα δυο νεφρά μαζί με το λίπος τους, καθώς και το δεξιά μηρό, γιατί αυτό είναι το κριάρι της καθιέρωσης. ²³ Κι από το καλάθι με τα άζυμα παρασκευάσματα, που θα έχεις φέρει ενώπιόν μου, θα πάρεις ένα καρβέλι άζυμο ψωμί, ένα γλύκισμα από αλεύρι ζυμωμένο με λάδι, και μία λαγάνα αλειμμένη με λάδι. ²⁴ Θα τα παραδώσεις όλα στα χέρια του Ααρών και στα χέρια των γιων του και θα τους πεις να μου τα προσφέρουν με την ειδική τελετουργική κίνηση. ²⁵ Μετά θα τα πάρεις από τα χέρια τους και θα τα ρίξεις στο θυσιαστήριο, να καούν πάνω στο ολοκαύτωμα. Αυτό θα είναι θυσία που καίγεται και μου προσφέρεται ως ευχάριστη οσμή.

²⁶ «Κατόπιν θα πάρεις το στήθος από το κριάρι της καθιέρωσης του Ααρών και θα κάνεις εσύ με αυτό την ειδική τελετουργική κίνηση ενώπιόν μου· αυτό το τμήμα του ζώου θα είναι η δική σου μερίδα. ²⁷ Από το κριάρι, που χρησιμοποιήθηκε για την καθιέρωση του Ααρών και των γιων του, θα ξεχωρίσεις το στήθος και το μηρό, με τα οποία έκανες την ειδική τελετουργική κίνηση και ύψωση. Υποδηλώνεις έτσι ότι είναι άγια και θ' ανήκουν για πάντα στους ιερείς. ²⁸ Αυτό θα είναι αιώνιο δικαίωμα του Ααρών και των απογόνων του, και καθήκον των Ισραηλιτών να τους προσφέρουν το στήθος και το μηρό. Κάθε φορά που θα μου προσφέρουν *θυσίες

κοινωνίας, θα κάνουν και αυτή την *προσφορά ύψωσης που γίνεται σ' εμένα.

²⁹ «Η ιερή στολή του Ααρών μετά το θάνατό του θα περιέλθει στους γιους του, που θα τη φορούν όταν χρισθούν και καθιερωθούν ως ιερείς. ³⁰ Εκείνος από τους γιους του που θα γίνει ιερέας στη θέση του και θα εισέρχεται στη σκηνή του Μαρτυρίου για να τελετουργήσει στο *αγιαστήριο, θα φοράει τη στολή επτά μέρες.

³¹ «Θα πάρεις το κρέας από το κριάρι που θα έχει προσφερθεί για την καθιέρωση, και θα το βράσεις σε τόπο ιερό. ³² Ο Ααρών και οι γιοι του θα το φάνε στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου, μαζί με τα ψωμιά που θα έχουν μείνει στο καλάθι. ³³ Μόνο αυτοί μπορούν να φάνε από τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για να γίνει η εξιλέωσή τους, όταν τους καθιέρωναν και τους αγίαζαν. Κανένας άλλος δεν έχει το δικαίωμα να φάει απ' αυτά, γιατί είναι ιερά. ³⁴ Και αν μείνει υπόλοιπο από το κρέας της θυσίας της αφιέρωσης και από το ψωμί ως την άλλη μέρα το πρωί, θα το κάψεις στη φωτιά. Δεν πρέπει να φαγωθεί, γιατί είναι ιερό.

³⁵ «Αυτά θα κάνεις στον Ααρών και στους γιους του, ακριβώς όλα όσα σε διέταξα. Η τελετή της καθιέρωσης θα διαρκεί επτά μέρες. ³⁶ Κάθε μέρα θα προσφέρεις κι από ένα μοσχάρι για την εξιλέωση των αμαρτιών. Έτσι, με τη θυσία για την εξιλέωση που θα γίνεται πάνω του, το θυσιαστήριο θα εξαγνίζεται. Έπειτα θα το χρίεις για να αγιάζεται. ³⁷ Επτά μέρες θα κάνεις τους εξαγνισμούς στο θυσιαστήριο και θα το αγιάζεις για να είναι εντελώς *άγιο. Και καθετί που το αγγίζει θα γίνεται άγιο».

Οι καθημερινές προσφορές

(Αρ 28,1-8)

³⁸ «Κάθε μέρα για πάντα στο μέλλον θα προσφέρετε πάνω στο θυσιαστήριο δύο αρνιά ενός χρόνου. ³⁹ Το ένα αρνιά θα το θυσιάζετε το πρωί και το δεύτερο το βράδυ. ⁴⁰ Μαζί με το πρώτο αρνιά θα προσφέρετε ένα δέ-

κατο του *εφά λεπτό αλεύρι, ανακατεμμένο με ένα τέταρτο του *χιν λάδι ελιάς, και μία σπονδή από ένα τέταρτο του χιν κρασί. ⁴¹Το δεύτερο αρνί θα το προσφέρετε το βράδυ, και μαζί του τις ίδιες ποσότητες αλεύρι, λάδι και κρασί, όπως στην πρωινή προσφορά· θα είναι προσφορά σ' εμένα, τον Κύριο, που θα τη δέχομαι ως ευχάριστη οσμή. ⁴²Δε θα πάψετε ποτέ στις κατοπινές γενιές σας, να μου προσφέρετε ολοκαυτώματα στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου.

»Εκεί εγώ θα σας αποκαλύπτομαι και θα μιλάω σ' εσένα, Μωϋσή. ⁴³Θα αποκαλύπτομαι στους Ισραηλίτες, κι ο τόπος θα αγιάζεται με την ένδοξη παρουσία μου. ⁴⁴Θα εξαγιάσω τη σκηνή του Μαρτυρίου και το θυσιαστήριο. Επίσης εκεί θα ξεχωρίσω τον Ααρών και τους γιους του για να είναι ιερείς μου.

⁴⁵»Θα κατοικήσω ανάμεσα στους Ισραηλίτες και θα είμαι ο Θεός τους. ⁴⁶Και θα γνωρίζουν ότι εγώ ο Κύριος, ο Θεός τους, τους έβγαλα από την Αίγυπτο, για να κατοικήσω ανάμεσά τους».

Το θυσιαστήριο των θυσιμάτων

(37,25-28)

30 «Οι τεχνίτες θα κατασκευάσουν ένα *θυσιαστήριο για το *θυμίαμα από ξύλα ακακίας. ²Ένας πήχυς θα είναι το μήκος του κι ένας πήχυς το πλάτος του· τετράγωνο θα είναι. Το ύψος του θα είναι δύο πήχεις. Τα *κέρατα του θυσιαστηρίου θα είναι ένα σώμα μ' αυτό. ³Θα επιστρώσουν με καθαρό χρυσάφι την πλάκα του, τα τοιχώματά του γύρω γύρω και τα κέρατά του, και θα βάλουν μια χρυσή στεφάνη γύρω γύρω. ⁴Κάτω από τη στεφάνη του, θα βάλουν δύο χρυσούς κρίκους στις δύο παράλληλες πλευρές του, για να περνούν τις δοκούς, με τις οποίες θα το μεταφέρουν. ⁵Οι δοκοί θα είναι από ξύλα ακακίας επιχρυσωμένες.

⁶»Το θυσιαστήριο θα τοποθετηθεί μπροστά από το *καταπέτασμα που κρύβει την *κιβωτό της διαθήκης, εκεί που σου αποκαλύπτομαι. ⁷Κάθε πρωί ο *Ααρών θα προσφέ-

ρει σ' αυτό το θυσιαστήριο εύοσμο θυμίαμα, όταν θα πηγαίνει να καθαρίζει τους λύχνους. ⁸Επίσης θα προσφέρει θυμίαμα το βράδυ, όταν θ' ανάβει τους λύχνους. Δε θα σταματήσετε ποτέ σ' όλες τις γενιές σας να προσφέρετε τη θυσία του θυμιάματος σ' εμένα, τον Κύριο.

⁹»Βέβηλο θυμίαμα δεν θα προσφέρετε σ' αυτό το θυσιαστήριο ούτε *ολοκαυτώματα ούτε θυσίες καρπών ούτε θα χύνετε πάνω του σπονδές. ¹⁰Μία φορά το χρόνο ο Ααρών θα τελεί τον εξαγιισμό του θυσιαστηρίου, βάζοντας πάνω στα κέρατά του *αίμα από τη θυσία για την εξιλέωση των αμαρτιών. Το ίδιο θα επαναλαμβάνεται μία φορά κάθε χρόνο σ' όλες τις γενιές σας. Αυτό το θυσιαστήριο θα είναι εντελώς *άγιο, αφιερωμένο σ' εμένα τον Κύριο».

Το χρηματικό αντίλυτρο

¹¹Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹²«Όταν θα κάνεις την απογραφή των Ισραηλιτών, πρέπει καθένας τους να δώσει ένα χρηματικό ποσό, ως αντίλυτρο για τη ζωή του στον Κύριο, για να μην πέσει πάνω τους καμιά μάστιγα, εξαιτίας της απογραφής. ¹³Καθένας που έχει υποχρέωση ν' απογραφεί, θα δώσει μισό *σίκλο, με βάση τον ιερό σίκλο, που περιλαμβάνει είκοσι γκερά. Αυτός ο μισός σίκλος θ' αποτελεί προσφορά σ' εμένα, τον Κύριο, ¹⁴και επιβάλλεται σε όλους τους Ισραηλίτες από είκοσι ετών και πάνω. ¹⁵Όταν θα δίνουν την προσφορά τους σ' εμένα τον Κύριο, ως αντίλυτρο της ζωής τους, οι πλούσιοι δεν θα δίνουν περισσότερο ούτε οι φτωχοί λιγότερο από μισό σίκλο. ¹⁶Το χρήμα που θα εισπράξεις ως αντίλυτρο θα το χρησιμοποιήσεις για τη συντήρηση της *σκηνής του Μαρτυρίου. Αυτό θα μου θυμίζει το λαό του Ισραήλ και εγώ, ο Κύριος, θα προστατεύω τη ζωή τους».

Η λεκάνη

¹⁷Είπε ακόμη ο Κύριος στο Μωυσή: ¹⁸«Για τους καθαρισμούς να κάνουν μια χάλκινη λε-

κάνη με χάλκινη βάση. Θα την τοποθετήσουν ανάμεσα στη σκηνή του Μαρτυρίου και στο θυσιαστήριο και θα βάλουν μέσα νερό. ¹⁹Ο Ααρών και οι υιοί του θα τη χρησιμοποιούν για να πλένουν τα χέρια και τα πόδια τους. ²⁰Θα πλένονται με νερό κάθε φορά που θα μπαίνουν στη σκηνή του Μαρτυρίου ή που θα πλησιάζουν το θυσιαστήριο για να τελετουργήσουν, για να κάψουν στη φωτιά τη θυσία που γίνεται σ' εμένα, τον Κύριο. Έτσι δεν θα κινδυνεύουν να πεθάνουν. ²¹Πρέπει οπωσδήποτε να πλένουν τα χέρια και τα πόδια τους, για να μην πεθάνουν. Αυτό θα ισχύει ως νόμος αιώνιος γι' αυτόν και για τους απογόνους του».

Το λάδι του χρίσματος και το λιβάνι

²²Ο Κύριος είπε επίσης στο Μωυσή: ²³«Πάρε αρωματικές ουσίες πρώτης ποιότητας, πεντακόσιους σίκλους μύρο ως εξής: το μισό μέρος, δηλαδή διακόσιοι πενήντα σίκλοι, να είναι αρωματικό λάδι κανέλας, και οι άλλοι διακόσιοι πενήντα σίκλοι να είναι λάδι αρωματικό από καλάμι· ²⁴επίσης πάρε και πεντακόσιους σίκλους κασσία — με βάση τον ιερό σίκλο — και ένα *χιν ελαιόλαδο. ²⁵Απ' αυτά ένας αρωματοποιός θα παρασκευάσει το λάδι του ιερού *χρίσματος, ένα εύοσμο μύρο.

²⁶»Μ' αυτό θα χρίσεις τη σκηνή του Μαρτυρίου και την *κιβωτό της διαθήκης· ²⁷την τράπεζα και τα σκεύη της, τη *λυχνία και τα εξαρτήματά της και το θυσιαστήριο του θυμιάματος· ²⁸το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων και τα σκεύη του, τη λεκάνη και τη βάση της. ²⁹Θα τα αγιάσεις όλα και θα θεωρούνται εντελώς *άγια. Καθετί που θα τα εγγίζει θα αγιάζεται.

³⁰»Επίσης μ' αυτό θα χρίσεις και τον Ααρών και τους γιους του, και θα τους καθιερώσεις για να είναι *ιερείς μου. ³¹Και θα πεις στους Ισραηλίτες: αυτό είναι το λάδι του αγίου χρίσματος· σ' όλες τις γενιές σας θα είναι μόνο για τον Κύριο. ³²Κανενός ανθρώπου το σώμα δεν πρέπει να αλειφθεί μ'

αυτό, ούτε επιτρέπεται να παρασκευάσετε κάτι παρόμοιο με την ίδια συνταγή. Αυτό το λάδι είναι άγιο, και άγιο πρέπει να το θεωρείτε. ³³Όποιος απομμηθεί τη σύνθεσή του ή όποιος το χρησιμοποιήσει στο σώμα κάποιου που δεν είναι ιερέας, πρέπει να αποκοπεί από το λαό του».

Το θυμίαμα

³⁴Ο Κύριος είπε ακόμη στο Μωυσή: «Πάρε σε ίσες ποσότητες αρωματικές ουσίες: μαστίχα, όνυχα, γάβανο και καθαρό λιβάνι. ³⁵Από αυτά ένας αρωματοποιός θα παρασκευάσει το θυμίαμα, ένα εύοσμο μίγμα. Πρόσθεσε και λίγο αλάτι για να γίνει καθαρό, άγιο. ³⁶Θα τρίψουν λίγο απ' αυτό να γίνει λεπτή σκόνη και θα φέρουν λίγη μπροστά στην κιβωτό της διαθήκης, εκεί όπου θ' αποκαλύπτομαι σ' εσένα.

»Το θυμίαμα πρέπει να το θεωρείτε εντελώς άγιο. ³⁷Δε θα παρασκευάζετε θυμίαμα παρόμοιο μ' αυτό για δική σας χρήση. Θα το θεωρείτε άγιο, και θα το έχετε φυλαγμένο αποκλειστικά για δική μου χρήση. ³⁸Όποιος παρασκευάσει θυμίαμα παρόμοιο μ' αυτό για ν' απολαύσει τη μυρωδιά του, αυτός πρέπει να αποκοπεί από το λαό του».

Η κλήση του Βεσαλεήλ και του Ολιάβ

(35,30 – 36,1)

31 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²«Άκου: Επέλεξα το Βεσαλεήλ, γιο του Ουρία και εγγονό του Χουρ, από τη φυλή *Ιούδα. ³Του έχω δώσει άφθονο το *Πνεύμα μου, κι έτσι έχει ιδιαίτερη ικανότητα και αντίληψη. Είναι βαθύς γνώστης κάθε τέχνης. ⁴Σχεδιάζει και κατασκευάζει με επιδεξιότητα έργα με χρυσάφι, ασήμι και χαλκό. ⁵Επεξεργάζεται πολύτιμους λίθους και τους συναρμολογεί, κάνει ξυλοτεχνία και εκτελεί γενικά κάθε καλλιτεχνική εργασία.

⁶»Του όρισα για βοηθό τον Ολιάβ, γιο του Αχισαμάχ, από τη φυλή *Δαν. Αλλά και σε όλους τους άλλους επιδέξιους τεχνίτες έχω δώσει ιδιαίτερη ικανότητα για να εκτελέ-

σουν όλα όσα σε διέταξα: ⁷Τη *σκηνή του Μαρτυρίου, την *κιβωτό της διαθήκης, το *ι-λαστήριο που τη σκεπάζει κι όλα τα σκεύη της σκηνής· ⁸την τράπεζα και τη *λυχνία από καθαρό χρυσάφι με όλα τα εξαρτήματά τους, και το θυσιαστήριο του *θυμιάματος· ⁹το θυ-σιαστήριο των *ολοκαυτωμάτων με όλα τα σκεύη του, τη λεκάνη με τη βάση της· ¹⁰τις πολυτελείς στολές, την ιερή στολή του *ιε-ρέα *Ααρών και τις στολές των γιων του, για να τελετουργούν ως ιερείς, ¹¹το λάδι του *χρίσματος και το εύοσμο *θυμίαμα για το *αγιαστήριο. Όλα θα τα κατασκευάσουν ό-πως σε διέταξα».

Το Σάββατο ως σημείο

¹²Ο Κύριος έδωσε εντολή στον Μωυσή να πει στους Ισραηλίτες: ¹³«Προσέχετε να τη-ρείτε τις ημέρες του *Σαββάτου, που είναι αφιερωμένες σ' εμένα. Αυτές θα είναι ση-μείο για όλες τις γενιές σας ανάμεσα σ' ε-μένα και σ' εσάς, που θα δείχνει ότι εγώ ο Κύριος είμαι εκείνος που σας ξεχώρισα για λαό μου. ¹⁴Οφείλετε να τηρείτε το Σάββατο, γιατί είναι *άγια μέρα. Όποιος τη βεβηλώσει και εργαστεί εκείνη την ημέρα, αυτός πρέ-πει να αποκοπεί από το λαό του. ¹⁵Εξι μέ-ρες θα εργάζεστε· η έβδομη μέρα όμως εί-ναι το Σάββατο, μέρα αργίας, αφιερωμένη σ' εμένα τον Κύριο. Όποιος εργαστεί μέρα Σάββατο, εξάπαντος θα πεθάνει.

¹⁶» Οι Ισραηλίτες πρέπει να τηρούν από γενιά σε γενιά το Σάββατο ως *διαθήκη αιώ-νια, και να το γιορτάζουν. ¹⁷Αυτή η μέρα θα είναι σημάδι αιώνιο ανάμεσα σ' εμένα και τους Ισραηλίτες, γιατί σε έξι μέρες εγώ, ο Κύριος, δημιούργησα τον ουρανό και τη γη, και την έβδομη μέρα σταμάτησα και αναπαύ-θηκα».

¹⁸Όταν ο Θεός τελείωσε μ' αυτά που έλε-γε στο Μωυσή πάνω στο όρος *Σινά, τού έ-δωσε τις δύο λίθινες πλάκες του *νόμου, γραμμένες με το ίδιο του το χέρι.

Ο χειροποίητος θεός

(Δτ 9,9-12)

32 Όταν οι Ισραηλίτες είδαν ότι ο Μω-υσής αργούσε να κατεβεί από το βου-νό, μαζεύτηκαν γύρω από τον *Ααρών και του έλεξαν: «Σήκω, φτιάξε μας θεούς, που να προπορεύονται στο δρόμο μας, γιατί αυ-τός ο Μωυσής, ο άνθρωπος που μας έβγαλε από την Αίγυπτο, δεν ξέρουμε τι έγινε».

²Ο Ααρών τούς είπε: «Βγάλτε τα χρυσά σκουλαρίκια που έχουν στ' αυτιά τους οι γυ-ναίκες σας, οι γιοι σας και οι κόρες σας και φέρτε τα σ' εμένα». ³Έβγαλαν τότε όλοι τα χρυσά τους σκουλαρίκια και τα έφεραν στον Ααρών. ⁴Εκείνος τα πήρε και τα έλειωσε, τα έχυσε σ' ένα καλούπι και έκανε απ' αυτά έ-να άγαλμα μοσχარიού. Φώναξε τότε ο λαός: «Αυτός είναι ο θεός σου, *Ισραήλ, που σ' έ-βγαλε από την Αίγυπτο!»^{αθ}

⁵Όταν τα είδε αυτά ο Ααρών, έφτιαξε ένα *θυσιαστήριο μπροστά στο είδωλο και έβγα-λε διακήρυξη: «Αύριο θα γίνει γιορτή για τον Κύριο». ⁶Ξύπνησαν, λοιπόν, το πρωί και πρόσφεραν *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοι-νωνίας· όλοι κάθησαν να φάνε και να πιούν, κι έπειτα σηκώθηκαν και διασκεδάζαν.

⁷Τότε είπε ο Κύριος στο Μωυσή: «Πήγαι-νε, κατέβα, γιατί ο λαός που έβγαλες από την Αίγυπτο έπεσε σε μεγάλη αμαρτία. ⁸Έφυγαν γρήγορα από το δρόμο που τους έδειξα. Έφτιαξαν ένα χυτό μοσχάρι και το προσκύνη-σαν· θυσιάσαν σ' αυτό και είπαν: "Αυτός είναι ο θεός σου, Ισραήλ, που σ' έβγαλε από την Αίγυπτο!"»

Ο Μωυσής υπερασπίζεται το λαό

(Δτ 9,13-14.26-29)

⁹«Είδα τι είναι ο λαός αυτός», συνέχισε ο Κύριος. «Είναι λαός απειθαρχος. ¹⁰Άσε με, λοιπόν, τώρα, να ξεσπάσει ο θυμός μου πά-νω τους και να τους αφανίσω· και θα κάνω να προέλθει από σένα ένα μεγάλο έθνος».

^{αθ} Τα πήρε...μοσχარიού: Κατά λ.: «τα πήρε, τα δούλεψε μ' ένα αιχμηρό εργαλείο και έκανε απ' αυτά ένα χυτό μοσχά-ρι». — Αυτός...Αίγυπτο: Κατά λ.: «Αυτοί είναι οι θεοί σου...που σε έβγαλαν...»

¹¹Ο Μωυσής όμως προσπάθησε να καταπραΰνει τον Κύριο, το Θεό του, και είπε: «Γιατί, Κύριε, να ξεσπάσει ο θυμός σου πάνω στο λαό σου, που τον έβγαλες από την Αίγυπτο με τη μεγάλη σου δύναμη και με ενέργειες τόσο δυναμικές; ¹²Γιατί να πουν οι Αιγύπτιοι ότι τους έβγαλες με κακό σκοπό από την Αίγυπτο, για να τους θανατώσεις στα βουνά και να τους εξαφανίσεις από τη γη; Ας σταματήσει ο φλογρός θυμός σου· άλλαξε γνώμη για το κακό που θέλεις να κάνεις στο λαό σου. ¹³Θυμήσου τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, τους δούλους σου, που τους υποσχέθηκες να τους δώσεις τόσο πολλούς απογόνους, όσα τ' αστέρια του ουρανού, και σ' αυτούς τους απογόνους να δώσεις ολόκληρη αυτή τη χώρα, για ιδιοκτησία παντοτινή».

¹⁴Έτσι, ο Κύριος άλλαξε γνώμη για το κακό που είπε ότι θα έκανε στο λαό του.

Ο Μωυσής συντρίβει τις πλάκες του νόμου

(Δτ 9,15-17,21)

¹⁵Ο Μωυσής γύρισε κι άρχισε να κατεβαίνει από το βουνό, κρατώντας στα χέρια του τις δύο πλάκες του *νόμου, γραμμένες κι από τις δυο πλευρές τους. ¹⁶Οι πλάκες ήταν έργο του Θεού καθώς και η γραφή, που ήταν χαραγμένη σ' αυτές.

¹⁷Ο Ιησούς άκουσε τη βοή του λαού και είπε στο Μωυσή: «Πολεμική βοή ακούω στο στρατόπεδο».

¹⁸Εκείνος απάντησε: «Αυτό δεν είναι ούτε καχές νικητών ούτε κραυγές νικημένων. Εγώ ακούω φωνές γιορτής».

¹⁹Όταν πλησίασαν στο στρατόπεδο, είδε ο Μωυσής το μοσχάρι και τους χορούς. Τότε φούντωσε ο θυμός του και πέταξε τις πλάκες από τα χέρια του και τις έσπασε στους πρόποδες του βουνού. ²⁰Πήρε το μοσχάρι που είχαν φτιάξει οι Ισραηλίτες και το έκαψε στη φωτιά και το κατακομμάτισε ώσπου να γίνει σκόνη· τη σκόνη αυτή την έριξε στο νερό και τους έδωσε να την πιούν.

²¹Και είπε στον Ααρών: «Τι σου έκανε αυ-

τός ο λαός και τους παρέσυρες σε μια τόσο μεγάλη αμαρτία;» ²²Ο Ααρών απάντησε: «Μη θυμώνεις, κύριέ μου. Ξέρεις ότι ο λαός αυτός είναι κακός. ²³Αυτοί μου είπαν, "κάνε μας θεούς να προπορεύονται στο δρόμο μας, γιατί αυτός ο Μωυσής, ο άνθρωπος που μας έβγαλε από την Αίγυπτο, δεν ξέρουμε τι απέγινε". ²⁴Κι εγώ τους είπα, "όποιος έχει χρυσαφικά ας τα βγάλει από πάνω του". Μου τα 'δωσαν, τα έριξα στη φωτιά και βγήκε αυτό το μοσχάρι».

Τιμωρία των Ισραηλιτών

²⁵Ο Μωυσής είδε ότι ο λαός είχε αφεθεί ελεύθερος κι έκανε ό,τι ήθελε, γιατί ο Ααρών τον είχε κάνει τέτοιο, και τους είχε εκθέσει στην καταφρόνια των εχθρών τους. ²⁶Στάθηκε τότε στην είσοδο του στρατοπέδου και φώναξε: «Όποιος είναι με τον Κύριο ας έρθει μαζί μου». Συγκεντρώθηκαν λοιπόν κοντά του όλοι οι απόγονοι του *Λεβί. ²⁷Ο Μωυσής τούς είπε: «Ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, προστάζει να ζωστεί καθένας σας το σπαθί του, και να διασχίσετε το στρατόπεδο, από τη μια είσοδο ως την άλλη, και να σκοτώσετε καθένας τον αδερφό του, το φίλο του και το συγγενή του».

²⁸Οι *Λευίτες εκτέλεσαν τη διαταγή του Μωυσή, και θανατώθηκαν από τον λαό εκείνη τη μέρα περίπου τρεις χιλιάδες άντρες. ²⁹Τότε ο Μωυσής τούς είπε: «Σήμερα τελέσατε την πράξη καθιέρωσής σας στον Κύριο, αφού δε διστάσατε να σκοτώσετε ο καθένας το γιο του και τον αδερφό του, και ο Κύριος σας ευλόγησε».

³⁰Την άλλη μέρα είπε ο Μωυσής στο λαό: «Έχετε διαπράξει μεγάλη αμαρτία. Θ' ανέβω τώρα στον Κύριο και ίσως πετύχω την εξιλέωση γι' αυτή την αμαρτία σας».

³¹Πήγε πίσω λοιπόν στον Κύριο και του είπε: «Αλίμονο, Κύριε! Ο λαός αυτός διέπραξε μεγάλη αμαρτία. Κατασκεύασαν θεούς χρυσούς. ³²Τώρα όμως αν θέλεις, συγχώρησε την αμαρτία τους· αν όχι, τότε διάγραψε, σε παρακαλώ, το όνομά μου από το βιβλίο

σου».

³³ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Αυτὸν που ἀμάρτησε σ' ἐμένα, αὐτὸν θα διαγράψω ἀπὸ τὸ βιβλίο μου. ³⁴ Τώρα πῆγαινε, ὀδήγησε τὸ λαὸ στὸν τόπο που σου εἶπα, κι ὁ *ἄγγελός μου θα προπορεύεται μπροστὰ σου. Ὄταν ἔρθει ὁ χρόνος τῆς ἀναπόδοσης, θα τοὺς τιμωρήσω γιὰ τὴν ἀμαρτία τοὺς».

³⁵ Ο Κύριος, λοιπὸν, ἔστειλε συμφορὰ στὸ λαὸ, ἐπειδὴ εἶχαν βάλει τὸν Ααρὼν νὰ τοὺς φτιάξει τὸ μοσχάρι.

Ἐντολή γιὰ ἀναχώρηση

33 Ο Κύριος εἶπε στὸ Μωυσή: «Πῆγαινε, φύγε ἀπὸ ἴδω, εὐὸ και ὁ λαὸς που ἐβγαλες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Βαδίστε πρὸς τὴ χώρα που ἔχω υποσχεθεὶ στὸν *Αβραάμ, στὸν Ἰσαάκ και στὸν Ἰακώβ νὰ τῆ δώσω στοὺς ἀπογόνους τοὺς. ²Θα σας στείλω ἕναν *ἄγγελο νὰ σας ὀδηγεὶ και θα διώξω ἀπὸ μπροστὰ σας τοὺς *Χανααίους, τοὺς *Ἀμορραίους, τοὺς *Χετταίους, τοὺς *Φερεζαίους, τοὺς *Ευαίους και τοὺς *Ἰεβουσαίους. ³ Ἔτσι, θα μπορέσετε νὰ μπεῖτε στὴ χώρα που ρέει γάλα και *μέλι. Εγὼ ὁ ἴδιος ὁμως δε θα ἔρθω μαζί σας, γιὰτὶ εἶστε ἀπειθαρχὸς λαὸς, και ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ σας καταστρέψω στὸ δρόμο».

⁴ Ὄταν ὁ λαὸς ἀκούσε αὐτὸν τὸν ἀπειλητικὸ λόγο λυπήθηκε, και κανεὶς δε στολιζόταν πια. ⁵ Ο Κύριος εἶχε διατάξει τὸ Μωυσὴ νὰ πει στοὺς Ἰσραηλίτες: «Ἐσεὶς εἶστε ἀνυπόταχτος λαὸς. Και μὴ μόνον στιγμὴ ἀνπορευόμουν μαζί σας, θα μπορούσα νὰ σας ἐξαφανίσω. Βγάλτε τώρα τὰ στολίδια ἀπὸ πάνω σας και θα δῶ τι θα κάνω μ' ἐσάς».

⁶ Ἔτσι, ἐβγαλαν οἱ Ἰσραηλίτες τὰ στολίδια τοὺς, κοντὰ στὸ ὄρος *Χωρήβ.

Ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου

⁷ Ο Μωυσὴς πήρε τὴ σκηνὴ και τὴν ἔστησε ἐξω, μακριὰ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, και τὴν ὀνόμασε *σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Ὅποιος ἤθελε νὰ ρωτῆσει γιὰ κάτι τὸν Κύριο, πῆγαινε στὴ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, ἐξω ἀπὸ τὸ στρα-

τόπεδο. ⁸ Ὅσες φορὲς πῆγαινε ὁ Μωυσὴς στὴ σκηνή, ὅλος ὁ λαὸς σηκωνόταν και ὁ καθέννας στεκόταν στὴν πόρτα τῆς σκηνῆς του και τὸν παρακολουθοῦσε ὥσπου αὐτὸς νὰ μπει στὴ σκηνή. ⁹ Ὄταν ὁ Μωυσὴς ἔμπαινε στὴ σκηνή, μὴ στήλη νεφέλης κατέβαινε και στεκόταν στὴν πόρτα. Και ὁ Θεὸς συνομιλοῦσε με τὸ Μωυσή. ¹⁰ Ὄταν ἐβλεπε ὁ λαὸς τὴ στήλη τῆς νεφέλης νὰ στέκεται μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς σκηνῆς, σηκώνονταν και προσκυνούσαν, καθέννας κοντὰ στὴν πόρτα τῆς σκηνῆς του. ¹¹ Ο Κύριος μιλοῦσε με τὸ Μωυσή πρόσωπο με πρόσωπο, ὅπως συζητᾶει κανεὶς με τὸ φίλο του. Κατόπιν ὁ Μωυσὴς ἐπέστρεψε στὸ στρατόπεδο, ἐνὼ ὁ βοηθὸς του, ὁ νεαρὸς Ἰησοῦς, γιὸς τοῦ Ναυή, παρέμενε στὴ σκηνή.

Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν παρουσία του

¹² Ο Μωυσὴς εἶπε στὸν Κύριο: «Με πρόσταξες νὰ ὀδηγήσω αὐτὸ τὸ λαὸ, ἀλλὰ δε μου φανέρωσες ποιὸν θα στείλεις μαζί μου. Μου εἶπες ὅτι με γνωρίζεις με τὸ ὄνομά μου και ὅτι ἔχω τὴν εὐνοιά σου. ¹³ Τώρα, λοιπὸν, ἀν ἔχω τὴν εὐνοιά σου, φανέρωσε μου ὡς ἀπόδειξη τὴν πρόθεσή σου. Σκέψου ὅτι τὸ ἔθνος αὐτὸ εἶναι ὁ λαὸς σου».

¹⁴ Τότε εἶπε ὁ Κύριος: «Θα ἔρθω ἐγὼ προσωπικά, και μὴ ἀνησυχείς».

¹⁵ Ο Μωυσὴς ἀπάντησε: «Ἀν δὲν ἔρθεις ἐσὺ ὁ ἴδιος μαζί μου, καλύτερα νὰ μὴ μας πάρεις καθόλου ἀπὸ ἴδω. ¹⁶ Γιατὶ πὼς θα γίνει γνωστὸ ὅτι ἐγὼ και ὁ λαὸς σου ἔχουμε τὴν εὐνοιά σου, ἀν δὲν ἔρθεις μαζί μας κι ἀν δε δοξασοῦμε ἐγὼ και ὁ λαὸς σου πάνω ἀπ' ὄλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς;»

¹⁷ Τότε ὁ Κύριος ἀπάντησε στὸ Μωυσή: «Κι αὐτὸ που εἶπες θα τὸ κάνω, γιὰτὶ ἔχεις πράγματι τὴν εὐνοιά μου και σε γνωρίζω με τὸ ὄνομά σου».

¹⁸ Ο Μωυσὴς εἶπε: «Δεῖξε μου τὴ *δόξα σου».

¹⁹ Και ὁ Κύριος ἀπάντησε: «Θα περάσω με ὅλη τὴ μεγαλοπρέπειά μου μπροστὰ σου και

θα πω το ὄνομά μου μπροστά σου: “Κύριος”. Θα συγχωρῶ εκείνον που θέλω να συγχωρήσω και θα σπλαχνίζομαι εκείνον που θέλω να σπλαχνιστώ. ²⁰ Δε θα μπορέσεις όμως», του λέει, «να δεις το πρόσωπό μου, γιατί κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να με δει και να μείνει ζωντανός». ²¹ Μετά πρόσθεσε ο Κύριος: «Να μια θέση κοντά μου. Στάσου πάνω στο βράχο. ²² Και όταν θα διαβῶν μέσα στη δόξα της παρουσίας μου, θα σε βάλω στη σχισμή του βράχου, και θα σε σκεπάσω με το χέρι μου ὥσπου να περάσω. ²³ Μετά θα πάρω το χέρι μου και θα δεις τα νῶτα μου· το πρόσωπό μου όμως δεν θα το δεις».

Οι δεύτερες πέτρινες πλάκες

(Δτ 10,1-5)

34 Ο Κύριος εἶπε στο Μωυσή: «Κόψε δύο πέτρινες πλάκες σαν τις προηγούμενες, για να γράψω πάνω σ’ αυτές τους λόγους που ἦταν σ’ εκείνες που ἔσπασες. ² Να εἶσαι ἔτοιμος νωρίς αύριο το πρωί ν’ ανεβείς στο ὄρος Σινά. Θα σταθείς εκεί μπροστά μου, στην κορυφή του βουνού. ³ Κανένας δε θ’ ανεβεί μαζί σου και κανένας δε θα εμφανιστεί πουθενά σ’ ὅλη την περιοχή του βουνού. Ούτε πρόβατα ούτε βόδια θα βόσκουν στους πρόποδες».

⁴ Ο Μωυσῆς λάξεψε δύο πλάκες ἀπὸ πέτρα σαν τις πρώτες και νωρίς το πρωί σηκώθηκε κι ἀνέβηκε στο ὄρος Σινά, ὅπως τον εἶχε διατάξει ο Κύριος. Πῆρε στα χέρια του και τις δυο πλάκες. ⁵ Ο Κύριος κατέβηκε μέσα σε σύννεφο και στάθηκε κοντά του και εἶπε το ὄνομά του: «Κύριος». ⁶ Ἐπειτα πέρασε μπροστά ἀπὸ το Μωυσή και φώναξε: «Ἐγώ εἶμαι ο Κύριος, ο Κύριος ο Θεός. Εἶμαι γεμάτος καλοσύνη και ἔλεος, υπομονετικός, πιστός και πρόθυμος να συγχωρήσω. ⁷ Δίνω τη χάρη μου σε χιλιάδες. Συγχωρῶ την ανομία, τα σφάλματα, την αμαρτία. Αλλά και δεν ἀφήνω τίποτε ατιμώρητο. Η τιμωρία για τις ανομίες των πατέρων πέφτει στα παιδιά τους και στων παιδιῶν τους τα παιδιά, ως

την τρίτη και την τέταρτη γενιά».

⁸ Τότε ο Μωυσῆς ἔπεσε με βίαση στη γη και προσκύνησε. ⁹ «Αν λοιπόν ἔχω την εὐνοιά σου, Κύριέ μου», του εἶπε, «τότε σε ικετεύω να ἔρθεις μαζί μας, γιατί αὐτός ο λαός εἶναι ἀπειθαρχος. Συγχώρησε την ανομία μας και την αμαρτία μας και λογάριάσε μας για λαό σου».

Η διαθήκη επαναλαμβάνεται

(23,14-19· Δτ 7,1-5· 16,1-17)

¹⁰ Τότε ο Κύριος εἶπε στο Μωυσή: «Ἐγώ θα συνάψω ἡ διαθήκη μπροστά σ’ ολόκληρο το λαό σου. Θα κάνω θαύματα τέτοια, που ὅμοια τους δεν ἔγιναν πουθενά σ’ ὅλη τη γη, σε κανένα ἔθνος. Και ὅλος ο λαός που σε περιβάλλει θα δει τα ἔργα μου, γιατί θα εἶναι φοβερὰ αὐτά που ἐγώ, ο Κύριος, θα κάνω μέσω εσού. ¹¹ Τηρήστε τις ἐντολές που σήμερα σας δίνω, κι ἐγώ θα διώξω ἀπὸ μπροστά σας τους Ἄμμορραῖους, τους Ἰχναναῖους, τους Ἰσχυαῖους, τους Ἰβουσαῖους, τους Ἰβουσαῖους, τους Ἰβουσαῖους, τους Ἰβουσαῖους, τους Ἰβουσαῖους, τους Ἰβουσαῖους. ¹² Προσέξτε να μην κάνετε συνθήκη με τους κατοίκους της χώρας στην οποία θα μπειτε, γιατί αὐτό θα μπορούσε να γίνει παγίδα για σας. ¹³ Ἀντίθετα, να καταστρέψετε τα θυσιαστήρια τους, να συντρίψετε τις λίθινες και τις ἔξυλινες λατρευτικές τους στήλες.

¹⁴» Δεν επιτρέπεται να προσκυνήσετε ἄλλο θεό, γιατί ἐγώ, ο Κύριος, δεν ἀνέχομαι ἀντιζήλους. Το ὄνομά μου εἶναι «Θεός που απαιτεῖ ἀποκλειστικότητα». ¹⁵ Να μη συνάψετε, λοιπόν, συνθήκη με τους κατοίκους της χώρας ἐκείνης, γιατί, ὅταν αὐτοὶ τελούν λατρεία ἀθέμιτη στους θεοὺς τους και θυσιάζουν σ’ αὐτούς, ὑπάρχει φόβος να σας προσκαλέσουν να φάτε ἀπ’ αὐτά που θυσιάζουν. ¹⁶ Μπορεῖ ἀκόμη να πάρετε ἀπὸ τις θυγατέρες τους γυναίκες για τους γιους σας, κι αὐτές να ἴπορευόσουν, ἀκολουθώντας τους θεοὺς τους και να παρασύρουν ἔτσι τα παιδιά σας στην εἰδωλολατρία.

¹⁷» Να μην κάνετε εἰδωλα θεῶν χυτά για να τα λατρεύετε.

33,20 Γεν 32,31· Λευ 16,2· Δτ 5,24· Κρ 6,22· Ἰησ 6,5 **33,22** Α· Βασ 19,13 **34,1** 24,12 **34,6** Αρ 14,18· Ἰλ2,13· Ἰων 4,2· Ψλ 86,15· 103,8· 145,8· Νε 9,17,31 **34,7** 20,5-6 **34,10** 24,7-8 **34,11-16** Αρ 33,50-52 **34,14** 20,5 **34,17** 20,4

¹⁸»Να τηρείτε τη γιορτή των *Αζύμων. Εφτά μέρες θα τρώτε άζυμο ψωμί το μήνα *Αβιβ, όπως σας έχω διατάξει, γιατί αυτό το μήνα βγήκατε από την Αίγυπτο.

¹⁹»Κάθε πρωτότοκος γιος σας θα ανήκει σ' εμένα, καθώς και κάθε πρωτογέννητο αρσενικό από τα ζώα σας, είτε είναι βόδια είτε πρόβατα. ²⁰Το πρωτογέννητο πουλάρι^μ όμως θα το εξαγοράζετε μ' ένα πρόβατο ή μ' ένα κασίκι. Κι αν δεν θέλετε να το εξαγοράσετε, θα του σπάτε τον τράχηλο. Επίσης θα εξαγοράζετε κάθε πρωτότοκο γιο σας. Δε θα εμφανίζεστε μπροστά μου με άδεια χέρια.

²¹»Εξι μέρες θα εργάζεστε, αλλά την έβδομη θα αναπαύεστε, είτε είναι εποχή οργάνωτος είτε συγκομιδής.

²²»Θα γιορτάζετε τη γιορτή των *Εβδομάδων (στο θερισμό των πρώτων σιτηρών) και τη γιορτή της *Συγκομιδής (των πρώτων καρπών) το φθινόπωρο. ²³Τρεις φορές το χρόνο όλοι οι άντρες σας θα πρέπει να παρουσιάζονται μπροστά σ' εμένα, το Θεό του λαού *Ισραήλ. ²⁴Τρεις φορές το χρόνο θα παρουσιάζεστε μπροστά σ' εμένα, το Θεό σας, όταν θα έχω διώξει από μπροστά σας τα άλλα έθνη για να σας δώσω τα εδάφη τους και κανείς πια δε θα έχει βλέψεις στη χώρα σας.

²⁵»Δεν πρέπει να μου προσφέρετε ένζυμο ψωμί όταν θυσιάζετε ένα ζώο σ' εμένα. Κρέας από την πασχалиνή *Θυσία δεν πρέπει να το φυλάτε ως την άλλη μέρα το πρωί.

²⁶»Τα καλύτερα από τα πρώτα προϊόντα του αγρού σας θα τα φέρνετε στον οίκο του Κυρίου, του Θεού σας. Δεν πρέπει όμως να βράζετε το κασικάκι στο γάλα της μάνας του^{μσ}.

²⁷Τέλος ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Γράψε αυτά που σου λέω, γιατί με βάση αυτά τα λόγια εγώ θα συνάψω διαθήκη μαζί σου και με τους Ισραηλίτες».

²⁸Ο Μωυσής έμεινε εκεί μαζί με τον Κύριο σαράντα μερώνυχτα. Ψωμί δεν έφαγε και

νερό δεν ήπια. Και έγραψε στις πλάκες τους λόγους της διαθήκης, τις δέκα εντολές.

Η καθοδος του Μωυσή από το βουνό

²⁹Όταν ο Μωυσής κατέβαινε από το όρος Σινά και οι δυο πλάκες του *νόμου ήταν στα χέρια του, δεν ήξερε ότι το δέρμα του προσώπου του είχε γίνει λαμπερό όση ώρα μιλούσε με το Θεό, και ακτινοβολούσε. ³⁰Ο *Ααρών και όλος ο λαός κοίταξαν το Μωυσή, και είδαν ότι το δέρμα του προσώπου του έλαμπε· γι' αυτό φοβόντουσαν να τον πλησιάσουν. ³¹Ο Μωυσής όμως τους κάλεσε, και τότε ο Ααρών και όλοι οι άρχοντες της κοινότητας πήγαν κοντά του κι αυτός τους μίλησε. ³²Ύστερα πλησίασαν κι οι υπόλοιποι Ισραηλίτες, κι ο Μωυσής τούς ανακοίνωσε όλες τις εντολές που του είχε δώσει ο Κύριος στο όρος Σινά.

³³Όταν ο Μωυσής τελείωσε τη συνομιλία του μαζί τους σκέπασε το πρόσωπό του μ' ένα κάλυμμα. ³⁴Κάθε φορά που ο Μωυσής ερχόταν ενώπιον του Κυρίου για να μιλήσει μαζί του, έβγαζε το κάλυμμα, ως την ώρα που έβγαίνει από τη *σκηνή και ανακοίνωνε στο λαό τις εντολές που του είχαν δοθεί. ³⁵Τότε οι Ισραηλίτες έβλεπαν ότι το πρόσωπό του έλαμπε. Ύστερα έβαζε πάλι το κάλυμμα στο πρόσωπό του, ώσπου να ξαναμπεί στη σκηνή και να μιλήσει με τον Κύριο.

Οι διατάξεις για το Σάββατο

35 Ο Μωυσής συγκέντρωσε όλη την κοινότητα των Ισραηλιτών και τους είπε: «Αυτές είναι οι εντολές που ο Κύριος διέταξε να τηρούμε: ²“Εξι μέρες θα εργάζεστε, η έβδομη όμως θα είναι για σας μέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη σ' εμένα τον Κύριο. Όποιος εργαστεί τότε, πρέπει να υποστεί την ποινή του θανάτου. ³Δε θ' ανάβετε ούτε φωτιά στα σπίτια σας μέρα *Σάββατο”».

^μΒλ. υποσ. εις κεφ. 13,13. ^{μσ}Δεν... Βλ. υποσ. εις κεφ. 23,19.

Η προσφορά για τον Κύριο

(25,1-9)

4 Ο Μωυσής είπε στην κοινότητα των Ισραηλιτών: «Αυτή την εντολή έδωσε ο Κύριος: 5 Να κάνετε μια συνεισφορά στον Κύριο απ' αυτά που έχετε. Όποιος έχει διάθεση, ας προσφέρει με την καρδιά του το δώρο του στον Κύριο, χρυσάφι, ασήμι ή χαλκό: 6 μαλλί βαμένο πορφυρό, γαλάζιο ή κόκκινο: λεπτό λινό και κατακίσιο μαλλί: 7 κόκκινα δέρματα κριαριών, δέρματα φώκιας, ξύλα ακακίας, 8 λάδι για τη λυχνία, αρωματικές ύλες για το λάδι του χρίσματος και για το εύοσμο θυμίαμα, 9 λίθους όνυχες κι άλλα πολύτιμα πετράδια για το εφώδ, και για το επιστήθιο».

Ο εφοδιασμός των υλικών για την κατασκευή της σκηνής

(39,32-43)

10 «Όσοι από σας είναι τεχνίτες επιδέξιοι, ας έρθουν να κατασκευάσουν αυτά που διέταξε ο Κύριος: 11 Την κιβωτό της διαθήκης, τη σκηνή με τους τάπητες και το προστατευτικό της κάλυμμα, τους κρίκους της και τις σανίδες της, τις δοκούς, τους στύλους της και τις βάσεις της: 12 την κιβωτό και τις δοκούς της, το ιλαστήριο του χρυσού, και το διαχωριστικό καταπέτασμα: 13 την τράπεζα με τις δοκούς της, τα σκεύη της και τους άρτους της *προθέσεως: 14 τη λυχνία για το φωτισμό και τα εξαρτήματά της, τους λύχνους της και το λάδι για το φώς, 15 το θυσιαστήριο του θυμιάματος και τις δοκούς του, το λάδι του χρίσματος και το εύοσμο θυμίαμα, και το παραπέτασμα για την είσοδο της σκηνής. 16 Ακόμη θα κατασκευάσετε το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων και το χάλκινο κιγκλίδωμά του, τις δοκούς του και τα εξαρτήματά του, τη λεκάνη και τη βάση της: 17 τα παραπετάσματα της αυλής, τους στύλους τους και τις βάσεις τους: το παραπέτασμα της εισόδου της αυλής, 18 τους στύλους της σκηνής και τους στύλους της αυλής μαζί με τα σχοινιά τους: 19 τα μεγαλοπρεπή ενδύματα για την τελετουργία στο *α-

γιαστήριο, την ιερή στολή του *ιερέα *Ααρών και των γιων του, για όταν θα τελούν τα ιερατικά τους καθήκοντα».

Ο λαός φέρνει τις προσφορές του

20 Έφυγε λοιπόν η κοινότητα των Ισραηλιτών από το Μωυσή: 21 κι όσοι είχαν τη διάθεση ήρθαν κι έφεραν τη συνεισφορά τους για να κατασκευαστεί η σκηνή του Μαρτυρίου, τα εξαρτήματά της και οι ιερές στολές. 22 Όσοι ήθελαν, άντρες και γυναίκες, έφεραν βραχιόλια, σκουλαρίκια, δαχτυλίδια και κάθε είδος χρυσό κόσμημα και τ' αφιέρωναν όλα ενώπιον του Κυρίου. 23 Καθένας που του βρισκόταν μαλλί βαμμένο πορφυρό, γαλάζιο ή κόκκινο, λεπτό λινό, μαλλί κασίκας, δέρματα κριαριών βαμμένα κόκκινα, ή τομάρια, τα έφερνε. 24 Όλοι όσοι ήθελαν να προσφέρουν ασήμι ή χαλκό, έφεραν την εισφορά τους ενώπιον του Κυρίου: και όλοι όσοι είχαν ξύλα ακακίας κατάλληλα για οποιαδήποτε εργασία, τα έφεραν κι αυτοί. 25 Ακόμη, όσες γυναίκες ήξεραν καλά την τέχνη, έφεραν λεπτό λινό και μαλλί βαμμένο πορφυρό, γαλάζιο ή κόκκινο, κλωσμένο με τα χέρια τους. 26 Άλλες τεχνίτρες έκλωθαν το κατακίσιο μαλλί.

27 Οι αρχηγοί έφεραν τους λίθους από όνυχα και τα πολύτιμα πετράδια για το εφώδ και το επιστήθιο: 28 τις αρωματικές ύλες και το λάδι για τη λυχνία, για το χρίσμα, και για το εύοσμο θυμίαμα. 29 Όσοι Ισραηλίτες, άντρες και γυναίκες, είχαν τη διάθεση να συνεισφέρουν για την κατασκευή των έργων που είχε διατάξει ο Κύριος με το Μωυσή, έφεραν πρόθυμα τις προσφορές τους ενώπιον του Κυρίου.

Η κλήση του Βεσαλεήλ και του Ολιάβ

(31,1-11)

30 Ο Μωυσής είπε στους Ισραηλίτες: «Ακούστε: Ο Κύριος επέλεξε το Βεσαλεήλ, γιο του Ουρία και εγγονό του Χούρ, από τη φυλή *Ιουδα, 31-32 και του έδωσε άφθονο το *Πνεύμα του. Έτσι έχει ιδιαίτερη ικανότητα και αντίληψη. Είναι γνώστης κάθε τέχνης. Μπορεί και σχεδιάζει έργα τέχνης και κατα-

σκευάζει με επιδεξιότητα έργα με χρυσάφι, ασήμι και χαλκό· ³³επεξεργάζεται πολύτιμους λίθους και τους συναρμολογεί, κάνει ξυλοτεχνία και εκτελεί κάθε καλλιτεχνική εργασία. ³⁴Ο Κύριος του έχει δώσει επίσης την ικανότητα να διδάσκει και τον Ολιάβ, γιο του Αχισαμάχ, από τη φυλή Δαν. ³⁵Τους έδωσε επιδεξιότητα να κάνουν τη δουλειά του σμιλευτή πολύτιμων λίθων, του σχεδιαστή, του υφαντή πορφυρού, γαλάζιου και κόκκινου μαλλιού, του υφαντή λεπτού λινού και κάθε άλλου είδους υφάσματος. Έχουν την ικανότητα να κάνουν κάθε άλλη τεχνική εργασία, και είναι επιδέξιοι σχεδιαστές.

36 »Έτσι, ο Βεσαλεήλ, ο Ολιάβ και οι υπόλοιποι τεχνίτες, στους οποίους ο Θεός έχει δώσει την απαραίτητη ικανότητα, γνώση και αντίληψη για κάθε τεχνική εργασία, θα κατασκευάσουν καθετί που θα χρειαστεί για τη λατρεία μέσα στο *αγιαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κυρίου».

Ο λαός φέρνει άφθονες προσφορές

²Ο Μωυσής κάλεσε το Βεσαλεήλ, τον Ολιάβ και τους τεχνίτες, στους οποίους ο Κύριος είχε δώσει ιδιαίτερη ικανότητα και που είχαν τη διάθεση να αναλάβουν τις εργασίες και να τις εκτελέσουν, ³και τους παρέδωσε όλες τις συνεισφορές που είχαν προσφέρει οι Ισραηλίτες για το αγιαστήριο, για να αρχίσουν την κατασκευή του.

Όστόσο, ο λαός συνέχιζε να φέρνει κάθε πρωί στο Μωυσή τις προσφορές του. ⁴Τότε οι τεχνίτες που ήταν απασχολημένοι με την κατασκευή του αγιαστηρίου, διέκοψαν τις εργασίες τους ⁵κι ήρθαν στο Μωυσή και του είπαν: «Ο λαός προσφέρει περισσότερα απ' όσα χρειάζονται για την εκτέλεση αυτών που διέταξε ο Κύριος».

⁶Αμέσως ο Μωυσής έδωσε εντολή ν' αναγγεληθεί στο στρατόπεδο να μην ετοιμάζει κανένας πια συνεισφορές για το αγιαστήριο, ούτε άντρας ούτε γυναίκα.

Έτσι, ο λαός σταμάτησε να προσφέρει. ⁷Το υλικό που είχαν φέρει ήταν αρκετό για ολόκληρη την εργασία που έπρεπε να κάνουν κι ακόμα περισσότερο.

Η κατασκευή της σκηνής του Μαρτυρίου

(26,1-37)

⁸Οι πιο επιδέξιοι από τους τεχνίτες ασχολήθηκαν με την κατασκευή της *σκηνής. Έκαναν δέκα τάπητες από ανθεκτικό λινό, υφασμένους με πορφυρό γαλάζιο και κόκκινο μαλλί, και διακοσμημένους με *χερουβίμ. ⁹Το μάκρος κάθε τάπητα ήταν είκοσι οκτώ πήχεις και το πλάτος τέσσερις. Όλοι είχαν το ίδιο μέγεθος, ¹⁰και τους σύνδεσαν ανά πέντε. ¹¹Ύστερα κατασκεύασαν θηλιές από γαλάζιο λινό στην άκρη του τελευταίου τάπητα της πρώτης συναρμολογής. Το ίδιο έκαναν και στην άκρη του τελευταίου τάπητα της δεύτερης συναρμολογής. ¹²Πενήντα θηλιές έκαναν στον ένα τάπητα και πενήντα στον άλλο, που ανήκε στη δεύτερη συναρμολογία. Οι θηλιές ήταν η μια απέναντι στην άλλη. ¹³Κατασκεύασαν και πενήντα χρυσά άγκιστρα, με τα οποία σύνδεσαν τον ένα τάπητα με τον άλλο, ώστε η σκηνή να γίνει ενιαία.

¹⁴Μετά κατασκεύασαν έντεκα τάπητες από τρίχες κασιόικας για σκέπασμα πάνω από τη σκηνή. ¹⁵Το μάκρος κάθε τάπητα ήταν τριάντα πήχεις και το πλάτος του τέσσερις. Και οι έντεκα τάπητες είχαν το ίδιο μέγεθος. ¹⁶Σύνδεσαν τους πέντε τάπητες, ώστε ν' αποτελούν ένα σώμα, και τους άλλους έξι για να αποτελούν επίσης ένα σώμα. ¹⁷Έκαναν πενήντα θηλιές στην άκρη του τελευταίου τάπητα στο σημείο σύνδεσης, κι άλλες πενήντα θηλιές στην άκρη του άλλου τάπητα, στο σημείο σύνδεσης. ¹⁸Τέλος κατασκεύασαν πενήντα χάλκινα άγκιστρα για να συνδέσουν τους τάπητες της σκηνής, ώστε ν' αποτελέσουν ένα σύνολο.

¹⁹Έπειτα κατασκεύασαν ένα ακόμη κάλυμμα για τη σκηνή από κόκκινα δέρματα κριαριών, κι από πάνω άλλο ένα σκέπασμα από τομάρια.

²⁰Στη συνέχεια, κατασκεύασαν τις σανίδες για το αγιαστήριο από ξύλο ακακίας, που τοποθετήθηκαν όρθιες. ²¹Το μάκρος κάθε σανίδα ήταν δέκα πήχεις και το πλάτος ενάμισυ πήχυς. ²²Κάθε σανίδα είχε δύο

προεχοχές παράλληλες μεταξύ τους. Μ' αυτό τον τρόπο κατασκεύασαν όλες τις σανίδες της σκηνης. ²³ Έκαναν είκοσι σανίδες για τη νότια πλευρά. ²⁴ Κάτω από τις είκοσι σανίδες κατασκεύασαν σαράντα ασημένιες βάσεις, δύο βάσεις κάτω από κάθε σανίδα για τις δύο προεχοχές της. ²⁵ Για τη βορινή πλευρά κατασκεύασαν άλλες είκοσι σανίδες, ²⁶ και τις σαράντα ασημένιες βάσεις τους, δύο βάσεις κάτω από την κάθε σανίδα. ²⁷ Για τη δυτική πλευρά κατασκεύασαν έξι σανίδες ²⁸ και δυο σανίδες κατασκεύασαν για τις γωνίες της σκηνης στο πίσω μέρος. ²⁹ Αυτές ήταν διπλές, ενωμένες μαζί από κάτω στο δάπεδο μέχρι την κορυφή, δηλαδή στο ύψος του πρώτου συνδετικού κρίκου. Έτσι έκαναν με όλες τις γωνιακές σανίδες. ³⁰ Αυτές ήταν οχτώ για όλο το οίκημα, με δεκαέξι ασημένιες βάσεις, δύο κάτω από κάθε σανίδα.

³¹ Μετά κατασκεύασαν πέντε δοκούς από ξύλο ακακίας, για να συγκρατούν τις σανίδες της μιας πλευράς του οικήματος. ³² Πέντε δοκούς για τις σανίδες της δεύτερης πλευράς και πέντε για τις σανίδες της δυτικής πλευράς του οικήματος. ³³ Τη μεσαία συνδετική δοκό στη μέση του ύψους των σανίδων την έκαναν διαμπερή, από το ένα άκρο στο άλλο. ³⁴ Επιχρύσωσαν τις σανίδες και κατασκεύασαν από χρυσάφι τους κρίκους απ' όπου θα περνούσαν οι δοκοί, που κι αυτές τις επιχρύσωσαν.

³⁵ Οι τεχνίτες κατασκεύασαν το *καταπέτασμα από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί και το διακόσμησαν με *χερουβίμ. ³⁶ Κατασκεύασαν τέσσερις στύλους από ξύλο ακακίας για να το κρατούν και τους επιχρύσωσαν. Τα άγκιστρα τους τα έκαναν από χρυσάφι, και έχυσαν γι' αυτούς τέσσερις ασημένιες βάσεις.

³⁷ Για την είσοδο της σκηνης κατασκεύασαν παραπέτασμα από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με πορφυρό γαλάζιο και κόκκινο μαλλί, κεντημένο καλλιτεχνικά. ³⁸ Έκαναν τους πέντε στύλους και τα άγκιστρα και επιχρύσωσαν τα κιονόκρανά τους και τους κρίκους

τους· επίσης κατασκεύασαν και πέντε χάλκινες βάσεις για να στηρίζονται.

Η κατασκευή της κιβωτού

(25,10-22)

37 Ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε την *κιβωτό από ξύλο ακακίας, δύομισυ πήχεις το μήκος της, ενάμισυ το πλάτος της και ενάμισυ το ύψος της. ² Την έντυσε με καθαρό χρυσάφι από μέσα κι απ' έξω, και κατασκεύασε μια χρυσή στεφάνη γύρω γύρω. ³ Έχυσε τέσσερις χρυσούς κρίκους και τους προσάρμοσε στις τέσσερις γωνίες της για να την κρατούν, δυο κρίκους από τη μία πλευρά και δυο από την άλλη. ⁴ Επίσης κατασκεύασε δοκούς από ξύλο ακακίας, τις επιχρύσωσε ⁵ και τις πέρασε μέσα από τους κρίκους, στις πλευρές της κιβωτού, για να τη σηκώσουν.

⁶ Έπειτα κατασκεύασε το *ιλαστήριο από καθαρό χρυσάφι, δύομισυ πήχεις το μήκος της και ενάμισυ το πλάτος. ⁷ Κατασκεύασε δύο χρυσά *χερουβίμ από χρυσάφι σφυρηλατημένο στις δυο άκρες του ιλαστηρίου. ⁸ Τα χερουβίμ τα έκανε ένα σώμα με το ιλαστήριο, στις δύο άκρες του: ένα χερούβ στη μια άκρη κι ένα στην άλλη. ⁹ Είχαν τις φτερούγες ανοιχτές προς τα πάνω, ώστε να σκεπάζουν μ' αυτές το ιλαστήριο· ήταν τοποθετημένα αντικρουστά και τα πρόσωπά τους ήταν στραμμένα προς το ιλαστήριο.

Η κατασκευή της τράπεζας

(25,23-30)

¹⁰ Μετά ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε την τράπεζα από ξύλο ακακίας, δύο πήχεις το μήκος της, έναν πήχυ το πλάτος της και ενάμισυ το ύψος της. ¹¹ Την επιχρύσωσε με καθαρό χρυσάφι και κατασκεύασε γύρω γύρω μια χρυσή στεφάνη. ¹² Στις τέσσερις πλευρές της έκανε ένα πλαίσιο μιας παλάμης και γύρω του έβαλε μια χρυσή στεφάνη. ¹³ Έχυσε γι' αυτήν τέσσερις κρίκους χρυσούς, και τους έβαλε στις τέσσερις γωνίες, πάνω από τα τέσσερα πόδια της. ¹⁴⁻¹⁵ Οι κρίκοι ήταν κολλημένοι στο πλαίσιο· απ' αυτούς

περνούσαν οι δοκοί που μ' αυτούς σήκωναν την τράπεζα και ήταν κατασκευασμένοι από ξύλο ακακίας και επιχρυσωμένοι.

¹⁶Μετά κατασκεύασε τα σκεύη που θα ήταν πάνω στην τράπεζα: δίσκους, λεκάνες, ποτήρια, και τις κανάτες με τις οποίες έκαναν τις σπονδές — όλα από καθαρό χρυσάφι.

Η κατασκευή της λυχνίας

¹⁷Έπειτα ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε τη *λυχνία από καθαρό χρυσάφι σφυρηλατημένο, ολόκληρη ένα σώμα: ο κορμός της, οι λαβές της, οι ροΐσκοι,^{μβ} οι κάλυκες των λουλουδιών της και τα πέταλά τους. ¹⁸Από τα πλάγια της λυχνίας έβγαιναν έξι κλάδοι, τρεις από τη μια πλευρά και τρεις από την άλλη. ¹⁹Κάθε κλάδος ήταν διακοσμημένος με τρεις κάλυκες άνθους μυγδαλιάς, ροΐσκους και άνθη. Έτσι και οι έξι κλάδοι της λυχνίας ήταν μοιόμορφοι. ²⁰Στον κορμό της λυχνίας υπήρχαν τέσσερις κάλυκες άνθους μυγδαλιάς, και οι αντίστοιχοι ροΐσκοι και τα άνθη. ²¹Υπήρχε ένας ροΐσκος κάτω από κάθε ζεύγος των κλάδων της λυχνίας: τρεις ροΐσκοι συνολικά για τους έξι κλάδους. ²²Οι ροΐσκοι και οι κλάδοι ήταν ένα σώμα με τη λυχνία. Όλο το έργο έγινε από καθαρό χρυσάφι σφυρηλατημένο.

²³Έπειτα κατασκεύασε τους εφτά λύχνους της, τις λαβίδες και τις σταχτοθήκες της από καθαρό χρυσάφι. ²⁴Για να κατασκευάσει τη λυχνία και τα εξαρτήματά της χρησιμοποίησε ένα *τάλαντο καθαρό χρυσάφι.

Η κατασκευή του θυσιαστηρίου του θυμιάματος

(30,1-5)

²⁵Για την καύση του *θυμιάματος ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε *θυσιαστήριο από ξύλο ακακίας: το μάκρος του ήταν ένας πήχυς και το πλάτος του επίσης ένας πήχυς: ήταν τετράγωνο ύψους δύο πήχεων. Τα *κέρατά του

ήταν ενιαία μ' αυτό. ²⁶Το επιχρύσωσε όλο με καθαρό χρυσάφι: την πλάκα του, τα τοιχώματά του γύρω γύρω, και τα κέρατά του. Γύρω γύρω έκανε μια χρυσή στεφάνη. ²⁷Ακόμη του έκανε δύο χρυσούς κρίκους και τους εφάρμοσε κάτω από τη στεφάνη, στις δύο παράλληλες πλευρές του, απ' τους οποίους θα περνούσαν τις δοκούς για να το μεταφέρουν. ²⁸Τις δοκούς τις κατασκεύασε από ξύλο ακακίας και τις επιχρύσωσε.

Η παρασκευή του λιβανιού και του λαδιού για το χρίσμα

²⁹Ύστερα ένας αρωματοποιός κατασκεύασε το άγιο λάδι του *χρίσματος και το καθαρό, εύοσμο θυμίαμα.

Η κατασκευή του θυσιαστηρίου των ολοκαυτωμάτων

(27,1-8)

38 Για τα *ολοκαυτώματα ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε *θυσιαστήριο από ξύλο ακακίας: το μάκρος του ήταν πέντε πήχεις και το πλάτος του επίσης πέντε: ήταν τετράγωνο ύψους τριών πήχεων. ²Τα *κέρατα που του έφτιασε στις τέσσερις γωνίες ήταν ένα σώμα μ' αυτό, και το επένδυσε όλο με χαλκό. ³Επίσης κατασκεύασε όλα τα εξαρτήματα του θυσιαστηρίου: τους λέβητες, τα φτυάρια, τις λεκάνες, τα πηρούνια και τις σχάρες, όλα από χαλκό.

⁴Για το θυσιαστήριο κατασκεύασε ένα κιγκλίδωμα με χάλκινο πλέγμα, κάτω από τη χοάνη του, που έφτανε στο μισό του ύψους του. ⁵⁻⁷Έπειτα έχυσε τέσσερις κρίκους για τις τέσσερις γωνιές του χάλκινου πλέγματος απ' τους οποίους θα περνούσαν οι δοκοί για να σηκώνουν το θυσιαστήριο. Τις δοκούς τις έκανε από ξύλο ακακίας, τις επένδυσε με χαλκό, και τις πέρασε μέσα από τους κρίκους στις πλευρές του θυσιαστηρίου. Το θυσιαστήριο ήταν από σανίδες, κούφιο από μέσα.

^{μβ}βλ. υποσ. εις κεφ. 25,31.

Η κατασκευή της λεκάνης

(30,18)

⁸Τη λεκάνη και τη βάση της ο Βεσαλεήλ τις κατασκεύασε από χαλκό, από τα κάτωπια των γυναικών που υπηρετούσαν στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου.

Η αυλή της σκηνής

(27,9-19)

⁹Στη συνέχεια ο Βεσαλεήλ κατασκεύασε την *αυλή. Για τη νότια πλευρά της, έφτιαξε παραπετάσματα από ανθεκτικό λινό, εκατό πήχεις μάκρος ¹⁰και τα στερέωσε σε είκοσι χάλκινους στύλους, τοποθετημένους στις χάλκινες βάσεις τους· τα άγκιστρα και τους κρίκους των στύλων τα έκανε από ασήμι. ¹¹Για τη βόρεια πλευρά κατασκεύασε παραπετάσματα εκατό πήχεις μάκρος. Οι είκοσι στύλοι τους με τις βάσεις τους έγιναν επίσης από χαλκό· τα άγκιστρα και οι κρίκοι των στύλων από ασήμι. ¹²Για τη δυτική πλευρά κατασκεύασε παραπετάσματα πενήντα πήχεις μάκρος· δέκα στύλους γι' αυτά, με τις βάσεις τους· τα άγκιστρα και οι κρίκοι των στύλων ήταν επίσης από ασήμι. ¹³Για την ανατολική πλευρά κατασκεύασε παραπετάσματα πενήντα πήχεις μάκρος. ¹⁴Από τη μια πλευρά της εισόδου τα παραπετάσματα είχαν μάκρος δεκαπέντε πήχεις, στερεωμένα σε τρεις στύλους με τις τρεις βάσεις τους. ¹⁵Το ίδιο κι από την άλλη πλευρά της εισόδου: Τα παραπετάσματα ήταν δεκαπέντε πήχεις μάκρος, με τους τρεις στύλους τους και τις τρεις βάσεις τους. ¹⁶Όλα τα παραπετάσματα γύρω από την αυλή ήταν από ανθεκτικό λινό. ¹⁷Οι βάσεις των στύλων ήταν από χαλκό, τα άγκιστρα και οι κρίκοι τους από ασήμι και τα κιονόκρανά τους επαργυρωμένα· οι στεφάνες όλων των στύλων της αυλής ήταν από ασήμι.

¹⁸Το παραπέτασμα της εισόδου της αυλής ήταν από ανθεκτικό λινό, υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, κεντημένο καλλιτεχνικά· είχε είκοσι πήχεις μάκρος και πέντε πή-

χεις ύψος, όσο και το πλάτος των παραπετάσμάτων της αυλής. ¹⁹Ήταν στερεωμένο σε τέσσερις χάλκινους στύλους. Οι βάσεις των στύλων ήταν χάλκινες και τα άγκιστρά τους ασημένια, όπως και τα κιονόκρανά τους και τα στεφάνια τους. ²⁰Όλοι οι στύλοι της σκηνής και της αυλής ολόγυρα ήταν από χαλκό.

Τα μέταλλα που χρησιμοποιήθηκαν για τη σκηνή

²¹Ακολουθεί κατάλογος των ποσοτήτων των διαφόρων μετάλλων που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή της σκηνής του Μαρτυρίου. Η δαπάνη αυτή έγινε από τους *Λευίτες με διαταγή του Μωυσή και υπό την επιστασία του Ιθάμαρ, γιου του *ιερέα *Ααρών.

²²Ο Βεσαλεήλ, γιος του Ουρία και εγγονός του Χουρ, από τη φυλή *Ιούδα, κατασκεύασε όλα όσα ο Κύριος διέταξε το Μωυσή. ²³Μαζί του ήταν ο Ολιάβ, γιος του Αχισαμάχ από τη φυλή *Δαν. Αυτός ήταν σμιλευτής πολύτιμων λίθων, σχεδιαστής, κεντητής μαλλιού γαλάζιου, κόκκινου και πορφυρού και επίσης κεντητής του λινού.

²⁴Το χρυσάφι που προσφέρθηκε και δαπανήθηκε για όλη την εργασία του *αγιαστηρίου έφτασε τα είκοσι εννέα *τάλαντα και εφτακόσιους τριάντα *σίκλους, με βάση τον ιερό σίκλο. ²⁵Το ασήμι που συνάχθηκε από την απογραφή της κοινότητας έφτασε τα εκατό τάλαντα και χίλιους εφτακόσιους εβδομήντα πέντε σίκλους, με βάση τον ιερό σίκλο. ²⁶Η ποσότητα αυτή αντιστοιχεί σε μισό σίκλο κατά άτομο, με βάση τον ιερό σίκλο, για όλους όσους απογράφηκαν από είκοσι χρόνων και πάνω. Αυτοί ήταν εξακόσιες τρεις χιλιάδες πεντακόσια πενήντα άτομα. ²⁷Τα εκατό *τάλαντα ασήμι δαπανήθηκαν για να χυθούν οι βάσεις του αγιαστηρίου και οι βάσεις του *καταπέτασματος — ένα τάλαντο για κάθε βάση. ²⁸Με τους χίλιους εφτακόσιους εβδομήντα πέντε σίκλους κατασκευάστηκαν τα άγκιστρα των στύλων, επαργυρώθηκαν τα κιονόκρανά τους και έγιναν οι στεφάνες τους.

²⁹ Ο χαλκός που προσφέρθηκε και δαπανήθηκε έφτασε τα εβδομήντα *τάλαντα και δύο χιλιάδες τετρακόσιους σίκλους. ³⁰ Μ' αυτόν κατασκευάστηκαν οι βάσεις της εισόδου της σκηνής του Μαρτυρίου, το χάλκινο θυσιαστήριο με το χάλκινο πλέγμα και όλα τα σκεύη του θυσιαστηρίου. ³¹ οι στύλοι της αυλής γύρω γύρω, και της εισόδου της, με τις βάσεις τους, και οι στύλοι του οικήματος.

Η κατασκευή των ιερατικών στολών

(28,1-43)

39 Από μαλλί κυανό, πορφυρό και κόκκινο ο Βεσαλεήλ και ο Ολιάβ κατασκεύασαν μεγαλοπρεπείς ενδυμασίες για την υπηρεσία στο *αγιαστήριο. Κατασκεύασαν τις ιερές στολές του *Ααρών, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

² Κατασκεύασαν το *εφώδ από ανθεκτικό λινό υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί και κεντημένο με χρυσή κλωστή. ³ Έπειτα σφυρηλάτησαν χρυσάφι σε φύλλα, τα έκοψαν σε σύρματα, και τα πέρασαν από μέσα από το λινό το υφασμένο με κυανό, πορφυρό και ερυθρό μαλλί ώστε να είναι καλλιτεχνική εργασία. ⁴ Για το εφώδ κατασκεύασαν δύο φαρδιές τιράντες προσαρμοσμένες στις δύο άκρες από πάνω. ⁵ Η ζώνη του αποτελούσε ένα σώμα μ' αυτό, καμωμένη από ανθεκτικό λινό υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, κεντημένο με χρυσή κλωστή, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή. ⁶ Ακόμα επεξεργάστηκαν τους *λίθους από όνυχα και τους τοποθέτησαν τον καθένα μέσα σε χρυσή στεφάνη, και χάραξαν πάνω τους σαν σφραγίδες, τα ονόματα των γιών του *Ισραήλ. ⁷ Τους λίθους αυτούς τους τοποθέτησαν στους ώμους του εφώδ, για να υπενθυμίζουν τις δώδεκα φυλές των Ισραηλιτών στον Κύριο, όπως ο ίδιος είχε διατάξει το Μωυσή.

⁸ Κατασκεύασαν το επιστήθιο με υπανουργική τέχνη, από τα ίδια υλικά όπως του εφώδ: ανθεκτικό λινό υφασμένο με γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, κεντημένο με χρυσή κλωστή. ⁹ Το επιστήθιο ήταν μια τε-

τράγωνη θήκη, μιας σπιθαμής μήκους και μιας πλάτους. ¹⁰ την επιφάνειά του την κάλυψαν με τέσσερις σειρές πολύτιμους λίθους: η πρώτη σειρά είχε ένα ρουμπίνι, ένα χρυσόλιθο και ένα σμαράγδι. ¹¹ Η δεύτερη σειρά είχε ένα μαλαχίτη, ένα ζαφείρι και ένα διαμάντι. ¹² Η τρίτη σειρά είχε έναν υάκινθο, έναν αγάτη και έναν αμέθυστο. ¹³ Και η τέταρτη σειρά είχε ένα τοπάζι, έναν όνυχα και έναν ίασπι· κάθε λίθος ήταν μέσα σε χρυσό πλαίσιο. ¹⁴ Πάνω σε κάθε λίθο ήταν χαραγμένο σαν σφραγίδα το όνομα ενός από τους δώδεκα γιους του Ιακώβ, ^{μν} συνολικά δώδεκα λίθοι, και καθένας αντιπροσώπευε μια από τις δώδεκα φυλές.

¹⁵ Για το επιστήθιο έκαναν από καθαρό χρυσάφι αλυσίδες στριφτές σαν σχοινί. ¹⁶ Κατασκεύασαν δύο χρυσούς κρίκους, τους έραψαν στις δύο πάνω άκρες του επιστήθιου, ¹⁷ και έδεσαν τις δύο χρυσές αλυσίδες στους δύο κρίκους. ¹⁸ Τις δύο άλλες άκρες των αλυσίδων τις έδεσαν στα δύο χρυσά πλαίσια των επωμίδων, κι έτσι κρεμάστηκε το επιστήθιο στις επωμίδες, στο μπροστινό μέρος του εφώδ. ¹⁹ Μετά κατασκεύασαν δύο χρυσούς κρίκους και τους προσάρμοσαν τις δύο κάτω άκρες του επιστήθιου, από τη μέση μεριά, εκείνη που ακουμπούσε στο εφώδ. ²⁰ Κατασκεύασαν κι άλλους δύο χρυσούς κρίκους και τους προσάρμοσαν στο κάτω μέρος του επιστήθιου, εκεί που καταλήγουν οι τιράντες του εφώδ, μπροστά, χαμηλά κοντά στο σημείο της σύνδεσης, πάνω από τη λινή ζώνη. ²¹ Τέλος σύνδεσαν τους κρίκους του επιστήθιου με τους κρίκους του εφώδ με γαλάζιο κορδόνι. Έτσι το επιστήθιο στερεώθηκε πάνω στη ζώνη του εφώδ και δε μετακινιόταν, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

²² Έπειτα κατασκεύασαν το σάκο του εφώδ, υφαντό, ολόκληρον από καθαρό γαλάζιο μαλλί. ²³ Στο κέντρο υπήρχε ένα άνοιγμα για το κεφάλι και γύρω του μια παρυφή υφαντή, σαν αυτή του ανοίγματος του θώρακα, για να μη σκίζεται. ²⁴⁻²⁶ Γύρω γύρω σε όλο το κράσπεδο του σάκου κατασκεύασαν

μικρά ρόδια από γαλάζιο, πορφυρό και κόκκινο μαλλί, και χρυσά κουδουνάκια ανάμεσα τους εναλλάξ ανά ένα με τα ρόδια. Προορίζονταν για την υπηρεσία, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

²⁷ Έπειτα κατασκεύασαν από λινό ύφασμα τους χιτώνες για τον Ααρών και τους γιους του, ²⁸ τη μίτρα για το κεφάλι του, τα κεφαλοκαλύμματα των ιερών και τις περισκελίδες τους, όλα από λινό ύφασμα. ²⁹ Τη ζώνη την έκαναν από ανθεκτικό λινό υφασμένο με γαλάζιο πορφυρό και κόκκινο μαλλί, κεντημένα καλλιτεχνικά, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

³⁰ Επίσης κατασκεύασαν το έλασμα, την ιερή ένδειξη της αφιέρωσης, από καθαρό χρυσάφι και χάραξαν πάνω του σαν σφραγίδα τη φράση «Αφιερωμένος στον Κύριο». ³¹ Μ' ένα γαλάζιο κορδόνι το στερέωσαν πάνω στο κάλυμμα του κεφαλιού, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

Η ολοκλήρωση των εργασιών

(35,10-29)

³² Έτσι, τελείωσε όλη η εργασία της κατασκευής της *σκηνής του Μαρτυρίου. Οι Ισραηλίτες τα κατασκεύασαν όλα, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή. ³³ Και έφεραν το αγιαστήριο στο Μωυσή: τη σκηνή και όλο τον εξοπλισμό της, τους στύλους και τις βάσεις της· ³⁴ τα καλύμματα από κόκκινα δέρματα κριαριών κι από τομάρια, και το *καταπέτασμα. ³⁵ Ακόμη έφεραν την *κιβωτό του νόμου, τις δοκούς της και το *ιαστήριο· ³⁶ την τράπεζα με όλα τα σκεύη της και τους άρτους της *προθέσεως· ³⁷ τη *λυχνία από καθαρό χρυσάφι με όλη τη σειρά των λύχνων της, όλα τα εξαρτήματά της και το λάδι για το φωτισμό· ³⁸ το χρυσό *θυσιαστήριο, το λάδι του *χρίσματος, το εύοσμο *θυμίαμα και το παραπέτασμα για την είσοδο της σκηνής· ³⁹ το χάλκινο θυσιαστήριο με το χάλκινο κιγκλιδώματό του, τις δοκούς του κι όλα τα εξαρτήματά του, και τη λεκάνη με τη βάση της. ⁴⁰ Έφεραν ακόμη τα παραπέτασμα της *αυλής με

τους στύλους τους και τις βάσεις τους· τα παραπέτασμα της εισόδου της αυλής, τα σχοινιά της και τους στύλους της, καθώς και όλα τα σκεύη για τη λειτουργία του οικήματος της σκηνής του Μαρτυρίου· ⁴¹ τις μεγαλοπρεπείς ενδυμασίες για την τελετουργία στο αγιαστήριο, και την ιερή στολή του *ιερέα Ααρών και των γιών του, που θα τις φορούσαν για να εκτελούν τα ιερατικά τους καθήκοντα.

⁴² Οι Ισραηλίτες έκαναν όλη την εργασία σύμφωνα με τις διαταγές που είχε δώσει στο Μωυσή ο Κύριος. ⁴³ Όταν ο Μωυσής επιθεώρησε το έργο και είδε ότι όλα είχαν γίνει όπως ακριβώς είχε διατάξει ο Κύριος, ευλόγησε τους Ισραηλίτες.

Το στήσιμο και ο καθαγιασμός της σκηνής

40 Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Την πρώτη μέρα του πρώτου *μήνα, θα στήσεις τη *σκηνή του Μαρτυρίου, το άγιο κατοικητήριο. ³ Εκεί μέσα θα βάλεις την *κιβωτό της διαθήκης και θα την κρύψεις πίσω από το *καταπέτασμα. ⁴ Θα βάλεις μέσα την τράπεζα, και θα τακτοποιήσεις πάνω σ' αυτήν όλα της τα σκεύη· επίσης θα φέρεις μέσα τη *λυχνία, και θα τοποθετήσεις τους λύχνους της. ⁵ Θα βάλεις στη θέση του το χρυσό *θυσιαστήριο του θυμιάματος μπροστά στην κιβωτό της διαθήκης και θα κρεμάσεις το παραπέτασμα της εισόδου της σκηνής. ⁶ Επίσης θα βάλεις στη θέση του το θυσιαστήριο των *ολοκαυτωμάτων μπροστά στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου. ⁷ Θα τοποθετήσεις τη λεκάνη ανάμεσα στη σκηνή του Μαρτυρίου και στο θυσιαστήριο, και θα βάλεις μέσα νερό. ⁸ Γύρω απ' τη σκηνή θα στήσεις το περίφραγμα της *αυλής και θα κρεμάσεις το παραπέτασμα της εισόδου της.

⁹» Θα πάρεις μετά από το λάδι του *χρίσματος και θα χρίσεις τη σκηνή και όλα όσα βρίσκονται μέσα σ' αυτήν· έτσι θα καθαγιαστεί μαζί με όλο τον εξοπλισμό της. ¹⁰ Επίσης θα καθαγιάσεις το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων και όλο τον εξοπλισμό του,

ώστε να είναι εντελώς *άγιο. ¹¹ Τέλος θα χρίσεις τη λεκάνη και τη βάση της και θα την καθαγιάσεις.

¹²»Μετά θα φέρεις στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου τον *Ααρών και τους γιους του και θα τους πλύνεις με νερό. ¹³ Θα ντύσεις τον *Ααρών με την ιερή στολή και θα τον χρίσεις· έτσι θα τον καθιερώσεις ώστε να υπηρετεί ως *ιερέας μου. ¹⁴ Θα πεις και στους γιους του να πλησιάσουν και θα τους ντύσεις με τους χιτώνες. ¹⁵ Θα τους χρίσεις κι εκείνους, όπως θα έχεις χρίσει τον πατέρα τους, ώστε να υπηρετούν ως *ιερείς μου. Με τη δύναμη του χρίσματος που θα λάβουν, η ιεροσύνη θα ανήκει σ' αυτούς και σ' όλες τις επόμενες γενιές τους για πάντα στο μέλλον».

¹⁶ Ο Μωυσής έκανε όλα όσα τον διέταξε ο Κύριος. ¹⁷ Και την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα, του δεύτερου έτους μετά την έξοδο τους από την Αίγυπτο, στήθηκε η σκηνή του Μαρτυρίου. ¹⁸ Ο Μωυσής έβαλε τις βάσεις του οικήματος, τοποθέτησε τις σανίδες του, πέρασε τις δοκούς και έστησε τους στύλους του. ¹⁹ Ύστερα άπλωσε τους τάπητες της σκηνής πάνω από το οίκημα, κι από πάνω έβαλε το προστατευτικό κάλυμμα, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

²⁰ Ο Μωυσής πήρε τις πλάκες του *νόμου και τις τοποθέτησε μέσα στην κιβωτό, πέρασε τις δοκούς της κι έβαλε από πάνω της το *πλαστήριο. ²¹ Μετά έφερε την κιβωτό μέσα στο οίκημα και κρέμασε το καταπέτασμα που θα την έκρυβε, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. ²² Τοποθέτησε την τράπεζα μέσα στη σκηνή, στη βόρεια πλευρά του οικήματος, μπροστά στο καταπέτασμα. ²³ Πάνω της τακτοποίησε τους άρτους της *προθέσεως ενώπιον του Κυρίου, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή. ²⁴ Τοποθέτησε τη λυχνία μέσα στη σκηνή, απέναντι από την τράπεζα, στη νότια πλευρά του οικήματος, ²⁵ και άνα-

ψε τους λύχνους της ενώπιον του Κυρίου, όπως αυτός τον είχε διατάξει. ²⁶ Τοποθέτησε μέσα στη σκηνή, μπροστά στο καταπέτασμα, το χρυσό θυσιαστήριο, ²⁷ και άναψε πάνω σ' αυτό το εύοσμο *θυμίαμα, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

²⁸ Μετά κρέμασε το παραπέτασμα της εισόδου του οικήματος. ²⁹ Μπροστά στην είσοδο έβαλε το θυσιαστήριο των ολοκαυμάτων και πρόσφερε πάνω του το ολοκαύτωμα και τη θυσία των καρπών, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. ³⁰ Έβαλε τη λεκάνη ανάμεσα στη σκηνή και στο θυσιαστήριο και έβαλε μέσα νερό για να πλένονται. ³¹ Ο Μωυσής, ο Ααρών και οι γιοι του έπλυναν μ' αυτό τα χέρια τους και τα πόδια τους. ³² Έτσι πλένονταν κάθε φορά που έπρεπε να μπου στη σκηνή του Μαρτυρίου ή να πλησιάσουν στο θυσιαστήριο, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

³³ Τέλος ο Μωυσής έστησε το περίφραγμα της αυλής γύρω από τη σκηνή και το θυσιαστήριο, και κρέμασε το παραπέτασμα της εισόδου. Έτσι, τέλειωσε ο Μωυσής όλες τις εργασίες.

Η νεφέλη σκεπάζει τη σκηνή

(Αρ 9,15-23)

³⁴⁻³⁵ Τότε η νεφέλη ήρθε και σκέπασε τη σκηνή του Μαρτυρίου και η *δόξα του Κυρίου γέμισε το οίκημα, έτσι που ο Μωυσής δεν μπορούσε να μπει μέσα.

³⁶⁻³⁷ Σε όλες τις συνεχείς μετακινήσεις τους οι Ισραηλίτες ξεκινούσαν μόνο την ημέρα που η νεφέλη σηκωνόταν από το οίκημα. Κι αν η νεφέλη δε σηκωνόταν, δεν έφευγαν. ³⁸ Όσον καιρό διήρκεσε η πορεία του λαού, έβλεπαν όλοι τη νεφέλη της παρουσίας του Κυρίου να σκεπάζει τη σκηνή κάθε μέρα και μια πύρινη ανταύγεια πάνω της τη νύχτα.

Εισαγωγή

ἡ)

∴ Το τρίτο βιβλίο της Πεντατεύχου φέρει, σύμφωνα με την ελληνική μετάφραση των **Εβδομήκοντα** (Ο΄), τον τίτλο “Λευιτικόν”, επειδή στο μεγαλύτερο μέρος του περιέχει **τελετουργικές διατάξεις**, την ευθύνη της τήρησης των οποίων είχε το προερχόμενο **από** τη φυλή Λευί ιερατείο. Στην Εβραϊκή Βίβλο το έργο τιτλοφορείται, κατά ανάλογο με τα υπόλοιπα βιβλία της Πεντατεύχου τρόπο, από τις πρώτες λέξεις του κειμένου του: “**Βαγικρά**” (= Και κάλεσε).

Το περιεχόμενο του βιβλίου συνιστά μια συλλογή λεπτομερών θυσιαστικών τυπικών, καθώς και διατάξεων για τα καθήκοντα του ιερατείου. Αν και για το σύγχρονο άνθρωπο τα περίπλοκα τελετουργικά φαίνονται ξένα ή και, ως ένα βαθμό, βάρβαρα, για τους ανθρώπους της εποχής είχαν μεγάλη σημασία, γιατί προσέφεραν τη δυνατότητα αποκατάστασης των σχέσεων που διαταράσσονταν με την αμαρτία. Η σφαγή του ζώου από τη μια μεριά εκφράζει το μη αναστρέψιμο χαρακτήρα της βλάβης που προκλήθηκε με την αμαρτία, καθώς πάντα παραμένει ένας πόνος και η αποκατάσταση δεν μπορεί να είναι πλήρης· και από την άλλη δηλώνει την ετοιμότητα του ανθρώπου να κάνει μια νέα αρχή, προσφέροντας κάτι από την περιουσία του, χάνοντας δηλαδή ένα μέρος από τη δύναμή του, η κατάχρηση της οποίας συνιστά την αμαρτία.

Εκτός από τις διατάξεις που αφορούν κυρίως το ιερατείο, στο βιβλίο περιέχονται και διατάξεις για το λαό, προκειμένου αυτός να αποκτήσει την απαιτούμενη για τη συμμετοχή στη λατρεία του Θεού “καθαρότητα”. Στις διατάξεις αυτές περιλαμβάνονται απλοί κανόνες υγιεινής και διατροφής αλλά και νόμοι που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των ανθρώπων απέναντι στους συνανθρώπους τους (πρβλ. 19,18). Παρά τον πρακτικό χαρακτήρα των παραπάνω διατάξεων, στόχος τους είναι να βοηθήσουν το λαό του Θεού να αποφύγει την πτώση του στην ειδωλολατρία.

Η ένταξη των τελετουργικών διατάξεων στο ιστορικό πλαίσιο των γεγονότων της εξόδου και της ερήμου έχει ιδιαίτερη θεολογική σημασία. Ο Ισραήλ δεν γνωρίζει το Θεό μέσα από μυθικές αφηγήσεις ή φιλοσοφικές αναζητήσεις, αλλά μέσα από την εμπειρία των θείων ενεργειών στην ιστορία του. Οι Ισραηλίτες δεν καλούνται να λατρέψουν το Θεό για κάποια μυθικά κατορθώματά του στο αρχέγονο παρελθόν, αλλά για συγκεκριμένες επεμβάσεις του μέσα στην πρόσφατη ιστορία τους. Έτσι, με τη στερεότυπη επανάληψη της φράσης «Εγώ είμαι ο Κύριος» (18,4.5.6· 19,10.14.16.18· κ.ά.) μετά από κάθε εντολή, ο Θεός δεν εμφανίζεται σαν τυραννικός δυνάστης, το άκουσμα του ονόματος του οποίου προκαλεί τρόμο στους υπηκόους του και υπαγορεύει υποταγή, αλλά ως στοργικός πατέρας που ζητάει από τους ανθρώπους μια ανάλογη με τη δική του συμπεριφορά.

Αν και για το χριστιανικό κόσμο το σύνολο σχεδόν των θυσιαστικών διατάξεων του Λευιτικού αποτελεί μόνον τύπο της τέλειαις και μοναδικής θυσίας του Ιησού Χριστού (πρβλ. Εβρ κεφ. 7-10), η βασική αρχή του βιβλίου: «Να είστε άγιοι, γιατί εγώ, ο Κύριος ο Θεός σας, είμαι άγιος» (19,2) διατηρεί την αιώνια ισχύ της.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Θυσιαστικά τυπικά:	1 - 7
2. Καθιέρωση του ιερατείου:	8 - 10
3. Διατάξεις καθαρότητας:	11 - 15
4. Η Ημέρα του Εξιλασμού:	16
5. Ο "Νόμος της Αγιότητας" (για τη ζωή και τη λατρεία):	17 - 26
6. Διατάξεις για την εξαγορά των προς το Θεό αφιερωμάτων:	27

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ

Οι θυσίες των ολοκαυτωμάτων

1 ¹⁻² Ο Κύριος κάλεσε το Μωυσή και του μίλησε μέσα από τη σκηνή του Μαρτυρίου. Τον διέταξε να δώσει στους Ισραηλίτες τις ακόλουθες εντολές:

Όταν κάποιος από σας προσφέρει ένα ζώο θυσία στον Κύριο, αυτό θα πρέπει να είναι βόδι, πρόβατο ή κατσίκι.

³ Αν θέλει να προσφέρει ολοκαύτωμα από τα βόδια του, το ζώο πρέπει να είναι αρσενικό, χωρίς ελάττωμα. Θα το προσφέρει στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου, για να γίνει δεκτός από τον Κύριο. ⁴ Θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του θύματος και θα γίνει δεκτό για χάρη του, ως θυσία για τη συγχώρηση των αμαρτιών του. ⁵ Θα σφάζει το μοσχάρι ενώπιον του Κυρίου, και οι γιοι του Ααρών, οι ιερείς, θα προσφέρουν το αίμα και θα ραντίσουν μ' αυτό γύρω στο θυσιαστήριο που βρίσκεται μπροστά στην είσοδο της σκηνής. ⁶ Έπειτα θα γδάρει το θύμα και θα το τεμαχίσει στα κομμάτια του.

⁷ Οι ιερείς, θ' ανάψουν τη φωτιά στο θυσιαστήριο και πάνω της θα βάλουν ξύλα. ⁸ Πάνω στα ξύλα θα τοποθετήσουν τα κομμάτια, το κεφάλι, και το λίπος των νεφρών. ⁹ Αυτός που προσφέρει το ολοκαύτωμα θα πλύνει με νερό τα εντόσθια και τα πόδια, κι ο ιερέας θα κάψει όλα εντελώς πάνω στο θυσιαστήριο. Αυτή είναι θυσία ολοκαυτώματος, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

¹⁰ Αν κανείς θέλει να προσφέρει ολοκαύτωμα ένα μικρό ζώο, δηλαδή πρόβατο ή κατσίκι, αυτό θα πρέπει να είναι αρσενικό χωρίς ελάττωμα. ¹¹ Θα το σφάζει ενώπιον του Κυρίου στη βόρεια πλευρά του θυσιαστηρίου, και οι γιοι του Ααρών, οι ιερείς, θα ραντίσουν το αίμα του γύρω από το θυσιαστή-

ριο. ¹² Μετά θα το τεμαχίσει στα κομμάτια του, και ο ιερέας θα τα τοποθετήσει, μαζί με το κεφάλι και το λίπος των νεφρών πάνω στη φωτιά του θυσιαστηρίου. ¹³ Αυτός που προσφέρει το ολοκαύτωμα θα πλύνει με νερό τα εντόσθια και τα πόδια, κι ο ιερέας θα τα προσφέρει όλα και θα τα κάψει εντελώς πάνω στο θυσιαστήριο. Αυτή είναι θυσία ολοκαυτώματος, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

¹⁴ Αν κανείς θέλει να προσφέρει στον Κύριο ολοκαύτωμα ένα πτηνό, τότε αυτό θα πρέπει να είναι τρυγόνι ή πιτσούνι. ¹⁵ Ο ιερέας θα φέρει το πτηνό στο θυσιαστήριο και πιέζοντας το λαιμό του θα αποκόψει το κεφάλι και θα το κάψει στο θυσιαστήριο· έπειτα θα στραγγίσει το αίμα του στην πλευρά του θυσιαστηρίου. ¹⁶ Θα αφαιρέσει τη γούσα του μαζί με το περιεχόμενό της και θα τα ρίξει στην ανατολική πλευρά του θυσιαστηρίου, εκεί που πετούν τις στάχτες από τα λίπη. ¹⁷ Έπειτα θα σκίσει το πουλί σε δύο κομμάτια ανάμεσα στις φτερούγες του, χωρίς να κόψει τις φτερούγες. Ο ιερέας θα το κάψει εντελώς στη φωτιά πάνω στο θυσιαστήριο. Αυτή είναι θυσία ολοκαυτώματος, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

Οι αναίμακτες θυσίες

2 Όταν κάποιος προσφέρει στον Κύριο αναίμακτη θυσία, η προσφορά του θα είναι σιμιγδάλι, που πάνω του θα βάλει λάδι και λιβάνι, ² και θα τη φέρει στους γιους του Ααρών, τους ιερείς. Ο ιερέας θα πάρει μια γεμάτη χούφτα από το σιμιγδάλι με το λάδι και όλο το λιβάνι, και θα τα κάψει στο θυσιαστήριο, για να υπενθυμίσει την προσφορά στον Κύριο. Αυτή είναι θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύ-

ριο. ³ Το υπόλοιπο της αναίμακτης αυτής θυσίας θα ανήκει στον Ααρών και στους γιους του· είναι αγιότατο, γιατί προέρχεται από θυσία που προσφέρεται με φωτιά στον Κύριο.

⁴ Αν ένας προσφέρει αναίμακτη θυσία από τα είδη που πλάθονται και ψήνονται στο φούρνο, η προσφορά θα πρέπει να είναι καρβέλια από σιμιγδάλι χωρίς προζύμι, πλασμένα με λάδι, ή λαγάνες χωρίς προζύμι, αλειμμένες με λάδι. ⁵ Αν η προσφορά είναι πίτα ψημένη στο τηγάνι, θα πρέπει να είναι από σιμιγδάλι, ποτισμένη με λάδι, χωρίς προζύμι. ⁶ Θα την κόβετε σε κομμάτια και θα την περιχύνετε με λάδι. Αυτή είναι θυσία αναίμακτη. ⁷ Αν η προσφορά είναι πίτα ψημένη στο ταψί, τότε θα πρέπει να έχει γίνει από σιμιγδάλι ζυμωμένο με λάδι.

⁸ Θα φέρετε στον Κύριο την αναίμακτη προσφορά, που θα έχει γίνει απ' αυτά τα υλικά, και θα τη δώσετε στον ιερέα για να τη φέρει στο θυσιαστήριο. ⁹ Ο ιερέας θα πάρει από την αναίμακτη προσφορά ένα μέρος που θα υπενθυμίζει στον Κύριο τη θυσία, και θα το κάψει πάνω στο θυσιαστήριο. Είναι θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ¹⁰ Το υπόλοιπο από την αναίμακτη προσφορά θα ανήκει στον Ααρών και στους γιους του· είναι αγιότατο, γιατί προέρχεται από θυσία που προσφέρεται με φωτιά στον Κύριο.

¹¹ Καμιά από τις προσφορές σας δε θα περιέχει προζύμι. Ποτέ δεν πρέπει να προσφέρετε στον Κύριο θυσία με φωτιά, ο,τιδήποτε παρασκευάζεται με προζύμι ή με μέλι. ¹² Αυτά μπορείτε να τα χρησιμοποιείτε στις προσφορές των *πρωτογεννημάτων. Όχι όμως και να τα καίτε πάνω στο θυσιαστήριο για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο. ¹³ Σε κάθε αναίμακτη προσφορά σας πρέπει να βάζετε αλάτι.^a Ποτέ δε θα παραλείψετε το αλάτι της *διαθήκης του Θεού σας από όλες τις αναίμακτες προσφορές σας. Πρέπει

πάντοτε να το προσθέτετε.

¹⁴ Όταν προσφέρετε αναίμακτη θυσία στον Κύριο από τα πρωτογεννήματά σας, θα προσφέρετε στάχια καθουρδισμένα ή αποφλοιωμένους κόκκους χλωρών σιτηρών. ¹⁵ Θα χύνετε από πάνω λάδι και θα προσθέτετε λιβάνι. Αυτή είναι αναίμακτη προσφορά. ¹⁶ Και για να υπενθυμίζει την προσφορά στον Κύριο, ο ιερέας θα καίει ένα μέρος από τους αποφλοιωμένους κόκκους, ένα μέρος από το λάδι και όλο το λιβάνι. Είναι προσφορά που γίνεται με φωτιά στον Κύριο.

Οι θυσίες κοινωνίας

3 Όταν κάποιος προσφέρει ένα από τα βόδια του *θυσία κοινωνίας, τότε θα φέρει ενώπιον του Κυρίου έναν τράγο ή μια αγελάδα χωρίς ελάττωμα. ² Θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του θύματος και θα το σφάξει μπροστά στην είσοδο της *σκηνης του Μαρτυρίου· και οι γιοι του *Ααρών, οι *ιερείς, θα ραντίσουν το *αίμα γύρω από το θυσιαστήριο. ³ Ως θυσία κοινωνίας θα προσφέρει στον Κύριο για να καούν στη φωτιά όλο το λίπος που περιβάλλει τα εντόσθια, ⁴ τα δυο νεφρά με το λίπος γύρω τους ως στους γοφούς, καθώς και το λοβό του σπηκτιού, που θα τον αφαιρέσει μαζί με τα νεφρά. ⁵ Οι γιοι του Ααρών θα τα κάψουν αυτά στο *θυσιαστήριο μαζί με το ολοκαύτωμα. Είναι θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

⁶ Αν κανείς προσφέρει θυσία κοινωνίας στον Κύριο από τα γιδοπρόβατά του, τότε αυτό θα πρέπει να είναι αρσενικό ή θηλυκό χωρίς ελάττωμα. ⁷ Αν προσφέρει θυσία πρόβατο, πρέπει να το φέρει ενώπιον του Κυρίου, ⁸ θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του ζώου, και θα το σφάξει μπροστά στη σκηνή του Μαρτυρίου, και οι γιοι του Ααρών θα ραντίσουν το αίμα του γύρω στο θυσιαστήριο. ⁹ Ως θυσία κοινωνίας, θα προσφέρει στον Κύριο για να καούν στη φωτιά το λίπος,

^a Σε αντίθεση με το προζύμι, το αλάτι συντηρεί και εξαγνίζει (Εξ 30,35). Εδώ το αλάτι υποδηλώνει πως η διαθήκη είναι διαρκής, αμετάκλητη.

την ουρά, που θα την κόψει από την ρίζα της ράχης, το λίπος που περιβάλλει τα εντόσθια, ¹⁰ τα δυο νεφρά με το λίπος γύρω τους ως στους γοφούς, καθώς και το λοβό του σηκωτιού, που θα τον αφαιρέσει μαζί με τα νεφρά. ¹¹ Ο ιερέας θα τα κάψει όλα αυτά στο θυσιαστήριο ως προσφορά τροφής για τον Κύριο. ¹² Αν η προσφορά είναι κασίκι, θα το φέρει ενώπιον του Κυρίου, ¹³ θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του θύματος και θα το σφάξει μπροστά στη σκηνή του Μαρτυρίου και οι γιοι του Ααρών θα ραντίσουν το αίμα του γύρω στο θυσιαστήριο. ¹⁴ Ως θυσία προς τον Κύριο θα προσφέρει να καούν στη φωτιά όλο το λίπος, που περιβάλλει τα εντόσθια, ¹⁵ τα δυο νεφρά του μαζί με το λίπος γύρω τους ως στους γοφούς, και το λοβό του σηκωτιού, που θα τον αφαιρέσει μαζί με τα νεφρά. ¹⁶ Ο ιερέας θα τα κάψει όλα αυτά στο θυσιαστήριο. Είναι θυσία που γίνεται με φωτιά ως προσφορά τροφής, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. Όλο το λίπος ανήκει στον Κύριο. ¹⁷ Νόμος παντοτινός θα είναι αυτός για όλες τις γενιές σας, σπουδήποτε πάτε να κατοικήσετε. Δε θα τρώτε ούτε το λίπος ούτε το αίμα.

Οι θυσίες εξιλέωσης

4 Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή, ² να πει στους Ισραηλίτες:

Αν κάποιος παραβεί από αμέλεια κάποια από τις εντολές του Κυρίου και διαπράξει κάτι απαγορευμένο, τότε:

³ Αν είναι ο χρισμένος *ιερέας αυτός που αμάρτησε κι έκανε έτσι ένοχο και το λαό, πρέπει να προσφέρει στον Κύριο ένα μοσχάρι χωρίς ελάττωμα, ως *θυσία για την εξιλέωσή του. ⁴ Θα φέρει το μοσχάρι στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου ενώπιον του Κυρίου, θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του μοσχαριού και θα το σφάξει εκεί. ⁵ Έπειτα, ο αρχιερέας θα πάρει από το *αίμα του μοσχαριού και θα το πάει μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου. ⁶ Θα βουτήξει το δάχτυλό του στο αίμα και μ' αυτό θα ραντίσει επτά φορές το *καταπέτασμα του *αγιαστηρίου ε-

νώπιον του Κυρίου. ⁷ Μετά θα βάλει λίγο από το αίμα στα *κέρατα του *θυσιαστηρίου του ΐθυμιάματος, που βρίσκεται μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου ενώπιον του Κυρίου, και όλο το άλλο αίμα του μοσχαριού θα το χύσει στη βάση του θυσιαστηρίου των *ολοκαυμάτων, που βρίσκεται στην είσοδο της *σκηνής. ⁸ Από το μοσχάρι θα αφαιρέσει όλο το λίπος, αυτό που περιβάλλει τα εντόσθια, ⁹ τα δυο νεφρά μαζί με το λίπος γύρω τους ως στους γοφούς, καθώς και το λοβό του σηκωτιού, που θα τον αφαιρέσει μαζί με τα νεφρά, ¹⁰ όπως ακριβώς αφαιρούνται όλα αυτά από το βόδι που προορίζεται για τη θυσία κοινωνίας. Έπειτα ο αρχιερέας θα τα κάψει πάνω στο θυσιαστήριο των ολοκαυμάτων. ¹¹ Το δέρμα του μοσχαριού και όλο το κρέας του, το κεφάλι του, τα πόδια του, τα εντόσθιά του και την κοπριά του, ¹² όλο το υπόλοιπο μοσχάρι, θα το φέρει έξω από το στρατόπεδο, σ' έναν *καθαρό τόπο, εκεί που χύνεται η στάχτη από τα λίπη και θα το κάψει στη φωτιά, πάνω σε ξύλα.

¹³ Αν αμαρτήσει από αμέλεια όλη η ισραηλιτική κοινότητα και παραβεί, χωρίς να το αντιληφθεί, μια από τις εντολές του Κυρίου, αν διαπράξουν κάτι απαγορευμένο και αποδειχθούν όλοι μαζί ένοχοι, ¹⁴ τότε, μόλις αποκαλυφθεί η αμαρτία τους, η κοινότητα θα προσφέρει ένα μοσχάρι ως θυσία εξιλέωσης, και θα το οδηγήσουν μπροστά στη σκηνή του Μαρτυρίου. ¹⁵ Οι *πρεσβύτεροι της κοινότητας θα βάλουν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του μοσχαριού ενώπιον του Κυρίου και θα το σφάξουν εκεί. ¹⁶ Έπειτα, ο αρχιερέας θα φέρει λίγο από το αίμα του μοσχαριού μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου, ¹⁷ θα βουτήξει το δάχτυλό του στο αίμα και μ' αυτό θα ραντίσει επτά φορές το καταπέτασμα, ενώπιον του Κυρίου. ¹⁸ Μετά θα αλείψει με λίγο αίμα τα κέρατα του θυσιαστηρίου, που είναι ενώπιον του Κυρίου μέσα στη σκηνή· όλο το άλλο αίμα θα το χύσει στη βάση του θυσιαστηρίου των ολοκαυμάτων, που βρίσκεται στην είσοδο της σκηνής. ¹⁹ Θα αφαιρέσει και όλο το λίπος του μοσχαριού και

θα το κάψει στο θυσιαστήριο. ²⁰ Σχετικά με το μοσχάρι, θα κάνει τα ίδια όπως και με το μοσχάρι που προσφέρεται για την εξιλέωση. Μ' αυτό τον τρόπο ο ιερέας θα τελέσει τη τελετουργία για την εξιλέωση της κοινότητας, και θα συγχωρηθούν όλοι. ²¹ Έπειτα, θα μεταφέρει το μοσχάρι έξω από το στρατόπεδο και θα το κάψει, όπως το προηγούμενο. Αυτή είναι η θυσία εξιλέωσης της κοινότητας.

²² Αν ένας *πρεσβύτερος αμαρτήσει από αμέλεια και παραβεί μια απ' τις εντολές του Κυρίου του Θεού του, διαπράττοντας κάτι απαγορευμένο, και αποδειχθεί έτσι ένοχος, ²³ όταν του υποδείξουν και αναγνωρίσει την αμαρτία του, τότε πρέπει να προσφέρει θυσία έναν τράγο, χωρίς ελάττωμα. ²⁴ Θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του τράγου, και θα τον σφάξει στον τόπο όπου σφάζουν τα ζώα που προορίζονται για τη θυσία του ολοκαυτώματος ενώπιον του Κυρίου. Αυτή είναι θυσία εξιλέωσης. ²⁵ Ο ιερέας θα πάρει με το δάχτυλό του λίγο από το αίμα του ζώου και θα αλείψει τα κέρατα του θυσιαστηρίου των ολοκαυτωμάτων· το υπόλοιπο αίμα θα το χύσει στη βάση του θυσιαστηρίου. ²⁶ Έπειτα θα κάψει όλο το λίπος στο θυσιαστήριο, όπως το λίπος του ζώου που προορίζεται για τη θυσία της κοινωνίας. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνει ο ιερέας την τελετουργία για την εξιλέωση της αμαρτίας του πρεσβυτέρου κι αυτός θα συγχωρηθεί.

²⁷ Αν κάποιος από το λαό της χώρας αμαρτήσει από αμέλεια και παραβεί μια από τις εντολές του Κυρίου, διαπράττοντας κάτι απαγορευμένο και αποδειχθεί ένοχος, ²⁸ αν του υποδειχθεί η αμαρτία του και την αναγνωρίσει, τότε θα προσφέρει θυσία εξιλέωσης γι' αυτήν ένα θηλυκό κατσίκι χωρίς ελάττωμα. ²⁹ Θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του ζώου και θα το σφάξει στον τόπο που θυσιάζονται τα ζώα της θυσίας του ολοκαυτώματος. ³⁰ Ο ιερέας θα πάρει από το αίμα με το δάχτυλό του, θα αλείψει τα κέρατα του θυσιαστηρίου των ολοκαυτωμάτων, και όλο το υπόλοιπο αίμα θα το χύσει στη βάση

του θυσιαστηρίου. ³¹ Έπειτα θα αφαιρέσει όλο το λίπος, καθώς αφαιρείται το λίπος από το ζώο που προορίζεται για τη θυσία κοινωνίας, και θα το κάψει στο θυσιαστήριο ως ευχάριστη ευωδιά για τον Κύριο. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνει ο ιερέας την τελετουργία για την εξιλέωση του ενόχου κι αυτός θα συγχωρηθεί. ³² Αν πάλι θέλει να προσφέρει πρόβατο ως θυσία για την εξιλέωσή του, θα φέρει ένα θηλυκό χωρίς ελάττωμα. ³³ Θα βάλει το χέρι του πάνω στο κεφάλι του ζώου και θα το σφάξει ως θυσία εξιλέωσης στον τόπο που θυσιάζουν τα ζώα του ολοκαυτώματος. ³⁴ Ο ιερέας θα πάρει με το δάχτυλό του λίγο από το αίμα του θύματος και θ' αλείψει τα κέρατα του θυσιαστηρίου των ολοκαυτωμάτων, και όλο το υπόλοιπο αίμα θα το χύσει στη βάση του θυσιαστηρίου. ³⁵ Θα αφαιρέσει όλο το λίπος του, όπως αφαιρείται το λίπος του προβάτου που προορίζεται για τη θυσία κοινωνίας, και θα το κάψει στο θυσιαστήριο, μαζί με τις άλλες θυσίες που προσφέρονται στον Κύριο. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνει ο ιερέας την τελετουργία για την εξιλέωση της αμαρτίας του ενόχου κι αυτός θα συγχωρηθεί.

Άλλες διατάξεις για τη θυσία εξιλέωσης

5 Αν κάποιος ακούσει ότι σχεδιάζεται μια συνομοσία και μπορεί να χρησιμεύσει ως μάρτυρας για κάτι που είδε ή έμαθε, αλλά δεν το καταγγείλει, είναι ένοχος γι' αυτό.

² Ή αν κάποιος αγγίξει κάτι *ακάθαρτο, χωρίς να το ξέρει, λόγω χάρη το πτώμα ενός άγριου ζώου ή ενός κατοικίδιου ζώου ή το πτώμα ενός ερπετού, θα γίνει κι αυτός ακάθαρτος και θα είναι ένοχος.

³ Ή αν αγγίξει μια ανθρώπινη ακαθαρσία, ο,τιδήποτε κι αν είναι αυτή, χωρίς να το ξέρει, από τη στιγμή που θα το συνειδητοποιήσει θα είναι ακάθαρτος.

⁴ Ή αν κάποιος ορκιστεί απερίσκεπτα ότι θα κάνει κάτι κακό ή καλό, ο,τιδήποτε κι αν είναι αυτό, από τότε που θα το συνειδητοποιήσει, θα θεωρείται ένοχος.

⁵ Αν, λοιπόν, είναι ένοχος για μια απ' αυ-

τές τις περιπτώσεις, πρέπει να ομολογήσει την αμαρτία του· ⁶ και για να του συγχωρηθεί η αμαρτία του, θα προσφέρει θυσία επανόρθωσης στον Κύριο ένα θηλυκό ζώο από το κοπάδι του, προβατίνα ή κατσίκα. Ο *ιερέας θα κάνει την τελετουργία για την εξιλέωσή του.

⁷ Αν κάποιος δεν μπορεί να προσφέρει ένα πρόβατο ή ένα κατσίκι για την επανόρθωση της αμαρτίας του, τότε θα προσφέρει στον Κύριο δύο τρυγόνια ή δύο πιτσούνια, το ένα θυσία εξιλέωσης και το άλλο θυσία *ολοκαυτώματος. ⁸ Θα τα φέρει στον *ιερέα, ο οποίος θα προσφέρει πρώτα το προορισμένο για την εξιλέωση της αμαρτίας: Θα το πνίξει χωρίς να του κόψει το κεφάλι. ⁹ Θα ραντίσει με το *αίμα του θύματος το τοίχωμα του *θυσιαστηρίου και το υπόλοιπο αίμα θα το χύσει στη βάση του θυσιαστηρίου. Αυτή είναι η *θυσία εξιλέωσης. ¹⁰ Κατόπιν θα προσφέρει το δεύτερο πουλί, θυσία ολοκαυτώματος, σύμφωνα με τα καθορισμένα. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνει ο ιερέας την τελετουργία για την εξιλέωση κι ο ένοχος θα συγχωρηθεί.

¹¹ Αν πάλι κάποιος δεν έχει τη δυνατότητα να προσφέρει δύο τρυγόνια ή δύο πιτσούνια, τότε θα φέρει ως προσφορά για την εξιλέωσή του ένα δέκατο του *εφά σιμιγδάλι, χωρίς να προσθέσει λάδι ή να βάλει λιβάνι σ' αυτά: είναι θυσία εξιλέωσης. ¹² Θα το φέρει στον ιερέα ο οποίος θα πάρει απ' αυτό μια χούφτα γεμάτη, για να υπενθυμίσει στον Κύριο την προσφορά και θα την κάψει στο θυσιαστήριο, όπως τις άλλες θυσίες, που προσφέρονται στον Κύριο. Αυτή είναι θυσία εξιλέωσης. ¹³ Το υπόλοιπο θα ανήκει στον ιερέα, όπως γίνεται με την αναίμακτη προσφορά. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνει ο ιερέας την τελετουργία για την εξιλέωση της αμαρτίας που διαπράχθηκε σε μια από τις παραπάνω περιπτώσεις κι ο ένοχος θα συγχωρηθεί.

Οι θυσίες επανόρθωσης

¹⁴ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή:

¹⁵ Αν κάποιος διαπράξει από αμέλεια κάποιο βαρύ παράπτωμα σχετικά με πράγματα που όφειλε ν' αφιερώσει στον Κύριο, θα πρέπει να προσφέρει από το κοπάδι του ως θυσία επανόρθωσης ένα κριάρι χωρίς ελάττωμα: η αξία του θα υπολογιστεί σε ασημένιους *σίκλους, με βάση τον ιερό σίκλο. ¹⁶ Ό,τι είχε κατακρατήσει από το *αγιαστήριο θα το επιστρέψει προσθέτοντας επιπλέον το ένα πέμπτο της αξίας του και θα τα δώσει στον ιερέα. Ο ιερέας θα τελέσει τη θυσία της επανόρθωσης με το κριάρι, κι ο ένοχος θα συγχωρηθεί.

¹⁷ Αν κάποιος χωρίς να το ξέρει, αμαρτήσει και παραβεί μία από τις εντολές του Κυρίου, αυτός θα είναι ένοχος και υπόλογος για την ανομία του. ¹⁸ Θα φέρει λοιπόν στον ιερέα ένα κριάρι από το κοπάδι του, χωρίς ελάττωμα: αυτός θα το εκτιμήσει και θα το προσφέρει θυσία επανόρθωσης. Θα κάνει την τελετουργία για την εξιλέωση της παρανομίας που διαπράχθηκε από αμέλεια και ο ένοχος θα συγχωρηθεί. ¹⁹ Αυτή είναι η θυσία για την επανόρθωση της αμαρτίας που είχε πράξει αυτός ο άνθρωπος ενώπιον του Κυρίου.

²⁰ Ο Κύριος⁸ είπε στο Μωυσή: ²¹ Αν κάποιος αμαρτήσει ενώπιον του Κυρίου κι εξαπατήσει ένα συμπατριώτη του σχετικά με ένα αντικείμενο που του το είχε εμπιστευθεί να το φυλάξει ή που του το είχε δώσει ως ενέχυρο, αν κλέψει ή εκβιάσει το συμπατριώτη του, ²² ή αν αρνείται να δώσει κάτι χαμένο που βρήκε, ή αν ακόμη δώσει ψεύτικο όρκο σχετικά με μια απ' αυτές τις πράξεις που είναι αμαρτήματα, ²³⁻²⁴ τότε είναι ένοχος. Την ημέρα που θ' αποδειχτεί η ενοχή του, θα πρέπει να επιστρέψει στο νόμιμο ιδιοκτήτη το αντικείμενο που είχε κλέψει ή το είχε αρπάξει ή του το είχαν εμπιστευθεί ή ήταν χαμένο και το βρήκε ή έδωσε γι' αυτό ψεύτικο όρκο. Θα επιστρέψει ολόκληρη την αρχική του αξία αυξημένη κατά το ένα πέμπτο. ²⁵ Έπειτα θα φέρει στον ιερέα ως θυσία ε-

⁸ Σε ορισμένες μετ. οι στ. 20-26 αριθμούνται ως 6,1-7.

πανόρθωσης ενώπιον του Κυρίου ένα κριάρι χωρίς ελάττωμα από το κοπάδι του, σύμφωνα με την εκτίμηση που θα του γίνει. ²⁶Ο ιερέας θα κάνει την τελετουργία για την εξιλέωσή του ενώπιον του Κυρίου και αυτός θα συγχωρηθεί, για οποιαδήποτε πράξη κι αν ήταν ένοχος.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΥΣΙΕΣ

Το ολοκαύτωμα

6¹⁻² Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή να δώσει στον Ααρών και στους γιους του τις ακόλουθες εντολές, σχετικά με το τυπικό του *ολοκαυτώματος:

Το ολοκαύτωμα θα μένει πάνω στη σχάρα του *θυσιαστηρίου όλη τη νύχτα ως το πρωί και η φωτιά πρέπει να καίει συνέχεια. ³Μετά ο *ιερέας φορώντας το λινό χιτώνα του και τις λινές περισκελίδες θα μαζέψει από πάνω απ' το θυσιαστήριο τη στάχτη από τα λίπη του ολοκαυτώματος, το οποίο θα έχει όλο καεί, και θα τη σωριάσει πλάι στο θυσιαστήριο. ⁴Αφού βγάλει τα ρούχα του και φορέσει άλλα, θα μεταφέρει τη στάχτη έξω από το στρατόπεδο, σε τόπο *καθαρό. ⁵Η φωτιά θα καίει πάνω στο θυσιαστήριο· δεν θα σβήνει ποτέ. Κάθε πρωί ο ιερέας θα την τροφοδοτεί με ξύλα, θα τοποθετεί πάνω στο θυσιαστήριο το ζώο που προσφέρεται για ολοκαύτωμα και θα καίει εκεί τα λίπη από τις θυσίες κοινωνίας. ⁶Η φωτιά θα καίει αδιάκοπα στο θυσιαστήριο, χωρίς να σβήνει ποτέ.

Οι αναίμακτες θυσίες

⁷Η αναίμακτη θυσία στον Κύριο θα γίνεται από έναν απόγονο του Ααρών μπροστά στο θυσιαστήριο. Το τυπικό της είναι το εξής: ⁸Θα παίρνει μια γεμάτη χούφτα από το σιμιγδάλι της προσφοράς με το λάδι της και με όλο το λιβάνι που τη συνοδεύει και θα τα καίει στο θυσιαστήριο για να υπενθυμίσει την όλη θυσία στον Κύριο. Η ευωδιά αυτή ευχαριστεί τον Κύριο. ⁹⁻¹⁰ Το υπόλοιπο της

προσφοράς θα το τρώνε ο *Ααρών και οι γιοι του. Το μερίδιό τους αυτό θα το κάνουν ψωμί αλλά χωρίς προζύμι, και θα τρώνε το *άζυμο ψωμί σε τόπο ιερό, στην *αυλή της *σκηνής του Μαρτυρίου. Τους το δίνω εγώ από τη θυσία που μου προσφέρεται με φωτιά. Είναι αγιότατο, όπως και το υπόλοιπο από τη θυσία εξιλέωσης κι από τη θυσία επανόρθωσης. ¹¹ Κάθε αρσενικό παιδί του Ααρών έχει δικαίωμα να το τρώει. Αυτός είναι νόμος αιώνιος, που θα ισχύει για τους απογόνους σας, σχετικά με τις θυσίες που προσφέρονται με φωτιά στον Κύριο. Όποιος τις αγγίζει θα αγιάζεται.

¹² Ο Κύριος έδωσε ακόμη στο Μωυσή τις ακόλουθες εντολές: ¹³ Την ημέρα που θα χρίονται ως ιερείς ο Ααρών και οι απόγονοί του, θα προσφέρουν στον Κύριο ένα δέκατο του εφά σιμιγδάλι, δηλαδή την ίδια ποσότητα με την καθημερινή αναίμακτη θυσία, τη μισή το πρωί και τη μισή το βράδυ. ¹⁴ Θα αναμειγνύεται με λάδι, θα ψήνεται σε μορφή λαγάνας και θα προσφέρεται σε κομμάτια ως αναίμακτη θυσία, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ¹⁵ Το ίδιο θα κάνει κάθε απόγονος του Ααρών που θα χρίεται στη θέση του. Αυτό θα είναι νόμος αιώνιος. Η προσφορά θα καίγεται ολόκληρη για τον Κύριο. ¹⁶ Κάθε αναίμακτη προσφορά του ιερέα θα καίγεται ολόκληρη· δε θα τρώγεται τίποτε απ' αυτήν.

Η θυσία εξιλέωσης

¹⁷⁻¹⁸ Ο Κύριος διέταξε επίσης το Μωυσή να δώσει στον Ααρών και στους γιους του τις ακόλουθες οδηγίες σχετικά με το τυπικό της θυσίας εξιλέωσης:

Στον τόπο όπου σφάζεται το ζώο του ολοκαυτώματος ενώπιον του Κυρίου, εκεί θα σφάζεται κι αυτό που προορίζεται για τη θυσία εξιλέωσης· είναι αγιότατο. ¹⁹ Ο ιερέας που προσφέρει τη θυσία εξιλέωσης θα τρώει το κρέας της σε ιερόν τόπο, στην *αυλή της σκηνής του Μαρτυρίου. ²⁰ Όποιος αγγί-

ΥΣε ορισμένες μετ. οι στ. 1-23 αριθμούνται ως 8-30.

6,2-6 1,3-17 6,5-6 Β' Μακ 1,18-36 6,7-11 2,1-16 6,17-23 6,17-23 4,1-35 2,3,10 6,9-11 7,1,6 10,12-13,17 14,13 21,22 22,1-16 24,9 Ιεζ 42,13 6,20 Εξ 29,37

ζει το κρέας θα αγιάζεται. Αν από το αίμα της θυσίας ραντισθεί κάποιο ένδυμα, τότε η κηλίδα του αίματος θα πλένεται σε τόπο ιερό. ²¹ Το πήλινο δοχείο όπου θα έχει ψηθεί το κρέας, πρέπει να σπάζεται: αλλά αν έχει ψηθεί σε χάλκινο δοχείο, αυτό πρέπει να τρίβεται καλά και να ξεπλένεται με νερό. ²² Κάθε αρσενικό από τις οικογένειες των ιερέων επιτρέπεται να φάει απ' αυτό το κρέας. Είναι αγιότατο. ²³ Αν όμως έχει μεταφερθεί αίμα στη *σκηνή του Μαρτυρίου για να γίνει τελετουργία εξιλέωσης στο *αγιαστήριο, το ζώο της θυσίας δεν επιτρέπεται να τρώγεται. Πρέπει να καίγεται στη φωτιά.^δ

Η θυσία επανόρθωσης

7 Το τυπικό της *θυσίας επανόρθωσης, που είναι αγιότατη, είναι το εξής: ² Στον τόπο όπου σφάζουν το ζώο για τη θυσία του *ολοκαυτώματος, εκεί θα σφάζεται κι εκείνο που προορίζεται για τη *θυσία επανόρθωσης: με το αίμα του θα ραντίζεται το *θυσιαστήριο ολόγυρα. ³ Θα προσφέρεται όλο το λίπος του, δηλαδή η ουρά, το λίπος που περιβάλλει τα εντόσθια, ⁴ τα δυο νεφρά και το λίπος γύρω τους ως στους γοφούς, καθώς και ο λοβός του σπληνίου. ⁵ Ο *ιερέας θα τα κάψει στο θυσιαστήριο ως προσφορά στον Κύριο. Αυτή είναι η θυσία επανόρθωσης. **8** Κάθε αρσενικό από τις οικογένειες των ιερέων θα τρώει απ' αυτήν. Θα τρώγεται σε τόπο ιερό, γιατί είναι αγιότατη.

7 Όπως γίνεται η θυσία εξιλέωσης, έτσι γίνεται και η θυσία επανόρθωσης. Ο νόμος είναι ο ίδιος και για τις δύο. Η προσφορά ανήκει στον ιερέα που εκτελεί την τελετουργία της εξιλέωσης. ⁸ Το δέρμα του ζώου που φέρνει κάποιος στον ιερέα για να το προσφέρει ολοκαύτωμα, ανήκει στον ιερέα. ⁹ Οι αναίμακτες προσφορές, που ψήνονται στο φούρνο, στο ταψί ή στη σχάρα, θα ανήκουν στον ιερέα που τις προσφέρει. ¹⁰ Αλλά οι αμαγείρευτες προσφορές, είτε είναι αναμειγμένες με λάδι είτε στεγνές, ανήκουν σε ό-

λους τους απογόνους του *Ααρών, σε ίσα μερίδια.

Η θυσία κοινωνίας

¹¹ Το τυπικό για τη θυσία κοινωνίας που θα προσφέρει κάποιος στον Κύριο είναι το εξής:

¹² Αν κάποιος θέλει να την προσφέρει ως ευχαριστήρια θυσία, τότε μαζί με τη θυσία κοινωνίας θα προσφέρει και πίτες άζυμες πλασμένες με λάδι ή λαγάνες επίσης άζυμες, αλειμμένες με λάδι και πίτες φτιαγμένες με σιμιγδάλι ποτισμένο με λάδι. ¹³ Εκτός από τις πίτες, θα προσφέρει και ψωμί με προζύμι για να συνοδέψει την ευχαριστήρια θυσία κοινωνίας. ¹⁴ Θα προσφέρει στον Κύριο ένα μέρος από κάθε προσφορά αντί του συνόλου, και το υπόλοιπο θα ανήκει στον ιερέα που ράντισε το αίμα της θυσίας κοινωνίας. ¹⁵ Το κρέας της θυσίας κοινωνίας που προσφέρεται ως δοξολογία πρέπει να τρώγεται την ίδια μέρα που γίνεται η προσφορά. Τίποτα δε θα μένει απ' αυτό ως την άλλη μέρα το πρωί.

¹⁶ Αν κάποιος προσφέρει θυσία για να εκπληρώσει ένα *τάμα ή για να κάνει μια προαιρετική προσφορά, το κρέας της θυσίας πρέπει να τρώγεται την ίδια μέρα και ό,τι περισσέψει, την επόμενη. ¹⁷ Ό,τι όμως μείνει από το κρέας της θυσίας ως την τρίτη μέρα, θα καίγεται στη φωτιά. ¹⁸ Αν κάτι φαγωθεί από το κρέας της θυσίας κοινωνίας την τρίτη μέρα, αυτός που την προσφέρει δεν θα γίνεται δεκτός, ούτε η θυσία του θα του υπολογίζεται. Το κρέας αυτό θα θεωρείται *ακάθαρτο. Οποιοσδήποτε φάει απ' αυτό θα είναι ένοχος. ¹⁹ Το κρέας που θα έχει έρθει σε επαφή με ο,τιδήποτε *ακάθαρτο δεν πρέπει να τρώγεται: θα καίγεται στη φωτιά.

Όποιος είναι *καθαρός μπορεί να τρώει από το κρέας. ²⁰ Αν όμως, κάποιος ακάθαρτος φάει από το κρέας της θυσίας κοινωνίας, το οποίο ανήκει στον Κύριο, αυτός θα αποκοπεί από το λαό του. ²¹ Και όποιος αγγί-

^δ Για την αρίθμηση των στ. στα κεφ. 5 και 6 βλ. υποσ. εις κεφ. 5,20 και 6,1.

Ξει ο,τιδήποτε ακάθαρτο, είτε είναι ανθρώπινη ακαθαρσία ή ακάθαρτο ζώο ή ακάθαρτο ερπετό, και έπειτα φάει από το κρέας της θυσίας κοινωνίας το οποίο ανήκει στον Κύριο, αυτός θα αποκοπεί από το λαό του.

Το μερίδιο του ιερέα

²²⁻²³ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή τις ακόλουθες εντολές για όλους τους Ισραηλίτες:

Ποτέ να μη φάτε λίπος βοδιού, ή προβάτου ή κατσικιού. ²⁴ Το λίπος ενός ζώου που ψόφησε ή κατασπαράχθηκε μπορείτε να το χρησιμοποιείτε για οποιαδήποτε χρήση. Ποτέ όμως για να το φάτε. ²⁵ Όποιος φάει το λίπος του ζώου που προσφέρεται στον Κύριο θυσία με φωτιά, θα αποκοπεί από το λαό του. ²⁶ Επίσης, όπου κι αν κατοικείτε, δεν επιτρέπεται να φάτε αίμα πτηνού ή ζώου. ²⁷ Όποιος φάει αίμα οποιουδήποτε ζώου, αυτός θα αποκοπεί από το λαό του.

²⁸⁻²⁹ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή τις ακόλουθες εντολές για τους Ισραηλίτες:

Εκείνος που προσφέρει στον Κύριο θυσία κοινωνίας, πρέπει να φέρει ένα μέρος από την προσφορά του ως ειδικό δώρο στον Κύριο. ³⁰ Με τα ίδια του τα χέρια θα φέρει ό,τι πρόκειται να καεί στη φωτιά ενώπιον του Κυρίου. Θα φέρει το λίπος του ζώου μαζί με το στήθος του και θα το προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. ³¹ Ο ιερέας θα κάψει το λίπος πάνω στο θυσιαστήριο, και το στήθος θα ανήκει στον Ααρών και στους γιους του. ³² Τον δεξιό μηρό από τις θυσίες σας κοινωνίας θα τον δίνετε στον ιερέα για να τον προσφέρει με την ειδική τελετουργική ύψωση. ³³ Όποιος από τους απογόνους του Ααρών προσφέρει το αίμα και το λίπος της θυσίας κοινωνίας, αυτός θα παίρνει για τον εαυτό του τον δεξιό μηρό.

³⁴⁻³⁶ Πράγματι, ο ίδιος ο Κύριος πήρε από τις θυσίες κοινωνίας των Ισραηλιτών το στήθος, που προσφέρθηκε με την ειδική τελετουργική κίνηση και τον δεξιό μηρό, που προσφέρθηκε με την ειδική τελετουργική ύ-

ψωση, και τα έδωσε στον ιερέα Ααρών και τους γιους του, από την ημέρα που χρίστηκαν ιερείς. Επίσης διέταξε τους Ισραηλίτες ότι αυτό θα είναι το μερίδιό τους από τις θυσίες την ημέρα που ο Ααρών και οι γιοι του θα χρίονται ως ιερείς. Θα τους το δίνουν οι Ισραηλίτες ως αιώνια οφειλή αυτών και των απογόνων τους.

³⁷ Αυτοί είναι οι νόμοι σχετικά με τη θυσία του ολοκαυτώματος, την αναίμακτη θυσία, τη θυσία εξιλέωσης, τη θυσία επανόρθωσης, τη θυσία της καθιέρωσης και τη θυσία κοινωνίας. ³⁸ Αυτό το νόμο, ο Κύριος τον έδωσε στο Μωυσή, στο όρος Σινά, τη μέρα που διέταξε τους Ισραηλίτες να φέρνουν τις προσφορές τους στον Κύριο, στην έρημο Σινά.

Η καθιέρωση του Ααρών και των γιων του

(ΕΞ 29,1-37)

8 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Φέρε στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου τον Ααρών και τους γιους του, καθώς και τα ιερατικά ενδύματα, το λάδι για το χρίσμα, το μωσχάρι για τη θυσία εξιλέωσης, τα δύο κριάρια και το καλάθι των άζυμων άρτων. ³ Έπειτα, συγκέντρωσε και όλη την κοινότητα στο ίδιο σημείο».

⁴ Ο Μωυσής έπραξε όπως τον διέταξε ο Κύριος, και μαζεύτηκε η κοινότητα μπροστά στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου. ⁵ Τότε ο Μωυσής τούς είπε: «Αυτό διέταξε ο Κύριος να γίνει». ⁶ Έφερε κοντά του τον Ααρών και τους γιους του και τους έπλυνε με νερό. ⁷ Έπειτα του φόρεσε το χιτώνα και τον έζωσε με τη ζώνη, τού έβαλε το σάκο και το εφώδ και έσφιξε πάνω του την κεντητή του ζώνη. ⁸ Επίσης του πέρασε το επιστήθιο και μέσα έβαλε τα Ουρίμ και τα Θουμμίμ. ⁹ Ακόμη έβαλε στο κεφάλι του τημίτρα, και στο μπροστινό μέρος τηςμίτρας έβαλε το χρυσό έλασμα, το άγιο διάδημα, όπως ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή.

¹⁰ Μετά πήρε ο Μωυσής το λάδι του χρίσματος και έχρισε τη σκηνή και ό,τι βρισκό-

^ε Ουρίμ-Θουμμίμ. Βλ. υποσ. εις ΕΞ 28,30.

ταν μέσα σ' αυτήν και τα αγίασε. ¹¹Μ' αυτό ράντισε επτά φορές το *θυσιαστήριο και το έχρισε, μαζί με όλα τα σκεύη του, καθώς και τη λεκάνη με τη βάση της, για να τα αγιάσει. ¹²Έπειτα έχυσε από το λάδι του χρίσματος στο κεφάλι του Ααρών και τον έχρισε για να τον αγιάσει. ¹³Μετά έφερε ο Μωυσής κοντά του τους γιους του Ααρών και τους φόρεσε τους χιτώνες, τους έζωσε με τη ζώνη και τους έβαλε καλύμματα στο κεφάλι, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. ¹⁴Τότε έφερε το μοσχάρι που θα προσφερόταν θυσία εξιλέωσης, κι ο Ααρών και οι γιοι του έβαλαν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του ζώου. ¹⁵Ο Μωυσής το έσφαξε, πήρε το *αίμα και άλειψε τα *κέρατα του θυσιαστηρίου ολόγυρα με το δάχτυλό του, καθάρισε το θυσιαστήριο και έχυσε το αίμα στη βάση του και το αγίασε, κάνοντας πάνω σ' αυτό την τελετουργία της εξιλέωσης. ¹⁶Έπειτα πήρε όλο το λίπος που κάλυπτε τα εντόσθια και το λοβό του σηκωτιού, πήρε επίσης τα δύο νεφρά με το λίπος τους και τα έκαψε στο θυσιαστήριο. ¹⁷Το υπόλοιπο μοσχάρι, δηλαδή το δέρμα του, το κρέας του και την κοπριά του, τα έκαψε έξω από το στρατόπεδο, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

¹⁸Στη συνέχεια ο Μωυσής έφερε κοντά του το κριάρι που προοριζόταν για τη θυσία του *ολοκαυτώματος, και ο Ααρών και οι γιοι του έβαλαν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του ζώου. ¹⁹Μετά το έσφαξε και έχυσε το αίμα γύρω στο θυσιαστήριο. ²⁰Τεμάχισε το κριάρι στα μέρη του, και έκαψε το κεφάλι, τα κομμάτια και το λίπος. ²¹Αφού έπλυσε τα εντόσθια και τα πόδια με το νερό, έκαψε όλο το κριάρι στο θυσιαστήριο, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. Ήταν θυσία ολοκαυτώματος, που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

²²Μετά ο Μωυσής έφερε κοντά του το άλλο κριάρι, που προοριζόταν για την καθιέρωση, και ο Ααρών και οι γιοι του έβαλαν τα χέρια τους πάνω στο κεφάλι του ζώου. ²³Ο Μωυσής το έσφαξε, και πήρε από το αίμα του κι έχρισε το λοβό του δεξιού αυτιού του Ααρών, το δεξιό του αντίχειρα και το μεγάλο δάχτυλο του δεξιού του ποδιού. ²⁴Έπειτα έ-

φερε κοντά του τους γιους του Ααρών, και έχρισε με το αίμα το λοβό του δεξιού αυτιού τους, το δεξιό τους αντίχειρα και το μεγάλο δάχτυλο του δεξιού τους ποδιού· το υπόλοιπο αίμα το σκόρπισε γύρω στο θυσιαστήριο. ²⁵Πήρε το λίπος, δηλαδή την ουρά και όλο το λίπος γύρω από τα εντόσθια, το λοβό του σηκωτιού, τα δυο νεφρά με το λίπος τους και τον δεξιό μηρό. ²⁶Από το καλάθι με το άζυμο ψωμί που ήταν τοποθετημένο ενώπιον του Κυρίου, πήρε μια άζυμη πίτα, ένα ψωμί ζυμωμένο με λάδι και μια λαγόνα, και τα έβαλε πάνω στο λίπος και στον δεξιό μηρό. ²⁷Όλα αυτά τα έβαλε στα χέρια του Ααρών και των γιων του, κι εκείνοι τα πρόσφεραν με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. ²⁸Έπειτα τα πήρε από τα χέρια τους και τα έκαψε στο θυσιαστήριο μαζί με το ολοκαύτωμα, ως θυσία καθιέρωσης, που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ²⁹Τότε ο Μωυσής πήρε το στήθος και το πρόσφερε με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. Αυτό ήταν το μερίδιο του Μωυσή από το κριάρι της καθιέρωσης, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

³⁰Ο Μωυσής πήρε από το λάδι του χρίσματος και από το αίμα που ήταν πάνω στο θυσιαστήριο και ράντισε τον Ααρών και τους γιους του, καθώς και τα ενδύματά τους.

³¹Είπε τότε ο Μωυσής στον Ααρών και στους γιους του: «Βράστε το κρέας μπροστά στην είσοδο της σκηνης του Μαρτυρίου και φάτε το εκεί, μαζί με το ψωμί που είναι στο καλάθι των καθιερώσεων, καθώς σας έχω παραγγείλει. ³²Το υπόλοιπο από το κρέας και από το ψωμί να το κάψετε. ³³Για επτά μέρες, δεν θα απομακρυνθείτε από την είσοδο της σκηνης, ώσπου να συμπληρωθεί ο καιρός της καθιέρωσής σας, που θα είναι επτά μέρες. ³⁴Ό,τι έγινε σήμερα, ο Κύριος διέταξε να συνεχίζεται και στο μέλλον για να επιτυγχάνεται η εξιλέωσή σας. ³⁵Επτά μέρες συνέχεια, θα κάθεστε μέρα και νύχτα, στην είσοδο της σκηνης του Μαρτυρίου, και θα τηρείτε τις εντολές του Κυρίου για να μην πεθάνετε· τέτοια διαταγή μου δόθηκε από τον Κύριο».

³⁶ Ο Ααρών και οι γιοι του έκαναν όλα όσα τους διέταξε ο Κύριος μέσω του Μωυσή.

Ο Ααρών προσφέρει θυσίες

9 Την όγδοη μέρα, ο Μωυσής κάλεσε τον Ααρών και τους γιους του, καθώς και τους πρεσβυτέρους του Ισραήλ, ² και είπε στον Ααρών: «Πάρε ένα μικρό μοσχάρι, για θυσία εξιλέωσης και ένα κριάρι, για θυσία ολοκαυτώματος, και τα δύο χωρίς ελάττωμα, και πρόσφερε τα ενώπιον του Κυρίου. ³ Έπειτα θα πεις στους Ισραηλίτες να πάρουν έναν τράγο, για θυσία εξιλέωσης, ένα μοσχάρι κι ένα πρόβατο ενός χρόνου, και τα δυο χωρίς ελάττωμα, κατάλληλα για θυσία ολοκαυτώματος· ⁴ ένα βόδι κι ένα κριάρι, για τη θυσία κοινωνίας ενώπιον του Κυρίου, και μια αναίμακτη προσφορά ποτισμένη με λάδι. Σήμερα θα σας φανερωθεί ο Κύριος».

⁵ Έφεραν λοιπόν όσα διέταξε ο Μωυσής μπροστά στη σκηνή του Μαρτυρίου κι έπειτα όλη η κοινότητα πλησίασε και στάθηκε ενώπιον του Κυρίου. ⁶ Ο Μωυσής τους είπε: «Προσέξτε τι διέταξε ο Κύριος να κάνετε, ώστε να σας φανερωθεί η δόξα του». ⁷ Και είπε στον Ααρών: «Πλησίασε στο θυσιαστήριο και πρόσφερε τη θυσία σου εξιλέωσης και τη θυσία του ολοκαυτώματός σου και κάνε την εξιλαστήρια τελετουργία για σένα και για το λαό· πρόσφερε επίσης τη θυσία του λαού, και κάνε την τελετουργία για την εξιλέωσή του, όπως διέταξε ο Κύριος».

⁸ Ο Ααρών πλησίασε στο θυσιαστήριο και έσφαξε το μοσχάρι της θυσίας εξιλέωσης για τη δική του αμαρτία. ⁹ Έπειτα οι γιοι του έφεραν το αίμα, βούτηξε το δάχτυλό του σ' αυτό και άλειψε τα κέρατα του θυσιαστηρίου, και το υπόλοιπο αίμα το έχυσε στη βάση του. ¹⁰ Το λίπος του ζώου που προσφέρθηκε για την εξιλέωση της αμαρτίας, τα νεφρά και το λοβό του σηκωτιού, τα έκαψε πάνω στο θυσιαστήριο, όπως ο Κύριος το είχε διατάξει στο Μωυσή. ¹¹ Το κρέας και το δέρμα τα έκαψε έξω από το στρατόπεδο.

¹² Κατόπιν έσφαξε το ζώο που προοριζόταν για το ολοκαύτωμα. Οι γιοι του έφε-

ραν το αίμα και το έχυσε γύρω στο θυσιαστήριο. ¹³ Έπειτα του έφεραν το ζώο του ολοκαυτώματος κομμένο σε τεμάχια καθώς και το κεφάλι, κι αυτός τα έκαψε στο θυσιαστήριο. ¹⁴ Έπλυσε τα εντόσθια και τα πόδια και τα έκαψε μαζί με το ολοκαύτωμα στο θυσιαστήριο.

¹⁵ Μετά έφερε κοντά του την προσφορά του λαού. Πήρε τον τράγο που ήταν να θυσιαστεί για τη συγχώρηση των αμαρτιών του λαού, τον έσφαξε και τον πρόσφερε θυσία εξιλέωσης, όπως είχε κάνει με το προηγούμενο ζώο. ¹⁶ Έπειτα έφερε το ζώο που προοριζόταν για τη θυσία του ολοκαυτώματος και το πρόσφερε σύμφωνα με τα κανονισμένα. ¹⁷ Κατόπιν, αφού έφερε κοντά του την αναίμακτη προσφορά, πήρε απ' αυτήν μια χούφτα καλά γεμάτη και την έκαψε πάνω στο θυσιαστήριο, εκτός από το ολοκαύτωμα της πρωινής θυσίας. ¹⁸ Τέλος έσφαξε το βόδι και το κριάρι για τη θυσία κοινωνίας του λαού· οι γιοι του έφεραν το αίμα κι αυτός το ράντισε γύρω στο θυσιαστήριο. ¹⁹ Το λίπος από το βόδι και το κριάρι, δηλαδή την ουρά και το λίπος που περιβάλλει τα εντόσθια, τα νεφρά κι αυτό που είναι στο λοβό του σηκωτιού, ²⁰ όλο αυτό το λίπος, το έβαλαν πάνω στα κομμάτια του στήθους και αυτός το έκαψε πάνω στο θυσιαστήριο. ²¹ Ο Ααρών πήρε τα δύο στήθη και τον δεξιό μηρό απ' το κάθε ζώο και τα πρόσφερε με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο, όπως το είχε διατάξει ο Μωυσής.

²² Τότε ο Ααρών σήκωσε τα χέρια του προς το λαό και τους ευλόγησε· έπειτα κατέβηκε απ' το θυσιαστήριο, αφού είχε προσφέρει τις θυσίες εξιλέωσης, ολοκαυτώματος και κοινωνίας. ²³ Ο Μωυσής και ο Ααρών μπήκαν στη σκηνή του Μαρτυρίου· έπειτα βγήκαν και ευλόγησαν το λαό. Τότε η δόξα του Κυρίου φανερώθηκε σ' όλο το λαό. ²⁴ Ξαφνικά, ο Κύριος έστειλε φωτιά και κατέφαγε το ολοκαύτωμα και τα λιπαρά μέρη που ήταν πάνω στο θυσιαστήριο. Όταν ο λαός το είδε αυτό, φώναζαν όλοι από χαρά και έπεσαν με το πρόσωπο κατά γης.

Το αμάρτημα του Ναδάβ και του Αβιού

10 Οι γιοι του *Ααρών, Ναδάβ και Αβιού, πήραν ο καθένας το *θυμιατήρι του, έβαλαν σ' αυτά αναμμένα κάρβουνα, πρόσθεσαν *θυμίαμα και πρόσφεραν στον Κύριο μια φωτιά που δεν ήταν ιερή, γιατί δεν είχαν λάβει εντολή να την προσφέρουν. ² Ο Κύριος όμως έστειλε φωτιά και έγιναν παρανάλωμα: πέθαναν εκεί, ενώπιον του Κυρίου.

³ Τότε είπε ο Μωυσής στον Ααρών: «Εδώ εκπληρώνεται αυτό που είπε ο Κύριος:

· «εκείνοι που με πλησιάζουν πρέπει να σέβονται την αγιότητά μου, για να με δοξάζει ο λαός»».

· Ο Ααρών όμως έμεινε σιωπηλός. ⁴ Τότε ο Μωυσής κάλεσε το Μισαήλ και τον Ελσαφάν, τους γιους του Ουζζιήλ, θείου του Ααρών, και τους είπε: «Πλησιάστε και πάρτε τους συγγενείς σας μακριά από το *αγιαστήριο, έξω από το στρατόπεδο». ⁵ Τότε αυτοί πλησίασαν και έβγαλαν τους νεκρούς, όπως ήταν, με τις στολές τους, έξω από το στρατόπεδο, όπως διέταξε ο Μωυσής.

· ⁶ Ο Μωυσής είπε στον Ααρών, και στους γιους του, τον Ελεάζαρ και τον Ιθάμαρ: «Μην αφήσετε τα μαλλιά σας αχτένιστα και μη σκίσετε σε ένδειξη πένθους τα ρούχα σας,⁵ για να μην πεθάνετε και να μην πέσει η θεία οργή πάνω σε όλη την Ισραηλιτική κοινότητα. Αφήστε τους συμπατριώτες σας, όλους τους άλλους Ισραηλίτες, να κλάψουν για τη φωτιά αυτή που μας άναψε ο Κύριος. Ξεσείς δεν θα φύγετε καθόλου από την είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου, για να μην πεθάνετε: είναι πάνω σας το λάδι του *χρίσματος του Κυρίου».

· Έτσι κι έκαναν, όπως είπε ο Μωυσής.

Τα καθήκοντα των ιερέων

· ⁸ Ο Κύριος είπε στον Ααρών: ⁹ «Κρασί ή άλλα δυνατά ποτά δεν θα πίνεις εσύ και οι γιοι σου, πριν μπείτε στη σκηνή του Μαρτυρίου, για να μην πεθάνετε. Αυτό θα είναι νόμος

παντοτινός για τους απογόνους σας. ¹⁰ Έτσι θα μπορείτε να διακρίνετε το *άγιο από το βέβηλο, το *καθαρό από το *ακάθαρτο, ¹¹ και να διδάσκετε τους Ισραηλίτες όλους τους νόμους που τους έχω δώσει μέσω του Μωυσή».

¹² Ο Μωυσής είπε στον Ααρών και στους γιους του που είχαν απομείνει, τον Ελεάζαρ και τον Ιθάμαρ: «Την αναίμακτη προσφορά, που απομένει από τις θυσίες που γίνονται με φωτιά ενώπιον του Κυρίου, να την κάνετε *άζυμο ψωμί και να την τρώτε κοντά στο *θυσιαστήριο: είναι αγιότατη. ¹³ Να την τρώτε σε τόπο ιερό, γιατί αυτό είναι το μερίδιο το δικό σου και των γιων σου από τις *θυσίες που προσφέρονται με φωτιά στον Κύριο, σύμφωνα με την εντολή που μου δόθηκε. ¹⁴ Επίσης το στήθος και τον δεξιό μηρό, που προσφέρθηκαν με την ειδική τελετουργική κίνηση και ύψωση, θα τα τρώτε σε τόπο καθαρό, εσύ μαζί με τους γιους σου και τις κόρες σου: αυτά είναι το μερίδιό σας από τις θυσίες κοινωνίας των Ισραηλιτών. ¹⁵ Τον δεξιό μηρό και το στήθος θα τα φέρνουν μαζί με τα λίπη των θυσιών που προορίζονται να καούν στη φωτιά. Θα τα προσφέρουν με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο και μετά θα ανήκουν σ' εμένα και στους γιους σου, όπως το έχει διατάξει ο Κύριος».

¹⁶ Όταν ο Μωυσής αναζήτησε τον τράγο που είχε προσφερθεί ως θυσία εξιλέωσης, είδε ότι τον είχαν κάψει. Τότε οργίστηκε εναντίον του Ελεάζαρ και του Ιθάμαρ, των γιων που είχαν απομείνει στον Ααρών, και τους είπε: ¹⁷ «Γιατί δεν φάγατε σε ιερό τόπο, το κρέας του ζώου που είχε θυσιάσει για τη συγχώρηση της αμαρτίας; Είναι αγιότατο και σας το παραχώρησε ο Κύριος, για να παίρνετε πάνω σας την αμαρτία της κοινότητας και να κάνετε γι' αυτούς την τελετουργία της εξιλέωσης ενώπιον του Κυρίου. ¹⁸ Αφού το *αίμα του δεν μεταφέρθηκε στο εσωτερικό του *αγιαστηρίου, έπρεπε οπωσδήποτε να φάτε το κρέας στο αγιαστήριο, ό-

⁵βλ. υποσ. εις Γεν 37,29.

πως σας το έχω διατάξει».

¹⁹Ο Ααρών είπε στο Μωσλή: «Σήμερα που οι Ισραηλίτες πρόσφεραν τη θυσία εξιλέωσης και το *ολοκαύτωμά τους ενώπιον του Κυρίου, μου συνέβησαν εμένα όλα αυτά. Αν θα έτρωγα μια τέτοια μέρα από τον τράγο της θυσίας εξιλέωσης, θα φαινόταν αυτό καλό στα μάτια του Κυρίου;» ²⁰Όταν ο Μωσής άκουσε αυτά τα λόγια, τα επιδοκίμασε.

Ζώα καθαρά και ακάθαρτα

(Δτ 14,3-21)

11 ¹⁻³Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωσλή και στον *Ααρών να πουν στους Ισραηλίτες:

Από τα ζώα της γης μπορείτε να τρώτε όλα τα τετράποδα που έχουν σχισμένη την οπλή, εντελώς χωρισμένη σε δύο νύχια, και είναι μηρυκαστικά. ⁴⁻⁶ Απ' αυτά όμως, δεν μπορείτε να φάτε την καμήλα, το κουνέλι και το λαγό, τα οποία είναι μεν μηρυκαστικά αλλά δεν έχουν διχαλωτή οπλή. Αυτά θα είναι *ακάθαρτα για σας. ⁷ Το γουρούνι, που έχει δύο νύχια και μάλιστα τελείως χωρισμένα, αλλά δεν είναι μηρυκαστικό· για σας είναι ακάθαρτο. ⁸ Δε θα τρώτε το κρέας τους, ούτε θα αγγίζετε το πτώμα τους· για σας είναι ακάθαρτα.

⁹⁻¹² Από τα υδρόβια ζώα θα τρώτε όλα όσα έχουν πτερύγια και λέπια και ζουν είτε στη θάλασσα είτε στα ποτάμια. Απ' αυτά όμως, όσα δεν έχουν πτερύγια και λέπια, για σας θα είναι βδελυρά. Θα τα αποστρέφεσθε. Δε θα τρώτε το κρέας τους και θα θεωρείτε βδελυρά τα πτώματά τους.

¹³⁻¹⁹ Από τα πτερωτά θα είναι για σας βδελυρά και δεν θα τρώτε: τον αετό, το γυπαετό και το θαλασσαετό, το γύπα και όλα τα είδη του ικτίνου, όλα τα είδη του κόρακα, τη στρουθοκάμηλο, την κουκουβάγια, το γλάρο και όλα τα είδη του γερακιού, την κουκουβάγια της ερήμου, το φαλακροκόρακα και τη μεγάλη κουκουβάγια, τον κύκνο, τον πελεκάνο και την κίσσα, τον πελαργό, όλα τα είδη του ερωδιού, τον τσαλαπετεινό

και τη νυχτερίδα.

²⁰ Όλα τα πτερωτά ζωύφια που βαδίζουν με τα τέσσερα θα είναι βδελυρά για σας, ²¹ εκτός από εκείνα που έχουν πάνω απ' τα πόδια τους σκέλη, για να πηδάνε πάνω στο έδαφος. ²² Απ' αυτά θα τρώτε τα εξής: όλα τα είδη της κοινής ακρίδας, της καταστρεπτικής ακρίδας, της ακρίδας που πετάει και της ακρίδας που πηδάει. ²³ Όλα τα άλλα πτερωτά έντομα που έχουν απλώς τέσσερα πόδια θα είναι βδελυρά για σας.

²⁴ Τα παρακάτω ζώα σάς καθιστούν ακάθαρτους. Όποιος αγγίζει το πτώμα τους, θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ²⁵ Και όποιος μεταφέρει το πτώμα τους θα πρέπει να πλύνει τα ρούχα του και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ²⁶⁻²⁸ Κάθε ζώο που έχει σχισμένη οπλή, αλλά όχι τελείως χωρισμένη, και δεν είναι μηρυκαστικό, κι απ' τα τετράποδα όποιο βαδίζει με το πέλμα. ²⁹ Αυτά θα τα θεωρείτε ακάθαρτα.

²⁹⁻³¹ Από τα ζώα που σέρνονται, θα θεωρούνται για σας ακάθαρτα τα εξής: το κουνάβι, ο ποντικός και όλα τα είδη της σαύρας, ο σκαντζόχοιρος, το σαμιμίδι, ο τυφλοπόντικας, ο χαμαιλέων και ο βασιλίσκος. Όποιος τα αγγίζει ψόφια, θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ³² Κάθε αντικείμενο, είτε είναι ξύλινο, είτε ρούχο, είτε δέρμα, είτε σακί, είτε δοχείο που το χρησιμοποιείτε, θα είναι ακάθαρτο αν πέσει πάνω του ένα από τα παραπάνω ζώα ψόφιο. Τότε το αντικείμενο αυτό θα βουτηχτεί στο νερό, αλλά θα εξακολουθεί να είναι ακάθαρτο μέχρι το βράδυ, μετά θα είναι *καθαρό. ³³ Αν κάποιο απ' αυτά τα πτώματα πέσει μέσα σε πήλινο δοχείο, πρέπει να το σπάσετε, και ό,τι υπάρχει μέσα σ' αυτό θα είναι ακάθαρτο. ³⁴ Κάθε τροφή που θα βραχεί με το νερό αυτού του δοχείου, θα είναι ακάθαρτη· το ίδιο και κάθε ποτό, που θα το πιείτε από ένα τέτοιο δοχείο. ³⁵ Κάθε αντικείμενο που πάνω του θα πέσει κάτι από το πτώμα τους, θα είναι ακάθαρτο· είτε φούρνος είναι είτε τζάκι θα τα γκρεμίσετε, γιατί θα είναι ακάθαρτα. ³⁶ Προκειμένου για

ζ.π.χ. η αρκούδα.

πηγή ή δεξαμενή όπου αποθηκεύεται νερό, αυτές θα είναι καθαρές. Οτιδήποτε όμως αγγίξει το πτώμα των ζώων αυτών θα είναι ακάθαρτο. ³⁷ Αν κάτι από το πτώμα τους πέσει στο σπόρο που προορίζεται για τη σπορά, ο σπόρος παραμένει καθαρός. ³⁸ Αν όμως ο σπόρος έχει βραχεί με νερό και πέσει πάνω του κάτι από το πτώμα τους, ο σπόρος θα είναι για σας ακάθαρτος.

³⁹ Αν ένα από τα φαγώσιμα ζώα ψοφήσει, όποιος αγγίξει το πτώμα του θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ⁴⁰ Όποιος φάει το πτώμα του ζώου ή το μεταφέρει, θα πλύνει τα ρούχα του και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ.

⁴¹⁻⁴² Όποιο ζώο σέρνεται στο έδαφος με την κοιλιά ή βαδίζει με τέσσερα ή περισσότερα πόδια, δε θα το τρώτε· είναι βδελυρό. ⁴³ Μη μαινεστε κι εσείς, τρώγοντας κάποιο απ' αυτά τα ερπετά. Μη μολύνετε απ' αυτά, μη γίνεστε ακάθαρτοι εξαιτίας τους. ⁴⁴ Εγώ ο Κύριος είμαι ο Θεός σας. Αγιάστε τους εαυτούς σας γιατί εγώ είμαι *άγιος. Μη μαινεστε εξαιτίας κανενός ζώου, απ' αυτά που σέρνονται στη γη. ⁴⁵ Εγώ είμαι ο *Κύριος, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να είμαι ο Θεός σας. Πρέπει λοιπόν να είστε *άγιοι, επειδή εγώ είμαι άγιος.

⁴⁶ Αυτός είναι ο νόμος σχετικά με τα ζώα, τα πουλιά και τα ζωντανά που κινούνται μέσα στα νερά και με τα ζωντανά που σέρνονται στο έδαφος. ⁴⁷ Πρέπει να διακρίνετε το ακάθαρτο από το καθαρό, τα ζώα που τρώγονται από εκείνα που δεν τρώγονται.

Ο καθαρισμός των λεχαιδών

12 ¹⁻² Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Αν μια γυναίκα μείνει έγκυος και γεννήσει αγόρι, θα είναι *ακάθαρτη για επτά μέρες, όπως συμβαίνει και με τις ημέρες της περιόδου της. ³ Την όγδοη μέρα θα γίνει η *περιτομή του παιδιού. ⁴ Θα παραμείνει στο σπίτι τριάντα τρεις ακόμη μέρες για τον *καθα-

ρισμό της από το αίμα· δεν θ' αγγίξει τίποτε *άγιο, ούτε θα μπει στο *αγιαστήριο, ωστόσο συμπληρωθούν οι μέρες του καθαρισμού της. ⁵ Αν γεννήσει κορίτσι, θα είναι ακάθαρτη δύο βδομάδες, όπως και κατά το χρόνο της περιόδου της, και θα παραμείνει στο σπίτι εξήντα έξι ακόμη μέρες για τον καθαρισμό της από το αίμα. ⁶ Όταν συμπληρωθεί ο χρόνος του καθαρισμού της, είτε πρόκειται για γιο είτε για κόρη, πρέπει να προσφέρει στον *ιερέα στην είσοδο της *σκηνής του μαρτυρίου ως θυσία *ολοκαυτώματος ένα αρνί ενός έτους και ένα πιτσούνι ή τρυγόνι ως *θυσία εξιλέωσης. ⁷ Ο ιερέας θα τα προσφέρει ενώπιον του Κυρίου και θα κάνει την τελετουργία για την εξιλέωσή της. Έτσι η γυναίκα θα καθαριστεί από τη ροή του αίματός της. Αυτός είναι ο νόμος σχετικά με τη γυναίκα που θα γεννήσει αγόρι ή κορίτσι. ⁸ Αν δεν έχει τη δυνατότητα να προσφέρει αρνί, τότε θα προσφέρει δύο τρυγόνια ή δύο περιστέρια, το ένα για τη θυσία του ολοκαυτώματος και το άλλο για τη θυσία εξιλέωσης. Ο ιερέας θα κάνει την τελετουργία του εξιλασμού γι' αυτήν και η γυναίκα θα καθαριστεί.

Νόμοι που αφορούν τη λέπρα

13 Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή και στον *Ααρών τις ακόλουθες οδηγίες: ² Αν κάποιος παρουσιάσει στο δέρμα του ένα πρήξιμο, εξάνθημα ή κηλίδα, που μπορεί να εξελιχθεί σε πληγή *λέπρας, αυτός πρέπει να οδηγηθεί στον Ααρών, τον *ιερέα, ή σ' έναν από τους γιους του, τους ιερείς. ³ Ο ιερέας θα εξετάσει την πληγή στο δέρμα· κι αν οι τρίχες της έχουν γίνει άσπρες και η επιφάνειά της φαίνεται βαθύτερη από την επιφάνεια του γύρω δέρματος, τότε πρόκειται για πληγή λέπρας. Ο ιερέας θα τον χαρακτηρίσει *ακάθαρτο. ⁴ Αν όμως η κηλίδα είναι άσπρη, η επιφάνειά της δεν είναι βαθύτερη από το γύρω δέρμα και οι τρίχες δεν έχουν ασπρίσει, τότε ο ιερέας πρέπει να απομονώσει τον άρρωστο για επτά μέρες.

⁵Την έβδομη μέρα θα τον εξετάσει πάλι· κι αν διαπιστώσει ότι η πληγή έμεινε στάσιμη και δεν απλώθηκε στο δέρμα, τότε θα τον απομονώσει άλλες επτά μέρες. ⁶Την έβδομη μέρα, ο ιερέας θα τον εξετάσει για δεύτερη φορά· κι αν βρει ότι η πληγή ξεράθηκε και δεν απλώθηκε στο δέρμα, τότε θα τον κρίνει *καθαρό. Ήταν ένα απλό εξάνθημα. Ο άρρωστος θα πλύνει τα ρούχα του και θα είναι καθαρός. ⁷Αν εξάλλου το εξάνθημα έχει απλωθεί πάνω στο δέρμα, αφού ο ασθενής είχε επισκεφθεί τον ιερέα για να τον κρίνει καθαρό, τότε θα παρουσιαστεί σ' αυτόν εκ νέου. ⁸Ο ιερέας θα τον εξετάσει· κι αν βρει ότι το εξάνθημα έχει απλωθεί στο δέρμα, τότε θα τον κρίνει ακάθαρμο. Πρόκειται για λέπρα.

⁹Αν σε κάποιον παρουσιαστεί πληγή λέπρας, θα οδηγηθεί στον ιερέα, ¹⁰ο οποίος θα τον εξετάσει· κι αν βρει ότι υπάρχει στο δέρμα άσπρο πρήξιμο που έχει κάνει και τις τρίχες άσπρες, και ότι υπάρχει ίχνος ανοιχτής πληγής στο πρήξιμο, ¹¹τότε πρόκειται για χρόνια λέπρα στο δέρμα του. Ο ιερέας θα τον κρίνει ακάθαρμο αλλά δε θα τον απομονώσει, γιατί είναι πλέον εμφανώς ακάθατος. ¹²Αν όμως η λέπρα είναι απλωμένη πάνω σ' όλη την επιφάνεια του δέρματος απ' το κεφάλι ως τα πόδια, όπου κι αν τον κοιτάξει ο ιερέας, ¹³τότε θα τον εξετάσει· κι αν βρει ότι πράγματι είναι έτσι, θα τον κρίνει καθαρό, γιατί έχει γίνει πια ολόκληρος άσπρος. ¹⁴Την ημέρα όμως που θα εμφανιστεί κάποια ανοιχτή πληγή, θα είναι ακάθατος. ¹⁵Ο ιερέας θα εξετάσει αυτή την πληγή και θα τον κρίνει ακάθαρμο. Η ανοιχτή πληγή είναι ακάθατη· πρόκειται για λέπρα. ¹⁶Αν όμως η ανοιχτή πληγή ξαναγίνει άσπρη, τότε ο ασθενής πρέπει να πάει πάλι στον ιερέα. ¹⁷Εκείνος θα τον εξετάσει και, αν βρει ότι η πληγή έγινε άσπρη, τότε θα κρίνει τον άρρωστο καθαρό. Είναι καθαρός.

¹⁸Αν κάποιος έχει στο δέρμα του ένα σπυρί που έχει θεραπευτεί ¹⁹και έπειτα στο μέρος του σπυριού παρουσιαστεί άσπρο πρήξιμο ή ασπροκόκκινη κηλίδα, τότε αυτός θα παρουσιαστεί στον ιερέα. ²⁰Εκείνος θα

τον εξετάσει και αν δει ότι η επιφάνεια της κηλίδας είναι βαθύτερη από αυτήν του γύρω δέρματος και ότι οι τρίχες της έγιναν άσπρες, θα τον κρίνει ακάθαρμο. Πρόκειται για λέπρα, που εκδηλώθηκε στην ουλή του σπυριού. ²¹Αν όμως ο ιερέας δει ότι δεν υπάρχουν άσπρες τρίχες στην κηλίδα, ότι δεν είναι πιο βαθιά από το γύρω δέρμα και ότι έχει γίνει ανοιχτόχρωμη, θα τον απομονώσει για επτά μέρες. ²²Αν η κηλίδα έχει απλωθεί πολύ πάνω στο δέρμα, ο ιερέας θα τον κρίνει ακάθαρμο· πρόκειται για λέπρα. ²³Αν όμως η κηλίδα μένει στάσιμη και δεν απλώνεται, τότε είναι ουλή σπυριού και ο ιερέας θα τον κρίνει καθαρό.

²⁴Αν κάποιος είχε στο δέρμα του έγκαυμα από φωτιά και πάνω στην ουλή του εγκαύματος παρουσιαστεί κηλίδα άσπρη ή ασπροκόκκινη, ²⁵θα τον εξετάσει ο ιερέας. Αν βρει ότι οι τρίχες της κηλίδας έγιναν άσπρες και ότι η επιφάνειά της είναι βαθύτερη από την επιφάνεια του γύρω δέρματος, τότε πρόκειται για λέπρα που εκδηλώθηκε στο έγκαυμα· πρέπει να τον κρίνει ακάθαρμο. ²⁶Αν όμως ο ιερέας βρει ότι στην κηλίδα δεν υπάρχουν άσπρες τρίχες, ότι δεν είναι βαθύτερη από το γύρω δέρμα και ότι έχει γίνει ανοιχτόχρωμη, θα τον απομονώσει για επτά μέρες. ²⁷Την έβδομη μέρα θα τον εξετάσει πάλι· κι αν βρει ότι η κηλίδα απλώθηκε στο δέρμα, τότε θα τον κρίνει ακάθαρμο. Πρόκειται για λέπρα. ²⁸Αν όμως η κηλίδα έχει παραμείνει στάσιμη και δεν έχει απλωθεί στο δέρμα, αλλά έχει γίνει ανοιχτόχρωμη, τότε δεν είναι παρά ένα απλό πρήξιμο εγκαύματος. Ο ιερέας θα τον κρίνει καθαρό, επειδή πρόκειται για σημάδι εγκαύματος.

²⁹Αν ένας άντρας ή μια γυναίκα έχει πληγή στο κεφάλι ή στο σαγόνι, ³⁰ο ιερέας θα εξετάσει την πληγή. Αν δει ότι η επιφάνειά της είναι βαθύτερη από το γύρω δέρμα και ότι έχει κιτρινωπές λεπτές τρίχες, τότε πρέπει να κρίνει τον άρρωστο ακάθαρμο. Πρόκειται για ψώρα, δηλαδή λέπρα στο κεφάλι ή στο σαγόνι. ³¹Αν ο ιερέας δει ότι η πληγή της ψώρας δε φαίνεται βαθύτερη από το γύρω δέρμα, έστω κι αν υπάρχουν ακόμη

σ' αυτήν μαύρες τρίχες, θα απομονώσει τον ασθενή για επτά μέρες. ³² Την έβδομη μέρα θα εξετάσει πάλι την πληγή· κι αν η ψώρα δεν έχει απλωθεί, αν δεν υπάρχουν σ' αυτήν κιτρινωπές τρίχες και αν η επιφάνειά της δε φαίνεται να είναι πιο βαθιά από το γύρω δέρμα, ³³ τότε ο άνθρωπος αυτός θα ξυριστεί, χωρίς όμως να ξυρίσει το σημείο της ψώρας, και ο ιερέας θα τον απομονώσει άλλες επτά μέρες. ³⁴ Την έβδομη μέρα ο ιερέας θα εξετάσει εκ νέου την ψώρα· κι αν αυτή δεν έχει απλωθεί πάνω στο δέρμα και δε φαίνεται βαθύτερη από το γύρω δέρμα, θα τον κρίνει καθαρό. Ο άρρωστος θα πλύνει τα ρούχα του και θα είναι καθαρός. ³⁵ Αν όμως η ψώρα έχει απλωθεί πάνω στο δέρμα, αφού κηλιδωθεί καθαρός, ³⁶ ο ιερέας θα τον εξετάσει· κι αν η ψώρα έχει απλωθεί πάνω στο δέρμα, ο ιερέας θα χρειαστεί να ψάξει αν υπάρχουν κιτρινωπές τρίχες· κι αν υπάρχουν είναι ακάθαρτος. ³⁷ Αν όμως δει ότι η ψώρα είναι στάσιμη και ότι βγαίνουν σ' αυτήν τρίχες μαύρες, τότε η ψώρα θεραπεύτηκε· ο άνθρωπος είναι καθαρός κι ο ιερέας θα τον κρίνει καθαρό.

³⁸ Αν ένας άντρας ή μια γυναίκα έχει άσπρες κηλίδες στο δέρμα του, ³⁹ ο ιερέας θα εξετάσει τον άρρωστο· κι αν υπάρχουν στο δέρμα του λευκωπές κηλίδες, τότε πρόκειται απλώς για λειχήνα που εκδηλώθηκε στο δέρμα. Ο άρρωστος είναι καθαρός.

⁴⁰ Αν κάποιος χάσει τα μαλλιά του, πρόκειται για φαλάκρα· είναι καθαρός. ⁴¹ Αν χάσει τα μαλλιά του στο μπροστινό μέρος του κεφαλιού, πρόκειται για φαλάκρα του μετώπου· είναι καθαρός. ⁴² Αν όμως στη φαλάκρα του μπροστινού ή του πίσω μέρους του κεφαλιού παρουσιαστεί ασπροκόκκινη πληγή, τότε πρόκειται για λέπρα, που εκδηλώθηκε στο πίσω ή στο εμπρός φαλακρό μέρος του κρανίου. ⁴³ Θα τον εξετάσει ο ιερέας· κι αν υπάρχει ασπροκόκκινο πρήξιμο πληγής στο πίσω ή στο εμπρός φαλακρό μέρος του κεφαλιού, που μοιάζει με τη λέπρα του δέρματος, ⁴⁴ τότε πρόκειται για λεπρό, που η λέπρα του έχει προσβάλλει το κεφάλι. Είναι α-

κάθαρτος, κι ο ιερέας θα τον κρίνει ακάθαρτο.

⁴⁵ Ο λεπρός πρέπει να φοράει σκισμένα ρούχα, να μην έχει κάλυμμα στο κεφάλι, να σκεπάζει το κάτω μέρος του προσώπου του και να φωνάζει «ακάθαρτος, ακάθαρτος!» ⁴⁶ Όσον καιρό διαρκεί η αρρώστια του, θα θεωρείται ακάθαρτος και θα ζει μακριά από τους άλλους· η κατοικία του θα είναι έξω από το στρατόπεδο.

Κηλίδα στα ρούχα

⁴⁷ Αν εμφανιστεί κηλίδα μούχλας σ' ένα ρούχο, μάλλινο ή λινό, ⁴⁸ ή σ' ένα ύφασμα λινο ή μάλλινο, υφαντό ή πλεχτό, ή σε δέρμα ή σε ο,τιδήποτε δερμάτινο, ⁴⁹ και η κηλίδα είναι πρασινωπή ή κοκκινωπή, πρόκειται για κηλίδα μούχλας και πρέπει να τη δει ο ιερέας. ⁵⁰ Εκείνος θα εξετάσει την κηλίδα και θα απομονώσει για επτά μέρες το αντικείμενο που έχει προσβληθεί απ' αυτήν. ⁵¹⁻⁵² Την έβδομη μέρα θα εξετάσει πάλι την κηλίδα· αν αυτή έχει απλωθεί πάνω στο αντικείμενο, τότε πρόκειται για χρόνια μούχλα. Το αντικείμενο είναι ακάθαρτο και πρέπει να καεί στη φωτιά.

⁵³ Αν όμως ο ιερέας δει ότι η κηλίδα δεν απλώθηκε πάνω στο αντικείμενο, ⁵⁴ τότε θα διατάξει να πλύνουν το αντικείμενο που έχει προσβληθεί και θα το απομονώσει άλλες επτά μέρες. ⁵⁵ Ο ιερέας θα εξετάσει την κηλίδα μετά το πλύσιμο· και αν δεν αλλάξει το χρώμα της, ακόμα κι αν δεν απλώθηκε, το αντικείμενο είναι ακάθαρτο. Θα καεί στη φωτιά· κάποιο μέρος της ύψης ή της ανάποδης έχει διαβρωθεί. ⁵⁶ Αν ο ιερέας δει ότι η κηλίδα, μετά το πλύσιμο έγινε ανοιχτόχρωμη, θα την κόψει από το ρούχο ή από το δέρμα, από το υφαντό ή από το πλεκτό. ⁵⁷ Αν όμως εξακολουθεί να φαίνεται στο αντικείμενο, τότε πρόκειται για μούχλα. Το αντικείμενο που έχει προσβληθεί θα καεί στη φωτιά. ⁵⁸ Το ρούχο όμως, το υφαντό ή το πλεκτό ή το οποιοδήποτε δερμάτινο αντικείμενο, από το οποίο μετά το πλύσιμο η κηλίδα θα εξαφανιστεί, θα ξαναπλυθεί και θα είναι καθαρό.

Κηλίδα μούχλας. Η "κηλίδα λέπρας". Στα εβρ. οι φρ. «κηλίδα μούχλας» και «κηλίδα λέπρας» είναι ισοδύναμες.

⁵⁹Αυτός ήταν ο νόμος σχετικά με τη μούχλα όταν προσβάλει κάποιο μάλλινο ή λινό ρούχο, υφαντό ή πλεκτό ή οποιοδήποτε δερμάτινο αντικείμενο, και σύμφωνα μ' αυτό το νόμο θα κρίνονται καθαρά ή ακάθαρτα.

Ο καθαρισμός του λεπρού

14 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή ²ποιος θα είναι ο κανονισμός σχετικά με τον καθαρισμό του *λεπρού: Την ημέρα που θα είναι ν' ανακηρυχθεί *καθαρός, θα τον φέρουν μπροστά στον *ιερέα. ³Ο ιερέας θα βγει έξω από το στρατόπεδο και θα τον εξετάσει. Αν ο *λεπρός έχει θεραπευθεί από τη λέπρα, ⁴ο ιερέας θα διατάξει να φέρουν γι' αυτόν δύο ζωντανά καθαρά πουλιά, ξύλο *κέδρου, κόκκινη κλωστή και *ύσσωπο. ⁵Έπειτα ο ιερέας θα διατάξει να σφάξουν το ένα πουλί πάνω σε πήλινο δοχείο που περιέχει νερό πηγής. ⁶Θα πάρει το ζωντανό πουλί, το ξύλο του κέδρου, την κόκκινη κλωστή και τον ύσσωπο, και θα τα βουτήξει μαζί με το ζωντανό πουλί στο *αίμα του πουλιού που σφάχτηκε πάνω από το νερό της πηγής. ⁷Θα ραντίσει επτά φορές αυτόν που καθαρίζεται από τη λέπρα. Έπειτα θα τον χαρακτηρίσει *καθαρό, και θ' αφήσει το ζωντανό πουλί να πετάξει στους αγρούς. ⁸Αυτός που καθαρίζεται θα πλύνει τα ρούχα του, θα ξυρίσει όλες τις τρίχες του και θα πλυθεί με νερό τότε θα είναι καθαρός. Έπειτα θα μπορεί να μπει στο στρατόπεδο· αλλά θα μείνει επτά μέρες έξω από τη σκηνή του. ⁹Την έβδομη μέρα θα ξυρίσει πάλι τις τρίχες του κεφαλιού του, τα γένια του, τα φρύδια του και όλες τις υπόλοιπες τρίχες του σώματός του· θα πλύνει τα ρούχα του, θα λούσει το σώμα του με νερό και θα είναι καθαρός.

¹⁰Την όγδοη μέρα θα πάρει δύο αρσενικά αρνιά χωρίς ελάττωμα, μία προβατίνα ενός χρόνου χωρίς ελάττωμα και τρία δέκατα του *εφά σμιγδάλι ζυμωμένο με λάδι, ως αναίμακτη *προσφορά, και ένα *λογ λάδι. ¹¹Ο ιερέας που θα κάνει τον καθαρισμό, θα φέρει τον άνθρωπο που πρόκειται να καθαριστεί

και τα είδη της προσφοράς του ενώπιον του Κυρίου στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ¹²Ο ιερέας θα πάρει το ένα αρνί και θα το προσφέρει μαζί με το ένα λογ λάδι ως *θυσία επανόρθωσης· θα το προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. ¹³Έπειτα θα σφάξει το αρνί στον τόπο όπου προσφέρουν τη θυσία εξιλέωσης και τη θυσία *ολοκαυτώματος, δηλαδή σε τόπο ιερό· γιατί όπως η θυσία εξιλέωσης έτσι και η θυσία επανόρθωσης, είναι αγιότατη και ανήκει στον ιερέα. ¹⁴Έπειτα ο ιερέας θα πάρει λίγο από το αίμα του ζώου της θυσίας επανόρθωσης και θ' αλείψει το λοβό του δεξιού αυτιού εκείνου που πρόκειται να καθαριστεί, το δεξί του αντίχειρα και το μεγάλο δάκτυλο του δεξιού ποδιού του. ¹⁵Έπειτα θα πάρει από το λογ του λαδιού και θα χύσει στη δική του αριστερή χούφτα. ¹⁶Θα βουτήξει μέσα το δεξί του δάκτυλο και θα ραντίσει με το λάδι επτά φορές ενώπιον του Κυρίου. ¹⁷Με το υπόλοιπο λάδι που βρίσκεται στη χούφτα του, θ' αλείψει το λοβό του δεξιού αυτιού εκείνου που καθαρίζεται, το δεξί του αντίχειρα, το μεγάλο δάκτυλο του δεξιού του ποδιού, πάνω από 'κει που έχει αλείψει με το αίμα του ζώου που προσφέρεται ως θυσία επανόρθωσης. ¹⁸Το υπόλοιπο λάδι που θα μείνει στη χούφτα του, ο ιερέας θα το χύσει στο κεφάλι του ανθρώπου που καθαρίζεται και θα κάνει γι' αυτόν την τελετουργία της εξιλέωσης ενώπιον του Κυρίου.

¹⁹Έπειτα θα προσφέρει τη θυσία εξιλέωσης και θα κάνει την τελετουργία της εξιλέωσης γι' αυτόν που καθαρίζεται από το μόλυσμά του. Κατόπιν θα σφάξει το ζώ που προορίζεται για τη θυσία του ολοκαυτώματος. ²⁰Ο ιερέας θα προσφέρει το ολοκαύτωμα και την αναίμακτη προσφορά πάνω στο *θυσιαστήριο· θα κάνει γι' αυτόν τον άνθρωπο την τελετουργία της εξιλέωσης κι αυτός θα είναι καθαρός.

²¹Αν όμως αυτός είναι φτωχός και δεν μπορεί να προσφέρει τόσα πολλά, θα πάρει μόνο ένα αρνί που θα το προσφέρει στον Κύριο με την ειδική τελετουργική κίνηση ως

θυσία επανόρθωσης, για να γίνει μ' αυτό η τελετουργία της εξιλέωσής του· ακόμη θα φέρει ένα δέκατο του εφά σιμιγδαλι ζυμωμένο με λάδι ως αναίμακτη προσφορά και επιπλέον ένα λογ λάδι. ²² Θα φέρει επίσης δύο τρυγόνια ή δύο πιτσούνια, ανάλογα με την οικονομική του δυνατότητα· το ένα για θυσία εξιλέωσής και το άλλο για θυσία ολοκαυτώματος. ²³ Την όγδοη μέρα θα τα φέρει για τον καθαρισμό του στον ιερέα, στην είσοδο της σκηνής του μαρτυρίου, ενώπιον του Κυρίου. ²⁴ Ο ιερέας θα πάρει το αρνί, που προσφέρεται ως θυσία επανόρθωσης, και το λογ του λαδιού και θα τα προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση ενώπιον του Κυρίου. ²⁵ Μετά θα σφάξει το αρνί της θυσίας επανόρθωσης, θα πάρει από το αίμα του ζώου και θ' αλείψει το λοβό του δεξιού αυτιού του ανθρώπου που καθαρίζεται, το δεξιό του αντίχειρα και το μεγάλο δάχτυλο του δεξιού του ποδιού. ²⁶ Έπειτα ο ιερέας θα χύσει από το λάδι στη δική του αριστερή χούφτα ²⁷ και απ' αυτό θα ραντίσει με το δεξί του δάχτυλο επτά φορές ενώπιον του Κυρίου. ²⁸ Με το ίδιο λάδι θ' αλείψει το λοβό του δεξιού αυτιού εκείνου που καθαρίζεται, το δεξιό του αντίχειρα και το μεγάλο δάχτυλο του δεξιού του ποδιού, στα ίδια σημεία όπου είχε βάλει αίμα από το ζώο της θυσίας επανόρθωσης. ²⁹ Το υπόλοιπο του λαδιού που έμεινε στη χούφτα του θα το χύσει στο κεφάλι του ανθρώπου που καθαρίζεται, για να κάνει γι' αυτόν την τελετουργία της εξιλέωσης ενώπιον του Κυρίου. ³⁰ Κατόπιν αυτός που καθαρίζεται θα προσφέρει το ένα από τα τρυγόνια ή το ένα από τα πιτσούνια, ³¹ ό,τι ήπιασε να προμηθευτεί. Θα προσφέρει το ένα ως θυσία εξιλέωσης και το άλλο ως θυσία ολοκαυτώματος μαζί με την αναίμακτη προσφορά κι ο ιερέας θα κάνει γι' αυτόν που καθαρίζεται την τελετουργία της εξιλέωσης ενώπιον του Κυρίου. ³² Αυτός ήταν ο νόμος για όποιον πάσχει από λέπρα και δεν μπορεί να προσφέρει όσα χρειάζονται για τον καθαρισμό του.

Κηλίδες μούχλας στους τοίχους

³³ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή και στον 'Ααρών τις ακόλουθες οδηγίες:

³⁴ Όταν θα μπειτε στη 'Χαναάν, τη χώρα που εγώ σας δίνω για ιδιοκτησία, και κάνω να εμφανιστεί κηλίδα μούχλας^θ σε κάποιο σπίτι, ³⁵ πρέπει ο ιδιοκτήτης του να έρθει και να πει στον ιερέα ότι παρουσιάστηκε κάποια κηλίδα στο σπίτι του. ³⁶ Τότε ο ιερέας θα διατάξει ν' αδειάσουν το σπίτι προτού πάει να εξετάσει την κηλίδα, για να μη μολυνθούν τα αντικείμενα που βρίσκονται στο σπίτι. Έπειτα θα μπει για να εξετάσει το σπίτι. ³⁷ Θα εξετάσει την κηλίδα· κι αν δει ότι έχει κάνει βαθουλώματα στους τοίχους, πρασινωπά ή κοκκινωπά, και ότι η επιφάνειά τους είναι πιο βαθιά από την επιφάνεια του υπόλοιπου τοίχου, ³⁸ τότε θα βγει από την πόρτα του σπιτιού και θα κλείσει το σπίτι για επτά μέρες. ³⁹ Την έβδομη μέρα ο ιερέας θα ξανάρθει και θα το εξετάσει πάλι· κι αν η κηλίδα έχει απλωθεί στους τοίχους του σπιτιού, ⁴⁰ τότε θα διατάξει να βγάλουν τις πέτρες που έχουν προσβληθεί από τη μούχλα και να τις πετάξουν σε τόπο ακάθαρτο, έξω από την πόλη. ⁴¹ Έπειτα θα φροντίσει να ξύσουν το εσωτερικό του σπιτιού ολόγυρα, και τα χώματα από τα ξυσίματα να τα ρίξουν σε τόπο ακάθαρτο, έξω από την πόλη. ⁴² Θα βάλουν άλλες πέτρες στη θέση που ήταν οι προηγούμενες και άλλη λάσπη για να σοβάτισουν το σπίτι.

⁴³ Αν ξαναφανεί η κηλίδα της μούχλας στο σπίτι, αφού θα έχουν βγάλει τις καινούριες πέτρες και θα έχουν ξύσει και ξανασοβάτισει το σπίτι, ⁴⁴ τότε θα έρθει πάλι ο ιερέας να το εξετάσει. Κι αν δει ότι η κηλίδα απλώθηκε στο σπίτι, τότε πρόκειται για χρόνια μούχλα στο σπίτι, και θα θεωρηθεί ακάθαρτο. ⁴⁵ Θα γκρεμίσουν το σπίτι και θα μεταφέρουν τις πέτρες του, τα ξύλα του και τους σοβάδες του, όλα έξω από την πόλη σε τόπο ακάθαρτο.

⁴⁶ Όποιος μπει σ' εκείνο το σπίτι το διά-

^θ κηλίδα μούχλας. Βλ. υποσ. εις κεφ. 13, 47

σπυμα που θα είναι κλειστό, θα θεωρείται ακάθαρτος ως το βράδυ. ⁴⁷ Όποιος φάει ή κοιμηθεί στο σπίτι, θα πρέπει να πλύνει τα ρούχα του.

⁴⁸ Αν όμως ο ιερέας έρθει και διαπιστώσει ότι η κηλίδα δεν απλώθηκε στο σπίτι μετά το σοβάτισμα, θα χαρακτηρίσει το σπίτι καθαρό, γιατί η μούχλα εξαφανίστηκε. ⁴⁹ Και για να καθαρίσει το σπίτι, θα πάρει δύο πουλιά, ξύλο κέδρου, κόκκινη κλωστή και ύσσωπο. ⁵⁰ Το ένα πουλί θα το σφάξει σε πήλινο δοχείο που να περιέχει νερό πηγής. ⁵¹ Έπειτα θα πάρει το ξύλο του κέδρου, τον ύσσωπο, την κόκκινη κλωστή και το άλλο πουλί, το ζωντανό, και θα τα βουτήξει στο αίμα του σφαγμένου πουλιού και στο νερό της πηγής, και θα ραντίσει το σπίτι επτά φορές. ⁵² Έτσι το σπίτι θα καθαριστεί με το αίμα του πουλιού, με το νερό της πηγής, με το ζωντανό πουλί, με το ξύλο του κέδρου, με τον ύσσωπο και με την κόκκινη κλωστή. ⁵³ Τέλος θ' αφήσει το ζωντανό πουλί να πετάξει έξω από την πόλη, στους αγρούς· έτσι θα κάνει για το σπίτι την τελετουργία της εξιλέωσης και θα είναι καθαρό.

⁵⁴ Αυτοί ήταν οι νόμοι για κάθε είδος λέπρας και για την ψώρα, ⁵⁵ για τη μούχλα των ρούχων και του σπιτιού, ⁵⁶ για τα πρηξίματα, τα εξανθήματα και τις κηλίδες. ⁵⁷ Οι νόμοι αυτοί καθορίζουν τότε ένα πράγμα είναι ακάθαρτο και τότε καθαρό.

Ακαθαρσία που απορρέει από το σώμα

15 ¹⁻³ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή και στον Άαρών τις ακόλουθες οδηγίες για τους Ισραηλίτες:

Αν ένας άντρας έχει οποιαδήποτε ρεύση από το σώμα του, η ρεύση αυτή τον καθιστά ακάθαρτο. Είτε διαρκεί η ρεύση από το γεννητικό του όργανο είτε έχει σταματήσει και δεν τρέχει, αυτός είναι ακάθαρτος. ⁴ Το κρεβάτι όπου θα κοιμηθεί αυτός ο άνθρωπος, θα είναι ακάθαρτο. ⁵⁻⁷ Όποιος αγγίζει το κρεβάτι του ή καθήσει εκεί που αυτός καθόταν ή αγγίζει το σώμα του, θα πρέπει να πλύνει τα ρούχα του, να λουστεί με νερό και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ⁸ Αν ο άν-

θρωπος που έχει τη ρεύση φτύσει πάνω σ' έναν ακάθαρτο, αυτός πρέπει να πλύνει τα ρούχα του, να λουστεί με νερό και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ⁹ Κάθε σαμάρι που πάνω του θα καθήσει εκείνος που έχει τη ρεύση, θα είναι ακάθαρτο. ¹⁰ Καθένας που θ' αγγίξει ο,τιδήποτε είχε βρεθεί κάτω απ' αυτόν, θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. Και όποιος το μεταφέρει, θα πλύνει τα ρούχα του, θα λουστεί με νερό, και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ¹¹ Όποιον αγγίξει αυτός που έχει τη ρεύση, χωρίς να έχει πλύνει προηγουμένως τα χέρια του με νερό, αυτός πρέπει να πλύνει τα ρούχα του, να λουστεί με νερό, και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ¹² Κάθε πήλινο δοχείο που θα αγγίξει εκείνος που έχει τη ρεύση, πρέπει να κομματιστεί και κάθε ξύλινο δοχείο πρέπει να πλυθεί με νερό.

¹³ Όταν εκείνος που έχει οποιαδήποτε ρεύση καθαριστεί απ' αυτήν, θα υπολογίσει επτά μέρες για τον καθαρισμό του· μετά θα πλύνει τα ρούχα του, θα λούσει το σώμα του με νερό πηγής και θα είναι καθαρός. ¹⁴ Την όγδοη μέρα θα πάρει δύο τρυγόνια ή δύο πιτσούνια, θα έρθει ενώπιον του Κυρίου, στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου, και θα τα δώσει στον ιερέα. ¹⁵ Ο ιερέας θα προσφέρει το ένα απ' αυτά θυσία εξιλέωσης και το άλλο θυσία ολοκαυτώματος· και θα κάνει γι' αυτόν ενώπιον του Κυρίου την τελετουργία της εξιλέωσης από τη ρεύση του.

¹⁶ Όταν ένας άντρας πάθει εκσπερμάτωση, πρέπει να λούσει με νερό όλο του το σώμα και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ¹⁷ Κάθε ρούχο και κάθε δερμάτινο αντικείμενο που πάνω του θα πέσει σπέρμα, πρέπει να πλυθεί με νερό και θα είναι ακάθαρτο ως το βράδυ. ¹⁸ Αν ένας άντρας πλαγιάσει με γυναίκα και πάθει εκσπερμάτωση, πρέπει να λουστούν και οι δυο με νερό και θα είναι ακάθαρτοι ως το βράδυ.

¹⁹ Αν μια γυναίκα έχει ροή αίματος και πρόκειται για τη συνηθισμένη ρύση της περιόδου της, θα είναι ακάθαρτη για επτά μέρες· κι όποιος την αγγίξει θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ²⁰ Κάθε τι που πάνω του θά

κοιμάται ή θα καθήσει όσο θα είναι στην κατάσταση αυτή, θα είναι ακάθαρμο. ²¹⁻²² Εκείνος που θ' αγγίξει το κρεβάτι της ή οποιοδήποτε αντικείμενο, που πάνω του θα έχει καθήσει η γυναίκα, θα πλύνει τα ρούχα του, θα λουστεί με νερό, και θα είναι ακάθατος ως το βράδυ. ²³ Εκείνος που θ' αγγίξει ο,τιδήποτε βρίσκεται πάνω στο κρεβάτι της ή πάνω στο κάθισμά του αυτή κάθεται, θα είναι ακάθατος ως το βράδυ. ²⁴ Αν ένας άντρας πλαγιάσει μαζί της και η έμμηνος ρύσις της έρθει σε επαφή μ' αυτόν, τότε θα είναι κι αυτός ακάθατος για εφτά μέρες· και κάθε κρεβάτι που πάνω του θα κοιμηθεί αυτός, θα είναι ακάθατο.

²⁵ Αν μια γυναίκα έχει αιμορραγία για πολλές μέρες πέρα από το χρόνο της περιόδου της ή αν η έμμηνος ρύσις της παρατείνεται, αυτή θα είναι ακάθατη όλο τον καιρό που πρέχει το αίμα, όπως ακριβώς το χρόνο της εμμήνου ρύσεως. ²⁶ Κάθε κρεβάτι όπου θα κοιμάται όλο το διάστημα της αιμορραγίας της, θα είναι όπως το κρεβάτι τον καιρό που είχε την έμμηνο ρύση της· και κάθε τι που πάνω του θα κάθεται θα είναι ακάθατο, όπως ακριβώς τον καιρό της εμμήνου ρύσεώς της. ²⁷ Όποιος θα τα αγγίξει θα είναι ακάθατος· θα πλύνει τα ρούχα του, θα λουστεί με νερό, και θα είναι ακάθατος ως το βράδυ. ²⁸ Όταν σταματήσει η ρύση της, θα υπολογίσει εφτά μέρες κι έπειτα θα είναι καθαρή. ²⁹ Την όγδοη μέρα θα πάρει δύο τρυγόνια ή δύο περιστέρια και θα τα φέρει στον ιερέα, στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου. ³⁰ Εκείνος θα προσφέρει το ένα ως θυσία εξιλέωσης και το άλλο ως θυσία ολοκαυτώματος. Ο ιερέας θα κάνει γι' αυτήν ενώπιον του Κυρίου την τελετουργία του εξιλασμού για τη ρύση της, που την καθιστούσε ακάθατη.

³¹ «Έτσι θα προφυλάξετε τους Ισραηλίτες από τις ακαθαρσίες τους», είπε ο Κύριος στο Μωυσή και στον Ααρών, «για να μην πεθάνουν εξαιτίας τους, βεβηλώνοντας τη σκηνή μου, που είναι ανάμεσά τους».

³² Αυτός ήταν ο νόμος για τον άντρα που

έχει οποιαδήποτε ρεύση ή παθαίνει εκσπερμάτωση και έχει καταστεί ακάθατος, ³³ για τη γυναίκα που είναι αδιάθετη από την έμμηνο ρύση της, καθώς και για όποιον συνευρίσκεται με μια γυναίκα ακάθατη.

Η ημέρα του Εξιλασμού

16 ¹⁻² Μετά το θάνατο των δύο γιων του Ααρών, όταν πρόσφεραν αντικανονική *θυσία ενώπιον του Κυρίου, ο Κύριος μίλησε στο Μωυσή και του είπε:

«Πες στον αδερφό σου τον Ααρών, ότι δεν επιτρέπεται να μπαίνει οποιαδήποτε στιγμή στο *αγιαστήριο, πίσω από το *καταπέτασμα, μπροστά στο *ιλαστήριο, που σκεπάζει την *κιβωτό, γιατί πάνω στο ιλαστήριο εμφανίζομαι εγώ μέσα σε σύννεφο. Αν παρακούσει θα πεθάνει. ³ Μέσα στο αγιαστήριο θα μπαίνει με ένα μοσχάρι, για τη *θυσία εξιλέωσης και με ένα κριάρι για τη θυσία του *ολοκαυτώματος. ⁴ Θα φοράει τον ιερό λινό χιτώνα τις λινές περισκελίδες και τη λινή ζώνη, και στο κεφάλι του θα φοράει τη λινή μίτρα· αυτά είναι τα ιερά ενδύματα. Θα τα φορέσει αφού λούσει το σώμα του με νερό. ⁵ Η ισραηλιτική κοινότητα θα του δώσει δύο τράγους που θα θυσιαστούν για την εξιλέωση της αμαρτίας και ένα κριάρι για τη θυσία του ολοκαυτώματος. ⁶ Ο Ααρών θα προσφέρει το μοσχάρι θυσία εξιλέωσης και θα κάνει την τελετουργία του εξιλασμού για τον εαυτό του και για το σπίτι του. ⁷ Έπειτα θα πάρει τους δύο τράγους και θα τους στήσει ενώπιον του Κυρίου στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ⁸ Εκεί θα τραβήξει κλήρους για τους δύο τράγους: έναν κλήρο για να οριστεί ο τράγος για τον Κύριο και έναν κλήρο για τον *Αζαζήλ. ⁹ Θα φέρει τον τράγο, στον οποίο έπεσε ο κλήρος "του Κυρίου", και θα τον προσφέρει θυσία εξιλέωσης. ¹⁰ Τον τράγο στον οποίο έπεσε ο κλήρος "του Αζαζήλ", θα τον στήσει ζωντανό ενώπιον του Κυρίου, για να κάνουν πάνω σ' αυτόν την τελετουργία του εξιλασμού· έπειτα θα τον διώξουν στον Αζαζήλ, στην έρημο.

¹¹ »Ο Ααρών θα προσκομίσει το δικό του

μοσχάρι της θυσίας εξιλέωσης για να κάνει την τελετουργία του εξιλασμού για τον εαυτό του και για την οικογένειά του, και θα το σφάξει. ¹² Έπειτα θα πάρει ένα *θυμιατήρι γεμάτο αναμμένα κάρβουνα από το *θυσιαστήριο που είναι ενώπιον του Κυρίου, θα γεμίσει τα δυο του χέρια με φιλοκομμένο αρωματικό *θυμίαμα και θα το φέρει πίσω από το *καταπέτασμα. ¹³ Θα ρίξει το θυμίαμα στη φωτιά ενώπιον του Κυρίου, ώστε ο καπνός του θυμιάματος να σκεπάσει το ιλαστήριο που βρίσκεται πάνω από το *νόμο, για να μην πεθάνει ο Ααρών. ¹⁴ Ύστερα θα πάρει από το *αίμα του μοσχαριού και θα ραντίσει με το δάχτυλό του την ανατολική πλευρά του ιλαστηρίου. Επίσης μπροστά στο ιλαστήριο θα ραντίσει με το δάχτυλό του επτά φορές από το αίμα αυτό. ¹⁵ Μετά θα σφάξει τον τράγο της θυσίας για την εξιλέωση του λαού, και θα φέρει το αίμα του μέσα από το καταπέτασμα. Μ' αυτό το αίμα θα κάνει ό,τι έκανε και με το αίμα του μοσχαριού, δηλαδή θα το ραντίσει πάνω στο ιλαστήριο και μπροστά απ' αυτό. ¹⁶ Μ' αυτόν τον τρόπο θα κάνει για τα *άγια των αγίων την τελετουργία του εξιλασμού για τις ανομίες των Ισραηλιτών που τις προξένησαν οι παραβάσεις τους και οι αμαρτίες τους. Το ίδιο θα κάνει και για ολόκληρη τη σκηνή του Μαρτυρίου, που βρίσκεται ανάμεσά τους, στο *ακάθαρτο στρατόπεδο τους.

¹⁷ »Κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να βρίσκεται στη σκηνή του Μαρτυρίου, από τη στιγμή που ο Ααρών μπαίνει στο αγιαστήριο για να κάνει την τελετουργία του εξιλασμού. Αφού θα έχει κάνει την τελετουργία του εξιλασμού γι' αυτόν τον ίδιο, για την οικογένειά του και για την ισραηλιτική κοινότητα, ¹⁸ τότε θα βγει και θα πάει στο θυσιαστήριο που βρίσκεται ενώπιον του Κυρίου και θα κάνει την τελετουργία του εξιλασμού για το θυσιαστήριο. Θα πάρει από το αίμα του μοσχαριού και από το αίμα του τράγου και θ' αλείψει τα *κέρατα του θυσιαστηρίου ολόγυρα. ¹⁹ Θα ραντίσει πάνω στο θυσιαστήριο από το αίμα με το δάχτυλό του επτά φορές· έτσι θα το

καθαρίσει από τις ανομίες των Ισραηλιτών και θα το αγιάσει».

Ο οποπορμαίος τράγος

²⁰ »Αφού τελειώσει ο Ααρών την τελετουργία του εξιλασμού για τα άγια των αγίων, για την υπόλοιπη σκηνή του Μαρτυρίου και για το θυσιαστήριο, τότε θα φέρει κοντά του το ζωντανό τράγο. ²¹ Θα βάλει τα δυο του χέρια πάνω στο κεφάλι του ζώου και θα εξομολογηθεί πάνω του όλες τις ανομίες τις παραβάσεις και τις αμαρτίες των Ισραηλιτών και έτσι θα τις αποθέσει στο κεφάλι του τράγου. Μετά θα τον διώξει στην έρημο, με ειδικό άνθρωπο που έχει οριστεί γι' αυτό. ²² Ο τράγος θα σηκώσει πάνω του όλες τις ανομίες και θα τις φέρει σε άγονη χώρα· ο άνθρωπος θ' αφήσει ελεύθερο τον τράγο στην έρημο.

²³ »Μετά ο Ααρών θα μπει στη σκηνή του Μαρτυρίου, θα βγάλει τα λινά ενδύματα, που φόρεσε για να μπει στα άγια των αγίων και θα τα αφήσει εκεί. ²⁴ Θα λούσει το σώμα του με νερό σε τόπο ιερό και θα φορέσει τα ρούχα του. Στη συνέχεια, θα βγει και θα προσφέρει τη θυσία του ολοκαυτώματος για τον εαυτό του και για το λαό· και θα κάνει την τελετουργία του εξιλασμού για τον εαυτό του και για το λαό. ²⁵ Το λίπος της θυσίας εξιλέωσης θα το κάψει στο θυσιαστήριο.

²⁶ »Ο άνθρωπος που θα οδηγήσει τον τράγο στον Αζαζήλ θα πρέπει να πλύνει τα ρούχα του και να λούσει το σώμα του με νερό· έπειτα θα μπορεί να μπει στο στρατόπεδο. ²⁷ Το μοσχάρι και τον τράγο που θα έχουν προσφερθεί θυσία εξιλέωσης και που το αίμα τους θα έχει μεταφερθεί στο αγιαστήριο για την τελετουργία του εξιλασμού, θα τα βγάλουν έξω από το στρατόπεδο, και θα κάψουν το δέρμα τους, το κρέας τους και την κοπριά τους. ²⁸ Ο άνθρωπος που θα τα κάψει, θα πρέπει να πλύνει τα ρούχα του και να λούσει το σώμα του με νερό· κατόπιν θα μπορεί να μπει στο στρατόπεδο».

Η τήρηση της ημέρας του Εξιλασμού

²⁹ »Αυτά θα είναι για σας νόμος παντοτι-

νός· τη δέκατη μέρα του έβδομου *μήνα θα ταπεινώνεστε. Δεν θα κάνετε καμιά εργασία, ούτε οι Ισραηλίτες ούτε οι Ξένοι που ζουν ανάμεσά σας. ³⁰ Αυτή την ημέρα θα γίνεται για σας η τελετουργία του εξιλασμού, για να καθαρίζετε απ' όλες τις αμαρτίες σας, ώστε να είστε *καθαροί ενώπιον του Κυρίου. ³¹ Η ημέρα του *Εξιλασμού θα είναι για σας αγιότητα, μέρα απόλυτης ανάπαυσης και ταπεινώσης· αυτός είναι νόμος παντοτινός. ³² Τον εξιλασμό θα τον τελεί ο ιερέας που θα έχει χριστεί και καθιερωθεί για να διαδεχθεί τον πατέρα του στην ιεροσύνη. Αυτός θα φοράει τα άγια λινά ενδύματα, ³³ και θα τελεί τον εξιλασμό για τα άγια των αγίων, την υπόλοιπη σκηνή του Μαρτυρίου και το θυσιαστήριο. Επίσης θα τελεί τον εξιλασμό για τους ιερείς και για όλο το λαό της κοινότητας. ³⁴ Αυτό θα είναι για σας νόμος παντοτινός. Μία φορά το χρόνο θα τελείτε για τους Ισραηλίτες τον εξιλασμό για όλες τις αμαρτίες τους».

ο. Ο Ααρών έκανε όλα όσα ο Κύριος διέταξε το Μωυσή.

Ένας μόνο τόπος για τις θυσίες

17 Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή ² να πει στον *Ααρών, στους γιους του και σ' όλους τους Ισραηλίτες:

«Ακούστε τι απαιτεί από σας ο Κύριος: ³ Αν κάποιος Ισραηλίτης σφάξει ένα βόδι ή αρνί ή κασίκι μέσα ή έξω από το στρατόπεδο ⁴ και δεν το φέρει στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου, ώστε να αποδώσει την ανάλογη προσφορά στον Κύριο, ο άνθρωπος αυτός πρέπει να θεωρείται ένοχος αιματοχυσίας. Έχυσε *αίμα και πρέπει να αποκοπεί από το λαό του. ⁵ Έτσι οι Ισραηλίτες, θα πρέπει να φέρνουν ενώπιον του Κυρίου τις *θυσίες τους, που συνηθίζουν να τις κάνουν στο ύπαιθρο. Θα τις φέρνουν στον *ιερέα, στην είσοδο της σκηνής, και θα τις προσφέρουν στον Κύριο ως θυσίες κοινωνίας. ⁶ Ο ιερέας θα ραντίζει με το αίμα το *θυσιαστήριο του Κυρίου στην είσοδο της σκηνής και θα καίει το λίπος, για να ευχαριστηθεί με

την ευωδιά του ο Κύριος. ⁷ Δε θα προσφέρουν, λοιπόν, πια θυσίες στους δαίμονες, τους οποίους ακολουθούν απιστώντας στον Κύριο· αυτό θα είναι νόμος παντοτινός γι' αυτούς και για τους απογόνους τους.

⁸» Θα τους πεις επίσης: Αν ένας Ισραηλίτης ή Ξένος που ζει ανάμεσά τους, προσφέρει *ολοκαύτωμα ή άλλη θυσία, ⁹ αλλά δεν το κάνει αυτό μπροστά στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου, ώστε να το προσφέρει στον Κύριο, αυτός ο άνθρωπος πρέπει να αποκόπεται από το λαό του».

Η βρώση αίματος απαγορεύεται

¹⁰ «Αν ένας Ισραηλίτης ή Ξένος που ζει ανάμεσά τους φάει ο,τιδήποτε κρέας με το αίμα του, εγώ θα στραφώ εναντίον του και θα τον αποκόψω από το λαό του. ¹¹ Στο αίμα βρίσκεται η ζωή του σώματος. Γι' αυτό σας έδωσα εντολή να χύνετε το αίμα πάνω στο θυσιαστήριο, ώστε να χρησιμεύει για την εξιλέωσή σας· το αίμα, που είναι ζωή, φέρνει τη συγχώρηση των αμαρτιών. ¹² Να γιατί είπα στους Ισραηλίτες ότι κανένας δεν επιτρέπεται να φάει αίμα· ούτε οι Ξένοι που ζουν ανάμεσά τους.

¹³» Αν κάποιος Ισραηλίτης ή Ξένος που ζει ανάμεσά τους, πιάσει στο κυνήγι ένα ζώο ή ένα πουλί, από εκείνα που επιτρέπεται να τρώνονται, πρέπει να χύσει το αίμα του και να το σκεπάσει με χώμα. ¹⁴ Στο αίμα βρίσκεται η ζωή κάθε σώματος. Να γιατί απαγόρευσα στους Ισραηλίτες να τρώνε το αίμα· όποιος φάει αίμα, θα πρέπει ν' αποκοπεί από το λαό του.

¹⁵» Όποιος φάει ζώο σκοτωμένο ή κατασπαραγμένο, είτε αυτός είναι Ισραηλίτης είτε Ξένος, θα πλύνει τα ρούχα του, θα λουστεί με νερό και θα είναι *ακάθαρτος ως το βράδυ· έπειτα θα είναι *καθαρός. ¹⁶ Αν όμως δεν πλύνει τα ρούχα του, και δε λούσει το σώμα του, θα φέρνει πάνω του το βάρος της ανομίας του».

Απαγόρευση ανήθικων πράξεων

18¹⁻² Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή να πει στους Ισραηλίτες: «Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας. ³ Δεν πρέπει να τηρείτε τα έθιμα της Αιγύπτου, όπου ζούσατε κάποτε, ούτε τα έθιμα της *Χαναάν, όπου θα σας οδηγήσω· δεν πρέπει να ζείτε σύμφωνα με τους νόμους εκείνων των λαών. ⁴ Θα τηρείτε τις δικές μου εντολές και θα εφαρμόζετε τους δικούς μου νόμους και σύμφωνα μ' αυτούς θα ζείτε. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας. ⁵ Γι' αυτό πρέπει να τηρείτε τους δικούς μου νόμους και τις δικές μου εντολές. Όποιος τις εφαρμόζει, αυτός θα ζήσει. Εγώ είμαι ο Κύριος.

⁶ »Κανένας σας δεν πρέπει να πλησιάζει τον εξ αίματος συγγενή του για να συνευρεθεί μαζί του. Εγώ είμαι ο Κύριος.

⁷ »Δε θα συνευρεθείς με τη μητέρα σου προσβάλλοντας έτσι την τιμή του πατέρα σου. Είναι μάνα σου και δεν επιτρέπεται να πλαгиάσεις μαζί της.

⁸ »Ούτε με άλλη γυναίκα του πατέρα σου επιτρέπεται να συνευρεθείς· ατιμάζεις έτσι τον πατέρα σου.

⁹ »Δε θα συνευρεθείς με αδερφή σου, θυγατέρα του πατέρα σου ή της μητέρας σου, είτε είναι ετεροθαλής είτε όχι. Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις μαζί τους.

¹⁰ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με θυγατέρα του γιού σου ή της κόρης σου, γιατί έτσι ατιμάζεις τον εαυτό σου.

¹¹ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με θυγατέρα μιας γυναίκας του πατέρα σου, αφού κι αυτή γεννήθηκε από τον πατέρα σου.

¹²⁻¹³ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με αδερφή του πατέρα σου ή αδερφή της μητέρας σου, γιατί είναι συγγενείς εξ αίματος του πατέρα σου και της μητέρας σου.

¹⁴ »Δεν επιτρέπεται να ατιμάσεις τον αδερφό του πατέρα σου· δεν θα πλαγιάσεις λοιπόν με τη γυναίκα του, γιατί είναι θεία σου.

¹⁵ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με τη νύφη σου γιατί είναι γυναίκα του γιου σου.

¹⁶ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με γυναίκα του αδερφού σου, γιατί έτσι ατιμάζεις τον αδερφό σου.

¹⁷ »Δεν επιτρέπεται να πλαγιάσεις με μια γυναίκα και με την κόρη της, ούτε με την εγγονή της από τον γιο της ή την κόρη της, γιατί είναι συγγενείς της εξ αίματος. Θα ήταν πράξη ανήθικη.

¹⁸ »Δεν επιτρέπεται να πάρεις, εκτός από τη γυναίκα σου, την αδερφή της για παλλακίδα και να πλαγιάσεις μαζί της, όσο η γυναίκα σου ζει.

¹⁹ »Δεν επιτρέπεται να πλησιάσεις γυναίκα που βρίσκεται στην έμμηνο ρύση της και να πλαγιάσεις μαζί της.

²⁰ »Δεν πρέπει να πλαγιάσεις με τη γυναίκα ενός άλλου, γιατί έτσι θα γίνεις ακάθαρτος.

²¹ »Κανέναν από τους απογόνους σου δεν πρέπει να προσφέρεις θυσία στο *Μολόχ, για να μη βεβηλώσεις έτσι το όνομα του Θεού σου. Εγώ είμαι ο Κύριος.

²² »Δεν πρέπει να πλαγιάσεις με άντρα όπως πλαγιάζεις με γυναίκα, είναι βδελυρό.

²³ »Δεν επιτρέπεται να συνευρεθείς με κανένα ζώο, γιατί έτσι θα καταστείς ακάθαρτος· ούτε η γυναίκα πρέπει να πλησιάζει ζώο για να συνευρεθεί μαζί του, είναι αισχρό.

²⁴ »Δεν πρέπει να μολύνεστε με καμιά απ' αυτές τις πράξεις· με τέτοιες πράξεις μολύνθηκαν τα έθνη, αυτά που εγώ τα διώχνω από μπροστά σας. ²⁵ Μ' αυτές τις πράξεις μολύνθηκε η χώρα· γι' αυτό θα την τιμωρήσω για την ανομία της και θα ξεράσει τους κατοίκους της. ²⁶⁻²⁷ Αυτοί που κατοικούσαν στη χώρα πριν από σας, τη μόλυναν με όλες αυτές τις βδελυρές πράξεις. Αλλά εσείς δεν πρέπει να κάνετε τα ίδια. Εσείς να τηρήσετε τους νόμους μου και τις εντολές μου, τόσο οι Ισραηλίτες όσο και οι ξένοι που ζουν μαζί σας. ²⁸ Έτσι δεν θα σας ξεράσει η

χώρα, όπως ξέρασε τα έθνη που ήταν εκεί πριν από σας, αφού δεν θα τη μολύνετε. ²⁹ Όσοι διαπράττουν οποιαδήποτε απ' αυτές τις βδελυρές πράξεις, όποιοι κι αν είναι αυτοί, θα αποκόπτονται από το λαό τους. ³⁰ Να τηρείτε, λοιπόν, τις εντολές μου, και να μη μολύνεστε με καμιά βδελυρή πράξη απ' αυτές που συνήθιζαν οι προηγούμενοί σας. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας».

Νόμοι αγιότητας και δικαιοσύνης

19 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή: ² να πει σ' όλη την ισραηλιτική κοινότητα:

«Να είστε *άγιοι, γιατί εγώ ο Κύριος, ο Θεός σας, είμαι άγιος.

³ »Να σέβεται καθένας τον πατέρα του και την μητέρα του και να τηρείτε τα *Σάββατά μου. Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας.

⁴ »Να μην προτιμάτε τα είδωλα αντί για μένα, και να μη φτιάχνετε θεούς από λιωμένο μέταλλο για να τους προσκυνάτε. Εγώ, ο *Κύριος, είμαι ο Θεός σας.

⁵ »Όταν μου προσφέρετε *θυσία κοινωσίας, πρέπει να την προσφέρετε με τρόπο που να γίνεται αποδεκτή. ⁶ Η θυσία πρέπει να τρώγεται την ημέρα που την προσφέρετε ή την επομένη· ό,τι απομένει ως την τρίτη μέρα πρέπει να καίγεται στη φωτιά, ⁷ γιατί είναι *ακάθαρτο. Αν φαγωθεί την τρίτη μέρα, η θυσία δεν θα γίνει αποδεκτή. ⁸ Όποιος φάει από τη θυσία αυτή, θα είναι ένοχος και πρέπει ν' αποκοπεί από το λαό του, γιατί θα έχει βεβηλώσει αυτό που ανήκει σ' εμένα, τον Κύριο.

⁹ »Όταν θερίζετε τα χωράφια σας, μην κόβετε τα στάχυα ως την τελευταία γωνιά του χωραφιού σας· και μη γυρίζετε πίσω, μετά το θερισμό, για να μαζέψετε τα στάχυα που παρέπεσαν. ¹⁰ Ούτε να γυρνάτε πίσω στο αμπέλι σας για να μαζέψετε τα σαμπιά που έμειναν ή τις ρώγες που έχουν πέσει· να τ' αφήνετε για τον φτωχό και για τον ξένο. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός.

¹¹ »Μην κλέβετε, μη λέτε ψέματα, μην εξαπατάτε ο ένας τον άλλον. ¹² Μην ορκίζεστε ψέματα στο όνομά μου, γιατί έτσι βεβηλώνετε το *όνομα του Θεού σας. Εγώ είμαι ο Κύριος.

¹³ »Μην εκμεταλλεύεσαι τον άλλο και μην τον ληστεύεις. Το ημερομίσθιο του εργάτη μην το κατακρατείς ούτε για μία μέρα. ¹⁴ Μη βρίζεις τον κουφό και μην βάζεις εμπόδια στον τυφλό, αλλά να φοβάσαι το Θεό σου. Εγώ είμαι ο Κύριος.

¹⁵ »Μην είσαι άδικος όταν δικάζεις. Μην παίρνεις το μέρος του αδύνατου αλλά μην ευνοείς και τον ισχυρό· να κρίνεις δίκαια το συμπολίτη σου.

¹⁶ »Μην τριγυρνάς και σκορπάς συκοφαντίες ανάμεσα στους συμπατριώτες σου, ούτε να σηκώνεσαι στη δίκη και να μιλάς εναντίον του συμπολίτη σου, όταν κινδυνεύει να καταδικαστεί σε θάνατο. Εγώ είμαι ο Κύριος.

¹⁷ »Μην κρατάς πικρία στην καρδιά σου για τον άλλο· εξηγήσου μαζί του ανοιχτά, για να μη σε βαραίνει καμιά αμαρτία εξαιτίας του. ¹⁸ Μην είσαι εκδικητικός και μνησικάκος απέναντι στους άλλους, αλλά ν' αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου. Εγώ είμαι ο Κύριος».

Διάφορες διατάξεις για το λαό

¹⁹ «Να τηρείτε τους νόμους μου. Δε θα ζευγαρώνετε στο κοπάδι σας ζώα διαφορετικού είδους. Δε θα σπέρνετε το χωράφι σας με σπόρους δύο ειδών και δε θα φοράτε ρούχα φτιαγμένα με δύο ειδών νήματα. ²⁰ Αν ένας άντρας πλαγιάσει με μια δούλη που είναι αρραβωνιασμένη με άλλον άντρα, όχι όμως εξαγορασμένη ή απελευθερη, θα τιμωρηθούν και οι δυο· αλλά όχι με ποινή θανάτου, γιατί η γυναίκα δεν ήταν ελεύθερη. ²¹ Ο άντρας θα προσφέρει στον Κύριο ως θυσία επανόρθωσης ένα κριάρι, στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ²² Με το κριάρι ο *ιερέας θα κάνει γι' αυτόν ενώπιον του Κυρίου, την τελετουργία του εξιλασμού για

την αμαρτία που έπραξε· και η αμαρτία του θα συγχωρηθεί. ²³ Όταν θα μπειτε στη χώρα και φυτέψετε κάθε είδους καρποφόρα δέντρα, τους καρπούς τους θα τους θεωρείτε ακάθαρτους για τρία χρόνια και δε θα τους τρώτε σ' όλο αυτό το διάστημα. ²⁴ Τον τέταρτο χρόνο, όλοι οι καρποί θα αφιερωθούν σ' εμένα τον Κύριο ως ευχαριστήρια προσφορά. ²⁵ Τον πέμπτο χρόνο θα μπορείτε να φάτε απ' τους καρπούς και θα συνεχίσετε να έχετε πλούσια συγκομιδή. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας. ²⁶ Μην τρώτε κρέας με το αίμα του. Μην εξασκείτε μαντεία ούτε μαγεία. ²⁷ Μην κουρευείτε κυκλικά τις άκρες των μαλλιών σας και μην κόβετε την άκρη της γενειάδας σας. ²⁸ Μην κάνετε χαρακιές στο σώμα σας για χάρη νεκρού, και μην χαράζετε ανεξίτηλα σχέδια στο δέρμα σας. Εγώ είμαι ο Κύριος. ²⁹ Μη εξωθήσετε τις θυγατέρες σας να γίνουν ιερόδουλες· θα τις μολύνετε και η χώρα θα πέσει σε πορνεία και θα γεμίσει ανηθικότητα. ³⁰ Να τηρείτε τα σάββατά μου και να σέβεστε το αγιαστήριό μου. Εγώ είμαι ο Κύριος. ³¹ Μην απευθύνετε σ' εκείνους που καλούν τα πνεύματα ούτε στους μάντις. Μην τους συμβουλευέστε για να μη μολύνεστε απ' αυτούς. Εγώ, ο Κύριος είμαι ο Θεός σας.

³² Να σηκώνεστε μπροστά στους ηλικιωμένους, τιμώντας έτσι το πρόσωπο του γέροντα. Να σέβεστε το Θεό σας. Εγώ είμαι ο Κύριος. ³³ Αν κάποιος ξένος έρθει να μείνει μαζί σας στη χώρα σας, μην τον εκμεταλλευτείτε. ³⁴ Να του φέρεστε όπως σ' έναν συμπατριώτη σας· να τον αγαπάτε σαν τον εαυτό σας, γιατί κι εσείς ξένοι ήσασταν στην Αίγυπτο. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας. ³⁵ Μην αδικείτε κανέναν στις δίκες· μην εξαπατάτε τους άλλους χρησιμοποιώντας λειψά μέτρα βάρους και όγκου. ³⁶ Να μεταχειρίζεστε ακριβείς πλάστιγγες, ακριβή ζύγια, ακριβές εφέα και ακριβές χιβ. Εγώ, ο

Κύριος, είμαι ο Θεός σας, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο. ³⁷ Να τηρείτε όλους τους νόμους μου και τα διατάγματά μου και να τα εφαρμόζετε. Εγώ είμαι ο Κύριος».

Ποινές για βαριά παραπτώματα

20 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή ² να πει στους Ισραηλίτες:

«Αν κάποιος, είτε από τους Ισραηλίτες είτε από τους ξένους που ζουν στη χώρα σας, προσφέρει ένα παιδί του θυσία στο Μολόχ, εξάπαντος θα θανατωθεί. Ο λαός της χώρας πρέπει να τον λιθοβολήσει. ³ Αλλά κι εγώ θα στραφώ εναντίον του ανθρώπου αυτού και θα τον αποκόψω από το λαό του. Πρόσφερε το παιδί του θυσία στο Μολόχ και μόλυθε το αγιαστήριό μου· βεβήλωσε το άγιο όνομά μου. ⁴ Κι αν ακόμη ο λαός της χώρας αγνοήσει την πράξη αυτού του ανθρώπου και δεν τον θανατώσει, ⁵ τότε εγώ θα στραφώ εναντίον του και εναντίον της οικογένειάς του· θα τον αποκόψω από το λαό του και μαζί μ' αυτόν όλους όσοι τον ακολουθούν στην παράνομη λατρεία του Μολόχ.

⁶ Αν κάποιος στραφεί σ' αυτούς που καλούν τα πνεύματα και στους μάντις για να τους συμβουλευτεί, αυτό είναι μορφή ειδωλολατρίας· θα στραφώ εναντίον του ανθρώπου εκείνου και θα τον αποκόψω από το λαό του. ⁷ Να εξαγιάζετε και να είστε άγιοι, γιατί εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας. ⁸ Να τηρείτε τους νόμους μου και να τους εφαρμόζετε. Εγώ, ο Κύριος, είμαι αυτός που σας αγιάζω.

⁹ Όποιος καταραστεί τον πατέρα του ή τη μάνα του, πρέπει εξάπαντος να θανατωθεί· είναι ο ίδιος υπεύθυνος για το θάνατό του, γιατί καταράστηκε τους γονείς του.

¹⁰ Αν ένας διαπράξει μοιχεία με γυναίκα έγγαμη, δηλαδή με τη γυναίκα ενός άλλου, ο μοιχός και η μοιχαλίδα πρέπει εξάπαντος

¹ιερόδουλες. Τέτοιες γυναίκες βρίσκονταν στους χαναιτικούς ναούς, όπου λατρεύονταν οι θεοί της γονιμότητας. Πιστευόταν ότι η συνένωση με τις πόρνες αυτές εξασφάλιζε τη γονιμότητα των χωραφιών και των κοπαδιών τους.

19,26α 17,10-14 19,26β Εξ 22,17 Δτ 18,10-11 19,27-28 21,5 Δτ 14,1· Ιερ 48,37 19,29 Δτ 23,18-19 19,30 26,2· Εξ 20,8-10 19,31 20,6,27· Δτ 18,10-11· Α' Σαμ 28,3-25· Ησ 8,19 19,33-34 19,13· 19,18· Δτ 10,18-19 19,35-36 Δτ 25,13-16· Πρμ 20,10· Ιεζ 45,10-12· Ωσ 12,8· Αμ 8,5 20,1-5 18,21 20,6 19,31 20,9 Εξ 20,12· 21,17 20,10 Εξ 20,14

να θανατωθούν.

¹¹ »Αν κάποιος συνευρεθεί με τη γυναίκα του πατέρα του, ντροπιάζει τον πατέρα του. Αυτός και η γυναίκα πρέπει εξάπαντος να θανατωθούν και η ευθύνη για το θάνατό τους θα είναι δική τους.

¹² »Αν κάποιος συνευρεθεί με τη γυναίκα του γιου του, πρόκειται για πράξη ανήθικη. Πρέπει και οι δύο εξάπαντος να θανατωθούν, και η ευθύνη για το θάνατό τους θα είναι δική τους.

¹³ »Αν κάποιος συνευρεθεί με άντρα όπως συνευρίσκεται με γυναίκα, διαπράττουν και οι δύο πράξη βδελυρή. Πρέπει εξάπαντος να θανατωθούν και θα είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για το θάνατό τους.

¹⁴ »Αν κάποιος νυμφευθεί μια γυναίκα και μαζί μ' αυτή νυμφευθεί και τη μητέρα της, πρόκειται για πράξη αισχρή· πρέπει να τους κάψουν στη φωτιά κι αυτόν κι εκείνες, για να μην υπάρχει αυτή η ασέλγεια ανάμεσά σας.

¹⁵⁻¹⁶ »Αν ένας άντρας συνευρεθεί με ζώο ή αν μια γυναίκα συνευρεθεί με ζώο, πρέπει εξάπαντος να θανατωθούν, και το ζώο πρέπει να το σκοτώσετε. Η ευθύνη για το θάνατό τους είναι δική τους.

¹⁷ »Αν κάποιος νυμφευθεί την αδερφή του, την κόρη του πατέρα του ή την κόρη της μητέρας του, και συνευρεθούν μαζί, τότε πρόκειται για αισχρή πράξη και πρέπει δημόσια να αποκοπούν από το λαό τους. Αυτός που συνευρέθηκε με την αδερφή του, θα είναι υπεύθυνος για την τιμωρία της αμαρτίας του.

¹⁸ »Αν κάποιος πλαγιάσει με γυναίκα στη διάρκεια της εμμήνου ρύσεώς της και συνευρεθεί μαζί της, πρέπει να αποκοπούν και οι δυο από το λαό τους, γιατί από κοινού παραβίασαν τις διατάξεις για την καθαρότητα.

¹⁹ »Δεν πρέπει να συνευρεθείς με την αδερφή της μητέρας σου ή με την αδερφή του πατέρα σου· πρόκειται για συνεύρεση με στενό συγγενή. Είναι και οι δύο υπεύθυνοι για την τιμωρία της αμαρτίας τους.

²⁰ »Αν ένας συνευρεθεί με τη γυναίκα του θείου του, ντροπιάζει το θείο του. Είναι και οι δύο υπεύθυνοι για την τιμωρία της αμαρ-

τίας τους. Θα πεθάνουν χωρίς να κάνουν παιδί.

²¹ »Αν κάποιος νυμφευθεί τη γυναίκα του αδερφού του, είναι πράξη μιαιφή. Ντροπίασε τον αδερφό του. Θα πεθάνουν χωρίς να κάνουν παιδί.

²² »Να τηρείτε όλους τους νόμους μου και όλα τα προστάγματά μου και να τα εφαρμόζετε, για να μη σας ξεράσει η χώρα, όπου εγώ σας φέρνω να εγκατασταθείτε. ²³Μην υποθετήσετε τις συνθήκες των εθνών που εγώ διώχνω από μπροστά σας· μ' όλα τους αυτά τα έθιμα εγώ τους σιχάθηκα. ²⁴Γι' αυτό σας είπα ότι εσείς θα κληρονομήσετε τη χώρα τους. Θα σας δώσω *κληρονομιά τη χώρα που ρέει γάλα και *μέλι. Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας, που σας ξεχώρισα μέσα από όλους τους λαούς. ²⁵Να ξεχωρίζετε λοιπόν κι εσείς τα *καθαρά από τα *ακάθαρτα τετράποδα και πουλιά· δε θα τα τρώτε για να μην μολυνθείτε. Σας έχω μάθει ποια από τα τετράποδα, τα πουλιά και τα ζώα που σέρνονται στη γη να ξεχωρίζετε ως ακάθαρτα. ²⁶Θα είστε άγιοι και θ' ανήκετε σ' εμένα, γιατί εγώ, ο Κύριος, είμαι άγιος· και σας ξεχώρισα μέσα από τους άλλους λαούς για να είστε δικοί μου.

²⁷ »Κάθε άντρας ή γυναίκα που ασκούν νεκρομαντία ή μαντεία, πρέπει εξάπαντος να θανατώνονται. Πρέπει να τους *λιθοβολούν, και η ευθύνη για το θάνατό τους θα είναι δική τους».

Η αγιότητα των ιερέων

21 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή να πει στους *ιερείς, τους γιους του *Ααρών:

«Κανείς ιερέας δεν πρέπει να καθίσταται *ακάθαρτος ανάμεσα στον λαό του, αγγίζοντας νεκρό, ²παρά μόνο αν πρόκειται για τους πλησιέστερους συγγενείς του, δηλαδή τη μητέρα του, τον πατέρα του, το γιο του, την κόρη του και τον αδερφό του. ³Τα ίδια ισχύουν και για την άγαμη αδερφή του· παραμένει στενή συγγενής του, εφόσον δεν παντρεύτηκε· αυτήν μπορεί να την αγγίζει χωρίς

να καθίσταται ακάθαρτος. ⁴ Δεν θα πρέπει όμως να καθίσταται ακάθαρτος ανάμεσα στον λαό του με το θάνατο των εξ αγχιστείας συγγενών του. ⁵ Οι ιερείς δεν πρέπει να κουρευούνται έτσι ώστε να φαίνεται το δέρμα του κεφαλιού τους, ούτε να κόβουν τις άκρες της γενειάδας τους, ούτε να κάνουν χαρακτηριστικά στο σώμα τους.

⁶ »Οι ιερείς πρέπει να είναι αφιερωμένοι στο Θεό τους, *άγιοι, και να μη βεβηλώνουν το *όνομά του, γιατί αυτοί προσφέρουν στον Κύριο τις *θυσίες που γίνονται με φωτιά, και είναι τροφή του Θεού τους. ⁷ Ο ιερέας δεν πρέπει να παντρεύεται γυναίκα πόρνη ή ατιμασμένη, ούτε γυναίκα χωρισμένη από τον άντρα της· είναι αφιερωμένος στο Θεό του. ⁸ Ο λαός πρέπει να τον θεωρεί *άγιο, γιατί προσφέρει την τροφή του Θεού σου, και γιατί άγιος είμαι εγώ, ο Κύριος, ο οποίος κάνω αγιο το λαό μου. ⁹ Αν η κόρη ενός ιερέα ατιμαστεί με πορνεία, πρέπει να καεί στη φωτιά, γιατί ντροπιάζει τον πατέρα της.

¹⁰ »Ο *αρχιερέας είναι ανώτερος από τους αδερφούς του· πάνω στο κεφάλι του χύθηκε το λάδι του *χρίσματος και έτσι καθιερώθηκε στο αξίωμα αυτό ώστε να μπορεί να φορέσει την αρχιερατική στολή· δεν πρέπει λοιπόν ν' αφήνει τα μαλλιά του να κρέμονται, ούτε να εκδηλώνει το πένθος του σκίζοντας τα ρούχα του. ¹¹ Δεν πρέπει να μπει σε κανένα σπίτι όπου υπάρχει νεκρός και να καταστεί ακάθαρτος, ούτε για τον πατέρα του ούτε για τη μητέρα του. ¹² Δεν επιτρέπεται να βγει έξω από το *αγιαστήριο του Θεού του, για να μην το βεβηλώσει. Φέρνει πάνω του το σημάδι από το άγιο λάδι του χρίσματος του Θεού του. Εγώ είμαι ο *Κύριος. ¹³⁻¹⁴ Δεν πρέπει να πάρει για γυναίκα του χήρα ή χωρισμένη ή ατιμασμένη ή πόρνη, αλλά μια παρθένα από το λαό του, ¹⁵ για να μη γίνουν ακάθαρτοι οι απόγονοί τους ανάμεσα στο λαό του. Επειδή εγώ, ο Κύριος, είμαι που τον κάνω *άγιο».

¹⁶ Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή: ¹⁷ να πει στον Ααρών: «Κανένas από τους α-

πογόνους σου, στις επερχόμενες γενιές δεν πρέπει να πλησιάσει για να προσφέρει την τροφή του Θεού του, αν έχει κάποιο σωματικό ελάττωμα. ¹⁸ Κανένas με σωματικό ελάττωμα δεν μπορεί να πλησιάζει το θυσιαστήριο: Κανείς τυφλός, χλωός ή με κομμένη μύτη ή παραμορφωμένος· ¹⁹ κανείς με σπασμένο πόδι ή χέρι· ²⁰ κανείς καμπούρης ή πολύ αδύνατος, κανείς με ελάττωμα στο μάτι ή με ψώρα ή με λειχήνες ή με σπασμένους όρχεις. ²¹ Όποιος από τους απογόνους του Ααρών του ιερέα έχει κάποιο σωματικό ελάττωμα, αυτός δεν μπορεί να πλησιάσει για να προσφέρει στον Κύριο τις θυσίες που γίνονται με φωτιά, την τροφή του Θεού του. ²² Μπορεί να τρώει από την τροφή του Θεού του, από τα αγιότατα και από τα άγια. ²³ Αλλά δεν επιτρέπεται να περάσει πίσω από το *καταπέτασμα, ούτε να πλησιάσει το *θυσιαστήριο με σωματικό ελάττωμα, για να μη βεβηλώσει το αγιαστήριό μου· γιατί εγώ, ο Κύριος, είμαι που κάνω άγιους τους ιερείς».

²⁴ Αυτά είπε ο Μωυσής στον Ααρών, στους γιους του και σ' όλους τους Ισραηλίτες.

Η αγιότητα των προσφορών

22 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή: ² να πει στον *Ααρών και στους γιους του:

«Οι *ιερείς πρέπει να προσέχουν τις άγιες προσφορές και να μη βεβηλώνουν το άγιο μου *όνομα. Εγώ είμαι ο *Κύριος. ³ Όποιος από τους απογόνους σας, σε οποιαδήποτε γενιά, πλησιάσει, ενώ θα είναι *ακάθαρτος, τις ιερές προσφορές που αφιερώνουν οι Ισραηλίτες στον Κύριο, αυτός ο άνθρωπος θ' αποκλεισθεί από την υπηρεσία ενώπιόν μου. Εγώ είμαι ο Κύριος.

⁴ »Όποιος από τους απογόνους του Ααρών είναι *λεπρός ή έχει οποιαδήποτε ρεύση, δεν επιτρέπεται να φάει από τις ιερές προσφορές ωστόσο καθαριστεί. Το ίδιο και όποιος αγγίξει κάποιον που είναι *ακάθαρτος, επειδή ήρθε σ' επαφή με νεκρό σώμα ή

ὅποιος ἔπαθε εκσπερμάτωση. ⁵ Επίσης ὁ-
ποιος ἄγγιξε κάποιο ερπετό ἢ ἕναν ἀκάθαρ-
το ἄνθρωπο καὶ μολύνθηκε. ⁶ Ὅποιος εἶχε
τέτοιες επαφές, θα εἶναι ἀκάθαρτος ὡς το
βράδου· δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φάει ἀπὸ τις ιε-
ρές προσφορές, παρὰ μόνο ἀφοῦ πλύνει το
σῶμα του με νερό. ⁷ Μόλις δύσει ὁ ἥλιος, θα
εἶναι *καθαρός καὶ μπορεῖ νὰ φάει ἀπὸ τις
ιερές προσφορές, γιατί αὐτές εἶναι ἡ τροφή
του. ⁸ Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φάει ζῶο που ψό-
φησε ἢ κατασπαράχθηκε, γιὰ νὰ μὴ μολυνθεῖ
ἀπ' αὐτό. Εγὼ εἶμαι ὁ Κύριος.

⁹»Οἱ ιερεῖς οφείλουν νὰ τηροῦν τις ἅγιες
ἐντολές μου· διαφορετικά, ἀν τις παρακού-
σουν, θα ἀμαρτήσουν καὶ θα πεθάνουν. Εγὼ
ὁ Κύριος εἶμαι που τους ἀγιάζω.

¹⁰»Ὅποιος δὲν εἶναι ἱερέας δὲν ἐπιτρέ-
πεται νὰ φάει ἀπὸ τὴν ιερὴ προσφορά· οὔτε
ὁ συγκάτοικός του οὔτε ὁ μισθωτός του ἐπι-
τρέπεται νὰ φάνε ἀπ' αὐτήν. ¹¹ Ὁ δούλος του
ὅμως, που ὁ ἱερέας τὸν ἔχει ἀγοράσει με
χρήματα ἢ ἔχει γεννηθεῖ στο σπίτι του, ἐπι-
τρέπεται νὰ τρώει ἀπὸ τὴν τροφή που διδε-
ται στὸν ἱερέα. ¹² Ἡ κόρη του ἱερέα, ἀν ἔχει
παντρευθεῖ λαϊκό, αὐτὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ
τρώει ἀπὸ τὸ μερίδιο που προέρχεται ἀπὸ
τις ἅγιες προσφορές. ¹³ Ἀν ὅμως εἶναι χήρα
ἢ χωρισμένη χωρὶς παιδιά κι ἔχει γυρίσει καὶ
μένει στο πατρικό της, ὅπως πρὶν παντρευ-
θεῖ, τότε ἐπιτρέπεται νὰ τρώει ἀπὸ τὴν τρο-
φή που δίδεται στὸν πατέρα της. Κανένας
ξένος ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τρώει ἀπ'
αὐτήν.

¹⁴»Ἀν κάποιος χωρὶς νὰ το προσέξει, φάει
ἀπὸ τὴν ιερὴ προσφορά, θα ἐπιστρέψει τὴν
ἀξία της στὸν ἱερέα, ἀυξημένη κατὰ τὸ ἕνα
πέμπτο. ¹⁵ Οἱ ιερεῖς δὲν πρέπει νὰ βεβηλώ-
νουν τις ἅγιες προσφορές τῶν Ἰσραηλιτῶν
πρὸς τὸν Κύριο, ¹⁶ ἀφήνοντας νὰ τις τρώει ἕ-
νας ἀσχετος ἄνθρωπος· αὐτό θα ἔφερνε ε-
νοχή καὶ τιμωρία σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.
Επειδὴ ἐγὼ, ὁ Κύριος, εἶμαι που τους ἀγιά-
ζω».

Ὁδηγίες γιὰ τὰ σφάγια

¹⁷ Ὁ Κύριος ἔδωσε ἐντολή στο Μωυσή

¹⁸ νὰ πει στὸν Ἀαρών, στους γιους του καὶ σ'
ὄλους τους Ἰσραηλίτες:

«Ὅταν ἕνας Ἰσραηλίτης ἢ ἕνας ξένος, που
ζεῖ ἀνάμεσά σας, προσφέρει θυσία *ὀλοκαυ-
τώματος στὸν Κύριο, εἴτε ὡς *τάμα εἴτε ὡς
προαιρετικὴ προσφορά, ¹⁹ ἀν θέλει νὰ εὐα-
ρεστήσει τὸ Θεό, τότε πρέπει νὰ προσφέρει
ἕνα ἀρσενικό ζῶο χωρὶς ἐλάττωμα, βόδι,
πρόβατο ἢ κασίκι. ²⁰ Δὲν πρέπει νὰ προ-
σφέρει ἐλαττωματικό ζῶο, γιατί αὐτό δὲν θα
ἦταν εὐπρόσδεκτο. ²¹ Ἀν κάποιος προσφέρει
*θυσία κοινωνίας στὸν Κύριο, εἴτε ὡς εκ-
πλήρωση τάματος εἴτε ὡς προαιρετικὴ προ-
σφορά, βόδι πρόβατο ἢ κασίκι, τὸ ζῶο πρέ-
πει νὰ μὴ ἔχει κανένα σωματικό ἐλάττωμα
γιὰ νὰ εἶναι εὐπρόσδεκτο. ²² Δὲν θα προ-
σφέρετε στὸν Κύριο ζῶο τυφλό, ἀνάπηρο ἢ
ακρωτηριασμένο, ζῶο με πληγές, με ψώρα ἢ
λειχήνα· τέτοια ζῶα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τα
προσφέρετε στο *θυσιαστήριο ὡς θυσία που
γίνεται με φωτιά στὸν Κύριο. ²³ Ἐνα βόδι ἢ ἕ-
να πρόβατο με ἕνα μέλος μακρύτερο ἢ κον-
τύτερο ἀπὸ τὸ φυσικό, αὐτό μπορεῖτε νὰ το
προσφέρετε ὡς προαιρετικὴ προσφορά. Ἀν
ὅμως πρόκειται γιὰ τάξιμο, δε θα εἶναι εὐ-
πρόσδεκτο. ²⁴ Ζῶο, που τα γεννητικά του ὄρ-
γανα εἶναι χτυπημένα, σπασμένα, σκισμένα
ἢ κομμένα, δὲν πρέπει νὰ το προσφέρετε
στὸν Κύριο. Αὐτό δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνεταί
στη χώρα σας. ²⁵ Δὲν πρέπει νὰ προσφέρετε
ὡς τροφή του Θεοῦ σας κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ
ζῶα που θα σας τὰ ἔδινε ἕνας ξένος· ὁ α-
κρωτηριασμός τους ἀποτελεῖ ἐλάττωμα καὶ
ἡ προσφορά σας δε θα εἶναι εὐπρόσδεκτη».

²⁶ Ὁ Κύριος εἶπε ἐπίσης στο Μωυσή:
²⁷ «Ὅταν γεννιέται ἕνα μοσχάρι, ἕνα ἀρνὶ ἢ
ἕνα κασίκι, θα μένει κοντὰ στη μάνα του ε-
φτά μέρες. Ἀπὸ τὴν ὄγδοη μέρα καὶ μετὰ θα
εἶναι εὐπρόσδεκτο νὰ προσφερθεῖ ὡς θυ-
σία, που γίνεται με φωτιά στὸν Κύριο. ²⁸ Δὲν
ἐπιτρέπεται νὰ θυσιάξετε ἀγελάδα ἢ πρόβα-
το μαζί με τὸ νεογνό τους, τὴν ἴδια μέρα.
²⁹ Ἀν θέλετε νὰ προσφέρετε εὐχαριστήρια
θυσία στὸν Κύριο, πρέπει νὰ τὴν προσφέρε-
τε με τρόπο που νὰ γίνεστε εὐπρόσδεκτοι.
³⁰ Πρέπει νὰ τὴν τρώτε τὴν ἴδια μέρα, καὶ νὰ

μην αφήνετε τίποτε απ' αυτήν ως το άλλο πρωί. Εγώ είμαι ο Κύριος.

³¹ »Να τηρείτε τις εντολές μου στην πράξη. Εγώ είμαι ο Κύριος. ³² Να μη βεβηλώνετε το άγιο ὄνομά μου, αλλά ὅλος ο λαός του Ισραήλ ν' αναγνωρίζει την αγιότητά μου. Εγώ είμαι ο Κύριος, εγώ είμαι που σας αγιάζω, ³³ και που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να είμαι ο Θεός σας. Εγώ είμαι ο Κύριος».

Οι καθορισμένες γιορτές

(Αρ 28,16 – 29,40)

23 Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή ² να πει στους Ισραηλίτες:

Οι καθορισμένες γιορτές του Κυρίου, στις οποίες θα συγκαλείτε ιερές συνάξεις, αυτές είναι οι γιορτές μου.

³ Έξι μέρες θα εργάζεστε, αλλά η έβδομη μέρα θα είναι Ἱσάββατο, μέρα απόλυτης ανάπαυσης. Δε θα κάνετε καμιά εργασία, αλλά θα γίνεται ιερή σύναξη. Το Ἱσάββατο ανήκει στον Κύριο, όπου κι αν κατοικείτε.

⁴ Οι γιορτές του Κυρίου, στις οποίες θα συγκαλείτε ιερές συνάξεις και θα τις γιορτάζετε στον καθορισμένο καιρό τους, είναι οι ακόλουθες:

Οι γιορτές του Πάσχα και των Αζύμων

(Αρ 28,16-25)

⁵ Τη δέκατη τέταρτη μέρα του πρώτου ἡμήνα το βράδυ, είναι το ἹΠάσχα του Κυρίου.

⁶ Τη δέκατη πέμπτη του ίδιου ἡμήνα, θα είναι η γιορτή των Ἀζύμων. Εφτά μέρες συνέχεια θα τρώτε ψωμί χωρίς προζύμι. ⁷ Την πρώτη μέρα θα έχετε ιερή σύναξη. Δε θα κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία. ⁸ Εφτά μέρες θα προσφέρετε στον Κύριο ἡθυσία που γίνεται με φωτιά· την έβδομη μέρα θα έχετε ιερή σύναξη. Δε θα κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία.

⁹⁻¹⁰ Επίσης ο Κύριος έδωσε στους Ισραηλίτες και τις ακόλουθες οδηγίες μέσω του Μωυσή:

Όταν μπειτε στη χώρα που εγώ θα σας δώσω και μαζέψετε τη σοδειά της, από τα

πρώτα δεμάτια της συγκομιδής σας θα φέρετε ένα στον ἡιερέα. ¹¹ Αυτός, την επομένη του Ἱσαββάτου, θα το προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο, ώστε να γίνετε ευπρόσδεκτοι. ¹² Την ημέρα που θα προσφέρετε το δεμάτι, θα προσφέρετε κι ένα χρονιάριο αρνί, χωρίς ελάττωμα, θυσία ἡολοκαυτώματος στον Κύριο. ¹³ Την ίδια μέρα θα προσφέρετε ως αναίμακτη θυσία δύο δέκατα του ἡεφά σμιγδαλί ζυμωμένο με λάδι, ως θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο· θα κάνετε μαζί και σπονδή με ένα τέταρτο του ἡχιν κρασί. ¹⁴ Δε θα φάτε όμως, ούτε ψωμί ούτε σιτηρά, καβουρδισμένα ή νωπά, ως την ημέρα που θα φέρετε την προσφορά στο Θεό σας· αυτός θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας, όπου κι αν κατοικείτε.

Οι γιορτές της Πεντηκοστής και των Πρωτογεννημάτων

(Αρ 28,26-31)

¹⁵ Έπειτα θα μετρήσετε εφτά πλήρεις εβδομάδες από την επόμενη του Ἱσαββάτου εκείνου, που θα φέρετε το δεμάτι να το προσφέρετε με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. ¹⁶ Θα μετρήσετε πενήντα μέρες ως την επόμενη του έβδομου Ἱσαββάτου και τότε θα προσφέρετε στον Κύριο νέα αναίμακτη θυσία από σιτηρά. ¹⁷ Κάθε οικογένεια θα προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο δύο ψωμιά, φτιαγμένα το καθένα από δύο δέκατα του εφά σμιγδαλί ζυμωμένο με προζύμι, ως ἡπροσφορά ἡπρωτογεννημάτων στον Κύριο. ¹⁸ Μαζί με τα ψωμιά πρέπει να προσφέρετε εφτά αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ένα μοσχάρι και δύο κριάρια· θα προσφερθούν ως θυσία ἡολοκαυτώματος στον Κύριο, μαζί με την αναίμακτη θυσία των σιτηρών και τις σπονδές, ως θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ¹⁹ Ακόμη θα προσφέρετε έναν τράγο, ἡθυσία εξιλέωσης και δύο αρνιά ενός έτους, ως θυσία κοινωνίας. ²⁰ Ο ιερέας, με την ειδική τελετουργική κίνηση,

θα προσφέρει τα δύο αρνιά μαζί με τα ψωμιά των πρωτογεννημάτων στον Κύριο για τους ιερείς. ²¹ Την ίδια μέρα, θα συγκαλέσετε ιερή σύναξη και δε θα κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία. Αυτός θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας όπου κι αν κατοικείτε.

²² Όταν θερίζετε τα χωράφια σας, μην κόβετε τα στάχυα ως την τελευταία γωνιά του χωραφίου σας, και μετά το θερισμό, μη γυρίζετε πίσω να μαζέψετε τα στάχυα που παρέπεσαν· αυτά να τα αφήνετε για τον φτωχό και τον ξένο. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας.

Η πρώτη του έτους

(Αρ 29,1-6)

²³⁻²⁴ Επίσης ο Κύριος έδωσε στους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες μέσω του Μωυσή:

Η πρώτη ημέρα του έβδομου *μήνα, θα είναι μέρα απόλυτης ανάπαυσης, που θα την υπενθυμίζετε με σαλπίσματα και θα έχετε ιερή σύναξη. ²⁵ Δεν επιτρέπεται να κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία και θα προσφέρετε στον Κύριο θυσία που γίνεται με φωτιά.

Οι γιορτές του Εξιλασμού και της Σκηνοπηγίας

(Αρ 29,7-40)

²⁶⁻²⁷ Η δέκατη μέρα αυτού του έβδομου μήνα, συνέχισε ο Κύριος, θα είναι η μέρα του *Εξιλασμού. Εκείνη την ημέρα θα συγκαλείτε ιερή σύναξη, θα ταπεινώνεστε και θα προσφέρετε στον Κύριο θυσία που γίνεται με φωτιά. ²⁸ Δεν επιτρέπεται να κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία· είναι η ημέρα του Εξιλασμού, όπου γίνεται για σας η λειτουργία της εξιλέωσής σας ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας. ²⁹ Όποιος δεν ταπεινώνεται εκείνη την ημέρα, θα αποκόπτεται από το λαό του. ³⁰ Εκείνον που θα κάνει τότε οποιαδήποτε εργασία εγώ θα τον αποκόψω από το λαό του. ³¹ Δεν επιτρέπεται να κάνετε καμιά εργασία. Αυτός θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας,

όπου κι αν κατοικείτε. ³² Εκείνη η ημέρα θα είναι για σας Σάββατο, δηλαδή μέρα απόλυτης ανάπαυσης και ταπεινώσης. Την ένατη μέρα του μήνα, από το βράδυ ως το άλλο βράδυ, θα τηρήσετε αυτό το Σάββατο.

³³⁻³⁴ Ο Κύριος έδωσε επίσης τις ακόλουθες οδηγίες στους Ισραηλίτες μέσω του Μωυσή:

Τη δέκατη πέμπτη μέρα αυτού του έβδομου μήνα, θα είναι η γιορτή της *Σκηνοπηγίας για τον Κύριο, και θα διαρκεί επτά μέρες. ³⁵ Την πρώτη μέρα θα γίνεται ιερή σύναξη. Δεν θα κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία. ³⁶ Επτά μέρες συνέχεια θα προσφέρετε στον Κύριο θυσία που γίνεται με φωτιά. Την όγδοη μέρα θα συγκαλείτε ιερή σύναξη και θα προσφέρετε θυσία που γίνεται με φωτιά. Αυτή θα είναι πανηγυρική συγκέντρωση. Δεν θα κάνετε καμιά χειρωνακτική εργασία.

³⁷ Αυτές είναι οι καθορισμένες γιορτές του Κυρίου, στις οποίες πρέπει να συγκαλείτε ιερές συνάξεις, για να προσφέρετε στον Κύριο θυσίες που γίνονται με φωτιά: τη θυσία ολοκαυτώματος, την αναίμακτη, τις θυσίες κοινωνίας και τις σπονδές, καθεμιά την ορισμένη μέρα της. ³⁸ Επιπλέον θα τηρείτε τα Σάββατα του Κυρίου και θα εξακολουθείτε να του προσφέρετε τα δώρα σας, τις θυσίες για την εκπλήρωση ενός τάματος και τις προαιρετικές προσφορές σας.

³⁹ Εξάλλου τη δέκατη πέμπτη μέρα του έβδομου μήνα, όταν θα έχετε μαζέψει τη σοδειά της χώρας, θα γιορτάζετε προς τιμήν του Κυρίου για επτά μέρες. Την πρώτη και την όγδοη μέρα θα έχετε απόλυτη ανάπαυση. ⁴⁰ Την πρώτη μέρα θα παίρνετε τους καλύτερους καρπούς από τα καρποφόρα δέντρα, κλαδιά από φοίνικες, κλαδιά από δέντρα με πυκνά φύλλα και από ιτιές του ποταμού και θα εκδηλώνετε τη χαρά σας ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας για επτά μέρες. ⁴¹ Αυτή τη γιορτή προς τιμήν του Κυρίου θα την τηρείτε κάθε χρόνο τον έβδομο μήνα για επτά μέρες. Αυτό θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας.

⁴² Εφτά μέρες θα μένετε σε σκηνές, όλοι οι Ισραηλίτες. ⁴³ Κι ο Κύριος κατέληξε: «Για να ξέρουν οι απόγονοί σας ότι έβαλα τους Ισραηλίτες να μείνουν σε σκηνές, όταν τους έβαλα από την Αίγυπτο. Εγώ ο Κύριος είμαι ο Θεός σας».

⁴⁴ Έτσι ο Μωυσής είπε στους Ισραηλίτες ποιες είναι οι καθορισμένες γιορτές του Κυρίου.

Η φροντίδα της λυχνίας

(ΕΞ 27,20-21)

24 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Δώσε εντολή στους Ισραηλίτες να σου φέρουν λάδι καθαρό από κοπανιστές ελιές για το φως της *λυχνίας, ώστε να είναι αναμμένη διαρκώς. ³ Ο *Ααρών θα φροντίζει ώστε έξω από το *καταπέτασμα όπου φυλάσσεται ο *νόμος, στη *σκηνή του Μαρτυρίου, το φως να καίει συνεχώς, από το βράδυ ως το πρωί, ενώπιον του Κυρίου. Αυτός θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας. ⁴ Θα φροντίζει τα λυχνάρια που βρίσκονται πάνω στη λυχνία, τη φτιαγμένη από καθαρό χρυσάφι, ώστε να καίνε διαρκώς ενώπιον του Κυρίου».

Οι άρτοι της προθέσεως

⁵ «Θα πάρεις σιμιγδάλι και θα ψήσεις μ' αυτό δώδεκα άρτους· δύο δέκατα του *εφά σιμιγδάλι για κάθε άρτο. ⁶ Θα τους τοποθετήσεις ενώπιον του Κυρίου σε δύο στήλες, από έξι στην καθεμιά, πάνω στην τράπεζα τη φτιαγμένη από καθαρό χρυσάφι. ⁷ Πάνω σε κάθε στήλη θα βάλεις καθαρό λιβάνι, και αυτό θα καίγεται για να θυμίζει ότι όλοι αυτοί οι άρτοι ανήκουν στον Κύριο. ⁸ Κάθε *Σάββατο, και για πάντα, οι άρτοι θα τοποθετούνται εκ νέου ενώπιον του Κυρίου. Αυτή είναι μια *διαθήκη παντοτινή, για τους Ισραηλίτες. ⁹ Τα ψωμιά αυτά θα ανήκουν στον Ααρών και στους απογόνους του. Θα τα τρώνε σε τόπο ιερό, επειδή είναι γι' αυτούς αγιότατο μερίδιο από τις θυσίες που γίνονται με φωτιά για τον Κύριο· είναι νόμος παντοτινός».

Η βλασφημία και ο νόμος της ανταπόδοσης

¹⁰⁻¹¹ Κάποτε έγινε στο στρατόπεδο φιλονικία ανάμεσα σ' έναν Ισραηλίτη και στο γιο ενός Αιγύπτιου και μιας Ισραηλίτισσας, που το όνομά της ήταν Σελωμειθ, κόρη του Διβρή, από τη φυλή *Δαν. Ο γιος της Ισραηλίτισσας βλαστήμησε το *όνομα του Κυρίου. Τον έφεραν λοιπόν στο Μωυσή ¹² και τον έβαλαν στη φυλακή περιμένοντας μια συγκεκριμένη εντολή από τον Κύριο.

¹³ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹⁴ «Βγάλε έξω από το στρατόπεδο εκείνον που έβρισε· κι όλοι όσοι τον άκουσαν ας βάλουν τα χέρια τους στο κεφάλι του κι ας τον *λιθοβολήσει όλη η κοινότητα. ¹⁵ Έπειτα θα πεις στους Ισραηλίτες:

»Όποιος βρίσει το Θεό του θα είναι υπεύθυνος για την τιμωρία της αμαρτίας του. ¹⁶ Αυτός που θα βλαστημήσει το όνομα του Κυρίου, πρέπει οπωσδήποτε να θανατωθεί ολόκληρη η κοινότητα θα τον *λιθοβολήσει, είτε είναι ξένος είτε Ισραηλίτης. Αφού βλαστήμησε το όνομα του Κυρίου πρέπει να θανατωθεί.

¹⁷ »Όποιος σκοτώσει άνθρωπο, πρέπει οπωσδήποτε να θανατωθεί. ¹⁸ Όποιος σκοτώσει ζώο πρέπει να το αντικαταστήσει. Ζωή αντί ζωής. ¹⁹ Αν κάποιος προξενήσει σωματική βλάβη σ' έναν άλλο, πρέπει να του κάνουν ό,τι έκανε κι αυτός στον άλλο. ²⁰ Σπάζισμο αντί σπασίματος, οφθαλμόν αντί οφθαλμού, οδόντα αντί οδόντος. Πρέπει να του προξενήσουν την ίδια βλάβη που προξένησε κι αυτός στον άλλον. ²¹ Όποιος σκοτώσει ζώο, πρέπει να το αντικαταστήσει· κι όποιος σκοτώσει άνθρωπο, πρέπει να πληρώσει ο ίδιος με τη ζωή του. ²² Ο ίδιος νόμος θα ισχύει τόσο για τον Ισραηλίτη όσο και για τον ξένο· γιατί εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας».

²³ Όταν τα είπε αυτά ο Μωυσής στους Ισραηλίτες, εκείνοι έβγαλαν έξω από το στρατόπεδο αυτόν που είχε βλαστημήσει και τον λιθοβόλησαν. Έτσι, έκαναν όπως διέταξε ο Κύριος το Μωυσή.

Έτος σαββατικό (αγρανάπαυσης) και ιωβηλαίο (άφεσης)

25 Πάνω στο όρος *Σινά ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή ² να πει στους Ισραηλίτες:

«Όταν θα μπειτε στη χώρα που εγώ θα σας δώσω, η γη πρέπει να αναπαύεται, να ηρπεί ένα “*Σάββατο” για τον Κύριο. ³ Έξι χρόνια θα σπέρνετε τα χωράφια σας, θα κλαδεύετε τα αμπέλια σας και θα συνάζετε τη σοδειά. ⁴ Ο έβδομος χρόνος, όμως, θα είναι *σαββατικός, ένα έτος για ν’ αναπαυθεί η γη, σάββατο προς τιμήν του Κυρίου. Εκείνο το χρόνο δεν θα σπείρετε τα χωράφια σας, ούτε θα κλαδέψετε τα αμπέλια σας. ⁵ Δε θα θερίσετε ό,τι φύτρωσε μόνο του από τους σπόρους του περασμένου θερισμού και δε θα τρυγήσετε τα σταφύλια από τ’ αμπέλια σας, που έχουν μείνει ακλάδευτα. Θα είναι χρόνος αγρανάπαυσης. ⁶ Ακόμα, όμως, και το χρόνο αυτό η γη θα μπορέσει να σας θρέψει, εσάς, τους δούλους σας και τις δούλες σας, τους εργάτες σας και τους ξένους που μένουν μαζί σας. ⁷ Επίσης θα θρέψει τα κτήνη σας και τα άγρια ζώα της χώρας· ό,τι προϊόντα δώσει η γη θα είναι για τροφή τους.

⁸ «Επειτα θα μετρήσετε επτά εβδομάδες ετών, δηλαδή συνολικά σαράντα εννιά χρόνια. ⁹⁻¹⁰ Και τη δέκατη μέρα του έβδομου μήνα του πενηκοστού έτους, θα ηχήσετε δυνατά τις σάλπιγγες σ’ όλη τη χώρα και θα ανακηρύξετε *άγιο· είναι το *ιωβηλαίο έτος. Την ίδια εκείνη μέρα του *εξίλασμού, θα κηρύξετε απελευθέρωση για όλους τους κατοίκους της χώρας. Κάθε ιδιοκτησία που έχει πουληθεί, θα επιστραφεί στον αρχικό ιδιοκτήτη της και καθένας που έχει πουληθεί ως δούλος, θα γυρίσει στην οικογένειά του. ¹¹ Αυτό το πενηκοστό έτος θα είναι για σας έτος ιωβηλαίο. Δεν θα σπέρνετε ούτε θα θερίζετε αυτό που βλασταίνει από μόνο του, ούτε θα τρυγάτε τα αμπέλια που θα έχουν μείνει ακλάδευτα. ¹² Θα είναι έτος ιωβηλαίο, *άγιο για σας. Θα τρώτε μόνον ό,τι θα βλα-

σταίνει από μόνο του στα χωράφια.

¹³ «Κατά το ιωβηλαίο έτος, καθένας θα μπορεί να αποκτήσει πάλι την κυριότητα της ιδιοκτησίας του αν αυτή είχε πουληθεί. ¹⁴ Έτσι, όταν πουλάτε ή αγοράζετε, μην ξεγελάτε ο ένας τον άλλο. ¹⁵ Όταν αγοράζετε ή πουλάτε στο συμπολίτη σας θα υπολογίζετε τα χρόνια της συγκομιδής μέχρι το επόμενο ιωβηλαίο. ¹⁶ Όσο περισσότερα χρόνια απομένουν, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η τιμή της αγοράς και όσο λιγότερα χρόνια απομένουν τόσο μικρότερη θα είναι· γιατί εκείνο που μεταβιβάζεται είναι ο αριθμός των χρόνων της συγκομιδής. ¹⁷ Κανείς σας να μην εκμεταλλεύεται το διπλανό του, αλλά να σέβεστε το Θεό σας· εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας.

¹⁸ «Να εκτελείτε τους νόμους μου, να τηρείτε τις εντολές μου στην πράξη, ώστε να κατοικήσετε ασφαλείς στη χώρα. ¹⁹ Η χώρα θα δίνει τον καρπό της και θα έχετε να τρώτε και να χορταίνετε· και θα ζείτε ασφαλείς. ²⁰ Αλλά κάποιος μπορεί να ρωτήσει: “Τι θα φάμε τον έβδομο χρόνο, αφού δε θα σπείρουμε ούτε θα συνάξουμε τη συγκομιδή μας;” ²¹ Εγώ θα σας στέλνω την *ευλογία μου τον έκτο χρόνο και η γη θα παράγει σοδειά για τρία χρόνια. ²² Όταν θα σπέρνετε τον όγδοο χρόνο, θα έχετε ακόμη να τρώτε από την παλιά σοδειά. Ως τον ένατο χρόνο, που θα έρθει η νέα σοδειά, θα τρώτε ακόμη από την παλιά».

Η γη ως ιδιοκτησία του Θεού και ο άνθρωπος

²³ «Η γη δεν πρέπει να πωλείται οριστικά, γιατί ανήκει σ’ εμένα κι εσείς είστε σαν ξένοι που τους δόθηκε η άδεια να την κατοικούν. ²⁴ Γι’ αυτό, σ’ όλη εκείνη τη χώρα, που θα την έχετε ιδιοκτησία σας, πρέπει να αναγνωρίζετε το δικαίωμα εξαγοράς της γης; ²⁵ Αν ένας Ισραηλίτης φτωχύνει κι αναγκαστεί να πουλήσει ένα μέρος από την ιδιοκτησία του, τότε ο πλησιέστερος συγγενής του έχει το δικαίωμα εξαγοράς· πρέπει να έρθει και να πάρει πίσω με εξαγορά αυτό

που πούλησε ο συγγενής του. ²⁶Είναι δυνατόν κάποιος που δεν έχει κανένα συγγενή με δικαίωμα εξαγοράς, να ευπορήσει αργότερα και να μπορεί να προσφέρει ο ίδιος το τίμημα για την εξαγορά. ²⁷Τότε πρέπει να αφαιρέσει τα χρόνια που πέρασαν από την ημέρα που έγινε η πώληση, και να πληρώσει στον δανειστή του τα υπόλοιπα χρόνια μέχρι το επόμενο ιωβηλαίο· έτσι θα ξανααποκτήσει την ιδιοκτησία του. ²⁸Αν όμως δεν μπορεί να πληρώσει το τίμημα για να εξαγοράσει το κτήμα του, αυτό θα παραμείνει στα χέρια του δανειστή του ως το επόμενο ιωβηλαίο. Το χρόνο εκείνο το κτήμα θ' αποδεδμευτεί και θα γυρίσει στον αρχικό ιδιοκτήτη του.

²⁹»Αν κάποιος αναγκαστεί να πουλήσει μια κατοικία που βρίσκεται σε περιτειχισμένη πόλη, έχει δικαίωμα εξαγοράς επί ένα χρόνο από την πώληση. ³⁰Όταν παρέλθει ο χρόνος, τότε το σπίτι αυτό θα ανήκει για πάντα στον αγοραστή και στους απογόνους του. Δεν θ' αποδεδμευτεί στο ιωβηλαίο. ³¹Τα σπίτια όμως που βρίσκονται σε χωριά μη περιτειχισμένα, πρέπει να θεωρούνται χωράφια. Ο αρχικός ιδιοκτήτης έχει το δικαίωμα εξαγοράς, και στο ιωβηλαίο έτος το σπίτι θ' αποδεδμευτεί. ³²Όσο για τις πόλεις των Λευιτών, και για τα σπίτια που έχουν στην ιδιοκτησία τους σ' αυτές τις πόλεις, οι Λευίτες διατηρούν πάντοτε το δικαίωμα εξαγοράς. ³³Αν κάποιος αγοράσει σπίτι από τους Λευίτες, σε μια απ' αυτές τις πόλεις, και το σπίτι δεν εξαγοραστεί, η αγορά αυτή θα ακυρώνεται με το ιωβηλαίο. Γιατί τα σπίτια που έχουν οι Λευίτες μέσα στις πόλεις τους είναι η μόνιμη ιδιοκτησία τους ανάμεσα στους υπόλοιπους Ισραηλίτες. ³⁴Ο βοσκότοπος γύρω από τις πόλεις των Λευιτών δεν επιτρέπεται να πουληθεί· είναι παντοτινή ιδιοκτησία τους».

Οι Ισραηλίτες και η δουλεία

³⁵«Αν ένας συμπατριώτης σου, που ζει κοντά σου, φτωχύνει και δυστυχήσει, εσύ πρέπει να τον ενισχύσεις, όπως θα έκανες αν ήταν ξένος ή πάροικος, ώστε να μπορέ-

σει να ζήσει κι αυτός μαζί σου. ³⁶⁻³⁷ Δεν επιτρέπεται να του πάρεις τόκο ή κάποιο πρόσθετο ποσό από τα χρήματα που θα του δανείσεις, ούτε θα βγάλεις κανένα κέρδος από την τροφή που θα του πουλήσεις. Να υπολογίζεις το Θεό σου, ώστε να επιβιώσει κι ο συμπατριώτης σου μαζί σου. ³⁸Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να σας δώσω τη χώρα της Χαναάν και να είμαι Θεός σας.

³⁹»Αν ο συμπατριώτης σου, που ζει κοντά σου, φτωχύνει και πουληθεί σ' εσένα, δεν πρέπει να τον μεταχειρίζεσαι σαν δούλο. ⁴⁰Ας μείνει στο σπίτι σου σαν μισθωτός εργάτης και να σε υπηρετεί ως το επόμενο ιωβηλαίο έτος. ⁴¹Τότε θα φύγει από το σπίτι σου μαζί με τα παιδιά του και θα γυρίσει στους συγγενείς του και στην ιδιοκτησία των προγόνων του. ⁴²Οι Ισραηλίτες είναι δούλοι μου, που τους έβγαλα από την Αίγυπτο· δεν πρέπει να πουλιούνται ως δούλοι. ⁴³Δεν πρέπει να τους συμπεριφέρεσαι με σκληρότητα, αλλά να υπολογίζεις το Θεό σου. ⁴⁴Ο δούλος και η δούλη σου, όσους έχεις, θα πρέπει να προέρχονται από τα γύρω σας έθνη· από 'κει θα αγοράζεις δούλους. ⁴⁵Επίσης θ' αγοράζεις από τα παιδιά των πάροικων που ζουν ανάμεσά σας και γεννήθηκαν στη χώρα σας, κι απ' τις οικογένειές τους. Αυτοί μπορούν να αποτελούν ιδιοκτησία σας. ⁴⁶Μπορείτε να τους μεταβιβάζετε κληρονομικά στους γιους σας, που μετά από σας θα τους έχουν ιδιοκτησία τους. Μπορείτε να τους έχετε δούλους σας για πάντα· αλλά ανάμεσα στους συμπατριώτες σας τους Ισραηλίτες κανένας ας μην καταδυναστεύει τον άλλον με σκληρότητα.

⁴⁷»Αν ένας ξένος ή πάροικος που μένει στον τόπο σου πλουτίσει, ενώ κάποιος Ισραηλίτης, που συναλλάσσεται μαζί του, φτωχύνει και πουληθεί στον ξένο ή στον πάροικο ή σε κάποιο μέλος της οικογένειάς τους, ⁴⁸διατηρεί και μετά την πώλησή του το δικαίωμα να εξαγοραστεί. Μπορεί να τον εξαγοράσει ένας από τ' αδέρφια του, ⁴⁹ο θείος του ή ο ξάδερφός του, κάποιος από τους

πλησιέστερους συγγενείς του. Επίσης, αν αυτός ο ίδιος έχει στο μεταξύ κερδίσει αρκετά χρήματα, μπορεί να εξαγοράσει τον εαυτό του. ⁵⁰ Πρέπει, από κοινού μ' εκείνον που τον αγόρασε, να υπολογίσουν το χρόνο από τότε που πουλήθηκε ως το επόμενο ιωβηλαίο έτος και να καθορίσουν την τιμή της πώλησής του με βάση το ημερομίσθιο που δίνεται σ' έναν εργάτη, και ανάλογα με τα χρόνια που έμεινε με τον αγοραστή του: ⁵¹ Αν υπολείπονται πολλά χρόνια, οφείλει να επιστρέψει ένα μέρος από το ποσό της αγοράς του, ανάλογα μ' αυτά τα χρόνια. ⁵² Αν αντιθέτως υπολείπονται λίγα χρόνια ως το ιωβηλαίο έτος, θα υπολογίσει και θα πληρώσει απλώς την εξαγορά του, ανάλογα με τα χρόνια που υπολείπονται. ⁵³ Θα θεωρηθεί ως εργάτης μισθωμένος με το χρόνο. Κι αυτός που τον έχει στην υπηρεσία του δεν πρέπει να τον μεταχειρίζεται βάνουσα. ⁵⁴ Αν ο Ισραηλίτης δούλος δεν εξαγοραστεί με έναν απ' αυτούς τους τρόπους, θα απελευθερωθεί στο ιωβηλαίο έτος μαζί με τα παιδιά του. ⁵⁵ Όλοι οι Ισραηλίτες είναι δικοί μου δούλοι· εγώ τους έβγαλα από την Αίγυπτο. Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας».

Ευλογίες για την υπακοή στο νόμο

(Δτ 7,12-24· 28,1-14)

26 Ο Κύριος είπε: «Να μην κατασκευάσετε είδωλα ούτε να στήσετε ξυλόγλυπτα και πέτρινες *στήλες ούτε να βάλετε στη χώρα σας αγάλματα για να τα προσκυνάτε· εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας. ² Να τηρείτε τα *Σάββατά μου και να σέβαστε το *αγιαστήριό μου. Εγώ είμαι ο *Κύριος.

³ »Αν ζείτε σύμφωνα με τους νόμους μου και τηρείτε στην πράξη τις εντολές μου, ⁴ τότε θα σας στέλνω τις βροχές στον καιρό τους, η γη θα δίνει τα γεννήματά της και τα δέντρα του κάμπου τον καρπό τους. ⁵ Το αλώνισμα του σταριού στη χώρα σας θα κρατάει ως τον τρυγητό των αμπελιών, κι ο τρυγητός ως τη σορά· θα έχετε άφθονο ψωμί να χορταίνετε, και θα κατοικείτε στη χώρα

σας με ασφάλεια.

⁶ »Θα χαρίσω ειρήνη στη χώρα και κανείς δε θα ταραξεί τον ύπνο σας· θα εξαφανίσω τα καταστρεπτικά ζώα από τη χώρα σας, και δε θα κινδυνεύετε από σφαγή. ⁷ Θα καταδιώκετε τους εχθρούς σας κι αυτοί θα υποκύπτουν μπροστά στο ξίφος σας. ⁸ Πέντε από σας θα καταδιώκουν εκατό, κι εκατό από σας θα καταδιώκουν δέκα χιλιάδες· και οι εχθροί σας θα πέφτουν μπροστά στο ξίφος σας.

⁹ »Θα σας ευλογήσω, θα σας κάνω γόνιμους και θα σας πληθύνω· θα μείνω πιστός στη *διαθήκη που έχω κάνει μαζί σας. ¹⁰ Θα τρώτε από την παλιά συγκομιδή και θα σας περισσεύουν τόσα σιτηρά, που θα πρέπει να τα πετάτε, για να κάνετε χώρο για τη νέα σοδειά. ¹¹ Θα στήσω ανάμεσά σας την κατοικία μου και ποτέ δε θα σας αποστραφώ. ¹² Θα περπατώ ανάμεσά σας και θα είμαι ο Θεός σας κι εσείς θα είστε ο λαός μου. ¹³ Εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός σας, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να μην είστε πια δούλοι. Εγώ συντριψα τα δεσμά της δουλείας σας και σας έκανα να βαδίζετε με το κεφάλι ψηλά».

Κατάρεις για την παρακοή στο νόμο

(Δτ 28,15-68)

¹⁴⁻¹⁵ «Αν όμως απορρίψετε τους νόμους μου, αν δεν με υπακούσετε και δεν τηρήσετε όλες αυτές τις εντολές μου, αν αθετήσετε τη διαθήκη μου, ¹⁶ τότε κι εγώ θα σας τιμωρήσω· θα σας στείλω συμφορές, ανιάτες ασθένειες και πυρετό, που θα σας εξασθενίσουν τα μάτια και θα σας φθειρούν τη ζωή· άδικα θα σπέρνετε τις σπορές σας, γιατί απ' αυτές θα τρέφονται οι εχθροί σας. ¹⁷ Θα στραφώ εναντίον σας και θα νικηθείτε από τους εχθρούς σας· εκείνοι που σας μισούν θα σας υποδουλώσουν· και θα φεύγετε ακόμα κι όταν κανείς δεν σας καταδιώκει.

¹⁸ »Και αν παρ' όλα αυτά δε με ακούσετε, θα επαπλάσιάζω την τιμωρία μου για τις αμαρτίες σας. ¹⁹ Θα συντριψω την ισχυρογνώ-

μοσύνη σας· και θα κάνω τον ουρανό σας σίδερο και τη γη σας χαλκό. ²⁰Μάταια θα σπαταλάτε τη δύναμή σας· η γη δεν θα σας δίνει πια τα γεννήματά της και δε θα καρπίζουν τα δέντρα της.

²¹»Αν εξακολουθήσετε να στρέφεστε εναντίον μου και δεν εννοείτε να με υπακούσετε, τότε θα επταπλασιάσω την τιμωρία για τις αμαρτίες σας. ²²Θα εξαπολύσω εναντίον σας τα άγρια θηρία, που θα αρπάξουν τα παιδιά σας, θα σκοτώσουν τα ζώα σας και θα σας αποδεκατίσουν σε τέτοιο σημείο που οι δρόμοι σας να μείνουν έρημοι.

²³»Κι αν με όλα αυτά δεν συνετιστείτε, αλλά εξακολουθήσετε να στρέφεστε εναντίον μου, ²⁴τότε και εγώ θα στραφώ εναντίον σας. Θα σας χτυπήσω επτά φορές σκληρότερα για τις αμαρτίες σας. ²⁵Θα κάνω να πέσει πάνω σας σφαγή που θα λάβει εκδίκηση για τη διαθήκη που παραβιάσατε. Κι αν συγκεντρωθείτε στις πόλεις σας, εγώ θα στείλω θανατικό ανάμεσά σας και θα αναγκαστείτε να παραδοθείτε στην εξουσία του εχθρού. ²⁶Όταν θα σας στερήσω το ψωμί σας, ένας μόνο φούρνος θα αρκεί σε δέκα γυναίκες για να ψήσουν το ψωμί σας και θα σας το φέρνουν μετρημένο. Θα τρώτε και δε θα χορταίνετε.

²⁷»Κι αν με όλα αυτά δεν με υπακούσετε αλλά εξακολουθήσετε να εναντιώνεστε στο θέλημά μου, ²⁸τότε κι εγώ θα σας εναντιωθώ με θυμό και θα σας τιμωρήσω για τις αμαρτίες σας επταπλάσια απ' ό,τι στο παρελθόν. ²⁹Θα φάτε τις σάρκες των γιων σας και τις σάρκες των θυγατέρων σας. ³⁰Θα σας αποστραφώ και θα καταστρέψω τους ιερούς τόπους λατρείας σας, θα συντρίψω τα θυσιαστήρια των θυμιαμάτων σας, θα σωριάσω τα πτώματά σας πάνω στα νεκρά είδωλά σας. ³¹Θα καταστρέψω τις πόλεις σας, θα ερημώσω τους ναούς σας και δε θα δέχομαι πια την ευχάριστη μυρωδιά των θυσιών σας. ³²Εγώ ο ίδιος θα ερημώσω τη χώρα και θα φριξουν γι' αυτήν οι εχθροί σας, που θα 'ρθούν να κατοικήσουνε σ' αυτήν. ³³Θα σας

διασκορπίσω ανάμεσα στα έθνη και θα σας ρίξω σε πόλεμο· η χώρα σας θα ερημωθεί και οι πόλεις σας θα μεταβληθούν σε ερείπια. ³⁴⁻³⁵ Τότε η γη θα ξεκουραστεί, όσον καιρό θα μείνει έρημη κι εσείς θα βρίσκεστε αιχμάλωτοι στη χώρα των εχθρών σας. Θ' αναπαυθεί η γη και θ' απολαύσει τα *σαββατικά της έτη, που δεν είχε μπορέσει να τα απολαύσει όταν την κατοικούσατε εσείς.

³⁶»Θα γεμίσω με φόβο την καρδιά όσων από σας θα επιζητήσουν μέσα στις εχθρικές χώρες. Ακόμη και στο θόρυβο ενός φύλλου που πέφτει, θα νομίζουν ότι τους κυνηγούν. Θα φεύγουν, όπως ένας φεύγει στη θέα του ξίφους και θα πέφτουν, χωρίς να τους καταδιώκει κανείς. ³⁷Θα σκοντάφτουν ο ένας πάνω στον άλλον, όπως αυτοί που φεύγουν μπροστά από τον εχθρό, κι ωστόσο κανείς δε θα τους καταδιώκει. Δε θα μπορείτε να αντιμετωπίσετε τους εχθρούς σας. ³⁸Θα πεθάνετε στην αιχμαλωσία και θα σας καταβροχθίσει η χώρα των εχθρών σας.

³⁹»Όσοι από σας επιζητήσουν, θα χαθούν εξαιτίας της αμαρτίας τους στις χώρες των εχθρών σας· κι όχι μόνο για τις δικές τους αμαρτίες αλλά και για τις αμαρτίες των προγόνων τους. ⁴⁰Όταν όμως οι απόγονοί τους θ' αναγνωρίσουν την αμαρτία τη δική τους και των προγόνων τους, δηλαδή την απιστία που μου έδειξαν όταν μου εναντιώνονταν ⁴¹και έκαναν κι εμένα να εναντιωθώ σ' αυτούς και να τους φέρω αιχμάλωτους στη χώρα των εχθρών τους, όταν λοιπόν θα έχουν πληρώσει για την αμαρτία τους και η σκληρή τους καρδιά θα έχει ταπεινωθεί, ⁴²τότε θα θυμηθώ τη διαθήκη μου με τον Ιακώβ, με τον Ισαάκ και με τον *Αβραάμ, σχετικά με τη χώρα τους. ⁴³Η χώρα όμως πρώτα θα εγκαταλειφθεί απ' αυτούς και θ' απολαύσει τα σαββατικά της έτη όλο αυτό το διάστημα. Πρέπει να πληρώσουν για την αμαρτία τους, γιατί αγνόησαν τις εντολές μου και περιφρόνησαν τους νόμους μου. ⁴⁴Αλλά και τότε ακόμη, όταν θα βρίσκονται στη χώρα των εχθρών τους, εγώ δεν θα τους απαρνηθώ,

ούτε θα τους αποστραφώ σε σημείο που να τους εξαφανίσω τελείως. Δε θα ακυρώσω τη διαθήκη μου μαζί τους, γιατί εγώ, ο Κύριος, είμαι ο Θεός τους. ⁴⁵Για χάρη τους θα λάβω υπόψη μου τη διαθήκη μου με τους προγόνους τους, όταν τους έβγαλα από την Αίγυπτο μπροστά στα μάτια των άλλων εθνών, για να γίνω Θεός τους. Εγώ είμαι ο Κύριος».

⁴⁶Αυτές είναι οι διαταγές και οι νόμοι, που καθόρισε ο Κύριος ανάμεσα σ' αυτόν τον ίδιο και στους Ισραηλίτες, στο όρος Σινά, με το Μωσή.

Νόμοι που αφορούν τα τάματα

27 Ο Κύριος είπε στο Μωσή ²να δώσει στους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Αν κάποιος έχει προσφερθεί στον Κύριο για να εκπληρώσει ένα τάξιμο, αυτός ο άνθρωπος, μπορεί να ελευθερωθεί πληρώνοντας σε χρήμα ανάλογα με την επίσημη εκτίμηση. ³Αυτή θα είναι για έναν άντρα από είκοσι ως εξήντα ετών, πενήντα ασημένιοι σίκλοι, με βάση τον ιερό σίκλο. ⁴Για μία γυναίκα, τριάντα σίκλοι. ⁵Για ηλικίες από πέντε ως είκοσι ετών, η εκτίμηση θα είναι για το αγόρι είκοσι σίκλοι, για το κορίτσι δέκα. ⁶Για ηλικίες από ενός μηνός ως πέντε ετών, η εκτίμηση θα είναι για το αγόρι πέντε ασημένιοι σίκλοι και για το κορίτσι τρεις. ⁷Για ηλικίες από εξήντα ετών και πάνω, η εκτίμηση θα είναι για τον άντρα δεκαπέντε σίκλοι, για τη γυναίκα δέκα.

⁸Αν αυτός που έκανε το τάξιμο είναι πολύ φτωχός και δεν μπορεί να πληρώσει το καθορισμένο τίμημα, αυτός θα παρουσιάσει τον άνθρωπο τον οποίο είχε τάξει μπροστά στον ιερέα, ο οποίος θα τον εκτιμήσει ανάλογα με τη δυνατότητα εκείνου που έκανε το τάξιμο.

⁹Αν το τάξιμο είναι ένα ζώο, από κείνα που είναι ευπρόσδεκτα ως προσφορά στον Κύριο, τότε και το ζώο είναι πράγμα άγιο. ¹⁰Δεν πρέπει να το αντικαταστήσει με άλλο, ούτε να ανταλλάξει ένα καλό ζώο μ' ένα κακό ή ένα

κακό μ' ένα καλό. Αν ανταλλάξει ένα ζώο με άλλο, τότε και τα δύο θα είναι άγια. ¹¹Αν πρόκειται για ακάθαρτο ζώο, από κείνα που δεν είναι ευπρόσδεκτα ως προσφορά στον Κύριο, τότε ο άνθρωπος θα φέρει το ζώο μπροστά στον ιερέα, ¹²κι εκείνος θα το εκτιμήσει αν είναι καλό ή ελαττωματικό· η εκτίμηση του ιερέα θα είναι τελεσιδική. ¹³Αν όμως ο άνθρωπος αυτός θελήσει να εξαγοράσει το ζώο, τότε θα προσθέσει το ένα πέμπτο της τιμής που του ορίστηκε.

¹⁴Αν κάποιος αφιερώσει το σπίτι του ως ιερή προσφορά στον Κύριο, τότε ο ιερέας θα το εκτιμήσει ανάλογα με τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματά του· η εκτίμηση του ιερέα θα είναι τελεσιδική. ¹⁵Αν αυτός που αφιέρωσε το σπίτι του, θελήσει να το εξαγοράσει, θα προσθέσει το ένα πέμπτο της τιμής που του ορίστηκε σε χρήμα, και τότε το σπίτι θ' ανήκει πάλι σ' αυτόν.

¹⁶Αν κάποιος αφιερώσει ένα μέρος από το ιδιόκτητο χωράφι του στον Κύριο, η αξία του θα καθορίζεται ανάλογα με την ποσότητα του σπόρου που μπορεί κανείς να σπείρει σ' αυτό: ένα χομόρ σπόρου κριθαριού θ' αντιστοιχεί σε πενήντα ασημένιους σίκλους. ¹⁷Αν αφιερώσει κανείς το χωράφι του αμέσως μετά το ιωβηλαίο έτος, η τιμή που έχει καθοριστεί θα ισχύσει ολόκληρη. ¹⁸Αν αφιερώσει το χωράφι του οποιοδήποτε χρόνο μετά το ιωβηλαίο, τότε ο ιερέας θα υπολογίσει το ποσόν ανάλογα με τα χρόνια που απομένουν ως το επόμενο ιωβηλαίο έτος· και θα ορίσει την τιμή μειωμένη. ¹⁹Αν αυτός που αφιέρωσε το χωράφι θελήσει να το εξαγοράσει, τότε θα αυξήσει την τιμή που του ορίστηκε κατά το ένα πέμπτο σε χρήμα και το χωράφι θα παραμείνει σ' αυτόν. ²⁰Αν όμως δεν εξαγοράσει το χωράφι αλλά το πουλήσει σε κάποιον άλλον, τότε πια δεν είναι δυνατόν να εξαγοραστεί· ²¹το επόμενο ιωβηλαίο έτος, όταν το χωράφι αποδεσμευτεί, θα είναι πράγμα άγιο, αφιερωμένο στον Κύριο. Θα περιέρχεται στον ιερέα ως ιδιοκτησία του.

²²Αν κάποιος αφιερώσει στον Κύριο ένα

χωράφι που το αγόρασε και που δεν είναι από τα χωράφια της ιδιοκτησίας του, ²³ τότε ο ιερέας θα εκτιμήσει την αξία του ανάλογα με τον αριθμό των ετών που απομένουν ως το ιωβηλαίο έτος. Και ο άνθρωπος πρέπει να πληρώσει την τιμή αυτή την ίδια μέρα. Τα χρήματα αυτά ανήκουν στον Κύριο. ²⁴ Όταν έρθει το ιωβηλαίο, το χωράφι θα επιστραφεί σ' εκείνον από τον οποίο είχε αγοραστεί και αποτελούσε μέρος της ιδιοκτησίας του.

²⁵ Κάθε εκτίμηση θα γίνεται με βάση το *σίκλο του *αγιαστηρίου· είκοσι *γερά αντιστοιχούν σ' ένα σίκλο.

Προσθήκες επί ζητημάτων εξαγοράς

²⁶ Βέβαια, κανένας δεν έχει δικαίωμα ν' αφιερώσει στον Κύριο ένα πρωτογέννητο από τα ζώα του, είτε είναι βόδι είτε πρόβατο, επειδή ως «*πρωτότοκο» ανήκει ήδη δικαιωματικά στον Κύριο. ²⁷ Αν είναι ακάθαρτο ζώο, μπορεί κανείς να το εξαγοράσει στην καθορισμένη τιμή, αυξημένη κατά το ένα πέμπτο· αν δεν εξαγοραστεί, μπορεί να πουληθεί στην ορισμένη τιμή χωρίς προσαύξηση.

²⁸ Ό,τι όμως αφιέρωσε κανείς ολοκληρωτικά^a στον Κύριο, απ' όλα όσα έχει, είτε πρόκειται για άνθρωπο είτε για ζώο είτε για

ιδιόκτητο χωράφι, αυτό δεν μπορεί ούτε να πουληθεί ούτε να εξαγοραστεί. Είναι αγίωτο, ξεχωρισμένο για τον Κύριο. ²⁹ Ακόμα κι ένας άνθρωπος αφιερωμένος ολοκληρωτικά δεν μπορεί να εξαγοραστεί. Πρέπει οπωσδήποτε να θανατωθεί.

³⁰ Το ένα *δέκατο από την παραγωγή της γης, είτε από τα γεννήματα των χωραφιών είτε από τους καρπούς των δέντρων, ανήκει στον Κύριο· είναι πράγμα ξεχωρισμένο για τον Κύριο. ³¹ Αν κάποιος θέλει να εξαγοράσει ένα μέρος της *δεκάτης του, πρέπει να προσθέσει στην καθορισμένη τιμή το ένα πέμπτο της αξίας τους. ³² Η δεκάτη των βοδιών και των προβάτων, δηλαδή κάθε δέκατο ζώο που περνάει κάτω από το ραβδί του βοσκού, είναι πράγμα άγιο, αφιερωμένο στον Κύριο. ³³ Δεν πρέπει να ξεετάζει κανείς αν το ζώο είναι καλό ή ελαττωματικό, ούτε να το αλλάζει με άλλο· αν αντικαταστήσει ένα ζώο μ' ένα άλλο, τότε και τα δύο ζώα θα είναι άγια· δεν μπορούν να εξαγοραστούν.

³⁴ Αυτές είναι οι εντολές που έδωσε ο Κύριος στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες, πάνω στο όρος *Σινά.

^aολοκληρωτικά. Ο,τιδήποτε αφιερωνόταν μ' αυτό τον τρόπο, ανήκε αμετάκλητα εξολοκλήρου στον Κύριο, κι απαγορευόταν να του γίνει οποιαδήποτε άλλη χρήση. Έπρεπε να καταστραφεί.

Εισαγωγή

Η ονομασία του τέταρτου βιβλίου της Πεντατεύχου “Αριθμοί” οφείλεται στο ότι τα τέσσερα πρώτα κεφάλαιά του αναφέρονται σε μια απογραφή του ισραηλιτικού λαού κατά την αναχώρησή του από το όρος Σινά, ενώ για μια δεύτερη απογραφή, πριν από την είσοδο στη Χαναάν, γίνεται λόγος στο κεφ. 26. Στην Εβραϊκή Βίβλο το έργο τιτλοφορείται “Μπεμιδμπάρ” (= Στην έρημο) από τις πρώτες σημαντικές λέξεις του κειμένου του.

Το περιεχόμενο του βιβλίου καλύπτει περίοδο σαράντα ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων ο λαός του Θεού περιπλανιέται στην έρημο. Στην αφήγηση, που συνεχίζει την ιστορία από το τέλος του βιβλίου της Εξόδου, εντάσσονται και διατάξεις τελετουργικού και ηθικού χαρακτήρα, που συμπληρώνουν τη νομοθεσία του Σινά ή προετοιμάζουν την εγκατάσταση στη Χαναάν.

Μετά την αναχώρηση από την περιοχή του όρους Σινά, οι Ισραηλίτες πορεύονται μέσα από την έρημο προς τα νότια σύνορα της “γης της επαγγελίας”. Όταν όμως πληροφορούνται από τους κατασκόπους τους για την οχύρωση των πόλεων και τη δύναμη των κατοίκων της χώρας, χάνουν το θάρρος τους και την εμπιστοσύνη τους στη θεία βοήθεια. Μια προσπάθεια, μάλιστα, μερίδας του λαού να εισβάλει στη χώρα από το νότο, βασισμένη στις δικές της δυνάμεις και ενάντια στη θέληση του Θεού, καταλήγει σε αποτυχία. Αυτή η έλλειψη πίστης στο Θεό έχει ως συνέπεια την παράταση της παραμονής των Ισραηλιτών για μία γενιά στην έρημο, εκτός των ορίων της Χαναάν. Οι περιπλανήσεις και οι ταλαιπωρίες της ερήμου αποθαρρύνουν συχνά τους Ισραηλίτες και προκαλούν διαμαρτυρίες που φτάνουν μέχρι την αμφισβήτηση της αυθεντίας των ηγετών τους. Ωστόσο, ο Θεός δεν εγκαταλείπει το λαό του και τον οδηγεί τελικά, παρ’ όλα τα εμπόδια και τις αντιξοότητες, στα ανατολικά όρια της Χαναάν.

Η σύνθεση των μεμονωμένων επεισοδίων της ερήμου σε μια ενιαία αφήγηση, σύμφωνα με την οποία οι Ισραηλίτες, αν και φτάνουν στα όρια της Χαναάν, αναγκάζονται να παραμείνουν στην έρημο, επειδή χάνουν την εμπιστοσύνη τους στη δύναμη του Θεού, εξυπηρετεί το βασικό στόχο του έργου: Όπως η έξοδος από την Αίγυπτο, έτσι και η είσοδος στη Χαναάν δεν θα είναι επίτευγμα της δύναμης και της γενναιότητας των Ισραηλιτών, αλλά συνέπεια της πίστης τους στο Θεό, ο οποίος ευεργετεί το λαό του.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Απογραφή του λαού:	1 - 4
2. Νόμοι και διατάξεις:	5 - 6

3. Προσφορές των αρχηγών των φυλών:	7
4. Οδηγίες για τους Λευίτες:	8
5. Ο εορτασμός του Πάσχα και η αναχώρηση:	9 - 10
6. Η πορεία από το Σινά μέχρι τα νότια όρια της Χαναάν:	11 - 14
7. Θυσιαστικές διατάξεις - Καθήκοντα και δικαιώματα των Λευιτών:	15 - 19
8. Η πορεία από την Κάδης μέχρι τα ανατολικά όρια της Χαναάν:	20 - 25
9. Νέα απογραφή του λαού:	26
10. Πρόσθετες οδηγίες και διατάξεις:	27 - 30
11. Κατάκτηση και διανομή τής ανατολικά του Ιορδάνη χώρας:	31 - 32
12. Ανασκόπηση της πορείας από την Αίγυπτο μέχρι τη Μωάβ:	33
13. Οδηγίες πριν από την είσοδο στη Χαναάν:	34 - 36

Απαρίθμηση των Ισραηλιτών στο Σινά

1 Το δεύτερο χρόνο μετά την έξοδο των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, την πρώτη μέρα του δεύτερου *μήνα, ο Κύριος είπε στο Μωυσή μέσα στη *σκηνή του Μαρτυρίου, στην έρημο *Σινά.

²⁻³ «Απογράψτε, εσύ κι ο *Ααρών, ολόκληρη την κοινότητα των Ισραηλιτών. Καταρτίστε κατάλογο κατά συγγένειες και οικογένειες. Καταχωρήστε ένα προς ένα τα ονόματα όλων των αντρών από είκοσι ετών και πάνω, δηλαδή όλους τους στρατευσίμους Ισραηλίτες, που συγκροτούν τις διάφορες στρατιωτικές μονάδες. ⁴ Μαζί σας θα είναι και ένας αρχηγός συγγενείας από κάθε φυλή για να σας βοηθάει. ⁵ Τα ονόματα των αντρών που θα σας βοηθήσουν είναι: Από τη φυλή Ρουβήν ο Ελισούρ, γιος του Σεδιούρ· ⁶ από τη φυλή Συμεών ο Σελουμιήλ, γιος του Σουρισαδαί· ⁷ από τη φυλή *Ιουδα ο Ναχσών, γιος του Αμιναδάβ· ⁸ από τη φυλή Ισάχαρ ο Ναθαναήλ, γιος του Σουάρ· ⁹ από τη φυλή Ζαβουλών ο Ελιάβ, γιος του Χαιλών· ¹⁰ από τους γίους του Ιωσήφ: από τον Εφραΐμ ο Ελίσάμ, γιος του Αμιούδ· και από το Μανασσή ¹¹ Γαμαλιήλ, γιος του Πεδασούρ· ¹² από τη φυλή Βενιαμίν ο Αβιδάν, γιος του Γιδεωνί· ¹³ από τη φυλή *Δαν ο Ιέζερ, γιος του Αμμισαδαί· ¹⁴ από τη φυλή Ασήρ ο Φαγειήλ, γιος του Οχράν· ¹⁵ από τη φυλή Γαδ ο Ελιασάφ, γιος του Δεουήλ· ¹⁶ από τη φυλή Νεφθαλί ο Αχιρά, γιος του Αινάν».

¹⁶ Αυτοί επελέγησαν από την κοινότητα για να ηγούνται στις φυλές των προγόνων τους και παράλληλα να είναι χιλιάρχοι του λαού του *Ισραήλ. ¹⁷ Ο Μωυσής και ο Ααρών, με τη βοήθεια αυτών των αντρών, που είχαν οριστεί ονομαστικά, ¹⁸ συγκέντρωσαν όλη

την κοινότητα, την πρώτη μέρα του δεύτερου μήνα, και την απέγραψαν κατά συγγένειες και οικογένειες· κατέγραψαν ένα προς ένα τα ονόματα των αντρών από είκοσι ετών και πάνω. ¹⁹ Ο Μωυσής απέγραψε το λαό στην έρημο Σινά, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

²⁰⁻⁴⁶ Τα ονόματα όλων των στρατευσίμων, από είκοσι ετών και πάνω καταγράφηκαν ένα προς ένα κατά συγγένειες και οικογένειες. Τα αποτελέσματα της απογραφής ήταν τα ακόλουθα:

Η φυλή Ρουβήν, πρώτου γιου του *Ισραήλ, σαράντα έξι χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες. Η φυλή Συμεών, πενήντα εννιά χιλιάδες τριακόσιοι· η φυλή Γαδ, σαράντα πέντε χιλιάδες εξακόσιοι πενήντα· η φυλή Ιούδα, εβδομήντα τέσσερις χιλιάδες εξακόσιοι· η φυλή Ισάχαρ, πενήντα τέσσερις χιλιάδες τετρακόσιοι· η φυλή Ζαβουλών, πενήντα επτά χιλιάδες τετρακόσιοι· η φυλή Εφραΐμ, σαράντα χιλιάδες πεντακόσιοι· η φυλή Μανασσή, τριάντα δύο χιλιάδες διακόσιοι· η φυλή Βενιαμίν, τριάντα πέντε χιλιάδες τετρακόσιοι· η φυλή Δαν, εξήντα δύο χιλιάδες εφτακόσιοι· η φυλή Ασήρ, σαράντα μία χιλιάδες πεντακόσιοι και η φυλή Νεφθαλί, πενήντα τρεις χιλιάδες τετρακόσιοι άντρες. Σύνολο απογραφέντων: εξακόσιες τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι πενήντα άντρες.

Η τοποθέτηση των Λευιτών στην υπηρεσία της σκηνής του Μαρτυρίου

⁴⁷ Όσοι όμως ανήκαν στη φυλή *Λευί δεν απογράφηκαν μαζί με τους άλλους, ⁴⁸ επειδή ο Κύριος είχε πει στο Μωυσή: ⁴⁹ «Τη φυλή Λευί δεν θα την απογράψεις· δε θα τους καταγράψεις έναν προς ένα μαζί με τους άλλους Ισραηλίτες. ⁵⁰ Στους *Λευίτες θα α-

ναθέσεις να φροντίζουν τη σκηνή του Μαρτυρίου, τα σκεύη της και καθετί που της ανήκει. Αυτοί θα μεταφέρουν τη σκηνή και τα σκεύη της, θα υπηρετούν σ' αυτήν και θα κατασκηνώνουν γύρω απ' αυτήν. ⁵¹ Όταν πρόκειται να μετακινηθεί η σκηνή, οι Λευίτες θα τη λύνουν και όταν πρόκειται να κατασκηνώσετε κάπου, οι Λευίτες θα τη στήνουν. Οποιοσδήποτε άλλος πλησιάζει, θα θανατώνεται. ⁵² Όλοι οι άλλοι Ισραηλίτες θα κατασκηνώνουν καθένας στο στρατόπεδό του, κοντά στη σημαία του, κατά στρατιωτικές μονάδες. ⁵³ Αλλά οι Λευίτες θα κατασκηνώνουν γύρω από τη σκηνή του Μαρτυρίου, για να μην ξεσπάσει η οργή μου πάνω στην ισραηλιτική κοινότητα. Οι Λευίτες θα είναι οι φύλακες της σκηνής του Μαρτυρίου».

⁵⁴ Οι Ισραηλίτες συμμορφώθηκαν ακριβώς με όλα όσα διέταξε ο Κύριος το Μωυσή.

Τα στρατόπεδα και οι αρχηγοί των φυλών

2 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Άαρων: ² «Οι Ισραηλίτες πρέπει να στρατοπεδεύουν απέναντι στη σκηνή του Μαρτυρίου και γύρω της, καθένας κοντά στη σημαία του με τα εμβλήματα της συγγενείας του.

³⁻⁸ »Στα ανατολικά θα βρίσκεται το στρατόπεδο του Ιούδα με τη σημαία του, στο οποίο υπάγονται στρατιωτικές μονάδες τριών φυλών, καθεμιά με τον αρχηγό της ως εξής: Για τη φυλή Ιούδα, αρχηγός θα είναι ο Ναχσών γιος του Αμιναδάβ, με εβδομήντα τέσσερις χιλιάδες εξακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Ισάχαρ, αρχηγός θα είναι ο Ναθαναήλ γιος του Σουάρ, με πενήντα τέσσερις χιλιάδες τετρακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Ζαβουλών, αρχηγός θα είναι ο Ελιάβ γιος του Χαιλών, με πενήντα επτά χιλιάδες τετρακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. ⁹ Το στρατόπεδο του Ιούδα θα απαριθμεί συνολικά εκατόν ογδόντα έξι χιλιάδες τετρακόσιους άντρες. Αυτοί θα ξεκινούν πρώτοι.

¹⁰⁻¹⁵ »Στα νότια θα βρίσκεται το στρατόπεδο του Ρουβήν με τη σημαία του, στο οποίο υπάγονται στρατιωτικές μονάδες τριών φυλών, καθεμιά με τον αρχηγό της ως εξής: Για τη φυλή Ρουβήν, αρχηγός θα είναι ο Ελισσούρ γιος του Σεδιούρ, με σαράντα έξι χιλιάδες πεντακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Συμεών, αρχηγός θα είναι ο Σελουμιήλ γιος του Σουρισαδαί, με πενήντα εννιά χιλιάδες τριακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Γαδ, αρχηγός θα είναι ο Ελιασάφ γιος του Δεουήλ, με σαράντα πέντε χιλιάδες εξακόσιους πενήντα άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. ¹⁶ Το στρατόπεδο του Ρουβήν θα απαριθμεί συνολικά εκατόν πενήντα μία χιλιάδες τετρακόσιους πενήντα άντρες. Αυτοί θα ξεκινούν δεύτεροι.

¹⁷ »Επειτα θ' αναχωρούν οι Λευίτες μεταφέροντας τη σκηνή του Μαρτυρίου. Θα παρατάσσονται ανάμεσα στα άλλα δύο στρατόπεδα. Στην πορεία τα στρατιωτικά τμήματα θ' ακολουθούν τη σειρά με την οποία θα είναι στρατοπεδευμένα, καθένα στη θέση του με τη σημαία του.

¹⁸⁻²³ »Στα δυτικά θα βρίσκεται το στρατόπεδο του Εφραΐμ με τη σημαία του, στο οποίο υπάγονται στρατιωτικές μονάδες τριών φυλών, καθεμιά με τον αρχηγό της ως εξής: Για τη φυλή Εφραΐμ, αρχηγός θα είναι ο Ελισσαμά γιος του Αμιούδ, με σαράντα χιλιάδες πεντακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Μανασσή, αρχηγός θα είναι ο Γαμαλιήλ γιος του Πεδασούρ, με τριάντα δύο χιλιάδες διακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Βενιαμίν, αρχηγός θα είναι ο Αβιδάν γιος του Γιδεωνί, με τριάντα πέντε χιλιάδες τετρακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. ²⁴ Το στρατόπεδο του Εφραΐμ θα απαριθμεί συνολικά εκατόν οχτώ χιλιάδες εκατό άντρες. Αυτοί θα ξεκινούν τρίτοι.

²⁵⁻³⁰ »Στα βόρεια θα βρίσκεται το στρατόπεδο του Δαν με τη σημαία του, στο οποίο υπάγονται στρατιωτικές μονάδες τριών φυλών, καθεμιά με τον αρχηγό της ως εξής:

Για τη φυλή Δαν, αρχηγός θα είναι ο Ιέζερ γιος του Αμμισαδαί, με εξήντα δύο χιλιάδες εφτακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Ασήρ, αρχηγός θα είναι ο Φαγεϊήλ γιος του Οχράν, με σαράντα μία χιλιάδες πεντακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. Για τη φυλή Νεφθαλί, αρχηγός θα είναι ο Αχιρά γιος του Αινάν, με πενήντα τρεις χιλιάδες τετρακόσιους άντρες, σύμφωνα με την απογραφή. ³¹ Το στρατόπεδο του Δαν θα απαριθμεί συνολικά εκατόν πενήντα επτά χιλιάδες εξακόσιους άντρες. Αυτοί θα ξεκινούν τελευταίοι».

³² Το σύνολο των Ισραηλιτών που απογράφηκαν κατά φυλές και στρατιωτικές μονάδες ήταν εξακόσιες τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι πενήντα άντρες. ³³ Οι Λευίτες δεν απογράφηκαν μαζί με τους Ισραηλίτες, όπως διέταξε ο Κύριος το Μωυσή.

³⁴ Οι Ισραηλίτες συμμορφώθηκαν με όλα όσα διέταξε ο Κύριος το Μωυσή: έτσι στρατοπέδευαν, καθένας κάτω από τη σημαία του, και ξεκινούσαν καθένας με τη σειρά της συγγενείας του και της προγονικής φυλής του.

Οι γιοι του Ααρών

3 Τα μέλη των οικογενειών του *Ααρών και του Μωυσή, την εποχή που ο Κύριος μίλησε στο Μωυσή πάνω στο όρος *Σινά, έχουν ως εξής: ² Ο Ααρών είχε τέσσερις γιους: Το Ναδάβ, που ήταν κι ο πρωτότοκος, τον Αβιού, τον Ελεάζαρ και τον Ιθάμαρ. ³ Αυτοί έλαβαν το *χρίσμα του *ιερέως και καθιερώθηκαν στην άσκηση της ιεροσύνης. ⁴ Αλλά ο Ναδάβ και ο Αβιού πέθαναν επί τόπου όταν πρόσφεραν στον Κύριο αντικανονική *θυσία, στην έρημο Σινά. Γιους δεν είχαν: έτσι έγιναν ιερείς ο Ελεάζαρ και ο Ιθάμαρ, ενώ ακόμα ζούσε ο Ααρών, ο πατέρας τους.

Οι Λευίτες στην υπηρεσία των ιερέων

⁵ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ⁶ «Πες να πλησιάσει η φυλή *Λευί και διόρισε τους στην υπηρεσία του Ααρών του ιερέα. ⁷ Αυτοί

θ' αναλάβουν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις του Ααρών και ολόκληρης της κοινότητας, οι οποίες αφορούν τη *σκηνή του Μαρτυρίου και τη λατρεία σ' αυτήν. ⁸ Θα φροντίζουν για όλα τα σκεύη της σκηνής και για ό,τι έχει σχέση με τις λατρευτικές υποχρεώσεις των Ισραηλιτών. ⁹ Θα θέσεις τους *Λευίτες στην υπηρεσία του Ααρών και των γιων του. Αυτοί θα είναι απόλυτα αφιερωμένοι, δοσμένοι σ' αυτόν από μέρους των Ισραηλιτών. ¹⁰ Θα ορίσεις τον Ααρών και τους γιους του, για να εκτελούν τα ιερατικά καθήκοντα. Κάθε άλλος που θα πλησιάζει για να συμμετάσχει σ' αυτά, θα θανατώνεται».

¹¹ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹² «Εγώ διάλεξα τους Λευίτες μέσα από όλο το λαό αντί για τα *πρωτότοκα των Ισραηλιτών. Οι Λευίτες θα ανήκουν σ' εμένα. ¹³ Σ' εμένα ανήκει κάθε πρωτότοκο: την ημέρα που εξολόθρευσα τα πρωτότοκα στην Αίγυπτο, ξεχώρισα για μένα όλα τα πρωτότοκα των Ισραηλιτών, τόσο των ανθρώπων όσο και των ζώων. Σ' εμένα ανήκουν. Εγώ είμαι ο *Κύριος».

Η απογραφή των Λευιτών

¹⁴ Ο Κύριος είπε στον Μωυσή, στην έρημο Σινά: ¹⁵ «Απόγραψε τους Λευίτες κατά συγγένειες και οικογένειες. Θα καταγράψεις όλα τα αρσενικά ηλικίας από ενός μηνός και πάνω». ¹⁶ Ο Μωυσής έκανε την απογραφή σύμφωνα με τη διαταγή που του έδωσε ο Κύριος.

¹⁷ Οι γιοι του Λευί ονομάζονταν Γηρσών, Καάθ και Μεραρί. ¹⁸ Γιοι του Γηρσών ήταν οι Λιβνί και Σιμεϊ, αρχηγοί οικογενειών που έφεραν το όνομά τους. ¹⁹ Γιοι του Καάθ ήταν οι Αμράμ, Ισάρ, Χεβρών και Ουζζήλ, αρχηγοί οικογενειών που έφεραν το όνομά τους. ²⁰ Γιοι του Μεραρί ήταν οι Μαχλί και Μουσί, αρχηγοί οικογενειών που έφεραν το όνομά τους. Οι συγγένειες των Λευιτών με τις οικογένειές τους είναι οι εξής:

²¹ Από τον Γηρσών προέρχονται οι οικογένειες των Λιβνιτών και των Σιμεϊτών. ²² Όλοι

οι αρσενικοί που απογράφηκαν από ενός μηνός και πάνω, ήταν εφτά χιλιάδες πεντακόσιοι. ²³ Η συγγένεια των Γηρωσιτών στρατοπέδευε πίσω από τη σκηνή, δυτικά. ²⁴ Αρχηγός της ήταν ο Ελισάφ γιος του Λαήλ. ²⁵ Σχετικά με τη σκηνή του Μαρτυρίου, οι Γηρωσιτίτες ανέλαβαν την υποχρέωση να φροντίζουν τη σκηνή και τον περίβολο, τα καλύμματα της και το παραπέτασμα της εισόδου, ²⁶ τα παραπέτασμα της *αυλής γύρω από τη σκηνή και το *θυσιαστήριο, το παραπέτασμα της εισόδου της, καθώς και όλα τα σχοινιά που χρειάζονται για το στήσιμο της σκηνής.

²⁷ Από τον Καάθ προέρχονται οι οικογένειες των Αμραμιτών, των Ισαριτών των Χεβρωνιτών και των Ουζζιηλιτών. ²⁸ Όλοι οι αρσενικοί που απογράφηκαν, από ενός μηνός και πάνω, ήταν οκτώ χιλιάδες εξακόσιοι. Αυτοί ανέλαβαν τη φροντίδα του *αγιαστηρίου. ²⁹ Η συγγένεια των Κααθιτών στρατοπέδευε στη νότια πλευρά της σκηνής. ³⁰ Αρχηγός της ήταν ο Ελισαφάν γιος του Ουζζιήλ. ³¹ Σ' αυτούς ανέθεσαν να φροντίζουν την *κιβωτό, την τράπεζα, τη *λυχνία, τα θυσιαστήρια και τα σκεύη του αγιαστηρίου με τα οποία εκτελούν το λατρευτικό έργο, το *καταπέτασμα και ό,τι σχετίζεται μ' αυτό. ³² Επικεφαλής των αρχηγών του Λευί ήταν ο Ελεάζαρ γιος του Ααρών, του ιερέα, ο οποίος επέπτευε αυτούς που είχαν αναλάβει την φροντίδα του αγιαστηρίου.

³³ Από το Μεραιί προέρχονται οι οικογένειες των Μαχλιτών και των Μουσιτών. ³⁴ Όλοι οι αρσενικοί που απογράφηκαν, από ενός μηνός και πάνω, ήταν έξι χιλιάδες διακόσιοι. ³⁵ Αρχηγός της συγγένειας των Μεραιιτών ήταν ο Σουριήλ γιος του Αβιχαΐλ. Αυτοί στρατοπέδευαν στη βόρεια πλευρά της σκηνής. ³⁶ Οι Μεραιίτες ανέλαβαν την υποχρέωση να φυλάνε και να φροντίζουν τις σανίδες της σκηνής, τις δοκούς της, τους στύλους της και τις βάσεις τους, όλα τα σκεύη της και όλα τα εξαρτήματά τους, ³⁷ τους στύλους της αυλής ολόγυρα, τις βάσεις τους, τους παγάλους τους και τα σχοι-

νιά τους.

³⁸ Μπροστά στη σκηνή, ανατολικά στρατοπέδευαν ο Μωυσής, ο Ααρών και οι γιοι του. Αυτοί είχαν αναλάβει τις τελετουργίες του αγιαστηρίου, για λογαριασμό των Ισραηλιτών. Κάθε άλλος που θα πλησίαζε, θα θανατωνόταν.

³⁹ Το σύνολο των Λευιτών που απογράφηκαν από το Μωυσή και τον Ααρών, με διαταγή του Κυρίου, κατά συγγένειες όλοι οι αρσενικοί από ενός μηνός και πάνω, ήταν είκοσι δύο χιλιάδες άτομα.

Οι Λευίτες και η εξαγορά των πρωτοτόκων

⁴⁰ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Απόγραψε όλα τα αρσενικά πρωτότοκα των Ισραηλιτών, από ενός μηνός και πάνω, και κάνε κατάλογο με τα ονόματά τους. ⁴¹ Τους Λευίτες, όμως, θα τους απογράψεις χωριστά και θ' ανήκουν σ' εμένα — εγώ είμαι ο Κύριος — στη θέση των πρωτοτόκων των Ισραηλιτών. Το ίδιο θα υπολογίσεις τα ζώα των Λευιτών στη θέση των πρωτογέννητων ζώων των Ισραηλιτών. ⁴² Ο Μωυσής έκανε την απογραφή όλων των πρωτοτόκων των Ισραηλιτών, όπως τον διέταξε ο Κύριος. ⁴³ Το σύνολο των πρωτοτόκων αρσενικών από ενός μηνός και πάνω, καταγεγραμμένα σε ονομαστικό κατάλογο, ήταν είκοσι δύο χιλιάδες διακόσια εβδομήντα τρία άτομα.

⁴⁴ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ⁴⁵ «Αφιέρωσε μου τους Λευίτες στη θέση των πρωτοτόκων των Ισραηλιτών: το ίδιο και τα ζώα των Λευιτών στη θέση των πρωτογέννητων ζώων του λαού. Σ' εμένα θα ανήκουν οι Λευίτες: εγώ είμαι ο Κύριος. ⁴⁶ Τα διακόσια εβδομήντα τρία πρωτότοκα των Ισραηλιτών που υπερβαίνουν τον αριθμό των Λευιτών, θα τα εξαγοράσεις. ⁴⁷ Θα υπολογίσεις για τον καθένα πέντε *σίκλους, με βάση τον ιερό σίκλο, που ισοδυναμεί με είκοσι *γερά. ⁴⁸ και θα δώσεις τα χρήματά της εξαγοράς στον Ααρών και στους γιους του».

⁴⁹ Έτσι κι έκανε ο Μωυσής: πήρε ⁵⁰ το χρηματικό ποσό των χιλίων τριακοσίων εξήντα πέντε ιερών σίκλων ⁵¹ και το έδωσε στον

Ααρών και στους γιους του, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

Οι υποχρεώσεις των Λευιτών

4 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον *Ααρών: ² «Κάνε έναν κατάλογο κατά υποσυγγένειες και οικογένειες όλων των Κααθιτών *Λευιτών ³ από τριάντα ως πενήντα χρόνων, όσοι είναι κατάλληλοι να προσφέρουν υπηρεσία στη *σκηνή του Μαρτυρίου. ⁴ Οι υπηρεσίες των Κααθιτών αφορούν τα *άγια των αγίων.

⁵ »Όταν θα πρόκειται να ξεκινήσει το στρατόπεδο, ο Ααρών και οι γιοι του θα έρχονται και θα ξεκρεμούν το *καταπέτασμα και θα σκεπάζουν μ' αυτό την *κιβωτό της διαθήκης. ⁶ Θα βάζουν πάνω της ένα κάλυμμα από τομάρι κι από πάνω θα απλώνουν άλλο σκέπασμα από γαλάζιο ύφασμα. Έπειτα θα περνούν τις δοκούς της κιβωτού.

⁷ »Πάνω στην τράπεζα της *προθέσεως των άρτων θα απλώνουν ένα γαλάζιο ύφασμα και θα βάζουν από πάνω τις γαβάθες, τις λεκάνες, τους δίσκους της θυσίας και τις κανάτες για τις σπονδές. Πάνω στην τράπεζα θα υπάρχουν πάντα άρτοι. ⁸ Πάνω σ' όλα αυτά θα απλώνουν ένα κατακόκκινο ύφασμα, θα το περιτυλίξουν με ένα κάλυμμα από τομάρι και θα περνούν τις δοκούς της τράπεζας.

⁹ »Θα παίρνουν ένα γαλάζιο ύφασμα και θα σκεπάζουν την επτάφωτη *λυχνία, τα λυχνάρια της, τις λαβίδες, τις σταχτοθήκες και τα δοχεία με το λάδι, που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία της. ¹⁰ Θα τη σκεπάζουν, αυτή και τα εξαρτήματά της, με κάλυμμα από τομάρι και θα τη βάζουν πάνω στο φορείο της.

¹¹ »Πάνω στο χρυσό *θυσιαστήριο θα απλώνουν ένα γαλάζιο ύφασμα κι από πάνω ένα κάλυμμα από τομάρι: έπειτα θα περνούν τις δοκούς του. ¹² Θα παίρνουν όλα τα σκεύη που χρησιμεύουν για τη λατρεία μέσα στο *αγιαστήριο, θα τα βάζουν μέσα σε γαλάζιο ύφασμα και θα τα σκεπάζουν με κάλυμμα από τομάρι: έπειτα θα τα βάζουν πάνω σε φορείο. ¹³ Θα καθαρίζουν το θυσιαστήριο από

τη στάχτη και θα απλώνουν πάνω του ένα ύφασμα ολοκόκκινο. ¹⁴ Θα βάζουν πάνω του όλα τα σκεύη που προορίζονται για τη λειτουργία του, δηλαδή τις σχάρες, τα πηρούνια, τα φυάρια και τις λεκάνες, και θα απλώνουν πάνω τους ένα κάλυμμα από τομάρι. Έπειτα θα περνούν τις δοκούς του θυσιαστηρίου. ¹⁵ Όταν ο Ααρών και οι γιοι του θα έχουν τελειώσει με το σκέπασμα του αγιαστηρίου και των σκευών του, την ώρα που το στρατόπεδο ξεκινάει, θα έρχονται οι Κααθίτες να σηκώσουν τα άγια σκεύη: δεν θα τα αγγίζουν όμως καθόλου, γιατί θα πεθάνουν. Η υπηρεσία που ανατέθηκε στους απόγονους του Καάθ, σχετικά με τη σκηνή του Μαρτυρίου, ήταν να μεταφέρουν τα άγια σκεύη.

¹⁶ »Ο Ελεάζαρ, γιος του *ιερέα Ααρών, θα επιβλέπει τη σκηνή και τα σκεύη του αγιαστηρίου: θα φροντίζει για το λάδι της λυχνίας, για το εύσμο *θυμίαμα, για τις αναίμακτες θυσίες και για το λάδι του *χρίσματος».

¹⁷ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: ¹⁸ «Μην αφήσετε να χαθεί μέσα από τους *Λευίτες η συγγένεια των Κααθιτών, ¹⁹ καθώς θα πλησιάζουν τα άγια των αγίων. Για να μη συμβεί κάτι τέτοιο, ο Ααρών και οι γιοι του θα έρχονται και θα ορίζουν στον καθένα τους τη υπηρεσία του και ποιο αντικείμενο θα μεταφέρει. ²⁰ Αλλά οι Κααθίτες δε θα μούν ούτε για μια στιγμή να δουν τα άγια όταν σκεπάζονται, γιατί αλλιώς θα πεθάνουν».

Τα καθήκοντα των Γηρωωνιτών και των Μεραριτών

²¹ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²² «Απογράψτε επίσης τους Γηρωωνίτες κατά υποσυγγένειες και οικογένειες ²³ από τριάντα έως πενήντα χρόνων, όλους όσοι είναι κατάλληλοι να προσφέρουν υπηρεσία στη σκηνή του Μαρτυρίου. ²⁴ Αυτές είναι οι υπηρεσίες για τις οποίες θα είναι υπεύθυνοι: ²⁵ Θα μεταφέρουν τη σκηνή του Μαρτυρίου και τα παραπετάσματά της, το εσωτερικό κάλυμμα της και το κάλυμμα από τομάρι, που τοποθε-

τείται από πάνω, καθώς και το παραπέτασμα της εισόδου της·²⁶ τα παραπέτασμα της αυλής γύρω από τη σκηνή και το θυσιαστήριο· το παραπέτασμα της εισόδου της αυλής, τα σχοινιά τους και όλα τα σχετικά εργαλεία. Θα κάνουν όλη την εργασία που απαιτείται γι' αυτά.²⁷ Στις υπηρεσίες τους οι Γηρωσωνίτες θ' ακολουθούν τις εντολές του Ααρών και των γιών του για όλα όσα θα μεταφέρουν και για τις εργασίες που θα πρέπει να κάνουν. Θα τους καθορίζετε όλα όσα πρέπει να μεταφέρουν.²⁸ Αυτά είναι τα λειτουργήματα της συγγένειας των Γηρωσωνίων στη σκηνή του Μαρτυρίου. Αυτή είναι η εργασία τους που θα γίνεται με την καθοδήγηση του Ιθάμαρ, γιου του ιερέα Ααρών.

²⁹ »Να απογράψεις και τους απογόνους του Μεραρί, κατά υπο-συγγένειες και οικογένειες,³⁰ από τριάντα ως πενήντα ετών, όσοι είναι κατάλληλοι να προσφέρουν υπηρεσία στη σκηνή του Μαρτυρίου.³¹ Θα τους ανατεθεί η φροντίδα να μεταφέρουν τις σανίδες της σκηνής του Μαρτυρίου, τις δοκούς της, τους στύλους της, και τις βάσεις της·³² τους στύλους, τις βάσεις τους, τους πασσάλους και τα σχοινιά της αυλής γύρω από τη σκηνή, μαζί με τα εξαρτήματά τους και όλα τα σχετικά εργαλεία. Θα καταγράψετε με το όνομά τους όλα τα σκεύη για τα οποία καθένας τους θα είναι υπεύθυνος να μεταφέρει.³³ Αυτές είναι οι υπηρεσίες της συγγένειας των Μεραριτών, στη σκηνή του Μαρτυρίου, και θα τις εκτελούν με την καθοδήγηση του Ιθάμαρ, γιου του ιερέα Ααρών».

Η απαρίθμηση των ικανών Λευιτών

³⁴⁻⁴⁸ Σύμφωνα λοιπόν με τη διαταγή του Κυρίου, ο Μωυσής, ο Ααρών και οι αρχηγοί της κοινότητας απέγραψαν τις τρεις λευιτικές συγγένειες, δηλαδή τους απογόνους του Καάθ, του Γηρώων και του Μεραρί. Η απογραφή έγινε κατά υπο-συγγένειες και οικογένειες· καταγράφηκαν όλοι οι άντρες από τριάντα ως πενήντα ετών, όσοι ήταν κατάλληλοι να προσφέρουν υπηρεσία στη σκη-

νή του Μαρτυρίου. Οι απόγονοι του Καάθ ήταν δύο χιλιάδες εφτακόσιοι πενήντα, του Γηρώων δύο χιλιάδες εξακόσιοι τριάντα και του Μεραρί τρεις χιλιάδες διακόσιοι, σύνολο οχτώ χιλιάδες πεντακόσιοι ογδόντα άντρες.⁴⁹ Η απογραφή αυτή έγινε ύστερα από διαταγή του Κυρίου, που δόθηκε με το Μωυσή, και με διαταγή του Κυρίου υποδεικνύονταν στον καθένα η υπηρεσία που έπρεπε να προσφέρει ή το φορτίο που έπρεπε να σηκώνει.

Η απομάκρυνση των ακαθάρτων από το στρατόπεδο

5 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Πρόσταξε τους Ισραηλίτες να διώξουν από το στρατόπεδο όλους τους *λεπρούς και όποιον έχει γονόρροια ή κατέστη *ακάθαρτος από το άγγιγμα νεκρού, ³ είτε άντρες είναι είτε γυναίκες. Να τους απομακρύνετε από ανάμεσά σας, για να μη μολύνουν το στρατόπεδο στο μέσον του οποίου εγώ κατοικώ». ⁴ Έτσι έκαναν οι Ισραηλίτες και τους έδιωξαν όλους αυτούς έξω από το στρατόπεδο, όπως διέταξε ο Κύριος το Μωυσή.

Ο νόμος της επανόρθωσης

⁵⁻⁶ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Αν ένας άντρας ή γυναίκα προξενήσει σε άλλον κάποια από τις συνηθισμένες ζημιές, θεωρείται ότι δείχνει απιστία στον Κύριο, οπότε είναι ένοχος. ⁷ Θα πρέπει να ομολογήσει την αμαρτία του και να επανορθώσει, καταβάλλοντας στον αδικηθέντα όλη την αξία της ζημιάς που προξένησε, αυξημένη κατά το ένα πέμπτο. ⁸ Αν δεν υπάρχει κανείς που να έχει δικαίωμα στην επανόρθωση της ζημιάς, τότε αυτό ανήκει στον Κύριο. Θα δίνεται στον *ιερέα μαζί με το κριάρι που προσφέρεται ως θυσία επανόρθωσης, με το οποίο θα γίνει η τελετουργία εξιλέωσης του ενόχου.⁹ Επίσης ο,τιδήποτε προσφέρεται με την ειδική τελετουργική ύψωση από τις ιερές προσφορές των Ισραηλιτών, θα ανήκει

^αβλ. Λευ 5,20-26

στον ιερέα, στον οποίο το φέρνουν. ¹⁰ Σ' αυτόν θα ανήκουν όλες οι ιερές προσφορές που του φέρνουν.

Ο νόμος για τη ζηλοτυπία

¹¹⁻¹² Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Είναι δυνατόν μια γυναίκα να απιστήσει στο σύζυγό της και να τον απατήσει ¹³ με άλλον άντρα. Μπορεί αυτό να μην μαθευτεί από τον άντρα της — ίσως μολύνθηκε στα κρυφά, χωρίς να υπάρχει μάρτυρας ή χωρίς να συλληφθεί επαυτοφόρω. ¹⁴ Αν ο άντρας της την υποπτευθεί και καταληφθεί από ζηλοτυπία, ή αν καταληφθεί από ζηλοτυπία και την υποπτευθεί χωρίς αυτή να έχει μολυνθεί, ¹⁵ τότε θα οδηγήσει τη γυναίκα του στον ιερέα και θα φέρει προσφορά γι' αυτήν ένα δέκατο του *εφά κριθαρένιο αλεύρι. Δε θα χύσει όμως σ' αυτό λάδι ούτε θα βάλει λιβάδι· πρόκειται για προσφορά ζηλοτυπίας, προσφορά ανάμνησης που υπενθυμίζει μια παρανομία.

¹⁶ Ο ιερέας θα οδηγήσει τη γυναίκα να 'ρθεί και να σταθεί όρθια ενώπιον του Κυρίου. ¹⁷ Θα πάρει αγιασμένο νερό μέσα σε πήλινο δοχείο και μέσα θα ρίξει σκόνη από το δάπεδο της *σκηνής. ¹⁸ Ο ιερέας θα φέρει τη γυναίκα να σταθεί όρθια ενώπιον του Κυρίου, θα λύσει τα μαλλιά της και θα της δώσει στα χέρια της την προσφορά της ανάμνησης, την προσφορά της ζηλοτυπίας. Ο ιερέας κρατώντας στα χέρια του το πικρό νερό που φέρνει την *κατάρα, ¹⁹ θα εξορκίσει τη γυναίκα και θα της πει: «αν κανένας άντρας δεν πλάγιασε μαζί σου και αν, όσο είσαι στην εξουσία του άντρα σου, δεν τον απάτησες και δε μολύνθηκες, τότε αυτό το πικρό νερό που φέρνει την κατάρα δε θα σε βλάψει. ²⁰ Αν όμως, όσο είσαι στην εξουσία του άντρα σου, τον απάτησες και μολύνθηκες, γιατί κάποιος άλλος πλάγιασε μαζί σου, ²¹ τότε ο Κύριος να σε τιμωρήσει: Να φέρει πάνω σου κατάρα για παραδειγματισμό ανάμεσα στο λαό σου. Να επιτρέψει να πέσει η μήτρα σου και να πριστεί η κοιλιά σου. ²² Αυ-

τό το νερό, που φέρνει την κατάρα, να μπει στα σπλάχνα σου για να πριστεί η κοιλιά σου και να πέσει η μήτρα σου».

Η γυναίκα θα απαντήσει: «*Αμήν, αμήν». ²³ Μετά ο ιερέας θα γράψει αυτές τις κατάρες σε βιβλίο και θα σβήσει τη γραφή στο πικρό νερό. ²⁴ Πριν δώσει στη γυναίκα να πει το νερό που μπορεί να της φέρει πίκρα, ²⁵ θα πάρει από τα χέρια της την *προσφορά της ζηλοτυπίας, θα την κινήσει ενώπιον του Κυρίου και θα την φέρει στο *θυσιαστήριο. ²⁶ Έπειτα θα πάρει μια χούφτα από αυτήν την προσφορά για να υπενθυμίσει τη θυσία στον Κύριο, και θα την κάψει πάνω στο θυσιαστήριο. Τέλος θα δώσει στη γυναίκα να πει το νερό. ²⁷ Αν είχε μολυνθεί και είχε απατήσει τον άντρα της, το νερό που φέρνει τις κατάρες θα μπει μέσα της και θα της φέρει πίκρα: θα πριστεί η κοιλιά της και θα πέσει η μήτρα της και θα είναι καταραμένη ανάμεσα στο λαό της. ²⁸ Αν όμως η γυναίκα δεν είχε μολυνθεί και είναι *καθαρή, δε θα πάθει τίποτα και θα μπορεί να κάνει παιδιά.

²⁹ Αυτός είναι ο νόμος της ζηλοτυπίας. Αφορά την περίπτωση που μια γυναίκα, ενώ βρίσκεται κάτω από την εξουσία του άντρα της, θα τον απατήσει και θα μολυνθεί· ³⁰ ή που ένας άντρας θα καταληφθεί από ζηλοτυπία και θα υποπτευθεί τη γυναίκα του· τότε ο ιερέας θα οδηγήσει τη γυναίκα να σταθεί όρθια ενώπιον του Κυρίου και θα της εφαρμόσει αυτόν το νόμο στο σύνολό του. ³¹ Ο άντρας θα απαλλαγεί από την αμαρτία, αλλά η γυναίκα θα υποστεί την ποινή της παρανομίας της.

Ο νόμος για τους ναζηραίους

6 ¹⁻² Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Αν ένας άντρας ή μια γυναίκα κάνει τάμα να γίνει *ναζηραίος, δηλαδή να αφιερωθεί στον Κύριο, ³ πρέπει να απέχει από το κρασί και από τα άλλα οινοπνευματώδη: Να μην πίνει ξύδι από κρασί ούτε ξύδι από άλλα οινοπνευματώδη ποτά, να μην πίνει κανένα ποτό φτιαγμένο από σταφύλια και να μην τρώει

νωπά σταφύλια ή σταφίδες. ⁴ Όλο το διάστημα της αφιέρωσής του δεν θα τρώει τίποτε από τα παράγωγα του αμπελιού, ούτε ακόμα τους σπόρους του σταφυλιού ή τη φλούδα του. ⁵ Όλο το διάστημα για το οποίο έχει αφιερωθεί στον Κύριο δε θα κόψει τα μαλλιά του ή τα γένια του· πρέπει να είναι *άγιος. Πρέπει να αφήσει να μεγαλώσουν τα μαλλιά του και τα γένια του. ⁶ Ούτε πρέπει να αγγίξει νεκρό σώμα σ' αυτό το διάστημα. ⁷ Αν ο πατέρας του ή η μάνα του, ο αδερφός του ή η αδερφή του πεθάνουν, ο ναζηραίος δεν πρέπει να καταστεί *ακάθαρτος αγγίζοντας το πτώμα τους· στο κεφάλι του έχει την ευχή της αφιέρωσης στο Θεό του. ⁸ Όλο το διάστημα της αφιέρωσής του πρέπει να είναι *άγιος για τον Κύριο.

⁹ Αν πεθάνει ξαφνικά κανείς μπροστά στο ναζηραίο και μολυνθεί έτσι το κεφάλι του, που έχει την ευχή, θα περιμένει επτά μέρες για να κόψει τα μαλλιά του ή τα γένια του και τότε θα είναι *καθαρός. ¹⁰ Την όγδοη μέρα θα φέρει στον *ιερέα δύο τρυγόνια ή δύο πιτσούνια, στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ¹¹ Ο ιερέας θα προσφέρει το ένα *θυσία εξιλέωσης και το άλλο θυσία *ολοκαυτώματος, και θα κάνει γι' αυτόν την τελετουργία της συγχώρησης από την αμαρτία του, εξαιτίας αυτού του νεκρού. Την ίδια μέρα ο ναζηραίος θα εξαγιάσει εκ νέου το κεφάλι του, ¹² και θα αφιερωθεί και πάλι στον Κύριο για το διάστημα που είχε τάξει τον εαυτό του. Οι προηγούμενες μέρες δεν θα υπολογιστούν, γιατί η ευχή του είχε διακοπεί. Ως θυσία επανόρθωσης θα προσφέρει αρνί ενός χρόνου.

Η αφιέρωση του ναζηραίου

¹³ Αυτός είναι ο νόμος για τον ναζηραίο. Όταν τελειώσουν οι μέρες της αφιέρωσής του, θα έρθει στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου ¹⁴ και θα προσφέρει το δώρο του στον Κύριο: ένα αρνί ενός χρόνου χωρίς ελάττωμα ως θυσία ολοκαυτώματος, μια αρνάδα ενός χρόνου χωρίς ελάττωμα ως θυσία εξιλέωσης και ένα κριάρι χωρίς ελάττωμα

ως θυσία κοινωνίας. ¹⁵ Ένα καλάθι με *άζυμα ψωμιά από ψιλό αλεύρι, πίτες ζυμωμένες με λάδι, και άζυμα παξιμάδια αλειμμένα με λάδι, μαζί με την αναίμακτη προσφορά και τη σπονδή.

¹⁶ Ο ιερέας θα τα φέρει όλα αυτά ενώπιον του Κυρίου και θα προσφέρει τη θυσία εξιλέωσης και τη θυσία του ολοκαυτώματος. ¹⁷ Θα προσφέρει το κριάρι ως *θυσία κοινωνίας στον Κύριο, και μαζί το καλάθι με τα ψωμιά, την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή. ¹⁸ Ο ναζηραίος θα κόψει στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου τα μαλλιά του κεφαλιού του, που το είχε αφιερωμένο, και θα τα ρίξει στη φωτιά στην οποία καίγεται η θυσία κοινωνίας.

¹⁹ Ο ιερέας θα πάρει την ωμοπλάτη του κριαριού όταν θα έχει ψηθεί και από το καλάθι μια πίτα άζυμη κι ένα άζυμο παξιμάδι, και θα τα βάλει στα χέρια του ναζηραίου αφού θα έχει κόψει τα μαλλιά του. ²⁰ Μετά ο ιερέας θα τα προσφέρει με την ειδική τελετουργική κίνηση στον Κύριο. Πρόκειται για ιερή *προσφορά προς τον ιερέα, μαζί με το στήθος και τον μηρό, που σύμφωνα με το νόμο ανήκουν στον ιερέα. Μετά απ' αυτά ο ναζηραίος μπορεί να πιει κρασί.

²¹ Αυτοί είναι οι κανονισμοί για όποιον κάνει τάμα να γίνει ναζηραίος. Αν όμως ένας ναζηραίος, εκτός από το δώρο που πρέπει να προσφέρει στον Κύριο για την αφιέρωσή του, υποσχεθεί μια προαιρετική προσφορά, τότε πρέπει να εκπληρώσει με ακρίβεια την υπόσχεσή του.

Η ιερατική ευλογία

²² Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²³ «Όταν ο *Ααρών και οι γιοι του θα ευλογούν το λαό του Ισραήλ, θα τους ορίσεις να λένε αυτά τα λόγια:

²⁴ «Ο Κύριος να σε ευλογεί και να σε φυλάει.

²⁵ Ο Κύριος να σου δείξει την εύνοιά του και να σ' ελεήσει.

²⁶ Ο Κύριος να σου συμπαραστέκεται και να σου δίνει ειρήνη”.

²⁷ »Μ' αυτόν τον τρόπο θα διακηρύττουν το *όνομά μου στους Ισραηλίτες και θα τους θυμίζουν ότι είναι λαός μου, κι εγώ θα τους ευλογώ».

Οι προσφορές για τα εγκαίνια του θυσιαστηρίου

7 Όταν ο Μωυσής τελείωσε το στήσιμό της *σκηνής, την έχρισε και την αγίασε αυτήν και τα σκεύή της, καθώς και το *θυσιαστήριο και τα σκεύή του. Τα έχρισε όλα και τα αγίασε. ² Τότε οι αρχηγοί των φυλών του Ισραήλ — αρχηγοί συγγενειών — πρόσφεραν τη θυσία τους. Ήταν οι ίδιοι αρχηγοί που είχαν βοηθήσει στην απογραφή. ³ Η προσφορά που έφεραν ενώπιον του Κυρίου ήταν έξι σκεπαστές άμαξες και δώδεκα βόδια· μία άμαξα ανά δύο αρχηγούς και ένα βόδι από τον καθένα τους. Και τα πρόσφεραν μπροστά στη σκηνή.

⁴ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ⁵ «Πάρε απ' αυτούς τα δώρα τους για να χρησιμοποιηθούν στην υπηρεσία της σκηνής του Μαρτυρίου και δώσ' τα στους *Λευίτες, στον καθένα ανάλογα με την υπηρεσία του». ⁶ Ο Μωυσής πήρε τις άμαξες και τα βόδια και τα παρέδωσε στους Λευίτες. ⁷ Έδωσε δύο άμαξες και τέσσερα βόδια στους Γηρωωνίτες, ανάλογα με την υπηρεσία τους, ⁸ τέσσερις άμαξες και οκτώ βόδια στους Μεραρίτες, ανάλογα με την υπηρεσία τους, που γινόταν με την καθοδήγηση του Ιθάμαρ, γιου του *ιερέα *Ααρών. ⁹ Στους Κασίθιτες ο Μωυσής δεν έδωσε τίποτε, γιατί αυτοί είχαν να μεταφέρουν στους ώμους τους τα άγια αντικείμενα, για τα οποία ήταν υπεύθυνοι.

¹⁰ Την ημέρα της χρίσεως του θυσιαστηρίου, οι άρχοντες έφεραν επίσης προσφορές για την καθιέρωσή του. Όταν όμως άρχισαν να φέρνουν τα δώρα τους μπροστά στο θυσιαστήριο, ¹¹ είπε ο Κύριος στο Μωυσή: «Οι άρχοντες θα έρχονται ένας ένας σε διαφορετικές μέρες να φέρνουν την προσφορά τους για τα εγκαίνια του θυσιαστηρίου».

¹²⁻⁸³ Έφερναν λοιπόν τις προσφορές τους την ακόλουθη σειρά:

Την πρώτη μέρα ήρθε ο Ναχσών, γιος του

Αμμιναδάβ, από τη φυλή *Ιούδα.

Τη δεύτερη μέρα ήρθε ο Ναθαναήλ, γιος του Σουάρ, από τη φυλή Ισάαχαρ.

Την τρίτη μέρα ήρθε ο Ελιάβ, γιος του Χαιλών, από τη φυλή Ζαβουλών.

Την τέταρτη μέρα ήρθε ο Ελισούρ, γιος του Σεδιούρ, από τη φυλή Ρουβήν.

Την πέμπτη μέρα ήρθε ο Σελουμίηλ, γιος του Σουρισαδαί, από τη φυλή Συμεών.

Την έκτη μέρα ήρθε ο Ελιασάφ, γιος του Δεουήλ, από τη φυλή Γαδ.

Την έβδομη μέρα ήρθε ο Ελισαμά, γιος του Αμχοούδ, από τη φυλή Εφραΐμ.

Την όγδοη μέρα ήρθε ο Γαμαλιήλ, γιος του Πεδασούρ, από τη φυλή Μανασσή.

Την ένατη μέρα ήρθε ο Αβιδάν, γιος του Γιδεωνί, από τη φυλή Βενιαμίν.

Τη δέκατη μέρα ήρθε ο Ιέζερ, γιος του Αμμισαδαί, από τη φυλή *Δαν.

Την ενδέκατη μέρα ήρθε ο Φαγεϊήλ, γιος του Οχράν, από τη φυλή Ασήρ.

Και τη δωδέκατη μέρα ήρθε ο Αχιρά, γιος του Αινάν, από τη φυλή Νεφθαλί.

Καθένας έφερε τα ακόλουθα δώρα: Μια ασημένια γαβάθα βάρους εκατό τριάντα *σίκλων, μια ασημένια λεκάνη βάρους εβδομήντα σίκλων, με βάση τον ιερό σίκλο, και τις δυο γεμάτες ψιλό αλεύρι, ανακατωμένο με λάδι, για την αναίμακτη προσφορά· ένα χρυσό πιάτο βάρους δέκα σίκλων, γεμάτο λιβάνι· ένα μοσχάρι, ένα κριάρι κι ένα αρνί ενός χρόνου για τη θυσία του *ολοκαυτώματος, έναν τράγο, για τη *θυσία εξιλέωσης· και δύο βόδια, πέντε κριάρια, πέντε τράγους και πέντε αρνιά ενός χρόνου για τη θυσία κοινωνίας.

⁸⁴ Αυτές ήταν οι προσφορές των αρχηγών του Ισραήλ για τα εγκαίνια του θυσιαστηρίου την ημέρα της χρίσεώς του. Συνολικά ήταν δώδεκα ασημένιες γαβάθες, δώδεκα ασημένιες λεκάνες και δώδεκα χρυσά πιάτα. ⁸⁵ Κάθε ασημένια γαβάθα ζύγιζε εκατόν τριάντα σίκλους και κάθε λεκάνη εβδομήντα σίκλους. Όλα αυτά τα ασημένια σκεύη ζύγισαν δύο χιλιάδες τετρακοσίους σίκλους, με βάση τον ιερό σίκλο. ⁸⁶ Δώδεκα χρυσά πιάτα γεμάτα λιβάνι. Κάθε πιάτο ζύγιζε δέκα σί-

κλους με βάση τον ιερό σίκλο. Όλο το χρυσάφι των πιάτων ήταν εκατόν είκοσι σίκλοι. ⁸⁷ Τα ζώα για τις θυσίες του ολοκαυτώματος ήταν συνολικά δώδεκα μοσχάρια, δώδεκα κριάρια, δώδεκα αρνιά ενός χρόνου, μαζί με τις αναίμακτες προσφορές που τα συνοδεύουν, καθώς και δώδεκα τράγοι για τις θυσίες εξιλέωσης. ⁸⁸ Τέλος, τα ζώα για τις θυσίες κοινωνίας ήταν είκοσι τέσσερα μοσχάρια, εξήντα κριάρια, εξήντα τράγοι και εξήντα αρνιά ενός χρόνου.

⁸⁹ Όταν ο Μωυσής μπήκε στη σκηνή του Μαρτυρίου για να μιλήσει με τον Κύριο, άκουσε τη φωνή που του μιλούσε από το ύψος του *πλαστηρίου, που ήταν πάνω στην *κιβωτό της διαθήκης, ανάμεσα στα δύο *χερουβίμ.

Η επάφωτη λυχνία

8 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Να πεις στον *Ααρών πως όταν θα τοποθετήσει τα επτά λυχνάρια πάνω στη *λυχνία, αυτά πρέπει να ρίχνουν το φως τους στο μπροστινό μέρος της λυχνίας».

³ Έτσι κι έκανε ο Ααρών. Έβαλε στο μπροστινό μέρος της λυχνίας τα λυχνάρια, όπως ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή. ⁴ Η λυχνία ήταν φτιαγμένη από σφυρηλατημένο χρυσάφι. Ως και ο κορμός της και οι κλάδοι της ήταν από σφυρηλατημένο χρυσάφι. Ο Μωυσής έκανε τη λυχνία σύμφωνα με το σχέδιο που του έδειξε ο Κύριος.

Η καθιέρωση των Λευιτών

⁵ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή:

⁶ «Θα ξεχωρίσεις από τους υπόλοιπους Ισραηλίτες τους *Λευίτες και θα τους εξαγιάσεις, ⁷ ως εξής: Θα τους ραντίσεις με το νερό του *καθαρισμού· θα ξυρίσουν όλες τις τρίχες στο σώμα τους, θα πλύνουν τα ρούχα τους, και έτσι θα είναι *καθαροί. ⁸ Έπειτα θα πρέπει να πάρουν ένα μοσχάρι και την αναίμακτη προσφορά από ψιλό αλεύρι, ανακατωμένο με λάδι, κι εσύ θα πάρεις ένα δεύτερο μοσχάρι, για τη *θυσία εξιλέωσης. ⁹ Θα φέ-

ρεις τους Λευίτες μπροστά στη *σκηνή του Μαρτυρίου και θα συγκεντρώσεις ολόκληρη την Ισραηλιτική κοινότητα. ¹⁰ Οι Λευίτες θα σταθούν ενώπιον του Κυρίου και οι Ισραηλίτες θα βάλουν τα χέρια πάνω τους. ¹¹ Μετά ο Ααρών θα αφιερώσει τους Λευίτες σ' εμένα τον Κύριο ως προσφορά από μέρους των Ισραηλιτών, και θα είναι ξεχωρισμένοι για την υπηρεσία μου. ¹² Οι Λευίτες θα βάλουν τα χέρια τους στο κεφάλι των δύο μοσχარიών. Θα προσφέρεις το ένα ως *θυσία εξιλέωσης και το άλλο ως θυσία *ολοκαυτώματος, για να γίνει η τελετουργία του καθαρισμού των Λευιτών. ¹³ Θα φέρεις τους Λευίτες να σταθούν όρθιοι μπροστά στον Ααρών και στους γιους του και θα τους αφιερώσεις ως ειδική *προσφορά σ' εμένα τον Κύριο. ¹⁴ Μ' αυτό τον τρόπο θα ξεχωρίσεις τους Λευίτες από τους υπόλοιπους Ισραηλίτες, για να μου ανήκουν.

¹⁵ Μετά οι Λευίτες θα μπουν να υπηρετήσουν μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου, αφού θα τους έχεις καθαρίσει και θα τους έχεις αφιερώσει ως ειδική προσφορά. ¹⁶ Είναι απόλυτα αφιερωμένοι σ' εμένα. Τους έχω ξεχωρίσει για τον εαυτό μου στη θέση των *πρωτοτόκων των Ισραηλιτών. ¹⁷ Σ' εμένα ανήκει κάθε πρωτότοκο των Ισραηλιτών, είτε άνθρωπος είτε ζώο. Την ημέρα που εξολόθρευσα τα πρωτότοκα στην Αίγυπτο, τα ξεχώρισα για τον εαυτό μου. ¹⁸ Κι αντί για τα πρωτότοκα των Ισραηλιτών πήρα τους Λευίτες ¹⁹ και τους έθεσα στη διάθεση του Ααρών και των γιων του ως αντιπροσωπευτικό δώρο από τους υπόλοιπους Ισραηλίτες. Αυτοί θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αντί για τους Ισραηλίτες στη σκηνή του Μαρτυρίου. Έτσι ο λαός θα είναι προστατευμένος από κάθε καταστροφή που θα μπορούσε να ξεσπάσει πάνω του, αν τυχόν κάποιος πλησίαζε το *αγιαστήριο».

²⁰ Ο Μωυσής, λοιπόν, ο Ααρών και η Ισραηλιτική κοινότητα αφιέρωσαν τους Λευίτες σύμφωνα με όλα όσα ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή σχετικά μ' αυτούς. ²¹ Οι

Λευίτες καθαρίστηκαν και έπλυναν τα ρούχα τους, και ο Ααρών τους αφιέρωσε ως ειδική προσφορά στον Κύριο. Επίσης ο Ααρών έκανε γι' αυτούς την τελετουργία του εξιλασμού για να τους εξαγνίσει. ²² Μετά απ' αυτά οι Λευίτες μπήκαν για να εκτελέσουν την υπηρεσία τους μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου με την καθοδήγηση του Ααρών και των γιών του. Ο λαός έκανε ό,τι ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή σχετικά με τους Λευίτες

Τα έτη της υπηρεσίας των Λευιτών

²³ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²⁴ «Σχετικά με τους Λευίτες θα ισχύουν τα ακόλουθα Από είκοσι πέντε ετών και πάνω, κάθε Λευίτης θα αναλαμβάνει υπηρεσία στη σκηνή του Μαρτυρίου. ²⁵ Μετά τα πενήντα του θα σταματάει να υπηρετεί. ²⁶ Θα μπορεί και τότε να βοηθάει τους άλλους Λευίτες μέσα στη σκηνή του Μαρτυρίου όταν εκτελούν την υπηρεσία τους· μόνος του όμως δε θα κάνει καμιά εργασία. Έτσι θα κανονίσεις τα καθήκοντα των Λευιτών».

Ο εορτασμός του Πάσχα

9 Τον πρώτο *μήνα του δεύτερου χρόνου από τότε που οι Ισραηλίτες βγήκαν από την Αίγυπτο, ο Κύριος είπε στο Μωυσή στην έρημο ²⁻³ «Την καθορισμένη ημερομηνία, δηλαδή στις δεκατέσσερις αυτού του μήνα, οι Ισραηλίτες πρέπει να γιορτάζουν το *Πάσχα. Θα το γιορτάζετε αρχίζοντας από το βράδυ, σύμφωνα με όλους τους σχετικούς νόμους και τις διατάξεις». ⁴ Ο Μωυσής, λοιπόν, είπε στους Ισραηλίτες να γιορτάζουν το Πάσχα, ⁵ και το γιόρτασαν στις δεκατέσσερις του πρώτου μήνα, το βράδυ, στην έρημο Σινά. Ο λαός συμμορφώθηκε με όλες τις διαταγές που είχε δώσει ο Κύριος στο Μωυσή.

⁶ Βρέθηκαν όμως μερικοί που έτυχε να είναι *ακάθαρτοι εξαιτίας ενός νεκρού, και δεν μπορούσαν να γιορτάσουν το Πάσχα εκείνη την ημέρα. Παρουσιάστηκαν λοιπόν στο Μωυσή και στον *Ααρών, ⁷ και είπαν: «Εμείς είμαστε ακάθαρτοι· έχουμε αγγίξει

νεκρό. Γιατί θα πρέπει να μας απαγορευτεί να φέρουμε στον καθορισμένο χρόνο την προσφορά μας στον Κύριο μαζί με τους άλλους Ισραηλίτες;» ⁸ Ο Μωυσής τους απάντησε: «Περιμένετε, ώσπου να λάβω οδηγίες από τον Κύριο σχετικά μ' εσάς».

⁹ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹⁰ «Πες στους Ισραηλίτες: Αν κάποιος από σας ή από τους απογόνους αν είναι *ακάθαρτος επειδή άγγιξε νεκρό, ή αν βρίσκεται σε μακρινό ταξίδι, και θέλει να γιορτάσει το Πάσχα για να τιμήσει τον Κύριο, ¹¹ μπορείτε να το γιορτάζετε ένα μήνα αργότερα, στις δεκατέσσερις του δεύτερου μήνα, το βράδυ. Να τρώτε το αρνί του Πάσχα με *άζυμο ψωμί και πικρά χόρτα. ¹² Να μην αφήνετε τίποτε απ' αυτό ως το πρωί και να μη σπάτε κανένα κόκκαλό του: να το γιορτάζετε σύμφωνα με όλες τις διατάξεις του Πάσχα. ¹³ Αν όμως ένας είναι *καθαρός και δε βρίσκεται σε ταξίδι, αλλά παραλείψει να γιορτάσει το Πάσχα, αυτός θα αποκοπεί από το λαό του, γιατί δεν πρόσφερε το δώρο του στον Κύριο στον καθορισμένο χρόνο. Πρέπει να τιμωρηθεί για την αμαρτία του. ¹⁴ Αν ένας ξένος που ζει μαζί σας θέλει να γιορτάσει το Πάσχα του Κυρίου, θα συμμορφωθεί με τους νόμους και τις διατάξεις του Πάσχα. Ένας νόμος θα ισχύει για όλους, και για τον ξένο και για τον Ισραηλίτη».

Η νεφέλη πάνω από τη σκηνή του Μαρτυρίου

¹⁵ Την ημέρα που στήθηκε η *σκηνή του Μαρτυρίου, ήρθε μια νεφέλη και σκέπασε το οίκημα. Το βράδυ η νεφέλη γινόταν κάτι σαν φωτιά κι έμενε πάνω από τη σκηνή μέχρι το πρωί. ¹⁶ Έτσι γινόταν πάντοτε. Τη μέρα η νεφέλη σκέπαζε τη σκηνή, τη νύχτα όμως γινόταν κάτι σαν φωτιά.

¹⁷ Όταν η νεφέλη σηκωνόταν πάνω από τη σκηνή, τότε ξεκινούσαν οι Ισραηλίτες· και στον τόπο όπου στεκόταν η νεφέλη, εκεί στρατοπέδευαν. ¹⁸ Σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου ξεκινούσαν οι Ισραηλίτες και σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου στρατο-

πέδευαν. Όσο η νεφέλη έμενε πάνω από τη σκηνή, έμεναν κι αυτοί στρατοπεδευμένοι. ¹⁹Αν η νεφέλη έμενε πολύν καιρό πάνω από τη σκηνή, οι Ισραηλίτες τηρούσαν τη διαταγή του Κυρίου και δεν έφευγαν. ²⁰Κι αν η νεφέλη έμενε λίγες μόνο μέρες πάνω από τη σκηνή, τότε πάλι σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου έμεναν στρατοπεδευμένοι και σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου ξεκινούσαν. ²¹Καμιά φορά η νεφέλη έμενε μόνο από το βράδυ ως το πρωί· μόλις έφευγε, τότε ξεκινούσε και ο λαός. Είτε μέρα είτε νύχτα έφευγε η νεφέλη, ξεκινούσαν και οι Ισραηλίτες. ²²Όσο κι αν έμενε η νεφέλη πάνω από τη σκηνή, αδιάφορο αν ήταν για δύο μέρες, ένα μήνα ή ένα χρόνο, οι Ισραηλίτες έμεναν στρατοπεδευμένοι και δεν ξεκινούσαν. Όταν αυτή σηκωνόταν, τότε μόνο ξεκινούσαν. ²³Στρατοπέδευαν και ξεκινούσαν πάντα σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, υπακούοντας στην εντολή που τους είχε δώσει μέσω του Μωυσή.

Οι ασημένιες σάλπιγγες

10 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²«Να κατασκευάσεις δυο ασημένιες σάλπιγγες, από σφυρηλατημένο ασήμι. Θα σου χρησιμεύουν για να συγκαλείς την κοινότητα και για να ξεκινούν τα στρατόπεδα. ³Όταν σαλπίζουν και με τις δύο, θα συγκεντρώνεται κοντά σου ολόκληρη η κοινότητα, στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ⁴Όταν σαλπίζουν μόνο με τη μία, τότε θα συγκεντρώνονται κοντά σου οι άρχοντες, οι χιλιάρχοι του Ισραήλ. ⁵Όταν σαλπίζουν δυνατά, τότε θα φεύγουν οι φυλές που θα έχουν στρατοπεδεύσει στα ανατολικά. ⁶Όταν σαλπίζουν δυνατά για δεύτερη φορά, τότε θα φεύγουν οι φυλές που θα έχουν στρατοπεδεύσει στα νότια. Το δυνατό σάλπισμα θα είναι για αναχώρηση. ⁷Όταν θα σαλπίζουν για να συγκεντρωθεί η κοινότητα, το σάλπισμα δεν πρέπει να είναι δυνατό. ⁸Οι γιοι του *Ααρών, οι *ιερείς, αυτοί θα σαλπίζουν με τις σάλπιγγες. Αυτό θα είναι νόμος παντοτινός για σας και για τους απογόνους σας.

⁹»Όταν στη χώρα σας θα βγαίνετε να πολεμήσετε ενάντια σ' έναν εχθρό που σας επιτίθεται, τότε θα σαλπίζετε με τις σάλπιγγες δυνατά και ο Κύριος ο Θεός σας θα σας θυμάται και θα σας γλιτώνει από τους εχθρούς σας. ¹⁰Θα σαλπίζετε με τις σάλπιγγες στις χαρούμενες μέρες σας, στις γιορτές σας και στις *νουμηνίες σας, όταν θα προσφέρετε τις θυσίες των *ολοκαυτωμάτων σας και τις *θυσίες σας κοινωνίας, για να σας θυμάται ο Θεός σας. Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας».

Η αναχώρηση των Ισραηλιτών από το Σινά

¹¹Στις είκοσι του δεύτερου *μήνα του δεύτερου χρόνου, η νεφέλη σηκώθηκε πάνω από τη σκηνή του Μαρτυρίου. ¹²Τότε ξεκίνησαν κι οι Ισραηλίτες από την έρημο *Σινά με τη σειρά που είχε οριστεί για την πορεία τους. Η νεφέλη στάθηκε στην έρημο *Φαράν.

¹³Αυτή ήταν η πρώτη τους αναχώρηση σύμφωνα με τη διαταγή που έδωσε ο Κύριος, μέσω του Μωυσή. ¹⁴Πρώτη ξεκίνησε η σημαία του στρατοπέδου του *Ιούδα, με τις στρατιωτικές μονάδες των τριών φυλών του. Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Ιούδα ήταν ο Ναχσών, γιος του Αμιναδάβ. ¹⁵Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Ισάαχάρ ήταν ο Ναθαναήλ, γιος του Σουάρ. ¹⁶Και αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Ζαβουλών ήταν ο Ελιάβ, γιος του Χαιλών. ¹⁷Τότε έλυσαν τη σκηνή και ξεκίνησαν οι Γηρωσώνιτες και οι Μεραρίτες, που τη μετέφεραν. ¹⁸Έπειτα ξεκίνησε τη σημαία του στρατοπέδου του Ρουβήν με τις στρατιωτικές μονάδες των τριών φυλών του. Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Ρουβήν ήταν ο Ελισούρ, γιος του Σεδιούρ. ¹⁹Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Συμεών ήταν ο Σελουμιήλ, γιος του Σουρισαδαί. ²⁰Και αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Γαδ ήταν ο Ελιασάφ, γιος του Δεουήλ. ²¹Έπειτα ξεκίνησαν οι Κααθίτες, που μετέφεραν τα ιερά σκεύη. Έτσι θα μπορούσε να στηθεί η σκηνή, ώσπου να φτάσουν οι υπόλοιποι. ²²Έπει-

τα ξεκίνησε η σημαία του στρατοπέδου του Εφραΐμ με τις στρατιωτικές μονάδες των τριών φυλών του. Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Εφραΐμ ήταν ο Ελισαμά, γιος του Αμιούδ. ²³ Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Μανασσή ήταν ο Γαμαλιήλ, γιος του Πεδασούρ. ²⁴ Και αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Βενιαμίν ήταν ο Αβιδάν, γιος του Γιδεωνί. ²⁵ Τέλος ξεκίνησε η σημαία του στρατοπέδου του *Δαν, το οποίο αποτελούσε την οπισθοφυλακή των άλλων στρατοπέδων, με τις στρατιωτικές μονάδες των τριών φυλών του. Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Δαν ήταν ο Ιέζερ, γιος του Αμμισαδαΐ. ²⁶ Αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Ασήρ ήταν ο Φαγειήλ, γιος του Οχράν. ²⁷ Και αρχηγός της στρατιωτικής μονάδας του Νεφθαλί ήταν ο Αχιρά, γιος του Αινάν. ²⁸ Αυτή τη διάταξη είχαν οι στρατιωτικές μονάδες των Ισραηλιτών, όταν ξεκινούσαν την πορεία τους.

²⁹ Ο Μωυσής είπε στο Χοβάβ, γιο του Ραγουήλ του πεθερού του, του *Μαδιανίτη: «Εμείς φεύγουμε για τον τόπο που είπε ότι θα μας δώσει ο Κύριος. Έλα λοιπόν να μοιραστείς μαζί μας την ευτυχία που ο Κύριος υποσχέθηκε να δώσει στον Ισραήλ». ³⁰ Ο Χοβάβ του απάντησε: «Δεν θα έρθω, αλλά θα πάω στη χώρα μου και στους συγγενείς μου». ³¹ Ο Μωυσής του είπε: «Σε παρακαλώ, μη μας αφήνεις. Εσύ ξέρεις πού μπορούμε να κατασκηνώσουμε στην έρημο· θα είσαι λοιπόν ο οδηγός μας. ³² Αν έρθεις μαζί μας, θα μοιραστούμε μαζί σου την ευτυχία που θα μας δώσει ο Κύριος».

³³ Όταν έφυγαν από το *βουνό του Κυρίου, περπάτησαν τρεις ημέρες. Η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου προπορευόταν, κατά τρεις ημέρες, για να αναζητήσει γι' αυτούς τόπο να κατασκηνώσουν. ³⁴ Η νεφέλη του Κυρίου ήταν πάνω τους όλη την ημέρα, όταν έφευγαν από κάθε στρατόπεδο. ³⁵ Όταν η κιβωτός ξεκινούσε, ο Μωυσής έλεγε: «Σήκω, Κύριε, κι ας διασκορπιστούν οι εχθροί σου! Ας φύγουν από μπροστά σου αυτοί που σε

μισούν!» ³⁶ Όταν η κιβωτός στεκόταν, έλεγε: «Γύρνα πίσω, Κύριε, στις μυριάδες των χιλιάδων του *Ισραήλ».

Ο Κύριος υπόσχεται κρέας

11 Κάποτε ο λαός άρχισε να παραπονιέται στον Κύριο για τα βράσανά του. Όταν ο Κύριος τους άκουσε, εξοργίστηκε κι έστειλε εναντίον τους φωτιά, η οποία έκαψε μια άκρη του στρατοπέδου. ² Τότε ο λαός φώναξε στο Μωυσή για βοήθεια· εκείνος προσευχήθηκε στον Κύριο και η φωτιά έσβησε. ³ Τον τόπο εκείνο τον ονόμασαν Ταβερά (Πυρκαγιά)^β γιατί άναψε ανάμεσά τους η φωτιά του Κυρίου.

⁴ Ανάμεσά τους βρίσκονταν και διάφοροι ξένοι, που εκλιπαρούσαν για κρέας· αλλά ακόμα και οι ίδιοι οι Ισραηλίτες άρχισαν να γκρινιάζουν και να λένε: «Ποιος θα μας δώσει να φάμε κρέας; ⁵ Θυμώμαστε τα ψάρια που τρώγαμε στην Αίγυπτο χωρίς να τα πληρώνουμε, τα αγγούρια, τα πεπόνια, τα πράσα, τα κρεμμύδια και τα σκόρδα. ⁶ Τώρα όμως έχουμε εξαντληθεί. Δεν υπάρχει τίποτε να φάμε, εκτός από τούτο 'δω το *μάννα».

⁷ Το μάννα ήταν σαν σπόρος κορίαννου^γ και το χρώμα του έμοιαζε με του *βδέλλιου. ⁸ Ο λαός διασκορπιζόταν και το μάζευε, το άλεθε στις μωλόπετρες ή το κοπάνιζε στο γουδί, και το έβραζε στη χύτρα ή το έκανε πίτες· η γεύση του ήταν σαν της θηγανίτας. ⁹ Την νύχτα, όταν έπεφτε η δροσιά στο στρατόπεδο, έπεφε μαζί και το μάννα.

¹⁰ Ο Μωυσής άκουσε το λαό που γκρινιάζαν καθώς στέκονταν κατά ομάδες μπροστά στις σκηνές τους, και λυπήθηκε γιατί ο Θεός είχε θυμώσει πολύ μαζί τους. ¹¹ Είπε, λοιπόν, ο Μωυσής στον Κύριο: «Γιατί με ταλαιπωρείς, εμένα τον *δούλο σου; Τόσο δυσσχεστημένος είσαι μαζί μου, και μου φόρτωσες το βάρος όλου αυτού του λαού; Γιατί; ¹² Ούτε τον είχα εγώ στην κοιλιά μου ούτε εγώ τον γέννησα, για να μου λες να τον πάρω στην αγκαλιά μου, όπως παίρνει η παραμάννα το βρέφος, σ' όλο το δρόμο ως τη χώρα,

^β Ταβερα Κατά τους Ο΄ «Εμπυρισμός» Υκορίαννο Είδος αρωματικού φυτού

που ορκίστηκες να τη δώσεις στους προγόνους τους! ¹³Πού να βρω εγώ κρέας, να δώσω σ' όλον ετούτο το λαό; Όλο μου γκρινιάζουν και μου λένε να τους δώσω να φάνε κρέας. ¹⁴Δεν μπορώ εγώ μόνος μου να βαστάξω όλον αυτό το λαό· είναι μεγάλο βάρος για μένα. ¹⁵Αν είναι να με μεταχειρίζονται έτσι, κάνε μου τη χάρη και εξόντωσέ με τώρα αμέσως, για να μη βλέπω πια τη δυστυχία μου».

¹⁶Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Μάζεψέ μου εβδομήντα άντρες από τους γέροντες του Ισραήλ, που τους γνωρίζεις ότι είναι οι *πρεσβύτεροι και επόπτες του λαού, κι οδήγησέ τους στη *σκηνή του Μαρτυρίου να σταθούν εκεί μαζί σου. ¹⁷Εγώ θα κατέβω εκεί και θα σου μιλήσω. Θα πάρω από το πνεύμα που έχω δώσει σ' εσένα και θα δώσω σ' αυτούς· έτσι θα σηκώνουν μαζί σου το βάρος του λαού, για να μην το σηκώνεις μόνος σου. ¹⁸Τώρα πες στο λαό: "Εξαγγιστείτε για αύριο και θα φάτε κρέας. Ο Κύριος σας άκουσε που του γκρινιάζατε και λέγατε ποιος θα σας δώσει να φάτε κρέας, κι ότι ήσασταν καλά στην Αίγυπτο. Θα σας δώσει λοιπόν κρέας να φάτε. ¹⁹Και θα το τρώτε όχι μία μέρα ούτε δύο, ούτε πέντε, ούτε δέκα, ούτε είκοσι μέρες. ²⁰Ολόκληρο μήνα θα τρώτε κρέας, ώσπου να σας βγει από τη μύτη και να το αηδιάσετε. Κι αυτό γιατί περιφρονήσατε τον Κύριο, που είναι ανάμεσά σας, και του παραπονεθήκατε που φύγατε από την Αίγυπτο»».

²¹Ο Μωυσής είπε στον Κύριο: «Εξακόσιες χιλιάδες είναι οι οδοιπόροι που αποτελούν το λαό που οδηγώ, κι εσύ λες ότι θα τους δώσεις κρέας για να τρώνε ένα μήνα; ²²Όσα πρόβατα και βόδια να σφάξει κανείς, δε θα τους φτάσουν. Κι όλα τα ψάρια της θάλασσας να συγκεντρωθούν γι' αυτούς, πάλι δε θα είναι αρκετά!»

²³Τότε ο Κύριος απάντησε στο Μωυσή: «Μήπως ελαττώθηκε η δύναμη του Θεού; Θα δεις αν θα εκπληρωθεί ο λόγος μου ή όχι!».

Οι πρεσβύτεροι προφητεύουν

²⁴Ο Μωυσής βγήκε από τη σκηνή και ανακοίνωσε στο λαό τα λόγια του Κυρίου. Συγκέντρωσε εβδομήντα άντρες από τους γέροντες του λαού και τους έβαλε να σταθούν γύρω από τη σκηνή. ²⁵Τότε ο Κύριος κατέβηκε μέσα στη νεφέλη και μίλησε στο Μωυσή. Πήρε από το πνεύμα που του είχε δώσει και έδωσε στους εβδομήντα πρεσβυτέρους. Μόλις ήρθε το πνεύμα πάνω τους, άρχισαν να προφητεύουν, αλλά δε συνέχισαν.

²⁶Δύο όμως από τους πρεσβυτέρους είχαν μείνει στο στρατόπεδο. Ο ένας λεγόταν Ελδάδ και ο άλλος Μεδάδ. Και ήρθε και σ' εκείνους το πνεύμα, γιατί ήταν κι αυτοί από τους γραμμένους, αλλά δεν είχαν πάει στη σκηνή. Άρχισαν, λοιπόν, κι αυτοί να προφητεύουν στο στρατόπεδο. ²⁷Τότε έτρεξε ένας νέος και το ανάγγειλε στο Μωυσή: «Ο Ελδάδ και ο Μεδάδ προφητεύουν στο στρατόπεδο!» του είπε.

²⁸Τότε ο Ιησούς, γιος του Ναυή, που ήταν από νέος βοηθός του Μωυσή, πήρε το λόγο και είπε: «Κυρίε μου, Μωυσή, εμπόδισέ τους». ²⁹Αλλά ο Μωυσής του απάντησε: «Ζηλεύεις εσύ για λογαριασμό μου; Μακάρι να 'δινε ο Κύριος το *Πνεύμα του σε όλο το λαό και να τους έκανε *προφήτες!»

³⁰Μετά ο Μωυσής και οι πρεσβύτεροι του Ισραήλ, γύρισαν πίσω στο στρατόπεδο.

Ο Κύριος στέλνει ορτύκια

³¹Στο μεταξύ, ο Κύριος σήκωσε έναν αέρα που παρέσυρε από τη θάλασσα ορτύκια τα έριξε γύρω από το στρατόπεδο σε απόσταση μιας μέρας δρόμου από το ένα μέρος κι άλλο τόσο από το άλλο, και σε πάχος δυο πήχεις από το έδαφος. ³²Ο λαός σηκώθηκε και μάζευε ορτύκια όλη εκείνη την ημέρα, όλη τη νύχτα κι όλη την άλλη μέρα. Το λιγότερο που μάζεψε ο καθένας ήταν δέκα γόμερ. Και τα άπλωσαν να ξεραθούν τριγύρω στο στρατόπεδο.

³³Ενώ όμως το κρέας ήταν ακόμη στο στόμα τους, πριν το μασήσουν, ξέσπασε η οργή

του Κυρίου εναντίον του λαού, και τους χτύπησε με μια πολύ μεγάλη συμφορά. ³⁴Έτσι ο τόπος εκείνος ονομάστηκε Κιβρώθ-Αττααβά (Τάφοι Επιθυμίας), γιατί εκεί θάφτηκαν όσοι είχαν καταληφθεί από έντονη επιθυμία να φάνε κρέας.

³⁵Από την Κιβρώθ-Αττααβά ο λαός ξεκίνησε για την Ασηρώθ, όπου και κατασκήνωσε.

Η Μαριάμ και ο Ααρών κατακρίνουν το Μωυσή

12 Ο Μωυσής είχε παντρευτεί γυναίκα Αιθίοπισσα, και η Μαριάμ και ο *Ααρών τον κατέκριναν εξαιτίας της. ²«Μήπως μόνο στο Μωυσή μίλησε ο Κύριος;» έλεγαν. «Μίλησε και σ' εμάς!» Και τους άκουσε ο Κύριος.

³Ο Μωυσής ήταν πολύ ταπεινός άνθρωπος, περισσότερο από κάθε άλλον άνθρωπο πάνω στη γη. ⁴Ξαφνικά ο Κύριος είπε στο Μωυσή, στον Ααρών και στη Μαριάμ: «Πηγαίνετε και οι τρεις σας στη *σκηνή του Μαρτυρίου».

Όταν έφτασαν εκεί οι τρεις τους, ⁵κατέβηκε ο Κύριος μέσα σε σπήλη νεφέλης. Στάθηκε στην είσοδο της σκηνής και φώναξε τον Ααρών και τη Μαριάμ. Αυτοί προχώρησαν μπροστά ⁶κι ο Κύριος τους είπε: «Ακούστε τώρα το λόγο μου. Αν υπάρχει *προφήτης ανάμεσά σας, εγώ ο Κύριος του φανερώνομαι σε όραμα και του μιλάω με όνειρο. ⁷Δε συμβαίνει όμως το ίδιο με το *δούλο μου το Μωυσή. Σ' αυτόν έχω εμπιστευθεί όλο το λαό μου. ⁸Στόμα με στόμα του μιλάω και φανερά· όχι με λόγους σκοτεινούς· και τη μορφή μου ακόμα βλέπει. Πώς λοιπόν εσείς τολμήσατε να μιλήσετε ενάντια στο δούλο μου το Μωυσή;»

⁹Οργίστηκε, λοιπόν, ο Κύριος εναντίον τους και έφυγε. ¹⁰Η νεφέλη αποτραβήχτηκε από πάνω απ' τη σκηνή και τότε η Μαριάμ γέμισε λέπρα κι έγινε άσπρη σαν το χιόνι. Ο Ααρών γύρισε να την κοιτάξει και είδε πως ήταν *λεπρή. ¹¹Τότε ο Ααρών είπε στο Μωυσή: «Παρακαλώ, κύριέ μου, μην αφήσεις να υποστούμε την ποινή της αμαρτίας μας, που

από ανοησία διαπράξαμε. ¹²Μην την αφήσεις να γίνει σαν το παιδί που γεννιέται νεκρό, που βγαίνει από την κοιλιά της μάνας του με μισοφαγωμένη σάρκα».

¹³Τότε ο Μωυσής φώναξε προς τον Κύριο: «Θεέ, θεράπευσέ την, σε παρακαλώ!» ¹⁴Ο Κύριος του απάντησε: «Αν ο πατέρας της την είχε φτύσει στο πρόσωπο, δε θα έπρεπε να σηκώσει το βάρος της ντροπής της επτά μέρες; Ας μείνει λοιπόν επτά μέρες περιορισμένη έξω από το στρατόπεδο κι έπειτα ας τη φέρουν μέσα».

¹⁵Έμεινε λοιπόν η Μαριάμ επτά μέρες έξω από το στρατόπεδο, και ο λαός δεν ξεκίνησε ως την ημέρα που την έφεραν πάλι μέσα. ¹⁶Μετά από αυτά έφυγαν από τη Ασηρώθ και στρατοπέδευσαν στην έρημο *Φαράν.

Αποστολή δώδεκα κατασκόπων στη Χαναάν

13 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²«Στείλε ανθρώπους να κατασκοπεύσουν τη *Χαναάν, τη χώρα που θα δώσω στους Ισραηλίτες, έναν αρχηγό από κάθε προγονική τους φυλή». ³Ο Μωυσής, λοιπόν, σύμφωνά με τη διαταγή του Κυρίου, έστειλε από την έρημο *Φαράν τους εξής αρχηγούς των Ισραηλιτών:

⁴Από τη φυλή Ρουβήν, το Σαμμούα, γιο του Ζακκούρ. ⁵Από τη φυλή Συμεών, το Σαφάτ, γιο του Χορί. ⁶Από τη φυλή *Ιούδα, το Χάλεβ, γιο του Ιεφοννή. ⁷Από τη φυλή Ισάχαρ, τον Ιγάλ, γιο του Ιωσήφ. ⁸Από τη φυλή Εφραΐμ, τον Οσέα, γιο του Ναυή. ⁹Από τη φυλή Βενιαμίν, το Φαλτί, γιο του Ραφού. ¹⁰Από τη φυλή Ζαβουλών, το Γαδιήλ, γιο του Σοδί. ¹¹Από τη φυλή Μανασσή, γιο του Ιωσήφ, το Γαδί, γιο του Σουσί. ¹²Από τη φυλή Δαν, τον Αμηήλ, γιο του Γεμαλλί. ¹³Από τη φυλή Ασήρ, το Σεθούρ, γιο του Μιχαήλ. ¹⁴Από τη φυλή Νεφθαλί, το Ναχβί, γιο του Βαφσί. ¹⁵Από τη φυλή Γαδ, το Γουδιήλ, γιο του Μαχί.

¹⁶Αυτά είναι τα ονόματα των αντρών που έστειλε ο Μωυσής, για να εξερευνηθούν τη χώρα. Τον Οσέα, γιο του Ναυή, τον ονόμασε

Ιησού. ¹⁷ Όταν τους έστειλε να κατασκοπεύσουν τη Χαναάν, τους είπε: «Προχωρήστε με κατεύθυνση προς βορράν από το νότιο μέρος και ανεβείτε στην ορεινή χώρα. ¹⁸ Παρατηρήστε τι λογής χώρα είναι πόσος είναι ο λαός που την κατοικεί και πόση δύναμη έχουν. ¹⁹ Δείτε αν η χώρα τους είναι εύφορη ή άγονη, και αν οι πόλεις τους είναι οχυρωμένες ή ατείχιστες. ²⁰ Εξακριβώστε αν το έδαφος είναι πλούσιο ή φτωχό κι αν υπάρχουν δέντρα. Δείτε θάμνος και φέρτε μας από τους καρπούς της χώρας». Ήταν ο καιρός που αρχίζουν να ωριμάζουν τα σταφύλια.

²¹ Προχώρησαν, λοιπόν, οι άντρες βόρεια και εξερεύνησαν τη χώρα από την έρημο Σιν ως τη Ρεχώβ, εκεί που ο δρόμος πάει προς τη Χαμάθ. ²² Μπήκαν στη χώρα από τα νότια και έφτασαν ως τη Χεβρών, όπου κατοικούσαν οι φυλές Αχιμάν, Σεσαΐ και Ταλμαΐ, οι απόγονοι του γίγαντα *Ανάκ. (Η Χεβρών είχε χτιστεί εφτά χρόνια πριν από τη Σοάν^δ της Αιγύπτου). ²³ Έφτασαν ως την κοιλάδα Εσκώλ,^ε όπου έκοψαν μια κληματόβεργα με ένα τσαμπί σταφύλι που το σήκωναν δύο, περασμένο σ' ένα ξύλο. Έκοψαν επίσης ρόδια και σύκα. ²⁴ Ο τόπος ονομάστηκε Κοιλάδα Εσκώλ (Βότρους), από το σταφύλι που έκοψαν εκεί οι Ισραηλίτες.

Η αναφορά των κατασκόπων

²⁵ Οι κατάσκοποι, αφού εξερεύνησαν τη χώρα για σαράντα μέρες, γύρισαν ²⁶ στο Μωυσή, στον *Ααρών και σ' ολόκληρη την ισραηλιτική κοινότητα στην έρημο Φαράν, στην Κάδης. Τους έδωσαν την αναφορά τους και τους έδειξαν τους καρπούς της χώρας. ²⁷ «Πήγαμε στη χώρα που μας έστειλες», είπαν στο Μωυσή. «Είναι πράγματι μια χώρα όπου ρέει γάλα και μέλι. Να και οι καρποί της. ²⁸ Αλλά ο λαός που κατοικεί εκεί είναι δυνατός· οι πόλεις είναι οχυρωμένες και πολύ μεγάλες. Είδαμε εκεί και τους απογόνους του *Ανάκ, τους γίγαντες. ²⁹ Οι *Αμα-

ληκίτες κατοικούν στο νότιο τμήμα της χώρας, οι *Χετταίοι, οι *Ιεβουσαίοι και οι *Αμορραίοι κατοικούν στα βουνά, ενώ οι *Χανααναίοι κατοικούν στα παραθαλάσσια και στις όχθες του Ιορδάνη».

³⁰ Ο Χάλεβ όμως καθησύχασε το λαό που ήταν γύρω στο Μωυσή και τους είπε: «Τώρα πρέπει να προχωρήσουμε και να καταλάβουμε αυτή τη χώρα! Το δίχως άλλο θα νικήσουμε». ³¹ Οι άντρες όμως που είχαν πάει μαζί του έλεγαν: «Δεν μπορούμε να επιτεθούμε σ' αυτό το λαό, γιατί είναι ισχυρότερος από μας». ³² Αρχισαν, λοιπόν, να διαδίδουν στους Ισραηλίτες φοβερά πράγματα σχετικά με τη χώρα που είχαν εξερευνησει: «Η χώρα που πήγαμε να εξερευνήσουμε», έλεγαν, «είναι μια χώρα που κατατρώει τους κατοίκους της, και όλοι όσους είδαμε εκεί είναι άντρες μεγάλωσμοι. ³³ Είδαμε ακόμα εκεί γίγαντες, τους απογόνους του Ανάκ, από τη γενιά των γιγάντων! Εμείς νιώθαμε σαν ακριδες μπροστά τους, αλλά και στα δικά τους μάτια έτσι φαινόμασταν».

Η διαμαρτυρία του λαού εναντίον του Κυρίου

14 Τότε ολόκληρη η κοινότητα άρχισε να φωνάζει και να οδύρεται· κι όλος ο λαός ξενύχτησε κλαίγοντας. ² Παραπονιούνταν ενάντια στον Μωυσή και στον *Ααρών, και τους έλεγαν: «Μακάρι να 'χαμε πεθάνει στην Αίγυπτο ή σ' αυτήν εδώ την έρημο. ³ Γιατί μας έφερε ο Κύριος σ' αυτή τη χώρα, Για να σκοτωθούμε στον πόλεμο; Για να αιχμαλωτιστούν οι γυναίκες μας και τα παιδιά μας; Καλύτερα να γυρίσουμε στην Αίγυπτο!» ⁴ Κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ελάτε να ορίσουμε έναν αρχηγό και να γυρίσουμε πίσω στην Αίγυπτο».

⁵ Τότε ο Μωυσής κι ο Ααρών έπεσαν με το πρόσωπό τους στη γη, μπροστά σ' όλη την κοινότητα των Ισραηλιτών, που είχε συναχθεί εκεί. ⁶ Ο Ιησούς, γιος του Ναυή κι ο Χάλεβ, γιος του Ιεφοννή, που ήταν από τους ε-

^δ Σοάν Εβραϊκό όνομα της Τάνιδος Η αιγυπτιακή αυτή πόλη στο ανατολικό τμήμα του Δέλτα του Νείλου, ανοικοδομήθηκε κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αι π.Χ. ^ε Εσκώλ Κατά τους Ο΄ Φάραγξ Βότρους

ξερευνητές που κατασκόπευσαν τη χώρα, έσκιαν τα ρούχα τους απ' την απόγνωση, και είπαν στην κοινότητα: «Η χώρα που πήγαμε να εξερευνήσουμε είναι μια θαυμάσια χώρα. ⁸ Αν ο Κύριος μας ευνοήσει, θα μας οδηγήσει σ' αυτή και θα μας τη δώσει. Είναι χώρα όπου ρέει γάλα και μέλι. ⁹ Μόνο μην επαναστατείτε εναντίον του Θεού και μη φοβάστε το λαό της χώρας! Θα τους κάνουμε μια μπουκιά! Οι Θεοί που τους προστάτευαν, τους εγκατέλειψαν· αλλά μ' εμάς είναι ο Κύριος. Μη φοβάστε!»

¹⁰ Κι ενώ ολόκληρη η κοινότητα σκεφτόταν να τους λιθοβολήσει, φάνηκε η δόξα του Κυρίου πάνω από τη σκηνή του Μαρτυρίου μπροστά στα μάτια των Ισραηλιτών.

Ο Μωυσής ικετεύει υπέρ του λαού

¹¹ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ως πότε ο λαός αυτός θα με περιφρονεί; Ως πότε δεν θα με εμπιστεύονται παρ' όλα τα θαύματα που έχω κάνει ανάμεσά τους; ¹² Θα τους στείλω πανούκλα και θα τους καταστρέψω. Και θα κάνω από σένα ένα άλλο έθνος μεγαλύτερο και ισχυρότερο απ' αυτούς».

¹³ Ο Μωυσής όμως απάντησε στον Κύριο: «Εσύ με την δύναμή σου έβγαλες το λαό αυτό από την Αίγυπτο. Όταν οι Αιγύπτιοι μάθουν κάτι τέτοιο, ¹⁴ θα το πουν στους κατοίκους της Χαναάν. Αυτοί ξέρουν ότι εσύ, Κύριε, είσαι ανάμεσα στο λαό αυτό, ότι τους παρουσιάζεις πρόσωπο με πρόσωπο, ότι η νεφέλη σου στέκεται πάνω τους, και ότι εσύ βαδίζεις μπροστά τους σε σπήλη νεφέλης τη μέρα και σε σπήλη φωτιάς τη νύχτα. ¹⁵ Αν λοιπόν θανατώσεις αυτόν το λαό σαν να ήταν ένας άνθρωπος, τότε τα έθνη, που έχουν ακούσει για σένα, θα πουν ότι ¹⁶ επειδή δεν μπορούσες να φέρεις το λαό αυτό στη χώρα που είχες ορκιστεί να τους δώσεις, γι' αυτό τους εξολόθρεψες στην έρημο. ¹⁷ Τώρα λοιπόν ας φανερωθεί η δύναμή σου, Κύριε, σ' όλη τη μεγαλοσύνη της όπως το έ-

χεις πει: ¹⁸ «Ο Κύριος είναι υπομονετικός και πολυεύσπλαγχνος, συγχωρεί την ανομία και την αμαρτία, αλλά δεν αφήνει και τίποτε ατιμώρητο. Τιμωρεί τους γιους για την ανομία των πατέρων ως την τρίτη και την τέταρτη γενιά». ¹⁹ Συγχώρησε την ανομία του λαού αυτού με βάση τη μεγαλοσύνη της αγάπης σου, όπως τους ανέχθηκες από την Αίγυπτο ως εδώ».

²⁰ Τότε ο Κύριος είπε: «Τους συγχωρώ, όπως το ζήτησες. ²¹ Αλλά, ορκίζομαι στον εαυτό μου και στη δόξα μου, που γεμίζει ολόκληρη τη γη: ²² Επειδή όλοι αυτοί είδαν τη δόξα μου και τα θαύματα, που έκανα στην Αίγυπτο και στην έρημο κι ωστόσο έβαλαν επανειλημμένα σε δοκιμασία την υπομονή μου κι αρνήθηκαν να με υπακούσουν, ²³ κανένας απ' αυτούς που με περιφρόνησαν δε θα δει τη χώρα που υποσχέθηκα με όρκο στους προγόνους τους. ²⁴ Αλλά το δούλο μου το Χάλεβ, επειδή έχει άλλο φρόνημα και με ακολούθησε πιστά, θα τον φέρω στη χώρα που εξερεύνησε, και θα την κληρονομήσουν οι απόγονοί του. ²⁵ Στην πεδιάδα όμως κατοικούν τώρα οι Αμαληκίτες και οι Χανααναίοι. Αύριο, λοιπόν, σηκωθείτε και γυρίστε πίσω στην έρημο προς την κατεύθυνση της Έρυθρας Θάλασσας».

Η τιμωρία του Θεού: 40 χρόνια στην έρημο

²⁶ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: ²⁷ «Ως πότε θα παραπονιέται εναντίον μου αυτός ο διεφθαρμένος λαός; Αρκετά άκουσα τα παράπονά τους! ²⁸ Πες τους εκ μέρους μου: Ορκίζομαι στον εαυτό μου πως θα σας κάνω ό,τι ακριβώς μου ζητήσατε. ²⁹ Τα κορμιά σας θα μείνουν σ' ετούτη εδώ την έρημο, όλοι εσείς που απογραφθήκατε, όλοι όσοι έχετε καταχωρηθεί από είκοσι ετών και πάνω — εσείς που δυσανασχετήσατε εναντίον μου. ³⁰ Δε θα μπειτε στη χώρα, όπου υποσχέθηκα με όρκο να σας εγκαταστήσω, εκτός από το Χάλεβ, γιο του Ιεφονή και τον Ιησού, γιο του Ναυή. ³¹ Τα παιδιά σας όμως,

⁸βλ. υποσ. εις Γεν 37,29

που είπατε γι' αυτά ότι θα αιχμαλωτιστούν, θα τα φέρω εκεί και θα γνωρίσουν τη χώρα που εσείς περιφρονήσατε. ³² Τα κόκαλά σας θα μείνουν σ' αυτήν εδώ την έρημο. ³³ Τα παιδιά σας θα περιπλανιούνται εδώ σαράντα χρόνια. Θα τιμωρούνται για τη δική σας απιστία, ώσπου όλοι εσείς να πεθάνετε στην έρημο. ³⁴ Όπως κάνατε σαράντα μέρες για να εξερευνησετε τη χώρα, έτσι θα πληρώνετε τις αμαρτίες σας σαράντα χρόνια, ένα χρόνο για κάθε μέρα. Και έτσι θα μάθετε τι σημαίνει να σας εγκαταλείψω εγώ. ³⁵ Εγώ το λέω, ο Κύριος! Μ' αυτό τον τρόπο θα φερθώ απέναντι σ' αυτή την διεφθαρμένη κοινότητα, που συνωμοτεί εναντίον μου. Στην έρημο αυτή θα λειώσουν· εδώ θα πεθάνουν».

Ο θάνατος των δέκα κατασκόπων

³⁶⁻³⁷ Οι άντρες που είχε στείλει ο Μωυσής για να κατασκοπεύσουν τη χώρα, όταν επέστρεψαν, διέδιδαν συκοφαντίες γι' αυτήν και τη δυσφημούσαν, κι έτσι έκαναν όλη την κοινότητα να παραπονιέται εναντίον του Κυρίου. Γι' αυτό ο Κύριος τους χτύπησε με θανατικό και πέθαναν. ³⁸ Από τους κατασκόπους εκείνους, οι μόνοι που επέζησαν ήταν ο Ιησούς, γιος του Ναυή και ο Χάλεβ, γιος του Ιεφοννή.

Η ήττα των Ισραηλιτών στη Χορμά

³⁹ Ο Μωυσής τα διαβίβασε όλα αυτά στους Ισραηλίτες και ο λαός έπεσε σε βαρύ πένθος. ⁴⁰ Σηκώθηκαν νωρίς το πρωί και άρχισαν ν' ανεβαίνουν στα γύρω υψώματα κι έλεγαν: «Πράγματι, αμαρτήσαμε! Αλλά τώρα εμείς είμαστε έτοιμοι να πάμε στον τόπο που μας όρισε ο Κύριος».

⁴¹ Αλλά ο Μωυσής τούς είπε: «Τι πάτε να κάνετε! Παραβαίνετε την προσταγή του Κυρίου; Θα αποτύχετε! ⁴² Μην πάτε πουθενά, γιατί ο Κύριος δεν είναι μαζί σας. Θα νικηθείτε από τους εχθρούς σας. ⁴³ Θα πέσετε πάνω στους Αμαληκίτες και στους Χαναναίους και θα σας ξεκάνουν με τα ξίφη τους. Αφού αρνηθήκατε ν' ακολουθήσετε τον Κύριο, ο Κύριος δεν θα είναι μαζί σας».

⁴⁴ Παρ' όλα αυτά, εκείνοι τόλμησαν κι ανέβηκαν προς τα υψώματα. Αλλά η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου και ο Μωυσής δεν έφυγαν από το στρατόπεδο. ⁴⁵ Τότε κατέβηκαν οι Αμαληκίτες και οι Χαναναίοι, που κατοικούσαν σ' εκείνα τα βουνά, τους χτύπησαν και τους καταδίωξαν ως τη Χορμά.

Ο νόμος για την προσφορά θυσιών

15 ¹⁻² Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή τις ακόλουθες εντολές για τους Ισραηλίτες: Όταν θα μπειτε στη χώρα που θα σας δώσω να κατοικήσετε, ³ θα προσφέρετε στον Κύριο *θυσίες. Δυνατόν να προσφέρετε από τα βόδια σας ή τα πρόβατά σας θυσία που γίνεται με φωτιά, είτε αυτή είναι *ολοκαύτωμα είτε θυσία για εκπλήρωση τάματος είτε εκούσια προσφορά, είτε θυσία με την ευκαιρία κάποιας γιορτής σας —η ευωδιά αυτών των θυσιών ευχαριστεί τον Κύριο.

⁴ Σ' αυτές τις περιπτώσεις, εκείνος που θα προσφέρει αναίμακτη θυσία στον Κύριο, θα προσφέρει ένα δέκατο του *εφά φιλό αλεύρι ανακατωμένο με ένα τέταρτο του *χιν λάδι. ⁵ Και μαζί με το ολοκαύτωμα ή τη θυσία θα προσφέρει σπονδή, ένα τέταρτο του χιν κρασί για κάθε αρνί. ⁶ Μαζί με κάθε κριάρι θα προσφέρονται ως αναίμακτη προσφορά δύο δέκατα του εφά φιλό αλεύρι, ανακατωμένο με ένα τρίτο του χιν λάδι, ⁷ και η γίνεται σπονδή με ένα τρίτο του χιν κρασί. Αυτές τις θυσίες να τις προσφέρετε ως ευχάριστη μυρωδιά για τον Κύριο. ⁸ Όταν προσφέρετε ένα μοσχάρι ως θυσία ολοκαυτώματος ή για εκπλήρωση τάματος ή ως θυσία κοινωνίας στον Κύριο, ⁹ τότε, εκτός από το μοσχάρι, θα προσφέρετε ως αναίμακτη θυσία τρία δέκατα του εφά φιλό αλεύρι ανακατωμένο με μισό χιν λάδι, ¹⁰ και να κάνετε σπονδή με μισό χιν κρασί. Αυτή είναι θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ¹¹ Αυτά θα προσφέρετε μαζί με κάθε βόδι, κάθε κριάρι, κάθε πρόβατο ή κασίκι. ¹² Όσα ζώα κι αν θυσιάσετε μαζί, θα φέρνετε τις ίδιες αναλογίες προσφορών

για το κάθε ζώο.

¹³⁻¹⁴ Αυτά θα εφαρμόζονται από τους Ισραηλίτες αλλά κι από τους ξένους που μένουν μαζί σας σε όλες σας τις γενιές, όταν προσφέρουν θυσίες που γίνονται με φωτιά και η ευωδιά τους ευχαριστεί τον Κύριο. ¹⁵ Ο ίδιος νόμος θα ισχύει για πάντα στο μέλλον για όλη τη σύναξη, τόσο για σας όσο και για τους ξένους, που είναι μαζί σας. Όπως είστε εσείς, έτσι θα είναι και οι ξένοι απέναντι στον Κύριο. ¹⁶ Ένας νόμος και μία εντολή θα ισχύει για σας και για τους ξένους, που μένουν μαζί σας.

Το πρώτο καρβέλι προσφορά στον Κύριο

¹⁷⁻¹⁸ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή να δώσει στους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες:

Όταν θα μπειτε στη χώρα που θα σας οδηγήσω, ¹⁹ και θ' αρχίσετε να τρώτε το ψωμί της, θα ξεχωρίζετε ένα μέρος για να το προσφέρετε στον Κύριο. ²⁰ Όταν ζυμώνετε ψωμί, το πρώτο καρβέλι που θα ζυμωθεί με το πρώτο αλεύρι της νέας σοδειάς θα το προσφέρετε στον Κύριο ως απαρχή. Θα το προσφέρετε όπως τις απαρχές από το αλώνι σας. ²¹ Θα ξεχωρίζετε για τον Κύριο ως απαρχή ένα μέρος από το ψωμί που θα ζυμώνετε· κι αυτό θα ισχύει για όλες τις επόμενες γενιές σας.

Η εξιλέωση των εξ αμελείας παραβάσεων

²²⁻²³ Μπορεί όμως κάποτε να αμαρτήσετε και να παραβείτε άθελά σας κάποια από όλες αυτές τις εντολές που εγώ ο Κύριος έδωσα στο Μωυσή για σας και τους απογόνους σας. ²⁴ Αν η παράβαση έγινε χωρίς να το γνωρίζει η κοινότητα, τότε ολόκληρη η κοινότητα θα προσφέρει ένα μοσχάρι ως ολοκαύτωμα, που η ευωδιά του ευχαριστεί τον Κύριο· θα φέρουν μαζί και την αναίμακτη προσφορά και τη σπονδή, σύμφωνα με την εντολή και έναν ακόμη τράγο ως θυσία εξιλέωσης. ²⁵ Ο ιερέας θα κάνει την τελετουργία της εξιλέωσης για ολόκληρη την ισραηλιτική κοινότητα κι αυτοί θα συγχωρηθούν. Πρόκειται για αμαρτία που έγινε άθελά σας,

και φέρατε στον Κύριο το δώρο σας, θυσία εξιλέωσης που γίνεται με φωτιά. ²⁶ Έτσι θα συγχωρηθεί ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα μαζί και οι ξένοι που μένουν προσωρινά ανάμεσά σας, γιατί αυτή η αθέλητη αμαρτία βαραίνει όλο το λαό.

²⁷ Αν όμως αμαρτήσει ένας μεμονωμένα χωρίς να το θέλει, τότε θα προσφέρει ένα κατσίκι ενός χρόνου ως θυσία εξιλέωσης. ²⁸ Ο ιερέας θα κάνει γι' αυτόν την τελετή για τη συγχώρηση της ακούσιας αμαρτίας, και η αμαρτία θα του συγχωρηθεί. ²⁹ Τόσο για τους Ισραηλίτες όσο και για τους ξένους που ζουν ανάμεσά τους, ένας νόμος θα ισχύει για κείνον που αμαρτάνει χωρίς τη θέλησή του.

³⁰ Αν όμως κάποιος αμαρτήσει θεληματικά, είτε είναι Ισραηλίτης είτε ξένος, αυτός προσβάλλει τον Κύριο και πρέπει να αποκοπεί από το λαό του. ³¹ Περιφρόνησε το λόγο του Κυρίου και παρέβηκε την εντολή του. Εξάπαντος θα αποκοπεί και θα είναι ο ίδιος υπεύθυνος για την αποκοπή του.

Η παραβίαση του Σαββάτου

³² Ενώ οι Ισραηλίτες ήταν στην έρημο, βρήκαν κάποιον που μάζευε ξύλα μέρα *Σάββατο. ³³ Εκείνοι που τον είδαν τον έφεραν στο Μωυσή και στον *Ααρών μπροστά σ' όλη την κοινότητα. ³⁴ Τον φυλάκισαν όμως, γιατί δεν ήξεραν τι έπρεπε να του κάνουν.

³⁵ Τότε είπε ο Κύριος στο Μωυσή: «Ο άνθρωπος αυτός πρέπει εξάπαντος να πεθάνει· να τον *λιθοβολήσει όλη η κοινότητα έξω από το στρατόπεδο». ³⁶ Έτσι όλη η κοινότητα τον έβγαλε έξω από το στρατόπεδο και τον εκτέλεσε με λιθοβολισμό, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

Κρόσσια στα ενδύματα

³⁷ Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή ³⁸ να πει στους Ισραηλίτες: «Θα φτιάξετε *κρόσσια στις άκρες των ρούχων σας και πάνω από το κάθε κρότσι θα δέσετε ένα γαλάζιο κορδόνι. ³⁹⁻⁴⁰ Θα 'χετε αυτά τα κρόσσια για να τα βλέπετε και να θυμόσαστε ό-

λες τις εντολές μου και να τις εκτελείτε. Έτσι δεν θα παρασύρεστε από τις επιθυμίες της καρδιάς και των ματιών σας, και θα είστε *άγιοι για το Θεό σας. ⁴¹Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας, που σας έβγαλα από την Αίγυπτο, για να είμαι Θεός σας. Ναι, εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας».

Ανταρσία των Κορέ, Δαθάν και Αβιρώμ

16 Ο Κορέ, γιος του Ισάρ, από τη λειυτική συγγένεια του Καάθ, μαζί με το Δαθάν και τον Αβιρώμ, γιους του Ελιάβ, και με τον Ων, γιο του Πελέθ, και οι τρεις τους απόγονοι του Ρουβήν, ²επαναστάτησαν εναντίον του Μωυσή. Μαζί τους ήταν και διακόσιοι πενήντα ονομαστοί άντρες από τους Ισραηλίτες, αρχηγοί της κοινότητας, εκπρόσωποι του λαού. ³Μαζεύτηκαν λοιπόν εναντίον του Μωυσή και του *Ααρών, και τους έλεγαν: «Αρκετά μ' εσάς! Όλα τα μέλη της κοινότητας είναι *άγιοι κι ανάμεσα σε όλους μας είναι ο Κύριος. Γιατί εσείς υψώνετε τον εαυτό σας παραπάνω από την κοινότητα του Κυρίου;»

⁴Όταν ο Μωυσής το άκουσε αυτό, έπεσε με το πρόσωπο στη γη, ⁵και είπε στον Κορέ και στην ομάδα του: «Αύριο το πρωί ο Κύριος θα μας δείξει ποιος ανήκει σ' αυτόν και ποιος είναι άγιος, ώστε να του επιτρέπεται να τον πλησιάζει. Ο Κύριος θα διαλέξει σε ποιον θα επιτρέψει να τον πλησιάζει. ⁶Να τι να κάνετε: Θα πάρετε *θυμιατήρια, ο Κορέ και όλη η ομάδα του. ⁷Αύριο, βάλτε τους φωτιά και ρίξτε τους λιβάνι ενώπιον του Κυρίου. Όποιον διαλέξει ο Κύριος, αυτός θα είναι άγιος. Αρκετά μ' εσάς, *Λευίτες».

⁸Ο Μωυσής είπε επίσης στον Κορέ: «Ακούστε, λοιπόν, Λευίτες: ⁹μικρό πράγμα είναι για σας, ότι ο Θεός του Ισραήλ σας ξεχώρισε από την ισραηλιτική κοινότητα, για να μπορείτε να τον πλησιάζετε, να εκτελείτε την υπηρεσία της *σκηνής του και να υπηρετείτε ενώπιον της κοινότητας; ¹⁰Κι αφού επέτρεψε σ' εσένα, Κορέ, και σ' όλους τους

άλλους Λευίτες να τον πλησιάζετε, τώρα ζητάτε και την ιεροσύνη; ¹¹Γι' αυτό ξεσηκωθήκατε εναντίον του Κυρίου εσύ και η ομάδα σου; Και ποιος είναι ο Ααρών για να παραπονηέστε εναντίον του;»

¹²Μετά ο Μωυσής έστειλε να καλέσουν τους γιους του Ελιάβ, *Δαθάν και Αβιρώμ αυτοί όμως απάντησαν: «Δεν ερχόμαστε. ¹³Δε φτάνει που μας έβγαλες από μια χώρα όπου έρεε γάλα και *μέλι για να μας πεθάνεις στην έρημο, είναι ανάγκη να μας κυβερνάς κιόλας σαν τύραννος; ¹⁴Δεν μας έφερες σε χώρα που ρέει μέλι και γάλα, ούτε μας έδωσες για ιδιοκτησία χωράφια και αμπέλια. Θέλεις να ρίξεις στάχτη στα μάτια αυτών των ανθρώπων; Δεν ερχόμαστε!»

¹⁵Τότε ο Μωυσής οργίστηκε φοβερά και είπε στον Κύριο: «Μη δώσεις προσοχή στην προσφορά τους! Ούτε ένα γαϊδούρι δεν πήρα ποτέ απ' αυτούς και κανέναν τους δεν έβλαψα».

Οι διάδικοι ενώπιον του Κυρίου

¹⁶Στη συνέχεια ο Μωυσής είπε στον Κορέ: «Εσύ και η ομάδα σου να παρουσιαστείτε αύριο ενώπιον του Κυρίου· εσύ, αυτοί κι ο Ααρών. ¹⁷Να πάρετε καθένας το θυμιατήρι του, να βάλετε μέσα λιβάνι και να τα φέρετε ενώπιον του Κυρίου. Πρέπει να είναι διακόσια πενήντα θυμιατήρια. Εσύ και ο Ααρών θα πάρετε επίσης ο καθένας το θυμιατήρι του». ¹⁸Πήραν, λοιπόν, τα θυμιατήρια τους, έβαλαν μέσα φωτιά, έριξαν λιβάνι και στάθηκαν στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου μαζί με το Μωυσή και τον Ααρών. ¹⁹Ο Κορέ είχε συγκεντρώσει όλη την κοινότητα εναντίον του Μωυσή και του Ααρών στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου.

Τότε παρουσιάστηκε η *δόξα του Κυρίου μπροστά σ' όλη την κοινότητα, ²⁰κι ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: ²¹«Απομακρυνθείτε απ' αυτή την κοινότητα! Θα την εξοφάνισω σε μια στιγμή». ²²Τότε εκείνοι έπεσαν με το πρόσωπό τους κάτω και είπαν: «Θεέ, πηγή κάθε ζωής, ένας αμαρτάνει και

οργίζεσαι εναντίον ολόκληρης της κοινότη-
τας;»

Η γη καταπίνει τους στασιαστές

²³ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²⁴ «Πες στην κοινότητα να φύγουν μακριά από τις κατοικίες του Κορέ, του Δαθάν και του Αβιρώμ». ²⁵ Ο Μωυσής σηκώθηκε και πήγε να βρει το Δαθάν και τον Αβιρώμ: οι *πρεσβύτεροι του Ισραήλ ακολουθούσαν. ²⁶ Και έλεγε στην κοινότητα: «Φύγετε μακριά από τις σκηνές αυτών των ασεβών και μην αγγίζετε τίποτε απ' ό,τι ανήκει σ' αυτούς, για να μη χαθείτε κι εσείς εξαιτίας των αμαρτιών τους». ²⁷ Απομακρύνθηκαν λοιπόν όλοι από τις σκηνές του Κορέ, του Δαθάν και του Αβιρώμ.

Ο Δαθάν κι ο Αβιρώμ βγήκαν και στάθηκαν στην είσοδο των σκηνών τους μαζί με τις γυναίκες τους, τους γιους τους και τα άλλα μέλη των οικογενειών τους. ²⁸ Τότε ο Μωυσής είπε: «Να πως θα γνωρίσετε ότι ο Κύριος με έστειλε για να κάνω όλα αυτά τα έργα και ότι δεν ενεργώ από μόνος μου: ²⁹ Αν οι άνθρωποι αυτοί πεθάνουν με φυσιολογικό θάνατο, κοινό για όλους, τότε δεν με έστειλε ο Κύριος. ³⁰ Αν όμως ο Κύριος κάνει κάτι ανήκουστο, αν ανοίξει η γη το στόμα της και τους καταπιεί μαζί με όλα τους τα υπάρχοντα, και κατέβουν ζωντανοί στον *άδη, να ξέρετε τότε ότι οι άνθρωποι αυτοί περιφρόνησαν τον Κύριο».

³¹ Καθώς τελείωνε τα λόγια αυτά, σκίστηκε η γη κάτω απ' τα πόδια τους, ³² και άνοιξε το στόμα της και τους κατάπιε, αυτούς, τις οικογένειές τους, τους ανθρώπους του Κορέ και όλα τα υπάρχοντά τους. ³³ Κατέβηκαν στον άδη ζωντανοί μαζί με τις περιουσίες τους: η γη έκλεισε από πάνω τους και έτσι εξαφανίστηκαν μέσα από την κοινότητα. ³⁴ Όλοι οι Ισραηλίτες που ήταν γύρω τους έφυγαν στο άκουσμα της κραυγής τους, γιατί σκέφτηκαν: «Πάμε να φύγουμε μήπως μας καταπιεί κι εμάς η γη».

Ποιοι είναι κατάλληλοι να πλησιάσουν τον Κύριο

³⁵ Μετά ο Κύριος έστειλε φωτιά και κατέκαψε τους διακόσιους πενήντα άντρες που είχαν προσφέρει το λιβάδι.

17 Ο Κύριος ζ' είπε στο Μωυσή: ² «Πες στον Ελεάζαρ ο γιο του *Ααρών, του *ιερέα, να πάρει τα *θυμιατήρια από τον τόπο που έπεσε η φωτιά, και να σκορπίσει μακριά τη φωτιά τους. Τα θυμιατήρια αυτά είναι ιερά: ³ όταν προσφέρθηκαν ενώπιον του Κυρίου, εξαγνίστηκαν. Με τα θυμιατήρια, λοιπόν, αυτών των ανθρώπων που πλήρωσαν την αμαρτία τους με τη ζωή τους, ας κάνουν πλάκες σφουρηλατημένες για την επένδυση του *θυσιαστηρίου: και θα χρησιμεύουν στους Ισραηλίτες ως υπενθύμιση».

⁴ Έτσι ο Ελεάζαρ ο ιερέας πήρε τα χάλκινα θυμιατήρια, με τα οποία είχαν προσφέρει το λιβάδι αυτοί που κήκκαν, και έκανε απ' αυτά σφουρηλατημένες πλάκες για την επένδυση του θυσιαστηρίου. ⁵ Θα ήταν μια υπενθύμιση στους Ισραηλίτες, ότι κανένας βέβηλος, δηλαδή ξένος προς τους απογόνους του Ααρών, δεν πρέπει να πλησιάζει για να προσφέρει λιβάδι ενώπιον του Κυρίου, όπως το είχε πει ο Κύριος στον Ααρών μέσω του Μωυσή. Αλλιώς θα πάθει ό,τι έπαθε ο Κορέ και η ομάδα του.

Ο Μωυσής και ο Ααρών σώζουν το λαό

⁶ Την άλλη μέρα, ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα δυσανασχετούσε εναντίον του Μωυσή και του Ααρών και έλεγαν: «Εσείς προκαλέσατε το θάνατο του λαού του Κυρίου». ⁷ Αλλά καθώς η κοινότητα ήταν συγκεντρωμένη για να διαμαρτυρηθεί εναντίον του Μωυσή και του Ααρών, στράφηκαν προς τη *σκηνή του Μαρτυρίου και είδαν ότι τη σκέπαζε η νεφέλη και είχε φανεί η *δόξα του Κυρίου. ⁸ Ο Μωυσής κι ο Ααρών πλησίασαν μπροστά στη σκηνή, ⁹ κι ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹⁰ «Φύγετε μέσα απ' αυτή την κοινότητα! Θα την καταστρέψω σε μια στιγμή».

Σε ορισμένες μετ οι στ 1-15 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 16,36-50

Αυτοί τότε έπεσαν με το πρόσωπό τους στη γη. ¹¹ Και είπε ο Μωυσής στον Ααρών «Πάρε το θυμιατήρι, βάλε μέσα φωτιά από το θυσιαστήριο και ρίξε λιβάνι. Μετά πήγαινε γρήγορα στην κοινότητα και κάνε γι' αυτούς την τελετή του εξιλασμού. Βιάσου, γιατί ο Κύριος οργίστηκε κι άρχισε η συμφορά».

¹² Ο Ααρών πήρε το θυμιατήρι, όπως του είπε ο Μωυσής, έτρεξε στο μέσο της κοινότητας αλλά η συμφορά είχε αρχίσει ανάμεσα στο λαό. Έριξε τότε το λιβάνι και έκανε για το λαό την τελετή του εξιλασμού. ¹³ Στάθηκε ανάμεσα στους νεκρούς και στους ζωντανούς και σταμάτησε η συμφορά. ¹⁴ Δεκατέσσερις χιλιάδες εφτακόσιοι πέθαναν από την συμφορά, εκτός από εκείνους που πέθαναν εξαιτίας του Κορέ.

¹⁵ Ο Ααρών ξαναγύρισε κοντά στο Μωυσή, στην είσοδο της σκηνής του Μαρτυρίου. Η συμφορά είχε σταματήσει.

Το ραβδί του Ααρών

¹⁶ Ο Κύριος⁷ είπε στο Μωυσή: ¹⁷ «Πες στους Ισραηλίτες κάθε αρχηγός φυλής να σου δώσει από ένα ραβδί. Θα μαζέψεις δώδεκα ραβδιά, δηλαδή ένα από κάθε φυλή, και θα γράψεις το όνομα του κάθε αρχηγού στο ραβδί του. ¹⁸ Το όνομα του Ααρών θα το γράψεις στο ραβδί της φυλής Λευί: θα υπάρξει ένα ραβδί για κάθε αρχηγό φυλής. ¹⁹ Θα τοποθετήσεις τα ραβδιά στη *σκηνή του Μαρτυρίου μπροστά στο Μαρτύριο,⁸ εκεί που σας φανερώνομαι. ²⁰ Το ραβδί του άντρα που θα εκλέξω θα ανθίσει κι έτσι θα ησυχάσω από τα παράπονα που οι Ισραηλίτες διατυπώνουν εναντίον σου».

²¹ Ο Μωυσής μίλησε στους Ισραηλίτες και όλοι οι αρχηγοί των φυλών τους του έδωσαν καθένας από ένα ραβδί. Ανάμεσα στα δώδεκα ραβδιά ήταν και το ραβδί του Ααρών. ²² Ο Μωυσής έστησε τα ραβδιά ενώπιον του Κυρίου, στη σκηνή του Μαρτυρίου. ²³ Την άλλη μέρα, όταν ο Μωυσής μπήκε στη σκηνή, το ραβδί του Ααρών, της φυλής Λευί, είχε ανθί-

σει. Είχαν ανοίξει τα μπουμπούκια, είχαν σχηματιστεί λουλούδια και είχαν δέσει μύδαλα.

²⁴ Τότε ο Μωυσής έβγαλε όλα τα ραβδιά ενώπιον του Κυρίου και τα έδειξε στους Ισραηλίτες: αυτοί είδαν τι είχε συμβεί και πήραν ο καθένας το ραβδί του πίσω. ²⁵ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Βάλε πάλι το ραβδί του Ααρών μπροστά στο Μαρτύριο, ώστε να φυλάσσεται ως προειδοποίηση για τους αποστάτες. Έτσι θα σταματήσουν τα παράπονά τους εναντίον μου και δε θα πεθάνουν». ²⁶ Έτσι κι έκανε ο Μωυσής. Συμμορφώθηκε προς τη διαταγή που του έδωσε ο Κύριος.

Η ευθύνη των ιερέων και των Λευιτών

²⁷ Οι Ισραηλίτες είπαν τότε στο Μωυσή: «Κοίτα, πεθαίνουμε! Χανόμαστε, όλοι μας χανόμαστε! ²⁸ Όποιος πλησιάζει τη σκηνή του Κυρίου, τον χτυπάει ο θάνατος. Έτσι άραγε θα αφανιστούμε όλοι;»

18 Τότε ο Κύριος είπε στον *Ααρών: «Εσύ και οι γιοι σου, και όλοι οι αδερφοί σας οι *Λευίτες θα φέρετε την ευθύνη για κάθε παράβαση σχετικά με την υπηρεσία στο *αγιαστήριο. Αλλά για παραβάσεις σχετικά με την άσκηση της ιεροσύνης σας, υπεύθυνοι θα είστε μόνον εσύ και οι γιοι σου. ² Φέρε επίσης κοντά σου τους αδερφούς σου, τη φυλή του προγόνου σου *Λευί, όταν να σου παραστέκουν και να σε βοηθούν όταν εσύ και οι γιοι σου θα υπηρετείτε στη *σκηνή του Μαρτυρίου. ³ Θα υπηρετούν εσένα και θα εκτελούν τα καθήκοντα τους στη σκηνή, αλλά χωρίς να πλησιάζουν τα σκεύη του αγιαστηρίου ούτε το *θυσιαστήριο: αλλιώς θα πεθάνουν κι εκείνοι κι εσείς. ⁴ Θα σε παραστέκουν, θα εκτελούν την υπηρεσία της σκηνής του Μαρτυρίου και κάθε εργασία της σκηνής: αλλά κανένας βέβηλος, δηλαδή ξένος προς τη φυλή Λευί δε θα σας πλησιάζει. ⁵ Μόνον εσείς θα εκτελείτε την υπηρεσία στο αγιαστήριο και στο θυσιαστήριο, ώστε να μην ξεσπάσει πια οργή εναντίον των

⁷ Σε ορισμένες μετ οι στ 16-28 αριθμούνται ως 17,1-13 Βλ υποσ εις κεφ 17,1 ⁸ Μαρτύριο Αναφορά στο πάνω μέρος της κιβωτού της διαθήκης, δηλ στο ιλαστήριο

Ισραηλιτών ⁶ Εγώ διάλεξα μέσα από τους Ισραηλίτες τους αδερφούς σας, τους *Λευίτες, και τους έθεσα στη διάθεσή σας. Είναι αφιερωμένοι στον Κύριο, για να εκτελούν την υπηρεσία της σκηνής του Μαρτυρίου. ⁷ Εσύ και οι γιοι σου, θα ασκείτε την ιεροσύνη σας σ' ό,τι αφορά το θυσιαστήριο και σ' ό,τι βρίσκεται πίσω από το *καταπέτασμα. Αυτές θα είναι οι αρμοδιότητες της ιεροσύνης σας, που εγώ σας τη δίνω ως δώρο. Κάθε άλλος εκτός από σας που θα πλησιάζει τα ιερά σκεύη, θα πεθαίνει».

Το μερίδιο των ιερέων

⁸ Ο Κύριος είπε στον Ααρών: «Εγώ σου ανέθεσα την ευθύνη για τις προσφορές που μου αφιερώνουν οι Ισραηλίτες. Τις δίνω σ' εσένα ως το μερίδιο που ορίστηκε για σένα και τους απογόνους σου με νόμο αιώνιο. ⁹ Από τις ιερότατες προσφορές, που καίγονται στη φωτιά, θα ανήκουν σ' εσένα και στους γιους σου: ό,τι απομένει από τις αναίμακτες προσφορές, από τις *θυσίες εξιλέωσης κι από τις θυσίες επανόρθωσης. ¹⁰ Θα τις τρώτε σε τόπο ιερότατο, και μόνο οι άντρες θα μπορούν να τρώνε απ' αυτές. Θα είναι για σας ιερές.

¹¹ »Επιπλέον θα σου ανήκουν όλα τα δώρα που προσφέρουν οι Ισραηλίτες με την ειδική τελετουργική ύψωση και κίνηση. Τα δίνω με νόμο αιώνιο σ' εσένα, στους γιους σου και στις κόρες σου που μένουν μαζί σου: όποιος είναι *καθαρός μέσα στο σπίτι σου, θα μπορεί να τρώει απ' αυτά. ¹² Το καλύτερο από το λάδι της νέας σοδειάς, το καλύτερο απ' το καινούργιο κρασί και τα καλύτερα σιτηρά, τις απαρχές που προσφέρουν στον Κύριο οι Ισραηλίτες, τα δίνω σ' εσένα. ¹³ Επίσης τα *πρωτογεννήματα που προσφέρουν στον Κύριο, απ' όλα όσα παράγει η γη, σ' εσένα θα ανήκουν. Όποιος είναι καθαρός μέσα στο σπίτι σου θα μπορεί να τρώει απ' αυτά. ¹⁴ Κάθε αφιέρωμα του *Ισραήλ σ' εσένα θα

ανήκει. ¹⁵ Τα *πρωτότοκα κάθε ζωντανής ύπαρξης, που προσφέρονται σ' εμένα, τον Κύριο, είτε άνθρωπος είναι είτε ζώο, θα ανήκουν σ' εσένα. Μόνο που τα πρωτότοκα των ανθρώπων και τα πρωτογέννητα των *ακαθάρτων ζώων θα τα εξαγοράζεις. ¹⁶ »

»Θα εξαγοράζεις τα πρωτότοκα αγόρια από ενός μηνός και πάνω, κατά την εκτίμησή σου, δίνοντας πέντε ασημένιους *σίκλους με βάση τον ιερό σίκλο που είναι είκοσι *γερά ο καθένας. ¹⁷ Αλλά δεν θα εξαγοράζεις τα πρωτογέννητα των βοδιών, των προβάτων και των κατσικιών, γιατί αυτά είναι ιερά. Θα χύνεις το *αίμα τους στο θυσιαστήριο και θα καις το λίπος στη φωτιά, για ευχάριστη μυρωδιά σ' εμένα τον Κύριο. ¹⁸ Το κρέας τους ανήκει σ' εσένα, όπως σου ανήκει το στήθος, που προσφέρεται με την ειδική τελετουργική κίνηση, και η δεξιά ωμοπλάτη. ¹⁹ Ό,τι μου προσφέρουν οι Ισραηλίτες με την ειδική τελετουργική ύψωση το δίνω με νόμο αιώνιο σ' εσένα, στους γιους σου και στις κόρες σου που μένουν μαζί σου. Αυτή είναι *διαθήκη αμετάκλητη,^a αιώνια, που εγώ συνάπτω μ' εσένα και τους απογόνους σου».

Το μερίδιο των Λευιτών

²⁰ Ο Κύριος είπε ακόμη στον Ααρών: «Εσύ δεν θα έχεις κληρονομικό μερίδιο στη χώρα των Ισραηλιτών. Εγώ είμαι το μεριδίό σου και η ιδιοκτησία σου ανάμεσα στους Ισραηλίτες. ²¹ Όσο για τους Λευίτες, τούς δίνω για ιδιοκτησία το *δέκατο από τα εισοδήματα των Ισραηλιτών, για την υπηρεσία που θα εκτελούν στη σκηνή του Μαρτυρίου. ²² Οι υπόλοιποι Ισραηλίτες δεν θα πλησιάζουν πια στη σκηνή για να μην αμαρτήσουν και πεθάνουν. ²³ Μόνον οι Λευίτες θα εκτελούν την υπηρεσία της σκηνής και αυτοί θα είναι οι υπεύθυνοι γι' αυτήν: νόμος αιώνιος θα είναι αυτός για τους απογόνους σας. Οι Λευίτες δεν θα έχουν ιδιοκτησία όπως οι άλλοι Ισραηλίτες, ²⁴ αλλά εγώ τους δίνω για ιδιο-

^aβλ. Εξ 13,13 34,20 ^{1a}διαθήκη αμετάκλητη Στο εβρ η ίδια έννοια αποδίδεται με τη φρ «διαθήκη άλατος» (Πρβλ Λευ 2,13 και υποσημ)

18,8-10 Λευ 6,17-23 18,8-13 Ιεζ 44,29-30 18,11-13 Εξ 23,19α 18,14 Λευ 27,28 18,15-18 Εξ 13,11-16 18,20 Δτ 10,9 18,1-2 1ησ 13,14 Ιεζ 44,28 Σειρ 45,22 18,21 Λευ 27,30-33 Δτ 14,22-29

κτησία τη *δεκάτη από τα εισοδήματα των Ισραηλιτών που προσφέρονται στον Κύριο. Γι' αυτό τους είπα ότι δε θα έχουν ιδιοκτησία όπως οι άλλες φυλές». ²⁵ Ο Κύριος έδωσε εντολή στο Μωυσή ²⁶ να πει στους Λευίτες: «Όταν θα παίρνετε από τους Ισραηλίτες τη δεκάτη, που εγώ σας τη δίνω εκ μέρους των για ιδιοκτησία σας, θα προσφέρετε σ' εμένα ως ειδική συνεισφορά το ένα δέκατο της δεκάτης. ²⁷ Αυτή η ειδική συνεισφορά θα αντιστοιχεί στο σιτάρι που προσφέρουν από το αλώνι και στο μούστο που προσφέρουν από το πατητήρι τους οι άλλοι συμπατριώτες σας. ²⁸ Έτσι κι εσείς θα φέρετε την προσφορά σας που ανήκει στον Κύριο από όλα τα δέκατα, που παίρνετε από τους Ισραηλίτες. Αυτή την προσφορά που θα την έχετε ξεχωρίσει για τον Κύριο θα τη δίνετε στον *ιερέα *Ααρών. ²⁹ Από όλα τα δώρα που θα σας δίνονται, θα ξεχωρίζετε προσφορές για τον Κύριο. Από ό,τι καλύτερο υπάρχει θα προσφέρετε το καθιερωμένο μεριδί. ³⁰ Και αφού προσφέρετε σ' εμένα το καλύτερο, το υπόλοιπο θα ανήκει σ' εσάς τους Λευίτες, όπως αυτό που μένει από το αλώνι κι από το πατητήρι μετά τη προσφορά του ιδιοκτήτη τους. ³¹ Μπορείτε να τρώτε απ' αυτά τα προϊόντα σε οποιονδήποτε τόπο εσείς και οι οικογένειές σας. Αυτά είναι η αμοιβή σας για την εργασία σας στη σκηνή του Μαρτυρίου. ³² Αυτή η πράξη δεν θα σας καταλογίζεται ως αμαρτία, εφόσον βέβαια θα έχετε προσφέρει πρωτίτερα το καλύτερο στον Κύριο. Αλλιώς βεβηλώνετε τις ιερές προσφορές των Ισραηλιτών και θα πεθάνετε».

Η στάχτη του κόκκινου δαμαλιού

19 Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή και στον *Ααρών ² την περιγραφή του τυπικού που ακολουθεί: «Δώστε εντολή στους Ισραηλίτες», τους είπε, «να σας φέρουν ένα κόκκινο δαμάλι χωρίς κανένα σωματικό ελάττωμα και που να μην έχει ακόμη ζευτεί. ³ Παραδώστε το δαμάλι στον Ελεάζαρ, τον *ιερέα, για να το φέρει έξω από το στρατό-

πεδο και να το σφάξουν μπροστά του. ⁴ Ο Ελεάζαρ θα πάρει από το *αίμα του δαμαλιού με το δάχτυλό του και μ' αυτό θα ραντίσει επτά φορές το μπροστινό μέρος της *σκηνής του Μαρτυρίου. ⁵ Μετά θα κάψουν όλο το δαμάλι μπροστά του, δηλαδή το δέρμα του, το κρέας του και το αίμα του, μαζί με την κοπριά του. ⁶ Ο ιερέας θα πάρει ξύλο *κέδρου, *ύσσωπο και κόκκινη κλωστή και θα τα ρίξει μέσα στη φωτιά που θα καίει το δαμάλι. ⁷ Ο ιερέας θα πλύνει τα ρούχα του και θα λούσει το σώμα του με νερό· έπειτα θα γυρίσει στο στρατόπεδο και θα είναι *ακάθαρτος ως το βράδυ.

⁸» Εκείνος που θα έχει κάψει το δαμάλι θα πλύνει κι αυτός τα ρούχα του με νερό, θα λούσει το σώμα του με νερό και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ⁹ Έπειτα κάποιος που θα είναι *καθαρός θα μαζέψει τη στάχτη από το δαμάλι και θα την φέρει έξω από το στρατόπεδο σε τόπο καθαρό. Η στάχτη θα φυλαχτεί για την ισραηλιτική κοινότητα, για να ετοιμάσουν μ' αυτήν το νερό του *καθαρισμού. Αυτή η τελετουργία γίνεται για τη συγχώρηση της αμαρτίας. ¹⁰ Εκείνος που θα μαζέψει τη στάχτη από το δαμάλι θα πλύνει τα ρούχα του και θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. Αυτό θα είναι νόμος αιώνιος για τους Ισραηλίτες και για τους ξένους που θα κατοικούν ανάμεσά τους».

Η επαφή με σώμα νεκρού

¹¹ «Όποιος αγγίξει νεκρόν, θα είναι ακάθαρτος για επτά μέρες. ¹² Θα πρέπει να καθαριστεί μ' αυτό το νερό την τρίτη μέρα και την έβδομη, και τότε θα είναι καθαρός. Αν όμως δεν καθαριστεί την τρίτη μέρα και την έβδομη, θα παραμείνει ακάθαρτος. ¹³ Όποιος αγγίξει νεκρό και δεν καθαριστεί, μολύνει την κατοικία του Κυρίου. Αυτός πρέπει να αποκόπτεται από το λαό Ισραήλ. Αν δεν χυθεί πάνω του το νερό του καθαρισμού θα εξακολουθεί να είναι ακάθαρτος.

¹⁴» Ο νόμος είναι ο εξής: Αν ένας άνθρωπος πεθάνει μέσα σε μια σκηνή, όποιος μπει στη σκηνή και όποιος βρίσκεται μέσα σ'

αυτήν θα είναι ακάθαρτος για επτά μέρες. ¹⁵Κάθε ανοιχτό δοχείο, που δεν έχει σκέπασμα δεμένο με σχοινί, θα είναι ακάθαρτο. ¹⁶Όποιος αγγίζει στην ύπαιθρο έναν σκοτωμένο με μαχαίρι ή έναν πεθαμένο από φυσικό θάνατο ή αγγίζει ανθρώπινα κόκκαλα ή έναν τάφο, θα είναι ακάθαρτος για επτά μέρες.

¹⁷»Θα πάρουν για τον ακάθαρτο στάχτη από το δαμάλι που είχε καεί για τη συγχώρηση της αμαρτίας και θα ρίξουν πάνω της νερό τρεχούμενο, μέσα σε δοχείο. ¹⁸Κάποιος που θα είναι καθαρός θα πάρει ύσσωπο, θα τον βρέξει στο νερό και θα ραντίσει τη σκηνή και όλα τα σκεύη, καθώς και όλους όσοι βρέθηκαν εκεί. Επίσης για τη δεύτερη περίπτωση, θα ραντίσει εκείνον που άγγιξε τα κόκκαλα ή άγγιξε τον σκοτωμένο ή τον πεθαμένο ή τον τάφο. ¹⁹Ο καθαρός θα ραντίσει τον ακάθαρτο την τρίτη μέρα και την έβδομη μέρα. Την έβδομη μέρα ο ακάθαρτος θα πλύνει τα ρούχα του και θα λούσει το σώμα του με νερό και το ίδιο βράδυ θα είναι καθαρός.

²⁰»Ο ακάθαρτος εκείνος που δε θα καθαριστεί, θα αποκοπεί από την κοινότητα, γιατί μολύνει το άγιο κατοικητήριο του Κυρίου. Είναι ακάθαρτος, γιατί δε ραντίστηκε με το νερό του καθαρισμού. ²¹Νόμος αιώνιος θα είναι αυτό για σας: εκείνος που ραντίζει με το νερό του καθαρισμού, θα πλένει τα ρούχα του. Κι όποιος έρχεται σε επαφή με το νερό του καθαρισμού, θα είναι ακάθαρτος ως το βράδυ. ²²Καθετί που θα αγγίζει ο ακάθαρτος θα είναι ακάθαρτο: και όποιος τον αγγίζει, θα είναι κι αυτός ακάθαρτος ως το βράδυ».

Νερό από το βράχο

(Εξ 17,1-7)

20 Τον πρώτο *μήνα, ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα έφτασε στην έρημο Σιν και στρατοπέδευσε στην Κάδης. Εκεί πέθανε η Μαριάμ και ενταφιάστηκε.

¹ ²Στην περιοχή δεν υπήρχε καθόλου νερό για την κοινότητα και όλοι ξεσηκώθηκαν εναντίον του Μωυσή και του *Ααρών. ³Ο λαός

άρχισε να φιλονικεί με το Μωυσή: «Μακάρι να είχαμε πεθάνει όταν πέθαναν και τ' αδέρφια μας ενώπιον του Κυρίου!» του έλεγαν. ⁴«Γιατί φέρατε την κοινότητα του Κυρίου σ' αυτή την έρημο; Για να πεθάνουμε εδώ εμείς και τα ζώα μας; ⁵Γιατί μας βγάλατε από την Αίγυπτο και μας φέρατε σ' ετούτο τον απαίσιο τόπο, που δε φυτρώνει τίποτα; Ούτε συκιές υπάρχουν εδώ ούτε αμπέλια ούτε ροδιές ούτε νερό να πιούμε!»

⁶Τότε ο Μωυσής κι ο Ααρών απομακρύνθηκαν από την κοινότητα και ήρθαν στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. Έπεσαν με το πρόσωπο στη γη και τους φανερώθηκε η *δόξα του Κυρίου. ⁷Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ⁸«Πάρε το ραβδί σου και συγκάλεσε την κοινότητα, εσύ κι ο αδερφός σου ο Ααρών. Μιλήστε στο βράχο μπροστά τους κι ο βράχος θα δώσει νερό. Ναι, θα βγει γι' αυτούς νερό και θα δώσεις στην κοινότητα και στα ζώα τους να πιούν».

⁹Τότε ο Μωυσής πήρε το ραβδί που φυλάσσοταν στο *αγιαστήριο, όπως τον διέταξε ο Κύριος. ¹⁰Συγκάλεσε μαζί με τον Ααρών την κοινότητα μπροστά στο βράχο και τους είπε: «Ακούστε εσείς, οι επαναστάτες: είναι δυνατόν από το βράχο αυτό να βγάλουμε για σας νερό;» ¹¹Σηκώνει το χέρι του, χτυπάει το βράχο με το ραβδί του δύο φορές και τότε ξεπήδησε άφθονο νερό και ήπιε η κοινότητα και τα ζώα τους.

¹²Ο Κύριος όμως είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: «Δε μου δείξατε αρκετή εμπιστοσύνη και δεν προβάλατε στα μάτια των Ισραηλιτών την αγιότητα και τη δύναμή μου. Γι' αυτό δε θα φέρετε εσείς αυτή την κοινότητα στη χώρα που εγώ τους δίνω».

¹³Αυτές είναι οι πηγές της Μεριβά (Φιλονικία). Εκεί φιλονίκησαν οι Ισραηλίτες με τον Κύριο, ο οποίος και τους φανέρωσε την αγιότητά του.

Ο βασιλιάς της Εδώμ αρνείται τη διέλευση στους Ισραηλίτες

¹⁴Από την Κάδης ο Μωυσής έστειλε αγελιοφόρους στο βασιλιά της *Εδώμ με το α-

κόλουθο μήνυμα: «Ο συγγενικός σου λαός, ο Ίσραήλ, λέει: Εσύ ξέρεις όλη την ταλαιπωρία που μας βρήκε. ¹⁵ Οι πρόγονοί μας κατέβηκαν στην Αίγυπτο, και κατοικήσαμε εκεί για πολύν καιρό. Αλλά οι Αιγύπτιοι μας κακομεταχειρίστηκαν και εμάς και εκείνους. ¹⁶ Επικαλεστήκαμε τη βοήθεια του Κυρίου κι εκείνος μας άκουσε. Έστειλε έναν ἄγγελο και μας έβγαλε από την Αίγυπτο. Τώρα, λοιπόν, έχουμε φτάσει στην Κάδης, στην πόλη που βρίσκεται στην άκρη των συνόρων σου. ¹⁷ Άφησέ μας, λοιπόν, να περάσουμε μέσα από τη χώρα σου. Δε θα περάσουμε μέσα από τα χωράφια σας ούτε από τα αμπέλια σας· δε θα πιούμε νερό από τα πηγάδια σας. Θα ακολουθήσουμε το βασιλικό δρόμο χωρίς να παρεκκλίνουμε δεξιά ή αριστερά, ώσπου να διαβούμε την περιοχή σου».

¹⁸ Ο βασιλιάς της Εδώμ του απάντησε: «Δεν θα περάσετε από τη χώρα μου! Αλλιώς θα βγω με τα όπλα εναντίον σας». ¹⁹ Οι Ισραηλίτες του είπαν: «Θα χρησιμοποιήσουμε το μεγάλο δρόμο· και αν τυχόν εμείς ή τα ζώα μας πιούμε από το νερό σας, θα το πληρώσουμε. Δε θα κάνουμε τίποτε άλλο· απλώς θα περάσουμε πεζοί».

²⁰ Αλλά ο βασιλιάς της Εδώμ απάντησε: «Δε θα περάσετε». Και βγήκε εναντίον τους με πολυάριθμο και ισχυρό στρατό. ²¹ Αφού ο βασιλιάς της Εδώμ αρνήθηκε να επιτρέψει στους Ισραηλίτες να περάσουν από το έδαφός του, αυτοί άλλαξαν κατεύθυνση.

Θάνατος του Ααρών

²² Η Ισραηλιτική κοινότητα έφυγε από την Κάδης και ήρθε στο όρος Ωρ. ²³ Εκεί, στα σύνορα με τη χώρα Εδώμ, ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ααρών: ²⁴ «Ο Ααρών θα πεθάνει· δε θα μπει στη χώρα που εγώ θα δώσω στους Ισραηλίτες, γιατί εναντιωθήκατε στη διαταγή μου, στις πηγές της Μεριβά.

²⁵ »Πάρε λοιπόν τον Ααρών και το γιο του τον Ελεάζαρ κι ανέβασέ τους στο όρος Ωρ. ²⁶ Βγάλε τη στολή του Ααρών και φόρεσέ την

στον Ελεάζαρ. Εκεί ο Ααρών θα πεθάνει· θα πάει μαζί με τους προγόνους του».

²⁷ Ο Μωυσής έκανε όπως τον διέταξε ο Κύριος. Ανέβηκε στο όρος Ωρ να τον βλέπει όλη η κοινότητα, ²⁸ έβγαλε τη στολή του Ααρών και τη φόρεσε στον Ελεάζαρ, το γιο του Εκεί, στην κορυφή, πέθανε ο Ααρών. Έπειτα ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ κατέβηκαν από το βουνό. ²⁹ Όταν η κοινότητα είδε πως ο Ααρών πέθανε, κήρυξαν επίσημο πένθος τριάντα ημερών, στο οποίο συμμετείχαν όλοι οι Ισραηλίτες.

Οι Ισραηλίτες χτυπούν τους Χαναναίους

21 Όταν ο βασιλιάς της Αράδ, ένας Χαναναίος που κατοικούσε στα νότια της χώρας, έμαθε ότι έρχονται οι Ισραηλίτες από το δρόμο της Αθαρίμ, επιτέθηκε εναντίον τους και έπιασε μερικούς απ' αυτούς αιχμαλώτους. ² Τότε οι Ισραηλίτες έκαναν τάμα στο θεό: «Αν μας παραδώσεις αυτό το λαό στην εξουσία μας, εμείς θα σου αφιερώσουμε ολοκληρωτικά^β τις πόλεις τους». ³ Ο Κύριος άκουσε την παράκληση του λαού και τους βοήθησε να νικήσουν τους Χαναναίους. Κατέστρεψαν, λοιπόν, ολοσχερώς αυτούς και τις πόλεις τους· και ονόμασαν τον τόπο εκείνο «Χορμά» (Καταστροφή).

Τα φαρμακερά φίδια

⁴ Όταν οι Ισραηλίτες έφυγαν από το όρος Ωρ πήγαν την κατεύθυνση της Έρυθράς Θάλασσας, για να παρακάμψουν τη χώρα των Έδωμιτών. Αλλά στη διάρκεια της πορείας, άρχισαν να χάνουν την υπομονή τους, ⁵ και να τα βάζουν με το θεό και με το Μωυσή: «Γιατί μας βγάλατε από την Αίγυπτο;» του έλεγαν. «Για να πεθάνουμε στην έρημο; Ούτε ψωμί υπάρχει εδώ ούτε νερό, κι αηδιάσαμε πια αυτή την άθλια τροφή».

⁶ Τότε ο Κύριος έστειλε στο λαό φίδια φαρμακερά που τους δάγκωναν και πολλοί απ' αυτούς πέθαιναν. ⁷ Πήγαν λοιπόν στο Μωυσή και του έλεγαν: «Αμαρτήσαμε που

^βΟλοκληρωτικά Βλ υποσ εις Λευ 27,28

μιλήσαμε εναντίον του Κυρίου και εναντίον σου. Παρακάλεσε τον Κύριο να διώξει τα φίδια».

Ο Μωυσής προσευχήθηκε στον Κύριο για το λαό, ⁸ κι ο Κύριος του είπε: «Φτιάξε ένα χάλκινο φίδι και βάλε το πάνω σ' ένα κοντάρι. Όποιος δαγκώνεται από κάποιο φίδι, θα το κοιτάζει και δε θα πεθαίνει».

⁹ Ο Μωυσής κατασκεύασε ένα χάλκινο φίδι και το έβαλε πάνω σ' ένα κοντάρι. Κι όταν ένα φίδι δάγκωνε κάποιον, αυτός κοιτούσε το χάλκινο φίδι και δεν πέθαινε.

Η πορεία των Ισραηλιτών γύρω από τη Μωάβ

¹⁰ Από 'κει οι Ισραηλίτες έφυγαν και στρατοπέδευαν στην Ωβώθ, ¹¹ από 'κει στην Ιε-Ααβαρίμ, στην έρημο ανατολικά της *Μωάβ, ¹² και μετά στην κοιλάδα Ζαρέδ. ¹³ Έφυγαν κι από 'κει και στρατοπέδευαν βόρεια του ποταμού Αρνών, που περνάει από την έρημο η οποία εκτείνεται μέσα στην περιοχή των *Αμορραίων. Ο Αρνών είναι το σύνορο ανάμεσα στη Μωάβ και στους Αμορραίους. ¹⁴ Γι' αυτό και στο βιβλίο των πολέμων του Κυρίου¹⁴ αναφέρονται «η πόλη Βαέβ στην περιοχή Σουφά, οι κοιλάδες του Αρνών, ¹⁵ και το οροπέδιο που εκτείνεται ως την πόλη Αρ και φτάνει μέχρι τα σύνορα της Μωάβ». ¹⁶ Από 'κει έφτασαν σ' έναν τόπο που λεγόταν Μπεέρ (Πηγάδι). Πρόκειται για το πηγάδι για το οποίο ο Κύριος είχε πει στο Μωυσή: «Συγκέντρωσε το λαό και θα τους δώσω νερό». ¹⁷ Τότε ο λαός του Ισραήλ τραγούδησε αυτό το τραγούδι:

«Βγάλε νερό πηγάδι μου!

Πείτε για χάρη του τραγουδία!

¹⁸ Πηγάδι που το σκάψαν οι άρχοντες που το χτυπήσαν του λαού οι ευγενείς· το σκάψαν με της εξουσίας το σκήπτρο, με τα δικά της τα ραβδιά το βάθυναν».

Από την έρημο ήρθαν στη Ματτανά. ¹⁹ Από

τη Ματτανά ήρθαν στη Ναχαλιήλ κι από 'κει στη Βαμώθ. ²⁰ Από τη Βαμώθ ήρθαν στην κοιλάδα που βρίσκεται στην περιοχή της Μωάβ, στην κορυφή Φασγά, που βλέπει στην έρημο.

Οι Ισραηλίτες νικούν το Σιχόν, βασιλιά των Αμορραίων

²¹ Οι Ισραηλίτες έστειλαν αγγελιοφόρους στο Σιχόν, βασιλιά των Αμορραίων και του είπαν: ²² «Άφησέ μας να περάσουμε μέσα από τη χώρα σου. Δε θα βγούμε από την πορεία μας για να μπορούμε στα χωράφια και στα αμπέλια σας ούτε θα πιούμε νερό από τα πηγάδια σας. Θ' ακολουθήσουμε το βασιλικό δρόμο μέχρις ότου βγούμε από τα σύνορά σου». ²³ Ο Σιχόν όμως δεν τους επέτρεψε να περάσουν από το έδαφός του. Συγκέντρωσε όλο το στρατό του και βγήκε εναντίον τους στην έρημο. Έφτασε στην Ιαχσά και επιτέθηκε στους Ισραηλίτες. ²⁴ Οι Ισραηλίτες όμως τον νίκησαν στη μάχη και κυριέψαν τη χώρα του, από τον ποταμό Αρνών, βόρεια, ως τον ποταμό Ιαβόκ, νότια, και ως την πόλη Ιαζήρ, ανατολικά, στα σύνορα των Αμμωνιτών. ²⁵ Ο *Ισραήλ κυριέψε όλες τις πόλεις των Αμορραίων με τα περίχωρά τους, μαζί και την Εσεβών, κι εγκαταστάθηκε σ' αυτές.

²⁶ Η Εσεβών ήταν η πρωτεύουσα, όπου κατοικούσε ο Σιχόν, βασιλιάς των Αμορραίων. Αυτός στο παρελθόν είχε πολεμήσει εναντίον του βασιλιά της Μωάβ και είχε κυριέψει όλη τη χώρα του ως τον ποταμό Αρνών. ²⁷ Γι' αυτό λένε οι τραγουδιστές:

«Στην Εσεβών ελάτε,
χτίστε και οχυρώστε
την πόλη του Σιχόν.

²⁸ Φωτιά βγήκε απ' την Εσεβών,
φλόγα απ' την πόλη του Σιχόν.
Κατάκαψε την Αρ-Μωάβ
και τα ψηλώματα του Αρνών.

²⁹ Αλίμονο σ' εσένανε Μωάβ,
καταστροφής σε βρήκε του *Χεμώς λαέ!
Φυγάδες έκανες τους γιους

¹⁴ Στο βιβλίο Κυρίου Πρόκειται για άγνωστη ποιητική συλλογή

κι αιχμάλωτες τις κόρες της στο βασιλιά των Αμορραίων, το Σιχόν.
³⁰ Τώρα οι απόγονοί τους αφανίστηκαν από την Εσεβών ως τη Διβών κι απ' τη Νασίμ ως τη Νοφά, κοντά στη Μεδεβά».

Οι Ισραηλίτες νικούν τον Ωγ, βασιλιά της Βασάν

³¹ Οι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στη χώρα των Αμορραίων. ³² Ο Μωυσής έστειλε ανθρώπους σε αναγνωριστική αποστολή στην Ιαζήρ. Οι Ισραηλίτες κυρίεψαν τα περίχωρά της και έδωξαν τους Αμορραίους που ήταν εκεί. ³³ Έπειτα γύρισαν και ανέβαιναν από το δρόμο της Βασάν. Ο βασιλιάς της *Βασάν, ο Ωγ, βγήκε με το στρατό του να τους πολεμήσει κοντά στην Έδρει. ³⁴ Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Μην τον φοβάσαι τον Ωγ. Εγώ θα τον παραδώσω στην εξουσία σου, αυτόν, το λαό του και τη χώρα του. Θα του κάνεις τα ίδια που έκανες στο Σιχόν, βασιλιά των Αμορραίων, που κατοικούσε στην Εσεβών». ³⁵ Έτσι οι Ισραηλίτες χτύπησαν αυτόν, τους γιους του και το στρατό του. Δεν άφησαν κανέναν ζωντανό, και κυρίεψαν και τη χώρα τους.

Η παραγγελία του Βαλάκ στο Βαλαάμ

22 Οι Ισραηλίτες έφυγαν από 'κει και κατασκήνωσαν στις στέπες της *Μωάβ, πέρα από τον Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ. ² Ο Βαλάκ, γιος του Σιππώρ, που εκείνη την εποχή ήταν βασιλιάς των Μωαβιτών, έμαθε αυτά που είχαν κάνει οι Ισραηλίτες στους *Αμορραίους. ³ Φοβήθηκαν, λοιπόν, πολύ οι Μωαβίτες το λαό του *Ισραήλ, που ήταν τόσο πολυάριθμος, ⁴ και είπαν στους αρχηγούς των *Μαδιανιτών: «Τώρα το πλήθος αυτό θα καταστρέψει τα πάντα γύρω μας, όπως τα βόδια κατατρώνε το χορτάρι στα χωράφια».

⁵ Έτσι ο βασιλιάς Βαλάκ έστειλε αγγελιοφόρους στο *Βαλαάμ, γιο του Βεώρ, στην

Πεθόρ, κοντά στον Ευφράτη ποταμό, στη χώρα των Αμοβιτών,⁶ με το ακόλουθο μήνυμα: «Ένας λαός που βγήκε από την Αίγυπτο, πλημύρισε την περιοχή μας και έχει εγκατασταθεί απέναντί μου. ⁶ Έλα τώρα λοιπόν να καταραστείς για χάρη μου το λαό αυτό, γιατί είναι ισχυρότερος από μένα. Ίσως έτσι μπορέσω να τον νικήσω και να τον διώξω από τη χώρα. Εγώ ξέρω ότι όποιον εσύ ευλογείς είναι ευλογημένος και όποιον καταριέσαι είναι καταραμένος».

⁷ Ξέκρινσαν, λοιπόν οι αρχηγοί των Μωαβιτών και των Μαδιανιτών, έχοντας και την αμοιβή της μαντείας μαζί τους, και ήρθαν στο Βαλαάμ να του ανακοινώσουν το μήνυμα του Βαλάκ. ⁸ Ο Βαλαάμ τους είπε: «Μείνετε εδώ απόψε και θα σας απαντήσω ανάλογα με το τι θα μου πει ο Κύριος». Έτσι οι άρχοντες της Μωάβ έμειναν με το Βαλαάμ.

⁹ Τη νύχτα ο Θεός ήρθε στο Βαλαάμ και τον ρώτησε: «Ποιοι είναι αυτοί οι άνθρωποι που μένουν μαζί σου;» ¹⁰ Ο Βαλαάμ απάντησε: «Ο βασιλιάς της Μωάβ, ο Βαλάκ γιος του Σιππώρ, τούς έστειλε να μου πουν ¹¹ ότι βγήκε ένας λαός από την Αίγυπτο και πλημύρισε τη χώρα. “Έλα λοιπόν”, μου είπε, “και δώσ’ τους την *κατάρα σου. Ίσως έτσι μπορέσω και τους πολεμήσω και τους διώξω”». ¹² Ο Θεός είπε στο Βαλαάμ: «Δε θα πας μαζί τους. Δε θα καταραστείς το λαό αυτό, γιατί είναι ευλογημένος».

¹³ Ο Βαλαάμ σηκώθηκε το πρωί και είπε στους άρχοντες του Βαλάκ: «Γυρίστε στη χώρα σας, γιατί ο Κύριος δε μου επιτρέπει να έρθω μαζί σας». ¹⁴ Έτσι, οι άρχοντες της Μωάβ σηκώθηκαν και γύρισαν πίσω στο Βαλάκ και του είπαν: «Ο Βαλαάμ αρνήθηκε να έρθει μαζί μας». ¹⁵ Τότε ο Βαλάκ ξανάστειλε άλλους άρχοντες, πιο επίσημους από τους προηγούμενους. ¹⁶ Αυτοί ήρθαν στο Βαλαάμ και του είπαν: «Ο Βαλάκ, γιος του Σιππώρ λέει: “Σε παρακαλώ, μην αρνηθείς να έρθεις σ’ εμένα. ¹⁷ Θα σε ανταμειψώ γενναϊόδωρα και ό,τι μου πεις θα το κάνω. Έλα, λοι-

⁶ *στη χώρα των Αμοβιτών* Πιθανή εκδοχή της γραφής του εβρ κειμένου, που σημαίνει κατά λ «χώρα των γιων του λαού του» Άλλη δυνατή μετ «στη χώρα της καταγωγής του»

πόν, να καταραστείς για χάρη μου αυτό το λαό”».

¹⁸ Αλλά ο Βαλαάμ αποκρίθηκε στους ανθρώπους του Βαλάκ: «Κι αν ακόμη ο Βαλάκ μου έδινε το σπίτι του γεμάτο ασήμι και χρυσάφι, εγώ δεν θα μπορούσα να παραβώ τη διαταγή του Κυρίου, του Θεού μου και να κάνω κάτι λιγότερο ή περισσότερο. ¹⁹ Μείνετε κι εσείς εδώ απόψε, και θα μάθω τι θα μου πει πάλι ο Κύριος».

²⁰ Τη νύχτα ήρθε ο Θεός στο Βαλαάμ και του είπε: «Αφού αυτοί οι άντρες ήρθαν να σε καλέσουν, σήκω και πήγαινε μαζί τους. Αλλά θα κάνεις μόνο αυτό που θα σου λέω εγώ».

Ο άγγελος και το υποζύγιο του Βαλαάμ

²¹ Ο Βαλαάμ σηκώθηκε το πρωί, σαμάρωσε το γαϊδουράκι του και πήγε μαζί με τους άρχοντες της Μωάβ. ²² Ο Θεός οργίστηκε που ο Βαλαάμ έφυγε, και καθώς ο ίδιος καθόταν πάνω στο ζώο του και τον συνόδευαν οι δυο του υπηρέτες, ο *άγγελος του Κυρίου στάθηκε στο δρόμο για να τον εμποδίσει.

²³ Όταν το υποζύγιο είδε τον άγγελο που στεκόταν εκεί με ένα κοφτερό σπαθί στο χέρι του, βγήκε απ' το δρόμο και μπήκε στα χωράφια. Ο Βαλαάμ το χτύπησε για να το ξαναφέρει πίσω.

²⁴ Τότε ο άγγελος στάθηκε σ' ένα μονοπάτι ανάμεσα στ' αμπέλια, που είχε τοίχο από τη μια μεριά και τοίχο από την άλλη. ²⁵ Βλέποντας τον άγγελο, το ζώο στριμώχτηκε στον τοίχο και πίεσε το πόδι του Βαλαάμ πάνω στον τοίχο. Ο Βαλαάμ το χτύπησε και πάλι.

²⁶ Ο άγγελος του Κυρίου πέρασε άλλη μια φορά μπροστά και στάθηκε σ' ένα στενό πέρασμα όπου δεν υπήρχε διέξοδος ούτε από δεξιά, ούτε από αριστερά. ²⁷ Το γαϊδουράκι είδε τον άγγελο του Κυρίου και γονάτισε κάτω από το Βαλαάμ. Αυτός τότε θύμωσε και άρχισε να το χτυπάει με το ραβδί.

²⁸ Τότε ο Κύριος έκανε το ζώο να μιλήσει, και είπε στο Βαλαάμ: «Τι σου έκανα και με

χτύπησες τρεις φορές ως τώρα;»

²⁹ «Δε με λογαριάζεις καθόλου!» του αποκρίθηκε ο Βαλαάμ. «Μακάρι να είχα στο χέρι μου ένα σπαθί να σε σκότωνα τώρα».

³⁰ Το γαϊδουράκι τού λέει: «Δεν είμαι εγώ το γαϊδούρι σου, που από πάντα καθόσουν πάνω μου; Σου συμπεριφέρθηκα ποτέ μ' αυτόν τον τρόπο;»

Εκείνος απάντησε: «Όχι».

Ο Θεός αποτρέπει το Βαλαάμ

³¹ Εκείνη τη στιγμή ο Κύριος άνοιξε τα μάτια του Βαλαάμ και είδε τον άγγελο που στεκόταν στο δρόμο με το κοφτερό σπαθί στο χέρι του. Γονάτισε τότε ο Βαλαάμ και προσκύνησε με το πρόσωπο στη γη. ³² Ο άγγελος του Κυρίου τού είπε: «Γιατί χτύπησες το γαϊδουράκι σου τρεις φορές; Βλέπεις ότι εγώ βγήκα να σε εμποδίσω, επειδή δεν μου αρέσει ο δρόμος που 'χεις πάρει. ³³ Το ζώο με είδε κι άλλαξε δρόμο τρεις φορές. Αν δεν μου είχε ξεφύγει, θα σε είχα σκοτώσει κι εκείνο θα το είχα αφήσει να ζήσει».

³⁴ Τότε ο Βαλαάμ απάντησε στον άγγελο: «Αμάρτησα! Δεν ήξερα ότι εσύ στεκόσουν στον δρόμο για να με σταματήσεις. Και τώρα, αν αυτό που κάνω δεν σου αρέσει, εγώ γυρίζω πίσω».

³⁵ Ο άγγελος του Κυρίου όμως του είπε: «Πήγαινε μ' αυτούς τους ανθρώπους, αλλά θα πεις μόνο ό,τι θα σου πω εγώ». Έτσι ο Βαλαάμ πήγε μαζί με τους άρχοντες του Βαλάκ.

Συνάντηση Βαλαάμ και Βαλάκ

³⁶ Όταν άκουσε ο Βαλάκ ότι έρχεται ο Βαλαάμ, βγήκε να τον προϋπαντήσει στην Αρμωάβ, πλάι στον ποταμό Αρνών, στα σύνορα της Μωάβ. ³⁷ Ο Βαλάκ είπε στο Βαλαάμ: «Δεν έστειλα επειγόντως να σε καλέσω; Γιατί δεν ερχόσου; Μήπως δεν έχω τη δυνατότητα να σε τιμήσω;» ³⁸ Ο Βαλαάμ απάντησε στο Βαλάκ: «Να, λοιπόν, που ήρθα! Αλλά μήπως και τώρα μπορώ να πω τίποτε; Θα πω μόνο τα λόγια που θα βάλει στο στόμα μου ο Θεός». ³⁹ Έτσι ο Βαλαάμ μαζί με το Βα-

λάκ πήγαν στην πόλη Κιριάθ-Ουζώθ. ⁴⁰ Εκεί ο Βαλάκ έσφαξε βόδια και πρόβατα και τα πρόσφερε στον Βαλαάμ και στους άρχοντες που ήταν μαζί του.

Πρώτος χρησμός του Βαλαάμ

⁴¹ Την άλλη μέρα πήρε ο Βαλάκ το Βαλαάμ και τον ανέβασε στη Βαμώθ-Βάαλ, απ' όπου ο Βαλαάμ μπορούσε να δει ένα τμήμα του λαού του Ισραήλ.

23 Ο *Βαλαάμ είπεν στο Βαλάκ: «Χτίσε μου εδώ επτά θυσιαστήρια και ετοίμασέ μου επτά μοσχάρια κι επτά κριάρια». ² Ο Βαλάκ έκανε ό,τι του είπεν ο Βαλαάμ, και θυσίασαν μαζί από ένα μοσχάρι κι ένα κριάρι σε κάθε θυσιαστήριο. ³ Μετά ο Βαλαάμ είπεν στο Βαλάκ: «Εσύ μείνε κοντά στο *ολοκαύτωμά σου κι εγώ θα κάνω έναν περίπατο, μήπως με συναντήσει ο Κύριος. Ό,τι μου φανερώσει θα σου το αναγγείλω».

Έτσι ο Βαλαάμ ανέβηκε μόνος στην κορυφή ενός λόφου. ⁴ Πράγματι, ο Θεός συνάντησε το Βαλαάμ κι εκείνος του είπεν: «Έχω ετοιμάσει επτά θυσιαστήρια και πρόσφερα από ένα μοσχάρι κι ένα κριάρι σε κάθε θυσιαστήριο». ⁵ Ο Κύριος τότε έδωσε χρησμό στο Βαλαάμ και τον έστειλε πίσω στο Βαλάκ να του τον διαβιβάσει. ⁶ Ο Βαλαάμ γύρισε στο Βαλάκ και τον βρήκε να στέκεται κοντά στο ολοκαύτωμά του μαζί με όλους τους άρχοντες της *Μωάβ. ⁷ Ο Βαλαάμ τότε άρχισε να απαγγέλλει αυτόν το χρησμό:

«Απ' την Αράμ με έφερε ο Βαλάκ,
ο βασιλιάς της Μωάβ,
απ' τα βουνά της Ανατολής.

“Έλα”, μού είπεν,
“δώσ' την *κατάρα σου για χάρη μου
στον Ιακώβ,
έλα κι αναθεμάτισε τον *Ισραήλ”.

⁸ Πώς να καταραστώ αυτούς,
που δεν τους καταριέται ο Θεός;
Πώς ν' αναθεματίσω εκείνους,
που δεν τους αναθεματίζει ο Κύριος;

⁹ Τους βλέπω από τις κορφές των βράχων
απ' τα ψηλώματα των λόφων

τούς διακρίνω.

Είναι λαός που ζει μονάχος του
και που στα έθνη δεν ανήκει.

¹⁰ Ποιος μπορεί ν' αριθμήσει τον Ιακώβ;
Ποιος να μετρήσει τον πολυάριθμο
Ισραήλ;

Μακάρι κι εγώ σαν αυτούς τους δίκαιους
να πεθάνω!

Το τέλος μου σαν το δικό τους να είναι!»

¹¹ Τότε είπεν ο Βαλάκ στο Βαλαάμ: «Τι μου κάνεις! Εγώ σε πήρα να καταραστείς τους εχθρούς μου, κι εσύ τους ευλόγησες!» ¹² Ο Βαλαάμ απάντησε: «Δεν έπρεπε να πω αυτό που έβαλε ο Κύριος στο στόμα μου;»

Δεύτερος χρησμός του Βαλαάμ

¹³ Τότε του είπεν ο Βαλάκ: «Έλα τώρα μαζί μου σ' ένα άλλο σημείο, από όπου θα μπορείς να βλέπεις μόνο ένα τμήμα τους, όχι όλους. Από 'κει να τους καταραστείς για χάρη μου». ¹⁴ Τον έφερε λοιπόν στα χωράφια Ζωφίμ, στην κορυφή Φασγά. Εκεί έχτισε πάλι επτά θυσιαστήρια και θυσίασε από ένα μοσχάρι κι ένα κριάρι σε κάθε θυσιαστήριο. ¹⁵ Ο Βαλαάμ είπεν στο Βαλάκ: «Εσύ μείνε εδώ κοντά στο ολοκαύτωμά σου, κι εγώ θα πάω να συναντήσω τον Κύριο πέρα εκεί».

¹⁶ Ο Κύριος συνάντησε το Βαλαάμ, του έδωσε χρησμό και τον έστειλε πίσω στον Βαλάκ να του τον διαβιβάσει. ¹⁷ Αυτός γύρισε στο Βαλάκ και τον βρήκε να στέκεται κοντά στο ολοκαύτωμά του μαζί με τους άρχοντες της Μωάβ. «Τι σου είπεν ο Κύριος;» τον ρώτησε. ¹⁸ Τότε ο Βαλαάμ άρχισε να απαγγέλλει αυτόν το χρησμό:

«Σήκω, Βαλάκ και άκου·
πρόσεξέ με, γιε του Σιππώρ!

¹⁹ Ο Θεός δεν είν' άνθρωπος να λείει
ψέματα,

θνητός δεν είναι, για να αλλάζει γνώμη.
Όταν λείει κάτι, το κάνει κιόλας,
και όταν κάτι υπόσχεται,
το πραγματοποιεί.

²⁰ Πήρα την εντολή να ευλογήσω·

ο Θεός ευλόγησε,
και δεν μπορώ ν' ανακαλέσω εγώ.

²¹ Ανομία δεν βλέπει στον Ιακώβ,
δε βλέπει συμφορά στον Ισραήλ.

Ο Κύριος, ο Θεός τους, είναι μαζί τους,
κι αυτοί το διαλαλούν ότι είναι
ο βασιλιάς τους

²² Από την Αίγυπτο τους έβγαλε ο Θεός
για κείνους πολεμάει με δύναμη
αγριόταουρου.

²³ Μαγεία δεν ισχύει στον Ιακώβ ενάντια,
ούτε μαντεία ενάντια στον Ισραήλ·
τώρα είν' ο καιρός να ειπωθεί:
“Δείτε τι έκανε ο Θεός για το λαό
του Ισραήλ!”

²⁴ Σαν λέαινα σηκώνεται αυτός ο λαός·
ορθώνεται σαν ύπουλο λιοντάρι.
Δεν ησυχάζει ως να καταβροχθίσει
το κυνήγι του
κι ώσπου να πιεί των πληγωμένων
το αίμα».

²⁵ Τότε είπε ο Βαλάκ στο Βαλαάμ: «Καλά,
δεν τους καταριέσαι, αλλά τουλάχιστον μην
τους ευλογείς!» ²⁶ Ο Βαλαάμ τού απάντησε:
«Δε σου είπα ότι θα κάνω εκείνο που θα
μου πει ο Κύριος;»

Τρίτος χρησμός του Βαλαάμ

²⁷ Τότε είπε ο Βαλάκ στο Βαλαάμ: «Έλα να
σε πάω σ' ένα άλλο μέρος. Ίσως ο Θεός θε-
λήσει να τους καταραστείς από 'κει για χάρη
μου». ²⁸ Τον έφερε, λοιπόν, στην κορυφή
Φεγώρ, που βλέπει προς την έρημο. ²⁹ Ο Βα-
λαάμ τού είπε: «Χτίσε μου εδώ εφτά θυσια-
στήρια κι ετοιμάσε μου εφτά μοσχάρια και ε-
φτά κριάρια». ³⁰ Ο Βαλάκ έκανε όπως του εί-
πε ο Βαλαάμ και θυσίασε από ένα μοσχάρι κι
ένα κριάρι σε κάθε θυσιαστήριο.

24 Ο Βαλαάμ είδε ότι ο Κύριος ήθελε
να ευλογήσει τον Ίσραήλ, και δεν
πήγε, όπως προηγουμένως, να αναζητήσει
μαντεία, αλλά πήγε προς στην έρημο. ² Γύρι-
σε τη ματιά του και είδε το λαό του Ισραήλ,
που είχε κατασκηνώσει, κατά φυλές. Τότε
ήρθε πάνω του το Πνεύμα του Θεού, ³ κι

άρχισε να απαγγέλλει αυτόν το χρησμό:

«Λόγος του Βαλαάμ, γιου του Βεώρ,
λόγος του ανθρώπου,
που έχει ανοιχτά τα μάτια του

⁴ Λόγος αυτού που ακούει τα λόγια
του Θεού,
που βλέπει οράματα
του Παντοδύναμου,
και που όταν πέφτει σ' έκσταση,
τα μάτια του ανοίγονται.

⁵ Πόσο ωραίες είναι οι σκηνές σου, Ιακώβ,
οι κατοικίες σου, Ισραήλ!

⁶ Απλώνονται καθώς κοιλάδες,
σαν κήποι σ' ακροποταμιά,
σαν δέντρα *αλόης φυτεμένα
από τον Κύριο,
σαν *κέδροι πλάι στων ποταμών
τις όχθες.

⁷ Τρέχει νερό από τους κάδους τους,
τους σπόρους τους φυτεύουν
σε καλοποτισμένη γη.

Πιο δυνατός κι απ' τον Αγάγ
ο βασιλιάς τους
και ισχυρή θα είναι η βασιλεία του.

⁸ Από την Αίγυπτο τους έβγαλε ο Θεός·
για κείνους πολεμάει με δύναμη
αγριόταουρου.

Αυτός ο λαός τα εχθρικά του έθνη
τα κάνει μια μπουκιά·
σπάζει τα κόκαλα τους,
τα βέλη τους συντρίβει.

⁹ Ξαπλώνει κι αναπαύεται σαν το λιοντάρι
και σαν το λιονταρόπουλο·
να τον ξυπνήσει ποιος τολμά;
Ας είν' ευλογημένος όποιος σε ευλογεί,
κι όποιος σε καταριέται, καταραμένος
να 'ναι».

¹⁰ Τότε ο Βαλάκ οργίστηκε εναντίον του
Βαλαάμ κι άρχισε να χτυπάει τις γροθιές
του. «Σε κάλεσα για να καταραστείς τους ε-
χθρούς μου», του φώναζε, «κι εσύ, αντίθετα,
τρεις φορές τους ευλόγησες πλουσιοπάρο-
χα. ¹¹ Φύγε, λοιπόν, τώρα και πήγαινε στον
τόπο σου. Είχα σκεφτεί να σε τιμήσω πάρα

πολύ, αλλά ο Κύριος σου στέρησε τις τιμές».

¹² Ο Βαλαάμ απάντησε: «Εγώ είπα στους αγγελοφόρους που μου έστειλες, ¹³ ότι κι αν ακόμα ο Βαλάκ μου δώσει το σπίτι του γεμάτο ασήμι και χρυσάφι, δε θα μπορέσω να παραβώ τη διαταγή του Κυρίου και να κάνω από μόνος μου καλό ή κακό· θα πω μόνο ό,τι μου πει ο Κύριος».

Τελευταίοι χρησμοί του Βαλαάμ

¹⁴ «Τώρα λοιπόν εγώ γυρίζω στο λαό μου. Έλα όμως να σου αποκαλύψω τι θα κάνει στο μέλλον ο λαός αυτός στο λαό σου». ¹⁵ Τότε ο Βαλαάμ άρχισε ν' απαγγέλλει αυτόν το χρησμό:

«Λόγος του Βαλαάμ, γιου του Βεώρ,
λόγος του ανθρώπου, που έχει ανοιχτά
τα μάτια του.

¹⁶ Λόγος εκείνου που ακούει τα λόγια
του Θεού

και που τις σκέψεις του Υψίστου
τις γνωρίζει·
που βλέπει οράματα
του Παντοδύναμου,

και που όταν πέφτει σ' έκσταση
τα μάτια του ανοίγονται.

¹⁷ Τον βλέπω, αλλά όχι τώρα·
τον ατενίζω, μα όχι από κοντά.

Ένα αστέρι θ' ανατείλει απ' τον Ιακώβ,
ραβδί ηγεμονικό θα υψωθεί

απ' τον Ισραήλ,
που θα χτυπήσει τα μηλίγγια
της *Μωάβ

και την κορφή του κεφαλιού
όλων του Σηθ των απογόνων.

¹⁸ Θα κατακτήσει την *Εδώμ
θα κατακτήσει τη Σηείρ^ε ο Ισραήλ,
νικώντας τους εχθρούς του
κι όλο θα γίνεται πιο δυνατός.

¹⁹ Θα βγει εξουσιαστής από τον Ιακώβ
και θ' αφανίσει όσους απόμειναν
στην Αρ».

²⁰ Όταν ο Βαλαάμ αντίκρουσε την περιοχή
των *Αμαληκίων είπε αυτόν το χρησμό:

«Ο Αμαλήκ είναι το πρώτο από τα έθνη,
αλλά στο τέλος, για πάντα
θα καταστραφεί».

²¹ Όταν αντίκρουσε την περιοχή των *Κε-
ναίων είπε αυτόν το χρησμό:

«Στέρηη είναι η κατοικία σας
κι ασφαλισμένη σαν φωλιά ψηλά
στους βράχους.

²² Αλλά σεις οι Κεναίοι θα καταστραφείτε
όταν θα σας αιχμαλωτίσουν
οι Ασσύριοι».

²³ Ο Βαλαάμ άρχισε να λέει αυτό το χρη-
σμό:

«Αλίμονο! Ποιος θα επιζήσει
μετά την πράξη τούτη του Θεού;

²⁴ Θα 'ρχονται πλοία απ' του Κιτίου
τα παράλια,
θα ταπεινώσουνε τους Ασσυρίους·
τους απογόνους του Έβερ
θα τους υποδουλώσουνε για πάντα».

²⁵ Μετά ο Βαλαάμ έφυγε και γύρισε στον
τόπο του. Επίσης κι ο Βαλάκ πήρε κι αυτός
το δικό του δρόμο.

Ο Ισραήλ λατρεύει το Βάαλ-Φεγώρ

25 Όταν ο λαός του *Ισραήλ εγκαταστά-
θηκε στη Σιττείμ, άρχισε να πορνεύει-
ται με τις *Μωαβίτισσες. ² Αυτές τους προ-
σκάλεσαν να συμμετάσχουν στις θυσίες των
θεών τους κι εκείνοι έφαγαν απ' τις θυσίες
και λάτρεψαν τους θεούς των Μωαβιτών. ³ Ο
Κύριος οργίστηκε πάρα πολύ που ο λαός
Ισραήλ πήρε μέρος στη λατρεία του *Βάαλ-
Φεγώρ ⁴ και είπε στο Μωυσή: «Πιάσε όλους
τους αρχηγούς του λαού και θανάτωσέ τους
για μένα απέναντι στον ήλιο. Έτσι θα πάψει
ο καταστροφικός θυμός μου εναντίον του
λαού». ⁵ Τότε είπε ο Μωυσής στους δικα-
στές του Ισραήλ: «Καθένας από σας να θα-

^{1ε} Εδώμ - Σηείρ Βλ υποσ εις Γεν 32,3

νατώσετε όσους από τους ανθρώπους σας πήραν μέρος στη λατρεία του Βαάλ-Φεγώρ».

⁶Εκείνη τη στιγμή έφτασε ένας Ισραηλίτης φέρνοντας στους δικούς του μια *Μαδιανίτισσα· και τον είδε ο Μωυσής και όλη η ισραηλιτική κοινότητα, την ώρα που αυτοί έκλαιγαν μπροστά στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ⁷Μόλις το είδε αυτό ο Φινεές, γιος του Ελεάζαρ και εγγονός του *ιερέα *Ααρών, σηκώθηκε μέσα από την κοινότητα και μ' ένα δόρυ στο χέρι του ⁸καταδίωξε τον Ισραηλίτη ως μέσα στη σκηνή του και τους διαπέρασε και τους δύο, έτσι που το δόρυ βγήκε από την κοιλιά της γυναίκας. Τότε σταμάτησε η συμφορά ανάμεσα στους Ισραηλίτες. ⁹Αυτοί που πέθαναν από τη συμφορά ήταν είκοσι τέσσερις χιλιάδες.

¹⁰Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹¹«Ο Φινεές, γιος του Ελεάζαρ και εγγονός του Ααρών του ιερέα, απέτρεψε την οργή μου από τους Ισραηλίτες, γιατί συγκριτικά μ' αυτούς έδειξε μεγάλο ζήλο για μένα· έτσι δεν εξολόθρευσα τους Ισραηλίτες στην οργή μου. ¹²Γι' αυτό να του πεις ότι εγώ κλείνω μαζί του συμφωνία φιλίας. ¹³Γι' αυτόν και για τους απογόνους του θα ισχύει *διαθήκη αιώνιας ιεροσύνης, γιατί έδειξε ζήλο για το Θεό του και έφερε στους Ισραηλίτες τη συγχώρηση των αμαρτιών τους».

¹⁴Ο Ισραηλίτης που θανατώθηκε μαζί με τη Μαδιανίτισσα ήταν ο Ζιμβρή, γιος του Σαλού, αρχηγού οικογενείας στη φυλή Συμεών. ¹⁵Και η *Μαδιανίτισσα λεγόταν Καζβί, κόρη του Σουρ, αρχηγού φυλής, από πατριαρχική οικογένεια της Μαδιάν.

¹⁶Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹⁷«Επιτεθείτε στους Μαδιανίτες και χτυπήστε τους ¹⁸για το κακό που σας έκαναν και σας αποπλάνησαν με τις πονηριές τους στην υπόθεση του Φεγώρ και στην υπόθεση της συμπατριώτισσάς τους της Καζβί, που θανατώθηκε τη μέρα που σας βρήκε η συμφορά».

Απογραφή των Ισραηλιτών στη Μωάβ

26 Έπειτα ο Κύριος είπε στο Μωυσή και στον Ελεάζαρ, τον *ιερέα, γιο του

*Ααρών: ² «Απογράψτε όλη την ισραηλιτική κοινότητα από είκοσι χρόνων και πάνω, κατά οικογένειες, όλους τους στρατεύσιμους».

³Ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ μίλησαν στο λαό στις πεδιάδες της *Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι στην Ιεριχώ, ⁴ και του είπαν ότι ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή να απογράψει όλους τους άντρες του λαού από είκοσι ετών και πάνω.

Αυτοί λοιπόν που βγήκαν από την Αίγυπτο ήταν: ⁵ Η φυλή Ρουβήν. (Ο Ρουβήν ήταν ο *πρωτότοκος γιος του Ιακώβ). Απόγονοι του Ρουβήν ήταν: Από το Χανώχ η συγγένεια των Χανωχιτών, από το Φαλλού η συγγένεια των Φαλλουιτών, ⁶ από το Χεσρών η συγγένεια των Χεσρωνιτών, από το Χαρμί η συγγένεια των Χαρμιτών. ⁷ Οι συγγένειες των απογόνων του Ρουβήν κατά την απογραφή ήταν σαράντα τρεις χιλιάδες εφτακόσιοι τριάντα άντρες. ⁸ Γιος του Φαλλού ήταν ο Ελιάβ. ⁹ Γιου του Ελιάβ ήταν οι Νεμουήλ, Δαθάν και Αβιρώμ. Ο Δαθάν και ο Αβιρώμ, ήταν εκπρόσωποι του λαού. Αυτοί ήταν εναντίον του Μωυσή και του Ααρών και είχαν προσκολληθεί στην ομάδα του Κορέ, που είχε επαναστατήσει εναντίον του Κυρίου. ¹⁰ Τότε άνοιξε η γη και τους κατάπιε και πέθαναν μαζί με τον Κορέ και τους οπαδούς του, όταν η φωτιά έκαψε διακόσιους πενήντα άντρες. Έτσι έμειναν παράδειγμα για το λαό. ¹¹ Οι γιοι όμως του Κορέ δεν πέθαναν.

¹² Απόγονοι του Συμεών κατά συγγένειες ήταν: Από το Νεμουήλ η συγγένεια των Νεμουηλιτών, από τον Ιαμίν, η συγγένεια των Ιαμινιτών και από τον Ιαχίν η γενιά των Ιαχινιτών. ¹³ Από τον Ζεράχ η συγγένεια των Ζεραχιτών, από τον Σαούλ η συγγένεια των Σαουλιτών. ¹⁴ Οι συγγένειες των απογόνων του Συμεών κατά την απογραφή ήταν είκοσι δύο χιλιάδες διακόσιοι άντρες.

¹⁵ Απόγονοι του Γαδ κατά συγγένειες ήταν: Από το Σαφών η συγγένεια των Σαφωνιτών, από τον Αγγί η συγγένεια των Αγγιτών, από το Σουνί η συγγένεια των Σουνιτών. ¹⁶ Από τον Οζνί η συγγένεια των Οζνιτών, από τον Ηρί η συγγένεια των Ηριτών. ¹⁷ Από

τον Αρώδ η συγγένεια των Αρωδιτών, από τον Αριήλ η συγγένεια των Αριηλιτών. ¹⁸ Οι συγγένειες των απογόνων του Γαδ κατά την απογραφή ήταν σαράντα χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες.

¹⁹ Γιοι του *Ιούδα ήταν ο Ηρ και ο Αυνάν. Αλλά αυτοί είχαν πεθάνει στη *Χαναάν. ²⁰ Απόγονοι του Ιούδα κατά συγγένειες ήταν: Από το Σηλάν η οικογένεια των Σηλανιτών, από το Φαρές η οικογένεια των Φαρεσιτών, από το Ζεράχ η οικογένεια των Ζεραχιτών. ²¹ Απόγονοι του Φαρές ήταν: Από το Χεσρών η συγγένεια των Χεσρωνιτών, από τον Αμούλ η συγγένεια των Αμουλιτών. ²² Οι συγγένειες των απογόνων του Ιούδα κατά την απογραφή ήταν εβδομήντα έξι χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες.

²³ Απόγονοι του Ισάαχάρ κατά συγγένειες ήταν: Από το Θωλά η συγγένεια των Θωλαϊτών, από το Φουά η συγγένεια των Φουαϊτών. ²⁴ Από τον Ιασούβ η συγγένεια των Ιασουβιτών, από το Σιμρών η συγγένεια των Σιμρωνιτών. ²⁵ Οι συγγένειες των απογόνων του Ισάαχάρ κατά την απογραφή ήταν εξήντα τέσσερις χιλιάδες τριακόσιοι άντρες.

²⁶ Απόγονοι του Ζαβουλών κατά συγγένειες ήταν: Από τον Σερέδ η συγγένεια των Σερεδιτών, από τον Αιλών η συγγένεια των Αιλωνιτών, από τον Ιαχλεήλ η συγγένεια των Ιαχληλιτών. ²⁷ Οι συγγένειες των απογόνων του Ζαβουλών κατά την απογραφή ήταν εξήντα χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες.

²⁸ Γιοι του Ιωσήφ ήταν ο Μανασσής και ο Εφραΐμ.

²⁹ Απόγονοι του Μανασσή ήταν από το Μαχίρ, η συγγένεια των Μαχιριτών. Ο Μαχίρ απέκτησε το Γαλαάδ κι απ' αυτόν προήλθε η συγγένεια των Γαλααδιτών. ³⁰ Απόγονοι του Γαλαάδ ήταν: Από τον Αχιέζερ η συγγένεια των Αχιεζεριτών, από το Χέλεκ η συγγένεια των Χελεκιτών. ³¹ Από τον Ασοριήλ η συγγένεια των Ασορηλιτών, από το Συχέμ η συγγένεια των Συχεμιτών. ³² Από το Σεμιδά η συγγένεια των Σεμιδαϊτών, από το Χέφερ η συγγένεια των Χεφεριτών. ³³ Ο Σελαφαάδ, γιος του Χέφερ, δεν είχε γιους· μόνον κόρες. Τα

ονόματά τους ήταν: Μαχλά, Νωά, Χογλα, Μιλχά και Τιρσά. ³⁴ Οι συγγένειες του Μανασσή κατά την απογραφή ήταν πενήντα δύο χιλιάδες εφτακόσιοι άντρες.

³⁵ Απόγονοι του Εφραΐμ κατά συγγένειες ήταν: Από το Σουθελάχ η συγγένεια των Σουθελαχιτών, από το Βέχερ η συγγένεια των Βεχεριτών, από τον Τάχαν η συγγένεια των Ταχανιτών. ³⁶ Απόγονοι του Σουθελάχ ήταν: Από τον Εράν η συγγένεια των Ερανιτών. ³⁷ Οι συγγένειες των απογόνων του Εφραΐμ κατά την απογραφή ήταν τριάντα δύο χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες.

Όλοι αυτοί ήταν απόγονοι του Ιωσήφ κατά συγγένειες.

³⁸ Απόγονοι του Βενιαμίν κατά συγγένειες ήταν: Από το Βελά η συγγένεια των Βελαϊτών, από τον Ασβήλ η συγγένεια των Ασβηλιτών, από τον Αχιράμ η γενιά των Αχιραμιτών. ³⁹ Από το Σουφάμ η συγγένεια των Σουφαμιτών, από το Χουφάμ η συγγένεια των Χουφαμιτών. ⁴⁰ Γιοι του Βελά ήταν ο Αρδ και ο Νααμάν. Από τον Αρδ προήλθε η συγγένεια των Αρδιτών κι από το Νααμάν η συγγένεια των Νααμιτών. ⁴¹ Οι συγγένειες των απογόνων του Βενιαμίν κατά την απογραφή ήταν σαράντα πέντε χιλιάδες εξακόσιοι άντρες.

⁴² Απόγονοι του *Δαν κατά συγγένειες ήταν: Από τον Σουχάμ η συγγένεια των Σουχαμιτών, ⁴³ οι οποίοι κατά την απογραφή ήταν εξήντα τέσσερις χιλιάδες τετρακόσιοι άντρες.

⁴⁴ Απόγονοι του Ασήρ κατά συγγένειες ήταν: Από τον Ιμνά η συγγένεια των Ιμναϊτών, από τον Ισεβί η συγγένεια των Ισεβιτών, από το Βεριά η συγγένεια των Βεριαϊτών. ⁴⁵ Απόγονοι του Βεριά ήταν: Από το Χέβερ η συγγένεια των Χεβεριτών, από το Μαλχηήλ η συγγένεια των Μαλχηλιτών. ⁴⁶ Το όνομα της κόρης του Ασήρ ήταν Σάρα. ⁴⁷ Οι συγγένειες των απογόνων του Ασήρ ήταν κατά την απογραφή πενήντα τρεις χιλιάδες τετρακόσιοι άντρες.

⁴⁸ Απόγονοι του Νεφθαλί κατά συγγένειες ήταν: Από τον Ιαχσεήλ η συγγένεια των Ιαχ-

σηλιτών, από το Γουνί η συγγένεια των Γουνιτών, ⁴⁹ από τον Ιεσέρ η συγγένεια των Ιεσεριτών, από το Σιλλήμ η συγγένεια των Σιλλημιτών. ⁵⁰ Οι συγγένειες των απογόνων του Νεφθαλί κατά γενεαλογικές σειρές όπως απογράφηκαν ήταν σαράντα πέντε χιλιάδες τετρακόσιοι άντρες.

⁵¹ Ο συνολικός αριθμός των Ισραηλιτών που απογράφηκαν ήταν εξακόσιες μία χιλιάδες επτακόσιοι τριάντα άντρες.

⁵² Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ⁵³ «Η χώρα να μοιραστεί με κλήρο στις φυλές για ιδιοκτησία τους ανάλογα με το μέγεθος κάθε φυλής. ⁵⁴⁻⁵⁶ Το μερίδιο κάθε φυλής θα είναι ανάλογο με τον αριθμό των ατόμων που απογράφηκαν, κατά συγγένειες. Στις πιο πολυάριθμες φυλές θα δώσεις μεγαλύτερο μερίδιο και στις ολιγάριθμες μικρότερο».

Η φυλή Λευί και οι οικογένειες Ααρών και Μωυσή

⁵⁷ Κατά την απογραφή, η φυλή *Λευί αποτελείτο από τις συγγένειες των Γηρωσιτών, απογόνων του Γηρώ, των Κασσιτών, απογόνων του Καάθ και των Μεραριτών, απογόνων του Μεραρί. ⁵⁸ Οι απόγονοί αυτών αποτελούσαν τις υπο-συγγένειες των Λιβνιτών, των Χεβρωνιτών, των Μαχλιτών, των Μουσιτών και των Κοραϊτών. Ο Καάθ απέκτησε τον Αμράμ. ⁵⁹ Γυναίκα του Αμράμ ήταν η Ιωχαβέδ, κόρη του Λευί, η οποία γεννήθηκε στην Αίγυπτο. Αυτή γέννησε στον Αμράμ τον Ααρών, το Μωυσή και τη Μαριάμ, την αδερφή τους. ⁶⁰ Ο Ααρών απέκτησε το Ναδάβ, τον Αβιού, τον Ελεάζαρ και τον Ιθάμαρ. ⁶¹ Ο Ναδάβ και ο Αβιού πέθαναν όταν πρόσφεραν αντικανονικό *θυμίαμα ενώπιον του Κυρίου. ⁶² Όλοι οι αρσενικοί, από ενός μηνός και πάνω, σύμφωνα με την απογραφή τους, ήταν είκοσι τρεις χιλιάδες. Αυτοί δεν απογράφηκαν μαζί με τους Ισραηλίτες, γιατί δεν τους δόθηκε καμιά ιδιοκτησία, όπως στους άλλους Ισραηλίτες.

⁶³ Αυτά ήταν τα αποτελέσματα της απογραφής των Ισραηλιτών που έκαναν ο Μωυ-

σής και ο Ελεάζαρ, ο ιερέας, στις πεδιάδες της Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι στην Ιεριχώ. ⁶⁴ Κι ανάμεσα σ' αυτούς δεν βρισκόταν ούτε ένας από εκείνους που είχαν απογραφεί από το Μωυσή και τον Ααρών, τον ιερέα, στην έρημο του *Σινά. ⁶⁵ Ο Κύριος είχε πει γι' αυτούς ότι θα πέθαιναν όλοι στην έρημο· έτσι δεν απέμεινε κανείς τους, εκτός από το Χάλεβ, γιο του Ιεφονή και τον Ιησού, γιο του Ναυή.

Το αίτημα των θυγατέρων του Σελαφχάδ

27 Ο Σελαφχάδ, από τη φυλή Μανασσή, γιος του Χέφερ, γιου του Γαλαάδ, γιου του Μαχίρ, γιου του Μανασσή, γιου του Ιωσήφ, είχε κόρες που ονομάζονταν Μαχλά, Νωά, Χογλά, Μιλχά και Τιρσά. ² Αυτές πλησίασαν και στάθηκαν μπροστά στο Μωυσή και στον Ελεάζαρ, τον *ιερέα, μπροστά στους αρχηγούς και σ' όλη την κοινότητα, στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. ³ «Ο πατέρας μας πέθανε στην έρημο», τους είπαν, «χωρίς ν' αφήσει γιο. Δεν ανήκε στην ομάδα του Κορέ, που επαναστάτησαν εναντίον του Κυρίου, αλλά πέθανε εξαιτίας μιας δικής του αμαρτίας. ⁴ Γιατί όμως να εξαφανιστεί το όνομα του πατέρα μας από τη συγγένειά του; Επειδή δεν είχε γιο; Δώσε μας εμάς το μερίδιο, όπως έδωσες και στους αδερφούς του πατέρα μας».

⁵ Ο Μωυσής παρουσίασε την υπόθεσή τους στο Κύριο ⁶ κι ο Κύριος του είπε: ⁷ «Σωστά μίλησαν οι κόρες του Σελαφχάδ. Ασφαλώς και πρέπει να τους δώσεις κληρονομικό μερίδιο, όπως έδωσες και στους αδερφούς του πατέρα τους. Θα τους μεταβιβάσεις την ιδιοκτησία του πατέρα τους. ⁸ Θα πεις στους Ισραηλίτες: Αν κάποιος πεθάνει χωρίς να έχει γιο, η ιδιοκτησία του θα μεταβιβάζεται στην κόρη του. ⁹ Αν δεν έχει κόρη, θα μεταβιβάζεται στους αδερφούς του. ¹⁰ Αν δεν έχει αδερφούς, θα μεταβιβάζεται στους αδερφούς του πατέρα του. ¹¹ Και αν δεν υπάρχουν αδερφοί του πατέρα του, τότε η ιδιοκτησία του θα μεταβιβάζεται στον πλη-

σιέστερο συγγενή του, μέσα στη συγγενεία του και θα γίνεται αυτός κληρονόμος του. Αυτό θα ισχύει για τους Ισραηλίτες ως νόμιμη απαίτηση, όπως εγώ, ο Κύριος, σε διέταξα».

Ο Ιησούς του Ναυή διάδοχος του Μωυσή

¹²Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Ανέβα στο βουνό αυτό, το Αβαρίμ, να δεις από ψηλά τη χώρα που δίνω στους Ισραηλίτες. ¹³Θα τη δεις, αλλά μετά θα πεθάνεις, όπως πέθανε κι ο αδερφός σου ο *Ααρών, ¹⁴γιατί εναντιωθήκατε στη διαταγή μου, στην έρημο Σιν, όταν γόγγυζε όλη η κοινότητα και ζητούσε νερό. Δεν προβάλατε τότε στα μάτια των Ισραηλιτών την αγιότητα και τη δύναμή μου, όταν βγάλατε νερό από το βράχο». Πρόκειται για τα νερά της Μεριβά στην Κάδης, στην έρημο Σιν.

¹⁵Τότε ο Μωυσής είπε στον Κύριο: ¹⁶«Κύριε Θεέ, πηγή κάθε ζωής, όρισε έναν άντρα αρχηγό στην κοινότητα, ¹⁷που να μπορεί να τους οδηγεί σε όλες τις περιστάσεις, για να μη μείνει η κοινότητα του Κυρίου σαν κοπάδι χωρίς βοσκό».

¹⁸Τότε ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Πάρε τον Ιησού, γιο του Ναυή, που είναι άντρας με ικανότητες και βάλε το χέρι σου πάνω του. ¹⁹Φέρε τον να σταθεί μπροστά στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, και στην κοινότητα και θα του δώσεις αρμοδιότητες εκεί μπροστά σε όλους. ²⁰Θα του δώσεις μερικές από την εξουσίες σου, ώστε να υπακούει σ' αυτόν όλη η ισραηλιτική κοινότητα. ²¹Θα μπορεί να παρουσιάζεται στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, ο οποίος θα ζητάει γι' αυτόν απάντηση σχετικά με το θέλημά μου, χρησιμοποιώντας τα Ουρίμ.²² Σύμφωνα μ' αυτή τη διαταγή θα εκστρατεύουν και σύμφωνα με αυτή τη διαταγή θα επιστρέφουν, αυτός και ολόκληρη η κοινότητα των Ισραηλιτών μαζί του».

²²Ο Μωυσής έπραξε όπως τον διέταξε ο Κύριος. Πήρε τον Ιησού και τον έφερε μπρο-

στά στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, και σ' ολόκληρη την κοινότητα. ²³Έβαλε τα χέρια του πάνω του και του έδωσε αρμοδιότητες, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για κάθε μέρα

28 Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή ²να δώσει τις ακόλουθες οδηγίες στους Ισραηλίτες για να φροντίζουν να του προσφέρουν στον καθορισμένο χρόνο τις *θυσίες που γίνονται με φωτιά, ως προσφορά τροφής σ' αυτόν, που η ευωδιά τους τον ευχαριστεί.

³Αυτές θα είναι οι θυσίες προς τον Κύριο, που γίνονται με φωτιά: Δύο αρνιά ενός έτους, χωρίς ελάττωμα, κάθε μέρα, τακτικό *ολοκαύτωμα. ⁴Το ένα αρνί θα το προσφέρετε το πρωί και το άλλο το βράδυ. ⁵Μαζί μ' αυτά θα προσφέρετε ένα δέκατο του *εφά ψιλό αλεύρι, ανακατωμένο με ένα τέταρτο του *χιν λάδι από κοπανισμένες ελιές ως αναίμακτη προσφορά. ⁶Αυτό είναι το καθημερινό ολοκαύτωμα, θυσία που η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο, και προσφέρθηκε για πρώτη φορά στο όρος *Σινά. ⁷Μαζί με το πρώτο αρνί θα κάνετε σπονδή ένα τέταρτο του χιν κρασί. Τη σπονδή θα την προσφέρετε στον Κύριο μέσα στο *αγιαστήριο. ⁸Το δεύτερο αρνί θα το προσφέρετε το βράδυ, μαζί με μια αναίμακτη προσφορά και με σπονδή όπως το πρωί. Είναι κι αυτή θυσία που γίνεται με φωτιά και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο.

Για το Σάββατο

⁹Το *Σάββατο θα προσφέρετε δύο αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, και ως αναίμακτη προσφορά δύο δέκατα του εφά ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, μαζί με τη σπονδή. ¹⁰Αυτό το ολοκαύτωμα θα το προσφέρετε κάθε Σάββατο, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα και τη σπονδή του.

¹²Ουρίμ Βλέπε υποσ. εις Εξ 28,30

27,12-14 Δτ 3,23-27 32,48-52 34,1-5 27,13 20,22-29 27,14 20,1-13 27,16-17 16,22 Α' Βασ 22,17 Ιεζ 34,5-6 Μτ 9,36 27,18-19 13,16 Εξ 24,13 Δτ 3,28 31,3 7-8 27,21 Εξ 28,30 Α' Σαμ 14,36-46 28,6 27,22-24 Δτ 31,7-8 23 28,1-8 Εξ 29,38-46 28,9-10 Ιεζ 46,4-5

Για την πρώτη μέρα του μήνα

¹¹ Την πρώτη μέρα του *μήνα θα προσφέρετε ως ολοκαύτωμα στον Κύριο δύο μοσχάρια, ένα κριάρι και επτά αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα. ¹² Ως αναίμακτη προσφορά θα προσφέρετε ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα του εφά για κάθε μοσχάρι, δύο δέκατα για κάθε κριάρι, ¹³ και ένα δέκατο για κάθε αρνί. Είναι θυσία ολοκαυτώματος και η ευωδιά της ευχαριστεί τον Κύριο. ¹⁴ Οι σπονδές θα είναι μισό χιν κρασί για κάθε μοσχάρι, ένα τρίτο του χιν για κάθε κριάρι και ένα τέταρτο του χιν για κάθε αρνί. Αυτό είναι το ολοκαύτωμα που θα το προσφέρετε την πρώτη μέρα κάθε μηνός. ¹⁵ Εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα και τη σπονδή, θα προσφέρετε στον Κύριο έναν τράγο για θυσία εξιλέωσης.

Για το Πάσχα

(Λευ 23,5-14)

¹⁶ Τη δέκατη τέταρτη μέρα του πρώτου μήνα, θα γιορτάζετε το *Πάσχα του Κυρίου. ¹⁷ Τη δέκατη πέμπτη μέρα του ίδιου μήνα θα είναι γιορτή· επτά μέρες θα τρώτε *άζυμο ψωμί. ¹⁸ Την πρώτη μέρα θα γίνεται ιερή σύναξη. Δε θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες, ¹⁹ και θα προσφέρετε ολοκαύτωμα στον Κύριο δύο μοσχάρια, ένα κριάρι και επτά αρσενικά αρνιά ενός έτους, όλα χωρίς ελάττωμα. ²⁰ Θα προσθέτετε σ' αυτά την αναίμακτη προσφορά από ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα για κάθε μοσχάρι, δύο δέκατα για κάθε κριάρι, ²¹ και ένα δέκατο για καθένα από τα επτά αρνιά. ²² Θα προσφέρετε και έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, ώστε να γίνεται έτσι η τελετουργία του εξιλασμού σας. ²³⁻²⁴ Αυτές τις θυσίες θα τις προσφέρετε εκτός από το τακτικό πρωινό ολοκαύτωμα και τη σπονδή του. Θα τα προσφέρετε κάθε μέρα και τις επτά μέρες, ως θυσία τροφής που γίνεται με φωτιά, ο Κύριος την αποδέχεται και η ευωδιά της τον ευχαριστεί. ²⁵ Την έβδομη μέρα θα έχετε ιερή σύναξη· δεν θα κάνετε καμιά

από τις καθημερινές εργασίες.

Για την Πεντηκοστή

(Λευ 23,15-22)

²⁶ Την ημέρα της *Πεντηκοστής θα προσφέρετε στον Κύριο την αναίμακτη προσφορά από τη νέα σοδειά σας. Θα έχετε ιερή σύναξη και δε θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες. ²⁷ Θα προσφέρετε ως ολοκαύτωμα για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο δύο μοσχάρια, ένα κριάρι και επτά αρσενικά αρνιά ενός έτους, όλα χωρίς ελάττωμα. ²⁸ Θα προσθέτετε σ' αυτά και την αναίμακτη προσφορά, από ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα για κάθε μοσχάρι, δύο δέκατα για κάθε κριάρι, ²⁹ και ένα δέκατο για καθένα από τα επτά αρνιά. ³⁰ Θα προσφέρετε και έναν τράγο ώστε να γίνεται για σας η τελετουργία του εξιλασμού. ³¹ Αυτές τις θυσίες μαζί με τις σπονδές τους θα τις προσφέρετε εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά.

Για την πρώτη μέρα του νέου έτους

(Λευ 23,23-25)

29 Την πρώτη μέρα του έβδομου *μήνα θα έχετε ιερή σύναξη. Δε θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες. Αυτή τη μέρα θα τη γιορτάζετε με πανηγυρικά σαλπίσματα. ² Θα προσφέρετε *ολοκαύτωμα για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο ένα μοσχάρι, ένα κριάρι και επτά αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα. ³ Θα προσθέτετε σ' αυτά και την αναίμακτη προσφορά από ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα του *εφά για κάθε μοσχάρι, δύο δέκατα για κάθε κριάρι, ⁴ και ένα δέκατο για καθένα από τα επτά αρνιά. ⁵ Θα προσφέρετε και έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, για να γίνεται η τελετουργία του εξιλασμού σας. ⁶ Αυτά θα τα προσφέρετε, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα και την αναίμακτη προσφορά της *νουμηνίας και εκτός από το καθημερινό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του, σύμφωνα με τις καθορισμένες διατάξεις. Είναι θυσίες που γίνονται με φω-

τιά και η ευωδιά τους ευχαριστεί τον Κύριο.

Για την ημέρα του Εξίλασμού

(Λευ 23,26-32)

⁷Τη δέκατη ημέρα αυτού του έβδομου μήνα θα έχετε ιερή σύναξη και θα νηστεύετε. Δεν θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες. ⁸Θα προσφέρετε ολοκαύτωμα για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο ένα μοσχάρι, ένα κριάρι κι επτά αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα. ⁹Θα προσθέτετε σ' αυτά και την αναίμακτη προσφορά τους, ψιλό αλεύρι ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα για κάθε μοσχάρι, δύο δέκατα για κάθε κριάρι, ¹⁰κι ένα δέκατο για καθένα από τα επτά αρνιά. ¹¹Θα προσφέρετε ακόμη έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από τον τράγο που προσφέρεται για την τελετουργία του εξίλασμού και εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και την κανονική σπονδή του.

Για τη Σκηνοπηγία

(Λευ 23,33-43)

¹²Τη δέκατη πέμπτη μέρα του έβδομου μήνα θα έχετε ιερή σύναξη. Δεν θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες, αλλά θα γιορτάζετε και θα τιμάτε τον Κύριο επτά μέρες. ¹³Την πρώτη μέρα θα προσφέρετε ολοκαύτωμα για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο δεκατρία μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους, χωρίς ελάττωμα. ¹⁴Θα προσθέτετε σ' αυτά και την αναίμακτη προσφορά τους, ψιλό αλεύρι, ανακατωμένο με λάδι, τρία δέκατα για καθένα από τα δεκατρία μοσχάρια, δύο δέκατα για καθένα από τα δύο κριάρια, ¹⁵και ένα δέκατο για καθένα από τα δεκατέσσερα αρνιά. ¹⁶Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης. Αυτά θα τα προσφέρετε εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

¹⁷Τη δεύτερη μέρα θα προσφέρετε δώδεκα μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ¹⁸μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπον-

δές για τα μοσχάρια, για τα κριάρια και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ¹⁹Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

²⁰Την τρίτη μέρα θα προσφέρετε έντεκα μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ²¹μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπονδές για τα μοσχάρια, τα κριάρια και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ²²Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο, θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

²³Την τέταρτη μέρα θα προσφέρετε δέκα μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ²⁴μαζί με την αναίμακτη θυσία τους και τις σπονδές για τα μοσχάρια, τα κριάρια και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ²⁵Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

²⁶Την πέμπτη μέρα θα προσφέρετε εννιά μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ²⁷μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπονδές για τα μοσχάρια, τα κριάρια και τα αρνιά ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ²⁸Επίσης θα προσφέρετε και ένα τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

²⁹Την έκτη μέρα θα προσφέρετε οκτώ μοσχάρια, δύο κριάρια και δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ³⁰μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπονδές για τα μοσχάρια, τα κριάρια και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ³¹Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός α-

πό το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

³² Την έβδομη μέρα, θα προσφέρετε επτά μωσχάρια, δύο κριάρια, δεκατέσσερα αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ³³ μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπονδές για τα μωσχάρια, τα κριάρια και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ³⁴ Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

³⁵ Την όγδοη μέρα θα έχετε πανηγυρική σύναξη· δε θα κάνετε καμιά από τις καθημερινές εργασίες. ³⁶ Θα προσφέρετε ως ολοκαύτωμα για ευχάριστη μυρωδιά στον Κύριο ένα μωσχάρι, ένα κριάρι κι επτά αρνιά ενός έτους χωρίς ελάττωμα, ³⁷ μαζί με την αναίμακτη προσφορά τους και τις σπονδές για το μωσχάρι, το κριάρι και τα αρνιά, ανάλογα με τον αριθμό τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. ³⁸ Επίσης θα προσφέρετε κι έναν τράγο θυσία εξιλέωσης, εκτός από το τακτικό ολοκαύτωμα με την αναίμακτη προσφορά του και τη σπονδή του.

³⁹ Αυτές είναι οι διατάξεις σχετικά με τα ολοκαυτώματά σας, τις αναίμακτες προσφορές σας, τις σπονδές σας και τις θυσίες κοινωνίας που θα προσφέρετε στον Κύριο στις γιορτές σας, εκτός από τις θυσίες για την εκπλήρωση ενός *τάματος και εκτός από τις προαιρετικές προσφορές σας.

30 Ο Μωυσής¹ λοιπόν είπε στους Ισραηλίτες όλα όσα τον διέταξε ο Κύριος.

Ο νόμος για τα τάματα των γυναικών

² Στη συνέχεια ο Μωυσής έδωσε στους αρχηγούς των φυλών των Ισραηλιτών εκ μέρους του Κυρίου τις ακόλουθες οδηγίες:

³ Αν ένας άντρας κάνει στον Κύριο τάμα ή ορκιστεί να δεσμευθεί με υπόσχεση αποχής από κάτι, δεν μπορεί να παραβεί το λόγο του· πρέπει να τηρήσει όλα όσα υποσχέθη-

κε.

⁴ Αν μια νέα γυναίκα, που ζει ακόμα στο σπίτι του πατέρα της, κάνει τάμα στον Κύριο και δεσμευτεί με υπόσχεση αποχής από κάτι, ⁵ οι δεσμεύσεις της ισχύουν· εκτός αν ο πατέρας της, όταν μάθει γι' αυτά, της φέρει αντίρρηση. ⁶ Κι αν ο πατέρας της δεν τα εγκρίνει, τότε όλα της τα τάματα και οι υποσχέσεις της αποχής δεν ισχύουν. Ο Κύριος όμως θα την συγχωρήσει, γιατί ο πατέρας της δεν της επέτρεψε να τις εκπληρώσει.

⁷ Αν μια ανύπαντρη γυναίκα κάνει τάμα ή υπόσχεση αποχής άθελά της ή χωρίς να το σκεφτεί, ⁸ και μετά, όταν παντρευτεί, το μάθει ο άντρας της, αλλά δεν της φέρει αντίρρηση, τότε τα τάματά της και οι δεσμεύσεις της αποχής ισχύουν. ⁹ Αν όμως ο άντρας της δεν τα εγκρίνει, τότε τα τάματα και οι δεσμευτικοί της λόγοι ακυρώνονται, και ο Κύριος θα τη συγχωρήσει. ¹⁰ Το τάμα και οποιαδήποτε υπόσχεση αποχής της χήρας ή της χωρισμένης ισχύουν γι' αυτήν.

¹¹ Αν μια παντρεμένη γυναίκα κάνει τάμα ή δεσμευτεί με όρκο αποχής από κάτι, ¹² και το μάθει ο άντρας της αλλά δεν της το απαγορεύσει, τότε θα ισχύουν όλα της τα τάματα και οι δεσμευτικές υποσχέσεις. ¹³ Αν όμως της τα ακυρώσει ο άντρας της όταν τα μάθει, τότε αυτά δεν ισχύουν. Κι αφού ο άντρας της τα ακύρωσε, ο Κύριος θα τη συγχωρήσει. ¹⁴ Ο σύζυγος έχει δικαίωμα να επικυρώνει ή να ακυρώνει κάθε τάμα ή *όρκο αποχής της συζύγου από κάτι. ¹⁵ Αν ο άντρας της δεν της εκφράσει την αντίρρησή του ως την επόμενη μέρα, επικυρώνει με τη σιωπή του όλα τα τάματα ή τις υποσχέσεις της, που τη δεσμεύουν. ¹⁶ Αν όμως αποφασίσει να τα ακυρώσει πολύ μετά από την ημέρα που τα έμαθε, τότε θα είναι αυτός ένοχος για την αμαρτία της γυναίκας του.

¹⁷ Αυτοί είναι οι νόμοι που έδωσε ο Κύριος στο Μωυσή σχετικά με τους όρκους της παντρεμένης γυναίκας και της ανύπαντρης που ζει ακόμα στο σπίτι του πατέρα της.¹⁷

¹Σε ορισμένες μετ ο στ 1 του παρόντος κεφ αριθμείται ως 29,40 Και οι στ 30,2-17 αριθμούνται ως 30,1-16

¹⁷Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις στ 1

Τιμωρία των Μαδιανιτών και καθαρισμοί

31 Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ² «Πάρε εκδίκηση από τους *Μαδιανίτες για χάρη των Ισραηλιτών. Μετά απ' αυτό θα πεθάνεις».

³ Τότε ο Μωυσής μίλησε στο λαό και τους είπε: «Ας εξοπλιστούν μερικοί άντρες από σας για πόλεμο. Θα επιτεθούν στους *Μαδιανίτες για να πραγματοποιήσουν την εκδίκηση του Κυρίου εναντίον τους. ⁴ Θα στείλετε στον πόλεμο χίλιους άντρες από κάθε φυλή, από όλες τις φυλές του *Ισραήλ».

⁵ Συγκεντρώθηκαν λοιπόν απ' όλο το λαό χίλιοι από κάθε φυλή, δηλαδή δώδεκα χιλιάδες άντρες οπλισμένοι για πόλεμο. ⁶ Όλους αυτούς τους έστειλε ο Μωυσής στον πόλεμο και μαζί τους το γιο τού *ιερέα Ελεάζαρ, τον Φινεές. Αυτός κρατούσε στα χέρια του τα ιερά σκεύη και τις σάλπιγγες για τα διάφορα παραγγέλματα. ⁷ Πολέμησαν εναντίον των Μαδιανιτών, όπως ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή και σκότωσαν όλους τους άντρες τους. ⁸ Στους νεκρούς περιλαμβάνονταν και οι πέντε βασιλιάδες της Μαδιάμ: Ευί, Ρέκεμ, Σουρ, Ουρ και Ρεβά. Σκότωσαν επίσης και το *Βαλαάμ, γιο του Βεώρ.

⁹ Οι Ισραηλίτες αιχμαλώτισαν τις γυναίκες των Μαδιανιτών μαζί με τα παιδιά τους και λεηλάτησαν τα ζώα τους, τα κοπάδια τους, όλα τα υπάρχοντά τους ¹⁰ και πυρπόλησαν όλες τις πόλεις τους και τις κατασκηνώσεις τους. ¹¹ Όλη αυτή τη λεία και τα λάφυρα, ανθρώπους και ζώα, ¹² τα έφεραν στο Μωυσή και στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, και στην ισραηλτική κοινότητα, που ήταν στρατοπεδευμένη στις πεδιάδες της *Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ.

¹³ Ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ, ο ιερέας, καθώς και οι υπόλοιποι αρχηγοί της κοινότητας βγήκαν από το στρατόπεδο για να παρουσιάσουν το στρατό. ¹⁴ Τότε ο Μωυσής οργίστηκε με τους αρχηγούς του στρατού, τους χιλιάρχους και τους εκατόνταρχους, που γύριζαν από την εκστρατεία. ¹⁵ «Γιατί αφήσατε ζωντανές τις γυναίκες;» τους έλεγε.

¹⁶ «Αυτές είναι που με συμβουλή του Βαλαάμ παρέσυραν τους Ισραηλίτες να απιστήσουν στον Κύριο κι έτσι στη Φεγώρ ξέσπασε η πληγή πάνω στην κοινότητα του Κυρίου. ¹⁷ Τώρα λοιπόν θα σκοτώσετε κάθε αρσενικό παιδί και κάθε γυναίκα που έχει πλαγιάσει με άντρα και συνευρέθηκε μαζί του. ¹⁸ Τα κορίτσια όμως που είναι παρθένες αφήστε τα να ζήσουν για σας. ¹⁹ Εσείς θα μειντε έξω από το στρατόπεδο επτά μέρες. Όλοι όσοι από σας σκοτώσατε άνθρωπο και αγγίξατε νεκρό πρέπει να *καθαριστείτε την τρίτη και την έβδομη μέρα, εσείς και οι αιχμάλωτες γυναίκες σας. ²⁰ Επίσης θα καθαρίσετε όλα τα ρούχα, τα δερμάτινα αντικείμενα ό,τι είναι φτιαγμένο από τρίχες κατσίκας και όλα τα ξύλινα αντικείμενα».

²¹ Ο Ελεάζαρ, ο ιερέας, είπε στους πολεμιστές που είχαν γυρίσει από τη μάχη: «Ακούστε τι ορίζει ο *νόμος που έδωσε ο Θεός στο Μωυσή: ²² Το χρυσάφι, το ασημί, το χαλκό και το σίδηρο, το κασίτερο και το μολύβι, ²³ ο,τιδήποτε είναι ανθεκτικό στη φωτιά, να το περάσετε από φωτιά, για να καθαριστεί· αλλά θα πρέπει να το καθαρίσετε και με το νερό του *καθαρισμού· και ό,τι δεν αντέχει στη φωτιά να το πλύνετε με το νερό. ²⁴ Την έβδομη μέρα θα πλύνετε τα ρούχα σας και θα είστε *καθαροί. Έπειτα θα μπορείτε να μπείτε στο στρατόπεδο».

Η διανομή των λαφύρων

²⁵ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ²⁶ «Εσύ και ο Ελεάζαρ, ο ιερέας, μαζί με τους άλλους αρχηγούς της κοινότητας θα καταγράψετε τα λάφυρα του πολέμου, τους αιχμαλώτους και τα ζώα. ²⁷ Θα μοιράσεις τα λάφυρα σε δύο μέρη, το ένα για τους πολεμιστές που πολέμησαν στη μάχη και το άλλο για την υπόλοιπη κοινότητα. ²⁸ Από το μερίδιο των πολεμιστών θα πάρεις προσφορά για τον Κύριο, τόσο από τους αιχμαλώτους, όσο και από τα βόδια, από τα γαϊδούρια και από τα πρόβατα, ένα στα πεντακόσια. ²⁹ Αυτά θα τα πάρεις από τα μισά λάφυρα και θα τα δώσεις στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, για προσφορά στον Κύ-

ριο. ³⁰ Από τα άλλα μισά, που ανήκουν στους Ισραηλίτες, θα πάρεις ένα στα πενήντα, τόσο από τους αιχμαλώτους, όσο κι από τα βόδια, τα γαϊδούρια, τα πρόβατα και όλα τα ζώα, και θα τα δώσεις στους *Λευίτες, που υπηρετούν στη *σκηνή του Κυρίου». ³¹ Ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ έκαναν αυτό που τους διατάξε ο Κύριος.

³² Τα λάφυρα, ό,τι δηλαδή είχε μείνει από τη λεηλασία που έκαναν οι πολεμιστές για τους εαυτούς τους, ήταν εξακόσιες εβδομήντα πέντε χιλιάδες πρόβατα, ³³ εβδομήντα δύο χιλιάδες βόδια, ³⁴ και εξήντα μία χιλιάδες γαϊδούρια. ³⁵ Όσο για τους ανθρώπους, ο αριθμός των παρθένων γυναικών ήταν τριάντα δύο χιλιάδες. ³⁶ Τα μισά απ' αυτά, δηλαδή το μερίδιο των πολεμιστών, ήταν τριακόσιες τριάντα επτά χιλιάδες πεντακόσια πρόβατα. ³⁷ Η προσφορά για τον Κύριο από τα πρόβατα αυτά ήταν εξακόσια εβδομήντα πέντε. ³⁸ Από τις τριάντα έξι χιλιάδες βόδια, η προσφορά για τον Κύριο ήταν εβδομήντα δύο. ³⁹ Από τις τριάντα χιλιάδες πεντακόσια γαϊδούρια, η προσφορά στον Κύριο ήταν εξήντα ένα, ⁴⁰ και από τις δεκαέξι χιλιάδες αιχμαλώτους, η προσφορά για τον Κύριο ήταν τριάντα δύο. ⁴¹ Ο Μωυσής παρέδωσε την προσφορά που προοριζόταν για τον Κύριο στον Ελεάζαρ, τον ιερέα, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. ⁴² Το άλλο μισό ανήκε στους Ισραηλίτες κι ο Μωυσής το είχε ξεχωρίσει από το μισό που ανήκε στους πολεμιστές, ⁴³ και αποτελούσε το μερίδιο της κοινότητας. Αυτό ήταν: τριακόσιες τριάντα επτά χιλιάδες πεντακόσια πρόβατα, ⁴⁴ και τριάντα έξι χιλιάδες βόδια, ⁴⁵ και τριάντα χιλιάδες πεντακόσια γαϊδούρια ⁴⁶ και δεκαέξι χιλιάδες άνθρωποι. ⁴⁷ Από αυτό το μισό, που ήταν το μερίδιο των Ισραηλιτών, ο Μωυσής πήρε ένα στα πενήντα, από τους αιχμαλώτους και από τα ζώα, και τα έδωσε στους *Λευίτες, που υπηρετούσαν στη *σκηνή του Κυρίου, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος.

⁴⁸ Τότε ήρθαν στο Μωυσή οι αρχηγοί του στρατού, οι χιλιάρχοι και οι εκατόνταρχοι,

⁴⁹ και του είπαν: «Οι δούλοι σου καταγράψαμε τους πολεμιστές, που ήταν κάτω από τις διαταγές μας και δε λείπει ούτε ένας. ⁵⁰ Φέρνουμε, λοιπόν, ως προσφορά στον Κύριο ό,τι βρήκε ο καθένας από χρυσά αντικείμενα, αλυσίδες, βραχιόλια, δαχτυλίδια, σκουλαρίκια και περιλαίμια, ώστε να γίνει για μας η τελετουργία του εξιλασμού ενώπιον του Κυρίου».

⁵¹ Ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ, ο ιερέας, έλαβαν όλα αυτά τα αντικείμενα, που ήταν από κατεργασμένο χρυσάφι. ⁵² Όλο το χρυσάφι της προσφοράς των χιλιάρχων και των εκατόνταρχων προς τον Κύριο ζύγιζε δεκαέξι χιλιάδες επτακόσιους πενήντα *σίκλους. ⁵³ Οι απλοί πολεμιστές κράτησαν ο καθένας για τον εαυτό του τα λάφυρα που είχαν πάρει. ⁵⁴ Ο Μωυσής και ο Ελεάζαρ πήραν το χρυσάφι από τους χιλιάρχους και τους εκατόνταρχους και το έφεραν στη σκηνή του Μαρτυρίου, για να θυμάται τους Ισραηλίτες ο Κύριος.

Οι φυλές ανατολικά του Ιορδάνη

32 ¹⁻² Οι απόγονοι του Ρουβήν και του Γαδ είχαν πάρα πολλά κοπάδια. Όταν είδαν, λοιπόν, ότι οι περιοχές Ιαζήρ και Γαλαάδ, ήταν κατάλληλοι βοσκότοποι για τα ζώα τους, ήρθαν στο Μωυσή και στον *ιερέα Ελεάζαρ και τους αρχηγούς της κοινότητας, και είπαν: ³⁻⁴ «Η χώρα που ο Κύριος υπέταξε στους Ισραηλίτες — οι πόλεις Αταρώθ, Διβών, Ιαζήρ, Νιμρά, Εσεβών, Ελεαλή, Σεβάμ, *Νεβώ και Βαιών — είναι τόπος κατάλληλος για ζώα, και οι δούλοι σου έχουμε πολλά ζώα. ⁵ Αν έχουμε την εύνοιά σου, Μωυσή», συνέχισαν, «ας δοθεί αυτή η γη για ιδιοκτησία στους δούλους σου και μη μας φέρεις πέρα από τον Ιορδάνη».

⁶ Ο Μωυσής απάντησε στους απογόνους του Γαδ και του Ρουβήν: «Οι συμπατριώτες σας θα πολεμούν κι εσείς θα κάθεστε εδώ; ⁷ Γιατί θέλετε ν' αποθαρρύνετε τους Ισραηλίτες να περάσουν στη χώρα που τους δίνει ο Κύριος; ⁸ Έτσι έκαναν κι οι πατεράδες σας, όταν τους έστειλα από την Κάδης Βαρνή για να εξερευνήσουν τη χώρα. ⁹ Πήγαν

μέχρι την κοιλάδα Εσκώλ^θ και είδαν τη χώρα που τους έδωσε ο Κύριος αλλά όταν γύρισαν πίσω, αποθάρρυναν τους Ισραηλίτες να μπουν σ' αυτήν. ¹⁰Εκείνη την ημέρα οργίστηκε ο Κύριος και ορκίστηκε: ¹¹“Επειδή όλοι οι άντρες εκείνοι που βγήκαν από την Αίγυπτο, από είκοσι ετών και πάνω, δεν ακολούθησαν εντελώς το δρόμο μου, δε θα δουν τη χώρα που υποσχέθηκα να δώσω στον *Αβραάμ, στον Ισαάκ και στον Ιακώβ”. ¹²Εξαιρέθηκαν μόνον ο Χάλεβ, γιος του Ιεφονή του Κενεζίτη κι ο Ιησούς, γιος του Ναυή, που ακολούθησαν τον Κύριο. ¹³Ο Κύριος οργίστηκε τότε εναντίον των Ισραηλιτών και τους άφησε να περιπλανιούνται στην έρημο σαράντα χρόνια, ώσπου να σβήσει ολόκληρη εκείνη η γενιά που είχε πράξει το κακό ενώπιόν του. ¹⁴Και να που τώρα εσείς παίρνετε τη θέση των πατεράδων σας, νέα γενιά αμαρτωλών ανθρώπων, για να επιτείνετε ακόμη περισσότερο το θυμό του Κυρίου εναντίον του *Ισραήλ. ¹⁵Γιατί αν εσείς απομακρυνθείτε απ' αυτόν, θα συνεχίσει ν' αφήνει τον Ισραήλ στην έρημο και θα γίνετε αιτία να καταστραφεί ολόκληρος ο λαός».

¹⁶Τότε πλησίασαν το Μωυσή και του είπαν: «Εμείς πρώτα θα χτίσουμε εδώ μάντρες για τα κοπάδια μας και πόλεις για τα παιδιά μας. ¹⁷Έπειτα θα πάρουμε γρήγορα τα όπλα και θα πάμε εμπροσθοφυλακή στη μάχη μαζί με τους άλλους Ισραηλίτες, ώσπου να τους φέρουμε στον τόπο που προορίζεται γι' αυτούς. Στο μεταξύ όμως τα παιδιά μας θα κατοικούν στις οχυρωμένες πόλεις, για να μην κινδυνεύουν από τους κατοίκους αυτής της χώρας. ¹⁸Δε θα γυρίσουμε σπίτια μας, μέχρις ότου κι ο τελευταίος Ισραηλίτης πάρει το κληρονομικό του μερίδιο. ¹⁹Εμείς δεν θα πάρουμε κληρονομικό μερίδιο μαζί μ' εκείνους από την άλλη μεριά του Ιορδάνη, γιατί θα έχουμε το μερίδιό μας σ' αυτήν εδώ τη μεριά, ανατολικά του Ιορδάνη».

Ο Μωυσής θέτει όρο

²⁰Ο Μωυσής απάντησε: «Αν σκοπεύετε να εκπληρώσετε αυτό που λέτε, τότε πάρτε τα όπλα σας κι ελάτε για πόλεμο υπό τις διαταγές του Κυρίου. ²¹Όλοι οι πολεμιστές σας θα περάσουν τον Ιορδάνη υπό τις διαταγές του Κυρίου, ώσπου να διώξει τους εχθρούς του από μπροστά του. ²²Και θα επιστρέψετε μόνο αφού υποταχθεί η χώρα σ' αυτόν. Μετά απ' αυτά θα έχετε απαλλαγεί από την υποχρέωσή σας απέναντι στον Κύριο και στους υπόλοιπους Ισραηλίτες. Τότε κι αυτή εδώ η χώρα θα σας ανήκει με τη συγκατάθεση του Κυρίου. ²³Αν όμως δεν κάνετε έτσι, θα έχετε αμαρτήσει απέναντι στον Κύριο και να ξέρετε ότι η αμαρτία σας θα φέρει την τιμωρία. ²⁴Χτίστε πόλεις για τις οικογένειές σας και μάντρες για τα κοπάδια σας και κάνετε όπως είπατε».

²⁵Οι απόγονοι του Γαδ και του Ρουβήν απάντησαν στο Μωυσή: «Κυριέ μας, οι δούλοι σου θα κάνουμε όπως διατάξεις. ²⁶Τα παιδιά μας, οι γυναίκες μας, τα κοπάδια μας και όλα τα ζώα μας θα παραμείνουν εδώ στις πόλεις της Γαλαάδ. ²⁷Οι δούλοι σου όμως, θα πάρουμε όλοι τα όπλα και θα έρθουμε παραταγμένοι για μάχη υπό τις διαταγές του Κυρίου, όπως μας είπατε».

²⁸Τότε ο Μωυσής έδωσε την ακόλουθη διαταγή γι' αυτούς στον ιερέα Ελεάζαρ, στον Ιησού γιο του Ναυή, και στους αρχηγούς των φυλών του Ισραήλ: ²⁹«Αν οι απόγονοι του Γαδ και του Ρουβήν», τους είπε, «πάρουν όλοι τα όπλα και περάσουν μαζί σας τον Ιορδάνη, υπό τις διαταγές του Κυρίου και υποταχθεί η χώρα σ' εσάς, τότε θα τους δώσετε τη χώρα της Γαλαάδ για ιδιοκτησία τους. ³⁰Αν όμως δεν έρθουν στη μάχη μαζί σας, τότε θα πρέπει να λάβουν ιδιοκτησία μαζί μ' εσάς στη *Χαναάν».

³¹Τότε αποκρίθηκαν οι απόγονοι του Γαδ και του Ρουβήν: «Ό,τι είπε ο Κύριος στους δούλους σου, θα το κάνουμε. ³²Θα πάρουμε τα όπλα και θα έρθουμε μαζί σας στη μάχη

^θΚοιλάδα Εσκώλ Βλ κεφ 13,23 και υποσημ

στη Χαναάν υπό τις διαταγές του Κυρίου, για να μας δοθεί για ιδιοκτησία η χώρα σ' αυτήν εδώ τη μεριά του Ιορδάνη».

³³ Ο Μωυσής, λοιπόν, έδωσε στους απογόνους του Γαδ και του Ρουβήν και στο μισό της φυλής του Μανασσή, γιου του Ιωσήφ, το βασίλειο του Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων και το βασίλειο του Ωγ, βασιλιά της *Βασάν, τη χώρα με τις πόλεις της και τα γύρω εδάφη. ³⁴ Οι απόγονοι του Γαδ έχτισαν τη Διβών, την Αταρώθ, την Αροήρ, ³⁵ την Ατρώθ-Σωφάν, την Ιαζήρ, την Ιοχβεγά, ³⁶ τη Βαϊθ-Νιμρά και τη Βαιθ-Αράν, όλες πόλεις οχυρωμένες· έφτιαξαν και μάντρες για τα κοπάδια τους. ³⁷ Οι απόγονοι του Ρουβήν έχτισαν την Εσεβών, την Ελεαλή και την Κιριαθαίμ, ³⁸ τη Νεβώ και την Βάαλ-Μεών — που τους άλλαξαν τα ονόματά τους — και τη Σιμμά. Και έδωσαν νέα ονόματα στις πόλεις που έχτισαν.

Η εγκατάσταση της μισής φυλής Μανασσή

³⁹ Η συγγένεια του Μαχίρ, γιου του Μανασσή, επιτέθηκε στη Γαλαάδ, την κυριέψε και έδωσε τους Αμορραίους που την κατοικούσαν. ⁴⁰ Την πόλη αυτή ο Μωυσής την έδωσε στο Μαχίρ, ο οποίος και εγκαταστάθηκε εκεί. ⁴¹ Ο Ιαείρ, από τη φυλή Μανασσή, επιτέθηκε σε μερικά χωριά, τα κατέλαβε και τα ονόμασε χωριά του Ιαείρ. ⁴² Έτελος ο Νοβάχ επιτέθηκε στην Καινάθ και στα περιχώρά της, την κυριέψε και της έδωσε το όνομά του, Νοβάχ.

Οι σταθμοί της πορείας του λαού του Ισραήλ

33 Αυτοί είναι οι σταθμοί της πορείας των Ισραηλιτών, από τότε που βγήκαν από την Αίγυπτο σε οργανωμένες ομάδες, με την καθοδήγηση του Μωυσή και του *Ααρών. ² Ο Μωυσής κατέγραψε με την οδηγία του Κυρίου τους τόπους όπου στάθμευαν κατά την πορεία τους, και από τους οποίους ξεκινούσαν πάλι.

³ Τη δέκατη πέμπτη μέρα του πρώτου *μήνα, επαύριο του *Πάσχα, ξεκίνησαν οι Ισραη-

λίτες από τη Ραμεσσή, με την προστασία του Κυρίου, μπροστά στα μάτια όλων των Αιγυπτίων, ⁴ ενώ εκείνοι έθαβαν τα *πρωτότοκά τους που τους τα είχε εξολοθρεύσει ο Κύριος. Μ' αυτό τον τρόπο ο Κύριος αποδεικνυόταν δυνατότερος από τους θεούς των Αιγυπτίων.

⁵ Από τη Ραμεσσή οι Ισραηλίτες έφυγαν και στρατοπέδευαν στη Σουκκώθ. ⁶ Από 'κει επόμενος σταθμός ήταν η Εθάμ, που βρίσκεται στην άκρη της ερήμου. ⁷ Από 'κει έφυγαν με κατεύθυνση προς την Πι-Αχιρώθ, που βρίσκεται απέναντι από τη Βάαλ-Σεφών, και στρατοπέδευαν μπροστά στη Μιγδώλ. ⁸ Έφυγαν από την Πι-Αχιρώθ και πέρασαν από τη θάλασσα στην έρημο. Μετά από τρεις μέρες πορεία μέσα στην έρημο Εθάμ, στρατοπέδευαν στη Μαρά. ⁹ Από τη Μαρά ήρθαν και στρατοπέδευαν στην Αιλίμ. Εκεί βρίσκονταν δώδεκα πηγές νερού και εβδομήντα φοίνικες. ¹⁰ Από την Αιλίμ ήρθαν και στρατοπέδευαν κοντά στην *Ερυθρά Θάλασσα, ¹¹ από 'κει στην έρημο Σιν, ¹² από 'κει στη Δοφκά, ¹³ από 'κει στην Αλούς, ¹⁴ κι από 'κει στη Ρεφιδίμ, όπου δεν υπήρχε νερό για να πει ο λαός. ¹⁵ Από τη Ρεφιδίμ ήρθαν και στρατοπέδευαν στην έρημο του *Σινά. ¹⁶ Μετά την έρημο Σινά ήρθαν και στρατοπέδευαν στην Κιβρώθ-Χαττασαβά. ¹⁷ Από 'κει ήρθαν και στρατοπέδευαν στην Ασηρώθ, ¹⁸ από 'κει στη Ριθμά, ¹⁹ από 'κει στη Ριμμών-Φαρές, ²⁰ από 'κει στη Λιβνά, ²¹ από 'κει στη Ρισά, ²² από 'κει στην Κεελαθά, ²³ κι από 'κει στο όρος Σαφέρ. ²⁴ Από το όρος Σαφέρ ήρθαν και στρατοπέδευαν στη Χαραδά, ²⁵ από 'κει στη Μακηλώθ, ²⁶ από 'κει στην Τάχαθ, ²⁷ από 'κει στην Τάραχ, ²⁸ από 'κει στη Μιθκά, ²⁹ από 'κει στην Ασμωνά, ³⁰ από 'κει στη Μωσερώθ, ³¹ από 'κει στη Βενέ-Ισακάν, ³² από 'κει στο Χωρ-Αγιδγάδ, ³³ από 'κει στην Ιαθβαθά, ³⁴ από 'κει στην Αβρωνά, ³⁵ από 'κει στη Εσιών-Γάβερ ³⁶ κι από 'κει στην έρημο Σιν, δηλαδή στην Κάδης. ³⁷ Έφυγαν κι από την Κάδης και στρατοπέδευαν στο όρος Ωρ, κοντά στα σύνορα της *Εδώμ.

³⁸⁻³⁹ Με διαταγή του Κυρίου ο *ιερέας Ααρών ανέβηκε στο όρος Ωρ, και πέθανε εκεί, τον τεσσαρακοστό χρόνο μετά την έξοδο των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, τον πέμπτο μήνα, την πρώτη μέρα, σε ηλικία εκατόν είκοσι τριών ετών. ⁴⁰ Τότε ήταν που ο βασιλιάς της Αράδ, ένας *Χανααίος που κατοικούσε στο νότιο μέρος της *Χαναάν, έμαθε για την άφιξη των Ισραηλιτών.

⁴¹ Από *κει οι Ισραηλίτες ήρθαν και στρατοπέδευαν στη Σαλμωνά, ⁴² από *κει στη Φουών, ⁴³ από *κει στην Ωβώθ, ⁴⁴ κι από *κει στην Ιιέ-Ααβαρίμ, στα σύνορα της *Μωάβ. ⁴⁵ Από *κει ήρθαν και στρατοπέδευαν στη Διβών-Γαδ, ⁴⁶ από *κει στην Αλμών-Διβλαθαίμ, ⁴⁷ κι από *κει ήρθαν και στρατοπέδευαν στα όρη Αβαρίμ, απέναντι από τη *Νεβώ. ⁴⁸⁻⁴⁹ Από τα όρη Αβαρίμ ήρθαν και στρατοπέδευαν κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ, μεταξύ Βαιθ-Ιεσιμώθ και Αβέλ-Σιττίμ, στις στέπες της Μωάβ.

Τα όρια και η κατανομή της Χαναάν

⁵⁰ Ενώ βρίσκονταν εκεί, στις στέπες της Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη απέναντι από την Ιεριχώ, ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή ⁵¹ τις ακόλουθες οδηγίες σχετικά με τους Ισραηλίτες: «Όταν θα περάσετε τον Ιορδάνη και θα μπειτε στη Χαναάν, ⁵² θα πρέπει να διώξετε από τη χώρα όλους τους κατοίκους της και να καταστρέψετε τα ειδωλά τους, τα ανάγλυφα η χήτα, καθώς και τους ιερούς τους *τόπους πάνω στους λόφους. ⁵³ Να κατακτησετε τη χώρα και να την κατοικήσετε, αφού εγώ σας τη δίνω για δική σας. ⁵⁴ Να μοιράσετε τη γη με κλήρωση στις φυλές σας και στις συγγενείες σας. Στις μεγαλύτερες συγγένειες θα δίνετε μεγαλύτερο κλήρο και στις μικρότερες μικρότερο. Ό,τι κληρωθεί στον καθένα αυτό θα του ανήκει. ⁵⁵ Αν όμως δε διώξετε από τη χώρα όλους τους κατοίκους της, εκείνοι που θα τους αφήσετε να

μείνουν θα είναι αγκάθια στα μάτια σας και κεντριά στα πλευρά σας. Θα σας πολεμούν μέσα στην ίδια τη χώρα που θα έχετε εγκατασταθεί. ⁵⁶ Και τότε θα κάνω σ' εσάς ό,τι είχα αποφασίσει να κάνω σ' εκείνους».

34 Ο Κύριος διέταξε το Μωυσή ² να δώσει στους Ισραηλίτες τις ακόλουθες οδηγίες: «Όταν θα μπειτε στη *Χαναάν, τη χώρα που θα σας δώσω για ιδιοκτησία, τα σύνορά της θα είναι τα εξής: ³ Η νότια περιοχή θα εκτεινείται από την έρημο Σιν κατά μήκος των συνόρων της *Εδώμ. Θα αρχίζουν ανατολικά από το νότιο άκρο της Νεκράς Θάλασσας. ⁴ Στη συνέχεια θα στρίβουν νότια προς την ανωφέρεια της Ακραββίμ,^κ θα περνούν από τη Σιν και θα καταλήγουν στα νότια της Κάδης-Βαρνή. Έπειτα θα προχωρούν βόρεια προς την Ασάρ-Αδδάρ και θα φτάνουν ως την Ασμών. ⁵ Από *κει θα στρίβουν πάλι προς το χείμαρρο της Αιγύπτου^{κα} και θα καταλήγουν στη Θάλασσα. ⁶ Τα δυτικά σύνορά σας θα είναι η μεγάλη Θάλασσα.^{κβ} ⁷ Τα βόρεια σύνορά σας θα ακολουθούν τη γραμμή από τη Μεγάλη Θάλασσα ως το όρος Ωρ, ⁸ κι από *κει στη Χαμάθ. Στη συνέχεια θα περνούν από τη Σεδαδά, ⁹ και τη Ζιφρώνά και θα καταλήγουν στην Ασάρ-Ενάν. ¹⁰ Τα ανατολικά σας σύνορα θα ακολουθούν τη γραμμή από την Ασάρ-Ενάν ως τη Σεφάμα. ¹¹ Μετά θα κατευθύνονται προς την Αριβλά, ανατολικά της Άγιν· από *κει θα κατεβαίνουν κατά μήκος των ανατολικών κλιτύων της Θάλασσας Κιννέρεθ,^γ ¹² θα συνεχίζουν καθ' όλο το μήκος του Ιορδάνη και θα καταλήγουν στη Νεκρά Θάλασσα. Αυτά θα είναι τα σύνορα της χώρας σας».

¹³ Ο Μωυσής μετέφερε αυτή τη διαταγή στους Ισραηλίτες και τους είπε: «Αυτή είναι η χώρα που θα μοιράσετε με κλήρωση και που ο Κύριος αποφάσισε να δώσει στις εννιάμισυ φυλές σας. ¹⁴⁻¹⁵ Οι οικογένειες των φυλών Ρουβήν, Γαδ και της μισής φυλής

^κΑνωφέρεια της Ακραββίμ Στα εβρ σημαίνει «Ανάβαση Σκορπιών» ^{κα}Χείμαρρος της Αιγύπτου Ποταμός που εκβάλλει στη Μεσόγειο, περίπου 80 χλμ νοτίως της Γάζας ^{κβ}Μεγάλη Θάλασσα Ενν η Μεσόγειος ^γΚιννέρεθ ή Χιννέρεθ Ενν η Γεννησαρέτ

Μανασσή, δυόμισυ φυλές, έλαβαν την ιδιοκτησία τους στην ανατολική όχθη του Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ».

¹⁶ Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: ¹⁷ «Αυτοί που θα σας μοιράσουν τη χώρα είναι ο *ιερέας Ελεάζαρ και ο Ιησούς, γιος του Ναυή. ¹⁸ Επίσης θα πάρετε έναν αρχηγό από κάθε φυλή, για να τους βοηθήσει στη διανομή της χώρας. ¹⁹ Αυτοί είναι: Από τη φυλή *Ιούδα ο Χάλεβ, γιος του Ιεφοννή, ²⁰ από τη φυλή Συμεών ο Σεμουέλ, γιος του Αμμιούδ, ²¹ από τη φυλή Βενιαμίν ο Ελιδάδ, γιος του Κισλών, ²² από τη φυλή *Δαν ο Βουκκί, γιος του Ιογλί, ²³ Από τους απογόνους του Ιωσήφ: από τη φυλή Μανασσή ο Αννιήλ, γιος του Εφώδ, ²⁴ από τη φυλή Εφραΐμ ο Κεμουήλ, γιος του Σιφτάν, ²⁵ από τη φυλή Ζαβουλών ο Ελισαφάν, γιος του Φαρνάχ, ²⁶ από τη φυλή Ισάχαρ ο Φαλιτήλ, γιος του Αζζάν, ²⁷ από τη φυλή Ασήρ ο Αχιούδ, γιος του Σελωμί, ²⁸ από τη φυλή Νεφθαλί ο Πεδαήλ, γιος του Αμμιούδ».

²⁹ Αυτοί είναι εκείνοι που όρισε ο Κύριος να μοιράσουν στους Ισραηλίτες τη χώρα της Χαναάν.

Οι πόλεις των Λευιτών

35 Στις στέπες της *Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ, είπε ο Κύριος στο Μωυσή: ² «Διάταξε τους Ισραηλίτες, από την ιδιοκτησία που θα αποκτήσουν με κλήρο, να δώσουν στους *Λευίτες πόλεις για να κατοικήσουν και βοσκότοπους γύρω απ' αυτές. ³ Σ' αυτές θα εγκατασταθούν οι Λευίτες και θα χρησιμοποιούν τους γύρω βοσκότοπους για τα κοπάδια τους και για τα διάφορα άλλα ζώα τους. ⁴ Τα λιβάδια των πόλεων, που θα τους δώσετε, θα εκτεινονται έξω από τα τείχη τους σε ακτίνα χιλίων πήχεων. ⁵ Θα μετρήσετε έξω από την κάθε πόλη, από δύο χιλιάδες πήχεις στην κάθε πλευρά ανατολικά, νότια, δυτικά και βόρεια. Η πόλη θα είναι στη μέση. Αυτά θα είναι τα λιβάδια των πόλεων. ⁶ Από τις πόλεις που θα δώσετε στους Λευίτες, οι έξι θα είναι πόλεις *καταφυγής. Σ' αυτές θα

μπορεί να καταφεύγει ένας που φόνευσε χωρίς να το θέλει. Επιπλέον θα τους δώσετε σαράντα δύο πόλεις. ⁷ Οι πόλεις που θα δώσετε στους Λευίτες θα είναι συνολικά σαράντα οκτώ, μαζί με τα λιβάδια τους. ⁸ Θα προέρχονται από την ιδιοκτησία των υπόλοιπων Ισραηλιτών, και θα δοθούν ανάλογα με το μέγεθος της ιδιοκτησίας που θα κληρωθεί στην κάθε φυλή.

⁹⁻¹⁰ Ο Κύριος έδωσε στο Μωυσή τις ακόλουθες οδηγίες για τους Ισραηλίτες:

«Όταν θα περάσετε τον Ιορδάνη και θα μπείτε στη *Χαναάν, ¹¹ να διαλέξετε μερικές πόλεις για να είναι πόλεις καταφυγής. Σ' αυτές θα μπορεί να καταφεύγει κάθε φονιάς, που θα έχει σκοτώσει άνθρωπο χωρίς να το θέλει. ¹² Θα χρησιμεύουν ως άσυλο γι' αυτόν, για να μην τον σκοτώσει ο *εκδικητής του θύματος. Δε θα εκτελείται ο φονιάς αν δεν παρουσιαστεί για να κριθεί μπροστά στην κοινότητα. ¹³ Οι πόλεις καταφυγής, που θα ορίσετε, θα είναι έξι. ¹⁴ Τρεις στην από 'δώ όχθη του Ιορδάνη και τρεις στη Χαναάν. ¹⁵ Αυτές οι πόλεις θα χρησιμεύουν ως άσυλο στους Ισραηλίτες, στους Ξένους και σ' εκείνους που μένουν προσωρινά μεταξύ σας. Εκεί θα μπορεί να καταφεύγει καθένας που θα έχει σκοτώσει άνθρωπο χωρίς να το θέλει.

¹⁶ »Αν όμως κάποιος χτυπήσει έναν άλλο με σιδερένιο αντικείμενο και το θύμα πεθάνει, τότε αυτός γίνεται φονιάς και τιμωρείται με θάνατο. ¹⁷ Αν του δώσει θανατηφόρο χτύπημα με λιθάρι, και το θύμα πεθάνει, ο δράστης είναι φονιάς και τιμωρείται με θάνατο. ¹⁸ Αν το χτύπημα είναι με ξύλινο αντικείμενο, και το θύμα πεθάνει, ο δράστης είναι φονιάς και τιμωρείται με θάνατο. ¹⁹ Ο πλησιέστερος συγγενής είναι ο αρμόδιος να θανατώσει τον φονιά. Όταν τον συναντήσει πρέπει να τον σκοτώσει. ²⁰ Αν κάποιος σπρώξει έναν άλλο από μίσος ή του πετάξει προμελετημένα κάτι που θα έχει ως επακόλουθο το θάνατο, ²¹ ή αν εχθρικά φερόμενος τον χτυπήσει με το χέρι του και τον σκοτώσει, τότε ο δρά-

στης πρέπει να τιμωρηθεί με θάνατο. Είναι φονιάς· κι ο πλησιέστερος συγγενής του θύματος, όταν τον συναντήσει, πρέπει να τον σκοτώσει.

²²»Είναι δυνατόν όμως κάποιος να σπρώξει έναν άλλο τυχαία, χωρίς έχθρα, ή να του πετάξει κάτι χωρίς προμελέτη, ²³ ή να του πετάξει ένα λιθάρι χωρίς να τον έχει δει και να τον σκοτώσει, χωρίς να έχει μίσος εναντίον του και χωρίς να θέλει το κακό του. ²⁴ Τότε η κοινότητα οφείλει να κρίνει σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις, ανάμεσα στο δράστη και στον πλησιέστερο συγγενή του θύματος, που ζητάει εκδίκηση. ²⁵ Η κοινότητα θα γλιτώσει το φονιά από τη μανία του εκδικητή και θα τον επαναφέρει στην πόλη καταφυγής όπου είχε καταφύγει. Εκεί θα παραμείνει ως το θάνατο του *αρχιερέα, του χρισμένου με το αγιασμένο λάδι. ²⁶ Αν όμως ο φονιάς βγει από την περιοχή της πόλης καταφυγής όπου ήταν κρυμμένος ²⁷ και εκεί, έξω από τα σύνορα της πόλης, τον συναντήσει ο πλησιέστερος συγγενής του θύματος και τον σκοτώσει, τότε ο εκδικητής του φόνου δεν θα είναι ένοχος. ²⁸ Ο φονιάς πρέπει να μένει στην πόλη καταφυγής ως τον θάνατο του αρχιερέα. Μόνο μετά το θάνατο του αρχιερέα θα μπορεί να γυρίζει πίσω στο σπίτι του. ²⁹ Αυτοί είναι οι κανόνες του δικαίου για σας και για τους απογόνους σας παντού, όπου θα έχετε εγκατασταθεί».

Ο νόμος για τη μαρτυρία και για την εξαγορά της ζωής

³⁰ «Αν κάποιος σκοτώσει άνθρωπο, αυτό πρέπει να αποδειχθεί με πάνω από έναν μάρτυρες, ώστε η κοινότητα να θανατώσει το φονιά. Αλλά ένας μόνο μάρτυρας δεν είναι αρκετός για να καταδικαστεί κάποιος σε θάνατο.

³¹ »Δε θα δέχεστε λύτρα για εξαγορά της ζωής ενός φονιά που είναι ένοχος θανάτου. Η θανατική ποινή πρέπει εξάπαντος να εκτελείται. ³² Ούτε θα δέχεστε λύτρα, προκειμένου κάποιος που έχει κρυφτεί σε μια πόλη καταφυγής να γυρίσει πίσω στον τόπο του

πριν από το θάνατο του αρχιερέα.

³³»Αν το κάνετε αυτό θα μολύνετε τη χώρα όπου θα κατοικείτε. Ο φόνος μολύνει τη χώρα, και εκτός από τη θανάτωση του δράστη, καμιά τελετουργία *καθαρισμού δεν μπορεί να γίνει γι' αυτήν. ³⁴ Δεν πρέπει να μολύνετε τη χώρα που θα κατοικείτε, γιατί εκεί, ανάμεσα στους Ισραηλίτες, θα κατοικώ και εγώ, ο Κύριος».

Ο νόμος για το γάμο και την κληρονομιά

36 Οι αρχηγοί των οικογενειών της συγγένειας του Γαλαάδ, γιου του Μαχέρ και εγγονού του Μανασσή, γιου του Ιωσήφ, πλησίασαν μπροστά στο Μωυσή και στους αρχηγούς των ισραηλιτικών φυλών ² και είπαν: «Ο Κύριος σε διέταξε να μοιράσεις με κλήρο τη γη στους Ισραηλίτες. Επίσης έλαβες εντολή από τον Κύριο να δώσεις το μερίδιο του Σελαφχάδ, του συγγενή μας, στις κόρες του. ³ Αλλά αν αυτές πάρουν άντρα από άλλη ισραηλιτική φυλή, τότε το μερίδιό τους θα αφαιρεθεί από την ιδιοκτησία των προγόνων μας και θα προστεθεί στην ιδιοκτησία της φυλής που θα ανήκουν πλέον· έτσι το δικό μας μερίδιο που μας κληρώθηκε θα ελαττωθεί. ⁴ Κι όταν έρθει το *ιωβηλαίο έτος, το μερίδιό τους θα προστεθεί στην ιδιοκτησία της φυλής στην οποία αυτές θα ανήκουν πλέον, και θα αφαιρεθεί από την κληρονομία της φυλής των δικών μας προγόνων».

⁵ Ο Μωυσής μετέφερε στους Ισραηλίτες τις εντολές του Κυρίου και είπε: «Σωστά μίλησε η φυλή των απογόνων του Ιωσήφ. ⁶ Να τι διατάζει ο Κύριος σχετικά με τις κόρες του Σελαφχάδ: Θα μπορούν να παντρευτούν όποιον θέλουν, αρκεί να πάρουν άντρα από οικογένεια της δικής τους φυλής. ⁷ Καμιά ιδιοκτησία των Ισραηλιτών δεν θα μεταβιβάζεται από τη μια φυλή στην άλλη. Κάθε Ισραηλίτης θα είναι άρρηκτα δεμένος με την ιδιοκτησία της προγονικής του φυλής. ⁸ Επίσης κάθε κόρη, που θα έχει ιδιοκτησία στη φυλή της, θα πρέπει να παίρνει άντρα από οικογένεια της ίδιας φυλής. Έτσι κάθε Ισραηλίτης

θα κληρονομεί την ιδιοκτησία των προγόνων του, ⁹ και η ιδιοκτησία δε θα μεταβιβάζεται από τη μια φυλή στην άλλη. Κάθε ισραηλιτική φυλή θα μένει άρρηκτα δεμένη με τη γη που της κληρώθηκε».

¹⁰⁻¹¹ Οι κόρες λοιπόν του Σελαφχάδ, Μαχλά, Τιρσά, Χογλά, Μιλχά και Νωά, συμμορφώθηκαν με τη διαταγή που έδωσε ο Κύριος στο Μωυσή και πήραν άντρες από τους γιους

των θείων τους, ¹² από τις οικογένειες των απογόνων του Μανασσή, γιου του Ιωσήφ. Έτσι η ιδιοκτησία τους παρέμεινε στη φυλή του πατέρα τους.

¹³ Αυτές είναι οι εντολές και οι διατάξεις που έδωσε ο Κύριος με το Μωυσή στους Ισραηλίτες, στις στέπες της *Μωάβ, κοντά στον Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ

Εισαγωγή

Το πέμπτο βιβλίο της Αγίας Γραφής και τελευταίο της Πεντατεύχου ονομάζεται “Δευτερονόμιον” (= δεύτερος νόμος), ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο τιτλοφορείται “Ελε χαντεβαρίμ” (= Αυτοί [είναι] οι λόγοι) από τις πρώτες λέξεις του κειμένου του.

Ο ελληνικός τίτλος δικαιώνεται πλήρως από το περιεχόμενο του έργου, που αποτελεί στο μεγαλύτερο μέρος του επανάληψη της νομοθεσίας που παρατίθεται στο βιβλίο της Εξόδου με ορισμένες συμπληρώσεις και προσαρμογές στις νέες συνθήκες ζωής μετά την εγκατάσταση των Ισραηλιτών στη Χαναάν.

Πρόκειται για έναν απολογισμό των περιπετειών της ερήμου και μια διασάφηση της νομοθεσίας του Σινά, που γίνεται με τη μορφή τριών λόγων (κεφ. 1-4· 5-28· 29-30), τους οποίους εκφωνεί ο Μωυσής λίγο πριν από το θάνατό του. Οι αρχές του Δευτερονομίου επηρέασαν τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του βασιλιά Ιωσία (639-609 π.Χ.), όταν, σύμφωνα με τη βιβλική αφήγηση (Β΄ Βασ κεφ. 22-23), κατά τη διάρκεια επισκευαστικών εργασιών στο ναό της Ιερουσαλήμ, ανακαλύφθηκε ένα βιβλίο του νόμου, που κατά πάσα πιθανότητα ταυτιζόταν με τον πυρήνα του παρόντος έργου (12,1-26,15).

Κεντρικό θέμα του Δευτερονομίου αποτελεί ο τονισμός της μοναδικότητας του Θεού, από την οποία απορρέει η διδασκαλία για την ενότητα πίστης, λατρείας και ηθικής, καθώς και η υποχρέωση των Ισραηλιτών για πιστή τήρηση των διατάξεων του νόμου. Ο Θεός εξέλεξε από αγάπη και μόνο τον Ισραήλ ως λαό του και συνήψε μαζί του διαθήκη. Αλλά προϋπόθεση για την πιστότητα του Θεού στους όρους της διαθήκης είναι η πιστότητα του λαού στην τήρηση του νόμου τού ενός και μοναδικού Θεού, ο οποίος λατρεύεται σε ένα και μοναδικό ιερό.

Η διδασκαλία του Δευτερονομίου συνοψίζεται στην περικοπή 6,4-9, που συνιστά μέχρι σήμερα τη βασική ομολογία πίστεως του Ισραήλ. Την εντολή της αγάπης προς το Θεό που περιέχεται στην περικοπή (6,5) θα χαρακτηρίσει ο Ιησούς Χριστός ως την πρώτη και μεγαλύτερη εντολή (Μτ 22,37-38 πρλ.).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Πρώτος λόγος του Μωυσή:
(Ανασκόπηση της ιστορίας και παραινέσεις)	1,1-4,43
2. Δεύτερος λόγος του Μωυσή:
5,1-21: Επανάληψη του Δεκαλόγου	4,44-28,68

- 12,1–26,15: Το δευτερονομιστικό Βιβλίο του Νόμου
28,1-46: Ευλογίες και κατάρες
3. Τρίτος λόγος του Μωυσή: 28,69–30,20
Προτροπές για πιστότητα στη διαθήκη και το νόμο
4. Τελευταίες οδηγίες και θάνατος του Μωυσή: 31,1–34,12
32,1-43: Η ωδή του Μωυσή

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ

Ο Μωυσής υπενθυμίζει στους Ισραηλίτες τις υποσχέσεις του Κυρίου

1 Αυτά είναι τα λόγια που είπε ο Μωυσής στους Ισραηλίτες, ενώ ακόμα βρίσκονταν στην έρημο, ανατολικά του Ιορδάνη. Ήταν στην πεδιάδα κοντά στη Σουφ, ανάμεσα στην έρημο *Φαράν από τη μια μεριά και στις πόλεις Τόφελ, Λαβάν, Ασηρώθ και Διζα-άβ από την άλλη. ² (Από το όρος *Χωρήβ ως την Κάδης-Βαρνή είναι πορεία έντεκα ημερών, περνώντας κανείς από το όρος Ση-εϊρ^α). ³ Το τεσσαρακοστό έτος μετά την έξοδο από την Αίγυπτο, την πρώτη του ενδέκατου *μήνα, μίλησε ο Μωυσής στους Ισραηλίτες και τους είπε όλα όσα τον είχε διατάξει ο Κύριος σχετικά μ' αυτούς. ⁴ Αυτό έγινε αφού είχε νικήσει το Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων, που κατοικούσε στην Εσεβών, και τον Ωγ, βασιλιά της *Βασάν, που κατοικούσε στην Ασταρώθ και στην Εδρεϊ. ⁵ Πέρα, λοιπόν, από τον Ιορδάνη, στη *Μωάβ, ο Μωυσής άρχισε να εξηγεί αυτόν το *νόμο:

⁶ Όταν ήμασταν στο όρος Χωρήβ, ο Κύριος ο Θεός μας μας είπε: «Αρκετά καθήσατε σ' αυτό το βουνό. ⁷ Γυρίστε τώρα και πάρτε το δρόμο που οδηγεί στο βουνό των Αμορραίων και σ' όλη τη γύρω περιοχή — στην πεδιάδα, στο βουνό και στην κοιλάδα του Ιορδάνη, στο νότιο μέρος και στην ακτή της θάλασσας, στη χώρα των *Χανααίων και στο *Λίβανο ως τον μεγάλο ποταμό, τον Ευφράτη. ⁸ Βλέπετε, σας παραχωρώ όλη αυτή τη χώρα. Μπειτέ και κυριέψτε την. Είναι η χώρα που εγώ, ο Κύριος, την υποσχέθηκα με όρκο να τη δώσω στους προγόνους σας *Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ, καθώς και στους απογόνους τους μετά απ' αυτούς».

Ο διορισμός κριτών

(ΕΞ 18,13-27)

⁹ Εκείνη την εποχή εγώ σας είπα: «Δεν μπορώ να έχω μόνος μου την ευθύνη για όλους εσάς. ¹⁰ Κύριος ο Θεός σας σας πλήθυνε και τώρα είστε πολλοί, όσα τ' αστέρια του ουρανού. ¹¹ Μακάρι ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας, να σας κάνει χίλιες φορές περισσότερους και να σας ευλογήσει, όπως σας το υποσχέθηκε. ¹² Αλλά πώς να σηκώσω εγώ μόνος μου το βάρος του διακατονισμού των διαφορών σας, των απαιτήσεων και των προστριβών σας; ¹³ Διαλέξτε, λοιπόν, από κάθε φυλή σας άντρες ικανούς, έμπειρους και δοκιμασμένους, για να τουςβάλω αρχηγούς σας».

¹⁴ Κι εσείς μου αποκριθήκατε: «Καλό είναι αυτό που μας προτείνεις να κάνουμε».

¹⁵ Στους αρχηγούς, λοιπόν, των φυλών σας, οι οποίοι ήταν άντρες ικανοί και έμπειροι, έδωσα εξουσία πάνω σε χίλια, σε εκατό, σε πενήντα και σε δέκα άτομα, και σε άλλους απ' αυτούς ανέθεσα την επίβλεψη ολόκληρης φυλής. ¹⁶ Επίσης, με την ευκαιρία, έδωσα στους δικαστές σας αυτούς ορισμένες οδηγίες: «Ν' ακούτε», τους είπα, «με προσοχή τις υποθέσεις των συμπατριωτών σας και να κρίνετε δίκαια τις διαφορές του καθενός, είτε αυτές είναι μ' έναν Ισραηλίτη είτε μ' έναν ξένο. ¹⁷ Να μη μεροληπτείτε όταν κρίνετε. Ν' ακούτε με την ίδια προσοχή και τους ασήμαντους και τους σπουδαίους. Μη φοβάστε κανέναν, γιατί η κρίση είναι έργο θεϊκό. Κι αν κάποια περίπτωση είναι πολύ δύσκολη για σας, να τη φέρνετε σ' εμένα κι εγώ θα βγάλω την απόφαση».

¹⁸ Τότε σας έδωσα οδηγίες για όλα όσα έ-

^αΌρος Σηεϊρ. Άλλη ονομασία για την ορεινή περιοχή των Εδωμιτών (βλ. υποσ. εις Γεν 32,4).

πρεπε να κάνετε.

Αποστολή κατασκόπων στην Κάδης-Βαρνή

(Αρ 13,1-33)

¹⁹ Έπειτα φύγαμε από το Χωρήβ και διασχίσαμε όλη εκείνη τη μεγάλη και φοβερή έρημο που είδατε, ακολουθώντας το δρόμο προς τα βουνά των Αμορραίων, όπως μας διέταξε ο Κύριος, ο Θεός μας. Έτσι φτάσαμε στην Κάδης-Βαρνή. ²⁰ Τότε σας είπα: «Να που φτάσατε στα βουνά των Αμορραίων, που μας τα δίνει ο Κύριος, ο Θεός μας. ²¹ Κοιτάξτε! Αυτός σας δίνει τη χώρα που απλώνεται μπροστά σας. Πηγαίνετε και κατακτήστε την, όπως σας είπε ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας. Μη φοβάστε και μη χάνετε το θάρρος σας!»

²² Τότε ήρθατε όλοι σας και μου είπατε: «Να στείλουμε μερικούς άντρες πριν από μας, για να κατασκοπεύσουν τη χώρα και να μας δώσουν πληροφορίες σχετικά με το δρόμο που πρέπει ν' ακολουθήσουμε και με τις πόλεις που θα συναντήσουμε». ²³ Η ιδέα μου φάνηκε καλή και έστειλα από σας δώδεκα άντρες, έναν από κάθε φυλή. ²⁴ Έφυγαν, πέρασαν το βουνό και έφτασαν στην κοιλάδα Εσκώλ^β και την εξερεύνησαν. ²⁵ Μάζεψαν και καρπούς από τη χώρα και μας τους έφεραν. Στην αναφορά που μας έδωσαν μας είπαν: «Η χώρα που μας δίνει ο Κύριος, ο Θεός μας, είναι πολύ εύφορη».

²⁶ Εσείς, όμως δεν θελήσατε να προχωρήσετε και αρνηθήκατε να υπακούσετε στη διαταγή του Κυρίου, του Θεού σας. ²⁷ Μέσα στις σκηνές σας δυσανασχετούσατε και λέγατε: «Ο Κύριος μας μισούσε και γι' αυτό μας έβγαλε από την Αίγυπτο. Θέλει να μας παραδώσει στην εξουσία των Αμορραίων, για να μας εξοντώσουν. ²⁸ Πού ξεκινάμε να πάμε; Χάσαμε πια το θάρρος μας, μετά απ' όσα μας είπαν αυτοί που γύρισαν από 'κει. Μας είπαν ότι ο λαός εκείνος είναι ισχυρότερος και πολυπληθέστερος από μας: ότι οι πόλεις τους είναι μεγάλες και οχυρωμένες, με τείχη που φτάνουν ως τον ουρανό: κι α-

κόμα ότι είδαν εκεί και τους απογόνους του γίγαντα *Ανάκ».

²⁹ Εγώ τότε σας έλεγα: «Μην τρομάζετε και μην τους φοβάστε. ³⁰ Ο Κύριος, ο Θεός σας, πηγαίνει μπροστά από σας κι αυτός θα πολεμήσει για σας, όπως ακριβώς έκανε μπροστά στα μάτια σας στην Αίγυπτο ³¹ καθώς και στην έρημο. Είδατε πώς σας σήκωσε στα χέρια του, όπως ένας σηκώνει το παιδί του, σ' όλο το δρόμο που πορευτήκατε, ώσπου να φτάσετε σ' αυτόν εδώ τον τόπο». ³² Στο ζήτημα εκείνο όμως δε δείξατε εμπιστοσύνη στον Κύριο, το Θεό σας, ³³ που πήγαινε μπροστά από σας για να σας βρίσκει τόπο να κατασκηνώνετε. Και για να σας δείχνει το δρόμο που έπρεπε να βαδίζετε προπορευόταν τη νύχτα μέσα σε φωτιά και τη μέρα μέσα στη νεφέλη.

Ο Θεός τιμωρεί τους Ισραηλίτες

(Αρ 14,20-35· 39-45)

³⁴ Ο Κύριος άκουσε τα παράπονά σας, οργίστηκε και υποσχέθηκε με όρκo: ³⁵ «Κανένας από τους ανθρώπους αυτής της κακής γενιάς δεν θα δει την εύφορη γη, που υποσχέθηκα με όρκo να δώσω στους προγόνους σας, ³⁶ εκτός από το Χάλεβ, γιο του Ιεφοννή: αυτός θα τη δει και θα δώσω σ' αυτόν και στους γιους του, τη χώρα που κατασκόπευσε, γιατί ακολούθησε με απόλυτη πιστότητα εμένα, τον Κύριο».

³⁷ Ακόμα κι εναντίον μου οργίστηκε ο Κύριος, εξαιτίας σας, και μου είπε: «Όυτε εσύ θα μπεις εκεί. ³⁸ Ο υπηρέτης σου, ο Ιησούς γιος του Ναυή, αυτός θα μπει εκεί. Αυτόν να ενθαρρύνεις, γιατί αυτός θα οδηγήσει τους Ισραηλίτες να κατακτήσουν τη χώρα». ³⁹ Έπειτα ο Κύριος απευθύνθηκε σε όλους σας και σας είπε: «Τα μικρά παιδιά σας, όμως, για τα οποία λέγατε ότι θα γίνουν λάφυρα, και οι γιοι σας, που σήμερα δεν μπορούν ακόμη να διακρίνουν ανάμεσα στο καλό και στο κακό, αυτοί θα μπουν εκεί. Σ' αυτούς θα δώσω τη χώρα για ιδιοκτησία τους. ⁴⁰ Όσο για σας, γυρίστε πίσω και φύγετε

^βΚοιλάδα Εσκώλ. Βλ. Αρ 13,23 και την αντίστοιχη υποσημείωση.

στην έρημο, από τον δρόμο της *Ερυθράς Θάλασσας».

⁴¹ Εσείς τότε μου αποκριθήκατε σ' όλα αυτά: «Αμαρτήσαμε στον Κύριο. Αλλά τώρα θα φύγουμε, να πάμε να πολεμήσουμε, σύμφωνα με όλα όσα μας διέταξε ο Κύριος, ο Θεός μας». Ζωστήκατε, λοιπόν, ο καθένας την πολεμική του εξάρτυση και νομίσατε πως ήταν εύκολο να φτάσετε σ' εκείνη την ορεινή περιοχή.

⁴² Αλλά ο Κύριος μου είπε: «Πες τους, να μην ξεκινήσουν για πόλεμο, γιατί εγώ δεν θα είμαι μαζί τους. Να μην πάνε πουθενά, για να μην τους νικήσουν οι εχθροί τους».

⁴³ Εγώ σας μετέφερα αυτό το μήνυμα, αλλά εσείς δε δώσατε καμιά σημασία. Αρνηθήκατε να συμμορφωθείτε με τη διαταγή του Κυρίου και με απερισκεψία αποτολήσατε ν' ανεβείτε να κατακτήσετε την περιοχή. ⁴⁴ Τότε βγήκαν να σας πολεμήσουν οι Αμορραίοι, που κατοικούσαν σ' εκείνα τα βουνά· σας νίκησαν στην περιοχή του όρους Σηείρ και σας καταδίωξαν ως τη Χορμά, σαν να σας κυνηγούσαν μέλισσες.

⁴⁵ Όταν γυρίσατε, κλαυτήκατε στον Κύριο αλλά εκείνος δεν ήθελε ν' ακούσει τίποτε κι ούτε σας έδωσε καθόλου προσοχή. ⁴⁶ Έτσι μέναιτε στην Κάδης, κι ο καιρός που περάσατε εκεί ήταν πολύς.

Τα χρόνια που πέρασαν στην έρημο

2 Γυρίσαμε, λοιπόν, πίσω και ξαναφύγαμε μέσα από την έρημο προς την κατεύθυνση της *Ερυθράς Θάλασσας, όπως μας είπε ο Κύριος. Και για πολλές μέρες τριγυρίζαμε στην ορεινή περιοχή του Σηείρ.

² Μια μέρα ο Κύριος μου είπε ³ να στραφούμε προς τα βόρεια, γιατί είχαμε περάσει αρκετόν καιρό γυρίζοντας στην ορεινή περιοχή του Σηείρ. ⁴ Επίσης μου είπε να σας δώσω τις ακόλουθες οδηγίες: «Διασχίστε την περιοχή του Σηείρ, εκεί που κατοικούν οι συγγενικές φυλές σας, οι απόγονοι του Ησαύ. Αυτοί θα σας φοβηθούν, αλλά εσείς φυλαχτείτε. ⁵ Μην αρχίσετε πόλεμο εναντίον

τους, γιατί δεν πρόκειται να σας δώσω ούτε μια σπιθαμή γης από τη χώρα τους. Το όρος Σηείρ το έχω δώσει στους απογόνους του Ησαύ για ιδιοκτησία. ⁶ Θα αγοράζετε απ' αυτούς με χρήματα την τροφή που θα χρειάζεστε· ακόμα και το νερό θα το αγοράζετε απ' αυτούς». ⁷ Και πράγματι, ο Κύριος ο Θεός σας σας ευλόγησε σ' όλα τα έργα που καταπιαστήκατε. Θυμηθείτε το δρόμο σας μέσα απ' αυτήν τη μεγάλη έρημο. Όλα αυτά τα σαράντα χρόνια ο Κύριος ο Θεός σας ήταν μαζί σας και δε σας έλειψε τίποτα.

⁸ Περάσαμε, λοιπόν, σε κάποια απόσταση από τις συγγενικές μας φυλές, τους απογόνους του Ησαύ, που κατοικούσαν στο όρος Σηείρ. Επίσης αποφύγαμε το δρόμο της πεδιάδας, που περνάει από την Αιλάθ και τη Γεσιών-Γάβερ. Αλλάξαμε κατεύθυνση και προχωρήσαμε προς την έρημο της *Μωάβ. ⁹ Ο Κύριος μου είπε: «Μην ενοχλήσεις τους Μωαβίτες και μην αρχίσεις πόλεμο εναντίον τους, γιατί δεν πρόκειται να σου δώσω στην κατοχή σου τίποτε από τη χώρα τους. Τη χώρα της Αρ την έχω δώσει στους απογόνους του Λωτ για ιδιοκτησία».

¹⁰ (Πριν απ' αυτούς κατοικούσαν εκεί οι Εμμαίοι, λαός ισχυρός, πολυάριθμος και μεγαλόσωμος, όπως οι *Ανακίμ. ¹¹ Θεωρούνταν κι αυτοί γίγαντες, όπως οι Ανακίμ. Οι Μωαβίτες όμως τους ονόμαζαν Εμμαίους. ¹² Στο Σηείρ κατοικούσαν άλλοτε οι Χορραίοι, αλλά οι απόγονοι του Ησαύ τους έδιωξαν, τους εξόντωσαν κι εγκαταστάθηκαν εκείνοι στη θέση τους, όπως έκαναν οι Ισραηλίτες με τη δική τους χώρα, που ο Κύριος τους έδωσε για ιδιοκτησία).

¹³ «Και τώρα», διέταξε ο Κύριος, «σηκωθείτε και περάστε το χείμαρρο Ζαρέδ». Έτσι περάσαμε το χείμαρρο Ζαρέδ. ¹⁴ Από τότε που ξεκίνησαμε από την Κάδης-Βαρνή μέχρι που διαβήκαμε το χείμαρρο Ζαρέδ, πέρασαν τριάντα οχτώ χρόνια. Στο διάστημα αυτό πέθανε κι έφυγε από το στρατόπεδο ολόκληρη εκείνη η γενιά των πολεμιστών, όπως ακριβώς τους το είχε ορκιστεί ο Κύριος. ¹⁵ Πρά-

γματι, ο ίδιος ο Κύριος επενέβαινε εναντίον τους, ώπου τους εξαφάνισε μέσα από το στρατόπεδο. ¹⁶Κι όταν όλοι εκείνοι οι πολεμιστές πέθαναν κι έφυγαν μέσα από το λαό, ¹⁷μού είπε ο Κύριος: ¹⁸«Σήμερα θα διασχίσετε την Αρ, αφού περάσετε τα σύνορα της Μωάβ. ¹⁹Όταν φτάσετε κοντά στους Αμμωνίτες, μην τους ενοχλήσετε και μην αρχίσετε πόλεμο εναντίον τους, γιατί δεν πρόκειται να σας δώσω τίποτε από τη χώρα των Αμμωνιτών για ιδιοκτησία σας. Ανήκουν κι αυτοί στους απογόνους του Λωτ, και τους έχω δώσει αυτήν τη χώρα για ιδιοκτησία».

²⁰(Εθεωρείτο ότι αυτές οι περιοχές ήταν η χώρα των Ρεφαϊτών. Πράγματι, προηγουμένως κατοικούσαν εκεί οι Ρεφαϊτες, τους οποίους οι *Αμμωνίτες τους ονόμαζαν Ζαμζουμμίμ. ²¹Ήταν λαός ισχυρός, πολυάριθμος και μεγαλόσωμος όπως οι Ανακίμ. Ο Κύριος όμως τους εξαφάνισε όταν ήρθαν οι Αμμωνίτες, οι οποίοι τους έδιωξαν κι εγκαταστάθηκαν στη θέση τους. ²²Το ίδιο έκανε ο Κύριος για τους απογόνους του Ησαύ, τους Εδώμιτες, που κατοικούσαν στην περιοχή του Σηερί: εξολόθρευσε τους Χορραίους όταν ήρθαν οι Εδώμιτες· αυτοί τους έδιωξαν κι εγκαταστάθηκαν στη θέση τους μέχρι σήμερα. ²³Τους Αυίμ, που κατοικούσαν στα χωριά της περιοχής της Γάζας, τους εξόντωσαν οι Καφθωρίμ, που προέρχονταν από την Καφθωρ, κι έχουν εγκατασταθεί αυτοί στη θέση τους).

Η κατάκτηση του βασιλείου του Σιχόν

(Αρ 21,21-30)

²⁴Μετά ο Κύριος διέταξε: «Ξεκινήστε και διασχίστε τον ποταμό Αρνών. Σας παραδίνω το Σιχόν, τον *Αμορραίο βασιλιά της Εσεβών, μαζί με τη χώρα του. Κηρύξτε του τον πόλεμο κι αρχίστε να κατακτάτε τη χώρα. ²⁵Από σήμερα εγώ αρχίζω να σκορπάω τον τρόμο και το φόβο σας σ' όλους τους λαούς που βρίσκονται κάτω απ' τον ουρανό και οι οποίοι, στο άκουσμα και μόνο του ονόματός σας θα τρέμουν από αγωνία».

²⁶Από την έρημο Κεδεμώθ, έστειλα τότε

αγγελιοφόρους στο Σιχόν, βασιλιά της Εσεβών, με τα εξής φιλικά λόγια: ²⁷«Αφσή μας να περάσουμε μέσα από τη χώρα σου. Θ' ακολουθήσουμε το δρόμο, χωρίς να παρεκκλίνουμε ούτε προς τα δεξιά, ούτε προς τ' αριστερά. ²⁸Θα αγοράζουμε από σένα με χρήματα τα τρόφιμα για τη διατροφή μας, καθώς επίσης και το νερό που θα πίνουμε. Μόνο άφσή μας να περάσουμε πεζοί, ²⁹όπως μας άφησαν οι απόγονοι του Ησαύ, που κατοικούν στην περιοχή του όρους Σηερί, και οι Μωαβίτες, που κατοικούν στην Αρ. Στη συνέχεια θα περάσουμε τον Ιορδάνη, για να φτάσουμε στη χώρα που θα μας δώσει ο Κύριος, ο Θεός μας».

³⁰Ο Σιχόν όμως δε μας άφησε να περάσουμε μέσα από τη χώρα του, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, ενίσχυσε την άκαμπτη διάθεσή του και την αλύγιστη καρδιά του, για να παραδώσει σ' εσάς τη χώρα του την οποία και κατέχετε μέχρι σήμερα. ³¹Ο Κύριος μου είπε: «Άκουσε. Σου παραδίνω από τώρα τον Σιχόν και τη χώρα του. Άρχισε την κατάληψή της». ³²Ο Σιχόν και ο στρατός του ξεκίνησαν και ήρθαν να μας πολεμήσουν στην Ιασά. ³³Αλλά ο Κύριος ο Θεός μας μας παρέδωσε και νικήσαμε αυτόν, τους γιους του και το στρατό του. ³⁴Καταλάβαμε όλες τις πόλεις του, τις καταστρέψαμε εντελώς κι εξοντώσαμε άντρες, γυναίκες και παιδιά. Δεν αφήσαμε κανέναν ζωντανό. ³⁵Το μόνο που πήραμε για λεία ήταν τα ζώα και ό,τι λάφυρα από τις πόλεις που κυριεύσαμε.

³⁶Από την πόλη Αροήρ, στις όχθες του ποταμού Αρνών, και από την άλλη πόλη που βρίσκεται στην ίδια κοιλάδα, ως τη Γαλαάδ, καμιά πόλη δεν υπήρξε τόσο ισχυρή που να μπορέσει να μας αντισταθεί. Ο Κύριος, ο Θεός μας, τις παρέδωσε όλες σ' εμάς. ³⁷Μόνο τη χώρα των Αμμωνιτών δεν πλησιάσαμε, ούτε καμιά από τις πόλεις, που βρίσκονται κοντά στις όχθες του ποταμού Ιαβόκ. Επίσης δεν πλησιάσαμε καμιά από τις πόλεις της ορεινής περιοχής, ούτε τους τόπους όπου ο Κύριος, ο Θεός μας, μας απαγόρευσε να πολεμήσουμε.

Νίκη εναντίον του Ωγ, βασιλιά της Βασάν

3 Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε προς το οροπέδιο της "Βασάν" ο βασιλιάς της Βασάν, ο Ωγ, βγήκε μαζί με όλο το στρατό του να μας πολεμήσουν κοντά στην Εδρεΐ. ² Τότε μου είπε ο Κύριος: «Μην τον φοβηθείς. Εγώ θα σου παραδώσω αυτόν, το στρατό του και τη χώρα του στην εξουσία σου και θα του κάνεις ό,τι έκανες στο Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων, που κατοικούσε στην Εσεβών».

³ Έτσι ο Κύριος ο Θεός μας παρέδωσε και το βασιλιά Ωγ με όλο το στρατό του στην εξουσία μας. Τον νικήσαμε, ως το σημείο να μην του μείνει ούτε ένας ζωντανός. ⁴ Μετά κυριεύσαμε όλες τις πόλεις του. Δεν υπήρξε πόλη, που να μην τους την πάρουμε —εξήντα πόλεις, ολόκληρη την περιοχή της Αργόβ, το βασίλειο του Ωγ, στη Βασάν. ⁵ Ήταν όλες πόλεις οχυρωμένες με ψηλά τείχη, με πύλες που έκλειναν με μοχλούς. Εκτός απ' αυτές, υπήρχαν και πάρα πολλές ατείχιστες πόλεις. ⁶ Καταστρέψαμε λοιπόν εντελώς όλες τις πόλεις κι εξοντώσαμε άντρες, γυναίκες και παιδιά, όπως είχαμε κάνει και στη χώρα του Σιχόν, βασιλιά της Εσεβών. ⁷ Αλλά κρατήσαμε για μας όλα τα ζώα και τα λάφυρα από τις πόλεις.

⁸ Εκείνο τον καιρό πήραμε από τα χέρια δύο Αμορραίων βασιλιάδων τη χώρα που βρίσκεται πέρα από τον Ιορδάνη, από τον ποταμό Αρνών ως το όρος Ερμών. ⁹ (Το ίδιο βουνό οι *Σιδώνιοι το ονομάζουν Σιρών, ενώ οι Αμορραίοι Σενίρ). ¹⁰ Κατακτήσαμε όλες τις πεδινές πόλεις κι ακόμα τις περιοχές της Γαλαάδ και της Βασάν ως τη Σαλχά και την Εδρεΐ, πόλεις του βασιλείου του Ωγ στη Βασάν.

¹¹ (Ο Ωγ, βασιλιάς της Βασάν, ήταν ο μόνος που είχε απομείνει από τους Ρεφαΐτες. Μπορεί κανείς ακόμη να δει τη σαρκοφάγο του που βρίσκεται στη Ραββάθ την πρωτεύουσα των Αμμωνιτών. Είναι σιδερένια, εννέα

κοινούς πήχεις μήκος και τέσσερις πλάτος).

Εγκατάσταση των δύομιση φυλών ανατολικά του Ιορδάνη

(Αρ 32,1-42)

¹² Αφού κυριεύσαμε αυτή τη χώρα, έδωσα στους απογόνους του Ρουβήν και του Γαδ την περιοχή που ξεκινάει από την Αροήρ, στις όχθες του ποταμού Αρνών, και το μισό της ορεινής περιοχής της Γαλαάδ μαζί με τις εκεί πόλεις. ¹³ Στη μισή φυλή Μανασσή έδωσα το υπόλοιπο της Γαλαάδ και ολόκληρη τη Βασάν, το βασίλειο του Ωγ.

(Μαζί οι περιοχές της Αργόβ και της Βασάν είναι γνωστές ως χώρα των Ρεφαΐτών). ¹⁴ Ο Ιαΐρ, απόγονος του Μανασσή, πήρε ιδιοκτησία του όλη την περιοχή της Αργόβ, ως τα σύνορα των Γεσουριτών και των Μααχαθιτών. Αυτές οι περιοχές της Βασάν πήραν το όνομά του· ονομάζονται χωριά του Ιαΐρ, μέχρι σήμερα.

¹⁵ Στον Μαχίρ έδωσα τη Γαλαάδ. ¹⁶ Στους απογόνους του Ρουβήν και του Γαδ έδωσα την περιοχή ανάμεσα στη Γαλαάδ και στον ποταμό Αρνών. Το μέσον της κοιλάδας ήταν το νότιο σύνορο, ενώ ο ποταμός Ιαβόκ ήταν το βόρειο με τη χώρα των Αμμωνιτών. ¹⁷ Το δυτικό σύνορο ακολουθούσε την κοιλάδα του Ιορδάνη από την Κιννέρεθ^δ ως τη θάλασσα και της Αραβά, δηλαδή τη Νεκρά Θάλασσα, κοντά στους πρόποδες του όρους Φασγά στα ανατολικά.

¹⁸ Τότε ειδικά σ' εσάς έδωσα τις ακόλουθες εντολές: «Ο Κύριος, ο Θεός σας, σας έδωσε τη χώρα αυτή για να την κατακτήσετε. Γι' αυτό, όλοι οι πολεμιστές σας θα πάρουν τα όπλα και θα τεθούν επικεφαλής των συμπατριωτών σας, των άλλων ισραηλιτικών φυλών. ¹⁹ Μόνο οι γυναίκες σας, τα παιδιά σας και τα ζώα σας —ξέρω πως έχετε πολλά— θα μείνουν στις πόλεις που σας έδωσα. ²⁰ Όταν οι συμπατριώτες σας αποκτήσουν κι εκείνοι τη χώρα που θα τους δώσει ο Κύριος, πέρα από τον Ιορδάνη, και τους εγκαταστή-

^γΤο εβρ. κείμενο στο στ. 16 είναι ασαφές. ^δΚιννέρεθ. Βλ. υποσ. εις Αρ 34,11.

σει, όπως εσάς, να ζουν ειρηνικά σ' αυτήν, τότε θα επιστρέψετε κι εσείς καθένας στην ιδιοκτησία που σας έδωσα».

²¹ Έδωσα επίσης προσταγές και στον Ιησού: «Είδες με τα μάτια σου», του είπα, «όλα όσα έκανε ο Κύριος, ο Θεός μας, στους δυο αυτούς βασιλιάδες. Τα ίδια θα κάνει και σ' όλα τα βασίλεια απ' όπου θα περάσετε. ²² Μην τα φοβηθείτε, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, αυτός θα πολεμήσει για σας».

Απαγόρευση στο Μωυσή να μπει στην Χαναάν

²³ Τότε παρακάλεσα τον Κύριο και του είπα: ²⁴ «Κύριε, Θεέ. Έχεις αρχίσει πια να δείχνεις στο δούλο σου το μεγαλείο σου και τη μεγάλη σου δύναμη. Ποιος Θεός υπάρχει στον ουρανό και στη γη, που να μπορεί να κάνει έργα σαν τα δικά σου και πράξεις δυνατές, σαν τις δικές σου; ²⁵ Άφησέ με, σε παρακαλώ, να περάσω και να δω τη χώρα την εύφορη που είναι πέρα από τον Ιορδάνη, τα ωραία αυτά βουνά και το *Λίβανο».

²⁶ Ο Κύριος όμως είχε οργιστεί εναντίον μου εξαιτίας σας, και δε με άκουγε. «Φτάνει πια», μου είπε. «Μη μου ξαναμιλήσεις γι' αυτό το θέμα. ²⁷ Ανέβα στην κορυφή του Φασιγά και γύρισε να δεις προς τα δυτικά, τα βόρεια, τα νότια και τ' ανατολικά. Απόλαυσε το θέαμα με τα μάτια σου, γιατί εσύ δεν πρόκειται να διαβείς τον Ιορδάνη. ²⁸ Δώσε εντολές στον Ιησού, ενθάρρυνέ τον και δυνάμωσέ τον, γιατί αυτός θα οδηγήσει τούτο το λαό, κι αυτός θα τους παραδώσει για ιδιοκτησία τους τη χώρα που θα δεις».

²⁹ Παραμείναμε λοιπόν σε μια κοιλάδα, απέναντι από τη Βαιθ-Φεγώρ.

Ο Μωυσής καλεί τους Ισραηλίτες σε υπακοή

4 Ο Μωυσής συνέχισε: Ισραηλίτες, να υπακούτε στους νόμους και στις εντολές που εγώ σας διδάσκω, για να ζήσετε και να μπειτε στη χώρα που ο Θεός των προγόνων

σας σας δίνει να κατακτήσετε. ² Δε θα προσθέσετε τίποτε σ' αυτά που εγώ σας διατάζω, ούτε θα αφαιρέσετε απ' αυτά. Θα τηρείτε τις εντολές του Κυρίου, του Θεού σας, όπως ακριβώς εγώ σας τις διατάζω. ³ Είδατε με τα μάτια σας πώς ενήργησε ο Κύριος εξαιτίας του *Βάαλ- Φεγώρ. Εξόντωσε όλους όσους από σας λάτρευαν το Βάαλ-Φεγώρ. ⁴ Ενώ όσοι μέναιτε προσκολλημένοι στον Κύριο το Θεό σας είστε σήμερα όλοι ζωντανοί.

⁵ Βλέπετε, σας δίδαξε νόμους και εντολές, όπως με διέταξε ο Κύριος, ο Θεός μου, για να τους εφαρμόζετε στη χώρα που θα μπειτε να την κατακτήσετε. ⁶ Προσέχετε, λοιπόν, να τα εφαρμόζετε, γιατί αυτό θα είναι απόδειξη της *σοφίας σας και της σύνεσής σας στα μάτια των άλλων λαών. Όταν θα μάθουν όλους αυτούς τους νόμους, θα πουν: «Το μεγάλο αυτό έθνος θα πρέπει να είναι λαός πολύ *σοφός και μυαλωμένος!» ⁷ Υπάρχει άραγε άλλο έθνος, όσο μεγάλο κι αν είναι, που ο Θεός να είναι τόσο κοντά του, όσο είναι σ' εμάς ο Κύριος, ο Θεός μας, κάθε φορά που τον επικαλούμαστε; ⁸ Υπάρχει άλλο έθνος, όσο μεγάλο κι αν είναι αυτό, που να έχει τόσο δίκαιους νόμους και εντολές, όπως ολόκληρος αυτός ο *νόμος που εγώ σας δίνω σήμερα;

Ο Θεός του Ισραήλ είναι μοναδικός

⁹ Μόνο να προσέχετε πολύ τους εαυτούς σας και να φροντίζετε να μην ξεχνάτε ποτέ τα γεγονότα που είδατε με τα μάτια σας. Ποτέ, ούτε για μια στιγμή στη ζωή σας να μη φύγουν απ' την καρδιά σας. Να τα διηγείστε στα παιδιά σας και στα εγγόνια σας. ¹⁰ Μη λησμονήσετε ποτέ εκείνη την ημέρα, που σταθήκατε ενώπιον του Κυρίου, του Θεού σας, στο *Χωρήβ, όταν μου είπε: «Μάζεψέ μου το λαό. Θέλω ν' ακούσουν τα λόγια μου, για να μάθουν να με σέβονται όσον καιρό θα ζουν πάνω στη γη, και να τα διδάσκουν και στα παιδιά τους».

¹¹ Τότε εσείς πλησιάσατε και σταθήκατε

στους πρόποδες του βουνού, ενώ αυτό καιγόταν με φωτιά που υψωνόταν ως τον ουρανό, μέσα στο σκοτάδι, στα σύννεφα και στην καταχνιά. ¹² Μετά σας μίλησε ο Κύριος μέσα από τη φωτιά. Τον ακούγατε να μιλάει αλλά δε βλέπατε καμιά μορφή· μόνο τη φωνή ακούγατε. ¹³ Σας αποκάλυψε τη *διαθήκη του, τις δέκα εντολές. Τις έγραψε πάνω σε δύο πέτρινες πλάκες και σας διέταξε να τις τηρείτε. ¹⁴ Επίσης με διέταξε να σας διδάξω τους νόμους και τις εντολές, ώστε να τις εφαρμόζετε στη χώρα που θα μπειτε να κατακτήσετε.

¹⁵ Προσέξτε πολύ τον εαυτό σας! Τη μέρα που σας μίλησε ο Κύριος στο Χωρήβ, μέσα από τη φωτιά, δεν είδατε καμιά μορφή. Προσέξτε, λοιπόν, ¹⁶ να μη διαφθαρείτε ποτέ και κατασκευάσετε κάποιο είδωλο, κάποια εικόνα οποιασδήποτε μορφής, ομοίωμα άντρα ή γυναίκας, ¹⁷ κάποιου ζώου της γης ή πτερωτού που πετάει στον ουρανό, ¹⁸ ομοίωμα κάποιου ερπετού ή ψαριού που ζει στα νερά, κάτω από τη γη. ¹⁹ Προσέξτε μήπως, κοιτάζοντας ψηλά στον ουρανό και βλέποντας τον ήλιο, το φεγγάρι και τ' αστέρια, όλα τα ουράνια σώματα, παρασυρθείτε και τα προσκυνήσετε και τα λατρέψετε. Αυτά ο Κύριος, ο Θεός σας, τα έδωσε να τα μοιράζονται όλοι οι λαοί της γης. ²⁰ Εσάς όμως, σας πήρε ο Κύριος και σας έβγαλε από το σιδερένιο καμίνι, από την Αίγυπτο, για να γίνετε ο λαός του, η ιδιοκτησία του, όπως είστε σήμερα.

²¹ Ωστόσο ο Κύριος ο Θεός σας οργίστηκε εξαιτίας σας εναντίον μου και ορκίστηκε να μη διαβώ τον Ιορδάνη και να μην μπω στη χώρα την εύφορη, που σας δίνει για ιδιοκτησία. ²² Έτσι εγώ θα πεθάνω σ' αυτήν εδώ τη χώρα· δεν θα περάσω τον Ιορδάνη. Εσείς θα τον περάσετε και θα αποκτήσετε την εύφορη εκείνη χώρα. ²³ Προσέξτε τους εαυτούς σας, να μην ξεχάσετε τη διαθήκη που έκανε μαζί σας ο Κύριος, ο Θεός σας, και κατασκευάσετε κάποιο είδωλο, εικόνα οποιασδήποτε πράγματος από εκείνα που αυτός σας

απαγόρευσε. ²⁴ Γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, είναι φωτιά που κατακαίει. Είναι Θεός που απαιτεί αποκλειστικότητα.

²⁵ Όταν θα έχετε μείνει για πολύν καιρό σ' εκείνη τη χώρα και θα έχετε αποκτήσει παιδιά κι εγγόνια, μη διαφθαρείτε και κατασκευάσετε είδωλο με οποιαδήποτε μορφή. Αν το κάνετε αυτό, πράγμα κακό ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, και τον εξοργίσετε, ²⁶ τότε, επικαλούμαι σήμερα για μάρτυρες εναντίον σας τον ουρανό και τη γη, ότι γρήγορα θα εξαφανιστείτε τελείως από τη χώρα που πηγαίνετε να κατακτήσετε διαβαίνοντας τον Ιορδάνη. Δε θα ζήσετε για πολύν καιρό σ' αυτήν· θα εξοντωθείτε πλήρως. ²⁷ Ο Κύριος θα σας διασκορπίσει ανάμεσα στους λαούς, και λίγοι από σας θα επιβιώσουν ανάμεσα στα έθνη που θα σας έχει φέρει. ²⁸ Εκεί θα λατρέψετε θεούς, που είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα από ξύλο και πέτρα. Αυτοί οι θεοί ούτε βλέπουν, ούτε ακούν, ούτε τρώνε, ούτε σφραίνονται.

²⁹ Από εκεί θ' αποζητήσετε τον Κύριο, το Θεό σας, και θα τον βρείτε, αν τον ζητήσετε μ' όλη σας την καρδιά και μ' όλη σας την ψυχή. ³⁰ Όταν βρεθείτε σε στενοχώρια και σας βρουν όλα αυτά τα δεινά, στο τέλος θα επιστρέψετε στον Κύριο, το Θεό σας, και θα τον υπακούσετε. ³¹ Είναι Θεός σπλαχνικός. Δε θα σας εγκαταλείψει ούτε θα σας καταστρέψει· δε θα λησμονήσει τη διαθήκη που υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας.

³² Ερευνήστε τους αρχαίους καιρούς, πολύ πριν από σας, από τότε που ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο πάνω στη γη, αν έγινε ποτέ κάτι τόσο μεγάλο ή αν ποτέ ακούστηκε κάτι σαν κι αυτό, σ' ολόκληρη τη γη. ³³ Υπήρξε ποτέ λαός που άκουσε τη φωνή του Θεού, να του μιλάει μέσα από τη φωτιά, όπως τον ακούσατε εσείς, και να μείνει ζωντανός; ³⁴ Δοκίμασε ποτέ ένας θεός να έρθει και να πάρει για δικό του ένα έθνος μέσα από ένα άλλο έθνος; Έφερε συμφορές και πόλεμο, έκανε θαύματα και *σημεία με δύναμη ακατα-

4,13 Εξ 24,12 4,16-18 Εξ 20,4 Ρωμ 1,23 4,19 17,2-4 Β' Βασ 17,16 Ιερ 8,2 Σολ 13,2 4,20 Εξ 19,5 4,21 1,37 4,23 4,9 4,24 9,3· Ηο 33,14· Εβρ 12,29 4,26 30,19 31,28· 32,1· Ηο 1,2 4,27 28,62 4,27-28 Λευ 26,33· Δτ 28,36.64 4,29 6,5· 10,12 11,13· 13,4· 26,16· 30,2 4,29-31 30,1-10· Ιερ 29,13-14· Ηο 10,20-22 4,31 Ψλ 103,8 4,32-34 4,7

μάχητη και με γεγονότα φοβερά και τρομερά; Όλα αυτά τα έκανε για σας ο Κύριος ο Θεός σας στην Αίγυπτο, μπροστά στα μάτια σας.

³⁵ Σ' εσάς δόθηκε το προνόμιο να δείτε και να καταλάβετε ότι ο Κύριος, αυτός είναι ο Θεός, κι εκτός απ' αυτόν δεν υπάρχει άλλος. ³⁶ Από τον ουρανό έκανε ν' ακούσετε τη φωνή του, για να σας διδάξει, και στη γη έκανε να δείτε τη μεγάλη του φωτιά, μέσα από την οποία ακούσατε τα λόγια του. ³⁷ Αγάπησε τους προγόνους σας και γι' αυτό διάλεξε τους απογόνους τους, δηλαδή εσάς, και σας έβγαλε ο ίδιος από την Αίγυπτο με τη μεγάλη του δύναμη. ³⁸ Έδιωξε από μπροστά σας έθνη μεγάλα και ισχυρότερα από σας, για να σας φέρει στη δική τους χώρα και να σας τη δώσει για ιδιοκτησία, όπως συμβαίνει σήμερα.

³⁹ Αναγνωρίστε το, λοιπόν, σήμερα και κρατήστε το στην καρδιά σας: Ο Κύριος, αυτός είναι Θεός στον ουρανό και στη γη. Δεν υπάρχει άλλος εκτός απ' αυτόν. ⁴⁰ Τηρήστε τους νόμους του και τις εντολές του, που εγώ σας δίνω σήμερα, για να ευτυχήσετε εσείς και οι απόγονοί σας και για να ζήσετε πολλά χρόνια στη χώρα, που ο Κύριος, ο Θεός σας, σας δίνει για ιδιοκτησία παντοτινή.

Οι πόλεις καταφυγής ανατολικά του Ιορδάνη

⁴¹ Τότε ο Μωυσής ξεχώρισε τρεις πόλεις *καταφυγής πέρα από τον Ιορδάνη προς τα ανατολικά. ⁴² Σ' αυτές θα μπορούσε να καταφεύγει οποιοσδήποτε σκοτώσει το συνάνθρωπό του χωρίς να το θέλει ή να τον μισεί προηγουμένως. Θα καταφεύγει σε μια απ' αυτές τις πόλεις και θα ζει ασφαλής. ⁴³ Οι πόλεις ήταν: Η Βεσέρ στην έρημο του οροπεδίου, για τους Ρουβηνίτες· η Ραμώθ στη Γαλαάδ, για τους Γαδίτες και η Γωλάν στη *Βασάν, για τους Μανασσίτες.

Εισαγωγή στην ανάπτυξη του νόμου

⁴⁴ Αυτός είναι ο *νόμος που έδωσε ο Μωυσής στους Ισραηλίτες. ⁴⁵ Αυτές είναι οι οδηγίες, οι νόμοι και οι εντολές που έδωσε ο

Μωυσής στους Ισραηλίτες, μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο. ⁴⁶ Βρίσκονταν ανατολικά του Ιορδάνη, στην κοιλάδα απέναντι από τη Βαιθ-Φεγώρ, στη χώρα του Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων, που κατοικούσε στην Εσεβών. Μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο ο Μωυσής και οι Ισραηλίτες τον νίκησαν ⁴⁷ και κυριεύσαν τη χώρα του και τη χώρα του Ωγ, βασιλιά της Βασάν. Αυτοί ήταν οι δυο βασιλιάδες των Αμορραίων, που η χώρα τους βρισκόταν πέρα από τον Ιορδάνη, στα ανατολικά. ⁴⁸ Έτσι οι Ισραηλίτες κυριεύσαν όλη την περιοχή που εκτείνεται από την Αροήρ, στην όχθη του ποταμού Αρνών, ως το όρος Σιών, δηλαδή το Ερμών. ⁴⁹ Επίσης σ' αυτήν περιλαμβάνεται ολόκληρη η έρημος ανατολικά του Ιορδάνη, ως τη Νεκρά Θάλασσα στους πρόποδες του όρους Φασγά.

Οι Δέκα Εντολές

(ΕΞ 20,1-17)

5 Ο Μωυσής κάλεσε όλους τους Ισραηλίτες και τους είπε:

Άκου, λαέ του *Ισραήλ, τους νόμους και τις εντολές που εγώ σας δίνω σήμερα. Φροντίστε να τους μάθετε και να τους εφαρμόζετε. ² Ο Κύριος, ο Θεός μας, έκανε μ' εμάς *διαθήκη στο όρος *Χωρήβ. ³ Δεν την έκανε μόνο με τους προγόνους μας, αλλά και μ' όλους εμάς που βρισκόμαστε σήμερα εδώ, ζωντανοί. ⁴ Εκεί στο βουνό ο Κύριος μίλησε μαζί σας πρόσωπο με πρόσωπο μέσα από τη φωτιά. ⁵ Εγώ στεκόμουν ανάμεσα σ' εκείνον και σ' εσάς, για να σας μεταδίδω τα λόγια του, γιατί φοβόσασταν τη φωτιά και δεν ανεβήκατε στο βουνό. Τα λόγια ήταν τα εξής:

⁶ (Α) «Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σου, που σ' έβγαλα από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας. ⁷ Δεν θα υπάρχουν για σένα άλλοι θεοί εκτός από μένα. ⁸ Δεν θα κατασκευάσεις για σένα είδωλα, και κανενός είδους ομοίωμα που ν' αντιπροσωπεύει ο,τιδήποτε βρίσκεται ψηλά στον ουρανό ή είναι εδώ κάτω στη γη ή μέσα στα νερά κάτω από τη γη. ⁹ Δεν θα τα προσκυνάς ούτε θα τα λατρεύεις, γιατί εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, εί-

μαι Θεός που απαιτώ αποκλειστικότητα. Για την αμαρτία των πατέρων που μου αντιστέκονται τιμωρώ τα παιδιά, ακόμα κι ως την τρίτη και την τέταρτη γενιά. ¹⁰ Δείχνω όμως την αγάπη μου σε χιλιάδες γενιές αυτών που με αγαπούν και τηρούν τις εντολές μου.

¹¹ (Β) »Δεν θα προφέρεις καταχρηστικά το *όνομα του Κυρίου, του Θεού σου. Πράγματι, εγώ ο Κύριος, δεν θ' αθωώσω κανένα που προφέρει το όνομά μου καταχρηστικά.

¹² (Γ) »Να τηρείς την ημέρα του *Σαββάτου. Να την ξεχωρίζεις και να την αφιερώνεις σ' εμένα τον Κύριο, το Θεό σου, όπως εγώ σ' έχω διατάξει. ¹³ Έξι μέρες θα εργάζεσαι και θα κάνεις όλες τις εργασίες σου. ¹⁴ Αλλά η έβδομη μέρα είναι μέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη σ' εμένα τον Κύριο το Θεό σου. Την ημέρα αυτή δεν επιτρέπεται να κάνεις καμιά εργασία ούτε εσύ ούτε ο γιος σου ή η κόρη σου, ο δούλος σου, η δούλη σου, το βόδι σου, το γαϊδούρι σου και γενικά κανένα ζώο σου, ή ο ξένος που κατοικεί στις πόλεις σου. Ο δούλος σου και η δούλη σου πρέπει να αναπαύονται, όπως εσύ. ¹⁵ Μην ξεχνάς ότι ήσουν δούλος στην Αίγυπτο, αλλά εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, σε έβγαλα από 'κει με το δυνατό μου χέρι, με την ακαταμάχητη δύναμή μου. Γι' αυτό σε διέταξα να τηρείς τη μέρα του Σαββάτου.

¹⁶ (Δ) »Να τιμάς τον πατέρα σου και τη μητέρα σου, όπως σ' έχω διατάξει εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, για να ζήσεις πολλά χρόνια και να ευτυχήσεις στη χώρα που σου δίνω.

¹⁷ (Ε) »Δεν θα φονεύσεις.

¹⁸ (ΣΤ) »Δεν θα μοιχεύσεις.

¹⁹ (Ζ) »Δεν θα κλέψεις.

²⁰ (Η) »Δεν θα καταθέσεις ψεύτικη μαρτυρία ενάντια στο συνάνθρωπό σου.

²¹ (Θ) »Δεν θα επιθυμήσεις τη γυναίκα του συνανθρώπου σου.

(Ι) »Δεν θα επιθυμήσεις το σπίτι ενός άλλου ή τα χωράφια του, το δούλο του, τη δούλη του, το βόδι του, το υποζύγιο του, ο,τιδήποτε ανήκει σ' αυτόν».

²² Αυτά τα λόγια είπε ο Κύριος στην κοι-

νότητά σας στο βουνό, μέσα από τη φωτιά, το σύννεφο και τη σκοτεινιά, με φωνή δυνατή. Δεν πρόσθεσε τίποτ' άλλο. Τα έγγραψε σε δύο πέτρινες πλάκες και μου τις παρέδωσε.

Ο φόβος του λαού

(Εξ 20,18-21)

²³ Όταν ακούσατε τη φωνή μέσα στο σκοτάδι, ενώ το βουνό ήταν τυλιγμένο στις φωτιές, με πλησιάσατε, όλοι οι άρχοντες των φυλών σας και οι *πρεσβύτεροί σας, ²⁴ και μου είπατε: «Ο Κύριος, ο Θεός μας, μας έδειξε τη *δόξα του και το μεγαλείο του κι ακούσαμε τη φωνή του μέσα από τη φωτιά. Σήμερα είδαμε ότι είναι δυνατόν ο Θεός να μιλάει με τον άνθρωπο κι ο άνθρωπος να εξακολουθεί να ζει. ²⁵ Τώρα όμως γιατί να πεθάνουμε; Θα μας εξαφανίσει αυτή η μεγάλη φωτιά! Αν συνεχίσουμε ν' ακούμε τη φωνή του Κυρίου, του Θεού μας, είναι βέβαιο ότι θα πεθάνουμε. ²⁶ Ποια ανθρώπινη ύπαρξη άκουσε τη φωνή του αληθινού Θεού να μιλάει μέσα από τη φωτιά, όπως εμείς, και έζησε; ²⁷ Πλησίασε εσύ ν' ακούσεις αυτά που θα σου πει ο Κύριος, ο Θεός μας και θα μας τα επαναλάβεις. Εμείς θα τ' ακούσουμε και θα τα εφαρμόσουμε».

²⁸ Όταν άκουσε ο Κύριος αυτά που λέγατε, μου είπε: «Άκουσα τα όσα σου είπε αυτός ο λαός. Καλά έκαναν και σου τα είπαν. ²⁹ Μακάρι να μπορούσε η καρδιά τους να είναι πάντα έτσι. Να με σέβονται και να τηρούν τις εντολές μου, για να ευτυχούν για πάντα αυτοί και τα παιδιά τους. ³⁰ Πήγαινε και πες τους να γυρίσουν στις σκηνές τους. ³¹ Εσύ, όμως, στάσου εδώ κοντά μου, και θα σου ανακοινώσω όλες τις εντολές, τους νόμους και τα προστάγματα που θα τους διδάξεις, για να τα έχουν να τα εφαρμόζουν στη χώρα που εγώ θα τους δώσω για ιδιοκτησία τους».

³² Προσέξτε, λοιπόν, συνέχισε ο Μωυσής, να κάνετε απαρέγκλιτα όπως σας διέταξε ο Κύριος, ο Θεός σας. ³³ Να βαδίζετε πάντα στο δρόμο που αυτός σας έδειξε, για να ζή-

σετε και η ζωή σας να είναι μακρόχρονη κι ευτυχημένη στη χώρα που πηγαίνετε να την κατακτήσετε.

Η μεγάλη εντολή

6 Αυτές είναι οι εντολές, οι νόμοι και τα προστάγματα, που με διέταξε ο Κύριος, ο Θεός σας, να σας διδάξω. Φροντίστε να τα εφαρμόζετε στην χώρα που πάτε να την κυριεύσετε. ² Να σέβεστε τον Κύριο, το Θεό σας, εσείς και οι απόγονοί σας. Σ' όλη σας τη ζωή να υπακούτε όλους τους νόμους και τις εντολές του, που εγώ σας δίνω, για να ζήσετε πολλά χρόνια. ³ Άκου, λοιπόν, λαέ του *Ισραήλ, και φρόντιζε να εφαρμόζεις τους νόμους, για να ευτυχήσετε στη χώρα που ρέει γάλα και *μέλι, και να αποκτήσετε πάρα πολλούς απογόνους, όπως σας υποσχέθηκε ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας.

⁴ Άκου, λαέ του Ισραήλ: Ο Κύριος είναι ο Θεός μας —μόνον^ε ο Κύριος. ⁵ Ν' αγαπάς, λοιπόν, τον Κύριο, το Θεό σου, μ' όλη την καρδιά σου, μ' όλη την ψυχή σου και μ' όλη τη δύναμή σου. ⁶ Να μείνουν στην καρδιά σου οι εντολές αυτές, που εγώ σήμερα σου δίνω. ⁷ Να τις διδάσκεις στα παιδιά σου και να μιλάς γι' αυτές όταν κάθεσαι στο σπίτι σου κι όταν βαδίζεις στο δρόμο, όταν ξαπλώνεις για ύπνο κι όταν σηκώνεσαι. ⁸ Να τις δέσεις σαν σημάδι στο χέρι σου και να τις έχεις σαν έμβλημα στο μέτωπό σου, ανάμεσα στα μάτια σου. ⁹ Να τις γράψεις στις παρασατάδες της πόρτας του σπιτιού σου και στις *πύλες της πόλης σου.

Προειδοποιήσεις για την περίπτωση ανυπακοής

¹⁰ Ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας φέρει στη χώρα που υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας, τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ να σας δώσει. Είναι μια χώρα με πόλεις μεγάλες και ωραίες, που δεν τις οι-

κοδομήσατε εσείς, ¹¹ με σπίτια γεμάτα απ' όλα τα αγαθά, που δεν τα φέρατε εσείς, με δεξαμενές έτοιμες, που δεν τις σκάψατε εσείς, με αμπέλια και λιοστάσια που δεν τα φυτέψατε εσείς. Αφού, λοιπόν, φάτε και χορτάσετε, ¹² προσέξτε, μήπως ξεχάσετε τον Κύριο, που σας έβγαλε από τη Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας.

¹³ Να σέβεστε τον Κύριο, το Θεό σας. Αυτόν να λατρεύετε και στ' όνομά του να ορκίζεστε. ¹⁴ Μην παραδοθείτε στη λατρεία άλλων θεών, αυτών των γύρω σας λαών, ¹⁵ για να μην ξεσπάσει εναντίον σας ο θυμός του Κυρίου, του Θεού σας, που είναι ανάμεσά σας, και σας εξαφανίσει από τη γη. Γιατί ο Κύριος, είναι Θεός που απαιτεί αποκλειστικότητα. ¹⁶ Μην τον προκαλέσετε, όπως τον προκαλέσατε στη Μασσά. ¹⁷ Τηρήστε πιστά τις εντολές του, τις οδηγίες του και τους νόμους που σας έχει δώσει. ¹⁸ Να κάνετε το σωστό και το καλό ενώπιον του Κυρίου, για να ευτυχήσετε και να πάτε να πάρετε ιδιοκτησία σας την εύφορη χώρα, που υποσχέθηκε με όρκο ο Κύριος στους προγόνους σας. ¹⁹ Θα διώξετε από μπροστά σας όλους τους εχθρούς σας, σύμφωνα με την υπόσχεσή του.

²⁰ Όταν στο μέλλον θα σας ρωτάνε τα παιδιά σας ποια σημασία έχουν οι οδηγίες, οι νόμοι και τα προστάγματα που σας έδωσε ο Κύριος, ο Θεός σας, ²¹ εσείς θα τους απαντάτε: «Ήμασταν κάποτε δούλοι στο Φαραώ, στην Αίγυπτο, και ο Κύριος μας έβγαλε από 'κει με τη μεγάλη του δύναμη. ²² Έκανε μεγάλη και φοβερά *σημεία και θαύματα ενάντια στους Αιγύπτιους, στο Φαραώ και σ' όλη του την οικογένεια, μπροστά στα μάτια μας. ²³ Έτσι μας έβγαλε από την Αίγυπτο και μας έφερε για να μας δώσει τη χώρα που είχε υποσχεθεί με όρκο στους προγόνους μας. ²⁴ Και μας διέταξε ο Κύριος ο Θεός μας να εφαρμόζουμε όλους αυτούς τους νόμους και να τον σεβόμαστε, για να είμαστε πάντα ευ-

^εΟ Κύριος...μόνον. Ή: «Ο Κύριος ο Θεός μας είναι ο μόνος Κύριος». Ή: «Ο Κύριος ο Θεός μας είναι ένας».

6,2 4,10 6,4-5 5,10⁷ 7,9¹⁰ 10,12¹¹ 1,13.22¹³ 4¹⁹ 30,6.16.20^{1η} 22,5²³ 11^Α Βασ 3,2-3^{ψλ} 31,24⁹⁷ 10^{Σειρ} 2,15^{Μκ} 12,29-30 6,5 4,29 6,6-9 11,18-20³⁰ 11,14^{Εξ} 13,9 6,10 Γεν 12,7 6,12 4,9 6,15 Εξ 20,5 6,16 Εξ 17,1-7 6,20 1η 4,6-7 6,21 5,15 6,24 4,1² 4,10

τυχησμένοι και μακροήμεροι, όπως συμβαίνει σήμερα. ²⁵ Αν φροντίζουμε να εφαρμόσουμε όλες αυτές τις εντολές ενώπιόν του, όπως μας διέταξε, τότε κι αυτός θα είναι δίκαιος απέναντί μας».

Λαός ξεχωρισμένος για τον Κύριο

(Εξ 34,11-16)

7 Όταν ο Κύριος, ο Θεός σας, σας φέρει στη χώρα, που τώρα πάτε να την κατακτήσετε, θα δώξετε στο πέρασμά σας πολλά έθνη: τους *Χετταίους, τους *Γεργεσαίους, τους *Αμορραίους, τους *Χανααίους, τους *Φερεζαίους, τους *Ευαίους και τους *Ιεβουσαίους, επτά έθνη μεγαλύτερα και ισχυρότερα από σας. ² Θα τους παραδώσει ο Κύριος, ο Θεός σας, στην εξουσία σας για να τους νικήσετε και να τους εξοντώσετε πλήρως. Δεν πρέπει να κάνετε μ' αυτούς καμιά συνθήκη, ούτε να τους λυπηθείτε. ³ Δε θα έρθετε σε επιμειξία μαζί τους: δε θα δώσετε τα κορίτσια σας στους γιους τους, ούτε θα πάρετε τις θυγατέρες τους γυναίκες για τους γιους σας. ⁴ Γιατί θ' απομακρύνουν τα παιδιά σας από τον Κύριο και θα λατρεύσουν άλλους θεούς: και τότε θα ξεσπάσει ο θυμός του Κυρίου εναντίον σας και θα σας εξολοθρεύσει αμέσως.

⁵ Αντίθετα, θα τους κάνετε τα εξής: Θα καταστρέψετε τα θυσιαστήριά τους, θα συντρίψετε τις πέτρινες και τις ξύλινες λατρευτικές τους *στήλες και θα κάψετε τα είδωλά τους. ⁶ Εσείς είστε λαός αφιερωμένος στον Κύριο, το Θεό σας. Αυτός σας διάλεξε μέσα απ' όλους τους λαούς της γης, για να είστε λαός δικός του. ⁷ Σας αγάπησε και σας διάλεξε από τους άλλους λαούς, όχι επειδή είσαστε οι πιο πολυάριθμοι, αφού στην πραγματικότητα είσαστε οι πιο ολιγάριθμοι από όλους τους λαούς. ⁸ Σας διάλεξε όμως από αγάπη για σας, και για να κρατήσει την υπόσχεση που έδωσε με *όρκο στους προγόνους σας. Σας έβγαλε ο Κύριος με τη μεγάλη του δύναμη και σας λύτρωσε από τον

τόπο της δουλείας, από τα χέρια του Φαραώ, του βασιλιά της Αιγύπτου. ⁹ Να ξέρετε, λοιπόν, ότι ο Κύριος, ο Θεός σας, αυτός είναι ο μόνος αληθινός Θεός, Θεός αξίопιστος, που τηρεί τη *διαθήκη του και δείχνει την αγάπη του σε χίλιες γενιές, γι' αυτούς που τον αγαπούν και φυλάνε τις εντολές του, ¹⁰ αλλά τιμωρεί με καταστροφή αμέσως και χωρίς καμιά καθυστέρηση αυτούς που τον μισούν. ¹¹ Γι' αυτό πρέπει ν' ακολουθείτε τις εντολές, τους νόμους και τα προστάγματα που εγώ σας διατάζω σήμερα να εφαρμόζετε.

Ευλογίες που προέρχονται από την υπακοή

(Λευ 24,3-13· Δτ 28,1-14)

¹² Αν προσέχετε να τηρείτε αυτές τις εντολές και να τις εφαρμόζετε, τότε και ο Κύριος, ο Θεός σας, θα μείνει πιστός στην διαθήκη του και στην ευσιπλαχνία, που υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας. ¹³ Θα σας αγαπάει, θα σας ευλογεί και θα σας κάνει πολυάριθμους. Θα πολλαπλασιάσει τα παιδιά σας και τον καρπό της γης σας, το στάρι σας, το κρασί σας και το λάδι σας, τα γελάδια σας και τα πρόβατά σας εκεί στη χώρα την οποία υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας να σας δώσει. ¹⁴ Εσείς θα είστε ευλογημένοι περισσότερο από όλους τους άλλους λαούς. Κανείς σας δε θα είναι στείρος, ούτε άντρας ούτε γυναίκα ούτε κανένα ζώο σας. ¹⁵ Ο Κύριος θα διώξει μακριά σας όλες τις αρρώστιες και δεν θα φέρει εναντίον σας καμιά από κείνες τις πληγές των Αιγυπτίων, που τις έχετε γνωρίσει: θα τις στείλει σε όλους εκείνους που σας μισούν.

¹⁶ Πρέπει να εξολοθρεύσετε όλους τους λαούς που θα παραδώσει στην εξουσία σας ο Κύριος, ο Θεός σας. Δε θα τους λυπηθείτε ούτε θα λατρεύσετε τους θεούς τους, γιατί αυτό θ' αποτελέσει παγίδα για σας.

⁹ Οι Ο' αντί της φρ. «ξύλινες λατρευτικές στήλες» έχουν «άληση». Πρβλ. κεφ. 12,3.

7,1-4 2,34-35· 20,15-17· 33,27· Ιηρ 7,1 7,5 12,2-3 7,6 Εξ 19,5 7,7 9,4-5 7,8 4,37 7,9 6,4-5· Εξ 20,5-6· Νε 1,5· Δν 9,4 7,12-15 11,13-15· 28,1-14· Λευ 26,3-13 7,13 4,37 7,15 Εξ 15,26 7,16 7,1-4

Ο λαός του Ισραήλ και τα γύρω έθνη

¹⁷Μη σκεφθείτε πως τα έθνη εκείνα είναι πολυαριθμότερα από σας και δε θα μπορέσετε να τα διώξετε. ¹⁸Μην τα φοβηθείτε. Να θυμάστε καλά τα όσα έκανε ο Κύριος, ο Θεός σας, στο Φαραώ και στους Αιγυπτίους. ¹⁹Έχετε δει με τα μάτια σας τις σκληρές δοκιμασίες, τα *σημεία, τα θαύματα, τη μεγάλη και ακαταμάχητη δύναμη, με τα οποία ο Κύριος, ο Θεός σας, σας ελευθέρωσε. Τα ίδια θα κάνει σ' όλους τους λαούς που εσείς φοβάστε. ²⁰Ακόμη και σφήκες θα στείλει εναντίον τους, ωστόσο καταστραφούν όσοι θα έχουν γλιτώσει και θα κρύβονται από σας. ²¹Μη σας τρομάζουν όλοι αυτοί, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας θα είναι μαζί σας, που είναι Θεός μεγάλος και φοβερός. ²²Αυτός θα διώξει σιγά σιγά όλα αυτά τα έθνη από μπροστά σας. Δε θα μπορέσετε να τα εξοντώσετε μονομιάς, γιατί έτσι θα πλήθαιναν τα άγρια θηρία εναντίον σας.

²³Αλλά ο Κύριος, ο Θεός σας, θα τους υποτάξει σ' εσάς· θα τους προκαλέσει μεγάλο πανικό, που θα τους οδηγήσει στην καταστροφή. ²⁴Θα παραδώσει στην εξουσία σας τους βασιλιάδες τους και θα εξαφανίσετε το όνομά τους από την οικουμένη. Κανένας τους δε θα μπορέσει να σας αντισταθεί· θα τους εξοντώσετε όλους.

²⁵Θα κάψετε τα είδωλα των θεών τους. Δε θα επιθυμήσετε το ασήμι και το χρυσάφι που είναι πάνω σ' αυτά ούτε θα το πάρετε δικό σας, για να μην προκαλέσετε τη δυστυχία σας. Καθετί που έχει σχέση με τα είδωλα είναι μισητό στον Κύριο. ²⁶Δεν θα φέρετε στα σπίτια σας κανένα απ' αυτά τα είδωλα, γιατί θα καταστραφείτε κι εσείς μαζί τους. Τέτοια πράγματα πρέπει να καταστρέφονται. Θα τα αποστρέφεστε τελειώς και θα τα μισείτε.

Η εύφορη χώρα που πρόκειται να κατακτηθεί

8 Φροντίστε να εκτελείτε όλες τις εντολές που εγώ σας δίνω σήμερα, για να ζήσετε και να πολλαπλασιαστείτε και να μπειτε να κατακτήσετε τη χώρα που υποσχέθηκε με όρκο ο Κύριος στους προγόνους σας.

²Να θυμάστε όλη την πορεία στην οποία ο Κύριος, ο Θεός σας, σας οδήγησε αυτά τα σαράντα χρόνια μέσα απ' την έρημο, για να σας ταπεινώσει, να σας δοκιμάσει, και να διαγνώσει τα βάθη της καρδιάς σας, αν θα τηρήσετε τις εντολές του ή όχι. ³Σας ταπεινώσε και σας άφησε να πεινάσετε. Σας έδωσε να φάτε το *μάννα, που ούτ' εσείς το γνωρίζατε, ούτε οι πρόγονοί σας, με σκοπό να σας διδάξει ότι ο άνθρωπος δε ζει μόνο με ψωμί αλλά και με ό,τι ο Κύριος προστάζει.

⁴Τα ρούχα σας δεν έλιωσαν πάνω σας και τα πόδια σας δεν πρήστηκαν όλα αυτά τα σαράντα χρόνια. ⁵Πρέπει να καταλάβετε καλά ότι όπως εκπαιδεύει ένας το παιδί του, έτσι σας εκπαιδευσε ο Κύριος ο Θεός σας. ⁶Να τηρείτε λοιπόν τις εντολές του για να ακολουθείτε το δρόμο του και να τον σέβεστε.

Η καινούρια χώρα - δώρο του Θεού

⁷Η χώρα που σας φέρνει ο Κύριος, ο Θεός σας, είναι χώρα εύφορη, με ποτάμια, με πηγές και υπόγεια νερά, που αναβλύζουν από κοιλάδες και βουνά· ⁸είναι χώρα με άφθονα σιτάρια και κριθάρια, με αμπέλια, συκιάς και ροδιές, ελιές και μέλι. ⁹Σ' εκείνη τη χώρα δεν θα υπάρχει φτώχεια και δε θα έχετε τίποτε να στερηθείτε· οι βράχοι της έχουν σίδηρο κι από τα βουνά της θα βγάξετε χαλκό. ¹⁰Εκεί θα φάτε και θα χορτάσετε και θα δοξολογήσετε τον Κύριο, το Θεό σας, για την πλούσια χώρα που σας έδωσε.

Ο κίνδυνος να λησμονηθεί ο Κύριος

¹¹ Προσέξτε όμως να μην ξεχάσετε τον Κύριο, το Θεό σας, παραβαίνοντας τις εντολές του, τα προστάγματά του και τους νόμους του, που εγώ σας δίνω σήμερα. ¹² Θα φάτε και θα χορτάσετε, θα χτίσετε ωραία σπίτια και θα εγκατασταθείτε σ' αυτά. ¹³ Θα πολλαπλασιαστούν τα βόδια σας και τα πρόβατά σας, και θ' αυξηθεί το ασήμι σας, το χρυσάφι σας κι όλα σας τα υπάρχοντα. ¹⁴ Προσέξτε όμως τότε να μην υπερηφανευτείτε και ξεχάσετε τον Κύριο, το Θεό σας. Γιατί αυτός είναι που σας έβγαλε από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας. ¹⁵ αυτός σας οδήγησε μέσα από τη μεγάλη και φοβερή έρημο, όπου υπήρχαν φίδια και φαρμακεροί σκορπιοί κι άνυδρα μέρη, κι έβγαλε νερό για σας από το βράχο το σκληρό. ¹⁶ Ο Κύριος σας έθρεψε στην έρημο με το μάννα, που δεν το είχαν γνωρίσει οι πρόγονοί σας, για να σας ταπεινώσει και να σας δοκιμάσει, και τέλος να σας χαρίσει τις ευλογίες του.

¹⁷ Προσέξτε, λοιπόν, μήπως σκεφετείτε πως η δική σας υπεροχή και η δύναμή σας έφερε όλον αυτό τον πλούτο. ¹⁸ Να θυμάστε τον Κύριο, το Θεό σας, γιατί αυτός σας δίνει τη δύναμη να αποκτάτε τον πλούτο. Έτσι επιβεβαιώνει ότι ακόμη μέχρι σήμερα είναι πιστός στη *διαθήκη του, που την υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας.

¹⁹ Αν, πράγματι, ξεχάσετε τον Κύριο, το Θεό σας, κι ακολουθήσετε άλλους θεούς, τους λατρέψετε και τους προσκυνήσετε, σας βεβαιώνω σήμερα ότι εξάπαντος θα καταστραφείτε. ²⁰ Όπως θα καταστρέψει ο Κύριος, ο Θεός σας, τα έθνη στο πέρασμά σας, έτσι θα καταστραφείτε κι εσείς, αν δεν υπακούτε σ' αυτόν.

Η αναξιοσύνη του λαού Ισραήλ

9 Ακούτε, Ισραηλίτες! Σήμερα εσείς θα περάσετε τον Ιορδάνη, για να πάτε να κυριεύσετε έθνη μεγαλύτερα και ισχυρότερα από σας, πόλεις μεγάλες κι οχυρωμένες,

με τείχη που φτάνουν ως τον ουρανό, ² κι έναν λαό μεγάλο και γιγαντώσωμο, τους *Ανακίμ, που τους έχετε γνωρίσει κι ακούσατε να λένε γι' αυτούς ότι κανείς δεν μπορεί να σηκώσει κεφάλι στους απογόνους του *Ανάκ. ³ Σήμερα λοιπόν θα μάθετε ότι ο Κύριος, ο Θεός σας, προπορεύεται μπροστά σας και είναι φωτιά καταλυτική. Αυτός θα τους συντρίψει και θα τους υποτάξει σ' εσάς· κι εσείς θα τους διώξετε και θα τους εξοντώσετε στη στιγμή, όπως σας το υποσχέθηκε.

⁴⁻⁵ Όταν όμως ο Κύριος, ο Θεός σας, θα τους έχει πια διώξει από μπροστά σας, μη σκεφετείτε ότι επειδή είστε δίκαιοι και άεργοι σας έφερε στη χώρα εκείνη να την κατακτήσετε και να εγκατασταθείτε εκεί. Στην πραγματικότητα, επειδή τα άλλα έθνη είναι ασεβή, γι' αυτό ο Κύριος θα τα διώξει από μπροστά σας. Επιπλέον, θέλει να πραγματοποιήσει την υπόσχεση, που με όρκο έδωσε στους προγόνους σας τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ. ⁶ Να ξέρετε, λοιπόν, ότι ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας δώσει εκείνη την εύφορη χώρα να την πάρετε ιδιοκτησία σας, αλλά όχι εξαιτίας της δικαιοσύνης σας· γιατί εσείς στην πραγματικότητα είστε λαός ισχυρογνώμων.

Η ανυπακοή του λαού προς το Θεό

⁷ Θυμηθείτε πόσο έχετε εξοργίσει τον Κύριο, το Θεό σας, στην έρημο. Μην ξεχνάτε ότι από τη μέρα που βγήκατε από την Αίγυπτο ως τότε που φτάσατε στον τόπο αυτό, συνεχώς επαναστατούσατε εναντίον του.

⁸ Στο όρος *Χωρήβ εξοργίσατε τον Κύριο, κι εκείνος θύμωσε εναντίον σας τόσο πολύ, που ήθελε να σας εξοντώσει. ⁹ Εγώ είχα τότε ανέβει στο βουνό για να πάρω τις πέτρινες πλάκες της *διαθήκης, την οποία ο Κύριος έκανε μαζί σας, κι έμεινα στο βουνό σαράντα μερόνυχτα, χωρίς τίποτε να φάω ή να πω. ¹⁰ Μου έδωσε τις δυο πέτρινες πλάκες που πάνω τους ήταν γραμμένα από τον ίδιο το Θεό, όλα τα λόγια, που σας

είχε πει μέσα από τη φωτιά τη μέρα που είχατε συγκεντρωθεί στο βουνό. ¹¹ Αφού, λοιπόν, πέρασαν τα σαράντα εκείνα μερόνυχτα, ο Κύριος μου έδωσε τις δυο πέτρινες πλάκες της διαθήκης, ¹² και μου είπε: «Σήκω, κατέβα γρήγορα, γιατί ο λαός σου, αυτός που τον έβγαλες από την Αίγυπτο, διαφθάρθηκε κιόλας. Ξεστράτισαν από το δρόμο που τους έχω καθορίσει κι έφτιαξαν ένα είδωλο από χυτό μέταλλο». ¹³ Μου είπε ακόμα ο Κύριος: «Βλέπω πως αυτός ο λαός είναι λαός πεισματάρης. ¹⁴ Άφησέ με να τους εξοντώσω και να τους εξαφανίσω από την οικουμένη. Κι εσένα θα σε κάνω έθνος δυνατότερο και πολυαριθμότερο απ' αυτούς».

¹⁵ Τότε πήρα το δρόμο και κατέβηκα από το βουνό, ενώ αυτό ήταν τυλιγμένο στις φλόγες· κρατούσα και τις δυο πλάκες της διαθήκης στα χέρια μου. ¹⁶ Τότε είδα ότι, πράγματι, είχατε αμαρτήσει στον Κύριο, το θεό σας. Είχατε κατασκευάσει ένα χυτό μοσχάρι· βιαστήκατε να ξεστρατίσετε από το δρόμο που σας είχε ορίσει ο Κύριος.

¹⁷ Τότε έπιασα τις δυο πλάκες και τις πέταξα κάτω με τα χέρια μου και τις έσπασα μπροστά στα μάτια σας. ¹⁸ Έπειτα έπεσα στη γη ενώπιον του Κυρίου κι έμεινα όπως την πρώτη φορά, σαράντα μερόνυχτα χωρίς τίποτε να φάω ή να πιω, εξαιτίας των αμαρτιών σας· είχατε διαπράξει το κακό ενώπιον του Κυρίου και τον εξοργίσατε. ¹⁹ Κι εγώ φοβήθηκα αυτή την οργή και το θυμό του Κυρίου εναντίον σας, ο οποίος είχε φτάσει στο σημείο να θέλει να σας εξοντώσει. Αλλά και τη φορά αυτή με άκουσε.

²⁰ Ήταν πάρα πολύ οργισμένος ο Κύριος και εναντίον του *Ααρών, τόσο που ήθελε να τον εξοντώσει. Τότε προσευχήθηκα και για τον Ααρών. ²¹ Πήρα λοιπόν το έργο της αμαρτίας σας, το μοσχάρι που είχατε κατασκευάσει, και το έριξα στη φωτιά. Το κοπάνισα τόσο που έγινε λεπτή σκόνη, και τη σκόνη του αυτή την έριξα στο χείμαρρο που

κατεβαίνει απ' το βουνό.

²² Αλλά και στην Ταβερά και στη Μασσά και στην Κιβρώθ-Αττασά εξοργίσατε τον Κύριο. ²³ Επίσης στην Κάδης-Βαρνή, όταν ο Κύριος ο θεός σας σας έστειλε με την εντολή να επιτεθείτε και να κατακτήσετε τη χώρα που σας έδωσε, εσείς αντισταθήκατε στη διαταγή του· δεν του δείξατε εμπιστοσύνη και δε δώσατε σημασία στα λόγια του. ²⁴ Ανέκαθεν στασιάζατε εναντίον του Κυρίου, από τη μέρα που σας γνώρισα.

Μεσολάβηση του Μωυσή υπέρ του λαού

²⁵ Εκείνα τα σαράντα μερόνυχτα, λοιπόν, έπεσα στη γη ενώπιον του Κυρίου, γιατί είχε πει ότι σκόπευε να σας εξοντώσει, ²⁶ και τον παρακαλούσα: «Κύριε θεέ, μην καταστρέψεις το λαό σου, που σου ανήκει, που τον λύτρωσες με τη μεγαλοσύνη σου και τον έβγαλες από την Αίγυπτο με τη μεγάλη σου δύναμη. ²⁷ Θυμήσου τους δούλους σου, τον Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ. Μη λάβεις υπόψη σου το πείσμα του λαού αυτού, την ασέβειά του και την αμαρτία του. ²⁸ Οι κάτοικοι της χώρας από την οποία μας έβγαλες θα πούν ότι δεν μπορούσες να φέρεις το λαό σου στη χώρα που του υποσχέθηκες και τον ελευθέρωσες μόνο και μόνο για να τον θανατώσεις στην έρημο, επειδή τον μισούσες. ²⁹ Αυτοί, όμως είναι λαός σου και σου ανήκουν, είναι αυτοί που τους ελευθέρωσες με τη μεγάλη, την ακαταμάχητη δύναμή σου».

Οι δεύτερες λίθινες πλάκες

(Εξ 34,1-10)

10 Τότε μου είπε ο Κύριος: «Κόψε δυο πέτρινες πλάκες, σαν τις προηγούμενες κι ανέβα να με βρεις στο βουνό· φτιάξε και μια ξύλινη *κιβωτό. ² Εγώ θα γράψω πάνω στις πλάκες τα λόγια που υπήρχαν στις πρώτες πλάκες που έσπασες, κι εσύ θα τις βάλεις μέσα στην κιβωτό».

³ Έφτιαξα, λοιπόν, μια κιβωτό από ξύλα α-

ἹΤαβερά: Βλ. Αρ 11,1-3 — Μασσά: Βλ. Εξ 17,1-7 — Κιβρώθ-Αττασά: Βλ. Αρ 11,31-34.

9,18-19 9,9 9,22 Αρ 11,3· Εξ 17,7· Αρ 11,34 9,23 Αρ 13,17,31· 14,1-4 9,25 9,18-19 9,26-29 Εξ 32,9-13 9,28 32,27· Αρ 14,15-16· Ψλ 115,1-2 10,1-3,5 Εξ 25,10-22· 37,1 10,1-5 Εξ 34,1-4

κακίας, έκοψα και δύο πέτρινες πλάκες, σαν τις πρώτες, κι ανέβηκα στο βουνό, κρατώντας τις πλάκες. ⁴ Ο Κύριος έγραψε πάνω στις πλάκες με την ίδια γραφή, όπως την πρώτη φορά, τις δέκα εντολές, που σας τις είχε πει στο βουνό, μέσα από την φωτιά, όταν είχατε συγκεντρωθεί εκεί, και μου τις παρέδωσε. ⁵ Κατέβηκα πάλι από το βουνό και έβαλα τις πλάκες στην κιβωτό που είχα φτιάξει· και έμειναν εκεί όπως μου το είχε διατάξει ο Κύριος.

Θάνατος του Ααρών και τα καθήκοντα των Λευιτών

⁶ Οι Ισραηλίτες αναχώρησαν από τη Βηρώθ-Βενέ-Ισακάν και πήγαν στη Μωσερώθ. Τότε πέθανε κι ο *Ααρών και θάφτηκε εκεί. Ήρεάς στη θέση του έγινε ο γιος του ο Ελεάζαρ. ⁷ Από τη Μωσερώθ έφυγαν και πήγαν στη Γουδγωθά, κι από 'κει στην Ιοιβαθά, περιοχή με τρεχούμενα νερά.

⁸ Τότε ξεχώρισε ο Κύριος τη φυλή *Λευί, για να σηκώνουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου, να στέκονται ενώπιον του Κυρίου, να τον υπηρετούν, και να ευλογούν στο όνομά του. Αυτά είναι τα καθήκοντά τους μέχρι σήμερα. ⁹ Γι' αυτό και δε δόθηκε στους *Λευίτες κληρονομικό μερίδιο γης ανάμεσα στους άλλους Ισραηλίτες. Ο Κύριος ο Θεός σας είναι το μεριδί τους, σύμφωνα με την υπόσχεσή του.

¹⁰ Έμεινα στο βουνό, όπως την πρώτη φορά, σαράντα μερόνυχτα. Και αυτή τη φορά με άκουσε πάλι ο Κύριος και δεν επέμεινε να σας καταστρέψει. ¹¹ «Σήκω αμέσως», μου είπε «και πήγαινε επικεφαλής του λαού, για να μπουν στη χώρα που υποσχέθηκα με όρκο στους προγόνους τους να τους δώσω και να την πάρουν ιδιοκτησία τους».

Οι απαιτήσεις του Θεού

¹² Και τώρα, Ισραηλίτες, τι άλλο σας ζητάει ο Κύριος, ο Θεός σας, παρά να τον σέβε-

στε, να βαδίζετε σύμφωνα με τις εντολές του, να τον αγαπάτε και να τον λατρεύετε με όλη την καρδιά σας και με όλη την ψυχή σας, ¹³ να τηρείτε τις εντολές του και τους νόμους του, που εγώ σας έδωσα σήμερα, για να ευτυχήσετε.

¹⁴ Στον Κύριο ανήκουν οι *ουρανοί ως το απώτατο σημείο τους, η γη και όλα όσα υπάρχουν σ' αυτήν. ¹⁵ Κι όμως, ο Κύριος προτίμησε μόνο τους προγόνους σας· αυτούς αγάπησε, και μετά απ' αυτούς διάλεξε, όπως βλέπετε, απ' όλους τους άλλους λαούς εσάς, που είστε οι απόγονοι εκείνων.

¹⁶ Γι' αυτό, να υπακούετε με την καρδιά σας στον Κύριο και να μην είστε ισχυρογνώμονες. ¹⁷ Γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, αυτός είναι ο Θεός των θεών και ο Κύριος των κυρίων, ο μεγάλος Θεός, ο ισχυρός και φοβερός, που δε μεροληπτεί για κανέναν και δεν εξαγοράζεται με δώρα. ¹⁸ Είναι εκείνος που αποδίδει στον ορφανό και στη χήρα το δικίο τους, που αγαπάει τον ξένο και του δίνει ψωμί και ρούχα. ¹⁹ Να αγαπάτε, λοιπόν, τους ξένους, γιατί κι εσείς ήσασταν ξένοι στην Αίγυπτο. ²⁰ Να σέβετε τον Κύριο, το Θεό σας· αυτόν να λατρεύετε και σ' αυτόν να είστε αφοσιωμένοι και σ' όνομά του να ορκίζεστε.

²¹ Αυτός είναι το καύχημά σας κι αυτός είναι ο Θεός σας, που έκανε για σας τα μεγάλα και φοβερά εκείνα έργα,⁷ που τα είδατε με τα ίδια σας τα μάτια. ²² Εβδομήντα άτομα ήταν οι πρόγονοί σας όταν κατέβηκαν στην Αίγυπτο και τώρα ο Κύριος, ο Θεός σας σας έκανε έναν πολυάριθμο, λαό, σαν τ' αστέρια του ουρανού.

Η μεγαλοσύνη του Κυρίου

11 Να αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, και να τηρείτε διαπαντός τα παραγγέλματά του, δηλαδή τους νόμους του, τα προστάγματά του και τις εντολές του. ² Εσείς — και όχι τα παιδιά σας, που δε γνώ-

⁷ Τα μεγάλα και φοβερά εκείνα έργα. Βλ. Εξ κεφ. 7 έως 12.

10,4 Εξ 20,1-17 10,5 Εξ 40,20 10,6 Αρ 33,30-33 22,22-29 33,38 10,8 Αρ 3,5-8 8,5-19 Δτ 31,9.25 21,5 33,10 10,9 Αρ 18,20 10,10 9,18 10,12 4,10 4,29 6,4-5 10,15 4,37 10,16 30,6 Γεν 17,9-14 10,17α Α Τημ 6,15 10,17β Β Χρ 19,7 Πρ 10,34 10,18-19 14,28-29 24,17-18 27,19 Εξ 22,20-21 10,20 4,10 10,22 Γεν 46,27 15,5 11,1 6,4-5

ρισαν και δεν είδαν— γνωρίζετε σήμερα τη διαπαιδαγώγηση του Κυρίου, του Θεού σας, το μεγαλείο του, το δυνατό του χέρι και την ακαταμάχητη δύναμή του.

³ Έχετε δει τα *σημεία και τα θαύματα που έκανε ο Κύριος στην Αίγυπτο, ενάντια στο βασίλειό της το Φαραώ και σ' όλη του τη χώρα: ⁴ τα όσα έκανε στο στρατό των Αιγυπτίων, στο ιππικό τους και στ' άρματά τους, όταν άφησε να τους σκεπάσουν τα νερά της *Ερυθράς Θάλασσας, καθώς αυτοί σας καταδίωκαν, και τους κατέστρεψε ο Κύριος, για πάντα. ⁵ Είδατε αυτά που έκανε για χάρη σας στην έρημο, ώσπου να φτάσετε σ' αυτόν εδώ τον τόπο: ⁶ επίσης τα όσα έκανε στο Δαθάν και στον Αβριώμ, τους γιους του Ελιάβ, από τη φυλή Ρουβήν, όταν ενώπιον όλου του λαού άνοιξε η γη το στόμα της, και τους κατάπιε αυτούς και τις οικογένειές τους, τις σκηνές τους, και όλους όσους τους είχαν ακολουθήσει. ⁷ Έχετε δει λοιπόν με τα μάτια σας τα μεγάλα έργα, που έκανε ο Κύριος.

⁸ Γι' αυτό, να τηρείτε όλες τις εντολές που εγώ σας δίνω σήμερα, για να πάρετε δύναμη και να μπορέσετε να κυριεύσετε τη χώρα στην οποία πρόκειται να μπειτε. ⁹ Έτσι, επίσης, θα ζήσετε πολλά χρόνια στη χώρα, που ο Κύριος την υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας και στους απογόνους τους, μια χώρα όπου ρέει γάλα και *μέλι.

¹⁰ Η χώρα στην οποία μπαίνετε για να την κατακτήσετε, δεν είναι όπως η Αίγυπτος, απ' όπου φύγατε. Εκεί σπέρναντε τους σπόρους σας κι έπρεπε να ποτίζετε τα χωράφια σας σαν να ήταν λαχανόκηποι, δουλεύοντας σκληρά με τα πόδια σας. ¹¹ Η χώρα όμως που πάτε τώρα να κατακτήσετε είναι χώρα με βουνά και κοιλάδες, που ποτίζεται από τη βροχή. ¹² Είναι χώρα, για την οποία θα φροντίζει ο Κύριος, ο Θεός σας. Τα μάτια του είναι πάντοτε πάνω της, από την αρχή ως το τέλος της χρονιάς. ¹³ Αν υπακούσετε πραγματικά στις εντολές που εγώ σας δίνω σή-

μερα κι αν αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, και τον λατρεύετε μ' όλη σας την καρδιά και μ' όλη σας την ψυχή, ¹⁴ τότε αυτός θα στέλνει βροχή στη χώρα σας στον κατάλληλο καιρό της, τη φθινοπωρινή και την ανοιξιάτικη, και θα 'χετε καλή σοδειά στο στάρι, στο κρασί και στο λάδι σας. ¹⁵ Αυτός θα κάνει να φυτρώνει χορτάρι στα χωράφια σας για τα ζώα σας. Κι εσείς θα τρώτε και θα χορταίνετε.

Η παρακοή του λαού καθορίζει το μέλλον του

¹⁶ Προσέξτε, όμως, μήπως η καρδιά σας πλανηθεί και απομακρυνθεί από τον Κύριο, και προσκυνήσετε άλλους θεούς για να τους λατρεύσετε: ¹⁷ γιατί τότε θα ξεσπάσει ο θυμός του εναντίον σας. Θα κλείσει τον ουρανό και δεν θα πέσει βροχή· η γη δεν θα δώσει τα προϊόντα της κι εσείς θα εξαφανιστείτε στη στιγμή από την εύφορη χώρα που ο Κύριος σας δίνει.

¹⁸ Βάλτε, λοιπόν αυτά τα λόγια στην καρδιά σας και στην ψυχή σας. Να τα δέσετε για σημάδι στο χέρι σας και να τα έχετε σαν έμβλημα στο μέτωπό σας ανάμεσα στα μάτια σας. ¹⁹ Διδάξτε τα στα παιδιά σας και μιλάτε γι' αυτά όταν κάθεστε στο σπίτι σας ή όταν βαδίζετε στο δρόμο, όταν ξαπλώνετε για ύπνο κι όταν σηκώνεστε. ²⁰ Γράψτε τα στους παραστάδες της πόρτας του σπιτιού σας και στις *πύλες της πόλης σας. ²¹ Τότε, όσο θα υπάρχει ο ουρανός πάνω απ' τη γη, θα πληθαίνουν οι μέρες σας και οι μέρες των παιδιών σας στη χώρα που ο Κύριος υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας να τους τη δώσει.

²² Αν τηρήσετε με ακρίβεια όλες αυτές τις εντολές που σας δίνω εδώ, δηλαδή αν αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, αν ακολουθείτε πλήρως το δρόμο του κι αν είστε αφοσιωμένοι σ' αυτόν, ²³ τότε εκείνος θα διώξει όλα αυτά τα έθνη από μπροστά σας, μολονότι θα είναι μεγαλύτερα και ισχυρότερα από σας. ²⁴ Κάθε τόπος όπου θα πατήσει το πέλαμα

του ποδίου σας, θ' ανήκει σ' εσάς: Από την έρημο νότια, ως το *Λίβανο βόρεια· κι από το μεγάλο ποταμό, τον Ευφράτη, ανατολικά, ως τη Μεσόγειο Θάλασσα, δυτικά. Αυτά θα είναι τα σύνορά σας. ²⁵Κανείς δεν θα μπορεί να σας αντισταθεί· παντού όπου κι αν περνάτε στη χώρα, ο Κύριος, ο Θεός σας θα κάνει όλοι να σας τρέμουν και να σας φοβούνται, όπως σας το υποσχέθηκε.

²⁶Κοιτάξτε· εγώ σήμερα βάζω μπροστά σας την *ευλογία και την *κατάρα. ²⁷Την ευλογία, αν υπακούσετε στις εντολές του Κυρίου, του Θεού σας, που εγώ σας δίνω σήμερα, ²⁸και την κατάρα, αν δεν τις υπακούσετε κι απομακρυνθείτε από τον δρόμο που εγώ σήμερα σας δείχνω, κι ακολουθήσετε άλλους θεούς, που δεν τους γνωρίζετε.

²⁹Όταν σας φέρει ο Κύριος, ο Θεός σας, στη χώρα, που πηγαίνετε να κατακτήσετε, τότε θα εκφωνείτε την ευλογία από το όρος Γεριζίμ και την κατάρα από το όρος Εβάλ.^θ

³⁰(Τα βουνά αυτά βρίσκονται πέρα από τον Ιορδάνη, προς τη δύση, στη χώρα των *Χανααίων, οι οποίοι κατοικούν στην Άραβα, απέναντι από τη Γιλγάλ, κοντά στη Δρυ Μορέ). ³¹Τώρα εσείς είστε έτοιμοι να περάσετε τον Ιορδάνη, για να μπειτε και να κυριεύσετε τη χώρα, που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας. Όταν, λοιπόν, την κυριεύσετε και εγκατασταθείτε σ' αυτήν, ³²τότε προσέξτε να εφαρμόσετε όλους τους νόμους και τα προστάγματα, που εγώ σήμερα σας μεταβιβάζω.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

(Κεφ. 12 - 26)

12 Αυτοί είναι οι *νόμοι και τα προστάγματα που θα προσέξτε να εφαρμόζετε, όλες τις μέρες της ζωής σας στη χώρα, που σας δίνει για ιδιοκτησία ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας.

Ένας μόνον ιερός τόπος για όλο το λαό

²Θα καταστρέψετε εντελώς όλους τους

ιερούς *τόπους που βρίσκονται πάνω στα ψηλά βουνά, στους λόφους, κάτω από τις σκιές των *δέντρων, όπου τα έθνη που θα διώξετε λατρεύουν τους θεούς τους. ³Θα γκρεμίσετε τα θυσιαστήριά τους, θα συντρίψετε τις πέτρινες και θα κάψετε τις ξύλινες λατρευτικές τους *στήλες, θα κομματιάσετε τα είδωλα των θεών τους και θα εξαφανίσετε τα ονόματά τους απ' αυτόν τον τόπο.

⁴Κατά τη λατρεία του Κυρίου, του Θεού σας, εσείς δεν θα κάνετε ό,τι κάνουν αυτά τα έθνη. ⁵Θα πηγαίνετε και θα τον λατρεύετε μόνο στον τόπο που απ' όλα τα εδάφη των φυλών σας θα διαλέξει εκείνος. Αυτός θα είναι ο τόπος κατοικίας του και λατρείας του *ονομάτος του. ⁶Εκεί θα προσφέρετε τα *ολοκαυτώματά σας, τις *θυσίες σας, τις *δεκάτες σας, τις εκούσιες προσφορές σας, τα *τάματά σας, και τα πρωτογέννητα των βοδιών και των προβάτων σας. ⁷Εκεί, ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, θα τρώτε μαζί με τις οικογένειές σας και θα χαϊρόσαστε για όσα θα έχετε πετύχει, και που θα τα έχει αυτός ευλογήσει.

⁸Δε θα λατρεύετε τον Κύριο όπως εμείς εδώ σήμερα, που κάνουμε ό,τι νομίζει σωστό ο καθένας. ⁹Αυτό γίνεται επειδή δεν έχετε ακόμα μπει στη χώρα που θα σας δώσει για ιδιοκτησία σας ο Κύριος, ο Θεός σας· εκεί θα ζείτε ειρηνικά. ¹⁰Έχετε ακόμα να περάσετε τον Ιορδάνη, πριν εγκατασταθείτε στη χώρα που σας δίνει ο Κύριος, για να την κατακτήσετε. Εκεί θα σας εξασφαλίσει ειρήνη απ' όλους τους γύρω εχθρούς σας και θα ζείτε με ασφάλεια. ¹¹Τότε, στον τόπο που θα διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας, για να λατρεύεται το *όνόμά του, εκεί θα προσφέρετε όλα όσα σας έχω διατάξει: τα ολοκαυτώματά σας, τις θυσίες σας, τις δεκάτες σας, τις προσφορές και ό,τι αποφασίζετε να προσφέρετε για να εκπληρώσετε τα τάματά σας προς αυτόν. ¹²Θα χαϊρόσαστε ενώπιόν του εσείς, οι γιοι σας και οι κόρες

^θΤα όρη Γεριζίμ και Εβάλ δέσποζαν της πόλεως της Συχέμ, νότια και βόρεια αντίστοιχα. Ένα αρχαίο ισραηλιτικό θυσιαστήριο πιστεύεται ότι υπήρξε στο όρος Εβάλ (βλ. κεφ. 27, 4· Ιησ 8,30-33).

11,25 Εξ 23,28 **11,26-28** 28,1-68· 30,19 **11,29** 27,11-13· Ιησ 8,33-35 **12,2-3** Β' Βασ 16,4· 17,10· Ιερ 2,20· Ιεζ 6,13· Δτ 7,5· Εξ 34,13 **12,5** 12,14· 14,22-23· 15,20· 16,2,16· 18,8· 26,2· 31,11 **12,7** 12,18· 14,26· 16,11,14 **12,9** 3,20· Α' Βασ 8,56· Ψλ 95,11 **12,12** Αρ 18,20

σας, οι δούλοι και οι δούλες σας, καθώς και οι *Λευίτες που θα ζουν στις πόλεις σας, γιατί αυτοί δεν θα έχουν κληρονομικό μερίδιο όπως εσείς.

Διάκριση μεταξύ θυσίας και σφαγίου

¹³ Προσέχετε, να μην προσφέρετε τα ολοκαυτώματά σας σε οποιονδήποτε τόπο βρίσκετε μπροστά σας. ¹⁴ Θα τα προσφέρετε στον τόπο που θα διαλέξει ο Κύριος, στο έδαφος μία από τις φυλές σας· μόνον εκεί θα προσφέρετε τα ολοκαυτώματά σας και εκεί θα κάνετε όλα όσα εγώ σας διατάζω.

¹⁵ Μπορείτε, όμως να σφάζετε και να τρώτε κρέας παντού όπου θα κατοικήτε, όσες φορές θέλετε, ανάλογα με τις ευλογίες που θα σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας. Από το κρέας αυτό μπορούν να τρώνε τόσο οι *καθαροί όσο και οι *ακάθαρτοι, σαν αυτό να ήταν ζαρκάδι ή ελάφι. ¹⁶ Μόνο που δε θα τρώτε το *αίμα του ζώου· θα το χύνετε στη γη, όπως το νερό.

¹⁷ Δεν μπορείτε εκεί που θα κατοικήτε να τρώτε τη *δεκάτη του σταριού, του κρασιού ή του λαδιού σας ούτε τα πρωτογέννητα των βοδιών και των προβάτων σας, που θα τα προσφέρετε ως τάματα ή ως εκούσιες προσφορές. ¹⁸ Όλα αυτά θα τα τρώτε εσείς και τα παιδιά σας, οι δούλοι σας και οι Λευίτες που μένουν στις πόλεις σας, αλλά ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, στον τόπο που εκείνος θα έχει διαλέξει. Έτσι θα χαϊρόσατε ενώπιόν του για όλα όσα θα έχετε πετύχει. ¹⁹ Προσέχετε να μην παραμελήσετε τους Λευίτες όσο θα ζείτε στη χώρα σας.

²⁰ Όταν ο Κύριος, ο Θεός σας, διευρύνει τα σύνορά σας, όπως σας το υποσχέθηκε, κι επιθυμήσετε κρέας, μπορείτε να φάτε όσο θέλετε. ²¹ Αν είναι μακριά σας ο τόπος που θα διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας, για να λατρεύεται εκεί το όνομά του, τότε θα σφάζετε ένα ζώο από τα βόδια σας ή από τα πρόβατά σας, που θα σας έχει δώσει ο Κύριος και θα τρώτε εκεί στις πόλεις σας, όσο

τραβά η όρεξή σας, σύμφωνα με όσα σας διέταξα. ²² Όλοι, καθαροί και ακάθαρτοι, θα μπορούν να παίρνουν μέρος σ' αυτό το γεύμα, όπως όταν τρώτε ζαρκάδι ή ελάφι. ²³ Μόνο να φροντίζετε να μην τρώτε το αίμα, γιατί το αίμα είναι ζωή, και δεν πρέπει να τρώτε τη ζωή μαζί με το κρέας. ²⁴ Δε θα τρώτε λοιπόν το αίμα· θα το χύνετε στη γη, όπως το νερό. ²⁵ Δεν θα το τρώτε, για να ευτυχείτε εσείς και οι απόγονοί σας. Έτσι θα κάνετε το σωστό ενώπιον του Κυρίου.

²⁶ Αλλά τα ζώα που τα έχετε αφιερώσει στον Κύριο, καθώς κι εκείνα που τα έχετε τάξει, θα τα παίρνετε και θα τα φέρνετε στον τόπο που εκείνος θα έχει διαλέξει. ²⁷ Όταν θα φέρνετε τα ολοκαυτώματά σας, θα προσφέρετε το κρέας μαζί με το αίμα στο *θυσιαστήριο του Κυρίου, του Θεού σας· το αίμα, όμως, των άλλων θυσιών σας θα πρέπει να το χύνετε πλάι στο θυσιαστήριο και το κρέας θα το τρώτε.

²⁸ Να ακούτε και να εφαρμόζετε όλα αυτά τα λόγια που σας διατάζω· έτσι θα κάνετε το καλό και το αρεστό στον Κύριο, το Θεό σας, και θα είστε για πάντα ευτυχημένοι εσείς και οι απόγονοί σας.

Αποφυγή της ειδωλολατρίας

²⁹ Ο Κύριος, ο Θεός σας, θα εξολοθρεύσει στο πέρασμά σας τα έθνη που είναι εγκατεστημένα στη χώρα που πάτε να κυριεύσετε και θα εγκατασταθείτε εσείς σ' αυτήν. ³⁰ Προσέξτε τότε μήπως παγιδευτείτε κι ακολουθήσετε, το παράδειγμα εκείνων, μετά που θα τους έχει εξολοθρεύσει ο Κύριος, και ζητήσετε πληροφορίες για το πώς λάτρευαν τους θεούς τους, για να κάνετε κι εσείς τα ίδια. ³¹ Μη λατρεύετε τον Κύριο, το Θεό σας, με τον τρόπο που λατρεύουν εκείνοι τους θεούς τους, γιατί κατά τη λατρεία των θεών τους κάνουν αισχρές πράξεις, που τις μισεί ο Κύριος· ακόμα και τους γιους τους και τις κόρες τους τους καίνε στη φωτιά, θυσία στους θεούς τους.

¹σαν...ελάφι. Το κυνήγι γενικά δεν υπαγόταν στις διατάξεις περί καθαρότητας των θυσιαζομένων ζώων. Μπορούσ' να το τρώνε ελεύθερα. ¹⁰όπως...ελάφι. Βλ. υποσ. εις στ. 15.

Η αρτιότητα των διαταγμάτων

13 Προσέξτε^β να εφαρμόζετε όλα τα λόγια που εγώ σας διατάζω· δε θα προσθέσετε ούτε θ' αφαιρέσετε τίποτε απ' αυτά.

Ενάντια στην πλάνη των ειδώλων

² Αν παρουσιαστεί ανάμεσά σας κάποιος *προφήτης ή ονειροκρίτης και σας δώσει ένα *σημείο ή κάνει κάποιο θαύμα ³ και το σημείο ή το θαύμα πραγματοποιηθεί, με σκοπό μετά να σας προσκαλέσει ν' ακολουθήσετε και να λατρεύσετε άλλους θεούς, που δεν τους γνωρίζετε, ⁴ μην τον ακούσετε εκείνο τον προφήτη ή τον ονειροκρίτη, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, θέλει να σας δοκιμάσει για να δει αν τον αγαπάτε με όλη την καρδιά σας και μ' όλη την ψυχή σας. ⁵ Αυτόν ν' ακολουθείτε, αυτόν να σέβεστε· ν' ακούτε τα λόγια του και να τηρείτε τις εντολές του· αυτόν να λατρεύετε και σ' αυτόν να είστε αφοσιωμένοι. ⁶ Και ο προφήτης εκείνος ή ο ονειροκρίτης πρέπει να θανατωθεί, γιατί κήρυξε την αποστασία από τον Κύριο το Θεό σας, που σας έβγαλε από την Αίγυπτο και σας λύτρωσε από τον τόπο της δουλείας. Προσπάθησε να σας απομακρύνει από το δρόμο στον οποίο σας διέταξε ο Κύριος, ο Θεός σας, να βαδίζετε. Έτσι θα εξαφανίσετε το κακό απ' ανάμεσά σας.

⁷ Ακόμη κι αν ο αδερφός κάποιου από σας, από την ίδια μάνα, ή ο γιος του ή η κόρη του, η γυναίκα του ή ο φίλος του, που είναι δυνατό να τον αγαπάει όπως τη ζωή του, τον παρσύρουν κρυφά να πάνε να λατρεύσουν άλλους θεούς, που ούτ' εσείς, ούτε οι πρόγονοί σας γνώρισαν, ⁸ κάποιους από τους θεούς των λαών που είναι γύρω σας, κοντά ή μακριά σας, σ' οποιοδήποτε σημείο στη γη, ⁹ μην υποχωρήσετε και μην τον ακούσετε. Μην τον λυπηθείτε ούτε να τον καλύψετε, ¹⁰ αλλά να τον θανατώσετε με *λιθοβολισμό.

Την πρώτη πέτρα θα τη ρίξει το χέρι εκείνου που εναντίον του έγινε η απόπειρα της παραπλάνησης και έπειτα θα υψωθούν τα χέρια όλου του λαού. ¹¹ Θα τον εκτελέσετε με *λιθοβολισμό, γιατί προσπάθησε να σας απομακρύνει από τον Κύριο, το Θεό σας, που σας έβγαλε από την Αίγυπτο, τον τόπο της δουλείας. ¹² Όλοι οι Ισραηλίτες θα το ακούσουν και θα φοβηθούν και κανείς τους πια δεν θα ξανακάνει τέτοιο κακό πράγμα.

¹³ Όταν θα 'χετε πια εγκατασταθεί στις πόλεις που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας, μπορεί ν' ακούσετε κάποτε να λένε ότι σε κάποια απ' αυτές ¹⁴ βγήκαν από το λαό άνθρωποι κακοί και παραπλάνησαν τους κατοίκους της πόλης τους παρακινώντας τους να πάνε να λατρεύουν άλλους θεούς, που εσείς δεν τους γνωρίζετε, ¹⁵ τότε να εξετάσετε καλά την υπόθεση και να τη διερευνήσετε σε βάθος ζητώντας από παντού πληροφορίες. Κι αν πραγματικά συνέβηκε ανάμεσά σας τέτοια βδελυρή πράξη, και το πράγμα είναι βέβαιο, ¹⁶ τότε πρέπει να σφάξετε αλύπητα τους κατοίκους εκείνης της πόλης καθώς και τα ζώα της. Θα καταστρέψετε την πόλη μαζί με ό,τι βρίσκεται μέσα σ' αυτήν. ¹⁷ Θα μαζέψετε όλα τα υπάρχοντα των κατοίκων της στη μέση της πλατείας της, θα τους βάλετε φωτιά και μαζί τους θα κάψετε όλη την πόλη *ολοκαύτωμα στον Κύριο, το Θεό σας. Η πόλη εκείνη θα μείνει για πάντα ερείπια. Δε θα ξαναχτιστεί ποτέ πια. ¹⁸ Κανείς δεν θα κρατήσει για τον εαυτό του τίποτε από όσα πρόκειται να καταστραφούν. Έτσι ο Κύριος θα σταματήσει το φοβερό θυμό του και θα σας δείξει ευσπλαχνία και αγάπη. Θα σας δώσει πολλούς απογόνους, όπως έχει υποσχεθεί με όρκο στους προγόνους σας. ¹⁹ Πρέπει βέβαια να υπακούτε στα λόγια του Κυρίου, του Θεού σας, να τηρείτε όλες τις εντολές του, που εγώ σήμερα σας δίνω, και να κάνετε το σωστό ενώπιόν του.^γ

^β Σε ορισμένες μετ. ο στ. 13,1 αριθμείται ως 12,32· κατά συνέπεια οι στ. 13,2-19 γίνονται 13,1-18. ^γ Για την αριθμηση των στ. του παρόντος κεφ. βλ. υποστ. εις στ. 1.

13,1 4,2 **13,4** 2,9 6,4-5 8,2 **13,5** 4,10 **13,6** 17,7,12· 19,19· 21,21· 22,21-24· 24,7· Α' Κορ 5,13 **13,9** 19,13,21· 25,12 **13,10** 17,7· Ιω 8,7 **13,11** 17,5· 21,21· 22,21,24 **13,12** 17,13· 19,20· 21,21 **13,15** 17,2-4 **13,16-19** 7,1-4

Ένα απαγορευμένο έθιμο πένθους

14 Εσείς είστε παιδιά του Κυρίου, του Θεού σας. Έτσι, όταν πενθείτε για έναν νεκρό, δεν πρέπει να κάνετε χαρακίες στο σώμα σας, ούτε να ξυρίζετε το μπροστινό μέρος του κεφαλιού σας. ²Είστε λαός αφιερωμένος στον Κύριο, το Θεό σας, κι εσάς διάλεξε ο Κύριος από όλους τους λαούς της γης για να του ανήκετε.

Ζώα καθαρά και ακάθαρτα

(Λευ 11,1-47)

³ Δεν πρέπει να τρώτε τίποτε από εκείνα που ο Κύριος τα θεωρεί *ακάθαρτα.

⁴ Τα ζώα που επιτρέπεται να τρώτε είναι τα εξής: το βόδι, το πρόβατο, το κασίκι, ⁵ το ελάφι, το ζαρκάδι, το πλατώνι, το αγριοκάτσικο, η αντιλόπη, η γαζέλλα και το αγριοπρόβατο. ⁶ Μπορείτε ακόμη να τρώτε όλα τα ζώα που έχουν οπλή σχισμένη σε δυο νύχια και είναι μηρυκαστικά. ⁷ Δε θα τρώτε, όμως, αυτά που είναι μόνο μηρυκαστικά κι εκείνα που έχουν μόνο νύχι σχιστό. Δε θα τρώτε, δηλαδή την καμήλα, το λαγό, τον ποντικό και το κουνέλι, επειδή είναι βέβαια μηρυκαστικά, αλλά δεν έχουν σχιστό νύχι. Αυτά θα τα θεωρείτε *ακάθαρτα. ⁸ Επίσης δεν θα τρώτε το γουρούνι, επειδή έχει βέβαια οπλή σχισμένη σε δύο νύχια, αλλά δεν είναι μηρυκαστικό. Θα το θεωρείτε κι αυτό ακάθαρτο. Δε θα τρώτε το κρέας τους ούτε θ' αγγίζετε το πτώμα τους.

⁹ Από τα υδρόβια ζώα μπορείτε να τρώτε όλα όσα έχουν πτερυγία ή λέπια. ¹⁰ Όσα όμως δεν έχουν πτερυγία και λέπια δε θα τα τρώτε. Θα τα θεωρείτε ακάθαρτα.

¹¹ Τα *καθαρά πτηνά επιτρέπεται να τα τρώτε. ¹² Εκείνα που δε θα τρώτε είναι: ο αετός, ο γυπαετός και ο θαλασσαετός, ¹³ ο ικτίνος και ο γύπας — όλα τα είδη τους, ¹⁴ όλα τα είδη των κοράκων, ¹⁵ η στρουθοκάμηλος, η κουκουβάγια, ο γλάρος και όλα τα είδη του γερακιού, ¹⁶ ο γκιώνης, η μεγάλη κουκουβά-

για και η ίβις, ¹⁷ ο πελεκάνος, η κίσσα, ο φαλακροκόρακας, ¹⁸ ο πελαργός και ο ερωδιός — όλα τα είδη τους — ο τσαλαπετεινός και η νυχτερίδα. ¹⁹ Όλα τα πτερωτά ζώοφια θα τα θεωρείτε ακάθαρτα και δε θα τα τρώτε. ²⁰ Τα καθαρά πτερωτά όμως μπορείτε να τα τρώτε.

²¹ Δε θα τρώτε το πτώμα κανενός ζώου. Μπορείτε να το δίνετε να το τρώνε οι ξένοι που κατοικούν στις πόλεις σας ή να το πουλάτε στους αλλοδαπούς.

Εσείς είστε λαός αφιερωμένος στον Κύριο, το Θεό σας. Δεν πρέπει θα βράζετε το κατσικάκι στο γάλα της μάνας του.¹⁶

Ο νόμος της δεκάτης

²² Κάθε χρόνο θα ξεχωρίζετε το ένα *δέκατο από τα σπαρτά σας, απ' όλη τη σοδειά που θα σας δίνουν τα χωράφια σας. ²³ Θα πηγαινέτε στον τόπο που θα 'χει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας, για να λατρεύεται το *όνομά του, και θα τρώτε εκεί ενώπιόν του το δέκατο από το στάρι σας, από το κρασί σας κι από το λάδι σας, κι επίσης τα πρωτόγεννητα των βοδιών σας και των προβάτων σας. Έτσι θα μάθετε να σέβεστε πάντοτε τον Κύριο, το Θεό σας.

²⁴ Ίσως όμως ο Κύριος σας ευλογήσει και η σοδειά σας να είναι τόσο μεγάλη, που να μην μπορείτε να μεταφέρετε το δέκατο· πιθανόν κι ο τόπος που θα έχει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας, για να λατρεύεται εκεί το όνομά του, να είναι μακριά από σας. ²⁵ Τότε θα πουλήσετε το δέκατο, θα φυλάξετε τα χρήματα και θα τα φέρετε στον τόπο που θα 'χει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας. ²⁶ Εκεί μ' αυτά τα χρήματα μπορείτε ν' αγοράσετε ό,τι θέλετε: βόδια, πρόβατα, κρασί και δυνατά ποτά ή ό,τι άλλο σας ευχαριστεί, και να τα φάτε για να ευφρανθείτε μαζί με τις οικογένειές σας εκεί, ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας. ²⁷ Μην ξεχάσετε και τους *Λευίτες που κατοικούν στις πόλεις σας, γιατί αυτοί δεν έχουν κληρονομικό μερίδιο όπως οι άλλ-

¹⁶ Δεν πρέπει... Βλ. υποσ. εις Εξ 23,19.

λοι Ισραηλίτες.

²⁸ Στο τέλος κάθε τρίτης χρονιάς θα χωρίζετε τη δεκάτη από τη σοδειά σας εκείνης της χρονιάς και θα την καταθέτετε στις πόλεις σας. ²⁹ Οι *Λευίτες, που δεν έχουν κληρονομικό μερίδιο, καθώς και οι ξένοι, τα ορφανά και οι χήρες της πόλης θα μπορούν να έρχονται να τρώνε απ' αυτά και να χορταίνουν. Τότε ο Κύριος ο Θεός σας θα σας ευλογεί σ' ό,τι κι αν καταπιάνεστε.

Το έτος της αφέσεως

(Λευ 25,1-7)

15 ¹⁻² Στο τέλος κάθε έβδομου χρόνου θα κάνετε παραγραφή χρεών, προς τιμήν του Κυρίου. Η διαδικασία της παραγραφής θα είναι η ακόλουθη:

Όταν θα κηρυχθεί παραγραφή, κάθε δανειστής που θα 'χει δανείσει σε κάποιον Ισραηλίτη, θα παραιτείται από το δικαίωμά του. Δεν θα πιέζει το συνάνθρωπό του, το συμπατριώτη του, να εξοφλήσει το χρέος του. ³ Από τον ξένο μπορείτε να απαιτήσετε το δάνειο. Αλλ' αυτό που βρίσκεται στα χέρια του συμπατριώτη σας θα του το αφήνετε.

⁴ Οστόσο, δεν θα υπάρχει φτωχός ανάμεσα σας, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, το δίχως άλλο θα σας ευλογήσει στη χώρα, που σας δίνει για ιδιοκτησία σας. ⁵ Αρκεί μόνον να δίνετε προσοχή στα λόγια του και να φροντίζετε να εφαρμόζετε όλες αυτές τις εντολές, που εγώ σήμερα σας δίνω. ⁶ Ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας ευλογήσει σύμφωνα με την υπόσχεσή του. Τότε θα δανείτε πολλά έθνη, αλλά εσείς δε θα χρειάζεται να δανείτε. Θα κυριαρχήσετε σε πολλά έθνη, αλλά κανείς δεν θα κυριαρχήσει πάνω σας.

⁷ Αν σε κάποια από τις πόλεις σας στη χώρα που θα σας δώσει ο Κύριος, ο Θεός σας, βρεθεί ένας φτωχός, μην του φερθείτε με σκληρότητα και του κλείσετε την καρδιά σας. ⁸ Ανοίξτε του διάπλατα το χέρι σας και δανείστε του γενναιόδωρα όσα χρειάζεται

για τις ανάγκες του. ⁹ Προσέξτε, μη σκεφτείτε πονηρά, ότι πλησιάζει το *σαββατικό έτος, που θα γίνει η παραγραφή και φερθείτε σκληρά στον φτωχό συμπατριώτη σας και δεν του δανείσετε. Γιατί τότε εκείνος θα καταφύγει στον Κύριο εναντίον σας κι οι ένοχοι θα είστε εσείς. ¹⁰ Να δανείτε, λοιπόν, πλουσιοπάροχα, κι όχι με μισή καρδιά. Κι ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας ευλογήσει για αυτή την πράξη σας' όλα τα έργα με τα οποία θα καταπιάνεστε. ¹¹ Κι επειδή οι φτωχοί δε θα λείψουν από τη χώρα σας, γι' αυτό κι εγώ σας δίνω αυτή την προσταγή: να είστε γενναιόδωροι με τους φτωχούς και τους δυστυχισμένους συμπατριώτες σας που θα βρίσκονται στη χώρα σας.

Η μεταχείριση των δούλων

(Εξ 21,1-11)

¹² Αν ένας ομοεθνής σας, *Εβραίος ή Εβραία, πουληθεί σε κάποιον από σας, αυτός θα του δουλέψει για έξι χρόνια' τον έβδομο χρόνο ο κύριός του θα τον αφήσει ελεύθερο να φύγει από το σπίτι του. ¹³ Δε θα τον αφήσει όμως να φύγει με άδεια τα χέρια. ¹⁴ Θα του δώσει πάρα πολλά πρόβατα, κι άφθονο σιτάρι και κρασί, απ' όλα με όσα ο Κύριος, ο Θεός του, τον ευλόγησε. ¹⁵ Ποτέ να μην ξεχάσετε ότι ήσασταν δούλοι στην Αίγυπτο, και σας ελευθέρωσε ο Κύριος, ο Θεός σας' γι' αυτό εγώ σας δίνω σήμερα αυτή την εντολή.

¹⁶ Αν όμως ο δούλος πει στον κύριό του: «Δε θα φύγω από κοντά σου», επειδή αγαπάει αυτόν και την οικογένειά του και είναι ευχαριστημένος κοντά τους, ¹⁷ τότε ο κύριός του θα πάρει ένα τρυπητήρι και θα του τρυπήσει το αυτί μπροστά στην πόρτα του σπιτιού του, και θα είναι δούλος του για πάντα. Το ίδιο θα κάνει και για τη δούλη του. ¹⁸ Μην σας φανεί σκληρό που θ' απελευθερώσετε το δούλο σας από το σπίτι σας' θα σας έχει δουλέψει έξι χρόνια, διπλάσιο δηλαδή απ' ό,τι ο μισθωτός σας. Έτσι ο Κύριος ο Θεός σας θα ευλογήσει όλα σας τα έργα.

Η αφιέρωση των πρωτοτόκων

¹⁹ Κάθε πρωτογέννητο αρσενικό των βοδίων σας και των προβάτων σας, θα το αφιερώνετε στον Κύριο, το Θεό σας· δε θα μεταχειρίζεστε στις δουλειές σας τα πρωτογέννητα βόδια σας και δε θα κουρευείτε τα πρωτογέννητα πρόβατά σας. ²⁰ Θα τα τρώτε κάθε χρόνο ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας μαζί με τις οικογένειές σας, στον τόπο που εκείνος θα διαλέξει.

²¹ Αν όμως το ζώο έχει κάποιο σοβαρό ελάττωμα, είναι κουτσό ή τυφλό ή ό,τι άλλο, δε θα το θυσιάζετε στον Κύριο το Θεό σας. ²² Θα το τρώτε στις πόλεις σας και θα μπορεί να φάει και ο *ακάθαρτος και ο *καθρός, όπως τρώτε το ζαρκάδι και το ελάφι.¹⁶ ²³ Δε θα τρώτε όμως το *αίμα. Θα το χύνετε στη γη, όπως το νερό.

Η γιορτή του Πάσχα

(Εξ 12,1-20)

16 Να τηρείτε τη γιορτή του *Πάσχα προς τιμήν του Κυρίου του Θεού σας το μήνα *Αβίβ· γιατί αυτόν το μήνα, μια νύχτα σας έβγαλε ο Κύριος ο Θεός σας από την Αίγυπτο. ² Θα προσφέρετε στον Κύριο πασχαλινή *θυσιά ένα πρόβατο κι ένα μοσχάρι, στον τόπο που αυτός θα διαλέξει για να λατρεύεται το όνομά του εκεί. ³ Με το γεύμα το Πάσχα δεν θα τρώτε ψωμί φτιαγμένο με προζύμι. Εφτά μέρες, θα τρώτε *άζυμο ψωμί, το ψωμί της θλίψης, όπως τότε που βγήκατε με βίαση από την Αίγυπτο. Έτσι θα θυμόσαστε σ' όλη σας τη ζωή την ημέρα της εξόδου σας από την Αίγυπτο. ⁴ Για εφτά μέρες θα εξαφανισθεί το προζύμι απ' όλη τη χώρα σας. Επίσης από το κρέας του ζώου, που θα θυσιάσετε από βραδής την πρώτη μέρα, δε θα πρέπει να 'χει μείνει καθόλου υπόλοιπο το πρωί.

⁵ Δεν μπορείτε να προσφέρετε την πασχαλινή θυσία σε μια οποιαδήποτε από τις

πόλεις που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας· ⁶ θα την προσφέρετε μόνο στον τόπο που ο ίδιος θα διαλέξει για να λατρεύεται το όνομά του εκεί. Τη θυσία θα την προσφέρετε το δειλινό, με τη δύση του ήλιου, την ώρα ακριβώς που βγήκατε από την Αίγυπτο. ⁷ Θα ψήνετε το κρέας και θα το τρώτε στον τόπο που θα έχει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας· το πρωί θα γυρνάτε πίσω στις σκηνές σας. ⁸ Έξι μέρες θα τρώτε άζυμο ψωμί. Την έβδομη μέρα θα έχετε επίσημη σύναξη προς τιμήν του Κυρίου του Θεού σας και δε θα κάντε καμιά εργασία.

Η γιορτή των Εβδομάδων (ή Πρωτογεννημάτων)

(Εξ 34,22· Λευ 23,15-21)

⁹ Από την ημέρα που θα βάλατε δρεπάνι στα σιτηρά θα μετρήσετε εφτά εβδομάδες, ¹⁰ και τότε θα γιορτάσετε τη γιορτή των *Εβδομάδων προς τιμήν του Κυρίου, του Θεού σας: Ανάλογα με τις ευλογίες που αυτός θα σας έχει δώσει, θα φέρνετε τις προαιρετικές προσφορές σας, ¹¹ στον τόπο που αυτός θα έχει διαλέξει για να λατρεύεται το όνομά του εκεί. Να χαιρόσαστε ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας εσείς, οι γιοι σας και οι κόρες σας, οι δούλοι σας και οι δούλες σας, οι *Λευίτες που κατοικούν στις πόλεις σας, οι ξένοι, τα ορφανά και οι χήρες που κατοικούν ανάμεσά σας. ¹² Έτσι θα θυμόσαστε ότι κάποτε ήσασταν δούλοι στην Αίγυπτο· γι' αυτό να τηρείτε τους νόμους και να τους εφαρμόζετε.

Η γιορτή της Σκηνοπηγίας

(Λευ 23,33-43)

¹³ Τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας θα τη γιορτάζετε για εφτά μέρες αφού θα έχετε μαζέψει τη σοδειά σας από τ' αλώνια κι από τα πατητήρια σας. ¹⁴ Να χαιρόσαστε στη γιορτή σας αυτή εσείς, οι γιοι σας και οι κόρες σας, οι δούλοι σας και οι δούλες σας, οι

¹⁶ όπως...ελάφι. Βλ. υποσ. εις κεφ. 12,15.

Λευίτες και οι ξένοι, τα ορφανά και οι χήρες που κατοικούν στις πόλεις σας. ¹⁵ Εφτά μέρες θα γιορτάζετε προς τιμήν του Κυρίου του Θεού σας, στον τόπο που αυτός θα έχει διαλέξει. Να είστε πραγματικά χαρούμενοι, γιατί ο Κύριος ο Θεός σας θα σας έχει δώσει αφθονία στα γεννήματα της γης σας και επιτυχία στις δουλειές σας.

¹⁶ Τρεις φορές το χρόνο, τις γιορτές των *Αζύμων, των Εβδομάδων και της Σκηνοπηγίας, θα παρουσιάζονται όλοι οι άντρες και τ' αγόρια του λαού ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, στον τόπο που αυτός θα έχει διαλέξει. Αλλά δε θα παρουσιάζεστε με άδεια χέρια. ¹⁷ Ο καθένας θα προσφέρει ό,τι μπορεί ανάλογα με την ευλογία, που θα του έχει δώσει ο Κύριος ο Θεός σας.

Η απονομή της δικαιοσύνης

¹⁸ Σε όλες τις πόλεις που θα σας δώσει ο Κύριος ο Θεός σας, θα διορίσετε δικαστές και αξιωματούχους κατά φυλές. Αυτοί θα αποδίδουν το δίκαιο στο λαό, με ευθυκρισία. ¹⁹ Δε θα διαστρεβλώνετε το δίκαιο, δε θα μεροληπτείτε και δε θα δέχεστε δωροδοκία, γιατί το δώρο τυφλώνει τα μάτια των *σοφών και διαστρέφει τα λόγια των δικαίων. ²⁰ Το δίκαιο, μόνο το δίκαιο να επιδιώκετε, για να ζήσετε και να πάρετε ιδιοκτησία σας τη χώρα που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας.

Η καθαρότητα της λατρείας του Θεού

²¹ Δε θα στήσετε καμιά ξύλινη λατρευτική *στήλη από οποιοδήποτε ξύλο πλάι στο *θυσιαστήριο που θα κατασκευάσετε για τον Κύριο, το Θεό σας. ²² Ούτε θα στήσετε καμιά λίθινη λατρευτική *στήλη· αυτά τα μισεί ο Κύριος, ο Θεός σας.

17 Δε θα προσφέρετε στον Κύριο, το Θεό σας, *θυσία βόδι ή αρνί δύσμορφο ή με οποιοδήποτε ελάττωμα· κάτι τέτοιο είναι μισητό σ' αυτόν.

Η αντιμετώπιση της ειδωλολατρίας μέσα στο λαό

² Ίσως βρεθεί ανάμεσά σας, σε κάποια από τις πόλεις που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας, ένας άντρας ή γυναίκα που πράττει το κακό στα μάτια του Κυρίου, και παραβαίνει τη *διαθήκη του: ³ Πηγαίνει και λατρεύει άλλους θεούς και τους προσκυνάει, όπως τον ήλιο, το φεγγάρι ή οποιοδήποτε άλλο ουράνιο σώμα, πράγμα που εγώ δεν διέταξα. ⁴ Όταν ακούσετε να μιλάνε για κάτι τέτοιο, να το ερευνήσετε προσεκτικά. Αν το γεγονός αποδειχθεί πραγματικό και βέβαιο, ότι πράγματι έλαβε χώρα αυτή η βδελυρή πράξη μέσα στο λαό, ⁵ τότε θα βγάλετε έξω απ' τις *πύλες της πόλης τον άντρα ή τη γυναίκα που έκαναν αυτή την κακή πράξη, και θα τους θανατώσετε με *λιθοβολισμό. ⁶ Χρειάζεται όμως η μαρτυρία δύο ή τριών μαρτύρων για να καταδικαστεί σε θάνατο ο κατηγορούμενος· με τη μαρτυρία ενός μόνο μάρτυρα δεν θα θανατώνεται. ⁷ Πρώτοι οι μάρτυρες θα σηκώσουν το χέρι για να τον λιθοβολήσουν και να τον θανατώσουν, κι έπειτα θα σηκώσει τα χέρια όλος ο λαός. Έτσι θα εξαφανίσετε το κακό απ' ανάμεσά σας.

Η ανώτατη δικαιοδοσία

⁸ Αν στο δικαστήριο κάποιας πόλης παρουσιαστεί μια δύσκολη υπόθεση να την εκδικάσετε, όπως ένας φόνος ή μια νόμιμη απαίτηση ή κακομεταχείριση ή υποθέσεις αντιδικιών, τότε θα σηκωθείτε και θα 'ρθείτε στον τόπο που θα έχει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας. ⁹ Θα πάτε στους *ιερείς-Λευίτες και στο δικαστή που θα είναι της υπηρεσίας εκείνες τις μέρες, κι αυτοί θα εξετάσουν την υπόθεση και θα σας αναγγείλουν την απόφαση. ¹⁰ Εσείς θα εκτελέσετε ακριβώς την απόφαση που θα σας αναγγείλουν από τον τόπο αυτόν, που θα τον έχει διαλέξει ο Κύριος· θα προσέξετε να πράξετε σύμφωνα με όλες τις οδηγίες τους. ¹¹ Θα ενεργήσετε

σύμφωνα με την εντολή του *νόμου που θα σας ανακοινώσουν και με την απόφαση που θα εκδώσουν. Θα εκτελέσετε απαρέγκλιτα την απόφαση.

¹² Αν όμως κάποιος ενεργήσει αυθαίρετα και δε λάβει υπόψη του τις οδηγίες του ιερέα, που είναι εκεί ταγμένος στην υπηρεσία του Κυρίου του Θεού σας, ή αγνοήσει την απόφαση του δικαστή, ο άνθρωπος εκείνος να θανατωθεί. Έτσι θα εξαφανίσετε το κακό μέσα από το λαό του *Ισραήλ. ¹³ Τότε όλος ο λαός θα ακούσει και θα φοβηθεί και δε θα κάνουν πια αυθαιρεσίες.

Οδηγίες σχετικά με το βασιλιά

¹⁴ Όταν θα μπειτε στη χώρα, που σας δίνει, ο Κύριος, ο Θεός σας και την πάρετε ιδιοκτησία σας και εγκατασταθείτε σ' αυτήν, ίσως αποφασίσετε να βάλετε επικεφαλής σας ένα βασιλιά, όπως έχουν όλα τα έθνη γύρω σας. ¹⁵ Τότε, εκείνον που θα βάλετε επικεφαλής σας, θα πρέπει οπωσδήποτε να τον έχω εκλέξει για βασιλιά εγώ ο Κύριος, ο Θεός σας. Θα πρέπει να είναι Ισραηλίτης· δεν μπορείς να βάλεις επικεφαλής σου έναν ξένο που δεν είναι ομοεθνής σου. ¹⁶ Ο βασιλιάς σας δεν θα πρέπει να έχει στην ιδιοκτησία του πολλά άλογα ούτε να στείλει στην Αίγυπτο ανθρώπους από το λαό να του φέρουν κι άλλα, για ν' αυξήσει το ιπικό του. Ο Κύριος σας το έχει πει: «δε θα επιστρέψετε ποτέ πια από εκείνο το δρόμο». ¹⁷ Ούτε πολλές γυναίκες δικές του θα πρέπει να έχει ο βασιλιάς σας, για να μην ξεστρατίσει η καρδιά του· ούτε πάρα πολύ ασημί και χρυσάφι πρέπει να έχει στην ιδιοκτησία του.

¹⁸ Όταν καθήσει στο θρόνο, θα πρέπει να γράψει για τον εαυτό του ένα αντίγραφο αυτού εδώ του νόμου σε βιβλίο, από το βιβλίο που φυλάσσεται από τους ιερείς-Λευίτες. ¹⁹ Το βιβλίο αυτό πρέπει να το έχει μαζί του και να το διαβάζει όλες τις μέρες της ζωής του, για να μάθει να σέβεται τον Κύριο, το

Θεό του, και να προσέχει να εφαρμόζει όλες τις εντολές και τις διατάξεις αυτού του νόμου. ²⁰ Να μη θεωρήσει τον εαυτό του ανώτερο από τους ομοεθνείς του και να τηρήσει απαρέγκλιτα τις εντολές. Έτσι η βασιλεία η δική του και των γιών του στο λαό Ισραήλ θα είναι μακρόχρονη.

Το μερίδιο των ιερέων και των Λευιτών

18 Οι *ιερείς-Λευίτες δεν θα έχουν κληρονομικό μερίδιο στη χώρα, όπως οι άλλοι Ισραηλίτες. Αυτοί θα τρώνε από τις *θυσίες του Κυρίου, που προσφέρονται με φωτιά στο *θυσιαστήριο, και αναλογούν σ' αυτόν. ² Αυτοί δεν θα έχουν κληρο γης όπως οι άλλοι, οι ομοεθνείς τους· ο ίδιος ο Κύριος θα είναι ο κληρός τους, όπως τους το υποσχέθηκε.

³ Οι ιερείς θα δικαιούνται να παίρνουν από το λαό, απ' αυτούς που προσφέρουν *θυσία βόδι ή πρόβατο, την ωμοπλάτη, τα δυο σαγόνια και το στομάχι. ⁴ Τα πρωτογεννήματα από το στάρι, το κρασί και το λάδι σας και επίσης από το μαλλί των προβάτων σας θα τα δίνετε σ' αυτούς. ⁵ Αυτούς διάλεξε ο Κύριος, ο Θεός σας, απ' όλες τις φυλές σας, για να του προσφέρουν αδιάκοπα τις υπηρεσίες τους, αυτοί και οι απόγονοί τους.

⁶ Αν ένας *Λευίτης, έχει την επιθυμία να φύγει από κάποια πόλη του *Ισραήλ, όπου κατοικεί σαν ξένος, και να έρθει στον τόπο που θα έχει διαλέξει ο Κύριος για να λατρεύεται το *όνομα του, ⁷ μπορεί να έρθει και να υπηρετεί τον Κύριο, το Θεό του, όπως όλοι οι άλλοι Λευίτες, που βρίσκονται εκεί, και υπηρετούν ενώπιον του Κυρίου. ⁸ Θα παίρνει κι αυτός το ίδιο μερίδιο τροφής μ' εκείνους, ανεξάρτητα από τα εισοδήματα που έχει από την πατρική του περιουσία.¹⁵

Αποφυγή ειδωλολατρικών εθίμων

⁹ Όταν θα μπειτε στη χώρα, που σας δίνει, ο Κύριος, ο Θεός σας, δεν πρέπει να μάθε-

¹⁵ Σανεξάρτητα... Το εβρ. δεν είναι πολύ σαφές.

17,12 13,6 17,13 13,12 17,14 Α' Σαμ 8,5 17,15 Α' Σαμ 10,24 16,1· Πραξ 2,36 17,16 Α' Βασ 10,26-29· Ησ 31,1-3· Ιεζ 17,15· Δτ 28,68 17,17 Α' Βασ 11,1-8 10,14-22-27 17,18 Κεφ 12-26 28,61· 17,9 17,19 4,10· Β' Βασ 23,1-3 18,1-8 10,8-9 18,3 Λευ 7,34-36 18,4 Εξ 23,19α 18,9 Λευ 18,3

τε να τηρείτε τα βδελυρά έθιμα εκείνων των εθνών. ¹⁰ Δε θα βρεθεί κανείς ανάμεσά σας, που να προσφέρει το γιο του ή την κόρη του να καούν θυσία ή που ν' ασκει μαντεία ή οιωνοσκοπία ή απόκρυφες τέχνες ή μαγεία· ¹¹ κανείς δεν πρέπει να γίνει μάγος ή εξορκιστής πνευμάτων, μάντης ή νεκρομάντης. ¹² Όποιος τα κάνει αυτά είναι μισητός στον Κύριο. Άλλωστε εξαιτίας αυτών των βδελυρών πράξεων θα διώξει ο Κύριος αυτά τα έθνη από μπροστά σας. ¹³ Πρέπει, λοιπόν, να είστε απόλυτα πιστοί στον Κύριο, το Θεό σας.

Αληθινοί και ψευδείς προφήτες

¹⁴ Αυτά τα έθνη που θα διώξετε, δίνουν προσοχή στους οιωνοσκόπους και στους μάντεις. Τέτοια πράγματα όμως δεν τα επιτρέπει σ' εσάς ο Κύριος, ο Θεός σας. ¹⁵ Αυτός θα αναδείξει έναν *προφήτη από σας, μέσα από το λαό σας, σαν εμένα. Αυτόν ν' ακούτε.

¹⁶ Αυτό ακριβώς ζητήσατε από τον Κύριο, το Θεό σας την ημέρα που είχατε συναχθεί στο όρος *Χωρήβ. «Δε θέλουμε ν' ακούμε πια τη φωνή του Κυρίου, του Θεού μας», λέγατε. «Δε θέλουμε πια να βλέπουμε αυτή τη μεγάλη φωτιά, για να μην πεθάνουμε». ¹⁷ Τότε ο Κύριος μου είπε: «Σωστά είναι αυτά που είπαν. ¹⁸ Εγώ θ' αναδείξω μέσα από τον ίδιο τους το λαό έναν προφήτη γι' αυτούς, σαν εμένα. Θα βάλω τα λόγια μου στο στόμα του και θα τους λέει όλα όσα εγώ θα τον διατάζω. ¹⁹ Αν κάποιος δεν δώσει προσοχή στα λόγια μου, δηλαδή σ' αυτά που θα λέει ο προφήτης εξ ονόματός μου, εγώ ο ίδιος, θα τον τιμωρήσω. ²⁰ Αν όμως κάποιος προφήτης αρχίσει από ασέβεια να λέει εξ ονόματός μου πράγματα που δεν τον διέταξα εγώ να τα πει ή αν μιλάει εξ ονόματος άλλων θεών, ο προφήτης αυτός πρέπει να θανατωθεί».

²¹ Ίσως τώρα να διερωτηθείτε: «Πώς θα ξεχωρίζουμε το λόγο που δεν τον είπε ο Κύριος;» ²² Λοιπόν: Αν ένας προφήτης μιλήσει εξ ονόματος του Κυρίου αλλά ο λόγος του δεν πραγματοποιηθεί και δεν επαληθευτεί,

τότε το λόγο αυτόν δεν τον είπε ο Κύριος· ο προφήτης μίλησε με ασέβεια. Μην τον φοβηθείτε.

Οι πόλεις της καταφυγής

(Αρ 35,9-28· Ιηρ 20,1-9)

19 Όταν ο Κύριος ο Θεός σας εξαφανίσει τα άλλα έθνη, και δώσει σ' εσάς τη χώρα τους κι εσείς τα διώξετε και εγκατασταθείτε στις πόλεις τους και στα στίπια τους, ²⁻³ τότε θα πρέπει να χωρίσετε τη χώρα που θα σας δώσει ο Κύριος σε τρία τμήματα και στο καθένα να ορίσετε μία πόλη. Θα κατασκευάσετε και δρόμο γι' αυτές τις πόλεις, ώστε να μπορεί εύκολα να καταφεύγει σ' αυτές κάθε φονιάς. ⁴ Ένας φονιάς θα μπορεί να καταφεύγει εκεί για ασφάλεια μόνο αν έχει σκοτώσει το συνάνθρωπό του χωρίς να το θέλει, κι ενώ δεν τον μισούσε προηγουμένως. ⁵ Όπως, για παράδειγμα, όταν μπει κάποιος στο δάσος με έναν άλλον για να κόψουν ξύλα· ενδέχεται να σηκώσει με το χέρι του το τσεκούρι για να χτυπήσει ένα δέντρο, αλλά να φύγει το σίδερο από το στυλιάρι και να χτυπήσει τον άλλο θανάσιμα. Ο δράστης αυτός θα μπορεί να καταφεύγει σε μια από τις πόλεις εκείνες και να ζει ασφαλής. ⁶ Αλλιώς, θα μπορούσε ο εκδικητής του θύματος να καταδιώξει το φονιά πάνω στο θυμό του, να τον προλάβει — αν μάλιστα ο δρόμος είναι μακρύς — και να τον σκοτώσει· ενώ ο δράστης δεν είναι ένοχος θανάτου, εφ' όσον δεν μισούσε προηγουμένως το θύμα του.

⁷ Γι' αυτό σας διατάζω να ξεχωρίσετε τρεις πόλεις. ⁸⁻⁹ Κι εφ' όσον εσείς φροντιζετε να εφαρμόζετε όλες αυτές τις εντολές που εγώ σας δίνω σήμερα, εφόσον αγαπάτε τον Κύριο, τον Θεό σας και βαδίζετε πάντοτε στο δρόμο του, τότε αυτός θα διευρύνει τα σύνορά σας και θα σας δώσει όλη τη χώρα που έχει υποσχεθεί με όρκο στους προγόνους σας. Όταν γίνει αυτό, τότε θα προσθέσετε τρεις ακόμα πόλεις στις πρώτες τρεις. ¹⁰ Έτσι δεν θα σκοτώνονται αθώοι άν-

θρωποι στη χώρα, που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας για ιδιοκτησία: αλλιώς η ευθύνη γι' αυτούς τους θανάτους θα είναι όλη δική σας.

¹¹ Αν όμως ένας μισεί κάποιον και του στήσει ενέδρα κι ορμήσει εναντίον του και του επιφέρει θανατηφόρο χτύπημα και μετά καταφύγει σε μια απ' αυτές τις πόλεις, ¹² τότε οι *πρεσβύτεροι της πόλης του θα στείλουν να τον πάρουν από 'κει και θα τον παραδώσουν στον εκδικητή του θύματος για να θανατωθεί. ¹³ Δε θα τον λυπηθείτε: θα εξαφανίσετε από το λαό του *Ισραήλ το δολοφόνο ενός αθώου, αν θέλετε να ευτυχίσετε.

¹⁴ Μη μετακινείτε τα σύνορα του γείτονά σας από τη θέση που θα καθορίσουν οι πρώτοι κάτοχοι, στον κλήρο που θα λάβετε, στη χώρα που σας δίνει για ιδιοκτησία ο Κύριος, ο Θεός σας.

Ο νόμος για τους μάρτυρες

¹⁵ Ένας μόνο μάρτυρας δεν αρκεί για να καταδικαστεί κάποιος που κατηγορείται για οποιοδήποτε έγκλημα, παρανομία ή αμαρτία. Κάθε γεγονός θα επιβεβαιώνεται με τη μαρτυρική κατάθεση δύο ή τριών μαρτύρων.

¹⁶ Αν παρουσιαστεί ένας ψευδομάρτυρας εναντίον κάποιου και τον κατηγορεί για παρανομία, ¹⁷ τότε θα παρουσιαστούν ενώπιον του Κυρίου και οι δύο αντίδικοι μπροστά στους *ιερείς και στους δικαστές που θα είναι σε υπηρεσία εκείνες τις μέρες. ¹⁸ Οι δικαστές θα εξετάσουν καλά την υπόθεση και, αν αποδειχθεί ότι ο μάρτυρας είπε ψέματα και κατηγορήσε άδικα το συμπατριώτη του, ¹⁹ τότε θα του επιβληθεί η τιμωρία που αυτός υπολόγιζε να επιβληθεί στο συμπατριώτη του. Έτσι θα εξαλειψετε το κακό από ανάμεσά σας.

²⁰ Οι υπόλοιποι θ' ακούσουν και θα φοβηθούν και δε θα ξανακάνουν πια τέτοιο αδίκημα. ²¹ Κανένα δε θα λυπάστε. Θ' ανταποδίδετε ζωή αντί ζωής, οφθαλμόν αντί οφθαλμού, οδόντα αντί οδόντος, χέρι αντί χεριού

και πόδι αντί ποδιού.

Ο νόμος για τον πόλεμο

20 Όταν θα βγαίνετε να πολεμήσετε τους εχθρούς σας, και τύχει να δείτε ιππικό, άρματα και στρατό περισσότερα από σας, μην τους φοβηθείτε, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, που σας έβγαλε από την Αίγυπτο, θα είναι μαζί σας. ² Αλλά όταν πρόκειται να βγείτε για πόλεμο, ο *ιερέας θα πλησιάσει και θα μιλήσει στους στρατιώτες. ³ Θα τους πει: «Ακούστε, Ισραηλίτες! Σήμερα βγαίνετε να πολεμήσετε τους εχθρούς σας. Μη δειλιάζετε, μη φοβάστε, μην πανικοβάλεστε και μην τρομάζετε μπροστά τους: ⁴ γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, έρχεται μαζί σας, για να πολεμήσει για σας εναντίον των εχθρών σας και να σας βοηθήσει».

⁵ Μετά θα μιλήσουν στους στρατιώτες οι αξιωματικοί και θα τους πουν: «Είναι κανείς από σας που έχει χτίσει καινούριο σπίτι και δεν έκανε ακόμη τα εγκαίνιά του; Να φύγει και να γυρίσει σπίτι του, μήπως σκοτωθεί στον πόλεμο και πάει άλλος και το εγκαινιάσει. ⁶ Είναι κανείς από σας που έχει φυτέψει αμπέλι και δε δοκίμασε ακόμα τους καρπούς του; Να φύγει και να γυρίσει σπίτι του, μήπως σκοτωθεί στον πόλεμο και τους δοκιμάσει άλλος. ⁷ Είναι κανείς από σας που έχει αρραβωνιαστεί αλλά δεν παντρεύτηκε ακόμα; Να φύγει και να γυρίσει σπίτι του, μήπως σκοτωθεί στον πόλεμο και τη γυναίκα του την πάρει άλλος». ⁸ Επίσης οι αξιωματικοί θα πουν: «Είναι κανείς από σας που φοβάται κι έχει χάσει το θάρρος του; Να φύγει και να γυρίσει σπίτι του, για να μη γίνει αιτία να δειλιάσουν και οι άλλοι όπως αυτός». ⁹ Όταν οι αξιωματικοί τελειώσουν την ομιλία τους στους στρατιώτες, τότε θα ορίσουν τους επικεφαλής των διαφόρων τμημάτων του στρατού.

Κανόνες σχετικά με τους εμπολέμους

¹⁰ Όταν πλησιάσετε σε μια πόλη για να της επιτεθείτε, πρώτα θα στείλετε σ' αυτήν

ειρηνικές προτάσεις. ¹¹Κι αν οι κάτοικοι σας απαντήσουν ότι θέλουν ειρήνη και σας ανοίξουν τις πύλες, τότε όλος ο πληθυσμός της πόλης θα σας είναι υποτελής και θα δουλεύει για σας. ¹²Αν όμως δεν κάνουν ειρήνη μαζί σας και σας πολεμήσουν, τότε θα πολιορκήσετε την πόλη. ¹³Και όταν ο Κύριος, ο Θεός σας, θα την παραδώσει στην εξουσία σας, τότε θα κατασφάξετε όλους τους άντρες της. ¹⁴Τις γυναίκες και τα παιδιά, τα ζώα και όλα τα λάφυρα που θα βρείτε στην πόλη μπορείτε να τα πάρετε δικά σας. Μπορείτε να επωφεληθείτε απ' ό,τι ανήκει στους εχθρούς σας· ο Κύριος, ο Θεός σας σας τα δίνει.

¹⁵Έτσι θα κάνετε με όλες τις πόλεις που βρίσκονται μακριά και δεν ανήκουν σ' αυτά εδώ τα έθνη, στη χώρα που θα εγκατασταθείτε. ¹⁶Στις πόλεις όμως ετούτων των λαών, που ο Κύριος, ο Θεός σας, σας δίνει για ιδιοκτησία, κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να μείνει ζωντανός. ¹⁷Θα τους εξοντώσετε τελείως όλους: Τους *Χετταίους, τους *Αμορραίους, τους *Χανααίους, τους *Φερεζαίους, τους *Ευαίους και τους *Ιεβουσαίους, όπως σας έχει διατάξει ο Κύριος, ο Θεός σας. ¹⁸Αλλιώς, αυτοί θα σας μάθουν να κάνετε τις βδελυρές τους πράξεις, αυτές που κάνουν στις λατρείες των θεών τους, και έτσι θα αμαρτήσετε στον Κύριο, το Θεό σας.

¹⁹Όταν πολιορκείτε μια πόλη για πολλές μέρες για να την κυριέψετε, μην κόβετε τα οπωροφόρα δέντρα γύρω της. Μπορείτε να τρέφεστε από τους καρπούς τους, αυτά όμως μην τα κόβετε. Τα δέντρα στους αγρούς δεν είναι άνθρωποι, για να φέρεστε σ' αυτά όπως στους πολιορκημένους. ²⁰Μόνο τα δέντρα που ξέρετε ότι δεν κάνουν φαγώσιμο καρπό, αυτά μπορείτε να τα καταστρέψετε και να τα κόβετε για να κατασκευάζετε οχυρώματα ενάντια στην πόλη, που βρίσκεστε σε πόλεμο μαζί της, ώσπου αυτή να πέσει.

Μέτρα για τους άγνωστους φονιάδες

21 Αν στη χώρα που σας δίνει ο Κύριος ο Θεός σας για ιδιοκτησία βρεθεί έξω στα χωράφια κάποιος σκοτωμένος, χωρίς να είναι γνωστό ποιος τον σκότωσε, ²τότε θα βγουν οι *πρεσβύτεροί σας και οι δικαστές σας και θα μετρήσουν την απόσταση των πόλεων που είναι γύρω από τον τόπο όπου βρέθηκε ο σκοτωμένος. ³Όταν προσβύττει η πλησιέστερη πόλη, τότε οι πρεσβύτεροι της πόλης εκείνης θα πάρουν ένα δαμάλι που δεν έχει ποτέ χρησιμοποιηθεί για εργασία κάτω από ζυγό. ⁴Θα το κατεβάσουν σ' έναν χείμαρρο που έχει τρεχούμενο νερό, σ' έναν τόπο που δεν έχει ποτέ οργωθεί ούτε σπαρθεί, κι εκεί πλάι στο χείμαρρο θα του σπάσουν το σβέρο.

⁵Επίσης θα πάνε εκεί οι *ιερείς, οι απόγονοι του *Λευί, που ο Κύριος, ο Θεός σας, τους έχει επιλέξει να τον υπηρετούν, και να απαγγέλλουν την ευλογία στο *όνομά του. Αυτοί είναι που αποφασίζουν για κάθε φιλονικία και κάθε πράξη βίας. ⁶Τότε όλοι οι *πρεσβύτεροι της πόλης εκείνης, της πλησιέστερης στον σκοτωμένο, θα πλύνουν τα χέρια τους πάνω από το δαμάλι που του έσπασαν το σβέρο πλάι στο χείμαρρο, ⁷και θα δηλώσουν δημόσια: «Δεν κάναμε εμείς αυτό το φόνο ούτε είδαμε τι έγινε». ⁸Συγχώρησε, Κύριε, το λαό σου, τον *Ισραήλ, που τον λύτρωσες. Μην καταλογίσεις σ' αυτόν την ευθύνη για το θάνατο ενός αθώου».

Έτσι θα συγχωρηθούν για το φόνο. ⁹Κι εσείς, εκτελώντας ό,τι ευχαριστεί τον Κύριο, θα αποσιείσετε από πάνω σας την ευθύνη γι' αυτό το θάνατο.

Η μεταχείριση των αιχμαλώτων γυναικών

¹⁰Όταν κάνετε πόλεμο με τους εχθρούς σας και ο Κύριος, ο Θεός σας, τους παραδώσει στην εξουσία σας και πιάσετε αιχμαλώτους, ¹¹αν κάποιος από σας δει ανάμεσά τους μια ωραία γυναίκα και την ερωτευθεί και θελήσει να την πάρει γυναίκα του, ¹²μπορεί να τη φέρει στο σπίτι του. Η γυναί-

κα θα ξυρίσει το κεφάλι της, θα κόψει τα νύχια της, ¹³ και θα βγάλει τα φορέματα της αιχμαλωσίας από πάνω της·¹⁴ θα μείνει στο σπίτι και θα κλάψει τον πατέρα της και τη μάνα της για ένα μήνα· τότε μόνο ο άντρας μπορεί να την πλησιάσει και να την κάνει γυναίκα του.

¹⁴ Αν αργότερα δεν του αρέσει πια η γυναίκα, μπορεί να την αφήσει ελεύθερη· πάντως απαγορεύεται να την πουλήσει ή να την μεταχειριστεί σαν δούλη, αφού την υποχρέωσε να γίνει γυναίκα του.

Ο νόμος για τον πρωτότοκο

¹⁵ Ίσως κάποιος έχει δύο γυναίκες και αγαπάει τη μια περισσότερο από την άλλη. Αν του γεννήσουν και οι δύο γιους κι ο *πρωτότοκος γιος δεν προέρχεται από την ευνοούμενη σύζυγο, ¹⁶ ο πατέρας, όταν θελήσει να μοιράσει την περιουσία του στους γιους του, δεν δικαιούται να δώσει στο γιο της ευνοούμενης συζύγου τα δικαιώματα του πρωτοτόκου εις βάρος του άλλου γιου, του πραγματικού πρωτοτόκου. ¹⁷ Είναι υποχρεωμένος ν' αναγνωρίσει ως πρωτότοκο, το γιο της μη ευνοουμένης, δίνοντάς του διπλάσιο μερίδιο απ' όλα του τα υπάρχοντα. Γιατί αυτός είναι στην πραγματικότητα ο πρώτος καρπός της γεννητικής του δύναμης· σ' αυτόν ανήκουν τα δικαιώματα του πρωτοτόκου.

Ο δύστροπος γιος

¹⁸ Ίσως κάποιος έχει έναν γιο κακό και δύστροπο, που δεν ακούει τους γονείς του, παρ' όλες τις τιμωρίες που του επιβάλλουν. ¹⁹ Τότε ο πατέρας και η μάνα θα πάρουν το γιο τους και θα τον φέρουν στους πρεσβυτέρους, στην *πύλη της πόλης τους, ²⁰ και θα τους πουν: «Αυτός ο γιος μας είναι δύστροπος και πεισματάρης, άσωτος και μέθυσος· ποτέ δεν μας ακούει». ²¹ Τότε όλοι οι άντρες της πόλης θα τον πάρουν και θα τον θανατώσουν με *λιθοβολισμό. Έτσι θα εξαλείψετε το κακό από ανάμεσά σας, και όλος ο λα-

ός του Ισραήλ θ' ακούσει και θα φοβηθεί.

Διάφοροι άλλοι νόμοι

²² Αν κάποιος διαπράξει ένα αμάρτημα που τιμωρείται με θάνατο και καταδικαστεί γι' αυτό, και τον κρεμάσουν σε ξύλο, ²³ το σώμα του δεν πρέπει να μείνει κρεμασμένο όλη τη νύχτα. Πρέπει οπωσδήποτε να τοθάψετε την ίδια μέρα, για να μη μολύνετε τη χώρα που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας για ιδιοκτησία. Όποιος κρεμιέται είναι καταραμένος από το Θεό.

22 Αν δεις το βόδι του συμπατριώτη σου ή το αρνί του να περιπλανιέται, μην αδιαφορήσεις γι' αυτό, αλλά να το οδηγήσεις οπωσδήποτε στον κάτοχό του. ² Κι αν αυτός δε μένει κοντά σου ή δεν τον γνωρίζεις, θα το φέρεις στο σπίτι σου και θα το κρατήσεις κοντά σου, ωστόσο ο κύριός του το αναζητήσει· τότε θα του το επιστρέψεις. ³ Το ίδιο θα κάνεις και για το γαϊδούρι του και για τα ρούχα του και για καθετί που ενδέχεται να χάσει ο συμπατριώτης σου και το βρεις εσύ. Δεν μπορείς ν' αδιαφορήσεις.

⁴ Αν δεις το γαϊδούρι του συμπατριώτη σου ή το βόδι του πεσμένο στο δρόμο, μην αδιαφορήσεις· πρέπει οπωσδήποτε να τον βοηθήσεις να το σηκώσει.

Διάφοροι άλλοι νόμοι

⁵ Η γυναίκα δεν πρέπει να φοράει τα ρούχα του άντρα, ούτε ο άντρας τα ρούχα της γυναίκας. Όποιον κάνει αυτά τα πράγματα, τον αποστρέφεται ο Κύριος, ο Θεός σας.

⁶ Αν στο δρόμο σου συναντήσεις, είτε πάνω σε κάποιο δέντρο είτε καταγής, μια φωλιά με μικρά πουλιά ή με αυγά, με τη μητέρα τους να κάθεται πάνω τους, μην πάρεις τη μητέρα μαζί με τα πουλιά. ⁷ Πρέπει οπωσδήποτε ν' αφήσεις τη μητέρα να φύγει και να πάρεις μόνο τα πουλιά, για να ευτυχήσεις και να ζήσεις πολλά χρόνια.

⁸ Όταν χτίσεις καινούριο σπίτι, να φτιάξεις σθηθαίο γύρω στο δώμα σου, για να μην πέ-

¹⁴ Η γυναίκα... νύχια της. Πρόκειται για τρεις πράξεις με τις οποίες μια αιχμάλωτη έδειχνε ότι διέκοπτε κάθε σχέση με το παρελθόν και άρχιζε μια νέα ζωή, εντασσόμενη πλέον στο λαό Ισραήλ.

σει από 'κει κανείς και σκοτωθεί· και θα είσαι εσύ υπεύθυνος για το θάνατό του.

⁹ Μη φυτέψεις στο αμπέλι σου σπόρους άλλων φυτών, γιατί τότε όλη η παραγωγή και του αμπελιού και των φυτών, που έσπειρες, θα πρέπει ν' αφιερωθεί στον Κύριο. ¹⁰ Μη οργώνεις μ' ένα βόδι κι ένα γαϊδούρι ζεμένα μαζί. ¹¹ Μη ντύνεσαι με ύφασμα φτιαγμένο από μαλλί και βαμβάκι μαζί.

¹² Θα κάνεις *κρόσια στις τέσσερις άκρες του μανδύα που φοράς.

Νόμοι σχετικοί με την αγνότητα

¹³ Ίσως κάποιος παντρευτεί μια γυναίκα και ενωθεί μαζί της αλλά αργότερα δεν τη θέλει άλλο, ¹⁴ κι αρχίσει να την κατηγορεί για τη συμπεριφορά της, και τη δυσφημεί λέγοντας: «παντρεύτηκα αυτή τη γυναίκα κι όταν την πλησίασα δεν τη βρήκα παρθένα».

¹⁵ Τότε ο πατέρας της νέας κι η μητέρα της θα πάρουν τις αποδείξεις της παρθενίας της και θα τις φέρουν στους *πρεσβυτέρους της πόλης, στην *πύλη. ¹⁶ Ο πατέρας της νέας θα πει στους πρεσβυτέρους: «Την κόρη μου την έδωσα σ' αυτόν τον άντρα για γυναίκα, αλλά αυτός δεν τη θέλει πια. ¹⁷ Τώρα την κατηγορεί για ανήθικη συμπεριφορά και μου λέει ότι δεν την βρήκε παρθένα. Εδώ όμως είναι οι αποδείξεις της παρθενίας της κόρης μου» — και θ' απλώσουν οι γονείς το σεντόνι μπροστά στους πρεσβυτέρους.

¹⁸ Τότε οι πρεσβύτεροι της πόλης θα συλλάβουν τον άντρα και θα τον μαστιγώσουν· ¹⁹ επιπλέον θα του επιβάλουν χρηματική ποινή εκατό ασημένιους *σίκλους, που θα τους παραδώσει στον πατέρα της νέας, επειδή δυσφήμισε μια παρθένα Ισραηλίτισσα. Τέλος αυτή θα παραμείνει γυναίκα του για πάντα· δεν θα μπορεί να τη χωρίσει σ' όλη του τη ζωή.

²⁰ Αν όμως η κατηγορία αποδειχτεί αληθινή και δε βρεθούν οι αποδείξεις της παρθενίας της νέας, ²¹ τότε θα την οδηγήσουν μπροστά στην πόρτα του πατρικού της σπιτιού, και οι

άντρες της πόλης της θα τη θανατώσουν με *λιθοβολισμό, γιατί διέπραξε ατιμία μέσα στο λαό του *Ισραήλ· είχε σχέσεις με άντρα, ενώ ακόμα έμενε στο πατρικό της σπίτι. Έτσι θα εξαλειφете το κακό απ' ανάμεσά σας.

²² Αν κάποιος πιαστεί να πλαγιάζει με παντρεμένη γυναίκα, τότε θα θανατωθούν και οι δύο. Έτσι θα εξαλειφете το κακό μέσα από το λαό του Ισραήλ.

²³ Αν ένας άντρας συναντήσει στην πόλη μια νέα παρθένα, αρραβωνιασμένη και πλαγιάσει μαζί της, ²⁴ τότε θα τους βγάλουν και τους δύο στην πύλη της πόλης εκείνης και θα τους θανατώσουν με λιθοβολισμό· τη νέα, επειδή δεν φώναξε για βοήθεια, αν και βρισκόταν στην πόλη, και τον άντρα, επειδή ταπεινώσε τη γυναίκα του συνανθρώπου του. Έτσι θα εξαλειφете το κακό απ' ανάμεσά σας.

²⁵ Αν, όμως, ο άντρας συναντήσει την αρραβωνιασμένη παρθένα έξω στα χωράφια και τη βιάσει, τότε θα θανατωθεί μόνον ο άντρας. ²⁶ Στη νέα δεν θα κάνετε τίποτε· η νέα δεν διέπραξε αμαρτία που να τιμωρείται με θάνατο. Η περίπτωση αυτή είναι σαν του ανθρώπου που κάποιος του επιτίθεται και τον σκοτώνει. ²⁷ Ο άντρας τη βρήκε στα χωράφια· η νέα μπορεί να φώναξε, αλλά να μην ήταν κανείς εκεί για να τη σώσει.

²⁸ Αν ένας άντρας συναντήσει μια νέα που δεν είναι αρραβωνιασμένη, και τη βιάσει και τους ανακαλύψουν, ²⁹ τότε ο άντρας που βίασε την κοπέλα, θα δώσει στον πατέρα της πενήντα ασημένιους σίκλους και θα την πάρει γυναίκα του, επειδή την ταπεινώσε· και σ' όλη του τη ζωή δεν θα μπορεί να τη χωρίσει.

23 Να μην πάρει κανείς τη γυναίκα του πατέρα του για να μην ατιμάσει τον πατέρα του.

Ποιοι αποκλείονται από την κοινότητα

² Όποιος ευνοχίστηκε με θλάση ή αποκοπή των γεννητικών του οργάνων, δεν μπορεί

¹⁹Σε ορισμένες μετ. ο στ. 23,1 αριθμείται ως 22,30· κατά συνέπεια οι στ. 23,2-26 γίνονται 23,1-25.

22,9-11 Λευ 19,19 22,12 Αρ 15,38 22,21 13,6· 13,11 22,22-24 13,6 22,22-27 Εξ 20,14 22,24 13,11 22,28-29 Εξ 22,15 23,1 Λευ 18,8 23,2 Ησ 56,3-7· Μτ 19,12· Πραξ 8,27

να γίνει δεκτός στην κοινότητα του Κυρίου. ³Νόθος δεν μπορεί να γίνει δεκτός στην κοινότητα του Κυρίου ακόμα κι ως τη δέκατη γενιά των απογόνων του.

⁴Οι *Αμμωνίτες κι οι Μωαβίτες δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί στην κοινότητα του Κυρίου ποτέ, ακόμα κι ως τη δέκατη γενιά των απογόνων τους. ⁵Αυτοί αρνήθηκαν να έρθουν και να σας προμηθεύσουν ψωμί και νερό στο δρόμο, όταν βγήκατε από την Αίγυπτο. Αντίθετα, έστειλαν και κάλεσαν εναντίον σας το *Βαλαάμ, γιο του Βεώρ, από την Πεθόρ, της *Μεσοποταμίας και τον πλήρωσαν για να σας καταραστεί. ⁶Αλλά ο Κύριος, ο Θεός σας, δε θέλησε ν' ακούσει το Βαλαάμ, και μετέτρεψε για σας την κατάρα σε ευλογία, επειδή σας αγαπάει. ⁷Μην επιδιώξεις ποτέ στη ζωή σου την προκοπή τους και το καλό τους.

⁸Τους Εδωμίτες μην τους αποστρέψετε γιατί αυτοί είναι συγγενικός σας λαός. Επίσης μην αποστρέψετε τους Αιγυπτίους, γιατί έχετε μείνει ως ξένοι στη χώρα τους. ⁹Η τρίτη γενιά των απογόνων τους μπορεί να γίνει δεκτή στην κοινότητα του Κυρίου.

Η καθαρότητα του στρατοπέδου

¹⁰Όταν εκστρατεύετε εναντίον των εχθρών σας και μένετε σε στρατόπεδο, να φυλάγεστε από ο,τιδήποτε μπορεί να σας καταστήσει *ακάθαρτος. ¹¹Αν υπάρχει ανάμεσα σας κάποιος που δεν είναι καθαρός, επειδή έπαθε ονειρώξη, αυτός θα βγει έξω από το στρατόπεδο και δε θα μπει μέσα όλη την ημέρα. ¹²Το δειλινό, θα πλυθεί με νερό και με τη δύση του ήλιου μπορεί να μπει στο στρατόπεδο.

¹³Θα ορίζετε έναν τόπο έξω από το στρατόπεδο που να πηγαίνετε για τις φυσικές σας ανάγκες. ¹⁴Καθένας να έχει μαζί με τον εξοπλισμό του ένα τσαπί και όταν πηγαίνει εκεί έξω, να σκάβει μ' αυτό και μετά να σκεπάζει τα κόπρανά του. ¹⁵Ο Κύριος, ο Θεός σας, πηγαινόερχεται μέσα στο στρατόπεδο

σας, για να σας προστατεύει και να κάνει τους εχθρούς σας να παραδίνονται μπροστά σας. Γι' αυτό πρέπει το στρατόπεδο σας να είναι τόπος καθαρός· για να μη δει ο Κύριος εκεί κάτι ακάθαρτο και σας εγκαταλείψει.

Διάφοροι άλλοι νόμοι

¹⁶Αν ένας δούλος φύγει από τον κύριό του και ζητήσει καταφύγιο κοντά σας, μην τον παραδώσετε στον κύριό του. ¹⁷Θα εγκατασταθεί ανάμεσά σας, στον τόπο που θα διαλέξει σε μία από τις πόλεις σας, όπου του αρέσει· δε θα τον εκμεταλλευτείτε όμως.

¹⁸Κανείς Ισραηλίτης, άντρας ή γυναίκα, δεν πρέπει να επιδοθεί στην ιερή πορνεία. ¹⁹Δε θα φέρετε στο ναό του Κυρίου, του Θεού σας την αμοιβή πόρνης ή το χρήμα κίναιδου, για να εκπληρώσετε οποιοδήποτε *τάμα· είναι και τα δυο βδελυρές πράξεις για τον Κύριο, το Θεό σας.

²⁰Μη δανείσεις στο συμπατριώτη σου χρήματα με τόκο ή τρόφιμα με τόκο ή ο,τιδήποτε άλλο δανειστεί από σένα. ²¹Από τον ξένο θα παίρνεις τόκο, αλλά από τον ομοεθνή σου δεν θα πάρεις, για να σε ευλογεί ο Κύριος, ο Θεός σου, σε ο,τιδήποτε επιχειρείς, στη χώρα που πηγαίνετε για να την πάρετε για ιδιοκτησία σας.

²²Αν κάνεις ένα τάμα στον Κύριο, το Θεό σου, μην αργήσεις να το εκπληρώσεις, γιατί αυτός θα σου το ζητήσει και θα σου καταλογιστεί ως αμαρτία. ²³Όταν όμως αποφεύγεις να τάξεις δεν έχεις αμαρτία. ²⁴Τον λόγο σου να τον τηρείς και να εκπληρώνεις ό,τι έταξες στον Κύριο τον Θεό σου, όπως ακριβώς και τις προαιρετικές προσφορές σου.

²⁵Αν μπεις στο αμπέλι του γείτονά σου, μπορείς να φας όσα σταφύλια θέλεις, ώσπου να χορτάσεις, αλλά δεν έχεις το δικαίωμα να πάρεις και μαζί σου. ²⁶Αν μπεις στα σπαρτά του γείτονά σου μπορείς να κόψεις στάχνα με το χέρι σου, αλλά δρεπάνι δε θα βάλεις στα σπαρτά του.¹⁹

¹⁹Για την αριθμηση των στ. του παρόντος κεφ. βλ. υποσ. εις στ. 1.

Ο νόμος για το διαζύγιο

24 Αν κάποιος πάρει μια γυναίκα και παντρευτούν αλλά αργότερα την αντιπαθήσει, επειδή βρήκε σ' αυτήν κάποιον ψόγο, τότε μπορεί να της εγχειρίσει ένα έγγραφο *διαζυγίου και να τη διώξει από το σπίτι του. ² Αν αυτή, αφού φύγει από το σπίτι του, πάει και παντρευτεί άλλον άντρα, ³ και ο δεύτερος αυτός άντρας πάψει να την αγαπάει και της εγχειρίσει ένα έγγραφο διαζυγίου και τη διώξει από το σπίτι του, ή αν αυτός πεθάνει, ⁴ τότε ο πρώτος της άντρας, που την είχε διώξει, δεν μπορεί να την ξαναπάρει πάλι γυναίκα του, επειδή θεωρείται *ακάθαρτη. Θα ήταν πράξη βδελυρή για τον Κύριο, το θεό σας, και δεν πρέπει να μολύνετε με αμαρτία τη χώρα, που αυτός σας δίνει για ιδιοκτησία.

Διάφοροι άλλοι νόμοι

⁵ Όταν είναι κανείς νιόπαντρος, δε θα πηγαίνει στην εκστρατεία και δε θα του ανατίθεται καμιά δημόσια υπηρεσία· για ένα χρόνο θα είναι ελεύθερος, για να μείνει σπίτι του και να κάνει ευτυχισμένη τη γυναίκα που πήρε.

⁶ Να μην πάρει κανείς για ενέχυρο το χερσόμυλο ή έστω και την πάνω πέτρα του, γιατί είναι σαν να παίρνει για ενέχυρο την ίδια τη ζωή.

⁷ Αν κανείς από τους Ισραηλίτες απαγάγει έναν ομοεθνή του και τον κάνει σκλάβο του ή τον πουλήσει για δούλο, τότε ο απαγωγέας θα θανατώνεται. Έτσι θα εξαλειφσετε το κακό απ' ανάμεσά σας.

⁸ Να προσέχετε τις πληγές των δερματικών νόσων· να φροντίζετε να τηρείτε με σχολαστικότητα όλες τις οδηγίες που θα σας διδάξουν οι *ιερείς-Λευίτες, σύμφωνα με όσα τους έχω διατάξει. ⁹ Ουμνηθείτε τι έκανε ο Κύριος ο Θεός σας στη Μαριάμ, στο δρόμο, όταν βγήκατε απ' την Αίγυπτο.

Η προστασία των αδυνάτων

¹⁰ Αν δώσεις στο συμπατριώτη σου ένα δάνειο, μη μπεις μέσα στο σπίτι του όταν πας να του πάρεις το ενέχυρο. ¹¹ Θα σταθείς έξω, κι ο οφειλέτης θα σου φέρει έξω το ενέχυρο. ¹² Αν ο άνθρωπος αυτός είναι φτωχός, και σου έδωσε ως ενέχυρο το *πανωφόρι του, εσύ μην το κρατήσεις όλη τη νύχτα. ¹³ Πρέπει το δίχως άλλο να του επιτρέψεις με τη δύση του ήλιου, για να μπορέσει να τυλιχτεί μέσα στο πανωφόρι του και να κοιμηθεί. Θα σε ευγνωμονεί μετά, κι αυτό θα υπολογιστεί για δίκαιη πράξη από τον Κύριο το Θεό σου.

¹⁴ Μην εκμεταλλεύεσαι ποτέ τον μισθωτό, το δυστυχισμένο και το φτωχό συμπατριώτη σου ή τον ξένο που ζει σε μια από τις πόλεις της χώρας σου. ¹⁵ Να του δίνεις κάθε μέρα το ημερομίσθιο του, πριν απ' τη δύση του ήλιου· γιατί είναι φτωχός και το έχει ανάγκη. Αλλιώς αυτός θα φωνάξει με αγανάκτηση εναντίον σου στον Κύριο, κι αυτό θα σου καταλογιστεί για αμαρτία.

¹⁶ Δεν πρέπει να τιμωρούνται με θάνατο οι γονείς για τις αμαρτίες των παιδιών τους, ούτε τα παιδιά για τις αμαρτίες των γονιών τους. Ο καθένας θα τιμωρείται με θάνατο μόνο για τη δική του αμαρτία.

¹⁷ Μη διαστρεβλώνεις το δίκιο του ξένου ή του ορφανού, και μην παίρνεις για ενέχυρο το φόρεμα της χήρας· ¹⁸ να θυμόσαστε ότι κάποτε ήσασταν δούλοι στην Αίγυπτο και σας λύτρωσε από 'κει ο Κύριος, ο Θεός σας· γι' αυτό κι εγώ σας διατάζω να τηρείτε αυτή την εντολή.

¹⁹ Όταν θερίζετε τη σοδειά σας και λησμονήσετε ένα χερσόβολο στάχια στο χωράφι, μη γυρίσετε να το πάρετε· αυτό είναι για τον ξένο, το ορφανό και τη χήρα· έτσι θα σας ευλογεί ο Κύριος, ο Θεός σας, σ' ό,τι κι αν καταπιανόσαστε. ²⁰ Το ίδιο όταν ραβδίζετε τις ελιές σας· μην ξαναγυρνάτε να μαζέψετε τον ξεχασμένο καρπό· ό,τι απόμεινε είναι για τον ξένο, το ορφανό και την χήρα. ²¹ Τέλος όταν

τρυγάτε το αμπέλι σας, μην ξαναπερνάτε ανάμεσα στα κλήματα για να μαζέψετε τα ξεχασμένα τσαμπιά. Όσα έμειναν είναι για τον ξένο, το ορφανό και τη χήρα. ²²Να θυμάστε ότι ήσασταν δούλοι στην Αίγυπτο. Γι' αυτό κι εγώ σας διατάζω να τηρείτε αυτή την εντολή.

Καθορισμός των μαστιγωμάτων

25 Αν παρουσιαστεί κάποια διαφορά ανάμεσα σε δυο ανθρώπους και πάνε στο δικαστήριο για να γίνει δίκη, ο ένας θα δικαιωθεί κι ο άλλος θα καταδικαστεί. ² Αν ο ένοχος καταδικαστεί να μαστιγωθεί, ο δικαστής θα διατάξει να τον ρίξουν χάμω και να τον μαστιγώσουν μπροστά του· τα χτυπήματα που θα του δώσουν με το μαστίγιο θα είναι σε αριθμό ανάλογα με τη σοβαρότητα της ενοχής του. ³ Δεν πρέπει να ξεπεράσουν τα σαράντα, γιατί αν τον χτυπήσουν περισσότερο, ο συμπατριώτης σας θα εξευτελιστεί στα μάτια σας.

Η προστασία των ζώων

⁴ Μη βάλεις φίμωτρο στο βόδι που αλωνίζει.

Ο ανδραδελφικός γάμος

⁵ Αν συμβαίνει δυο αδέρφια να συγκατοικούν και να πεθάνει ένας απ' αυτούς χωρίς ν' αφήσει γιο, τότε η χήρα του δεν θα παντρευτεί ξένο άντρα· ο αδερφός του άντρα της θα πάει σ' αυτή και θα την πάρει γυναίκα του κι έτσι θα εκπληρώσει το ανδραδελφικό καθήκον του, προς αυτήν. ⁶ Ο *πρωτότοκος γιος που θα γεννήσει η χήρα, θα θεωρείται γιος εκείνου που πέθανε, για να μην εξαφανιστεί το όνομά του από τον *Ισραήλ.

⁷ Αν όμως ο άντρας αυτός δεν θέλει να πάρει γυναίκα του τη χήρα του αδερφού του, τότε αυτή θα πάει στην *πύλη, στους *πρεσβυτέρους και θα τους πει: «Ο αδερφός του άντρα μου αρνείται να συνεχίσει το όνομα του αδερφού του στον Ισραήλ· δε θέλει να εκπληρώσει το ανδραδελφικό καθήκον του

σ' εμένα».

⁸ Οι *πρεσβύτεροι της πόλης του θα τον καλέσουν και θα του μιλήσουν· αν αυτός επιμένει και λέει, «δεν θέλω να την πάρω αυτή για γυναίκα μου», ⁹ τότε η χήρα θα τον πλησιάσει μπροστά στους *πρεσβυτέρους, θα του βγάλει το σανδάλι από το πόδι του και θα τον φτύσει στο πρόσωπο λέγοντας: «Αυτά παθαίνει ο άντρας, που αρνείται να δημιουργήσει οικογένεια στον αδερφό του». ¹⁰ Από 'κει και πέρα η οικογένεια αυτού του ανθρώπου θα ονομάζεται «οικογένεια γυμνοπόδη» μέσα σ' όλο το λαό του Ισραήλ.

Διάφοροι άλλοι νόμοι

¹¹ Αν δυο άνθρωποι μαλώνουν, και πλησιάσει η γυναίκα του ενός για να γλιτώσει τον άντρα της από τα χέρια εκείνου που τον χτυπάει και απλώσει το χέρι της και πιάσει τον επιτιθέμενο από τα απόκρυφα του μέρη, ¹² τότε θα της κόψετε το χέρι· δε θα τη λυπηθείτε.

¹³ Στο σακί σου δεν θα έχεις δύο ειδών σταθμά, ένα μεγάλο (για ν' αγοράζεις) κι ένα μικρό (για να πουλάς). ¹⁴ Στο σπίτι σου δεν θα έχεις δύο ειδών εφά, ένα μεγάλο κι ένα μικρό. ¹⁵ Θα έχεις σωστά και ακριβή σταθμά, σωστό και ακριβές εφά, για να ζήσεις πολλά χρόνια στη χώρα που σου δίνει ο Κύριος, ο Θεός σου. ¹⁶ Γιατί αυτός αποστρέφεται όποιον διαπράττει τέτοιου είδους αδικία.

Εντολή για την εξολόθρευση των Αμαληκίτων

¹⁷ Ποτέ να μην ξεχάσετε τι σας έκαναν οι Αμαληκίτες κατά την πορεία σας, όταν βγήκατε από την Αίγυπτο. ¹⁸ Σας περίμεναν στο δρόμο και σας χτύπησαν από τα νώτα σκοτώνοντας έτσι όλους τους βραδυπορούντες, ενώ εσείς ήσασταν εξαντλημένοι κι αποκαμωμένοι· δε φοβήθηκαν το Θεό. ¹⁹ Γι' αυτό, όταν εγκατασταθείτε στη χώρα που ο Κύριος, ο Θεός σας, σας δίνει για ιδιοκτησία και ησυχάσετε από τους γύρω εχθρούς σας, τότε θα εξαλείψετε τη μνήμη των Αμαληκιτών από

την υψηλίον· μην το ξεχάσετε.

Ορισμοί για τα πρωτογενήματα και τη δεκάτη

26 Όταν θα μπείτε στη χώρα, που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας, για ιδιοκτησία και την κυριέψετε και εγκατασταθείτε σ' αυτήν, ²καθένας από σας θα πάρει τους πρώτους απ' όλους τους καρπούς της γης που θα μαζέψετε εκεί, θα τους βάλει σ' ένα καλάθι και θα τους πάει στον τόπο που θα έχει διαλέξει ο Κύριος, ο Θεός σας, για να λατρεύεται το ³όνόμά του εκεί. ³ Θα βρει τον ⁴ιερέα, που θα είναι της υπηρεσίας την ημέρα εκείνη, και θα του πει: «Δηλώνω σήμερα στον Κύριο, το Θεό σου, ότι μπήκα στη χώρα που ο Κύριος είχε υποσχεθεί με όρκο στους προγόνους μας να μας δώσει». ⁴ Ο ιερέας θα πάρει το καλάθι από το χέρι του και θα το αποθέσει μπροστά στο ⁵θυσιαστήριο του Κυρίου, του Θεού σας. ⁵ Τότε θα πάρεις το λόγο και θα πεις ενώπιον του Κυρίου του Θεού σου:

«Ένας περιπλανώμενος ⁶Αραμραίος ήταν ο προπάτοράς μου. Κατέβηκε στην Αίγυπτο κι έζησε εκεί σαν ξένος, με λίγους ανθρώπους γύρω του. Εκεί έγινε έθνος μεγάλο, ισχυρό και πολυάριθμο. ⁶ Αλλά οι Αιγύπτιοι μας κακομεταχειριζόνταν, μας καταπίεζαν και μας επέβαλλαν σκληρή δουλεία. ⁷ Τότε επικαλεστήκαμε τον Κύριο, το Θεό των προγόνων μας κι εκείνος άκουσε τη φωνή μας και είδε τη δυστυχία μας, την ταλαιπωρία μας και την καταπίεσή μας. ⁸ Μας έβγαλε απ' την Αίγυπτο με το δυνατό του χέρι, με την ακαταμάχητη δύναμή του, με ⁹σημεία και θαύματα, σκορπίζοντας τρόπο μεγάλο. ⁹ Και μας έφερε σ' αυτό τον τόπο και μας έδωσε τη χώρα αυτή, χώρα που ρέει γάλα και ¹⁰μέλι. ¹⁰ Και τώρα, να, έφερα τους πρώτους καρπούς της γης που μας έδωσες, Κύριε».

Μετά θα τους τοποθετήσεις ενώπιον του Κυρίου, του Θεού σου, και θα τον προσκυνήσεις. ¹¹ Έτσι μαζί με τους ¹²Λευίτες και τους ξένους που ζουν ανάμεσά σας θα απολαμβά-

νετε όλα τα αγαθά, που ο Κύριος, ο Θεός σας θα δίνει σ' εσάς και στις οικογένειές σας.

Η προσευχή για τις προσφορές υπέρ των Λευιτών κλπ.

¹² Κάθε τρίτο έτος θα είναι «το έτος της ¹³δεκάτης». Όταν θα έχετε τελειώσει με τη συλλογή της δεκάτης, δηλαδή του δεκάτου όλων των προϊόντων σας, θα τα καταθέτετε στις πόλεις σας, για να βρίσκονται στη διάθεση των Λευιτών, των ξένων, των ορφανών και των χηρών. ¹³ Μετά θα πεις ενώπιον του Κυρίου του Θεού σου:

«Ξεχώρισα, Κύριε, την ιερή μερίδα από το σπίτι μου και την έδωσα στους Λευίτες, στους ξένους, στα ορφανά και στις χήρες. Εκτέλεσα όλες τις εντολές που μου έχεις δώσει, χωρίς να παραβώ ή να ξεχάσω καμιά απ' αυτές. ¹⁴ Απ' αυτή την ιερή μερίδα τίποτα δεν έφαγα τον καιρό που είχα ¹⁵πένθος, τίποτα δεν άγγιξα όταν ήμουν ¹⁶ακάθαρτος και τίποτα δεν έδωσα για κάποιον νεκρό. ¹⁷ Υπάκουσα στα λόγια σου, Κύριε Θεέ μου, κι έκανα όπως με διέταξες. ¹⁸ Κοίταξε τώρα από το άγιο σου κατοικητήριο, από τους ουρανούς, κι ευλόγησε τον λαό σου, τον ¹⁹Ισραήλ, και τη χώρα που μας έδωσες, όπως υποσχέθηκες με όρκο στους προγόνους μας, τη χώρα που ρέει γάλα και μέλι».

Λαός αφιερωμένος στον Κύριο

¹⁶ Ο Μωυσής είπε: «Σήμερα ο Κύριος, ο Θεός σας, σας διατάζει να εκτελείτε τους νόμους αυτούς και τα προστάγματα, και να τους τηρείτε και να τους εφαρμόζετε μ' όλη σας την καρδιά και την ψυχή. ¹⁷ Σήμερα αποσπάσατε από τον Κύριο την υπόσχεση ότι θα είναι ο Θεός σας, με τον όρο να βαδίζετε στο δρόμο του, να φυλάτε τους νόμους του, τις εντολές του και τα προστάγματά του και να υπακούετε σ' ό,τι σας λέει. ¹⁸ Και ο Κύριος απέσπασε σήμερα από σας την υπόσχεση ότι θα είστε ο εκλεκτός λαός του, η περιουσία του, όπως σας έχει πει, και ότι θα τηρείτε όλες τις εντολές του. ¹⁹ Θα σας κάνει έναν

^κ για κάποιον νεκρό. ^η: «σε κάποιον νεκρό».

λαό ανώτερο απ' όλα τα άλλα έθνη που έχει δημιουργήσει — ανώτερον σε δόξα, σε φήμη και σε μεγαλείο. Και θα είστε ένας λαός αφιερωμένος στον Κύριο, το Θεό σας, όπως ο ίδιος το έχει διακηρύξει».

Η αναγραφή του νόμου στο όρος Εβάλ

27 Ο Μωυσής, συνοδευόμενος από τους πρεσβυτέρους του λαού *Ισραήλ, απευθύνθηκε στο λαό και είπε: «Να τηρείτε όλες τις εντολές, που εγώ σας δίνω σήμερα. ² Την ημέρα που θα περάσετε τον Ιορδάνη για να πάτε στη χώρα, που σας δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας, θα πάρετε μεγάλα λιθάρια και θα τα στήσετε όρθια, θα τα ασβετώσετε ³ και πάνω τους θα γράψετε όλα τα λόγια αυτού του *νόμου. Έτσι θα μπορέσετε να μπειτε στη χώρα που ρέει γάλα και *μέλι, που σας τη δίνει ο Κύριος, ο Θεός σας και Θεός των προγόνων σας, σύμφωνα με την υπόσχεσή του. ⁴ Αυτά τα λιθάρια, θα τα στήσετε στο όρος Εβάλ και θα τα ασβετώσετε, σύμφωνα με τη διαταγή που σας δίνω σήμερα, αφού θα 'χετε περάσει τον Ιορδάνη. ⁵⁻⁶ Εκεί θα χτίσετε ένα πέτρινο *θυσιαστήριο στον Κύριο, το Θεό σας, με πέτρες απελέκτες, χωρίς να τις επεξεργαστείτε με σιδερένιο εργαλείο, και πάνω σ' αυτό θα προσφέρετε *ολοκαυτώματα σ' αυτόν. ⁷ Επίσης θα προσφέρετε *θυσίες κοινωνίας, και θα τρώτε εκεί και θα χαϊρόσατε ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας. ⁸ Πάνω στα όρθια λιθάρια θα γράψετε ευανάγνωστα όλα τα λόγια αυτού του νόμου».

⁹ Στη συνέχεια, ο Μωυσής, μαζί με τους *ιερείς-Λευίτες, μίλησε σ' όλους τους Ισραηλίτες και τους είπε: «Σωπάστε κι ακούστε, Ισραηλίτες. Σήμερα γίνετε λαός του Κυρίου, του Θεού σας. ¹⁰ Να υπακούτε στα λόγια του και να εκτελείτε τις εντολές του και τους νόμους του, που εγώ σήμερα σας δίνω».

Οι κατάρες για την ανυπακοή — όρος Εβάλ

¹¹ Επίσης ο Μωυσής είπε στους Ισραηλί-

τες: ¹² «Όταν θα περάσετε τον Ιορδάνη, οι φυλές Συμεών, *Λευί, *Ιούδα, Ισάχαρ, Ιωσήφ και Βενιαμίν, θα σταθούν στο όρος Γεριζίμ, για να απαγγείλουν τις *ευλογίες προς τον λαό.^{κα} ¹³ Και οι φυλές Ρουβήν, Γαδ, Ασήρ, Ζαβουλών, *Δαν και Νεφθαλί, θα σταθούν στο όρος Εβάλ για να απαγγείλουν τις *κατάρες. ¹⁴ Οι *Λευίτες θα πάρουν το λόγο, και με δυνατή φωνή, θα πουν στους Ισραηλίτες:

¹⁵ «Καταραμένος ο άνθρωπος, που θα κατασκευάσει κάποιο είδωλο ή χυτό ομοίωμα, και θα το βάλει κάπου στα κρυφά να το λατρεύει. Αυτά τα πράγματα ο Κύριος τα αποστρέφεται. Είναι κατασκευάσματα τεχνίτη». Κι όλος ο λαός θα πει: «*Αμήν».

¹⁶ «Καταραμένος όποιος προσβάλλει τον πατέρα του και τη μητέρα του». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

¹⁷ «Καταραμένος όποιος μετακινεί τα σύνορα του γείτονά του». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

¹⁸ «Καταραμένος όποιος παραπλανεί έναν τυφλό στο δρόμο». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

¹⁹ «Καταραμένος όποιος διαστρεβλώνει το δίκιο του ξένου, του ορφανού και της χήρας». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²⁰ «Καταραμένος όποιος συνευρίσκεται με τη γυναίκα του πατέρα του, γιατί ατιμάζει τον πατέρα του». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²¹ «Καταραμένος όποιος συνευρίσκεται με οποιοδήποτε ζώο». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²² «Καταραμένος όποιος συνευρίσκεται με την αδερφή του, κόρη του πατέρα του ή κόρη της μητέρας του». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²³ «Καταραμένος όποιος συνευρίσκεται με την πεθερά του». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²⁴ «Καταραμένος όποιος χτυπήσει το συνάνθρωπό του ύπουλα». Κι όλος ο λαός θα

^{κα}Βλ. υποσ. εις κεφ. 11,29.

πει: «Αμήν».

²⁵ «Καταραμένος όποιος παίρνει λεφτά για να σκοτώσει έναν αθώο». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

²⁶ «Καταραμένος όποιος δε μένει πιστός στα λόγια αυτού του νόμου, και δεν τα εφαρμόζει». Κι όλος ο λαός θα πει: «Αμήν».

Οι ευλογίες για την υπακοή

(Λευ 26,3-13· 7,12-24)

28 ¹⁻² Στη συνέχεια ο Μωυσής είπε: «Αν υπακούτε πραγματικά στα λόγια του Κυρίου, του Θεού σας, και προσέχετε να εφαρμόζετε όλες τις εντολές του, που εγώ σας δίνω σήμερα, ο Κύριος, ο Θεός σας θα σας κάνει το πρώτο απ' όλα τα έθνη της γης, και θα έρθουν πάνω σας ετούτες οι ευλογίες: ³ Ευλογημένος θα 'σαι στην πόλη και στο χωράφι. ⁴ Ευλογημένος θα 'ναι της κοιλιάς σου ο καρπός, και ο καρπός της γης σου, και ο καρπός των ζωντανών σου, των γελαδιών σου οι γέννες και των προβάτων σου. ⁵ Ευλογημένο θα 'ναι το καλθι σου κι ευλογημένη η σκάφη που ζυμώνεις το ψωμί σου. ⁶ Ευλογημένος θα 'σαι, σ' ό,τι κι αν κάνεις. ⁷ Ο Κύριος θα σου παραδώσει τους εχθρούς σου, αυτούς που θα ξεσηκωθούν να σε χτυπήσουν, νικημένους μπροστά σου. Από έναν δρόμο θα έρχονται εναντίον σου, κι από εφτά δρόμους θα φεύγουν από μπρος σου.

⁸ »Ο Κύριος θα διατάξει την *ευλογία να 'ναι μαζί σου στις αποθήκες σου και σ' ό,τι επιχειρείς, και θα σε ευλογήσει στη χώρα που σου δίνει. ⁹ Ο Κύριος, ο Θεός σου θα σε αναδείξει σε δικό του λαό, αφιερωμένον σ' αυτόν, όπως με *όρκο σου υποσχέθηκε, αν εκτελείς τις εντολές του και βαδίζεις στο δρόμο του. ¹⁰ Τότε θα δουν όλοι οι λαοί της γης, ότι ο Κύριος σε προστατεύει, και θα σε φοβούνται.

¹¹ »Ο Κύριος θα σου δώσει άφθονα τ' αγαθά, πλούσιο της κοιλιάς σου τον καρπό, και τον καρπό των ζωντανών σου και τον καρπό της γης σου, στη χώρα που ο Κύριος υποσχέθηκε στους προγόνους σου πως θα σου

δώσει. ¹² Ο Κύριος για χάρη σου θ' ανοίγει τις δεξαμενές του νερού στον ουρανό, για να δίνει βροχή στη χώρα σου, στον κατάλληλο καιρό και να ευλογεί όλα σου τα έργα. Σε πολλά έθνη θα δανειζεις, ενώ εσύ δεν θα 'χεις ανάγκη να δανειζεσαι. ¹³ Έτσι ο Κύριος, ο Θεός σου θα σε κάνει αρχηγό και όχι ουραγό. Πάντα θα υπερέχεις και ποτέ δεν θα μειονεκτείς, αν τηρείς τις εντολές του που εγώ σήμερα σου δίνω κι αν φροντίζεις να τις εφαρμόζεις. ¹⁴ Να μην ξεφύγετε από καμιά εντολή που εγώ σας δίνω σήμερα, ούτε δεξιά ούτε αριστερά, για να ακολουθήσετε άλλους θεούς και να τους λατρέψετε».

Οι συνέπειες της ανυπακοής

(Λευ 26,14-46)

¹⁵ «Αν όμως δεν υπακούσετε στον Κύριο, το Θεό σας, και δεν προσέχετε να εφαρμόζετε τις εντολές του και τους νόμους του, που εγώ σας δίνω σήμερα, τότε θα σας βρουν και θα πέσουν πάνω σας όλες ετούτες οι *κατάρεις: ¹⁶ Καταραμένος θα 'σαι στην πόλη και στο χωράφι. ¹⁷ Καταραμένο θα 'ναι το καλάθι σου και η σκάφη που ζυμώνεις το ψωμί σου. ¹⁸ Καταραμένος της κοιλιάς σου ο καρπός και ο καρπός της γης σου, των γελαδιών σου οι γέννες και των προβάτων σου. ¹⁹ Καταραμένος θα 'σαι, σ' ό,τι κι αν κάνεις. ²⁰ Αν εγκαταλείψεις τον Κύριο πράττοντας το κακό, αυτός θα στείλει πάνω σου την κατάρα, τον τρόπο και τη θλίψη σ' ό,τι κι αν καταπιάνεσαι: και πολύ γρήγορα θα καταστραφείς τελείως.

²¹ »Ο Κύριος θα επιτρέψει να σε βρει θανατικό, ωστόσο σ' εξαφανίσει από τη χώρα που πηγαίνεις να την πάρεις ιδιοκτησία σου. ²² Ο Κύριος θα σε χτυπήσει με φθίση, με πυρετό, με ρίγος, με καύσωνα, με ξηρασία, με μαρασμό κι αρρώστια των φυτών. Όλα αυτά θα σε καταδιώκουν ωστόσο καταστραφείς. ²³ Χαλκός θα είν' ο ουρανός πάνω από το κεφάλι σου και σίδερο η γη κάτω απ' τα πόδια σου. ²⁴ Ο Κύριος θα μετατρέψει τη βροχή στη χώρα σου σε σκόνη και σε χώμα. Θα πέφτει πάνω σου απ' τον ουρανό, ώσπου να ε-

ξοντωθείς.

²⁵»Ο Κύριος θα επιτρέψει να σε νικούν οι εχθροί σου. Από ένα δρόμο θα βαδίζεις εναντίον τους, κι από επτά δρόμους θα φεύγεις από μπροστά τους. Όλα τα βασίλεια της γης θα φρίττουν όταν θα βλέπουν το κατάντημά σου. ²⁶Το πτώμα σου θα γίνει τροφή για τ' αρπαχτικά πουλιά του ουρανού και για τα θηρία της γης· και δε θα υπάρχει ουτ' ένας να τα διώξει. ²⁷Ο Κύριος θα σε χτυπήσει με το αιγυπτιακό έλκος, με έκζεμα και ψώρα, αρρωστιες αγιάτρευτες. ²⁸Ο Κύριος θα σε χτυπήσει με τρέλα, με τύφλωση και με σύγχυση του μυαλού. ²⁹Μες στο καταμεσήμερο θα βαδίζεις ψηλαφώντας, όπως μες στο σκοτάδι του ο τυφλός. Τίποτε απ' ό,τι κάνεις δεν θα πετυχαίνει· πάντα θα σε καταπιέζουν και θα σε ληστεύουν και δε θα βρίσκεται κανείς για να σε σώσει.

³⁰»Θ' αρραβωνιάζεσαι γυναίκα, κι άλλος μαζί της θα πλαγιάζει. Θα χτίζεις σπίτι, μα δε θα κατοικείς σ' αυτό. Αμπέλι θα φυτεύεις, μα δε θα το τρυγάς. ³¹Το βόδι σου θα το σφάζουν μπροστά σου, αλλά απ' το κρέας του εσύ δεν θα τρως. Θ' αρπάζουν το γαϊδούρι σου από μπροστά σου και σε σένα δεν θα ξαναγυρνά. Θα παραδίνονται τα πρόβατά σου στους εχθρούς σου και δε θα υπάρχει ούτε ένας να σου παρασταθεί. ³²Οι γιοι και οι θυγατέρες σου θα παραδίνονται σ' άλλον λαό· εσύ θα το βλέπεις και τα μάτια σου θα λιώνουν την κάθε μέρα να τους καρτεράς, μα δε θα μπορείς τίποτα να κάνεις. ³³Της γης σου τους καρπούς και τη σοδειά ολόκληρη του κόπου σου, ένας λαός που δεν τον ξέρεις θα τα τρώει· κι εσύ, μονάχα θα καταπιέζεσαι και θα τσακίζεσαι την κάθε μέρα.

³⁴»Κι από το θέαμα που θα βλέπουμε τα μάτια σου, θα τρελαθείς. ³⁵Ο Κύριος θα σε χτυπήσει με κακές πληγές στα γόνατα και στους μηρούς, που απ' αυτές να γιατρευτείς δε θα μπορείς — από των ποδιών σου τις πατούσες ίσαμε της κεφαλής σου την κορφή. ³⁶Ο Κύριος θα σε παραδώσει, εσένα

και το βασιλιά σου που θα 'χεις βάλει για αρχηγό σου, σ' έναν λαό που ούτε εσύ, ούτε οι πρόγονοί σου τον γνωρίζαν, και θα λατρεύεις εκεί άλλους θεούς, φτιαγμένους από ξύλο κι από πέτρα. ³⁷Θα προκαλείς τη φρίκη, το χλευασμό και τον περιέγelo σ' όλους εκείνους τους λαούς, όπου ο Κύριος θα σε φέρει.

³⁸»Σπόρο πολύ θα ρίχνεις στο χωράφι, μα λίγο θα μαζεύεις, γιατί η ακρίδα θα τον έχει καταφάει. ³⁹Αμπέλια θα φυτεύεις και θα τα καλλιεργείς, μα ούτε κρασί θα πίνεις ούτε καν θα τρυγάς, γιατί θα τα 'χει καταφάει το σκουλήκι. ⁴⁰Λιόδεντρα θα 'χεις σ' όλη σου τη χώρα, αλλά δε θα 'χεις λάδι ν' αλειφτείς, γιατί οι ελιές θα πέφτουν. ⁴¹Γιους θα γεννάς και θυγατέρες, δικά σου όμως δε θα μπορείς να τα 'χεις, γιατί θα τα πηγαίνουν στην αιχμαλωσία. ⁴²Όλα τα δένδρα σου και τους καρπούς της γης σου, τα σκουλήκια θα τα χαιρώνται. ⁴³Οι ξένοι που θα ζουν ανάμεσά σας θα προοδεύουν πιότερο από σένα, όλο και πιο ψηλά· ενώ εσύ ολοένα και πιο χαμηλά θα πέφτεις. ⁴⁴Αυτοί θα σου δανείζουν, εσύ δε θα 'χεις πια να τους δανείσεις. Αυτοί θα είν' οι αρχηγοί κι εσύ ο ουραγός.

⁴⁵»Όλες ετούτες οι κατάρες θα σας βρουν και θα πέσουν πάνω σας, ωστόσο αφανιστείτε, αν δεν υπακούσετε τον Κύριο, το θεό σας, και δεν εφαρμόσετε τις εντολές του και τους νόμους του, εκείνα που σας πρόσταξε. ⁴⁶Κι αυτά θα 'ναι παντοτινά *σημεία κι αποδείξεις θαυμαστές σ' εσάς και στους απογόνους σας.

⁴⁷»Αν δεν λατρεύετε τον Κύριο, το θεό σας με χαρά και μ' όλη σας την καρδιά, όταν θα έχετε όλα τ' αγαθά σας άφθονα, ⁴⁸τότε θα γίνετε δούλοι στους εχθρούς σας, που θα τους στείλει ο Κύριος εναντίον σας. Θα πεινάτε, θα διψάτε, θα είστε γυμνοί και θα στερείστε τα πάντα· στον τράχηλό σας θα βάλει σιδερένιο ζυγό, ώσπου να σας εξοντώσει. ⁴⁹Ο Κύριος θα ξεσηκώσει εναντίον σας ένα έθνος από μακριά, από της γης την άκρη, που επιτίθεται όπως ο αετός· ένα έ-

θνος, που τη γλώσσα του δεν θα μπορείτε να καταλάβετε. ⁵⁰Θα 'ναι ένα έθνος με άγριο πρόσωπο, που δε θα σέβεται τον γέροντα κι ούτε τον νέο θα σπλαγχνίζεται. ⁵¹Θα καταφάει τον καρπό των ζωντανών σας και τον καρπό της γης σας, ώσπου ν' αφανιστείτε· δε θα σας αφήσει ούτε σάρι, ούτε κρασί, ούτε λάδι, ούτε τις γέννες των γελαδιών και των προβάτων σας, ωστόσο σας εξαφανίσει. ⁵²Θα πολιορκήσει όλες σας τις πόλεις, τα ψηλά και δυνατά σας τείχη, μέσα στα οποία νιώθατε ασφαλείς, ώσπου να πέσουν, παντού στη χώρα που θα σας δώσει ο Κύριος, ο Θεός σας. ⁵³Κι όταν θα σας πολιορκεί ο εχθρός σας και θα στενεύει τον κλοιό του απεπισπικά, τότε εσείς θ' αναγκαστείτε να φάτε τα ίδια τα παιδιά σας, θα καταβροχθίσετε τις σάρκες των γιών σας και των θυγατέρων σας, που σας έδωσε ο Κύριος, ο Θεός σας. ⁵⁴Ο τρυφερότερος και ο πιο ευαίσθητος άνθρωπος ανάμεσά σας θα βλέπει με κακό μάτι τον αδερφό του και την αγαπημένη του γυναίκα και τα υπόλοιπα παιδιά του, που θα 'χουν απομείνει. ⁵⁵Σε κανέναν απ' αυτούς δε θα δίνει από τις σάρκες των παιδιών του· θα τις τρώει αυτός, γιατί τίποτε πια δεν θα του έχει απομείνει στη διάρκεια της πολιορκίας· τόση θα είναι η απόγνωση που θα 'χει φέρει ο εχθρός σας σ' όλες τις πόλεις σας. ⁵⁶Η τρυφερότερη κι η πιο ευαίσθητη γυναίκα ανάμεσά σας, που απ' την ευαισθησία και τη χλιδή απέφευγε και το πόδι της ακόμα να πατήσει στη γη, τώρα θα βλέπει με κακό μάτι τον αγαπημένο της άντρα, το γιο της και την κόρη της. ⁵⁷Θα σκέφτεται να φάει κρυφά το νεογέννητο βρέφος της, ως και τον πλακούντα που θα βγει από την κοιλιά της, γιατί θα στερείται τα πάντα στη διάρκεια της πολιορκίας· τόση θα είναι η απόγνωση που θα έχει φέρει ο εχθρός σας στις πόλεις σας.^{κβ}

⁵⁸»Φροντίστε, λοιπόν, να εφαρμόζετε όλα τα λόγια του *νόμου, τα γραμμένα σ' αυτό το βιβλίο, και να σεβάσαστε αυτό το *όνομα, το

^{κβ}βλ. Β' Βασ 6,28-29· Θρ 4,10.

δοξασμένο και φοβερό, τον Κύριο το Θεό σας. ⁵⁹Αλλιώς, ο Κύριος θα φέρει σ' εσάς και στους απογόνους σας φοβερές πληγές, μεγάλες και μακρόχρονες, αρρώστιες βαριές και χρόνιες. ⁶⁰Θα φέρει πάνω σας όλα τα πλήγματα που έφερε στους Αιγυπτίους, τα οποία τόσο σας είχαν τρομάξει· δε θα φεύγουν από πάνω σας. ⁶¹Ακόμη ο Κύριος θα φέρει εναντίον σας ασθένειες και πληγές που δεν είναι γραμμένες σ' αυτό το βιβλίο του νόμου, ώσπου να εξαφανιστείτε. ⁶²Και θ' απομείνετε ελάχιστοι, εσείς που ήσασταν τόσοι πολλοί σαν τ' άστρα του ουρανού, αν δεν υπακούσετε στον Κύριο, το Θεό σας.

⁶³»Όπως ο Κύριος χαϊρόταν να σας κάνει ευτυχισμένους και πολυάριθμους, έτσι τώρα θα χαιρέται να σας καταστρέφει και να σας εξαφανίζει· θα ξεριζωθείτε από τη χώρα που πάτε να πάρετε για ιδιοκτησία σας. ⁶⁴Ο Κύριος θα σας διασκορπίσει ανάμεσα σ' όλους τους λαούς, από τη μια άκρη της γης ως την άλλη· κι εκεί θα λατρέψετε άλλους θεούς, φτιαγμένους από ξύλο κι από πέτρα, που ούτε εσείς τους γνωρίζατε ούτε οι πρόγονοί σας. ⁶⁵Αλλά κι ανάμεσα στα έθνη εκείνα δεν θα ησυχάσετε. Τα πόδια σας δεν θα βρίσκουν τόπο ν' αναπαυτούν· ο Κύριος θα βάλει τον τρόπο στην καρδιά σας, θα κάνει τα μάτια σας να σβήνουν, την ψυχή σας να μαραινάει. ⁶⁶Η ζωή σας θα κρέμεται από μια κλωστή· νύχτα και μέρα θα φοβάστε και θ' αμφιβάλλατε για την ίδια σας την ύπαρξη. ⁶⁷Το πρωί θα εύχεστε να ήταν βράδυ και το βράδυ θα εύχεστε να ήταν πρωί. Τόσος θα είναι ο φόβος που θα πλημμυρίζει την καρδιά σας από το θέαμα που θ' αντικρύζετε. ⁶⁸Ο Κύριος θα σας πάει πάλι με πλοία στην Αίγυπτο· θα πάρετε το δρόμο πίσω για τη χώρα, που σας υποσχέθηκα ότι πια δε θα την ξαναδείτε. Εκεί θα θέλετε να πουληθείτε στους εχθρούς σας σκλάβοι και σκλάβες και δε θα υπάρξει κανείς για να σας αγοράσει».

Η διαθήκη του Κυρίου με τον Ισραήλ στη Μωάβ

⁶⁹Αυτά είναι τα λόγια^{ΚΥ} της *διαθήκης που σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, έκανε ο Μωυσής με τους Ισραηλίτες, στη *Μωάβ, εκτός από τη διαθήκη, που είχε κάνει μ' αυτούς στο όρος *Χωρήβ.

29 Ο Μωυσής κάλεσε όλους τους Ισραηλίτες και τους είπε: «Όταν ήσασταν στην Αίγυπτο, είδατε με τα ίδια σας τα μάτια όλα όσα έκανε ο Κύριος στο Φαραώ, στους άρχοντές του και σ' ολόκληρη τη χώρα του· ²είδατε τις μεγάλες δοκιμασίες, τα *σημεία και τα φοβερά εκείνα θαύματα. ³Αλλά ο Κύριος μέχρι σήμερα δεν σας έδωσε καρδιά για να καταλάβετε τα όσα περάσατε· τα μάτια σας και τ' αυτιά σας στην πραγματικότητα δε βλέπουν και δεν ακούν. ⁴Σαράντα χρόνια σας οδήγησα μέσα στην έρημο. Τα ρούχα σας δεν έλιωσαν επάνω σας, ούτε και τα ποδήματά σας στα πόδια σας· ⁵ψωμί δεν είχατε να φάτε ούτε κρασί και άλλα δυνατά ποτά να πιείτε. Αλλά ο Κύριος σας φρόντισε για να μπορέσετε να καταλάβετε ότι αυτός είναι ο *Κύριος, ο Θεός σας. ⁶Κι όταν ήρθατε σ' αυτόν εδώ τον τόπο, ο Σιχόν, βασιλιάς της Εσεβών και ο Ωγ, βασιλιάς της *Βασάν, βγήκαν για να μας πολεμήσουν, εμείς όμως τους νικήσαμε. ⁷Κυριέψαμε τη χώρα τους και τη δώσαμε για ιδιοκτησία στους Ρουβηνίτες, στους Γαδίτες και στο μισό της φυλής Μανασσή. ⁸Να τηρείτε, λοιπόν, τα λόγια αυτής της *διαθήκης και να τη εκτελείτε, για να πετυχαίνετε σε ό,τι αναλαμβάνετε να κάνετε».

Επίσημη αποδοχή της διαθήκης του Θεού

⁹«Όλοι εσείς στεκόσαστε σήμερα ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, οι αρχηγοί των φυλών σας, οι *πρεσβύτεροί σας, οι άρχοντές σας, και όλος ο λαός· ¹⁰τα παιδιά σας, οι γυναίκες σας και οι ξένοι που ζουν μέσα στο στρατόπεδό σας, ως κι εκείνοι

που σας κόβουν ξύλα ή βγάζουν για σας νερό. ¹¹Είστε όλοι εδώ για να δεχτείτε τη διαθήκη του Κυρίου, του Θεού σας, τη σφραγισμένη με όρκο, την οποία συνάπτει μαζί σας σήμερα. ¹²Έτσι θα σας κάνει σήμερα λαό του, κι αυτός θα είναι Θεός σας, όπως σας το είπε και τό 'χει υποσχεθεί με *όρκο στους προπάτορές σας τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ. ¹³Αλλά αυτή η διαθήκη και η ένορκη επισφράγισή της δεν ισχύει μόνο για σας· ¹⁴και για όσους στέκονται σήμερα εδώ μαζί σας, ενώπιον του Κυρίου του Θεού μας· ισχύει και για τους απογόνους σας, που δε γεννήθηκαν ακόμα».

Προειδοποιήσεις κατά της ειδωλολατρίας

¹⁵«Εσείς γνωρίζετε πώς ήταν η ζωή μας στην Αίγυπτο και ποια ήταν η πορεία μας ανάμεσα στα έθνη απ' όπου περάσαμε. ¹⁶Έχετε δει τα βδελυρά είδωλά τους, είδωλα ξύλινα, πέτρινα, ασημένια και χρυσά. ¹⁷Ας μη βρεθεί, λοιπόν, ανάμεσά σας κανένας άντρας ή γυναίκα, οικογένεια ή φυλή, από όσους στέκονται σήμερα εδώ, που η καρδιά τους θ' απομακρυνθεί από τον Κύριο, τον Θεό μας, για να πάει να λατρέψει τους θεούς εκείνων των εθνών. Κανείς ας μη μοιάσει με ρίζα, που θα βγάλει ένα πικρό, φαρμακερό φυτό ανάμεσά μας. ¹⁸Κανείς να μη βρεθεί που θ' ακούσει τους όρους αυτής της διαθήκης, της σφραγισμένης με όρκο, και θα καθησυχάσει τον εαυτό του ότι όλα θα πάνε καλά, ακόμη κι αν πεισματικά κάνει ό,τι του αρέσει. Αυτό θα φέρει όλων την καταστροφή· κοντά στο ξερό θα καεί και το χλωρό. ¹⁹Έναν τέτοιο άνθρωπο ο Κύριος δε θα στέρξει να τον συγχωρήσει, αλλά θα ξεσπάσουν εναντίον του ο θυμός και η οργή του· θα πέσουν πάνω του όλες οι *κατάρεις που είναι γραμμένες στο βιβλίο αυτό, και θα σβήσει ο Κύριος τη μνήμη του από τη γη. ²⁰Ο Κύριος θα τον αποκόψει απ' όλες τις φυλές του *Ισραήλ και θα τον καταστρέψει τελείως, σύμφωνα με τις κατάρεις της διαθήκης

^{ΚΥ}Σε ορισμένες μετ. ο στ. 28,69 αριθμείται ως 29,1.

τις γραμμένες σ' αυτό το βιβλίο του *νόμου.

²¹ »Οι επόμενες γενιές, οι απόγονοί σας, και οι ξένοι που θα έρχονται από χώρες μακρινές, όταν θα βλέπουν τις συμφορές και τις αρρώστιες που θα 'χει στείλει ο Κύριος εναντίον της χώρας σας, θα λένε: ²² «Κάηκε όλη η χώρα αυτή από το θειάφι και το αλάτι· τίποτα δεν μπορεί πια να σπαρθεί σ' αυτήν ούτε να φυτρώσει· ούτε χορτάρι μπορεί να βλαστήσει. Καταστράφηκε όπως τα Σόδομα και τα Γόμορρα, όπως η *Αδαμιά και η *Σεβωίμ, που τις κατέστρεψε ο Κύριος πάνω στο θυμό του και στην οργή του». ²³ Τότε θ' αναρωτιούνται όλα τα έθνη: «Γιατί ο Κύριος φέρθηκε έτσι σ' αυτή τη χώρα; Γιατί άναψε τόσο πολύ η οργή του;» ²⁴ Και θ' απαντούν: «Επειδή εγκατέλειψαν τη διαθήκη που έκανε μαζί τους ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων τους, όταν τους έβγαλε από την Αίγυπτο. ²⁵ Πήγαν και λάτρεψαν άλλους θεούς και τους προσκύνησαν, θεούς που δεν τους γνώριζαν και που ο Κύριος δεν τους είχε επιτρέψει να λατρεύουν. ²⁶ Γι' αυτό ξέσπασε ο θυμός του Κυρίου ενάντια στη χώρα αυτή, κι έκανε να 'ρθούν πάνω της όλες οι κατάρες που 'ναι γραμμένες σ' αυτό το βιβλίο. ²⁷ Αγανακτισμένος και οργισμένος τους έδωξε ο Κύριος από τη χώρα τους και τους έριξε σε μιαν άλλη χώρα, όπου και βρίσκονται ακόμα μέχρι σήμερα».

²⁸ »Τα κρυφά ανήκουν στον Κύριο, το Θεό μας. Εκείνα όμως που έχουν αποκαλυφθεί ανήκουν για πάντα σ' εμάς και στους απογόνους μας, ώστε να εφαρμόζουμε όλα τα λόγια αυτού του νόμου». ^{κδ}

Προϋποθέσεις για αποκατάσταση και ευλογία

30 «Όλα αυτά που σας είπα θα πραγματοποιηθούν. Κι εκεί που θα βρίσκεστε ανάμεσα στα έθνη, όπου θα σας έχει διασκορπίσει ο Κύριος ο Θεός σας, θα θυμηθείτε αυτήν τη δυνατότητα εκλογής ανάμεσα στην *ευλογία και στην *κατάρα που

σας έδωσα. ² Αν, λοιπόν, τότε εσείς και οι απόγονοί σας επιστρέψετε στον Κύριο, το Θεό σας, και θελήσετε μ' όλη σας την καρδιά και την ψυχή να υπακούσετε στις εντολές του, που εγώ σας δίνω σήμερα, ³ τότε ο Κύριος θα σας σπλαχνιστεί και θ' αλλάξει την κατάστασή σας. Θα σας συνάξει πάλι μεσ' απ' όλους τους λαούς όπου θα σας έχει διασκορπίσει. ⁴ Ακόμα και στην άκρη του κόσμου αν υπάρχουν διασκορπισμένοι Ισραηλίτες, ακόμη κι από 'κει θα σας πάρει, θα σας συνάξει ⁵ και θα σας φέρει ο Κύριος, ο Θεός σας, στη χώρα των προγόνων σας, θα την ξαναπάρете ιδιοκτησία σας κι ο Κύριος θα σας κάνει πιο ευτυχισμένους και πιο πολυάριθμους από τους προγόνους σας.

⁶ »Ο Κύριος, ο Θεός σας, θα μαλακώσει την καρδιά τη δική σας και των απογόνων σας, για να τον αγαπάτε μ' όλη σας την καρδιά και την ψυχή και να μπορέσετε να ζήσετε ασφαλείς. ⁷ Κι όλες τις κατάρες που σας περιέγραψα, θα τις ρίξει ο Κύριος ο Θεός σας απάνω στους εχθρούς σας, σ' εκείνους που θα σας μισήσουν και θα σας καταδιώξουν, ⁸ ενώ εσείς θα ξαναρχίσετε να υπακούτε τον Κύριο και να εφαρμόζετε όλες τις εντολές του που εγώ σας δίνω σήμερα. ⁹ Τότε ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας δίνει επιτυχία σ' ό,τι επιχειρείτε· θα σας δώσει πολλά παιδιά και πολλά ζώα, και στα χωράφια σας άφθονη σοδεία. Ο Κύριος θα χαίρεται να σας ξανακάνει ευτυχισμένους, όπως χαίροταν όταν έκανε ευτυχισμένους τους προγόνους σας. ¹⁰ Αρκεί εσείς να επιστρέψετε σ' αυτόν μ' όλη σας την καρδιά και την ψυχή, να τον υπακούτε και να εκτελείτε τις εντολές του και τις διατάξεις του, τις γραμμένες σ' αυτό το βιβλίο του *νόμου».

Ο λόγος του Θεού προσιτός σε όλους

¹¹ «Η εντολή αυτή, που εγώ σας δίνω σήμερα δεν είναι ακατόρθωτη για σας, ούτε και είναι δύσκολο να εκπληρωθεί. ¹² Δε βρίσκεται στον ουρανό, ώστε να πείτε, «ποιος

^{κδ}Για την αρίθμηση των στ. του παρόντος κεφ. βλ. υποσ. εις κεφ. 28,69.

29,21-22 Γεν 19,24-25· 1ερ 49,18· Ωσ 11,8 **29,24** Α· Βασ 19,10· 1ερ 22,9 **29,27** Α· Βασ 14,15· 1ερ 12,14 **30,1-10** 4,29-31 **30,2** 4,29 **30,3** 1ερ 29,14· 1εζ 11,17· 28,25 **30,6** 10,16· 6,4-5 **30,10** 28,61 **30,11-14** 6,6-9· Ρωμ 10,6-8

θ' ανεβεί για μας στον ουρανό, να πάει να μας τη φέρει για να την ακούσουμε και να την εφαρμόσουμε;» ¹³ Ούτε βρίσκεται πέρα από τη θάλασσα, ώστε να πείτε “ποιος θα διαβεί για μας τη θάλασσα, να πάει να μας τη φέρει, για να την ακούσουμε και να την εφαρμόσουμε;” ¹⁴ Κάθε άλλο! Η εντολή είναι πολύ κοντά σας· μπορείτε να την απαγγείλετε με το στόμα και να τη βάλετε στην καρδιά σας. Πρέπει όμως και να την κάνετε πράξη».

Η εκλογή ανάμεσα στο θάνατο και στη ζωή

¹⁵ «Κοιτάξτε· εγώ βάζω σήμερα μπροστά σας τη ζωή και την ευτυχία από τη μια μεριά, το θάνατο και την δυστυχία από την άλλη. ¹⁶ Δώστε προσοχή σ' αυτό που σας διατάζω σήμερα. Δηλαδή ν' αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, και να βαδίζετε στο δρόμο του τηρώντας τις εντολές του, τους νόμους του και τα προστάγματά του. Τότε θα ζήσετε και θα γίνετε πολυάριθμοι. Ο Κύριος θα σας ευλογήσει στη χώρα που μπαίνετε για να την πάρετε ιδιοκτησία σας. ¹⁷ Αν όμως αλλάξετε διάθεση και δεν υπακούτε σ' αυτόν, αν παρασυρθείτε στην πλάνη να προσκυνήσετε άλλους θεούς και να τους λατρέψετε, ¹⁸ τότε σας το δηλώνω από σήμερα, ότι εξάπαντος θ' αφανιστείτε, και δε θα μείνετε για πολύ στη χώρα που πηγαίνετε να πάρετε για ιδιοκτησία σας, διαβαίνοντας τον Ιορδάνη.

¹⁹ »Καλώς για μάρτυρες σήμερα εναντίον σας τον ουρανό και την γη, ότι έβαλα μπροστά σας τη ζωή και το θάνατο, την ευλογία και την κατάρα. Διαλέξτε λοιπόν τη ζωή για να ζήσετε, εσείς και οι απόγονοί σας. ²⁰ Να αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, να τον υπακούτε και να είστε αφοσιωμένοι σ' αυτόν, γιατί αυτός είναι η ζωή σας κι αυτός είναι που θα σας δώσει να ζήσετε πολλά χρόνια εγκατεστημένοι στη χώρα, που την υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους σας, τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ».

Ο Ιησούς του Ναυή διάδοχος του Μωυσή

31 Ο Μωυσής είπε ακόμα σ' όλη τη σύναξη των Ισραηλιτών: ² «Εγώ είμαι σήμερα εκατόν είκοσι ετών. Δεν μπορώ πια να συνεχίσω να είμαι αρχηγός σας. Άλλωστε ο Κύριος μου είπε: “εσύ δεν θα διαβείς αυτόν εδώ τον ποταμό, τον Ιορδάνη”. ³ Ο Κύριος, ο Θεός σας, θα διαβεί ο ίδιος πριν από σας και θα εξοντώσει αυτά τα έθνη από το δρόμο σας, ώστε να κυριέψετε τη χώρα τους. Επικεφαλής σας θα είναι ο Ιησούς, όπως το έχει πει ο Κύριος. ⁴ Ο ίδιος θα εξοντώσει αυτά τα έθνη, όπως εξόντωσε τον Σιχόν και τον Ωγ, τους βασιλιάδες των *Αμορραίων, και τη χώρα τους. ⁵ Θα σας τους παραδώσει και θα τους μεταχειριστείτε σύμφωνα με όλα όσα σας έχω διατάξει. ⁶ Να είστε θαρραλέοι και δυνατοί. Μη φοβάστε και μην τρέμετε μπροστά τους, γιατί ο Κύριος ο Θεός σας θα πορευτεί ο ίδιος μαζί σας· δε θα σας αφήσει, δε θα σας εγκαταλείψει».

⁷ Μετά ο Μωυσής κάλεσε τον Ιησού και του είπε μπροστά σ' όλους τους Ισραηλίτες: «Να είσαι θαρραλέος και δυνατός, γιατί εσύ θα οδηγήσεις το λαό αυτό στη χώρα που ο Κύριος την υποσχέθηκε με όρκο στους προγόνους τους, κι εσύ θα τους τη μοιράσεις. ⁸ Ο Κύριος ο ίδιος θα προπορεύεται μπροστά σου· θα είναι μαζί σου· δε θα σ' αφήσει, δε θα σ' εγκαταλείψει. Μη φοβάσαι και μη δειλιάζεις».

Ανάγνωση του νόμου κάθε επτά χρόνια

⁹ Ο Μωυσής έγραψε αυτόν το *νόμο και τον παρέδωσε στους *ιερείς, απογόνους του *Λευί, που μεταφέρουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου, και σ' όλους τους *πρεσβυτέρους του Ισραήλ. ¹⁰ Και τους διέταξε τα εξής: «Στο τέλος κάθε έβδομου έτους, του έτους της παραγραφής,^{κε} στη γιορτή της *Σκηνοπηγίας, ¹¹ όταν όλοι οι

^{κε}βλ. κεφ. 15,1-11.

30,15-20 32,47 Σειρ 15,16-17· 45,5 30,16 4,1· 6,4-5 30,19 4,26· 11,16-28 30,19-20 4,1 30,20 6,4-5· Γεν 12,7 31,2 1,37 31,3 Ap 27,18-19 31,4-5 Ap 21,21-35 31,6,8 Εβρ 13,5 31,7-8 Ap 27,15-23· Ιησ 1,6 31,9 17,9 31,10-11 Λευ 25,1-7· 25,8-17· Εξ 23,16β· Δτ 12,5

Ισραηλίτες θα έρχονται να παρουσιαστούν ενώπιον του Κυρίου, του Θεού σας, στον τόπο που αυτός θα 'χει διαλέξει, θα διαβάζετε αυτόν το νόμο να τον ακούει όλος ο λαός. ¹²Θα συγκεντρώνετε όλο το λαό: άντρες, γυναίκες και παιδιά, μαζί και τους ξένους που θα κατοικούν στις πόλεις σας, για ν' ακούσουν και να μάθουν να σέβονται τον Κύριο, το Θεό σας, και να φροντίζουν να εφαρμόζουν όλον αυτόν το νόμο. ¹³Και τα παιδιά τους, που δε θα 'χουν ακόμα γνωρίσει το νόμο, όταν θα τον ακούσουν, θα μάθουν να σέβονται τον Κύριο, το Θεό σας, όσο θα ζείτε στη χώρα που θα πάρετε για ιδιοκτησία σας, όταν θα διαβείτε τον Ιορδάνη».

Οι τελευταίες οδηγίες του Κυρίου στο Μωυσή

¹⁴Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Πλησιάζει η ώρα σου που θα πεθάνεις. Κάλεσε τον Ιησού και σταθείτε στη *σκηνή του Μαρτυρίου, κι εγώ θα σου δώσω τις οδηγίες μου».

Πήγαν, λοιπόν, ο Μωυσής κι ο Ιησούς και στάθηκαν στη σκηνή του Μαρτυρίου. ¹⁵Εκεί τους παρουσιάστηκε ο Κύριος μέσα σε μια στήλη νεφέλης, η οποία ήρθε και στάθηκε στην είσοδο της σκηνής. ¹⁶Ο Κύριος είπε στο Μωυσή: «Πλησίασε η ώρα που θ' αναπαυθείς μαζί με τους προγόνους σου. Ετούτος ο λαός, όμως, θ' αρχίσει να λατρεύει τους ξένους θεούς της χώρας στην οποία πρόκειται να μπει, κι εμένα θα μ' εγκαταλείψει και θα παραβιάσει τη *διαθήκη που έχω κάνει μαζί τους. ¹⁷Όταν θα συμβεί αυτό, θα ξεσπάσει ο θυμός μου εναντίον τους, θα τους εγκαταλείψω και θα τους αποστραφώ. Τότε θα τους βρουν πολλές συμφορές και θλίψεις, και θ' αναρωτιούνται: "μήπως άραγε μας βρήκαν όλα αυτά τα δεινά επειδή ο Θεός μας δεν είναι πια ανάμεσά μας;" ¹⁸Εγώ όμως θα τους έχω τελείως αποστραφεί εκκείνο τον καιρό, γιατί θα έχουν πράξει το μεγάλο αυτό κακό, να λατρέψουν άλλους θεούς. ¹⁹Θα σας δώσω, λοιπόν, να γράψετε ένα τραγούδι και θα το διδάξετε στους Ισραη-

λίτες, για να μπορούν να το τραγουδάνε. Κι αυτό το τραγούδι εμένα θα μου χρησιμεύσει για μάρτυρας εναντίον τους. ²⁰Γιατί αφού τους οδηγήσω στη χώρα που την υποσχέθηκα με όρκο στους προγόνους τους, όπου ρέει γάλα και *μέλι, κι αφού φάνε και χορτάσουν και ευημερήσουν, αυτοί θα πάνε να λατρέψουν άλλους θεούς· κι εμένα θα με περιφρονήσουν και θα παραβιάσουν τη διαθήκη μου. ²¹Τότε, όταν τους βρουν οι συμφορές και οι θλίψεις, το τραγούδι αυτό θα χρησιμεύει για μάρτυρας εναντίον τους. Οι απόγονοί τους θα το θυμούνται ακόμη και θα το τραγουδάνε. Ξέρω καλά εγώ τις σκέψεις που κάνει αυτός ο λαός από σήμερα κιόλας, προτού ακόμα τον οδηγήσω στη χώρα που τους την υποσχέθηκα με όρκο». ²²Εκείνη την ημέρα, λοιπόν, ο Μωυσής έγραψε το τραγούδι και το δίδαξε στους Ισραηλίτες. ²³Έπειτα ο Κύριος έδωσε τις οδηγίες του στον Ιησού, γιο του Ναυή. «Να είσαι θαρραλέος και δυνατός», του είπε, «γιατί εσύ θα οδηγήσεις τους Ισραηλίτες στη χώρα που τους την υποσχέθηκα με όρκο, κι εγώ θα είμαι μαζί σου».

Το βιβλίο του νόμου μάρτυρας εναντίον του λαού

²⁴Όταν τέλειωσε ο Μωυσής να γράφει τα λόγια αυτού του νόμου σε βιβλίο, ²⁵έδωσε την ακόλουθη προσταγή στους *Λευίτες που μεταφέρουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου: ²⁶«Πάρτε αυτό το βιβλίο του νόμου και βάλτε το πλάι στην κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου, του Θεού σας, για να υπάρχει εκεί για μάρτυρας εναντίον σας. ²⁷Την ξέρω εγώ την ανυπακοή σας και το σκληρό σας πείσμα. Εσείς επαναστατείτε εναντίον του Κυρίου ενώ εγώ είμαι ακόμη ζωντανός μαζί σας· πόσο μάλλον μετά το θάνατό μου! ²⁸Συγκεντρώστε, λοιπόν, κοντά μου όλους τους *πρεσβυτέρους των φυλών σας και τους αρχηγούς σας, για να τους προειδοποιήσω ακόμη μια φορά και να καλέσω μάρτυρες εναντίον τους τον ουρανό και τη γη.

²⁹Γιατί ξέρω ότι μετά το θάνατό μου θα πέσετε οπωσδήποτε στην αμαρτία και θα ξεστρατίσετε από το δρόμο που σας έδειξα. Και τελικά δεν θ' αποφύγετε τη συμφορά, αφού θα πράξετε αυτό που ο Κύριος θεωρεί κακό και θα τον προσβάλετε με τα έργα σας».

Το τραγούδι του Μωυσή

³⁰ Στη συνέχεια ο Μωυσής απάγγειλε τα λόγια αυτού του τραγουδιού απ' την αρχή ως το τέλος, δυνατά για να τ' ακούσει όλη η ισραηλιτική κοινότητα:

32 Ακούστε, *ουρανοί, που θα μιλήσω κι άκουσε γη, τα λόγια που θα πω.

² Ας στάξει σαν βροχή η διδασκαλία μου κι ο λόγος μου, ας σταλάξει σαν δροσιά· καθώς πάνω στη χλόη το ψιλόβροχο και σαν ψιχάλα πάνω στο χορτάρι.

³ Θα διαλαλήσω του Κυρίου τ' *όνομα, το μεγαλείο υμνήστε του Θεού μας.

⁴ Γιατί είναι βράχος, τέλεια τα έργα του· οι δρόμοι του όλοι με δικαιοσύνη.

Θεός πιστός και δίχως αδικία, Θεός ευθύς και δίκαιος.

⁵ Μα σεις πράξατε το κακό, μες στη βρωμιά βουτήξατε,^{κς} δεν είστε πια παιδιά του.

Γενιά της διαστροφής και της ψευτιάς!

⁶ Είν' αυτός τρόπος για να φέρεσαι στον Κύριο,

λαέ ανόητε, άμυαλε;

Αυτός δεν είναι ο πατέρας σου, που σ' εξαγόρασε;

Αυτός δεν είναι που σε δημιούργησε, που σ' έκανε λαό;

⁷ Τις μέρες τις παλιές θυμήσου, σκέψου το πέρασμα των χρόνων από γενιά σ' άλλη γενιά.

Ρώτησε τον πατέρα σου, και θα σ' το μάθει,

τους *πρεσβυτέρους σου και θα

σ' το πουν.

⁸ Όταν έδινε ο Ύψιστος στο κάθε έθνος τη χώρα του, όταν χώριζε τους ανθρώπους, των λαών τα σύνορα τα όρισε, ανάλογα με τους αγγέλους τους.^{κς}

⁹ Αλλά μερίδιο κράτησε δικό του, το λαό τού Ισραήλ,

και πήρε αυτός στην προστασία του του Ιακώβ τους απογόνους.

¹⁰ Βρήκε ο Κύριος τον Ισραήλ στην έρημο μες στις ερμιές τη φρίκη και στων θεριών τα ουρλιαχτά.

Τον φρόντισε, τον παιδαγώγησε, και τον εφύλαξε καθώς την κόρη των ματιών του.

¹¹ Σαν τον αετό, που προστατεύει τη φωλιά του,

πετάει πάνω απ' τα μικρά του και τα μαθαίνει να πετούν, τις φτερούγες του απλώνει, τα παίρνει, και τα σγκώνει στ' απλωμένα του φτερά.

¹² Μόνος ο Κύριος το λαό του οδήγησε, κανέναν δεν τον βοήθησε ξένος θεός.

¹³ Τον εγκατέστησε στις χώρες τα ψηλώματα, τον έθρεψε με τα γεννήματα του αγρού.

Του 'δωσε μέλι να ρουφήξει από τα βράχια

και λάδι από λιόδεντρα που φύτεψαν στις πέτρες τις σκληρές.

¹⁴ Βούτυρο του 'δωσε αγελαδινό και γάλα πρόβειο, κρέας από αρνιά κι από κριάρια, θρέμματα της *Βασάν, κι από τραγιά· αλεύρι από το στάρι το καλύτερο, κρασί από των σταφυλιών το αίμα.

¹⁵ Και πλούτισε ο Ισραήλ

^{κς}Το πρώτο τμήμα του στ. στα εβρ. είναι ασαφές. ^{κς}με τους αγγέλους τους, το πιθανό κείμενο (βλ. Δαν 10,20-21). Το εβρ. έχει κατά λ. «τους Ισραηλίτες».

- κι άρχισε να κλωτσάει
πάχυνε, χόντρυνε, έγινε θρεφτάρι,
και εγκατέλειψε το θεό,
τον πλάστη του
και καταφρόνησε το Βράχο
που σωτηρία τού δίνει.
- ¹⁶ Προκάλεσαν τη ζηλοτυπία του
λατρεύοντας ξένους θεούς,
τον ερεθίσανε με βδελυρές λατρείες.
- ¹⁷ Θυσίασαν στους δαίμονες, που
δεν είναι θεοί,
σε θεούς, που δεν γνώρισαν,
καινούριους, νιοφερμένους,
που δεν είχαν γι' αυτούς
οι πρόγονοί τους κανένα σεβασμό.
- ¹⁸ Το Βράχο που σε γέννησε, Ισραήλ,
τον παραμέλησες
και λησμόνησες το θεό,
στον πλαστοουργό σου.
- ¹⁹ Ο Κύριος το είδε και οργίστηκε
κι απόρριψε τις κόρες και
τους γιους του.
- ²⁰ Και είπε: «Θα τους αποστραφώ
να δω τι θ' απογίνουν.
Γιατί αυτοί είναι γενιά διεστραμμένη,
παιδιά, χωρίς καθόλου πίστη
μέσα τους.
- ²¹ Προκάλεσαν τη ζηλοτυπία μου
λατρεύοντας ανύπαρκτος θεούς,
μ' εξόργισαν με τα είδωλά τους.
: Αλλά κι εγώ θα προκαλέσω
τη ζηλοτυπία τους
μ' εκείνους που δεν είν' αληθινός
λαός,
με ένα έθνος ανόητο θα διεγειρώ
την οργή τους.
- ²² Ναι, ο θυμός μου άρπαξε φωτιά
και καίει ίσαμε τα βάθη του *άδη,
και κατατρώει τη γη με τους
καρπούς της
και λιώνει τα θεμέλια των βουνών.
- ²³ »Θα επισωρεύσω συμφορές
επάνω τους,
- κι ενάντια τους τα βέλη μου
θ' αδειάσω.
- ²⁴ Θα εξαντληθούν από την πείνα και
θα λιώσουν
από τον πυρετό κι από φαρμακερό
κεντρί
τα δόντια άγριων θηρίων θα
τους στείλω,
και το δηλητήριο των ερπετών της γης.
- ²⁵ Εξω το ξίφος θα θερίζει
και μέσα ο τρόμος
τους νέους και τις νέες θα σκοτώνει,
τα βρέφη και τους γέροντες.
- ²⁶ »Θα τους διασκόρπιζα,
τελειώς θα τους εξαφάνιζα,
κανένas να μην τους θυμάται πια,
- ²⁷ αν δεν φοβόμουν των εχθρών
την πρόκληση·
μήπως οι εχθροί τους
το παρεξηγήσουν
μήπως και πουν: «με τη δική μας
δύναμη νικήσαμε,
δεν είναι ο Κύριος που έπραξε
όλα ετούτα”.
- ²⁸ Αυτοί είναι λαός ανόητος,
και η *σοφία ολότελα τους λείπει.
- ²⁹ Λίγη φρόνηση να 'χαν, θα καταλάβαιναν·
θα συλλογίζονταν τι έμελλε να πάθουν:
- ³⁰ Πώς θα μπορούσε ένας να καταδιώξει
χιλιους
και δυο να τρέψουν σε φυγή
δέκα χιλιάδες,
αν δεν τους είχε ο Βράχος τους
πουλήσει
αν δεν τους είχε εγκαταλείψει
ο Κύριος;
- ³¹ Γιατί ο βράχος των εχθρών μας
δεν είναι σαν το Βράχο μας,
κι αυτό μπορούνε να το κρίνουνε
κι οι ίδιοι ακόμα.
- ³² Αλλά το κλήμα τους είν' από τη ρίζα
των Σοδόμων
κι απ' των *Γομόρρων τους αγρούς
τα σταφύλια τους,

σταφύλια δηλητηριώδη και πικρά.

³³ Και το κρασί τους, δηλητήριο ερπετών, φοβερό έχιδνας φαρμάκι.

³⁴ Αυτό είναι που εγώ, ο Κύριος, ενάντιά τους το φυλάω και το 'χω σφραγισμένο στις αποθήκες μου.

³⁵ Σ' εμένα ανήκει η εκδίκηση κι η ανταπόδοση τη μέρα που θα τρικλίζουμε τα πόδια τους.

Κοντά είν' η μέρα που αυτοί θ' αφανιστούν

κι ό,τι τους περιμένει δεν θ' αργήσει».

³⁶ Αλήθεια, ο Κύριος θα δικαιώσει το λαό του,

όταν θα δει πως χάθηκε η δύναμή τους και δεν υπάρχει πια, ούτε δούλος ούτ' ελεύθερος.

Θ' αλλάξει γνώμη για χάρη των δούλων του.

³⁷ Τότε ο Κύριος θα πει: «Πού είναι οι θεοί τους;

ο βράχος, που σ' αυτόν κατέφευγαν;

³⁸ Αυτοί οι θεοί που τρώγανε το πάχος των θυσιών τους και πίναν' των σπονδών τους το κρασί;

Ας σηκωθούνε να σας βοηθήσουν, να σας σκεπάσουν με την προστασία τους!

³⁹ Δείτε, τώρα, ότι εγώ, εγώ μονάχα είμαι, και δεν υπάρχει εκτός από μένα άλλος θεός.

Εγώ θανατώνω κι εγώ δίνω ζωή, εγώ πληγώνω κι εγώ θεραπεύω και δεν μπορεί κανείς να ελευθερώσει κάποιον από τα χέρια μου.

⁴⁰ Στον ουρανό το χέρι μου σηκώνω και ορκίζομαι: «όπως είν' αλήθεια ότι υπάρχω αιώνια,

⁴¹ έτσι είν' αλήθεια

πως θ' ακονίσω τ' αστραφετό μου το σπαθί

και θα αρχίσω ν' αποδίδω δικαιοσύνη·

τότε θα πάρω εκδίκηση απ' τους εχθρούς μου, θα κάνω ανταπόδοση σ' αυτούς που με μισούν».

⁴² Τα βέλη μου θα τα μεθύσω με αίμα και το σπαθί μου θα κατατρώνει κορμιά, αίμα των πληγωμένων και των αιχμαλώτων, κεφάλια των αρχηγών του εχθρού».

⁴³ Έθνη, δοξάστε του Κυρίου το λαό! Ο Κύριος εκδικείται το αίμα των δούλων του·

παίρνει εκδίκηση απ' τους εχθρούς του και του λαού του τη χώρα θα καθαρίσει.

⁴⁴⁻⁴⁵ Ο Μωυσής, έχοντας μαζί του και τον Ιησού, γιο του Ναυή, ήρθε και απήγγειλε σε όλο το λαό του *Ισραήλ αυτό το τραγούδι. Όταν τελείωσε, ⁴⁶ τους είπε: «Βάλτε τα στην καρδιά σας όλα αυτά τα λόγια του *νόμου, που εγώ σας είπα σήμερα. Να τα μεταδώσετε στα παιδιά σας ως εντολές, για να φροντίζουν να τα εφαρμόζουν. ⁴⁷ Αυτά για σας δεν είναι λόγια αδειανά, αλλά είναι η ίδια σας η ζωή. Χάρη στα λόγια αυτά θα ζήσετε πολλά χρόνια στη χώρα που θα πάρετε ιδιοκτησία σας, αφού περάσετε τον Ιορδάνη».

Επιτρέπεται στο Μωυσή να δει τη Χαναάν

⁴⁸ Ο Κύριος μίλησε στο Μωυσή την ίδια εκείνη μέρα και του είπε: ⁴⁹ «Γύρισε να πας στην οροσειρά Αβαρίμ, που βρίσκεται στη *Μωάβ, απέναντι από την Ιεριχώ· ανέβα στην κορυφή του όρους *Νεβώ και κοίταξε τη *Χαναάν, τη χώρα που δίνω στους Ισραηλίτες για ιδιοκτησία τους. ⁵⁰ Θα πεθάνεις πάνω σ' εκείνο στο βουνό και θα πας μαζί με τους προγόνους σου, όπως πέθανε κι ο αδερφός σου *Ααρών στο όρος Ωρ, και πήγε μαζί με τους προγόνους του. ⁵¹ Εσύ κι ο Ααρών απιστήσατε σ' εμένα και δεν προβάλατε την αγιότητά μου στα μάτια των Ισραηλιτών, όταν βρισκόσασταν στα νερά της Μεριβά στην Κάδης, στην έρημο Σιν. ⁵² Γι' αυτό λοι-

πόν, θα δεις από μακριά τη χώρα που δίνω στους Ισραηλίτες, αλλά δεν θα μπεις σ' αυτήν».

Ο Μωυσής ευλογεί τις φυλές του Ισραήλ

33 Αυτά είναι τα λόγια με τα οποία ο Μωυσής, ο άνθρωπος του Θεού, ευλόγησε τους Ισραηλίτες, προτού πεθάνει:

² Ο Κύριος ήρθε απ' το *Σινά κι ανέτειλε για το λαό του απ' το Σηείρ· ακτινοβόλησε απ' το όρος *Φαράν κι ήρθε με μυριάδες γύρω του *αγγέλους,

στο χέρι του κρατώντας

³τον *νόμο τον φλεγόμενο.^{κ7}

Αληθινά, αγαπάει το λαό του.

Όλοι που του ανήκουν είναι

στα χέρια του·

πέφτουν αυτοί στα πόδια του

τις προσταγές του να δεχτούν.

⁴*Νόμο μάς έδωσε ο Μωυσής, το πιο πολύτιμο απόκτημα για την κοινότητα του Ιακώβ·

⁵Ο Κύριος έγινε βασιλιάς στον Ισραήλ, όταν οι αρχηγοί συγκεντρωθήκαν' του λαού, όταν εμαζευτήκαν' οι φυλές του Ισραήλ.

Και συνέχισε ο Μωυσής:

⁶«Να ζήσει ο Ρουβήν, ποτέ να μην πεθάνει, παρ' όλο που ο λαός του είν' ολιγάριθμος».

⁷Για τη φυλή *Ιούδα είπε: «Άκουσε, Κύριε, τη φωνή του Ιούδα και φέρ' τον στο λαό του.

Ας υπερασπιστεί τον εαυτό του με τα χέρια του.

Κι εσύ βοήθα τον ενάντια στους εχθρούς του».

⁸Για τη φυλή *Λευί είπε: «Τα Θουμμίμ σου και τα Ουρίμ σου,^{κ8}

Κύριε, στον όσιό σου τα εμπιστεύτηκες, που τον δοκίμασες στη Μασσά, και που μαζί του φιλονίκησες κοντά στα νερά της Μεριβά.

⁹Αυτός είπε:

“πατέρα και μάνα εγώ δεν ξέρω” κι ούτε τ' αδέρφια του λογάρισε, και τα παιδιά του τα αγνόησε, για να τηρήσει την εντολή σου, και φύλαξε έτσι τη *διαθήκη σου.

¹⁰Τις εντολές σου θα διδάξουν στον Ιακώβ, στον Ισραήλ το νόμο σου.

Λιβάνι θα προσφέρουνε μπροστά σου και στο *θυσιαστήριό σου *ολοκαύτωμα.

¹¹Ευλόγησε τα υπάρχοντά του Κύριε, και κοίταξε με ευμένεια τα έργα του.

Τσάκισε των εχθρών του τα πλευρά, ώστε να μην ξεσηκωθούν ενάντια του αυτοί που τον μισούν.

¹²Για τη φυλή Βενιαμίν ο Μωυσής είπε:

«Ο αγαπημένος του Κυρίου, με ασφάλεια κοντά του θα κατοικεί, ο Κύριος θα τον προστατεύει την κάθε μέρα, κι ανάμεσα στους ώμιους του ο Κύριος θ' αναπαύεται».

¹³Για τη φυλή του Ιωσήφ^λ είπε:

«Ευλογημένη από τον Κύριο είναι η χώρα του

με τα καλύτερα του ουρανού τα δώρα, με τη δροσιά, και τα υπόγεια νερά της,

¹⁴με τους καλύτερους καρπούς που ωρίμασαν στον ήλιο, με τα καλύτερα δώρα όλων των εποχών,

¹⁵με τα εκλεκτότερα αγαθά των πανάρχαιων βουνών και τα καλύτερα των αιωνίων λόφων,

¹⁶με τα καλύτερα τα δώρα ολόκληρης της γης.

^{κ7}Το δεύτερο τμήμα του στ. στα εβρ. είναι ασαφές. ^{κ8}Θουμμίμ-Ουρίμ. Βλ. υποσ. εις Εξ 28,30. ^λΕδώ οι φυλές Εφραΐμ και Μανασσή ενοποιούνται στο πρόσωπο του κοινού γενάρχη τους, του Ιωσήφ.

Η αγάπη εκείνου που φανερώθηκε
στη βάτο,
ας έρθει πάνω στο κεφάλι του Ιωσήφ
στην κορυφή του εκλεκτού
απ' όλα του τ' αδέρφια.

¹⁷ Είν' η μεγαλοπρέπειά του σαν
του ταύρου του πρωτογέννητου
και σαν τα κέρατα του αγριόταυρου
τα κέρατά του·
μ' αυτά θα χτυπάει τους λαούς,
όλους μαζί ως της γης τα πέρατα.
Τέτοιες είναι οι μυριάδες του Εφραΐμ
και τέτοιες είναι του Μανασσή
οι χιλιάδες».

¹⁸ Για τη φυλή Ζαβουλών ο Μωυσής είπε:
«Να ευφραίνεσαι, Ζαβουλών, στις
περιοδείες σου
κι εσύ, Ισάχαρ, στις σκηνές σου.

¹⁹ Στο βουνό θα καλούν ξένους λαούς
και θα προσφέρουν εκεί κανονικές
θυσίες.

Τον πλούτο θα ρουφούν της θάλασσας,
και τους κρυμμένους θησαυρούς
στην άμμο».

²⁰ Για τη φυλή Γαδ είπε:
«Ευλογημένος να 'ναι ο Κύριος,
που πλάτος έδωσε στου Γαδ
τη χώρα!

Ο Γαδ σαν το λιοντάρι αναπαύεται,
τη λεία του έτοιμος να ξεσκίσει, ποδάρι
ή κεφαλή.

²¹ Για τον εαυτό του διάλεξε το πρώτο
το μερίδιο,
αυτό που ήταν φυλαγμένο για τον
αρχηγό.

Σύναξε του λαού τους άρχοντες,
κι εκπλήρωσε το σχέδιο του Κυρίου
και τα προστάγματά του για τον
Ισραήλ».

²² Για τη φυλή *Δαν ο Μωυσής είπε:
«Ο Δαν είν' ένα λιονταράκι, που εξορμάει

απ' τη *Βασάν».

²³ Για τη φυλή Νεφθαλί είπε:
«Είσαι χορτάτος, Νεφθαλί, από εύνοιες,
ξέχειλος απ' τις ευλογίες του Κυρίου·
τη λίμνη^{λα} και τον νότο πάρε
*κληρονομιά».

²⁴ Για τη φυλή Ασήρ ο Μωυσής είπε:
«Από τους γιους ο πιο ευλογημένος να 'ναι
ο Ασήρ·
ας είναι ο πιο αγαπημένος απ' τους
αδερφούς του·
στο λάδι ας κολυμπάει το πόδι σου.

²⁵ Από χαλκό και σίδηρο ας είναι
των πυλών σου οι μοχλοί
κι όσο θα ζεις, να διαρκεί
το σφρίγος σου.

²⁶ »Κανείς θεός δεν είναι σαν το θεό σου,
Ισραήλ,
που δρασκελάει τους ουρανούς για να
σε βοηθήσει
κι ιππεύει τις νεφέλες σ' όλη του
τη μεγαλοπρέπεια.

²⁷ Ο θεός ο αιώνιος είναι
το καταφύγιό σου,
και στήριγμά σου οι αιώνιοι βραχίονες.
Έδωξε αυτός από μπροστά σου
τον εχθρό
και σου 'δωσε την προσταγή:
«εξολόθρευε!»

²⁸ Ο Ισραήλ είν' εγκατεστημένος με
ασφάλεια·
η πηγή του Ιακώβ κυλάει ξέχωρα,
πάει σε χώρα πλούσια σε στάρι και
κρασί
που οι *ουρανοί της τη δροσιά
σταλάζουν.

²⁹ Ευτυχισμένος είς' εσύ, Ισραήλ!
Ποιος είναι σαν εσέ λαός, που σ' έχει
σώσει ο Κύριος;
Αυτός είν' η ασπίδα που σε προστατεύει,
το ξίφος που σου δίνει υπεροχή!

^{λα} Εννοείται η λίμνη της Γεννησαρέτ.

Ἄδικα θα σε κολακεύουν οι εχθροί σου·
εσύ θα την ποδοπατήσεις
την υψηλοφροσύνη τους».

Θάνατος του Μωυσή

34 Ἐπειτα ο Μωυσής, από τις πεδιάδες *Μωάβ ανέβηκε στο όρος *Νεβώ, στην κορυφή Φασγά, ανατολικά της Ιεριχώ. Από ἔκει ο Κύριος του ἔδειξε ὅλη τη χώρα: την περιοχή της Γαλαάδ μέχρι τη *Δαν, ² τις περιοχές των φυλών Νεφθαλί, Εφραΐμ, Μανασσή και *Ιούδα, ως τη θάλασσα πέρα στη δύση ³ και την περιοχή της Νεγκέβ. Τέλος του ἔδειξε στην κοιλάδα του Ιορδάνη την Ιεριχώ (την πόλη με τις φοινικιές), ως τη Σηγώρ. ⁴ Ο Κύριος του εἶπε: «Αυτή είναι η χώρα που υποσχέθηκα με *όρκο στον *Αβραάμ, στον Ισαάκ και στον Ιακώβ, να τη δώσω στους απογόνους τους. Σε ἄφησα να τη δεις με τα μάτια σου, δε θα περάσεις ὅμως για να πας εκεί».

⁵ Ἔτσι, ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου πέθανε εκεί, στη Μωάβ, ὅπως το εἶχε πει ο Κύριος. ⁶ Και τον ἔθαψε ο Κύριος σε μια κοιλάδα της Μωάβ, ἀπέναντι ἀπὸ τη Βαιθ-Φε-

γώρ. Κανένας ὅμως μέχρι σήμερα δεν ξέρει πού βρίσκεται ο τάφος του. ⁷ Ὄταν πέθανε ο Μωυσής ἦταν εκατόν εἴκοσι ετών. Η ὄρασή του δεν εἶχε αδυνατίσει, ούτε εἶχε ελαττωθεῖ το σφρίγος του. ⁸ Οι Ισραηλίτες ἔκλαψαν το Μωυσή στις πεδιάδες της Μωάβ τριάντα μέρες, ὥσπου συμπληρώθηκε η περίοδος του *πένθους.

⁹ Ο Ἰησοῦς, γιος του Ναυή, ἦταν γεμάτος με πνεῦμα *σοφίας, γιατί ο Μωυσής εἶχε ἐπιθέσει τα χέρια του πάνω του. Οι Ισραηλίτες ἦταν υπάκουοι σ' αὐτόν, κι ἀκολουθούσαν τις ὁδηγίες που εἶχε δώσει ο Κύριος στο Μωυσή.

¹⁰ Ἀνάμεσα στους Ισραηλίτες δεν παρουσιάστηκε πια ἄλλος *προφήτης σαν το Μωυσή· ο Κύριος τον γνώριζε πρόσωπο με πρόσωπο. ¹¹ Κανείς δεν εἶναι ἰσάξίός του ὅσον ἀφορὰ τα *σημεῖα και τα θαύματα που τον ἔστειλε ο Κύριος να κάνει στην Αἴγυπτο, μπροστά στο Φαραώ, στους αξιωματούχους του και σ' ὅλο το λαό του. ¹² Κανείς δεν εἶναι ἐφάμιλλος του Μωυσή ὅσον ἀφορὰ τη μεγάλη του δύναμη και τα φοβερά ἔργα που ἔκανε μπροστά στα μάτια ὄλων των Ισραηλιτῶν.

ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

Εισαγωγή

Το πρώτο μετά την Πεντάτευχο βιβλίο της Αγίας Γραφής φέρει ως τίτλο το όνομα του κεντρικού ήρωά του, του συνεργάτη και διαδόχου του Μωυσή, Ιησού γιου του Ναυή.

Ανήκει στα λεγόμενα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στην ίδια σειρά, αλλά ως επικεφαλής της ομάδας των βιβλίων που έχει το γενικό τίτλο “Προφήτες” και της υποομάδας “Προγενέστεροι Προφήτες”.

Θέμα του βιβλίου αποτελεί η κατάκτηση της Χαναάν από τους Ισραηλίτες υπό την ηγεσία του Ιησού του Ναυή και η διανομή της χώρας μεταξύ των φυλών του Ισραήλ.

Ο συγγραφέας του βιβλίου παρουσιάζει την κατάκτηση ολόκληρης της Χαναάν να συντελείται με μια σειρά πολεμικών επιχειρήσεων, στις οποίες μετέχουν όλες οι ισραηλιτικές φυλές υπό την ηγεσία του Ιησού. Το ίδιο θέμα από διαφορετική οπτική γωνία πραγματεύεται και το βιβλίο των Κριτών (κεφ 1), όπου περιγράφονται οι αγώνες των επιμέρους φυλών για την κατάκτηση των περιοχών τους, αλλά και οι αποτυχίες τους, που είχαν ως συνέπεια να παραμείνει μεγάλος αριθμός πόλεων στα χέρια των Χαναναίων. Αυτό εξηγείται από τους διαφορετικούς στόχους που θέλει να υπηρετήσει η παρουσίαση των γεγονότων στα δύο βιβλία. Οι βιβλικοί συγγραφείς επεξεργάζονται το υλικό τους –το οποίο προέρχεται από αρχαίες πηγές– όχι ως ιστορικοί, όπως αντιλαμβάνεται κανείς σήμερα το έργο του ιστορικού, αλλά κυρίως ως θεολόγοι. Το ενδιαφέρον τους δεν επικεντρώνεται στη λεπτομερειακή περιγραφή των γεγονότων του παρελθόντος της ανθρώπινης κοινωνίας, αλλά κυρίως στη μελέτη των θείων ενεργειών για τη σωτηρία του κόσμου, των πρωτοβουλιών, δηλαδή, του Θεού και της ανταπόκρισης των ανθρώπων σ’ αυτές με προοπτική το μέλλον, που είναι η βασιλεία του Θεού. Η εξιστόρηση, κατά συνέπεια, των γεγονότων δεν σκοπεύει στην παροχή απλώς ιστορικών (με τη σύγχρονη πάντοτε σημασία του όρου) πληροφοριών, αλλά πρωτίστως στη διατύπωση αιώνιων θεολογικών αληθειών, αληθειών που θα διατηρούν την επικαιρότητά τους όσο θα υπάρχουν άνθρωποι πάνω στη γη. Πρόκειται για μια προφητική θεώρηση και εκτίμηση της ιστορίας, γεγονός που δικαιώνει κατά κάποιον τρόπο και την ένταξη από την ιουδαϊκή παράδοση των “ιστορικών” βιβλίων στα προφητικά έργα.

Στόχος του συγγραφέα του βιβλίου του Ιησού είναι να καταδείξει ότι οι νίκες των Ισραηλιτών δεν οφείλονται τόσο στη γενναιότητα και τη δύναμή τους όσο στην αποφασιστική επέμβαση του Θεού, ο οποίος μάχεται στο πλευρό του λαού του (πρβλ. 10,10εξ). Έτσι η κατάκτηση της χώρας παρουσιάζεται ως άμεση συνέπεια της υπόβλεψης που ο Θεός έδωσε στους πατέρες του Ισραήλ. Αν η ιδέα ενός πολεμιστή Θε-

ού, ο οποίος μάλιστα προστάζει -σύμφωνα με το δίκαιο του πολέμου της εποχής- τον ολοκληρωτικό αφανισμό των ηττημένων, προσκρούει στη σύγχρονη χριστιανική συνείδηση, για τις αντιλήψεις των αρχαίων λαών της περιοχής η νίκη στον πόλεμο αποτελούσε ταυτόχρονα και απόδειξη της αδυναμίας και της συντριβής των θεοτήτων των ηττημένων. Μέσα, λοιπόν, από την περιγραφή των επικών κατορθωμάτων των ενωμένων φυλών διακηρύσσεται η αιώνια αλήθεια ότι ο Θεός τηρεί πάντοτε τις υποσχέσεις του. Η πιστότητα αυτή του Θεού στη διαθήκη απαιτεί την επίδειξη ανάλογης πιστότητας από την πλευρά των ανθρώπων και με το μήνυμα αυτό τελειώνει το βιβλίο του Ιησού.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η κατάκτηση της Χαναάν από τους Ισραηλίτες:	1,1-12,24
2. Η διανομή της χώρας μεταξύ των ισραηλιτικών φυλών:	13,1-22,34
3. Το τέλος του Ιησού του Ναυή:	23,1-24,33

ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

Ο Ιησούς του Ναυή διάδοχος του Μωυσή

1 Όταν πέθανε ο *δούλος του Κυρίου ο Μωυσής, ο Κύριος είπε στο βοηθό του τον Ιησού, γιο του Ναυή:

² «Ο δούλος μου ο Μωυσής πέθανε. Ετοιμάσου, λοιπόν, τώρα εσύ και όλος αυτός ο λαός, να διαβείτε τον Ιορδάνη που είναι μπροστά σας και να μπειτε στη χώρα που δίνω σ' εσάς, τους Ισραηλίτες. ³ Όπως υποσχέθηκα στο Μωυσή, σας δίνω κάθε τόπο όπου θα πατούν τα πόδια σας. ⁴ Η περιοχή σας θ' απλώνεται από την έρημο, νότια, ως τὸ Ἄιβανο, βόρεια, κι απ' το μεγάλο ποταμό, τον Ευφράτη, ανατολικά, μέσα από τη χώρα των Χετταίων, ως τη Μεσόγειο θάλασσα, δυτικά. ⁵ Κανείς δε θα μπορέσει να σου αντιπαραβεί όσο θα ζεις. Εγώ θα είμαι μαζί σου, όπως ήμουν και με το Μωυσή: δε θα σ' αφήσω, δε θα σ' εγκαταλείψω.

⁶ «Να είσαι θαρραλέος και δυνατός, γιατί εσύ θα οδηγήσεις αυτόν το λαό να πάρει ιδιοκτησία του τη χώρα που την υποσχέθηκα με όρκο στους προγόνους τους. ⁷ Μόνο να είσαι θαρραλέος και δυνατός και να φροντίζεις να ενεργείς απαρέγκλιτα σύμφωνα με το σύνολο του *νόμου που σου παρέδωσε ο δούλος μου, ο Μωυσής. Έτσι θα έχεις επιτυχία σε καθέτι που θα επιχειρείς. ⁸ Μην πάψεις ποτέ να επαναλαμβάνεις τις εντολές αυτού του βιβλίου του νόμου και να το μελετάς μέρα και νύχτα, για να εφαρμόζεις πιστά όλα όσα είναι γραμμένα σ' αυτό: τότε θα έχεις επιτυχία στα έργα σου και θα ευημερείς.

⁹ «Σου είπα να είσαι θαρραλέος και δυνατός. Μη φοβάσαι και μη δειλιάζεις, γιατί ο Κύριος ο Θεός σου θα είναι μαζί σου όπου κι αν πας».

Ο Ιησούς ετοιμάζει την προέλαση

¹⁰ Τότε ο Ιησούς διέταξε τους άρχοντες του λαού ¹¹ να διασχίσουν το στρατόπεδο και να δώσουν στο λαό την εξής εντολή: «Εφοδιαστείτε με τρόφιμα, γιατί ύστερα από τρεις μέρες θα περάσετε τον Ιορδάνη, για να πάτε να καταλάβετε τη χώρα που σας δίνει για ιδιοκτησία σας ο Κύριος, ο Θεός σας».

¹² Έπειτα ο Ιησούς μίλησε στους απογόνους του Ρουβήν και του Γαδ και στο μισό της φυλής Μανασσή: ¹³ «Θυμηθείτε», τους είπε, «την εντολή που σας έδωσε ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, όταν σας δήλωσε ότι ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σας δώσει αυτήν εδώ τη χώρα, για να εγκατασταθείτε. ¹⁴ Οι γυναίκες σας, λοιπόν, τα παιδιά σας και τα ζώα σας μπορούν να μείνουν από τώρα εδώ, στη χώρα που σας έδωσε ο Μωυσής, ανατολικά του Ιορδάνη. Εσείς όμως, όλοι οι πολεμιστές, θα πάρετε τα όπλα και θα περάσετε επικεφαλής των συμπατριωτών σας για να τους βοηθήσετε, ¹⁵ ώσπου ο Κύριος, ο Θεός σας, να δώσει και σ' αυτούς όπως έδωσε και σ' εσάς, τη χώρα τους και να εγκατασταθούν σ' αυτήν. Μετά θα γυρίσετε κι εσείς να εγκατασταθείτε εδώ, στη χώρα που σας έδωσε ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, για ιδιοκτησία σας, ανατολικά του Ιορδάνη».

¹⁶ Αυτοί απάντησαν στον Ιησού: «Θα εκτελέσουμε όλες τις προσταγές σου και θα πάμε παντού όπου μας στείλεις. ¹⁷ Όπως ακούσαμε σε όλα το Μωυσή, έτσι θ' ακούμε κι εσένα: μόνο να είναι ο Κύριος ο Θεός σου μαζί σου, όπως ήταν και με το Μωυσή. ¹⁸ Όποιος σου εναντιωθεί και αρνηθεί να υπακούσει οποιαδήποτε προσταγή σου, αυ-

τός θα θανατωθεί· αρκεί εσύ να είσαι θαρραλέος και δυνατός».

Κατάσκοποι στέλνονται στην Ιεριχώ

2 Έπειτα ο Ιησούς, γιος του Ναυή, έστειλε από τη Σιτιμή κρυφά δύο κατασκόπους, με την εντολή να πάνε να δούν την περιοχή και την πόλη της Ιεριχώ. Αυτοί έφυγαν κι έφτασαν στο σπίτι μιας γυναίκας πόρνης, που ονομαζόταν Ραάβ·^α εκεί έμειναν να διανυκτερεύσουν.

² Αμέσως έφτασε στο βασιλιά της Ιεριχώ η είδηση ότι κάτι Ισραηλίτες είχαν φτάσει εκείνη τη νύχτα, για να κατασκοπεύσουν τη χώρα. ³ Τότε εκείνος έστειλε και είπε στη Ραάβ: «Βγάλε έξω τους ανθρώπους που ήρθαν στο σπίτι σου· αυτοί είναι εδώ για να κατασκοπεύσουν τη χώρα».

⁴ Η γυναίκα έκρυψε τους δυο άντρες κι ύστερα είπε: «Ήρθαν πράγματι στο σπίτι μου αυτοί οι άντρες, αλλά δεν ήξερα από πού ήταν. ⁵ Όταν σκοτεινίασε έφυγαν και βγήκαν απ' την πόλη πριν κλείσει η πύλη. Δεν ξέρω πού πήγαν αλλά αν τρέξετε γρήγορα πίσω τους, σίγουρα θα τους προλάβετε». ⁶ Στο μεταξύ αυτή τους είχε ανεβάσει στο δώμα και τους είχε κρύψει ανάμεσα σε θημωνιές από λιβάρι, που ήταν στοιβαγμένες εκεί.

⁷ Οι άνθρωποι του βασιλιά έτρεξαν να βρουν τους κατασκόπους και μόλις βγήκαν απ' την πόλη, η πύλη έκλεισε. Στην καταδίωξή τους, πήραν το δρόμο που φτάνει ως τα περάσματα του Ιορδάνη.

Ο φόβος των Ισραηλιτών απλώνεται στη Χαναάν

⁸ Προτού οι κατάσκοποι κοιμηθούν, η Ραάβ ανέβηκε να τους βρει στο δώμα του σπιτιού της ⁹ και τους είπε: «Εγώ ξέρω πως ο Κύριος σας έχει δώσει αυτήν εδώ τη χώρα. Εξαιτίας σας μας έχει πιάσει φόβος, κι όλοι οι κάτοικοι τρέμουν μπροστά σας. ¹⁰ Ακούσαμε ότι, καθώς βγήκατε από την Αίγυπτο, ο Κύριος ξέρανε τα νερά της *Ερυθράς Θάλασσας μπροστά σας. Μάθαμε ακόμα τα όσα κά-

νατε στους δυο βασιλιάδες των *Αμορραίων, ανατολικά του Ιορδάνη, στο Σιχόν και στον Ωγ, που τους εξοντώσατε. ¹¹ Όταν τ' ακούσαμε αυτά, έπεσε το ηθικό μας και κανένας από μας δεν είχε το θάρρος να σας αντιμετωπίσει. Πραγματικά, ο Κύριος, ο Θεός σας, είναι Θεός ψηλά στους *ουρανούς κι εδώ κάτω στη γη. ¹² Τώρα, λοιπόν, σας παρακαλώ, ορκιστείτε μου στον Κύριο, ότι θα δείξετε στο σπίτι του πατέρα μου την ίδια καλοσύνη, που έδειξα κι εγώ σ' εσάς. Δώστε μου κι ένα σίγουρο σημάδι για να σας πιστέψω, ¹³ ότι δε θα σκοτώσετε τους γονείς μου και τ' αδέρφια μου, ότι θ' αφήσετε απείραχτα όλα όσα τους ανήκουν».

¹⁴ Τότε οι άντρες τής είπαν: «Σου ορκιζόμαστε στη ζωή μας να κάνουμε ό,τι ζητάς, αρκεί να μην προδώσεις τα σχέδιά μας. Όταν ο Κύριος μας δώσει αυτήν τη χώρα, εμείς θα σου δείξουμε καλοσύνη και δε θα παρασπονδήσουμε».

Η φυγάδευση των κατασκόπων

¹⁵ Τότε η γυναίκα τούς κατέβασε με σκοινί απ' το παράθυρο, γιατί το σπίτι της ήταν χτισμένο μέσα στο τείχος της πόλης. ¹⁶ «Τρέξτε», τους είπε, «να κρυφτείτε στα βουνά, για να μη σας συναντήσουν αυτοί που σας καταδιώκουν· μέινετε εκεί τρεις μέρες, ώσπου να γυρίσουν πίσω, και έπειτα συνεχίστε το δρόμο σας».

¹⁷ Οι άντρες τής είπαν: «Εμείς θα τηρήσουμε όσα μας έβαλες να σου ορκιστούμε: ¹⁸ Αλλά άκου κι εσύ τι πρέπει να κάνεις: Όταν θα μπορούμε μέσα στη χώρα, θα δέσεις αυτό το κόκκινο σχοινί στο παράθυρο απ' όπου μας κατεβάζεις, και θα έχεις συγκεντρώσει στο σπίτι σου τους γονείς σου και τ' αδέρφια σου, και όλη την οικογένεια του πατέρα σου. ¹⁹ Όποιος βγει έξω από την πόρτα του σπιτιού σου, θα είναι ο ίδιος υπεύθυνος για το θάνατό του κι όχι εμείς. Αν όμως, κάποιος πειράξει οποιονδήποτε απ' αυτούς που θα βρίσκονται μαζί σου, στο σπίτι σου, θα είμαστε εμείς υπεύθυνοι για το θάνατό

^α Σχετικά μ' αυτήν βλ. Μτ 1,5 Εβρ 11,31 Ιακ 2,25

του. ²⁰ Αν πάλι μας προδώσεις, εμείς θα είμαστε ελεύθεροι από τον *όρκο που μας έβαλες να σου δώσουμε».

²¹ Εκείνη απάντησε: «Θα γίνει όπως τα λέτε». Έπειτα τους φυγάδευσε· κι όταν έφυγαν, έδωσε στο παράθυρό της το κόκκινο σκοινί.

²² Οι κατάσκοποι έφυγαν και πήγαν στα βουνά· εκεί έμειναν τρεις μέρες, ώσπου να γυρίσουν πίσω εκείνοι που τους καταδίωκαν. Τους είχαν αναζητήσει παντού αλλά δεν τους βρήκαν. ²³ Μετά οι δυο άντρες κατέβηκαν από τα βουνά, πέρασαν τον Ιορδάνη και ήρθαν στον Ιησού, γιο του Ναυή, στον οποίο και διηγήθηκαν όλα όσα τους είχαν συμβεί. ²⁴ «Είναι βέβαιο», του είπαν, «ότι ο Κύριος μας έχει παραδώσει ολόκληρη τη χώρα και μάλιστα όλοι οι κάτοικοί της μας τρέμουν».

Οι Ισραηλίτες διαβαίνουν τον Ιορδάνη

3 Νωρίς την άλλη μέρα το πρωί ο Ιησούς και όλος ο λαός έφυγαν από τη Σιττίμ και κατέβηκαν στις όχθες του Ιορδάνη. Εκεί στρατοπέδευσαν ως την ημέρα που θα περνούσαν τον ποταμό. ² Ύστερα από τρεις μέρες, οι αρχηγοί διέσχισαν το στρατόπεδο, ³ κι έδωσαν στο λαό την προσταγή: «Όταν θα δείτε τους *ιερείς-Λευίτες να σηκώνουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου, του Θεού σας, θα ξεκινήσετε κι εσείς από τις θέσεις σας και θα την ακολουθήσετε. ⁴ Πρέπει όμως να υπάρχει ανάμεσα σ' εσάς και σ' αυτήν μία απόσταση δύο χιλιάδες πήχεις. Δε θα πηγαίνετε κοντά της, για να μπορείτε να βλέπετε το δρόμο που θα πρέπει ν' ακολουθήσετε· γιατί δεν έχετε ποτέ ξαναπεράσει απ' αυτόν». ⁵ Ο Ιησούς έλεγε στο λαό: «*Καθαριστείτε, γιατί ο Κύριος αύριο θα κάνει θαύματα ανάμεσά σας».

⁶ Και στους ιερείς είπε: «Εσείς σηκώστε την κιβωτό της διαθήκης και περάστε μπροστά επικεφαλής του λαού». Έτσι κι έκαναν.

⁷ Τότε είπε ο Κύριος στον Ιησού: «Από σήμερα θ' αρχίσω να σε αναδεικνύω σε μέγαν άντρα στα μάτια όλων των Ισραηλιτών, για να ξέρουν ότι εγώ θα είμαι μαζί σου ό-

πως ήμουν και με το Μωυσή. ⁸ Και τώρα δώσε διαταγή στους ιερείς που θα σηκώνουν την κιβωτό της διαθήκης, μόλις φτάσουν στα νερά του Ιορδάνη, να σταθούν εκεί, μέσα στον ποταμό».

⁹ Έπειτα ο Ιησούς είπε στους Ισραηλίτες: «Πλησιάστε εδώ κι ακούστε τα λόγια του Κυρίου, του Θεού σας». ¹⁰ «Ο αληθινός Θεός είναι ανάμεσά σας και θα διώξει το δίκως άλλο από μπροστά σας τους *Χανααίους, τους *Χετταίους, τους *Ευαίους, τους *Φερεζαίους, τους *Γεργεσαίους, τους *Άμορραίους και τους *Ιεβουσαίους. Και θα *καταλάβετε απ' αυτό: ¹¹ Η κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου όλης της γης θα διαβεί τον Ιορδάνη πρώτη από σας. ¹² Διαλέξτε, λοιπόν, δώδεκα άντρες από τις φυλές του *Ισραήλ, έναν άνδρα από κάθε φυλή. ¹³ Μόλις οι ιερείς που σηκώνουν την κιβωτό του Κυρίου όλης της γης, βάλουν τα πόδια τους στα νερά του Ιορδάνη, η ροή του ποταμού θα διακοπεί και τα νερά που κατεβαίνουν από πάνω θα σταθούν σε ένα σωρό».

¹⁴ Ο λαός βγήκαν από τις σκηνές τους για να περάσουν τον Ιορδάνη και οι ιερείς που σήκωναν την κιβωτό της διαθήκης βάδιζαν πρώτοι μπροστά. ¹⁵ Ήταν η εποχή του θερισμού και οι όχθες του Ιορδάνη είχαν ξεχειλίσει. Όταν οι ιερείς με την κιβωτό έφτασαν στο ποτάμι και τα πόδια τους βράχηκαν στην άκρη του νερού, ¹⁶ τότε, τα νερά που κατέβαιναν από πάνω στάθηκαν και μαζεύτηκαν σ' ένα σωρό, σε μεγάλη απόσταση, κοντά στην πόλη Αδάμ, που βρίσκεται στην περιοχή της Ζαρετάν. Τα νερά που κατέβαιναν προς τη Νεκρά Θάλασσα αποκόπηκαν, κι έτσι ο λαός πέρασε απέναντι από την Ιεριχώ. ¹⁷ Οι ιερείς που σήκωναν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου σταμάτησαν στο στεγνό έδαφος στη μέση του ποταμού, ώσπου πέρασε από 'κει όλος ο λαός Ισραήλ και διάβηκαν τον Ιορδάνη.

Οι δώδεκα πέτρες του Ιορδάνη

4 Αφού πέρασε όλος ο λαός τον Ιορδάνη, είπε ο Κύριος στον Ιησού: ² «Διαλέξτε α-

πό το λαό δώδεκα άντρες, έναν από κάθε φυλή, ³ και δώστε τους εντολή να βγάλουν δώδεκα πέτρες από την κοίτη του Ιορδάνη, από τον τόπο ακριβώς όπου είχαν σταθεί οι *ιερείς και πατούσαν τα πόδια τους, και να τις φέρουν μαζί τους για να τις τοποθετήσουν στον τόπο όπου θα στρατοπεδεύσετε απόψε».

⁴ Ο Ιησούς κάλεσε τους δώδεκα άντρες που διάλεξε μέσα από το λαό, έναν από κάθε φυλή, ⁵ και τους είπε: «Περάστε μπροστά από την κιβωτό του Κυρίου, του Θεού σας, και κατεβείτε στην κοίτη του Ιορδάνη. Από 'κει θα πάρετε καθένας σας στον ώμο από μια πέτρα, μία για κάθε φυλή του *Ισραήλ. ⁶ Αυτές οι πέτρες θα σας θυμίζουν αυτό που συνέβηκε εδώ. Όταν θα σας ρωτούν στο μέλλον τα παιδιά σας τι σημαίνουν αυτές οι πέτρες για σας, ⁷ εσείς θα τους απαντάτε ότι τα νερά του Ιορδάνη σταμάτησαν μπροστά στην *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου. Διακόπηκε η ροή του ποταμού, όταν η κιβωτός περνούσε μέσα από τον Ιορδάνη. Έτσι, αυτές οι πέτρες θα είναι για τους Ισραηλίτες μια υπόμνηση παντοτινή».

⁸ Οι άντρες έκαναν όπως τους διέταξε ο Ιησούς: Έβγαλαν δώδεκα πέτρες μέσα από τον Ιορδάνη, μία για κάθε φυλή του Ισραήλ, και τις έφεραν μαζί τους στον τόπο όπου θα διανυκτέρευαν και τις απόθεσαν εκεί, σύμφωνα με την εντολή του Κυρίου προς τον Ιησού.

⁹ Ο Ιησούς έστησε επίσης δώδεκα πέτρες μέσα στον Ιορδάνη, στο σημείο ακριβώς όπου πάτησαν τα πόδια των ιερέων που μετέφεραν την κιβωτό της διαθήκης. Αυτές οι πέτρες σώζονται εκεί μέχρι σήμερα. ¹⁰ Στο μεταξύ οι ιερείς που σήκωναν την κιβωτό στέκονταν μέσα στον Ιορδάνη, ωστόσο έγιναν όλα όσα είχε διατάξει ο Κύριος τον Ιησού να πει στο λαό. Έτσι ο Ιησούς έπραξε σύμφωνα με τις υποδείξεις του Μωυσή. Ο λαός τάχυνε το βήμα και πέρασε: ¹¹ κι όταν πέρασαν όλοι στην άλλη όχθη, πέρασε και η κιβωτός του Κυρίου. Οι ιερείς πήγαν πάλι με την κιβωτό μπροστά από το λαό.

¹² Η φυλή Ρουβήν, η φυλή Γαδ και το μισό της φυλής Μανασσή πέρασαν με τα όπλα τους επικεφαλής των Ισραηλιτών, όπως τους είχε πει ο Μωυσής. ¹³ Περίπου σαράντα χιλιάδες ένοπλοι πολεμιστές πέρασαν ενώπιον του Κυρίου βαδίζοντας προς τις πεδιάδες της Ιεριχώ. ¹⁴ Εκείνη τη μέρα ο Κύριος ανέδειξε τον Ιησού μεγάλον άντρα στα μάτια των Ισραηλιτών. Τον σέβονταν σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, όπως είχαν σεβαστεί το Μωυσή.

¹⁵ Μετά ο Κύριος είπε στον Ιησού: ¹⁶ «Δώσε διαταγή στους ιερείς που σηκώνουν την *κιβωτό του μαρτυρίου ν' ανεβούν από τον Ιορδάνη». ¹⁷ Ο Ιησούς διέταξε τους ιερείς ν' ανεβούν. ¹⁸ Μόλις αυτοί ανέβηκαν από την κοίτη του ποταμού και τα πόδια τους πάτησαν στην όχθη, τα νερά του Ιορδάνη ξαναγύρισαν στον τόπο τους και πλημμύρισαν όλες τις όχθες του, όπως και πριν.

¹⁹ Ήταν τη δέκατη μέρα του πρώτου *μήνα που ο λαός διάβηκε τον Ιορδάνη και στρατοπέδευσε στα Γάλγαλα, ανατολικά της Ιεριχώ. ²⁰ Εκεί στα Γάλγαλα έστησε ο Ιησούς τις δώδεκα πέτρες που είχαν πάρει από τον ποταμό, ²¹ και είπε στους Ισραηλίτες: «Όταν στο μέλλον ρωτούν τα παιδιά σας τους πατέρες τους τι σημαίνουν αυτές οι πέτρες, ²² θα τους εξηγήτε πώς οι Ισραηλίτες πέρασαν αυτόν εδώ τον ποταμό, τον Ιορδάνη, βαδίζοντας σε έδαφος στεγνό. ²³ Ο Κύριος, ο Θεός σας, αποξέρανε μπροστά σας τα νερά του Ιορδάνη για να περάσατε, όπως ακριβώς είχε αποξηράνει την *Ερυθρά Θάλασσα για να περάσουμε εμείς. ²⁴ Όλα αυτά τα έκανε ο Κύριος ο Θεός σας για να γνωρίσουν όλοι οι λαοί της γης πόσο μεγάλη είναι η δύναμή του και για να τον σέβεστε πάντοτε».

5 Όταν οι βασιλιάδες όλοι των *Αμορραίων, που κατοικούσαν στα δυτικά του Ιορδάνη, και οι βασιλιάδες των *Χανααίων, που κατοικούσαν στα παραθαλάσσια, έμαθαν ότι αποξήρανε ο Θεός τα νερά του Ιορδάνη για να περάσουν οι Ισραηλίτες, πανικοβλήθηκαν και δεν είχαν πια το θάρρος να τους αντιμετώπισουν.

Περιτομή και Πάσχα στον Ιορδάνη

2 Εκείνο το χρόνο ο Κύριος είπε στον Ιησού: «Φτιάξε κοφτερά μαχαίρια από πέτρα και κάνε πάλι *περιτομή στους Ισραηλίτες, για δεύτερη φορά». 3 Ο Ιησούς έφτιαξε κοφτερά μαχαίρια από πέτρα κι έκανε περιτομή σ' όλους τους Ισραηλίτες, κοντά στο Λόφο των Ακροβυστιών.^β

4-6 Ο λόγος που ο Ιησούς έκανε την περιτομή, ήταν ο εξής: Όλοι οι μάχιμο άντρες που είχαν βγει από την Αίγυπτο ήταν ήδη περιτμημένοι· ενώ τα αρσενικά μωρά που γεννήθηκαν μετά στην έρημο, στη διάρκεια της σαραντάχρονης περιπλάνησης του λαού, δεν είχαν περιτμηθεί. Επίσης, ως το τέλος αυτής της περιόδου πέθαναν όλοι όσοι την εποχή της εξόδου από την Αίγυπτο ήταν σε στρατεύσιμη ηλικία, επειδή δεν υπάκουσαν στα λόγια του Κυρίου. Ο Κύριος τους ορκίστηκε ότι δε θα έβλεπαν τη χώρα που είχε υποσχεθεί με όρκο στους πατέρες τους να δώσει σ' εμάς, τη χώρα που ρέει γάλα και *μέλι. 7 Στη θέση εκείνων, λοιπόν, ο Κύριος έβαλε τα παιδιά τους, και σ' αυτά έκανε την περιτομή ο Ιησούς, γιατί δεν είχαν περιτμηθεί στη διάρκεια της πορείας στην έρημο.

β.⁸ Όταν περιτμήθηκε όλος ο λαός, έμειναν εκεί που είχαν κατασκηνώσει, ώσπου να ε-
πιβουλωθούν οι πληγές τους. 9 Ο Κύριος είπε στον Ιησού: «Σήμερα αφάιρσα την ντροπή της Αιγύπτου από πάνω σας». Γι' αυτό ονομάστηκε ο τόπος εκείνος Γάλαγα,^γ όπως λέγεται μέχρι σήμερα.

β.¹⁰ Οι Ισραηλίτες έμειναν στρατοπεδευμένοι στα Γάλαγα και γιόρτασαν εκεί, στις πεδιάδες της Ιεριχώ, το *Πάσχα, το βράδυ της δέκατης τέταρτης μέρας εκείνου του *μήνα. 11 Την επομένη του Πάσχα έφαγαν άζυμο ψωμί και καθουρδισμένο σιτάρι, όλα φτιαγμένα από τα προϊόντα της περιοχής. 12 Από εκείνη την ημέρα σταμάτησε να πέφτει το

β.¹¹ *Ακροβυστία* Το άκρο του δέρματος του αρσενικού γεννητικού μορίου, που περιέμεναν οι Εβραίοι *Υγάλαγα* Στα Εβρ. ακούγεται όπως η λ «αφαιρώ» κατά λ σημαίνει «αποकुλύω»

β.² Γεν 17,9-14 5,4-6 Αρ 14,22-35 5,10 Εξ 12,1-14 5,11 Εξ 12,15-20 5,12 Εξ 16,31 16,35-36 5,13 Αρ 22,22-23 31 Β' Χρ 21,16 5,15 Εξ 3,5

*μάννα, αφού πια μπορούσαν κι έτρωγαν από τα προϊόντα της *Χαναάν. Έτσι, από τη χρονιά εκείνη οι Ισραηλίτες δεν είχαν πια το μάννα.

Ο Ιησούς του Ναυή και ο άνθρωπος με το ξίφος

13 Μια μέρα, όταν ο Ιησούς του Ναυή βρισκόταν κοντά στην Ιεριχώ, είδε ξαφνικά έναν άντρα να στέκεται μπροστά του με ένα γυμνό σπαθί στο χέρι του. Ο Ιησούς τον πλησίασε και του είπε: «Είσαι μαζί μας ή με τους εχθρούς μας;»

14 Ο άντρας απάντησε: «Όχι· εγώ είμαι ο αρχηγός των στρατευμάτων του Κυρίου και τώρα μόλις ήρθα».

Τότε ο Ιησούς έπεσε με το πρόσωπο στη γη, τον προσκύνησε και του είπε: «Τι διατάζει ο Κύριός μου το δούλο του;»

15 Ο αρχηγός των στρατευμάτων του Κυρίου απάντησε στον Ιησού: «Βγάλε τα ποδήματά σου από τα πόδια σου, γιατί ο τόπος που πατάς είναι *άγιος». Και ο Ιησούς υπάκουσε.

Η πτώση της Ιεριχώ

6 Η Ιεριχώ είχε τα τείχη της κλειστά κι αμπαρωμένα για να μην μπορέσουν να μπουν οι Ισραηλίτες. Κανείς δεν έβγαινε ούτε έμπαε στην πόλη. 2 Τότε είπε ο Κύριος στον Ιησού: «Σου παραδίνω την Ιεριχώ, το βασιλιά της και τους πολεμιστές της στα χέρια σου. 3 Εσύ και όλος ο στρατός θα περάσετε γύρω από την πόλη, κάνοντας μια φορά την ημέρα επί έξι μέρες το γύρο της. 4 Εφτά *ιερείς θα πηγαίνουν μπροστά από την *κιβωτό και θα κρατούν εφτά κεράτινες σάλπιγγες. Την έβδομη μέρα θα κάνετε εφτά φορές το γύρο της πόλης, ενώ οι ιερείς θα σαλπίζουν με τις σάλπιγγες. 5 Όταν τους ακούσετε να δώσουν παρατεταμένο σάλπιγμα, τότε όλος ο στρατός θα βγάλει μεγάλο αλαλαγμό και το τείχος της πόλης θα

πέσει κάτω. Αμέσως οι Ισραηλίτες θα ορμήσουν στην επίθεση και θα μπουκν κατ' ευθείαν στην πόλη».

⁶ Ο Ιησούς, γιος του Ναυή, κάλεσε τους ιερείς και τους είπε: Σηκώστε την *κιβωτό της διαθήκης και επτά ιερείς θα προπορεύονται μπροστά της κρατώντας επτά κεράτινες σάλπιγγες». ⁷ Έπειτα διέταξε το λαό: «Εμπρός! Αρχίστε να κάνετε το γύρο της πόλης· η εμπροσθοφυλακή, όμως, να πηγαίνει μπροστά από την κιβωτό του Κυρίου».

⁸ Σύμφωνα με τις διαταγές του Ιησού, οι επτά ιερείς που κρατούσαν τις κεράτινες σάλπιγγες πήγαιναν μπροστά από την κιβωτό και σάλπιζαν, ενώ εκείνοι που μετέφεραν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου τούς ακολουθούσαν. ⁹ Η εμπροσθοφυλακή του στρατού βάδιζε μπροστά από τους ιερείς, οι οποίοι σάλπιζαν ασταμάτητα με τις σάλπιγγες, και το υπόλοιπο του στρατεύματος ήταν οπισθοφυλακή της κιβωτού. ¹⁰ Ο Ιησούς είχε δώσει στο στρατό ρητή διαταγή: «Δε θα βγάλετε άχνα. Λέξη δε θα βγει από το στόμα σας, ως τη μέρα που θα σας πω εγώ να αλαλάξετε. Μόνο τότε θα φωνάξετε». ¹¹ Έτσι, η κιβωτός του Κυρίου έκανε μια φορά το γύρο της πόλης κι έπειτα επέστρεψαν στο στρατόπεδο και πέρασαν εκεί τη νύχτα.

¹² Νωρίς το άλλο πρωί σηκώθηκε ο Ιησούς, και οι ιερείς σήκωσαν πάλι την κιβωτό του Κυρίου. ¹³ Οι επτά ιερείς με τις κεράτινες σάλπιγγες βάδιζαν μπροστά από την κιβωτό σαλπίζοντας συνεχώς. Η εμπροσθοφυλακή προχωρούσε μπροστά τους και η οπισθοφυλακή ακολουθούσε την κιβωτό του Κυρίου. ¹⁴ Τη δεύτερη μέρα έκαναν μία φορά το γύρο της πόλης και επέστρεψαν στο στρατόπεδο. Έξι μέρες έκαναν το ίδιο.

¹⁵ Την έβδομη μέρα σηκώθηκαν με την αυγή κι έκαναν επτά φορές το γύρο της πόλης με τον ίδιο τρόπο. Ήταν η μόνη μέρα που έκαναν το γύρο της πόλης επτά φορές. ¹⁶ Την έβδομη φορά, όταν οι ιερείς ήταν να σαλπίσουν με τις σάλπιγγες, ο Ιησούς είπε στο

λαό: «Αλαλάξε τώρα! Ο Κύριος σας παρέδωσε την πόλη! ¹⁷ Η πόλη και ό,τι υπάρχει σ' αυτήν θα γίνει ανάθεμα και θα καταστραφεί ως αφιέρωμα στον Κύριο. ^δ Μόνο τη Ραάβ την πόρνη θ' αφήσετε να ζήσει — αυτήν και όλους όσοι είναι μαζί της στο σπίτι της — επειδή έκρυψε τους απεσταλμένους μας. ¹⁸ Εσείς όμως φυλαχτείτε από το *ανάθεμα: μην πάρετε τίποτε απ' αυτά που είναι προορισμένα να καταστραφούν, γιατί τότε θα επιφέρετε *κατάρη στο στρατόπεδο των Ισραηλιτών και θα προξενήσετε σ' αυτό καταστροφή. ¹⁹ Όλο το ασήμι και το χρυσάφι, τα χάλκινα και τα σιδερένια σκεύη θα αφιερωθούν στον Κύριο και θα τοποθετηθούν στο θησαυροφυλάκιο του Κυρίου».

²⁰ Μετά οι ιερείς σάλπισαν με τις σάλπιγγες· και μόλις ο λαός άκουσε τον ήχο της σάλπιγγας, ξέσπασε σε μεγάλον αλαλαγμό και σωριάστηκε το τείχος. Τότε ο στρατός επιτέθηκε στην πόλη, όρμησαν κατ' ευθείαν μέσα και την κατέλαβαν. ²¹ Καθετί που υπήρχε στην πόλη, άνδρες και γυναίκες, νέοι, γέροι, βόδια, πρόβατα και γαϊδούρια, όλα παραδόθηκαν στη σφαγή.

Η οικογένεια της Ραάβ σώζεται

²² Τότε είπε ο Ιησούς στους δύο άνδρες, που είχαν κατασκοπεύσει τη χώρα: «Μπείτε στο σπίτι εκείνης της πόρνης και βγάλετε την από 'κει, αυτήν και όλους όσοι είναι μαζί της, όπως της ορκιστήκατε». ²³ Εκείνοι μπήκαν στο σπίτι κι έβγαλαν έξω τη Ραάβ, τους γονείς της, τ' αδέρφια της και όλους τους υπόλοιπους συγγενείς της και τα υπάρχοντά της. Τους πήραν και τους εγκατέστησαν σε ασφαλές μέρος έξω από το στρατόπεδο των Ισραηλιτών.

²⁴ Ύστερα έβαλαν φωτιά στην πόλη κι έκαναν στάχτη ό,τι βρισκόταν μέσα σ' αυτήν. Μόνο το ασήμι, το χρυσάφι, τα χάλκινα και τα σιδερένια αντικείμενα τα πήραν και τα τοποθέτησαν στο θησαυροφυλάκιο του οίκου του Κυρίου. ²⁵ Αλλά ο Ιησούς χάρισε τη ζωή

^δΒλ υποσ εις Αρ 21,2

στη Ραάβ την πόρνη και στο σπίτι του πατέρα της και σε όλους τους δικούς της, επειδή είχε κρύψει τους ανθρώπους που αυτός είχε στείλει για να κατασκοπεύσουν την Ιεριχώ. Η Ραάβ εγκαταστάθηκε ανάμεσα στους Ισραηλίτες και οι απόγονοί της ζουν μέχρι σήμερα.

²⁶ Εκείνες τις μέρες, ο Ιησούς έδωσε αυτών τον όρκο σχετικά με την Ιεριχώ: «Καταραμμένος να είναι από τον Κύριο ο άνθρωπος που θα επιχειρήσει να ξαναχτίσει αυτή την πόλη.

Με τίμημα το γιο του τον *πρωτότοκο
θα βάλει τα θεμέλιά της,
τις πύλες της θα στήσει
με τίμημα το νιότερο το γιο».

²⁷ Ο Κύριος ήταν μαζί με τον Ιησού, και η φήμη του απλώθηκε σ' ολόκληρη τη χώρα.

Η αλλαγή τροπής του πολέμου

7 Οι Ισραηλίτες όμως αμάρτησαν σοβαρά στο θέμα των αφιερωμάτων: Ο Αχάν, γιος του Χαρμί, εγγονός του Ζαβδί και δι-σέγγονος του Ζεράχ, από τη φυλή 'Ιούδα, πήρε για δικά του μερικά από τα αφιερώματα. Εξαιτίας αυτού, λοιπόν, ο Κύριος οργίστηκε εναντίον των Ισραηλιτών.

² Από την Ιεριχώ ο Ιησούς έστειλε ανθρώπους στη Γαι, που βρίσκεται κοντά στη Βαιθ-Αυέν, ανατολικά της *Βαιθίλ με τη διαταγή να κατασκοπεύσουν την περιοχή. Πράγματι, εκείνοι πήγαν και κατασκόπευσαν τη Γαι. ³ Όταν επέστρεψαν στον Ιησού του ανάφεραν: «Δεν είναι ανάγκη να πάει όλος ο στρατός για να καταλάβει τη Γαι και να μπουν όλοι σε τέτοιο κόπο. Δεν είναι μεγάλη πόλη. Δυο τρεις χιλιάδες άντρες είναι αρκετοί». ⁴ Ξεκίνησαν, λοιπόν, να πολεμήσουν περίπου τρεις χιλιάδες άντρες, αλλά αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν μπροστά στους κατοίκους της Γαι. ⁵ Σκότωσαν από τους Ισραηλίτες περίπου τριάντα έξι άντρες και τους υπόλοιπους τους καταδίωξαν από την πύλη της πόλης ως τη Σιβαρίμ, και τους σύντριψαν στην κατωφέρεια.

Έτσι ο λαός λύγισε κι έχασε το θάρρος του. ⁶ Τότε ο Ιησούς έσκισε τα ρούχα του, έριξε χρώμα στο κεφάλι του κι έπεσε με το πρόσωπο στη γη μπροστά στην *κιβωτό του Κυρίου ως το βράδυ. Τα ίδια έκαναν και οι *πρεσβύτεροι του λαού.

⁷ Ο Ιησούς προσευχήθηκε: «Παντοδύναμε Κύριε, γιατί άφησες αυτό το λαό να διαβεί τον Ιορδάνη; Για να μας παραδώσεις στην εξουσία των *Αμορραίων και να μας εξοντώσουν; Μακάρι να είχαμε μείνει από την άλλη μεριά του ποταμού. ⁸ Σε παρακαλώ, Κύριε, τι να πω τώρα που οι Ισραηλίτες κατατροπώθηκαν από τους εχθρούς τους; ⁹ Όταν το μάθουν οι *Χανααίοι και οι άλλοι κάτοικοι της χώρας θα μας περικυκλώσουν και θα μας εξαφανίσουν από τη γη. Και τι θα κάνεις τότε για να περισωθεί η *δόξα του μεγάλου σου *ονόματος;»

Αιτία η ανυπακοή

¹⁰ Ο Κύριος απάντησε στον Ιησού: «Σήκω πάνω. Τι έπεσες με το πρόσωπο καταγής; ¹¹ Οι Ισραηλίτες αμάρτησαν: παρέβηκαν τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν απέναντί μου. Πήραν πράγματα από τα αφιερώματα, τα έκλειψαν, τα συγκάλυψαν με ψέματα και τα έκρυψαν ανάμεσα στα πράγματά τους. ¹² Γι' αυτό και δε θα μπορέσουν πια ν' αντισταθούν στους εχθρούς τους. Θα τρέπονται σε φυγή μπροστά τους, γιατί τώρα αυτοί οι ίδιοι καταδίκασαν τους εαυτούς τους. Δε θα είμαι πια μαζί σας, αν δεν πετάξετε μακριά σας τα απαγορευμένα αντικείμενα. ¹³ Σήκω, λοιπόν, προετοίμασε το λαό και πες τους: “καθαριστείτε για αύριο, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, λέει πως το *ανάθεμα είναι ανάμεσά σας, Ισραηλίτες. Δε θα μπορέσετε πια ν' αντισταθείτε στους εχθρούς σας, ωστόσο πετάξετε μακριά σας τα απαγορευμένα αντικείμενα. ¹⁴ Αύριο το πρωί θα πλησιάστε κάθε φυλή χωριστά μία μία: και η φυλή που θα υποδείξει ο Κύριος με κλήρο θα πλησιάσει κατά συγγένειες. Η συγγένεια που θα υποδείξει ο Κύριος με κλήρο, θα πλησιάσει κατά

⁶Βλ. υποσ εις Γεν 37,29

οικογένειες. Και η οικογένεια που θα υποδείξει ο Κύριος με κλήρο θα πλησιάσει, ο ένας άντρας μετά τον άλλο. ¹⁵Κι ο Κύριος θα φανερώσει ποιος απ' αυτούς έχει τα απαγορευμένα αντικείμενα. Τότε θα καεί αυτός μαζί με όλα του τα υπάρχοντα, γιατί παρέβηκε τις υποχρεώσεις του απέναντί μου και ντρόπιασε τους Ισραηλίτες”».

Η αποκάλυψη και τιμωρία της αμαρτίας

¹⁶Την άλλη μέρα το πρωί, σηκώθηκε ο Ιησούς και διέταξε να πλησιάσουν οι Ισραηλίτες κατά φυλές. Πλησίασαν μία μία χωριστά και κληρώθηκε η φυλή Ιούδα. ¹⁷Μετά διέταξε να πλησιάσουν μία μία οι συγγένειες της φυλής Ιούδα. Πλησίασαν και κληρώθηκε η συγγένεια των Ζαρχιτών. Κάλεσε τότε τη συγγένεια των Ζαρχιτών να πλησιάσουν κατά οικογένειες μία μία και κληρώθηκε η οικογένεια του Ζαβδί. ¹⁸Τέλος κάλεσε να πλησιάσει η οικογένεια του Ζαβδί, ο ένας άντρας μετά τον άλλο και κληρώθηκε ο Αχάν, γιος του Χαρμί, εγγονός του Ζαβδί και διδύγγονος του Ζαρά, από τη φυλή Ιούδα. ¹⁹Τότε είπε ο Ιησούς στον Αχάν: «Αναγνώρισε, παιδί μου, το μεγαλείο του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ και εξομολογήσου σ' αυτόν. Πες μου τώρα τι έχεις κάνει: μη μου κρύψεις τίποτα».

²⁰Ο Αχάν απάντησε στον Ιησού: «Πράγματι, εγώ είμαι που αμάρτησα στον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ. Έκανα το εξής: ²¹Όταν είδα ανάμεσα στα λάφυρα έναν ωραίο μανδύα από τη Σινάρ, διακόσιους σίκλους ασήμι και ένα χρυσό ραβδί που ζύγιζε πενήντα σίκλους, τα πεθύμησα και τα πήρα. Βρίσκονται κρυμμένα στο έδαφος μέσα στη σκηνή μου: το ασήμι είναι από κάτω.

²²Ο Ιησούς έστειλε ανθρώπους στη σκηνή του Αχάν. Αυτοί έτρεξαν εκεί και πραγματικά όλα αυτά ήταν κρυμμένα στη σκηνή του, και το ασήμι ήταν από κάτω. ²³Τα έβγαλαν, λοιπόν, απ' τη σκηνή, τα έφεραν στον Ιησού και στους Ισραηλίτες και τα άπλωσαν ενώ-

πιον του Κυρίου. ²⁴Τότε ο Ιησούς κι όλος ο λαός μαζί του συνέλαβαν τον Αχάν, γιο του Χαρμί και τον έφεραν στην κοιλάδα Αχώρ, μαζί μ' αυτόν έφεραν το ασήμι, το μανδύα και το χρυσό ραβδί, τους γιους του, τις κόρες του, τα βόδια του, τα γαϊδούρια του, τα πρόβατά του, τη σκηνή του, όλα του τα υπάρχοντα.

²⁵Ο Ιησούς είπε στον Αχάν: «Γιατί μας προξένησες αυτήν τη δυστυχία; Ο Κύριος σήμερα θα προξενήσει δυστυχία σ' εσένα». Τότε όλοι οι Ισραηλίτες θανάτωσαν αυτόν και τους συγγενείς του με *λιθοβολισμό και μετά τους έκαψαν. ²⁶Έπειτα ύψωσαν πάνω από τον Αχάν έναν μεγάλο σωρό από πέτρες, ο οποίος σώζεται μέχρι σήμερα. Έτσι σταμάτησε η οργή του Κυρίου.

Εξαιτίας αυτού του περιστατικού ο τόπος εκείνος ονομάστηκε κοιλάδα Αχώρ κι έτσι λέγεται μέχρι σήμερα.

Το στρατήγημα του Ιησού

8 Ο Κύριος είπε στον Ιησού: «Μη φοβάσαι και μην δειλιάζεις. Πάρε μαζί σου όλο το στρατό και πήγαινε να επιτεθείς εναντίον της Γαι. Θα παραδώσω στα χέρια σου το βασίλειό της, το λαό του, την πόλη και τη χώρα του. ²Θα κάνεις στη Γαι και στο βασίλειό της ό,τι έκανες στην Ιεριχώ και στο βασίλειό της. Αλλά τα λάφυρά της και τα κτήνη της θα τα πάρετε εσείς. Στήστε ενέδρα από το πίσω μέρος της πόλης».

³Τότε ο Ιησούς ετοιμάστηκε να επιτεθεί στη Γαι με όλο του το στρατό. Διάλεξε τρεις χιλιάδες γενναίους άντρες και τους έστειλε τη νύχτα, ⁴με την εξής διαταγή: «Προσέξτε, να στήσετε ενέδρα από το πίσω μέρος της πόλης, χωρίς ν' απομακρυνθείτε πολύ από την πόλη, και να είστε όλοι σας σε επιφυλακή. ⁵Εγώ θα πλησιάσω με τους άντρες μου στην πόλη. Όταν οι άντρες της Γαι βγουν εναντίον μας, όπως την άλλη φορά, εμείς θα υποχωρήσουμε. ⁶Όσο αυτοί θα μας καταδιώκουν εμείς θα υποχωρούμε, ώσπου να

Στο όνομα Αχώρ στα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «προξενώ δυστυχία» ζτρεις χιλιάδες, το πιθανό κείμενο Το εβρ. έχει «τριάντα χιλιάδες».

τους απομακρύνουμε από την πόλη, γιατί θα νομίζουν ότι τραπήκαμε σε φυγή όπως την πρώτη φορά». ⁷ Τότε εσείς θα βγείτε από την ενέδρα και θα καταλάβετε την πόλη. Θα σας την παραδώσει ο Κύριος, ο Θεός σας. ⁸Κι όταν καταλάβετε την πόλη, θα την παραδώστε στη φωτιά, σύμφωνα με την προσταγή του Κυρίου. Αυτές είναι οι διαταγές που σας δίνω».

⁹ Με διαταγή του Ιησού, λοιπόν, πήγαν κι έστησαν την ενέδρα τους ανάμεσα στη Βαιθήλ και στη Γαι, δυτικά της Γαι: ο Ιησούς πέρασε τη νύχτα εκείνη στο στρατόπεδο. ¹⁰ Το πρωί σηκώθηκε, επιθεώρησε τους άντρες του και βάδισε επικεφαλής τους, μαζί με τους *πρεσβυτέρους του Ισραήλ, προς τη Γαι. ¹¹ Οι άντρες του προχώρησαν κι έφτασαν απέναντι από τη Γαι και πήραν θέσεις στα βόρεια της πόλης: ανάμεσα σ' αυτούς και στην πόλη ήταν κοιλάδα.

¹² Ο Ιησούς διάλεξε περίπου πέντε χιλιάδες άντρες και τους έβαλε σε ενέδρα ανάμεσα στη Βαιθήλ και στη Γαι, στα δυτικά της πόλης. ¹³ Έτσι, ο κυρίως στρατός είχε πάρει θέσεις στα βόρεια της πόλης, με την οπισθοφυλακή στα δυτικά: ο Ιησούς διανυκτέρευσε στην κοιλάδα.

¹⁴ Μόλις ο βασιλιάς της Γαι είδε τους Ισραηλίτες έσπευσε με όλο το στρατό του να βγει από την πόλη και να τους πολεμήσει στην κοιλάδα του Ιορδάνη, στην ίδια θέση όπου υπήρχε εναντίον του ενέδρα, στα δυτικά της πόλης. ¹⁵ Ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες προσηυχήθηκαν ότι είχαν νικηθεί απ' αυτούς και τράπηκαν δήθεν σε φυγή προς την έρημο.

¹⁶ Τότε όλος ο πληθυσμός της πόλης διατάχθηκαν να βγουν και να καταδιώξουν τον Ιησού: έτσι απομακρύνθηκαν από την πόλη. ¹⁷ Κανείς δεν έμεινε στη Γαι που να μη βγει να καταδιώξει τους Ισραηλίτες: κι άφησαν την πόλη ανυπεράσπιστη.

Κατάκτηση και καταστροφή της Γαι

¹⁸ Τότε ο Κύριος είπε στον Ιησού: «Άπλω-

στη Γαι, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «στη Γαι και στη Βαιθήλ» ^θ Το όνομα Γαι στα εβρ σημαίνει «σωρός ερειπίων».

σε προς τη Γαι τη λόγχη που κρατάς στο χέρι σου, γιατί θα σου παραδώσω την πόλη». Ο Ιησούς άπλωσε τη λόγχη του προς τη Γαι. ¹⁹ Οι στρατιώτες της ενέδρας σηκώθηκαν γρήγορα από τη θέση τους, έτρεξαν μέσα στην πόλη και την κατέλαβαν, κι αμέσως της έβαλαν φωτιά.

²⁰ Όταν οι άντρες της Γαι κοίταξαν πίσω τους και είδαν τον καπνό ν' ανεβαίνει από την πόλη προς τον ουρανό, κατάλαβαν πως δεν μπορούσαν να ξεφύγουν από πουθενά. Οι Ισραηλίτες που δήθεν έφευγαν κυνηγημένοι προς την έρημο, στράφηκαν τώρα εναντίον τους. ²¹ Όταν ο Ιησούς και ο στρατός του είδαν ότι οι άντρες της ενέδρας είχαν κυριέψει την πόλη, κι είδαν και τον καπνό που ανέβαινε απ' αυτήν, γύρισαν και χτύπησαν τους άντρες της Γαι. ²² Οι Ισραηλίτες από την πόλη βγήκαν κι αυτοί στην καταδίωξη, κι έτσι οι άντρες της Γαι βρέθηκαν περικυκλωμένοι απ' όλες τις μεριές. Οι Ισραηλίτες τους νίκησαν και δεν άφησαν ούτε έναν ζωντανό ούτε έναν φυγάδα. ²³ Το βασιλιά της Γαι, τον συνέλαβαν ζωντανό και τον έφεραν στον Ιησού.

²⁴ Οι Ισραηλίτες θανάτωσαν όλους τους κατοίκους της Γαι στους αγρούς και στην έρημο, εκεί όπου κι αυτοί τους είχαν καταδιώξει: δεν έμεινε ούτε ένας ζωντανός. Μετά γύρισαν πίσω στη Γαι και εξόντωσαν τον υπόλοιπο πληθυσμό. ²⁵ Την ημέρα εκείνη σκοτώθηκαν όλοι οι κάτοικοι της Γαι, δώδεκα χιλιάδες, άντρες και γυναίκες. ²⁶ Στο μεταξύ ο Ιησούς κρατούσε το χέρι του με τη λόγχη τεντωμένο προς την κατεύθυνση της Γαι, ωστόσο θανατώθηκαν όλοι οι κάτοικοί της. ²⁷ Οι Ισραηλίτες πήραν για τον εαυτό τους μόνο τα κτήνη και τα λάφυρα εκείνης της πόλης, σύμφωνα με τη διαταγή που είχε δώσει ο Κύριος στον Ιησού.

²⁸ Έτσι, ο Ιησούς πυρπόλησε τη Γαι και τη μετέβαλε σε σωρό ερειπίων ^θ και μέχρι σήμερα είναι τόπος έρημος.

²⁹ Το βασιλιά της Γαι τον κρέμασε σ' ένα δέντρο, κι έμεινε εκεί κρεμασμένος ως το

βράδου. Με το ηλιοβασιλέμα ο Ιησούς διάταξε να κατεβάσουν το πτώμα από το δέντρο¹ και να το ρίξουν μπρος στην πύλη της πόλης. Πάνω του έριξαν ένα μεγάλο σωρό πέτρες, ο οποίος σώζεται μέχρι σήμερα.

Η αναγραφή του νόμου στο όρος Εβάλ

(Δτ 27,1-26)

³⁰ Στο όρος Εβάλ^α ο Ιησούς έχτισε ³¹ θυσιαστήριο στον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ. ³¹ Έτσι είχε διατάξει τους Ισραηλίτες ο Μωυσής, ο ³² δούλος του Κυρίου, και είναι γραμμένο στο βιβλίο του ³³ νόμου του Μωυσή. Το θυσιαστήριο ήταν από αλάξευτες πέτρες, που δεν τις είχε αγγίξει σιδερένιο εργαλείο. Πάνω σ' αυτό, πρόσφεραν στον Κύριο ³⁴ ολοκαυτώματα και ³⁵ θυσίες κοινωνίας.

³² Εκεί, πάνω στις πέτρες του θυσιαστηρίου, ο Ιησούς χάραξε ενώπιον των Ισραηλιτών ένα αντίγραφο του ³³ νόμου που είχε γράψει ο Μωυσής. ³³ Έπειτα όλος ο λαός του Ισραήλ με τους πρεσβυτέρους τους, τους αρχηγούς τους και τους κριτές τους, καθώς και οι ξένοι που ζούσαν ανάμεσά τους, στάθηκαν από τη μια κι από την άλλη μεριά της ³⁴ κιβωτού της διαθήκης του Κυρίου· απέναντί τους στέκονταν οι ³⁵ ΐερείς-Λευίτες, που βάσταζαν την κιβωτό. Οι μισοί στάθηκαν από τη μεριά του όρους Γεριζίμ και οι άλλοι μισοί από την πλευρά του όρους Εβάλ. Αυτό τους είχε διατάξει για πρώτη φορά ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, όταν θα ³⁶ ῥχόταν ο καιρός να δεχτεί την ³⁷ ευλογία ο Ισραηλιτικός λαός.

³⁴ Κατόπιν, ο Ιησούς διάβασε όλες τις εντολές του νόμου, τις ευλογίες και τις ³⁵ κατάρες, που ήταν γραμμένες στο βιβλίο του νόμου. ³⁶ Δεν έμεινε καμιά εντολή από όλες όσες είχε δώσει ο Μωυσής, που να μην τη διάβασε ο Ιησούς στους Ισραηλίτες, οι οποίοι ήταν εκεί συναθροισμένοι μαζί με τις γυναίκες τους, τα παιδιά τους και τους ξένους που ζούσαν ανάμεσά τους.

Η απάτη των Γαβωνιτών

9 Τα κατορθώματα των Ισραηλιτών τα έμαθαν οι βασιλιάδες δυτικά του Ιορδάνη, στις ορεινές και στις πεδινές περιοχές και στα παράλια της Μεσογείου μέχρι το ¹ Λίβανο, δηλαδή οι βασιλιάδες των ² Χετταίων, των ³ Αμορραίων, των ⁴ Χαναανίων, των ⁵ Φερεζαίων, των ⁶ Ευαίων και των ⁷ ΐβουσαιών. ⁸ Συνασπίστηκαν, τότε, για να πολεμήσουν ενωμένοι τον Ιησού και τους Ισραηλίτες.

³ Οι κάτοικοι όμως της Γαβών, οι Ευαίοι, όταν έμαθαν τι είχε κάνει ο Ιησούς στην Ιεριχώ και στη Γαι, ⁴ αποφάσισαν να ενεργήσουν με πανουργία. Ξεκίνησαν, λοιπόν, έχοντας φορτωμένα τα γαϊδούρια τους με παλιά σακιά και με μπαλωμένα ασκιά κρασιού· ⁵ φόρεσαν παλιά παπούτσια και κουρελιασμένα ρούχα και πήραν για το δρόμο ξερό, τριμμένο ψωμί.

⁶ Ἦρθαν στο στρατόπεδο, στα Γάλαγα, και είπαν στον Ιησού και στους Ισραηλίτες: «Εμείς ερχόμαστε από μακρινή χώρα και σας ζητάμε να κάνετε συμμαχία μαζί μας». ⁷ Οι Ισραηλίτες απάντησαν στους Ευαίους: «Εσείς μπορεί να κατοικείτε στη γύρω περιοχή· πώς μπορούμε εμείς να κάνουμε συμμαχία μαζί σας;»

⁸ Τότε εκείνοι είπαν στον Ιησού: «Δούλοι σου είμαστε». Ο Ιησούς τους ρώτησε: «Μα ποιο είστε εσείς και από που έρχεστε;» ⁹ Αυτοί του απάντησαν: «Εμείς, οι δούλοι σου, ερχόμαστε από χώρα πολύ μακρινή. Έφτασε σ'εμάς η φήμη του Κυρίου του Θεού σου και όλα όσα έκανε στην Αίγυπτο, ¹⁰ αυτά που έκανε στους δύο βασιλιάδες των Αμορραίων, ανατολικά του Ιορδάνη, δηλαδή στο Σιχόν, βασιλιά της Εσεβών και στον Ωγ, βασιλιά της Βασάν, που ζούσε στην Ασταρώθ. ¹¹ Έτσι οι αρχηγοί μας και ο λαός της χώρας μας μας είπαν να πάρουμε μαζί μας τρόφιμα για το δρόμο και να έρθουμε να σας συναντήσουμε και να σας δηλώσουμε πως είμαστε δούλοι σας. Τώρα, λοιπόν, κάνετε συν-

¹ Σύμφωνα με το Δτ 21,22-23, τα πτώματα των εκτελεσθέντων δεν έπρεπε να μένουν κρεμασμένα κατά τη διάρκεια της νύχτας ^α Βλ υποσ εις Δτ 11,29

θήκη μαζί μας. ¹² Κοιτάξτε το ψωμί μας: ζεστό το πήραμε από τα σπίτια μας, όταν ξεκινήσαμε να 'ρθούμε σ' εσάς, και τώρα είναι ξερό και τριμμένο. ¹³ Αυτά τα ασκιά του κρασιού ήταν καινούρια όταν τα γεμίσαμε, και τώρα είναι σκισμένα· τα ρούχα μας και τα παπούτσια μας πάλιωσαν απ' αυτήν την τόμο μακρινή οδοιπορία».

¹⁴ Οι Ισραηλίτες δοκίμασαν από τα τρόφιμά τους, χωρίς όμως να ζητήσουν τη συμβουλή του Κυρίου. ¹⁵ Έτσι ο Ιησούς έκανε μαζί τους συνθήκη ειρήνης, να τους αφήσει να ζήσουν. Και οι αρχηγοί της κοινότητας του *Ισραήλ τους το επιβεβαίωσαν με *όρκο.

¹⁶ Τρεις μέρες, όμως, μετά τη σύναψη αυτής της συνθήκης, οι Ισραηλίτες πληροφορήθηκαν ότι αυτοί ήταν γείτονές τους και κατοικούσαν εκεί γύρω. ¹⁷ Οι Ισραηλίτες έφυγαν από 'κει και την τρίτη μέρα έφτασαν στις πόλεις των Γαβωνιτών, δηλαδή στη Γαβών, στην Κεφιρά, στη Βερώθ και στην Κιριάθ-Ιαρίμ. ¹⁸ Δεν μπορούσαν όμως να σκοτώσουν τους κατοίκους, επειδή οι αρχηγοί της κοινότητας τους είχαν δώσει επίσημο όρκο στο *όνομα του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ. Κι όλοι οι Ισραηλίτες είχαν παράπονα εναντίον των αρχηγών τους. ¹⁹ Οι αρχηγοί όμως τους απάντησαν: «Εμείς έχουμε δώσει όρκο στο όνομα του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ και τώρα δεν μπορούμε να τους βλάψουμε. ²⁰ Είμαστε υποχρεωμένοι να τους αφήσουμε να ζήσουν, για να μην ξεσπάσει πάνω μας η οργή του Θεού, εξαιτίας του όρκου που τους δώσαμε. Να τι θα κάνουμε όμως: ²¹ Θα τους αφήσουμε να ζήσουν, αλλά θα τους υποχρεώσουμε να γίνουν ξυλοκόποι και νεροκουβαλητές, για ολόκληρη την κοινότητα». Αυτά εισηγήθηκαν οι αρχηγοί.

¹: ²² Τότε ο Ιησούς κάλεσε τους Γαβωνίτες και τους είπε: «Γιατί μας εξαπατήσατε λέγοντας ότι ερχόσαστε από πολύ μακριά, ενώ κατοικείτε εδώ κοντά μας; ²³ Καταραμένοι να είστε! Θα είστε παντοτινά δούλοι μας, να κόβετε ξύλα και να βγάζετε νερό για το κατωικτήριο του Θεού μου». ²⁴ Εκείνοι του α-

ποκρίθηκαν: «Οι δούλοι σου ακούσαμε πολλές φορές ότι ο Κύριος ο Θεός σου είχε διατάξει το Μωυσή, το δούλο του, να σας δώσει όλη αυτή τη χώρα και να εξολοθρευσει όλους τους κατοίκους της στο πέρασμά σας. Σας φοβηθήκαμε, λοιπόν, μήπως μας σκοτώσετε και γι' αυτό κάναμε αυτή την πράξη. ²⁵ Και τώρα, είμαστε στη διάθεσή σου. Κάνε μ' εμάς ό,τι νομίζεις καλό και σωστό».

²⁶ Ο Ιησούς συμπεριφέρθηκε σ' αυτούς όπως είχε αποφασιστεί: Τους γλίτωσε από τους Ισραηλίτες και δεν τους σκότωσαν. ²⁷ Αλλά από κείνη τη μέρα, τους έβαλε να κόβουν ξύλα και να βγάζουν νερό για το *θυσιαστήριο του Κυρίου, στον τόπο που ο Κύριος θα διάλεγε· κι αυτό γίνεται μέχρι σήμερα.

Η ήττα των πέντε Αμορραίων βασιλιάδων

10 Ο Αδωνισέδεκ, βασιλιάς της *Ιερουσαλήμ, έμαθε τα όσα ο Ιησούς έκανε στη Γαι και στον βασιλιά της, ότι δηλαδή την κατέλαβε και την κατέστρεψε, καθώς και όσα έκανε στην Ιεριχώ και στο δικό της βασιλιά· επίσης έμαθε ότι οι Γαβωνίτες έκαναν ειρήνη με τους Ισραηλίτες και ζούσαν ανάμεσά τους. ² Φοβήθηκε, λοιπόν, πάρα πολύ, γιατί η Γαβών ήταν μεγάλη πόλη, ακόμα μεγαλύτερη από τη Γαι, και σημαντική όπως οι πόλεις που έχουν βασιλιά. Επίσης οι άντρες της ήταν όλοι γενναίοι πολεμιστές.

³ Έστειλε, λοιπόν, ο Αδωνισέδεκ το εξής μήνυμα στον Ωάμ, βασιλιά της Χεβρών, στον Πιράμ, βασιλιά της Ιαρμούθ, στον Ιαφιά, βασιλιά της *Λαχίς και στο Δεβείρ, βασιλιά της Εγλών: ⁴ «Ελάτε να με βοηθήσετε να επιτεθούμε στη Γαβών, επειδή έκανε ειρήνη με τον Ιησού και με τους Ισραηλίτες». ⁵ Έτσι πέντε *Αμορραίοι βασιλιάδες, ο βασιλιάς της Ιερουσαλήμ, της Χεβρών, της Ιαρμούθ, της Λαχίς και της Εγλών, συμμαχησαν να εκστρατεύσουν με όλα τους τα στρατεύματα. Πολιόρκησαν, λοιπόν, την πόλη της Γαβών και στη συνέχεια της επιτεθήκαν.

⁶ Οι Γαβωνίτες έστειλαν μήνυμα στον Ιη-

σού, στο στρατόπεδο στα Γάλγαλα και του έλεγαν: «Μην εγκαταλείψεις τους δούλους σου. Έλα γρήγορα κοντά μας, βοήθησέ μας και σώσε μας, γιατί όλοι οι βασιλιάδες των Αμορραίων που κατοικούν στην ορεινή περιοχή έχουν συνασπισθεί εναντίον μας.

⁷ Αμέσως ο Ιησούς έφυγε από τα Γάλγαλα, μαζί με όλο το στρατό του και τους επιλεκτούς πολεμιστές. ⁸ Ο Κύριος του είπε: «Μην τους φοβάσαι, γιατί εγώ θα τους παραδώσω στην εξουσία σου· κανένας απ' αυτούς δε θα μπορέσει να σου αντισταθεί».

⁹ Έτσι, ο Ιησούς, μετά από ολονύκτια πορεία από τα Γάλγαλα ως τη Γαβαών, επιτέθηκε αιφνιδιαστικά εναντίον των Αμορραίων. ¹⁰ Ο Κύριος τότε τους έκανε να υποχωρήσουν μπροστά στους Ισραηλίτες και υπέστησαν φοβερή ήττα εκεί στη Γαβαών. Οι Ισραηλίτες τους καταδίωξαν στην ανωφέρεια προς τη Βαιθ-Χωρών και συνέχισαν να τους χτυπούν ως την Αζεκά και τη Μακκηδά.

¹¹ Και ενώ οι Αμορραίοι έφευγαν κυνηγημένοι από τους Ισραηλίτες, και είχαν φτάσει στην κατωφέρεια της Βαιθ-Χωρών, ο Κύριος έριξε πάνω τους από τον ουρανό χαλάζι χοντρό σαν πέτρες ως την Αζηκά· και σκοτώθηκαν από το χαλάζι αυτό πολύ περισσότεροι απ' όσους εξόντωσαν οι Ισραηλίτες.

¹² Την ημέρα που ο Κύριος παρέδωσε τους Αμορραίους στους Ισραηλίτες, ο Ιησούς μπροστά σ' όλους προσευχήθηκε στον Κύριο και φώναξε:

«Στάσου, ήλιε, πάνω από τη Γαβαών·
κι εσύ, φεγγάρι, πάνω από την κοιλάδα
της Αιλών».

¹³ Κι ο ήλιος στάθηκε
και το φεγγάρι ακινητοποιήθηκε,
ωστόσο ο λαός εκδικήθηκε
τους εχθρούς του.

Πράγματι, ο ήλιος στάθηκε καταμεσής του ουρανού και δεν πήγαινε να δύσει· κι αυτό κράτησε σχεδόν μια μέρα. Αυτά είναι γραμ-

μένα στο βιβλίο των Ηρώων.^{1β} ¹⁴ Ποτέ στο παρελθόν δεν είχε υπάρξει μέρα σαν αυτήν κι ούτε υπήρξε στο μέλλον, που ο Κύριος να υπακούσει σ' έναν άνθρωπο. Αλλά ο ίδιος ο Κύριος πολεμούσε στο πλευρό των Ισραηλιτών.

¹⁵ Έπειτα ο Ιησούς και όλοι οι Ισραηλίτες γύρισαν στο στρατόπεδο στα Γάλγαλα.

Η εκτέλεση των πέντε βασιλιάδων

¹⁶ Οι πέντε εκείνοι Αμορραίοι βασιλιάδες έφυγαν και κρύφτηκαν στη σπηλιά της Μακκηδά. ¹⁷ Όταν αυτό αναφέρθηκε στον Ιησού, ¹⁸ εκείνος διέταξε: «Κυλήστε μεγάλες πέτρες στην είσοδο της σπηλιάς και βάλτε άντρες να τους φυλάνε. ¹⁹ Εσείς όμως μη στέκεστε· καταδιώξτε τους εχθρούς σας και χτυπήστε τους από τα νώτα. Μην τους αφήσετε να μπουν στις πόλεις τους· ο Κύριος, ο Θεός σας, τους παρέδωσε στην εξουσία σας!»

²⁰ Ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες ολοκλήρωσαν την εξόντωση των Αμορραίων, εξόντωση τελειωτική. Όσοι απ' αυτούς μπόρεσαν να ξεφύγουν, κατέφυγαν στις οχυρωμένες πόλεις τους. ²¹ Μετά όλοι οι άντρες των Ισραηλιτών γύρισαν σώοι στον Ιησού, στο στρατόπεδο της Μακκηδά. Και κανένας δεν τολμούσε πια να πει κουβέντα εναντίον των Ισραηλιτών.

²² Κατόπιν ο Ιησούς διέταξε: «Ανοίξτε την είσοδο της σπηλιάς και φέρτε μου έξω αυτούς τους πέντε βασιλιάδες». ²³ Άνοιξαν, λοιπόν, τη σπηλιά και του έφεραν έξω τους πέντε βασιλιάδες: Το βασιλιά της Ιερουσαλήμ, της Χεβρών, της Ιαρμούθ, της Λαχίς και της Εγλών. ²⁴ Τότε ο Ιησούς, κάλεσε όλους τους Ισραηλίτες, και έδωσε την εξής διαταγή στους αρχηγούς του στρατού που είχαν πολεμήσει μαζί του: «Πλησιάστε, βάλτε τα πόδια σας πάνω στον τράχηλο των βασιλιάδων αυτών». Εκείνοι πλησίασαν κι έβαλαν τα πόδια τους πάνω στον τράχηλό τους.

²⁵ «Μη φοβάστε και μη δειλιάζετε», τους

^{1β} βιβλίο των Ηρώων Ποιητική συλλογή ανδραγαθημάτων, που σήμερα έχει χαθεί Το ίδιο βιβλίο απαντάται εις Β' Σαμ 1,18

είπε. «Να είστε θαρραλέοι και δυνατοί, γιατί αυτά θα κάνει ο Κύριος σε όλους τους εχθρούς σας που εναντίον τους θα πολεμήσετε».

²⁶ Έπειτα ο Ιησούς θανάτωσε τους βασιλιάδες και τους κρέμασε σε πέντε δένδρα· εκεί έμειναν κρεμασμένοι ως το βράδυ. ²⁷ Όταν βασιλεύε ο ήλιος,¹⁹ ο Ιησούς πρόσταξε και τους κατέβασαν από τα δένδρα και τους έριξαν στην ίδια σπηλιά όπου είχαν κρυφτεί· στην είσοδο της σπηλιάς κύλισαν μεγάλες πέτρες οι οποίες και βρίσκονται εκεί μέχρι σήμερα.

Η κατάκτηση των πόλεων του νότου

²⁸ Την ημέρα εκείνη ο Ιησούς κατέλαβε την πόλη της Μακκηδά και θανάτωσε το βασίλειό της κι όλους τους κατοίκους της· κανένα δεν άφησε να ξεφύγει. Στο βασίλειό της Μακκηδά έκανε ό,τι είχε κάνει και στο βασίλειό της Ιεριχώ.

²⁹ Από τη Μακκηδά ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες επιτεθήκαν στη Λιβνά. ³⁰ Ο Κύριος τους την παρέδωσε κι αυτήν μαζί με το βασίλειό της. Οι Ισραηλίτες σκότωσαν όλους τους κατοίκους της. Κανένα δεν άφησαν να ξεφύγει. Ο Ιησούς έκανε στο βασίλειό της ό,τι είχε κάνει και στο βασίλειό της Ιεριχώ.

³¹ Από τη Λιβνά πήγε μαζί με τους Ισραηλίτες στη Λαχίς, στρατοπέδευσε έξω από την πόλη και της επιτέθηκε. ³² Ο Κύριος παρέδωσε τη Λαχίς στους Ισραηλίτες: Τη δεύτερη μέρα της μάχης ο Ιησούς κατέλαβε την πόλη και σκότωσε όλους τους κατοίκους της, όπως ακριβώς είχε κάνει στη Λιβνά. ³³ Ο Οράμ, βασιλιάς της Γεζέρ, βγήκε τότε στον πόλεμο για να βοηθήσει τη Λαχίς, αλλά ο Ιησούς τον χτύπησε, αυτόν και το στρατό του, και κανένα δεν άφησε να ξεφύγει.

³⁴ Από τη Λαχίς ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες πήγαν στην Εγλών· στρατοπέδευσαν έξω απ' την πόλη κι επιτεθήκαν εναντίον της. ³⁵ Την ίδια μέρα την κατέλαβαν, σκότωσαν όλους τους κατοίκους της, και κατέστρεψαν

εντελώς την πόλη, όπως είχαν κάνει και στη Λαχίς.

³⁶ Από την Εγλών ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες πήγαν στη Χεβρών. Επιτεθήκαν στην πόλη, ³⁷ την κατέλαβαν και σκότωσαν όλους τους κατοίκους της και το βασίλειό της. Επίσης κατέλαβαν όλες τις γύρω πόλεις και σκότωσαν τους κατοίκους τους· δεν άφησαν κανένα να ξεφύγει, όπως ακριβώς είχαν κάνει και στην Εγλών· κατέστρεψαν και την πόλη κι εξολόθρευσαν όλους τους κατοίκους της.

³⁸ Στη συνέχεια ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες στράφηκαν εναντίον της Δεβείρ και της επιτεθήκαν. ³⁹ Κατέλαβαν την πόλη μαζί με το βασίλειό της, καθώς και όλες τις γύρω πόλεις, και σκότωσαν τους κατοίκους τους· κανένα δεν άφησαν να ξεφύγει. Ο Ιησούς έκανε στη Δεβείρ και στο βασίλειό της, ό,τι ακριβώς είχε κάνει στη Χεβρών κι επίσης στη Λιβνά και στο βασίλειό της.

⁴⁰ Ο Ιησούς κυριέψε όλη τη χώρα: Την ορεινή περιοχή και τις περιοχές του νότου, την πεδινή περιοχή και τις πλαγιές των βουνών. Εξολόθρευσε όλους τους βασιλιάδες της χώρας, καθώς και κάθε πλάσμα ζωντανό. Δεν άφησε κανένα να ξεφύγει, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ. ⁴¹ Κατέκτησε όλη τη χώρα από την Κάδης-Βαρνή και τη Γάζα στο νότο, ως και την περιοχή της Γεσέν^δ και τη Γαβαών, στο βορρά. ⁴² Με μία εκστρατεία κατέκτησε όλες αυτές τις περιοχές και νίκησε τους βασιλιάδες τους, γιατί ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, πολεμούσε με το μέρος των Ισραηλιτών.

⁴³ Υστερα ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες επέστρεψαν στο στρατόπεδο στα Γάλγαλα.

Ο Ιησούς κατατροπώνει τους βασιλιάδες του βορρά

11 Όταν έμαθε αυτές τις κατακτήσεις ο Ιαβείν, βασιλιάς της Ασώρ, έστειλε μήνυμα στον Ιωβάβ, βασιλιά της Μαδών, στους βασιλιάδες της Σιμρών και της

¹⁹βλ. υποσ. εις κεφ. 8,29. ^δΆλλη «Γεσέν», στην ορεινή περιοχή της Ιουδαίας — καμιά σχέση με τη Γεσέν της Αιγύπτου (Γεν 46,28).

Αχσάφ, ²στους βασιλιάδες των ορεινών περιοχών στα βόρεια, στην κοιλάδα του Ιορδάνη νότια της λίμνης Χινερωθ,¹⁶ στις πεδινές περιοχές και στα υψώματα της Δωρ, δυτικά. ³Επίσης ήρθε σε συνεννόηση με τους *Χαναναίους στα ανατολικά και στα δυτικά, καθώς και με τους *Αμορραίους, τους *Χετταίους, τους *Φερεζαίους και τους *Ιεβουσαίους της ορεινής περιοχής και με τους *Ευαίους, στους πρόποδες του όρους Ερμών, στη Μισπά.

⁴Όλοι αυτοί οι βασιλιάδες ξεκίνησαν με αναριθμητο στρατό, σαν την άμμο στην ακροθαλασσιά, με πάρα πολλά άλογα και άμαξες. ⁵Ένωσαν τις δυνάμεις τους κι ήρθαν και στρατοπέδευσαν όλοι μαζί κοντά στα νερά της Μερώμ, με σκοπό να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες.

⁶Ο Κύριος όμως είπε στον Ιησού: «Μην τους φοβάσαι όλους αυτούς· αύριο τέτοια ώρα, εγώ θα τους παραδώσω νεκρούς στους Ισραηλίτες· θα κόψεις τους τένοντες από τα πόδια των αλόγων τους και θα κάψεις τις άμαξές τους».

⁷Έτσι ο Ιησούς και οι πολεμιστές του, ήρθαν και τους επιτεθήκαν με ορμή αιφνιδιαστικά στα νερά της Μερώμ. ⁸Ο Κύριος τους παρέδωσε στους Ισραηλίτες· αυτοί τους χτύπησαν και τους καταδίωξαν ως τη *Σιδώνα, τη μεγάλη πόλη, ως τη Μισρεφώθ-Μαίμ κι ως τη κοιλάδα της Μισπά, ανατολικά. Τους εξόντωσαν όλους· δεν ξέφυγε κανένας. ⁹Ο Ιησούς έκανε σ' αυτούς ό,τι του είχε πει ο Κύριος· έκοψε τους τένοντες από τα πόδια των αλόγων τους και έκαψε τις άμαξές τους.

Η κατάκτηση της βόρειας Χαναάν

¹⁰Την ίδια εποχή, επιστρέφοντας ο Ιησούς κατέλαβε την Ασώρ που άλλοτε ήταν η πρωτεύουσα όλων εκείνων των βασιλείων. Έσφαξε το βασιλιά της ¹¹και παρέδωσε στη σφαγή όλους τους κατοίκους της· δεν έμεινε κανένα πλάσμα ζωντανό. Τέλος έβαλε φωτιά στην πόλη.

¹²Έτσι, ο Ιησούς κατέκτησε όλες εκείνες τις πόλεις και παρέδωσε τους βασιλιάδες τους και όλους τους κατοίκους στη σφαγή, όπως είχε διατάξει ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου. ¹³Ωστόσο οι Ισραηλίτες, δεν έκαψαν τις πόλεις που βρίσκονταν στα υψώματα, εκτός από την Ασώρ, που την είχε πυρπολήσει ο Ιησούς. ¹⁴Πήραν για τον εαυτό τους όλα τα λάφυρα των πόλεων εκείνων και τα κτήνη· τους ανθρώπους όμως τους κατέσφαξαν και τους εξαφάνισαν όλους. Δεν άφησαν κανένα πλάσμα ζωντανό. ¹⁵Τις προσταγές που είχε δώσει ο Κύριος στο Μωυσή, το δούλο του, ο Μωυσής τις μεταβίβασε στον Ιησού, κι εκείνος τις εκτέλεσε, χωρίς να παραλείπει τίποτα.

Ο Ιησούς του Ναυή κατακτά όλη τη χώρα

¹⁶Ο Ιησούς κατέλαβε ολόκληρη τη χώρα: Την ορεινή περιοχή, την περιοχή του νότου, όλη την περιοχή της Γεσέν,¹⁵ την πεδινή περιοχή, την κοιλάδα του Ιορδάνη, καθώς και τα ορεινά και τα πεδινά του βορρά. ¹⁷Νίκησε και θανάτωσε τους βασιλιάδες των περιοχών που εκτεινούνται από τις ορεινές ερήμους κοντά στο όρος Σηείρ, νότια, μέχρι τη Βάαλ-Γαδ στην κοιλάδα του Λιβάνου, στους πρόποδες του Ερμών, βόρεια. ¹⁸Για πολύν καιρό πολεμούσε ο Ιησούς εναντίον όλων αυτών των βασιλιάδων. ¹⁹Καμιά πόλη δεν έκανε ειρήνη με τους Ισραηλίτες, εκτός από τη Γαβών, που την κατοικούσαν Ευαίοι. Όλες τις άλλες πόλεις τις κατέλαβαν με πόλεμο. ²⁰Κι αυτό, γιατί ο Κύριος επέτρεψε να σκληρυνθεί η καρδιά αυτών των λαών και να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες. Αυτοί όμως τους εξόντωσαν χωρίς έλεος και τους αφάνισαν, όπως είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή.

²¹Εκείνο τον καιρό ο Ιησούς πήγε και εξολόθρευσε τους *Ανακίμ που ζούσαν στα βουνά, στη Χεβρών, στη Δεβείρ και στην Ανάβ και σ' ολόκληρη την ορεινή περιοχή του *Ιούδα και του *Ισραήλ. Τους αφάνισε και κατέστρεψε τις πόλεις τους. ²²Δεν από-

¹⁶Βλ υποσ εις Αρ 34,11 ¹⁵Βλ υποσ εις κεφ 10,41

μεινε πια απόγονος του Ανάκ στη χώρα των Ισραηλιτών, παρά μόνο μερικοί στη Γάζα, στη Γαθ και στην Ασδώ.

²³ Έτσι, ο Ιησούς κατέλαβε ολόκληρη τη χώρα, καθώς είχε διατάξει ο Κύριος το Μωυσή, και κατόπιν την έδωσε για ιδιοκτησία στους Ισραηλίτες, κατανέμοντας σε κάθε φυλή το μεριδίό της. Έτσι η χώρα ησύχασε από τους πολέμους.

Οι βασιλιάδες που είχε νικήσει ο Μωυσής.

12 Οι Ισραηλίτες είχαν ήδη νικήσει δύο βασιλιάδες ανατολικά του Ιορδάνη και είχαν καταλάβει τις χώρες τους, που εκτεινόταν από τον ποταμό Αρνών ως το όρος Ερμών και καταλάμβαναν την ανατολική περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη. ²⁰ Ένας ήταν ο Σιχόν, βασιλιάς των Αμορραίων, που κατοικούσε στην Εσεβών. Αυτός βασίλευε στο μισό της κοιλάδας του ποταμού Αρνών, από την πλευρά της Αροήρ, και στο μισό της περιοχής της Γαλαάδ, ως το χείμαρρο Ιαβόκ, που είναι το σύνορο με τη χώρα των Αμμωνιτών. ³ Είχε ακόμα στην κατοχή του το ανατολικό μέρος της κοιλάδας του Ιορδάνη, από τη θάλασσα Χιννερώθ^κ στο βορρά, ως τη Νεκρά Θάλασσα, κοντά στη Βαιθ-Ιασιμώθ, και νοτιότερα την περιοχή στους πρόποδες του όρους Φασγά.

⁴⁰ Άλλος βασιλιάς ήταν ο Ωγ, βασιλιάς της Βασάν, που προερχόταν από τα υπολείμματα των Ρεφαϊτών, και κατοικούσε στην Ασταρώθ και στην Εδρεί. ⁵ Στο βασίλειό του ανήκε το όρος Ερμών, η Σαλχά, ολόκληρη η Βασάν ως τα σύνορα των Γεσουριτών και των Μααθαιτών, καθώς και η μισή περιοχή της Γαλαάδ, ως τα σύνορα του Σιχόν, βασιλιά της Εσεβών. ⁶⁰ Ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, και οι Ισραηλίτες είχαν νικήσει αυτούς τους δύο βασιλιάδες και ο Μωυσής είχε δώσει τις χώρες τους στις φυλές Ρουβήν και Γαθ και στο μισό της φυλής Μανασσή για ιδιοκτησία.

Οι βασιλιάδες που νίκησε ο Ιησούς του Ναυή

⁷ Στη συνέχεια ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες νίκησαν τους βασιλιάδες των χωρών δυτικά του Ιορδάνη, από τη Βάαλ-Γαθ της κοιλάδας του Λιβάνου, στο βορρά, ως τις ορεινές ερήμους κοντά στο όρος Σηείρ, στο νότο. Ο Ιησούς έδωσε τις χώρες αυτών των βασιλιάδων για ιδιοκτησία στους Ισραηλίτες, κατανέμοντας σε κάθε φυλή το μεριδίό της. ⁸ Στο τμήμα αυτό περιλαμβάνονταν η ορεινή και η πεδινή περιοχή, η κοιλάδα του Ιορδάνη, η περιοχή με τις βουνοπλαγιές, η έρημος και η νότια περιοχή. Σ' αυτά τα εδάφη ζούσαν οι Χετταίοι, οι Αμορραίοι, οι Χαναανίοι, οι Φερεζαίοι, οι Έυαίοι και οι Ίεβουσαίοι.

⁹ Οι βασιλιάδες που νικήθηκαν ήταν αυτοί των παρακάτω πόλεων: της Ιεριχώ, της Γαι, που βρίσκεται κοντά στη Βαιθήλ, ¹⁰ της Ίερουσαλήμ, της Χεβρών, ¹¹ της Ιαρμούθ, της Λαχίς, ¹² της Εγλών, της Γέζερ, ¹³ της Δεβείρ, της Γέδερ, ¹⁴ της Χορμά, της Αράδ, ¹⁵ της Λιβνά, της Αδουλλάμ, ¹⁶ της Μακκηδά, της Βαιθήλ, ¹⁷ της Ταπούά, της Χέφερ, ¹⁸ της Αφέκ, της Λασσαρών, ¹⁹ της Μαδών, της Ασώρ, ²⁰ της Σιμρών-Μερών, της Αχσάφ, ²¹ της Τανάχ, της Μειγιδώ, ²² της Κέδες, της Ιοκνεάμ στον Κάρμηλο, ²³ της Δωρ στις βουνοπλαγιές της Δωρ, της Γαλιλαίας των Εθνών,^η ²⁴ και της Τισρά — συνολικά τριάντα ένας βασιλιάδες.

Η χώρα που απέμεινε να κατακτηθεί

13 Όταν ο Ιησούς έφτασε σε βαθιά γέρασεσ· αλλά απομένει ακόμα μεγάλο μέρος της χώρας για να κατακτηθεί. ² Απομένει ολόκληρη η περιοχή των Φιλισταιών και των Γεσουριτών· ³ δηλαδή από τον ποταμό Σιχώρ, που αποτελεί το ανατολικό σύνορο της Αιγύπτου, ως τα σύνορα της Εκρών, στο βορρά· η περιοχή αυτή θεωρείται ότι ανήκει στους Χαναανίους. Εκεί βρίσκονται τα πέντε βασίλεια των Φιλισταιών με τις πόλεις

^κβλ. υποσ. εις Αρ 34,11 ^ητης Γαλιλαίας των Εθνών, κατά τους Ο' Το εβρ. έχει «στα Γάλαλα»

τους: τη Γάζα, την Ασδών, την Ασκάλωνα, τη Γαθ και την Εκρών, καθώς και τα εδάφη των Αβιτών,¹⁰ 4 στο νότο. Απομένει επίσης ολόκληρη η χώρα των Χανααίτων, από τη Μεαρά, που ανήκει στους *Σιδωνίους, ως την Αφέκ, στα σύνορα των *Αμορραίων. 5 Επίσης απομένει η περιοχή των Λιβνιτών κι ο *Λίβανος ανατολικά της Βάαλ-Γαδ, στους πρόποδες του Ερμών, ως την είσοδο της Χαμάθ. 6 Επίσης η ορεινή περιοχή από το Λίβανο ως τη Μισρεφώθ-Μαϊμ, που την κατοικούν Σιδωνιοί. Καθώς οι Ισραηλίτες θα προχωρούν, εγώ θα διώχνω από μπροστά τους τους κατοίκους όλων αυτών των περιοχών. Κι εσύ θα τους μοιράσεις τη χώρα με κλήρο όπως σε διέταξα. 7 Χώρισε, λοιπόν, αυτά τα εδάφη σε μερίδια και μοίρασε τα στις εννέα φυλές και στο μισό της φυλής Μανασσή».

Η περιοχή που κληρώθηκε στις δύομισυ φυλές

8 Οι φυλές Ρουβήν και Γαθ και το πρώτο μισό της φυλής Μανασσή είχαν πάρει ήδη το μεριδίό τους. Τους το είχε δώσει ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου, ανατολικά του Ιορδάνη. 9 Τα εδάφη τους εκτεινόταν νότια της Αροήρ (στην όχθη του ποταμού Αρνών) κι ως την πόλη που βρίσκεται στο μέσο της ίδιας κοιλάδας. Περιλάμβαναν ολόκληρη την πεδιάδα, από τη Μεδεβά ως τη Διβών, 10 καθώς και όλες τις πόλεις του Σιχόν, βασιλιά των Αμορραίων, που βασίλευε στην Εσεβών, ως τα σύνορα των Αμμωνιτών. 11 Επίσης περιλάμβαναν τη Γαλαάδ και την περιοχή των Γεσουριτών και των Μααχαθιτών, το όρος Ερμών, τη *Βασάν ως τη Σαλχά 12 και ολόκληρο το βασίλειο του Ωγ, ο οποίος βασίλευε στην Ασταρώθ και στην Εδρεί, στη Βασάν. Μόνον αυτός είχε απομείνει από τους Ρεφαίτες: όλους τους άλλους ο Μωυσής τους είχε υποτάξει και τους είχε διώξει απ' τη χώρα. 13 Οι Ισραηλίτες όμως δεν μπόρεσαν να διώξουν τους Γεσουρίτες και τους Μααχαθίτες, και έτσι αυτοί έμειναν ανάμεσα

τους μέχρι σήμερα. 14 Μόνο στη φυλή *Λευί δεν έδωσε ο Μωυσής μερίδιο γης, γιατί το μερίδιο που τους ανήκει το παίρνουν από τις *θυσίες που προσφέρονται με φωτιά ενώπιον του Κυρίου, του Θεού του *Ισραήλ, όπως τους το είχε ο ίδιος υποσχεθεί.

15 Στη φυλή των απογόνων του Ρουβήν ο Μωυσής είχε δώσει μερίδιο γης ανάλογο με τις συγγενείς τους. 16 Τους δόθηκε η περιοχή που ορίζεται από την πόλη Αροήρ, στην όχθη του ποταμού Αρνών, κι από την πόλη που βρίσκεται στο μέσο της ίδιας κοιλάδας. Περιλάμβανε ολόκληρη την πεδιάδα ως τη Μεδεβά 17 επίσης περιλάμβανε την Εσεβών και όλες τις πόλεις της πεδιάδας, δηλαδή τη Διβών, τη Βαμώθ-Βάαλ, τη Βαιθ-Βάαλ-Μεών, 18 την Ιασά, την Κεδεμώθ, τη Μεφαάθ, 19 την Κιριαθαίμ, η Σιβμά και η Σαρέθ-Σαχάρ στο λόφο πάνω από την κοιλάδα, 20 τη Βαιθ-Φεγώρ, τις πλαγιές του όρους Φασγά και τη Βαιθ-Ιεσιμώθ. 21 Επίσης περιλαμβάνονταν όλες οι πόλεις της πεδιάδας και ολόκληρο το βασίλειο του Σιχόν, βασιλιά των Αμορραίων που βασίλευε στην Εσεβών. Αυτόν τον είχε υποτάξει ο Μωυσής, καθώς και τους ηγεμόνες της *Μαδιάμ, τον Ευί, τον Ρέκεμ, τον Σουρ, τον Ουρ και τον Ρεβά, οι οποίοι είχαν υποδουλωθεί στο Σιχόν και κατοικούσαν στη χώρα. 22 Ανάμεσα σ' αυτούς που κατέσφαξαν οι Ισραηλίτες ήταν κι ο *Βαλαάμ ο μάντης, γιος του Βεώρ. 23 Έτσι, ο Ιορδάνης, ήταν το δυτικό σύνορο της περιοχής των Ρουβηνιτών.

Όλες αυτές οι πόλεις και τα γύρω τους χωριά, ήταν το μερίδιο γης που δόθηκε στους Ρουβηνίτες, ανάλογα με τις συγγενείς τους.

24 Στη φυλή των απογόνων του Γαθ ο Μωυσής είχε δώσει μερίδιο γης ανάλογα με τις συγγενείς τους. 25 Μέσα στα όριά τους ήταν η Ιαζήρ, όλες οι πόλεις της Γαλαάδ και το μισό της χώρας των *Αμμωνιτών ως την Αροήρ, απέναντι από τη Ραββά. 26 Η περιοχή τους εκτεινόταν από την Εσεβών ως τη Ρα-

¹⁰Αβίτες Ἡ «Αυείμ», που κατοικούσαν στην περιοχή της Γάζας (Δτ 2,23)

12,4 Δτ 2,10-11 3,11 13,8 Αρ 32,33 13,9-10 Αρ 21,21-32 13,11-12 Αρ 21,33-35 Ιησ 12,4 13,14 Αρ 18,20 13,15 Δτ 3,12 13,21 Αρ 21,21-32 31,8 13,22 Αρ 22—24 31,8 13,24 Δτ 3,12 Αρ 32

μάθ-Μισπέ και τη Βετομίμ, και από τη Μαχαναϊμ ως τα σύνορα της Δεβεϊρ. ²⁷ Στην κοιλάδα του Ιορδάνη περιλάμβανε τη Βαιθ-Αράμ, τη Βαιθ-Νιμρά, τη Σουκκώθ και τη Σαφών, τοποθεσίες του υπολοίπου του βασιλείου του Σιχόν, βασιλιά της Εσεβών. Τα εδάφη αυτά βρισκόνταν ανατολικά του Ιορδάνη, ο οποίος αποτελούσε σύνορο ως την άκρη της Θάλασσας Κινέρεθ.^κ

²⁸ Όλες αυτές οι πόλεις και τα γύρω τους χωριά, ήταν το μερίδιο γης των Γαδιτών, ανάλογα με τις συγγενείες τους.

²⁹ Στο μισό της φυλής Μανασσή ο Μωυσής είχε δώσει επίσης μερίδιο γης ανάλογα με τις συγγενείες τους. ³⁰ Η περιοχή τους είχε όριο στο νότο τη Μαχαναϊμ, και καταλάμβανε ολόκληρη τη Βασάν, ολόκληρο το βασίλειο του Ωγ, βασιλιά της Βασάν, και όλες τις κωμπολεις του Ιαεϊρ, συνολικά εξήντα, που βρίσκονται στην ίδια περιοχή. ³¹ Επίσης περιλάμβανε το μισό της χώρας της Γαλαάδ, με τις πόλεις Ασταρώθ και Εδρεϊ, που ήταν άλλοτε πρωτεύουσες του βασιλείου του Ωγ, βασιλιά της Βασάν. Όλα αυτά τα εδάφη δόθηκαν στο μισό της φυλής των απογόνων που Μαχίρ, γιου του Μανασσή, ανάλογα με τις συγγενείες τους.

³² Αυτά είναι τα μερίδια γης της περιοχής ανατολικά της Ιεριχώ και του Ιορδάνη, τα οποία ο Μωυσής τα μοίρασε όταν βρισκόταν στις πεδιάδες της *Μωάβ. ³³ Στη φυλή του Λευί δεν έδωσε μερίδιο γης, αλλά τους είπε ότι ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, αυτός θα ήταν η *κληρονομιά τους.

Η Χαναάν κατανέμεται με κλήρο

14 Ακολουθούν τώρα οι περιοχές που δόθηκαν με κλήρο στους Ισραηλίτες, στη *Χαναάν, αυτές που τους μοίρασαν ο *Ιερέας Ελεάζαρ, ο Ιησούς, γιος του Ναυή, και οι αρχηγοί των οικογενειών των Ισραηλιτικών φυλών. ² Όπως είχε διατάξει ο Κύριος με το Μωυσή, η κατανομή της γης έγινε με κλήρο, στις εννέα φυλές και στη μισή φυλή

(του Μανασσή). ³ Ο Μωυσής είχε ήδη δώσει μερίδα γης στις υπόλοιπες δυόμισυ φυλές, ανατολικά του Ιορδάνη. Στους *Λευίτες, βέβαια, δεν είχε δώσει μερίδιο γης όπως στις άλλες φυλές. ⁴ Αλλά, οι απόγονοι του Ιωσήφ αποτελούσαν δύο φυλές, του Μανασσή και του Εφραϊμ. Δεν έδωσαν, λοιπόν, στους Λευίτες μερίδιο στη χώρα, αλλά μόνο μερικές πόλεις και τις γύρω τους περιοχές για να μένουν σ' αυτές με τα ζώα τους και τα υπάρχοντά τους. ⁵ Έτσι οι Ισραηλίτες μοίρασαν τη χώρα, σύμφωνα με τις οδηγίες που είχε δώσει ο Κύριος στο Μωυσή.

Η Χεβρών δίνεται στο Χάλεβ

⁶ Οι απόγονοι του *Ιούδα πήγαν να συναντήσουν τον Ιησού στα Γάλαγα κι ο Χάλεβ, γιος του Ιεφοννή, ο Κενεζίτης, του είπε: «Εσύ ξέρεις τι είπε ο Κύριος στο Μωυσή, τον άνθρωπο του Θεού, σχετικά μ' εμένα και μ' εσένα, στην Κάδης-Βαρνή. ⁷ Ήμουν σαράντα χρονών όταν ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου, μ' έστειλε από την Κάδης-Βαρνή για να κατασκοπεύσω τη χώρα και του έφερα πολύ σωστές πληροφορίες. ⁸ Οι σύντροφοί μου, όμως, που είχαν έρθει μαζί μου, αποθάρρυναν τον λαό· ενώ εγώ υπάκουσα πλήρως τον Κύριο, το Θεό μου. ⁹ Εκείνη την ημέρα ο Μωυσής μου υποσχέθηκε με όρκο ότι η χώρα όπου πάτησε το πόδι μου θα ήταν το δίκυο άλλο ο κλήρος μου· θα ανήκει για πάντα σ' εμένα και στους απογόνους μου, επειδή υπάκουσα πλήρως στον Κύριο, το Θεό μου. ¹⁰ Ο Κύριος με φύλαξε στη ζωή, όπως το υποσχέθηκε. Πέρασαν σαράντα πέντε χρόνια, από τότε που ο Κύριος είπε αυτά τα λόγια στο Μωυσή, τον καιρό που οι Ισραηλίτες πορεύονταν στην έρημο. Και τώρα εγώ είμαι ογδόντα πέντε χρονών. ¹¹ Ωστόσο είμαι ακόμα και σήμερα τόσο δυνατός, όπως τότε που ο Μωυσής μου ανέθεσε την αποστολή· έχω τις ίδιες δυνάμεις όπως και τότε, είτε πρόκειται για πόλεμο, είτε για ο,τιδήποτε άλλο. ¹² Τώρα, λοιπόν, δώσε μου αυτό το βουνό

^κΘάλασσας Κινέρεθ Βλ υποσ εις Αρ 34,11

13,29-31 Αρ 21,33-35 Δτ 3,13-17 13,33 13,14 14,1 Αρ 32,28 34,17 Ιησ 17,4 19,49-51 21,1-2 14,2 Αρ 26,52-56 14,3-4 Αρ 32,33 Γεν 41,50-52 48 Αρ 35,2-8 14,5 Αρ 14,30 14,7-8 Αρ 13 14,6-9 32,8-12 14,9 Αρ 14,24 14,12 Δτ 1,28 9,2

που ο Κύριος μου το υποσχέθηκε εκείνη την ημέρα. Τότε σας είχα φέρει την πληροφορία ότι εκεί κατοικούν οι Ανακίτες και ότι υπάρχουν πόλεις μεγάλες και οχυρές. Αν ο Κύριος είναι μαζί μου, θα τους διώξω, σύμφωνα με την υπόσχεσή του».

¹³ Τότε ο Ιησούς ευλόγησε το γιο του Ιεφοννή, το Χάλεβ, και του έδωσε τη Χεβρών για ιδιοκτησία του. ¹⁴ Έτσι η Χεβρών πέρασε στην ιδιοκτησία του Χάλεβ, γιου του Ιεφοννή, του Κενεζίτη και εξακολουθεί να ανήκει στους απογόνους του μέχρι σήμερα, γιατί ο Χάλεβ υπάκουσε πλήρως στον Κύριο, το Θεό του *Ισραήλ. ¹⁵ Πρωτότερα η Χεβρών ονομαζόταν «Κιριάθ-Αρβά» (Πόλη του Αρβά) — ο Αρβά ήταν ο πιο μεγαλόσωμος άνθρωπος ανάμεσα στους Ανακίτες.

Μετά απ' αυτά η χώρα ησύχασε από τους πολέμους.

Η περιοχή που κληρώθηκε στον Ιούδα

15 Η περιοχή που δόθηκε με κλήρο στις συγγένειες της φυλής *Ιούδα εκτεινόταν ως το νοτιότερο άκρο της ερήμου Σιν, στα σύνορα της Ιδουμαίας. ² Έτσι, τα νότια σύνορα της περιοχής ξεκινούσαν από τον κόλπο που βρίσκεται στο νότιο άκρο της Νεκράς Θάλασσας, ³ προχωρούσαν από τα νότια της ανωφέρειας Ακραββίμ,^{κ*} περνούσαν από τη Σιν κι ύστερα από τα νότια της Κάδης-Βαρνή περνούσαν από την Εσρών και ανέβαιναν στην Αδδάρ, απ' όπου γύριζαν προς την Καρκά. ⁴ Έπειτα περνούσαν από την Ασμών, συνέχιζαν ως τον χειμάρρο της Αιγύπτου^{κβ} και κατέληγαν στη θάλασσα. Αυτά ήταν τα νότια σύνορα της φυλής Ιούδα.^{κγ}

⁵ Το ανατολικό σύνορο ήταν η Νεκρά Θάλασσα ως την εκβολή του Ιορδάνη. Από εκείνο το σημείο, άρχιζαν τα βόρεια σύνορα. ⁶ Ανέβαιναν προς τη Βαιθ-Χογλά, περνούσαν βόρεια της Βαιθ-Αραβά και ανέβαιναν προς την Πέτρα που ονομαζόταν «του Βοάν», ε- νός από τους γιους του Ρουβήν. ⁷ Κατόπιν τα

σύνορα ανέβαιναν προς τη Δεβείρ περνώ- ντας από την κοιλάδα *Αχώρ, κι έπειτα βορι- νότερα γύριζαν προς τα Γάλγαλα,^{κδ} που βρί- σκονται απέναντι από την ανωφέρεια της Αδουμμίμ, νότια της χαράδρας· στη συνέ- χεια περνούσαν από τις πηγές της Εν-Σεμές και προχωρούσαν ως την Εν-Ρωγήλ. ⁸ Έπει- τα ανέβαιναν την κοιλάδα Εννόμ, προς τη νότια πλευρά του λόφου της Ιεβούς, δηλαδή της *Ιερουσαλήμ· περνούσαν από την κορυ- φή του βουνού που βρίσκεται στα δυτικά της κοιλάδας Εννόμ και στο βόρειο άκρο της κοιλάδας Ρεφαείμ. ⁹ Από 'κει τα σύνορα γύ- ριζαν προς τις πηγές της Νεφτώαχ, έβγαί- ναν στις πόλεις του όρους Εφρών και κατό- πιν συνέχιζαν προς την Βααλά, δηλαδή την Κιριάθ-Ιαρίμ. ¹⁰ Από τη Βααλά τα σύνορα γύ- ριζαν δυτικά προς το όρος Σηείρ^{κε} και συνέ- χιζαν προς τη βόρεια κορυφή του όρους Ια- ρίμ, δηλαδή στη Χεσαλών, κατέβαιναν προς τη Βαιθ-Σεμές και περνούσαν από την Τι- μνά. ¹¹ Έπειτα, συνέχιζαν προς τη βόρεια πλευρά της πόλης Εκρών, γύριζαν προς την Σικρών, περνούσαν από το όρος Βααλά, προχωρούσαν προς την Ιαβνεήλ και κατέλη- γαν στη θάλασσα. ¹² Το δυτικό όριο ήταν η Μεγάλη Θάλασσα.

Αυτά ήταν τα σύνορα της περιοχής που δόθηκε στη φυλή Ιούδα, ανάλογα με τις συγ- γένειές τους.

Ο Χάλεβ κατακτάει τη Χεβρών και τη Δεβείρ

(Κρ 1,10-15)

¹³ Στο Χάλεβ, γιο του Ιεφοννή, ο Ιησούς έ- δωσε μερίδιο από τα εδάφη της φυλής Ιού- δα, όπως τον είχε διατάξει ο Κύριος. Τους έδωσε την πόλη του Αρβά, πατέρα του *Ανάκ, τη σημερινή Χεβρών. ¹⁴ Ο Χάλεβ έ- διωξε από 'κει τις τρεις συγγένειες των Ανακίτων: του Σεσαί, του Αχιμάν και του Ταλμαί. ¹⁵ Από εκεί ξεκίνησε για να χτυπήσει τους κατοίκους της Δεβείρ, η οποία παλιό-

^{κ*}Ανωφέρεια Ακραββίμ Βλ υποσ εις Αρ 34,4 ^{κβ}Χειμάρρος της Αιγύπτου Βλ υποσ εις Αρ 34,5 ^{κγ}Τα νότια Ιου- δα Το εβρ έχει «τα νότια σύνορά σας» ^{κδ}Γάλγαλα Άλλη πόλη, διαφορετική από αυτήν που αναφέρεται εις Κεφ 4,19 και 5,9 ^{κε}Όρος Σηείρ Διαφορετικό από κείνο που βρίσκεται στην Εδώμ (πρβλ υποσ εις Δτ 1,2)

τερα λεγόταν Κιριάθ-Σεφέρ. ¹⁶ Τότε ο Χάλεβ έκανε την ανακοίνωση: «Όποιοι χτυπήσει την Κιριάθ-Σεφέρ και την κυριέψει, θα του δώσω την κόρη μου Αχσά για γυναίκα». ¹⁷ Την κυριέψε ο Οθνίηλ, γιος του Κενά, αδερφού του Χάλεβ, κι έτσι ο Χάλεβ έδωσε σ' αυτόν την κόρη του για γυναίκα.

¹⁸ Την ημέρα του γάμου αυτή ζήτησε από τον Οθνίηλ τη συγκατάθεσή του να γυρέψει από τον πατέρα της ένα χωράφι. Χτύπησε τα χέρια της πάνω από το γαϊδούρι κι ο Χάλεβ τη ρώτησε: «Τι σου συμβαίνει;» ¹⁹ Αυτή του απάντησε: «Θέλω να μου δώσεις ένα δώρο. Η περιοχή που μου παραχώρησες νότια είναι άνυδρη· γι' αυτό να μου δώσεις και πηγές με νερό». Έτσι ο Χάλεβ της έδωσε τις πηγές στα ορεινά και στα πεδινά.

Η περιοχή που εγκρίθηκε στον Ιούδα

(συνέχεια από στ. 15,12)

²⁰ Αυτή είναι λοιπόν η περιοχή που δόθηκε με κλήρο στη φυλή Ιούδα, ανάλογα με τις συγγενείες τους:

· ²¹ Στο νότιο τμήμα της περιοχής του Ιούδα, κοντά στα σύνορα της *Εδώμ οι πόλεις: Καβσεήλ, Έδερ και Ιαγούρ, ²² Κινά, Διμωνά, Αδαδά, ²³ Κέδες, Ασώρ, Ιθνάν, ²⁴ Ζιφ, Τέλεμ, Βεαλώθ, ²⁵ Ασώρ-Αδαττά, Κιριώθ-Εσρών, που λέγεται και Ασώρ, ²⁶ Αμάμ, Σεμά, Μωλαδά, ²⁷ Ασάρ-Γαδδά, Εσμών, Βαιθ-Παλέτ, ²⁸ Ασάρ-Σουάλ, Βέερ-Σεβά με τις γύρω περιοχές της, ²⁹ Βααλά, Ιείμ, Ασέμ, ³⁰ Ελτωλάδ, Χεσίλ, Χορμά, ³¹ Σικλάγ, Μαδμαννά, Σανσαννά, ³² Λεβαώθ, Σιλείμ και Άειν-Ριμμών — συνολικά είκοσι εννέα πόλεις με τα χωριά τους.

³³ Στην πεδιάδα οι πόλεις: Εσταόλ, Σωρεά, Ασνά ³⁴ Ζανωάχ, Εν-Γαννίμ, Ταπούαχ, Ενάμ, ³⁵ Ιαρμούθ, Αδουλλάμ, Σοχώ, Αζεκά, ³⁶ Σααρφαίμ, Αδιδαίμ, η Γεδερά και οι επαύλεις της — δεκατέσσερις πόλεις με τα χωριά τους.

· ³⁷ Επίσης οι πόλεις: Σενάν, Αδασά, Μιγδάλ-Γαδ, ³⁸ Διλεάν, Μισπέ, Ιοκθεήλ, ³⁹ Λαχίς, Βασκάθ, Εγλών, ⁴⁰ Χαββών, Λαχμάς, Χιθλίς, ⁴¹ Γεδερωθ, Βαιθ-Δαγών, Νααμά, και

Μακκηδά — δεκαέξι πόλεις με τα χωριά τους.

⁴² Επίσης οι πόλεις: Λιβνά, Έθερ, Ασάν, ⁴³ Ιφτάχ, Ασνά, Νεσίβ, ⁴⁴ Κειλά, Αχζιβ και Μαρεσά — εννιά πόλεις με τα χωριά τους.

⁴⁵ Επίσης η Εκρών με τις γύρω περιοχές και τα χωριά της. ⁴⁶ Όλες οι πόλεις που βρίσκονται κοντά στην Ασδώ με τα χωριά τους, από την Εκρών ως τη θάλασσα. ⁴⁷ Η Ασδώ με τις γύρω περιοχές και τα χωριά της, η Γάζα με τις γύρω περιοχές και τα χωριά της, ως το χείμαρρο της Αιγύπτου^{κς} και τη Μεγάλη Θάλασσα, που ήταν και το σύνορο.

⁴⁸ Στην ορεινή περιοχή οι πόλεις: Σαμίρ, Ιαθειρ, Σωχώ, ⁴⁹ Δαννά, Κιριάθ-σαννά (η σημερινή Δεβείρ), ⁵⁰ Ανάβ, Εστεμώ, Ανείμ, ⁵¹ Γεσέν,^{κς} Χωλών και Γιλώ — έντεκα πόλεις με τα χωριά τους.

⁵² Επίσης οι πόλεις: Αράβ, Δουμά, Εσάν, ⁵³ Ιανίμ, Βαιθ-Ταπούαχ, Αφεκά, ⁵⁴ Χουμτά, Κιριάθ-Αρβά, (η σημερινή Χεβρών) και η Σιώρα — εννιά πόλεις με τα χωριά τους.

⁵⁵ Επίσης οι πόλεις Μάων, Καρμέλ, Ζιφ, Ιουτά, ⁵⁶ Ιζρεέλ, Ιοκδεάμ, Ζανωάχ, ⁵⁷ Κάιν, Γιβεά και Τιμνά — δέκα πόλεις με τα χωριά τους.

⁵⁸ Επίσης οι πόλεις: Χαλχούλ, Βαιθ-Σουρ, Γεδώρ, ⁵⁹ Μααράθ, Βαιθ-Ανώθ και Ελτεκών — έξι πόλεις με τα χωριά τους.

⁶⁰ Επίσης η Κιριάθ-Βαάλ, (η σημερινή Κιριάθ-Ιαρίμ) και η Ραββά — δύο πόλεις με τα χωριά τους.

⁶¹ Επίσης στην έρημο οι πόλεις: Βαιθ-Αραβά, Μιδδίν, Σεχαχά, ⁶² Νιβσάν, η Πόλη του Άλατος, και η Εν-Γεδί — έξι πόλεις με τα χωριά τους.

⁶³ Ωστόσο, οι απόγονοι του Ιούδα δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν τους Ίεβουσαίους, τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ· έτσι αυτοί ζουν στην πόλη μαζί με τη φυλή Ιούδα μέχρι σήμερα.

^{κς} χείμαρρος της Αιγύπτου Βλ υποσ εις Αρ 34,5 ^{κς} Γεσέν Βλ υποσ εις κεφ 10,41.

Η περιοχή που κληρώθηκε στις φυλές Εφραΐμ και Μανασσή

16 Στους απογόνους του Ιωσήφ δόθηκε με κλήρο μια περιοχή που τα σύνορά της ξεκινούσαν από τον Ιορδάνη κοντά στην Ιεριχώ, ανατολικά της πηγής απ' όπου υδρευόταν η Ιεριχώ. Από την Ιεριχώ προχωρούσαν στην έρημο και ανέβαιναν στα βουνά της *Βαιθήλ· ²συνέχιζαν από τη Βαιθήλ προς την Λουζ και κατευθύνονταν προς τα σύνορα των Αρκιτών,^{κ7} ως την Αταρώθ. ³Επειτα κατέβαιναν δυτικά, προς τα σύνορα των Ιαφλαιπιτών, ως τα σύνορα της κάτω Βαιθ-Χωρών κι ως τη Γεζέρ, και κατέληγαν στη θάλασσα. ⁴Οι απόγονοι του Ιωσήφ, δηλαδή οι φυλές Εφραΐμ και Μανασσή, μοιράστηκαν αυτή την περιοχή.

⁵Οι συγγένειες της φυλής Εφραΐμ έλαβαν ένα μέρος της περιοχής, που τα σύνορά της άρχιζαν από την Αταρώθ-Αδδάρ, νοτιοανατολικά, ως την άνω Βαιθ-Χωρών. ⁶Από 'κει συνεχιζόνταν δυτικά ως τη θάλασσα. Στα βόρεια, περνούσαν κοντά από τη Μιχμεθάθ. Κατόπιν γύριζαν ανατολικά προς την Ταανάθ-Σιλώ, την προσπερνούσαν κι έφταναν στην Ιανωχά. ⁷Από την Ιανωχά κατέβαιναν προς την Αταρώθ και τη Νααράθ, έφταναν στην Ιεριχώ και κατέληγαν στον Ιορδάνη. ⁸Δυτικά της Μιχμεθάθ, τα σύνορα συνέχιζαν από την Ταππουάχ ως τον ποταμό Κανά και κατέληγαν στη θάλασσα. Αυτή είναι η περιοχή που δόθηκε με κλήρο στις συγγένειες της φυλής Εφραΐμ. ⁹Επίσης τους δόθηκαν ορισμένες πόλεις, μαζί με τα χωριά τους, μέσα στην περιοχή της φυλής Μανασσή, οι οποίες ήταν ξεχωρισμένες για τους Εφραϊμίτες. ¹⁰Οι απόγονοι του Εφραΐμ δεν εκδίωξαν τους *Χανααίους που κατοικούσαν στη Γεζέρ· έτσι οι Χανααίοι παρέμειναν ανάμεσα στους Εφραϊμίτες μέχρι σήμερα, αλλά ήταν υποτελείς τους.

17 Μετά απ' αυτά, έγινε κλήρωση για τη φυλή του Μανασσή, *πρωτότοκου γιου του Ιωσήφ. Πρωτότοκος γιος του Μανασσή

και γενναίος πολεμιστής, ήταν ο Μαχίρ, πατέρας του Γαλαάδ. Στο Μαχίρ, λοιπόν, δόθηκε η περιοχή της Γαλαάδ και της *Βασάν. ²Μερίδιο πήραν και οι υπόλοιπες συγγένειες, που προέρχονταν όλες από τους γιους του Μανασσή, γιου του Ιωσήφ: Οι συγγένειες του Αβιέζερ, του Χέλεκ, του Ασριήλ, του Συχέμ, του Χέφερ και του Σεμιδά.

³Ο Σαλπαάδ, όμως, γιος του Χέφερ και εγγονός του Γαλαάδ, γιου του Μαχίρ και εγγονού του Μανασσή, δεν είχε γιους· είχε μόνο κόρες· τα ονόματά τους ήταν Μαχλά, Νωά, Χογλά, Μιλχά και Τιρσά. ⁴Αυτές παρουσιάστηκαν στον *ιερέα Ελεάζαρ, στον Ιησού, γιο του Ναυή, και στους άρχοντες και τους είπαν: «Ο Κύριος είχε διατάξει το Μωυσή να δώσει και σ' εμάς με κλήρο γη, όπως και στους άντρες της φυλής μας». Έδωσαν, λοιπόν, και σ' αυτές, σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, μερίδιο γης όπως και στους αδερφούς του πατέρα τους. ⁵Έτσι στη φυλή Μανασσή έπεσαν δέκα μερίδια, εκτός από τη Γαλαάδ και τη Βασάν, που βρίσκονται ανατολικά του Ιορδάνη· ⁶γιατί πήραν μερίδιο γης όχι μόνον οι άντρες απόγονοι του Μανασσή, αλλά και γυναίκες της ίδιας φυλής· η περιοχή της Γαλαάδ δόθηκε στους υπόλοιπους απογόνους του Μανασσή.

⁷Τα σύνορα της φυλής Μανασσή άρχιζαν από την περιοχή της φυλής Ασήρ κι έφταναν στην Μιχμεθάθ, ανατολικά της Συχέμ· από 'κει κατέβαιναν νότια ως τις κατοικίες της Εν-Ταππουάχ. ⁸Η περιοχή της Ταππουάχ ανήκε στη φυλή Μανασσή, ενώ η πόλη Ταππουάχ, που ήταν χτισμένη πάνω στα σύνορα του Μανασσή, ανήκε στη φυλή Εφραΐμ. ⁹Επειτα, τα σύνορα κατέβαιναν στη νότια όχθη του ποταμού Κανά, ενώ οι πόλεις στα νότια του ποταμού ανήκαν στους Εφραϊμίτες, μολοντί βρίσκονταν στην περιοχή του Μανασσή· από 'κει, τα σύνορα προχωρούσαν βόρεια του ποταμού και κατέληγαν στη θάλασσα. ¹⁰Η νότια περιοχή ανήκε στη φυλή Εφραΐμ και η βόρεια στη φυλή Μανασσή· η θάλασσα αποτελούσε το δυτικό σύνορό

^{κ7}Οι Αρκίτες όπως και οι Ιαφλαιτίτες του στ 3 είναι πιθανώς χανανιτικοί λαοί

τους· προς βορράν συνόρευαν με την περιοχή της φυλής Ασήρ και ανατολικά με την περιοχή της φυλής Ισάαχαρ.

¹¹ Μέσα στις περιοχές των φυλών Ισάαχαρ και Ασήρ, η φυλή Μανασσή έλαβε τις πόλεις Βαιθ-Σαν και Ιβλαάμ με τα περίχωρά τους, κι επίσης τις πόλεις Δωρ, Εν-Δωρ, Τανάχ και *Μεγιδδώ με τους κατοίκους τους και τα περίχωρά τους. ¹² Οι απόγονοι όμως του Μανασσή δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν τους *Χαναναίους, τους κατοίκους αυτών των πόλεων· έτσι οι Χαναναίοι παρέμειναν στην περιοχή. ¹³ Ακόμα κι όταν οι Ισραηλίτες απέκτησαν μεγαλύτερη ισχύ, δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν τελειώς τους Χαναναίους· τους έκαναν όμως υποτελείς τους.

¹⁴ Οι απόγονοι του Ιωσήφ ήρθαν και είπαν στον Ιησού: «Γιατί μας έδωσες μόνο ένα κληρονομικό μερίδιο; Εμάς ο Κύριος εξακολουθεί ως τώρα να μας ευλογεί, κι έχουμε γίνει πολυάριθμοι». ¹⁵ Ο Ιησούς τους απάντησε: «Αφού είστε τόσο πολυάριθμοι, και δε σας αρκεί η ορεινή περιοχή του Εφραΐμ, ανεβείτε και ξεχερώστε χώρο στα δάση που ανήκουν στους *Φερεζαίους και στους Ρεφάιτες».

¹⁶ Οι απόγονοι του Ιωσήφ απάντησαν: «Πράγματι δε μας αρκεί η ορεινή μας περιοχή· ωστόσο οι Χαναναίοι που κατοικούν στην πεδιάδα, έχουν σιδερένια άρματα, το ίδιο κι αυτοί που κατοικούν στη Βαιθ-Σαν και στα περίχωρά της, κι αυτοί που κατοικούν στην πεδιάδα Ιζρεέλ». ¹⁷ Τότε ο Ιησούς είπε στους απογόνους του Ιωσήφ, δηλαδή στις φυλές Εφραΐμ και Μανασσή: «Πράγματι είστε πολυάριθμοι κι έχετε μεγάλη δύναμη. Δε θα πάρετε μόνο έναν κλήρο, ¹⁸ αλλά θα σας δοθεί όλη η ορεινή περιοχή που είναι γεμάτη δάση· θα τα ξεχερώσετε και θα είναι δική σας απ' την μian άκρη ως την άλλη. Και τους Χαναναίους θα κατορθώσετε να τους διώξετε, μολοντί έχουν σιδερένια άρ-

ματα και είναι ισχυροί».

Η κατανομή της χώρας στη Σιλώ

18 Όταν η χώρα είχε πια υποταχθεί στους Ισραηλίτες, συγκεντρώθηκε όλη η κοινότητα στη *Σιλώ¹ κι εγκατέστησαν εκεί τη *σκηνή του Μαρτυρίου. ² Από τους Ισραηλίτες είχαν μείνει εφτά φυλές που δεν είχαν ακόμα λάβει το μερίδιό τους σε γη. ³ Τότε τους είπε ο Ιησούς: «Ός πότε θα αμελείτε να πάτε να καταλάβετε τη χώρα που σας έδωσε ο Κύριος, ο θεός των πατέρων σας; ⁴ Διαλέξτε τρεις άντρες από κάθε φυλή, κι εγώ θα τους στείλω να πάνε να γυρίσουν όλη τη χώρα, να τη σχεδιάσουν πώς θα μοιραστεί σε κάθε φυλή και να γυρίσουν να μου την περιγράψουν. ⁵ Έπειτα, θα τη χωρίσουν σε εφτά μερίδια· η φυλή *Ιούδα θα παραμείνει στη περιοχή της νότια, και οι φυλές του Ιωσήφ θα παραμείνουν στην περιοχή τους βόρεια. ⁶ Θα κάμετε ένα σχέδιο της χώρας, χωρισμένης σε εφτά μερίδια και θα μου το φέρετε· κι εγώ θα ρίξω για σας κλήρο εδώ, ενώπιον του Κυρίου του Θεού μας. ⁷ Οι *Λευίτες δεν θα πάρουν μερίδιο γης όπως εσείς, γιατί το μερίδιό τους είναι τα ιερατικά τους καθήκοντα προς τον Κύριο. Οι φυλές Γαδ, Ρουβήν και το μισό της φυλής Μανασσή έχουν ήδη πάρει την περιοχή τους ανατολικά του Ιορδάνη, αυτήν που τους έδωσε ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου».

⁸ Οι άντρες ετοιμάστηκαν να φύγουν και ο Ιησούς, πριν πάνε να κάνουν το σχέδιο της χώρας, τους έδωσε την εξής εντολή: «Πηγαίνετε, περιδιαβείτε όλη τη χώρα, κάμετε το σχέδιό της και γυρίστε να μου την περιγράψετε. Κι εγώ θα ρίξω για σας κλήρο εδώ, στη Σιλώ, ενώπιον του Κυρίου». ⁹ Οι άντρες πήγαν και περιηγήθηκαν τη χώρα, κατέγραψαν σε βιβλίο τα εφτά μερίδια κι έκαναν έναν κατάλογο με όλες τις πόλεις· έπειτα γύρισαν στον Ιησού, στο στρατόπεδο της Σιλώ.

¹Οι σιδερένιες άμαξες έδιναν οπλική υπεροχή στους Χαναναίους στις μάχες της πεδιάδας. Γι' αυτό και οι Ισραηλίτες αρχικά εγκαταστάθηκαν στις ορεινές περιοχές. ²Σιλώ. Όσον καιρό η σκηνή του Μαρτυρίου ήταν εκεί εγκατεστημένη, μέσα στο έδαφος της φυλής Εφραΐμ, η Σιλώ ήταν θρησκευτικό κέντρο και τόπος συνάθροισης όλων των Ισραηλιτών.

17,12-13 Κρ 1,27-28 **17,14** Γεν 48,19-20 **17,16** 17,18· Κρ 1,19· 4,3.13.16· Δτ 20,1 **18,1** Κρ 18,31 **18,4-6** Αρ 26,52-56**18,7** Αρ 18,20· 32,33

¹⁰ Ο Ιησούς έριξε γι' αυτούς εκεί κλήρο, ενώπιον του Κυρίου, κι έτσι τους μοίρασε τη χώρα δίνοντας στην κάθε φυλή την περιοχή της.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Βενιαμίν

¹¹ Ο πρώτος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Βενιαμίν, και κληρώθηκε γι' αυτούς η περιοχή που βρισκόταν ανάμεσα στα εδάφη της φυλής Ιούδα και σ' εκείνα των απογόνων του Ιωσήφ. ¹² Τα βορινά τους σύνορα άρχιζαν από τον Ιορδάνη, ανέβαιναν βόρεια της Ιεριχώ και συνέχιζαν μέσα από την ορεινή περιοχή προς τα δυτικά καταλήγοντας στην έρημο Βαιθ-Αυέν. ¹³ Από 'κει κατευθύνονταν προς τη Λουζ, που ονομάζεται και *Βαιθήλ, περνούσαν από τη νότια πλευρά της και κατέβαιναν προς την Αταρώθ-Αδδάρ, μέσα απ' το βουνό που βρίσκεται νότια της κάτω Βαιθ-Χωρών. ¹⁴ Στα δυτικά αυτού του βουνού, τα σύνορα άλλαζαν κατεύθυνση: Γύριζαν προς τα νότια και κατέληγαν στην Κιριάθ-Βαάλ, τη σημερινή Κιριάθ-Ιαρίμ, που ανήκει στη φυλή Ιούδα. Αυτή ήταν η δυτική μεριά των συνόρων. ¹⁵ Τα νότια σύνορα άρχιζαν από το άκρο της Κιριάθ-Ιαρίμ, προχωρούσαν στα δυτικά και συνέχιζαν ως την πηγή της Νεφτωάχ. ¹⁶ Από 'κει κατέβαιναν στην άκρη του βουνού αντίκρου στην κοιλάδα Εννόμ, βόρεια της κοιλάδας Ρεφαίμ· κατόπιν κατέβαιναν την κοιλάδα Εννόμ προς την νότια πλαγιά της Ιεβούς και έφθαναν στην Εν-Ρωγήλ. ¹⁷ Από 'κει γύριζαν προς τα βορινά και κατευθύνονταν προς την Εν-Σεμές, έφθαναν στην Γελιλιώθ, απέναντι στην ανωφέρεια Αδουμίμ και έπειτα κατέβαιναν προς την Πέτρα του Βοάν, ενός γιου του Ρουβήν· ¹⁸ περνούσαν από τη βόρεια πλαγιά αντίκρου στην κοιλάδα του Ιορδάνη και κατέβαιναν αυτή την κοιλάδα. ¹⁹ Συνέχιζαν στη βόρεια πλευρά της Βαιθ-Χογλά και κατέληγαν στον βόρειο κόλπο της Νεκράς Θάλασσας, στις εκβολές του Ιορδάνη. Αυτά ήταν τα νότια σύνορα. ²⁰ Ο Ιορδάνης αποτε-

λούσε το ανατολικό σύνορο. Αυτά ήταν τα σύνορα της περιοχής που δόθηκε με κλήρο στις συγγένειες της φυλής Βενιαμίν.

²¹ Οι πόλεις που ανήκαν στις συγγένειες της φυλής Βενιαμίν ήταν οι Ιεριχώ, Βαιθ-Χογλά, Εμέκ-Κεσείς, ²² Βαιθ-Αραβά, Σεμαραίμ, Βαιθήλ, ²³ Αύιμ, Παράχ, Οφρά, ²⁴ Χεφάρ-Αμμωναί, Οφνεί, Γαβαά — δώδεκα πόλεις με τα χωριά τους. ²⁵ Επίσης οι Γαβών, Ραμά, Βερώθ, ²⁶ Μισπέ, Κεφιρά, Μωσά, ²⁷ Ρεκέμ, Ιρπειήλ, Ταραλά, ²⁸ Σηλά, Έλεφ, Ιεβούς, που είναι η *Ιερουσαλήμ, Γιβεάθ, Κιριάθ-Ιαρίμ — δεκατέσσερις πόλεις με τα χωριά τους. Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Βενιαμίν.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Συμεών

19 Ο δεύτερος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Συμεών. Η περιοχή τους περιτριγυριζόταν από εκείνη της φυλής *Ιούδα. ² Για τη φυλή Συμεών κληρώθηκαν οι πόλεις: Βέερ-Σεβά, Σεμά, Μωλαδά, ³ Ασάρ-Σουάλ, Βαλά, Άσεμ, ⁴ Ελτωλάδ, Βεθούλ, Χορμά, ⁵ Σικλάγ, Βαιθ-Μαρκαβώθ, Ασάρ-Σουσά, ⁶ Βαιθ-Λεβαθ και Σαρουχέν — δεκατρείς^α πόλεις με τα χωριά τους. ⁷ Επίσης η Άειν, η Ριμών, η Εθέρ, η Ασάν — τέσσερις πόλεις με τα χωριά τους — ⁸ καθώς και όλες οι περιοχές γύρω απ' αυτές τις πόλεις, ως τη Βαλάθ-Βηρ και τη Ραμάθ, του νότου. Όλα αυτά αποτελούσαν το μερίδιο που έπεσε στις συγγένειες της φυλής Συμεών. ⁹ Από το μερίδιο της φυλής Ιούδα δόθηκε ένα μέρος ως κλήρος γης στη φυλή Συμεών, επειδή η φυλή Ιούδα είχε λάβει μια περιοχή υπερβολικά μεγάλη γι' αυτούς. Έτσι η φυλή Συμεών έλαβε μια περιοχή περικυκλωμένη από την περιοχή που είχε δοθεί στη φυλή Ιούδα.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Ζαβουλών

¹⁰ Ο τρίτος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Ζαβουλών· η περιοχή που τους δόθηκε εκτεινόταν νότια ως τη Σαρείδ.

^αδεκατρείς Στην πραγματικότητα οι πόλεις είναι δεκατέσσερις

¹¹ Από κεί τα σύνορά τους ανέβαιναν δυτικά ως τη Μαραλά, έπειτα ως τη Δαββασαίθ και πλησίαζαν τον ποταμό που ρέει ανατολικά της Ιοκνεάμ. ¹² Από την άλλη μεριά της Σαρεϊδ γύριζαν ανατολικά, έφταναν στα σύνορα της Κισλώθ-Ταβώρ, περνούσαν από τη Δαβεράθ κι ανέβαιναν προς την Ιαφιά. ¹³ Από 'κει προχωρούσαν πιο ανατολικά ως τη Γιτά-Χέφερ και την Ιττά-Κασίν, συναντούσαν τη Ριμμών και έστριβαν προς τη Νεά. ¹⁴ Στο βορρά τα σύνορα περικύκλωναν την Ανναθών και κατέληγαν στην κοιλάδα Ιφταχήλ. ¹⁵ Η περιοχή τους περιλάμβανε επίσης τις πόλεις Καττάθ, Νααλάλ, Σιμρών, Ιδαλά και Βηθλεέμ — συνολικά δώδεκα πόλεις με τα χωριά τους. ¹⁶ Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Ζαβουλών, με τις πόλεις και τα χωριά τους.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Ισάσαρ

¹⁷ Ο τέταρτος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Ισάσαρ. ¹⁸ Στην περιοχή τους βρίσκονταν οι πόλεις: Κρεέλ, Κεσουλώθ, Σουνήμ, ¹⁹ Αφεραίμ, Σαίων, Αναχαράθ, ²⁰ Δαβεράθ, Κισιών, Αβές, ²¹ Ρεμέθ, Εν-Γαννίμ, Εν-Αδδά και Βαιθ-Πασσής. ²² Τα σύνορά τους άγγιζαν τη Θαβώρ, τη Σαχασειμά και τη Βαιθ-Σεμές και κατέληγαν στον Ιορδάνη — συνολικά δεκαέξι πόλεις με τα χωριά τους. ²³ Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Ισάσαρ, με τις πόλεις και τα χωριά τους.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Ασήρ

²⁴ Ο πέμπτος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Ασήρ. ²⁵ Στην περιοχή τους βρίσκονταν οι πόλεις Χελκάθ, Αλεί, Βετέν, Αχσάφ· ²⁶ Αλαμμέλεχ, Αμάδ και Μισάλ· και δυτικά τα σύνορά της έφταναν στο όρος Κάρμηλος ακολουθώντας τον ποταμό Σιώρα-Λιβνάθ. ²⁷ Ανατολικά ανέβαιναν ως τη Βαιθ-Δαγών, άγγιζαν την περιοχή της φυλής Ζαβουλών και την κοιλάδα της Ιφταχήλ, έπειτα κατευθύνονταν βόρεια για να συναντήσουν τη Βαιθ-Εμέκ και τη Νειήλ· συνέχιζαν στην ίδια κατεύθυνση, περνούσαν από τη Χαβούλ,

²⁸ την Αβδών, τη Ρεχώβ, την Αμμών και την Κανά, για να καταλήξουν στη μεγάλη πόλη *Σιδώνα. ²⁹ Τα σύνορα γύριζαν προς την Ραμά και την οχυρή πόλη της *Τύρου, έπειτα κατευθύνονταν προς τη Χοσά και κατέληγαν στη θάλασσα, περνώντας από τη Χέλεβ, την Αχζιβά, ³⁰ την Ουμμά, την Αφέκ και τη Ρεχώβ — συνολικά είκοσι δύο πόλεις με τα χωριά τους. ³¹ Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Ασήρ, με τις πόλεις και τα χωριά τους.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Νεφθαλί

³² Ο έκτος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής Νεφθαλί. ³³ Τα νότια σύνορά τους άρχιζαν από την Ελέφ, περνούσαν από την Αλλόν-Βεσσααννίμ, την Αδαμί-Νεκέβ και την Ιαβνεήλ έφθαναν στη Λακκούμ και κατέληγαν στον Ιορδάνη. ³⁴ Δυτικά τα σύνορα έστριβαν προς την Αζινώθ-Θαβώρ, συναντούσαν την Ουκκώκ και έφταναν νότια ως την περιοχή Ζαβουλών, δυτικά στην περιοχή Ασήρ και ανατολικά στην περιοχή του Ιούδα, στον Ιορδάνη. ³⁵ Οι οχυρωμένες πόλεις ήταν οι Σιδδίμ, Σερ, Χαμμάθ, Ρακκάθ, Κιννέρεθ, ³⁶ Αδαμά, Ραμά, Ασώρ, ³⁷ Κέδες, Εδρεϊ, Εν-Ασώρ, ³⁸ Ιρών, Μιγδάλ-Ηλ, Ωρέμ, Βαιθ-Ανάθ και Βαιθ-Σεμές — συνολικά δεκαεννιά πόλεις με τα χωριά τους. ³⁹ Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Νεφθαλί, με τις πόλεις και τα χωριά τους.

Η περιοχή που δόθηκε στη φυλή Δαν

⁴⁰ Ο έβδομος κλήρος έπεσε στις συγγένειες της φυλής *Δαν. ⁴¹ Στην περιοχή που κληρώθηκε σ' αυτούς, περιλαμβάνονταν οι πόλεις: Σωρεά, Εσταόλ, Ιρ-Σαμές, ⁴² Σααλαββίν, Αϊαλών, Ιθελά, ⁴³ Αιλών, Τιμναθά, Εκρών, ⁴⁴ Ελτεκώ, Γιβεθών, Βααλάθ, ⁴⁵ Ιουδ, Βενί-Βεράκ, Γαθ-Ριμμών, ⁴⁶ Μειάρκων, Ρακκών και η περιοχή γύρω στην Ιόππη. ⁴⁷ Όταν τα μέλη της φυλής Δαν έχασαν την περιοχή τους, πήγαν κι επιτεθήκαν στη Λεσέμ· την κυριέψαν και κατέσφαξαν τους κατοίκους της, την υπέταξαν εντελώς και εγκαταστάθηκαν σ' αυτήν, και την ονόμασαν Λεσέμ-

Δαν, όπως το όνομα του Δαν, του γενάρχη τους. ⁴⁸ Αυτό ήταν το μερίδιο που δόθηκε στις συγγένειες της φυλής Δαν, με τις πόλεις και τα χωριά τους.

Η περιοχή που δόθηκε στον Ιησού του Ναυή

⁴⁹ Όταν οι Ισραηλίτες τελείωσαν τη διανομή όλης της χώρας, έδωσαν στον Ιησού, γιο του Ναυή, έναν κλήρο γης από τα εδάφη τους. ⁵⁰ Σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, τού έδωσαν την πόλη που ζήτησε, τη Θαμνάθ-Σαράχ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ. Ο Ιησούς ανοικοδόμησε την πόλη και εγκαταστάθηκε σ' αυτήν. ⁵¹ Αυτά ήταν τα μερίδια που μοίρασαν με κλήρο στις φυλές των Ισραηλιτών ο *ιερέας Ελεάζαρ, ο Ιησούς, γιος του Ναυή και οι αρχηγοί των οικογενειών τους.

Αυτό έγινε ενώπιον του Κυρίου στη *Σιλώ, στην είσοδο της *σκηνής του Μαρτυρίου. Έτσι τελείωσαν με τη διανομή της χώρας.

Ο καθορισμός των πόλεων καταφυγής

(Αρ 35,6-34 Δτ 4,41-43 19,1-13)

20 Τότε ο Κύριος έδωσε εντολή στον Ιησού ² να πει στους Ισραηλίτες: «Διαλέξτε τις πόλεις που θα χρησιμεύουν για άσυλο, για τις οποίες σας μίλησα μέσω του Μωυσέως. ³ Εκεί θα καταφεύγει ο φονιάς που θα τύχει να σκοτώσει άνθρωπο από αμέλεια, χωρίς να το θέλει· οι πόλεις αυτές θα σας χρησιμεύουν για άσυλο από τον εκδικητή του θύματος. ⁴ Όταν ο φονιάς καταφύγει σε μια απ' αυτές τις πόλεις, θα σταθεί στην είσοδο της *πύλης και θ' αναπτύξει στους *πρεσβυτέρους της την περίπτωση του· τότε αυτοί θα τον πάρουν στην πόλη και θα του παραχωρήσουν έναν τόπο, όπου θα μπορεί να μείνει μαζί τους. ⁵ Κι αν καταδιώξει το φονιά ο *εκδικητής του θύματος, δε θα του τον παραδώσουν, γιατί σκότωσε άνθρωπο χωρίς να το θέλει, χωρίς προηγουμένως να τον μισεί. ⁶ Ο φονιάς θα μείνει σ' εκείνη την πόλη ωστόσο παρουσιαστεί

μπροστά στην κοινότητα για να κριθεί απαλακτικά, όταν θα πεθάνει ο *αρχιερέας που θα ιερατεύει εκείνη την εποχή. Τότε μπορεί ο φονιάς να επιστρέψει στο σπίτι του, στην πόλη απ' όπου είχε δραπετευθεί».

⁷ Ξεχώρισαν, λοιπόν, την Κέδες στη Γαλιλαία, στην ορεινή περιοχή της φυλής Νεφθαλί, τη Συχέμ στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ και την Κιριάθ-Αρβά, που είναι η σημερινή Χεβρών, στην ορεινή περιοχή της φυλής *Ιούδα. ⁸ Πέρα από τον Ιορδάνη, ανατολικά της Ιεριχώ, διάλεξαν τη Βεσέρ στην έρημο του οροπεδίου, για τη φυλή Ρουβήν, τη Ραμώθ στη Γαλαάδ, για τη φυλή Γαδ και τη Γωλάν στη *Βασάν, για τη φυλή Μανασσή. ⁹ Αυτές ήταν, λοιπόν, οι πόλεις που ορίστηκαν για όλους τους Ισραηλίτες και για τους ξένους που έμεναν ανάμεσά τους. Θα μπορούσε να καταφεύγει σ' αυτές καθένας που θα σκότωνε άνθρωπο εξ αμελείας, κι έτσι δεν θα κινδύνευε να θανατωθεί από τον εκδικητή του θύματος, ώσπου ο δράστης να παρουσιαστεί στην κοινότητα για να δικαστεί.

Οι πόλεις των Λευιτών

(Α' Χρ 6,39-66)

21 ¹⁻² Στη *Σιλώ, στη *Χαναάν, οι αρχηγοί των συγγενειών των *Λευιτών, πήγαν και συνάντησαν τον *ιερέα Ελεάζαρ, τον Ιησού, γιο του Ναυή και τους αρχηγούς των συγγενειών των φυλών του λαού *Ισραήλ, και τους είπαν: «Ο Κύριος διέταξε με το Μωυσή να μας δώσετε πόλεις να μείνουμε και βοσκοτόπια για τα ζώα μας». ³ Έτσι, οι Ισραηλίτες έδωσαν στους Λευίτες από το μερίδιό τους, σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, μερικές πόλεις μαζί με τα βοσκοτόπια τους.

⁴ Ο πρώτος κλήρος έπεσε στους Κααθίτες. Όσοι απ' αυτούς ήταν απόγονοι του ιερέα *Ααρών, έλαβαν με κλήρο δεκατρείς πόλεις, που βρίσκονταν στις περιοχές των φυλών *Ιούδα, Συμεών και Βενιαμίν. ⁵ Οι υπόλοιποι Κααθίτες έλαβαν με κλήρο δέκα πό-

λεις, που βρίσκονταν στις περιοχές των φυλών Εφραΐμ, *Δαν και της μισής φυλής Μανασσή, η οποία είχε εγκατασταθεί δυτικά.

⁶ Οι Γηρωνίτες έλαβαν με κλήρο δεκατρείς πόλεις, που βρίσκονταν στις περιοχές των φυλών Ισάαχαρ, Ασήρ, Νεφθαλί και της μισής φυλής Μανασσή, η οποία είχε εγκατασταθεί στη *Βασάν.

⁷ Οι Μεραρίτες έλαβαν δώδεκα πόλεις, που βρίσκονταν στις περιοχές των φυλών Ρουβήν, Γαδ και Ζαβουλών.

⁸ Οι Ισραηλίτες έδωσαν με κλήρο στους Λευίτες όλες αυτές τις πόλεις μαζί με τα βοσκοτόπια τους, όπως είχε διατάξει ο Κύριος με το Μωυσή.

Οι πόλεις των Κασιθίων

⁹ Στις περιοχές των φυλών Ιούδα και Συμεών έδωσαν τις πόλεις που αναφέρονται εδώ ονομαστικά: ¹⁰ Τις έλαβαν όσοι από τους απογόνους του Καάθ, γιου του *Λευί ήταν απόγονοι του Ααρών, γιατί σ' αυτούς έπεσε ο πρώτος κλήρος. ¹¹ Τους έδωσαν, λοιπόν, την Κιριάθ-Αρβά με τα βοσκοτόπια της, που είναι η σημερινή Χεβρών (ο Αρβά ήταν πατέρας του *Ανάκ), στην ορεινή περιοχή της φυλής Ιούδα. ¹² Τους αγρούς όμως της πόλης και τα χωριά της τα έδωσαν στο Χάλεβ, γιο του Ιεφοννή, για ιδιοκτησία του. ¹³ Στους απογόνους του ιερέα Ααρών, μαζί με τη Χεβρών και τα βοσκοτόπια της, που ήταν πόλη *καταφυγής, έδωσαν και τις πόλεις: Λιβνά, ¹⁴ Ιαθειρ, Εστεμοά, ¹⁵ Χωλών, Δεβείρ, ¹⁶ Άειν, Ιουττά και Βαιθ-Σεμές, συνολικά εννιά πόλεις, καθεμιά μαζί με τα βοσκοτόπια τους, μέσα στις περιοχές των φυλών Ιούδα και Συμεών. ¹⁷ Στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν τους έδωσαν τη Γαβαών, τη Γεβά, ¹⁸ την Αναθώθ και την Αλμών, συνολικά τέσσερις πόλεις, καθεμιά μαζί με τα βοσκοτόπια τους. ¹⁹ Έτσι, όλες οι πόλεις των απογόνων του Ααρών, των ιερέων, ήταν δεκατρείς μαζί με τα βοσκοτόπια τους. ²⁰ Οι υπόλοιπες οικογένειες της λειυτικής συγγένειας των Κασιθίων έλαβαν με κλήρο ορισμένες πόλεις στην περιοχή της φυλής Εφραΐμ: ²¹ Τους έδωσαν

τη Συχέμ, πόλη καταφυγής, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, τη Γεζέρ, ²² την Κιβσαείμ και τη Βαιθ-Χωρών συνολικά τέσσερις πόλεις, καθεμιά με τα βοσκοτόπια τους. ²³ Στην περιοχή της φυλής Δαν την Ελτεκά, τη Γιββεθών, ²⁴ την Αιαλών και τη Γαθ-Ριμμών με τα βοσκοτόπια τους — τέσσερις πόλεις. ²⁵ Στην περιοχή της μισής φυλής Μανασσή στα δυτικά, έδωσαν την Τανάχ και τη Γαθ-Ριμμών με τα βοσκοτόπια τους — δύο πόλεις. ²⁶ Όλες οι πόλεις μαζί με τα βοσκοτόπια τους, που δόθηκαν στις υπόλοιπες οικογένειες των Κασιθίων, ήταν συνολικά δέκα.

Οι πόλεις των Γηρωνιτών

²⁷ Στη λειυτική συγγένεια των Γηρωνιτών δόθηκαν: Στην περιοχή της μισής φυλής Μανασσή στα ανατολικά, η Γωλάν, πόλη καταφυγής στη *Βασάν, και η Βεεσερά με τα βοσκοτόπια τους — δύο πόλεις. ²⁸ Στην περιοχή της φυλής Ισάαχαρ έλαβαν την Κισιών, τη Δαβερράθ, ²⁹ την Ιαρμούθ και την Εν-Γαννίμ με τα βοσκοτόπια τους — τέσσερις πόλεις. ³⁰ Στην περιοχή της φυλής Ασήρ έλαβαν τη Μισάλ, τη Αβδών, ³¹ τη Χελκάθ και τη Ρεχώβ με τα βοσκοτόπια τους — τέσσερις πόλεις. ³² Στην περιοχή της φυλής Νεφθαλί έλαβαν την Κέδες, πόλη καταφυγής στη Γαλιλαία, την Χαμμώθ-Δωρ και την Καρτάν με τα βοσκοτόπια τους — τρεις πόλεις. ³³ Οι οικογένειες των Γηρωνιτών, έλαβαν συνολικά δεκατρείς πόλεις καθεμιά μαζί με τα βοσκοτόπια τους.

Οι πόλεις των Μεραριτών

³⁴ Οι υπόλοιπες λειυτικές οικογένειες, οι Μεραρίτες, έλαβαν: Στην περιοχή της φυλής Ζαβουλών, την Ιοκνεάμ, την Κερτά, ³⁵ τη Διμνά και τη Νααλάλ με τα βοσκοτόπια τους — τέσσερις πόλεις. ³⁶ Στην περιοχή της φυλής Ρουβήν έλαβαν τη Βεσέρ, την Ιασά, ³⁷ την Κεδεμώθ και τη Μεφαάθ με τα βοσκοτόπια τους — τέσσερις πόλεις. ³⁸ Στην περιοχή της φυλής Γαδ έλαβαν τη Ραμώθ, πόλη καταφυγής στη Γαλαάδ, τη Μαχναϊμ, ³⁹ την Εσεβών και την Ιαζέρ με τα βοσκοτόπια τους.

πια τους — συνολικά τέσσερις πόλεις. ⁴⁰ Οι πόλεις που δόθηκαν στις υπόλοιπες λειψτικές οικογένειες, στους Μεραρίτες, ήταν συνολικά δώδεκα. ⁴¹ Οι πόλεις των Λευιτών, που τους δόθηκαν μέσα στις περιοχές των άλλων ισραηλιτικών φυλών, ήταν συνολικά σαράντα οκτώ, μαζί με τα βοσκοτόπια τους. ⁴² Καθεμιά από τις πόλεις αυτές είχε γύρω της τα βοσκοτόπια της.

Ο Θεός πραγματοποιεί τις υποσχέσεις του

⁴³ Έτσι, ο Κύριος έδωσε στους Ισραηλίτες ολόκληρη τη χώρα που είχε υποσχεθεί με όρκο στους προπάτορές τους να τους δώσει την πύλην ιδιοκτησία τους κι εγκαταστάθηκαν σ' αυτήν. ⁴⁴ Ο Κύριος τους εξασφάλισε ειρήνη ολόγυρά τους, σύμφωνα με τις υποσχέσεις του στους προπάτορές τους. Τους βοήθησε να νικήσουν όλους τους εχθρούς τους· κανένας δεν μπόρεσε να τους αντισταθεί. ⁴⁵ Απ' τις ωραιές υποσχέσεις που είχε δώσει ο Κύριος στους Ισραηλίτες καμιά δεν έμεινε απραγματοποίητη. Εκπληρώθηκαν όλες.

Οι φυλές ανατολικά του Ιορδάνη

22 Ο Ιησούς κάλεσε τους Ρουβηνίτες, τους Γαδίτες και τη μισή φυλή Μανασσή, ² και τους είπε: «Εσείς τηρήσατε όλα όσα σας διέταξε ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου· επίσης υπακούσατε και όσα εγώ σας διέταξα. ³ Στο μεγάλο αυτό χρονικό διάστημα μέχρι σήμερα δεν εγκαταλείψατε τους συμπατριώτες σας, και τηρήσατε πιστά την εντολή του Κυρίου, του Θεού σας. ⁴ Τώρα, όμως, ο Κύριος ο Θεός σας βοήθησε τους συμπατριώτες σας να εγκατασταθούν στις περιοχές τους, όπως τους το είχε υποσχεθεί· μπορείτε λοιπόν κι εσείς να επιστρέψετε στις σκηνές σας, να κατοικήσετε στη χώρα που σας έδωσε ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, πέρα από τον Ιορδάνη, και να την έχετε ιδιοκτησία σας. ⁵ Μόνο, να

φροντίζετε να τηρείτε τις εντολές και το νόμο που σας μετέδωσε ο Μωυσής, ο δούλος του Κυρίου, να αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας, να βαδίζετε πάντα στο δρόμο του, να είστε προσηλωμένοι σ' αυτόν και να τον λατρεύετε μ' όλη σας την καρδιά και την ψυχή σας». ⁶ Έπειτα, ο Ιησούς τους ευλόγησε και τους άφησε να φύγουν και να πάνε στις σκηνές τους.

⁷ Στο ένα μισό της φυλής Μανασσή, ο Μωυσής είχε δώσει μια περιοχή στη *Βασάν, και στο άλλο μισό ο Ιησούς έδωσε μια περιοχή ανάμεσα στους υπόλοιπους συμπατριώτες τους, δυτικά του Ιορδάνη. Όταν ο Ιησούς τους άφησε να πάνε στις σκηνές τους, τους ευλόγησε ⁸ μ' αυτά τα λόγια: «Γυρίστε στις σκηνές σας μαζί με όλο σας το ασήμι, το χρυσάφι, το χαλκό, το σίδηρο, με τ' αναρίθμητα ζώα και το ρουχισμό, όλον αυτό το θησαυρό. Πηγαίνετε και μοιραστείτε αυτά τα λάφυρα με τους άλλους συμπατριώτες σας στις φυλές σας».

Θυσιαστήριο πέρα από τον Ιορδάνη

⁹ Έτσι, οι Ρουβηνίτες, οι Γαδίτες και η μισή φυλή Μανασσή άφησαν τους άλλους Ισραηλίτες, κι έφυγαν από τη *Σιλώ, στη *Χαναάν, για να πάνε στη Γαλαάδ, τη χώρα που είχαν λάβει για ιδιοκτησία τους και είχαν ήδη εγκατασταθεί, σύμφωνα με τη διαταγή που ο Κύριος τους είχε δώσει με το Μωυσή. ¹⁰ Όταν έφτασαν στην περιοχή του Ιορδάνη, κι ενώ ήταν ακόμα στη μεριά της Χαναάν, έχτισαν εκεί ένα επιβλητικό *θυσιαστήριο πλάι στον ποταμό. ¹¹ Οι άλλοι Ισραηλίτες άκουσαν να λέγεται ότι οι Ρουβηνίτες, οι Γαδίτες και η μισή φυλή Μανασσή έχτισαν θυσιαστήριο στο σύνορο της Χαναάν, στην περιοχή του Ιορδάνη, κοντά στη διάβαση των Ισραηλιτών. ¹² Συγκεντρώθηκε τότε ολόκληρη η κοινότητα των Ισραηλιτών στη Σιλώ, για να εκστρατεύσουν εναντίον των δυόμιου φυλών.^{AB}

^{AB} Ανέγερση δευτέρου θυσιαστηρίου θεωρήθηκε ανταγωνιστική ενέργεια εναντίον του θυσιαστηρίου της Σιλώ και επαναστατική πράξη εναντίον του Θεού (βλ στ 15-16)

21,43 Γεν 12,7 21,44 Δτ 11,25 Ιησ 1,5 11,23 22,4 Κρ 1,19 21 27-35 2,1-3 3,1-6 Εβρ 4,8-11 21,45 23,14 22,1-6 1,12-15 22,4 21,44 22,5 Δτ 6,4-5 22,7 13,29-31 17,1-13 22,9,12 Κρ 18,31 22,10 15,7 18,17

¹³Οι Ισραηλίτες έστειλαν στις δύομισυ αυτές φυλές, στη Γαλαάδ, το Φινεές, γιο του *ιερέα Ελεάζαρ, ¹⁴ και μαζί του δέκα αρχηγούς, έναν από κάθε φυλή· καθέννας τους ήταν αρχηγός κάποιας από τις χιλιάδες οικογένειες των Ισραηλιτών. ¹⁵⁻¹⁶ Ήρθαν λοιπόν και τους είπαν εξ ονόματος όλης της κοινότητας του Κυρίου:

«Τι προδοσία είναι αυτή που διαπράξατε εναντίον του θεού του *Ισραήλ; Γιατί ξεστρατίσατε σήμερα από το δρόμο του Κυρίου; Χτίζοντας το δικό σας θυσιαστήριο, επαναστατήσατε σήμερα εναντίον του. ¹⁷ Δεν ήταν αρκετή η αμαρτία μας στη Φεγώρ, από την οποία ακόμα μέχρι σήμερα δεν *καθαριστήκαμε, μολονότι έπεσε πληγή πάνω στην κοινότητα του Κυρίου; ¹⁸ Και παρεκκλίνετε σήμερα κι εσείς από το δρόμο του Κυρίου; Αν εσείς σήμερα επαναστατείτε εναντίον του, αύριο η οργή του θα πέσει πάνω σε ολόκληρη την Ισραηλιτική κοινότητα. ¹⁹ Αν νομίζετε ότι η χώρα που σας δόθηκε για ιδιοκτησία είναι *ακάθαρτη, τότε ελάτε στη χώρα που ανήκει στον Κύριο, όπου είναι στημένη η *σκηνή του Κυρίου και πάρτε για ιδιοκτησία σας γη ανάμεσά μας. Αλλά, προπάντων, μην επαναστατείτε εναντίον του Κυρίου, ούτε εναντίον μας, χτίζοντας άλλο, δικό σας θυσιαστήριο, εκτός από το θυσιαστήριο του Κυρίου, του Θεού μας. ²⁰ Όταν ο Αχάν, γιος του Ζεράχ, διέπραξε απιστία σχετικά με το απαγορευμένο αφιέρωμα, ξέρετε πολύ καλά ότι έπεσε η οργή πάνω σ' ολόκληρη την κοινότητα του Ισραήλ. Και δεν ήταν μόνο εκείνος που θανατώθηκε για την ανομία του».

²¹ Τότε οι Ρουβηνίτες, οι Γαδίτες και η μισή φυλή Μανασσή απάντησαν στους αρχηγούς των οικογενειών των άλλων φυλών: ²² «Ο Θεός, ο Κύριος ο Θεός, ας είναι μάρτυρας! Ο Θεός, ο Κύριος ο Θεός, αυτός γνωρίζει και όλος ο λαός του Ισραήλ πρέπει να μάθει. Αν σκοπεύαμε να γίνουμε στασιαστές και ν' απιστήσουμε στον Κύριο, να μη μας βοηθήσει σήμερα! ²³ Κι αν χτίσαμε δικό μας θυσιαστή-

ριο για ν' απομακρυνθούμε απ' αυτόν και να προσφέρουμε πάνω σ' αυτό *ολοκαυτώματα, προσφορές αναίμακτες και *θυσίες κοινωνίας, ο Κύριος να μας τιμωρήσει. ²⁴ Εμείς το χτίσαμε αυτό περισσότερο από φόβο για ένα πράγμα: Σκεφτήκαμε ότι κάποτε στο μέλλον είναι δυνατό οι απόγονοί σας να πούνε στους δικούς μας απογόνους: "ποια σχέση έχετε εσείς με τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ; ²⁵ Ο Κύριος έβαλε τον Ιορδάνη ως σύνορο ανάμεσα σ' εμάς και σ' εσάς, Ρουβηνίτες και Γαδίτες. Δεν υπάρχει για σας θέση κοντά στον Κύριο". Έτσι οι απόγονοί σας θα μπορούσαν να κάνουν τους απογόνους μας να πάψουν να φοβούνται τον Κύριο. ²⁶ Γι' αυτό είπαμε: Ας επιχειρήσουμε να χτίσουμε ένα θυσιαστήριο, όχι για να προσφέρουμε σ' αυτό ολοκαυτώματα ή άλλες *θυσίες, ²⁷ αλλά για να είναι σαν μαρτυρία ανάμεσα σ' εμάς και σ' εσάς κι ανάμεσα στους απογόνους μας στο μέλλον, ότι έχουμε κι εμείς το δικαίωμα να λατρεύουμε τον Κύριο με τα ολοκαυτώματά μας, τις θυσίες μας και τις ειρηνικές προσφορές μας· και να μην μπορούν να πουν αύριο οι απόγονοί σας στους απογόνους μας ότι δεν έχουν θέση κοντά στον Κύριο. ²⁸ Σκεφτήκαμε, λοιπόν, ότι αν αύριο τα πουν αυτά σ' εμάς ή στους απογόνους μας, εμείς θ' απαντήσουμε: "κοιτάξτε αυτό το θυσιαστήριο του Κυρίου, που το έχτισαν οι πρόγονοί μας· δεν το έχτισαν για να προσφέρουν ολοκαυτώματα ή άλλες θυσίες, αλλά σαν μαρτυρία ανάμεσα σ' εμάς και σ' εσάς". ²⁹ Μακριά από μας, όμως, η σκέψη να επαναστατήσουμε εναντίον του Κυρίου και ν' απιστήσουμε σήμερα σ' αυτόν χτίζοντας θυσιαστήριο για να προσφέρουμε ολοκαυτώματα, προσφορές αναίμακτες και θυσίες αλλού, εκτός από το θυσιαστήριο του Κυρίου, του Θεού μας, που βρίσκεται μπροστά στη σκηνή του».

³⁰ Όταν ο ιερέας Φινεές, οι άρχοντες της κοινότητας και οι αρχηγοί των οικογενειών των άλλων φυλών που ήταν μαζί του άκουσαν τα λόγια που είπαν οι Ρουβηνίτες, οι Γαδίτες και οι Μανασσίτες, τους φάνηκαν λογι-

κά. ³¹Κι ο Φινεές, γιος του ιερέα Ελεάζαρ, τους απάντησε: «Τώρα ξέρουμε ότι ο Κύριος είναι ανάμεσά μας, γιατί δεν διαπράξατε εναντίον του αυτή την απιστία που φοβόμασταν· έτσι γλιτώσατε όλους τους Ισραηλίτες από την τιμωρία του Κυρίου».

³²Τότε ο Φινεές και οι αρχηγοί άφησαν τους Ρουβηνίτες και τους Γαδίτες στη Γαλαάδ, κι αυτοί γύρισαν στη Χαναάν, στους υπόλοιπους Ισραηλίτες και τους έφεραν την απάντηση. ³³Η απάντηση άρεσε στους Ισραηλίτες και δόξασαν το Θεό· κι ούτε που ξανασκέφτηκαν πια να εκστρατεύσουν εναντίον των φυλών Ρουβήν και Γαδ και να καταστρέψουν τη χώρα τους. ³⁴Οι Ρουβηνίτες και οι Γαδίτες τότε είπαν: «Αυτό το θυσιαστήριο είναι μαρτυρία ανάμεσα σ' όλους μας ότι ο Κύριος είναι ο Θεός μας». Και το ονόμασαν «Εδ» (Μαρτυρία).

Παραγγελίες του Ιησού του Ναυή στο λαό

23 Πέρασε πολύς καιρός από τότε που ο Θεός εξασφάλισε την ειρήνη στο λαό Ισραήλ από όλους τους γύρω εχθρούς του. Ο Ιησούς είχε πια γεράσει και είχε φτάσει σε μεγάλη ηλικία. ²Τότε κάλεσε όλους τους Ισραηλίτες, τους *πρεσβυτέρους τους, τους αρχηγούς τους, τους κριτές τους, τους άρχοντές τους και τους αξιωματούχους τους και τους είπε:

«Εγώ πια γέρασα. Έχω φτάσει σε μεγάλη ηλικία. ³Εσείς είδατε τα όσα έκανε ο Κύριος, ο Θεός σας, σε όλα αυτά τα έθνη για χάρη σας· αυτός ήταν που πολέμησε για σας. ⁴Βλέπετε ότι μοίρασα με κλήρο στις φυλές σας αυτά τα έθνη που έχουν απομείνει για να τα πάρετε ιδιοκτησία σας, μαζί με όλα τα έθνη που εξόντωσα από τον Ιορδάνη ως τη Μεγάλη Θάλασσα, δυτικά. ⁵Ο Κύριος, ο Θεός σας, αυτός θα τους εκδιώξει από μπροστά σας και θα τους κάνει να τραπούν σε φυγή μόλις σας δουν· κι εσείς θα πάρετε ιδιοκτησία σας τη χώρα τους, όπως σας το υποσχέθηκε ο Κύριος, ο Θεός σας.

⁶»Πάρτε, λοιπόν, σταθερά την απόφαση

να τηρείτε και να εκτελείτε απαρέγκλιτα όλα όσα είναι γραμμένα στο βιβλίο του *νόμου του Μωσέ. ⁷Να μην αναμιχθείτε μ' αυτά τα έθνη που έχουν απομείνει ανάμεσά σας· ούτε να μνημονεύετε το όνομα των θεών τους ή να ορκίζεστε σ' αυτούς ή να τους λατρεύετε ή να τους προσκυνάτε. ⁸Αλλά να είστε προσκαλλημένοι στον Κύριο, το Θεό σας, ό-πως κάνετε μέχρι σήμερα.

⁹»Γι' αυτό ο Κύριος έδωσε από μπροστά σας μεγάλα και ισχυρά έθνη και κανείς δεν μπόρεσε να σας αντισταθεί μέχρι σήμερα. ¹⁰Ένας άντρας από σας μπορούσε να καταδιώξει χίλιους, γιατί ο Κύριος, ο Θεός σας, αυτός πολεμούσε για σας, όπως σας το είχε υποσχεθεί. ¹¹Γι' αυτό προσέχετε πολύ να αγαπάτε τον Κύριο, το Θεό σας. ¹²Αν όμως ποτέ αποστατήσετε απ' αυτόν και ενωθείτε με τα κατάλοιπα των εθνών που απόμειναν ανάμεσά σας, αν έρθετε σ' επιμειξία μ' αυτούς, κι αυτοί μ' εσάς, ¹³τότε να είστε βέβαιοι, ότι ο Κύριος, ο Θεός σας, θα σταματήσει να διώχνει τα έθνη αυτά από μπροστά σας. Έτσι αυτά θα γίνουν για σας παγίδα και ενέδρα, μαστίγια στα πλευρά σας και αγκάθια στα μάτια σας. Όπου στο τέλος να εξαφανιστείτε από την όμορφη αυτή χώρα, που σας έδωσε ο Κύριος, ο Θεός σας.

¹⁴»Βλέπετε, εγώ σήμερα παίρνω το δρόμο που κάποτε παίρνει όλος ο κόσμος· αλλά εσείς πρέπει ν' αναγνωρίσετε με όλη την καρδιά σας και την ψυχή σας ότι καμιά από τις ωραίες υποσχέσεις που σας έδωσε ο Κύριος, ο Θεός σας, δεν έμεινε ανεκπλήρωτη. Εκπληρώθηκαν όλες στο ακέραιο. ¹⁵Όπως όμως εκπληρώθηκαν όλες οι ωραίες υποσχέσεις που σας έδωσε ο Κύριος, ο Θεός σας, έτσι ο Κύριος θα πραγματοποιήσει εναντίον σας όλες τις απειλές του, ωστόσο σας εξαφανίσει από την όμορφη αυτή χώρα που σας έδωσε. ¹⁶Αν παραβείτε τη *διαθήκη που αυτός σας έδωσε και πάτε και λατρεύετε άλλους θεούς και τους προσκυνήσετε, τότε θα ξεσπάσει ο θυμός του εναντίον σας και θα εξαφανιστείτε στη στιγμή από την όμορφη

αυτή χώρα που σας έδωσε ο Κύριος».

Ο αποχαιρετισμός του Ιησού του Ναυή

24 Ο Ιησούς συγκέντρωσε όλες τις φυλές του Ισραήλ στη Συχέμ.^{αγ} Κάλεσε τους πρεσβυτέρους του λαού, τους αρχηγούς, τους κριτές και τους αξιωματούχους του και παρουσιάστηκαν όλοι ενώπιον του θεού. ² Τότε είπε ο Ιησούς στο λαό:

«Ακούστε τι λέει ο Κύριος, ο θεός του Ισραήλ: «Τα παλιά τα χρόνια οι πρόγονοί σας κατοικούσαν πέρα από τον ποταμό Ευφράτη και λάτρευαν άλλους θεούς. Ένας απ' τους προγόνους σας ήταν και ο Θάρα, πατέρας του Αβραάμ και του Ναχώρ. ³ Πήρα λοιπόν τον προπάτορά σας, τον Αβραάμ, από την χώρα που εκτείνεται πέρα από τον Ευφράτη και τον οδήγησα μέσα από ολόκληρη τη Χαναάν. Του έδωσα πολλούς απογόνους: του έδωσα και τον Ισαάκ, ⁴ και στον Ισαάκ έδωσα γιους τον Ιακώβ και τον Ησαύ: στον Ησαύ έδωσα το όρος Σηείρ για ιδιοκτησία του, ενώ ο Ιακώβ και οι γιοι του κατέβηκαν στην Αίγυπτο.

⁵ Αργότερα έστειλα το Μωυσή και τον Ααρών και χτύπησα την Αίγυπτο με πληγές, πριν να βγάλω το λαό σας από 'κει. ⁶ Αφού έβγαλα τους προγόνους σας από την Αίγυπτο κι έφτασαν στην Έρυθρά Θάλασσα, οι Αιγύπτιοι τους καταδίωξαν ως εκεί με άμαξες και ιππικό. ⁷ Τότε οι πρόγονοί σας επικαλέσθηκαν εμένα, τον Κύριο, κι άπλωσα ανάμεσα σ' εκείνους και στους Αιγυπτίους ένα σκοτεινό σύννεφο και γύρισα καταπάνω τους τη θάλασσα και τους σκέπασε. Ξέρετε πολύ καλά τα όσα έκανα εναντίον των Αιγυπτίων.

⁸ Στην έρημο μείνατε για πολύν καιρό. ⁸ Έπειτα σας έφερα στη χώρα των Αμορραίων, που κατοικούσαν ανατολικά του Ιορδάνη. Αυτοί πολέμησαν εναντίον σας, αλλά τους παρέδωσα στην εξουσία σας: και κατάλαβετε τη χώρα τους γιατί εγώ τους εξολό-

θρευσα στο πέρασμά σας. ⁹ Τότε ήρθε να πολεμήσει εναντίον σας ο βασιλιάς της Μωάβ Βαλάκ, γιος του Σιππάρ. Έστειλε μάλιστα και κάλεσε το Αβαλαάμ, γιο του Βεώρ, για να σας καταραστεί. ¹⁰ Εγώ όμως δε θέλησα ν' ακούσω το Βαλαάμ: αναγκάστηκε μάλιστα να σας ευλογήσει πλούσια, κι έτσι σας γλίτωσα από την εξουσία του Βαλάκ.

¹¹ Ύστερα περάσατε τον Ιορδάνη και φτάσατε στην Ιεριχώ. Οι άντρες της Ιεριχώ πολέμησαν εναντίον σας, το ίδιο και οι Αμορραίοι, οι Φερεζαίοι, οι Χανααναίοι, οι Χετταίοι, οι Γεργεσαίοι, οι Ευαίοι και οι Ίβουσαίοι. Εγώ όμως τους παρέδωσα όλους στην εξουσία σας. ¹² Έστειλα πριν από σας σφήκες που έδιωξαν στο πέρασμά σας τους δύο βασιλιάδες των Αμορραίων. Δεν ήταν ούτε το ξίφος σας ούτε το τόξο σας που τους έδιωξαν! ¹³ Ακόμα σας έδωσα μια χώρα, που γι' αυτήν δεν εργαστήκατε και πόλεις που δεν τις χτίσατε εσείς αλλά απλώς εγκατασταθήκατε σ' αυτές: αμπέλια και λιωστάσια, που τρώτε τους καρπούς τους, αν και δεν τα φυτέψατε εσείς».

Οι Ισραηλίτες μπροστά στη μεγάλη απόφαση

¹⁴ «Τώρα λοιπόν», συνέχισε ο Ιησούς, «να σέβεστε τον Κύριο και να τον λατρεύετε με ειλικρίνεια και αφοσίωση. Πετάξτε μακριά τους θεούς που λάτρεψαν οι πρόγονοί σας, όταν ακόμα βρίσκονταν πέρα από τον Ευφράτη ή στην Αίγυπτο, και λατρέψτε τον Κύριο. ¹⁵ Αν όμως δεν σας αρέσει να λατρεύετε τον Κύριο, τότε διαλέξτε σήμερα τους θεούς που θέλετε να λατρεύετε: Αυτούς που λάτρευαν οι πρόγονοί σας, όταν ήταν πέρα από τον Ευφράτη, ή τους θεούς των Αμορραίων, που τώρα κατοικείτε στη χώρα τους. Εγώ όμως και η οικογένειά μου θα λατρεύουμε τον Κύριο».

¹⁶ Τότε ο λαός απάντησε και είπε: «Μα-

^{αγ} Συχέμ Πόλη βόρεια της Ιερουσαλήμ Ήταν τόπος ιερός κι εκεί μπορούσαν να συγκεντρωθούν και οι δώδεκα φυλές του Ισραήλ

24,2 Γεν 11,26 31,19 35,2-4 **24,3** Γεν 12,1-9 21,1-3 **24,4** Γεν 25,24-26 36,8 Δτ 2,5 Γεν 46,1-7 **24,5-7** Εξ 3,1-12,42 14,1-31 **24,8** Αρ 21,21-35 **24,11** 3,1-17 6,1-21 **24,12** Εξ 23,28 Δτ 7,20 Ιησ 23,9-10 **24,13** Δτ 6,10-11 **24,14** Γεν 31,19 35,2,4 Ιεζ 20,7 23,3 **24,15** Λευ 18,3

κρία από μας η σκέψη να εγκαταλείψουμε τον Κύριο και να λατρέψουμε άλλους θεούς! ¹⁷ Ο Κύριος, ο Θεός μας, είναι αυτός που έβγαλε εμάς και τους προγόνους μας από την Αίγυπτο, τη χώρα της δουλείας, κι αυτός έκανε μπροστά στα μάτια μας εκείνα τα μεγάλα θαύματα. Αυτός είναι που μας φύλαξε σε όλη την πορεία μας, κι απ' όλους τους λαούς από τους οποίους περάσαμε. ¹⁸ Κι ακόμα ο Κύριος έδωσε στο πέρασμά μας όλους εκείνους τους λαούς, ιδιαίτερα τους Αμορραίους, που κατοικούσαν σ' αυτή τη χώρα. Γι' αυτό, λοιπόν, κι εμείς θα λατρεύουμε τον Κύριο, γιατί αυτός είναι ο Θεός μας».

¹⁹ Αλλά ο Ιησούς είπε στο λαό: «Δε θα μπορέσετε να λατρεύσετε τον Κύριο, γιατί αυτός είναι Θεός *άγιος, Θεός που απαιτεί αποκλειστικότητα, και δε θα συγχωρήσει τις ανομίες σας και τις αμαρτίες σας. ²⁰ Αν τον εγκαταλείψετε και λατρέψετε ξένους θεούς, τότε κι αυτός θα στραφεί εναντίον σας. Θα σας προξενήσει συμφορές, θα σας εξολοθρεύσει, μολονότι στο παρελθόν σας ευεργέτησε».

²¹ Και ο λαός απάντησε στον Ιησού: «Όχι! Τον Κύριο θα λατρεύουμε».

²² Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Είστε μάρτυρες για τον εαυτό σας, ότι εσείς διαλέξατε να λατρεύετε τον Κύριο». Και αυτοί απάντησαν: «Είμαστε μάρτυρες».

²³ «Τότε, λοιπόν», τους είπε, «πετάξτε μακριά τους ξένους θεούς που έχετε μαζί σας και προσκολληθείτε μ' όλη σας την καρδιά στον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ».

²⁴ Και ο λαός απάντησε στον Ιησού: «Ναι, θα λατρεύουμε τον Κύριο, το Θεό μας, και θα υπακούμε στα λόγια του».

²⁵ Έτσι εκείνη την ημέρα στη Συχέμ ο Ιη-

σούς έκανε *διαθήκη με το λαό και τους έδωσε νόμους και εντολές. ²⁶ Τα λόγια αυτά τα έγραψε στο βιβλίο του *νόμου του Θεού. Έπειτα πήρε μια μεγάλη πέτρα και την έστησε εκεί, κάτω από τη βελανιδιά που βρισκόταν κοντά στο *αγιαστήριο του Κυρίου, ²⁷ και είπε στο λαό: «Να, αυτή η πέτρα ας είναι μάρτυρας για μας. Αυτή άκουσε όλα τα λόγια που μας είπε ο Κύριος· θα είναι, λοιπόν, μάρτυρας εναντίον σας, που θα σας εμποδίσει να αρνηθείτε το Θεό σας».

²⁸ Τέλος ο Ιησούς απέλυσε το λαό και πήγαν καθένας στο μερίδιο γης που του ανήκε.

Θάνατος του Ιησού του Ναυή και του Ελεάζαρ

(Κρ 2,6-10)

²⁹ Μετά τα γεγονότα αυτά πέθανε ο Ιησούς γιος του Ναυή, ο *δούλος του Κυρίου, σε ηλικία εκατόν δέκα ετών. ³⁰ Τον έθαψαν στην περιοχή που είχε λάβει ως μερίδιο, στη Θαμνάθ-Σαράχ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, βόρεια του όρους Γαάς. ³¹ Οι Ισραηλίτες λάτρευαν τον Κύριο, όσον καιρό ζούσε ο Ιησούς και μετά το θάνατό του, όσον καιρό ζούσαν οι *πρεσβύτεροι που είχαν δει όλα τα έργα που είχε επιτελέσει ο Κύριος για χάρη του λαού.

³² Οι Ισραηλίτες έθαψαν στην Συχέμ τα οστά του Ιωσήφ, που τα είχαν φέρει μαζί τους από την Αίγυπτο. Τα απόθεσαν στο τμήμα του αγροκτήματος που είχε αγοράσει ο Ιακώβ από τους απογόνους του Χαμώρ, πατέρα του Συχέμ, για εκατό αργύρια, και που είχε περιέλθει στους απογόνους του Ιωσήφ ως ιδιοκτησία. ³³ Πέθανε κι ο Ελεάζαρ, ο γιος του *Ααρών και τον έθαψαν στο λόφο που είχε δοθεί στο γιο του το Φινεές, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ.

Εισαγωγή

Οι Κριτές, στην εποχή των οποίων αναφέρεται το ομώνυμο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης, ήταν πολιτικοί ή στρατιωτικοί ηγέτες των ισραηλιτικών φυλών πριν από την εγκαθίδρυση της μοναρχίας. Τον τίτλο του Κριτή έφεραν διάφορα πρόσωπα με ποικίλα χαρακτηριστικά. Πρόκειται κατ' αρχήν για τοπικούς πολιτικούς ηγέτες, οι οποίοι ασκούσαν διοικητική εξουσία στα όρια της πόλης ή της φυλής τους και για τους οποίους παρατίθενται στο βιβλίο μόνον κάποια σύντομα βιογραφικά σημειώματα (λεγόμενοι "μικροί Κριτές": Σαμγάρ, Τωλά, Ιαΐρ, Ιβσάν, Αιλών, Αβδών). Ο ίδιος τίτλος αποδίδεται και στους χαρισματικούς ηγέτες που αναδεικνύει ο Θεός σε κρίσιμες περιόδους, για να σώσουν και απελευθερώσουν το λαό του από την απειλή και καταδυνάστευση των γειτονικών λαών και στο έργο των οποίων γίνεται λεπτομερής αναφορά στο βιβλίο (λεγόμενοι "μεγάλοι Κριτές": Οθνιήλ, Εούδ, Δεβόρα και Βαράκ, Γεδεών, Ιεφθάε, Σαμψών).

Το βιβλίο των Κριτών έπεται του βιβλίου του Ιησού του Ναυή και ανήκει στα "Ιστορικά Βιβλία" της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στην ίδια σειρά, αλλά στην ομάδα "Προγενέστεροι Προφήτες".

Μετά την εισαγωγή (1,1–2,5), που επανέρχεται στο θέμα της εγκατάστασης των ισραηλιτικών φυλών στη Χαναάν (πρβλ. εισαγωγή στο βιβλίο Ιησούς του Ναυή), το κύριο μέρος του βιβλίου των Κριτών (2,6–16,31) αναφέρεται στη δράση δώδεκα συνολικά Κριτών και στο τελευταίο τμήμα του (κεφ. 17–21) παρατίθενται αφηγήσεις για γεγονότα που διαδραματίστηκαν κατά την προμοναρχική περίοδο.

Η περιγραφή της δράσης των Κριτών δεν γίνεται με αυστηρά ιστορικά κριτήρια (πρβλ. εισαγωγή στο βιβλίο Ιησούς του Ναυή), ούτε παρατίθεται μια πλήρης και συνεχής ιστορία του Ισραήλ κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αλλά ο συγγραφέας, αντλώντας υλικό από αρχαίες πηγές, αφηγείται μεμονωμένα γεγονότα της ιστορίας μας ή περισσότερων φυλών με θεολογικούς κυρίως στόχους. Έτσι, επιλέγει κατά την αφήγηση ένα τυποποιημένο θεολογικό σχήμα, που συνοψίζει τη διδασκαλία του βιβλίου: Η απομάκρυνση του Ισραήλ από το Θεό έχει ως συνέπεια την εγκατάλειψή του από αυτόν και την καταπίεσή του από γειτονικούς λαούς· μετά τη μετάνοια του λαού και την επίκληση του Θεού, αυτός αναδεικνύει κάποιον σωτήρα, τον Κριτή, ο οποίος απελευθερώνει τους Ισραηλίτες και αποκαθιστά την τάξη· μετά το θάνατο του Κριτή όμως η ιστορία επαναλαμβάνεται και πάλι από την αρχή. Η σωτηρία, λοιπόν, και η επιβίωση του Ισραήλ στη γη της επαγγελίας εξαρτάται αποκλειστικά από την ποιότητα των σχέσεών του με το Θεό.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Οι αγώνες των ισραηλιτικών φυλών για εγκατάσταση στη Χαναάν:	1,1–2,5
2. Η δράση των Κριτών:	2,6–16,31
3. Επεισόδια της προμοναρχικής περιόδου:	17,1–21,25

ΚΡΙΤΑΙ

Οι άντρες των φυλών Ιούδα και Συμεών αιχμαλωτίζουν τον Αδωνί-Βεζέκ

1 Μετά το θάνατο του Ιησού, οι Ισραηλίτες ρώτησαν τον Κύριο: «Ποια από τις φυλές μας θα πάει πρώτη να πολεμήσει τους *Χανααίους;» ² Ο Κύριος απάντησε: «Θα πάνε οι άντρες της φυλής *Ιούδα· τους παραδίδω τη χώρα».

³ Τότε οι άντρες της φυλής Ιούδα είπαν στους άντρες της φυλής Συμεών, αδερφού του Ιούδα: «Ελάτε μαζί μας στη χώρα που μας δόθηκε με κλήρο, για να πολεμήσουμε τους Χανααίους, κι εμείς πάλι θα 'ρθούμε μαζί σας να κατακτήσουμε τη χώρα που κληρώθηκε σ' εσάς». Έτσι οι άντρες της φυλής Συμεών, πήγαν και πολέμησαν μαζί μ' εκείνους της φυλής Ιούδα.

⁴ Ο Κύριος πράγματι τους παρέδωσε τους Χανααίους και τους *Φερεζαίους και σκότωσαν απ' αυτούς δέκα χιλιάδες άντρες στη Βεζέκ. ⁵ Εκεί, μέσα στην πόλη της Βεζέκ, βρήκαν το βασιλιά Αδωνί-Βεζέκ· πολέμησαν εναντίον του και νίκησαν τους Χανααίους και τους Φερεζαίους. ⁶ Ο Αδωνί-Βεζέκ, έφυγε για να σωθεί, αλλά τον καταδίωξαν, τον έπιασαν και του έκοψαν τα μεγάλα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών του. ⁷ Τότε είπε ο Αδωνί-Βεζέκ: «Εβδομήντα βασιλιάδες με κομμένα τα μεγάλα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών τους μάζευαν ό,τι έπεφτε κάτω από το τραπέζι μου. Ό,τι έκανα, ο Θεός τώρα μου το ανταπέδωσε». Τον έφεραν στην ⁸ Ιερουσαλήμ και πέθανε εκεί.

Οι άντρες του Ιούδα κυριεύουν την Ιερουσαλήμ και τη Χεβρών

⁸ Οι άντρες της φυλής Ιούδα πολέμησαν εναντίον της Ιερουσαλήμ, την κυριέψαν, κατέ-

σφαξαν τους κατοίκους της και παρέδωσαν την πόλη στη φωτιά. ⁹ Έπειτα έφυγαν για να πολεμήσουν τους Χανααίους που κατοικούσαν στην ορεινή περιοχή, στην νότια περιοχή και κάτω στην πεδιάδα. ¹⁰ Χτύπησαν επίσης τους Χανααίους που κατοικούσαν στη Χεβρών, πόλη που τ' όνομά της μέχρι τότε ήταν Κιριάθ-Αρβά. Εκεί νίκησαν τις συγγείνους των Σεσαί, Αχιμάν και Ταλμαί.

Ο Οθνιήλ κυριεύει τη Δεβείρ και παντρεύεται την Αχσά

(Ιησ 15,13-19)

¹¹ Από 'κει οι άντρες της φυλής Ιούδα έφυγαν για να πολεμήσουν τους κατοίκους της Δεβείρ, που μέχρι τότε τ' όνομά της ήταν Κιριάθ-Σεφέρ. ¹² Ο Χάλεβ έκανε τη διακήρυξη: «Όποιος χτυπήσει την Κιριάθ-Σεφέρ και την κυριέψει, σ' αυτόν θα δώσω την κόρη μου Αχσά για γυναίκα». ¹³ Την κυριέψε ο Οθνιήλ, γιος του Κενεζίτη, νεότερου αδερφού του Χάλεβ, κι έτσι ο Χάλεβ έδωσε σ' αυτόν την κόρη του για γυναίκα. ¹⁴ Την ημέρα του *γάμου αυτή ζήτησε από τον Οθνιήλ τη συγκατάθεσή του να γυρέψει απ' τον πατέρα της ένα χωράφι. Χτύπησε τα χέρια της πάνω από το γαϊδούρι, κι ο Χάλεβ τη ρώτησε: «Τι σου συμβαίνει;» ¹⁵ Αυτή του απάντησε: «Θέλω να μου δώσεις ένα δώρο. Η περιοχή που μου παραχώρησες νότια είναι άγνη. Γι' αυτό να μου δώσεις πηγές με νερό». Έτσι ο Χάλεβ της έδωσε τις πηγές στα ορεινά και στα πεδινά.

Οι κατακτήσεις των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν

¹⁶ Οι *Κεναίοι, απόγονοι του πεθερού του Μωυσή, έφυγαν από την Ιεριχώ, την πόλη με τις φοινικιές, μαζί με τους άντρες της φυλής

Ιούδα και πήγαν να εγκατασταθούν στην έρημο του Ιούδα, νότια της Αράδ, ανάμεσα στους Αμαληκίτες.

¹⁷ Οι άντρες της φυλής Ιούδα μ' αυτούς της φυλής Συμεών, αδερφού του Ιούδα, πήγαν και χτύπησαν τους Χαναναίους που κατοικούσαν στη Σεφάθ, και κατέστρεψαν εντελώς την πόλη, η οποία από τότε ονομάστηκε Χορμά (Καταστροφή). ¹⁸ Οι άντρες της φυλής Ιούδα κυριέψαν τη Γάζα, την Ασκάλωνα και την Ακκαρών μαζί με τα περίχωρά τους. ¹⁹ Ο Κύριος ήταν μαζί με τους άντρες της φυλής Ιούδα και κυριέψαν την ορεινή περιοχή. Δεν μπόρεσαν όμως να εκδιώξουν τους κατοίκους της πεδιάδας, γιατί αυτοί είχαν σιδερένιες άμαξες. ²⁰ Στο Χάλεβ έδωσαν τη Χεβρών, όπως είχε διατάξει ο Μωυσής. Κι ο Χάλεβ εκδιώξε τις τρεις συγγένειες των *Ανακιδών, που κατοικούσαν εκεί.

²¹ Οι Βενιαμινίτες όμως δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν τους *Ιεβουσαίους, που κατοικούσαν στην Ιερουσαλήμ, κι έτσι αυτοί ζουν ακόμη μαζί τους στην ίδια πόλη μέχρι σήμερα.

Οι απόγονοι του Ιωσήφ κυριεύουν την Βαιθήλ

²² Οι απόγονοι του Ιωσήφ πήγαν να πολεμήσουν εναντίον της *Βαιθήλ, κι ο Κύριος ήταν μαζί τους. ²³ Πρώτα, όμως, έστειλαν ανθρώπους να κατασκοπεύσουν την πόλη, που τ' όνομά της ήταν άλλοτε Λουζ. ²⁴ Οι κατάσκοποι είδαν κάποιον που έβγαινε από την πόλη και του είπαν: «Δείξε μας, σε παρακαλούμε, πώς μπορούμε να εισβάλουμε στην πόλη κι εμείς θα σου φερθούμε με καλοσύνη». ²⁵ Αυτός τους έδειξε τις οχυρές θέσεις της πόλης, κι έτσι οι απόγονοι του Ιωσήφ μπήκαν σ' αυτήν και κατέσφαξαν τους κατοίκους της. Εκείνο τον άνθρωπο όμως τον άφησαν να φύγει μαζί με όλη του την οικογένεια. ²⁶ Αυτός πήγε στη χώρα των *Χετταίων, κι εκεί έχτισε μια πόλη που την ονόμασε επίσης Λουζ. Αυτό είναι το όνομά της μέχρι σήμερα.

Περιοχές όπου δεν επικράτησαν οι Ισραηλίτες

²⁷ Οι απόγονοι του Μανασσή δεν μπόρεσαν κι αυτοί να εκδιώξουν τους κατοίκους από τις πόλεις Βαιθ-Σεάν, Τανάκ, Δωρ, και *Μεγιδδών κι από τα περίχωρά τους. Έτσι οι Χαναναίοι συνέχισαν να κατοικούν σ' αυτήν την περιοχή. ²⁸ Ακόμα κι όταν οι Ισραηλίτες ισχυροποιήθηκαν, δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν εντελώς τους Χαναναίους, αλλά τους υποχρέωσαν να εκτελούν καταναγκαστικά έργα γι' αυτούς.

²⁹ Ούτε οι απόγονοι του Εφραΐμ μπόρεσαν να εκδιώξουν τους Χαναναίους που κατοικούσαν στη Γεζέρ, κι έτσι οι Χαναναίοι συνέχισαν να κατοικούν μαζί τους στην πόλη αυτή.

³⁰ Επίσης οι απόγονοι του Ζαβουλών δεν μπόρεσαν κι αυτοί να διώξουν τους κατοίκους της Κιδρών και της Νααλάλ, κι έτσι οι Χαναναίοι συνέχισαν να κατοικούν μαζί τους και να εκτελούν καταναγκαστικά έργα.

³¹ Ούτε οι απόγονοι του Ασήρ μπόρεσαν να εκδιώξουν τους κατοίκους των πόλεων Ακκώ, *Σιδώνα, Ααλάβ, Αχζίβ, Χελβά, Αφίκ και Ρεχώβ. ³² Γι' αυτό η φυλή του Ασήρ αναγκάστηκε να συγκατοικήσει με τους Χαναναίους που ζούσαν στη χώρα.

³³ Επίσης οι απόγονοι του Νεφθαλί δεν μπόρεσαν κι αυτοί να διώξουν τους κατοίκους της Βαιθ-Σέμες και της Βαιθ-Ανάθ· έτσι εγκαταστάθηκαν ανάμεσα στους Χαναναίους που κατοικούσαν στη χώρα, αλλά τους υποχρέωσαν να εκτελούν καταναγκαστικά έργα γι' αυτούς.

³⁴ Οι *Αμορραίοι περιόρισαν τους απογόνους του *Δαν στα βουνά και δεν τους άφησαν να κατεβούν στην πεδιάδα. ³⁵ Έτσι, οι Αμορραίοι συνέχισαν να κατοικούν στη Χαρχέρες, στην Αιάλων και στη Σααλβίμ. Όταν όμως οι απόγονοι του Ιωσήφ, ισχυροποιήθηκαν, τους υποχρέωσαν να εκτελούν καταναγκαστικά έργα γι' αυτούς.

³⁶ Βόρεια της Σελά, τα νότια σύνορα των

Αμορραίων προχωρούσαν μέσα από την α-
ωφέρεια της Ακραββίμ.^α

Ο άγγελος του Κυρίου στη Βοχίμ

2 Ο άγγελος του Κυρίου ήρθε από τα Γά-
λα στη Βοχίμ και είπε στους Ισραηλί-
τες: «Σας έβγαλα από την Αίγυπτο και σας
έφερα στη χώρα που είχα υποσχεθεί με όρ-
κο στους προπάτορές σας. Και έχω διακηρύ-
ξει ότι δε θα ακυρώσω ποτέ τη *διαθήκη μου
μαζί σας, ²εφόσον εσείς δεν συνάψετε καμιά
συνθήκη με τους κατοίκους της χώρας αυ-
τής και καταστρέψετε τα θυσιαστήριά τους.
Εσείς όμως δεν υπακούσατε σε όσα σας εί-
πα· γιατί το κάνατε αυτό; ³Σας δηλώνω λοι-
πόν: Δε θα διώξω από μπροστά σας τους κα-
τοίκους αυτής της χώρας. Θα είναι εχθροί
σας, και οι θεοί τους θα γίνουν παγίδα για
σας».

⁴Ενώ ο άγγελος του Κυρίου έλεγε αυτά τα
λόγια στους Ισραηλίτες, ο λαός φώναζε δυ-
νατά και έκλαιγε. ⁵Γι' αυτό ονόμασαν εκείνο
τον τόπο Βοχίμ (Κλαυθμός), και πρόσφεραν
εκεί *θυσίες στον Κύριο.

Ο θάνατος του Ιησού του Ναυή

⁶Όταν ο Ιησούς απέλυσε το λαό, οι Ισραη-
λίτες πήγαν καθένας στο μερίδιο γης που
του ανήκε και έτσι κατέλαβαν τη χώρα. ⁷Ο
λαός λάτρευε τον Κύριο όσο ζούσε ο Ιησούς
και μετά το θάνατό του, όσο ζούσαν οι *πρε-
σβύτεροι, που είχαν δει όλα τα μεγάλα έργα
που έκανε ο Κύριος για χάρη των Ισραηλι-
τών. ⁸Ο Ιησούς, γιος του Ναυή, ο *δούλος
του Κυρίου, πέθανε σε ηλικία εκατόν δέκα
ετών. ⁹Τον έθαψαν στην περιοχή που του εί-
χε δοθεί με κληρο, στην Θιμνάθ-Χέρες,^β
στην ορεινή περιοχή του Εφραΐμ, βόρεια
του όρους Γαάς.

¹⁰Πέθανε επίσης και όλη εκείνη η γενιά κι
ύστερα ήρθε άλλη, που δε γνώριζε προσω-
πικά τον Κύριο ούτε τα έργα που είχε κάνει
για χάρη των Ισραηλιτών.

Οι Ισραηλίτες εγκαταλείπουν τον Κύριο

¹¹Έτσι οι Ισραηλίτες δυσaréστησαν με τις
πράξεις τους τον Κύριο, και λάτρεψαν το
*Βάαλ. ¹²Εγκατέλειψαν τον Κύριο, το Θεό
των προγόνων τους, που τους είχε βγάλει
από την Αίγυπτο, και λάτρεψαν άλλους θε-
ούς, αυτούς που λάτρευαν οι γύρω τους λα-
οί· προσκύνησαν αυτούς τους θεούς κι ε-
ξόργισαν έτσι τον Κύριο. ¹³Εγκατέλειψαν τον
Κύριο και λάτρεψαν το Βάαλ και την *Αστάρ-
τη, ¹⁴κι ο Κύριος ξέσπασε οργισμένος εναν-
τίον τους. Τους παρέδωσε σε επιδρομείς, οι
οποίοι τους ρήμαζαν· τους πούλησε στους
γύρω εχθρούς τους και δεν μπορούσαν πια
να τους αντιμετωπίσουν. ¹⁵Παντού όπου πή-
γαιναν να πολεμήσουν, ο Κύριος ήταν εναν-
τίον τους και δε νικούσαν, όπως τους το εί-
χε πει με όρκο. Κι αυτό τους έριχνε σε βα-
θιά κατάθλιψη.

¹⁶Τότε ο Κύριος τους έδωσε για αρχη-
γούς *Κριτές, οι οποίοι τους γλίτωναν από
τους επιδρομείς. ¹⁷Αλλά ούτε στους Κριτές
τους υπάκουαν, γιατί επιδίδονταν στη λα-
τρεία άλλων θεών και τους προσκυνούσαν.
Πολύ σύντομα ξεστράτισαν από το δρόμο
των προγόνων τους, οι οποίοι υπάκουαν
στις εντολές του Κυρίου. Ετούτοι δεν τους
μιμήθηκαν. ¹⁸Κάθε φορά που ο Κύριος τους
έστελνε έναν Κριτή, ήταν ο ίδιος μαζί του
και γλίτωνε τους Ισραηλίτες από τους ε-
χθρούς τους όσον καιρό ζούσε ο Κριτής· ο
Κύριος τους λυπόταν, όταν οι εκμεταλλευ-
τές και οι καταπιεστές τους τους έκαναν να
σενάζουν.

¹⁹Όταν όμως πέθαινε ο Κριτής, οι Ισραη-
λίτες ξανάπεφταν στην απιστία, χειρότερη
από κείνη των προγόνων τους. Επιδίδονταν
στη λατρεία άλλων θεών και τους προσκυ-
νούσαν. Δεν απαρνούσαν τις κακές τους
πράξεις και τη διεστραμμένη τους συμπερι-
φορά. ²⁰Γι' αυτό το λόγο ξέσπασε ο Κύριος
οργισμένος εναντίον τους και είπε: «Επειδή

^αΑνωφέρεια της Ακραββίμ Βλ υποσ εις Αρ 34,4 ^βΘιμνάθ-Χέρες Λέγεται επίσης και «Θαμνάθ-Σαράχ» (Ιησ 19,50
24,30)

αυτό το έθνος αθέτησε τη *διαθήκη που είχα διατάξει τους προγόνους τους να τη σέβονται, και δε με υπάκουσαν, ²¹γι' αυτό κι εγώ δεν θα διώξω πια από μπροστά τους κανένα από τα έθνη που είχαν παραμείνει στη χώρα τον καιρό που πέθανε ο Ιησούς. ²²Θα χρησιμοποιήσω αυτά τα έθνη για να δοκιμάσω τους Ισραηλίτες αν θα θελήσουν ή όχι ν' ακολουθήσουν το δρόμο μου και να με υπακούσουν, όπως τον ακολούθησαν οι πρόγονοί τους».

²³Έτσι ο Κύριος άφησε να υπάρχουν στη χώρα τα έθνη εκείνα, που δεν τα είχε παραδώσει στον Ιησού· ο Ιησούς δεν είχε βιαστεί να τα εκδιώξει.

Τα έθνη που παρέμειναν στη χώρα

3 Ο Κύριος άφησε ορισμένα έθνη στη χώρα, για να δοκιμάσει μ' αυτά τους Ισραηλίτες εκείνους, που δεν είχαν πάρει μέρος σ' όλους τους πολέμους για την κατάκτηση της Χαναάν. ²Επίσης ήθελε να μάθουν την τέχνη του πολέμου οι νέες γενιές, τουλάχιστον εκείνες που δεν είχαν ακόμα πολεμήσει. Αυτά, λοιπόν, τα έθνη ήταν:

³Οι πέντε ηγεμονίες των *Φιλισταίων, όλοι οι *Χαναανίοι, οι *Σιδώνιοι και οι *Ευαίοι, που κατοικούσαν στα βουνά του Λιβάνου, από το όρος Βάαλ-Ερμών ως την είσοδο της Χαμάθ. ⁴Αυτοί οι λαοί χρησίμευαν στον Κύριο για να δοκιμάζει μ' αυτούς τους Ισραηλίτες και να βλέπει αν είχαν σκοπό να υπακούσουν στις εντολές που είχε δώσει στους προγόνους τους με το Μωυσή.

⁵Έτσι οι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν ανάμεσα στους Χαναανίους, στους *Χετταίους, στους *Αμορραίους, στους *Φερεζαίους, στους Ευαίους και στους *Ιεβουσαίους. ⁶Πήραν τις κόρες τους για γυναίκες τους, και έδωσαν τις δικές τους κόρες στους γιους εκείνων· και λάτρεψαν τους θεούς τους.

Ο Οθνιήλ

⁷Οι Ισραηλίτες δυσαρέστησαν με τις πράξεις τους τον Κύριο το Θεό τους· τον λησμό-

νησαν και λάτρεψαν το *Βάαλ και την *Αστάρτη. ⁸Γι' αυτό ο Κύριος ξέσπασε οργισμένος εναντίον τους και τους παρέδωσε στον Κουσάν-Ρισαθαίμ, βασιλιά της *Μεσοποταμίας κι έγιναν οι Ισραηλίτες υποτελείς στον Κουσάν-Ρισαθαίμ για οχτώ χρόνια.

⁹Τότε οι Ισραηλίτες επικαλέστηκαν τον Κύριο κι αυτός τους έστειλε τον Οθνιήλ, γιο του Κενεζίτη, νεότερου αδερφού του Χάλεβ, για να τους ελευθερώσει. ¹⁰Το *Πνεύμα του Κυρίου ήρθε στον Οθνιήλ και αναδείχθηκε *Κριτής του λαού Ισραήλ. Βγήκε να πολεμήσει τον Κουσάν-Ρισαθαίμ, βασιλιά της Μεσοποταμίας, κι ο Κύριος τον παρέδωσε στην εξουσία του και τον νίκησε ολοσχερώς.

¹¹Η χώρα ησύχασε για σαράντα χρόνια· Έπειτα πέθανε ο Οθνιήλ, ο γιος του Κενεζίτη.

Ο Εουδ

¹²Οι Ισραηλίτες δυσαρέστησαν πάλι με τις πράξεις τους τον Κύριο. Γι' αυτό ο Κύριος οδήγησε εναντίον τους τον Εγλών, βασιλιά της *Μωάβ. ¹³Αυτός έκανε συμμαχία με τους Αμμωνίτες και τους Αμαληκίτες, να επιτεθεί στους Ισραηλίτες, και κυριέψε την Ιεριχώ, την πόλη με τις φοινικιές. ¹⁴Έτσι οι Ισραηλίτες έγιναν υποτελείς στον Εγλών για δεκαοχτώ χρόνια.

¹⁵Επικαλέστηκαν όμως τον Κύριο, κι αυτός τους έστειλε ελευθερωτή τον Εουδ, γιο του Γηρά, από τη φυλή Βενιαμίν. Ο Εουδ ήταν αριστερόχειρας.

Οι Ισραηλίτες τον έστειλαν να πάει δώρα στον Εγλών, βασιλιά της Μωάβ. ¹⁶Ο Εουδ έφτιαξε ένα δίκοπο ξίφος έναν πήχyu μήκος και το ζώστηκε κάτω από τα ρούχα του, στον δεξιό του μηρό. ¹⁷Έπειτα πήγε να προσφέρει τα δώρα στον Εγλών, ο οποίος ήταν πάρα πολύ παχύς.

¹⁸Αφού τέλειωσε η προσφορά των δώρων, ο Εουδ συνόδεψε τους ανθρώπους που τα είχαν φέρει. ¹⁹Όταν όμως έφτασαν στα αγάλματα των θεών που ήταν στα Γάλγαλα, ο Εουδ γύρισε πίσω και είπε στον Εγλών: «Έχω ένα απόρρητο μήνυμα για σένα, βασι-

λιά». Ο βασιλιάς διέταξε τότε τους υπήρετες του να βγούν όλοι έξω. ²⁰ Ο Εουδ πήγε κοντά του — ο βασιλιάς καθόταν μόνος του στο δροσερό ανώγι — και του είπε: «Έχω ένα μήνυμα για σένα απ' το Θεό». Ο Εγλών σηκώθηκε από το θρόνο του. ²¹ Τότε ο Εουδ άπλωσε το αριστερό του χέρι και έπιασε το ξίφος, που ήταν στον δεξιό του μηρό και το έχωσε στην κοιλιά του βασιλιά ²² τόσο βαθιά, ώστε μπήκε μέσα του και η λαβή μαζί με τη λεπίδα, και το πάχος ήρθε και έκλεισε από πάνω. Και χωρίς να τραβήξει πίσω το ξίφος βγήκε από το παράθυρο. ²³ Βγήκε κι από τον προθάλαμο, αφού πρώτα έκλεισε την πόρτα του δωματίου πίσω του και την κλείδωσε.

²⁴ Όταν πια είχε φύγει, ήρθαν οι δούλοι του βασιλιά· είδαν ότι οι πόρτες ήταν κλειδωμένες και σκέφτηκαν πως θα έκανε την ανάγκη του στο αποχωρητήριο, στο δροσερό ανώγι. ²⁵ Περιμέναν αρκετή ώρα, ώσπου άρχισαν ν' ανησυχούν που ο Εγλών δεν άνοιγε τις πόρτες του δωματίου. Πήραν τότε το κλειδί, ανοίγουν και τι να δουν: Ο κύριός τους ήταν ξαπλωμένος καταγής νεκρός.

²⁶ Στο μεταξύ ο Εουδ, όσο αυτοί καθυστερούσαν, είχε φύγει· πέρασε τα αγάλματα των θεών και κατέφυγε ασφαλής στη Σείραθά. ²⁷ Όταν έφτασε εκεί, σάλπισε με τη σάλπιγγα προς την ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ για να συγκεντρώσει τους Ισραηλίτες. Όταν αυτοί κατέβηκαν από το βουνό και ήρθαν μαζί του, ο Εουδ μπήκε επικεφαλής τους ²⁸ και τους είπε: «Ακολουθήστε με, γιατί ο Κύριος θα σας παραδώσει τους εχθρούς σας, τους Μωαβίτες». Τον ακολούθησαν κι έπιασαν τα περάσματα του Ιορδάνη, αντίκρυ στη Μωάβ και δεν άφησαν κανένα να περάσει. ²⁹ Εκείνη την ημέρα σκότωσαν περίπου δέκα χιλιάδες Μωαβίτες. Ήταν όλοι τους ρωμαλέοι και γεροί πολεμιστές, αλλά δε γλίτωσε κανείς τους.

³⁰ Έτσι από κείνη την ημέρα οι Μωαβίτες έγιναν υποτελείς στους Ισραηλίτες και η χώρα ησύχασε για ογδόντα χρόνια.

Ο Σαμγάρ

³¹ Μετά τον Εουδ, αναδείχθηκε ο Σαμγάρ, γιος του Ανάθ, ο οποίος μ' ένα βούκεντρο σκότωσε εξακόσιους Φιλισταίους στρατιώτες και ελευθέρωσε κι αυτός το λαό Ισραήλ.

Η Δεβόρα και ο Βαράκ

4 Όταν πέθανε ο Εουδ, οι Ισραηλίτες दूसαρέστησαν πάλι με τις πράξεις τους τον Κύριο. ² Και ο Κύριος τους παρέδωσε στον Ιαβίν, έναν *Χαναναίο βασιλιά, που βασιλευε στην Ασώρ. Αρχηγός του στρατού του ήταν ο Σίσερα, που κατοικούσε στη Χάρωση των Εθνών. ³ Αυτός είχε εννιακόσιες σιδερένιες άμαξες^δ και καταπίεζε σκληρά τους Ισραηλίτες είκοσι ολόκληρα χρόνια. Έτσι οι Ισραηλίτες επικαλέστηκαν τον Κύριο να τους ελευθερώσει.

⁴ Εκείνο τον καιρό *Κριτής του Ισραήλ ήταν η *προφήτισσα Δεβόρα, γυναίκα του Λαπιδώ. ⁵ Αυτή καθόταν συνήθως κάτω από έναν φοίνικα, που αργότερα ονομάστηκε «Φοίνικας της Δεβόρας», μεταξύ των πόλεων Ραμά και *Βαιθήλ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, και οι Ισραηλίτες πήγαιναν σ' αυτήν για να δικάζει τις υποθέσεις τους. ⁶ Μια μέρα η Δεβόρα έστειλε και κάλεσε το Βαράκ, γιο του Αβινωάμ, από την Κέδες, στην περιοχή της φυλής Νεφθαλί, και του είπε: «Ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, δίνει αυτήν την προσαγή: "πάρε μαζί σου δέκα χιλιάδες άντρες από τις φυλές Νεφθαλί και Ζαβουλών και πήγαινε στο όρος Θαβώρ. ⁷ Κι εγώ θα ξεσηκώσω το Σίσερα, αρχιστράτηγο του Ιαβίν, να 'ρθεί να σου επιτεθεί με τις άμαξές του και το πεζικό του στο χείμαρρο Κισών· και θα τον παραδώσω στην εξουσία σου"».

⁸ Ο Βαράκ της είπε: «Αν έρθεις κι εσύ μαζί μου, θα πάω· αν όχι, δεν πάω».

⁹ Εκείνη του απάντησε: «Θα έρθω, λοιπόν, μαζί σου. Η εκστρατεία όμως αυτή δε θα φέρει δόξα σ' εσένα, γιατί ο Κύριος θα παραδώσει το Σίσερα σε μια γυναίκα». Έτσι η Δε-

^γβγήκε από το παράθυρο Το εβρ είναι ασαφές ^δσιδερένιες άμαξες Βλ υποσ εις Ιησ 17,16

βόρα σηκώθηκε και πήγε μαζί με το Βαράκ στην Κέδες.

¹⁰ Ο Βαράκ συγκέντρωσε εκεί τις φυλές Ζαβουλών και Νεφθαλί. Δέκα χιλιάδες άντρες ανέβηκαν στο βουνό ακολουθώντας τον· ανέβηκε και η Δεβόρα μαζί του.

¹¹ Κοντά στην Κέδες ζούσε ο Χέβερ ο *Κεναίος. Αυτός είχε αποχωριστεί από τους άλλους Κεναίους, απογόνους του Χοβάβ, ενός συγγενή του Μωυσή και είχε στήσει τη σκηνή του κοντά στη Βελανιδιά Σααναννίμ.^ε

¹² Όταν ανάγγειλαν στο Σίσερα ότι ο Βαράκ, γιος του Αβινάμ, ανέβαινε στο όρος Θαβώρ, ¹³ αυτός συγκέντρωσε τις εννιακόσιες σιδερένιες άμαξές του, και όλο το στρατό του, και πήγε από τη Χαρώσεθ των Εθνών στον ποταμό Κισών. ¹⁴ Τότε είπε η Δεβόρα στο Βαράκ: «Πάμε, γιατί σήμερα ο Κύριος θα σου παραδώσει το Σίσερα· ο Κύριος ο ίδιος βαδίζει μπροστά σου». Ο Βαράκ κατέβηκε από το όρος Θαβώρ με τις δέκα χιλιάδες άντρες πίσω του. ¹⁵ Κι όταν αυτός εξαπέλυσε επίθεση, προκάλεσε ο Κύριος σύγχυση στο Σίσερα, στις άμαξές του και στο στρατό του. Ο ίδιος κατέβηκε από το αμάξι του κι έφυγε πεζός.

¹⁶ Αλλά ο Βαράκ καταδίωξε τις άμαξες και το στρατό των εχθρών ως τη Χαρώσεθ των Εθνών και κατέσφαξε όλους τους στρατιώτες του Σίσερα. Δεν έμεινε ούτε ένας ζωντανός.

Ο θάνατος του αρχιστρατήγου των αντιπάλων

¹⁷ Ο Σίσερα κατέφυγε τρέχοντας στη σκηνή της Ιαήλ, της γυναίκας του Χέβερ του Κεναίου. Εκείνο τον καιρό υπήρχε ειρήνη ανάμεσα στον Ιαβίν, βασιλιά της Ασώρ, και στην οικογένεια του Χέβερ. ¹⁸ Η Ιαήλ βγήκε να συναντήσει το Σίσερα και του είπε: «Έλα, κύριέ μου, έλα στη σκηνή μου, μη φοβάσαι». Μπήκε, λοιπόν, στη σκηνή κι αυτή τον έκρυψε με ένα σκέπασμα.

¹⁹ Της λέει: «Διψάω· δώσ' μου σε παρακα-

λώ να πω λίγο νερό». Εκείνη άνοιξε το ασκί με το γάλα, του έδωσε να πει, και τον ξανασκέπασε. ²⁰ Ο Σίσερα της είπε πάλι: «Στάσου στην πόρτα της σκηνής, κι αν έρθουν και σε ρωτήσουν αν υπάρχει εδώ κανείς, εσύ να τους απαντήσεις "όχι"».

²¹ Αποκαμωμένος καθώς ήταν κοιμήθηκε βαθεία. Τότε η Ιαήλ πήρε έναν πάσσαλο από τη σκηνή κι ένα σφυρί, πλησίασε αθόρυβα κι έμπηξε το παλούκι στο μηνίγγι του, έτσι που καρφώθηκε στη γη κι ο Σίσερα πέθανε.

²² Τότε έφτασε κι ο Βαράκ που καταδίωκε το Σίσερα. Η Ιαήλ βγήκε να τον προυπαντήσει και του είπε: «Έλα και θα σου δείξω τον άνθρωπο που ζητάς». Ο Βαράκ μπήκε στη σκηνή και είδε το Σίσερα κάτω νεκρό, με το παλούκι στο μηνίγγι του.

²³ Έτσι εκείνη την ημέρα μπροστά στους Ισραηλίτες ταπεινώσε ο Θεός τον Ιαβίν, το Χανααίο βασιλιά. ²⁴ Οι Ισραηλίτες εξαπέλυαν όλο και πιο ορμητικές επιθέσεις εναντίον του, ωστόσο τον εξουδετέρωσαν.

Το τραγούδι της Δεβόρας και του Βαράκ

5 Εκείνη την ημέρα η Δεβόρα και ο Βαράκ, γιος του Αβινάμ, τραγούδησαν αυτόν τον ύμνο:

² Τον Κύριο δοξολογήστε,
γιατί καλοί αρχηγοί δίνουν στον *Ισραήλ
προστάγματα,
γιατί ο λαός πρόθυμος έτρεξε
να πολεμήσει.

³ Ακούστε, βασιλιάδες!
Δώστε, ηγεμόνες, προσοχή!
Εγώ στον Κύριο θα τραγουδήσω·
στον Κύριο θα ψάλω,
στο Θεό του Ισραήλ:

⁴ Κύριε, όταν έβγαινες από το όρος Σηφίρ,
όταν ξεκίναγες απ' της *Εδώμ
τους κάμπους,
έτρεμε η γη κι οι ουρανοί τaráζονταν
και στάλαζαν τα σύννεφα νερό.

^ε Σααναννίμ Τοποθεσία στην περιοχή της φυλής Νεφθαλί, που απαντάται και εις Ιησ 19,33

5 Έτρεμαν τα βουνά μπροστά στον Κύριο,
— στον Κύριο του *Σινά—
μπρος στου Κυρίου την παρουσία,
του Θεού του Ισραήλ,

6 Στις μέρες του Σαμγάρ, γιου του Ανάθ,
στις μέρες της Ιαήλ, τα караβάνια
εξαφανίστηκαν,
κι όσοι ταξίδευαν παίρνανε πλάγιους
δρόμους.

7 Αρχηγοί δεν υπήρχαν πια:
καθόλου πια αρχηγοί στου Ισραήλ
τη χώρα:
ώσπου εμφανίστηκες εσύ, Δεβόρα,
ώσπου εσύ εμφανίστηκες,
μητέρα για τον Ισραήλ.

8 Νέους διαλέξεαν θεούς,
θεούς που δεν τους γνώριζαν.
Σε σαράντα χιλιάδες άντρες στον Ισραήλ
ζήτημα αν εύρισκες μια ασπίδα
ή ένα ακόντιο.

9 Είν' η καρδιά μου με του Ισραήλ
τους αρχηγούς,
μ' εκείνους από τον λαό,
που πρόθυμοι στον πόλεμο ετρέξαν.
Τον Κύριο δοξολογήστε!

10 Εσείς που ιππεύετε στις άσπρες
γαϊδουρίτσες,^ς
εσείς που πάνω σε χαλιά καθόσαστε,
κι εσείς που μες στους δρόμους
περπατάτε,
σκεφτείτε το.

11 Ακούτε! Φλύαρα πλήθη
στα πηγάδια ολόγυρα
δηγούνται του Κυρίου τους θριάμβους
τις νίκες του λαού του Ισραήλ.

Τότε κατέβη του Κυρίου ο λαός
στις *πύλες.

12 Εμπρός, εμπρός Δεβόρα!
Εμπρός, εμπρός, τραγούδησε.

Σήκω, Βαράκ, γιε του Αβινωάμ
και ξαναφέρε πίσω
τους αιχμαλώτους σου.

13 Τότε πολέμησε ωσάν γενναίος
ο Ισραήλ.

Του Κυρίου ο λαός πολέμησαν
σαν ήρωες.

14 Οι αρχηγοί του Εφραΐμ βρίσκονται
στην πεδιάδα,
πίσω του ο Βενιαμίν με το λαό του.

Και κατεβήκαν αρχηγοί
απ' τη συγγένεια του Μαχείρ
κι απ' τη φυλή του Ζαβουλών
ακούραστοι αξιωματούχοι.

15 Και του Ισάχαρ οι αρχηγοί ήταν μαζί
με τη Δεβόρα.

Και όπως ο Ισάχαρ, έτσι και ο Βαράκ
όρμησε να τον κυνηγάει στην πεδιάδα.
Μα στις τάξεις του Ρουβήν μεγάλες
συζητήσεις γίνονταν.

16 Γιατί καθόσουν στα μαντριά, Ρουβήν,
γ' ακούς που τα κοπάδια τους
φωνάζουν οι βοσκοί;

Στις τάξεις του Ρουβήν μεγάλες
συζητήσεις γίνονταν.^ς

17 Ο Γαλαάδ έμεινε πέρα απ' τον Ιορδάνη:
ο *Δαν γιατί έχει τα πλοία μόνιμη
κατοικία του;

Ο Ασήρ καθόταν στην ακρογιαλιά,
κι αναπαυόταν στα λιμάνια του.⁷

18 Ο Ζαβουλών είναι λαός που με
το θάνατο έπαιξε
κι ο Νεφθαλί το ίδιο,
στων μαχών τα πεδία.

19 Ήρθαν οι βασιλιάδες και πολέμησαν,
πολέμησαν οι *Χανααίοι βασιλιάδες
στην πολιτεία Τανάχ, κοντά
στης *Μεγιδδώ τα κεφαλάρια,

^ς Εκείνη την εποχή οι γαϊδουρίτσες ήταν τα υποζύγια των αρχόντων και γενικά των επιφανών προσώπων. ^ζ Οι συγγένειες των Ρουβηνιτών δεν αποφάσισαν τελικά να πάρουν μέρος στον πόλεμο. ^η Στη Γαλαάδ, ανατολικά του Ιορδάνη είχαν εγκατασταθεί οι φυλές Ρουβήν, Γαδ και η μισή φυλή Μανασσή (Αρ κεφ 32) - Οι Δανίτες πιθανόν δούλευαν ως ναυτικοί στα φοινικικά πλοία - Οι Ασηρίτες ήταν εγκατεστημένοι στις παράλιες πεδιάδες, βορείως του όρους Κάρμηλος.

αλλά δεν πήραν ασημένια λάφουρα.

²⁰ Από τον ουρανό πολέμησαν τ' αστέρια,
από τις τροχιές τους πολέμησαν
τον Σίσερα.

²¹ Τους πήρε το ποτάμι του Κισών,
ο Κισών, το πανάρχαιο ποτάμι.
Περπάτησε με δύναμη, ψυχή μου!

²² Τότε μ' ορμή χτυπήσαν των αλόγων
οι οπλές
καθώς καλπάζουν, φεύγοντας
οι βαβαλάρηδες.

²³ «Καταραστείτε τη Μηρώζ»,^θ
είπε ο *άγγελος Κυρίου·
«σκληρά καταραστείτε τους κατοίκους
της!

Δεν ήρθαν σε βοήθεια του Κυρίου,
δεν πολεμήσανε μαζί με τους
γενναίους του ήρωες».

²⁴ Η πιο ευλογημένη ας είναι
απ' τις γυναίκες η Ιαήλ,
του Χέβερ η γυναίκα, του Κεναίου.
Απ' τις γυναίκες όλες που κατοικούνε
σε σκηνές,
αυτή ας είν' η πιο ευλογημένη.

²⁵ Νερό της ζήτησε ο Σίσερα, κι εκείνη
γάλα του 'δωσε·
γάλα ολόπαχο του πρόσφερε μες σε
πολύτιμη γαβάθα.

²⁶ Το 'να της χέρι άδραξε τον πάσσαλο
και το δεξί της το σφυρί των εργατών.
Και χτύπησε το Σίσερα, το κεφάλι του
το κομμάτισε·
του τρύπησε απ' άκρη σ' άκρη
το μηνίγγι.

²⁷ Στα πόδια της αυτός σωριάστηκε,
έπεσε κι εκεί έμεινε.
Μπροστά στα πόδια της σωριάστηκε,
έπεσε κάτω.

'Κει που σωριάστηκε, εκεί έμεινε νεκρός.

²⁸ Κοίταζε η μαύρη η μάνα του από
το παραθύρι
κι εθρηνολόγα του Σίσερα η μάνα

μεσ' από το καφασωτό:

«Γιατί αργεί να 'ρθεί η άμαξά του;
Γιατί οι τροχοί του τόσο αργά κυλάνε;»

²⁹ Από τις πριγκιπέσσες της η πιο σοφή
τής απαντά,

κι αυτή το ξαναλέει στον εαυτό της:

³⁰ «Σίγουρα, βρήκαν λάφουρα και τα
μοιράζονται.

Μια, δυο κοπέλες σκλάβες για κάθε
μαχητή,
λάφουρα από υφάσματα πολύχρωμα
για το Σίσερα κεντημένα,
μαντήλι πλουμιστό,
κι από τις δυο του όψεις κεντημένο,
για το λαιμό του νικητή».

³¹ Έτσι να καταστρέφονται
όλοι οι εχθροί σου, Κύριε·
κι αυτοί που σ' αγαπούν ας λάμπουνε
καθώς ο ήλιος που ανατέλλει.

Και η χώρα ησύχασε για σαράντα χρόνια

Ο Γεδεών

6 Οι Ισραηλίτες δυσαρέστησαν πάλι τον Κύριο με τις πράξεις τους κι ο Κύριος τους παρέδωσε στους *Μαδιανίτες για επτά χρόνια. ² Οι Μαδιανίτες καταπίεζαν σκληρά τους Ισραηλίτες· κι αυτοί για να προστατευτούν αι έφτιαξαν κρησφύγετα πάνω στα βουνά, σπηλιές και οχυρά. ³ Όποτε οι Ισραηλίτες έσπερναν, οι Μαδιανίτες, οι *Αμαληκίτες και διάφοροι νομάδες της Ανατολής έκαναν επιδρομές εναντίον τους. ⁴ Στρατοπέδευαν στα χωράφια τους και κατέστρεφαν τις καλλιέργειες ως την είσοδο της Γάζας περίπου· επίσης δεν άφηναν στους Ισραηλίτες ούτε πρόβατα ούτε βόδια ούτε γαϊδούρια. ⁵ Έρχονταν με τα κοπάδια τους και τις σκηνές τους σαν ακρίδες πολυάριθμες· άναρίθμητοι αυτοί και οι καμήλες τους έμπαιναν στη χώρα και την κατέστρεφαν.

⁶⁻⁷ Εξαιτίας, λοιπόν, των Μαδιανιτών οι Ισραηλίτες είχαν τρομερά εξασθλωθεί και επικατέστηκαν τον Κύριο. Κι όταν επικατέ-

^θΜηρώζ Πόλη στην περιοχή της φυλής Νεφθαλί

στηκαν τον Κύριο, ⁸εκείνους τους έστειλε έναν προφήτη, ο οποίος τους είπε: «Ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: "εγώ σας έβγαλα από την Αίγυπτο, τη χώρα της δουλείας, ⁹σας ελευθέρωσα από την εξουσία των Αιγυπτίων και των άλλων καταπιεστών σας: έδωξα τους εχθρούς σας στο πέρασμά σας κι έδωσα σ' εσάς τη χώρα τους. ¹⁰Και σας είπα: Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας. Μη λατρέψετε τους θεούς των *Αμορραίων, στων οποίων τη χώρα έχετε εγκατασταθεί. Αλλά εσείς δε με υπακούσατε".».

Η κλήση του Γεδεών

¹¹ Τότε ήρθε ο *άγγελος του Κυρίου στο χωριό Οφρά και κάθησε κάτω από τη βελανιδιά που ανήκει στον Ιωάς της συγγένειας του Αβιέζερ.¹ Ο γιος του Ιωάς, ο Γεδεών, κοπάνιζε σιτάρι μέσα στο πατητήρι για να το κρύψει από τους Μαδιανίτες. ¹² Ο άγγελος του Κυρίου εμφανίστηκε στο Γεδεών και του είπε: «Ο Κύριος είναι μαζί σου, γενναίε πολεμιστή».

¹³ Ο Γεδεών του απάντησε: «Αχ, κύριέ μου, αν ο Κύριος είναι μαζί μας, γιατί μας βρήκαν όλα αυτά τα δεινά; Και πού είναι εκείνα τα θαυμαστά του έργα που μας διηγούνταν οι πατέρες μας και μας έλεγαν πως ο Κύριος τους είχε βγάλει από την Αίγυπτο; Τώρα ο Κύριος μας εγκατέλειψε και μας έχει παραδώσει στους Μαδιανίτες».

¹⁴ Τότε ο Κύριος στράφηκε σ' αυτόν και του είπε: «Μ' αυτή τη δύναμη που έχεις, πήγαινε, και θα ελευθερώσεις τον Ισραήλ από τους Μαδιανίτες. Εγώ σε στέλνω».

¹⁵ «Μα πώς, κύριέ μου, θα γλιτώσω εγώ τον Ισραήλ;» αποκρίθηκε ο Γεδεών. Η συγγενιά μου είναι η πιο ταπεινή ανάμεσα στη φυλή Μανασσή κι εγώ ο πιο μικρός της οικογένειας του πατέρα μου».

¹⁶ Τότε του είπε ο Κύριος: «Ναι, αλλά εγώ θα είμαι μαζί σου, και θα νικήσεις τους Μαδιανίτες σαν να 'ταν ένας μόνον άνθρω-

πος».

¹⁷ Ο Γεδεών του απάντησε: «Λοιπόν: Αν έχω την εύνοιά σου, δώσε μου ένα σημάδι ότι εσύ που μιλάς μαζί μου είσαι ο Κύριος. ¹⁸ Μη φύγεις σε παρακαλώ από 'δω, ώσπου να ε πιστρέψω· πάω να φέρω τη θυσία μου που θέλω να σου προσφέρω».

Κι εκείνος είπε: «Θα μείνω ώσπου να επιστρέψεις». ¹⁹ Ο Γεδεών πήγε κι ετοίμασε ένα κατσίκι βραστό κι έφτιαξε *άζυμα ψωμιά μ' ένα εφά αλεύρι. Έβαλε το κρέας σ' ένα καλάθι και το ζουμί σε μια χύτρα, τα έφερε κάτω από τη βελανιδιά και τα πρόσφερε στον άγγελο του Κυρίου.

²⁰ Ο άγγελος του Θεού τού είπε: «Πάρε το κρέας και τα άζυμα ψωμιά και βάλε τα σ' εκείνο το βράχο και χύσε πάνω τους το ζουμί». Έτσι κι έκανε. ²¹ Ο άγγελος του Κυρίου άπλωσε το χέρι του και με την άκρη του ραβδιού του άγγιξε το κρέας και τα άζυμα ψωμιά. Και βγήκε φωτιά από το βράχο κι έκαψε εντελώς το κρέας και τα ψωμιά. Μετά ο άγγελος του Κυρίου έγινε άφαντος.

²² Τότε κατάλαβε ο Γεδεών ότι αυτός ήταν ο άγγελος του Κυρίου, και είπε: «Αχ, Κύριε Θεέ, τρομάζω, γιατί σ' αλήθεια είδα τον άγγελο του Κυρίου πρόσωπο με πρόσωπο».

²³ Κι ο Κύριος του απάντησε: «Ηρέμησε· μη φοβάσαι, δε θα πεθάνεις». ²⁴ Ο Γεδεών έχτισε σ' εκείνο το σημείο *θυσιαστήριο στον Κύριο και το ονόμασε «ο Κύριος είναι Ειρήνη». Το θυσιαστήριο σώζεται μέχρι σήμερα στην Οφρά, το χωριό της συγγένειας του Αβιέζερ.

Ο Γεδεών καταστρέφει το ειδωλολατρικό θυσιαστήριο

²⁵ Εκείνη τη νύχτα είπε ο Κύριος στο Γεδεών: «Πάρε τον εφτάχρονο, καλοθρεμμένο ταύρο του πατέρα σου, και κατάστρεψε το θυσιαστήριο του *Βάαλ, που έχει χτίσει ο πατέρας σου και κομμάτισε την ξύλινη λατρευτική στήλη που είναι δίπλα του. ²⁶ Έπει-

¹ Η συγγενεία του Αβιέζερ ή Αχιέζερ ανήκει στη φυλή Μανασσή (Ιησ 17,2)

τα χτίσε θυσιαστήριο στον Κύριο, το θεό σου, στην κορυφή αυτού του βράχου, με στρώσεις λιθαριών, και πρόσφερε τον καλοθρεμμένο ταύρο ολοκαύτωμα με τα ξύλα της λατρευτικής στήλης που θα έχεις κομματιάσει».

²⁷ Τότε ο Γεδεών πήρε δέκα από τους δούλους του, κι έκανε όπως του είπε ο Κύριος. Κι επειδή φοβόταν να το κάνει τη μέρα για να μην τον δουν από την οικογένεια του πατέρα του ή οι συμπολίτες του, το έκανε τη νύχτα.

²⁸ Το πρωί σηκώθηκαν οι άντρες της πόλης και είδαν το θυσιαστήριο του Βάαλ γκρεμισμένο, την ξύλινη λατρευτική στήλη πλάι του κομματιασμένη, κι έναν ταύρο θυσιασμένο πάνω στο νεόκτιστο θυσιαστήριο. ²⁹ Ρωτούσαν, λοιπόν, ο ένας τον άλλον: «Ποιος το 'κανε αυτό;» Ζήτησαν πληροφορίες, ερεύνησαν κι ανακάλυψαν πως ο Γεδεών, ο γιος του Ιωάς, το είχε κάνει. ³⁰ Τότε πήγαν στον Ιωάς και του είπαν: «Βγάλε έξω το γιο σου να θανατωθεί, γιατί γκρέμισε το θυσιαστήριο του Βάαλ και κατακομμάτιασε την ξύλινη λατρευτική στήλη του».

³¹ Ο Ιωάς όμως απάντησε σ' όλους αυτούς που είχαν ξεσηκωθεί εναντίον του: «Εσείς θ' αγωνιστείτε για το Βάαλ; Εσείς θα τον βοηθήσετε; Όποιος αγωνιστεί γι' αυτόν, θα έχει θανατωθεί ως αύριο το πρωί. Αλλά αν ο Βάαλ είναι πραγματικός θεός, ας πάρει εκδίκηση ο ίδιος για τον εαυτό του, αφού κάποιος του γκρέμισε το θυσιαστήριο».

³² Από τη μέρα εκείνη τον Γεδεών τον ονόμασαν «Ιερουβάαλ» (Ο Βάαλ ας πάρει Εκδίκηση), από τα λόγια που είχε πει ο Ιωάς: «Ας πάρει ο Βάαλ εκδίκηση για τον εαυτό του, αφού κάποιος του γκρέμισε το θυσιαστήριο».

Ο Γεδεών ζητάει σημάδι από το Θεό

³³ Οι Μαδιανίτες, οι Αμαληκίτες και οι νομάδες της Ανατολής συνενώθηκαν, πέρασαν τον Ιορδάνη και στρατοπέδευαν στην πεδιάδα Ιζρεέλ. ³⁴ Αλλά το *Πνεύμα του Κυρίου εμψύχωσε το Γεδεών και σάλπισε με τη

σάλπιγγα για να καλέσει τους άντρες της συγγένειας του Αβιέζερ να τον ακολουθήσουν. ³⁵ Έστειλε και αγγελιοφόρους σ' όλη τη φυλή Μανασσή και την κάλεσε κι αυτήν να τον ακολουθήσει. Έπειτα έστειλε αγγελιοφόρους στις φυλές Ασήρ, Ζαβουλών και Νεφθαλί, και οι άντρες τους ήρθαν κι ενώθηκαν μαζί του.

³⁶ Τότε ο Γεδεών είπε στο Θεό: «Αν θέλεις πράγματι να χρησιμοποιήσεις εμένα για να γλιτώσεις τους Ισραηλίτες, όπως είπες, ³⁷ κοίτα: εγώ θα βάλω στο αλώνι μια τουλούπα μαλλί από πρόβατα. Αν τη νύχτα πέσει η δροσιά μονάχα πάνω στο μαλλί, και το έδαφος τριγύρω μείνει στεγνό, τότε θα καταλάβω ότι θα με χρησιμοποιήσεις για να γλιτώσεις τον Ισραήλ, όπως είπες». ³⁸ Έτσι κι έγινε. Την άλλη μέρα το πρωί, όταν ο Γεδεών σηκώθηκε κι έστιψε το μαλλί, βγήκε τόση δροσιά, ώστε γέμισε μια χύτρα νερό.

³⁹ Τότε ο Γεδεών είπε στο Θεό: «Μην οργιστείς εναντίον μου, αν σου ζητήσω κάτι για τελευταία φορά: ας δοκιμάσω, σε παρακαλώ, μονάχα μια φορά ακόμα με το μαλλί. Τώρα, λοιπόν, θέλω να μείνει μόνο το μαλλί στεγνό και να πέσει δροσιά στο έδαφος τριγύρω». ⁴⁰ Έτσι κι έκανε ο Θεός τη νύχτα εκείνη. Μόνο το μαλλί έμεινε στεγνό, ενώ στο έδαφος τριγύρω έπεσε δροσιά.

Ο Γεδεών νικάει τους Μαδιανίτες

7 Νωρίς το πρωί σηκώθηκε ο Γεδεών που λεγόταν και Ιερουβάαλ κι ο στρατός που ήταν μαζί του και στρατοπέδευαν κοντά στην πηγή Αράδ, ενώ το στρατόπεδο των *Μαδιανιτών ήταν στα βόρεια της Γιβεάθ-Μορέχ, στην πεδιάδα.

² Ο Κύριος είπε στο Γεδεών: «Ο στρατός σου είναι πάρα πολύς για να παραδώσω τους Μαδιανίτες στην εξουσία τους. Μπορεί οι Ισραηλίτες να καυχηθούν ότι νίκησαν με τη δική τους δύναμη και ν' αποδώσουν στον εαυτό τους τη δόξα που θα ανήκει σ' εμένα. ³ Βγάλε, λοιπόν, τώρα ανακοίνωση να σ' ακούσουν όλοι και πες τους: "όποιος φοβάται και είναι δειλός ας φύγει απ' το όρος Γαλα-

ἄδ κι ας επιστρέψει στο σπίτι του»». Ἐτσι ἔφυγαν εἴκοσι δύο χιλιάδες ἄντρες ἀπὸ τὸ στρατό κι ἔμειναν δέκα χιλιάδες.

⁴ Ὁ Κύριος εἶπε πάλι στο Γεδεών: «Ὁ στρατός εἶναι ἀκόμη πάρα πολὺς· ὀδηγήσέ τους στις ὄχθες τοῦ ποταμοῦ κι ἐκεῖ θα κάνω ἐγὼ γιὰ σένα τὴν ἐπιλογή: Για ὅποιον σου πῶ, «να ῥθει μαζί σου», αὐτός θα ἔρθει· και γιὰ ὅποιον σου πῶ, «να μὴν ἔρθει μαζί σου», αὐτός δε θα ῥθει». ⁵ Ὁ Γεδεών ὀδήγησε τὸ στρατό στις ὄχθες τοῦ ποταμοῦ. Τότε ὁ Κύριος τοῦ εἶπε: «Αὐτοὺς που θα πιουν νερό με τὴ γλῶσσα τους, ὅπως πίνει ὁ σκύλος, να τους χωρίσεις ἀπὸ κείνους που θα γονάτισουν γιὰ να πιουν». ⁶ Αὐτοὶ που ἔπιναν νερό με τὴ γλῶσσα τους ἦταν τριακόσιοι· ὅλοι οἱ υπόλοιποι γονάτισαν γιὰ να πιούν.

⁷ Ὁ Κύριος εἶπε στο Γεδεών: «Μόνο με τους τριακόσιους ἄντρες, που ἤπιαν με τὴ γλῶσσα τους, θα σας ἐλευθερώσω και θα σου παραδώσω τους Μαδιανίτες. Ὅλοι οἱ υπόλοιποι ας πάνε στα σπίτια τους». ⁸ Ὁ Γεδεών κράτησε τους τριακόσιους ἄντρες. Ὅλους τους ἄλλους Ἰσραηλίτες τους ἔστειλε στις σκηνές τους ἀφοῦ τους πήρε πίσω τις προμήθειες και τις σάλπιγγές τους.

Ὁ Γεδεών βεβαιώνεται γιὰ τὴ νίκη και ἐπιτίθεται

Τὸ στρατόπεδο των *Μαδιανιῶν ἦταν σε χαμηλότερο σημεῖο ἀπὸ των Ἰσραηλιτῶν. ⁹ Ἐκείνη τὴ νύχτα ὁ Κύριος εἶπε στο Γεδεών: «Σῆκω, κατέβα να ἐπιτεθεῖς στο στρατόπεδο, κι ἐγὼ θα σου το παραδώσω. ¹⁰ Ἄν φοβάσαι να ἐπιτεθεῖς, κατέβα πρώτα μαζί με τὸ δούλο σου τὸν Φουρά, στο στρατόπεδο, ¹¹ ν' ἀκούσεις τι λένε. Μετά θα ἔχεις τὸ θάρρος να πας και να ἐπιτεθεῖς». Κατέβηκε, λοιπόν, ὁ Γεδεών μαζί με τὸ δούλο του, τὸν Φουρά, ως τὴν προφυλακὴ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου. ¹² Οἱ Μαδιανίτες, οἱ *Ἀμαληκίτες και οἱ νομάδες τῆς Ανατολῆς ἔχχαν ἀπλωθεῖ στην πεδιάδα, ἀμέτρητοι σαν ἀκρίδες· ἀμέτρητες ἦταν και οἱ καμήλες τους,

σαν τους κόκκους τῆς ἄμμου στην ἀκροθαλασσιὰ. ¹³ Ὃταν ἔφτασε ἐκεῖ ὁ Γεδεών, ἓνας στρατιώτης διηγόταν στο σύντροφό του ἓνα ὄνειρο, που εἶχε δεῖ: «Εἶδα στ' ὄνειρό μου», του ἔλεγε, «ἓνα κρίθινο καρβέλι ψωμί που κυλούσε μέσα στο στρατόπεδό μας κι ἔφτασε σε μια σκηνή· τὴ χτύπησε, τὴν ἀναποδογύρισε και τὴ διέλυσε». ¹⁴ Ὁ σύντροφός του τοῦ ἀποκρίθηκε: «Αὐτό δεν συμβολίζει τίποτ' ἄλλο, παρὰ τὸ ξίφος τοῦ Γεδεών, γιου τοῦ Ἰωᾶς, τοῦ Ἰσραηλίτη. Ὁ Θεός τοῦ ἔχει παραδώσει τους Μαδιανίτες και ὅλο τὸ στρατόπεδο».

¹⁵ Ὁ Γεδεών, ὅταν ἀκούσε τὴ διήγηση τοῦ ονείρου και τὴ σημασία του, προσκύνησε, γύρισε πίσω στο στρατόπεδο των Ἰσραηλιτῶν και φώναξε: «Σηκωθεῖτε, γιατί ὁ Κύριος σας ἔχει παραδώσει τὸ στρατόπεδο των Μαδιανιῶν».

¹⁶ Μοίρασε τους τριακόσιους ἄντρες σε τρία μέρη και ἔδωσε στον καθένα τους ἀπὸ μία σάλπιγγα και μία ἄδεια στάμνα, με μια λαμπάδα μέσα. ¹⁷ Μετά τους εἶπε: «Θα κοιτάζετε ἐμένα κι ὅ,τι κάνω θα κάνετε, ἀπὸ τὴ στιγμή που θα φτάσω στην ἄκρη τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου. ¹⁸ Ὃταν σαλπίσω με τὴ σάλπιγγα ἐγὼ κι αὐτοὶ που εἶναι μαζί μου, τότε θα σαλπίσετε κι εσεῖς γύρω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο και θα φωνάζετε: «γιὰ τὸν Κύριο και γιὰ τὸ Γεδεών»».

¹⁹ Λίγο ἀργότερα τὴν ἴδια νύχτα ὁ Γεδεών και οἱ ἐκατὸ ἄντρες του ἔφτασαν στην ἄκρη τοῦ στρατοπέδου, τὴν ὥρα που ἀρχίζει ἡ δεύτερη σκοπιά, μόλις εἶχαν ἀλλάξει οἱ φρουροί. Σάλπισαν τότε με τις σάλπιγγες κι ἔσπασαν τις στάμνες που κρατοῦσαν στα χέρια τους. ²⁰ Ἀμέσως σάλπισαν και τὰ ἄλλα δύο τμήματα, ἔσπασαν τις στάμνες και κρατώντας με τὸ ἀριστερό τους χέρι τις λαμπάδες και με τὸ δεξιὸ τις σάλπιγγες, σάλπιζαν και φώναζαν: «Γιὰ τὸν Κύριο και γιὰ τὸ Γεδεών». ²¹ Πῆραν ὅλοι θέσεις γύρω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, ἐνὼ μέσα, οἱ στρατιώτες ἔτρεχαν, φώναζαν και προσπαθοῦσαν να διαφύ-

¹⁴ Ὁ κρίθινο καρβέλι συμβολίζει τους Ἰσραηλίτες καλλιεργητές σιτηρῶν και ἡ σκηνή τους Μαδιανίτες νομάδες

γουν. ²²Όταν σάλπισαν και οι τριακόσιοι με τις σάλπιγγες, ο Κύριος έκανε ώστε μέσα στο εχθρικό στρατόπεδο ο ένας να στρέψει το ξίφος του εναντίον του άλλου και ν' αλληλοσκοτωθούν. Όσοι από τους στρατιώτες γλίτωσαν, έφτασαν τρέχοντας ως τη Βαιθ-Ασιτά, προς την κατεύθυνση της Σερεθά, κι ως την άκρη της Αβέλ-Μεχολά, κοντά στην Ταββάθ.

Οι Εφραϊμίτες βοηθούν στην καταδίωξη των Μαδιανιτών

²³ Τότε κάλεσαν τους Ισραηλίτες των φυλών Νεφθαλί, Ασήρ και όλης της φυλής του Μανασσή για να καταδιώξουν τους Μαδιανίτες. ²⁴ Ο Γεδεών έστειλε αγγελιοφόρους σ' όλη την ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ με το εξής μήνυμα: «Κατεβείτε και αποκλείστε τους Μαδιανίτες να μη διαφύγουν! Καταλάβετε πριν απ' αυτούς τα περάσματα του Ιορδάνη ως τη Βαιθ-Βαρά».

Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, όλοι οι Εφραϊμίτες κι έπιασαν τα περάσματα του Ιορδάνη ως τη Βαιθ-Βαρά. ²⁵ Συνέλαβαν αιχμαλώτους τους δύο αρχηγούς των Μαδιανιτών, τον Ωρήβ και τον Ζεέβ. Τον Ωρήβ τον σκότωσαν στο βράχο Ωρήβ και τον Ζεέβ στο πατητήρι του Ζεέβ και κατατρόπωσαν τους Μαδιανίτες. Το κεφάλι του Ωρήβ και του Ζεέβ τα έφεραν στο Γεδεών στην άλλη όχθη του Ιορδάνη.

Ολοκληρωτική καταστροφή των Μαδιανιτών

8 Οι Εφραϊμίτες είπαν στο Γεδεών: «Τι είναι αυτό που μας έκανες! Γιατί δε μας κάλεσες κι εμάς, όταν πήγαινες να πολεμήσεις εναντίον των *Μαδιανιτών;» Και του παραπονιούνταν έντονα γι' αυτό. ² Ο Γεδεών τους είπε: «Τι έκανα εγώ σε σύγκριση με τα δικά σας κατορθώματα; Το μικρό αυτό επίτευγμα της φυλής Εφραΐμ δεν είναι καθόλου υποδεέστερο απ' όσα κατόρθωσε η δική μου συγγένεια του Αβιέζερ. ³ Σ' εσάς παρέδωσε ο Θεός τους αρχηγούς των *Μαδιανιτών, τον Ωρήβ και τον Ζεέβ. Τι έκανα λοιπόν

εγώ περισσότερο από σας;» Όταν είπε αυτά τα λόγια ο Γεδεών, σταμάτησε ο θυμός τους εναντίον του.

⁴ Ο Γεδεών και οι τριακόσιοι άντρες του διάβηκαν τον Ιορδάνη εξαντλημένοι και πεινασμένοι, αλλά συνέχιζαν να καταδιώκουν τον εχθρό. ⁵ Ο Γεδεών είπε στους κατοίκους της Σουκκώθ: «Δώστε, παρακαλώ, ψωμί στο λάο που με ακολουθεί, γιατί είναι εξαντλημένοι: εγώ θα συνεχίσω την καταδίωξη των βασιλιάδων των Μαδιανιτών Ζεβάχ και Σαλμουννά». ⁶ Οι άρχοντες όμως της πόλης τού απάντησαν: «Μήπως τους έχεις κιάλας στο χέρι σου το Ζεβάχ και τον Σαλμουννά, για να δώσουμε ψωμί στο στρατό σου;» ⁷ «Καλά», τους είπε ο Γεδεών: «όταν ο Κύριος θα μου παραδώσει το Ζεβάχ και το Σαλμουννά, τότε θα ξεσκίσω τις σάρκες σας με τ' αγκάθια και τα τριβόλια της ερήμου».

⁸ Από 'κει ανέβηκε στη Φανουήλ και μίλησε στους κατοίκους της με τον ίδιο τρόπο, και του απάντησαν κι αυτοί όπως του είχαν απαντήσει οι κάτοικοι της Σουκκώθ. ⁹ Και ο Γεδεών είπε στους άντρες της Φανουήλ: «Όταν θα επιστρέψω με το καλό, θα καταστρέψω αυτό το φρούριο».

¹⁰ Ο Ζεβάχ κι ο Σαλμουννά με τα στρατεύματά τους, περίπου δεκαπέντε χιλιάδες, βρίσκονταν όλοι στην Καρκόρ. Τόσοι είχαν απομείνει από ολόκληρο το στράτευμα των νομάδων της Ανατολής: είχαν σκοτωθεί εκατόν είκοσι χιλιάδες ετοιμοπόλεμοι στρατιώτες. ¹¹ Ο Γεδεών ανέβηκε από το δρόμο που ακολουθούν οι νομάδες, που ζουν σε σκηνές, ανατολικά της Νόβαχ και της Ιογβεά, και χτύπησε τον εχθρικό στρατό, την ώρα που αναπαύονταν. ¹² Οι δυο βασιλιάδες των Μαδιανιτών, Ζεβάχ και Σαλμουννά, ξέφυγαν αλλά ο Γεδεών τους καταδίωξε: τους αιχμαλώτισε κι έτσι ο στρατός τους κατατροπώθηκε.

Η εκδίκηση του Γεδεών

¹³ Καθώς γύριζε από τον πόλεμο ο Γεδεών, γιος του Ιωάς, ακολουθώντας την ανηφόρα της Χέρες, ¹⁴ συνέλαβε έναν νεαρό α-

πό τους κατοίκους της Σουκκώθ και τον υποχρέωσε να του πει ποιοι ήταν οι άρχοντες της πόλης και οι *πρεσβύτεροί της. Εκείνος του έδωσε γραπτώς εβδομήντα εφτά ονόματα. ¹⁵ Ύστερα πήγε στους κατοίκους της Σουκκώθ και τους είπε: «Εσείς κάποτε με ερωνητεύηκατε και μου είπατε: “γιατί να δώσουμε ψωμί στους άντρες σου που είν’ εξαντλημένοι; Μήπως έχεις στο χέρι σου τον Ζεβάχ και τον Σαλμουνά;” Ε, λοιπόν, σας έφερα εδώ τον Ζεβάχ και τον Σαλμουνά». ¹⁶ Τότε πήρε αγκάθια και τριβόλια από την έρημο και τα χρησιμοποίησε για να τιμωρήσει μ’ αυτά τους πρεσβυτέρους της πόλης. ¹⁷ Επίσης κατέστρεψε το φρούριο της Φανουήλ και σκότωσε τους κατοίκους της πόλης.

¹⁸ Έπειτα, είπε στον Ζεβάχ και στον Σαλμουνά: «Πώς ήταν αυτοί που σκοτώσατε στη Θαβώρ;» Εκείνοι του απάντησαν: «Ακριβώς όπως εσύ. Καθένας τους έμοιαζε με βασιλόπουλο». ¹⁹ Τότε τους είπε: «Αυτοί ήταν τ’ αδέρφια μου, παιδιά της μάνας μου. Μα τον αληθινό Κύριο, αν τους είχατε χαρίσει τη ζωή, εγώ τώρα δε θα σας σκότωνα». ²⁰ Και είπε στον Ιεθέρ, τον *πρωτότοκο γιο του: «Εμπρός σκότώσέ τους». Αλλά ο νεαρός δεν έσυρε το ξίφος του, γιατί ήταν ακόμα παιδί και φοβόταν. ²¹ Τότε ο Ζεβάχ και ο Σαλμουνά είπαν στο Γεδεών: «Έλα, σκότώσέ μας εσύ, γιατί αυτό ταιριάζει να το κάνει ένας πραγματικός άντρας». Έτσι ο Γεδεών όρμησε και σκότωσε τον Ζεβάχ και τον Σαλμουνά και πήρε τα στολίδια που είχαν οι καμήλες τους στο λαμό τους.

Το χρυσό είδωλο του Γεδεών

²² Ύστερα απ’ αυτά οι Ισραηλίτες είπαν στο Γεδεών: «Γίνε εσύ κυβερνήτης μας, έπειτα ο γιος σου και μετά ο εγγονός σου, γιατί εσύ μας ελευθέρωσες από τους Μαδιανίτες».

²³ Ο Γεδεών όμως τους απάντησε: «Δε θα σας κυβερνήσω εγώ, ούτε κι ο γιος μου· ο

Κύριος θα σας κυβερνάει». ²⁴ Επίσης τους είπε: «Θα σας ζητήσω μια χάρη: Να μου δώσει ο καθένας ένα σκουλαρίκι από τα λάφυρα που πήρε. Γιατί οι Μαδιανίτες φορούσαν χρυσά σκουλαρίκια, όπως οι νομάδες της ερήμου.

²⁵ Αυτοί απάντησαν: «Ευχαρίστως θα σου τα δώσουμε». Έστρωσαν, λοιπόν, ένα πανωφόρι κι έριχναν εκεί ο καθένας τα σκουλαρίκια από τα λάφυρά του. ²⁶ Το βάρος των χρυσών σκουλαρικών που ζήτησε ο Γεδεών έφτασε τους χίλιους εφτακόσιους χρυσούς *σίκλους, χάρια τα στολίδια και τα κρεμαστά σκουλαρίκια και τα κόκκινα ρούχα που φορούσαν οι βασιλιάδες των Μαδιανιτών, και χάρια οι πολύτιμες αλυσίδες που είχαν οι καμήλες στο λαμό τους.

²⁷ Μ’ αυτά ο Γεδεών έφτιαξε ένα είδωλο και το τοποθέτησε στην πόλη του, την Οφρά. Όλοι οι Ισραηλίτες άρχισαν να το λατρεύουν εκεί, κι έγινε αυτό παγίδα για το Γεδεών και την οικογένειά του.

²⁸ Οι Μαδιανίτες υποδουλώθηκαν στους Ισραηλίτες και δε σήκωσαν πια κεφάλι. Έτσι ησύχασε η χώρα για σαράντα χρόνια, όσο δηλαδή ζούσε ο Γεδεών.

Ο θάνατος του Γεδεών

²⁹ Ο Ιερουβάαλ,^{1β} δηλαδή ο Γεδεών, γιος του Ιωάς, πήγε τότε να μείνει στο σπίτι του. ³⁰ Είχε εβδομήντα γιους, δικά του παιδιά, επειδή είχε πολλές γυναίκες. ³¹ Μια παλλακίδα του, που έμενε στη Συχέμ, του γέννησε κι αυτή γιο και τον ονόμασαν Αβιμέλεχ. ³² Ο Γεδεών, πέθανε σε μεγάλη ηλικία και θάφτηκε στον τάφο του Ιωάς, του πατέρα του, στην Οφρά, την πόλη των Αβιζεριτών.

³³ Μετά το θάνατο του Γεδεών, οι Ισραηλίτες άρχισαν πάλι να λατρεύουν τους *Βάαλ κι έκαναν θεό τους το Βάαλ-Βερίθ (Βάαλ της Διαθήκης). ³⁴ Ήχασαν τον Κύριο, το θεό τους, που τους είχε ελευθερώσει από όλους τους εχθρούς ολόγυρά τους. ³⁵ Κι ούτε έδειξαν καθόλου ευγνωμοσύνη στην οικογένε-

^{1β} Ιερουβάαλ Βλ κεφ 6,32

νεια του Ιερουβάαλ, δηλαδή του Γεδεών, για τα όσα καλά είχε κάνει στο λαό Ἰσραήλ.

Ο Αβιμέλεχ

9¹⁻² Ο Αβιμέλεχ, γιος του Ιερουβάαλ, πήγε στη Συχέμ να μιλήσει σε όλη τη συγγένεια της μητέρας του από τη μεριά του πατέρα της. «Μιλήστε, σας παρακαλώ», τους είπε, «να σας ακούσουν όλοι οι κάτοικοι της Συχέμ και ρωτήστε τους: “τι είναι καλύτερο για σας: να σας κυβερνούν εβδομήντα άνθρωποι, δηλαδή όλοι οι γιοι του Ιερουβάαλ, ή να σας κυβερνάει μόνο ένας;” Θυμηθήτε, ακόμα, ότι εγώ είμαι σάρκα σας και αίμα σας». ³ Οι συγγενείς της μητέρας του, ανέφεραν όλα αυτά τα λόγια στους κατοίκους της Συχέμ και πήραν το μέρος του. Έτσι οι Συχεμίτες αποφάσισαν ν’ ακολουθήσουν τον Αβιμέλεχ, γιατί σκέφτηκαν: «Συγγενής μας είναι».

⁴ Έδωσαν, λοιπόν, στον Αβιμέλεχ εβδομήντα ασπμένιους *σίκλους από το ναό του Βάαλ-Βερίθ και μίσθωσε κάτι τυχοδιώκτες και άχρηστους τύπους, οι οποίοι έγιναν ακόλουθοί του. ⁵ Πήγε στο σπίτι του πατέρα του, στην Οφρά, και σκότωσε τους άλλους γιους του Ιερουβάαλ, τους αδερφούς του, εβδομήντα άντρες: τους σκότωσε όλους πάνω στην ίδια πέτρα. Έμεινε μόνο ο Ιωθάμ, ο μικρότερος γιος του Ιερουβάαλ, γιατί κατάφερε να κρυφτεί. ⁶ Τότε συγκεντρώθηκαν όλοι οι κάτοικοι της Συχέμ και της Μιλλώ, πήγαν στη Βελανιδιά της Συχέμ, πλάι στην πέτρα που είχε στήσει εκεί ο Ιησούς του Ναυή, κι ανακήρυξαν βασιλιά τον Αβιμέλεχ.

Το αίνιγμα του Ιωθάμ

⁷ Όταν ανάγγειλαν αυτά τα γεγονότα στον Ιωθάμ, αυτός πήγε και στάθηκε στην κορφή του όρους Γεριζίμ και φώναξε όσο πιο δυνατά μπορούσε: «Ακούστε με», είπε, «κάτοικοι της Συχέμ, αν θέλετε και ο Θεός να σας ακούσει! ⁸ Κάποτε τα δέντρα πήγαν να διαλέξουν ποιον θα χρίσουν βασιλιά τους. Είπαν στην ελιά: “έλα να γίνεις βασιλιάς μας”. ⁹ Αλλά η ελιά τούς αποκρίθηκε: “ν’ αφήσω ε-

γώ το λάδι που παράγω, που μ’ αυτό τιμούν θεούς κι ανθρώπους, για να κυβερνήσω τα δέντρα;” ¹⁰ Τότε τα δέντρα είπαν στη συκιά: “έλα εσύ να γίνεις βασιλιάς μας”. ¹¹ Μα κι η συκιά τούς αποκρίθηκε: “ν’ αφήσω εγώ τους ωραίους και γλυκούς καρπούς που κάνω, για να κυβερνήσω τα δέντρα;” ¹² Τότε τα δέντρα είπαν στο αμπέλι: “έλα εσύ να γίνεις βασιλιάς μας”. ¹³ Μα και το αμπέλι τούς αποκρίθηκε: “ν’ αφήσω εγώ το κρασί που βγάζω, που το χαίρονται θεοί και άνθρωποι, για να κυβερνήσω τα δέντρα;” ¹⁴ Τότε τα δέντρα είπαν στην αγκαθιά: “έλα εσύ να γίνεις βασιλιάς μας”. ¹⁵ Και η αγκαθιά τούς αποκρίθηκε: “αν θέλετε στ’ αλήθεια να με χρίσετε βασιλιά σας, ελάτε να κρυφτείτε στη σκιά μου: αν δεν έρθετε, φωτιά θα βγει από τ’ αγκάθια μου και θα κατακάψει τους *κέδρους του *Λιβάνου”».

¹⁶ «Τώρα, λοιπόν», συνέχισε ο Ιωθάμ, «ενεργήσατε άραγε ειλικρινά και τίμια όταν κάνατε βασιλιά τον Αβιμέλεχ; Φερθήκατε σωστά στον Ιερουβάαλ και στην οικογένειά του; Του δείξατε καθόλου ευγνωμοσύνη για όλα όσα έκανε για σας; ¹⁷ Ο πατέρας μου πολέμησε για σας κι έβαλε σε κίνδυνο τη ζωή του, για να σας ελευθερώσει από τους *Μαδιανίτες. ¹⁸ Κι εσείς σήμερα ξεσηκωθήκατε ενάντια στην οικογένεια του πατέρα μου, σκοτώσατε τους γιους του, εβδομήντα άντρες, πάνω στην ίδια πέτρα κι ανακηρύξατε βασιλιά των Συχεμιτών τον Αβιμέλεχ, γιο της δούλης του, επειδή είναι συγγενής σας. ¹⁹ Αν, λοιπόν, σήμερα ενεργήσατε ειλικρινά και τίμια απέναντι στον Ιερουβάαλ και στην οικογένειά του, τότε να τον χαιρέσετε τον Αβιμέλεχ και να σας χαιρέται κι αυτός. ²⁰ Αν όχι, φωτιά θα βγει από τον Αβιμέλεχ και θα κατακάψει τους κατοίκους της Συχέμ και της Μιλλώ: και φωτιά θα βγει από τους κατοίκους της Συχέμ και της Μιλλώ και θα κατακάψει τον Αβιμέλεχ».

²¹ Μετά ο Ιωθάμ έφυγε με βίαση και κατέφυγε στη Βέερ, μακριά από τον Αβιμέλεχ, τον αδερφό του.

Διαφωνία ανάμεσα στον Αβιμέλεχ και στους Συχεμίτες

²² Ο Αβιμέλεχ κυβέρνησε στον Ισραήλ τρία χρόνια. ²³ Έπειτα έστειλε ο Θεός πνεύμα διχόνοιας ανάμεσα σ' αυτόν και στους κατοίκους της Συχέμ κι επαναστάτησαν εναντίον του. ²⁴ Έτσι θα πλήρωναν όλοι για τα κακουργήματά τους: Ο Αβιμέλεχ για το φόνο στη Συχέμ των εβδομήντα γιων του Ιερουβάαλ, των αδερφών του, και οι Συχεμίτες, γιατί είχαν βοηθήσει τον Αβιμέλεχ να σκοτώσει τους αδερφούς του.

²⁵ Έτσι, για να κάνουν κακό στον Αβιμέλεχ οι Συχεμίτες, έστησαν ενέδρες στα γύρω βουνά και λήστευαν όλους όσους περνούσαν από το δρόμο κοντά στην πόλη.¹⁴ Και τα 'μαθε αυτά ο Αβιμέλεχ.

²⁶ Μια μέρα ήρθε στη Συχέμ ο Γαάλ, γιος του Εβέδ, με τους συγγενείς του: οι Συχεμίτες του έδειξαν εμπιστοσύνη. ²⁷ Βγήκαν στα χωράφια, τρύγησαν τ' αμπέλια τους, πάτησαν τα σταφύλια και γιόρτασαν: έπειτα μπήκαν στο ναό του Θεού τους, έφαγαν και ήπιαν, κι έβρισαν τον Αβιμέλεχ: ²⁸ «Ποιος είναι πια αυτός ο Αβιμέλεχ», έλεγε ο Γαάλ, «που εμείς οι Συχεμίτες θα του είμαστε δούλοι; Ένας γιος του Ιερουβάαλ είναι, και κυβερνάει την πόλη μέσω του Ζεβούλ. Εσείς κοιτάξε να τα 'χετε καλά με το Χαμόρ, τον ιδρυτή της Συχέμ. ²⁹ Αν είχα εγώ αυτό το λαό στα χέρια μου, θα έδωχα τον Αβιμέλεχ. Θα του 'λεγα: "πάρε όλο το στρατό σου και βγες να με πολεμήσεις"».

³⁰ Ο Ζεβούλ, ο άρχοντας της πόλης, έμαθε αυτά που είπε ο Γαάλ κι οργίστηκε. ³¹ Έστειλε, λοιπόν, κρυφά αγγελιοφόρους στον Αβιμέλεχ στην Αρουμά με το εξής μήνυμα: «Ο Γαάλ, γιος του Εβέδ, ήρθε με τους συγγενείς του στη Συχέμ και ξεσηκώνουν την πόλη εναντίον σου. ³² Σήκω, λοιπόν, τη νύχτα με τους άντρες σου και στήσε ενέδρα στην ύπαιθρο. ³³ Το πρωί με την ανατολή του ήλιου, θα σηκωθείς νωρίς και θα εξαπολύσεις

επίθεση στην πόλη. Κι όταν ο Γαάλ με τους άντρες του βγουν να σε αντιμετωπίσουν, τότε κάνε τους ό,τι περνάει απ' το χέρι σου». ³⁴ Ο Αβιμέλεχ σηκώθηκε τη νύχτα μαζί με όλους τους άντρες του κι έστησαν ενέδρα κοντά στην Συχέμ με τέσσερις ομάδες.

³⁵ Όταν ο Γαάλ βγήκε από την πόλη και στάθηκε στην είσοδο της πύλης, τότε σηκώθηκε από την ενέδρα ο Αβιμέλεχ και η ομάδα του. ³⁶ Ο Γαάλ τους είδε και είπε στο Ζεβούλ: «Κοίτα! Λαός κατεβαίνει από τις κορφές των βουνών». Ο Ζεβούλ του είπε: «είναι η σκιά των βουνών κι εσύ την παίρνεις για ανθρώπους». ³⁷ Ο Γαάλ ξαναείπε: «Μα κοίτα, είναι λαός που κατεβαίνει από το βουνό που είναι στο κέντρο της περιοχής, και μια ομάδα έρχεται από τον δρόμο της Βελανιδιάς των Μάντεων».¹⁵ ³⁸ Τότε ο Ζεβούλ του απάντησε: «Πού είναι τώρα τα μεγάλα λόγια που έλεγες: "ποιος είναι ο Αβιμέλεχ, που θα γίνουμε δούλοι του!"; Αυτοί είναι οι άντρες του που περιφρονούσες. Βγες, λοιπόν, τώρα να τον πολεμήσεις».

³⁹ Έτσι, βγήκε ο Γαάλ επικεφαλής των αντρών της Συχέμ και πολέμησε εναντίον του Αβιμέλεχ. ⁴⁰ Ο Αβιμέλεχ όμως τον έτρεψε σε φυγή και έπεσαν πολλοί θανάσιμα τραυματισμένοι, πριν φτάσουν στην είσοδο της πύλης. ⁴¹ Ο Αβιμέλεχ γύρισε στην Αρουμά κι ο Ζεβούλ έδωξε από τη Συχέμ το Γαάλ και τους συγγενείς του, και τους απαγόρευσε να ξαναγυρίσουν στην πόλη.

Ο Αβιμέλεχ κυριεύει και καταστρέφει τη Συχέμ

⁴² Την άλλη μέρα οι άντρες της Συχέμ ετοιμάστηκαν να βγουν από την πόλη στους αγρούς. Ο Αβιμέλεχ ειδοποιήθηκε σχετικά, ⁴³ και πήρε τους άντρες του, τους μοίρασε σε τρεις ομάδες και έστησε ενέδρα στην ύπαιθρο. Μόλις είδε το λαό να βγαίνει από την πόλη, όρμησε εναντίον τους και τους χτύπησε. ⁴⁴ Ο ίδιος και η ομάδα του προχώρησαν προς την πόλη και στάθηκαν στην εί-

¹⁴ Αυτές οι ενέδρες στερούσαν από τον Αβιμέλεχ τους φόρους που είχε επιβάλει στους εμπόρους που περνούσαν από τη Συχέμ. ¹⁵ Βελανιδιά των Μάντεων. Πιθανόν άλλη ονομασία της Δρυός Μορέχ (Γεν 12,6 Δτ 11,30)

σοδο της πύλης, ενώ οι άλλες δύο ομάδες επιτεθήκαν σ' αυτούς που βρίσκονταν στους αγρούς και τους σκότωσαν. ⁴⁵ Ο Αβιμέλεχ πολέμησε ενάντια στην πόλη ολόκληρη εκείνη την ημέρα και την κυριέψε. Σκότωσε τους κατοίκους της, την ερείπωσε και κάλυψε το έδαφός της με αλάτι.

⁴⁶ Όταν τα 'μαθαν αυτά οι κάτοικοι του φρουρίου της Συχέμ, κλείστηκαν όλοι στο υπόγειο του ναού του Βάαλ-Βερίθ. ⁴⁷ Όταν ειδοποιήθηκε ο Αβιμέλεχ ότι όλοι οι κάτοικοι του φρουρίου της Συχέμ είχαν συγκεντρωθεί στο υπόγειο του ναού, ⁴⁸ ανέβηκε μαζί με τους άντρες του στο όρος Σαλμών, έκοψε με το τσεκούρι ένα κλαδί δένδρου, το έβαλε στον ώμο του και τους είπε: «Ό,τι είδατε να κάνω, κάντε το κι εσείς γρήγορα». ⁴⁹ Έκοψαν λοιπόν όλοι από ένα κλαδί κι ακολούθησαν τον Αβιμέλεχ· έβαλαν τα κλαδιά τους στην είσοδο του υπογείου, τους έβαλαν φωτιά και τα έκαψαν μαζί μ' εκείνους που βρίσκονταν στο φρούριο. Έτσι πέθαναν όλοι οι άνθρωποι του φρουρίου της Συχέμ, περίπου χίλιοι άντρες και γυναίκες.

Το τέλος του Αβιμέλεχ

⁵⁰ Έπειτα ο Αβιμέλεχ πήγε και επιτέθηκε στη Θαιβαίς· πολιορκήσε την πόλη και την κυριέψε. ⁵¹ Υπήρχε όμως ένα ισχυρό φρούριο στο κέντρο της πόλης όπου κατέφυγαν και κλείστηκαν όλοι οι κάτοικοι, άντρες και γυναίκες, κι ανέβηκαν στη στέγη του φρουρίου.

⁵² Ο Αβιμέλεχ έφτασε στο φρούριο, του επιτέθηκε και πλησίασε στην πύλη για να του βάλει φωτιά. ⁵³ Εκείνη τη στιγμή μια γυναίκα έριξε στο κεφάλι του ένα κομμάτι από μολόπετρα και του 'σπασε το κρανίο. ⁵⁴ Τότε ο Αβιμέλεχ φώναξε αμέσως τον νεαρό οπλοφόρο του και του είπε: «Τράβα το ξίφος σου και σκότωσέ με, για να μην πουν ότι με σκότωσε μια γυναίκα». Ο νέος τον διαπέρασε με το ξίφος του και πέθανε. ⁵⁵ Όταν οι Ισραηλίτες είδαν ότι ο Αβιμέλεχ ήταν νε-

κρός, γύρισαν καθένας στο σπίτι του.

⁵⁶ Έτσι ο Θεός έκανε να πέσει πάνω στον Αβιμέλεχ, το κακό που είχε κάνει στον πατέρα του, όταν σκότωσε τους εβδομήντα αδερφούς του. ⁵⁷ Κι έκανε επίσης ο Θεός να πέσει πάνω στους κατοίκους της Συχέμ όλο το κακό που είχαν κάνει. Έτσι εκπληρώθηκε σ' αυτούς η κατάρα του Ιωθάμ, γιου του Ιερουβάαλ.

Ο Τωλά

10 Μετά το θάνατο του Αβιμέλεχ, αναδείχθηκε σωτήρας του λαού Ισραήλ ο Τωλά, γιος του Πουά κι εγγονός του Δωδώ, από τη φυλή Ισάαχαρ· αυτός κατοικούσε στη Σαμίρ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ. ² Κυβέρνησε τον 'Ισραήλ είκοσι τρία χρόνια. Έπειτα πέθανε, και τον έθαψαν στη Ζαμίρ.

Ο Ιαίρ

³ Μετά τον Τωλά εμφανίστηκε ο Ιαίρ, ο Γαλααδίτης, ο οποίος κυβέρνησε τον Ισραήλ είκοσι δύο χρόνια. ⁴ Αυτός είχε τριάντα γιους, που ίππευαν σε τριάντα πουλάρια^ε και είχαν ιδιοκτησία τους τριάντα κεφαλοχώρια. Αυτά μέχρι σήμερα ονομάζονται «Κεφαλοχώρια του Ιαίρ» και βρίσκονται στην περιοχή της Γαλααδ. ⁵ Όταν πέθανε ο Ιαίρ τον έθαψαν στην Καμών.

Ο Ιεφθάς

⁶ Οι Ισραηλίτες έπραξαν πάλι ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο και λάτρεψαν τους *Βάαλ και τις *Αστάρτες, τους θεούς των *Αραμαίων, των *Σιδωνίων, των *Μωαβιτών, των Αμμωνιτών, και των *Φιλισταίων· τον Κύριο τον εγκατέλειψαν και δεν τον λάτρευαν πια. ⁷ Τότε οργίστηκε ο Κύριος εναντίον των Ισραηλιτών και τους παρέδωσε στους Φιλισταίους και στους Αμμωνίτες. ⁸ Από τότε και για δεκαοχτώ χρόνια αυτοί καταπίεζαν και τυραννούσαν τους Ισραηλίτες, αυτούς που ήταν εγκατεστημένοι ανατολικά του Ιορδάνη, στην

^ε ίππευαν πουλάρια Βλ υποσ εις κεφ 5,10 και εις κεφ 12,14

περιοχή της Γαλαάδ, στη χώρα των *Αμορραίων. ⁹ Επίσης οι Αμμωνίτες διάβηκαν τον Ιορδάνη, για να πολεμήσουν εναντίον των φυλών *Ιούδα, Βενιαμίν και Εφραΐμ. Έτσι οι Ισραηλίτες βρέθηκαν σε μεγάλη απόγνωση.

¹⁰ Τότε επικαλέστηκαν τον Κύριο: «Θεέ μας, αμαρτήσαμε απέναντί σου», του είπαν, «γιατί εγκαταλείψαμε εσένα και λατρέψαμε τους Βάαλ». ¹¹ Ο Κύριος είπε στους Ισραηλίτες: «Δεν σας έσωσα από τους Αιγύπτιους και τους Αμορραίους, από τους Αμμωνίτες και τους Φιλισταίους; ¹² Όταν οι Σιδώνιοι, οι Αμαληκίτες και οι Μαδιανίτες σάς καταπίεζαν και μ' επικαλεστήκατε, εγώ δεν σας ελευθέρωσα τότε απ' αυτούς; ¹³ Εσείς όμως με αφήσατε και λατρέψατε άλλους θεούς. Γι' αυτό δεν θα σας ελευθερώσω άλλη φορά. ¹⁴ Πηγαίνετε και ζητήστε βοήθεια από τους θεούς που διαλέξατε. Αυτοί να σας βοηθήσουν στον καιρό της δυστυχίας σας».

¹⁵ Είπαν τότε οι Ισραηλίτες στον Κύριο: «Αμαρτήσαμε: κάνε σ' εμάς ό,τι σου αρέσει, μόνο ελευθέρωσέ μας, σε παρακαλούμε, σήμερα». ¹⁶ Μετά πέταξαν τους ξένους θεούς που είχαν και λάτρεψαν τον Κύριο. Κι εκείνος δεν μπορούσε πια να υπομένει τη δυστυχία τους.

Ο Ιεφθάε γίνεται αρχηγός των Ισραηλιτών

¹⁷ Οι Αμμωνίτες συγκεντρώθηκαν για πόλεμο και στρατοπέδευσαν στη Γαλαάδ. Μαζεύτηκαν και οι Ισραηλίτες και στρατοπέδευσαν στη Μισπά. ¹⁸ Ο λαός και οι άρχοντες των φυλών που είχαν εγκατασταθεί στη Γαλαάδ, έλεγαν μεταξύ τους: «Ποιος θα ξεκινήσει τον πόλεμο εναντίον των Αμμωνιτών; Αυτός θα γίνει αρχηγός σ' όλους τους κατοίκους της Γαλαάδ».

11 Ο Ιεφθάε, ο Γαλααδίτης, ήταν γενναίος πολεμιστής. Ήταν γιος πόρνης. Πατέρας του ήταν ο Γαλαάδ. ² Η νόμιμη γυναίκα του Γαλαάδ του είχε γεννήσει γιους, οι οποίοι όταν μεγάλωσαν, έδωξαν τον Ιεφθάε και του είπαν: «Εσύ δεν έχεις μερίδιο

στην περιουσία του πατέρα μας, γιατί είσαι γιος άλλης γυναίκας». ³ Τότε έφυγε ο Ιεφθάε μακριά απ' τους αδερφούς του κι εγκαταστάθηκε στη χώρα Τωβ.⁴⁵ Εκεί μάζεψε γύρω του μερικούς τυχοδιώκτες, οι οποίοι έβγαιναν μαζί του στις επιδρομές που έκανε.

⁴ Ύστερα από λίγον καιρό οι Αμμωνίτες έκαναν πόλεμο εναντίον του *Ισραήλ. ⁵ Κατά τη διάρκεια του πολέμου, οι *πρεσβύτεροι της Γαλαάδ πήγαν να πάρουν τον Ιεφθάε από την Τωβ. ⁶ «Έλα», του είπαν, «να γίνεις αρχηγός μας, για να πολεμήσουμε εναντίον των Αμμωνιτών». ⁷ Αλλά ο Ιεφθάε τους είπε: «Εσείς δεν είστε εκείνοι που με μισήσατε και με διώξατε από το σπίτι του πατέρα μου; Γιατί ήρθατε σ' εμένα τώρα που έχετε ανάγκη;»

⁸ Αυτοί του απάντησαν: «Να, λοιπόν, γιατί ερχόμαστε τώρα σ' εσένα: για να έρθεις μαζί μας και να πολεμήσεις τους Αμμωνίτες, και να γίνεις αρχηγός μας και αρχηγός όλων των κατοίκων της Γαλαάδ». ⁹ Ο Ιεφθάε τους είπε: «Αν με φέρετε πίσω για να πολεμήσω τους Αμμωνίτες κι ο Κύριος τους παραδώσει σ' εμένα, είναι βέβαιο πως θα γίνω αρχηγός σας;» ¹⁰ Οι πρεσβύτεροι του απάντησαν: «Ο Κύριος ας είναι μάρτυρας ανάμεσά μας, ότι οπωσδήποτε θα κάνουμε ό,τι είπες».

¹¹ Τότε ο Ιεφθάε έφυγε μαζί τους και ο λαός τον έκανε αρχηγό και ηγεμόνα του. Και επανέλαβε ο Ιεφθάε όλα τα λόγια της συμφωνίας ενώπιον του Κυρίου στη Μισπά.

Ο Ιεφθάε κάνει ανώφελες διαπραγματεύσεις με τους Αμμωνίτες

¹² Ο Ιεφθάε έστειλε αγγελιοφόρο στο βασιλιά των Αμμωνιτών και του έλεγε: «Τι συμβαίνει ανάμεσα σ' εμένα και σ' εσένα κι ήρθες στη χώρα μου να πολεμήσεις εναντίον μου;» ¹³ Ο βασιλιάς των Αμμωνιτών απάντησε στους αγγελιοφόρους του Ιεφθάε: «Όταν οι Ισραηλίτες βγήκαν από την Αίγυπτο, κατέλαβαν τη χώρα μου, από την κοιλάδα Αρνών

⁴⁵ Η χώρα Τωβ βρισκόταν στο βόρειο άκρο της Γαλαάδ, 60 χλμ ανατολικά της λίμνης Γεννησαρέτ

ως το χείμαρρο Ιαββόκ και ως τον Ιορδάνη. Τώρα λοιπόν δώστε πίσω ειρηνικά όλα αυτά τα εδάφη».

¹⁴ Ο Ιεφθάς έστειλε πάλι αγγελιοφόρους στο βασιλιά των Αμμωνιτών, ¹⁵ για να του πουν εκ μέρους του: «Δεν κατέλαβαν οι Ισραηλίτες τα εδάφη των *Μωαβιτών ούτε των Αμμωνιτών. ¹⁶ Όταν βγήκαν από την Αίγυπτο, πέρασαν μέσα από την έρημο ως την *Ερυθρά θάλασσα κι έφτασαν στην Κάδης. ¹⁷ Τότε έστειλαν αγγελιοφόρους στο βασιλιά της *Εδώμ, και του είπαν: “άφησέ μας, σε παρακαλούμε, να περάσουμε μέσα από τη χώρα σου”. Αλλά εκείνος δεν τους άκουσε. Έστειλαν και στο βασιλιά της Μωάβ αγγελιοφόρους, αλλά ούτ' εκείνος θέλησε να τους αφήσει. Έτσι οι Ισραηλίτες έμειναν στην Κάδης. ¹⁸ Στη συνέχεια πέρασαν μέσα από την έρημο, παρέκαμψαν τις χώρες της Εδώμ και της Μωάβ κι έφτασαν ανατολικά της Μωάβ και στρατοπέδευαν από την άλλη όχθη του ποταμού Αρνών· δεν πέρασαν όμως μέσα από τη Μωάβ, αφού ο Αρνών αποτελεί το σύνορό της. ¹⁹ Τότε οι Ισραηλίτες έστειλαν αγγελιοφόρους στο Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων, που βασιλεύει στην Εσεβών, και του είπαν: “άφησέ μας σε παρακαλούμε, να περάσουμε μέσα από τη χώρα σου για να πάμε στον τόπο μας”. ²⁰ Αλλά ο Σιχόν δεν εμπιστεύτηκε τους Ισραηλίτες να τους αφήσει να περάσουν μεσ' από τη χώρα του. Μάζεψε όλο το στρατό του και στρατοπέδευσε στην Ιασά και πολέμησε εναντίον τους. ²¹ Τότε ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, παρέδωσε το Σιχόν και όλο τον στρατό του στους Ισραηλίτες. Τον νίκησαν, και κυριέψαν όλη την περιοχή όπου κατοικούσαν οι Αμορραίοι, ²² από την κοιλάδα Αρνών ως το χείμαρρο Ιαββόκ και από την έρημο ως τον Ιορδάνη. ²³ Ήταν ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, που έδωσε τους Αμορραίους μπροστά από το λαό του· κι εσύ τώρα θέλεις να μας πάρεις την ιδιοκτησία μας; ²⁴ Μήπως εσύ δεν έχεις στην κατοχή σου τη χώρα που σου έδωσε ο *Χεμώς, ο Θεός σου; Το ίδιο κι εμείς έχουμε στην ιδιοκτησία μας ό,τι μας έδωσε

ο Κύριος, ο Θεός μας. ²⁵ Μήπως νομίζεις ότι εσύ είσαι καλύτερος από το Βαλάκ, γιο του Σιππώρ και βασιλιά της Μωάβ; Αλλά εκείνος δε φιλονίκησε ποτέ με τους Ισραηλίτες ούτε πολέμησε ποτέ εναντίον τους. ²⁶ Εδώ και τριακόσια χρόνια οι Ισραηλίτες κατοικούν στην Εσεβών, στην Αρώρ και στα περιχώρά τους, καθώς και σ' όλες τις πόλεις πλάι στις όχθες του Αρνών. Γιατί δεν τους τις πήρατε όλον αυτό τον καιρό; ²⁷ Εγώ δε σου έκανα κανένα κακό, ενώ εσύ μου κάνεις κακό, πολεμώντας εναντίον μου. Ο Κύριος, ο κριτής όλων, ας αποφασίσει σήμερα ανάμεσα στους Ισραηλίτες και στους Αμμωνίτες!»

Το τάμα του Ιεφθάς

²⁸ Ο βασιλιάς των Αμμωνιτών, όμως, δεν έδωσε σημασία στα λόγια που του διαβίβασε ο Ιεφθάς. ²⁹ Τότε ήρθε το *Πνεύμα του Κυρίου στον Ιεφθάε κι αυτός πέρασε μέσα από τη Γαλαάδ και την περιοχή της φυλής Μανασσή· έφτασε στη Μισπά της Γαλαάδ και από 'κει πέρασε στα εδάφη των Αμμωνιτών.

³⁰ Κι έκανε τάμα ο Ιεφθάε στον Κύριο: «Αν πράγματι παραδώσεις τους Αμμωνίτες στην εξουσία μου», του είπε, ³¹ «τότε όποιος βγει πρώτος από την πόρτα του σπιτιού μου να με προύπαντήσει, όταν με το καλό θα επιστρέφω από τον πόλεμο των Αμμωνιτών, αυτός θ' ανήκει σ' εσένα, Κύριε, και θα σου τον προσφέρω *ολοκαύτωμα».

³² Έτσι ο Ιεφθάε πέρασε τα σύνορα για να πολεμήσει τους Αμμωνίτες κι ο Κύριος τους παρέδωσε σ' αυτόν. ³³ Τους χτύπησε από την Αρώρ ως τη Μινίθ, περιοχή με είκοσι πόλεις, κι ως την Αβέλ-Κεραμίμ. Η ήττα τους ήταν πολύ μεγάλη· έτσι οι Αμμωνίτες έγιναν υποτελείς στους Ισραηλίτες.

Η κόρη του Ιεφθάς

³⁴ Όταν ο Ιεφθάε γυρνούσε στο σπίτι του, στη Μισπά, βγήκε η κόρη του να τον προύπαντήσει με τύμπανα και με χορούς. Ήταν το μοναχοπαίδι του. Εκτός απ' αυτήν δεν είχε ούτε γιο ούτε άλλη κόρη. ³⁵ Όταν την είδε ο Ιεφθάε έσχισε μ' απόγνωση τα ρούχα του

και είπε: «Αχ, κόρη μου, με βύθισες στη δυστυχία! Πόση θλίψη μου 'φερες κι εσύ! Έχω δεσμευτεί με λόγο ενώπιον του Κυρίου και δεν μπορώ ν' ανακαλέσω την υπόσχεσή μου».

³⁶ Εκείνη αποκρίθηκε: «Πατέρα μου, αν έδωσες λόγο στον Κύριο, κάνε για μένα ό,τι του υποσέθηκες, αφού ο Κύριος εκδικήθηκε για σένα τους εχθρούς σου, τους Αμμωνίτες». ³⁷ Είπε ακόμα στον πατέρα της: «Κάνε μου μόνο αυτή τη χάρη: άφησέ με δυο μήνες, να πάω ν' ανέβω στα βουνά και να κλάψω την παρθενία μου μαζί με τις φίλες μου».

³⁸ Εκείνος της είπε: «Πήγαινε». Έτσι την έστειλε για δυο μήνες μαζί με τις φίλες της και πήγαν πάνω στα βουνά να κλάψουν την παρθενία της. ³⁹ Όταν τέλειωσαν οι δύο μήνες, γύρισε στον πατέρα της κι αυτός εκπλήρωσε με την κόρη του το τάξιμο που είχε κάνει. Η κοπέλα δεν είχε γνωρίσει άντρα. Από τότε έγινε έθιμο στο λαό Ισραήλ, ⁴⁰ να πηγαίνουν κάθε χρόνο οι κόρες των Ισραηλιτών και να κλαίνε την κόρη του Ιεφθάε, του Γαλααδίτη, για τέσσερις μέρες.

Ο Ιεφθάε και οι Εφραιμίτες

12 Οι άντρες της φυλής Εφραΐμ συγκεντρώθηκαν και πήγαν βόρεια· βρήκαν τον Ιεφθάε και του είπαν: «Γιατί πήγες να πολεμήσεις τους Αμμωνίτες και δε μας κάλεσες να πολεμήσουμε κι εμείς μαζί σου; Τώρα θα κάψουμε το σπίτι σου κι εσένα μαζί».

² Ο Ιεφθάε τους απάντησε: «Όταν εγώ και ο λαός μου βρισκόμασταν σε πολύ μεγάλες διαμάχες με τους Αμμωνίτες, σας κάλεσα, αλλά εσείς δεν μ' ελευθερώσατε απ' αυτούς. ³ Αφού είδα ότι εσείς δεν ερχόσασταν να με βοηθήσετε, ριψοκινδύνεψα κι επιτέθηκα εναντίον τους κι ο Κύριος τους παρέδωσε στην εξουσία μου. Γιατί, λοιπόν, σήμερα ερχόσαστε να με πολεμήσετε;»

⁴ Ο Ιεφθάε συγκέντρωσε τότε όλους τους άντρες της Γαλααδ και πολεμήσε τους Ε-

φραιμίτες. Οι Γαλααδίτες νίκησαν τους Εφραιμίτες. Αυτοί έλεγαν: «Πρόσφυγες της φυλής Εφραΐμ είσατε εσείς οι Γαλααδίτες, ανάμεσα στους Εφραιμίτες και στους Μαβασσίτες».

⁵ Μετά οι Γαλααδίτες έπιασαν τα περάσματα του Ιορδάνη για να μη μπορούν να γυρίσουν πίσω οι Εφραιμίτες. Κάθε φορά που ένας απ' τους καταδιωγμένους Εφραιμίτες ζητούσε να περάσει, οι Γαλααδίτες τον ρωτούσαν: «Μήπως είσαι Εφραιμίτης;» Κι αν εκείνος απαντούσε «όχι», ⁶ τον έβαζαν να προφέρει τη λέξη «Σχιββώλεθ». Αυτός έλεγε: «Σιββώλεθ», γιατί δεν μπορούσε να προφέρει σωστά τη λέξη. Τότε τον έπιαναν και τον σκότωναν. Έτσι, εκεί στα περάσματα του Ιορδάνη σκοτώθηκαν τότε σαράντα δυο χιλιάδες Εφραιμίτες.

⁷ Ο Ιεφθάε ο Γαλααδίτης κυβέρνησε τον Ισραήλ έξι χρόνια. Έπειτα πέθανε και τον έθαψαν στη γενέτειρα πόλη του, στη Γαλααδ.⁴¹

Οι Κριτές Ιβσάν, Αιλών και Αβδών

⁸ Μετά τον Ιεφθάε κυβέρνησε τον Ισραήλ ο Ιβσάν από τη Βηθλεέμ. ⁹ Αυτός είχε τριάντα γιους και τριάντα κόρες. Έδωσε τις κόρες του σε γάμο έξω από τη φυλή του κι έφερε για τους γιους του τριάντα κόρες από άλλη φυλή. Κυβέρνησε τον Ισραήλ επτά χρόνια. ¹⁰ Όταν πέθανε ο Ιβσάν, τον έθαψαν στη Βηθλεέμ.

¹¹ Μετά απ' αυτόν, κυβέρνησε τον Ισραήλ ο Αιλών από τη φυλή Ζαβουλών. Κυβέρνησε δέκα χρόνια τον Ισραήλ. ¹² Όταν πέθανε, τον έθαψαν στην Αιαλών, στην περιοχή της φυλής Ζαβουλών.

¹³ Μετά απ' αυτόν, κυβέρνησε τον Ισραήλ, ο Αβδών, γιος του Ιλλέλ, ο Πιραθωνίτης.

¹⁴ Αυτός είχε σαράντα γιους και τριάντα εγγόνια, που ίππευαν σε εβδομήντα πουλάρια.¹⁷ Κυβέρνησε τον Ισραήλ οκτώ χρόνια.

¹⁵ Όταν πέθανε ο Αβδών, τον έθαψαν στην Πιραθών, στην περιοχή της φυλής Εφραΐμ,

¹⁷ *στη γενέτειρα πόλη του, στη Γαλααδ, κατα τους Ο' Το εβρ έχει «στις πολεις της Γαλααδ» 17 «που ίππευαν πουλάρια Βλ υποσ εις κεφ 5,10 και επίσης κεφ 10,4*

στο βουνό των *Αμαληκιτών.

Προαναγγέλλεται η γέννηση του Σαμψών

13 Οι Ισραηλίτες δυσaráεστησαν πάλι με τις πράξεις τους τον Κύριο κι αυτός τους παρέδωσε στους *Φιλιστίους για σαράντα χρόνια. ²Εκείνο τον καιρό ζούσε στη Σωρέα κάποιος που ονομαζόταν Μανωάχ και προερχόταν από τη φυλή *Δαν. Η γυναίκα του ήταν στείρα· δε γεννούσε παιδιά. ³Μια μέρα παρουσιάστηκε στη γυναίκα ο *άγγελος του Κυρίου και της είπε: «Εσύ τώρα είσαι στείρα και δε γεννάς· αλλά θα μείνεις έγκυος και θα γεννήσεις γιο. ⁴Πρόσχε, λοιπόν, από τώρα να μην πίνεις κρασί και άλλα δυνατά ποτά και να μην τρως τίποτε *ακάθαρτο, ⁵εξαιτίας της εγκυμοσύνης σου. Γιατί ο γιος που θα γεννήσεις θα είναι *Ναζηραίος, δηλαδή αφιερωμένος στο Θεό απ' την κοιλιά της μάνας του, και δε θα του κόψουν τα μαλλιά.^{1θ} Αυτός θ' αρχίσει να ελευθερώνει τον *Ισραήλ από τους Φιλιστίους».

⁶Η γυναίκα ήρθε και είπε στον άντρα της: «Μου παρουσιάστηκε ένας άνθρωπος του Θεού. Η όψη του ήταν σαν όψη αγγέλου του Θεού και προκαλούσε μεγάλο τρόμο. Δεν τον ρώτησα από πού έρχεται ούτε αυτός μου είπε τ' όνομά του. ⁷Αλλά μου είπε ότι θα μείνω έγκυος και θα γεννήσω γιο· δεν πρέπει, λοιπόν, να πίνω κρασί και άλλα δυνατά ποτά ούτε να τρώω τίποτε ακάθαρτο, γιατί το παιδί θα είναι αφιερωμένο στο Θεό από την κοιλιά της μάνας του ως την ημέρα του θανάτου του».

⁸Τότε ο Μανωάχ προσευχήθηκε στον Κύριο: «Κύριε», είπε, «σε παρακαλώ, ας ξανάρθει ο άνθρωπος του Θεού, κι ας μας διδάξει τι πρέπει να κάνουμε στο παιδί που θα γεννηθεί». ⁹Ο Θεός άκουσε την προσευχή του και ξανάρθε ο άγγελος του Θεού στη γυναίκα, την ώρα που αυτή βρισκόταν στο χωράφι. Ο άντρας της, δεν ήταν μαζί της. ¹⁰Εκείνη τότε έτρεξε γρήγορα να του το αναγγείλει: «Μου παρουσιάστηκε πάλι ο άν-

θρωπος που είχε έρθει εκείνη την μέρα», του είπε.

¹¹Ο Μανωάχ σηκώθηκε αμέσως κι ακολούθησε τη γυναίκα του, πλησίασε τον άνθρωπο και του είπε: «Εσύ είσαι ο άνθρωπος που μίλησες στη γυναίκα μου;» Κι αυτός απάντησε: «Εγώ είμαι». ¹²Ο Μανωάχ τον ρώτησε: «Αν τώρα εκπληρωθούν τα λόγια σου, τι θα πρέπει να προσέξουμε σχετικά με το παιδί και τι θα πρέπει να κάνουμε γι' αυτό;»

¹³Ο άγγελος του απάντησε: «Η γυναίκα να φυλαχτεί απ' όλα όσα της είπα. ¹⁴Δε θα τρώει τίποτε απ' ό,τι παράγεται στο αμπέλι, δε θα πίνει κρασί και άλλα δυνατά ποτά και δε θα τρώει τίποτε ακάθαρτο. Θα τηρήσει όλα όσα τη διέταξα».

Ο ίδιος ο Κύριος φέρνει το μήνυμα

¹⁵Ο Μανωάχ είπε στον άγγελο του Κυρίου: «Δέξου να σε κρατήσουμε, λοιπόν· θα σου ετοιμάσουμε ένα κατσικάκι». ¹⁶Αλλά ο άγγελος του Κυρίου τού απάντησε: «Κι αν ακόμα με κρατήσεις, δε θα φάω από το φαγητό σου· αν όμως θέλεις να προσφέρεις *ολοκαύτωμα, πρόσφερε το στον Κύριο». Ο Μανωάχ δεν ήξερε ότι αυτός ήταν ο άγγελος του Κυρίου.

¹⁷Τότε ρώτησε τον άγγελο: «Ποιο είναι το όνομά σου, για να σε τιμήσουμε όταν εκπληρωθεί ο λόγος σου;» ¹⁸Ο άγγελος του Κυρίου του απάντησε: «Γιατί ρωτάς για τ' όνομά μου; Είναι *όνομα θαυμαστό».

¹⁹Τότε πήρε ο Μανωάχ ένα κασίκι και την αναίμακτη *θυσία και τα πρόσφερε πάνω σ' ένα βράχο στον Κύριο, ο οποίος κάνει θαύματα. Κι ενώ μαζί με τη γυναίκα του παρατηρούσαν ²⁰τις φλόγες που ανέβαιναν από το *θυσιαστήριο στον ουρανό, είδαν τον άγγελο του Κυρίου να υψώνεται μέσα στις φλόγες. Ο Μανωάχ και η γυναίκα του, βλέποντάς το έπεσαν με το πρόσωπο στη γη. ²¹Ο άγγελος του Κυρίου δεν παρουσιάστηκε πια στο Μανωάχ και στη γυναίκα του. Τότε αυτός κατάλαβε ότι επρόκειτο για τον άγγελο

^{1θ}Σχετικά με τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στους στ 4-5, βλ. Αρ 6,1-8

του Κυρίου.

²² Ο Μανωάχ είπεν στη γυναίκα του: «Τώρα το δίχως άλλο θα πεθάνουμε, γιατί είδαμε το Θεό». ²³ Αλλά η γυναίκα του του είπεν: «Ὁ Κύριος ἤθελε νὰ μας θανατώσῃ, δε θα δεχόταν ἀπὸ τὰ χέρια μας τὴ θυσία τοῦ ολοκαυτώματος καὶ τὴν ἀναίμακτη προσφορὰ, καὶ δὲν θὰ μας ἀφήνε νὰ τὰ δοῦμε ὅλα αὐτὰ, ὅτε ν' ἀκούσουμε τέτοια πράγματα».

²⁴ Ἡ γυναίκα, λοιπὸν, γέννησε γιο καὶ τὸν ὀνόμασαν Σαμψών· τὸ παιδί μεγάλωνε καὶ ὁ Κύριος τὸ εὐλογοῦσε. ²⁵ Βρισκόταν στὸ στρατόπεδο τοῦ *Δαν, ἀνάμεσα στὴ Σωρεά καὶ στὴν Εσταόλ, ὅταν τὸ *Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἄρχισε νὰ τὸν ὀδηγεῖ σὲ δράση.

Ὁ Σαμψών καὶ ἡ γυναίκα τῆς Τιμναθά

14 Κάποτε ὁ Σαμψών κατέβηκε στὴν Τιμναθά κι ἐκεῖ εἶδε μιὰ νεαρὴ *Φιλισταία. ² Ὅταν γύρισε σπίτι τοῦ, μίλησε στους γονεῖς τοῦ: «Στὴν Τιμναθά», τοὺς εἶπεν, «γνώρισα μιὰ κοπέλα Φιλισταία. Θέλω νὰ τὴ ζητήσετε γιὰ νὰ γίνῃ γυναίκα μου». ³ Οἱ γονεῖς τοῦ τοῦ εἶπαν: «Καλὰ, δὲν ὑπάρχει καμιὰ γυναίκα ἀνάμεσα στις κόρες τῶν ὁμοθνῶν σου, στὸ λαὸ μας, καὶ θέλεις νὰ πάρεις γυναίκα ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους, αὐτοὺς τοὺς *ἀπερίτμητους;» Ἀλλὰ ὁ Σαμψών ἀπάντησε στὸν πατέρα τοῦ: «Ἐμένα αὐτὴ μ' ἀρέσει· ζήτησέ τὴν γιὰ μένα νὰ τὴν παντρευτῶ». ⁴ Οἱ γονεῖς τοῦ δὲν ἤξεραν ὅτι αὐτὸ προερχόταν ἀπὸ τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος ζητοῦσε ἀφορμὴ γιὰ νὰ τὰ βάλῃ με τοὺς Φιλισταίους, γιὰτὶ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ οἱ Φιλισταῖοι ἦταν επικυρίαρχοι στὸν *Ἰσραήλ.

⁵ Κατέβηκαν, λοιπὸν, ὁ Σαμψών καὶ οἱ γονεῖς τοῦ στὴν Τιμναθά. Ὅταν ἔφτασαν στὰ ἀμπελῖα τῆς πόλης, ἓνα λιονταράκι ὄρμησε μουγγρίζοντας πάνω στὸν Σαμψών. ⁶ Τότε τὸ *Πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἦρθε πάνω στὸ Σαμψών καὶ με μόνον τὰ χέρια τοῦ τὸ ξέσκισε, ὅπως θὰ ξέσκιζε ἓνα κατσικάκι. Δὲν εἶπεν ὅμως τίποτε στους γονεῖς τοῦ γι' αὐτὸ τοῦ τὸ κατόρθωμα. ⁷ Κατέβηκε στὴν πόλιν καὶ συνάντησε τὴ γυναίκα, ἡ ὁποία τοῦ ἄρεσε πολὺ.

⁸ Μετὰ ἀπὸ ἕνα ἄνθρωπο, ἐπιστρέφοντας πάλι

στὴν Τιμναθά, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν κοπέλα γυναίκα τοῦ, βγήκε λίγο ἀπ' τὸ δρόμο τοῦ, γιὰ νὰ δεῖ τὸ πτώμα τοῦ λιονταριοῦ, καὶ βλέπει μες στὸ πτώμα ἓνα σμᾶρι μέλισσες καὶ μέλι. ⁹ Μάζεψε μέλι στις χούφτες τοῦ καὶ καθὼς προχωροῦσε στὸ δρόμο τοῦ, ἐτρώγε. Ὅταν πῆγε στους γονεῖς τοῦ τοὺς ἔδωσε μέλι κι ἔφαγαν. Ἀλλὰ δὲν τοὺς εἶπεν ὅτι τοῦ εἶχε πάρῃ μέσα ἀπ' τὸ κουφάρι τοῦ λιονταριοῦ.

Ἡ πρώτη διαμάχη τοῦ Σαμψών με τοὺς Φιλισταίους

¹⁰ Ὁ πατέρας τοῦ ἐπισκέφθηκε τὸ σπίτι τῆς νύφης τοῦ κι ὁ Σαμψών ετοίμασε ἐκεῖ γαμήλιο συμπόσιο, ὅπως συνήθιζαν τότε οἱ νέοι. ¹¹ Ὅταν τὸν εἶδαν οἱ Φιλισταῖοι ἔστειλαν τριάντα νέους νὰ τὸν συντροφεύουν. ¹² Ὁ Σαμψών τοὺς εἶπεν: «Θὰ σας πῶ ἓνα αἰνίγμα: ἂν μοῦ τὸ λύσετε στις ἐφτά μέρες ποὺ θὰ διαρκέσει τὸ συμπόσιο, θὰ σας δώσω τριάντα λινές ποικαμίσες καὶ τριάντα γιορτινές φορεσιές· ¹³ ἂν ὅμως δὲν μπορέσετε νὰ μοῦ τὸ λύσετε, τότε εσεῖς θὰ μοῦ δώσετε τριάντα λινές ποικαμίσες καὶ τριάντα γιορτινές φορεσιές. Αὐτοὶ τοῦ ἀπάντησαν: «Πες μας τὸ αἰνίγμά σου, νὰ τὸ ἀκούσουμε». ¹⁴ Ὁ Σαμψών τοὺς εἶπεν: «Ἀπὸ 'κεῖνον ποὺ τρώει, βγήκε ἐκεῖνο ποὺ τρώγεται. Ἀπ' αὐτὸν ποὺ 'χει δύναμη, βγήκε αὐτὸ ποὺ 'χει γλύκα. Τὶ εἶναι;» Τρεῖς μέρες, πέρασαν, καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ λύσουν τὸ αἰνίγμα οἱ νέοι. ¹⁵ Τὴν τέταρτη μέρα εἶπαν στὴ γυναίκα τοῦ Σαμψών: «Προσπάθησε με κολακίεις νὰ καταφέρεις τὸν ἄντρα σου νὰ μας ἐξηγήσῃ τὸ αἰνίγμα, γιὰ νὰ μὴν βάλουμε φωτιά καὶ σὰς κάψουμε κι ἐσένα καὶ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα σου. Μας καλέσατε ἐδῶ, γιὰ νὰ μας γδύσετε;»

¹⁶ Τότε ἡ γυναίκα τοῦ Σαμψών ἔπεσε στὸ λαῖμό τοῦ κλαίγοντας καὶ τοῦ εἶπεν: «Σίγουρα με μισεῖς· δὲν μ' ἀγαπᾷς! Ἐβαλες ἓνα αἰνίγμα στους συμπατριώτες μου καὶ σ' ἐμένα δὲν τὸ ἐξήγησες.»

Ὁ Σαμψών τῆς εἶπεν: «Ἐγὼ δὲν τὸ ἐξήγησα στὸν πατέρα μου καὶ στὴ μάνα μου· θὰ τὸ ἐξηγήσω σ' ἐσένα;» ¹⁷ Αὐτὴ συνέχισε νὰ πέ-

φτει στο λαιμό του και να κλαίει, ώσπου τέλειωσαν οι εφτά μέρες που κράτησε το συμπόσιο. Την έβδομη πια μέρα, της έδωσε τη λύση, γιατί τον είχε ταλαιπωρήσει πολύ. Κι αυτή έδωσε τη λύση του αινίγματος στους συμπατριώτες της. ¹⁸Την έβδομη μέρα, πριν βασιλέψει ο ήλιος και μπει στο νυφικό δωμάτιο, οι άντρες της πόλεις τού είπαν:

«Τι απ' το μέλι πιο γλυκό,
κι απ' το λιοντάρι πιο δυνατό;».
Κι αυτός τους απάντησε:
«Αν με τη δαμαλίτσα μου δεν είχατε
οργώσει,
λύση στο αίνιγμά μου δεν θα είχατε
δώσει».

¹⁹Τότε ήρθε σ' αυτόν το Πνεύμα του Κυρίου και κατέβηκε στην Ασκάλωνα, σκότωσε τριάντα άντρες, πήρε τα υπάρχοντά τους, έδωσε τα ρούχα σ' εκείνους που έλυσαν το αίνιγμα και πήγε οργισμένος στο σπίτι του πατέρα του. ²⁰Την γυναίκα του Σαμψών την έδωσαν στον κουμπάρο του, που ήταν φίλος του.

Η διαμάχη με τους Φιλισταίους διευρύνεται

15 Ύστερα από λίγον καιρό, την εποχή που θέριζαν τα στάρια, ο Σαμψών επισκέφθηκε τη γυναίκα του και της έφερε ένα κατσίκι. Αλλά όταν ζήτησε να πλαγιάσει με τη γυναίκα του στο νυφικό δωμάτιο, ο πατέρας της δεν τον άφησε να μπει. ²«Σκέφτηκα, αλήθεια», του είπε, «πως εσύ τη μισείς θανάσιμα, και γι' αυτό την έδωσα στον κουμπάρο σου. Αλλά η μικρή αδερφή της είναι ωραιότερη από κείνην. Μπορείς να πάρεις αυτήν αντί για κείνην».

³Τότε είπε ο Σαμψών: «Αυτή τη φορά δε θα φταίω εγώ για το κακό που θα κάνω στους Φιλισταίους». ⁴Πήγε, λοιπόν, κι έπιασε τριακόσιες αλεπούδες, βρήκε και δαυλούς: έδεσε ουρά με ουρά τις αλεπούδες και έβαλε από έναν δαυλό ανάμεσα σε κάθε ζευγάρι ουρές. ⁵Άναψε τους δαυλούς κι ά-

φησε τις αλεπούδες ελεύθερες στα σπαρτά των Φιλισταίων. Έτσι κήκαν τα πάντα τα δεμάτια ως και τα αθερίστα σπαρτά, ακόμη και τ' αμπέλια και οι ελιές.

⁶Τότε ρώτησαν οι Φιλισταίοι: «Ποιος το έκανε αυτό;». Και τους απάντησαν: «Ο Σαμψών, ο γαμπρός του Τιμναθίτη, γιατί ο πεθερός του πήρε τη γυναίκα του και την έδωσε στον κουμπάρο του». Τότε ανέβηκαν οι Φιλισταίοι κι έκαψαν κι αυτήν και το σπίτι του πατέρα της. ⁷Ο Σαμψών τους είπε: «Έτσι που φερθήκατε, δε θα ησυχάσω αν δεν σας εκδικηθώ». ⁸Και τους χτύπησε αλύπητα με μεγάλη σφαγή. Έπειτα πήγε κι έμεινε σε μια σπηλιά του βράχου της Ετάμ.^κ

Ο Σαμψών νικάει τους Φιλισταίους στην Λεχί

⁹Οι Φιλισταίοι ανέβηκαν και στρατοπέδευαν στην περιοχή της φυλής Ίούδα και απλώθηκαν ως τη Λεχί. ¹⁰Οι άντρες της φυλής Ιούδα τους ρώτησαν: «Γιατί ήρθατε να μας χτυπήσετε;» Αυτοί αποκρίθηκαν: «Ήρθαμε για να δέσουμε το Σαμψών και να του κάνουμε ό,τι μας έκανε».

¹¹Τότε κατέβηκαν τρεις χιλιάδες άντρες της φυλής Ιούδα στη σπηλιά του βράχου της Ετάμ και είπαν στο Σαμψών: «Δεν ξέρεις ότι οι Φιλισταίοι μας εξουσιάζουν; Τι είναι, λοιπόν, αυτό που μας έκανες;» Εκείνος τους απάντησε: «Ο,τι μου έκαναν, αυτό τους έκανα».

¹²Τότε του είπαν: «Εμείς ήρθαμε εδώ να σε δέσουμε και να σε παραδώσουμε στους Φιλισταίους». Και τους είπε ο Σαμψών: «Ορκιστείτε μου ότι δε θα με σκοτώσετε εσείς». ¹³Του απάντησαν: «Όχι, αλλά θα σε δέσουμε γερά και θα σε παραδώσουμε σ' αυτούς. Πάντως δε θα σε σκοτώσουμε». Τον έδεσαν, λοιπόν, με δύο καινούρια σχοινιά και τον έβγαλαν έξω από τον βράχο.

¹⁴Όταν έφτασε στη Λεχί, οι Φιλισταίοι έτρεχαν με αλαλαγμούς να τον συναντήσουν. Τότε το Ύπνεύμα του Κυρίου ήρθε πάνω του, και τα σχοινιά που έδεσαν τα μπράτσα του έ-

^κΑπόκρημα μέρη στην περιοχή της φυλής Ιούδα

σπασαν σαν λινές κλωστές καμμένες στη φωτιά, και οι χειροπέδες του κομματιάστηκαν κι έπεσαν απ' τα χέρια του. ¹⁵Κάπου εκεί βρήκε το σαγόνι ενός πρόσφατα σκοτωμένου γαιδουριού, το πήρε στο χέρι του και σκότωσε μ' αυτό χίλιους άντρες.

¹⁶Τότε είπε:

«Μ' ένα σαγόνι γαιδουριού τους ξέκανα, μ' ένα σαγόνι γαιδουριού σκότωσα χίλιους άντρες».

¹⁷Μετά απ' αυτό, πέταξε το σαγόνι από το χέρι του. Κι ονόμασαν εκείνο τον τόπο Ραμάθ-Λεχί (Απόρριψη).

¹⁸Ξάφνου δίψασε πάρα πολύ και φώναξε στον Κύριο: «Εσύ μέσω του δούλου σου έδωσες τη μεγάλη αυτή σωτηρία· και τώρα να πεθάνω από δίψα και να πέσω στα χέρια των *απερίμητων;» ¹⁹Τότε ο Θεός έσχισε το κοίλωμα του βράχου που βρίσκεται στη Λεχί, και βγήκε από 'κει νερό· ήπιε ο Σαμφών κι αναζωογονήθηκε και έζησε. Γι' αυτό ονόμασε την πηγή εκείνη Αιν-Ακκορέ (Πηγή Επικαλουμένου): κι αυτή σώζεται μέχρι σήμερα στη Λεχί.

²⁰Ο Σαμφών κυβέρνησε τον *Ισραήλ στις μέρες των Φιλισטיών για είκοσι χρόνια.

Ο Σαμφών στην Γάζα

16 Μια μέρα ο Σαμφών πήγε στη Γάζα κι εκεί είδε μια πόρνη και πλάγιασε μαζί της. ²Ανάμεσα στους κατοίκους της Γάζας κυκλοφόρησε η είδηση: «Ο Σαμφών ήρθε εδώ». Τον περικούκλωσαν, λοιπόν, και παραμόνευαν όλη τη νύχτα περιμένοντας την αυγή, με σκοπό να τον σκοτώσουν όταν θα φώτιζε».

³Αλλά ο Σαμφών κοιμήθηκε ως τα μεσάνυχτα. Εκείνη περίπου την ώρα σηκώθηκε, έπιε τα θυρόφυλλα της πύλης της πόλεως μαζί με τους δύο παραστάτες, τα φόρτωσε στους ώμους του μαζί με την αμπάρα και τα ανέβασε στην κορυφή του βουνού που υψώνεται απέναντι στη Χεβρών.

Σαμφών και Δαλιδά

⁴Μετά απ' αυτά, αγάπησε μια γυναίκα, που ονομαζόταν Δαλιδά και κατοικούσε στην πεδιάδα Σωρέκ. ⁵Οι άρχοντες των *Φιλιστιών πήγαν και τη βρήκαν και της είπαν: «Προσπάθησε με κολακειές να μάθεις από το Σαμφών πού βρίσκεται η μεγάλη δύναμή του και πώς μπορούμε να τον νικήσουμε, για να τον δέσουμε και να τον υποτάξουμε. Κι εμείς θα σου δώσουμε χίλιους εκατό ασημένιους *σίκλους ο καθένας».

⁶Τότε η Δαλιδά ρώτησε στο Σαμφών: «Πες μου, σε παρακαλώ, από πού προέρχεται η μεγάλη δύναμή σου και πώς μπορεί κανείς να σε δέσει για να σε υποτάξει;» ⁷Ο Σαμφών της είπε: «Αν με δέσουν με εφτά νωπά νεύρα, που δεν έχουν ακόμη ξεραθεί, τότε θα χάσω τη δύναμή μου και θα γίνω σαν ένας κοινός άνθρωπος». ⁸Τότε οι άρχοντες των Φιλιστιών της έφεραν εφτά νωπά νεύρα και μ' αυτά τον έδεσε. ⁹Στο μεταξύ αυτή είχε κρύψει ανθρώπους, που περίμεναν ετοιμοί, στο εσωτερικό του σπιτιού. Ξαφνικά του φώναξε: «Σαμφών, οι Φιλιστιάοι έρχονται εναντίον σου!» Τότε αυτός έσπασε τα νεύρα, όπως σπάει η κλωστή του στουπιού, όταν πλησιάζει στη φωτιά. Έτσι δεν αποκαλύφθηκε το μυστικό της δύναμής του.

¹⁰Τότε είπε η Δαλιδά στο Σαμφών: «Με γέλασες και μου είπες ψέματα. Πες μου, λοιπόν, τώρα, πώς μπορεί κανείς να σε δέσει;» ¹¹Αυτός της απάντησε: «Αν με δέσουν γερά με καινούρια σχοινιά, που δεν τα 'χουν ακόμα χρησιμοποιήσει σε καμιά δουλειά, τότε θα χάσω τη δύναμή μου και θα γίνω σαν ένας κοινός άνθρωπος». ¹²Η Δαλιδά πήρε καινούρια σχοινιά και τον έδεσε μ' αυτά. Και ξαφνικά του φώναξε: «Σαμφών, οι Φιλιστιάοι έρχονται εναντίον σου!» Στο μεταξύ είχε κρύψει πάλι ανθρώπους, που περίμεναν ετοιμοί στο εσωτερικό του σπιτιού. Αυτός όμως έσπασε τα σχοινιά από τα μπράτσα του, σα να ήταν κλωστές.

¹³Η Δαλιδά είπε στο Σαμφών: «Ως τώρα με γέλασες και μου είπες ψέματα. Φανέρω-

σέ μου, λοιπόν, πώς μπορεί κανείς να σε δέσει». Αυτός της είπε: «Αν πλέξεις τις εφτά πλεξίδες του κεφαλιού μου στο σημῶνι του αργαλιού, τότε θα χάσω τη δύναμή μου και θα γίνω σαν ένας κοινός άνθρωπος». Έτσι, η Δαλιδά κοίμισε τον Σαμψών, πήρε τις εφτά πλεξούδες του κεφαλιού του και τις ύφανε στο σημῶνι, ¹⁴ και τις στερέωσε με τη σφήνα. Έπειτα του φώναξε: «Σαμψών, οι Φιλιισταίοι έρχονται εναντίον σου!» Αυτός ξύπνησε και τράβηξε με τα μαλλιά του και το αντί και το σημῶνι.

¹⁵ Η Δαλιδά τού είπε πάλι: «Πώς μπορείς να λες ότι μ' αγαπάς, ενώ η καρδιά σου δεν είναι μαζί μου; Τρεις φορές με γέλασες και δε μου φανέρωσες πού βρίσκεται η μεγάλη σου δύναμη». ¹⁶ Κι αφού κάθε μέρα τον ταιπιωρούσε με τα λόγια της και τον τυραννούσε, σε σημείο να θέλει να πεθάνει, ¹⁷ της άνοιξε όλη την καρδιά του και της είπε: «Ξυράφι δεν πέρασε ποτέ από το κεφάλι μου, γιατί εγώ είμαι *Ναζηραίος, δηλαδή αφιερωμένος στο θεό από την κοιλιά της μάνας μου. Αν ξυρίσω τα μαλλιά μου, τότε θα χάσω τη δύναμή μου και θα γίνω σαν ένας κοινός άνθρωπος».

¹⁸ Η Δαλιδά κατάλαβε ότι της άνοιξε όλη του την καρδιά, κι έστειλε και κάλεσε τους άρχοντες των Φιλισταίων: «Αυτή τη φορά», τους είπε, «μπορείτε να 'ρθετε, γιατί μου άνοιξε όλη την καρδιά του». Οι άρχοντες των Φιλισταίων πήγαν στο σπίτι της φέρνοντας και το ασημί μαζί τους. ¹⁹ Αυτή τον κοίμισε στα γόνατά της και φώναξε έναν άνθρωπο ο οποίος ξύρισε τις εφτά πλεξίδες του Σαμψών. Άρχισε έτσι να τον υποτάσσει στην εξουσία της, αφού η δύναμή του είχε φύγει. ²⁰ Μετά του φώναξε: «Σαμψών, οι Φιλιισταίοι έρχονται εναντίον σου!»

Ο Σαμψών ξύπνησε και σκέφτηκε: «Θα γλιτώσω όπως τις άλλες φορές και θ' απελευθερωθώ». Αλλά δεν ήξερε ότι ο Κύριος είχε φύγει μακριά του. ²¹ Τότε οι Φιλιισταίοι τον συνέλαβαν, του έβγαλαν τα μάτια και τον κατέβασαν στη Γάζα· τον έδεσαν με χάλκινες αλυσίδες και τον έβαλαν ν' αλέθει με

τον μύλο στάρι στη φυλακή.

²² Όσο τα μαλλιά του κεφαλιού του είχαν αρχίσει να μεγαλώνουν από τότε που του τα είχαν ξυρίσει.

Ο θάνατος του Σαμψών

²³ Κάποτε οι άρχοντες των Φιλισταίων είχαν συγκεντρωθεί για να προσφέρουν μεγάλη θυσία στο Δαγών, το θεό τους, και να παγγυρίσουν. Τραγουδούσαν κι έλεγαν:

«Στα χέρια μας παρέδωσε ο θεός μας τον Σαμψών που ήταν ο εχθρός μας».

²⁴ Όταν ο λαός τον είδε, δόξασαν το θεό τους και είπαν:

«Στα χέρια μας παρέδωσε ο θεός μας τον Σαμψών που ήταν ο εχθρός μας· αυτόν που ερήμωσε τη χώρα μας κι αποδεκάτισε τον πληθυσμό μας».

²⁵ Και όταν ήρθαν στο κέφι είπαν: «Φωνάξετε το Σαμψών να μας διασκεδάσει». Έστειλαν, λοιπόν, κι έβγαλαν το Σαμψών από τη φυλακή. Τον έβαλαν να σταθεί ανάμεσα στις κολόνες του ναού τους και διασκεδάζαν με το θέαμα.

²⁶ Τότε ο Σαμψών είπε στον νέο που τον οδηγούσε από το χέρι: «Φέρε με ν' αγγίξω τις κολόνες που στηρίζουν το ναό· θέλω ν' ακουμπήσω πάνω τους». ²⁷ Το κτίριο ήταν κατάνεστο από κόσμο. Εκεί ήταν όλοι οι άρχοντες των Φιλισταίων, και πάνω στη στέγη ήταν κάπου τρεις χιλιάδες άντρες και γυναίκες που διασκεδάζαν βλέποντας τον Σαμψών.

²⁸ Τότε φώναξε ο Σαμψών στον Κύριο και είπε: «Κύριε, Θεέ, θυμήσου με, σε παρακαλώ, και κάνε με δυνατό μονάχα ετούτη τη φορά, Θεέ, για να εκδικηθώ μια για πάντα τους Φιλισταίους για τα δύο μου μάτια». ²⁹ Μετά έπιασε τις δύο κεντρικές κολόνες που στηρίζαν το ναό κι ακούμπησε πάνω τους, στη μια με το δεξί του χέρι και στην άλλη με το αριστερό, ³⁰ και είπε: «Ας πεθάνω κι εγώ μαζί

με τους Φιλισταίους». Έσπρωξε με όλη του τη δύναμη κι έπεσε ο ναός πάνω στους άρχοντες και σ' όλο τον λαό που ήταν εκεί. Έτσι, αυτοί που ο Σαμψών σκότωσε με το θάνατό του ήταν περισσότεροι από κείνους που είχε σκοτώσει σ' όλη τη ζωή του.

³¹ Τότε κατέβηκαν τ' αδέρφια του και όλη η οικογένεια του πατέρα του και τον πήραν· τον έφεραν και τον έθαψαν ανάμεσα στη Σωρεά και στην Εσταόλ, στον τάφο του Μανωάχ, του πατέρα του. Ο Σαμψών κυβέρνησε τον Ίσραήλ είκοσι χρόνια.

Τα είδωλα του Μιχαΐα

17 Στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ ζούσε κάποιος που ονομαζόταν Μιχαΐας. ²Μια μέρα αυτός είπε στη μάνα του: «Οι χίλιοι εκατό ασημένιοι σίκλοι που σου τους είχαν κλέψει και μάλιστα καταριόσσουν τους κλέφτες μπροστά μου, νάτοι, εγώ τους έχω. Εγώ τους είχα πάρει». Τότε η μητέρα του του είπε: «Να 'σαι ευλογημένος από τον Κύριο, γιε μου». ³ Ο Μιχαΐας επέστρεψε τους χίλιους εκατό ασημένιους σίκλους στη μάνα του, κι εκείνη του είπε: «Τα χρήματα αυτά τα έχω αφιερώσει όλα στον Κύριο· προέρχονται από μένα για χάρη του παιδιού μου, για να κάνω ένα είδωλο επικαλυμμένο με χυτό μέταλλο. Γι' αυτό και σου τα επιστρέφω τώρα».

⁴Αυτός όμως ξανάδωσε πίσω τα χρήματα στη μάνα του. Εκείνη πήρε διακόσιους ασημένιους σίκλους και τους έδωσε σ' έναν χρυσοχό· αυτός κατασκεύασε ένα είδωλο επικαλυμμένο με χυτό μέταλλο και το τοποθέτησαν στο σπίτι του Μιχαΐα. ⁵ Ο Μιχαΐας είχε στο σπίτι του ένα θυσιαστήριο. Κατασκεύασε ένα *εφώδ και *ειδώλια και όρισε έναν από τους γιους του να ασκεί γι' αυτόν το λειτούργημα του *ιερέα. ⁶Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε ακόμη βασιλιάς στο λαό του Ισραήλ. Καθένας έκανε ό,τι ήθελε.

⁷Εκείνο τον καιρό ένας νεαρός *Λευίτης που έμενε στη Βηθλεέμ, στην περιοχή της φυλής *Ιουδα, ⁸έφυγε για να πάει να μείνει αλλού, όπου θα έβρισκε κατάλληλο τόπο. Ο

δρόμος του τον έφερε στο σπίτι του Μιχαΐα, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ. ⁹ Ο Μιχαΐας τον ρώτησε: «Από πού έρχεσαι;». Και αυτός του απάντησε: «Εγώ, είμαι Λευίτης, από τη Βηθλεέμ του Ιουδα, και πηγαίνω να μείνω όπου βρω κατάλληλο τόπο». ¹⁰ Ο Μιχαΐας του είπε: «Μείνε μαζί μου και γίνε *ιερέας μου και πνευματικός μου πατέρας, κι εγώ θα σου δίνω δέκα ασημένιους σίκλους το χρόνο, τα ρούχα σου και την τροφή σου». Ο Λευίτης συμφώνησε, ¹¹ και δέχτηκε να μείνει μ' αυτόν τον άνθρωπο, ο οποίος τον είχε σαν έναν από τους γιους του.

¹² Ο Μιχαΐας χειροτόνησε το Λευίτη ιερέα του και τον πήρε να μείνει στο σπίτι του. ¹³ «Τώρα ξέρω», του είπε, «ότι ο Κύριος θα με ευεργετήσει, αφού έχω για ιερέα μου έναν Λευίτη».

Ο Μιχαΐας και οι Δανίτες

18 Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ακόμη βασιλιάς στο λαό του Ίσραήλ. Η φυλή *Δαν ζητούσε να πάρει για ιδιοκτησία της ένα μερίδιο γης για να εγκατασταθεί, γιατί ως εκείνη την ημέρα δεν της είχε δοθεί μερίδιο, όπως είχαν οι άλλες φυλές του Ισραήλ. ² Από τις πόλεις Σωρεά και Εσταόλ οι Δανίτες έστειλαν απ' όλες τις οικογένειες της φυλής τους πέντε γενναίους άντρες για να κατασκοπεύσουν τη χώρα και να την εξερευνηθούν. «Πηγαίνετε», τους είπαν, «να εξερευνηστε τη χώρα». Αυτοί έφτασαν στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, στάματησαν στο σπίτι του Μιχαΐα και διανυκτέρευσαν εκεί. ³ Καθώς όμως πλησίαζαν στο σπίτι του Μιχαΐα, αναγνώρισαν τη φωνή του *Λευίτη νέου, τον πλησίασαν και του είπαν: «Εσένα ποιος σ' έφερε εδώ; τι κάνεις εδώ; και για ποιο λόγο μένεις εδώ;» ⁴ Αυτός τους απάντησε: «Αυτό κι αυτό έκανε μ' εμένα ο Μιχαΐας· μου δίνει μισθό και είμαι *ιερέας του». ⁵ «Τότε λοιπόν», του είπαν, «ρώτησε, σε παρακαλούμε, το θεό να ξέρουμε αν το ταξίδι μας θα έχει επιτυχία». ⁶ Ο *ιερέας τους είπε: «Πηγαίνετε και μη φοβάστε. Το

ταξίδι σας είναι αρεστό στον Κύριο». ⁷ Οι πέντε άντρες συνέχισαν το δρόμο τους κι έφτασαν στη Λαϊσά. Εκεί είδαν ότι οι κάτοικοι της ζούσαν ασφαλείς, όπως οι *Σιδώνιοι, ήσυχτοι και ξένοιαστοι· καμιά έλλειψη δεν υπήρχε στη χώρα και καμιά καταπίεση. Ήταν μακριά από τους Σιδωνίους και καμιά σχέση δεν είχαν με τους *Αραμαίους. ⁸ Γύρισαν, λοιπόν, πίσω στους ομοεθνείς τους, στην Σωρεά και στην Εσταόλ, κι εκείνοι τους ρώτησαν: «Τι έχετε να μας πείτε;» ⁹ «Σηκωθήτε», τους απάντησαν, «να πάμε να τους επιτεθούμε. Είδαμε τη χώρα και είναι πάρα πολύ ωραία· γιατί διστάζετε; Μην καθυστερείτε! Ξεκινήσετε να πάτε να την κατακτήσετε. ¹⁰ Όταν φτάσετε εκεί, θα συναντήσετε ένα λαό ασφαλή και μια χώρα απέραντη. Τίποτα δε λείπει απ' αυτόν τον τόπο· έχει όλα τ' αγαθά της γης. Ο Θεός θα σας τον παραδώσει στην εξουσία σας.

Ο Μιχαΐας ακολουθεί τους άντρες της φυλής Δαν

¹¹ Ξεκίνησαν, λοιπόν, από τη Σωρεά και την Εσταόλ εξακόσιοι άντρες της φυλής Δαν, οπλισμένοι για πόλεμο. ¹² Πήγαν και στρατοπέδευσαν στην Κιριάθ-Ιαρίμ, στην περιοχή της φυλής *Ιούδα. Γι' αυτό ο τόπος εκείνος στα δυτικά της Κιριάθ-Ιαρίμ ονομάζεται Μαχανέ-Δαν (Στρατόπεδο Δαν) μέχρι σήμερα. ¹³ Από 'κει προχώρησαν στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, κι έφτασαν ως το σπίτι του Μιχαΐα.

¹⁴ Τότε, οι πέντε άντρες που είχαν πάει για να κατασκοπεύσουν τη Λαϊσά είπαν στους συντρόφους τους: «Το ξέρετε ότι σ' ένα απ' αυτά τα σπίτια εδώ υπάρχει ένα *εφώδ, μικρά *ειδώλια και ένα ειδώλο καλυμμένο με χυτό μέταλλο; Σκεφτείτε λοιπόν, τώρα, τι πρέπει να κάνετε».

¹⁵ Έπειτα, οι πέντε άντρες προχώρησαν προς το σπίτι του Μιχαΐα, μπήκαν μέσα και ρώτησαν το νεαρό Λευίτη που έμενε εκεί, πώς τα πάει. ¹⁶ Την ίδια ώρα οι εξακόσιοι Δανίτες στέκονταν οπλισμένοι στην είσοδο της πύλης. ¹⁷ Οι πέντε κατάσκοποι προχώρη-

σαν μέσα στο σπίτι και πήραν τα ειδώλια, το εφώδ, και το ειδώλο το καλυμμένο με χυτό μέταλλο. Ο ιερέας στεκόταν στην είσοδο της πύλης με τους εξακόσιους οπλισμένους άντρες.

¹⁸ Όταν ο ιερέας τους είδε να τα παίρνουν όλα αυτά, τους είπε: «Τι κάνετε εκεί;» ¹⁹ Αυτοί του είπαν: «Σώπα· κλείσ' το στόμα σου κι έλα μαζί μας να γίνεις για μας ιερέας και πνευματικός πατέρας. Τι είναι προτιμότερο. Να είσαι ιερέας στο σπίτι ενός μόνο ανθρώπου ή σε μια ολόκληρη ισραηλιτική φυλή;» ²⁰ Ο ιερέας χάρηκε· πήρε τα ειδώλια, το εφώδ και το ειδώλο κι ανακατεύτηκε με τους στρατιώτες. ²¹ Ξεκίνησαν πάλι να φύγουν κι έβαλαν μπροστά τα παιδιά, τα ζώα και τα πράγματά τους.

²² Όταν πια είχαν απομακρυνθεί από το σπίτι του Μιχαΐα, οι γείτονες του σπιτιού συγκεντρώθηκαν κι έτρεξαν ξοπίσω τους. ²³ Έβαλαν τις φωνές στους Δανίτες, κι αυτοί γύρισαν και είπαν στο Μιχαΐα: «Τι έπαθες; Γιατί συγκέντρωσες όλο αυτό το πλήθος;» ²⁴ Αυτός τους απάντησε: «Πήρατε το θεό μου, που τον είχα φτιάξει για μένα, πήρατε και τον ιερέα μου και φύγατε. Δε μου απομένει τίποτα πια. Και τολμάτε να μου λέτε τι έπαθα;» ²⁵ Οι Δανίτες του αποκρίθηκαν: «Μη μας σκοτίζεις με τα παράπονά σου· μπορεί μερικοί ευέξαπτοι από μας να σας επιτεθούν και να πεθάνεις κι εσύ και η οικογένειά σου».

²⁶ Ο Μιχαΐας όταν είδε ότι αυτοί ήταν ισχυρότεροι απ' αυτόν, γύρισε πίσω στο σπίτι του. Έτσι οι Δανίτες συνέχισαν το δρόμο τους.

²⁷ Πήραν τα ειδώλα που είχε κατασκευάσει ο Μιχαΐας και τον ιερέα του και πήγαν και χτύπησαν τη Λαϊσά. Κατέσφαξαν τους ήσυχους και φιλειρηνικούς κατοίκους της κι έβαλαν φωτιά στην πόλη. ²⁸ Κανένας δε βρέθηκε να τη σώσει, γιατί ήταν χτισμένη μακριά από τη Σιδώνα, στην πεδιάδα της Βαιθ-Ρεχώβ και οι κάτοικοι της δεν είχαν σχέση με τους Αραμαίους. Οι Δανίτες ξανάχτισαν την πόλη κι εγκαταστάθηκαν σ' αυτήν.

29 Άλλαξαν το όνομα της πόλης κι από Λαϊσά την ονόμασαν Δαν, όπως έλεγαν το γενάρχη τους το Δαν, γιο του Ιακώβ.

30 Οι Δανίτες έστησαν το είδωλο του Μιχαΐα για τις τελετουργίες τους κι ο Ιωνάθαν, γιος του Γερσώμ και εγγονός του Μανασσή, έγινε ιερέας της φυλής· το ίδιο και οι γιοι του, ως την εποχή που αιχμαλωτίστηκε ο πληθυσμός της χώρας.^{κα} 31 Το είδωλο που είχε κατασκευάσει ο Μιχαΐας, το είχαν στημένο εκεί όλο τον καιρό που ο ναός του Θεού βρισκόταν στη *Σιλώ.

Ο Λευίτης και η παλλακίδα του

19 Εκείνο τον καιρό, πριν ακόμη αναδειχθεί βασιλιάς στο λαό Ισραήλ, κάποιος *Λευίτης που ζούσε στ' απομακρυσμένα μέρη της ορεινής περιοχής της φυλής Εφραΐμ, πήρε για παλλακίδα του μια γυναίκα από τη Βηθλεέμ, στην περιοχή της φυλής *Ιούδα. 2 Αλλά η παλλακίδα του τσακώθηκε μαζί του, τον άφησε και γύρισε στο πατρικό της σπίτι, στη Βηθλεέμ, κι έμεινε εκεί τέσσερις μήνες. 3 Ο άντρας της ξεκίνησε να πάει να τη βρει, για να τα φτιάξει πάλι μαζί της και να την κάνει να γυρίσει. Είχε μαζί του τον υπηρέτη του και δυο γαϊδούρια.

Αυτή τον υποδέχτηκε στο πατρικό της κι ο πατέρας της, όταν τον είδε, χάρηκε πολύ για τη συνάντησή. 4 Τον κράτησε, λοιπόν, ο πεθερός του στο σπίτι κι έμεινε τρεις μέρες· έτρωγαν κι έπιναν και περνούσαν τη νύχτα εκεί. 5 Την τέταρτη μέρα σηκώθηκαν νωρίς το πρωί κι ο Λευίτης ετοιμάστηκε να φύγει. Τότε του είπε ο πεθερός του: «Φάε πρώτα κάτι, για να έχεις δύναμη κι έπειτα φεύγετε».

6 Έτσι κάθισαν κι οι δυο τους στο τραπέζι, έφαγαν και ήπιαν· μετά είπε ο πατέρας της γυναίκας στο Λευίτη: «Μείνε, σε παρακαλώ, κι απόψε να διασκεδάσεις». 7 Ο άνθρωπος είχε σηκωθεί να φύγει, αλλά ο πεθερός του τον πίεσε, κι έτσι έμεινε και διανυκτέρευσε εκεί. 8 Την πέμπτη μέρα σηκώθηκε νωρίς το

πρωί να φύγει. Αλλά ο πεθερός του του είπε: «Φάε, πρώτα σε παρακαλώ. Και μείνετε ώσπου να πέσει ο ήλιος». Κάθισαν, λοιπόν, οι δυο τους κι έφαγαν.

9 Μετά ο Λευίτης σηκώθηκε να φύγει μαζί με την παλλακίδα του και τον υπηρέτη του. Αλλά ο πεθερός του του είπε πάλι: «Κοίτα, η μέρα έγειρε και σκοτεινιάζει· περάστε, σας παρακαλώ, τη νύχτα σας εδώ. Το βλέπεις ότι νυχτώνει πια. Κοιμήσου εδώ τη νύχτα, να περάσεις καλά, κι αύριο σηκώνεστε νωρίς το πρωί για το ταξίδι σας και φεύγεις να πας σπίτι σου». 10 Αυτή τη φορά όμως ο Λευίτης δε θέλησε να διανυκτερεύσει εκεί. Σηκώθηκε κι έφυγε, κι έφτασε απέναντι από την Ιεβούς, δηλαδή την *Ιερουσαλήμ, μαζί με τα δυο σαμαρωμένα γαϊδούρια του, την παλλακίδα του και τον υπηρέτη του.

11 Όταν πλησίασαν στην Ιεβούς, είχε πια αρκετά νυχτώσει κι ο υπηρέτης είπε στον κύριό του: «Έλα, σε παρακαλώ, να σταματήσουμε σ' αυτή την πόλη των *Ιεβουσαιων και να διανυκτερεύσουμε εδώ». 12 Αλλά ο κύριός του του απάντησε: «Δε θα σταματήσουμε σ' αυτή την πόλη των ξένων, που οι κάτοικοί της δεν είναι Ισραηλίτες, αλλά θα συνεχίσουμε ως τη Γαβαά. 13 Πάμε, να προσπαθήσουμε να φτάσουμε στη Γαβαά ή στη Ραμά κι εκεί να διανυκτερεύσουμε». 14 Έτσι συνεχίσαν την πορεία τους.

Η διανυκτέρευση στη Γαβαά

Ο ήλιος είχε βασιλέψει όταν βρίσκονταν πια κοντά στη Γαβαά, που ανήκει στη φυλή Βενιαμίν. 15 Κατευθύνθηκαν, λοιπόν, προς τα εκεί για να πάνε να διανυκτερεύσουν στην πόλη.

Μόλις μπήκαν στην πόλη, στάθμευσαν στην πλατεία της, αλλά κανείς δεν τους πήρε σπίτι του για να κοιμηθούν. 16 Το ίδιο βράδυ, ένας γέροντας γύριζε απ' τη δουλειά του στα χωράφια. Καταγόταν από την ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ αλλά ζούσε στη Γαβαά. Οι άνθρωποι του τόπου ήταν Βενιαμι-

^{κα}Πιθανώς πρόκειται για την αιχμαλωσία και μεταφορά του πληθυσμού στην Ασσυρία, που έλαβε χώρα από το βασιλιά Τιγλάθ-Πιλέσερ το 734 π.Χ. (βλ. Β' Βασ 15,29)

νίτες. ¹⁷ Όταν είδε τον ταξιδιώτη στην πλατεία της πόλης, τον ρώτησε: «Από πού έρχεσαι και πού πηγαίνεις»; ¹⁸ Εκείνος του απάντησε: «Πηγαίνουμε από τη Βηθλεέμ της περιοχής του Ιουδα στα απομακρυσμένα μέρος της ορεινής περιοχής της φυλής Εφραΐμ από 'κει κατάγομαι. Είχα πάει στη Βηθλεέμ και τώρα επιστρέφω σπίτι μου, αλλά κανείς δε με πήρε να με φιλοξενήσει. ¹⁹ Έχουμε, ωστόσο, άχυρο και χορτάρι για τα γαϊδούρια μας· έχουμε ακόμα ψωμί και κρασί για μένα, για τη γυναίκα μου και για τον υπηρέτη που συνοδεύει τους δούλους σου. Δε μας λείπει τίποτα».

²⁰ Ο γέροντας του είπε: «Μην ανησυχείς· εγώ θα φροντίσω για ό,τι χρειαστείς· πάντως δεν θα περάσεις τη νύχτα στην πλατεία». ²¹ Τον έφερε στο σπίτι του και έβαλε τροφή στα γαϊδούρια, οι ταξιδιώτες έπλυναν τα πόδια τους, έφαγαν και ήπιαν.

Μια πρωτόκουστη ατιμία

²² Ενώ αυτοί απολάμβαναν τη φιλοξενία, οι άντρες της πόλης, άνθρωποι ανήθικοι, περικύκλωσαν το σπίτι, χτυπούσαν την πόρτα και φώναζαν στο γέροντα, τον οικοδεσπότη: «Βγάλε μας έξω τον άνθρωπο που μπήκε στο σπίτι σου!» του έλεγαν. «Θέλουμε να πλαγιάσουμε μαζί του». ²³ Ο οικοδεσπότης βγήκε και τους είπε: «Όχι φίλοι μου, μην κάνετε, σας παρακαλώ αυτό το κακό. Αφού αυτός ο άνθρωπος μπήκε να μείνει σπίτι μου, μην κάνετε αυτή την αισχρή πράξη. ²⁴ Ακούστε: Έχω την κόρη μου που είναι παρθένα κι αυτός έχει μια παλλακίδα· θα σας τις φέρω έξω κι εσείς ατιμάστε τις και κάνετε τους ό,τι σας αρέσει. Αλλά σ' αυτόν τον άνθρωπο μην κάνετε αυτή την αισχρή πράξη».

²⁵ Αυτοί όμως δεν ήθελαν ν' ακούσουν. Τότε πήρε ο άνθρωπος την παλλακίδα του και τους την έβγαλε έξω. Τη βίβασαν και ασέληγαν επάνω της όλη τη νύχτα, ως το πρωί. Με την αυγή, την άφησαν ελεύθερη. ²⁶ Όταν άρχισε να φωτίζει, η γυναίκα ήρθε κι έπεσε στην πόρτα του σπιτιού του γέροντα,

όπου βρισκόταν ο άντρας της· κι έμεινε εκεί, ώπου ξημέρωσε καλά.

²⁷ Το πρωί, όταν σηκώθηκε ο άντρας της κι άνοιξε την πόρτα για να βγει να συνεχίσει τον δρόμο του, βλέπει την παλλακίδα του πεσομένη στην πόρτα του σπιτιού με τα χέρια της πάνω στο κατώφλι. ²⁸ «Σήκω να φύγουμε» της είπε. Αλλά· αυτή δεν απαντούσε. Τότε ο άντρας της, φόρτωσε το σώμα της πάνω στο ένα γαϊδούρι κι έφυγε για να πάει στον τόπο του.

²⁹ Όταν έφτασε στο σπίτι του, πήρε ένα μαχαίρι και διαμέλισε τη νεκρή παλλακίδα του σε δώδεκα κομμάτια και τα έστειλε σ' όλες τις φυλές του 'Ισραήλ. ³⁰ Όσοι τα είδαν αυτά, είπαν: «Τέτοιο πράγμα δεν ξανάδαμε ούτε ξανάγινε από την ημέρα που οι Ισραηλίτες βγήκαν από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα. Πρέπει να το σκεφτούμε, να το συζητήσουμε και να πάρουμε μια απόφαση».

Ο πόλεμος κατά των Βενιαμινιτών

20 Όλοι οι Ισραηλίτες, από *Δαν βόρεια έως Βηρ-Σαβεέ*^{κβ} νότια, κι από τη Γαλαάδ ανατολικά, συγκεντρώθηκαν ενώπιον του Κυρίου στη Μισπά, μ' έναν κοινό σκοπό. ² Στη συγκέντρωση αυτή του λαού του Θεού παραβρέθηκαν οι αρχηγοί όλων των φυλών του ισραηλιτικού λαού, καθώς και τετρακόσιες χιλιάδες ένοπλοι άντρες, βεζοί. ³ Στο μεταξύ, οι Βενιαμινίτες έμαθαν ότι οι Ισραηλίτες είχαν ανέβει στη Μισπά.

Οι Ισραηλίτες τους ρώτησαν: «Πέστε μας, πώς έγινε αυτό το κακό;» ⁴ Ο *Λευίτης, που είχε την παλλακίδα και του τη σκότωσαν, απάντησε: «Εγώ είχα πάει μαζί με την παλλακίδα μου στη Γαβαά, πόλη που ανήκει στη φυλή Βενιαμίν, για να μείνουμε εκεί τη νύχτα. ⁵ Οι κάτοικοι της Γαβαά ξεσηκώθηκαν εναντίον μου τη νύχτα και περικύκλωσαν το σπίτι όπου είχαμε καταλύσει. Σκόπευαν να κάνουν κακό σ' εμένα· κακοποίησαν όμως την παλλακίδα μου, μέχρι του σημείου να πεθάνει. ⁶ Τότε πήρα το πτώμα της, το κομμάτισα και έστειλα τα κομμάτια της σε ό-

^{κβ} Με τη φρ «από Δαν έως Βηρ-Σαβεέ» νοείται το σύνολο της χώρας των Ισραηλιτών

λες τις περιοχές που είχαν πάρει ιδιοκτησία τους οι φυλές του *Ισραήλ. Αυτό που έκαναν ήταν αισχρό ανοσοιούργημα μέσα στο λαό Ισραήλ. ⁷Τώρα, λοιπόν, όλοι εσείς που είστε Ισραηλίτες, συζητήστε το μεταξύ σας κι αποφασίστε εδώ τι θα κάνετε».

⁸Τότε όλος ο λαός σηκώθηκαν και είπαν από κοινού: «Κανείς μας δε θα πάει στη σκηνή του ή στο σπίτι του, ⁹και θα κάνουμε το εξής: θα επιτεθούμε εναντίον της Γαβαά με στρατιώτες που θα τους διαλέξουμε με κλήρο. ¹⁰Θα ορίσουμε το ένα δέκατο των αντρών απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ, δηλαδή εκατό στους χίλιους, χίλιους στις δέκα χιλιάδες, για να φροντίζουν για την τροφοδοσία του στρατού. Ο υπόλοιπος στρατός θα πάει να τιμωρήσει τη Γαβαά για την αισχρή πράξη που έκαναν μέσα στο λαό του Ισραήλ».

¹¹Συγκεντρώθηκαν λοιπόν όλοι οι Ισραηλίτες με κοινό σκοπό, να επιτεθούν όλοι μαζί στην πόλη.

¹²Οι φυλές των Ισραηλιτών έστειλαν αγγελιοφόρους στη φυλή Βενιαμίν και τους είπαν: «Τι ήταν αυτό το έγκλημα που έγινε εκεί σ' εσάς; ¹³Τώρα λοιπόν παραδώστε μας τους διεστραμμένους αυτούς ανθρώπους που βρίσκονται στη Γαβαά για να τους σκοτώσουμε και να εξαλείψουμε το κακό από τον Ισραήλ».

Οι Βενιαμίνιτες όμως δεν ήθελαν ν' ακούσουν τους συμπατριώτες τους Ισραηλίτες. ¹⁴Βγήκαν, λοιπόν, όλοι από τις πόλεις τους και συγκεντρώθηκαν στη Γαβαά για ν' αντιμετωπίσουν τους άλλους Ισραηλίτες. ¹⁵Μετρήθηκαν και βρέθηκαν ότι ήταν είκοσι έξι χιλιάδες οπλίτες, χωρίς οι εφτακόσιοι επίλεκτοι πολεμιστές, κάτοικοι της Γαβαά. ¹⁶Οι εφτακόσιοι αυτοί επίλεκτοι πολεμιστές, όλοι αριστερόχειρες, έριχναν το λιθάρι με τη σφεντόνα και μπορούσαν να χτυπήσουν και τρίχα ακόμα χωρίς να αστοχήσουν. ¹⁷Μετρήθηκαν και οι άλλοι Ισραηλίτες και βρέθηκαν τετρακόσιες χιλιάδες άντρες, εκπαιδευμένοι οπλίτες.

¹⁸Οι Ισραηλίτες ξεκίνησαν κι ανέβηκαν στη *Βαιθήλ. Εκεί ρώτησαν το Θεό: «Ποια α-

πό τις φυλές μας ν' ανεβεί πρώτη για να πολεμήσει τους Βενιαμινίτες;» Ο Κύριος απάντησε: «Η φυλή *Ιούδα θ' ανεβεί πρώτη». ¹⁹Έτσι το πρωί σηκώθηκαν οι Ισραηλίτες και στρατοπέδευαν κοντά στη Γαβαά. ²⁰Προέλασαν για να επιτεθούν στους Βενιαμινίτες και παρατάχθηκαν σε θέση μάχης εναντίον τους μπροστά στη Γαβαά. ²¹Οι Βενιαμινίτες όμως βγήκαν από την πόλη και σκότωσαν εκείνη την ημέρα είκοσι δύο χιλιάδες Ισραηλίτες.

²²⁻²³ Τότε οι Ισραηλίτες ανέβηκαν στη Βαιθήλ και θρήνησαν ενώπιον του Κυρίου μέχρι το βράδυ. Μετά ρώτησαν τον Κύριο: «Να πάμε να πολεμήσουμε τους συμπατριώτες μας τους Βενιαμινίτες;» Ο Κύριος απάντησε: «Να πάτε». Αναθάρρησαν λοιπόν οι Ισραηλίτες και παρατάχθηκαν πάλι για μάχη στις θέσεις που είχαν παραταχθεί την προηγούμενη μέρα. ²⁴Επιτεθήκαν για δεύτερη φορά στους Βενιαμινίτες, ²⁵κι εκείνοι βγήκαν πάλι από τη Γαβαά, τους χτύπησαν και σκότωσαν δέκα οχτώ χιλιάδες εκπαιδευμένους Ισραηλίτες στρατιώτες.

²⁶Τότε όλος ο λαός Ισραήλ ανέβηκαν στη Βαιθήλ. Εκεί θρηνούσαν και κάθονταν σιωπηλοί ενώπιον του Κυρίου νηστεύοντας όλη εκείνη την ημέρα μέχρι το βράδυ. Επίσης πρόσφεραν στον Κύριο *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωσίας.

²⁷⁻²⁸ Η *κιβωτός της διαθήκης του Θεού βρισκόταν τότε εκεί. Επίσης εκείνο τον καιρό υπηρετούσε εκεί ο Φινεές, γιος του Ελεάζαρ και εγγονός του *Ααρών. Ρώτησαν λοιπόν πάλι οι Ισραηλίτες τον Κύριο: «Να ξαναβγούμε να πολεμήσουμε τους συμπατριώτες μας τους Βενιαμινίτες ή να παραιτηθούμε;» Ο Κύριος απάντησε: «Να πάτε, γιατί αύριο θα τους παραδώσω στην εξουσία σας».

²⁹Αυτή τη φορά οι Ισραηλίτες τοποθέτησαν ενέδρες γύρω από τη Γαβαά. ³⁰Βγήκαν για τρίτη μέρα να πολεμήσουν τους Βενιαμινίτες και παρατάχθηκαν σε θέση μάχης μπροστά στη Γαβαά, όπως και προηγουμένως. ³¹Οι Βενιαμινίτες βγήκαν να πολεμήσουν και απομακρύνονταν από την πόλη.

Ἄρχισαν να χτυπούν τους Ἰσραηλίτες ὡπως και τις ἄλλες φορές και τους καταδιώκων στο δρόμο που οδηγεί στη *Βαιθὴλ και σ' εκείνους που οδηγεί στη Γαβαά και στους αγρούς. Σκότωσαν περίπου τριάντα ἄντρες.³² Οι Βενιαμινίτες σκέφτονταν: «Πάλι τους σκοτώνουμε, ὡπως και τις ἄλλες φορές».

Ἀλλὰ τὸ σχέδιο των Ἰσραηλιτῶν ἦταν να υποχωρήσουν δῆθεν, για να τους παρασύρουν μακριὰ ἀπὸ την πόλη, προς τους δύο δρόμους.³³ Τότε οι Ἰσραηλίτες ἄλλαξαν θέσεις κι ανασυντάχθηκαν στη Βάαλ-Ταμάρ, ενώ εκείνοι που είχαν στήσει την ἐνέδρα βγήκαν ἀπὸ τις κρυψῶνες τους κι ἐπιτεθήκαν αιφνιδιαστικά ἀπὸ την πεδιάδα της Γαβαά.³⁴ Ἔτσι βρέθηκαν μπροστὰ στην πόλη δέκα χιλιάδες ἐπιλεκτοὶ πολεμιστῆς ἀπ' ὅλον τὸ λαὸ Ἰσραὴλ. Ἡ μάχη ἦταν λυσσαλέα, ἀλλὰ οι Βενιαμινίτες δε φαντάζονταν την καταστροφή που τους περίμενε.³⁵ Ὁ Κύριος τους ἔκανε να νικηθοῦν ἀπὸ τὸ στρατὸ των Ἰσραηλιτῶν, οι οποίοι σκότωσαν ἐκείνη την ἡμέρα εἴκοσι πέντε χιλιάδες εκατὸ ἄντρες.³⁶ Τότε κατάλαβαν οι Βενιαμινίτες ὅτι είχαν πια ἠττηθεί.

Πῶς κέρδισαν τὴ μάχη οι Ἰσραηλίτες

Οι Ἰσραηλίτες είχαν υποχωρήσει μπροστὰ στους Βενιαμινίτες, ἐπειδὴ υπολόγιζαν στην ἐνέδρα, που είχαν στήσει γύρω ἀπὸ τὴ Γαβαά.³⁷ Αὐτοὶ που ἦταν κρυμμένοι στην ἐνέδρα ὀρμήσαν αιφνιδιαστικά, μπήκαν στην πόλη και κατέσφαξαν ὅλους τους κατοίκους της.³⁸ Στὸ μεταξύ είχαν ὀρίσει ἕνα σύνθημα με τον κυρίως στρατὸ των Ἰσραηλιτῶν: να ψύσσουν ἕνα σύννεφο καπνοῦ ὅταν θα ἐμπαιναι στην πόλη.

³⁹ Ὄταν οι Ἰσραηλίτες ὀπισθοχώρησαν στην διάρκεια της μάχης, οι Βενιαμινίτες ἄρχισαν να χτυπούν και σκότωσαν τους τριάντα Ἰσραηλίτες, πιστεύοντας ὅτι τους ἐξόντωναν ὡπως την προηγούμενη φορά.⁴⁰ Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁμως ἄρχισε να ψύφνεται ἡ σπήλι του καπνοῦ ἀπὸ την πόλη. Οι Βενιαμινίτες κοίταξαν πίσω τους και εἶδαν ν' ανεβαίνουν φλόγες στον ουρανό.⁴¹ Τότε οι Ἰσραηλίτες

στράφηκαν πίσω ἐναντὶ στους Βενιαμινίτες και τους καταδιώξαν· ἐκείνοι είχαν πανικοβληθεῖ βλέποντας τὴ συμφορὰ που πλησίαζε.⁴² Τράπηκαν σε φυγὴ ἀπὸ τους Ἰσραηλίτες κι ἐφύεγαν ἀπο τὸ δρόμο της ἐρήμου. Ἀλλὰ οι διώκτες τους τους πρόλαβαν. Βρέθηκαν ἀνάμεσα στον κυρίως στρατὸ των Ἰσραηλιτῶν και σ' αὐτοὺς που ἔρχονταν ἀπὸ την πόλη και τους σκότωναν.⁴³ Οι Ἰσραηλίτες περικύκλωσαν τους Βενιαμινίτες, τους καταδιώξαν ἀσταμάτητα και τους σύντριψαν ὡς ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Γαβαά στ' ἀνατολικά.⁴⁴ Ἀπὸ τους Βενιαμινίτες σκοτώθηκαν δέκα οχτῶ χιλιάδες ἄντρες, ὅλοι τους γενναῖοι πολεμιστῆς.⁴⁵ Οι ὑπόλοιποι Βενιαμινίτες στράφηκαν κι ἐφύεγαν προς τὴν ἐρημο, στο βράχο της Ριμμῶν. Οι Ἰσραηλίτες σκότωσαν στους δρόμους πέντε χιλιάδες ἄντρες και τους ἄλλους τους καταδιώξαν μέχρι τὴ Γιδὼμ και σκότωσαν ἀπ' αὐτοὺς ἄλλες δύο χιλιάδες ἄντρες.⁴⁶ Ἐκείνη τὴν ἡμέρα σκοτώθηκαν συνολικά εἴκοσι πέντε χιλιάδες Βενιαμινίτες στρατιῶτες, ὅλοι τους γενναῖοι πολεμιστῆς.

⁴⁷ Ὡστόσο ἐξακόσιοι ἄντρες ἀπὸ κείνους που διέφυγαν στην ἐρημο γλίτωσαν και ἐφτασαν στο βράχο της Ριμμῶν, ὅπου ἐμειναν τέσσερις μῆνες.⁴⁸ Οι Ἰσραηλίτες γύρισαν πίσω και καταδιώξαν τους ὑπόλοιπους Βενιαμινίτες. Σ' ὅλες τις πόλεις, ἀπ' ὅπου περνοῦσαν σκότωναν ὅ,τι ἐβρίσκαν μπροστὰ τους, ἀνθρώπους και ζῶα, κι ὕστερα ἐβαζαν φωτιά.

Ἡ φυλὴ Βενιαμίν ἐπιβιώνει

21 Ὄταν οι Ἰσραηλίτες είχαν συγκεντρωθεῖ στη Μισπά, ὀρκίστηκαν κανεὶς τους να μη δώσει τὴν κόρη του για γυναῖκα στους Βενιαμινίτες.² Τώρα ὁ λαὸς ἦρθε στη Βαιθὴλ κι ἐμειναν ἐκεῖ καθισμένοι ὡς τὸ βράδυ ἐνώπιον του Θεοῦ. Φώναζαν δυνατὰ και ἐκλαιγαν θρηνηλογώντας.³ «Γιατὶ Κύριε, Θεέ του *Ἰσραὴλ», ἔλεγαν, «γιατὶ ἐγίνε αὐτὸ τὸ κακὸ στον Ἰσραὴλ, να λείπει σήμερα ἀπ' ἀνάμεσά μας μία φυλὴ;»⁴ Τὴν ἄλλη μέρα σπικώθηκε ὁ λαὸς νωρὶς τὸ πρωὶ κι ἐχτίσε ἐκεῖ

*Θυσιαστήριο, και πρόσφερε *ολοκαυτώματα και *Θυσίες κοινωνίας. ⁵ Έπειτα είπαν: «Ποιος απ' όλες τις φυλές του λαού Ισραήλ δεν ήρθε στη συγκέντρωση ενώπιον του Κυρίου;» (Είχαν δώσει επίσημο *όρκο ότι όποιος δεν θ' ανέβαινε ενώπιον του Κυρίου στη Μισπά, θα έπρεπε οπωσδήποτε να θανατωθεί). ⁶ Μετά όμως οι Ισραηλίτες μετάνιωσαν για τους Βενιαμίνιτες τους συμπατριώτες τους και είπαν: «Σήμερα χάθηκε μία φυλή από τους Ισραηλίτες. ⁷ Τι να κάνουμε για να βρουν γυναίκες αυτοί που έμειναν από τη φυλή Βενιαμίν, αφού ορκιστήκαμε στον Κύριο να μη τους δώσουμε τις κόρες μας για γυναίκες;» ⁸ Τότε είπαν: «Υπάρχει κανείς από τις φυλές του Ισραήλ, που δεν ήρθε ενώπιον του Κυρίου, στη Μισπά;» Και βρήκαν ότι στο στρατόπεδο όπου γινόταν η συγκέντρωση δεν είχε έρθει κανείς από την Ιαβές στη Γαλαάδ. ⁹ Πραγματικά, όταν μετρήθηκε ο λαός, βρέθηκε ότι δεν ήταν εκεί κανείς από τους κατοίκους της Ιαβές.

¹⁰ Τότε η συνέλευση αποφάσισε κι έστειλε εκεί δώδεκα χιλιάδες άντρες από τους πιο γενναίους με την εξής διαταγή: «Πηγαίνετε και σφάζετε τους κατοίκους της Ιαβές της Γαλαάδ, μαζί και τις γυναίκες και τα παιδιά τους. ¹¹ Θα σκοτώσετε όλους τους αρσενικούς και όλες τις γυναίκες που έχουν σχέση με άντρα. Τις παρθένες όμως θα τις αφήσετε να ζήσουν». Έτσι κι έκαναν.

¹² Βρήκαν ανάμεσα στους κατοίκους της Ιαβές τετρακόσιες νέες παρθένες, που δεν είχαν σχετιστεί με άντρα, και τις έφεραν στο στρατόπεδο στη *Σιλώ, που βρίσκεται στη *Χαναάν. ¹³ Τότε η συνέλευση έστειλε αγγελιοφόρους και μίλησαν στους Βενιαμίνιτες που είχαν καταφύγει στο βράχο της Ριμμών, και τους κάλεσαν να συνάψουν ειρήνη. ¹⁴ Όταν γύρισαν οι Βενιαμίνιτες τούς έδωσαν τις γυναίκες της Ιαβές που τις είχαν αφήσει στη ζωή, αλλά δεν έφτασαν για όλους.

Γυναίκες για τους Βενιαμίνιτες

¹⁵ Ο λαός ήταν μετανιωμένος για τους Βενιαμίνιτες, γιατί ο Κύριος είχε προξενήσει

ρήγμα στις φυλές του Ισραήλ. ¹⁶ Τότε είπαν οι επικεφαλής της συνέλευσης: «Τι θα κάνουμε για να βρούμε γυναίκες για τους υπόλοιπους, Δεν υπάρχουν γυναίκες στη φυλή Βενιαμίν». ¹⁷ «Πρέπει», είπαν, «να εξασφαλιστούν απόγονοι των Βενιαμινιτών που γλίτωσαν, ώστε να μην εξαφανιστεί μα ολόκληρη φυλή από το λαό Ισραήλ. ¹⁸ Εμείς δεν μπορούμε να τους δώσουμε τις κόρες μας για γυναίκες». Είχαν ήδη ορκιστεί μ' αυτά τα λόγια: «Καταραμένος όποιος δώσει την κόρη του για γυναίκα στους Βενιαμίνιτες».

¹⁹⁻²⁰ Τότε έδωσαν την ακόλουθη οδηγία στους Βενιαμίνιτες: «Κάθε χρόνο γίνεται γιορτή του Κυρίου στη Σιλώ». (Η πόλη βρίσκεται βόρεια της *Βαιθήλ, ανατολικά του δρόμου που ανεβαίνει από τη Βαιθήλ στη Συχέμ, και νότια της Λεβανά). Πηγαίνετε και κρυφτείτε στ' αμπέλια, ²¹ και περιμένετε εκεί. Όταν τα κορίτσια της Σιλώ βγουν από την πόλη για να πάρουν μέρος στους χορούς, τότε βγείτε κι εσείς από τ' αμπέλια κι αρπάξτε ο καθένας για τον εαυτό του τη γυναίκα του και πηγαίνετε στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν. ²² Αν έρθουν οι πατεράδες τους ή οι αδερφοί τους να μας παραπονεθούν, εμείς θα τους πούμε: «Πρέπει να δείξετε κατανόηση, γιατί δεν μπορέσαμε στον πόλεμο της Ιαβές στη Γαλαάδ να πάρουμε γυναίκες για όλους. Αλλά κι εσείς δεν είστε ένοχοι καταπάτησης του όρκου σας γιατί δεν δώσατε τις κόρες σας με τη θέλησή σας».

²³ Έτσι κι έκαναν οι Βενιαμίνιτες και πήραν γυναίκες απ' αυτές που χόρευαν, όσες τους αντιστοιχούσαν. Τις άρπαξαν κι έφυγαν και γύρισαν στην περιοχή που τους είχε δοθεί ιδιοκτησία τους. Ξανάχτισαν τις πόλεις κι εγκαταστάθηκαν σ' αυτές. ²⁴ Οι άλλοι Ισραηλίτες διέλυσαν τη συγκέντρωση και πήγε καθένας στη φυλή του και στη συγγενειά του, στις περιοχές που τους είχαν δοθεί για ιδιοκτησία τους.

²⁵ Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ακόμη βασιλιάς στο λαό του Ισραήλ. Καθένας έκανε ό,τι ήθελε.

ΡΟΥΘ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Ρουθ” φέρει ως τίτλο το όνομα μιας Μωαβίτισσας γυναίκας, την ιστορία της οποίας περιγράφει.

Επειδή η ιστορία αυτή διαδραματίζεται κατά την περίοδο των Κριτών, το έργο κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, αμέσως μετά το βιβλίο των Κριτών, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο στην τρίτη ομάδα βιβλίων που φέρει το γενικό τίτλο “Αγίγραφα”.

Η Ρουθ καταγόταν από τη Μωάβ, μια μικρή χώρα στα ανατολικά της Νεκράς Θάλασσας. Εκεί μετανάστευσε μια ιουδαϊκή οικογένεια από τη Βηθλεέμ και η Ρουθ παντρεύτηκε ένα από τα μέλη της. Μετά το θάνατο του συζύγου της, ακολουθεί την επίσης χήρα πεθερά της στην Ιουδαία, όπου παντρεύεται ένα μακρινό συγγενή τους, τον Βοόζ. Από το γάμο αυτόν γεννήθηκε ο Ωβήδ, παππούς του Δαβίδ.

Στόχος του συγγραφέα της εποικοδομητικής αυτής ιστορίας είναι να καταδείξει ότι το έλεος του Θεού δεν περιορίζεται στα στενά όρια του λαού του Ισραήλ, αλλά επεκτείνεται σε κάθε άνθρωπο, ο οποίος δείχνει εμπιστοσύνη σ’ αυτόν. Αυτή η ιδέα της παγκοσμιότητας του Θεού αποτελεί κεντρική διδασκαλία της όλης αφήγησης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η Ρουθ ακολουθεί την πεθερά της:	1,1-22
2. Συνάντηση Ρουθ και Βοόζ:	2,1–3,18
3. Γάμος του Βοόζ και της Ρουθ:	4,1-22

ΡΟΥΘ

Ο Ελιμέλεχ και η οικογένειά του στη Μωάβ

1 Την εποχή που τους Ισραηλίτες τους κυβερνούσαν οι *Κριτές, έπεσε πείνα στη χώρα. Τότε, ένας άνθρωπος από τη Βηθλεέμ της φυλής *Ιούδα πήγε να μείνει προσωρινά στη *Μωάβ μαζί με τη γυναίκα του και τους δύο γιους του. ² Το όνομα του ανθρώπου ήταν Ελιμέλεχ, της γυναίκας του Νωεμίν και τα ονόματα των δυο γιων του, Μαχλών και Χιλίων. Ήταν Εφραθαίοι, από τη Βηθλεέμ του Ιούδα. Έφτασαν στη Μωάβ κι εγκαταστάθηκαν εκεί. ³ Ο Ελιμέλεχ όμως πέθανε και η Νωεμίν έμεινε μόνη της με τους δυο γιους της. ⁴ Αυτοί παντρεύτηκαν Μωαβίτισσες· το όνομα της μιας ήταν Ορφά και της άλλης Ρουθ· έμειναν εκεί περίπου δέκα χρόνια. ⁵ Έπειτα ο Μαχλών και ο Χιλίων πέθαναν κι αυτοί· και η Νωεμίν έμεινε μόνη, χωρίς τους δυο γιους της και χωρίς τον άντρα της.

Η Νωεμίν και η Ρουθ πηγαίνουν στη Βηθλεέμ

⁶ Μετά απ' αυτά τα συμβάντα, η Νωεμίν ετοιμάστηκε να φύγει από τη Μωάβ μαζί με τις νύφες της, γιατί ενώ ήταν ακόμα εκεί άκουσε ότι ο Κύριος ευνόησε το λαό του και τους έδωσε καλές σοδειές. ⁷ Έτσι έφυγε από τον τόπο όπου κατοικούσε και πήρε το δρόμο της επιστροφής στη χώρα της φυλής Ιούδα, μαζί με τις δυο νύφες της.

⁸ Η Νωεμίν είπε στις νύφες της: «Πηγαίνετε, γυρίστε καθεμιά στο σπίτι της μητέρας σας. Ο Κύριος να σας δείξει την αγάπη του όπως εσείς δείξατε αγάπη σ' εμένα και σ' εκείνους που είναι τώρα νεκροί. ⁹ Να δώσει

ο Κύριος να βρείτε η καθεμιά σας έναν άντρα και την οικογενειακή ευτυχία».

Έπειτα τις φίλησε, κι αυτές ξέσπασαν σε κλάματα. ¹⁰ «Όχι», της είπαν, «θα γυρίσουμε μαζί σου στο λαό σου».

¹¹ Τότε η Νωεμίν απάντησε: «Πηγαίνετε, κόρες μου, γιατί να έρθετε μαζί μου; Δεν μπορώ πια να γεννήσω άλλους γιους για να γίνουν άντρες σας,^a ¹² Γυρίστε, κόρες μου, πηγαίνετε, εγώ είμαι γριά για να ξαναπαντρευτώ. Ακόμα κι αν έλεγα ότι υπάρχει ελπίδα να παντρευτώ απόψε και να γεννήσω γιους, ¹³ δε θα μπορούσατε να τους περιμένετε ώσπου να μεγαλώσουν. Θέλετε να μείνετε ανύπαντρες για πάντα; Όχι, κόρες μου· σ' εμένα ενάντια στράφηκε ο Κύριος, και λυπάμαι στ' αλήθεια πάρα πολύ για σας».

¹⁴ Εκείνες τότε ξέσπασαν πάλι σε κλάματα και τελικά η Ορφά αποχαιρέτησε την πεθερά της, η Ρουθ όμως την ακολούθησε. ¹⁵ Η Νωεμίν της είπε: «Δε βλέπεις τη συνουφάδα σου που γύρισε στο λαό της και στο θεό της; Ακολούθησέ την κι εσύ».

¹⁶ Αλλά η Ρουθ απάντησε: «Μη με πιέζεις να σ' αφήσω και να φύγω από κοντά σου. Όπου πας, θα πάω κι όπου μείνεις, θα μείνω· ο λαός σου θα είναι λαός μου κι ο θεός σου, θεός μου· ¹⁷ όπου πεθάνεις εσύ, εκεί θα πεθάνω και θα ταφώ κι εγώ. Κι ας με τιμωρήσει ο Κύριος, αν κάτι άλλο εκτός απ' το θάνατο με χωρίσει από σένα».

¹⁸ Όταν είδε η Νωεμίν ότι η Ρουθ ήταν αποφασισμένη να πάει μαζί της, σταμάτησε πια να επιμένει. ¹⁹ Προχώρησαν κι οι δυο τους, ώσπου έφτασαν στη Βηθλεέμ. Όταν έφτασαν εκεί, όλη η πόλη αναστατώθηκε εξαιτίας τους· οι γυναίκες έλεγαν: «Αυτή εί-

^a Όταν ένας πέθαινε άτεκνος, ο αδερφός του ή ο πλησιέστερος συγγενής του όφειλε να παντρευτεί τη χήρα, για να δημιουργήσει απογόνους στον νεκρό. Ο γάμος αυτός λεγόταν «λευματικός» (βλ. Δτ 25,5-10· Γεν 38,6-8· Μτ 22,24).

να η Νωεμίν;»

²⁰Κι εκείνη τους απάντησε: «Μη με λέτε πια Νωεμίν (Ευτυχία)· να με φωνάζετε Μαρά (Πίκρα), γιατί ο Παντοδύναμος με πίκρανε αφάνταστα. ²¹Έφυγα από 'δω με οικογένεια, κι ο Κύριος μ' έφερε πίσω μόνη. Γιατί να με ονομάζετε Νωεμίν, αφού ο παντοδύναμος Κύριος με ταπεινώσε και μου έστειλε τόσες θλίψεις;»

²²Γύρισε λοιπόν η Νωεμίν από τη Μωάβ μαζί με τη Ρουθ, τη Μωαβίτισσα νύφη της. Κι όταν έφτασαν στη Βηθλεέμ είχαν μόλις αρχίσει να θερίζουν το κριθάρι.

Η Ρουθ στο χωράφι του Βοόζ

2 Από τον άντρα της τον Ελιμέλεχ, η Νωεμίν είχε έναν συγγενή, άνθρωπο ισχυρό και πλούσιο, ο οποίος ονομαζόταν Βοόζ.

²Μια μέρα η Ρουθ είπε στη Νωεμίν: «Αφησέ με να πάω σ' ένα χωράφι να μαζέψω τα στάχυα που αφήνουν οι θεριστές. Κάποιον θα βρω που θα μ' αφήσει να το κάνω». Η Νωεμίν της είπε: «Πήγαινε, κόρη μου». ³Έτσι η Ρουθ έφυγε και πήγε και μάζευε στάχυα σ' ένα χωράφι, πίσω από τους θεριστές. Συμπωματικά, βρέθηκε το κομμάτι αυτό της γης ν' ανήκει στο Βοόζ, το συγγενή του Ελιμέλεχ.

⁴Μετά από λίγο ήρθε ο Βοόζ από τη Βηθλεέμ και χαιρέτισε τους θεριστές: «Ο Κύριος να 'ναι μαζί σας», τους είπε. «Ο Κύριος να σ' ευλογεί», του απάντησαν εκείνοι. ⁵Τότε ο Βοόζ ρώτησε τον υπηρέτη του, τον επιστάτη των θεριστών: «Ποιανού είναι αυτή η νέα;» ⁶Αυτός του απάντησε: «Είναι η νεαρή Μωαβίτισσα, που συνόδεψε τη Νωεμίν στην επιστροφή της από τη *Μωάβ. ⁷Μας παρακάλεσε να την αφήσουμε να μαζεύει τα στάχυα που αφήνουν οι θεριστές να πέφτουν από τα δεμάτια. Ήρθε από το πρωί, κι ως τώρα δεν έχει καθόλου ξεκουραστεί».β

⁸Τότε ο Βοόζ είπε στη Ρουθ: «Άκουσε, κόρη μου: μη φύγεις από 'δω για να μαζέψεις στάχυα σ' άλλο χωράφι· μείνε με τις υ-

πηρέτριές μου. ⁹Κοίτα σε ποιο χωράφι θερίζουν και πήγαινε ζωπίσω τους. Έχω διατάξει τους υπηρέτες να μη σ' αγγίξει κανείς. Κι όταν διψάς, να πηγαίνεις στις στάμνες που τις γεμίζουν οι υπηρέτες και να πίνεις νερό».

¹⁰Τότε η Ρουθ έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησε. «Γιατί μου δείχνεις τόση καλοσύνη», του είπε, «κι ενδιαφέρεσαι τόσο για μένα, που είμαι μια ξένη;»

¹¹Ο Βοόζ της αποκρίθηκε: «Μου είπαν καταλεπτώς όλα όσα έκανες για την πεθερά σου μετά το θάνατο του άντρα σου, κι ότι άφησες τους γονείς σου και τη χώρα που γεννήθηκες, και ήρθες σ' έναν λαό που δεν τον γνώριζες από πριν. ¹²Ο Κύριος, ο Θεός του 'Ισραήλ, ν' ανταμείψει την πράξη σου και να σου το ξεπληρώσει στο ακέραιο, που ήρθες κάτω απ' τα φτερά του να σκεπαστείς».

¹³Εκείνη απάντησε: «Ας έχω την εύνοιά σου, κύριέ μου! Μου 'δωσες θάρρος και μίλησες στην καρδιά της δούλης σου, αν κι εγώ δεν είμαι καν σαν μια από τις δούλες σου».

¹⁴Την ώρα του φαγητού της είπε ο Βοόζ: «Έλα κοντά και φάγε μαζί μας ψωμί και βούτηξε τη μπουκιά σου στο ζουμί με το ξύδι». Εκείνη κάθησε δίπλα στους θεριστές κι ο Βοόζ της πρόσφερε ψημένο στάρι κι έφαγε, χόρτασε και της περίσσεψε κιόλας. ¹⁵Όταν σηκώθηκε να πάει να μαζέψει στάχυα, ο Βοόζ διέταξε τους υπηρέτες του: «Αφήνετέ την να παίρνει στάχυα ακόμη κι από τα δεμάτια· μην την αποπαίρνετε.» ¹⁶Να βγάζετε μάλιστα μόνοι σας μερικά στάχυα από τα δεμάτια γι' αυτήν και να την αφήνετε να τα μαζεύει χωρίς να τη μαλώνετε».

Η πεθερά της Ρουθ διακρίνει το θέλημα του Θεού

¹⁷Η Ρουθ σταχυολόγησε στο χωράφι του Βοόζ ως το βράδυ· έπειτα κοπάνισε τα στάχυα που είχε μαζέψει και έβγαλε περίπου έ-

β Ήρθε...ξεκουραστεί. Στο εβρ. κείμενο η φράση είναι αβέβαιη. Υκανονικά κανείς δεν είχε δικαίωμα να σταχυολογεί πριν οι θεριστές τελειώσουν τη δουλειά τους και συναχθούν όλα τα δεμάτια.

να μεγάλο σακί κριθάρι. ¹⁸Το σήκωσε και γύρισε στην πόλη· έδειξε στην πεθερά της ό,τι είχε μαζέψει κι έβγαλε και της έδωσε το περισσευμα από το φαγητό που της είχαν προσφέρει. ¹⁹Η πεθερά της τη ρώτησε: «Πού μαζέψες στάχυα σήμερα; σε ποιανού το χωράφι εργάστηκες; Ας είναι ευλογημένος αυτό που ενδιαφέρθηκε για σένα».

Τότε η Ρουθ φανέρωσε στην πεθερά της σε ποιο χωράφι είχε δουλέψει: «Ο άνθρωπος στον οποίο δούλεψα σήμερα ονομάζεται Βοόζ», της είπε. ²⁰Η Νωεμίν είπε στη νύφη της: «Ο Κύριος δεν έπαψε να δείχνει την αγάπη του σ' εμάς τους ζωντανούς, όπως την είχε δείξει στους νεκρούς μας. Ο Κύριος να ευλογεί αυτόν τον άνθρωπο». Και κατέληξε: «Αυτός είναι συγγενής μας κι από τους πιο κοντινούς μας». ^δ ²¹Τότε η Ρουθ πρόσθεσε: «Μου είπε ακόμη να μείνω με τους υπηρέτες του, ώπου να τελειώσουν όλον το θερισμό». ²²Η Νωεμίν είπε στη νύφη της: «Είναι πολύ καλά, κόρη μου, να δουλεύεις με τις υπηρέτριες του Βοόζ! Σε οποιοδήποτε άλλο χωράφι θα μπορούσαν να σε κακομεταχειριστούν».

²³Έτσι η Ρουθ πήγαινε μαζί με τις υπηρέτριες του Βοόζ και μαζευε στάχυα, ώπου θέρισαν όλο το κριθάρι και το στάρι· στο μεταξύ έμενε μαζί με την πεθερά της.

Η Νωεμίν βρίσκει σύζυγο για τη Ρουθ

3 Μια μέρα η Νωεμίν είπε στη Ρουθ: «Κόρη μου, πρέπει να σου βρω έναν σύζυγο, που να σε κάνει ευτυχισμένη. ²Πρόσεξε τώρα: Ο Βοόζ, που δούλευες με τις υπηρέτριές του, είναι συγγενής μας· κι απόψε θα πάει στο αλώνι του να λιχνίσει το κριθάρι. ³Λούσου, λοιπόν, κι αλείψου με αρώματα, βάλε τα γιορτινά σου και κατέβα στο αλώνι· αλλά μην του φανερωθείς ωστόσο τελειώσει το φαγητό και το πιοτό του. ⁴Όταν πάει να πλαγιάσει, φρόντισε να δεις πού θα κοιμη-

θεί. Πλησίασε, σήκωσε τα σκεπάσματα των ποδιών του και πλάγιασε εκεί. ^ε Μετά αυτός θα σου πει τι να κάνεις».

⁵Η Ρουθ της απάντησε: «Θα κάνω όλα όσα μου είπες». ⁶Κατέβηκε, λοιπόν, στο αλώνι κι έκανε όλα όσα της είχε υποδείξει η πεθερά της. ⁷Ο Βοόζ αφού έφαγε και ήπια κι ήταν σε εξαιρετική διάθεση, πήγε και πλάγιασε στην άκρη του σωρού του κριθαριού. ^ς Τότε η Ρουθ ήρθε ήσυχα ήσυχα, σήκωσε τα σκεπάσματα των ποδιών του και πλάγιασε εκεί. ⁸Γύρω στα μεσάνυχτα, ο Βοόζ ξύπνησε απότομα, ανασηκώθηκε και είδε μια γυναίκα να κοιμάται στα πόδια του. ⁹«Ποια είσ' εσύ;» τη ρώτησε. Κι αυτή απάντησε: «Εγώ είμαι η Ρουθ, η δούλη σου. Πάρε με στην προστασία σου, γιατί εσύ είσαι ο κοντινότερος συγγενής μου».

¹⁰Τότε ο Βοόζ είπε: «Ο Κύριος να σ' ευλογεί, κόρη μου! Αυτό που κάνεις τώρα δείχνει την πιστότητά σου στην οικογένεια της πεθεράς σου, περισσότερο απ' ό,τι το δείχνει η προηγούμενη πράξη σου. Πράγματι, δεν αναζήτησες για άντρα σου κάποιον νεαρό, φτωχό ή πλούσιο. ¹¹Τώρα, λοιπόν, κόρη μου, μη φοβάσαι. Εγώ θα κάνω για σένα ό,τι μου ζητήσεις, γιατί όλη η πόλη ξέρει ότι είσαι ενάρετη γυναίκα. ¹²Είν' αλήθεια ότι εγώ είμαι ο πλησιέστερος συγγενής σου, αλλά υπάρχει κι άλλος ένας, πιο κοντινός συγγενής από μένα. ¹³Μείνε απόψε εδώ, και το πρωί, αν θέλει να σε παντρευτεί εκείνος, έχει καλώς, ας σε παντρευτεί. Αν όμως δε θελήσει, τότε θα σε παντρευτώ εγώ· σου το υπόσχομαι ενώπιον του αληθινού Θεού. Κοιμήσου ως το πρωί».

¹⁴Έτσι η Ρουθ ξάπλωσε εκεί στα πόδια του Βοόζ ως το πρωί. Αλλά σηκώθηκε στο σύθαμπο, πριν ακόμη φωτίσει και μπορέσει κανείς να τη δει. Εκείνος της είπε: «Ας μη γίνει γνωστό ότι ήρθε γυναίκα στο αλώνι».

¹⁵Μετά της είπε: «Φέρε την κάπα που έχεις

^δΟ πλησιέστερος συγγενής είχε δικαίωμα προτεραιότητας στην αγορά της γης του θανόντος συγγενούς του, ώστε αυτή να παραμείνει στην οικογένεια (βλ. κεφ. 4,1-8· 1ερ 32,7-9). Σ' αυτή την περίπτωση όφειλε παράλληλα να υπαχθεί στο νόμο περί λειψυτικού γάμου (βλ. υποσ. εις 1,11, και επίσης εις κεφ. 3,9 και 4,5,14). ^εΚίνηση που δηλώνει απαίτηση εκ μέρους της Ρουθ για προστασία. ^ςΠροφανώς για να φυλάει ο ίδιος τη σοδειά του τη νύχτα.

στους ώμους σου και άπλωσέ την». Εκείνη την άπλωσε κι ο Βοόζ μέτρησε και της άδειασε μέσα έξι γαβάθες κριθάρι· τη βοήθησε να το φορτωθεί και η Ρουθ ήρθε στην πόλη.

¹⁶ Όταν γύρισε στην πεθερά της, εκείνη τη ρώτησε: Πώς τα πήγες κόρη μου; Κι εκείνη της διηγήθηκε όλα όσα έκανε γι' αυτήν ο Βοόζ. ¹⁷ «Μου έδωσε κι αυτές τις έξι γαβάθες το κριθάρι», πρόσθεσε, «και μου είπε πως δε θα πρέπει να πάω μ' άδεια χέρια στην πεθερά μου». ¹⁸ Τότε η Νωεμίν απάντησε: «Περίμενε, κόρη μου, ώσπου να δεις πώς θα πάει το πράγμα, γιατί αυτός ο άνθρωπος δεν θα ησυχάσει αν δεν τελειώσει αυτή την υπόθεση σήμερα».

Γάμος του Βοόζ με τη Ρουθ

4 Ο Βοόζ πήγε στην *πύλη και κάθησε εκεί. Μετά από λίγο περνούσε από *κει ο στενός συγγενής του Ελιμέλεχ, για τον οποίο είχε μιλήσει ο Βοόζ στη Ρουθ. «Έλα και κάθησε εδώ», του είπε ο Βοόζ. Εκείνος γύρισε και κάθησε. ² Τότε ο Βοόζ πήρε δέκα άντρες από τους *πρεσβυτέρους της πόλης και τους είπε: «Καθήστε εδώ». Και κάθησαν. ³ Μετά είπε στον πλησιέστερο συγγενή: «Η Νωεμίν, που γύρισε από τη *Μωάβ, πουλάει το μερίδιό του χωραφιού που ανήκει στο συγγενή μας τον Ελιμέλεχ. ⁴ Σκέφτηκα να σου το ανακωινώσω αυτό και να σου προτείνω να αγοράσεις το χωράφι εδώ μπροστά στους κατοίκους και στους πρεσβυτέρους του λαού μου, γιατί εσύ είσαι ο πλησιέστερος συγγενής. Αν θέλεις, λοιπόν, να ασκήσεις το δικαίωμά σου της εξαγοράς, καλώς· αν όχι, πες το μου να το ξέρω· γιατί δεν υπάρχει άλλος στενότερος συγγενής να το αγοράσει. Μετά από σένα είμαι εγώ».

Εκείνος απάντησε: «Θα το αγοράσω».

⁵ Τότε ο Βοόζ είπε: «Αν αγοράσεις το χωράφι από τη Νωεμίν, πρέπει να πάρεις γυναίκα σου και τη Ρουθ, τη Μωαβίτισσα, τη χήρα του γιου της, ώστε η ιδιοκτησία του χωραφιού να παραμείνει στην οικογένεια

του νεκρού άντρα της».⁶

⁶ Ο άλλος συγγενής απάντησε: «Εγώ δεν μπορώ να εκπληρώσω το συγγενικό μου χρέος, γιατί έτσι καταστρέφω τη δική μου ιδιοκτησία· ανάλαβε εσύ το δικαίωμά μου της εξαγοράς. Εγώ δεν προτιθέμαι να αγοράσω το χωράφι».

⁷ (Υπήρχε παλιά ένα έθιμο στο λαό Ισραήλ, σχετικά με την εξαγορά και την ανταλλαγή, για την εγκυρότητα των συμφωνιών: Ο ένας έλυνε το σανδάλι του και το έδινε στον άλλον· αυτό ήταν σαν μαρτυρία ανάμεσα στους Ισραηλίτες). ⁸ Γι' αυτό, όταν ο κοντινός συγγενής είπε στον Βοόζ, «αγόρασέ το εσύ το χωράφι», έλυσε το σανδάλι του και του το έδωσε.⁹ ⁹ Τότε ο Βοόζ είπε στους πρεσβυτέρους και σ' όλους τους παρισταμένους: «Σήμερα είσαστε μάρτυρες, ότι αγόρασα από τη Νωεμίν, όλα όσα ανήκαν στον Ελιμέλεχ, στο Χιλίων και στο Μαχλών· ¹⁰ κι ακόμα ότι πήρα για γυναίκα μου τη Ρουθ τη Μωαβίτισσα, χήρα του Μαχλών. Έτσι η περιουσία θα παραμείνει στην οικογένεια του νεκρού και θα δημιουργηθούν απόγονοι που θα διατηρήσουν το όνομά του ανάμεσα στους συμπατριώτες του και στις δικαστικές αρχές του τόπου του. Εσείς είστε σήμερα μάρτυρες γι' αυτό».

¹¹ Τότε όλοι οι παριστάμενοι εκεί στην πύλη και οι πρεσβύτεροι είπαν: «Ναι είμαστε μάρτυρες γι' αυτό· ο Κύριος ας κάνει τη γυναίκα που μπαίνει στο σπίτι σου σαν τη Ραχήλ και σαν τη Λεία, που οι δυό τους γέννησαν γιους στον Ιακώβ, και να γίνεις ισχυρός στην Εφραθά και Ξακουστός στη Βηθλεέμ. ¹² Μακάρι οι απόγονοι που θα σου δώσει ο Κύριος απ' αυτή τη νέα γυναίκα, να κάνουν την οικογένειά σου σαν την οικογένεια του Φαρές,^θ γιου του *Ιούδα από τη Θάμαρ».

¹³ Έτσι ο Βοόζ πήρε τη Ρουθ γυναίκα του. Ο Κύριος την ευλόγησε· έμεινε έγκυος και γέννησε γιο. ¹⁴ Τότε οι γυναίκες είπαν στη Νωεμίν: «Ας είναι δοξασμένος ο Κύριος! Σήμερα έκανε να γεννηθεί ένας κοντινός

^ζ Για όλο το νομικό πλαίσιο βλ. υποσ. εις κεφ. 2,20. ^η και του το έδωσε, κατά τους Ο'. Στο εβρ. η φράση αυτή λείπει. ^θ Φαρές. Πρόγονος του Βοόζ (βλ. Α' Χρ 2,5,9-12).

συγγενής για σένα, που τ' όνομά του θα γίνει ξακουστό μέσα στο λαό *Ισραήλ. ¹⁵ Αυτός θ' ανακουφίσει την ψυχή σου και θα σε φροντίσει στα γεράματά σου. Η ύψη σου, αξίζει για σένα περισσότερο κι από επτά γιους γιατί σ' αγαπάει και σου χάρισε αυτόν τον εγγονό».

¹⁶ Η Νωεμίν πήρε το παιδί, το κράτησε στην αγκαλιά της· κι ανέλαβε την υποχρέω-

ση της ανατροφής του. ¹⁷ Οι γειτόνισσες φώναζαν: «Η Νωεμίν απέκτησε γιο!» και το ονόμασαν «Ωβήδ»· αυτός είναι ο πατέρας του Ιεσσαί, πατέρα του Δαβίδ.

¹⁸⁻²² Η γενεαλογική γραμμή από τον Φαρές μέχρι το Δαβίδ έχει ως εξής: Χεσρών, Αράμ, Αμιναδάβ, Ναχσών, Σαλμών, Βοόζ, Ωβήδ, Ιεσσαί και Δαβίδ.

¹⁶το κράτησε στην αγκαλιά της. Κίνηση που δείχνει πρόθεση υιοθεσίας (πρβλ. Γεν 30,3-8· 48,5-12· 50,23).

Α΄ ΣΑΜΟΥΗΛ ἢ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α΄

Εισαγωγή

Το βιβλία “Α΄ και Β΄ Σαμουήλ” αποτελούσαν αρχικά ενιαίο έργο, που αργότερα, για πρακτικούς λόγους, χωρίστηκε σε δύο. Τιτλοφορούνται με το όνομα του Κριτή και προφήτη Σαμουήλ, η δράση του οποίου περιγράφεται στο πρώτο μέρος του έργου, και ο ρόλος του οποίου υπήρξε καθοριστικός κατά τη μεταβολή του πολιτικού συστήματος του βιβλικού Ισραήλ από αμφικτυονία φυλών σε βασιλεία. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) τα δύο βιβλία επιγράφονται “Βασιλειών Α΄ και Β΄” αντίστοιχα, επειδή το περιεχόμενό τους αναφέρεται στην εγκαθίδρυση του θεσμού της βασιλείας και στην ιστορία των πρώτων ηγεμόνων Σαούλ και Δαβίδ.

Το Α΄ Σαμουήλ ἢ Βασιλειών Α΄ κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο στην ομάδα “Προγενέστεροι Προφῆτες”.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου (κεφ. 1-12) εκτίθεται η ιστορία του Σαμουήλ από τη γέννησή του μέχρι την εκλογή του Σαούλ ως πρώτου βασιλιά των Ισραηλιτών, ενώ στο δεύτερο (κεφ. 13-31) περιέχονται τα γεγονότα της βασιλείας του Σαούλ μέχρι το θάνατό του.

Οι συνεχείς επιθέσεις των γειτονικών λαών και κυρίως των Φιλισταίων προκάλεσαν αισθήματα ανασφάλειας στο λαό του Θεού, ο οποίος απαίτησε και τελικά πέτυχε την εγκαθίδρυση βασιλείας. Η αλλαγή όμως αυτή δεν έγινε δεκτή χωρίς αντιδράσεις, καθώς, παράλληλα με την άποψη ότι οι πολιτικές περιστάσεις απαιτούν την ύπαρξη κεντρικής εξουσίας, διατυπώνεται η αντίρρηση ότι ο Θεός, ως μοναδικός Κύριος του Ισραήλ, είναι ο πραγματικός εγγυητής της ελευθερίας του, όπως και κατά την προηγούμενη περίοδο των Κριτών. Αν για τους γύρω λαούς η βεβαιότητα για ασφάλεια και σταθερότητα στηρίζεται σε μύθους που εξιστορούν τα κατορθώματα των διαφόρων θεοτήτων τους σε κάποιο αρχέγονο παρελθόν, ο Ισραήλ απέναντι σ’ αυτή τη μυθολογική βεβαιότητα έχει να αντιτάξει την εμπειρία της σωτηρίας του από τη δουλεία της Αιγύπτου και της εγκατάστασης στη Χαναάν, την εμπειρία της συνεχούς και ζωντανής παρουσίας του Θεού του μέσα στην πρόσφατη ιστορία του.

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις ο Σαούλ χριείται βασιλιάς ως εντολοδόχος απλώς του Θεού ο οποίος παραμένει ο πραγματικός ηγέτης του λαού του. Παρά τους νικηφόρους αγώνες του, ο Σαούλ με τη στάση του και τις επιλογές του εμφανίζει μια τάση αμφισβήτησης αυτής της ηγεμονίας του Θεού πάνω στο λαό του (πρβλ. 13,7β-14·15,1-26), με αποτέλεσμα να χάσει τη θεία εύνοια. Παρ’ όλα αυτά, ο Θεός δεν εγκαταλείπει το λαό του. Η πτωτική πορεία του πρώτου βασιλιά συνοδεύεται από την ανοδική του μελλοντικού διαδόχου του, του Δαβίδ, την οποία ο Σαούλ, παρά τις απε-

γνωσμένες προσπάθειές του, δεν θα κατορθώσει να ανακόψει, και το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου θα εισέλθει στη νέα φάση του.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Τα πρώτα χρόνια της ζωής του Σαμουήλ:	1,1-3,21
2. Η κιβωτός της διαθήκης λάφυρο των Φιλισταίων:	4,1-7,17
3. Σαμουήλ και Σαούλ:	8,1-15,35
8,1-12,25: Η εγκαθίδρυση της βασιλείας	
13,1-15,35: Τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Σαούλ	
4. Σαούλ και Δαβίδ:	16,1-31,13
16,1-19,7: Ο Δαβίδ στην αυλή του Σαούλ	
19,8-21,16: Εχθρότητα του Σαούλ - Φυγή του Δαβίδ	
22,1-26,25: Αντιπαράθεση Δαβίδ-Σαούλ	
27,1-31,13: Καταφυγή του Δαβίδ στους Φιλισταίους - Πόλεμος Φιλισταίων και Ισραηλιτών - Θάνατος του Σαούλ	

Α΄ ΣΑΜΟΥΗΛ (ή ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α΄)

Η πικρία της Άννας

1 Στη Ραμαθαΐμ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, ζούσε κάποτε ένας που καταγόταν από τα μέρη της οικογένειας Σουφ. Το όνομά του ήταν Ελκανά· πατέρας του ήταν ο Ιεροχάμ, παππούς του ο Ελιού, και προπάππος του ο Τόχου, ο οποίος ανήκε στην οικογένεια Σουφ των Εφραϊμιτών. ²Αυτός είχε δύο γυναίκες· το όνομα της μιας ήταν Άννα και της άλλης Φενίννα. Η Φενίννα είχε παιδιά, ενώ η Άννα δεν είχε.

³Κάθε χρόνο ο άνθρωπος αυτός ανέβαινε από την πόλη του στο *αγιαστήριο της *Σιλώ για να προσκυνήσει και να προσφέρει *θυσία στον Κύριο, το Θεό του *Ισραήλ. Εκεί *ιερείς του Κυρίου ήταν οι δυο γιοι του Ηλεί, ο Χοφνί και ο Φινεές.^a ⁴Όταν ο Ελκανά θυσιάσε, έδινε μερίδες από τη θυσία στη γυναίκα του τη Φενίννα, στους γιους της και στις κόρες της. ⁵Στην Άννα, όμως, αν και την αγαπούσε, έδινε μία μόνο μερίδα, επειδή ο Κύριος την είχε κάνει στείρα. ⁶Τότε η Φενίννα, ως αντίζηλή της, ταπεινώνει την Άννα για να την εξοργίζει που ο Κύριος την είχε κάνει στείρα. ⁷Αυτό γινόταν κάθε χρόνο. Κάθε φορά που ανέβαιναν στον οίκο του Κυρίου, η Φενίννα εξόργιζε την Άννα, κι εκείνη έκλαιγε και δεν έτρωγε. ⁸Τότε της έλεγε ο Ελκανά, θ άντρας της: «Άννα, γιατί κλαις και δεν τρως, γιατί είν' η καρδιά σου πικραμένη; Δεν αξίζω εγώ για σένα περισσότερο από δέκα γιους;»

⁹Μια φορά, αφού είχαν φάει κι είχαν πει στη Σιλώ, η Άννα σηκώθηκε. Ο ιερέας Ηλεί καθόταν στη θέση του, κοντά στην είσοδο του οίκου του Κυρίου. ¹⁰Η Άννα ήταν πολύ πικραμένη, και προσευχόταν κλαίγοντας

στον Κύριο. ¹¹Έκανε τάμα και είπε: «Κύριε, Θεέ του Ισραήλ, αν σκύψεις πάνω από την ταλαιπωρία της δούλης σου, αν δεν με ξεχάσεις και πράγματι μου δώσεις αρσενικό παιδί, τότε εγώ θα το αφιερώσω σ' εσένα, Κύριε, για όλη του τη ζωή και ξυράφι δε θ' αγγίξει το κεφάλι του^b».

Ο Θεός ακούει την προσευχή της Άννας

¹²Ενώ αυτή συνέχιζε να προσεύχεται ενώπιον του Κυρίου, ο Ηλεί παρατηρούσε το στόμα της. ¹³Η Άννα μιλούσε από μέσα της· τα χείλη της μόνο κινιόνταν, αλλά η φωνή της δεν ακουγόταν. Έτσι ο Ηλεί την πέρασε για μεθυσμένη. ¹⁴«Ως πότε θα είσαι μεθυσμένη;» της είπε. «Πήγαινε να ξεμεθύσεις».

¹⁵«Όχι, κύριέ μου», του αποκρίθηκε η Άννα, «είμαι μια γυναίκα καταστενοχωρημένη. Δεν ήπια κρασί ούτε άλλα δυνατά ποτά· απλώς άνοιξα την καρδιά μου ενώπιον του Κυρίου. ¹⁶Μη θεωρήσεις τη δούλη σου καμιά τιποτένια· αν προσευχήθηκα ως τώρα, ήταν απ' τον πολύ μου πόνο και τη θλίψη».

¹⁷Ο Ηλεί της αποκρίθηκε: «Πήγαινε στο καλό, κι ο Θεός του Ισραήλ ας σου δώσει αυτό που του ζητήσεις». ¹⁸Κι εκείνη απάντησε: «Ας έχω η δούλη σου την εύνοιά σου». Τότε η Άννα πήγε κι έφαγε και το πρόσωπό της δεν ήταν πια μελαγχολικό.

¹⁹Την άλλη μέρα το πρωί ο Ελκανά και η οικογένειά του σηκώθηκαν νωρίς, προσκύνησαν ενώπιον του Κυρίου, και γύρισαν στο σπίτι τους, στη Ραμαθά. Ο Ελκανά συνευρέθηκε με τη γυναίκα του την Άννα, κι ο Κύριος θυμήθηκε την προσευχή της. ²⁰Εκείνη έμεινε έγκυος κι όταν συμπληρώθηκε ο καιρός, γέννησε γιο. Τότε είπε: «Τον ζήτησα από τον Κύριο» και τον ονόμασε «Σαμουήλ». ^γ

^aΓια το αγιαστήριο της Σιλώ βλ. υποσ. εις Ιησ 18,1-10. ^βΚαι ξυράφι...κεφάλι του. Για τους Ναζηραίους βλ. Αρ 6,1-21. ^γΣαμουήλ. Στα εβρ. σημαίνει «Όνομα Θεού». Εδώ σχετίζεται με το εβρ. ρήμα «ζητώ».

^{1,2} Γεν 25,21-22 1,3 Κρ 18,31· Α΄ Σαμ 1,24· 4,3 1,11 Αρ 6,5

Το παιδί αφιερώνεται στον Κύριο

²¹ Τον επόμενο χρόνο, ο Ελκανά ανέβηκε μαζί μ' όλη του την οικογένεια να προσφέρει στον Κύριο την επίσια θυσία και ένα τάμα που είχε κάνει. ²² Η Άννα όμως δεν ανέβηκε. «Θα περιμένω ώσπου ν' απογαλακτιστεί το παιδί», είπε στον άντρα της, «κι έπειτα θα το φέρω να παρουσιαστεί ενώπιον του Κυρίου και να μείνει εκεί για πάντα». ²³ Ο Ελκανά τής απάντησε: «Κάνε ό,τι νομίζεις σωστό. Μείνε ώσπου να το απογαλακτίσεις. Μακάρι ο Κύριος να εκπληρώσει την επιθυμία σου». Έτσι κάθισε η γυναίκα και θήλαζε το γιο της, ώσπου τον απόκοψε.

²⁴ Όταν τον απόκοψε, κι ενώ ήταν ακόμα πολύ μικρός, τον πήρε μαζί της, πήρε κι ένα βόδι τριών χρονών, ένα εφά αλεύρι κι ένα ασκί κρασί και ήρθε στον οίκο του Θεού, στη Σιλώ. ²⁵ Εκεί έσφαξαν το βόδι κι έφεραν το παιδί στον Ηλεί. ²⁶ Τότε η Άννα του είπε: «Κύριέ μου, εγώ είμαι η γυναίκα που στάθηκε εδώ κοντά σου για να προσευχηθεί στον Κύριο. Είναι αλήθεια, όπως με βλέπεις και σε βλέπω. ²⁷ Για το παιδί αυτό προσευχήθηκα· κι ο Κύριος μου έδωσε αυτό που του ζήτησα. ²⁸ Έτσι κι εγώ το αφιερώνω τώρα στον Κύριο. Για όλη του τη ζωή θα είναι αφιερωμένο σ' αυτόν». Κι όλη η οικογένεια προσκύνησαν εκεί τον Κύριο.

Η προσευχή της Άννας

2 Ύστερα η Άννα έκανε αυτή την προσευχή:

«Κύριε», είπε,
«Γέμισες την καρδιά μου με χαρά·
με σήκωσες και με δυνάμωσες.
Τώρα μπορώ με τους εχθρούς μου
να γελάω.
Με βοήθησες, για τούτο είμαι χαρούμενη.

² Μόνον ο Κύριος είναι *άγιος!
Άλλος Θεός έξω από κείνον δεν υπάρχει.
Κανένας δεν μπορεί να προστατεύει

όπως αυτός.

³ Μην υπερηφανεύεστε
και τους σπουδαίους μην κάνετε!
Για τα αμαρτωλά σας σχέδια
μην καυχιέστε.
Ο Κύριος τα ξέρει όλα όσα κάνετε·
κάθε επαίσχυντη πράξη τη δικάζει.

⁴ Τα όπλα κομματιάζει των ισχυρών
κι ανανεώνει τη δύναμη των αδυνάτων
και των απελπισμένων.

⁵ Οι πλούσιοι πρέπει με τον κόπο τους,
να βγάζουν το ψωμί τους.
Ας μη στενάζουν πια οι φτωχοί!
Μπορούνε να πανηγυρίζουν.

Εφτά παιδιά θε ν' αποκτήσει η άτεκνη
και όλα θα τα χάσει η πολύτεκνη.

⁶ Ο Κύριος δίνει το θάνατο δίνει και
τη ζωή·
αυτός στον *άδη κατεβάζει
κι από το θάνατο ανεβάζει στη ζωή.

⁷ Ο Κύριος κάνει κάποιον πλούσιο·
κι ο Κύριος φτωχό τον κάνει·
εκείνος ταπεινώνει,
αλλά κι εκείνος ανεβάζει ψηλά.

⁸ Βγάζει απ' τη δυστυχία του
τον καταφρονεμένο,
στη δόξα τον περνά.
Τον βάζει να σταθεί ανάμεσα στους
διακεκριμένους,
θέση τού δίνει τιμητική.
Γιατί όλη η γη στον Κύριο ανήκει·
αυτός την έχτισε πάνω σε ασάλευτα
θεμέλια.

⁹ Ο Κύριος οδηγεί και προστατεύει
όλους εκείνους που τον εμπιστεύονται.
Μα οι εχθροί του καταλήγουν
στο σκοτάδι.
Απ' όσους εμπιστεύονται στην ίδια τους
τη δύναμη,
κανείς δε θα νικήσει.

¹⁰ Εκείνος που επαναστατεί ενάντια στον Κύριο, θα χαθεί.

Ο Ὑψιστος στον ουρανό ενάντια του βροντάει.

Ο Κύριος κρίνει ὅλη τη γῆ·
το βασιλιά του διάλεξε
και τον εγκατέστησε.

Τῆ νίκη τού χαρίζει και δύναμη τρανή».

¹¹ Μετά ο Ελκανά γύρισε σπίτι του, στη Ραμά, ενώ το παιδί ἔμεινε στη *Σιλώ και υπηρετούσε τον Κύριο με την επίβλεψη του ἱερέα Ηλεί.

Οι γιοι του Ηλεί

¹² Οι γιοι του Ηλεί ἦταν αχρείοι ἄνθρωποι· δε σέβονταν τον Κύριο, ¹³ οὔτε τις διατάξεις για τις απολαβές των ιερῶν ἀπὸ τις προφορές του λαοῦ. Ὃταν ἐρχόταν κανεὶς να θυσιάσει, ἐνῶ ἐβράζε ἀκόμη το κρέας, ἔφτανε ο ὑπηρέτης του ἱερέα, κρατώντας μια πηρούνα με τρία δόντια. ¹⁴ Ἐχωνε την πηρούνα στο καζάνι, στην κασαρόλα, στη χύτρα ἢ στο τσουκάλι κι ὅ, τι ἔπιανε το ἔπαιρνε ο ἱερέας για τον εαυτό του. Τα ἴδια ἔκαναν σ' ὅλους τους Ἰσραηλίτες που ἐρχόνταν να θυσιάσουν ἐκεῖ στη Σιλώ.

¹⁵ Ἐπίσης πριν ἀκόμη καεὶ το λίπος του ζώου, ^δ ἐρχόταν ο ὑπηρέτης του ἱερέα κι ἔλεγε στον ἄνθρωπο που πρόσφερε τῆ *θυσία: «Δῶσε μου κρέας να το κάνω ψητό για τον ἱερέα· δε θα πάρει ἀπὸ σένα κρέας βρασμένο, το θέλει ωμό». ¹⁶ Κι αν ο ἄνθρωπος του ἔλεγε: «Ἄφησε πρῶτα να καεὶ το λίπος κι ὕστερα πάρε ὅσο θέλεις», τότε ο ὑπηρέτης ἀπαντούσε: «Ὅχι, τώρα θα μου το δώσεις, διαφορετικά θα το πάρω με τῆ βία». ¹⁷ Ἐτσι, τῆ ἁμαρτία αὐτῶν των νέων ἦταν πάρα πολύ, μεγάλη ἐνώπιον του Κυρίου, γιατί δεν εἶχαν κανένα σεβασμό για τις θυσίες που προσφέρονταν σ' αὐτόν.

Ο Σαμουήλ στη Σιλώ

¹⁸ Στο μεταξύ ο Σαμουήλ, παιδί ἀκόμα, υπηρετούσε ἐνώπιον του Κυρίου φορώντας το λινό ἐφῶδ.^ε ¹⁹ Κάθε χρόνο ἡ μητέρα του του ἔφτιαχνε ἕναν μικρὸ ἱερατικὸ χιτῶνα και του τον ἔφερνε ὅταν ἐρχόταν με τον ἄντρα τῆς για να προσφέρει τῆν ἐτήσια θυσία.

²⁰ Τότε ο Ηλεί ευλογοῦσε τον Ελκανά και τῆ γυναίκα του κι ἔλεγε στον Ελκανά: «Εὐχομαί ο Κύριος να σου δώσει ἀπογόνους ἀπ' αὐτῆν τῆ γυναίκα στη θέση του παιδιοῦ που αὐτῆ ἀφιέρωσε στον Κύριο». Ἐπειτα γύριζαν στο σπίτι τους. ²¹ Ο Θεός ἐνδιαφέρθηκε για τῆν Ἄννα κι ἔμεινε ἐγκυος και γέννησε τρεις γιους και δύο κόρες. Ὡστόσο, ο μικρὸς Σαμουήλ μεγάλωνε υπηρετώντας τον Κύριο.

Ο Ηλεί και οι γιοι του

²² Ο Ηλεί εἶχε πια γεράσει πολύ. Ὃταν μάθαινε πῶς φέρονταν οι γιοι του στους Ἰσραηλίτες, κι ἀκόμα ὅτι πλάγιαζαν με τις γυναίκες που υπηρετούσαν στην εἴσοδο τῆς *σκηνῆς του Μαρτυρίου, τούς ἔλεγε: ²³ «Τι πράγματα εἶναι αὐτά που κάνετε; Τι εἶναι αὐτά τα αἴσχη σας, που ἐρχονται σ' αὐτιά μου ἀπ' ὅλο το λαό; ²⁴ Σταματήστε, παιδιά μου! Εἶναι τρομερά αὐτά που ἀκούω και που ἔχουν διαδοθεῖ μέσα στο λαό του Κυρίου. ²⁵ Αν κάποιος ἀμαρτήσῃ ἀπέναντι σ' ἕναν ἄλλον, τότε ο Θεός μπορεί να τον υπερασπιστεῖ. Αν ὅμως ἀμαρτήσῃ ἀπέναντι στον Κύριο, τότε ποιος θα τον υπερασπιστεῖ;»

Αὐτοὶ ὅμως δεν ἔδιναν σημασία στα λόγια του πατέρα τους, γιατί ο Κύριος ἠθέλε να τους θανατώσει. ²⁶ Ο μικρὸς Σαμουήλ συνέχιζε να μεγαλώνει και να κερδίζει τῆν ἀγάπη του Κυρίου και των ἀνθρώπων.

Προφητεία ἐναντίον τῆς οἰκογένειας του Ηλεί

²⁷ Τότε ἕνας *προφήτης ἦρθε στον Ηλεί και του εἶπε: «Ἄκου τι λέει ο Κύριος: "Ἐξ-

^ε Ὁ διαδικασία του Λευιτικῆ (κεφ. 3) ὁρίζει ὅτι το λίπος τῆς θυσίας κοινωνίας θα ἔπρεπε να καεὶ ἀπὸ κείνον που ἔφραζε το ζῶο. Συνεπῶς το ἀμάρτημα των γιων του Ηλεί ἦταν ἰδιαίτερα βαρῆ, γιατί αὐτοὶ ἀπαιτούσαν το λίπος και δεν το ἄφηναν να προσφερθεῖ ως ευχάριστη σομῆ στον Κύριο. ^ε ἐφῶδ. Ἄλλο εἶναι το ἐφῶδ τῆς στολῆς του ἀρχιερέα.

ρεις καλά πως όταν ο προπάτοράς σου ο Ααρών ήταν στην Αίγυπτο, του φανέρωσα εκεί τον εαυτό μου, τον καιρό που όλη η οικογένειά του ήταν δούλοι στη δυναστεία του Φαραώ. ²⁸ Απ' όλες τις φυλές του λαού του Ἰσραὴλ διάλεξα αὐτόν να γίνει ιερέας μου, ν' ανεβαίνει στο ἑθυσιαστήριό μου, να καίει το ἑθυσιασμά και να φοράει το εφώδ ενώπιόν μου. Επίσης ὄρισα το μερίδιό σου ἀπὸ ὅλες τὶς θυσιῆς των Ἰσραηλιτῶν που προσφέρονται με φωτιά. ²⁹ Γιατί τώρα εσεῖς δεν ἔχετε κανένα σεβασμό για τὶς θυσιῆς και τὶς ἀναίμακτες προσφορές που διέταξα να μου φέρνουν στο ἑθυσιαστήριό μου οἱ Ἰσραηλίτες; Γιατί εκτιμάς τους γιους σου περισσότερο ἀπὸ μένα και παχαίνετε ἀπὸ τα καλύτερα μέρη των προσφορῶν του λαού μου του Ἰσραὴλ;”

³⁰ »Γι' αὐτό, να τι λέει ο Κύριος, ο Θεός του Ἰσραὴλ: “πραγματικά εἶχα υποσχεθεῖ ὅτι ἡ οικογένειά σου, ἡ συγγένεια του πατέρα σου θα ἦταν ιερεῖς μου για πάντα. Τώρα ὁμως, ἐγὼ ο Κύριος λέω: Μακριά ἀπὸ μένα κάτι τέτοιο! Εγὼ θα τιμῶ αὐτοὺς που με τιμούν· κι αὐτοὶ που με καταφρονούν θα ντροπιαστούν. ³¹ Κοίτα, ἐρχεται ο καιρός που θα συντρίψω ὅλους τους νέους στην οικογένειά σου και στη συγγένειά σου, ἔτσι που κανεῖς τους δε θα προλάβει να γεράσει. ³² Θα βλέπεις ἕναν ἀντίπαλο να υπηρετεῖ στο ἑθυσιαστήριο, και θα φθονεῖς κάθε ευτυχία που θα δίνω στους Ἰσραηλίτες. Αλλά στην οικογένειά σου ποτέ πια δε θα υπάρξουν μακροήμεροι. ³³ Θ' ἀφῆσω ἕναν ἀπὸ τους απογόνους σου ζωντανό να υπηρετεῖ στο ἑθυσιαστήριό μου, μόνο και μόνο για να μαραζώνει ἀπὸ τὴ ζήλεια και τὴν απογοήτευση. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπόγονοι τῆς οικογένειάς σου θα πεθαίνουν πάνω στο ἄνθος τῆς ηλικίας τους. ³⁴ Σημάδι για ὅλα αὐτά που σου προλέγω, θα εἶναι αὐτό που θα συμβεῖ στους δυο σου γιους, στο Χοφνὶ και στο Φινεές: Θα πεθάνουν κι οἱ δυο μαζί τὴν ἴδια

μέρα. ³⁵ Και θ' ἀναδείξω ἕναν ιερέα που θα μου εἶναι πιστός, και θα πράττει ὅ,τι ἐγὼ σκέφτομαι και θέλω· θα του δώσω απογόνους που θα με υπηρετοῦν παντοτινά, πλάι στο βασιλιά που θα ἔχω ἐκλέξει. ³⁶ Και ὅποιος ἀπομείνει ἀπὸ τους απογόνους σου, θα ἐρχεται να τον προσκυνάει για λίγα χρόνια ἢ για ἕνα κομμάτι ψωμί, και θα του λέει: «Βάλε με σε μια ἀπὸ τὶς ιερατικῆς υπηρεσίες για να τρώω ἕνα πιάτο φαῖ».

Ο Κύριος καλεῖ το Σαμουὴλ

3 Ο νεαρός Σαμουὴλ υπηρετοῦσε τον Κύριο, με τὴν ἐπίβλεψη του Ηλεὶ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σπάνια ο Κύριος μιλοῦσε ἢ ἐμφανιζόταν ἀπ' ευθείας σε ἄνθρωπο. ² Μια νύχτα, ο Ηλεὶ κοιμόταν στο δωμάτιό του. Τα μάτια του εἶχαν ἐξασθενήσει και δεν ἐβλεπε. ³ Ο Σαμουὴλ κοιμόταν κι αὐτός μέσα στον οἶκο του Κυρίου, ὅπου βρισκόταν ἡ κιβωτός του Θεοῦ. Ἡ λυχία του Θεοῦ δεν εἶχε ἀκόμα σβῆσει,⁴ κι ο Κύριος φώναξε το Σαμουὴλ.

Εκεῖνος ἀπάντησε: «Εδὼ εἶμαι!» ⁵ κι ἐτρεξε στον Ηλεὶ. «Με φώναξες; Εδὼ εἶμαι», του εἶπε. Αλλά ο Ηλεὶ του ἀπάντησε: «Δε σε φώναξα. Πῆγαινε να κοιμηθεῖς». Ἐτσι ο Σαμουὴλ πῆγε και κοιμήθηκε.

⁶ Αλλά ο Κύριος φώναξε πάλι το Σαμουὴλ. Αὐτός ξανασηκώθηκε και πῆγε στον Ηλεὶ. «Με φώναξες; Εδὼ εἶμαι», του λέει. Ο Ηλεὶ του ἀπάντησε: «Παιδί μου, δε σε φώναξα. Πῆγαινε να κοιμηθεῖς».

⁷ Ο Σαμουὴλ δεν εἶχε ἀκόμα γνωρίσει ο ἰδιος τον Κύριο οὔτε εἶχε ἀκούσει προσωπικά τὴ φωνὴ του. ⁸ Ο Κύριος φώναξε πάλι το Σαμουὴλ για τρίτη φορά. Κι ο Σαμουὴλ σηκώθηκε, πῆγε στον Ηλεὶ και του εἶπε: «Με φώναξες; Εδὼ εἶμαι». Τότε κατάλαβε ο Ηλεὶ ὅτι ἦταν ο Κύριος που μιλοῦσε στο παιδί. ⁹ Και εἶπε στο Σαμουὴλ: «Πῆγαινε, κοιμήσου. Και αν κανεῖς σε φωνάξει, να του ἀπαντήσεις: “μίλα, Κύριε· ο δούλος σου ἀκούει”».

Ο Σαμουὴλ ἔφυγε και πῆγε να κοιμηθεῖ

Ἐτο εβρ. εἶναι ἀσαφές. ⁴ Κατὰ το Εξ 25,22 ο Θεός μιλοῦσε πάνω ἀπὸ τὴν κιβωτὸ σ' αὐτοὺς που βρίσκονταν μέσα στὸ ἁγιαστήριο. — Για τὴν ἐπτάφωτη λυχία, ἡ ὁποία ἐπρεπε να καίει ὅλη τὴ νύχτα, βλ. Εξ 27,20-21.

στη γωνιά του. ¹⁰ Ο Κύριος ήρθε και παρουσιάστηκε εκεί και φώναξε, όπως τις προηγούμενες φορές: «Σαμουήλ, Σαμουήλ!» Κι ο Σαμουήλ απάντησε: «Μίλα, ο δούλος σου ακούει». ¹¹ Ο Κύριος τότε του είπε: «Κοίτα· εγώ θα κάνω στο λαό του *Ισραήλ κάτι, που όποιος το ακούει θα του έρχεται ζάλη. ¹² Την ημέρα εκείνη θα πραγματοποιήσω σχετικά με τον Ηλεί όλα όσα έχω πει για την οικογένειά του, χωρίς να παραλείψω τίποτε. ¹³ Του έχω αναγγείλει ότι θα τιμωρήσω την οικογένειά του μια για πάντα, γιατί οι γιοι του περιφρόνησαν εμένα το Θεό· κι ενώ αυτός ήξερε την αμαρτία τους, δεν τους τιμώρησε. ¹⁴ Γι' αυτό δήλωσα με *όρκο στην οικογένεια του Ηλεί ότι η αμαρτία τους δε θα συγχωρηθεί ποτέ, ούτε με *θυσίες ούτε με προσφορές».

¹⁵ Ο Σαμουήλ κοιμήθηκε ως το πρωί· έπειτα σηκώθηκε κι άνοιξε τις πόρτες του οίκου του Κυρίου. Φοβόταν όμως να φανερώσει στον Ηλεί το όραμά του. ¹⁶ Ο Ηλεί τον φώναξε και του είπε: «Σαμουήλ, γιε μου». Κι εκείνος απάντησε: «Ορίστε». ¹⁷ «Τι σου είπε ο Κύριος;» τον ρώτησε. «Μη μου κρύψεις τίποτα. Ο Θεός να σε τιμωρήσει αυστηρά, αν μου κρύψεις κάτι απ' αυτά που σου είπε». ¹⁸ Έτσι ο Σαμουήλ του ανέφερε όλα όσα άκουσε, χωρίς να του κρύψει τίποτα. Τότε ο Ηλεί είπε: «Ο Κύριος ήταν! Ας κάνει ό,τι αυτοός κρίνει καλό».

¹⁹ Ο Σαμουήλ μεγάλωνε κι ο Κύριος ήταν μαζί του. Κανένας από τους λόγους του Κυρίου δεν έμενε απραγματοποίητος. ²⁰ Έτσι οι Ισραηλίτες, από Δαν έως Βέερ-Σεβά,^η ήξεραν όλοι πως ο Σαμουήλ είχε οριστεί *προφήτης του Κυρίου. ²¹ Ο Κύριος εξακολούθησε να φανερώνεται στη *Σιλώ. Εκεί εμφανιζόταν στο Σαμουήλ και του αποκάλυπτε το λόγο του,

4 κι ο Σαμουήλ μεταβίβαζε αυτόν το λόγο σε όλο το λαό του *Ισραήλ.

Οι Φιλισταίοι αιχμαλωτίζουν την κιβωτό

Μια μέρα, οι Ισραηλίτες βγήκαν να πολε-

μήσουν τους *Φιλισταίους και στρατοπέδευαν κοντά στην Έβεν-Έζερ, ενώ εκείνοι στρατοπέδευαν κοντά στην Αφέκ. ² Οι Φιλισταίοι παρατάθηκαν για να αντιμετωπίσουν τους Ισραηλίτες. Όταν ξέσπασε η μάχη, οι Φιλισταίοι νίκησαν τους Ισραηλίτες, και σκότωσαν στο πεδίο της μάχης περίπου τέσσερις χιλιάδες άντρες.

³ Όταν γύρισαν οι στρατιώτες στο στρατόπεδο, είπαν οι *πρεσβύτεροι του Ισραήλ: «Γιατί ο Κύριος, άφησε να νικηθούμε σήμερα από τους Φιλισταίους; Ας πάρουμε από τη *Σιλώ την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου. Αν είναι αυτή ανάμεσά μας, θα μας σώσει από τους εχθρούς μας».

⁴ Έτσι έστειλαν ανθρώπους στη Σιλώ και πήραν από 'κει την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου των Ισραηλιτικών δυνάμεων, ο οποίος έχει το θρόνο του πάνω από τα *χερουβίμ.^ι Οι δυο γιοι του Ηλεί, ο Χοφνί κι ο Φινεές ήταν εκεί μαζί με την κιβωτό.

⁵ Όταν έφτασε η κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου στο στρατόπεδο, όλοι οι Ισραηλίτες αλάξανε τόσο, ώστε σείστηκε η γη. ⁶ Οι Φιλισταίοι άκουσαν τη βοή του αλαλαγμού και είπαν: «Τι σημαίνει αυτή η βοή στο στρατόπεδο των *Εβραίων;» Κι έμαθαν ότι η κιβωτός του Κυρίου είχε φτάσει εκεί. ⁷ Τότε οι Φιλισταίοι φοβήθηκαν, γιατί σκέφτηκαν ότι ο Θεός είχε έρθει στο στρατόπεδο. Και είπαν: «Αλίμονό μας! Τέτοιο πράγμα δεν έχει ξανγίνει ως τώρα. ⁸ Αλίμονό μας! Ποιος θα μας σώσει από τα χέρια του δυνατού αυτού Θεού; Αυτός είναι που χτύπησε τους Αιγυπτίους στην έρημο με όλα εκείνα τα πλήγματα. ⁹ Πάρτε δύναμη και φανείτε άντρες, Φιλισταίοι, για να μη γίνετε δούλοι στους Εβραίους, όπως είχαν γίνει αυτοί δούλοι σ' εσάς. Σταθείτε σαν άντρες και πολεμήστε».

¹⁰ Οι Φιλισταίοι, λοιπόν, ρίχτηκαν στη μάχη κι οι Ισραηλίτες νικήθηκαν κι έφυγαν καθένας για το σπίτι του. Έγινε πάρα πολύ μεγάλη σφαγή, κι έπεσαν από τους Ισραηλίτες τριάντα χιλιάδες πεζοί. ¹¹ Οι Φιλισταίοι άρ-

^η Από Δαν έως Βέερ-Σεβά. Βλ. υποσ. εις Κρ 20,1. ^θ Αυτή. Η κιβωτός συμβόλιζε την παρουσία του Κυρίου. ^ι Πάνω από τα χερουβίμ. Για την προέλευση της φρ. βλ. Εξ 25,22.

παξαν την κιβωτό του Θεού και οι δυο γιοι του Ηλεί, Χοφνί και Φινεές, σκοτώθηκαν.

Ο θάνατος του Ηλεί

¹² Τότε ένας Βενιαμίνιτης έτρεξε από τη γραμμή της μάχης και έφτασε την ίδια μέρα στη Σιλώ με σχισμένα τα ρούχα του και χρώμα στο κεφάλι του.¹³ Ο Ηλεί καθόταν στο κάθισμά του κοντά στην πόρτα, κοιτάζοντας προσεκτικά προς το δρόμο, γιατί έτρεμε για την κιβωτό του Θεού. Όταν ο άνθρωπος έφτασε στην πόλη και ανάγγειλε τι έγινε, τότε όλη η πόλη ξέσπασε σε κραυγές. ¹⁴ Ο Ηλεί άκουσε τη βοή απ' τις κραυγές και ρώτησε: «Τι σημαίνει αυτή η οχλοβοή;» Ο αγγελιοφόρος έτρεξε και του ανάγγειλε τι είχε συμβεί.

¹⁵ Ο Ηλεί τότε ήταν ενενήντα οχτώ χρόνων· τα μάτια του είχαν αδυνατίσει και δεν μπορούσε να δει. ¹⁶ Ο άνθρωπος είπε στον Ηλεί: «Έρχομαι από την γραμμή της μάχης· σήμερα έφυγα από 'κει». Και ο Ηλεί ρώτησε: «Τι έγινε, γιε μου;» ¹⁷ Αυτός απάντησε: «Οι Ισραηλίτες κατατροπώθηκαν κι έγινε μεγάλη σφαγή στο στρατό· κι ακόμα οι δυο γιοι σου, ο Χοφνί και ο Φινεές, σκοτώθηκαν· και η κιβωτός του Θεού έπεσε στα χέρια των Φιλισטיών».

¹⁸ Μόλις ο αγγελιοφόρος ανέφερε για την κιβωτό του Θεού, ο Ηλεί έπεσε από το κάθισμα προς τα πίσω πλάι στην πόρτα, κι έσπασε ο τράχηλός του και πέθανε, γιατί ήταν πολύ γέρος και βαρύς. Είχε κυβερνήσει τον Ισραήλ σαράντα χρόνια.

Ο θάνατος της χήρας του Φινεές

¹⁹ Η νύφη του Ηλεί, η γυναίκα του Φινεές, ήταν έγκυος και πλησίαζε να γεννήσει. Μόλις άκουσε την ειδήση ότι άρπαξαν την κιβωτό του Θεού κι ότι ο πεθερός της και ο άντρας της πέθαναν, γονάτισε και γέννησε, γιατί την έπιασαν οι πόνοι. ²⁰ Ενώ αυτή πέθαινε, της είπαν οι γυναίκες που την παραστέκονταν: «Μη φοβάσαι, γέννησες γιο». Αλλ' αυτή δεν απάντησε ούτε έδωσε σημα-

σία.²¹⁻²² Σκέφτηκε μόνο πως είχαν αρπάξει την κιβωτό του Θεού κι ότι ο πεθερός της και ο άντρας της πέθαναν και είπε: «Έφυγε η δόξα από τον Ισραήλ! Χάθηκε η κιβωτός του Θεού!» Κι ονόμασε το παιδί της Ιχαβώδ (Έφυγε η Δόξα).

Η κιβωτός στη χώρα των Φιλισטיών

5 Οι *Φιλισταίοι πήραν την *κιβωτό του Θεού και την έφεραν από την Έβεν-Έζερ στην Ασδώδ, ² στο ναό του θεού τους Δαγών και την τοποθέτησαν πλάι στο άγαλμα του Δαγών. ³ Την άλλη μέρα το πρωί, όταν σηκώθηκαν οι κάτοικοι της Ασδώδ, είδαν το Δαγών να είναι πεσμένος με το πρόσωπο καταγής, μπροστά στην κιβωτό του Κυρίου. Τον πήραν, λοιπόν, και τον έστησαν πάλι στη θέση του. ⁴ Την άλλη μέρα το πρωί, όταν σηκώθηκαν, πάλι ο Δαγών ήταν πεσμένος με το πρόσωπο καταγής, μπροστά στην κιβωτό του Κυρίου. Το κεφάλι του ήταν κομμένο, το ίδιο και οι δύο παλάμες των χεριών του, και βρίσκονταν στο κατώφλι. Μόνο το σώμα του είχε μείνει σώο. ⁵ Γι' αυτό οι ιερείς του Δαγών και όλοι όσοι μπαίνουν στο ναό του στην Ασδώδ, δεν πατούν το κατώφλι του ναού.

⁶ Ο Κύριος όμως έκανε τους κατοίκους της Ασδώδ να νιώσουν βαρεία τη δύναμή του πάνω τους. Χτύπησε τους ίδιους και τους κατοίκους των γύρω περιοχών με πηξίματα.⁷ Όταν οι κάτοικοι της Ασδώδ είδαν αυτό που τους συνέβη, είπαν: «Ο Θεός του *Ισραήλ τιμώρησε βαρεία κι εμάς και το Δαγών, το θεό μας. «Δεν πρέπει να μείνει άλλο μαζί μας η κιβωτός του».⁸ Έτσι έστειλαν και συγκέντρωσαν όλους τους ηγεμόνες των Φιλιστιών και τους είπαν: «Τι θα κάνουμε με την κιβωτό του Θεού του Ισραήλ;» Αυτοί απάντησαν: «Ας μεταφερθεί στη Γαθ». Και μετέφεραν εκεί την κιβωτό.

⁹ Αλλά όταν τη μετέφεραν εκεί, ο Κύριος έκανε τους κατοίκους της πόλης να νιώσουν βαρεία τη δύναμή του πάνω τους. Τους χτύπησε όλους με πηξίματα, μικρούς και με-

^{1α}Βλ. υποσ. εις Γεν 37,29. ^{1β}πληξίματα. Άλλη απόδοση: αιμορροϊδες.

γάλους, και πανικοβλήθηκαν τρομερά. ¹⁰ Γι' αυτό έστειλαν την κιβωτό του Θεού στην Εκράων.

Όταν η κιβωτός έφτασε στην Εκράων, οι κάτοικοι άρχισαν να φωνάζουν και να λένε: «Έφεραν σ' εμάς την κιβωτό του Θεού του Ισραήλ, για να μας θανατώσει όλους». ¹¹ Έτσι έστειλαν και συγκέντρωσαν όλους τους ηγεμόνες των Φιλισטיών και είπαν: «Διώξτε την κιβωτό του Θεού του Ισραήλ να γυρίσει στον τόπο της, για να μη μας θανατώσει όλους μας». Πραγματικά, η κιβωτός είχε προκαλέσει πανικό θανάτου σ' ολόκληρη την πόλη, γιατί ο Θεός είχε κάνει να νιώσουν όλοι βαρεία τη δύναμή του πάνω τους. ¹² Όσοι από τους κατοίκους δεν πέθαναν, χτυπήθηκαν με πρηξίματα και οι κραυγές τους για βοήθεια έφτασαν ως τον ουρανό.

Οι Φιλισταίοι επιστρέφουν την κιβωτό

6 Η *κιβωτός του Κυρίου έμεινε στην περριοχή των *Φιλιστιών εφτά μήνες. ² Οι Φιλισταίοι κάλεσαν τους ιερείς και τους μάγους τους και τους ρώτησαν: «Τι να κάνουμε με την κιβωτό του Κυρίου; Πέστε μας πώς να την στείλουμε πίσω στον τόπο της».

³ Εκείνοι απάντησαν: «Αν στείλετε πίσω την κιβωτό του Θεού του *Ισραήλ, να μην τη στείλετε άδεια, αλλά να του την επιστρέψετε μαζί με μια προσφορά επανόρθωσης. Τότε θα θεραπευτείτε και θα καταλάβετε γιατί σας τιμωρούσε».

⁴ Αυτοί ρώτησαν: «Ποια πρέπει να είναι η προσφορά που θα δώσουμε σ' αυτόν για επανόρθωση;» Οι ιερείς και οι μάγοι απάντησαν: «Θα προσφέρετε πέντε χρυσά ομοιώματα πρηξιμάτων, όσοι δηλαδή είναι και οι ηγεμόνες των Φιλιστιών, και πέντε χρυσά ομοιώματα ποντικών, αφού η ίδια πληγή έπεσε σ' όλους σας: στους ηγεμόνες σας και σ' εσάς. ⁵ Κατασκευάστε, λοιπόν, προς τιμήν του Θεού του Ισραήλ ομοιώματα των πρηξιμάτων σας και των ποντικών, που καταστρέφουν τη χώρα σας. Ίσως ο Θεός περιορίσει την τιμωρία του σ' εσάς, στους θεούς σας και στη χώρα σας. ⁶ Μην πεισιμώσετε όπως

πεισώσαν οι Αιγύπτιοι κι ο Φαραώ. Θυμηθείτε πώς τους τιμώρησε ο Κύριος, ώσπου ν' αφήσουν τους Ισραηλίτες να φύγουν. ⁷ Φτιάξτε αμέσως μια καινούρια άμαξα: πάρτε και δύο αγελάδες που θηλάζουν τα μικρά τους και που δεν έχουν ακόμα μπει σε ζυγό, και ζέψτε τις στην άμαξα. Τα μοσχάρια τους πάρτε τα στους σταύλους. ⁸ Βάλτε την κιβωτό του Κυρίου πάνω στην άμαξα και δίπλα στην κιβωτό τοποθετήστε μέσα σ' ένα κιβώτιο τα χρυσά αντικείμενα που θα δώσετε στον Κύριο για προσφορά επανόρθωσης. Μετά αφήστε την άμαξα να φύγει, ⁹ κι ακολουθήστε την με το βλέμμα: Αν ανεβαίνει από το δρόμο της χώρας των Ισραηλιτών προς τη Βαιθ-Σεμές, τότε ο Κύριος είναι που μας έκανε το μεγάλο αυτό κακό. Αν όχι, τότε θα καταλάβουμε ότι δεν μας χτύπησε αυτός, αλλά ό,τι μας συνέβη ήταν εντελώς τυχαίο».

¹⁰ Οι Φιλισταίοι ακολούθησαν αυτές τις συμβουλές. Πήραν δύο αγελάδες που θηλάζαν, τις έζεψαν στην άμαξα και κράτησαν τα μοσχάρια τους στους σταύλους. ¹¹ Μετά τοποθέτησαν στην άμαξα την κιβωτό του Κυρίου, το κιβώτιο με τα χρυσά ομοιώματα των ποντικών και των πρηξιμάτων τους. ¹² Οι αγελάδες πήραν ίσια το δρόμο της Βαιθ-Σεμές: ακολουθούσαν πάντα τον ίδιο δρόμο μουκανίζοντας, χωρίς να ξεφύγουν δεξιά ή αριστερά, ενώ οι ηγεμόνες των Φιλιστιών βάδιζαν πίσω τους, μέχρι τα σύνορα της Βαιθ-Σεμές.

¹³ Οι κάτοικοι της Βαιθ-Σεμές θέριζαν τα στάρια στην πεδιάδα. Όταν αντίκρυσαν την κιβωτό, χάρηκαν πολύ που την είδαν. ¹⁴⁻¹⁵ Η άμαξα μπήκε στο χωράφι του Ιησού, του Βαιθσεμίτη, και σταμάτησε εκεί, κοντά σ' ένα μεγάλο βράχο. Οι *Λευίτες της πόλης κατέβασαν την κιβωτό του Κυρίου και το κιβώτιο με τα χρυσά αντικείμενα και τα τοποθέτησαν πάνω στο βράχο. Μετά έσχισαν τα ξύλα της άμαξας και πρόσφεραν τις αγελάδες *ολοκαύτωμα στον Κύριο. Οι κάτοικοι της Βαιθ-Σεμές πρόσφεραν κι αυτοί ολοκαυτώματα και άλλες *θυσίες στον Κύριο.

¹⁶ Οι πέντε ηγεμόνες των Φιλισταίων τα είδαν αυτά και γύρισαν στην Εκρών την ίδια μέρα. ¹⁷ Τα χρυσά ομοιώματα των πρηξιμάτων που πρόσφεραν οι Φιλισταίοι ως επανόρθωση στον Κύριο αντιστοιχούσαν στις πόλεις: Ασδῶδ, Γάζα, Ασκάλων, Γαδ και Εκρών. ¹⁸ Τα χρυσά ποντίκια αντιστοιχούσαν σε όλες τις άλλες πόλεις, από την πιο οχυρωμένη ως τα ανοχύρωτα χωριά, πού ανήκαν στις πέντε ηγεμονίες των Φιλισταίων. Μνημείο αυτού του γεγονότος είναι το μεγάλο λιθάρι που πάνω του τοποθέτησαν την κιβωτό του Κυρίου και το οποίο υπάρχει μέχρι σήμερα στο χωράφι του Ιησού του Βαιθσεμίτη.

¹⁹ Από τους κατοίκους όμως της Βαιθ-Σεμέσ ο Κύριος θανάτωσε εβδομήντα άντρες, γιατί κοίταξαν την κιβωτό του Κυρίου. Και πένθησε ο λαός για τη μεγάλη συμφορά που τους έφερε ο Κύριος. ²⁰ Και έλεγαν: «Ποιος μπορεί να σταθεί μπροστά στον Κύριο, στον ἅγιο αυτόν Θεό; Η κιβωτός του πρέπει να φύγει από μας, αλλά πού πρέπει να τη στείλουμε;» ²¹ Έστειλαν, λοιπόν, αγγελιοφόρους στους κατοίκους της Κιριάθ-Ιαρίμ και τους είπαν: «Οι Φιλισταίοι έφεραν πίσω την κιβωτό του Κυρίου. Ελάτε και πάρτε την στην πόλη σας».

7 Έτσι ήρθαν οι άντρες της Κιριάθ-Ιαρίμ, σήκωσαν την κιβωτό του Κυρίου και την έφεραν στο σπίτι του Αβιναδάβ, το οποίο βρισκόταν πάνω σ' ένα λόφο. Μετά καθιέρωσαν το γιο του τον Ελεάζαρ να φυλάει την κιβωτό. ² Από την ημέρα που τοποθετήθηκε η κιβωτός στην Κιριάθ-Ιαρίμ πέρασε πολύς καιρός, είκοσι χρόνια. Κι όλοι οι Ισραηλίτες ζητούσαν απελπισμένα τον Κύριο.

Ο Σαμουήλ αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση του λαού Ισραήλ

³ Τότε ο Σαμουήλ είπε στους Ισραηλίτες: «Αν έχετε σκοπό να στραφείτε μ' όλη σας την καρδιά στον Κύριο, πρέπει να πετάξετε μακριά σας τους ξένους θεούς και τις Ἀστάρτες, και να λατρέψετε μονάχα αυτόν. Τότε αυτός θα σας απελευθερώσει από την

καταπίεση των *Φιλισταίων». ⁴ Έτσι οι Ισραηλίτες πέταξαν τα είδωλα των Βάαλ και της Αστάρτης, και λάτρευαν μόνο τον Κύριο. ⁵ Μετά ο Σαμουήλ διέταξε: «Συγκεντρώστε όλους τους Ισραηλίτες στη Μισπά, κι εγώ θα προσευχηθώ εκεί για σας στον Κύριο». ⁶ Όταν συγκεντρώθηκαν στη Μισπά, έβγαλαν νερό και το έχυσαν στο έδαφος ενώπιον του Κυρίου· επίσης εκείνη την ημέρα νήστεψαν εκεί και έλεγαν: «Αμαρτήσαμε στον Κύριο!» Και ήταν εκεί, στη Μισπά, που ο Σαμουήλ έκρινε τις διαφορές των Ισραηλιτών και τους έδωσε τις οδηγίες του.

⁷ Όταν έμαθαν οι Φιλισταίοι ότι οι Ισραηλίτες ήταν όλοι συγκεντρωμένοι στη Μισπά, οι ηγεμόνες τους αποφάσισαν να πάνε να τους χτυπήσουν. Οι Ισραηλίτες, όταν τ' άκουσαν αυτό, φοβήθηκαν τους Φιλισταίους, ⁸ και είπαν στο Σαμουήλ: «Μη σταματήσεις να παρακαλεις για μας τον Κύριο, το Θεό μας, για να μας σώσει από τους Φιλισταίους». ⁹ Ο Σαμουήλ πήρε ένα τρυφερό αρνί και το πρόσφερε ὀλοκαύτωμα στον Κύριο και τον παρακάλεσε για τους Ισραηλίτες· κι ο Κύριος τον άκουσε.

¹⁰ Ενώ ο Σαμουήλ πρόσφερε το ὀλοκαύτωμα, πλησίασαν οι Φιλισταίοι για να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες. Αλλά εκείνη τη στιγμή βρόντησε ο Κύριος με δυνατό θόρυβο πάνω στους Φιλισταίους και τους προκάλεσε σύγχυση και κινήθηκαν από τους Ισραηλίτες: ¹¹ Βγήκαν αυτοί από τη Μισπά και καταδίωξαν τους Φιλισταίους ως πιο κάτω από τη Βαιθ-Καρ και τους νίκησαν.

¹² Τότε ο Σαμουήλ πήρε ένα λιθάρι και το έστησε ανάμεσα στη Μισπά και στη Σεν. «Ως εδώ μας βοήθησε ο Κύριος», είπε, κι ονόμασε το λιθάρι Έβεν-Έζερ (Λίθος Βοηθού).

¹³ Έτσι ταπεινώθηκαν οι Φιλισταίοι και δεν προχώρησαν πια να φτάσουν στα σύνορα των Ισραηλιτών. Ο Κύριος έκανε αισθητή τη δύναμή του πάνω στους Φιλισταίους σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του Σαμουήλ. ¹⁴ Οι πόλεις που είχαν πάρει οι Φιλισταίοι από τους Ισραηλίτες στην περιοχή από την Εκρών ως

τη Γαδ, τούς τις έδωσαν πίσω· έτσι οι Ισραηλίτες απελευθέρωσαν την περιοχή τους από την καταπίεση των Φιλισταίων. Ειρήνη υπήρχε επίσης ανάμεσα στους Ισραηλίτες και στους Ἀμοραίους.

¹⁵ Ο Σαμουήλ κυβέρνησε τον Ἰσραήλ σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. ¹⁶ Κάθε χρόνο πήγαινε και περιόδευε στη Βαιθήλ, στα Γάλαγα και στη Μισπά κι απέδιδε δικαιοσύνη στους Ισραηλίτες σ' όλα αυτά τα μέρη. ¹⁷ Μετά όμως γύριξε πίσω στη Ραμά, όπου ήταν το σπίτι του και κυβερνούσε από 'κει τον Ισραήλ. Εκεί έχτισε και ἄθυσιαστήριο στον Κύριο.

Οι Ισραηλίτες ζητούν βασιλιά

8 Όταν γέρασε ο Σαμουήλ, τοποθέτησε τους γιους του Κριτές στον Ἰσραήλ. ² Ο ἄνωτος γιος του ονομαζόταν Ιωήλ και ο δευτερότοκος, Αβιά. Αυτοί ήταν Κριτές στη Βέερ-Σεβά. ³ Αλλά οι γιοι του Σαμουήλ δεν ακολούθησαν το δικό του δρόμο. Παραδόθηκαν στο άνομο κέρδος, εξαγοράζονταν με δώρα και διέστρεφαν το δίκαιο. ⁴ Τότε συγκεντρώθηκαν όλοι οι ἄνωτοι του Ισραήλ και ήρθαν στο Σαμουήλ, στη Ραμά. ⁵ «Τώρα, εσύ γέρασες», του είπαν, «και οι γιοι σου δεν ακολουθούν το δρόμο σου. Γι' αυτό, όρισε έναν βασιλιά να μας κυβερνάει, όπως γίνεται σ' όλα τα άλλα έθνη».

⁶ Αυτό δεν άρεσε στο Σαμουήλ, που του είπαν: «Δώσε μας έναν βασιλιά για να μας κυβερνάει», και προσευχήθηκε στον Κύριο. ⁷ Ο Κύριος του απάντησε: «Άκουσε το λαό και δέξου όλα όσα σου ζητούν· δεν περιφρόνησαν εσένα, αλλά εμένα, κι αρνήθηκαν να είμαι πια βασιλιάς τους. ⁸ Από την ημέρα που τους έβγαλα από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα με εγκαταλείπουν και λατρεύουν άλλους θεούς. Όπως συμπεριφέρθηκαν σ' εμένα, τα ίδια κάνουν και σ' εσένα. ⁹ Τώρα, λοιπόν, κάνε ό,τι σου ζητάνε, αλλά ξεκαθάρισέ τους με σαφήνεια ποια θα είναι τα δικαιώματα του βασιλιά που θα τους κυβερνάει».

¹⁰ Ο Σαμουήλ ανακοίνωσε όλα τα λόγια

του Κυρίου στο λαό, που του ζητούσε βασιλιά: ¹¹ «Να ποια θα είναι τα δικαιώματα του βασιλιά, που θα σας κυβερνάει;» τους είπε. «Θα παίρνει τους γιους σας και θα τους χρησιμοποιεί για τον εαυτό του στις άμαξές του και σ' ἄλογά του, και για να τρέχουν μπροστά από τη δική του άμαξα. ¹² Θα διορίζει για τον εαυτό του χιλίαρχους και πεντηκόνταρχους, θα παίρνει άλλους για να οργανώνουν τα χωράφια του, να θερίζουν τα σπαρτά του ή για να του κατασκευάζουν τα πολεμικά του όπλα και τα εξαρτήματα των αμαξών του. ¹³ Θα παίρνει τις κόρες σας για να του φτιάχνουν αρώματα, να του μαγειρεύουν και να του ζυμώνουν. ¹⁴ Θα πάρει τα καλύτερα χωράφια σας και τα αμπέλια σας και τους ελαιώνες σας και θα τα δώσει στους αξιωματούχους του. ¹⁵ Κι από τα σπαρτά σας κι από τα αμπέλια σας θα παίρνει το ἄδικο και θα το δίνει στους ευνούχους και στους αξιωματούχους του. ¹⁶ Τους υπηρέτες σας και τις υπηρέτριές σας, και τα καλύτερα βόδια και τα γαϊδούρια σας θα τα παίρνει να δουλεύουν γι' αυτόν. ¹⁷ Από τα πρόβατά σας θα παίρνει το δέκατο κι εσείς θα είστε δούλοι του. ¹⁸ Θ' αρχίσετε τότε να παραπονιέστε στον Κύριο για το βασιλιά σας, που εσείς τον εκλέξατε να σας κυβερνάει, αλλά ο Κύριος δε θα σας απαντήσει».

¹⁹ Ο λαός αρνήθηκε ν' ακούσει αυτά που του έλεγε ο Σαμουήλ και έλεγαν: «Όχι! Εμείς θέλουμε βασιλιά, ²⁰ για να είμαστε κι εμείς σαν τα άλλα έθνη. Θέλουμε βασιλιάς να μας κυβερνάει, να είναι αρχηγός μας και να διεξάγει τους πολέμους μας». ²¹ Ο Σαμουήλ άκουσε αυτά που του είπε ο λαός και τα ανέφερε στον Κύριο. ²² Ο Κύριος του απάντησε: «Κάνε ό,τι σου ζητούν και δώσ' τους έναν βασιλιά».

Τότε κι ο Σαμουήλ είπε στους Ισραηλίτες να γυρίσουν καθένας στην πόλη του».

Ο Σαούλ συναντάει το Σαμουήλ

9 Εκείνο τον καιρό υπήρχε ένας ισχυρός και πλούσιος άνθρωπος από τη φυλή

Βενιαμίν που ονομαζόταν Κις, γιος του Αβιήλ. Ο Αβιήλ ήταν γιος του Σερώρ, εγγονός του Βεχωράθ και δισέγγονος του Αφιάχ, του Βενιαμινίτη. ²Ο Κις είχε έναν γιο που ονομαζόταν Σαούλ και ήταν νέος και ωραίος. Δεν υπήρχε ωραιότερος άνθρωπος απ' αυτόν ανάμεσα στους Ισραηλίτες. Ήταν ένα κεφάλι ψηλότερος από κάθε άλλον μέσα σ' όλο το λαό.

³Μια μέρα χάθηκαν τα θηλυκά γαϊδούρια του Κις, πατέρα του Σαούλ. Τότε ο Κις είπε στο γιο του: «Πάρε μαζί σου έναν από τους υπηρέτες και πήγαινε να ψάξεις για τα γαϊδούρια». ⁴Ο Σαούλ και ο υπηρέτης του πέρασαν από την ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ κι από την περιοχή Σαλισά, αλλά δεν τα βρήκαν. Πέρασαν από την περιοχή Σααλίμ, αλλά δεν ήταν ούτε εκεί. Πέρασαν κι από την περιοχή της φυλής Βενιαμίν και δε βρήκαν τίποτε. ⁵Όταν έφτασαν στη χώρα Σουφ, ο Σαούλ είπε στον υπηρέτη που τον συνόδευε: «Πάμε να γυρίσουμε πίσω, γιατί ο πατέρας μου θα πάψει να νοιάζεται για τα γαϊδούρια και θ' αρχίσει ν' ανησυχεί για μας».

⁶Εκείνος απάντησε: «Στην πόλη αυτή κατοικεί ένας άνθρωπος του Θεού. Τον εκτιμούν όλοι και καθετί που λέει βγαίνει σίγουρα αληθινό. Έλα να πάμε σ' αυτόν: ίσως μας φανερώσει ποιο δρόμο πρέπει ν' ακολουθήσουμε για την έρευνά μας».

⁷Ο Σαούλ είπε: «Αν πάμε, τι θα προσφέρουμε σ' αυτόν τον άνθρωπο; Το ψωμί στα ταγάρια μας τέλειωσε: δεν έχουμε κάποιο δώρο να δώσουμε στον άνθρωπο αυτό του Θεού: τι άλλο έχουμε;»

⁸Ο δούλος αποκρίθηκε: «Εδώ έχω ένα τέταρτο του ασημένιου *σίκλου: θα το δώσω στον άνθρωπο του Θεού και θα μας φανερώσει το δρόμο μας».

⁹Τον παλιό καιρό, όταν ένας Ισραηλίτης ήθελε να πάει να ρωτήσει για κάτι το Θεό έλεγε: «Πάμε στον *Βλέποντα». Γιατί αυτός που σήμερα ονομάζεται *προφήτης παλιά ονομαζόταν «Βλέπων». ¹⁰Τότε ο Σαούλ απάντησε στον υπηρέτη του: «Καλά τα λες: έλα να πάμε». Και πήγαν στην πόλη, όπου ήταν

ο άνθρωπος του Θεού. ¹¹Ενώ αυτοί ανέβαιναν την ανηφόρα για την πόλη, συνάντησαν μερικά κορίτσια, που κατέβαιναν για να βγάλουν νερό. «Είναι εδώ ο Βλέπων;» τις ρώτησαν. ¹²Εκείνες τους αποκρίθηκαν: «Ναι, μόλις ήρθε, λίγο πριν από σας. Ήρθε στην πόλη μας σήμερα γιατί ο λαός θα προσφέρει *θυσία στον ιερό τόπο. Βιαστείτε ¹³να τον συναντήσετε μόλις μπειτε στην πόλη, πριν ανεβεί στον ιερό τόπο για το γεύμα. Ο λαός δεν τρώει πριν έρθει αυτός να ευλογήσει τη θυσία. Μετά τρώνε οι καλεσμένοι. Ανεβείτε, λοιπόν, τώρα γιατί αυτή την ώρα θα τον συναντήσετε».

Ο Σαούλ συναντάται με το Σαμουήλ

¹⁴Ανέβηκαν, λοιπόν, για την πόλη, και μόλις έμπαιναν σ' αυτήν, ο Σαμουήλ έβγαине μπροστά τους, για ν' ανεβεί στον ιερό τόπο. ¹⁵Την προηγούμενη μέρα ο Κύριος είχε φανερώσει στο Σαμουήλ τα εξής: ¹⁶«Αύριο την ίδια ώρα, θα σου στείλω έναν άντρα από την περιοχή της φυλής Βενιαμίν, να τον χρίσεις ηγεμόνα του λαού μου, του *Ισραήλ. Αυτός θα τους ελευθερώσει από τους *Φιλιστίαιους. Είδα τη δυστυχία του λαού μου και η κραυγή τους για βοήθεια έφτασε σ' εμένα». ¹⁷Όταν ο Σαμουήλ είδε το Σαούλ, ο Κύριος του είπε: «Να ο άνθρωπος για τον οποίο σουμίλησα: αυτός θα βασιλέψει στο λαό μου».

¹⁸Ο Σαούλ πλησίασε το Σαμουήλ στην *πύλη της πόλης και του είπε: «Δείξε μου, σε παρακαλώ, πού είναι το σπίτι του Βλέποντος». ¹⁹Ο Σαμουήλ του αποκρίθηκε: «Εγώ είμαι ο Βλέπων. Προχώρησε πριν από μένα ν' ανεβούμε στον ιερό τόπο. Σήμερα θα φάτε μαζί μου και αύριο το πρωί θα σου απαντήσω για όλα όσα έχεις στο νου σου. Μετά θα σε αφήσω να φύγεις. ²⁰Για τα γαϊδούρια που είναι χαμένα εδώ και τρεις μέρες μη νοιάζεσαι, γιατί βρέθηκαν. Αλλά σε ποιον στρέφονται τώρα οι προσδοκίες των Ισραηλιτών; Σ' εσένα στρέφονται και στην οικογένεια του πατέρα σου». ²¹Ο Σαούλ αποκρίθηκε: «Μα πώς; Εγώ δεν είμαι παρά ένας Βενιαμινίτης, μέλος της πιο μικρής απ' τις φυλές του

Ισραήλ και η οικογένειά μου είναι η πιο μικρή απ' όλες τις οικογένειες της φυλής Βενιαμίν. Πώς μου λες τέτοια πράγματα;»

²² Τότε ο Σαμουήλ πήρε το Σαούλ και τον υπηρέτη του, και τους οδήγησε στο δωμάτιο τους έβαλε στην πρώτη θέση ανάμεσα στους καλεσμένους, που ήταν περίπου τριάντα άντρες. ²³ Ο Σαμουήλ είπε στο μάγισσα: «Φέρε μου τη μερίδα, που σου έδωσα και σου είπα να τη φυλάξεις». ²⁴ Ο μάγισσας πήρε το μπούτι και την παχιά ουρά και τα έβαλε μπροστά στο Σαούλ. Τότε ο Σαμουήλ είπε: «Αυτό που έβαλαν μπροστά σου έχει φυλαχθεί για σένα, για να το φας τώρα μαζί με τους καλεσμένους τρώγες».

Έτσι ο Σαούλ έφαγε εκείνη τη μέρα μαζί με το Σαμουήλ. ²⁵ Όταν κατέβηκαν από τον ιερό τόπο στην πόλη, έστρωσαν στο Σαούλ να κοιμηθεί στο δώμα του σπιτιού. Κοιμήθηκε και το πρωί σηκώθηκαν νωρίς.

Ο Σαμουήλ χρίει τον Σαούλ βασιλιά

²⁶ Όταν πρόβαλε η αυγή, ο Σαμουήλ φώναξε το Σαούλ, που ήταν στο δώμα: «Σήκω και θα σε ξεπροβοδίσω», του είπε. Σηκώθηκε ο Σαούλ και βγήκαν έξω οι δυό τους, αυτός κι ο Σαμουήλ. ²⁷ Ενώ έφταναν στην άκρη της πόλης, ο Σαμουήλ είπε στον Σαούλ: «Πες στον υπηρέτη να προχωρήσει πιο μπροστά». Ο υπηρέτης προχώρησε και ο Σαμουήλ συνέχισε: «Εσύ, όμως, περίμενε λίγο να σου πω το λόγο του Θεού».

10 Τότε πήρε ο Σαμουήλ το δοχείο με το λάδι και το έχυσε πάνω στο κεφάλι του Σαούλ, τον φίλησε και του είπε: «Ο Κύριος σε έχρισε άρχοντα στο λαό του που του ανήκει.

² Σήμερα όταν θα φύγεις από 'δω, θα βρεις στη Σελσά, δυο ανθρώπους κοντά στον τάφο της Ραχήλ, στα σύνορα της φυλής Βενιαμίν, δυο ανθρώπους, οι οποίοι θα σου πουν ότι βρέθηκαν τα γαϊδούρια που έφαγνες, και τώρα ο πατέρας σου έπαψε να

νοιάζεται γι' αυτά κι ανησυχεί για σας. "Τι να κάνω", λέει, "για να βρω το γιο μου;" ³ Εσύ θα προχωρήσεις πέρα από 'κει, ωστόσο φτάσεις στη Βελανιδιά του Θαβώρ. Εκεί θα σε βρουν τρεις άντρες, που θ' ανεβαίνουν στο *ιερό της *Βαιθήλ και θα 'χουν μαζί τους για να προσφέρουν ο ένας τρία κατσίκια, ο άλλος τρία καρβέλια ψωμί και ο άλλος ένα ασκί κρασί. ⁴ Θα σε χαιρετήσουν και θα σου δώσουν δύο καρβέλια ψωμί. Θα τα δεχτείς απ' αυτούς ⁵ και θα έρθεις στο λόφο του Θεού, στη Γιβεά, όπου υπάρχει φρουρά των *Φιλισταιών. Μόλις μπεις στην πόλη, θα συναντήσεις μια ομάδα *προφητών, που θα κατεβαίνουν από τον ιερό *τόπο, παίζοντας άρπα, τύμπανο, φλογέρα και κιθάρα, και θα προφητεύουν.

⁶ Τότε θα έρθει το *Πνεύμα του Κυρίου πάνω σου και θα προφητεύεις κι εσύ μαζί τους και θα γίνεις άλλος άνθρωπος. ⁷ Κι όταν αυτά τα *σημεία σου συμβούν, τότε μπορείς να δράσεις, γιατί ο Θεός θα είναι μαζί σου. ⁸ Θα κατεβεις στα Γάλγαλα πριν από μένα, κι εγώ θα έρθω να σε συναντήσω, για να προσφέρω *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας. Περίμενε με εκεί επτά μέρες, ώσπου να 'ρθώ και τότε θα σου πω τι πρέπει να κάνεις».

⁹ Μόλις ο Σαούλ γύρισε να φύγει από το Σαμουήλ, ο Θεός τον έκανε καινούριο άνθρωπο, και όλα εκείνα τα σημεία πραγματοποιήθηκαν την ίδια μέρα. ¹⁰ Όταν έφτασε με το δούλο του στη Γιβεά τους συνάντησε η ομάδα των προφητών: τότε κατέβηκε σ' αυτόν το Πνεύμα του Θεού και προφήτευε κι αυτός μαζί τους. ¹¹ Εκείνοι που τον γνώριζαν από πρωύτερα, όταν τον είδαν να προφητεύει μαζί με τους *προφήτες, έλεγαν μεταξύ τους: «Τι συνέβη στο γιο του Κις; Κι ο Σαούλ ανάμεσα στους προφήτες;» ¹² Ένας απ' αυτούς είπε: «Και ποιος είναι ο πατέρας τους;» ¹³ Από 'κει βγήκε και η παροιμία: «Κι ο Σαούλ ανάμεσα στους προφήτες;»

¹⁴ Έστρωσαν στο Σαούλ, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «αυτός μίλησε στον Σαούλ». ¹⁵ Το νόημα της ερώτησης δεν είναι απόλυτα σαφές. Πιθανόν δηλώνει έκπληξη που δεν έβλεπαν κανέναν επικεφαλής της ομάδας των προφητών πιθανόν πάλι οι προφήτες αυτοί να ήταν κατώτερης κοινωνικής τάξης και δεν ήταν γνωστός ο «πατέρας τους».

¹³Όταν τέλειωσε ο Σαούλ να προφητεύει, ἦρθε στον ιερὸ τόπο. ¹⁴Ο θεὸς του Σαούλ τον ρώτησε: «Πού πήγατε με τον υπηρέτη σου;» Κι ο Σαούλ ἀπάντησε: «Πήγαμε να βρούμε τα γαϊδούρια κι επειδὴ δεν τα βρήκαμε, πήγαμε στο Σαμουήλ». ¹⁵Ο θεὸς του τον ρώτησε: «Πες μου, λοιπόν, τι σας εἶπε ο Σαμουήλ;». ¹⁶Ο Σαούλ ἀπάντησε: «Μας βεβαίωσε πως τα γαϊδούρια εἶχαν βρεθεῖ». Ἀλλὰ δε φανέρωσε τίποτε ἀπ’ ὅσα του εἶπε ο Σαμουήλ σχετικά με τὴ βασιλεία.

Ο Σαούλ βασιλιάς του λαοῦ Ἰσραήλ

¹⁷Ο Σαμουήλ συγκέντρωσε το λαὸ ἐνώπιον του Κυρίου στη Μισπά, ¹⁸κι εἶπε στους Ἰσραηλίτες: «Να τι λέει ο Κύριος, ο θεὸς του Ἰσραήλ: “ἐγὼ σας ἐβγάλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο κι σας ἐλευθέρωσα ἀπὸ τὴν ἐξουσία των Αἰγυπτίων κι ἀπὸ ὅλους τους βασιλιάδες που σας καταπίεζαν. ¹⁹Ἀλλὰ σήμερα εσεῖς περιφρονήσατε τὸ θεὸ σας, ἐκείνον που σας ἀπάλλαξε ἀπ’ ὅλα τα δεινὰ κι τις θλίψεις σας, κι μου ζητήσατε να σας δώσω βασιλιά. Τώρα λοιπόν, παραταχθεῖτε ἐνώπιον του Κυρίου κατὰ φυλές κι κατὰ συγγένειες”».

²⁰Ο Σαμουήλ διέταξε να πλησιάσουν ὅλες οἱ φυλές των Ἰσραηλιτῶν, ἐρίξαν κλῆρο κι ο κλῆρος ἐπέσε στη φυλὴ Βενιαμίν. ²¹Μετὰ διέταξε να πλησιάσει ἡ φυλὴ Βενιαμίν κατὰ οικογένειες κι ο κλῆρος ἐπέσε σπὴν οικογένεια του Ματρεῖ· ἐπειτα ο κλῆρος ἐπέσε στο Σαούλ, γιο του Κις. Ἀλλὰ ὅταν τον ἀναζήτησαν, δεν τον βρήκαν πουθενά.

²²Τότε ρώτησαν πάλι τον Κύριο: «Ἦρθε ἐδῶ αὐτός ο ἄνθρωπος;» Ο Κύριος ἀποκρίθηκε: «Εἶναι κρυμμένος ἀνάμεσα στις ἀποσκευές». ²³Ἐτρεξαν, λοιπόν, κι τον ἔφεραν ἀπὸ ἕκει κι στάθηκε ἀνάμεσα στο λαὸ· ἦταν ἕνα κεφάλι ψηλότερος ἀπ’ ὅλους.

²⁴Εἶπε τότε ο Σαμουήλ στο λαὸ: «Κοιτάξτε αὐτὸν που διάλεξε ο Κύριος. Πραγματικά δεν ὑπάρχει ἄλλος σαν κι αὐτὸν μέσα σ’ ὅλον το λαὸ». ²⁵Μετὰ ο Σαμουήλ τους ἀνακοίνωσε τὸ βασιλικὸ δίκαιο κι τὸ ἐγράψε σε

βιβλίον, τὸ ὁποῖο τὸ τοποθέτησε μέσα στο *αγιαστήριον. Ἐπειτα ἀπέλυσε τὸ λαὸ κι ἐφυγαν καθένας για τὸ σπίτι του.

²⁶Ἐφυγε κι ο Σαούλ κι πήγε στο σπίτι του σπὴν Γιβεά, κι τον συνόδεψαν μερικοὶ τίμιοι κι γενναῖοι ἄντρες, που ο θεὸς εἶχε ἀγγίξει τὴν καρδιά τους. ²⁷Υπήρχαν ὅμως κι μερικοὶ τιποτένιοι που ἔλεξαν: «Πῶς θα μας ἐλευθερώσει αὐτός;» Κι τον περιφρονούσαν κι δεν του πρόσφεραν δῶρα.

Ο Σαούλ νικεῖ τους Ἀμμωνίτες

11 Μετὰ ἀπὸ ἕναν περίπου μῆνα, ἦρθε ο Ναχάς, βασιλιάς των *Ἀμμωνιτῶν, να πολιορκήσει τὴν Ἰαβές σπὴν Γαλαὰδ. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰαβές εἶπαν στο Ναχάς: «Κάνε μαζί μας συνθήκη κι εμεῖς θα γίνουμε δούλοι σου».

²Ο Ναχάς τους εἶπε: «θα κάνω μαζί σας συνθήκη ἀλλὰ με τον ἐξῆς ὄρο: να βγάλω τὸ δεξιὸ μάτι ὁλονών σας κι ἔτσι να ἐξευτελίσω ὅλο το λαὸ του Ἰσραήλ. ³Οἱ *πρεσβύτεροι τῆς Ἰαβές του ἀπάντησαν: «Δώσε μας ἐφτά μέρες προθεσμία να στείλουμε ἀγγελιοφόρους σ’ ὅλη τὴ χώρα του Ἰσραήλ· αν δεν ὑπάρξει κανεὶς να ἔρθει για βοήθειά μας, τότε θα παραδοθούμε σ’ ἐσένα».

⁴Οἱ ἀγγελιοφόροι ἦρθαν σπὴν Γιβεά, τὴν πόλη του Σαούλ, κι ἀνακοίνωσαν στο λαὸ τῆς τὴ συμφωνία τους. Τότε ὅλοι ἐξέπασαν σε θρήνο δυνατὸ. ⁵Εκεῖνη ἀκριβῶς τὴν ὥρα, ο Σαούλ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ χωράφι ὀδηγώντας τα βόδια του. «Τι συμβαίνει στο λαὸ κι κλαίνε;» ρώτησε. Κι του ἀνέφεραν τι εἶπαν οἱ ἄντρες που εἶχαν ἔρθει ἀπὸ τὴν Ἰαβές. ⁶Αὐτός ὅταν τ’ ἄκουσε τον κατέλαβε τὸ *Πνεῦμα του θεοῦ κι φούντωσε ἀπὸ θυμὸ. ⁷Πῆρε ἕνα ζευγάρι βόδια, τα κομμάτισε κι ἐστεῖλε τα κομμάτια τους με ἀγγελιοφόρους σ’ ὅλη τὴ χώρα του Ἰσραήλ με τα ἐξῆς λόγια: «Ὅποιος δεν ἀκούθησει τὸ Σαούλ κι τὸ Σαμουήλ, τα βόδια του θα πάθουν τα ἴδια!»

Τότε ἐπέσε φόβος Κυρίου πάνω στο λαὸ κι ἐτρεξαν ὅλοι σαν ἕνας ἄνθρωπος. ⁸Ο Σαούλ τους μέτρησε σπὴν Βέζεκ, κι βρέθησαν

τριακόσιες χιλιάδες άντρες από την περιοχή του Ισραήλ και τριάντα χιλιάδες από τον Ίουδα.

⁹ Τότε είπαν στους αγγελιοφόρους που είχαν έρθει: «Πείτε στους κατοίκους της Ιαβές, στη Γαλαάδ, ότι αύριο κατά το μεσημέρι θα σας έρθει βοήθεια». Οι αγγελιοφόροι πήγαν και τα ανάγγειλαν αυτά στους κατοίκους της Ιαβές. Εκείνοι χάρηκαν, ¹⁰ και πήγαν κι είπαν στο Ναχάς τον Αμμωνίτη: «Αύριο θα σας παραδοθούμε και κάντε μας ό,τι σας αρέσει». ¹¹ Την άλλη μέρα χώρισε ο Σαούλ το στρατό σε τρία τμήματα. Τα ξημερώματα μπήκαν μέσα στο εχθρικό στρατόπεδο από τη μια άκρη ως την άλλη και ως το μεσημέρι είχαν κατασφάξει τους Αμμωνίτες. Όσοι γλίτωσαν, σκόρπισαν άλλος από 'δω κι άλλος από 'κει.

¹² Τότε είπε ο λαός στο Σαμουήλ: «Ποιοι είν' αυτοί που είπαν, να μη γίνει ο Σαούλ βασιλιάς μας; Παραδώστε μας αυτούς τους ανθρώπους να τους σκοτώσουμε». ¹³ Αλλά ο Σαούλ είπε: «Κανένας δε θα θανατωθεί τη σημερινή μέρα, γιατί σήμερα ο Κύριος ελευθέρωσε τον Ισραήλ». ¹⁴ Έπειτα ο Σαμουήλ είπε στο λαό: «Ελάτε να πάμε στα Γάλγαλα να ανακηρύξουμε το Σαούλ βασιλιά». ¹⁵ Έτσι πήγε όλος ο λαός στα Γάλγαλα κι εκεί, ενώπιον του Κυρίου, ανακήρυξαν το Σαούλ βασιλιά· πρόσφεραν *θυσίες κοινωνίας στον Κύριο, κι έκαναν γιορτή μεγάλη, ο Σαούλ και όλοι οι Ισραηλίτες.

Η τελευταία ομιλία του Σαμουήλ προς το λαό

12 Τότε είπε ο Σαμουήλ σ' όλους τους Ισραηλίτες: «Βλέπετε, έκανα όλα όσα μου ζητήσατε και σας έδωσα βασιλιά. ² Από 'δω κι εμπρός ο βασιλιάς θα είναι αρχηγός σας. Εγώ ήμουν αρχηγός σας από τα νιάτα μου μέχρι σήμερα. Τώρα πια γέρασα και άσπρισα, αφού οι γιοι μου είναι πια μεγάλοι όπως κι εσείς. ³ Εδώ είμαι· κατηγορήστε

με ενώπιον του Κυρίου και μπροστά στον εκλεκτό του. Τίνος πήρα το βόδι ή τίνος πήρα το γαϊδούρι; Ποιον αδίκησα ή ποιον καταπίεσα και από ποιον δωροδοκήθηκα για να κάνω τα κλειστά μάτια; Θα σας δώσω πίσω ό,τι σας έχω πάρει».

⁴ Αυτοί απάντησαν: «Ούτε μας αδίκησες ούτε μας καταπίεσες, ούτε δέχτηκες να δωροδοκηθείς από κανέναν».

⁵ Ο Σαμουήλ τους είπε: «Σήμερα ας είναι μάρτυράς μου απέναντί σας ο Κύριος και ο εκλεκτός του, ότι δεν έχετε τίποτε να με κατηγορήσετε».

Και είπαν: «Ας είναι μάρτυρας».

⁶ Τους είπε ακόμη ο Σαμουήλ: «Ας είναι μάρτυράς μου ο Κύριος, που ανέδειξε το Μωυσή και τον *Ααρών, και έβγαλε τους προγόνους σας από την Αίγυπτο. ⁷ Τώρα σταθείτε να λογαριαστώ μαζί σας ενώπιον του Κυρίου και να σας αναφέρω όλα τα θαυμαστά έργα του Κυρίου, που έκανε για σας και στους προγόνους σας. ⁸ Όταν ο Ιακώβ και οι γιοι του έφτασαν στην Αίγυπτο, οι Αιγύπτιοι τους υποδούλωσαν. ⁹ Κι όταν οι πρόγονοί σας φώναξαν στον Κύριο για βοήθεια, αυτός έστειλε το Μωυσή και τον Ααρών και τους έβγαλαν από την Αίγυπτο και τους έφεραν να κατοικήσουν σ' αυτόν εδώ τον τόπο. ¹⁰ Μετά όμως οι πρόγονοί σας λησμόνησαν τον Κύριο το Θεό τους, κι αυτός τους παρέδωσε στον Σίσερα, αρχιστράτηγο της Ασώρ, στους *Φιλισταίους και στο βασιλιά της *Μωάβ, οι οποίοι πολέμησαν εναντίον τους. ¹¹ Τότε επικαλέστηκαν πάλι τον Κύριο και είπαν: «Κύριε, αμαρτήσαμε, γιατί σε εγκαταλείψαμε και λατρέψαμε τα είδωλα του *Βάαλ και τις *Αστάρτες! Αλλά τώρα ελευθέρωσέ μας από τους εχθρούς μας, και θα λατρεύουμε εσένα». ¹² Τότε ο Κύριος έστειλε τον Ιερουβάαλ, τον Βεδάν, ¹³ τον Ιεφθάε κι εμένα και σας ελευθέρωσε από τους γύρω εχθρούς σας και ζήσατε με ασφάλεια στη χώρα. ¹⁴ Αλλά όταν είδατε ότι ο Ναχάς, βασι-

¹⁶ και οι γιοι του — οι Αιγύπτιοι τους υποδούλωσαν. Οι φρ. αυτές δεν υπάρχουν στο εβρ., προέρχονται από τους Ο΄.

¹⁵ Βεδάν. Πρόσωπο άγνωστο.

11,10 11,3 **11,12** 10,27 **11,13** 14,45 Β΄ Σαμ 19,23 **11,15** Ιησ 4,19-20 **12,3** Αρ 16,15 Ξειρ 46,19 **12,6-8** Εξ 2,23· 6,26 **12,9** Κρ 13,1· 3,12· 4,2 **12,10** Κρ 10,10-15 **12,11** Κρ 7,11· 11,29 Α΄ Σαμ 3,20 **12,12** 8,5· 8,7

λιάς των Ἀμμωνιτῶν, ἦρθε να σας πολεμήσει, μου εἶπατε: «Θέλουμε βασιλιά να μας κυβερνάει», και δε θελήσατε να εἶναι βασιλιάς σας ο Κύριος, ο Θεός σας. ¹³Νάτος, λοιπόν, ο βασιλιάς που διαλέξατε και που ζητήσατε. Ορίστε, ο Κύριος σας ἔδωσε βασιλιά. ¹⁴Αν ἀπό ὄω κι ἐμπρός σέβεστε τον Κύριο το Θεό σας και τον λατρεύετε, αν τον υπακούτε και δεν επαναστατεῖτε στις διαταγές του, αν ακολουθεῖτε αὐτόν, εσεῖς κι ο βασιλιάς σας, τότε ο Κύριος θα εἶναι μαζί σας. ¹⁵Αν ὁμως δεν υπακούτε τον Κύριο και επαναστατεῖτε στις διαταγές του, τότε κι αὐτός θα σας κάνει να νιώσετε βαριά τη δύναμή του πάνω σας και πάνω στο βασιλιά σας. ¹⁶Τώρα λοιπόν, περιμένετε και θα δείτε το μεγάλο θαύμα που θα κάνει ο Κύριος μπροστά σας: ¹⁷Αυτή εἶναι η εποχή που θερίζουν τα σῆαρα. Θα παρακαλέσω τον Κύριο και θα στείλει βροντές και βροχή¹⁷ και τότε θα καταλάβετε πόσο μεγάλη αμαρτία κάνατε ἐνώπιόν του, που ζητήσατε βασιλιά».

¹⁸Παρακάλεσε, λοιπόν, ο Σαμουήλ τον Κύριο κι ἔστειλε βροντές και βροχή ἐκεῖνη την ἡμέρα, κι ὅλος ο λαός φοβήθηκε πάρα πολύ τον Κύριο και το Σαμουήλ. ¹⁹Και εἶπαν στο Σαμουήλ: «Προσευχήσου για τους δούλους σου στον Κύριο, το Θεό σου, και παρακάλεσε να μην πεθάνουμε, γιατί σ' ὄλες τις αμαρτίες μας προσθέσαμε ἀκόμα μία: ζητήσαμε βασιλιά».

²⁰Τότε ο Σαμουήλ τους εἶπε: «Μη φοβάστε. Και βέβαια κάνατε μεγάλο κακό· μην απομακρυνθεῖτε ὁμως ἀπό τον Κύριο, ἀλλά να τον λατρεύετε μ' ὅλη σας την καρδιά. ²¹Μη λατρεύετε τα εἰδῶλα, που δεν ωφελοῦν οὔτε μπορούν να σώσουν κανέναν, ἀφού εἶναι ψεύτικα. ²²Ο Κύριος δεν θα εγκαταλείψει το λαό του, γιατί ο ἴδιος θέλησε να σας κάνει λαό του· δε θ' ἀφήσει να σπιλωθεῖ το ὄνομά του. ²³Ὅσο για μένα, μη γένοιτο

να σταματήσω ποτέ να προσεύχομαι για σας, και να αμαρτήσω ἔτσι στον Κύριο! Ἀντίθετα, θα συνεχίσω να σας διδάσκω ποιος εἶναι ο ἴσιος δρόμος κι ο σωστός. ²⁴Ἀλλά κι εσεῖς να σέβεστε τον Κύριο και να τον λατρεύετε ειλικρινά, μ' ὅλη την καρδιά σας, γιατί βλέπετε τι θαυμαστά ἔργα ἔχει κάνει για σας. ²⁵Αν ὁμως κάνατε το κακό, τότε κι εσεῖς κι ο βασιλιάς σας θα καταστραφεῖτε».

Πόλεμος με τους Φιλισταίους

13 Ο Σαούλ εἶχε ἕνα χρόνο που ἦταν βασιλιάς· και ἀφού βασιλεύσε δύο χρόνια στον Ἰσραήλ...¹⁰ ²διἄλεξε ἀπό τους Ἰσραηλίτες τρεις χιλιάδες ἄντρες. Ἀπ' αὐτούς οι δύο χιλιάδες ἔμειναν μαζί του στη Μιχμάς και στην ορεινή περιοχή της Βαιθῆλ, ἐνῶ οι ὑπόλοιποι χίλιοι πήγαν μαζί με το γιο του τον Ἰωνάθαν στη Γιβεά στην περιοχή Βενιαμίν. Τους ὑπόλοιπους Ἰσραηλίτες τους ἔστειλε στα σπίτια τους.

³ὸ Ἰωνάθαν σκότωσε τη φρουρά των Φιλισταίων στη Γιβεά, και το ἔμαθαν αὐτοῖς οι Φιλισταῖοι. Τότε ο Σαούλ ἔστειλε μήνυμα με σάλπιγγες σ' ὅλη τη χώρα, λέγοντας: «Ἀς το μάθουν οι Ἑβραῖοι». ⁴Ἔτσι ὅλοι οι Ἰσραηλίτες ἔμαθαν ὅτι ο Σαούλ σκότωσε τη φρουρά των Φιλισταίων προκαλώντας μ' αὐτή την ἐνέργεια το μῆσος τους ἐναντίον των Ἰσραηλιτῶν. Τότε συγκεντρώθηκε ὅλος ο στρατός στα Γάλγαλα ὑπὸ τις διαταγές του Σαούλ.

⁵Μαζεύτηκαν και οι Φιλισταῖοι για να πολεμήσουν τους Ἰσραηλίτες· ἦταν τρεις χιλιάδες⁶ ἄμαξες κι ἔξι χιλιάδες καβαλάρηδες και πεζοὶ ἀμέτρητοι, σαν την ἄμμο στην ακροθαλασσιά. Αὐτοὶ στρατοπέδευσαν στη Μιχμάς, ἀνατολικά της Βαιθ-Αυέν. ⁶Ὁ Ἰσραηλιτικός πληθυσμός εἶδαν ὅτι βρίσκονταν σε δύσκολη θέση, γιατί πιέζονταν ἀπό παντού, και κρύφτηκαν στις σπηλιές, στις σχισμές των βράχων, σε λαγούμια και σε λάκκους.

¹⁰Και πάνω στο βασιλιά σας, κατὰ τους Ὁ'. Το εβρ. ἔχει «και πάνω στους προγόνους σας». ¹⁷Ὁ θερισμός των σιτηρῶν τοποθετεῖται μεταξύ Μαΐου-Ἰουνίου και τότε οι βροχές ἦταν ἐξαιρετικά σπάνιες στην Παλαιστίνη. ¹⁸Ὁ στ. λείπει ἀπὸ τη μετάφρ. των Ὁ' και στο εβρ. εἶναι εφθαρμένος. ^ΚΤρεις χιλιάδες, σύμφωνα με ἀρχ. μετάφραση. Το εβρ. και οι Ὁ' ἔχουν «τριάντα χιλιάδες».

7 ἄλλοι πέρασαν τον Ἰορδάνη, προς τις πε-
ριοχές Γαδ και Γαλααδ.

Η απερσκοψία του Σαούλ

Ο Σαούλ ὅμως ἦταν ἀκόμη στα Γάλαγα και ὅλος ο στρατός τον ακολουθοῦσε τρομαγ-
μένος. ⁸ Περὶμενε ἐκεὶ ἐφτά μέρες, ὅσον
χρόνο του εἶχε ὀρίσει ο Σαμουήλ, ἀλλά ο Σα-
μουήλ δεν ἐρχόταν στα Γάλαγα και ο στρα-
τός ἀρχισε να ἐγκαταλείπει το Σαούλ και να
σκορπίζεται. ⁹ Τότε ο Σαούλ διέταξε: «Φέρτε
μου ἐδῶ τα ζῶα για το *ολοκαύτωμα και τις
*θυσιές κοινωνίας!» Και πρόσφερε ο ἴδιος
το ολοκαύτωμα.^{κα} ¹⁰ Όταν τελείωνε η προ-
σφορά του ολοκαυτώματος ἦρθε ο Σαμουήλ.
Ο Σαούλ βγήκε να τον προῦπαντήσει και να
τον καλωσορίσει. ¹¹ Ο Σαμουήλ του εἶπε: «Τι
έκανες;» Ο Σαούλ του ἀπάντησε: «Όταν εἶ-
δα ὅτι ο στρατός ἀρχισε να μ' ἐγκαταλείπει
και να διασκορπίζεται, κι ὅτι ἐσύ δεν ἐρχό-
σουν την ὀρισμένη μέρα και οὖ Φιλισταῖοι
συγκεντρώνονταν στη Μιχμάς, ¹² σκέφτηκα:
τώρα θα κατεβούν οὖ Φιλισταῖοι να με πολε-
μήσουν στα Γάλαγα, πριν προλάβω να ζητή-
σω την εὐνοια του Κυρίου. Γι' αὐτό τόλμησα
και πρόσφερα το ολοκαύτωμα». ¹³ Τότε ο
Σαμουήλ του εἶπε: «Φέρθηκες ἀνόητα. Ἀν
τηροῦσες τις ἐντολές που σου ἔδωσε ο Κύ-
ριος, ο Θεός σου, τότε αὐτός θα ἔκανε στον
οικογένειά σου να βασιλεύει για πάντα στον
Ἰσραήλ. ¹⁴ Τώρα ὅμως η βασιλεία σου δε θα
διατηρηθεῖ. Ο Κύριος γύρεψε να βρει ἕναν
ἄνθρωπο ὅπως τον ἤθελε και τον διόρισε
ἀρχοντα στο λαό του,^{κβ} γιατί ἐσύ δεν τήρη-
σες αὐτά που σε διέταξε.

Η οικονομική εξάρτηση των Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους

¹⁵ Ο Σαμουήλ ἔφυγε ἀπὸ τα Γάλαγα και
πῆγε στη Γιβεά στην περιοχή Βενιαμίν. Ο
Σαούλ μέτρησε το στρατό που τον ακολου-
θοῦσε και ἦταν περίπου εξακόσιοι ἄντρες.

¹⁶ Ο Σαούλ, ο γιος του ο Ἰωνάθαν και ο

στρατός που ἦταν μαζί τους ἐγκαταστάθη-
καν στη Γαβά στην περιοχή Βενιαμίν, ἐνῶ οὖ
Φιλισταῖοι ἦταν στρατοπεδευμένοι στη Μιχ-
μάς. ¹⁷ Τότε ξεκίνησαν ἀπὸ το στρατόπεδο
των Φιλισταίων καταδρομείς χωρισμένοι σε
τρία τμήματα. Το πρῶτο τμήμα πῆρε το δρό-
μο της Οφρά, στην περιοχή της Σουάλ· ¹⁸ το
ἄλλο, πῆρε το δρόμο της Βαιθ-Χωρών και το
τρίτο πῆρε το δρόμο της περιοχῆς που ἐ-
κτείνεται πάνω ἀπὸ την κοιλάδα Σεβωίμ
προς την ἔρημο.

¹⁹ Ἐκεῖνη την ἐποχὴ δεν βρισκόταν σιδη-
ρουργός σ' ὀλόκληρη τη χώρα του Ἰσραήλ,
γιατί οὖ Φιλισταῖοι δεν ἤθελαν να ἔχουν τη
δυνατότητα οὖ Ἐβραῖοι να κατασκευάζουν ξί-
φη ἢ λόγχες.

²⁰ (Ὅλοι οὖ Ἰσραηλιτῆς πῆγαιναν στους Φι-
λισταίους για να τροχίσουν το ὑνία ἀπὸ τα α-
λέτρια τους, τις ἀξίνες τους, τα τσεκούρια
τους και τα βούκεντρά τους. ²¹ Το ἀκόνισμα
του ὑνίου στοίχιζε ἕνα μικρὸ κέρμα, του τσε-
κουριού και του βούκεντρου ἕνα τρίτο του
*σίκλου). ²² Γι' αὐτό την ἡμέρα της μάχης ο
στρατός του Σαούλ και του Ἰωνάθαν δεν εἶ-
χαν οὔτε ξίφη οὔτε λόγχες. Μόνο ο Σαούλ κι
ο Ἰωνάθαν εἶχαν.

Το θάρρος του Ἰωνάθαν

²³ Η φρουρά των Φιλισταίων πῆγε κι ἐπια-
σε το πέρασμα της Μιχμάς.

14 Μια μέρα, ο Ἰωνάθαν, γιος του Σα-
ούλ, εἶπε στο νεαρό ὀπλοφόρο του:
«Ἐλα να περάσουμε ως τη φρουρὰ των *Φι-
λισταίων, που εἶναι ἐκεῖ ἀπέναντι». Δε φα-
νέρωσε ὅμως τίποτα στον πατέρα του. ² Ο
Σαούλ βρισκόταν στη Γιβεά, στην ἄκρη της
πόλης, κάτω ἀπὸ τη ροδιά της Μιγρών· ο
στρατός που ἦταν μαζί του ἔφτανε περίπου
τους εξακόσιους ἄντρες.

³ Ὡς ἱερέας ἐκεῖ ὑπηρετοῦσε ο Ἀχιά, γιος
του Ἀχιτοῦβ και ἀνεψιός του Ἰχαβὼδ, γιου
του Φινεές και ἐγγονοῦ του Ἡλεί, που ἦταν
ιερέας του Κυρίου στη *Σιλὼ. Ο λαός δεν ἦ-

^{κα}Η προσφορὰ αὐτῶν των θυσιῶν ἦταν πράξη εὐλάβειας και μέρος της προετοιμασίας για τη μάχη (βλ. κεφ. 7,9).
^{κβ}Ἐννοεῖται ο βασιλιάς Δαβὶδ, που η ἱστορία του ἀρχίζει ἀπὸ το κεφ. 16 (πρβλ. Πραξ 13,22).

Ξερε ότι ο Ιωνάθαν είχε φύγει.

⁴ Ανάμεσα στις διαβάσεις, από όπου προ-
σπαθούσε ο Ιωνάθαν να φτάσει στη φρουρά
των Φιλισταίων, υπήρχε ένα πέρασμα μέσα
από δύο βραχώδεις αιχμές. Η μια αιχμή ονο-
μαζόταν Βωσές και η άλλη Σέννε. ⁵ Η πρώτη
υψώνεται βόρεια και βλέπει προς τη Μιχμάς
και η άλλη νότια και βλέπει προς τη Γεβά.
⁶ Ο Ιωνάθαν είπε στο νέο που σήκωνε τα όπ-
λα του: «Έλα να περάσουμε ως τη φρουρά
αυτών των *απερίτμητων. Ίσως ο Κύριος κά-
νει κάτι για μας. Τίποτα δεν τον εμποδίζει να
μας δώσει τη νίκη, αδιάφορο αν είμαστε
πολλοί ή λίγοι». ⁷ Ο οπλοφόρος του του εί-
πε: «Όπως νομίζεις. Εγώ είμαι μαζί σου.
Ό,τι θέλεις εσύ, το θέλω κι εγώ». ⁸ Τότε εί-
πε ο Ιωνάθαν: «Κοίτα, θα προχωρήσουμε
προς αυτούς τους άντρες και θα τους φανε-
ρωθούμε. ⁹ Αν μας πουν: “περιμένετε να έρ-
θουμε προς το μέρος σας”, τότε θα σταθού-
με στη θέση μας και δε θα προχωρήσουμε
προς αυτούς. ¹⁰ Αν όμως μας πουν: “ανεβεί-
τε προς τα “δω”, τότε θα ανεβούμε, γιατί
αυτό θα είναι για μας το σημάδι ότι ο Κύριος
θα τους παραδώσει στην εξουσία μας».

¹¹ Έτσι φανερώθηκαν στη φρουρά των Φι-
λισταίων. Εκείνοι όταν τους είδαν είπαν με-
ταξύ τους: «Να οι *Εβραίοι, βγαίνουν απ’ τις
κρυψώνες τους». ¹² Τότε οι άντρες της
φρουράς φώναξαν στον Ιωνάθαν και στον
οπλοφόρο του: «Ανεβείτε προς τα “δω να
σας πούμε κάτι». Τότε ο Ιωνάθαν είπε στον
οπλοφόρο του: «Ακολουθήσέ με, γιατί ο Κύ-
ριος θα τους παραδώσει στους Ισραηλίτες». ¹³
Σκαρφάλωσε, λοιπόν, ο Ιωνάθαν με τα χέ-
ρια του και με τα πόδια του και ο οπλοφόρος
του τον ακολουθούσε. Ο Ιωνάθαν χτυπούσε
κι έριχνε κάτω τους Φιλισταίους, ενώ ο οπ-
λοφόρος πίσω του τους σκότωνε.

¹⁴ Στην πρώτη αυτή σφαγή, ο Ιωνάθαν κι ο
οπλοφόρος του σκότωσαν περίπου είκοσι
άντρες, μέσα σε μισό στρέμμα γης.

¹⁵ Τρόμος επικράτησε στο στρατόπεδο,
στα χωράφια και σ’ όλο τον στρατό των Φιλι-

σταίων· η φρουρά και οι καταδρομείς τρόμα-
ξαν κι αυτοί. Κοντά σ’ αυτά, η γη σείστηκε
και δημιουργήθηκε πανικός σαν να προερ-
χόνταν από το Θεό.

Η ήττα των Φιλισταίων

¹⁶ Οι παρατηρητές του Σαούλ, από τη Γιβεά
στην περιοχή Βενιαμίν, είδαν ότι στο στρατό-
πεδο των Φιλισταίων έπεσε πανικός και το
πλήθος έφευγε από “δω κι από “κεί. ¹⁷ Τότε ο
Σαούλ είπε στο στρατό του: «Μετρηθείτε, να
δείτε ποιος έφυγε από “δω». Μετρήθηκαν
και είδαν ότι έλειπε ο Ιωνάθαν και ο οπλοφό-
ρος του. ¹⁸ Τότε είπε ο Σαούλ στον Αχιά:
«Φέρε το *εφώδ»,^{κγ} γιατί εκείνο τον καιρό
αυτός υπηρετούσε ως ιερέας στους Ισραηλί-
τες. ¹⁹ Ενώ ο Σαούλ μιλούσε ακόμα με τον ιε-
ρέα, ο θόρυβος στο στρατόπεδο των Φιλι-
σταίων γινόταν ολοένα και μεγαλύτερος.
Έτσι ο Σαούλ είπε στον ιερέα: «Δε χρειάζε-
ται να συμβουλευτείς τον Κύριο». ²⁰ Τότε ο
Σαούλ και ο στρατός του συγκεντρώθηκαν
και προχώρησαν στο σημείο όπου θα δινόταν
η μάχη. Βλέπουν τότε τους Φιλισταίους να
σφάζονται μεταξύ τους μέσα σε μια απερί-
γραπτη σύγχυση.

²¹ Μερικοί Εβραίοι που είχαν προσχωρή-
σει στους Φιλισταίους και είχαν έρθει από
‘κει γύρω στο στρατόπεδό τους, ενώθηκαν
τώρα κι αυτοί με τους Ισραηλίτες που ήταν
μαζί με το Σαούλ και τον Ιωνάθαν. ²² Επίσης
οι Ισραηλίτες που είχαν κρυφτεί στην ορεινή
περιοχή της φυλής Εφραΐμ, όταν άκουσαν ό-
τι οι Φιλισταίοι είχαν τραπεί σε φυγή, τους
καταδίωξαν κι αυτοί πολεμώντας τους. ²³
Εκείνη την ημέρα ο Κύριος ελευθέρωσε
τους Ισραηλίτες, κι ο πόλεμος επεκτάθηκε
και πέρα από τη Βαιθ-Αυέν.

Η ανώφελη νηστεία εξαντλεί το λαό

²⁴ Ο στρατός που ακολουθούσε το Σαούλ
έφτανε περίπου τους δέκα χιλιάδες άντρες.
Ο πόλεμος επεκτάθηκε σ’ όλη την ορεινή
περιοχή της φυλής Εφραΐμ. Αλλά ο Σαούλ έ-

^{κγ} Εφώδ, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «την κιβωτό».

κανε εκείνη τη μέρα ένα μεγάλο σφάλμα: Απειλήσε το στρατό του με μια κατάρα. «Καταραμένος», είπε, «ο άνθρωπος που θα φάει τροφή ως το βράδυ κι ώσπου να πάρω εκδίκηση από τους εχθρούς μου».^{κδ} Έτσι κάνοντας από το λαό δεν έφαγε τίποτα. ²⁵ Ἦρθαν ὅλοι σ' ένα δάσος, όπου υπήρχε πολύ μέλι, ακόμα και κάτω στο έδαφος. ²⁶ Μπαίνοντας στο δάσος, οι στρατιώτες είδαν το μέλι να τρέχει άφθονο αλλά κανείς δεν άπλωνε χέρι να φάει, γιατί φοβούνταν τον *όρκο.

²⁷ Ο Ιωνάθαν όμως δεν ήξερε ότι ο πατέρας του είχε δεσμεύσει με τον όρκο το στρατό. Έτσι άπλωσε την άκρη του ραβδιού του, τη βούτηξε σε μια κερήθρα μέλι, έφαγε και τονώθηκε. ²⁸ Τότε ένας στρατιώτης τού φώναξε: «Ο πατέρας σου έχει επιβάλει βαρύ όρκο στο στρατό: Καταραμένος ο άνθρωπος που θα φάει σήμερα τροφή». Γι' αυτό είναι ὅλοι τους εξαντλημένοι. ²⁹ Ο Ιωνάθαν απάντησε: «Ο πατέρας μου έφερε δυστυχία στη χώρα. Κοιτάξτε εγώ πώς αναζωογονήθηκα μόλις δοκίμασα λίγο απ' αυτό το μέλι. ³⁰ Πόσο καλύτερα θα αισθανόταν ο λαός σήμερα αν έτρωγε καλά από τα λάφυρα που πήρε απ' τους εχθρούς του! Η σφαγή των Φιλισταίων θα ήταν πολύ μεγαλύτερη».

³¹ Εκείνη τη μέρα οι Ισραηλίτες χτύπησαν τους Φιλισταίους από τη Μιχμάς ως την Αϊαλών, αλλά ο στρατός ήταν πάρα πολύ εξαντλημένος. ³² Έτσι ρίχθηκαν ὅλοι στα λάφυρα: πήραν πρόβατα, βόδια και μοσχάρια· τα έσφαξαν επί τόπου και τα έτρωγαν με το *αίμα. ³³ Όταν ανάγγειλαν στο Σαούλ ότι ο στρατός αμάρτανε ενώπιον του Κυρίου τρώγοντας και το αίμα των ζώων, αυτός είπε: «Είσαστε παραβάτες! Κυλίστε μου εδώ αμέσως ένα μεγάλο λιθάρι». ³⁴ Μετά τους είπε: «Σκορπιστείτε ανάμεσα στους στρατιώτες και πέστε τους να μου φέρουν εδώ καθέννας το βόδι του ή το αρνί του και να τα σφάξουν εδώ και να τα φάνε· και να μην αμαρτάνουν ενώπιον του Κυρίου τρώγοντας το αίμα». Εκείνη τη

νύχτα, λοιπόν, έφεραν ὅλοι τα ζώα τους και τα έσφαξαν εκεί. ³⁵ Έτσι έχτισε ο Σαούλ *θυσιαστήριο για τον Κύριο. Αυτό ήταν το πρώτο θυσιαστήριο που έχτισε.

³⁶ Έπειτα ο Σαούλ έδωσε διαταγή: «Ας κατεβούμε να επιθετούμε στους Φιλισταίους τη νύχτα· ως το πρωί θα τους έχουμε εξοντώσει· δε θα μείνει κανένας από δαύτους». Οι στρατιώτες τού απάντησαν: «Κάνε όπως νομίζεις». Κι ο ιερέας είπε: «Ας συμβουλευτούμε πρώτα το θεό». ³⁷ Ο Σαούλ ρώτησε το θεό: «Να καταδιώξω τους Φιλισταίους; Θα τους παραδώσεις στην εξουσία μας;» Αλλά εκείνη την ημέρα ο θεός δεν του αποκρίθηκε. ³⁸ Διέταξε τότε ο Σαούλ: «Πλησιάστε εδώ ὅλοι οι αξιωματικοί του στρατού και ψάξτε να βρείτε ποια αμαρτία έγινε σήμερα. ³⁹ Ορκίζομαι στον αληθινό θεό, που ελευθέρωσε τον *Ισραήλ, ότι ακόμη κι αν ο γιος μου ο Ιωνάθαν βρεθεί ένοχος, οπωσδήποτε θα πεθάνει». Κανείς όμως από το στρατό δεν του είπε τίποτα.

⁴⁰ Αυτός συνέχισε: «Όλοι εσείς σταθείτε από το ένα μέρος, κι εγώ με τον Ιωνάθαν θα σταθούμε από το άλλο». Οι στρατιώτες τού απάντησαν «Κάνε όπως νομίζεις». ⁴¹ Τότε ο Σαούλ ρώτησε τον Κύριο: «Θεέ του Ισραήλ, γιατί δεν αποκρίθηκες σήμερα στο δούλο σου; Κύριε, Θεέ του Ισραήλ, αν είμαι ένοχος εγώ ή ο γιος μου Ιωνάθαν, ας βγει ο κλήρος Ουρίμ· αν όμως είναι ένοχος ο λαός Ισραήλ, ^{κε} τότε ας βγει ο κλήρος Θουμμίμ.»

Ο κλήρος έπεσε στον Ιωνάθαν και στο Σαούλ, ενώ ο στρατός αποδείχτηκε αθώος. ⁴² Τότε είπε ο Σαούλ: «Ρίξτε κλήρο ανάμεσα σ' εμένα και στον Ιωνάθαν». Κι ο κλήρος έπεσε στον Ιωνάθαν. ⁴³ Τότε ρώτησε ο Σαούλ τον Ιωνάθαν: «Πες μου τι έκανες». Κι ο Ιωνάθαν του τα φανέρωσε ὅλα: «Δοκίμασα λίγο μέλι», του είπε, «με την άκρη του ραβδιού μου. Αλλά, νά, είμαι έτοιμος να πεθάνω». ⁴⁴ Ο Σαούλ απάντησε: «Ο θεός να με τιμήσει σκληρά αν δεν πεθάνεις, Ιωνάθαν».

^{κδ} Η νηστεία αυτή πιθανώς αποτελεί πρακτική που αποσκοπούσε στην επίτευξη βοήθειας από το θεό για να νικήσουν τον εχθρό. ^{κε} Θεέ του Ισραήλ...δούλο σου - αν είμαι ένοχος...λαός Ισραήλ, κατά τους Ο΄. Στο εβρ. αυτές οι φρ. δεν υπάρχουν. ^{κς} Ουρίμ - Θουμμίμ. Βλ. υποσ. εις Εξ. 28,30.

Η βασιλεία του Σαούλ και η οικογένειά του

⁴⁵ Ἀλλὰ οἱ στρατιῶτες εἶπαν στο Σαούλ: «Ὁ Ἰωνάθαν θα πεθάνει; Αὐτός που ἔφερε τέτοια μεγάλη νίκη στον Ἰσραήλ; Αὐτό δε θα γίνει ποτέ. Ὁρκιζόμαστε στον αληθινὸ Θεό, πῶς οὔτε μια τρίχα ἀπὸ τὸ κεφάλι του δε θα πέσει στη γῆ, γιατί με τὴ βοήθεια του Θεοῦ ἔπραξε ὅ,τι ἔπραξε σήμερα». Ἔτσι ο λαὸς γλίτωσε τον Ἰωνάθαν ἀπὸ βέβαιο θάνατο.

⁴⁶ Μετὰ ἀπ' αὐτά, ὁ Σαούλ σταμάτησε τὴν καταδίωξη των Φιλισταίων, κι ἐκεῖνοι γύρισαν πίσω στον τόπο τους.

Ανταγωνισμοὶ στην οἰκογένεια του Σαούλ

⁴⁷ Ἀπὸ τότε που ἐγίνε ὁ Σαούλ βασιλιάς στο λαὸ Ἰσραήλ, πολέμησε ὅλους τους ἐχθρούς του ολόγυρα. Τους *Μωαβίτες, τους Ἀμμωνίτες, τους *Ἐδωμίτες, τὰ βασίλεια τῆς Σωβά κι ἐκεῖνα των Φιλισταίων. Ὅπου κι ἀν στρεφόταν νικούσε.^{κζ} ⁴⁸ Ἐδειξε γενναιότητα και νίκησε τους *Ἀμαληκίτες, και ἔσωσε τους Ἰσραηλίτες ἀπὸ κείνους που τους λεηλατοῦσαν.

⁴⁹ Γιοι του Σαούλ ἦταν ὁ Ἰωνάθαν, ὁ Ἰσβί^{κθ} και ὁ Μαλκί-Σουά. Τὰ ονόματα των δύο θυγατέρων του ἦταν: Μερὰβ τῆς πρωτότοκης και Μιχάλ τῆς μικρότερης. ⁵⁰ Ἡ γυναίκα του Σαούλ ὀνομαζόταν Ἀχινόαμ, και ἦταν κόρη του Ἀχιάας· ὁ ἀρχιστράτηγός του ὀνομαζόταν Ἀβενήρ, και ἦταν γιος του Νηρ, θεῖου του Σαούλ. ⁵¹ Ὁ Κις, πατέρας του Σαούλ, και ὁ Νηρ, πατέρας του Ἀβενήρ ἦταν γιοι του Ἀβιήλ.

⁵² Ὅσον καιρὸ ἦταν βασιλιάς ὁ Σαούλ πολεμοῦσε σκληρὰ ἐναντίον των Φιλισταίων. Κι ὅταν ἔβλεπε κάποιον ἄντρα γενναῖο και δυνατὸ, τον ἔπαιρνε στο στρατὸ του.

Ὁ πόλεμος ἐναντίον των Ἀμαληκίτων

15 Ὁ Σαμουήλ ἦρθε στο Σαούλ και του εἶπε: «Ἐμένα ἔστειλε κάποτε ὁ Κύριος νὰ σε χρίσω βασιλιά στο λαὸ του, τον *Ἰσραήλ. Τώρα, λοιπὸν, ἄκουσε τὰ λόγια του Κυρίου: ² «Θὰ τιμωρήσω τους Ἀμαληκίτες», λέει ὁ Κύριος των Ἰσραηλιτικῶν δυνάμεων, «γι' αὐτὸ που ἔκαναν στους Ἰσραηλίτες, νὰ τους κλείσουν τὸ δρόμο, ὅταν ἐκεῖνοι ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. ³ Πήγαινε, λοιπὸν, τώρα νὰ χτυπήσεις τους Ἀμαληκίτες και νὰ καταστρέψεις ἐντελῶς καθετὶ που ἔχουν· μὴν τους λυπηθεῖς. Θα ἐξοντώσεις ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά και βρέφη, βόδια και πρόβατα, καμήλες και γαῖδουρία».

⁴ Ὁ Σαούλ συγκέντρωσε τὸ στρατὸ στην Τελαΐμ και τους καταμέτρησε· ἦταν διακόσιες χιλιάδες πεζοὶ και ἐπιπλέον δέκα χιλιάδες ἄντρες ἀπὸ τὴ φυλὴ *Ἰούδα. ⁵ Ὁ Σαούλ οδήγησε τὸ στρατὸ του στην πόλη των Ἀμαληκιτῶν^{κθ} κι ἔστησε ἐνέδρα στο φαράγγι. ⁶ Ἐπειτα ἔστειλε μήνυμα στους *Κεναίους: «Φύγετε», τους ἔλεγε, «βγεῖτε ἀπ' τὴν περιοχὴ των *Ἀμαληκίτων, γιὰ νὰ μὴν ἔχετε τὴν ἴδια τύχη μ' αὐτούς. Εσεῖς δεῖξατε καλοσύνη στους Ἰσραηλίτες, ὅταν ἐκεῖνοι ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο». Ἔτσι οἱ Κεναῖοι ἔφυγαν ἀπὸ τους Ἀμαληκίτες. ⁷ Τότε ὁ Σαούλ χτύπησε τους Ἀμαληκίτες ἀπὸ τὴ Χαβιλὰ ως τὴ Σουρ,^λ ἀνατολικά τῆς Αἰγύπτου. ⁸ Ἀιχμαλωτίσε τον Ἀγάγ, βασιλιά των Ἀμαληκίτων, και κατέσφαξε ὅλο τον πληθυσμὸ τῆς περιοχῆς. ⁹ Ἀλλὰ ὁ Σαούλ και ὁ στρατὸς του λυπήθηκαν τον ἴδιο τον Ἀγάγ και τὰ καλύτερα λάφυρα ἀπὸ τὴ μάχη: πρόβατα και βόδια, νεογέννητα μοσχάρια και ἀρνιά και γενικὰ κάθε ἀγαθὸ ἀξίας· δεν θέλησαν νὰ τὰ καταστρέψουν. Ἀλλὰ, ὅ,τι δεν εἶχε ἀξία και ἦταν γιὰ πέταμα, αὐτὸ τὸ κατέστρεψαν ἐντελῶς.^{λα}

^{κζ} νικούσε, κατὰ τους Ὁ΄. Το ἐβρ. ἔχει «ἔκανε τὸ κακό». ^{κθ} Ἰσβί. Πιθανῶς τὸ ἴδιο πρόσωπο με τον Ἰσβόσεθ εἰς Β΄ Σαμ 2,8 κ.ε.ξ. ^{κθ} Ἀγνωστο ποια ἦταν αὐτὴ ἡ «πόλη των Ἀμαληκίτων». ^λ Σουρ: κατὰ το ΕΞ 15,22, «ἔρημος Σουρ». Αποτελοῦσε τὸ βόρειο τμήμα τῆς χερσονήσου του Σινά, ἀνάμεσα στο «χείμαρρο τῆς Αἰγύπτου» (βλ. υποσ. εἰς Ἀρ 34,5) και στὴ σημερινὴ διώρυγα του Σουεζ. ^{λα} νεογέννητα μοσχάρια και ἀρνιά - ὅ,τι δεν εἶχε ἀξία... γιὰ πέταμα. Οἱ φρ. στο ἐβρ. εἶναι ἀσαφείς. Γιὰ τὴ σημασίᾳ τῆς ολοκληρωτικῆς καταστροφῆς βλ. Λευ 27,28-29 και σχετικὴ υποσ.

Ο Σαούλ απορρίπτεται από το βασιλικό αξίωμα

¹⁰ Τότε ο Κύριος μίλησε στο Σαμουήλ και του είπε: ¹¹ «Μετάνιωσα που έκανα το Σαούλ βασιλιά, γιατί αυτός μου γύρισε τα νώτα και δεν εκτέλεσε τις εντολές μου». Ο Σαμουήλ λυπήθηκε βαθιά κι όλη εκείνη τη νύχτα προσευχόταν στο Θεό. ¹² Το πρωί σηκώθηκε νωρίς και πήγε να συναντήσει το Σαούλ. Αλλά τον πληροφόρησαν ότι ο Σαούλ είχε πάει στην πόλη Κάρμηλο για να χτίσει εκεί ένα μνημείο για τον εαυτό του· μετά έφυγε από 'κει και είχε κατεβεί στα Γάλαλα». ¹³ Ο Σαμουήλ πήγε και βρήκε το Σαούλ κι εκείνος του είπε: «Να 'σαι ευλογημένος από τον Κύριο! Εκπλήρωσα την εντολή του Κυρίου». ¹⁴ Ο Σαμουήλ τότε τον ρώτησε: «Από πού, λοιπόν, προέρχονται αυτά τα βελάσματα των προβάτων και τα μουκανητά των βοδιών, που ακούω;» ¹⁵ Ο Σαούλ απάντησε: «Οι στρατιώτες λυπήθηκαν τα καλύτερα πρόβατα και τα καλύτερα βόδια και τα έφεραν από τους Αμαληκίτες εδώ, για να τα προσφέρουν *θυσία στον Κύριο, το Θεό σου' τα υπόλοιπα τα καταστρέψαμε».

¹⁶ Τότε είπε ο Σαμουήλ στο Σαούλ: «Στάσου να σου πω τι μου είπε ο Κύριος αυτή τη νύχτα». «Λέγε», απάντησε ο Σαούλ. ¹⁷ Ο Σαμουήλ είπε: «Έγινες αρχηγός των ισραηλιτικών φυλών, αν και τότε θεωρούσε μικρό τον εαυτό σου. Ο Κύριος ήταν που σε έχρισε βασιλιά του Ισραήλ, ¹⁸ και τώρα σ' έστειλε εκστρατεία και σου είπε "πήγαινε να καταστρέψεις εντελώς αυτούς τους αμαρτωλούς, τους Αμαληκίτες· πολέμησέ τους ώσπου να τους εξοντώσεις ολοσχερώς". ¹⁹ Γιατί, λοιπόν, δεν υπάκουσες στην προσταγή του Κυρίου, αλλά όρμησες στα λάφυρα κι έτσι έκανες ό,τι ακριβώς ο Κύριος απεχθάνεται;»

²⁰ Ο Σαούλ απάντησε στο Σαμουήλ: «Κι όμως, εγώ υπάκουσα στην προσταγή του Κυρίου και πήγα εκεί που μ' έστειλε. Έφερα αιχμάλωτο τον Αγά, βασιλιά των Αμαληκίων, κι εξόντωσα τους Αμαληκίτες. ²¹ Οι

στρατιώτες όμως πήραν μερικά από τα λάφυρα, τα καλύτερα πρόβατα και τα βόδια, που ήταν απαγορευμένα, για να τα προσφέρουν θυσία στον Κύριο, το Θεό σου, στα Γάλαλα».

²² Τότε ο Σαμουήλ του είπε: «Μήπως ο Κύριος επιθυμεί *ολοκαυτώματα και *θυσίες; Πιο πολύ επιθυμεί να υπακούμε στις εντολές του. Η υπακοή είναι γι' αυτόν καλύτερη από το πάχος των κριαριών. ²³ Η ανυπακοή είναι όπως η αμαρτία της μαγείας, και η ισχυρογνωμοσύνη όπως η αμαρτία της ειδωλολατρίας. Επειδή, λοιπόν, περιφρόνησες τις εντολές του Κυρίου, γι' αυτό κι εκείνος σε απέρριψε από το αξίωμα του βασιλιά».

²⁴ Ο Σαούλ είπε τότε στο Σαμουήλ: «Αμάρτησα! Δεν ακολούθησα την εντολή του Κυρίου και τις δικές σου οδηγίες, γιατί φοβήθηκα τους στρατιώτες κι έκανα ό,τι μου ζητούσαν. ²⁵ Τώρα όμως συγχώρησε, σε παρακαλώ, την αμαρτία μου κι έλα πάλι μαζί μου, για να μπορέσω να πάω να προσκυνήσω τον Κύριο». ²⁶ Ο Σαμουήλ όμως του απάντησε: «Δε θα 'ρθω μαζί σου, γιατί απέρριψες τις εντολές του Κυρίου, κι ο Κύριος σε απέρριψε από το αξίωμα του βασιλιά του Ισραήλ».

Ο Σαούλ αποχωρίζεται από το Σαμουήλ

²⁷ Όπως γύρισε ο Σαμουήλ να φύγει, τον έπιασε ο Σαούλ από την άκρη του μανδύα του και του τον έσκισε. ²⁸ Τότε ο Σαμουήλ του είπε: «Ο Κύριος σήμερα έσκισε κι έκοψε από πάνω σου τη βασιλεία του Ισραήλ και την έδωσε σ' έναν άλλο, που είναι καλύτερός σου. ²⁹ Ο Κύριος, που είναι η δύναμη του Ισραήλ, δε λέει ψέματα ούτε αλλάζει γνώμη· δεν είναι άνθρωπος για ν' αλλάξει γνώμη».

³⁰ Ο Σαούλ είπε: «Αμάρτησα· αλλά τουλάχιστον τιμησέ με, μπροστά στους *πρεσβυτέρους του λαού μου και μπροστά στους Ισραηλίτες κι έλα μαζί μου για να προσκυνήσω τον Κύριο, το Θεό σου».

³¹ Έτσι ακολούθησε ο Σαμουήλ το Σαούλ, και ο Σαούλ πήγε να λατρεύσει τον Κύριο.

³² Τότε ο Σαμουήλ είπε: «Φέρτε μου εδώ τον Αγάγ, τον βασιλιά των Αμαληκιτών». Ο Αγάγ ήρθε τρέμοντας μπροστά του, γιατί σκεφτόταν: «Τι πικρός που είναι ο θάνατος!»^{λβ} ³³ Ο Σαμουήλ του είπε: «Όπως το σπαθί σου άφησε γυναίκες χωρίς παιδιά, έτσι και η δική σου μάνα θα μείνει χωρίς παιδιά». Κι εκτέλεσε τον Αγάγ εκεί στα Γάλγαλα, ενώπιον του Κυρίου.

³⁴ Μετά ο Σαμουήλ πήγε στη Ραμά, και ο Σαούλ ανέβηκε στο σπίτι του, στη Γιβεά, την πόλη του. ³⁵ Ο Σαμουήλ όσο ζούσε δεν είδε πια το Σαούλ· ήταν όμως βαθιά λυπημένος γι' αυτόν, όπως κι ο Κύριος είχε μετανιώσει που διάλεξε το Σαούλ για βασιλιά στον Ισραήλ.

Ο Δαβίδ χρίεται βασιλιάς

16 Ο Κύριος είπε στο Σαμουήλ: «Ως πότε θα είσαι λυπημένος για το Σαούλ, που τον απέρριψα από το βασιλικό του αξίωμα στον Ίσραήλ; Γέμισε το δοχείο σου με λάδι και πήγαινε. Εγώ σε στέλνω στον Ιεσσαί, το Βηθλεεμίτη, γιατί έχω βρει ανάμεσα στους γιους του, το βασιλιά που χρειάζομαι». ² Ο Σαμουήλ απάντησε: «Πώς να πάω; Άμα το μάθει ο Σαούλ θα με σκοτώσει». Ο Κύριος είπε: «Πάρε μαζί σου ένα νεαρό δαμάλι και θα πεις ότι πήγες εκεί για να προσφέρεις *θυσία στον Κύριο. ³ Στην τελετή θα προσκαλέσεις και τον Ιεσσαί κι εγώ θα σου φανερώσω τι να κάνεις· θα μου χρίσεις βασιλιά εκείνον που θα σου πω». ⁴ Ο Σαμουήλ έκανε όπως του είπε ο Κύριος και πήγε στη Βηθλεεμ. Οι *πρεσβύτεροι της πόλης έτρεξαν φοβισμένοι να τον προϋπαντήσουν και τον ρωτούσαν: «Ήρθες για καλό;» ⁵ «Για καλό» απάντησε εκείνος. «Ήρθα για να προσφέρω θυσία στον Κύριο. Εξαγνιστείτε κι ελάτε μαζί μου στην τελετή». Κάλεσε επίσης τον Ιεσσαί και τους γιους του να εξαγνιστούν και να συμμετάσχουν στη θυσία.

⁶ Όταν έφταναν εκεί, είδε ο Σαμουήλ τον

Ελιάβ και σκέφτηκε: «Ασφαλώς, ο άνθρωπος που στέκεται εδώ ενώπιον του Κυρίου, αυτός είναι ο εκλεκτός του». ⁷ Αλλά ο Κύριος είπε στο Σαμουήλ: «Μη σου κάνει εντύπωση η μορφή του και το ψηλό του ανάστημα, γιατί εγώ δεν τον εγκρίνω. Εγώ δεν κρίνω με ανθρώπινα κριτήρια. Ο άνθρωπος βλέπει τα φαινόμενα, εγώ όμως βλέπω την καρδιά».

⁸ Τότε κάλεσε ο Ιεσσαί τον Αβιναδάβ και τον παρουσίασε στο Σαμουήλ, αλλά ο Σαμουήλ είπε: «Ούτε αυτόν τον διάλεξε ο Κύριος». ⁹ Μετά ο Ιεσσαί παρουσίασε τον Σαμμά. «Ούτε αυτόν τον διάλεξε ο Κύριος», είπε ο Σαμουήλ. ¹⁰ Ο Ιεσσαί παρουσίασε επτά από τους γιους του στο Σαμουήλ. Κι ο Σαμουήλ του είπε: «Κανέναν απ' αυτούς δεν έχει διαλέξει ο Κύριος». ¹¹ Μετά τον ρώτησε: «Αυτά είναι όλα τα παιδιά σου;» Εκείνος απάντησε: «Απομένει ακόμα ο μικρότερος, αλλ' αυτός βόσκει τα πρόβατα». «Στείλε και φέρ' τον», του είπε ο Σαμουήλ· «δε θα καθήσουμε στο τραπέζι πριν να 'ρθει κι αυτός εδώ».

¹² Ο Ιεσσαί έστειλε κι έφερε το Δαβίδ. Ήταν ξανθός, με σπινθηροβόλο βλέμμα κι ωραίο πρόσωπο. Ο Κύριος είπε στο Σαμουήλ: «Σήκω και χρίσε τον, αυτός είναι». ¹³ Πήρε λοιπόν ο Σαμουήλ το δοχείο με το λάδι και τον έχρισε βασιλιά μπροστά στους αδερφούς του. Τότε ήρθε το *Πνεύμα του Κυρίου στο Δαβίδ κι από κείνη την ημέρα έμεινε μαζί του. Μετά ο Σαμουήλ έφυγε και γύρισε στη Ραμά.

Ο Δαβίδ παίζει άρπα για το Σαούλ

¹⁴ Το Πνεύμα του Κυρίου είχε πια φύγει από το Σαούλ, και τον τυραννούσε ένα κακό πνεύμα σταλμένο από τον Κύριο. ¹⁵ Οι δούλοι του Σαούλ του είπαν: «Ξέρουμε πως σε τυραννάει ένα κακό πνεύμα, σταλμένο από το Θεό. ¹⁶ Δώσε όμως, κυριέ μας, μια διαταγή κι εμείς είμαστε εδώ στη διάθεσή σου. Θα ψάξουμε και θα βρούμε κάποιον που να

^{λβ} Στα εβρ. ο στ. δεν είναι πολύ σαφής.

ξέρει να παίζει άρπα· κι όταν το κακό πνεύμα έρχεται πάνω σου σταλμένο απ' το Θεό, τότε ο μουσικός θα παίζει την άρπα και θα γίνεσαι καλά».

¹⁷ Ο Σαούλ διέταξε τους δούλους του: «Βρέστε μου, λοιπόν, έναν άνθρωπο που να παίζει καλά και φέρτε τον εδώ σ' εμένα». ¹⁸ Ένας από τους υπηρέτες είπε: «Εγώ γνωρίζω έναν γιο του Ιεσσαί, του Βηθλεεμίτη, που ξέρει να παίζει άρπα· είναι άνθρωπος αξιόλογος και πολεμιστής γενναίος· μιλάει με φρόνηση, έχει ωραία εμφάνιση και είναι ο Κύριος μαζί του».

¹⁹ Τότε ο Σαούλ έστειλε αγγελιοφόρους και είπε στον Ιεσσαί: «Στείλε μου το γιο σου το Δαβίδ, αυτόν που βόσκει τα πρόβατα».

²⁰ Τότε ο Ιεσσαί πήρε ένα γαϊδούρι, το φόρτωσε ψωμιά, ένα ασκί κρασί κι ένα κασίκι και τα έστειλε με το Δαβίδ στο Σαούλ. ²¹ Ο Δαβίδ ήρθε στο Σαούλ και παρουσιάστηκε μπροστά του. Εκείνος τον συμπάθησε πολύ και τον έκανε οπλοφόρο του. ²² Έστειλε και μήνυμα στον Ιεσσαί: «Άς μείνει σε παρακαλώ, ο Δαβίδ μαζί μου», του έλεγε, «γιατί έχει κερδίσει την εύνοιά μου».

²³ Έτσι, όποτε ο Θεός έστελνε το κακό πνεύμα στο Σαούλ, ο Δαβίδ έπαιρνε στα χέρια του την άρπα κι έπαιζε, και ο Σαούλ ανακουφιζόταν· το κακό πνεύμα έφευγε από πάνω του και ηρεμούσε.

Ο Γολιάθ χλευάζει τους Ισραηλίτες

17 Οι *Φιλισταίοι συγκέντρωσαν το στρατό τους για πόλεμο. Συγκεντρώθηκαν στη Σοχώ, που βρίσκεται στην περιοχή της φυλής *Ιούδα· και στρατοπέδευσαν στην Εφές-Δεμίμ μεταξύ Σοχώ και Αζεκά. ² Ο Σαούλ και ο στρατός των Ισραηλιτών συγκεντρώθηκαν κι αυτοί και στρατοπέδευσαν στην κοιλάδα των Τερεβίνθων, για ν' αντιμετωπίσουν τους Φιλισταίους. ³ Έτσι οι Φιλισταίοι παρατάχθηκαν στην πλαγιά ενός βουνού και οι Ισραηλίτες στην πλαγιά του απέναντι βουνού κι ανάμεσά τους ήταν η κοι-

λάδα.

⁴ Τότε βγήκε από το στρατόπεδο των Φιλισταίων, ένας μονομάχος πολεμιστής, που ονομαζόταν Γολιάθ, από τη Γαθ, που το ύψος του ήταν έξι πήχες και μια σπιθαμή.^{αγ} ⁵ Φορούσε χάλκινη περικεφαλαία στο κεφάλι του και χάλκινο αλυσιδωτό θώρακα, που το βάρος του ήταν πέντε χιλιάδες *σίκλοι χαλκού. ⁶ Είχε χάλκινες περικνημίδες στα πόδια του και χάλκινο ακόντιο στους ώμους του. ⁷ Το ξύλο του δόρατός του ήταν χοντρό σαν το αντί του αργαλιού και η αιχμή του δόρατός του ζύγιζε εξακόσιους σίκλους σίδερο· αυτός που κρατούσε την ασπίδα του βάδιζε μπροστά του.

⁸ Ο Γολιάθ σταμάτησε και φώναξε προς τις γραμμές των Ισραηλιτών: «Γιατί βγήκατε να παραταχθείτε για πόλεμο; Εγώ είμαι ένας Φιλισταίος κι εσείς οι δούλοι του Σαούλ. Διαλέξτε, λοιπόν, απ' ανάμεσά σας έναν άντρα κι ας έρθει ν' αναμετρηθεί μαζί μου. ⁹ Αν καταφέρει να με νικήσει και να με σκοτώσει, τότε εμείς θα γίνουμε δούλοι σας. Αν όμως εγώ τον νικήσω και τον σκοτώσω, τότε εσείς θα γίνετε δούλοι μας υποτελείς». ¹⁰ Και κατέληξε: «Προκαλώ σήμερα τις Ισραηλιτικές γραμμές: Δώστε μου έναν άντρα να μονομαχήσουμε». ¹¹ Όταν άκουσαν αυτά τα λόγια του Φιλισταίου ο Σαούλ και οι Ισραηλίτες, τα 'χασαν και πανικοβλήθηκαν.

Ο Δαβίδ στο στρατόπεδο των Ισραηλιτών

¹² Ο Δαβίδ ήταν γιος του Ιεσσαί του Εφραϊμίτη από τη Βηθλεέμ της φυλής Ιούδα. Ο Ιεσσαί είχε οχτώ γιους και στις μέρες του Σαούλ ήταν πια πάρα πολύ γέρος. ¹³⁻¹⁴ Οι τρεις μεγαλύτεροι γιοι του Ιεσσαί είχαν ακολουθήσει το Σαούλ στον πόλεμο. Ονομαζόνταν ο *πρωτότοκος Ελιάβ, ο δεύτερος Αβιναδάβ και ο τρίτος Σαμμά. Ο Δαβίδ ήταν ο νεότερος. ¹⁵ Ο Δαβίδ πήγαινε και υπηρετούσε το Σαούλ αλλά ξαναγύριζε στη Βηθλεέμ, για να βόσκει τα πρόβατα του πατέρα του. ¹⁶ Σάραντα μέρες ο Γολιάθ προχωρούσε πρωί και βράδυ προς

^{αγ} Έξι πήχες και μια σπιθαμή. Περίπου 3 μέτρα.

τους Ισραηλίτες και στεκόταν αντίκρου τους.
 17 Μια μέρα ο Ιεσσαί εἶπε στο Δαβίδ, το γιο του: «Πάρε, για τους αδερφούς σου ένα εφά φρυγανισμένο στάρι κι αυτά τα δέκα καρβέλια ψωμί και τρέξε να τα πας στο στρατόπεδο, στους αδερφούς σου. 18 Κι αυτά τα δέκα κεφάλια φρέσκο τυρί πήγαινε τα στο χιλιάρχο. Μάθε πώς είναι οι αδερφοί σου, και πάρε απ' αυτούς κάποιο σημάδι, για να βεβαιωθώ πως είναι καλά. 19 Βρίσκονται μαζί με το Σαούλ και μ' όλο τον Ισραηλιτικό στρατό στην κοιλάδα των Τερεβίνθων πολεμώντας τους Φιλισταίους».

20 Ο Δαβίδ σηκώθηκε νωρίς το πρωί, άφησε τα πρόβατα σ' έναν φύλακα, πήρε τα πράγματα και πήγε όπως τον διέταξε ο Ιεσσαί. Έφτασε στο περιχαράκωμα, την ώρα που ο στρατός προχωρούσε να πάρει θέση για τη μάχη κραυγάζοντας την πολεμική κραυγή. 21 Οι Ισραηλίτες και οι Φιλισταίοι είχαν παραταχθεί για πόλεμο, ο ένας απέναντι στον άλλον. 22 Ο Δαβίδ άφησε στη φροντίδα του φύλακα των αποσκευών τα πράγματα που είχε φέρει, κι ο ίδιος έτρεξε στις γραμμές του στρατεύματος. Μόλις έφτασε εκεί, ρώτησε τους αδερφούς του για την υγεία τους. 23 Κι ενώ μιλούσε μαζί τους, βγήκε από τις γραμμές των Φιλιστών ο μονομάχος πολεμιστής από τη Γαθ, ο Γολιάθ, κι άρχισε να ξαναλέει τα ίδια εκείνα λόγια.¹⁶ Και τον άκουσε ο Δαβίδ. 24 Οι Ισραηλίτες, όταν τον έβλεπαν έφευγαν από μπροστά του τρομαγμένοι 25 κι έλεγαν μεταξύ τους: «Βλέπετε αυτόν τον άντρα, που προχωράει κατά 'δω; Έρχεται πάλι για να προκαλέσει τους Ισραηλίτες. Όποιος μπορέσει να τον σκοτώσει, ο βασιλιάς θα τον γεμίσει πλούτη, θα του δώσει την κόρη του για γυναίκα και θ' απαλλάξει το πατρικό του σπίτι από τους φόρους.

26 Τότε ο Δαβίδ, ρώτησε τους άντρες γύρω του: «Τι θα κάνουν σ' εκείνον που θα σκοτώσει αυτόν το Φιλισταίο και θα ξεπλύνει την ντροπή απ' τους Ισραηλίτες; Μα ποιος είναι λοιπόν, αυτός ο *απερίτμητος, που ξευτελίζει έτσι τα στρατεύματα του αληθι-

νού Θεού;» 27 Οι στρατιώτες τού είπαν πάλι ποια ήταν η αμοιβή για όποιον θα σκότωνε το Φιλισταίο. 28 Ο Ελιάβ, ο μεγαλύτερος αδερφός του, όταν άκουσε το Δαβίδ να μιλάει με τους στρατιώτες, οργίστηκε εναντίον του και του εἶπε: «Γιατί ήρθες εδώ; Σε ποιον τ' άφησες τα λίγα εκείνα πρόβατα στην έρημο; Εγώ ξέρω την αλαζονεία σου και την κακία σου. Σίγουρα ήρθες για να δεις τη μάχη». 29 «Τι κακό έκανα λοιπόν;» εἶπε ο Δαβίδ. «Δεν μπορώ να ρωτήσω κάτι;» 30 Άφησε τον αδερφό του και στράφηκε σ' έναν άλλο. Συνέχισε να ρωτάει το ίδιο πράγμα κι όλοι του έδιναν την ίδια απάντηση.

Ακατάλληλα όπλα για το Δαβίδ

31 Τα λόγια που έλεγε ο Δαβίδ διαδόθηκαν κι έφτασαν μέχρι το Σαούλ, ο οποίος έστειλε να του τον φωνάξουν. 32 Ο Δαβίδ εἶπε στο Σαούλ: «Κανένας δεν πρέπει να χάνει το θάρρος του εξαιτίας αυτού του Φιλισταίου. Ο δούλος σου θα πάω και θ' αναμετρηθώ μαζί του». 33 «Δε θα μπορέσεις να πας ν' αναμετρηθείς μ' αυτόν τον Φιλισταίο», του απάντησε ο Σαούλ, «γιατί εσύ είσαι παιδί κι εκείνος είναι άντρας και πολεμιστής από τα νιάτα του».

34 Τότε ο Δαβίδ του εἶπε: «Όταν ο δούλος σου έβוסκα τα πρόβατα του πατέρα μου κι ερχόταν κανένα λιοντάρι ή καμιά αρκούδα κι άρπαζε ένα πρόβατο από το κοπάδι, 35 τότε εγώ έτρεχα ξωπίσω τους και τα σκότωνα και γλίτωνα το πρόβατο από το στόμα τους. Κι όταν κάποτε ένα λιοντάρι χύμηξε πάνω μου, εγώ το άρπαξα από τη χαιτή του, το χτύπησα κάτω και το σκότωσα. 36 Λιοντάρια και αρκούδες έχω σκοτώσει ο δούλος σου. Ό,τι έπαθαν εκείνα, το ίδιο θα πάθει κι ετούτος εδώ ο απερίτμητος Φιλισταίος, γιατί πρόσβαλε τα στρατεύματα του αληθινού Θεού. 37 Ο Κύριος, που με γλίτωσε από τα νύχια του λιονταριού και της αρκούδας, αυτός θα με γλιτώσει κι από τα χέρια αυτού του Φιλισταίου».

Τότε ο Σαούλ εἶπε στο Δαβίδ: «Πήγαινε κι

¹⁶βλ. στ. 8-10.

ας είναι ο Κύριος μαζί σου». ³⁸ Του φόρεσε μάλιστα τη δική του την πανοπλία: του έβαλε στο κεφάλι τη χάλκινη περικεφαλαία και του φόρεσε το θώρακα. ³⁹ Ο Δαβίδ ζώστηκε το ξίφος του Σαούλ πάνω από την πανοπλία του και προσπάθησε να περπατήσει, γιατί ποτέ δεν είχε ξαναδοκιμάσει. Τότε είπε στο Σαούλ: «Δεν μπορώ να περπατήσω μ' αυτή την πανοπλία: δεν έχω συνηθισέν». Και την έβγαλε από πάνω του. ⁴⁰ Μετά πήρε στο χέρι του το ραβδί του, διάλεξε πέντε λεία λιθάρια από το ποτάμι, τα έβαλε στο ποιμενικό σακούλι που είχε μαζί του, πήρε στο χέρι του τη σφεντόνα και πλησίασε το Φιλισταίο.

Ο Δαβίδ αντιμετωπίζει το Γολιάθ

⁴¹ Ο Φιλισταίος άρχισε κι αυτός να πλησιάζει το Δαβίδ, ενώ ο άντρας που κρατούσε την ασπίδα του βάδιζε μπροστά από το μονομάχο. ⁴² Όταν ο Φιλισταίος κοίταξε και είδε το Δαβίδ, δεν του έδωσε καμιά σημασία, γιατί δεν είδε παρά ένα παιδί ξανθό, με ωραία εμφάνιση. ⁴³ «Τι είμαι εγώ;» του είπε. «Σκυλί είμαι και ήρθες εναντίον μου με ραβδιά;» Και ζήτησε ο Φιλισταίος από τους θεούς του την κατάρα τους πάνω στο Δαβίδ. ⁴⁴ «Έλα εδώ», του είπε μετά, «και θα δώσω τις σάρκες σου στα πουλιά του ουρανού και στ' άγρια θηρία».

⁴⁵ Ο Δαβίδ απάντησε στο Φιλισταίο: «Εσύ έρχεσαι εναντίον μου με ξίφος, ακόντιο και λόγχη· εγώ όμως έρχομαι εναντίον σου στο όνομα του παντοδύναμου θεού, του Κυρίου των Ισραηλιτικών στρατευμάτων, που εσύ τα ξευτέλισες. ⁴⁶ Σήμερα ο Κύριος θα σε παραδώσει στα χέρια μου· θα σε σκοτώσω και θα σου κόψω το κεφάλι· σήμερα θα παραδώσω τα πτώματα των Φιλισταίων στρατιωτών στα πουλιά του ουρανού και στ' άγρια θηρία. Έτσι όλοι οι άλλοι λαοί θα μάθουν ότι υπάρχει Θεός στον Ίσραήλ. ⁴⁷ Κι όλο αυτό το πλήθος των Ισραηλιτών θα μάθει πως ο Κύριος δεν έχει ανάγκη το ξίφος και το ακόντιο για να μας χαρίσει τη νίκη· ο πόλεμος είναι δική του υπόθεση κι αυτός θα σας παραδώ-

σει στην εξουσία μας».

⁴⁸ Μόλις ο Φιλισταίος ξεκίνησε και προχώρουσε προς το μέρος του Δαβίδ, ο Δαβίδ έτρεξε γρήγορα στο πεδίο της μάχης για να τον αντιμετωπίσει. ⁴⁹ Άπλωσε το χέρι του στο σακούλι, πήρε ένα λιθάρι και το εκσφενδόνισε ενάντια στο Φιλισταίο. Το λιθάρι χώθηκε στο μέτωπό του κι εκείνος έπεσε με το πρόσωπο στη γη. ⁵⁰ Έτσι ο Δαβίδ μ' ένα λιθάρι και τη σφεντόνα του κατατρόπωσε το Φιλισταίο. Τον χτύπησε και τον σκότώσε, χωρίς να έχει ξίφος στα χέρια του. ⁵¹ Έπειτα ο Δαβίδ έτρεξε, στάθηκε πάνω στο Φιλισταίο, του τράβηξε το ξίφος από τη θήκη του και τον αποτέλειωσε, κόβοντάς του το κεφάλι.

Οι Φιλισταίοι, όταν είδαν ότι σκοτώθηκε ο ήρωάς τους, τράπηκαν σε φυγή. ⁵² Τότε οι στρατιώτες του Ίσραήλ και του Ίούδα σηκώθηκαν φωνάζοντας πολεμικές ιαχές και καταδίωξαν τους Φιλισταίους ως την είσοδο της Γαθ^{λε} κι ως τις πύλες της Εκρών. Όλος ο δρόμος, από τη Σαραείμ ως τη Γαθ και την Εκρών, στρώθηκε με τους τραυματίες των Φιλισταίων.

⁵³ Όταν οι Ισραηλίτες γύρισαν από την καταδίωξη λεηλάτησαν κιόλας το εχθρικό στρατόπεδο. ⁵⁴ Ο Δαβίδ πήρε το κεφάλι του Γολιάθ και το έφερε στην Ίερουσαλήμ· τα όπλα του πολεμιστή τα πήρε στη σκηνή του.

Δαβίδ και Ιωνάθαν

⁵⁵ Όταν ο Σαούλ έβλεπε το Δαβίδ που πήγαινε να συναντήσει το Γολιάθ, ρώτησε τον Αβενήρ, τον αρχιστράτηγο: «Τίνος γιος είναι ο νέος αυτός, Αβενήρ;» Ο Αβενήρ του είχε απαντήσει τότε: «Μα τη ζωή σου, βασιλιά, δεν ξέρω». ⁵⁶ Του είπε τότε ο βασιλιάς: «Ρώτησε εσύ τίνος γιος είναι ο νέος αυτός». ⁵⁷ Έτσι, τώρα που ο Δαβίδ γύρισε από το φόνο του Γολιάθ, τον πήρε ο Αβενήρ και τον παρουσίασε στο Σαούλ, ενώ ο Δαβίδ κρατούσε ακόμη το κεφάλι του Γολιάθ στο χέρι του. ⁵⁸ Ο Σαούλ τον ρώτησε: «Τίνος γιος είς; εσύ, νέε μου;» Ο Δαβίδ απάντησε:

^{λε} της Γαθ, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «της κοιλάδας».

«Είμαι γιος του δούλου σου, του Ιεσσαί, του Βηθλεεμίτη».

18 Μ' αυτά τα λόγια ο Δαβίδ τέλειωσε τη συνομιλία του με το Σαούλ. Ο Ιωνάθαν, γιος του Σαούλ, συμπάθησε πολύ το Δαβίδ και τον αγάπησε σαν τον ίδιο του τον εαυτό. ² Από την ημέρα εκείνη ο Σαούλ κράτησε το Δαβίδ εκεί και δεν τον άφησε να γυρίσει στο σπίτι του πατέρα του. ³ Έτσι ο Ιωνάθαν και ο Δαβίδ δημιούργησαν στενή φιλία, γιατί ο Ιωνάθαν αγαπούσε το Δαβίδ σαν τον εαυτό του. ⁴ Έβγαλε μάλιστα τα μανδύα που φορούσε και του τον έδωσε· επίσης του έδωσε την πανοπλία του, ακόμη και το ξίφος του, το τόξο και τη ζώνη του.

⁵ Ο Δαβίδ διεξήγαγε με μεγάλη επιτυχία οποιαδήποτε αποστολή του ανέθετε ο Σαούλ. Έτσι τον τοποθέτησε αρχηγό του στρατού του. Αυτό ευχαρίστησε όλο το στρατό και τους αξιωματούχους του βασιλιά.

Ο Σαούλ ζηλεύει το Δαβίδ

⁶ Καθώς ο στρατός επέστρεφε, αφού ο Δαβίδ είχε σκοτώσει το Γολιάθ, έβγαιναν οι γυναίκες από όλες τις ισραηλιτικές πόλεις, απ' όπου περνούσαν, και υποδέχονταν το βασιλιά Σαούλ με τραγούδια και χορούς, με τύμπανα, με κύμβαλα και με κραυγές χαράς. ⁷ Οι γυναίκες που χόρευαν φώναζαν χαρούμενα η μια στην άλλη κι έλεγαν:

«Ο Σαούλ σκότωσε χιλιάδες
μα ο Δαβίδ μυριάδες».

⁸ Του Σαούλ του κακοφάνηκαν αυτά τα λόγια κι οργίστηκε πάρα πολύ. «Απέδωσαν στο Δαβίδ τις μυριάδες και σ' εμένα τις χιλιάδες», έλεγε. «Δεν απομένει τίποτ' άλλο πια γι' αυτόν, παρά η βασιλεία». ⁹ Έτσι από τη μέρα εκείνη ο Σαούλ άρχισε να ζηλεύει το Δαβίδ.

¹⁰ Την άλλη μέρα, το κακό πνεύμα ήρθε από το Θεό στο Σαούλ και τον έπιασε κρίση μέσα στο ανάκτορο, ενώ ο Δαβίδ έπαιζε την άρπα, όπως κάθε μέρα. Ο Σαούλ κρατούσε ακόντιο στα χέρια του. ¹¹ Σε μια στιγμή έριξε το ακόντιο λέγοντας μέσα του: «Θα τον καρ-

φώσω στον τοίχο». Αλλά ο Δαβίδ δυο φορές του ξέφυγε.

¹² Ο Σαούλ φοβόταν το Δαβίδ, γιατί ο Κύριος ήταν μαζί του, ενώ αυτόν τον είχε εγκαταλείψει. ¹³ Έτσι απομάκρυνε το Δαβίδ από κοντά του και τον έκανε χιλιάρχο. Ο Δαβίδ οδηγούσε το στρατό στις μάχες. ¹⁴ Ο Κύριος ήταν μαζί του και είχε επιτυχία σε ο,τιδήποτε επιχειρούσε. ¹⁵ Ο Σαούλ, βλέποντας τις μεγάλες επιτυχίες του Δαβίδ, τον φοβόταν. ¹⁶ Όλος όμως ο λαός του *Ισραήλ και του *Ιούδα αγαπούσε το Δαβίδ, γιατί οδηγούσε το στρατό με επιτυχία.

Ο Δαβίδ παντρεύεται την κόρη του Σαούλ

¹⁷ Τότε ο Σαούλ είπε στο Δαβίδ: «Ορίστε η μεγαλύτερη κόρη μου, η Μεράβ. Θα σου τη δώσω για γυναίκα. Το μόνο που θέλω από σένα είναι να φανείς γενναίος, και να διεξάγεις τους πολέμους του Κυρίου». «Ας μη βάλω εγώ χέρι πάνω του» σκέφτηκε μέσα του· «ας τον βγάλουν οι *Φιλιισταίοι απ' τη μέση». ¹⁸ Ο Δαβίδ είπε στο Σαούλ: «Ποιος είμ' εγώ; Είμ' ένα τίποτα! Ούτε η οικογένεια του πατέρα μου είναι κάποια μέσα στο λαό Ισραήλ, για να μπορώ να γίνω γαμπρός του βασιλιά!» ¹⁹ Όταν όμως ήρθε ο καιρός να δώσει ο Σαούλ στο Δαβίδ τη Μεράβ, την έδωσε γυναίκα στον Αδριήλ το Μεχολαθίτη.

²⁰ Αλλά η Μιχάλ, η μικρότερη κόρη του Σαούλ, αγαπούσε το Δαβίδ· το ανάγγειλαν, λοιπόν, στον πατέρα της και του άρεσε η ιδέα. ²¹ «Θα του τη δώσω», σκέφτηκε, «και θα τον παγιδέψω μ' αυτήν. Θα τον κάνει να πέσει στα χέρια των Φιλισטיών». Έτσι, για δεύτερη φορά είπε στο Δαβίδ: «Σήμερα θα γίνεις γαμπρός μου».

²² Έδωσε, λοιπόν, στους αξιωματούχους του αυτή τη διαταγή: «Πέστε στο Δαβίδ κρυφά: Ο βασιλιάς είναι ευχαριστημένος μαζί σου κι όλοι οι αξιωματούχοι του σ' αγαπάμε. Δέξου να γίνεις γαμπρός του βασιλιά». ²³ Όταν οι αξιωματούχοι διαβίβασαν αυτά τα λόγια στο Δαβίδ, εκείνος απάντησε: «Μικρό πράγμα είναι να γίνει γαμπρός του βασιλιά

ένας όπως εγώ, που είμαι φτωχός και άσημος;»

²⁴Οι αξιωματούχοι του Σαούλ του έδωσαν αναφορά: «Αυτό κι αυτό είπε ο Δαβίδ». ²⁵Τότε ο Σαούλ τους είπε: «Πολύ καλά. Θα του πείτε, λοιπόν, το εξής: Ο βασιλιάς δε θέλει το συνηθισμένο δώρο για τη νύφη, αλλά εκατό ακροβυστίες^{ΛΣ} Φιλισταίων, για να εκδικηθεί τους εχθρούς του». Ο Σαούλ σκεφτόταν ότι έτσι θα κάνει το Δαβίδ να σκοτωθεί από τους Φιλισταίους.

²⁶Οι αξιωματούχοι του Σαούλ μετέφεραν στο Δαβίδ, αυτά τα λόγια κι εκείνος δέχτηκε να γίνει γαμπρός του βασιλιά μ' αυτόν τον όρο. Έτσι, προτού μάλιστα συμπληρωθούν οι μέρες της διορίας, ²⁷σηκώθηκε ο Δαβίδ και πήγε με τους άντρες του και σκότωσε διακόσιους Φιλισταίους κι έφερε τις ακροβυστίες τους και τις μέτρησε ακριβώς στο βασιλιά, για να γίνει γαμπρός του. Έτσι ο Σαούλ του έδωσε την κόρη του, τη Μιχάλ, για γυναίκα.

²⁸Όταν ο βασιλιάς κατάλαβε ότι ο Κύριος ήταν με το Δαβίδ κι ότι και η Μιχάλ τον αγαπούσε, ²⁹άρχισε να φοβάται ακόμη περισσότερο το Δαβίδ, και η έχθρα του γι' αυτόν έγινε μόνιμη κι οριστική. ³⁰Εκείνο τον καιρό, οι αρχηγοί των Φιλισταίων βγήκαν να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες. Αλλά σε κάθε μάχη, ο Δαβίδ είχε μεγαλύτερη επιτυχία απ' όλους τους άλλους αξιωματούχους του Σαούλ: έτσι η δόξα που απέκτησε ήταν τεράστια.

Ο Σαούλ καταδιώκει το Δαβίδ

19 Ο Σαούλ είπε στο γιο του τον Ιωνάθαν και σ' όλους τους αξιωματούχους του να σκοτώσουν το Δαβίδ. Ο Ιωνάθαν όμως τον αγαπούσε πάρα πολύ. ²Έτσι τον προειδοποίησε και του είπε: «Ο πατέρας μου γυρεύει να βάλει να σε σκοτώσουν: σε παρακαλώ λοιπόν, φυλάξου αύριο το πρωί μείνε κάπου απόμερα και κρύψου εκεί. ³Εγώ θα βγω μαζί με τον πατέρα μου στον αγρό,

όπου θα είσαι εσύ κρυμμένος: θα του μιλήσω για σένα, θα δω πώς θ' αντιδράσει και θα σε ενημερώσω».

⁴Ο Ιωνάθαν, λοιπόν, παίνεψε το Δαβίδ στον πατέρα του το Σαούλ: «Βασιλιά», του είπε, «μην κάνεις κανένα κακό στο δούλο σου, το Δαβίδ. Αυτός δεν σου έκανε τίποτε κακό: αντίθετα οι ενέργειές του ως τώρα ήταν για το καλό σου. ⁵Έβαλε σε κίνδυνο τη ζωή του, όταν σκότωσε το Γολιάθ, κι εκείνη την ημέρα ο Κύριος χάρισε μεγάλη νίκη σ' όλους τους Ισραηλίτες. Τα είδες κι εσύ και χάρηκες. Γιατί θέλεις να αμαρτήσεις χύνοντας το αίμα ενός αθώου, σκοτώνοντας το Δαβίδ χωρίς λόγο;»

⁶Ο Σαούλ υποχώρησε μετά απ' αυτά που του είπε ο Ιωνάθαν και ορκίστηκε: «Μα τον αληθινό Θεό, ο Δαβίδ δε θα πεθάνει». ⁷Τότε ο Ιωνάθαν πήγε και βρήκε το Δαβίδ, του ανέφερε όλα όσα είχαν συζητηθεί και τον οδήγησε στο Σαούλ. Έτσι ο Δαβίδ ανέλαβε την υπηρεσία του κοντά στο βασιλιά, όπως και πριν.

Ο Σαούλ προσπαθεί πάλι να εξοντώσει το Δαβίδ

⁸Ο πόλεμος ξανάρχισε κι ο Δαβίδ έφυγε να πολεμήσει τους *Φιλισταίους: τους νίκησε και τους έτρεψε σε φυγή. ⁹Μια μέρα ήρθε το κακό πνεύμα σταλμένο από τον Κύριο στο Σαούλ, ενώ καθόταν στο ανάκτορό του, με το ακόντιο στα χέρια του και ο Δαβίδ τού έπαιζε άρπα. ¹⁰Ο Σαούλ προσπάθησε ρίχνοντας το ακόντιο να τον καρφώσει στον τοίχο, αλλά ο Δαβίδ, ξέφυγε και το ακόντιο χτύπησε στον τοίχο.

Ο Δαβίδ έφυγε και γλίτωσε. Τη νύχτα εκείνη, ¹¹ο Σαούλ έστειλε ανθρώπους, να παραφυλάξουν στο σπίτι του Δαβίδ και το πρωί να τον σκοτώσουν. Αλλά η γυναίκα του Δαβίδ, η Μιχάλ, τον ειδοποίησε και του είπε: «Αν δεν φυλαχτείς απόψε, αύριο θα είσαι νεκρός». ¹²Κατέβασε, λοιπόν, το Δαβίδ από

^{ΛΣ}εκατό ακροβυστίες. Κόβοντας ο Δαβίδ το άκρο του γεννητικού μορίου (ακροβυστίες) εκατό αντρών και φέρνοντάς τα στο Σαούλ, θα αποδείκνυε πως πράγματι είχε φονεύσει τους εκατό Φιλισταίους.

το παράθυρο, κι εκείνος έτρεξε και σώθηκε.

¹³ Τότε πήρε η Μιχάλ το είδωλο του σπιτιού, το τοποθέτησε στο κρεβάτι του Δαβίδ, έβαλε στο προσκέφαλο μια κατσικίσια προβιά και έριξε από πάνω τα σκεπάσματα.

¹⁴ Όταν οι απεσταλμένοι του Σαούλ ήρθαν να τον πιάσουν, αυτή τους είπε ότι είναι άρρωστος.

¹⁵ Ο Σαούλ έστειλε πάλι τους ανθρώπους του στο Δαβίδ, με τη διαταγή: «Φέρτε τον μου πάνω στο κρεβάτι για να τον σκοτώσω».

¹⁶ Όταν ήρθαν οι απεσταλμένοι, δε βρήκαν στο κρεβάτι παρά το είδωλο και μια κατσικίσια προβιά στο προσκέφαλο.

¹⁷ Τότε ο Σαούλ ρώτησε τη Μιχάλ: «Γιατί με ξεγέλασες μ' αυτό τον τρόπο κι άφησες τον εχθρό μου να φύγει και να σωθεί;» Η Μιχάλ απάντησε: «Αυτός μου είπε: Άσε με να φύγω, αλλιώς θα σε σκοτώσω».

Ο Σαούλ μαζί με τους προφήτες στη Ραμά

¹⁸ Έτσι ο Δαβίδ κατόρθωσε να ξεφύγει. Έφτασε στο Σαμουήλ, στη Ραμά, και του διηγήθηκε όλα όσα του είχε κάνει ο Σαούλ. Τότε ξεκίνησε μαζί με το Σαμουήλ και πήγαν κι έμειναν στη Ναϊώθ.

¹⁹ Όταν πήγαν την ειδήση στο Σαούλ, ότι ο Δαβίδ βρίσκεται στη Ναϊώθ, κοντά στη Ραμά, ²⁰ εκείνος έστειλε ανθρώπους να τον πιάσουν. Οι απεσταλμένοι είδαν^{αζ} τη σύναξη των *προφητών με επικεφαλής το Σαμουήλ να προφητεύουν, και τότε, το *Πνεύμα του Θεού ήρθε πάνω τους κι άρχισαν να προφητεύουν κι αυτοί.

²¹ Όταν το έμαθε ο Σαούλ, έστειλε άλλους αγγελιοφόρους, αλλά κι αυτοί άρχισαν να προφητεύουν. Και την τρίτη φορά που έστειλε ανθρώπους άρχισαν κι εκείνοι να προφητεύουν.

²² Τότε ξεκίνησε ο ίδιος να πάει στη Ραμά. Έφτασε στη μεγάλη δεξαμενή που βρισκόταν στη Σεκού, και ρώτησε: «Πού είναι ο Σαμουήλ και ο Δαβίδ;» «Στη Ναϊώθ, κοντά στη Ραμά», του απάντησαν.

²³ Όταν ξεκίνησε να πάει στη Ναϊώθ, το Πνεύμα του Θεού ήρθε πάνω και σ' αυτόν και συνέχισε το δρόμο του προφητεύοντας, ώσπου έφτασε στην

πόλη. ²⁴ Έβγαλε κι αυτός τα ρούχα του όπως οι άλλοι, και προφήτευε μπροστά στο Σαμουήλ: έπεσε καταγής γυμνός κι έμεινε έτσι όλη εκείνη τη μέρα κι όλη τη νύχτα. Γι' αυτό λένε: «Κι ο Σαούλ ανάμεσα στους *προφήτες;»

Ο Ιωνάθαν βοηθάει πάλι το Δαβίδ

20 Ο Δαβίδ έφυγε από τη Ναϊώθ της Ραμά και πήγε και βρήκε τον Ιωνάθαν. «Τι έχω κάνει;» του είπε. «Ποια είναι η αδικία μου ή ποια η αμαρτία μου ενάντια στον πατέρα σου, και γυρεύει να με σκοτώσει;»

² Ο Ιωνάθαν του απάντησε: «Όχι, δε θα σε σκοτώσει. Ο πατέρας μου δεν κάνει τίποτα χωρίς πρωτύτερα να μου το πει — ακόμα και την πιο ασήμαντη μικροδουλειά. Γιατί θα μου 'κρυβε κάτι τέτοιο; Δεν είναι δυνατό».

³ «Ξέρει καλά ο πατέρας σου», του λέει^{αλ} ο Δαβίδ, «ότι έχω κερδίσει τη συμπάθειά σου, και θα σκέφτηκε να μη μάθεις εσύ τίποτε για να μη στενοχωρηθείς. Αλλά σε βεβαιώνω, μα τη ζωή του Κυρίου και μα τη ζωή σου, ότι ένα βήμα με χωρίζει από το θάνατο».

⁴ Ο Ιωνάθαν του είπε: «Εγώ ό,τι θέλεις θα το κάνω για χάρη σου».

⁵ Κι ο Δαβίδ απάντησε: «Λοιπόν, αύριο είναι *νουμηνία κι εγώ κανονικά θα πρέπει να συμμετάσχω στο βασιλικό τραπέζι. Αφησέ με όμως να φύγω και να κρυφτώ στους αγρούς ως το βράδυ της τρίτης μέρας».

⁶ Αν ο πατέρας σου με αναζητήσει, θα του πεις: «Ο Δαβίδ με παρακάλεσε θερμά να πάει εσπευσμένα στην πατρίδα του τη Βηθλεέμ, γιατί ολόκληρη η οικογένειά του προσφέρει ετήσια *θυσία εκεί».

⁷ Αν ο βασιλιάς πει: «καλά», τότε ο δούλος σου δε διατρέχω κανέναν κίνδυνο. Αν όμως οργιστεί, τότε να ξέρεις ότι είναι αποφασισμένος να το κάνει το κακό».

⁸ Κάνε μου αυτή τη χάρη, σε παρακαλώ, αφού έχουμε συνδεθεί με συμφωνία φιλίας στ' όνομα του Κυρίου. Αν όμως σε κάτι αμάρτησα, σκότώσέ με εσύ καλύτερα, παρά να με παραδώσεις στον πα-

^{αζ}είδαν, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «είδε». ^{αλ}λέει, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «ορκίστηκε».

τέρα σου». ⁹Ο Ιωνάθαν απάντησε: «Ποτέ δε θα σου συμβεί κάτι τέτοιο! Εγώ, αν μάθω ότι ο πατέρας μου αποφάσισε πραγματικά να σου κάνει κακό, σε βεβαιώνω ότι θα σου το πω». ¹⁰«Και ποιος θα μ' ενημερώσει εμένα, αν ο πατέρας σου σου απαντήσει με σκληρότητα;» ρώτησε ο Δαβίδ.

¹¹Ο Ιωνάθαν του είπε: «Έλα, πάμε έξω». Και βγήκαν οι δυό τους έξω στα χωράφια. ¹²«Ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ ας είναι μάρτυρας», ¹³είπε ο Ιωνάθαν, «πως αύριο τέτοια ώρα ή μεθαύριο θα βολιδοσκοπήσω τον πατέρα μου. Αν δω ότι σκέφτεται καλά για σένα, εγώ θα σου στείλω ανθρώπους και θα σου το φανερώσω. ¹³Ο Κύριος να με τιμωρήσει, αν ο πατέρας μου θελήσει να σου κάνει κακό, κι εγώ δεν σου το φανερώσω και δεν σ' αφήσω να φύγεις ασφαλής. Ο Κύριος να είναι μαζί σου όπως ήταν κάποτε και με τον πατέρα μου. ¹⁴Όσο ακόμα ζω, θέλω να μου δείχνεις την αγάπη του Κυρίου. Αλλά και μετά το θάνατό μου ¹⁵μη σταματήσεις ποτέ να δείχνεις την αγάπη σου στους απογόνους μου, ακόμη κι όταν ο Κύριος θα έχει βεβαβαιώσει όλους τους εχθρούς σου πάνω απ' τη γη». ¹⁶(Ο Ιωνάθαν είχε συνάψει συμφωνία φιλίας με την οικογένεια του Δαβίδ λέγοντας: «Ο Κύριος να εκδικηθεί τους εχθρούς του Δαβίδ».) ¹⁷Ο Ιωνάθαν ζήτησε ακόμη μια φορά από το Δαβίδ να του ορκιστεί στο όνομα της αγάπης του γι' αυτόν, γιατί ο Ιωνάθαν αγαπούσε το Δαβίδ σαν τον εαυτό του.

¹⁸Ο Ιωνάθαν επανέλαβε: «Αύριο, λοιπόν, είναι νομηνία και θα σε αναζητήσουν, γιατί η θέση σου θα είναι κενή. ¹⁹Την τρίτη μέρα θ' αρχίσουν να σε αναζητούν με μεγαλύτερη επιμονή. Τότε θα πας στον τόπο όπου είχες κρυφτεί την προηγούμενη φορά, και θα καθήσεις κοντά στο Βράχο Εζήλ. ²⁰Εγώ θα ρίξω τρία βέλη προς αυτή την κατεύθυνση, σαν να είχα βάλει εκεί ένα στόχο. ²¹Μετά θα στείλω τον υπηρέτη μου να πάει να βρει τα

βέλη. Αν του φωνάξω: "τα βέλη δεν είναι τόσο μακριά, έλα να τα μαζέψεις", τότε θα μπορείς να 'ρθεις, γιατί δε θα κινδυνεύεις. Το ορκίζομαι στον αληθινό Θεό πως δε θα υπάρχει λόγος ανησυχίας. ²²Αν όμως φωνάξω στον υπηρέτη: "τα βέλη είναι ακόμα πιο μακριά", τότε φεύγα, γιατί ο Κύριος σε στέλνει μακριά. ²³Για ό,τι είπαμε εγώ κι εσύ, ο Κύριος ας είναι μάρτυρας ανάμεσά μας για πάντα».

Ο Δαβίδ ειδοποιείται για την οργή του Σαούλ

²⁴Έτσι ο Δαβίδ πήγε και κρύφτηκε στα χωράφια. Την πρωτομηνιά, κάθισε ο βασιλιάς στο τραπέζι για να φάει.

²⁵Κάθισε, όπως συνήθιζε, στο κάθισμά του, κοντά στον τοίχο. Ο Ιωνάθαν κάθισε απέναντί του κι ο Αβενέρ πλάι στο Σαούλ, ενώ η θέση του Δαβίδ ήταν άδεια. ²⁶Ο Σαούλ δεν είπε τίποτα εκείνη την ημέρα, γιατί σκέφτηκε πως κάτι θα του συνέβη και δε θα πρόλαβε να εξαγνιστεί. ²⁶

²⁷Την επόμενη μέρα της πρωτομηνιάς η θέση του Δαβίδ ήταν πάλι άδεια. Τότε είπε ο Σαούλ στο γιο του τον Ιωνάθαν: «Γιατί ο γιος του Ιεσσαί δεν ήρθε στο γεύμα ούτε χτες, ούτε σήμερα;» ²⁸⁻²⁹Ο Ιωνάθαν του απάντησε: «Ο Δαβίδ με παρακάλεσε θερμά να τον αφήσω να πάει στη Βηθλεέμ, γιατί η οικογένειά του κάνει θυσία στην πόλη, και του παραγγέιλε ο αδερφός του να πάει. "Αν έχω την εύνοιά σου", μου είπε, "επιτρέψέ μου να πάω να δω τ' αδέρφια μου". Γι' αυτό δεν ήρθε στο τραπέζι του βασιλιά».

³⁰Τότε οργίστηκε ο Σαούλ εναντίον του Ιωνάθαν και του είπε: «Γιε διεφθαρμένης κόρης! Το Ξερα εγώ πως συνδέσαι με το γιο του Ιεσσαί, ρεζιλεύοντας έτσι τον εαυτό σου και τη μάνα που σε γέννησε. ³¹Όσο ζει ο γιος του Ιεσσαί πάνω στη γη, δε θα υπάρχει καμιά ελπίδα για σένα ν' αναλάβεις τη βασιλεία. Τώρα, λοιπόν, στείλε να τον συλ-

¹⁸ας είναι μάρτυρας, κατά τους Ο' (οίδεν). Στο εβρ. η φρ. λείπει. ¹⁹Στο εβρ. οι στ. 15-16 είναι ασαφείς. ²⁰Ένας θρησκευτικά ακάθαρτος δεν επιτρεπόταν να λάβει μέρος στο γεύμα που επακολούθησε μετά τις θυσίες (βλ. Λευ 7,21).

λάβουν και να μου τον φέρουν εδώ· πρέπει να πεθάνει».

³² Ο Ιωνάθαν απάντησε στον πατέρα του: «Γιατί να πεθάνει; Τι έκανε;» ³³ Τότε ο Σαούλ έριξε το ακόντιο εναντίον του για να τον σκοτώσει. Και κατάλαβε ο Ιωνάθαν ότι ο πατέρας του το 'χε αποφασίσει να σκοτώσει το Δαβίδ. ³⁴ Σηκώθηκε, λοιπόν, από το τραπέζι πολύ οργισμένος, και δεν έφαγε τίποτα τη δευτέρα μερα του μήνα. Ήταν πολύ λυπημένος για το Δαβίδ και γιατί ο πατέρας του τον είχε προσβάλει.

³⁵ Την άλλη μέρα βγήκε ο Ιωνάθαν στα χωράφια, όπως είχε συμφωνήσει με το Δαβίδ, και είχε μαζί του έναν νεαρό υπηρέτη. ³⁶ «Τρέχα», του είπε, «να μαζεύεις τα βέλη που θα ρίχνω». Ο νέος έτρεξε, και ο Ιωνάθαν έριξε το βέλος πέρα από αυτόν. ³⁷ Όταν ο νέος έτρεξε στον τόπο όπου είχε ρίξει ο Ιωνάθαν το βέλος, αυτός του φώναξε: «Το βέλος είναι ακόμα πιο πέρα από 'κει που βρίσκεται!» ³⁸ Και συνέχεια του φώναζε: «Τρέξε, κάνε γρήγορα, μη στέκεσαι». Ο υπηρέτης μάζεψε τα βέλη του Ιωνάθαν και τα έφερε στον κύριό του. ³⁹ Ο νέος δεν ήξερε τίποτα. Μόνο ο Ιωνάθαν κι ο Δαβίδ ήξεραν την υπόθεση.

⁴⁰ Μετά ο Ιωνάθαν έδωσε τα πράγματά του στον υπηρέτη του. «Τρέξε», του είπε, «και πήγαινε τα στην πόλη». ⁴¹ Μόλις έφυγε ο υπηρέτης, σηκώθηκε ο Δαβίδ πίσω από το βράχο κι έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησε τρεις φορές. Φίλησε ο ένας τον άλλον κι έκλαιγαν κι οι δυο τους γοερά. ⁴² Έπειτα είπε ο Ιωνάθαν στο Δαβίδ: «Άντε, πήγαινε στο καλό· και να θυμάσαι τον *όρκο φιλίας που έχουμε δώσει ο ένας στον άλλο, στ' όνομα του Κυρίου· είναι δεσμευτικός και για τους απογόνους μας για πάντα. Ο Κύριος είναι μάρτυράς μας».

21 Ο Δαβίδ σηκώθηκε κι έφυγε, ενώ ο Ιωνάθαν γύρισε στην πόλη.

Ο Δαβίδ δραπετεύει από το Σαούλ

² Ο Δαβίδ έφτασε στη Νωβ, στον *ιερέα Α-

χιμέλεχ. Ο Αχιμέλεχ φοβισμένος πήγε να τον προϋπαντήσει. «Γιατί ήρθες μόνος σου, χωρίς συνοδεία;» τον ρώτησε.

³ Ο Δαβίδ του απάντησε: «Με στέλνει ο βασιλιάς. Μου ανέθεσε μια υπόθεση και με διέταξε να μη μάθει κανείς τίποτε γι' αυτήν. Γι' αυτό κι εγώ διέταξα τους άντρες μου να με περιμένουν σ' ένα ορισμένο σημείο. ⁴ Τώρα, λοιπόν, από τρόφιμα τι έχεις; Δώσε μου πέντε καρβέλια ή ό,τι άλλο σου βρίσκεται».

⁵ «Δεν έχω κοινό ψωμί», του απάντησε ο ιερέας, «αλλά ψωμί αγιασμένο,^{μβ} αρκεί οι άντρες να έχουν φυλαχτεί *καθαροί, τουλάχιστον από γυναίκα».

⁶ Ο Δαβίδ του απάντησε: «Και βέβαια! Ήταν αδύνατο να πλησιάσουμε γυναίκα από τότε που ξεκινήσαμε, εδώ και τρεις μέρες. Τα σώματα των αντρών μου είναι πάντα καθαρά, έστω κι αν πηγαίνουμε σε μια συνηθισμένη αποστολή. Πολύ περισσότερο σήμερα που έχουμε ειδική αποστολή».

⁷ Έτσι του έδωσε ο ιερέας το αγιασμένο ψωμί. Δεν υπήρχε εκεί άλλο, εκτός από τους άρτους της *προθέσεως, οι οποίοι μόλις είχαν αντικατασταθεί, και στη θέση τους είχαν τοποθετηθεί φρέσκα ψωμιά ενώπιον του Κυρίου. ⁸ Εκείνη τη μέρα βρισκόταν εκεί στο *αγιαστήριο ένας δούλος του Σαούλ, που ονομαζόταν Δωέγ· ήταν Εδωμίτης και αρχηγός των βοσκών του Σαούλ.

⁹ Ο Δαβίδ είπε στον Αχιμέλεχ: «Μήπως σου βρίσκεται εδώ κανένα ακόντιο ή ξίφος; Δεν πήρα μαζί μου ούτε το ξίφος μου ούτε τα όπλα μου, γιατί η υπόθεση του βασιλιά ήταν κατεπείγουσα».

¹⁰ «Είναι το ξίφος του Γολιάθ, του *φιλισταίου», του απάντησε ο ιερέας, «που τον σκότωσες στην κοιλάδα Ηλά. Το 'χω εδώ τυλιγμένο σ' έναν μανδύα, πίσω από το *εφώδ. Αν θέλεις πάρ' το. Δεν υπάρχει άλλο εκτός απ' αυτό».

«Δώσ' μου το», είπε ο Δαβίδ. «Δεν υπάρχει καλύτερο απ' αυτό».

^{μβ} ψωμί αγιασμένο. Βλ. σχετικά εις Λευ 24,5-9.

Ο Δαβίδ καταφεύγει στο βασιλιά των Φιλισταίων

11 Την ίδια εκείνη μέρα ο Δαβίδ συνέχισε τη φυγή του από το Σαούλ, ώσπου έφτασε στον Αχίς, βασιλιά της Γαθ. 12 Οι αξιωματούχοι του Αχίς είπαν στο βασιλιά τους: «Αυτός δεν είναι ο Δαβίδ, ο βασιλιάς της χώρας του Ισραήλ; Δεν είναι γι' αυτόν που οι γυναίκες καθώς χόρευαν έλεγαν:

· Ο Σαούλ σκότωσε χιλιάδες

· μα ο Δαβίδ μυριάδες;»

13 Ο Δαβίδ κατάλαβε τη βαρύτητα που είχαν αυτά τα λόγια, κι άρχισε να φοβάται πάρα πολύ τον Αχίς. 14 Έκανε, λοιπόν, τον τρελό μπροστά τους, συμπεριφερόταν σαν ανόητος όταν τον πιάνανε, χάραζε σχήματα πάνω στις πόρτες κι άφηγε το σάλιο του να τρέχει πάνω στα γένηια του.

15 Είπε λοιπόν ο Αχίς στους αξιωματούχους του: «Δε βλέπετε ότι ο άνθρωπος αυτός είναι τρελός; Τι μου τον φέρατε; 16 Μήπως έχω ανάγκη από τέτοιους και τον φέρατε για να κάνει τις τρέλες του μπροστά μου; Ήταν ανάγκη να 'ρθεί στο ανάκτορό μου;»

Η σφαγή των ιερών της Νωβ

22 Ο Δαβίδ έφυγε κι από 'κει και βρήκε καταφύγιο στο σπήλαιο Αδουλλάμ. Όταν το 'μαθαν οι αδερφοί του και όλοι οι συγγενείς του πατέρα του, πήγαν και τον βρήκαν εκεί. 2 Επίσης συγκεντρώθηκαν κοντά του όλοι οι καταπιεσμένοι, όλοι όσοι χρωστούσαν χρήματα, όλοι οι δυσαρεστημένοι κι έγινε αρχηγός τους. Ήταν μαζί του πενήντα τετρακόσιοι άντρες.

3 Από 'κει ο Δαβίδ έφυγε για τη Μισπά της Μωάβ και είπε στο βασιλιά της χώρας: «Σε παρακαλώ, ας μείνουν οι γονείς μου κοντά σας, ώσπου να δω τι θα κάνει για μένα ο Θεός». 4 Έτσι τους έφερε στο βασιλιά της Μωάβ και έμειναν εκεί όσον καιρό ο Δαβίδ ζούσε στη σπηλιά.

5 Μια μέρα ο *προφήτης Γαθ είπε στο Δαβίδ: «Μη μείνεις άλλο στη σπηλιά. Φύγε και πήγαινε στην περιοχή του 'Ιουδά». Έτσι έ-

φυγε ο Δαβίδ κι έφτασε στο δάσος Αρέθ.

6 Εκείνο τον καιρό ο Σαούλ βρισκόταν στη Γιβεά. Μια μέρα καθόταν κάτω από μια αρμυρίκη στο λόφο, κρατώντας το ακόντιο στο χέρι του, κι όλοι οι αξιωματούχοι του στέκονταν γύρω του. Εκεί έμαθε πως ανακαλύφθηκε ο Δαβίδ, καθώς και όλοι οι άντρες που τον ακολουθούσαν. 7 Είπε τότε ο Σαούλ στους δικούς του: «Ακούστε με, Βενιαμίτες. Μήπως ο γιος του Ιεσσαί θα σας δώσει χωράφια και αμπέλια ή θα σας κάνει χιλιάρχους κι εκατόνταρχους; 8 Γιατί, λοιπόν, όλοι σας συνωμοτήσατε εναντίον μου; Δε βρέθηκε κανένας να μου φανερώσει ότι ο γιος μου είχε συνδεθεί με το γιο του Ιεσσαί; Κανένας σας δε βρέθηκε να με συμπαθεί και να με ειδοποιήσει, ότι ο γιος μου ξεσήκωσε το δούλο μου εναντίον μου; Να, λοιπόν, που σήμερα αυτός παραμονεύει να με σκοτώσει!»

9 Ο Δωέγ, ο Εδωμίτης, αρχηγός των δούλων του Σαούλ, του απάντησε: «Εγώ είδα το γιο του Ιεσσαί όταν ήρθε στη Νωβ, στον Αχιμέλεχ, το γιο του Αχιτούβ. 10 Ο Αχιμέλεχ συμβουλευτήκε τον Κύριο γι' αυτόν και του έδωσε τρόφιμα και το ξίφος του Γολιάθ, του *Φιλισταίου».

11 Τότε έστειλε ο βασιλιάς να καλέσουν τον *ιερέα Αχιμέλεχ κι όλη την οικογένεια του πατέρα του, που ήταν ιερείς στη Νωβ. Ήρθαν όλοι τους και παρουσιάστηκαν στο βασιλιά. 12 Ο Σαούλ είπε: «Άκουσε, λοιπόν, γιε του Αχιτούβ». Εκείνος απάντησε: «Ορίστε, κύριέ μου». 13 «Γιατί συνωμοτήσατε εναντίον μου», του είπε ο βασιλιάς, «εσύ κι ο γιος του Ιεσσαί, και του έδωσες ψωμί και ξίφος, και συμβουλευτήκες το Θεό γι' αυτόν, ώστε να ξεσηκωθεί εναντίον μου και σήμερα να παραμονεύει να με σκοτώσει;»

14 Ο Αχιμέλεχ του απάντησε: «Ποιος απ' όλους τους δούλους σου σου είναι πιστός σαν το Δαβίδ; Είναι γαμπρός του βασιλιά, αρχηγός της σωματοφυλακής σου κι απολαμβάνει μεγάλης τιμής στο ανάκτορό σου. 15 Μήπως ήταν η πρώτη φορά που συμβουλευτήκα το Θεό γι' αυτόν; Όχι βέβαια! Μην καταλογίζεις, λοιπόν βασιλιά μου, ευθύνες

στο δούλο σου ούτε σε κανέναν από την οικογένεια του πατέρα μου. Ο δούλος σου δεν ήξερα τίποτε για όλη αυτή την υπόθεση».

¹⁶Ο βασιλιάς όμως απάντησε: «Εξάπαντος θα πεθάνεις, Αχιμέλεχ, εσύ και όλη η οικογένεια του πατέρα σου». ¹⁷Μετά είπε στους σωματοφύλακες που στέκονταν γύρω του: «Πηγαίνετε και σκοτώστε τους ιερείς του Κυρίου, γιατί βοήθησαν το Δαβίδ! Ήξεραν ότι αυτός προσπαθούσε να δραπετεύσει και δε μου το φανέρωσαν».

Αλλά οι σωματοφύλακες του Σαούλ δεν θέλησαν ν' απλώσουν χέρι στους ιερείς του Κυρίου και να τους σκοτώσουν. ¹⁸Τότε είπε ο βασιλιάς στο Δωέγ τον Εδωμίτη: «Πήγαινε εσύ και σκότωσε τους ιερείς». Έτσι πήγε ο Δωέγ και τους σκότωσε. Εκείνη την ημέρα ο Σαούλ θανάτωσε ογδόντα πέντε άντρες, που φορούσαν το λινό *εφώδ.

¹⁹Επίσης ο Σαούλ παρέδωσε στη σφαγή όλους τους κατοίκους της Νωβ, της πόλης των ιερέων· θανάτωσε άντρες, γυναίκες, παιδιά και νήπια, βόδια, γαϊδούρια και πρόβατα.

²⁰Γλίτωσε όμως ο Αβιάθαρ, ένας από τους γιους του Αχιμέλεχ και εγγονός του Αχιτούβ. Αυτός πήγε στο Δαβίδ ²¹και του ανάγγειλε ότι ο Σαούλ σκότωσε τους ιερείς του Κυρίου. ²²Τότε ο Δαβίδ είπε στον Αβιάθαρ: «Το κατάλαβα εγώ εκείνη την ημέρα, όταν είδα το Δωέγ, τον Εδωμίτη, να είναι εκεί, ότι αυτός οπωσδήποτε θα με πρόδιδε στο Σαούλ. Εγώ είμαι υπεύθυνος για όλους τους ανθρώπους της οικογένειάς του πατέρα σου. ²³Μείνε κοντά μου και μη φοβάσαι. Αυτός που γυρεύει να σκοτώσει εσένα θέλει να σκοτώσει κι εμένα. Κοντά μου όμως θα είσαι ασφαλής».

Ο Δαβίδ σώζει την Κεϊλά

23 Μια μέρα έφεραν στο Δαβίδ την είδηση: «Οι *Φιλισταίοι έκαναν επίθεση στην Κεϊλά και λεηλατούν τ' αλώνια της». ²Τότε ρώτησε ο Δαβίδ τον Κύριο: «Να πάω να χτυπήσω αυτούς τους Φιλισταίους;» Ο Κύριος του απάντησε: «Πήγαινε, χτύπα τους

και σώσε την Κεϊλά».

³Αλλά οι άντρες του Δαβίδ του είπαν: «Εμείς είμαστε εδώ στην περιοχή του *Ιούδα και πάλι φοβόμαστε· πόσο μάλλον αν πάμε στην Κεϊλά να πολεμήσουμε το στρατό των Φιλισταίων!» ⁴Έτσι ο Δαβίδ ξαναρώτησε τον Κύριο, κι ο Κύριος του απάντησε: «Σήκω, κατέβα στην Κεϊλά, γιατί εγώ θα παραδώσω τους Φιλισταίους στην εξουσία σου».

⁵Τότε ο Δαβίδ και οι άντρες του πήγαν στην Κεϊλά και πολέμησαν τους Φιλισταίους· άρπαξαν τα ζώα τους και σκότωσαν πολλούς απ' αυτούς. Έτσι ο Δαβίδ ελευθέρωσε τους κατοίκους της πόλης. ⁶Όταν ο γιος του Αχιμέλεχ, ο Αβιάθαρ κατέφυγε στο Δαβίδ, στην Κεϊλά, είχε πάρει μαζί του και το *εφώδ.

⁷Όταν έφεραν στο Σαούλ την είδηση ότι ο Δαβίδ έφτασε στην Κεϊλά, ο Σαούλ είπε: «Ο Θεός τον παρέδωσε στην εξουσία μου! Αφού μπήκε σε πόλη με πύλες και αμπάρες, σίγουρα έχει αποκλειστεί». ⁸Έτσι κάλεσε όλο το στρατό του σε πόλεμο, να πάνε στην Κεϊλά και να πολιορκήσουν το Δαβίδ και τους άντρες του.

⁹Όταν έμαθε ο Δαβίδ ότι ο Σαούλ σχεδιάζει κακό εναντίον του, είπε στον Αβιάθαρ, τον *ιερέα: «Φέρε το εφώδ». ¹⁰Μετά είπε: «Κύριε, Θεέ του *Ισραήλ, εγώ ο δούλος σου άκουσα ότι ο Σαούλ θέλει να έρθει στην Κεϊλά και να καταστρέψει την πόλη εξαιτίας μου. ¹¹Θα με παραδώσουν σ' αυτόν οι κάτοικοι της Κεϊλά; Θα έρθει ο Σαούλ, όπως άκουσα; Κύριε, Θεέ του Ισραήλ, απάντησε, σε παρακαλώ, στο δούλο σου». Κι ο Κύριος απάντησε: «Θα έρθει». ¹²«Θα παραδώσουν οι κάτοικοι της Κεϊλά εμένα και τους άντρες μου στο Σαούλ;» ρώτησε ξανά. Κι ο Κύριος απάντησε: «Θα σας παραδώσουν».

¹³Έτσι ο Δαβίδ και οι άντρες του, περίπου εξακόσιοι, σηκώθηκαν κι έφυγαν από την Κεϊλά και άρχισαν πάλι να περιπλανιούνται όπως πρώτα. Ξαν έφτασε η είδηση στο Σαούλ ότι ο Δαβίδ έφυγε από την Κεϊλά, ματαίωσε την εκστρατεία.

Ο Δαβίδ κρύβεται στα βουνά

¹⁴ Ο Δαβίδ περιπλανιόταν στην έρημο Ζιφ' κι έμενε σε σπηλιές στην ορεινή περιοχή. Ο Σαούλ τον αναζητούσε καθημερινά, αλλά ο θεός δεν επέτρεπε να πέσει ο Δαβίδ στα χέρια του. ¹⁵ Ήξερε ο Δαβίδ ότι ο Σαούλ τον έψαχνε να τον σκοτώσει.

Ενώ ο Δαβίδ έμενε στην έρημο Ζιφ, στη Χορεσά, ¹⁶ πήγε εκεί και τον βρήκε ο Ιωνάθαν, γιος του Σαούλ, και του έδωσε θάρρος στο όνομα του Θεού. ¹⁷ «Μη φοβάσαι!» του είπε. «Δε θα σε βρει ο πατέρας μου. Εσύ θα γίνεις βασιλιάς του Ισραήλ, κι εγώ θα είμαι ο δεύτερος, μετά από σένα! Αυτό το ξέρει κι ο πατέρας μου». ¹⁸ Έτσι, έκαναν οι δύο τους συμφωνία φιλίας ενώπιον του Κυρίου. Μετά ο Ιωνάθαν γύρισε στο σπίτι του κι ο Δαβίδ έμεινε στη Χορεσά.

¹⁹ Ανέβηκαν όμως οι Ζιφίτες στο Σαούλ, στη Γιβεά, και του είπαν: «Το ξέρεις ότι ο Δαβίδ κρύβεται σ' εμάς, στις σπηλιές κοντά στη Χορεσά, στο λόφο Χαχλά, νότια της ερήμου; ²⁰ Έλα, λοιπόν, τώρα, αφού αυτό ολόψυχα επιθυμείς, βασιλιά, κι είναι δουλειά δική μας να σου τον παραδώσουμε». ²¹ Ο Σαούλ απάντησε: «Ο Κύριος να σας ευλογεί, που μου δείξατε τη συμπάθειά σας! ²² Εμπρός, λοιπόν, πηγαίνετε να μάθετε καλύτερα τον τόπο που κρύβεται και ποιος τον είδε εκεί. Γιατί μου έχουν πει ότι είναι πολύ πανούργος. ²³ Ψάξτε να βρείτε όλες τις κρυψώνες όπου μπορεί να κρύβεται, και γυρίστε σ' εμένα όταν οι πληροφορίες σας θα είναι απόλυτα εξακριβωμένες. Τότε θα έρθω μαζί σας. Και αν βρίσκεται μέσα στη χώρα, εγώ θα εξερευνησω σπιθαμή προς σπιθαμή τα εδάφη του Ιούδα και θα τον ανακαλύψω».

²⁴ Έτσι οι Ζιφίτες άφησαν το Σαούλ και πήγαν πριν απ' αυτόν στην πόλη τους. Ο Δαβίδ όμως και οι άντρες του βρίσκονταν στα χαμηλά μέρη της ερήμου Μαών, νότια της στέππας. ²⁵ Ο Σαούλ και οι άντρες του βγήκαν ν' αναζητήσουν το Δαβίδ. Αλλά αυτός ει-

δοποιήθηκε και κατέβηκε να μείνει μέσα σ' ένα μεγάλο βράχο στην έρημο Μαών. Το 'μαθε ο Σαούλ και τον καταδίωξε εκεί.

²⁶ Ο Σαούλ εκινείτο με το στρατό του στη μια πλαγιά του βουνού ενώ ο Δαβίδ με τους άντρες του στην άλλη. Έτρεχαν να γλιτώσουν από το Σαούλ, γιατί αυτός κόντευε να τους περικυκλώσει με τους άντρες του και να τους συλλάβει.

²⁷ Έφτασε όμως ένας αγγελιοφόρος και είπε στο Σαούλ: «Έλα γρήγορα, γιατί οι Φιλισταίοι εισβάλλουν στη χώρα». ²⁸ Έτσι σταμάτησε ο Σαούλ την καταδίωξη του Δαβίδ και πήγε να πολεμήσει τους Φιλισταίους. Γι' αυτό ονόμασαν τον τόπο εκείνο Σελά-Αμμαλεκώθ (Βράχος Διαιρέσεων).

24 Ο Δαβίδ έφυγε από κείνη την περιοχή και πήγε να μείνει στις σπηλιές της Εν-Γεδί.

Ο Δαβίδ αποφεύγει να σκοτώσει το Σαούλ

² Όταν γύρισε ο Σαούλ από την καταδίωξη των Φιλισταίων, του έφεραν την είδηση: «Ο Δαβίδ βρίσκεται στην έρημο της Εν-Γεδί». ³ Τότε αυτός πήρε απ' όλους τους Ισραηλίτες τρεις χιλιάδες επίλεκτους άντρες και πήγε να ψάξει για το Δαβίδ και τους άντρες του κοντά στους Βράχους των Αγριοκάτσιων.

⁴ Όταν έφτασε στα μαντριά των προβάτων, κοντά στο δρόμο, μπήκε σε μια σπηλιά για την φυσική του ανάγκη. Αλλά ο Δαβίδ και οι άντρες του είχαν τρυπήσει στο εσωτερικό της σπηλιάς.

⁵ Τότε οι άντρες του Δαβίδ του είπαν: «Σήμερα είναι η μέρα, για την οποία ο Κύριος σου είπε: Θα σου παραδώσω τον εχθρό σου και θα του φερθείς όπως νομίζεις». Ο Δαβίδ σηκώθηκε κι έκοψε κρυφά την άκρη από το μανδύα του Σαούλ. ⁶ Αλλά αμέσως μετά τον έλεγξε η συνειδησή του γι' αυτό που έκανε. ⁷ «Ο Κύριος να με τιμωρήσει», είπε στους άντρες του, «αν κάνω στον εκλεκτό του Κυρίου αυτά που μου λέτε και ν' απλώσω χέρι πάνω του» είναι ο εκλεκτός του Κυ-

ρίου». ⁸ Ἔτσι, μ' αυτά τα λόγια απέτρεψε τους ανθρώπους του και δεν τους άφησε να επιτεθούν στο Σαούλ.

Σε λίγο ο Σαούλ έφυγε από τη σπηλιά και συνέχισε το δρόμο του. ⁹ Ο Δαβίδ σηκώθηκε, βγήκε από τη σπηλιά και φώναξε πίσω από το Σαούλ: «Κύριέ μου, βασιλιά!» Ο Σαούλ γύρισε πίσω του να δει κι ο Δαβίδ γονάτισε με το πρόσωπο στη γη και τον προσκύνησε.

¹⁰ «Γιατί ακούς στη γη και τον προσκύνησε. ¹⁰ «Γιατί ακούς στη γη και τον προσκύνησε. ¹⁰ «Γιατί ακούς στη γη και τον προσκύνησε.

¹¹ «Να, σήμερα είδες με τα μάτια σου ότι ο Κύριος σε παρέδωσε στα χέρια μου μέσα στη σπηλιά! Μερικοί μού είπαν να σε σκοτώσω, αλλά εγώ σε λυπήθηκα και τους είπα ότι δεν πρόκειται ν' απλώσω το χέρι μου πάνω στον κύριό μου, γιατί αυτός είναι ο εκλεκτός του Κυρίου. ¹² Κοίτα, πατέρα μου, κοίτα την άκρη του μανδύα σου που την κρατώ στο χέρι μου. Έκοψα την άκρη από το μανδύα σου, εσένα όμως δεν σε σκότωσα. Βλέπεις, λοιπόν, ότι δεν έχω πρόθεση ούτε να σε βλάψω, ούτε να επαναστατήσω εναντίον σου. Βλέπεις ότι δεν αμάρτησα εναντίον σου, ενώ εσύ ζητάς ευκαιρία για να μου στερήσεις τη ζωή. ¹³ Ο Κύριος ας κρίνει τη διαφορά μας κι ο Κύριος ας πάρει εκδίκηση για λογαριασμό μου. Εγώ όμως ποτέ δε θα στραφώ εναντίον σου. ¹⁴ Μια παλιά παροιμία λέει:

Απ' τους κακούς μόνο κακιά βγαίνει
μα εγώ δε θα στραφώ εναντίον σου.

¹⁵ Ποιον βγαίνεις να κυνηγήσεις, βασιλιά του Ἰσραήλ; Ποιον καταδιώκεις; Ένα ψόφιο σκυλί, έναν ψύλλο! ¹⁶ Ο Κύριος ας έρθει κριτής κι ας κρίνει ανάμεσα σ' εμάς τους δυο. Ας εξετάσει κι ας δικαιώσει την υπόθεσή μου και ας με γλιτώσει από την καταδίωξή σου».

¹⁷ Όταν ο Δαβίδ τέλειωσε μ' αυτά που έλεγε στο Σαούλ, εκείνος ρώτησε: «Η φωνή σου είν' αυτή, γιε μου Δαβίδ;» Και ξέσπασε σε δυνατό κλάμα. ¹⁸ «Εσύ είσαι δικαιότερος από μένα», του είπε μετά. «Εσύ μου έκανες καλό, ενώ εγώ σου ανταπέδωσα κακό. ¹⁹ Σήμερα μου απέδειξες την καλοσύνη σου, γιατί ενώ ο Κύριος με παρέδωσε στα χέρια σου,

εσύ δεν με σκότωσες. ²⁰ Ποιος αφήνει τον εχθρό του, όταν τον βρει μπροστά του, να συνεχίσει το δρόμο του ανενόχλητος; Ο Κύριος να σου ανταποδώσει το καλό που μου έκανες σήμερα. ²¹ Ξέρω καλά ότι οπωσδήποτε εσύ θα βασιλέψεις κι ότι στα χέρια σου το βασίλειο του Ισραήλ θα είναι ακλόνητο. ²² Τώρα, λοιπόν, ορκίσου μου στον Κύριο ότι δε θα εξαφανίσεις τη μνήμη μου και τη μνήμη της οικογένειάς του πατέρα μου σκοτώνοντας τους απογόνους μου».

²³ Ο Δαβίδ έδωσε όρκο στο Σαούλ. Μετά ο Σαούλ γύρισε στο σπίτι του, ενώ ο Δαβίδ και οι άντρες του ανέβηκαν στη σπηλιά.

Θάνατος του Σαμουήλ

25 Εκείνο τον καιρό πέθανε ο Σαμουήλ. Όλοι οι Ισραηλίτες συγκεντρώθηκαν κι έκαναν θρήνο γι' αυτόν· τον έθαψαν στο σπίτι του, στη Ραμά. Μετά ο Δαβίδ κατέβηκε στην έρημο *Φαράν.

Δαβίδ και Αβιγαία

²⁻⁴ Στη Μαών ζούσε κάποιος από τη συγγένεια του Χάλεβ, που είχε τα κτήματά του στη γειτονική πόλη Κάρμηλο. Το όνομά του ήταν Ναβάλ και ήταν πάρα πολύ πλούσιος, με τρεις χιλιάδες πρόβατα και χίλια γίδια. Η γυναίκα του, έξυπνη και με ωραία εμφάνιση, ονομαζόταν Αβιγαία. Ο ίδιος ήταν σκληρός και κακός άνθρωπος.

Στην έρημο που βρισκόταν ο Δαβίδ, έμαθε ότι ο Ναβάλ είχε πάει στον Κάρμηλο να κουρέψει τα πρόβάτά του. ⁵ Έστειλε λοιπόν δέκα νέους και τους είπε: «Ανεβείτε στον Κάρμηλο, στο Ναβάλ και χαιρετήστε τον εκ μέρους μου, ⁶ μ' αυτά τα λόγια: "να 'σαι πολύχρονος κι όλα να σου πηγαίνουν καλά στην οικογένειά σου και σ' όλα σου τα υπάρχοντα! ⁷ Ο Δαβίδ άκουσε πως έχεις εκεί κουρευτές προβάτων. Αλλά να ξέρεις ότι τους βοσκούς σου που ήταν μαζί μας στον Κάρμηλο όλο αυτόν τον καιρό δεν τους πειράξαμε, και τίποτε απ' όσα είχαν δε χάθει. ⁸ Ρώτησέ τους και θα σου το βεβαιώσουν. ⁹

Δαβίδ ζητάει να έχουμε την εὐνοιά σου, σήμερα που είναι μέρα γιορτῆς και ἠρθαμε σ' εσένα. Δώσε μας, σε παρακαλούμε, ὅ,τι μπορεῖς στους δούλους σου και στο γιο σου το Δαβίδ».

⁹ Ἦρθαν, λοιπόν, οἱ νέοι του Δαβίδ και εἶπαν ἐκ μέρους του στο Ναβάλ ὅλα αὐτά τα λόγια και περιέμεναν την ἀπάντησή του. ¹⁰ Ἀλλά ὁ Ναβάλ τους ἀποκρίθηκε: «Ποιὸς εἶν' αὐτός ὁ Δαβίδ, ὁ γιος του Ἰεσσαί; Πολλοὶ δούλοι δραπετεύουν σήμερα ἀπὸ τ' αφεντικό τους. ¹¹ Εἶμαι υποχρεωμένος ἐγὼ να πάρω το ψωμί μου και το κρασί μου και τα σφαχτά που ετοίμασα για τους κουρευτές μου και να τα δώσω σ' ανθρώπους που δεν τους ξέρω ἀπὸ πού εἶναι;»

¹² Οἱ νέοι πήραν πάλι το δρόμο της ἐπιστροφῆς, κὶ ἦρθαν και διαβίβασαν στο Δαβίδ ὅλα αὐτά τα λόγια. ¹³ Τότε ὁ Δαβίδ εἶπε στους ἀντρες του: «Ζωστεῖτε τα σπαθιά σας». Τα ζώστηκαν. Ζώστηκε κὶ ἐκεῖνος το δικό του, και τον ἀκολούθησαν περίπου τετρακόσιοι ἀντρες, ἐνῶ διακόσιοι ἐμεῖναν σ' ἐπισσκευές.

¹⁴ Ἐνας ἀπὸ τους δούλους του Ναβάλ εἰδοποίησε την Αβιγαία, τὴ γυναῖκα του αφεντικού του. «Ὁ Δαβίδ», τὴς εἶπε, «έστειλε ἀγγελιοφόρους ἀπὸ την ἐρημο να χαιρετήσουν τον κύριό μας, ἀλλὰ ἐκεῖνος τους ἐβρίσε. ¹⁵ Ἐμὰς οἱ ἀνθρωποι μας φάνηκαν πολὺ καλοὶ. Δε μας ἐβλαψαν κὶ οὐτε χάσαμε τίποτε ὅλο τον καιρό που τους συναναστρεφόμασταν, ὅταν ἤμασταν στα λιβάδια. ¹⁶ Αὐτοὶ ἦταν γύρω μας σαν τείχος νύχτα και μέρα, ὅλο τον καιρό που βόσκαμε μαζί τους τα πρόβατα. ¹⁷ Τώρα, λοιπόν, σκέψου κάτι και κοίτα τι θα κάνεις, γιατί σίγουρα ἔχει ἀποφασιστεῖ κάτι κακό ἐναντίον του κυρίου μας και τὴς οἰκογένειάς του. Ἀλλὰ αὐτός εἶναι τόσο κακός, που κανένας δεν μπορεῖ να του μιλήσει».

¹⁸ Τότε ἐτρέξε ἡ Αβιγαία και πήρε διακόσια καρβέλια ψωμί, δυὸ ἀσκιά κρασί, πέντε φρόβια ἐτοῖμα σφαγμένα, πέντε γαβάθες

ψημένο σῆμα, ἑκατὸ τσαμπιά ξερὴ σταφίδα και διακόσιες ἀρμαθιές ξερὰ σύκα και τα φόρτωσε στα γαϊδούρια. ¹⁹ «Προχωρήστε ἐσεῖς μπροστά ἀπὸ μένα», εἶπε στους δούλους τὴς, «κὶ ἐγὼ θα σας ἀκολουθῶ». Ἀλλὰ στον ἀντρα τὴς το Ναβάλ δεν εἶπε τίποτα.

²⁰ Ἐνῶ αὐτὴ κατέβαινε καβάλα στο γαϊδούρι τὴς, κρυμμένη πίσω ἀπὸ ἕνα ὕψωμα, ὁ Δαβίδ και οἱ ἀντρες του ἔρχονταν πρὸς το μέρος τὴς και συναντήθηκαν. ²¹ Ὅλο αὐτὸ το διάστημα ὁ Δαβίδ σκεφτόταν: «Πράγματι, μάταια φύλαγα να υπάρχουντα αὐτουνοῦ στην ἐρημο, να μὴ χαθεῖ τίποτε. Αὐτός τώρα μου ἀνταποδίδει κακό για το καλό που του 'κανα. ²² Ὁ θεός να με τιμωρήσει, αν ἀφήσω ἐγὼ ἀπ' ὅλα τα υπάρχοντά του ἕνα ἀρσενικό ζωντανὸ ὡς αὔριο το πρωί!»

²³ Ἡ Αβιγαία μόλις εἶδε το Δαβίδ, κατέβηκε βιαστικά ἀπὸ το γαϊδούρι, ἐσκυψε το κεφάλι τὴς μπροστά του και τον προσκύνησε ὡς το ἔδαφος. ²⁴ Ἐπεσε στα πόδια του και του εἶπε: «Δικό μου, κύριέ μου, εἶναι το φταιξιμο. Ἄσε τὴ δούλη σου να σου μιλήσω κὶ ἀκουσέ με. ²⁵ Μὴν πάρεις, κύριέ μου, στα σοβαρά τον κακό αὐτὸ ἀνθρωπο, το Ναβάλ. Αὐτός εἶναι Ναβάλ» — ὄνομα και πράγμα. Ἡ ἀνοησία εἶναι το χαρακτηριστικό του. Ἐγὼ ὁμως, ἡ δούλη σου, δεν εἶδα τους νέους σου που μας ἐστειλες.

²⁶ «Και τώρα, κύριέ μου, σε βεβαιώνω ὅτι, ὅπως εἶναι ἀλήθεια πως ὁ Κύριος υπάρχει και πως ἐσύ ζεις, ἐτσι εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Κύριος σε ἐμπόδισε να κάνεις φόνο και να πάρεις ἐκδίκηση ἐσὺ ὁ ἴδιος. Εἶθε να καταστήσουν σαν το Ναβάλ οἱ ἐχθροὶ σου κὶ αὐτοὶ που θέλουν το κακό σου, κύριέ μου! ²⁷ Το δῶρο αὐτὸ που σου 'φερα ἡ δούλη σου, ἀς δοθεῖ στους ἀντρες που σε ἀκολουθοῦν, κύριέ μου. ²⁸ Συγχώρησε, σε παρακαλῶ, το παράπτωμα τὴς δούλης σου! Ξέρω καλά, κύριέ μου, πως ὁ Κύριος θα δώσει ὡπιοσδήποτε τὴ βασιλεία στους δικούς σου ἀπογόνους για πάντα, γιατί πολεμάς γι' αὐτόν» και κακό δε θα σε βρεῖ στη ζωὴ σου. ²⁹ Κάποιος σε κατα-

¹⁹ Ναβάλ. Στα εβρ. σημαίνει «ἀνόητος».

διώκει και προσπαθεί να σε σκοτώσει, κύριέ μου, αλλά η ζωή σου είναι προστατευμένη κοντά στον Κύριο, το Θεό σου. Αυτός θα ξετινάξει τη ζωή των εχθρών σου σαν με σφεντόνα. ³⁰Όταν ο Κύριος πραγματοποιήσει όλες τις ευεργεσίες του που σου έχει υποσχεθεί και σε κάνει αρχηγό στον Ισραήλ, ³¹τότε, κύριέ μου, δε θα υποφέρεις από τις τύψεις λόγω της συνεϊδησής σου, ότι σκότωσες χωρίς λόγο ή ότι πήρες εσύ ο ίδιος εκδίκηση για τον εαυτό σου. Ωστόσο, όταν ο Κύριος θα σ' έχει ευεργετήσει, θυμήσου με κι εμένα, τη δούλη σου».

³²Τότε ο Δαβίδ είπε στην Αβιγαία: «Ευλογημένος ας είναι ο Θεός του Ισραήλ, που σ' έστειλε σήμερα να με συναντήσεις! ³³Ευλογημένη η φρόνησή σου και ευλογημένη εσύ, που μ' εμπόδισες να κάνω φόνο σήμερα και να πάρω εκδίκηση εγώ για τον εαυτό μου! ³⁴Πράγματι είναι αληθινός ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, που με εμπόδισε να σου κάνω κακό! Αν δεν έτρεχες να 'ρθεις να με συναντήσεις, δε θα 'μμενε στον Ναβάλ κανένα αρσενικό ως την αυγή». ³⁵Ο Δαβίδ δέχτηκε τα δώρα που του πρόσφερε η Αβιγαία και της είπε: «Γύρνα ξένοιαστη στο σπίτι σου. Βλέπεις, εγώ υποχώρησα στα λόγια σου και τίμησα το πρόσωπό σου». ³⁶Όταν η Αβιγαία γύρισε στον Ναβάλ, εκείνος είχε φαγοπότη στο σπίτι του σαν να ήταν συμπόσιο βασιλικό. Ο ίδιος είχε 'ρθεί στο κέφι και ήταν τύφλα στο μεθύσι. Γι' αυτό δεν του είπε τίποτα ως την αυγή.

³⁷Την άλλη μέρα το πρωί, όταν ο Ναβάλ είχε πια ξεμεθύσει, η γυναίκα του του διηγήθηκε όλα όσα συνέβησαν. Τότε αυτός έπαθε συμφορά και παρέλυσε. ³⁸Μετά από δέκα περιόδου μέρες, ο Κύριος έστειλε στον Ναβάλ καινούριο πλήγμα και πέθανε.

³⁹Όταν έμαθε ο Δαβίδ ότι ο Ναβάλ πέθανε, είπε: «Ευλογημένος ας είναι ο Κύριος, που εκδικήθηκε την προσβολή που μου έκανε ο Ναβάλ κι εμπόδισε το δούλο του να κάνω κάποιο κακό! Ο Κύριος έστρεψε την κακία του Ναβάλ στο ίδιο του το κεφάλι». Κι έστειλε ο Δαβίδ ανθρώπους να προτείνουν

στην Αβιγαία να γίνει γυναίκα του. ⁴⁰Ήρθαν οι δούλοι του στην Αβιγαία στην πόλη Κάρμηλο και της είπαν: «Ο Δαβίδ μας έστειλε σ' εσένα για να σε πάρει γυναίκα του». ⁴¹Εκείνη σηκώθηκε κι έπεσε με το πρόσωπο καταγής. «Δούλη του είμαι», είπε, «που θα γίνω υπηρέτρια έτοιμη να πλύνει τα πόδια των δούλων του κυρίου μου».

⁴²Η Αβιγαία σηκώθηκε βιαστικά, ανέβηκε στο γαϊδούρι και ξεκίνησε με συνοδεία τις υπηρέτριές της. Ακολούθησε τους αγγελιοφόρους του Δαβίδ και έγινε γυναίκα του.

⁴³Ο Δαβίδ πήρε επίσης και την Αχινοά από την Ιζρεέλ, και ήταν και οι δύο τους γυναίκες του. ⁴⁴Στο μεταξύ ο Σαούλ την κόρη του τη Μιχάλ, γυναίκα του Δαβίδ, την έδωσε στον Φαλτί, γιο του Λαΐς από τη Γαλλίμ.

Ο Δαβίδ αποφεύγει να σκοτώσει τον Σαούλ στη Ζιφ

26 Οι Ζιφίτες ήρθαν στο Σαούλ, στη Γιβεά, και του είπαν: «Ξέρεις ότι ο Δαβίδ κρύβεται στο λόφο Χαχιλά, απέναντι στη στέππα;» ²Ο Σαούλ τότε σηκώθηκε και κατέβηκε στην έρημο Ζιφ με τρεις χιλιάδες επίλεκτους Ισραηλίτες, για να ψάξει για το Δαβίδ. ³Στρατοπέδευσε στο λόφο Χαχιλά, κοντά στο δρόμο. Όταν ο Δαβίδ, που έμμενε στην έρημο, άκουσε πως ο Σαούλ τον αναζητούσε εκεί, ⁴έστειλε κατασκόπους να πάρουν σίγουρες πληροφορίες κι έμαθε ότι ο Σαούλ πράγματι είχε φτάσει εκεί. ⁵Τότε σηκώθηκε κι ήρθε στην τοποθεσία όπου είχε στρατοπεδεύσει ο Σαούλ. Είδε και τον τόπο όπου κοιμόταν ο Σαούλ κι ο Αβενήρ, γιος του Νηρ, ο αρχιστρατήγός του. Ο Σαούλ κοιμόταν στη μέση του στρατοπέδου, ενώ οι στρατιώτες είχαν κατασκηνώσει γύρω του. ⁶Τότε κάλεσε τον Αχιμέλεχ το *Χετταίο και τον Αβισάι, γιο της Σερουίας κι αδερφό του Ιωάβ. «Ποιος θα κατέβει μαζί μου», τους είπε, «στο στρατόπεδο του Σαούλ;» Ο Αβισάι απάντησε: «Κατεβαίνω εγώ μαζί σου». ⁷Ετσι ήρθαν ο Δαβίδ και ο Αβισάι στο στρατόπεδο τη νύχτα, και είδαν το Σαούλ που κοιμόταν στο κέντρο του στρατοπέδου, με το ακόντιό

του μπηγμένο στο έδαφος, πλάι στο κεφάλι του. Ο Αβενήρ και οι άλλοι στρατιώτες κοιμόνταν γύρω του. ⁸ Τότε είπε ο Αβισιά στο Δαβίδ: «Απόψε ο Θεός παρέδωσε τον εχθρό σου στα χέρια σου. Άσε με τώρα να τον καρφώσω στη γη με το ακόντιο μ' ένα χτύπημα. Δεν θα χρειαστεί να τον χτυπήσω δεύτερη φορά».

⁹ Αλλά ο Δαβίδ του είπε: «Μην τον σκοτώσεις· γιατί ποιος θ' απλώσει χέρι εναντίον του εκλεκτού του Κυρίου και θα μείνει ατιμώρητος;» ¹⁰ Σε βεβαιώνω στο όνομα του αληθινού Θεού πως ο Κύριος ο ίδιος θα θέσει τέρμα στη ζωή του Σαούλ, είτε πεθάνει από φυσικό θάνατο, είτε σκοτωθεί στο πεδίο της μάχης. ¹¹ Ο Κύριος να με φυλάξει να μην απλώσω το χέρι μου εναντίον του εκλεκτού του! Τώρα, λοιπόν, πάρε το ακόντιο, που είναι κοντά στο κεφάλι του και το δοχείο με το νερό και πάμε να φύγουμε». ¹² Έτσι πήρε ο Δαβίδ το ακόντιο και το δοχείο με το νερό, που ήταν κοντά στο κεφάλι του Σαούλ, και έφυγαν. Κανένας δεν είδε και κανένας δεν κατάλαβε τίποτα, ούτε ζύπνησε κανείς. Όλοι τους κοιμόνταν, γιατί ο Κύριος τους είχε κάνει να πέσουν σε ύπνο βαθύ.

¹³ Ο Δαβίδ πέρασε από την άλλη μεριά της κοιλάδας και στάθηκε στην κορυφή του βουνού, σε μεγάλη απόσταση από το στρατόπεδο του Σαούλ. ¹⁴ Τότε φώναξε στο στρατό και στον Αβενήρ, γιο του Νηρ: «Δεν απαντάς, Αβενήρ;» Κι ο Αβενήρ απάντησε: «Ποιος είσ' εσύ που φωνάζεις στο βασιλιά;» ¹⁵ Ο Δαβίδ του λέει: «Δεν είσαι άντρας εσύ; Μα δεν υπάρχει καλύτερος στρατιώτης από σένα στον Ίσραήλ! Γιατί, λοιπόν, δε φύλαξες τον κύριό σου, το βασιλιά; Κάποιος ήρθε να τον σκοτώσει. ¹⁶ Δεν ήταν σωστό αυτό που έκανες. Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό ότι θα πεθάνετε όλοι σας, γιατί δε φυλάξατε τον κύριό σας, τον εκλεκτό του Κυρίου. Και τώρα ψάξε να βρεις πού είναι το ακόντιο του βασιλιά και το δοχείο με το νερό, που ήταν πλάι στο κεφάλι του!»

¹⁷ Ο Σαούλ αναγνώρισε τη φωνή του Δαβίδ και φώναξε: «Η φωνή σου είν' αυτή, γιε μου, Δαβίδ;» Ο Δαβίδ απάντησε: «Η φωνή μου είναι, κύριέ μου, βασιλιά. ¹⁸ Γιατί, κύριέ μου, καταδιώκεις εμένα το δούλο σου;» του λέει. «Τι έκανα; τι κακό σκέφτηκα; ¹⁹ Τώρα, λοιπόν, άκουσε σε παρακαλώ το δούλο σου, κύριέ μου βασιλιά: Αν ο Κύριος σε παρακίνησε εναντίον μου, ας τον εξευμενίσουμε με μια *θυσία. Αν όμως σε παρακίνησαν άνθρωποι, ας είναι καταραμένοι ενώπιον του Κυρίου, γιατί με καταδιώκουν σήμερα, και δε μ' αφήνουν να ζήσω ήσυχος στη χώρα που έδωσε ο Κύριος στο λαό του για ιδιοκτησία τους. Είναι σαν να με στέλνουν αλλού να λατρέψω άλλους θεούς.^{μδ} ²⁰ Αλλά ας μη χυθεί το αίμα μου σε ξένη γη, μακριά από την παρουσία του Κυρίου, αφού ο βασιλιάς του Ισραήλ βγήκε ζητώντας να με σκοτώσει, όπως κυνηγάνε τις πέρδικες στα βουνά».

²¹ Ο Σαούλ απάντησε: «Αμάρτησα! Γύρνα πίσω, γιε μου, Δαβίδ! Δε θα σου κάνω πια κακό, αφού σεβάστηκες σήμερα τη ζωή μου. Φέρθηκα ανόητα και πλανήθηκα φοβερά».

²² Ο Δαβίδ απάντησε: «Εδώ είναι το ακόντιό σου, βασιλιά. Ας περάσει ένας από τους άντρες σου να το πάρει. ²³ Κι ο Κύριος ας ανταμείψει του καθενός μας τη δικαιοσύνη και την πιστότητα. Σήμερα σε παρέδωσε ο Κύριος στα χέρια μου, αλλά εγώ δεν θέλησα ν' απλώσω το χέρι μου στον εκλεκτό του. ²⁴ Κι όπως εγώ σεβάστηκα σήμερα τη ζωή σου, έτσι ας σεβαστεί κι ο Κύριος τη δική μου ζωή κι ας με ελευθερώσει από όλα αυτά τα δεινά». ²⁵ Τότε ο Σαούλ είπε στο Δαβίδ: «Ευλογημένος να είσαι, γιε μου, Δαβίδ! Εσύ το δίχως άλλο θα κατορθώσεις μεγάλα πράγματα και τελικά θα επικρατήσεις».

Ο Δαβίδ εξακολούθησε το δρόμο του, ενώ ο Σαούλ γύρισε στο σπίτι του.

^{μδ}Κυνηγώντας το Δαβίδ έξω από τη χώρα του Ισραήλ, τον καταδίκαζαν να μην μπορεί πια να λατρέψει κανονικά τον Κύριο, οπότε θα υποχρεωνόταν να λατρεύει «άλλους θεούς»

Ο Δαβίδ ζει ανάμεσα στους Φιλισταίους

27 Ο Δαβίδ σκέφτηκε: «Κάποτε θα πέσω στα χέρια του Σαούλ· δεν είναι καλύτερα για μένα να φύγω και να πάω στη χώρα των *Φιλισταίων; Έτσι αυτός θ' απελπιστεί και θα πάψει πια να με καταδιώκει στο ισραηλιτικό έδαφος. Μ' αυτό τον τρόπο θα γλιτώσω κι εγώ απ' αυτόν».

² Έτσι ο Δαβίδ και οι εξακόσιοι άντρες του σηκώθηκαν και πέρασαν στον Αχίς, γιο του Μαώχ και βασιλιά της Γαθ. ³ Ο Δαβίδ και οι άντρες του εγκαταστάθηκαν όλοι στη Γαθ κοντά στον Αχίς, καθένας με την οικογένειά του· ο Δαβίδ είχε μαζί του τις δύο γυναίκες του, την Αχινόαμ από την Ιζρεέλ και την Αβιγαία, που ήταν πριν γυναίκα του Ναβάλ, από την πόλη Κάρμηλο. ⁴ Όταν έφτασε η είδηση στο Σαούλ ότι ο Δαβίδ έφυγε στη Γαθ, σταμάτησε πια να τον καταδιώκει.

⁵ Μια μέρα ο Δαβίδ είπε στον Αχίς: «Αν με θεωρείς το δούλο σου άξιο της εμπιστοσύνης σου, ας μου δοθεί ένας τόπος να εγκατασταθώ σε μια από τις πόλεις της επαρχίας. Δεν υπάρχει λόγος να κατοικώ στην πρωτεύουσα του βασιλείου μαζί σου».

⁶ Έτσι, εκείνη την ημέρα ο Αχίς του παραχώρησε την πόλη Σικλάγ. Γι' αυτό και η Σικλάγ ανήκει στους βασιλιάδες του *Ιούδα μέχρι σήμερα. ⁷ Ο Δαβίδ έμεινε στη χώρα των Φιλισταίων ένα χρόνο και τέσσερις μήνες.

⁸ Στο μεταξύ, αυτός και οι άντρες του πήγαιναν κι έκαναν επιδρομές ενάντια στους Γεσουρίτες, στους Γεζερίτες και στους *Αμαλκίτες, δηλαδή στους αρχικούς κατοίκους της περιοχής, προς την κατεύθυνση της Σουρ ως την Αίγυπτο. ⁹ Χτυπούσαν αυτές τις περιοχές και δεν άφηναν ζωντανούς ούτε άντρες ούτε γυναίκες· έπαιρναν πρόβατα, βόδια, γαϊδούρια, καμήλες και ρουχισμό και γύριζαν στον Αχίς.

¹⁰ Ο Αχίς τον ρωτούσε: «Πού επιτεθήκατε

σήμερα;» Κι ο Δαβίδ απαντούσε: «Νότια της περιοχής Ιούδα» ή «νότια των Ιεραρχμελιτών» ή «νότια της περιοχής των *Κεναίων». ¹¹ Ο Δαβίδ δεν άφηνε κανέναν ζωντανό, ούτε άντρα ούτε γυναίκα, για να μην πάνε στη Γαθ και μιλήσουν εναντίον του για όσα τους έκανε. Αυτή ήταν η τακτική του όλο τον καιρό που έμεινε στη χώρα των Φιλισταίων. ¹² Ο Αχίς, είχε εμπιστοσύνη στο Δαβίδ, γιατί σκεφτόταν ότι μ' αυτό τον τρόπο ο Δαβίδ το δίχως άλλο γινόταν μισητός στον λαό του, τον *Ισραήλ· έτσι θα του ήταν δούλος για πάντα.

28 Εκείνο τον καιρό οι *Φιλισταίοι συγκέντρωσαν τις στρατιωτικές τους δυνάμεις για να πολεμήσουν εναντίον του *Ισραήλ. Είπε τότε ο Αχίς στο Δαβίδ: «Πρέπει να ξέρεις ότι θα βγεις μαζί μου στον πόλεμο με τους άντρες σου».

² Ο Δαβίδ του αποκρίθηκε: «Τώρα θα δεις τι μπορώ να κάνω εγώ ο δούλος σου». Και του είπε ο Αχίς: «Γι' αυτό κι εγώ σε ορίζω ισόβιο σωματοφύλακά μου».

Ο Σαούλ συμβουλευέται τη μάντισσα

³ Ο Σαμουήλ είχε πια πεθάνει. Όλοι οι Ισραηλίτες είχαν συμμετάσχει στο θρήνο γι' αυτόν και μετά τον έθαψαν στην πόλη του τη Ραμά. Κι ο Σαούλ είχε διώξει τους νεκρομάντις και τους μάντιες από τη χώρα.

⁴ Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, οι Φιλισταίοι και ήρθαν και στρατοπέδευσαν στη Σουνημ. Ο Σαούλ συγκέντρωσε όλους τους Ισραηλίτες και στρατοπέδευσαν στο όρος Γελβουέ. ⁵ Όταν είδε ο Σαούλ το στρατόπεδο των Φιλισταίων, τον έπιασε φόβος και τρόμος μεγάλος. ⁶ Ρώτησε, λοιπόν, τον Κύριο, αλλά ο Κύριος δεν του απάντησε ούτε με όνειρο, ούτε με τα Ουρίμ,^{με} ούτε μέσω των *προφητών. ⁷ Τότε διέταξε ο Σαούλ τους αξιωματούχους του: «Βρέστε μου μια γυναίκα που να επικοινωνεί με τα πνεύματα των νεκρών, για να πάω σ' αυτήν και να τη ρωτήσω». Εκείνοι του απάντησαν: «Υπάρχει μια γυναί-

^{με} Ουρίμ. Βλ. υποσ. εις Εξ 28,30.

κα νεκρομάντισσα στην Εν-Δωρ». ⁸ Τότε μεταμφέστηκε ο Σαούλ κι έφυγε μαζί με δύο άντρες.

Έφτασαν νύχτα στη γυναίκα και ο Σαούλ της είπε: «Μάντεψε το μέλλον για μένα με τη βοήθεια των πνευμάτων των νεκρών και φέρε μου εκείνον που θα σου πω». ⁹ Η γυναίκα του απάντησε: «Αφού ξέρεις τι έκανε ο Σαούλ στους νεκρομάντεις και τους μάντεις και τους έδιωξε από τη χώρα! Γιατί, λοιπόν, ζητάς να με παγιδέψεις και να χάσω τη ζωή μου;» ¹⁰ Τότε ο Σαούλ της είπε: «Σου ορκίζομαι στον αληθινό Θεό ότι εσύ δε θα κινδυνέψεις στην όλη υπόθεση».

¹¹ «Ποιον θέλεις να σου φέρω;» ρώτησε η γυναίκα. Κι ο Σαούλ απάντησε: «Θέλω να μου φέρεις το Σαμουήλ». ¹² Η γυναίκα όταν είδε το Σαμουήλ, έβγαλε μια δυνατή κραυγή και φώναξε στο Σαούλ: «Γιατί με γέλασες; αφού εσύ είσαι ο Σαούλ!» ¹³ «Μη φοβάσαι», της λέει ο βασιλιάς. «Τι είδες;»

Η γυναίκα τού απάντησε: «Είδα ένα πνεύμα ν' ανεβαίνει από τα βάθη της γης». ¹⁴ «Πώς είναι η μορφή του;» τη ρώτησε. «Είν' ένας γέρος», είπ' εκείνη, «που ανεβαίνει τυλιγμένος μ' ένα μανδύα». Ο Σαούλ αναγνώρισε ότι αυτός ήταν ο Σαμουήλ κι έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησε.

¹⁵ Ο Σαμουήλ είπε στο Σαούλ: «Γιατί με κάλεσες ν' ανέβω και μ' ανησύχησες;» «Βρίσκομαι σε πάρα πολύ μεγάλη στενοχώρια», είπε ο Σαούλ. «Οι Φιλισταίοι πολεμάνε εναντίον μου κι ο Θεός έφυγε μακριά μου· δε μου απαντάει πια ούτε με *προφήτες ούτε με όνειρα. Γι' αυτό κάλεσα εσένα να μου πεις τι πρέπει να κάνω».

¹⁶ Ο Σαμουήλ απάντησε: «Αφού ο Κύριος έφυγε μακριά σου κι έγινε εχθρός σου, τι ρωτάς εμένα; ¹⁷ Ο Κύριος έκανε εκείνο που σου είχα αναγγείλει εκ μέρους του: Αφαίρεσε τη βασιλεία από τα χέρια σου και την έδωσε σ' έναν άλλο, στο Δαβίδ. ¹⁸ Εσύ δεν υπάκουσες τις εντολές του και δεν εξόντωσες εντελώς τους Αμαληκίτες· γι' αυτό και ο

Κύριος σου φέρεται έτσι σήμερα. ¹⁹ Επίσης ο Κύριος θα παραδώσει εσένα και το λαό σου στην εξουσία των Φιλισταίων. Αύριο κίλλας, εσύ και οι γιοι σου θα είσατε μαζί μου. Ακόμα, το στρατό των Ισραηλιτών θα τον παραδώσει ο Κύριος στην εξουσία των Φιλισταίων».

²⁰ Όταν ο Σαούλ άκουσε αυτά τα λόγια του Σαμουήλ, κατατρομοκρατήθηκε και γκρεμίστηκε ολόκληρος στη γη. Ήταν κι εξαντλημένος, γιατί δεν είχε φάει τίποτα όλη εκείνη την ημέρα και την προηγούμενη νύχτα.

²¹ Η γυναίκα πλησίασε το Σαούλ και είδε ότι ήταν πολύ ταραγμένος. «Βλέπεις», του είπε, «η δούλη σου υπάκουσα στη διαταγή σου, ρισκοκινδυνεύοντας τη ζωή μου. ²² Τώρα, λοιπόν, άκουσέ με κι εσύ και άφησέ με να σου δώσω ένα κομμάτι ψωμί να φας για να πάρεις δύναμη, πριν συνεχίσεις το δρόμο σου». ²³ Αλλά ο Σαούλ αρνιόταν κι έλεγε: «Δεν θέλω να φάω». Τον πίεσαν όμως οι αξιωματούχοι του και η γυναίκα, και υποχώρησε στην παράκλησή τους. Σηκώθηκε από τη γη και κάθησε στο κρεβάτι. ²⁴ Η γυναίκα έσφαξε γρήγορα ένα μοσχάρι που το είχε στο σπίτι και το πάχαινε, πήρε αλεύρι, το ζύμωσε κι έψησε άζυμα ψωμιά. ²⁵ Τα έφερε μπροστά στο Σαούλ και στους αξιωματούχους του κι έφαγαν. Έπειτα σηκώθηκαν κι έφυγαν την ίδια νύχτα.

Οι Φιλισταίοι αποπέμπουν το Δαβίδ

29 Οι *Φιλισταίοι συγκέντρωσαν όλο το στρατό τους στην Αφέκ. Οι Ισραηλίτες στρατοπέδευαν στη πηγή πριν από την Ιζρεέλ. ² Οι αρχηγοί των Φιλισταίων προέλαυναν με τις μονάδες τους ανά εκατό και ανά χίλιους άντρες.

Ο Δαβίδ και οι άντρες του ακολουθούσαν μαζί με τον Αχίς. ³ «Τι θέλουν εδώ αυτοί οι Έβραιοι;» ρώτησαν οι αρχηγοί. Ο Αχίς τους απάντησε: «Αυτός είναι ο Δαβίδ, που ήταν στην υπηρεσία του Σαούλ, βασιλιά του Ισραήλ. Είναι μαζί μου εδώ και πολύν καιρό. Από τότε που ήρθε σ' εμένα δεν έχει κάνει

τίποτε το αξιόμειμπο.

⁴ Αυτοὶ ὁμῶς οργίστηκαν ἐναντίον τοῦ Ἀχίς. «Στείλει τὸν πίσω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο», τοῦ εἶπαν. «Να καθήσῃ στὸν τόπο ποῦ τοῦ ὀρισες καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ μαζί μας στὴ μάχη, γιατί αὐτοὶ στὴ διάρκεια τῆς μάχης θὰ στραφοῦν ἐναντίον μας. Ὁ ἴδιος θὰ κοιτάξῃ νὰ συμπλιωθεῖ με τὸν κύριό τοῦ παίρνοντας τὰ κεφάλια αὐτῶν ἐδῶ τῶν ἀντρῶν μας!» ⁵ Αὐτοὶ δὲν εἶναι ὁ Δαβὶδ, γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ γυναῖκες χορεύοντας ἀποκρίνονταν ἡ μιὰ στὴν ἄλλη:

“Ὁ Σαοὺλ σκότωσε χιλιάδες
μα ὁ Δαβὶδ μυριάδες”·»

⁶ Τότε κάλεσε ὁ Ἀχίς τὸ Δαβὶδ καὶ τοῦ εἶπε: «Ὀρκίζομαι στὸν ἀληθινὸ Θεὸ πῶς εἶσαι ἀξίος τῆς ἐμπιστοσύνης μου, καὶ θὰ μου ἄρῃσε νὰ πολεμοῦσες μαζί μου στὴ μάχη· ἀπὸ τὴ μέρα ποῦ ἦρθες κοντά μου μέχρι σήμερα δὲν ἔχεις κάνει τίποτα τὸ αξιόμειμπο ἐναντίον μου. Ἀλλὰ στὰ μάτια τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν τῶν Φιλισταίων δὲν εἶσαι ἀγαπητός. ⁷ Τώρα, λοιπόν, γύρνα πίσω καὶ πήγαινε στο καλὸ, γιὰ νὰ μὴ δυσαρεστηθοῦν». ⁸ Ὁ Δαβὶδ ἀπάντησε στὸν Ἀχίς: «Μὰ τι ἔκανα; Τὶ κακὸ βρήκες, κύριέ μου βασιλιά, σ’ ἐμένα τὸ δούλο σου, ἀπὸ τὴ μέρα ποῦ ἦρθα σ’ ἐσένα μέχρι σήμερα, ὥστε νὰ μὴν πάω νὰ πολεμήσω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου;» ⁹ Ὁ Ἀχίς τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ξέρω ὅτι μου εἶσαι ἀγαπητός σὰν ἄγγελος τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Φιλισταίων εἶπαν: “νὰ μὴν ἔρθῃ αὐτός μαζί μας στὸν πόλεμο”. ¹⁰ Τώρα λοιπόν, ἐσύ καὶ οἱ ἄντρες ποῦ σ’ ἀκολουθοῦν, σηκωθείτε νωρίς τὸ πρωί, ὅταν φέξει, καὶ φύγετε».

¹¹ Νωρὶς νωρὶς, λοιπόν, τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄντρες τοῦ σηκώθηκαν καὶ ἐφυγαν γιὰ τὴ χώρα τῶν Φιλισταίων. Στὸ μεταξύ οἱ Φιλισταῖοι ἐφτάσαν στὴν Ἰζρεὲλ.

Ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν Ἀμαληκίτων

30 Ὅταν μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄντρες τοῦ ἐφτάσαν στὴ Σικλάγ, οἱ ἄμαληκίτες εἶχαν ἐπιτεθεῖ νότια τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰούδα εἶχαν χτυπήσει τὴ

Σικλάγ καὶ τὴν εἶχαν πυρπολήσει. ² Αἰχμαλώτισαν τὶς γυναῖκες καὶ ὅλους ὅσοι βρισκόνταν στὴν πόλη, μικροὺς καὶ μεγάλους. Δε σκότωσαν κανέναν, ἀλλὰ τοὺς πήραν μαζί τοὺς κι ἐξακολούθησαν τὸν δρόμο τοὺς. ³ Ὅταν ἦρθε ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄντρες τοῦ στὴν πόλη, τὴ βρήκαν πυρπολημένη καὶ εἶδαν ὅτι οἱ γυναῖκες τοὺς καὶ τὰ παιδιὰ τοὺς εἶχαν ἀπαχθεῖ. ⁴ Τότε ἄρῃσαν ὅλο τοὺς νὰ κλαῖνε με γοερὲς κραυγές, ὥσπου ἐξαντλήθηκαν ἀπὸ τὸ κλάμα. ⁵ Αἰχμαλωτίστηκαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο γυναῖκες τοῦ Δαβὶδ, ἡ Ἀχινοάμ, ποῦ καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἰζρεὲλ καὶ ἡ Ἀβιγαία, πρῶν γυναικῶν τοῦ Ναβάλ ἀπὸ τὴν πόλη Κάρμηλος.

⁶ Ὁ Δαβὶδ ἔπεσε σὲ μεγάλη στενοχώρια, γιατί οἱ σύντροφοὶ τοῦ σκέφτονταν νὰ τὸν λιθοβολήσουν. Ἦταν ὅλοι τοὺς πολὺ πικραμένοι, καθένας τοὺς γιὰ τοὺς γιους τοὺς καὶ τὶς κόρες τοὺς. Ὁ Δαβὶδ ὁμῶς πήρε δύναμη ἀπὸ τὸν Κύριο, τὸ Θεὸ τοῦ, ⁷ καὶ εἶπε στὸν ἱερέα Ἀβιάθαρ, γιο τοῦ Ἀχιμέλεχ: «Φέρε μου, σὲ παρακαλῶ, τὸ *εφῶδ». Ὁ Ἀβιάθαρ τοῦ ἔφερε τὸ εφῶδ ⁸ καὶ ὁ Δαβὶδ ρώτησε τὸν Κύριο: «Νὰ καταδιώξω τὴ συμμορία αὐτῶν ληστῶν; Θὰ τὴν προφτάσω;» Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἀπάντησε: «Καταδιώξέ τὴν· σίγουρα θὰ τοὺς προφτάσεις καὶ θὰ ἐλευθερώσεις τοὺς αἰχμαλώτους». ⁹⁻¹⁰ Ἔτσι ὁ Δαβὶδ με τοὺς ἐξακόσιους ἄντρες τοῦ ἐφυγαν καὶ ἦρθαν ὡς τὸ χεῖμαρρο Βεσόρ, ὅπου καὶ παρέμειναν αρκετοὶ ἀπ’ αὐτοὺς — διακόσιοι ἄντρες — γιατί ἦταν κουρασμένοι καὶ δὲν μπορούσαν νὰ περάσουν τὸ ποτάμι. Ὁ Δαβὶδ με τετρακόσιους ἄντρες ἐξακολούθησε τὴν καταδίωξη.

¹¹ Ἐξω στὰ χωράφια οἱ ἄντρες τοῦ Δαβὶδ βρήκαν ἕναν νεαρὸ Αἰγύπτιο καὶ τὸν ἔφεραν στὸ Δαβὶδ. Τοῦ ἔδωσαν ψωμί καὶ ἔφαγε καὶ νερὸ νὰ πει· ¹² τοῦ ἔδωσαν ἀκόμη μιὰ τσαπέλα ξερά σύκα καὶ δυο τσαμπιά ξερὲς σταφίδες· ἔφαγε καὶ συνήλθε, γιατί εἶχε νὰ φάῃ καὶ νὰ πει τρία μερόνυχτα. ¹³ Ὁ Δαβὶδ τὸν ρώτησε: «Σε ποῖον ἀνήκεις καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι;»

Εκεῖνος ἀπάντησε: «Εἶμαι Αἰγύπτιος, δούλος κάποιου Ἀμαληκίτη· ὁ κύριός μου μ’ ἐγ-

κατέλειψε, γιατί αρρώστησα πριν από τρεις μέρες. ¹⁴ Εμείς επιτεθήκαμε νότια της περιοχής των Κερεθιτών, στην περιοχή του Ἰουδα και νότια της περιοχής των Χαλεβιτών¹⁵ και πυρπολήσαμε τη Σικλάγ».

¹⁵ Τότε ο Δαβίδ του είπε: «Θα μας οδηγήσεις κάτω σ' αυτή τη συμμορία των ληπτών;» Ο νεαρός απάντησε: «Ορκίσου μου στο θεό ότι δε θα με σκοτώσεις και δε θα με παραδώσεις στον κύριό μου κι εγώ θα σε οδηγήσω σ' αυτούς». ¹⁶ Έτσι ο νεαρός οδήγησε το Δαβίδ στους Αμαληκίτες. Είχαν σκορπιστεί σ' όλη την περιοχή τρώγοντας και πίνοντας και πανηγυρίζοντας για τα άφθονα λάφυρα που είχαν πάρει από τη χώρα των Φιλισטיαίων κι από την περιοχή του Ιούδα.

¹⁷ Ο Δαβίδ τους πολέμησε μ' επιτυχία από την αυγή της επόμενης μέρας ως το βράδυ· κανείς απ' αυτούς δε σώθηκε, παρά μόνο τετρακόσιοι νέοι, που έφυγαν καβάλα στις καμήλες τους. ¹⁸ Ο Δαβίδ πήρε πίσω όλα όσα είχαν αρπάξει οι Αμαληκίτες, κι ελευθέρωσε τις δύο γυναίκες του. ¹⁹ Κανείς δε βρέθηκε να λείπει, μικρός ή μεγάλος, γιος ή θυγατέρα· επίσης τίποτα δεν έλειπε από τα λάφυρα που τους είχαν πάρει οι Αμαληκίτες. Τα πήρε πάλι όλα πίσω ο Δαβίδ. ²⁰ Επίσης πήρε όλα τα πρόβατα και τα βόδια των Αμαληκιτών· τα οδηγούσαν μπροστά από τα άλλα ζώα και φώναζαν: «Αυτά είναι τα λάφυρα του Δαβίδ!»

²¹ Ο Δαβίδ ήρθε στο χείμαρρο Βεσόρ, όπου είχαν παραμείνει οι διακόσιοι άντρες που δεν τον ακολούθησαν γιατί ήταν κουρασμένοι. Αυτοί, όταν τον είδαν να πλησιάζει μαζί με τους άντρες που ήταν μαζί του, βγήκαν να τους προύπαντήσουν. Ο Δαβίδ βγήκε μπροστά από τους άλλους, τους πλησίασε και τους χαϊρέτησε. ²² Τότε, μερικοί κακόβουλοι και αχρείοι άνθρωποι από κείνους που είχαν πάει μαζί με τον Δαβίδ, έλεγαν: «Αυτοί δεν ήρθανε μαζί μας! Δε θα τους δώσουμε από τα λάφυρα που πήραμε πίσω. Να

πάρουν ο καθένας τη γυναίκα τους και τα παιδιά τους και να φύγουν».

²³ Αλλά ο Δαβίδ είπε: «Μην κάνετε έτσι, αδέρφια μου, μ' αυτά που μας έδωσε ο Θεός. Αυτός μας φύλαξε κι έκανε να πέσει στα χέρια μας η συμμορία των ληπτών που μας είχαν επιτεθεί. ²⁴ Κανείς δε συμφωνεί μαζί σας στο θέμα αυτό. Το μερίδιο αυτού που βγαίνει και πολεμάει θα είναι το ίδιο μ' εκείνου που μένει πίσω με τις αποσκευές. Εξ ίσου θα μοιράζονται όλα». ²⁵ Από την ημέρα εκείνη και στο εξής, ο Δαβίδ το έκανε αυτό νόμο και έθιμο, που τηρείται στο λαό του Ἰσραήλ μέχρι σήμερα.

²⁶ Όταν ήρθε ο Δαβίδ στη Σικλάγ, έστειλε μέρος από τα λάφυρα στους πρεσβυτέρους της φυλής Ιούδα, που ήταν φίλοι του. «Ορίστε ένα δώρο για σας», τους είπε, «από τα λάφυρα των εχθρών του Κυρίου».

²⁷ Τέτοια λάφυρα έστειλε ο Δαβίδ και στους πρεσβυτέρους των πόλεων Βαιθήλ, Ραμώθ της Μεσημβρινής, Ιαθείρ, ²⁸ Αροήρ, Σιφμώθ, Εστεμοά, ²⁹ Ραχάλ· επίσης στους πρεσβυτέρους των πόλεων των Ιεραρχμελιτών και των Κεναίων, ³⁰ καθώς και των πόλεων Χορμά, Βωρ-Ασάν, Αθάχ, ³¹ Χεβρών — σ' όλα τα μέρη απ' όπου είχε περάσει με τους άντρες του.

Θάνατος του Σαούλ και των γιων του

(Α΄ Χρ 10,1-12)

31 Οι Φιλισταίοι πολέμησαν τους Ισραηλίτες στο όρος Γεβουέ. Οι Ισραηλίτες τράπηκαν σε φυγή και θανατώθηκαν πολλοί. ² Οι εχθροί καταδίωξαν το Σαούλ και τους γιους του και σκότωσαν τους γιους του Σαούλ, Ιωνάθαν, Αβιναδάβ και Μαλκί-Σούα.

³ Η μάχη γινόταν όλο και σκληρότερη γύρω από το Σαούλ· τελικά τον χτύπησαν οι τοξότες και πληγώθηκε βαριά. ⁴ Τότε είπε στον οπλοφόρο του: «Τράβα το ξίφος σου και διαπέρασέ με, για να μην έρθουν αυτοί οι απεριτίμητοι και με διαπεράσουν και με χλευάσουν. Ο οπλοφόρος του όμως δεν ή-

¹⁵ Χαλεβίτες. Συγγένεια της φυλής Ιούδα.

θελε να το κάνει γιατί φοβόταν. Ἐτσι ο Σαούλ πήρε το ξίφος του κι έπεσε μόνος του πάνω σ' αυτό.

⁵ Όταν ο οπλοφόρος του είδε ότι ο Σαούλ πέθανε, έπεσε κι αυτός πάνω στο ξίφος του και πέθανε μαζί του.

⁶ Ἐτσι πέθαναν ο Σαούλ και οι τρεις γιοι του, ο οπλοφόρος του και οι στρατιώτες του, όλοι την ίδια μέρα. ⁷ Οι Ισραηλίτες που κατοικούσαν στην άλλη πλευρά της κοιλάδας^μ και ανατολικά του Ιορδάνη, όταν έμαθαν ότι ο ισραηλιτικός στρατός τράπηκε σε φυγή και ότι πέθανε ο Σαούλ και οι γιοι του, άφησαν τις πόλεις τους κι έφυγαν. Τότε ήρθαν οι Φιλισταίοι και εγκαταστάθηκαν σ' αυτές.

⁸ Την άλλη μέρα όταν πήγαν οι Φιλισταίοι να λεηλατήσουν τους νεκρούς, βρήκαν το Σαούλ και τους τρεις γιους του πεσμένους

στο όρος Γελβουέ. ⁹ Τότε έκοψαν το κεφάλι του Σαούλ, του έβγαλαν την πανοπλία κι έστειλαν σ' όλη τη χώρα των Φιλισταίων αγγελιοφόρους, να φέρουν την ευχάριστη είδηση στους ναούς των ειδώλων τους και στο λαό.

¹⁰ Τοποθέτησαν την πανοπλία του στο ναό της *Ασάρτης και το σώμα του το κρέμασαν στα τείχη της Βαιθ-Σεάν.

¹¹ Οι κάτοικοι της Ιαβές στη Γαλαάδ άκουσαν όσα έκαναν οι Φιλισταίοι στο Σαούλ. ¹² Πήγαν, λοιπόν, οι πιο θαρραλέοι απ' αυτούς τη νύχτα και πήραν τα πτώματα του Σαούλ και των γιων του από το τείχος της Βαιθ-Σεάν, γύρισαν στην Ιαβές και τα έκαψαν εκεί. ¹³ Τα κόκαλά τους τα έθαψαν κάτω από ένα δέντρο, την αρμυρική της Ιαβές, και *νήστεψαν επτά μέρες.

^μτης κοιλάδας. Πρόκειται για την κοιλάδα Ιζρεέλ, όπου είχαν στρατοπεδεύσει οι Φιλισταίοι (κεφ. 28,4).

Β´ ΣΑΜΟΥΗΛ ἢ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Β´

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Β´ Σαμουήλ” ἢ “Βασιλειῶν Β´” αποτελεί ενιαίο ἔργο με το προηγούμενο, του οποίου την ιστορία συνεχίζει, και γι’ αυτό φέρει τον ἴδιο τίτλο και κατατάσσεται στις ἴδιες με εκείνο ομάδες των βιβλικῶν ἔργων της χριστιανικῆς και της ιουδαϊκῆς Βίβλου ἀντίστοιχα.

Κεντρικό θέμα του βιβλίου ἀποτελεῖ ἡ ιστορία του βασιλιά Δαβίδ, ἀπὸ το θάνατο του Σαούλ μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωῆς του.

Μετά το τραγικό τέλος του Σαούλ, ὁ Δαβίδ ἀνακηρύσσεται βασιλιάς ἀρχικά των φυλῶν Ιούδα και Βενιαμίν και στη συνέχεια των υπόλοιπων δέκα βόρειων φυλῶν. Καθιστᾷ την Ἱερουσαλήμ πρωτεύουσα του κράτους του και, ὕστερα ἀπὸ ἐπιτυχεῖς πολεμικῆς επιχειρήσεις, ἐπεκτείνει τα ὄριά του πολὺ πέρα ἀπὸ τις περιοχές των δώδεκα φυλῶν, γεγονός που καθιστᾷ τον Ἰσραὴλ μια ἀπὸ τις υπολογίσιμες δυνάμεις της περιοχῆς. Παρ’ ὅλα αυτά, δὲν ἐξαλείφονται πλήρως οἱ ἐσωτερικῆς ἀντιθέσεις των φυλῶν, οἱ οποίες θα οδηγήσουν μια γενιά ἀργότερα το βασίλειο σε διάσπαση.

Στο πρόσωπο του Δαβίδ συνδυάζονται ἀπὸ τη μια μεριά ἡ γενναϊότητα του στρατιωτικῆς και ἡ οξύνιοια του πολιτικῆς ἡγέτη και ἀπὸ την ἄλλη ἡ ευσέβεια του ὡς ἐντολοδόχου του θεοῦ ἐνεργούντος ἡγεμόνα, ὁ οποίος ἀναγνωρίζει τις ἀνθρώπινες ἀδυναμίες του, ἀλλὰ ἐμπιστεύεται ἀπόλυτα τη θεία εὐσπλαχνία και βοήθεια. Ἐτσι, δέχεται μέσω του προφήτη Νάθαν τη θεία διαβεβαίωση για συνέχιση της δυναστείας του (κεφ. 7), μια προφητεία που θα εἶναι ἡ πρώτη μιας σειράς ἐξαγγελιῶν του θεοῦ για την ἔλευση ἐνός νέου Δαβίδ. Οἱ συγγραφείς της Καινῆς Διαθήκης θα δουν την προφητεία αὐτὴ πραγματοποιούμενη στο πρόσωπο του Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Ο Δαβίδ βασιλιάς του Ιούδα:	1,1–4,12
2. Ο Δαβίδ βασιλιάς ὅλου του Ἰσραὴλ:	5,1–24,25
5,1–10,19: Τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Δαβίδ	
11,1–12,31: Δαβίδ και Βηρσαβέ	
13,1–20,26: Πολιτικὴ κρίση (Ἀβεσσαλὼμ, Σεβά)	
21,1–24,25: Τα τελευταία χρόνια της βασιλείας του Δαβίδ	

Β΄ ΣΑΜΟΥΗΛ (ή ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Β΄)

Ο Δαβίδ πληροφορείται το θάνατο του Σαούλ

1 Ο Σαούλ είχε σκοτωθεί, όταν ο Δαβίδ, μετά τη νίκη του εναντίον των Αμαληκίων, γύρισε στη Σικλάγ. Πέρασαν δύο μέρες. ²Την τρίτη μέρα, έφτασε ένας νέος από το στρατόπεδο του Σαούλ, με σχισμένα τα ρούχα του και με χώμα πάνω στο κεφάλι του. Όταν πλησίασε το Δαβίδ, έπεσε στη γη και προσκύνησε. ³Ο Δαβίδ τον ρώτησε: «Από πού έρχεσαι;» Εκείνος του απάντησε: «Έφυγα από το ισραηλιτικό στρατόπεδο». ⁴«Πες μου, τι έγινε, λοιπόν», είπε ο Δαβίδ. Και εκείνος απάντησε: «Ο στρατός τράπηκε σε φυγή στη διάρκεια της μάχης και σκοτώθηκαν πολλοί. Σκοτώθηκε κι ο Σαούλ και ο Ιωνάθαν, ο γιος του».

⁵Ο Δαβίδ τον ρώτησε πάλι: «Πώς το ξέρεις ότι σκοτώθηκαν ο Σαούλ κι ο Ιωνάθαν;» ⁶«Βρέθηκα τυχαία στο όρος Γελβουέ», είπε ο νεαρός. «Ο Σαούλ ήταν πεσμένος πάνω στο ξίφος του, ενώ οι άμαξες και το ιππικό των εχθρών τον πλησίαζαν όλο και περισσότερο. ⁷Γύρισε τότε πίσω του, με είδε και μου φώναξε: κι εγώ του απάντησα: "ορίστε". ⁸Με ρώτησε ποιος είμαι, κι εγώ του απάντησα: "είμαι ένας Αμαληκίτης". ⁹Τότε μου είπε: "έλα, σε παρακαλώ, κι αποτέλειωσέ με, γιατί υποφέρω, αλλά η ζωή δε λέει να φύγει από μέσα μου!"

¹⁰»Πλησίασα, λοιπόν, και τον σκότωσα, γιατί κατάλαβα ότι δε θα μπορούσε να ζήσει μετά την ήττα του. Πήρα όμως το στέμμα από το κεφάλι του και το βραχιόλι από το μπράτσο του και τα έφερα εδώ σ' εσένα, κύριέ μου».

¹¹ Τότε ο Δαβίδ έσκισε με απόγνωση τα

ρούχα του κι όλοι οι άντρες του έκαναν το ίδιο. ¹²Θρήνησαν, έκλαψαν και νήστεψαν ως το βράδυ για το Σαούλ και για τον Ιωνάθαν, το γιο του, και για όσους από το λαό του Κυρίου, τους Ισραηλίτες, είχαν σκοτωθεί στη μάχη.

¹³Ο Δαβίδ ρώτησε το νέο που του έφερε την αγγελία: «Από πού είσαι εσύ;» «Είμαι γιος ενός πάροικου Αμαληκίτη», απάντησε. ¹⁴«Και δε φοβήθηκες ν' απλώσεις το χέρι σου και να σκοτώσεις τον εκλεκτό του Κυρίου;» του είπε ο Δαβίδ.

¹⁵Τότε φώναξε έναν από τους άντρες του και τον πρόσταξε: «Έλα και σκότωσέ τον». Εκείνος τον χτύπησε και τον σκότωσε, ¹⁶ενώ ο Δαβίδ έλεγε στον Αμαληκίτη: «Δίκη σου είναι η ευθύνη, γιατί εσύ ο ίδιος ομολόγησες ότι σκότωσες τον εκλεκτό του Κυρίου».

Θρήνος του Δαβίδ για το Σαούλ και για τον Ιωνάθαν

¹⁷Ο Δαβίδ συνέθεσε τον ακόλουθο θρήνο για το Σαούλ και το γιο του τον Ιωνάθαν, ¹⁸και διέταξε να τον διδάξουν στο λαό του Ιούδα. Είναι γραμμένος στο βιβλίο του Ιασάρ.^a

¹⁹«Οι εκλεκτοί σου, Ισραήλ, νεκροί κείτονται πάνω στα υψώματα!
Πώς έπεσαν οι δυνατοί!

²⁰Μην το αναγγείλετε στη Γαθ,
και μην το διαλαθήσετε στους δρόμους της Ασκάλωνας,
των Φιλισταίων για να μη χαρούν οι κόρες,
απ' τη χαρά τους να μην αλαλάξουν

^aΒλ. υποσ. εις Ιησ. 10,13.

των *απερίτμητων οι θυγατέρες!

²¹ Χωρίς δροσιά να μείνετε βουνά
της Γελβουέ,
χωρίς βροχή
και δίχως τα χωράφια στις πλαγιές σας,
τις απαρχές που δίνουν των καρπών.
Γιατ' είναι εκεί που τις ασπίδες
των ηρώων
τις ατίμασαν
και την ασπίδα του Σαούλ,
σαν να μην είχε ποτέ χρισθεί
με λάδι.

²² Χωρίς το *αίμα των εχθρών
το βέλος του Ιωνάθαν δεν επέστρεψε,
ούτε το ξίφος του Σαούλ χωρίς
το λίπος των γενναίων.

²³ Αγαπημένοι κι αξιολάτρευτοι, ο Σαούλ
κι ο Ιωνάθαν!

Ούτε στη ζωή ούτε στο θάνατο
χωρίστηκαν.

Πιο γρήγοροι κι απ' τους αετούς,
πιο δυνατοί κι απ' τα λιοντάρια.

²⁴ Κορίτσια του Ισραήλ, θρηνήσατε
το Σαούλ,
που μες στα κόκκινα υπέροχα
σας έντυνε
και με χρυσά σας πλούμιζε
στολίδια.

²⁵ Πώς έπεσαν οι ήρωες στη μάχη!
Ιωνάθαν, τώρα κείτεσαι νεκρός πάνω
στα υψώματα.

²⁶ Ιωνάθαν, αδερφέ μου, για σένα
πόσος πόνος στην καρδιά!
Ήσουν ο πιο καλός μου φίλος.
Η αγάπη σου για μένα ήταν θαυμάσια,
καλύτερη κι απ' την αγάπη
των γυναικών.

²⁷ Πώς έπεσαν οι ήρωες
και χάθηκαν τα όπλα του πολέμου!»

Ο Δαβίδ ανακηρύσσεται βασιλιάς του Ιούδα

2 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ρώτησε ο
Δαβίδ τον Κύριο: «Να πάω σε μια από

τις πόλεις του *Ιούδα;» Ο Κύριος του απάν-
τησε: «Πήγαινε». Είπε πάλι ο Δαβίδ: «Πού
να πάω;» Και πήρε απάντηση: «Στη Χε-
βρών». ² Έτσι πήγε εκεί ο Δαβίδ με τις δυο
γυναίκες του, την Αχινοάμ από την Ιζρεέλ
και την Αβιγαία, πρώην γυναίκα του Νάβαλ,
του Καρμηλίτη. ³ Ο Δαβίδ πήρε μαζί του και
τους άντρες του με τις οικογένειές του κι
εγκαταστάθηκαν στις πόλεις γύρω από τη
Χεβρών. ⁴ Τότε ήρθαν οι άντρες του *Ιούδα
και έχρισαν εκεί το Δαβίδ βασιλιά της φυλής
Ιούδα.

Όταν έφτασε στο Δαβίδ η είδηση ότι οι
κάτοικοι της Ιαβές, στη Γαλαάδ, φρόντισαν
κι έθαψαν το Σαούλ, ⁵ έστειλε σ' αυτούς αγ-
γελιοφόρους και τους είπε: «Να είστε ευλο-
γημένοι από τον Κύριο, γι' αυτήν την αγάπη
που δείξατε στον κύριό σας, το Σαούλ, και
τον θάψατε. ⁶ Μακάρι τώρα ο Κύριος να δεί-
ξει σ' εσάς αγάπη και πιστότητα. Κι εγώ θα
σας ανταποδώσω το καλό που κάνατε. ⁷ Τώ-
ρα λοιπόν, πάρτε θάρρος και φανείτε γεν-
ναίοι. Πέθανε, βέβαια, ο κύριός σας, ο Σα-
ούλ, αλλά η φυλή Ιούδα, έχρισε εμένα βασι-
λιά της».

Ο Ισβόσεθ γίνεται βασιλιάς στον Ισραήλ

⁸ Στο μεταξύ όμως, ο Αβενήρ, γιος του
Νηρ και αρχιστράτηγος του Σαούλ, είχε πά-
ρει τον Ισβόσεθ, γιο του Σαούλ, και τον είχε
πάει στη Μαχαναΐμ. ⁹ Εκεί τον ανακήρυξε βα-
σιλιά της Γαλαάδ, των Ασσουριτών, της
Ιζρεέλ, της φυλής Εφραΐμ και της φυλής Βε-
νιαμίν, δηλαδή τον ανακήρυξε βασιλιά στον
*Ισραήλ. ¹⁰ Ο Ισβόσεθ ήταν σαράντα χρονών
όταν έγινε βασιλιάς στον Ισραήλ, και βασιλε-
ψε δυό χρόνια. Αλλά η φυλή Ιούδα ακολού-
θησε το Δαβίδ. ¹¹ Σ' αυτούς ο Δαβίδ βασίλε-
ψε για επτά χρόνια κι έξι μήνες στη Χεβρών.

Πόλεμος μεταξύ Ισραήλ και Ιούδα

¹² Ο Αβενήρ, γιος του Νηρ, και οι αξιωμα-
τούχοι του Ισβόσεθ, γιου του Σαούλ, έφυγαν
από τη Μαχαναΐμ με κατεύθυνση τη Γαβαών.

¹³ Ο Ιάββ, γιος της Σερουΐας, και οι αξιωμα-

τούχοι του Δαβίδ πήγαν και τους συνάντησαν στη δεξαμενή της Γαβών, και παρατάχθηκαν αυτοί από το ένα μέρος της δεξαμενής και οι άλλοι από το άλλο. ¹⁴ Ο Αβενήρ είπε στον Ιωάβ: «Προτείνω οι νεότεροι ν' αναμετρηθούν μπροστά μας σ' ένα πολεμικό αγώνισμα». Ο Ιωάβ απάντησε: «Ας αναμετρηθούν». ¹⁵ Ἐτσι παρατάχθηκαν δώδεκα άντρες από τη φυλή του Βενιαμίν, για λογαριασμό του Ισβόσεθ και δώδεκα από τους άντρες του Δαβίδ. ¹⁶ Ο καθένας έπιασε το κεφάλι του αντιπάλου του και με το ξίφος του διαπέρασε την πλευρά κι έτσι έπεσαν μαζί. Γι' αυτό ονόμασαν τον τόπο εκείνο στη Γαβών «Χελκάθ-Ασουρίμ» (Αγρός Αντιπάλων).

¹⁷ Εκείνη την ημέρα ξέσπασε σκληρή μάχη και νικήθηκε ο Αβενήρ και οι Ισραηλίτες από τους άντρες του Δαβίδ. ¹⁸ Εκεί ήταν και οι τρεις γιοι της Σερουίας: ο Ιωάβ, ο Αβισάι και ο Ασαήλ. Ο Ασαήλ ήταν γοργοπόδαρος σαν άγρια ελαφίνα. ¹⁹ Ἐτρεξε, λοιπόν, πίσω από τον Αβενήρ να τον καταδιώξει, χωρίς να ξεφεύγει δεξιά ή αριστερά. ²⁰ Ο Αβενήρ κοίταξε πίσω του και είπε: «Εσύ είσαι Ασαήλ;» «Εγώ είμαι», απάντησε εκείνος. ²¹ Ο Αβενήρ του είπε: «Πήγαινε να κυνηγήσεις κανέναν άλλο! Ψάξε δεξιά ή αριστερά, πιάσε έναν από τους πολεμιστές και πάρ' του την πανοπλία». Αλλά ο Ασαήλ τον καταδίωκε ασταμάτητα.

²² Ο Αβενήρ του ξαναείπε: «Φύγε από πίσω μου. Αλλιώς θα σε καρφώσω στη γη, και τότε πώς θ' αντικρύσω τον αδερφό σου τον Ιωάβ;» ²³ Αλλά ο Ασαήλ αρνιόταν να φύγει. Τότε ο Αβενήρ τον χτύπησε προς τα πίσω με την αιχμή του δόρατος στην κοιλιά: το δόρυ βγήκε από την πλάτη του κι έπεσε και πέθανε εκεί. Κι όλοι όσοι έφταναν στον τόπο όπου είχε πέσει ο Ασαήλ, σταματούσαν εκεί.

²⁴ Ο Ιωάβ όμως και ο Αβισάι καταδίωξαν τον Αβενήρ. Την ώρα που βασιλεύει ο ήλιος, έφτασαν στο λόφο Αμμά, που είναι απέναντι στη Γιά, στο δρόμο της ερήμου της Γαβών. ²⁵ Οι Βενιαμινίτες παρατάχθηκαν σε πυκνές γραμμές πίσω από τον Αβενήρ, έτσι που

σημάτισαν ένα σώμα και στάθηκαν στην κορυφή ενός λόφου. ²⁶ Τότε φώναξε ο Αβενήρ στον Ιωάβ: «Είναι ανάγκη να πολεμάμε συνεχεία μεταξύ μας;» του είπε. «Δεν ξέρεις ότι στο τέλος μόνο πίκρα θα μείνει; Πότε θα διατάξεις το στρατό σου να σταματήσει την καταδίωξη των αδερφών τους;» ²⁷ Τότε ο Ιωάβ απάντησε: «Μα τον αληθινό Θεό, αν δεν είχες μιλήσει, οι άντρες μου δεν θα σταματούσαν την καταδίωξή σας ως το πρώι». ²⁸ Τότε σάλπισε ο Ιωάβ με την σάλπιγγα και όλος ο στρατός στάθηκε: έπαψαν να καταδιώκουν τους Ισραηλίτες και ο πόλεμος μεταξύ τους σταμάτησε.

²⁹ Ο Αβενήρ και οι άντρες του βάδισαν μέσα από την Κοιλιάδα του Ιορδάνη όλη εκείνη τη νύχτα, πέρασαν το ποτάμι, διέσχισαν όλη τη χαράδρα κι έφτασαν στη Μαχαναϊμ. ³⁰ Όταν ο Ιωάβ σταμάτησε την καταδίωξη του Αβενήρ, συγκέντρωσε το στρατό, έκανε καταμέτρηση και έλειπαν από τους άντρες του Δαβίδ δεκαεννέα και ο Ασαήλ. ³¹ Αντίθετα, οι στρατιώτες του Δαβίδ είχαν σκοτώσει τριακόσιους εξήντα άντρες του Αβενήρ και άλλους Βενιαμινίτες. ³² Μετά σήκωσαν το πτώμα του Ασαήλ και το έθαψαν στον τάφο του πατέρα του, στη Βηθλεέμ. Ο Ιωάβ και οι άντρες του βάδισαν όλη τη νύχτα και την αυγή έφτασαν στη Χεβρών.

3 Σαούλ και στην οικογένεια του Δαβίδ κράτησε πολύ. Αλλά ο Δαβίδ γινόταν ολοένα και ισχυρότερος, ενώ η οικογένεια του Σαούλ συνεχώς εξασθενούσε.

Οι γιοι του Δαβίδ

(Α΄ Χρ 3,1-4)

² Στη Χεβρών ο Δαβίδ απέκτησε αρκετούς γιους: *Πρωτότοκος ήταν ο Αμνών, από την Αχινοάμ την Ιζρεελίτισσα. ³ Δεύτερος ο Χιλεάβ, από την Αβιγαία, την πρώην γυναίκα του Ναβάλ, του Καρμηλίτη. Τρίτος ο Αβεσσαλώμ, γιος της Μααχά, κόρης του Ταλμαί, βασιλιά της Γεσοούρ. ⁴ Τέταρτος ήταν ο Αδωνί, γιος της Αγγιθ΄ πέμπτος ο Σεφατίας, γιος της Αβιτάλ, ⁵ και έκτος ο Ιθρεάμ από την Αιγλά,

γυναίκα κι αυτή του Δαβίδ.

Αυτούς τους γιους τους απέκτησε ο Δαβίδ στη Χεβρών.

Ανταγωνισμός ανάμεσα στον Ισβόσεθ και στον Αβενήρ

⁶Ενώ συνεχιζόταν ο πόλεμος ανάμεσα στην οικογένεια του Σαούλ και στην οικογένεια του Δαβίδ, ο Αβενήρ αποκτούσε όλο και περισσότερη δύναμη μέσα στην οικογένεια του Σαούλ.

⁷Ο Σαούλ είχε μια παλλακίδα που ονομαζόταν Ρισπά, κόρη του Αϊά. Μια μέρα ο Ισβόσεθ είπε εξαιτίας της στον Αβενήρ: «Γιατί πλάγισες με την παλλακίδα του πατέρα μου;^β» ⁸Μόλις άκουσε ο Αβενήρ αυτά τα λόγια, οργίστηκε και είπε: «Προδότης είμ' εγώ, που δουλεύω για τη φυλή 'Ιούδα; Εγώ έχω αποδείξει ως τώρα την αγάπη μου για την οικογένεια του πατέρα σου Σαούλ, για τους αδερφούς του και τους φίλους του! Έχω κάνει τα πάντα για να μην πέσεις εσύ στα χέρια του Δαβίδ κι έρχεσαι σήμερα και μου καταλογίζεις αδικία για μια γυναίκα; ⁹Ο Θεός να με τιμωρήσει, αν δεν κάνω εγώ στο Δαβίδ εκείνο που του υποσχέθηκε ο Κύριος με 'όρκο: ¹⁰Θα αφαιρέσω τη βασιλεία από την οικογένεια του Σαούλ και θα εγκαταστήσω βασιλιά το Δαβίδ και στον 'Ισραήλ και στον 'Ιούδα, από Δαν έως Βέερ-Σεβά'».

¹¹Ο Ισβόσεθ δεν τόλμησε να απαντήσει λέξη στον Αβενήρ, γιατί τον φοβόταν.

Συμμαχία Δαβίδ και Αβενήρ

¹²Τότε έστειλε ο Αβενήρ αγγελιοφόρους στο Δαβίδ, στη Χεβρών, και του είπε: «Σε ποιον ανήκει η χώρα; Κάνε, λοιπόν, συμφωνία μαζί μου κι εγώ θα σε βοηθήσω και θα κάνω ολόκληρο τον Ισραήλ να έρθει με το μέρος σου».

¹³Ο Δαβίδ του απάντησε: «Καλά, θα κάνω συμφωνία μαζί σου. Μόνο ένα πράγμα σου ζητώ: Να μου φέρεις τη Μιχάλ, την κόρη του

Σαούλ, όταν θα έρθεις να με δεις. Αλλιώς δεν θα σε δεχτώ». ¹⁴Στο μεταξύ ο Δαβίδ έστειλε αγγελιοφόρους στον Ισβόσεθ, γιο του Σαούλ, και του είπε: «Δώσε μου πίσω τη γυναίκα μου, τη Μιχάλ, που την παντρεύτηκα για εκατό ακροβυστίες 'Φιλισταίων». ¹⁵Ο Ισβόσεθ έστειλε και την πήρε από τον άντρα της, τον Παλιήλ, γιο του Λαΐς. ¹⁶Ο άντρας της τη συνόδεψε όλο το δρόμο ως τη Βαχουρίμ, κλαίγοντας. Εκεί ο Αβενήρ του είπε: «Φύγε, γύρνα πίσω». Κι εκείνος γύρισε.

¹⁷Ο Αβενήρ μίλησε με τους 'πρεσβυτέρους του Ισραήλ και τους είπε: «Από καιρό ζητούσατε το Δαβίδ να γίνει βασιλιάς σας· ¹⁸τώρα λοιπόν κάντε τον, γιατί ο Κύριος έχει πει γι' αυτόν: "με το 'δούλο μου το Δαβίδ, θα ελευθερώσω το λαό μου τον Ισραήλ από τους Φιλισταίους κι από όλους τους εχθρούς του"». ¹⁹Ο Αβενήρ συζήτησε επίσης και με τους Βενιαμινίτες, και ύστερα πήγε στη Χεβρών, να μιλήσει στο Δαβίδ για όλα όσα είχαν αποδεχθεί οι Ισραηλίτες κι ολόκληρη η φυλή Βενιαμίν.

²⁰Όταν ήρθε στο Δαβίδ, στη Χεβρών, με είκοσι άντρες, ο Δαβίδ ετοίμασε γι' αυτόν και για τους άντρες του συμπόσιο. ²¹Μετά ο Αβενήρ είπε στο Δαβίδ: «Κύριέ μου, βασιλιά, είμαι έτοιμος να πάω και να συγκεντρώσω γύρω σου όλους τους Ισραηλίτες. Θα συνάψουν συμφωνία μαζί σου και θα βασιλέψεις σ' όλο το λαό, όπως το επιθυμείς». Ο Δαβίδ αποχαίρησε τον Αβενήρ και του εγγυήθηκε να αποχωρήσει με ασφάλεια.

Ο Ιωάβ σκοτώνει τον Αβενήρ

²²Στο μεταξύ, οι αξιωματούχοι του Δαβίδ και ο Ιωάβ επέστρεφαν από μια επιδρομή κι έφερναν μαζί τους πολλά λάφυρα. Ο Αβενήρ δεν ήταν πια με το Δαβίδ στη Χεβρών, αφού είχε κιάλας φύγει με εγγύηση ασφάλειας.

²³Όταν ο Ιωάβ έφτασε εκεί με το στρατό του, κάποιος τον πληροφόρησε ότι ο Αβενήρ, ο γιος του Νηρ, είχε έρθει στο βασιλιά

^βΑυτή η πράξη μπορούσε να θεωρηθεί ως διεκδίκηση της βασιλικής εξουσίας. *Υπό Δαν έως Βέερ-Σεβά*. Βλ. υποσ. εις Κρ 20,1.

και ότι αυτός τον άφησε να φύγει με εγγύηση ασφάλειας. ²⁴ Τότε πήγε ο Ιωάβ στο Δαβίδ και του είπε: «Τι έκανες; Ήρθε εδώ ο Αβενήρ και τον άφησες να φύγει ανενόχλητος; ²⁵ Δεν τον ξέρεις καλά το γιο του Νηρ! Αυτός ήρθε να σε ξεγελάσει, να μάθει τις κινήσεις σου, και να κατασκοπεύσει όλες σου τις ενέργειες».

²⁶ Όταν έφυγε από το Δαβίδ ο Ιωάβ, έστειλε αγγελιοφόρους πίσω από τον Αβενήρ, χωρίς να το ξέρει ο Δαβίδ, και τον γύρισαν πίσω από το πηγάδι του Σιρά.

²⁷ Όταν ο Αβενήρ γύρισε στη Χεβρών, ο Ιωάβ τον πήρε παράμερα από την πύλη της πόλεως, δήθεν για να του μιλήσει κρυφά, κι εκεί τον χτύπησε στην κοιλιά και τον σκότωσε, επειδή κι αυτός είχε σκοτώσει τον αδερφό του τον Ασαήλ.

²⁸ Όταν τ' άκουσε αυτά, ο Δαβίδ, είπε: «Εγώ και οι άντρες του βασιλείου μου είμαστε εντελώς αθώοι για το θάνατο του Αβενήρ, γιου του Νηρ. Μάρτυρας είναι ο Κύριος. ²⁹ Η ευθύνη ας βαραίνει μόνο τον Ιωάβ κι ολόκληρη την οικογένεια του πατέρα του! Ποτέ να μη λείψουν απ' αυτήν την οικογένεια άνθρωποι που να πάσχουν από γονόρροια ή από λέπρα, άνθρωποι σεξουαλικά ανίκανοι, που να 'χουν πεθάνει με βίαιο θάνατο ή που να στερούνται το ψωμί».

³⁰ Έτσι ο Ιωάβ και ο αδερφός του ο Αβισάι δολοφόνησαν τον Αβενήρ, γιατί κι αυτός είχε σκοτώσει τον Ασαήλ, τον αδερφό τους, στη μάχη της Γαβαών.

Η ταφή του Αβενήρ

³¹ Ο βασιλιάς Δαβίδ είπε στον Ιωάβ και στους αυτούς που τον συνόδευαν: «Σκύστε τα ρούχα σας, ^δ ντυθείτε πένθημα και θρηνηστήε για το θάνατο του Αβενήρ». Και βάδιζε ο ίδιος πίσω από το φέρετρο. ³² Όταν έθαβαν τον Αβενήρ στη Χεβρών, ξέσπασε ο βασιλιάς σε δυνατό κλάμα πάνω στον τάφο του. Κι όλος ο λαός έκλαιγε. ³³ Ύστερα ο βασιλιάς απαγγείλε για τον Αβενήρ τον παρακάτω θρήνο:

«Γιατί να πεθάνεις σαν ανόητος, Αβενήρ;

³⁴ Ούτε τα χέρια σου ήταν δεμένα ούτε τα πόδια σου ήταν στα δεσμά· κι ωστόσο έπεσες νεκρός, όπως σκοτώνεται κανείς από κακούργους!»

Και όλος ο λαός ξανάρχισε το κλάμα. ³⁵ Μετά, κι όσο ακόμα ήταν μέρα, ήρθαν όλοι για να πείσουν το Δαβίδ να φάει. Αλλά ο Δαβίδ ορκίστηκε και είπε: «Να με τιμωρήσει ο Θεός αν βάλω στο στόμα μου ψωμί ή άλλο τίποτε πριν βασιλέψει ο ήλιος». ³⁶ Όταν το έμαθε αυτό ο λαός, το επικρότησε. Άλλωστε οτιδήποτε κι αν έκανε ο βασιλιάς, όλος ο λαός το επικροτούσε. ³⁷ Έτσι ο λαός του Ιούδα και του Ισραήλ κατάλαβαν ότι δεν ήταν διαταγή του βασιλιά Δαβίδ να σκοτώσουν τον Αβενήρ, γιο του Νηρ. ³⁸ Ο Δαβίδ είπε στους αξιωματούχους του: «Να ξέρετε ότι σήμερα έπεσε ένας αρχηγός του Ισραήλ, και μάλιστα μεγάλος. ³⁹ Σήμερα εγώ είμαι λιγότερο δυνατός, έστω κι αν έχω χρισθεί βασιλιάς· ενώ οι άνθρωποι αυτοί, οι γιοι της Σερούϊας, είναι πολύ πιο ισχυροί σε σύγκριση μ' εμένα. Ο Κύριος ν' ανταποδώσει σ' αυτόν που κάνει το κακό, ανάλογα με την κακία του».

Δολοφονία του Ισβόσεθ

4 Όταν άκουσε ο Ισβόσεθ, γιος του Σαούλ, ότι πέθανε ο Αβενήρ στη Χεβρών, ταραχτηκε κι όλοι οι Ισραηλίτες καταθρομβήθηκαν.

² Ο Ισβόσεθ είχε στην υπηρεσία του δύο άντρες που ήταν αρχηγοί ληστρικών συμμοριών. Ο ένας ονομαζόταν Βαανά και ο άλλος Ρηχάβ. Ήταν γιοι του Ριμμών, από τη Βεερών της φυλής Βενιαμίν. (Η Βεερών λογαριζόταν ως πόλη της φυλής αυτής. ³ Οι αρχαίοι Βεερωθίτες είχαν πάει πρόσφυγες στη Γιθαίμ· οι απόγονοί τους ζουν ακόμα εκεί ως πάροικοι μέχρι σήμερα).

⁴ Ο Ιωνάθαν, εξάλλου, γιος κι αυτός του

^δΒλ. υποσ. εις Γεν 37,29.

Σαούλ, είχε έναν γιο ανάπηρο στα πόδια. Όταν είχε φτάσει από την Ιζρεέλ η είδηση για το θάνατο του Σαούλ και του Ιωνάθαν, αυτός εκείνο τον καιρό ήταν πέντε ετών. Τον άρπαξε τότε βιαστικά η παραμάνα του κι έφυγε. Μα ενώ έφευγε αυτός έπεσε κι έμεινε ανάπηρος. Το όνομά του ήταν Μεμφιβοσθέ.^ε

⁵ Ο Ρηγάβ, λοιπόν, κι ο Βαανά, οι γιοι του Ριμμών, του Βεερωθίτη, κίνησαν κι ήρθαν στην κατοικία του Ισβόσεθ, την πιο ζεστή ώρα της μέρας, όταν αυτός κοιμόταν για μεσημέρι. ⁶ Ο θυρωρός καθάριζε στάρι, αλλά νύσταξε και είχε αποκοιμηθεί· έτσι τα δυο αδέρφια τρύπωσαν μέσα.^γ ⁷⁻⁸ Μπήκαν στον κοιτώνα όπου κοιμόταν ο Ισβόσεθ, τον χτύπησαν και τον σκότωσαν· του πήραν το κεφάλι και περπατώντας όλη νύχτα το δρόμο της κοιλάδας του Ιορδάνη, το έφεραν στο Δαβίδ, στη Χεβρών. «Να το κεφάλι του Ισβόσεθ, του γιου του Σαούλ, του εχθρού σου, που ζητούσε να σε σκοτώσει», του είπαν. «Αλλά ο Κύριος επέτρεψε στον κύριό μας, το βασιλιά, να πάρει σήμερα εκδίκηση από το Σαούλ και τους απογόνους του».

⁹ Ο Δαβίδ όμως απάντησε στους αδερφούς Ρηγάβ και Βαανά, γιους του Ριμμών, του Βεερωθίτη: «Μα τον αληθινό Θεό», τους είπε, «αυτόν που με απάλλαξε από κάθε θλίψη!» ¹⁰ Εκείνον που μου έφερε την αγγελία ότι πέθανε ο Σαούλ και νόμιζε ότι έφερνε καλή είδηση, τον έπιασα και τον σκότωσα στη Σικλάγ, αντί να του δώσω αμοιβή για την καλή του είδηση. ¹¹ Πολύ περισσότερο θα τιμωρήσω κοινούς κακούργους που δολοφόνησαν έναν αθώο άνθρωπο μες στο σπίτι του, πάνω στο κρεβάτι του. Θα πάρω εκδίκηση για τον θάνατό του τιμωρώντας εσάς· θα σας εξαφανίσω από τη γη».

¹² Πρόσταξε, λοιπόν, τους άντρες του και τους σκότωσαν· μετά τους έκοψαν τα χέρια και τα πόδια και τα κρέμασαν κοντά στη δεξιαμένη της Χεβρών. Έπειτα πήραν το κεφά-

λι του Ισβόσεθ και το έθαψαν στον τάφο του Αβενήρ, στη Χεβρών.

Ο Δαβίδ ανακηρύσσεται βασιλιάς και του Ισραήλ

(Α΄ Χρ 11,1-9)

5 Όλες οι φυλές των Ισραηλιτών ήρθαν στο Δαβίδ, στη Χεβρών, και του είπαν: «Εμείς είμαστε σάρκα σου και αίμα σου. ² Ακόμα και τον καιρό που ο Σαούλ ήταν βασιλιάς, εσύ ήσουν που οδηγούσες τους Ισραηλίτες στον πόλεμο και τους έφερνες πίσω. Ο Κύριος σου είχε πει από τότε ότι εσύ θα οδηγούσες κάποτε το λαό του, τον *Ισραήλ, και θα γινόσουν ηγεμόνας του».

³ Έτσι, όλοι οι *πρεσβύτεροι του λαού του Ισραήλ ήρθαν στο βασιλιά Δαβίδ, στη Χεβρών, κι εκείνος έκανε μαζί τους συμφωνία ενώπιον του Κυρίου. Και έχρισαν το Δαβίδ βασιλιά του Ισραήλ.

⁴ Ο Δαβίδ ήταν τριάντα ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψε σαράντα χρόνια. ⁵ Εφτά χρόνια ήταν βασιλιάς της φυλής *Ιούδα, στη Χεβρών και τριάντα τρία χρόνια ήταν βασιλιάς του Ισραήλ και του *Ιούδα στην *Ιερουσαλήμ.

Ο Δαβίδ κυριεύει την Ιερουσαλήμ

(Α΄ Χρ 11,4-9 14,1-2)

⁶ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο βασιλιάς Δαβίδ και οι άντρες του βάδισαν κατά της Ιερουσαλήμ. Οι *Ιεβουσαίοι, που κατοικούσαν στην περιοχή, είπαν στον Δαβίδ: «Δε θα μπεις στην πόλη μας. Ακόμα κι οι τυφλοί και οι κουτσοί θα σε αποκρούσουν». Έτσι το 'χαν σίγουρο πως ο Δαβίδ δε θα έκανε εισβολή. ⁷ Παρ' όλα αυτά όμως ο Δαβίδ κυριέψε το φρούριο της *Σιών, που ονομάστηκε στη συνέχεια, "Πόλη Δαβίδ". ⁸ Εκείνη την ημέρα, ο Δαβίδ είχε πει: «Όποιος θέλει να σκοτώσει τους Ιεβουσαίους, πρέπει ν' ανεβεί από τον υπόγειο υδραγωγό για να τους φτάσει. Αυτούς τους κουτσούς και τους τυ-

^ε Μεμφιβοσθέ, κατά τους Ό' ως η γνωστότερη εκδοχή. Το εβρ. έχει Μεφι-Βαάλ, που ενίοτε προφέρεται Μερι-Βαάλ ΣΟ στ. 6 αποδόθηκε κατά τους Ό'. Το εβρ. είναι ασαφές.

φλους ἐγὼ τοὺς ἀπεχθάνομαι» (Γι' αὐτὸ λέ-
νε: «τυφλὸς καὶ κουτσὸς δὲν θὰ μπεῖ στον
οἶκο τοῦ Κυρίου»).^ζ

⁹Ο Δαβίδ ἐγκαταστάθηκε στο φρούριο, καὶ
το ὀνόμασε «Πόλη Δαβίδ». Στὴ συνέχεια ἐ-
χτισε κι ἄλλα οχυρωματικὰ ἔργα στὴ *Μιλλῶ,
καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν κατοικία του. ¹⁰Ἔτσι ὁ
Δαβίδ γινόταν συνεχῶς ἰσχυρότερος, γιατί ὁ
Κύριος ὁ Θεός, ὁ Θεός τοῦ Ἰσραὴλ, ἦταν μα-
ζὶ του.

¹¹Ο Χιράμ, βασιλιάς τῆς *Τύρου, ἔστειλε
στο Δαβίδ διπλωματικὴ ἀντιπροσωπεία. Επί-
σης του ἔστειλε ξύλα κέδρων, ξυλουργοὺς
καὶ χτίστες, γιὰ νὰ του χτίσουν ἀνάκτορο.

¹²Ἔτσι κατάλαβε ὁ Δαβίδ ὅτι ὁ Κύριος τον
εἶχε καθιερώσει βασιλιά τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὅτι
χάρισε δόξα στὴ βασιλεία του χάρι στο λαὸ
του, τον Ἰσραὴλ.

Κατάλογος των γιων του Δαβίδ

(Α΄ Χρ 14,3-7)

¹³Ο Δαβίδ μετὰ τον ἐρχομὸ του ἀπὸ τὴ
Χεβρών στὴν Ἱερουσαλήμ, πήρε κι ἄλλες
παλλακίδες καὶ συζύγους, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐ-
πίσης ἀπέκτησε γιους καὶ κόρες. ¹⁴Τα ὀνό-
ματα των γιων που ἀπέκτησε στὴν Ἱερουσα-
λήμ εἶναι: Σαμμουά, Σωβάβ, Νάθαν καὶ Σολο-
μών, ¹⁵Ἰβχάρ, Ἐλισουά, Νέφεγ, Ἰαφιά, ¹⁶Ἐλι-
σαμά, Ἐλγιαδά καὶ Ἐλιφέλετ.

Ο Δαβίδ νικάει τους Φιλιστίους

(Α΄ Χρ 14,8-17)

¹⁷Όταν ἀκούσαν ὁι *Φιλισταῖοι ὅτι ὁ Δαβίδ
χρίσθηκε βασιλιάς τοῦ Ἰσραὴλ, ξεκίνησαν με
ὄλο τὸ στρατὸ τους γιὰ νὰ ἐρθουν καὶ νὰ τον
θέσουν ὑπὸ τὴν ἐξουσία τους. Το πληροφο-
ρήθηκε ὁ Δαβίδ καὶ κατέφυγε γιὰ ἀσφάλεια
σ' ἓνα οχυρὸ.

¹⁸Οι Φιλισταῖοι ἦρθαν καὶ ξεχύθηκαν στὴν
κοιλιάδα Ρεφαείμ. ¹⁹Τότε ὁ Δαβίδ ρώτησε
τον Κύριο: «Νὰ πάω νὰ πολεμήσω τοὺς Φιλι-
σταῖους; Θὰ τοὺς παραδώσεις στὴν ἐξουσία

μου;» Ὁ Κύριος τοῦ ἀπάντησε: «Νὰ πας νὰ
τοὺς πολεμήσεις; Θὰ σου τοὺς παραδώσω
τὸ δῖχως ἄλλο». ²⁰Ἔτσι ἦρθε ὁ Δαβίδ στὴ
Βάαλ-Περασίμ, κι ἐκεῖ νίκησε τοὺς Φιλισται-
οὺς καὶ εἶπε: «Ἔσπασε ὁ Κύριος τὶς γραμ-
μές των ἐχθρῶν μου, ὅπως σπάζει ἡ πλημ-
μύρα ἓνα φράγμα». Γι' αὐτὸ ὀνόμασε τον τό-
πο ἐκεῖνο «Βάαλ-Περασίμ» (Κυρίαρχος των
Ρηγμάτων). ²¹Οι Φιλισταῖοι φεύγοντας ἀφη-
σαν ἐκεῖ τὰ ἀγάλματα των θεῶν τους, καὶ ὁ
Δαβίδ καὶ οἱ ἄντρες του τὰ πήραν.

²²Οι Φιλισταῖοι ὁμῶς ξαναγύρισαν καὶ γέ-
μισαν τὴν κοιλιάδα Ρεφαείμ. ²³Ο Δαβίδ ρώτη-
σε πάλι τον Κύριο κι ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε:
«Μὴν τοὺς ἐπιτεθεῖς ἀπὸ 'δω, ἀλλὰ πήγαινε
στὰ νῶτα τους καὶ κάνε τοὺς ἐφόδο ἀπὸ τὴ
μεριὰ των θάμνων. ²⁴Όταν ἀκούσεις θόρυβο
βημάτων στὶς κορυφές των θάμνων, τότε
βιάσου νὰ ἐπιτεθεῖς, γιατί ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ
ἐγὼ ὁ Κύριος θὰ βγῶ μπροστὰ σου, γιὰ νὰ
χτυπήσω τὸ στρατὸ των Φιλισταιῶν». ²⁵Ο
Δαβίδ ἔκανε ὅπως τον διέταξε ὁ Κύριος καὶ
νίκησε τοὺς Φιλισταῖους καὶ τοὺς ἔτρεψε σὲ
φυγὴ καταδιώκοντάς τους ἀπὸ τὴ Γιβζών ὀ-
λο τον δρόμο ὡς τὴ Γεζέρ.

Η μεταφορά της κιβωτοῦ στην Ἱερουσαλήμ

(Α΄ Χρ 13,1-14ː 15,25-28)

6 Μετὰ πάλι τὰ γεγονότα, συγκέντρω-
σε πάλι ὁ Δαβίδ ὅλους τοὺς ἐπὶλεκτους
στρατιῶτες τοῦ *Ἰσραὴλ, τριάντα χιλιάδες
ἄντρες. ²Μ' αὐτὸ τὸ στρατὸ ξεκίνησε νὰ πά-
ει στὴ Βααλέ τῆς φυλῆς *Ἰούδα, γιὰ νὰ φέ-
ρουν ἀπὸ 'κει τὴν *κιβωτὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία
καὶ φέρει τὸ *ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ ἀρχη-
γοῦ των ἰσραηλιτικῶν δυνάμεων, ὁ ὁποῖος
ἔχει τὸ θρόνο του πάνω ἀπὸ τὰ *χερουβίμ.^θ
³⁻⁴ Η κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ βρισκόταν στο σπῆτι
τοῦ Αβιναδάβ, πάνω σ' ἓνα ὄλοφο.

Απὸ 'κει τὴν πήραν καὶ τὴν ἀνέβασαν σὲ
μια καινούρια ἄμαξα, τὴν ὁποία ὠδηγοῦσαν ὁ
Ουζζά κι ὁ Αχιώ, γιοι τοῦ Αβιναδάβ. Ὁ Αχιώ

^ζ Ὁ στ. στα εβρ. εἶναι ἀσαφὴς καὶ ἡ μετάφραση ἀβεβαία. ^η Στὴ συνέχεια... κατοικία του. Ὁ στ. στα εβρ. εἶναι ἀσαφὴς.
Ἄλλη ἀπόδοση: «Στὴ συνέχεια ἔχτισε τείχος γύρω ἀπὸ τὴν πόλη, ἀπὸ τὴ Μιλλῶ ὡς τὸ εσωτερικόν». ^θ Ἔτσι ὁ Δαβίδ
γινόταν συνεχῶς ἰσχυρότερος, γιατί ὁ Κύριος, ὁ Θεός ὁ Θεός τοῦ Ἰσραὴλ, ἦταν μαζὶ του. ^θ Πάνω ἀπὸ τὰ χερουβίμ. Γιὰ
τὴν προέλευση τῆς φρ. βλ. Εξ 25,22.

πήγαινε μπροστά από την κιβωτό. ⁵ Ο Δαβίδ κι όλοι οι Ισραηλίτες χόρευαν για να τιμήσουν τον Κύριο και τραγουδούσαν μ' όλη τους τη δύναμη, παίζοντας κιθάρες, άρπες, τύμπανα, κρόταλα και κύμβαλα.

⁶ Όταν έφτασαν στο αλώνι του Ναχών, ο Ουζζά άπλωσε το χέρι του στην κιβωτό του Θεού να τη συγκρατήσει, γιατί τα βόδια την είχαν γείρει. ⁷ Τότε οργίστηκε ο Κύριος εναντίον του και τον χτύπησε επί τόπου για την ανευλάβεια του· πέθανε εκεί, κοντά στην κιβωτό του Θεού. ⁸ Ο Δαβίδ λυπήθηκε που ο Κύριος θανάτωσε τον Ουζζά, και ονόμασε τον τόπο εκείνο Φαρές-Ουζζά (θάνατος του Ουζζά), όπως λέγεται μέχρι σήμερα.

⁹ Εκείνη την ημέρα φοβήθηκε ο Δαβίδ τον Κύριο και είπε: «Πώς είναι δυνατόν τώρα να έρθει στο σπίτι μου η κιβωτός του Κυρίου;» ¹⁰ Και δεν ήθελε να πάρει την κιβωτό στην Πόλη Δαβίδ, αλλά την άφησε στο σπίτι του Ωβήδ-Εδώμ του Γαθίτη.

¹¹ Η κιβωτός του Κυρίου έμεινε εκεί τρεις μήνες, κι ο Κύριος ευλόγησε τον Ωβήδ-Εδώμ και όλη την οικογένειά του. ¹² Όταν έφεραν την είδηση στο βασιλιά Δαβίδ ότι ο Κύριος ευλόγησε την οικογένεια του Ωβήδ-Εδώμ, καθώς κι όλα τα υπάρχοντά του εξαιτίας της κιβωτού του Θεού, ο Δαβίδ πήγε κι ανέβασε την κιβωτό από το σπίτι του Ωβήδ-Εδώμ στην Πόλη Δαβίδ με πανηγυρική συνοδεία. ¹³ Κάθε έξι βήματα που έκαναν εκείνοι που βαστούσαν την κιβωτό του Κυρίου, ο Δαβίδ θυσίαζε ένα βόδι κι ένα παχύ μοσχάρι. ¹⁴ Μετά χόρευε μ' όλη του τη δύναμη για να τιμήσει τον Κύριο, φορώντας μόνο το λινό *εφώδ. ¹⁵ Έτσι, μετέφερε μαζί με όλους τους Ισραηλίτες την κιβωτό του Κυρίου με αλαλαγμούς και με σαλπίσματα.

Ο Δαβίδ και η δόξα του Κυρίου

(Α΄ Χρ 15,29 – 16,3,43)

¹⁶ Ενώ η κιβωτός του Κυρίου έμπαινε στην Πόλη Δαβίδ, η γυναίκα του η Μιχάλ, κόρη του Σαούλ, έσκυψε από το παράθυρο και εί-

δε το βασιλιά Δαβίδ να πηδάει και να χορεύει ενώπιον του Κυρίου· κι ένιωσε βαθιά περφόρηση γι' αυτόν.

¹⁷ Έφεραν την κιβωτό και την τοποθέτησαν στη θέση της, στη μέση της σκηνής που είχε στήσει ο Δαβίδ γι' αυτήν κι ο βασιλιάς πρόσφερε *ολοκαυτώματα ενώπιον του Κυρίου και *θυσίες κοινωνίας. ¹⁸⁻¹⁹ Όταν τέλειωσε ο Δαβίδ με τις προσφορές των ολοκαυτωμάτων και των θυσιών, ευλόγησε όλο το λαό Ισραήλ στο όνομα του παντοδύναμου Κυρίου. Μετά μοίρασε στα πλήθη, άντρες και γυναίκες, από ένα γλυκό ψωμί στον καθένα, ένα κομμάτι ψητό κρέας κι ένα τσαμπί ξερές σταφίδες· κι έφυγαν όλοι, καθένας για το σπίτι του.

²⁰ Πηγαίνοντας ο Δαβίδ να χαιρετήσει την οικογένειά του, βγήκε η γυναίκα του η Μιχάλ, κόρη του Σαούλ, να τον προύπαντήσει, και του είπε: «Πόσο δοξάστηκε σήμερα ο βασιλιάς του Ισραήλ, όταν ξεγυμνώθηκε μπροστά στα μάτια των υπηρετιών των υπηκόων του! Αυτό θα έκανε κι ο τελευταίος ανυπόληπτος». ²¹ Ο Δαβίδ όμως της απάντησε: «Εγώ για να τιμήσω τον Κύριο φέρθηκα έτσι! Αυτός προτίμησε εμένα από τον πατέρα σου κι απ' όλη την οικογένειά του, προκειμένου να με κάνει ηγεμόνα του λαού του Ισραήλ. Προς τιμήν του, λοιπόν, θα χορεύω ενώπιόν του, ²² και θα ταπεινωθώ ακόμα περισσότερο! Μπορεί έτσι να ξευτελιζομαι στα μάτια σου, αλλά θα δοξαστώ απ' αυτές τις δούλες, που ανέφερες».

²³ Η Μιχάλ, η κόρη του Σαούλ, σ' όλη της τη ζωή δεν γέννησε παιδί.

Η προφητεία του Νάθαν

(Α΄ Χρ κεφ. 17)

7 Ο βασιλιάς Δαβίδ εγκαταστάθηκε στο ανάκτορό του κι ο Κύριος του εξασφάλισε ησυχία απ' όλους γύρω τους εχθρούς του. ² Τότε είπε ο βασιλιάς στο Νάθαν, τον *προφήτη: «Εγώ κατοικώ σε παλάτι καμωμένο από κέδρους, ενώ η *κιβωτός του Θεού βρι-

¹στα μάτια σου, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «στα μάτια μου».

σκεται μέσα σε σκηνή. Τι λες εσύ γι' αυτό;»

³Ο Νάθαν είπε στο βασιλιά: «Πήγαινε, κά-
νε αυτό που επιθυμείς, γιατί ο Κύριος είναι
μαζί σου».

⁴Αλλά εκείνη τη νύχτα ο Κύριος είπε στον
Νάθαν: ⁵«Πήγαινε και πες εκ μέρους μου
στο *δούλο μου το Δαβίδ: "Θέλεις να μου
χτίσεις *ναό για να κατοικώ;

⁶⁻⁷Εγώ, από την ημέρα που έβγαλα τους
Ισραηλίτες από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα,
δεν κατοίκησα ποτέ σε ναό: τους ακολου-
θούσα μένοντας σε σκηνή. Και σε κανέναν
από τους αρχηγούς που τους ανέθεσα να ο-
δηγούν τον λαό μου, τον *Ισραήλ, δεν παρα-
πονέθηκα ποτέ ότι δε μου έφτιαξαν κατοικη-
τήριο από κέδρους».

⁸»Πες, λοιπόν, στο δούλο μου το Δαβίδ,
ότι εγώ ο Κύριος του *σύμπαντος λέω: "σε
πήρα απ' το λιβάδι που έβοσκες τα πρόβατα,
και σ' έκανα ηγεμόνα του λαού μου, του
Ισραήλ. ⁹Ήμουν μαζί σου παντού όπου πη-
γαινες, εξαφάνισα όλους τους εχθρούς σου
από μπροστά σου και σ' έκανα ονομαστόν,
σαν τους μεγάλους της γης. ¹⁰Όρισα για το
λαό μου τον Ισραήλ έναν τόπο, όπου τον εγ-
κατέστησα μόνιμα. Εκεί θα ζει άφοβα χωρίς
να τον καταπιézουν τα ασεβή έθνη, όπως
τον καταπιézαν στο παρελθόν, ¹¹την εποχή
που διόριζα *Κριτές στο λαό μου. Τώρα σου
έχω εξασφαλίσει ησυχία απ' όλους τους ε-
χθρούς σου. Εγώ ο Κύριος, λοιπόν, σου α-
ναγγέλλω πως εγώ θα σου χτίσω οίκο:^α
¹²Όταν τελειώσουν οι μέρες σου και πεθά-
νεις, θα αναδείξω διάδοχο μετά από σένα έ-
ναν γιο σου, κατ' ευθειάν απόγονό σου, και
θα διατηρήσω σταθερή τη βασιλεία του.
¹³Αυτός θα μου χτίσει ναό κι εγώ θα κάνω
το θρόνο του ακλόνητο για πάντα. ¹⁴Θα είμαι
γι' αυτόν πατέρας κι εκείνος θα μου είναι
γιος. Αν αμαρτήθει θα τον σωφρονίσω με
πληγμάτα, όπως χτυπάνε τα παιδιά τους οι
άνθρωποι. ¹⁵Δε θ' αποσύρω όμως απ' αυτόν

την εύνοιά μου, όπως την απέσυρα από το
Σαούλ, που τον έδωξα κι έφερα στη θέση
του εσένα. ¹⁶Οι απόγονοί σου θα βασιλεύ-
ουν σταθερά μετά από σένα για πάντα, κι ο
θρόνος σου θα παραμένει ακλόνητος παντο-
τινά».

¹⁷Ο Νάθαν ανάγγειλε στο Δαβίδ όλους
αυτούς τους λόγους και το όραμα.

Προσευχή του Δαβίδ

¹⁸Τότε ο βασιλιάς Δαβίδ μπήκε μέσα στη
σκηνή, παρουσιάστηκε ενώπιον του Κυρίου
και είπε: «Ποιος είμαι εγώ, Κύριέ μου και
Θεέ, και ποια η οικογένειά μου, ώστε να με
δοξάσεις τόσο πολύ; ¹⁹Και σαν να το θεώ-
ρησες μικρό αυτό, Κύριέ μου και Θεέ, μίλη-
σες ακόμα και για το μακρινό μέλλον της οι-
κογένειας του δούλου σου. Είναι αυτό μια
διδαχή για ανθρώπους;^β Κύριέ μου και Θεέ;
²⁰Τι περισσότερο θα μπορούσα να σου πω
εγώ ο Δαβίδ;

»Εσύ, βέβαια, γνωρίζεις το δούλο σου,
Κυριέ μου και Θεέ. ²¹Όλα αυτά τα μεγάλα
έργα τα πραγματοποίησες σύμφωνα με την
υπόσχεσή σου, όπως ακριβώς τα ήθελες,
για να διδάξεις το δούλο σου. ²²Γ' αυτό εί-
σαι μεγάλος, Κύριέ μου και Θεέ: δεν υπάρ-
χει όμοιός σου, δεν υπάρχει Θεός εκτός α-
πό σένα, όπως ακριβώς το ακούγαμε πάντα
να λέγεται. ²³Ποιο άλλο έθνος στη γη είναι
σαν το λαό σου, τον Ισραήλ, τον οποίο ένας
Θεός ήρθε και τον ελευθέρωσε από τους
Αιγυπτίους για να τον κάνει λαό του; Εσύ
τον έκανες ονομαστό, επιτέλεσες γι' αυτόν
και για τη χώρα του μεγάλα και θαυμαστά
έργα κι έτρεψες σε φυγή από μπροστά του
τα άλλα έθνη και τους θεούς τους. ²⁴Έκα-
νες τον Ισραήλ λαό σου για πάντα κι εσύ,
Κυριέ, έγινες Θεός τους. ²⁵Τώρα, Κύριέ μου
και Θεέ, ο λόγος που είπες για το δούλο
σου και για την οικογένειά του ας ισχύσει
παντοτινά και κάνε όπως είπες. ²⁶Ας είναι

^αΘα σου χτίσω οίκο. Στο εβρ. γίνεται λογοπαίγνιο με τον όρο «οίκος». Κατά λ. «θα σου δώσω απογόνους», δηλ. θα
οικοδομηθεί ο «οίκος» Δαβίδ από τον Κύριο. ^βΕίναι... ανθρώπους. Το εβρ. είναι ασαφές και η μετ. αβέβαιη.

7,4 Α΄ Σαμ 15,16 7,6 Εξ 40,21 7,8 Α΄ Σαμ 16,11΄ Ψλ 78,70-71 7,12-13 Ψλ 89,4-5΄ 132,11΄ Πραξ 2,30 7,14 Ψλ 2,7΄ 89,27-28΄
Α΄ Χρ 22,10΄ 28,6-7΄ Β΄ Κορ 6,18΄ Εβρ 1,5 7,14β-15 Ψλ 89,31-34 7,16 Α΄ Σαμ 25,28΄ Α΄ Βασ 2,45΄ 11,38΄ Ψλ 89,36-37 7,23
Δτ 4,34 7,24 Α΄ Σαμ 12,22

δοξασμένο τ' ὄνομά σου αἰώνια, για να λένε ὅτι ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος, αὐτός εἶναι ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ! Κι αὐτοί που θα διαδεχτοῦν τὸ δούλο σου τὸ Δαβὶδ στὸ θρόνο, ας εἶναι ἀκλόνητοι ἐνώπιόν σου. ²⁷Κύριε τοῦ σύμπαντος, Θεέ τοῦ Ἰσραήλ, ἐσύ φανέρωσε τις προθέσεις σου, στὸ δούλο σου, ὅταν εἶπες "ἐγὼ θα σου οικοδομήσω οἶκο"⁴⁷ γι' αὐτὸ ὁ δούλος σου πήρα τὸ θάρρος να σου ἀναπέμψω αὐτὴ την προσευχή. ²⁸Κύριέ μου και Θεέ, ἐσύ εἶσαι ὁ Θεός κι ὁ λόγος σου εἶναι ἀλήθεια. Ὅλες αὐτές τις εὐλογίες τις υποσχέθηκες στὸ δούλο σου. ²⁹Τώρα λοιπόν, εὐλόγησε τοὺς ἀπογόνους τοῦ δούλου σου, ὥστε να ἔχουν για πάντα τὴν εὐνοιά σου. Σύμφωνα με τὴν υπόσχεσή σου, Κύριε Θεέ, ας ἀναπαύεται ἡ εὐλογία σου πάνω στους ἀπογόνους τοῦ δούλου σου για πάντα».

Στρατιωτικές νίκες τοῦ Δαβὶδ

(Α΄ Χρ 18,1-13)

8 Μετά ἀπ' αὐτὰ τὰ γεγονότα ὁ Δαβὶδ νίκησε τοὺς *Φιλισταίους, τοὺς υποδούλωσε και ἐξουδετέρωσε τὴν κυριαρχία τους στη χώρα τοῦ Ἰσραήλ.

²Επίσης νίκησε τοὺς *Μωαβίτες. Ἀνάγκασε τοὺς αἰχμαλώτους να πέσουν καταγής και τοὺς μέτρησε με σχοινί· μετροῦσε δύο φορές για κείνους που θα σκότωνα και μία για κείνους που θα ἄφηνε στη ζωή.¹⁰ Κι ἐγιναν οἱ Μωαβίτες φόρου ὑποτελεῖς στὸ Δαβὶδ.

³Ὁ Δαβὶδ ἀκόμα νίκησε τὸν Ἀδαδέζερ, γιο τοῦ Ρεχώβ και βασιλιά τῆς Σωβά, ὅταν ὁ τελευταῖος πήγαινε ν' ἀνακτήσει τὸ βασιλεῖο του στὸν ποταμὸ Ευφράτη. ⁴Ὁ Δαβὶδ αἰχμαλώτισε ἀπ' αὐτὸν χίλιους ἐφτακόσιους ἱππεῖς και εἴκοσι χιλιάδες πεζοὺς και διέταξε να κόψουν τοὺς τένοντες ἀπὸ τὰ πόδια των ἀλόγων ὅλων των ἀμαξῶν. Κράτησε μόνο ἐκατὸ ἄλογα που χρειάζονταν για ἰσάριθμες

ἀμαξες.

⁵Ὅταν ἦρθαν οἱ Σύριοι ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ για να βοηθήσουν τὸν Ἀδαδέζερ, βασιλιά τῆς Σωβά, ὁ Δαβὶδ σκότωσε ἀπὸ αὐτοὺς εἴκοσι δύο χιλιάδες ἄντρες. ⁶Διόρισε δικούς του κυβερνήτες στους *Συριοὺς τῆς Δαμασκοῦ κι ἐγιναν φόρου ὑποτελεῖς σ' αὐτόν. Ὁ Κύριος βοηθοῦσε τὸ Δαβὶδ σε ὅλες τις ἐκστρατείες του. ⁷Πῆρε τις χρυσές ἀσπίδες που κρατοῦσαν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἀδαδέζερ και τις ἔφερε στὴν Ἱερουσαλήμ. ⁸Επίσης ἀπὸ τις πόλεις τοῦ Ἀδαδέζερ Βετὰχ και Βηρωθά πῆρε μεγάλες ποσότητες χαλκοῦ.

⁹⁻¹⁰Ὅταν ὁ Τόχου, βασιλιάς τῆς Χαμάθ, ἐμαθε ὅτι ὁ βασιλιάς Δαβὶδ νίκησε κατὰ κράτος τὸν Ἀδαδέζερ, ἔστειλε σ' αὐτόν τὸ γιο του τὸν Ἰωράμ για να τὸν χαιρετίσει και να τὸν συγχαρεῖ γι' αὐτὴ τὴ νίκη του, γιατί ὁ Ἀδαδέζερ ἦταν ἀντίπαλος τοῦ Τόχου. Ὁ Ἰωράμ ἔφερε στὸ Δαβὶδ σκευὴ ἀσημένια, χρυσὰ και χάλκινα. ¹¹Αὐτὰ ὁ βασιλιάς Δαβὶδ τα ἀφιέρωσε στὸν Κύριο, μαζί με τὸ ἀσῆμι και τὸ χρυσάφι που εἶχε πάρει ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, τὰ ὁποῖα εἶχε ὑποτάξει, ¹²ἀπὸ τοὺς Ἐδωμίτες, τοὺς Μωαβίτες, τοὺς Ἀμμωνίτες, τοὺς Φιλισταίους, τοὺς Ἀμαληκίτες, καθὼς και τὰ λάφυρα που πῆρε ἀπὸ τὸν Ἀδαδέζερ, γιο τοῦ Ρεχώβ και βασιλιά τῆς Σωβά. ¹³Ἐτσι ὁ Δαβὶδ ἀπέκτησε μεγάλη δόξα.

Στὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴ μάχη με τοὺς Συριοὺς, ὁ Δαβὶδ σκότωσε δεκαοχτὼ χιλιάδες Ἐδωμίτες στὴν κοιλάδα τοῦ Ἄλατος.¹⁴ ¹⁴Τοποθέτησε στὴν *Ἐδώμ στρατιωτικούς διοικητές κι οἱ Ἐδωμίτες ἐγιναν ὑποτελεῖς στὸ Δαβὶδ. Ὁ Κύριος τὸν βοηθοῦσε σ' ὅλες τις ἐκστρατείες του.

Οἱ ἀξιωματοῦχοι τοῦ Δαβὶδ

(20,23-26· Α΄ Χρ 18,14-17)

¹⁵Ὁ Δαβὶδ βασιλεψε σε ὅλο τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραήλ· δίκαιζε κι ἀπέδιδε τὸ δίκαιο σε ὅλους ἀμερόληπτα. ¹⁶Ὁ Ἰωάβ, γιος τῆς Σε-

⁴⁷βλ. ὑποσ. εἰς στ. 11. ¹⁰Ὑποχρέωναν τοὺς αἰχμαλώτους να ἐπαλῶσουν στὸ ἔδαφος διπλά διπλά και τέντωναν ἀπὸ πάνω τους ἕνα σκονί. Ὅσοι περιλαμβάνονταν στις δύο πρώτες «μετρήσεις» αὐτοῦ τοῦ εἶδους, τοὺς ἐκελοῦσαν· κι ὅσοι περιλαμβάνονταν στὴν τρίτη τοὺς ἄφηναν να ζήσουν. Αὐτὸ ἐπαναλαμβάνονταν ὡς τὸ τέλος. ¹⁴Κοιλάδα τοῦ Ἄλατος. Πρόκειται για τὴν ἐρημὸ Αραβά, που ἐκτείνεται βόρεια τοῦ κόλπου τῆς Ἄκαμπα και νότια τῆς Νεκράς Θάλασσας.

ροῦίας ἦταν ἀρχηγός του στρατοῦ και ο Ἰωσαφάτ, γιος του Ἀχιλοῦδ, ἦταν υπομηματογράφος. ¹⁷ Ο Σαδώκ, γιος του Ἀχιτώβ, και ο Ἀχιμέλεχ, γιος του Ἀβιάθαρ, ἦταν *ιερεῖς· ο Σεραΐας ἦταν γραμματέας του κράτους. ¹⁸ Ο Βεναΐας, γιος του Ἰεωϊαδά, ἦταν ἀρχηγός των *Χερεθαίων και των *Φελεθαίων. Οἱ γιοὶ του Δαβίδ ἦταν κι αὐτοὶ ἱερεῖς.

Δαβίδ και Μεμφιβοσθέ

9 Κάποτε ρώτησε ο Δαβίδ: «Ἐχει ἀπομείνει κανεὶς ἀπὸ την οἰκογένεια του Σαούλ; Θέλω να του δείξω την εὐνοιά μου για χάρη του Ἰωνάθαν».

² Ἀπὸ την οἰκογένεια του Σαούλ υπήρχε κάποιος υπηρέτης που ονομαζόταν Σιβά. Τον ἔφεραν στο Δαβίδ κι ο βασιλιάς τον ρώτησε: «Ἐσύ εἶσαι ο Σιβά;» «Δούλος σου», ἀπάντησε ἐκεῖνος. ³ Ο βασιλιάς τον ρώτησε: «Δεν ἔχει ἀπομείνει πια κανεὶς ἀπὸ την οἰκογένεια του Σαούλ, για να δείξω σ' αὐτὸν την ἀγάπη του Θεοῦ;» Ο Σιβά ἀπάντησε: «Υπάρχει ἀκόμη ἓνας γιος του Ἰωνάθαν, ἀνάπηρος ἀπὸ τα πόδια». ⁴ «Ποῦ βρίσκεται;» ρώτησε ο βασιλιάς. Ο Σιβά εἶπε: «Ἐἶναι στο σπίτι του Μαχίρ, γιου του Ἀμμihήλ, στη Λο-Δεβάρ». ⁵ Τότε ο βασιλιάς Δαβίδ ἔστειλε στη Λο-Δεβάρ και τον πήρε ἀπὸ το σπίτι του Μαχίρ, γιου του Ἀμμihήλ.

⁶ Ὅταν ο Μεμφιβοσθέ,¹⁵ γιος του Ἰωνάθαν και ἐγγονός του Σαούλ, ἦρθε στο Δαβίδ, ἐσκυψε το κεφάλι του και προσκύνησε το βασιλιά. Ο Δαβίδ τον ρώτησε: «Ἐσύ εἶσαι ο Μεμφιβοσθέ;» Κι ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Δούλος σου!» ⁷ «Μη φοβάσαι!» του εἶπε ο Δαβίδ. «Θα σου δείξω την εὐνοιά μου για χάρη του Ἰωνάθαν, του πατέρα σου, και θα σου ἐπιστρέψω ὅλα τα χωράφια του Σαούλ, του παππού σου· κι ἐσύ θα τρῶς πάντα στο τραπέζι μου».

⁸ Ο Μεμφιβοσθέ προσκύνησε και εἶπε: «Ποιός εἶμαι ο δούλος σου, για να τον φροντίζεις τόσο πολύ; Ἐνα ψόφιο σκυλί εἶμαι!» ⁹ Τότε ο βασιλιάς κάλεσε το Σιβά, τον υπη-

ρέτη του Σαούλ, και του εἶπε: «Ο,τιδήποτε ἀνήκει στο Σαούλ και στην οἰκογένειά του το δίνω στο Μεμφιβοσθέ, το γιο του κυρίου σου. ¹⁰ Ἐσύ, οἱ γιοὶ σου και οἱ δούλοι σου θα καλλιεργεῖτε για λογαριασμό του τη γη, και θα φέρνεις σ' αὐτὸν τα εἰσοδήματα για να ἐχει να τρῶει. Κι ο ἴδιος ο Μεμφιβοσθέ θα τρῶει πάντα στο τραπέζι μου».

Ο Σιβά εἶχε δεκαπέντε γιους και εἴκοσι δούλους. ¹¹ Αὐτὸς ἀπάντησε στο βασιλιά: «Ὅλα ὅσα διατάζει ο κύριός μου, ο βασιλιάς, το δούλο του θα τα ἐκτελέσω». Ἔτσι ο Μεμφιβοσθέ ἐτρωγε στο τραπέζι του Δαβίδ ἰσὺν ἓνα ἀπὸ τους γιους του βασιλιά. ¹² Ο Μεμφιβοσθέ εἶχε ἓναν μικρὸ γιο που ονομαζόταν Μιχά. Ὅλοι ὅσοι κατοικοῦσαν στο σπίτι του Σιβά ἦταν στην υπηρεσία του Μεμφιβοσθέ. ¹³ Ο ἴδιος ἦταν ἀνάπηρος κι ἀπὸ τα δύο του πόδια· ἐγκαταστάθηκε στην Ἱερουσαλήμ κι ἐτρωγε πάντα στο τραπέζι του βασιλιά.

Ο Δαβίδ νικάει τους Ἀμμωνίτες

(Α΄ Χρ 19,1-5)

10 Μετά ἀπὸ ἀρκετὸν καιρὸ πέθανε ο βασιλιάς των *Ἀμμωνιτῶν και τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Χανούν.

² Τότε εἶπε ο Δαβίδ: «Θα δείξω καλοσύνη στο Χανούν, γιο του Ναχάς, ὅπως εἶχε δεῖξει και σ' ἐμένα καλοσύνη ο πατέρας του». Ἔτσι ἔστειλε ἀξιωματοῦχους να τον συλλυπηθῶν ἐκ μέρους του για το θάνατο του πατέρα του.

Πράγματι, οἱ ἀξιωματοῦχοι του Δαβίδ πήγαν στη χώρα των Ἀμμωνιτῶν. ³ Οἱ ἄρχοντες ὁμως των Ἀμμωνιτῶν εἶπαν στον κύριό τους το Χανούν: «Ἐσύ πιστεύεις πως ο Δαβίδ ἠθέλε να τιμῆσει τον πατέρα σου και γι' αὐτό σου ἔστειλε τους ἀνθρώπους του να σε συλλυπηθεῖ; Μάλλον τους ἔστειλε για να ἐξερευνήσουν την πόλη και να την κατασκοπεύσουν και μετὰ να ἐρθῶν να την καταστρέψουν». ⁴ Ἔτσι συνέλαβε ο Χανούν τους ἀξιωματοῦχους του Δαβίδ, ξύρισε τα μισά

¹⁵βλ. υποσ. εἰς κεφ. 4,4. ¹⁷στο τραπέζι του Δαβίδ, κατὰ τους Ὁ΄. Το ἐβρ. ἔχει «στο τραπέζι μου».

τους γένεια, έκοψε απ' τη μέση και κάτω τα ρούχα τους ως τους μηρούς, και τους έδιωξε πίσω.

⁵Όταν ο Δαβίδ πληροφορήθηκε τα συμβάντα, κατάλαβε πως είχε καταρρακωθεί η τιμή των ανθρώπων του και τους παράγγειλε με αγγελιοφόρους να μείνουν στην Ιεριχώ ώσπου να μεγαλώσουν τα γένεια τους και μετά να επιστρέψουν.

Ο Δαβίδ νικάει τους Αμμωνίτες και τους Συρίους

(Α' Χρ 19,6-19)

⁶Οι Αμμωνίτες κατάλαβαν ότι πια είχαν γίνει μισητοί στο Δαβίδ. Έστειλαν, λοιπόν, και μίσθωσαν είκοσι χιλιάδες πεζούς από τους Συρίους της Βαιθ-Ρεχώβ και της Σωβά, χίλιους άντρες από το βασιλιά της Μααχά και δώδεκα χιλιάδες άντρες από τον Ιστώβ. ⁷Μόλις το 'μαθε ο Δαβίδ, έστειλε εναντίον τους τον αρχιστράτηγο Ιωάβ με όλο το στράτευμα των εκπαιδευμένων πολεμιστών. ⁸Οι Αμμωνίτες βγήκαν και παρατάχθηκαν σε θέση μάχης στην είσοδο της πύλης της πρωτεύουσάς τους, της Ραββάθ. Οι Σύριοι της Σωβά, της Ρεχώβ, της Μααχά και του βασιλιά Ιστώβ παρατάχθηκαν ξέχωρα, έξω στους αγρούς.

⁹Όταν είδε ο Ιωάβ ότι επρόκειτο ν' αντιμετώπισει επίθεση από μπροστά και από πίσω, παρέταξε τους επίλεκτους άντρες του ισραηλιτικού στρατού απέναντι από τους Συρίους. ¹⁰Το υπόλοιπο του στρατού το έθεσε στις διαταγές του Αβισάι, του αδερφού του, ο οποίος το παρέταξε απέναντι στους Αμμωνίτες. ¹¹Ο Ιωάβ είπε στον αδερφό του: «Αν δεις ότι οι Σύριοι με νικούν, θα έρθεις να με βοηθήσεις· κι αν εγώ δω ότι οι Αμμωνίτες σε νικούν, θα έρθω να σε βοηθήσω. ¹²Δείξε θάρρος και ας φανούμε ισχυροί για χάρη του λαού μας και για τις πόλεις του Θεού μας. Κι ο Κύριος ας κάνει ό,τι του φαίνεται καλό».

¹³Όταν ο Ιωάβ κι ο στρατός του προέλασαν για να επιτεθούν στους Συρίους, εκείνοι τράπηκαν σε φυγή. ¹⁴Μόλις είδαν οι Αμμωνίτες

ότι οι Σύριοι τράπηκαν σε φυγή, έφυγαν κι αυτοί κυνηγημένοι από τον Αβισάι και μπήκαν στην πόλη. Έτσι ο Ιωάβ σταμάτησε να πολεμάει τους Αμμωνίτες και γύρισε στην Ίερουσαλήμ.

¹⁵Όταν όμως οι Σύριοι είδαν ότι κατατροπώνονταν από τους Ισραηλίτες, έκαναν γενική ανασυγκρότηση των δυνάμεών τους. ¹⁶Ο Αδαδέζερ έστειλε κι επιστράτευσε τους Συρίους που κατοικούσαν πέρα από τον ποταμό Ευφράτη. Αυτοί συγκεντρώθηκαν στην Αιλάμ με επικεφαλής τον Σωβάκ, αρχιστράτηγο του Αδαδέζερ. ¹⁷Όταν το 'μαθε ο Δαβίδ, συγκέντρωσε όλο το στρατό των Ισραηλιτών, πέρασε τον Ιορδάνη και ήρθε στην Αιλάμ. Οι Σύριοι παρατάχθηκαν απέναντι στο Δαβίδ και άρχισαν την επίθεση. ¹⁸Αλλά οι Ισραηλίτες τους έτρεψαν σε φυγή και ο Δαβίδ σκότωσε απ' αυτούς εφτακόσιους οδηγούς αμαξών και σαράντα χιλιάδες ιππείς· χτυπήθηκε κι ο Σωβάκ, ο αρχιστράτηγός τους, και πέθανε εκεί. ¹⁹Οι ηγεμόνες που ως τότε ήταν υποτελείς στον Αδαδέζερ, όταν είδαν ότι είχαν όλοι τους νικηθεί από τους Ισραηλίτες, συνθηκολόγησαν κι έγιναν υποτελείς τους. Από τότε, οι Σύριοι δεν τολμούσαν πια να βοηθήσουν τους Αμμωνίτες.

Δαβίδ και Βηρσαβεί

11 Τον επόμενο χρόνο, την εποχή που οι βασιλιάδες συνηθίζουν να κάνουν τις εκστρατείες τους, έστειλε ο Δαβίδ τον Ιωάβ, επικεφαλής του ισραηλιτικού στρατού, και τους αξιωματούχους του, να πολεμήσουν τους Αμμωνίτες. Ληλάτησαν τη χώρα τους και πολιόρκησαν την πρωτεύουσα Ραββάθ, ενώ ο Δαβίδ είχε παραμείνει στην Ίερουσαλήμ.

²Ένα βράδυ, ο Δαβίδ σηκώθηκε από το κρεβάτι του και περπατούσε στο δώμα του ανακτόρου του. Από 'κει είδε μια πολύ ωραία γυναίκα που έπαιρνε το λουτρό της. ³Αμέσως έστειλε και ζήτησε πληροφορίες για τη γυναίκα. «Αυτή είναι η Βηρσαβεί», του είπαν, «κόρη του Ελιάμ και γυναίκα του Ουρία του Ήετταίου». ⁴Ο Δαβίδ τότε έστει-

λε τους ανθρώπους του και την κάλεσε στην κατοικία του. Εκείνη πήγε κι αυτός πλάγιασε μαζί της· έπειτα εκείνη γύρισε στο σπίτι της. Ήταν μόλις που είχε καθαριστεί από τα έμμηνά της.

⁵ Η Βηθ-Σαβεέ έμεινε έγκυος κι έστειλε ειδοποίηση στο Δαβίδ: «Είμαι έγκυος», του είπε. ⁶ Τότε εκείνος διέταξε τον Ιωάβ να του στείλει τον Ουρία το Χετταίο. Πράγματι, ο Ιωάβ τον έστειλε στο Δαβίδ. ⁷ Όταν παρουσιάστηκε ο Ουρίας, ο Δαβίδ τον ρώτησε για τον Ιωάβ, για το στρατό και για τον πόλεμο. ⁸ Έπειτα του είπε: «Πάρε μια μικρή άδεια και πήγαινε στο σπίτι σου». Και μάλιστα, μόλις ο Ουρίας βγήκε από το ανάκτορο, ο βασιλιάς τού έστειλε ένα δώρο. ⁹ Ο Ουρίας όμως δεν κοιμήθηκε στο σπίτι του, αλλά στην πύλη του ανακτόρου, μαζί με τη βασιλική φρουρά.

¹⁰ Όταν έφεραν στο Δαβίδ την είδηση ότι ο Ουρίας δεν πήγε στο σπίτι του, ο Δαβίδ τον κάλεσε και του είπε: «Από μακρινό ταξίδι δεν έρχεσαι; Γιατί δεν πήγες στο σπίτι σου;» ¹¹ Ο Ουρίας του απάντησε: «Η *κιβωτός και οι άντρες του *Ισραήλ και του *Ιούδα μένουν σε σκηνές, ο κύριός μου ο Ιωάβ και οι αξιωματούχοι του κυρίου μου έχουν στρατοπεδεύσει στο ύπαιθρο κι εγώ θα πάω στο σπίτι μου; Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό και στη ζωή σου, δε θα κάνω ποτέ τέτοιο πράγμα!» ¹² Τότε ο Δαβίδ είπε στον Ουρία: «Μείνε εδώ και σήμερα· αύριο θα σε αφήσω να φύγεις». Έτσι ο Ουρίας έμεινε στην Ιερουσαλήμ εκείνη την ημέρα και την επομένη. ¹³ Ο βασιλιάς τον κάλεσε να φάει και να πιεί μαζί του και τον μέθυσε· το βράδυ ο Ουρίας δεν πήγε σπίτι του, αλλά βγήκε να κοιμηθεί στο κρεβάτι του με τη βασιλική φρουρά.

¹⁴ Το πρωί έγραψε ο Δαβίδ ένα γράμμα στον Ιωάβ και το έστειλε με τον Ουρία. ¹⁵ Στο γράμμα έγραφε: «Βάλε τον Ουρία στην πρώτη γραμμή της σκληρότερης μάχης, κι έπειτα τραβηχτείτε από κοντά του για να τον χτυπήσει ο εχθρός και να σκοτωθεί».

Θάνατος του Ουρία

¹⁶ Ο Ιωάβ, παρατήρησε προσεκτικά την πολιορκημένη πόλη και τοποθέτησε τον Ουρία απέναντι σ' ένα σημείο, που ήξερε ότι το υπερασπιζόνταν οι πιο αξιόμαχοι άντρες του εχθρού. ¹⁷ Σε μια τους έξοδο, οι άντρες της πόλης πολέμησαν το στρατό του Ιωάβ κι έπεσαν μερικοί από τους άντρες κι από τους αξιωματούχους του Δαβίδ. Τότε σκοτώθηκε κι ο Ουρίας ο Χετταίος.

¹⁸ Ο Ιωάβ έστειλε στο Δαβίδ αναφορά, για τα γεγονότα της μάχης. ¹⁹ Στον αγγελιοφόρο έδωσε αυτή την οδηγία: «Αφού τελειώσεις την εξιστόρηση όλων των γεγονότων της μάχης στο βασιλιά, ²⁰ αυτός μπορεί να οργανώσει και να σου πει: "γιατί πλησιάσατε στην πόλη να πολεμήσετε; Δεν ξέρατε ότι θα έριχναν βέλη από το τείχος; ²¹ Ποιος σκότωσε τον Αβιμέλεχ, γιο του Ιερουβέσθε; Μια γυναίκα δεν του έριξε πάνω του μια μολόπετρα, ψηλά από το τείχος και σκοτώθηκε στη θαιβαίς; Γιατί πλησιάσατε το τείχος;" Εσύ τότε θα του πεις: "σκοτώθηκε και ο αξιωματικός σου, ο Ουρίας ο Χετταίος"».

²² Εφυγε λοιπόν ο αγγελιοφόρος και πήγε στο Δαβίδ και του ανέφερε όλα όσα τον είχε διατάξει ο Ιωάβ να πει.

²³ Είπε, λοιπόν, στο Δαβίδ: «Οι άντρες της πόλης ήταν ισχυρότεροι από μας. Σε μια τους έξοδο μας επιτεθήκαν στους αγρούς· εμείς όμως τους απωθήσαμε ως την είσοδο της πόλης. ²⁴ Αλλά οι τοξότες τόξευαν τους αξιωματικούς σου από το τείχος και σκοτώθηκαν μερικοί απ' αυτούς· ανάμεσά τους ήταν κι ο Ουρίας ο Χετταίος». ²⁵ Τότε ο Δαβίδ είπε στον αγγελιοφόρο: «Πήγαινε να πεις στον Ιωάβ: "μη σε στενοχωρεί το γεγονός αυτό. Το ξίφος χτυπάει άλλοτε τον ένα κι άλλοτε τον άλλο. Κάνε εντονότερες τις επιθέσεις σου ενάντια στην πόλη και γκρέμισέ την". Κι εσύ φρόντισε να του δώσεις θάρρος».

²⁶ Η γυναίκα του Ουρία έμαθε ότι σκοτώθηκε ο άντρας της, και κράτησε πένθος γι' αυτόν. ²⁷ Όταν πέρασε το πένθος, έστειλε ο

Δαβίδ και την πήρε στο σπίτι του κι έγινε γυναικα του και του γέννησε γιο. Αλλά με την πράξη του αυτή ο Δαβίδ δυσαρέστησε τον Κύριο.

Η προφητεία του Νάθαν και η μετάνοια του Δαβίδ

12 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο Κύριος έστειλε στο Δαβίδ τον *προφήτη Νάθαν. Ο Νάθαν παρουσιάστηκε στο βασιλιά και του είπε: «Σε μια πόλη ζούσαν δυο άνθρωποι, ένας πλούσιος κι ένας φτωχός. ²Ο πλούσιος είχε πάρα πολλά πρόβατα και βόδια, ³ενώ ο φτωχός δεν είχε τίποτα, παρά μια μικρή αμνάδα, κι αυτή την είχε αγοράσει. Την έτρεφε και τη μεγάλωνε στο σπίτι του μαζί με τους γιους του. Από τη μπουκιά του έτρωγε η αμνάδα κι από το ποτήρι του έπινε και στην αγκαλιά του κοιμόταν· την είχε σαν κόρη του. ⁴Μια μέρα ήρθε κάποιος να επισκεφθει τον πλούσιο. Ο πλούσιος όμως λυπήθηκε να πάρει από τα πρόβατά του ή από τα βόδια του και να ετοιμάσει φαγητό στον επισκέπτη του, αλλά πήγε και πήρε την αμνάδα του φτωχού και την ετοίμασε να φάει ο ταξιδιώτης».

⁵Ο Δαβίδ θύμωσε πάρα πολύ μ' εκείνο τον πλούσιο και είπε στο Νάθαν: «Μα τον αληθινό Θεό, ο άνθρωπος που το έκανε αυτό είναι ένοχος θανάτου!» ⁶Κι επειδή φέρθηκε τόσο απάνθρωπα, θα πρέπει να αντικαταστήσει την αμνάδα με τέσσερις άλλες».

⁷Τότε ο Νάθαν είπε στο Δαβίδ: «Εσύ είσαι αυτός ο άνθρωπος! Και να τι λέει ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ: "εγώ σε έχρισα βασιλιά του Ισραήλ κι εγώ σε έσωσα από την καταδίωξη του Σαούλ. ⁸Σου έδωσα στην κατοχή σου την οικογένεια του κυρίου σου, του Σαούλ, κι έβαλα τις γυναίκες του στην αγκαλιά σου· σου έδωσα απόλυτη εξουσία στο λαό τού Ισραήλ και του *Ιούδα. Κι αν όλα αυτά σου φαίνονται λίγα, θα μπορούσα να σου δώσω ακόμα περισσότερα. ⁹Γιατί, όμως, περιφρόνησες το λόγο μου, κι έπραξες ό,τι με δυσαρεστεί; Δολοφόνησες τον Ουρία το

*Χετταίο! Τα κανόνισες όλα, ώστε να σκοτωθεί από τους Αμμωνίτες και μετά πήρες τη γυναίκα του για δική σου. ¹⁰Από 'δω και πέρα, λοιπόν, ποτέ δε θα λείψουν οι σκοτωμοί στην οικογένειά σου, γιατί με περιφρόνησες και πήρες τη γυναίκα του Ουρία του Χετταίου για γυναίκα σου.

¹¹»Άκου τι έχω ακόμη να σου πω: Θα κάνω ώστε μέσα απ' την ίδια σου την οικογένεια να προκύψει η δυστυχία σου· θα πάρω τις γυναίκες σου κάτω από τα μάτια σου και θα τις δώσω σε άλλον, που θα πλαγιάσει μαζί τους μέρα μεσημέρι. ¹²Εσύ αμάρτησες στα κρυφά, αλλά εγώ θα κάνω να συμβεί αυτό στο φως της μέρας και θα το δει όλος ο Ισραήλ».

¹³Τότε είπε ο Δαβίδ στο Νάθαν: «Αμάρτησα στον Κύριο!» Κι ο Νάθαν του απάντησε: «Ο Κύριος συγχώρησε την αμαρτία σου· δε θα πεθάνεις. ¹⁴Επειδή όμως με την πράξη σου αυτή έδωσες αφορμή στους εχθρούς του Κυρίου να περιφρονήσουν τον Κύριο,¹⁵ γι' αυτό και το παιδί που γεννήθηκε, εξάπαντος θα πεθάνει».

Το παιδί του Δαβίδ πεθαίνει

¹⁵Ύστερα ο Νάθαν γύρισε στο σπίτι του.

Ο Κύριος έκανε ν' αρρωστήσει βαριά το παιδί που γέννησε στο Δαβίδ η γυναίκα τού Ουρία. ¹⁶Ο Δαβίδ παρακάλούσε το Θεό γι' αυτό το παιδί, νήστευε, κι όταν γύριζε σπίτι του διανυκτέρευε ξαπλωμένος καταγής.

¹⁷Οι σύμβουλοί του τον πλησίαζαν και προσπαθούσαν να τον κάνουν να σηκωθεί από κάτω. Αλλά αυτός δεν ήθελε κι αρνιόταν να φάει ο,τιδήποτε μαζί τους.

¹⁸Την έβδομη μέρα πέθανε το παιδί, αλλά οι αξιωματούχοι του Δαβίδ φοβούνταν να του το ανακοινώσουν. «Όταν ζούσε ακόμα το παιδί, τού μιλούσαμε και δε μας άκουγε», έλεγαν. «Πώς να του πούμε τώρα ότι πέθανε; Μπορεί να κάνει κανένα κακό».

¹⁹Όταν είδε ο Δαβίδ ότι οι αξιωματούχοι του κρυφομιλούσαν, κατάλαβε ότι το παιδί είχε πεθάνει. Τους ρώτησε, λοιπόν: «Πέθα-

¹⁷Έδωσες...Κύριο. Άλλη απόδοση: «πρόσβαλες τον Κύριο».

νε το παιδί;» Εκείνοι απάντησαν: «Πέθανε». ²⁰ Τότε ο Δαβίδ σηκώθηκε από το έδαφος, πλύθηκε, αλείφτηκε με αρωματικό λάδι, άλλαξε ρούχα και μπήκε στο ναό του Κυρίου και προσκύνησε. Έπειτα γύρισε σπίτι του, ζήτησε να του βάλουν φαγητό και έφαγε.

²¹ Οι αξιωματούχοι του τον ρώτησαν: «Τι σημαίνει αυτό που κάνεις; Όταν το παιδί ήταν ζωντανό, νήστευες κι έκλαιγες γι' αυτό. Και τώρα που πέθανε, σηκώνεσαι και τρως!» ²² Ο Δαβίδ απάντησε: «Όταν το παιδί ήταν ακόμα ζωντανό, νήστευα κι έκλαιγα, γιατί σκεφτόμουν, "ποιος ξέρει; Ίσως με λυπηθεί ο Κύριος κι αφήσει το παιδί να ζήσει". ²³ Τώρα που πέθανε, γιατί να νηστεύω; Μπορώ να το ξαναφέρω πίσω στη ζωή; Εγώ θα πάω να το βρω, αλλ' αυτό δε θα γυρίσει σ' εμένα».

Η γέννηση του Σολομώντα

²⁴ Τότε ο Δαβίδ πήγε στη γυναίκα του τη Βηρσαβέε, την παρηγόρησε και συνευρέθηκε μαζί της. Εκείνη του γέννησε γιο που ο Δαβίδ τον ονόμασε Σολομώντα. Ο Κύριος αγάπησε το παιδί ²⁵ και το γνωστοποίησε στο Δαβίδ μέσω του *προφήτη Νάθαν. Επίσης έδωσε εντολή στο Νάθαν να ονομάσουν για χάρη του το παιδί Ιεδιδία, που σημαίνει «αγαπημένος από τον Κύριο».

Ο Δαβίδ κυριεύει τη Ραββάθ

(Α' Χρ 20,1-3)

²⁶ Στο μεταξύ ο Ιωάβ πολεμούσε εναντίον της Ραββάθ, πρωτεύουσας των Αμμωνιτών, και είχε σχεδόν καταλάβει την περιοχή της πόλης όπου έμενε ο βασιλιάς τους. ²⁷ Ο Ιωάβ έστειλε αγγελιοφόρους να πουν στο Δαβίδ: «Πολέμησα εναντίον της Ραββάθ κι έχω καταλάβει την περιοχή της πόλης όπου βρίσκεται η δεξαμενή του νερού. ²⁸ Τώρα, λοιπόν, μάζεψε τον υπόλοιπο στρατό, έλα να πολιορκήσεις την πόλη και κυριέψέ την εσύ, για να μην την κυριέψω εγώ κι αποδοθεί σ'

εμένα η δόξα για την κατάκτησή της».

²⁹ Έτσι συγκέντρωσε ο Δαβίδ όλο το στρατό, προχώρησε ως τη Ραββάθ, πολέμησε εναντίον της και την κυριέψε. ³⁰ Πήρε και το στέμμα από το κεφάλι του θεού *Μιλκώμ.^θ Το βάρος του ήταν ένα χρυσό τάλαντο και είχε πάνω του ένα πολύτιμο πετράδι. Το στέμμα το έβαλαν στο κεφάλι του Δαβίδ, ο οποίος πήρε από την πόλη πάρα πολλά λάφυρα. ³¹ Έβγαλε από την πόλη τους κατοίκους της και τους έβαλε σε καταναγκαστικές εργασίες με πριόνια, με σιδερένιες κοφτερές αξίνες και με σιδερένια τσεκούρια^κ ή να δουλεύουν σε καλούπια για να φτιάχνουν πλίθρες.

Το ίδιο έκανε και με όλες τις άλλες πόλεις των Αμμωνιτών. Μετά από αυτά ο Δαβίδ και όλος ο στρατός του γύρισαν στην *Ιερουσαλήμ.

Αμνών και Ταμάρ

13 Στη συνέχεια συνέβησαν τα εξής: Ο Αβεσσαλώμ, γιος του Δαβίδ, είχε μια ωραία αδερφή, που ονομαζόταν Ταμάρ. Αυτήν την αγάπησε ο ετεροθαλής αδερφός της ο Αμνών, άλλος γιος του Δαβίδ. ² Ο Αμνών βασανιζόταν τόσο πολύ από τον έρωτά του, που αρρώστησε για την Ταμάρ, γιατί ήταν παρθένα και του ήταν πάρα πολύ δύσκολο να την πλησιάσει.^{κα}

³ Αλλά ο Αμνών είχε έναν φίλο, τον Ιωναδάβ, γιο του Σαμμά, αδερφού του Δαβίδ. Ο Ιωναδάβ ήταν πολύ πανούργος άνθρωπος. ⁴ Ρώτησε, λοιπόν, τον Αμνών: «Γιατί κάθε μέρα είσαι τόσο στενοχωρημένος, γιε του βασιλιά; Δε θα μου πεις;» Ο Αμνών του απάντησε: «Αγαπώ την Ταμάρ, αδερφή του αδερφού μου Αβεσσαλώμ». ⁵ Ο Ιωναδάβ του είπε: «Πέσε στο κρεβάτι και κάνε τον άρρωστο· κι όταν έρθει ο πατέρας σου να σε δει, να του πεις: "θέλω να έρθει η αδερφή μου η Ταμάρ να μου φέρει φαγητό, να το ετοιμάσει μπροστά μου για να το δω και να φάω από τα

^θ Μιλκώμ, σύμφωνα με αρχαίες μεταφράσεις. Οι Μασωρίτες, λόγω διαφορετικού φωνηεντισμού, αποδίδουν τον όρο με τη φρ. «του βασιλιά τους». ^κ Τους έβαλε... τσεκούρια. Το εβρ. εδώ λόγω ασάφειας δίνει την εντύπωση ότι ο Δαβίδ *βασάνισε τους κατοίκους με πριόνια κλπ.» ^{κα} Οι ανύπαντρες κόρες δεν είχαν ελεύθερη επικονιάω με τους άντρες αλλά ζούσαν περιορισμένες στους γυναικωνίτες.

χέρια της».

⁶ Ἐπεσε, λοιπόν, ο Ἀμνών στο κρεβάτι κι ἔκανε τον ἄρρωστο. Ὅταν ἦρθε ο βασιλιάς να τον δει, του εἶπε ο Ἀμνών: «Ἐέλω να ἔρθει, σε παρακαλώ, ἡ ἀδερφή μου ἡ Ταμάρ και να ετοιμάσει μπροστά μου δυο πίτες για να φάω ἀπὸ τα χέρια της».

⁷ Ἔτσι ο Δαβὶδ εἰδοποίησε τὴν Ταμάρ στο ἀνάκτορο και τῆς εἶπε: «Πήγαινε στο σπίτι του ἀδερφοῦ σου, του Ἀμνών, κι ετοιμάσέ του φαγητό». ⁸ Ἡ Ταμάρ πήγε στο σπίτι του Ἀμνών, που ἦταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι, πήρε ζυμάρη, το ζύμωσε κι ετοίμασε μπροστά του πίτες και τὶς ἐψῆσε. ⁹ Ὑστερα τὶς ἔφερε με το πηγάνι και τὶς ἀδείασε μπροστά του. Ἀλλὰ ο Ἀμνών ἀρνήθηκε να φάει και διάταξε να τους βγάλουν ὅλους ἐξω ἀπὸ το δωμάτιο. Ὅταν βγήκαν ὅλοι ἐξω, ¹⁰ εἶπε στὴν Ταμάρ: «Φέρε το φαγητό στο κρεβάτι μου να με ταΐσεις με το χέρι σου». Εκείνη ἔφερε στο κρεβάτι του ἀδερφοῦ τῆς τὶς πίτες που εἶχε φτιάξει.

¹¹ Καθὼς του τὶς ἔδινε για να φάει, εκείνος τὴν ἔπιασε και τῆς εἶπε: «Ἐλα, πλάγιασε μαζί μου, ἀδερφή μου». ¹² Ἀυτὴ του ἀπάντησε: «Ὅχι, ἀδερφέ μου. Μὴ με ατιμάσεις! Τέτοιο πράγμα δὲν πρέπει να γίνει στο λαὸ του Ἰσραὴλ. Μὴν κάνεις αὐτὴ τὴν ανοησία. ¹³ Πῶς θα μπορέσω ν' ἀντέξω τέτοια ντροπή! Κι εσύ θα θεωρεῖσαι ἄτιμος ἀπὸ ὅλους τους Ἰσραηλίτες. Μίλησε καλύτερα στο βασιλιά: ἀσφαλῶς δε θα ἀρνηθεῖ να με δώσει σ' ἐσένα».

¹⁴ Ὁ Ἀμνών ὁμως δὲν ἠθέλε να τὴν ἀκούσει, και καθὼς ἦταν δυνατώτερος ἀπ' αὐτὴν, τὴν υποχρέωσε να πλάγιασει μαζί του και τὴν βίασε.

¹⁵ Μετὰ ο Ἀμνών τὴ μίσησε τρομερά. Τόσο, που το μῖσος του γι' αὐτὴν ἦταν μεγαλύτερο ἀπὸ τον ἔρωτά του. Τῆς λέει, λοιπόν, «Σῆκω και φύγε». ¹⁶ «Ὅχι, ἀδερφέ μου», του ἀπάντησε εκείνη. «Μὴ με διώχνεις. Το κακό αὐτό θα εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ το ἄλλο που μου 'κανες». Εκείνος ὁμως δὲν ἄκουγε τί-

ποτα. ¹⁷ Φώναξε το νεαρό υπηρέτη του και τον διάταξε: «Πάρ' τὴν ἀπὸ μπροστά μου· βγάλ' τὴν ἐξω κι ἀμπάρωσε και τὴν πόρτα». ¹⁸ Ὁ υπηρέτης τὴν ἔβγαλε ἐξω κι ἀμπάρωσε τὴν πόρτα.

Ἡ Ταμάρ φορούσε χιτῶνα με μανίκια, που ἔφτανε ὡς τα πόδια. Ἔτσι ντύνονταν οὖι παρθένες κόρες του βασιλιά, ἀπὸ τὴν παλιά ἐποχή. ¹⁹ Ἐβαλε, λοιπόν, στάχτη στο κεφάλι τῆς κι ἔσκισε το μακρὸ χιτῶνα που φορούσε, ^{κβ} με τα μανίκια· ἔβαλε τα χέρια πάνω στο κεφάλι τῆς και προχωροῦσε φωνάζοντας.

²⁰ Ὁ ἀδερφός τῆς ο Ἀβεσσαλὼμ τὴ ρώτησε: «Μήπως σε βίασε ο ἀδερφός σου ο Ἀμνών; Ἐλα τώρα, ἀδερφή μου, σῶπα· ἀδερφός σου, εἶναι, μὴν το παίρνεις κατάκαρδα». Ἔτσι ἡ Ταμάρ ἔμεινε στο σπίτι του Ἀβεσσαλὼμ, ὡς χήρα.^{κγ}

²¹ Ὅταν ο βασιλιάς Δαβὶδ πληροφορήθηκε τα καθέκαστα, θύμωσε πάρα πολύ. ²² Ὁ Ἀβεσσαλὼμ, ἐξάλλου, δε μιλούσε καθόλου στον Ἀμνών — τόσο πολύ τον μισοῦσε που εἶχε ατιμάσει τὴν ἀδερφή του τὴν Ταμάρ.

Η ἐκδίκηση του Ἀβεσσαλὼμ

²³ Μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια, ο Ἀβεσσαλὼμ εἶχε κουρευτὲς προβάτων στο σπίτι του στὴ Βάαλ-Χασώρ, κοντὰ στὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ και προσκάλεσε ὅλους τους γίους του βασιλιά. ²⁴ Ὁ Ἀβεσσαλὼμ παρουσιάστηκε στο βασιλιά και του εἶπε: «Ὁ δούλος σου ἔχω κουρευτὲς προβάτων. Ἄς ἔρθει, σε παρακαλώ, ο βασιλιάς και οὖι αξιωματοῦχοι του στο σπίτι μου».

²⁵ Ὁ βασιλιάς ἀπάντησε στον Ἀβεσσαλὼμ: «Ὅχι, γιε μου, ἀς μὴν ἔρθουμε τώρα ὅλοι μας, για να μὴ σε επιβαρύνουμε». Ὁ Ἀβεσσαλὼμ τον πίεζε, ἀλλὰ εκείνος δε θέλησε να πάει, και του ευχήθηκε καλὸ κατευόδιο.

²⁶ Τότε ο Ἀβεσσαλὼμ του εἶπε: «Ἄν εἶν' ἐτίσι, τότε ἀς ἔρθει μαζί μας ο ἀδερφός μου ο Ἀμνών». Ὁ βασιλιάς τον ρώτησε: «Γιατί να ἔρθει μαζί σου ο Ἀμνών;» ²⁷ Ὁ Ἀβεσσαλὼμ ὁ-

^{κβ} Ἐκδηλώσεις πένθους. Βλ. υποσ. εἰς Γεν 37,29. ^{κγ} ὡς χήρα. Βλ. υποσ. εἰς Γεν 38,11.

μως τον πίεσε ξανά κι εκείνος έδωσε την άδεια να πάει μαζί του ο Αμνών και όλοι οι άλλοι γιοι του βασιλιά. ²⁸ Τότε ο Αβεσσαλώμ έδωσε στους ανθρώπους του διαταγή: «Προσέξτε», τους είπε· «όταν ο Αμνών έρθει στο κέφι από το κρασί και σας πω, “χτυπήστε τον”, τότε θα τον σκοτώσετε. Μη φοβηθείτε. Εγώ δε διατάζω; Πάρτε, λοιπόν, θάρρος και φανείτε γενναίοι».

²⁹ Οι υπηρέτες του Αβεσσαλώμ έκαναν στον Αμνών, ό,τι τους είχε διατάξει ο κύριός τους. Τότε σηκώθηκαν όλοι οι γιοι του βασιλιά, ανέβηκαν ο καθένας στο μουλάρι του κι έφυγαν.

³⁰ Ενώ αυτοί ήταν ακόμα στο δρόμο, έφτασε η είδηση στο Δαβίδ, ότι ο Αβεσσαλώμ σκότωσε όλους τους γιους του βασιλιά και δεν έμεινε κανένας ζωντανός.

³¹ Ο βασιλιάς σηκώθηκε έσκισε τα ρούχα του και έπεσε καταγής. Όλοι οι υπηρέτες γύρω του έσκισαν κι αυτοί τα ρούχα τους.^{κδ}
³²⁻³³ Αλλά ο Ιωναδάβ, γιος του Σαμμά κι ανεψιός του Δαβίδ, του είπε: «Μη νομίζεις, κύριέ μου βασιλιά, ότι σκότωσαν όλους τους νέους, τους γιους σου. Μόνο ο Αμνών είναι νεκρός· το είχε αποφασίσει ο Αβεσσαλώμ από την ημέρα που ο Αμνών ατίμασε την αδερφή του την Ταμάρ. Μη βασανίζεσαι, λοιπόν, με τέτοιες σκέψεις.

³⁴ Στο μεταξύ ο Αβεσσαλώμ είχε φύγει.

Κάποια στιγμή ο φρουρός στρατιώτης σηκωσε τα μάτια του και είδε ένα πλήθος ανθρώπων που έρχονταν από το δρόμο της Βαιθ-Χωρών, από την πλαγιά του βουνού.
³⁵ Ο Ιωναδάβ είπε στο Δαβίδ: «Να οι γιοι του βασιλιά, έρχονται. Όσα σου είπε ο δούλος σου επαληθεύονται».

³⁶ Μόλις τέλειωσε τα λόγια του, έφτασαν οι γιοι του βασιλιά και ξέσπασαν σε δυνατό κλάμα. Ακόμα κι ο ίδιος ο βασιλιάς κι όλοι οι αξιωματούχοι του έκλαιγαν γοερά.

³⁷⁻³⁸ Ο Αβεσσαλώμ είχε καταφύγει στο βασιλιά της Γεσούρ τον Ταλμαΐ, γιο του Αμμιούδ, κι έμεινε κοντά του τρία χρόνια. Ο βασι-

λιάς Δαβίδ όλο αυτό το διάστημα κρατούσε πένθος για το γιο του. ³⁹ Όταν παρηγορήθηκε από το θάνατο του Αμνών, επιθύμησε να πάει να δει τον Αβεσσαλώμ.

Ο Ιωάβ προετοιμάζει την επιστροφή του Αβεσσαλώμ

14 Ο Ιωάβ, γιος της Σερούϊας, κατάλαβε ότι ο νους του βασιλιά δεν έφευγε από τον Αβεσσαλώμ. ² Έτσι έστειλε κι έφερε από την Τεκώα μια έξυπνη γυναίκα και της είπε: «Κάνε ότι πενθείς· φόρεσε πένθιμα ρούχα, μην αλειφτείς με αρωματικό λάδι και προσποιήσου τη γυναίκα που πενθεί από καιρό έναν νεκρό. ³ Πήγαινε στο βασιλιά και πες του αυτά που θα σου πω». Κι ο Ιωάβ της είπε τι να πει.

⁴ Η γυναίκα ήρθε στο βασιλιά, έσκυψε το πρόσωπό της στη γη, προσκύνησε και είπε: «Βοήθησέ με, βασιλιά». ⁵ Ο βασιλιάς τη ρώτησε: «Τι σου συμβαίνει;» Εκείνη απάντησε: «Αλίμονο, είμαι χήρα! Ο άντρας μου έχει πεθάνει. ⁶ Εγώ, η δούλη σου, είχα δύο γιους. Κάποια μέρα φιλονίκησαν μεταξύ τους στο χωράφι αλλά δεν ήταν εκεί κανείς να τους χωρίσει· έτσι ο ένας χτύπησε τον άλλο και τον σκότωσε. ⁷ Τότε ξεσηκώθηκαν όλοι οι συγγενείς ενάντια σ' εμένα, τη δούλη σου, και απαιτούσαν να τους παραδώσω το φονιά για να τον σκοτώσουν και να πάρουν εκδίκηση για το θάνατο του αδερφού του. Αλλά έτσι εγώ μένω χωρίς γιο και χωρίς κληρονόμο. Προσπαθούν να σβήσουν και την τελευταία ελπίδα που μου απέμεινε, και να μην αφήσουν στον άντρα μου έναν απόγονο με τ' όνομά του στη χώρα». ⁸ Ο βασιλιάς απάντησε στη γυναίκα: «Πήγαινε στο σπίτι σου κι εγώ θα δώσω διαταγή σχετικά με την υπόθεσή σου».

⁹ Η γυναίκα της Τεκώα είπε στο βασιλιά: «Κυριέ μου, βασιλιά, ό,τι και να κάνεις, εγώ κι η οικογένεια του πατέρα μου θα υποστούμε τις συνέπειες, πάνω μας θα πέσει η τιμωρία. Εσύ κι ο θρόνος σου δε θα 'χουν τί-

^{κδ}βλ. υποσ. εις στ. 19.

ποτε να φοβηθούν». ¹⁰ «Αν κάποιος μιλήσει εναντίον σου», είπε ο βασιλιάς, «φέρε μου τον εδῶ και δε θα σε ξαναπειράξει». ¹¹ «Δώσε μου λοιπόν υπόσχεση, βασιλιά», είπε εκείνη, «στο όνομα του Κυρίου του Θεού σου, ότι δε θ' αφήσεις τον εκδικητή του φόνου που διέπραξε ο γιος μου να κάνει μεγαλύτερο κακό, σκοτώνοντας και τον άλλο μου το γιο». Τότε ο βασιλιάς της ορκίστηκε: «Μα τον αληθινό Θεό, ούτε μία τρίχα από το κεφάλι του γιου σου δε θα πειραχτεί».

¹² Η γυναίκα είπε πάλι: «Ας πω, σε παρακαλώ, εγώ η δούλη σου στον κύριό μου, το βασιλιά, ένα λόγο ακόμα». «Μίλησε», της είπε ο βασιλιάς. ¹³ Τότε η γυναίκα είπε: «Γιατί, λοιπόν, σχεδιάζεις μια παρόμοια ενέργεια ενάντια στο λαό του Θεού; Όπως μίλησες, βασιλιά, αποδεικνύεσαι ένοχος, αφού δεν φέρνεις πίσω τον Αβεσσαλώμ, που τον κρατάς εξόριστο. ¹⁴ Όλοι μας, βέβαια, θα πεθάνουμε μια μέρα· θα γίνουμε σαν το νερό που χύνεται στη γη και κανένας δεν μπορεί να το ξαναμαζέψει. Ούτε ο Θεός φέρνει πίσω τους νεκρούς. Αλλά ένας βασιλιάς μπορεί να βρει τρόπο να φέρει πίσω απ' την εξορία έναν εξόριστο.^{κε} ¹⁵ Τώρα αν ήρθα να τα πω όλα αυτά σ' εσένα, κύριέ μου, βασιλιά, είναι γιατί με φόβισε ο λαός. Σκέφτηκα, η δούλη σου, να σου μιλήσω· ίσως εκπληρώσεις την παράκλησή μου. ¹⁶ Εσύ, βασιλιά, ασφαλώς θ' ακούσεις και θα γλιτώσεις τη δούλη σου από έναν άνθρωπο που ζητάει να εξοντώσει εμένα και τον γιο μου, από το λαό αυτό, που ανήκει στο Θεό. ¹⁷ Λοιπόν, η δούλη σου, σκέφτηκα ότι ο λόγος σου, κύριέ μου βασιλιά, θα ειρηνεύσει τα πράγματα, γιατί, εσύ είσαι σαν ένας άγγελος του Θεού: Ξέρεις να διακρίνεις το καλό από το κακό. Ο Κύριος, ο Θεός σου, ας είναι μαζί σου».

¹⁸ Τότε ο βασιλιάς είπε στη γυναίκα: «Θα σε ρωτήσω κάτι και μη μου κρύψεις τίποτα». Η γυναίκα απάντησε: «Ας μιλήσει ο κύριός μου, ο βασιλιάς». ¹⁹ «Ο Ιωάβ δε σ' έβαλε να μου τα πεις όλα αυτά;» ρώτησε ο βασιλιάς. Η γυναίκα αποκρίθηκε: «Ο κύριός μου, ο βα-

σιλιάς, δεν έπεσε καθόλου έξω. Και βέβαια ο δούλος σου ο Ιωάβ με διέταξε να σου τα πω όλα αυτά. ²⁰ Και το 'κανε αυτό για να δώσει άλλη τροπή στην υπόθεση. Αλλά εσύ, κύριέ μου είσαι σοφός σαν άγγελος του Θεού, και μπορείς να καταλαβαίνεις όλα όσα συμβαίνουν στη γη».

²¹ Ο βασιλιάς είπε στον Ιωάβ: «Ορίστε, λοιπόν, η υπόθεση τακτοποιήθηκε όπως ήθελες: Πήγαινε και φέρε πίσω τον νεαρό Αβεσσαλώμ». ²² Τότε ο Ιωάβ έπεσε με το πρόσωπο στη γη, προσκύνησε κι ευχαρίστησε το βασιλιά μ' αυτά τα λόγια: «Σήμερα εγώ ο δούλος σου κατάλαβα ότι έχω την εύνοιά σου, κύριέ μου βασιλιά, αφού εκπληρώσες την παράκληση του δούλου σου».

²³ Μετά σηκώθηκε και πήγε στη Γεσούρ κι έφερε από 'κει τον Αβεσσαλώμ στην Ίερουσαλήμ. ²⁴ Ο βασιλιάς είπε: «Ας γυρίσει στο σπίτι του. Αλλά εμένα δε θα με δει. Έτσι ο Αβεσσαλώμ γύρισε στο σπίτι του, χωρίς να δει το βασιλιά».

Συμφιλίωση Δαβίδ και Αβεσσαλώμ

²⁵ Σ' όλον τον Ίσραήλ δεν υπήρχε σαν τον Αβεσσαλώμ άνθρωπος που να εγκωμιάζεται τόσο πολύ για την ομορφιά του. Από τα νύχια ως την κορυφή δεν είχε κανένα ψεγάδι. ²⁶ Στο τέλος κάθε χρόνου κούρευε το κεφάλι του, γιατί τον βάραιναν τα μαλλιά του. Τα ζύγιζαν και ήταν διακόσιοι *σίκλοι, με βάση το κανονικό βασιλικό ζύγι. ²⁷ Ο Αβεσσαλώμ απέκτησε τρεις γιους και μία κόρη, που ονομαζόταν Ταμάρ και ήταν πολύ ωραία γυναίκα.

²⁸ Ο Αβεσσαλώμ έμεινε στην Ιερουσαλήμ δύο ολόκληρα χρόνια χωρίς να δει το βασιλιά. ²⁹ Μια μέρα κάλεσε τον Ιωάβ να τον στείλει στο βασιλιά, αλλά ο Ιωάβ δε θέλησε να 'ρθει στον Αβεσσαλώμ. Τον κάλεσε και δεύτερη φορά, αλλά και πάλι δε θέλησε να 'ρθει. ³⁰ Τότε διάταξε τους υπηρέτες του: «Το χωράφι του Ιωάβ είναι κοντά στο δικό μου κι είναι σπαρμένο κριθάρι. Πηγαινέτε και βάλτε του φωτιά». Έτσι οι υπηρέτες του

^{κε}Το εβρ. στο στ. 14 είναι ασαφές και η μετ. αβέβαιη.

Αβεσσαλὼμ ἔβαλαν φωτιά στο χωράφι του Ιωάβ.

³¹ Τότε ο Ιωάβ πήγε στο σπίτι του Αβεσσαλὼμ και του ζήτησε το λόγο: «Γιατί οι υπήρετες σου ἔβαλαν φωτιά στο χωράφι μου;» ³¹ Ο Αβεσσαλὼμ του ἀπάντησε: «Επειδὴ σου ζήτησα να ῥθεις ἐδῶ και δεν ἤρθες. Ἦθελα να σε στείλω στο βασιλιά, να του πεις εκ μέρους μου: "γιατί μ' ἔφερες ἀπὸ τη Γεσοῦρ; Ἦταν προτιμότερο για μένα να εἶχα μείνει ἐκεῖ". Τώρα, λοιπόν, θέλω να γίνω δεκτὸς ἀπὸ το βασιλιά. Και αν εἶμαι ἔνοχος, ας με σκοτώσει!».

³³ Ο Ιωάβ παρουσιάστηκε στο βασιλιά και του ἀνέφερε τα καθέκαστα. Ο βασιλιάς κάλεσε τον Αβεσσαλὼμ κι ἐκεῖνος παρουσιάστηκε μπροστὰ του κι εἶπεσε με το πρόσωπο στη γη και τον προσκύνησε. Κι ο βασιλιάς φίλησε τον Αβεσσαλὼμ.

Ο Αβεσσαλὼμ επαναστατεῖ ἐναντίον του Δαβὶδ

15 Μετά απ' αὐτὰ τα γεγονότα, ο Αβεσσαλὼμ προμηθεύτηκε μια ἄμαξα και ἄλογα, κι ἔβαλε πενήντα ἄντρες να τρέχουν μπροστὰ ἀπὸ την ἄμαξά του. ² Σηκωνόταν το πρωί και στεκόταν στο πλάι του δρόμου που οδηγούσε στην *πύλη. Κάθε φορά που ἐρχόταν στο βασιλιά για κρίση κάποιος που εἶχε μια διαφορά, ο Αβεσσαλὼμ τον καλούσε και τον ρωτούσε: «Απὸ ποια πόλη ἐρχεσαι;» Εκείνος του ἀπαντούσε: «Ο δούλος σου εἶμαι ἀπὸ την τὰδε φυλή του *Ισραήλ». ³ Τότε ο Αβεσσαλὼμ τού ἔλεγε: «Η υπόθεσή σου εἶναι σωστή και δίκαιη, ἀλλὰ κανεὶς δεν πρόκειται να σε ἀκούσει εκ μέρους του βασιλιά! ⁴ Αχ, και να με διόριζαν κριτὴ σ' αὐτὴν τη χώρα! Ὅλοι ὅσοι θα εἶχαν διαφορὲς ἢ ἐκ κρεμείας δίκες θα ἐρχονταν σ' ἐμένα κι ἐγὼ θα τους ἐδίνα το δίκιο τους!» ⁵ Κι αν κανεὶς τον πλησίαζε για να τον προσκυνήσει, ἐκεῖνος ἀπλωνε το χέρι του, τον ἐπιανε και τον φιλοῦσε. ⁶ Αὐτὰ ἔκανε ο Αβεσσαλὼμ σ' ὅλους ὅσοι πήγαιναν στο βασιλιά για να ἐκδι-

κασουν κάποια υπόθεσή τους. Ἐτσι κέρδιζε τις καρδιὲς των Ἰσραηλιτῶν.

⁷ Αφού πέρασαν τέσσερα χρόνια^{κς} εἶπε ο Αβεσσαλὼμ στο βασιλιά: «Ἐπίτρεπέ μου να πάω στη Χεβρών να ἐκπληρώσω ἕνα τάμα που ἔχω κάνει στον Κύριο. ⁸ Τον καιρὸ που ο δούλος σου ἔμεινα στην Γεσοῦρ, στη *Συρία, ἔκανα τάμα: «Αν πράγματι με ἐπιαναφέρει ο Κύριος στην *Ἱερουσαλήμ, τότε θα του προσφέρω *θυσίες στη Χεβρών». ⁹ Ο βασιλιάς τού εἶπε: «Πήγαινε στο καλὸ». Ἐτσι ο Αβεσσαλὼμ κίνησε και πήγε στη Χεβρών. ¹⁰ Απὸ ἔκει ο Αβεσσαλὼμ ἔστειλε κρυφὰ ἀνθρώπους του σ' ὅλες τις φυλὲς του Ἰσραήλ και διέδιδε: «Ὅταν θ' ἀκούσετε τον ἦχο της σάλπιγγας, θα φωνάξετε: "ο Αβεσσαλὼμ ἐγινε βασιλιάς στη Χεβρών!"»

¹¹ Μαζὶ με τον Αβεσσαλὼμ εἶχαν πάει και διακόσιοι ἄντρες ἀπὸ την Ἱερουσαλήμ, καλεσμένοι του. Αὐτοὶ ὅμως ἦταν ἀνυποψίαστοι: δεν ἤξεραν τίποτα. ¹² Ἐνῶ πρόσφερε τις *θυσίες, ἔστειλε στη Γιλὼν να καλέσουν τον Αχιτόφελ το Γιλωνίτη, σύμβουλο του Δαβὶδ. Ἐτσι ἡ συνωμοσία ἀπέκτησε ἰσχύ και ο λαὸς που ἀκολουθοῦσε τον Αβεσσαλὼμ, γινόταν ὀλοένα και περισσότερος.

Η φυγὴ του Δαβὶδ ἀπὸ την Ἱερουσαλήμ

¹³ Ἐνας ἀγγελιοφόρος ἦρθε στο Δαβὶδ και του εἶπε: «Οι Ἰσραηλιτῆς εἶναι με το μέρος του Αβεσσαλὼμ». ¹⁴ Τότε ο Δαβὶδ εἶπε στους ἀξιωματοῦχους του, που ἦταν μαζὶ του στην Ἱερουσαλήμ: «Σηκωθεῖτε να φύγουμε, γιατί διαφορετικὰ δε θα μπορέσουμε να σωθούμε ἀπὸ τον Αβεσσαλὼμ. Τρέξτε να γλιτώσουμε! Αὐτὸς δεν θ' ἀργήσει να μας προφτάσει: θα μας ρίξει στη δυστυχία και θα κατασφάξει τους κατοίκους της πόλης». ¹⁵ Οι ἀξιωματοῦχοι του του εἶπαν: «Οι δούλοι σου εἴμαστε ἐτοιμοι να κάνουμε ὅ,τι ἀποφασίσει ο κύριός μας ο βασιλιάς». ¹⁶ Ἐτσι βγήκε ο βασιλιάς πεζὸς και τον ἀκολουθοῦσε ὅλη ἡ οἰκογένειά του. Ἄφησε μόνο δέκα παλλακίδες να φυλάνε το ἀνάκτορο.

^{κς} τέσσερα χρόνια, σύμφωνα με ἄλλες μεταφράσεις. Το εβρ. ἔχει «σαράντα χρόνια».

17 Ο βασιλιάς και όλοι όσοι τον ακολουθούσαν βγήκαν από την πόλη και στάθμευσαν στο τελευταίο σπίτι. 18 Όλοι οι αξιωματούχοι του Δαβίδ παρήλασαν μπροστά του: οι *Χελεθαίοι και οι *Φελεθαίοι σωματοφύλακές του και μετά οι εξακόσιοι Γαθίτες στρατιώτες, που τον είχαν ακολουθήσει από τη Γαθ. 19 Ο βασιλιάς σταμάτησε τον Ιτταΐ, τον αρχηγό τους, και τον ρώτησε: «Εσύ γιατί έρχεσαι μαζί μας; Γύρνα στην πόλη και μείνε κοντά στον καινούριο βασιλιά· γιατί εσύ είσαι ξένος για μας, εξόριστος από τον τόπο σου. 20 Μόλις χθες ήρθες και σήμερα θέλεις να σε πάρω μαζί μας; Εγώ δεν ξέρω πού πρόκειται να πάω. Γύρνα πίσω και πάρε και τους συμπατριώτες σου μαζί σου. Είθε ο Κύριος να σου δείξει την εύνοια και την πιστότητά του».

21 Ο Ιτταΐ όμως απάντησε στο βασιλιά: «Μα τον αληθινό Θεό και μα τη ζωή του κυρίου μου, του βασιλιά, όπου κι αν βρίσκεσαι, κύριέ μου βασιλιά, εκεί θα βρίσκομαι κι ο δούλος σου είτε ζωντανός είτε νεκρός». 22 Τότε ο Δαβίδ του είπε: «Καλά, προχώρα». Έτσι πέρασε ο Ιτταΐ, ο Γαθίτης, και μαζί του όλοι οι στρατιώτες του με τις οικογένειές τους. 23 Όλος ο κόσμος έκλαιγε με δυνατούς λυγμούς, καθώς περνούσαν μπροστά από το Δαβίδ αυτοί που θα τον ακολουθούσαν. Ο βασιλιάς και οι άντρες του πέρασαν τον χείμαρρο των *Κέδρων προς την κατεύθυνση της ερήμου.

24 Εκεί ήταν κι ο *ιερέας Σαδώκ μαζί με τους *Λευίτες που βάσταζαν την *κιβωτό της διαθήκης του Θεού. Απόθεσαν κάτω την κιβωτό κι ο Αβιάθαρ πρόσφερε θυσίες ωστόσο πέρασαν όλοι όσοι είχαν βγει από την πόλη. 25 Τότε είπε ο βασιλιάς στο Σαδώκ: «Πήγαινε πίσω την κιβωτό του Θεού, στην πόλη. Αν με ευνοήσει ο Κύριος, θα με ξαναφέρει εδώ και θα με αξιώσει να δω πάλι την κιβωτό και το κατοικητήριό του. 26 Αν όμως αποφασίσει ν' αποσύρει την εύνοιά του από μένα, τότε εγώ είμαι στη διάθεσή του· ας με κάνει ό,τι θέλει».

27 Επίσης είπε ο βασιλιάς στο Σαδώκ: «Προσέξτε.^κ Γυρίστε ήσυχα στην πόλη, εσύ κι ο γιος σου ο Αχιάμας, καθώς κι ο Ιωνάθαν, γιος του Αβιάθαρ. 28 Εγώ θα παραμείνω στις στέπες της ερήμου ωστόσο πάρω είδηση από σας». 29 Έτσι ο Σαδώκ και ο Αβιάθαρ ξανάφεραν την κιβωτό του Θεού στην Ιερουσαλήμ και έμειναν εκεί.

30 Ο Δαβίδ είχε πάρει την ανωφέρεια του όρους των Ελαιών. Βάδιζε ξυπόλητος με σκεπασμένο το κεφάλι κι έκλαιγε. Κι όλοι όσοι ήταν μαζί του είχαν σκεπασμένο το κεφάλι κι ανέβαιναν την ανηφόρα κλαίγοντας.

31 Έφεραν τότε στο Δαβίδ την είδηση ότι ο Αχιτόφελ ήταν ανάμεσα στους συνωμότες με τον Αβεσσαλώμ. Τότε είπε ο Δαβίδ: «Κύριε, σε παρακαλώ, κάνε να φανούν ανόητες οι συμβουλές του Αχιτόφελ».

32 Όταν έφτασε ο Δαβίδ στην κορυφή του λόφου, εκεί που προσκυνούσαν το Θεό, είδε να έρχεται προς το μέρος του ο Χουσαΐ, ο Αρχίτης, με σχισμένα τα ρούχα του και με χρώμα στο κεφάλι.^{κγ} 33 Ο Δαβίδ του είπε: «Αν έρθεις μαζί μου, θα μου είσαι βάρος. 34 Αν όμως γυρίσεις στην πόλη και πεις στο βασιλιά Αβεσσαλώμ, ότι δήθεν θα είσαι δούλος του, όπως ήσουν και πρωτύτερα δούλος στον πατέρα του, τότε θα μπορέσεις να ματαιώσεις για χάρη μου τις συμβουλές του Αχιτόφελ. 35 Επιπλέον θα βοηθάς το Σαδώκ και τον Αβιάθαρ, τους *ιερείς. Ο,τιδήποτε ακούς από το ανάκτορο του βασιλιά, θα το μεταφέρεις σ' αυτούς. 36 Μαζί τους έχουν τους δύο γιους τους: ο Σαδώκ τον Αχιάμας κι ο Αβιάθαρ τον Ιωνάθαν. Μ' αυτούς θα μου στέλνετε ό,τι πέφτει στην αντίληψή σας».

37 Ο Χουσαΐ, σύμβουλος του Δαβίδ, έμπαινε στην Ιερουσαλήμ την ώρα που έφτανε εκεί κι ο Αβεσσαλώμ.

Δαβίδ και Σιβά

16 Μόλις ο Δαβίδ είχε περάσει λίγο την κορυφή του λόφου, τον συνάντησε ο Σιβά, υπρέτης του Μεμφιβοσθέ. Οδηγούσε

^κ Προσέξτε, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «Εσύ είσαι ο Βλέπων;» ^{κγ} Βλ. υποσ. εις Γεν 37,29.

δυο γαϊδούρια σαμαρωμένα και πάνω τους διακόσια ψωμιά, εκατό τσαμπιά ξερές σταφίδες, εκατό φρούτα της εποχής και ένα ασκί κρασί. ² Ο βασιλιάς τον ρώτησε: «Τι τα θέλεις αυτά;» Ο Σιβά απάντησε: «Τα γαϊδούρια είναι για ν' ανεβαίνει η οικογένειά σου, βασιλιά, το ψωμί και τα φρούτα για να τρώνε οι άντρες σου και το κρασί για να πίνουν όσοι εξαντλούνται στην έρημο». ³ «Πού είναι ο Μεμφιβοσθέ, ο εγγονός του κυρίου σου του Σαούλ;» ρώτησε ο βασιλιάς. Ο Σιβά απάντησε: «Έμεινε στην Ίερουσαλήμ, γιατί πιστεύει ότι σήμερα οι Ισραηλίτες θα του αποδώσουν τη βασιλεία του παππού του». ⁴ Τότε ο βασιλιάς τού αποκρίθηκε: «Όλα όσα ανήκουν στο Μεμφιβοσθέ είναι τώρα δικά σου». Κι ο Σιβά φώναξε: «Προσκυνώ· μακάρι να έχω πάντα την εύνοιά σου, κύριέ μου, βασιλιά!»

Δαβίδ και Σιμεϊ΄

⁵ Όταν ο βασιλιάς Δαβίδ πλησίαζε στη Βαχουρείμ, έβγαινε από την πόλη ένας που ονομαζόταν Σιμεϊ΄, γιος του Γηρά· προερχόταν από τη συγγένεια όπου ανήκε και η οικογένεια του Σαούλ. Αυτός άρχισε να καταριέται το Δαβίδ ⁶ και να του ρίχνει πέτρες, καθώς και σ' όλους τους αξιωματούχους του, μολοντί ο βασιλιάς περιστοιχιζόταν από το στρατό και τους σωματοφύλακές του. ⁷ «Φύγε! Φύγε φονιά, κακοτύρη!» φώναζε, και ξεστόμιζε κατάρες: ⁸ «Ο Κύριος σε τιμωρεί για τους φόνους που έκανες στην οικογένεια του Σαούλ, που του πήρες το θρόνο! Ο Κύριος παρέδωσε τη βασιλεία στον Αβεσσαλώμ, το γιο σου. Κι εσύ μένεις με την κακία σου, γιατί είσαι φονιάς».

⁹ Τότε ο Αβισάι, γιος της Σερουΐας, είπε στο βασιλιά: «Γιατί αυτό το ψοφόσκυλο να βρίζει τον κύριό μου, το βασιλιά; Άσε με, σε παρακαλώ, να πάω να του πάρω το κεφάλι!». ¹⁰ Ο βασιλιάς, όμως, είπε στον Αβισάι και στον αδερφό του τον Ιωάβ: «Τι δουλειά έχετε εσείς μ' εμένα, γιοι της Σερουΐας; Αν αυ-

τός με καταριέται επειδή ο Κύριος του είπε να καταραστεί το Δαβίδ, ποιος μπορεί να του ζητήσει το λόγο;» ¹¹ Και πρόσθεσε απευθυνόμενος στον Αβισάι και στους αξιωματούχους του: «Αφού ο γιος μου, το σπλάγχνο μου, ζητάει το θάνατό μου, γιατί όχι κι αυτός ο Βενιαμίνιτης; Αφήστε τον να βρίζει· ο Κύριος τον διέταξε. ¹² Ίσως ο Κύριος δει τη θλίψη μου και μετατρέψει σε ευλογία τη σημερινή κατάρα του Σιμεϊ΄».

¹³ Έτσι ο Δαβίδ και οι άντρες του συνέχισαν το δρόμο τους, ενώ ο Σιμεϊ΄ βάδιζε στην πλαγιά του βουνού δίπλα τους, ξεστομίζοντας κατάρες και πετώντας πέτρες και χώμα. ¹⁴ Ο βασιλιάς κι ο λαός που τον ακολουθούσε έφτασαν στον Ιορδάνη^{κθ} εξαντλημένοι κι εκεί ξεκουράστηκαν.

¹⁵ Ο Αβεσσαλώμ και όλοι οι Ισραηλίτες που ήταν μαζί του ήρθαν στην Ιερουσαλήμ· μαζί τους ήταν και ο Αχιτόφελ. ¹⁶ Μόλις ο Χουσαΐ ο Αρχίτης, ο φίλος του Δαβίδ, έφτασε στον Αβεσσαλώμ, του φώναξε: «Ζήτω ο βασιλιάς, ζήτω ο βασιλιάς!» ¹⁷ Τότε ο Αβεσσαλώμ του είπε: «Αυτή είναι η αγάπη σου για το φίλο σου; Πώς δεν πήγες με το φίλο σου;» ¹⁸ Ο Χουσαΐ απάντησε: «Όχι! Εγώ ανήκω σ' εκείνον που διάλεξε ο Κύριος και που μαζί του είναι όλος ο λαός Ίσραήλ· μαζί σου, λοιπόν, θα μείνω. ¹⁹ Έπειτα, ποιον θα υπηρετώ εγώ; Δεν θα υπηρετώ το γιο του κυρίου μου; Όπως υπηρετήσα τον πατέρα σου, έτσι θα υπηρετήσω κι εσένα».

²⁰ Τότε ο Αβεσσαλώμ είπε στον Αχιτόφελ: «Σκεφτείτε τώρα τι να κάνουμε». ²¹ Ο Αχιτόφελ του απάντησε: «Να πας να πλαγιάσεις με τις παλλακίδες του πατέρα σου, που τις άφησε να φυλάνε το ανάκτορο.^λ Έτσι όλοι οι Ισραηλίτες θα μάθουν ότι προκάλεσες την εχθρότητα του πατέρα σου, κι όσοι είναι μαζί σου θα πάρουν θάρρος». ²² Έστησαν, λοιπόν, μια σκηνή πάνω στο δώμα των ανακτόρων και πήγε ο Αβεσσαλώμ μπροστά σ' όλους και πλάγιασε με τις παλλακίδες του πατέρα του.

^{κθ} στον Ιορδάνη, σύμφωνα με αρχαία ελληνική μετ. Στο εβρ. η φρ. δεν υπάρχει. ^λ Βλ. κεφ. 15,16· υποσημ. εις 3,7.

²³Εκείνο τον καιρό οι συμβουλές που έδινε ο Αχιτόφελ λογαριάζονταν σαν να ήταν λόγος Θεού. Έτσι τις θεωρούσαν τόσο ο Δαβίδ όσο κι ο Αβεσσαλώμ.

Ο Χουσαΐ παραπλανεί τον Αβεσσαλώμ

17 Μετά ο Αχιτόφελ είπε στον Αβεσσαλώμ: «Αφσέ με να διαλέξω δώδεκα χιλιάδες άντρες και να πάω να καταδιώξω το Δαβίδ απόψε κιόλας. ² Θα του επιτεθώ, ενώ αυτός θα είναι κουρασμένος κι εξαντλημένος και θα τον κατατρομάξω. Όλοι όσοι τον ακολουθούν θα φύγουν κι εγώ θα χτυπήσω το βασιλιά μόνο του. ³ Ύστερα θα οδηγήσω όλον το λαό σ' εσένα, όπως φέρνουν τη νύφη στον άντρα της. Άμα πεθάνει ένας μονάχα άνθρωπος, αυτός που εσύ γυρεύεις να σκοτώσεις, τότε όλος ο λαός θα 'ρθεί με το μέρος σου και θα ζήσει ειρηνικά».

⁴Αυτός ο λόγος φάνηκε καλός στον Αβεσσαλώμ και σ' όλους του *πρεσβυτέρους του *Ισραήλ. ⁵Ο Αβεσσαλώμ ωστόσο είπε: «Καλέστε τώρα και τον Χουσαΐ τον Αρχίτη ν' ακούσουμε κι αυτόν τι έχει να μας πει». ⁶Ο Χουσαΐ παρουσιάστηκε κι ο Αβεσσαλώμ του είπε: «Έτσι κι έτσι μίλησε ο Αχιτόφελ. Να ακολουθήσουμε τη συμβουλή του; Αν όχι, πες μου εσύ τι πρέπει να κάνουμε».

⁷Ο Χουσαΐ είπε στον Αβεσσαλώμ: «Αυτή τη φορά δεν είναι καλή η συμβουλή που έδωσε ο Αχιτόφελ. ⁸Εσύ ξέρεις ότι ο πατέρας σου και οι άντρες του είναι γενναίοι στρατιώτες και τώρα είναι εξοργισμένοι, σαν την άγρια αρκούδα που της άρπαξαν τα μικρά της. Ο πατέρας σου είναι πολεμιστής και δε μένει τη νύχτα μαζί με τους άντρες του. ⁹Τώρα κιόλας θα είναι κρυμμένος σε κανένα λάκκο ή σε κάποιο άλλο μέρος. Αν συμβεί να επιτεθεί εκείνος πρώτος και να σκοτώσει μερικούς απ' το στρατό μας, όποιος κι αν το ακούσει θα σκεφτεί ότι νικήθηκε πια ο στρατός του Αβεσσαλώμ. ¹⁰Τότε, όσο γενναίος κι αν είναι κανείς και καρδιά λιον-

ταριού να έχει, θα χάσει το ηθικό του, γιατί όλος ο Ισραήλ ξέρει ότι ο πατέρας σου είναι ήρωας και όσοι είναι μαζί του είναι πολεμιστές γενναίοι. ¹¹Εγώ, λοιπόν, προτείνω να συγκεντρωθούν κοντά σου όλοι οι Ισραηλίτες, από Δαν έως Βέερ-Σεβά,^{1α} καθώς είναι πολυάριθμοι σαν την άμμο στην ακροθαλασσιά, κι εσύ προσομοίκα να πας μαζί τους. ¹²Θα συναντήσουμε το Δαβίδ όπου κι αν βρίσκεται και θα πέσουμε πάνω του, όπως πέφτει η δροσιά πάνω στη γη. Δε θα γλιτώσει κανένας: ούτε ο Δαβίδ ούτε οι άντρες του. ¹³Αν καταφύγουν σε κάποια πόλη, τότε όλοι οι Ισραηλίτες θα φέρουμε σχοινιά σ' αυτή την πόλη και θα τη σύρουμε ως το χείμαρρο, ώσπου να μη μείνει εκεί ούτε λιθάρι όρθιο».

¹⁴Τότε ο Αβεσσαλώμ και όλοι οι Ισραηλίτες είπαν: «Καλύτερη είναι η συμβουλή του Χουσαΐ, του Αρχίτη, από τη συμβουλή του Αχιτόφελ». Ο Κύριος είχε αποφασίσει να ματαιώσει το σχέδιο του Αχιτόφελ, ώστε να φέρει καταστροφή στον Αβεσσαλώμ.

Ο Δαβίδ ειδοποιείται και διαφεύγει

¹⁵Τότε είπε ο Χουσαΐ στο Σαδώκ και στον Αβιάθαρ, τους *ιερείς: «Αυτά κι αυτά συμβούλεψε ο Αχιτόφελ τον Αβεσσαλώμ και τους *πρεσβυτέρους του λαού Ισραήλ, και αυτά κι αυτά τους συμβούλεψα εγώ. ¹⁶Τώρα λοιπόν, στείλτε γρήγορα να ειδοποιήσετε το Δαβίδ και να του πείτε να μη μείνει αυτή τη νύχτα στην κοιλάδα του Ιορδάνη, αλλά να περάσει γρήγορα τον ποταμό, για να μην εξολοθρευτεί κι αυτός και όλος ο λαός που τον ακολουθεί».

¹⁷Ο Ιωνάθαν κι ο Αχιμάας περίμεναν κοντά στην πηγή Ρωγήλ: εκεί θα πήγαινε μια υπηρέτρια να τους δώσει το μήνυμα κι αυτοί θα έπρεπε να το μεταφέρουν στο βασιλιά Δαβίδ. Δεν τους υποχρέωνε να μπουν στην πόλη, από φόβο μήπως γίνουν αντιληπτοί. ¹⁸Ένας νεαρός όμως τους είδε και το είπε στον Αβεσσαλώμ: «Αλλά οι δυο τους έτρεξαν

^{1α}από Δαν έως Βέερ-Σεβά. Βλ. υποσ. εις Κρ 20,1.

γρήγορα κι έφτασαν σ' ένα σπίτι στη Βαου-
ρίμ, που είχε στην αυλή του πηγάδι· εκεί κα-
τέβηκαν και κρύφτηκαν. ¹⁹ Η γυναίκα πήγε
και άπλωσε ένα σκέπασμα στο στόμιο του
πηγαδιού και σκόρπισε πάνω του σπιριά
σταριού· έτσι δεν φαινόταν τίποτα.

²⁰ Οι αξιωματούχοι του Αβεσσαλώμ ήρθαν
σ' αυτό το σπίτι και ρώτησαν τη γυναίκα:
«Πού είναι ο Αχιμάς και ο Ιωνάθαν;» Η γυ-
ναίκα τους απάντησε: «Πέρασαν πέρα από
το ποτάμι». Αυτοί τους αναζήτησαν, αλλά
δεν τους βρήκαν και γύρισαν στην Ίερουσα-
λήμ.

²¹ Όταν οι αξιωματούχοι έφυγαν, ο Αχιμά-
ς κι ο Ιωνάθαν ανέβηκαν από το πηγάδι και
πήγαν να ειδοποιήσουν το βασιλιά Δαβίδ.
«Σηκωθείτε και περάστε γρήγορα το ποτά-
μι», του είπαν, «γιατί αυτά κι αυτά συμβού-
λεψε ο Αχιτόφελ εναντίον σας». ²² Έτσι ση-
κώθηκε ο Δαβίδ κι όλοι όσοι τον ακολουθού-
σαν και πέρασαν τον Ιορδάνη. Ως τα ξημε-
ρώματα δεν υπήρχε κανείς που να μην είχε
περάσει τον Ιορδάνη.

²³ Ο Αχιτόφελ, όταν είδε ότι δεν ακολου-
θήσαν τη συμβουλή του, σαμάρωσε το γαϊ-
δούρι του κι έφυγε για το σπίτι του, στην πό-
λη του. Τακτοποίησε τις υποθέσεις του σπι-
τιού του και μετά κρεμάστηκε. Τον έθαψαν
στον τάφο του πατέρα του.

Ο Δαβίδ στη Μαχαναΐμ

²⁴ Ο Δαβίδ είχε κιόλας φτάσει στη Μαχα-
ναΐμ όταν ο Αβεσσαλώμ περνούσε τον Ιορ-
δάνη, μαζί με όλο τον ισραηλιτικό στρατό.

²⁵ Στη θέση του Ιωάβ ο Αβεσσαλώμ είχε διο-
ρίσει αρχιστράτηγο τον Αμασά. Ο Αμασά ή-
ταν γιος κάποιου Ισραηλίτη, του Ιθρά, που
τον είχε κάνει με την Αβιγαία, κόρη του Να-
χάς και αδερφή της Σερουίας, μητέρας του
Ιωάβ. ²⁶ Ο Αβεσσαλώμ και οι Ισραηλίτες
στρατοπέδευαν στη Γαλαάδ.

²⁷ Όταν έφτανε ο Δαβίδ στη Μαχαναΐμ, ο
Σωβεί, γιος του Ναχάς, από την αμμωνιακή
πόλη Ραββάθ, ο Μαχείρ, γιος του Αμμήλ, α-
πό την πόλη Λο-Δεβάρ και ο Βαρζιλλαί, Γα-
λααδίτης από τη Ρωγελίμ, ²⁸⁻²⁹ έφεραν κρε-

βάτια, πιάτα, και πηλίνα δοχεία· επίσης έφε-
ραν στάρι, κριθάρι, κριθαρένιο αλεύρι, στά-
ρια ψημένα, φασόλια, φακές, μέλι, βούτυρο,
πρόβατα και αγελαδινό τυρί για να φάνε ο
Δαβίδ και ο λαός που τον ακολουθούσε.
Σκέφτηκαν πως θα ήταν όλοι τους πεινα-
σμένοι, διψασμένοι κι εξαντλημένοι από την
πορεία τους στην έρημο.

Θάνατος του Αβεσσαλώμ

18 Ο Δαβίδ επιθεώρησε το στρατό που
τον ακολουθούσε, και τοποθέτησε ε-
πικεφαλής των αντρών χιλιάρχους κι
εκατόνταρχους. ² Τους χώρισε σε τρία μέρη:
Το ένα τρίτο υπό τις διαταγές του Ιωάβ, το
άλλο τρίτο υπό τις διαταγές του Αβισάι, γιου
της Σερουίας και αδερφού του Ιωάβ, και το
άλλο τρίτο υπό τις διαταγές του Ιτταΐ, του
Γαθίτη.

Ο βασιλιάς τούς ανακοίνωσε: «Θα εκ-
στρατεύσω κι εγώ μαζί σας». ³ Αλλά ο στρα-
τός είπε: «Δεν πρέπει να έρθεις μαζί μας.
Αν εμείς τραπούμε σε φυγή ή κι αν ακόμα οι
μισοί από μας σκοτωθούν, για τους εχθρούς
μας είναι αδιάφορο. Εσύ όμως αξίζεις όσο
δέκα χιλιάδες από μας! Γι' αυτό είναι προτι-
μότερο να μείνεις εδώ, στην πόλη και να εί-
σαι έτοιμος να μας βοηθήσεις».

⁴ Τότε ο βασιλιάς τούς απάντησε: «Θα κά-
νω ό,τι εσείς νομίζετε σωστό». Έτσι στάθη-
κε ο βασιλιάς στο πλάι της *πύλης της πό-
λης, ενώ όλος ο στρατός έβγαινε κατά εκα-
τοντάδες και κατά χιλιάδες. ⁵ Τέλος, ο βασι-
λιάς είπε στον Ιωάβ, στον Αβισάι και στον
Ιτταΐ: «Χάρη σάς το ζητώ: μην κάνετε κακό
στο νεαρό Αβεσσαλώμ». Κι όλος ο στρατός
άκουγε το βασιλιά που έδινε αυτή τη διατα-
γή στους αρχηγούς, σχετικά με τον Αβεσσα-
λώμ.

⁶ Ο στρατός του Δαβίδ ξεκίνησε για ν' αν-
τιμετωπίσει το στρατό του Αβεσσαλώμ. Η
μάχη έγινε στο δάσος του Εφραΐμ. ⁷ Εκεί ο
στρατός του Αβεσσαλώμ νικήθηκε από τα
στρατεύματα του Δαβίδ κι έπαθε την ημέρα
εκείνη μεγάλη καταστροφή, με είκοσι χιλιά-
δες νεκρούς. ⁸ Ο πόλεμος επεκτάθηκε σ' ό-

λη την περιοχή. Την ημέρα εκείνη σκοτώθηκαν περισσότεροι στις κακοτοπιές του δάσους, παρά στη μάχη.

⁹ Ο Αβεσσαλὼμ καθάλα στο μουλάρι του, βρέθηκε συμπτωματικά αντιμέτωπος με τους στρατιώτες του Δαβίδ. Και καθώς το μουλάρι πέρασε κάτω από τα πυκνά κλαδιά μιας μεγάλης βελανιδιάς, τα μαλλιά του Αβεσσαλὼμ πιάστηκαν στα κλαδιά και κρεμόταν εκεί μετέωρος, ενώ το μουλάρι έφυγε από κάτω του. ¹⁰ Τον είδε κάποιος και το είπε στον Ιωάβ: «Είδα τον Αβεσσαλὼμ να κρέμεται απ' τα κλαδιά μιας βελανιδιάς».

¹¹ Τότε ο Ιωάβ του είπε: «Αφού τον είδες, γιατί δεν τον σκότωσες επί τόπου; Εγώ θα σου έδινα δέκα ασημένιους *σίκλους και μία ζωή». ¹² Αλλά ο άνθρωπος του απάντησε: «Κι αν ακόμα μου μετρούσαν στο χέρι χίλιους ασημένιους σίκλους, εγώ δεν θ' άπλωνα χέρι στο γιο του βασιλιά, γιατί όλοι ακούσαμε το βασιλιά που έδινε τη διαταγή σ' εσένα, στον Αβισάι και τον Ιτταΐ: "προσέξτε μου το νεαρό Αβεσσαλὼμ". ¹³ Αν παρέβαινα τη διαταγή του βασιλιά και σκότωνα τον Αβεσσαλὼμ, ο βασιλιάς θα το μάθαινε, αφού τίποτα δε μένει κρυφό απ' αυτόν. Και τότε ούτε εσύ ο ίδιος δε θα φρόντιζες να με υπερασπιστείς».

¹⁴ Ο Ιωάβ του φώναξε: «Δεν έχω καιρό να χάνω μ' εσένα». Πήρε τρία ακόντια στα χέρια του και πήγε και τα βύθισε στην καρδιά του Αβεσσαλὼμ, ενώ αυτός ήταν ακόμα ζωντανός, κρεμασμένος στη βελανιδιά. ¹⁵ Τότε δέκα νέοι, οπλοφόροι του Ιωάβ, περικύκλωσαν τον Αβεσσαλὼμ, τον χτύπησαν και τον αποτέλειωσαν.

¹⁶ Ο Ιωάβ σήμανε με τη σάλπιγγα το τέλος της μάχης, κι ο στρατός του Δαβίδ σταμάτησε την καταδίωξη των Ισραηλιτών.

¹⁷ Πήραν τον Αβεσσαλὼμ και τον έριξαν σ' ένα λάκκο στο δάσος κι έστησαν πάνω του ένα μεγάλο σωρό από λιθάρια. Ύστερα έφυγαν οι Ισραηλίτες, καθένας για το σπίτι του.

¹⁸ Όταν ακόμα ζούσε Αβεσσαλὼμ είχε παρραγγείλει και έστησαν γι' αυτόν μια πέτρινη στήλη. Είν' αυτή που βρίσκεται στην Κοιλάδα του Βασιλιά, γιατί σκεφτόταν ότι δεν είχε γιο για να διατηρήσει τη μνήμη του ονόματός του. Είχε δώσει μάλιστα το όνομά του στη στήλη και ονομάζεται μέχρι σήμερα «Μνημείο του Αβεσσαλὼμ».¹⁸

Ο Δαβίδ πληροφορείται το θάνατο του Αβεσσαλὼμ

¹⁹ Τότε ο Αχιμάας, γιος του Σαδῶκ, είπε στον Ιωάβ: «Άσε με να τρέξω και ν' αναγγείλω στο βασιλιά ότι ο Κύριος τον έσωσε απ' τους εχθρούς του». ²⁰ Ο Ιωάβ όμως του είπε: «Όχι, γιατί σήμερα δε θα είσαι αγγελιοφόρος καλών ειδήσεων. Άλλη μέρα θα πας να μεταφέρεις τα νέα. Όχι όμως σήμερα, γιατί ο γιος του βασιλιά είναι νεκρός». ²¹ Τότε είπε ο Ιωάβ στον Αιθίοπα δούλο του το Χουσί: «Πήγαινε ν' αναγγείλεις στο βασιλιά όσα είδες». Ο Χουσί προσκύνησε τον Ιωάβ και έφυγε.

²² Ο Αχιμάας ξαναείπε στον Ιωάβ: «Ό,τι και να συμβεί, άσε με να τρέξω κι εγώ μετά το Χουσί». Αλλά ο Ιωάβ του απάντησε: «Γιατί να τρέξεις, γιε μου; Δεν πρόκειται για καμιά ευχάριστη ειδήση, για να πάρεις αμοιβή!» ²³ Ο Αχιμάας αποκρίθηκε: «Όπως και να 'χει το πράγμα, θέλω να τρέξω». Κι ο Ιωάβ του είπε: «Καλά πήγαινε». Έτρεξε, λοιπόν, από το δρόμο της κοιλάδας του Ιορδάνη και προσέπερασε το Χουσί.

²⁴ Ο Δαβίδ περίμενε ανάμεσα στις δύο πόλεις της πόλεως, την εσωτερική και την εξωτερική. Κάποια στιγμή ανέβηκε ο φρουρός στη στέγη της πύλης, πάνω στο τείχος· κόνταξε πέρα μακριά και είδε έναν άνθρωπο που έτρεχε μόνος του. ²⁵ Αμέσως φώναξε και το ανάγγειλε στο βασιλιά. Ο βασιλιάς είπε: «Αν είναι μόνος του, φέρνει καλές ειδήσεις». Ο αγγελιοφόρος έτρεχε συνεχώς και πλησίαζε. ²⁶ Τότε ο φρουρός είδε κι άλλον

¹⁸ Η κοιλάδα του Βασιλιά, περιοχή άγνωστη, βρισκόταν πιθανώς στα προάστεια της Ιερουσαλήμ. — Ο *Τύμβος του Αβεσσαλὼμ*, που τον δείχνουν ακόμη και σήμερα στην Κοιλάδα των Κέδρων, ανεγέρθηκε πολύ αργότερα και είναι άσχετος με το *Μνημείο του Αβεσσαλὼμ*.

ἐνα να τρέχει και φώναξε προς την πύλη: «Να κι ἄλλος ἕνας, που τρέχει κι αυτός μόνος του». Ο βασιλιάς εἶπε: «Κι αυτός φέρνει καλές εἰδήσεις». ²⁷ Ο φρουρός εἶπε: «Ἔτσι που τρέχει ο πρώτος, μου φαίνεται πως εἶναι ο Αχιμάας, ο γιος του Σαδώκ». Και εἶπε ο βασιλιάς: «Εἶναι ἀξιόλογος ἄνθρωπος· θα φέρνει ἀποσπῆποτε καλές εἰδήσεις».

²⁸ Ο Αχιμάας φτάνοντας φώναξε στο βασιλιά: «Χαίρε!» και τον προσκύνησε να το πρόσωπο στη γη. «Ευλογημένος να ἔναι ο Κύριος, ο Θεός σου», εἶπε μετά, «που σου παρέδωσε τους ἀνθρώπους, που επαναστάτησαν ἐναντίον σου, κύριέ μου, βασιλιά!» ²⁹ Ο βασιλιάς ρώτησε: «Εἶναι καλά ο νεαρός Αβεσσαλώμ;» Ο Αχιμάας ἀπάντησε: «Ὅταν ο δούλος σου ο Ἰωάβ με ἔστειλε, παρατήρησα μεγάλη ἀναστάτωση. Ἀλλά δεν ξέρω τι ἐγένε».

³⁰ Ο βασιλιάς τού εἶπε: «Παραμέρισε και στάσου ἐδῶ κοντά». Και στάθηκε παράμερα.

³¹ Τότε ἀκριβῶς ἦρθε ο Χουσί και εἶπε στο βασιλιά: «Μια καλή εἰδηση για σένα, κύριέ μου, βασιλιά! Ο Κύριος σήμερα σου ἀπέδωσε δικαιοσύνη και σε ἀπάλλαξε ἀπ' ὅλους ἐκείνους που εἶχαν επαναστατήσει ἐναντίον σου». ³² «Εἶναι καλά ο νεαρός Αβεσσαλώμ;» ρώτησε ο βασιλιάς το Χουσί. Εκείνος ἀπάντησε: «Μακάρι να καταλήξουν σαν αὐτόν το νεαρό οι ἐχθροί σου κύριέ μου, βασιλιά, κι ὅλοι ὅσοι επαναστατούν ἐναντίον σου με σκοπό να σε βλάψουν».

19 Τότε ο βασιλιάς ταραχτήκε. ¹ Ἀνέβηκε στο δωμάτιο πάνω ἀπό την πύλη κι ἐκλαίγει. Βημάτιζε κι ἔλεγε: «Γιε μου Αβεσσαλώμ! Γιε μου, γιε μου Αβεσσαλώμ! Μακάρι να εἶχα σκοτωθεῖ ἐγώ ἀντί για σένα, Αβεσσαλώμ, γιε μου, γιε μου!»

Ο Ἰωάβ ἐπιτιμᾷ το Δαβὶδ

² Ἦρθαν κι ἔφεραν την εἰδηση στον Ἰωάβ ὅτι ο βασιλιάς κλαίει και πενθεῖ για τον Αβεσσαλώμ. ³ Εκείνη την ἡμέρα ἡ νίκη εἶχε μεταβληθεῖ σε *πένθος σ' ὅλον το λαό, γιατί

ὅλοι ἀκούγαν να λέγεται ὅτι ο βασιλιάς ἦταν καταλυπημένος για το γιο του. ⁴ Την ἴδια μέρα ο στρατός μῆπκε στην πόλη κρυφά, σαν ντροπιασμένοι που εἶχε εγκαταλείψει τη μάχη.

⁵ Ο βασιλιάς εἶχε το πρόσωπό του σκεπασμένο και συνέχιζε να φωνάζει: «Γιε μου, Αβεσσαλώμ! Αβεσσαλώμ, γιε μου, γιε μου!» ⁶ Ο Ἰωάβ μῆπκε στον κοίτωνα του βασιλιά και του εἶπε: «Σήμερα ντροπιάσες ὅλους τους στρατιώτες σου, που ἔσωσαν τη ζωή σου και τη ζωή των γιων σου, των θυγατέρων σου, των γυναικῶν σου και των παλλακίδων σου. ⁷ Ἀγαπᾷς ἐκείνους που σε μισούν και μισεῖς ἐκείνους που σ' ἀγαπούν. Σήμερα ἀπέδειξες ὅτι δεν ἐκτιμᾷς οὔτε το στρατό σου οὔτε τους ἀρχηγούς του. Τώρα καταλαβαίνω πως αν ο Αβεσσαλώμ ἦταν ζωντανός και ὅλοι ἐμεῖς νεκροί, αὐτό θα σ' ευχαριστούσε. ⁸ Τώρα λοιπόν σῆκω, βγες και μίλησε φιλικά στους στρατιώτες σου. Ορκίζομαι στον Κύριο ὅτι αν δε βγεις, κανεῖς δε θα μείνει αὐτή τη νύχτα μαζί σου· και το κακό που θα πάθεις θα εἶναι μεγαλύτερο ἀπ' ὅλες τις συμφορές που σ' ἔχουν βρεῖ, ἀπό τα νιάτα σου μέχρι σήμερα».

Ο Δαβὶδ ἐπιστρέφει στην Ἱερουσαλήμ

⁹ Τότε σηκώθηκε ο βασιλιάς και κάθισε στην *πύλη της πόλης. Ὅταν ἀναγγέλθηκε στο στρατό ὅτι ο βασιλιάς καθόταν στην πύλη, συγκεντρώθηκαν ὅλοι οι στρατιώτες μπροστά στον βασιλιά. Στο μεταξύ οι Ἰσραηλίτες, οι στρατιώτες του Αβεσσαλώμ, εἶχαν φύγει και εἶχαν γυρίσει καθένας στο σπίτι του. ¹⁰ Σ' ὅλες τις φυλές του Ἰσραὴλ γίνονταν ἐντονες συζητήσεις ἀνάμεσα στο λαό: «Ο βασιλιάς μᾶς ἔσωσε ἀπό τους ἐχθρούς μας», ἔλεγαν. «Αὐτός μας ἐλευθέρωσε ἀπό τους *Φιλισταίους. Και τώρα ἔφυγε ἀπό τη χώρα ἐξαιτίας του Αβεσσαλώμ. ¹¹ Ο Αβεσσαλώμ, ὅμως, που τον χρίσαμε βασιλιά μας, σκοτώθηκε στη μάχη. Τώρα, λοιπόν, τι περιμένουμε και δε φροντίζουμε να ξαναφέρου-

¹ Ἔσε ορισμένες μετ. οι στ. 19,1-4 ἀριθμούνται ως 18,33 – 19,43.

18,29 18,5 19,7 18,5 19,10 3,18· 5,17-25· 21,15-22 19,11 15,10

με το βασιλιά Δαβίδ;»

¹²Αυτά που έλεγαν οι Ισραηλίτες, έφτασαν και στο βασιλιά Δαβίδ.^{1δ} Έστειλε μήνυμα, λοιπόν, στο Σαδώκ και στον Αβιάθαρ, τους *ιερείς, να πουν στους *πρεσβυτέρους της φυλής *Ιούδα: «Γιατί καθυστερείτε να ξαναφέρετε το βασιλιά στο ανάκτορό του; ¹³Εσείς είσατε αδέρφια μου, σάρκα μου και αίμα μου. Γιατί να μείνετε οι τελευταίοι που θα ξαναφέρετε το βασιλιά;» ¹⁴Και στον Αμασά διέταξε να πουν: «Εσύ είσαι αίμα μου και σάρκα μου. Να με θανατώσει ο Κύριος, αν δεν γίνεις ισόβιος αρχιστράτηγός μου, στη θέση του Ιωάβ».

¹⁵Τα λόγια του Δαβίδ λύγισαν την καρδιά όλων των αντρών της φυλής Ιούδα. Με ομόφωνη συμφωνία έστειλαν μήνυμα στο βασιλιά: «Γύρισε», του έλεγαν, «μαζί με όλους τους ανθρώπους σου».

¹⁶Ο βασιλιάς πήρε το δρόμο του γυρισμού κι έφτασε στον Ιορδάνη. Οι άντρες της φυλής Ιούδα ήρθαν στα Γάλγαλα για να τον προϋπαντήσουν και να τον βοηθήσουν να περάσει το ποτάμι. ¹⁷Τότε έτρεξε κι ο Σιμεΐ, γιος του Γερά, ο Βενιαμινίτης, που καταγόταν από τη Βαχουρίμ και βιάστηκε να πάει με τους άντρες της φυλής Ιούδα για να προϋπαντήσει το βασιλιά Δαβίδ. ¹⁸Μαζί του ήταν και χίλιοι Βενιαμινίτες και ο Σιβά, ο υπηρέτης της οικογένειας του Σαούλ, με τους δεκαπέντε γιους του και τους είκοσι υπηρέτες του. Ήρθαν κι αυτοί στον Ιορδάνη να προϋπαντήσουν το βασιλιά. ¹⁹Όλοι αυτοί διαβήκαν το πέρασμα του ποταμού, για να μεταφέρουν την οικογένεια του βασιλιά και να εκτελέσουν τυχόν προσταγές του.

Ο Δαβίδ δείχνει έλεος στο Σιμεΐ

Ενώ ο βασιλιάς περνούσε τον Ιορδάνη, ο Σιμεΐ, γιος του Γερά, έπεσε μπροστά του. ²⁰«Μη μου λογαριάσεις, κύριέ μου βασιλιά, την αμαρτία μου!» του είπε. «Ξέχνα το κακό που σου 'κανα εγώ, ο δούλος σου, την ημέρα που έβγαίνες από την Ιερουσαλήμ: μην

το σκέφτεσαι πια βασιλιά μου. ²¹Ο δούλος σου αναγνωρίζω ότι αμάρτησα. Και να, σήμερα ήρθα πρώτος από όλες τις φυλές του Ισραήλ για να σε συναντήσω κύριέ μου, βασιλιά».

²²Τότε ο Αβισάι, γιος της Σερουΐας πήρε το λόγο και είπε: «Πρέπει να πεθάνει ο Σιμεΐ, γιατί καταράστηκε τον εκλεκτό του Κυρίου». ²³Αλλά ο Δαβίδ είπε στον Αβισάι και στον αδερφό του τον Ιωάβ: «Τι σχέση έχετε εσείς μ' εμένα, γιοι της Σερουΐας, και μ' ενοχλείτε σήμερα; Κανείς δεν πρέπει να σκοτωθεί στον Ισραήλ σήμερα που αποκτώ τη βεβαιότητα ότι είμαι πραγματικά ο βασιλιάς αυτού του λαού». ²⁴Μετά γύρισε και είπε στο Σιμεΐ: «Δε θα πεθάνεις». Και του το υποσχέθηκε με *όρκο.

Ο Δαβίδ δείχνει έλεος στο Μεμφιβοσθέ

²⁵⁻²⁶Ο Μεμφιβοσθέ, εγγονός του Σαούλ, ήρθε κι αυτός από την Ιερουσαλήμ για να προϋπαντήσει το βασιλιά. Δεν είχε πλύνει τα πόδια του ούτε είχε περιποιηθεί τα γένηνα του ούτε είχε πλύνει τα ρούχα του από την ημέρα που είχε φύγει ο βασιλιάς ως εκείνη την ημέρα που γύριζε νικητής. Όταν τον είδε ο βασιλιάς τού είπε: «Γιατί δεν ήρθες μαζί μου, Μεμφιβοσθέ;»

²⁷Εκείνος απάντησε: «Κύριέ μου βασιλιά, ο υπηρέτης μου με εξαπάτησε. Εγώ, ο δούλος σου, του είχα πει να ανέβω πάνω του και να έρθω μαζί σου, επειδή είμαι ανάπηρος στα πόδια. ²⁸Αλλά αυτός με συκοφάντησε σ' εσένα, κύριέ μου βασιλιά. Όμως εσύ είσαι σαν *άγγελος του Θεού. Κάνε λοιπόν όπως νομίζεις, ό,τι σου φαίνεται καλό. ²⁹Όλη η οικογένεια του πατέρα μου ήταν άνθρωποι άξιοι θανάτου μπροστά σου, κύριέ μου βασιλιά. Εσύ όμως έβαλες το δούλο σου ανάμεσα σ' αυτούς που έτρωγαν στο τραπέζι σου. Τι άλλο δικαίωμα μπορώ να έχω ακόμα; Και τι άλλη χάρη να ζητήσω από σένα, βασιλιά;»

³⁰Ο βασιλιάς απάντησε: «Τι χρειάζονται

^{1δ}στο βασιλιά Δαβίδ, κατά τους Ο΄. Το εβρ. προσθέτει «στο ανάκτορό του».

ὀλ' αὐτὰ τα λόγια; Εἶπα: εσὺ και ο Σιβά θα μοιραστεῖτε τα χωράφια του Σαούλ». ³¹ Τότε ο Μεμφιβοσθέ αποκρίθηκε στο βασιλιά: «Ἀς τα πάρει ὅλα ο Σιβά! Φτάνει εσὺ, κύριέ μου βασιλιά, να γυρίσεις στο ἀνάκτορό σου σώ- ος και αβλαβής!»

Ο Δαβίδ προσφέρεται να ευεργετήσει το Βαρζιλλαΐ

³² Ο Βαρζιλλαΐ, ο Γαλααδίτης, κατέβηκε ἀπὸ την Ρωγγελίμ και πέρασε με το βασιλιά τον Ιορδάνη, για να τον αποχαιρετήσει εκεί. ³³ Ἦταν πολὺ ηλικιωμένος, ογδόντα χρόνων. Αὐτὸς φρόντιζε για το φαγητό του βασιλιά ὅταν κατοικούσε στη Μαχαναΐμ, γιατί ἦταν πολὺ πλούσιος ἀνθρωπος. ³⁴ Ο βασιλιάς τού εἶπε: «Ἐλα μαζί μου, Βαρζιλλαΐ, κι εγὼ θα φροντίζω για το φαγητό σου, ὅσο θα εἶσαι μαζί μου στην Ἱερουσαλήμ».

³⁵ Εκείνος ὅμως ἀπάντησε στο βασιλιά: «Πόσα χρόνια ζωῆς ἔχω ἀκόμα για ν' ἀνέβω μαζί σου, βασιλιά μου, στην Ἱερουσαλήμ; ³⁶ Σήμερα εγὼ, ο δούλος σου, εἶμαι ογδόντα χρόνων. Δεν μπορῶ πια να ἀπολαύσω τις ομορφιές της ζωῆς. Δεν μπορῶ να καταλάβω τη γεύση αὐτῶν που τρώω και πίνω. Δεν μπορῶ πια ν' ἀκούω και να χαίρομαι τους τραγουδιστές και τις τραγουδίστριες. Γιατί να σου γίνω βάρος, κύριέ μου, βασιλιά; ³⁷ Μόλις που μπορῶ να σε συνοδεύσω για λίγο στο πέρασμα του Ιορδάνη. Γιατί να μου κάνεις, βασιλιά μου, μια τέτοια ανταπόδοση; ³⁸ Ἐπίτρεπέ μου, λοιπόν, να γυρίσω και να πεθάνω στην πόλη μου, κοντὰ στον τάφο των γονέων μου. Εἶν' ἐδῶ, ὅμως, ο δούλος μου ο Χιμὰμ· ἀς ἔρθει αὐτὸς μαζί σου, κύριέ μου βασιλιά, και κάνει γι' αὐτὸν ὅ,τι σου φαίνεται καλό».

³⁹ Ο βασιλιάς εἶπε: «Ἀς ἔρθει μαζί μου ο Χιμὰμ, κι εγὼ θα κάνω γι' αὐτὸν ὅ,τι μου ζητήσεις».

⁴⁰ Πέρασε ὅλος ο στρατός τον Ιορδάνη· κι ὅταν ο βασιλιάς πέρασε κι αὐτὸς, φίλησε το Βαρζιλλαΐ και τον εὐλόγησε, κι ο Βαρζιλλαΐ γύρισε στο σπίτι του.

Ο Ιούδας και ο Ισραήλ φιλονικούν για το βασιλιά

⁴¹ Ο βασιλιάς ἐφτασε στα Γάλγαλα κι ο Χιμὰμ ἦταν μαζί του. Ὁλος ο στρατός του Ἰούδα και ο μισὸς στρατός του Ἰσραήλ συνόδευσαν το βασιλιά.

⁴² Τότε οἱ Ἰσραηλίτες πλησίασαν το βασιλιά και τον ρώτησαν: «Με ποιο δικαίωμα, βασιλιά, σε ἀρπαξαν οἱ ἀντρες της φυλῆς Ιούδα και σ' ἔφεραν, εσένα και την οικογένειά σου, μαζί και το στρατό σου, πέρα ἀπὸ τον Ιορδάνη;»

⁴³ Οἱ ἀντρες της φυλῆς Ιούδα ἀπάντησαν στους Ἰσραηλίτες:

«Ο βασιλιάς συγγενεὺι περισσότερο μ' ἐμὰς. Κι εσεῖς γιατί οργιστήκατε μ' αὐτή μας την ἐνέργεια; Μήπως εξαρτηθήκαμε οικονομικά ἀπὸ το βασιλιά ἢ μήπως μας δωροδόκησε;»

⁴⁴ Οἱ Ἰσραηλίτες ἀποκρίθηκαν στους ἀντρες του Ιούδα: «Ἐμεῖς ἔχουμε δέκα φορές περισσότερα δικαίωματα στο βασιλιά ἀπὸ σας», τούς εἶπαν, «ἔστω κι αν ο Δαβίδ εἶναι ἀπ' τη φυλή σας. Γιατί μας περιφρονεῖτε; Δεν εἶμασταν εμεῖς οἱ πρῶτοι που προτεινάμε να ξαναφέρουμε το βασιλιά μας;» Οἱ ἀντρες ὅμως του Ιούδα ἀπάντησαν με γλώσσα σκληρότερη ἀπὸ κείνη των Ἰσραηλιτῶν.^{λε}

Η ἀνταρσία του Σεβά

20 Εκεί στα Γάλγαλα ζούσε ἕνας Βενιαμίνιτης, κακοήθης ἀνθρωπος, που ονομαζόταν Σεβά, γιος του Βιχρί. Αὐτὸς σάλπισε με τη σάλπιγγα και εἶπε:

«Ἐμεῖς δεν ἔχουμε καμιά σχέση με το Δαβίδ, οὐτε κοινὴ *κληρονομία με το γιο του Ιεσσαί.

Γυρίστε καθένας σπίτι του, Ἰσραηλίτες».

² Τότε ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες ἀφησαν το Δαβίδ και ἀκολούθησαν το Σεβά· οἱ ἀντρες της φυλῆς Ἰούδα, ὅμως, ἐμειναν πιστοὶ στο βασι-

^{λε}Για την ἀρίθμηση των στ. βλ. ὑποσ. εις στ. 1.

λιά τους και τον συνόδεψαν από τον Ιορδάνη ως την Ἱερουσαλήμ.

³ Όταν ἦρθε ο βασιλιάς στο ἀνακτορό του στην Ἱερουσαλήμ, πήρε τις δέκα παλλακίδες, που τις εἶχε ἀφήσει να φυλάνε το ἀνάκτορο, και τις ἐγκατέστησε σ' ἓνα σπίτι που φυλασσόταν καλά. Φρόντιζε για τη διατροφή τους, ἀλλὰ δεν εἶχε πια σχέσεις μαζί τους. Ἐμειναν ἐπί αποκλεισμένες, ως το θάνατό τους, σαν ζωντοχήρες.

⁴ Στη συνέχεια ο βασιλιάς εἶπε στον Ἀμασά: «Συγκέντρωσε μου το στρατό της φυλῆς Ἰούδα και σε τρεις μέρες να ἐρθετε ἐδῶ».

⁵ Ο Ἀμασά πήγε να ἐκτελέσει τη διαταγή, καθυστέρησε ὅμως περισσότερο ἀπὸ το χρόνο που του εἶχε ορίσει ο Δαβίδ. ⁶ Ἔτσι ο Δαβίδ εἶπε στον Ἀβισάι: «Ο Σεβά, ο γιος του Βιχρί, θα μας προξενήσει μεγαλύτερο κακό ἀπ' ὅ,τι ο Ἀβεσσαλώμ. Πάρε τους ἀντρες της φρουράς μου και καταδίωξέ τον, για να μην καταλάβει οχυρωμένες πόλεις και μας διαφύγει». ⁷ Ἔτσι ο στρατός του Ἰωάβ και μαζί οι ἄχερεθαίοι και οι φελεθαίοι της βασιλικῆς φρουράς, δηλαδή ὅλοι οι εκπαιδευμένοι πολεμιστές, ἀκολούθησαν τον Ἀβισάι και βγήκαν ἀπὸ την Ἱερουσαλήμ για να καταδιώξουν το Σεβά, γιο του Βιχρί.

⁸ Όταν πλησίασαν στο Μεγάλο Λιθάρι κοντά στη Γαβάν, τους συνάντησε ο Ἀμασά. Ο Ἰωάβ ἦταν ντυμένος την πολεμική του ἐξάρτυση ζωσμένος το σπαθί του, που το ἔχε δέσει στο γοφό του, μέσα στη θήκη του. Καθῶς προχώρησε, ὅμως, το σπαθί του ἔπεσε ἀπὸ τη θήκη. ⁹ «Εἶσαι καλά, ἀδερφέ μου;» εἶπε στον Ἀμασά ο Ἰωάβ και με το δεξί του χέρι ἔπιασε το γένι του για να τον φιλήσει. ¹⁰ Ο Ἀμασά δεν πρόσεξε το ξίφος, που κρατοῦσε ο Ἰωάβ στο ἀριστερό του χέρι. Ο τελευταίος τοῦ το κάρφωσε στην κοιλία και ξεχύθηκαν τα σπλάχνα του στη γῆ· πέθανε ἀμέσως, δίχως δεῦτερο χτύπημα.

Ἐπειτα ο Ἰωάβ και ο ἀδερφός του ο Ἀβισάι καταδίωξαν το Σεβά, γιο του Βιχρί. ¹¹⁻¹² Ο Ἀμασά κοιτόταν καταμεσίς του δρόμου μέσα στο ἄϊμα. Ο Ἰωάβ εἶχε βάλει κοντά στο πτώμα ἕναν ἀπὸ τους ἀντρες του να φωνάζει

προς τους στρατιώτες της φυλῆς Ἰούδα: «Ὅποιος ἀγαπάει τον Ἰωάβ και ὁποιος ἀνήκει στο Δαβίδ ἀς ἀκολουθήσει τον Ἰωάβ». Παρατήρησε ὅμως ο στρατιώτης ἐκεῖνος ὅτι ὅλοι ὅσοι περνούσαν ἀπὸ ἔκει κοντοστέκονταν. Γι' αὐτό μετέφερε τον Ἀμασά ἐξω ἀπ' το δρόμο, σ' ἓνα χωράφι, κι ἐρίξε πάνω του ἓνα ρούχο. ¹³ Μετά ἀπ' αὐτό ὅλοι ἀκολούθησαν τον Ἰωάβ, στην καταδίωξη του Σεβά, γιου του Βιχρί.

¹⁴ Ο Σεβά πέρασε ἀπὸ ὅλες τις φυλές του Ἰσραὴλ ως την πόλη Ἀβέλ-Βαιθ-Μαακά κι ὅλοι οι Βιχρίτες συγκεντρώθηκαν και τον ἀκολούθησαν. ¹⁵ Ο στρατός του Ἰωάβ ἦρθε και τον πολιόρκησε στην πόλη. Κατασκεύασαν γύρω της ἀνάχωμα που ἔφτανε ως το προτεῖχισμα, κι ὅλοι οι στρατιώτες ἔσκαβαν κάτω ἀπὸ το τεῖχος για να το γκρεμίσουν.

¹⁶ Τότε μια γυναίκα μυαλωμένη φώναξε ἀπὸ την πόλη: «Ἀκούστε, ἀκούστε! Πέστε στον Ἰωάβ να πλησιάσει ως ἐδῶ· θέλω να του μιλήσω». ¹⁷ Ο Ἰωάβ πλησίασε. «Εσύ εἶσαι ο Ἰωάβ;» τον ρώτησε η γυναίκα. «Εγώ εἶμαι», ἀπάντησε ἐκεῖνος. Η γυναίκα τοῦ εἶπε: «Ἄκου τα λόγια της δούλης σου». «Ἀκούω», εἶπε αὐτός.

¹⁸ Η γυναίκα συνέχισε: «Τον παλιό καιρό συνήθιζαν να λένε, "πήγαινε πάντως να πάρεις συμβουλή στην Ἀβέλ" κι ἐπί το ὑπόθεσιν τακτοποιῶν. ¹⁹ Η πόλη μας εἶναι μια ἀπὸ τις πιο ἐιρηνικές και πιστές του Ἰσραὴλ. Εσύ τώρα ζητάς να καταστρέψεις μια πόλη ἀπὸ τις σπουδαιότερες του Ἰσραὴλ. Γιατί θέλεις ν' ἀφανίσεις την ἰδιοκτησία του Κυρίου;»

²⁰ «Εγώ ποτέ!» φώναξε ο Ἰωάβ. «Καμιά πρόθεση δεν ἔχω να καταστρέψω και ν' ἀφανίσω. ²¹ Δεν ὑπάρχει τέτοιο θέμα· πρόκειται μόνο για κάποιον ἀπὸ την ορεινὴ περιοχή του Ἐφραΐμ, με τ' ὄνομα Σεβά, γιο του Βιχρί, που ἐπαναστάτησε ἐναντίον του βασιλιά Δαβίδ. Παραδώστε μόνον αὐτόν, κι ἐγώ θα λύσω την πολιορκία». «Τότε καλά», εἶπε η γυναίκα στον Ἰωάβ. «Θα σου ρίξουν το κεφάλι του ἀπὸ το τεῖχος».

²² Η γυναίκα μῆθε στην πόλη και μίλησε

σ' ὄλο τον λαό με φρόνηση. Ἐκοψαν λοιπόν το κεφάλι του Σεβά και το έριξαν στον Ιωάβ. Τότε αυτός σάλπισε με τη σάλπιγγα κι αμέσως οι στρατιώτες έλυσαν την πολιορκία και πήγε καθέννας σπίτι του. Ο Ιωάβ γύρισε στην Ιερουσαλήμ, στο βασιλιά.

Οι αξιωματούχοι του Δαβίδ

(8,15-18· Α΄ Χρ 18,14-17)

²³ Ο Ιωάβ ήταν γενικός αρχιστράτηγος του ισραηλιτικού στρατού. Ο Βεναΐας, γιος του Ιεωιάδά, ήταν αρχηγός των *Χερεθαίων και των *Φελεθαίων. ²⁴ Ο Αδωράμ ήταν επόπτης των καταναγκαστικών έργων κι ο Ιωσαφάτ, γιος του Αχιλούδ, ήταν υπομνηματογράφος. ²⁵ Ο Σεβά ήταν γραμματέας του κράτους και ο Σαδώκ κι ο Αβιάθαρ ήταν *ιερείς. ²⁶ Επίσης ο Ιρά, ο Ιαειρίτης, ήταν κι αυτός ιερέας του Δαβίδ.

Οι απόγονοι του Σαούλ θανατώνονται

21 Την εποχή που βασίλευε ο Δαβίδ, έπεσε πείνα στη χώρα και κράτησε τρία συνεχή χρόνια. Ο Δαβίδ ρώτησε σχετικά τον Κύριο κι ο Κύριος του αποκρίθηκε: «Αυτό έγινε εξαιτίας των φόνων που έκανε ο Σαούλ και οι δικοί του, όταν έδωσε διαταγή να θανατωθούν οι Γαβωνίτες».

² (Οι Γαβωνίτες δεν ήταν Ισραηλίτες, αλλά υπολείμματα των *Αμορραίων. Οι Ισραηλίτες τούς είχαν υποσχεθεί με όρκο να τους αφήσουν στη ζωή. Αλλά ο Σαούλ, από υπερβολικό ζήλο για το λαό του *Ισραήλ και του *Ιούδα, είχε επιδιώξει κάποτε να τους σκοτώσει).

³ Κάλεσε, λοιπόν, ο βασιλιάς Δαβίδ τους Γαβωνίτες και τους ρώτησε: «Τι μπορώ να κάνω για σας; Πώς μπορώ να επανορθώσω το κακό που πάθατε, ώστε να σταματήσετε να καταριέστε το λαό του Κυρίου και να τον ευλογήσετε;» ⁴ Οι Γαβωνίτες του απάντησαν: «Η διαφορά μας με το Σαούλ και την οικογένειά του δεν είναι για μας υπόθεση που κανονίζεται με ασήμι και χρυσάφι, ούτε θέ-

λουμε να σκοτώσεις για χάρη μας κανέναν από τους Ισραηλίτες». Ο Δαβίδ απάντησε: «Πείτε μου τι θέλετε, κι εγώ θα σας το κάνω». ⁵ Οι Γαβωνίτες του απάντησαν: «Αυτός ο άνθρωπος μας κατέστρεψε και σκόπευε να μας εξοντώσει και να μας εξαφανίσει απ' όλη την περιοχή του Ισραήλ. ⁶ Ας μας παραδοθούν, λοιπόν, επτά άντρες από τους απογόνους του να τους κρεμάσουμε ενώπιον του Κυρίου, στη Γιβεά, την πόλη όπου κατοικούσε ο Σαούλ, ο εκλεκτός του Κυρίου». Ο βασιλιάς απάντησε: «θα σας τους παραδώσω».

⁷ Ο Δαβίδ όμως εξαίρεσε το Μεμφιβοσθέ, γιο του Ιωνάθαν κι εγγονό του Σαούλ, επειδή Δαβίδ και Ιωνάθαν είχαν δώσει σχετικό *όρκο μεταξύ τους, στο όνομα του Κυρίου. ⁸ Διέταξε, λοιπόν, να βρουν τον Αρμωνί και το Μεμφιβοσθέ, που ήταν γιοι της Ρισπά, κόρης του Αιά, και τους είχε γεννήσει στο Σαούλ, καθώς και τους πέντε γιους της Μιχάλ,⁹ κόρης του Σαούλ, που τους είχε γεννήσει στον Αδριήλ γιο του Βαρζιλλαΐ, του Μεχολαθίτη, ⁹ και τους παρέδωσε στους Γαβωνίτες. Εκείνοι τους κρέμασαν στο βουνό, κοντά στη Γιβεά, ενώπιον του Κυρίου, και πέθαναν και οι επτά μαζί. Η εκτέλεση έγινε τις πρώτες μέρες του θερισμού των κριθαριών.

¹⁰ Η Ρισπά, κόρη του Αιά, έστρωσε το *πένθιμο φόρεμά της πάνω στο βράχο, κάθισε πάνω του και δεν άφηγε τα όρνεα να πλησιάζουν στα πτώματα την ημέρα ή τ' άγρια θηρία τη νύχτα. Εκεί έμεινε από την αρχή του θερισμού ως τότε που ήρθε από τον ουρανό βροχή πάνω στους νεκρούς.

¹¹ Όταν αναγγέλθηκε στο Δαβίδ αυτό που έκανε η Ρισπά, η παλλακίδα του Σαούλ, ¹² διέταξε και πήραν τα οστά του Σαούλ και του Ιωνάθαν, του γιου του, από τους κατοίκους της Ιαβές, στη Γαλαάδ. Οι κάτοικοι της τα είχαν κλέψει από την πλατεία της Βαιθ-Σεάν, όπου τους είχαν κρεμάσει οι *Φιλιισταίοι, τότε που σκότωσαν το Σαούλ στα ό-

⁹ Μιχάλ. Κατά το Α΄ Σαμ 18,19 στον Αδριήλ δόθηκε η Μεράβ και όχι η Μιχάλ.

21,2-3 Ιησ 9,3-27 21,7 Α΄ Σαμ 20,15 21,8 3,7· Α΄ Σαμ 18,19 21,12 Α΄ Σαμ 31,8-13

ρη Γελβουέ. ¹³⁻¹⁴ Πῆρε, λοιπόν, ο Δαβὶδ τα οστά του Σαούλ και του Ιωνάθαν ἀπὸ τὴν Ιαβὲς και, μαζί με τα οστά αὐτῶν που εἶχαν κρεμαστεί, τα ἔθαψαν σπὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς Βενιαμίν, σπὴ Σηλά, στὸν τάφο του Κις, πατέρα του Σαούλ. Κι ἀφού ἔκαναν ὅλα ὅσα διέταξε ὁ βασιλιάς, ὁ Θεός ἔδειξε πάλι τὴν εὐνοιά του σπὴ χώρα και σταμάτησε τὸ λιμό.

Νέοι πόλεμοι του Δαβὶδ ἐναντίον τῶν γιγάντων

¹⁵ Ἀνάμεσα στους Φιλισταίους και στους Ἰσραηλίτες ἐγίνε πάλι πόλεμος. Ὁ Δαβὶδ βγήκε με τὸ στρατό του στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἀλλὰ κουράστηκε. ¹⁶ Ἐνας γίγαντας, ὁ Ἰσβί-Βενώβ, που τὸ ἀκόντιό του ζύγιζε τριακόσιους *σίκλους χαλκοῦ και ἦταν ζωσμένος ἕνα καινούργιο σπαθί, ὄρμησε αποφασισμένος να σκοτώσει τὸ Δαβὶδ. ¹⁷ Ἀλλὰ ὁ Ἀβισάι, γιος τῆς Σερουίας, βοήθησε τὸ Δαβὶδ, χτύπησε τὸ Φιλισταίο και τὸν σκότωσε. Τότε οἱ στρατιῶτες του Δαβὶδ τὸν ἐξόρκισαν και του εἶπαν: «Δεν θα βγαίνεις πια μαζί μας σπὴ μάχη γιὰ να μη σβῆσει ἡ βασιλεία του Ἰσραήλ».

¹⁸ Μετά ἀπ' αὐτά, ἐγίνε πάλι πόλεμος σπὴ Γωβ ἐναντίον τῶν Φιλισταίων. Εκεί ὁ Σιββεχαΐ ὁ Χουσαθίτης, σκότωσε τὸ γίγαντα Σαφ. ¹⁹ Σ' ἕναν ἄλλο πόλεμο, που ἐγίνε πάλι σπὴ Γωβ ἐναντίον τῶν Φιλισταίων, ὁ Ἐλχανάν, γιος του Ἰαρέ-Ορεγίμ του Βηθλεεμίτη, σκότωσε τὸ Γολιάθ τὸ Γαθίτη, που τὸ ξύλο τῆς λόγχης του ἦταν σαν τὸ ἀντί του ἀργαλειοῦ. ²⁰ Ἐγίνε, ὅμως, και πάλι πόλεμος σπὴ Γαθ. Εκεί ἦταν ἕνας γίγαντας ἐξαδάκτυλος στα χέρια και στα πόδια (συνολικά εἶχε εἴκοσι τέσσερα δάκτυλα). ²¹ Αὐτός πρόσβαλλε σπὴ νύχαια τους Ἰσραηλίτες, ἀλλὰ ὁ Ἰωνάθαν, γιος του Σαμμά και ἀνεψιός του Δαβὶδ, τὸν σκότωσε. ²² Και οἱ τέσσερις αὐτοὶ Φιλισταῖοι πολεμιστὲς ἦταν ἀπόγονοι του Ραφά σπὴ Γαθ, και σκοτώθηκαν ἀπὸ τὸ Δαβὶδ και τους στρατιῶτες του.

Νικητήριος ὕμνος του Δαβὶδ

(Ψαλμός 18)

22 Ὅταν ὁ Κύριος ἀπάλλαξε τὸ Δαβὶδ ἀπ' ὅλους τους ἐχθρούς του και ἀπὸ τὸ Σαούλ, ὁ Δαβὶδ τὸν ἀπηύθυνε τὸν παρακάτω ὕμνο:

² Ἐσὺ εἶσαι, Κύριε, τὸ καταφύγιό μου, τὸ φροῦριό μου
κι ὁ ἐλευθερωτής μου.

³ Θεέ μου ἐσὺ εἶσ' ὁ βράχος μου, ὅπου και καταφεύγω·
ἡ ἀσπίδα μου κι ἡ δύναμη
που με λυτρώνει·
εἶσαι ὁ ψηλός ὁ πύργος μου,
τὸ καταφύγιό μου.

Εἶσ' ὁ σωτήρας, που με σώζει
ἀπὸ τὴν ἀδικία.

⁴ Στὸν Κύριο ἀνήκει κάθε ὕμνος.
Αὐτὸν καλῶ να με βοηθήσει
κι ἀπ' τους ἐχθρούς μου
σώζομαι.

⁵ Κύματα με περικύκλωσαν θανάτου,
ποταμοὶ ὀλέθρου με κατατρόμαξαν.

⁶ Με ζώσαν τὸ δεσμά του *ἄδη
κι ὁ θάνατος μου 'ἔσπασε
τις παγίδες του.

⁷ Φώναξα μες σπὴ θλίψη μου στὸν Κύριο,
ἀπ' τὸ Θεό μου ζήτησα βοήθεια.

Ἄκουσε τὴ φωνή μου ἀπ' τὸ *ναὸ του
κι ἡ ἐκκλήσή μου πρὸς ἐκεῖνον
γιὰ βοήθεια
ἐγίνε δεκτή.

⁸ Τότε ἡ γῆ σαλεύτηκε και ἀρχισε
να τρέμει.

Ταράχτηκαν τα οὐρανοθέμελα
και σειστήκαν, γιὰτ' ἦταν
ὀργισμένος.

⁹ Βγήκε καπνός ἀπ' τους μυκτῆρες του
κι ἀπὸ τὸ στόμα του μια καταλυτικὴ
φωτιά
ἐβγαίνει, ἀνάμεικτη με κάρβουνα
αναμμένα.

¹⁰ Χαμήλωσε τὰ οὐράνια και κατέβηκε,

- κάτω απ' τα πόδια του το σύννεφο
του γνόφου.
- 11 Ανέβηκε στα ἔχερυβίμ και πέταξε,
με τα φτερά εμφανίστηκε
του ανέμου.
- 12 Με το σκοτάδι μια σκηνή τριγύρω του
έφτιαξε
με τα πυκνά τα σύννεφα, τα σκοτεινά
νερά.
- 13 Από τη λάμψη, που μπροστά του
προχωρούσε
πετιούνταν πυρωμένα κάρβουνα.
- 14 Από τον ουρανό βρόντηξε ο Κύριος
και τη φωνή του ο ὕψιστος άφησε
ν' ακουστεί.
- 15 Τα βέλη του ξαπόστειλε
και τους εχθρούς του σκόρπισε,
πλήθος τις αστραπές του έστειλε
και τους κατατρόμαξε.
- 16 Τότε οι πυθμένες φάνηκαν
της θάλασσας,
και ξεσκεπάστηκαν της οικουμένης
τα θεμέλια
από την απειλή σου, Κύριε,
κι από την οργισμένη αναπνοή σου.
- 17 Άπλωσε από ψηλά το χέρι του
και μ' έπιασε,
με τράβηξε απ' την πλημμύρα
των νερών.
- 18 Από τους δυνατούς εχθρούς μου
μ' ελευθέρωσε,
από τους αντιπάλους μου, που ήταν
από μένα πιο ισχυροί.
- 19 Της συμφοράς μου την ημέρα
μ' αιφνιδίασαν,
ελλά ο Κύριος στάθηκε
το στήριγμά μου.
- 20 Σε τόπο μ' έβγαλε ανοιχτό, με γλίτωσε,
γιατί με αποδέχεται με καλοσύνη.
- 21 Ο Κύριος με αντάμειψε, γιατί
του στάθηκα πιστός·
μου ανταπόδωσε ό,τι ταιριάζει
στην αθωότητά μου.
- 22 Γιατί ακολούθησα τους δρόμους
που μου όρισε ο Κύριος
και στο Θεό μου δεν ασέβησα.
- 23 Για οδηγό μου είχα όλα του
τα προστάγματα
και δεν απομακρύνθηκα
απ' τους νόμους του.
- 24 Απέναντί του στάθηκα άφογος
και φυλαγόμενυ να μην ανομήσω.
- 25 Ο Κύριος με αντάμειψε
γιατί του στάθηκα πιστός
και για την αθωότητά μου,
που την ξέρει.
- 26 Με τον πιστό, Κύριε, είσαι πιστός,
τέλειος είσαι με τον τέλειο,
27 με τον καθάριο καθάρος·
μα φέρεσαι εχθρικά
στον διεστραμμένο.
- 28 Σώζεις εσύ όλους τους ταπεινωμένους
αλλά μ' ένα σου βλέμμα τον περήφανο
τον ταπεινώνεις.
- 29 Γιατί εσύ 'σαι, Κύριε, το λυχνάρι μου,
εσύ που το σκοτάδι μου φωτίζεις.
- 30 Μαζί μ' εσένα ορμώ σ' εχθρικό
στράτευμα,
με το Θεό μου διασκελίζω τείχος.
- 31 Τέλειες είναι του Θεού οι ενέργειες
ο λόγος του Κυρίου είν' αξιοπίστος·
ασπίδα εκείνος γίνεται σ' όλους
που καταφεύγουνε σ' αυτόν.
- 32 Γιατί ποιος άλλος είναι Θεός, αν όχι
ο Κύριος;
Ποιος είναι βράχος, αν δεν είναι
ο Θεός μας;
- 33 Ο Θεός με προστατεύει σαν οχύρωμα,
κάνει να πετυχαίνει
ό,τι επιχειρώ.
- 34 Κάνει τα πόδια μου σαν ελαφίνας
γρήγορα
και με κρατάει όρθιο
στα υψώματα.^{λζ}
- 35 Γυμνάζει για τον πόλεμο τα χέρια μου
για να τεντώνουν άτρεμα
τα μπράτσα μου

^{λζ}στα υψώματα, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει: «στους ψηλούς μου τόπους».

το τόξο τ' ορειχάλκινο.

³⁶ Μου ἔδωσες την ασπίδα που μ' αυτήν
με σώζεις,

Στην προσευχή μου η απάντησή σου
με κάνει δυνατό.

³⁷ Εσύ ανοίγεις δρόμο μπρος
στα βήματά μου

και σταθερά τα πόδια μου πατούν.

³⁸ Παίρνω κυνήγι τους εχθρούς μου
και τους αφανίζω,

και δε γυρίζω πίσω πριν

να τους εξοντώσω εντελώς.

³⁹ Τους εξοντώνω, τους συντρίβω·
δε θα μπορέσουν πια να σηκωθούν,
κείτονται καταγής κάτω απ'
τα πόδια μου.

⁴⁰ Με ζώνεις για τον πόλεμο με δύναμη,
και κάνεις να λυγίζουν κάτωθι μου
όσοι ξεσηκωθήκαν εναντίον μου.

⁴¹ Σε φυγή τρέπεις τους εχθρούς μου
από μπρος μου
κι εξολοθρεύω αυτούς
που με μισούν.

⁴² Κοιτάζουν για βοήθεια γύρω τους,
αλλά δεν είν' κανείς για να τους σώσει·
στον Κύριο φωνάζουν,
μα δεν τους αποκρίνεται.

⁴³ Σκόνη τους κάνω καθώς της γης
το χώμα,

σαν να ἴναι λάσπη μες στο δρόμο
τούς συνθλίβω,
τους ποδοπατώ.

⁴⁴ Μ' ἔσωσες από τη φιλονικία
του λαού μου,

μ' ἔκανες αρχηγό εθνών·
λαοί που δεν τους γνώριζα,
έγιναν τώρα υποτελείς μου.

⁴⁵ Ερχονται ξένοι και με κολακεύουν·
στον πρώτο λόγο μου δείχνονται
υπάκουοι.

⁴⁶ Οι ξένοι καταρρέουν
και βγαίνουν απ' τα σχυρά τους
τρέμοντας.

⁴⁷ Ο Κύριος ζει!

Ο βράχος μου, ας είναι ευλογημένος

και δοξασμένος ο Θεός,
ο βράχος μου και λυτρωτής μου!

⁴⁸ Είν' ο Θεός, που παίρνει εκδίκηση
για χάρη μου,

που υποτάσσει κατωθέ μου
τους λαούς,

⁴⁹ και που με σώζει από τους
εχθρούς μου.

Κύριε, με υψώνεις πάνω

απ' τους αντιπάλους μου,

μ' ελευθερώνεις απ' τους βίαιους
ανθρώπους.

⁵⁰ Γι' αυτό μέσα στα έθνη θα σε δοξάζω,
Κύριε

κι ύμνους θα ψάλλω στ' όνομά σου.

⁵¹ Μεγάλες νίκες δίνει στο βασιλιά του
ο Κύριος·

και δείχνει αγάπη για τον εκλεκτό του,
για το Δαβίδ και για τους
απογόνους του αιώνια».

Οι τελευταίοι λόγοι του Δαβίδ

23 Αυτοί είναι οι τελευταίοι λόγοι του Δαβίδ:

Ακούστε το Δαβίδ, γιο του Ιεσσαί,
τον άνθρωπο που ανέβηκε ψηλά,
τον εκλεκτό του Θεού του Ἰακώβ,
το γλυκό ψαλμωδό του Ἰσραήλ.

² Το Ἅγνεύμα του Κυρίου μιλᾷ με ἡμένα
κι ο λόγος του εἶναι στη γλώσσα μου.

³ Μου εἶπε ο Θεός του Ισραήλ,
σ' ἡμένα μίλησε ο βράχος του Ισραήλ:

«Αὐτός που κυβερνάει τους ανθρώπους
δίκαια,

αὐτός που κυβερνάει με του Θεού
το φόβο,

⁴ εἶναι καθώς ο ἥλιος, που ανατέλλει
λαμπερός

σ' ἕναν ανέφελο πρωῒνό ουρανό

κι ὕστερα κάνουν οι αχτίδες του

να βγάζει ἡ γη χορτάρια».

5 Ἐτσι θα εἶναι στο θεό μπροστά
 οἱ ἀπόγονοί μου,
 ἀφοῦ μ' ἐμένα ἔκανε αἰώνια συμφωνία
 σ' ὅλα της τα σημεῖα ρυθμισμένη
 καὶ σταθερή.
 Αὐτός μου εξασφαλίζει τὴ νίκη μου
 καὶ πραγματώνει ὅλες μου τὶς
 ἐπιθυμίες.

6 **Μα** οἱ κακοὶ εἶναι σαν τ' ἀγκάθια
 που τα παραπετούν,
 που στο χέρι του κανένας δὲν
 τα πιάνει.

7 Ὅποιος τ' ἀγγίζει πρέπει νὰ ἔναι
 ὀπλισμένος
 με σιδερένιο ἀγκίστρο
 ἢ ξύλινο κοντάρι·
 κὶ ἐκεῖ που τα πετάνε καίγονται
 ἐντελώς.¹⁷

Οἱ ἐπίλεκτοι πολεμιστὲς τοῦ Δαβὶδ καὶ τὰ κατορθώματά τους

(Α΄ Χρ 11,10-41)

8 Τα ὀνόματα τῶν ἐπιλεκτῶν πολεμιστῶν
 τοῦ Δαβὶδ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Ιοσέβ-Βασεβέθ, ὁ Ταχκεμωνίτης, ἀρχηγὸς
 μίας ομάδας Τριῶν Ἐπιλέκτων· αὐτὸς με τὸ
 ξίφος του σκότωσε σε μὴ μάχη οκτακόσιους
 ἄντρες.

9 Δεύτερος ἀπὸ τοὺς Τρεῖς Ἐπιλεκτοὺς ἦ-
 ταν ὁ Ελεάζαρ, γιὸς τοῦ Δωδῶ, τοῦ Ἀχωχίτη.
 Κάποτε αὐτὸς, μαζί με τὸ Δαβὶδ, ἐξευτέλι-
 σαν τοὺς *Φιλισταίους που εἶχαν συγκεν-
 τρωθεῖ γιὰ νὰ τοὺς πολεμήσουν. Οἱ ἄλλοι
 Ἰσραηλίτες ἔφυγαν,¹⁰ ἀλλὰ αὐτὸς ἔμεινε καὶ
 χτυποῦσε τοὺς Φιλισταίους, ὡσὸτου κουρά-
 στηκε τόσο, που τὸ χέρι του ἔπαθε κράμπα
 καὶ δὲν μπορούσε ν' ἀφήσει τὴ λαβὴ τοῦ ξί-
 φους. Ὁ Κύριος ἔδωσε μεγάλη νίκη ἐκείνη
 τὴν ἡμέρα. Ὁ στρατὸς γύρισε πίσω, ἐκεῖ που
 πολεμοῦσε ὁ Ελεάζαρ, ἀλλὰ μόνο γιὰ νὰ λε-
 ηλατήσει.

11 Μετὰ ἀκολουθεῖ ὁ Σαμμά, γιὸς τοῦ Ἀγαί,
 ὁ Ἀραρίτης. Κάποτε εἶχαν συγκεντρωθεῖ οἱ

Φιλισταῖοι στὴ Λαχάι,¹⁸ σ' ἓνα χωράφι σπαρ-
 μένο με φακὴ. Ὅταν ἐμφανίστηκαν οἱ Φιλι-
 σταῖοι, ὁ στρατὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν τράπηκε
 σὲ φυγή.

12 Ὁ Σαμμά ὅμως στάθηκε στὴ μέση τοῦ
 χωραφιοῦ, τὸ υπερασπίστηκε καὶ χτύπησε
 τοὺς Φιλισταίους. Ἐτσι ὁ Κύριος ἔδωσε με-
 γάλῃ νίκη στοὺς Ἰσραηλίτες.

13 Μία ἄλλη φορὰ τρεῖς ἀπὸ τὸ «σῶμα τῶν
 Τριάντα Ἐπιλέκτων», τὴν ἐποχὴ τοῦ θερι-
 σμοῦ, πῆγαν καὶ βῆκαν τὸ Δαβὶδ στο σπή-
 λαιο Ἀδουλλάμ, γιὰτὶ ἓνα στράτευμα τῶν Φι-
 λισταίων εἶχε στρατοπεδεύσει στὴν κοιλάδα
 Ρεφαεῖμ.

14 Τὸν καιρὸ που ὁ Δαβὶδ βρισκόταν στο
 φρούριό του, ἡ φρουρὰ τῶν Φιλισταίων ἦταν
 στὴ Βηθλεέμ. 15 Ὁ Δαβὶδ ἐκδήλωσε τὴν ἐπι-
 θυμία του καὶ εἶπε: «Ποιὸς θα μου φέρει νὰ
 πιω νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι που εἶναι στὴν πύλη
 τῆς Βηθλεέμ;» 16 Τότε οἱ Τρεῖς Ἐπίλεκτοι
 μπήκαν στο στρατόπεδο τῶν Φιλισταίων κὶ
 ἔβγαλαν νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι· τὸ πήραν καὶ
 τὸ ἔφεραν στο Δαβὶδ. Εκείνος ὅμως δὲ θέ-
 λησε νὰ πιεῖ καὶ τὸ πρόσφερε σπονδὴ στὸν
 Κύριο. 17 «Ποτὲ νὰ μὴν τὸ κάνω αὐτό, Κύ-
 ριε!» εἶπε. «Αὐτὸ τὸ νερὸ εἶναι τὸ ἄϊμα τῶν
 ἀνθρώπων που πῆγαν νὰ τὸ βρουν με κίνδυ-
 νο τῆς ζωῆς τους». Κὶ ἀρνήθηκε νὰ πιεῖ.

Αὐτὰ ἔκαναν οἱ Τρεῖς Ἐπίλεκτοι.

18 Ὁ Ἀβισαί, ἀδερφὸς τοῦ Ἰωάβ καὶ γιὸς
 τῆς Σερούϊας, ἦταν ἀρχηγὸς τοῦ «σώματος
 τῶν Τριάντα Ἐπιλέκτων». Αὐτὸς, κραδαίνον-
 τας τὸ ἀκόντιό του, σκότωσε κάποτε τριακό-
 σιους ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀπέκτησε με-
 γάλῃ φήμη ἀνάμεσα στοὺς Τριάντα. 19 Ἦταν
 ἀπὸ τοὺς ἐνδοξότερους στο σῶμα καὶ μάλι-
 στα ἐγίνε ἀρχηγὸς τοὺς, ἀλλὰ δὲν ἔφτασε
 τοὺς προηγούμενους τρεῖς ἐπίλεκτους.

20 Ὁ Βεναιῖς ἀπὸ τὴν Καβσεήλ, γιὸς τοῦ
 Ἰεωιάδᾶ καὶ ἐγγονὸς ἐνὸς γενναίου ἄντρα,
 ἄντρας γενναῖος κὶ αὐτὸς, ἔκανε πολλὰ κα-
 τορθώματα. Αὐτὸς σκότωσε δύο Μωαβίτες
 πολεμιστὲς, που ὀνομάζονταν «Τὰ Λιοντάρια
 τῆς *Μωάβ». Ἐπίσης, μὴ μὲρα που χιόνιζε,

¹⁷ Ὁ στ. 7 στο εβρ. εἶναι ἀσαφὴς καὶ ἡ μετ. ἀβέβαιη. ¹⁸ Ὁ στὴ Λαχάι, με ἀλλαγμένο φωνηεντισμό. Τὸ εβρ. ἔχει «σε μὴ ο-
 μάδα».

κατέβηκε σ' ένα λάκκο όπου είχε πέσει ένα λιοντάρι, και το σκότωσε. ²¹ Ακόμη σκότωσε έναν εντυπωσιακό Αιγύπτιο, οπλισμένον με ακόντιο. Του επιτέθηκε μ' ένα ραβδί, του άρπαξε το ακόντιο από το χέρι και τον σκότωσε με το ίδιο του το όπλο. ²² Αυτά έκανε ο Βεναΐας κι έγινε ονομαστός ανάμεσα στους Τριάντα Επίλεκτους. ²³ Ήταν από τους ενδοξότερους στο σώμα των Τριάντα, αλλά δεν έφτασε τους Τρεις. Ο Δαβίδ τον είχε διορίσει αρχηγό της σωματοφυλακής του.

²⁴ Ο Ασαήλ, επίσης αδερφός του Ιωάβ, ήταν κι αυτός ανάμεσα στους Τριάντα Επίλεκτους. Στο ίδιο σώμα ανήκαν και οι παρακάτω: Ο Ελχανάν, γιος του Δωδώ από τη Βηθλεέμ· ²⁵ ο Σαμμά και ο Ελικά, κι οι δυο τους από τη Χαρωδ'· ²⁶ ο Χελής από την Πέλετ· ο Ιρά, γιος του Ικκής, από την Τεκωά· ²⁷ ο Αβιέζερ από την Αναθώθ· ο Μεβουναί από τη Χουσα· ²⁸ ο Σαλμών από την Αχωχί· ο Μαχραί από τη Νετωφά· ²⁹ ο Χελεβ, γιος του Βαανά, επίσης από τη Νετωφά· ο Ιτταί, γιος του Ριβάι, από τη Γιβεά της φυλής Βενιαμίν· ³⁰ ο Βεναΐας από την Πιραθών· ο Ιδδαί από τις κοιλάδες της Γάας· ³¹ ο Αβί-Αλβών από τη Βαιθ-Αραβά· ο Αζμάβεθ από τη Βαρχούμ· ³² ο Ελιαχβά από τη Σααλβών· ο Ιωνάθαν, απόγονος του Ιασέν· ³³ ο Σαμμά κι ο Αχιάμ, γιος του Σαράρ, κι οι δυο τους από την Αράρ· ³⁴ ο Ελιφέλετ, γιος του Αχασβαί, από τη Μααχά· ο Ελιάμ, γιος του Αχιτόφελ, από τη Γιλών· ³⁵ ο Χεσραΐ από τον Κάρμηλο· ο Παραράι από την Αρβά· ³⁶ ο Γιγάλ, γιος του Νάθαν, από τη Σωβά· ο Βανί από τη Γαθ· ³⁷ ο Σέλεκ ο *Αμμωνίτης· ο Ναχραΐ από τη Βεερώθ, οπλοφόρος του Ιωάβ, γιου της Σερουΐας· ³⁸ ο Ιρά κι ο Γαρήβ, και οι δυο τους από την Ιέθερ· ³⁹ και ο Ουρίας ο *Χετταίος — συνολικά τριάντα εφτά άτομα.

Ο Δαβίδ παραβαίνει το νόμο του Θεού

(Α΄ Χρ 21,1-6)

24 Μια μέρα ο Κύριος οργίστηκε εκ νέου εναντίον των Ισραηλιτών. Παρακίνησε, λοιπόν, το Δαβίδ εναντίον τους: «Πήγαινε», του είπε, «να μετρήσεις τους άντρες του *Ισραήλ και του *Ιούδα.

² Έτσι ο βασιλιάς έδωσε στον αρχιστράτηγο Ιωάβ, που ήταν μαζί του, την ακόλουθη διαταγή: «Πέρανα απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ, από Δαν έως Βέερ-Σεβά^{μσ} και κάνε απογραφή του λαού, για να μάθω πόσοι είναι». ³ Ο Ιωάβ είπε στο βασιλιά: «Μακάρι ο Κύριος, ο Θεός σου, να κάνει τώρα το λαό αυτόν εκατό φορές περισσότερο απ' ό,τι είναι και να μπορέσεις να το δεις αυτό με τα μάτια σου, κύριέ μου, βασιλιά! Αλλά γιατί επιθυμείς τέτοιο πράγμα;^{μβ}» ⁴ Επικράτησε όμως η διαταγή που έδωσε ο βασιλιάς στον Ιωάβ και στους άλλους αρχηγούς του στρατεύματος. Έτσι αποχώρησαν όλοι από το παλάτι, για ν' απογράψουν τον ισραηλιτικό λαό.

⁵ Πέρασαν τον Ιορδάνη κι άρχισαν από την Αροήρ κι από την πόλη που βρίσκεται στη μέση της κοιλάδας. Πέρασαν από τη φυλή Γαδ με κατεύθυνση προς την Ιαζέρ, ⁶ μπήκαν στην περιοχή της Γαλαάδ κι έφτασαν στην Κεδές, στη χώρα των *Χετταίων.^{μγ} Έπειτα ήρθαν στη Δαν-Ιαάν κι από 'κει προχώρησαν στην περιοχή της *Σιδώνας. ⁷ Έφτασαν στο φρούριο της *Τύρου και πέρασαν απ' όλες τις πόλεις των *Ευαίων και των *Χαναναίων και βγήκαν νότια του Ιούδα, στη Βέερ-Σεβά. ⁸ Αφού διήνυσαν όλη τη χώρα, γύρισαν μετά από εννέα μήνες και είκοσι μέρες στην *Ιερουσαλήμ. ⁹ Ο Ιωάβ έδωσε στο βασιλιά τον αριθμό της απογραφής του λαού: Οι φυλές του Ισραήλ απαριθμούσαν οκτακόσιες χιλιάδες αξιόμαχους άντρες και η φυλή Ιούδα

^{μγ} Παιγιμός για το κεφ. 21,1-14. ^{μα} από Δαν έως Βέερ-Σεβά. Βλ. υποσ. εις Κρ 20,1. ^{μβ} τέτοιο πράγμα. Η απογραφή ήταν ένας τρόπος για να γίνεται γνωστή και η στρατιωτική δύναμη ενός βασιλείου (βλ. στ. 9). Το βασίλειο του λαού του Θεού, όμως, δεν έπρεπε να στηρίζεται στη στρατιωτική του δύναμη αλλά στη δύναμη του Θεού του. Η απογραφή που διέταξε ο Δαβίδ, ερμηνεύεται από τον Ιωάβ ως έλλειψη εμπιστοσύνης στο Θεό. ^{μγ} Στην Κεδές... Χετταίων, σύμφωνα με αρχαία ελληνική μετ. Το εβρ. έχει: «στη χώρα Ταχτίμ-Οδσει», χώρα άγνωστη.

πεντακόσιες χιλιάδες άντρες.

Η τιμωρία και οι επιπτώσεις της στο λαό

(Α΄ Χρ 21,7-17)

¹⁰ Ξαφνικά όμως, ο Δαβίδ ένιωσε τύψεις στη συνείδησή του, που είχε κάνει απογραφή του λαού, και είπε στον Κύριο: «Αμάρτησα βαρεία μ' αυτό που έκανα! Αναγνωρίζω πόσο ανόητα φέρθηκα. Κύριε, σε παρακαλώ, συγχώρησε την αμαρτία του δούλου σου».

¹¹ Όταν σηκώθηκε ο Δαβίδ το πρωί, είπε ο Κύριος στον *προφήτη Γαδ, τον *Βλέποντα του βασιλιά: ¹² «Πήγαινε και περ στο Δαβίδ εκ μέρους μου τα εξής: Σου προτείνω τρεις ποινές. Διάλεξε μία από αυτές κι εγώ θα την εκτελέσω πάνω σου». ¹³ Ήρθε λοιπόν ο Γαδ στο Δαβίδ και του είπε: «Τι θέλεις: να έρθει για τρία χρόνια πείνα στη χώρα σου, να φεύγεις επί τρεις μήνες κυνηγημένος από τους εχθρούς σου ή να πέσει θανατικό στη χώρα σου για τρεις μέρες; Σκέψου τώρα και αποφάσισε τι απάντηση θα δώσω σ' εκείνον που μ' έστειλε».

¹⁴ Ο Δαβίδ απάντησε στο Γαδ: «Βρίσκομαι σε πολύ δύσκολη θέση. Ας πέσω στα χέρια του Κυρίου, γιατί είναι πολυεύσπλαχνος: ας μην πέσω σε ανθρώπινα χέρια».

¹⁵ Έτσι ο Κύριος έστειλε μια θανατηφόρα επιδημία στους Ισραηλίτες, η οποία ξέσπασε την εποχή του θερσιμού των σιτηρών. Πέθαναν τότε εβδομήντα χιλιάδες άνθρωποι από Δαν έως Βέερ-Σεβά.¹⁶ Όταν όμως ο *άγγελος που θανάτωνε το λαό άπλωσε το χέρι του και πάνω από την Ιερουσαλήμ για να την καταστρέψει, ο Κύριος μετάνιωσε για το κακό και είπε στον άγγελο: «Φτάνει! Τράβα το χέρι σου». Εκείνη τη στιγμή ο άγγελος του Κυρίου στεκόταν στο αλώνι του Ορνά του *Ιεβουσαίου.

¹⁷ Ο Δαβίδ, όταν είδε τον άγγελο να θανάτωνει το λαό, είπε στον Κύριο: «Εγώ αμάρ-

τησα και είμαι ένοχος. Αυτά τα πρόβατα τι έκαναν; Χτύπα, λοιπόν, εμένα και την οικογένειά μου».

Ο Δαβίδ και το αλώνι του Ορνά

(Α΄ Χρ 21,18-27)

¹⁸ Την ίδια εκείνη μέρα ήρθε ο προφήτης Γαδ στο Δαβίδ και του είπε: «Ανέβα στο αλώνι του Ορνά του Ιεβουσαίου και χτίσε εκεί ένα *θυσιαστήριο για τον Κύριο». ¹⁹ Πήγε, λοιπόν, ο Δαβίδ σύμφωνα με τη διαταγή που του έδωσε ο Κύριος μέσω του Γαδ.

²⁰ Όταν ο Ορνά είδε το βασιλιά με τους αξιωματούχους του να έρχονται σ' αυτόν, έτρεξε και προσκύνησε το βασιλιά με το πρόσωπό του στη γη. ²¹ «Για ποιο λόγο ήρθες, κύριέ μου βασιλιά, στο δούλο σου;» ρώτησε. Ο Δαβίδ απάντησε: «Για να αγοράσω από σένα αυτό εδώ το αλώνι: θέλω να χτίσω ένα θυσιαστήριο στον Κύριο, για να σταματήσει η πληγή που 'χει ξεσπάσει στο λαό».

²² Ο Ορνά απάντησε στο Δαβίδ: «Κύριέ μου, βασιλιά, να τα βόδια μου για το *ολοκαύτωμα, να και τα εργαλεία του αλωνίσματος και οι ζυγοί των βοδιών για ξύλα. Είναι όλα στη διάθεσή σου. Πάρε και πρόσφερε ό,τι σου φαίνεται καλό. ²³ Σου τα δίνω όλα. Και μακάρι ο Κύριος ο Θεός σου», του είπε ακόμη, «να κάνει δεκτή την προσφορά σου».

²⁴ Αλλά ο βασιλιάς απάντησε στον Ορνά: «Όχι: εγώ θέλω οπωσδήποτε να αγοράσω αυτό το αλώνι με χρήματα. Δε θέλω να προσφέρω στον Κύριο, το Θεό μου, *ολοκαυτώματα που δε μου στοίχισαν τίποτα». Έτσι αγόρασε ο Δαβίδ το αλώνι και τα βόδια για πενήντα ασημένιους *σίκλους. ²⁵ Έχτισε εκεί θυσιαστήριο για τον Κύριο και πρόσφερε ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας. Έτσι ο Κύριος λυπήθηκε τη χώρα και σταμάτησε η πληγή που είχε ξεσπάσει στο λαό Ισραήλ.

¹⁶ από Δαν έως Βέερ-Σεβά. Βλ. υποσ. εις στ. 2

Α΄ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἢ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ΄

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Α΄ Βασιλέων” συνεχίζει την ιστορία από το σημείο που αυτή διακόπτεται στο προηγούμενο βιβλίο Β΄ Σαμουήλ. Μαζί με το ομώνυμο βιβλίο, “Β΄ Βασιλέων”, που ακολουθεί, αποτελούσε αρχικά ενιαίο έργο, που αργότερα, για πρακτικούς λόγους, χωρίστηκε σε δύο. Ο τίτλος τους οφείλεται στο περιεχόμενό τους, που αναφέρεται στην ιστορία των βασιλιάδων του Ισραήλ και του Ιούδα. Στην αρχαία ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) τα δύο βιβλία επιγράφονται “Βασιλειών Γ΄ και Δ΄” αντίστοιχα, ως συνέχεια των δύο προηγούμενων.

Στη χριστιανική Βίβλο κατατάσσονται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην ιουδαϊκή στην ομάδα “Προγενέστεροι Προφήτες”.

Το βιβλίο αρχίζει με αναφορά στις αντιπαραθέσεις για τη διαδοχή του Δαβίδ και συνεχίζει με την έκθεση των γεγονότων της ένδοξης βασιλείας του Σολομώντα. Μετά την εδραίωσή του στο θρόνο και την οργάνωση του κράτους του, ο Σολομών προχώρησε στην οικοδόμηση του ναού της Ιερουσαλήμ, που συνιστά αναμφίβολα το σπουδαιότερο έργο της βασιλείας του.

Μετά το θάνατό του οι αντιπαραθέσεις βόρειων και νότιων φυλών εντάθηκαν και οδήγησαν στη διάσπαση του κράτους σε βόρειο βασίλειο, του Ισραήλ, και νότιο, του Ιούδα. Το υπόλοιπο έργο είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση, κατά παράλληλο-συγχρονικό τρόπο, της πολιτείας των ηγεμόνων των δύο βασιλείων. Η παρουσίαση της διαδοχής των βασιλιάδων διακόπτεται σε ορισμένα σημεία για να εκτεθούν άλλης φύσης αφηγήσεις, με σπουδαιότερες εκείνες που αφορούν στη δράση των προφητών Ηλία και Ελισαίου.

Ο συντάκτης των δύο βιβλίων, έχοντας στη διάθεσή του πλούσιο ιστορικό υλικό –στο οποίο, μάλιστα, συχνά παραπέμπει (π.χ. 11,41· 14,19.29)– και προφορικές προφητικές παραδόσεις, συντάσσει το έργο με βάση ένα τυποποιημένο σχήμα. Στόχος του δεν είναι τόσο η συστηματική έκθεση των γεγονότων της βασιλείας κάθε ηγεμόνα από τη σκοπιά του ιστορικού, όσο η επιλογή και παρουσίαση των γεγονότων εκείνων που ερμηνεύουν, από τη σκοπιά των αρχών του Δευτερονομίου και της διδασκαλίας των προφητών, την πτωτική πορεία των δύο βασιλείων. Ο συγγραφέας κρίνει τις πολιτικές επιλογές των βασιλιάδων με θεολογικά κριτήρια και βλέπει σ’ αυτές μια, παρά τις προειδοποιήσεις των προφητών, συνειδητή αποστασία από το θεό και καταπίεση των όρων της διαθήκης, που θα οδηγήσει αναπόφευκτα στην καταστροφή.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Το τέλος της βασιλείας του Δαβίδ:	1,1–2,12
2. Η βασιλεία του Σολομώντα:	2,13–11,43
2,13–5,14: Τα πρώτα χρόνια	
5,15–9,25: Η οικοδόμηση του ναού	
9,26–11,43: Τα τελευταία χρόνια	
3. Η ιστορία των δύο βασιλείων:	12,1–16,34
12,1–14,20: Η διάσπαση του βασιλείου	
14,21–16,34: Η ιστορία των βασιλιάδων του Ιούδα και του Ισραήλ	
4. Η ιστορία του προφήτη Ηλία:	17,1–22,54
17,1–18,46: Η μεγάλη ξηρασία	
19,1-21: Ο Ηλίας καταφεύγει στο Χωρήβ	
20,1-3: Αχαάβ (του Ισραήλ) - Αραμαϊκοί πόλεμοι	
21,1-29: Το αμπέλι του Ναβουθαί	
22,1-40: Νέοι πόλεμοι με τους Αραμαίους	
22,41-54: Ιωσαφάτ (του Ιούδα) και Αμασίας (του Ισραήλ)	

Α΄ ΒΑΣΙΛΕΩΝ (ή ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ΄)

Η Αβισιάγ φροντίζει το Δαβίδ

1 Ο βασιλιάς Δαβίδ είχε πια γεράσει πολύ. Όσο και να τον σκέπαζαν με ρούχα, δεν μπορούσε να ζεσταθεί. ²Γι' αυτό του πρότειναν οι άνθρωποί του: «Κυρίε μας, βασιλιά, άφησε να σου βρούμε μια νέα κοπέλα να σε παραστέκεται και να σε περιποιείται κι επίσης να κοιμάται στην αγκαλιά σου, για να σε ζεσταίνει». ³⁻⁴Αναζήτησαν, λοιπόν, σ' όλη την περιοχή του Ισραήλ μια ωραία και νέα κοπέλα και βρήκαν την Αβισιάγ, τη Σουναμμίτισσα. Την έφεραν στο βασιλιά κι αυτή τον φρόντιζε και τον υπηρετούσε. Αλλά ο βασιλιάς δεν είχε σχέσεις μαζί της.

Ο Αδωνίας σφετερίζεται το θρόνο

⁵⁻⁶ Την ίδια εκείνη εποχή ο Αδωνίας, γιος του Δαβίδ και της Χαγγίθ, ήταν ένας πολύ ωραίος και φιλόδοξος νέος. «Εγώ θα γίνω βασιλιάς!» έλεγε με αυτοπεποίθηση. Η μητέρα του τον είχε γεννήσει μετά τον Αβεσσαλώμ, κι ο πατέρας του δεν του είχε ποτέ χαλάσει χατήρι. Προμηθεύτηκε, λοιπόν, άμαξες και ιππείς κι έβαλε πενήντα άντρες να τρέχουν μπροστά από την άμαξά του. ⁷Επίσης ήρθε σε διαπραγματεύσεις με τον Ιωάβ, γιο της Σερουίας και με τον τ'ιερέα Αβιάθαρ, οι οποίοι πήγαν κι τον μέρος του και τον υποστήριξαν. ⁸Αλλά ο ιερέας Σαδώκ και ο Βεναίας, γιος του Ιεωιάδά, ο 'προφήτης Νάθαν κι επίσης ο Σιμεί, ο Ρεί και η προσωπική φρουρά του Δαβίδ δεν πήγαν μαζί του.

⁹Μια μέρα ο Αδωνίας διοργάνωσε μεγάλη γιορτή στην τοποθεσία Πέτρα του Φιδιού, κοντά στην πηγή Ρωγήλ, όπου θυσίασε πρόβατα, βόδια και καλοθρεμμένα μοσχάρια.

Στη γιορτή προσκάλεσε όλους τους αδερφούς του, γιους του βασιλιά, καθώς και όλους τους άντρες από την περιοχή της φυλής Ιούδα που ήταν στην υπηρεσία του βασιλιά. ¹⁰Δεν κάλεσε όμως τον προφήτη Νάθαν, ούτε το Βεναία, ούτε τους άντρες της φρουράς ούτε τον αδερφό του το Σολομώντα.⁹

Ο Νάθαν με το μέρος του Σολομώντα

¹¹ Πήγε τότε ο Νάθαν στη Βηρσαβεέ, μητέρα του Σολομώντα, και της είπε: «Ξέρεις ότι ο Αδωνίας, γιος της Χαγγίθ, ανακήρυξε τον εαυτό του βασιλιά; Κι ο κύριός μας ο Δαβίδ δεν έχει ιδέα! ¹²Τώρα, λοιπόν, έλα να σου δώσω μια συμβουλή για να σώσεις τη ζωή σου και τη ζωή του γιου σου, του Σολομώντα: ¹³Σήκω και πήγαινε στο βασιλιά Δαβίδ και πες του: "εσύ, κύριέ μου, βασιλιά, δεν ορκίστηκες σ' εμένα, τη δούλη σου, ότι ο γιος μου ο Σολομών θα σε διαδεχτεί στο θρόνο και θα βασιλέψει μετά από σένα; Γιατί τότε έγινε βασιλιάς ο Αδωνίας;" ¹⁴Κι ενώ εσύ ακόμα θα μιλάς εκεί με το βασιλιά, θα έρθω και εγώ και θα σε υποστηρίξω».

¹⁵ Έτσι, η Βηρσαβεέ παρουσιάστηκε στο βασιλιά, στο υπονοδωμάτιό του. Ήταν πολύ γέρος και τον υπηρετούσε η Αβισιάγ, η Σουναμμίτισσα. ¹⁶Η Βηρσαβεέ έσκυψε βαθιά και προσκύνησε το βασιλιά. «Τι σου συμβαίνει;» τη ρώτησε εκείνος. ¹⁷Αυτή του απάντησε: «Κυρίε μου, εσύ έχεις ορκιστεί σ' εμένα τη δούλη σου, σ' όνομα του Κυρίου, του Θεού σου, ότι ο γιος μου ο Σολομών θα σε διαδεχτεί στο θρόνο. ¹⁸Τώρα, όμως, βασιλιάς έγινε ο Αδωνίας· κι εσύ δεν έχεις ιδέα, κύριέ μου βασιλιά. ¹⁹Πήγε και θυσίασε πολλά πρόβατα, βόδια και καλοθρεμμένα μοσχάρια και

⁹Σολομών Το όνομα ετυμολογείται απο την εβρ λ «σαλόμ», που σημαίνει ειρήνη

1,5-6 Β΄ Σαμ 3,4 15,1 1,8 Β΄ Σαμ 8,17-18 1,9-11 Β΄ Σαμ 15,11-12 1,11 Β΄ Σαμ 11 12,24

κάλεσε στη γιορτή όλους τους γιους σου κι επίσης τον ιερέα Αβιάθαρ και τον αρχιστράτηγο Ιωάβ· το δούλο σου το Σολομώντα, όμως, δεν τον κάλεσε. ²⁰Σ' εσένα, κύριέ μου βασιλιά, είναι στραμμένα τα μάτια όλων των Ισραηλιτών, για να τους αναγγείλεις ποιος θα σε διαδεχτεί στο θρόνο. ²¹Διαφορετικά, όταν εσύ πεθάνεις, κύριέ μου βασιλιά, εγώ και ο γιος σου ο Σολομών θα θεωρηθούμε ένοχοι για εσχάτη προδοσία».

²²Ενώ ακόμη αυτή μιλούσε με το βασιλιά, ήρθε κι ο προφήτης Νάθαν. ²³Τον ανάγγειλαν λοιπόν στο Δαβίδ: «Είναι κι ο προφήτης Νάθαν εδώ». Αυτός παρουσιάστηκε στο βασιλιά και τον προσκύνησε με το πρόσωπο στη γη. ²⁴«Κύριέ μου βασιλιά», είπε, «έχεις εσύ υποσχεθεί ότι διάδοχός σου στο θρόνο θα είναι ο Αδωνίας; ²⁵Σήμερα αυτός έχει πάει και θυσιάζει βόδια, καλοθρεμμένα μοσχάρια και πρόβατα πολλά. Και μάλιστα κάλεσε στη γιορτή όλους τους γιους σου κι επίσης τον αρχιστράτηγο, και τον ιερέα Αβιάθαρ. Την ίδια τούτη ώρα όλοι αυτοί τρώνε και πίνουνε μαζί του και φωνάζουν: "Ζήτω ο βασιλιάς Αδωνίας!" ²⁶Εμένα όμως το δούλο σου και τον ιερέα Σαδώκ, το Βεναία, γιο του Ιεωιάδά και το Σολομώντα, το δούλο σου, δεν μας κάλεσε. ²⁷Έγινε άραγε αυτό το πράγμα με διαταγή δική σου, κύριέ μου βασιλιά, δίχως καν ν' ανακοινώσεις σ' εμένα το δούλο σου ποιος θα είναι ο διάδοχός σου;»

Ο Σολομών γίνεται βασιλιάς

²⁸Αμέσως ο βασιλιάς Δαβίδ διέταξε: «Φωνάξτε μου εδώ τη Βηρσαβεέ». Αυτή ήρθε και παρουσιάστηκε μπροστά του. ²⁹Τότε ο βασιλιάς τής έκανε όρκο: «Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό», είπε, «αυτόν που απάλλαξε τη ζωή μου από κάθε θλίψη, ³⁰ότι, όπως σου είχα ορκιστεί στο παρελθόν ενώπιον του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, πως ο γιος σου ο Σολομών θα με διαδεχτεί στο θρόνο, το ίδιο κάνω και σήμερα». ³¹Τότε η Βηρσαβεέ γονάτισε με το πρόσωπο στη γη,

προσκύνησε το βασιλιά και είπε: «Μακαρι να ζήσεις για πάντα, κύριέ μου, βασιλιά Δαβίδ!»

³²Έπειτα, ο βασιλιάς διέταξε τους αξιωματούχους του: «Καλέστε μου τον ιερέα Σαδώκ, τον προφήτη Νάθαν και το Βεναία, γιο του Ιεωιάδά» Όλοι αυτοί ήρθαν και παρουσιάστηκαν μπροστά στο βασιλιά. ³³Τότε ο βασιλιάς τούς διέταξε: «Πάρτε μαζί σας τους δούλους του κυρίου σας, ανεβάστε το γιο μου το Σολομώντα στο μουλάρι μου και κατεβάστε τον στην πηγή Γιχών. ³⁴Εκεί, ο ιερέας Σαδώκ κι ο προφήτης Νάθαν θα τον χρίσουν βασιλιά του Ισραήλ. Μετά θα σαλπίσετε με τη σάλπιγγα και θα φωνάξετε: "Ζήτω ο βασιλιάς Σολομών!" ³⁵Έπειτα, θα τον ακολουθήσετε στην πόλη, όπου θα έρθει να γίνει η ενθρόνιση και να βασιλέψει αυτός στη θέση μου. Αυτόν εγώ όρισα να γίνει ηγεμόνας στον Ισραήλ και στον Ιούδα».

³⁶Ο Βεναίας αποκρίθηκε στο βασιλιά: «Έτσι να γίνει. Μακάρι ο Κύριος, ο Θεός σου να το επιβεβαιώσει, κύριέ μου βασιλιά! ³⁷Όπως ο Κύριος ήταν μαζί μ' εσένα, έτσι ας είναι και με το Σολομώντα, κι ας δοξάσει το θρόνο του περισσότερο από τον δικό σου, κύριέ μου βασιλιά». ³⁸Τότε ο ιερέας Σαδώκ, ο προφήτης Νάθαν κι ο Βεναίας, γιος του Ιεωιάδά, κι επίσης οι *Χερεθαίοι και οι *Φελεθαίοι πήγαν κι ανέβασαν το Σολομώντα πάνω στο μουλάρι του βασιλιά Δαβίδ και τον έφεραν στην πηγή Γιχών.

³⁹Εκεί ο ιερέας Σαδώκ πήρε το κέρασ του λαδιού από τη *σκηνή και έχρισε το Σολομώντα. Μετά σάλπισαν με τη σάλπιγγα κι όλος ο λαός φώναξε: «Ζήτω ο βασιλιάς Σολομών!»

Η παραιτήση του Αδωνία

⁴⁰Όλος ο λαός της πόλης ακολουθούσε το Σολομώντα παίζοντας φλογέρες κι εκδηλώνοντας τη μεγάλη του χαρά, έτσι που η γη σείστηκε από τις φωνές τους. ⁴¹Ο θόρυβος ακούστηκε μέχρι τον Αδωνία και τους καλεσμένους του, την ώρα που τέλειωναν το φα-

γητό τους. Ο Ιωάβ κατάλαβε τον ήχο της σάλπιγγας και είπε: «Γιατί αυτή η οχλοβοή στην πόλη;»⁴² Δεν είχε προλάβει ν' αποσώσει τα λόγια του, κι έρχεται ο Ιωνάθαν, γιος του ιερέα Αβιάθαρ. «Έλα», του λέει ο Αδωνίας, «εσύ είσαι γενναίος και πρέπει να φέρνεις καλές ειδήσεις»

⁴³ Ο Ιωνάθαν απάντησε «Δυστυχώς όχι Ο κύριός μου, ο βασιλιάς Δαβίδ, έκανε βασιλιά το Σολομώντα. ⁴⁴ Μαζί του έστειλε τον ιερέα Σαδώκ, τον προφήτη Νάθαν και το Βεναία, γιο του Ιεωιάδ, κι επίσης τους Χερεθαίους και τους Φελεθαίους και τον ανέβασαν πάνω στο μουλάρι του βασιλιά. ⁴⁵ Ο ιερέας Σαδώκ κι ο προφήτης Νάθαν τον έχρισαν βασιλιά στην πηγή Γιχών. Από 'κει προχώρησαν προς την πόλη με φωνές χαράς και όλη η πόλη είναι αναστατωμένη. Αυτός είναι ο θόρυβος που ακούτε. ⁴⁶ Μετά απ' αυτά», συνέχισε ο Ιωνάθαν, «ο Σολομών κάθησε στο βασιλικό θρόνο, ⁴⁷ και πήγαν οι αξιωματούχοι του βασιλιά να ευχηθούν τον κύριό μας, το βασιλιά Δαβίδ. "Μακάρι ο Θεός σου να κάνει το όνομα του Σολομώντα πιο ένδοξο από το δικό σου", του έλεγαν, "και μακάρι να δοξάσει το θρόνο του πιο πολύ από τον δικό σου!" Κι ο βασιλιάς, καθώς ήταν πάνω στο κρεβάτι του, υποκλίθηκε. ⁴⁸ Και είπε ακόμα, ο βασιλιάς: "ας είναι ευλογημένος ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, που μου έδωσε διάδοχο κι επέτρεψε να να ζήσω και να τον δω στο θρόνο μου"».

⁴⁹ Τότε όλοι οι καλεσμένοι του Αδωνία φοβήθηκαν. Σηκώθηκαν και πήρε καθένας το δρόμο του. ⁵⁰ Ο ίδιος ο Αδωνίας φοβήθηκε τόσο πολύ το Σολομώντα, που έτρεξε και πιάστηκε από τα *κέρατα του θυσιαστηρίου.^β ⁵¹ Πήγαν, λοιπόν, και είπαν στο βασιλιά Σολομώντα: «Ο Αδωνίας σ' έχει φοβηθεί τόσο πολύ, που πήγε και πιάστηκε από τα κέρατα του θυσιαστηρίου και ζητάει να του ορκιστείς σήμερα ότι δε θα τον θανατώσεις». ⁵² Ο Σολομών απάντησε: «Αν αποδειχτεί ειλικρινής, ούτε μία τρίχα του δε θα πέσει στη

γη Αν όμως αποδειχθεί παράνομος, θα πεθάνει». ⁵³ Έτσι ο βασιλιάς έστειλε και τον κατέβασαν από το θυσιαστήριο κι αυτός ήρθε και τον προσκύνησε. Ο Σολομών του είπε: «Μπορείς να πας στο σπίτι σου»

Υποθήκες του Δαβίδ στο Σολομώντα

2 Όταν ο Δαβίδ αισθάνθηκε πως πλησίαζε ο καιρός να πεθάνει, έδωσε στο γιο του το Σολομώντα τις ακόλουθες οδηγίες: ² «Εγώ παίρνω το δρόμο, που κάποτε παίρνει όλος ο κόσμος. Να είσαι θαρραλέος και να φέρεσαι σαν άντρας τώρα πια. ³ Να τηρείς τις εντολές του Κυρίου, του Θεού σου, να ζεις σύμφωνα με το θέλημά του και να εφαρμόζεις τους νόμους του, τα προστάγματά του και τους ορισμούς του, όπως αυτά είναι γραμμένα στο νόμο του Μωυσή, ώστε όπου κι αν πας, να πετυχαίνεις ο,τιδήποτε κι αν επιχειρείς. ⁴ Έτσι θα πραγματοποιήσει ο Κύριος εκείνο που μου έχει υποσχεθεί: "αν οι απόγονοί σου", μου είπε, "προσέχουν να εφαρμόζουν το θέλημά μου με ειλικρίνεια, με όλη την καρδιά και την ψυχή τους, τότε στο θρόνο του Ισραήλ θα βασιλεύει πάντοτε ένας δικός σου απόγονος".

⁵ «Ξέρεις ακόμα», συνέχισε ο Δαβίδ, «τι έχει κάνει σ' εμένα ο Ιωάβ, γιος της Σερουίας, κι ακόμα τι έκανε στους δύο αρχιστράτηγους του Ισραήλ, δηλαδή στον Αβενήρ, γιο του Νηρ και στον Αμασά, γιο του Ιεθέρ: τους σκότωσε και εκδικήθηκε σε καιρό ειρήνης για θανάτους που είχαν γίνει σε καιρό πολέμου. Έτσι σπίλωσε με αίμα αθώων τη στρατιωτική μου τιμή. ⁶ Να ενεργήσεις με σοφία και να μην τον αφήσεις να πεθάνει ήσυχα από γηρατεία». ⁷ Στους γιους του Βαρζιλλαί του Γαλααδίτη, να δείξεις αγάπη και να τους επιτρέψεις να τρώνε στο τραπέζι σου, γιατί αυτοί ήρθαν και με βοήθησαν όταν έφευγα να γλιτώσω από τον αδερφό σου τον Αβεσσαλώμ. ⁸ Είν' ακόμα κι ο Σιμεί, γιος του Γηρά, ο Βενιαμινίτης, από τη Βαχουρίμ

^β Η πράξη που υποδηλώνει επικλήση της προστασίας του Θεού. Οποιος πιανόταν από τα κέρατα του θυσιαστηρίου δεν διέτρεχε κίνδυνο θανάτου

Αὐτός εκτόξευσε εναντίον μου βαριές κατάρεις, ὅταν πορευόμουν προς τὴ Μαχαναΐμ. Ἀλλὰ μετὰ κατέβηκε στον Ἰορδάνη για να με προουπαντήσῃ. Τότε του ορκίστηκα ἐνώπιον του Κυρίου ὅτι δε θα τον εκτελούσα. ⁹Τώρα ὁμως ἐσύ μην τον ἀφήσεις ατιμώρητο. Εἶσαι ἄνθρωπος με σοφία και ξέρεις τι θα του κάνεις, ὥστε να πάει ἀπὸ βίαιο θάνατο».

Θάνατος του Δαβὶδ

(Α΄ Χρ 29,26-30)

¹⁰Ο Δαβὶδ πέθανε και τον ἔθαψαν στην *Πόλη Δαβὶδ. ¹¹Ἡ βασιλεία του στον Ἰσραὴλ διήρκεσε σαράντα χρόνια. Ἐφτά χρόνια βασίλευσε στη Χεβρών και τριάντα τρία χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. ¹²Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Σολομὼν και ἡ βασιλική του ἐξουσία ἦταν καλά στερεωμένη.

Ο Σολομὼν ἐγκαθιστὰ τὴ βασιλεία του

¹³Μια μέρα ο Ἀδωνίας, γιος τῆς Ἀγγίθ, πήγε να συναντήσῃ τὴ Βηρσαβεέ, μητέρα του Σολομὼντα. «Ἐρχεσαι για καλό;» τον ρώτησε. Εκείνος ἀπάντησε: «Για καλό». ¹⁴«Ἐχω να σου πω κάτι», τῆς εἶπε μετὰ. «Λέγε», του ἀπάντησε εκείνη. ¹⁵«Ἐσύ ξέρεις», τῆς εἶπε ο Ἀδωνίας, «ὅτι σ' ἐμένα ἀνῆκε ἡ βασιλεία κι ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες περίμεναν ὅτι ἐγὼ θα γινόμουν βασιλιάς. Ἀλλὰ ἡ βασιλεία ἔφυγε ἀπὸ μένα και πέρασε στον ἀδερφό μου, γιατί ἔτσι το θέλησε ο Κύριος. ¹⁶Τώρα, λοιπόν, ἔχω κάτι να σου ζητήσω: μη μου το ἀρνηθεῖς». Εκείνη του ἀπάντησε: «Λέγε». ¹⁷«Θέλω», τῆς λέει, «να ζητήσεις ἀπὸ τὸν βασιλιά Σολομὼντα — και ξέρω πως δε θα σου το ἀρνηθεῖ— να μου δώσει τὴν Ἀβισάγ, τὴ Σουναμίτισσα, για γυναίκα».

¹⁸«Καλά», ἀποκρίθηκε ἡ Βηρσαβεέ, «ἐγὼ θα μιλήσω για σένα στο βασιλιά».

¹⁹Ἡ Βηρσαβεέ παρουσιάστηκε στο βασιλιά Σολομὼντα για να του μιλήσῃ για τον Ἀδωνία. Ο βασιλιάς σηκώθηκε να τὴν προουπαντήσῃ, υποκλίθηκε μπροστὰ τῆς και κάθησε στο θρόνο του· ἔβαλαν κι ἓνα θρόνο για τὴ

μητέρα του στα δεξιά του, κι εκείνη κάθησε ²⁰«Ἐχω να σου υποβάλω μια μικρὴ παράκληση», του εἶπε· «μη μου τὴν ἀρνηθεῖς». Ο βασιλιάς τῆς εἶπε. «Ζήτησε ὅ,τι θέλεις, μητέρα: δε θα σου το ἀρνηθῶ». ²¹Εκείνη του εἶπε: «Να δοθεῖ ἡ Ἀβισάγ ἡ Σουναμίτιδα στον ἀδερφό σου τον Ἀδωνία για γυναίκα»

²²Ο Σολομὼν ἀποκρίθηκε στη μητέρα του. «Γιατί ζητὰς τὴν Ἀβισάγ τὴ Σουναμίτισσα για τον Ἀδωνία; Ζήτησε τότε γι' αὐτόν και τὴ βασιλεία, γὰρ αὐτός εἶναι ἀδερφός μου, μεγαλύτερος ἀπὸ μένα, κι ἔχει με το μέρος του τον *ιερέα Ἀβιάθαρ και τον Ἰωάβ, το γιο τῆς Σερούϊας!» ²³Τότε ο βασιλιάς Σολομὼν ἔδωσε *ὄρκο ἐνώπιον του Κυρίου: «Να με τιμωρήσῃ ο Θεός», εἶπε, «αν αὐτό που ζήτησε ο Ἀδωνίας δεν το πληρώσῃ με τὴ ζωὴ του. ²⁴Μα τον ἀληθινό Θεό, που μ' ἀνέβασε στο θρόνο του πατέρα μου Δαβὶδ, στερέωσε τὴν ἐξουσία μου και μου υποσχέθηκε τὸ θρόνο για μένα και τους ἀπογόνους μου, ο Ἀδωνίας σήμερα κιάλας θα θανατωθεῖ».

²⁵Ἐστειλε, λοιπόν, ο βασιλιάς τὸ Βεναία, γιο του Ἰεωιάδὰ και τον σκότωσε. Ἔτσι πέθανε ο Ἀδωνίας.

Ἐξορία του Ἀβιάθαρ και θάνατος του Ἰωάβ

²⁶Στὴ συνέχεια, ο βασιλιάς εἶπε στον ἱερέα Ἀβιάθαρ: «Φύγε και πήγαινε στην Ἀναθώθ, στα κτήματά σου. Εἶσαι ἀξίος θανάτου. Δε θέλω ὁμως να σε θανατώσω σήμερα, γιατί κάποτε ἐσύ τον καιρό του πατέρα μου Δαβὶδ ἦσταν υπεύθυνος για τὴν *κιβωτό του Κυρίου του Θεοῦ και γιατί υπέφερες ὅλα ὅσα υπέφερε κι ο πατέρας μου». ²⁷Ἔτσι ο Σολομὼν ἀπαγόρευσε στον Ἀβιάθαρ ν' ἀσκεῖ τα καθήκοντα του ἱερέα του Κυρίου. Κι ἐκπληρώθηκε ο λόγος που εἶχε πει ο Κύριος για τὴν οἰκογένεια του Ἠλεὶ στη *Σιλώ.

²⁸Ἡ εἰδηση αὐτὴ ἔφτασε στον Ἰωάβ. Κι ἐπειδὴ εἶχε κι αὐτός ἀκολουθήσει τον Ἀδωνία (ὄχι ὁμως και τον Ἀβεσαλώμ), κατέφυγε στη *σκηνὴ του Κυρίου και πιάστηκε ἀπὸ τὰ *κέ-

Υβλ υποσ εις Β΄ Σαμ 3,7 Πρβλ Β΄ Σαμ 16,21-22 ὄβλ υποσ εις κεφ 1,50

ρατα του θυσιαστηρίου.^{δ29} Όταν αναγγέλθηκε στο βασιλιά Σολομώντα ότι ο Ιωάβ κατέφυγε στη σκηνή του Κυρίου, πλάι στο θυσιαστήριο, έστειλε το Βεναΐα, γιο του Ιεωιάδά, με τη διαταγή να σκοτώσει τον Ιωάβ.

³⁰ Πήγε ο Βεναΐας στη σκηνή του Κυρίου και είπε στον Ιωάβ: «Ο βασιλιάς λέει να βγεις από 'κει». Ο Ιωάβ απάντησε: «Όχι· ε-δώ θέλω να πεθάνω».

Τότε ειδοποίησε ο Βεναΐας το βασιλιά: «Αυτή την απάντηση μου έδωσε ο Ιωάβ», του είπε. ³¹ Ο βασιλιάς του απάντησε: «Κάνε όπως σου είπε: σκότωσέ τον επί τόπου και θάψε τον, για ν' απαλλάξεις εμένα και την οικογένειά του πατέρα μου από την ευθύνη για το θάνατο των δυο αθώων που σκότωσε ο Ιωάβ. ³² Ο Κύριος ας καταλογίσει στον Ιωάβ την ευθύνη για το δικό του θάνατο. Σκότωσε με ξίφος δύο άντρες, που ήταν δικαιότεροι και καλύτεροι απ' αυτόν, χωρίς ο πατέρας μου ο Δαβίδ να το γνωρίζει: τον Αβενήρ, γιο του Νηρ, αρχιστράτηγο του *Ισραήλ, και τον Αμασά, γιο του Ιεθέρ, αρχιστράτηγο του *Ιουδα. ³³ Η ευθύνη γι' αυτούς τους φόνους ας βαραίνει για πάντα τον Ιωάβ και τους απογόνους του. Ενώ στο Δαβίδ και τους απογόνους του, στην οικογένειά του και στους διαδόχους του θρόνου του ας υπάρχει ειρήνη από τον Κύριο, για πάντα!»

³⁴ Έτσι πήγε ο Βεναΐας και χτύπησε τον Ιωάβ και τον σκότωσε· τον έθαψαν στο σπίτι του, κοντά στην έρημο.

³⁵ Το Βεναΐα ο βασιλιάς τον διόρισε αρχιστράτηγο στη θέση του Ιωάβ και τον ιερέα Σαδώκ τον διόρισε στη θέση του Αβιάθαρ.

Θάνατος του Σιμεΐ

³⁶ Έπειτα ο βασιλιάς έστειλε και κάλεσε το Σιμεΐ. «Χτίσε ένα σπίτι στην Ιερουσαλήμ», του είπε, «και κάθησε εκεί. Δε θα βγεις από την πόλη για κανένα άλλο μέρος. ³⁷ Να ξέρεις πως την ίδια μέρα που θα βγεις και θα περάσεις το χείμαρρο των *Κέδρων, θα πεθάνεις· και τότε η ευθύνη θα είναι αποκλειστικά δική σου». ³⁸ Ο Σιμεΐ απάντησε στο βα-

σιλιά: «Πολύ καλά. Όπως είπε ο κύριός μου ο βασιλιάς, έτσι θα κάνω ο δούλος σου».

Ο Σιμεΐ έμεινε στην Ιερουσαλήμ πολύν καιρό. ³⁹ Είχαν περάσει τρία χρόνια, όταν δύο δούλοι του Σιμεΐ δραπέτευσαν προς τον Αχίς, γιο του Μασάχ και βασιλιά της Γαθ. Ο Σιμεΐ ειδοποιήθηκε πως οι δούλοι του βρίσκονταν στη Γαθ· ⁴⁰ σηκώθηκε, λοιπόν, σάμαρωσε το γαϊδούρι του και πήγε στη Γαθ, στον Αχίς, για να πάρει τους δούλους του. Έπειτα γύρισε μαζί τους στην Ιερουσαλήμ.

⁴¹ Όταν αναγγέλθηκε στο Σολομώντα ότι ο Σιμεΐ πήγε από την Ιερουσαλήμ στη Γαθ και ξαναγύρισε, ⁴² έστειλε και κάλεσε το Σιμεΐ. «Δε σε όρκισα στον Κύριο», του είπε, «και δε σε προειδοποίησα ότι την ημέρα που θα βγεις και θα πας οπουδήποτε, εξάπαντος θα πεθάνεις; Και μου απάντησες ότι συμφωνείς με το λόγο που άκουσες. ⁴³ Γιατί, λοιπόν, δε φύλαξες τον *όρκο του Κυρίου και την εντολή που σου έδωσα; ⁴⁴ Εσύ ξέρεις», του είπε ακόμα, «πόσο κακό έκανες στο Δαβίδ, τον πατέρα μου. Ο Κύριος θα σου ανταποδώσει την κακία σου. ⁴⁵ Ο βασιλιάς Σολομών, όμως, θα είναι ευλογημένος και ο θρόνος του Δαβίδ θα είναι ακλόνητος για πάντα ενώπιον του Κυρίου».

⁴⁶ Τότε ο βασιλιάς έδωσε διαταγή στο Βεναΐα, γιο του Ιεωιάδά, κι έβγαλε το Σιμεΐ έξω από το παλάτι και τον σκότωσε.

Έτσι η βασιλεία του Σολομώντα σταθεροποιήθηκε.

Ο Σολομών παίρνει γυναίκα του τη θυγατέρα του Φαραώ

3 Ο Σολομών έγινε γαμπρός του Φαραώ, βασιλιά της Αιγύπτου, παίρνοντας γυναίκα την κόρη του. Την έφερε στην *Πόλη Δαβίδ, ώσπου να τελειώσει το χτίσιμο του ανακτόρου του και το χτίσιμο του *ναού του Κυρίου και των τειχών της *Ιερουσαλήμ.

² Ο λαός όμως θυσίαζε στους διάφορους ιερούς *τόπους, γιατί δεν είχε ως τότε χτιστεί ναός προς τιμήν του Κυρίου. ³ Ο Σολομών αγαπούσε τον Κύριο και τηρούσε τα

προστάγματα του Δαβίδ, του πατέρα του. Πρόσφερε βέβαια και ο ίδιος *θυσίες και *θυμίαμα στους ιερούς τόπους.

Ο Σολομών ζητάει σοφία

(Β΄ Χρ 1,3-12)

⁴ Κάποτε ο βασιλιάς πήγε στη Γαβαών να θυσιάσει εκεί, γιατί ήταν πολύ σπουδαίος εκείνος ο ιερός τόπος. Χίλια *ολοκαυτώματα πρόσφερε ο Σολομών στο *θυσιαστήριο εκείνο. ⁵ Τη νύχτα, εκεί στη Γαβαών, του παρουσιάστηκε ο Κύριος, ο Θεός, σε όνειρο και του είπε: «Ζήτησέ μου τι θέλεις να σου δώσω». ⁶ Ο Σολομών απάντησε: «Κύριε, εσύ έδειξες μεγάλη αγάπη στο δούλο σου το Δαβίδ, τον πατέρα μου, γιατί έζησε με πιστότητα, δικαιοσύνη και ειλικρίνεια απέναντί σου. Αυτή σου την αγάπη την εκδήλωσες με το να του δώσεις έναν γιο που να τον διαδεχτεί στο θρόνο, όπως συμβαίνει σήμερα. ⁷ Και τώρα, Κύριε Θεέ μου, εσύ έκανες βασιλιά εμένα το δούλο σου στη θέση εκείνου, παρ' όλο που εγώ είμαι πολύ νέος και δεν ξέρω να κυβερνώ. ⁸ Ο δούλος σου βρέθηκα επικεφαλής του εκλεκτού λαού σου, ενός λαού τόσο πολυάριθμου, που δεν είναι δυνατόν να καταμετρηθεί. ⁹ Δώσε μου, λοιπόν Κύριε, τη σοφία που χρειάζομαι για να διοικώ το λαό σου και να διακρίνω τι είναι καλό και τι κακό γι' αυτούς, γιατί χωρίς αυτήν την ικανότητα, ποιος θα μπορούσε να κυβερνήσει αυτόν το λαό σου, τον τόσο πολυπληθή;»

¹⁰⁻¹¹ Ο Κύριος ευχαριστήθηκε με το αίτημα του βασιλιά Σολομώντα, και του είπε: «Επειδή δεν ζήτησες μακροβιότητα ούτε πλούτο ούτε το θάνατο των εχθρών σου, αλλά μου ζήτησες την ικανότητα να κυβερνάς με σοφία και δικαιοσύνη, ¹² γι' αυτό κι εγώ, όπως μου ζήτησες, θα σου δώσω σοφία και γνώση, όση κανένας δεν είχε πριν από σένα ούτε μετά από σένα θα έχει. ¹³ Κι επιπλέον σου δίνω όσα δε ζήτησες: πλούτο και δόξα, ώστε να μην υπάρξει κανένας σαν κι εσένα ανάμεσα στους άλλους βασιλιάδες, όσο θα

ζεις. ¹⁴ Κι αν ακολουθείς το θέλημά μου και τηρείς τους νόμους μου και τις εντολές μου, όπως ο πατέρας σου ο Δαβίδ, θα αυξησω και τα χρόνια της ζωής σου».

¹⁵ Έπειτα ο Σολομών ξύπνησε και όλα ήταν όνειρο. Γύρισε στην Ιερουσαλήμ και παρουσιάστηκε μπροστά στην *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου· μετά πρόσφερε *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας και τέλος κάλεσε σε συμπόσιο όλους τους δούλους του.

Η σοφή κρίση του Σολομώντα

¹⁶ Μια μέρα ήρθαν και παρουσιάστηκαν μπροστά στο βασιλιά δυο πόρνες. ¹⁷ Η πρώτη είπε: «Άκουσε, κύριέ μου: Εγώ και η γυναίκα αυτή μένουμε στο ίδιο σπίτι. Όταν γέννησα ήταν κι αυτή στο σπίτι. ¹⁸ Την τρίτη μέρα από τότε που γέννησα εγώ, γέννησε κι αυτή. Κατοικούσαμε μαζί· δεν υπήρχε άλλος στο σπίτι εκτός από μας τις δυο. ¹⁹ Μια νύχτα, καθώς αυτή η γυναίκα κοιμόταν, πλάκωσε το γιο της και το μωρό πέθανε. ²⁰ Τότε σηκώθηκε μέσα στη νύχτα, ενώ εγώ κοιμόμουν, πήρε το γιο μου από το πλευρό μου κι έβαλε στη θέση του τον δικό της, που ήταν νεκρός, και το δικό μου παιδί το πήρε αυτή. ²¹ Όταν σηκώθηκα το πρωί να θηλάσω το παιδί, ήταν πεθαμένο. Αλλά όταν το κοίταξα προσεκτικά στο φως, είδα πως δεν ήταν αυτός ο γιος μου που είχα γεννήσει».

²² Τότε η άλλη γυναίκα φώναξε: «Όχι, ο δικός μου γιος είναι ο ζωντανός και ο δικός σου είναι ο νεκρός». Αλλά η πρώτη ξαναείπε: «Όχι, ο δικός σου γιος είναι ο νεκρός κι ο δικός μου είναι ο ζωντανός». Έτσι φιλονικούσαν μπροστά στο βασιλιά.

²³ Τότε είπε ο βασιλιάς: «Η μια σας λέει: "ο δικός μου γιος είναι ο ζωντανός και ο δικός σου είναι ο νεκρός" και η άλλη λέει: "όχι, ο δικός σου γιος είναι ο νεκρός και ο δικός μου είναι ο ζωντανός". ²⁴ Φέρτε μου εδώ ένα σπαθί», πρόσταξε. Του έφεραν το σπαθί ²⁵ και είπε: «Μοιράστε το ζωντανό παιδί στα δύο, και δώστε το μισό στη μία και το μισό στην άλλη» ²⁶ Τότε, η γυναίκα που

εἶχε το ζωντανό παιδί, ἔνωσε τα σπλάχνα της να ταράζονται για το γιο της και εἶπε στο βασιλιά: «Αχ, κύριέ μου! Δώστε σ' αὐτὴν το παιδί και μην το σκοτώνετε» Η ἄλλη ὁμως ἔλεγε: «Μοιράστε το, μοιράστε το! Ἴτσι δε θ' ἀνήκει ούτε σ' ἐμένα ούτε σ' εκείνη».

²⁷ Τότε ἀποκρίθηκε ο βασιλιάς και εἶπε: «Δώστε στην πρώτη γυναίκα το παιδί και μην της το σκοτώνετε· αὐτὴ εἶναι ἡ μάνα του». ²⁸ Ὅλοι οι Ἰσραηλίτες ἔμαθαν πῶς ἔκρινε ο βασιλιάς και αἰσθάνθηκαν σεβασμό γι' αὐτόν. Κατάλαβαν ὅτι ο θεός τού εἶχε δώσει *σοφία, ἡ οποία τον κατεύθυνε να ἀποδίδει το δίκαιο.

Οι αξιωματούχοι του Σολομώντα

4 Ο Σολομών ἦταν βασιλιάς ὅλων των Ἰσραηλιτών. ² Οι αξιωματούχοι του ἦταν οι εξής:^ε Ο Αζαρίας, γιος του Σαδώκ, *ιερέας. ³ Οι Ελιχόρεφ και Αχιά, γιοι του Σεισά, γραμματεῖς. Ο Ἰωσαφάτ, γιος του Αχιλούδ, ὑπομνηματογράφος. ⁴ Ο Βεναῖς, γιος του Ἰεωιάδά, ἀρχιστράτηγος, και οι Σαδώκ και Αβιάθαρ, ιερεῖς. ⁵ Ο Αζαρίας, γιος του Νάθαν, ἀρχηγός των διοικητῶν, και ο Ζαβούδ, ο γιος του Νάθαν, *ιερέας και προσωπικός σύμβουλος του βασιλιά. ⁶ Ο Αχισάρ ὑπεύθυνος των ἀνακτόρων και ο Αδωνιράμ, γιος του Αβδά, ἐπόπτης των ἀναγκαστικῶν εργασιῶν.

Οι επαρχίες του κράτους και οι διοικητές τους

⁷ Ο Σολομών εἶχε δώδεκα διοικητές επαρχιῶν, διασκορπισμένους σ' ὁλόκληρο το βασίλειο του Ἰσραὴλ, οι οποίοι εφοδίαζαν με τρόφιμα το βασιλιά και τον οἶκο του. Καθένας τους ἦταν ὑπεύθυνος για τις προμήθειες των ἀνακτόρων ἐπὶ ἓνα μήνα το χρόνο. ⁸ Τα ὀνόματά τους κατὰ επαρχίες εἶναι: Ο γιος του Χουρ, για την ὀρεινὴν περιοχὴ του Εφραΐμ. ⁹ Ο γιος του Δέκερ, για την περιοχὴ της Μακάς, της Σααβίμ, της Βαιθ-Σεμές

της Αιλῶν και της Βαιθ-Χανάν.

¹⁰ Ο γιος του Ἐσεδ στην Αρουνβῶθ, για την περιοχὴ της Σωχώ και της Χέφερ. ¹¹ Ο γιος του Αβιναδάβ, για την περιοχὴ της Δωρ. Αὐτός εἶχε πάρει γυναίκα του την Ταφάθ, κόρη του Σολομώντα.

¹² Ο Βαανά, γιος του Αχιλούδ, για την περιοχὴ της Τανάκ και της *Μεγιδῶ και για ὁλόκληρη την περιοχὴ της Βαιθ-Σεάν. (Η περιοχὴ της Βαιθ-Σεάν συνόρευε με τη Σαρθανά, νότια της Ἰζρεέλ και ἐκτεινόταν ἀπὸ τη Βαιθ-Σεάν ως την Αβέλ-Μεχολά και μέχρι πέρα ἀπὸ την Ἰοκνεάμ). ¹³ Ο γιος του Γέβερ στη Ραμῶθ της Γαλαάδ. Στην περιοχὴ του ἀνήκαν τα χωριά του Ἰαεῖρ, γιου του Μανασσή, στη Γαλαάδ, καθώς και ἡ περιοχὴ της Αργόβ, στο ὀροπέδιο της *Βασάν. Ὅλη αὐτὴ ἡ περιοχὴ ἀπαιριθμούσε ἐξήντα μεγάλες πόλεις οχυρωμένες με τείχη που διέθεταν χάλκινες ἀμπάρες. ¹⁴ Ο Αχισαδάβ, γιος του Ἰδώ, για την περιοχὴ της Μαχαναΐμ. ¹⁵ Ο Αχιμάς για την περιοχὴ της φυλῆς Νεφθαλί. Αὐτός εἶχε πάρει γυναίκα του τη Βασεμάθ, κόρη του Σολομώντα. ¹⁶ Ο Βαανά, γιος του Χουσαί, για την περιοχὴ της φυλῆς Ασήρ και της Αλώθ. ¹⁷ Ο Ἰωσαφάτ, γιος του Παρούαχ, για την περιοχὴ της φυλῆς Ἰσσάχαρ. ¹⁸ Ο Σιμεῖ, γιος του Ηλά, για την περιοχὴ της φυλῆς Βενιαμίν. ¹⁹ Ο Γέβερ, γιος του Ουρεῖ, για την περιοχὴ της φυλῆς Γαδ^ς (στις πρώην ἐπικράτειες του Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων και του Ωγ, βασιλιά της Βασάν).

Πέρα ἀπ' αὐτούς τους δώδεκα, ὑπῆρχε κι ἓνας διοικητὴς για την περιοχὴ της φυλῆς Ἰούδα.^ζ

Σοφία του Σολομώντα και ευημερία του λαοῦ

²⁰ Οι κάτοικοι των βασιλείων του Ἰούδα και του Ἰσραὴλ ἦταν πολλοί σαν την ἄμμο στην ἀκροθαλασσιὰ: ἔτρωγαν, ἔπιναν και ἦταν ευτυχημένοι.

^εΠρβλ παρόμοιοι καταλογοι εις Β΄ Σαμ 8,15-18 Ὡς της φυλης Γαδ, κατὰ τους Ο΄ Το εβρ ἔχει «της Γαλααδ», ἀλλὰ ἀντιθετοῖ οι στ 13-14 Ὡς στ ἀποδίδεται κατὰ τους Ο΄ Το εβρ ἔχει «μόνο ἓνας διοικητης υπηρχε σ' αὐτὴ την περιοχῆ»

5 Ο Σολομών⁷ κυριαρχούσε σ' όλα τα βασίλεια, από τον ποταμό Ευφράτη ως τη χώρα των *Φιλισταιών και ως τα σύνορα της Αιγύπτου. Όλοι αυτοί οι λαοί ήταν φόρου υποτελείς στο Σολομώντα, όσο αυτός ζούσε.² Τα τρόφιμα που χρειαζόταν ο Σολομών και το προσωπικό των ανακτόρων για μία μέρα ήταν: Τρίαντα *κορ σιμιγδάλι και εξήντα κορ αλεύρι, ³δέκα βόδια μεγαλωμένα στο σταύλο, είκοσι βόδια μεγαλωμένα στο λιβάδι, εκατό πρόβατα, χώρια τα ελάφια, τα ζαρκάδια, τα αγριοκάτσικα και τα καλοταϊσμένα πουλερικά.

⁴ Η επικράτεια του απλωνόταν σ' όλη την περιοχή νοτιοδυτικά του ποταμού Ευφράτη, και εν συνεχεία από την Τιπσάχ ως τη Γάζα, και περιλάμβανε όλους τους βασιλιάδες της περιοχής αυτής. Είχε ειρήνη με όλους τους λαούς που συνόρευαν μαζί του. ⁵ Έτσι ο λαός του Ιούδα και του Ισραήλ, ζούσαν με ασφάλεια, καλλιεργώντας τ' αμπέλια τους και τις συκίες τους, από Δαν έως Βέερ-Σεβά,⁶ όσο βασιλεύε ο Σολομών. ⁶ Ο Σολομών είχε σαράντα χιλιάδες σταυλισμένα άλογα για τις άμαξές του και δώδεκα χιλιάδες καβαλάρηδες. ⁷ Οι δώδεκα διοικητές που είχε ορίσει προμήθευαν τα τρόφιμα που χρειαζόνταν για τον ίδιο και τους ομοτράπεζούς του. Κάθε διοικητής επί ένα μήνα το χρόνο ήταν υπεύθυνος να μη λείψει τίποτα. ⁸ Επίσης καθένας με τη σειρά του φρόντιζε να παραδίδεται κριθάρι και χορτάρι για τα άλογα των καβαλάρηδων και των αμαξών όπου κι αν βρίσκονταν αυτοί.

⁹ Ο Θεός είχε δώσει στο Σολομώντα *σοφία και γνώση πάρα πολύ μεγάλη, και ασυνήθιστη ευρυμάθεια. ¹⁰ Ήταν σοφότερος απ' όλους τους Άραβες και τους Αιγύπτιους *σοφούς.

¹¹ Γνώριζε πολύ περισσότερα απ' όλους τους ανθρώπους, ακόμη κι από τον Εθάν τον Εζραΐτη, από τον Αιμάν, το Χαλκόλ και το

Δαρδά, γιους του Μαχλάλ· η φήμη του είχε διαδοθεί σ' όλα τα γύρω έθνη. ¹² Είπε τρεις χιλιάδες παροιμίες και έγραψε χίλια πέντε ποιήματα. ¹³ Μίλησε για όλα τα δένδρα, από το μεγαλόπρεπο *κέδρο του *Λιβάνου ως τον ταπεινό *ύσσωπο, που φυτρώνει στις ρίζες των μαντρότοιχων. Μίλησε ακόμα για τα ζώα, τα πουλιά, τα ερπετά και τα ψάρια. ¹⁴ Έρχονταν απ' όλα τα έθνη και να ν' ακούσουν το Σολομώντα που μιλούσε με σοφία έρχονταν αντιπροσωπείες απ' όλους τους βασιλιάδες της γης, οι οποίοι είχαν ακούσει για τη σοφία του.

Συμφωνία του Σολομώντα με το βασιλιά Χιράμ

(Β΄ Χρ 2,1-18)

¹⁵ Ο Χιράμ, βασιλιάς της *Τύρου, ήταν ανέκαθεν φίλος του Δαβίδ. Όταν έμαθε λοιπόν ότι στη θέση του χρίστηκε βασιλιάς ο γιος του ο Σολομών, του έστειλε τις ευχές του με μια αντιπροσωπεία. ¹⁶ Απ' τη μεριά του ο Σολομών έστειλε στο Χιράμ την ακόλουθη παραγγελία: ¹⁷ «Εσύ ξέρεις ότι ο πατέρας μου Δαβίδ δεν μπόρεσε να χτίσει έναν *ναό στο όνομα του Κυρίου, του Θεού του, εξαιτίας των πολέμων, που τον είχαν περικυκλώσει, ωστόσο ο Κύριος, υπέταξε σ' αυτόν όλους τους εχθρούς του. ¹⁸ Και τώρα που ο Κύριος, ο Θεός μου, μου έχει δώσει ησυχία από τους γείτονές μου, έτσι που κανένας πια δε με μάχεται και κανένας κίνδυνος δε με απειλεί, ¹⁹ σκέφτομαι να χτίσω έναν ναό στο όνομα του Κυρίου, του Θεού μου, όπως το είχε πει ο Κύριος στο Δαβίδ, τον πατέρα μου: "ο γιος σου που θα ορίσω να σε διαδεχτεί στο θρόνο, αυτός θα χτίσει ναό στο όνομά μου". ²⁰ Δώσε, λοιπόν, διαταγή να κόψουν για μένα τους απαιτούμενους κέδρους από το όρος του Λιβάνου· ξέρεις καλά πως εμείς δε διαθέτουμε τόσο έμπειρους ξυλοκόπους, όπως είναι οι Σιδώνιοι.^α Οι δούλοι

⁷Σε ορισμένες μετ οι στ 1-14 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 4,21-34 ^θαπό Δαν έως Βέερ-Σεβά Βλ υποσ εις Κρ 20,1 ^ζΣε ορισμένες μετ οι στ 15-32 αριθμούνται ως 1-18 (βλ υποσ εις 5,1) ^αΣιδώνιοι ἢ Φοίνικες Νοούνται οι κάτοικοι του βασιλείου του Χιράμ

μου ας βοηθήσουν τους δούλους σου, κι εγώ θ' αναλάβω να σου καταβάλω το μισθό των δούλων σου όπως τον ορίσεις εσύ»

²¹ Μόλις ο Χιράμ έλαβε το μήνυμα του Σολομώντα, χάρηκε πολύ και είπε: «Ας είναι ευλογημένος σήμερα ο Κύριος, που έδωσε στο Δαβίδ γιο σοφό για να βασιλέψει στο λαό αυτόν, τον πολυάριθμο» ²² Στη συνέχεια έστειλε στο Σολομώντα την ακόλουθη απάντηση: «Άκουσα όσα μου παρήγγειλες. Εγώ αναλαμβάνω να σου προμηθεύσω την ξυλεία που χρειάζεσαι από κέδρους και πεύκο. ²³ Οι δούλοι μου θα κατεβάζουν τους κορμούς των δέντρων από το Λίβανο στη θάλασσα, θα τα φορτώνουν σε σχεδίες και θα τα μεταφέρουν δια θαλάσσης ως το σημείο που θα μου υποδείξεις. Εκεί θα τα ξεφορτώνουν και θα τα παραλαμβάνεις. Ως αντίλλαγμα εσύ θα αναλάβεις να μου προμηθεύεις τα τρόφιμα που χρειάζομαι για το ανάκτορό μου».

²⁴ Έτσι, ο Χιράμ παρέδωσε στο Σολομώντα ξυλεία από κέδρο και πεύκο, όση ήθελε. ²⁵ Ο Σολομών παρέδιδε κάθε χρόνο στο Χιράμ είκοσι χιλιάδες κορ σιτάρι και είκοσι χιλιάδες κορ λάδι καθαρό για τις ανάγκες του ανακτόρου του. ²⁶ Ο Κύριος έδωσε σοφία στο Σολομώντα, όπως του είχε υποσχεθεί Διατηρούσε φιλικές σχέσεις με το Χιράμ και είχαν συνάψει συμμαχία οι δυο τους.

Προετοιμασία για την ανοικοδόμηση του ναού

(Β΄ Χρ 2,1 16-17)

²⁷ Ο βασιλιάς Σολομών αγγάρεψε από όλο το λαό του Ισραήλ εργάτες, που ο αριθμός τους έφτανε τις τριάντα χιλιάδες.

²⁸ Τους έστειλε στο Λίβανο, δέκα χιλιάδες κάθε μήνα εκ περιτροπής, υπό την εποπτεία του Αδωνιράμ. Ένα μήνα εργάζονταν στο Λίβανο και δύο μήνες κάθονταν στο σπίτι τους. ²⁹ Ο Σολομών είχε εβδομήντα χιλιάδες αχθοφόρους και ογδόντα χιλιάδες εργάτες που έβγαζαν πέτρα από το βουνό, ³⁰ ε-

κτός από τρεις χιλιάδες τριακόσιους ανώτερους υπαλλήλους-επιστάτες, οι οποίοι επέβλεπαν τον εργαζόμενο λαό ³¹ Επίσης, με εντολή του βασιλιά, εργάτες έκοβαν μεγάλες, εκλεκτές πέτρες, για τα θεμέλια του ναού. ³² Έτσι, οι εργάτες του Σολομώντα, μαζί με τους εργάτες του Χιράμ, οι οποίοι κατάγονταν από την πόλη Βύβλος, έκοβαν και ετοιμάζαν τα ξύλα και τις πέτρες, για να χτίσουν το ναό.^{1β}

Ο Σολομών χτίζει ναό για τον Κύριο

(Β΄ Χρ 3,1-14)

6 Ο βασιλιάς Σολομών άρχισε να χτίζει το *ναό του Κυρίου το τετρακοσιοστό ογδοηκοστό έτος από την έξοδο των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, και κατά το τέταρτο έτος της βασιλείας του στον *Ισραήλ, το δεύτερο *μήνα του χρόνου, δηλαδή το μήνα Ζιβ.

² Ο ναός που έχτισε ο Σολομών για τον Κύριο είχε μήκος εξήντα πήχεις, πλάτος είκοσι και ύψος τριάντα πήχεις.

³ Μπροστά στον κυριώς ναό υπήρχε ο πρόναος, που είχε πλάτος είκοσι πήχεις, όσο δηλαδή και το πλάτος του κυριώς ναού, και δέκα πήχεις βάθος. ⁴ Στους τοίχους του ναού κατασκευάστηκαν παράθυρα με κάσες καγκελωτές. ⁵ Κολλητά στους εξωτερικούς τοίχους του κυριώς *ναού και του πρόναου κατασκευάστηκαν γύρω γύρω παραοικοδομήματα τριών επιπέδων. ⁶ Το ισόγειο διαμέρισμα κάθε εξωτερικού κτίσματος είχε πλάτος πέντε πήχεις, το μεσαίο έξι πήχεις και το τρίτο επτά πήχεις. Συνεπώς, ο εξωτερικός τοίχος του ναού δεν είχε το ίδιο πάχος σε όλο του το ύψος. Όσο ανέβαινε, μειωνόταν το πάχος του σε κάθε επίπεδο, έτσι που τα ξύλινα μέρη της κατασκευής να μην εισχωρούν στους τοίχους του ναού.

⁷ Όταν ο ναός χτιζόταν, το χτίσιμο γίνονταν με πέτρες ετοιμασμένες ήδη στο λατομείο: έτσι κατά τη διάρκεια της οικοδομής δεν ακουγόταν στο ναό ούτε σφυρί ούτε σκαρπέλο ούτε κανένα άλλο σιδερένιο εργαλείο.

^{1β} Για την αρίθμηση των στ του παρόντος κεφ βλ υποσ εις στ 1 και 20

⁸Η πόρτα του κατώτερου διαμερίσματος βρισκόταν στη δεξιά πλευρά του ναού και με σκάλα ανέβαιναν στο μεσαίο διαμέρισμα, και από το μεσαίο στο τρίτο. ⁹Ετσι έχτισε ο Σολομών το ναό και τον τελείωσε. Τέλος έκανε την οροφή με δοκούς και με κέδρινες σανίδες. ¹⁰Πλάι σ' όλο το ναό έχτισε παραοικοδομήματα ύψους πέντε πηχών· αυτά συνδέονταν με το ναό με ξύλα *κέδρου.

¹¹Ο Κύριος είπε στο Σολομώντα: ¹²«Τώρα εσύ μου χτίζεις αυτόν το ναό. Αν ζεις σύμφωνα με τους νόμους μου κι αν εφαρμόζεις τα προστάγματά μου και τις εντολές μου, τότε θα πραγματοποιήσω το λόγο που είπα στο Δαβίδ, τον πατέρα σου, σχετικά μ' εσένα: ¹³Θα κατοικήω ανάμεσα στους Ισραηλίτες και δε θα εγκαταλείψω ποτέ το λαό μου, τον Ισραήλ».

Ο εσωτερικός εξοπλισμός του ναού

(Β΄ Χρ 3,5-14)

¹⁴Όταν τελείωσε ο Σολομών με την κυρίως οικοδομή του ναού, ¹⁵κάλυψε τους εσωτερικούς τοίχους του με κέδρινες σανίδες από το δάπεδο ως τα δοκάρια της οροφής· το δάπεδο του ναού το κάλυψε με σανίδες από πεύκο. ¹⁶Το ενδότερο τμήμα του ναού, που ονομαζόταν *άγια των αγίων, είχε μήκος είκοσι πήχεις· το κάλυψε κι αυτό με κέδρινες σανίδες από το δάπεδο ως την οροφή. ¹⁷Το τμήμα μπροστά από τα άγια των αγίων ήταν σαράντα πήχεις μακρύ. ¹⁸Πάνω στις κέδρινες σανίδες, στο εσωτερικό του ναού, ήταν σκαλισμένες κολοκυθίες και λουλούδια, που είχαν τα πέταλά τους ανοιχτά. Όλο το εσωτερικό ήταν ντυμένο με κέδρο· καμιά πέτρα δε φαινόταν.

¹⁹Όταν ετοιμάστηκε το ενδότερο τμήμα, που ονομαζόταν άγια των αγίων, τοποθετήθηκε εκεί η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου. ²⁰Τα άγια των αγίων είχαν πρόσοψη είκοσι πήχεις πλάτος και είκοσι πήχεις ύψος, και καλύφθηκε όλη με καθαρό χρυσάφι. Το *θυσιαστήριο του θυμιάματος καλύφθηκε με κέδρο. ²¹Ακόμα ο Σολομών κάλυψε το ναό εσωτερικά με καθαρό χρυσάφι, κι έκανε χώ-

ρισμα με χρυσές αλυσσίδες μπροστά στα άγια των αγίων και το κάλυψε με χρυσάφι. ²²Όλο το ναό τον κάλυψε με χρυσάφι. Ακόμη κάλυψε με χρυσάφι το θυσιαστήριο, που ήταν μπροστά στα άγια των αγίων.

²³Μέσα στα άγια των αγίων κατασκεύασε δύο *χερουβίμ από ξύλο ελιάς, ύψους δέκα πήχεις το καθένα. ²⁴⁻²⁵Κάθε φτερούγα των χερουβίμ είχε πέντε πήχεις μήκος· το άνοιγμα των φτερών του καθενός ήταν δέκα πήχεις. Και τα δύο χερουβίμ είχαν το ίδιο μέγεθος και την ίδια μορφή. ²⁶Το ύψος του κάθε χερούβ ήταν δέκα πήχεις. ²⁷Τα χερουβίμ τοποθετήθηκαν στο ενδότερο του ναού με ανοιχτά τα φτερά τους. Τα φτερά άγγιζαν τους πλαινούς τοίχους του οικήματος, και οι άκρες τους συναντιούνταν στη μέση του χώρου. ²⁸Τα χερουβίμ καλύφθηκαν με χρυσάφι.

²⁹Σε όλους τους τοίχους του ναού τόσο του εξωτερικού τμήματος όσο και του ενδότερου, υπήρχαν ολόγυρα σκαλιστά σχήματα που παρίσταναν χερουβίμ, φοίνικες και ανοιχτά λουλούδια. ³⁰Το δάπεδο όλου του ναού είχε καλυφθεί με χρυσάφι. ³¹Στην είσοδο του αγίου των αγίων ο Σολομών κατασκεύασε δίφυλλη πόρτα από ξύλα ελιάς· το ανώφλι και τα πορτόξυλα αποτελούσαν πεντάγωνο. ³²Τα δύο φύλλα της πόρτας ήταν από ξύλο ελιάς και πάνω τους είχαν χαραγμένα χερουβίμ, φοίνικες και ανοιχτά λουλούδια, όλα καλυμμένα με χρυσάφι. ³³Το ίδιο έκανε ο Σολομών και στην είσοδο του κυρίως ναού. Τα πορτόξυλα ήταν από ξύλα ελιάς και αποτελούσαν τετράγωνο. ³⁴Τα δύο φύλλα της πόρτας ήταν από ξύλο πεύκου φτιαγμένα το καθένα από δύο κομμάτια που διπλώνονταν. ³⁵Έβαλε να σκαλίσουν πάνω τους χερουβίμ, φοίνικες και ανοιχτά λουλούδια και γέμισε τα σκαλισμάτα με χρυσάφι.

³⁶Τέλος έχτισε τον τοίχο της εσωτερικής *αυλής, τοποθετώντας μία στρώση κέδρινα δοκάρια σε κάθε τρεις στρώσεις από πελεκητές πέτρες.

³⁷Το τέταρτο έτος της βασιλείας του Σολομώντα, το μήνα Ζιβ, θεμελιώθηκε ο ναός του Κυρίου, ³⁸και το ενδέκατο έτος της βα-

σιλείας του, το μήνα Βουλ — δηλαδή τον όγδοο — τελείωσε η οικοδομή με τα επιμέρους κτίσματα του ναού, όπως είχαν όλα σχεδιαστεί. Εφτά χρόνια χρειάστηκε ο Σολομών για να χτίσει το ναό

Άλλα κτίσματα του Σολομώντα

7 Ο Σολομών έχτισε και τα ανάκτορά του· έκανε δεκατρία χρόνια να τελειώσει όλα τα οικοδομήματα.

² Έτσι έχτισε το οίκημα που ονομαζόταν «Δάσος του *Λιβάνου». Είχε τρεις¹ σειρές στύλων από *κέδρο. Το μάκρος του ήταν εκατό πήχεις, το πλάτος πενήντα και το ύψος του τριάντα πήχεις. ³ Η στέγη ήταν κι αυτή από ξύλα κέδρου, στερεωμένη πάνω στα οριζόντια δοκάρια που στηρίζονταν στους σαράντα πέντε στύλους — τρεις σειρές από δεκαπέντε στύλους. ⁴⁻⁵ Στην καθεμιά από τις δυο πλευρές του κτιρίου υπήρχαν τρεις σειρές παράθυρα, το ένα αντίκρυ στο άλλο και στις τρεις σειρές. Όλες οι πόρτες και τα πλαίσια των παραθύρων⁶ είχαν σχήμα ορθογώνιο.

⁶ Στη συνέχεια ο Σολομών κατασκεύασε την «Αίθουσα των Στύλων». Είχε μήκος πενήντα πήχεις και πλάτος τριάντα. Στην είσοδο υπήρχε στοά, που στηρίζονταν σε στύλους αντικρυστούς. ⁷ Επίσης κατασκεύασε την «Αίθουσα του Θρόνου», όπου θα δικάζε, και γι' αυτό λεγόταν και «Αίθουσα της Κρίσεως». Το δάπεδό της το κάλυψε με ξύλα κέδρου από τη μια άκρη ως την άλλη.

⁸ Τα διαμερίσματα όπου κατοικούσε ο ίδιος ο βασιλιάς ήταν σε άλλη αυλή, πίσω από τη στοά, κατασκευασμένα με τον ίδιο τρόπο. Για τη γυναίκα του, την κόρη του Φαραώ, κατασκεύασε άλλο ανάκτορο, χτισμένο με τον ίδιο τρόπο, όπως και η στοά.

⁹ Για όλα αυτά τα κτίρια και για τη μεγάλη αυλή, χρησιμοποιήθηκαν εκλεκτές πέτρες, από τα θεμέλια ως την οροφή. Οι πέτρες προετοιμαζόνταν στο λατομείο σύμφωνα με ορισμένες διαστάσεις και προιονίζονταν

¹ Τρεις, κατά τους Ο΄. Το εβρ έχει «τέσσερις». ^{1δ} Των παραθύρων, κατα αρχ ελληνική μετ. Το εβρ έχει «των θυρών». ^{1ε} Εδώ το εβρ προσθέτει τη φρ «της στοας της εισόδου»

από τη μέσα πλευρά τους και από την έξω. ¹⁰ Ακόμα και τα θεμέλια ήταν χτισμένα με πέτρες ωραίες και μεγάλες, των δέκα και των οκτώ πηχών. ¹¹ Από πάνω τοποθετούσαν τις εκλεκτές πέτρες, πελεκημένες όλες στις ίδιες διαστάσεις, καθώς και τους κέδρους. ¹² Ο τοίχος της μεγάλης αυλής ολόγυρα ήταν χτισμένος με την ίδια σύνθεση: τρεις στρώσεις πελεκητές πέτρες, μία στρώση κέδρινα δοκάρια, όπως η εσωτερική αυλή του *ναού του Κυρίου και η στοά του ανακτόρου.

Εργασία του Χιράμ στο ναό

¹³ Ο βασιλιάς Σολομών έστειλε κι έφερε από την *Τύρο έναν τεχνίτη, το Χιράμ, ¹⁴ γιο μιας χήρας από τη φυλή Νεφθαλί. Ο πατέρας του ήταν Τύριος, χαλκουργός. Ο ίδιος είχε ιδιαίτερες ικανότητες και αντίληψη και ήξερε να κάνει κατασκευές από χαλκό. Ήρθε λοιπόν, στο βασιλιά Σολομώντα και του έκανε όλες τις σχετικές εργασίες. ¹⁵ Έκανε δύο χάλκινους στύλους χυτούς, δεκαοκτώ πήχεις ύψος τον καθένα και με περίμετρο δώδεκα πήχεις. ¹⁶ Επίσης κατασκεύασε δύο κιονόκρανα από χυτό χαλκό, για να τα βάλει στην κορυφή των στύλων. Το ύψος κάθε κιονόκρανου ήταν πέντε πήχεις.

Η εργασία των δύο στύλων

(Β΄ Χρ 3,15-17)

¹⁷ Ο Χιράμ έφτιαξε επίσης διχτυωτά από αλυσίδες, για τα κιονόκρανα των δύο στύλων, εφτά για το καθένα. ¹⁸ Επίσης έκανε μια διακόσμηση που έμοιαζε με ρόδια, κι έβαλε δύο σειρές πάνω στα διχτυωτά που σκέπαζαν το κάθε κιονόκρανο. ¹⁹ Τα κιονόκρανα των δύο στύλων^ε είχαν τη μορφή κρίνου ύψους τεσσάρων πήχεων ²⁰ και είχαν τοποθετηθεί πάνω σε μια κυκλική διόγκωση ακριβώς πάνω από τη δικτυωτή διακόσμηση. Επίσης υπήρχαν διακόσια ρόδια σε δύο σειρές γύρω από κάθε κιονόκρανο. ²¹ Ο Χιράμ τοποθέτησε τους δύο στύλους στη στοά του ναού. Τον ένα τον έβαλε δεξιά και τον ονό-

μασε «Ιαχίν» (Ο Θεός θα στηρίξει) και τον άλλον αριστερά, και τον ονόμασε «Βοάζ» (Στο Θεό είναι η δύναμη). ²² Στην κορυφή των στύλων υπήρχε αναπαράσταση κρίνων.

Ἐτσι τελείωσε η εργασία των στύλων.

Η μεγάλη χάλκινη λεκάνη

(Β΄ Χρ 4,2-5)

²³ Επίσης ο Χιράμ κατασκεύασε τη λεγόμενη «θάλασσα». Ήταν μια μεγάλη, στρογγυλή, χάλκινη λεκάνη, με δέκα πήχεις διάμετρο, πέντε πήχεις ύψος και τριάντα πήχεις περίμετρο. ²⁴ Κάτω από τα χείλη της λεκάνης ολόγυρα, χυμένα σ' ένα σώμα μ' αυτήν, υπήρχαν ανάγλυφα διακοσμητικά σχήματα καρπών κολοκυθιάς, δέκα καρποί ανά πήχyu, σε δύο σειρές. ²⁵ Η λεκάνη στηριζόταν σε δώδεκα χάλκινα βόδια. Τρία έβλεπαν στο βορρά, τρία στη δύση, τρία στο νότο και τρία στην ανατολή. Η λεκάνη ήταν τοποθετημένη στην πλάτη τους, ενώ τα οπίσθιά τους ήταν στραμμένα προς το κέντρο. ²⁶ Το πάχος της ήταν μία παλάμη και τα χείλη της ήταν σαν χείλη ποτηριού, σαν λουλουδι κρίνου. Η χωρητικότητά της ήταν δύο χιλιάδες βαθ.

Οι χάλκινοι λουτήρες και οι βάσεις τους

²⁷ Επίσης ο Χιράμ κατασκεύασε δέκα βάσεις από χαλκό. Κάθε βάση είχε τέσσερις πήχεις πίκκος, τέσσερις πήχεις πλάτος και τρεις πήχεις ύψος. ²⁸ Η κατασκευή τους ήταν ως εξής: Αποτελούνταν από πλαίσια τοποθετημένα ανάμεσα σε υποστηρίγματα. ²⁹ Πάνω στα πλαίσια και στα υποστηρίγματα υπήρχαν διακοσμήσεις από λιοντάρια, βόδια και *χερουβίμ: κάτω από τα λιοντάρια και τα βόδια, ήταν κρεμασμένες σκαλιστές γιρλάντες. ³⁰ Κάθε βάση στηριζόταν σε τέσσερις χάλκινες ρόδες με χάλκινους άξονες. Στις τέσσερις γωνίες, κάτω από τη λεκάνη, υπήρχαν χάλκινα υποστηρίγματα χυτά, τα οποία δεν κατέβαιναν κάτω από τις γιρλάντες. ³¹ Στο υψηλότερο μέρος της βάσης υπήρχε εσωτερικά ένα στρογγυλό άνοιγμα,

διαμέτρου ενάμισυ πήχyu, υπερυψωμένο κατά έναν πήχyu, που χρησίμευε ως υποδοχή του λουτήρα. Υπήρχαν κι εκεί σκαλισματα που τα μοτίβα τους ήταν τετράγωνα, όχι στρογγυλά.

³² Οι τέσσερις ρόδες ήταν κάτω από τα πλαίσια και οι άξονές τους ενώνονταν με τη βάση. Η διάμετρος κάθε ρόδας ήταν ενάμισος πήχyu. ³³ Οι ρόδες αυτές ήταν κατασκευασμένες όπως της άμαξας. Οι άξονες των τροχών, οι στεφάνες, οι ακτίνες και οι κεφαλές των αξόνων τους, όλα ήταν χυτά από χαλκό. ³⁴ Τα τέσσερα υποστηρίγματα στις τέσσερις γωνίες κάθε βάσης ήταν ένα σώμα με τη βάση. ³⁵ Η επάνω επιφάνεια κάθε βάσης ήταν διακοσμημένη μ' ένα κυκλικό περίζωμα, ύψους μισού πήχyu: τα υποστηρίγματά της και τα πλαίσιά της αποτελούσαν ένα σώμα με αυτήν. ³⁶ Στις πλάκες των υποστηριμάτων και στα πλαίσιά τους ο Χιράμ χάραξε χερουβίμ, λέοντες και φοίνικες, ανάλογα με την ελεύθερη επιφάνειά τους και έβαλε γιρλάντες ολόγυρα.

³⁷ Οι δέκα βάσεις ήταν κατασκευασμένες πανομοιότυπα. Όλες ήταν χυτές και είχαν το ίδιο μέγεθος και το ίδιο σχήμα.

³⁸ Μετά ο Χιράμ κατασκεύασε δέκα λουτήρες από χαλκό. Κάθε λουτήρας ήταν χωρητικότητας σαράντα *βαθ και διαμέτρου τεσσάρων πήχyu. Τοποθετήθηκαν ένας πάνω σε κάθε βάση.

³⁹ Τοποθέτησε τους πέντε λουτήρες στη δεξιά πλευρά του ναού και τους πέντε στην αριστερή. Και τη μεγάλη χάλκινη λεκάνη την τοποθέτησε στη δεξιά πλευρά του ναού, νοτιοανατολικά.

Τα υλικά για την κατασκευή του ναού

(Β΄ Χρ 4,11 – 5,1)

⁴⁰ Τέλος ο Χιράμ κατασκεύασε τις σταχτοδόχες, τα φυτάρια και τις λεκάνες. Ἐτσι τελείωσε όλες τις εργασίες που του είχε αναθέσει ο βασιλιάς Σολομών για το ναό του Κυρίου:

⁴¹ Κατασκεύασε τους δύο στύλους και τα

στρογγυλά κιονόκρανα, στην κορυφή τους και τα δύο διχτυωτά από αλυσίδες, που κάλυπταν τα στρογγυλά κιονόκρανα, στην κορυφή των στύλων· ⁴²τα τετρακόσια ρόδια για τα δύο διχτυωτά, δύο σειρές ρόδια για κάθε διχτυωτό· ⁴³τους δέκα λουτήρες με τις βάσεις τους· ⁴⁴τη χάλκινη λεκάνη και τα δώδεκα βόδια που τη βάσταζαν· ⁴⁵τις σταχτοδόχες, τα φυτάρια και τις λεκάνες. Όλα αυτά τα σκεύη που ο βασιλιάς Σολομών παρήγγειλε στο Χιράμ να κατασκευάσει για το ναό του Κυρίου, ήταν από λαμπερό χαλκό.

⁴⁶Με διαταγή του βασιλιά, όλες αυτές οι κατασκευές έγιναν σε αργιλωδή περιοχή, στην κοιλάδα του Ιορδάνη, ανάμεσα στα χωριά Σουκκώθ και Σαρθάν.⁴⁵ ⁴⁷Όλα αυτά τα σκεύη, ο Σολομών τα άφησε αζύγιστα. Ήταν τόσο πολλά, που δεν ήταν δυνατό να υπολογιστεί το βάρος του χαλκού.

⁴⁸Ο Σολομών επίσης διέταξε να κατασκευαστούν όλα τα σκεύη που προορίζονταν για το ναό του Κυρίου: το χρυσό *θυσιαστήριο και η χρυσή τράπεζα, πάνω στην οποία τοποθετούσαν τους άρτους της *προθέσεως· ⁴⁹οι *λυχνίες από καθαρό χρυσάφι, πέντε δεξιά και πέντε αριστερά, μπροστά στα *άγια των αγίων, με τα διακοσμητικά λουλούδια· οι λύχνοι και οι λαβίδες από χρυσάφι· ⁵⁰επίσης οι λεκάνες και τα λυχνοψάλιδα, τα περιρραντήρια, οι κρατήρες, τα *θυμιατήρια και οι σχάρες από καθαρό χρυσάφι· οι μεντεσέδες των θυρών του ενδοτέρου τμήματος του ναού, που ονομαζόταν *άγια των αγίων, καθώς και οι μεντεσέδες των εξωτερικών θυρών του κυρίως ναού, από χρυσάφι.

⁵¹Όταν είχε τελειώσει όλη η εργασία της ανοικοδόμησης του ναού του Κυρίου, ο βασιλιάς Σολομών έφερε τα ασημένια, τα χρυσά και διάφορα άλλα σκεύη, που ο πατέρας του ο Δαβίδ τα είχε αφιερώσει στον Κύριο,⁴⁶ και τα τοποθέτησε στο θησαυροφυλάκιο του ναού.

Η καθιέρωση του ναού ως κατοικίας του Κυρίου

(Β΄ Χρ 5,2—6,2)

8 Μετά ο βασιλιάς Σολομών συγκέντρωσε στην Ιερουσαλήμ τους *πρεσβυτέρους του λαού *Ισραήλ και τους αρχηγούς των φυλών και των συγγενειών τους, για να μεταφέρουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου από την *Πόλη Δαβίδ, δηλαδή από τη *Σιών, στο *ναό. ²Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, όλοι αυτοί οι Ισραηλίτες μπροστά στο βασιλιά, μια που ήταν και η γιορτή του έβδομου *μήνα,⁴⁷ του Εθανίμ

³Όταν συγκεντρώθηκαν οι *πρεσβύτεροι του Ισραήλ, οι *ιερείς σήκωσαν την κιβωτό ⁴και την έφεραν στο ναό. Με τη βοήθεια των *λευιτών μετέφεραν και τη *σκηνή του Μαρτυρίου καθώς και όλα τα ιερά σκεύη της σκηνης. ⁵Ο βασιλιάς Σολομών και όλη η ισραηλιτική κοινότητα που ήταν συγκεντρωμένη γύρω του μπροστά στην κιβωτό, λόγω της γιορτής, πρόσφεραν *θυσία πρόβατα και βόδια τόσο πολλά, που ήταν αδύνατο να υπολογιστούν με ακρίβεια.

⁶⁻⁷Στη συνέχεια, οι ιερείς έφεραν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου στη θέση που είχε ετοιμαστεί γι' αυτήν, στο ενδότερο τμήμα του *ναού, στα *άγια των αγίων, και την τοποθέτησαν κάτω από τα ανοιχτά φτερά των *χερουβίμ, έτσι ώστε να σκεπάζουν από πάνω την κιβωτό και τις δοκούς που τη μετέφεραν. ⁸Οι δοκοί όμως ήταν μεγάλες και οι άκρες τους φαίνονταν από τα άγια, δηλαδή το κυρίως τμήμα του ναού, που βρισκόταν μπροστά από τα άγια των αγίων. Απ' έξω όμως δε φαίνονταν· εκεί βρίσκεται η κιβωτός μέχρι σήμερα. ⁹Μέσα στην κιβωτό δεν υπήρχε τίποτε άλλο, παρά μόνο οι δύο πέτρινες πλάκες, που τις είχε τοποθετήσει εκεί ο Μωυσής όταν ο Κύριος έκανε *διαθήκη με τους Ισραηλίτες στο όρος *Χωρήβ, μετά την

⁴⁵Τοποθεσίες στην ανατολική όχθη του Ιορδάνη, 60 χλμ. έξω από την Ιερουσαλήμ, βορειοανατολικά. Η περιοχή προσφερόταν για τέτοιου είδους εργασίες. ⁴⁶Βλ. Β΄ Σαμ 6,12-16. Α΄ Χρ 15,25-29. ⁴⁷Η γιορτή του έβδομου μήνα. Πιθανώς πρόκειται για τη γιορτή της Σκηνοπηγίας (βλ. Λευ 23,33-43).

ἐξῆδο τους ἀπό την Αίγυπτο.

¹⁰ Ὃταν οἱ ἱερεῖς βγήκαν ἀπὸ τὰ ἅγια, μιὰ νεφέλη γέμισε τὸ ναὸ τοῦ Κυρίου, ¹¹ ἔτσι πού οἱ ἱερεῖς δὲν μπορούσαν ἐξαιτίας τῆς να σταθούν και να προσφέρουν λατρεία. Ἡ *δόξα τοῦ Κυρίου εἶχε κατακλύσει τὸ ναὸ.

¹² Τότε ὁ Σολομὼν φώναξε: «Κύριε, ἔχεις πει ὅτι θέλεις να κατοικεῖς μέσα στο γνόφο. ¹³ Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ ἐχτίσα για σένα αὐτὸν τὸ ναὸ, ἕναν τόπο για να κατοικεῖς αἰώνια».^{1θ}

Ἐγκαινιάζεται ὁ ναὸς με λόγια εὐλογίας

(Β΄ Χρ 6,3-21)

¹⁴ Καθὼς ολόκληρη ἡ ἰσραηλιτικὴ κοινότη- τα στεκόταν μπροστὰ στο βασιλιά, ἐκεῖνος ἐστρεψε τὸ πρόσωπό του και τους εὐλόγη- σε.

¹⁵ Μετὰ εἶπε: «Εὐλογημένος ας εἶναι ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, που πραγματο- ποίησε με τὴ δύναμή του, ἐκεῖνο που εἶχε ὁ ἴδιος υποσχεθεῖ στον πατέρα μου Δαβὶδ! ¹⁶ «Ἀπὸ τὴν ἡμέρα που ἐβγαλα τὸ λαὸ μου, τὸν Ἰσραὴλ, ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο» του εἶχε πει, «καμιά πόλη* δε διάλεξα ἀπ' ὅλες τις φυλές του λαοῦ Ἰσραὴλ για να χτίσω ἐκεῖ ναὸ, ὅπου να λατρεύεται τὸ *ὄνομά μου. Διάλεξα ὅμως ἐσένα, Δαβὶδ, για να γίνεις ἀρχηγὸς του λαοῦ μου, τοῦ Ἰσραὴλ». ¹⁷ Κι ὅταν ὁ πατέρας μου σκόπευε να χτίσει ναὸ στο ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, ¹⁸ ὁ Κύριος του εἶπε: «ῶραϊά ἦταν ἡ πρόθεσή σου να χτίσεις ναὸ στο ὄνομά μου. ¹⁹ Δε θα χτίσεις ὅμως ἐσὺ τὸ ναὸ, ἀλλὰ ὁ γιος σου, που θα προέρχεται ἀπὸ σένα. Αὐτὸς θα χτίσει τὸ ναὸ στο ὄνομά μου». ²⁰ Ὁ Κύριος πραγματο- ποίησε τὴν υπόσχεσή του: Διαδέχθηκα ἐγὼ τὸν πατέρα μου Δαβὶδ στο θρόνο τοῦ Ἰσραὴλ και ἐχτίσα αὐτὸν τὸ ναὸ στο ὄνομα τοῦ Κυρί- ου, τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ. ²¹ Επίσης τοποθέ- τησα ἐκεῖ τὴν κιβωτὸ, μέσα στὴν οποία ὑ- πάρχει ἡ γραπτὴ διαθήκη που ἔκανε ὁ Κύ-

ριος με τους προγόνους μας, ὅταν τους ἐ- βγαλε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο».

²² Μετὰ στάθηκε ὁ Σολομὼν μπροστὰ στο *θυσιαστήριο τοῦ Κυρίου, ἀπέναντι σ' ὅλη τὴν ἰσραηλιτικὴ κοινότητα. Ἄπλωσε τὰ χέρια του στον οὐρανὸ ²³ και εἶπε.

«Κύριε, Θεέ τοῦ Ἰσραὴλ, δὲν ὑπάρχει Θε- ὸς ὅμοιος μ' ἐσένα στον οὐρανὸ πάνω κι ἐ- δῶ κάτω στὴ γῆ. Τηρεῖς τὴ διαθήκη σου με τους δούλους σου και δὲν παύεις να τους α- γαπᾷς, ὅταν ζουν ἐνώπιόν σου με ἀπόλυτη τιμιότητα. ²⁴ Ὅλα ὅσα ἐσὺ ὁ ἴδιος εἶχες υπο- σχεθεῖ στο δούλο σου τὸ Δαβὶδ, τὸν πατέρα μου, τα πραγματοποιήσες σήμερα με τὴ δύ- ναμή σου. ²⁵ Τώρα, λοιπόν, Κύριε Θεέ τοῦ Ἰσραὴλ, ἐκπλήρωσε και τὴν υπόσχεση που ἔδωσες στον πατέρα μου, ὅτι αν οἱ ἀπόγονοί του φροντίζουν να ζουν ἐνώπιόν σου με ὑ- πακοή, ὅπως ἐκεῖνος, θα ὑπάρχει πάντοτε κάποιος ἀπ' αὐτοὺς που θα βασιλεύει στον Ἰσραὴλ μετὰ ἀπὸ κείνον. ²⁶ Ἀς πραγματοποι- ηθεῖ λοιπόν τώρα, Θεέ τοῦ Ἰσραὴλ, ἡ υπό- σχεση που ἔδωσες στο δούλο σου Δαβὶδ, τὸν πατέρα μου.

²⁷ » Πῶς θα μπορούσες ὅμως, ἀλήθεια, ἐ- σὺ Θεέ να κατοικήσεις στὴ γῆ; Οἱ *οὐρανοὶ και οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν να σε χωρέσουν δὲν μπορούν. Πῶς, λοιπόν, θα σε χωρέσει αὐτὸς ἐδῶ ὁ ναὸς που ἐχτίσα; ²⁸ Ὡστόσο, Κύριε Θεέ μου, στρέψε μ' ευμείνια τὸ πρό- σωπό σου σ' ἐμένα, τὸ δούλο σου, ἄκουσε τὴν προσευχή μου και τὴν παράκλησή μου, και δώσε αὐτὰ που με κραγῆεις και δεήσεις σου ζητᾷς σήμερα, ἐγὼ ὁ δούλος σου. ²⁹ Ἀς εἶναι ἀνοιχτὰ τὰ μάτια σου πάνω σ' ἐτοῦτο τὸ ναὸ μέρα και νύχτα, πάνω στον τόπο, στον ὁποῖο ὀρίσες να λατρεύεται τὸ ὄνομά σου. Ἄκουσε τὴν προσευχὴ που σου απευ- θύνω ἐγὼ, ὁ δούλος σου, ἀπὸ αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο. ³⁰ Ἄκουσε τὶς παρακλήσεις τοῦ δούλου σου και τοῦ λαοῦ σου, τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ-

^{1θ} Οἱ στ 12-13 στους Ὁ΄ και σε πληρέστερη μορφή, τοποθετοῦνται μετὰ το στ 53 τοῦ ἰδιοῦ κεφαλαίου και ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Ὁ Κύριος ἐββαλε τὸν ἥλιο στον οὐρανὸ, εἶπε ὅτι θα κατοικεῖ μέσα στο γνόφο. Χτίσε μου καινούριο ναὸ, ἐξοχῶ, ἀντάξιό σου, για να κατοικῶ ἐκεῖ. Ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι γραμμένη στο βιβλίον τῆς δόξης». *Καμιά πόλη Ἡ Ἱερουσαλημ ἀ- νήκε στους Ἰβουσαίους πριν τὴν καταλάβει ὁ Δαβὶδ και τὴν κανε πρωτεύουσα τοῦ κράτους (βλ Β΄ Σαμ 5,6,9)

8, 10-11 Εξ 40,34-35 8, 12 Ψα 18, 12 97,2 8, 13 Ψα 132, 14 8, 17-19 Β΄ Σαμ 7, 1-13 8, 23 Δτ 4, 35 39 6, 4-5 7, 9 8, 25 2, 4 8, 27 Β΄ Χρ 2, 5 6, 18 Ἡσ 66, 1 8, 29 Δτ 12, 5

ταν στραμμένοι προς αὐτόν ἐδώ τον τόπο θα προσευχόμαστε. Ἄκουσέ μας ἀπό τον οὐρανὸ ὅπου κατοικεῖς· ἀκουσέ μας και συγχώρησέ μας».

Ο ναός ως τόπος προσευχῆς

(Β΄ Χρ 6,22-40)

³¹ «Ἄν κάποιος κατηγορηθεῖ ὅτι ἀμάρτησε στο συνάνθρωπό του, και του ζητηθεῖ να πάρει ἄρκο για την αθωότητά του, κι ἔρθει και ορκιστεῖ μπροστά στο θυσιαστήριό σου, σ' αὐτόν ἐδώ το ναό, ³² τότε, ἐσύ Κύριε, ἀκουσε ἀπό τον οὐρανὸ κι ἐνέργησε και ἀπόδωσε το δίκαιο στους δούλους σου: Φανέρωσε την ἐνοχὴ του ἀσεβῆ και τιμώρησέ τον για την πράξη του· δικαίωσε τον δίκαιο και ἀπόδωσε του σύμφωνα με την αθωότητά του.

³³ »Ἄν συμβεῖ ο λαός σου, ο Ἰσραήλ, να νικηθεῖ ἀπό τον ἐχθρό, γιατί θα ἔχουν ἀμαρτήσῃ σ' ἐσένα, ἀλλὰ ἐπιστρέψουν σ' ἐσένα και σε δοξολογήσουν, ἀν προσευχηθοῦν και σε ικετέψουν στο ναὸ αὐτό, ³⁴ τότε, ἐσύ Κύριε, ἀκουσε ἀπό τον οὐρανὸ και συγχώρησε την ἀμαρτία του λαοῦ σου, του Ἰσραήλ, και φέρε τους πίσω ξανά στη χώρα που ἐδώσες στους προγόνους τους.

³⁵ »Ἄν κλείσει ο οὐρανός και δε στέλνει βροχή, γιατί θα ἔχουν ἀμαρτήσῃ σ' ἐσένα, ἀλλὰ προσευχηθοῦν στον τόπο αὐτό και σε δοξολογήσουν, ἀν ταπεινωμένοι ἀπό την τιμωρία που τους ἐστειλες, μετανοήσουν για την ἀμαρτία τους, ³⁶ τότε, ἐσύ Κύριε, ἀκουσε ἀπό τους οὐρανοῦς και συγχώρησε την ἀμαρτία των δούλων σου, του λαοῦ σου του Ἰσραήλ, και δίδαξέ τους το σωστό δρόμο που θα πρέπει να βαδίζουν· στείλε βροχὴ στη χώρα αὐτή που ἀνήκει σ' ἐσένα και τους την ἔχεις δώσει για ἰδιοκτησία τους.

³⁷ »Ἄν πέσει πείνα στη χώρα ἢ θανατικό, ἀν ἔρθει λίβας ἢ μούχλα των σιτηρῶν ἢ ἀκριδα κάθε εἶδους, ἀν οἱ ἐχθροὶ τους φτάσουν ως τις πόλεις τους και τις πολιορκήσουν ἢ ἔρθει οποιαδήποτε μάστιγα ἢ ἀρρώστια, ³⁸ ἀλλὰ προσευχηθοῦν οἱ Ἰσραηλίτες, εἴτε ἀτομικά εἴτε ομαδικά, υψώνοντας τα χέρια τους προς τον ναὸ αὐτό με τύψεις στην

καρδιά τους, ³⁹ τότε, ἐσύ Κύριε, ἀκουσε ἀπό τον οὐρανὸ, ὅπου κατοικεῖς, συγχώρησέ τους κι ἐνέργησε ἀποδίδοντας στον καθένα σύμφωνα με τα ἔργα τους. Ἐσύ γνωρίζεις την καρδιά του καθενός· μόνον ἐσύ γνωρίζεις ὅλων των ἀνθρώπων τις καρδιές. ⁴⁰ Ἔτσι θα σε σέβονται ὅσο θα ζουν στη χώρα αὐτή που ἐδώσες στους προγόνους μας.

⁴¹ »Ἀκόμα κι ἐναν ξένο, που δεν ἀνήκει στο λαὸ σου, τον Ἰσραήλ, ἀλλὰ ἦρθε ἀπὸ κάποια χώρα μακρινὴ ἐπειδὴ ἀκουσε για σένα, ⁴² πόσο μεγάλος εἶσαι και πόσο μεγάλη, πόσο ἀκαταμάχητη εἶναι ἡ δύναμή σου, ἀν ἔρθει και προσευχηθεῖ στο ναὸ αὐτό, ἀκουσέ τον κι αὐτόν ἐσύ, Κύριε, ἀπὸ τον οὐρανὸ ὅπου κατοικεῖς, και δώσ' του ὅ, τι σου ζητήσει. Ἔτσι θα σε γνωρίσουν ὅλα τα ἔθνη της γῆς και θα σε σέβονται, ὅπως ο λαός σου ο Ἰσραήλ· ἐτσι θα μάθουν ὅτι ο ναός αὐτός που ἔχτισα εἶναι ο τόπος ὅπου ἐσύ λατρεύεσαι.

⁴⁴ »Ὅταν ο λαός σου θα πηγαίνει να πολεμήσει τους ἐχθρούς του, ὅπου ἐσύ τον στείλεις, ἀν προσευχηθεῖ σ' ἐσένα, τον Κύριο, στρέφοντας τα μάτια προς αὐτή την πόλη που διάλεξες και προς το ναὸ που σου ἔχτισα, ⁴⁵ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκουσε ἀπὸ τον οὐρανὸ την προσευχὴ τους και την παράκλησή τους και ἀπόδωσε το δίκιο τους.

⁴⁶ »Ἄν ἀμαρτήσουν σ' ἐσένα — ἀφοῦ κανεὶς δεν εἶναι ἀναμάρτητος — κι οργιστεῖς ἐναντίον τους και τους παραδώσεις στους ἐχθρούς τους κι αὐτοὶ τους οδηγήσουν ἀχμαλώτους σε ἐχθρική χώρα, κοντινὴ ἢ μακρινή, ⁴⁷ ἀλλὰ ἐκεῖ στη χώρα ὅπου θα βρίσκονται ἀιχμάλωτοι συνέλθουν και μετανοήσουν και σε παρακαλέσουν ἀπὸ 'κει και σου πουν: «ἀμαρτήσαμε, ἀνομήσαμε και ἀδικήσαμε», ⁴⁸ ἀν ἐπιστρέψουν σ' ἐσένα μ' ὅλη τους την καρδιά και την ψυχὴ, ἐκεῖ στη χώρα των ἐχθρῶν που τους ἀιχμαλώτισαν, και προσευχηθοῦν σ' ἐσένα στραμμένοι προς τη χώρα τους, αὐτὴν που ἐδώσες στους προγόνους τους, προς την πόλη που διάλεξες και προς το ναὸ που ἔχτισα για σένα, ⁴⁹ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκουσε ἀπὸ τον οὐρανὸ ὅπου

κατοικείς, την προσευχή τους και την παράκλησή τους κι απόδωσέ τους το δίκιο τους ⁵⁰ Συγχώρησέ τους που αμάρτησαν σ' εσένα και σε παρήκουσαν και κάνε να τους σπλαχνισθούν εκείνοι που τους αιχμαλώτισαν και να τους δείξουν συμπόνια. ⁵¹ Πράγματι, αυτοί είναι ο λαός σου που σου ανήκει, από τότε που τους έβγαλες από την Αίγυπτο, μέσα από το καμίνι που λιώνει το σίδηρο.

⁵² »Ας είναι πάντοτε ανοιχτά τα μάτια σου στην παράκληση του δούλου σου και στην παράκληση του λαού σου, του Ισραήλ, για να τους ακούς και να τους δίνεις ό,τι θα σου ζητούν. ⁵³ Γιατί εσύ τους ξεχώρισες μέσα απ' όλους τους λαούς της γης για να είναι ο λαός που θα σου ανήκει, όπως το διακήρυξες με το Μωυσή, το *δούλο σου, όταν έβγαζες τους προγόνους μας από την Αίγυπτο, Κύριε, Κύριε».

Λόγοι νουθεσίας προς το λαό

⁵⁴ Όταν τελείωσε ο Σολομών όλη αυτή την προσευχή και την παράκληση προς τον Κύριο, σηκώθηκε από μπροστά από το θυσιαστήριο του Κυρίου, όπου ήταν γονατιστός με τα χέρια απλωμένα προς τον ουρανό, ⁵⁵ και στάθηκε κι ευλόγησε την ισραηλιτική κοινότητα με δυνατή φωνή: ⁵⁶ «Ευλογημένος», είπε, «ας είναι ο Κύριος, που έδωσε ησυχία στο λαό του, τον Ισραήλ, σύμφωνα με τις υποσχέσεις του! Καμιά απ' όλες αυτές τις θαυμαστές υποσχέσεις, που έδωσε με το Μωυσή, το δούλο του, δεν έμεινε ανεκπλήρωτη. ⁵⁷ Ας είναι μαζί μας ο Κύριος, ο Θεός μας, καθώς ήταν μαζί με τους προγόνους μας! Ας μη μας αφήσει κι ας μη μας αποδιώξει. ⁵⁸ Ας στρέψει την καρδιά μας προς εκείνον τον ίδιο, για να ζούμε όπως θέλει εκείνος και να τηρούμε τις εντολές του, τους νόμους του και τα προστάγματα που έδωσε στους προγόνους μας. ⁵⁹ Ας θυμάται πάντοτε ο Κύριος, ο Θεός μας, τα λόγια αυτά των δεήσεών μου, ώστε ν' αποδίδει σ' εμένα και σ' εσάς, το λαό του τον Ισραήλ, το δίκιο μας,

ανάλογα με την ανάγκη της κάθε μέρας ⁶⁰ Έτσι θα γνωρίσουν όλοι οι λαοί της γης ότι ο Κύριος, αυτός είναι ο Θεός· άλλος θεός κανένας δεν υπάρχει. ⁶¹ Να είναι η καρδιά σας ολότελα αφοσιωμένη στον Κύριο, το Θεό μας, όπως είναι σήμερα, για να ζείτε σύμφωνα με τους νόμους του και τις εντολές του».

Η πρώτη τελετουργία στο ναό

(Β΄ Χρ 7,4-10)

⁶² Έπειτα ο βασιλιάς και όλοι οι Ισραηλίτες μαζί του πρόσφεραν *θυσίες στον Κύριο. ⁶³ Ο Σολομών πρόσφερε στον Κύριο θυσίες κοινωνίας, είκοσι δύο χιλιάδες βόδια και εκατόν είκοσι χιλιάδες πρόβατα. Έτσι, ο βασιλιάς και όλοι οι Ισραηλίτες εγκαινίασαν το ναό του Κυρίου. ⁶⁴ Την ίδια ημέρα ο βασιλιάς αγίασε το κέντρο της *αυλής μπροστά στο ναό του Κυρίου. Το χάλκινο θυσιαστήριο μπροστά στην είσοδο του ναού ήταν μικρό για να δεχτεί όλες εκείνες τις θυσίες. Γι' αυτό ο Σολομών χρησιμοποίησε την αυλή για να προσφέρει τα *ολοκαυτώματα, τις αναίμακτες προσφορές και τα παχιά μέρη για τις θυσίες κοινωνίας.

⁶⁵ Επίσης ο Σολομών και μαζί του όλος ο λαός Ισραήλ έκαναν τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας ενώπιον του Κυρίου, του Θεού μας, για επτά μέρες, ^{κα} σε μια τεράστια συγκέντρωση λαού· είχαν έρθει από παντού: από τα περίχωρα της Χαμάθ ως το χείμαρρο της Αιγύπτου. ^{κβ} ⁶⁶ Την όγδοη μέρα ο βασιλιάς απέλυσε το λαό. Όλοι ευλόγησαν το βασιλιά κι έφυγαν για τα σπίτια τους χαρούμενοι κι ευχαριστημένοι, που ο Κύριος είχε δώσει πλούσιες τις ευλογίες του στο *δούλο του το Δαβίδ και στον Ισραήλ, το λαό του.

Ο Κύριος εμφανίζεται για δεύτερη φορά στο Σολομώντα

(Β΄ Χρ 7,11-22)

9 Όταν ο βασιλιάς Σολομών είχε τελειώσει το χτίσιμο του *ναού του Κυρίου και

^{κα} Επτά μέρες, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «επτά μέρες και επτά μερες, δεκατέσσερις μέρες», προφανώς επηρεασμένο από Β΄ Χρ 7,8-9 ^{κβ} Χείμαρρος της Αιγύπτου Βλ υποσ εις Αρ 34,5

του βασιλικού ανακτόρου, καθώς και όλων των οικοδομημάτων που ήθελε να χτίσει, 2^{του} παρουσιάστηκε ο Κύριος για δεύτερη φορά, όπως του είχε παρουσιαστεί στη Γαβών, ³ και του είπε:

«Άκουσα την προσευχή σου και την παράκληση που έκανες ενώπιόν μου, και αγίασα αυτόν το ναό που έχτισες, ώστε να λατρεύεται παντοτινά εδώ το ὄνομά μου. Τα μάτια μου και η καρδιά μου θα είναι σ' αυτόν για πάντα. ⁴ Αν εσύ ακολουθήσεις ενώπιόν μου το δρόμο του πατέρα σου Δαβίδ με ειλικρίνεια και τιμιότητα, αν τηρείς όλα τα προστάγματά μου και τους νόμους μου, ⁵ θα διατηρήσω σταθερό το θρόνο της βασιλείας σου στον Ἰσραήλ για πάντα, όπως υποσχέθηκα στον πατέρα σου, όταν του έλεγα ότι πάντα θα βασιλεύει κάποιος από τους απογόνους του στο θρόνο του Ισραήλ.

⁶» Αν όμως εσείς, Ισραηλίτες, και οι απόγονοί σας απομακρυνθείτε από μένα, αν πάψετε να τηρείτε τις εντολές και τους νόμους που σας έδωσα, και πάτε και λατρεύετε άλλους θεούς και τους προσκυνήσετε, ⁷ τότε θα σας ξεριζώσω από τη χώρα που σας έχω δώσει. Κι αυτόν το ναό, που τον καθιέρωσα ως τόπο λατρείας μου, δε θα θέλω πια να τον ξέρω. Τότε όλοι οι λαοί θα ειρωνεύονται και θα περιγελούν τους Ισραηλίτες. ⁸ Όλοι όσοι περνούν μπροστά από τον υπέροχο αυτό ναό θα τρομάζουν και γεμάτοι έκπληξη θα λένε: «μα γιατί ο Κύριος φέρθηκε τόσο σκληρά σ' αυτή τη χώρα και σ' αυτόν το ναό;» ⁹ Και θα τους απαντούν: «οι Ισραηλίτες εγκατέλειψαν τον Κύριο, το θεό τους, που είχε βγάλει τους προγόνους τους από την Αίγυπτο· επιδόθηκαν στη λατρεία άλλων θεών και τους προσκύνησαν. Γι' αυτό ο Κύριος έφερε πάνω τους όλο αυτό το κακό»».

Κατοπινές ενέργειες του Σολομώντα

(Β΄ Χρ 8,1-2)

¹⁰ Είκοσι χρόνια χρειάστηκε ο βασιλιάς Σολομών για να χτίσει τα δύο κτίρια, δηλαδή το ναό του Κυρίου και το δικό του ανάκτορο.

¹¹ Καβούλ Στα εβρ ακούγεται όπως η φρ «σαν ένα τίποτα»

^{9,2} 3,5 ^{9,3} 8,29 ^{9,5} 2,4 ^{9,7} Δτ 28,37 ^{1ερ} 18,16 ^{9,8} Β΄ Βασ 25,9 ^{9,15-19} 5,27-32 3,1 ^{9,20-21} Κρ 1,19 21 27-35 3,1-5

¹¹ Στο μεταξύ ο βασιλιάς της Τύρου Χιράμ του προμήθευε ξύλα *κέδρων, ξύλα πεύκου και χρυσάφι, όσο ήθελε. Μετά ο βασιλιάς Σολομών έδωσε στο Χιράμ είκοσι πόλεις στην Γαλιλαία. ¹² Όταν ο Χιράμ ήρθε από την Τύρο να δει τις πόλεις που του έδωσε ο Σολομών, δεν του άρεσαν. ¹³ «Τι πόλεις είν' αυτές που μου δίνεις αδερφέ μου,» του είπε. Τις ονόμασε, λοιπόν, Περιοχή Καβούλ,^{κγ} κι έτσι είναι γνωστές μέχρι σήμερα. ¹⁴ Ο Χιράμ έστειλε στο βασιλιά εκατόν είκοσι *τάλαντα χρυσάφι.

Περαιτέρω κατασκευαστικά έργα του Σολομώντα

(Β΄ Χρ 8,3-18)

¹⁵ Ο βασιλιάς Σολομών επέβαλε αναγκαστική εργασία για να χτίσει το ναό του Κυρίου, το ανάκτορό του, τη *Μιλλύ και τα τείχη της Ιερουσαλήμ, καθώς και τις πόλεις Ασώρ, *Μεγιδδώ και Γεζέρ. ¹⁶ Ο Φαραώ, βασιλιάς της Αιγύπτου, είχε κυριέψει τη Γεζέρ και την είχε πυρπολήσει· σκότώσε τους κατοίκους της που ήταν *Χανααίοι, κι έδωσε την πόλη προίκα στην κόρη του, όταν την πήρε γυναίκα του ο Σολομών. ¹⁷ Γι' αυτό ο Σολομών ξανάχτισε τη Γεζέρ. Επίσης ανοικοδόμησε την Κάτω Βαιθ-Ωρών, ¹⁸ τη Βααλάθ και την Ταμώρ, στην έρημο της χώρας. ¹⁹ Επίσης ο Σολομών έχτισε όλες τις πόλεις που θα του χρσίμευαν για ν' αποθηκεύει τις προμήθειές του, τις πόλεις όπου θα στάθμευαν οι άμαξές του και τις πόλεις όπου θα έμεναν οι ιππείς του. Αποπεράτωσε όλες τις κατασκευές που είχε σχεδιάσει για μέσα στην Ἰερουσαλήμ, στο *Λίβανο και σ' όλες τις άλλες χώρες της επικράτειάς του.

²⁰⁻²¹ Ο Σολομών χρησιμοποίησε εργάτες για αναγκαστική εργασία τους απογόνους των κατοίκων της Χαναάν, που οι Ισραηλίτες δεν τους είχαν εξολοθρέψει εντελώς όταν μπήκαν να κατακτήσουν τη χώρα. Αυτοί ήταν *Αμορραίοι, *Χετταίοι, *Φερεζαίοι, *Ευαίοι και Ἰεβουσαίοι. Οι απόγονοί τους εξακολουθούν να είναι δούλοι μέχρι σήμερα ²² Στους

Ισραηλίτες, όμως, δεν επέβαλε ο Σολομών αναγκαστική εργασία. Αυτοί ήταν πολεμιστές, αξιωματούχοι, άρχοντες και διοικητές στο στράτευμα, στις άμαξες, και στο ιππικό του. ²³ Πεντακόσιοι πενήντα ήταν οι επιστάτες που είχαν διοριστεί να εποπτεύουν τους εργάτες, οι οποίοι δούλευαν στα κατασκευαστικά έργα του Σολομώντα.

²⁴ Όταν η κόρη του Φαραώ έφυγε από την *Πόλη Δαβίδ, και εγκαταστάθηκε στο ανάκτορο που της είχε χτίσει ο Σολομών, τότε αυτός έχτισε τη Μιλλώ.

Οι τακτές θυσίες του Σολομώντα

²⁵ Τρεις φορές τον χρόνο ο Σολομών πρόσφερε *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας στο *θυσιαστήριο που είχε χτίσει στον Κύριο, και έκαιγε *θυμίαμα ενώπιον του Κυρίου. Έτσι ο *νάος ανταποκρινόταν στο λόγο ύπαρξής του.

Ο στόλος του Σολομώντα

²⁶ Ο βασιλιάς Σολομών κατασκεύασε επίσης πλοία στην Εσιών-Γάβερ, κοντά στην Αιλάθ, λιμάνι στην *Ερυθρά Θάλασσα, στη χώρα των *Εδωμιτών. ²⁷ Ο Χιράμ έστειλε έμπειρους ναυτικούς για να επανδρώσει το στόλο αυτόν, μαζί με τους ναυτικούς του Σολομώντα. ²⁸ Πήγαν όλοι με τα πλοία στην *Οφείρ, απ' όπου έφεραν πίσω στο βασιλιά Σολομώντα τετρακόσια είκοσι τάλαντα χρυσάφι.

Η βασίλισσα της Σαβά επισκέπτεται το Σολομώντα

(Β΄ Χρ 9,1-12)

10 ¹⁻² Η βασίλισσα της *Σαβά άκουσε τις φήμες για το Σολομώντα και για το *νάο που είχε οικοδομήσει προς τιμήν του Κυρίου. Ήρθε, λοιπόν, στην *Ιερουσαλήμ για να διαπιστώσει η ίδια τη σοφία του βασιλιά, θέτοντάς του δύσκολα ερωτήματα. Μαζί της είχε μια τεράστια ακολουθία και καμήλες φορτωμένες αρώματα, άφθονο χρυσάφι και

πολύτιμα πετράδια.

Κατά τη συνάντησή της με το Σολομώντα μίλησε μαζί του για όλα τα θέματα που είχε προετοιμαστεί να του αναφέρει. ³ Ο Σολομών απάντησε σε όλα τα ερωτήματά της. Καμιά ερώτηση δεν έμεινε σκοτεινή που να μην μπορέσει ο βασιλιάς ν' απαντήσει. ⁴ Η βασίλισσα της Σαβά άκουσε όλες τις σοφές παροιμίες του Σολομώντα και είδε το ανάκτορο που είχε χτίσει. ⁵ Είδε τα φαγητά στο τραπέζι του και τα σπίτια των αξιωματούχων του· τη συμπεριφορά του υπηρετικού προσωπικού του και τις στολές αυτών που σέρβιραν τα φαγητά και τα ποτά· είδε και την πομπή με την οποία ο Σολομών ανέβαινε στο ναό του Κυρίου και έμεινε κατάπληκτη.

⁶ Είπε, λοιπόν, στο βασιλιά: «Αλήθεια ήταν όλα αυτά που άκουγα στη χώρα μου για τα έργα σου και τη *σοφία σου! ⁷ Δεν πίστευα όμως στις διάφορες φήμες, ωστόσο ήρθα και είδα με τα μάτια μου· ούτε τα μισά δεν μου είχαν πει. Η σοφία σου και τ' αγαθά σου, ξεπερνούν καθετί που άκουσα για σένα. ⁸ Ευτυχείς είναι οι γυναίκες σου, ⁹ ευτυχείς όλοι αυτοί οι αξιωματούχοι σου, που στέκονται γύρω σου κι ακούνε συνέχεια τα σοφά σου λόγια. ⁹ Ας είναι ευλογημένος ο Κύριος, ο Θεός σου, που σε διάλεξε να σε ανεβάσει στο θρόνο του *Ισραήλ. Ο Κύριος αγαπάει πάντα τον Ισραήλ, γι' αυτό έκανε εσένα βασιλιά, για να κάνεις σωστή κρίση και να απονέμεις δικαιοσύνη». ¹⁰ Μετά πρόσφερε στο βασιλιά εκατόν είκοσι τάλαντα χρυσάφι και άφθονα αρώματα και πολύτιμα πετράδια. Δεν ξαναήρθαν ποτέ τόσα πολλά αρώματα, όσα δώρισε η βασίλισσα της Σαβά στο βασιλιά Σολομώντα.

¹¹ Τα πλοία του βασιλιά Χιράμ που είχαν φέρει χρυσάφι από την *Οφείρ, είχαν φέρει από 'κει και πάρα πολλά ξύλα πεύκου και πολύτιμα πετράδια. ¹² Ο βασιλιάς με τα ξύλα του πεύκου έκανε ξυλουργικές κατασκευές ^{κε} στο ναό του Κυρίου και στο βασιλικό ανάκτορο

^{κδ} οι γυναίκες σου, κατα τους Ο΄ Το εβρ έχει «οι αντρες σου». Το αρχικό κείμενο πιθανως μεταβλήθηκε, λόγω της κακης φημης των γυναικών του Σολομώντα (Πρβλ κεφ 11,1-8) ^{κε} ξυλουργικες κατασκευές Στο εβρ η εννοια της φρ είναι αβεβαιη Πιθανός πρόκειται για κιγκλιδωματα (Εις Β΄ Χρ 9,11 «σκαλοπατια»)

επίσης κατασκεύασε μ' αυτά τις κιθάρες και τις άρπες των ψαλμωδών. Τέτοια ξύλα πεύκου δεν έφτασαν, ούτε ξαναφάνηκαν στο λαό Ισραήλ μέχρι σήμερα.

¹³ Ο βασιλιάς Σολομών δώρισε στη βασίλισσα της Σαβά όλα όσα αυτή επιθύμησε και του ζήτησε, χωρίς τα δώρα που της πρόσφερε από μόνος του, αντάξια ενός βασιλιά σαν αυτόν. Έπειτα έφυγε και γύρισε στη χώρα της μαζί με τους ανθρώπους της.

Η χλιδή, τα πλούτη και η δύναμη του Σολομώντα

(Β΄ Χρ 9,13-28 1,14-17)

¹⁴ Το βάρος του χρυσού που ερχόταν στο Σολομώντα κάθε χρόνο, ήταν εξακόσια εξήντα έξι τάλαντα χρυσού. ¹⁵ Σ' αυτά δεν περιλαμβάνεται το χρυσάφι που προερχόταν από τους φόρους εισαγωγών, που πλήρωναν τα εμπορικά πλοία ή από τη φορολόγηση των εμπόρων ή τη φορολόγηση των βασιλιάδων της Άραβίας ή από τις εισπράξεις που πραγματοποιούσαν οι διοικητές των επαρχιών.

¹⁶ Ο βασιλιάς Σολομών κατασκεύασε διακόσιες μεγάλες ασπίδες από σφυρήλατο χρυσό (κάθε ασπίδα καλύφθηκε με εξακόσιους σίκλους χρυσάφι) ¹⁷ και τριακόσιες μικρές ασπίδες από σφυρήλατο χρυσό (καθεμιά καλύφθηκε με τρεις μνες χρυσάφι) και τις τοποθέτησε όλες στο οίκημα που ονομαζόταν «Δάσος του *Λιβάνου», και αποτελούσε μέρος των ανακτόρων.

¹⁸ Επίσης ο βασιλιάς κατασκεύασε έναν μεγάλο θρόνο από ελεφαντόδοντο και τον κάλυψε με καθαρό χρυσάφι. ¹⁹ Ο θρόνος ήταν πάνω σε μια εξέδρα με έξι σκαλοπάτια και η πλάτη του θρόνου ήταν διακοσμημένη μ' ένα κεφάλι ταύρου. Στις δυο πλευρές του καθίσματος υπήρχαν μπράτσα για τους αγκώνες και στα πλάγια τους ήταν σκαλισμένα δυο λιοντάρια.

²⁰ Στις άκρες των έξι βαθμίδων του θρόνου είχαν τοποθετηθεί ανά δυο αγάλματα λιονταριών, συνολικά δώδεκα λιοντάρια. Πα-

^{κς} Μισραΐμ Πολη στη βόρεια Μεσοποταμία, διαφορετική από την Αίγυπτο ^{κζ} Κωά, ή κατά τους Ο΄ «Θεκουέ», είναι πιθανώς η Κιλικία

10,17,21 7,2 10,24 Σειρ 47,16-17 10,26 5,6 10,27 Δτ 17,17 Σειρ 47,18 10,28 Δτ 17,16 11,1-4 Δτ 17,17 Αρ 33,51-52

ρόμοιο έργο δεν είχε κατασκευαστεί σε κανένα άλλο βασίλειο.

²¹ Όλα τα σκεύη για το ποτό του βασιλιά Σολομώντα ήταν από χρυσάφι και τα σκεύη του ανακτόρου, που ονομαζόταν «Δάσος του Λιβάνου», ήταν από χρυσάφι καθαρό. Τίποτα δεν ήταν από ασημί. Στις μέρες του Σολομώντα το ασημί δεν είχε καμιά αξία. ²² Κι αυτό, επειδή ο βασιλιάς είχε το στόλο που ονομαζόταν «*Θαρσείς», που μαζί με τα πλοία του βασιλιά Χιράμ έκαναν μακρινά ταξίδια. Μια φορά στα τρία χρόνια, τα πλοία «Θαρσείς» έρχονταν φορτωμένα χρυσάφι και ασημί, ελεφαντόδοντο, πιθήκους και παγώνια.

²³ Ο βασιλιάς Σολομών ξεπερνούσε όλους τους βασιλιάδες της γης στον πλούτο και στη σοφία. ²⁴ Όλοι ήθελαν να τον δουν για ν' ακούσουν τα λόγια της σοφίας του, με την οποία τον είχε προικίσει ο Θεός. ²⁵ Κάθε χρόνο έφερνε καθένas το δώρο του, αντικείμενα ασημένια και χρυσά, ρούχα, όπλα και αρώματα, άλογα και μουλάρια.

²⁶ Ο Σολομών συγκέντρωσε πολεμικές άμαξες και ιππικό. Είχε χίλιες τετρακόσιες άμαξες και δώδεκα χιλιάδες αρματηλάτες. Μέρος αυτών εγκατέστησε κοντά του στην Ιερουσαλήμ, και τους άλλους στις πόλεις όπου ήταν σταθμευμένες οι άμαξες. ²⁷ Ο βασιλιάς είχε κάνει το ασημί να αφθονεί στην Ιερουσαλήμ σαν τα λιθάρια, και τους *κέδρους πολυάριθμους σαν τις συκομουριές στην πεδιάδα. ²⁸ Άλογα για το Σολομώντα έρχονταν από τη Μισραΐμ^{κς} και από την Κωά.^{κζ} Οι έμποροι του βασιλιά τ' αγόραζαν με χρήματα από την Κωά. ²⁹ Κάθε άμαξα που εισαγόταν από την Αίγυπτο στοιχίζε εξακόσιους σίκλους ασημένιους και κάθε άλογο εκατόν πενήντα σίκλους. Έτσι, όλοι οι βασιλιάδες των *Χετταίων και των *Συριών αγόραζαν άλογα απ' αυτούς.

Αποστασία του Σολομώντα από το Θεό

11 Ο βασιλιάς Σολομών αγάπησε πολλές ξένες γυναίκες, εκτός από την

κόρη του Φαραώ: Μωαβίτισσες, *Αμμωνίτισσες, Εδωμίτισσες, Σιδωνίες, *Χετταίες, ² γυναίκες από ἔθνη για τα οποία ο Κύριος είχε πει στους Ισραηλίτες: «Δε θα συγγενέψετε μ' αυτά τα ἔθνη κι αυτά δεν πρέπει να συγγενέψουν μ' εσάς, για να μη σας παρασύρουν στη λατρεία των θεών τους^{κ7}». Σ' αυτές όλες τις γυναίκες ο Σολομών αφοσιώθηκε με αγάπη. ³ Είχε εφτακόσιες συζύγους-πριγκίπισσες και τριακόσιες παλλακίδες. Όλες αυτές τον επηρέασαν τόσο, που η καρδιά του έπαψε να είναι αφοσιωμένη στο Θεό. ⁴ Όταν γέρασε, οι γυναίκες του του γύρισαν τα μυαλά και λάτρεψε άλλους θεούς: η καρδιά του δεν ήταν αφοσιωμένη στον Κύριο, το Θεό του, όπως η καρδιά του Δαβίδ, του πατέρα του. ⁵ Λάτρεψε την *Αστάρτη, που ήταν θεά των *Σιδωνίων και τον *Μιλκώμ, το *βδέλυγμα των Αμμωνιτών. ⁶ Έπραξε ό,τι δυσαρεστούσε τον Κύριο και δεν τον ακολούθησε πιστά, όπως ο πατέρας του ο Δαβίδ.

⁷ Εκείνη την εποχή ο Σολομών καθιέρωσε ιερόν *τόπο για τον *Χεμώς, το βδέλυγμα της *Μωάβ, στο βουνό που βρίσκεται απέναντι από την *Ιερουσαλήμ, καθώς και για τον *Μιλκώμ,^{κθ} το βδέλυγμα των Αμμωνιτών. ⁸ Το ίδιο έκανε για όλους τους θεούς των ξένων γυναικών του, για να μπορούν αυτές να θυμιάζουν και να θυσιάζουν στους θεούς τους. ⁹⁻¹⁰ Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, είχε φανερωθεί δύο φορές στο Σολομώντα^λ και τον είχε διατάξει ακριβώς αυτό: να μη λατρεύσει άλλους θεούς. Ο βασιλιάς όμως ξέχασε τον Κύριο και δεν τήρησε τις εντολές του. Γι' αυτό κι ο Κύριος οργίστηκε εναντίον του ¹¹ και του είπε:

«Επειδή φέρθηκες μ' αυτό τον τρόπο και δεν τήρησες τη συμφωνία μου και τους νόμους που εγώ σου είχα ορίσει, θα πάρω εξάπαντος τη βασιλεία από σένα και θα τη δώσω στο δούλο σου. ¹² Αλλά δεν θα το κάνω αυτό στις μέρες σου, για χάρη του Δαβίδ, του πατέρα σου. Από τα χέρια του γιου

σου θα την πάρω. ¹³ Οστόσο δε θα πάρω ολόκληρη τη βασιλεία. Θ' αφήσω στο γιο σου μία φυλή, για χάρη του Δαβίδ, του *δούλου μου, και για χάρη της Ιερουσαλήμ, της εκλεκτής μου πόλης».

Ο Θεός ξεσηκώνει αντίπαλο στο Σολομώντα

¹⁴ Τότε ξεσήκωσε ο Κύριος εναντίον του Σολομώντα έναν εχθρό του, έναν Εδωμίτη που λεγόταν Αδάδ, απόγονο του βασιλικού οίκου της *Εδώμ. ¹⁵⁻¹⁶ Την εποχή που ο Δαβίδ κατέλαβε το βασίλειο της Εδώμ, ο αρχιστράτηγος Ιωάβ είχε πάει με το στρατό κι έμεινε εκεί έξι μήνες, προκειμένου να θάψει τους νεκρούς στρατιώτες των Ισραηλιτών. Τότε σκότωσε και όλα τα αρσενικά της Εδώμ. ¹⁷ Από κείνη τη σφαγή γλίτωσε ο νεαρός τότε Αδάδ και μαζί του αρκετοί Εδωμίτες, δούλοι του πατέρα του, οι οποίοι κατέφυγαν στην Αίγυπτο.

¹⁸ Έφυγαν όλοι τους από την περιοχή της *Μαδιάμ και πήγαν στην έρημο *Φαράν από 'κει πήραν μαζί τους μερικούς άντρες και πήγαν στην Αίγυπτο, στο Φαραώ. Αυτός πρόσφερε στον Αδάδ στέγη και κτήματα και διέταξε να του δοθούν τρόφιμα για τη διατροφή του. ¹⁹ Ο νεαρός Αδάδ απέκτησε πην εύνοια του Φαραώ, ο οποίος του έδωσε γυναίκα την αδερφή της γυναικάς του, της βασιλικίας Ταχπενές. ²⁰ Η αδερφή της Ταχπενές γέννησε στον Αδάδ γιο, το Γεουβάθ, τον οποίο τον ανέθρεψε η ίδια μέσα στο ανάκτορο του Φαραώ. Εκεί ο Γεουβάθ ζούσε συντροφιά με τους κανονικούς γιους του Φαραώ.

²¹ Όταν έμαθε ο Αδάδ στην Αίγυπτο ότι πέθανε ο Δαβίδ κι ο αρχιστράτηγος Ιωάβ, είπε στο Φαραώ: «Αφήσέ με να γυρίσω στην πατρίδα μου». ²² Ο Φαραώ τον ρώτησε: «Τι σου λείπει κοντά μου και ζητάς να γυρίσεις στην πατρίδα σου;» Αυτός είπε: «Τίποτα. Αφήσέ με, όμως, να γυρίσω».

²³ Αλλά ο Θεός ξεσήκωσε ενάντια στο Σο-

^{κ7}Βλ Εξ 34,15-16 Δτ 7,3-4 ^{κθ}Μιλκωμ, συμφωνα με τους στ 5 και 33 Το εβρ έχει «Μολόχ». ^λΒλ κεφ 3,4-15 9,1-9

λομώντα κι άλλον εχθρό: το Ρεζών, γιο του Ελιαδά. Ο Ρεζών είχε δραπετεύσει από τον κύριό του, τον Αδαδέζερ, βασιλιά της Σωβά. ²⁴ Την εποχή που ο Δαβίδ είχε κατατροπώσει το στρατό του Αδεδέζερ, ο Ρεζών συγκέντρωσε γύρω του διάφορους ανθρώπους κι είχε γίνει αρχηγός συμμορίας. Κατέφυγε στη Δαμασκό όπου και εγκαταστάθηκε και κατέληξε να πάρει εκεί την εξουσία στα χέρια του. ²⁵ Ο Ρεζών ήταν, λοιπόν, εχθρός των Ισραηλιτών, όλο το διάστημα της βασιλείας του Σολομώντα. Και ως βασιλιάς των Συρίων έκανε το ίδιο κακό που είχε κάνει και ο Αδάδ. έτρεφε μίσος για τους Ισραηλίτες.

Αναγγελία της τιμωρίας για την απείθεια του Σολομώντα

²⁶ Ο Ιεροβοάμ, γιος του Ναβάτ, ήταν ένας Εφραϊμίτης από την περιοχή της Σαρηδά. Η μάνα του ήταν χήρα κι ονομαζόταν Σερουά. Ο ίδιος ήταν στην υπηρεσία του βασιλιά Σολομώντα αλλά επαναστάτησε εναντίον του. ²⁷ Η ιστορία αυτής της εξέγερσης έχει ως εξής:

Ήταν η εποχή που ο Σολομών έχτιζε τη Μιλλώ και έκλεινε το άνοιγμα του τείχους της Πόλης Δαβίδ, του πατέρα του. ²⁸ Ο Ιεροβοάμ ήταν ικανός και δυνατός· ο Σολομών είδε ότι ο νέος αυτός ήταν εργατικός και τον όρισε επιστάτη στην όλη αναγκαστική εργασία των φυλών Εφραΐμ και Μανασσή.

²⁹ Μια μέρα που ο Ιεροβοάμ έβγαине από την Ιερουσαλήμ, τον συνάντησε στον δρόμο ο προφήτης Αχιά, ο Σιλωνίτης, φορώντας έναν καινούριο μανδύα. Οι δυο τους ήσαν μόνοι στην εσوخή. ³⁰ Τότε ο Αχιά έβγαλε τον καινούριο μανδύα που φορούσε και τον έσχισε σε δώδεκα κομμάτια. ³¹ «Πάρε για τον εαυτό σου τα δέκα κομμάτια» είπε στον Ιεροβοάμ, «γιατί ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει τα εξής: “θα πάρω τη βασιλεία από το Σολομώντα και θα δώσω σ’ εσένα τις δέκα φυλές. ³² Σ’ αυτόν θα μείνει μόνο μία φυλή, κι αυτό για χάρη του δούλου μου, του Δαβίδ,

και για χάρη της Ιερουσαλήμ, της πόλης που τη διάλεξα μέσα απ’ όλες τις φυλές του Ισραήλ. ³³ Οι Ισραηλίτες με εγκατέλειψαν και προσκύνησαν την Αστάρτη, θεά των Σιδωνίων, τον Χεμώς, θεό των Μωαβιτών, και το Μιλκώμ, το θεό των Αμμωνιτών. Δεν ακολούθησαν το δρόμο που τους είχε υποδείξει, για να κάνουν εκείνο που είναι στα μάτια μου σωστό και να ηθούν τους νόμους μου και τις εντολές μου, όπως ο Δαβίδ, ο πατέρας του Σολομώντα. ³⁴ Ωστόσο δε θα πάρω από το Σολομώντα ολόκληρη τη βασιλεία, αλλά θα τον αφήσω να είναι ηγεμόνας όσο θα ζει, για χάρη του Δαβίδ του εκλεκτού δούλου μου, που τήρησε τις εντολές μου και τους νόμους μου. ³⁵ Θα πάρω, όμως, το βασίλειο, δηλαδή τις δέκα φυλές, από το γιο του και θα το δώσω σ’ εσένα. ³⁶ Στο γιο του θ’ αφήσω μία φυλή, για να υπάρχει πάντα ενώπιόν μου ένας απόγονος του Δαβίδ, του δούλου μου, στην Ιερουσαλήμ, την πόλη που διάλεξα για τον εαυτό μου, για να λατρεύεται το όνομά μου σ’ αυτήν. ³⁷ Κι εσένα, Ιεροβοάμ, θα σε πάρω και θα σε κάνω βασιλιά όπως το επιθυμείς: θα βασιλέψεις στον Ισραήλ. ³⁸ Κι αν υπακούς σε όλα όσα θα σε διατάζω, αν βαδίζεις στους δρόμους μου, αν κάνεις ό,τι εγώ θεωρώ σωστό, αν τηρείς τους νόμους μου και τις εντολές μου, όπως έκανε ο δούλος μου ο Δαβίδ, τότε εγώ θα είμαι μαζί σου και θα σου χαρίσω σταθερή δυναστεία, όπως έκανα στο Δαβίδ. Θα σου δώσω τον Ισραήλ, ³⁹ για να ταπεινώσω τους απογόνους του Δαβίδ· αλλά αυτό δε θα κρατήσει για πάντα».

⁴⁰ Γι’ αυτό ο Σολομών ζητούσε να σκοτώσει τον Ιεροβοάμ, αλλά εκείνος κατέφυγε στην Αίγυπτο, στο Φαραώ Σισάκ. Εκεί έμεινε ωστόσο πέθανε ο Σολομών.

Θάνατος του Σολομώντα

(Β΄ Χρ 9,29-31)

⁴¹ Η υπόλοιπη ιστορία του Σολομώντα, τα πεπραγμένα της διακυβέρνησής του και η σοφία του, είναι όλα καταχωρισμένα στο βί-

βλίο των Πράξεων του Σολομώντα. ⁴² Σαράντα χρόνια βασίλεψε από την Ιερουσαλήμ σ' ολόκληρο τον Ισραήλ. ⁴³ Όταν πέθανε, τον έθαψαν κοντά στον πατέρα του στην ΄Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ροβοάμ.

Ανταρσία των Δέκα φυλών του Ισραήλ

(Β΄ Χρ 10,1-15)

12 Ο Ροβοάμ πήγε στη Συχέμ, γιατί εκεί είχαν συγκεντρωθεί οι βόρειες φυλές, δηλαδή του ΄Ισραήλ, για να τον ανακηρύξουν βασιλιά. ² Ο Ιεροβοάμ, γιος του Ναβάτ, βρισκόταν ακόμα στην Αίγυπτο, όπου είχε καταφύγει για να γλιτώσει από το βασιλιά Σολομώντα. Όταν έμαθε για τη συγέντρωση στη Συχέμ, σκέφτηκε να παραμείνει στην Αίγυπτο. ³ Έστειλαν όμως και τον κάλεσαν κι έτσι γύρισε. Πήγαν, λοιπόν, αυτός κι όλη η ισραηλιτική κοινότητα στο Ροβοάμ και του είπαν: ⁴ «Ο πατέρας σου έβαλε βαρύ ζυγό πάνω μας. Αν τώρα εσύ ελαφρύνεις το ζυγό της σκληρής δουλειάς που μας επιφόρτισε ο πατέρας σου, τότε θα σε υπηρετούμε».

⁵ Ο Ροβοάμ τους είπε: «Φύγετε και μετά από τρεις μέρες ελάτε πάλι να με συναντήσετε». Έτσι ο λαός διαλύθηκε. ⁶ Ο βασιλιάς συμβουλευτήκε τους ΄πρεσβυτέρους, που ο πατέρας του ο Σολομών είχε στην υπηρεσία του όταν ζούσε. «Τι με συμβουλευέτε ν' απαντήσω σ' αυτόν το λαό;» τους ρώτησε. ⁷ Εκείνοι του απάντησαν: «Αν δείξεις πως είσαι πρόθυμος να υπηρετήσεις αυτόν το λαό και τους απαντήσεις με λόγια καλοσυνάτα, θα τους έχεις δούλους σου για πάντα».

⁸ Αυτός όμως απέρριψε τη συμβουλή των πρεσβυτέρων και πήγε και ζήτησε τη συμβουλή των νεαρών, που τον περιστοιχίζαν και είχαν μεγαλώσει μαζί. ⁹ «Τι με συμβουλευέτε», τους ρώτησε, «ν' απαντήσω σ' αυτόν το λαό, που μου ζητάνε να τους ελαφρώσω το ζυγό που έχει βάλει πάνω τους ο

πατέρας μου;» ¹⁰ Οι νεαροί τού απάντησαν, «Άκου τι θα πεις στο λαό αυτό, που σου παραπονούνται για το βαρύ ζυγό του πατέρα σου και ζητούν να τους τον ελαφρώσεις: "το μικρό μου δάκτυλο είναι πιο χοντρό από το γοφό του πατέρα μου."^α ¹¹ Ο πατέρας μου", πες τους, "σας φόρτωσε ζυγό βαρύ, αλλά εγώ θα σας τον κάνω ασήκωτο. Ο πατέρας μου σας τιμωρούσε με απλά μαστίγια· εγώ θα σας τιμωρούσε με σίδηρα στην άκρη»^β.

¹² Την τρίτη μέρα ήρθαν ο Ιεροβοάμ και όλος ο λαός μπροστά στο βασιλιά Ροβοάμ, όπως τους είχε πει. ¹³ Τότε ο βασιλιάς μίλησε στο λαό σκληρά και δεν ακολούθησε τη συμβουλή που του έδωσαν οι πρεσβύτεροι. ¹⁴ Τους μίλησε κατά πώς τον συμβούλεψαν οι νεαροί: «Ο πατέρας μου έβαλε πάνω σας βαρύ ζυγό», τους είπε, «αλλά εγώ θα σας τον κάνω ασήκωτο. Ο πατέρας μου σας τιμωρούσε με απλά μαστίγια· εγώ θα σας τιμωρώ με μαστίγια που θα 'χουν σίδηρα στην άκρη». ¹⁵ Έτσι ο βασιλιάς δεν έκανε δεκτά τα αιτήματα του λαού, γιατί αυτό ήταν το θέλημα του Θεού. Έπρεπε ο Κύριος να πραγματοποιήσει την υπόσχεση που είχε δώσει στον Ιεροβοάμ, γιο του Ναβάτ, με τον ΄προφήτη Αχιά, το Σιλωνίτη.

Ο Ισραήλ αποσπάται από τη δυναστεία του Δαβίδ

(Β΄ Χρ 10,16-19)

¹⁶ Όταν οι Ισραηλίτες του βορρά είδαν ότι ο βασιλιάς δεν τους άκουσε, του αποκρίθηκαν:

«Εμείς δεν έχουμε καμιά σχέση με το Δαβίδ·

τίποτα κοινό με το γιο του Ιεσσαί.

Στα σπίτια σας, Ισραηλίτες!

Φρόντισε τώρα για τους απογόνους σου,

Δαβίδ!»

Έτσι οι Ισραηλίτες έφυγαν για τα σπίτια

^ατο μικρό μου πατέρα μου Πιθανώς πρόκειται για παρομοιακή έκφραση, που το νοημά της γίνεται σαφέστερο από τη συνέχεια της απάντησης

τους. ¹⁷ Ο Ροβοάμ έγινε βασιλιάς μόνο στους Ισραηλίτες που κατοικούσαν στις πόλεις του *Ιούδα. ¹⁸ Κι όταν έστειλε στους Ισραηλίτες του βορρά τον Αδωράμ,^{λβ} επόπτη των αναγκαστικών έργων, αυτοί τον έπιασαν και τον σκότωσαν με *λιθοβολισμό. Μετά απ' αυτό, ο βασιλιάς Ροβοάμ ανέβηκε εσπευσμένα στην άμαξά του κι έφυγε για την *Ιερουσαλήμ. ¹⁹ Έτσι οι φυλές του βορείου Ισραήλ ανεξαρτητοποιήθηκαν από τη δυναστεία του Δαβίδ, κι αυτό ισχύει μέχρι σήμερα. ²⁰ Όταν οι Ισραηλίτες του βορρά είδαν ότι είχε πια επιστρέψει ο Ιεροβοάμ, έστειλαν και τον κάλεσαν στη συνέλευση και τον ανακήρυξαν βασιλιά του *Ισραήλ.

Κανένας δεν ακολούθησε τους απογόνους του Δαβίδ, παρά μόνο η φυλή Ιούδα.

Ο Θεός αποτρέπει τον εμφύλιο πόλεμο

²¹ Όταν ο Ροβοάμ ήρθε στην Ιερουσαλήμ, συγκέντρωσε απ' όλη τη φυλή Ιούδα και τη φυλή Βενιαμίν εκατόν ογδόντα χιλιάδες επίλεκτους πολεμιστές, για να χτυπήσουν το βασίλειο του Ισραήλ και να εγκαταστήσουν αυτόν βασιλιά, που ήταν γιος του Σολομώντα. ²² Ο Κύριος όμως μίλησε στο Σεμαΐα, τον άνθρωπο του Θεού, και του είπε: ²³⁻²⁴ «Πες εκ μέρους μου στο Ροβοάμ, γιο του Σολομώντα και βασιλιά του Ιούδα, καθώς και σ' όλο το λαό των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν τα εξής: "μην πάτε να πολεμήσετε τ' αδέρφια σας, τους Ισραηλίτες. Να γυρίσετε καθένας στο σπίτι του, γιατί εγώ τα αποφάσισα όλα αυτά».

Εκείνοι, όταν άκουσαν την προσταγή του Κυρίου, υπάκουσαν και διαλύθηκαν.

Ο Ιεροβοάμ παρασύρει τον Ισραήλ στην αμαρτία

²⁵ Ο Ιεροβοάμ οχύρωσε τη Συχέμ στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ κι εγκαταστάθηκε σ' αυτήν· μετά πήγε και οχύρωσε

την πόλη Φανουήλ. ²⁶ Έκανε όμως την εξής σκέψη: «Όπως έχουν τώρα τα πράγματα, η βασιλεία μου θα περάσει πίσω στους απογόνους του Δαβίδ. ²⁷ Αν ο λαός αυτός αρχίσει ν' ανεβαίνει στην Ιερουσαλήμ για να προσφέρει *θυσίες στο *νάο του Κυρίου, τότε η καρδιά τους θα στραφεί στον προηγούμενο κύριο τους, το Ροβοάμ, βασιλιά του Ιούδα, κι εμένα θα με σκοτώσουν».

²⁸ Έτσι ο βασιλιάς σκέφτηκε και κατασκεύασε δύο χρυσά μοσχάρια και είπε στο λαό: «Αρκετά μέχρι τώρα ανεβαίνατε στην Ιερουσαλήμ. Νάτοι, εδώ είναι οι θεοί σας, Ισραηλίτες, που σας έβγαλαν από την Αίγυπτο!» ²⁹ Και τοποθέτησε το ένα μοσχάρι στη *Βαιθήλ και το άλλο το παραχώρησε στη *Δαν.^{λγ} ³⁰ Αυτό το πράγμα όμως ήταν αιτία αμαρτίας. Ο λαός συνόδεψε με πομπή τον ένα θεό ως τη Δαν.

³¹ Ο Ιεροβοάμ καθιέρωσε ιερούς *τόπους και διόρισε *ιερείς από το λαό, οι οποίοι δεν ανήκαν στη φυλή *Λευί.^{λδ} ³² Επίσης όρισε ως επίσημη γιορτή τη δέκατη πέμπτη μέρα του όγδοου *μήνα, αντίστοιχη της γιορτής του Ιούδα^{λε} και πρόσφερε ο ίδιος τις θυσίες στο *θυσιαστήριο. Αυτό συνέβη στη Βαιθήλ, όπου και θυσίασε στα μοσχάρια που είχε κατασκευάσει και τα είχε στήσει εκεί. Επίσης εγκατέστησε τους ιερείς των ιερών τόπων, τους οποίους τόπους ο ίδιος είχε καθιερώσει.

Ο προφήτης του Ιούδα προειδοποιεί τον Ιεροβοάμ

³³ Τη δέκατη πέμπτη μέρα, λοιπόν, του όγδοου μήνα, ημερομηνία δηλαδή που ο ίδιος επινόησε, ο Ιεροβοάμ πήγε στον ιερό τόπο που είχε καθιερώσει στη Βαιθήλ κι ανέβηκε στο θυσιαστήριο για να προσφέρει το *θυμιάμα, συμμετέχοντας έτσι στη γιορτή που είχε θεσπίσει για το λαό του Ισραήλ.

^{λβ} Αδωράμ Προφανώς αλλη εκδοχή του ονοματος «Αδωνιράμ». Βλ κεφ 4,6 και 5,28 ^{λγ} Βαιθήλ - Δαν Πόλεις που βρίσκονταν αντίστοιχα στο νοτιοτατο και στο βορειοτατο σημείο του βασιλείου του βορείου Ισραήλ ^{λδ} Για τη σχετική εντολή του Θεού βλ Αρ 3,9-10 ^{λε} Πιθανώς προκειται για τη γιορτή της Σκηνοπηγίας, που λάμβανε χώρα στην Ιερουσαλήμ στις δεκαπέντε του έβδομου μήνα (βλ κεφ 8,2 Λευ 23,33-43)

13 Με εντολή του Κυρίου, όμως, είχε πάει στη *Βαιθίλ κι ένας *προφήτης από τη χώρα του *Ιουδα. Και τη στιγμή που ο Ιεροβοάμ στεκόταν μπροστά στο *θυσιαστήριο για να προσφέρει το *θυμιάμα, ² ο προφήτης απήντησε στο θυσιαστήριο το λόγο του Κυρίου: «Θυσιαστήριο, θυσιαστήριο», είπε, «να τι λέει ο Κύριος: "έννας γιος θα γεννηθεί από τους απογόνους του Δαβίδ, που το όνομά του θα είναι *Ιωσίας. Αυτός θα θυσιάσει πάνω σου τους ιερείς των ιερών *τόπων, εκεί όπου αυτοί τώρα προσφέρουν τη θυσία του θυμιάματος, και θα κάψει πάνω σου κόκαλα ανθρώπων"». ³ Κι αμέσως μετά είπε: «Να ποιο θα είναι το *σημείο ότι μίλησε ο Κύριος: το θυσιαστήριο αυτό θα σπάσει και θα χυθεί η στάχτη που είναι πάνω του».

⁴ Όταν ο βασιλιάς Ιεροβοάμ άκουσε τα λόγια που είπε ο προφήτης εναντίον του θυσιαστηρίου της Βαιθίλ, άπλωσε το χέρι του πάνω από το θυσιαστήριο εναντίον του προφήτη και πρόσταξε: «Πιάστε τον!» Αλλά το χέρι του ξεράθηκε και δεν μπορούσε να το ξαναφέρει στη θέση του. ⁵ Τότε έσπασε το θυσιαστήριο και χύθηκε η στάχτη του, σύμφωνα με το σημείο που έδωσε ο προφήτης με εντολή του Κυρίου.

⁶ Ο βασιλιάς τότε αποκρίθηκε στον προφήτη: «Παρακάλεσε, λοιπόν, τον Κύριο, το Θεό σου, και προσευχήσου για μένα, να γυρίσει το χέρι μου στη θέση του». Ο προφήτης παρακάλεσε τον Κύριο να γυρίσει το χέρι του βασιλιά στη θέση του, και το χέρι έγινε όπως πρώτα.

⁷ Ο βασιλιάς είπε στον προφήτη: «Έλα μαζί μου σπίτι να φας για να πάρεις δύναμη και θα σου κάνω κι ένα δώρο». ⁸ Ο προφήτης όμως του απάντησε: «Ακόμα κι αν μου 'δινες το μισό από το σπίτι σου, δε θα ερχόμουν μαζί σου. Δε θα φάω και δε θα πιω τίποτε σ' αυτόν εδώ τον τόπο, ⁹ γιατί αυτή η εντολή μου δόθηκε με το λόγο του Κυρίου: "δε θα φας ούτε θα πιεις τίποτα, ούτε θα γυρίσεις πίσω από τον ίδιο δρόμο που ήρθες"».

¹⁰ Έτσι έφυγε ο προφήτης κι ακολούθησε δρόμο διαφορετικό από 'κείνον που είχε πά-

ρει για να έρθει στη Βαιθίλ

Ο προφήτης παραβαίνει την εντολή του Θεού

¹¹ Στη Βαιθίλ κατοικούσε ένας γέροντας *προφήτης. Οι γιοι του ήρθαν και του διηγήθηκαν όλα όσα έκανε ο άνθρωπος του Θεού εκείνη την ημέρα στη Βαιθίλ, καθώς και τα λόγια που είπε στο βασιλιά. ¹² Ο πατέρας τους τους ρώτησε: «Ποιο δρόμο πήρε ο προφήτης;» Οι γιοι του του έδειξαν το δρόμο που πήρε ο άνθρωπος του Θεού που είχε έρθει απ' τον Ιούδα.

¹³ Τότε είπε στους γιους του: «Σαμαρώστε μου το γαϊδούρι». Του το σαμάρωσαν, ανέβηκε πάνω του, ¹⁴ κι ακολούθησε το δρόμο που είχε πάρει ο άνθρωπος του Θεού

Τον βρήκε να κάθεται κάτω από μια βελανιδιά, και τον ρώτησε: «Εσύ είσαι ο άνθρωπος του Θεού, που ήρθε από τη χώρα του Ιούδα;» Εκείνος απάντησε: «Εγώ είμαι». ¹⁵ «Έλα μαζί μου, στο σπίτι», του λέει, «να φας κάτι».

¹⁶ Ο προφήτης απάντησε: «Δεν μπορώ να γυρίσω και να έρθω μαζί σου. Δε θα φάω και δε θα πιω τίποτε μαζί σου σ' αυτόν εδώ τον τόπο. ¹⁷ Η εντολή που μου δόθηκε με το λόγο του Θεού είναι να μη φάω και να μην πιω τίποτα εδώ, μήτε να γυρίσω πίσω από το δρόμο απ' όπου είχα έρθει».

¹⁸ Ο άλλος του είπε: «Κι εγώ προφήτης είμαι, όπως εσύ. Ένας *άγγελος, με εντολή του Κυρίου μου είπε να σε πάρω στο σπίτι μου για να φας και να πιεις». Του έλεγε όμως ψέματα. ¹⁹ Πήγε λοιπόν μαζί του στο σπίτι του κι έφαγε και ήπιε

²⁰ Αλλά ενώ κάθονταν στο τραπέζι, ήρθε λόγος του Κυρίου στο γέροντα προφήτη της Βαιθίλ ²¹ και είπε στον άνθρωπο του Θεού, που επέστρεψε στη χώρα του Ιούδα: «Άκου τώρα τι λέει ο Κύριος, ο Θεός σου: Επειδή δεν πειθάρχησες στο λόγο του και δεν πήρρησες την εντολή του, ²² αλλά γύρισες πίσω κι έφαγες και ήπιες σ' αυτόν εδώ τον τόπο, το πτώμα σου δεν θα θαφτεί στον τάφο των προγόνων σου».

²³ Αφού ο προφήτης του Ιούδα τέλειωσε το φαγητό του και το ποτό του, ο γέροντας προφήτης τού σαμάρωσε το γαιδούρι, για να γυρίσει πίσω. ²⁴ Αλλά καθώς γύριζε, τον συνάντησε στο δρόμο ένα λιοντάρι, όρμησε πάνω του και τον σκότωσε. Το πτώμα του προφήτη έμεινε εκεί πεσμένο πάνω στο δρόμο: το γαιδούρι και το λιοντάρι στέκονταν πλάι του.

²⁵⁻²⁶ Κάποιοι περαστικοί είδαν το πτώμα πάνω στο δρόμο, και το λιοντάρι να στέκεται κοντά του. Έρθαν, λοιπόν, και διηγήθηκαν το γεγονός στην πόλη όπου κατοικούσε ο γέροντας προφήτης, αυτός που είχε παρασύρει τον προφήτη του Ιούδα να γυρίσει πίσω από το δρόμο του. Εκείνος όταν τ' άκουσε είπε: «Αυτός είναι ο άνθρωπος του Θεού που παρήκουσε το λόγο του Κυρίου· γι' αυτό ο Κύριος πραγματοποίησε το λόγο που του είχε πει: Τον παρέδωσε στο λιοντάρι που του επιτέθηκε και τον σκότωσε». ²⁷ Έπειτα είπε στους γιους του: «Σαμαρώστε μου το γαιδούρι». Του το σαμάρωσαν, ²⁸ κι έφυγε. Όταν έφτασε στο σημείο εκείνο, βρήκε το πτώμα ριγμένο πάνω στο δρόμο και το γαιδούρι και το λιοντάρι να στέκονται πλάι του. Το λιοντάρι όμως δεν είχε κατασπαράξει το γαιδούρι.

²⁹ Τότε ο γέροντας προφήτης σήκωσε το πτώμα του ανθρώπου του Θεού, το έβαλε πάνω στο γαιδούρι του και το έφερε στην πόλη, για να του κάνει επικήδειο θρήνο και να τον θάψει. ³⁰ Έβαλε το πτώμα στο δικό του τάφο και τον θρηνολόγούσε λέγοντας: «Αλίμονο, αδερφέ μου!» ³¹ Αφού τον έθαψε είπε στους γιους του. «Όταν πεθάνω, να θάψετε κι εμένα στον τάφο όπου θάφτηκε ο άνθρωπος του Θεού. Να βάλετε το πτώμα μου πλάι στο δικό του πτώμα. ³² Γιατί ο λόγος που είπε αυτός ο άνθρωπος, σύμφωνα με τη διαταγή του Κυρίου, ενάντια στο θυσιαστήριο της Βαιθίλ κι ενάντια σ' όλους τους ιερούς τόπους των πόλεων της Σαμάρειας, θα πραγματοποιηθεί οπωσδήποτε».

Η εμμονή του Ιεροβοάμ στην αμαρτία του

³³ Αλλά και μετά απ' αυτό το γεγονός, ο Ιεροβοάμ δεν άλλαξε τακτική. Εξακολουθούσε να παίρνει ανθρώπους αδιάκριτα από το λαό και να τους κάνει ιερείς των ιερών τόπων. Όποιος ήθελε, τον καθιέρωνε και γινόταν τέτοιος ιερέας. ³⁴ Αυτή, όμως, η αμαρτία του Ιεροβοάμ οδήγησε στη διάλυση της οικογενειάς του και στην ολοσχερή εξαφάνιση της δυναστείας του.

Προφητεία του Αχιά για τον Ιεροβοάμ

14 Εκείνο τον καιρό αρρώστησε ο Αβιά, γιος του Ιεροβοάμ. ² Ο Ιεροβοάμ είπε στη γυναίκα του: «Σήκω κι άλλαξε ρούχα, για να μη σε γνωρίσουν ότι είσαι η γυναίκα μου, και πήγαινε στη Σιλώ. Εκεί είναι ο προφήτης Αχιά, που είχε προφητέψει για μένα ότι θα γίνω βασιλιάς στο λαό αυτό. ³ Πάρε μαζί σου και δέκα ψωμιά, γλυκίσματα κι ένα δοχείο μέλι και πήγαινε να τον βρεις. Αυτός θα σου πει τι θα γίνει με το παιδί».

⁴ Έτσι κι έκανε η γυναίκα του Ιεροβοάμ. Σηκώθηκε και πήγε στη Σιλώ, στο σπίτι του Αχιά. Ο Αχιά δεν μπορούσε πια να δει, γιατί τα μάτια του είχαν αδυνατίσει από τα γηρατειά. ⁵ Ο Κύριος όμως του είχε πει: «Πρόσεξε· θα 'ρθεί η γυναίκα του Ιεροβοάμ μεταμφιεσμένη να σου ζητήσει προφητικό λόγο σχετικά με το γιο της, που είναι άρρωστος. Αυτό κι αυτό θα της πεις».

⁶ Όταν άκουσε ο Αχιά τα βήματά της, τη στιγμή που έμπαινε στην πόρτα, τής είπε: «Έλα, γυναίκα του Ιεροβοάμ! Γιατί έχεις μεταμφιεσθεί; Έχω εντολή να σου δώσω σκληρό μήνυμα. ⁷ Πήγαινε να διαβιβάσεις στον Ιεροβοάμ αυτό που του λέει ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ: «εγώ ανέδειξα εσένα μέσα απ' όλους τους άλλους και σ' έκανα ηγεμόνα στο λαό μου, τον Ισραήλ. ⁸ Πήρα τη βασιλεία από τους απογόνους του Δαβίδ και την έδωσα σ' εσένα· εσύ όμως δεν ήσουν όπως ο δούλος μου ο Δαβίδ, που τηρούσε τις εντολές μου και με ακολουθούσε μ' όλη του την καρδιά. Εκείνος έκανε μόνον ό,τι εγώ θεω-

ρούσα σωστό. ⁹ Τώρα εσύ φέρθηκες χειρότερα απ' όλους τους προκατόχους σου. Με εξόργισες φτιάχνοντας ξένους θεούς και χυτά μοιώματα, κι εμένα με αγνόησες. ¹⁰ Γι' αυτό κι εγώ θα προκαλέσω δυστυχία στη δυναστεία σου, Ιεροβοάμ. Θα εξαφανίσω απ' αυτήν όλα τ' αρσενικά, δούλους ἢ ελεύθερους, και θα σαρώσω την οικογένειά σου όπως σαρώνει κάποιος την κοπριά, ώσπου να την εξαφανίσει εντελώς. ¹¹ Όποιος από την οικογένειά σου πεθάνει στην πόλη, το πτώμα του θα το φάνε τα σκυλιά· κι όποιος πεθάνει έξω στα χωράφια θα τον φάνε τα όρνεα", γιατί ο Κύριος το είπε.

¹² »Σήκω, λοιπόν, και πήγαινε στο σπίτι σου. Όταν θα μπαίνεις στην πόλη, το παιδί θα πεθάνει. ¹³ Όλοι οι Ισραηλίτες θα συμμετάσχουν στον επικήδειο θρήνο και θα το ενταφιάσουν. Μόνο αυτό, από την οικογένεια του Ιεροβοάμ θα μπει σε τάφο, γιατί μόνο σ' αυτό απ' όλη την οικογένεια βρήκε κάποιος καλό ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ. ¹⁴ Και θ' αναδείξει ο Κύριος το δικό του βασιλιά στον Ισραήλ, που θα εξαφανίσει τη δυναστεία του Ιεροβοάμ. Από σήμερα και μάλιστα από τώρα.¹⁵ ¹⁵ Ο Κύριος θα χτυπήσει τον Ισραήλ και θα τον καταντήσει τρεμάμενο καλάμι πλάι στα νερά. Θα ξεριζώσει τον Ισραήλ από την ωραία τούτη γη, που την έδωσε στους προγόνους τους, και θα τους διασκορπίσει πέρα από τον Ευφράτη ποταμό. Κι όλα αυτά γιατί εξόργισαν τον Κύριο φτιάχνοντας ξύλινες λατρευτικές *στήλες. ¹⁶ Θα εγκαταλείψει τον Ισραήλ, γιατί ο Ιεροβοάμ αμάρτησε κι έγινε αιτία να αμαρτήσει και ο Ισραήλ».

¹⁷ Η γυναίκα του Ιεροβοάμ σηκώθηκε κι έφυγε κι έφτασε στην Τισά. Μόλις το πόδι της πάτησε το κατώφλι του σπιτιού, πέθανε το παιδί. ¹⁸ Όλοι οι Ισραηλίτες πήγαν στον επικήδειο θρήνο και το έθαψαν, όπως είχε πει ο Κύριος με το δούλο του τον Αχιά, τον προφήτη.

¹⁹ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιεροβοάμ, πώς πολέμησε και πώς βασιλέψε, είναι καταχω-

ρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. ²⁰ Ο Ιεροβοάμ βασιλέψε είκοσι δύο χρόνια ως το θάνατό του. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ναδάβ.

Η βασιλεία του Ροβοάμ στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 11,5 — 12,6)

²¹ Ο Ροβοάμ, γιος του Σολομώντα και της Νααμά της *Αμμωνίτισσας, έγινε βασιλιάς στον Ιούδα, σε ηλικία σαράντα ενός ετών. Βασιλέψε δεκαεπτά χρόνια στην *Ιερουσαλήμ, στην πόλη που τη διάλεξε ο Κύριος απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ, για να λατρεύεται το *όνομά του εκεί.

²² Ο λαός του Ιούδα έπραξε ό,τι δυσάρεστεί τον Κύριο και τον εξόργισαν με τις αμαρτίες τους, περισσότερο από τους προγόνους τους. ²³ Καθιέρωσαν κι αυτοί ιερούς *τόπους και έστησαν λίθινες και ξύλινες λατρευτικές *στήλες στις κορυφές των λόφων, κάτω από τις σκιές των *δέντρων. ²⁴ Ακόμα και άντρες ιεροδούλοι υπήρχαν στη χώρα, και ηρούσαν όλα τα βδελυρά έθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες.

²⁵ Το πέμπτο έτος της βασιλείας του Ροβοάμ, ήρθε ο Σισάκ,¹⁵ βασιλιάς της Αιγύπτου, και επιτέθηκε στην Ιερουσαλήμ. ²⁶ Πήρε τους θησαυρούς του *ναού του Κυρίου και του βασιλικού ανακτόρου. Πήρε ακόμα κι όλες τις χρυσές ασπίδες που είχε κατασκευάσει ο Σολομών — όλα τα πήρε. ²⁷ Ο βασιλιάς Ροβοάμ τις αντικατέστησε με ασπίδες χάλκινες και τις εμπιστεύθηκε στους αρχηγούς των στρατιωτών που φρουρούσαν τις πύλες του βασιλικού ανακτόρου. ²⁸ Κάθε φορά που πήγαινε ο βασιλιάς στο ναό του Κυρίου, οι φύλακες τις κρατούσαν. Έπειτα τις επέστρεφαν στο οίκημα των φυλάκων.

²⁹ Όλη η υπόλοιπη ιστορία του Ροβοάμ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ³⁰ Ανάμεσα στο Ροβοάμ και στον Ιεροβοάμ γινόνταν πόλεμοι

¹⁵ Από τώρα Το εβρ είναι ασαφές ¹⁵ Σισάκ Φαραώ Σοσένκ Α΄ (945-924 π Χ)

όλο τον καιρό. ³¹ Όταν ο Ροβοάμ πέθανε, τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του, στην *Πόλη Δαβίδ. Η μητέρα του ήταν Αμμωνίτισσα κι ονομαζόταν Νααμά. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Αβιάμ.

Η βασιλεία του Αβιά στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 13,1-23)

15 Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, βασιλέψαι στον *Ιούδα ο Αβιά. ² Τρία χρόνια βασιλέψαι στην *Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Μααχά και ήταν κόρη του Αβεσσαλώμ. ³ Ο Αβιά έκανε όλες τις αμαρτίες που είχε κάνει ο πατέρας του πριν απ' αυτόν. Η καρδιά του δεν ήταν αφοσιωμένη στον Κύριο, το Θεό του, όπως ήταν η καρδιά του Δαβίδ, του προγόνου του. ⁴ Παρ' όλα αυτά, για χάρη του Δαβίδ, ο Κύριος ο Θεός του του έδωσε γιο να τον διαδεχτεί, για να μη σβήσει η οικογένειά του και για να παραμείνει η Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα του βασιλείου. ⁵ Πράγματι, ο Δαβίδ είχε πράξει το σωστό ενώπιον του Κυρίου και σ' όλη του τη ζωή δεν ξέφυγε απ' όλα όσα αυτός τον διέταξε, εκτός από την περίπτωση του Ουρία του *Χετταίου.

⁶⁻⁷ Ο πόλεμος που είχε ξεσπάσει ανάμεσα στο Ροβοάμ και στον Ιεροβοάμ, συνεχίστηκε και σε όλη τη διάρκεια της ζωής του Αβιά, ανάμεσα σ' αυτόν και στον Ιεροβοάμ. Όλη η υπόλοιπη ιστορία του Αβιά είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ⁸ Ο Αβιά πέθανε και τον έθαψαν στην *Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ασά.

Η βασιλεία του Ασά στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 14,1-4 15,16-19 16,1-6 11-14)

⁹ Το εικοστό έτος της βασιλείας του Ιεροβοάμ στον *Ισραήλ, βασιλιάς στον Ιούδα έγινε ο Ασά. ¹⁰ Αυτός βασιλέψαι στην Ιερουσαλήμ σαράντα ένα χρόνια. Η Μααχά, κόρη του Αβεσσαλώμ ήταν *βασιλομήτωρ. ¹¹ Ο Ασά έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όπως ο Δαβίδ, ο πρόγόνός του. ¹² Έδιωξε όλους

τους ιεροδούλους άντρες από τη χώρα και κατέστρεψε τα είδωλα που είχαν κατασκευάσει οι πρόγονοί του. ¹³ Ακόμη και τη Μααχά καθαίρεσε από το αξίωμα της βασιλομήτορος, γιατί αυτή είχε κατασκευάσει ένα είδωλο της *Αστάρτης. Ο Ασά κομμάτιασε το είδωλό της και το έκαψε στο χείμαρρο των *Κέδρων. ¹⁴ Δεν κατήργησε όμως τους ιερούς *τόπους, μολονότι η καρδιά του ήταν αφοσιωμένη στον Κύριο, σε όλη του τη ζωή. ¹⁵ Έφερε στο ναό του Κυρίου τα αφιερώματα του πατέρα του και τα δικά του, ασημένια και χρυσά αντικείμενα και διάφορα σκευή.

Συνθήκη του Ασά με τον Βεν-Αδάδ

(Β΄ Χρ 16,1-14)

¹⁶ Ανάμεσα στον Ασά και στο Βασά, βασιλιά του Ισραήλ, υπήρχε πόλεμος όλη τους τη ζωή. ¹⁷ Ο Βασά πήγε να πολεμήσει τον Ιούδα και οχύρωσε τη Ραμά, για να εμποδίσει το βασιλιά Ασά και τους κατοίκους του Ιούδα να κυκλοφορούν ελεύθερα από την πλευρά αυτή. ¹⁸ Τότε ο Ασά πήρε όλο το ασημί και το χρυσάφι που είχε μείνει στα θησαυροφυλάκια του ναού του Κυρίου και του βασιλικού ανακτόρου και τα έστειλε με τους δούλους του στη Δαμασκό, στο βασιλιά των *Συριών, Βεν-Αδάδ, γιο του Ταβριμμών και εγγονό του Εζιών, μ' αυτό το μήνυμα:

¹⁹ «Έλα να συνάψουμε συμμαχία εμείς οι δυο, όπως συμμαχία υπήρχε κι ανάμεσα στον πατέρα μου και στον πατέρα σου. Κοίτα τα δώρα που σου στέλνω, σε ασημί και χρυσάφι. Πήγαινε, λοιπόν, να διαλύσεις τη συμμαχία σου με το Βασά, βασιλιά του Ισραήλ, για ν' αποσύρει το στρατό του από την περιοχή μου».

²⁰ Ο Βεν-Αδάδ δέχτηκε την πρόταση του βασιλιά Ασά κι έστειλε τους στρατηγούς του εναντίον των πόλεων του Ισραήλ. Αυτοί χτύπησαν την Ιβών, τη *Δαν, την Αβέλ-Βαιθ-Μααχά, όλη την περιοχή της Χιννερών και την υπόλοιπη περιοχή της φυλής Νεφθαλί. ²¹ Όταν το έμαθε ο Βασά σταμάτησε να οχυρώνει τη Ραμά και επέστρεψε στην Τιρσά.

²² Ο βασιλιάς Ασά κάλεσε τότε όλους ανε-

Ξαίρετα τους κατοίκους του Ιούδα και πήραν από τη Ραμά τις πέτρες και τα ξύλα που ο Βασά είχε συγκεντρώσει για να οχυρώσει την πόλη. Με τα ίδια υλικά ο Ασά οχύρωσε τη Γεβά-Βενιαμίν και τη Μισπά

²³ Η υπόλοιπη ιστορία του Ασά περιλαμβάνεται στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. Εκεί αναφέρονται όλα τα έργα του, τα κατορθώματά του, καθώς και οι πόλεις που έχτισε. Στα γηρατειά του αρρώστησε από τα πόδια του. ²⁴ Όταν πέθανε, τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του στην Πόλη Δαβίδ, του προγόνου του. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωσαφάτ.

Η βασιλεία του Ναδάβ στον Ισραήλ Τέλος της δυναστείας του Ιεροβοάμ

²⁵ Το δεύτερο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα, βασιλιάς στον Ισραήλ έγινε ο Ναδάβ, γιος του Ιεροβοάμ. Ο Ναδάβ βασιλεύσε στον Ισραήλ δύο χρόνια ²⁶ κι έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, ακολουθώντας το κακό παράδειγμα του πατέρα του, που είχε κάνει τον Ισραήλ να αμαρτήσσει. Τις ίδιες αμαρτίες έκανε κι αυτός.

²⁷ Ο Βασά, γιος του Αχιά, από τη φυλή Ισάαχαρ, συνομήτησε εναντίον του Ναδάβ και τον σκότωσε στη Γιββεθών, τον καιρό που την πόλη την κατείχαν οι *Φιλιισταίοι, και την πολιορκούσαν οι Ισραηλίτες υπό τις διαταγές του Ναδάβ. ²⁸ Το γεγονός αυτό συνέβη το τρίτο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα. Το Ναδάβ τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο Βασά.

²⁹ Αυτός όταν έγινε βασιλιάς, εξόντωσε ολόκληρη την οικογένεια του Ιεροβοάμ. Δεν άφησε ζωντανό κανέναν απ' τους απογόνους του. Εξολόθρευσε τους πάντες, σύμφωνα με όσα είχε ο Κύριος προαναγγείλει με το δούλο του τον Αχιά, το Σηλωνίτη. ³⁰ Αυτό έγινε επειδή ο Ιεροβοάμ είχε εξοργίσει τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, με τις αμαρτίες του, στις οποίες είχε παρασύρει και τον Ισραήλ.

³¹ Η υπόλοιπη ιστορία και η δράση του Ναδάβ είναι γραμμένα στο Βιβλίο των Χρονικών

των βασιλιάδων του Ισραήλ. ³² Ανάμεσα στον Ασά και στο Βασά, βασιλιά του Ισραήλ υπήρξε διαρκής πόλεμος όσο ζούσαν.

Η βασιλεία του Βασά στον Ισραήλ

³³ Το τρίτο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα, βασιλιάς σ' όλο τον Ισραήλ έγινε ο Βασά, γιος του Αχιά, στην Τιρσά. Βασιλεύσε είκοσι τέσσερα χρόνια ³⁴ κι έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, ακολουθώντας το κακό παράδειγμα του Ιεροβοάμ. Έκανε τις ίδιες αμαρτίες στις οποίες εκείνος είχε παρασύρει τον Ισραήλ.

16 Ο Κύριος μίλησε εναντίον του Βασά στον Ιηού, γιο του Ανανί, και του έστειλε το ακόλουθο μήνυμα: ² «Εγώ σ' έβγαλα από την αφάνεια και σ' έκανα αρχηγό του λαού μου του *Ισραήλ. Εσύ όμως ακολούθησες το παράδειγμα του Ιεροβοάμ και παρέσυρες στην αμαρτία το λαό μου, τον Ισραήλ και με εξόργισαν με τις αμαρτίες τους. ³ Γι' αυτό κι εγώ θα εξαφανίσω εσένα και τους απογόνους σου, όπως έκανα με τους απογόνους του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ. ⁴ Όποιος από τους ανθρώπους του Βασά πεθάνει στην πόλη θα τον φάνε τα σκυλιά κι όποιος πεθάνει στα χωράφια θα τον φάνε τα όρνεα».

⁵ Η υπόλοιπη ιστορία του Βασά είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί αναφέρεται η δράση του και τα κατορθώματά του. ⁶ Ο Βασά πέθανε και τον έθαψαν στην Τιρσά. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ηλά. ⁷ Ο Κύριος μίλησε εναντίον του Βασά και της οικογένειάς του, με τον *προφήτη Ιηού, γιο του Ανανί, επειδή αυτός είχε πράξει ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο και τον είχε εξοργίσει με τις πράξεις του, όπως και η οικογένεια του Ιεροβοάμ· κι επίσης επειδή αυτός εξόντωσε την οικογένεια του Ιεροβοάμ.

Η βασιλεία του Ηλά στον Ισραήλ Τέλος της δυναστείας του Βασά

⁸ Το εικοστό έκτο έτος της βασιλείας του Ασά στον *Ιούδα, βασιλιάς του Ισραήλ στην

Τιρσά για δυο χρόνια έγινε ο Ηλά, γιος του Βασά. ⁹ Ο αξιωματούχος του ο Ζιμρί, αρχηγός των μισών μονάδων των αμαξίων, συνωμότησε εναντίον του. Κάποτε που ο βασιλιάς βρισκόταν στην Τιρσά κι έπινε και μεθοκοπούσε στο σπίτι του Αρσά, προϊσταμένου του βασιλικού ανακτόρου της Τιρσά, ¹⁰ μπήκε μέσα ο Ζιμρί, τον χτύπησε και τον σκότωσε, κι έγινε αυτός βασιλιάς στη θέση του. Αυτό συνέβη το εικοστό έβδομο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα

¹¹ Μόλις ο Ζιμρί έγινε βασιλιάς και σταθεροποιήθηκε στο θρόνο, εξόντωσε όλη την οικογένεια του Βασά. Δεν άφησε ζωντανό κανέναν αρσενικό συγγενή ή φίλο του Βασά. ¹² Εξόντωσε όλη την οικογένεια του Βασά, σύμφωνα με όσα είχε προαναγγείλει ο Κύριος, στο Βασά με τον προφήτη Ιηού. ¹³ Όλα αυτά συνέβησαν επειδή ο Βασά κι ο γιος του ο Ηλά, αμάρτησαν και παρέσυραν στις αμαρτίες τους και τον Ισραήλ. Έτσι εξόργισαν τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, με τους ψεύτικους θεούς τους

¹⁴ Η υπόλοιπη ιστορία του Ηλά και όλη η δράση του είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

Η βασιλεία του Ζιμρί στον Ισραήλ

¹⁵ Το εικοστό έβδομο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα, βασιλιάς στον Ισραήλ έγινε ο Ζιμρί και βασιλέψε επτά μέρες στην Τιρσά. Ο στρατός είχε στρατοπεδεύσει για να επιτεθεί στη Γιββεθών, πόλη που ανήκε στους *Φιλισταίους ¹⁶ Όταν άκουσαν οι στρατιώτες ότι ο Ζιμρί συνωμότησε και σκότωσε το βασιλιά, την ίδια μέρα εκεί στο στρατόπεδο ανακήρυξαν όλοι ομόφωνα βασιλιά τον *Αμρί, αρχιστράτηγο του Ισραήλ ¹⁷ Τότε ο Αμρί και όλοι οι Ισραηλίτες που ήταν μαζί του, έφυγαν από τη Γιββεθών και πήγαν να πολιορκήσουν την Τιρσά. ¹⁸ Όταν είδε ο Ζιμρί ότι κυριεύθηκε η πόλη, κλειστήκε στον πύργο του ανακτόρου, έβαλε φωτιά και πέθανε μέσα στις φλόγες.

¹⁹ Αυτό έγινε για τις αμαρτίες του, γιατί έ-

πραξε ό,τι δυσареσει τον Κύριο και ακολούθησε το παράδειγμα του Ιεροβοάμ, ο οποίος είχε παρασύρει στην αμαρτία του και τον Ισραήλ. ²⁰ Η υπόλοιπη ιστορία του Ζιμρί και η συνωμοσία που οργάνωσε, είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

Η βασιλεία του Αμρί στον Ισραήλ

²¹ Μετά το θάνατο του Ζιμρί ο ισραηλιτικός λαός διχάστηκε. Το μισό του λαού ήθελαν να κάνουν βασιλιά τον Τιβνί, γιο του Γινάθ, και το άλλο μισό ήθελαν τον Αμρί.

²² Ο λαός όμως που ακολουθούσε τον Αμρί, υπερτερούσε εκείνων που ακολουθούσαν τον Τιβνί. Ο Τιβνί πέθανε κι έγινε βασιλιάς ο Αμρί.

²³ Ο Αμρί έγινε βασιλιάς του Ισραήλ το τριακοστό πρώτο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα, και βασιλέψε δώδεκα χρόνια. Τα πρώτα έξι χρόνια βασιλέψε στην Τιρσά. ²⁴ Αγόρασε από το Σέμερ το βουνό της Σαμάρειας πληρώνοντας δύο ασημένια *τάλαντα, και πάνω του έχτισε μια πόλη που την ονόμασε *Σαμάρεια, από το όνομα του Σέμερ, ιδιοκτήτη του βουνού.

²⁵ Ο Αμρί όμως έπραξε ό,τι δυσареστουσε τον Κύριο. Έκανε περισσότερες αμαρτίες απ' όλους τους προκατόχους του, ²⁶ γιατί ακολούθησε το παράδειγμα του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ. Έπραξε όλες τις αμαρτίες στις οποίες ο Ιεροβοάμ είχε παρασύρει το λαό, εξοργίζοντας τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, με τους ψεύτικους θεούς τους. ²⁷ Η υπόλοιπη ιστορία του Αμρί, η δράση του και τα κατορθώματά του είναι καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. ²⁸ Όταν πέθανε τον εθαψαν στη Σαμάρεια, και στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Αχαάβ.

Η βασιλεία του Αχαάβ στον Ισραήλ

²⁹ Ο Αχαάβ, γιος του Αμρί, έγινε βασιλιάς του Ισραήλ το τριακοστό όγδοο έτος της βασιλείας του Ασά στον Ιούδα. Βασιλέψε στον

Ισραήλ, στη Σαμάρεια, είκοσι δύο χρόνια.³⁰ Ο Αχαάβ έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο, ξεπερνώντας όλους τους προκατόχους του.³¹ Και σαν να ήταν λίγο το ότι επανέλαβε τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, πήρε ακόμα για γυναίκα του την Ίεζάβελ, κόρη του Εθβαάλ, βασιλιά των Ξιδωνίων, και πήγε και λάτρεψε το Ίβαάλ και τον προσκύνησε.³² Έχτισε θυσιαστήριο στο Βαάλ, στο ναό του Βαάλ, που είχε χτίσει στη Σαμάρεια.³³ Ο Αχαάβ κατασκεύασε επίσης ξύλινη λατρευτική ΄στήλη και έκανε περισσότερες αμαρτίες απ΄ όλους τους προκατόχους του βασιλιάδες του Ισραήλ, εξοργίζοντας έτσι τον Κύριο, το Θεό του.

³⁴ Στις ημέρες του Αχαάβ, ο Χιέλ από τη Βαιθήλ, ανοικοδόμησε την Ιεριχώ, κάτι που είχε απαγορεύσει ο Ιησούς γιος του Ναυή εκ μέρους του Κυρίου. Στα θεμέλιά της θυσίασε τον ΄πρωτότοκο γιο του, τον Αβιράμ, και κάτω από τις πύλες της θυσίασε το νεότερο γιο του, το Σεγάβ.

Ο προφήτης Ηλίας προλέγει μεγάλη ανομβρία

17 Ο Ηλίας ο Θεσβίτης, από τη Θισβέ της Γαλαάδ, είπε στον Αχαάβ: «Ορκίζομαι στον Κύριο που υπηρετώ, τον αληθινό Θεό του ΄Ισραήλ, ότι τα επόμενα χρόνια δε θα πέσει στη γη δροσιά ούτε βροχή, παρά μόνο με προσταγή δική μου».

Οι κόρακες τρέφουν τον Ηλία

² Έπειτα ο Κύριος είπε στον Ηλία: ³ «Φύγε από ΄δω και πήγαινε προς τ΄ ανατολικά, να κρυφτείς κοντά στο χείμαρρο Χεριθ, ανατολικά του Ιορδάνη. ⁴ Θα πίνεις νερό από το χείμαρρο κι εγώ θα δώσω προσταγή στους κόρακες να φροντίζουν για την τροφή σου εκεί». ⁵ Έτσι ο Ηλίας έφυγε κι έπραξε σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου. Πήγε κι έμεινε κοντά στο χείμαρρο Χεριθ, ανατολικά του Ιορδάνη. ⁶ Οι κόρακες του έφερανν ψωμί και κρέας πρωί και βράδυ, κι έπινε νερό από το χείμαρρο. ⁷ Μετά όμως από μερικές μέρες ξεράθηκε ο χείμαρρος, γιατί υπήρχε ανομ-

βρία στη χώρα.

Ο Ηλίας και η χήρα της Σαρεπτά

⁸ Τότε μίλησε ο Κύριος στον Ηλία και του είπε: ⁹ «Σήκω, πήγαινε στη Σαρεπτά, στην περιοχή της ΄Σιδώνας, και μείνε εκεί. Εγώ διέταξα μια χήρα να φροντίζει για την τροφή σου». ¹⁰ Σηκώθηκε, λοιπόν, ο Ηλίας και πήγε στη Σαρεπτά.

Όταν έφτασε στην πύλη της πόλης, είδε μια χήρα που μάζευε ξύλα. Της φώναξε και της είπε: «Φέρε μου, σε παρακαλώ, λίγο νερό σ΄ ένα κύπελο για να πιω». ¹¹ Ενώ αυτή πήγαινε να φέρει νερό, της φώναξε: «Φέρε μου, σε παρακαλώ, κι ένα κομμάτι ψωμί». ¹² Εκείνη απάντησε: «Μα τον αληθινό Θεό, το Θεό σου, δεν έχω καθόλου ψωμί, παρά μόνο μια χούφτα αλεύρι στο πιθάρι και λίγο λάδι στο δοχείο. Ήρθα εδώ για να μαζέψω δυο ξυλαράκια, να πάω να ετοιμάσω για μένα και το γιο μου ό,τι έχει απομείνει, να το φάμε και μετά να πεθάνουμε».

¹³ Ο Ηλίας όμως της είπε: «Μην ανησυχείς: πήγαινε και κάνε όπως είπες. Μόνο φτιάξε πρώτα για μένα μια μικρή λαγόνα από τ΄ αλεύρι σου και φέρε μού την: έπειτα φτιάξε για σένα και για το γιο σου. ¹⁴ Γιατί ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: “το πιθάρι με το αλεύρι δεν θ΄ αδειάσει και το λάδι στο δοχείο δεν θα λιγοστεύει, ως τη μέρα που ο Κύριος θα στείλει βροχή στη γη”».

¹⁵ Πήγε, λοιπόν, η γυναίκα κι έκανε όπως της είπε ο Ηλίας. Κι έμεινε να τρώνε αυτός, η ίδια και ο γιος της για πολλές μέρες. ¹⁶ Πράγματι, το πιθάρι με το αλεύρι δεν άδειασε και το λάδι στο δοχείο δε λιγόστεψε, όπως ακριβώς είχε πει ο Κύριος μέσω του Ηλία.

Ο Ηλίας ανασταίνει το γιο της χήρας

¹⁷ Μετά τα γεγονότα αυτά αρρώστησε ο γιος της γυναίκας, της οικοδέσποινας. Η αρρώστια του ήταν πάρα πολύ βαριά, κι απ΄ αυτήν πέθανε. ¹⁸ Τότε η γυναίκα είπε στον Ηλία: «Τι σου χρωστούσα, άνθρωπε του Θεού; Ήρθες στο σπίτι μου για να μου υπενθυ-

μισεις την αμαρτία μου και να κάνεις να πεθάνει ο γιος μου;»

¹⁹Αυτός της είπε: «Δώσ' μου το παιδί σου». Το πήρε από την αγκαλιά της και το ανέβασε στο ανώγι, όπου έμενε ο ίδιος, και το ξάπλωσε πάνω στο κρεβάτι του. ²⁰Προσευχήθηκε τότε στον Κύριο και είπε: «Κύριε, Θεέ μου, γιατί έκανες κακό στη χήρα που με φιλοξενεί, αφήνοντας να πεθάνει ο γιος της;» ²¹Μετά ξάπλωσε πάνω στο παιδί τρεις φορές και προσευχήθηκε στον Κύριο μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, Θεέ μου, κάνε σε παρακαλώ να επιστρέψει η ψυχή του παιδιού αυτού μέσα του».

²²Ο Κύριος άκουσε την επίκληση του Ηλία, ξαναγύρισε η ψυχή του παιδιού μέσα του και αναστήθηκε. ²³Τότε ο Ηλίας πήρε το παιδί και το κατέβασε από το ανώγι στο σπίτι, το παρέδωσε στη μητέρα του και της είπε: «Να ο γιος σου, είναι ζωντανός». ²⁴Εκείνη του απάντησε: «Τώρα κατάλαβα ότι εσύ είσαι άνθρωπος του Θεού και πως ό,τι προφητεύει το στόμα σου είναι πραγματικά λόγος Κυρίου».

Ο Ηλίας παρουσιάζεται στο βασιλιά Αχαάβ

18 Μετά από πολύν καιρό, την τρίτη χρονιά της ξηρασίας, μίλησε ο Κύριος στον Ηλία και του είπε: «Πήγαινε να παρουσιαστείς στον Αχαάβ, κι εγώ θα στείλω βροχή στη γη». ²Ξεκίνησε, λοιπόν, ο Ηλίας να πάει να παρουσιαστεί στον Αχαάβ.

Στο μεταξύ η πείνα είχε επιδεινωθεί στη Σαμάρεια. ³Ο Αχαάβ είχε καλέσει τον Οβαδία, προϊστάμενο του ανακτόρου, ο οποίος σεβόταν πολύ τον Κύριο. ⁴(Όταν η Ίεζάβελ είχε διατάξει να εξολοθρεύσουν τους προφήτες του Κυρίου, αυτός είχε πάρει εκατό προφήτες, τους είχε κρύψει από πενήντα σε κάθε σπηλιά και τους προμήθευε ψωμί και νερό). ⁵Ο Αχαάβ, λοιπόν, είχε πει στον Οβαδία: «Πάμε σε όλες τις πηγές και στους χειμάρρους της χώρας, μήπως βρούμε χορτάρι για να ταΐσουμε τα άλογα και τα μουλάρια μας: μην τ' αφήσουμε να χαθούν»

⁶Μοίρασαν, λοιπόν, τη χώρα μεταξύ τους

ώστε να πάνε παντού. Ο Αχαάβ πήρε ένα δρόμο μόνος του και ο Οβαδίας πήρε άλλο δρόμο. ⁷Στο δρόμο του ο Οβαδίας συνάντησε τον Ηλία. Τον αναγνώρισε και τον προσκύνησε. «Εσύ είσαι, κύριέ μου, Ηλία;» τον ρώτησε.

⁸«Εγώ είμαι», του απάντησε εκείνος. «Πήγαινε να πεις στον κύριό σου ότι ο Ηλίας είναι εδώ».

⁹Τότε ο Οβαδίας απάντησε: «Σε τι αμάρτησα και θέλεις να ρίξεις το δούλο σου στα χέρια του Αχαάβ, να με θανατώσει; ¹⁰Μα τον αληθινό Θεό, το Θεό σου, δεν υπάρχει έθνος και βασίλειο που ο κύριός μου να μην έστειλε να σε αναζητήσουν. Κι όταν του έλεγαν ότι δεν ήσουν εκεί, ζητούσε από το βασίλειο ή το έθνος εκείνο, να βεβαιώσουν με *όρκο ότι δεν σε βρήκαν. ¹¹Και τώρα εσύ μου λες να πάω να του πω πως είσαι εδώ; ¹²Μα τώρα που θ' αποχωριστούμε το Πνεύμα του Κυρίου θα σε πάει κι εγώ δεν ξέρω πού. Αν πάω να ειδοποιήσω τον Αχαάβ κι έπειτα δεν σε βρει, θα με σκοτώσει. Αλλά εγώ, ο δούλος σου, σέβομαι τον Κύριο από τα νιάτα μου. ¹³Δεν έμαθες κύριέ μου, τι έκανα, όταν η Ιεζάβελ διέταξε να σκοτώσουν τους προφήτες του Κυρίου; Εγώ έκρυψα εκατό προφήτες, πενήντα σε κάθε σπηλιά και τους προμήθευα ψωμί και νερό. ¹⁴Και τώρα μου λες: να πάω να πω στον κύριό μου πως ο Ηλίας είναι εδώ; Τότε είναι που θα με σκοτώσει!»

¹⁵Ο Ηλίας απάντησε: «Μα τον αληθινό Θεό, τον Κύριο του *σύμπαντος, που τον υπηρετώ, σήμερα θα παρουσιαστώ στον Αχαάβ»

Ο Ηλίας και οι προφήτες του Βάαλ

¹⁶Έτσι ο Οβαδίας πήγε να συναντήσει τον Αχαάβ και έδωσε σχετική αναφορά. Πράγματι ο Αχαάβ πήγε να συναντήσει τον Ηλία. ¹⁷Μόλις τον είδε, του είπε: «Εσύ είσαι που αναστατώνεις τον *Ισραήλ;» ¹⁸Ο Ηλίας απάντησε: «Δεν αναστατώνω εγώ τον Ισραήλ, αλλά εσύ και η οικογένειά σου, επειδή αρνηθήκατε να υπακούσετε τις εντολές του Κυρίου

και λατρέψατε τις θεότητες του *Βάαλ. ¹⁹Τώρα, λοιπόν, στείλε και συγκέντρωσέ μου όλους τους Ισραηλίτες, στο όρος Κάρμηλος· συγκέντρωσέ μου επίσης και τους τετρακόσιους πενήντα προφήτες του Βάαλ καθώς και τους τετρακόσιους προφήτες της *Αστάρτης, τους προστατευόμενους της βασιλείσας Ιεζάβελ».

²⁰Ο Αχαάβ έστειλε μήνυμα σ' όλους τους Ισραηλίτες, κι επίσης συγκέντρωσε και τους προφήτες στο όρος Κάρμηλος. ²¹Ο Ηλίας πλησίασε το λαό και τους είπε: «Ως πότε εσείς θα αμφιταλαντεύεστε; Αν ο Κύριος είναι Θεός, ακολουθήστε τον· κι αν είναι ο Βάαλ, ακολουθήστε εκείνον». Ο λαός όμως δεν του απαντούσε τίποτα. ²²Τότε ο Ηλίας τούς είπε: «Εγώ απέμεινα μόνος προφήτης του Κυρίου, ενώ οι προφήτες του Βάαλ είναι τετρακόσιοι πενήντα. ²³Ας μας φέρουν δύο μοσχάρια κι ας διαλέξουν το ένα για τον εαυτό τους· ας το κομματιάσουν κι ας το βάλουν πάνω στα ξύλα· φωτιά όμως να μη βάλουν. Εγώ θα πάρω το άλλο μοσχάρι και θα το βάλω πάνω στα ξύλα και δε θα βάλω φωτιά. ²⁴Ας επικαλεσθούν αυτοί το όνομα του θεού τους και θα επικαλεστώ κι εγώ το όνομα του Κυρίου. Όποιος θεός απαντήσει με φωτιά, αυτός θα είναι ο αληθινός Θεός». Κι όλος ο λαός απάντησε: «Σωστά μιλησες».

Ο Κύριος ανώτερος Θεός από το Βάαλ

²⁵Τότε ο Ηλίας είπε στους προφήτες του Βάαλ: «Διαλέξτε για τον εαυτό σας το ένα μοσχάρι και κάντε την αρχή, γιατί εσείς είστε και οι περισσότεροι. Επικαλεσθείτε το όνομα του θεού σας, αλλά φωτιά δεν θα βάλετε». ²⁶Αυτοί πήραν το μοσχάρι που τους έδωσε ο Ηλίας, το ετοιμάσαν και προσεύχονταν στο όνομα του Βάαλ, από το πρωί ως το μεσημέρι, «Βάαλ, άκουσέ μας», φώναζαν, και χοροπηδούσαν γύρω από το θυσιαστήριο που είχαν κατασκευάσει. Αλλά καμιά φωνή και καμιά απάντηση δεν ερχόταν.

²⁷Το μεσημέρι ο Ηλίας άρχισε να τους εμπαίζει: «Φωνάζτε πιο δυνατά», τους έλεγε. «Θεός είν' αυτός! Μπορεί να είναι βυθισμέ-

νος σε σκέψεις· μπορεί να είναι κάπου απασχολημένος ή να ταξιδεύει. Ίσως κοιμάται και πρέπει να ξυπνήσει!» ²⁸Τότε εκείνοι φώναζαν πιο δυνατά κι έκαναν χαρακιές στο σώμα τους, όπως συνήθιζαν, με ξίφη και με λόγχες, ώσπου το αίμα άρχισε να τρέχει πάνω τους. ²⁹Όταν πέρασε και το μεσημέρι, άρχισαν να προφητεύουν, μέχρι την ώρα της μεταμεσημβρινής αναίμακτης *Θυσίας. Αλλά καμία φωνή ή απάντηση δεν ερχόταν, ούτε κάποιο σημάδι ότι είχαν εισακουστεί.

³⁰Τότε ο Ηλίας είπε στο λαό: «Πλησιάστε κι ελάτε κοντά μου». Κι όλος ο λαός πλησίασε. Ο Ηλίας ξανάχτισε το *θυσιαστήριο του Κυρίου, που είχε καταστραφεί. ³¹Βρήκε δώδεκα πέτρες, όσες ήταν οι φυλές των γιων του Ιακώβ, στον οποίο είχε πει ο Κύριος: «*Ισραήλ θα είναι το όνομά σου». ³²Με τις πέτρες έχτισε θυσιαστήριο στο όνομα του Κυρίου και έκανε γύρω από αυτό αυλάκι που να χωράει δύο *σέα σπόρου. ³³Στοιβαξε τα ξύλα, κομματίασε το μοσχάρι και το τοποθέτησε πάνω στα ξύλα. ³⁴«Γεμίστε», είπε, «τέσσερις κάδους νερό και χύστε το πάνω στο *ολοκαύτωμα και στα ξύλα». Μετά είπε: «Κάντε το ίδιο για δεύτερη φορά». Και το επανέλαβαν. Και τους είπε πάλι: «Κάντε το και για τρίτη φορά». ³⁵Κι έκαναν το ίδιο για τρίτη φορά. Έτσι έτρεξε το νερό γύρω από το θυσιαστήριο, και γέμισε ακόμα και το αυλάκι.

³⁶Την ώρα, λοιπόν, της προσφοράς της αναίμακτης θυσίας, ο Ηλίας ο προφήτης πλησίασε στο θυσιαστήριο και είπε: «Κύριε, θεέ του *Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, ας μάθουν όλοι σήμερα ότι εσύ είσαι Θεός στον Ισραήλ κι εγώ *δούλος σου, και ότι εγώ έκανα όλα αυτά τα πράγματα σύμφωνα με το λόγο σου. ³⁷Απάντησέ μου, Κύριε, απάντησέ μου, ώστε να μάθει ο λαός αυτός ότι εσύ είσαι ο Κύριος, ο Θεός, και ότι εσύ θα ξαναφέρεις την καρδιά τους κοντά σου».

³⁸Τότε έπεσε η φωτιά του Κυρίου και έκαψε εντελώς το ολοκαύτωμα και τα ξύλα, τις πέτρες και το χώμα, κι έγλειψε ως και το νερό του αυλακιού. ³⁹Όταν το είδαν αυτό, έ-

σκυψαν ὅλος ο λαός το κεφάλι τους και εἶπαν: «Ὁ Κύριος, αὐτός εἶναι ο Θεός ο Κύριος, αὐτός εἶναι ο Θεός!»⁴⁰ Τότε ο Ηλίας τούς εἶπε: «Πιάστε τους προφῆτες του Βάαλ· να μη σας ξεφύγει κανείς» Τους συνέλαβαν, κι ο Ηλίας τους κατέβασε στο χεῖμαρρο Κισών κι ἐκεῖ τους ἔσφαξε.⁴¹

Το τέλος της ξηρασίας

⁴¹ Ὑστερα εἶπε ο Ηλίας στον Αχαάβ· «Πήγαινε τώρα να φας και να πεις,⁴² γιατί ακούω κιάλας τον ἦχο ἀπό το θόρυβο της βροχής». ⁴² Ο Αχαάβ πήγε να φάει και να πει. Ο Ηλίας ἀνέβηκε στην κορυφή του Κάρμηλου, ἔσκυψε στη γη κι ἔβαλε το πρόσωπό του ἀνάμεσα στα γόνατά του, ⁴³ και εἶπε στον υπηρέτη του: «Ανέβα και κοίταξε το δρόμο προς τη θάλασσα».

Ο υπηρέτης ἀνέβηκε και κοίταξε και του εἶπε: «Δεν φαίνεται τίποτα» Ο Ηλίας του εἶπε να κάνει το ἴδιο ἐφτά φορές. ⁴⁴ Την ἔβδομη φορά ο υπηρέτης εἶπε: «Βλέπω ἕνα μικρό σύννεφο, σαν ἀνθρώπινη παλάμη, που ἀνεβαίνει ἀπό τη θάλασσα».

Τότε ο Ηλίας εἶπε: «Πήγαινε να πεις στον Αχαάβ: Ζέψε τ' ἄλογα και κατέβα για να μη σ' ἐμποδίσει ἡ βροχή». ⁴⁵ Σε λίγο τα σύννεφα σκοτεινίασαν τον ουρανό και ξέσπασε θύελλα και δυνατή βροχή. Ο Αχαάβ ἀνέβηκε στην ἄμαξα κι ἐφυγε για την Ἰζρεέλ. ⁴⁶ Ο Ηλίας ἔσφιξε το ρούχο του στους γοφούς του και, με τη δύναμη του Κυρίου, ἔτρεξε πριν ἀπό την ἄμαξα του Αχαάβ κι ἔφτασε στην εἰσοδο της Ἰζρεέλ.

Ὁ Ηλίας καταφεύγει στο ὄρος Χωρήβ

19 Ο Αχαάβ διηγῆθηκε στην Ἰεζάβελ ὅλα ὅσα ἔκανε ο Ηλίας και πῶς κατέσφαξε ὅλους τους προφῆτες του Βάαλ. ² Τότε ἐκεῖνη ἔστειλε ἀγγελιοφόρο στον Ηλία και του εἶπε: «Να με τιμωρήσουν οἱ θεοί, αν αὔριο τέτοια ὥρα δε σου κάνω ὅτι ἔκανες ἐσύ στους προφῆτες»

¹ Κατά τη συνήθεια της εποχῆς (βλ στ 13), οἱ προφῆτες ἐνὸς Θεοῦ που θεωρεῖτο ἀδυναμος θεωροῦνταν ψευδεῖς μάρτυρες και θανατώνονταν ὡς τέτοιοι (πρβλ Β΄ Βασ 10,18-25) ² Ἐξαιτίας της μακροχρονῆς ξηρασίας, οἱ ἀρχεῖς εἶχαν προφανῶς ἐπιβαλεῖ ἀναγκαστικὴ νηστεία, ὅπως και σε ἀλλες εποχῆς θεομηνίας (πρβλ Ἰερ 36,9)

18,42-45 Ἰακ 5,18 19,1 18,40 19,4 Ἐξ 32,32 Ἀρ 11,15 Ἰων 4,3 19,10 19,14

³ Ο Ηλίας φοβῆθηκε και σηκώθηκε κι ἐφυγε για να σώσει τη ζωὴ του Πήγε στη Βεερ-Σεβά, που ἀνήκει στο βασιλεῖο του Ἰουδα, και ἄφησε τον υπηρέτη του ἐκεῖ. ⁴ Ο ἴδιος βάδισε μίας μέρας δρόμο στην ἔρημο κι ἤρθε και κάθισε κάτω ἀπὸ ἕνα σπαρτόδεντρο Παρακαλοῦσε να πεθάνει κι ἔλεγε: «Ἀρκετά ὡς ἐδῶ, Κύριε! Πάρε τη ζωὴ μου, γιατί ἐγὼ δεν εἶμαι καλύτερος ἀπὸ τους προγόνους μου». ⁵ Μετά ξάπλωσε και τον πήρε ο ὕπνος ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ το σπαρτόδεντρο.

Τότε τον ἄγγιξε ἕνας ἄγγελος και του εἶπε: «Σῆκω, φάγε» ⁶ Ἐκεῖνος γύρισε να δει και στο προσκεφάλι του ἦταν μίαν λαγόνα ψημένη σε καυτὲς πέτρες και ἕνα κανάτι νερό. Ἐφαγε, ἤπια και ξάπλωσε πάλι. ⁷ Ἀλλὰ ο ἄγγελος του Κυρίου τον ἄγγιξε για δευτέρη φορά και του εἶπε: «Σῆκω, φάγε, γιατί ἔχεις ἀκόμη πολὺ δρόμο μπροστά σου».

⁸ Τότε ο Ηλίας σηκώθηκε, ἔφαγε και ἤπια και με τη δύναμη ἐκείνης της τροφῆς βάδισε σαράντα μερόνυχτα ὡς το *βουνό του Θεοῦ, το *Χωρήβ. ⁹ Ἐκεῖ μῆκε σε μίαν σπηλιά ὅπου πέρασε τη νύχτα. Τότε του μίλησε ο Κύριος και του εἶπε: «Τι ζητάς ἐδωπέρα, Ηλίας;» ¹⁰ Ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Εγὼ αγωνίστηκα με μεγάλο ζῆλο για σένα Κύριε, Θεέ του *σὺμπαντος Ἀλλὰ οἱ Ἰσραηλίτες ἀθέτησαν τη *διαθήκη σου, γκρέμισαν τα *θυσιαστήριά σου και κατέσφαξαν τους *προφῆτες σου· μόνον ἐγὼ ἀπέμεινα και ζητοῦν κι ἐμένα να με θανατώσουν».

Ὁ Ηλίας σε νέα ἀποστολή

¹¹ Τότε ο Κύριος εἶπε στον Ηλία: «Βγες ἐξω και στάσου στο βουνό ἐνώπιόν μου» — ἐκεῖνη τη στιγμή θα διάβαινε ο Κύριος. Μεγάλος ἀνεμος και δυνατός ἔσχιζε τα βουνά και συντρίβει τους βράχους στο πέρασμά του, ἀλλὰ ο Κύριος δεν ἦταν σ' ἐκείνον τον ἀνεμο. Μετά τον ἀνεμο ἐγίνε σεισμός, ἀλλὰ οὔτε στο σεισμό ἦταν ο Κύριος. ¹² Μετά το σεισμό ἤρθε φωτιά, ἀλλὰ οὔτε στη φωτιά ἦταν ο

Κύριος. Και μετά τη φωτιά ακούστηκε ένας ἦχος ἀπὸ ελαφρὸ ἀεράκι.

¹³ Μόλις το ἄκουσε ὁ Ἡλίας, σκέπασε τὸ πρόσωπό του με τὸ μανδύα του καὶ βγήκε καὶ στάθηκε σπὴν εἰσὸδο τῆς σπηλιάς. Τότε ἄκουσε μιὰ φωνή να του λέει: «Τι ζητᾶς ἑδωπέρα, Ἡλία;» ¹⁴ Αὐτὸς ἀπάντησε: «Εγὼ ἀγωνίστηκα με μεγάλο ζῆλο γιὰ σένα Κύριε, θεέ τῶν σύμπαντος. Ἀλλὰ οἱ Ἰσραηλίτες ἀθέτησαν τὴν διαθήκη σου, γκρέμισαν τὰ θυσιαστήριά σου καὶ κατέσφαξαν τοὺς προφῆτες σου· μόνον ἐγὼ ἀπέμεινα καὶ ζητοῦν κὶ ἐμένα να με θανατώσουν».

¹⁵ Τότε ὁ Κύριος το εἶπε: «Ἐμπρός, πάρε πίσω τὸν ἴδιο δρόμο μέσα ἀπ’ τὴν ἔρημο καὶ πήγαινε στὴ Δαμασκὸ· ὅταν φτάσεις ἐκεῖ, θὰ χρίσεις τὸν Ἀζαήλ βασιλιά τῶν *Συριῶν. ¹⁶ Μετὰ θὰ χρίσεις τὸν *Ἰηοῦ, γιο τοῦ Νιμισί, βασιλιά στὸν *Ἰσραὴλ καὶ τὸν *Ἐλισαῖο, γιο τοῦ Σαφάτ, ἀπὸ τὴν Ἀβέλ-Μεχολά, θὰ τὸν χρίσεις προφήτη γιὰ να σε διαδεχτεῖ. ¹⁷ Ὅποιος σωθεῖ ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Ἀζαήλ, θὰ τὸν σκοτώσει ὁ Ἰηοῦ· κὶ ὅποιος γλιτώσει ἀπὸ τὸν Ἰηοῦ θὰ τὸν σκοτώσει ὁ Ἐλισαῖος. ¹⁸ Ἀλλὰ θ’ ἀφήσω ἀπ’ τοὺς Ἰσραηλίτες ζωντανούς ἐφτά χιλιάδες, ὅλους ἐκείνους που δε γονάτισαν να προσκυνήσουνε τὸ *Βάαλ, καὶ που το στόμα τοὺς δὲν ἀσπάστηκε τὸ ἀγαλμά του».

Ὁ Ἡλίας καλεῖ τὸν Ἐλισαῖο

¹⁹ Ὅταν ἔφυγε ἀπὸ ’κει ὁ Ἡλίας, συνάντησε τὸν Ἐλισαῖο, γιο τοῦ Σαφάτ, που ὄργωνε. Μπροστὰ τοῦ πήγαιναν δώδεκα ζευγάρια βόδια κὶ ἐκεῖνος ὀδηγοῦσε τὸ δωδέκατο. Ὁ Ἡλίας πέρασε κοντὰ τοῦ καὶ τοῦ πέταξε πάνω τοῦ τὸ μανδύα τοῦ.

²⁰ Τότε ὁ Ἐλισαῖος ἄφησε τὰ βόδια κὶ ἔτρεξε πίσω ἀπὸ τὸν Ἡλία. «Σε παρακαλῶ», τοῦ εἶπε, «ἄσε με να πάω να ἀποχαιρετήσω τὸν πατέρα μου καὶ τὴ μάνα μου καὶ μετὰ θὰ σε ἀκολουθήσω». Ὁ Ἡλίας τοῦ ἀποκρίθηκε: «Σ’ ἐμπόδισα ἐγώ; Πήγαινε καὶ γύρνα πάλι ἐδῶ». ²¹ Ἔτσι ὁ Ἐλισαῖος ξαναγύρισε· πήρε ἐ-

να ζευγάρια βόδια, τὰ θυσίασε καὶ με τὰ ξυλά τοῦ ἀλετριοῦ ἔβρασε τὸ κρέας καὶ τὸ μοίρασε στο λαὸ κὶ ἔφαγαν. Ὑστερα ἀκολούθησε τὸν Ἡλία καὶ ἐγένε ὑπηρέτης τοῦ.

Οἱ Σύριοι πολιορκοῦν τὴ Σαμάρεια

20 Ὁ Βεν-Αδὰδ, βασιλιάς τῶν *Συριῶν, συγκέντρωσε ὅλο τὸ στρατό τοῦ, που ἀποτελοῦσε συμμαχία τριάντα δύο ηγεμόνων, καὶ πήγε με ἱππικὸ καὶ ἄμαξες καὶ πολιορκήσε τὴν πόλη τῆς *Σαμάρειας, με σκοπὸ νὰ τὴν κυριέψει. ² Ἔστειλε ἀγγελιοφόρους σπὴν πόλη στὸν Ἀχαάβ, βασιλιά τοῦ *Ἰσραὴλ, ³ οἱ ὁποῖοι τοῦ εἶπαν ἐκ μέρους τοῦ: «Ὁ Βεν-Αδὰδ λέει ὅτι τὸ ἀσῆμι σου καὶ τὸ χρυσάφι σου ἀνήκουν σ’ αὐτόν· οἱ γυναῖκες σου καὶ οἱ πιο ωραῖοι γιοι σου ἀνήκουν σ’ αὐτόν» ⁴ Ὁ βασιλιάς τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ὅπως τὰ λες, κύριέ μου, βασιλιά: Εγὼ καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά μου ἀνήκουμε σ’ ἐσένα».

⁵ Ἀλλὰ οἱ ἀγγελιοφόροι ἦρθαν πάλι στὸν Ἀχαάβ καὶ τοῦ εἶπαν: «Ὁ Βεν-Αδὰδ λέει ὅτι ἔστειλε καὶ σου ζήτησε να τοῦ παραδώσεις τὸ ἀσῆμι σου καὶ τὸ χρυσάφι σου, τὶς γυναῖκες σου καὶ τοὺς γιους σου. ⁶ Αὐριο, λοιπόν, τὴν ἴδια ὥρα, θὰ σου στείλει τοὺς ἀνθρώπους τοῦ καὶ θὰ ψάξουν μέσα στο ἀνάκτορό σου καὶ στα σπίτια τῶν ἀξιωματοῦχων σου καὶ θὰ βάλουν στο χέρι ὅ,τι πολὺτιμο ἔχεις».

⁷ Τότε ὁ βασιλιάς τοῦ Ἰσραὴλ κάλεσε ὄλους τοὺς *πρεσβυτέρους τῆς χώρας καὶ τοὺς εἶπε: «Κοιτάτε να δεῖτε που αὐτὸς γυρνεῖ το κακὸ μου. Ἔστειλε καὶ μου ζήτησε τὶς γυναῖκες μου καὶ τοὺς γιους μου, τὸ ἀσῆμι μου καὶ τὸ χρυσάφι μου κὶ ἐγὼ δὲν τοῦ τὰ ἀρνήθηκα». ⁸ Οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ λαὸς τοῦ εἶπαν: «Μὴν τὸν ἀκούς καὶ μὴν υποχωρήσεις». ⁹ Ἔτσι ὁ Ἀχαάβ ἀπάντησε στοὺς ἀγγελιοφόρους τοῦ Βεν-Αδὰδ: «Να πείτε στὸν κύριό μου, τὸ βασιλιά: Ὅσα ἔστειλες καὶ ζήτησες ἀπὸ τὸ δούλο σου τὴν πρώτη φορά, θὰ σου τὰ δώσω, ἀλλὰ αὐτὸ που ἀπαιτεῖς τώρα δὲν μπορὸ να τὸ κάνω».

Μὲ Ἀχαάβ δέχεται να παραδώσει τὰ πάντα, προκειμένου ν’ ἀποφύγει τὸν πόλεμο, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ να δεχτεῖ να ἐρῶθουν οἱ ἐχθροὶ καὶ να λεηλατήσουν οἱ ἴδιοι τὴν πρωτεύουσά τοῦ

19,13 ΕΞ 3,6 33,20-23 19,14 19,10 Ρωμ 11,3 19,15 Β΄ Βασ 8,7-13 19,16 Β΄ Βασ 9,1-6 2,9-15 19,18 Ρωμ 11,4 19,19 Α΄ Σμ 28,14 19,20 Ἀκ 9,61 20,1 Β΄ Βασ 6,24

Οι αγγελιοφόροι έφυγαν μ' αυτή την απάντηση. ¹⁰ Ο Βεν-Αδάδ του Ξανάστειλε αγγελιοφόρους και του παράγγειλε: «Να με τιμωρήσουν οι θεοί, αν δε φέρω τόσο στρατό εναντίον της Σαμάρειας, ώστε το χόμα της να μη φτάσει για να πάρει καθέννας από τους στρατιώτες μου μια χούφτα απ' αυτό». ¹¹ Ο βασιλιάς του Ισραήλ του απάντησε με την εσχής παροιμία: «Αυτός που ζώνεται τα όπλα, ας μην περριφανεύεται σαν εκείνον που τα αποθέτει». ¹² Ο Βεν-Αδάδ ήταν σε συμπόσιο με τους άλλους ηγεμόνες στις σκηνές, όταν άκουσε αυτή την απάντηση. Αμέσως τότε διέταξε τους αξιωματικούς του και παρατάχθηκαν για να κάνουν επίθεση στην πόλη.

Ο Κύριος ενθαρρύνει το λαό του

¹³ Τότε ένας *προφήτης πλησίασε τον Αχαάβ, και του είπε: «Άκου τι λέει ο Κύριος: Βλέπεις όλο αυτό το μεγάλο πλήθος; Θα σου το παραδώσω σήμερα στην εξουσία σου κι έτσι θα μάθεις ότι εγώ είμαι ο *Κύριος».

¹⁴ Ο Αχαάβ ρώτησε: «Με ποιον θα μου τους παραδώσει;» Ο προφήτης απάντησε: «Ο Κύριος λέει: Με τους νέους που στρατολόγησαν οι διοικητές των επαρχιών». Ο Αχαάβ ρώτησε: «Και ποιος θα διευθύνει τη μάχη;» «Εσύ», του απάντησε ο προφήτης.

¹⁵ Ο Αχαάβ πήρε αναφορά από τους νέους που είχαν στρατολογηθεί από τους διοικητές των επαρχιών και βρέθηκαν διακόσιοι τριάντα δύο άντρες. Μετά απ' αυτούς, πήρε αναφορά απ' όλο τον Ισραηλιτικό στρατό και βρέθηκαν εφτά χιλιάδες άντρες. ¹⁶ Το μεσημέρι ο Αχαάβ εξαπέλυσε επίθεση, την ώρα που ο Βεν-Αδάδ μεθοκοπούσε στις σκηνές, μαζί με τους τριάντα δύο συμμάχους του ηγεμόνες. ¹⁷ Πρώτοι επιτεθήκαν οι νέοι των διοικητών των επαρχιών. Τότε ο Βεν-Αδάδ έστειλε μια περίπολο η οποία του ανέφερε: «Στρατός βγήκε από τη Σαμάρεια». ¹⁸ «Πιάστε τους ζωντανούς», διέταξε εκείνος, «είτε βγήκαν για να ζητήσουν ειρήνη, είτε βγήκαν για πόλεμο».

¹⁹ Στο μεταξύ είχαν βγει από την πόλη οι νέοι των διοικητών και ο στρατός τους ακολουθούσε. ²⁰ Καθέννας τους χτυπούσε κι από

έναν αντίπαλο, έτσι που οι Σύριοι τράπηκαν σε φυγή και οι Ισραηλίτες τους καταδίωκαν. Ο Βεν-Αδάδ διέφυγε πάνω σ' ένα άλογο μαζί με το ιππικό του. ²¹ Ο βασιλιάς του Ισραήλ τους καταδίωξε, χτύπησε το ιππικό και τις άμαξες και κατέσφαξε τους Συρίους.

Ο Ισραηλίτες νικούν πάλι του Συρίους

²² Ο προφήτης πλησίασε τότε το βασιλιά του Ισραήλ και του είπε: «Εμπρός! Πάρε θάρρος και κοίταξε καλά τι θα κάνεις, γιατί μετά ένα χρόνο ο βασιλιάς των Συρίων θα επιτεθεί εναντίον σου».

²³ Οι άνθρωποι του βασιλιά των Συρίων του είπαν: «Οι θεοί τους είναι θεοί των βουνών, γι' αυτό μας νίκησαν. Αν τους πολεμήσουμε στην πεδιάδα, τότε σίγουρα θα τους νικήσουμε. ²⁴ Να τι θα κάνεις: Θα διώξεις τους ηγεμόνες να πάνε στον τόπο τους και θα βάλεις στη θέση τους διοικητές. ²⁵ Κι εσύ ετοίμασε το στρατό σου, να φτάσει τα άτομα του στρατού που χάθηκε, καθώς και ιππικό, όσο το ιππικό που χάθηκε, και άμαξες όσες οι άμαξες που χάθηκαν. Θα πάμε να πολεμήσουμε τους Ισραηλίτες στην πεδιάδα και σίγουρα θα τους νικήσουμε».

Ο Βεν-Αδάδ άκουσε τη συμβουλή τους και δέχτηκε να την ακολουθήσει. ²⁶ Μετά από ένα χρόνο επιθεώρησε το στρατό των Συρίων και τους οδήγησε στην Αφέκ για να πολεμήσουν τους Ισραηλίτες.

²⁷ Οι Ισραηλίτες είχαν οργανωθεί κι αυτοί και είχαν ανεφοδιαστεί. Προέλασαν για να τους συναντήσουν και στρατοπέδευσαν απέναντί τους σε δύο ομάδες. Αυτοί έμοιαζαν σαν δύο μικρά κοπάδια κατσικιών, ενώ οι Σύριοι είχαν πλημμυρίσει όλη την περιοχή.

²⁸ Τότε ο άνθρωπος του Θεού πλησίασε το βασιλιά του Ισραήλ και του είπε: «Ο Κύριος λέει: Επειδή είπαν οι Σύριοι ότι ο Κύριος είναι θεός των βουνών και όχι θεός των πεδιάδων, θα παραδώσω στην εξουσία σου όλο αυτό το μεγάλο πλήθος κι έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

²⁹ Έμειναν στρατοπεδευμένοι ο ένας απέναντι στον άλλον εφτά μέρες. Την έβδομη μέρα άρχισε η μάχη και οι Ισραηλίτες θανά-

τωσαν εκατό χιλιάδες πεζούς Συρίους μέσα σε μια μέρα ³⁰ Ὅσοι ἐπέζησαν, εἰκοσι εφτά χιλιάδες άντρες, κατέφυγαν στην Αφέκ ἀλλά το τείχος της πόλης ἔπεσε πάνω τους.

Συμφωνία Αχαάβ και Βεν-Αδάδ

Ο Βεν-Αδάδ τράπηκε σε φυγή και κρύφτηκε στην πόλη, στο πίσω υπονοματώτι ενός σπιτιού. ³¹ Τότε του είπαν οι άνθρωποι του. «Έχουμε ακούσει πως οι βασιλιάδες των Ισραηλιτών είναι σπλαχνικοί. Να φορέσουμε, λοιπόν, πένθημα τρίχινα ρούχα, να βάλουμε σχοινιά στο κεφάλι μας και να πάμε στο βασιλιά του Ισραήλ. Ίσως σου χαρίσει τη ζωή».

³² Ντύθηκαν, λοιπόν, στα πένθημα, ἔβαλαν σχοινιά στο κεφάλι τους και παρουσιάστηκαν στο βασιλιά του Ισραήλ. «Ο δούλος σου ο Βεν-Αδάδ», του είπαν, «σε παρακαλεί να τον αφήσεις να ζήσει». Ο Αχαάβ ἀπάντησε: «Ζει ακόμα; Είναι αδερφός μου!» ³³ Οι απεσταλμένοι το πήραν αυτό σαν καλό σημάδι και βιάστηκαν να το επιβεβαιώσουν: «Αδερφός σου είναι ο Βεν-Αδάδ», είπαν. Ο βασιλιάς τότε τους εἶπε: «Πηγαίνετε και φέρτε τον εδώ».

Ο Βεν-Αδάδ ἦρθε στον Αχαάβ, κι αυτός τον ανέβασε στην άμαξά του. ³⁴ Ο Βεν-Αδάδ εἶπε στον Αχαάβ. «Θα σου επιστρέψω τις πόλεις που εἶχε πάρει ο πατέρας μου από τον πατέρα σου, και θα χτίσεις για τον εαυτό σου αγορές στη Δαμασκό, όπως εἶχε ο πατέρας μου στη Σαμάρεια. Και ο Αχαάβ ἀπάντησε: «Με τη συμφωνία αυτή εγώ θα σε αφήσω ελεύθερο». Έτσι ἔκανε συμφωνία μαζί του και τον ἄφησε ελεύθερο.

Ένας προφήτης καταδικάζει τον Αχαάβ

³⁵ Εκείνη την ώρα ο Κύριος διάταξε ένα μέλος μιας ομάδας προφητών να πει σ' έναν ἄλλο προφήτη: «Χτύπησέ με, σε παρακαλώ». Αλλά ο ἄλλος ἀρνήθηκε να τον χτυπήσει.

³⁶ Τότε ο πρώτος του εἶπε. «Επειδή δεν υπάκουσες στο λόγο του Κυρίου, όταν θα φύγεις από ἔδω θα σε σκοτώσει ένα λιοντάρι»

Πράγματι, μόλις ο προφήτης εκείνος ἔφυγε τον συνάντησε ένα λιοντάρι και τον κατασπάραξε

³⁷ Ο προφήτης συνάντησε έναν ἄλλο ἄνθρωπο και του εἶπε «Χτύπησέ με, σε παρακαλώ». Ο ἄνθρωπος τον χτύπησε και τον πλήγωσε. ³⁸ Μετά ο προφήτης ἔφυγε και στάθηκε στο δρόμο περιμένοντας να περᾶσει ο βασιλιάς, αφού προηγουμένως μ' έναν επίδεσμο στα μάτια, εἶχε γίνει ἀγνώριστος

³⁹ Όταν λοιπόν περνούσε ο βασιλιάς, αυτός του φώναξε: «Ο δούλος σου βρισκόμουν στη μάχη, όταν με πλησιάζει ένας αξιωματικός και μου φέρνει έναν αιχμάλωτο με τη διαταγή: "φύλαξέ μου αυτόν τον ἄνθρωπο. Αν με οποιονδήποτε τρόπο χαθεί, τότε θα τον πληρώσεις με τη ζωή σου μ' ένα ἀσημένιο τάλαντο!" ⁴⁰ Ενώ όμως εγώ ἤμουν ἀσχολημένος από ἔδω κι από ἔκει, ο αιχμάλωτος εξαφανίστηκε» Ο βασιλιάς του Ισραήλ ἔβγαλε την ἀπόφαση: «Αυτή είναι η καταδίκη σου. Εσύ ο ίδιος την ἀποφάσισες».

⁴¹ Τότε ο προφήτης ἔβγαλε γρήγορα τον επίδεσμο από τα μάτια του και ο βασιλιάς τον ἀναγνώρισε ότι ἀνήκε σε ομάδα προφητών. ⁴² «Άκου τι λέει ο Κύριος» εἶπε στο βασιλιά. «Επειδή ἄφησες ελεύθερο τον ἄνθρωπο που εγώ τον εἶχα για καταστροφή, θα πεθάνεις εσύ στη θέση του και ο λαός σου στη θέση του λαού του».

⁴³ Ο βασιλιάς του Ισραήλ ἔφυγε και γύρισε στο σπίτι του, στη Σαμάρεια, πικραμένος και οργισμένος.

Ο Αχαάβ και το ἀμπέλι του Ναβουθαί

21 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα συνέβη το εξής: Ο Ναβουθαί, ο Ιζρεελίτης, εἶχε ένα ἀμπέλι κοντά στο ἀνάκτορο του Αχαάβ, βασιλιά της Σαμάρειας. ² Μια μέρα ο Αχαάβ εἶπε στο Ναβουθαί: «Δώσε μου το ἀμπέλι σου να το κάνω λαχανόκηπο, γιατί εἶναι κοντά στο ἀνάκτορό μου· κι εγώ για ἀντάλλαγμα θα σου δώσω ένα καλύτερο ἀμπέλι ἢ αν προτιμάς, θα σου δώσω το ἀντίτιμ³

¹Οι προφῆτες που ζούσαν σε κοινοβία ἔφεραν πιθανώς κάποιο σημάδι στο μέτωπο η ἦταν κουρεμενοι. Εν προκειμένω ο προφήτης εἶχε καλύψει με τον επίδεσμο αυτο το οποιο σημάδι στο κεφαλι του

σε χρήμα».

³ Ο Ναβουθαί απάντησε· «Ο Κύριος να με φυλάξει από μια τέτοια πράξη! Το αμπέλι αυτό είναι η *κληρονομιά που την έχω λάβει από τους προγόνους μου, κι απαγορεύεται να τη μεταβιβάσω σ' εσένα».

⁴ Ο Αχαάβ γύρισε στο σπίτι του πικραμένου και οργισμένου, επειδή ο Ναβουθαί του είπε ότι δεν μπορούσε να του μεταβιβάσει την κληρονομιά των προγόνων του. Έπεσε στο κρεβάτι του, γύρισε το πρόσωπό του προς τον τοίχο και δεν ήθελε να φάει τίποτα. ⁵ Η γυναίκα του η *Ιεζάβελ τον πλησίασε και τον ρώτησε: «Γιατί είσαι κακόκεφος και δεν τρως;» ⁶ Εκείνος της απάντησε: «Είχα μια συζήτηση με το Ναβουθαί, τον Ιζρεελίτη. Του ζήτησα να μου δώσει το αμπέλι του με πληρωμή ή αν θέλει να του δώσω άλλο αμπέλι αντί γι' αυτό, κι εκείνος μου είπε ότι δε μου το δίνει».

⁷ Τότε η Ιεζάβελ τού είπε: «Εσύ είσαι βασιλιάς του Ισραήλ. Σήκω, φάε και πάψε να στενοχωριέσαι. Εγώ θα σου δώσω το αμπέλι του Ναβουθαί του Ιζρεελίτη». ⁸ Έγραψε, λοιπόν, γράμματα με το όνομα του Αχαάβ, τα σφράγισε με τη σφραγίδα του και τα έστειλε στους *πρεσβυτέρους και στους προκρίτους της πόλης, όπου κατοικούσε ο Ναβουθαί.

⁹ Στα γράμματα αυτά έγραψε: «Συγκεντρώστε τον πληθυσμό της πόλης σε γιορτή *νηστείας και βάλτε το Ναβουθαί επικεφαλής του λαού. ¹⁰ Βάλτε και δύο διεφθαρμένους ανθρώπους να μαρτυρήσουν ψέματα εναντίον του και να πουν: "αυτός βλασφήμησε το Θεό και το βασιλιά".^{μβ} Τότε βγάλτε τον έξω απ' την πόλη και θανατώστε τον με *λιθοβολισμό».

¹¹ Οι πρεσβύτεροι και οι πρόκριτοι της πόλης του Ναβουθαί έκαναν όπως τους παράγγελλε η Ιεζάβελ με τα γράμματα που τους είχε στείλει. ¹² Διοργάνωσαν, λοιπόν, μια τελετή *νηστείας κι έβαλαν το Ναβουθαί επικεφαλής του λαού. ¹³ Ήρθαν τότε δύο διεφθαρμένοι άνθρωποι, στάθηκαν μπροστά

στο Ναβουθαί και κατέθεσαν εναντίον του μαρτυρία ενώπιον του λαού: «Ο Ναβουθαί βλασφήμησε το Θεό και το βασιλιά». Τότε τον έβγαλαν έξω από την πόλη και τον εκτέλεσαν με λιθοβολισμό. ¹⁴ Μετά οι πρεσβύτεροι και οι πρόκριτοι έστειλαν μήνυμα στην Ιεζάβελ: «Ο Ναβουθαί λιθοβολήθηκε και πέθανε», της είπαν

¹⁵ Μόλις άκουσε η Ιεζάβελ ότι πέθανε ο Ναβουθαί, είπε στον Αχαάβ: «Πήγαινε και πάρε στην κατοχή σου^{μγ} το αμπέλι του Ναβουθαί του Ιζρεελίτη, που αρνιόταν να σου το πουλήσει. Δε ζει πια». ¹⁶ Όταν άκουσε ο Αχαάβ ότι ο Ναβουθαί πέθανε, πήγε στο αμπέλι του Ναβουθαί για να το πάρει στην κατοχή του.

Ο Ηλίας αποτρέπει την τιμωρία του Αχαάβ

¹⁷ Τότε ο Κύριος είπε στον Ηλία το Θεοβίτη. ¹⁸ «Σήκω, και πήγαινε να συναντήσεις τον Αχαάβ, το βασιλιά του Ισραήλ, που είναι στη Σαμάρεια. Τώρα βρίσκεται στο αμπέλι του Ναβουθαί· έχει πάει για να το πάρει στην κατοχή του. ¹⁹ Θα του πεις εκ μέρους μου: "εσύ σκότωσες τον άνθρωπο κι από πάνω θέλεις να πάρεις στην κατοχή σου και τ' αγαθά του;" Κι ακόμα θα του πεις, ότι εγώ ο Κύριος λέω· "στον τόπο που γλύψαν^ν τα σκυλιά το *αίμα του Ναβουθαί θα γλύψουν και το δικό σου αίμα"».

²⁰ Ο Αχαάβ είπε στον Ηλία: «Με βρήκες, εχθρέ μου;»

Κι εκείνος απάντησε: «Σε βρήκα, επειδή πουλήσες την ψυχή σου στο να πράττεις ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο. ²¹ Ο Κύριος, λοιπόν, λέει: "θα σου προξενήσω συμφορές, θα σ' εξαφανίσω και θα εξολοθρεύσω από την οικογένειά σου κάθε αρσενικό, δούλον ή ελεύθερο. ²² Θα κάνω την οικογένειά σου σαν την οικογένεια του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ και σαν την οικογένεια του Βασά, γιου του Αχιά, επειδή εξόργισες εμένα, τον Κύριο, κι έκανες τον Ισραήλ να αμαρτήσει!"

^{μβ} Όποιος τολμούσε να βλασφημήσει το Θεο (Λευ 24,10-16) η το βασιλιά (Β΄ Σαμ 19,22), ήταν ένοχος θανάτου *ΜΥΗ* παρουσία ενός που καταδικαζόταν σε θάνατο, ανηκε στο βασιλιά

^{21,3} Αρ 36,7 Ιεζ 46,18 **21,10** Δτ 19,15 **21,19** 22,35-38 Β΄ Βασ 9,25-26 **21,22** 15,29 16,11-12

²³ Ὅσο για την Ιεζάβελ, ο Κύριος λέει: «τα σκυλιά θα φάνε την Ιεζάβελ στην πεδιάδα Ιζρεέλ. ²⁴Κι ακόμα, όποιοι από την οικογένειά σου, Αχαάβ, πεθάνει στην πόλη, θα τον φάνε τα σκυλιά· κι όποιοι πεθάνει στο ύπαιθρο θα τον φάνε τα όρνεα».

²⁵ (Κανένας, βέβαια, δεν υπήρξε σαν τον Αχαάβ, που είχε πουλήσει την ψυχή του στο να πράττει ό,τι δυσαρσεστεί τον Κύριο, γιατί τον παραπλανούσε η Ιεζάβελ, η γυναίκα του.

²⁶ Έκανε τις πιο βδελυρές πράξεις λατρεύοντας τα είδωλα, όπως ακριβώς έκαναν οι Ἄμορραίοι, που ο Κύριος τους είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες).

²⁷ Μόλις άκουσε ο Αχαάβ αυτά τα λόγια, έσκισε τα ρούχα του,²⁸ ντύθηκε στα *πένθιμα και *νήστεψε· κοιμόταν φορώντας τα πένθιμα και περιφερόταν σιωπηλός. ²⁸ Τότε μίλησε ο Κύριος στον Ηλία το Θεσβίτη και του είπε: ²⁹ «Είδες πώς ταπεινώθηκε ο Αχαάβ ενώπιόν μου; Επειδή λοιπόν ταπεινώθηκε, δε θα καταστρέψω την οικογένειά του στις μέρες του, αλλά στις μέρες του γιου του».

Πόλεμος εναντίον των Συρίων για τη Ραμώθ

(Β΄ Χρ 18,1-11)

22 Πέρασαν τρία χρόνια χωρίς πόλεμο ανάμεσα στους *Συρίους και στους Ισραηλίτες. ² Τον τρίτο όμως χρόνο, ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του *Ιουδα, πήγε να επισκεφθεί στον Αχαάβ, βασιλιά του *Ισραήλ. ³ Ο Αχαάβ είπε στους αξιωματούχους του: «Το ξέρετε ότι η Ραμώθ στη Γαλαάδ μας ανήκει; Εμείς όμως δεν κάνουμε τίποτε για να την πάρουμε από την κυριαρχία του βασιλιά των Συρίων». ⁴ Μετά πρότεινε στον Ιωσαφάτ: «Έρχεσαι να πολεμήσεις μαζί μου στη Γαλαάδ για να πάρουμε πίσω τη Ραμώθ;» Ο Ιωσαφάτ του απάντησε: «Θα πάμε! Εγώ κι εσύ είμαστε ένα —ο λαός μου κι ο λαός σου, το ιππικό μου και το ιππικό σου». ⁵ Και μετά

πρόσθεσε: «Πρώτα, όμως, ζήτα σε παρακαλώ σήμερα κιόλας συμβουλή από τον Κύριο».

⁶ Τότε, ο βασιλιάς του Ισραήλ συγκέντρωσε τους *προφήτες, τετρακόσιους άντρες περίπου,^{6ε} και τους είπε: «Να πάω στη Γαλαάδ να πολεμήσω για να πάρω πίσω τη Ραμώθ ή να την εγκαταλείψω;» Εκείνοι απάντησαν: «Πήγαινε, βασιλιά, κι ο Κύριος θα σου παραδώσει την πόλη».

⁷ Ο Ιωσαφάτ ρώτησε: «Δεν υπάρχει εδώ κανένας άλλος προφήτης του Κυρίου, για να ρωτήσουμε και μ' αυτόν;»

⁸ Ο βασιλιάς του Ισραήλ του απάντησε: «Υπάρχει ακόμα ένας άνθρωπος που μ' αυτόν μπορούμε να ρωτήσουμε τον Κύριο, αλλά εγώ τον μισώ, γιατί δεν προφητεύει ποτέ καλό για μένα, παρά κακό. Είναι ο Μιχαίας, γιος του Ιμλά». Ο Ιωσαφάτ του απάντησε: «Μη μιλάς έτσι, βασιλιά». ⁹ Τότε κάλεσε ο βασιλιάς του Ισραήλ έναν *ευνούχο και του είπε: «Τρέξε να φέρεις το Μιχαία, γιο του Ιμλά».

¹⁰ Ο βασιλιάς του Ισραήλ κι ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του Ιουδα ήταν καθισμένοι στην πλατεία κοντά στην *πύλη της *Σαμάρειας καθένας στο θρόνο του, φορώντας τις βασιλικές στολές τους. Κι όλοι οι προφήτες προφήτευαν μπροστά τους.

¹¹ Ο προφήτης Σεδεκίας μάλιστα, γιος του Κεναανά, είχε κατασκευάσει κάτι σιδερένια κέρατα κι έλεγε: «Βασιλιά, άκου τι λέει ο Κύριος: Μ' αυτά θα χτυπήσεις τους Συρίους και θα τους αφανίσεις!» ¹² Τα ίδια έλεγαν και όλοι οι προφήτες: «Πήγαινε, βασιλιά, στη Γαλαάδ να πολεμήσεις για ν' ανακτήσεις τη Ραμώθ. Θα πετύχεις! Ο Κύριος θα σου παραδώσει την πόλη».

Η προειδοποίηση του Μιχαία

(Β΄ Χρ 18,12-27)

¹³ Στο μεταξύ, ο απεσταλμένος που είχε πάει να καλέσει τον προφήτη Μιχαία, του έ-

^{6ε}βλ υποσ εις Γεν 37,29 ^{6ε}Πρόκειται για προφήτες εξ επαγγέλματος, που υπηρετούσαν στη βασιλική αυλή ως σύμβουλοι. Υποστήριζαν τη βασιλική πολιτική και μάλλον δεν μιλούσαν εκ μέρους του Θεού (πρβλ στ 13)

λεγε: «Όλοι οι προφῆτες, ομόφωνα, προφητεύουν καλούς καιρούς για το βασιλιά. Κοίταξε, λοιπόν, να είναι και η δική σου προφητεία όπως οι δικές τους. Να προφητεύεις ευνοϊκά». ¹⁴ Ο Μιχαίας όμως του απάντησε: «Μα τον αληθινό Θεό, ό,τι μου πει ο Κύριος, αυτό θα αναγγείλω».

¹⁵ Όταν παρουσιάστηκε στο βασιλιά, εκείνος του είπε: «Μιχαία, να πάμε στη Γαλαάδ να πολεμήσουμε για να πάρουμε πίσω τη Ραμώθ ή να την εγκαταλείψουμε;» Ο Μιχαίας απάντησε: «Πήγαινε, βασιλιά, και θα επιτύχεις. Ο Κύριος θα σου παραδώσει την πόλη». ¹⁶ Αλλά ο βασιλιάς τού είπε: «Πόσες φορές πρέπει να σε ορκίσω για να μη λες σ' εμένα παρά μόνο την αλήθεια στ' όνομα του Κυρίου;»

¹⁷ Τότε κι ο Μιχαίας απάντησε: «Είδα όλο τον Ισραήλ σκορπισμένον στα βουνά, σαν πρόβατα χωρίς ποιμένα. Κι είπε ο Κύριος: "αυτοί δεν έχουν πια αρχηγό" -ας επιστρέψει καθένας ήσυχα ήσυχα σπίτι του"».

¹⁸ Τότε είπε ο βασιλιάς του Ισραήλ στον Ιωσαφάτ: «Δε σου τ' έλεγα εγώ ότι αυτός δεν προφητεύει για μένα καλό παρά κακό;»

¹⁹ Ο Μιχαίας απάντησε: «Άκου, λοιπόν, και το λόγο του Κυρίου: Είδα τον Κύριο να κάθεται στο θρόνο κι όλα τα ουράνια *όντα να στέκονται γύρω του, δεξιά του κι αριστερά του. ²⁰ Είπε, λοιπόν, ο Κύριος: "ποιος θα εξαπατήσει τον Αχαάβ και θα τον κάνει να πάει στη Γαλαάδ και να σκοτωθεί στη Ραμώθ;" Ο ένας έλεγε το ένα κι ο άλλος τ' άλλο. ²¹ Ώσπου βγήκε ένα *πνεύμα και στάθηκε μπροστά στον Κύριο και είπε: "εγώ θα τον εξαπατήσω". Ο Κύριος το ρώτησε: "με ποιον τρόπο;" ²² "Θα πάω", είπε, "και θα κάνω όλους του προφήτες του βασιλιά να του λένε ψέματα". Τότε ο Κύριος είπε: "πράγματι, έτσι θα τον ξεγελάσεις. Πήγαινε και κάνε κατά πώς είπες. Θα πετύχεις". ²³ Τώρα, λοιπόν, ο Κύριος έχει αφήσει ένα πνεύμα να εμπνέει με ψέματα όλους αυτούς τους προφῆτες σου. Αλλά στην πραγματικότητα ο Κύριος έχει αποφασίσει να σε βρει μεγάλο κα-

κό».

²⁴ Τότε ο Σεδεκίας, γιος του Κεναανά, πλησίασε και χτύπησε το Μιχαία στο σαγόνι. «Από ποιο δρόμο», του είπε, «πέρασε το Πνεύμα του Κυρίου όταν έφυγε από μένα, για να μιλήσει σ' εσένα;» ²⁵ Ο Μιχαίας απάντησε: «Θα το δεις την μέρα που θα τρέχεις να κρυφτείς στο πίσω υπονοδωμάτιο του σπιτιού σου».

²⁶ Τότε ο βασιλιάς του Ισραήλ πρόσταξε: «Πιάστε το Μιχαία και παραδώστε τον στον Αμών, το φρουράρχο της πόλης, και στον Ιωάς, γιο του βασιλιά.» ²⁷ Θα τους πείτε ότι ο βασιλιάς διατάζει να τον ρίξουν στη φυλακή και να του δίνουν μόνο λίγο ψωμί και λίγο νερό, ωστόσο γυρίσω πίσω σώος και αβλαβής». ²⁸ Κι ο Μιχαίας απάντησε: «Αν εσύ γυρίσεις πίσω γερός, τότε δεν μίλησε μέσω εμού ο Κύριος». Και πρόσθεσε: «Ακούστε το αυτό όλοι οι λαοί!»

Η προφητεία του Μιχαία επαληθεύεται Θάνατος του Αχαάβ

(Β΄ Χρ 18,28-34)

²⁹ Έτσι ο βασιλιάς του Ισραήλ και ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του Ιούδα, πήγαν στη Γαλαάδ για να πολεμήσουν εναντίον της Ραμώθ. ³⁰ Ο βασιλιάς του Ισραήλ είπε στον Ιωσαφάτ: «Εγώ θα μεταμφιεστώ και θα μπω στη μάχη. Εσύ, όμως, φόρεσε κανονικά τη στολή σου». Έτσι ο βασιλιάς του Ισραήλ μπήκε στη μάχη μεταμφιεσμένος. ³¹ Αλλά ο βασιλιάς των Συριών είχε δώσει στους τριάντα δύο αρχηγούς των αμαξών του ρητή διαταγή να μη χτυπήσουν κανέναν, ούτε απλό στρατιώτη ούτε αξιωματικό, παρά μόνο το βασιλιά του Ισραήλ».

³² Οι αρχηγοί των αμαξών, όταν είδαν τον Ιωσαφάτ, είπαν: «Σίγουρα αυτός είναι ο βασιλιάς του Ισραήλ» κι έτρεξαν καταπάνω του να τον χτυπήσουν. Αλλά ο Ιωσαφάτ έβγαλε μια πολεμική κραυγή ³³ κι οι αρχηγοί των αμαξών, όταν είδαν ότι δεν ήταν αυτός ο βασιλιάς του Ισραήλ, σταμάτησαν να τον καταδιώκουν. ³⁴ Αλλά ένας στρατιώτης τέντωσε

¹⁴ *γιο του βασιλιά* Πρόκειται πιθανώς για τίτλο αξιωματικού της αστυνομίας (πρβλ Β΄ Χρ 28,7 Ιερ 36,26 38,6)

τυχαία το τόξο και το βέλος πήγε και χτύπησε τον πραγματικό βασιλιά του Ισραήλ ανάμεσα στις προστατευτικές πλάκες του θώρακα της πανοπλίας του. Τότε ο Αχαάβ είπε στον ηνίοχό του: «Γύρνα τα χαλινάρια και βγάλε με από τη μάχη· πληγώθηκα». ³⁵ Η μάχη όμως ήταν σκληρή εκείνη την ημέρα. Το βασιλιά του Ισραήλ τον στήριζαν να στέκει ορθός στην άμαξα απέναντι από τους Συρίους. Το βράδυ όμως πέθανε και το αίμα της πληγής του είχε χυθεί στο βάθος της άμαξας. ³⁶ Με το ηλιοβασιλεμα πέρασε ο κήρυκας απ' όλο το στρατόπεδο φωνάζοντας: «Γυρίστε καθένας στην πόλη του, καθένας στη χώρα του».

³⁷ Έτσι πέθανε ο βασιλιάς Αχαάβ και τον έφεραν στη Σαμάρεια και τον έθαψαν εκεί.

³⁸ Όταν έπλεναν την άμαξα στη δεξαμενή της Σαμάρειας, έρχονταν τα σκυλιά κι έγλυφαν το αίμα του και οι πόρνες πλένονταν εκεί, σύμφωνα με το λόγο που είχε πει ο Κύριος. ³⁹ Η υπόλοιπη ιστορία του Αχαάβ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί αναφέρεται όλη η δράση του, το ανάκτορο που έχτισε διακοσμημένο με ελεφαντόδοντο, καθώς και οι πόλεις που έχτισε. ⁴⁰ Μετά το θάνατο του Αχαάβ, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του Οχοζίας.

Η βασιλεία του Ιωσαφάτ στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 20,31 – 21,1)

⁴¹ Ο Ιωσαφάτ, γιος του Ασά, είχε γίνει βασιλιάς του Ιούδα το τέταρτο έτος της βασιλείας του Αχαάβ στον Ισραήλ, ⁴² σε ηλικία τριάντα πέντε ετών. Βασίλεψε είκοσι πέντε χρόνια στην Ίερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Αζουβά και ήταν κόρη του Σιλχί. ⁴³ Αυτός έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, ακολουθώντας απαρέγκλιτα το παράδειγμα του Ασά, του πατέρα του. ⁴⁴ Αλλά οι

ιεροί τόποι δεν καταργήθηκαν και ο λαός συνέχιζε να προσφέρει θυσίες και θυμιάματα εκεί. ⁴⁵ Ο Ιωσαφάτ είχε ειρηνικές σχέσεις με το βασιλιά του Ισραήλ.

⁴⁶ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωσαφάτ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. Εκεί αναφέρονται τα κατορθώματά του και οι πόλεμοι που έκανε, ⁴⁷ καθώς και πώς εξαφάνισε από τη χώρα τους υπόλοιπους ιερόδουλους άντρες, που είχαν απομείνει εκεί από τον καιρό του Ασά, του πατέρα του.

⁴⁸ Άλλωστε εκείνη την εποχή δεν υπήρχε βασιλιάς στην Ήδωμ. Μόνο ένας διοικητής, τοποθετημένος από το βασιλιά του Ιούδα. ⁴⁹ Ακόμα ο Ιωσαφάτ κατασκεύασε πλοία *Θαρσείς, για να πηγαίνουν στην *Οφείρ για χρυσάφι. Αλλά η αποστολή δεν πέτυχε, γιατί τα πλοία συντρίφθηκαν στην Εσιών-Γάβερ. ⁵⁰ Τότε ο Οχοζίας, γιος του Αχαάβ, πρότεινε στον Ιωσαφάτ οι ναυτικοί της χώρας του να ενωθούν με τους δικούς του στα πλοία. Αλλά ο Ιωσαφάτ δε δέχτηκε.

⁵¹ Όταν πέθανε ο Ιωσαφάτ τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του, στην Ήβη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωράμ.

Η βασιλεία του Οχοζία στον Ισραήλ

⁵² Ο Οχοζίας, γιος του Αχαάβ, έγινε βασιλιάς του Ισραήλ στη Σαμάρεια, το δέκατο έβδομο έτος της βασιλείας του Ιωσαφάτ στον Ιούδα. Βασίλεψε στον Ισραήλ δύο χρόνια ⁵³ κι έπραξε ό,τι δυσαρσεστεί τον Κύριο ακολουθώντας το κακό παράδειγμα του πατέρα του, της μητέρας του και του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσει. ⁵⁴ Ακόμη προσκύνησε το Βάαλ για να του προσφέρει λατρεία και εξόργισε τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, όπως ακριβώς είχε κάνει κι ο πατέρας του.

^{μζ} Πρβλ. Β΄ Βασ 8,20.

B´ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ή ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ´

Εισαγωγή

Το βιβλίο “B´ Βασιλέων” ή “Βασιλειών Δ´” αποτελεί, όπως μαρτυρεί ο τίτλος του, τη συνέχεια του προηγούμενου και κατατάσσεται στις ίδιες με εκείνο ομάδες βιβλίων της χριστιανικής και της ιουδαϊκής Βίβλου αντίστοιχα.

Στο πρώτο μέρος του έργου ολοκληρώνεται ο κύκλος των σχετικών με τη δράση του προφήτη Ηλία αφηγήσεων και ακολουθεί ένας δεύτερος κύκλος με επεισόδια από τη ζωή του προφήτη Ελισαίου, στο πλαίσιο των οποίων συνεχίζεται και η έκθεση της ιστορίας των δύο βασιλείων. Μετά τον κύκλο αυτόν συνεχίζεται η παράλληλη αναφορά στους ηγεμόνες των δύο βασιλείων μέχρι την υποδούλωση του βασιλείου του Ισραήλ στους Ασσυρίους το 722 π.Χ. και την καταστροφή της πρωτεύουσάς του Σαμάρειας. Στο δεύτερο μέρος εκτίθεται η ιστορία του εναπομείναντος βασιλείου του Ιούδα μέχρι και τη δική του υποταγή στους Βαβυλωνίους και την τελική καταστροφή της πρωτεύουσάς του Ιερουσαλήμ το 587 π.Χ. Το βιβλίο ολοκληρώνεται με μια σύντομη αναφορά στη δράση του διοικητή της περιοχής Γεδάλια και με ένα ελπιδοφόρο για το λαό του Θεού σημάδι, την αποφυλάκιση του αιχμάλωτου προτελευταίου βασιλιά Ιωαχίν.

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή του προηγούμενου βιβλίου, ο συγγραφέας θεωρεί την καταστροφή των δύο βασιλείων ως αναπόφευκτη συνέπεια της αποστασίας των ηγεμόνων τους από το Θεό και της καταπάτησης των όρων της διαθήκης. Από το σύνολο των ηγεμόνων, στην ιστορία των οποίων αναφέρονται τα δύο βιβλία, όλοι οι βασιλιάδες του Ισραήλ κατακρίνονται για την πολιτική τους, ενώ από τους βασιλιάδες του Ιούδα οκτώ μόνον επαινούνται για την πίστη τους στο Θεό, αλλά και πάλι έξι από αυτούς επικρίνονται, επειδή δεν εξάλειψαν εντελώς τα ειδωλολατρικά ιερά από τη χώρα και μόνον οι ενέργειες των Εζεκία και Ιωσία τελικά επιδοκιμάζονται. Αλλά, παρά την καταστροφή των δύο βασιλείων, το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου δεν ναυαγεί, καθώς μέσα από τη γενική αποστασία εξαιρείται πάντοτε μια ομάδα πιστών τηρητών της διαθήκης, ένα ευσεβές υπόλοιπο, για χάρη του οποίου η υπόσχεση του Θεού προς τον Δαβίδ θα πραγματοποιηθεί.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Το τέλος της ιστορίας του προφήτη Ηλία:	1,1-18
2. Η ιστορία του προφήτη Ελισαίου:	2,1–13,25
2,1-25: Ανάλυση του Ηλία - Ο Ελισαίος διάδοχός του	
3,1-27: Πόλεμος Ισραήλ-Μωάβ	

- 4,1–6,7: Θαύματα του Ελισαίου
6,8–8,15: Αραμαϊκοί πόλεμοι
8,16–13,25: Ιστορία των βασιλιάδων του Ιούδα και του Ισραήλ
3. Τα δύο βασίλεια μέχρι την πτώση της Σαμάρειας: 14,1–17,41
4. Η ιστορία του βασιλείου του Ιούδα: 18,1–25,30
- 18,1–20,21: Η βασιλεία του Εζεκία - Ο προφήτης Ησαΐας
21,1–26: Ασεβείς βασιλιάδες
22,1–23,30: Η βασιλεία του Ιωσία - Η θρησκευτική μεταρρύθμιση
23,31–24,20: Οι τελευταίοι βασιλιάδες του Ιούδα
25,1–21: Κατάληψη και καταστροφή της Ιερουσαλήμ
25,22–26: Ο διοικητής Γεδάλιας
25,27–30: Η αποφυλάκιση του Ιωαχίν

Β΄ ΒΑΣΙΛΕΩΝ (ή ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ΄)

Ο Ηλίας φέρνει μήνυμα για το βασιλιά Οχοζία

1 Μετά το θάνατο του Αχαάβ, οι *Μωαβίτες επαναστάτησαν εναντίον του *Ισραήλ. ²Μια μέρα ο βασιλιάς Οχοζίας έπεσε από το καγκελόφρακτο ανώγειο του παλατιού του στη *Σαμάρεια και τραυματίστηκε σοβαρά. Τότε έστειλε ανθρώπους με την εντολή: «Πηγαίνετε και ζητήστε να μάθετε από το *Βεελζεβούλ, το θεό της Εκρών, αν θα ξαναγίνω καλά». ³Αλλά ο *άγγελος του Κυρίου είπε στον Ηλία, τον *προφήτη από τη Θεσβία: «Σήκω, πήγαινε να συναντήσεις τους απεσταλμένους του βασιλιά της Σαμάρειας και να τους πεις: “δεν υπάρχει άραγε Θεός στον Ισραήλ και πάτε να ρωτήσετε το Βεελζεβούλ, το θεό της Εκρών; ⁴Τώρα, λοιπόν, ακούστε τι λέει ο Κύριος στο βασιλιά: Δε θα σηκωθείς πια από το κρεβάτι σου· το δίχως άλλο θα πεθάνεις πάνω σ’ αυτό”».

Πράγματι ο Ηλίας πήγε, ⁵και οι απεσταλμένοι γύρισαν στο βασιλιά. Εκείνος τους ρώτησε: «Γιατί ήρθατε πίσω;» ⁶Αυτοί του απάντησαν: «Μας συνάντησε κάποιος και μας είπε: “πηγαίνετε, γυρίστε πίσω στο βασιλιά που σας έστειλε, και πείτε του ότι ο Κύριος λέει: Δεν υπάρχει άραγε Θεός στον Ισραήλ και γι’ αυτό έστειλες να ρωτήσεις το Βεελζεβούλ, το θεό της Εκρών; Γι’ αυτό δε θα σηκωθείς πια από το κρεβάτι σου· το δίχως άλλο θα πεθάνεις πάνω σ’ αυτό”».

⁷Εκείνος τότε τους ρώτησε: «Τι εμφάνιση είχε ο άνθρωπος που σας συνάντησε και σας είπε αυτά τα λόγια;» ⁸«Φορούσε ρούχο από προβιά», του απάντησαν, «και στη μέση του είχε δερμάτινη ζώνη». Τότε ο Οχοζίας είπε: «Ήταν ο Ηλίας ο Θεσβίτης».

Επίδειξη δύναμης ανάμεσα στο βασιλιά και στον προφήτη

⁹Τότε ο βασιλιάς έστειλε έναν πεντηκόνταρχο με τους πενήντα άντρες του, και πήγε και βρήκε τον Ηλία που καθόταν στην κορυφή ενός βουνού. «Άνθρωπε του Θεού», του είπε, «ο βασιλιάς σε προστάζει να κατεβείς!» ¹⁰Ο Ηλίας του απάντησε: «Αν εγώ είμαι άνθρωπος του Θεού, φωτιά να πέσει από τον ουρανό και να κάνει στάχτη εσένα και τους πενήντα άντρες σου». Αμέσως τότε έπεσε φωτιά από τον ουρανό κι έκανε στάχτη αυτόν και τους πενήντα άντρες του».

¹¹Ο βασιλιάς έστειλε πάλι άλλον πεντηκόνταρχο με τους πενήντα άντρες του· βρήκε τον Ηλία και του είπε: «Άνθρωπε του Θεού, ο βασιλιάς προστάζει να κατεβείς γρήγορα!» ¹²Ο Ηλίας του απάντησε: «Αν εγώ είμαι άνθρωπος του Θεού, φωτιά να πέσει από τον ουρανό και να κάνει στάχτη εσένα και τους πενήντα άντρες σου». Αμέσως πάλι έπεσε φωτιά από τον ουρανό κι έκανε στάχτη αυτόν και τους πενήντα άντρες του».

¹³Ο βασιλιάς έστειλε και τρίτον πεντηκόνταρχο με τους πενήντα άντρες του. Αυτός ανέβηκε στο βουνό και ήρθε στον Ηλία, έπεσε γονατιστός μπροστά του και τον ικέτευε μ’ αυτά τα λόγια: «Άνθρωπε του Θεού, σε παρακαλώ, λυπήσου τη ζωή μου και τη ζωή των πενήντα δούλων σου και μη μας εξαφανίσεις. ¹⁴Ξέρω πως έπεσε φωτιά από τον ουρανό κι έκανε στάχτη τους δύο προηγούμενους πεντηκόνταρχους με τους πενήντα άντρες τους. Τώρα όμως εγώ σε ικετεύω, λυπήσου τη ζωή μου!»

¹⁵Τότε ο άγγελος του Κυρίου είπε στον Ηλία: «Κατέβα μαζί του· μην τον φοβάσαι». Ο Ηλίας κατέβηκε μαζί του, πήγε στο βασιλιά

¹⁶ και του εἶπε. «Ἄκου τι λέει ο Κύριος; επειδή ἐστεῖλες ἀνθρώπους να συμβουλευτεῖς το Βεελζεβούλ, το θεό της Εκρών, σαν να μην υπήρχε Θεός στον Ἰσραήλ να τον συμβουλευτεῖς, γι' αὐτό δε θα σηκωθείς ποτέ ἀπό το κρεβάτι σου· θα πεθάνεις το δίχως ἄλλο ἐκεῖ».

¹⁷ Πράγματι ο Οχοζίας πέθανε σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου που του τον μετέφερε ο Ηλίας. Επειδή ὅμως ο Οχοζίας δεν εἶχε γιο, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο ἀδερφός του^α ο Ἰωράμ. Αὐτός ἐγένε βασιλιάς στον Ἰσραήλ το δεύτερο ἔτος της βασιλείας του Ἰωράμ, γιου του Ἰωσαφάτ, στον *Ἰούδα. ¹⁸ Ὅλη η υπόλοιπη ἱστορία του Οχοζία εἶναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικῶν των βασιλιάδων του Ἰσραήλ.

Ἀρπαγή του Ηλίας στον ουρανό

2 Κάποτε ἔφτασε ο καιρός να πάρει ο Κύριος τον Ηλία στους ουρανοὺς μέσα σε ἀνεμοστρόβιλο. Μια φορά, λοιπόν, που ο Ηλίας κι ο *Ελισαῖος ἐπέστρεφαν μαζί ἀπὸ τη Γάλαγα, ² εἶπε κάποια στιγμή ο Ηλίας στον Ελισαῖο: «Μείνε ἐδῶ, σε παρακαλῶ, γιατί ο Κύριος με στέλνει στη *Βαιθήλ». Ἀλλά ο Ελισαῖος ἀπάντησε: «Ὀρκίζομαι στον ἀληθινό Θεό και σ' ἐσένα, ὅτι δε θα σε ἀφήσω».

Ἔτσι πήγαν μαζί στη Βαιθήλ. ³ Τα μέλη της ομάδας των *προφητῶν που ἦταν στη Βαιθήλ ἤρθαν τότε στον Ελισαῖο και του εἶπαν: «Το ξέρεις ὅτι σήμερα ο Κύριος θα πάρει τον κύριό σου ἀπὸ κοντά σου;» Ὁ Ελισαῖος ἀπάντησε: «Και βέβαια, το ξέρω, ἀλλά μη μιλάτε γι' αὐτό».

⁴ Μετά του εἶπε ο Ηλίας: «Ελισαῖε, μείνε ἐδῶ, σε παρακαλῶ, γιατί ο Κύριος με στέλνει στην Ἰεριχώ». Ἀλλά ο Ελισαῖος ἀπάντησε: «Ὀρκίζομαι στον ἀληθινό Θεό και σ' ἐσένα ὅτι δε θα ἀφήσω».

Ἔτσι πήγαν μαζί στην Ἰεριχώ. ⁵ Τα μέλη της ομάδας των προφητῶν που ἦταν στην Ἰε-

ριχώ πλησίασαν τον Ελισαῖο και του εἶπαν «Το ξέρεις ὅτι σήμερα ο Κύριος θα πάρει τον κύριό σου ἀπὸ κοντά σου;» Ὁ Ελισαῖος ἀπάντησε: «Και βέβαια το ξέρω, ἀλλά μη μιλάτε γι' αὐτό».

⁶ Μετά του εἶπε ο Ηλίας «Μείνε σε παρακαλῶ, ἐδῶ, γιατί ο Κύριος με στέλνει στον Ἰορδάνη». Ἀλλά ο Ελισαῖος ἀπάντησε: «Ὀρκίζομαι στον ἀληθινό Θεό και σ' ἐσένα ὅτι δε θα σε ἀφήσω». Ἔτσι συνέχισαν να περπατοῦν κι οἱ δυο μαζί.

⁷ Τους ἀκολουθοῦσαν και πενήντα προφήτες, ἀλλά σταμάτησαν ἀπέναντί τους σε κάποια ἀπόσταση, ἐνῶ ο Ηλίας και ο Ελισαῖος στάθηκαν πλάι στον ποταμό Ἰορδάνη. ⁸ Τότε ο Ηλίας πήρε το μανδύα του, τον διπλώσε και χτύπησε μ' αὐτόν τα νερά. Αὐτὰ ἀνοῖξαν στα δυο και πέρασαν ἀνάμεσα οἱ δυο ἄντρες πατώντας σε ξηρά. ⁹ Ὅταν πέρασαν, εἶπε ο Ηλίας στον Ελισαῖο «Ζήτησέ μου, τι θέλεις να κάνω για σένα, πριν με πάρει ο Κύριος ἀπὸ κοντά σου». Ὁ Ελισαῖος ἀπάντησε: «Θέλω, σε παρακαλῶ, να ἔρθει σ' ἐμένα διπλάσιο το προφητικό σου πνεῦμα». ¹⁰ Τότε ἐκεῖνος εἶπε. «Δύσκολο πράγμα ζήτησες. Ὡστόσο αν με δεις τη στιγμή που θα φεύγω ἀπὸ κοντά σου, τότε θα γίνει αὐτό που ζήτησες· αν ὅμως δεν με δεις, δε θα γίνει».

¹¹ Καθώς προχωροῦσαν συζητώντας, φάνηκε ἓνα ἄρμα ἀπὸ φωτιά, κι ἄλογα πύρινα τους χώρισαν τον ἓνα ἀπὸ τον ἄλλο. Κι ἀνέβαινε ο Ηλίας μέσα σε ἀνεμοστρόβιλο στον ουρανό.

¹² Βλέποντάς το αὐτό ο Ελισαῖος φώναξε. «Πατέρα μου, πατέρα μου! Εσύ εἶσαι το ἄρμα και ο ἀρματηλάτης του *Ἰσραήλ!»

Ὁ Ελισαῖος διαδέχεται τον Ηλία

Ὅταν πια ἔχασε ἀπὸ τα μάτια του τον Ηλία, ἔσκισε τα ρούχα του.^β ¹³ Ἐπειτα μάζεψε το μανδύα που εἶχε ἀφήσει ο Ηλίας να πέσει ἀπὸ πάνω του,^γ γύρισε πίσω και στά-

^α ἀδερφός του, κατα τους Ὁ· Στο εβρ η φρ λειπει βεσκιση τα ρουχα του Βλ υποσ εις Γεν 37,29 Ὑποκειται για τον ἴδιο μανδύα που ο Ηλίας εἶχε πετάξει πανω στον Ελισαῖο και τον κάλεσε να τον ἀκολουθησει (Α΄ Βασ 19,19) Ὡς ἰδιοκτητης του μανδύα πλέον ο Ελισαῖος θ' αναγνωριζόταν για ἀνταξίος διαδοχος του Ηλίας

^β 2,1 Α΄ Βασ 19,16 19-21 ^γ 2,2 Α΄ Βασ 12,29 2,4 Α΄ Βασ 16,34 2,8 1,8 Εξ 14,16 2,9 Δ 21,17 2,11 6,17 Σειρ 48,9 12 Α΄ Μακ 2,58 Γεν 5,24 Λκ 24,51 2,12 13,14 2,13-14 2,8

θηκε στην όχθη του Ιορδάνη. ¹⁴ Πήρε το μανδύα του Ηλία, χτύπησε μ' αυτόν τα νερά και είπε: «Πού είναι ο Κύριος, ο Θεός του Ηλία;» Όταν χτύπησε τα νερά, αυτά άνοιξαν στα δύο και πέρασε ο Ελισαίος.

¹⁵ Τα μέλη της ομάδας των προφητών της Ιεριχώ, όταν τον είδαν από μακριά, είπαν: «Το πνεύμα του Ηλία έμεινε στον Ελισαίο» Ήρθαν, λοιπόν, να τον συναντήσουν και τον προσκύνησαν ως το έδαφος. ¹⁶ «Κοίτα» του είπαν, «είμαστε εδώ πενήντα δούλοι σου, θαρραλέοι άντρες. Άφησέ μας, σε παρακαλούμε, να πάμε να ψάξουμε για τον κύριό σου. Ίσως το Πνεύμα του Κυρίου τον σήκωσε και τον έριξε σε κάποιο βουνό ή σε κάποια κοιλάδα».

Αυτός τους είπε: «Μην πάτε». ¹⁷ Αλλά αυτοί επέμεναν τόσο, ώστε στο τέλος ο Ελισαίος δέχτηκε: «Πηγαίνετε τους είπε». Πήγαν λοιπόν οι πενήντα άντρες κι έψαχναν για τον Ηλία τρεις μέρες, αλλά δεν τον βρήκαν. ¹⁸ Γύρισαν τότε στον Ελισαίο, που είχε μείνει στην Ιεριχώ, κι εκείνος τους είπε: «Δεν σας το 'λεγα εγώ να μην πάτε;»

Ο λόγος του Ελισαίου φέρνει ζωή και θάνατο

¹⁹ Μερικοί κάτοικοι της Ιεριχώ είπαν στον Ελισαίο: «Όπως βλέπεις, κύριέ μας, η πόλη βρίσκεται σε όμορφη τοποθεσία, αλλά τα νερά εδώ είναι ανθυγιεινά και η γη δεν παράγει τίποτα».

²⁰ Αυτός τότε τους είπε: «Φέрте μου μια καινούρια γαβάθα και βάλτε σ' αυτήν αλάτι». Όταν του τα έφεραν, ²¹ πήγε στην πηγή των νερών κι έριξε εκεί το αλάτι και είπε: «Ακούστε τι λέει ο Κύριος: Αυτά τα νερά εγώ τα καθάρισα· δεν θα προξενούν πια ούτε θάνατο ούτε ακαρπία»

²² Έτσι καθαρίστηκαν τα νερά και είναι μέχρι σήμερα καθαρά, σύμφωνα με το λόγο που είπε ο Ελισαίος.

²³ Από 'κει ο Ελισαίος ανέβηκε στη Βαιθήλ· κι ενώ ανέβαινε στο δρόμο, μερικά παιδιά

βγήκαν από την πόλη και τον κοροΐδευαν. «Ανέβα, φαλακρέ! Ανέβα, φαλακρέ!» του φώναζαν. ²⁴ Ο Ελισαίος γύρισε πίσω του, τα είδε και τα καταράστηκε στ' όνομα του Κυρίου.

Τότε βγήκαν δυο αρκούδες από το δάσος και κατασπάραξαν σαράντα δύο απ' αυτά τα παιδιά

²⁵ Από 'κει πήγε στο όρος Κάρμηλος κι από τον Κάρμηλο ξαναγύρισε στη Σαμάρεια

Η βασιλεία του Ιωράμ στον Ισραήλ

3 Ο Ιωράμ, γιος του Αχαάβ, είχε γίνει βασιλιάς του Ισραήλ, στη Σαμάρεια, το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ιωσαφάτ στον Ιούδα. Βασίλεψε δώδεκα χρόνια ² κι έκανε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, αλλά όχι όπως ο πατέρας του και η μάνα του, γιατί αυτός κατήργησε την πέτρινη λατρευτική στήλη του Βάαλ, που είχε κατασκευάσει ο πατέρας του. ³ Επανάλαβε όμως ασταμάτητα τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, στις οποίες εκείνος είχε παρασύρει τον Ισραήλ.

Εκστρατεία εναντίον των Μωαβιτών

⁴ Ο Μεσά, βασιλιάς της Μωάβ, είχε κοπάδια προβάτων και έδινε για φόρο στο βασιλιά του Ισραήλ εκατό χιλιάδες αρνιά και το μαλλί εκατό χιλιάδων κριαριών. ⁵ Αλλά όταν πέθανε ο Αχαάβ, ο βασιλιάς της Μωάβ επαναστάτησε εναντίον του βασιλιά του Ισραήλ.

⁶ Τότε ο βασιλιάς Ιωράμ ξεκίνησε από τη Σαμάρεια κι επιθεώρησε όλο το στράτευμα του Ισραήλ. ⁷ Στη συνέχεια έστειλε αγγελιοφόρους στον Ιωσαφάτ, βασιλιά του Ιούδα, με το εξής μήνυμα: «Ο βασιλιάς της Μωάβ επαναστάτησε εναντίον μου· θα έρθεις μαζί μου, να πολεμήσουμε εναντίον των Μωαβιτών;» Εκείνος απάντησε: «Θα έρθω! Εσύ κι εγώ είμαστε ένα — ο λαός μου και ο λαός σου, το ιππικό μου και το ιππικό σου. ⁸ Αλλά από ποιον δρόμο να έρθουμε;» ρώτησε. «Από την έρημο της Έδώμ», του παρήγγειλε ο Ιωράμ ⁹

⁹ Ο Ιωράμ ηθελε να κανει το γύρο της Νεκρας Θάλασσας για να επιτεθει στους Μωαβιτες από τα νοτια Ο βασιλιάς της Έδώμ (βλ στ 9) ήταν τότε υποτελής στο βασιλιά του Ιουδα

Ο Ελισαίος σώζει το στρατό από τη δίψα

⁹ Έτσι οι βασιλιάδες του Ισραήλ, του Ιούδα και της Εδώμ ξεκίνησαν μαζί και ακολούθησαν κυκλική πορεία επτά ημερών. Τους έλειψε όμως το νερό για το στρατό και για τα μεταγωγικά ζώα που ακολουθούσαν.

¹⁰ Τότε είπε ο βασιλιάς του Ισραήλ: «Αλίμονο μας! Ο Κύριος συγκέντρωσε εμάς τους τρεις βασιλιάδες, για να μας παραδώσει στην εξουσία των Μωαβιτών!» ¹¹ Αλλά ο Ιωσαφάτ ρώτησε: «Δεν υπάρχει εδώ κανένας *προφήτης του Κυρίου, να συμβουλευτούμε μέσω αυτού τον Κύριο;» Τότε ένας από τους αξιωματούχους του βασιλιά του Ισραήλ αποκρίθηκε: «Είναι εδώ ο *Ελισαίος, γιος του Σαφάτ, που ήταν μαθητής του Ηλία». ¹² «Αυτός είναι αληθινός προφήτης του Κυρίου», είπε ο Ιωσαφάτ.

Έτσι, ο Ιωράμ, ο Ιωσαφάτ κι ο βασιλιάς της Εδώμ πήγαν και βρήκαν τον Ελισαίο. ¹³ Ο Ελισαίος είπε στο βασιλιά του Ισραήλ: «Τι δουλειά έχω εγώ μ' εσένα; Πήγαινε να συμβουλευτείς τους προφήτες του πατέρα σου και της μητέρας σου». Αλλά ο βασιλιάς του Ισραήλ του είπε: «Όχι, γιατί ο Κύριος μας συγκέντρωσε, εμάς τους τρεις βασιλιάδες, για να μας παραδώσει στην εξουσία των Μωαβιτών». ¹⁴ Ο Ελισαίος είπε: «Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό που τον υπηρετώ, αν δε σεβόμουν τον Ιωσαφάτ, το βασιλιά του Ιούδα, εσένα δε θα γύριζα να σε κοιτάξω, ούτε θα σου 'δυνα σημασία. ¹⁵ Τώρα όμως, φέρτε μου έναν ψαλμωδό».

Ενώ ο ψαλμωδός έψελνε, η δύναμη του Κυρίου ήρθε στον Ελισαίο, ¹⁶ και είπε: «Ακούστε τι λέει ο Κύριος: "σκάψτε σ' αυτή την ξερή κοιλάδα πολλούς νερόλακκους, ¹⁷ γιατί εγώ, ο Κύριος, σας βεβαιώνω πως δε θα δείτε άνεμο ούτε βροχή κι ωστόσο αυτή η κοιλάδα θα γεμίσει νερό και θα πιείτε εσείς και ο στρατός σας και τα κτήνη σας. ¹⁸ Αλλά αυτό είναι εύκολο πράγμα για τον Κύριο. Επιπλέον θα παραδώσει στην εξουσία σας τους Μωαβίτες. ¹⁹ Θα καταστρέψετε όλες

τις όμορφες, οχυρωμένες πόλεις, θα κόψετε όλα τα καρποφόρα δέντρα, θα φράξετε όλες τις νεροπηγές και θ' αχρηστέψετε κάθε εύφορο χωράφι γεμίζοντάς το με πέτρες»»

²⁰ Και πραγματικά, το πρωί, την ώρα που πρόσφεραν την πρωινή θυσία, είδαν νερό να κατεβαίνει από τη χώρα της Εδώμ, και να σκεπάζει όλο τον τόπο.

Νίκη εναντίον των Μωαβιτών

²¹ Όταν οι Μωαβίτες έμαθαν, ότι οι τρεις βασιλιάδες είχαν έρθει για να τους πολεμήσουν, συναθροίστηκαν όλοι όσοι ήταν σε θέση να φέρουν όπλα και παρατάχθηκαν στα σύνορα. ²² Την άλλη μέρα σηκώθηκαν νωρίς το πρωί κι όταν είδαν τον ήλιο να λάμπει πάνω στα νερά και να τα βάφει κόκκινα σαν *αίμα, ²³ είπαν: «Αυτό είναι αίμα! Ασφαλώς οι τρεις βασιλιάδες με το στρατό τους χτυπήθηκαν μεταξύ τους κι αλληλοσκοτώθηκαν εμπρός λοιπόν Μωαβίτες, στα λάφυρα!»

²⁴ Αλλά όταν πλησίασαν στο στρατόπεδο του Ισραήλ, οι Ισραηλίτες σηκώθηκαν και χτύπησαν τους Μωαβίτες, ώπου τους έτρεψαν σε φυγή, και τους καταδίωξαν κατασφάζοντάς τους.

²⁵ Κατέστρεψαν τις πόλεις, έρριξαν πέτρες μες στα γόνιμα χωράφια και τ' αχρήστεψαν. Έφραξαν τις νεροπηγές κι έκοψαν όλα τα καρποφόρα δέντρα.

Είχε απομείνει μόνο η πόλη της Κιρ-Χαρ-εσέθ^ε αλλά οι σφενδονιστές την περικύκλωσαν κι άρχισαν την επίθεση.

²⁶ Όταν ο βασιλιάς της Μωάβ είδε ότι θα έχανε τη μάχη, πήρε μαζί του εφτακόσιους ξιφοφόρους και προσπάθησε να διασπάσει τον κλοιό για να φτάσει το βασιλιά της Εδώμ,^ε αλλά δεν τα κατάφερε. ²⁷ Τότε πήρε ο βασιλιάς τον *πρωτότοκο γιο του, το διάδοχο του θρόνου, και τον πρόσφερε *ολοκαύτωμα πάνω στο τείχος. Αυτό προξένησε μεγάλο φόβο στους Ισραηλίτες τόσο, που έλυσαν την πολιορκία και γύρισαν πίσω στη χώρα τους.

^εγια Εδώμ Άλλη απόδοση «για να καταφύγει στο βασιλιά της Συρίας»

Το λάδι της χήρας

4 Κάποτε μια γυναίκα που ο άντρας της ήταν μέλος μιας ομάδας *προφητών, πήγε να παρακαλέσει τον *Ελισαίο να τη βοηθήσει: «Ο δούλος σου, ο άντρας μου, πέθανε!» του είπε. «Εσύ ξέρεις ότι ο δούλος σου σεβόταν τον Κύριο. Αλλά ένας δανειστής του που του χρωστούσε, ήρθε να πάρει τα δυο παιδιά μου για να τα κάνει δούλους του».

2 Ο Ελισαίος τη ρώτησε: «Τι να σου κάνω; Πες μου: τι έχεις στο σπίτι σου;» Εκείνη απάντησε: «Η δούλη σου δεν έχω τίποτα στο σπίτι, εκτός από ένα δοχείο λάδι». **3** «Βγες», της είπε, «και πήγαινε να δανειστείς δοχεία από όλους τους γείτονές σου, πολλά δοχεία άδεια. **4** Ύστερα γύρνα στο σπίτι σου, εσύ και τα παιδιά σου, και κλείστε την πόρτα πίσω σας. Ρίξε λάδι σ' όλα αυτά τα δοχεία και το καθένα που θα γεμίζει, θα το βάζεις στην άκρη».

5 Η γυναίκα έφυγε, μπήκε στο σπίτι με τα παιδιά της κι έκλεισαν την πόρτα πίσω τους. Τα παιδιά της έφεραν τα δοχεία κι εκείνη έριχνε μέσα λάδι. **6** Όταν γέμισαν τα δοχεία είπε σ' έναν γιο της: Φέρε μου άλλο ένα δοχείο». Αυτός της είπε: «Δεν υπάρχει άλλο δοχείο». Τότε σταμάτησε και το λάδι.

7 Η γυναίκα πήγε και ανέφερε το γεγονός στον προφήτη κι αυτός της είπε: «Πήγαινε, τώρα, πούλησε το λάδι κι πλήρωσε τα χρέη σου· και με όσο λάδι περισσέψει, θα ζήσετε εσύ και τα παιδιά σου».

Ο Ελισαίος υπόσχεται σε μια γυναίκα γιο

8 Μια μέρα που ο Ελισαίος περνούσε από το χωριό Σουνήμ, μια πλούσια γυναίκα που ζούσε εκεί, επέμεινε να τον πάρει σπίτι της για φαγητό. Κι από τότε, όποτε ο Ελισαίος περνούσε από εκείνη την περιοχή, πήγαινε στο σπίτι της κι έτρωγε. **9** Η γυναίκα αυτή είπε στον άντρα της: «Είμαι βέβαιη ότι αυτός ο άνθρωπος που περνάει τακτικά από μας, είναι *άγιος άνθρωπος του Θεού. **10** Ας κάνουμε, λοιπόν, ένα μικρό δωμάτιο πάνω απ'

το σπίτι κι ας βάσουμε μέσα ένα κρεβάτι γι' αυτόν, τραπέζι, ένα κάθισμα κι ένα λυχνάρι, ώστε να μπορεί όταν έρχεται, να μένει εκεί».

11 Μια μέρα πέρασε ο Ελισαίος απ' το σπίτι εκείνο κι ανέβηκε στο δωμάτιο να ξεκουραστεί. **12** Είπε τότε στο Γεχαζί, τον υπηρέτη του: «Φώναξε αυτή τη Σουναμίτισσα». Τη φώναξε, κι εκείνη ήρθε και στάθηκε μπροστά του. **13** Ο προφήτης είπε πάλι στο Γεχαζί: «Πες της τώρα: Εσύ μας φρόντισες τόσο πολύ· τι μπορώ να κάνω εγώ για σένα; Θα ήθελες να μιλήσω για σένα στο βασιλιά ή στον αρχιστράτηγο;» Η γυναίκα απάντησε: «Μου αρκεί ότι μένω κοντά στους συγγενείς μου».

14 Αλλά ο Ελισαίος είπε στο Γεχαζί: «Τι να κάνω γι' αυτήν;» Ο Γεχαζί του απάντησε: «Η γυναίκα αυτή δεν έχει καθόλου παιδιά κι ο άντρας της είναι ηλικιωμένος».

15 Τότε ο Ελισαίος τον διέταξε: «Φώναξέ την». Ο Γεχαζί τη φώναξε κι εκείνη ήρθε και στάθηκε στην πόρτα. **16** Ο Ελισαίος της είπε: «Τον ερχόμενο χρόνο, τέτοια εποχή, θα κρατάς στην αγκαλιά σου έναν γιο». Εκείνη απάντησε: «Όχι, κύριέ μου, άνθρωπε του Θεού, μη μου λες ψέματα!»

Ο Ελισαίος ανασταίνει το γιο της γυναίκας

17 Κι όμως, η γυναίκα έμεινε έγκυος και γέννησε γιο, τον επόμενο χρόνο την ίδια εποχή, όπως της είχε πει ο Ελισαίος. **18** Όταν πια το παιδί είχε μεγαλώσει, πήγε μια μέρα στον πατέρα του, στους θεριστές. **19** Κάποια στιγμή φώναξε στον πατέρα του: «Το κεφάλι μου, το κεφάλι μου!» Αυτός είπε στον υπηρέτη του: «Τρέξε τον στη μητέρα του». **20** Ο υπηρέτης πήρε το παιδί και το 'τρεξε στη μητέρα του. Εκείνη το κράτησε στα γόνατά της, αλλά το μεσημέρι το παιδί πέθανε.

21 Τότε εκείνη το ανέβασε στο δωμάτιο του ανθρώπου του Θεού, το ξάπλωσε στο κρεβάτι του και έκλεισε την πόρτα βγαίνοντας. **22** Έπειτα φώναξε τον άντρα της και του είπε: «Στείλε μου, σε παρακαλώ, έναν υπηρέτη κι ένα γαϊδούρι, να τρέξω στον άνθρω-

πο του Θεού και θα γυρίσω πάλι»

²³ Ο άντρας της τη ρώτησε: «Γιατί θέλεις να πας σ' αυτόν σήμερα; Δεν είναι ούτε *νουμνία ούτε *Σάββατο». Αλλά αυτή του απάντησε: «Μην ανησυχείς». ²⁴ Σαμάρωσε το γαϊδούρι και είπε στον υπηρέτη: «Πάμε! Οδηγήσέ το γρήγορα μη με σταματήσεις, εκτός αν σου πω».

²⁵ Κίνησε, λοιπόν, και ήρθε στον άνθρωπο του Θεού, στο όρος Κάρμηλος. Εκείνος όταν την είδε από μακριά, είπε στο Γεχαζί, τον υπηρέτη του: «Κοίτα! Είναι εκείνη η Σουναμίτισσα. ²⁶ Τρέξε, τώρα, σε παρακαλώ, να τη συναντήσεις και ρώτα την αν είναι αυτή καλά, ο άντρας της και το παιδί της». Εκείνη απάντησε: «Καλά είμαστε». ²⁷ Όταν ωστόσο έφτασε στον άνθρωπο του Θεού, στο βουνό, έπεσε στα πόδια του. Ο Γεχαζί πλησίασε να την απομακρύνει, αλλά ο άνθρωπος του Θεού του είπε. «Άφησέ την ήσυχη, γιατί η ψυχή της είναι αναστατωμένη κι ο Κύριος δεν μου το φανέρωσε: μου το απέκρυψε».

²⁸ Η γυναίκα είπε στον προφήτη: «Μήπως εγώ σου ζήτησα κύριέ μου, γιο; Δε σου είπα, να μη μου δώσεις ψεύτικες ελπίδες;» ²⁹ Τότε ο Ελισαίος είπε στο Γεχαζί: «Ετοιμάσου να φύγεις. Πάρε το ραβδί μου στο χέρι σου και τρέξε στο Σουνήμ! Αν συναντήσεις κανέναν στο δρόμο σου μη σταματήσεις να τον χαιρετήσεις κι αν σε χαιρετίσει κανείς, μη σταματήσεις να του απαντήσεις. Όταν φτάσεις στο χωριό, πήγαινε και βάλε το ραβδί μου στο πρόσωπο του παιδιού». ³⁰ Αλλά η μητέρα του παιδιού είπε: «Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό και σ' εσένα ότι δε θα σε αφήσω εδώ». Τότε σηκώθηκε ο Ελισαίος και την ακολουθήσε.

³¹ Ο Γεχαζί όμως είχε πάει πριν απ' αυτούς και είχε βάλει το ραβδί στο πρόσωπο του παιδιού, αλλά τίποτε δεν έγινε — ούτε φωνή ούτε σημείο ζωής. Έτσι γύρισε να συναντήσει τον Ελισαίο και του είπε: «Το παιδί δεν ξύπνησε». ³² Όταν ο Ελισαίος ήρθε στο σπίτι, το νεκρό παιδί κοιτόταν πάντα στο κρεβάτι του. ³³ Ο Ελισαίος μπήκε στο δωμά-

τιο, έκλεισε την πόρτα αφήνοντας έξω τους δύο τους και προσευχήθηκε στον Κύριο ³⁴ Έπειτα ανέβηκε και ξάπλωσε πάνω στο παιδί. Έβαλε το στόμα του στο στόμα του, τα μάτια του στα μάτια του και τα χέρια του στα χέρια του παιδιού. Κι όπως ήταν ξαπλωμένος πάνω στο παιδί, το σώμα του παιδιού ζεστάθηκε. ³⁵ Ο Ελισαίος σηκώθηκε και περπατούσε στο δωμάτιο, πέρα-δώθε, έπειτα ανέβηκε πάλι και ξάπλωσε πάνω στο παιδί και τότε το παιδί φτερνίστηκε εφτά φορές κι άνοιξε τα μάτια του.

³⁶ Αμέσως ο Ελισαίος κάλεσε το Γεχαζί και του είπε: «Φώναξε τη Σουναμίτισσα». Αυτός τη φώναξε κι όταν ήρθε της είπε: «Πάρε το παιδί σου». ³⁷ Τότε η γυναίκα έπεσε στα πόδια του προφήτη και προσκύνησε ως το έδαφος. Έπειτα πήρε το παιδί της κι έφυγε.

Άλλα θαύματα του Ελισαίου

³⁸ Ο Ελισαίος γύρισε στα Γάλγαλα, ενώ υπήρχε ακόμα πείνα στη χώρα. Μια μέρα που η ομάδα των προφητών ήταν καθισμένοι μπροστά του, αυτός είπε στον υπηρέτη του: «Βάλε τη μεγάλη χύτρα και μαγειρέψε λαχανικά για τους προφήτες».

³⁹ Ένας απ' αυτούς βγήκε στο χωράφι να μαζέψει χόρτα και βρήκε ένα αγριάμεπλο, που πάνω του υπήρχαν πικράγγουρα. Τα μάζεψε και γέμισε την ποδιά του μ' αυτά και μετά ήρθε και τα 'κοψε κομμάτια μέσα στη χύτρα του φαγητού, χωρίς να ξέρει τι είναι.

⁴⁰ Όταν αργότερα έδωσαν στους άντρες από τη σούπα αυτή να φάνε, τη δοκίμασαν και φώναξαν: «Άνθρωπε του Θεού, υπάρχει δηλητήριο στη χύτρα». Και κανείς δεν μπορούσε να φάει. ⁴¹ Τότε ο Ελισαίος είπε: «Φέρτε μου το αλεύρι». Το έριξε μέσα στη χύτρα και είπε: «Δώστε τώρα στους ανθρώπους να φάνε». Το περιεχόμενο της χύτρας ήταν πια κατάλληλο να φαγωθεί.

Ψωμί για εκατό προφήτες

⁴² Εκείνη την εποχή ήρθε κάποιος από τη

§Πιθανόν πρόκειται για την πείνα που διηκρεσε εφτα χρόνια και αναφεραται στο κεφ 8,1

βάαλ-Σαλισά κι έφερε στον άνθρωπο του θεού είκοσι κριθαρένια ψωμιά ζυμωμένα με το αλεύρι των *πρωτογεννημάτων, καθώς και φρέσκα στάχυα στο ταγάρι του. Ο Ελισαίος είπε στον υπηρέτη του. «Δώσε στους ανθρώπους να φάνε».

⁴³ Αλλά ο υπηρέτης είπε: «Πώς μπορεί να φτάσει αυτό για εκατό ανθρώπους; Ο Ελισαίος απάντησε. «Δώσ' τα στους ανθρώπους να φάνε, γιατί ο Κύριος λέει ότι θα φάνε και θα περισσέψουν».

⁴⁴ Ο υπηρέτης τα έβαλε μπροστά τους κι έφαγαν όλοι και περισσεψαν, όπως το είχε πει ο Κύριος.

Θεραπεία του Νεεμάν από τη λέπρα

5 Ο Νεεμάν, αρχιστράτηγος του συριακού στρατού, απολάμβανε τη μεγάλη εκτίμηση και την εύνοια του κυρίου του, γιατί μέσω αυτού ο Κύριος είχε δώσει τη νίκη στους *Συρίους. Ο ισχυρός αυτός άνθρωπος, όμως, ήταν *λεπρός. ² Οι Σύριοι σε μια από τις επιδρομές τους, είχαν αιχμαλωτίσει από τη χώρα του *Ισραήλ μια μικρή κόρη, η οποία έγινε υπηρέτρια στη γυναίκα του Νεεμάν. ³ Μια μέρα το κορίτσι είπε στην κυρία της: «Μακάρι να απευθυνόταν ο κύριός μου στον *προφήτη που είναι στη *Σαμάρεια! Αυτός θα τον θεράπευε από τη *λέπρα του».

⁴ Ο Νεεμάν παρουσιάστηκε στον κύριό του, το βασιλιά, και του είπε: «Έτσι κι έτσι είπε η μικρή Ισραηλίτισσα δούλη». ⁵ Ο βασιλιάς των Συρίων τού είπε: «Πήγαινε τώρα, κι εγώ θα σου δώσω να πας ένα γράμμα στο βασιλιά του Ισραήλ». Έτσι ο Νεεμάν έφυγε, παίρνοντας μαζί του δέκα *τάλαντα ασήμι, έξι χιλιάδες *σίκλους χρυσάφι και δέκα γιορτινές φορεσιές. ⁶ Έφερε στο βασιλιά του Ισραήλ και το γράμμα που έλεγε: «Με το γράμμα μου αυτό σου στέλνω το Νεεμάν, τον αρχιστράτηγό μου, να τον θεραπεύσεις από τη λέπρα του».

⁷ Ο βασιλιάς του Ισραήλ, όταν διάβασε το γράμμα, έσκισε τα ρούχα του^β και είπε: «Θεός είμαι εγώ για να θανατώνω ή να φέρνω

πίσω τη ζωή, ώστε αυτός να μου στέλνει ε-δώ έναν άνθρωπο για να τον θεραπεύσω από τη λέπρα του; Προσέξτε και θα το δείτε πως αυτός γυρεύει πρόφαση για να συγκρουστεί μαζί μου»

⁸ Όταν ο *Ελισαίος, ο άνθρωπος του θεού, άκουσε ότι ο βασιλιάς του Ισραήλ έσκισε τα ρούχα του, του παράγγειλε: «Γιατί έσκισες τα ρούχα σου; Στείλε τον, σε παρακαλώ, σ' εμένα και θα μάθει ότι υπάρχει προφήτης στον Ισραήλ».

⁹ Έτσι ο Νεεμάν ήρθε με τ' άλογά του και την άμαξά του και στάθηκε στην πόρτα του σπιτιού του Ελισαίου.

¹⁰ Αλλά ο Ελισαίος του έστειλε κάποιον και του παρήγγειλε: «Πήγαινε να βουτήξεις επτά φορές στον Ιορδάνη και το σώμα σου θα γιατρευτεί και θα καθαριστεί».

¹¹ Τότε ο Νεεμάν οργίστηκε κι έφυγε λέγοντας: «Εγώ περίμενα ότι αυτός θα ερχόταν να με συναντήσει και θα στεκόταν να επικαλεστεί το *όνομα του Κυρίου, του θεού του, και θ' ακουμπούσε με το χέρι του το άρρωστο μέρος να μου γιατρέψει την λέπρα. ¹² Ο Αβανά και ο Φαρπάρ, οι ποταμοί της Δαμασκού, δεν είναι καλύτεροι από όλα μαζί τα νερά του Ισραήλ; Δεν θα μπορούσα να λουστώ σ' εκείνα τα ποτάμια και να καθαριστώ;»

Έτσι έκανε στροφή κι έφυγε οργισμένος.

¹³ Οι δούλοι του όμως τον πλησίασαν και του είπαν: «Κυριέ μας, αν ο προφήτης σου είχε ζητήσει κάτι μεγάλο, δε θα το έκανες; Πόσο μάλλον τώρα, που σου λέει απλώς να βουτήξεις στο νερό και θα καθαριστείς!» ¹⁴ Έτσι ο Νεεμάν κατέβηκε στις όχθες του Ιορδάνη και βουτήχτηκε στα νερά επτά φορές, όπως του είχε πει ο Ελισαίος. Τότε το σώμα του καθαρίστηκε κι έγινε όπως το σώμα μικρού παιδιού.

¹⁵ Αμέσως ο Νεεμάν, μαζί με όλη τη συνοδεία του, γύρισε στον άνθρωπο του θεού, στάθηκε μπροστά του και είπε: «Πράγματι, τώρα ξέρω ότι δεν υπάρχει θεός πουθενά στη γη, παρά μόνο στον Ισραήλ. Και τώρα

^ββλ υποσ εις Γεν 37,29

δέξου, σε παρακαλώ, ένα δῶρο από το δούλο σου». ¹⁶Αλλά ο Ελισαίος εἶπε: «Ορκίζομαι στον αληθινό Θεό που υπηρετῶ· κανένα δῶρο δε θα πάρω». Ο Νεεμάν επέμενε, αλλά ο Ελισαίος αρνήθηκε.

¹⁷Τότε εἶπε ο Νεεμάν: «Αν ὄχι, τότε σε παρακαλώ, ας μου δοθεῖ λίγο χῶμα, ἴσο με δύο φορτώματα μουλαριῶν, γιατί ἀπό τώρα και στο εξῆς ἐγώ δε θα προσφέρω *ὀλοκαυτώματα και θυσίες σ' ἄλλους θεούς, παρά μόνο στον Κύριο.¹⁸ Μόνο παρακαλώ τον Κύριο για το εξῆς ζήτημα: Ὅταν ο κύριός μου, ο βασιλιάς της Συρίας, μπαίνει στο ναό του θεοῦ *Ριμμὼν για να προσκυνήσει, εἶμαι υποχρεωμένος κι ἐγώ που τον συνοδεύω να προσκυνῶ μαζί του, γιατί στηρίζεται στο χέρι μου. Ας με συγχωρήσει, λοιπόν, ἐκ τῶν προτέρων ο Κύριος γι' αὐτή τὴν πράξη μου».

¹⁹Ο Ελισαίος του εἶπε: «Πήγαινε στο καλό».

Ἡ λέπρα του Νεεμάν πηγαίνει στο δούλο του προφήτη

Ο Νεεμάν δεν εἶχε ἀκόμη απομακρυνθεῖ πολύ, ²⁰κι ο Γεχαζί, ο δούλος του Ελισαίου, του ανθρώπου του Θεοῦ, σκέφτηκε: «Ο κύριός μου φρόντισε το Νεεμάν, αὐτὸν το Σύρο, και δε δέχτηκε να πάρει αὐτά που του ἔφερε. Μα τον αληθινό Θεό, ἀμα τρέξω πίσω του, κάτι θα πάρω ἀπ' αὐτόν».

²¹Ἔτσι ο Γεχαζί ἔτρεξε πίσω ἀπὸ το Νεεμάν. Ὅταν ο Νεεμάν τον εἶδε να τρέχει πίσω του, πήδησε ἀπὸ τὴν ἀμαξα για να τον συναντήσει και τον ρώτησε: «Τι συμβαίνει;»

²²Εκεῖνος ἀπάντησε: «Τίποτα· ἀλλὰ ο κύριός μου μ' ἔστειλε να σου πῶ ὅτι μόλις τώρα ἦρθαν να τον επισκεφθοῦν δύο νέοι ἀπὸ μια ομάδα προφητῶν, τῆς ορεινῆς περιοχῆς του Εφραΐμ. Σε παρακαλώ, δῶσε γι' αὐτοὺς ἀσῆμι βάρους ἐνός ταλάντου και δύο γιορτινές φορεσιές». ²³Ο Νεεμάν ἀπάντησε: «Κάνε μου τὴ χάρη να δεχτεῖς ἀσῆμι βάρους δύο ταλάντων». Επέμεινε και του τύλιξε ἀσῆμι

βάρους δύο ταλάντων σε δύο σακιά, του 'βαλε μαζί και δύο γιορτινές φορεσιές και τα ἔδωσε σε δύο ὑούλους του να τα μεταφέρουν βαδίζοντας μπροστά ἀπὸ το Γεχαζί.

²⁴Αλλά ὅταν ἔφτασαν στο λόφο, ο Γεχαζί πήρε ἀπὸ τους δούλους του Νεεμάν τα τάλαντα και τα φύλαξε στο σπίτι, κι αὐτοὺς τους ἄφησε να φύγουν. ²⁵Μετὰ ξαναμπήκε στο σπίτι και παρουσιάστηκε στον κύριό του, τον Ελισαίο. «Απὸ ποῦ ἔρχεσαι Γεχαζί;» τον ρώτησε ἐκεῖνος. Ο υπηρετῆς ἀπάντησε: «Ο δούλος σου δεν πήγα πουθενά». ²⁶Τότε ο Ελισαίος του εἶπε: «Ἐγὼ ἤμουν νοερά παρών, ὅταν ο ἄνθρωπος κατέβηκε ἀπὸ το ἀμάξι του, για να σε συναντήσει. Ἦταν ὡρα τώρα να πας να πάρεις χρήματα, για ν' αγοράσεις ρούχα, ελαιῶνες, ἀμπέλια, πρόβατα, βόδια, δούλους και δούλες; ²⁷Γι' αὐτὸ ἡ λέπρα του Νεεμάν θα ἔρθει πάνω σ' ἐσένα και στους ἀπογόνους σου για πάντα».

Κι ο Γεχαζί ἔφυγε μπροστά ἀπὸ τον Ελισαίο λεπρός, ἀσπρος σαν το χιόνι.

Το τσεκούρι ἐπιπέει

6 Μια μέρα, τα μέλη τῆς ομάδας των *προφητῶν εἶπαν στον *Ελισαίο: «Αὐτός ο τόπος που συγκεντρωνόμαστε ἐδῶ μαζί σου εἶναι μικρός για ὅλους ἐμᾶς. ²Ας πάμε στις ὄχθες του Ἰορδάνη και να βρούμε καθένας μας ἀπὸ ἓνα δοκάρι και να φτιάξουμε ἓνα σπίτι, για να μαζευόμαστε ὅλοι ἐκεῖ». Εκεῖνος τους εἶπε: «Πηγαίνετε». ³Ἐνας ὁμως ἀπ' αὐτοὺς του εἶπε: «Κάνε μας τὴ χάρη, σε παρακαλώ, κι ἔλα μαζί με τους δούλους σου». ⁴Κι ο Ελισαίος ἀπάντησε: «Σύμφωνοι. Ἔρχομαι».

Κατέβηκαν, λοιπόν, στις ὄχθες του Ἰορδάνη κι ἔκοβαν ξύλα. ⁵Ἐνῶ ὁμως ἓνας ἔκοβε, το σίδερο του τσεκουριού του ξέφυγε κι ἔπεσε στο νερό. Τότε αὐτός φώναξε «Αχ, κύριέ μου και το εἶχα δανειστεί!» ⁶«Ποῦ ἔπεσε;» τον ρώτησε ο ἄνθρωπος του Θεοῦ. Κι ἐκεῖνος του ἔδειξε το μέρος. Τότε ο Ελισαί-

¹⁸Εκείνη τὴν ἐποχὴ, που κάθε χώρα εἶχε το θεό τῆς (ἢ τους θεούς τῆς), υπήρχε ἡ ἀντίληψη πως ἓνας θεός δεν ἴταν δυνατό παρά να λατρεύεται στην ἴδια του τὴ χώρα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ο Νεεμάν ἠλπίζε ὅτι ο Θεός του Ἰσραὴλ θα δεχόταν τὴς θυσίες του στη Δαμασκό, ἀν του τις πρόσφερε πάνω σε θυσιαστήριο που θὰ εἶχε χτιστεῖ με χῶμα ἀπὸ τὴ γῆ του Ἰσραὴλ.

ος έκοψε ένα κομμάτι ξύλο και το έριξε στο ίδιο σημείο, κι έκανε το σίδερο να επιπλεύσει. ⁷ Μετά είπε στον άνθρωπο: «Πιάσ' το». Εκείνος άπλωσε το χέρι του και το πήρε.

Ο Ελισαίος και οι Σύριοι

⁸ Την εποχή που ο βασιλιάς των *Συριών ήταν σε πόλεμο με τον *Ισραήλ, συσκέφθηκε με τους αξιωματούχους του κι ύστερα αποφάσισε: «Σ' αυτόν και σ' εκείνο τον τόπο θα στρατοπεδεύσω». ⁹ Ο άνθρωπος του Θεού, όμως, έστειλε ειδοποίηση στο βασιλιά του Ισραήλ: «Πρόσεξε», του έλεγε, «να μην περάσεις από 'κείνο τον τόπο, γιατί εκεί έχουν στήσει ενέδρα οι Σύριοι». ¹⁰ Έτσι ο βασιλιάς του Ισραήλ είχε τη δυνατότητα να στείλει στρατιώτες να επιτηρούν τον τόπο που του υπέδειξε ο άνθρωπος του Θεού. Αυτό επαναλήφθηκε πολλές φορές. Ο Ελισαίος ειδοποιούσε το βασιλιά κι εκείνος έπαιρνε τις προφυλάξεις του.

¹¹ Ο βασιλιάς των Συριών θορυβήθηκε απ' αυτή την κατάσταση. Συγκάλεσε, λοιπόν, τους αξιωματικούς του και τους είπε: «Μπορείτε να μου πείτε ποιος από σας είναι με το μέρος του βασιλιά του Ισραήλ;»

¹² Ένας απ' αυτούς, όμως, του είπε: «Κανείς δεν είναι, κύριέ μου, βασιλιά. Αλλά ο προφήτης Ελισαίος, που είναι στον Ισραήλ, αυτός φανερώνει στο βασιλιά τους ακόμα κι αυτά που εσύ συζητάς μέσα στο υπνωδωμάτιό σου». ¹³ Τότε ο βασιλιάς διέταξε: «Πηγαίνετε και ψάξτε πού είν' αυτός, για να στείλω να τον συλλάβω».

Τον ειδοποίησαν, λοιπόν, ότι είναι στη Δωθάν. ¹⁴ Ο βασιλιάς έστειλε εκεί άμαξες, ιππικό και μεγάλη στρατιωτική δύναμη, οι οποίοι ήρθαν νύχτα και περικύκλωσαν την πόλη. ¹⁵ Την άλλη μέρα, νωρίς το πρωί, όταν ο υπηρέτης του ανθρώπου του Θεού σηκώθηκε και βγήκε έξω, είδε την πόλη περικυκλωμένη από στρατεύματα με άλογα και άμαξες. «Αχ, κύριέ μου», είπε στον Ελισαίο, «τι θα κάνουμε τώρα;» ¹⁶ Εκείνος του απάντησε: «Μη φοβάσαι! Αυτοί που είναι μαζί μ' εμάς,

είναι περισσότεροι από αυτούς που είναι μαζί μ' εκείνους». ¹⁷ Μετά ο Ελισαίος προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, άνοιξε, σε παρακαλώ, τα μάτια του να δει». Ο Κύριος άνοιξε τα μάτια του υπηρέτη και είδε το βουνό γεμάτο με άλογα και πύρινες άμαξες γύρω από τον Ελισαίο.

¹⁸ Όταν οι Σύριοι άρχισαν να κινούνται εναντίον του, ο Ελισαίος προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, τύφλωσε όλους αυτούς τους στρατιώτες». Κι ο Κύριος τους τύφλωσε, όπως το ζήτησε ο Ελισαίος. ¹⁹ Τότε ο Ελισαίος είπε στους στρατιώτες: «Δεν είναι αυτός ο δρόμος, ούτε αυτή η πόλη· ακολουθήστε με και θα σας φέρω στον άνθρωπο που ζητάτε». Και τους έφερε στην *Σαμάρεια. ²⁰ Μόλις όμως έφτασε στη Σαμάρεια, είπε ο Ελισαίος: «Κύριε, άνοιξε τα μάτια τους, ώστε να δουν». Και ο Κύριος άνοιξε τα μάτια τους και είδαν ότι βρίσκονταν μέσα στη Σαμάρεια.

²¹ Ο βασιλιάς του Ισραήλ, μόλις τους είδε, είπε στον Ελισαίο: «Να τους θανατώσω, πατέρα μου; Να τους θανατώσω;» ²² «Να μην τους θανατώσεις!» απάντησε εκείνος. «Κανονικά δεν μπορείς να θανατώσεις αιχμαλώτους πολέμου. Βάλε, καλύτερα, μπροστά τους ψωμί και νερό να φάνε και να πιούν και μετά να γυρίσουν στον κύριό τους».

²³ Οργάνωσε, λοιπόν, γι' αυτούς μεγάλο συμπόσιο, όπου έφαγαν και ήπιαν. Έπειτα τους άφησε ελεύθερους και πήγαν στον κύριό τους. Από τότε σταμάτησαν οι Σύριοι τις επιδρομές στη χώρα του Ισραήλ.

Ο Ελισαίος και η πολιορκία της Σαμάρειας

²⁴ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο βασιλιάς των Συριών Βεν-Αδάδ συγκέντρωσε όλο το στρατό του και πήγε και πολιορκήσε τη Σαμάρεια. ²⁵ Εξαιτίας αυτής της πολιορκίας έπρεσε μεγάλη πείνα στη Σαμάρεια, ώστε ένα κεφάλι γαϊδουριού να πουληθεί για ογδόντα ασημένιους *σίκλους και μισή λίτρα κοπριάς περιστεριών^θ για πέντε ασημένιους σίκλους.

²⁶ Μια μέρα που ο βασιλιάς του Ισραήλ

^θ Κοπριά περιστεριών. Τη χρησιμοποιούσαν επίσης για φαγώσιμο.

περνούσε πάνω από το τείχος, μια γυναίκα του φώναξε: «Βοήθεια, κύριέ μου, βασιλιά!»²⁷ Εκείνος της απάντησε: «Αν δεν σε βοηθήσει ο Κύριος, πώς να σε βοηθήσω εγώ; Με στάρι από το αλώνι ή με κρασί από το πατητήρι;»²⁸ Έπειτα τη ρώτησε ο βασιλιάς: «Τι σου συμβαίνει;»

Εκείνη απάντησε. «Αυτή η γυναίκα μου είπε: "δώσε το γιο σου να τον φάμε σήμερα κι αύριο θα φάμε το δικό μου γιο".²⁹ Έτσι βράσαμε το γιο μου και τον φάγαμε. Όταν όμως την άλλη μέρα τής είπα να δώσει το γιο της να τον φάμε, αυτή τον έκρυψε.»

³⁰⁻³¹ Όταν άκουσε ο βασιλιάς τα λόγια της γυναίκας, έσκισε τα ρούχα του και είπε: «Το ίδιο και χειρότερο κακό να μου κάνει ο Θεός, αν το κεφάλι του Ελισαίου, γιου του Σαφάτ, μείνει σήμερα στη θέση του». Και καθώς ο βασιλιάς περνούσε από το τείχος, ο λαός είδε ότι από μέσα κατάσαρκα φορούσε *πένθιμο ρούχο.

Ο Ελισαίος προλέγει το τέλος της πείνας

³² Στο μεταξύ ο Ελισαίος καθόταν στο σπίτι του, και οι *πρεσβύτεροι κάθονταν κι αυτοί μαζί του. Ο βασιλιάς τού έστειλε έναν άνθρωπο, προτού πάει ο ίδιος. Πριν όμως φτάσει ο αγγελιοφόρος, ο Ελισαίος είπε στους πρεσβυτέρους: «Κοιτάξτε: αυτός ο δολοφόνος έστειλε να μου πάρει το κεφάλι. Προσέξτε: μόλις έρθει ο αγγελιοφόρος, κλείστε την πόρτα και σπρώξτε τον έξω μαζί με την πόρτα. Ξοπίσω του ακούγονται τα βήματα του κυρίου του, που ακολουθεί!»

³³ Εκεί που ο Ελισαίος μιλούσε ακόμα μαζί τους, έφτασε ο βασιλιάς^α και του είπε: «Αφού όλο αυτό το κακό προέρχεται από τον Κύριο, γιατί να ελπίζω ακόμη σ' αυτόν;»

7 Ο *Ελισαίος απάντησε: «Ακούστε το λόγο του Κυρίου! "Αύριο την ίδια ώρα", λέει ο Κύριος, "ένα *σέα σιμιγδάλι θα πουλιέται για έναν *σίκλο, και δύο σέα κριθάρι επίσης για έναν σίκλο στην *πύλη της *Σαμάρειας"». ² Ο υπασπιστής του βασιλιά είπε

στον άνθρωπο του Θεού: «Κι αν ακόμα ο Κυριος άνοιγε παράθυρα στον ουρανό, να βρέξει σιμιγδάλι και κριθάρι, δε θα μπορούσε να συμβεί αυτό το πράγμα». Κι ο Ελισαίος του απάντησε: «Ε, λοιπόν, με τα μάτια σου θα το δεις, αλλά εσύ δεν θα φας απ' αυτό»

Οι Σύριοι εγκαταλείπουν το στρατόπεδο

³ Ήταν τέσσερις *λεπροί που κάθονταν έξω από την πόλη, κοντά στην πύλη. Αυτοί έλεγαν μεταξύ τους: «Τι καθόμαστε εδώ και περιμένουμε να πεθάνουμε; ⁴ Αν αποφασίσουμε να μπούμε στην πόλη, θα πεθάνουμε από την πείνα που υπάρχει εκεί. Αν μείνουμε εδώ, πάλι θα πεθάνουμε. Πάμε καλύτερα να παραδοθούμε στο στρατόπεδο των Συριών. Αν μας αφήσουν να ζήσουμε, θα ζήσουμε αν πάλι μας σκοτώσουν, ας πεθάνουμε.»

⁵ Έτσι, προς το σούρουπο σηκώθηκαν και πήγαν στο στρατόπεδο των Συριών. Όταν όμως έφτασαν στην άκρη του στρατοπέδου, κανείς δε βρισκόταν εκεί. ⁶ Ο Κύριος είχε κάνει ν' ακουστεί στο στρατόπεδο θόρυβος αρμάτων και αλόγων, θόρυβος από μεγάλη στρατιωτική δύναμη. Τότε οι Σύριοι είπαν μεταξύ τους: «Σίγουρα ο βασιλιάς του *Ισραήλ μίσθωσε εναντίον μας τους βασιλιάδες των *Χετταίων και των Αιγυπτίων για να μας επιτεθούν».

⁷ Έτσι οι Σύριοι σηκώθηκαν χαράματα κι έφυγαν για να σωθούν: κι άφησαν τις σκηνές τους, τ' άλογά τους και τα γαϊδούρια τους, όλο το στρατόπεδο όπως ήταν.

⁸ Οι τέσσερις λεπροί έφτασαν στην άκρη του στρατοπέδου, μπήκαν σε μια σκηνή, έφαγαν και ήπιαν, πήραν από 'κει ασήμι και χρυσάφι και φορέματα, και πήγαν και τα έκρυψαν. Μετά γύρισαν, μπήκαν σε άλλη σκηνή, πήραν κι από 'κει πράγματα και πήγαν και τα έκρυψαν. ⁹ Είπαν όμως μεταξύ τους: «Δεν είναι σωστό αυτό που κάνουμε. Η σημερινή μέρα είναι μέρα καλών ειδήσεων κι εμείς σιωπάμε. Αν περιμένουμε ως τ^ο

¹Βλ υποσ εις Γεν 37,29 ^αΟ βασιλιάς Το πιθανότερο Το εβρ έχει «ο αγγελιοφόρος» Οι δύο όροι στα εβρ είναι σχεδόν ταυτόσημοι

πρωί, θα μας τιμωρήσει ο Θεός. Πρέπει να πάμε τώρα και ν' αναγγειλούμε το γεγονός στο ανάκτορο του βασιλιά»

¹⁰ Έτσι πήγαν στην πόλη, φώναξαν τους φρουρούς της πύλης και τους είπαν: «Πήγαμε στο στρατόπεδο των Συρίων και δεν είδαμε κανέναν εκεί, ούτε ακούσαμε να είναι εκεί κανένας. Μόνο τα άλογα και τα γαϊδούρια ήταν δεμένα, και οι σκηνές απείραχτες.

¹¹ Οι φρουροί της πύλης αντιφώνησαν το μήνυμα και το μετέδωσαν μέχρι το ανάκτορο του βασιλιά. ¹² Τότε ο βασιλιάς σηκώθηκε μες στη νύχτα και είπε στους αξιωματούχους του: «Θα σας πω, λοιπόν, εγώ τι μας έκαναν οι Σύριοι. Αυτοί ξέρουν ότι εμείς πεινάμε και γι' αυτό βγήκαν από το στρατόπεδο και κρύφτηκαν στα χωράφια με τη σκέψη: αν βγούμε από την πόλη, να μας πιάσουν ζωντανούς και να εισβάλουν στη Σαμάρεια».

¹³ Τότε ένας από τους αξιωματούχους του είπε: «Στείλε άντρες με πέντε από τ' άλογα που μας απόμειναν να δούμε τι συμβαίνει. Αν αυτοί ζήσουν, θα ζήσει όλο το ισραηλιτικό έθνος μαζί τους· αν πεθάνουν, έτσι κι αλλιώς έχει ήδη πεθάνει όλο το έθνος».

¹⁴ Πήραν, λοιπόν, δύο άμαξες κι έφυγαν με βασιλική διαταγή ν' ακολουθήσουν και να βρουν τα ίχνη του συριακού στρατού. ¹⁵ Πράγματι, ακολούθησαν τα ίχνη τους ως τον Ιορδάνη και είδαν ότι όλος ο δρόμος ήταν γεμάτος με ρούχα και διάφορα αντικείμενα που τα είχαν πετάξει οι Σύριοι καθώς έφευγαν.

Η προφητεία του Ελισαίου επαληθεύεται

Οι αγγελιοφόροι γύρισαν και ενημέρωσαν το βασιλιά. ¹⁶ Τότε βγήκε ο λαός και λεηλάτησε το στρατόπεδο των Συρίων. Έτσι, ένα σέα σιμιγδάλι πουλιόταν για έναν σίκλο και δύο σέα κριθάρι επίσης για έναν σίκλο, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου.

¹⁷ Ο βασιλιάς τοποθέτησε στην πύλη τον υπασπιστή του, για να επιβλέπει στη διανομή. Ο λαός όμως τον ποδοπάτησε και πέθα-

νε, όπως το είχε πει ο άνθρωπος του Θεού, όταν ο βασιλιάς είχε έρθει να τον βρει. ¹⁸ Τα πράγματα έγιναν όπως ακριβώς είχε πει ο άνθρωπος του Θεού στο βασιλιά. «Άυριο τέτοια ώρα στην πύλη της Σαμάρειας, δύο σέα κριθάρι θα πουλιούνται για έναν σίκλο, και ένα σέα σιμιγδάλι επίσης για έναν σίκλο» ¹⁹ Τότε ο υπασπιστής είχε απαντήσει στον άνθρωπο του Θεού: «Κι αν ακόμα ο Κύριος άνοιγε παράθυρα στον ουρανό να βρέξει σιμιγδάλι και κριθάρι, δεν θα μπορούσε να συμβεί αυτό το πράγμα». Κι ο Ελισαίος του είχε απαντήσει: «Ε, λοιπόν, θα το δεις με τα μάτια σου, αλλά εσύ δε θα φας απ' αυτό» ²⁰ Έτσι κι έγινε: Ο λαός τον ποδοπάτησε στην πύλη και πέθανε.

Η Σουναμίτισσα επιστρέφει στη χώρα της

8 Ο *Ελισαίος είπε στη γυναίκα που της είχε αναστήσει το γιο: «Σήκω και φύγε μαζί με την οικογένειά σου, και πήγαινε οπουδήποτε στα ξένα, γιατί ο Κύριος θα στείλει στη χώρα αυτή πείνα, η οποία θα διαρκέσει επτά χρόνια.

² Πράγματι, η γυναίκα έκανε όπως της είπε ο άνθρωπος του Θεού: Πήγε με την οικογένειά της και ξενιτεύτηκε στη χώρα των *Φιλισταιών για επτά χρόνια. ³ Όταν πέρασαν τα επτά χρόνια, γύρισε και κάποια μέρα παρουσιάστηκε στο βασιλιά, για να ζητήσει πίσω το σπίτι της και το χωράφι της.^{4β}

⁴ Την ίδια ώρα ο βασιλιάς συζητούσε με το Γεχαζί, τον υπηρέτη του ανθρώπου του Θεού, και του ζητούσε να του διηγηθεί για τα θαύματα που είχε κάνει ο Ελισαίος.

⁵ Ο Γεχαζί εξιστορούσε στο βασιλιά πώς ο Ελισαίος ανέστησε το γιο μιας γυναίκας. Τη στιγμή αυτή ακριβώς η μάνα εκείνου του παιδιού απευθύνθηκε στο βασιλιά για να του ζητήσει το σπίτι της και το χωράφι της. Τότε ο Γεχαζί είπε: «Κύριέ μου, βασιλιά, αυτή είναι η γυναίκα κι αυτός είναι ο γιος της, που ο Ελισαίος τον ανέστησε». ⁶ Ο βασιλιάς ρώτησε τη γυναίκα, κι αυτή του διηγήθηκε τα

^{4β} Οι γείτονες είχαν τη δυνατότητα να καταπατήσουν μια ακίνητη περιουσία, όταν ο νομιμος ιδιοκτήτης της απουσίαζε

συμβάντα. Τότε ο βασιλιάς, έδωσε εντολή σ' έναν αξιωματούχο σχετικά με τη γυναίκα: «Φρόντισε», του είπε, «ν' αποδοθούν σ' αυτήν τη γυναίκα όλα όσα της ανήκουν και όλα τα εισοδήματα του χωραφιού της, από τη μέρα που εγκατέλειψε τη χώρα μέχρι τώρα».

Ο Αζαήλ γίνεται βασιλιάς της Συρίας

⁷ Μιαν άλλη φορά ο Ελισαίος είχε πάει στη Δαμασκό και συνέβη ο βασιλιάς της *Συρίας Βεν-Αδάδ να είναι αρρωστος. Τον πληροφορήσαν, λοιπόν, ότι είχε πάει εκεί ο άνθρωπος του Θεού. ⁸ Τότε ο βασιλιάς είπε στον Αζαήλ: «Πάρε μαζί σου ένα δώρο και πήγαινε να συναντήσεις τον άνθρωπο του Θεού και ζήτησέ του να ρωτήσει τον Κύριο αν θα γίνω καλά απ' αυτήν την αρρώστια».

⁹ Έτσι ο Αζαήλ, πήγε να συναντήσει τον Ελισαίο, φέρνοντας μαζί του σαράντα φορτώματα καμήλων, από τα καλύτερα προϊόντα της Δαμασκού. Πήγε και παρουσιάστηκε μπροστά του και του είπε: «Ο δούλος σου ο Βεν-Αδάδ, βασιλιάς των Συρίων, με έστειλε σ' εσένα να σε ρωτήσω αν θα γίνει καλά απ' την αρρώστια του».

¹⁰ Ο Ελισαίος του είπε: «Ο Κύριος μου φανέρωσε ότι το δίχως άλλο θα πεθάνει· εσύ όμως πήγαινε και πες του ότι σίγουρα θα γίνει καλά». ¹¹ Μετά κάρφωσε το βλέμμα του πάνω στον Αζαήλ, και τον κοίταζε συνέχεια, ώσπου αυτός κοκκίνισε από ντροπή· κι ο άνθρωπος του Θεού άρχισε να κλαίει. ¹² «Γιατί κλαίς, κύριέ μου;» τον ρώτησε ο Αζαήλ. Κι ο Ελισαίος απάντησε: «Γιατί ξέρω πόσο κακό θα κάνεις εσύ στους Ισραηλίτες. Θα κατακάψεις τα οχυρά τους, θα κατασφάξεις τα παλικάρια τους, θα εξοντώσεις τα παιδιά τους και θα ξεκοιλιάσεις τις έγκυες γυναίκες τους». ¹³ Αλλά ο Αζαήλ είπε: «Και ποιος είμαι εγώ, ο τιποτένιος δούλος σου, για να κάνω τόσο μεγάλα πράγματα;» Τότε ο Ελισαίος του αποκρίθηκε: «Ο Κύριος μου φανέρωσε ότι εσύ θα γίνεις βασιλιάς των Συρίων».

¹⁴ Ο Αζαήλ έφυγε από τον Ελισαίο και πή-

γε στον κύριό του. Εκείνος τον ρώτησε. «Τι σου είπε ο Ελισαίος;» Κι αυτός απάντησε: «Μου είπε ότι οπωσδήποτε θα γίνεις καλά».

¹⁵ Την επόμενη όμως μέρα πήρε τα σκεπάσματά του βασιλιά, τα βούτηξε στο νερό και τα άπλωσε στο πρόσωπό του· κι ο βασιλιάς πέθανε. Στη θέση του έγινε ο ίδιος βασιλιάς της Συρίας.

Η βασιλεία του Ιωράμ στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 21,1-20)

¹⁶ Το πέμπτο έτος της βασιλείας του Ιωράμ, γιου του Αχαάβ, στον *Ισραήλ, βασιλιάς στον *Ιούδα έγινε ο Ιωράμ, γιος του Ιωσαφάτ, ¹⁷ σε ηλικία τριάντα δύο ετών. Βασιλεύσε στην *Ιερουσαλήμ οκτώ χρόνια ¹⁸ κι ακολούθησε το κακό παράδειγμα των βασιλιάδων του Ισραήλ· έπραξε ό,τι δυσαρестεί τον Κύριο, όπως άλλωστε είχε κάνει και η οικογένεια του Αχαάβ, αφού η γυναίκα του ήταν κόρη του Αχαάβ. ¹⁹ Ο Κύριος όμως δε θέλησε να καταστρέψει το λαό του Ιούδα, για χάρη του Δαβίδ, του *δούλου του, σύμφωνα με την υπόσχεση που του είχε δώσει, ότι αυτός και οι απόγονοί του θα κατείχαν το θρόνο για πάντα.

²⁰ Στις μέρες του Ιωράμ, αποσκήρτησαν οι *Εδωμίτες από την κυριαρχία του βασιλείου του Ιούδα κι ανακήρυξαν δικό τους βασιλιά. ²¹ Τότε ο Ιωράμ πέρασε μαζί με όλες τις πολεμικές του άμαξες στη Σαίρ, όπου περικυκλώθηκε από τους Εδωμίτες. Αλλά τη νύχτα, μαζί με τους αρχηγούς των αμαξών του, έσπασε τον κλοιό κι έτσι οι στρατιώτες του κατάφεραν να διαφύγουν στις σκηνές τους. ²² Πάντως οι Εδωμίτες χωρίστηκαν από τον Ιούδα και εξακολούθησαν μέχρι σήμερα ν' αποτελούν ανεξάρτητο βασίλειο. Την ίδια εποχή αποσκήρτησε και η Λιβνά.

²³ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωράμ και η δράση του είναι καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ²⁴ Ο Ιωράμ πέθανε και ενταφιάσθηκε μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ· τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του Οχοζίας

Η βασιλεία του Οχοζία στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 22,1-6)

²⁵Το δωδέκατο έτος της βασιλείας του Ιωράμ, γιου του Αχαάβ, στον Ισραήλ, βασιλιάς στον Ιούδα έγινε ο Οχοζίας, γιος του Ιωράμ, ²⁶σε ηλικία είκοσι δύο ετών και βασιλεύσε ένα χρόνο στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Γοθολιά, κι ήταν εγγονή του *Αμρί, βασιλιά του Ισραήλ. ²⁷Ο Οχοζίας ακολούθησε κι αυτός το παράδειγμα της οικογένειας Αχαάβ· έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο, όπως άλλωστε και όλη η οικογένεια Αχαάβ, με την οποία ως γαμπρός είχε συνδεθεί.

²⁸Μαζί με τον Ιωράμ, γιο του Αχαάβ, πήγε στη Ραμώθ, στη Γαλαάδ, για να πολεμήσει εναντίον του Αζαήλ, βασιλιά των Συρίων. Οι Σύριοι όμως πλήγωσαν τον Ιωράμ στη μάχη, ²⁹κι αυτός γύρισε στην Ιζρεέλ για να θεραπευθεί από τα τραύματά του. Τότε ο Οχοζίας κατέβηκε στην Ιζρεέλ να τον επισκεφθεί που ήταν άρρωστος.

Ο Ιηού χρίεται βασιλιάς του Ισραήλ

9 Μια μέρα ο *προφήτης *Ελισαίος κάλεσε ένα μέλος μιας ομάδας προφητών και του είπε: «Ετοιμάσου, πάρε μαζί σου αυτό το δοχείο με το λάδι και πήγαινε στη Ραμώθ, στη Γαλαάδ. ²Όταν φτάσεις εκεί, προσπάθησε να βρεις τον *Ιηού, γιο του Ιωσαφάτ κι εγγονό του Νιμσί· μπες στο σπίτι του, πάρε τον από την παρέα του και πήγαινε τον στο εσωτερικό δωμάτιο ιδιαίτερως. ³Εκεί θα χύσεις το λάδι από το δοχείο πάνω στο κεφάλι του και θα του πεις: “ο Κύριος λέει: Σε χρίω βασιλιά στον *Ισραήλ”. Μετά θ’ ανοίξεις την πόρτα και θα φύγεις χωρίς καθυστέρηση».

⁴Πράγματι, ο νεαρός υπηρέτης του προφήτη πήγε στη Ραμώθ, στη Γαλαάδ. ⁵Όταν έφτασε εκεί, βρήκε τους αξιωματικούς του στρατού να κάθονται συγκεντρωμένοι σε σύσκεψη, και είπε: «Έχω κάτι να σου πω,

αρχηγέ»· Ο Ιηού ρώτησε: «Σε ποιον απ΄ όλους μας;» Αυτός απάντησε: «Σ’ εσένα, αρχηγέ». ⁶Τότε ο Ιηού σηκώθηκε και μπήκε στο σπίτι κι ο νεαρός έχυσε το λάδι πάνω στο κεφάλι του. «Άκου τι λέει ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ:» του είπε. «Σε χρίω βασιλιά του Ισραήλ του λαού μου. ⁷Θα χτυπήσεις την οικογένεια του Αχαάβ, του προγόνου σου, και θα πάρεις εκδίκηση για το *αίμα όλων των δούλων μου, προφητών και άλλων, που το έχυσε η *Ιεζάβελ. ⁸Θ’ αφανιστεί όλη η οικογένεια του Αχαάβ· θα εξολοθρευώ από το λαό Ισραήλ όλους τους αρσενικούς απογόνους του, δούλους ή ελεύθερους. ⁹Και θα κάνω την οικογένεια του Αχαάβ όπως την οικογένεια του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, και όπως την οικογένεια του Βασά, γιου του Αχιά. ¹⁰Όσο για την Ιεζάβελ, αυτή θα την ξεσκίσουν τα σκυλιά στον αγρό της Ιζρεέλ, και κανένας δεν θα την θάβει». Έπειτα ο προφήτης άνοιξε την πόρτα και έφυγε.

¹¹Όταν ο Ιηού γύρισε στους αξιωματούχους του βασιλιά, αυτοί τον ρώτησαν: «Είσαι καλά; Γιατί ήρθε σ’ εσένα αυτός ο τρελός;» Εκείνος τους απάντησε: «Ξέρετε τώρα εσείς αυτού του είδους τους ανθρώπους και τη φλυαρία τους».

¹²Οι άλλοι όμως επέμεναν: «Ψέματα λες· μίλησέ μας καθαρά». Τότε αυτός τους απάντησε: «Μου είπε ότι ο Κύριος λέει: Σε χρίω βασιλιά του Ισραήλ».

¹³Τότε αυτοί έβγαλαν αμέσως τους μανδύες τους, τους έστρωσαν στα σκαλοπάτια χαλί στα πόδια του* και σάλπισαν με τη σάλπιγγα: «Ο Ιηού έγινε βασιλιάς!»

Ο Ιηού θανατώνει τον Ιωράμ

¹⁴⁻¹⁵Εκείνη την εποχή, όλος ο ισραηλιτικός στρατός πολεμούσε για τη Ραμώθ στη Γαλαάδ ενάντια στον Αζαήλ, βασιλιά των *Συρίων. Αλλά στη μάχη με τον Αζαήλ ο βασιλιάς Ιωράμ πληγώθηκε από τους Συρίους. Είχε πάει, λοιπόν, στην Ιζρεέλ, μέχρις ότου

¹⁴τους έστρωσαν ποδια του Πράξη που υποδηλώνει την υποταγή τους σ’ αυτόν και την τιμη που του απέδιδαν
Πρβλ Μτ 21,8 και τα παράλληλα
8,28 Α΄ Βασ 22,1-38 **9,1,3** Α΄ Σαμ 10,1 16,1 Α Βασ 19,16 **9,7** Α΄ Βασ 18,4 19,2 21,8-10 **9,9** Α΄ Βασ 16,3 **9,10** Α΄ Βασ 21,23
9,11 Ιερ 29,26 Ωσ 9,7 **9,13** Μτ 21,7-9 Α΄ Βασ 1,39 **9,15** 8,29

επουλωθούν τα τραύματά του.

Ακριβώς τότε, όμως, ο Ιηού, γιος του Ιωσαφάτ και εγγονός του Νιμσί, συνωμότησε ενάντια στον Ιωράμ. «Αν είστε έτοιμοι να με υποστηρίξετε», είπε στους άλλους αξιωματούχους, «προσέξτε να μη βγει κανείς από την πόλη για να πάει στην Ιζρεέλ ν' αναγγείλει τα όσα συμβαίνουν εδώ». ¹⁶ Μετά ο ίδιος ανέβηκε στην άμαξά του κι έφυγε να πάει στην Ιζρεέλ, στον Ιωράμ. Στο μεταξύ ο Οχοζίας, βασιλιάς του Ιούδα, είχε πάει κι αυτός εκεί για να επισκεφθεί τον άρρωστο Ιωράμ.

¹⁷ Ο φρουρός που βρισκόταν πάνω στον πύργο της Ιζρεέλ, όταν είδε τη συνοδεία του Ιηού που πλησίαζε, ανάγγειλε: «Βλέπω κόσμο να έρχεται!» Τότε ο Ιωράμ διέταξε: «Βρες έναν καβαλάρη και στείλε τον να πάει να τους συναντήσει και να τους ρωτήσει αν έρχονται με φιλικές διαθέσεις». ¹⁸ Ο καβαλάρης τούς συνάντησε και τους είπε: «Ο βασιλιάς ρωτάει: Έρχεστε με φιλικές διαθέσεις;» Ο Ιηού απάντησε: «Τι σε νοιάζει εσένα αν ερχόμαστε με φιλικές διαθέσεις; Ακολούθησέ με». Στο μεταξύ ο φρουρός ανέφερε στο βασιλιά: «Ο αγγελιοφόρος έφτασε ως αυτούς, αλλά δε γυρίζει πίσω». ¹⁹ Τότε ο βασιλιάς έστειλε δεύτερον καβαλάρη να τους συναντήσει και τους είπε: «Ο βασιλιάς ρωτάει: Έρχεστε με φιλικές διαθέσεις;» Ο Ιηού απάντησε και σ' αυτόν: «Τι σε νοιάζει εσένα αν ερχόμαστε με φιλικές διαθέσεις; Ακολούθησέ με». ²⁰ Ο φρουρός ανέφερε πάλι: «Ο αγγελιοφόρος έφτασε ως αυτούς, αλλά δε γυρίζει πίσω. Ωστόσο από τον τρόπο που οδηγούν τις άμαξες αναγνωρίζω τον Ιηού, τον εγγονό του Νιμσί. Έτσι οδηγεί αυτός με μανία».

²¹ Τότε ο Ιωράμ διέταξε να του ετοιμάσουν την άμαξά του. Του την ετοίμασαν και βγήκαν ο Ιωράμ, βασιλιάς του Ισραήλ, κι ο Οχοζίας, βασιλιάς του Ιούδα, καθέννας με την άμαξά του, και πήγαν να συναντήσουν τον Ιηού. Τον συνάντησαν κοντά στον αγρό του Ναβουθαί, του Ιζρεελίτη. ²² Όταν ο Ιωράμ είδε τον Ιηού τον ρώτησε. «Έρχεσαι με φιλι-

κές διαθέσεις, Ιηού;» Αυτός απάντησε «Τι να έρχομαι με φιλικές διαθέσεις, όταν μας πνίγουν οι *πορνείες και οι μαγείες της μάνας σου της Ιεζάβελ;» ²³ Τότε ο Ιωράμ γύρισε τα χαλινάρια κι έφυγε, φωνάζοντας στον Οχοζία: «Προδοσία, Οχοζία!» ²⁴ Τότε ο Ιηού τέντωσε το τόξο του και χτύπησε τον Ιωράμ ανάμεσα στους ώμους του, έτσι ώστε το βέλος διαπέρασε την καρδιά του κι ο ίδιος σβηστάθηκε μέσα στην άμαξά του νεκρός. ²⁵ Ο Ιηού είπε στο Βιδκάρ, τον υπασπιστή του: «Σήκωσέ τον και πέταξέ τον στον αγρό του Ναβουθαί του Ιζρεελίτη. Θυμήσου το λόγο που είπε ο Κύριος, όταν εγώ κι εσύ συνοδεύαμε έφιπποι τον Αχαάβ, τον πατέρα του; ²⁶ "Όταν εγώ, ο Κύριος, είδα χτες το αίμα του Ναβουθαί και των γιων του, αποφάσισα να συμβεί το ίδιο και σ' εσένα σ' αυτόν εδώ τον αγρό". Τώρα, λοιπόν, σήκωσέ τον και πέταξέ τον στον ίδιο αγρό, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου».

Ο Ιηού θανατώνει τον Οχοζία

(Β' Χρ 22,7-9)

²⁷ Όταν ο Οχοζίας, βασιλιάς του Ιούδα, είδε τι έγινε, τράπηκε σε φυγή παίρνοντας το δρόμο προς τη Βαιθ-Αγγάν, αλλά ο Ιηού τον καταδίωξε. Είχε δώσει εντολή στους συνοδούς του να τον σκοτώσουν και αυτόν. Πράγματι, τον χτύπησαν, ²⁸ ενώ οδηγούσε την άμαξά του στην ανωφέρεια προς τη Γουρ, κοντά στην Ιβλαάμ. Αυτός όμως κατόρθωσε να φτάσει ως την πεδιάδα της *Μεγιδδών κι εκεί πέθανε. ²⁸ Οι υπηρέτες του τον έφεραν πάνω στην άμαξά του στην *Ιερουσαλήμ, όπου τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του, στην *Πόλη Δαβιδ. ²⁹ Ο Οχοζίας είχε γίνει βασιλιάς του Ιούδα το ενδέκατο έτος της βασιλείας του Ιωράμ, γιου του Αχαάβ.

Θάνατος της Ιεζάβελ

³⁰ Όταν η Ιεζάβελ έμαθε όλα αυτά τα συμβάντα, έβαψε τα βλέφαρά της, στόλισε το κεφάλι της και κοίταζε από το παράθυρο, ενώ ο Ιηού έφτανε στην Ιζρεέλ. ³¹ Την ώρα

¹⁶ Πραγματι, τον χτύπησαν, κατα τους Ο' Στο εβρ η φρ λειπει

που αυτός περνούσε την πύλη της πόλης, η Ιεζάβελ τού φώναξε. «Έρχεσαι με φιλικές προθέσεις, Ζιμβρί, δολοφόνε του κυρίου σου;»³² Τότε ο Ιηού σήκωσε τα μάτια του προς το παράθυρο και ρώτησε: «Ποιος είναι με το μέρος μου; Ποιος!» Δυο τρεις *υνούχοι είχαν σκύψει από τα παράθυρα και τον κοίταζαν.³³ «Πετάξε την κάτω», τους διέταξε. Καθώς την πέταξαν κάτω, το αίμα της πιτσώλισε τον τοίχο και τα άλογα· κι ο Ιηού πέτασε πάνω από το πτώμα της με την άμαξά του.

³⁴Μετά μπήκε στο παλάτι, έφαγε και ήπια, κι έδωσε διαταγή: «Φροντίστε εκείνη την καταραμένη και θάψτε την. Κόρη βασιλιά ήταν». ³⁵Αλλά όταν πήγαν να τη θάψουν, δε βρήκαν παρά μόνο το κρανίο της, τα πόδια της και τις παλάμες των χεριών της. ³⁶Γύρισαν και το ανέφεραν στον Ιηού κι εκείνος φώναξε: «Αυτός είναι ο λόγος του Κυρίου, που τον είχε πει ο δούλος του ο Ηλίας ο Θεσβίτης, ότι στον αγρό της Ιζρεέλ θα φάνε τα σκυλιά τις σάρκες της Ιεζάβελ. ³⁷Είπε ακόμα, ότι το πτώμα της Ιεζάβελ θα σκορπιστεί σ' όλη την περιοχή της Ιζρεέλ, όπως η κοπριά στο χωράφι, έτσι που κανείς να μην μπορεί καν να την αναγνωρίσει!»

Ο Ιηού αφανίζει τους απογόνους του Αχαάβ

10 Ο Αχαάβ είχε εβδομήντα απογόνους που ζούσαν στη *Σαμάρεια. Ο *Ιηού έστειλε γράμματα στους άρχοντες της πόλης,^{1ε} στους *πρεσβυτέρους και σ' εκείνους που είχαν τη φροντίδα των παιδιών του Αχαάβ, και τους έλεγε: ²«Όλοι εσείς έχετε αναλάβει τη φροντίδα των παιδιών του κυρίου σας κι έχετε στη διάθεσή σας άρματα, άλογα, όπλα και οχυρωμένες πόλεις. Μόλις, λοιπόν, λάβετε αυτή την επιστολή, ³διαλέξτε τον καλύτερο και συνετότερο από τους απογόνους του κυρίου σας, ανακηρύξτε τον βασιλιά στη θέση του πατέρα του και πολεμήστε για την οικογένεια του κυρίου σας».

⁴Αυτοί όμως φοβήθηκαν πάρα πολύ και είπαν μεταξύ τους. «Εδώ δύο βασιλιάδες και δεν μπόρεσαν ν' αντισταθούν στον Ιηού, πώς θ' αντισταθούμε εμείς;»⁵ Αμέσως ο αυλάρχης και ο δήμαρχος της πόλης, οι πρεσβύτεροι και οι παιδονόμοι, έστειλαν μήνυμα στον Ιηού και του έλεγαν: «Εμείς είμαστε δούλοι σου και ό,τι μας πεις θα κάνουμε. Κανέναν δε θα ορίσουμε βασιλιά· κάνε ό,τι νομίζεις εσύ σωστό».

⁶Ο Ιηού τότε τους έγραψε και δεύτερο γράμμα: «Αν είστε μαζί μου», τους έλεγε, «και είστε πρόθυμοι να με υπακούτε, τότε κόψτε τα κεφάλια όλων των απογόνων του κυρίου σας και φέρτε τα σ' εμένα στην Ιζρεέλ, αύριο τέτοια ώρα». Οι εβδομήντα απόγονοι του βασιλιά έμεναν μαζί με τους άρχοντες της πόλης, οι οποίοι και είχαν αναλάβει την ανατροφή τους. ⁷Μόλις έλαβαν κι αυτό το γράμμα, έσφαξαν όλους τους απογόνους του βασιλιά, έβαλαν τα κεφάλια τους μέσα σε καλάθια και τα έστειλαν στον Ιηού, στην Ιζρεέλ.

⁸Όταν ήρθε ο αγγελιοφόρος κι ανάγγειλε στο βασιλιά ότι είχαν φέρει τα κεφάλια των απογόνων του Αχαάβ, τότε ο Ιηού διέταξε να τα βάλουν σε δύο σωρούς, κοντά στην είσοδο της *πύλης ως το πρωί. ⁹Το πρωί βγήκε ο Ιηού και στάθηκε στην πύλη και είπε στο λαό: «Όλοι εσείς είστε αθώοι! Εγώ συνωμώτσα εναντίον του κυρίου μου, του βασιλιά Ιωράμ, και τον σκότωσα· αλλά αυτούς ποιος τους σκότωσε; ¹⁰Μάθετε, λοιπόν, ότι κανένας από τους λόγους του Κυρίου εναντίον των απογόνων του Αχαάβ δε θα μείνει ανεκπλήρωτος. Ο Κύριος εκπλήρωσε όλα όσα είχε πει με το δούλο του τον Ηλία». ¹¹Τότε ο Ιηού σκότωσε όλους όσους είχαν απομείνει από την οικογένεια του Αχαάβ στην Ιζρεέλ, τους άρχοντές του, τους εμπιστούς του και τους *ιερείς του. Δε γλίτωσε κανένας

¹²Επειτα ο Ιηού ξεκίνησε να πάει στη Σαμάρεια. Ενώ βρισκόταν στο δρόμο προς τη Βαιθ-Ακάδ, ¹³συνάντησε τους συγγενείς του

^{1ε}της πόλης, (δηλ της Σαμάρειας) σύμφωνα με ορισμένες αρχαιες μεταφρ Το εβρ έχει «της Ιζρεέλ»

Οχοζία, βασιλιά του Ἰουδα, και τους ρώτησε: «Ποιοι εἰστε εσείς;» Εκείνοι ἀπάντησαν: «Εἴμαστε συγγενεῖς του Οχοζία, και κατεβαίνουμε να χαιρετίσουμε τους συγγενεῖς του βασιλιά και τους γιους της *βασιλομήτορος». ¹⁴ Τότε ο Ἰηοῦ διέταξε: «Πιάστε τους ζωντανούς». Τους συνέλαβαν ὅλους και τους ἐσφαξαν στο λάκκο της Βαιθ-Ακάδ, σαράντα δύο άτομα. Δε γλίτωσε κανένας. ¹⁵ Όταν ἐφυγαν ἀπό *κει, ο Ἰηοῦ συνάντησε τον Ἰωναδάβ, γιο του Ρηχάβ, ¹⁵ που ἐρχόταν για να τον συναντήσει. Ο Ἰηοῦ τον χαιρέτησε και του εἶπε: «Μου ἔχεις ἐμπιστοσύνη ὅπως σου ἔχω ἐγώ;» Ο Ἰωναδάβ εἶπε: «Ναι». Τότε ο Ἰηοῦ ἀπάντησε: «Ἄν εἶναι ἐτσι, δώσε μου το χέρι σου». Και τον ἀνέβασε στην ἀμαξά του, μαζί του. ¹⁶ «Ἐλα μαζί μου», του εἶπε, «και θα δεις το ζῆλο μου για τον Κύριο».

¹⁷ Μόλις ἐφτάσαν στη Σαμάρεια, ο Ἰηοῦ θανάτωσε ὅλους ὅσοι εἶχαν ἀπομείνει ἀπό τους ἀπογόνους του Αχαάβ στη Σαμάρεια. Τους ἐξολόθρευσε, σύμφωνα με το λόγο που ο Κύριος εἶχε ἀνακοινώσει στον *πρόφητο Ηλία.

Ο Ἰηοῦ καταργεῖ τη λατρεία του Βάαλ

¹⁸ Ο Ἰηοῦ συγκέντρωσε ὅλο το λαό της Σαμάρειας και τους εἶπε: «Ο Αχαάβ λάτρευε το *Βάαλ σε μικρό βαθμό· ο Ἰηοῦ θα τον λατρεύει πολύ περισσότερο! ¹⁹ Συγκεντρώστε μου, ἐδώ ὅλους τους προφῆτες του Βάαλ, τους λατρευτές του και τους ἱερεῖς του. Κανείς να μη λείψει, γιατί θέλω να προσφέρω πολύ μεγάλη *θυσία στο Βάαλ· ὅποιος λείψει, θα πεθάνει». Βέβαια, ο Ἰηοῦ το ἔκανε αὐτό με πονηριά, για να ἐξοντώσει τους πιστούς του Βάαλ. ²⁰ Εἶπε ἀκόμα ο Ἰηοῦ: «Προκηρύξτε πανηγυρική συγκέντρωση προς τιμὴν του Βάαλ». Ἐτσι κι ἔκαναν. ²¹ Ἐτσι ο Ἰηοῦ ἐστειλε σ' ὅλο το βασίλειο του Ἰσραὴλ και σύναξε τους πιστούς του Βάαλ. Δεν ἔμεινε κανείς που να μην πάει. Μπήκαν ὅλοι στο ναό του Βάαλ, κι ο ναός γέμισε ἀπό τη μια ἄκρη ως την ἄλλη.

²² Τότε πρόσταξε τον ἱματιοφύλακα: «Βγά-

λε στολές για ὅλους τους λατρευτές του Βάαλ». Αὐτός ἐβγαλε στολές για ὅλους. ²³ Μπήκε, λοιπόν, ο Ἰηοῦ μαζί με τον Ἰωναδάβ, γιο του Ρηχάβ, μέσα στο ναό και εἶπε στους πιστούς του Βάαλ: «Κοιτάξτε δίπλα σας και βεβαιωθείτε ὅτι δεν εἶναι ἐδώ κανένας ἀπό τους πιστούς του Κυρίου, παρά μόνον οἱ πιστοὶ του Βάαλ».

²⁴ Ἐπειτα ο Ἰηοῦ κι ο Ἰωναδάβ πλησίασαν να προσφέρουν θυσίες και *ολοκαυτώματα. Ο Ἰηοῦ ὅμως, εἶχε βάλει ἐξω ογδόντα ἄντρες και τους εἶχε πει: «Σας βάζω ἐδώ να ἐπιβλέπετε ὅλους αὐτούς τους ἀνθρώπους. Ὅποιος ἀπό σας ἀφήσει να ξεφύγει ἐστὼ κι ἓνας ζωντανός θα το πληρώσει με τη ζωὴ του». ²⁵ Ἀφοῦ πρόσφερε ὀλοκαύτωμα, ο Ἰηοῦ πρόσταξε τους φρουρούς και τους υπασπιστές του: «Πηγαίνετε τώρα μέσα και σκοτώστε τους ὅλους. Να μην ξεφύγει κανείς!» Τότε ἐκείνοι τους κατέσφαξαν και πέταξαν τα πτώματά τους ἐξω ἀπό το ναό του Βάαλ. Μετά μπήκαν στο ἐσωτερικό δωμάτιο του ναοῦ, ²⁶ ἐβγαλαν ἐξω την ξύλινη λατρευτικὴ *στήλη και την ἔκαψαν. ²⁷ Γκρέμισαν ἐπίσης την πέτρινη λατρευτικὴ στήλη του Βάαλ και κατέστρεψαν το ναό· τον μετέτρεψαν σε δημόσιο ἀποχωρητήριο, κι ἐτσι λειτουργεῖ μέχρι σήμερα.

²⁸ Ἐτσι ο Ἰηοῦ ξερίζωσε τη λατρεία του Βάαλ ἀπό τον Ἰσραὴλ. ²⁹ Παρ' ὅλα αὐτά, ο Ἰηοῦ δεν ἀπαρνήθηκε τις ἀμαρτίες του Ἰεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος εἶχε παρασύρει τον Ἰσραὴλ να ἀμαρτήσει, ὅταν λάτρευσε τα χρυσά μοσχάρια που ἐστήσε στη *Βαιθήλ και στη *Δαν.

Τελευταίες πληροφορίες για τον Ἰηοῦ

³⁰ Τότε ο Κύριος εἶπε στον Ἰηοῦ: «Ἐπειδὴ ἐπράξες αὐτό που ἐγώ θεωρῶ σωστό κι ἐκπλήρωσες ὅλες τις ἐπιθυμίες μου ἐναντίον των ἀπογόνων του Αχαάβ, οἱ ἀπόγονοί σου θα σε διαδέχονται στο θρόνο του Ἰσραὴλ ως την τέταρτη γενιά». ³¹ Ο Ἰηοῦ, ὅμως, δε φρόντισε να ἐφαρμόσει με ὅλη την καρδιά του το *νόμο του Κυρίου, του Θεοῦ του

¹⁵ Για τον Ἰωναδάβ και τους ἀπογόνους του, τους Ρηχαβίτες, βλ. Ἰερ κεφ 35

Ισραήλ, και δεν απαρνήθηκε τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσει.

³² Εκείνη την εποχή, ο Κύριος άρχισε να αφαιρεί εδάφη από το βασίλειο του Ισραήλ. Ο Αζαήλ, βασιλιάς της Συρίας, νίκησε τους Ισραηλίτες παντού στη χώρα τους. ³³ Χάθηκαν όλες οι περιοχές ανατολικά του Ιορδάνη και νότια ως την πόλη Αροήρ, πάνω από τον ποταμό Αρνών, γνωστές ως χώρες της Γαλαάδ και της *Βασάν, τις οποίες κατείχαν οι φυλές Ρουβήν, Γαδ και Μανασσή.

³⁴ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιηού, η δράση του και τα ανδραγαθήματά του, είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. ³⁵ Ο Ιηού πέθανε κι ενταφιάστηκε στη Σαμάρεια. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωάχαζ. ³⁶ Ο Ιηού βασίλεψε στον Ισραήλ, στη Σαμάρεια, είκοσι οκτώ χρόνια.

Η Γοθολία εξοντώνει τους απογόνους του Δαβίδ

(Β' Χρ 22,10-12)

11 Η Γοθολία, μητέρα του βασιλιά Οχοζία, όταν είδε ότι ο γιος της ήταν νεκρός, διέταξε να εξοντώσουν όλους τους απογόνους της βασιλικής οικογένειας. ² Αλλά η Ιεωσεβά, κόρη του βασιλιά Ιωράμ και αδερφή του Οχοζία, άρπαξε κρυφά το γιο του αδερφού της, τον Ιώας, ανάμεσα από τους γιους του βασιλιά που επρόκειτο να θανατωθούν, και τον έκρυψε μαζί με την παραμάνα του σ' ένα υπνοδωμάτιο του *ναού.³ Έτσι τον γλίτωσε από τη Γοθολία. ³ Ο Ιώας έμεινε κρυμμένος μαζί με την παραμάνα του στο ναό του Κυρίου έξι χρόνια. Στο μεταξύ βασίλευε στη χώρα η Γοθολία.

Επανάσταση κατά της Γοθολίας

(Β' Χρ 23,1-21)

⁴ Τον έβδομο χρόνο, ο ιερέας Ιεωιαδά κά-

¹ Κατά το Β' Χρ 22,11 η Ιεωσεβά ήταν γυναίκα του ιερέα Ιεωιαδά. Έτσι εξηγείται πώς μπόρεσε και έκρυψε τον ανηψιό της στα υπνοδωμάτια των ιερέων. ² Καρίτες Στρατιώτες που κατάγονταν από τη Μικρά Ασία. Το τάγμα αυτό αποτελούσε τη φρουρά του ναού και των ανακτόρων. ³ Πύλη Σουρ. Η θέση αυτής της πύλης είναι αγνώστη. ⁴ Το έγγραφο της διαθήκης. Άλλες μετ έχουν «το μαρτύριον» ή «τον νομο». Πρόκειται για αντίγραφο του νόμου του Μωυσή (ΕΞ 25,21) που έπρεπε να αποτελεί το σταθερό οδηγό του βασιλιά (Δτ 17,18-20)

10,32-33, 8,12 **11**,1 9,27 **11**,10 Β' Σαμ 8,7 11-12 **11**,12 Α' Βασ 1,39 **11**,14 23,3 Α' Βασ 1,34

λεσε στο *ναό του Κυρίου τους εκατόνταρχους των Καριτών² και τους άλλους φρουρούς του ναού κι έκανε συμφωνία μαζί τους: Τους όρκισε μέσα στο ναό του Κυρίου και τους έδειξε το γιο του βασιλιά, ⁵ με τις ακόλουθες οδηγίες: «Να τι θα κάνετε:» τους είπε. «Ένα τάγμα από σας αναλαμβάνει υπηρεσία το ερχόμενο *Σάββατο. Κανονικά, το ένα τρίτο φυλάει σκοπιά στο ανάκτορο του βασιλιά, ⁶ το άλλο τρίτο φυλάει την πύλη Σουρ,³ και το άλλο τρίτο την πύλη πίσω από τους φρουρούς.» ⁷ Τα δύο άλλα τάγματα, που δεν είναι σε υπηρεσία το ερχόμενο Σάββατο, θα έρθουν να φυλάξουν το ναό του Κυρίου, όπου βρίσκεται ο νεαρός βασιλιάς. ⁸ Θα περιστοιχίζετε οπλισμένοι το βασιλιά κι όποιος σας πλησιάζει, θα θανατώνεται. Θα συνοδεύετε το βασιλιά, όπου κι αν πάει».

⁹ Οι εκατόνταρχοι έκαναν όπως ακριβώς τους διέταξε ο Ιεωιαδά: Συγκέντρωσαν καθένas τους άντρες του που επρόκειτο να αναλάβουν τη φρουρά εκείνο το Σάββατο κι αυτούς που επρόκειτο να παραδώσουν τη φρουρά την ίδια μέρα, και παρουσιάστηκαν όλοι στον *ιερέα. ¹⁰ Εκείνος παρέδωσε στους εκατόνταρχους τις λόγχες και τις ασπίδες που ανήκαν στο βασιλιά Δαβίδ και βρίσκονταν στο *ναό του Κυρίου. ¹¹ Οι φρουροί παρατάχθηκαν καθένas με τα όπλα του στο χέρι σε ημικύκλιο, που ξεκινούσε από τη δεξιά πλευρά του ναού και κατέληγε στην αριστερή· περνούσε μπροστά από το *θυσιαστήριο και μπροστά από το ναό, γύρω από το βασιλιά. ¹² Τότε ο Ιεωιαδά έφερε έξω το γιο του βασιλιά και του φόρεσε το στέμμα, του έδωσε το έγγραφο της διαθήκης⁴ και τον ανακήρυξε βασιλιά· τον έχρισαν με λάδι και όλοι χειροκροτούσαν φωνάζοντας: «Ζήτω ο βασιλιάς!».

¹³ Όταν άκουσε η Γοθολία το θόρυβο της φρουράς και του λαού, ανακατεύτηκε με το πλήθος και ήρθε στο ναό του Κυρίου. ¹⁴ Εκεί

εἶδε το νεαρό βασιλιά να στέκεται πλάι στο στόλο του ναού, σύμφωνα με το ἔθιμο· γύρω του στέκονταν οι αξιωματικοί και οι σαλπικτές, κι ὅλος ο λαός πανηγύριζε και σάλπιζε με σάλπιγγες. Τότε η Γοθολία ἔσκισε τα φορέματά της^{κα} και φώναξε: «Προδοσία! Προδοσία!»

¹⁵ Ο ιερέας Ιεωιάδᾶ ἔδωσε διαταγή στους εκατόνταρχους που διοικούσαν τους στρατιώτες της φρουράς να την βγάλουν ἔξω ἀπὸ τις γραμμές των φρουρών. «Κι αν κανείς την ακολουθήσει», τους εἶπε, «θανατώστε τον κι αυτόν» — δεν ἤθελε να σκοτώσουν τη Γοθολία μέσα στο ναό του Κυρίου. ¹⁶ Τη συνέλαβαν, λοιπόν, τη στιγμή που ἔφτανε στα ανάκτορα ἀπὸ την πύλη των Αλόγων,^{κβ} και τη θανάτωσαν ἐπὶ τόπου.

¹⁷ Ο Ιεωιάδᾶ μεσολάβησε ἀνάμεσα στον Κύριο ἀπὸ τη μια μεριά, στο βασιλιά και το λαό, ἀπὸ την ἄλλη, να συνομολογηθεῖ μια συμφωνία, ὅτι ο λαός θα ἀνήκει στον Κύριο. Ἐκανε ἐπίσης συμφωνία ἀνάμεσα στο βασιλιά και στο λαό του. ¹⁸ Τότε το πλῆθος κατευθύνθηκε στο ναό του *Βάαλ και τον γκρέμισαν εντελώς· κατέστρεψαν τα θυσιαστήριά του και τα εἰδωλά του και θανάτωσαν τον Μαθάν, ιερέα του Βάαλ, ἐκεῖ μπροστά στα θυσιαστήρια.

Ἐπειτα ο Ιεωιάδᾶ διόρισε φρουρούς στο ναό του Κυρίου. ¹⁹ Συγκέντρωσε τους εκατόνταρχους, τους Καρίτες,^{κγ} τους ὑπόλοιπους φρουρούς του ναού, και το λαό και οδήγησαν το βασιλιά ἀπὸ το ναό του Κυρίου μέσα ἀπὸ την πύλη των φρουρών στα ἀνάκτορα. Κι ὅταν ο Ιωᾶς κάθησε στο βασιλικό θρόνο, ²⁰ ὅλος ο λαός της χώρας ξέσπασε σε πανηγυρισμούς. Ἐτσι, μετὰ τη θανάτωση της Γοθολίας μπροστά στα ἀνάκτορα, η πόλη βρήκε πάλι την ησυχία της.

Η βασιλεία του Ιωᾶς στον Ιουδα

(Β΄ Χρ 24,1-3)

12 Ο Ιωᾶς^{κδ} ἔγινε βασιλιάς σε ηλικία ἑπτά ἐτῶν, ² το ἔβδομο ἔτος της βασιλείας του *Ἰηού στον *Ἰσραήλ και βασιλεύσε σαράντα χρόνια στην *Ἱερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Σιβιά και καταγόταν ἀπὸ τη Βέερ-Σεβά. ³ Ο Ιωᾶς σ' ὅλη του τη ζωὴ ἔπραξε ὅτι ευχαριστοῦσε τον Κύριο, γιατί ο *ιερέας Ιεωιάδᾶ τον εἶχε εκπαιδεύσει σωστά. ⁴ Ὡστόσο, οι ιεροὶ *τόποι δεν καταργήθηκαν. Ο λαός συνέχιζε να προσφέρει ἐκεῖ θυσίες ζῶων και θυμιάματα.

Ο Ιωᾶς φροντίζει για τις επισκευές του ναού

(Β΄ Χρ 24,4-14)

⁵ Μια μέρα ο Ιωᾶς εἶπε στους ιερείς: «Ὅλο το χρῆμα που προσφέρεται στο *ναό του Κυρίου, εἴτε αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀτομικὴ φορολογικὴ υποχρέωση εἴτε αυτοπροαίρετη συνεισφορά, ⁶ θα πρέπει να το παίρνετε εσείς, καθένας σας ἀπὸ κείνους που ἐξυπηρετεῖ στο ναό.^{κε} και θα το διαθέτετε για να κάνετε επισκευές στο ναό, ὅπου χρειάζεταιται».

⁷ Ἀλλὰ το εικοστὸ τρίτο ἔτος της βασιλείας του Ιωᾶς οι ιερεῖς δεν εἶχαν κάνει ἀκόμα τις επισκευές του ναού. ⁸ Γι' αὐτὸ ο βασιλιάς κάλεσε τον ιερέα Ιεωιάδᾶ και τους ἄλλους ιερεῖς και τους εἶπε: «Γιατί δε φροντίσατε να γίνουν οι επισκευές του ναού; Ἀπὸ *δω και πέρα δεν θα παίρνετε εσείς τα χρήματα ἀπ' αὐτούς που ἐξυπηρετεῖτε,^{κς} ἀλλὰ θα τὰ βάζουν οι ἴδιοι κατὰ μέρος για να διατεθοῦν για τις επισκευές του ναού.» ⁹ Ἐτσι οι ιερεῖς συμφώνησαν να μην παίρνουν πια οι ἴδιοι χρήματα ἀπὸ το λαό οὔτε να ἀσχολοῦνται με τις επισκευές του ναού.

¹⁰ Ο Ιεωιάδᾶ πήρε ἓνα κιβώτιο, ἄνοιξε μιὰ τρύπα στο σκέπασμά του και το ἔβαλε πλάι

^{κα} ἔσκισε τα φορέματά της Βλ ὑποσ εἰς Γεν 37,29 ^{κβ} πύλη των Αλόγων Πιθανῶς ἀπὸ την πύλη αὐτῆ ἐπικοινωνούσε η αὐλὴ των ἀνακτόρων μ' ἐκεῖνην του ναοῦ ^{κγ} Βλ ὑποσ εἰς στ 4 ^{κδ} Σε ὀρισμένες μετ. οι στ 1-22 του παρόντος κεφ ἀριθμονται ως 11,21—12,21 ^{κε} καθένας ναο Ἄλλη ἀπόδοση «καθένας ἀπὸ τους γνωστούς του» (περὶ τοῦ ἀντιθέτου βλ Λευ κεφ 3) ^{κς} ἀπ' αὐτούς που ἐξυπηρετεῖτε Βλ ὑποσ εἰς στ 6

στο στύλο, δεξιά από την είσοδο του ναού και οι *φρουροί της πύλης έβάζαν μέσα σ' αυτό όλα τα χρήματα που προσφέρονταν στο ναό του Κυρίου. ¹¹ Όταν έβλεπαν ότι γέμιζε το κιβώτιο, ο γραμματέας του βασιλιά κι ο *αρχιερέας έρχονταν και μετρούσαν τα χρήματα και τα έβάζαν σε σακιά ¹² Έπειτα έδιναν τα μετρημένα χρήματα στους επιστάτες και στους επόπτες του έργου κι εκείνοι πληρώναν τους εργάτες του ναού: τους ξυλουργούς, τους οικοδόμους ¹³ τους μαραγκούς και τους μαρμαράδες για να αγοράζουν ξύλα και πέτρες από τα λατομεία ή ό,τι άλλο χρειαζόταν για τις επισκευές του ναού. ¹⁴ Αλλά με τα χρήματα αυτά δεν κατασκευάστηκαν για το ναό του Κυρίου ασημένιες λεκάνες, λυχνοψάλιδα, θυμιατήρια, σάλπιγγες ή άλλα σκεύη, χρυσά ή αργυρά ¹⁵ Δίνονταν αποκλειστικά σ' εκείνους που εκτελούσαν το έργο, και αυτοί τα διέθεταν για τις επισκευές του ναού ¹⁶ Εξάλλου δεν ζητούσαν λογαριασμό από τους ανθρώπους στους οποίους έδιναν τα χρήματα για να πληρώνουν τους εργάτες, γιατί τα διαχειρίζονταν τίμια.

¹⁷ Τα χρήματα που προσφέρονταν αντί για *θυσία εξιλέωσης και αντί για θυσία επανόρθωσης, δεν έμπαιναν στο ναό του Κυρίου, αλλά ανήκαν στους ιερείς.

Ο Ιωάκωβ γλιτώνει την Ιερουσαλήμ

(Β' Χρ 24,23-24)

¹⁸ Την εποχή εκείνη ήρθε ο Αζαήλ, βασιλιάς των *Συρίων, και πολέμησε εναντίον της Γαθ και την κυριεύσε. Μετά αποφάσισε να πολεμήσει και εναντίον της Ιερουσαλήμ. ¹⁹ Τότε ο βασιλιάς Ιωάκωβ πήρε όλα τα αφιερώματα των προγόνων του, βασιλιάδων του *Ιούδα, Ιωσαφάτ, Ιωράμ και Οχοζία, καθώς και τα δικά του, και όλο το χρυσό, που βρισκόταν στα θησαυροφυλάκια του ναού του Κυρίου και στα ανάκτορα, και τα έστειλε στον Αζαήλ. Έτσι ο Αζαήλ έφυγε από την Ιερουσαλήμ.

Θάνατος του Ιωάκωβ και ο διάδοχός του

(Β' Χρ 24,25-26)

²⁰ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωάκωβ και η δράση του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα ²¹⁻²² Οι αξιωματούχοι του συνωμότησαν εναντίον του. Δυο απ' αυτούς, ο Ιωζαβάδ γιος του Σιμεάθ και ο Ιωζαβάδ γιος του Σωμήρ, τον δολοφόνησαν στη Βαιθ-Μιλλώ, που βρίσκεται στο δρόμο που κατεβαίνει προς τη Σιλλά. Τον ενταφίασαν μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του Αμασίας.^{κζ}

Η βασιλεία του Ιωάκωβ στον Ισραήλ

13 Το εικοστό τρίτο έτος της βασιλείας του Ιωάκωβ, γιου του Οχοζία, στον *Ιούδα, άρχισε να βασιλεύει στον *Ισραήλ, στη *Σαμάρεια, ο Ιωάκωβ, γιος του *Ίηού. Αυτός βασίλεψε δεκαεφτά χρόνια ² κι έπραξε ό,τι δυσαρσετεί τον Κύριο· δεν έπαψε να επαναλαμβάνει τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσσει. ³ Γι' αυτό ο Κύριος ήταν πολύ οργισμένος εναντίον των Ισραηλιτών και τους παρέδινε συνεχώς στην εξουσία του Αζαήλ, βασιλιά των *Συρίων, και στην εξουσία του γιου του, του Βεν-Αδάδ.

⁴ Ο Ιωάκωβ όμως επικαλέστηκε τον Κύριο κι εκείνους τον άκουσε. Είδε την καταπίεση που υφίστατο ο λαός Ισραήλ από το Σύριο βασιλιά ⁵ και τους έστειλε έναν ελευθερωτή, ο οποίος τους απάλλαξε από την κυριαρχία των Συρίων. Έτσι οι Ισραηλίτες μπορούσαν να ζουν στα σπίτια τους, όπως και προηγουμένως. ⁶ Ωστόσο κι αυτοί δεν αποκήρυξαν τις αμαρτίες της οικογένειας του Ιεροβοάμ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσσει, αλλά τις επανέλαβαν· έτσι διατηρήθηκε η ξύλινη λατρευτική στήλη στη Σαμάρεια.

⁷ Στον Ιωάκωβ δεν είχαν απομείνει από το στρατό περισσότεροι από πενήντα ιππείς,

^{κζ}Για την αρίθμηση των στ βλ υποσ εις στ 1

^{12,17} Λευ 5,15-16 Αρ 5,8 **12,18** 8,12 **12,19** 16,8 18,15 Α' Βασ 15,18-19 **13,3** 8,12

δέκα ἄρματα και δέκα χιλιάδες πεζοί. Ο βασιλιάς των Συρίων τους είχε εξοντώσει και τους είχε διασκορπίσει σαν το χῶμα στο δρόμο.

⁸ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωάχαζ, η δράση του και τα ανδραγαθήματά του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. ⁹ Όταν πέθανε τον έθαψαν στη Σαμάρεια και τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Ιωάς.

Η βασιλεία του Ιωάς στον Ισραήλ

¹⁰ Το τριακοστό έβδομο έτος της βασιλείας του Ιωάς στον Ιούδα, βασιλιάς του Ισραήλ στη Σαμάρεια έγινε ο Ιωάς, γιος του Ιωάχαζ. Αυτός βασίλευσε δεκαέξι χρόνια ¹¹ κι έκανε ό,τι δυσареστούσε τον Κύριο. Δεν έπαψε να επαναλαμβάνει όλες τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσει.

¹² Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωάς είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί αναφέρεται όλη η δράση του και η ανδρεία του με την οποία πολέμησε εναντίον του Αμασία, βασιλιά του Ιούδα.

¹³ Όταν ο Ιωάς πέθανε, ενταφιάστηκε στη Σαμάρεια μαζί με τους υπόλοιπους βασιλιάδες του Ισραήλ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο Ιεροβοάμ.^{κ7}

Η τελευταία προφητεία του Ελισαίου και ο θάνατός του

¹⁴ Όταν ο *προφήτης *Ελισαίος προσβλήθηκε από την αρρώστια από την οποία και πέθανε, ήρθε να τον επισκεφθεί ο Ιωάς, βασιλιάς του Ισραήλ. Ο Ιωάς έκλαιγε μπροστά στον *Ελισαίο και του έλεγε: «Πατέρα μου, πατέρα μου! Εσύ είσαι το ἄρμα και ο αρματοπλάτης του Ισραήλ!»

¹⁵⁻¹⁶ Τότε ο Ελισαίος του είπε: «Πάρε στο χέρι σου το τόξο σου και βέλη». Ο βασιλιάς του Ισραήλ τα πήρε, κι ο προφήτης τού είπε:

«Βάλε το χέρι σου πάνω στο τόξο». Ο βασιλιάς το έβαλε. Έπειτα ο Ελισαίος έβαλε τα χέρια του πάνω στα χέρια του βασιλιά ¹⁷ και του είπε: «Άνοιξε το ανατολικό παράθυρο». Το άνοιξε κι ο Ελισαίος είπε: «Τόξευσε». Και τόξευσε. Τότε ο Ελισαίος είπε: «Εσύ είσαι το βέλος της νίκης του Κυρίου εναντίον των Συρίων, γιατί εσύ θα πολεμήσεις εναντίον τους στην Αφέκ, ώσπου να τους εξοντώσεις».

¹⁸ Ύστερα είπε πάλι ο Ελισαίος: «Πάρε τα βέλη». Ο βασιλιάς του Ισραήλ τα πήρε κι ο προφήτης τού είπε: «Χτύπα πάνω στο έδαφος». Εκείνος χτύπησε τρεις φορές και σταμάτησε. ¹⁹ Τότε ο άνθρωπος του Θεού οργίσθηκε εναντίον του και του είπε: «Έπρεπε να χτυπήσεις πέντε κι έξι φορές! Τότε θα νικούσες ολοσχερώς τους Συρίους και θα τους εξόντωνες· τώρα όμως μόνο τρεις φορές θα τους νικήσεις».

Θάνατος του Ελισαίου Ζωηφόρος δύναμη από τον τάφο του Ελισαίου

²⁰ Ο Ελισαίος πέθανε και τον έθαψαν.

Κάθε χρόνο, την άνοιξη, έμπαιναν στη χώρα *Μωαβίτες επιδρομείς. ²¹ Κάποτε, εκεί που έθαβαν έναν άνθρωπο, είδαν ξαφνικά μία ομάδα επιδρομών· τότε έριξαν βιαστικά το πτώμα μέσα στον τάφο του Ελισαίου κι έφυγαν. Μόλις όμως ήρθε σ' επαφή με τα οστά του Ελισαίου ο νεκρός, ζωντάνεψε και στάθηκε στα πόδια του.

Εκπλήρωση της τελευταίας προφητείας του Ελισαίου

²² Ο βασιλιάς των Συρίων Αζαήλ καταδυνάστευε το λαό του Ισραήλ, όλο τον καιρό της βασιλείας του Ιωάχαζ. ²³ Ο Κύριος όμως τους έδειξε την καλοσύνη του, τους σπλαχνίστηκε και τους βοήθησε, λόγω της *διαθήκης του με τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ· δεν τους κατέστρεψε ούτε τους α-

^{κ7} Οι στ 12-13 επαναλαμβάνονται σχεδόν κατα λέξη στο κεφ 14,15-16, γιατί μεχρι το κεφ 14,14 αναφέρονται γεγονότα στα οποία πρωταγωνιστεί ο Ιωας, βασιλιάς του Ισραήλ. Ειδικότερα ο πόλεμος αναμεσα στον Ιωας και τον Αμασία (στ 12) εξιστορείται λεπτομερως στο κεφ 14,8-14

περριψε μέχρι σήμερα.

²⁴ Όταν πέθανε ο Αζάηλ, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Βεν-Αδάδ. ²⁵ Ο Ιωάς, γιος του Ιωάχαζ, νίκησε τρεις φορές το Βεν-Αδάδ και ανέκτησε τις πόλεις του Ισραήλ, που εκείνος είχε κυριέψει στον πόλεμο με τον Ιωάχαζ, πατέρα του Ιωάς.

Η βασιλεία του Αμασία στον Ιούδα

(Β' Χρ 25,1-4.11-12)

14 Το δεύτερο έτος της βασιλείας του Ιωάς, γιου του Ιωάχαζ, στον Ισραήλ, βασιλιάς στον Ιούδα έγινε ο Αμασίας, γιος του Ιωάς, ² σε ηλικία είκοσι πέντε ετών, και βασιλέψε είκοσι εννέα χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του καταγόταν από την Ιερουσαλήμ και ονομαζόταν Ιεωαδδάν. ³ Ο Αμασίας έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όχι όμως όπως ο Δαβίδ, ο προπάτοράς του συμπεριφέρθηκε όπως ακριβώς ο Ιωάς, ο πατέρας του. ⁴ Οι ιεροί τόποι δεν καταργήθηκαν και ο λαός εξακολουθούσε ακόμη να προσφέρει εκεί θυσίες και θυμίαμα.

⁵ Αμέσως μόλις σταθεροποιήθηκε η βασιλεία του, θανάτωσε τους αξιωματούχους του, που είχαν σκοτώσει το βασιλιά Ιωάς, τον πατέρα του. ⁶ Δε θανάτωσε όμως και τα παιδιά τους, εφαρμόζοντας αυτό που είναι γραμμένο στο βιβλίο του νόμου του Μωυσή, όπου ο Κύριος διέταξε: «Δεν πρέπει να τιμωρούνται με θάνατο οι γονείς για τις αμαρτίες των παιδιών τους, ούτε τα παιδιά για τις αμαρτίες των γονιών τους. Ο καθένας θα τιμωρείται με θάνατο μόνο για τη δική του αμαρτία».

⁷ Ο Αμασίας σκότωσε επίσης δέκα χιλιάδες Εδωμίτες στην κοιλάδα του Άλατος.^{κθ} Στη διάρκεια της μάχης κυριέψε την πόλη Σελά και τη μετονόμασε σε Ιοκθεήλ, όπως και ονομάζεται μέχρι σήμερα.

Ήττα του Αμασία από το βασιλιά του Ισραήλ

(Β' Χρ 25,17-24)

⁸ Έπειτα, ο Αμασίας, έστειλε αγγελιοφόρους στο βασιλιά του Ισραήλ Ιωάς, γιο του Ιωάχαζ και εγγονό του Ίηού, και του έλεγε: «Έλα ν' αναμετρηθούμε!» ⁹ Αλλά ο Ιωάς απάντησε στον Αμασία: «Το αγκάθι του Λιβάνου παράγγειλε στον *κέδρο του Λιβάνου: "δώσε τη θυγατέρα σου γυναίκα στο γιο μου". Αλλά ένα άγριο ζώο του Λιβάνου πέρασε και καταπάτησε το αγκάθι.^λ ¹⁰ Πράγματι, νίκησες τους *Εδωμίτες κι αυτό σε κάνει να περηφανεύεσαι! Κάτσε εκεί που είσαι κι απόλαυσε τη δόξα σου! Γιατί θες να προκαλέσεις συμφορά; Γιατί να σκοτωθείς εσύ και μαζί σου να ταλαιπωρηθεί κι ο λαός του Ιούδα;» ¹¹ Αλλά ο Αμασίας δεν άκουγε τίποτα.

Έτσι ο Ιωάς, βασιλιάς του Ισραήλ, πήγε κι αναμετρήθηκε με τον Αμασία, βασιλιά του Ιούδα, στη Βαιθ-Σεμές, πόλη που ανήκει στο βασίλειο του Ιούδα. ¹² Ο στρατός του Ιούδα νικήθηκε από αυτόν του Ισραήλ και οι στρατιώτες έφυγαν καθένας για το σπίτι του. ¹³ Ο Ιωάς έπιασε αιχμάλωτο τον Αμασία, στη Βαιθ-Σεμές. Από 'κει ήρθε στην Ιερουσαλήμ και γκρέμισε το τείχος της πόλης από την πύλη του Εφραΐμ ως την πύλη της Γωνίας, σε μάκρος περίπου τετρακοσίων πηχών^{λα} ¹⁴ Πήρε ακόμα όλο το χρυσάφι, το ασήμι και τα σκεύη που βρέθηκαν στο ναό του Κυρίου και στα θησαυροφυλάκια των ανακτόρων^ω πήρε μαζί του και ομήρους και γύρισε στη *Σαμάρεια.

Θάνατος του Ιωάς βασιλιά του Ισραήλ και ο διάδοχός του

¹⁵ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωάς είναι χωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί αναφέρεται όλη η δράση του, τα κατορθώματά του και ο πόλε-

^{κθ} *κοιλάδα του Άλατος* Βλ υποσ εις Β' Σαμ 8,13 ^λ Μικρή φανταστική ιστορία παρόμοια μ' εκείνην που αναφέρεται εις Κρ 9,8-15 Σύμφωνα με το στ 10, ο Ιωας ηθελε μ' αυτή την παραβολή να δείξει στον Αμασία πως η ματαιοδοξία του τον εξέθετε σε αιχμαλωσία και καταστροφή ^{λα} Το τμήμα αυτό που καταστράφηκε βρισκόταν πιθανώς στον βορειό ή ΒΔ τομέα της πόλης Η πύλη της Γωνίας βρισκόταν στο τείχος δυτικά της Ιερουσαλήμ

μος που έκανε εναντίον του Αμασία, βασιλιά του Ιούδα ¹⁶Ο Ιωάς πέθανε κι ενταφιάστηκε στη Σαμάρεια μαζί με τους βασιλιάδες του Ισραήλ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιεροβοάμ.

Θάνατος του Αμασία Ο Αζαρίας βασιλιάς στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 25,25 – 26,2)

¹⁷Μετά το θάνατο του Ιωάς, γιου του Ιωάχαζ και βασιλιά του Ισραήλ, ο Αμασίας, γιος του Ιωάς και βασιλιάς του Ιούδα, έζησε δεκαπέντε χρόνια. ¹⁸Η υπόλοιπη ιστορία του Αμασία είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ¹⁹Όταν εκδηλώθηκε εναντίον του συνωμοσία στην Ιερουσαλήμ, αυτός κατέφυγε στη Λαχίς· τον καταδίωξαν όμως στη *Λαχίς και τον σκότωσαν εκεί. ²⁰Επειτα έφεραν τη σορό του στην Ιερουσαλήμ πάνω σε άμαξα που την έσερναν πολλά άλογα και τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ.

²¹Ο Αζαρίας,^{αβ} γιος του Αμασία, ήταν τότε δεκαέξι ετών κι ο λαός του Ιούδα έκανε αυτόν βασιλιά στη θέση του πατέρα του. ²²Αυτός, μετά το θάνατο του πατέρα του, ανέκτησε υπέρ του Ιούδα την πόλη Ελάθ και την ανοικοδόμησε.

Η βασιλεία του Ιεροβοάμ Β΄ στον Ισραήλ

²³Το δέκατο πέμπτο έτος της βασιλείας του Αμασία, γιου του Ιωάς, στον Ιούδα, βασιλιάς στη Σαμάρεια έγινε ο Ιεροβοάμ, γιος του Ιωάς, βασιλιά του Ισραήλ. Ο Ιεροβοάμ βασίλεψε σαράντα ένα χρόνια ²⁴κι έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο. Επανέλαβε όλες τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει το λαό Ισραήλ να αμαρτηθεί. ²⁵Αποκατέστησε τα όρια του βασιλείου του Ισραήλ από την είσοδο της Χαμάθ ως τη Νεκρά Θάλασσα,^{αγ} σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, που τον είχε αναγγείλει ο δούλος του ο Ιωνάς,

γιος του Αμαθί, και *προφήτης από τη Γαθ-Χέφερ.

²⁶Πράγματι, ο Κύριος είχε δει την τραγική^δ θλίψη του Ισραήλ, γιατί δεν υπήρχε κανείς να βοηθήσει το λαό, δούλος ή ελεύθερος. ²⁷Αλλά δεν ήταν απόφαση του Κυρίου να σβήσει το όνομα του Ισραήλ από την υφήλιο, κι έτσι τους βοήθησε με τον Ιεροβοάμ, γιο του Ιωάς.

²⁸Η υπόλοιπη ιστορία του Ιεροβοάμ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί αναφέρονται όλη η δράση του καθώς και η γεννησιότητά και ο τρόπος με τον οποίο πολέμησε και επανέκτησε για τον Ισραήλ τη Δαμασκό και τη Χαμάθ, που ως τότε ανήκαν στο βασίλειο του Ιούδα. ²⁹Ο Ιεροβοάμ πέθανε κι ενταφιάστηκε μαζί με τους προγόνους του, τους βασιλιάδες του Ισραήλ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ζαχαρίας.

Η βασιλεία του Αζαρία (Ουζζία) στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 26,1-23)

15 Το εικοστό έβδομο έτος της βασιλείας του Ιεροβοάμ στον *Ισραήλ, βασιλιάς στον *Ιούδα έγινε ο Αζαρίας,^{λε} γιος του βασιλιά Αμασία, ²σε ηλικία δεκαέξι ετών, και βασίλεψε πενήντα δύο χρόνια στην *Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόνταν Ιεχαλία και καταγόταν από την Ιερουσαλήμ. ³Ο Αζαρίας έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όπως ακριβώς είχε κάνει κι ο Αμασίας, ο πατέρας του. ⁴Αλλά οι ιεροί *τόποι δεν καταργήθηκαν και ο λαός πρόσφερε εκεί θυσίες και θυμιάματα.

⁵Γι' αυτό κι ο Κύριος έστειλε στο βασιλιά μια βαριά αρρώστια: Προσβλήθηκε από *λέπρα κι έμεινε έτσι ως το θάνατό του. Ήταν αναγκασμένος να κάθεται σε απομόνωση, κι έτσι ο γιος του ο Ιωθάμ ήταν επικεφαλής του ανακτόρου και κυβερνούσε το λαό της χώρας.

⁶Η υπόλοιπη ιστορία του Αζαρία και η

^{αβ}Αζαρίας. Εις Β΄ Χρ 26, 1 3 4 κ. αλλ. αναφέρεται ως "Ουζζίας". ^{αγ}Κατά λ. "θάλασσα της (ερήμου) Αραβα". Πρβλ. ^δΥποσ. εις Β΄ Σαμ 8,13 ^{λε}Λοιπών, σύμφωνα με ορισμένες αρχαίες μεταφράσεις. Το εβρ. έχει «επαναστατική». ^{λεδ}Αζαρίας. Βλ. υποσ. εις κεφ. 14,21

δράση του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ⁷Ο Αζαρίας πέθανε και τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωθάμ.

Η βασιλεία του Ζαχαρία στον Ισραήλ

⁸Το τριακοστό όγδοο έτος της βασιλείας του Αζαρία στον Ιούδα, βασιλιάς του Ισραήλ, στη *Σαμάρεια, έγινε για έξι μήνες ο Ζαχαρίας, γιος του Ιεροβοάμ. ⁹Ο Ζαχαρίας έπραξε ό,τι δυσареσει τον Κύριο, όπως είχαν κάνει και οι πρόγονοί του· δεν απέφυγε να επαναλάβει τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσει. ¹⁰Εναντίον του συνωμότησε ο Σαλλούμ, γιος του Ιαβίς. Του επιτέθηκε στην Ιβλεάμ,¹⁵ τον σκότωσε και βασίλευσε αυτός στη θέση του.

¹¹Η υπόλοιπη ιστορία του Ζαχαρία είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

¹²Έτσι εκπληρώθηκε ό,τι είχε πει ο Κύριος στον *Ιηού: «Οι απόγονοί σου ως την τέταρτη γενιά θα καθήσουν στο θρόνο του Ισραήλ».

Η βασιλεία του Σαλλούμ στον Ισραήλ

¹³Ο Σαλλούμ, γιος του Ιαβίς, έγινε βασιλιάς το τριακοστό ένατο έτος της βασιλείας του Αζαρία στον Ιούδα, και βασίλευσε ένα μήνα στη Σαμάρεια. ¹⁴Ο Μεναχέμ, γιος του Γαδί, ήρθε από την Τιρσά, μπήκε στη Σαμάρεια και νίκησε εκεί το Σαλλούμ. Τον σκότωσε και βασίλευσε αυτός στη θέση του.

¹⁵Η υπόλοιπη ιστορία του Σαλλούμ και η συνωμοσία που έκανε, είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

¹⁶Μετά ο Μεναχέμ επιτέθηκε στην Τιρσά και σκότωσε όλους όσους βρίσκονταν στην πόλη και στη γύρω περιοχή, γιατί δεν παρα-

δίνονταν Κατέστρεψε την πόλη και ξεκοίλιασε όλες τις έγκυες γυναίκες.

Η βασιλεία του Μεναχέμ στον Ισραήλ

¹⁷Ο Μεναχέμ, γιος του Γαδί, έγινε βασιλιάς του Ισραήλ στη Σαμάρεια, για δέκα χρόνια, το τριακοστό ένατο έτος της βασιλείας του Αζαρία στον Ιούδα. ¹⁸Έπραξε ό,τι δυσареσει τον Κύριο· δεν απέφυγε να επαναλάβει τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει τον Ισραήλ να αμαρτήσει.

¹⁹Τον καιρό της βασιλείας του, ο Φουλ, βασιλιάς της *Ασσυρίας,¹⁷βγήκε σε εκστρατεία εναντίον της χώρας· κι ο Μεναχέμ του έδωσε χίλια τάλαντα ασήμι για να τον έχει με το μέρος του, ώστε να στερεώσει τη βασιλική εξουσία στα χέρια του. ²⁰Ο Μεναχέμ πήρε το ασήμι από το λαό του Ισραήλ, δηλαδή από όλους τους πλούσιους, πενήντα σίκλους ασήμι από τον καθέναν, και το έδωσε στο βασιλιά της Ασσυρίας. Έτσι αυτός έφυγε από τη χώρα για την πατρίδα του.

²¹Η υπόλοιπη ιστορία του Μεναχέμ και η δράση του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. ²²Όταν πέθανε ο Μεναχέμ, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Πεκαχίας.

Η βασιλεία του Πεκαχία στον Ισραήλ

²³Το πεντηκοστό έτος της βασιλείας του Αζαρία στον Ιούδα, βασιλιάς του Ισραήλ στη Σαμάρεια έγινε ο Πεκαχίας, γιος του Μεναχέμ, για δύο χρόνια. ²⁴Αυτός έπραξε ό,τι δυσареσει τον Κύριο· δεν απέφυγε να επαναλάβει τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει το λαό του Ισραήλ να αμαρτήσει.

²⁵Συνωμότησε όμως εναντίον του ο υπασπιστής του ο Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία, και τον σκότωσε στη Σαμάρεια, στον πύργο των ανακτόρων.¹⁷ Μαζί του ήταν και πενήντα Γαλααδίτες. Αφού τον σκότωσε, βασίλευσε αυ-

¹⁵στην Ιβλεάμ, κατα τους Ο' Το εβρ είναι ασαφές ¹⁷Σύμφωνα με ασσυριακές πηγές, ο Φουλ και ο Τιγλάθ-Πιλεσερ (στ. 29) είναι το ίδιο πρόσωπο Η περίοδος της μεγάλης ισχύος της Ασσυρίας τοποθετείται μεταξύ 745 και 612 π.Χ. ¹⁷Στο σημείο αυτό το εβρ προσθετεί τις λ «Αργόβ» και «Αριέ», που η σημασία τους είναι αβέβαιη

τός στη θέση του.

²⁶ Η υπόλοιπη ιστορία του Πεκαχία και η δράση του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

Η βασιλεία του Φεκάχ στον Ισραήλ

²⁷ Στο πεντηκοστό δεύτερο έτος της βασιλείας του Αζαρία στον Ιούδα, βασιλιάς του Ισραήλ στη Σαμάρεια έγινε ο Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία, για είκοσι χρόνια. ²⁸ Ο Φεκάχ έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο· δεν απέφυγε να επαναλάβει τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ, γιου του Ναβάτ, ο οποίος είχε παρασύρει το λαό Ισραήλ να αμαρτήσει.

²⁹ Τον καιρό της βασιλείας του Φεκάχ στον Ισραήλ, ο βασιλιάς της Ασσυρίας¹⁰ Τιγλάθ-Πιλέσερ, ήρθε και κυρίεψε την Ιβών, την Αβέλ-Βαιθ-Μααχά, την Ιανώχ, την Κεδές, την Ασώρ, τη Γαλαάδ, τη Γαλιλαία, όλη την περιοχή της φυλής Νεφθαλί. Τους κατοίκους των τους οδήγησε *αιχμαλώτους στην Ασσυρία.

³⁰ Τότε ο Ωσηέ, ο γιος του Ηλά, συνωμότησε εναντίον του Φεκάχ, γιου του Ρεμαλία, τον νίκησε και τον σκότωσε, κι έγινε αυτός βασιλιάς στη θέση του, το εικοστό έτος της βασιλείας του Ιωθάμ, γιου του Αζαρία.

³¹ Η υπόλοιπη ιστορία του Φεκάχ και η δράση του είναι όλα καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ.

Η βασιλεία του Ιωθάμ στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 27,1-9)

³² Το δεύτερο έτος της βασιλείας στον Ισραήλ του Φεκάχ, γιου του Ρεμαλία, βασιλιάς στον Ιούδα έγινε ο Ιωθάμ, γιος του Αζαρία, βασιλιά του Ιούδα, ³³ σε ηλικία είκοσι πέντε ετών. Βασίλεψε δεκαέξι χρόνια στην Ιερουσαλήμ· η μητέρα του ονομαζόταν Ιερουσαά και ήταν κόρη του Σαδώκ. ³⁴ Ο Ιωθάμ έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όπως ακριβώς είχε κάνει ο πατέρας του, ο Αζα-

ρίας. ³⁵ Αλλά οι ιεροί τόποι δεν καταργήθηκαν, και ο λαός συνέχιζε να προσφέρει εκεί θυσίες και θυμιάματα.

Αυτός έχτισε την άνω πύλη του ναού του Κυρίου. ³⁶ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωθάμ και η δράση του είναι όλα γραμμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα ³⁷ Τον καιρό της βασιλείας του Ιωθάμ, ο Κύριος άρχισε να στέλνει εναντίον του βασιλείου του Ιούδα, τον Ρεσίν, βασιλιά των *Συριών, και τον Φεκάχ, γιο του Ρεμαλία

³⁸ Ο Ιωθάμ πέθανε κι ενταφιάστηκε με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ, του προπάτορά του. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Άχαζ.

Η βασιλεία του Άχαζ στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 28,1-4)

16 Το δέκατο έβδομο έτος της βασιλείας του Φεκάχ, γιου του Ρεμαλία, στον *Ισραήλ, βασιλιάς στον *Ιούδα έγινε ο Άχαζ, γιος του Ιωθάμ, ² σε ηλικία είκοσι ετών. Βασίλεψε στην *Ιερουσαλήμ δεκαέξι χρόνια, αλλά δεν έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, του Θεού του, όπως είχε κάνει ο Δαβίδ, ο πρόγονός του. ³ Ακολούθησε το κακό παράδειγμα των βασιλιάδων του *Ισραήλ· έφτασε μάλιστα στο σημείο να προσφέρει το γιο του ολοκαύτωμα στα είδωλα, σύμφωνα με τα βδελυρά έθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες. ⁴ Επίσης πρόσφερε θυσίες και θυμιάματα στους ιερούς *τόπους, πάνω στους λόφους, κάτω από τις σκιές των *δέντρων.

Ο Άχαζ απευθύνεται στο βασιλιά των Ασσυρίων για βοήθεια

(Β΄ Χρ 28,5-8 16-21)

⁵ Εκείνη την εποχή ο Ρεσίν, βασιλιάς της *Συρίας και ο Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία και βασιλιάς του Ισραήλ, ήρθαν να πολεμήσουν τον Άχαζ. Τον πολιορκήσαν μέσα στην Ιερουσαλήμ, αλλά δεν μπόρεσαν να τον νική-

¹⁰Βλ υποσ εις στ 19 ¹¹Η «ανω πύλη» πιθανόν είναι η ίδια που αναφέρεται εις Ιερ 20,2 και Ιεζ 9,2

συν. ⁶ (Την ἴδια εποχή, ο βασιλιάς της Εδώμ,^μ ανακατέλαβε την Ελάθ για λογαριασμό της χώρας του. Έδωξε τους υπηκόους του Ιούδα από την πόλη, και ήρθαν κι εγκαταστάθηκαν σ' αυτήν Εδωμίτες, οι οποίοι και παραμένουν εκεί μέχρι σήμερα).

⁷ Τότε ο Άχαζ έστειλε μήνυμα στο βασιλιά της Άσσυρίας, τον Τιγλάθ-Πιλέσερ, και του έλεγε: «Εγώ είμαι δούλος σου και γιος σου· έλα να με γλιτώσεις από το βασιλιά της Συρίας κι από το βασιλιά του Ισραήλ, που επιτίθενται εναντίον μου». ⁸ Πήρε μάλιστα το ασήμι και το χρυσάφι που βρίσκονταν στο ναό του Κυρίου και στα θυσαυροφυλάκια των ανακτόρων και τα έστειλε δώρο στο βασιλιά της Ασσυρίας. ⁹ Έτσι ο βασιλιάς της Ασσυρίας τον άκουσε: Πήγε κι επιτέθηκε στην πόλη της Δαμασκού, την κυριέψε και οδήγησε τους κατοίκους της αιχμαλώτους στην Κίρα· τον Ρεσίιν τον σκότωσε.

Ο Άχαζ επιφέρει αλλαγές στο ναό

(Β΄ Χρ 28,23-25)

¹⁰ Όταν ο βασιλιάς Άχαζ πήγε στη Δαμασκό για να συναντήσει τον Τιγλάθ-Πιλέσερ, είδε το *θυσιαστήριο στο ναό της Δαμασκού. Έστειλε, λοιπόν, στον *ιερέα Ουρία το σχέδιο εκείνου του θυσιαστηρίου και τις διαστάσεις του με κάθε λεπτομέρεια. ¹¹ Ο Ουρίας έχτισε ένα θυσιαστήριο, σύμφωνα με τις οδηγίες που του έστειλε ο βασιλιάς Άχαζ, και μάλιστα το κατασκεύασε προτού ο βασιλιάς έρθει από τη Δαμασκό.

¹² Όταν γύρισε ο βασιλιάς και είδε το θυσιαστήριο, το πλησίασε ¹³ και πρόσφερε ο ίδιος *ολοκαύτωμα, μαζί και την αναίμακτη *θυσία· έκανε τη σπονδή του κρασιού και ράντισε το θυσιαστήριο με το *αίμα των θυσιών κοινωνίας.

¹⁴ Έπειτα διέταξε και μετέφεραν το χάλκινο θυσιαστήριο, το αφιερωμένο στον Κύριο:^μ από την πρόσοψη του ναού όπου βρισκόταν, το τοποθέτησαν δίπλα στο νέο θυ-

σιαστήριο, προς βορράν, ώστε να μην είναι ανάμεσα στο νέο θυσιαστήριο και στο ναό του Κυρίου. ¹⁵ Τέλος ο βασιλιάς Άχαζ έδωσε στον ιερέα Ουρία τη διαταγή: «Πάνω στο μεγάλο θυσιαστήριο θα προσφέρεις το πρωινό ολοκαύτωμα και τη βραδινή αναίμακτη θυσία, το ολοκαύτωμα του βασιλιά και τις δικές του αναίμακτες θυσίες, καθώς και τα ολοκαυτώματα όλου του λαού της χώρας, τις αναίμακτες θυσίες τους και τις σπονδές τους. Επίσης πάνω στο νέο θυσιαστήριο θα ρίχνεις το αίμα και του ολοκαυτώματος και των άλλων θυσιών. Όσο για το χάλκινο θυσιαστήριο, αυτό θα το χρησιμοποιώ εγώ για να παίρνω πάνω σ' αυτό απάντηση από τον Κύριο». ¹⁶ Ο Ουρίας έκανε ό,τι τον διέταξε ο βασιλιάς.

¹⁷ Επίσης με διαταγή του βασιλιά Άχαζ έσπασαν τις άκρες των βάσεων και ξεκόλλησαν τους λουτήρες από τις βάσεις τους. Κατέβασαν και τη «θάλασσα» από τα χάλκινα βόδια που πάνω τους στηριζόταν, και την τοποθέτησαν κατ' ευθείαν πάνω στο λιθόστρωτο.

¹⁸ Τέλος ο Άχαζ, για να ευχαριστήσει το βασιλιά της Ασσυρίας, κατήργησε τη «Στοά του *Σαββάτου», που οδηγούσε στο εσωτερικό του ναού, και την «Είσοδο του Βασιλιά», που βρισκόταν απ' έξω.^μ

Θάνατος του Άχαζ και ο διάδοχος του θρόνου

(Β΄ Χρ 28,26-27)

¹⁹ Η υπόλοιπη ιστορία του Άχαζ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ²⁰ Ο Άχαζ πέθανε κι ενταφιάστηκε μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Εζεκίας.

Το τέλος του βασιλείου του Ισραήλ

17 Το δωδέκατο έτος της βασιλείας του Άχαζ στον *Ιούδα, βασιλιάς του *Ισραήλ στη *Σαμάρεια έγινε ο Ωσηέ, γιος του

^μ της Εδώμ, το πιθανότερο κειμενο Το εβρ έχει «της Συρίας» Το τελος όμως του στίχου δικαιολογει την εκδοχή που υιοθετείται ^μ Το χάλκινο Κύριο Βλ Α΄ Βασ 8,64 Β΄ Χρ 4,1 ^μ Το κειμενο του στ 18 είναι λίγο ασφές και η μετ. αβέβαιη Δεν είναι γνωστό τι ήταν ακριβως η Στοα του Σαββατου και η Είσοδος του Βασιλιά

Ηλά, για εννιά χρόνια ²Αυτός έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο, όχι όμως όπως οι προηγούμενοί του βασιλιάδες του Ισραήλ.

³Ο Σαλμανεσέρ, βασιλιάς της *Ασσυρίας, ήρθε να τον πολεμήσει· τότε ο Ωσηέ αναγκάστηκε να υποταχθεί σ' αυτόν και να του πληρώνει φόρο υποτελείας. ⁴Ο βασιλιάς όμως της Ασσυρίας ανακάλυψε ότι ο Ωσηέ συνωμοτούσε εναντίον του: Είχε στείλει απεσταλμένους στο βασιλιά της Αιγύπτου, στη Σαίς,^{μδ} ζητώντας βοήθεια και αρνιόταν να πληρώσει στην Ασσυρία τον ετήσιο φόρο υποτελείας. Έτσι ο βασιλιάς της Ασσυρίας συνέλαβε τον Ωσηέ και τον έκλεισε στη φυλακή.

⁵Έπειτα ο Σαλμανεσέρ μπήκε στη χώρα, έφτασε στη Σαμάρεια και την πολιορκούσε τρία χρόνια. ⁶Τελικά την κυριέψε, το ένατο έτος της βασιλείας του Ωσηέ. Οδήγησε τους Ισραηλίτες αιχμαλώτους στην Ασσυρία και τους έβαλε να κατοικήσουν άλλους στην περιοχή της Χελάχ, άλλους κοντά στον ποταμό Χαβίωρ στην περιοχή της Γωζάν και άλλους στις πόλεις των *Μήδων.

Η αιχμαλωσία του Ισραήλ αποτέλεσμα απείθειας προς το Θεό

⁷Αυτό έγινε, επειδή οι Ισραηλίτες αμάρτησαν στον Κύριο, το Θεό τους, ο οποίος τους είχε βγάλει από την Αίγυπτο και τους είχε ελευθερώσει από τη δουλεία του Φαραώ. Αυτοί όμως έφτασαν να λατρεύουν άλλους θεούς· ⁸ηρούσαν τα έθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες· επίσης ηρούσαν έθιμα που είχαν φέρει απ' έξω οι βασιλιάδες του Ισραήλ. ⁹Έκαναν πράγματα απαράδεκτα για τον Κύριο, το Θεό τους: Καθιέρωσαν ιερούς *τόπους σ' όλη τη χώρα τους, από το πιο απομακρυσμένο παρατηρητήριο ως τις οχυρωμένες πόλεις. ¹⁰Έστησαν πέτρινες και ξύλινες λατρευτικές *στήλες στα υψώματα, κάτω από τις

σκιές των *δέντρων. ¹¹Κι εκεί, στους ιερούς τόπους, πρόσφεραν θυμίαμα, όπως έκαναν τα έθνη εκείνα, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες. Αμάρτησαν σε βαθμό τέτοιο, που εξόργισαν τον Κύριο ¹²Κι έφτασαν να λατρεύουν τα είδωλα, μολονότι ο Κύριος τους το είχε ρητά απαγορεύσει.

¹³Ο Κύριος προειδοποίησε και τον *Ισραήλ και τον *Ιουδα με τους απεσταλμένους και τους *Βλέποντες: «Αφήστε», τους έλεγε, «τον κακό τρόπο ζωής σας και τηρήστε τις εντολές μου και τα προστάγματά μου, τα οποία βρίσκονται στο *νόμο που έδωσα στους προγόνους σας και τον γνωστοποίησα και σ' εσάς με τους δούλους μου, τους *προφήτες». ¹⁴Αυτοί όμως πείσμωνσαν και δεν άκουσαν, όπως δεν άκουγαν και οι πρόγονοί τους, που δεν πίστευαν στον Κύριο, το Θεό τους. ¹⁵Απέρριψαν τους νόμους που τους είχε δώσει ο Κύριος, τα προστάγματά του και τη *διαθήκη, που είχε κάνει με τους προπάτορές τους. Προσκύνησαν κίβδηλους θεούς κι έγιναν και οι ίδιοι κίβδηλοι, όπως τα γύρω ειδωλολατρικά έθνη, που ο Κύριος τους είχε διατάξει να μην τα μιμηθούν. ¹⁶Αγνόησαν όλες τις εντολές του Κυρίου, του Θεού τους, και κατασκεύασαν δύο ομοιώματα μοσχαριών από χυτό μέταλλο. Ακόμη κατασκεύασαν και μια ξύλινη λατρευτική στήλη, προσκύνησαν τ' αστέρια του ουρανού και λάτρεψαν το *Βάαλ. ¹⁷Πρόσφεραν τους γιους και τις κόρες τους ολοκαύτωμα, επιδόθηκαν στη μαγεία και στη μαντεία και πούλησαν την ψυχή τους στο να αμαρτάνουν στον Κύριο, προκαλώντας έτσι την οργή του. ¹⁸Γι' αυτό ο Κύριος ξέσπασε οργισμένος εναντίον των Ισραηλιτών κι έδιωξε από μπροστά του όλες τις φυλές τους, εκτός από τη φυλή Ιουδα.

¹⁹Αλλά ούτε κι ο λαός του Ιουδα τήρησαν τις εντολές του Κυρίου, του Θεού τους· υιοθέτησαν κι αυτοί τα ξενόφερτα έθιμα του Ισραήλ. ²⁰Γι' αυτό ο Κύριος απέρριψε τους

^{μδ}στο βασιλιά Σαίς 'Η «στο βασιλιά της Αιγύπτου, τον Σω» Εκείνη την εποχή πρωτεύουσα της Αιγύπτου ήταν η Σαίς, στο Δέλτα του Νείλου· Εξάλλου δεν είναι γνωστος κανείς βασιλιάς της Αιγύπτου με το όνομα «Σω»

17,5 6,24 17,5-6 18,9-11 17,6 15,29 17,7-8 Ιηρ 24,14-24 Λευ 18,3 17,15 13,23 17,16 Α΄ Βασ 12,28 17,17 Δτ 18,10-11 17,18-20 13,23

Ισραηλίτες στο σύνολό τους. Τους παρέδωσε στην εξουσία λεηλατητών, για να τους ταπεινώσει, και τελικά τους έδωσε μακριά του, στην εξορία.

²¹ Όταν ο Κύριος χώρισε τα εδάφη του Ισραήλ από το βασίλειο που ίδρυσε ο Δαβίδ, οι Ισραηλίτες έκαναν βασιλιά τους τον Ιεροβοάμ, γιο του Ναβάτ, κι εκείνος τους οδήγησε μακριά από το δρόμο του Κυρίου και τους παρέσυρε σε φοβερές αμαρτίες. ²² Από τότε οι Ισραηλίτες δεν έπαψαν να επαναλαμβάνουν όλες τις αμαρτίες του Ιεροβοάμ. ²³ Τελικά ο Κύριος έδωσε τον Ισραήλ από μπροστά του, όπως το είχε προαναγγείλει με τους δούλους του, τους προφήτες. Έτσι οι Ισραηλίτες οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι μακριά από τη χώρα τους, στην Ασσυρία, όπου βρίσκονται μέχρι σήμερα.

Η επανεγκατάσταση στη Σαμάρεια

²⁴ Ο βασιλιάς της Ασσυρίας έφερε εποίκους από τη *Βαβυλώνα, την Κουθά, την Αβά, τη Χαμάθ· έφερε και Σεφαρβίτες κι όλους αυτούς τους εγκατέστησε στις πόλεις της Σαμάρειας στα σπίτια των Ισραηλιτών. Έτσι πήραν στην κατοχή τους τη Σαμάρεια και κατοίκησαν στις γύρω πόλεις. ²⁵ Αυτοί, όταν αρχικά εγκαταστάθηκαν εκεί, δεν λάτρευαν τον Κύριο· έτσι ο Κύριος τους έστειλε λιοντάρια που κατασπάραξαν αρκετούς.

²⁶ Απευθύνθηκαν, λοιπόν, στο βασιλιά της Ασσυρίας και του είπαν: «Τα έθνη που μετέφερες και εγκατέστησες στις πόλεις της Σαμάρειας δε γνωρίζουν το νόμο του Θεού της χώρας· γι' αυτό ο Θεός έστειλε λιοντάρια εναντίον τους και τους θανάτωσαν».

²⁷ Τότε ο βασιλιάς της Ασσυρίας έδωσε διαταγή και είπε: «Στείλτε εκεί έναν από τους εκτοπισμένους *ιερείς, να πάει να μείνει μαζί τους και να τους διδάξει το νόμο του Θεού της χώρας». ²⁸ Έτσι ένας από τους ιερείς που είχαν εκτοπιστεί από τη Σαμάρεια ήρθε κι εγκατεστάθηκε στη *Βαιθήλ και τους διδάξε πώς να λατρεύουν τον Κύριο. ²⁹ Καθένας, όμως, απ' αυτούς τους εποίκισμένους πληθυσμούς κατασκεύαζαν

στις πόλεις τους αγάλματα των δικών τους θεών και τα τοποθετούσαν στους ναούς των ιερών τόπων, ναούς που είχαν χτίσει από παλιά οι Σαμαρείτες. ³⁰ Οι *Βαβυλώνιοι κατασκεύασαν το άγαλμα του Σουκκόθ-Βενώθ, οι Κουθαίτες του Νεργάλ και οι Χαμαθίτες του Ασιμά. ³¹ Οι Αβίτες κατασκεύασαν αγάλματα του Νιβχάζ και του Ταρτάκ και οι Σεφαρβίτες πρόσφεραν τα παιδιά τους ολοκαύτωμα στον Αδραμμέλεχ και στον Αναμμέλεχ, θεούς των Σεφαρβιτών. ³² Συγχρόνως λάτρευαν και τον Κύριο. Επίσης όρισαν απ' ανάμεσά τους τους ιερείς των ιερών τόπων, που θα θυσίαζαν γι' αυτούς στους ναούς εκεί. ³³ Έτσι λάτρευαν τον Κύριο, αλλά παράλληλα λάτρευαν και τους θεούς τους, σύμφωνα με τα έθιμα των χωρών απ' τις οποίες προέρχονταν.

³⁴ Μέχρι και σήμερα οι απόγονοί τους τηρούν τα παλαιά έθιμά τους. Δε σέβονται τον Κύριο ούτε εφαρμόζουν τα προστάγματα και τις διαταγές του, το νόμο και τις εντολές που ο ίδιος είχε δώσει στους απογόνους του Ιακώβ, τον οποίο είχε ονομάσει Ισραήλ.

³⁵ Κι όμως, ο Κύριος είχε συνάψει *διαθήκη μ' αυτούς και τους είχε δώσει και τις εζής εντολές: «Δε θα υπολογίζετε άλλους θεούς, δε θα τους προσκυνάτε, δε θα τους λατρεύετε ούτε θα θυσιάζετε σ' αυτούς. ³⁶ Τον Κύριο θα λατρεύετε, που σας έβγαλε από την Αίγυπτο με μεγάλη κι ακαταμάχητη δύναμη· αυτόν θα σέβεστε, αυτόν θα προσκυνάτε και σ' αυτόν θα θυσιάζετε. ³⁷⁻³⁸ Θα φροντίζετε να εκτελείτε πάντοτε τα προστάγματα και τις διαταγές του, το νόμο και τις εντολές που έγραψε για σας. Μην ξεχάσετε ποτέ τη διαθήκη που έκανε μαζί σας· με άλλους θεούς μην ασχολείστε. ³⁹ Μόνο τον Κύριο, το Θεό σας, θα σέβεστε κι αυτός θα σας ελευθερώνει απ' όλους τους εχθρούς σας».

⁴⁰ Εκείνοι όμως αρνήθηκαν να υπακούσουν· συνέχισαν να ζουν σύμφωνα με τις παλαιές τους συνήθειες. ⁴¹ Έτσι όλοι αυτοί οι πληθυσμοί από τη μια μεριά σέβονταν τον Κύριο, παράλληλα όμως λάτρευαν τα γλυπτά

εἰδωλά τους. Το ἴδιο γίνεται μέχρι σήμερα: τα παιδιά τους και στη συνέχεια ὅλοι οι ἀπογόνοί τους μμπούνται τους προγόνους τους.

Ἡ βασιλεία του Εζεκία στον Ἰούδα

(Β΄ Χρ 29,1-3 31,1)

18 Το τρίτο ἔτος της βασιλείας του Ὡσηέ, γιου του Ἠλά στον Ἰσραὴλ, βασιλιάς στον Ἰούδα ἔγινε ο Εζεκίας, γιος του Ἀχαζ, 2^ο σε ηλικία εἴκοσι πέντε ἐτῶν. Βασίλευσε εἴκοσι ἐνιαυτὰ χρόνια στην Ἱερουσαλὴμ· ἡ μητέρα του ὀνομαζόταν Ἀβὶ καὶ ἦταν κόρη του Ζαχαρία. ³ Ο Εζεκίας ἐπράξε το σωστό ἐνώπιον του Κυρίου, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε κάνει ο Δαβὶδ, ὁ πρόγονός του. ⁴ Κατήργησε τους ἱεροῦς *τόπους, ἔσπασε τις πέτρινες καὶ κατέστρεψε τις ξύλινες λατρευτικὲς *στήλες· ἐπίσης κομμάτισε το χάλκινο φίδι που εἶχε κατασκευάσει ο Μωυσῆς, γιατί μέχρι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ Ἰσραηλίτες πρόσφεραν σ' αὐτό θυμίαμα καὶ το εἶχαν ὀνομάσει «Νεχουστάν» (Χάλκινο Εἶδωλο Φιδίου).

⁵ Ο Εζεκίας πίστευε στον Κύριο, το Θεὸ του Ἰσραὴλ, πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅλους τους βασιλιάδες του Ἰούδα που προηγήθηκαν ἀπ' αὐτόν ἢ που τον διαδέχτηκαν. ⁶ Ἐμεινε πιστός στον Κύριο χωρὶς ποτὲ να τον ἀπαρνηθεῖ· ἐκτελοῦσε ὅλες τις ἐντολές που εἶχε δώσει ο Κύριος στο Μωυσῆ. ⁷ Ἔτσι ο Κύριος ἦταν μαζί του καὶ εἶχε ἐπιτυχία σε κάθε ἐνέργειά του. Δε θέλησε να υποταχθεῖ στο βασιλιά της Ἀσσυρίας κι ἐπαναστάτησε ἐναντίον του.

⁸ Πολέμησε τους *Φιλισταίους καὶ τους καταδῶξε ως τὴ Γάζα, καταστρέφοντας τὴν περιοχὴ της, ἀπὸ τὸ πιο ἀπομακρυσμένο παρρητητήριο ως τις οχυρωμένες πόλεις.

Ἡ πώση της Σαμάρειας

(κεφ 17,5-6)

⁹ Το τέταρτο ἔτος της βασιλείας του Εζεκία, που ἀντιστοιχεῖ στο ἕβδομο ἔτος της βασιλείας στον Ἰσραὴλ του Ὡσηέ, γιου του Ἠλά, ο Σαλμανεσέρ, βασιλιάς της Ἀσσυρίας, ἔκανε ἐκστρατεία ἐναντίον της *Σαμάρειας καὶ τὴν πολιορκῆσε.

¹⁰ Μετά ἀπὸ τρία χρόνια πολιορκίας κυριέψεν τὴ Σαμάρεια, το ἕκτο ἔτος της βασιλείας του Εζεκία, που ἀντιστοιχεῖ στο ἕνατο ἔτος της βασιλείας του Ὡσηέ. ¹¹ Ο βασιλιάς της Ἀσσυρίας ὠδήγησε *αἰχμαλώτους τους Ἰσραηλίτες στην Ἀσσυρία καὶ τους ἐγκατέστησε ἄλλους στην περιοχὴ της Χελάχ, ἄλλους στον ποταμὸ Χαβίρω, στην περιοχὴ της Γωζάν, καὶ ἄλλους στις πόλεις των *Μήδων.

¹² Ὅλο αὐτὸ ἔγινε, ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλίτες δὲν ὑπάκουσαν στον Κύριο, το Θεὸ τους, κι ἔγιναν παραβάτες της *διαθήκης του. Δὲν ἔδωσαν καμιά σημασία σ' αὐτὰ που τους εἶχε διατάξει ο Μωυσῆς, ο *δούλος του Κυρίου, καὶ δὲν τα ἔθεσαν σ' ἐφαρμογὴ.

Ἡ ἐπιδρομὴ του Σενναχηρίμ

(Β΄ Χρ 32,1-16 Ἡσ 36,1-10)

¹³ Το δέκατο τέταρτο ἔτος της βασιλείας του Εζεκία, ο Σενναχηρίμ, βασιλιάς της Ἀσσυρίας, ἔκανε ἐπίθεση σ' ὅλες τις οχυρὲς πόλεις του βασιλείου του Ἰούδα καὶ τις κυριέψεν. ¹⁴ Ο βασιλιάς του Ἰούδα Εζεκίας ἔστειλε ἀγγελιοφόρους στο βασιλιά της Ἀσσυρίας, στὴ *Λαχίς, με το ἀκόλουθο μήνυμα: «Ἐκανα λάθος· φύγε ἀπὸ τὸ ἐδαφός μου καὶ ο,τιδήποτε μου ἐπιβάλεις θα το δεχτώ». Ἔτσι ο βασιλιάς της Ἀσσυρίας υποχρέωσε τον Εζεκία να πληρώσει τριακόσια *τάλαντα ἀσῆμι καὶ τριάντα τάλαντα χρυσάφι. ¹⁵ Ο Εζεκίας του ἔδωσε ὅλο το ἀσῆμι που βρισκόταν στο *ναὸ του Κυρίου καὶ στα θησαυροφυλάκια των ἀνακτόρων.

¹⁶ Χρειάστηκε μάλιστα να βγάλει ὅλο το χρυσάφι με το οποίο ο ἴδιος εἶχε ἐπικαλύψει τις πόρτες του *ναοῦ του Κυρίου καὶ τις παραστάδες καὶ να το δώσει στο βασιλιά των Ἀσσυρίων.

¹⁷ Τότε ο βασιλιάς της Ἀσσυρίας ἔστειλε ἀπὸ τὴ Λαχίς τον ἀρχιστράτηγό του, τον ἀρχηγὸ του ἐπιτελείου του καὶ τον ὑπαπιστή του με πολὺ στρατό, ἐναντίον του βασιλιά Εζεκία στην Ἱερουσαλὴμ. Αὐτοί, μόλις ἔφτασαν στην πόλη, πήραν θέσεις πλάι στον ἀγωγὸ της ἐπάνω δεξαμενῆς, που βρίσκεται στο δημόσιο δρόμο ο οποίος ὀδηγεῖ στον ἀ-

γρό του Λευκαντή. ¹⁸ Όταν ζήτησαν το βασιλιά Εζεκία, τους παρουσιάστηκαν ο Ελιακίμ, γιος του Χελκία, οικονόμος των ανακτόρων, ο Σεβνά, γραμματέας, και ο Ιωάχ, γιος του Ασάφ, υπομνηματογράφος.

¹⁹ Τότε ο Ασσύριος υπασπιστής τούς είπε: «Δώστε στον Εζεκία, αυτό το μήνυμα εκ μέρους του μεγάλου βασιλιά, του βασιλιά της Ασσυρίας: Πού στηρίζεις αυτή την εμπιστοσύνη σου; ²⁰ Νομίζεις ότι τα κούφια λόγια είναι συμβουλή και δύναμη για τον πόλεμο; Σε ποιον στηρίζεσαι τώρα, και επαναστατείς εναντίον μου;

²¹ Στην Αίγυπτο, σ' αυτό το σπασμένο καλάμι, που αν κανείς στηριχτεί πάνω του θα τον τρυπήσει και θα μπει στο χέρι του; Τέτοιος είναι ο Φαραώ, ο βασιλιάς της Αιγύπτου, για κείνους που στηρίζονται σ' αυτόν. ²² Θα μου πείτε όμως ότι στηρίζεστε στον Κύριο, το Θεό σας. Μα δεν ήσουν εσύ, Εζεκία, που κατάργησες τους ιερούς τόπους και τα θυσιαστήρια, και διέταξες τη φυλή Ιούδα και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, να εκτελούν τα της λατρείας τους μόνο μπροστά στο *θυσιαστήριο της Ιερουσαλήμ; ²³ Τώρα, λοιπόν, ο κύριός μου, ο βασιλιάς της Ασσυρίας σας προτείνει το εξής στοίχημα: Θα σας δώσω δύο χιλιάδες άλογα, αν εσείς από μέρους σας μπορέσετε να βρείτε ανθρώπους να τα ιππεύσουν. ²⁴ Αλλά πώς θα μπορέσετε να αντιμετωπίσετε την επίθεση ακόμη και ενός από τους τελευταίους αξιωματικούς του κυρίου μου; Και όμως εμπιστευόσαστε στην Αίγυπτο για άμαξες και ιππικό. ²⁵ Ο βασιλιάς της Ασσυρίας επίσης σας λέει: Νομίζετε ότι τώρα εγώ ήρθα εναντίον του τόπου αυτού, για να τον καταστρέψω, χωρίς τη συγκατάθεση του Κυρίου; Ο Κύριος μου είπε: "κάνε επίθεση ενάντια σ' αυτή τη χώρα και κατάστρεψε την"».

Οι Ασσύριοι ζητούν την παράδοση της Ιερουσαλήμ

(Β' Χρ 32,18-20 Ησ 36,11 – 37,8)

²⁶ Τότε ο Ελιακίμ, γιος του Χελκία, ο Σεβ-

νά και ο Ιωάχ είπαν στον Ασσύριο υπασπιστή: «Μίλησε σ' εμάς, τους δούλους σου, στην αραμαϊκή^{με} γλώσσα' την καταλαβαίνουμε. Μη μας μιλάς στα εβραϊκά, γιατί ακούει ο λαός που είναι πάνω στο τείχος.» ²⁷ Ο υπασπιστής όμως τους απάντησε. «Θαρρείτε πως ο κύριός μου μ' έστειλε να πω αυτά τα λόγια μόνο στον κύριό σας και σ' εσάς, Όχι: μ' έστειλε να τα πω και στους άντρες που είναι πάνω στο τείχος, και που σε λίγο θ' αναγκαστούν, όπως κι εσείς να φάνε τα περιττώματά τους και να πιουν τα ούρα τους».

²⁸ Τότε ο υπασπιστής σηκώθηκε και φώναξε στην εβραϊκή γλώσσα, με δυνατή φωνή: «Ακούστε», είπε, «τα λόγια του μεγάλου βασιλιά, του βασιλιά της Ασσυρίας! ²⁹ Μην αφήνετε τον Εζεκία να σας εξαπατάει, λέει ο βασιλιάς, γιατί δε θα μπορέσει να σας γλιτώσει από την εξουσία μου. ³⁰ Μη σας κάνει ο Εζεκίας να εμπιστευέστε στον Κύριο, λέγοντάς σας ότι ο Κύριος το δίχως άλλο θα σας λυτρώσει και ότι η πόλη αυτή δε θα παραδοθεί στην εξουσία του βασιλιά της Ασσυρίας. ³¹ Μην ακούτε τον Εζεκία! Το βασιλιά της Ασσυρίας ν' ακούστε: Κάντε ειρήνη μαζί μου, λέει, και παραδοθείτε σ' εμένα, και τότε θα μπορεί καθέννας σας να τρώει από τ' αμπέλι του και τη συκιά του, και να πίνει νερό από τη δεξαμενή του, ³² ώσπου να 'ρθώ και να σας μεταφέρω μακριά, σε μια χώρα σαν τη δική σας, πλούσια σε σιτάρι και κριθάρι, πλούσια σε ψωμί κι αμπέλια, σε λάδι και σε μέλι, για να ζήσετε και να μην πεθάνετε. Μην ακούτε τον Εζεκία που σας παραπλανάει και σας λέει ότι τάχα ο Κύριος θα σας σώσει. ³³ Ποιος, αλήθεια, από τους θεούς των εθνών έσωσε τη χώρα του από την κυριαρχία του βασιλιά της Ασσυρίας; ³⁴ Πού είναι οι θεοί της Χαμάθ και της Αρφάδ; Πού είναι οι θεοί των Σεφαρβιτών, της Ενά και της Αβά; Πού είναι οι θεοί της Σαμάρειας; Μπόρεσαν μήπως να μ' εμποδίσουν από του να κατακτήσω την πόλη; ³⁵ Ποιοι από τους θεούς όλων αυτών των χωρών έσωσαν τη χώρα τους από την κυριαρχία μου, για να σώσει κι

^{με}αραμαϊκή Η αραμαϊκή γλώσσα ήταν η γλώσσα της διπλωματίας της εποχής

ο Κύριος την Ιερουσαλήμ;»

³⁶ Ο λαός παρακολουθούσε σιωπηλός. Δεν του αποκρίθηκε λέξη, γιατί ο ίδιος ο βασιλιάς τούς είχε διατάξει να μην του απαντήσουν. ³⁷ Τότε ο Ελιακίμ, γιος του Χελκία, και οικονόμος των ανακτόρων, ο γραμματέας Σεβνά κι ο υπομηματογράφος Ιωάχ, γιος του Ασάφ, ήρθαν στον Εζεκία με σχισμένα τα ρούχα τους απ' την απόγνωση και του ανέφεραν τα λόγια του Ασσύριου υπασπιστή.

19 Ο βασιλιάς Εζεκίας, μόλις τ' άκουσε αυτά, έσκισε τα ρούχα του,^{μς} ντύθηκε στα πένθημα και μπήκε στο ναό του Κυρίου. ² Συγχρόνως έστειλε τον Ελιακίμ, οικονόμο των ανακτόρων, το γραμματέα Σεβνά και τους πιο ηλικιωμένους από τους ιερείς, ντυμένους στα πένθημα, στον προφήτη Ησαΐα, γιο του Αμώς, ³ με το ακόλουθο μήνυμα: «Άκου τι λέει ο Εζεκίας: Σήμερα είναι μέρα θλίψης, τιμωρίας και ντροπής, γιατί είμαστε σαν τα παιδιά που ήρθε η ώρα τους να γεννηθούν, αλλά η μάνα τους δεν έχει δύναμη να τα φέρει στον κόσμο. ⁴ Αν ο Κύριος, ο Θεός σου, άκουσε όλα αυτά που ξεστόμισε ο υπασπιστής του βασιλιά της Ασσυρίας, που ο κύριός του τον έστειλε για να προσβάλει τον αληθινό Θεό, μπορεί να τον τιμωρήσει γι' αυτά που είπε. Γι' αυτό εσύ προσευχήσου γι' αυτό το υπόλοιπο, που απέμεινε από το λαό».

⁵ Όταν οι άνθρωποι του βασιλιά Εζεκία, ήρθαν στον Ησαΐα, ⁶ ο προφήτης τούς είπε: «Να μεταφέρετε στον κύριό σας αυτό το μήνυμα εκ μέρους του Κυρίου: Μη φοβάσαι από τα λόγια που άκουσες, με τα οποία με πρόσβαλαν οι άνθρωποι του βασιλιά της Ασσυρίας. ⁷ Εγώ θα του εμπνεύσω τέτοια διάθεση, ώστε όταν ακούσει κάποια φήμη, να γυρίσει στη χώρα του· και θα κάνω ώστε εκεί στη χώρα του να δολοφονηθεί». ⁸ Ο υπασπιστής του βασιλιά της Ασσυρίας έμαθε πως ο κύριός του είχε φύγει από τη Λαχίς και πολεμούσε εναντίον της Λιβνά· γι' αυτό πήγε εκεί να τον βρει.

Η καυχρησιολογία του Σενναχηρίμ και η προσευχή του Εζεκία

(Β΄ Χρ 32,17-20 Ησ 37,9-20)

⁹⁻¹⁰ Πράγματι, ο βασιλιάς της Ασσυρίας είχε μάθει πως ο Τιρακά, βασιλιάς της Αιθιοπίας, ερχόταν να πολεμήσει εναντίον του. Τότε έστειλε πάλι ανθρώπους του στον Εζεκία, βασιλιά του Ιουδά, με το ακόλουθο μήνυμα: «Μην αφήνεις το Θεό σου στον οποίο εμπιστεύεσαι, να σε εξαπατάει λέγοντας ότι τάχα δε θα παραδοθεί η Ιερουσαλήμ στην κυριαρχία μου. ¹¹ Θα έχεις ακούσει, βέβαια, τα όσα έκαναν οι βασιλιάδες της Ασσυρίας σ' όλες τις άλλες χώρες και πώς τις ερήμωσαν· κι εσύ φαντάζεσαι πως θα γλιτώσετε; ¹² Όταν οι πρόγονοί μου κατέστρεφαν τη Γωζάν, τη Χαρράν, τη Ρεσέφ και τους Εδωμίτες της Θελασσάρ, μήπως οι θεοί εκείνων των εθνών μπόρεσαν να τα σώσουν; ¹³ Πού είναι οι βασιλιάδες της Χαμάθ και της Αρφάδ ή οι βασιλιάδες των Σεφαρβιτών, της Ενά και της Αβά;»

¹⁴ Ο Εζεκίας πήρε το γράμμα που του έφεραν οι απεσταλμένοι του και το διάβασε. Έπειτα ανέβηκε στο ναό του Κυρίου, το ξετύλιξε ενώπιον του Κυρίου ¹⁵ και προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, Θεέ του Ισραήλ, εσύ που έχεις το θρόνο σου πάνω εσύ, για όλα τα βασίλεια της γης· εσύ δημιουργήσες τον ουρανό και τη γη.

¹⁶ Άνοιξε, Κύριε, τα μάτια σου και κοίταξε. Γείρε, Κύριε, το αυτί σου κι άκουσε όλα τα λόγια που οι απεσταλμένοι του Σενναχηρίμ ξεστόμισαν για να προσβάλουν εσένα, τον αληθινό Θεό. ¹⁷ Αλήθεια, Κύριε, οι βασιλιάδες της Ασσυρίας εξαφάνισαν τα άλλα έθνη κι ερήμωσαν τις χώρες τους. ¹⁸ Εριξαν τους θεούς τους στη φωτιά, γιατί εκείνοι δεν ήτανε θεοί, αλλά ανθρώπινα κατασκευάσματα από ξύλα και πέτρες, και γι' αυτό μπόρεσαν και τους κατέστρεψαν. ¹⁹ Αλλά εσύ, Κύριε Θεέ μας, σώσε μας τώρα απ' τα νύχια του

^{μς}Βλ υποσ εις Γεν 37,29 ^{μς}πάνω απο τα χερουβιμ Για την προέλευση της φρ βλ Εξ 25,22

Σενναχηρίμ, για να μάθουν όλα τα βασίλεια της γης ότι εσύ, Κύριε, είσαι ο μόνος Θεός».

Ο Θεός περιπαίζει το βασιλιά της Ασσυρίας

(Ησ 37,21-38)

²⁰ Τότε ο Ησαίας, γιος του Αμώς, έστειλε αυτό το μήνυμα στον Εζεκία: «Ορίστε τι λέει ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ. Άκουσα την προσευχή σου σ' εμένα σχετικά με το Σενναχηρίμ, βασιλιά της Ασσυρίας. ²¹ Άκου τώρα τι λέω εγώ, ο Κύριος, εναντίον του:

Σε καταφρονάει,
σε χλευάζει η παρθένα,
η πόλη της *Σιών!

Σε περιγελάει κουνώντας το κεφάλι της
η πόλη της Ιερουσαλήμ!

²² Ποιον έβρισες και ποιον βλασφήμησες;
Σε ποιον ενάντια τη φωνή σου ύψωσες,
και τον κοίταξες υπεροπτικά;

Ενάντια στον *Άγιο Θεό του Ισραήλ!

²³ Τους δούλους σου έστειλες για να
προσβάλεις,
εμένα, τον Κύριο, και είπες:

“Εγώ με τις πολλές μου άμαξες
σκάλωσα στις βουνοκορφές,
στις άκριες του *Λιβάνου.

Έκοψα τα ψηλά τα *κέδρα του,
τα πιο όμορφα του κυπαρίσσια,
κι έφτασα στην ψηλότερη κορφή του,
στο δάσος του το πιο πυκνό.

²⁴ Πηγάδια έσκαψα
κι άλλων λαών ήπια νερό·
και με τα ίχνη των ποδιών μου
ξέρανα τα ποτάμια όλα
της Αιγύπου”.

²⁵ Δεν έχεις όμως ακουστά, Σενναχηρίμ,
ότι εγώ όλα αυτά τα προετοίμασα
εδώ και πολλά χρόνια
και τα σχεδίασα απ' τον παλιό
καιρό;

Τώρα, λοιπόν, τα εκτελώ,
για να μπορείς εσύ να κάνεις
τις πόλεις τις οχυρωμένες

σωρούς ερείπια

²⁶ Τρομάξανε οι κάτοικοί τους
κι από το φόβο τους παρέλυσαν
με το χορτάρι μοιάσανε του αγρού
και με την τρυφερή τη χλόη,
με το χορτάρι που φυτρώνει
στη σκεπή
και πριν αναπτυχθεί ξεραίνεται.

²⁷ Ξέρω για σε τα πάντα:

Τι κάνεις και πού πιας,
και τη μανία που σε πιάνει
εναντίον μου.

²⁸ Μάνιασες εναντίον μου
κι άκουσα τα προσβλητικά σου λόγια.

Γι' αυτό θα σε δαμάσω
βάζοντας κρίκο στα ρουθούνια σου
και μες στο στόμα σου το χαλινάρι μου·
και θα σε κάνω να γυρίσεις
στην πατρίδα σου
από τον ίδιο δρόμο που είχες πάρει
για να 'ρθείς.

²⁹ »Και σ' εσένα, Εζεκία, δίνω αυτό το *σημείο: Αυτό το χρόνο και τον επόμενο θα φάτε ό,τι φυτρώνει από μόνο του. Τον τρίτο όμως χρόνο θα σπειρέτε και θα θερίσετε, θα φυτέψετε αμπέλια και θα φάτε τον καρπό τους. ³⁰ Όσο για το υπόλοιπο που θα μείνει από τους απογόνους του Ιούδα, θα ριζοβολήσει βαθιά μέσα στη γη και τα κλαδιά του θα γεμίσουν καρπό. ³¹ Από την Ιερουσαλήμ θα βγει ένας λαός επιζώντων, από το όρος Σιών θ' ανορθωθούν αυτοί που θα 'χουν διασωθεί. Αυτό θα το 'χω κάνει εγώ, ο Κύριος του *σύμπαντος, με τη φλογερή αγάπη μου. ³² Και τώρα, να τι αναγγέλλει ο Κύριος για το βασιλιά της Ασσυρίας: Σ' αυτήν την πόλη δεν θα μπει ούτε σ' αυτήν θα ρίξει βέλος. Δε θα της επιτεθεί προβάλλοντας ασπίδες εναντίον της ούτε εναντίον της πρόχωμα θα σηκώσει. ³³ Από τον ίδιο δρόμο που ήρθε, θα γυρίσει πίσω. Αλλά σ' αυτή την πόλη δε θα μπει. Εγώ, ο Κύριος, το λέω. ³⁴ Θα υπερασπιστώ την Ιερουσαλήμ και θα τη σώσω, για να τιμήσω τ' όνομά μου και την υπόσχεση που έχω δώσει στο Δαβίδ, το *δούλο μου».

³⁵ Τη νύχτα εκείνη βγήκε στο στρατόπεδο

των Ασσυρίων ο *άγγελος του Κυρίου και θανάτωσε εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες άντρες. Κι όταν σηκώθηκαν νωρίς το πρωί όσοι είχαν μείνει ζωντανοί, αντίκρυσαν γύρω τους πτώματα. ³⁶ Αμέσως τότε ο βασιλιάς Σενναχηρίμ έλυσε την πολιορκία και γύρισε στη πρωτεύουσά του, τη *Νινευή. ³⁷ Μια μέρα, εκεί που προσκυνούσε στο ναό του Νισρῶκ, του θεού του, δύο από τους γιους του, ο Αδραμμέλεκ και ο Σαρσεέρ, τον δολοφόνησαν με ξίφος κι ύστερα κατέφυγαν στη χώρα Αραράτ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ένας άλλος γιος του, ο Εσαρχαδδών.

Η ασθένεια του Εζεκία

(Β΄ Χρ 32,24 Ησ 38,1-8 21-22)

20 Εκείνη την εποχή ο βασιλιάς Εζεκίας αρρώστησε βαριά, να πεθάνει. Τότε τον επισκέφθηκε ο *προφήτης Ησαΐας, γιος του Αμώς, και του είπε: «Άκου τι λέει ο Κύριος: Τακτοποίησε τις υποθέσεις του σπιτιού σου, γιατί δε θα ζήσεις για πολύ ακόμη. Θα πεθάνεις».

² Ο Εζεκίας γύρισε τότε το πρόσωπό του στον τοίχο και προσευχήθηκε στον Κύριο: ³ «Κύριε», είπε, «θυμήσου, σε παρακαλώ, πώς έζησα ενώπιόν σου με πιστότητα και με ευθύτητα καρδιάς, κι έπραξα ό,τι σου ήταν αρεστό!» Κι άρχισε να κλαίει γοερά.

⁴ Πριν βγει ο Ησαΐας από τη μεσαία *αυλή, ήρθε σ' αυτόν λόγος του Κυρίου: ⁵ «Γύρνα πίσω», του είπε ο Κύριος, «και πες στον Εζεκία, τον άρχοντα του λαού μου: "Ο Κύριος ο Θεός του Δαβίδ, του προγόνου σου, λέει: Άκουσα την προσευχή σου και είδα τα δάκρυά σου. Θα σε κάνω, λοιπόν, καλά: την τρίτη μέρα θ' ανεβείς στο *ναό του Κυρίου. ⁶ Θα σου δώσω άλλα δεκαπέντε χρόνια ζωής, και θα σας ελευθερώσω εσένα και την πόλη αυτή, από το βασιλιά της *Ασσυρίας. Θα υπερασπιστώ αυτή την πόλη για να τιμήσω το *όνομά μου και την υπόσχεση που έ-

δωσα στο Δαβίδ, το *δούλο μου" ».

⁷ Μετά ο Ησαΐας είπε να ετοιμάσουν ένα κατάπλασμα από σύκα και να το βάλουν πάνω στην πληγή, για να γιατρευτεί ο βασιλιάς. ⁸ Ο Εζεκίας ρώτησε τον Ησαΐα: «Ποιο είναι το *σημείο ότι ο Κύριος θα με κάνει καλά και ότι θ' ανεβώ την τρίτη μέρα στο ναό του;» ⁹ Ο Ησαΐας απάντησε: «Τι θέλεις: να μετακινηθεί η σκιά δέκα σκαλοπάτια μπρος ή δέκα σκαλοπάτια πίσω;»^{μθ} Αυτό θά είναι το σημείο από τον Κύριο, ότι θα εκπληρώσει την υπόσχεσή του». ¹⁰ Ο Εζεκίας απάντησε: «Είναι ευκολότερο να μετακινηθεί η σκιά δέκα σκαλοπάτια μπρος: καλύτερα ας μετακινηθεί δέκα σκαλοπάτια πίσω». ¹¹ Τότε ο προφήτης Ησαΐας προσευχήθηκε στον Κύριο, κι ο Κύριος μετακίνησε τη σκιά δέκα σκαλοπάτια πίσω στη σκάλα που είχε κατασκευάσει ο βασιλιάς Αχαζ.

Ο Θεός αντίθετος με την πολιτική Εζεκία

(Β΄ Χρ 32,25-26 Ησ 39,1-8)

¹² Την ίδια εποχή, ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Μερωδάκ-Βαλαδάν, γιος του Βαλαδάν, όταν έμαθε πως ο Εζεκίας ήταν άρρωστος, του έστειλε με πρεσβευτές του δώρα και μια επιστολή.^{μθ} ¹³ Ο Εζεκίας δέχθηκε τους απεσταλμένους και τους έδειξε ό,τι βρισκόταν στα θησαυροφυλακία του, το ασήμι και το χρυσάφι, τα αρώματα και τα πολύτιμα μύρα: τους έδειξε και τα οπλοστάσια του. Δεν άφησε τίποτα στο ανάκτορό του ή σ' όλο του το βασίλειο, που να μην τους το δείξει.

¹⁴ Μετά απ' αυτά ήρθε ο προφήτης Ησαΐας στο βασιλιά Εζεκία και τον ρώτησε: «Από πού σου ήρθαν αυτοί οι άνθρωποι και τι σου είπαν;» Ο Εζεκίας απάντησε: «Ήρθαν από μακρινή χώρα, από τη Βαβυλώνα, για να με δουν». ¹⁵ Ο προφήτης Ξαναρώτησε: «Τι είδαν στο ανάκτορό σου;» Ο Εζεκίας απάντησε: «Ό,τι υπάρχει εκεί το είδαν: τίποτα δεν άφη-

^{μθ} Στο στίχο αυτό και στο στ 11 το εβρ δεν είναι σαφές Αντί για «σκαλοπατια» στα οποία «προχώρουμε» η σκιά, δύναντον να υπηρχε ειδικός πίνακας με χαραγμένους «βαθμούς» που πανω τους μετεκινείτο η σκιά και έδειχνε την ώρα ^{μθ} Το 703 π Χ ο Μερωδάκ-Βαλαδάν ελευθέρωσε τη Βαβυλώνα απο την ασσυριακή επικυριαρχία Η αποστολη πρεσβευων με επιστολή και δωρα, υποδήλωνε πιθανόν προθεση του για σύναψη ιουδαιοβαβυλωνιακής συμμαχίας εναντίον των Ασσυριων

σα στα θησαυροφυλάκιά μου, που να μην τους το δείξω».

¹⁶ Τότε ο Ησαΐας είπε στον Εζεκία: «Άκου το λόγο του Κυρίου: ¹⁷ Έρχονται μέρες που ό,τι υπάρχει στο ανάκτορό σου και το αποταμίευσαν εκεί οι πρόγονοί σου μέχρι σήμερα, θα μεταφερθεί στη Βαβυλώνα: τίποτα δεν θα μείνει εδώ, λέει ο Κύριος. ¹⁸ Θα πάρουν ακόμα και μερικά από τα παιδιά σου, απ' αυτά που θα 'χουν γεννηθεί από σένα, για να γίνουν *ευνούχοι στ' ανάκτορα του βασιλιά της Βαβυλώνας».

¹⁹ Ο Εζεκίας απάντησε στον Ησαΐα: «Ο λόγος που μου αναγγέλλει ο Κύριος είναι καλός». Και μέσα του σκεφτόταν: «Όσο ζω εγώ θα υπάρχει ειρήνη κι ασφάλεια. Τίποτα δεν πρόκειται να συμβεί».

²⁰ Η υπόλοιπη ιστορία του Εζεκία είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. Εκεί αναφέρονται όλα τα κατορθώματά του, και πώς κατασκεύασε τη δεξαμενή και το υδραγωγείο και έφερε νερό στην Ιερουσαλήμ. ²¹ Όταν πέθανε ο Εζεκίας, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Μανασσής.

Η βασιλεία του Μανασσή στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 33,1-20)

21 Ο Μανασσής ήταν δώδεκα ετών όταν έγινε βασιλιάς και βασίλευσε πενήντα πέντε χρόνια στην *Ιερουσαλήμ· η μητέρα του ονομαζόταν Εφισβή. ² Ο Μανασσής έπραξε ό,τι δυσαρεσεί τον Κύριο, τρώοντας τα βδελυρά έθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες. ³ Έθεσε πάλι σε λειτουργία τους ιερούς *τόπους που τους είχε καταστρέψει ο πατέρας του ο Εζεκίας· κατασκεύασε *θυσιαστήρια για το *Βάαλ· έστησε μια ξύλινη λατρευτική στήλη, όπως είχε κάνει ο Αχαάβ, ο βασιλιάς του *Ισραήλ· και πρόσφερε λατρεία στ' αστέρια του ουρανού και τα προσκύνησε. ⁴ Επίσης έ-

χτισε ειδωλολατρικά θυσιαστήρια μέσα στο ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ, για τον οποίο ο Κύριος είχε πει: «Εκεί θα λατρεύεται το *όνομά μου». ⁵ Έχτισε θυσιαστήρια για τ' αστέρια του ουρανού στις δύο *αυλές του ναού του Κυρίου. ⁶ Πρόσφερε το γιο του ολοκαύτωμα, ασκούσε μαντεία και μαγεία, προσέλαβε στην υπηρεσία του νεκρομάντιες και μάγους. Έκανε πολλά, με τα οποία δυσαρέστησε τον Κύριο και προκάλεσε την οργή του. ⁷ Επίσης ο Μανασσής κατασκεύασε ένα ξόανο της *Ασερά και το έστησε μέσα στο ναό, για τον οποίον ο Κύριος είχε πει στο Δαβίδ και στο γιο του το Σολομώντα: «Στο ναό αυτόν και στην Ιερουσαλήμ, την πόλη που διάλεξα μέσα απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ, θα λατρεύεται το όνομά μου για πάντα. ⁸ Και αν οι Ισραηλίτες προσέχουν να κάνουν ακριβώς όλα όσα τους διέταξα, τρώοντας όλο το *νόμο που τους έδωσε ο *δούλος μου ο Μωυσής, δε θα τους υποχρεώσω πια να περιπλανιούνται έξω από τη χώρα που έδωσα στους προγόνους τους». ⁹ Αυτοί όμως δεν υπάκουσαν, κι ο Μανασσής τους παρέσυρε και έκαναν χειρότερα απ' ό,τι τα έθνη εκείνα, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες.

¹⁰ Τότε ο Κύριος έστειλε με τους δούλους του, τους *προφήτες, αυτό το μήνυμα: ¹¹ «Ο Μανασσής, βασιλιάς του Ιούδα, έπραξε όλες αυτές τις βδελυρές πράξεις κι έκανε πολύ φοβερότερα πράγματα από κείνα που είχαν κάνει στο παρελθόν οι *Αμορραίοι· επίσης έγινε αιτία για το λαό του Ιούδα να αμαρτησει με τα ειδώλά του. ¹² Γι' αυτό εγώ ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, λέω: Θα προξενήσω τέτοια συμφορά στην Ιερουσαλήμ και στον Ιούδα, ώστε όποιος τ' ακούει, να του έρχεται ζάλη. ¹³ Θ' απλώσω πάνω στην Ιερουσαλήμ το σχοινί με το οποίο μέτρησα τη *Σαμάρεια, το μέτρο που μ' αυτό μετρούσα την οικογένεια του Αχαάβ. Θ' α-

⁹ *Θ' απλώσω Αχαάβ Εκφράσεις που υπονοούν τη θανάτωση των κατοίκων της Ιερουσαλήμ. Για την έννοια της εικονας βλ. υποσημ. εις Β΄ Σαμ 8,2

20,17 24,13 20,18 24,14-15 Δν 1,1-5 21,1-16 Ιερ 15,4 21,3 18,4 Α΄ Βασ 16,33 21,6 Δτ 18,10-11 21,7-8 Α΄ Βασ 9,3-5 21,12 Α΄ Σαμ 3,11 Ιερ 19,3

Ιερουσαλήμ από τους κατοίκους της, όπως σκουπίζουν το πιάτο κι ύστερα το γυρίζουν ανάποδα. ¹⁴ Θα εγκαταλείψω όσους θα έχουν επιζήσει από το λαό μου και θα τους παραδώσω στην εξουσία των εχθρών τους, οι οποίοι θα τους λαφυραγωγήσουν και θα τους απογυμνώσουν. ¹⁵ Επειδή έπραξαν ασταμάτητα το κακό ενώπιόν μου και με εξοργίζουν από την ημέρα που οι πρόγονοί τους βγήκαν από την Αίγυπτο, μέχρι σήμερα».

¹⁶ Ο βασιλιάς Μανασσής παρέσυρε στην αμαρτία του το λαό του Ιούδα, εξωθώντας τον να πράττει το κακό ενώπιον του Κυρίου. Κι επιπλέον σκότωσε τόσους αθώους, ώστε γέμισε την Ιερουσαλήμ με *αίμα από τη μία άκρη ως την άλλη.¹⁷

¹⁷ Η υπόλοιπη ιστορία του Μανασσή είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. Εκεί αναφέρεται όλη η δράση του και η αμαρτία που έπραξε. ¹⁸ Ο Μανασσής πέθανε κι ενταφιάστηκε στον κήπο του ανακτόρου του, που ονομάζεται και «κήπος του Ουζζά». Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Αμών.

Η βασιλεία του Αμών στον Ιούδα

(Β΄ Χρ 33,21-25)

¹⁹ Ο Αμών ήταν είκοσι δύο ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψε δύο χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Μεσουλλεμέθ και ήταν κόρη του Χαρούς, από την Ιτεβιά.

²⁰ Ο Αμών έπραξε ό,τι δυσαρεσει τον Κύριο, όπως είχε κάνει κι ο πατέρας του ο Μανασσής. ²¹ Βάδισε στ' αγνάριά του: Πρόσφερε λατρεία στα είδωλα που είχε προσφέρει κι εκείνος και τα προσκύνησε. ²² Εγκατέλειψε τον Κύριο, το Θεό των προγόνων του· δε συμπεριφέρθηκε όπως ήθελε εκείνος.

²³ Τελικά, οι αξιωματούχοι του συνωμότησαν εναντίον του και τον θανάτωσαν μέσα στο παλάτι. ²⁴ Ο λαός όμως της χώρας σκότωσε τους συνωμότες κι έκανε βασιλιά στη

θέση του Αμών το γιο του τον *Ιωσία.

²⁵ Όλη η υπόλοιπη ιστορία του Αμών είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα. ²⁶ Τον έθαψαν στον τάφο του, στον «κήπο του Ουζζά». Στη θέση του έγινε βασιλιάς ο *Ιωσίας, ο γιος του.

Ο Ιωσίας και το βιβλίο του νόμου

(Β΄ Χρ 34,1-2 8-18)

22 Ο *Ιωσίας ήταν οχτώ ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψε στην *Ιερουσαλήμ τριάντα ένα χρόνια. Η μητέρα του ονομαζόταν Ιεδιδά και ήταν κόρη του Αδαία, από τη Βοσκάθ. ² Ο Ιωσίας έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου ακολουθώντας απαρέγκλητα το παράδειγμα του Δαβίδ, του προγόνου του.

³ Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του, ο Ιωσίας έστειλε το γραμματέα Σαφάν, γιο του Ασαλία κι εγγονό του Μεσουλλάμ, στο *ναό του Κυρίου, με την εξής εντολή: ⁴ «Πήγαινε στο Χελκία, τον *αρχιερέα, και ζήτησέ του να μετρήσει τα χρήματα που μπήκαν στο ναό, που οι *φρουροί της πύλης τα εισέπραξαν από το λαό. ⁵ Να τα δώσουν στους εργολάβους που επιστατούν στις επισκευές του ναού του Κυρίου, για να πληρώσουν τους εργάτες, ⁶ δηλαδή τους ξυλουργούς, τους τεχνίτες και τους χτίστες, και για ν' αγοράσουν ξυλεία και πελεκητές πέτρες για τις επισκευές. ⁷ Αλλά κανείς δε θα τους ζητάει λογαριασμό σχετικά με τα χρήματα που τους δίνονται, γιατί αυτοί τα διαχειρίζονται τίμια».

⁸ Τότε ο αρχιερέας ανακοίνωσε στο Σαφάν ότι βρήκε το βιβλίο του *νόμου¹⁸ στο ναό του Κυρίου. Του το έδωσε μάλιστα και το διάβασε. ⁹ Ο Σαφάν παρουσιάστηκε στο βασιλιά και του ανέφερε: «Οι δούλοι σου μάζεψαν τα χρήματα που βρέθηκαν στο ναό και τα παρέδωσαν στους εργολάβους που επιστατούν στο ναό του Κυρίου. ¹⁰ Ο αρχιερέας Χελ-

¹⁸ Πιθανώς υπονοούνται οι ανθρωποθυσίες που προσφέρονταν απο το Μανασση (βλ στ 6) ¹⁹ Το βιβλίο του νομου Εννοείται πιθανως το κεντρικο τμημα του σημερινου Δευτερονομιου Ορισμενοι θεωρουν εξισου πιθανό να πρόκειται για τα πρώτα πέντε βιβλία της ΠΔ, δηλ την Πεντατευχο

κίας», εἶπε μετὰ, «μου ἔδωσε ἓνα βιβλίον». Καὶ το διάβασε μπροστὰ στο βασιλιά.

Ο Ἰωσίας τρομοκρατεῖται

(Β΄ Χρ 34,19-28)

11 Μόλις ο βασιλιάς Ἰωσίας ἄκουσε τους λόγους του βιβλίου του νόμου, ἔσκισε τὰ ρούχα του.¹¹ 12 Ἐδωσε ἀμέσως διαταγὴ στον ἀρχιερέα Χελκία, στον Αχικὰμ γιο του Σαφάν, στον Αχβάρ γιο του Μιχαία, στον ἴδιο το γραμματέα Σαφάν καὶ στον Ασαία, ἕναν ἀπὸ τους υπασιπιστὲς του βασιλιά: 13 «Πηγαίνετε», τους εἶπε, «καὶ ρωτήστε τον Κύριο γιὰ μένα καὶ γιὰ ολόκληρο τὸ λαὸ του Ἰούδα, σχετικὰ με τὰ λόγια αὐτοῦ του βιβλίου που βρήκατε. Πραγματικὰ, θὰ πρέπει νὰ εἶναι μεγάλη ἡ οργὴ του Κυρίου ἐναντίον μας, γιὰτὶ οὐ πρόγονοί μας δὲν ἔδωσαν σημασία στα λόγια που εἶναι γραμμένα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον καὶ δὲν τὰ ἐφάρμοσαν».

14 Τότε ο ἀρχιερέας Χελκίας, ο Αχικὰμ, ο Αχβάρ, ο Σαφάν καὶ ο Ασαίας, πήγαν καὶ μίλησαν σχετικὰ στὴν ἠπροφήτισσα Χούλδα, που κατοικοῦσε στὴ νέα συνοικία τῆς Ἱερουσαλήμ. Αὐτὴ ἦταν γυναίκα του Σαλλοῦμ, του ἱμαποφύλακα, γιου του Τιχβά κι ἐγγονοῦ του Ἀράς. 15-16 Ἐκεῖνη τους ἀπάντησε:

«Νὰ πεῖτε στον ἄνθρωπο που σας ἔστειλε σ' ἐμένα ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς του Ἰσραὴλ, λέει: "Θὰ προξενήσω κακὸ σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ στοὺς κατοίκους του, δηλαδὴ θὰ πραγματοποιήσω ὅλα ὅσα λέει το βιβλίον που διάβασε ὁ βασιλιάς του Ἰούδα. 17 Ἐπειδὴ με ἐγκατέλειψαν καὶ πρόσφεραν θυμίαμα σ' ἄλλους θεοὺς καὶ με ἐξόργισαν με τὶς πράξεις τους, γι' αὐτὸ ἔχει ἀνάψει ἡ οργὴ μου ἐναντὶα σ' αὐτὸν τὸν τόπο, χωρὶς καὶ πάλι νὰ ἰκανοποιηθεῖ". 18-19 Καὶ στο βασιλιά του Ἰούδα, που σας ἔστειλε νὰ ρωτήσετε τον Κύριο, νὰ του πεῖτε ὅτι ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς του Ἰσραὴλ, λέει: "εὐὸ ἄκουσες προσεκτικὰ τὰ λόγια αὐτοῦ του βιβλίου. Ἄκουσες τὰ ὅσα εἶπα ἐναντίον αὐτοῦ του τόπου καὶ των κατοίκων του, ὅτι θὰ ἐρημωθοῦν καὶ τ' ὄνομά τους θὰ χρησιμοποιεῖται στὶς ἠκατάρεις. Κι ἀμέσως μετα-

νόησες καὶ ταπεινώθηκες, ἔσκισες τὰ ρούχα σου¹⁸ καὶ ἔκλαψες ἐνώπιόν μου. Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ σε ἄκουσα. 20 Θὰ σ' ἀφήσω νὰ πεθάνεις εἰρηνικὰ καὶ θὰ μεταφερθεῖς στον τάφο σου, χωρὶς νὰ δουν τὰ μάτια σου ὅλες αὐτὲς τὶς συμφορὲς που θὰ φέρω σ' αὐτὸν ἐδῶ τον τόπο"».

Ο Ἰωσίας ἐπιβάλλει τὸ νέο νόμο

(Β΄ Χρ 34,29-32)

Οὐ ἀπεσταλμένοι του βασιλιά τοῦ ἔφεραν τὴν ἀπάντηση.

23 Τότε ο βασιλιάς ἔστειλε καὶ συγκέντρωσε ὅλους τους ἠπροσβυτέρους του Ἰούδα καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, 2 καὶ ἀνέβηκαν ὅλοι μαζί στο ἠναὸ του Κυρίου: Ὁ βασιλιάς, ὁ λαὸς του Ἰούδα καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, μικροὶ καὶ μεγάλοι, οὐ ἠρεῖς καὶ οὐ ἠπροφῆτες. Εκεί ο βασιλιάς διάβασε μπροστὰ τους ὅλους τους λόγους του βιβλίου τῆς ἠδιαθήκης, που εἶχε βρεθεῖ στο ναὸ του Κυρίου.

3 Μετὰ ὁ βασιλιάς στάθηκε πλάι στο στόλο του ναοῦ κι ἔκανε συμφωνία με τον Κύριο: ἔδωσε ὑπόσχεση ὅτι θὰ τον ἀκολουθεῖ καὶ θὰ τηρεῖ τὶς ἐντολὲς του, τὰ προστάγματά του καὶ τους νόμους του με ὅλη τὴν καρδιά του καὶ τὴν ψυχὴ του, καὶ ὅτι θὰ ἐφαρμόζει ὅλα ὅσα εἶναι γραμμένα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τῆς ἠδιαθήκης. Καὶ ὅλος ὁ λαὸς ὑποσχέθηκε νὰ μείνει πιστὸς στὴ ἠδιαθήκη.

Ἡ ἐξάλειψη τῆς εἰδωλολατρίας ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ

(Β΄ Χρ 34,3-5)

4 Ἐπειτα ὁ βασιλιάς Ἰωσίας διέταξε τον ἀρχιερέα Χελκία καὶ τους ἠρεῖς τῆς δευτέρης τάξης καὶ τους ἠφρουρούς τῆς πύλης νὰ βγάλουν ἀπὸ τὸ ἠναὸ του Κυρίου ὅλα τὰ σκεύη που τὰ χρησιμοποιοῦσαν στὴ λατρεία του ἠΒάαλ, τῆς ἠΑσερά καὶ των ἠάστρων του ουρανοῦ. Τὰ πήραν ἐξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ ἔκαψαν στὴν κοιλιάδα των ἠΚέδρων, καὶ μετέφεραν τὴ στάχτη τους στὴ ἠΒαιθὴλ. 5 Ὁ Ἰωσίας κατάργησε τους εἰδωλολάτρεις ἠρεῖς, που οὐ βασιλιάδες του Ἰούδα τοὺς εἰ-

¹¹βλ ὑποσ εἰς Γεν 37,29 ¹⁸βλ ὑποσ εἰς στ 11

χαν διορίσει για να προσφέρουν θυσίες στους ιερούς τόπους των πόλεων του Ιούδα και γύρω από την Ιερουσαλήμ. Τους έδωξε, γιατί πρόσφεραν θυσίες στο Βάαλ, στον ήλιο, στη σελήνη, στα ζώδια και στ' αστέρια. ⁶ Με διαταγή του έβγαλαν και το ξόανο της Ασερά από το ναό του Κυρίου και το μετέφεραν έξω από την Ιερουσαλήμ, στην κοιλάδα των *Κέδρων· εκεί το έκαψαν και τη στάχτη του τη σκόρπισαν στο δημόσιο νεκροταφείο. ⁷ Διέταξε επίσης και κατεδάφισαν τα σπήτια κοντά στο ναό του Κυρίου, που ανήκαν στους ιερόδουλους άντρες και γυναίκες· μέσα εκεί οι γυναίκες ύφαιναν χιτώνες για την Ασερά.

⁸ Έπειτα ο Ιωσίας κατεδάφισε τα ειδωλολατρικά θυσιαστήρια μπροστά από την πύλη, την οποία είχε χτίσει ο διοικητής της Ιερουσαλήμ, ο Ιησούς. Ήταν τοποθετημένα αριστερά καθώς μπαίνει κανείς από την κυρίως πύλη. Έπειτα έφερε στην Ιερουσαλήμ όλους τους ιερείς από τις πόλεις του Ιούδα, και αχρήστεψε τους ιερούς τόπους, από τη Γεβά ως τη Βέερ-Σεβά,⁹ όπου αυτοί πρόσφεραν θυσίες. ⁹ Ωστόσο στους ιερείς αυτούς δεν επιτρεπόταν ν' ανεβαίνουν και να προσφέρουν θυσίες στο *θυσιαστήριο του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ, αλλά μπορούσαν να τρώνε *άζυμα ψωμιά, από εκείνα που προσφέρονταν στους άλλους ιερείς.

¹⁰ Ο Ιωσίας αχρήστεψε τον ιερό τόπο της Τοφέθ,¹⁰ που βρισκόταν στην κοιλάδα Εννόμ,¹¹ ώστε να μην μπορεί κανείς να προσφέρει εκεί το γιο του ή την κόρη του ολοκαύτωμα στον *Μολόχ. ¹¹ Απομάκρυνε και τα άλογα που οι βασιλιάδες του Ιούδα τα είχαν αφιερώσει στη λατρεία του ήλιου. Αυτά τα άλογα ήταν σταυλισμένα πλάι στην είσοδο του ναού του Κυρίου, σε παραπήγματα κον-

τά στο σπήτι του ευνούχου Νάθαν-Μελέχ. Ο Ιωσίας διάταξε και έκαψαν τις άμαξες του ήλιου. ¹² Κατεδάφισε τα θυσιαστήρια που είχαν κατασκευάσει οι βασιλιάδες του Ιούδα στο δώμα των ανακτόρων, πάνω από τα διαμερίσματα του βασιλιά Άχαζ, καθώς κι εκείνα που είχε κατασκευάσει ο Μανασσής στις δύο *αυλές του *ναού του Κυρίου· τα κομμάτισε και τη σκόνη τους την πέταξε στο χείμαρρο των Κέδρων. ¹³ Αχρήστεψε επίσης τους ιερούς τόπους που είχε καθιερώσει ο Σολομών, ο βασιλιάς του *Ισραήλ, νότια του όρους των Ελαιών,¹³ για να τιμήσει την *Ασάρτη, *βδέλυγμα των *Σιδωνίων, τον *Χεμώς, βδέλυγμα των Μωαβιτών και τον *Μιλκώμ, βδέλυγμα των Αμμωνιτών. ¹⁴ Κατέστρεψε τις πέτρινες και τις ξύλινες λατρευτικές *σπήλες και σκέπασε τις ιερές θέσεις τους με οστά ανθρώπων.¹⁴

Καταστροφή των ειδωλολατρικών ιερών στη χώρα

(Β΄ Χρ 34,6-7)

¹⁵ Επίσης ο Ιωσίας κατέστρεψε τον ιερό τόπο της Βαιθήλ, που τον είχε καθιερώσει ο Ιεροβοάμ, γιος του Ναβάτ, που είχε παρασύρει το λαό του Ισραήλ να αμαρτήσει. Έβαλε φωτιά στον ιερό τόπο, κατεδάφισε το θυσιαστήριο, έσπασε τις πέτρες τους και τις έκανε σκόνη· έκαψε και το ξόανο της Ασερά. ¹⁶ Όταν ο *Ιωσίας έστρεψε το βλέμμα του και είδε το νεκροταφείο που ήταν στο βουνό, έστειλε και πήρε τα οστά από τους τάφους και τα έκαψε πάνω στο θυσιαστήριο. Έτσι το βεβήλωσε, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου, που τον είχε εξαγγείλει ο άνθρωπος του Θεού, πολύ πριν, στη διάρκεια μιας γιορτής, τότε που ο βασιλιάς Ιεροβοάμ είχε σταθεί πλάι στο θυσιαστήριο.

⁹απο τη Γεβα ως τη Βέερ-Σεβά Η εκφραση σημαίνει «σε ολο το βασίλειο του Ιούδα» ¹⁰Τοφέθ Η αρχική εννοιά της λ ήταν πιθανώς «τόπος φωτίας» ¹¹Κοιλάδα Εννόμ Κοιλάδα ΝΔ της Ιερουσαλήμ, που εκβαλλει στην κοιλάδα των Κεδρων Μεχρι τη μεταρρυθμιση του Ιωσία (639-609 π Χ) ήταν τόπος θυσίας στο Μολοχ, στον οποίο θυσιαζαν παιδια Μετα την καταργησή του και την καταστροφη του από τον Ιωσία, η κοιλάδα έγινε κοιμητήριο για τους ξενους και τόπος οπου έρχιγαν τα σκουπιδια Η ελλ λ γέεννα προερχεται από την εβρ «γχεχινωμ» ¹²Το ορος των Ελαιων βρίσκειται ανατολικά της Ιερουσαλημ, από την αλλη όχηη του χείμαρρου των Κέδρων Το εβρ εχει «όρος της Διαφθοράς» ή «ορος της Καταστροφής» ¹³Οι θέσεις που πρωιτερα καταλαμβαναν αυτες οι λατρευτικες σπηλες «βεβήλωθηκαν» με τα ανθρωπινα οστά και έχασαν τον «ιερο» τους χαρακτρα (πρβλ με τους στ 16 και 20)

Μετά ο βασιλιάς κοίταξε γύρω και είδε τον τάφο του προφήτη, που είχε πει αυτούς τους λόγους.¹⁷ Ρώτησε, λοιπόν: «Τι επιτάφια πλάκα είναι εκείνη που φαίνεται εκεί;» Οι άνθρωποι της πόλης του απάντησαν: «Είναι ο τάφος του ανθρώπου του Θεού, που ήρθε από το βασίλειο του Ιούδα και κήρυξε αυτά τα λόγια, που τώρα εσύ πραγματοποιήσες ενάντια στο θυσιαστήριο της Βαιθίλ.»¹⁸ Τότε ο βασιλιάς είπε: «Αφήστε τον κανείς να μη μετακινήσει τα οστά του.» Έτσι δεν πείραξαν τα οστά εκείνου του προφήτη ούτε τα οστά του προφήτη που είχε έρθει από τη Σαμάρεια.¹⁹

¹⁹ Ό,τι έκανε στη Βαιθίλ, ο Ιωσίας, το έκανε και στις πόλεις της Σαμάρειας: γκρέμιζε όλα τα κτίσματα στους χώρους όπου λάτρευαν τα είδωλα. Τα είχαν χτίσει οι βασιλιάδες του Ισραήλ, προκαλώντας έτσι την οργή του Κυρίου.²⁰ Πάνω στα θυσιαστήρια των ιερών τόπων θυσίασε τους ίδιους τους ιερείς, που ιερουργούσαν εκεί, και έκαψε κόκαλα ανθρώπων πάνω σ' αυτά.

Το πρώτο ομαδικό Πάσχα στην Ιερουσαλήμ

(Β' Χρ 35,1 18-19)

Έπειτα ο Ιωσίας γύρισε στην Ιερουσαλήμ,²¹ κι έβγαλε διαταγή για όλο το λαό: «Γιορτάστε το "Πάσχα», τους έλεγε, «για να τιμήσετε τον Κύριο, το Θεό σας, όπως είναι γραμμένο στο βιβλίο αυτό της *διαθήκης». ²² Πραγματικά, τέτοιο Πάσχα είχε να γιορταστεί από την εποχή που κυβερνούσαν τον Ισραήλ οι *Κριτές: δεν το είχαν γιορτάσει ούτε την περίοδο των προηγούμενων βασιλιάδων του Ισραήλ και του Ιούδα. ²³ Μόνο το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ιωσίας γιορτάστηκε τέτοιο Πάσχα για τον Κύριο στην Ιερουσαλήμ.

Η μεγάλη οργή του Κυρίου εναντίον του Ιούδα

²⁴ Ο Ιωσίας εξαφάνισε επίσης από την Ιερουσαλήμ κι απ' όλη τη χώρα του Ιούδα τους

¹⁷ *5ση διάρκεια* τους λογους, κατα τους Ο' Στο εβρ οι φρασεις αυτες λειπουν *5α* Σχετικά με τον προφήτη που ειχε ερθει απο τη Σαμαρεια, βλ Α' Βασ 13,29-31

^{23,17-18} Α' Βασ 13,30-32 ^{23,21} Εξ 12,1-14 Β' Βασ 23,2-3 ^{23,24} Δτ 18,10-11 Λευ 19,31 ^{23,29-34} Ιερ 22,10-12 ^{23,30} 9,28

νεκρομάντις και τους μάγους, τα ξόανα, τα είδωλα και όλα τα άλλα αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν για τις λατρείες. Έτσι εκτέλεσε τους νόμους, τους γραμμένους στο βιβλίο που είχε βρει ο αρχιερέας Χελκίας στο ναό του Κυρίου.²⁵ Πριν από τον Ιωσία, δεν υπήρξε βασιλιάς σαν κι αυτόν, που να στράφηκε στον Κύριο με όλη την καρδιά του, την ψυχή του και τη δύναμή του, όπως το πρόσταζε ο νόμος του Μωυσή: ούτε αργότερα παρουσιάστηκε άλλος βασιλιάς σαν κι αυτόν.

²⁶ Παρ' όλα αυτά, ο Ιωσίας δεν μπόρεσε να κατευνάσει τη μεγάλη οργή του Κυρίου, που είχε ανάψει ενάντια στο λαό του Ιούδα, λόγω της συμπεριφοράς του βασιλιά Μανασσή.²⁷ Έτσι ο Κύριος είπε: «Δε θέλω να ξαναδώ μπροστά μου τον Ιούδα, όπως δε θέλω να ξαναδώ και τον Ισραήλ! Θα διώξω μακριά μου την πόλη που κάποτε διάλεξα, την Ιερουσαλήμ, και το ναό, όπου υποσχέθηκα να λατρεύεται εκεί το όνομά μου.»

Θάνατος του Ιωσία και ο διάδοχός του

(Β' Χρ 35,20—36,1)

²⁸ Όλη η υπόλοιπη ιστορία του Ιωσία και η δράση του είναι καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα.

²⁹ Στις μέρες του, ο Φαραώ Νεχώ της Αιγύπτου ήρθε με το στρατό του να υποστηρίξει το βασιλιά της Ασσυρίας, στον ποταμό Ευφράτη. Ο βασιλιάς Ιωσίας πήγε να αντιμετωπίσει τους Αιγυπτίους στη *Μεγιδδώ, αλλά σκοτώθηκε στη μάχη.³⁰ Οι αξιωματούχοι του έβαλαν το πτώμα του σε μια άμαξα και τον μετέφεραν στην Ιερουσαλήμ όπου και τον έθαψαν στον τάφο του. Ο λαός πήρε τον Ιωάχαζ, γιο του Ιωσία, και τον έχρισε βασιλιά στη θέση του πατέρα του.

Η βασιλεία του Ιωάχαζ στον Ιούδα και η εκθρόνισή του

(Β' Χρ 36,2-8)

³¹ Ο Ιωάχαζ ήταν είκοσι τριών ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψε μόνο τρεις μή-

νες στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Χαμουτάλ και ήταν κόρη του Ιερεμιά.^{5β} από τη Λιβνά. ³²Ο Ιωάχαζ έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, όπως ακριβώς και οι πρόγονοί του. ³³⁻³⁴Ο Φαραώ Νεχώ τον φυλάκισε στη Ριβλά, στη χώρα της Χαμάθ,^{5γ} για να μη βασιλέψει αυτός στην Ιερουσαλήμ. Βασιλιά στη θέση του πατέρα του έκανε τον Ελιακίμ, γιο του Ιωσία, και τον μετονόμασε σε Ιωακίμ.

Η χώρα υποχρεώθηκε να πληρώσει στο Φαραώ εκατό *τάλαντα ασήμι και ένα τάλαντο χρυσάφι. ³⁵Ο Ιωακίμ, προκειμένου να εκπληρώσει την αξίωση του Φαραώ Νεχώ για ασήμι και χρυσάφι, αναγκάστηκε να επιβάλει φορολογία στη χώρα. Πήρε χρήματα από το λαό της χώρας, απ' τον καθένα ανάλογα με την οικονομική του κατάσταση, και τα έδωσε στο Φαραώ.

³⁶Ο Ιωακίμ ήταν είκοσι πέντε ετών όταν διορίστηκε βασιλιάς, και βασιλέψε έντεκα χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Ζεβιδδά και ήταν κόρη του Πεδαία, από τη Ρουμά. ³⁷Ο Ιωακίμ έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, όπως ακριβώς και οι πρόγονοί του.

24 Στη διάρκεια της βασιλείας του Ιωακίμ ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της *Βαβυλώνας, κατέκτησε τη χώρα του Ιούδα και ο Ιωακίμ έγινε υποτελής του για τρία χρόνια· έπειτα επαναστάτησε εναντίον του. ²Ο Κύριος όμως έστειλε κατά του Ιωακίμ επιδρομείς *Βαβυλώνιους, Συρίους, Μωαβίτες και Αμμωνίτες· τους έστειλε εναντίον του *Ιούδα για να τον καταστρέψουν, σύμφωνα με το λόγο του, που τον είχαν προαναγγείλει οι δούλοι του, οι *προφήτες. ³Πραγματικά, αυτά έγιναν μόνο με εντολή του Κυρίου ο οποίος ήθελε να εξαφανίσει το λαό του Ιούδα από μπροστά του, για τις αμαρτίες του βασιλιά Μανασσή, ⁴ ιδιαίτερα για τις αθρόες σφαγές αθώων ανθρώπων που είχε κάνει. Η *Ιερουσαλήμ είχε πνιγεί τότε στο έγκλημα, έτσι που ο Κύριος δεν θέλησε να συγχωρήσει το Μανασσή.

⁵Όλη η υπόλοιπη ιστορία του Ιωακίμ και η δράση του, είναι καταχωρισμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα ⁶Όταν πέθανε ο Ιωακίμ, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Ιωαχίν. ⁷Ο βασιλιάς της Αιγύπτου δεν ξαναβγήκε από τη χώρα του για επιδρομή, γιατί ο βασιλιάς της Βαβυλώνας είχε καταλάβει όλες τις χώρες που υπάγονταν στην αιγυπτιακή κυριαρχία, απο τα βόρεια σύνορα της Αιγύπτου ως τον ποταμό Ευφράτη.

Ο Ιωαχίν και οι πρόκριτοι οδηγούνται αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα

(Β΄ Χρ 36,9-13 Ιερ 52,1-3)

⁸Ο Ιωαχίν ήταν δεκαοχτώ ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψε στην Ιερουσαλήμ τρεις μήνες. Η μητέρα του ονομαζόταν Νεχουστά και ήταν κόρη του Ελναθάν, από την Ιερουσαλήμ. ⁹Ο Ιωαχίν έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, όπως ακριβώς και ο πατέρας του.

¹⁰Εκείνη την εποχή ο βαβυλωνιακός στρατός υπό τις διαταγές των αξιωματικών του βασιλιά Ναβουχοδονόσορ, ήρθαν και πολιορκήσαν την Ιερουσαλήμ. ¹¹Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας ήρθε κι ο ίδιος ο Ναβουχοδονόσορ στην πόλη. ¹²Τότε ο βασιλιάς του Ιούδα Ιωαχίν παραδόθηκε στο βασιλιά της Βαβυλώνας, ο οποίος και τον αιχμαλώτισε. Μαζί του παραδόθηκαν η μητέρα του, οι αξιωματούχοι του, οι άρχοντές του και οι πρίγκιπές του. Αυτό συνέβη κατά το όγδοο έτος της βασιλείας του Ναβουχοδονόσορ. ¹³Κι όπως ακριβώς το είχε προαναγγείλει ο Κύριος, ο Ναβουχοδονόσορ άρπαξε όλους τους θησαυρούς του ναού του Κυρίου και των βασιλικών ανακτόρων και κομμάτισε όλα τα χρυσά σκεύη που είχε κατασκευάσει ο βασιλιάς Σολομών για τη λατρεία στο *ναό. ¹⁴Οδήγησε στην *αιχμαλωσία όλους τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, τους άρχοντες, τους ξακουστούς πολεμιστές, δέκα χιλιάδες αιχμαλώτους, και όλους τους τεχνίτες Ξυ-

^{5β}του Ιερεμιά Πρόκειται για άλλον Ιερεμιά, όχι τον προφήτη ^{5γ}Χώρα της Χαμάθ Η πόλη της Χαμάθ, που βρισκόταν λίγο βορειότερα από τη Ριβλά, είχε δώσει το όνομα της σε ολοκληρη ασσυριακη επαρχία

λουργούς και σιδηρουργούς· κανείς δεν απέμεινε από το λαό της χώρας παρά μόνο η φτωχότερη τάξη. ¹⁵Ο Ναβουχοδονόσορ έφερε αιχμαλώτους από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα, το βασιλιά Ιωαχίν, τη μητέρα του, τις γυναίκες του, τους αξιωματούχους του και τους προκρίτους της χώρας. ¹⁶Επίσης συνέλαβε όλους τους πολεμιστές, που ήταν εφτά χιλιάδες και τους τεχνίτες ξυλουργούς και σιδηρουργούς, χίλιους άντρες όλους δυνατούς και ικανούς για πόλεμο, και τους μετέφερε αιχμαλώτους στη Βαβυλώνα. ¹⁷Βασιλιά στη θέση του Ιωαχίν έκανε τον Ματτανία, θείο του Ιωαχίν, και άλλαξε το όνομά του σε Σεδεκία.

Η βασιλεία του Σεδεκία

(Β΄ Χρ 36,11-16 1ερ 52,1-3)

¹⁸Ο Σεδεκίας ήταν είκοσι ενός ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασίλεψε έντεκα χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Χαμουτάλ και ήταν κόρη του Ιερεμία, ⁵⁶ από τη Λιβνά. ¹⁹Ο Σεδεκίας έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο, όπως ακριβώς και ο Ιωαχίν. ²⁰Αυτό εξόργισε τον Κύριο ενάντια στην Ιερουσαλήμ και στον Ιούδα τόσο, που τους έδιωξε από μπροστά του.

Η πτώση της Ιερουσαλήμ

(Β΄ Χρ 36,17-21 1ερ 39,1-10 52,4-27)

Ο Σεδεκίας επαναστάτησε εναντίον του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της *Βαβυλώνας.

25 Έτσι, τη δέκατη μέρα του δέκατου μήνα, του ένατου έτους της βασιλείας του Σεδεκία, ο Ναβουχοδονόσορ ήρθε με όλο το στρατό του στην *Ιερουσαλήμ· στρατοπέδευσε απέναντί της, και κατασκεύασε πολιορκητικό τείχος γύρω από την πόλη. ² Η πολιορκία κράτησε ως το ενδέκατο έτος της βασιλείας του Σεδεκία, ³ οπότε έπεσε πολύ μεγάλη πείνα στην πόλη· δεν υπήρχε καθόλου τροφή για τους κατοίκους της.

Τότε, την ένατη μέρα του τέταρτου^ε μή-

να, ⁴ οι *Βαβυλώνιοι έκαναν ένα άνοιγμα στο τείχος της πόλης. Τη νύχτα, ο βασιλιάς^ε και οι πολεμιστές του Ιούδα βγήκαν από το διάδρομο που ένωνε τα δύο τείχη, πέρασαν κοντά από το βασιλικό κήπο και πήραν το δρόμο προς την κοιλάδα του Ιορδάνη, παρ' όλο που οι Βαβυλώνιοι είχαν περικυκλώσει την πόλη. ⁵ Αλλά ο βαβυλωνιακός στρατός καταδίωξε το βασιλιά και τον πρόφτασε στις πεδιάδες της Ιεριχώ· τότε όλοι οι στρατιώτες του τον εγκατέλειψαν και διασκορπίστηκαν. ⁶ Οι Βαβυλώνιοι συνέλαβαν το Σεδεκία και τον έφεραν στο βασιλιά της Βαβυλώνας στη Ριβλά, κι εκείνος έβγαλε καταδικαστική απόφαση εναντίον του. ⁷ Έσφαξε τους γιους του μπροστά στα μάτια του· μετά τον τύφλωσαν, τον έδεσαν με αλυσίδες και τον πήραν στη Βαβυλώνα.

⁸ Την έβδομη μέρα του πέμπτου μήνα, το δέκατο ένατο έτος της βασιλείας του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας, ήρθε στην Ιερουσαλήμ ο Νεβουζαραδάν, αρχηγός της σωματοφυλακής του. ⁹ Αυτός έβαλε φωτιά στο *ναό του Κυρίου, στα ανάκτορα και σ' όλα τα σπίτια της Ιερουσαλήμ, ιδιαίτερα στα αρχοντικά της πόλης. ¹⁰ Τα βαβυλωνιακά στρατεύματα που τον ακολουθούσαν γκρέμισαν τα τείχη της Ιερουσαλήμ. ¹¹ Και έσυρε ο Νεβουζαραδάν στην *αιχμαλωσία το υπόλοιπο του λαού, που είχε απομείνει στην πόλη, όλους όσους είχαν αυτομολήσει προς το βασιλιά της Βαβυλώνας.

¹² Αλλά μερικούς από τους φτωχότερους της χώρας τούς άφησε πίσω για να καλλιεργούν τα αμπέλια και τα χωράφια.

¹³ Οι Βαβυλώνιοι έσπασαν τους χάλκινους στύλους του ναού του Κυρίου, τις βάσεις και τη χάλκινη λεκάνη, και μετέφεραν τον χαλκό τους στη Βαβυλώνα. ¹⁴ Επίσης πήραν τους λέβητες, τα φυτιάρια, τα λυχνοψάλιδα, τα θυμιατήρια και όλα τα χάλκινα σκεύη που χρησίμευαν για τη λατρεία στο ναό. ¹⁵ Επίσης πήραν τις σχάρες και τις λεκάνες και γενικά

ἔδ. του Ιερεμία Βλ υποσ εις κεφ 23,31 ἔε. τεταρτου - ο βασιλιάς Οι λ δεν υπάρχουν στο εβρ, αλλά συνάγονται από τη συνέχεια της διήγησης και υπάρχουν στην παραλληλη διήγηση του Ιερεμια (52,6)

24,14-15 20,18 1ερ 29,1 24,15 1ερ 17,12 19,9 24,17 1ερ 37,1 1ερ 17,13-14 24,18 1ερ 27 - 28 24,20 13,23 1ερ 7,15 1ερ 17,15 25,1 1ερ 21,1-10 34,1-5 1ερ 4,1-3 24,1-2 25,2-4 1ερ 33,21 25,7 1ερ 12,13 25,9 Α' Βασ 9,8 25,13-17 Α' Βασ 7,15-50

ὅ,τι ἦταν χρυσό ἢ ασημένιο — το πήραν για το χρυσάφι και το ασημί. ¹⁶ Ἦταν αδύνατο να ζυγιστεῖ ο χαλκός ὅλων αὐτῶν των αντικειμένων, δηλαδή των δύο στύλων, της χάλκινης λεκάνης και των βάσεων, που τα εἶχε κατασκευάσει ο Σολομώντας για το ναό του Κυρίου. ¹⁷ Το ὕψος του κάθε στύλου ἦταν δεκαοχτώ πήχεις και στην κορυφή του υπήρχε ἓνα χάλκινο κιονόκρανο. Το ὕψος του κιονόκρανου ἦταν τρεις πήχεις και ἦταν διακοσμημένο με δικτυωτό και ρόδια ολόγυρα, ὅλα ἀπὸ χαλκό. Οι δύο στύλοι και τα δικτυωτά ἦταν πανομοιότυπα.

¹⁸ Ο αρχηγός της σωματοφυλακῆς συνέλαβε τον *αρχιερέα Σεραία, το δεύτερο στην ιεραρχία *ιερέα Σοφονία, και τους τρεις *φρουρούς της πύλης του ναοῦ. ¹⁹ Επίσης ἀπὸ την πόλη συνέλαβε ἓναν αξιωματοῦχο επικεφαλῆς των πολεμιστῶν και πέντε ἄντρες ἀπὸ τους προσωπικούς συμβούλους του βασιλιά, που βρίσκονταν στην Ἱερουσαλήμ, το γραμματέα του αρχιστράτηγου, που ἦταν υπεύθυνος για τη στρατολόγηση των αντρῶν, καθώς κι ἐξήντα ἄντρες ἀπὸ τους κατοίκους της πόλης. ²⁰ Ο Νεβουζαραδάν τους ἔφερε στον βασιλιά της Βαβυλώνας, στη Ριβλά. ²¹ Κι ἐκεῖνος ἔδωσε διαταγή και τους σκότωσαν ἐκεῖ στη Ριβλά, στη χώρα της Χαμάθ.⁵⁵

Ἔτσι, ο λαός του *Ιούδα οδηγήθηκε στην αιχμαλωσία, μακριά ἀπὸ τη χώρα του.

Ὅσοι ἀπέμειναν φεύγουν στην Αἴγυπτο

(λερ 40,7-9 41,1-3 43,5-7)

²² Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ ἄφησε στη χώρα του Ιούδα ἓνα μέρος του πληθυσμοῦ. Σ' αὐτοὺς διόρισε κυβερνητὴ το Γεδάλια, γιο του Αχικὰμ και ἐγγονοῦ του Σαφάν. ²³ Ὅταν οι αρχηγοὶ των στρατευμάτων που εἶχαν διαφύγει την αιχμαλωσία ἄκουσαν ὅτι ο βασιλιάς της Βαβυλώνας διόρι-

σε κυβερνητὴ το Γεδάλια, ἦρθαν σ' αὐτὸν μαζί με τους ἄντρες τους, στη Μισπά. Ἦταν ο Ισμαήλ, γιος του Νεθανία, ο Ιωχανάν, γιος του Καρεάχ, ο Σεραίας, γιος του Τανχουμέθ του Νετωφαθίτη και ο Ιαζανίας, γιος κάποιου Μααχαθίτη.

²⁴ Ο Γεδάλιας ορκίστηκε μπροστὰ τους και μπροστὰ στους ἄντρες τους και τους εἶπε: «Μη φοβάστε ἀπὸ τους αξιωματοῦχους των Βαβυλωνίων· ἐγκατασταθεῖτε στη χώρα και υποταχθεῖτε στο βασιλιά της Βαβυλώνας κι αὐτὸ θα σας βγει σε καλό. ²⁵ Ἀλλὰ τον ἑβδομο μῆνα ἦρθε ο Ισμαήλ, γιος του Νεθανία κι ἐγγονός του Ελισαμά, που καταγόταν ἀπὸ τη βασιλικὴ οικογένεια.⁵⁶ μαζί με δέκα ἄντρες και θανάτωσαν το Γεδάλια, καθώς και τους ἄντρες του Ιούδα και τους Βαβυλωνίους που ἦταν στο σπίτι του στη Μισπά. ²⁶ Τότε ὅλος ο λαός, μικροὶ και μεγάλοι, και οι αρχηγοὶ των στρατευμάτων, ξεσηκώθηκαν κι ἔφυγαν για την Αἴγυπτο, γιατί φοβόντουσαν τους Βαβυλωνίους.

Ο Ιωαχὴν ἀπελευθερώνεται και τιμάται στην Βαβυλώνα

(λερ 52,31-34)

²⁷ Τριάντα ἐπτὰ χρόνια ἀπὸ την αιχμαλωσία του Ιωαχὴν, βασιλιά του Ιούδα, ἐγίνε βασιλιάς της Βαβυλώνας ο Ευῖλ-Μερωδάχ.⁵⁷ Και τον ἴδιο χρόνο, την εικοστή ἑβδόμη μέρα του δωδέκατου μῆνα, ἔδωσε ἀμνηστία στον Ιωαχὴν και τον ἐβγαλε ἀπὸ τη φυλακή. ²⁸ Του φέρθηκε με ευμένεια και τον τίμησε περισσότερο ἀπὸ τους ἄλλους βασιλιάδες που ἦταν μαζί του αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα. ²⁹ Ἔτσι, του ἐπιτράπηκε να βγάλει τα ρούχα της φυλακῆς και να συντρώγει με το βασιλιά το υπόλοιπο της ζωῆς του.

³⁰ Επίσης, ὅσο ζούσε, του παρέχονταν κάθε μέρα ἀπὸ το βασιλιά της Βαβυλώνας ὅλα τα ἀπαραίτητα για τη συντήρησή του.

⁵⁵ Χώρα της Χαμάθ Βλ υποσ εις κεφ 23,33 ⁵⁶ Βασιλικὴ οικογένεια Ὡς μέλος της βασιλικῆς οικογένειας, ὁ Ισμαήλ, δεν ἐπετρεπε να γίνει ἄλλος κυβερνητῆς ⁵⁷ Ο Ευῖλ-Μερωδάχ ἐγίνε βασιλιάς της Βαβυλώνας το 561 π Χ

Α΄ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ἢ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Α΄

Εισαγωγή

Η ιστορία που εκτίθεται στα βιβλία “Α΄-Β΄ Σαμουήλ” και “Α΄-Β΄ Βασιλέων” επανεξετάζεται στα δύο βιβλία των “Χρονικών” που πιθανότατα αποτελούσαν μαζί με τα επόμενα βιβλία, “Εσδρας” και “Νεεμίας”, ενιαίο έργο. Πρόκειται για έργο του μεταιχμαλωσιακού Ιουδαισμού, μιας εποχής κατά την οποία ο λαός του Θεού ζει σε καθεστώς στέρησης της πολιτικής του ανεξαρτησίας, αλλά και σχετικής αυτονομίας, που του επιτρέπει μια αναθεώρηση της ιστορίας του και αναζήτηση νέων προσανατολισμών. Ο τίτλος του βιβλίου, “Χρονικά”, προέρχεται από την απόδοση στα λατινικά (*Ierónymos*) του εβραϊκού τίτλου “Ντιβρέ Χαγιαμίμ” (= Λόγοι των Ημερών) και δικαιολογείται από το περιεχόμενό του, που είναι μια ανασκόπηση όλης της ιερής ιστορίας από τη δημιουργία μέχρι τη βαβυλώνια αιχμαλωσία. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) επιγράφεται “(Βιβλίο των) Παραλειπομένων”, προφανώς γιατί συμπληρώνει τα άλλα “ιστορικά” βιβλία και με υλικό που εκείνα παρέλειψαν.

Στη χριστιανική Βίβλο τα Α΄ και Β΄ Χρονικών ἢ Παραλειπομένων κατατάσσονται αμέσως μετά τα βιβλία των Βασιλέων ἢ Βασιλειών στην ομάδα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Αντίθετα η ιουδαϊκή παράδοση κατατάσσει τα βιβλία αυτά στο τέλος της Εβραϊκής Βίβλου, στην ομάδα που φέρει το γενικό τίτλο “Αγιόγραφα”.

Στα πρώτα κεφάλαια του έργου (1-9) παρατίθενται διάφοροι γενεαλογικοί κατάλογοι, που αρχίζουν με τη γενεαλογία του Αδάμ και συνιστούν ένα είδος εισαγωγής στην ιστορία του Δαβίδ, στην οποία είναι αφιερωμένο το υπόλοιπο βιβλίο (κεφ. 10-29).

Η παρουσίαση της ιστορίας γίνεται από τη σκοπιά των Ιουδαίων οι οποίοι επέστρεψαν στην Παλαιστίνη μετά τη βαβυλώνια αιχμαλωσία. Αυτή η θεώρηση εξηγεί τον ιδιότυπο χαρακτήρα του έργου και την επιλεκτικότητα με την οποία ο συγγραφέας του χρησιμοποιεί τις πηγές του. Το βιβλίο, γραμμένο σε μια εποχή κατά την οποία ο λαός ξεκινάει μια νέα ζωή, τού υπενθυμίζει ότι η εθνική του επιβίωση εξαρτάται από την πίστη του στο Θεό, η οποία εκφράζεται με την υπακοή στο νόμο και την ακριβή τέλεση της λατρείας. Η αναφορά σε γεγονότα του παρελθόντος γίνεται με την προοπτική του μέλλοντος. Γι’ αυτόν το λόγο αναφέρεται αναλυτικά στο πρόσωπο του Δαβίδ, στον ιδανικό βασιλιά, ο οποίος οργάνωσε τη θεία λατρεία και στον οποίο ο Θεός υποσχέθηκε ακλόνητη βασιλεία γι’ αυτόν και τους απογόνους του. Ο λαός του Ιούδα που σώθηκε από την καταστροφή αποτελεί πλέον τον νέο Ισραήλ, ο οποίος κληρονομεί τις υποσχέσεις που δόθηκαν στο Δαβίδ και συγκροτείται σε μια θρησκευτική κοινότητα

με κέντρο το ναό της Ιερουσαλήμ και τη λατρεία του, όπως ο ίδιος ο Δαβίδ είχε προκαθορίσει.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Γενεαλογικοί κατάλογοι:	1,1–9,44
2. Γενεαλογία και θάνατος του Σαούλ:	10,1–14
3. Η βασιλεία του Δαβίδ:	11,1–29,30
11,1–22,1: Επεισόδια της βασιλείας του	
22,2–29,30: Προετοιμασίες για την οικοδόμηση του ναού	

Α΄ ΧΡΟΝΙΚΩΝ (ή ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Α΄)

Από τον Αδάμ στον Αβραάμ

(Γεν 5,1-32· 10,2-29· 11,10-26)

1 Η γενεαλογική γραμμή από τον Αδάμ ως το Νώε είναι η ακόλουθη: Αδάμ, Σηθ, Ενώχ, ²Καινάν, Μααλαεήλ, Ιάρεδ, ³*Ενώχ, Μαθουσάλας, Λάμεχ ⁴και Νώε. Ο Νώε είχε τρεις γιους: το Σημ, το Χαμ και τον Ιάφεθ.

⁵Γιοι του Ιάφεθ ήταν οι Γόμερ, Μαγώγ, Μαδαΐ, Ιαυάν, *Τουβάλ, *Μεσέχ και Θεϊράς — γενάρχες των αντίστοιχων λαών. ⁶Από το Γόμερ προήλθαν οι λαοί: Ασχεναζ, Ριφάθ^α και Θωγαρμά. ⁷Από τον Ιαυάν προήλθαν οι λαοί: Ελισά και Θαρσεΐς, οι Κίτιοι και οι Ρόδιοι.

⁸Γιοι του Χαμ ήταν οι Χους, Μισραΐμ,^β Φουτ και *Χαναάν — γενάρχες των αντίστοιχων λαών.

⁹Από τον Χους προήλθαν οι λαοί: *Σεβά, Ευειλά, Σαβτά, Ραγμά και Σαβτεχά^α από το Ραγμά οι λαοί Σαβά και Δεδάν. ¹⁰Ο Χους είχε γιο τον Νεμρώδ, που ήταν ο πρώτος ιερόσφορος κατακτητής πάνω στη γη.

¹¹Ο Μισραΐμ είχε απογόνους τους Λουδίμ, τους Ανανίμ, τους Λεεβίμ, τους Ναφτουχίμ, ¹²τους Πατρουσίμ, τους Κασλουχίμ και τους Καφθωρίμ, από τους οποίους προήλθαν οι *Φιλιισταίοι.

¹³Ο Χαναάν απέκτησε το *Σιδώνα, που ήταν ο *πρωτότοκος, και το Χετταίο — γενάρχες των αντίστοιχων λαών. ¹⁴Επίσης, από τον Χαναάν προήλθαν οι *Ιεβουσαίοι, οι *Αμορραίοι, οι *Γεργεσαίοι, ¹⁵οι *Ευαίοι, οι Αρουκαίοι, οι Ασενναίοι, ¹⁶οι Αραδαίοι, οι Σαμαραίοι και οι Αμαθαίοι.

¹⁷Γιοι του Σημ ήταν οι Ελάμ, Ασσούρ, Αρφαξάδ, Λουδ, Αράμ, Ουτς, Ουλ, Γεθέρ και Μεσέχ — γενάρχες των αντίστοιχων λαών.

¹⁸Ο Αρφαξάδ είχε γιο το Σαλάχ και ο Σα-

λάχ τον Έβερ. ¹⁹Ο Έβερ είχε δύο γιους: ο ένας ονομαζόταν Πελέγ (Διαίρεση, Διαχωρισμός), γιατί στις ημέρες του μοιράστηκε η γη· ο άλλος ονομαζόταν Ιεκτάν. ²⁰Απόγονοι του Ιεκτάν ήταν οι Αλμωδάδ, Σαλέφ, Ασειρμαβέθ, Ιαράχ, ²¹Αδωράμ, Ουζάλ, Δικλά, ²²Οβάλ, Αβιμαήλ, Σαβά, ²³Οφείρ, Ευειλά και Ιωβάβ.

²⁴Η γενεαλογική γραμμή από το Σημ ως τον Άβραμ είναι η ακόλουθη: Αρφαξάδ, Σαλάχ, ²⁵Έβερ, Πελέγ, Ρεού, ²⁶Σερούγ, Ναχώρ, Θάρα και ²⁷*Άβραμ, δηλαδή ο *Αβραάμ.

Οι απόγονοι του Αβραάμ

(Γεν 25,1-4.12-16· 36,4-28)

²⁸Γιοι του Αβραάμ ήταν ο Ισαάκ και ο Ισμαήλ. ²⁹Οι γενεαλογίες τους είναι οι εξής:

*Πρωτότοκος γιος του Ισμαήλ ήταν ο Νεβαιώθ· έπειτα γεννήθηκαν οι Κηδάρ, Αδβεήλ, Μιθσάμ, ³⁰Μισμά, Δουμά, Μασά, Χαδάδ, Θαιμάν, ³¹Ιετούρ, Ναφίς και Κεδμά — γενάρχες αντίστοιχων φυλών.

³²Η Χεττούρα, παλλακίδα του Αβραάμ, τού γέννησε τους: Ζιμράν, Ιοξάν, Μαδά, Μαδιάν, Ισβάκ και ο Σονάχ. Γιοι του Ιοξάν ήταν ο Σαβά και ο Δεδάν. ³³Γιοι του Μαδιάν ήταν οι Γαιφά, Εφέρ, Χανώχ, Αβειδά και Ελδαγά· όλοι αυτοί ήταν γιοι (και εγγονοί) της Χεττούρας.

³⁴Ο Αβραάμ είχε γιο τον Ισαάκ, και γιοι του Ισαάκ ήταν ο Ησαύ και ο *Ισραήλ (ή Ιακώβ). ³⁵Γιοι του Ησαύ ήταν οι Ελιφάζ, Ρεγουήλ, Ιεούς, Ιεγλάμ και Κορέ. ³⁶Γιοι του Ελιφάζ ήταν οι Θαιμάν, Ωμάρ, Σεφώ, Γαετάμ, Κενάζ, Τιμνά και Αμαλήκ. ³⁷Γιοι του Ρεγουήλ ήταν οι Ναχάθ, Ζεράχ, Σαμμά και Μιζζά.

³⁸Γιοι του Σηείρ^α ήταν οι Λωτάν, Σωβάλ, Σιβεγών, Ανά, Δισών, Εσέρ και Δισάν.

³⁹Γιοι του Λωτάν ήταν, ο Χορρί και ο Ομάμ και αδερφή του Λωτάν ήταν η Τιμνά.

^αΡιφάθ, κατά το Γεν 10,3. Το εβρ. έχει «Ντιφάθ». ^βΜισραΐμ. Ταυτόσημο του εβρ. όρου για τους Αιγυπτίους. ^γΚατά το Γεν 36,20 αυτοί ήταν οι αρχικοί κάτοικοι της Εδώμ.

⁴⁰Γιοι του Σωβάλ ήταν οι Αλβάν, Μαναχάθ, Αιβάλ, Σεφώ και Ωνάμ· γιοι του Σιβεγών ήταν ο Αιά και ο Ανά.

⁴¹Γιος του Ανά ήταν ο Δισών.

Γιοι του Δισών, γιου του Σηείρ, ήταν οι Χαμράν, Εσβάν, Ιθράν και Χεράν. ⁴²Γιοι του Αισέρ ήταν οι Βηλάν, Ζααβάν και Ιακάν. Γιοι του Δισάν ήταν ο Ουτς και ο Αράν.

Οι βασιλιάδες της Εδώμ

(Γεν 36,31-43)

⁴³⁻⁵⁰Πριν υπάρξει βασιλιάς στον Ισραήλ, βασίλεψαν στην *Εδώμ κατά σειρά οι επόμενοι βασιλιάδες: Ο Βελά, γιος του Βεήρ, από την πόλη Διναβά· ο Ιωνάβ, γιος του Ζεράχ, από τη Βοσρά· ο Χουσάμ από την περιοχή της φυλής Θαμάν· ο Αδάδ, γιος του Βεδάδ, από την πόλη Αβάθ — αυτός νίκησε τους *Μαδιανίτες σε μάχη στην πεδιάδα *Μωάβ. Ο Σαμλά από τη Μαρσεκά· ο Σαούλ από την παραποτάμια πόλη Ρεχωβώθ· ο Βάαλ-Χανάν, γιος του Αχβώρ· ο Αδάδ στην πόλη Παού — γυναίκα του ήταν η Μεεταβεήλ, κόρη του Ματράδ και εγγονή του Με-Ζαάβ. ⁵¹Όταν πέθανε ο Αδάδ, ηγεμόνες της Εδώμ έγιναν οι Τιμνά, Αλβά, Ιεθέθ, ⁵²Οχολιβαμά, Ηλάς, Πινών, ⁵³Κενάζ, Θαιμάν, Μιτσάρ, ⁵⁴Μαγε-διήλ και Ιράμ.

Οι γιοι του Ισραήλ (Ιακώβ)

(Γεν 35,23-26)

2 Γιοι του *Ισραήλ (ἢ Ιακώβ) είναι οι εξής: Ρουβήν, Συμεών, *Λευί, *Ιούδας, Ισάχαρ, Ζαβουλών, ^{2*}Δαν, Ιωσήφ, Βενιαμίν, Νεφθαλί, Γαδ και Ασήρ.

Οι απόγονοι του Ιούδα

(Γεν 38,3-7.27-30)

³Γιοι του Ιούδα ήταν ο Ηρ — *πρωτότοκος — ο Αυνάν και ο Σηλά. Οι τρεις αυτοί γεννήθηκαν από την κόρη τού Σουά, τη *Χαναναία. Ο Ηρ, όμως, δυσaréστησε τόσο πολύ τον Κύριο, που ο Κύριος τον θανάτωσε. ⁴Επίσης η Θάμαρ, η νύφη του Ιούδα, τού

γέννησε το Φαρές και το Ζεράχ. Έτσι, συνολικά οι γιοι του Ιούδα ήταν πέντε.

⁵Γιοι του Φαρές ήταν ο Χεσρών και ο Χαμούλ.

⁶Οι γιοι του Ζεράχ ήταν πέντε: Ζιμρί, Εθάν, Αιμάν, Χαλκόλ και Δαρά. ⁷Γιος του Καρμί ήταν ο Αχάν,^δ ο ταραχοποιός, ο οποίος έγινε αιτία συμφοράς στους Ισραηλίτες, γιατί κατακράτησε το λάφυρο που ήταν αφιερωμένο στο Θεό.

⁸Γιος του Εθάν ήταν ο Αζαρίας.

⁹Γιοι του Χεσρών ήταν οι Ιερουχηήλ, Αράμ και Χελουβαί.

Οι απόγονοι του Αράμ

(Ρουθ 4,19-22)

¹⁰Ο Αράμ είχε γιο τον Αμιναδάβ κι ο Αμιναδάβ το Ναχσών, αρχηγό της φυλής Ιούδα. ¹¹Ο Ναχσών είχε γιο το Σαλάμ κι ο Σαλάμ το Βοόζ.

¹²Ο Βοόζ είχε γιο τον Ωβήδ κι ο Ωβήδ τον Ιεσσαί. ¹³Ο Ιεσσαί είχε επτά γιους: τον Ελιάβ — πρωτότοκο — και μετά κατά σειρά τους: Αβιναδάβ, Σιμά, ¹⁴Ναθανήλ, Ραδδαί, ¹⁵Οσέμ και Δαβίδ. ¹⁶Αδερφές τους ήταν η Σερουϊά και η Αβιγαία. Γιοι της Σερουϊάς ήταν τρεις: ο Αβισαί, ο Ιωάβ και ο Ασαήλ. ¹⁷Η Αβιγαία γέννησε τον Αμασά· πατέρας του ήταν ο Ιεθέρ, ο Ισμαηλίτης.

Οι απόγονοι του Χάλεβ

¹⁸Ο Χάλεβ, γιος του Χεσρών, είχε κόρη την Ιεριώθ, από την πρώτη του γυναίκα, την Αζουβά· γιοι της ήταν οι Ιεσέρ, Σωβάβ και Αρδών.^ε ¹⁹Όταν πέθανε η Αζουβά, ο Χάλεβ πήρε γυναίκα του την Εφράθ, η οποία του γέννησε τον Χουρ. ²⁰Ο Χουρ απέκτησε τον Ουρί και ο Ουρί το Βεσαλεήλ.

²¹Αργότερα ο Χεσρών, σε ηλικία εξήντα ετών, πήρε γυναίκα του την κόρη τού Μαχίρ, πατέρα του Γαλαάδ, κι απέκτησε μαζί της τον Σεγούβ. ²²Ο Σεγούβ απέκτησε τον Ιαεφ — αυτός πήρε στην κατοχή του είκοσι τρεις κωμπούλεις στη Γαλαάδ.

^δΑχάν, κατά το Ιηρ 7,1. Το εβρ. εδώ έχει «Αχάρ», που στα εβρ. σημαίνει «καταστροφή». ^εΟ στ. αποδίδεται σύμφωνά με ορισμένες αρχαίες μετ. Στο εβρ. είναι ασαφές.

²³ Ἀλλά οἱ βασιλιάδες τῶν Γεσουριτῶν καὶ τῶν Ἀραμαίων κατέλαβαν τὶς κωμπούλεις τοῦ Ιαεὶρ, καθὼς καὶ τὴν πόλην Κενάθ με τὰ γύρω χωριά της. Ὅλες αὐτὲς οἱ κωμπούλεις τοῦ Ιαεὶρ με τὴν Κενάθ καὶ τὰ χωριά της ἀποτελοῦσαν ἐξήντα οἰκισμοὺς καὶ ἀνήκαν στους ἀπογόνους τοῦ Μαχίρ, πατέρα τοῦ Γαλαάδ. ²⁴ Μετὰ τοῦ θάνατο τοῦ Χερσῶν, τοῦ σπείρου ἡ γυναῖκα ὀνομαζόταν Ἀβιά, ὁ Χάλεβ συνενερέθη με τὴν Ἐφραθά καὶ ἀπέκτησε τὸν Ἀσχῶρ, ἰδρυτὴ τῆς πόλης Τεκβά. ^ς

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ιεραχμεήλ

²⁵ Γιοι τοῦ Ιεραχμεήλ, πρωτότοκου τοῦ Χερσῶν, ἦταν οἱ Ραμ —πρωτότοκος— Βουνά, Ὁρέμ, Ὁσέμ καὶ Ἀχιά. ²⁶ Ὁ Ιεραχμεήλ εἶχε καὶ ἄλλη γυναῖκα, που ὀνομαζόταν Ἀταρά καὶ ἦταν μητέρα τοῦ Ὀνάμ.

²⁷ Γιοι τοῦ Ραμ, πρωτότοκου τοῦ Ιεραχμεήλ, ἦταν οἱ Μαά, Ιαμείν καὶ Ἐκέρ.

²⁸ Γιοι τοῦ Ὀνάμ ἦταν οἱ Σαμαΐ καὶ Ιαδαέ, καὶ γιοι τοῦ Σαμαΐ οἱ Ναδάβ καὶ Ἀβισούρ.

²⁹ Τὸ ὄνομα τῆς γυναίκας τοῦ Ἀβισούρ ἦταν Ἀβιχαΐλ· αὐτὴ τοῦ γέννησε τὸν Ἀχβάν καὶ τὸ Μωλέδ. ³⁰ Γιοι τοῦ Ναδάβ ἦταν οἱ Σελέδ καὶ Ἀπαΐμ· ὁ Σελέδ, ὅμως, πέθανε χωρὶς ν' ἀφήσει γίους. ³¹ Γιος τοῦ Ἀπαΐμ ἦταν ὁ Ισεί, γιος τοῦ Ισεί ὁ Σεσάν καὶ τοῦ Σεσάν ὁ Ἀχλαΐ.

³² Γιοι τοῦ Ιαδαέ, ἀδερφοῦ τοῦ Σαμαΐ, ἦταν οἱ Ιεθέρ καὶ Ιωνάθαν· ὁ Ιεθέρ, ὅμως, πέθανε χωρὶς ν' ἀφήσει γίους. ³³ Γιοι τοῦ Ιωνάθαν ἦταν οἱ Παλέθ καὶ Ζαζά. Ὅλοι αὐτοὶ ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Ιεραχμεήλ.

³⁴ Ὁ Σεσάν δὲν εἶχε γίους· μόνο κόρες. Εἶχε καὶ ἓνα δούλο Αἰγύπτιο, που ὀνομαζόταν Ιαρχά. ³⁵ Σ' αὐτὸν ἔδωσε μία κόρη του γιὰ γυναῖκα, καὶ ἐκείνη τοῦ γέννησε τὸν Ἀταΐ. ³⁶ Ὁ Ἀταΐ ἀπέκτησε τὸ Νάθαν, καὶ ἀπ' αὐτὸν συνεχίζουσιν κατ' εὐθειᾶν γραμμῇ οἱ Ζαβάδ, ³⁷ Ἐφλάλ, Ὀβήδ, ³⁸ Ἰηοῦ, Ἀζαρίας, ³⁹ Χαλῆς, Ἐλεασά, ⁴⁰ Σισαμαΐ, Σαλλοῦμ, ⁴¹ Ἰεκαμίας καὶ Ἐλισαμά.

Ἄλλος κατάλογος τῶν ἀπογόνων τοῦ Χάλεβ

⁴² Ἀπόγονοι τοῦ Χάλεβ, ἀδερφοῦ τοῦ Ιεραχμεήλ, ἦταν: πρωτότοκος ὁ Μησά, γενάρχη τῆς Ζιφ καὶ ὁ Μαρησά, ^ςγενάρχη τῆς Χεβρών. ⁴³ Γιοι τοῦ Χεβρών ἦταν οἱ Κορέ, Ταπούαχ, Ρακέμ καὶ Σαμά. ⁴⁴ Ὁ Σαμά ἀπέκτησε τὸν Ραχάμ, γενάρχη τῆς Ιορκοάμ καὶ ὁ Ρεκέμ ἀπέκτησε τὸν Σαμμαΐ. ⁴⁵ Γιος τοῦ Σαμμαΐ ἦταν ὁ Μαῶν, γενάρχη τῆς Βαιθ-Σουρ.⁷

⁴⁶ Ἡ Ἐφά, παλλακίδα τοῦ Χάλεβ, γέννησε τὸν Χαράν, τὸ Μωσά καὶ τὸ Γαζέζ. Ὁ Χαράν ἀπέκτησε γιοὺς που λεγόταν ἐπίσης Γαζέζ. ⁴⁷ Γιοι τοῦ Ιαδδαΐ ἦταν οἱ Ρεγέμ, Ιωθάμ, Γησάμ, Φελέτ, Γαιφά καὶ Σανάφ.

⁴⁸ Ἡ Μασαχά, ἄλλη παλλακίδα τοῦ Χάλεβ, γέννησε τὸν Σεβέρ καὶ τὸν Τιρχανά. ⁴⁹ Ἐπίσης γέννησε τὸν Σαάφ, γενάρχη τῆς φυλῆς τοῦ Μαδμανά καὶ τὸν Σιβά, γενάρχη τῆς φυλῆς τοῦ Μαχβενά καὶ τοῦ Γιβεά. Κόρη τοῦ Χάλεβ ἦταν ἡ Ἀσχά.

⁵⁰ Ἀπόγονοι τοῦ Χάλεβ ἦταν ἐπίσης οἱ ἐξῆς: Ὁ Χουρ, πρωτότοκος γιος τοῦ Χάλεβ καὶ τῆς Ἐφραθά. Γιοι τοῦ Χουρ ἦταν ὁ Σωβάλ, ἰδρυτὴς τῆς Κιριάθ-Ιαρίμ, ⁵¹ ὁ Σαλμών, ἰδρυτὴς τῆς Βηθλεέμ καὶ ὁ Χαρέβ, ἰδρυτὴς τῆς Βαιθ-Γαδέρ.

⁵² Ὁ Σωβάλ ἦταν γενάρχη τῶν κατοίκων τῆς Ἀροε καὶ τῶν μισῶν Μαναχεθιτῶν. ⁵³ Οἱ φυλές που κατοικοῦσαν στὴν Κιριάθ-Ιαρίμ ἦταν οἱ Ιεθρίτες, οἱ Πουθίτες, οἱ Σουμαθίτες καὶ οἱ Μισραΐτες. Ἀπ' αὐτοὺς κατάγονταν οἱ Σαραθίτες καὶ οἱ Ἐσταουλαῖοι.

⁵⁴ Ἀπόγονοι τοῦ Σαλμών ἦταν οἱ Βηθλεεμίτες καὶ οἱ Νετωφαθίτες, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀταρῶθ-Βαιθ-Ιωάβ, τὸ ἄλλο μισό τῆς φυλῆς τῶν Μαναχεθιτῶν, καὶ οἱ Σωρίτες. ⁵⁵ Οἱ φυλές που προέρχονταν ἀπὸ τὴν Σεφέρ,^θ καὶ κατοικοῦσαν στὴν Ιαβῆς, ἦταν οἱ Τιραθίτες, οἱ Σιμαθίτες καὶ οἱ Σαχαθίτες. Ὅλοι αὐτοὶ ἀνήκαν στους *Κεναῖους, οἱ ὁποῖοι κατάγονταν

^ς Ὁ στίχος ἀποδίδεται σύμφωνα με ὀρισμένες ἀρχαίες μετ. Στὸ εβρ. εἶναι ἀσφής. ^ζ Μαρησά. Το εβρ. ἔχει «γιος τοῦ Μαρησά», που ὅμως δε δίνει ἔννοια σὴ συνάφεια τοῦ στίχου. ⁷ Τα ὀνόματα τῶν στ. 42-45 δὲν ἀφοροῦν μόνο πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ἢ κατοικοὺς πόλεων ἢ καὶ τὰ δυο. ^θ Οἱ φυλές... Σεφέρ. Το εβρ. εἶναι ἀσφές. Ἄλλη πιθανὴ μετάφραση: «Αὐτοὶ που ἦταν ἱκανοὶ νὰ γράφουν».

από τον Χαμμάθ, γενάρχη των Ρηχαβιτών.¹

Οι απόγονοι του Δαβίδ

(Β΄ Σαμ 3,2-5· 5,13-16)

3 Οι γιοι του Δαβίδ, που γεννήθηκαν στη Χεβρών ήταν οι εξής: *Πρωτότοκος ο Αμών, γιος της Αχινοάμ της Ιζρεελίτισσας Δεύτερος ο Δανιήλ, γιος της Αβιγαίας της Καρμηλίτισσας. ² Τρίτος ο Αβεσσαλώμ, γιος της Μααχά κόρης του Ταλμαί, βασιλιά της Γεσοούρ. Τέταρτος ο Αδωνίας, γιος της Χαγ-γειθ. ³ Πέμπτος ο Σεφατίας, γιος της Αβιτάλ. Έκτος ο Ιθρεάμ, γιος της Αιγλά.

⁴ Οι έξι αυτοί γιοι γεννήθηκαν στη Χεβρών, όπου ο Δαβίδ βασίλευσε επτά χρόνια και έξι μήνες.

Στην *Ιερουσαλήμ βασίλευσε τριάντα τρία χρόνια, ⁵ και απέκτησε εκεί πολλούς γιους: από τη Βαθ-Σονά, κόρη του Αμμιήλ, απέκτησε τέσσερις γιους, τους: Σιμεά, Σωβάβ, Ναθάν και Σολομώντα.

⁶ Από διάφορες άλλες συζύγους απέκτησε εννέα γιους, τους: Ιβχάρ, Ελισαμά, Ελιφέλετ, ⁷ Νωγά, Νεφέγ, Ιαφιά, ⁸ Ελισαμά, Ελεαδά και Ελιφελέτ. ⁹ Όλοι οι παραπάνω ήταν γιοι του Δαβίδ εκτός από τους γιους των παλλακίδων. Η Ταμάρ ήταν μια από τις κόρες του Δαβίδ.

¹⁰ Απόγονοι και διάδοχοι του Σολομώντα κατ' ευθείαν γραμμή ήταν οι Ροβοάμ, Αβιά, Ασά, Ιωσαφάτ, ¹¹ Ιωράμ, Αχαζίας, Ιωάς, ¹² Αμασίας, Αζαρίας, Ιωθάμ, ¹³ Αχαζ, Εζεκίας, Μανασσής, ¹⁴ Αμών και *Ιωσίας.

¹⁵ Οι γιοι του Ιωσία ήταν τέσσερις, οι Ιωχανάν — πρωτότοκος — Ιωακίμ, Σεδεκίας και Σαλλούμ.

¹⁶ Απόγονοι του Ιωακίμ ήταν ο γιος του Ιεχονίας και ο γιος του Ιεχονία, ο Σεδεκίας.^{1α}

¹⁷ Γιοι του βασιλιά Ιεχονία, ο οποίος είχε απαχθεί αιχμάλωτος στη Βαβυλώνα, ήταν οι Ασειρ, Σαλαθιήλ — πρωτότοκος — ¹⁸ Μαλκιράμ, Πεδαίας, Σενασσάρ, Ιεκομίας, Ωσαμά και Νεδαβίας.

¹⁹ Γιοι του Πεδαία ήταν ο Ζοροβάβελ και ο Σιμεϊ.

Γιοι του Ζοροβάβελ, ήταν ο Μεσουλλάμ και ο Ανανίας, και αδερφή τους η Σελωμειθ. ²⁰ Επίσης άλλοι πέντε, οι Χασουβά, Οέλ, Βε-ρεχίας, Χασαδίας και Ιουσάβ-Εσέδ.

²¹ Γιοι του Ανανία ήταν οι Πελατίας, Ηοσίας, Ρεφαίας και Σεχανίας.^{1β}

²² Ο Σεχανίας είχε έξι γιους, τους: Σε-μαία,^{1γ} Χαττούς, Ιγεάλ, Βαρία, Νεαρία και Σα-φάτ.

²³ Γιοι του Νεαρία ήταν οι Ελιωεναι, Εζε-κίας και Αζρικάμ, συνολικά τρεις. ²⁴ Γιοι του Ελιωεναι ήταν οι Ωδαβίας, Ελιασειβ, Πε-λαίας, Ακκούβ, Ιωχανάν, Δελαίας και Ανανί, συνολικά επτά.

Άλλος κατάλογος των απογόνων του Ιούδα

4 Απόγονοι του *Ιούδα κατ' ευθείαν γραμμή ήταν οι Φαρές, Χεσρών, Καρμί, Ωρ και Σωβάλ. ² Ο Ραία, γιος του Σωβάλ, απέκτησε τον Ιαάθ κι ο Ιαάθ τον Αχουμαί και τον Λαάδ. Αυτοί είναι οι γενάρχες των φυλών των Σαραθιτών.

³ Ιδρυτές της Αιτάμ ήταν οι Ιζρεέλ, Ισμά και Ιθβάς· είχαν και μια αδερφή που ονομαζόταν Ασελελφονί.

⁴ Ο Φανουήλ ήταν ιδρυτής της πόλης Γεδώρ και ο Έζερ της πόλης Χουσά.

Όλοι οι παραπάνω είναι απόγονοι του Χουρ, πρωτοτόκου του Χάλεβ και της Εφραθά, και ιδρυτή της Βηθλεέμ.

⁵ Ο Ασχούρ, ιδρυτής της πόλης Τεκβά, είχε δύο γυναίκες: τη Χελά και τη Νααρά. ⁶ Η Νααρά τού γέννησε τον Αχουζάμ, το Χεφέρ, τον Ταιμενά και τον Ααχασταρί. ⁷ Γιοι της Ελά ήταν οι Σέρεθ, Ιεσόχαρ και Εθνάν.

⁸ Ο Κως ήταν πατέρας του Ανούβ και του Σαβεβά και γενάρχη των φυλών που προήλθαν από τον Αχαρχέλ, γιο του Αρούμ.

⁹ Ο Ιαβής^δ ήταν ο πιο ένδοξος από τους αδερφούς του· η μάνα του του έδωσε αυτό ¹⁰

^{1α} Βλ. Ιερ 35,2· Β΄ Βασ 10,15-16. ^{1β} Στην πραγματικότητα ο Σεδεκίας ήταν γιος του Ιωσία και θεϊός του Ιεχονία. ^{1β} στ στο εβρ. είναι ασαφής. ^{1γ} Το εβρ. προσθέτει: «γιοι του Σεμαία ήταν οι:» ^δ Ιαβής. Στα εβρ. ακούγεται όπως η λ. «πύ-νος».

ὄνομα, γιατί τον είχε γεννήσει με υπερβολικούς πόνους. ¹⁰ Ο Ιαβήθ προσευχήθηκε στο θεό του *Ισραήλ μ' αυτά τα λόγια: «Ευλόγησέ με πλουσιοπάροχα, δώσε μου περισσότερα χωράφια, προστάτεψέ με, και φύλαξέ με μακριά από κάθε κακό κι από κάθε συμφορά». Ο Θεός του έδωσε όλα όσα ζήτησε.

¹¹ Ο Χελούβ, αδερφός του Σουχά, απέκτησε τον Μεχειρ, πατέρα του Εσθών. ¹² Ο Εσθών απέκτησε τον Βαιθ-Ραφά, τον Πασεάχ και τον Τεχιννά, ιδρυτή της πόλης Νάχας. Οι φυλές που προήλθαν απ' αυτούς κατοικούσαν στη Ρηγά.

¹³ Γιοι του Κενάζ ήταν ο Οθνιήλ κι ο Σεραΐας· γιοι του Οθνιήλ ήταν ο Χαθάθ και ο Μεοναθάν. ¹⁴ Ο Μεοναθάν απέκτησε τον Οφρά και ο Σεραΐας τον Ιωάβ, πρόγονο των κατοίκων της πεδιάδας των Τεχνιτών. Την έλεγαν έτσι, επειδή όλοι εκεί ήταν τεχνίτες.

¹⁵ Γιοι του Χάλεβ, γιου του Ιεφοννή, ήταν οι Ιερού, Ελά και Νάαμ· γιος του Ελά ήταν ο Κενάζ.

¹⁶ Γιοι του Ιαλλελεήλ ήταν οι Ζιφ, Ζιφά, Τιριά και Ασαρεήλ.

¹⁷⁻¹⁸ Γιοι του Εζρά ήταν οι Ιεθέρ, Μερέδ, Εφέρ και Ιαλών. Ο Μερέδ είχε γυναίκα από την Αίγυπτο. Το όνομά της ήταν Βυθία, κόρη του Φαραώ. Αυτή γέννησε στο Μερέδ τη Μαριάμ, το Σαμμαί και τον Ισβάχ, ιδρυτή της πόλης Εστεμοά. Η άλλη γυναίκα του Μερέδ ήταν Ιουδαία και του γέννησε τον Ιέρεδ, ιδρυτή της πόλης Γεδώρ, το Χέβερ, ιδρυτή της πόλης Σοχώ και τον Ιεκουθιήλ, ιδρυτή της πόλης Ζανωά.

¹⁹ Ο Οδία παντρεύτηκε μία από τις αδερφές του Ναχάμ. Απόγονοί του ήταν οι Γαρμίτες, ιδρυτές της Κειλά και οι Μααχαθίτες, που κατοικούσαν στην Εστεμοά.^{1ε}

²⁰ Γιοι του Σιμών ήταν οι Αμνών, Ριννά, Βεν-Χανάν και Θιλών. Γιοι του Ισεή ήταν οι Ζωχέθ και Βεν-Ζωχέθ.

²¹ Απόγονοι του Σηλά, γιου του Ιούδα, ήταν ο Ηρ, ιδρυτής της πόλης Ληγά, ο Λαεδδά, ιδρυτής της πόλης Μαρησά και οι φυλές

που κατοικούσαν στην πόλη Ασβεά και επεξεργάζονταν το λινό. ²² Επίσης από τον Σηλά κατάγονταν ο Ιωκίμ και οι κάτοικοι της πόλης Χωζεβά, κι ο Ιωάς και ο Σαράφ, οι οποίοι μετανάστευσαν για λίγο στη *Μωάβ και ξαναγύρισαν στη Βηθλεέμ, σύμφωνα με μια αρχαία παράδοση. ²³ Αυτοί ήταν κεραμοποιοί και κατοικούσαν στις πόλεις Νεταίμ και Γεδηρά· εργάζονταν εκεί στην υπηρεσία του βασιλιά.

Οι απόγονοι του Συμεών

²⁴ Γιοι του Συμεών ήταν οι Νεμουήλ, Ιαμείν, Ιαρίβ, Ζεράχ και Σαούλ· ²⁵ Γιος του Σαούλ ήταν ο Σαλλούμ και κατ' ευθείαν γραμμή απόγονοί του οι Μιβσάμ, Μισμά, ²⁶ Χαμμούλ, Ζακούρ και Σεμεί. ²⁷ Ο Σεμεί απέκτησε δεκαέξι γιους και έξι θυγατέρες· οι αδερφοί του όμως δεν είχαν πολλούς γιους και γι' αυτό οι απόγονοι του Συμεών δεν ήταν τόσο πολλοί, όσο οι απόγονοι του Ιούδα.

²⁸ Εγκαταστάθηκαν στις πόλεις Βέερ-Σεβά, Μωλαδά, Χασάρ-Σουάλ, ²⁹ Βιλά, Εσέμ, Θωλάδ, ³⁰ Βεθουήλ, Χωρμά, Σικλάγ, ³¹ Βαιθ-Μαρκαβώθ, Χασάρ-Σουσίμ, Βαιθ-Βιρί και Σαραεΐμ. Σ' αυτές τις πόλεις κατοικούσαν ως την εποχή του βασιλιά Δαβίδ, ³² καθώς και στα γύρω τους χωριά. Είχαν εγκατασταθεί σε πέντε ακόμα πόλεις: στην Εθέρ, στην Αείμ, στη Ριμμών, στη Θοχέν και στην Ασάν, ³³ και στα γύρω τους χωριά ως τη Βάαλ. Αυτές ήταν οι τοποθεσίες όπου κατοικούσαν κι αυτοί ήταν οι γενεαλογικοί τους κατάλογοι.

³⁴ Αρχηγοί των φυλών τους ήταν οι Μεσωβάβ, Ιαμλήχ, Ιωσά, γιος του Αμασσία, ³⁵ Ιωήλ, *Ιηού, γιος του Ιωσιβία, εγγονός του Σεραΐα και δισέγγονος του Ασιήλ, ³⁶ Ελιωνεαΐ, Ιακαβά, Ιεσοχαΐας, Ασαΐας, Αδιήλ, Ιεσιμιήλ, Βεναΐας, ³⁷ Ζιζά, γιος του Σιφεΐ, εγγονός του Αλλόν και δισέγγονος του Ιεδαΐα, ο οποίος ήταν γιος του Σιμρί και εγγονός του Σεμαΐα.

³⁸ Οι οικογένειες όλων αυτών των φυλών είχαν μεγάλη αύξηση. ³⁹ Απλώθηκαν ως τα προάστεια της Γεδώρ, ανατολικά της κοιλά-

^{1ε} Στο εβρ. ο στ. είναι ασαφής.

δας, για να βρουν βοσκή για τα κοπάδια τους. ⁴⁰Πράγματι, βρήκαν πλούσια και καλή βοσκή σε μια περιοχή ευρύχωρη και ειρηνική. Εκεί παλιότερα κατοικούσαν απόγονοι του Χαμ. ⁴¹Πράγματι, την εποχή του βασιλιά του Ίουδα Εζεκία, οι αρχηγοί που προαναφέρθηκαν ήρθαν σ' αυτή την περιοχή και κατέστρεψαν τις σκηνές των κατοίκων της Γεδώρ και τους Μιναίους. Τους εξόντωσαν, έτσι που σήμερα να μην υπάρχει εκεί κανένα ίχνος τους. Στον τόπο τους εγκαταστάθηκαν αυτοί, γιατί εκεί υπήρχε άφθονη βοσκή για τα κοπάδια τους.

⁴²Άλλοι πεντακόσιοι άντρες από τη φυλή Συμεών πήγαν στην ορεινή περιοχή της *Εδώμ, με αρχηγούς τους γιους του Ιεσεί: τον Πελατία, το Νεαρία, το Ρεφαία και τον Ουζζιήλ. ⁴³Σκότωσαν όσους *Αμληκίτες είχαν επιζήσει και εγκαταστάθηκαν αυτοί εκεί μέχρι σήμερα.

Οι απόγονοι του Ρουβήν

5 Ο Ρουβήν ήταν ο *πρωτότοκος γιος του Ίσραήλ. Επειδή όμως πλάγιασε με την παλλακίδα του πατέρα του, τα δικαιώματά του ως πρωτοτόκου μεταβιβάστηκαν στους γιους του Ιωσήφ, που ήταν κι αυτός γιος του Ισραήλ. Έτσι ο Ρουβήν δε θεωρείται πια πρωτότοκος. Εν τούτοις δεν καταγράφεται το όνομα του Ιωσήφ πρώτο στη γενεαλογία. ²Βέβαια, ο *Ιούδας επικράτησε ανάμεσα στους αδερφούς του, και απ' αυτόν προήλθε βασιλιάς για όλο το λαό του Ισραήλ. Οστόσο τα δικαιώματα του πρωτοτόκου ανήκαν στον Ιωσήφ.

³Γιοι του Ρουβήν, λοιπόν, πρωτότοκου γιου του Ισραήλ, ήταν οι Χανώχ, Φαλλού, Χεσρών και Χαρμί.

⁴Ένας από τους απογόνους του Ρουβήν ήταν ο Ιωήλ. Μετά απ' αυτόν ακολουθούν κατ' ευθείαν γραμμή οι Σεμαίας, Γωγ, Σιμεί, ⁵Μιχά, Ρηγά, Βάαλ, ⁶και Βεηρά, ένας από τους αρχηγούς της φυλής Ρουβήν, που ο βασιλιάς της *Ασσυρίας Τιγλάθ-Πιλέσερ τον συνέλαβε και τον οδήγησε στην *αιχμαλω-

σία. ⁷Οι αδερφοί του, αρχηγοί συγγενειών, σύμφωνα με το γενεαλογικό κατάλογο ήταν: πρώτος ο Ιεϊήλ, έπειτα ο Ζαχαρίας, ⁸ και τέλος ο Βελά, γιος του Αζάζ, εγγονός του Σεμά και δισέγγονος του Ιωήλ.

Η φυλή Ρουβήν ζούσε στην περιοχή που εκτείνεται ανάμεσα στην Αροήρ, νότια, και στο όρος *Νεβώ και την πόλη Βαάλ-Μεών, βόρεια. ⁹Προς ανατολάς είχαν φτάσει ως την άκρη της ερήμου η οποία χώριζε την περιοχή τους από τον ποταμό Ευφράτη, επειδή είχαν πάρα πολλά κοπάδια στη Γαλαάδ, ανατολικά του Ιορδάνη.

¹⁰Την εποχή του βασιλιά Σαούλ οι Ρουβηνίτες έκαναν πόλεμο με τους Αγαρηνούς, τους νίκησαν κι εγκαταστάθηκαν σ' ολόκληρη την ανατολική πλευρά της Γαλαάδ, όπου κατοικούσαν εκείνοι.

Οι απόγονοι του Γαδ

¹¹Οι απόγονοι του Γαδ κατοικούσαν βόρεια των Ρουβηνιτών στο οροπέδιο της *Βασάν και ως τη Σαλχά, ανατολικά. ¹²Αρχηγός της κυριότερης συγγένειας ήταν ο Ιωήλ, της δεύτερης σε σπουδαιότητα ο Σαφάμ και οι Ιαναί και Σαφάτ, αρχηγοί άλλων συγγενειών στη Βασάν. ¹³Επιπλέον υπήρχαν κι άλλες εφτά συγγένειες: του Μιχαήλ, του Μεσουλλάμ, του Σεβά, του Ιωραΐμ, του Ιεχάν, του Ζιά και του Έβερ. ¹⁴Οι πρόγονοι του Αβιχαΐλ, γιου του Χουρί, κατ' ευθείαν γραμμή ήταν οι Ιαρόαχ, Γαλαάδ, Μιχαήλ, Ιεισαΐ, Ιαχδώ, Βουζ, ¹⁵Ο Αχί, γιος του Αβδιήλ και εγγονός του Γουνί, ήταν αρχηγός αυτών των συγγενειών. ¹⁶Οι απόγονοι του Γαδ κατοικούσαν στη Γαλαάδ, στη Βασάν και στους οικισμούς της και σ' όλα τα βοσκοτόπια της πεδιάδας της *Σαρών ως τις άκρες τους. ¹⁷Όλοι αυτοί καταγράφηκαν σε γενεαλογικούς καταλόγους την εποχή που βασιλιάς στον Ίουδα ήταν ο Ιωθάμ και στον Ίσραήλ ο Ιεροβοάμ.¹⁸

¹⁸Οι φυλές Ρουβήν και Γαδ και η μισή φυλή Μανασσή είχαν σαράντα τέσσερις χιλιάδες εφτακόσιους εξήντα άντρες ετοιμοπόλεμο στρατό, καλογυμνασμένους στη χρήση

¹⁸Ενν. ο βασιλιάς του Ισραήλ Ιεροβοάμ Β΄ (787-747 π.Χ. - Βλ. Β΄ Βασ 14,16-29).

5,1 Γεν 49,3-4 5,2 Γεν 49,8-10 5,3 Γεν 46,9 5,6 Β΄ Βασ 15,29

της ασπίδας, του ξίφους ἢ του τόξου. ¹⁹ Αὐτοὶ πολέμησαν τις αγαρηνές φυλές, των Ιετουραίων, των Ναφισαίων και των Νοδαβαίων. ²⁰ Στὴ διάρκεια ἐκεῖνου του πολέμου παρακάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ τους βοηθήσει κι ὁ Θεὸς τοὺς ἀκούσε και τους βοήθησε, γιατί είχαν σπηρίξει τις ἐλπίδες τους σ' αὐτόν. Ἐτσι οἱ Αγαρῆνοὶ και ὅλοι οἱ σύμμαχοί τους υποτάχθηκαν στὴν ἐξουσία των Ἰσραηλιτῶν. ²¹ Ἄρπαξαν τὰ ζῶα τους, πενήντα χιλιάδες καμήλες, διακόσιες πενήντα χιλιάδες πρόβατα και δυο χιλιάδες γαϊδούρια· ἐπίσης πήραν και ἑκατὸ χιλιάδες αἰχμαλώτους.

²² Σκοτώθηκαν πολλοὶ ἀπὸ τους ἐχθρούς, γιατί ὁ πόλεμος ἐκεῖνος κατευθυνόταν ἀπὸ τὸ Θεὸ. Οἱ Ἰσραηλίτες ἐγκαταστάθηκαν στις περιοχές των Αγαρηνῶν, ὅπου κι ἔμειναν ως τὴν αἰχμαλωσία.

Οἱ ἀπόγονοι του Μανασσή ἀνατολικά του Ἰορδάνη

²³ Οἱ ἀπόγονοι τῆς μισῆς φυλῆς Μανασσή ἐγκαταστάθηκαν στὴν περιοχή που ἐκτείνεται ἀπὸ τὴ Βασάν, νότια, ως τὴ Βάαλ-Χερμών, τὴ Σενεῖρ και τὸ ὄρος Ἐρμών βόρεια, κι ἔγιναν πολυάριθμοι. ²⁴ Ἀρχηγοὶ των συγγενειῶν τους ἦταν οἱ Εφέρ, Ισεῖ, Ελιήλ, Ἀζριήλ, Ἰερεμίας, Ὠδαβίας και Ἰαχδιήλ — ὅλοι τους ἄντρες δυνατοὶ και ονομαστοί.

²⁵⁻²⁶ Ἀλλὰ οἱ Ρουβηνίτες, οἱ Γαδίτες και οἱ μισοὶ Μανασσιῆς δὲν ἔμειναν πιστοὶ στὸ Θεὸ των προγόνων τους. Τὸν ἐγκατέλειψαν και πρόσφεραν λατρεία στους θεοὺς των λαῶν που κατοικοῦσαν πριν ἀπ' αὐτοὺς στὴ χώρα και που ὁ Θεὸς του Ἰσραὴλ τους εἶχε ἐξοντώσει ἀπὸ μπροστά τους. Ἐτσι ὁ Θεὸς ἐξοίκησε τὸν Πουλ, βασιλιά τῆς Ἀσσυρίας, δηλαδὴ τὸν Τιλγάθ-Πιλέσερ, και τους ὡδήγησε στὴν αἰχμαλωσία. Τους ἔφερε στὴ Χελάχ, στὴ Χαβῶρ και στὴ Χάρα και κοντὰ στὸν ποταμὸ Γωζάν, ὅπου και κατοικοῦν μέχρι σήμερα.

Κατάλογος ἀρχιερέων τῆς φυλῆς Λευὶ

(Ἐξ 6,16-27)

²⁷ Γιοὶ τοῦ *Λευὶ ἦταν οἱ Γηρσῶν, Καάθ, και Μεραρί. ²⁸ Γιοὶ τοῦ Καάθ ἦταν οἱ Ἀμράμ, Ἰσάρ, Χεβρών και Ουζζιήλ. ²⁹ Γιοὶ τοῦ Ἀμράμ ἦταν ὁ *Ααρών, κι ὁ Μωυσῆς και κόρη του ἡ Μαριάμ. Γιοὶ τοῦ Ααρών ἦταν οἱ Ναδάβ, Ἀβιουδ, Ἐλεάζαρ και Ἰθάμαρ.

³⁰ Διάδοχοι τοῦ *ἀρχιερέα Ἐλεάζαρ ἦταν κατ' εὐθείαν γραμμῆ οἱ Φινεές, Ἀβισουά, ³¹ Βουκκί, Ουζι, ³² Ζεραΐας, Μεραϊώθ, ³³ Ἀμαρίας, Ἀχιτώβ, ³⁴ Σαδῶκ, Ἀχιμάας, ³⁵ Ἀζαρίας, Ἰωχανάν, ³⁶ και Ἀζαρίας, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος^α ἀρχιερέας στὸ *ναό, που ἔχτισε ὁ Σολομών στὴν Ἱερουσαλήμ. ³⁷ Ἀκολουθοῦν οἱ Ἀμαρίας, Ἀχιτώβ, ³⁸ Σαδῶκ, Σαλλοὺμ, ³⁹ Χελκίας, Ἀζαρίας, ⁴⁰ Σεραΐας, Ἰωσαδάκ. ⁴¹ Ὁ Ἰωσαδάκ ὡδηγήθηκε στὴν ἐξορία, ὅταν ὁ Κύριος ἐπέτρεψε νὰ αἰχμαλωτιστεῖ ὁ λαὸς του Ἰούδα και τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τὸ Ναβουχοδονόσορ.^β

Οἱ ἄλλοι ἀπόγονοι του Λευὶ

(Ἀρ 3,17-20)

6 Γιοὶ τοῦ *Λευὶ ἦταν οἱ Γηρσῶν, Καάθ και Μεραρί. ² Τα ὀνόματα των γίων του Γηρσῶν ἦταν: Λιβνὶ και Σιμεῖ. ³ Γιοὶ τοῦ Καάθ ἦταν οἱ Ἀμράμ, Ἰσάρ, Χεβρών και Ουζζιήλ. ⁴ Γιοὶ τοῦ Μεραρί ἦταν οἱ Μαχλί και Μουσί.

Ἀπὸ τους τρεῖς γιους τοῦ Λευὶ, Γηρσῶν, Καάθ και Μεραρί, προήλθαν διάφορες οἰκογένειες λευιτῶν ως ἐξῆς: ⁵ Γιοὶ τοῦ Γηρσῶν ἦταν ὁ Λιβνί, γιοὶ τοῦ Λιβνὶ ὁ Ἰαάθ κι ἀκολουθοῦν κατ' εὐθείαν γραμμῆ οἱ ⁶ Ἰωάχ, Ἰδδώ, Ζεράχ και Ἰεαθερά.

⁷ Γιοὶ τοῦ Καάθ ἦταν ὁ Ἀμιναδάβ, γιοὶ τοῦ Ἀμιναδάβ ὁ Κορέ κι ἀκολουθοῦν κατ' εὐθείαν γραμμῆ οἱ Ἀσήρ, ⁸ Ἐλκανά, Ἀβιασάφ, Ἀσήρ, ⁹ Ταχάθ, Ουριήλ, Ὀζίας και Σαοὺλ. ¹⁰ Γιοὶ τοῦ Ἐλκανά ἦταν οἱ Ἀμασαί, Ἀχιμῶθ και Ἐλκανά. ¹¹ Σὲ πλαγία γραμμῆ ἀκολουθοῦν οἱ Σουφί, Ναάθ, ¹² Ἐλιάβ, Ἰεροχάμ, Ἐλκανά και

¹²⁵ Σε ὀρισμένες μετ. οἱ στ. 27-41 του παρόντος κεφ. ἀριθμῶνται ως 6,1-15. ¹²⁷ Κατὰ τὸ Α΄ Βασ 4,2, πρῶτος ἀρχιερέας στὸ ναό ἦταν ὁ Ἀζαρίας του στ. 35. ¹²⁸ ΓΙΑ τὴν ἀρίθμηση των στ. βλ. ὑποσ. εἰς στ. 27. ¹²⁹ Σε ὀρισμένες μετ. οἱ στ. 6,1-66 ἀριθμῶνται ως 6,16-81.

^{5,25-26} Β΄ Βασ 15,19.29 **5,41** Β΄ Βασ 25,11.18 **6,11-12** Α΄ Σαμ 1,1

Σαμουήλ.^{κα} 13 Ο *πρωτότοκος γιος του Σαμουήλ ήταν ο Ιωήλ^{κβ} και δεύτερος ο Αβιά. 14 Γιος του Μεραρί ήταν ο Μαχλί, γιος του Μαχλί ο Λιβνί κι ακολουθούν κατ' ευθείαν γραμμῆι ο 15 Σιμεά, Χαγγία και Ασαΐας.

Τα καθήκοντα των λειυίτων

16 Από τότε που η *κιβωτός τοποθετήθηκε στο *αγιαστήριο του Κυρίου, ο Δαβίδ ανέθεσε στους απογόνους του Λευί το έργο της μουσικής. 17 Πριν χτίσει ο Σολομών το *ναό του Κυρίου στην *Ιερουσαλήμ, οι άνθρωποι αυτοί εκτελούσαν την υπηρεσία της υμνωδίας, μπροστά στη *σκηνή του Μαρτυρίου, σύμφωνα με ορισμένους κανόνες.

18 Οι λειυίτες, λοιπόν, που διορίστηκαν μαζί με τους συγγενείς τους για να εκτελούν αυτή την υπηρεσία στο ναό, ήταν οι εξής:

Από τη συγγένεια του Καάθ, ο Αιμάν, πρωτοψάλτης του πρώτου χορωδιακού τμήματος, γιος του Ιωήλ και εγγονός του Σαμουήλ. 19 Οι άλλοι του πρόγονοι κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμῆι ήταν οι Ιεροχάμ, Ελιήλ, ο Τωάχ, 20 Σουφ, Ελκανά, Αμασαΐ, 21 Ελκανά, Ιωήλ, Αζαρίας, Σεφανίας, 22 Ταχάθ, Ασήρ, Αβιασάφ, Κορέ, 23 Ισάρ και Καάθ, γιος του Λευί και εγγονός του Ιακώβ.

24 Στα δεξιά του Αιμάν στεκόταν ο αδερφός του, ο Ασάφ, πρωτοψάλτης του δεύτερου χορωδιακού τμήματος, γιος του Βερεχία και εγγονός του Σιμεά. 25 Οι άλλοι πρόγονοι του κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμῆι ήταν οι Μαλκίας, 26 Ονί, Ζερά, Αδαΐα, 27 Εθάν, Ζιμμά, Σιμεΐ, 28 Ιεέθ, Γεθσών και Λευί.

29 Αριστερά στέκονταν οι συνάδελφοί τους, απόγονοι του Μεραρί. Πρωτοψάλτης του τρίτου χορωδιακού τμήματος ήταν ο Εθάν, γιος του Κισί και εγγονός του Αβδί, ο οποίος ήταν γιος του Μαλλούχ. 30 Οι άλλοι πρόγονοί του κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμῆι ήταν οι Χασαβίας, Αμεσίας, Χελκίας, 31 Αμισί, Βανί, Σαμίρ, 32 Μαχλί, Μουσί, Μεραρί και Λευί..

33 Οι άλλοι συνάδελφοί τους λειυίτες ήταν διορισμένοι στις υπόλοιπες υπηρεσίες στο χώρο του *ναού του Θεού.

34 Ο *Ααρών και οι απόγονοί του ήταν επιφορτισμένοι να προσφέρουν τις *θυσίες πάνω στο *θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων και στο θυσιαστήριο του *θυμιάματος. Ασχολούνταν με τις διάφορες εργασίες στα *άγια των αγίων και με τις τελετουργίες εξιλέωσης του λαού, σύμφωνα με όλα όσα είχε προτάξει ο Μωυσής, ο *δούλος του Θεού.

35 Οι απόγονοι και διάδοχοι του Ααρών κατ' ευθείαν γραμμῆι, ήταν οι Ελεάζαρ, Φινεές, Αβισουά, 36 Βουκκί, Οζί, Ζεραΐας, 37 Μαριήλ, Αμαρία, Αχιτώβ, 38 Σαδώκ και Αχιμάς.

Οι πόλεις των λειυίτων

(Ιησ 21,1-42)

39 Αυτές είναι οι τοποθεσίες και οι βοσκοτόποι στη χώρα, που κληρώθηκαν στους απογόνους του Λευί, ανάμεσα στις υπόλοιπες φυλές:

Ο πρώτος κλήρος έπεσε στους *ιερείς, απογόνους του Ααρών, που ανήκαν στη συγγένεια των Κασθιτών. 40 Σ' αυτούς δόθηκε η Χεβρών στη χώρα του *Ιουδα με τα γύρω βοσκοτόπια της. 41 τα χωράφια όμως της πόλης και τα χωριά της δόθηκαν στο Χάλεβ, γιο του Ιεφοννή.^{κγ} 42-45 Στους απογόνους του Ααρών και στις οικογένειές τους δόθηκε η Χεβρών για πόλη *καταφυγής και επί πλέον οι πόλεις Λιβνί, Ιατίρ, Εστεμοά, Χιλέν, Δεβεΐρ, Ασάν και Βαιθ-Σεμές· επίσης από την περιοχή της φυλής Βενιαμίν δόθηκαν οι Γεβά, Αλεμέθ και Αναθώθ. Όλες αυτές οι πόλεις ήταν συνολικά δεκατρείς,^{κδ} καθεμιά με τα γύρω βοσκοτόπια της.

46 Στις υπόλοιπες οικογένειες των Κασθιτών δόθηκαν με κλήρο στα δυτικά του Ιορδάνη δέκα πόλεις, στις περιοχές των φυλών Εφραΐμ, *Δαν και της μισής φυλής Μανασσή, ανατολικά.

47 Στις οικογένειες των Γηρσωνιτών δόθη-

^{κα} Σαμουήλ. Το εβρ. έχει «οι γιοι του Σαμουήλ». ^{κβ} Ιωήλ, κατά το στ. 18 και Α΄ Σαμ 8,2. Στο εβρ. το όνομα αυτό λέει πει. ^{κγ} Βλ. Ιησ 14,13-14. ^{κδ} δεκατρείς. Ο πίνακας των στ. 42-45 περιλαμβάνει μόνο έντεκα πόλεις. Ο παράλληλος πίνακας εις Ιησ 21,16-17 περιλαμβάνει και τις πόλεις Ιουττά και Γαβαβών.

καν δεκατρείς πόλεις στις περιοχές των φυλών Ισάχαρ, Ασήρ, Νεφθαλί και της άλλης μιστής φυλής Μανασσή, στη *Βασάν.

⁴⁸ Στις οικογένειες των Μεραριτών δόθηκαν με κλήρο, δώδεκα πόλεις στις περιοχές των φυλών Ρουβήν, Γαδ και Ζαβουλών.

⁴⁹ Έτσι οι Ισραηλίτες παραχώρησαν στους απογόνους του Λεβί τις πόλεις αυτές μαζί με τα γύρω βοσκοτόπια τους. ⁵⁰ Επίσης με κλήρο έδωσαν και τις πόλεις που προαναφέρθηκαν και που βρίσκονται στις περιοχές των φυλών Ιούδα, Συμεών και Βενιαμίν. ⁵¹⁻⁵⁵ Σε άλλες οικογένειες των Κασιθίων δόθηκαν οι παρακάτω πόλεις μαζί με τα βοσκοτόπια τους: Στην περιοχή της φυλής Εφραΐμ, η Συχέμ για πόλη *καταφυγής και τα βοσκοτόπια της φυλής στην ορεινή περιοχή, τη Γεζέρ, την Ιακμεάμ, τη Βαιθ-Χωρών, την Αϊαλών, τη Γαθ-Ριμμών, ⁵⁵ και στην περιοχή της μιστής φυλής Μανασσή, δυτικά, την Ανήρ και τη Βιλεάμ. ⁵⁶⁻⁶¹ Στους Γηρσωνίτες δόθηκαν οι ακόλουθες πόλεις μαζί με τα βοσκοτόπια τους: Στην περιοχή της φυλής Μανασσή η Γωλάν, στη Βασάν, και η Ασταρώθ. Στην περιοχή της φυλής Ισάχαρ οι πόλεις Κέδες, Δαβράθ, Ραμώθ και Ανέμ. Στην περιοχή της φυλής Ασήρ οι πόλεις Μαασάλ, Αβδών, Χουκώκ και Ρεχώβ. Στην περιοχή της φυλής Νεφθαλί οι πόλεις Κέδες, Γαλιαία, Χαμμών και Καριαθαΐμ. ⁶²⁻⁶⁶ Στους Μεραρίτες δόθηκαν οι ακόλουθες πόλεις με τα βοσκοτόπια τους: Στην περιοχή της φυλής Ζαβουλών οι πόλεις Ριμμών και Θαβώρ. Στην περιοχή της φυλής Ρουβήν η Βεσέρ, ανατολικά του Ιορδάνη, στην έρημο απέναντι από την Ιεριχώ και οι πόλεις Ιεσά, Κεδημώθ και Μηφαάθ. Στην περιοχή της φυλής Γαδ οι πόλεις Ραμώθ στη Γαλαάδ, η Μαχαναΐμ, η Εσεβών και η Ιαζήρ.⁶⁶

Οι απόγονοι του Ισάχαρ

7 Οι γιοι του Ισάχαρ ήταν τέσσερις, οι Τωλά, Φουά, Ιασούβ και Συμρών. ² Γιοι του Τωλά ήταν οι Ουζί, Ρεφαΐας, Ιεριήλ, Ιαχμαΐ, Ιεβσάμ και Σεμουήλ — αρχηγοί των οι-

κογενειών που είχαν πρόγονο τον Τωλά και αξιόλογοι πολεμιστές. Την εποχή του Δαβίδ η συγγένεια του Τωλά απαριθμούσε είκοσι δύο χιλιάδες εξακόσιους άντρες.

³ Γιος του Ουζί ήταν ο Ιζραχίας. Αυτός και οι γιοι του Μιχαήλ, Οβαδία, Ιωήλ και Ισίας ήταν οι πέντε αρχηγοί αντίστοιχων οικογενειών. ⁴ Οι οικογένειές τους είχαν τόσο πολλές γυναίκες και παιδιά, ώστε μπορούσαν άνετα να διαθέσουν τριάντα έξι χιλιάδες ετοιμοπόλεμους άντρες. ⁵ Όλες μαζί οι οικογένειες της φυλής Ισάχαρ, σύμφωνα με τους γενεαλογικούς καταλόγους, απαριθμούσαν ογδόντα επτά χιλιάδες ετοιμοπόλεμους άντρες.

Οι απόγονοι του Βενιαμίν και του Νεφθαλί

⁶ Οι γιοι του Βενιαμίν ήταν τρεις: οι Βελά, Βεχέρ και Ιεδιαήλ.

⁷ Οι γιοι του Βελά ήταν πέντε: οι Εσβών, Ουζί, Ουζζήλ, Ιερμώθ και Ιρί — αρχηγοί αντίστοιχων οικογενειών και αξιόλογοι πολεμιστές. Σύμφωνα με τους γενεαλογικούς καταλόγους, οι οικογένειές τους απαριθμούσαν είκοσι δύο χιλιάδες τριάντα τέσσερις ετοιμοπόλεμους άντρες.

⁸ Γιοι του Βεχέρ ήταν οι Ζεμιρά, Ιωάς, Ελιέζερ, Ελιωναΐ, *Αμρί, Ιερεμώθ, Αβιά, Αναθώθ και Αλαμώθ — ⁹ αρχηγοί αντίστοιχων οικογενειών και αξιόλογοι πολεμιστές. Σύμφωνα με τους γενεαλογικούς καταλόγους, οι οικογένειές τους αριθμούσαν είκοσι χιλιάδες διακόσιους ετοιμοπόλεμους άντρες.

¹⁰ Γιος του Ιεδιαήλ ήταν ο Βιλάν, και γιοι του Βιλάν οι Ιεούς, Βενιαμίν, Εούδ, Χεσαννά, Ζεθάν, Θαρσίς και Αχισαχάρ — ¹¹ αρχηγοί αντίστοιχων οικογενειών και αξιόλογοι πολεμιστές. Οι οικογένειές τους απαριθμούσαν δέκα επτά χιλιάδες διακόσιους ετοιμοπόλεμους άντρες.

¹² Ο Χουπίμ και ο Χουσίμ ήταν γιοι του Ραώμ και ο Χουσίμ ήταν γιος κάποιου άλλου.¹²

¹³ Γιοι του Νεφθαλί ήταν οι Ιαχασήλ, Γου-

⁶⁶Για την αριθμηση των στ. βλ. υποσ. εις στ. 1. ⁶⁵Μερικοί ερμηνευτές διαβλέπουν εδώ μια ένδειξη του χαμένου γενεαλογικού καταλόγου της φυλής Δαν.

νί, Ιεσέρ και Σαλλούμ — όλοι απόγονοι της Βαλλά.^{κζ}

Οι απόγονοι του Μανασσή

¹⁴Γιοι του Μανασσή, που γεννήθηκαν από τη Σύρια παλλακίδα του, ήταν ο Ασορήλ και ο Μαχίρ, πατέρας του Γαλαάδ. ¹⁵Ο Μαχίρ παντρεύτηκε τη Μααχά, αδερφή του Ουπίμ και του Σουφίμ. Ο δεύτερος γιος του λεγόταν Σελοφεχάδ.^{κη} αυτός είχε μόνο κόρες.

¹⁶Η Μααχά, γυναίκα του Μαχίρ, γέννησε γιο και τον ονόμασε Φαρές. Ο αδερφός του λεγόταν Σαρές και οι γιοι του Ουλάμ και Ρακέμ. ¹⁷Γιος του Ουλάμ ήταν ο Βεδάν. Αυτοί ήταν απόγονοι του Γαλαάδ, *πρωτότοκου γιου του Μαχίρ και εγγονού του Μανασσή.

¹⁸Η αδερφή του Γαλαάδ, η Αμμολεχέθ, γέννησε τον Ιεσουδ, τον Αβιέζερ και τον Μαχελά. ¹⁹Γιοι του Σεμιδά ήταν οι Αχιάν, Σεχέμ, Λικχά και Ανιάμ.^{κθ}

Οι απόγονοι του Εφραΐμ

²⁰Γιος του Εφραΐμ ήταν ο Σουθαλάχ, γιος του Σουθαλάχ ο Βερέδ και ακολουθούν κατ' ευθείαν γραμμή οι Γελεάδ, Ταχάθ, ²¹Ζαβάδ και Σαθαλάχ. Εκτός από το Σουθαλάχ, ο Εφραΐμ είχε τον Αζέ και τον Ελιάδ.

Αυτοί προσπάθησαν να αρπάξουν από τους γηγενείς κατοίκους της περιοχής της Γαθ τα κοπάδια τους, κι εκείνοι τους σκότωσαν. ²²Ο πατέρας τους ο Εφραΐμ τούς πένθησε πολλές μέρες, κι ήρθαν οι αδερφοί του για να τον παρηγορήσουν. ²³Αργότερα συνενυρέθηκε πάλι με τη γυναίκα του κι αυτή έμεινε έγκυος και γέννησε γιο που τον ονόμασε Βεριά.^λ επειδή ξέσπασε κακό στο σπίτι του. ²⁴Κόρη του ήταν η Σεερά. Αυτή έχτισε την άνω και κάτω Βαιθ-Χωρών και τον Ουζέν-Σεερά.

²⁵Γιος του Βεριά ήταν ο Ρεφάχ, του οποίου οι απόγονοι κατ' ευθείαν γραμμή ήταν οι Ρεσεφ, Θελάχ, Θαχάρ, ²⁶Λαδάν, Αμμιούδ,

Ελισαμά, ²⁷Νουν και ο γιος του ο Ιησούς.

²⁸Κτήματά τους και κατοικίες τους ήταν η *Βαιθήλ και οι γύρω οικισμοί, ανατολικά η Νααράν, δυτικά η Γαζέρ και οι γύρω οικισμοί καθώς και η Συχέμ και η Γαϊάν με τους γύρω οικισμούς. ²⁹Οι απόγονοι του Μανασσή κατείχαν τις πόλεις Βαιθσεών, Ταενάχ, *Μεγιδδώ, Δωρ και τους γύρω τους οικισμούς, Σ' αυτές κατοικούσαν οι απόγονοι του Ιωσήφ, γιου του Ιακώβ.

Οι απόγονοι του Ασήρ

³⁰Γιοι του Ασήρ ήταν οι Ιμνά, Ισβά, Ισβί, Βεριά και κόρη του η Σεράχ.

³¹Γιοι του Βεριά ήταν ο Χεβέρ και ο Μαλχιήλ, που ήταν πρόγονος των κατοίκων της Βιρζαβίθ.

³²Γιοι του Χεβέρ ήταν οι Ιαφλήτ, Σωμήρ, Χωθάμ και κόρη του η Σουά.

³³Γιοι του Ιαφλήτ ήταν οι Πασάχ, Βιμάλ και Ασβάθ. ³⁴Γιοι του Σωμήρ ήταν οι Αχί, Ρωγά, Ιεχουβά και Αράμ. ³⁵Γιοι του Χωθάμ,^{λσ} του αδερφού του, ήταν οι Σωφάχ, Ιμνά, Σελλής και Αμάλ.

³⁶Γιοι του Σωφάχ ήταν οι Σουάχ, Χαρναφάρ, Σουάλ, Βερί, Ιμρά, ³⁷Βεσερ, Ωδ, Σαμμά, Σιλεσά, Ιθράν και Βεερά. ³⁸Γιοι του Ιεθέρ ήταν οι Ιεφοννή, Φισπά και Ερά.

³⁹Γιοι του Ουλλά ήταν οι Αράχ, Χαννιήλ και Ρισιά.

⁴⁰Όλοι αυτοί ήταν απόγονοι του Ασήρ, ονομαστοί αρχηγοί οικογενειών, άνθρωποι αξιόλογοι και διακεκριμένοι ηγέτες. Σύμφωνα με τους γενεαλογικούς καταλόγους οι οικογένειές τους απαριθμούσαν είκοσι έξι χιλιάδες ετοιμοπόλεμους άντρες.

Άλλοι κατάλογοι των απογόνων του Βενιαμίν

8 Ο Βενιαμίν είχε πέντε γιους: το Βελά, τον *πρωτότοκο, τον Ασβήλ, τον Αχεράχ, ²το Νωχά και το Ραφά, ³Γιοι του Βελά ήταν

^{κζ}Βαλλά. Δούλη της Ραχήλ και μάνα του Νεφθαλί (Γεν 30,4-8). ^{κη}Δεν είναι σαφές τίνας ήταν ο δεύτερος γιος. Κατά το Ιησ 17,3 αυτός είναι διεγγονος του Μαχίρ. ^{κθ}Οι στ. 14-19 παρουσιάζουν κενά και η παράδοσή τους από γενιά σε γενιά είναι αμφίβολη. ^λΒεριά. Σ τα εβρ. ακούγεται όπως η φρ. «σε θλίψη». ^{λσ}Χωθάμ. Εβρ.: Ελέμ.

οι Αδδάρ, Γηρά, Αβιουδ,^{λβ} 4 Αβισουά, Νασ-
μάν, Αχώαχ, 5 Γηρά, Σεφουφάμ και Χουράμ.

6-7 Γιοι του Εχοούδ ήταν οι Νασμάν, Αχώαχ
και Γηρά. Ήταν αρχηγοί οικογενειών, οι ο-
ποίες κατοικούσαν στη Γεβά. Από 'κει όμως
οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι στη Μαναχάθ.

Ο Γηρά ήταν επικεφαλής της πορείας
προς την Εξορία, και γιοι του ήταν οι Ουζζά
και Αχιχουδ.^{λγ}

8-9 Ο Σααραίμ ζουσε στα ορεινά της *Μω-
άβ. Έδωξε τις γυναίκες του, Χουσίμ και Βα-
αρά και παντρεύτηκε τη Χόδες, από την ο-
ποία απέκτησε τους Ιωβάβ, Σιβιά, Μησά,
Μαλκάμ, 10 Ιεούς, Σαχιά και Μιρμά — όλοι
αρχηγοί οικογενειών. 11 Επίσης από την
προηγούμενη γυναίκα του τη Χουσίμ είχε
γίους τον Αβιτούβ και τον Ελπαάλ. 12 Γιοι του
Ελπαάλ ήταν οι Έβερ, Μισάμ και ο Σεμέδ, ο
οποίος έχτισε τις πόλεις Ωνώ και Λωδ με
τους γειτονικούς οικισμούς.

13 Ο Βεριά και ο Σεμά, αρχηγοί των οικο-
γενειών των κατοίκων της Αιλών, έδωξαν
τους κατοίκους της Γαθ.

14 Τα άλλα τους αδέρφια ήταν οι Ελπαάλ,
Σασάκ και Ιερεμώθ.

15-16 Γιοι του Βεριά ήταν οι Ζεβαδίας,
Αράδ, Εδέρ, Μιχαήλ, Ιεσπά και Ιωχά.

17 Γιοι του Ελπαάλ ήταν οι Ζαβαδία, Με-
σουλλάμ, Χεζεκί, Χεβέρ, 18 Ισμεραΐ, Ιεζιλίας
και Ιωβάβ.

19 Γιοι του Σαμαΐθ^{λδ} ήταν οι Ιακίμ, Ζιχρί, Ζα-
βδί, 20 Ελιηνάι, Σιλθαΐ, Ελιήλ, 21 Αδαίας, Βε-
ραΐας και Σιμράθ.

22 Γιοι του Σασάκ ήταν οι Ισπά, Έβερ,
Ελιήλ, 23 Αβδών, Ζιχρί, Χανάν, 24 Ανανία,
Ελάμ, Αντωθηά. 25 Ιφεδεία, και Φανουήλ.

26 Τέλος, γιοι του Ιεροχάμ ήταν οι Σαμσε-
ραΐ, Σεαρίας, Αθαλίας, 27 Ιαρεσία, Ηλία και
Ζιχρί. 28 Όλοι αυτοί ήσαν αρχηγοί οικογενει-
ών στις γενιές των απογόνων τους και κα-
τοικούσαν στην *Ιερουσαλήμ.

29 Στη Γαβαών ζούσε ο Ιεϊήλ,^{λε} πρόγονος
των κατοίκων της Γαβαών. Η γυναίκα του λε-

γόταν Μααχά. 30 *Πρωτότοκος γιος του ήταν
ο Αβδών. Άλλοι γιοι του ήταν οι Σουρ, Κις,
Βάαλ, Νηρ, Ναδάβ, 31 Γεδώρ, Αχιώ, Ζαχέρ
32 και ο Μικλῶθ, πατέρας του Σιμεά. Αυτοί οι
τελευταίοι, αντίθετα με τις συγγένειες των
αδερφών τους, ζούσαν στην Ιερουσαλήμ μα-
ζί με άλλα μέλη της συγγενειάς τους.

33 Ο Νηρ είχε γιο τον Αβενήρ και ο Κις το
Σαούλ. Γιοι του Σαούλ ήταν οι Ιωνάθαν,
Μαλχί-Σουά, Αμιναδάβ και Εσ-Βαάλ.

34 Γιος του Ιωνάθαν ήταν ο Μεριβ-Βάαλ
και του Μεριβ-Βάαλ ο Μιχά.

35 Γιοι του Μιχά ήταν οι Πιθών, Μελέχ,
Θαρεά και Άχαζ. 36 Ο Άχαζ απέκτησε τον Ιε-
ωαδά κι αυτός τον Αλεμάθ, τον Ασμαβέθ και
το Ζιμρί· ο Ζιμρί απέκτησε το Μοσά.

37 Κατόπιν ακολουθούν κατ' ευθείαν γραμ-
μή οι: Βινεά, Ραφά, Ελεσά και Ασήλ.

38 Ο Ασήλ είχε έξι γίους, τους Αζρικάμ,
Βοχερού, Ισμαήλ, Σεαρία, Οβαδία και Χανάν.

39 Γιοι του Ησέκ, αδερφού του Ασήλ ήταν οι
Ουλάμ — πρωτότοκος — Ιεούς και Ελιφέλετ.

40 Οι γιοι του Ουλάμ ήταν δυνατοί πολεμι-
στές, επιδέξιοι τοξότες, είχαν πολλούς α-
πογόνους, συνολικά εκατόν πενήντα. Όλοι
τους ανήκαν στη φυλή Βενιαμίν.

Οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ μετά την αιχμαλωσία στη Βαβυλώνα

(Νε 11,3-19)

9 Όλοι οι Ισραηλίτες ήταν εγγεγραμμένοι
κατά οικογένειες στο Βιβλίο των Βασι-
λιάδων του *Ισραήλ.

Οι κάτοικοι του βασιλείου του *Ιουδα είχαν
οδηγηθεί *αιχμάλωτοι στη *Βαβυλώνα εξαι-
τίας της απιστίας τους. 2 Οι πρώτοι που επέ-
στρεψαν στις πόλεις του Ιούδα, στις ιδιοκτη-
σίες των προγόνων τους, ήταν ένα μέρος
του λαού, *ιερείς, *λευίτες και υπηρέτες
του *ναού. 3 Όσοι ακολούθησαν, ήταν από-
γονοι των φυλών Ιούδα, Βενιαμίν, Εφραΐμ και
Μανασσή, κι εγκαταστάθηκαν στην *Ιερου-
σαλήμ.

^{λβ} Αβιουδ. Πιθανώς πατέρας του Εχοούδ εις στ. 6 (πρβλ. Κρ 3,15). ^{λγ} Η ερμηνεία των στ. 6-7 είναι αβέβαιη. ^{λδ} Σαμαΐθ. Πιθανώς το ίδιο πρόσωπο με τον Σαμά του στ. 3. ^{λε} Εϊήλ. Το όνομα ελήφθη από το κεφ. 9,35. Πρβλ. τους επόμενους στ. με κεφ. 9,39-44.

⁴ Από τους απογόνους της φυλής Ιούδα ήταν ο Ουθαΐ, γιος του Αμμιούδ. Άλλοι πρόγονοί του κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν ο *Αμρί, ο Ιμρί και ο Βανί, οι οποίοι ανήκαν στη συγγένεια του Φαρές, γιου του Ιούδα. ⁵ Από τη συγγένεια των Σηλωνιτών προέρχονταν ο Ασαΐας — *πρωτότοκος — και οι γιοι του. ⁶ Από τη συγγένεια του Ζεράχ προερχόταν ο Ιεωήλ. Όλοι αυτοί οι απόγονοι του Ιούδα, μαζί με τους συγγενείς τους, ήταν εξακόσιοι ενενήντα αρχηγοί οικογενειών.

⁷ Από τους απογόνους της φυλής Βενιαμίν προερχόταν ο Σαλλού, γιος του Μεσουλλάμ, εγγονός του Ωδαβία και δισέγγονος του Ασενουά. ⁸ Επίσης ο Ιβνεϊά, γιος του Ιεροχάμ· ο Ελά, γιος του Ουζί και εγγονός του Μιχρί και ο Μεσουλλάμ, γιος του Σεφατία, εγγονός του Ρεγουήλ και δισέγγονος του Ιβνιά. ⁹ Όλοι αυτοί σύμφωνα με τους γενεαλογικούς καταλόγους, ανήκαν στη φυλή Βενιαμίν· και μαζί με τους συγγενείς τους ήταν εννιακόσιοι πενήντα έξι αρχηγοί οικογενειών.

¹⁰ Από τους ιερείς προέρχονταν οι Ιεωϊάδα, Ιωιαριβ, Ιαχίν ¹¹ και ο Αζαρίας, γιος του Χελκία· πρόγονοί του κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν οι Μεσουλλάμ, Σαδώκ, Μεραιΐώθ και Αχιτώβ, ο προϊστάμενος του ναού του Θεού. ¹² Επίσης ο Αδαΐα, γιος του Ιεροχάμ, που πρόγονοί του κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν οι Πασχούρ και Μαλκίας. Επίσης ο Μασσαϊά, γιος του Αβδιήλ· πρόγονοί του ήταν οι Ιαχζερά, Μεσουλλάμ, Μεσιλλεμίθ και Ιμμέρ. ¹³ Μαζί με τους άλλους ιερείς, αυτοί οι αρχηγοί οικογενειών ήταν συνολικά χίλια εφτακόσια εξήντα άτομα, όλοι τους άντρες ικανοί και άξιοι για την υπηρεσία του ναού του Θεού.

¹⁴ Από τους λευίτες, απογόνους του Μεραρί, προερχόταν ο Σεμαΐας, γιος του Χασσούβ, εγγονός του Αζρικάμ και δισέγγονος του Χασαβία. ¹⁵ Από τους απογόνους του Ασάφ προέρχονταν οι Βακβακάρ, Χερές, Γαλάλ και Ματτανίας, γιος του Μιχά. ¹⁶ Από τους απογόνους του Ιεδοθούν προερχόταν

ο Οβαδία, γιος του Σεμαΐα και εγγονός του Γαλαάλ. Τέλος ο Βερεχίας, γιος του Ασά και εγγονός του Ελκανά· αυτός κατοικούσε στα χωριά των Νετωφαθιτών.

¹⁷ Ανάμεσα στους θυρωρούς του ναού ήταν οι Σαλλούμ, Ακκούβ, Ταλμών, Αχιμάν και οι συγγενείς τους. Ο Σαλλούμ ήταν ο προϊστάμενος. ¹⁸ Ακόμα ως τις μέρες μας, δικοί τους απόγονοι είναι τοποθετημένοι στην ανατολική πύλη, την πύλη του βασιλιά.

Παλαιότερα, οι πρόγονοί τους ήταν θυρωροί στα στρατόπεδα των λευιτών. ¹⁹ Ο Σαλλούμ, γιος του Κορέ, εγγονός του Αβιασάφ και δισέγγονος του Κορά, καθώς και οι συγγενείς του από την πατρική του οικογένεια, οι Κορίτες, υπηρετούσαν ως *φρουροί της εισόδου της *σκηνής του Μαρτυρίου· οι πρόγονοί τους ήταν φύλακες της εισόδου του στρατοπέδου του Κυρίου. ²⁰ Προϊστάμενός του παλαιότερα ήταν ο Φινεές, γιος του Ελεάζαρ — ο Κύριος να 'ναι μαζί του!²¹ Ο Ζαχαρίας, γιος του Μεσελεμιά, ήταν επίσης θυρωρός της σκηνής του Μαρτυρίου.

²² Αυτοί που είχαν επιλεγεί ως θυρωροί του ναού ήταν συνολικά διακόσια δώδεκα άτομα. Ήταν όλοι εγγεγραμμένοι σε γενεαλογικούς καταλόγους στα χωριά τους. Στο αξίωμά τους τους είχε τοποθετήσει ο Δαβίδ και ο Σαμουήλ, ο *Βλέπων. ²³ Έτσι αυτοί και οι απόγονοί τους συνέχισαν να φρουρούν τις πύλες του ναού του Κυρίου, δηλαδή του *αγιαστηρίου της σκηνής. ²⁴ Οι θυρωροί ήταν τοποθετημένοι στις τέσσερις πόρτες, ανατολικά, δυτικά, βόρεια και νότια. ²⁵ Άλλοι θυρωροί, που ζούσαν στα χωριά τους, έρχονταν κατά ορισμένα διαστήματα να υπηρετήσουν μαζί τους για εφτά μέρες. ²⁶ Οι τέσσερις μόνιμοι αρχιθυρωροί ήταν λευίτες και είχαν την ευθύνη να επιβλέπουν τους χώρους και τους θησαυρούς του ναού του Θεού. ²⁷ Διανυκτέρευαν κοντά στο ναό, αφού αυτοί είχαν αναλάβει τη φρούρηση και το άνοιγμα του ναού κάθε πρωί.

²⁸ Άλλοι λευίτες ήταν υπεύθυνοι για τα σκεύη της λατρείας· τα μετρούσαν όταν τα

¹⁸ Ο Κύριος...μαζί του. Η φρ. αποτελεί την πρώτη μαρτυρία του ιουδαϊκού εθίμου να προστίθεται μια ευχή όταν γίνεται αναφορά σε σπουδαία πρόσωπα.

έβγαζαν για να τα χρησιμοποιήσουν και όταν τα ξανάβαζαν στη θέση τους. ²⁹ Άλλοι απ' αυτούς είχαν την ευθύνη να επιβλέπουν τα υπόλοιπα ιερά αντικείμενα και σκευή· επίσης το σιμιγδάλι, το κρασί, το λάδι, το λιβάνι και τα αρώματα. ³⁰ Αλλά το μείγμα των αρωμάτων παρασκευαζόταν μονάχα από ιερείς. ³¹ Ο Ματθαθίας, ένας από τους λευίτες, πρωτότοκος γιος του Σαλλούμ, από τη συγγένεια του Κορέ, ήταν υπεύθυνος να επιβλέπει την παρασκευή των προσφορών που πληγνίζονταν. ³² Μερικοί άλλοι λευίτες, από τις συγγενείες των Κασαθιτών ήταν επιφορτισμένοι να ετοιμάζουν τους άρτους της *προθέσεως, κάθε *Σάββατο.

³³ Μερικές λευιτικές οικογένειες ήταν υπεύθυνες για τη μουσική του ναού. Οι αρχηγοί αυτών των οικογενειών ζούσαν στα παραιοκοδομήματα του ναού και δεν είχαν άλλες ευθύνες, γιατί ήταν σε υπηρεσία μέρα και νύχτα.

³⁴ Όλοι αυτοί που αναφέρθηκαν, ήταν αρχηγοί λευιτικών οικογενειών των συγγενειών τους και κατοικούσαν στην Ιερουσαλήμ.

Οι πρόγονοι και οι απόγονοι του βασιλιά Σαούλ

(κεφ. 8, 29-38)

³⁵ Στην πόλη Γαβαών κατοικούσε ο ιδρυτής της, ο Ιεϊήλ. Το όνομα της γυναίκας του ήταν Μααχά.

³⁶ Πρωτότοκος γιος του ήταν ο Αβδών, κι ακολουθούν οι Σουρ, Κις, Βάαλ, Νηρ, Ναδάβ, ³⁷ Γεδώρ, Αχιώ, Ζαχέρ και Μικλώθ. ³⁸ Ο Μικλώθ απέκτησε το Σιμεά. Αυτοί, αντίθετα με τις συγγενείες των αδερφών τους, ζούσαν στην Ιερουσαλήμ μαζί με άλλα μέλη της συγγενειάς τους.

³⁹ Ο Νηρ είχε γιο τον Κις κι ο Κις το Σαούλ. Γιοι του Σαούλ ήταν οι Ιωνάθαν, Μαλχί-Σουά, Αμιναδάβ και Εσ-Βαάλ.

⁴⁰ Γιος του Ιωνάθαν ήταν ο Μεριβ-Βαάλ και του Μεριβ-Βαάλ ο Μιχά.

⁴¹ Γιοι του Μιχά ήταν οι Πιθών, Μελέχ, Θαραά και Άχαζ. ⁴² Άχαζ απέκτησε τον Ιεωαδά κι ο Ιεωαδά τον Αλεμέθ, τον Ασμαβέθ

και το Ζιμρί. Ο Ζιμρί απέκτησε το Μασσά ⁴³ και ακολουθούν κατ' ευθείαν γραμμή οι Βιναά, Ρεφαίας, Ελεασά και Ασήλ.

⁴⁴ Ο Ασήλ είχε έξι γιους· ονομάζονταν Αζρικάμ, Βοχερού, Ισμαήλ, Σεαρία, Οβαδίας και Χανάν.

Θάνατος του Σαούλ και των γιων του

(Α΄ Σαμ 31, 1-13)

10 Οι *Φιλισταίοι πολέμησαν τους Ισραηλίτες στο όρος Γελβουέ. Οι Ισραηλίτες τράπηκαν σε φυγή και θανατώθηκαν πολλοί. ² Οι εχθροί καταδίωξαν το Σαούλ και τους γιους του και σκότωσαν τους γιους του Σαούλ, Ιωνάθαν, Αβιναδάβ και Μαλκί-Σουά.

³ Η μάχη γινόταν όλο και σκληρότερη γύρω από το Σαούλ· τελικά τον χτύπησαν οι τοξότες και πληγώθηκε βαριά. ⁴ Τότε είπε στον οπλοφόρο του: «Τράβα το ξίφος σου και διαπέρασέ με, για να μην έρθουν αυτοί οι *απερίτμητοι και με διαπεράσουν και με χλευάσουν. Ο οπλοφόρος του όμως δεν ήθελε να το κάνει γιατί φοβόταν. Έτσι ο Σαούλ πήρε το ξίφος του κι έπεσε μόνος του πάνω σ' αυτό.

⁵ Όταν ο οπλοφόρος του είδε ότι ο Σαούλ πέθανε, έπεσε κι αυτός πάνω στο ξίφος του και πέθανε μαζί του. ⁶ Έτσι πέθαναν ο Σαούλ και οι τρεις γιοι του, ο οπλοφόρος του και οι στρατιώτες του, όλοι την ίδια μέρα.

⁷ Οι Ισραηλίτες που κατοικούσαν στην άλλη πλευρά της κοιλάδας^{λζ} και ανατολικά του Ιορδάνη, όταν έμαθαν ότι ο Ισραηλιτικός στρατός τράπηκε σε φυγή και ότι πέθανε ο Σαούλ και οι γιοι του, άφησαν τις πόλεις τους κι έφυγαν. Τότε ήρθαν οι Φιλισταίοι και εγκαταστάθηκαν σ' αυτές.

⁸ Την άλλη μέρα όταν πήγαν οι Φιλισταίοι να λεηλατήσουν τους νεκρούς, βρήκαν το Σαούλ και τους τρεις γιους του πεσμένους στο όρος Γελβουέ. ⁹ Τότε έκοψαν το κεφάλι του Σαούλ, του έβγαλαν την πανοπλία κι έστειλαν σ' όλη τη χώρα των Φιλισταίων αγγελιοφόρους, να φέρουν την ευχάριστη είδηση στους ναούς των ειδώλων τους και στο λαό. ¹⁰ Τοποθέτησαν την πανοπλία του

^{λζ} της κοιλάδας. Βλ. υποσ. εις Α΄ Σαμ 31, 7.

στο ναό της Ἀστάρτης και το σώμα του το κρέμασαν στα τείχη της Βαιθ-Σεάν.

¹¹ Οι κάτοικοι της Ιαβές στη Γαλαάδ άκουσαν όσα έκαναν οι Φιλισταίοι στο Σαούλ. ¹² Πήγαν, λοιπόν, οι πιο θαρραλέοι απ' αυτούς τη νύχτα και πήραν τα πτώματα του Σαούλ και των γιων του από το τείχος της Βαιθ-Σεάν· γύρισαν στην Ιαβές και τα έθαψαν εκεί, κάτω από ένα δέντρο, την αρμυρική της Ιαβές, και νήστεψαν εφτά μέρες.

¹³ Έτσι πέθανε ο Σαούλ, γιατί άπίστησε στον Κύριο: δεν υπάκουσε στις εντολές του, κι επιπλέον πήγε και συμβουλευτήκε μια νεκρομάντισσα και ζήτησε τις οδηγίες της ¹⁴ αντί να συμβουλευτεί τον Κύριο. Γι' αυτό ο Κύριος τον θανάτωσε και παρέδωσε τη βασιλεία στο Δαβίδ, γιο του Ιεσαία.

Ο Δαβίδ αναγνωρίζεται σ' όλον τον Ισραήλ

(Β΄ Σαμ 5,1-3)

11 Όλοι οι Ισραηλίτες ήρθαν στο Δαβίδ, στη Χεβρών, και του είπαν: «Εμείς είμαστε σάρκα σου και αίμα σου. ² Στο παρελθόν, όταν ακόμα ήταν βασιλιάς ο Σαούλ, εσύ οδηγούσες τα στρατεύματα του Ἰσραήλ στον πόλεμο και τα έφερνες πίσω. Ο Κύριος, ο Θεός σου, σου είχε πει ότι εσύ θα οδηγούσες κάποτε το λαό του, τον Ισραήλ, και θα γινόσουν ηγεμόνας του».

³ Έτσι, όλοι οι *πρεσβύτεροι του λαού Ισραήλ ήρθαν στο βασιλιά Δαβίδ, στη Χεβρών, κι εκείνος έκανε εκεί μ' αυτούς συμφωνία ενώπιον του Κυρίου. Και έχρισαν το Δαβίδ βασιλιά του Ισραήλ, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου, που τον είχε αναγγείλει ο Σαμουήλ.

Ο Δαβίδ κυριεύει την Ιερουσαλήμ και την κάνει πρωτεύουσα

(Β΄ Σαμ 5,6-10)

⁴ Ο Δαβίδ και όλοι οι Ισραηλίτες πήγαν να πολιορκήσουν την Ἰερουσαλήμ. Η πόλη μέχρι τότε ονομαζόταν Ιεβούς, γιατί εκεί κατοικούσαν οι Ἰεβουσαίοι, οι αρχικοί της κάτοικοι. ⁵ Οι Ιεβουσαίοι είπαν στο Δαβίδ: «Δε θα μπεις στην πόλη μας».

Αλλά ο Δαβίδ κυριέψε το φρούριο της Ἰών, που ονομάστηκε στη συνέχεια «Πόλη Δαβίδ». ⁶ Ο Δαβίδ είχε πει: «Ο πρώτος που θα σκοτώσει Ιεβουσαίο θα γίνει αρχιστράτηγος». Πρώτος επιτέθηκε ο Ιωάβ, γιος της Σερούίας, κι έτσι έγινε αρχιστράτηγος. ⁷ Ο Δαβίδ εγκαταστάθηκε στο φρούριο και γι' αυτό το ονόμασαν «Πόλη Δαβίδ». ⁸ Έπειτα έχτισε καινούριους οικισμούς γύρω από τη Ἰμιλλά και το υπόλοιπο της πόλης το ανοικοδόμησε ο Ιωάβ. ⁹ Έτσι ο Δαβίδ γινόταν όλο και πιο ισχυρός, γιατί ο Κύριος του *σύμπαντος ήταν μαζί του.

Οι επίλεκτοι πολεμιστές του Δαβίδ και τα κατορθώματά τους

(Β΄ Σαμ 23,8-39)

¹⁰ Ακολουθεί κατάλογοs των αξιωματικών των επίλεκτων πολεμιστών του Δαβίδ. Αυτοί μαζί με όλους τους Ισραηλίτες τον ανακήρυσαν βασιλιά, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου σχετικά με το λαό Ισραήλ και αγωνίστηκαν να διατηρήσουν το βασιλείο του ισχυρό. ¹¹ Στον κατάλογο των επίλεκτων του Δαβίδ, πρώτος ήταν: Ο Ιασωβεάμ, απόγονος του Χαχμονί και αρχηγός του σώματος των επίλεκτων. Αυτός, κραδαινοντας τη λόγχη του ενάντια σε τριακόσιους εχθρούς, τούς σκότωσε όλους σε μία μόνο μάχη. ¹² Δεύτερος μετά απ' αυτόν ήταν ο Ελεάζαρ, γιος του Δωδών, του Αχωχίτη. Ανήκε στην ομάδα των Τριών Επίλεκτων. ¹³ Αυτός ήταν μαζί με το Δαβίδ στην Παρ-Δαμμίμ. Οι Ἰφιλισταίοι είχαν συγκεντρωθεί για πόλεμο εκεί που ήταν ένα χωράφι σπαρμένο κριθάρι. Μόλις οι Ισραηλίτες είδαν τους Φιλισταίους, τράπηκαν σε φυγή. ¹⁴ Αλλά ο Δαβίδ και οι άντρες του στάθηκαν στη μέση του χωραφιού, το ελευθέρωσαν και πολέμησαν τους Φιλισταίους. Ο Θεός τούς έδωσε έτσι μια μεγάλη νίκη.

¹⁵ Τρεις από το «σώμα των Τριάντα Επίλεκτων» κατέβηκαν μια μέρα να βρουν το Δαβίδ στο βράχο, που ήταν κοντά στο σπήλαιο Αδουλλάμ, γιατί οι Φιλισταίοι είχαν στρατοπεδεύσει στην κοιλάδα Ρεφαείμ. ¹⁶ Ο Δαβίδ ήταν τότε στο οχύρωμα, και η φρουρά τών

φιλισταιῶν βρισκόταν στη Βηθλεεμ. ¹⁷ Ο Δαβίδ εκδήλωσε την επιθυμία του και είπε: «Ποιος θα μου φέρει να πω νερό από το πηγάδι που είναι στην πύλη της Βηθλεεμ;» ¹⁸ Τότε οι Τρεις Επίλεκτοι πέρασαν μέσα από το στρατόπεδο των Φιλισταιῶν και έβγαλαν νερό από το πηγάδι· το πήραν και το έφεραν στο Δαβίδ. Εκείνος όμως δε θέλησε να πιεί και το πρόσφερε σπονδή στο Θεό, ¹⁹ λέγοντας: «Φύλαξέ με, Θεέ μου, να μην πω αυτό το νερό! Θα ήταν σαν να έπινα το *αίμα αυτών των αντρών, που πήγαν με κίνδυνο της ζωής τους να μου το φέρουν». Έτσι, αρνήθηκε να το πιει. Αυτά έκαναν οι Τρεις Επίλεκτοι.

²⁰ Ο Αβισαί, αδερφός του Ιωάβ, ήταν αρχηγός του «σώματος των Τριάντα Επιλέκτων». ²¹ Αυτός, μια μέρα κραδαίνοντας τη λόγχη ενάντια σε τριακόσιους εχθρούς, τούς σκότωσε κι έγινε ο πιο φημισμένος ανάμεσα στους Τριάντα. ²² Ήταν ο σπουδαιότερος και ο επικρατέστερος από τους Τριάντα ²³ κι έγινε αρχηγός τους, αλλά δεν έφτασε τους Τρεις. ²⁴ Ο Βεναιάς, από την Καβσεήλ, γιος του Ιεωιαδά, κι εγγονός ενός γενναίου άντρα, άντρας γενναίος κι αυτός, έκανε πολλά κατορθώματα. Σκότωσε δύο πολύ δυνατούς Μωαβίτες πολεμιστές, που ονομάζονταν «Τα Λιοντάρια της *Μωάβ». Επίσης, μια μέρα που χιόνιζε, κατέβηκε σ' ένα λάκκο, όπου είχε πέσει ένα μεγάλο λιοντάρι, και το σκότωσε. ²⁵ Ακόμη σκότωσε έναν μεγαλόσωμο Αιγύπτιο, πέντε πήχεις ψηλόν, που κρατούσε στο χέρι του ένα ακόντιο, χοντρό σαν *αντί του αργαλειού. Του επιτέθηκε μ' ένα ραβδί, του άρπαξε το ακόντιο από το χέρι και τον σκότωσε με το ίδιο του το όπλο. ²⁶ Αυτά ήταν τα κατορθώματα του Βεναιά, γιου του Ιεωιαδά κι έτσι απέκτησε όνομα ανάμεσα στους Τριάντα ²⁷ Επιλεκτους. ²⁸ Αυτός πράγματι ήταν φημισμένος μέσα στο σώμα των Τριάντα, αλλά δεν έφτασε τους Τρεις Επίλεκτους. Ο Δαβίδ τον είχε διορίσει αρχηγό της Σωματοφυλακής του.

²⁹ Επίσης στο σώμα των επίλεκτων πολε-

μιστών ανήκαν: ο Ασαήλ, αδερφός του Ιωάβ· ο Ελχανάν, γιος του Δωδώ από τη Βηθλεεμ· ³⁰ ο Σαμμώθ από την Αρώρ· ο Χαλής από την Πέλεθ· ³¹ ο Ιρά, γιος του Ικκές, από την Τεκωά· ο Αβιέζερ, από την Αναθώθ· ³² ο Σιββεχαΐ από τη Χουσα· ο Ιλαΐ από την Αχώαχ· ³³ ο Μαεραΐ και ο Χελεδ, γιος του Βαανά, και οι δυο από τη Νετωφά· ³⁴ ο Ιθαΐ, γιος του Ριβαΐ από τη Γιβεά της περιοχής της φυλής Βενιαμίν· ο Βεναιάς από τη Φαραθών· ³⁵ ο Χουραΐ από τη Γαάς· ο Αβιήλ από τη Βαιθ-Αραβά· ³⁶ ο Ασμαβέθ από τη Βαχαρούμ· ο Ελιαββά από τη Σααλβίμ· ³⁷ ο Ασέμ ³⁸ από τη Γιζών· ο Ιωνάθαν, γιος του Σαγέ, από την Αροήρ· ³⁹ ο Αχιάμ, γιος του Σαχάρ, επίσης από την Αροήρ· ο Ελιφάλ, γιος του Ουρ· ⁴⁰ ο Χεφέρ, από τη Μεχερά· ο Αχιά ο Πελωνίτης· ⁴¹ ο Χεσρών από τον Κάρμηλο· ο Νααραΐ, γιος του Εζβαΐ· ⁴² ο Ιωήλ, αδερφός του Νάθαν· ο Μιβχάρ, γιος του Αγερί· ⁴³ ο Σελέκ ο *Αμμωνίτης· ο Ναχώρ από τη Βερώθ, οπλοφόρος του Ιωάβ, γιου της Σερούϊας· ⁴⁴ ο Ιρά από την Ιατίρ· ο Γαρέβ από την Ιατίρ· ⁴⁵ ο Ουρίας ο *Χετταίος· ο Ζαβάδ, γιος του Αχλάι· ⁴⁶ ο Αδινιά, γιος του Σαιζά, ένας από τους σπουδαίους Ρουβηνίτες, και αρχηγός τριάντα αντρών. ⁴⁷ Ο Χανάν, γιος του Μααχά· ο Ιωσαφάτ από τη Μεθέν· ⁴⁸ ο Οζίας από την Ασταρώθ· ο Σαμά και ο Ιεΐηλ, γιοι του Χαθάμ, από την Αροήρ· ⁴⁹ ο Ιεδιαήλ, γιος του Σιμρί και ο Ιωχά, ο αδερφός του, από τη Θις· ⁵⁰ ο Ελιήλ από τη Μαχαναΐμ· ο Ιριβαΐ και ο Ιωσαυιά, γιοι του Ελναάμ· ο Ιεθαμά ο Μαχαβίτης· ⁵¹ ο Ελιήλ, ο Οβηδ και ο Ιασιήλ από τη Σουβά.

Υποστηρικτές του Δαβίδ στη Σικλάγ

12 Την εποχή που ο Δαβίδ κρυβόταν στη Σικλάγ, για να γλιτώσει από το Σαούλ, γιο του Κις, πήγαν και τον βρήκαν μερικοί εκπαιδευμένοι άντρες, έτοιμοι να πολεμήσουν στο πλευρό του. ² Ήταν οπλισμένοι με τόξα και σφεντόνες, και μπορούσαν να ρίχνουν βέλη και πέτρες, χρησιμοποιώντας τόσο το δεξί όσο και το αριστερό χέρι. Ανήκαν στη φυλή Βενιαμίν, στην οποία ανήκε κι

¹⁷ Τριάντα, σύμφωνα με μια αρχ. μετ. και τα παράλληλα του Β΄ Σαμ. Το εβρ. έχει «Τριών - Τρεις». ¹⁸ Πιθανό κείμενο. Το εβρ. έχει "γιοι του Ασέμ"

ο Σαούλ.

³Τα ονόματά τους ήταν: Αχιέζερ, ο αρχηγός, κι ο αδερφός του ο Ιωάς, γιοι του Σεμαά, από τη Γιβεά· Ιεζιήλ και Ιωφαλήτ, γιοι του Αζμαβέθ· Βεραχά και Ιηού από την Αναθώθ· ⁴Ισμαΐα από τη Γαβαών, ένας από το «σώμα των Τριάντα Επιλέκτων»^μ και κάποτε αρχηγός τους· ⁵Ιερεμίας, Ιεζιήλ, Ιωχανάν και Ιωζαβέθ από τη Γαδάρ· ⁶Ελουζαΐ, Ιεριμώθ, Βεαλίας, Σαμαραΐας και Σεφατίας από τη Χαρούφ· ⁷Ελκανά, Ιεσιά, Αζαρεήλ, Ιωεζέρ και Ιασωβεάμ, Κορίτες· ⁸Ιωηλά και Ζεβαδίας, γιοι του Ιεροάμ από τη Γεδώρ.

⁹Μερικοί από τη φυλή Γαδ χωρίστηκαν από τους δικούς τους, και ήρθαν να βρουν το Δαβίδ στο οχύρωμά του στην έρημο. Ήταν γενναίοι άντρες, εμπειροπόλεμοι, ασκημένοι στην ασπίδα και στη λόγχη. Τα πρόσωπά τους έμοιαζαν με πρόσωπα λιονταριών κι έτρεχαν όπως τα ελάφια στα βουνά. ¹⁰Αυτοί ήταν ένδεκα, οι Έζερ, Οβαδίας, Ελιάβ, ¹¹Μεσμανεά, Ιερμιά, ¹²Αταΐ, Ελιήλ, ¹³Ιωχανάν, Ελζαβάν, ¹⁴Ιερεμίας και Μαχβανναΐ.

¹⁵Όλοι αυτοί οι Γαδίτες ήταν αξιωματικοί του στρατεύματος· άλλος ήταν αρχηγός σε εκατό, αν ήταν μικρός, κι άλλος αρχηγός σε χίλιους, αν ήταν μεγάλος. ¹⁶Ήταν εκείνοι που πέρασαν τον Ιορδάνη, τον πρώτο *μήνα του χρόνου, την εποχή που πλημμυρίζουν οι όχθες του, και έτρεψαν σε φυγή όλους τους κατοίκους των γύρω κοιλάδων και στην ανατολική όχθη και στη δυτική.

¹⁷Πήγαν ακόμα και μερικοί από τη φυλή Βενιαμίν κι από τη φυλή *Ιούδα, να βρουν το Δαβίδ στο οχύρωμά του. ¹⁸Ο Δαβίδ βγήκε να τους συναντήσει και τους είπε: «Αν ήρθατε σαν φίλοι, για να με βοηθήσετε, είμαι έτοιμος να σας δεχτώ μ' όλη μου την καρδιά· αλλά αν ήρθατε για να με προδώσετε στους εχθρούς μου, ενώ εγώ δεν έχω κάνει καμιά αδικία, ο Θεός των προγόνων μας ας δει και ας σας κρίνει γι' αυτό». ¹⁹Τότε το *Πνεύμα του Θεού φώτισε τον Αμασαΐ, τελευταίο αρχηγό των Τριάντα Επιλέκτων, και του είπε:

«Δικοί σου είμαστε, Δαβίδ,
με το μέρος σου είμαστε,
γιε του Ιεσσαΐ.
Ειρήνη, ειρήνη σ' εσένα
και ειρήνη σ' αυτούς που σε βοηθούν,
γιατί ο Θεός σου είναι βοηθός σου!»

Τότε ο Δαβίδ τους δέχτηκε και τους διόρισε αρχηγούς του στρατεύματος. ²⁰Μερικοί από τη φυλή Μανασσή πήγαν με το μέρος του Δαβίδ, όταν πήγε με τους *Φιλισταίους για να πολεμήσει ενάντια στο Σαούλ. Τελικά, όμως, δεν πολέμησε στο πλευρό των Φιλισταίων, γιατί οι αρχηγοί τους, έκαναν συμβούλιο και τον απομάκρυναν, γιατί φοβήθηκαν μήπως πάει με το μέρος του Σαούλ, που ήταν πρωτύτερα κύριός του, και στραφεί εναντίον τους. ²¹Κι ενώ ο Δαβίδ γύριζε πίσω στη Σικλάγ, τότε πήγαν με το μέρος του μερικοί από τη φυλή Μανασσή, οι Αδνάχ, Ιωζαβέθ, Ρωδιήλ, Μιχαήλ, Ιωζαβέθ, Ελιού και Σιλθαΐ, οι οποίοι ήταν χιλιάρχοι στο στρατό της φυλής Μανασσή. ²²Όλοι αυτοί ήταν δυνατοί πολεμιστές. Βοήθησαν το Δαβίδ να οργανώσει το στρατό του^μ κι έγιναν αρχηγοί στο στράτευμα.

²³Καθημερινά έρχονταν στο Δαβίδ ενισχύσεις, έτσι που σχηματίστηκε ένα στράτευμα τεράστιο.

Ο στρατός του Δαβίδ στη Χεβρών

²⁴Οι αριθμοί των ετοιμοπόλεμων ανδρών που με εντολή του Κυρίου ενώθηκαν με το στρατό του Δαβίδ στη Χεβρών, για να του μεταβιβάσουν το βασιλικό αξίωμα του Σαούλ, είναι οι εξής: ²⁵Από τη φυλή Ιούδα, έξι χιλιάδες οκτακόσιοι ετοιμοπόλεμοι άντρες, οπλισμένοι με ασπίδες και λόγχες.

²⁶Από τη φυλή Συμεών, επτά χιλιάδες εκατό γενναίοι στρατιώτες. ²⁷Από τη φυλή *Λευί, τέσσερις χιλιάδες εξακόσιοι άντρες. ²⁸Μαζί τους ήταν κι ο Ιεωιάδά, αρχηγός της συγγένειας του *Ααρών, με τρεις χιλιάδες

Μόσχα των Τριάντα Επιλέκτων. Βλ. Β΄ Σαμ 23,8-39. ^μΑνα οργανώσει το στρατό του. Άλλη απόδοση: «εναντίον του εκστρατευτικού σώματος».

εφτακόσιους άντρες, ²⁹κι ακόμα ο Σαδών, νέος και γενναίος πολεμιστής, με είκοσι δύο αρχηγούς από τη δική του οικογένεια. ³⁰Από τη φυλή Βενιαμίν, στην οποία ανήκε κι ο Σαούλ, συμμετείχαν τρεις χιλιάδες άντρες που οι πιο πολλοί απ' αυτούς ήταν ως τότε στην υπηρεσία του Σαούλ. ³¹Από τη φυλή Εφραΐμ είκοσι χιλιάδες οκτακόσιοι γενναίοι πολεμιστές, άντρες ονομαστοί μέσα στις συγγενείες τους.

³²Από τη μισή φυλή Μανασσή δέκα οκτώ χιλιάδες άντρες, που προσκλήθηκαν ονομαστικά, για να έρθουν ν' ανακηρύξουν βασιλιά το Δαβίδ. ³³Από τη φυλή Ισάαχαρ, διακόσιοι αξιωματικοί, άντρες σοφοί, που γνώριζαν τι έπρεπε να κάνει και πότε ο λαός *Ισραήλ, και μαζί τους όλοι όσοι υπηρετούσαν υπό τις διαταγές τους. ³⁴Από τη φυλή Ζαβουλών, πενήντα χιλιάδες άντρες, καλογυμνασμένοι, έμπειροι στον πόλεμο, έτοιμοι να παραταχθούν για τη μάχη, εξοπλισμένοι με κάθε είδους όπλα και αποφασισμένοι να βοηθήσουν το Δαβίδ με όλη τους την καρδιά. ³⁵Από τη φυλή Νεφθαλί χίλιοι αξιωματικοί και μαζί τους τριάντα εφτά χιλιάδες άντρες οπλισμένοι με ασπίδες και λόγχες. ³⁶Από τη φυλή *Δαν, είκοσι οκτώ χιλιάδες εξακόσιοι ετοιμοπόλεμοι άντρες. ³⁷Από τη φυλή Ασήρ σαράντα χιλιάδες άντρες καλογυμνασμένοι, έτοιμοι κι αυτοί να πολεμήσουν σε παράταξη μάχης. ³⁸Από τις φυλές που είχαν εγκατασταθεί πέρα από τον Ιορδάνη, στην ανατολική όχθη, δηλαδή από τη φυλή Ρουβήν, Γαδ και τη μισή φυλή Μανασσή, εκατόν είκοσι χιλιάδες ετοιμοπόλεμοι άντρες, εφοδιασμένοι με κάθε είδους πολεμικά όπλα.

³⁹Όλοι αυτοί οι πολεμιστές, έτοιμοι να παραταχθούν σε μάχη, ήρθαν στη Χεβρών με κοινή απόφαση ν' ανακηρύξουν το Δαβίδ βασιλιά όλων των Ισραηλιτών· επίσης και οι υπόλοιποι Ισραηλίτες ήταν κι αυτοί σύμφωνοι να κάνουν βασιλιά το Δαβίδ. ⁴⁰Αυτοί έμειναν εκεί μαζί με το Δαβίδ τρεις μέρες, τρώγοντας και πίνοντας, αφού οι συμπατριώτες τους είχαν κάνει κάθε ετοιμασία γι'

αυτούς. ⁴¹Άνθρωποι από γειτονικές περιοχές, αλλά ακόμα κι από μακρινές, όπως από τις φυλές Ισάαχαρ, Ζαβουλών και Νεφθαλί, έφεραν πάνω σε γαϊδουρία, καμήλες, μουλάρια και βόδια, άφθονες προμήθειες, αλεύρι, πίττες από σύκα, σταφίδες, κρασί, λάδι, ακόμα και πρόβατα και βόδια άφθονα. Κι όλα αυτά γιατί ήταν διάχυτη η χαρά σ' όλο το λαό Ισραήλ.

Ο Δαβίδ παίρνει την κιβωτό από την Κιριάθ-Ιαρίμ

(Β΄ Σαμ 6,1-15)

13 Ο Δαβίδ έκανε συμβούλιο με τους χιλιάρχους, τους εκατόνταρχους και με τους άλλους αρχηγούς. ²Έπειτα μίλησε σ' όλη τη συνάθροιση του λαού του *Ισραήλ: «Αν σας φαίνεται καλό», τους είπε, «κι αν είναι θέλημα Κυρίου του Θεού μας, ας στείλουμε μήνυμα στους συμπατριώτες μας, που κατοικούν σ' όλη τη χώρα του Ισραήλ, κι επίσης στους *ιερείς και στους *λευίτες στις πόλεις και στα βοσκοτόπια όπου κατοικούν, για να έρθουν όλοι εδώ μαζί μας. ³Και να ξαναφέρουμε στην *Ιερουσαλήμ την *κιβωτό του Θεού μας, που την είχαμε παραμελήσει την εποχή του Σαούλ». ⁴Η συνέλευση συμφώνησε να γίνει έτσι, γιατί η πρόταση φάνηκε σε όλους σωστή.

⁵Έτσι ο Δαβίδ κάλεσε τους Ισραηλίτες απ' όλη την επικράτεια, από τη Σιχώρ στα σύνορα της Αιγύπτου νότια, ως την είσοδο της Χαμάθ, στο βορρά, για να πάρουν την κιβωτό του Θεού από την Κιριάθ-Ιαρίμ. ⁶Έπειτα ο Δαβίδ, μαζί με το λαό ανέβηκε στη Βασιλά, δηλαδή στην Κιριάθ-Ιαρίμ, στην περιοχή της φυλής *Ιούδα, για να σηκώσουν από 'κει την κιβωτό που είναι αφιερωμένη στον Κύριο το Θεό, ο οποίος έχει το θρόνο του πάνω στα *χερουβίμ.^{μβ} ⁷Πήραν την κιβωτό του Θεού, από το σπίτι του Αμιναδάβ όπου βρισκόταν και την ανέβασαν πάνω σε καινούργια άμαξα, που οδηγούσαν ο Ουζζά και ο Αχιώ. ⁸Ο Δαβίδ κι όλοι οι Ισραηλίτες χόρευαν μ' όλη τους τη δύναμη, τραγουδώντας με συνοδεία

^{μβ}πάνω στα χερουβίμ. Για την προέλευση της φρ. βλ. Εξ 25,22.

από κιθάρες, άρπες, τύμπανα, κύμβαλα και σάλπιγγες, για να τιμήσουν το Θεό.

⁹ Όταν έφτασαν στο αλώνι του Χειδών, ο Ουζζά άπλωσε το χέρι του για να συγκρατήσει την κιβωτό, γιατί τα βόδια την είχαν γείρει. ¹⁰ Αμέσως ο Κύριος οργίστηκε εναντίον του Ουζζά και τον τιμώρησε που τόλμησε ν' αγγίξει την κιβωτό· πέθανε εκεί ενώπιον του Θεού. ¹¹ Όταν είδε ο Δαβίδ ότι ο Κύριος ξέσπασε πάνω στον Ουζζά και τον έπληξε θανάσιμα, λυπήθηκε, κι ονόμασε τη θέση εκείνη Φαρές-Ουζζά (θάνατος του Ουζζά), όπως λέγεται μέχρι σήμερα.

¹² Εκείνη την ημέρα ο Δαβίδ φοβήθηκε το Θεό και είπε: «Πώς είναι δυνατόν τώρα να πάρω μαζί μου την κιβωτό του Θεού;» ¹³ Έτσι δεν έφερε την κιβωτό στο σπίτι του, στην Πόλη Δαβίδ, αλλά την πήγε στο σπίτι ενός Γαθίτη, του Ωβήδ-Εδώμ. ¹⁴ Η κιβωτός του Θεού έμεινε στο σπίτι του Ωβήδ-Εδώμ τρεις μήνες. Κι ο Κύριος ευλόγησε την οικογένεια αυτού του ανθρώπου και όλα όσα είχε.

Ο Δαβίδ στην Ιερουσαλήμ

(Β΄ Σαμ 5,11-16)

14 Ο Χιράμ, βασιλιάς της Ύρου, έστειλε στο Δαβίδ διπλωματική αντιπροσωπεία. Επίσης του έστειλε ξύλα κέδρων, χτίστες και ξυλουργούς για να του χτίσουν ανάκτορο. ² Έτσι κατάλαβε ο Δαβίδ ότι ο Κύριος τον είχε καθιερώσει βασιλιά του Ισραήλ και ότι χάρισε δόξα στη βασιλεία του χάρη στο λαό του, τον Ισραήλ.

³ Στην Ίερουσαλήμ, ο Δαβίδ πήρε και άλλες συζύγους κι απέκτησε κι άλλους γιους και κόρες. ⁴ Τα ονόματα των παιδιών του, που γεννήθηκαν στην Ιερουσαλήμ, είναι: Σαμμούα, Σωβάβ, Νάθαν, Σολομών, ⁵ Ιβχάρ, Ελισουά, Ελπαλέτ, ⁶ Νωγά, Νέφεγ, Ιαφιά, ⁷ Ελισαμά, Βεελιαδά και Ελιφέλετ.

Ο Δαβίδ αποκρούει τις επιθέσεις των Φιλισταίων

(Β΄ Σαμ 5,17-25)

⁸ Όταν έμαθαν οι Φιλισταίοι ότι ο Δαβίδ χρίστηκε βασιλιάς όλων των Ισραηλιτών, ξε-

κίνησαν με όλο το στρατό τους για να έρθουν και να τον συλλάβουν.

Το πληροφορήθηκε ο Δαβίδ και ξεκίνησε να τους αντιμετώπισει. ⁹ Οι Φιλισταίοι ήρθαν και ξεχύθηκαν στην κοιλάδα Ρεφαείμ. ¹⁰ Τότε ο Δαβίδ ρώτησε το Θεό: «Να πάω να πολεμήσω τους Φιλισταίους; Θα τους παραδώσεις στην εξουσία μου;» Ο Κύριος του απάντησε: «Να πας να τους πολεμήσεις; Θα τους παραδώσω στην εξουσία σου». ¹¹ Έτσι ο Δαβίδ προχώρησε στη Βάλ-Περασίμ κι εκεί τους νίκησε. Τότε είπε ο Δαβίδ: «Ο Θεός με το χέρι μου έσπασε τις γραμμές των εχθρών μου, όπως σπάζει η πλημμύρα ένα φράγμα». Γι' αυτό ονόμασαν τον τόπο εκείνο Βάλ-Περασίμ (Κυρίαρχος των Ρηγμάτων). ¹² Οι Φιλισταίοι φεύγοντας άφησαν εκεί τα ομοιώματα των Θεών τους και ο Δαβίδ διέταξε και τα έριξαν στη φωτιά.

¹³ Οι Φιλισταίοι συγκεντρώθηκαν πάλι και ξεχύθηκαν στην κοιλάδα. ¹⁴ Πάλι ο Δαβίδ ρώτησε το Θεό, κι ο Θεός τού απάντησε: «Μην τους επιτεθείς από 'δώ, αλλά πήγαινε σε απόσταση από γύρω τους, και πλησίασέ τους από τη μεριά των θάμνων. ¹⁵ Όταν ακούσεις θόρυβο βημάτων στις κορυφές των θάμνων, τότε εξαπόλυσε την επίθεση, γιατί εκείνη τη στιγμή εγώ ο Θεός θα βγω μπροστά σου, για να χτυπήσω το στρατό των Φιλισταίων». ¹⁶ Ο Δαβίδ έκανε όπως τον διέταξε ο Θεός. Οι Ισραηλίτες μπόρεσαν έτσι να νικήσουν τους Φιλισταίους και να τους καταδιώξουν από τη Γαβαών ως τη Γεζέρ.

¹⁷ Από τότε η φήμη του Δαβίδ διαδόθηκε σ' όλες τις χώρες και ο Κύριος έκανε να τον φοβούνται όλοι οι λαοί.

Προετοιμασίες για τη μεταφορά της κιβωτού

15 Ο Δαβίδ έχτισε για τον εαυτό του διάφορες κατοικίες στην Πόλη Δαβίδ. Ετοίμασε κι έναν τόπο όπου έστησε μια σκηνή για να στεγάσει την κιβωτό του Θεού. ² Τότε είπε: «Κανείς δεν πρέπει να μεταφέρει την κιβωτό του Θεού, εκτός από τους Άλειτες. Αυτούς διάλεξε ο Κύριος, για

να μεταφέρουν την κιβωτό του και να τον υπηρετούν για πάντα».

³ Έτσι ο Δαβίδ συγκέντρωσε όλους τους Ισραηλίτες στην Ίερουσαλήμ, για να μεταφέρουν την κιβωτό του Κυρίου στον τόπο που είχε ετοιμάσει γι' αυτήν. ⁴ Έπειτα συγκέντρωσε τους *ιερείς, τους απογόνους του *Ααρών και τους λευίτες.

⁵ Από τους απογόνους του Καάθ ήρθε ο Ουριήλ, επικεφαλής εκατόν είκοσι λευιτών. ⁶ Από τους απογόνους του Μεραρί ήρθε ο Ασάϊας, επικεφαλής διακοσίων είκοσι λευιτών. ⁷ Από τους απογόνους του Γηρσών, ο Ιωήλ επικεφαλής εκατόν τριάντα λευιτών. ⁸ Από τους απογόνους του Ελισαφάν, ο Σεμαΐας επικεφαλής διακοσίων λευιτών. ⁹ Από τους απογόνους του Χεβρών, ο Ελιήλ επικεφαλής ογδόντα λευιτών. ¹⁰ Από τους απογόνους του Ουζζιήλ ήρθε ο Αμιναδάβ, επικεφαλής εκατόν δώδεκα λευιτών.

¹¹ Έπειτα ο Δαβίδ κάλεσε τους *ιερείς Σαδώκ και Αβιάθαρ, μαζί με τους λευίτες Ουριήλ, Ασάϊα, Ιωήλ, Σεμαΐα, Ελιήλ και Αμιναδάβ, ¹² και τους είπε: «Όλοι εσείς που είστε αρχηγοί λευιτικών οικογενειών, πρέπει να *καθαριστείτε τελετουργικά, καθώς και οι λευίτες που ήρθαν μαζί σας, και μετά να πάτε να μεταφέρετε την *κιβωτό του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, στον τόπο που έχω ετοιμάσει γι' αυτήν. ¹³ Την πρώτη φορά^{μγ} δεν τη μεταφέρατε εσείς, και γι' αυτό ο Κύριος ο Θεός μας έφερε εναντίον μας θανατηφόρο πλήγμα. Είν' αλήθεια ότι δεν είχαμε φροντίσει γι' αυτήν σύμφωνα με τις γραπτές εντολές». ¹⁴ Έτσι οι ιερείς και οι λευίτες καθάριστηκαν, προκειμένου να μεταφέρουν την κιβωτό του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ. ¹⁵ Τη σήκωσαν οι λευίτες στους ώμους τους με τις δοκούς της, όπως είχε διατάξει ο Μωυσής, σύμφωνα με το λόγο του Κυρίου.

¹⁶ Ο Δαβίδ διέταξε τους αρχηγούς των λευιτών να διορίσουν από τις συγγενείες

τους τους ψαλμωδούς για να ψάλλουν, και να τους συνοδεύουν μουσικά όργανα: άρπες, κιθάρες και κύμβαλα, έτσι που οι χαρούμενες ψαλμωδίες ν' ακούγονται ως πέρα στα βουνά. ¹⁷ Διόρισαν, λοιπόν, τον Αιμάν γιο του Ιωήλ, τον Ασάφ γιο του Βερεχία και τον Εθάν γιο του Κουσαία, απογόνους του Μεραρί. ¹⁸ Μαζί μ' αυτούς διόρισαν σε δεύτερη θέση, ως θυρωρούς του *ναού, τους επίσης λευίτες, Ζαχαρία,^{μδ} Ουζζιήλ, Σεμιραμώθ, Ιεχιήλ, Ουννί, Ελιάβ, Βεναΐα, Μασσεΐα, Ματθαθία, Ελιφελεού, Μικνεΐα, Ωβήδ-Εδώμ και Ιεϊήλ. ¹⁹ Έτσι οι ψαλμωδοί Αιμάν, Ασάφ και Εθάν, ορίστηκαν να παίζουν τα χάλκινα κύμβαλα με τον οξύ ήχο. ²⁰ Οι Ζαχαρίας, Ισαζιήλ, Σεμιραμώθ, Ιεϊήλ,^{με} Ουννί, Ελιάβ, Μασσεΐας και Βεναΐας, ορίστηκαν να παίζουν τις άρπες, σε υψηλούς τόνους. ²¹ Οι Ματθαθίας, Ελιφελεού, Μικνεΐας, Ωβήδ-Εδώμ, Ιεϊήλ και Αζαζίας, ορίστηκαν να παίζουν τις κιθάρες στους χαμηλούς ήχους,^{μς} και κρατούσαν τον τόνο στο τραγούδι..

²² Ο Κετανίας, λόγω της μουσική πείρας του, ήταν προϊστάμενος των λευιτών που μετέφεραν την κιβωτό.

²³ Ο Βερεχίας και ο Ελκανά βάδιζαν εμπροσθοφυλακή πριν από την κιβωτό. ²⁴ Οι ιερείς Σεβανίας, Ιωσαφάτ, Ναθαναήλ, Αμασαΐ, Ζαχαρίας, Βεναΐας και Ελιέξερ βάδιζαν και αυτοί μπροστά από την κιβωτό του Θεού σάλπιζοντας με τις σάλπιγγες. Ο Ωβήδ-Εδώμ και ο Ιεχιά ήταν οι οπισθοφύλακες της κιβωτού.

Ο Δαβίδ μεταφέρει την κιβωτό στην Ιερουσαλήμ

(Β΄ Σαμ 6,12-19)

²⁵ Ο Δαβίδ, οι *πρεσβύτεροι του Ισραήλ και οι χιλιάρχοι πήγαν με χαρά να πάρουν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου από το σπίτι του Ωβήδ-Εδώμ. ²⁶ Ο Θεός προστάτευσε τους λευίτες που μετέφεραν την κιβωτό

^{μγ} Την πρώτη φορά. Ενν. τα γεγονότα που αναφέρονται στο κεφ. 13,9-11. ^{μδ} Το εβραϊκό προσθέτει τη λέξη «γιος» η οποία είναι ασυμβίβαστη με τη συνάφεια του κειμένου. ^{με} Το εβραϊκό προσθέτει «οι θυρωροί» αλλά σύμφωνα με το στ. 21 όλοι αυτοί που αναφέρθηκαν ήταν ψάλτες και μουσικοί. ^{μς} Η μουσική ορολογία στους στ. 20-21 είναι αβέβαιη.

της διαθήκης του Κυρίου και γι' αυτό του πρόσφεραν *θυσία εφτά ταύρους και εφτά κριάρια.

²⁷ Ο Δαβίδ φορούσε στολή από λεπτό λινό ύφασμα, όπως και όλοι οι λευίτες, που σήκωναν την κιβωτό, οι ψάλτες και ο Κενενίας, ο υπεύθυνος για τη μεταφορά. Ο Δαβίδ φορούσε και το *εφώδ, που ήταν κι αυτό από λινό ύφασμα. ²⁸ Έτσι όλοι οι Ισραηλίτες μετέφεραν στην Ιερουσαλήμ την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου με αλαλαγμούς, με ήχους κεράτινων και χάλκινων σαλπίγγων, με κύμβαλα, με άρπες και κιθάρες.

²⁹ Ενώ η κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου έμπαινε στην Πόλη Δαβίδ, η γυναίκα του η Μιχάλ, κόρη του Σαούλ, έσκυψε από το παράθυρο και είδε το βασιλιά Δαβίδ να χοροπηδάει από τη χαρά του· κι ένιωσε βαθιά περφόρηση γι' αυτόν.

16 Την *κιβωτό του Θεού την έφεραν και την τοποθέτησαν στη μέση της σκηνής που είχε στήσει ο Δαβίδ γι' αυτήν. Τότε πρόσφεραν *ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας ενώπιον του Θεού. ² Αφού τέλειωσε ο Δαβίδ με τα ολοκαυτώματα και τις θυσίες, ευλόγησε το λαό στο όνομα του Κυρίου. ³ Επίσης διέταξε και μοίρασαν σε κάθε Ισραηλίτη, άντρα και γυναίκα, ένα καρβέλι ψωμί, μια χουρμαδόπιτα και μια σταφιδόπιτα.

⁴ Ο Δαβίδ όρισε μερικούς *λευίτες να λειτουργούν μπροστά στην κιβωτό του Κυρίου, να δοξάζουν, να ευχαριστούν και να μνημονογούν τον Κύριο, το Θεό του *Ισραήλ. ⁵ Επικεφαλής τους διόρισε τον Ασάφ, με βοηθό του το Ζαχαρία. Επίσης διορίστηκαν οι Ουζζιήλ,^{μζ} Σεμιραμώθ, Ιεχιήλ, Ματταθίας, Ελιάβ, Βεναΐας και Ωβηδ-Εδώμ, οι οποίοι έπαιζαν άρπα και κιθάρα. Ο Ασάφ έπαιζε τα κύμβαλα. ⁶ Οι *ιερείς Βεναΐας και Ουζζιήλ έπαιζαν αδιάκοπα σάλπιγγα μπροστά στην κιβωτό της διαθήκης του Θεού.

Ευχαριστήριος ψαλμός του Δαβίδ

(Ψαλ 105,1-15· Ψαλ 96· 106,1,47-48)

⁷ Εκείνη την ημέρα ο Δαβίδ για πρώτη φο-

ρά παρέδωσε στον Ασάφ και στους συναδέλφους του τον ακόλουθο ψαλμό, για να υμνήσει τον Κύριο.

- ⁸ «Δοξολογήστε τον Κύριο!
Το όνομά του επικαλείσθε·
γνωρίστε στους λαούς τα έργα του!
⁹ Ψάλτε σ' αυτόν, και τραγουδήστε του παιάνες,
όλα αναφέροντας τα θαυμαστά του έργα.
¹⁰ Να 'στε περήφανοι για τ' *όνομά του το *άγιο!
Όσοι τον Κύριο αναζητούν
ας χαίρεται η καρδιά τους!
¹¹ Τον Κύριο ζητήστε και τη δύναμή του·
γυρεύετε ακατάπαυστα
την παρουσία του.
¹² Φέρτε στο νου σας τα έργα του
τα θαυμαστά,
τα θαύματά του και τις αποφάσεις του,
¹³ εσείς οι γιοι του Ισραήλ,
του *δούλου του,
απόγονοι του Ιακώβ, οι εκλεκτοί του.
- ¹⁴ »Ο Κύριος, αυτός είν' ο Θεός μας·
ισχύουν οι αποφάσεις του για ολόκληρη τη γη!
¹⁵ Θυμάται στους αιώνες τη *διαθήκη του,
τις υποσχέσεις του σε χίλιες γενιές.
¹⁶ Ο, τι συμφώνησε με τον *Αβραάμ,
και το υποσχέθηκε με *όρκο
στον Ισαάκ.
¹⁷ Το νόμο που 'κανε για τον Ιακώβ,
για τον Ισραήλ αιώνια διαθήκη,
¹⁸ όταν του είπε:
“τη χώρα σου χαρίζω της *Χαναάν,
μερίδιο για ιδιοκτησία σας”.
¹⁹ Εσείς ήσασταν τότε μετρημένοι,
ελάχιστοι και ξένοι στη χώρα αυτή·
²⁰ πηγαίνατε από έθνος
σ' άλλο έθνος,
από βασίλειο σ' άλλον λαό.
²¹ Μα ο Κύριος δεν άφησε κανένα
να τους καταπίεσει

^{μζ} Ουζζιήλ, κατά το κεφ. 15, 18. Το εβραϊκό έχει «εϊήλ», προφανώς από αντιγραφικό λάθος.

και βασιλιάδες προειδοποίησε
για χάρη τους,
22 λέγοντας:
“μην αγγίζετε τους εκλεκτούς μου
και τους *προφήτες μου μην τους
βλάψετε”.

23»Ψάλτε στον Κύριο ολόκληρη η γη,
κρῦξτε κάθε μέρα τη σωτηρία του!

24 Διακηρύξτε τη *δόξα του στους
ειδωλόλατρες,
στους λαούς όλους τα έργα του
τα θαυμαστά.

25 Μέγας είναι ο Κύριος
κι ύμνος μέγας του πρέπει.
Απ’ όλους τους θεούς ο τρομερότερος.

26 Όλοι οι θεοί των λαών
είναι είδωλα·
αλλά μονάχα ο Κύριος ποίησε
τα ουράνια.

27 Τον περιβάλλουν δόξα και
μεγαλοπρέπεια·
δύναμη και χαρά γεμάτος, ο τόπος
όπου βρίσκεται.

28»Προσφέρετε στον Κύριο,
λαοί όλων των χωρών,
προσφέρετε στον Κύριο τη δόξα
και τη δύναμη.

29 Προσφέρετε δόξα στον Κύριο·
πάρτε τις προσφορές σας
και φέρτε τις μπροστά του.

Προσκυνήστε τον Κύριο στο μεγαλόπρεπο
*αγιαστήριό του.

30 Συγκλονιστείτε όλη η γη μπροστά του·
η οικουμένη αμετακίνητη θα μένει
και δε θα σαλευθεί.

31 Οι *ουρανοί ας χαίρονται
κι η γη ας αγαλλιάζεται!
Ας λένε ανάμεσα στα έθνη:
“ο Κύριος βασιλεύει!”

32 Η θάλασσα ας ταραζείται
και ό,τι τη γεμίζει·
ας αλαλάζουν οι αγροί
κι όσα φυτρώνουνε σ’ αυτούς!

33 Τότε είναι που θα χαίρονται τα δέντρα
όλα του δάσους
μπροστά στον Κύριο,
γιατί έρχεται να κρίνει τη γη.

34 Δοξολογείτε τον Κύριο,
γιατί είναι καλός
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του.

35 Φωνάξτε του:
“σώσε μας, Θεέ, σωτήρα μας,
λευτέρωσέ μας απ’ τα έθνη,
για να δοξολογούμε το άγιο σου
το όνομα
και καύχημά μας να ‘χουμε πως
σε υμνούμε”.

36 Ευλογητός ας είναι ο Κύριος,
ο Θεός του Ισραήλ,
από πάντα και για παντοτινά!»

Τότε όλος ο λαός φώναξε: «*Αμήν» και ύ-
μνησαν τον Κύριο.

Η οργάνωση της λατρείας στην Ιερουσαλήμ και στη Γαβιών

37 Στη συνέχεια ο Δαβίδ έβαλε μπροστά
στην κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου τον
Ασάφ και τους συναδέλφους του, για να υ-
πηρετούν εκεί αδιάκοπα, σύμφωνα με τις α-
νάγκες του έργου της κάθε μέρας.

38 Τον Ωβήδ-Εδώμ με εξήντα οχτώ συγγε-
νείς του τους τοποθέτησε θυρωρούς· επί-
σης και τον Ωβήδ-Εδώμ, γιο του Ιεδουθούν
και τον Ωσά.

39 Στον *ιερέα Σαδώκ, όμως, και στους ιε-
ρείς της οικογένειάς του ανέθεσε την υπη-
ρεσία του *αγιαστηρίου του Κυρίου, το οποίο
βρισκόταν στον ιερό *τόπο της Γαβιών.

40 Εκεί θα έπρεπε να προσφέρουν συνεχώς
ολοκαυτώματα στον Κύριο, πάνω στο *θυ-
σιαστήριο των ολοκαυτωμάτων πρωί και
βράδυ, σύμφωνα με τα γραμμένα στο *νόμο
του Κυρίου, που δόθηκε στο λαό του Ισραήλ.

41 Μαζί μ’ αυτούς, ο Δαβίδ διόρισε τον Αι-
μάν, τον Ιεδουθούν και όσους άλλους είχε
διαλέξει ονομαστικά για να υμνούν τον Κύ-

ριο, που αιώνια διαρκεί η αγάπη του. ⁴²Ο Αιμάν και ο Ιεδουθούν έπαιζαν τις σάλπιγγες, τα κύμβαλα και τα διάφορα άλλα όργανα και συνόδευαν τους ύμνους που ψάλλονταν στο Θεό. Οι γιοι του Ιεδουθούν ήταν θυρωροί.

⁴³Έπειτα έφυγε ο λαός, καθένας για το σπίτι του. Ο Δαβίδ γύρισε κι αυτός σπίτι του να χαιρετίσει τους δικούς του.

Ο Θεός υπόσχεται στο Δαβίδ αιώνια βασιλεία

(Β΄ Σαμ 7,1-29)

17 Ο Δαβίδ είχε πια εγκατασταθεί στο ανάκτορό του. Μια μέρα είπε στον *προφήτη Νάθαν: «Εγώ κατοικώ σε παλάτι καμωμένο από *κέδρους, ενώ η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου βρίσκεται μέσα σε σκηνή». ²Ο Νάθαν του απάντησε: «Κάνε αυτό που επιθυμείς, γιατί ο Θεός είναι μαζί σου».

³Αλλά εκείνη τη νύχτα, ο Θεός μίλησε στο Νάθαν και του είπε: ⁴«Πήγαινε και πες εκ μέρους μου στο *δούλο μου το Δαβίδ: "δε θα μου χτίσεις εσύ *ναό για να κατοικήσω. ⁵Εγώ δεν κατοίκησα ποτέ σε ναό, από την ημέρα που έβγαλα τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα· πήγαινα από σκηνή σε σκηνή κι από κατάλυμα σε κατάλυμα. ⁶Απ' όπου κι αν πέρασα με τους Ισραηλίτες, ποτέ μου δεν παραπονέθηκα σε κανέναν από τους *Κριτές τους, που τους είχα διατάξει να οδηγούν το λαό μου, ότι δε μου έχτισαν ναό από κέδρους!"

⁷»Πες, λοιπόν, στο δούλο μου το Δαβίδ, ότι εγώ, ο Κύριος του *σύμπαντος, λέω: "εγώ σε πήρα από το λιβάδι, όπου έβοσκες τα πρόβατα, και σ' έκανα ηγεμόνα του λαού μου, του *Ισραήλ. ⁸Ήμουν μαζί σου παντού, όπου πήγαινες, εξαφάνισα όλους τους εχθρούς σου από μπροστά σου και σ' έκανα ονομαστόν, σαν τους μεγάλους της γης. ⁹Όρισα για το λαό μου, τον Ισραήλ, έναν τόπο, όπου τον εγκατέστησα μόνιμα. Δε θα μετακινηθεί πια, ούτε άνθρωποι ασεβείς θα

τον καταπιέζουν, όπως τον καταπιέζαν στο παρελθόν, ¹⁰την εποχή, που διόριζα σ' αυτούς Κριτές. Θα υποτάξω όλους τους εχθρούς σου· και σου αναγγέλλω πως εγώ, ο Κύριος, θα σου χτίσω οίκο.¹¹ Όταν τελειώσουν οι μέρες σου και πεθάνεις, θα αναδείξω διάδοχο μετά από σένα έναν γιο σου, κατ' ευθείαν απόγονό σου, και θα του δώσω μια σταθερή βασιλεία. ¹²Αυτός θα μου χτίσει ναό κι εγώ θα κάνω το θρόνο του ακλόνητο για πάντα. ¹³Θα είμαι γι' αυτόν πατέρας κι εκείνος θα μου είναι γιος. Δε θ' αποσύρω απ' αυτόν την εúνοιά μου, όπως την απέσυρα από τον προκάτοχό σου. ¹⁴Αλλά θα τον τοποθετήσω βασιλιά, επικεφαλής του λαού μου, για πάντα κι ο θρόνος του θα παραμένει ακλόνητος παντοτινά!»

¹⁵Ο Νάθαν ανάγγειλε στο Δαβίδ όλους αυτούς τους λόγους και το όραμα. ¹⁶Τότε ο βασιλιάς Δαβίδ μπήκε μέσα στη σκηνή, παρουσιάστηκε ενώπιον του Κυρίου και είπε: «Ποιος είμαι εγώ, Κύριέ μου και Θεέ, και ποια η οικογένειά μου, ώστε να με δοξάσεις τόσο πολύ; ¹⁷Και σαν να το θεώρησες μικρό αυτό, Θεέ μου, μίλησες ακόμα και για το μακρινό μέλλον της οικογένειας του δούλου σου. Μου φέρθηκες, Κύριέ μου και Θεέ, σαν να ήμουν κάποιο σπουδαίο πρόσωπο. ¹⁸Τι περισσότερο θα μπορούσα να σου πω εγώ ο δούλος σου ο Δαβίδ, για την τιμή που μου έκανες; Εσύ βέβαια, γνωρίζεις το δούλο σου. ¹⁹Κύριε, όλα αυτά τα μεγάλα έργα τα πραγματοποιήσες για χάρη μου, για μένα το δούλο σου, όπως ακριβώς το ήθελες, για να φανερώσεις την απέραντη μεγαλοσύνη σου. ²⁰Κύριε, κανείς δεν είναι όπως εσύ, και δεν υπάρχει άλλος Θεός εκτός από σένα, όπως ακριβώς το ακούγαμε πάντα να λέγεσαι. ²¹Ποιο άλλο έθνος πάνω στη γη είναι σαν το λαό σου τον Ισραήλ, τον οποίο ένας Θεός ήρθε και τον ελευθέρωσε από την Αίγυπτο για να τον κάνει δικό του λαό; Εσύ μ' αυτή τη δυναμική σου ενέργεια έκανες το *όνομά σου μεγάλο και φοβερό, καθώς εξαφάνιζες

¹¹Βλ. υποσ. εις Β΄ Σαμ 7,11.

τα ἔθνη στο πέρασμα του λαοῦ σου. ²²Ἐκάνες, Κύριε, το λαό του Ἰσραὴλ δικόν σου για πάντα, κι εσύ ἐγένινες Θεός τους. ²³Και τώρα, Κύριε, ο λόγος που εἶπες για το δούλο σου και για την οικογένειά του, ας ισχύσει παντοτινά και κάνε ὡπως εἶπες. ²⁴Ας επικρατεῖ κι ας εἶναι δοξασμένο το ὄνομά σου αἰώνια, για να λένε ὅτι ο Κύριος του σύμπαντος, αὐτός εἶναι ο Θεός του Ἰσραὴλ! Κι αυτοὶ που θα διαδεχτοῦν το δούλο σου το Δαβίδ στο θρόνο, ας εἶναι ακλόνητοι ἐνώπιόν σου. ²⁵Εσύ ο ἴδιος, Θεέ μου, φανέρωσες σ' ἐμένα, το δούλο σου, ὅτι θα μου οικοδομήσεις οἶκο.^{μθ} Γι' αὐτό και ο δούλος σου πήρα το θάρρος να προσευχηθῶ ἐδῶ μπροστά σου. ²⁶Και τώρα, Κύριε, εσύ εἶσαι ο Θεός κι ὅλες αὐτές τις εὐλογίες τις υποσχέθηκες στο δούλο σου. ²⁷Εὐδόκησες να εὐλογήσεις την οικογένεια του δούλου σου, ὥστε οι ἀπόγονοί μου να βασιλεύουν για πάντα ἐνώπιόν σου. Γιατί ἐκεῖνος που εσύ, Κύριε, τον εὐλόγησες, θα 'ναι για πάντα εὐλογημένος».

Ο Δαβίδ υποτάσσει τα γειτονικά ἔθνη

(Β΄ Σαμ 8,1-14)

18 Μετά απ' αὐτά τα γεγονότα, ο Δαβίδ νίκησε τους *Φιλισταίους, τους υποδούλωσε και πήρε ἀπὸ την κατοχή τους τη Γαθ και τα περιχώρᾳ της.

²Επίσης νίκησε τους *Μωαβίτες, οι οποίοι ἐγίναν φόρου υποτελεῖς στο Δαβίδ.

³Ο Δαβίδ ἀκόμα νίκησε τον Αδαδέζερ, βασιλιά της Σωβά, η οποία εκτεινόταν ὡς τη Χαμάθ, ὅταν ο τελευταῖος πήγαινε να ἐπιβάλει την κυριαρχία του στην περιοχὴ του ποταμοῦ Ευφράτη. ⁴Ο Δαβίδ αἰχμαλώτισε ἀπ' αὐτόν χίλιες ἄμαξες, ἐφτά χιλιάδες ἰππεῖς και εἴκοσι χιλιάδες πεζοῦς. Κράτησε ἐκατό ζευγάρια ἄλογα για τις ἄμαξες και στα ὑπόλοιπα ἔκοψε τους τένοντες κάτω ἀπὸ τα γόνατά τους.

⁵Οι Σύριοι της Δαμασκού ἤρθαν να βοηθήσουν τον Αδαδέζερ, βασιλιά της Σωβά, ἀλλὰ ο Δαβίδ τους νίκησε και σκότωσε ἀπ' αὐτούς εἴκοσι δύο χιλιάδες ἄντρες. ⁶Διόρισε

δικούς του κυβερνήτες στους Συρίους της Δαμασκού, κι ἐγίναν φόρου υποτελεῖς σ' αὐτόν. Ο Κύριος βοηθοῦσε το Δαβίδ σε ὅλες τις ἐκστρατείες του.

⁷Πῆρε τις χρυσές ἀσπίδες, που κρατούσαν οι ἀξιωματικοὶ του Αδαδέζερ και τις ἔφερε στην *Ιερουσαλήμ. ⁸Επίσης ἀπὸ τις πόλεις του βασιλείου του Αδαδέζερ, Τιβάθ και Χουν, πήρε μεγάλες ποσότητες χαλκοῦ, με τον ὁποῖο ο Σολομών κατασκεύασε τη λεγόμενη χάλκινη θάλασσα, τους στύλους και ὅλα τα χάλκινα σκεῦή του *ναοῦ.^ν

⁹Ὅταν ο Τόχου, βασιλιάς της Χαμάθ, ἐμαθε ὅτι ο Δαβίδ νίκησε κατὰ κράτος τον Αδαδέζερ, βασιλιά της Σωβά, ¹⁰ἔστειλε σ' αὐτόν το γιο του, τον Αδουράμ, για να τον χαιρετήσει και να τον συγχαρεῖ γι' αὐτὴ τὴ νίκη του, γιατί ο Αδαδέζερ ἦταν ἀντίπαλος του Τόχου. Ἀκόμη ο Τόχου ἔστειλε στο Δαβίδ χρυσά, ἀσημένια και χάλκινα σκεῦή κάθε λογῆς. ¹¹Αὐτὰ ο βασιλιάς Δαβίδ τα ἀφιέρωσε στον Κύριο, μαζί με το ἀσήμι και το χρυσάφι που εἶχε πάρει ἀπ' ὅλα τα ἄλλα ἔθνη, ἀπὸ τους *Εδωμίτες, τους Μωαβίτες, τους Ἀμμωνίτες, τους Φιλισταίους και τους Ἀμαληκίτες.

¹²Ο Αβισάι, γιος της Σερουΐας, νίκησε τους Εδωμίτες στην κοιλάδα του Ἄλατος^{να} και σκότωσε ἀπ' αὐτούς δεκαοκτῶ χιλιάδες. ¹³Τοποθέτησε στρατιωτικὸς διοικητὲς στην *Εδῶμ και ὅλοι οι Εδωμίτες ἐγίναν υποτελεῖς στο Δαβίδ.

Ἔτσι ο Κύριος βοηθοῦσε το Δαβίδ σε ὅλες του τις ἐκστρατείες.

Οι ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι του Δαβίδ

(Β΄ Σαμ 8,15-18· 20,23-26)

¹⁴Ο Δαβίδ βασιλεψε σε ὅλο το λαό του *Ἰσραὴλ· δίκαιε κι ἀπέδιδε το δίκαιο σε ὅλους ἀμερόληπτα.

¹⁵Ο Ιωάβ, γιος της Σερουΐας, ἦταν ἀρχηγός του στρατοῦ και ο Ιωσαφάτ, γιος του Αχιλοῦδ, ἦταν ὑπομηματογράφος. ¹⁶Ο Σαδῶκ, γιος του Αχιτῶβ, και ο Αχιμέλεχ, γιος του Αβιάθαρ, ἦταν *ιερεῖς και ο Σουσα ἦταν γραμματέας του κράτους. ¹⁷Ο Βεναΐας, γιος

^{μθ}βλ. ὑποσ. εἰς στ. 14. ^νβλ. Α΄ Βασ 7,15-26. 45. ^{να}κοιλάδα του Ἄλατος · βλ. ὑποσ. εἰς Β΄ Σαμ 8,13.

του Ιεωιάδά ήταν αρχηγός των *Χερεθαίων και των *Φελεθαίων και οι γιοι του Δαβίδ είχαν τα πρώτα αξιώματα στην υπηρεσία του βασιλιά.

Ο βασιλιάς των Αμμωνιτών προσβάλλει τους αγγελιοφόρους του Δαβίδ

(Β΄ Σαμ 10,1-5)

19 Μετά από αρκετόν καιρό πέθανε ο Ναχάς, βασιλιάς των Αμμωνιτών, και τον διαδέχτηκε ο γιος του. ²Τότε είπε ο Δαβίδ: «θα δείξω καλοσύνη στο Χανούν, γιο του Ναχάς, όπως είχε δείξει και σ' εμένα καλοσύνη ο πατέρας του». Έτσι έστειλε αξιωματούχους να τον συλλυπηθούν εκ μέρους του για το θάνατο του πατέρα του.

Πράγματι, οι αξιωματούχοι του Δαβίδ πήγαν στη χώρα των Αμμωνιτών, στο Χανούν, για να τον συλλυπηθούν. ³Οι άρχοντες όμως των Αμμωνιτών είπαν στο Χανούν: «Εσύ πιστεύεις πως ο Δαβίδ ήθελε να τιμήσει τον πατέρα σου και γι' αυτό σου έστειλε τους ανθρώπους του να σε συλλυπηθεί; Μάλλον τους έστειλε για να εξερευνήσουν τον τόπο, να τον κατασκοπεύσουν, ώστε να μπορέσει μια μέρα να τον κατακτήσει». ⁴Έτσι συνέλαβε ο Χανούν τους αξιωματούχους του Δαβίδ, ξύρισε τα γένηα, έκοψε απ' τη μέση και κάτω τα ρούχα τους ως τους μηρούς, και τους έδωσε πίσω. ⁵Πήγαν όμως και πληροφορήσαν το Δαβίδ, τι συνέβηκε στους απεσταλμένους του. Τότε αυτός κατάλαβε πως είχε καταρακωθεί η τιμή των ανθρώπων του, και τους παράγγειλε με αγγελιοφόρους να μείνουν στην Ιεριχώ ώσπου να μεγαλώσουν τα γένηα τους και μετά να επιστρέψουν.

Νίκη του Δαβίδ ενάντια στη συμμαχία Αμμωνιτών και Συρίων

(Β΄ Σαμ 10,6-19)

⁶Ο Χανούν και οι Αμμωνίτες κατάλαβαν ό-τι πια είχαν γίνει μισητοί στο Δαβίδ. Έστειλαν, λοιπόν, χίλια *τάλαντα ασήμι, για να μισθώσουν άμαξες και ιππείς από τη Συρία της Άνω *Μεσοποταμίας, από τη Μααχά της Συρίας και από τη Σωβά. ⁷Μίσθωσαν τριάντα δύο χιλιάδες άμαξες και το βασιλιά της Μα-

αχά μαζί με το στρατό του οι οποίοι ήρθαν και στρατοπέδευσαν μπροστά από τη Μαιδεβά. Οι Αμμωνίτες συγκεντρώθηκαν κι αυτοί από τις πόλεις τους και ήρθαν να πολεμήσουν. ⁸Μόλις το 'μαθε ο Δαβίδ, έστειλε εναντίον τους τον αρχιστράτηγο Ιωάβ με όλο το στράτευμα των εκπαιδευμένων πολεμιστών. ⁹Οι Αμμωνίτες βγήκαν και παρατάχθηκαν για πόλεμο στην πύλη της πρωτεύουσάς τους· οι βασιλιάδες, που είχαν έρθει για να τους βοηθήσουν παρατάχθηκαν ξέχωρα, έ-ξω στους αγρούς.

¹⁰Όταν είδε ο Ιωάβ ότι επρόκειτο ν' αντιμετώπισει επίθεση από μπροστά και από πίσω, παρέταξε τους επίλεκτους άντρες του ισραηλιτικού στρατού απέναντι από τους Συρίους. ¹¹Το υπόλοιπο του στρατού το έθεσε στις διαταγές του Αβισάι, του αδερφού του. Αυτοί παρατάχθηκαν απέναντι από τους Αμμωνίτες. ¹²Ο Ιωάβ είπε στον αδερφό του: «Αν δεις ότι οι Σύριοι με νικούν, θα έρθεις να με βοηθήσεις· κι αν εγώ δω ότι οι Αμμωνίτες σε νικούν, θα έρθω να σε βοηθήσω. ¹³Δείξε θάρρος και ας φανούμε ισχυροί για χάρη του λαού μας και για τις πόλεις του Θεού μας. Κι ο Κύριος ας κάνει ό,τι του φαίνεται καλό».

¹⁴Όταν ο Ιωάβ και ο στρατός του προέλασαν για να επιτεθούν στους Συρίους, εκείνοι τράπηκαν σε φυγή. ¹⁵Μόλις είδαν οι Αμμωνίτες ότι οι Σύριοι τράπηκαν σε φυγή, έφυγαν κι αυτοί κυνηγημένοι από τον Αβισάι, τον αδερφό του Ιωάβ, και μπήκαν στην πόλη. Τότε ο Ιωάβ επέστρεψε στην *Ιερουσαλήμ.

¹⁶Όταν οι Σύριοι είδαν ότι είχαν νικηθεί από τους Ισραηλίτες, έστειλαν αγγελιοφόρους να κινητοποιήσουν τους Συρίους, που κατοικούσαν πέρα από τον ποταμό Ευφράτη. Αρχηγός τους ήταν ο Σωβάχ, αρχιστράτηγος του Αδαδέερ.

¹⁷Όταν το 'μαθε ο Δαβίδ, συγκέντρωσε ό-λο το στρατό των Ισραηλιτών, πέρασε τον Ιορδάνη, τους πρόφτασε και πήρε θέσεις απέναντί τους. Στη μάχη που ακολούθησε, ¹⁸οι Σύριοι κατατροπώθηκαν από τους Ισραηλίτες κι ο Δαβίδ σκότωσε απ' αυτούς επτά χιλιάδες οδηγούς αμαξών και σαράντα

χιλιάδες πεζούς. Επίσης σκότωσε και το Σωβάχ, τον αρχιστράτηγό τους. ¹⁹ Όταν είδαν οι άντρες του Αδαδέζερ ότι νικήθηκαν από τους Ισραηλίτες, συνθηκολόγησαν με το Δαβίδ κι έγιναν υποτελείς του. Από τότε οι Σύριοι δεν επιδίωξαν πια να βοηθήσουν τους Αμμωνίτες.

Η υποδούλωση των Αμμωνιτών

(Β΄ Σαμ 11,1· 12,26-31)

20 Τον επόμενο χρόνο, την εποχή που οι βασιλιάδες συνηθίζουν να κάνουν τις εκστρατείες τους, ο Ιωάβ επικεφαλής του στρατού του πήγε και ερήμωσε τη χώρα των Αμμωνιτών. Έπειτα πήγε και πολιορκήσε τη Ραββά, ενώ ο Δαβίδ έμενε στην Ίερουσαλήμ. Ο Ιωάβ κατέλαβε τη Ραββά και την κατέστρεψε. ² Τότε ο Δαβίδ πήρε το στέμμα από το κεφάλι του Μιλκώμ, ^{νβ} θεού των Αμμωνιτών, και βρήκε ότι το βάρος του ήταν ένα τάλαντο χρυσό, και πάνω του είχε ένα πολύτιμο πετράδι. Το στέμμα το έβαλαν στο κεφάλι του Δαβίδ, ο οποίος πήρε από την πόλη πάρα πολλά λάφυρα. ³ Εβγαλε από την πόλη τους κατοίκους της και τους έβαλε σε καταναγκαστικές εργασίες, να δουλεύουν με πριόνια, με σιδερένιες κοφτερές αξίνες και με τσεκούρια. ^{νγ} Το ίδιο έκανε ο Δαβίδ σ' όλες τις πόλεις των Αμμωνιτών. Μετά γύρισε στην Ιερουσαλήμ μαζί με το στρατό του.

Μάχες ενάντια στους Φιλιστίους

(Β΄ Σαμ 21,18-22)

⁴ Μετά από αυτά έγινε πόλεμος στη Γεζέρ με τους Φιλιστίους. Τότε ο Σιββεχαΐ από τη Χουσά, σκότωσε το γίγαντα Σιφφαΐ. Έτσι ταπεινώθηκαν οι Φιλισταίοι.

⁵ Σ' έναν άλλο πόλεμο με τους Φιλιστίους ο Ελχανάν, γιος του Ισαίρ, σκότωσε το Λαχμί, αδερφό του Γολιάθ του Γαθίτη, που το ξύλο της λόγχης του ήταν σαν *αντί αργαλειού. ⁶ Έγινε, όμως, και πάλι πόλεμος στη Γαθ. Εκεί ήταν ένας γίγαντας τεραστίου α-

ναστήματος, που είχε είκοσι τέσσερα δάχτυλα, από έξι σε κάθε χέρι και σε κάθε πόδι. ⁷ Αυτός πρόσβαλλε συνέχεια τους Ισραηλίτες, αλλά ο Ιωνάθαν, γιος του Σαμαά, αδερφού του Δαβίδ, τον σκότωσε.

⁸ Όλοι αυτοί ήταν απόγονοι του Ραφά στη Γαθ και σκοτώθηκαν από το Δαβίδ και τους στρατιώτες του.

Το αμάρτημα του Δαβίδ

(Β΄ Σαμ 24,1-9)

21 Μια μέρα ο *σατανάς ξεσηκώθηκε ενάντια στους Ισραηλίτες και παρακίνησε το Δαβίδ να απογράψει όλο το λαό. ² Ο Δαβίδ είπε στον Ιωάβ και στους άλλους αξιωματικούς του στρατού: «Πηγαίνετε να απογράψετε τους Ισραηλίτες, από *Δαν έως Βέερ-Σεβάν^δ και δώστε μου αναφορά, για να μάθω πόσοι είναι!».

³ Ο Ιωάβ απάντησε: «Μακάρι ο Κύριος να κάνει το λαό του εκατό φορές μεγαλύτερο από ό,τι είναι. Μήπως, κύριέ μου βασιλιά, δεν είναι όλοι στην υπηρεσία σου; Γιατί, λοιπόν, ζητάς κάτι τέτοιο, κύριέ μου; Γιατί να γίνεις εσύ αιτία παρακοής^ε για τους Ισραηλίτες;»

⁴ Η διαταγή όμως του βασιλιά επιβλήθηκε στον Ιωάβ. Έτσι έφυγε και διάβηκε μέσα απ' όλο τον Ίσραηλ. Μετά γύρισε στην Ίερουσαλήμ ⁵ κι έδωσε στο Δαβίδ τον αριθμό της απογραφής του λαού: Όλοι οι αξιόμαχοι άντρες του Ίσραηλ ήταν ένα εκατομμύριο εκατό χιλιάδες· οι αξιόμαχοι άντρες του Ίούδα ήταν τετρακόσιες εβδομήντα χιλιάδες.

⁶ Τους *λεύιτες και τους Βενιαμίνιτες δεν τους αριθμωσε μαζί μ' αυτούς, γιατί η διαταγή του βασιλιά ήταν αποκρουστική για τον Ιωάβ.

Ο Θεός τιμωρεί το λαό

(Β΄ Σαμ 24,10-25)

⁷ Ο Θεός όμως δυσαρεστήθηκε μ' αυτή την ενέργεια και τιμώρησε τους Ισραηλίτες. ⁸ Ο Δαβίδ είπε στο Θεό: «Αμάρτησα βαρεία

^{νβ} Μιλκώμ. Βλ. υποσ. εις Β΄ Σαμ 12,30. ^{νγ} και τους έβαλε...τσεκούρια. Βλ. υποσ. εις Β΄ Σαμ 12,31. ^δ από Δαν έως Βέερ-Σεβάν. Βλ. υποσ. εις Κρ 20,1. ^ε αιτία παρακοής. Για τη φύση της παρακοής βλ. υποσ. εις Β΄ Σαμ 24,3.

μ' αυτό που έκανα! Αναγνωρίζω πόσο ανόητα φέρθηκα. Συγχώρησέ μου, σε παρακαλώ, αυτή την ανομία!»⁹ Τότε ο Κύριος μίλησε στο Γαδ, τον *Βλέποντα του Δαβίδ, και του είπε: ¹⁰ «Πήγαινε και πες στο Δαβίδ εκ μέρους μου τα εξής: Σου προτείνω τρεις ποιητές. Διάλεξε μια απ' αυτές κι εγώ θα την εκτελέσω πάνω σου».

¹¹ Ήρθε, λοιπόν, ο Γαδ στο Δαβίδ και του είπε: «Άκου τι λέει ο Κύριος: Διάλεξε τι θέλεις: ¹² τρία χρόνια πείνα· τρεις μήνες ήττες από τους εχθρούς σου και να μην προλαβαίνεις να γλιτώσεις από το ξίφος τους ή για τρεις μέρες το ξίφος του Κυρίου να χτυπάει τη χώρα κι ο εξολοθρευτής *άγγελός του να σκορπίζει θανατικό σ' όλη την έκταση του Ισραήλ; Σκέψου τώρα κι αποφάσισε τι απάντηση θα δώσω σ' εκείνον που μ' έστειλε».

¹³ Ο Δαβίδ απάντησε στο Γαδ: «Βρίσκομαι σε πολύ δύσκολη θέση. Ας πέσω στα χέρια του Κυρίου, γιατί είναι πολυεύσπλαχνος· ας μην πέσω σε ανθρώπινα χέρια».

¹⁴ Έτσι ο Κύριος έστειλε μια θανατηφόρα επιδημία στους Ισραηλίτες και πέθαναν εβδομήντα χιλιάδες άνθρωποι. ¹⁵ Ο Θεός έστειλε στην Ιερουσαλήμ έναν εξολοθρευτή άγγελο για να την καταστρέψει. Κι όταν είδε τον άγγελο να την καταστρέφει, μετάνιωσε για το κακό και τον πρόσταξε: «Φτάνει! Τράβα το χέρι σου».

Ο άγγελος του Κυρίου στάθηκε κοντά στο αλώνι του Ορνά του Ιεβουσαίου. ¹⁶ Ο Δαβίδ σήκωσε τα μάτια του και είδε τον άγγελο του Κυρίου να στέκεται ανάμεσα στον ουρανό και στη γη, με γυμνό ξίφος στο χέρι του, στραμμένο προς την Ιερουσαλήμ. Τότε ο Δαβίδ και οι *πρεσβύτεροι, ντυμένοι στα *πένθημα, έπεσαν με το πρόσωπο στη γη. Και ο Δαβίδ είπε στο Θεό: «Εγώ διέταξα να απαριθμήσουν το λαό! Εκείνος που αμάρτησε κι ανόμησε, λοιπόν, είμαι εγώ. Αυτά τα πρόβατα τι έκαναν; Χτύπα, λοιπόν, εμένα και την οικογένειά μου, Κύριε Θεέ μου, και όχι να φέρεις αρρώστια στο λαό σου».

¹⁸ Τότε ο άγγελος του Κυρίου πρόσταξε

το Γαδ: «Πες στο Δαβίδ ν' ανεβεί στο αλώνι του Ορνά του Ιεβουσαίου και να χτίσει εκεί *θυσιαστήριο στον Κύριο». ¹⁹ Πράγματι, ο Δαβίδ πήγε σύμφωνα με τη διαταγή που του έδωσε ο Κύριος μέσω του Γαδ. ²⁰ Ο Ορνά αλώνιζε σιτάρι, όταν γύρισε και είδε τον άγγελο. Οι τέσσερις γιοι του που ήταν μαζί του κρύφθηκαν.

²¹ Ο Δαβίδ πήγε στον Ορνά, κι αυτός όταν τον είδε βγήκε από το αλώνι και τον προσκύνησε με το πρόσωπό του στη γη. ²² Ο Δαβίδ είπε στον Ορνά: «Δώσε μου τον τόπο του αλωνιού σου για να χτίσω εδώ θυσιαστήριο στον Κύριο· δώστο μου στην πραγματική του αξία, για να σταματήσει η πληγή που 'χει ξεσπάσει στο λαό». ²³ Ο Ορνά του απάντησε: «Πάρ' το δικό σου, κύριέ μου βασιλιά, και κάνε το ό,τι θέλεις. Ορίστε, σου δίνω τα βόδια για τα *ολοκαυτώματα, τα αλωνιστικά εργαλεία για τα ξύλα της φωτιάς και το σιτάρι για την αναίμακτη *προσφορά· τα δίνω όλα». ²⁴ Αλλά ο βασιλιάς είπε στον Ορνά: «Όχι· θέλω να το αγοράσω στην πραγματική του αξία. Δε θα πάρω για τον Κύριο κάτι που είναι δικό σου, ούτε θα του προσφέρω ολοκαυτώματα που δε μου στοιχισαν τίποτα».

²⁵ Έτσι πλήρωσε ο Δαβίδ στον Ορνά για τον τόπο χρυσάφι, το οποίο ζύγιζε εξακόσιους *σίκλους. ²⁶ Εκεί έχτισε θυσιαστήριο στον Κύριο και πρόσφερε ολοκαυτώματα και *θυσίες κοινωνίας. Επικαλέσθηκε τον Κύριο και ο Κύριος του αποκρίθηκε στέλνοντας φωτιά από τον ουρανό πάνω στο θυσιαστήριο του ολοκαυτώματος. ²⁷ Τότε ο Κύριος πρόσταξε τον άγγελο να ξαναβάλει το ξίφος στη θήκη του.

²⁸ Ο Δαβίδ κατάλαβε ότι ο Κύριος τον είχε ακούσει που προσευχήθηκε στο αλώνι του Ορνά του Ιεβουσαίου· έτσι από τότε πρόσφερε εκεί θυσίες. ²⁹ Βέβαια, η *σκηνή του Κυρίου που είχε κάνει ο Μωυσής στην έρημο και το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων εκείνο τον καιρό βρίσκονταν στον ιερό *τόπο στη Γαβαών. ³⁰ Αλλά ο Δαβίδ δεν μπο-

ρούσε να πάει εκεί για να συμβουλευτεί τον Κύριο, γιατί τον κατείχε δέος από το ξίφος του αγγέλου του Κυρίου.

22 Γι' αυτό είπε: «Εδώ θα είναι ο οίκος του Κυρίου του Θεού, κι εδώ θα είναι το *θυσιαστήριο των *ολοκαυτωμάτων για τους Ισραηλίτες.

Προετοιμασίες του Δαβίδ για την ανοικοδόμηση του ναού

²Ο Δαβίδ διέταξε να συγκεντρωθούν οι ξένοι που κατοικούσαν στη χώρα του *Ισραήλ και όρισε από αυτούς λιθοτόμους, να πελεκίσουν πέτρες για το χτίσιμο του *ναού του Θεού. ³Ετοίμασε ακόμα σίδηρο πολύ για να κατασκευάσει τα καρφιά που χρειάζονταν για τα θυρόφυλλα των πυλών και για τις συνδέσεις, και χαλκό, τόσον που δεν μπορούσε να ζυγιστεί. ⁴Επίσης ετοίμασε ξύλα *κέδρων άφθονα — οι *Σιδώνιοι και οι Τύριοι του τα έφερναν άφθονα.

⁵«Ο γιος μου, ο Σολομών^ς, έλεγε, «είναι νέος και άπειρος· και ο ναός που πρόκειται να χτιστεί για τον Κύριο πρέπει να είναι ξακουστός σ' όλες τις χώρες για το μεγαλείο του και τη λαμπρότητά του. Εγώ λοιπόν θα κάνω τις προετοιμασίες γι' αυτόν». Έτσι ο Δαβίδ έκανε πολλές προετοιμασίες πριν από το θάνατό του.

⁶Κάλεσε το γιο του, το Σολομώντα, και τον διέταξε να χτίσει ναό για τον Κύριο, το θεό του Ισραήλ. ⁷«Γιε μου», του είπε, «εγώ είχα την επιθυμία να χτίσω ναό προς τιμήν του Κυρίου, του Θεού μου. ⁸Αλλά ο Κύριος μου είπε: “εσύ έχεις κάνει να χυθεί πολύ *αίμα στη διάρκεια των μεγάλων πολέμων που διεξήγαγες. Εξαιτίας, λοιπόν, όλου αυτού του αίματος που έκανες να χυθεί στη γη ενώπιόν μου, δεν θα χτίσεις εσύ ναό στο όνομά μου. ⁹Θα αποκτήσεις όμως γιο. Αυτός θα είναι άνθρωπος της ειρήνης και θα τον αφήσω ήσυχο από όλους τους γύρω εχθρούς του. Το όνομά του θα είναι Σολομών και στις μέρες του θα εξασφαλίσω ειρήνη

και ησυχία στο λαό του Ισραήλ. ¹⁰Αυτός θα χτίσει ναό στο όνομά μου. Θα είναι γιος μου, κι εγώ θα είμαι πατέρας του, και θα κάνω το θρόνο της βασιλείας του στον Ισραήλ ακλόνητον για πάντα”. ¹¹Και τώρα, γιε μου, ο Κύριος ο Θεός σου ας είναι μαζί σου, ώστε να κατορθώσεις να χτίσεις το ναό του, όπως ο ίδιος το είπε για σένα. ¹²Μόνον εύχομαι ο Κύριος, ο Θεός σου, να σου δίνει διάκριση και φρόνηση, ώστε όταν σε τοποθετήσει βασιλιά στον Ισραήλ, να υπακούς στο *νόμο του. ¹³Τότε μόνο θα προκόψεις, αν προσέχεις να εφαρμόζεις τους νόμους και τα προτάγματα που έδωσε ο Κύριος στο Μωυσή για τους Ισραηλίτες. Να είσαι θαρραλέος και δυνατός. Μη φοβάσαι, μη δειλιάζεις! ¹⁴Και πρόσεξε· εγώ με τη φτώχεια μου συνάθροισα για το ναό του Κυρίου εκατό χιλιάδες *τάλαντα χρυσά και ένα εκατομμύριο τάλαντα ασήμι κι επίσης χαλκό και σίδηρο ανυπολόγιστο. Ετοίμασα ακόμα ξύλα και πέτρες. Εσύ θα προσθέσεις τα υπόλοιπα. ¹⁵Έχεις πάρα πολλούς εργάτες, λιθοτόμους, χτίστες και μαραγκούς, και κάθε είδους ειδικούς τεχνίτες για κάθε εργασία. ¹⁶Το χρυσάφι, το ασήμι, ο χαλκός και το σίδηρο είναι αμέτρητα. Εμπρός, λοιπόν, ξεκίνα το έργο και ο Κύριος ας είναι μαζί σου».

¹⁷⁻¹⁸Ο Δαβίδ διέταξε όλους τους άρχοντες του Ισραήλ να βοηθήσουν το γιο του, το Σολομώντα. «Μήπως δεν είναι μαζί σας ο Κύριος ο Θεός σας;» τους έλεγε. «Δε σας εξασφάλισε ησυχία από παντού; Παρέδωσε στα χέρια μου τους αρχικούς κατοίκους της χώρας και τώρα όλη η χώρα είναι υποταγμένη στον Κύριο και στο λαό του. ¹⁹Εμπρός, λοιπόν, βάλτε όλη σας την καρδιά και την ψυχή σας στην αναζήτηση του Κυρίου, του Θεού σας. Χτίστε το *αγιαστήριο του Κυρίου και Θεού, για να φέρουμε την *κιβωτό της διαθήκης του και τα ιερά σκεύη του στο ναό που θα χτιστεί στο όνομά του».

^ςΣολομών. Βλ. υποσ. εις Α΄ Βασ 1,10.

Ο Δαβίδ καθορίζει τις τάξεις των λευιτών

23 Όταν ο Δαβίδ είχε πια γεράσει πάρα πολύ, έκανε βασιλιά των Ισραηλιτών το γιο του, το Σολομώντα. ² Έπειτα συγκεντρωσε όλους τους άρχοντες των Ισραηλιτών, τους *ιερείς και τους *λευίτες.^κ

³ Μετρήθηκαν οι λευίτες από τριάντα ετών και πάνω και βρέθηκαν τριάντα οχτώ χιλιάδες άντρες. ⁴ «Απ' αυτούς», είπε ο Δαβίδ, «είκοσι τέσσερις χιλιάδες θα επιβλέπουν τις εργασίες για το χτίσιμο του *ναού του Κυρίου, έξι χιλιάδες θα είναι υπάλληλοι και δικαστές, ⁵ τέσσερις χιλιάδες θυρωροί του ναού και οι υπόλοιπες τέσσερις χιλιάδες θα είναι ψάλτες στον Κύριο με μουσικά όργανα που κατασκεύασα γι' αυτόν το σκοπό.

⁶ Ο Δαβίδ χώρισε τους λευίτες σε τμήματα, κατά τις συγγένειες των απογόνων του *Λευί: Γηρσών, Καάθ και Μεραρί.

⁷ Ο Γηρσών είχε γιους το Λαδάν και το Σιμεί. ⁸ Γιοι του Λαδάν ήταν τρεις: Ο Ιεχίλ, *πρωτότοκος, ο Ζεθάμ και ο Ιωήλ. ⁹ Γιοι του Σιμεί^μ ήταν τρεις: Οι Σελωμείθ, Αζιήλ και *Χαρράν. Όλοι αυτοί ήταν αρχηγοί των οικογενειών που προέρχονταν από το Λαδάν. ¹⁰⁻¹¹ Γιοι του Σιμεί κατά σειρά ηλικίας ήταν οι: Ιαάθ, Ζιζά, Ιωάς και Βεριά. Ο Ιωάς και ο Βεριά δεν είχαν πολλούς γιους, γι' αυτό υπολογίστηκαν σαν μία οικογένεια και μία τάξη.

¹² Γιοι του Καάθ ήταν τέσσερις: Οι Αμράμ, Ισάρ, Χεβρών και Ουζζιήλ. ¹³ Γιοι του Αμράμ ήταν ο *Ααρών και ο Μωυσής. Ο Ααρών και οι απόγονοί του αποχωρίστηκαν για να υπηρετούν στα *άγια των αγίων, να θυμιάζουν ενώπιον του Κυρίου, να λειτουργούν και να δίνουν την *ευλογία στο όνομά του για πάντα. ¹⁴ Οι απόγονοι του Μωυσή, ανθρώπου του Θεού, συγκαταλέχθηκαν με τη φυλή Λευί: ¹⁵ Γιοι του Μωυσή ήταν ο Γερσώμ και ο

Ελιέζερ. ¹⁶ Από τους γιους του Γερσώμ, πρώτος ήταν ο Σουβαήλ. ¹⁷ Γιος του Ελιέζερ ήταν ο Ρεαβίας, ο αρχηγός. Ο Ελιέζερ δεν είχε άλλους γιους, αλλά οι γιοι του Ρεαβία ήταν πάρα πολλοί. ¹⁸ Από τους γιους του Ισάρ, πρώτος ήταν ο Σελωμείθ. ¹⁹ Γιοι του Χεβρών ήταν κατά σειρά ηλικίας οι Ιερίας, Αμαρίας, Ουζζιήλ, και Ιεκαμεάμ. ²⁰ Γιοι του Ουζζιήλ ήταν ο Μιχά, πρώτος και ο Ιοιά δευτερός.

²¹ Γιοι του Μεραρί ήταν οι Μαχλί και Μουσί: γιοι του Μαχλί, οι Ελεάζαρ και Κις. ²² Ο Ελεάζαρ πέθανε χωρίς ν' αφήσει γιους, παρά μόνο κόρες, τις οποίες τις παντρεύτηκαν οι ξάδερφοί τους, οι γιοι του Κις. ²³ Γιοι του Μουσί ήταν τρεις: οι Μαχλί, Έδερ και Ιερεμώθ.

Οι τάξεις των ιερέων

²⁴ Όλοι αυτοί ήταν κατά οικογένειες οι απόγονοι του Λευί, αρχηγοί των αντίστοιχων οικογενειών, εγγεγραμμένοι ένας ένας στους καταλόγους ονομαστικά: αυτοί υπηρετούσαν στο ναό του Κυρίου από είκοσι ετών και πάνω. ²⁵ Ο Δαβίδ είχε πει:

«Τώρα που ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, εξασφάλισε ειρήνη στο λαό του και ο ίδιος θα κατοικεί πλέον για πάντα στην *Ιερουσαλήμ, ²⁶ οι λευίτες στο μέλλον δε θα έχουν να μεταφέρουν τη *σκηνή και τα σκεύη που χρησίμευαν για την υπηρεσία σ' αυτήν». ²⁷ Σύμφωνα να μ' αυτήν την απόφαση του Δαβίδ, οι λευίτες εγγράφονται στους καταλόγους από είκοσι ετών και πάνω.

²⁸ Είναι υπό τις διαταγές των απογόνων του Ααρών για την υπηρεσία στο ναό του Κυρίου, στις *αυλές και στα παρασικοδομήματα του ναού. Φροντίζουν για την *καθαρότητα όλων των ιερών σκευών και επιτελούν συγκεκριμένες εργασίες στο ναό του Θεού: ²⁹ Φροντίζουν δηλαδή για τους άρτους της *προθέσεως, για το σιμιγδάλι των προσφορών, για τα άζυμα ψωμιά, για τις τηγανίτες

^κ Η διήγηση συνεχίζεται από εδώ στο κεφ. 28,1. ^μ Σιμεί. Πιθανώς εδώ αναγράφεται εσφαλμένο όνομα. Οι γιοι του Σιμεί αναφέρονται μόνο από το στ. 10 και μετά. Το εβρ. δεν είναι αρκετά σαφές.

και τα γλυκίσματα, και ελέγχουν τα μέτρα και τα σταθμά ἢ μετρούν και ζυγίζουν τις προσφορές που φέρνει ο κόσμος. ³⁰ Οφείλουν να βρίσκονται εκεί κάθε πρωί και κάθε βράδυ για να υμνοῦν και να δοξολογοῦν τον Κύριο, ³¹ ὅπως και κάθε φορά που προσφέρονται στον Κύριο *ολοκαυτώματα, τα *Σάββατα, τις *νουμηνίες και ὅλες τις ἐπίσημες εορτές. Θα εκτελοῦν τα καθήκοντά τους αδιάκοπα ενώπιον του Κυρίου, σύμφωνα με τον ἀριθμό που ὀρίζει ο κανονισμός. ³² Εἶναι ἐπίσης επιφορτισμένοι να φροντίζουν τη σκηνή του Μαρτυρίου και του *αγιαστηρίου και να βοηθοῦν τους συγγενεῖς τους ἱερεῖς, ἀπογόνους του Ααρών, στην υπηρεσία του ναοῦ του Κυρίου.

24 Ἐπίσης οἱ *ιερεῖς, ἀπόγονοι του *Ααρών, κατανεμήθηκαν σε τμήματα. Γιου του Ααρών ἦταν οἱ Ναδάβ, Αβιουδ, Ελεάζαρ και Ἰθάμαρ. ² Ο Ναδάβ ὁμως και ο Αβιουδ πέθαναν πριν ἀπὸ τον πατέρα τους, χωρὶς ν' ἀφήσουν γιους· ἐτσι ἱερεῖς ἐγέναν ο Ελεάζαρ και ο Ἰθάμαρ. ³ Ο Δαβιδ με τη βοήθεια του Σαδῶκ, ἀπογόνου του Ελεάζαρ, και με τη βοήθεια του Αχιμέλεχ, ἀπογόνου του Ἰθάμαρ, κατένειμε τους ἱερεῖς, ἀνάλογα με την υπηρεσία που ἐπρόκειτο να προσφέρουν. ⁴ Ἀπὸ τους ἀπογόνους του Ελεάζαρ βρέθηκαν περισσότεροι ἀρχηγοὶ παρά ἀπὸ τους ἀπογόνους του Ἰθάμαρ, και γι' αὐτὸ η κατανομή τους ἐγένε ως εξής: ⁵ Ἐπειδὴ ὑπῆρχαν και ἀπόγονοι του Ελεάζαρ και ἀπόγονοι του Ἰθάμαρ που ἦταν προϊστάμενοι του *ναοῦ και πνευματικοὶ ἀρχηγοί, η κατανομή τους σε ομάδες ἐγένε με κλήρωση.

⁶ Ἐνας ἀπὸ τους λευίτες, ο γραμματέας Σεμαίας, γιος του Ναθαναήλ, τους κατέγραψε παρουσία του βασιλιά και των ἀρχόντων, του *ιερέα Σαδῶκ, του Αχιμέλεχ γιου του Αβιάθαρ, και παρουσία των ἀρχηγῶν των ἱερατικῶν και λειυτικῶν οικογενειῶν· τράβηξε κλήρο για δύο οικογένες ἀπὸ τον Ελεάζαρ και για μία ἀπὸ τον Ἰθάμαρ.

⁷⁻¹⁸ Οἱ επικεφαλῆς των ομάδων, οἱ ὁποῖες καθορίστηκαν με κλήρωση, εἶναι κατὰ σειράν οἱ ἐξής: 1. Ἰεωϊαρίβ 2. Ἰεδαίας 3. Χαρήμ

24,1 5,29 24,2 Λευ 10,1-2 24,19 Ακ 1,8-9 24,21-30 23,17-23

4. Σεωρίμ 5. Μαλκίας 6. Μειαμίν 7. Κως 8. Αβιά 9. Ἰησοῦς 10. Σεχανίας 11. Ελιασειβ 12. Ιακίμ 13. Οφά 14. Ἰεσεβάβ 15. Βιλά 16. Ἰμμέρ 17. Εζείρ 18. Αφισή 19. Πεθαίας 20. Εζεκήλ 21. Ιαχίν 22. Γαμουλ 23. Δελαίας 24. Μασζίας.

¹⁹ Μ' αὐτὴ τη σειρά σχηματίστηκαν οἱ ομάδες για να υπηρετοῦν στο ναὸ του Κυρίου. Τα καθήκοντά τους τους ἀνατέθηκαν σύμφωνα με τις ὁδηγίες που εἶχαν δοθεῖ ἀπὸ τον πρόγονό τους, τον Ααρών, καθὼς τον εἶχε διατάξει ο Κύριος, ο Θεὸς του *Ἰσραήλ.

Συμπληρωματικὸς κατάλογος των λευιτῶν

²⁰ Ἄλλοι ἀπόγονοι του *Λευί, ἀρχηγοὶ οικογενειῶν ἦταν:

Ο Σουβαήλ, ἀπόγονος του Αμράμ κι ο Ἰαδαίας ἀπόγονος του Σουβαήλ. ²¹ Ο Ἰεσίας, πρῶτος μέσα στην οικογένειά του, ἀπόγονος του Ρεαβία. ²² Ο Σελωμεῖθ, ἀπόγονος του Ἰσαάρ κι ο Ἰαάθ, ἀπόγονος του Σελωμεῖθ. ²³ Οἱ Ἰερίας, Αμαρίας, Ουζζιήλ και Ἰεκαμεάμ, κατὰ σειρά ηλικίας ἀπόγονοι του Χεβρών. ²⁴ Ο Μιχά, ἀπόγονος του Ουζζιήλ και ο Σαμήρ, ἀπόγονος του Μιχά. ²⁵ Ο Ζαχαρίας, ἀπόγονος του Ἰαί, ἀδερφοῦ του Μιχά. ²⁶ Οἱ Μαχλί και Μουσί, ἀπόγονοι του Μεραρί και ο Βενῶ, ἀπόγονος του Ιααζία.

²⁷ Ἄλλοι ἀπόγονοι του Μεραρί ἀπὸ τον Ιααζία ἦταν οἱ τρεῖς γιοι του, Σάμ, Ζακούρ και Ἰβρί. ²⁸ Γιου του Μαχλί ἦταν ο Ελεάζαρ, που δεν εἶχε γιους, ²⁹ και ο Κις, που γιος του ἦταν ο Ἰεραχμεήλ. ³⁰ Γιου του Μουσί ἦταν οἱ Μαχλί, Ἐδερ και Ἰεριμῶθ. Ὅλοι οἱ παραπάνω ἦταν ἀπόγονοι του Λευί, ἀρχηγοὶ ἀντίστοιχων οικογενειῶν.

³¹ Ἐρίξαν κι αὐτοὶ κλήρους, ὅπως ἐκαναν και οἱ συγγενεῖς τους, οἱ ἀπόγονοι του Ααρών, παρουσία του βασιλιά Δαβιδ, του Σαδῶκ, του Αχιμέλεχ και παρουσία των ἀρχηγῶν των ἱερατικῶν και των λειυτικῶν οικογενειῶν.

Ἀκολούθησαν και αὐτές οἱ οικογένειες την ἴδια διαδικασία, ἀδιάφορο αν η οικογένεια προερχόταν ἀπὸ *πρωτότοκο ἢ ἀπὸ νε-

ότερο αδερφό.

Οι τάξεις των ψαλτών

25 Ο Δαβίδ και οι αρχηγοί του στρατεύματος ξεχώρισαν για την υπηρεσία των ψαλτών μερικούς από τους απογόνους του Ασάφ, του Αιμάν και του Ιεδουθούν. Αυτοί θα εξήγγειλαν τις βουλές του Θεού με συνοδεία από κιθάρες, άρπες και κύμβαλα. Ο κατάλογος των αντρών, που θα εκτελούσαν την υπηρεσία αυτή είναι ο εξής:

²Οι γιοι του Ασάφ: Ζακούρ, Ιωσήφ, Νεθανίας και Ασαρηλά, υπό την διεύθυνση του πατέρα τους, ο οποίος εξήγγειλε τις βουλές του Θεού, σύμφωνα με τις οδηγίες του βασιλιά.

³Οι έξι γιοι του Ιεδουθούν: Γεδάλιας, Σερί, Ιεσαίας, Σιμεΐ, Χασαβίας και Ματθαίας, υπό τη διεύθυνση του πατέρα τους, ο οποίος εξήγγειλε τις βουλές του Θεού, με συνοδεία από κιθάρες, μυνώντας και δοξολογώντας τον Κύριο.

⁴Οι γιοι του Αιμάν: Βουκκίας, Ματτανίας, Ουζιζήλ, Σουβαήλ, Ιεριμώθ, Ανανίας, Ανανί, Ελιαθά, Γιδδαλθί, Ρομαμθί-Έζερ, Ιωσβεκασά, Μαλλωθί, Ωθήρ και Μασζιώθ. ⁵Ο Θεός είχε δώσει στον *προφήτη Αιμάν, τον *Βλέποντα του βασιλιά, αυτούς τους δεκατέσσερις γιους και τρεις κόρες, σύμφωνα με την υπόσχεσή του, για να δοξάσει τον Αιμάν.

⁶Όλοι αυτοί έψαλλαν κατά τη λατρεία στο *νάο του Κυρίου και τους συνόδευαν κύμβαλα, άρπες και κιθάρες, υπό τη διεύθυνση των πατέρων τους Ασάφ, Ιεδουθούν και Αιμάν, που κι αυτοί ήταν υπό τις διαταγές του βασιλιά. ⁷Είχαν όλοι τους μεγάλη ικανότητα να υμνούν τον Κύριο· είχαν διδαχτεί να ψάλλουν, μαζί με τους συγγενείς τους, συνολικά διακόσια ογδόντα οκτώ άτομα.

⁸Η σειρά της υπηρεσίας τους καθορίστηκε με κλήρωση· δεν έγινε καμιά διάκριση ανάμεσα στους νέους και στους μεγαλύτερους ή ανάμεσα στους παλαιότερους και

στους εκπαιδευόμενους.

⁹⁻³¹Ακολουθεί πίνακας, κατά σειρά κληρώσεως, αυτών που καθορίστηκαν με κλήρο και που μαζί με τους γιους τους και τους συγγενείς τους σχημάτισαν είκοσι τέσσερις ομάδες των δώδεκα ατόμων: 1. Ιωσήφ, από την οικογένεια του Ασάφ. 2. Γεδάλιας 3. Ζακούρ 4. Ισερί 5. Νεθανίας 6. Βουκκίας 7. Ασαρηλά 8. Ιωσίας 9. Ματτανίας 10. Σιμεΐ 11. Αζαρεήλ 12. Χασαβίας 13. Σουβαήλ 14. Ματθαίας 15. Ιερεμώθ 16. Ανανίας 17. Ιωσβεκασά 18. Ανανί 19. Μαλλωθί 20. Ελιαθά 21. Ωθήρ 22. Γιδδαλθί 23. Μασζιώθ 24. Ρομανθί-Έζερ.

Οι θυρωροί του ναού

26 Στις ομάδες των θυρωρών του *ναού ανήκαν: από τη συγγένεια του Κοράχ, ο Μεσελεμίας, γιος του Κορέ, από την οικογένεια του Αβιάσαφ.¹² Ο Μεσελεμίας είχε επτά γιους, οι οποίοι κατά σειρά ηλικίας είναι οι Ζαχαρίας, Ιεδιαήλ, Ζεβαδία, Ιαθνήλ, ³Ελάμ, Ιωνάθαν και Ελιωναΐ.

⁴Ο Ωβήδ-Εδώμ είχε οκτώ γιους, οι οποίοι κατά σειρά ηλικίας είναι οι Σεμαΐας, Ιωζαβάδ, Ιωάχ, Σαχάρ, Ναθαναήλ, ⁵Αμμιήλ, Ισσάχαρ και Φεουλθαΐ — πραγματικά ο Θεός τον είχε ευλογήσει. ⁶Ο γιος του ο Σεμαΐας απέκτησε κι εκείνος γιους, που ήταν οι επικρατέστεροι στην οικογένειά τους, γιατί ήταν άνθρωποι αξιόλογοι.

⁷Γιοι του Σεμαΐα ήταν οι Γοθνί, Ραφαήλ, Ωβήδ κι Ελζαβάδ, και αδερφοί του οι Ελιού και Σεμαχίας, άνθρωποι ευυπόληπτοι. ⁸Όλοι αυτοί ήταν απόγονοι του Ωβήδ-Εδώμ, συνολικά εξήντα δύο άτομα. Αυτοί, οι γιοι τους και οι άλλοι συγγενείς τους ήταν άνθρωποι αξιόλογοι και ικανότατοι στην υπηρεσία τους.

⁹Και ο Μεσελεμίας είχε γιους και συγγενείς συνολικά δεκαοχτώ άτομα, άνθρωποι αξιόλογοι.

¹⁰Ο Οσά, ένας από τους γιους του Μεραρί, είχε και αυτός γιους. Πρώτος ήταν ο Σιμ-

¹ΘΑβιάσαφ, κατά τους Ο΄ και το 9,19. Το εβρ. έχει «Ασάφ».

ρί (τον είχε ορίσει *πρωτότοκο ο πατέρας του, χωρίς στην πραγματικότητα να είναι πρώτος), ¹¹ και ακολουθούν κατά σειρά ηλικίας οι Χελκίας, Τεβαλία και Ζαχαρίας. Συνολικά οι γιοι και οι συγγενείς του Ωσά ήταν δεκατρείς.

¹² Όλοι αυτοί αποτελούσαν τις ομάδες των θυρωρών του ναού. Οι αρχηγοί και τα μέλη των ομάδων είχαν τα ίδια καθήκοντα στην υπηρεσία του ναού του Κυρίου. ¹³ Κάθε οικογένεια, ανεξάρτητα από το μέγεθός της έριξε κλήρο για να δει σε ποια πύλη του ναού θα αναλάμβανε καθήκοντα φρούρησης. ¹⁴ Ο κλήρος για την ανατολική πύλη, έπεσε στο Σελεμιά. ¹⁵ Έπειτα έριξαν κλήρους για το Ζαχαρία, το γιο του, σοφό σύμβουλο, κι ο κλήρος που του έπεσε ήταν για τη βορινή πύλη. ¹⁵ Στον Ωβήδ-Εδώμ έπεσε ο κλήρος για τη νότια πύλη· και στους γιους του ο κλήρος για τις αποθήκες του ναού.

¹⁶ Στον Σουπιμί και στον Ωσά έπεσε ο κλήρος για τη δυτική πύλη, μαζί με την πύλη Σαλεχέθ. ¹⁶ Ου έβλεπε στο δρόμο προς το βουνό.

Οι αντίστοιχες φρουρές σχηματίστηκαν ως εξής: ¹⁷ Στην ανατολική πύλη στέκονταν κάθε μέρα έξι λευίτες· στη βορινή τέσσερις, στη νότια τέσσερις και στις αποθήκες από δύο στην καθεμιά. ¹⁸ Για την *αυλή ¹⁸ δυτικά, στέκονταν τέσσερις στο δρόμο και δύο στην αυλή.

¹⁹ Αυτές ήταν οι ομάδες των θυρωρών του ναού, που αποτελούνταν από τους απογόνους του Κορέ και του Μεραρί.

Οι επόπτες του θησαυροφυλακίου

²⁰ Άλλοι λευίτες, ²⁰ φύλαγαν το θησαυροφυλάκιο του ναού του Θεού και τα ιερά αφιερώματα. ²¹ Οι απόγονοι του Λαδάν από τη συγγένεια του Γηρών, αρχηγοί αντίστοιχων οικογενειών, ήταν ο Ιεχήλ ²² και οι γιοι του Σεθάμ και Ιωήλ. Αυτοί φρουρούσαν τους θησαυρούς του ναού του Κυρίου. ²³ Καθήκοντα επίσης είχαν ανατεθεί και στις συγγένειες

⁵ Σελεμιάς. Είς στ. 1 «Μεσελεμιάς». ⁵ Πύλη μ' αυτό το όνομα δεν αναφέρεται αλλού. ⁶ Βαυλή. Η έννοια της εβρ. λ. είναι αβέβαιη. ⁷ Άλλοι λευίτες, κατά τους Ο΄. Το εβρ. έχει «Από τους άλλους λευίτες, ο Αχιά».

του Αμράμ, του Ισάρ, του Χεβρών και του Ουζζιήλ.

²⁴ Ο Σουβαήλ, από τη συγγένεια του Γερσώμ, γιου του Μωσσή, ήταν επιστάτης των θησαυρών. ²⁵ Συγγενείς του από τον Ελεάζαρ ήταν ο γιος του Ρεαβίας και οι απόγονοί του κατ' ευθείαν γραμμή: Ιωσίας, Ιωράμ, Ζιχρί και Σελωμείθ. ²⁶ Ο Σελωμείθ και οι συγγενείς του φύλαγαν όλα τα αφιερώματα, που είχαν αφιερώσει στο Θεό ο βασιλιάς Δαβίδ, οι αρχηγοί των οικογενειών, οι χιλίαρχοι, οι εκατόνταρχοι και οι άλλοι αρχηγοί του στρατεύματος. ²⁷ Όλοι αυτοί είχαν αφιερώσει στο Θεό ένα μέρος από τα πολεμικά τους λάφυρα για τις ανάγκες του ναού του Κυρίου. ²⁸ Ό,τι είχαν αφιερώσει ο *προφήτης Σαμουήλ, ο Σαούλ γιος του Κις, ο Αβεννήρ γιος του Νηρ και ο Ιωάβ γιος της Σερουΐας, ήταν όλα κάτω από τη φροντίδα του Σελωμείθ και των συγγενών του.

Διοικητικά καθήκοντα άλλων λευιτών

²⁹ Ο Κενανίας και οι γιοι του, από τη συγγένεια του Ισάρ, είχαν αναλάβει τις πολιτικές υποθέσεις του λαού του *Ισραήλ ως διοικητικοί υπάλληλοι και δικαστικοί. ³⁰ Ο Χασαβίας και άλλοι χίλιοι επτακόσιοι αξιόλογοι άνθρωποι από τη συγγένεια του Χεβρών ήταν επόπτες του Ισραήλ για τις περιφέρειες δυτικά του Ιορδάνη, αρμόδιοι για τις όλες τις θρησκευτικές και πολιτικές υποθέσεις.

³¹ Ο Ιερίας ήταν αρχηγός της συγγένειας του Χεβρών. Το τεσσαρακοστό έτος της βασιλείας του Δαβίδ, έγιναν γενεαλογικές έρευνες σχετικά μ' αυτούς και βρέθηκαν στην Ιαζήρ, στην περιοχή της Γαλαάδ, άνθρωποι αξιόλογοι, που ανήκαν σ' αυτή τη συγγένεια. ³² Ο βασιλιάς Δαβίδ διόρισε κοντά στον Ιωρία δύο χιλιάδες επτακόσια μέλη της ίδιας συγγένειας, όλους αρχηγούς οικογενειών, οι οποίοι ήταν αρμόδιοι για τις θρησκευτικές και πολιτικές υποθέσεις στην περιοχή όπου κατοικούσαν οι φυλές Ρουβήν, Γαδ και η μισή φυλή Μανασσή.

Η οργάνωση του στρατού

27¹⁻¹⁵ Ακολουθεί κατάλογος των Ισραηλιτών οι οποίοι ήταν στην υπηρεσία του βασιλιά, οι αρχηγοί των συγγενειών, οι χιλιάρχοι, οι εκατόνταρχοι και οι διαχειριστές της βασιλικής περιουσίας.

Όλοι οι μάχιμοι Ισραηλίτες είχαν χωριστεί σε δώδεκα τμήματα, και κάθε τμήμα αποτελεῖτο από είκοσι τέσσερις χιλιάδες άντρες. Ένα *μήνα το χρόνο υπηρετούσε κι έπειτα αποχωρούσε. Επικεφαλής των στρατιωτικών τμημάτων ήταν κατά μήνα οι εξής:

Για τον πρώτο μήνα: Ο Ιασοβεάμ, γιος του Ζαβδιήλ και απόγονος του Φαρές. Αυτός ήταν επικεφαλής των αξιωματικών του τμήματός του.

Για το δεύτερο μήνα: Ο Δωδαΐ, από την Αχώαχ. Ανώτατος αξιωματικός τμήματός του ήταν ο Μικλώθ.

Για τον τρίτο μήνα: Ο Βεναίας, γιος του *αρχιερέα Ιεωϊαδά. Αυτός ήταν ένας από τους Τριάντα Επίλεκτους. Ο γιος του, ο Αμμιζάβαδ, τον διαδέχθηκε στην αρχηγία του τμήματός του.

Για τον τέταρτο μήνα: Ο Ασαήλ, αδερφός του Ιωάβ, κι αργότερα ο γιος του, ο Ζεβαδίας.

Για τον πέμπτο μήνα: Ο Σαμούθ, απόγονος του Ζεράχ.

Για τον έκτο μήνα: Ο Ιρά, γιος του Ικκής, από την πόλη Τεκωά.

Για τον έβδομο μήνα: Ο Χελής από την Πέλετ, ο Εφραϊμίτης.

Για τον όγδοο μήνα: Ο Σιββεχαΐ, απόγονος του Ζεράχ, από την πόλη Χούσαθ.

Για τον ένατο μήνα: Ο Αβιέζερ από την Αναθώθ, ο Βενιαμινίτης.

Για το δέκατο μήνα: Ο Μααραΐ, απόγονος του Ζεράχ από την πόλη Νετωφά.

Για τον ενδέκατο μήνα: Ο Βεναίας από τη Πιραθών, ο Εφραϊμίτης.

Για το δωδέκατο μήνα: Ο Χελδαΐ, απόγονος του Οθνιήλ, από τη Νετωφά.

Οι αρχηγοί των φυλών

¹⁶Οι αρχηγοί των φυλών του *Ισραήλ ήταν: Της φυλής Ρουβήν ο Ελιέζερ, γιος του Ζι-χρί.

Της φυλής Συμεών ο Σεφατίας, γιος του Μααχά.

¹⁷Της φυλής *Λευί ο Χασαβίας, γιος του Κεμουήλ· απόγονος του *Ααρών ήταν ο Σα-δώκ.

¹⁸Της φυλής *Ιούδα ο Ελιάβ, ένας από τους αδερφούς του Δαβίδ.

Της φυλής Ισσάχαρ ο *Αμρί, γιος του Μι-χαήλ.

¹⁹Της φυλής Ζαβουλών ο Ισμαΐας, γιος του Οβαδία.

Της φυλής Νεφθαλί ο Ιεριμώθ, γιος του Ουζζιήλ.

²⁰Της φυλής Εφραΐμ ο Οσηέ, γιος του Οζία.

Της μισής φυλής Μανασσή ο Ιωήλ, γιος του Φεδαΐα.

²¹Του άλλου μισού της φυλής Μανασσή, που είχε εγκατασταθεί στη Γαλαάδ, ο Ιδδώ, γιος του Ζαχαρία.

Της φυλής Βενιαμίν ο Ιασιήλ, γιος του Αβεννήρ.

²²Της φυλής *Δαν ο Αζαρεήλ, γιος του Ιε-ροάμ.

Αυτοί ήταν οι αρχηγοί των φυλών του Ισραήλ.

²³Ο Δαβίδ δεν απέγραψε τους κάτω των είκοσι ετών, γιατί ο Κύριος είχε υποσχεθεί ότι θα κάνει τους Ισραηλίτες αναριθμητους σαν τα άστρα του ουρανού. ²⁴Ο Ιωάβ, γιος της Σερουΐας, είχε αρχίσει να τους καταγράφει κι αυτούς, αλλά δεν τελείωσε, γιατί εξαιτίας εκείνης της απογραφής ξέσπασε η οργή του Θεού στους Ισραηλίτες.

Έτσι δεν καταγράφηκε ο συνολικός αριθμός του πληθυσμού, στα Χρονικά του βασιλιά Δαβίδ.

Οι διαχειριστές της βασιλικής περιουσίας

²⁵Οικονομικός επόπτης των θησαυρών του βασιλιά στην *Ιερουσαλήμ ήταν ο Αζμα-

βέθ, γιος του Αδιήλ. Επόπτης των βασιλικῶν αποθηκῶν που βρίσκονταν στις επαρχίες, στις διάφορες πόλεις, στα χωριά και στους πύργους ἦταν ο Ιωνάθαν, γιος του Οζία.

²⁶ Επόπτης των εργατῶν που δούλευαν στα χωράφια του βασιλιά και καλλιεργούσαν τη γη, ἦταν ο Εζρί, γιος του Χελούβ.

²⁷ Επόπτης των βασιλικῶν ἀμπελώνων ἦταν ο Σιμεΐ ἀπὸ τη Ραμὰ· και της παραγωγῆς και των αποθηκῶν του κρασιοῦ ο Ζαβδί, ἀπὸ τη Σεφάμ.

²⁸ Επόπτης των ελαιῶνων και των συκεῶνων στην πεδινή χώρα, ἦταν ο Βάαλ-Ανάν ἀπὸ τη Γεδώρ· και των αποθηκῶν του λαδιοῦ ο Ιωάς.

²⁹ Επόπτης στα κοπάδια των βοδιῶν, που ἔβροσκαν στην πεδιάδα της *Σαρών, ἦταν ο Σιτραΐ ο Σαρωνίτης· και στα κοπάδια των βοδιῶν στις κοιλάδες ο Σαφάτ, γιος του Αδλαΐ.

³⁰ Επόπτης στις καμήλες ἦταν ο Οβίλ, ο Ισμαηλίτης· και στα γαϊδούρια ο Ιαδαίας, ο Μεραθωνίτης.

³¹ Επόπτης στα πρόβατα ἦταν ο Ιαζίζ, ο Αγαρίτης. Ὅλοι αυτοί ἦταν διαχειριστές της περιουσίας του βασιλιά Δαβίδ.

Οι ἐμπιστοι του Δαβίδ

³² Ο Ιωνάθαν, θεῖος του Δαβίδ, ἄνθρωπος συνετός και γραμματέας ἦταν σύμβουλος του βασιλιά. Ο Ιεχὴλ, γιος του Χαχμονί, ἦταν παιδαγωγός των γιων του βασιλιά. ³³ Ο Αχιτόφελ ἦταν κι αυτός σύμβουλος του βασιλιά, και ο Χουσαΐ ο Αρχίτης ἦταν φίλος και ἐμπιστος του βασιλιά. ³⁴ Ὄταν πέθανε ο Αχιτόφελ τον διαδέχθηκε ο Ιεωιάδά, γιος του Βεναΐα, και ο Αβιάθαρ. Ο Ιωάβ ἦταν ο ἀρχιστράτηγος του βασιλιά.

Ὁδηγίες του Δαβίδ στο Σολομώντα για την ανοικοδόμηση του ναοῦ

28 Ο Δαβίδ συγκέντρωσε στην Ἱερουσαλήμ ὅλους τους ἀρχοντες του Ἰσραήλ. Ἔτσι ὅλοι οι ἀρχηγοί των φυλῶν, οι ἀρχηγοί των στρατιωτικῶν τμημάτων που ἦταν στην υπηρεσία του βασιλιά, οι χιλιάρχοι, οι εκατόνταρχοι, οι διαχειριστές της περιου-

σίας και των κοπαδιῶν του βασιλιά και των γιων του, ἀκόμα κι οι ευνοῦχοι, οι επιφανείς πολεμιστές κι ὅλοι γενικά οι ἐξέχοντες ἄντρες του κράτους συγκεντρώθηκαν στην Ιερουσαλήμ.

² Ο βασιλιάς σηκώθηκε και εἶπε: «Ακούστε με συμπατριώτες μου, και λαέ μου! Εγὼ σκόπευα να χτίσω ἓνα *ναὸ για να εγκατασταθεῖ ἐκεῖ η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου, το *υποπόδιο του Θεοῦ μας. Ὄταν ὁμως εἶχα ετοιμαστῆ να τον χτίσω, ³ ο Θεός μου εἶπε: "δεν θα χτίσεις ἐσὺ ναὸ στο *ὄνομά μου, γιατί ἐσὺ εἶσαι ἄνθρωπος του πολέμου κι ἔχεις σκοτώσει πολλοὺς ἀνθρώπους". ⁴ Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, διάλεξε ἐμένα ἀπὸ ὅλη την πατρική μου οἰκογένεια, για να εἶμαι ισόβιος βασιλιάς του λαοῦ του. Πράγματι, τον Ἰούδα διάλεξε για ἀρχηγό, κι ἀπὸ τη φυλὴ Ιούδα διάλεξε την οἰκογένεια του πατέρα μου, κι ἀπὸ τους γιους του πατέρα μου θέλησε να κάνει ἐμένα βασιλιά ὅλων των Ισραηλιτῶν. ⁵ Κύριος μου ἔδωσε πολλοὺς γιους κι ἀπ' ὅλους αυτοὺς διάλεξε το Σολομώντα να καθῆσει στο θρόνο και να κυβερνήσει ως βασιλιάς τον Ισραήλ ἐκ μέρους του Κυρίου. ⁶ "Ο γιος σου ο Σολομών", μου εἶπε ο Κύριος, "θα χτίσει το ναὸ μου και τις *αυλές μου, γιατί αυτόν διάλεξε να εἶναι γιος μου κι ἐγὼ να εἶμαι πατέρας του. ⁷ Θα κάνω τη βασιλεία του ἀκλόνητη για πάντα, ἀν συνεχίσει να ἐφαρμόζει πιστά, ὡπως μέχρι σήμερα, τις ἐντολές μου και τις προσταγές μου".

⁸ »Τώρα, λοιπόν, μπροστά σ' ὅλους τους Ισραηλίτες, στη σύναξη του Κυρίου, και ἐνὼ ο Θεός μάς ἀκούει, σας ζητῶ να φυλάξετε προσεκτικά ὅλες τις ἐντολές του Κυρίου και Θεοῦ σας, για να κρατήσετε στην κατοχὴ σας την ὁμορφὴ αὐτῆ χώρα και να την ἀφήσετε, μετὰ ἀπὸ σας, παντοτινὴ *κληρονομία στους ἀπογόνους σας. ⁹ Κι ἐσὺ, γιε μου Σολομώντα, ἀναγνώρισε το Θεὸ του πατέρα σου και υπηρέτησέ τον με καρδιά εὐκρινὴ και με προθυμία, γιατί ο Κύριος ἐξετάζει ὅλες τις καρδιές και γνωρίζει ὅλες τις σκέψεις. Ἀν τον ἐκζητήσεις, θα σου φανερωθεῖ

αν όμως τον εγκαταλείψεις, θα σε αποκηρύξει για πάντα. ¹⁰ Σκέψου, τώρα, ότι ο Κύριος σε διάλεξε να χτίσεις το ναό που θα γίνει το *αγιαστήριό του. Πάρε, λοιπόν, δύναμη και πραγματοποίησε αυτό το έργο».

¹¹ Ο Δαβίδ έδωσε στο γιο του, το Σολομώντα, το σχέδιο του πρόναου και του *ναού, των θησαυροφυλακίων, των υπερώων, των εσωτερικών χώρων και της αιθουσας της κιβωτού της διαθήκης.^{5δ} ¹² Του έδωσε ακόμα το σχέδιο για όλα όσα είχε στο νου του, για τις αυλές του ναού του Κυρίου και για όλα τα παραοικοδομήματα που προορίζονταν για τους θησαυρούς του ναού του Θεού και για τα αφιερώματα. ¹³ Του έδωσε οδηγίες για τις ομάδες των *ιερέων και των *λειτουργών, για κάθε λειτουργήμα που θα τελείται στο ναό του Κυρίου και για τη χρήση των σκευών της λατρειας στο ναό. ¹⁴ Όρισε το βάρος του χρυσού για κάθε σκεύος χρυσό, και το βάρος του ασημιού για κάθε σκεύος ασημένιο, ανάλογα με τη χρήση του καθενός. ¹⁵ Το βάρος για τις χρυσές *λυχνίες και τους λυχνοστάτες, το βάρος για τις ασημένιες λυχνίες και τους λυχνοστάτες, ανάλογα με τη χρήση τους αντίστοιχα. ¹⁶ Καθόρισε ακόμη το βάρος του χρυσού και του ασημιού για κάθε τράπεζα, τόσο για την τράπεζα των άρτων της *προθέσεως όσο και για τα άλλα τραπέζια. ¹⁷ Επίσης όρισε το καθαρό χρυσάφι για τις μεγάλες πηρούνες, τις λεκάνες, τις φιάλες και τα χρυσά και ασημένια ποτήρια· καθόρισε το βάρος του χρυσού και του ασημιού που θα απαιτείτο για κάθε ποτήρι. ¹⁸ Για το *θυσιαστήριο του *θυμιάματος όρισε το βάρος του καθαρού χρυσού και το σχέδιο της άμαξας του θρόνου^{εδ} και ειδικά για τα *χερουβίμ, που με ανοιχτά φτερά σκεπάζουν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου. ¹⁹ «Όλα αυτά», είπε ο Δαβίδ, «περιέχονται λεπτομερώς στο σχέδιο που καταγράφηκε σύμφωνα με την έμπνευση που μου έδωσε ο Κύριος, ο Θεός, για να εκτελέσω όλο αυτό

το έργο».

²⁰ Είπε ακόμα ο Δαβίδ στο γιο του, το Σολομώντα: «Να είσαι θαρραλέος και δυνατός για να τα εκτελέσεις όλα αυτά. Μη φοβάσαι, μη δειλιάσεις! Ο Κύριος ο Θεός, ο Θεός μου, θα είναι μαζί σου. Δεν θα σε αφήσει, δεν θα σ' εγκαταλείψει, ώσπου να τελειώσεις όλες τις εργασίες που απαιτούνται για το ναό του. ²¹ Όλες οι ομάδες των ιερέων και των λειτουργών που θα εκτελούν την κάθε υπηρεσία στο ναό του Θεού, είναι μαζί σου. Επίσης μαζί σου σ' όλη τη διάρκεια των εργασιών θα είναι όλοι οι ειδικοί τεχνίτες, πρόθυμοι για οποιοδήποτε έργο. Οι άρχοντες και όλος ο λαός είναι πρόθυμοι κι αυτοί να εκτελούν τις διαταγές σου».

Δωρεές για την ανοικοδόμηση του ναού

29 Ο βασιλιάς Δαβίδ είπε ακόμα σ' όλη τη σύναξη: «Ο γιος μου, ο Σολομών, ο μόνος που διάλεξε ο Θεός, είναι ακόμα νέος και άπειρος και το έργο είναι μεγάλο, γιατί η οικοδομή δεν προορίζεται για κάποιον άνθρωπο, αλλά για τον Κύριο, το Θεό. ² Εγώ έκανα ό,τι ήταν δυνατόν κι ετοιμάσα για το ναό του Θεού μου χρυσάφι, ασημί, χαλκό, σίδηρο και ξύλα, για να κατασκευαστούν όλα τα αντικείμενα του *ναού, εκλεκτές πέτρες, πέτρες για επένδυση και άλλους πολύτιμους *λίθους με διάφορα χρώματα,^{εζ} και μάρμαρο πολύ. ³ Και ακόμη, από αφοσίωση στον Κύριο το Θεό μου, προσέθετω στα υλικά που έχω ετοιμάσει για το *αγιαστήριο όλα μου τα υπάρχοντα σε χρυσάφι και σε ασημί. ⁴ Τρεις χιλιάδες τάλαντα χρυσάφι της *Οφείρ και επτά χιλιάδες *τάλαντα καθαρό ασημί για την κάλυψη των τοίχων των κτιρίων. ⁵ Ποιος από σας είναι σήμερα πρόθυμος να προσφέρει στον Κύριο χρυσάφι και ασημί για να κατασκευάσουν οι τεχνίτες τα χρυσά και τ' ασημένια αντικείμενα;»

⁶ Τότε όλοι οι άρχοντες των οικογενειών και των φυλών του *Ισραήλ, οι χιλιάρχοι, οι

^{5δ} *Αίθουσα της κιβωτού...* Κατά λ. «αίθουσα του ιλαστήριου» (βλ. Εξ 25, 17-22). ^{εδ} Ο συγγραφέας των Χρονικών φαίνεται να έχει υπόψη του την όραση της άμαξας του Ιεζεκιήλ (κεφ. 1 και 10), η οποία δεν αναφέρεται αλλού. ^{εζ} Το εβρ. απαριθμεί διάφορα είδη πέτρας, που δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν.

εκατόνταρχοι και οι ἐπόπτες των ἔργων του βασιλιά προσφέρθηκαν ελεύθερα ⁷κι ἔδωσαν για την υπηρεσία του ναοῦ του Θεοῦ πέντε χιλιάδες τάλαντα χρυσά, δέκα χιλιάδες χρυσούς δαρεικούς,⁸ δέκα χιλιάδες τάλαντα ἀσήμι, δεκαοκτώ χιλιάδες τάλαντα χαλκό και εκατό χιλιάδες τάλαντα σίδηρο. ⁸Ὅποιοι εἶχαν μαζί τους πολύτιμα πετράδια τα ἔδωσαν στο θησαυροφυλάκιο του ναοῦ του Κυρίου στη φροντίδα του Εχιήλ του Γηρωσωνίτη. ⁹Ὁ λαός χάριξε με τα ὅσα ἔδωσαν, γιατί ὅλα αὐτά τα πρόσφεραν πρόθυμα και με εὐκρινή καρδιά στον Κύριο. Το ἴδιο κι ο βασιλιάς Δαβίδ ἦταν κι ἐκεῖνος γεμάτος χαρά.

Δοξολογία του Δαβίδ προς τον Κύριο

¹⁰Τότε δοξολόγησε ο Δαβίδ τον Κύριο μπροστά σ' ὅλη τη σύναξη και εἶπε:

«Εὐλογημένος να εἶσ' ἐσύ, Κύριε, Θεέ του προπάτορά μας Ἰσραήλ, ἀπό πάντα και παντοτινά! ¹¹Δική σου εἶναι, Κύριε, η μεγαλοσύνη, η δύναμη, η δόξα, η τιμή και η μεγαλοπρέπεια, γιατί ὅλα ὅσα βρίσκονται στον ουρανό και στη γη εἶναι δικά σου. Δική σου εἶναι η βασιλεία, Κύριε, κι ἐσύ εἶσαι ο ἀνώτατος κυβερνήτης των πάντων. ¹²Ὁ πλούτος και η δόξα ἀπό σένα προέρχονται κι ἐσύ πάνω στο καθετί κυριαρχεῖς. Στα χέρια σου εἶναι η δύναμη και η ἐξουσία· στο χέρι σου εἶναι να ανυψώνεις και να ισχυροποιεῖς. ¹³Και τώρα, Θεέ μας, σ' ευχαριστοῦμε και ὑμνούμε το δοξασμένο σου ὄνομα.

¹⁴» Ἀλλά ποιος εἶμαι ἐγώ και ποιος εἶν' ο λαός μου, για να μπορέσουμε να σου προσφέρουμε μ' ὅλη μας την καρδιά αὐτά τα δώρα; ¹⁵Μπροστά σου εἴμαστε ξένοι και προσωρινοί, ὅπως ὅλοι οἱ πρόγονοί μας. Οἱ μέρες μας πάνω στη γη εἶναι σαν τη σκιά και δεν ὑπάρχει ἐλπίδα μονιμότητας. ¹⁶Κύριε, Θεέ μας, ὅλη αὐτή η ἀφθονία υλικῶν που ετοιμάσαμε, για να σου χτίσουμε ναό και να τιμήσουμε τ' ὄνομά σου το ἅγιο, ὅλα αὐτά ἀπό σένα προέρχονται κι ὅλα σ' ἐσένα ἀνή-

κουν. ¹⁷Γνωρίζω, Θεέ μου, ὅτι ἐσύ ξετάξεις τις καρδιές κι ἀγαπᾷς την ευθύτητα. Εἰ μὲ ευθύτητα καρδιάς τα προσφέρω σ' ἐσένα ὅλα αὐτά, και τώρα εἶδα με χαρά και το λαό σου, που εἶν' ἐδῶ, να σου προσφέρει πρόθυμα κι ἐκεῖνος.

¹⁸» Κύριε των προπατόρων μας, Θεέ του Ἀβραάμ, του Ἰσαάκ και του Ἰσραήλ, κάνε πάντα στοὺς λαοὺς σου την καρδιά να φωλιάζουν τέτοιες σκέψεις και διαθέσεις, και τις καρδιές τους πάντα σ' ἐσένα κατεύθυνε. ¹⁹Και δώσε στο γιο μου, το Σολομώντα, εὐκρινή καρδιά για να τηρεῖ τις ἐντολές σου, τους νόμους και τις προσταγές σου και να τα θέτει ὅλα σε ἐφαρμογή· κι ἐπίσης να κατασκευάσει την οἰκοδομή που προετοίμασα».

²⁰Ἐπειτα εἶπε ο Δαβίδ σ' ὅλη τη σύναξη: «Εὐλογήστε τώρα τον Κύριο, το Θεό σας». Και ὅλη η σύναξη εὐλόγησε τον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους· γονάτισαν και προσκύνησαν τον Κύριο και το βασιλιά.

²¹Την ἄλλη μέρα θυσίασαν στον Κύριο· του πρόσφεραν ὄλοκαυτώματα χίλιους ταύρους, χίλια κριάρια, χίλια ἀρνιά με τις σπονδές τους και πολλές ἄθυσίες κοινωνίας για να φάνε ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι. ²²Ἐτικεῖνη την ἡμέρα ἔφαγαν και ἤπιαν πανευτυχεῖς ἐνώπιον του Κυρίου. Ἀνακήρυξαν βασιλιά για δευτέρα φορά⁵⁷ το Σολομώντα, γιο του Δαβίδ, και τον ἐχρίσαν στο ὄνομα του Κυρίου, για να εἶναι ἀρχηγός τους. Ἐχρίσαν και το Σαδῶκ, ἱερέα.

²³Τότε ο Σολομώνς κάθισε στο θρόνο του Κυρίου βασιλιάς στη θέση του Δαβίδ, του πατέρα του, και πρόκοψε· ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες υπάκουαν σ' αὐτόν. ²⁴Ὅλοι οἱ ἄρχοντες και ὅλοι οἱ ξακουστοί πολεμιστές, ἀκόμα και ὅλοι οἱ ἄλλοι γιοι του βασιλιά Δαβίδ υποτάχθηκαν στο βασιλιά Σολομώντα. ²⁵Ὁ Κύριος δόξασε ἀφάνταστα το Σολομώντα στα μάτια ὅλων των Ἰσραηλίων· του ἔδωσε βασιλική λαμπρότητα τέτοια, που κανένας βασιλιάς στον Ἰσραήλ δεν εἶχε πριν ἀπ' αὐτόν.

⁸Δαρεικοί. Περσικά νομίσματα της ἐποχῆς του συγγραφέα των Χρονικῶν. Εἶχαν κοπεῖ προς τιμὴν του Δαρείου Α΄.
⁵⁷Ἡ πρώτη φορά ἀναφέρεται εἰς κεφ. 23,1.

Επισκόπηση της βασιλείας του Δαβίδ

²⁶Ο Δαβίδ, γιος του Ιεσσαί, βασίλευσε σ' όλους τους Ισραηλίτες. ²⁷για σαράντα χρόνια, επτά στη Χεβρών και τριάντα τρία στην *Ιερουσαλήμ. ²⁸Πέθανε με πολλά πλούτη και δόξα σε μεγάλη ηλικία ύστερα από ευτυχημένα γεράματα. Έπειτα τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιος του ο Σολομών.

²⁹Η ιστορία του βασιλιά Δαβίδ, από την

αρχή ως το τέλος, περιέχεται στα χρονικά του Σαμουήλ του *Βλέποντος, στα χρονικά του Νάθαν του *προφήτη και στα χρονικά του Γαδ του *Βλέποντος. ³⁰Εκεί είναι καταχωρισμένες εξιστορήσεις για όλη τη βασιλεία του, για τα ανδραγαθήματά του και για τους δύσκολους καιρούς που πέρασε ο ίδιος και ο λαός του Ισραήλ, καθώς και τα βασίλεια των άλλων χωρών.

B´ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ἢ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Β´

Εισαγωγή

Το “Β´ Χρονικῶν” ἢ “Παραλειπομένων Β´” συνιστά, ὡπως μαρτυρεῖ ὁ τίτλος του, συνέχεια του προηγούμενου ὁμώνυμου βιβλίου και κατατάσσεται στις ἴδιες με ἐκεῖνο ομάδες βιβλίων στη χριστιανική και ἰουδαϊκὴ Βίβλο ἀντίστοιχα.

Το βιβλίον ἀρχίζει με ἐκθεση τῆς ἱστορίας του βασιλιά Σολομῶντα και με ἰδιαιτέρη ἀναφορά στην ἀνοικοδόμηση του ναοῦ (κεφ. 1-9). Στη συνέχεια παρουσιάζει τὴν ἱστορία του βασιλείου του Ἰούδα μέχρι τὴν καταστροφή του (κεφ. 10-36), ἐνῶ στους τελευταίους στίχους του κάνει λόγο για τὸ εὐεργετικὸ διάταγμα του βασιλιά των Περσῶν Κύρου, με τὸ ὁποῖο ἐπιτρέπεται ἡ ἐπιστροφή των Ἰουδαίων αἰχμαλώτων στην Παλαιστίνη.

Ὁ ἰδιότυπος χαρακτήρας του ἔργου, για τὸν ὁποῖο ἐγένε λόγος στην ἐισαγωγή του Α´ Χρονικῶν, ἐξηγεῖ τις διαφορές του με τα βιβλία Α´-Β´ Βασιλέων στην ἐκθεση τῆς ἱστορίας. Μετά τὴ διάσπαση του βασιλείου, ἡ ἱερὴ ἱστορία συνεχίζεται με τὸ λαὸ του Ἰούδα, ὁ ὁποῖος καθίσταται πλέον ὁ πραγματικὸς Ἰσραὴλ και κληρονόμος των ἐπαγγελιῶν του Θεοῦ. Ἔτσι, ὁ συγγραφέας δὲν ἀναφέρεται στην ἱστορία του βόρειου βασιλείου του Ἰσραὴλ και ἀντιπαρέρχεται γρήγορα ἢ ἀποσιωπᾷ τις πράξεις των ἀσεβῶν ἡγεμόνων, ὁ ὁποῖοι προήγαγαν τὴν εἰδωλολατρία ἢ τις πράξεις των εὐσεβῶν βασιλιάδων που ἀμαύρωσαν τὴν προσωπικότητά τους. Το ἐνδιαφέρον του εἶναι στραμμένο στο μέλλον τῆς νέας ἰουδαϊκῆς κοινότητας, που συγκροτεῖται με κέντρο τὸ ναὸ τῆς Ἱερουσαλήμ και γι’ αὐτὸ ἐπικεντρώνει τὴν ἀφήγησή του στους βασιλιάδες ἐκείνους (Σολομῶν, Ἀσά, Ἰωσαφάτ, Ἰωάς, Ἐζεκίας και Ἰωσίας) ὁ ὁποῖοι φρόντισαν για τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἀληθινῆς λατρείας, καθὼς και στο λευιτικὸ ἱερατεῖο.

Δίγραμμα του περιεχομένου

1. Ἡ βασιλεία του Σολομῶντα:	1,1–9,31
1,1–17:	Τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας
1,18–7,22:	Ἡ οἰκοδόμηση και τὰ ἐγκαίνια του ναοῦ
8,1–9,31:	Ἐπεισόδια τῆς βασιλείας και τὸ τέλος του Σολομῶντα
2. Ἡ ἱστορία του βασιλείου του Ἰούδα:	10,1–36,23
10,1–11,4:	Ἡ διάσπαση του βασιλείου
11,5–28,27:	Ἱστορία των βασιλιάδων του Ἰούδα
29,1–35,27:	Ἐζεκίας - Ἰωσίας και ὁι θρησκευτικὲς μεταρρυθμίσεις τους

36,1-21: Το τέλος του βασιλείου του Ιούδα

36,22-23: Το διάταγμα του Κύρου

Β΄ ΧΡΟΝΙΚΩΝ (ή ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Β΄)

Προσευχή του Σολομώντα για σοφία

(Α΄ Βασ 3,4-15)

1 Ο Σολομών, γιος του Δαβίδ, σταθεροποίησε τη βασιλεία του· ο Κύριος ο Θεός του ήταν μαζί του και τον δόξασε στο έπακρο.

2 Ο Σολομών συγκάλεισε όλους τους Ισραηλίτες: τους χιλιάρχους, τους εκατόνταρχους, τους δικαστές και τους άρχοντες του λαού, δηλαδή τους αρχηγούς των συγγενειών, **3** και πήγαν όλοι μαζί στον ιερό *τόπο της Γαβαών, γιατί εκεί ήταν η *σκηνή του Μαρτυρίου του Θεού, που είχε κατασκευάσει στην έρημο ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου. **4** Την *κιβωτό, όμως, ο Δαβίδ την είχε μεταφέρει από την Καριάθ-Ιαρίμ στην *Ιερουσαλήμ, σε ειδικό τόπο που είχε ετοιμάσει γι' αυτήν, μέσα σε σκηνή. **5** Στη Γαβαών, μπροστά στη σκηνή του Κυρίου ήταν και το χάλκινο *θυσιαστήριο, που είχε κατασκευάσει ο Βεσελεήλ, γιος του Ουρία και εγγονός του Ωρ. Ο Σολομών, λοιπόν, και όλη η συγκέντρωση λάτρευσαν εκεί τον Κύριο. **6** Ο ίδιος ο Σολομών ανέβηκε στο χάλκινο θυσιαστήριο, μπροστά στη σκηνή, και πρόσφερε πάνω σ' αυτό χίλια *ολοκαυτώματα ενώπιον του Κυρίου.

7 Τη νύχτα εκείνη φανερώθηκε ο Θεός στο Σολομώντα και του είπε: «Ζήτησέ μου τι θέλεις να σου δώσω». **8** Ο Σολομών απάντησε: «Εσύ, Θεέ μου, έδειξες μεγάλη αγάπη στον πατέρα μου το Δαβίδ κι έκανες εμένα βασιλιά στη θέση του. **9** Τώρα, Κύριε Θεέ μου, μείνε πιστός στην υπόσχεσή σου εκείνη. Μ' έχεις κάνει βασιλιά σ' έναν λαό πολυάριθμο, σαν το χώμα της γης. **10** Δώσε μου, λοιπόν, *σοφία και γνώση για να κυβερνώ αυτόν το

λαό. Ποιος, αλήθεια, μπορεί να κυβερνήσει αυτόν το λαό σου, τον τόσο πολυπληθή;»

11 Ο Θεός τότε είπε στο Σολομώντα: «Δε ζητησες πλούτο ούτε θησαυρούς ούτε δόξα ούτε το θάνατο εκείνων που σε μισούν· ούτε ακόμα ζητησες μακροβιότητα, αλλά ζητησες σοφία και γνώση, για να κυβερνήσεις το λαό μου, στον οποίο σε έκανα βασιλιά. **12** Γι' αυτό κι εγώ θα σου δώσω σοφία και γνώση· κι επιπλέον θα σου δώσω πλούτο, θησαυρούς και δόξα, όσα κανένας από τους βασιλιάδες πριν από σένα δεν είχε ούτε κανείς μετά από σένα θα έχει».

13 Ο Σολομών έφυγε από τον ιερό τόπο της Γαβαών, όπου ήταν η σκηνή του Μαρτυρίου, και ήρθε στην Ιερουσαλήμ. Από 'κει βασιλεύε στους Ισραηλίτες.

Ο Σολομών εμπορεύεται άλογα και άμαξες

(9,25-28 Α΄ Βασ 10,26-29)

14 Ο Σολομών συγκέντρωσε πολεμικές άμαξες και ιππικό. Είχε χίλιες τετρακόσιες άμαξες και δώδεκα χιλιάδες ιππείς, τους οποίους εγκατέστησε κοντά του, στην Ιερουσαλήμ, στις πόλεις όπου ήταν σταθμευμένες οι άμαξες. **15** Ο βασιλιάς είχε κάνει στην Ιερουσαλήμ το ασήμι να αφθονεί σαν τα λιθάρια, και τους *κέδρους να είναι πολυάριθμοι σαν τις συκομουριές στην πεδιάδα. **16** Άλογα για το Σολομώντα έρχονταν από την Αίγυπτο και την Κεβέ. Οι έμποροι του βασιλιά τα αγόραζαν με χρήματα από την Κεβέ.^a **17** Κάθε άμαξα που εισαγόταν από την Αίγυπτο στοιχίζε εξακόσιους σίκλους ασήμι και κάθε άλογο εκατόν πενήντα σίκλους. Έτσι όλοι οι βασιλιάδες των *Χετταίων και των Συρίων αγόραζαν άλογα απ' αυτούς.

^a Για τα τοπωνύμια του στ βλ υποσ. εις Α΄ Βασ 10,28

1,1 Α΄ Βασ 2,12 **1,4** Α΄ Χρ 13,5-14 15,25 — 16,1 **1,5** Εξ 38,1-7 **1,9** Α΄ Χρ 17 Γεν 22,17 **1,14** Α΄ Βασ 5,6

Συμφωνία του Σολομώντα με το βασιλιά Χιράμ

(Α΄ Βασ 5,15-32)

¹⁸Ο Σολομών^β αποφάσισε να χτίσει *ναό προς τιμήν του Κυρίου και παλάτι για τον ε-αυτό του.

2 Αγγάρεψε, λοιπόν, εβδομήντα χιλιάδες άντρες αχθοφόρους και ογδόντα χιλιάδες εργάτες για να βγάζουν πέτρα από το βουνό και τρεις χιλιάδες εξακόσιους επόπτες.

²Επίσης ο Σολομών έστειλε μήνυμα στο Χιράμ, βασιλιά της *Τύρου: «Όπως έκανες στον πατέρα μου το Δαβίδ και του έστειλες κέδρους για να χτίσει το παλάτι του, το ίδιο κάνε και σ' εμένα. ³Εγώ τώρα χτίζω *ναό προς τιμήν του Κυρίου, του Θεού μου, και θα τον αφιερώσω σ' αυτόν. Εκεί θα προσφέρονται ενώπιόν του *θυμίαμα αρωματικό, οι άρτοι της *προθέσεως που βρίσκονται συνεχώς ενώπιόν του και *ολοκαυτώματα το πρωί και το βράδυ, τα *Σάββατα, τις *νουμηνίες και τις επίσημες εορτές του Κυρίου, του Θεού μας. Αυτό είναι αιώνιο καθήκον των Ισραηλιτών. ⁴Ο ναός που θα χτίσω θα είναι μεγάλος, γιατί ο Θεός μας είναι μεγαλύτερος απ' όλους του Θεούς. ⁵Αλλά ποιος θα είναι σε θέση να χτίσει σ' αυτόν ναό, αφού οι *ουρανοί και οι ουρανοί των ουρανών δε μπορούν να τον χωρέσουν; Ποιος είμαι εγώ, που θα του χτίσω ναό και θα προσφέρω θυμίαμα ενώπιόν του; ⁶Στείλε μου, λοιπόν, έναν ειδικό κατασκευαστή χρυσών, ασημένιων, χάλκινων, και σιδερένιων αντικειμένων· να ξέρει να βάφει το ύφασμα με χρώμα πορφυρό, κόκκινο και θαλασσί και να κατέχει τη χαρακτηριστική τέχνη, για να συνεργαστεί μαζί με τους δικούς μου ειδικούς τεχνίτες στην Ιουδαία και στην *Ιερουσαλήμ, τους οποίους είχε προσλάβει ο πατέρας μου ο Δαβίδ. ⁷Στείλε μου ακόμα ξύλα *κέδρων, κυπαρισσιών και πεύκων από το *Λίβανο, γιατί είναι γνωστό ότι οι ξυλουργοί σου εκεί στο Λί-

βανο ξέρουν να κόβουν δέντρα. Οι τεχνίτες μου θα εργαστούν μαζί με τους δικούς σου τεχνίτες, ⁸για να μου ετοιμάσουν ξύλα πολλά, γιατί ο ναός που θα χτίσω θέλω να είναι μεγαλόπρεπος και καταπληκτικός. ⁹Εγώ θα δώσω στους δούλους σου, τους ξυλοκόπους, είκοσι χιλιάδες *κορ αλεσμένο σιτάρι, είκοσι χιλιάδες *κορ κριθάρι, είκοσι χιλιάδες *βαθ κρασί και είκοσι χιλιάδες βαθ λάδι».

¹⁰Ο Χιράμ, βασιλιάς της Τύρου, απάντησε με επιστολή που έστειλε στο Σολομώντα: «Επειδή ο Κύριος αγαπάει το λαό του, γι' αυτό έκανε εσένα βασιλιά σ' αυτόν. ¹¹Ευλογημένος ας είναι ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, που δημιούργησε τον ουρανό και τη γη και που έδωσε στο βασιλιά Δαβίδ γιο *σοφό, προικισμένο με φρόνηση και ευφυΐα, που θα χτίσει ναό στον Κύριο και παλάτι για τον εαυτό του. ¹²Σου στέλνω, λοιπόν, τώρα έναν ειδικό κι επιδέξιο άνθρωπο, τον αρχιτεχνίτη Χουράμ.^γ¹³Είναι γιος κάποιας από τους απογόνους του *Δαν αλλά ο πατέρας του ήταν Τύριος. Αυτός ξέρει να επεξεργάζεται το χρυσό, το χαλκό, το σίδηρο, τις πέτρες, τα ξύλα, το ύφασμα το πορφυρό και το θαλασσί, το λεπτό λινό και το κόκκινο μπορεί και κάνει κάθε είδους χαράγματα και επινοεί ο,τιδήποτε του ζητηθεί. Θα συνεργαστεί με τους ειδικούς τεχνίτες τους δικούς σου και του κυρίου μου του Δαβίδ, του πατέρα σου. ¹⁴Τώρα, λοιπόν, κύριέ μου, στείλε στους δούλους σου το σιτάρι, το κριθάρι, το λάδι και το κρασί, για τα οποία έκανες λόγο. ¹⁵Κι εμείς θα κόψουμε ξύλα από το Λίβανο για κάθε ανάγκη σου και θα σου τα φέρουμε με σχεδίες από τη θάλασσα μέχρι την Ιόπη, κι από 'κει εσύ θα τα ανεβάσεις στην Ιερουσαλήμ».

¹⁶Ο Σολομών καταμέτρησε όλους τους ξένους άντρες που κατοικούσαν στη χώρα, όπως είχε κάνει κι ο Δαβίδ, ο πατέρας του, και βρέθηκαν εκατόν πενήντα τρεις χιλιάδες εξακόσια άτομα. ¹⁷Από αυτούς, εβδομήντα χιλιάδες τους όρισε να κουβαλούν υλικά, ο-

^βΣε ορισμένες μετ ο στ 18 του παρόντος κεφ αριθμείται ως 2,1 και οι στ 2,1-17 αριθμούνται ως 2,2-18 *Υχουράμ* Η «Χιραμ» κατά το Α΄ Βασ 7,13 40 45

2,5 Α΄ Βασ 8,27 2,12-13 Α΄ Βασ 7,13-14

γδόντα χιλιάδες τους έστειλε στα λατομεία του βουνού και τρεις χιλιάδες εξακόσιους τους διόρισε επόπτες στην εργασία όλων αυτών^δ

Ο Σολομών χτίζει ναό για τον Κύριο

(Α´ Βασ 6,1-38)

3 Τότε ο Σολομών άρχισε να χτίζει το *ναό του Κυρίου στην *Ιερουσαλήμ, στο όρος Μοριά,^ε όπου ο Κύριος είχε φανερωθεί στο Δαβίδ, τον πατέρα του. Ο Δαβίδ είχε ήδη ετοιμάσει τον τόπο, στο αλώνι του Ορνά του *Ιεβουσαίου. ² Η εργασία άρχισε τη δεύτερη μέρα του δεύτερου *μήνα του τέταρτου έτους της βασιλείας του

³ Οι διαστάσεις των θεμελιών πάνω στα οποία επρόκειτο να χτισεί ο Σολομών το ναό του Θεού, ήταν μήκος εξήντα πήχεις, με βάση τον παλαιό πήχυν, και πλάτος είκοσι πήχεις. ⁴ Ο πρόναος είχε μήκος όσο και το πλάτος του κυρίως ναού, δηλαδή είκοσι πήχεις, και ύψος εκατόν είκοσι.^ς Εσωτερικά ο πρόναος καλύφθηκε με καθαρό χρυσάφι. ⁵ Τον κυρίως ναό τον επένδυσε από μέσα με ξύλο από κυπαρίσσι και τον κάλυψε με καθαρό χρυσάφι, που πάνω του σκάλισε φοίνικες και διάφορα διακοσμητικά πλέγματα.

⁶ Στόλισε επίσης το εσωτερικό του ναού με πολύτιμα πετράδια για ομορφιά. Το χρυσάφι ήταν από τη Φαρουίμ. ⁷ Με το ίδιο χρυσάφι κάλυψε επίσης τα δοκάρια, τους στύλους, τους τοίχους και τις πόρτες τους στους τοίχους σκάλισε *χερουβίμ.

⁸ Έπειτα ο Σολομών κατασκεύασε τα *άγια των αγίων του ναού, που είχαν το ίδιο μήκος και πλάτος, δηλαδή από είκοσι πήχεις, ίσο με το πλάτος του ναού, και τα επένδυσε με καθαρό χρυσάφι εξακοσίων *ταλάντων. ⁹ Το βάρος των καρφίων ήταν πενήντα σίκλοι χρυσού. Τα πάνω δωμάτια τα επένδυσε κι

αυτά με χρυσό.

¹⁰ Κατασκεύασε δύο χερουβίμ, έργο σκαλιστό, ντυμένο με χρυσάφι, και τα τοποθέτησε στα άγια των αγίων. ¹¹⁻¹³ Τα χερουβίμ στέκονταν όρθια πλάι πλάι, με τα κεφάλια στραμμένα προς την είσοδο. Καθένα είχε δυο φτερούγες που το άνοιγμά τους ήταν πέντε πήχεις η καθεμιά· η μία άγγιζε τον τοίχο του οικήματος και η άλλη ακουμπούσε στη φτερούγα του άλλου χερουβί. Τα τέσσερα φτερά ανοιγμένα είχαν μήκος είκοσι πήχεις. ¹⁴ Κατασκεύασε το *καταπέτασμα από θαλασσί, πορφυρό, κόκκινο και λεπτό λινό ύφασμα, και πάνω του ύφανε χερουβίμ.

Οι δύο χάλκινοι στύλοι του ναού

(Α´ Βασ 7,15-22)

¹⁵ Μπροστά στο ναό ο Σολομών κατασκεύασε δύο στύλους· καθένας τους είχε ύψος τριάντα πέντε πήχεις και το κιονόκρανο, στην κορυφή καθενός, ήταν πέντε πήχεις. ¹⁶ Έφτιαξε διακοσμητικά πλέγματα σαν περιδέραιο⁷ και τα έβαλε στην κορυφή των στύλων, κι ακόμη κατασκεύασε εκατό ρόδια και τα κρέμασε από τα πλέγματα. ¹⁷ Έστησε τους στύλους μπροστά στο ναό, τον ένα δεξιά και τον άλλο αριστερά, και ονόμασε τον δεξιό «Ιαχείν» (Ο Θεός θα στηρίξει) και τον αριστερό «Βοάζ» (Στο Θεό είναι η Δύναμη).

Ο εξοπλισμός του ναού

(Α´ Βασ 7,23-40)

4 Ο βασιλιάς Σολομών κατασκεύασε ένα χάλκινο *θυσιαστήριο που είχε είκοσι πήχεις μήκος, είκοσι πήχεις πλάτος και δέκα πήχεις ύψος.

² Κατασκεύασε ακόμη τη λεγόμενη «θάλασσα». Ήταν μια μεγάλη στρογγυλή, χάλκινη λεκάνη με δέκα πήχεις διάμετρο, πέντε πήχεις ύψος και τριάντα πήχεις περίμετρο

^δ Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις κεφ 1,18 ^ε *Όρος Μοριά* Το μόνο σημείο στην ΠΔ όπου το όνομα αυτό δίνεται στο λόφο, που ονομαζόταν Σιών Στο Γεν 22 γίνεται λόγος για τη «χώρα Μοριά» (στ 2), όπου βρίσκεται το ομώνυμο βουνό η το βουνό όπου «ο Κυριος προβλεπει η βλέπει» (στ 14) Εκ τούτου ο συγγραφέας των Χρονικών ταυτίζει το λόφο του ναού με το «ορος του Κυριου» ^ς *Εκατοντν είκοσι* Κατα το Α´ Βασ 6,2 «τριάντα». ⁷ *Κατασκεύασε* Σύμφωνα με το κεφ 4,11 και την παραλληλη διηγηση του Α´ Βασ 7 κατασκευαστης όλων αυτων των έργων ήταν ο Σιράμ η Χουράμ ⁷ Μετα τη λεξη αυτη το εβραϊκο εχει «στα άγια των αγίων»

³ Κάτω από το χεῖλος της λεκάνης γύρω γύρω υπήρχαν ανάγλυφες διακοσμήσεις βωδιών.^θσε δύο σειρές, δέκα βόδια ανά πῆχυ. Οι διακοσμήσεις είχαν χυθεί σ' ένα σώμα με τη λεκάνη. ⁴ Η λεκάνη στηριζόταν πάνω σε δώδεκα χάλκινα βόδια. Τρία ἔβλεπαν στο βορρά, τρία στη δύση, τρία στο νότο και τρία στην ανατολή. Η λεκάνη ἦταν τοποθετημένη στην πλάτη τους, ενώ τα οπίσθια τους ἦταν στραμμένα προς το κέντρο. ⁵ Το πάχος της ἦταν μία παλάμη και τα χεῖλη της ἦταν σαν χεῖλη ποτηριού, σαν λουλούδι κρίνου. Η χωρητικότητα της ἦταν τρεις χιλιάδες *βαθ.

⁶ Επίσης ο Σολομών κατασκεύασε δέκα λουτήρες και τοποθέτησε πέντε στη δεξιά πλευρά του ναού και πέντε στην αριστερή. Οι λουτήρες χρησίμευαν για να πλένουν σ' αυτούς τα σφάγια που προορίζονταν για τα *ολοκαυτώματα. Οι *ιερείς, όμως, πλένονταν στη χάλκινη λεκάνη.

⁷ Επίσης κατασκεύασε δέκα χρυσές λυχνίες, σύμφωνα με το καθορισμένο σχῆμα, και τις τοποθέτησε στο *ναό, πέντε δεξιά και πέντε αριστερά. ⁸ Ακόμη κατασκεύασε δέκα τραπέζια και τα τοποθέτησε στο ναό, πέντε δεξιά και πέντε αριστερά. Επίσης κατασκεύασε εκατό χρυσές λεκάνες.

⁹ Κατασκεύασε την *αυλή των ιερών και μια ἄλλη, μεγάλη αυλή, και τις πόρτες τους τις κάλυψε με χαλκό.

¹⁰ Τοποθέτησε τη χάλκινη λεκάνη στη δεξιά πλευρά του ναού προς τα νοτιοανατολικά. ¹¹ Επίσης ο Χουράμ κατασκεύασε τα καζάνια, τα φτυάρια και τις λεκάνες.

Τα υλικά για την κατασκευή του ναού

Ἔτσι, τελείωσε ο Χουράμ την εργασία που του εἶχε αναθέσει ο βασιλιάς Σολομών για το ναό του Θεού: ¹² Τους δυο στύλους και τα στρογγυλά κιονόκρανα στην κορυφή τους, και τα δύο δικτυωτά από αλυσίδες, που κάλυπταν τα στρογγυλά κιονόκρανα, στην κορυφή των στύλων. ¹³ Τετρακόσια ρόδια για τα δύο δικτυωτά, δύο σειρές ρόδια για το

καθένα, για να σκεπάζουν τα δύο κιονόκρανα στην κορυφή των στύλων. ¹⁴ Ακόμη κατασκεύασε τους λουτήρες και τις βάσεις τους: ¹⁵ τη μεγάλη χάλκινη λεκάνη και τα δώδεκα βόδια που τη βάσταζαν. ¹⁶ Τα καζάνια, τα φτυάρια και τις πηρούνες του κρέατος. Τα σκεύη αυτά, που ο βασιλιάς Σολομών παρήγγειλε στον αρχιτεχνίτη Χουράμ^α να κατασκευάσει για το ναό του Κυρίου, ἦταν όλα από λαμπερό χαλκό.

¹⁷ Με διαταγή του βασιλιά, όλες αυτές οι κατασκευές ἐγίναν σε αργιλώδη περιοχή, στην κοιλάδα του Ιορδάνη, ανάμεσα στα χωριά Σουκκώθ και Σαρθάν.^β ¹⁸ Όλα αυτά τα σκεύη ο Σολομών τα κατασκεύασε σε μεγάλη αφθονία. Ἦταν τόσα πολλά, που δεν ἦταν δυνατό να υπολογιστεῖ το βάρος του χαλκού.

¹⁹ Επίσης ο Σολομών κατασκεύασε από καθαρό χρυσάφι όλα τα σκεύη που προορίζονταν για το ναό του Κυρίου: το θυσιαστήριο και τα τραπέζια, πάνω στα οποία τοποθετούνταν οι ἄρτοι της *προθέσεως. ²⁰ τις λυχνίες με τους λύχνους τους για να καίνε στα *ἅγια των αγίων, σύμφωνα με τα καθορισμένα. ²¹ τα διακοσμητικά λουλούδια, τους λύχνους και τα λυχνοψάλιδα. ²² τα περιρραντήρια, τις λεκάνες και τα *θυμιατήρια. την είσοδο του ναού, τις εσωτερικές πόρτες του προς τα *ἅγια των αγίων, καθώς και τις πόρτες του κυρίου ναού, όλα από χρυσάφι.

5 Όταν ο Σολομών τελείωσε ὅλο το ἔργο της ανοικοδόμησης του ναού του Κυρίου, ἔφερε μέσα σ' αυτόν τα αφιερώματα του πατέρα του του Δαβίδ, το ασήμι, το χρυσάφι, και όλα τα σκεύη, και τα τοποθέτησε στο θησαυροφυλάκιο του ναού.

Ο Σολομών φέρνει την κιβωτό στο *ναό

(Α΄ Βασ 8,1-13)

² Μετά, ο βασιλιάς Σολομών συγκέντρωσε στην *Ιερουσαλήμ τους *πρεσβυτέρους του λαού *Ισραήλ και τους αρχηγούς των φυλών και των συγγενειών τους, για να μεταφέ-

^θ Διακοσμήσεις βωδιών. Το Α΄ Βασ 7,24 έχει «διακοσμητικά σχήματα καρπών κολοκυθιάς». ^α Χουράμ. Βλ υποσ εις κεφ 2,13 ^β Χουράμ. Βλ υποσ εις στ 11 ^β Βλ υποσ εις Α΄ Βασ 7,46

ρουν την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου από την *Πόλη Δαβίδ, δηλαδή από τη *Σιών, στο ναό. ³ Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, όλοι αυτοί οι Ισραηλίτες μπροστά στο βασιλιά, με που ήταν η γιορτή του έβδομου *μήνα.⁴

⁴ Όταν συγκεντρώθηκαν οι πρεσβύτεροι του Ισραήλ, οι *Λευίτες σήκωσαν την κιβωτό και την έφεραν στο ναό. Με τη βοήθεια των λευιτών μετέφεραν και τη *σκηνή του Μαρτυρίου καθώς και όλα τα ιερά σκεύη της σκηνής. ⁶ Ο βασιλιάς Σολομών και όλη η ισραηλιτική κοινότητα που ήταν συγκεντρωμένη γύρω του, μπροστά στην κιβωτό, λόγω της γιορτής, πρόσφεραν *θυσία πρόβατα και βόδια τόσα πολλά, που ήταν αδύνατο να υπολογιστούν με ακρίβεια.

⁷⁻⁸ Στη συνέχεια, οι *ιερείς έφεραν την κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου στη θέση που είχε ετοιμαστεί γι' αυτήν, στο ενδότερο τμήμα του ναού στα *άγια των αγίων και την τοποθέτησαν κάτω από τα ανοιχτά φτερά των *χερουβίμ, έτσι ώστε να σκεπάζουν από πάνω την κιβωτό και τις δοκούς που τη μετέφεραν. ⁹ Οι δοκοί όμως ήταν μεγάλες και οι άκρες τους φαίνονταν από τα άγια, δηλαδή το κυρίως τμήμα του ναού. Απ' έξω όμως δε φαίνονταν· εκεί βρίσκεται η κιβωτός μέχρι σήμερα. ¹⁰ Μέσα στην κιβωτό δεν υπήρχε τίποτε άλλο, παρά μόνο οι δύο πέτρινες πλάκες που τις είχε τοποθετήσει εκεί ο Μωυσής όταν ο Κύριος έκανε *διαθήκη με τους Ισραηλίτες στο όρος *Χωρήβ, μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο.

¹¹ Οι ιερείς που βγήκαν από το *αγιαστήριο, ανεξάρτητα από την τάξη που ανήκαν, *καθαρίστηκαν όλοι. ¹² Όλοι οι λευίτες, οι ψάλτες, δηλαδή ο Ασάφ, ο Αιμάν, ο Ιεδουθούν, μαζί με τους γιους τους και τους συγγενείς τους, ντυμένοι με λεπτά λινά ενδύματα, στέκονταν στο ανατολικό μέρος του θυσιαστηρίου με κύμβαλα και άρπες και κιθάρες, και μαζί μ' αυτούς, εκατόν είκοσι ιερείς σάλπιζαν με σάλπιγγες. ¹³ Οι σαλπιγγτές και οι ψάλτες έψαλλαν σαν ένας άν-

θρωπος· υμνούσαν και δοξολογούσαν δυνατά με μία φωνή τον Κύριο με συνοδεία σαλπίγγων, κυμβάλων και άλλων μουσικών οργάνων: «Ο Κύριος είναι καλός κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!» έλεγαν. Τότε μια νεφέλη γέμισε το ναό του Κυρίου, ¹⁴ έτσι που οι ιερείς δε μπορούσαν εξαιτίας της να σταθούν και να προσφέρουν λατρεία. Η *δόξα του Κυρίου είχε κατακλύσει το ναό.

6 Τότε ο Σολομών φώναξε: «Κύριε, έχεις πει ότι θέλεις να κατοικείς μέσα στο γνόφο. ² Γι' αυτό κι εγώ έχτισα για σένα αυτόν το *ναό, έναν τόπο για να κατοικείς αιώνια».

Εγκαινιάζεται ο ναός με λόγια ευλογίας

(Α΄ Βασ 8,14-30)

³ Καθώς ολόκληρη η ισραηλιτική κοινότητα στεκόταν μπροστά στο βασιλιά, εκείνος έστρεψε το πρόσωπό του και τους ευλόγησε. ⁴ Μετά είπε:

«Ευλογημένος ας είναι Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, που πραγματοποίησε με τη δύναμή του εκείνο που ο ίδιος είχε υποσχεθεί στον πατέρα μου Δαβίδ! ⁵ «Από την ημέρα που έβγαλα το λαό μου τον Ισραήλ από την Αίγυπτο», του είχε πει, «καμιά πόλη^δ δε διάλεξα απ' όλες τις φυλές του λαού Ισραήλ για να χτίσω εκεί ναό, όπου να λατρεύεται το *όνομά μου, ούτε διάλεξα κανέναν για να είναι αρχηγός του λαού μου, του Ισραήλ. ⁶ Διάλεξα όμως την *Ιερουσαλήμ, για να λατρεύομαι εκεί, και εσένα Δαβίδ, για να γίνεις αρχηγός του λαού μου, του Ισραήλ». ⁷ Κι όταν ο πατέρας μου ο Δαβίδ σκόπευε να χτίσει ναό στο όνομα του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, ⁸ ο Κύριος του είπε: «ωραία ήταν η πρόθεσή σου να χτίσεις ναό στο όνομά μου. ⁹ Δε θα χτίσεις όμως εσύ το ναό, αλλά ο γιος σου που θα προέρχεται από σένα. Αυτός θα χτίσει ναό στο όνομά μου». ¹⁰ Ο Κύριος πραγματοποίησε την υπόσχεσή του: Διαδέχτηκα εγώ τον πατέρα μου Δαβίδ στο θρόνο του Ισραήλ, και έχτισα το ναό προς τι-

⁴η γιορτή του έβδομου μήνα Βλ υποσ εις Α΄ Βασ 8,2 ^δκαμιά πόλη Βλ υποσ εις Α΄ Βασ 8,16

5,11 Α΄ Χρ 24,1-19 5,12 Α΄ Χρ 25,1 Εσδ 3,10 5,13 Α΄ Χρ 16,34

μῆ του Κυρίου, του Θεοῦ του Ἰσραὴλ. ¹¹ Ἐπίσης τοποθέτησα ἐκεῖ την κιβωτόν, μέσα στην οποία ὑπάρχει ἡ γραπτὴ *διαθήκη που ἔκανε ὁ Κύριος με τοὺς Ἰσραηλίτες».

¹² Μετὰ στάθηκε ὁ Σολομών μπροστά στο *θυσιαστήριον του Κυρίου, ἀπέναντι σ' ὅλη την Ἰσραηλιτικὴ κοινότητα καὶ ἀπλώσε τα χέρια του. ¹³ Ὁ Σολομών εἶχε κατασκευάσει μιὰ χάλκινη ἐξέδρα μήκους πέντε πηχῶν, πλάτους ἐπίσης πέντε πηχῶν καὶ ὕψους τριῶν, καὶ τὴν εἶχε τοποθετήσει στὴ μέση τῆς *αυλῆς του ναοῦ. Ἀνέβηκε, λοιπόν, πάνω σ' αὐτὴν καὶ γονάτισε μπροστά σ' ὅλη την Ἰσραηλιτικὴ κοινότητα· σήκωσε τα χέρια του στον οὐρανὸν ¹⁴ καὶ εἶπε:

«Κύριε, Θεέ του Ἰσραὴλ, δὲν ὑπάρχει Θεὸς ὅμοιος μ' ἐσένα στον οὐρανὸν καὶ στὴ γῆ. Τηρεῖς τὴ *διαθήκη σου με τοὺς δούλους σου καὶ δὲν παύεις νὰ τοὺς ἀγαπᾷς, ὅταν ζοῦν ἐνώπιόν σου με ἀπόλυτη τιμιότητα. ¹⁵ Ὅλα ὅσα ἐσύ ὁ ἴδιος εἶχες υποσχεθεῖ στο *δούλο σου Δαβὶδ, τὸν πατέρα μου, τὰ πραγματοποιήσες σήμερα με τὴ δύναμή σου. ¹⁶ Τώρα, λοιπόν, Κύριε Θεέ του Ἰσραὴλ, ἐκπλήρωσε καὶ τὴν υπόσχεση που ἔδωσες στο δούλο σου, τὸν πατέρα μου Δαβὶδ, ὅτι ἀν οἱ ἀπόγονοί του φροντίζουν νὰ ζοῦν ἐνώπιόν σου με ὑπακοή, ὅπως ἐκεῖνος, θὰ ὑπάρχει πάντοτε κάποιος ἀπ' αὐτοὺς που θὰ βασιλεύει στον Ἰσραὴλ μετὰ ἀπὸ κείνον. ¹⁷ Ἄς πραγματοποιηθεῖ, λοιπόν, τώρα, Κύριε, Θεέ του Ἰσραὴλ, ἡ υπόσχεση που ἔδωσες στο δούλο σου το Δαβὶδ.

¹⁸ » Πῶς θὰ μπορούσες ὅμως, ἀλήθεια, νὰ κατοικήσεις μαζί με τὸν ἄνθρωπο στὴ γῆ; Οἱ *οὐρανοὶ καὶ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν νὰ σε χωρέσουν δὲν μποροῦν. Πῶς, λοιπόν, θὰ σε χωρέσει αὐτός ἐδῶ ὁ ναός που ἔχτισα; ¹⁹ Ὡστόσο, Κύριε Θεέ μου, στρέψε μ' ἐμὲναι τὸ πρόσωπό σου σ' ἐμένα τὸ δούλο σου, ἀκουσε τὴν προσευχή μου καὶ τὴν παράκλησή μου, καὶ δώσε αὐτὰ που με κραυγές καὶ δεήσεις σου ζητῶ σήμερα, ἐγὼ ὁ δούλος σου. ²⁰ Ἄς εἶναι ἀνοιχτά τὰ μάτια σου πάνω σ' ἐτούτο τὸ ναὸ μέρα καὶ νύχτα, πάνω στον τόπο, στον ὁποῖο ὄρισες νὰ λατρεύεται

τὸ ὄνομά σου. Ἄκουσε τὴν προσευχή, που σου ἀπευθίνω ἐγώ, ὁ δούλος σου, ἀπ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο. ²¹ Ἄκουσε τὶς παρακλήσεις του δούλου σου καὶ του λαοῦ σου του Ἰσραὴλ, ὅταν στραμμένοι πρὸς αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο θὰ προσευχομάστε. Ἄκουσέ μας ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ὅπου κατοικεῖς· ἀκουσέ μας καὶ συγχώρησέ μας».

Ὁ ναός ὡς τόπος προσευχῆς

(Α΄ Βασ 8,31-52)

²² «Ἄν κάποιος κατηγορηθεῖ ὅτι ἀμάρτησε στο συνάνθρωπό του, καὶ του ζητηθεῖ νὰ πάρει *ὄρκο γιὰ τὴν αθωότητά του, κι ἔρθει καὶ ὀρκιστεῖ μπροστά στο θυσιαστήριό σου, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ ναὸ, ²³ τότε, ἐσύ Κύριε, ἀκουσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κι ἐνέργησε καὶ ἀπόδωσε τὸ δίκαιο στους δούλους σου: Φανέρωσε τὴν ἐνοχὴ του ἀσεβῆ καὶ τιμώρησε τὴν πράξη του· δικάωσε τὸν δίκαιο καὶ ἀπόδωσε τὸ σύμφωνα με τὴν αθωότητά του.

²⁴ » Ἄν συμβεῖ ὁ λαός σου, ὁ Ἰσραὴλ, νὰ νικηθεῖ ἀπὸ τὸν ἐχθρό, γιὰτί θὰ 'χουνε σ' ἐσένα νὰ ἀμαρτήσῃ, ἀλλὰ ἐπιστρέψουν σ' ἐσένα καὶ σε δοξολογήσουν, ἀν προσευχηθοῦν καὶ σε ἰκετέψουν στο ναὸ αὐτό, ²⁵ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκουσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ συγχώρησε τὴν ἀμαρτία του λαοῦ σου, του Ἰσραὴλ, καὶ φέρε τοὺς πίσω ξανά στὴ χώρα που ἔδωσες σ' αὐτοὺς καὶ στους προγόνους τους.

²⁶ » Ἄν κλείσει ὁ οὐρανός καὶ δε στέλνει βροχή, γιὰτί θὰ 'χουνε σ' ἐσένα ἀμαρτήσῃ, ἀλλὰ προσευχηθοῦν στον τόπο αὐτό καὶ σε δοξολογήσουν, ἀν ταπεινωμένοι ἀπὸ τὴν τιμωρία που τοὺς ἔστειλες, μετανοήσουν γιὰ τὴν ἀμαρτία τους, ²⁷ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκουσε ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καὶ συγχώρησε τὴν ἀμαρτία τῶν δούλων σου, του λαοῦ σου Ἰσραὴλ, καὶ δίδαξέ τους τὸ δρόμο τὸ σωστό, που θὰ πρέπει νὰ βαδίζουν· στείλε βροχὴ στὴ χώρα αὐτὴ που ἀνήκει σ' ἐσένα καὶ τὴν ἔχεις δώσει ἰδιοκτησία στο λαὸ σου.

²⁸ » Ἄν πέσει πείνα στὴ χώρα ἢ θανατικό, ἀν ἔρθει λίβας ἢ μούχλα τῶν σιτηρῶν ἢ ἀκρίδα κάθε εἶδους, ἀν οἱ ἐχθροὶ τοὺς φτάσουν ὡς τὶς πόλεις τους καὶ τὶς πολιορκήσουν ἢ

έρθει οποιαδήποτε μάστιγα ἢ αρρώστια, ²⁹ ἀλλὰ γίνει προσευχή ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, εἴτε ἀτομικὰ εἴτε ἀπ' ὅλο το λαό, ἀπλώνοντας τὰ χέρια τοὺς πρὸς τὸ ναὸ αὐτὸ με τύψεις σπὴν καρδιά τοὺς, ³⁰ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκούσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ὅπου κατοικεῖς, συγχώρησέ τοὺς καὶ ἐνέργησε ἀποδίδοντας στὸν καθένα σύμφωνα με τὰ ἔργα του. Ἐσύ γνωρίζεις τὴν καρδιά τοῦ καθενός, μόνο ἐσύ γνωρίζεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὶς καρδιές. ³¹ Ἔτσι θα σε σέβονται ὅσο θα ζοῦν στὴ χώρα αὐτὴ που ἐδώσεσ τοὺς προγόνους μας

³² » Ἀκόμα κι ἓναν ξένο, που δὲν ἀνήκει στὸ λαὸ σου τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ ἦρθε ἀπὸ κάποια χώρα μακρινὴ, ἐπειδὴ ἀκούσε γιὰ σένα πόσο μεγάλος εἶσαι καὶ πόσο μεγάλη, πόσο ἀκαταμάχητη εἶναι ἡ δύναμή σου, ἀν ἔρθει καὶ προσευχηθεῖ στὸ ναὸ αὐτὸ, ³³ ἀκούσέ τον κι αὐτὸν ἐσύ, Κύριε, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὅπου κατοικεῖς, καὶ δώσ' του ὅ,τι σου ζητήσει. Ἔτσι θα σε γνωρίσουν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς καὶ θα σε σέβονται, ὅπως ὁ λαός σου ὁ Ἰσραήλ· ἔτσι θα μάθουν ὅτι ὁ ναός αὐτός που ἔχτισα εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἐσύ λατρεύεσαι.

³⁴ » Ὄταν ὁ λαός σου θα πηγαίνει νὰ πολεμήσει τοὺς ἐχθρούς του, ὅπου ἐσύ τὸν στείλεις, ἀν προσευχηθεῖ σ' ἐσένα, τὸν Κύριο, στρέφοντας τὰ μάτια πρὸς αὐτὴ τὴν πόλη που διάλεξε καὶ πρὸς τὸ ναὸ που σου ἔχτισα, ³⁵ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκούσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὴν προσευχὴ τοὺς καὶ τὴν παράκλησή τοὺς καὶ ἀπόδωσε τὸ δίκιο τοὺς.

³⁶ » Ἀν ἀμαρτήσουν σ' ἐσένα — ἀφού κανεῖς δὲν εἶναι ἀναμάρτητος — κι ὀργιστεῖς ἐναντίον τοὺς καὶ τοὺς παραδώσεις τοὺς ἐχθρούς τοὺς κι αὐτοὶ τοὺς ὀδηγήσουν *αἰχμάλωτους σε ἐχθρική χώρα κοντινὴ ἢ μακρινὴ, ³⁷ ἀλλὰ ἐκεῖ στὴ χώρα που θα βρίσκονται αἰχμάλωτοι συνέλθουν καὶ μετανοήσουν καὶ σε παρακαλέσουν ἀπὸ 'κει καὶ σου πουν "ἀμαρτήσαμε, ἀνομήσαμε καὶ ἀδικήσαμε", ³⁸ ἀν ἐπιστρέψουν σ' ἐσένα μ' ὅλη τοὺς τὴν καρδιά καὶ τὴν ψυχὴ, ἐκεῖ στὴ χώρα που θα βρίσκονται αἰχμάλωτοι καὶ προσευχηθοῦν σ' ἐσένα στραμμένοι πρὸς τὴ χώρα τοὺς, αὐτὴν

που ἐδώσεσ τοὺς προγόνους τοὺς, πρὸς τὴν πόλη που διάλεξε καὶ πρὸς τὸ ναὸ που σου ἔχτισα, ³⁹ τότε ἐσύ, Κύριε, ἀκούσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ὅπου κατοικεῖς, τὴν προσευχὴ τοὺς καὶ τὴν παράκλησή τοὺς κι ἀπόδωσέ τοὺς τὸ δίκιο τοὺς· συγχώρησε τὸ λαὸ σου, που θα 'χει ἀμαρτήσει σ' ἐσένα. ⁴⁰ Καὶ τώρα, Θεέ μου, σε παρακαλῶ, ἀς εἶναι πάντοτε ἀνωχίτὰ τὰ μάτια σου καὶ προσεκτικὰ τ' αὐτιά σου στὴν προσευχὴ, που γίνεται στὸν τόπο αὐτὸ.

⁴¹ Τώρα σῆκω, Κύριε Θεέ μας, στὸν τόπο ἐλά τῆς ἀνάπαυσής σου, τὴν κιβωτὸ τῆς δυνάμῆς σου συνόδεψε. Οἱ *ιερεῖς σου, Κύριε Θεέ, τὴ θεία σου βοήθεια νὰ 'να ντυμένοι καὶ οἱ πιστοὶ σου ἀς χαίρονται τὰ ἀγαθὰ εὐτυχισμένοι.

⁴² Κύριε Θεέ, μὴ στερήσεις ἀπὸ τὸν ἐκλεκτό σου τὴν παρουσία σου· θυμήσου τὴν ἀγάπη σου στὸ δούλο σου τὸ Δαβίδ».

Ἡ πρώτη τελετουργία στὸ ναὸ

(Α΄ Βασ 8,62-66)

7 Ὄταν τελειώσε τὴν προσευχὴ ὁ Σολομών, κατέβηκε φωτιὰ ἀπὸ τοὺς *ουρανοὺς καὶ κατέκαψε τὸ *ολοκαύτωμα καὶ τὶς *θυσίες. Μετὰ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου γέμισε τὸ *ναὸ, ² ἔτσι που οἱ *ιερεῖς δὲν μπορούσαν νὰ μπουν μέσα. ³ Ὄταν οἱ Ἰσραηλίτες εἶδαν τὴν φωτιὰ νὰ κατεβαίνει καὶ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου νὰ λάμπει στὸ ναὸ, ἔσκυψαν τὰ πρόσωπά τοὺς στὴ γῆ πάνω στὸ λιθόστρωτο καὶ προσκύνησαν καὶ δόξασαν τὸ Θεὸ λέγοντας: «Εἶναι καλός, γιὰτὶ αἰώνια διαρκεῖ ἡ ἀγάπη του».

⁴ Τότε ὁ βασιλιάς καὶ ὅλος ὁ λαός πρόσφεραν θυσίες στὸν Κύριο. ⁵ Θυσίασαν εἰκοσι δύο χιλιάδες βόδια καὶ ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδες πρόβατα. Ἔτσι βασιλιάς καὶ λαός ἐγκαινίασαν τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ. ⁶ Οἱ ἱερεῖς στέκονταν στὶς θέσεις τῆς υπηρεσίας τοὺς καὶ οἱ *λευῖτες στέκονταν με τὰ μουσικὰ ὄργανα

του Κυρίου, που είχαν κατασκευαστεί επί βασιλείας του Δαβίδ. Συνόδευαν μ' αυτά τους ευχαριστήριους ύμνους που είχε γράψει ο Δαβίδ. Επίσης δοξολογούσαν συνεχώς τον Κύριο με τον ύμνο «Αιώνια διαρκεί η αγάπη του». Απέναντί τους οι ιερείς σάλπιζαν, ενώ όλος ο λαός στεκόταν όρθιος. ⁷ Επίσης ο Σολομών αγίασε το κέντρο της *αυλής μπροστά από το ναό του Κυρίου. Το χάλκινο *θυσιαστήριο, που ο ίδιος είχε κατασκευάσει, ήταν μικρό για να δεχτεί όλες τις θυσίες. Γι' αυτό χρησιμοποίησε την αυλή για να προσφέρει τα ολοκαυτώματα, τις αναίμακτες θυσίες και τα παχειά μέρη των θυσιών κοινωνίας.

⁸ Εκείνο τον καιρό ο Σολομών και μαζί του όλος ο λαός του *Ισραήλ έκανε τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας για επτά μέρες. Ήταν μια πάρα πολύ μεγάλη συνάθροιση· είχαν έρθει από παντού: από τα περίχωρα της Χαμάθ μέχρι το χείμαρρο της Αιγύπτου.¹⁶ ⁹ Την όγδοη μέρα έκαναν την τελευταία γιορταστική συγκέντρωση. Τα εγκαινία του θυσιαστηρίου διήρκεσαν επτά μέρες και η γιορτή άλλες επτά μέρες. ¹⁰ Την εικοστή τρίτη μέρα του έβδομου *μήνα ο Σολομών έστειλε το λαό στα σπίτια τους χαρούμενους κι ευχαριστημένους για την αγάπη που είχε δείξει ο Θεός στο Δαβίδ, στο Σολομώντα και στο λαό του Ισραήλ.

Ο Κύριος εμφανίζεται για δεύτερη φορά στο Σολομώντα

(Α΄ Βασ 9,1-9)

¹¹ Έτσι ο Σολομών τελειώσε το ναό του Κυρίου και το δικό του ανάκτορο, σύμφωνα με τα σχέδια που είχε κάνει για τα δύο αυτά οικοδομήματα. ¹² Τότε, του παρουσιάστηκε μια νύχτα ο Κύριος και του είπε: «Άκουσα την προσευχή σου και δέχτηκα αυτόν το ναό να είναι τόπος όπου θα μου προσφέρετε θυσίες. ¹³ Αν κλείσω τους ουραμούς και δε βρέξει, αν διατάξω την ακρίδα να καταφάει τη γη και αν στείλω θανατικό στο λαό μου, ¹⁴ και ο λαός αυτός, που φέρει το *όνομά

μου, προσευχηθούν με ταπείνωση και με αναζητήσουν και επιστρέψουν από τον κακό τους δρόμο, τότε εγώ θα τους ακούσω από τους ουραμούς και θα συγχωρήσω την αμαρτία τους και θα κάνω ευτυχισμένη τη χώρα τους. ¹⁵ Από τώρα κιόλας τα μάτια μου θα είναι ανοιχτά και τ' αυτιά μου προσεχτικά στην προσευχή που γίνεται σ' αυτόν τον τόπο. ¹⁶ Διάλεξα και αγίασα το ναό αυτό για να λατρεύεται παντοτινά εδώ το όνομά μου. Τα μάτια μου και η καρδιά μου θα είναι πάνω σ' αυτόν πάντοτε. ¹⁷ Κι εσύ, αν ζεις ενώπιόν μου όπως έζησε ο Δαβίδ, ο πατέρας σου, και κάνεις σύμφωνα με όλα όσα σε διέταξα και τηρείς τους νόμους μου και τις προσταγές μου, ¹⁸ τότε θα διατηρήσω σταθερό το θρόνο της βασιλείας σου, όπως υποσχέθηκα στον πατέρα σου το Δαβίδ, όταν του έλεγα ότι πάντα θα βασιλεύει κάποιος απόγονός του στον Ισραήλ.

¹⁹» Αν όμως απομακρυνθείτε από μένα και πάψετε να τηρείτε τους νόμους και τις εντολές που σας έδωσα, και πάτε και λατρεύετε άλλους θεούς και τους προσκυνήσετε, ²⁰ τότε θα σας ξεριζώσω από τη χώρα μου, που σας έχω δώσει. Κι αυτόν το ναό, που τον καθιέρωσα ως τόπο λατρείας μου, δεν θα γυρίσω πια να τον ξαναδώ. Τότε θα τον ειρωνεύονται και θα τον περιγελούν όλοι οι λαοί. ²¹ Όλοι όσοι θα περνούν μπροστά από τον υπέροχο αυτό ναό θα τρομάζουν και θα λένε: «μα γιατί ο Κύριος φέρθηκε τόσο σκληρά σ' αυτήν τη χώρα και σ' αυτόν το ναό;» ²² Και θα του απαντούν: «οι Ισραηλίτες εγκατέλειψαν τον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους, που τους έβγαλε από την Αίγυπτο· επιδόθηκαν στη λατρεία άλλων θεών και τους προσκύνησαν. Γι' αυτό ο Θεός έφερε πάνω τους όλο αυτό το κακό».

Κατοπινές δραστηριότητες του Σολομώντα

(Α΄ Βασ 9,10-28)

8 Όταν τελειώσαν τα είκοσι χρόνια κατά τα οποία ο Σολομών είχε χτίσει το *ναό

¹⁶ χείμαρρος της Αιγύπτου Βλ υποσ εις Αρ 34,5

του Κυρίου και το δικό του ανάκτορο, ²ανοικοδόμησε τις πόλεις που του είχε δώσει ο βασιλιάς Χιράμ και έβαλε να κατοικήσουν εκεί Ισραηλίτες.

³Έπειτα ο Σολομών επετέθη στη Χαμάθ-Σωβά και την κυρίεψε. ⁴Επίσης ανοικοδόμησε την Ταδμόρ, στην έρημο, και όλες τις πόλεις όπου θα αποθηκευε τις προμήθειές του, στην περιοχή της Χαμάθ. ⁵Έχτισε πάλι την Άνω Βαιθ-Ωρών και την Κάτω Βαιθ-Ωρών, πόλεις οχυρωμένες με τείχη, με πόρτες και με αμπάρες. ⁶Επίσης ανοικοδόμησε τη Βααλάθ και όλες τις πόλεις που θα του χρησίμευαν για να αποθηκεύει τις προμήθειές του, τις πόλεις όπου θα στάθμευαν οι άμαξές του και τις πόλεις όπου θα έμεναν οι ιππείς του. Αποπεράτωσε όλες τις κατασκευές που είχε σχεδιάσει για μέσα στην Ίερουσαλήμ, στο Ίλίβανο και σ' όλες τις άλλες χώρες της επικράτειάς του.

⁷⁻⁸Ο Σολομών χρησιμοποίησε εργάτες για αναγκαστική εργασία τους απογόνους των κατοίκων της Χαναάν, που οι Ισραηλίτες δεν τους είχαν εξολοθρέψει εντελώς, όταν μπόκαν να κατακτήσουν τη χώρα. Αυτοί ήταν Ήετταίοι, Άμορραίοι, Ήερεζαίοι, Ήευσάιοι και Ίεβουσαίοι. Οι απόγονοί τους εξακολουθούν να είναι δούλοι μέχρι σήμερα. ⁹Στους Ισραηλίτες όμως, ο Σολομών δεν επέβαλε αναγκαστική εργασία. Αυτοί ήταν πολεμιστές, άρχοντες και διοικητές στο στράτευμα και στις άμαξές του. ¹⁰Ο βασιλιάς είχε διορίσει και διακόσιους πενήντα επικεφαλής των επαρχιακών διοικητών.

¹¹Με διαταγή του Σολομώντα, η γυναίκα του, κόρη του Φαραώ, έφυγε από την ΉΠόλη Δαβίδ κι εγκαταστάθηκε στο ανάκτορο που έχτισε γι' αυτήν. «Η γυναίκα μου», είπε, «δεν πρέπει να κατοικεί στο ανάκτορο του Δαβίδ, βασιλιά του Ίσραήλ, γιατί εκεί κοντά έχει τοποθετηθεί η Ήκιβωτός του Κυρίου και όλος ο χώρος γύρω είναι Ήάγιος».

¹²Τότε ο Σολομών πρόσφερε Ήολοκαυτώματα στον Κύριο πάνω στο Ήθυσιαστήριο που

είχε χτίσει μπροστά στον πρόναο. ¹³Οι Ήθυσίες είχαν οριστεί να προσφέρονται κάθε μέρα, σύμφωνα με την εντολή του Μωυσή, τα ΉΣάββατα, τις Ήνουμηνίες και τις τρεις επισημες επήσιες γιορτές, δηλαδή την εορτή των ΉΑζύμων, των Ήεβδομάδων¹⁵ και της ΉΣκηνοπηγίας. ¹⁴Επίσης, εφαρμόζοντας τις διατάξεις του Δαβίδ, του πατέρα του, ο Σολομών καθόρισε σύμφωνα με τις υπηρεσίες τους τις τάξεις των Ήιερέων και των Ήλευιτών οι οποίοι μνηούσαν και υπηρετούσαν πλάι στους Ήιερείς, σύμφωνα με τα καθορισμένα κάθε ημέρας΄ τέλος εγκατέστησε τους θυρωρούς του ναού κατά τμήματα σε κάθε πύλη του ναού. Αυτή ήταν η διαταγή του Δαβίδ, του ανθρώπου του Θεού. ¹⁵Δεν παρεξέκλιναν από τις διαταγές του βασιλιά Δαβίδ σε τίποτα, σχετικά με τους ιερείς και τους λευίτες ή σχετικά με τους θησαυρούς.

¹⁶Όλο το σχέδιο του Σολομώντος σχετικά με το ναό του Κυρίου, πραγματοποιήθηκε. Από τη θεμελίωσή του μέχρι την αποπεράτωση, όλα έγιναν στην εντέλεια.

¹⁷Μετά ο Σολομών πήγε στην Εσιών-Γάβερ και στην Αιλάθ, πόλεις παραθαλάσσιες, που ανήκαν τότε στη χώρα των Ήεδωμιτών. ¹⁸Ο Χιράμ του έστειλε με τους αξιωματούχους του πλοία και ναύτες έμπειρους. Αυτοί, μαζί με τους ναυτικούς του Σολομώντα, ταξίδεψαν στην ΉΟφείρ, απ' όπου έφεραν πίσω στο βασιλιά Σολομώντα τετρακόσια πενήντα Ήτάλαντα χρυσάφι.

Η βασίλισσα της Σαβά επισκέπτεται το Σολομώντα

(Α΄ Βασ 10,1-13)

9 Όταν η βασίλισσα της χώρας ΉΣαβά άκουσε τη φήμη του Σολομώντα, ήρθε στην Ήιερουσαλήμ για να διαπιστώσει τη Ήσοφία του με ανίγματα. Ήρθε με τεράστια ακολουθία, και καμήλες φορτωμένες αρώματα, άφθονο χρυσάφι και πολύτιμα πετράδια.

Κατά τη συνάντησή της με το Σολομώντα

¹⁵Εορτή των Εβδομάδων Πρόκειται για τη γιορτή της Πεντηκοστής

μίλησε μαζί του για όλα τα θέματα που είχε προετοιμαστεί να του αναφέρει.

²Ο Σολομών απάντησε σε όλα τα ερωτήματά της. Καμιά ερώτηση δεν έμεινε σκοτεινή, που να μην μπορέσει ο βασιλιάς να απαντήσει. ³Η βασίλισσα της Σαβὰ άκουσε όλες τις σοφές παροιμίες του Σολομώντα και είδε το ανάκτορο που είχε χτίσει

⁴Είδε τα φαγητά στο τραπέζι του και τα σπίτια των αξιωματούχων του· τη συμπεριφορά του υπηρετικού προσωπικού του και τις στολές αυτών που σέρβιραν τα φαγητά και τα ποτά· είδε και τη μεγαλόπρεπη πομπή με την οποία ο Σολομών ανέβαινε στο *ναό του Κυρίου και έμεινε κατάπληκτη.

⁵Είπε, λοιπόν, στο βασιλιά: «Αλήθεια ήταν όλα αυτά που άκουγα στη χώρα μου για τα έργα σου και τη σοφία σου! ⁶Δεν πίστευα όμως στις διάφορες φήμες, ωστόσο ήρθα και είδα με τα μάτια μου· ούτε τα μισά δεν μου είχαν πει. Η σοφία σου ξεπερνάει καθετί που άκουσα για σένα. ⁷Ευτυχείς είναι οι άνθρωποι του παλατιού σου κι όλοι αυτοί οι δούλοι σου, που στέκονται γύρω σου κι ακούνε συνέχεια τα σοφά σου λόγια. ⁸Ας είναι ευλογημένος ο Κύριος, ο Θεός σου, που σε διάλεξε να σε ανεβάσει στο θρόνο του, για να βασιλεύεις εξ ονόματός του! Ο Θεός σου αγάπησε τους Ισραηλίτες και γι' αυτό έκανε το θρόνο σου ακλόνητον για πάντα, κι όρισε εσένα βασιλιά του, για να κάνεις σωστή κρίση και ν' απονέμεις δικαιοσύνη».

⁹Μετά πρόσφερε στο βασιλιά εκατόν είκοσι *τάλαντα χρυσάφι και άφθονα αρώματα και πολύτιμα πετράδια. Δεν είχαν ποτέ ξαναδαεί τέτοια αρώματα σαν εκείνα, που δώρισε η βασίλισσα της Σαβὰ στο βασιλιά Σολομώντα.

¹⁰Οι άνθρωποι του βασιλιά Χιράμ και οι άνθρωποι του Σολομώντα, που είχαν φέρει χρυσάφι από την *Οφείρ, είχαν φέρει από 'κει και ξύλα πεύκου και πολύτιμα πετράδια.

¹¹Ο βασιλιάς με τα ξύλα του πεύκου κατασκεύασε σκαλοπάτια¹² για το ναό του Κυρίου και για το βασιλικό ανάκτορο· επίσης κατασκεύασε κιθάρες και άρπες για τους μουσι-

κούς. Τέτοια ξύλα πεύκου δεν είχαν ξαναφανεί πρωτίτερα στη χώρα του *Ιούδα

¹²Ο βασιλιάς Σολομών δώρισε στη βασίλισσα της Σαβὰ όλα όσα αυτή επιθύμησε και του ζήτησε, σε αντάλλαγμα για κείνα που του είχε φέρει. Έπειτα έφυγε και γύρισε στη χώρα της μαζί με τους ανθρώπους της

Η χλιδή, τα πλούτη και η δύναμη του Σολομώντα

(Α΄ Βασ 10,14-29)

¹³Το βάρος του χρυσού που ερχόταν στο Σολομώντα κάθε χρόνο ήταν εξακόσια εξήντα έξι τάλαντα χρυσού. ¹⁴Σ' αυτά δεν περιλαμβάνεται το χρυσάφι και το ασήμι που προέρχονταν από τους φόρους εισαγωγών, που πλήρωναν τα εμπορικά πλοία, ή από τη φορολόγηση των εμπόρων ή τη φορολόγηση των βασιλιάδων της *Αραβίας ή από τις εισπράξεις που πραγματοποιούσαν οι διοικητές των επαρχιών.

¹⁵Ο βασιλιάς Σολομών κατασκεύασε διακόσιες μεγάλες ασπίδες από σφυρήλατο χρυσό (κάθε ασπίδα καλύφθηκε με εξακόσιους *σίκλους χρυσάφι) ¹⁶και τριακόσιες μικρές ασπίδες από σφυρήλατο χρυσό (καθεμιά καλύφθηκε με τριακόσιους σίκλους χρυσάφι) και τις τοποθέτησε όλες στο οίκημα που ονομαζόταν «Δάσος του Λιβάνου» και αποτελούσε μέρος των ανακτόρων.

¹⁷Επίσης ο βασιλιάς κατασκεύασε έναν μεγάλο θρόνο από ελεφαντόδοντο και τον κάλυψε με καθαρό χρυσάφι. ¹⁸Ο θρόνος ήταν πάνω σε μια εξέδρα που είχε έξι σκαλοπάτια και υποπόδιο χρυσό, συνδεδεμένα όλα με το θρόνο. Στις δύο πλευρές του καθίσματος υπήρχαν μπράτσα για τους αγκώνες και στα πλάγια τους ήταν σκαλισμένα δύο λιοντάρια. ¹⁹Στις άκρες των έξι βαθμίδων του θρόνου είχαν τοποθετηθεί ανά δύο αγάλματα λιονταριών, συνολικά δώδεκα λιοντάρια. Παρόμοιο έργο δεν είχε κατασκευαστεί σε κανένα άλλο βασίλειο.

²⁰Όλα τα σκεύη για το ποτό του βασιλιά Σολομώντα ήταν από χρυσάφι και τα σκεύη του ανακτόρου που ονομαζόταν «Δάσος του

¹²σκαλοπάτια ή καγκελα

λιβάνου» ἦσαν ἀπὸ χρυσάφι καθαρὸ· δὲν χρησιμοποιήθηκε ἀσήμι. Στις μέρες τοῦ Σολομώντα τὸ ἀσήμι δὲν εἶχε καμιά ἀξία. ²¹Κι αὐτὸ, ἐπειδὴ ὁ στόλος τοῦ Σολομώντα, ποὺ ὀνομαζόταν «*Θαρσεῖς», ἔκανε μακρινὰ ταξίδια με πλῆρωμα δούλους τοῦ βασιλιᾶ Χιράμ. Μία φορὰ στα τρία χρόνια τὰ πλοῖα «Θαρσεῖς» ἔρχονταν φορτωμένα χρυσάφι καὶ ἀσήμι, ἐλεφαντόδοντο, πηθίκους καὶ παγῶνα.

²²Ὁ βασιλιάς Σολομών ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς βασιλιάδες τῆς γῆς στὸν πλοῦτο καὶ στὴ σοφία. ²³Ὅλοι οἱ βασιλιάδες τῆς γῆς ζητοῦσαν νὰ τον δουν γιὰ ν' ἀκούσουν τὰ λόγια τῆς σοφίας του, με τὴν ὁποία τον εἶχε προικίσει ὁ Θεός. ²⁴Κάθε χρόνο, ἔφερνε καθένας τὸ δῶρο του, ἀντικείμενα ἀσημένια καὶ χρυσά, ρούχα, ὄπλα, ἀρώματα, ἀλογα καὶ μουλάρια.

²⁵Ὁ Σολομών εἶχε σταύλους γιὰ τέσσερις χιλιάδες ἀλογα καὶ ἄμαξες, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἀρματῆλες. Μῆρος αὐτῶν ἐγκατέστησε κοντὰ του στὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τοὺς ἄλλους στὶς πόλεις ὅπου ἦταν σταθμευμένες οἱ ἄμαξες. ²⁶Ὁ Σολομών κυριαρχοῦσε πάνω σ' ὅλους τοὺς βασιλιάδες, ἀπὸ τὸν ποταμὸ Εὐφράτη μέχρι τὴ χώρα τῶν *Φιλισταίων καὶ μέχρι τὰ σύνορα τῆς Αἰγύπτου. ²⁷Εἶχε κάνει στὴν Ἱερουσαλήμ τὸ ἀσήμι νὰ ἀφθονεῖ ὡς τὰ λιθάρια, καὶ τοὺς *κέρδρους νὰ εἶναι πολυάριθμοι ὡς τὶς συκομουριές στὴν πεδιάδα. ²⁸Ἐφερναν στὸ Σολομώντα ἀλογα ἀπὸ τὴν Αἰγύπτο¹⁷ καὶ ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες χώρες

Θάνατος τοῦ Σολομώντα

(Α΄ Βασ 11,41-43)

²⁹Ἡ υπόλοιπη ἱστορία τοῦ Σολομώντα, ἀπὸ τὶς πρώτες μέρες τοῦ ὡς τὶς τελευταίες, εἶναι καταχωρισμένη στα χρονικά τοῦ *προφήτη Νάθαν, στὴν προφητεία τοῦ Ἀχιά τοῦ Σιλωνίτη, καὶ στα ὁράματα τοῦ Ἰωήλ, τοῦ *Βλέποντος. Ὅλοι αὐτοὶ ἦταν ἐναντίον τοῦ Ἱεροβοάμ, γιου τοῦ Ναβάρ. ³⁰Ὁ Σολομών βασιλέ-

ψε σαράντα χρόνια ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ σ' ὀλόκληρο τὸν *Ἰσραήλ. ³¹Ὅταν πέθανε τὸν ἔθαψαν κοντὰ στὸν πατέρα του, στὴν *Πόλη Δαβίδ. Στὸ θρόνο τὸν διαδέχτηκε ὁ γιος τοῦ ὀ Ροβοάμ.

Ἡ ἱστορία τῶν βασιλιάδων τοῦ Ἰουδα

(10,1 – 36,23)

Ἀνταρσία τῶν 10 φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ

(Α΄ Βασ 12,1-15)

10 Ὁ Ροβοάμ πῆγε στὴ Συχέμ, γιὰτι ἐκεῖ εἶχαν συγκεντρωθεῖ οἱ βόρειες φυλές τοῦ *Ἰσραήλ, γιὰ νὰ τον ἀνακηρύξουν βασιλιά. ²Ὁ Ἱεροβοάμ, γιος τοῦ Ναβάρ, βρισκόταν ἀκόμα στὴν Αἴγυπτο, ὅπου εἶχε καταφύγει γιὰ νὰ γλιτώσει ἀπὸ τὸ βασιλιά Σολομώντα. Ὅταν ἔμαθε γιὰ τὴ συγκέντρωση στὴ Συχέμ γύρισε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. ³Ἔστειλαν, λοιπόν, καὶ τὸν κάλεσαν, καὶ πῆγαν αὐτὸς κι ὅλη ἡ ἰσραηλιτικὴ κοινότητα στὸ Ροβοάμ καὶ τοὺς εἶπαν:

⁴«Ὁ πατέρας σου ἔβαλε βαρὺ ζυγὸ πάνω μας. Ἀν τώρα εσύ ἐλαφρύνεις τὸ ζυγὸ τῆς σκληρῆς δουλειᾶς, ποὺ μας ἐπιφόρτισε ὁ πατέρας σου, τότε θα σε υπηρετοῦμε».

⁵Ὁ Ροβοάμ τοὺς εἶπε: «Ἐλάτε πάλι νὰ με συναντήσετε μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες». Ἔτσι ὁ λαὸς διαλύθηκε. ⁶Ὁ βασιλιάς συμβουλευτήκε τοὺς *πρεσβυτέρους ποὺ ὁ πατέρας του ὁ Σολομών εἶχε στὴν υπηρεσία του ὅταν ζούσε. «Τι με συμβουλευέτε ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὸν το λαό;» τοὺς ρώτησε. ⁷Εκεῖνοι τοὺς ἀπάντησαν: «Ἀν εἶσαι καλὸς μ' αὐτὸν τὸ λαὸ καὶ τοὺς ευχαριστήσεις καὶ τοὺς ἀπαντήσεις με λόγια καλοσυνάτα, θα τοὺς ἔχεις δούλους σου γιὰ πάντα».

⁸Αὐτὸς ὅμως ἀπέρριψε τὴ συμβουλή τῶν πρεσβυτέρων καὶ πῆγε καὶ ζήτησε τὴ συμβουλή τῶν νεαρῶν ποὺ τὸν περιστοιχίζαν καὶ με τοὺς ὁποίους εἶχε μεγαλώσει μαζί. ⁹«Τι με συμβουλευέτε», τοὺς ρώτησε, «ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὸν τὸ λαὸ, ποὺ μου ζητᾶνε νὰ τοὺς ἀλαφρώσω τὸ ζυγὸ ποὺ ἔχει βάλει πᾶ-

¹⁷Αἴγυπτο βλ ὑποσ εἰς Α΄ Βασ 10,28

9,25 Α΄ Βασ 5,6 9,25-28 1,14-16 9,26 Α΄ Βασ 5,110,2 Α΄ Βασ 11,26-40

νω τους ο πατέρας μου;»¹⁰ Οι νεαροὶ τοῦ ἀπάντησαν: «Ἄκου τι θα πεις στο λαὸ που σου παραπονούνται για το βαρὺ ζυγὸ του πατέρα σου και ζητοῦν να τους τον ελαφρῶσεις: "το μικρὸ μου δάκτυλο εἶναι πιο χοντρὸ ἀπὸ το μηρὸ του πατέρα μου."¹¹ Ο πατέρας μου", πες τους, "σας φόρτωσε ζυγὸ βαρὺ, ἀλλὰ ἐγὼ θα σας τον κάνω ἀσῆκωτο. Ο πατέρας μου σας τιμωροῦσε με ἀπλὰ μαστίγια· ἐγὼ θα σας τιμωρῶ με μαστίγια που θα ἔχουν σίδερα στην ἀκρῆ».

¹² Τὴν τρίτη μέρα ἦρθαν ο Ιεροβοάμ και ὁ ὅλος ο λαὸς μπροστὰ στο βασιλιά Ροβοάμ, ὅπως τους εἶχε πεῖ. ¹³ Τότε ο βασιλιάς μίλησε στο λαὸ σκληρὰ και δεν ἀκολούθησε τὴ συμβουλή των πρεσβυτέρων. ¹⁴ Τους μίλησε κατὰ πῶς τον συμβούλεψαν ο νεαροὶ: «Ο πατέρας μου σας φόρτωσε ζυγὸ βαρὺ», τους εἶπε, «ἀλλὰ ἐγὼ θα σας τον κάνω ἀσῆκωτο. Ο πατέρας μου σας τιμωροῦσε με ἀπλὰ μαστίγια· ἐγὼ θα σας τιμωρῶ με μαστίγια που θα ἔχουν σίδερα στην ἀκρῆ». ¹⁵ Ἐτσι, ο βασιλιάς δεν ἔκανε δεκτὰ τα αἰτήματα του λαοῦ, γιατί αὐτὸ ἦταν τὸ θέλημα του Θεοῦ. Ἐπρεπε ο Κύριος να πραγματοποιήσει τὴν υπόσχεση που εἶχε δώσει στον Ιεροβοάμ, γιὸ του Ναβάτ, με τον ἄπροφήτη Αχιά, τὸ Σηλωνίτη.

Ο Ισραὴλ ἀποσπάται ἀπὸ τὴ δυναστεία του Δαβίδ

(Α΄ Βασ 12,16-19)

¹⁶ Ὄταν οἱ Ἰσραηλίτες του βορρὰ εἶδαν ὅτι ο βασιλιάς δεν τους ἀκουσε, του ἀποκρίθηκαν:

«Εμεῖς δεν ἔχουμε καμιά σχέση με
το Δαβίδ·
τίποτα κοινὸ με τὸ γιο του Ιεσσαί.
Στα σπίτια σας, Ἰσραηλίτες!
Φρόντισε τώρα για τους ἀπογόνους σου,
Δαβίδ!»

Ἐτσι οἱ Ἰσραηλίτες ἔφυγαν για τα σπίτια

τους. ¹⁷ Ο Ροβοάμ ἐγένε βασιλιάς μόνο στους Ἰσραηλίτες που κατοικοῦσαν στις πόλεις του Ἰούδα. ¹⁸ Κι ὅταν ἔστειλε στους Ἰσραηλίτες του βορρὰ τον Αἰθωράμ,^{*} ἐπὸ πτωτων ἀναγκαστικῶν ἔργων, αὐτοὶ τον ἐπίασαν και τον σκότωσαν με ἄλιθοβολισμό. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ο βασιλιάς Ροβοάμ ἀνέβηκε ἐσπευσμένα στην ἄμαξά του κι ἔφυγε για τὴν Ἰερουσαλήμ.

¹⁹ Ἐτσι οἱ φυλές του βορείου Ἰσραὴλ ἀνεξαρτητοποιήθηκαν ἀπὸ τὴ δυναστεία του Δαβίδ, κι αὐτὸ ἰσχύει μέχρι σήμερα.

Ο Θεὸς ἀποτρέπει τὸν ἐμφύλιο πόλεμο

(Α΄ Βασ 12,21-24)

11 Ὄταν ο Ροβοάμ ἦρθε στην Ἰερουσαλήμ, συγκέντρωσε ἀπ' ὅλη τὴ φυλὴ Ἰούδα και τὴ φυλὴ Βενιαμὶν ἑκατὸν ογδόντα χιλιάδες ἐπίλεκτους πολεμιστῆς, για να χτυπήσουν τὸ βασίλειο του βόρειου Ἰσραὴλ και να ἐγκαταστήσουν αὐτὸν βασιλιά, που ἦταν γιος του Σολομώντα. ² Ο Κύριος ὅμως μίλησε στο Σεμαΐα, τὸν ἄνθρωπο του Θεοῦ, και του εἶπε: ³⁻⁴ «Πες ἐκ μέρους μου στο Ροβοάμ, γιο του Σολομώντα και βασιλιά του Ἰούδα, καθὼς και σ' ὅλο το λαὸ των φυλῶν Ἰούδα και Βενιαμὶν τα ἐξῆς: "μην πάτε να πολεμήσετε τ' ἀδέρφια σας, τους Ἰσραηλίτες. Να γυρίσετε καθένας στο σπίτι του, γιατί ἐγὼ τα ἀποφάσισα ὅλα αὐτὰ».

Εκεῖνοι, ὅταν ἀκουσαν τὴν προσταγὴ του Κυρίου διαλύθηκαν, χωρὶς να ἐπιτεθοῦν στον Ιεροβοάμ.

Ευημερία του Ροβοάμ

⁵ Ο Ροβοάμ ἐγκαταστάθηκε στην Ιερουσαλήμ και οχύρωσε πολλές πόλεις στο νότιο βασίλειο. ⁶ Ἀνοικοδόμησε τις πόλεις Βηθλεέμ, Εθάμ, Τεκῶα, ⁷ Βαιθ-Σουρ, Σουκκῶθ, Ἀδουλλάμ, ⁸ Γαθ, Μαρεσά, Ζιφ, ⁹ Ἀδωραΐμ, Ἰλαχίς, Ἀζεκά, ¹⁰ Σωρεά, Αἰαλῶν και Χεβρών. Ὅλες αὐτῆς οἱ οχυρῆς πόλεις βρισκονταν στις περιοχῆς των φυλῶν Ἰούδα και Βενιαμίν. ¹¹ Ο Ροβοάμ ἔχτισε γύρω τους ἰσχυρά

¹⁰Βλ ὑποσ εις Α΄ Βασ 12,10 ^{*}Αδωράμ Βλ ὑποσ εις Α΄ Βασ 12,18

τείχη και εγκατέστησε σ' αυτά φρούραρχους επίσης γέμισε τις αποθήκες τους με τρόφιμα, λάδι και κρασί. ¹² Σε καθεμιά απ' αυτές τις πόλεις οργάνωσε οπλοστάσιο με ασπίδες και ακόντια· έτσι, χάρη στη στρατηγική θέση τους, είχε υπό την εξουσία του τις φυλές Ιούδα και Βενιαμίν.

Οι ιερείς και οι λευίτες τάσσονται με το Ροβοάμ

¹³ Οι *ιερείς και οι *λευίτες, που κατοικούσαν σ' όλη την περιοχή του *Ισραήλ, δηλαδή στο βόρειο βασίλειο, ήρθαν στο Ροβοάμ. ¹⁴ Οι λευίτες εγκατέλειψαν τα βοσκοτόπια τους και τα κτήματά τους και ήρθαν στην περιοχή του Ιούδα και στην Ιερουσαλήμ, γιατί ο Ιεροβοάμ και οι διάδοχοί του δεν επρόκειτο να τους επιτρέψουν να υπηρετούν ως ιερείς τον Κύριο. ¹⁵ Πράγματι, ο Ιεροβοάμ διόρισε δικούς του ιερείς για να λατρεύει τους τραγόμορφους και μοσχόμορφους θεούς, που ο ίδιος είχε κατασκευάσει, στους ιερούς *τόπους. ¹⁶ Μετά από τους λευίτες, όλοι όσοι ήθελαν να λατρεύσουν τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, ήρθαν απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ, για να θυσιάσουν στον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους. ¹⁷ Έτσι ενίσχυσαν το βασίλειο του Ιούδα και ισχυροποίησαν το Ροβοάμ, το γιο του Σολομώντα, για τρία χρόνια, δηλαδή όσον καιρό αυτός ακολουθούσε το παράδειγμα του Δαβίδ και του Σολομώντα.

Η οικογένεια του Ροβοάμ

¹⁸ Ο Ροβοάμ πήρε γυναίκα του τη Μαχαλάθ, κόρη του Ιεριμώθ, γιου του Δαβίδ· επίσης πήρε την Αβιαίλ, κόρη του Ελιαβ, γιου του Ιεσσαί. ¹⁹ Η Αβιαίλ του γέννησε γιους, τον Ιεούς, το Σεμαρία και το Ζάαμ. ²⁰ Μετά απ' αυτήν ο Ροβοάμ πήρε γυναίκα του τη Μααχά, κόρη του Αβεσσαλώμ, η οποία του γέννησε τον Αβιά, τον Αταί, το Ζιζά και τον Σελωμειθ. ²¹ Συνολικά ο Ροβοάμ πήρε δέκα οχτώ γυναίκες και εξήντα παλλακίδες και α-

πέκτησε είκοσι οχτώ γιους κι εξήντα κόρες. Περισσότερο όμως απ' όλες τις γυναίκες του και τις παλλακίδες του αγάπησε τη Μααχά

²² Τον Αβιά, γιο της Μααχά, ο Ροβοάμ τον διόρισε αρχηγό στους αδερφούς του, γιατί είχε σκοπό να τον κάνει βασιλιά. ²³ Ο Ροβοάμ φέρθηκε έξυπνα και ανέθεσε σ' όλους τους άλλους γιους του αρμοδιότητες στις περιοχές των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν και τους διασκόρπισε σ' όλες τις οχυρωμένες πόλεις. Τους εξασφάλισε άνετη διαβίωση και βρήκε γι' αυτούς πολλές γυναίκες.

Εισβολή του Σισάκ στην Ιουδαία

(Α΄ Βασ 14,25-28)

12 ¹⁻² Όταν ο Ροβοάμ σταθεροποιήθηκε στο θρόνο κι απέκτησε δύναμη, παρεκτράπηκε από το *νόμο του Κυρίου, και μαζί μ' αυτόν απίστησε στον Κύριο όλος ο λαός του *Ισραήλ. Γι' αυτό, το πέμπτο έτος της βασιλείας του Ροβοάμ, ήρθε ο βασιλιάς της Αιγύπτου Σισάκ,^α κι επιτέθηκε εναντίον της *Ιερουσαλήμ ³ με χίλιες διακόσιες άμαξες και εξήντα χιλιάδες ιππείς.

Ο ίδιος ήταν επικεφαλής ενός αναριθμητού στρατού που τον αποτελούσαν Λίβυοι, Σουκκίτες και Αιθίοπες. ⁴ Αφού κυριέψε τις οχυρωμένες πόλεις του *Ιούδα, έφτασε και στην Ιερουσαλήμ.

⁵ Τότε ο *προφήτης Σεμαίας ήρθε στο Ροβοάμ και στους αρχηγούς του Ιούδα, που είχαν συγκεντρωθεί στην Ιερουσαλήμ εξαιτίας του Σισάκ, και τους είπε: «Ο Κύριος λέει: "εσείς μ' εγκαταλείψατε, γι' αυτό σας εγκατέλειψα κι εγώ στα χέρια του Σισάκ"». ⁶ Οι αρχηγοί του Ιούδα κι ο βασιλιάς ταπεινώθηκαν και είπαν: «Ο Κύριος έχει δίκιο!» ⁷ Όταν το είδε αυτό ο Κύριος, είπε στο Σεμαία: «Αυτοί ταπεινώθηκαν. Δεν θα τους καταστρέψω, αλλά θα τους χαρίσω κάποια σωτηρία· η οργή μου δεν θα ξεσπάσει εναντίον της Ιερουσαλήμ με το Σισάκ.

⁸ Θα γίνουν όμως υποτελείς του, για να

^αβλ υποσ εις Α΄ Βασ 14,25

δουν τη διαφορά ανάμεσα στη δική μου δουλειά και στη δουλειά των βασιλιάδων της γης».

⁹Ο Σισάκ επιτέθηκε στην Ιερουσαλήμ και πήρε τους θησαυρούς του ναού του Κυρίου και του βασιλικού ανακτόρου. Τα πήρε όλα: πήρε ακόμη και τις χρυσές ασπίδες, που είχε κατασκευάσει ο Σολομών. ¹⁰Ο βασιλιάς Ροβοάμ τις αντικατέστησε με ασπίδες χάλκινες και τις εμπιστεύτηκε στους αρχηγούς των σωματοφυλάκων, που φρουρούσαν την είσοδο του παλατιού του. ¹¹Κάθε φορά που ο βασιλιάς πήγαινε στο ἱερό του Κυρίου, οι σωματοφύλακες έρχονταν και τις κρατούσαν. Έπειτα τις επέστρεφαν στο οίκημα των σωματοφυλάκων.

¹²Αφού, λοιπόν, ο βασιλιάς ταπεινώθηκε, απομακρύνθηκε απ' αυτόν ο θυμός του Κυρίου και δεν τον κατέστρεψε εντελώς. Έτσι, τα πράγματα στο βασίλειο του Ιούδα πήγαιναν ακόμη καλά.

Θάνατος του Ροβοάμ

(Α΄ Βασ 14,21-24 29-31)

¹³Ο βασιλιάς Ροβοάμ απέκτησε και πάλι την ισχύ του στην Ιερουσαλήμ και συνέχισε να βασιλεύει εκεί.

Ήταν σαράντα ενός ετών όταν έγινε βασιλιάς και βασίλευσε δεκαεφτά χρόνια στην Ιερουσαλήμ, την πόλη που ο Κύριος διάλεξε απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ για να λατρεύεται το ἄνομο του εκεί. Η μητέρα του ήταν Ἀμμωνίτισσα κι ονομαζόταν Νααμά. ¹⁴Έπραξε όμως ο Ροβοάμ το κακό, γιατί δεν θέλησε να μάθει το θέλημα του Κυρίου.

¹⁵Η ιστορία του Ροβοάμ, από την αρχή ως το τέλος της, καθώς και ο γενεαλογικός του κατάλογος, είναι όλα καταχωρισμένα στα χρονικά του προφήτη Σεμαΐα και του Ιδδώ, του Ἐλπίου. ¹⁶Ο Ροβοάμ πέθανε και τον έθαψαν στην Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Αβιά.

Η βασιλεία του Αβιά στον Ιούδα

(Α΄ Βασ 15,1-8)

13 Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ιεροβοάμ, βασιλιάς στον Ἰούδα έγινε ο Αβιά, ²ο οποίος βασίλευσε τρία χρόνια στην Ἰερουσαλήμ.

Η μητέρα του ονομαζόταν Μααχά και ήταν κόρη του Ουριήλ από τη Γιβέα.

Ανάμεσα στον Αβιά και στον Ιεροβοάμ ξέσπασε πόλεμος.

³Ο Αβιά παρατάχθηκε στη μάχη με τετρακόσιες χιλιάδες άντρες, ικανότατους πολεμιστές. Ο Ιεροβοάμ αντιπαρατάχθηκε με οκτακόσιες χιλιάδες άντρες, επίσης ικανούς πολεμιστές. ⁴Ο Αβιά ανέβηκε στο βουνό Σεμαραΐμ, που βρίσκεται στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, και φώναξε:

«Ακούστε με, εσύ Ιεροβοάμ και όλοι οι Ισραηλίτες!

⁵Γνωρίζετε ότι ο Κύριος, ο Θεός του Ἰσραήλ έδωσε με ἁγιασμένη αμετάκλητη^{κβ} στο Δαβίδ και στους απογόνους του την εξουσία να βασιλεύουν για πάντα σ' όλο τον Ισραήλ. ⁶Αλλά ο Ιεροβοάμ, γιος του Ναβάτ, και δούλος του Σολομώντα, γιου του Δαβίδ, ξεσηκώθηκε κι επαναστάτησε εναντίον του κυρίου του. ⁷Μαζί του συντάχθηκαν κάτι ανάξιοι και άχρηστοι άνθρωποι, που παρουσιάζονταν ισχυρότεροι από το Ροβοάμ, γιο του Σολομώντα, όταν ο Ροβοάμ ήταν ακόμα νέος και άπειρος και δεν μπορούσε να τους αντισταθεί. ⁸Τώρα εσείς θέλετε ν' αντισταθείτε στη βασιλεία του Κυρίου, που είναι στα χέρια των απογόνων του Δαβίδ. Είστε πάρα πολλοί και μαζί σας έχετε χρυσά μοσχάρια, που ο Ιεροβοάμ σας τα ἔφτιαξε για θεούς. ⁹Διώξατε τους ἁγίους του Κυρίου, που ήταν απόγονοι του Ἀαρών, και τους ἁγίους, και καθιέρωσατε δικούς σας ιερείς, σαν αυτούς των άλλων λαών της γης. Έρχεται ένας και φέρνει έναν ταύρο κι εφτά κριάρια και μπορεί να γίνει ιερέας ανύπαρκτων θεών. ¹⁰Εμείς όμως έχουμε Θεό μας τον Κύριο και δεν τον

^{κβ}διαθήκη αμετάκλητη Βλ υποσ εις Αρ 18,19

εγκαταλείψαμε. Οι ιερείς που τον υπηρετούν είναι απόγονοι του Ααρών και οι λειύτες εξακολουθούν να εκτελούν τις υπηρεσίες τους: ¹¹ Προσφέρουν στον Κύριο κάθε πρωί και κάθε βράδυ *ολοκαυτώματα και *θυμίαμα ευώδες τοποθετούν στην *καθαρή τράπεζα τους άρτους της *προθέσεως και τη χρυσή *λυχνία με τους λύχνους της, για να καίνε κάθε βράδυ. Εμείς εκτελούμε την εντολή του Κυρίου του Θεού μας εσείς όμως τον εγκαταλείψατε. ¹² Τώρα, λοιπόν, ο Θεός ο ίδιος είναι μαζί μας αρχηγός! Μαζί μας είναι και οι ιερείς του, για να σαλπίζουν εναντίον σας με σάλπιγγες δυνατές. Μην πολεμάτε εναντίον του Κυρίου, του Θεού των προγόνων σας, Ισραηλίτες! Δε θα πετύχετε τίποτα».

¹³ Στο μεταξύ ο Ιεροβοάμ είχε στείλει ενέδρα για να πάει πίσω από το στρατό του Ιούδα, ενώ ο υπόλοιπος στρατός του Ισραήλ θα τους αντιμετώπιζαν από μπροστά. ¹⁴ Όταν οι άντρες του Ιούδα γύρισαν και είδαν ότι τους χτυπούσαν από μπροστά κι από πίσω, φώναξαν δυνατά στον Κύριο· οι ιερείς σάλπισαν με τις σάλπιγγες, ¹⁵ και οι στρατιώτες έβγαλαν πολεμική κραυγή. Αμέσως τότε ο Θεός έκανε τον Ιεροβοάμ και όλο το στρατό του Ισραήλ να υποχωρήσουν μπροστά από τον Αβιά και το στρατό του Ιούδα.

¹⁶ Οι Ισραηλίτες τράπηκαν σε φυγή όταν φάνηκαν οι άντρες του Ιούδα κι έτσι ο Θεός τους παρέδωσε στην εξουσία τους. ¹⁷ Ο Αβιά και ο στρατός του έσφαξαν πολλούς απ' αυτούς. Σκοτώθηκαν από τους στρατιώτες του Ισραήλ πεντακόσιες χιλιάδες άντρες, δυνατοί πολεμιστές. ¹⁸ Έτσι οι Ισραηλίτες ταπεινώθηκαν εκείνο τον καιρό και υπερίσχυσε ο λαός του Ιούδα, επειδή στηρίχτηκαν στον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους.

¹⁹ Ο Αβιά καταδίωξε τον Ιεροβοάμ και πήρε απ' αυτόν μερικές πόλεις: Τη *Βαιθήλ, την Ιεσανά και την Εφρών, όλες με τους γύρω συνοικισμούς τους. ²⁰ Τον καιρό του Αβιά

ο Ιεροβοάμ δεν ξαναβρήκε ποτέ πια την αρχική δύναμή του. Τελικά ο Κύριος τον χτύπησε και πέθανε. ²¹ Αντίθετα, ο Αβιά γινόταν όλο και πιο ισχυρός. Πήρε δέκα τέσσερις γυναίκες και απέκτησε είκοσι δύο γιους και δεκαέξι κόρες.

²² Η υπόλοιπη ιστορία του Αβιά είναι γραμμένη στο Μιδράς^{κγ} του *προφήτη Ιδδώ. Εκεί είναι καταχωρισμένες οι πράξεις του και τα λόγια του. ²³ Ο βασιλιάς Αβιά πέθανε και τον έθαψαν στην *Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ασά· και την εποχή του Ασά η χώρα του Ιούδα ήταν ήσυχη για δέκα χρόνια.^{κδ}

Η βασιλεία του Ασά στον Ιούδα

(Α΄ Βασ 15,9-12)

14 Ο Ασά έπραξε ό,τι ήταν σωστό και δίκαιο ενώπιον του Κυρίου του Θεού του: ² Κατήργησε τα ξένα θυσιαστήρια και τους ιερούς *τόπους, γκρέμισε τις ιερές πέτρινες *στήλες, ³ και πρόσταξε το λαό του *Ιούδα να κάνουν το θέλημα του Κυρίου, του Θεού των προγόνων τους, και να εφαρμόζουν το *νόμο και τις εντολές του. ⁴ Κι επειδή κατήργησε απ' όλες τις πόλεις του Ιούδα τους ιερούς τόπους και τα θυσιαστήρια, το βασίλειο είχε ειρήνη όσον καιρό ήταν αυτός βασιλιάς.

⁵ Εκείνη την εποχή κανείς δεν πολεμούσε τον Ασά, γιατί ο ίδιος ο Κύριος του είχε εξασφαλίσει την ειρήνη. Έτσι ο Ασά βρήκε το χρόνο και οχύρωσε πολλές πόλεις στο βασίλειο του Ιούδα. ⁶ Είπε στο λαό του Ιούδα: Ας κάνουμε επισκευές σ' αυτές τις πόλεις κι ας χτίσουμε γύρω τους τείχη και πύργους με πόρτες και αμπάρες. Τώρα πια εμείς είμαστε κύριοι της χώρας, γιατί κάναμε το θέλημα του Κυρίου του Θεού μας κι εκείνος μας εξασφάλισε ησυχία από παντού». Έτσι έχτιζαν και πρόκοβαν.

⁷ Ο βασιλιάς Ασά διέθετε στρατό, τριακόσιες χιλιάδες άντρες από τη φυλή Ιούδα ο-

^{κγ} Μιδράς Σημαίνει υπόμνημα, ερμηνευτική σημείωση ^{κδ} Σε ορισμένες μετ ο στ 23 του παρόντος κεφ αριθμείται ως 14,1 και οι στ 14, 1-14 αριθμούνται ως 14, 2-15

πλισμένους με ασπίδες και δόρατα, και διακόσιες ογδόντα χιλιάδες άντρες από τη φυλή Βενιαμίν, οπλισμένους με ασπίδες και τόξα. Όλοι αυτοί ήταν ικανότατοι πολεμιστές.

⁸Εναντίον τους ήρθε ο Ζαρέ ο Αιθίοπας με ένα εκατομμύριο στρατό και τριακόσιες άμαξες, κι έφτασε μέχρι τη Μαρεσά. ⁹Τότε ο Ασά βγήκε να τον αντικρούσει και παρατάχθηκε σε μάχη στην κοιλάδα Σεφαθά^{κε} κοντά στη Μαρεσά. ¹⁰Επικαλέστηκε τον Κύριο το Θεό του και είπε: «Κύριε, εσύ μπορείς να βοηθάς και τους δυνατούς και τους αδυνάτους. Βοήθησέ μας, τώρα, Κύριε Θεέ μας, γιατί εμείς σ' εσένα στηρίζομαστε, και στο όνομά σου ερχόμαστε εναντίον όλου αυτού του πλήθους. Κύριε, εσύ είσαι ο Θεός μας· ας μη φανεί κανένας άνθρωπος ισχυρότερος από σένα».

¹¹Έτσι, όταν ο Ασά με το στρατό του Ιούδα τους επιτεθήκαν, ο Κύριος χτύπησε τους Αιθίοπες και τράπηκαν σε φυγή. ¹²Ο στρατός του Ασά τους καταδίωξε μέχρι τα Γέραρα και σκοτώθηκαν Αιθίοπες τόσο πολλοί, ώστε ήταν αδύνατο πια οι υπόλοιποι ν' ανασυγκροτηθούν. Είχαν συντριφθεί από τον Κύριο και το στρατό του, οι οποίοι πήραν και πάρα πολλά λάφυρα. ¹³Χτύπησαν όλες τις πόλεις γύρω από τα Γέραρα, γιατί ο τρόμος του Κυρίου είχε πέσει βαρύς επάνω τους. Ο στρατός του Ιούδα τις λεηλάτησε όλες, γιατί πήρχαν πολλά λάφυρα σ' αυτές. ¹⁴Επίσης χτύπησαν τα μαντριά των καπαδιών και πήραν πολλά πρόβατα και καμήλες. Έπειτα γύρισαν στην Ίερουσαλήμ.^{κς}

Μεταρρυθμίσεις του Ασά

(Α΄ Βασ 15,13-15)

15 Το ΄Πνεύμα του Θεού ήρθε στον Αζαρία, γιο του Ωδηδ, ²και βγήκε να συναντήσει τον Ασά. «Άκουσέ με, Ασά», του είπε, «εσύ και όλος ο λαός των φυλών ΄Ιούδα και Βενιαμίν! Ο Κύριος θα είναι μαζί σας,

όταν κι εσείς είστε μαζί του. Αν τον αναζητάτε θα τον βρίσκετε· αν όμως τον εγκαταλείψετε θα σας εγκαταλείψει. ³Στο παρελθόν οι Ισραηλίτες έμειναν πολύν καιρό χωρίς τον αληθινό Θεό, χωρίς ΄ιερείς να τους διδάσκουν και χωρίς το ΄νόμο. ⁴Όταν όμως στην απελπισία τους γύρισαν στον Κύριο, το Θεό του ΄Ισραήλ, και τον αναήτησαν, τον βρήκαν. ⁵Εκείνο τον καιρό δεν υπήρχε ασφάλεια στις μετακινήσεις, γιατί υπήρχαν πολλές αναταραχές ανάμεσα στους κατοίκους όλων των χωρών. ⁶Ένα έθνος καταστρεφόταν από κάποιο άλλο και μια πόλη από κάποια άλλη, γιατί ο Θεός τούς ταλάνιζε με κάθε είδους δυστυχία. ⁷Εσείς όμως τώρα φανείτε δυνατοί και μην αποθαρρύνεστε, γιατί το έργο σας θ' ανταμειφθεί».

⁸Όταν άκουσε ο βασιλιάς Ασά τους προφητικούς αυτούς λόγους του Αζαρία,^{κς} πήρε θάρρος και εξαφάνισε τα είδωλα από όλη την περιοχή των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν κι από τις πόλεις που είχε κυριεύσει στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ. Έπειτα επισκεύασε το ΄θυσιαστήριο του Κυρίου, που ήταν μπροστά από τον πρόναο. ⁹Συγκέντρωσε όλο το λαό των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν κι όσους από τους ανθρώπους των φυλών Εφραΐμ, Μανασσή και Συμεών, ζούσαν στη χώρα του. Πολλοί από τους κατοίκους του Ισραήλ είχαν πάει με το μέρος του, όταν είδαν ότι ο Κύριος, ο Θεός του, ήταν μαζί του. ¹⁰Όλοι αυτοί συγκεντρώθηκαν στην ΄Ιερουσαλήμ τον τρίτο ΄μήνα του δέκατου πέμπτου έτους της βασιλείας του Ασά. ¹¹Την ημέρα εκείνη θυσίασαν στον Κύριο από τα λάφυρα που είχαν φέρει, εφτακόσια βόδια και επτά χιλιάδες πρόβατα. ¹²Συμφώνησαν να λάτρεύουν τον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους μ' όλη τους την καρδιά και την ψυχή. ¹³Οποιοσδήποτε, μικρός ή μεγάλος, άντρας ή γυναίκα, δεν θα λάτρευε τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, θα θανατωνόταν. ¹⁴Ορκίστηκαν κιάλας στον Κύριο με δυνατές φων-

^{κε}Κοιλάδα Σεφαθά Άγνωστη κοιλάδα Κατά τους Ο΄ «στην κοιλάδα βόρεια της Μαρεσά» Αυτό ίσως είναι και το πρωτότυπο κείμενο ^{κς}Για την αρίμηση των στ βλ υποσ εις κεφ 13,23 ^{κς}τους προφητικούς αυτούς λόγους του Αζαρία Το εβρ προσθέτει «και την προφητεία του προφήτη Ωδηδ»

νές, με κραυγές και σάλπιγγες και με κέρατα κριαριών. ¹⁵ Όλος ο λαός του Ιούδα χαιρόνταν για τον *όρκο τους αυτό, που τον είχαν δώσει μ' όλη τους την καρδιά. Χαίρονταν που αναζήτησαν τον Κύριο μ' όλη τους την καρδιά και τον είχαν βρει, κι ο Κύριος τους είχε εξασφαλίσει ειρήνη από παντού.

¹⁶ Ο βασιλιάς Ασά καθαίρεσε ακόμα και τη Μασάχ από το αξίωμα της *βασιλομήτορος, γιατί αυτή είχε κατασκευάσει ένα είδωλό της *Αστάρτης. Ο Ασά κομμάτισε το είδωλό της και το έκαψε στο χείμαρρο των *Κέδρων. ¹⁷ Δεν κατήγγησε όμως τους ιερούς *τόπους από το βασίλειο του Ισραήλ, μολονότι η καρδιά του ήταν αφοσιωμένη στον Κύριο σε όλη του τη ζωή. ¹⁸ Εφερε στο *νάο του Κυρίου τα αφιερώματα του πατέρα του και τα δικά του, ασημένια και χρυσά αντικείμενα και διάφορα σκεύη.

¹⁹ Δεν έγινε πια πόλεμος μέχρι το τριακοστό πέμπτο έτος της βασιλείας του Ασά.^{κ7}

Συμμαχία του Ασά με το Βεν-Αδάδ

(Α΄ Βασ 15,17-22)

16 Το τριακοστό έκτο έτος της βασιλείας του Ασά, ο Βασά, βασιλιάς του Ισραήλ, πήγε να πολεμήσει τον Ιούδα και οχύρωσε τη Ραμά, για να εμποδίσει το βασιλιά Ασά και τους κατοίκους του Ιούδα να κυκλοφορούν ελεύθερα από την πλευρά αυτή. ² Τότε ο Ασά έβγαλε το ασημί και το χρυσάφι από το θησαυροφυλάκιο του ναού του Κυρίου και του βασιλικού ανακτόρου και τα έστειλε στο Βεν-Αδάδ, βασιλιά των Συρίων, που έμενε στη Δαμασκό, μ' αυτό το μήνυμα: ³ «Έλα να συνάψουμε συμμαχία εμείς οι δυο, όπως συμμαχία υπήρχε κι ανάμεσα στον πατέρα σου και στον πατέρα μου. Κοίτα το ασημί και το χρυσάφι που σου έστειλα. Πήγαινε, λοιπόν, να διαλύσεις τη συμμαχία σου με το Βασά, βασιλιά του Ισραήλ, για ν' αποσύρει το στρατό του από την περιοχή μου».

⁴ Ο Βεν-Αδάδ δέχτηκε την πρόταση του βασιλιά Ασά κι έστειλε τους στρατηγούς του

εναντίον των πόλεων του Ισραήλ. Αυτοί χτύπησαν την Ιών, τη *Δαν και την Αβέλ-Μάιμ και όλες τις πόλεις της φυλής Νεφθαλί όπου αποθήκευαν τις προμήθειες. ⁵ Όταν το έμαθε ο Βασά, σταμάτησε να οχυρώνει τη Ραμά.

⁶ Τότε ο βασιλιάς Ασά πήρε όλο το λαό του Ιούδα και σήκωσαν τις πέτρες και τα ξύλα, με τα οποία ο Βασά οχύρωνε τη Ραμά και οχύρωσαν μ' αυτά τη Γεβά και τη Μισπά.

Ο προφήτης Ανανί

⁷ Τον καιρό εκείνο ήρθε ο Ανανί, ο *Βλέπων, στο βασίλειο του Ιούδα Ασά, και του είπε: «Επειδή στηρίχτηκες στο βασίλειο των Συρίων κι όχι στον Κύριο το Θεό σου, γι' αυτό θα φύγει από την εξουσία σου το στράτευμα του βασιλιά του Ισραήλ. ⁸ Οι Αιθίοπες και οι Λίβυες δεν ήταν πολυάριθμο στράτευμα με πάρα πολλές άμαξες και ιππείς; Επειδή όμως τότε στηρίχτηκες στον Κύριο, εκείνος τους παρέδωσε στην εξουσία σου. ⁹ Τα μάτια του Κυρίου περιτρέχουν όλη τη γη, για να δείξει την παντοδυναμία του σ' εκείνους που η καρδιά τους είναι ειλικρινής απέναντί του. Αλλά σ' αυτήν εδώ την περίπτωση έπραξες απερίσκεπτα γι' αυτό από 'δώ και πέρα θα έχεις πολέμους». ¹⁰ Ο Ασά θύμωσε εναντίον του Βλέποντος και τον έκλεισε στη φυλακή, γιατί τον εξόργισαν αυτά που είπε. Επίσης, τον καιρό εκείνο ο Ασά άρχισε να κατοικονομείται μερικώς από το λαό.

Θάνατος του Ασά

(Α΄ Βασ 15,23-24)

¹¹ Η ιστορία του Ασά, από την αρχή ως το τέλος περιλαμβάνεται στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα και του Ισραήλ. ¹² Το τριακοστό ένατο έτος της βασιλείας του αρρώστησε. Η αρρώστια του ξεκινούσε από τα πόδια και ήταν πολύ βαριά. Δε ζήτησε όμως ο Ασά στην αρρώστια του βοήθεια από τον Κύριο, αλλά από τους γιαιτρούς. ¹³ Πέθανε το τεσσαρακοστό πρώτο έ-

^{κ7}βλ όμως Α΄ Βασ 15,16

τος της βασιλείας του, ¹⁴ και τον έθαψαν σε τάφο που είχε ανοίξει για τον εαυτό του στην *Πόλη Δαβίδ. Τον τοποθέτησαν σε φέρετρο γεμάτο από αρώματα και φυτά, και διάφορα είδη αναμειγμένων αρωμάτων και άναψαν προς τιμή του πάρα πολύ μεγάλη επικήδεια φωτιά.

Εδραίωση της βασιλείας του Ιωσαφάτ στον Ιούδα

17 Στο θρόνο τον Ασά τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωσαφάτ. Αυτός σταθεροποίησε την εξουσία του στη χώρα του ^{κθ} ² Τοποθέτησε στρατό σ' όλες τις οχυρωμένες πόλεις του *Ιούδα κι εγκατέστησε φρουρές στη χώρα του και στις πόλεις του Εφραΐμ, που τις είχε κυριεύσει ο πατέρας του ο Ασά. ³ Ο Κύριος ήταν με τον Ιωσαφάτ επειδή ακολούθησε το παράδειγμα των πρώτων χρόνων του πατέρα του και δε λάτρευσε τους θεούς των Χαναναίων. ⁴ Λάτρευε το θεό του πατέρα του και βάδιζε σύμφωνα με τις εντολές του· δεν μίμηθηκε τα έργα του βόρειου βασιλείου. ⁵ Γι' αυτό ο Κύριος σταθεροποίησε το θρόνο του. Όλος ο λαός του Ιούδα πρόσφερε δώρα στον Ιωσαφάτ ο οποίος απέκτησε πλούτο και δόξα πολλή. ⁶ Τότε έδειξε περισσότερο ζήλο για τις εντολές του Κυρίου και εξαφάνισε τους ιερούς *τόπους και τις ξύλινες λατρευτικές *σπήλες από το βασίλειο του Ιούδα.

⁷ Το τρίτο έτος της βασιλείας του ο Ιωσαφάτ έστειλε τους αξιωματούχους του, Βενχαΐλ, Οβαδία, Ζαχαρία, Ναθαναήλ και Μιχαΐα για να διδάξουν στις πόλεις του Ιούδα. ⁸ Μαζί τους έστειλε και τους *λευίτες Σεμαΐα, Νεθανία, Ζεβαδία, Ασαήλ, Σεμίραμωθ, Ιωνάθαν, Αδωνία, Τωβία και Τωβ-Αδωνία κι επίσης τους *ιερείς Ελισαμά και Ιωράμ. ⁹ Αυτοί περιόδευαν όλες τις πόλεις του Ιούδα έχοντας μαζί τους το βιβλίο του *νόμου του Κυρίου και δίδασκαν το λαό.

Η δύναμη του Ιωσαφάτ

¹⁰ Σ' όλα τα γειτονικά βασίλεια του Ιούδα είχε πέσει ο φόβος του Κυρίου και δεν πολεμούσαν εναντίον του Ιωσαφάτ. ¹¹ Οι *Φιλισταίοι έφερναν στον Ιωσαφάτ διάφορα δώρα και ασήμι για φόρο· ακόμη και Άραβες του έφερναν εφτά χιλιάδες εφτακόσια κριάρια και άλλους τόσους τράγους. ¹² Έτσι ο Ιωσαφάτ γινόταν ολοένα και ισχυρότερος. Έχτισε στον Ιούδα φρούρια και πόλεις όπου αποθηκεύονταν μεγάλες ποσότητες προμηθειών. ¹³ Έκανε πολλά έργα στις πόλεις του βασιλείου του. Στην *Ιερουσαλήμ έμεναν οι πιο άνδραιοι πολεμιστές.

¹⁴ Αυτοί διαιρούνταν κατά οικογένειες ως εξής: Από τη φυλή Ιούδα χιλιαρχοί ήταν ο Αδνά, αρχηγός τριακοσίων χιλιάδων δυνατών πολεμιστών· ¹⁵ ο Ιωχανάν, αρχηγός διακοσίων ογδόντα χιλιάδων αντρών· ¹⁶ ο Αμασίας, γιος του Ζιχρί, που ήταν εθελοντής στην υπηρεσία του Κυρίου, αρχηγός διακοσίων χιλιάδων δυνατών πολεμιστών. ¹⁷ Από τη φυλή Βενιαμίν ήταν ο Ελιαδά, δυνατός πολεμιστής, αρχηγός σε διακόσιες χιλιάδες τοξότες και ασπιδοφόρους· ¹⁸ ο Ιωζαβάδ αρχηγός εκατόν ογδόντα χιλιάδων καλά εξοπλισμένων πολεμιστών.

¹⁹ Όλοι αυτοί υπηρετούσαν το βασιλιά σε καιρό πολέμου, εκτός από κείνους, που ο βασιλιάς είχε εγκαταστήσει μόνιμες φρουρές στις οχυρωμένες πόλεις σ' όλο το βασίλειο του Ιούδα.

Συμμαχία του Ιωσαφάτ με τον Αχαάβ

(Α΄ Βασ 22,1-12)

18 Ο Ιωσαφάτ απέκτησε πλούτο και δόξα πολλή και συγγένεψε με το βασιλιά Αχαάβ. ² Μετά από χρόνια πήγε να επισκεφθεί τον Αχαάβ στη *Σαμάρεια. Ο Αχαάβ έσφαξε πολλά πρόβατα και βόδια γι' αυτόν και για την ακολουθία του, με σκοπό να τον

^{κθ}στη χώρα του Το εβρ έχει «στον Ισραήλ». Εδώ υπονοείται το βασίλειο του Ιουδα, το οποίο για το συγγραφέα του βιβλίου των Χρονικών ήταν ο αληθινός Ισραήλ Αυτό το αντιπαράβλλει προς το βορειο βασίλειο του Ισραήλ, που το αποκαλεί «Εφραΐμ». ^{λθ}Ο Ιωσαφάτ είχε παρει γυναίκα για το γιο του τον Ιωράμ την κόρη του Αχααβ, Γοθολία (βλ Β΄ Βασ 8,25-26 Β΄ Χρ 21,6) Οι πριγκηπικοί γάμοι είχαν οικονομικα και πολιτικα κινητρα

πείσει να επιτεθεί μαζί του στη Ραμώθ της Γαλαάδ

³Ῥώτησε, λοιπόν, ο Αχαάβ, βασιλιάς του Ἰσραὴλ τον Ἰωσαφάτ, βασιλιά του Ἰουδα: «Ἐρχεσαι μαζί μου στη Γαλαάδ, να επιτεθούμε στη Ραμώθ;» Ο Ἰωσαφάτ του ἀπάντησε. «Ἐγώ κι εσύ εἴμαστε ένα — ο λαός μου κι ο λαός σου! Θα πολεμήσω στο πλευρό σου.» ⁴Μετά όμως πρόσθεσε: «Κατ' ἀρχήν, ζήτα, σε παρακαλώ, σήμερα κίόλας συμβουλή ἀπό τον Κύριο.»

⁵Τότε ο βασιλιάς του Ἰσραὴλ συγκέντρωσε τους ἄνθρωπους, τετρακόσιους ἀντρες περίπου,^{λα} και τους εἶπε: «Να πάω στη Γαλαάδ να πολεμήσω για να πάρω πίσω τη Ραμώθ ἢ να την εγκαταλείψω;» Εκείνοι ἀπάντησαν: «Πήγαινε, βασιλιά, κι ο Θεός θα σου παραδώσει την πόλη.»

⁶Ο Ἰωσαφάτ του εἶπε: «Δεν υπάρχει ἐδῶ κανένας ἄλλος προφήτης του Κυρίου, για να ρωτήσουμε και μ' αυτόν;» ⁷Ο βασιλιάς του Ἰσραὴλ του ἀπάντησε: «Υπάρχει ἀκόμα ἕνας ἄνθρωπος, που μ' αυτόν μπορούμε να ρωτήσουμε τον Κύριο, ἀλλά ἐγώ τον μισώ, γιατί δεν προφητεύει ποτέ καλὸ για μένα, παρά μόνο κακό. Είναι ο Μιχαῖας, γιος του Ἰμλά». Ο Ἰωσαφάτ του ἀπάντησε: «Μη μιλάς ἐτσι, βασιλιά». ⁸Τότε κάλεσε ο βασιλιάς του Ἰσραὴλ ἕναν ἄνθρωπο και του εἶπε: «Τρέξε να φέρεις το Μιχαῖα, γιο του Ἰμλά.»

⁹Ο βασιλιάς του Ἰσραὴλ και ο Ἰωσαφάτ, βασιλιάς του Ἰουδα ἦταν καθισμένοι στην πλατεία κοντά στην ἑστία της Σαμάρειας καθένας στο θρόνο του, φορώντας τις βασιλικές στολές τους. Κι ὅλοι οἱ προφῆτες προφήτευαν μπροστά τους.

¹⁰Ο προφήτης Σεδεκίας, γιος του Κεναννά εἶχε κατασκευάσει κάτι σιδερένια κέρατα και ἔλεγε «Βασιλιά, ἀκού τι λέει ο Κύριος: Μ' αυτά θα χτυπήσεις τους Συρίους και θα τους αφανίσεις.» ¹¹Τα ἴδια ἔλεγαν κι ὅλοι οἱ προφῆτες: «Πήγαινε, βασιλιά, στη Γαλαάδ να πολεμήσεις για ν' ἀνακτήσεις τη Ραμώθ. Θα επιτύχεις! Ο Κύριος θα σου παραδώσει την πόλη.»

Η προειδοποίηση του Μιχαῖα

(Α΄ Βασ 22,13-28)

¹²Στο μεταξύ, ο απεσταλμένος που εἶχε πάει να καλέσει τον προφήτη Μιχαῖα, του ἔλεγε: «Ὅλοι οἱ προφῆτες, ομόφωνα, προφητεύουν καλοῦς οἰωνούς για το βασιλιά. Κοίταξε, λοιπόν, να είναι και ἡ δική σου προφητεία ὅπως οἱ δικές τους. Να προφητεύεις ευνοικά.» ¹³Ο Μιχαῖας ὁμως του ἀπάντησε: «Μα τον ἀληθινὸ Θεό, ὅ,τι μου πει ο Κύριος, αυτό θα ἀναγγεῖλω.»

¹⁴Ὅταν παρουσιάστηκε στο βασιλιά, εκείνος του εἶπε: «Μιχαῖα, να πάμε στη Γαλαάδ να πολεμήσουμε για να πάρουμε πίσω τη Ραμώθ ἢ να την εγκαταλείψουμε;» Ο Μιχαῖας ἀπάντησε: «Να πάτε, βασιλιά, και θα επιτύχετε. Ο Κύριος θα σου παραδώσει την πόλη.» ¹⁵Ἀλλὰ ο βασιλιάς τού εἶπε: «Πόσες φορές πρέπει να σε ορκίσω να μη λες σ' ἐμένα παρά μόνο την ἀλήθεια, στ' ὄνομα του Κυρίου;»

¹⁶Τότε κι ο Μιχαῖας ἀπάντησε: «Εἶδα ὅλο τον Ἰσραὴλ σκορπισμένο στα βουνά, σαν πρόβατα χωρὶς ποιμένα. Κι εἶπε ο Κύριος: "αὐτοὶ δεν ἔχουν πια ἀρχηγό· ἀς ἐπιστρέψει καθένας ἡσυχά ἡσυχά σπιτί του"».

¹⁷Ο βασιλιάς του Ἰσραὴλ εἶπε στον Ἰωσαφάτ: «Δε σου εἶπα ὅτι αὐτὸς δεν προφητεύει για μένα καλὸ παρά κακό;»

¹⁸Ο Μιχαῖας ἀπάντησε: «Ἀκούστε, λοιπόν, και το λόγο του Κυρίου: Εἶδα τον Κύριο να κάθεται στο θρόνο και ὅλα τα οὐράνια ἔδονται να στέκονται δεξιά του κι ἀριστερά του.

¹⁹Εἶπε, λοιπόν, ο Κύριος: "ποῖος θα ἐξαπατήσει τον Αχαάβ, το βασιλιά του Ἰσραὴλ, και θα τον κάνει να πάει στη Γαλαάδ και να σκοτωθεῖ στη Ραμώθ," Ο ἕνας ἔλεγε το ένα κι ο ἄλλος τ' ἄλλο. ²⁰Ὄσπου βγήκε ἕνα πνεῦμα και στάθηκε μπροστά στον Κύριο και εἶπε: "ἐγώ θα τον ἐξαπατήσω". Ο Κύριος το ρώτησε: "με ποῖον τρόπο;" ²¹"Θα πάω", εἶπε, "και θα κάνω ὅλους τους προφῆτες του βασιλιά να του λένε ψέματα" Τότε ο Κύριος εἶπε: "πράγματι, ἐτσι θα τον ξεγελά-

σεις. Πήγαινε και κάνε κατά πώς είπες. Θα πετύχεις". ²²Τώρα, λοιπόν, ο Κύριος έχει αφήσει ένα πνεύμα να εμπνέει με ψέματα όλους αυτούς τους προφήτες σου. Αλλά στην πραγματικότητα ο Κύριος έχει αποφασίσει να σε βρει μεγάλο κακό».

²³Τότε ο προφήτης Σεδεκίας, γιος του Κεναανά, πλησίασε και χτύπησε το Μιχαία στο σαγόνι. «Από ποιο δρόμο», του είπε, «πέρασε το "Πνεύμα του Κυρίου όταν έφυγε από μένα για να μιλήσει σ' εσένα;» ²⁴Ο Μιχαίας απάντησε: «Θα το δεις τη μέρα που θα τρέχεις να κρυφτείς στο πίσω υπνοδωμάτιο του σπιτιού σου».

²⁵Τότε, ο βασιλιάς του Ισραήλ είπε: «Πιάστε το Μιχαία, και παραδώστε τον στον Αμών, το φρούραρχο της πόλης, και στον πρίγκιπα Ιωάς. ²⁶Θα τους πείτε ότι ο βασιλιάς διατάζει να τον ρίξουν στη φυλακή και να του δίνουν μόνο λίγο ψωμί και λίγο νερό, ωστόσο γυρίσω πίσω σώος και αβλαβής». ²⁷Κι ο Μιχαίας απάντησε: «Αν εσύ γυρίσεις πίσω γερός, τότε δεν μίλησε μέσω εμού ο Κύριος». Και πρόσθεσε: «Ακούστε το αυτό όλοι οι λαοί».

Η προφητεία του Μιχαία επαληθεύεται

(Α΄ Βασ 22,29-35)

²⁸Έτσι, ο βασιλιάς του Ισραήλ και ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του Ιούδα, πήγαν στη Γαλαάδ για να πολεμήσουν εναντίον της Ραμώθ. ²⁹Ο βασιλιάς του Ισραήλ είπε στον Ιωσαφάτ: «Εγώ θα μεταμφιεστώ και θα μπω στη μάχη. Εσύ, όμως, φόρεσε κανονικά τη στολή σου». Έτσι ο βασιλιάς του Ισραήλ μπήκε στη μάχη μεταμφιεσμένος. ³⁰Ο βασιλιάς των Συρίων είχε δώσει στους αρχηγούς των αμαξών του ρητή διαταγή να μη χτυπήσουν κανέναν, ούτε απλό στρατιώτη ούτε αξιωματικό, παρά μόνο το βασιλιά του Ισραήλ».

³¹Οι αρχηγοί των αμαξών, όταν είδαν τον Ιωσαφάτ, είπαν: «Σίγουρα αυτός είναι ο βασιλιάς του Ισραήλ», και τον περικύκλωσαν για να τον χτυπήσουν. Αλλά ο Ιωσαφάτ φώναξε για βοήθεια στον Κύριο κι ο Θεός τον βοήθησε και τους απομάκρυνε απ' αυτόν.

³²Οι αρχηγοί των αμαξών, όταν είδαν ότι δεν ήταν αυτός ο βασιλιάς του Ισραήλ, σταμάτησαν να τον καταδιώκουν. ³³Αλλά ένας στρατιώτης τέντωσε τυχαία το τόξο του και το βέλος πήγε και χτύπησε τον πραγματικό βασιλιά του Ισραήλ ανάμεσα στις προστατευτικές πλάκες του θώρακα της πανοπλίας του. Τότε ο βασιλιάς είπε στον ηνιόχό του: «Γύρνα τα χαλινάρια και βγάλε με από τη μάχη· πληγώθηκα». ³⁴Η μάχη όμως ήταν σκληρή εκείνη την ημέρα. Το βασιλιά του Ισραήλ τον στήριζαν να στέκει ορθός στην άμαξα απέναντι από τους Συρίους μέχρι το βράδυ. Κατά τη δύση του ήλιου όμως πέθανε.

Ο προφήτης Ιηού επιπλήττει τον Ιωσαφάτ

19 Ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του Ιούδα επέστρεψε σώος στο παλάτι του στην Ίερουσαλήμ. ²Ο προφήτης Ιηού, γιος του Ανανί, βγήκε να τον συναντήσει και του είπε: «Γιατί βοηθάς τον ασεβή; Γιατί αγαπάς αυτούς που μισούν τον Κύριο; Γι' αυτό η οργή του Κυρίου θα ξεσπάσει εναντίον σου. ³Όμως έχεις και μερικά καλά: Εξαφάνισες τις ξύλινες λατρευτικές στήλες από τη χώρα και ακολουθείς μ' όλη σου την καρδιά το θέλημα του Θεού».

Ο Ιωσαφάτ διορίζει δικαστές

⁴Ο Ιωσαφάτ κατοικούσε στην Ίερουσαλήμ. Βγήκε όμως πάλι για περιοδεία ανάμεσα στο λαό, από τη Βέερ-Σεβά μέχρι την ορεινή περιοχή της φυλής Εφραΐμ, για να τους παροτρύνει ν' ακολουθούν τον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους. ⁵Σε κάθε οχυρωμένη πόλη του βασιλείου του, σ' όλη τη χώρα, διόρισε δικαστές, ⁶και τους είπε: «Προσέξτε καλά σ' αυτό που θα κάνετε! Δεν θα δικάζετε εξ ονόματος κάποιου ανθρώπου, αλλά εξ ονόματος του Κυρίου, που θα είναι μαζί σας όταν θα βγάξετε μια απόφαση. ⁷Να 'χετε φόβο Θεού και να εκτελείτε με προσοχή τα καθήκοντά σας. Ο Κύριος ο Θεός μας δεν κάνει αδικίες, ούτε προσωποληψίες, ούτε δέχεται δωροδοκίες».

⁸Επίσης και στην Ίερουσαλήμ ο Ιωσαφάτ

διόρισε *λευίτες, *ιερείς και αρχηγούς συγγενειῶν του λαοῦ του *Ἰσραὴλ, για να εκδικάζουν τις διαφορές των κατοίκων της Ἱερουσαλήμ, κρίνοντας σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου. ⁹Τους ἔδωσε ο ἴδιος διαταγή: «θα ενεργεῖτε με φόβο Κυρίου, με πίστη, και με ευθυκρίσια. ¹⁰Ὅποια διαφορά παρουσιαστεῖ σ' εἰσάς ἀπὸ τους συμπατριώτες σας, που κατοικοῦν στις πόλεις, εἴτε πρόκειται για φόνο εἴτε για διαφωνία σχετικὰ με κάποιον νόμο, με ἐντολή, με διατάγματα ἢ προστάγματα, εσεῖς πρέπει να τους συμβουλευεστε, για να μη γίνονται ἔνοχοι ἐνώπιον του Κυρίου και πέσει η ὀργή του πάνω σας και πάνω σ' αὐτούς. Ἔτσι να ενεργεῖτε και δεν θα εἴστε ἔνοχοι. ¹¹Ὁ *ἀρχιερέας Ἀμαρίας θα σας συμβουλευεῖ σε κάθε θρησκευτική υπόθεση και ο Ζεβαδίας, γιος του Ἰσαὴλ και ἀρχηγός της φυλῆς Ἰούδα, θα σας συμβουλευεῖ σε κάθε πολιτική υπόθεση· οἱ λευίτες θα εἶναι γραμματικοί σας. Να ενεργεῖτε με θάρρος και ὁ Κύριος θα εἶναι με τον δίκαιο».

Νίκη ἐναντίον των Μωαβιτῶν και των Ἀμμωνιτῶν

20 Μετά ἀπ' αὐτά, οἱ *Μωαβίτες και οἱ Ἀμμωνίτες και μαζί τους μερικοί ἀπὸ τους Μιναιούς^{αβ} ξεκίνησαν να πολεμήσουν ἐναντίον του Ἰωσαφάτ. ²Ἐφεραν λοιπὸν στο βασιλιά το μήνυμα: «Ἐρχεται ἐναντίον σου πολυάριθμος στρατός», του εἶπαν, «πέρα ἀπὸ τη Νεκρά Θάλασσα, ἀπὸ τη χώρα των Ἐδωμιτῶν.^{αγ} Τώρα αὐτοὶ βρίσκονται στην Χασησῶν-Ταμάρ, δηλαδή στην Εν-Γεδί».

³Ὁ Ἰωσαφάτ φοβήθηκε. Ἄρχισε να προσεύχεται στον Κύριο και κήρυξε νηστεία σ' ὅλο το λαὸ του *Ἰούδα. ⁴Οἱ κάτοικοι του Ἰούδα ἦρθαν ἀπ' ὅλες τις πόλεις του βασιλείου στην Ἱερουσαλήμ, για να συμβουλευτοῦν τον Κύριο. ⁵Τότε ο Ἰωσαφάτ στάθηκε στο μέσο της συγκέντρωσης του λαοῦ του Ἰούδα και της Ἱερουσαλήμ, στο *νάο του Κυρίου,

μπροστὰ στη νέα *αυλή, ⁶κι ἔκανε αὐτὴν την προσευχή:

«Κύριε, Θεέ των προγόνων μας, εσύ εἶσαι που βασιλεύεις στους ουρανοὺς, και κυριαρχεῖς πάνω σε ὅλα τα βασίλεια των ἐθνῶν! Στα χέρια σου εἶναι η δύναμη και η ἐξουσία. Κανένας δεν μπορεί να σου ἀνισταθεῖ. ⁷Εσύ, Θεέ μας, ἔδωξες τους κατοίκους της χώρας αὐτῆς μπροστὰ ἀπὸ το λαὸ σου τον *Ἰσραὴλ και την ἔδωσες για πάντα στους ἀπογόνους του *Ἀβραάμ, του ἀγαπημένου σου. ⁸Αὐτοὶ ἐγκαταστάθηκαν στη χώρα κι ἔχτισαν ἓνα *ἁγιαστήριο προς τιμὴν σου. Και εἶπαν: ⁹“αν μας βρει κανένα κακό, πόλεμος, θεομηνία, πλημμύρα, θανατικό ἢ πείνα, θα σταθούμε μπροστὰ σ' αὐτὸ το *νάο, δηλαδή ἐνώπιόν σου, ἀφού εσύ λατρεύεσαι σ' αὐτόν, και θα σε επικαλεστοῦμε μέσα στη θλίψη μας κι εσύ θα μας ἀκούσεις και θα μας σώσεις”. ¹⁰Τώρα, λοιπὸν, δες τους Ἀμμωνίτες, τους Μωαβίτες και τους *Ἐδωμίτες! Ὅταν οἱ Ἰσραηλίτες βγήκαν ἀπὸ την Αἴγυπτο δεν τους ἄφησες να περάσουν μέσα ἀπὸ τα ἐδάφη τους, ἀλλὰ πέρασαν ἀπὸ μακριὰ τους και δεν τους κατέστρεψαν. ¹¹Κι αὐτοὶ ἐδῶ τώρα μας ἀνταμείβουν με το να ἐρχονται να μας διώξουν ἀπὸ την *κληρονομία σου, που μας την ἔδωσες για ἰδιοκτησία μας. ¹²Θεέ μας, δε θα τους τιμωρήσεις; Ἐμεῖς δεν ἐχουμε δύναμη ν' ἀνισταθούμε σ' αὐτὸ το μεγάλο πλήθος, που ἐρχεται ἐναντίον μας. Δεν ἔξερουμε τι να κάνουμε, ἀλλὰ τα μάτια μας εἶναι στραμμένα σ' ἐσένα».

¹³Ὅλοι οἱ κάτοικοι του Ἰούδα στέκονταν ἐνώπιον του Κυρίου με τις γυναῖκες τους και τα παιδιά τους. ¹⁴Τότε, ἐκεῖ μέσα στη συγκέντρωση, ἦρθε το *Πνεῦμα του Κυρίου στον Ἰαχαζιήλ, ἓναν *λευίτη, ἀπόγονο του Ἀσάφ. (Ἦταν γιος του Ζαχαρία γιου του Βεναΐα, γιου του Ἰειήλ, γιου του Μαθανία). ¹⁵Αὐτὸς εἶπε: «Προσέξτε ὅλος ὁ λαὸς του Ἰούδα, εσεῖς οἱ κάτοικοι της Ἱερουσαλήμ, κι εσύ βασιλιά Ἰωσαφάτ! Αὐτὰ λέει σ' εἰσάς ὁ

^{αβ}Μιναιού, κατά τους Ὁ΄ Το εβραϊκό εχει «Ἀμμωνίτες» Οἱ Μιναιοὶ ἦταν λαὸς ἐγκατεστημένος πιθανῶς νοτια της Ἐδωμ ^{αγ}των Ἐδωμιτῶν, σύμφωνα με ἓνα εβρ χεῖρ , μία ἀρχ λατινικη μετ και τα γεωγραφικα συμφοραζόμενα του σίχου Το εβρ ἔχει «των Συριων»

Κύριος: «μη φοβάστε, μη δειλιάζετε από το μεγάλο αυτό πλήθος, γιατί η μάχη δεν είναι δική σας, αλλά του Θεού. ¹⁶Αύριο θα τους επιτεθείτε. Αυτοί έρχονται από την ανωφέρεια Σις. Θα τους συναντήσετε στην άκρη της κοιλάδας, απέναντι από την έρημο Ιερουήλ. ¹⁷Εσείς δεν θα χρειαστεί να πολεμήσετε. Εμφανιστείτε, σταθείτε εκεί και θα δείτε ότι εγώ, ο Κύριος, που είμαι μαζί σας, θα τους νικήσω για λογαριασμό σας. Λαέ του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, μη φοβάστε, μη δειλιάζετε! Αύριο κινηθείτε εναντίον τους, κι ο Κύριος θα είναι μαζί σας».

¹⁸Έπειτα ο Ιωσαφάτ έσκυψε το πρόσωπό του στη γη και όλος ο λαός του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ έπεσαν ενώπιον του Κυρίου και τον προσκύνησαν. ¹⁹Οι λευίτες των συγγενειών του Κορέ και του Κάάθ σηκώθηκαν και υμνολογούσαν με δυνατή φωνή τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ.

²⁰Την άλλη μέρα σηκώθηκαν πολύ πρωί και βγήκαν στην έρημο Τεκωά. Καθώς έβγαιναν, ο Ιωσαφάτ στάθηκε και είπε: «Ακούστε με, άντρες του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ: Εμπιστευτείτε τον Κύριο το Θεό σας και θα είστε ασφαλείς. Πιστέψτε στους *προφήτες του και θα νικήσετε». ²¹Έπειτα, αφού συσκέφθηκε με το λαό, τοποθέτησε μπροστά από τους πολεμιστές ψάλτες με ιερή στολή για να υμνολογούν τον Κύριο, με τον ύμνο: «Δοξολογείτε τον Κύριο, γιατί αιώνια διαρκεί η αγάπη του».

²²Όταν άρχισαν αυτόν τον ύμνο της δοξολογίας, ο Κύριος έστησε ενέδρες εναντίον των Αμμωνιτών, των Μωαβιτών και των Εδωμιτών, που είχαν έρθει να πολεμήσουν τον Ιούδα, και χτυπήθηκαν. ²³Οι Αμμωνίτες και οι Μωαβίτες επιτεθήκαν στους Εδωμίτες, με σκοπό να τους εξολοθρεύσουν και να τους καταστρέψουν εντελώς. Όταν όμως τελείωσαν με τους Εδωμίτες, συγκρούστηκαν μεταξύ τους και αλληλοεξοντώνονταν. ²⁴Όταν οι άντρες του Ιούδα ήρθαν στη σκοπιά της ερήμου και κοίταξαν προς το πλήθος των ε-

χθρών, είδαν ότι όλοι ήταν νεκρά σώματα, πεσμένα στη γη. Δεν είχε γλιτώσει κανείς.

²⁵Ο Ιωσαφάτ και ο λαός του ήρθαν να λαφυραγωγήσουν το στρατόπεδο των εχθρών και βρήκαν πάμπολλα κτήνη,^{λδ} πλούτη, ρουχισμό^{λε} και πολύτιμα αντικείμενα, από τα οποία πήραν τόσα πολλά, ώστε δεν μπορούσαν να τα μεταφέρουν. Τρεις μέρες μάζευαν λάφυρα. Τόσα πολλά ήταν.

²⁶Την τέταρτη μέρα συγκεντρώθηκαν στην κοιλάδα Βεραχά κι εκεί εulόγησαν τον Κύριο. Γι' αυτό και ονόμασαν τον τόπο εκείνο «Κοιλάδα Βεραχά» (Κοιλάδα Ευλογίας), κι έτσι ονομάζεται μέχρι σήμερα. ²⁷Μετά όλοι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ και του Ιούδα, με αρχηγό τον Ιωσαφάτ, ξεκίνησαν για να γυρίσουν στην Ιερουσαλήμ με μεγάλη χαρά. Ο Κύριος τους είχε κάνει να χαρούν, γιατί νικήθηκαν οι εχθροί τους. ²⁸Ήρθαν στην Ιερουσαλήμ, στο ναό του Κυρίου, με άρπες, με κιθάρες και με σάλπιγγες. ²⁹Όταν τα άλλα βασίλεια πληροφορήθηκαν ότι ο Κύριος πολέμησε εναντίον των εχθρών του Ισραήλ, κυριεύτηκαν από το φόβο του. ³⁰Έτσι η βασιλεία του Ιωσαφάτ έμεινε ήσυχη, γιατί ο Θεός του εξασφάλισε ειρήνη από παντού.

Το τέλος της βασιλείας του Ιωσαφάτ

(Α΄ Βασ 22,41-51)

³¹Ο Ιωσαφάτ είχε γίνει βασιλιάς του Ιούδα σε ηλικία τριάντα πέντε ετών. Βασίλεψε είκοσι πέντε χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Αζουβά και ήταν κόρη του Σιχλί. ³²Ο Ιωσαφάτ έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, ακολουθώντας απαρέγκλητα το παράδειγμα του Ασά, του πατέρα του. ³³Αλλά οι ιεροί *τόποι δεν καταργήθηκαν τελείως, γιατί ο λαός δεν είχε αφοσιωθεί ολόψυχα στο Θεό των προγόνων του.

³⁴Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωσαφάτ, από την αρχή ως το τέλος, είναι καταχωρισμένη στα Χρονικά του *Ιηού, γιου του Ανανί, έργο που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο των βασιλιάδων του Ισραήλ.

^{λδ}Το εβρ. εδώ προσθετεί «κατω από αυτα» δηλαδή από τα νεκρά σώματα ^{λε}ρουχισμο, σύμφωνα με μερικά αρχαία χειρ. και τη Βουλγάτα

³⁵Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο Ιωσαφάτ, βασιλιάς του Ιούδα συμμάχησε με τον Οχοζία, βασιλιά του Ισραήλ, που η συμπεριφορά του ήταν ασεβής. ³⁶Ο Ιωσαφάτ συμμάχησε μαζί του για να κατασκευάσουν πλοία, που να πηγαίνουν στη *Θαρσείς. Η κατασκευή των πλοίων γινόταν στο λιμάνι της Εσιών-Γάβερ. ³⁷Αλλά ο προφήτης Ελιέζερ, γιος του Δωδαυά από τη Μαρσαά, προφήτησε εναντίον του Ιωσαφάτ και είπε: «Επειδή συμμάχησες με τον Οχοζία, ο Κύριος θα καταστρέψει τα έργα σου». Έτσι τα πλοία ναυάγησαν και δεν μπόρεσαν να πάνε στη Θαρσείς.

21 Ο Ιωσαφάτ πέθανε και τον έθαψαν μαζί με τους προγόνους του στην *Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωράμ.

Η βασιλεία του Ιωράμ στον Ιούδα

(Β΄ Βασ 8,16-24)

²Ο Ιωράμ είχε πολλούς αδερφούς, που ήταν όλοι γιοι του Ιωσαφάτ, βασιλιά του *Ιούδα:³ τον Αζαρία, τον Ιεχίηλ, τον Ζαχαρία, τον Αζαρία, το Μιχαήλ και τον Σεφατία. ³Ο πατέρας τους τους είχε δώσει πολλά δώρα, ασημένια, χρυσά και διάφορα πολύτιμα είδη, καθώς και οχυρωμένες πόλεις στο βασίλειο του Ιούδα. Τη βασιλεία όμως την έδωσε στον Ιωράμ, γιατί αυτός ήταν ο *πρωτότοκος. ⁴Όταν ο Ιωράμ ανέλαβε τη βασιλεία του πατέρα του και απέκτησε δύναμη, κατέσφαξε όλους τους αδερφούς του και μερικούς ακόμη από τους αξιωματούχους του βασιλείου του.

⁵Ο Ιωράμ έγινε βασιλιάς σε ηλικία τριάντα δύο ετών και βασίλεψε οχτώ χρόνια στην *Ιερουσαλήμ. ⁶Ακολούθησε το κακό παράδειγμα των βασιλιάδων του *Ισραήλ. Έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο, όπως άλλωστε είχε κάνει η οικογένεια του Αχαάβ, αφού η γυναίκα του ήταν κόρη του Αχαάβ.⁷ Ο Κύριος όμως δεν θέλησε να καταστρέψει τη δυναστεία του Δαβίδ, γιατί είχε κάνει *διαθήκη με το Δαβίδ και του είχε υποσχεθεί ότι

αυτός και οι απόγονοί του θα κατείχαν το θρόνο για πάντα

⁸Στις ημέρες του Ιωράμ αποσκίρτησαν οι Εδωμίτες από την κυριαρχία του βασιλείου του Ιούδα και ανακήρυξαν δικό τους βασιλιά. ⁹Τότε κινητοποιήθηκε ο Ιωράμ με τους αξιωματούχους του και όλες τις πολεμικές του άμαξες. Έκανε επίθεση τη νύχτα και χτύπησε τους Εδωμίτες, που είχαν περικυκλώσει αυτόν και τους άρχοντες των αμαξών του. ¹⁰Πάντως, οι *Εδωμίτες χωρίστηκαν από τον Ιούδα κι εξακολουθούν μέχρι σήμερα να αποτελούν ανεξάρτητο βασίλειο. Την ίδια εποχή αποσκίρτησε και η Λιβνά, επειδή ο Ιωράμ εγκατέλειψε τον Κύριο, το Θεό των προγόνων του.

¹¹Ο ίδιος καθιέρωσε *τόπους λατρείας των ειδώλων στα βουνά του Ιούδα παρασύροντας έτσι στην απιστία το λαό της Ιερουσαλήμ και του Ιούδα. ¹²Τότε ο *προφήτης Ηλίας του έστειλε επιστολή που έλεγε: «Αυτά λέει ο Κύριος, ο Θεός του προγόνου σου Δαβίδ: Εσύ δεν ακολούθησες το παράδειγμα του πατέρα σου του Ιωσαφάτ, ούτε του Ασά, βασιλιά του Ιούδα. ¹³Αντίθετα ακολούθησες το παράδειγμα των βασιλιάδων του Ισραήλ και παρέσυρες το λαό του Ιούδα και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ στην ειδωλολατρία, όπως είχαν παρασυρθεί στην ειδωλολατρία οι διάδοχοι του Αχαάβ, κι επιπλέον σκότωσες τους αδερφούς σου, την πικρογένεια του πατέρα σου που ήταν καλύτεροί σου. ¹⁴Γ' αυτό κι ο Κύριος θα χτυπήσει με μεγάλη καταστροφή το λαό σου, τους γιους σου, τις γυναίκες σου και όλα τα υπάρχοντά σου. ¹⁵Θα αρρωστήσεις βαρεια στα εντόσθιά σου, μέχρις ότου μέρα με τη μέρα αυτά από την αρρώστια πέσουν».

¹⁶Έτσι, ο Κύριος υποκίνησε εναντίον του Ιωράμ την οργή των *Φιλισטיών και των Αράβων, που γειτόνευαν με τους Αιθιοπες. ¹⁷Αυτοί ανέβηκαν εναντίον της χώρας του Ιούδα και την κυρίεψαν και αφαίρεσαν όλα τα υπάρχοντα, που βρέθηκαν στο παλάτι του

³⁵Ιούδα Το εβρ έχει «Ισραήλ», πρβλ υποσ εις κεφ 17,1 ³⁷Δηλ η Γοθολία (βλ κεφ 22,2)

Βασιλιά· πήραν τους γιους του και τις γυναίκες του, έτσι που δεν του έμεινε κανένας άλλος γιος εκτός από τον μικρότερο, τον Οχοζία.⁷ Μετά απ' όλα αυτά, ο Κύριος τιμώρησε τον Ιωράμ με ανίατη αρρώστια στα εντόσθιά του.¹⁹ Όσο περνούσε ο καιρός χειροτέρευε και μετά από δύο χρόνια ξεχύθηκαν τα εντόσθιά του και πέθανε με πόνους φρικτούς. Ο λαός άναψε επικήδεια φωτιά προς τιμή του, όπως είχε κάνει και για τους προγόνους του.

²⁰ Ο Ιωράμ είχε γίνει βασιλιάς σε ηλικία τριάντα δύο ετών και βασιλεύσε στην Ιερουσαλήμ οχτώ χρόνια. Πέθανε χωρίς κανείς να λυπηθεί γι' αυτόν και τον έθαψαν στην Πόλη Δαβίδ, όχι όμως στους βασιλικούς τάφους.

Η βασιλεία του Οχοζία στον Ιούδα

(Β΄ Βασ 8,25-29 9,27-29)

22 Οι κάτοικοι της Ίερουσαλήμ έκαναν βασιλιά στη θέση του Ιωράμ τον νεότερο γιο του, τον Οχοζία, γιατί όλους τους μεγαλύτερους τους είχε σκοτώσει ο στρατός των Αράβων που είχε εισβάλει στο στρατόπεδο του Ιούδα. Έτσι έγινε βασιλιάς του Ιούδα ο Οχοζίας ²σε ηλικία είκοσι ετών, και βασίλευσε ένα χρόνο στην Ιερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Γοθολία και ήταν εγγονή του *Αμρί.³ Ο Οχοζίας ακολούθησε κι αυτός το παράδειγμα της οικογένειας Αχαάβ, γιατί η μάνα του του έδινε συμβουλές, που τον οδηγούσαν στην αμαρτία. ⁴ Έπραξε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο, όπως άλλωστε και όλη η οικογένεια του Αχαάβ· μετά το θάνατο του πατέρα του, αυτοί ήταν σύμβουλοι για την καταστροφή του.

⁵ Ακόμη, ακολουθώντας τη συμβουλή τους, ο Οχοζίας πήγε μαζί με τον Ιωράμ, γιο του Αχαάβ, βασιλιά του Ίσραήλ, να πολεμήσει εναντίον του Αζαήλ, βασιλιά των *Συρίων στη Ραμώθ, στη Γαλαάδ. Οι Σύριοι όμως πλήγωσαν τον Ιωράμ στη μάχη, ⁶ κι αυτός

γύρισε στην Ιζρεέλ για να θεραπευτεί από τα τραύματά του. Τότε ο Οχοζίας,⁷ κατέβηκε στην Ιζρεέλ να τον επισκεφτεί, που ήταν άρρωστος. ⁷ Αλλά ο Θεός είχε αποφασίσει την καταστροφή του Οχοζία. Έτσι, όταν ήρθε στον Ιωράμ, πήρε μέρος μαζί μ' αυτόν σε μια συμπλοκή εναντίον του *Ιηού, απογόνου του Νιμσί, τον οποίο όμως ο Κύριος είχε χρίσει στο μεταξύ βασιλιά, για να εξοντώσει την οικογένεια του Αχαάβ. ⁸ Τον καιρό που ο Ιηού εκτελούσε την κρίση του Θεού εναντίον της οικογένειας του Αχαάβ, βρήκε τους άρχοντες του λαού του Ιούδα και τους ανηψιούς του Οχοζία, που ήταν στην υπηρεσία του και τους σκότωσε. ⁹ Αναζήτησε και τον Οχοζία και τον συνέλαβαν, ενώ αυτός κρυβόταν στη *Σαμάρεια. Τον έφεραν μπροστά στον Ιηού και τον σκότωσαν. Τον έθαψαν, όμως κανονικά. «Εγγονός του Ιωσαφάτ είναι!», είπαν, «κι ο Ιωσαφάτ επιδίωκε να υπακούει τον Κύριο μ' όλη του την καρδιά».

Οι απόγονοι του Οχοζία δεν είχαν τη δύναμη να κρατήσουν τη βασιλεία.

Η βασίλισσα Γοθολία

(Β΄ Βασ 11,1-3)

¹⁰ Η Γοθολία, μητέρα του Οχοζία, όταν έδε ότι ο γιος της ήταν νεκρός, διέταξε να εξοντώσουν όλους τους απογόνους της βασιλικής οικογένειας του Ιούδα. ¹¹ Αλλά η Ιεωσεβά, κόρη του βασιλιά Ιωράμ, άρπαξε από τον Ιωάκ, γιο του Οχοζία, ανάμεσα από τους γιους του βασιλιά που επρόκειτο να θανατωθούν, και τον έκρυψε με την παραμύνα του σ' ένα υπνοδωμάτιο του *ναού. Η Ιεωσεβά, κόρη του Ιωράμ, ήταν γυναίκα του *Ιερέα Ιεωιάδά και αδερφή του Οχοζία. Έτσι μπόρεσε κι έκρυψε τον Ιωάκ από τη Γοθολία και δεν τον σκότωσε. ¹² Ο Ιωάκ κρυβόταν στο *ναό του Θεού μαζί με την παραμύνα του και τη θεία του έξι χρόνια, δηλαδή όσο χρόνο η Γοθολία βασίλευε στη χώρα.

¹⁷ Οχοζία Το εβρ έχει «Ιωάχαζ», άλλος τύπος του ίδιου ονόματος ¹⁸ Είκοσι ετών κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «σάραντα δύο» και το Β΄ Βασ 8,26 έχει «είκοσι δύο» — Κατά το 21,6 η Γοθολία ήταν κόρη του Αχαάβ, και συνεπώς εγγονή του Αμρί, αρχαίου βασιλιά του Ισραήλ ¹⁴ Οχοζίας, σύμφωνα με πολλά χειρόγραφα Το εβρ έχει «Αζαρίας»

Επανάσταση κατά της Γοθολίας

(Β΄ Βασ 11,4-20)

23 Τον έβδομο χρόνο ο *ιερέας Ιεωιάδά είχε αποκτήσει δύναμη. Πήρε, λοιπόν, κατά μέρος τους εκατόνταρχους, Αζαρία γιο του Ιωράμ, Ισμαήλ γιο του Ιωχανάν, Αζαρία γιο του Ωβήδ, Μαασεία, γιο του Αδαΐα και Ελισαφάτ, γιο του Ζαχαρία και έκανε μαζί τους συμφωνία. ² Αυτοί περιόδευσαν το βασίλειο του *Ιούδα και συγκέντρωσαν απ' όλες τις πόλεις τούς *λευίτες και τους αρχηγούς των συγγενειών του *Ισραήλ, και ήρθαν στην *Ιερουσαλήμ. ³ Συγκεντρώθηκαν όλοι στο *ναό του Θεού κι έκαναν συμφωνία υποταγής στο βασιλιά. Ο Ιεωιάδά τους είπε: «Αυτός είναι ο γιος του βασιλιά. Αυτός πρέπει να βασιλέψει, σύμφωνα με την υπόσχεση του Κυρίου για τους απογόνους του Δαβίδ. ⁴ Να, λοιπόν, τι θα κάνετε: Όταν οι *ιερείς και οι λευίτες θα αναλάβετε υπηρεσία το επόμενο *Σάββατο, το ένα τρίτο από σας θα φυλάξει τις πύλες του ναού: ⁵ το άλλο τρίτο θα φυλάξει το παλάτι του βασιλιά και το υπόλοιπο τρίτο την πύλη Ιεσώδ.^μ Όλος ο λαός θα συγκεντρωθεί στις *αυλές του ναού του Κυρίου. ⁶ Κανείς άλλος όμως δε θα μπει στο ναό του Κυρίου, παρά μόνο οι ιερείς και όσοι από τους λευίτες έχουν υπηρεσία. Αυτοί μπορούν να μπαίνουν γιατί είναι καθιερωμένοι: όλος όμως ο άλλος λαός θα φυλάει την εντολή του Κυρίου και θα μένει απ' έξω. ⁷ Οι λευίτες θα περικυκλώσουν τον βασιλιά, καθένας με τα όπλα τους στα χέρια, και θα τον συνοδεύουν όπου κι αν πάει. Οποιοσδήποτε άλλος, όμως, προσπαθήσει να μπει στο ναό, θα θανατώνεται.

⁸ Οι λευίτες και όλος ο λαός του Ιούδα έκαναν όπως ακριβώς τους διέταξε ο ιερέας Ιεωιάδά. Συγκέντρωσε καθένας τους άντρες του, όσους επρόκειτο ν' αρχίσουν υπηρεσία εκείνο το Σάββατο και όσους επρόκειτο να παραδώσουν υπηρεσία το ίδιο σάββατο — ο

Ιεωιάδά δεν είχε απαλλάξει κανένα τμήμα. ⁹ Ο Ιεωιάδά έδωσε στους εκατόνταρχους τις λόγχες, τις μεγάλες και τις μικρές ασπίδες, που ανήκαν στο βασιλιά Δαβίδ και βρίσκονταν στο ναό του Θεού. ¹⁰ Τοποθέτησε όλους τους άντρες, τον καθένα με το όπλο του στο χέρι, σε ημικύκλιο που ξεκινούσε, από τη δεξιά πλευρά του ναού, περνούσε από το *θυσιαστήριο και κατέληγε στην αριστερή πλευρά του ναού, για να προστατεύσουν το βασιλιά. ¹¹ Τότε ο Ιεωιάδά και οι γιοι του έφεραν έξω το γιο του βασιλιά, του φόρεσαν το στέμμα, του έδωσαν το έγγραφο της *διαθήκης^{μβ} και τον ανακήρυξαν βασιλιά. Τον έχρισαν με λάδι και όλοι φώναζαν: «Ζήτω ο βασιλιάς!»

¹² Όταν άκουσε η Γοθολία το θόρυβο του λαού, που έτρεχε και εξυμνούσε το βασιλιά, ανακατεύτηκε με το πλήθος και ήρθε στο ναό του Κυρίου. ¹³ Εκεί είδε το νεαρό βασιλιά να στέκεται πλάι στο σύλο στην είσοδο του ναού. Γύρω του στέκονταν οι αξιωματικοί και οι σαλπικτές, κι όλος ο λαός της χώρας πανηγύριζε και σάλπιζε με σάλπιγγες, ενώ οι ψάλτες με τα μουσικά όργανα κατεύθυναν τους ύμνους. Τότε η Γοθολία έσκισε τα φορέματά της^{μγ} και φώναξε: «Προδοσία! Προδοσία!» ¹⁴ Ο ιερέας Ιεωιάδά έβγαλε έξω τους εκατόνταρχους, που ήταν αρχηγοί του στρατού, και τους είπε: «Βγάλτε την έξω από τις γραμμές του στρατού, και όποιος την ακολουθήσει να θανατώνεται με ξίφος». Ο ιερέας είχε προστάξει να μη τη σκοτώσουν μέσα στο ναό του Κυρίου. ¹⁵ Τη συνέλαβαν, λοιπόν, τη στιγμή που έφτανε στην είσοδο της πύλης των Αλόγων,^{μδ} που οδηγεί στο παλάτι του βασιλιά, και τη θανάτωσαν επί τόπου.

¹⁶ Ο Ιεωιάδά έκανε συμφωνία που δέσμευε το λαό το βασιλιά και τον εαυτό του ότι θα είναι λαός του Κυρίου. ¹⁷ Τότε το πλήθος κατευθύνθηκε στο ναό του *Βάαλ και τον γκρέμισαν: κατέστρεψαν τα θυσιαστήριά

^μα πύλη Ιεσώδ Ἡ «πύλη του Θεμελιου» Ἡ θεση αυτής της πύλης είναι αγνωστη (Πρβλ Β΄ Βασ 11,6) ^{μβ}το έγγραφο της διαθήκης Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 11,12 ^{μγ}Έσκισε τα φορέματά της Βλ υποσ εις Γεν 37,29 ^{μδ}πύλη των Αλόγων Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 11,16

του και τα εἰδωλά του και θανάτωσαν τον Ματθάν, ιερέα του Βάαλ, εκεί μπροστά στα θυσιαστήρια.

¹⁸ Ἐπειτα ο Ἰεωιάδᾶ διόρισε φρουρούς στο ναό του Κυρίου υπό την εξουσία των ἱερέων-λευϊτῶν. Αυτούς τους εἶχε διορίσει κατά ομάδες ο Δαβίδ, για να προσφέρουν τα *ολοκαυτώματα στο ναό, ὡπως αναφέρεται στο *νόμο του Μωυσή· ο Δαβίδ εἶχε ορίσει αυτή η υπηρεσία να γίνεται με χαρούμενες ωδές. ¹⁹ Ἐπίσης τοποθέτησε θυρωρούς στις πύλες του ναοῦ του Κυρίου, για να μη μπαίνει σ' αυτόν κανένας *ἀκάθαρτος.

²⁰ Ἐπειτα συγκέντρωσε τους εκατόνταρχους, τους πρόκριτους και τους ἄρχοντες μαζί με ὅλο το λαό της χώρας και παρέλαβαν το βασιλιά από το ναό του Κυρίου, πέρασαν από την ἄνω πύλη και ἤρθαν σ' ἀνάκτορα, ὅπου και ενθρόνισαν τον Ἰωᾶς ²¹ με χαρούμενους πανηγυρισμούς.

Ἔτσι ηῦχασε η πόλη, αφού η Γοθολία εἶχε θανατωθεῖ.

Η βασιλεία του Ἰωᾶς στον Ἰουδα

(Β΄ Βασ 12,1-17)

24 Ο Ἰωᾶς ἐγίνε βασιλιάς σε ηλικία ἐφτά ἐτῶν και βασιλεύσε σαράντα χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. Η μητέρα του ονομαζόταν Σιβιά και καταγόταν από τη Βέερ-Σεβᾶ. ² Ο Ἰωᾶς ἔκανε το σωστό ἐνώπιον του Κυρίου ὅσον καιρό ζούσε ο *ιερέας Ἰεωιάδᾶ. ³ Ο Ἰεωιάδᾶ πήρε δύο γυναίκες και απέκτησε πολλούς γίους και κόρες.

⁴ Μετά από αρκετόν καιρό ο Ἰωᾶς ἀποφάσισε ν' ανακαινίσει το *ναό του Κυρίου. ⁵ Συγκέντρωσε τους ιερείς και τους *λευϊτες και τους εἶπε: «Πηγαίνετε στις πόλεις του Ἰουδα και συγκεντρώστε ἀπ' ὅλο το λαό χρήματα, για να ἔχετε να επισκευάζετε το ναό του Θεοῦ σας κάθε χρόνο. Συνοτμήψτε ὁμως ἀυτή την υπόθεση».

Οι λευϊτες ὁμως δεν βιάζονταν. ⁶ Ἔτσι ο βασιλιάς κάλεσε τον Ἰεωιάδᾶ τον επικεφαλῆς τους και τον ρώτησε: «Γιατί δεν φρόντισες να φέρουν οι λευϊτες ἀπό το λαό του Ἰουδα και της Ἱερουσαλήμ το φόρο που εἶχε

ορίσει ο Μωυσής, ο *δούλος του Κυρίου, στη συγκέντρωση των Ἰσραηλιτῶν, για τη *σκηνή του Μαρτυρίου;» ⁷ (Η Γοθολία, η ασεβής ἀυτή γυναίκα, και οι οπαδοί της εἶχαν παραμελήσει το ναό του Θεοῦ, κι ἄρχισε να γκρεμίζεται· κι ἀκόμη εἶχαν προσφέρει ὅλα τα αφιερώματα του ναοῦ του Κυρίου στους θεοὺς των Χανααίων).

⁸ Ο βασιλιάς, λοιπόν, διέταξε και κατασκεύασαν ἕνα κιβώτιο και το ἔβαλαν ἐξω ἀπό την εἴσοδο του ναοῦ του Κυρίου, ⁹ και παράγγειλαν στο λαό του Ἰουδα και της Ἱερουσαλήμ να φέρουν στον Κύριο το φόρο, που εἶχε ορίσει ο Μωυσής, ο δούλος του Θεοῦ στους Ἰσραηλίτες, στην ἐρημο. ¹⁰ Ὅλοι οι ἄρχοντες και ο λαός ἔφερναν με ευχαρίστηση κι ἔρριχναν μέσα στο κιβώτιο το φόρο τους, μέχρις ὅτου αὐτό γέμιζε. ¹¹ Κάθε μέρα το κιβώτιο μεταφερόταν ἀπό τους λευϊτες στους υπαλλήλους του βασιλιά για ἐλεγχο. Ὅταν αὐτοὶ ἔβλεπαν ὅτι εἶχαν μαζευτεῖ πολλά χρήματα, ἐρχόταν ο γραμματέας του βασιλιά και ο ἐπόπτης του *αρχιερέα και ἀδείαζαν το κιβώτιο. Ἐπειτα οι λευϊτες το ἔπαιρναν και το ἔβαζαν πάλι στη θέση του. Ἔτσι μάζεψαν πολλά χρήματα.

¹² Ο βασιλιάς και ο Ἰεωιάδᾶ ἔδιναν τα χρήματα στους ἐπιστάτες των εργασιῶν του ναοῦ του Κυρίου, κι ἐκεῖνοι προσλάμβαναν χτίστες και ξυλουργούς, σιδηρουργούς και χαλκουργούς, για να ἐπισκευάζουν το ναό. ¹³ Οι ἐργάτες δούλευαν σκληρά και με την πείρα που εἶχαν τελείωσαν τις ἐπισκευές στο ναό του Θεοῦ και τον ἐπανέφεραν στο ἀρχικό σχέδιό του, στέρεον ὡπως πριν. ¹⁴ Ὅταν τελείωσαν, ἔφεραν τα υπόλοιπα χρήματα στο βασιλιά και στον Ἰεωιάδᾶ και κατασκεύασαν μ' αὐτὰ σκευή για το ναό του Κυρίου, σκευή για τη λατρεία και για τις *θυσιές των ὀλοκαυτωμάτων, πιατέλλες και ἄλλα ἀντικείμενα χρυσά και ἀσημένια. Ὅσο ζούσε ο Ἰεωιάδᾶ πρόσφεραν κανονικά τα *ολοκαυτώματα στο ναό του Κυρίου.

¹⁵ Ἐγήρασε ὁμως ο Ἰεωιάδᾶ και πέθανε σε ηλικία ἐκατόν τριάντα ἐτῶν, αφού ἔζησε πολλά και καλὰ χρόνια.

¹⁶ Τον ἔθαψαν στην *Πόλη Δαβίδ μαζί με τους βασιλιάδες, γιατί εἶχε κάνει μεγάλο καλὸ στον *Ἰσραὴλ σχετικὰ με τὸ Θεὸ και τὸ ναὸ του

Ο βασιλιάς Ἰωᾶς εγκαταλείπει τὸ δρόμο του Θεοῦ

(Β΄ Βασ 12,18-22)

¹⁷ Ἀλλὰ μετὰ τὸ θάνατο του Ἰεωιάδᾶ οἱ ἀρχοντες του Ἰουδα ἦρθαν και υπέβαλαν τα σέβη τους στο βασιλιά. Εκείνος ἀκούσε τις εισηγήσεις τους ¹⁸ κι ἔτσι ο λαὸς του Ἰουδα και τῆς Ἱερουσαλήμ σταμάτησαν να λατρεύουν στο ναὸ τον Κύριο, τὸ Θεὸ των προγόνων τους, και λάτρεψαν τις ξύλινες ιερές *σπῆλεις και τα ἄλλα εἰδῶλα. Γι' αὐτὴν ἀνομίᾳ τους ξέσπασε ἡ οργὴ του Θεοῦ ἐναντίον τους. ¹⁹ Στὴ συνέχεια ὁ Θεὸς τοὺς ἐστειλε *προφῆτες, για να τους ἐπαναφέρουν στον Κύριο. Οἱ προφῆτες διαμαρτυρήθηκαν ἐναντίον τους, ἀλλὰ κανένας δεν τους ἀκούγε. ²⁰ Τότε τὸ *Πνεῦμα του Θεοῦ φώτισε τὸ Ζαχαρία, γιο του ἱερέα Ἰεωιάδᾶ. Στάθηκε σ' ἓνα μέρος που να τον βλέπει ὁ λαὸς και τους εἶπε: «Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος, ὁ Θεός: Γιατί παραβαίνετε τις ἐντολές του; Μην περμιένετε να προκόψετε! Ἐπειδὴ εγκαταλείψατε τον Κύριο, σας εγκατέλειψε κι ἐκεῖνος».

²¹ Τότε ὁ λαὸς ἔκαναν συνομωσία ἐναντίον του και με διαταγὴ του βασιλιά τον *λιθοβόλησαν στην *αυλὴ του ναοῦ του Κυρίου. ²² Ἔτσι ὁ Ἰωᾶς, ἔξεχασε τὴν καλοσύνη που του εἶχε δεῖξει ὁ Ἰεωιάδᾶ, πατέρας του Ζαχαρία, και σκότωσε τὸ γιο του. Ὁ Ζαχαρίας εἶπε πεθαίνοντας: «Ὁ Κύριος ας δεῖ και ας κρίνει»

²³ Ἔτσι, προς τὸ τέλος του χρόνου, ἦρθε ὁ στρατὸς των Συρίων ἐναντίον του Ἰωᾶς. Εἰσέβαλε στον Ἰουδα και στην Ἱερουσαλήμ και ἐξόντωσε ὅλους τους ἀρχοντες του λαοῦ και ὅλα τα λάφυρα που πήρε τα ἔστειλε στο βασιλιά τους στη Δαμασκὸ. ²⁴ Ὁ στρατὸς αὐτὸς των Συρίων δεν ἦταν πολυἀριθμος, ἀλλὰ

ὁ Κύριος παρέδωσε στην ἐξουσία τους τὸ μεγάλο στρατὸ του Ἰουδα, γιατί ὁ λαὸς του Ἰουδα εἶχαν εγκαταλείψει τὸ Θεὸ των προγόνων τους. Ἔτσι τιμωρήθηκε ὁ Ἰωᾶς. ²⁵ Ὃταν ἔφυγαν οἱ ἐχθροὶ κι ὁ βασιλιάς εἶχε μείνει βαρεῖα τραυματισμένος, οἱ δούλοι του συνωμότησαν ἐναντίον του, ἐπειδὴ εἶχε ἐκτελέσει τὸ γιο ^{με} του ἱερέα Ἰεωιάδᾶ, και τον σκότωσαν πάνω στο κρεβάτι του. Ἔτσι πέθανε ὁ Ἰωᾶς και τον ἔθαψαν στην Πόλη Δαβίδ, ὄχι ὅμως στους βασιλικούς τάφους. ²⁶ Αὐτοὶ που ἔκαναν τὴ συνωμοσία ἐναντίον του ἦταν ὁ Ζαβὰδ, γιος τῆς Σιμεᾶθ τῆς *Ἀμμωνίτισας και ὁ Ἰωζαβὰδ, γιος τῆς Σιμρίθ, τῆς *Μωαβίτισας.

²⁷ Ὁ κατάλογος των γίων του Ἰωᾶς, οἱ πολλές προφητεῖες που ἀπαγγέληκαν ἐναντίον του και ἡ διήγηση για τὴν ἀνακαίνιση του ναοῦ του Θεοῦ, ὅλα αὐτὰ εἶναι καταχωρισμένα στο Ὑπόμνημα του βιβλίου των Βασιλιάδων. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ὁ γιος του ὁ Ἀμασίας

Η βασιλεία του Ἀμασίας

(Β΄ Βασ 14,1-6)

25 Ὁ Ἀμασίας ἐγίνε βασιλιάς σε ηλικία εἰκοσι πέντε ἐτῶν και βασιλεύσε εἰκοσι ἐννέα χρόνια στην *Ἱερουσαλήμ. Ἡ μητέρα του ὀνομαζόταν Ἰεωαδδᾶν και καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. ² Ὁ Ἀμασίας ἔκανε τὸ σωστὸ ἐνώπιον του Κυρίου, ὄχι ὅμως με καρδιά ἐλικρινή. ³ Ἀμέσως μόλις σταθεροποιήθηκε ἡ βασιλεία του, θανάτωσε τους ἀξιωματοῦχους του που εἶχαν σκοτώσει τὸ βασιλιά Ἰωᾶς, τον πατέρα του. ⁴ Δε θανάτωσε ὅμως και τα παιδιὰ τους, ἐφαρμόζοντας αὐτὸ που εἶναι γραμμένο στο βιβλίο του *νόμου του Μωυσῆ, ὅπου ὁ Κύριος διέταξε. «Δεν πρέπει να τιμωροῦνται με θάνατο οἱ γονεῖς για τις ἀμαρτίες των παιδιῶν τους, οὔτε τα παιδιὰ για τις ἀμαρτίες των γονιῶν τους. Ὁ καθένας θα τιμωρεῖται με θάνατο μόνο για τὴ δικὴ του ἀμαρτία»

^{με} το γιο, κατα τους Ὁ΄ και τὴ Βουλγάτα. Το εβρ. εχει «τους γιους». ^{μς}βλ. κεφ 24,25-26

24,20 Μτ 12,5 24,21 Μτ 23,35 24,24 12,5 25,4 Δτ 24,16

Ο Αμασίας πολεμάει τους Εδωμίτες

(Β΄ Βασ 14,7)

⁵Ο Αμασίας συγκέντρωσε το λαό του *Ιούδα και της φυλής Βενιαμίν και διόρισε σ' αυτούς κατά συγγένειες χιλίαρχους και εκατόνταρχους. Τους στρατολόγησε από είκοσι ετών και πάνω και τους βρήκε τριακόσιες χιλιάδες στρατεύσιμους, ικανούς να χειρίζονται το ακόντιο και την ασπίδα. ⁶Επί πλέον μίσθωσε από το βασίλειο του *Ισραήλ, για εκατό *τάλαντα ασήμι, εκατό χιλιάδες γενναίους πολεμιστές.

⁷Ἦρθε όμως σ' αυτόν ένας άνθρωπος του Θεού και του είπε: «Βασιλιά, ας μην έρθει μαζί σου ο στρατός του βασιλείου του Ισραήλ, γιατί ο Κύριος δεν είναι ούτε με τον *Ισραήλ ούτε με κανέναν από τους Εφραϊμίτες. ⁸Αν θέλεις να πας, πήγαινε και κάνε και τις προετοιμασίες σου για τον πόλεμο· ο Θεός όμως θα σε τρέψει σε φυγή μπροστά από τους εχθρούς σου, γιατί μόνον αυτός έχει τη δύναμη να χαρίζει τη νίκη ή να φέρνει την ήττα». ⁹Ο Αμασίας απάντησε στον άνθρωπο του Θεού: «Τι θα κάνουμε όμως με τα εκατό τάλαντα, που τα 'χω δώσει κιόλας στο στρατό του Ισραήλ;» Ο άνθρωπος του Θεού απάντησε: «Ο Κύριος είναι δυνατός να σου δώσει περισσότερα απ' αυτά». ¹⁰Τότε ο Αμασίας ξεχώρισε το στρατό που είχε έρθει σ' αυτόν από τη φυλή Εφραΐμ και τους έστειλε πίσω στον τόπο τους. Αυτοί θύμωσαν εναντίον του λαού του Ιούδα κι επέστρεψαν στον τόπο τους φοβερά οργισμένοι.

¹¹Ο Αμασίας όμως πήρε θάρρος και έφτασε επικεφαλής του στρατού του στην κοιλάδα του Άλατος,^{μζ} όπου σκότωσε δέκα χιλιάδες Εδωμίτες. ¹²Ο στρατός του Ιούδα συνέλαβε ακόμα δέκα χιλιάδες αιχμαλώτους και τους έφεραν στην άκρη του γκρεμού, απ' όπου και τους γκρέμισαν και τσακίστηκαν όλοι.

¹³Οι στρατιώτες του Ισραήλ που ο Αμασίας τους έστειλε πίσω, γιατί δεν τους ήθε-

λε να πολεμήσουν μαζί του, επιτεθήκαν στις πόλεις του Ιούδα, από τη *Σαμάρεια μέχρι τη Βαιθ-Χωρών· σκότωσαν τρεις χιλιάδες από τους κατοίκους της και πήραν πολλά λάφυρα.

¹⁴Όταν ο Αμασίας γύρισε από τη σφαγή των Εδωμιτών, έφερε μαζί του και τους θεούς αυτών των ανθρώπων· τους έστησε για θεούς του, τους προσκύνησε και θυσίασε σ' αυτούς. ¹⁵Η ενέργεια όμως αυτή άναψε το θυμό του Κυρίου εναντίον του Αμασία. Και έστειλε σ' αυτόν έναν *προφήτη, ο οποίος του είπε: «Γιατί στράφηκες προς τους θεούς του λαού εκείνου, αφού αυτοί δεν μπόρεσαν να γλιτώσουν το λαό τους όταν εσύ τους κατέστρεφες;» ¹⁶Ενώ μιλούσε ο προφήτης, ο βασιλιάς τού είπε: «Σύμβουλο σε κάναμε του βασιλιά; Πάψε γιατί θα πεθάνεις». Τότε ο προφήτης έπαψε, αλλά είπε: «Ξέρω ότι ο Θεός αποφάσισε να σε καταστρέψει, γι' αυτό που έκανες και δεν άκουσες τη συμβουλή μου».

Ο Αμασίας πολεμάει το βασίλειο του Ισραήλ

(Β΄ Βασ 14,8-20)

¹⁷Ο Αμασίας, βασιλιάς του Ιούδα, συμβουλευτήκε τους αυλικούς του κι έστειλε αγγελιοφόρους στο βασιλιά του Ισραήλ Ιωάς, γιο του Ιωάχαζ και εγγονό του *Ιηού, και του έλεγε: «Έλα ν' αναμετρηθούμε!» ¹⁸Αλλά ο Ιωάς απάντησε στον Αμασία: «Το αγκάθι που ήταν στο *Λίβανο παράγγειλε στον *κέδρο του Λιβάνου: "δώσε τη θυγατέρα σου γυναίκα στο γιο μου". Αλλά ένα άγριο ζώο του Λιβάνου πέρασε και καταπάτησε το αγκάθι."^{μθ} ¹⁹Εσύ τώρα όλο σκέφτεσαι ότι σύντριψες τους Εδωμίτες κι αυτό σε κάνει να περηφανεύεσαι και να θέλεις ν' αποκτήσεις δόξα. Κάτσε εκεί που είσαι. Γιατί θες να προκαλέσεις συμφορά; Γιατί να σκοτωθείς εσύ και μαζί σου να ταλαιπωρηθεί κι ο λαός του Ιούδα;» ²⁰Αλλά ο Αμασίας δεν άκουγε τίποτα. Κι ήταν αυτό από το Θεό, για να τους

^{μζ}Κοιλιάδα του Άλατος βλ υποσ εις Β΄ Σαμ 8,13 ^{μθ}Σχετικά με τη φανταστική αυτή ιστορία βλ υποσ εις Β΄ Βασ 14,9

κάνει να νικηθούν από τους εχθρούς, επειδή λάτρεψαν τους θεούς των Ἐδωμιτών.

²¹ Ἔτσι ο Ἰωᾶς, βασιλιάς του Ἰσραήλ, πήγε κι αναμετρήθηκε με τον Ἀμασία, βασιλιά του Ἰούδα, στη Βαιθ-Σεμές, πόλη που ανήκει στο βασίλειο του Ἰούδα. ²² Ο στρατός του Ἰούδα νικήθηκε από αυτόν του Ἰσραήλ και οι στρατιώτες ἔφυγαν καθένας για το σπίτι του. ²³ Ο Ἰωᾶς ἔπιασε αιχμάλωτο τον Ἀμασία στη Βαιθ-Σεμές και τον ἔφερε στην Ἱερουσαλήμ. Εκεί γκρέμισε το τείχος της πόλης από την πύλη του Εφραΐμ ως την πύλη της Γωνίας, σε μᾶκρος περίπου τετρακοσίων πηχών.^{μθ} ²⁴ Πῆρε ὅλο το χρυσάφι και το ασημί από τὸ ἄγος του Θεοῦ, πήρε τα σκεύη που βρέθηκαν εκεί υπό τη φύλαξη του Ὁβηδ-Εδὼμ, κι ἐπίσης τους θησαυροὺς του παλατιοῦ του βασιλιά, καθὼς και αιχμαλώτους, και γύρισε στη Σαμάρεια.

²⁵ Μετά το θάνατο του Ἰωᾶς, γιου του Ἰωᾶχᾶζ και βασιλιά του Ἰσραήλ, ο Ἀμασίας, γιος του Ἰωᾶς και βασιλιάς του Ἰούδα, ἔζησε δεκαπέντε χρόνια. ²⁶ Ἡ υπόλοιπη ἱστορία του Ἀμασία, ἀπὸ την ἀρχή ως τὸ τέλος εἶναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικῶν των βασιλιάδων του Ἰούδα και του Ἰσραήλ. ²⁷ Μετά ἀπὸ τότε που ο Ἀμασίας ἐγκατέλειψε τον Κύριο, ἐκδηλώθηκε συνωμοσία ἐναντίον του στην Ἱερουσαλήμ. Αὐτὸς κατέφυγε στη Ἰλαχίς· οἱ εχθροὶ του ὅμως τον καταδίωξαν ως ἐκεῖ και τον σκότωσαν. ²⁸ Μετέφεραν τὴ σορὸ του στην πρωτεύουσα του βασιλείου του πάνω σε ἄμαξα που τὴν ἔσερναν πολλὰ ἄλογα και τον ἔθαψαν μαζί με τους προγόνους του.

Ἡ βασιλεία και ἡ δύναμη του Ουζζία

(Β΄ Βασ 14,21-22 15,1-3)

26 Ο Ουζζίας,^ν γιος του Ἀμασία, ἦταν τότε δεκαἔξι ἐτῶν κι ο λαὸς του Ἰούδα ἔκανε αὐτὸν βασιλιά στη θέση του πατέρα του. ² Αὐτὸς, μετὰ τὸ θάνατο του πατέρα

του, ἀνέκτησε ἐπὲρ του Ἰούδα τὴν πόλη Ἐλάθ και τὴν ανοικοδόμησε.

³ Ουζζίας ἐγένε βασιλιάς σε ηλικία δεκαἔξι ἐτῶν και βασιλεύσε πενήντα δύο χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. Ἡ μητέρα του ὀνομαζόταν Ἰεχαλία και καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ.

⁴ Ουζζίας ἐπράξε τὸ σωστὸ ἐνώπιον του Κυρίου, ὅπως ακριβῶς εἶχε κάνει κι ο Ἀμασίας, ο πατέρας του. ⁵ Ἐκανε τὸ θέλημα του Θεοῦ ὅσο ζούσε ο Ζαχαρίας που τον συμβούλευε να σέβεται τὸ Θεό. Κι ὅσον καιρὸ ἔκανε τὸ θέλημα του Κυρίου, ο Θεὸς τοῦ χάριζε ἐπιτυχίες.

⁶ Ουζζίας ἔκανε πόλεμο ἐναντίον των Φιλισטיῶν. Γκρέμισε τὰ τείχη της Γαθ, της Ιαυνὶ και της Ασδὼδ κι οχύρωσε πόλεις γύρω ἀπὸ τὴν Ασδὼδ και τὴν υπόλοιπη χώρα των Φιλιστιῶν. ⁷ Ο Θεὸς τον βοήθησε να νικήσει τους Φιλιστιῶνες και τους Ἀραβες που κατοικοῦσαν στη Γουρ-Βαάλ, καθὼς και τους Μιναίους,^{να8} οἱ ὁποῖοι ἐγέναν φόρου ὑποτελεῖς στον Ουζζία. Ἡ φήμη του ἔφτασε μέχρι τὴν Αἴγυπτο, καθὼς γινόταν ὅλο και πιο δυνατός.

⁹ Ουζζίας ἔχτισε γωνιακούς πύργους στην Ἱερουσαλήμ, σε κάθε γωνία του τείχους της, στην πύλη της Γωνίας και στην πύλη της Κοιλιάδας και τους οχύρωσε.^{υβ} ¹⁰ Ἐπίσης ἔχτισε πύργους στις ἐρημες περιοχές και ἀνοίξε πολλά πηγάδια, γιατί εἶχε πολλὰ κοπάδια στις πεδινές και στις λοφώδεις περιοχές. Ἐπίσης εἶχε προσλάβει γεωργούς και ἀμπελουργούς στα βουνά και στις εὐφορες περιοχές, γιατί ἀγαπούσε τὴ γεωργία.

¹¹ Ο Ουζζίας εἶχε στρατὸ ετοιμοπόλεμο, που ἔκανε οργανωμένες ἐπιδρομές. Ἦταν χωρισμένος σε τάγματα, ὅπως τους εἶχε ἀπογράψει ο γραμματέας Ἰεὶήλ και ο διοικητικὸς ὑπάλληλος Μασσειάς, με τὴν καθοδήγηση του Ἀνανία, ἐνὸς ἀπὸ τους στρατηγούς του βασιλιά. ¹² Ὅλοι αὐτοὶ οἱ γενναῖοι πολε-

^{μθ}βλ ὑποσ εἰς Β΄ Βασ 14,13 ^νΟυζζίας. Στα παραλλήλα κείμενα του Β΄ Βασ ἀναφέρεται ὡς Ἀζαρίας. ^{να}Μιναίους
βλ ὑποσ εἰς κεφ 20,1 ^{υβ}πύλη της Γωνίας. Για τὴν πύλη της Γωνίας βλ ὑποσ εἰς Β΄ Βασ 14,13 — Ἡ πύλη της Κοιλιάδας βρισκόταν στο δυτικὸ τείχος της πόλης

μιστές, που υπάγονταν στις διαταγές δύο χιλιάδων εξακοσίων αρχηγών οικογενειών, ¹³ αποτελούσαν μια στρατιωτική δύναμη τριακοσίων εφτά χιλιάδων πεντακοσίων αντρών, δυνατών και θαρραλέων, οι οποίοι υποστήριζαν το βασιλιά εναντίον των εχθρών του. ¹⁴ Ο Ουζζίας εφοδίασε όλο το στρατό με ασπίδες, ακόντια, περικεφαλαίες, θώρακες, τόξα και πέτρες για σφενδόνες. ¹⁵ Στην Ιερουσαλήμ κατασκεύασε μηχανές επινοημένες από ειδικούς, για να τοποθετούνται πάνω στους πύργους και στις γωνίες, και να ρίχνουν βέλη και πέτρες μεγάλες.

Το σφάλμα του Ουζζία και η ασθένειά του

(Β΄ Βασ 15,5-7)

Η φήμη του βασιλιά Ουζζία είχε εξαπλωθεί παντού, γιατί ο Θεός τον βοηθούσε με θαυμαστό τρόπο, κι απέκτησε μεγάλη δύναμη.

¹⁶ Όταν όμως έγινε ισχυρός, υπερηφανεύθηκε κι αυτό ήταν η καταστροφή του. Έδειξε ασέβεια στον Κύριο το Θεό του: Μια μέρα μπήκε στο *νάο του Κυρίου, για να προσφέρει ο ίδιος εύσμο *θυμίαμα στο *θυσιαστήριο του θυμιάματος. ¹⁷ Ο αρχιερέας Αζαρίας πήρε από πίσω το βασιλιά μαζί με ογδόντα θαρραλέους *ιερείς του Κυρίου, ¹⁸ οι οποίοι αντιστέκονταν στο βασιλιά και του έλεγαν: «Δεν επιτρέπεται, Ουζζία, να προσφέρεις εσύ θυμίαμα στον Κύριο! Μόνον οι ιερείς επιτρέπεται, οι απόγονοι του *Ααρών, που είναι αφιερωμένοι σ' αυτή την υπηρεσία. Βγες έξω από το *αγιαστήριο! Ασέβησες στον Κύριο το Θεό και δεν θα έχεις πια την ευλογία του». ¹⁹ Ο Ουζζίας, κρατώντας στο χέρι του το *θυμιατήριο, έτοιμος να θυμιάσει, οργίστηκε εναντίον των *ιερέων, κι αμέσως εμφανίστηκε λέπρα στο μέτωπό του εκεί μπροστά τους, μέσα στο ναό του Κυρίου, κοντά στο θυσιαστήριο του θυμιάματος. ²⁰ Ο *αρχιερέας Αζαρίας και όλοι οι ιερείς, που τον κοίταζαν, είδαν τη λέπρα στο μέτωπό του. Έτρεξαν τότε να τον βγάλουν από το

ναό· έτρεξε κι εκείνος, γιατί τον είχε χτυπήσει ο Κύριος.

²¹ Ο βασιλιάς Ουζζίας έμεινε *λεπρός ως το θάνατό του. Ήταν αναγκασμένος να κάθεται σε απομόνωση, αποκλεισμένος από το ναό του Κυρίου. Ο γιος του, ο Ιωθάμ, ήταν επικεφαλής του ανακτόρου και κυβερνούσε το λαό της χώρας.

²² Η υπόλοιπη ιστορία του Ουζζία, από την αρχή ως το τέλος, είναι γραμμένη από τον *προφήτη Ησαΐα, γιο του Αμώς. ²³ Έτσι ο Ουζζίας πέθανε αλλά δεν τον έθαψαν με τους προγόνους του στο βασιλικό νεκροταφείο, αλλά σε παραπλήσιο μέρος, επειδή ήταν λεπρός. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ιωθάμ.

Η βασιλεία του Ιωθάμ

(Β΄ Βασ 15,32-38)

27 Ο Ιωθάμ έγινε βασιλιάς σε ηλικία είκοσι πέντε ετών και βασιλέψε δεκαέξι χρόνια στην *Ιερουσαλήμ. Μητέρα του ήταν η Ιερουσα, κόρη του Σαδώκ. ² Ο Ιωθάμ έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όπως ακριβώς είχε κάνει ο πατέρας του ο Ουζζίας, χωρίς βέβαια να διαπράξει το σφάλμα να μπει στο *νάο του Κυρίου. Ο λαός όμως εξακολουθούσε να είναι διεφθαρμένος.

³ Αυτός έχτισε την άνω πύλη^ν του ναού του Κυρίου και επεξέτεινε το τείχος της περιοχής *Οφήλ. ⁴ Στα ορεινά του *Ιούδα οχύρωσε πόλεις και στα δάση έχτισε φρούρια και πύργους. ⁵ Πολέμησε το βασιλιά των *Αμμωνιτών και τον νίκησε. Τότε οι Αμμωνίτες υποχρεώθηκαν να του πληρώνουν για τρία χρόνια φόρο υποτελείας εκατό *τάλαντα ασήμι, δέκα χιλιάδες *κορ σιτάρι και δέκα χιλιάδες κορ κριθάρι κάθε χρόνο. ⁶ Ο Ιωθάμ απέκτησε μεγάλη δύναμη, γιατί έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου του Θεού του.

⁷ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωθάμ είναι καταχωρισμένη στο βιβλίο των βασιλιάδων του *Ισραήλ και του Ιούδα. Εκεί αναφέρονται οι πόλεμοι που έκανε, καθώς και τα έργα του.

^ν Άνω πύλη Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 15,35

8 Ἐίχε γίνει βασιλιάς σε ηλικία εἴκοσι πέντε ετών και βασιλεψε δεκαέξι χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. 9 Ὅταν πέθανε, τον ἔθαψαν στην Πόλη Δαβίδ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Ἄχαζ

Ἡ βασιλεία του Ἄχαζ

(Β΄ Βασ 16,1-5)

28 Ο Ἄχαζ ἔγινε βασιλιάς σε ηλικία εἴκοσι ετών και βασιλεψε δεκαέξι χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. Δεν ἔκανε ὁμως το σωστό ενώπιον του Κυρίου, ὡπως εἶχε κάνει ο Δαβίδ ο πρόγονός του. 2 Ἀκολούθησε το κακό παράδειγμα των βασιλιάδων του Ἰσραήλ. Κατασκεύασε εἰδωλα από χυτό μέταλλο για να λατρεύει τους θεούς των Χανααίων 3 και θυμίασε στην κοιλάδα Εννόμ·¹⁰ ἐπίσης πρόσφερε τους γιους του ολοκαύτωμα στα εἰδωλα σύμφωνα με τα βδελυρά ἔθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα εἶχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ἰσραηλίτες. 4 Ἐπίσης πρόσφερε θυσίες και θυμιάματα στους ιερούς τόπους πάνω στους λόφους, κάτω από τις σκιές των δέντρων

5 Γι' αυτό κι ο Κύριος, ο Θεός του, τον παρέδωσε στην εξουσία των εχθρών του: Τον νίκησε ο βασιλιάς των Συρίων· οι Σύριοι πήραν πολλούς αιχμαλώτους και τους ἔφεραν στη Δαμασκό. Ἐπίσης τον νίκησε ο βασιλιάς του Ἰσραήλ Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία, ο οποίος με μεγάλη σφαγή 6 ἐξόντωσε σε μία μέρα εκατόν εἴκοσι χιλιάδες άντρες του Ἰούδα, που ἦταν ὅλοι γενναῖοι πολεμιστές. Αυτό συνέβη επειδή ο λαός του Ἰούδα εγκατέλειψαν τον Κύριο το Θεό των προγόνων τους. 7 Ο Ζιχρί, ἓνας Εφραϊμίτης ἥρωας, σκότωσε το Μασσεία, γιο του βασιλιά,¹⁰ τον Ἀζικάμ, αρχηγό του παλατιού και τον Ελκανά, δεύτερον μετά το βασιλιά. 8 Ο στρατός του Ἰσραήλ συνέλαβε από το λαό του Ἰούδα διακόσιες χιλιάδες αιχμαλώτους, γυναίκες και παιδιά· πήραν ἀκόμη πολλά λάφυρα και τα ἔφεραν ὅλα στη Σαμάρεια.

Ἡ απόδοση των αιχμαλώτων

9 Στη Σαμάρεια ἦταν ἓνας προφήτης του Κυρίου, που ονομαζόταν Ὠδήδ. Αυτός συνάντησε το στράτευμα που κατευθυνόταν στην πόλη και τους εἶπε: «Ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων σας, από το θυμό του ἐναντίον του Ἰούδα, τους παρέδωσε ὅλους αυτούς στην εξουσία σας. Ἀλλά εσεῖς τους σφάζατε με μανία τέτοια, που ο ἀπόηχός της ἔφτασε μέχρι τον ουρανό. 10 Και τώρα σκεφτόσαστε να υποτάξετε το λαό του Ἰούδα και της Ἱερουσαλήμ για να τους ἔχετε δούλους σας. Εσεῖς δεν ἀμαρτάνετε ἐναντία στον Κύριο το Θεό σας, 11 Τώρα, λοιπόν, ἀκούστε με και ἐπιστρέψτε τους αιχμαλώτους που συλλάβατε από τους συμπατριώτες σας, γιατί ο φοβερός θυμός του Κυρίου ἐρχεται κατά πάνω σας».

12 Τότε, μερικοί από τους ἀρχηγούς των Εφραϊμιτών, ο Ἀζαρίας γιος του Ἰωχανάν, ο Βαραχίας γιος του Μεσιλλεμῶθ, ο Εζεκίας γιος του Σαλλοῦμ και ο Ἀμασά γιος του Χαλδαί, ξεσηκώθηκαν ἐναντίον αὐτῶν που ἔρχονταν από την ἐκστρατεία. 13 «Δε θα φέρετε ἐδώ τους αιχμαλώτους!» τους εἶπαν. «Ἀρκετά μεγάλη εἶναι ἡ ἀμαρτία μας ενώπιον του Κυρίου και ο θυμός του φοβερός ἐναντίον του Ἰσραήλ. Γιατί θέλετε να προσθέσουμε κι ἄλλες ἀμαρτίες σ' αὐτές που ἤδη ἔχουμε διαπράξει;»

14 Ἐτσι, μπροστά στους ἀρχοντες και σ' ὅλη τη συγκέντρωση οι πολεμιστές ἀφήσαν ἐλευθέρους τους αιχμαλώτους κι ἐπίσης ἐγκατέλειψαν τα λάφυρα. 15 Ὀρίστηκαν ονομαστικά άντρες, οι οποίοι ἀνέλαβαν τους αιχμαλώτους και ἐντύσαν με ρούχα από τα λάφυρα ὅσους ἦταν γυμνοί. Τους ἔβαλαν υποδήματα, τους ἔδωσαν να φάνε και να πιουν και τους ἀλείψαν με λάδι. Ὅσους ἦταν ἐξαντλημένοι τούς ἀνέβασαν στα γαϊδούρια και τους μετέφεραν στους συγγενείς τους στην Ἱερικώ, την πόλη με τις φοινικίες. Ἐπειτα οι Ἰσραηλίτες ἐπέστρεψαν στην Σαμάρεια.

¹⁰κοιλάδα Εννομ Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 23,10 ¹⁰γιου του βασιλια Βλ υποσ εις Α΄ Βασ 22,26

Ὁ Ἄχαζ ζητάει τη βοήθεια της Ασσυρίας

(Β΄ Βασ 16,7-20)

¹⁶Εκείνο τον καιρό ο βασιλιάς Ἄχαζ ζήτησε βοήθεια από το βασιλιά της Ἀσσυρίας, ¹⁷γιατί οι Εδωμίτες ἤρθαν πάλι και επιτεθήκαν στο λαό του Ιούδα και πήραν αιχμαλώτους. ¹⁸Τὴν ἴδια εποχή οι Φιλισταῖοι ὄρμησαν στις πόλεις της πεδινῆς και νότιας χώρας του Ιούδα και κυρίεψαν τη Βαιθ-Σεμές, την Αιλών και τη Γεδρωθ. Επίσης κατέλαβαν τις πόλεις Σοχώ, Τιμνά και Γιμζώ με τα περιχώρά τους και εγκαταστάθηκαν σ' αυτές. ¹⁹Ὁ Κύριος ταπείνωσε το λαό του Ιούδα εξαιτίας του βασιλιά του Ιούδα^α Ἄχαζ, ο οποίος τους έκανε ν' αμαρτήσουν, αλλά κι ο ίδιος προσωπικά πρόσβαλε κατάφωρα τον Κύριο.

²⁰Ὁ Τιγλάθ-Πιλέσερ, βασιλιάς της Ασσυρίας, αντί να βοηθήσει τον Ἄχαζ, επιτέθηκε εναντίον του και τον έφερε σε απελπιστική θέση. ²¹Τότε, ο Ἄχαζ αναγκάστηκε ν' αφαιρέσει μέρος από τους θησαυρούς του ναού του Κυρίου, του βασιλικού ανακτόρου και των αρχόντων του και να τα δώσει στο βασιλιά της Ασσυρίας, ο οποίος όμως τελικά δεν τον βοήθησε.

²²Τον καιρό της απελπισίας του ο βασιλιάς Ἄχαζ ασέβησε ακόμα περισσότερο στον Κύριο: ²³Θυσίαζε στους θεούς της Δαμασκού, μολονότι αυτοί τον είχαν νικήσει. «Αυτοί οι θεοί», έλεγε, «των Συρίων βασιλιάδων, βοηθάνε τους λαούς τους. Θα θυσιάσω, λοιπόν, κι εγώ σ' αυτούς, για να με βοηθήσουν». Αυτοί όμως έγιναν η καταστροφή του ίδιου και του λαού του. ²⁴Επιπλέον ο Ἄχαζ συγκέντρωσε τα ιερά σκεύη του ναού, τα κομμάτιασε και σφράγισε τις πόρτες του ναού του Κυρίου. Στη συνέχεια διέταξε και κατασκεύασαν ἄθυσιαστήρια σε κάθε γωνιά στους δρόμους της Ιερουσαλήμ. ²⁵Σε κάθε πόλη του Ιούδα καθιέρωσε ιερούς τόπους για να θυμιάζει στους ξένους θεούς και εξόργισε έτσι τον Κύριο, το Θεό των προγώ-

νων του.

²⁶Ἡ υπόλοιπη ιστορία του Ἄχαζ, από την αρχή ως το τέλος, είναι καταχωρισμένη στο βιβλίο των βασιλιάδων του Ιούδα και του Ισραήλ. Εκεί αναφέρονται όλα τα έργα του. ²⁷Ὅταν πέθανε, τον έθαψαν στην πόλη της Ιερουσαλήμ· δεν τον έφεραν όμως στους τάφους των βασιλιάδων του Ισραήλ. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Εζεκίας.

Ὁ βασιλιάς Εζεκίας εξαγνίζει το ναό

(Β΄ Βασ 18,1-3)

29 Ὁ Εζεκίας έγινε βασιλιάς σε ηλικία είκοσι πέντε ετών και βασίλεψε είκοσι εννιά χρόνια στην Ἱερουσαλήμ. Ἡ μητέρα του ονομαζόταν Αβιά και ήταν κόρη του Ζαχαρία. ²Αυτός έπραξε το σωστό ενώπιον του Κυρίου, όπως ακριβώς είχε κάνει ο Δαβίδ, ο πρόγόνος του.

³Τον πρώτο μήνα του πρώτου έτους της βασιλείας του, άνοιξε τις πόρτες του ναού του Κυρίου και τις επισκεύασε. ⁴Επειτα κάλεσε τους ἱερείς και τους λευίτες και τους συγκέντρωσε στην ανατολική αὐλή του ναού.

⁵«Ακούστε με, λευίτες!» τους είπε, «εξαγνιστείτε τώρα και εξαγνίστε και το ναό του Κυρίου, του Θεού των προγόνων σας· πετάξτε μακριά κάθε μιαρό αντικείμενο. ⁶Οι πατεράδες μας ασέβησαν και έπραξαν ό,τι δυσαρσετεί τον Κύριο το Θεό μας. Τον εγκατέλειψαν, αδιαφόρησαν για την κατοικία του και του γύρισαν τα νώτα. ⁷Σφράγισαν ακόμη και τις πόρτες του ναού, έσβησαν τους λύχνους και δε θυμιάζαν ούτε πρόσφεραν πια ὄλοκαυτώματα στο ἄγιαστήριο του Θεού του λαού Ἰσραήλ. ⁸Γι' αυτό ξέσπασε η οργή του Κυρίου ενάντια στο λαό του Ἰούδα και της Ιερουσαλήμ, και τους έκανε ώστε όσοι τους βλέπουν να τρομάζουν, να νιώθουν φρίκη και να τους χλευάζουν, όπως κι εσείς το βλέπετε με τα ίδια σας τα μάτια. ⁹Γι' αυτό οι πατεράδες σας σκοτώθηκαν στον πόλεμο και οι γυναίκες μας και τα παιδιά μας σύρ-

^αΤο εβρ έχει «Ισραήλ» Βλ υποσ εις κεφ 17,1

θηκαν στην *αιχμαλωσία. ¹⁰ Τώρα, λοιπόν, θέλω να κάνω *διάθηκη με τον Κύριο, το θεό του Ισραήλ, για να πάψει να είναι οργισμένος μαζί μας. ¹¹ Μη δείξετε αδιαφορία, παιδιά μου, γιατί εσάς διάλεξε ο Κύριος να στέκεστε ενώπιόν του, έτοιμοι να τον υπηρετείτε ως λειτουργοί του και να του προσφέρετε *θυμίαμα».

¹² Τότε σηκώθηκαν μπροστά οι παρακάτω λευίτες: Από τους απογόνους των Κασθιτών: οι Μαθάβ, γιος του Αμασαί και Ιωήλ, γιος του Αζαρία· από τους απογόνους των Μεραριτών: οι Κις, γιος του Αβδί και Αζαρίας, γιος του Ιαλλελεήλ· από τους απογόνους των Γηρωσιτών: οι Ιωάχ, γιος του Ζιμμά και Εδέν, γιος του Ιωάχ. ¹³ Από τους απογόνους του Ελισαφάν: οι Σιμιρ και Ιεϊήλ· από τους απογόνους του Ασάφ: οι Ζαχαρίας και Ματανίας· ¹⁴ από τους απογόνους του Αιμάν: οι Ιεχίηλ και Σιμεΐ· από τους απογόνους του Ιεδουθού: οι Σεμαίας και Ουζζιήλ.

¹⁵ Αυτοί συγκέντρωσαν τα μέλη των αντίστοιχων συγγενειών τους και αφού εξαγνίστηκαν όλοι, πήγαν να εξαγνίσουν το ναό του Κυρίου με διαταγή του βασιλιά, σύμφωνα με τους λόγους του Κυρίου. ¹⁶ Οι ιερείς πήγαν στο ναό για να εξαγνίσουν το εσωτερικό του. Αφού έβγαλαν έξω στην αυλή του ναού όλα τα μιανά αντικείμενα που βρήκαν, τα πήραν οι λευίτες και τα μετέφεραν έξω από την πόλη, στο χείμαρρο των *Κέδρων.

¹⁷ Την πρώτη μέρα του πρώτου *μήνα άρχισαν τον εξαγνισμό του ναού του Κυρίου και την όγδοη μέρα έφτασαν στον πρόναο. Έτσι, ολοκλήρωσαν την κάθαρση σε οχτώ ημέρες· τη δέκατη έκτη του πρώτου μήνα είχαν τελειώσει.

¹⁸ Έπειτα οι λευίτες ήρθαν στα ανάκτορα, παρουσιάστηκαν στο βασιλιά Εζεκία και του είπαν: «Εξαγνίσαμε όλο το ναό του Κυρίου, το *Θυσιαστήριο του ολοκαυτώματος κι όλα τα σκεύη του, την τράπεζα της *προθέσεως και όλα τα σκεύη της. ¹⁹ Όλα τα σκεύη που είχε μολύνει ο ασεβής βασιλιάς Άχαζ την εποχή της βασιλείας του, τα αγιάσαμε και είναι έτοιμα. Βρίσκονται τώρα τοποθετημένα

μπροστά στο θυσιαστήριο του Κυρίου».

Ο καθαγιασμός του ναού

²⁰ Την άλλη μέρα το πρωί σηκώθηκε ο βασιλιάς Εζεκίας, συγκέντρωσε τους άρχοντες της πόλης και ανεβηκε στο ναό του Κυρίου. ²¹ Έφεραν να θυσιάσουν επτά βόδια, επτά κριάρια, επτά αρνιά κι επτά τράγους, για να επιτύχουν την εξιλέωση της αμαρτίας στη βασιλική οικογένεια, στο αγιαστήριο και στο λαό του Ιούδα. Ο βασιλιάς διέταξε τους ιερείς, τους απογόνους του *Ααρών, να προσφέρουν τις *θυσίες στο θυσιαστήριο του Κυρίου. ²² Οι ιερείς έσφαξαν τα βόδια και με το *αίμα τους ράντισαν το θυσιαστήριο· μετά έσφαξαν τα κριάρια και τα αρνιά και κάθε φορά ράντιζαν με το αίμα τους το θυσιαστήριο. ²³ Τέλος έφεραν μπροστά στο βασιλιά και στη συγκέντρωση τους τράγους για τη θυσία εξιλέωσης· ο βασιλιάς και οι συγκεντρωμένοι έβαλαν τα χέρια τους πάνω σ' αυτούς. ²⁴ Οι ιερείς τούς έσφαξαν και έχυσαν το αίμα τους στο θυσιαστήριο για να επιτύχουν την εξιλέωση της αμαρτίας όλου του λαού. Ο βασιλιάς είχε διατάξει να προσφερθεί το ολοκαύτωμα και η θυσία εξιλέωσης για λογαριασμό όλου του λαού.

²⁵ Έπειτα ο βασιλιάς τοποθέτησε τους λευίτες στο ναό του Κυρίου με κύμβαλα, με άρπες και με κιθάρες, όπως τα είχε καθιερώσει ο Δαβίδ και οι *Βλέποντες του βασιλιά Γαδ και Νάθαν, οι οποίοι ως *προφήτες του Κυρίου είχαν μεταβιβάσει σχετική εντολή του. ²⁶ Οι λευίτες πήραν θέσεις κρατώντας τα μουσικά όργανα, που είχαν κατασκευαστεί επί Δαβίδ, και οι ιερείς κρατώντας σάλπιγγες. ²⁷ Ο Εζεκίας διέταξε να προσφέρουν το ολοκαύτωμα στο θυσιαστήριο· κι όταν άρχισε η προσφορά του ολοκαυτώματος, άρχισαν οι ιερείς και οι λευίτες να ψάλλουν προς τιμήν του Κυρίου με τη συνοδεία των σαλπίγγων και των μουσικών οργάνων του Δαβίδ, βασιλιά των Ισραηλιτών. ²⁸ Τότε όλη η σύναξη προσκύνησε, ενώ οι ψάλτες έψαλλαν και οι σαλπικτές σάλπιζαν. Αυτό συνεχίστηκε μέχρις ότου τελείωσε το ολο-

καύτωμα. ²⁹ Μετά ο βασιλιάς και όλοι οι παρρηισκόμενοι έσκυψαν και προσκύνησαν. ³⁰ Ο βασιλιάς Εζεκίας και οι άρχοντες παρότρυναν τους λευίτες να συνεχίσουν να ψάλλουν στον Κύριο τους ψαλμούς του Δαβίδ και του Ασάφ, του *Βλέποντος. Έτσι, αφού έψαλαν με χαρά, έσκυψαν όλοι τα κεφάλια τους και προσκύνησαν το Θεό.

³¹ Τότε, ο βασιλιάς πήρε το λόγο και είπε στο λαό: «Τώρα που έχετε εξαγνιστεί ενώπιον του Κυρίου, πλησιάστε να προσφέρετε θυσίες κι ευχαριστήριες προσφορές στο ναό του Κυρίου». Έτσι όλοι οι συγκεντρωμένοι άρχισαν να προσφέρουν θυσίες και ευχαριστήριες προσφορές· κι αν κανένας ήθελε, πρόσφερε και ολοκαυτώματα. ³² Ο αριθμός των ολοκαυτωμάτων που πρόσφερε η σύναξη στον Κύριο ήταν εβδομήντα βόδια, εκατό κριάρια και διακόσια αρνιά. ³³ Τα ζώα που προσφέρθηκαν για τις άλλες θυσίες ήταν εξακόσια βόδια και τρεις χιλιάδες πρόβατα. ³⁴ Οι ιερείς όμως ήταν λίγοι και δεν προλάβαιναν να γδέρνουν όλα τα ζώα που προορίζονταν για τα ολοκαυτώματα· γι' αυτό οι συγγενείς τους λευίτες τους βοήθησαν μέχρις ότου τελείωσε το έργο και μέχρις ότου εξαγνίστηκαν και άλλοι ιερείς· οι λευίτες ήταν πιο πρόθυμοι να εξαγνιστούν παρά οι ιερείς. ³⁵ Ακόμα, εκτός του μεγάλου αριθμού των ολοκαυτωμάτων, προσφέρθηκαν και τα παχειά μέρη των θυσιών κοινωνίας και οι σπονδές για κάθε ολοκαύτωμα.

Έτσι ξανάρχισε η λατρεία στο ναό του Κυρίου. ³⁶ Ο Εζεκίας κι όλος ο λαός ήταν πανευτυχείς για τα όσα είχε κάνει γι' αυτούς ο Θεός, και γιατί οι μεταρρυθμίσεις αυτές είχαν γίνει χωρίς καθυστέρηση.

Προετοιμασία για τον εορτασμό του Πάσχα

30 ¹⁻⁵ Ο βασιλιάς Εζεκίας συζήτησε με τους άρχοντές του και με όλη τη σύναξη της Ίερουσαλήμ, αν θα μπορούσαν να γιορτάσουν το *Πάσχα το δεύτερο *μήνα του χρόνου. Δεν είχαν μπορέσει να το γιορτά-

σουν στον κανονικό μήνα,^κ γιατί οι *ιερείς δεν είχαν όλοι εξαγνιστεί, ούτε ο λαός είχε συγκεντρωθεί ακόμα στην Ιερουσαλήμ. Το σχέδιο άρесе στο βασιλιά και σ' όλους τους συγκεντρωμένους, κι έτσι αποφάσισαν να προσκαλέσουν όλο το λαό του Ίσραήλ, από Δαν έως Βέερ-Σεβά,^μ να έρθουν στην Ιερουσαλήμ να γιορτάσουν το Πάσχα προς τιμήν του Κυρίου, του Θεού του Ίσραήλ, γιατί είχαν πολύν καιρό να γιορτάσουν όλοι μαζί σύμφωνα με τη *Γραφή. Ο βασιλιάς, λοιπόν, έστειλε αγγελιοφόρους σε όλες τις περιοχές του Ίσραήλ και του Ίουδα κι επίσης έγραψε επιστολές στις φυλές Εφραΐμ και Μανασσή και προσκαλούσε όλο το λαό να έρθουν στο *ναό να γιορτάσουν το Πάσχα του Κυρίου.

⁶ Οι ταχυδρόμοι πήγαν σε όλες τις περιοχές του Ιούδα και του Ίσραήλ με τις επιστολές που τις υπέγραφε ο βασιλιάς και οι άρχοντες, και διακήρυτταν σύμφωνα με διαταγή του βασιλιά: «Ίσραηλίτες, εσείς που γλιτώσατε από τους Ασσυρίους, επιστρέψτε τώρα στον Κύριο το Θεό του *Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ,^{νθ} και θα επιστρέψει κι εκείνος σ' εσάς! ⁷ Μην κάνετε ό,τι έκαναν οι πατεράδες σας και τ' αδέρφια σας, που ασεβήσαν στον Κύριο το Θεό των προγόνων τους. Βλέπετε πώς ο Κύριος σχεδόν τους εξαφάνισε. ⁸ Μη γίνεστε πεισματάρηδες σαν τους προγόνους σας, αλλά υποταχθείτε στον Κύριο το Θεό. Ελάτε και λατρέψτε τον στο *ναό που αυτός αγίασε για πάντα, για να πάψει να είναι θυμωμένος μαζί σας. ⁹ Αν εσείς επιστρέψετε στον Κύριο, τότε εκείνοι που έχουν αιχμαλωτίσει τους συμπατριώτες σας και τα μέλη των οικογενειών σας, θα τους μεταχειριστούν ευνοικά και θα τους ξαναστεΐλουν πίσω σ' αυτήν εδώ τη χώρα. Πράγματι, ο Κύριος ο Θεός σας είναι σπλαχνικός και φιλόανθρωπος και θα πάψει να σας αποστρέφεται, αν επιστρέψετε σ' αυτόν».

¹⁰ Οι αγγελιοφόροι πέρασαν από πόλη σε

^κ Δηλ τον πρώτο μήνα του χρόνου, κατά το Εξ 12,1-11 ^μ από Δαν έως Βεερ-Σεβά Βλ υποσ εις Κρ 20,1 ^{νθ} Ιακώβ Το εβρ έχει «Ίσραηλ», άλλο όνομα του Ιακώβ

πόλη από τις περιοχές των φυλών Εφραΐμ και Μανασσή μέχρι και τη φυλή Ζαβουλών, αλλά εκείνοι τους περιγελούσαν και τους ειρωνεύονταν. ¹¹ Μόνο λίγοι από τις φυλές Ασήρ, Μανασσή και Ζαβουλών ταπεινώθηκαν και ήρθαν στην Ιερουσαλήμ. ¹² Στο βασίλειο του Ιούδα ο Θεός βοήθουσε το λαό ώστε όλοι με μια καρδιά να υπακούουν στο λόγο του, εκτελώντας τις διαταγές του βασιλιά και των αρχόντων.

Ο Εζεκίας γιορτάζει το Πάσχα

¹³ Το δεύτερο *μήνα συγκεντρώθηκε στην Ιερουσαλήμ πολύς λαός, για να γιορτάσει την εορτή των *Αζύμων. Ήταν μια πάρα πολύ μεγάλη συγκέντρωση. ¹⁴ Πρώτα απ' όλα σήκωσαν όλα τα θυσιαστήρια που υπήρχαν στην πόλη, μαζί και τα θυσιαστήρια του θυμιάματος και τα έρριξαν στο χείμαρρο των *Κέδρων. ¹⁵ Τη δέκατη τέταρτη μέρα του δεύτερου μήνα έσφαξαν τα αρνιά του *Πάσχα. Οι *ιερείς και οι *Λευίτες ντρέπονταν που ήταν *ακάθαρτοι· εξαγιάστηκαν, λοιπόν, και πρόσφεραν *ολοκαυτώματα στο ναό του Κυρίου. ¹⁶ Στέκονταν στις θέσεις τους, όπως πρόβλεπε ο κανονισμός, σύμφωνα με το *νόμο του Μωυσή, του ανθρώπου του Θεού. Οι ιερείς ράντιζαν με το *αίμα, που το έπαιρναν από τα χέρια των λευιτών.

¹⁷ Επειδή στη συγκέντρωση υπήρχαν πολλοί που δεν είχαν εξαγιστεί, οι λευίτες ανέλαβαν το σφάξιμο των αρνιών όσων δεν ήταν σε θέση να τα προσφέρουν οι ίδιοι στον Κύριο. Ένα μεγάλο μέρος του λαού των φυλών Εφραΐμ, Μανασσή, Ισάχαρ και Ζαβουλών δεν είχαν εξαγιστεί, αλλά έφαγαν το πασχαλινό γεύμα παρά τα γεγραμμένα. Ο Εζεκίας όμως προσευχήθηκε γι' αυτούς μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, Θεέ των προγόνων μας, συγχώρησε με την καλοσύνη σου καθέναν που σε λατρεύει απ' την καρδιά του, έστω κι αν δεν έκανε για τον εαυτό του τον εξαγνισμό που απαιτείται από το ναό». ²⁰ Ο Κύριος άκουσε τον Εζεκία και δεν τιμώρησε το λαό

²¹ Οι Ισραηλίτες, που βρέθηκαν στην Ιερουσαλήμ, γιόρτασαν την εορτή των Αζύμων για επτά μέρες με πολλούς πανηγυρισμούς. Οι λευίτες και οι ιερείς μνμούσαν κάθε μέρα τον Κύριο ψάλλοντας σ' αυτόν με δυνατά όργανα. ²² Ο Εζεκίας επαίνεσε όλους τους λευίτες για τη μεγάλη επιμέλεια με την οποία εκτέλεσαν την υπηρεσία τους ενώπιον του Κυρίου.

Μετά τις επτά μέρες της γιορτής, όπου όλοι έτρωγαν και πρόσφεραν *θυσίες κοινωνίας δοξολογώντας τον Κύριο, το θεό των προγόνων τους, ²³ η συγκέντρωση αποφάσισε να γιορτάσουν άλλες επτά μέρες με πανηγυρισμούς· έτσι κι έκαναν. ²⁴ Ο βασιλιάς του *Ιούδα Εζεκίας πρόσφερε στη συγκέντρωση χίλια βόδια κι επτά χιλιάδες πρόβατα· επίσης οι άρχοντες πρόσφεραν στη συγκέντρωση άλλα χίλια βόδια και δέκα χιλιάδες πρόβατα. Και πολλοί ιερείς εξαγιάστηκαν. ²⁵ Όλοι ήταν πανευτυχείς· ο λαός του Ιούδα, οι ιερείς, οι λευίτες και όσοι είχαν έρθει από το βασίλειο του Ισραήλ. Επίσης οι ξένοι που είχαν έρθει ειδικά για τη γιορτή, τόσο από τον *Ισραήλ όσο κι από τον Ιούδα. ²⁶ Στην Ιερουσαλήμ έγιναν μεγάλοι πανηγυρισμοί. Από τον καιρό του Σολομώντα, γιου του Δαβίδ και βασιλιά του Ισραήλ, δεν είχε ξαναγίνει τέτοια γιορτή στην πόλη.

²⁷ Μετά απ' αυτά οι *ιερείς-λευίτες σηκώθηκαν κι ευλόγησαν το λαό. Ο Θεός τούς άκουσε από το *άγιο κατοικητήριό του στους ουρανούς κι απάντησε στην προσευχή τους.

Ο Εζεκίας ορίζει τις υπηρεσίες στο ναό

31 Όταν τέλειωσε η γιορτή, όλοι οι Ισραηλίτες που βρίσκονταν στην *Ιερουσαλήμ, βγήκαν στις πόλεις του *Ιούδα και κομμάτισαν όλες τις πέτρινες και τις ξύλινες λατρευτικές *στήλες και ισοπέδωσαν τους ιερούς *τόπους με τα θυσιαστήριά τους. Τις ίδιες καταστροφές έκαναν και στην υπόλοιπη περιοχή της φυλής Ιούδα κι επίσης στις περιοχές των φυλών Βενιαμίν, Εφραΐμ και Μανασσή· Έπειτα γύρισαν καθένας στο σπίτι

τι του, στην πόλη του.

²Ο Εζεκίας αναδιοργάνωσε τις τάξεις των ἱερέων και των λειυιτών και τους ανέθεσε υπηρεσίες μέσα κι έξω από το ναό: Τους ἱερείς τους διόρισε να προσφέρουν τα ὀλοκαυτώματα και τις ἑθυσίες κοινωνίας, και στους λειυίτες ανέθεσε να τους βοηθούν κι επίσης να δίνουν την ευλογία στον Κύριο με μουσικά ὄργανα και ὑμνωδίες.

³Επίσης καθόρισε τη συμμετοχή του βασιλιά από τα υπάρχοντά του στα πρωινά και βραδινά ὀλοκαυτώματα, στα ὀλοκαυτώματα των Ἑσάββάτων, των νουμηνιών και των ἐπίσημων εορτῶν, σύμφωνα με τα γραμμένα στο νόμο του Κυρίου.

⁴Ἐπειτα ο βασιλιάς διέταξε ὅλους τους κατοίκους της Ἱερουσαλήμ, να συνεισφέρουν το μερίδιο που δικαιούνταν να παίρνουν οι ἱερείς και οι λειυίτες, ὥστε αυτοί να μπορούν να αφιερώνουν ὅλο το χρόνο τους στην εκτέλεση του νόμου του Κυρίου. ⁵Ὅταν κοινοποιήθηκε ἡ διαταγή, οι Ἰσραηλίτες ἔφεραν ἀπὸ τὰ πρωτογεννήματά τους μεγάλες ποσότητες σιτάρι, νέο κρασί, λάδι και μέλι. Ἐτσι, τὸ δέκατο που ἔφεραν ἀπὸ κάθε προϊόν ἦταν ἀφθονο. ⁶Επίσης οι κάτοικοι των πόλεων του Ἰούδα, εἴτε αυτοί ἀνήκαν στο βασιλεῖο του Ἰούδα εἴτε στου Ἰσραήλ, ἔφεραν τὸ δέκατο ἀπὸ τὰ βόδια τους, ἀπὸ τὰ πρόβατά τους κι ἀπὸ τὰ αφιερώματα που προορίζονταν για τὸν Κύριο τὸ Θεὸ και τὰ ἔβαλαν σε σωρούς.

⁷Τὸν τρίτο μῆνα του ἔτους ἄρχισαν να σηματοδοτοῦν τους σωρούς και τὸν ἑβδομο μῆνα τέλειωσαν. ⁸Ὅταν ο Εζεκίας και οι ἀρχόντες ἦρθαν και εἶδαν τις μεγάλες αὐτές ποσότητες, ευλόγησαν τὸν Κύριο και τὸ λαὸ του τὸν Ἰσραήλ.

⁹Ἐπειτα, ο Εζεκίας ρώτησε τους ἱερείς και τους λειυίτες για τους σωρούς, ¹⁰και ο ἄρχιερέας Ἀζαρία, ἀπόγονος του Σαδώκ, του ἀπάντησε: «Ἀπὸ τότε που ο λαὸς ἄρχισε να φέρνει τις προσφορές στο ναὸ του Κυρίου, φάγαμε και χορτάσαμε και περισσεψαν

πολλά. Ἡ ἀφθονία αὐτή ὑπάρχει ἐπειδὴ ὁ Κύριος ευλόγησε τὸ λαὸ του».

¹¹Τότε ο Εζεκίας διέταξε να ετοιμάσουν ἀποθηκευτικούς χώρους στο ναὸ του Κυρίου. Τους ετοίμασαν ¹²και φύλαξαν μέσα σ' αὐτοὺς τὰ πρωτογεννήματα, τις δέκατες και τὰ αφιερώματα. Ἐπόπτης ὅλων αὐτῶν διορίστηκε ὁ λειυίτης Κωνανίας, με βοηθο τὸν ἀδερφὸ του τὸ Σιμεί. ¹³Οι Ἰεχίηλ, Ἀσαζίας, Νάχαθ, Ἀσαήλ, Ἰεριμῶθ, Ἰωζαβὰδ, Ἐλιήλ, Ἰαμαχίας, Μαχάθ και Βεναίας ἦταν ἐπόπτες του ναοῦ ὑπὸ τὴν ὁδηγία του Κωνανία και του Σιμεί του ἀδερφοῦ του, σύμφωνα με ἐντολή του βασιλιά Εζεκία και του Ἀζαρία, ἀρχιερέα του ναοῦ του Θεοῦ.

¹⁴Ὁ Κωρή, γιος του λειυίτη Ἰμνά και θυρωρός της ἀνατολικῆς πύλης του ναοῦ, ἦταν ἐπόπτης για τις προαιρετικὲς προσφορές που ἔφερναν στο Θεὸ· αὐτὸς ξεχώριζε τις προσφορές που διαμοιράζονταν στους ἱερείς ἀπὸ τὰ αγιότατα τμήματα των προσφορῶν, που οὔτε οι ἱερείς ἐπιτρεπόταν να τὰ φάνε. ¹⁵Επίσης, στις διαταγές του Κωρή ἦταν οι Ἐδέν, Μινιαμίν, Ἰησοὺς, Σεμαίας, Ἀμαρίας και Σεχανίας. Αὐτοί ἦταν ἐγκατεστημένοι στις πόλεις των ἱερῶν, ¹⁶ὑπεύθυνοι να μοιράζουν τὴν τροφή στους συναδέλφους των σύμφωνα με τις τάξεις τους, ἐξίσου σε μεγάλους και μικρούς. ¹⁶Ὅλοι οι ἀρσενικοί, ἀπὸ τριῶν ἐτῶν και πάνω, που εἶχαν καταγραφεί στους γενεαλογικούς καταλόγους, ἔπαιρναν μερίδιο, ἐκτὸς ἀπὸ τους ἱερείς ἐκείνους, που ἡ τάξη τους ἔπρεπε να πάει στην Ἱερουσαλήμ για να ἐκτελέσει τὰ καθήμερινά της καθήκοντα. ¹⁷Ἡ καταγραφή των ἱερῶν εἶχε γίνεῖ κατὰ συγγένειες. Ἀλλὰ οι κατάλογοι των λειυιτῶν εἶχαν καταρτιστεῖ σύμφωνα με τις τάξεις τους και τὰ καθήκοντά τους, στα οποία ἦταν διορισμένοι ἀπὸ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν. ¹⁸Οι ἱερείς και οι λειυίτες εἶχαν καταγραφεί μαζί με τις οικογένειές τους, τις γυναίκες τους, τους γιους τους και τις κόρες τους. Οι οικογένειές τους θεωροῦνταν καθαρές, ὅπως και οι ἄντρες, οι ὀ-

^ξΠόλεις των ἱερῶν Ὀνομάζονται επίσης και «πόλεις των λειυιτων», (βλ. Ἀρ 35,1-8 Ἰησ 21,1-42)

ποιοί ήταν πάντοτε έτοιμοι να εκτελέσουν τις ιερές υποχρεώσεις τους για λογαριασμό της συγκέντρωσης. ¹⁹ Όσο για τους ιερείς απογόνους του *Ααρών, που ζούσαν στα περὶχωρα των πόλεων των ιερέων, είχαν κι αυτοί σε κάθε πόλη ανθρώπους διορισμένους ονομαστικῶς για να διανέμουν τα μερίδιά τους σε όλα τα αρσενικά των οικογενειῶν των ιερέων, καθῶς και στους λευίτες, που ήταν καταχωρισμένοι στους καταλόγους των λευιτῶν ^{ξα}

²⁰ Έτσι έκανε ο Εζεκίας σ' ὅλο το βασίλειο του Ιούδα. Έπραξε ὅ, τι ήταν καλό και σωστό και ὅ, τι ευχαριστούσε τον Κύριο το Θεό του. ²¹ Κάθε έργο που άρχιζε για να επισκευάσει το ναό του Θεού, ἢ για να επιβάλει το νόμο και τις εντολές του, το έκανε προσπαθώντας να γνωρίσει το θέλημα του Θεού· ενεργούσε έτσι μ' ὅλη του την καρδιά, και ο Θεός τού χάριζε την επιτυχία.

Η εισβολή των Ασσυρίων στο βασίλειο του Ιούδα

(Β' Βασ 18,13 Ησ 36,1)

32 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα και την τόση πιστότητα του Εζεκία προς το Θεό, ο Σενναχηρίμ, βασιλιάς της *Ασσυρίας, εισέβαλε στο βασίλειο του *Ιούδα και πολióρκησε όλες τις οχυρές πόλεις με σκοπό να τις κυριέψει. ² Όταν ο Εζεκίας είδε ότι ο Σενναχηρίμ είχε έρθει με σκοπό να πολεμήσει εναντίον της *Ιερουσαλήμ, ³ πρότεινε στους άρχοντές του και στους αξιωματικούς του στρατού του να φράξει τα νερά των πηγών που του βρίσκονταν έξω από την πόλη· εκείνοι υιοθέτησαν την πρότασή του. ⁴ «Πράγματι», είπαν· «γιατί να έρχονται οι βασιλιάδες της Ασσυρίας και να βρίσκουν άφθονο νερό;»

Συγκεντρώθηκε λοιπόν πολὺς λαός και έφραζε όλες τις πηγές και τον ποταμό, που περνάει μέσα από τη χώρα.

⁵ Τότε ο βασιλιάς ενθαρρύνθηκε κι επισκεύασε τα κατεστραμμένα τμήματα του τεί-

χους της πόλης, έχτισε πύργους πάνω σ' αυτό κι έχτισε κι άλλο ένα τείχος, εξωτερικό. Επισκεύασε τη *Μιλῶ στην *Πόλη Δαβίδ, και κατασκεύασε όπλα και ασπίδες πολλές. ⁶ Τέλος, διόρισε αξιωματικούς του στρατού να είναι αρχηγοί του λαού της πόλης.

Μετά συγκέντρωσε όλους αυτούς κοντά του στην πλατεία της *Πύλης της πόλης και τους εμπύχωσε.

⁷ «Φανείτε θαρραλέοι και δυνατοί», τους είπε. «Μη φοβάστε τίποτα και μη δειλιάζετε μπροστά στο βασίλειο της Ασσυρίας και στο πλήθος που είναι μαζί του! Εμείς έχουμε κάτι περισσότερο από κείνον. ⁸ Αυτός έχει ανθρώπινη δύναμη, αλλά εμείς έχουμε τον Κύριο το Θεό μας, που μας βοηθάει και πολεμάει για μας». Έτσι ο λαός πήρε θάρρος από τα λόγια του βασιλιά Εζεκία.

Ο Σενναχηρίμ ζητάει την παράδοση της Ιερουσαλήμ

(Β' Βασ 18,17-37 Ησ 36,2-22)

⁹ Μετά απ' αυτά, ο βασιλιάς της Ασσυρίας Σενναχηρίμ, ενώ πολιορκούσε τη *Λαχίς με όλη του τη στρατιωτική δύναμη, έστειλε ανθρώπους του στην Ιερουσαλήμ, στο βασίλειο Εζεκία και στο λαό του Ιούδα, που ήταν συγκεντρωμένοι εκεί, μ' αυτό το μήνυμα:

¹⁰ «Αυτά λέει ο Σενναχηρίμ, βασιλιάς της Ασσυρίας: Πού στηρίζεστε και μένετε στην Ιερουσαλήμ, η οποία πολιορκείται; ¹¹ Ο Εζεκίας σάς λέει ότι ο Κύριος ο Θεός σας θα σας γλιτώσει από την εξουσία μου. Σας εξαπατάει, όμως, και θα σας αφήσει να πεθάνετε από την πείνα και τη δίψα. ¹² Μήπως ο ίδιος ο Εζεκίας δεν κατήργησε τους ιερούς *τόπους και τα *θυσιαστήρια του Κυρίου και διέταξε το λαό του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ να εκτελούν τα της λατρείας τους μπροστά σε ένα μόνο θυσιαστήριο και να θυμιάζουν πάνω σ' αυτό; ¹³ Ξέρετε τι έκανα εγώ και οι πρόγονοί μου σ' όλους τους λαούς των άλλων χωρών; Μπόρεσαν οι θεοί εκεί-

^{ξα} Η κατανόηση των στ 15-19 στο εβρ είναι δύσκολη

νοι να γλιτώσουν τις χώρες τους από την εξουσία μου; ¹⁴ Ποιος από τους θεούς των εθνών εκείνων, που οι πρόγονοί μου κατέστρεψαν, μπόρεσε να γλιτώσει το λαό του από την εξουσία μου, για να μπορέσει να σας γλιτώσει κι ο δικός σας Θεός; ¹⁵ Τώρα, λοιπόν, μη σας κοροϊδεύει ο Εζεκίας και μην τον αφήνετε να σας εξαπατάει μ' αυτόν τον τρόπο! Μην τον πιστεύετε! Κανένας θεός οποιουδήποτε έθνους ή βασιλείου δεν μπόρεσε να γλιτώσει το λαό του από την εξουσία τη δική μου και των προγόνων μου. Πολύ λιγότερο ο Θεός σας θα μπορέσει να σας γλιτώσει από μένα».

¹⁶ Μίλησαν ακόμα οι άνθρωποί του εναντίον Κυρίου του Θεού και εναντίον του *δούλου του, του Εζεκία.

Ο Σενναχηρίμ βλασφημεί το Θεό και τιμωρείται

(Β΄ Βασ 19,9-19 35-37 Ησ 37,9-20 36-38)

¹⁷ Ο Σενναχηρίμ έγραψε ακόμη επιστολές για να προσβάλει τον Κύριο, το Θεό του *Ισραήλ και να τον εξυβρίσει. «Όπως οι θεοί των εθνών των άλλων χωρών», έγραφε, «δεν μπόρεσαν να γλιτώσουν το λαό τους από την κυριαρχία μου, έτσι και ο Θεός του Εζεκία δεν θα γλιτώσει το λαό του». ¹⁸ Μετά οι αξιωματούχοι του Σενναχηρίμ φώναξαν δυνατά στα εβραϊκά προς το λαό της Ιερουσαλήμ, που ήταν πάνω στο τείχος, για να τους κάνουν να χάσουν το ηθικό τους κι έτσι να μπορέσουν να κυριέψουν την πόλη. ¹⁹ Μίλησαν για το Θεό της Ιερουσαλήμ με τον ίδιο τρόπο που μιλούσαν για τους θεούς των άλλων λαών της γης, θεούς που είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα.

²⁰ Τότε ο βασιλιάς Εζεκίας και ο *προφήτης Ησαΐας, γιος του Αμώς, προσευχήθηκαν στο Θεό για βοήθεια. ²¹ Ο Κύριος έστειλε έναν *άγγελο, ο οποίος εξόντωσε όλους τους γενναίους πολεμιστές και όλους τους αξιωματικούς του στρατού στο στρατόπεδο του βασιλιά της Ασσυρίας. Ο Σενναχηρίμ γύρισε

στη χώρα του καταντροπιασμένος· κι όταν μια μέρα μπήκε στο ναό του θεού του, τα ίδια του τα παιδιά τον θανάτωσαν εκεί με ξίφος.

²² Έτσι γλίτωσε ο Κύριος τον Εζεκία και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ από το Σενναχηρίμ, βασιλιά της Ασσυρίας κι από όλους τους άλλους εχθρούς, και τους εξασφάλισε ειρήνη από παντού. ²³ Πολλοί έφεραν προσφορές στον Κύριο, στην Ιερουσαλήμ, και πολύτιμα δώρα στον Εζεκία, βασιλιά του Ιούδα, ο οποίος από τότε ανέβηκε στην εκτίμησή όλων των λαών.

Το τέλος της βασιλείας του Εζεκία

(Β΄ Βασ 20,1-21 Ησ 38,1-8 39,1-8)

²⁴ Εκείνο τον καιρό ο Εζεκίας αρρώστησε βαριά, να πεθάνει. Προσευχήθηκε, λοιπόν, στον Κύριο κι εκείνος τον άκουσε και του έδωσε *σημείο βεβαιωτικό της θεραπείας του. ²⁵ Αλλά ο Εζεκίας δεν ανταποκρίθηκε στην ευεργεσία που του έγινε· αντίθετα, υπερηφανεύτηκε και γι' αυτό η οργή του Κυρίου έπεσε πάνω του και πάνω στο λαό του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ. ²⁶ Αυτό όμως δεν συνέβη όσο ζούσε ο Εζεκίας, γιατί ο ίδιος και ο λαός της Ιερουσαλήμ αναγνώρισαν το λάθος τους και ταπεινώθηκαν.

²⁷ Ο Εζεκίας απέκτησε πάρα πολύ πλούτο και δόξα. Έχτισε θησαυροφυλάκια στα οποία συγκέντρωσε το ασήμι του, χρυσάφι, πολύτιμα πετράδια, αρώματα, ασπίδες και κάθε είδος πολύτιμα πράγματα. ²⁸ Έκανε ακόμη αποθήκες για τα εισοδήματά του: σιτάρι, κρασί και λάδι, κι επίσης σταύλους για όλα τα είδη ζώων και μάντρες για τα κοπάδια. ²⁹ Έχτισε πόλεις κι απέκτησε πολλά κοπάδια προβάτων και βοδιών, γιατί ο Θεός τού είχε δώσει πάρα πολλά αγαθά. ³⁰ Επίσης ο Εζεκίας έφραξε την πηγή Γιχών^{εβ} και κατεύθυνε το νερό της με υπόγεια σήραγγα προς τα δυτικά μέσα στην *Πόλη Δαβίδ. Ο Εζεκίας σ' όλα του τα έργα είχε επιτυχίες. ³¹ Όταν όμως τον επισκέφθηκαν αντιπρόσωποι των

^{εβ} Πηγή Γιχών Βρισκόταν στην κοιλάδα των Κεδρών, στην ανατολική πλευρά του λοφου της Ιερουσαλήμ. Λεγοταν επίσης και «πηγή της Παρθένου»

αρχόντων της *Βαβυλώνας, που στάλθηκαν σ' αυτόν για να μάθουν για το θαύμα που είχε γίνει στη χώρα, ο Θεός τον εγκατέλειψε, για να τον δοκιμάσει, ώστε να γνωρίσει καλά το χαρακτήρα του.

³² Η υπόλοιπη ιστορία του Εζεκία είναι καταχωρισμένη στη συλλογή που επιγράφεται «Όραμα του προφήτη Ησαΐα, γιου του Αμώς», και στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ιούδα και του Ισραήλ. Εκεί αναφέρεται πώς έδειξε πιστότητα στο Θεό. ³³ Όταν πέθανε, τον έθαψαν στο ύψωμα των τάφων των απογόνων του Δαβίδ. Όλος ο λαός του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ τον τίμησαν στο θάνατό του. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Μανασσής.

Η βασιλεία του Μανασσή

(Β΄ Βασ 21,1-18)

33 Ο Μανασσής ήταν δώδεκα χρονών όταν έγινε βασιλιάς και βασιλέψε πενήντα πέντε χρόνια στην *Ιερουσαλήμ. ² Έπραξε όμως ότι δυσαρρεστεί τον Κύριο, τρώντας τα βδελυρά έθιμα των εθνών εκείνων, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες. ³ Αυτός έθεσε πάλι σε λειτουργία τους ιερούς τόπους που τους είχε καταστρέψει ο πατέρας του ο Εζεκίας: κατασκεύασε θυσιαστήρια στις θεότητες του *Βάαλ· έστησε ξύλινες λατρευτικές στήλες και πρόσφερε λατρεία σ' αστέρια του ουρανού και τα προσκύνησε. ⁴ Επίσης έχτισε ειδωλολατρικά θυσιαστήρια μέσα στο *ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ, για τον οποίο ο Κύριος είχε πει «Εκεί θα λατρεύεται το όνομά μου για πάντα». ⁵ Έχτισε θυσιαστήρια για τα αστέρια του ουρανού στις δύο *αυλές του ναού του Κυρίου. ⁶ Πρόσφερε τους γιους του ολοκαύτωμα στην κοιλάδα Εννόμ·^{εγ} ασκούσε μαντεία, οιωνοσκοπία και μαγεία και προσέλαβε στην υπηρεσία του νεκρομάντις και μάγους. Έκανε πολλά, με τα οποία δυσαρέστησε τον Κύ-

ριο και προκάλεσε την οργή του. ⁷ Επίσης ο Μανασσής κατασκεύασε ένα ξόανο της *Ασερά και το έστησε μέσα στο ναό του Θεού, για τον οποίο ο Κύριος είχε πει στο Δαβίδ και στο γιο του το Σολομώντα: «Στο ναό αυτό και στην Ιερουσαλήμ, την πόλη που διάλεξα μέσα απ' όλες τις φυλές του *Ισραήλ, θα λατρεύεται το όνομά μου για πάντα. ⁸ Και αν οι Ισραηλίτες προσέχουν να κάνουν ακριβώς όλα όσα τους διέταξα, τρώνοντας όλο τον νόμο που τους έδωσε ο δούλος μου ο Μωυσής, δε θα τους υποχρεώσω πια να περιπλανιούνται έξω από τη χώρα που έδωσα στους προγόνους τους». ⁹ Ο Μανασσής παρέσυρε το λαό του *Ιούδα και της Ιερουσαλήμ κι έκαναν χειρότερα απ' ό,τι τα έθνη εκείνα, που ο Κύριος τα είχε διώξει από τη χώρα τους για να κατοικήσουν οι Ισραηλίτες.

¹⁰ Μολονότι ο Κύριος προειδοποίησε το Μανασσή και το λαό του, αυτοί δεν έδωσαν καμία σημασία. ¹¹ Έτσι ο Κύριος έστειλε εναντίον τους τους αρχηγούς του στρατού του βασιλιά της *Ασσυρίας. Αυτοί συνέλαβαν το Μανασσή, του έμπηξαν άγκιστρα, τον έδεσαν με αλυσίδες και τον έφεραν στη *Βαβυλώνα. ¹² Εκεί μέσα στη θλίψη του ταπεινώθηκε βαθιά ενώπιον του Κυρίου του Θεού των προγόνων του και ζήτησε το έλεός του. ¹³ Ο Θεός άκουσε την προσευχή του και του απάντησε: τον επανέφερε στην Ιερουσαλήμ, στο βασίλειό του και τότε ο Μανασσής αναγνώρισε ότι ο Κύριος ήταν ο αληθινός Θεός.

¹⁴ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα ο Μανασσής έχτισε ένα πανύψηλο τείχος στην *Πόλη Δαβίδ. Το τείχος ξεκινούσε από τη δυτική πλευρά της πηγής Γιχών, περνούσε από την πλαγιά της κοιλάδας των *Κέδρων μέχρι την πύλη των Ιχθύων και περιτειχίζε την περιοχή της *Οφήλ. Επίσης τοποθέτησε στρατιωτικούς διοικητές σ' όλες τις οχυρωμένες πόλεις του βασιλείου του Ιούδα. ^{εδ} ¹⁵ Αφαίρεσε τους ξένους θεούς και τα είδωλα από το

^{εγ}Κοιλάδα Εννόμ Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 23,10 ^{εδ}Για την πηγή Γιχών βλ υποσ εις κεφ 32,30 — Η πύλη των Ιχθύων βρισκόταν στο τείχος βόρεια του ναού

ναό του Κυρίου· επίσης γκρέμισε όλα τα θυσιαστήρια, που είχε χτίσει στο λόφο του ναού του Κυρίου και μέσα στην Ιερουσαλήμ και τα πέταξε έξω από την πόλη. ¹⁶Ξανάχτισε το *θυσιαστήριο του Κυρίου και πρόσφερε πάνω σ' αυτό *θυσίες κοινωνίας κι ευχαριστήριες προσφορές και διέταξε το λαό του Ιούδα να λατρεύουν τον Κύριο το Θεό του Ισραήλ. ¹⁷Παρ' όλα αυτά, ο λαός εξακολούθησε να θυσιάζει στους ιερούς *τόπους αλλά μόνο στον Κύριο το Θεό τους.

¹⁸Η υπόλοιπη ιστορία του Μανασσή είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων του Ισραήλ. Εκεί βρίσκεται και η προσευχή που έκανε στο Θεό του, καθώς και τα μηνύματα που του έφεραν οι *προφήτες εκ μέρους του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ. ¹⁹Η προσευχή του και το πώς ο Θεός τον δέχτηκε, η αφήγηση για τις αμαρτίες του και την ασέβειά του, τα μέρη όπου καθιέρωσε ιερούς τόπους και έστησε τις ξύλινες λατρευτικές στήλες και τα ειδωλόλατρικά αγάλματα, πριν ταπεινωθεί, είναι όλα καταχωρισμένα στα Χρονικά του Οζαΐ. ²⁰Όταν πέθανε τον έθαψαν στο παλάτι του. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Αμών.

Η βασιλεία του Αμών

(Β΄ Βασ 21,19-24)

²¹Ο Αμών ήταν είκοσι δύο ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασίλεψε δύο χρόνια στην Ιερουσαλήμ. ²²Έπραξε ό,τι δυσαρσεστεί τον Κύριο, όπως είχε κάνει κι ο πατέρας του ο Μανασσής. Θυσίαζε σ' όλα τα είδωλα, που είχε θυσιάσει κι ο πατέρας του και τους πρόσφερε λατρεία. ²³Αλλά ο Αμών δεν ταπεινώθηκε ενώπιον του Κυρίου, όπως είχε ταπεινωθεί ο πατέρας του. Αυτός αμάρτησε πολύ περισσότερο. ²⁴Τελικά οι αξιωματούχοι του συνωμότησαν εναντίον του και τον σκότωσαν μέσα στο παλάτι του. ²⁵Ο λαός όμως της χώρας θανάτωσε τους συνωμότες κι έκανε βασιλιά στη θέση του Αμών το γιο του τον Ίωσία.

Η βασιλεία του Ίωσία και οι μεταρρυθμίσεις του

(Β΄ Βασ 22,1-2 23,4-20)

34 Ο Ίωσίας ήταν οχτώ ετών όταν έγινε βασιλιάς και βασίλεψε στην Ίερουσαλήμ τριάντα ένα χρόνια. ²Έκανε το σωστό ενώπιον του Κυρίου ακολουθώντας απαρέγκλητα το παράδειγμα του Δαβίδ, του προγόνου του.

³Το όγδοο έτος της βασιλείας του, ενώ ήταν ακόμη νέος, ο Ίωσίας άρχισε να εκζητεί το Θεό του προπάτορά του Δαβίδ. Το δωδέκατο έτος άρχισε να ξεκαθαρίζει την περιοχή του Ίούδα και την Ιερουσαλήμ από τους ιερούς *τόπους, τις ξύλινες λατρευτικές *στήλες και τα αγάλματα των ειδώλων, τα πελεκητά και τα χυτά. ⁴Οι άντρες του γκρέμισαν μπροστά του τα θυσιαστήρια των θεοτήτων του *Βάαλ και σύντριψαν τους βωμούς του θυμιάματος, που ήταν πιο ψηλά απ' αυτά. Κομμάτισαν τις ξύλινες λατρευτικές στήλες, τα αγάλματα των ειδώλων, τα πελεκητά και τα χυτά· τα κονιορτοποίησε κι έριξε τη σκόνη τους πάνω στους τάφους εκείνων που είχαν θυσιάσει στους ψεύτικους θεούς. ⁵Επίσης έκαψε τα οστά των ειδωλόλατρών ιερέων πάνω στα θυσιαστήρια που είχαν οι ίδιοι χρησιμοποιήσει. ⁶Έτσι εξαγνίστηκε η περιοχή του βασιλείου του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ. ⁶Τα ίδια έκανε ο Ίωσίας στις πλατείες των πόλεων και στις ερημωμένες περιοχές⁵ των φυλών Μανασσή, Εφραΐμ και Συμεών, μέχρι και τη φυλή Νεφθαλί. ⁷Κατέστρεψε τα θυσιαστήρια και τις ξύλινες λατρευτικές στήλες, κονιορτοποίησε τα αγάλματα των ειδώλων και σύντριψε όλους τους βωμούς του θυμιάματος σ' όλη τη χώρα του Ίσραήλ. Μετά γύρισε στην Ιερουσαλήμ.

Ανακαλύπτεται το βιβλίο του νόμου

(Β΄ Βασ 22,3-10)

⁸Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του ο Ίωσίας, αφού είχε πια εξαγνίσει τη χώρα και το *ναό, ανέθεσε στο Σαφάν γιο του Ασα-

⁵Βλ σχετική προφητεία εις Α΄ Βασ 13,2 ⁵Το αντίστοιχο εβρ πρωτότυπο είναι πλήρως ασαφές

λία, στο Μαασεία, κυβερνήτη της πόλης, και στον Ιωάχ, γιο του Ιωάχαζ και υπονηματογράφου, να πάνε και να επισκευάσουν το ναό του Κυρίου του Θεού του.⁹ Αυτοί ἦρθαν στον ἄρχιερέα Χελκία και του ἔδωσαν τα χρήματα που εἶχαν προσφερθεῖ στο ναό του Θεού και τα εἶχαν συγκεντρώσει οι λευίτες ἄφουροι της πύλης του ναοῦ. Αυτά προέρχονταν ἀπὸ τις φυλές Μανασσή και Εφραΐμ κι ἀπὸ ὅλον τον υπόλοιπο Ἰσραὴλ κι ἐπίσης ἀπὸ τις φυλές Ιούδα και Βενιαμὴν κι ἀπὸ τους κατοίκους της Ἱερουσαλήμ.

¹⁰ Αυτά τα χρήματα δόθηκαν στους εργολάβους που ἐπιστατοῦσαν στις ἐπισκευές του ναοῦ του Κυρίου, κι ἐκεῖνοι τα διέθεσαν για να ἐπιδιορθώσουν το ναό και να τον ἐπαναφέρουν στο ἀρχικό του σχέδιο. ¹¹ Τα ἔδωσαν στους ξυλουργούς και στους χτίστες, για ν' ἀγοράσουν πέτρες πελεκητές και ξύλα για δοκάρια και να ἐπιδιορθώσουν τις οἰκοδομές, που οι προηγούμενοι βασιλιάδες του Ιούδα εἶχαν καταστρέψει. ¹² Ὅλοι αυτοὶ ἐργάζονταν φιλότιμα για να συντομεύσουν το ἔργο. Ἐπόπτες τους ἦσαν οι λευίτες Ιαχάθ και Αβδίας, ἀπόγονοι του Μεραρί, και οι Ζαχαρίας και Μεσουλλάμ, ἀπόγονοι του Καάθ. Ἀπὸ τους ἄλλους λευίτες, ὅσοι γνώριζαν μουσικά ὄργανα, ¹³ διηύθυναν τους ἀχοθοφóρους και τους ἄλλους ἐργάτες δίνοντας το ρυθμό σε κάθε εἶδους ἐργασία. Τέλος, ἄλλοι λευίτες ἦταν γραμματεῖς, ἀξιωματοῦχοι και θυρωροί.

¹⁴ Ἐνῶ ἐβγάζαν τα χρήματα που εἶχαν προσφερθεῖ στο ναό του Κυρίου, ο ἀρχιερέας Χελκίας βρήκε το βιβλίο του ἄνομου^{ξζ} του Κυρίου που εἶχε παραδοθεῖ στο λαό ἀπὸ το Μωυσή. ¹⁵ Κάλεσε ἀμέσως το γραμματέα Σαφάν και του εἶπε: «Βρήκα το βιβλίο του νόμου μέσα στο ναό του Κυρίου», και του το ἔδωσε. ¹⁶ Ο Σαφάν ἔφερε το βιβλίο στο βασιλιά και συγχρόνως παρουσίασε την ἀναφορά του: «Οἱ δούλοι σου κάναμε ὅλα ὅσα μας διέταξες» του εἶπε. ¹⁷ «Καταμετρήσαμε τα χρήματα που βρέθηκαν στο ναό του Κυρίου και τα παραδώσαμε στους ἐπόπτες και στους ἐργάτες» ¹⁸ Ἐπειτα του ἀνάγγειλε: «Ο ἀρχιε-

ρέας Χελκίας μου ἔδωσε αὐτό το βιβλίο». Κι ο Σαφάν διάβασε ἀπὸ το βιβλίο στο βασιλιά.

Ο Ἰωσίας τρομοκρατεῖται

(Β΄ Βασ 22,11-20α)

¹⁹ Μόλις ο βασιλιάς Ἰωσίας ἀκούσε τους λόγους του βιβλίου του νόμου, ἔσκισε τα ρούχα του.^{εη}²⁰ Ἐδωσε ἀμέσως διαταγή στον ἀρχιερέα Χελκία, στον Αχιάμ γιο του Σαφάν, στον Αχβάρ γιο του Μιχαία, στον ἴδιο το γραμματέα Σαφάν και στον Ἀσαία, ἕναν ἀπὸ τους υπασιπιστές του βασιλιά: ²¹ «Πηγαίνετε», τους εἶπε, «και ρωτήστε τον Κύριο για μένα και γι' αὐτούς που ἀπέμειναν ἀπὸ το λαό του Ἰσραὴλ και του Ιούδα, σχετικὰ με τα λόγια αὐτοῦ του βιβλίου που βρήκατε. Πραγματικά, θα πρέπει να εἶναι μεγάλη ἡ οργή του Κυρίου ἐναντίον μας, γιατί οι πρόγονοί μας δὲν ἔδωσαν σημασία στο λόγο του Κυρίου και δὲν ἐφάρμοσαν τα γραμμένα σ' αὐτό το βιβλίο».

²² Τότε ο Χελκίας και ἐκεῖνοι που ὀρίστηκαν ἀπὸ το βασιλιά πήγαν και μίλησαν σχετικὰ στην ἄπροφήτισσα Χούλδα, που κατοικοῦσε στη νέα συνοικία της Ἱερουσαλήμ. Αὐτὴ ἦταν γυναίκα του Σαλλούμ, του ἱματιοφύλακα, γιου του Τικβά κι ἐγγονοῦ του Ἀράς.²³⁻²⁴ Ἐκεῖνη τους ἀπάντησε:

«Να πείτε στον ἄνθρωπο που σας ἔστειλε σ' ἐμένα, ὅτι ο Κύριος ο Θεός του Ἰσραὴλ λέει: "Θα προξενήσω κακό σ' αὐτόν τον τόπο και τους κατοίκους του, ἐπιματοποιώντας ὅλες τις κατάρες που εἶναι γραμμένες στο βιβλίο που διάβασαν μπροστά στο βασιλιά του Ιούδα. ²⁵ Ἐπειδὴ με ἐγκατέλειψαν και πρόσφεραν θυμίαμα σ' ἄλλους θεούς και με ἐξόργισαν με τις πράξεις τους, γι' αὐτό θα ξεσπάσει ἡ οργή μου ἐνάντια σ' αὐτόν τον τόπο, χωρίς και πάλι να ικανοποιηθεῖ!" ²⁶⁻²⁷ Και στο βασιλιά του Ιούδα, που σας ἔστειλε να ρωτήσετε τον Κύριο, να του πείτε ὅτι ο Κύριος, ο Θεός του Ἰσραὴλ λέει: "ἐσὺ ἀκουσες προσεκτικὰ τα λόγια αὐτοῦ του βιβλίου. Ἄκουσες τα ὅσα εἶπα ἐναντίον αὐτοῦ του τόπου και των κατοίκων του, ὅτι θα ἐρημωθῶν και τ' ὄνομά τους θα χρησιμοποιεῖται στις

^{ξζ}το βιβλίο του νόμου Βλ ὑποσ εις Β΄ Βασ 22,8 ^{εη}βλ ὑποσ εις Γεν 37,29

κατάρες. Κι αμέσως μετανόησες και ταπεινώθηκες, ἔσκισες τα ρούχα σου^{εθ} και ἔκλαψες ἐνώπιόν μου. Γι' αὐτό κι ἐγώ σε ἀκούσα. ²⁸Θα σ' ἀφήσω να πεθάνεις εἰρηνικά και θα μεταφερθεῖς στον τάφο σου, χωρίς να δουν τα μάτια σου ὅλες αὐτές τις συμφορές που θα φέρω σ' αὐτόν ἐδῶ τον τόπο και στους κατοίκους του»»

Ο Ἰωσίας δεσμεύεται με το νέο νόμο

Οι ἀπεσταλμένοι του βασιλιά τού ἔφεραν την ἀπάντησή. ²⁹Τότε ο βασιλιάς ἔστειλε και συγκέντρωσε τους *πρεσβυτέρους του Ιούδα και τῆς Ἱερουσαλήμ, ³⁰κι ἀνέβηκαν ὅλοι μαζί στο ναό του Κυρίου: Ο βασιλιάς, ο λαός του Ιούδα και τῆς Ἱερουσαλήμ, μικροί και μεγάλοι, οἱ *ιερεῖς και οἱ *λευῖτες. Εκεί ο βασιλιάς διάβασε μπροστά τους ὅλους τους λόγους του βιβλίου τῆς *διαθήκης, που εἶχε βρεθεῖ στο ναό του Κυρίου.

³¹Μετά ο βασιλιάς στάθηκε στη θέση του κι ἔκανε συμφωνία με τον Κύριο· ἔδωσε υπόσχεση ὅτι θα τον ἀκολουθεῖ και θα τηρεῖ τις ἐντολές του, τα προστάγματά του και τους νόμους του με ὅλη την καρδιά του και την ψυχή του και ὅτι θα ἐφαρμόζει ὅλα ὅσα εἶναι γραμμένα σ' αὐτό το βιβλίο τῆς διαθήκης. ³²Επιπλέον υποχρέωσε ὅλους ὅσοι βρίσκονταν στην Ἱερουσαλήμ και στην περιοχή τῆς φυλῆς Βενιαμὴν να μείνουν πιστοὶ στη διαθήκη. Ἀπὸ τότε οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ συμμορφώθηκαν με τῆ διαθήκη του Θεοῦ των προγόνων τους.

³³Ο Ἰωσίας ἐξαφάνισε ὅλα τα εἰδῶλα των ξένων θεῶν ἀπ' ὅλες τις περιοχές των Ἰσραηλιτῶν και υποχρέωσε ὅλους ὅσοι βρίσκονταν στο ἔδαφος του Ἰσραὴλ να λατρεύουν τον Κύριο, το Θεό τους. Κι ὅσο ζούσε ο Ἰωσίας, οἱ Ἰσραηλιτεῖς δεν ἀπαρνήθηκαν τον Κύριο, το Θεό των προγόνων τους.

Ο Ἰωσίας γιορτάζει το Πάσχα

(Β΄ Βασ 23,21-23)

35 Ο Ἰωσίας γιόρτασε το *Πάσχα στην Ἱερουσαλήμ προς τιμὴν του Κυρίου. Στις δεκατέσσερις του πρώτου *μήνα ἔσφαξαν τα πασχαλινὰ αρνιά. ²Αποκατέστησε τους *ιερεῖς στα καθήκοντά τους και τους παρότρυνε να ἐκτελοῦν σωστά την υπηρεσία του ναοῦ του Κυρίου. ³Μετά εἶπε στους *λευῖτες που ἦταν ἀφιερωμένοι στον Κύριο και τους εἶχε ἀνατεθεῖ να διδάσκουν τους Ἰσραηλιτεῖς:

«Ἡ *ἁγία *κιβωτός εἶναι πια μόνιμα τοποθετημένη στο *ναό που ἔχτισε ο Σολομών, γιος του Δαβὶδ του βασιλιά των Ἰσραηλιτῶν. Ἀπὸ ἔδω και πέρα δεν θα τῆ μεταφέρετε στους ὠμούς σας. Τώρα θα υπηρετεῖτε ἀπερίσπαστοι τον Κύριο το Θεό σας και το λαό του τον *Ἰσραὴλ. ⁴Χωριστεῖτε κατὰ οἰκογενεῖς και τάξεις, σύμφωνα με τις οδηγίες που ἔχουν δοθεῖ ἀπὸ το Δαβὶδ και το γιο του το Σολομῶντα. ⁵Καθεμιά ἀπὸ τις τάξεις πρέπει να εἶναι ἑτοιμη να ἐξυπηρετῆσει στο ναό ἕναν ὀρισμένο ἀριθμὸ οἰκογενειῶν του λαοῦ. ⁶Οφείλετε να προσφέρετε τῆ *θυσία του Πάσχα. Ἐξαγνιστεῖτε, λοιπόν, για να εἴστε σε θέση να ἐξυπηρετήσετε τους συμπατριῶτες σας, ὥστε να γιορτάσουν το Πάσχα σύμφωνα με την ἐντολή του Κυρίου, που δόθηκε με το Μωυσή».

⁷Ο Ἰωσίας πρόσφερε ἀπὸ τα υπάρχοντά του σ' ὅλο το λαό που ἦταν παρόντες τριάντα χιλιάδες πρόβατα, αρνιά και κατσίκια, και τρεῖς χιλιάδες βόδια. ⁸Οἱ ἀξιωματοῦχοι του βασιλιά πρόσφεραν κι αὐτοὶ προαιρετικὰ στο λαό, στους ἱερεῖς και στους Λευῖτες. Ο Χελκίας, ο Ζαχαρίας και ο Ἰεχὶήλ, προϊστάμενοι του ναοῦ του Θεοῦ, ἔδωσαν στους ἱερεῖς για τις θυσίες του Πάσχα δύο χιλιάδες ἐξακόσια αρνιά και κατσίκια και τριακόσια βόδια. ⁹Οἱ ἐπικεφαλῆς των λευιτῶν Κωνανίας, οἱ δύο ἀδερφοὶ του Σεμαίας και Ναθαναὴλ και οἱ Ἀσαβίας, Ἰεχὶήλ και Ἰωαβὰδ, πρόσφεραν

στους λευίτες για τις θυσίες του Πάσχα πέντε χιλιάδες αρνιά και κατσίκια, και πεντακόσια βόδια. ¹⁰ Η τελετή οργανώθηκε ως εξής: Οι ιερείς στάθηκαν στις θέσεις τους και οι λευίτες στις τάξεις τους, σύμφωνα με την διαταγή του βασιλιά. ¹¹ Ο κόσμος έφερνε για σφάξιμο τα πρόβατα και τα κατσίκια: παρέδιδαν στους ιερείς το *αίμα και οι ιερείς ράντιζαν μ' αυτό το *θυσιαστήριο: οι λευίτες έγδερναν τα σφαχτά. ¹² Μετά έβαλαν στην άκρη τα ζώα και ειδικά τους ταύρους που προσορίζονταν να προσφερθούν από το λαό κατά συγγένειες *ολοκαύτωμα στον Κύριο, σύμφωνα με τα γραμμένα στο βιβλίο του Μωυσή

¹³ Σύμφωνα με τις διατάξεις οι λευίτες έψησαν τα πασχαλινά αρνιά στη φωτιά, ενώ τις ιερές προσφορές τις έβρασαν σε χύτρες, σε καζάνια και σε άλλα χάλκινα είδη, και έφεραν γρήγορα τα κρέατα σ' όλο το λαό. ¹⁴ Μετά οι λευίτες ετοίμασαν τις μερίδες που ανήκαν στους ιερείς και στους ίδιους. Οι ιερείς, απόγονοι του *Ααρών, ήταν απασχολημένοι μέχρι τη νύχτα για να προσφέρουν τα ολοκαυτώματα και τα παχιά μέρη των άλλων θυσιών. Γι' αυτό ανέλαβαν οι λευίτες να ετοιμάσουν μόνοι τους τα γεύματα για τους εαυτούς τους και για τους ιερείς

¹⁵ Οι ψάλτες, απόγονοι του Ασάφ, παρέμεναν στις θέσεις τους, σύμφωνα με τις οδηγίες του Δαβίδ, του Ασάφ, του Αιμάν και του Ιεδουθού των *Βλεπόντων του βασιλιά: επίσης οι θυρωροί στέκονταν στις πύλες. Καθώς απ' αυτούς δεν επιτρεπόταν ν' απομακρυνθεί από την υπηρεσία του, και οι συνάδελφοί τους λευίτες ετοίμαζαν και γι' αυτούς το φαγητό τους. ¹⁶ Έτσι οργανώθηκε εκείνη την ημέρα όλη η τελετή προς τιμήν του Κυρίου, η γιορτή του Πάσχα και η προσφορά των ολοκαυτωμάτων στο θυσιαστήριο του Κυρίου, σύμφωνα με τις διαταγές του βασιλιά Ιωσία.

¹⁷ Μετά τη γιορτή του Πάσχα οι Ισραηλίτες

που βρίσκονταν εκεί γιόρτασαν και τη γιορτή των *Αζύμων για επτά μέρες. ¹⁸ Τέτοιο Πάσχα είχε να γιορταστεί στον Ισραήλ από την εποχή του *προφήτη Σαμουήλ. Κανείς από τους προηγούμενους βασιλιάδες του Ισραήλ δεν είχε κάνει τέτοιο Πάσχα, σαν αυτό που έκανε ο Ιωσίας με τη βοήθεια των *ιερέων, των λευιτών, των κατοίκων της Ιερουσαλήμ και του λαού του *Ιούδα και του Ισραήλ, που βρέθηκαν εκεί. ¹⁹ Το Πάσχα εκείνο γιορτάστηκε το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ιωσία.

Το τέλος της βασιλείας του Ιωσία

(Β΄ Βασ 23,28-30)

²⁰ Μια μέρα, μετά που ο βασιλιάς Ιωσίας είχε αποκαταστήσει το ναό, ο Φαραώ Νεχώ της Αιγύπτου ήρθε με το στρατό του να πολεμήσει στη Χαρκεμής, κοντά στον ποταμό Ευφράτη. Τότε ο Ιωσίας βγήκε να τον εμποδίσει. ²¹ Ο Νεχώ όμως έστειλε αγγελιοφόρους στον Ιωσία και του έλεγε: «Τι ανακατεύεσαι εσύ στα δικά μου ζητήματα, βασιλιά του Ιούδα; Δεν έρχομαι σήμερα εναντίον σου, αλλά εναντίον της δυναστείας,^ο με την οποία έχω διαφορές: και ο θεός με διέταξε να κάνω γρήγορα. Πάψε, λοιπόν, να προκαλείς το θεό, που είναι μαζί μου, για να μη σε εξαφανίσει!».

²² Αλλά ο Ιωσίας δεν ήθελε ν' αποχωρήσει. Ήταν αποφασισμένος να πολεμήσει εναντίον του Νεχώ και δεν έδινε σημασία στους λόγους του θεού που αυτός του έλεγε. Έτσι, ήρθε να πολεμήσει στην κοιλάδα *Μεγιδδώ. ²³ Στη διάρκεια της μάχης, οι τότες αζότες χτύπησαν το βασιλιά Ιωσία. Τότε αυτός είπε στους ανθρώπους του: «Πάρτε με από 'δώ, γιατί πληγώθηκα βαριά». ²⁴ Οι δούλοι του τον κατέβασαν από το άρμα της μάχης, τον ανέβασαν στην άλλη του άμαξα και τον έφεραν στην Ιερουσαλήμ.

Εκεί πέθανε και τον έθαψαν στους τάφους των προγόνων του. Όλος ο λαός του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ πένθησαν για τον

^οΕνν η δυναστεία των Βαβυλωνίων βασιλιάδων

Ιωσία. ²⁵Ο Ιερεμίας συνέθεσε θρηνητικό ύμνο για τον Ιωσία. Αυτό έγινε έθιμο στους Ισραηλίτες, όλοι οι ψάλτες και οι ψάλτριες να αναφέρουν τον Ιωσία στους θρήνους τους μέχρι σήμερα. Τα μοιρολόγια αυτά είναι καταχωρισμένα στη Συλλογή των Θρήνων.

²⁶⁻²⁷ Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωσία, από την αρχή ως το τέλος, είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των βασιλιάδων του Ισραήλ και του Ιούδα. Εκεί αναφέρεται πώς πήρσε με πιστότητα όλα όσα είναι γραμμένα στο *νόμο του Κυρίου.

Οι βασιλείς Ιωάαζ, Ιωακίμ και Ιωαχίν

(Β΄ Βασ 23,30 – 24,17)

36 Στην *Ιερουσαλήμ, ο λαός του *Ιούδα πήρε τον Ιωάαζ, γιο του *Ιωσία, και τον έχρισε βασιλιά στη θέση του πατέρα του. ²Ο Ιωάαζ ήταν είκοσι τριών ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλεύσε μόνο τρεις μήνες στην Ιερουσαλήμ, ³γιατί ο Φαραώ Νεχώ της Αιγύπτου τον εκθρόνισε από την Ιερουσαλήμ και υποχρέωσε τη χώρα του Ιούδα να του πληρώσει εκατό *τάλαντα ασημί και ένα τάλαντο χρυσάφι. ⁴Στη συνέχεια έκανε βασιλιά του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ τον αδερφό του Ιωάαζ, τον Ελιακίμ, και τον μετονόμασε σε Ιωακίμ. Τον Ιωάαζ τον πήρε ο Νεχώ μαζί του στην Αίγυπτο.

⁵Ο Ιωακίμ ήταν είκοσι πέντε ετών όταν διορίστηκε βασιλιάς και βασιλεύσε έντεκα χρόνια στην Ιερουσαλήμ. Έκανε ό,τι δυσσεύει τον Κύριο το Θεό του. ⁶Ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της *Βαβυλώνας, εισέβαλε στον Ιούδα, έδωσε με αλυσίδες τον Ιωακίμ και τον πήρε στη Βαβυλώνα. ⁷Πήρε επίσης μερικά από τα ιερά σκεύη του ναού του Κυρίου και τα μετέφερε στη Βαβυλώνα και τα τοποθέτησε στο παλάτι του.

⁸Η υπόλοιπη ιστορία του Ιωακίμ είναι καταχωρισμένη στο Βιβλίο των βασιλιάδων του *Ισραήλ και του Ιούδα. Εκεί αναφέρονται όλες οι βδελυρές πράξεις του και όσα συνέβηκαν μ' αυτόν. Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ο

γιος του ο Ιωαχίν.

⁹Ο Ιωαχίν ήταν δεκαοχτώ ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλεύσε στην Ιερουσαλήμ τρεις μήνες και δέκα μέρες. Έπραξε κι αυτός ό,τι δυσσεύει τον Κύριο.

¹⁰Όταν μπήκε η άνοιξη, έστειλε ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ και πήρε τον Ιωαχίν αιχμάλωτο στη Βαβυλώνα, μαζί με τα πολύτιμα σκεύη του ναού του Κυρίου, κι έκανε βασιλιά στον Ιούδα και στην Ιερουσαλήμ το Σεδεκία, έναν θείο του Ιωαχίν.

Η βασιλεία του Σεδεκία και η παρακμή του βασιλείου του Ιούδα

(Β΄ Βασ 24,18 – 25,21 Ιερ 52,1-27)

¹¹Ο Σεδεκίας ήταν είκοσι ενός ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλεύσε έντεκα χρόνια στην Ιερουσαλήμ. ¹²Έπραξε ό,τι δυσσεύει τον Κύριο το Θεό του κι αρνήθηκε ν' αναγνωρίσει τα σφάλματά του μπροστά στον *προφήτη Ιερεμία, ο οποίος μιλούσε εκ μέρους του Κυρίου. ¹³Επίσης ο Σεδεκίας επαναστάτησε εναντίον του βασιλιά Ναβουχοδονόσορ, που τον είχε ορκίσει στο Θεό να μείνει πιστός σ' αυτόν. Αρνήθηκε με πείσμα να επιστρέψει στον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ.

¹⁴Επίσης, όλοι οι άρχοντες του Ιούδα, οι *ιερείς και ο λαός της χώρας άπιστησάν σε μεγάλο βαθμό· έφτασαν να τηρούν τα βδελυρά έθιμα των άλλων εθνών και βεβήλωσαν το *νάο του Κυρίου, που ο ίδιος είχε αγιάσει στην Ιερουσαλήμ. ¹⁵Ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων τους, επειδή αγαπούσε το λαό του και το ναό, τον τόπο της κατοικίας του, τους έστειλε πάντοτε μηνύματα με τους απεσταλμένους του. ¹⁶Αλλά αυτοί περιγελούσαν τους απεσταλμένους του Θεού, περιφρονούσαν τα λόγια τους και ειρωνεύονταν τους προφήτες του. Γι' αυτό ο Κύριος οργίστηκε τόσο πολύ εναντίον του λαού του, ώστε δεν υπήρχε πια τρόπος σωτηρίας.

¹⁷Ο Κύριος έφερε εναντίον τους το βασιλιά των *Βαβυλωνίων και τα παρέδωσε όλα στην εξουσία του. Αυτός κατέσφαξε όλους

τους στρατιώτες μέσα στο *αγιαστήριο. Δε λυπήθηκε ούτε τους νέους, αγόρια και κορίτσια, ούτε τους γέροντες, ακόμα και τους πολύ ηλικιωμένους. ¹⁸ Ἄρπαξε όλα τα σκεύη του ναού του Κυρίου, μεγάλα και μικρά, κι επίσης τους θησαυρούς του ναού, του βασιλιά και των αρχόντων του, και τα έφερε στη Βαβυλώνα.

¹⁹ Οι Βαβυλώνιοι έκαψαν το ναό του Θεού και γκρέμισαν το τείχος της Ιερουσαλήμ· έβαλαν φωτιά σε όλα τα ανάκτορά της και κατάστρεψαν εντελώς όλα τα πολύτιμα αντικείμενα της πόλης. ²⁰ Εκείνους που σώθηκαν από τη σφαγή, τούς μετέφερε στη Βαβυλώνα, όπου έγιναν δούλοι σ' αυτόν και στους απογόνους του, μέχρις ότου ιδρύθηκε η βασιλεία των Περσών.

²¹ Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος του Θεού, που είχε πει με τον προφήτη Ιερεμία: «Η χώρα θα ερημωθεί για εβδομήντα χρόνια,

μέχρι να συμπληρώσει τα *σαββατικά έτη που δεν είχε τηρήσει».^{0α}

Η διακήρυξη του Κύρου

(Εσθρ 1,1-3α)

²² Το πρώτο έτος της βασιλείας του Κύρου, βασιλιά των Περσών, ο Κύριος πραγματοποίησε αυτό που είχε αναγγείλει με τον προφήτη Ιερεμία. Έβαλε στο νου του Κύρου την ιδέα να στείλει σ' όλο το βασίλειό του προφορική και γραπτή διακήρυξη με το ακόλουθο περιεχόμενο:

²³ «Ο Κύρος, βασιλιάς της Περσίας, λέει: Ο Κύριος, ο Θεός του ουρανού, έδωσε σ' εμένα όλα τα βασίλεια της γης και με πρόσταξε να του χτίσω έναν *ναό στην Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία. Όποιος από σας ανήκει στο λαό του, ας επιστρέψει εκεί. Κι ο Κύριος ο Θεός του ας είναι μαζί του».

^{0α} Στο Ισραηλ, κατά το Λευ 25,1-7, κάθε επτα χρόνια η γη έπρεπε να αφήνεται ακαλλιέργητη επι ενα χρόνο (αγρανά-
παυση), κάτι όμως που δεν ετηρείτο σχολαστικά. Έδω εν προκειμενω γίνεται συνδυασμός στοιχείων που απαντώνται
στο Λευ 26,34-35 και στο Ιερ 25,11

Α΄ ΕΣΔΡΑΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Α΄ Έσδρας” δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των έργων της Εβραϊκής Βίβλου. Παρατίθεται από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) πριν από το βιβλίο του Έσδρα (“Β΄ Έσδρας” στους Ο΄) και κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Ο τίτλος του οφείλεται στο ότι αποτελεί μια παραλλαγή του βιβλίου Έσδρας, από το οποίο αντλεί μεγάλο μέρος του περιεχομένου του.

Το έργο αναφέρεται στα τελευταία χρόνια του βασιλείου του Ιούδα και ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια της μεταιχμαλωσιακής περιόδου. Κεντρικό θέμα του αποτελεί η δράση του διοικητή της Ιουδαίας Ζοροβάβελ και ο ρόλος του στην ανοικοδόμηση του ναού της Ιερουσαλήμ.

Το βιβλίο συνιστά μια πολύτιμη πηγή πληροφοριών για τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο, καθώς διασώζει υλικό (όπως π.χ. η ενότητα των κεφ. 3-4 που πιθανότατα γράφτηκε πρωτοτύπως στα ελληνικά) που δεν αναφέρεται σε άλλες πηγές.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Τα τελευταία χρόνια του βασιλείου του Ιούδα:	1,1-55
2. Το διάταγμα του Κύρου - Επιστροφή των πρώτων αιχμαλώτων:	2,1-26
3. Το έργο του Ζοροβάβελ:	3,1-7,15
3,1-4,63: Ο Ζοροβάβελ κερδίζει την εύνοια του Δαρείου Α΄	
5,1-7,15: Η ανοικοδόμηση του ναού	
4. Η δράση του Έσδρα:	8,1-9,55

Α΄ ΕΣΔΡΑΣ

Ο Ιωσίας γιορτάζει το Πάσχα

(Β΄ Βασ 23,21-23 Β΄ Χρ 35,1-9)

1 Ο βασιλιάς *Ιωσίας γιόρτασε το *Πάσχα προς τιμήν του Κυρίου στα Ιεροσόλυμα, όπου και θυσίασε τα αρνιά για τη γιορτή, στις δεκατέσσερις του πρώτου *μήνα. ² Εγκατέστησε τους *ιερείς τον καθένα στην υπηρεσία του στο *ναό του Κυρίου ντυμένους με τις στολές τους. ³ Έδωσε εντολές στους *λευίτες, που υπηρετούσαν στο ναό, να εξαγιστούν σύμφωνα με το *νόμο, για να είναι σε θέση να τοποθετήσουν την άγια *κιβωτό του Κυρίου στο ναό που είχε χτίσει ο βασιλιάς Σολομών, γιος του Δαβίδ. «Δεν είναι ανάγκη πια», τους είπε, «να τη μεταφέρετε στους ώμους σας. ⁴ Από 'δω και πέρα θα προσφέρετε τις υπηρεσίες σας στον Κύριο το Θεό σας και στο ισραηλιτικό έθνος. Ετοιμαστείτε λοιπόν κατά οικογένειες και συγγενείες να αναλάβετε τα καθήκοντά σας, όπως έχει διατάξει ο Δαβίδ ο βασιλιάς του *Ισραήλ και που με μεγαλοπρέπεια εκτέλεσε ο γιος του ο Σολομών. ⁵ Εσείς οι λευίτες πάρτε τις θέσεις σας στο ναό σύμφωνα με τις οικογενειακές σας τάξεις για να υπηρετείτε τους συμπατριώτες σας, τους Ισραηλίτες. ⁶ Σφάξτε τα πασχαλινά αρνιά κι ετοιμάστε τις *θυσίες για τους συμπατριώτες σας για να γιορτάσετε το Πάσχα σύμφωνα με την εντολή του Κυρίου που δόθηκε στο Μωυσή».

⁷ Ο Ιωσίας δώρισε στο λαό, που ήταν εκεί, τριάντα χιλιάδες αρνιά και κατσίκια και τρεις χιλιάδες μοσχάρια. Αυτά δόθηκαν από τη βασιλική περιουσία στο λαό, στους ιερείς και στους λευίτες, σύμφωνα με την υπόσχεση του βασιλιά. ⁸ Οι επόπτες του ναού Χελκίας, Ζαχαρίας και Ησκήλος έδωσαν κι αυτοί στους ιερείς για το Πάσχα δύο χιλιάδες εξα-

κόσια πρόβατα και τριακόσια μοσχάρια. ⁹ Οι χιλίαρχοι Ιεχονίας, Σαμαίος κι ο αδερφός του ο Ναθαναήλ, ο Ασαβίας, ο Οχιήλος και ο Ιωράμ έδωσαν στους λευίτες για το Πάσχα πέντε χιλιάδες πρόβατα και εβδοκκόσια μοσχάρια.

¹⁰ Τα πράγματα έγιναν έτσι: Οι ιερείς και οι λευίτες στέκονταν στολισμένοι ¹¹ κρατώντας *άζυμα ψωμιά όσα και οι συγγενείες, ¹² και τις μερίδες των οικογενειών. Το πρωί τα πρόσφεραν θυσία στον Κύριο ενώπιον του λαού, κατά τα γραμμένα στο βιβλίο του Μωυσή. ¹³ Εψησαν τα πασχαλινά αρνιά στη φωτιά, κατά τα διατεταγμένα, και τα υπόλοιπα μέρη των θυσιασθέντων ζώων τα έβρασαν σε χάλκινες χύτρες και σε λέβητες για να ευωδιάζουν, και τα πρόσφεραν στο λαό. ¹⁴ Μετά απ' αυτά, ετοίμασαν για να φάνε από τα αρνιά αυτοί και οι συμπατριώτες τους ιερείς, οι απογόνοι του *Ααρών· γιατί οι ιερείς ήταν απασχολημένοι μέχρι αργά τη νύχτα, να καίνε στο θυσιαστήριο τα λίπη των θυσιών. ¹⁵ Οι ψάλτες, απόγονοι του Ασάφ, είχαν πάρει κι εκείνοι τις θέσεις τους, σύμφωνα με όσα είχε διατάξει ο Δαβίδ. Μαζί τους ήταν κι ο Ασάφ, ο Ζαχαρίας και ο Εδδινούσ^α ως αντιπρόσωποι του βασιλιά· οι *θυρωροί ήταν κι εκείνοι στις θέσεις τους μπροστά σε κάθε πύλη του ναού. Κανείς δεν ήταν ανάγκη να εγκαταλείψει τη θέση του, γιατί οι συμπατριώτες τους οι λευίτες είχαν ετοιμάσει γι' αυτούς το πασχαλινό φαγητό. ¹⁶ Εκείνη την ημέρα τέλειωσαν όλα τα σχετικά με τις θυσίες του Κυρίου: Γιορτάστηκε το Πάσχα και προσφέρθηκαν οι θυσίες στο θυσιαστήριο, όπως είχε διατάξει ο βασιλιάς Ιωσίας.

¹⁷ Όλοι οι Ισραηλίτες που ήταν εκεί παρόντες εκείνο τον καιρό, γιόρτασαν το Πάσχα και τη γιορτή των *Αζύμων επτά μέρες. ¹⁸ Τέ-

^αΠρβλ με Β΄ Χρ 35,15, όπου μνημονεύονται ο Ασάφ και ο Ιεδουθούν (κατά τους Ο΄ Ιδιθών)

τοιο Πάσχα είχαν να γιορτάσουν οι Ισραηλίτες από τα χρόνια του *προφήτη Σαμουήλ. ¹⁹Κανένας από τους βασιλιάδες του Ισραήλ δεν είχε οργανώσει τέτοιο γιορτασμό του Πάσχα, σαν αυτό που γιόρτασαν τώρα ο Ιωσίας, οι ιερείς, οι λευίτες, οι Ιουδαίοι και όλοι οι Ισραηλίτες που κατοικούσαν τότε στα Ιεροσόλυμα. ²⁰Ήταν τον δέκατο όγδοο χρόνο της βασιλείας του Ιωσία

Τέλος της βασιλείας του Ιωσία

(Β΄ Βασ 23,28-30 Β΄ Χρ 35,20-27)

²¹Ο Κύριος ευχαριστήθηκε από τα έργα του Ιωσία, γιατί τα έκανε από βαθιά ευσέβεια μέσα του. ²²Τα γεγονότα όμως που έλαβαν χώρα στις μέρες του, αναφέρονται και σε αρχαιότερα χρονικά. Αναφέρονται τα σχετικά μ' εκείνους που αμάρτησαν κι έδειξαν ασέβεια στον Κύριο περισσότερο από κάθε άλλο έθνος ή βασίλειο. Τον λύπησαν αφάνταστα, έτσι που οι απειλές του Κυρίου πραγματοποιήθηκαν εναντίον του Ισραήλ.

²³Όταν ο Ιωσίας είχε τελειώσει όλα αυτά τα έργα του, ήρθε ο βασιλιάς της Αιγύπτου για πόλεμο στην Χαρκεμίς, κοντά στον ποταμό Ευφράτη, κι ο Ιωσίας βγήκε να τον αντιμετωπίσει. ²⁴Ο Φαραώ τού έστειλε αγγελιοφόρους και του έλεγε: «Δεν υπάρχει καμιά διαφορά μεταξύ μας, βασιλιά της Ιουδαίας!» ²⁵Δε με στέλνει εναντίον σου ο Κύριος ο Θεός σου. Εγώ τις χώρες του Ευφράτη πάω να πολεμήσω. Ο Κύριος είναι μαζί μου, κι αυτός με ωθεί στις επιχειρήσεις μου. Φύγε λοιπόν από το δρόμο μου και μην εναντιώνεσαι στον Κύριο».

²⁶Ο Ιωσίας όμως δεν επέστρεψε στο άρμα του αλλά ανέλαβε να τον πολεμήσει, χωρίς να λάβει υπόψη του τα λόγια που είχε πει ο *προφήτης Ιερεμίας εκ μέρους του Κυρίου. ²⁷Πολέμησε, λοιπόν, το Φαραώ στην πεδιάδα *Μεγιδδώ, αλλά οι αξιωματικοί του αιγυπτιακού στρατού του επιτεθήκαν και τον χτύπησαν. ²⁸Τότε εκείνος είπε στους δούλους του: «Τραβήξτε με από τη μάχη. Πληγώθηκα άσκημα». Αμέσως οι δούλοι του τον

πήραν από τη μάχη, ²⁹τον ανέβασαν στο δεύτερο άρμα του και τον μετέφεραν στην *Ιερουσαλήμ. Εκεί πέθανε και ενταφιάστηκε στον τάφο των προγόνων του

³⁰Σ' όλη την Ιουδαία πένθησαν τον Ιωσία. Ο προφήτης Ιερεμίας συνέθεσε για χάρη του ένα θρήνο, που μ' αυτόν τον μοιρολόγιούν οι άρχοντες μαζί με τις γυναίκες τους μέχρι σήμερα. Επίσης δόθηκε διαταγή να καθιερωθεί αυτό το έθιμο στις επόμενες γενιές των Ισραηλιτών. ³¹Όλα τα έργα που έκανε ο Ιωσίας και στο παρελθόν και τώρα, η δόξα του και η γνώση που είχε του νόμου του Κυρίου, αναφέρονται στο Βιβλίο των βασιλιάδων του *Ισραήλ και του *Ιούδα.

Οι διάδοχοι του Ιωσία και η καταστροφή της Ιερουσαλήμ

(Β΄ Βασ 23,20-25,21 Β΄ Χρ 35,20-36,21)

³²Ο λαός έκανε βασιλιά το γιο του Ιωσία, τον Ιεχονία,^β στη θέση του πατέρα του, σε ηλικία είκοσι τριών ετών. ³³Αυτός βασιλέψε στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ τρεις μήνες. Ο βασιλιάς της Αιγύπτου τον εκθρόνισε από την Ιερουσαλήμ ³⁴και επέβαλε φόρο στο ισραηλιτικό έθνος εκατό ασημένια *τάλαντα και ένα χρυσό. ³⁵Βασιλιά της Ιουδαίας και της Ιερουσαλήμ διόρισε ο Φαραώ τον Ιωακίμ, αδερφό του Ιεχονία. ³⁶Αυτός φυλάκισε τους άρχοντες του λαού^γ αλλά τον αδερφό του τον Ζαρίον τον συνέλαβε και τον έφερε μαζί του από την Αίγυπτο.

³⁷Ο Ιωακίμ ήταν είκοσι πέντε ετών όταν έγινε βασιλιάς στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ, κι έκανε ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο. ³⁸Γι' αυτό ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ εισέβαλε στην Ιουδαία, τον συνέλαβε και τον οδήγησε αλυσοδεμένο στη Βαβυλώνα. ³⁹Πήρε επίσης και μερικά από τα ιερά σκεύη του Κυρίου και τα έφερε και τα τοποθέτησε στο δικό του ναό στη Βαβυλώνα. ⁴⁰Οι διηγήσεις για τον Ιωακίμ, η αισχροτήτά του και η ασέβειά του είναι όλα γραμμένα στο Βιβλίο των Χρονικών των βασιλιάδων. ⁴¹Στη θέση του βασιλέψε ο γιος

^βΚατά το Β΄ Χρ 36,1-4, πρώτος διάδοχος του Ιωσία ήταν ο Ιωάαζ και τρίτος ο Ελιακίμ η Ιωακίμ

του ο Ιωακίμ γ' Όταν ανακηρύχθηκε βασιλιάς, ο Ιωακίμ, ήταν δεκαοχτώ ετών· ⁴² βασιλέψα τρεις μήνες και δέκα μέρες στην Ιερουσαλήμ και έπραξε ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο ⁴³ Γι' αυτό, μετά από ένα χρόνο ο Ναβουχοδονόσορ έστειλε και τον μετέφερε *αιχμάλωτο στη Βαβυλώνα μαζί με ιερά σκεύη του ναού.

⁴⁴ Ο Ναβουχοδονόσορ διόρισε βασιλιά στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ το Σεδεκία, σε ηλικία είκοσι ενός ετών. Βασίλεψε έντεκα χρόνια, ⁴⁵ κι έπραξε κι αυτός ό,τι δυσαρρεστεί τον Κύριο· δεν έλαβε υπόψη του τους λόγους που είχε πει ο προφήτης Ιερεμίας εκ μέρους του Κυρίου.

⁴⁶ Αν και είχε ορκιστεί πίστη στο Ναβουχοδονόσορ στο όνομα του Κυρίου, ο Σεδεκίας παραβίασε τον *όρκο· επαναστάτησε και πεισματάρης και ισχυρογνώμων, όπως ήταν, παρέβη τις εντολές του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ ⁴⁷ Οι αρχηγοί του λαού και των ιερέων διέπραξαν κι αυτοί πολλές ασέβειες· ξεπέρασαν σε ανηθικότητα όλα τα έθνη, και μόλυναν τον άγιο ναό του Κυρίου στα Ιεροσόλυμα.

⁴⁸ Ο Θεός των προγόνων τους εξακολουθούσε να τους στέλνει τους προφήτες του και να τους καλεί να μετανοήσουν, γιατί λυπόταν τους ίδιους και το ναό του. ⁴⁹ Αλλά όταν ο Κύριος τους μιλούσε με τους προφήτες του, εκείνοι τους κορόιδευαν και τους περιπαίζανε. Τελικά ο Κύριος οργίστηκε τόσο πολύ κατά του λαού του, ώστε διέταξε να εκστρατεύσουν εναντίον τους οι βασιλιάδες των Βαβυλωνίων και κατέσφαξαν τους νέους γύρω από τον άγιο ναό. ⁵⁰ Δε λυπήθηκαν κανέναν: αγόρια και κορίτσια, νέους και γέροντες· όλους τους παρέδωσε ο Κύριος στην εξουσία τους. ⁵¹ Επίσης άρπαξαν όλα τα ιερά σκεύη από το ναό, μικρά και μεγάλα, τα αντικείμενα της *κιβωτού του Κυρίου και τα βασιλικά θησαυροφυλάκια και τα μετέφεραν στη Βαβυλώνα ⁵² Εκαψαν το ναό, γκρέμισαν τα τείχη της Ιερουσαλήμ κι έβαλαν φωτιά στους πύργους τους· ⁵³ κατέστρεψαν κάθε ομορφιά της πόλης κι έσυραν αιχμάλωτους

στη Βαβυλώνα όσους επέζησαν. ⁵⁴ Εκεί έμειναν υπόδουλοι στο Ναβουχοδονόσορ και στους διαδόχους του, μέχρις ότου εμφανίστηκε η περσική αυτοκρατορία. Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος του Κυρίου, που είχε πει με τον προφήτη Ιερεμία: ⁵⁵ «Η χώρα θα ερημωθεί, ώσπου ν' αποζημιωθεί για τα *σαββατικά έτη που δεν τα είχε τηρήσει –δηλαδή εβδομήντα χρόνια» ^δ

Το διάταγμα του Κύρου

(Β΄ Χρ 36,22-23 Εσθ 1,1-11)

2 Τον πρώτο χρόνο της βασιλείας του Κύρου, ^ε βασιλιά των *Περσών, εκπληρώθηκε ο λόγος του Κυρίου που είχε πει ο Ιερεμίας: Ο Κύριος έβαλε στον Κύρο τη σκέψη να εκδώσει διάταγμα και να το στείλει γραπτώς να διαβαστεί σε όλο το βασίλειό του Το διάταγμα έλεγε:

² «Ο Κύρος, βασιλιάς των Περσών, προστάζει: Ο Κύριος του *Ισραήλ, ο ύψιστος Θεός, ανέδειξε εμένα βασιλιά της οικουμένης και μου φανέρωσε να του χτίσω ένα *ναό στην *Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία. ³ Όλοι, λοιπόν, όσοι ανήκετε στο έθνος εκείνο, ο Κύριός σας να είναι μαζί σας! Ανεβείτε στην Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία, και ανοικοδομήστε το *ναό του Κυρίου του Ισραήλ, του Κυρίου που κατοικεί στην Ιερουσαλήμ. ⁴ Και όσοι στις διάφορες περιοχές κατοικούν μαζί με Ισραηλίτες, ας τους βοηθήσουν δίνοντάς τους χρυσάφι και ασημί, δώρα, άλογα, ζώα και διάφορα άλλα αντικείμενα, που είχαν προσφερθεί ως αφιερώματα στο ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ».

⁵ Τότε, οι αρχηγοί των οικογενειών του *Ιούδα και της φυλής Βενιαμίν, οι *ιερείς και οι *λευίτες, κι όλοι όσοι είχαν προδιατεθεί από τον Κύριο, ετοιμάστηκαν να πάνε να χτίσουν το ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ ⁶ Οι γείτονές τους τους βοήθησαν με κάθε τρόπο: τους έδωσαν ασημί και χρυσάφι, άλογα και άλλα ζώα· και πολλούς απ' αυτούς τους προδιέθεσε ο Κύριος και τους έδωσαν

^γ Στο Β΄ Χρ 36,8 αναφέρεται το όνομα Ιωακίμ ^δ Βλ υποσ εις Β΄ Χρ 36,21 ^ε Του Κύρου Βλ υποσ εις Εσθ 1,1

πολλά αφιερώματα.

⁷ Ο βασιλιάς Κύρος τούς επέστρεψε τα εσθρά σκεύη του Κυρίου, που ο Ναβουχοδονόσορ τα είχε αρπάξει από την Ιερουσαλήμ και τα είχε τοποθετήσει στο ναό των ειδώλων του. ⁸ Ο βασιλιάς τα παρέδωσε στο θησαυροφύλακά του το Μιθριδάτη και μέσω αυτού παραδόθηκαν στο διοικητή της Ιουδαίας Σαναβάσσαρο. ⁹ Τα σκεύη αυτά ήταν: Χίλια χρυσά δοχεία και χίλια ασημένια· είκοσι εννέα ασημένια *θυμιατήρια, ¹⁰ τριάντα χρυσές φιάλες και δυο χιλιάδες τετρακόσιες δέκα ασημένιες και χίλια διάφορα άλλα σκεύη. ¹¹ Όλα τα σκεύη τα χρυσά και τα ασημένια ήταν συνολικά πέντε χιλιάδες τετρακόσια εξήντα εννέα κομμάτια. Αυτά ο Σαναβάσσαρος τα πήρε μαζί του στα Ιεροσόλυμα, όταν γύρισε μαζί με τους άλλους *αιχμαλώτους από τη *Βαβυλώνα.

Αντιδράσεις για την ανοικοδόμηση της Ιερουσαλήμ

(Εσθ 4,7-24)

¹² Τον καιρό που ο Αρταξέρξης ήταν βασιλιάς των Περσών, ο Βέσλεμος, ο Μιθριδάτης, ο Ταβέλλιος, ο Ράουμος, ο Βεελτέεμος και ο γραμματέας Σαμσαίος, και οι συνάδελφοί τους των δημοσίων υπηρεσιών, που κατοικούσαν στη *Σαμάρεια, έστειλαν στο βασιλιά την παρακάτω επιστολή, εναντίον των κατοίκων της Ιουδαίας και της Ιερουσαλήμ:

¹³ «Προς το βασιλιά Αρταξέρξη, τον κύριο, οι δούλοι σου Ράουμος ο ιστοριογράφος και Σαμσαίος ο γραμματέας, τα υπόλοιπα μέλη του συμβουλίου τους και οι δικαστές της Κοίλης Συρίας^ζ και Φοινίκης.

¹⁴ »Επιθυμούμε να σου γνωρίσουμε, κύριέ μας βασιλιά, ότι οι Ιουδαίοι που ήρθαν εδώ από τις δικές σου περιοχές, έχουν εγκατασταθεί στην Ιερουσαλήμ και ανοικοδομούν αυτήν την εχθρική κι επαναστάτρια πόλη. Επιδιορθώνουν τα τείχη της, ανασυγκροτούν τις αγορές και βάζουν πάλι τα θεμέλια του ναού.

¹⁵ »Αν η πόλη αυτή ανοικοδομηθεί και αποκατασταθούν τα τείχη της, οι κάτοικοί της όχι μόνο δε θα δεχτούν να πληρώνουν φόρο, αλλά και θα επαναστατούν πάντα ενάντια σε κάθε βασιλική εξουσία.

¹⁶ »Επειδή λοιπόν οι εργασίες του ναού έχουν κιόλας αρχίσει, θεωρήσαμε σκόπιμο να μην παραβλέψουμε μια τέτοια ενέργεια, αλλά να σου παραγγείλουμε, κύριέ μας βασιλιά, αν κι εσύ το θεωρείς ορθό, να ερευνησεις τα αρχεία των προκατόχων σου. ¹⁷ Εκεί θα βρεις κάθε ιστορική πληροφορία που έχει γραφτεί γι' αυτόν το λαό και θα διαπιστώσεις ότι η πόλη αυτή ήταν ανέκαθεν επαναστατική και ενοχλητική για τα άλλα βασίλεια και τις γύρω πόλεις. Οι Ιουδαίοι από τα πολύ παλιά χρόνια ξεκινούσαν επαναστάσεις απ' αυτήν εδώ την πόλη και άντεξαν σε πολλές πολιορκίες. Γι' αυτόν το λόγο η πόλη ερημώθηκε. ¹⁸ Τώρα, λοιπόν σε πληροφορούμε, κύριέ μας βασιλιά, ότι αν η πόλη αυτή και τα τείχη της ανοικοδομηθούν, εσύ δε θα μπορείς πια να κατεβαίνεις στην Κοίλη Συρία και στη Φοινίκη».

¹⁹ Ο βασιλιάς απάντησε γραπτώς στο Ράουμο τον ιστοριογράφο, στον Βεελτέεμο, στο γραμματέα Σαμσαίο και στους άλλους συναδέλφους τους, που κατοικούσαν στη Σαμάρεια, στην Κοίλη Συρία και στη Φοινίκη:

²⁰ «Διάβασα την επιστολή που μου στείλατε. ²¹ Διέταξα, λοιπόν, να γίνει έρευνα και πράγματι βρέθηκε ότι η πόλη αυτή ήταν ανέκαθεν εχθρική ενάντια σε κάθε βασιλιά και οι κάτοικοί της αναμειγνύονται σε επαναστάσεις και πολέμους. ²² Στην Ιερουσαλήμ αναδείχθηκαν βασιλείς, που κυρίευαν και φορολογούσαν την Κοίλη Συρία και τη Φοινίκη. ²³ Τώρα, λοιπόν, διατάζω να εμποδίσετε τους ανθρώπους εκείνους να ανοικοδομήσουν την πόλη. ²⁴ Και φροντίστε να μην παρβασιστεί η διαταγή μου, για να μη χειροτερέψει το κακό και απειληθούν πάλι τα βασιλικά συμφέροντα».

^ζ Τα ονόματα που χρησιμοποιούνται στο στ δεν συμφωνούν απόλυτα μ' εκείνα που αναφέρονται εις Εσθ 4,7-8 *Κοίλης Συρίας*. Εννοείται η κοιλάδα μεταξύ Λιβάνου και Αντιλιβανου

²⁵ Όταν αναγνώσθηκε η διαταγή του βασιλιά Αρταξέρξη, ο Ράουμος και ο Σαμσαίος ο αρχιγραμματέας και οι συνάδελφοί τους, ξεκίνησαν εσπευσμένα για την Ιερουσαλήμ. Μαζί τους είχαν και τμήματα ιππικού και πεζικού και άρχισαν να παρεμποδίζουν εκείνους που έχτιζαν. ²⁶ Έτσι, διακόπηκε η ανοικοδόμηση του ναού της Ιερουσαλήμ μέχρι το δεύτερο χρόνο της βασιλείας του Δαρείου, βασιλιά των Περσών.

Ο διαγωνισμός των σωματοφυλάκων του βασιλιά

3 Κάποτε ο βασιλιάς Δαρείος έκανε ένα μεγάλο συμπόσιο για όλους όσους είχε στην υπηρεσία του. Προσκάλισε τους δούλους του που είχαν γεννηθεί στο σπίτι του, τους αυλάρχες της *Μηδίας και της Περσίας, ² τους *διοικητές, τους στρατηγούς και τους επάρχους όλου του βασιλείου του, από την Ινδία μέχρι την *Αιθιοπία, εκατόν είκοσι επτά διοικήσεις. ³ Έφαγαν όλοι και ήπιαν, κι όταν χόρτασαν διαλύθηκαν. Ο βασιλιάς Δαρείος πήγε στο υπνοδωμάτιό του και κοιμήθηκε, αλλά σύντομα ξύπνησε.

⁴ Τότε οι τρεις νεαροί σωματοφύλακες του βασιλιά είπαν μεταξύ τους: ⁵ «Ελάτε να πούμε καθένας κάτι που κατά τη γνώμη του είναι το επικρατέστερο σ' όλο τον κόσμο. Σ' εκείνον που ο λόγος του θα φανεί στο βασιλιά ευφύτεστερος από των άλλων, ο βασιλιάς θα του δώσει μεγάλα δώρα και τιμές. ⁶ Θα φοράει *πορφύρα, θα πίνει κρασί από χρυσό ποτήρι και θα κοιμάται σε χρυσό κρεβάτι· θα τον μεταφέρουν με άμαξα που θα τη σέρνουν άλογα με χρυσά χαλινάρια· θα φοράει τιάρα από *βύσσο, και στο λαμό χρυσό περιδέραιο. ⁷ Και ως *σοφός, θα πάρει τη δεύτερη θέση μετά το Δαρείο, και θα ονομαστεί "μέλος της *οικογένειας του Δαρείου"».

⁸ Έγραψαν λοιπόν καθένας τη γνώμη του, τη σφράγισαν και την έβαλαν κάτω απ' το προσκέφαλο του βασιλιά Δαρείου και είπαν: ⁹ «Όταν σηκωθεί ο βασιλιάς, θα του δώσουν τα σημειώματα· κι εκείνος που ο βασιλιάς και οι τρεις αυλάρχες της Περσίας θα κρί-

νουν ότι η γνώμη του είναι η ευφύτεστερη, σύμφωνα με το τι έχει γράψει, αυτός θα είναι ο νικητής». ¹⁰ Ένας λοιπόν έγραψε: «Το κρασί είναι το επικρατέστερο πράγμα». ¹¹ Ο άλλος έγραψε: «Ο βασιλιάς είναι επικρατέστερος». ¹² Ο τρίτος έγραψε: «Επικρατέστερες είναι οι γυναίκες, όλα όμως τα νικάει η αλήθεια».

¹³ Όταν σηκώθηκε ο βασιλιάς, του έδωσαν τα σημειώματα και τα διάβασε. ¹⁴ Εκείνος έστειλε αγγελιοφόρους και κάλεσε όλους τους άρχοντες της Περσίας και της Μηδίας, τους διοικητές, τους στρατηγούς, τους επάρχους, όλους τους ανώτατους άρχοντες και κάθισε στο βήμα του δικαστηρίου και διαβάστηκαν ενώπιόν του τα τρία σημειώματα. ¹⁵ Τότε ο βασιλιάς διέταξε: «Καλέστε τους νέους να μας εξηγήσουν τις γνώμες τους». Τους κάλεσαν κι όταν εκείνοι μπήκαν στην αίθουσα, ¹⁶ τους ζήτησαν να δώσουν εξηγήσεις γι' αυτά που είχαν γράψει.

Η ομιλία για το κρασί

¹⁷ Πρώτος άρχισε εκείνος που είχε γράψει για τη δύναμη του κρασιού: ¹⁸ «Κύριοι», είπε, «γιατί να μην είναι δυνατότερο απ' όλα τα πράγματα το κρασί; Αυτό θολώνει το μυαλό όλων όσοι το πίνουν. ¹⁹ Το μυαλό του βασιλιά και του ορφανού, του δούλου και του ελεύθερου, του φτωχού και του πλούσιου –σε όλους η επίδραση είναι ίδια. ²⁰ Κάνει όλους να νιώθουνε χαρά και ξεγνοιασιά και να ξεχνάνε υποχρεώσεις και καϊμούς. ²¹ Τους κάνει όλους να νιώθουν πλούσιοι· κανένας πιωμένος δεν υπολογίζει ούτε βασιλιά ούτε διοικητή και μιλάει ακατάσχετα για τα πάντα. ²² Όταν πίνουν οι άνθρωποι ξεχνούν αδέρφια και φίλους και μετά από λίγο σφάζονται μεταξύ τους. ²³ Ύστερα, όταν ξεμεθύσουν, δε θυμούνται πια τι έκαναν. ²⁴ Κύριοι, δεν είναι το κρασί το πιο δυνατό πράγμα στον κόσμο, αφού μας αναγκάζει να φερόμαστε έτσι;» Και μ' αυτά τα λόγια τελείωσε.

Η ομιλία για το βασιλιά

4 Μετά άρχισε να μιλάει ο δεύτερος, αυτός που είχε γράψει για τη δύναμη του

βασιλιά ² «Κύριοι, δεν είναι ισχυρότεροι οι άνθρωποι, αφού κυριαρχούν στη γη και στη θάλασσα και σ' ό,τι βρίσκεται μέσα σ' αυτές; ³ Ο βασιλιάς, όμως, είναι ακόμα πιο ισχυρός· αυτός κυριαρχεί και εξουσιάζει τους ανθρώπους κι όλοι δίνουν προσοχή σε ό,τι τους λέει. ⁴ Αν τους διατάξει να κάνουν πόλεμο ο ένας εναντίον του άλλου, κάνουν. Αν τους στείλει εναντίον των εχθρών, πάνε και κυριεύουν τα βουνά, τα τείχη και τα κάστρα τους. ⁵ Σκοτώνουν και σκοτώνονται αλλά δεν παραβαίνουν τη διαταγή του βασιλιά. Αν νικήσουν, τα φέρνουν όλα στο βασιλιά —τα λάφυρα που παίρνουν κι ο,τιδήποτε άλλο. ⁶ Και όσοι δεν πάνε στο στρατό και δεν πολεμούν αλλά καλλιεργούν τη γη, πάλι όταν σπειρούν και θερίσουν, στο βασιλιά θα φέρουν τη σοδειά· και υποχρεώνουν ο ένας τον άλλο να καταβάλλουν φόρους στο βασιλιά. ⁷ Ο βασιλιάς όμως είναι ένας. Αν τους πει να σκοτώσουν, σκοτώνουν· αν τους διατάξει να ελευθερώσουν, ελευθερώνουν· ⁸ τους διατάζει να επιτεθούν και επιτίθενται· διατάζει να ερημώσουν και ερημώνουν· διατάζει να χτίσουν και χτίζουν· ⁹ διατάζει να ξεριζώσουν, ξεριζώνουν· διατάζει να φυτέψουν, φυτεύουν. ¹⁰ Όλος ο λαός και ο στρατός του στο βασιλιά υπακούουν. ¹¹ Αυτός είναι ξαπλωμένος, τρώει, πίνει και κοιμάται, και οι δούλοι φυλάνε γύρω του· κανένας τότε δεν μπορεί να ξεμακρύνει και να κάνει δικές του δουλειές ούτε να τον παρακούσει. ¹² Κύριοι, τίποτα στον κόσμο δεν είναι δυνατότερο από το βασιλιά, αφού οι πάντες τον υπακούν σε τέτοιο βαθμό». Και μ' αυτό τελείωσε.

Η ομιλία για τις γυναίκες

¹³ Τελευταίος μίλησε εκείνος που είχε γράψει για τις γυναίκες και για την αλήθεια —αυτός ήταν ο Ζοροβάβελ: ¹⁴ «Κύριοι», άρχισε, «ο βασιλιάς αναμφισβήτητα είναι μεγάλος, οι άνθρωποι πολυάριθμοι και το κρασί δυνατό. Ποιος όμως είναι αυτός που εξουσιάζει ή κυριαρχεί σ' όλους αυτούς; Δεν είναι οι γυναίκες; ¹⁵ Οι γυναίκες γέννησαν το βασιλιά και όλους τους ανθρώπους, που είναι κυρίαρχοι στη θάλασσα και στη στεριά.

¹⁶ Αυτές γέννησαν και ανέθρεψαν εκείνους που φυτεύουν τ' αμπέλια, από τα οποία παράγεται το κρασί. ¹⁷ Οι γυναίκες ράβουν τα ρούχα που φοράνε οι άντρες· αυτές αποδίδουν τιμή στους άντρες κι εκείνοι δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς αυτές.

¹⁸ »Οι άντρες συγκεντρώνουν χρυσάφι και ασημί και ωραία πράγματα· όταν όμως δουν μια γυναίκα με ωραίο σώμα ή όμορφο πρόσωπο, ¹⁹ τ' αφήνουν όλα και την αποθαυμάζουν. Την κοιτάνε μ' ανοιχτό στόμα και όλοι προτιμούν αυτήν παρά το χρυσάφι ή το ασημί και τα άλλα όμορφα πράγματα. ²⁰ Ο άντρας εγκαταλείπει τον πατέρα του, που τον ανέθρεψε, και την πατρίδα του, και ενώνεται με τη γυναίκα του. ²¹ Μ' αυτήν ζει την υπόλοιπη ζωή του και ξεχνάει τον πατέρα του, τη μάνα του και την πατρίδα του. ²² Απ' αυτό πρέπει να καταλάβετε ότι οι γυναίκες κυριαρχούν πάνω μας. Υποφέρετε και κουράζεστε κι όλα τα φέρνετε και τα δίνετε στις γυναίκες! ²³ Ο άντρας παίρνει το ξίφος του και βγαίνει να ληστέψει και να κλέψει. Διασχίζει θάλασσες και ποτάμια, ²⁴ τα βάζει με τα λιοντάρια, ταξιδεύει μες στη νύχτα κι όταν κλέψει, αρπάξει και ληστέψει, έρχεται και τα φέρνει όλα στην αγαπημένη του.

²⁵ »Ο άντρας αγαπάει τη γυναίκα του πολύ περισσότερο απ' ό,τι τους γονείς του. ²⁶ Πολλοί έχασαν τα μαυλά τους για τις γυναίκες κι έγιναν δούλοι γι' αυτές. ²⁷ Πολλοί καταστράφηκαν, απέτυχαν και αμάρτησαν για τις γυναίκες. ²⁸ Ακόμα δε με πιστεύετε; Ο βασιλιάς μας είναι οπωσδήποτε μεγάλος με την εξουσία που έχει. Όλες οι χώρες φοβούνται να του επιτεθούν. ²⁹ Κι όμως, κάποτε είδα το βασιλιά και δεξιά του να κάθεται η παλλακίδα του η Απάμη, κόρη του ένδοξου Βαρτάκου. ³⁰ Του έβγαζε το στέμμα απ' το κεφάλι και το έβαζε στο δικό της και με τ' αριστερό της χέρι χαστούκισε το βασιλιά! ³¹ Παρ' όλα αυτά, εκείνος την κοίταζε με ανοιχτό το στόμα. Αν του χαμογελούσε, γελούσε κι αυτός· αν του θύμωνε, την καλόπιανε για να τα 'χει καλά μαζί της. ³² Κύριοι, δεν είναι ισχυρότερες οι γυναίκες, όταν μπορούν και φέρνεται μ' αυτόν τον τρόπο;» ³³ Τότε ο βασι-

λιάς και οι άρχοντες έμειναν να κοιτάζουν ο ένας τον άλλο

Η ομιλία για την αλήθεια

³⁴ Μετά ο Ζοροβάβελ άρχισε να μιλάει για την αλήθεια: «Κύριοι, οι γυναίκες είναι πράγματι ισχυρές. Είναι μεγάλη η γη και ψηλός ο ουρανός, κι ο ήλιος γρήγορος στην τροχιά του· κάνει τον κύκλο του ουρανού και ξαναγυρίζει στη θέση του σε μία μέρα ³⁵ Είναι, λοιπόν, πολύ σπουδαίος που κάνει κάτι τέτοιο. Η αλήθεια όμως είναι ακόμα μεγαλύτερη και ισχυρότερη απ' όλα αυτά. ³⁶ Όλη η γη την αλήθεια αναζητάει, ο ουρανός αυτήν εγκωμιάζει κι όλα τα δημιουργήματα τρέμουν από φόβο μπροστά της. Δεν υπάρχει η παραμικρή αδικία σ' αυτήν.

³⁷ »Ματαιότητα υπάρχει στο κρασί, στο βασιλιά, στις γυναίκες, σ' όλους τους ανθρώπους και στα έργα τους και σ' ο,τιδήποτε άλλο. Σε τίποτε απ' αυτά δεν υπάρχει αλήθεια και θα καταστραφούν μέσα στη ματαιότητά τους. ³⁸ Η αλήθεια όμως διαρκεί και είναι για πάντα ισχυρή. Ζει κι εξουσιάζει αιώνια. ³⁹ Αυτή δεν λαμβάνει υπόψη της πρόσωπα ή διαφορές· κάνει το σωστό και ποτέ το άδικο και το κακό. Όλοι είναι ευχαριστημένοι με τα έργα της και οι αποφάσεις της είναι πάντα δίκαιες. ⁴⁰ Η αλήθεια είναι η δυνατή, η μεγαλόπρεπη βασιλίσα, που εξουσιάζει στους αιώνες των αιώνων. Ας είναι δοξασμένος ο θεός της αλήθειας!»

⁴¹ Στο σημείο αυτό ο Ζοροβάβελ σταμάτησε να μιλάει. Τότε όλοι φώναξαν και είπαν: «Πράγματι, μεγάλη είναι η αλήθεια και παντοδύναμη!»

Η απάντηση του βασιλιά

⁴² Ο βασιλιάς τότε είπε στο Ζοροβάβελ «Ζήτησε ό,τι θέλεις, και περισσότερα απ' όσα έχουν συμφωνηθεί, κι εγώ θα σου τα δώσω, γιατί αποδείχτηκες *σοφότερος απ' όλους! Θα γίνεις σύμβουλός μου και θα ονομαστείς "μέλος της βασιλικής *οικογένειας"»

⁴³ Ο Ζοροβάβελ απάντησε στο βασιλιά.

«Θυμήσου, βασιλιά, το *τάμα που έκανες την ημέρα που ανέλαβες τη βασιλεία σου. Υποσχέθηκες να ανοικοδομήσεις την *Ιερουσαλήμ, ⁴⁴ και να επιστρέψεις όλους τους θησαυρούς που έχουν αφαιρεθεί από την πόλη. Όταν ο Κύριος ορκίστηκε να καταστρέψει τη *Βαβυλώνα, ξεχώρισε όλα αυτά τα πολύτιμα αντικείμενα κι έδωσε επίσημη υπόσχεση να τα στείλει πίσω στην Ιερουσαλήμ. ⁴⁵ Επίσης υποσχέθηκες να χτιστεί ο *ναός που έκαψαν οι Ιδουμαίοι, όταν ερημώθηκε η Ιουδαία από τους Βαβυλώνιους. ⁴⁶ Τώρα, λοιπόν, να τι ζητώ από σένα, κύριέ μου βασιλιά, και αυτής είναι η ηγεμονική σου γενναιοδωρία. Σε παρακαλώ να εκπληρώσεις εκείνο το τάμα που εσύ ο ίδιος έκανες στο βασιλιά του ουρανού».

⁴⁷ Ο βασιλιάς Δαρείος σηκώθηκε, φίλησε το Ζοροβάβελ και έγραψε για χάρη του επιστολές προς όλους τους ταμίες, τους επάρχους, τους στρατηγούς και τους *διοικητές της χώρας, να εξασφαλίσουν προστατευτική συνοδεία γι' αυτόν και για όσους θα ανέβαιναν μαζί του να ανοικοδομήσουν την Ιερουσαλήμ. ⁴⁸ Έγραψε ακόμη επιστολές προς όλους τους επάρχους της Κοίλης Συρίας,⁷ της Φοινίκης και του *Λιβάνου, να μεταφέρουν ξύλα *κέδρου από το Λίβανο στην Ιερουσαλήμ και να βοηθήσουν το Ζοροβάβελ ν' ανοικοδομήσει την πόλη. ⁴⁹ Επίσης ο βασιλιάς έγραψε επιστολές και για τους Ιουδαίους που ανέβαιναν από το βασίλειό του στην Ιουδαία, με τις οποίες έδινε εγγυήσεις για την ελευθερία τους, έτσι που κανένας διοικητής, έπαρχος, ταμίης ή άλλος αξιωματούχος να μην μπορεί να αναμειγνύεται στις υποθέσεις τους. ⁵⁰ Όλη η περιοχή που θα καταλάμβαναν θα ήταν αφορολόγητη. Οι Ιδουμαίοι διατάζονταν να επιστρέψουν στους Ιουδαίους τις πόλεις που τους είχαν πάρει, ⁵¹ και να δίνουν για την ανοικοδόμηση του ναού κάθε χρόνο είκοσι *τάλαντα, μέχρι την αποπεράτωσή του. ⁵² Επίσης να δίνουν δέκα τάλαντα το χρόνο για τα έξοδα των δέκα εφτά *θυσιών που είχαν εντολή να προσφέρουν κάθε μέρα. ⁵³ Όλοι όσοι θα ανέβαιναν

από τη Βαβυλώνα για να χτίσουν την πόλη, ήταν ελεύθεροι αυτοί και τα παιδιά τους και οι *ιερείς.

⁵⁴ Ακόμα ο βασιλιάς έγραψε για τα έξοδα των *ιερέων που έπρεπε να τους καταβάλλονται και για τις στολές που θα τους δίνονταν, με τις οποίες θα λειτουργούσαν. ⁵⁵ Στους *λευίτες θα καταβάλλονταν τα έξοδα μέχρι την ημέρα που θα τελείωνε η ανοικοδόμηση του ναού και της Ιερουσαλήμ. ⁵⁶ Επίσης έγραψε να δοθεί μερίδιο γης και μισθός στους φρουρούς της πόλης. ⁵⁷ Τέλος επανέλαβε τη διαταγή του Κύρου να επιστραφούν στην Ιερουσαλήμ όλα τα σκεύη του *ναού, που εκείνος τα είχε κιάλας ξεχωρίσει στη Βαβυλώνα.

⁵⁸ Όταν ο νεαρός Ζοροβάβελ βγήκε από την αίθουσα, σήκωσε τα μάτια του στον ουρανό προς το μέρος της Ιερουσαλήμ και δοξολόγησε το βασιλιά του ουρανού μ' αυτά τα λόγια: ⁵⁹ «Από σένα, Κύριε, προέρχεται η νίκη και η *σοφία· δική σου είναι η *δόξα κι εγώ είμαι δούλος σου. ⁶⁰ Δοξαζόμενος να είσαι εσύ, που μου χάρισες σοφία! Σ' ευχαριστώ, Κύριε των προγόνων μας».

⁶¹ Πήρε τα γράμματα και πήγε στη Βαβυλώνα και τα ανακοίνωσε όλα αυτά στους ομοεθνείς του. ⁶² Τότε όλοι δόξασαν το Θεό των προγόνων τους, γιατί τους χάρισε την ελευθερία τους και τους έδωσε κι όλες τις διευκολύνσεις ⁶³ ν' ανεβούν και να ανοικοδομήσουν την Ιερουσαλήμ και το ναό που φέρει το όνομά του. Εφτά μέρες γιόρταζαν το γεγονός με μουσικά όργανα και πανηγυρισμούς.

Η προετοιμασία για την επιστροφή στην Ιερουσαλήμ

5 Μετά απ' αυτά εκλέχθηκαν οι αρχηγοί των οικογενειών κατά φυλές, για να επιστρέψουν στην *Ιερουσαλήμ μαζί με τις γυναίκες τους, τους γιους τους, τις κόρες τους, τους δούλους τους, τις δούλες τους και τα ζώα τους. ² Ο βασιλιάς Δαρείος έστειλε μαζί τους χίλιους ιππείς να τους συνοδέψουν με ασφάλεια πίσω στην Ιερουσαλήμ, με μουσικά όργανα, τύμπανα και αυλούς. ³ Ο-

λοι οι συμπατριώτες τους βάνιζαν παίζοντας όργανα, μαζί με τους καβαλάρηδες που είχαν διαταχθεί να πάνε μαζί.

⁴ Αυτά είναι τα ονόματα των αντρών που γύριζαν πίσω στις περιοχές τους κατά οικογένειες και τμήματα: ⁵ Από τους *ιερείς, απογόνους του Φινεές, γιου του *Ααρών ήταν: Ο Ιησούς, γιος του Ιωσεδέκ, γιου του Σαραίου και ο Ιωακίμ, γιος του Ζοροβάβελ, γιου του Σαλαθιήλ, από την οικογένεια του Δαβίδ, τη γενιά του Φαρές της φυλής *Ιούδα. ⁶ Αυτός ο Ζοροβάβελ ήταν που είχε πει τα *σοφά εκείνα λόγια ενώπιον του Δαρείου, βασιλιά των *Περσών, το δεύτερο χρόνο της βασιλείας του, το μήνα *Νισάν, που ήταν κι ο πρώτος *μήνας.

Ο κατάλογος αυτών που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία

(Εσδ 2,1-70 Νε 7,4-73)

⁷ Αυτοί είναι οι Ιουδαίοι, που επέστρεψαν από την *αιχμαλωσία. Ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ είχε οδηγήσει τις οικογένειές τους στη Βαβυλώνα κι από τότε ζούσαν εκεί *αιχμάλωτοι. ⁸ Γύρισαν στην Ιερουσαλήμ και στην υπόλοιπη Ιουδαία καθένας στην πόλη του, με αρχηγούς το Ζοροβάβελ, τον Ιησού, το Νεεμία, το Ζαραία, το Ρησαία, τον Ενήνιο, το Μαρδοχαίο, το Βεελσάρο, τον Ασφαράσο, το Βορολία, το Ροίμο και το Βαανά.

⁹ Ο αριθμός των αντρών του λαού και οι αρχηγοί τους ήταν: Οι απόγονοι του Φόρος, δύο χιλιάδες εκατόν εβδομήντα δύο· ¹⁰ του Σαφάτ, τετρακόσιοι εβδομήντα δύο· του Αρές, εφτακόσιοι πενήντα έξι· ¹¹ του Φαάθ *Μωάβ, δηλαδή οι απόγονοι του Ιησού και του Ιωάβ, δύο χιλιάδες οκτακόσιοι δώδεκα. ¹² Οι απόγονοι του Ωλάμου, χίλιοι διακόσιοι πενήντα τέσσερις· του Ζατού, ενιακόσιοι σαράντα πέντε· του Χορβέ, εφτακόσιοι πέντε· του Βανί, εξακόσιοι σαράντα οκτώ· ¹³ του Βηβαί, εξακόσιοι είκοσι τρεις· του Ασαγάρ, χίλιοι τριακόσιοι είκοσι δύο. ¹⁴ Οι απόγονοι του Αδωνικάμ, εξακόσιοι εξήντα εφτά· του Βαγοί, δύο χιλιάδες εξήντα έξι· του Αδινού, τετρακόσιοι πενήντα τέσσερις. ¹⁵ Οι απόγονοι

του Ατήρ Εζεκία, ενενήντα δύο· του Κιλάν και Αζητάς, εξήντα εφτά· του Αζουρού, τετρακόσιοι τριάντα δύο. ¹⁶ Οι απόγονοι του Αννίας, εκατόν ένας· του Αρόμ· του Βασσαί, τριακόσιοι είκοσι τρεις· του Αρίφου, εκατόν δώδεκα ¹⁷ και οι απόγονοι του Βαιτηρούς, τρεις χιλιάδες πέντε. Επίσης επέστρεψαν στις πόλεις όπου είχαν κατοικήσει οι πρόγονοί τους, ως εξής: Στη Βαιθλωμών εκατόν είκοσι τρεις άντρες. ¹⁸ Στη Νετεβά, πενήντα πέντε· στην Ένατο, εκατόν πενήντα οκτώ· στη Βαιτασμών, σαράντα δύο. ¹⁹ Στην Καριαθιρί, είκοσι πέντε· στην Καπίρα και στη Βηρότ, εφτακόσιοι σαράντα τρεις. ²⁰ Στις πόλεις που κατοικούσαν οι Χαδιασάι και οι Αμμίδιοι, τετρακόσιοι είκοσι δύο. Στην Κιραμά και στη Γάβη, γύρισαν εξακόσιοι είκοσι ένας. ²¹ Στη Μακαλών, εκατόν είκοσι δύο· στη Βετολιώ, πενήντα δύο. Στη Νιφίς, εκατόν πενήντα εξί· ²² στην άλλη Κάλαμο και στην Ωνούς, εφτακόσιοι είκοσι πέντε· ²³ στην Ιερεχόν, τριακόσιοι σαράντα πέντε, και στη Σανάας, τρεις χιλιάδες τριακόσιοι τριάντα.

²⁴ Οι ιερείς που γύρισαν από την αιχμαλωσία ήταν· Οι απόγονοι του Ιεδδού, απογόνου του Ιησού και του Ανασίβ, ενιακόσιοι εβδομήντα δύο· οι απόγονοι του Εμμήρου, χίλιοι πενήντα δύο. ²⁵ Οι απόγονοι του Φασούρου, χίλιοι διακόσιοι σαράντα εφτά· του Χαρμή, χίλιοι δέκα εφτά.

²⁶ Οι *λευίτες: Οι απόγονοι του Ιησού, του Καδμήλου, του Βάννου και του Σουδίου, εβδομήντα τέσσερις.

²⁷ Οι ψάλτες: Οι απόγονοι του Ασάφ, εκατόν είκοσι οχτώ.

²⁸ Οι *θυρωροί: Οι απόγονοι του Σαλούμ, του Ατάρ, του Τολμάν, του Ακούβ, του Αητή και του Σωβαί, όλοι εκατόν τριάντα εννιά.

²⁹ Οι υπηρέτες του ναού: Οι απόγονοι του Ησαύ, του Ασιφά, του Ταβάθ, του Κηράς, του Σουά, του Φαδαίου, του Λαβανά, του Αγγαβά, ³⁰ του Ακούδ, του Ουτά, του Κητάβ, του Αγαβά, του Συβαί, του Ανάν, του Καθουά, του Γεδδούρ, ³¹ του Ιαίρου, του Δαι-

σάν, του Νοεβά, του Χασεβά, του Γαζηρά, του Οζία, του Φινοέ, του Ασará, του Βασθαί, του Ασανά, του Μαανί, του Ναφισί, του Ακούφ, του Αχιβά, του Ασούρ, του Φαρακίμ, του Βασαλώθ, ³² του Μεεδά, του Κουθά, του Χαρέα, του Βαρχούς, του Σεράρ, του Θομοί, του Νασί και του Ατιφά.

³³ Οι απόγονοι των δούλων του Σολομώντα, ⁹ που γύρισαν από την αιχμαλωσία ήταν: Οι απόγονοι του Ασσαφιώθ, του Φαριδά, του Ιεηλί, του Λοζών, του Ισαήλ, του Σαφυθί, ³⁴ του Αγιά, του Φακαρέθ-σαβιή, του Σαρωθιέ, του Μασίας, του Γας, του Αδδούς, του Σουβάς, του Αφερά, του Βαρωδίσ, του Σαφάτ, του Αμών. ³⁵ Όλοι οι υπηρέτες του ναού και οι απόγονοι των δούλων του Σολομώντα ήταν τριακόσιοι εβδομήντα δύο.

³⁶⁻³⁷ Υπήρχαν και εξακόσιοι πενήντα δύο άντρες που ανήκαν στην οικογένεια του Δαλάν, απογόνου του Τουβάν, και στην οικογένεια του Νεκωδάν, και επέστρεψαν από τις πόλεις Θερμελέθ και Θελερσάς, με αρχηγούς τον Χαραάθ, τον Αδάν και τον Αμάρ. Αυτοί όμως δεν μπόρεσαν να αποδείξουν ότι οι οικογένειές τους και οι συγγενειές τους ήταν ισραηλιτικής καταγωγής.

³⁸ Ιερείς, που είχαν σφετεριστεί το ιερατικό αξίωμα και δε βρέθηκαν στους καταλόγους ήταν: Οι απόγονοι του Οββία, του Ακκάς, και του Ιοδδούς, ο οποίος πήρε γυναίκα την Αιγία, από τις κόρες του Φαρζελλαίου και πήρε το όνομά του πεθερού του. ³⁹ Εξετάστηκε το γενεαλογικό τους δέντρο στους καταλόγους αλλά δε βρέθηκε, κι έτσι αποκλείστηκαν από το αξίωμα της ιεροσύνης. ⁴⁰ Ο Νεεμίας και ο Ατθαρίας τους είπαν ότι δεν μπορούσαν να παίρνουν μέρος στις ιερές τελετές, μέχρις ότου παρουσιαστεί *αρχιερέας, που θα φοράει τη Δήλωση και την Αλήθεια.¹

⁴¹ Όλοι οι Ισραηλίτες, από δώδεκα ετών και πάνω, χωρίς τους δούλους και τις δούλες, ήταν σαράντα δύο χιλιάδες τριακόσιοι εξήντα. Οι δούλοι τους και οι δούλες ήταν ε-

⁹Βλ υποσ εις Εσδ 2,55 ¹Δήλωση και Αλήθεια Ελληνική μετ των εβρ λεξεων «Ουρίμ και Θουμμίμ» (βλ υποσ εις Εξ 28,30)

φτά χιλιάδες τριακόσιοι τριάντα εφτά. Οι ψάλτες και οι ψάλτριες ήταν διακόσιοι σαράντα πέντε.⁴² Οι καμήλες τους ήταν τετρακόσιες τριάντα πέντε, τα άλογα εφτά χιλιάδες τριάντα έξι, τα μουλάρια διακόσια σαράντα πέντε και τα γαϊδούρια πέντε χιλιάδες πεντακόσια είκοσι πέντε.

⁴³Μερικοί από τους αρχηγούς των οικογενειών, όταν έφτασαν στο *ναό του Θεού στα Ιεροσόλυμα, υποσχέθηκαν να χτίσουν το ναό στον τόπο του ανάλογα με τη δύναμή τους,⁴⁴ και να δώσουν στο ιερό θησαυροφυλάκιο για τα έργα της ανοικοδόμησης χίλιες χρυσές και πέντε χιλιάδες ασημένιες *μνες και εκατό ιερατικές στολές.

⁴⁵Οι ιερείς, οι λευίτες και μερικοί από το λαό εγκαταστάθηκαν στην Ιερουσαλήμ και στη γύρω ύπαιθρο· οι ψάλτες, οι θυρωροί και όλος ο άλλος λαός εγκαταστάθηκαν στις πόλεις των προγόνων τους.

Η λατρεία του Θεού ξαναρχίζει

(Εσδ 3,1-6)

⁴⁶Τον έβδομο *μήνα, όλοι οι Ισραηλίτες είχαν πια εγκατασταθεί καθένας στον τόπο του. Μετά συγκεντρώθηκαν όλοι με κοινό σκοπό στο μεγάλο χώρο που βρίσκεται μπροστά στην πρώτη πύλη του ναού στην ανατολική πλευρά του.

⁴⁷Ο Ιησούς, γιος του Ιωσεδέκ, οι συνάδελφοί του ιερείς, ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ και οι συγγενείς του, ετοίμασαν το *θυσιαστήριο του Θεού του *Ισραήλ,⁴⁸ για να προσφέρουν σ' αυτό *ολοκαύτωμα, σύμφωνα με όσα ορίζονται σαφώς στο βιβλίο του Μωυσή, του ανθρώπου του Θεού.⁴⁹ Μερικοί όμως από τους γύρω λαούς της περιοχής συνενώθηκαν εναντίον τους. Και μολονότι όλα αυτά τα έθνη ήταν εχθρικά απέναντι στους Ιουδαίους και εμπόδιζαν τις εργασίες, αυτοί αποπεράτωσαν την ανοικοδόμηση του θυσιαστηρίου στην αρχική του θέση. Μετά οι Ιουδαίοι άρχισαν να προσφέρουν κανονικά πάνω σ' αυτό τις *θυσίες και τα *ολοκαυτώματα στον Κύριο το πρωί και το απόγευμα.

⁵⁰Επίσης γιόρτασαν τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας, όπως ορίζει ο *νόμος, προσφέροντας κάθε μέρα τις θυσίες που προβλέπονταν από τους κανονισμούς.⁵¹ Μετά απ' αυτά έκαναν τις καθημερινές προσφορές, τις θυσίες των *σαββάτων, της *νουμηνίας και όλων των αγίων εορτών.⁵² Και όσοι έκαναν τάματα στο Θεό, άρχισαν από την πρώτη μέρα του έβδομου μήνα να προσφέρουν τις θυσίες τους, αν και δεν είχε χτιστεί ακόμη ο ναός.

Αρχίζει η ανοικοδόμηση του ναού

(Εσδ 3, 7-13)

⁵³Ο λαός έδωσε χρήματα για να πληρωθούν οι ξυλοκόποι και οι μαραγκοί· επίσης έδωσαν φαγητά και ποτά. Και έστειλαν στους Σιδωνίους και τους Τύριους άμαξες για να μεταφέρουν ξύλα *κέδρου από το *Λίβανο και να τα περάσουν με σχεδίες στο λιμάνι της Ιόππης. Όλα αυτά έγιναν σύμφωνα με την έγγραφη προς αυτούς διαταγή του Κύρου, βασιλιά των Περσών.

⁵⁴⁻⁵⁵Το δεύτερο μήνα, λοιπόν, του δεύτερου χρόνου από τότε που ήρθαν στον τόπο του ναού στην Ιερουσαλήμ, άρχισαν όλοι μαζί το έργο της ανοικοδόμησης και έβαλαν τα θεμέλια του ναού. Ήταν ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ και ο Ιησούς, γιος του Ιωσεδέκ κι οι υπόλοιποι συμπατριώτες τους, οι ιερείς, οι λευίτες, δηλαδή όλοι όσοι είχαν γυρίσει στην Ιερουσαλήμ από την αιχμαλωσία.

⁵⁶Οι λευίτες από είκοσι ετών και πάνω διορίστηκαν να επιβλέπουν τις εργασίες του ναού του Κυρίου. Διορίστηκαν ο Ιησούς, οι γιοι του και οι συγγενείς του, ο αδερφός του ο Καδμιήλ, οι γιοι του Ιησού του Ημαδαβούν, οι απόγονοι του Ιωδά του Ιλιαδούν, μαζί με τους γιους του και τους συγγενείς του· όλοι δηλαδή οι λευίτες εργάζονταν μαζί ως επιστάτες στις εργασίες του ναού του Θεού.

⁵⁷Ένώ οι χτίστες έχτιζαν το ναό του Θεού, οι ιερείς είχαν πάρει τις θέσεις τους και στέκονταν ντυμένοι τις στολές τους, κρα-

τώντας μουσικά όργανα και σάλπιγγες· στέκονταν και οι λευίτες, οι απόγονοι του Ασάφ, με κύμβαλα. Δοξολογούσαν κι ευχαριστούσαν τον Κύριο, σύμφωνα με τους κανονισμούς του Δαβίδ, βασιλιά του Ισραήλ. ⁵⁸ Φώναζαν μ' όλη τους τη δύναμη ευχαριστώντας τον Κύριο κι επαναλαμβάνοντας με ύμνους: «η *δόξα του Κυρίου και η αγάπη του για τον Ισραήλ διαρκούν αιώνια». ⁵⁹ Όλος ο λαός σάλπιζε κι ευχαριστούσε με μεγάλη φωνή τον Κύριο που ξαναχιζόταν ο ναός. ⁶⁰ Μερικοί όμως από τους γηροντότερους ιερείς και λευίτες και από τους αρχηγούς των οικογενειών, που είχαν δει τον προηγούμενο ναό, όταν έρχονταν τώρα εκεί που χιζόταν ο νέος ναός, έκλαιγαν και θρηνηλούσαν με δυνατές κραυγές. ⁶¹ Άλλοι με τις σάλπιγγες αλάλαζαν χαρούμενα. ⁶² Ο λαός σάλπιζε δυνατά κι ακουγόταν από πολύ μακριά· όσοι όμως ήταν κοντά δεν άκουγαν τις σάλπιγγες, γιατί ο θρήνος εκεί γύρω ήταν δυνατότερος.

Η αντίσταση στην ανοικοδόμηση του ναού

(Εσδ 4,1-5)

⁶³ Οι εχθροί των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν άκουσαν τα σαλπίσματα και ήρθαν να δουν τι σήμαιναν όλα αυτά. ⁶⁴ Όταν έμαθαν ότι εκείνοι που είχαν γυρίσει από την αιχμαλωσία, έχτιζαν τώρα το ναό προς τιμήν του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, ⁶⁵ πλησίασαν το Ζοροβάβελ, τον Ιησού και τους αρχηγούς των συγγενειών και τους είπαν: «Αφήστε μας να χτίσουμε κι εμείς μαζί-σας· ⁶⁶ γιατί κι εμείς, όπως κι εσείς, υπακούμε στον ίδιο Κύριο και θυσιάζουμε σ' αυτόν από τον καιρό του Ασβασαρέθ, βασιλιά των *Ασσυρίων, ο οποίος και μας μετέφερε εδώ».

⁶⁷ Ο Ζοροβάβελ, όμως, ο Ιησούς και οι άλλοι αρχηγοί των οικογενειών του Ισραήλ, τους απάντησαν. «Δεν επιτρέπεται να χτίσουμε μαζί το ναό στο Θεό μας, τον Κύριο του Ισραήλ. ⁶⁸ Θα τον χτίσουμε μόνοι μας, όπως μας διέταξε ο Κύρος, βασιλιάς των Περσών».

⁶⁹ Τότε οι ειδωλολάτρες που κατοικούσαν στη χώρα άρχισαν να παρενοχλούν τους Ιουδαίους. Τους στερούσαν τις προμήθειες και τους εμπόδιζαν να χτίσουν. ⁷⁰ Οργάνωναν συνωμοσίες εναντίον τους, ξεσήκωναν ταραχές και οχλαγωγούσαν τόσο, που καθυστέρουσε η ολοκλήρωση της ανοικοδόμησης, όσο ζούσε ο βασιλιάς Κύρος. ⁷¹ Έτσι, επί δυο χρόνια εμποδιζόνταν να χτίσουν, ωστόσο έγινε βασιλιάς ο Δαρείος.¹⁴

Αρχίζει η ανοικοδόμηση του ναού

(Εσδ 5,1-17)

6 Το δεύτερο χρόνο της βασιλείας του Δαρείου, ο *προφήτης Αγγαίος και ο προφήτης Ζαχαρίας, γιος του Εδδί, άρχισαν να μιλούν εκ μέρους του Κυρίου, του Θεού του *Ισραήλ, στους Ιουδαίους που κατοικούσαν στην Ιουδαία και στην *Ιερουσαλήμ. ² Όταν τους άκουσαν ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ και ο Ιησούς, γιος του Ιωσεδέκ, άρχισαν την ανοικοδόμηση του *ναού του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ· μαζί τους ήταν κι οι προφήτες του Κυρίου και τους βοηθούσαν.

³ Τον ίδιο εκείνο χρόνο παρουσιάστηκαν σ' αυτούς ο Σισίννης, έπαρχος της *Συρίας και της Φοινίκης, ο Σαθραβουζάνης και οι άλλοι αξιωματούχοι και τους ρωτούσαν: ⁴ «Με ποιανού τη διαταγή χτίζετε αυτόν εδώ το *ναό και φτάσατε μάλιστα ν' αποτελειώσετε τη σκεπή του και όλες τις υπόλοιπες εργασίες; Ποιοι είναι οι υπεύθυνοι της οικοδομής εδώ;»

⁵ Αλλά οι *πρεσβύτεροι των Ιουδαίων είχαν την εύνοια του Κυρίου, ο οποίος επέβλεπε όλους όσοι είχαν γυρίσει από την *αιχμαλωσία. ⁶ Έτσι δεν τους εμπόδισαν στο χτίσιμο, μέχρις ότου γνωστοποιήθηκαν όλα αυτά στο Δαρείο, ο οποίος και τους απάντησε γραπτώς. ⁷ Ακολουθεί αντίγραφο της επιστολής, που οι αξιωματούχοι έγραψαν και έστειλαν στο Δαρείο:

«Ο Σισίννης, έπαρχος της Συρίας και της Φοινίκης, και ο Σαθραβουζάνης και οι άλλοι αξιωματούχοι, ηγεμόνες στη Συρία και στη Φοινίκη, ⁸ χαιρετάμε το βασιλιά Δαρείο.

¹⁴ Δαρείος Βλ υποσ εις Εσδ 4,5

»Πρέπει να τα γνωρίζεις όλα, κύριέ μας βασιλιά: Όταν ήρθαμε στην περιοχή της Ιουδαίας και στην πόλη της Ιερουσαλήμ, βρήκαμε τους πρεσβυτέρους των Ιουδαίων που είχαν γυρίσει από την αιχμαλωσία στην Ιερουσαλήμ, να οικοδομούν στον Κύριο ένα μεγάλο και καινούριο ναό με πελεκητούς λίθους μεγάλης αξίας και με ξυλοδεσιές στους τοίχους.⁹ Το όλο έργο γίνεται με ταχύτατο ρυθμό και πηγαίνει πάρα πολύ καλά. Βάζουν όλη τους τη φροντίδα και γίνεται κάτι μεγάλο-πρεπο.

¹⁰»Ζητήσαμε, λοιπόν, από τους πρεσβυτέρους του λαού να μάθουμε με ποιανού τη διαταγή έχτιζαν το ναό αυτό και έβαζαν τα θεμέλια του τείχους.¹¹ Θελήσαμε επίσης να μάθουμε ποιοι είναι οι αρχηγοί τους και να σου στείλουμε πίνακα με τα ονόματά τους για να ενημερωθείς σχετικά.

¹²»Εκείνοι μας απάντησαν: «Εμείς είμαστε δούλοι του Κυρίου, που δημιούργησε τον ουρανό και τη γη.¹³ Ο ναός αυτός είχε χτιστεί και οργανωθεί πολλά χρόνια πριν, από έναν μεγάλο και ισχυρό βασιλιά του Ισραήλ.¹⁴ Οι πρόγονοί μας, όμως, αμάρτησαν στον επουράνιο Κύριο του Ισραήλ και τον εξόργισαν. Γι' αυτό κι εκείνος τους παρέδωσε στο βασιλιά της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, της δυναστεία των Βαβυλωνίων.¹⁵ Αυτοί γκρέμισαν το ναό και τον έκαψαν και οδήγησαν το λαό *αιχμάλωτο στη Βαβυλώνα.¹⁶ Τον πρώτο όμως χρόνο, που βασίλεψε στη Βαβυλώνα ο Κύρος, αυτός έδωσε γραπτή εντολή να χτίσουν ετούτον το ναό.¹⁷ Τα ιερά σκεύη, τα χρυσά και τα ασημένια, που ο Ναβουχοδονόσορ τα είχε μεταφέρει από το ναό στην Ιερουσαλήμ και τα είχε τοποθετήσει στο δικό του ναό, ο βασιλιάς Κύρος πάλι τα έβγαλε από το ναό της Βαβυλώνας, και τα παρέδωσε στο Ζοροβάβελ και στο *διοικητή Σαναβάσσαρο».

¹⁸»Σ' αυτόν δόθηκε εντολή να μεταφέρει όλα αυτά τα σκεύη και να τα τοποθετήσει στο ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ, αφού βέβαια τον χτίσει στον τόπο που ήταν και προηγουμένως.¹⁹ Έτσι ο Σαναβάσσαρος ήρθε κι έβαλε τα θεμέλια του ναού κι από τότε

μέχρι σήμερα χτίζεται κι ακόμα δεν έχει τελειώσει.

²⁰»Τώρα, λοιπόν, αν το θεωρείς σωστό, κύριέ μας βασιλιά, ας εξετασθούν τα βασιλικά αρχεία στη Βαβυλώνα.²¹ Κι αν βρεθεί ότι η ανοικοδόμηση του ναού του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ γίνεται με τη συγκατάθεση του βασιλιά Κύρου, κι εφ' όσον αυτό εσύ το θεωρείς ορθό, γνώρισέ μας την επιθυμία σου επί του προκειμένου».

Η ανακάλυψη του διατάγματος του Κύρου

(Εσθ 6,1-5)

²² Πράγματι, ο βασιλιάς Δαρείος διέταξε να εξετάσουν τα βασιλικά αρχεία στη Βαβυλώνα. Βρέθηκε, λοιπόν, στα ανάκτορα των Εκβατάνων, στη *Μηδία, ένας τόμος στον οποίο αναφέρονταν τα εξής:

²³ «Στον πρώτο χρόνο της βασιλείας του, ο βασιλιάς Κύρος διέταξε να ανοικοδομηθεί ο ναός του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ, όπου προσφέρονται ανελλιπώς *θυσιές.²⁴ Το ύψος και το πλάτος του ναού θα είναι από εξήντα πήχεις. Κάθε τρεις σειρές πελεκητά λιθάρια θα τοποθετείται μία σειρά καινούριο ντόπιο ξύλο. Τα έξοδα της ανοικοδόμησης θα πληρωθούν από τα ανάκτορα του βασιλιά Κύρου.²⁵ Τα ιερά σκεύη του ναού του Κυρίου, τα χρυσά και τα ασημένια, που είχε αφαιρέσει ο Ναβουχοδονόσορ από το ναό στην Ιερουσαλήμ και τα είχε μεταφέρει στη Βαβυλώνα, δίνεται εντολή να επανέλθουν στο ναό της Ιερουσαλήμ, όπου ήταν πριν, και να τοποθετηθούν στη θέση τους».

Ο βασιλιάς Δαρείος διατάζει να συνεχιστούν τα έργα

(Εσθ 6,6-12)

²⁶ Τότε ο βασιλιάς Δαρείος διέταξε το Σισίννη, έπαρχο της Συρίας και της Φοινίκης, το Σαθραβουζάνη και τους άλλους αξιωματούχους και τους ηγεμόνες της περιοχής να μην αναμειγνύονται στις υποθέσεις του τόπου. Να αφήσουν το δούλο του Κυρίου και διοικητή της Ιουδαίας Ζοροβάβελ και τους *πρεσβυτέρους των Ιουδαίων να χτίσουν ¹⁰

ναό εκείνου του Κυρίου, στην παλιά του θέση. 27 «Επίσης διατάζω», τους έλεγε ο Δαρείος, «να αποπερατωθεί ο ναός και, μέχρις ότου τελειώσει, να κάνετε κι εσείς ό,τι μπορείτε για να βοηθήσετε τους Ιουδαίους, που έχουν επιστρέψει από την αιχμαλωσία. 28 Επίσης, από τη φορολογία της Κοίλης Συρίας^δ και της Φοινίκης να καταβάλλεται στο διοικητή Ζοροβάβελ κανονικά μισθός για τους ανθρώπους αυτούς, για τα βόδια, τα κριάρια και τα αρνιά που θα τα προσφέρουν θυσίες στον Κύριο. 29 Επίσης κάθε χρόνο και χωρίς καμιά αντίρρηση, να δίδεται στους ιερείς της Ιερουσαλήμ σε σταθερή βάση σιτάρι, αλάτι και λάδι, για τις καθημερινές ανάγκες όπως θα τους υποδεικνύουν οι ίδιοι. 30 Αυτό θα γίνεται για να προσφέρονται θυσίες στον ύψιστο θεό για το βασιλιά και τα παιδιά του, και να προσεύχονται για τη ζωή τους». 31 Επίσης ο Δαρείος διάταξε: «Όποιος παραβεί ή αρνηθεί να εκτελέσει κάτι απ' όσα έχουν γραφεί παραπάνω, να πάρουν ένα δοκάρι από το ίδιο του το σπίτι και να τον κρεμάσουν σ' αυτό, και η περιουσία του να δημευθεί υπέρ του βασιλέως. 32 Είθε ο Κύριος, του οποίου το όνομα οι άνθρωποι θα επικαλούνται εκεί, να εξαφανίσει κάθε βασιλιά και κάθε έθνος, που θ' απλώσει το χέρι του να εμποδίσει την ανοικοδόμηση ή να καταστρέψει το ναό του Κυρίου στα Ιεροσόλυμα. 33 Εγώ, ο βασιλιάς Δαρείος, διατάζω να εκτελεσθούν όλα αυτά με ακρίβεια».

Τα εγκαίνια του ναού

(Εσδ 6,13-18)

7 Ο Σισίνης, έπαρχος της Κοίλης Συρίας, ο Σαθραβουζάνης και οι άλλοι αξιωματούχοι ακολούθησαν τις διαταγές που έδωσε ο βασιλιάς Δαρείος:^ε 2 Επέβλεπαν τα ιερά έργα με περισσότερη επιμέλεια, βοηθώντας τους *πρεσβυτέρους των Ιουδαίων και τους υπευθύνους του *ναού. 3 Οι ιερές εργασίες πήγαιναν καλά, γιατί οι *προφήτες Αγγαίος και Ζαχαρίας εμψύχωναν τους ερ-

γάτες με τα κηρύγματά τους. 4 Έτσι οι Ιουδαίοι τελείωσαν την οικοδομή με τη διαταγή του Κυρίου, του Θεού του *Ισραήλ. 5 Ο άγιος *ναός αποπερατώθηκε με την απόφαση των βασιλέων των *Περσών Κύρου, Δαρείου και Αρταξέρξη, στις είκοσι τρεις του *μήνα *Αδάρ, τον έκτο χρόνο της βασιλείας του Δαρείου.^ς 6 Τότε όλοι οι Ισραηλίτες, *ιερείς και *λευίτες και οι υπόλοιποι που στο μεταξύ γύρισαν από την *αιχμαλωσία και ενώθηκαν μ' αυτούς, έκαναν σύμφωνα με όσα ορίζει το βιβλίο του Μωυσή. 7 Με την ευκαιρία των εγκαινίων του ναού του Κυρίου πρόσφεραν εκató βόδια, διακόσια κριάρια, τετρακόσια αρνιά, 8 και δώδεκα κατσίκια, *θυσία εξιλέωσης για τις αμαρτίες του λαού Ισραήλ, ένα κατσίκι για κάθε αρχηγό φυλής. 9 Οι ιερείς και οι λευίτες στολισμένοι πήραν τις θέσεις τους κατά συγγένειες, έτοιμοι για τις υπηρεσίες του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο βιβλίο του Μωυσή. Οι *θυρωροί του ναού στέκονταν καθένας μπροστά σε κάθε πύλη.

Ο εορτασμός του Πάσχα

(Εσδ 6,19-22)

10 Ο λαός που είχε γυρίσει από την αιχμαλωσία γιόρτασε το *Πάσχα στις δεκατέσσερις του πρώτου *μήνα. Οι ιερείς και οι λευίτες είχαν εξαγνιστεί όλοι μαζί ταυτόχρονα. 11 Δεν έκαναν ομαδικό *καθαρισμό όλοι οι Ισραηλίτες που γύρισαν από την αιχμαλωσία: μόνον οι λευίτες εξαγνίστηκαν ομαδικά. 12 Οι λευίτες έσφαξαν τα αρνιά για τις πασχαλινές *θυσίες για όλους όσοι είχαν επιστρέψει, κι επίσης για τους ιερείς και για τους εαυτούς τους. 13 Από τις θυσίες έφαγαν οι Ισραηλίτες που είχαν γυρίσει από την αιχμαλωσία: λάτρευσαν τον Κύριο και αποκήρυξαν τις ειδωλολατρικές συνήθειες των λαών της γύρω περιοχής. 14 Γιόρτασαν τη γιορτή των *Αζύμων επτά μέρες και ευφράνθηκαν ενώπιον του Κυρίου, 15 του Θεού του Ισραήλ, γιατί άλλαξε τη γνώμη του βασιλιά των *Ασσυ-

^δΒλ υποσ εις κεφ 2,13 ^εΔαρείος Βλ υποσ εις Εσδ 4,5 ^ςΚύρου Βλ υποσ εις Εσδ 1,1 – Αρταξέρξη Βλ υποσ εις Εσθ 0·1,1

ρίων¹⁷ γι' αυτούς, και τους υποστήριξε στο έργο τους.

Η άφιξη του Έσδρα στην Ιερουσαλήμ

(Εσδ 7,1-10)

8 Μετά από πολύν καιρό, όταν βασιλιάς των Περσών ήταν ο Αρταξέρξης,¹⁷ ήρθε στην Ίερουσαλήμ ο Έσδρας, γιος του Σαράιου η υπόλοιπη ανιούσα προγονική γραμμή του ήταν: Εζερίας, Χελκίας, Σαλήμος, ² Σαδδούκος, Αχιτώβ, Αμαρίας, Οζίας, Βοκκά, Αβισουέ, Φινεές, Ελεάζαρ, ἄρχιερέας ἄΑραών.

³⁻⁴ Ο Έσδρας ήταν έμπειρος και βαθύς γνώστης του νόμου, που ο Θεός του Ἰσραήλ είχε δώσει στο Μωυσή. Ο βασιλιάς τού είχε μεγάλη εκτίμηση και του έκανε όποια χάρη κι αν του ζητούσε. Ανέβηκε, λοιπόν, και ο Έσδρας από τη Βαβυλώνα στην Ιερουσαλήμ, ⁵ και μαζί του ανέβηκαν πολλοί άλλοι Ισραηλίτες, τον πέμπτο μήνα του εβδομοῦ έτους της βασιλείας του Αρταξέρξη ανάμεσά τους ήταν ἱερείς και λευίτες, ψάλτες, ἄθυρωροί και υπηρέτες του ναού. ⁶ Την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα αναχώρησαν από τη Βαβυλώνα, και την πρώτη μέρα του πέμπτου μήνα έφτασαν στα Ιεροσόλυμα, μετά από ένα καλό ταξίδι που τους χάρισε ο Κύριος. ⁷ Ο Έσδρας γνώριζε πολύ καλά το νόμο του Κυρίου και τις εντολές του με κάθε λεπτομέρεια: έτσι ήταν σε θέση να διδάξει τους Ισραηλίτες όλες τις διαταγές και τις ποινές.

Το διάταγμα που δίνεται στον Έσδρα

(Εσδ 7,11-26)

⁸ Το κείμενο που ακολουθεί είναι αντίγραφο της γραπτής διαταγής, που δόθηκε από το βασιλιά Αρταξέρξη στον Έσδρα τον ἱερέα και γνώστη του νόμου του Θεού:

⁹ «Ο βασιλιάς Αρταξέρξης χαιρετίζει τον Έσδρα, ἱερέα και γνώστη του νόμου του Κυρίου.

¹⁰ »Στο πνεύμα της φιλανθρωπίας μου αποφασίζω και διατάζω για όλο το βασίλειο

μου, όσοι θέλουν από το ιουδαϊκό έθνος κι επίσης οι ἱερείς και οι λευίτες, μπορούν να έρθουν μαζί σου στα Ιεροσόλυμα. ¹¹ Ὅσοι λοιπόν το έχουν αποφασίσει, ας ξεκινήσουν μαζί σου, γιατί έτσι το θέωρησα καλό εγώ και οι επτά σύμβουλοί μου, που ονομάζονται φίλοι του βασιλιά. ¹² Ας έρθουν να ερευνησουν την κατάσταση στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ, αν τηρείται πιστά ο νόμος του Κυρίου. ¹³ Επίσης να πάρουν μαζί τους στην Ιερουσαλήμ τα δώρα που εγώ και οι σύμβουλοί μου έχουμε υποσχεθεί να προσφέρουμε στον Κύριο του Ισραήλ, καθώς και όλο το χρυσάφι και το ασήμι που ανήκει στον Κύριο και βρίσκεται στη Βαβυλώνα, μαζί με τα αφιερώματα του λαού προς το ναό του Κυρίου τους στην Ιερουσαλήμ, και να τα προσφέρουν στον Κύριο εκεί. ¹⁴ Να συγκεντρωθεί το χρυσάφι και το ασήμι που χρειάζεται για ν' αγοραστούν βόδια, κριάρια, αρνιά και τα σχετικά, ¹⁵ για να προσφέρουν οι Ισραηλίτες ἄθυσίες στο ἄθυσιαστήριο του Κυρίου τους στην Ιερουσαλήμ.

¹⁶ »Μπορείς να χρησιμοποιήσεις το χρυσάφι και το ασήμι όπως θέλεις εσύ και οι συμπατριώτες σου σύμφωνα με το θέλημα του Θεού σου. ¹⁷⁻¹⁸ Επίσης μπορείς να πάρεις από το βασιλικό θησαυροφυλάκιο τα ιερά σκεύη του Κυρίου, που σου δίνονται για να χρησιμοποιηθούν στο ναό του Θεού σου στην Ιερουσαλήμ, καθώς και ο,τιδήποτε άλλο χρειαστείς για την υπηρεσία στο ναό.

¹⁹ »Εγώ, ο βασιλιάς Αρταξέρξης, διατάζω τους θησαυροφύλακες της Συρίας και της Φοινίκης να δίνουν χωρίς αντίρρηση στον Έσδρα τον ἱερέα και γνώστη του νόμου του ὑψιστου Θεού όσα τους ζητήσει, μέχρι και εκατό ασημένια ἄταλанта, ²⁰ εκατό κορ σιτάρι, εκατό μετρητές¹⁸ κρασί και ἄφθονο αλάτι.

²¹ Ας γίνουν όλα με κάθε επιμέλεια προς τιμήν του ὑψιστου Θεού σύμφωνα με το νόμο του, για να μην οργιστεί εναντίον της βασιλείας της δικής μου και των διαδόχων μου

²² »Σας γνωστοποιείται ότι στους ἱερείς,

¹⁷Το βασίλειο των Ασσυρίων Προφανώς εννοείται ο βασιλιάς των Περσών, ο οποίος την εποχή εκείνη κατείχε εδάφη που στο παρελθόν ανήκαν στους Ασσυρίους, τον προαιωνιο εχθρό των Ισραηλιτών ¹⁷Αρταξέρξης Βλ υποσ εις Εσδ 7,1 ¹⁸μετρητές Βλ υποσ εις Δν Δ,3

στους λευίτες, στους ψάλτες, στους θυρωρούς, στους υπηρέτες του ναού και σ' όποιον άλλο απασχολείται σ' αυτόν, δε θα επιβάλλεται καμιά φορολογία ούτε άλλη επιβάρυνση και κανένας δε θα έχει το δικαίωμα να επιβάλει σ' αυτούς ο,τιδήποτε.

²³»Κι εσύ Έσδρα, με τη *σοφία του Θεού, να διορίσεις *διοικητές και δικαστές για να δικάζουν σ' όλη τη *Συρία και τη Φοινίκη, από εκείνους που γνωρίζουν το νόμο του Θεού σου. Και σ' όσους δεν τον γνωρίζουν να τους τον διδάξεις. ²⁴ Όλοι όσοι θα παραβαίνουν το νόμο του Θεού σου και του βασιλιά, θα τιμωρούνται αυστηρά με θάνατο ή με χρηματική ποινή ή με εξορία ή με όποια άλλη τιμωρία»

Ο Έσδρας δοξολογεί το Θεό

(Εσδ 7,27-28)

²⁵ Τότε ο Έσδρας, ο γνώστης του νόμου του Θεού, είπε: «Ας είναι δοξασμένος ο μοναδικός Κύριος, που έβαλε στο νου του βασιλιά να αποκαταστήσει την παλιά δόξα του ναού στην Ιερουσαλήμ, ²⁶ και τίμησε κι εμένα μπροστά στο βασιλιά και τους συμβούλους του, τους *φίλους και τους άρχοντές του. ²⁷ Πράγματι, ο Κύριος ο Θεός μου μου έδωσε θάρρος και συγκέντρωσα πολλούς Ισραηλίτες, για ν' ανεβούν μαζί μου στην Ιερουσαλήμ»

Αυτοί που επέστρεψαν υπό τον Έσδρα

(Εσδ 8,1-14)

²⁸ Αυτοί είναι οι αρχηγοί κατά συγγένειες και κατά οικογένειες, που ανέβηκαν μαζί μου από τη Βαβυλώνα, την εποχή του βασιλιά Αρταξέρξη:

²⁹ Από τη συγγένεια του Φινεές, ο Γορσόμος του Ιεταμάρου, ο Γαμήλος του Δαβίδ, ο Απούς γιος του Σεχενίου ³⁰ Από τη συγγένεια του Φόρος, ο Ζαχαρίας και μαζί του είχαν γραφτεί εκατόν πενήντα άντρες. ³¹ Από τη συγγένεια του Φασθωμάβ, ο Ελιαωνίας γιος του Ζαραίου και μαζί του διακόσιοι άντρες ³² Από τη συγγένεια του Ζαθός, ο Σεχενίας γιος του Ιεζήλου και μαζί του τριακόσιοι άντρες: από τη συγγένεια του Αδίνου, ο

Βην-Ιωνάθαν και μαζί του διακόσιοι πενήντα άντρες. ³³ Από τη συγγένεια του Ηλάμ, ο Ιεσίας γιος του Γοθολία και μαζί του εβδομήντα άντρες. ³⁴ Από τη συγγένεια του Σαφατία, ο Ζαραίας γιος του Μιχαήλου και μαζί του εβδομήντα άντρες ³⁵ Από τη συγγένεια του Ιωάβ, ο Αβαδίας γιος του Ιεζήλου και μαζί του διακόσιοι δώδεκα άντρες. ³⁶ Από τη συγγένεια του Βανί, ο Ασσαλιμώθ γιος του Ιωσαφία και μαζί του εκατόν εξήντα άντρες. ³⁷ Από τη συγγένεια του Βαβί, ο Ζαχαρίας γιος του Βηβαί, και μαζί του είκοσι οκτώ άντρες. ³⁸ Από τη συγγένεια του Ασαθά, ο Ιωάννης γιος του Ακατάν και μαζί του εκατόν δέκα άντρες. ³⁹ Από τη συγγένεια του Αδωνικάμ επέστρεψαν την τελευταία μέρα οι: Ελιφαλατός, Ιεουήλ, και Σαφαίας και μαζί τους εβδομήντα άντρες. ⁴⁰ Από τη συγγένεια του Βαγώ, ο Ουθί γιος του Ισταλκούρου, και μαζί του εβδομήντα άντρες.

Ο Έσδρας βρίσκει ιερείς και λευίτες για το ναό

(Εσδ 8,15-20)

⁴¹ Όλους αυτούς τους συγκέντρωσα στον ποταμό Θεράν και στρατοπεδεύσαμε εκεί τρεις μέρες. Τους επιθεώρησα ⁴² και διαπίστωσα πως δεν υπήρχε εκεί κανένας ιερέας ή λευίτης. ⁴³ Έστειλα λοιπόν ανθρώπους στους: Ελεάζαρο, Ιδουήλο, Μασμάν, Ελνατάν, Σαμαία, Ιώρηβο, Νάθαν, Εννατάν, Ζαχαρία και Μεσόλαμο, που ήταν αρχηγοί και έμπειροι άνθρωποι, ⁴⁴ και τους διέταξα να πάνε στον Αδδαίο τον προϊστάμενο του θησαυροφυλακίου ⁴⁵ και να ζητήσουν απ' αυτόν, από τους συναδέλφους του και τους άλλους αξιωματούχους του θησαυροφυλακίου να μας στείλουν ιερείς για να υπηρετήσουν στο ναό του Κυρίου μας. ⁴⁶ Εκείνοι με τη βοήθεια του Κυρίου μάς έστειλαν άντρες έμπειρους: Τον Ασεβηβία από τη συγγένεια του Μοολί, απογόνου του *Λευί, γιου του Ισραήλ, μαζί με δεκαοχτώ από τους γιους του και τους συγγενείς του. ⁴⁷ Τον Ασεβία, τον Άννουνο και τον αδερφό του Ωσαία, από τη συγγένεια του Χανουναίου, μαζί με είκοσι από τους γιους τους. ⁴⁸ Επίσης υπήρχαν διακόσιοι εί-

κοσι υπηρέτες του ναού, που τους προγόνους τους τους είχε διορίσει ο Δαβίδ και οι αξιωματούχοι του για να βοηθούν τους λευίτες. Όλων τα ονόματα καταγράφηκαν.

Οι προετοιμασίες για το ταξίδι

(Εσδ 8,21-30)

⁴⁹ Εκεί, στις όχθες του ποταμού Θερά, όρισα *νηστεία για τους νέους ενώπιον του Κυρίου μας, ⁵⁰ για να ζητήσουμε από αυτόν καλό ταξίδι για μας και τα παιδιά μας, που έρχονταν μαζί μας και για τα ζώα μας. ⁵¹ Ντράπηκα να ζητήσω από το βασιλιά να μας δώσει συνοδεία πεζικό και ιππικό για να μας προστατεύουν από τους εχθρούς μας, ⁵² γιατί του είχαμε πει ότι ο Κύριός μας με τη δύναμή του θα συμπαραστεκόταν σ' αυτούς που τον λατρεύουν, μέχρις ότου αποκατασταθούν πλήρως. ⁵³ Έτσι λοιπόν προσευχηθήκαμε πάλι στον Κύριό μας και εξασφαλίσαμε την εύνοιά του.

⁵⁴ Από τους αρχηγούς των ιερέων ξεχώρισα τους Σερεβία και Ασαβία, και μαζί μ' αυτούς άλλους δέκα άντρες. ⁵⁵ Μετά ζύγισα το ασήμι, το χρυσάφι και τα ιερά σκεύη του ναού του Κυρίου μας, που είχαν δωρίσει ο ίδιος ο βασιλιάς, οι σύμβουλοί του, οι αξιωματούχοι του και ο ισραηλιτικός λαός, και τα παρέδωσα σ' αυτούς. ⁵⁶ Αναλυτικά τους ζύγισα τα εξής: Εξακόσια πενήντα τάλαντα ασήμι και ασημένια σκεύη αξίας εκατό τάλαντων· εκατό χρυσά τάλαντα, είκοσι χρυσά σκεύη και δώδεκα χάλκινα από καλό χαλκό, που έλαμπαν σαν χρυσά. ⁵⁷ Και τους είπα: «Εσείς είστε αφιερωμένοι στον Κύριο των προγόνων μας· το ίδιο και τα σκεύη, το ασήμι και το χρυσάφι. ⁵⁸ Προσέξτε τα και φυλάξτε τα, μέχρις ότου τα παραδώσετε στους αρχηγούς των ιερέων και των λευιτών και στους *πρεσβυτέρους του Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ, στα σκευοφυλάκια του ναού του Κυρίου μας». ⁵⁹ Παρέλαβαν λοιπόν οι ιερείς και οι λευίτες το ασήμι, το χρυσάφι και τα σκεύη, για να τα φέρουν στο ναό του Κυρίου στην Ιερουσαλήμ.

Άφιξη στην Ιερουσαλήμ

(Εσδ 8,31-36)

⁶⁰ Στις δώδεκα του πρώτου *μήνα Ξεκινήσαμε από τον ποταμό Θερά και με τη βοήθεια του Κυρίου μας ήρθαμε στην Ιερουσαλήμ. Το δυνατό του χέρι μας προστάτευε από κάθε εχθρό, ώσπου φτάσαμε στην πόλη. ⁶¹ Αφού μείναμε εκεί τρεις μέρες, ζυγίσαμε το ασήμι και το χρυσάφι και το παραδώσαμε στο ναό του Κυρίου μας, στον ιερέα Μαρμωθί, γιο του Ουρία. ⁶² Μαζί του ήταν κι ο Ελεάζαρ, γιος του Φινεές και οι λευίτες Ιωσαβδός, γιος του Ιησού και Μωέθ, γιος του Σαβάννου. Αριθμήθηκαν όλα τα σκεύη, ζυγίστηκαν και καταγράφηκε το βάρος τους.

⁶³ Όσοι είχαν γυρίσει από την *αιχμαλωσία πρόσφεραν θυσίες στον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, για τη σωτηρία τους. Πρόσφεραν θυσία δώδεκα βόδια για όλους τους Ισραηλίτες, ενενήντα εξί κριάρια, εβδομήντα δύο αρνιά και δώδεκα τράγους. ⁶⁴ Μετά παρέδωσαν τις διαταγές του βασιλιά στους βασιλικούς διαχειριστές και στους διοικητές της Κοίτης Συρίας^κ και της Φοινίκης, οι οποίοι τότε τίμησαν το έθνος και το ναό του Κυρίου.

Οι μικτοί γάμοι των Ισραηλιτών

(Εσδ 9,1-15)

⁶⁵ Όταν τέλειωσαν όλα, με πλησίασαν μερικοί από τους αρχηγούς των Ισραηλιτών και μου είπαν: «Ο λαός, οι άρχοντες, οι ιερείς και οι λευίτες δεν έχουν διακόψει τους δεσμούς τους από τους ξένους γειτονικούς λαούς, δηλαδή τους *Χαναανίους, τους *Χετταίους, τους *Φερεζαίους, τους *Ιεβουσαίους, τους *Μωαβίτες, τους Αιγύπτιους και τους Ιδουμαίους, αλλά εξακολουθούν να τηρούν τα βδελυρά έθιμα εκείνων. ⁶⁷ Αυτοί και οι γιοι τους έχουν στο μεταξύ πάρει γυναίκες από τις κόρες αυτών των λαών. Έτσι ο άγιος λαός έχει αναμειχθεί με τους ξένους λαούς της περιοχής· ακόμα και οι άρχοντες και οι αξιωματούχοι έχουν πάρει μέρος σ'

^κΚοίτης Συρίας Βλ υποσ εις κεφ 2,13

αυτήν την αμαρτία από τον πρώτο κιόλας καιρό».

⁶⁸ Εγώ όταν τ' άκουσα αυτά, διέρρηξα τα ιματιά μου^{κα} και την ιερατική στολή μου τραπεζούσα τα μαλλιά μου και τα γένεια μου, και καθόμουν στο έδαφος σκεπτικός και λυπημένος. ⁶⁹ Πενθούσα έτσι για την αμαρτία, μέχρι την ώρα της βραδινής θυσίας. Γύρω μου είχαν μαζευτεί πολλοί από το λαό, όσοι ακόμα είχαν επίδραση πάνω τους ο λόγος του Κυρίου του Ισραήλ.

⁷⁰ Μετά σηκώθηκα από τη *νηστεία, κι έτσι όπως ήμουν με σκισμένα τα ρούχα μου και την ιερατική στολή μου, γονάτισα, σήκωσα τα χέρια μου στον Κύριο και είπα: ⁷¹ «Κύριε, τα 'χω χαμένα, και ντρέπομαι να σε κοιτάξω, ⁷² γιατί μας έπνιξαν οι αμαρτίες μας, και η άγνοιά μας φτάνει μέχρι τον ουρανό. ⁷³ Από την εποχή των προγόνων μας μέχρι σήμερα, πάντα ήμασταν αμαρτωλοί. ⁷⁴ Για τις δικές μας αμαρτίες και των προγόνων μας πέσαμε στα χέρια των ξένων βασιλιάδων εμείς, οι συγγενείς μας, οι βασιλιάδες μας και οι ιερείς μας. Μας κατέσφαξαν, μας έσυραν στην αιχμαλωσία, μας λεηλάτησαν και ζούμε μέχρι τώρα καταντροπιασμένοι. ⁷⁵ Τώρα όμως, Κύριε, είναι λίγος καιρός που μας λυπήθηκες και γλίτωσε από μας ένα *υπόλοιπο με το όνομα "Ισραήλ" εδώ, στον τόπο που βρίσκεται ο ναός σου. ⁷⁶ Έκανες το άστρο του έθνους μας να λάμψει ξανά, αφού μας έθρεψες στα χρόνια της δουλείας μας. ⁷⁷ Ακόμα και τότε που ήμασταν δούλοι εσύ, Κύριέ μας, δε μας εγκατέλειψες. Έκανες να μας ευνοήσουν οι βασιλιάδες των Περσών, ⁷⁸ και να μας δώσουν τροφή, ν' αποκαταστήσουν τη δόξα του ναού σου, να ξαναχτίσουν την ερημωμένη *Σιών και να μας δώσουν έναν ασφαλή τόπο εδώ στην Ιουδαία και την Ιερουσαλήμ.

⁷⁹» Τώρα, όμως, τι να πούμε Κύριε, που ύστερα απ' όλα αυτά εμείς έχουμε παραβεί πάλι τις διαταγές που μας έδωσες με τους δούλους σου τους *προφήτες, Αυτοί μας είπαν ότι ⁸⁰ η χώρα που θα μπαίναμε να την

κληρονομήσουμε θα ήταν μολυσμένη από τους ξένους λαούς της χώρας, που την είχαν γεμίσει με τα βδελυρά τους είδωλα. ⁸¹ Και μας είπαν να μην παντρέψουμε τις κόρες μας με τους γιους τους, ούτε να πάρουμε τις δικές τους κόρες γυναίκες στους γιους μας. ⁸² Ακόμη μας είπαν να μην κάνουμε ποτέ ειρήνη μ' αυτούς, αν θέλαμε να τους νικήσουμε, να απολαύσουμε τα αγαθά της χώρας, και να τα μεταβιβάζουμε εσασεί ως ιδιοκτησία στους απογόνους μας. ⁸³ Αλλά παρ' όλα αυτά που μας βρήκαν ως τιμωρία για τις βδελυρές μας πράξεις και τις μεγάλες μας αμαρτίες, ⁸⁴ εσύ, Κύριε, μας τιμώρησες ελαφρότερα απ' όσο αξίζαμε κι έτσι άφησες αυτό το υπόλοιπο του λαού να επιζήσει. Και τώρα που εμείς ξαναγυρίζουμε και παραβαίνουμε το νόμο σου κι ερχόμαστε σε επιμειξία με τα γύρω *ακάθαρτα έθνη, ⁸⁵ εσύ δεν οργίζεσαι εναντίον μας να μας καταστρέψεις τελειώς και να μην αφήσεις κανέναν μας να ζήσει, να μένουμε χωρίς απογόνους και χωρίς το όνομα του έθνους μας. ⁸⁶ Κύριε του Ισραήλ είσαι πιστός σ' εμάς, που άφησες να επιζήσει μέχρι σήμερα ένα υπόλοιπο του λαού μας. ⁸⁷ Και τώρα είμαστε εδώ ενώπιόν σου με τις αμαρτίες μας, ενώ εξαιτίας τους δεν έχουμε το δικαίωμα να στεκόμαστε μπροστά σου».

Η διάλυση των μικτών γάμων

(Εσθ 10,1-17)

⁸⁸ Την ώρα που ο Έσδρας προσευχόταν και τα ομολογούσε όλα αυτά με κλάματα, πεσμένος στο έδαφος μπροστά στο ναό, συγκεντρώθηκε γύρω του πολός λαός από την Ιερουσαλήμ, άντρες, γυναίκες και παιδιά, κι είχε ξεσπάσει μεγάλος θρήνος ανάμεσά τους. ⁸⁹ Τότε ένας από τους Ισραηλίτες, ο Ιεχονίας γιος του Ιεήλου, φώναξε στον Έσδρα: «Πράγματι, αμαρτήσαμε στον Κύριο και πήραμε γυναίκες από τους ειδωλολατρικούς λαούς που κατοικούν στην περιοχή. Υπάρχει όμως ακόμα και τώρα ελπίδα για τον Ισραήλ. ⁹⁰ Ας υποσχεθούμε τώρα στον Κύριο με *όρκο να διώξουμε όλες τις

^{κα}διέρρηξα τα ιματιά μου Εκδηλωση πένθους και απόγνωσης

γυναίκες μας που πήραμε από τους ξένους λαούς, μαζί με τα παιδιά τους. Θα κάνουμε ό,τι νομίζεις σωστό εσύ και όσοι υπακούν στο νόμο του Κυρίου. ⁹¹ Είναι όμως δική σου ευθύνη. Σήκω και κάνε το, κι εμείς θα σε βοηθήσουμε».

⁹² Σηκώθηκε λοιπόν ο Έσδρας και όρκισε τους αρχηγούς των ιερών και των λειψάνων του Ισραήλ να κάνουν όπως υποσχέθηκαν.

9 Μετά ο Έσδρας πήγε από την *αυλή του ναού στο σκευοφυλάκιο του Ιωνάν, γιου του Ελιασίβου, ² και πέρασε τη νύχτα του εκεί. Δεν έφαγε ούτε ήπια τίποτα και πενθούσε για τις αμαρτίες του λαού, που ήταν τόσο μεγάλες.

³ Ειδοποιήθηκαν λοιπόν σ' όλη την Ιουδαία και την Ίερουσαλήμ να συγκεντρωθούν στην Ιερουσαλήμ όλοι όσοι είχαν επιστρέψει από την *αιχμαλωσία. ⁴ Όσοι δεν θα παρουσιάζονταν σε δυο τρεις μέρες, σύμφωνα με την απόφαση των προϊσταμένων *πρεσβυτέρων, θα γινόταν κατάσχεση στα ζώα τους και οι ίδιοι θα αποκόπτονταν απ' τον υπόλοιπο λαό, που είχε γυρίσει από την αιχμαλωσία. ⁵ Σε τρεις μέρες, λοιπόν, την εικοστή ημέρα του ένατου *μήνα, συγκεντρώθηκαν στην Ιερουσαλήμ όσοι κατάγονταν από τις φυλές *Ιούδα και Βενιαμίν ⁶ και κάθισαν μαζί όλος ο λαός στον ανοιχτό χώρο του ναού τρέμοντας από το χειμωνιάτικο κρύο που επικρατούσε.

⁷ Τότε ο Έσδρας σηκώθηκε και τους είπε: «Εσείς έχετε παραβεί το *νόμο, επειδή πήρατε αλλοεθνείς γυναίκες, κι έτσι προσθέσατε αμαρτίες στον ισραηλιτικό λαό. ⁸ Τώρα, λοιπόν, ευχαριστήστε και δοξάστε τον Κύριο το Θεό των προγόνων μας ⁹ και εκπληρώστε το θέλημά του: Αποχωριστείτε από τους ειδωλολάτρες που κατοικούν στη χώρα μας και διώξτε τις αλλοεθνείς γυναίκες σας».

¹⁰ Τότε ο λαός απάντησε με δυνατή φωνή: «Όπως είπες, έτσι θα κάνουμε. ¹¹ Το πλήθος όμως είναι πολύ και δεν μπορούμε να μείνουμε στο ύπαιθρο χειμώνα καιρό· δεν έχουμε βρει ακόμη καταλύματα. Η υπόθεση αυτή δεν είναι έργο μιας ή δυο ημερών, γιατί είμαστε πολλοί που έχουμε πέσει σ' αυτή την αμαρτία. ¹² Ας μείνουν εδώ μόνο οι αρ-

χοντές μας· και όσοι από τα μέρη μας έχουν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες ας έρθουν εδώ έναν ορισμένο χρόνο, ¹³ μαζί με τους άρχοντες και τους δικαστές κάθε τόπου. Έτσι θ' αποτρέψουμε την οργή του Κυρίου γι' αυτή την πράξη μας». ¹⁴ Την τήρηση της διαδικασίας αυτής την ανέλαβαν ο Ιωναθάς, γιος του Αζαήλου και ο Ιεζίας, γιος του Θοκανού, με βοηθούς το Μοσόλλαμο, το Λεβί και το Σαββαταίο.

¹⁵ Αυτοί που είχαν γυρίσει από την αιχμαλωσία έκαναν λεπτομερή έρευνα όλων των περιπτώσεων. ¹⁶ Ο *ιερέας Έσδρας διόρισε άντρες από τους αρχηγούς των συγγενειών και κατέγραψε τα ονόματά τους. Την πρώτη μέρα του δέκατου *μήνα συνεδρίασαν για ν' αρχίσουν την έρευνα. ¹⁷ Και μέσα σε τρεις μήνες είχαν τελειώσει με τη διερεύνηση όλων των περιπτώσεων των αντρών που είχαν πάρει γυναίκες αλλοεθνείς.

Κατάλογος όσων είχαν αλλοεθνείς γυναίκες

(Εσθ 10,18-44)

¹⁸ Αυτά είναι τα ονόματα των ιερών, που είχαν συγκεντρωθεί εκεί και βρέθηκαν να έχουν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες: ¹⁹ Από τη συγγένεια του Ιησού, γιου του Ιωσεδέκ, και τους αδερφούς του, ο Μασήας, ο Ελεάζαρος, ο Ιώριβος και ο Ιωδάνος. ²⁰ Έδωσαν τα χέρια και υποσχέθηκαν να χωρίσουν τις γυναίκες τους· επίσης πρόσφεραν κριάρια για να εξιλεωθούν από την αμαρτία τους. ²¹ Από τη συγγένεια του Εμμήρ, ο Ανανίας, ο Ζαβδαίος, ο Μάνης, ο Σαμαίος, ο Ιηήλ και ο Αζαρίας. ²² Από τη συγγένεια του Φαισούρ, ο Ελιωναίς, ο Μασσίας, ο Ισμαήλος, ο Ναθαναήλος, ο Οκιδηλος και ο Σάλας.

²³ Από τους *λεύτες: Ο Ιωζάβδος, ο Σεμείς, ο Κώλιος, δηλαδή ο Καλιτάς, ο Παθαίος, ο Ιούδας και ο Ιωανάς.

²⁴ Από τους ψάλτες: Ο Ελιασίβος, και ο Βακχούρος.

²⁵ Από τους *θυρωρούς: Ο Σαλλούμος και ο Τολβάνης.

²⁶ Από τους υπόλοιπους Ισραηλίτες: Από τη συγγένεια του Φόρος, ο Ιερμάς, ο Ιεζίας,

ο Μελχίας, ο Μιαμίμος, ο Ελεάζαρος, ο Ασιβίας και ο Βανναίας. ²⁷ Από τη συγγένεια του Ηλάμ, ο Ματανίας, ο Ζαχαρίας, ο Ιεζριήλος, ο Ωβαδίας, ο Ιερεμώθ και ο Ηλίας. ²⁸ Από τη συγγένεια του Ζαμόθ, ο Ελιαδάς, ο Ελιάσιμος, ο Οθονίας, ο Ιαριμώθ, ο Σάβαθος και ο Ζερδαίας. ²⁹ Από τη συγγένεια του Βηβαί, ο Ιωάννης, ο Ανανίας, ο Ζαβδός και ο Εμαθίς. ³⁰ Από τη συγγένεια του Μανί, ο Ωλαμός, ο Μαμούχος, ο Ιεδαίος, ο Ιασούβος, ο Ασαήλος και ο Ιερεμώθ. ³¹ Από τη συγγένεια του Αδδί, ο Νάαθος, ο Μοοσίας, ο Λακκούνος, ο Ναιδος, ο Βεσκασπασμύς, ο Σεσθύλ, ο Βαλνούος και ο Μανασσής. ³² Από τη συγγένεια του Αννάν, ο Ελιωνάς, ο Ασαίας, ο Μελχίας, ο Σαβαίος, και ο Σίμων ο Χοσαμαίος. ³³ Από τη συγγένεια του Ασόμ, ο Μάλτανναίος, ο Ματταθίας, ο Σαβανναίος, ο Ελιφαλάτ, ο Μανασσής και ο Σεμεί. ³⁴ Από τη συγγένεια του Βανί, ο Ιερεμίας, ο Μομδίος, ο Μαήρος, ο Ιουήλ, ο Μαμδαί, ο Πεδιάς, ο Άνως, ο Καραβασιών, ο Ελιάσιβος, ο Μαμνιτάναιμος, ο Ελιάσις, ο Βαννούς, ο Ελιαλίσ, ο Σομείς, ο Σελεμίας, και ο Ναθανίας. Από τη συγγένεια του Εζωρά, ο Σεσσίς, ο Εζρίλ, ο Αζαήλος, ο Σαματός, ο Ζαμβρίς και ο Ιώσηπος. ³⁵ Από τη συγγένεια του Νοομά, ο Μαζιτίας, ο Ζαβαδαίας, ο Ηδαίς, ο Ιουήλ και ο Βαναίας. ³⁶ Όλοι αυτοί είχαν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες και τις έδωξαν μαζί με τα παιδιά τους.

Ο Έσδρας διαβάζει στους Ισραηλίτες το νόμο

(Νε 7,72–8,12)

³⁷ Οι ιερείς και οι λευίτες και πολλοί από τους Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στην Ιερουσαλήμ και στη γύρω περιοχή. Τον έβδομο *μήνα οι Ισραηλίτες είχαν όλοι εγκατασταθεί στα σπίτια τους. Την πρώτη μέρα του ίδιου μήνα ³⁸ συγκεντρώθηκαν όλοι τους στον ανοιχτό χώρο που βρίσκεται μέσα από την ανατολική πύλη του *ναού, ³⁹ και είπαν στον Έσδρα τον *αρχιερέα και γνώστη του νόμου του Μωυσή να φέρει το βιβλίο του νό-

μου, που είχε παραδοθεί από τον Κύριο, το Θεό του *Ισραήλ. ⁴⁰ Τότε ο Έσδρας έφερε το νόμο μπροστά σ' όλο το λαό –άντρες, γυναίκες και ιερείς– για να τον ακούσουν. ⁴¹ Εκεί, στον ανοιχτό χώρο μπροστά στην πύλη του ναού, τούς διάβαζε το νόμο από νωρίς το πρωί μέχρι το μεσημέρι. Και όλος ο λαός άκουγε με προσοχή.

⁴² Ο Έσδρας είχε σταθεί σε μια ξύλινη εξέδρα που είχε ειδικά κατασκευαστεί. ⁴³ Κοντά του στα δεξιά είχαν σταθεί ο Ματταθίας, ο Σαμμούς, ο Ανανίας, ο Αζαρίας, ο Ουρίας, ο Εζεκίας και ο Βαάλαμος. ⁴⁴ Στ' αριστερά ο Φαδαίος, ο Μισσήλ, ο Μελχίας, ο Λωθάσουβος, ο Ναβαρίας και ο Ζαχαρίας.

⁴⁵ Ο Έσδρας, από την τιμητική θέση που στεκόταν, σήκωσε ψηλά το βιβλίο να το δουν όλοι. ⁴⁶ Κι όταν άνοιξε το νόμο στάθηκαν όλοι όρθιοι. Τότε ο Έσδρας δόξασε τον ύψιστο Θεό, τον κρατιάο Κύριο του *σύμπαντος. ⁴⁷ Κι όλος ο λαός αναφώνησε: «*Αμήν!» Σήκωσαν ψηλά τα χέρια κι έπεσαν στη γη και προσκύνησαν τον Κύριο.

⁴⁸ Οι παρακάτω λευίτες δίδασκαν το νόμο του Κυρίου και τον διάβαζαν στο λαό, βοηθώντας τους να καταλάβουν αυτά που διάβαζαν: Ιησούς, Ανιούθ, Σαραβίας, Ιαδινός, Ιάκουβος, Σαββαταίος, Αυταίας, Μαιάνας, Καλίτας, Αζαρίας, Ιώζαβδος, Ανανίας και Φαλίτας.

⁴⁹⁻⁵⁰ Όταν ο λαός άκουσε το νόμο συγκινήθηκαν όλοι και άρχισαν να κλαίνε. Τότε ο Ατταράτης^{κβ} είπε στον Έσδρα, τον ιερέα και γνώστη του νόμου και σ' όλους τους λευίτες που δίδασκαν το λαό: «Αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη στον Κύριο. ⁵¹ Πηγαίνετε λοιπόν και φάτε από τα πιο εκλεκτά φαγητά, πιείτε γλυκό κρασί και στείλτε μερίδες σ' όσους δεν έχουν, ⁵² γιατί αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη στον Κύριο. Και μη λυπάστε, γιατί ο Κύριος θα σας ξαναδώσει την παλιά σας δόξα».

⁵³ Με τη σειρά τους οι λευίτες παρότρυναν το λαό: «Η μέρα αυτή είναι *άγια· μη λυπά-

^{κβ} Ατταράτης. Μαλλον πρόκειται για μεταγραφή από τα εβραϊκά του τίτλου «κυβερνήτης», που αποδίδεται στο Νεεμιά (βλ. Νε 8,9)

στε». ⁵⁴Έτσι όλοι έφυγαν και πήγαν να φάνε, να πιούνε και να χαρούν. Έστειλαν μερίδες και σ' εκείνους που δεν είχαν. Ήταν όλοι

τους πανευτυχείς, ⁵⁵γιατί με τα λόγια που διάχτηκαν είχαν εμπυχωθεί.

Μετά συγκεντρώθηκαν πάλι.....^{ΚΥ}

ΕΣΔΡΑΣ ή Β´ ΕΣΔΡΑΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Εσδρας” ή “Β´ Εσδρας” αποτελεί συνέχεια των βιβλίων των Χρονικών, μαζί με τα οποία, όπως και με το επόμενο βιβλίο, “Νεεμίας”, αποτελούσαν πιθανότατα ενιαίο έργο. Το έργο τιτλοφορείται με το όνομα του ιερέα και γραμματέα Έσδρα, στη δράση του οποίου αναφέρεται, και ο ρόλος του οποίου υπήρξε καθοριστικός για την οργάνωση της μεταιχμαλωσιακής ιουδαϊκής κοινότητας. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο´) το βιβλίο φέρει τον τίτλο “Β´ Έσδρας”, επειδή προτάσσεται μια παραλλαγή του έργου αυτού με τον τίτλο “Α´ Έσδρας”.

Στη χριστιανική Βίβλο το έργο κατατάσσεται στη φυσική του θέση, μετά τα βιβλία των Χρονικών ή Παραλειπομένων, στην ομάδα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Αντίθετα η ιουδαϊκή παράδοση κατατάσσει το βιβλίο πριν από τα βιβλία των Χρονικών, στην ομάδα που φέρει το γενικό τίτλο “Αγιόγραφα”.

Το έργο αρχίζει με επανάληψη των τελευταίων στίχων του Β´ Χρονικών που αναφέρονται στο διάταγμα του Κύρου (538 π.Χ.), με το οποίο παρέχεται στους εξόριστους Ιουδαίους η άδεια να επιστρέψουν στην Ιερουσαλήμ. Τα 6 πρώτα κεφάλαια περιγράφουν την επιστροφή μιας πρώτης ομάδας εξορίστων, τις προσπάθειές τους για ανοικοδόμηση του ναού, αλλά και τις δυσκολίες που συνάντησαν μέχρι την ολοκλήρωση του έργου. Τα υπόλοιπα 4 κεφάλαια είναι αφιερωμένα στο έργο του Έσδρα, ο οποίος αποστέλλεται από το βασιλιά Αρταξέρξη επικεφαλής νέας ομάδας εξορίστων στην Παλαιστίνη και αναλαμβάνει, παίρνοντας αυστηρά μέτρα, να οργανώσει τη νέα ιουδαϊκή κοινότητα με βάση το νόμο του Μωυσή.

Στόχος του συγγραφέα είναι να παρουσιάσει μια συνθετική εικόνα της αναγέννησης του λαού του Θεού μετά τον ισχυρό κλονισμό που δέχτηκε εξαιτίας της βαβυλώνιας αιχμαλωσίας. Πρωτεργάτης της αναγέννησης αυτής υπήρξε ο ιερέας και γραμματέας Έσδρας, ο πατέρας του Ιουδαϊσμού. Οι αρχές πάνω στις οποίες στηρίχτηκε η οργάνωση της νέας ιουδαϊκής κοινότητας συνοψίζονται στο τρίπτυχο: εκλεκτός λαός - ναός - νόμος.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η επιστροφή της πρώτης ομάδας εξορίστων:	1,1–2,70
2. Η ανοικοδόμηση του ναού:	3,1–6,22
3. Η επιστροφή της δεύτερης ομάδας εξορίστων και η δράση του Έσδρα:	7,1–10,44

ΕΣΔΡΑΣ (ή Β΄ ΕΣΔΡΑΣ)

Διακήρυξη του βασιλιά Κύρου

(Β΄ Χρ 36,22-23)

1 Το πρώτο έτος της βασιλείας του Κύρου, βασιλιά των Περσών, ο Κύριος πραγματοποίησε αυτό που είχε αναγγείλει με τον προφήτη Ιερεμιά.^α Έβαλε στο νου του Κύρου την ιδέα να στείλει σ' όλο το βασίλειό του προφορική και γραπτή διακήρυξη, με το ακόλουθο περιεχόμενο:

2 «Ο Κύρος, βασιλιάς της Περσίας, λέει: Ο Κύριος, ο Θεός του ουρανού, έδωσε σ' εμένα όλα τα βασίλεια της γης και με πρόσταξε να του χτίσω έναν ναό στην Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία. ³Όποιος από σας ανήκει στο λαό του — ο Θεός του ας είναι μαζί του — ας επιστρέψει στην Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία, για να ξαναχτίσει το ναό του Κυρίου, του Θεού του Ισραήλ, του Θεού της Ιερουσαλήμ. ⁴Οποιοδήποτε απέμεινε, σε οποιονδήποτε τόπο και αν παροικούσε, οι άνθρωποι του τόπου ας τον βοηθήσουν με ασήμι και χρυσάφι, με διάφορα αγαθά και κτήνη, παράλληλα με την προαιρετική του προσφορά για τον οίκο του Θεού στην Ιερουσαλήμ».

Επιστροφή των αιχμαλώτων στην Ιερουσαλήμ

⁵Τότε οι αρχηγοί των συγγενειών των φυλών Ιούδα και Βενιαμίν, οι ιερείς και οι λευίτες, και γενικά όλοι, όσους ο Θεός προδιέθεσε, ετοιμάστηκαν να πάνε και να ξαναχτίσουν το ναό του Κυρίου στην Ιερου-

σαλήμ. ⁶Όλοι οι γείτονές τους τους βοήθησαν με κάθε τρόπο, με ασήμι, με ασημένια σκεύη και χρυσάφι, διάφορα αγαθά και κτήνη, καθώς και με πολύτιμα αντικείμενα, εκτός από τις προαιρετικές προσφορές.

⁷Ο ίδιος ο βασιλιάς Κύρος παραχώρησε τα σκεύη του ναού του Κυρίου, τα οποία είχε πάρει ο Ναβουχοδονόσορ από την Ιερουσαλήμ και τα είχε τοποθετήσει στο ναό του θεού του.

⁸Ο βασιλιάς των Περσών, τα παραχώρησε στο Μιθριδάτη, το θησαυροφύλακα, κι αυτός τα παρέδωσε ένα προς ένα στο Σεσασσάρ, το *διοικητή της Ιουδαίας. ⁹Επρόκειτο για: Τριάντα λεκάνες χρυσές και χίλιες ασημένιες, είκοσι εννέα δοχεία, ¹⁰τριάντα χρυσά κύπελλα και τετρακόσια δέκα ασημένια, και χίλια διάφορα άλλα σκεύη

¹¹Συνολικά πέντε χιλιάδες τετρακόσια σκεύη από χρυσάφι και ασήμι.

Ο Σεσασσάρ τα μετέφερε όλα μαζί του, όταν επέστρεψε μαζί με τους *αιχμαλώτους από τη *Βαβυλώνα στην Ιερουσαλήμ

Κατάλογοι των αιχμαλώτων που επέστρεψαν στην Ιερουσαλήμ

(Νε 7,6-72)

2 Κατάλογος των κατοίκων της επαρχίας (Ιουδαίας), που επέστρεψαν από την *αιχμαλωσία της *Βαβυλώνας, όπου τους είχε μεταφέρει ως αιχμαλώτους ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ. Όλοι τους γύρισαν στην *Ιερουσαλήμ και στη χώρα του Ιούδα, καθένας στην πόλη του.

^αΟι στ 1-2 και το πρώτο τμήμα του 3 επαναλαμβάνουν λέξη προς λέξη τους τελευταίους λόγους του Β΄ Χρ 36,22-33 — Ο Κύρος έγινε βασιλιάς των Περσών από το 558 έως το 528 π Χ Το φθινόπωρο του 539 κατέλαβε βίαιως τη Βαβυλώνα και ίδρυσε ένα νέο βασίλειο ως βασιλιάς της Βαβυλώνας αυτό είναι και το πρώτο έτος της βασιλείας του εκεί (538), που αναφέρεται στο στ 1

²Στην πορεία της επιστροφής αρχηγοί τους ήταν οι Ζοροβάβελ, Ιησούς, Νεεμίας, Σεραίας, Ρεελαίας, Μαρδοχαίος, Βιλσάν, Μισπάρ, Βιγβάι, Ρεχούμ και Βαανά.

Ακολουθεί κατάλογος κατά συγγένειες με τον αριθμό των αντρών του λαού του *Ισραήλ, που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία:

³Η συγγένεια του Φαρώς, δύο χιλιάδες εκατόν εβδομήντα δύο άντρες· ⁴του Σεφατία, τριακόσιοι εβδομήντα δύο· ⁵του Αράχ, εβδομήντα τρεις· ⁶του Φαχάθ-Μωάβ (απόγονοι του Ιησού και του Ιωάβ), δύο χιλιάδες οκτακόσιοι δώδεκα· ⁷του Ελάμ, χίλιοι διακόσιοι πενήντα τέσσερις· ⁸του Ζαπτού, εννιακόσιοι σαράντα πέντε· ⁹του Ζακκάι, εβδομήντα τρεις· ¹⁰του Βανί, εξακόσιοι σαράντα δύο· ¹¹του Βεβαί, εξακόσιοι είκοσι τρεις· ¹²του Αζγάθ, χίλιοι διακόσιοι είκοσι δύο· ¹³του Αδωνικάμ, εξακόσιοι εξήντα έξι· ¹⁴του Βιγβαί, δύο χιλιάδες πενήντα έξι· ¹⁵του Αδίν, τετρακόσιοι πενήντα τέσσερις· ¹⁶του Ατέρ, δηλαδή του Εζεκία, ενενήντα οκτώ· ¹⁷του Βεσαί, τριακόσιοι είκοσι τρεις· ¹⁸του Ιωρά, εκατόν δώδεκα· ¹⁹του Χασούμ, διακόσιοι είκοσι τρεις· ²⁰και του Γιββάρ, ενενήντα πέντε.

Πίνακας κατά πόλεις, στις οποίες είχαν ζήσει οι πρόγονοι εκείνων που επέστρεψαν:

²¹Από τη Βηθλεέμ, εκατόν είκοσι τρεις άντρες· ²²από τη Νετωφά, πενήντα έξι· ²³από την Αναθώθ, εκατόν είκοσι οκτώ· ²⁴από την Αζμαβέθ, σαράντα δύο· ²⁵από την Κιριάθ-Ιαρίμ, την Κεφίρα και τη Βερώθ εβδομήντα τρεις· ²⁶από τη Ραμά και τη Γεβά, εξακόσιοι είκοσι ένας· ²⁷από τη Μιχμάς, εκατόν είκοσι δύο· ²⁸από τη *Βαιθήλ και τη Γαι, διακόσιοι είκοσι τρεις· ²⁹από τη *Νεβώ, πενήντα δύο· ³⁰κι από τη Μαγβίς, εκατόν πενήντα έξι· ³¹Από τη συγγένεια ενός άλλου Ελάμ, χίλιοι διακόσιοι πενήντα τέσσερις άντρες· ³²κι από τη συγγένεια του Χαρίμ τριακόσιοι είκοσι· ³³Από τη Λοδ, την Αδιδ και την Ωνώ, εβδομήντα τρεις· ³⁴από την Ιεριχώ, τριακόσιοι σαράντα πέντε· ³⁵κι από τη Σενά, τρεις χιλιάδες ε-

ξακόσιοι τριάντα.

³⁶Ακολουθεί πίνακας των ιερατικών συγγενειών, που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία:

Η συγγένεια του Ιεδαία (απόγονοι του Ιησού), εννιακόσιοι εβδομήντα τρεις άντρες· ³⁷του Ιμμίρ, χίλιοι πενήντα δύο· ³⁸του Πασχούρ, χίλιοι διακόσιοι σαράντα επτά· ³⁹και του Χαρίμ, χίλιοι δέκα επτά.

⁴⁰Οι συγγένειες των *Λευιτών που επέστρεψαν ήταν: Του Ιησού και του Καδμιήλ (απόγονοι του Ωδουία), εβδομήντα τέσσερις άντρες.

⁴¹Την ομάδα των ψαλτών αποτελούσαν εκατόν είκοσι οκτώ απόγονοι του Ασάφ.

⁴²Οι συγγένειες των θυρωρών ήταν: Του Σαλούμ, του Ατέρ, του Ταλμών, του Ακκούβ, του Χαπιτά, του Σωβαί, σύνολο εκατόν τριάντα εννέα άντρες.

⁴³Οι συγγένειες των υπηρετών του *ναού, που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία ήταν: Του Σιχά, του Χασουφά, του Ταββαώθ, ⁴⁴του Κερός, του Σιαά, του Φαδών, ⁴⁵του Λεβανά, του Χαγαβά, του Ακκούβ, ⁴⁶του Χαγάβ, του Σαλμαί, του Χανάν, ⁴⁷του Γιδδήλ, του Γαχάρ, του Ρεαία, ⁴⁸του Ρεσίν, του Νεκωδά, του Γαζζάμ, ⁴⁹του Ουζζά, του Φασεάχ, του Βεσαί, ⁵⁰του Ασενά, του Μεουνείμ, του Νεφουσείμ, ⁵¹του Βακβούκ, του Χακουφά, του Χαρχούρ, ⁵²του Βασλούθ, του Μεχιδά, του Χαρεά, ⁵³του Βαρκώς, του Σίσερα, του Θάμαχ, ⁵⁴του Νεσιάζ και του Χατιφά.

⁵⁵Οι συγγένειες των απογόνων των δούλων του Σολομώντα^β ήταν: του Σωταί, του Σωφέρεθ, του Φερουδά, ⁵⁶του Ισαλά, του Δαρκών, του Γιδδήλ, ⁵⁷του Σαφατία, του Χαπιτλ, του Φοχερέθ, του Σεβαίμ, του Αμί.

⁵⁸Όλοι μαζί οι απόγονοι των υπηρετών του ναού και των δούλων του Σολομώντα ήταν τριακόσιοι ενενήντα δύο άντρες.

⁵⁹Από τις πόλεις Τελ-Μελάχ, Τελ-Χαρσά, Χερούβ-Αδδάν και Ιμμήρ επέστρεψαν ιερατικές συγγένειες, οι οποίες όμως δεν μπόρεσαν να φέρουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τις οικογένειες των προγόνων

^βτων δούλων του Σολομώντα Δεν είναι γνωστό περί τίνων ακριβώς πρόκειται Σύμφωνα με το στ 58 αυτή η ομάδα δεν θα πρέπει να διαφέρει πολύ από τους «υπηρέτες του ναού» (στ 43)

τους, ώστε να αποδείξουν ότι κατάγονταν από Ισραηλίτες. ⁶⁰ Αυτοί ήταν απόγονοι του Δελαία, του Τωβία και του Νεκωδά, σύνολο εξακόσιοι πενήντα δύο άντρες.

⁶¹ Το ίδιο συνέβη με ορισμένους άλλους απογόνους *ιερέων: Του Χαβαία, του Ακκώς, του Βαρζιλλαί (ο οποίος ονομαζόταν έτσι γιατί είχε πάρει γυναίκα του μια από τις κόρες του Γαλααδίτη Βαρζιλλαί). ⁶² Όλοι αυτοί αναζήτησαν την εγγραφή τους στους γενεαλογικούς καταλόγους των προγόνων τους αλλά δε βρέθηκαν εκεί: έτσι, αποκλείστηκαν από την ιεροσύνη. ⁶³ Ο ίδιος ο κυβερνήτης τους απαγόρευσε να τρώνε από τις αγιότατες προσφορές, ωστόσο ένας ιερέας συμβουλευτεί τα Ουρίμ και τα Θουμμίμ.^γ

⁶⁴ Όλη η σύναξη μαζί έφτανε τους σαράντα δύο χιλιάδες τριακόσιους εξήντα άντρες, ⁶⁵ εκτός από τους δούλους τους, άντρες και γυναίκες, που έφταναν τις επτά χιλιάδες τριακόσια τριάντα επτά άτομα: επίσης υπήρχαν διακόσιοι ψάλτες και ψάλτριες. ⁶⁶ Μαζί τους είχαν επτακόσια τριάντα έξι άλογα, διακόσια σαράντα πέντε μουλάρια, ⁶⁷ τετρακόσιες τριάντα πέντε καμήλες και έξι χιλιάδες επτακόσια είκοσι γαϊδούρια.

⁶⁸ Μόλις έφτασαν στο *ναό του Κυρίου, στην Ιερουσαλήμ, μερικοί αρχηγοί συγγενειών έκαναν προαιρετικές προσφορές για να ξαναχτιστεί ο ναός του Θεού στη θέση όπου ήταν πρωτύτερα. ⁶⁹ Έδωσαν ό,τι μπορούσαν για να χτιστεί το έργο: Εξήντα μία χιλιάδες χρυσούς δαρεικούς, ^δ πέντε χιλιάδες ασημένιες *μνες και εκατό ιερατικές στολές.

⁷⁰ Οι ιερείς, οι λευίτες και μερικοί από το λαό, όπως θυρωροί, ψάλτες και υπηρέτες του ναού, εγκαταστάθηκαν στις πόλεις στις οποίες τους κατένευαν. Ενώ όλοι οι άλλοι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στις πόλεις των προγόνων τους

Η αποκατάσταση της λατρείας

3 Τον έβδομο *μήνα από τότε που οι Ισραηλίτες είχαν εγκατασταθεί στις πό-

λεις τους, ο λαός συγκεντρώθηκε με κοινό σκοπό στην *Ιερουσαλήμ. ² Τότε ο *ιερέας Ιησούς, γιος του Ιωσαδάκ, μαζί με άλλους συγγενείς του ιερείς, και ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθίηλ, με τους συγγενείς του, άρχισαν να κατασκευάζουν το *θυσιαστήριο του Θεού του *Ισραήλ, για να προσφέρουν πάνω σ' αυτό *ολοκαυτώματα, όπως είναι γραμμένο στο *νόμο του Μωυσή, του ανθρώπου του Θεού. ³ Πράγματι, ξανάχτισαν το θυσιαστήριο στη θέση του, μολονότι φοβόντουσαν τους κατοίκους που, κατά τη διάρκεια της *αιχμαλωσίας, είχαν εγκατασταθεί στη χώρα. Πάνω σ' αυτό πρόσφεραν στον Κύριο τα ολοκαυτώματα τα καθορισμένα για το πρωί και για το βράδυ. ⁴ Έπειτα τέλεσαν τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας, σύμφωνα με τα γραμμένα, κι επίσης πρόσφεραν τον καθορισμένο αριθμό ολοκαυτωμάτων, σύμφωνα με τον κανονισμό της κάθε μέρας.

⁵ Μετά απ' αυτά, εκτός από το καθημερινό ολοκαύτωμα, πρόσφεραν τα ολοκαυτώματα για τις *νουμηνίες και για όλες τις άλλες καθιερωμένες γιορτές του Κυρίου, καθώς κι εκείνα που προσφέρονταν ως προαιρετικές προσφορές στον Κύριο. ⁶ Από την πρώτη μέρα του έβδομου μήνα άρχισαν να προσφέρουν τα ολοκαυτώματα στον Κύριο, μολονότι ο *ναός του Κυρίου δεν είχε ακόμα θεμελιωθεί. ⁷ Έδωσαν χρήματα στους χτίστες και στους Ξυλοουργούς: στους *Σιδώνιους και στους Τύριους έδωσαν ποτά, λάδι και άλλα τρόφιμα, για να μεταφέρουν Ξύλα *κέδρου από το *Λίβανο στην Ιόπη δια θαλάσσης, με βάση την άδεια που τους είχε δώσει ο Κύριος, βασιλιάς των Περσών.

Αρχίζει η ανοικοδόμηση του ναού

⁸ Το δεύτερο μήνα του δεύτερου έτους από τότε που γύρισαν στην Ιερουσαλήμ, την πόλη του *ναού του Θεού, ο Ζοροβάβελ γιος του Σαλαθίηλ και ο Ιησούς γιος του Ιωσαδάκ άρχισαν να εργάζονται μαζί με τους υπόλοιπους συμπατριώτες τους, τους ιερείς, τους

^γ Ουρίμ και Θουμμίμ Βλ υποσ εις Εξ 28,30 ^δ δαρεικοί Βλ υποσ εις Α΄ Χρ 29,7

2,61-62 Β΄ Σαμ 17,27 2,63 Αρ 18,8-10 3,1 Νε 7,72 8,1 3,2 2,2 Εξ 27,1 3,3 Αρ 28,1-8 3,4 Αρ 29,12-38 3,5 Αρ 28,11 - 29,39 3,7 Α΄ Βασ 5,20-29 3,8 2,2 Α΄ Χρ 23,3

*λευίτες και όλους όσους είχαν γυρίσει από την αιχμαλωσία στην Ιερουσαλήμ. Στους λευίτες από είκοσι ετών και πάνω ανέθεσαν να επιβλέπουν την εργασία του ναού του Κυρίου. ⁹Ο Ιησούς, με τους γιους του και τους συγγενείς του: Καδμήλ, Βανί και Ωδαβία,^ε είχαν αναλάβει την επίβλεψη των εργασιών του ναού του Θεού. Επίσης στους επιστάτες του ναού ανήκαν και οι λευίτες οι απόγονοι του Χεναδάδ.

¹⁰Όταν οι χτίστες έβαλαν τα θεμέλια του ναού του Κυρίου, ήρθαν οι ιερείς με τις στολές τους και τις σάλπιγγες και οι λευίτες, οι απόγονοι του Ασάφ, με τα κύμβαλα, για να υμνήσουν τον Κύριο, σύμφωνα με τις οδηγίες που είχε δώσει ο Δαβίδ, βασιλιάς του Ισραήλ. ¹¹Εψαλλαν αντιφωνικά αιώνοντας και ευχαριστώντας τον Κύριο. «Είναι καλός», έλεγαν, «κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του για τον Ισραήλ!» Και όλος ο λαός με δυνατές φωνές υμνούσε τον Κύριο, που είχαν θεθεί τα θεμέλια του ναού του.

¹²Πολλοί από τους ιερείς, τους λευίτες και τους αρχηγούς των συγγενειών, που ήταν αρκετά ηλικιωμένοι και είχαν προλάβει τον πρώτο ναό, έκλαιγαν τώρα δυνατά με τον καινούριο ναό, που έβλεπαν να θεμελιώνεται. Οι άλλοι όμως πανηγύριζαν με αλαλαγμούς. ¹³Έτσι δεν μπορούσε κανείς να ξεχωρίσει τους αλαλαγμούς τους από τους θρήνους των άλλων, γιατί και οι δύο ήχοι ήταν πάρα πολύ δυνατοί κι ακούγονταν από πολύ μακριά.

Η αντίδραση στο έργο της ανοικοδόμησης

4 Όταν όμως οι εχθροί του λαού του Ίούδα και του Βενιαμίν άκουσαν ότι αυτοί

που ήρθαν από την *αιχμαλωσία έχτιζαν *ναό στον Κύριο, το Θεό του Ίσραήλ, ²ήρθαν στο Ζοροβάβελ και στους αρχηγούς των συγγενειών και τους είπαν. «Αφήστε μας να σας βοηθήσουμε στο χτίσιμο του ναού. Τον ίδιο Θεό λατρεύουμε εσείς κι εμείς και του προσφέρουμε *θυσίες από τον καιρό που ο βασιλιάς της *Ασσυρίας Εσαραδδών μας μετέφερε εδώ». ³Ο Ζοροβάβελ, όμως, ο Ιησούς και οι άλλοι αρχηγοί των συγγενειών του Ισραήλ τους απάντησαν: «Τίποτα κοινό δεν υπάρχει ανάμεσα σ' εμάς και σ' εσάς, για να μας βοηθήσετε να χτίσουμε το ναό του Θεού μας. ⁴Μόνοι μας θα χτίσουμε ναό για τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ, όπως μας διέταξε ο Κύριος, ο βασιλιάς των Περσών».

⁴Τότε οι κάτοικοι της χώρας προσπαθούσαν να σπάσουν το ηθικό των Ιουδαίων και τους εμπόδιζαν να χτίζουν. ⁵Πλήρωσαν μάλιστα και κρατικούς συμβούλους για να τους εναντιωθούν και να ματαιώσουν το σχέδιό τους. Αυτό συνεχίστηκε σ' όλη τη διάρκεια της βασιλείας του Κύρου, βασιλιά των Περσών, και ως τη βασιλεία του Δαρείου.^ζ

Η ανασυγκρότηση της Ιερουσαλήμ υπονομείται

⁶Στην αρχή της βασιλείας του Ξέρξη,^η οι εχθροί των Ιουδαίων, του έστειλαν μια δυσφημιστική αναφορά εναντίον των κατοίκων της Ιουδαίας και της Ίερουσαλήμ.

⁷Επίσης, τον καιρό της βασιλείας του Αρταξέρξη στην Περσία, ο Βισλάμ, ο Μιθριδάτης, ο Ταβεήλ και οι συνάδελφοί τους των δημοσίων υπηρεσιών έστειλαν στο βασιλιά σχετική επιστολή, γραμμένη με αραμαϊκούς χαρακτήρες και σε αραμαϊκή γλώσσα.^θ

^εΤο πιθανότερο κείμενο Το εβρ έχει «Καδμήλ και οι γιοι του, απόγονοι του Ιούδα» ^ζΟι άρχοντες των Ιουδαίων αρνήθηκαν τη βοήθεια των κατοίκων της χώρας, γιατί προφανώς οι τελευταίοι είχαν αρχίσει να λατρεύουν ξένους θεούς ^ηΠιθανώς πρόκειται για το Δαρείο Α΄ (522-486 π Χ) Γενικότερα υπάρχει πρόβλημα με τη χρονολόγηση των γεγονότων στα βιβλία Έσδρα και Νεεμιά, και ιδιαίτερα όταν αναφέρονται περισσότεροι του ενός Περσες βασιλείς με το ίδιο όνομα (τρεις «Δαρείοι» και τρεις «Αρταξέρξες») ^θΞέρξης, 486-464 π Χ (βλ Εσθ 1,1) ^θΤο τελευταίο τμήμα του στίχου στα εβρ δεν είναι απόλυτα σαφές Άλλη μετ «γραμμένη στα αραμαϊκά κι έπρεπε να μεταφραστεί» Το πρωτότυπο της επιστολής ήταν στα αραμαϊκά και η μετ θα γινόταν στα περσικά Εξάλλου, το τμήμα από το κεφ 4,8 έως και το 6,18 του Έσδρα γράφτηκε όχι στα εβραϊκά αλλά στα αραμαϊκά, την επίσημη γλώσσα της περσικής αυτοκρατορίας

⁸ Ἀλλά και ὁ *διοικητὴς Ρεχούμ, κι ὁ γραμματέας Σιμσαί ἔγραψαν στο βασιλιά Ἀρταξέρξη τὴν παρακάτω ἐπιστολὴ ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ:

⁹ «Ὁ διοικητὴς Ρεχούμ, ὁ γραμματέας Σιμσαί και οἱ διοικητικοὶ συνάδελφοί τους, κριτές, κυβερνήτες, αξιωματούχοι, οἱ συνάδελφοὶ τῶν περιοχῶν Ἀρχάδ, τῆς *Βαβυλώνας και τῶν Σούσων, δηλαδὴ οἱ Ελαμίτες, ¹⁰ Ἐξ ονόματος και τῶν ἄλλων πληθυσμῶν, που ὁ μέγας και ἔνδοξος βασιλιάς Ἀσεναφάρ μετέφερε και ἐγκατέστησε στις πόλεις τῆς *Σαμάρειας και στὴν υπόλοιπη ἐπαρχία, δυτικά του ποταμοῦ Ευφράτη,¹⁰ ἀναφέρουν τα ἐξῆς».

¹¹ Ἀκολουθεῖ ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς:

«Προς τὸ βασιλιά Ἀρταξέρξη, οἱ δούλοι σου, οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας δυτικά του Ευφράτη κ.τ.λ.

¹² »Ἐπιθυμοῦμε να σε πληροφορήσουμε, βασιλιά, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, που ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸν τόπο σου στὴν περιοχὴ μας, ἦρθαν στὴν Ἱερουσαλήμ και ξαναχτίζουν τὴν ἐπαναστατικὴ και ἐχθρικὴ αὐτὴ πόλη: ανοικοδομοῦν τα τεῖχη τῆς κι ἔχουν βάλει κιάλας τα θεμέλια. ¹³ Ἐπίσης, ἀς πληροφορηθεῖ ὁ βασιλιάς ὅτι ἀν ξαναχτιστεῖ ἡ πόλη και υψωθοῦν τα τεῖχη τῆς, αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν θα πληρώνουν πια φόρους υποτελείας και δασμούς κι ἔτσι τὸ βασιλικὸ εἰσόδημα θα μειωθεῖ. ¹⁴ Ἐμεῖς, βασιλιά, που εἴμαστε στὴν ὑπηρεσία σου, δὲν ἀνεχόμαστε να βλέπουμε αὐτὴ τὴν προσβολὴ που σου γίνεται. Γι' αὐτὸ σε ἐνημερώνουμε σχετικὰ, ¹⁵ ὥστε να ἐρευνηθοῦν τα ἀρχεῖα τῶν προκατόχων σου. Ἐκεῖ θα βρεῖς ἀποδείξεις ὅτι αὐτὴ ἡ πόλη ἦταν ἀνέκαθεν πόλη ἐπαναστατικὴ, ἐπιζημία για τους βασιλιάδες και τις ἐπαρχίες, πόλη που ἀπὸ παλιὰ συνταρασσόταν ἀπὸ ἐπαναστατικὰ κινήματα· γι' αὐτὸ ἄλλωστε κι ἔχει καταστραφεῖ. ¹⁶ Ἐπίσης σε προειδοποιούμε, βασι-

λιά, ὅτι ἀν αὐτὴ ἡ πόλη ξαναχτιστεῖ και ἀποκατασταθοῦν τα τεῖχη τῆς, τότε δὲν θα ἔχεις πια δικαιοδοσία στὴν ἐπαρχία δυτικά του Ευφράτη».

¹⁷ Ὁ βασιλιάς ἔστειλε τὴν παρακάτω ἀπάντηση:

«Προς τὸ διοικητὴ Ρεχούμ, τὸ γραμματέα Σιμσαί και τους υπόλοιπους συνάδελφους τους στὴ *Σαμάρεια, και στις υπόλοιπες ἐπαρχίες δυτικά του Ευφράτη. Χαίρετε!

¹⁸ »Ἡ ἐπιστολὴ που μας στείλατε διαβάστηκε μπροστὰ μου σε μετάφραση. ¹⁹ Ἐδῶσα, λοιπόν, ἐντολὴ να γίνουν ἐρευνες και βρέθηκε πραγματικὰ ὅτι ἡ Ἱερουσαλήμ ἀνέκαθεν ἐπαναστατοῦσε ἐναντίον τῶν βασιλιάδων και συνταρασσόταν ἀπὸ συνωμοσίες και ἐπαναστατικὰ κινήματα. ²⁰ Υἱήρχαν ἄλλοτε στὴν πόλη ἰσχυροὶ βασιλιάδες που κυβερνοῦσαν ολόκληρη τὴν ἐπαρχία δυτικά του Ευφράτη· και μάλιστα σ' αὐτοὺς τους βασιλιάδες πληρώνονταν φόροι υποτελείας και δασμοί.

²¹ »Τώρα, λοιπόν, διατάξτε να σταματήσουν οἱ ἐργασίες ανοικοδόμησης τῆς πόλης μέχρι ἐγὼ να ἐκδώσω νεώτερη διαταγὴ. ²² Προσέξτε να μὴ ἀμελήσετε να κάνετε αὐτὸ που σας ζητῶ, ὥστε ἡ κεντρικὴ κυβέρνηση να μὴ υποστεῖ ἐπιπλέον ζημιές».

²³ Ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς του βασιλιά Ἀρταξέρξη διαβάστηκε στο Ρεχούμ, στο γραμματέα Σιμσαί και στους συναδέλφους τους. Τότε αὐτοὶ πῆγαν ἀμέσως στὴν Ἱερουσαλήμ κι ἀνάγκασαν με τὴ βία τους Ἰουδαίους να σταματήσουν να χτίζουν.

Ὀλοκληρώνεται ἡ ανοικοδόμηση του ναοῦ

²⁴ Ἔτσι σταμάτησε τὸ ἔργο τῆς ανοικοδόμησης του ναοῦ του θεοῦ στὴν Ἱερουσαλήμ, και ἡ διακοπὴ κράτησε ὡς τὸ δεῦτερο ἔτος τῆς βασιλείας του Δαρείου,^{1β} βασιλιά τῶν

¹ Ἀσεναφάρ Πιθανῶς ὁ Ἀσσυριος βασιλιάς Ἀσουρμπανιπαλ (668-630 π.Χ.), διάδοχος του Εσαραδῶν ^{1α} δυτικά Ευφράτη. Τὴν ἐποχὴ τῆς περσικῆς κυριαρχίας, ἡ Ἰουδαία ἀποτελοῦσε τμῆμα τῆς ἐυρύτερης περσικῆς ἐπαρχίας δυτικά του Ευφράτη. ^{1β} Βλ. ὑποσ. εἰς στ 5

Περσών.

5 Μια μέρα, όμως, ήρθαν ο *προφήτης Αγγαίος και ο προφήτης Ζαχαρίας, απόγονος του Ιδδώ, και μίλησαν στους Ιουδαίους της *Ιερουσαλήμ και της Ιουδαίας, εξ ονόματος του Θεού του *Ισραήλ, που τους καθοδηγούσε. ² Έτσι ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ, και ο Ιησούς, γιος του Ιωσαδάκ, άρχισαν να ξαναχτίζουν το *ναό του Θεού, στην Ιερουσαλήμ. Μαζί τους ήταν κι οι προφύγτες του Θεού και τους ενθάρρυναν.

³ Μετά από λίγον καιρό, όμως, ο Τατναί, κυβερνήτης της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη, ο Σεθάρ-Βοζνάι και οι συνάδελφοί τους ήρθαν και βρήκαν τους εργάτες και τους ρωτούσαν: «Ποιος σας έδωσε εντολή να ξαναχτίσετε το ναό και να τον περιτειχίσετε; ⁴ Ποιοι άλλοι συμμετέχουν στην ανοικοδόμησή;» ⁵ Ο Θεός όμως προστάτευε τους επικεφαλής των Ιουδαίων: έτσι, οι Πέρσες αξιωματούχοι δεν τους σταμάτησαν από το έργο τους ως την ημέρα που θα έστελναν αναφορά στο Δαρείο, για να λάβουν γραπτή απάντηση γι' αυτό το ζήτημα. ⁶⁻⁷ Πράγματι, ο Τατναί, κυβερνήτης της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη,⁸ ο Σεθάρ-Βοζνάι και οι συνάδελφοί τους αξιωματούχοι της επαρχίας έστειλαν στο βασιλιά Δαρείο ανοιχτή επιστολή-αναφορά, που το κείμενό της είχε ως εξής:

«Στο βασιλιά Δαρείο, ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

⁸» Πρέπει να πληροφορηθείς, βασιλιά, ότι εμείς πήγαμε στην επαρχία της Ιουδαίας, στο ναό του μεγάλου Θεού και διαπιστώσαμε πως ο ναός αυτός συνεχίζει να χτίζεται με μεγάλα λιθάρια: στους τοίχους τοποθετούνται ξύλα και η όλη εργασία προχωράει με ζήλο και παρουσιάζει θεαματική πρόοδο. ⁹ Ρωτήσαμε τους επικεφαλής του λαού ποιος τους είχε δώσει εντολή να ξαναχτίσουν το ναό και το τείχος. ¹⁰ Επίσης ζητήσαμε τα ονόματα των υπευθύνων, για να σε πληροφορήσουμε σχετικά.

¹¹» Πήραμε, λοιπόν, την ακόλουθη απάντηση: «Εμείς είμαστε δούλοι του Θεού του ουρανού και της γης και ξαναχτίζουμε το ναό που είχε κατασκευαστεί πριν από πολλά χρόνια. Ένας μεγάλος βασιλιάς του Ισραήλ τον είχε χτίσει και τον είχε εξοπλίσει. ¹² Αλλά επειδή οι πρόγονοί μας εξόργισαν το Θεό του ουρανού, αυτός τους παρέδωσε στην εξουσία του Ναβουχοδονόσορ της *Βαβυλώνας, βασιλιά της δυναστείας των *Χαλδαιών. Αυτός κατέστρεψε εκείνον το ναό και πήρε το λαό *αιχμάλωτο στη Βαβυλώνα. ¹³ Αλλά το πρώτο έτος της βασιλείας του Κύρου στη Βαβυλώνα, ο βασιλιάς εκείνος έδωσε διαταγή να ξαναχτιστεί ο ναός του Θεού. ¹⁴ Επίσης, ο βασιλιάς Κύρος πήρε από το ναό της Βαβυλώνας τα χρυσά και τα ασημένια σκεύη του ναού του Θεού και τα παρέδωσε σε κάποιον που ονομαζόταν Σεσαβασσάρ και που ο ίδιος ο βασιλιάς τον διόρισε κυβερνήτη της Ιουδαίας. Τα σκεύη αυτά ο Ναβουχοδονόσορ τα είχε αφαιρέσει από το ναό της Ιερουσαλήμ και τα είχε τοποθετήσει στο ναό της Βαβυλώνας. ¹⁵ Ο Κύρος, λοιπόν, ανέθεσε στο Σεσαβασσάρ να παραλάβει τα σκεύη και να πάει να τα τοποθετήσει στο ναό της Ιερουσαλήμ, κι επίσης να δώσει την άδεια ανοικοδόμησης του ναού του Θεού στην παλιά του θέση. ¹⁶ Έτσι ο Σεσαβασσάρ ήρθε κι έβαλε τα θεμέλια του ναού του Θεού στην Ιερουσαλήμ, κι από τότε μέχρι σήμερα ο ναός ξαναχτίζεται και δεν τελειωσε ακόμα».

¹⁷» Τώρα, λοιπόν, αν σου φαίνεται καλό, βασιλιά, ας γίνει έρευνα στα βασιλικά αρχεία της Βαβυλώνας, για να διαπιστωθεί αν πραγματικά έχει εκδοθεί διαταγή από το βασιλιά Κύρο να ξαναχτιστεί ο ναός του Θεού στην Ιερουσαλήμ, και ας μας κοινοποιηθεί η απόφασή σου γι' αυτό το ζήτημα».

Ο Δαρείος παίρνει το μέρος των Ιουδαίων

6 Ο βασιλιάς Δαρείος^δ έδωσε διαταγή να γίνει έρευνα στη *Βαβυλώνα, στους χώ-

⁴Υτης επαρχίας Ευφρατη Βλ υποσ εις κεφ 4,10 ^{1δ}Δαρείος Βλ υποσ εις κεφ 4,5

ρους όπου φυλάσσονταν τα αρχεία και τα πολύτιμα αντικείμενα.

²Στα Εκβάτανα, λοιπόν, μια οχυρωμένη πόλη της επαρχίας της Μηδίας, βρέθηκε ένα κυλινδρικό βιβλίο, όπου ήταν γραμμένα τα εξής.

«Υπόμνημα. Το πρώτο έτος της βασιλείας του Κύρου, ³ ο βασιλιάς έβγαλε διαταγή να ξαναχτιστεί στην Ιερουσαλήμ ο ναός του Θεού, για να είναι τόπος όπου θα προσφέρονται *θυσίες. Θα χτιστεί πάνω στα ίδια θεμέλια. Το ύψος και το πλάτος του θα είναι από εξήντα πήχεις ⁴ με μία σειρά ξύλα κάθε τρεις σειρές μεγάλα λιθάρια. Τα έξοδα θα πληρωθούν από τα ανάκτορα. ⁵Επίσης, τα σκεύη του ναού του Θεού, τα χρυσά και τα ασμμένα, που τα είχε πάρει ο Ναβουχοδονόσορ από το ναό της Ιερουσαλήμ και τα είχε φέρει στη Βαβυλώνα, να επιστραφούν, για να πάρουν πάλι τη θέση τους στο ναό του Θεού στην Ιερουσαλήμ.

⁶»Τώρα λοιπόν Τατναί, κυβερνήτη της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη,⁶ Σεθάρ-Βοζνάι και οι συνάδελφοί σας, οι αξιωματούχοι αυτής της επαρχίας, απομακρυνθείτε από 'κει. ⁷Αφήστε ελεύθερο το έργο του ναού του Θεού. Αφήστε τον κυβερνήτη των Ιουδαίων και τους επικεφαλής τους να ξαναχτίσουν το ναό του Θεού στη θέση του.

⁸»Εκδίδω και διαταγή σχετικά με την οικονομική βοήθεια που θα δώσετε εσείς στους επικεφαλής των Ιουδαίων για να ξαναχτίσουν το ναό του Θεού· τα έξοδα θα καταβληθούν σ' αυτούς τους ανθρώπους αμέσως, χωρίς καμιά καθυστέρηση, από το βασιλικό ταμείο, δηλαδή από τους φόρους της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη.

⁹»Επίσης, ο,τιδήποτε απαιτείται για τα *ολοκαυτώματα του Θεού του ουρανού, μοσχάρια, κριάρια και αρνιά ή σιτάρι, αλάτι, κρασί και λάδι, θα τους τα δίνετε αμέσως σε καθημερινή βάση, όπως θα τα ζητούν οι *ιερείς της Ιερουσαλήμ. ¹⁰Έτσι θα μπορούν να

προσφέρουν θυσίες που η ευωδιά τους ευχαριστεί το Θεό του ουρανού και να προσεύχονται για τη ζωή του βασιλιά και των παιδιών του.

¹¹»Ακόμη διατάζω για όποιον παραβεί αυτήν τη διαταγή, να ξεριζώσουν έναν πάσσαλο από το σπίτι του και πάνω σ' αυτόν να τον κρεμάσουν· και το σπίτι του να γίνει σκοπιτόπος εξαιτίας αυτής του της παράβασης. ¹²Και ο Θεός, που θέλησε να λατρεύεται το *όνομά του εκεί, ας ανατρέψει κάθε βασιλιά ή λαό, που θα επιχειρήσει να τροποποιήσει τη διαταγή μου με σκοπό να καταστρέψει αυτόν το ναό του Θεού στην Ιερουσαλήμ. Εγώ, ο Δαρείος, εξέδωσα διαταγή. Να εκτελεστεί με ακρίβεια».

Η αποπεράτωση του ναού

¹³Ο Τατναί, κυβερνήτης της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη, ο Σεθάρ-Βοζνάι και οι συνάδελφοί τους, έκαναν όπως ακριβώς τους παρήγγειλε ο βασιλιάς Δαρείος. ¹⁴Έτσι, οι επικεφαλής των Ιουδαίων συνέχισαν την ανοικοδόμηση και προχωρούσαν καλά, με την ενθάρρυνση του *προφήτη Αγγαίου και του προφήτη Ζαχαρία, γιου του Ιδδώ· και τελείωσαν το χτίσιμο, σύμφωνα με την εντολή του Θεού του *Ισραήλ, και τα διατάγματα του Κύρου, του Δαρείου και του Αρταξέρξη, βασιλιάδων των Περσών.

¹⁵Ο ναός αυτός συμπληρώθηκε την τρίτη μέρα του μήνα *Αδάρ, το έκτο έτος της βασιλείας του Δαρείου. ¹⁶Οι Ιουδαίοι, οι *ιερείς, οι *λευίτες και όλοι οι άλλοι που είχαν έρθει από την *αιχμαλωσία, τέλεσαν με πανηγυρισμούς τα εγκαίνια του ναού του Θεού. ¹⁷Με την ευκαιρία των εγκαίνιων πρόσφεραν εκατό μοσχάρια, διακόσια κριάρια, τετρακόσια αρνιά και δώδεκα τράγους, έναν για κάθε φυλή του Ισραήλ, θυσία εξιλέωσης για την αμαρτία όλων των Ισραηλιτών.

¹⁸Επειτα διόρισαν τους ιερείς στις αρμοδιότητές τους και τους λευίτες στις θέσεις τους, για να υπηρετούν το Θεό στην Ιερου-

^{1ε}της επαρχίας Ευφράτη Βλ υποσ εις κεφ 4,10

^{6,3} Α΄ Βασ 6,2 ^{6,10} Α΄ Μακ 7,33 Βαρ 1,11 Α΄ Τιμ 2,2 Ιερ 29,7 ^{6,12} Δτ 12,5 ^{6,14} Αγγ 1,1 Ζαχ 1,1 ^{6,16-17} Αρ 7,1-88 Α΄ Βασ 8,62-66 ^{6,18} Α΄ Χρ 23—24

σαλήμ, σύμφωνα με τα γραμμένα στο βιβλίο του Μωυσή.

Ο εορτασμός του Πάσχα

¹⁹ Όλοι όσοι είχαν επιστρέψει από την αιχμαλωσία γιόρτασαν το *Πάσχα τη δέκατη τέταρτη μέρα του πρώτου μήνα. ²⁰ Οι ιερείς και οι λευίτες εξαγνίστηκαν όλοι μαζί και ήταν όλοι *καθαροί. Οι λευίτες ήταν έτσι σε θέση να θυσιάσουν τα αρνιά του Πάσχα για όλους τους αιχμαλώτους που είχαν επιστρέψει, για τους συγγενείς τους, για τους ιερείς, και για τον εαυτό τους. ²¹ Από τις πασχαλινές θυσίες έφαγαν όλοι οι Ισραηλίτες που είχαν επιστρέψει από την αιχμαλωσία, καθώς και όσοι είχαν απαρνηθεί τα ειδώλα των λαών της περιοχής για να ενωθούν μαζί τους και να λατρεύουν τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ. ²² Εφτά μέρες γιόρταζαν τη γιορτή των *Αζύμων με πανηγυρισμούς, γιατί ο Κύριος τους έδωσε χαρά, μετατρέποντας τη διάθεση του βασιλιά της *Ασσυρίας απέναντί τους, ώστε αυτός να τους βοηθήσει να ξαναχτίσουν το ναό του Θεού του Ισραήλ.

Ο Έσδρας και οι συνεργάτες του έρχονται στην Ιερουσαλήμ

7 ¹⁻⁶ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, την εποχή που βασιλιάς στην Περσία ήταν ο Αρταξέρξης,¹⁵ ήρθε από τη *Βαβυλώνα κάποιος Έσδρας, γιος του Σεραία, εγγονός του Αζαρία και δισέγγονος του Χελκία. Οι άλλοι του πρόγονοι (πριν από το Χελκία) με ανιούσα σειρά, ήταν οι Σαλλούμ, Σαδώκ, Αχιτῶβ, Αμαρίας, Αζαρίας, Μεραϊώθ, Ζαραχίας, Ουζζί, Βουκκί, Αβισουά, Φινεές και Ελεάζαρ, γιος του *αρχιερέα Ααρών.

Ο Έσδρας ήταν γραμματέας, δηλαδή έμπειρος γνώστης του Μωσαϊκού *νόμου, που είχε δοθεί από τον Κύριο, το Θεό του Ισραήλ. Ο βασιλιάς τού έδωσε ό,τι του ζήτησε, γιατί ο Κύριος ο Θεός του ήταν μαζί

του.¹⁶ Το έβδομο έτος της βασιλείας του Αρταξέρξη ήρθαν στην Ίερουσαλήμ και μερικοί Ισραηλίτες, *ιερείς, *λευίτες, ψάλτες, θυρωροί και υπηρέτες του *ναού.

⁸ Τον πέμπτο *μήνα του έβδομου έτους της βασιλείας του Αρταξέρξη, ήρθε και ο Έσδρας στην Ιερουσαλήμ. ⁹ Είχε αναχωρήσει από τη Βαβυλώνα την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα και έφτασε στην Ιερουσαλήμ την πρώτη μέρα του πέμπτου μήνα, χάρη στην ευεργετική παρουσία του Θεού, που ήταν μαζί του.

¹⁰ Ο Έσδρας είχε πράγματι αποφασίσει μ' όλη του την καρδιά να ερευνησει το νόμο του Κυρίου και να τον εφαρμόσει, κι επίσης να διδάξει τα προστάγματα και τις εντολές του στους Ισραηλίτες.

Ο Αρταξέρξης φροντίζει για το ναό

¹¹ Ακολουθεί αντίγραφο εγγράφου, με το οποίο ο βασιλιάς Αρταξέρξης εφοδίασε τον ιερέα Έσδρα, τον έμπειρο γνώστη γύρω από τα ζητήματα των εντολών και των προσταγμάτων που ο Κύριος είχε δώσει στους Ισραηλίτες:

¹² «Ο Αρταξέρξης,¹⁷ βασιλιάς των βασιλιάδων, προς τον Έσδρα, τον ιερέα, γνώστη του νόμου του Θεού του ουρανού· θερμόν χαιρετισμό κ.λπ.

¹³ »Εκδίδω διαταγή να επιτραπεί να φύγουν μαζί σου από το βασιλείό μου όσοι Ισραηλίτες, λαϊκοί, ιερείς ή λευίτες, θέλουν να επιστρέψουν στην Ιερουσαλήμ.

¹⁴ »Εγώ, ο βασιλιάς, και οι εφτά σύμβουλοί μου, σε στέλνουμε στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ, για να δεις πώς εφαρμόζεται εκεί ο νόμος του Θεού σου, που το κείμενό του το έχεις στα χέρια σου· ¹⁵ και με την ευκαιρία αυτή, να μεταφέρεις το ασήμι και το χρυσάφι που εγώ και οι σύμβουλοί μου επιθυμούμε να προσφέρουμε στο Θεό του Ισραήλ, που έχει

¹⁵ Αρταξέρξης Δεν είναι βέβαιο αν εδώ προκειται για τον Αρταξέρξη Α΄ (464-424 π Χ) ή τον Αρταξέρξη Β΄ (404-359 π Χ) Βλ υποσ εις κεφ 4,5 ¹⁶ Φαίνεται πως ο Έσδρας κατείχε σπουδαίο αξίωμα στην αυλή του βασιλιά των Περσών Παράλληλα ήταν αξιολογος γνώστης των θρησκευτικών πραγμάτων και ενθερμος υποστηρικτης της ιουδαϊκης πιστεως ¹⁷ Το πρωτότυπο των στ 12-26 είναι στα αραμαϊκά

το *θυσιαστήριό του στην Ιερουσαλήμ. ¹⁶Επίσης θα μεταφέρεις στο *ναό του Θεού σας, στην Ιερουσαλήμ, όλες τις εισφορές σε ασημι και χρυσάφι που θα συγκεντρώσεις από ολόκληρη την επαρχία της Βαβυλώνας, μαζί με τις προαιρετικές εισφορές του λαού σου και των ιερέων. ¹⁷Έπειτα, με τα χρήματα αυτά θα αγοράσεις αμέσως ταύρους, κριάρια, αρνιά, τις προσφορές των σιτηρών και τις σπονδές, και θα τα προσφέρεις στο *θυσιαστήριό του ναού του Θεού σας, στην Ιερουσαλήμ. ¹⁸Ό,τι περισσέψει από το ασημι και το χρυσάφι, χρησιμοποιήστε το όπως νομίζετε καλύτερα εσύ και οι συμπατριώτες σου, αλλά πάντα ενεργώντας σύμφωνα με το θέλημα του Θεού σας. ¹⁹Τα σκεύη που σας έχουν δοθεί για την υπηρεσία του ναού του Θεού, θα τα τοποθετήσετε ενώπιον του Θεού στην Ιερουσαλήμ. ²⁰Και καθετί που θα χρειαστεί να προμηθευτείτε για το ναό του Θεού σας, θα το πληρώνετε με χρήματα από το θησαυροφυλάκιο του βασιλιά.

²¹»Εγώ, ο βασιλιάς Αρταξέρξης, δίνω διαταγή σ' όλους τους θησαυροφύλακες της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη^{1θ} να εκτελούν πρόθυμα ο,τιδήποτε τους ζητήσει ο ιερέας Έσδρας, ο έμπειρος γνώστης του νόμου του Θεού του ουρανού. ²²να του δίνουν ως και εκατό ασημένια *τάλαντα, εκατό *κορ σιτάρι, εκατό *βαθ κρασί, εκατό βαθ λάδι και άφθονο αλάτι. ²³Καθετί που θα ζητήσει ο Θεός του ουρανού για το ναό του, να το προμηθεύουν με προθυμία, για να μην έρθει η οργή αυτού του Θεού στη χώρα του βασιλιά και των παιδιών του. ²⁴Επίσης γνωστοποιήθηκε στους θησαυροφύλακες ότι δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται φόρος και δασμός στους ιερείς, στους λευίτες, στους ψάλτες, στους θυρωρούς, στους υπηρέτες του ναού, δηλαδή σε όλους εκείνους που απασχολούνται στο ναό του Θεού. ²⁵Εσύ λοιπόν, Έσδρα, σύμφωνα με τη *σοφία του Θεού σου, που την κατέχεις, να διορίσεις αξιωματούχους και δικαστές, που θα διοικούν όλο το λαό

της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη, δηλαδή όλους όσους είναι γνώστες των νόμων του Θεού σου· κι επίσης θα τους διδάξεις σ' εκείνους που δεν τους γνωρίζουν. ²⁶Όποιος δεν τηρεί το νόμο του Θεού σου ή το νόμο του βασιλιά, θα τιμωρείται αυστηρά είτε με θάνατο είτε με εξορία είτε με δήμευση της περιουσίας του είτε με φυλάκιση».

Δοξολογία του Έσδρα

²⁷Ευλογημένος^κ να είναι ο Κύριος, ο Θεός των προγόνων μας, που έβαλε στην καρδιά του βασιλιά την επιθυμία, ν' ανακαινίσει το ναό του Κυρίου, στην Ιερουσαλήμ! ²⁸Ο Θεός μου έδωσε τη χάρη του, ώστε ν' αποκτήσω την εύνοια του βασιλιά και των συμβούλων του και όλων των ισχυρών αρχόντων του βασιλείου του. Έτσι ενισχυμένος από την προστασία του Κυρίου, του Θεού μου, μπόρεσα να συγκεντρώσω τους αρχηγούς του Ισραήλ, για να φύγουν μαζί μου.

Οι οικογένειες που συνόδευσαν τον Έσδρα

8 Ακολουθεί πίνακας των αρχηγών των συγγενειών, που έφυγαν μαζί μου από τη *Βαβυλώνα τον καιρό της βασιλείας του Αρταξέρξη:

²Ο Γηρσών, από τη συγγένεια του Φινεές, ο Δανιήλ, από τη συγγένεια του Ιθάμαρ και ο Χαττούς, γιος του Σεχανία, από τη συγγένεια του Δαβίδ. ³Ο Ζαχαρίας, από τη συγγένεια του Φαρώς, και μαζί του ήταν καταγεγραμμένοι εκατόν πενήντα άντρες. ⁴Ο Ελιωεναί, γιος του Ζεραχία, από τη συγγένεια του Φαχάθ-Μωάβ, με διακόσιους άντρες. ⁵Ο Σεχανίας, γιος του Ιαζιήλ, από τη συγγένεια του Ζαττού,^{κα} με τριακόσιους άντρες. ⁶Ο Εβέδ, γιος του Ιωνάθαν, από τη συγγένεια του Αδίν, με πενήντα άντρες. ⁷Ο Ιεσαίας, γιος του Γοθολία, από τη συγγένεια του Ελάμ, με εβδομήντα άντρες. ⁸Ο Ζεβαδίας, γιος του Μιχαήλ, από τη συγγένεια του Σεφατία, με ογδόντα άντρες. ⁹Ο Οβαδίας, γιος

^{1θ}της επαρχίας Ευφράτη Βλ υποσ εις κεφ 4,10 ^κΑπο το στ 27 και μετά το πρωτότυπο είναι πάλι στα εβραϊκά ^{κα}απο τη συγγενεια του Ζαττού, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «από τη συγγενεια του Σεχανια, ο γιος του ο Ιαζιήλ »

του Ιεχίηλ, από τη συγγένεια του Ιωάβ, με διακόσιους δεκαοκτώ άντρες· ¹⁰ ο Σελωμειθ, γιος του Ιωσηφία, από τη συγγένεια του Βανί,^{κβ} με εκατόν εξήντα άντρες· ¹¹ ο Ζαχαρίας, γιος του Βεβαΐ, από τη συγγένεια του Βεβαΐ, με είκοσι οκτώ άντρες· ¹² ο Ιωχανάν, γιος του Ακκατάν, από τη συγγένεια του Αζγάδ, με εκατόν δέκα άντρες· ¹³ οι Ελιφαλέτ, Ιεΐηλ και Σεμαΐα, νεότεροι απόγονοι από τη συγγένεια του Αδωνικάμ, με εξήντα άντρες· ¹⁴ ο Ουθαΐ και ο Ζαββούδ, από τη συγγένεια του Βιγβαΐ, με εβδομήντα άντρες.

Ο Έσδρας συγκεντρώνει λευίτες και υπηρέτες του ναού

¹⁵ Όλους αυτούς τους συγκεντρώσα στον ποταμό που περνάει από την Ααβά^{κγ} κι εκεί κατασκηνώσαμε τρεις μέρες. Είδα ότι ανάμεσα στο λαό υπήρχαν *ιερείς, αλλά δε βρήκα κανένα *λευίτη. ¹⁶ Τότε κάλεσα τους αρχηγούς Ελεάζαρ, Αριήλ, Σεμαΐα, Αλωνάμ, Ιαριβ, Ελνάθαμ, Νάθαν, Ζαχαρία και Μεσουλάμ, και τους δασκάλους Ιωϊαριβ και Ελνάθαμ, ¹⁷ και τους έστειλα στον Ιδδώ, αρχηγό της κοινότητας Χασιφία· προηγουμένως τους είπα τι να πουν στον Ιδδώ και στους συντρόφους του,^{κδ} τους υπηρέτες του *ναού που κατοικούσαν στην περιοχή Χασιφία, ώστε να μας στείλουν υπηρέτες για το *ναό του Θεού μας.

¹⁸ Χάρη στην εύνοια του Θεού απέναντί μας, αυτοί συμφώνησαν και μας έστειλαν έναν άντρα *σοφό, το Σερεβία, από τη συγγένεια του Μααλί και απόγονο του Λευί, γιου του Ιακώβ, μαζί με τους γιους του και τους συγγενείς του συνολικά δεκαοκτώ άντρες· ¹⁹ επίσης μας έστειλαν το Χασαβία και μαζί του τον Ιεσαΐα, από τη συγγένεια του Μεραρί, με τους συγγενείς του και τους γιους του, είκοσι άντρες. ²⁰ Κι από το κατώτερο προσωπικό του ναού, μάς έστειλαν διακόσιους είκοσι άντρες, απογόνους υπηρετών

του ναού, που ο Δαβίδ και οι αξιωματούχοι του τους είχαν διορίσει στην υπηρεσία των λειψιών. Όλοι αυτοί ήταν καταγεγραμμένοι ονομαστικά.

Προετοιμασία για την επιστροφή

²¹ Τότε εκεί κοντά στον ποταμό Ααβά κήρυξα *νηστεία, για να ταπεινωθούμε ενώπιον του Θεού μας και να του ζητήσουμε να προστατεύσει εμάς, τα παιδιά μας και τα υπάρχοντά μας. ²² Ντράπηκα να ζητήσω από το βασιλιά στρατιωτική δύναμη και ιππείς για να μας προστατεύσουν στο δρόμο μας από τους εχθρούς μας· του είχαμε πει ότι το χέρι του Θεού μας προστατεύει όλους εκείνους που τον αναζητούν με αγαθή πρόθεση, και η οργή του ξεσπάει με δύναμη ενάντια σ' εκείνους που τον εγκαταλείπουν. ²³ Νηστέψαμε, λοιπόν, και παρακαλέσαμε το Θεό μας να μας προστατεύσει· κι αυτός άκουσε την παράκλησή μας.

²⁴ Μετά ξεχώρισα δώδεκα από τους διευθύνοντες ιερείς, καθώς και τους Ζεραχία και Χασαβία και μαζί μ' αυτούς δέκα άντρες από τους συγγενείς τους. ²⁵ Τους ζύγισα το ασήμι, το χρυσάφι και τα σκεύη που είχαν προσφέρει για το ναό του Θεού μας ο βασιλιάς, οι σύμβουλοι και οι άρχοντές του, καθώς και όλοι οι Ισραηλίτες που βρίσκονταν στη χώρα. ²⁶ Τους μέτρησα εξακόσια πενήντα ασημένια τάλαντα, εκατό ασημένια σκεύη και εκατό τάλαντα χρυσά· ²⁷ είκοσι χρυσά δοχεία αξίας χιλίων δαρεικών^{κε} και δύο σκεύη καλωμένα από ωραίο λαμπερό χαλκό· τόσο πολύτιμα έμοιαζαν, σαν να ήταν από χρυσάφι.

²⁸ Τους είπα: «Όπως εσείς είστε αφιερωμένοι στην υπηρεσία του Κυρίου, έτσι και τα σκεύη είναι κι αυτά αφιερωμένα στον Κύριο. Αυτό το ασήμι και το χρυσάφι είναι προαιρετική προσφορά στον Κύριο, το Θεό των προγόνων μας. ²⁹ Φυλάξτε τα, λοιπόν, με προσο-

^{κβ}Απο τη συγγένεια του Βανί, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «από τη συγγένεια του Σελωμειθ, ο γιος του ο Ιωσηφία »
^{κγ}Ααβά Περιοχή άγνωση στη Βαβυλώνα, που προφανώς έδωσε το όνομά της και στον ποταμό Βλ στ 21 ^{κδ}στον Ιδδώ και στους συντρόφους του, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «στον Ιδδώ, το σύντροφό του» ^{κε}δαρεικοί Βλ υποσ εις Α΄ Χρ 29,7

χή στα παραοικοδομήματα του ναού του Κυρίου, ωστόσο τα μετρήσετε μπροστά στους προϊστάμενους των ιερών και των λειψάνων και στους αρχηγούς των συγγενειών του *Ισραήλ στην *Ιερουσαλήμ».

³⁰ Έτσι, οι ιερείς και οι λευίτες παρέλαβαν το ασήμι, το χρυσάφι και τα πολύτιμα σκεύη, για να τα μεταφέρουν στην Ιερουσαλήμ, στο ναό του Θεού μας.

Άφιξη στην Ιερουσαλήμ

³¹ Τη δωδέκατη μέρα του πρώτου μήνα φύγαμε από τον ποταμό Ααβά για να πάμε στην Ιερουσαλήμ. Ο Θεός ήταν μαζί μας και μας προστάτευε στο δρόμο από τις ενέδρες των εχθρών μας. ³² Φτάσαμε στην Ιερουσαλήμ και ξεκουραστήκαμε εκεί τρεις μέρες. ³³ Την τέταρτη μέρα μετρήσαμε το ασήμι, το χρυσάφι και τα πολύτιμα σκεύη στο ναό του Θεού μας και τα παραδώσαμε στον ιερέα Μερημώθ, γιο του Ουρία. Μαζί του ήταν παρών ο Ελεάζαρ, γιος του Φινεές κι επίσης οι λευίτες Ιωζαβάν, γιος του Ιησού και Νωαδίας, γιος του Βιννούι. ³⁴ Τα πάντα μετρήθηκαν και ζυγίστηκαν και το βάρος τους καταγράφηκε.

³⁵ Τότε αυτοί που είχαν έρθει από την *αιχμαλωσία πρόσφεραν *ολοκαυτώματα στο Θεό του Ισραήλ, δώδεκα μοσχάρια, για όλες τις φυλές των Ισραηλιτών, ενενήντα έξι κριάρια, εβδομήντα εφτά αρνιά, δώδεκα τράγους, για την εξιλέωση της αμαρτίας. Όλα αυτά τα ζώα κήκαν εντελώς προς τιμήν του Κυρίου.

³⁶ Επίσης επέδωσαν τα βασιλικά διατάγματα στους σατράπες και στους κυβερνήτες της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη^{κς} κι αυτοί πρόσφεραν τη βοήθειά τους στο λαό σε ό,τι αφορούσε το ναό του Θεού.

Ο Έσδρας πληροφορείται για τους μικτούς γάμους

9 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, με πλησίασαν μερικοί άρχοντες του λαού και μου είπαν: «Οι *ιερείς, οι *λευίτες και ο υπόλοι-

πος λαός του *Ισραήλ έχουν δεχτεί τις επιδράσεις των άλλων λαών αυτής εδώ της χώρας. Τηρούν τα βδελυρά έθιμα των *Χαναναίων, των *Χετταίων, των *Φερεζαίων, των *Ιεβουσαιών, των *Αμμωνιτών, των Μωαβιτών, των Αιγυπτίων και των *Αμορραίων. ² Αυτό συνέβη γιατί οι Ισραηλίτες και τα παιδιά τους έχουν πάρει γυναικείες από τις κόρες αυτών των λαών κι έτσι ο λαός του Θεού έχει έρθει σε επιμειξία με τους πληθυσμούς αυτής της χώρας· οι άρχοντες μάλιστα και οι αξιωματούχοι πρωτοστατούν σ' αυτήν την απιστία».

³ Όταν άκουσα αυτά τα πράγματα, έσκισα τα ρούχα μου^{κς} και το μανδύα μου, ξερίζωσα τα μαλλιά και τα γένια μου και κάθισα σε μια μεριά φοβερά παραγμένος. ⁴ Γύρω μου συγκεντρώθηκαν όλοι όσοι έτρεμαν την κρίση του Θεού του Ισραήλ για την απιστία αυτών που είχαν γυρίσει από την *αιχμαλωσία, ενώ εγώ καθόμουν σε μια μεριά παραγμένος ως την ώρα της βραδινής *θυσίας.

⁵ Όταν έφτασε η ώρα της βραδινής θυσίας σηκώθηκα από 'κει που είχα πέσει ταπεινωμένος και με σχισμένα τα ρούχα μου και το μανδύα μου έπεσα στα γόνατα, άπλωσα τα χέρια μου στον Κύριο, το Θεό μου, ⁶ και είπα: «Θεέ μου, είμαι φοβερά παραγμένος και ντρέπομαι να σηκώσω τα μάτια μου σ' εσένα, γιατί οι ανομίες μας έχουν γίνει τόσες πολλές, που μας επίνεξαν· η ενοχή μας έχει γίνει σωρός, που φτάνει μέχρι τον ουρανό. ⁷ Από τον καιρό των προγόνων μας μέχρι σήμερα, η ενοχή μας ήταν πάντα μεγάλη. Εξαιτίας των ανομιών μας ο λαός μας, οι βασιλιάδες μας και οι ιερείς μας παραδοθήκαμε στην εξουσία των βασιλιάδων των χωρών αυτών. Και μέχρι σήμερα μας κατέσφαζαν, μας είχαν αιχμαλώτους, μας λεηλατούσαν και μας εξευτέλιζαν. ⁸ Αλλά εδώ και λίγον καιρό εσύ Κύριε, Θεέ μας, μας έδειξες την εύνοιά σου, και σ' ένα υπόλοιπο από μας που επέζησε του επέτρεψες να εγκατασταθεί μόνιμα στον άγιο τόπο σου. Έτσι αναζωογόνησες τις καρδιές μας και μας έδωσες χαρά για λίγον και-

^{κς} της επαρχίας Ευφράτη Βλ υποσ εις κεφ 4,10 ^{κς} Βλ υποσ εις Γεν 37,29

ρό μέσα στη σκλαβιά μας. ⁹Πράγματι είμαστε δούλοι! Αλλά εσύ, Θεέ μας, δε μας εγκατέλειψες στη δουλεία μας. Επειδή μας αγαπάς, προκάλεσες την εύνοια του βασιλιά των Περσών για μας, ώστε να μπορέσουμε να ξαναχτίσουμε το *ναό σου, ν' αναστηλώσουμε τα ερείπιά του κι έτσι να βρίσκουμε ένα ασφαλές καταφύγιο στην Ιουδαία και στην *Ιερουσαλήμ. ¹⁰Τώρα όμως, Θεέ μας, τι να πούμε, που μετά απ' όλα αυτά εμείς έχουμε λησμονήσει τις εντολές ¹¹που μας έδωσες με τους δούλους σου, τους *προφήτες; Πράγματι, μας είχε πει τότε: "η χώρα που πάτε να κατακτήσετε είναι *ακάθαρτη, μολυσμένη από τους λαούς της περιοχής. Την έχουν γεμίσει με τα βδελυρά τους είδωλα από τη μian άκρη ως την άλλη. ¹²Γι' αυτό δεν θα δίνετε τις κόρες σας στους γιους τους για γυναίκες, ούτε θα παίρνετε τις κόρες τους για γυναίκες στους γιους σας. Δε θα επιδιώξετε ποτέ την ειρήνη τους και το καλό τους, αν θέλετε να γίνετε ισχυροί, ν' απολαμβάνετε τα αγαθά της χώρας και να την αφήσετε στους γιους σας κληρονομιά παντοτινή". ¹³Κι όμως, εσύ, Θεέ μας, δε μας τιμώρησες όσο μας άξιζε για τις παρανομίες μας, αλλά επέτρεψες να επιζήσουμε ελεύθεροι όλοι εμείς, που τώρα βρισκόμαστε εδώ. Μετά, όμως, απ' όσα μας έχουν βρει εξαιτίας των αμαρτιών μας και της μεγάλης ενοχής μας, ¹⁴πώς να παραβούμε πάλι τις εντολές σου και να συνάψουμε μικτούς *γάμους με τους λαούς που τηρούν όλα αυτά τα βδελυρά έθιμα; Δεν θα οργιζόσουν εναντίον μας, σε σημείο να μας καταστρέψεις εντελώς και κανένας από μας να μην επιζήσει; ¹⁵Κύριε, Θεέ του Ισραήλ, εσύ είσαι δίκαιος, γιατί επέτρεψες να επιβιώσει ένα υπόλοιπο από μας. Και σήμερα εμείς στεκόμαστε εδώ ένοχοι ενώπιόν σου, που κανένας δε θα μπορούσε να σταθεί μπροστά σου σε τέτοια κατάσταση».

Απομάκρυνση των αλλοεθνών γυναικών και παιδιών

10 Ενώ ο Έσδρας προσευχόταν γονατιστός μπροστά στο *ναό του Θεού, και

ζητούσε με κλάματα συγχώρηση, συγκεντρώθηκαν γύρω του μεγάλο πλήθος αντρών, γυναικών και παιδιών από το λαό. Κι όλος αυτός ο κόσμος έκλαιγε γοερά. ²Τότε ο Σεχανίας, γιος του Ιεχίηλ, από τη συγγένεια του Ελάμ, πήρε το λόγο και είπε στον Έσδρα: «Αμαρτήσαμε στο Θεό μας, γιατί έχουμε πάρει αλλοεθνείς γυναίκες, από τους λαούς αυτής εδώ της χώρας. Υπάρχει όμως ακόμα ελπίδα για τους Ισραηλίτες. ³Γι' αυτό δίνουμε υπόσχεση στο Θεό μας να διώξουμε όλες τις αλλοεθνείς γυναίκες και τα παιδιά τους, σύμφωνα με την εντολή που μας έδωσε ο Κύριος κι εκείνοι που τηρούν με σεβασμό τις εντολές του. Ας εφαρμοστεί ο *νόμος του Θεού μας. ⁴Αυτό όμως είναι δικό σου έργο. Ξεκίνα, λοιπόν, κι εμείς είμαστε μαζί σου. Πάρε θάρρος και πράξε!»

⁵Τότε ο Έσδρας όρκισε τους επικεφαλής των *ιερέων-λειτιών και ολόκληρου του *Ισραήλ ότι θα πράξουν σύμφωνα με όσα πρότεινε ο Σεχανίας. Κι αυτοί ορκίστηκαν. ⁶Μετά ο Έσδρας έφυγε από την *αυλή του ναού του Θεού και πήγε και διανυκτέρευσε στο δωμάτιο του Ιωχανάν, γιου του Ελιασειβ. Όλη τη νύχτα δεν έφαγε ούτε ήπια αλλά θρηνούσε συνέχεια για την παράβαση που είχαν κάνει αυτοί που γύρισαν από την *αιχμαλωσία.

⁷Επειτα κυκλοφόρησαν μια διακήρυξη στην Ιουδαία και στην *Ιερουσαλήμ, σε όσους είχαν επιστρέψει από παλιά από την αιχμαλωσία και τους όριζαν να συγκεντρωθούν στην Ιερουσαλήμ. ⁸Κι αν κάποιος δεν θα ερχόταν μέσα σε τρεις μέρες, σύμφωνα με τη διαταγή των αρχόντων και των ευγενών, θα δημευόταν η περιουσία του και ο ίδιος θα αποκλειόταν από την κοινότητα. ⁹Έτσι, μέσα σε τρεις μέρες, συγκεντρώθηκαν στην Ιερουσαλήμ όλοι οι άντρες των φυλών *Ιούδα και Βενιαμίν, την εικοστή μέρα του ένατου *μήνα. Όλος ο λαός κάθισε στον ανοιχτό χώρο του ναού του Θεού, τρέμοντας εξαιτίας αυτής της υπόθεσης αλλά και εξαιτίας της δυνατής βροχής.

¹⁰Ο ιερέας Έσδρας σηκώθηκε και τους εί-

πε: «Εσείς έχετε αμαρτήσσει που πήρατε αλλοεθνείς γυναίκες, με συνέπεια να προσθέσετε ενοχές σ' όλο το λαό του Ισραήλ. ¹¹ Τώρα, όμως, δοξάστε τον Κύριο, το Θεό των προγόνων σας, και εφαρμόστε το θέλημά του. Αποχωριστείτε από τους λαούς αυτής της χώρας και διώξτε τις αλλοεθνείς γυναίκες».

¹² Όλη η συνάθροιση αποκρίθηκε με δυνατές φωνές: «Έτσι είναι! Θα πράξουμε όπως προστάζεις. ¹³ Αλλά εδώ ο κόσμος είναι πολύς και είμαστε στην εποχή των βροχών· δεν μπορούμε να παραμείνουμε σε ανοιχτό χώρο. Εξάλλου η παράνομη αυτή υπόθεση δεν είναι δυνατόν να τακτοποιηθεί σε μία ή δύο μέρες, γιατί είμαστε πολλοί που έχουμε εμπλακεί σ' αυτήν. ¹⁴ Ας εκπροσωπήσουν τη συνέλευση οι αρχηγοί μας· και όλοι όσοι έχουν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες ας έρθουν σ' αυτούς μια ορισμένη μέρα μαζί με τους πρεσβυτέρους και τους δικαστές της πόλης τους. Έτσι θα σταματήσει ο φοβερός θυμός του Θεού μας εναντίον μας γι' αυτή μας την πράξη».

¹⁵ Μόνον ο Ιωνάθαν, γιος του Ασαήλ και ο Ιαχζείας, γιος του Τικβά, αντέδρασαν σ' αυτή την πρόταση, και τους υποστήριζαν ο Μεσουλλάμ και ο *Λευίτης Σαββεθάι. ¹⁶ Όλοι οι άλλοι Ισραηλίτες που είχαν επιστρέψει από την αιχμαλωσία, τη δέχτηκαν. Ο ιερέας Έσδρας διάλεξε για βοηθούς του τους αρχηγούς των συγγενειών, τον καθένα ονομαστικά. Και την πρώτη μέρα του δέκατου μήνα συνεδρίασαν για να εξετάσουν το ζήτημα. ¹⁷ Την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα του επόμενου χρόνου είχαν τελειώσει με τη διερεύνηση όλων των περιπτώσεων που Ισραηλίτες είχαν πάρει γυναίκες αλλοεθνείς.

Κατάλογος των Ισραηλιτών που είχαν αλλοεθνείς γυναίκες

¹⁸ Οι ιερείς που βρέθηκε να έχουν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες ήταν οι εξής:

Από τη συγγένεια του Ιησού, γιου του Ιωσαδάκ, και των αδερφών του, οι Μασσειάς,

Ελιέζερ, Ιαρίβ και Γεδαλίας.

¹⁹ Αυτοί έδωσαν τα χέρια και υποσχέθηκαν να διώξουν τις γυναίκες τους κι επίσης θυσίασαν ένα κριάρι από το κοπάδι τους για την εξιλέωση της ενοχής τους. ²⁰ Από τη συγγένεια του Ιμμήρ, ο Ανανί και ο Ζεβαδίας. ²¹ Από τη συγγένεια του Χαρίμ, οι Μασσειάς, Ηλίας, Σεμαίος, Ιεχιάλ και Ουζίας. ²² Από τη συγγένεια του Φασχούρ, οι Ελιωεναί, Μασσειάς, Ισμαήλ, Ναθαναήλ, Ιωζαβάδ και Ελασά. ²³ Λευίτες: οι Ιωζαβάδ, Σιμεί, Κελαίας (που ονομαζόταν και Κελιτά), Πεθαχίας, Ιούδας και Ελιέζερ. ²⁴ Από τους ψάλτες ο Ελιασειβ, και θυρωροί οι Σαλλούμ, Τελέμ και Ουρεί. ²⁵ Ο υπόλοιπος λαός: Από τη συγγένεια του Φαρώς, οι Ραμίας, Ιζζίας, Μαλκίας, Μιαμίν, Ελεάζαρ, Μαλκίας και Βεναίος. ²⁶ Από τη συγγένεια του Ελάμ, οι Ματτανίας, Ζαχαρίας, Ιεχιάλ, Αβδίας, Ιερεμώθ και Ηλίας. ²⁷ Από τη συγγένεια του Ζαττού, οι Ελιωεναί, Ελιασειβ, Ματαναί, Ιερεμώθ, Ζαβάδ και Αζιζά. ²⁸ Από τη συγγένεια του Βεβαί, οι Ιωχανάν, Ανανίας, Ζαββαί και Αθαί. ²⁹ Από τη συγγένεια του Βανί, οι Μεσουλλάμ, Μαλλούχ, Αδαίος, Ιασούβ, Σεάλ και Ιεραμώθ. ³⁰ Από τη συγγένεια του Φαχάθ-Μωάβ, οι Αδνά, Χελάλ, Βεναίος, Μασσειάς, Ματτανίας, Βεσαλεήλ, Βινούι και Μανασσή. ³¹ Από τη συγγένεια του Χαρίμ, οι Ελιέζερ, Ισσίας, Μαλκίας, Σεμαίος, Συμεών, ³² Βενιαμίν, Μαλλούχ και Σεμαρίας. ³³ Από τη συγγένεια του Χασούμ, οι Ματαναί, Ματατά, Ζαβάδ, Ελιφέλετ, Ιερεμαί, Μανασσή και Σιμεί. ³⁴ Από τη συγγένεια του Βανί, οι Μασδαίος, Αμράμ, Ουήλ, ³⁵ Βεναίος, Βεδαίος, Κελλουί, ³⁶ Βανίας, Μερημώθ, Ελιασειβ, ³⁷ Ματτανίας, Ματαναί και Ιασάω. ³⁸ Από τη συγγένεια του Βινούι, οι Σιμεί, ³⁹ Σελεμίας, Νάθαν, Αδαίος, ⁴⁰ Μαχναδεβαί, Σασαί, Σαραί, ⁴¹ Αζαρεήλ, Σελεμίας, Σεμαρίας, ⁴² Σαλλούμ, Αμαρίας και Ιωσήφ. ⁴³ Από τη συγγένεια του *Νεβώ, οι Ιεχιάλ, Ματαθίας, Ζαβάδ, Ζεβινά, Ιαδαύ, Ιωήλ και Βεναίος. ⁴⁴ Όλοι αυτοί είχαν πάρει αλλοεθνείς γυναίκες· μερικοί μάλιστα είχαν αποκτήσει και παιδιά απ' αυτές.

Εισαγωγή

Ο Νεεμίας, στη δράση του οποίου αναφέρεται το φερώνυμο βιβλίο, υπήρξε πολιτικός διοικητής της περαικής επαρχίας Ιουδαίας και έδρασε κατά την ίδια με τον Έσδρα περίοδο. Το έργο συνεχίζει την ιστορία που εκτίθεται στα βιβλία Α΄-Β΄ Χρονικών και Έσδρας, με τα οποία ήταν αρχικά ενωμένο. Σε ορισμένες εκδόσεις της ελληνικής μετάφρασης των Εβδομήκοντα (Ο΄) δεν παρατίθεται ως ανεξάρτητο έργο, αλλά ως μέρος του βιβλίου Β΄ Έσδρας (Έσδρας = Β΄ Έσδρας κεφ 1-10 και Νεεμίας = Β΄ Έσδρας κεφ 11-23).

Στη χριστιανική Βίβλο το έργο κατατάσσεται στα "Ιστορικά Βιβλία" της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην ιουδαϊκή στην τρίτη ομάδα βιβλίων, τα "Αγιογγραφα".

Το βιβλίο αρχίζει με αναφορά στο πρόσωπο και την ευσέβεια του Νεεμιά και στην αποστολή του από το βασιλιά Αρταξέρξη στην Ιουδαία ως πολιτικού διοικητή. Κύριο μέλημα του Νεεμιά ήταν η ανοικοδόμηση των τειχών της Ιερουσαλήμ, έργο το οποίο κατόρθωσε να ολοκληρώσει, παρά τις αντιξοότητες. Παράλληλα παίρνει μέτρα για την ανακούφιση των φτωχών. Η αφήγηση συνεχίζεται με αναφορά στην επίσημη ανάγνωση του Νόμου από τον Έσδρα, τον πανηγυρικό εορτασμό της γιορτής της Σκηνοπηγίας, τη δημόσια εξομολόγηση των αμαρτιών του λαού και την υπόσχεσή του για πιστή τήρηση του νόμου. Ακολουθούν κατάλογοι των Ιουδαίων που επέστρεψαν και εγκαταστάθηκαν στην Παλαιστίνη, περιγραφή των εγκαινίων των τειχών της Ιερουσαλήμ και αναφορά σε συμπληρωματικά μέτρα του Νεεμιά για την οργάνωση της κοινότητας. Το έργο ολοκληρώνεται με σύντομη έκθεση της δεύτερης αποστολής του Νεεμιά στην Ιουδαία, μετά από ένα διάστημα απουσίας του στην Περσία.

Ο στόχος του βιβλίου είναι ίδιος με εκείνον του βιβλίου Έσδρας, η παράσταση της αναγέννησης του λαού του Θεού μετά τη βαβυλώνια αιχμαλωσία. Ο Νεεμίας υπηρετεί τις ίδιες με τον Έσδρα ιδέες και εκτελεί την αποστολή του για αναδιοργάνωση της ιουδαϊκής κοινότητας με απόλυτη εμπιστοσύνη στο Θεό, στον οποίο προσεύχεται συχνά. Στη δράση των Έσδρα και Νεεμιά ο συγγραφέας βλέπει να αναβιώνει, έστω και μερικώς, το θεοκρατικό ιδεώδες, έτσι όπως ο ίδιος το παρουσίασε στα βιβλία των Χρονικών.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Αποστολή του Νεεμιά στην Ιερουσαλήμ:	1,1-2,20
2. Ανοικοδόμηση των τειχών της πόλης:	3,1-7,72

3. Επίσημη ανάγνωση του Νόμου και υπόσχεση τήρησής του:	8,1–10,40
4. Κατάλογοι ονομάτων:	11,1–12,26
5. Εγκαίνια των τειχών:	12,27–43
6. Συμπληρωματικά μέτρα του Νεεμιά:	12,44–13,31

ΝΕΕΜΙΑΣ

1 Έργα του Νεεμιά, γιου του Χαχαλία.

Ο Νεεμίας αρχίζει την αναφορά του

Το μήνα *Χισλεύ, του εικοστού έτους της βασιλείας του Αρταξέρξη,^a ενώ βρισκόμουν στα Σούσα, την πρωτεύουσα, ²ήρθε από την Ιουδαία ο συμπατριώτης μου Ανανί με μερικούς άντρες. Τους ρώτησα για τους Ιουδαίους που επέζησαν και είχαν επιστρέψει από την *αιχμαλωσία, καθώς και για την *Ιερουσαλήμ. ³Εκείνοι μου απάντησαν: «Όσοι επέζησαν από την αιχμαλωσία κι έχουν εγκατασταθεί πάλι στον τόπο τους, βρίσκονται σε μεγάλη δυστυχία και ταπείνωση· το τείχος της Ιερουσαλήμ είναι ερειπωμένο και οι πύλες της έχουν καταστραφεί από τη φωτιά». ⁴Όταν άκουσα αυτά τα λόγια, έπεσα σε βαρύτατο πένθος για μέρες πολλές. Προσευχήθηκα στο Θεό του ουρανού ⁵και είπα:

«Κύριε, Θεέ του ουρανού, μεγάλε και φοβερέ, εσύ τηρείς τη *διαθήκη σου και δείχνεις την αγάπη σου σ' εκείνους που σε αγαπούν και εφαρμόζουν τις εντολές σου. ⁶Στρέψε, λοιπόν, το βλέμμα σου σ' εμένα το δούλο σου κι άκουσε προσεκτικά την προσευχή που μέρα και νύχτα τώρα σου απευθύνω για μας τους Ισραηλίτες, τους δούλους σου, και σου ζητώ συγχώρηση για τις αμαρτίες που έχουμε διαπράξει. Πραγματικά, κι εγώ και οι πρόγονοί μου αμαρτήσαμε. ⁷Ασεβήσαμε εναντίον σου και δεν τηρήσαμε τις εντολές σου, τους νόμους σου και τα προστάγματά σου, αυτά που έδωσες στο Μωυσή, το *δούλο σου. ⁸Θυμήσου όμως, σε

παρακαλώ, το λόγο που είπες στο Μωυσή, το δούλο σου: “αν απιστήσετε, θα σας διασκορπίσω ανάμεσα στα έθνη· ⁹αν όμως μετά επιστρέψετε σ' εμένα και φροντίσετε να εφαρμόσετε τις εντολές μου, τότε, ακόμη κι αν είστε διασκορπισμένοι ως τις άκρες του κόσμου, θα σας ξαναφέρω από 'κει και θα σας συγκεντρώσω στον τόπο που έχω διαλέξει για να με λατρεύουν”. ¹⁰Αυτοί εδώ είναι δούλοι σου και λαός σου, που εσύ τους απελευθέρωσες με τη μεγάλη, την ακαταμάχητη δύναμή σου. ¹¹Σε παρακαλώ, Κύριε, άκουσε την προσευχή τη δική μου και των άλλων δούλων σου, που με χαρά σε τιμούν. Χάρισέ μου τώρα την επιτυχία και κάνε ο βασιλιάς να με αντιμετωπίσει ευνοϊκά».

Εκείνη την εποχή εγώ ήμουν οινοχόρος^b του βασιλιά.

Ο Νεεμίας αποστέλλεται στην Ιερουσαλήμ

2 Το μήνα *Νισάν του εικοστού έτους της βασιλείας του Αρταξέρξη, μια μέρα που ο βασιλιάς καθόταν στο τραπέζι, πήρα ως οινοχόος το κρασί και του το πρόσφερα· ποτέ άλλοτε δεν είχα παρουσιαστεί λυπημένος μπροστά του. ²Έτσι, ο βασιλιάς με ρώτησε: «Φαίνεσαι κακόκεφος· γιατί; Αφού δεν είσαι άρρωστος; άρα, σίγουρα κάποια στενοχώρια είναι».

Τότε φοβήθηκα πολύ, ³και του απάντησα: «Βασιλιά μου, να ζεις αιώνια! Μα πώς να μην είμαι κακόκεφος, αφού η πόλη μου, ο τόπος των τάφων των προγόνων μου, είναι ερημωμένη και οι πύλες της κατεστραμμένες απ' τη φωτιά;»

⁴Ο βασιλιάς με ρώτησε: «Τι ζητάς λοι-

^aΤο εβρ έχει μόνο «του εικοστού έτους». Ο Αρταξέρξης αναφέρεται στο κεφ 2,1 Πρόκειται για τον Αρταξέρξη Α' (464-424 π Χ) Βλ και υποσ εις Εσδ 4,5 *Βινοχόος* Εκείνος που γεμίζει με κρασί το ποτηρι του βασιλιά. Πρόκειται για πολύ σπουδαίο υπουργό στις βασιλικές αυλές της εποχής

1,5 Δτ 7,9 1,8 Λευ 26,33 1,9 Δτ 30,1-5 1,10 Δτ 9,29 2,3 Β' Βασ 25,8-10

πόν,» Τότε εγώ προσευχήθηκα στο Θεό του ουρανού, ⁵κι απάντησα στο βασιλιά: «Αν το βρίσκεις σωστό, βασιλιά, κι αν ο δούλος σου έχω κερδίσει την εύνοιά σου, τότε στείλε με στην Ιουδαία, στην πόλη των τάφων των προγόνων μου, να την ξαναχτίσω».

⁶Ο βασιλιάς έχοντας τη βασίλισσα καθισμένη δίπλα του, με ρώτησε: «Και πόσον καιρό θα διαρκέσει η αποστολή σου; Πότε θα γυρίσεις;» Ο βασιλιάς δεχόταν, λοιπόν να με αφήσει να φύγω, κι εγώ του έδωσα την ημερομηνία της επιστροφής μου. ⁷Του είπα ακόμη: «Αν συμφωνείς, βασιλιά, ας μου δοθούν επιστολές προς τους κυβερνήτες της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη,^γ για να μου επιτρέψουν να περάσω από 'κει και να φτάσω στην Ιουδαία. ⁸Επίσης, μια επιστολή για τον Ασάφ, τον υπεύθυνο του βασιλικού δάσους, ώστε να μου δώσει ξυλεία για τις πύλες του φρουρίου του *ναού, για το τείχος της πόλης και για το σπίτι όπου θα μείνω». Ο βασιλιάς μου έδωσε ό,τι του ζήτησα, γιατί με προστάτευε το χέρι του Θεού.

⁹Ήρθα, λοιπόν, στους κυβερνήτες της επαρχίας δυτικά του Ευφράτη και τους έδωσα τις επιστολές του βασιλιά, ο οποίος είχε στείλει αξιωματικούς του στρατού και ιππικό για να με συνοδέψουν. ¹⁰Βέβαια, ο Σανβαλλάτ ο Χωρωνίτης και ο βοηθός του, ο Τωβίας ο *Αμμωνίτης, πολύ δυσαρεστήθηκαν όταν άκουσαν ότι κάποιος είχε έρθει να εργαστεί για το καλό των Ισραηλιτών.

Ο Νεεμίας προτρέπει το λαό να ανοικοδομήσουν τα τείχη

¹¹Αφού ήρθα στην *Ιερουσαλήμ, έμεινα εκεί τρεις μέρες. ¹²Τη νύχτα σηκώθηκα εγώ και μαζί μου μερικοί άντρες, χωρίς να πω σε κανέναν τι είχε βάλει ο Θεός μου στο νου μου να κάνω για την Ιερουσαλήμ: δεν είχα μαζί μου άλλο υποζύγιο, εκτός από κείνο που μετέφερε εμένα. ¹³Μέσα στη νύχτα,

βγήκα από την πόλη και περνώντας από την πύλη της Κοιλιάδας κατευθύνθηκα προς την πηγή του Δράκοντα και προς την πύλη της Κοπρίας κι εξέταξα τα ερειπωμένα τείχη της Ιερουσαλήμ και τις πύλες της, που είχαν καταστραφεί απ' τη φωτιά.^{δ14}Πέρασα κοντά από την πύλη της Πηγής κι από τη δεξαμενή του βασιλιά^ε αλλά το ζώο μου δεν έβρισκε πια τόπο για να περάσει. ¹⁵Έτσι, πάντα μέσα στη νύχτα, ανέβηκα από το χείμαρρο των Κέδρων συνεχίζοντας την εξέταση του τείχους: έπειτα έκανα στροφή και γύρισα πίσω πάλι από την πύλη της Κοιλιάδας.

¹⁶Οι αξιωματούχοι της πόλης δεν ήξεραν πού είχα πάει και τι έκανα.

Δεν είχα πει ακόμα τίποτα στους Ιουδαίους ούτε στους *ιερείς ούτε στους ευγενείς και στους αξιωματούχους, ούτε σε κανέναν άλλον από κείνους που θα εκτελούσαν το έργο της ανοικοδόμησης. ¹⁷Τώρα όμως τους είπα: «Βλέπετε σε τι δυστυχία βρισκόμαστε: Η Ιερουσαλήμ είναι ερειπωμένη και οι πύλες της έχουν καταστραφεί απ' τη φωτιά. Εμπρός, λοιπόν, ας ξαναχτίσουμε τα τείχη της Ιερουσαλήμ, για να πάψουν πια να μας καταφρονούν». ¹⁸Τους διηγήθηκα πώς με προστάτεψε ο Θεός μου και τους μετέφερα τα λόγια που μου είχε πει ο βασιλιάς. Τότε εκείνοι απάντησαν: «Εμπρός, ας ξεκινήσουμε το έργο της ανοικοδόμησης!» Έτσι πήραν θάρρος και προετοιμάστηκαν για το καλό αυτό έργο.

¹⁹Αλλά ο Σανβαλλάτ ο Χωρωνίτης κι ο βοηθός του ο Τωβίας ο Αμμωνίτης, και ο Γησέμ ο Άραβας, όταν άκουσαν τι επρόκειτο να κάνουμε, γέλασαν σε βάρος μας και μας είπαν περιφρονητικά: «Τι πάτε να κάνετε; Θα επαναστατήσετε εναντίον του βασιλιά;» ²⁰Τότε εγώ τους έδωσα αυτήν την απάντηση: «Ο Θεός του ουρανού θα κάνει να επιτύχουμε! Εμείς, οι δούλοι του, θα ξεκινήσουμε την ανοικοδόμηση. Αλλά εσείς δεν θα έχετε

*γ*της επαρχίας Ευφράτη Βλ υποσ εις Εσδ 4,10 *δ*Η πύλη της Κοιλιάδας Βλ υποσ εις Β' Χρ 26,9 Η πηγή του Δρακοντα είναι άγνωστη Η πύλη της Κοπρίας βρισκόταν στη ΝΔ γωνία του τείχους *ε*Η πύλη της Πηγής βρισκόταν κοντα στη ΝΔ γωνία της πόλης Η δεξαμενή του βασιλιά είναι ίσως ταυτόσημη με τη δεξαμενή του Σελά εις κεφ 3,15

πια δικαίωμα κατοχής στην Ιερουσαλήμ, ούτε θ' ασκείτε καμιά εξουσία. Κι ούτε θα σας θυμάται κανένας στην πόλη».

Οι τομείς που καθορίστηκαν για την επισκευή

3 Τότε ο *αρχιερέας Ελιασειβ ξεκίνησε την ανοικοδόμηση μαζί με τους άλλους *ιερείς. Ξανάχτισαν την Προβατική πύλη, την καθαγίασαν και τοποθέτησαν τα θυρόφυλλά της. Επίσης καθαγίασαν το τείχος ως τον πύργο των Εκατό και ως τον πύργο του Ανανεήλ.⁵ ² Πλάι σ' αυτούς έχτιζαν οι κάτοικοι της Ιεριχώ.

Πλάι σ' αυτούς έχτιζε ο Ζακκούρ, γιος του Ιμρί.

³ Η συγγένεια του Ασσεναά έχτισαν την πύλη των Ιχθύων⁴ και τοποθέτησαν τα δοκάρια της, τα θυρόφυλλά της, τις κλειδωνιές της και τις αμπάρες της. ⁴ Δίπλα επιδιόρθωνε ο Μερεμώθ, γιος του Ουρία κι εγγονός του Ακκώς.

Δίπλα έκανε επισκευές ο Μεσουλλάμ, γιος του Βαραχία κι εγγονός του Μεσεζαβεήλ.

Πλάι του επιδιόρθωνε ο Σαδώκ, γιος του Βασανά

⁵ Πιο πέρα από αυτούς έκαναν επισκευές οι Τεκωάτες, αν και οι πρόκριτοί τους αρνούνταν να εκτελέσουν τις εντολές των προϊσταμένων τους.

⁶ Ο Ιοιαδά, γιος του Φασεάχ, και ο Μεσουλλάμ, γιος του Βεσωδία, επισκεύασαν την Παλαιά πύλη.⁷ Τοποθέτησαν τα δοκάρια της και έβαλαν τα θυρόφυλλά της, τις κλειδωνιές και τις αμπάρες της.

⁷ Παραδίπλα έκανε επισκευές ο Μελαθίας ο Γαβαωνίτης και ο Ιαδών ο Μερωνοθίτης, επίσης και άλλοι κάτοικοι της Γαβαών και της Μισπά, οι οποίοι ανήκαν στη δικαιοδοσία του κυβερνήτη της επαρχίας δυτικά του Ευ-

φράτη.⁸

⁸ Πιο πέρα επισκεύαζε ο Ουζιήλ, γιος του Αραία, χρυσοχόος.

Παραδίπλα ο Ανανίας, της συντεχνίας των αρωματοποιών· αυτοί αποκατέστησαν το προτείχισμα της Ιερουσαλήμ ως ένα σημείο που το τείχος πλαταίνει.

⁹ Πιο πέρα έκανε επισκευές ο Ρεφαίας, γιος του Χουρ, αρχηγός της μισής περιοχής της Ιερουσαλήμ.

¹⁰ Πιο πέρα επισκεύαζε ο Ιεδαίας, γιος του Χαρουμάφ, απέναντι στο σπίτι του.

Παραδίπλα επισκεύαζε ο Χατούς, γιος του Χασαβνία.

¹¹ Ο Μαλκίας, γιος του Χαρίμ, και ο Χασσούβ, γιος του Φαχάθ-Μωάβ, επιδιόρθωσαν ένα άλλο τμήμα, ως τον πύργο των Φούρνων.

¹² Πιο πέρα έκανε επισκευές ο Σαλλούμ, γιος του Αλλωχής, αρχηγός της άλλης μισής περιοχής της Ιερουσαλήμ, μαζί με τις θυγατέρες του.

¹³ Ο Χανούν και οι κάτοικοι της Ζανωάχ επιδιόρθωσαν την πύλη της Κοιλάδας. Την ξανάχτισαν και τοποθέτησαν τα θυρόφυλλά της, τις κλειδωνιές και τις αμπάρες της, ως την «πύλη της Κοπρίας».¹

¹⁴ Ο Μαλκίας, γιος του Ρηγάβ και αρχηγός της περιοχής Βαιθ-Ακαρέμ, μαζί με τους γιους του, επισκεύασε την πύλη της Κοπρίας· την ξανάχτισε κι έβαλε τα θυρόφυλλά της, τις κλειδωνιές και τις αμπάρες της.

¹⁵ Την πύλη της Πηγής την επιδιόρθωσε ο Σαλλούμ, γιος του Κολ-Χοζέ και αρχηγός της περιοχής της Μισπά· την ξανάχτισε κι έβαλε τη στέγη της, τοποθέτησε τα θυρόφυλλά της, τις κλειδωνιές και τις αμπάρες της· επίσης επιδιόρθωσε το τείχος της δεξαμενής του Σελά,¹⁰ πλάι στον κήπο του βασιλιά, ως τις σκάλες που κατεβαίνουν από την *Πόλη Δαβίδ.

⁵ Η Προβατική πύλη βρισκόταν κοντά στη ΝΔ γωνία του τείχους της πόλης. Η περιγραφή των εργασιών εκτείνεται μέχρι το στ 32 ακολουθώντας το τείχος κατά τη φορά ανατολικά-νότια-δυτικά-βόρεια. Ο πύργος του Ανανεήλ πιθανώς βρισκόταν στο βορειότερο άκρο της Ιερουσαλήμ. ⁴ Πύλη των Ιχθύων Βλ υποσ εις Α' Χρ 33,14 ⁷ Παλαιά πύλη ή "πύλη της Ιεσάνα", βρισκόταν κοντά στη ΒΔ γωνία της πόλης. ⁸ Επαρχίας Ευφρατη Βλ υποσ εις Εοδ 4,10 ¹ Για την πύλη της Κοιλάδας και την πύλη της Κοπρίας βλ υποσ εις κεφ 2,13 ¹⁰ Για την πύλη της Πηγής και τη δεξαμενή του Σελά βλ υποσ εις κεφ 2,14

¹⁶Πιο πέρα απ' αυτόν, ο Νεεμίας, γιος του Αζβούκ και αρχηγός της μισής περιοχής της Βαιθ-Σουρ, επιδιόρθωσε ως απέναντι από τους τάφους του Δαβίδ και των απογόνων του και ως την τεχνητή δεξαμενή της βασιλικής φρουράς.

¹⁷Πλάι σ' αυτόν έκαναν επισκευές οι *λευίτες: Ο Ρεχούμ, γιος του Βανί και πιο πέρα ο Χασαβίθ, αρχηγός της μισής περιοχής της Κειλά, για την περιοχή του.

¹⁸Πιο πέρα επιδιόρθωσαν άλλοι λευίτες υπό τον Βαβαί, που ήταν γιος του Χεναδάδ και αρχηγός του άλλου μισού της Κειλά.

¹⁹Πέρα απ' αυτόν, ο Εζέρ, γιος του Ιησού και αρχηγός της Μισπά, επισκεύαζε ένα άλλο τμήμα, στην ανωφέρεια, απέναντι από το οπλοποιείο, εκεί που το τείχος στρίβει.

²⁰Πλάι σ' αυτόν, ο Βαρούχ, γιος του Ζαββαί, επισκεύαζε ένα άλλο τμήμα από τη γωνία του τείχους ως την πόρτα του σπιτιού του αρχιερέα Ελιασειβ.

²¹Παραπέρα ο Μερημώθ, γιος του Ουριά και εγγονός του Ακκώς, επιδιόρθωνε ένα άλλο τμήμα: από την πόρτα του σπιτιού του Ελιασειβ ως το τέλος του σπιτιού.

²²Πλάι σ' αυτόν επισκεύαζαν οι *ιερείς που κατοικούσαν στην περιοχή.

²³Πιο πέρα απ' αυτούς, ο Βενιαμίν και ο Χασσούβ επιδιόρθωναν το τμήμα απέναντι από το σπίτι τους.

Πλάι στο σπίτι του έκανε επισκευές δίπλα σ' αυτούς ο Αζαρίας, γιος του Μασσειά και εγγονός του Ανανία.

²⁴Πιο πέρα απ' αυτόν ο Βανί, γιος του Χεναδάδ, επισκεύαζε ένα άλλο τμήμα, από το σπίτι του Αζαρία ως τη γωνία του τείχους.

²⁵Ο Παλάλ, γιος του Ουζαί, επιδιόρθωνε το τμήμα της γωνίας και τον πύργο που ορθώνεται από πάνω, απέναντι από τα ανάκτορα, δίπλα στην αυλή της φρουράς.

Πιο πέρα απ' αυτόν εργαζόταν ο Πεδαίας, γιος του Φαρώς. ²⁶Οι υπηρέτες του *ναού, που κατοικούσαν στη συνοικία της *Οφήλ, επιδιόρθωναν μέχρι τον πύργο που προεξεί-

χε, ανατολικά της «πύλης των Υδάτων»

²⁷Πιο πέρα, οι Τεκνώτες επισκεύαζαν το επόμενο τμήμα απέναντι από τον ψηλό πύργο που προεξείχε, ως το τείχος της Οφήλ

²⁸Οι ιερείς επισκεύαζαν πάνω από την πύλη των Αλόγων,^β καθένας μπροστά από το σπίτι του.

²⁹Παραδίπλα απ' αυτούς ο Σαδώκ, γιος του Ιμμέρ, επιδιόρθωνε απέναντι από το σπίτι του.

Πλάι σ' αυτόν επισκεύαζε ο Σεμαίας, γιος του Σεχανία και φύλακας της ανατολικής πύλης.

³⁰Δίπλα σ' αυτόν ο Ανανίας, γιος του Σελεμιά, και ο Χανούν, έκτος γιος του Σαλάφ, επισκεύαζαν άλλο τμήμα

Παραπέρα ο Μεσουλλάμ, γιος του Βαραχία, επισκεύαζε ένα τμήμα απέναντι από το δωμάτιό του.

³¹Πιο πέρα απ' αυτόν ο Μαλκίας, ο χρυσοχόος, επιδιόρθωνε ένα τμήμα που έφτανε ως το σπίτι των υπηρετών του ναού και των εμπόρων, απέναντι από την πύλη του Μιφκάδ ως το παρατηρητήριο στη γωνία του τείχους. ³²Ανάμεσα στο παρατηρητήριο και στην Προβατική πύλη^γ έκαναν επισκευές άλλοι χρυσοχόοι και έμποροι.

³³Αλλά^δ ο Σανβαλλάτ, όταν άκουσε ότι εμείς οι Ιουδαίοι ξαναχίζαμε το τείχος, οργίστηκε κι άρχισε να μας περιγελάει.

Τα σχέδια των αντιπάλων ματαιώνονται

³⁴Δήλωσε, λοιπόν, ο Σανβαλλάτ μπροστά στους συμπατριώτες του και στο στρατό της *Σαμάρειας: «Τι προσπαθούν να κάνουν αυτοί οι ταλαίπωροι Ιουδαίοι; Λέτε να ολοκληρώσουν το έργο τους και να προσφέρουν κίολας *θυσίες; Θα τελειώσουν άραγε μέσα σε μία μέρα; Αλλά μπορούν να ξαναζωντανέψουν τις πέτρες που παίρνουν από τους σωρούς των καμένων ερειπίων;»

³⁵Τότε ο Τωβίας ο *Αμμωνίτης, που ήταν κοντά του, είπε: «Ε, καλά τώρα! Αυτοί ό,τι και να χτίσουν, μια αλεπού ν' ανεβεί εκεί, θα

^βπύλη των Αλόγων Στο ανατολικό τείχος της Ιερουσαλήμ ^γΕδώ κλείνει η περίμετρος της πόλης - Για την Προβατική πύλη βλ υποσ εις στ 1 ^δΣε ορισμένες μετ οι στ 33-38 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 4,1-6

γκρεμίσει το πέτρινο τείχος τους».

³⁶ «Αλλά εσύ, Θεέ μας», είπα εγώ, «άκουσέ μας, τώρα που εκείνοι μας περιγελούν στρέψε τον εμπαιγμό τους εναντίον τους και κάνε να συρθούν αυτοί *αιχμάλωτοι, παραδομένοι στην ντροπή. ³⁷ Μη λησμονήσεις την ενοχή τους, και μην παραβλέψεις την αμαρτία τους, γιατί πρόσβαλαν εμάς που χτίζουμε το τείχος»

³⁸ Έτσι ολοκληρώσαμε σύντομα την ανοικοδόμηση του τείχους ως το μισό του ύψους του, γιατί ο λαός εργαζόταν με όλη την καρδιά του ^{1ε}

4 Ο Σανβαλλάτ,¹⁵ ο Τωβίας, οι Άραβες, οι *Αμμωνίτες και οι κάτοικοι της Ασδώδ, όταν άκουσαν ότι η επισκευή των τειχών της Ίερουσαλήμ προχωρούσε και ότι τα ρήγματα άρχισαν να κλείνουν, αγανάκτησαν. ² Έτσι, συνομήτησαν να έρθουν όλοι μαζί και να πολεμήσουν εναντίον της Ιερουσαλήμ και να μας φέρουν αναστάτωση. ³ Τότε εμείς προσευχηθήκαμε στο Θεό μας και τοποθετήσαμε φρουρά για να μας προστατεύει από αυτούς, μέρα και νύχτα. ⁴ Οπότσο ο λαός του Ίούδα τραγουδούσε:

«Σιγά σιγά η δύναμή των εργατών μας
φεύγει
κι είναι μεγάλος απ' τα γκρεμίσματα
ο σωρός.

Δε θα μπορέσουμε ποτέ ξανά
να χτίσουμε το τείχος,
όπως ήταν παλιά».

⁵ Οι εχθροί μας εξάλλου σκέφτονταν να μας ριχτούν αιφνιδιαστικά, χωρίς εμείς να τους αντιληφθούμε, και να μας σκοτώσουν για να μας αποτρέψουν από το έργο μας

⁶ Οι Ιουδαίοι που κατοικούσαν κοντά στους εχθρούς μας, ήρθαν τουλάχιστον δέκα φορές και μας ειδοποίησαν: «Από όλα τα μέρη όπου αυτοί κατοικούν, θα έρθουν εναντίον μας» ^{1ζ} ⁷ Τότε, στα χαμηλά μέρη του χώρου,

πίσω από το τείχος, στα σημεία που δεν είχε ακόμα τελειώσει η ανοικοδόμηση, τοποθέτησα το λαό, κατά συγγένειες, οπλισμένους με ξίφη δόρατα και τόξα. ⁸ Κι επειδή έβλεπα την αγωνία τους, σηκώθηκα και είπα στους προκρίτους, στους αξιωματούχους και στον υπόλοιπο λαό: «Μην τους φοβάστε αυτούς! Θυμηθείτε τον Κύριο, τον μεγάλο και φοβερό, και πολεμήστε για τους συμπατριώτες σας, τους γιους σας, τις κόρες σας, τις γυναίκες σας και τα σπίτια σας».

Η ανοικοδόμηση των τειχών υπό την προστασία των όπλων

⁹ Οι εχθροί μας έμαθαν ότι είμαστε πληροφορημένοι και ότι ο Θεός είχε ματαιώσει έτσι τα σχέδιά τους. Τότε όλοι μας επιστρέψαμε στο τείχος, ο καθένας στην εργασία του. ¹⁰ Από τότε, οι μισοί από τους ανθρώπους μας εργάζονταν στο έργο και οι άλλοι μισοί κρατούσαν τις λόγχες, τις ασπίδες, τα τόξα και τους θώρακες· οι αρχηγοί είχαν τη γενική εποπτεία σ' όλο το λαό της Ιουδαίας ¹¹ που έχτιζαν το τείχος. Οι αχθοφόροι εργάζονταν με το ένα χέρι, ενώ με το άλλο κρατούσαν το ακόντιό τους ¹² Καθένας από τους χτίστες δούλευε έχοντας το ξίφος του ζωσμένο στη μέση του· ο σαλπικτής ήταν πλάι μου, έτοιμος να σαλπίσει. ¹³ Τότε είπα στους πρόκριτους, στους αξιωματούχους και στον υπόλοιπο λαό: «Το έργο είναι μεγάλο και εκτεταμένο κι εμείς είμαστε διασκορπισμένοι στο τείχος, ο ένας μακριά από τον άλλον. ¹⁴ Όπου και να βρίσκεστε, όταν ακούσετε τη σάλπιγγα, συγκεντρωθείτε γύρω μας· και ο Θεός μας θα πολεμήσει για μας».

¹⁵ Έτσι συνεχίσαμε την εργασία, ενώ οι μισοί κρατούσαν τις ασπίδες από τα χαράματα, ώσπου να φανούν τ' αστέρια. ¹⁶ Πρόσταξα ακόμη το λαό εκείνη την περίοδο όλοι οι επικεφαλής με τους βοηθούς τους να διανυκτερεύουν μέσα στην Ιερουσαλήμ, ώστε τη

^{1ε} Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις στ 33 ^{1ζ} Σε ορισμένες μετ οι στ 1-17 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 7-23 ^{1ζ} Απο όλα εναντίον μας Το εβρ είναι ασαφές

νύχτα να φυλάνε την πόλη ενώ την ημέρα θα εργάζονταν. ¹⁷ Έτσι, ούτε εγώ, ούτε οι σύντροφοί μου, ούτε οι υπηρέτες μου, ούτε οι άντρες της φρουράς μου δε βγάζαμε ποτέ τα ρούχα μας. Και καθένας μας κρατούσε τα όπλα στο χέρι του.¹⁷

Απαλλαγή από τα χρέη

5 Ανάμεσα στο λαό άρχισε να δημιουργείται μεγάλη δυσaréσκεια. Άντρες και γυναίκες συνάχθηκαν και παραπονιούνταν ενάντια σε ορισμένους συμπατριώτες τους, Ιουδαίους: ² «Τα παιδιά μας κι εμείς είμαστε πολυάριθμοι και χρειαζόμαστε στάρι να φάμε για να μην πεθάνουμε!» ³ Άλλοι έλεγαν: «Έχουμε βάλει υποθήκη τα χωράφια μας, τ' αμπέλια μας και τα σπίτια μας για να προμηθευτούμε στάρι και να μην πεινάσουμε!» ⁴ Τέλος άλλοι έλεγαν: «Κι εμείς έχουμε δανειστεί χρήματα για να πληρώσουμε το φόρο του βασιλιά και βάλαμε υποθήκη τα χωράφια μας και τ' αμπέλια μας. ⁵ Ίδιο έθνος είμαστε με τους συμπατριώτες μας! Τα παιδιά μας α-ξιζούν το ίδιο με τα δικά τους τα παιδιά! Κι όμως εμείς υποχρεωνόμαστε να στείλουμε τα παιδιά μας δούλους — μερικές μάλιστα από τις κόρες μας έχουν ήδη γίνει δούλες. Και δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς, αφού τα χωράφια μας και τ' αμπέλια μας ανήκουν σε άλλους».

⁶ Όταν άκουσα αυτά τα λόγια και τα παράπονά τους, οργίστηκα πάρα πολύ.

⁷ Εξέτασα προσεκτικά την υπόθεση και αποφάσισα να επιπλήξω τους προύχοντες και τους αξιωματούχους, που δάνειζαν με τόκο τους συμπατριώτες τους.¹⁰ Κάλεσα, λοιπόν, μεγάλη δημόσια συγκέντρωση εναντίον τους, ⁸ και τους είπα: «Εμείς, στο μέτρο των δυνατοτήτων μας, εξαγοράσαμε τους συμπατριώτες μας τους Ιουδαίους, που είχαν πουληθεί δούλοι στα έθνη. Κι έρχεστε τώρα εσείς κι εξαναγκάζετε τους συμπατριώτες σας να πουληθούν σ' εσάς, και το κάνετε αυτό σε ανθρώπους του λαού μας!» Αυτοί

σώπαιναν, γιατί δεν είχαν τι να απαντήσουν.

⁹ Τότε πρόσθεσα: «Αυτό που κάνετε δεν είναι σωστό. Πρέπει να ζείτε με φόβο Θεού, αν θέλετε ν' αποφύγετε τον εμπαιγμό από τα εχθρικά μας έθνη! ¹⁰ Εγώ και οι συγγενείς μου και οι συνεργάτες μου έχουμε δανείσει χρήματα και σιτάρι σ' αυτούς τους ανθρώπους. Αλλά θα παραιτηθούμε απ' αυτή μας την απαίτηση. ¹¹ Επιστρέψτε τους κι εσείς α-μέσως τα χωράφια τους, τα αμπέλια τους, τα λιοστάσια τους και τα σπίτια τους, και παραιτηθείτε από τα χρήματα, το σιτάρι, το κρασί και το λάδι, που τους ζητάτε».

¹² Εκείνοι απάντησαν: «Θα τους επιστρέψουμε ό,τι τους έχουμε πάρει και δε θα ζητήσουμε πια τίποτε απ' αυτούς· θα κάνουμε όπως ακριβώς το είπες». Κάλεσα, λοιπόν, τους *ιερείς και όρκισα τους αξιωματούχους ότι θα κάνουν ό,τι υποσχέθηκαν. ¹³ Μετά τίναξα τη ζώνη μου και είπα: «Έτσι να ξετινάξει ο Θεός το σπίτι του και τα υπάρχοντά του από καθέναν που δε θα τηρήσει αυτή την υπόσχεση· έτσι να ξετιναχτεί κι ο ίδιος και να πτωχεύσει».

Και όλος ο λαός είπε: «*Αμήν», και δόξασαν το Θεό. Κι όλοι τους τήρησαν την υπόσχεσή τους. ¹⁴ Επίσης, από την ημέρα που διορίστηκα κυβερνήτης στην Ιουδαία, εγώ και οι συγγενείς μου δεν κάναμε χρήση της επιχορήγησης που μπορούσα να έχω ως κυβερνήτης. Αυτό διήρκεσε δώδεκα χρόνια, δηλαδή από το εικοστό ως το τριακοστό δεύτερο έτος της βασιλείας του Αρταξέρξη.¹⁴

¹⁵ Οι προηγούμενοι από μένα κυβερνήτες επιβάρυναν το λαό κι έπαιρναν απ' αυτόν κάθε μέρα σαράντα ασημένιους σίκλους για τροφή και κρασί. Επίσης οι άνθρωποί τους τυραννούσαν το λαό. Εγώ όμως δεν φέρθηκα έτσι, γιατί φοβόμουν το Θεό. ¹⁶ Αντίθετα, εργάστηκα προσωπικά μ' επιμονή στο έργο της ανοικοδόμησης του τείχους και δεν αγόρασα χωράφια· και όλοι οι συνεργάτες μου συμμετείχαν στην εργασία του τείχους. ¹⁷ Στο τραπέζι μου κάθονταν εκατόν πενήντα

¹⁷ Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις στ 1 ¹⁰ Πρβλ Εξ 22,24 Λευ 25,35-37 Δτ 23,20-21 ¹⁴ Του Αρταξέρξη Βλ υποσ εις κεφ 1,1

άντρες Ιουδαίοι και αξιωματούχοι, χώρια εκκείνοι που μας έρχονταν από τα γύρω έθνη. ¹⁸Το φαγητό που ετοιμαζόταν κάθε μέρα ήταν ένα μοσχάρι, έξι εκλεκτά πρόβατα και διάφορα πουλερικά· επίσης κάθε δέκα μέρες μου δινόταν άφθονο κρασί κάθε είδους, όλα με δικά μου έξοδα. Κι όμως ποτέ δε ζήτησα την τροφή που δικαιούμην ως κυβερνήτης, γιατί ο λαός αυτός δούλευε πάρα πολύ σκληρά

¹⁹Θυμήσου, Θεέ μου, όλα όσα έχω κάνει γι' αυτόν το λαό και δείξε μου την εύνοιά σου.

Συνωμοσία των αντιπάλων του Νεεμιά

6 Ο Σανβαλλάτ, ο Τωβίας, ο Άραβας Γησέμ και οι άλλοι εχθροί μας πληροφορήθηκαν ότι εγώ ξανάχτισα το τείχος και δεν υπήρχε ρήγμα σ' αυτό, αν και ως τότε δεν είχαν ακόμα τοποθετηθεί οι θύρες των πυλών. ²Τότε ο Σανβαλλάτ και ο Γησέμ μου έστειλαν μήνυμα και με προσκαλούσαν να συναντηθούμε σ' ένα χωριό της πεδιάδας Ωνώ. Αυτοί όμως σχεδίαζαν να μου κάνουν κακό. ³Γι' αυτό κι εγώ τους έστειλα την ακόλουθη απάντηση: «Έχω ακόμα πολλή δουλειά να κάνω και δεν μπορώ να έρθω· αν την αφήσω για να έρθω σ' εσάς, η εργασία της ανοικοδόμησης θα σταματήσει».

⁴Το ίδιο μήνυμα μου το έστειλαν τέσσερις φορές και κάθε φορά τους έδινα την ίδια απάντηση. ⁵Τότε ο Σανβαλλάτ μου ξανάστειλε για πέμπτη φορά το μήνυμά με κάποιον συνεργάτη του, ο οποίος κρατούσε ένα ανοιχτό γράμμα στο χέρι του. ⁶Το γράμμα έλεγε:

«Έχει ακουστεί στα γύρω έθνη — και ο Γησέμ το βεβαιώνει — ότι εσύ και οι Ιουδαίοι σκέφτεστε να κάνετε επανάσταση και γι' αυτό ξαναχτίζετε το τείχος· σύμφωνα μάλιστα με αυτές τις πληροφορίες εσύ θα γίνεις βασιλιάς τους. ⁷Επίσης έχεις βάλει *προφήτες να διακηρύττουν για σένα στην Ίερουσαλήμ, ότι υπάρχει ήδη βασιλιάς στην Ιουδαία. Τώρα, λοιπόν, αφού όλα αυτά θα τα πληροφο-

ρηθεί ο βασιλιάς, έλα να σκεφτούμε μαζί την όλη κατάσταση».

⁸Εγώ όμως του απάντησα: «Τίποτε απ' όσα λες δεν έχει συμβεί· είναι όλα κατασκευάσματα της φαντασίας σου».

⁹Εκείνοι ήθελαν να μας φοβίσουν ελπίζοντας ότι θα σταματήσουμε την εργασία και δε θα ολοκληρωνόταν η ανοικοδόμηση.

Και προσευχόμενοι: «Τώρα, όμως, δώσε μου δύναμη, Θεέ μου!»

¹⁰Έπειτα πήγα στο σπίτι του προφήτη Σεμαΐα, ο οποίος ήταν γιος του Δελαΐα κι εγγονός του Μεεταβεήλ, γιατί αυτός εμποδιζόταν να έρθει σ' εμένα. «Έλα», μου είπε, «να κρυφτούμε οι δυο μας στο *ναό του Θεού, στο βάθος του *αγιαστηρίου. Να κλείσουμε κιόλας τις θύρες του ναού, γιατί αυτοί θα έρθουν τη νύχτα να σε σκοτώσουν».

¹¹Εγώ, όμως, απάντησα: «Είναι δυνατόν ένας άνθρωπος σαν κι εμένα να δραπετεύσει; Ποιος άνθρωπος του δικού μου επιπέδου θα κατέφυγε ποτέ στο ναό για να σώσει τη ζωή του; Δεν έρχομαι». ¹²Είχα καταλάβει ότι δεν τον είχε στείλει ο Θεός, αλλά η προφητεία εκείνη ήταν εναντίον μου, γιατί ο Τωβίας κι ο Σανβαλλάτ τον είχαν πληρώσει να την πει. ¹³Είχε πληρωθεί για να με φοβίσει, ώστε να κάνω κάποια ενέργεια και ν' αμαρτήσω. Ύστερα θ' αποκτούσα κακό όνομα κι εκείνοι θα μπορούσαν να με δυσφημίσουν.

¹⁴«Θεέ μου», προσευχήθηκα, «να θυμάσαι πάντα τις πράξεις αυτές του Τωβία και του Σανβαλλάτ, την προφητίσσα Νωαδία και τους υπόλοιπους προφήτες που προσπάθησαν να με τρομοκρατήσουν».

Η αποπεράτωση του τείχους

¹⁵Την εικοστή πέμπτη μέρα του μήνα Ελουλ συμπληρώθηκε το τείχος σε διάστημα πενήντα δύο ημερών. ¹⁶Όταν το πληροφορήθηκαν οι εχθροί μας και το είδαν τα γύρω μας έθνη, κατέπεσε πολύ το ηθικό τους, γιατί αναγνώρισαν ότι όλη αυτή η εργασία είχε γίνει με τη βοήθεια του Θεού μας.

¹⁷Εκείνη την εποχή υπήρχε έντονη ανταλλαγή αλληλογραφίας ανάμεσα στους προκρίτους της Ιουδαίας και στον Τωβία. ¹⁸Πράγματι, στην Ιουδαία πολλοί του είχαν ορκιστεί αφοσίωση, γιατί αυτός ήταν γαμπρός του Σεχανία, γιου του Αράχ· εξέλλου ο γιος του ο Ιωχανάν είχε πάρει γυναίκα την κόρη του Μεσουλλάμ, γιου του Βαραχία ¹⁹Μιλούσαν γι' αυτόν επαινετικά μπροστά μου και παράλληλα μετέφεραν σ' αυτόν τα λόγια μου. Κι ο ίδιος ο Τωβίας μου έστειλε επιστολές για να με εκφοβίσει.

Ο Νεεμίας τοποθετεί φρουρές στην Ιερουσαλήμ

7 Όταν αποπερατώθηκε το τείχος και τοποθετήθηκαν τα θυρόφυλλα, διόρισα τους θυρωρούς, τους ψάλτες και τους *λευίτες στα καθήκοντά τους. ²Ανέθεσα τη διοίκηση της *Ιερουσαλήμ στον αδερφό μου τον Ανανία, καθώς και στον Ανανία το στρατιωτικό διοικητή του φρουρίου, άνθρωπο έμπιστο, που σεβόταν το Θεό περισσότερο από ό,τι πολλοί άλλοι. ³Τους είπα: «Δε θ' ανοίγετε τις πύλες της Ιερουσαλήμ πριν ζεστάνει ο ήλιος· και θα τις κλείνετε και θα τις ασφαλίσετε καλά το βράδυ, πριν ο λαός πάει για ύπνο. Θα τοποθετήσετε φρουρούς από τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, άλλους σε σκοπιές και άλλους σε περιπολίες σ' όλη την περιοχή γύρω από τα σπίτια τους.»

Κατάλογος των αιχμαλώτων που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία

(Εοδ 2,1-70)

⁴Η πόλη της Ιερουσαλήμ ήταν τότε ευρύχωρη κι εκτεταμένη· οι κάτοικοί της ήταν λιγοστοί και δεν είχαν χτιστεί ακόμα πολλά σπίτια.

⁵Εκείνη την εποχή ο Θεός μου μου έβαλε την ιδέα να συγκεντρώσω τους προκρίτους, τους αξιωματούχους και τον υπόλοιπο λαό, για να κάνω απογραφή του λαού. Βρήκα, λοιπόν, τους γενεαλογικούς καταλόγους εκείνων που είχαν έρθει πρώτοι από την *αιχμαλωσία, κι εκεί ήταν καταχωρημένα τα εξής.

⁶Οι παρακάτω είναι οι πολίτες της επαρ-

χίας της Ιουδαίας, που γύρισαν από την αιχμαλωσία, αυτοί που ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της *Βαβυλώνας, τους είχε πάρει *αιχμαλώτους. Όλοι αυτοί επέστρεψαν στην Ιερουσαλήμ και στην Ιουδαία, καθένas στην πόλη του. ⁷Στην πορεία της επιστροφής αρχηγοί τους ήταν οι Ζοροβάβελ, Ιησούς, Νεεμίας, Αζαρίας, Ρααμίας, Ναχαμανί, Μαρδοχάιος, Βιλσάν, Μισπερέθ, Βιγβαί, Νεχούμ και Βαανά

Ακολουθεί κατάλογος κατά συγγένειες με τον αριθμό των αντρών του λαού του *Ισραήλ που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία:

⁸Η συγγένεια του Φαρώς, δύο χιλιάδες εκατόν εβδομήντα δύο άντρες· ⁹του Σεφατία, τριακόσιοι εβδομήντα δύο· ¹⁰του Αράχ, εξακόσιοι πενήντα δύο· ¹¹του Φαχάθ-Μωάβ, δηλαδή οι απόγονοι του Ιησού και του Ιωάβ, δύο χιλιάδες οχτακόσιοι δεκαοχτώ· ¹²του Ελάμ, χίλιοι διακόσιοι πενήντα τέσσερις· ¹³του Ζαττού, οχτακόσιοι σαράντα πέντε· ¹⁴του Ζακάι, εφτακόσιοι εξήντα· ¹⁵του Βινούι, εξακόσιοι σαράντα οχτώ· ¹⁶του Βεβαί, εξακόσιοι είκοσι οχτώ· ¹⁷του Αζγάδ, δύο χιλιάδες τριακόσιοι είκοσι δύο· ¹⁸του Αδωνικάμ, εξακόσιοι εξήντα επτά· ¹⁹του Βιγβαί, δύο χιλιάδες εξήντα επτά· ²⁰του Αδίν, εξακόσιοι πενήντα πέντε· ²¹του Ατέρ, δηλαδή του Εζεκία, ενενήντα οχτώ· ²²του Χασούμ, τριακόσιοι είκοσι οχτώ· ²³του Βεσαί, τριακόσιοι είκοσι τέσσερις· ²⁴του Χαρίφ, εκατόν δώδεκα ²⁵και του Γαβών, ενενήντα πέντε

²⁶Πίνακας κατά πόλεις στις οποίες είχαν ζήσει οι πρόγονοι εκείνων που επέστρεψαν·

Από τη Βηθλεέμ και τη Νετωφά, εκατόν ογδόντα οχτώ άντρες· ²⁷από την Αναθώθ, εκατόν είκοσι οχτώ· ²⁸από τη Βαιθ-Αζμαβέθ, σαράντα δύο· ²⁹από την Κιριάθ-Ιαρίμ, την Κεφιρά και τη Βερώθ, εφτακόσιοι σαράντα τρεις· ³⁰από τη Ραμά και τη Γεβά, εξακόσιοι είκοσι ένας· ³¹από τη Μιχμάς, εκατόν είκοσι δύο· ³²από τη *Βαιθήλ και τη Γαι, εκατόν είκοσι τρεις· ³³από μια άλλη πόλη *Νεβώ, πενήντα δύο· ³⁴οι απόγονοι ενός άλλου Ελάμ, χίλιοι διακόσιοι πενήντα τέσσερις· ³⁵οι απόγονοι του Χαρίμ, τριακόσιοι είκοσι· ³⁶από την Ιεριχώ, τριακόσιοι σαράντα πέντε· ³⁷από

τη Λοδ, τη Χαδιδ και την Ωνώ, εφτακόσιοι είκοσι ένας ³⁸κι από τη Σενάα, τρεις χιλιάδες εννιακόσιοι τριάντα.

³⁹Ακολουθεί πίνακας των ιερατικών συγγενειών, που επέστρεψαν από την αιχμαλωσία·

Η συγγένεια του Ιεδαία (απόγονοι του Ιησού), εννιακόσιοι εβδομήντα τρεις άντρες ⁴⁰του Ιμμήρ, χίλιοι πενήντα δύο· ⁴¹του Πασχούρ, χίλιοι διακόσιοι σαράντα εφτά ⁴²και του Χαρίμ, χίλιοι δεκαεφτά.

⁴³Οι συγγένειες των *λευιτών που επέστρεψαν ήταν:

Του Ιησού και του Καδμήλ (απόγονοι του Ωδευά), εβδομήντα τέσσερις άντρες.

⁴⁴Την ομάδα των ψαλτών την αποτελούσαν οι απόγονοι του Ασάφ, εκατόν σαράντα οχτώ άντρες.

⁴⁵Οι συγγένειες των θυρωρών ήταν:

Του Σαλλούμ, του Ατέρ, του Ταλμών, του Ακκούβ, του Χατιτά και του Σωβαί, εκατόν τριάντα οχτώ.

⁴⁶Οι συγγένειες των υπηρετών του *ναού ήταν:

Του Σιχά, του Χασουφά, του Ταββαώθ· ⁴⁷του Κερώς, του Σιαά, του Φαδών, ⁴⁸του Λεβανά, του Χαγαβά, του Σαλμαί, ⁴⁹του Χανάν, του Γιδδήλ, του Γαχάρ, ⁵⁰του Ρεαία, του Ρεσίν, του Νεκωδά, ⁵¹του Γαζζάμ, του Ουζζά, του Φασεάχ, ⁵²του Βεσαί, του Μεουνίμ, του Νεφουσίμ, ⁵³του Βακβούκ, του Χακουφά, του Χαρχώρ, ⁵⁴του Βασλούθ, του Μεχιδά, του Χαρσά, ⁵⁵του Βαρκώς, του Σίσερα, του Θάμαχ, ⁵⁶του Νεσιάχ και του Χατιφά.

⁵⁷Οι συγγένειες των δούλων του Σολομώντα ^{κα}ήταν

Του Σωταί, του Σωφέρεθ, του Φερουδά, ⁵⁸του Ισαλά, του Δαρκών, του Γιδδήλ, ⁵⁹του Σεφατία, του Χαττίλ, του Φοχερέθ-Σεβαίμ, του Αμών.

⁶⁰Όλοι μαζί οι απόγονοι των υπηρετών του ναού και των δούλων του Σολομώντα ήταν τριακόσιοι ενενήντα δύο·

⁶¹Από τις πόλεις Τελ-Μελάχ, Τελ-Χαρσά,

Χερούβ-Αδδών και Ιμμέρ επέστρεψαν ιερατικές συγγένειες, οι οποίες όμως δεν μπόρεσαν να φέρουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τις οικογένειες των προγόνων τους, ώστε ν' αποδείξουν ότι κατάγονταν από Ισραηλίτες ⁶²Αυτοί ήταν απόγονοι του Δελαία, του Τωβία και του Νεκωδά, σύνολο εξακόσιοι σαράντα δύο άντρες.

⁶³Το ίδιο συνέβη με ορισμένους άλλους απογόνους *ιερέων· Του Χαβαία, του Ακκώς, του Βαρζιλλαί (ο οποίος ονομαζόταν έτσι, γιατί είχε πάρει γυναίκα του μια από τις κόρες του Γαλααδίτη Βαρζιλλαί). ⁶⁴Όλοι αυτοί αναζήτησαν την εγγραφή τους στους γενεαλογικούς καταλόγους των προγόνων τους, αλλά δε βρέθηκαν εκεί· έτσι αποκλείστηκαν από την ιεροσύνη. ⁶⁵Ο ίδιος ο κυβερνήτης Τιρσαθά τους απαγόρευσε να τρώνε από τις αγιότητες προσφορές, ωστόσο ένας ιερέας συμβουλευτεί τα Ουρίμ και τα Θουμίμ.^{κβ}

⁶⁶Όλη η σύναξη μαζί έφτανε τους σαράντα δύο χιλιάδες τριακόσιους εξήντα άντρες, ⁶⁷εκτός από τους δούλους τους, άντρες και γυναίκες, που έφταναν τις εφτά χιλιάδες τριακόσια τριάντα εφτά άτομα· επίσης υπήρχαν διακόσιοι σαράντα πέντε ψάλτες και ψάλτριες. ⁶⁸Μαζί τους είχαν τετρακόσιες τριάντα πέντε καμήλες και έξι χιλιάδες εφτακόσια είκοσι γαϊδούρια.

⁶⁹Μερικοί αρχηγοί οικογενειών έκαναν προαιρετικές εισφορές για το έργο της ανοικοδόμησης. Ο κυβερνήτης έδωσε στο θησαυροφυλάκιο χίλιους χρυσούς δαρεικούς,^{κγ} πενήντα κύπελλα και πεντακόσιες τριάντα ιερατικές στολές. ⁷⁰Και άλλοι από τους αρχηγούς των οικογενειών έδωσαν στο θησαυροφυλάκιο για το έργο είκοσι χιλιάδες χρυσούς δαρεικούς και δύο χιλιάδες διακόσιες ασημένιες *μνες. ⁷¹Ο υπόλοιπος λαός έδωσε είκοσι χιλιάδες χρυσούς δαρεικούς, δύο χιλιάδες ασημένιες *μνες και εξήντα εφτά ιερατικές στολές.

⁷²Οι ιερείς, οι λευίτες, οι θυρωροί, οι ψάλτες και μερικοί από το λαό, όπως υπη-

^{κα}των δούλων του Σολομώντα Βλ υποσ εις Εσδ 2,55 ^{κβ}Ουρίμ και Θουμίμ Βλ υποσ εις Εξ 28,30 ^{κγ}δαρεικούς Βλ υποσ εις Α' Χρ 29,7

ρέτες του ναού, και όλοι οι υπόλοιποι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στις πόλεις τους.

Όταν έφτασε ο έβδομος *μήνας του χρόνου όλοι οι Ισραηλίτες είχαν πια εγκατασταθεί στις πόλεις τους.

Ο Έσδρας διαβάζει το νόμο στο λαό

8¹⁻³ Την πρώτη μέρα του εβδομού *μήνα συγκεντρώθηκε όλος ο λαός με κοινή απόφαση στην πλατεία που βρισκόταν μπροστά στην πύλη των Υδάτων. Εκεί ζήτησαν από τον Έσδρα, τον *ιερέα και γνώστη του *νόμου, να φέρει στη συγκέντρωση το βιβλίο του νόμου, που ο Κύριος τον είχε δώσει στους Ισραηλίτες μέσω του Μωυσή. Πράγματι, ο Έσδρας τον έφερε μπροστά στη συγκέντρωση, που αποτελείτο από άντρες γυναίκες και παιδιά, άτομα που μπορούσαν να καταλάβουν αυτά που άκουγαν. Κι από τότε που ανέτειλε ο ήλιος μέχρι το μεσημέρι ο Έσδρας τούς διάβασε από το βιβλίο του νόμου, και όλος ο λαός άκουγε προσεκτικά.⁴ Ο Έσδρας στεκόταν πάνω σε μια ξύλινη εξέδρα, που είχε κατασκευαστεί για την περίπτωση. Κοντά του από τα δεξιά στέκονταν οι Ματθαίος, Σεμαΐας, Ανανίας, Ουρίας, Χελκίας και Μασσεΐας· στ' αριστερά του στέκονταν οι Πεδαΐας, Μισαήλ, Μαλκίας, Χασούμ, Χασβαδανάς, Ζαχαρίας και Μεσουλλάμ.

⁵ Έτσι όπως στεκόταν ο Έσδρας ψηλότερα απ' όλο το λαό, άνοιξε το βιβλίο μπροστά τους· κι όταν το άνοιξε, σηκώθηκαν όλοι όρθιοι. ⁶ Τότε ο Έσδρας δόξασε τον Κύριο, το μεγάλο Θεό, και όλος ο λαός απάντησε «*αμήν, αμήν!» υψώνοντας τα χέρια. Ύστερα έσκυψαν τα κεφάλια τους και προσκύνησαν τον Κύριο με το πρόσωπο στη γη. ⁷ Μετά σηκώθηκαν, και οι *λευίτες Ιησούς, Βανί, Σερεβίας, Ιαμείν, Ακκούβ, Σαββεθάι, Ωδίας, Μασσεΐας, Κελιτά, Αζαρίας, Ιωζαβαδ, Ανανίας και Πελαΐας τούς εξηγούσαν το νόμο. Κανένας δεν κουνήθηκε από τη θέση του.

⁸ Τους έκαναν προφορική μετάφραση^{κε} του νόμου του Θεού και τους τον εξηγούσαν, για να καταλαβαίνει όλος ο λαός τι τους διάβαζαν.

⁹ Ο κυβερνήτης Νεεμίας και ο Έσδρας, ιερέας και γνώστης του νόμου, καθώς και οι λευίτες, που εξηγούσαν το κείμενο, είπαν στο λαό: «Η ημέρα αυτή είναι αφιερωμένη στον Κύριο το Θεό σας! Δεν είναι ώρα τώρα για κλάματα και πένθη», γιατί όλος ο λαός έκλαιγε ακούγοντας να διαβάζεται ο νόμος. ¹⁰ Ο Νεεμίας είπε ακόμα: «Πηγαίνετε στα σπίτια σας, φάτε από τα πιο εκλεκτά φαγητά, πιείτε γλυκό κρασί και στείλτε μερίδες σ' όποιον δεν έχει τίποτε να ετοιμάσει! Η σημερινή μέρα είναι αφιερωμένη στον Κύριό μας! Και μη στενοχωριέστε, γιατί η χαρά που δίνει ο Κύριος είναι η δύναμή σας». ¹¹ Το ίδιο και οι λευίτες καθησύχαζαν το λαό λέγοντάς τους: «Ηρεμήστε και μη στενοχωριέστε! Η σημερινή μέρα είναι αφιερωμένη στον Κύριο». ¹² Έτσι όλος ο λαός έφυγε και πήγαν σπίτια τους να φάνε και να πιουν· έστειλαν και μερίδες φαγητού σ' εκείνους που δεν είχαν να ετοιμάσουν τίποτα. Και πανηγύρισαν τη μεγάλη γιορτή, γιατί είχαν καταλάβει τα λόγια που τους εξήγησαν.

Ο λαός γιορτάζει τη Σκηνοπηγία

¹³ Την επόμενη μέρα, οι αρχηγοί των συγγενειών του λαού, οι ιερείς και οι λευίτες, πήγαν και συνάντησαν τον Έσδρα, το γνώστη του νόμου, για να μάθουν καλύτερα τι διδάσκει ο νόμος. ¹⁴ Βρήκαν, λοιπόν, γραμμένο στο νόμο που ο Κύριος είχε δώσει με το Μωυσή, μια διάταξη που έλεγε ότι οι Ισραηλίτες πρέπει να μείνουν προσωρινά σε σκηνές για να γιορτάσουν τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας τον εβδομο μήνα. ¹⁵ Αμέσως τότε έστειλαν διακήρυξη και προσκαλούσαν όλες τις πόλεις τους και την Ίερουσαλήμ: «Βγείτε στα βουνά», τους έλεγαν, «και φέρτε κλαδιά ελιάς, κλαδιά από κυπαρίσσια, α-

^{κε} Πλατεία Υδάτων Πρέπει να βρισκόταν στα ΝΑ του ναού — Σχετικά με τον Έσδρα βλ υποσ εις Εσθ 7,6 ^{κε} Το βιβλίο του νόμου ήταν γραμμένο στα εβραϊκά. Αλλά στη Βαβυλώνα ο λαός είχε μάθει την αραμαϊκή γλώσσα για την καθημερινή τους χρήση. Επομένως η μετάφραση ήταν απαραίτητη

πό μυρσίνες, από φοινικίες κι από δέντρα πυκνόφυλλα, για να κατασκευάσετε σκηνές, όπως είναι γραμμένο». ¹⁶Βγήκαν, λοιπόν, όλοι και έφεραν κλαδιά και κατασκεύασαν καθένας τη σκηνή του, στις αυλές και στις ταράτσες, στις *αυλές του *ναού του Θεού, στην πλατεία της πύλης των Υδάτων και στην πλατεία της πύλης του Εφραΐμ.^{κ5}

¹⁷Όλη η κοινότητα, όλοι εκείνοι που είχαν επιστρέψει από την *αιχμαλωσία, κατασκεύασαν σκηνές κι έμειναν μέσα σ' αυτές. Η χαρά τους ήταν πολύ μεγάλη, γιατί από τον καιρό του Ιησού, γιου του Ναυή, μέχρι εκείνη την ημέρα, οι Ισραηλίτες δεν είχαν γιορτάσει τη Σκηνοπηγία. ¹⁸Διάβαζαν από το βιβλίο του νόμου του Θεού κάθε μέρα, από την πρώτη ως την τελευταία της γιορτής, η οποία διήρκεσε επτά μέρες. Την όγδοη μέρα έγινε επίσημη συνάθροιση, σύμφωνα με την εντολή.

Ο λαός ομολογεί τα αμαρτήματά του

9 Την εικοστή τέταρτη μέρα του ίδιου μήνα, οι Ισραηλίτες άρχισαν *νηστεία. Φορούσαν *πένθιμα ρούχα και έρριχναν χύμα στο κεφάλι τους.^{κ2} Αυτοί είχαν χωριστεί από όλους τους μη Ιουδαίους που υπήρχαν στην περιοχή τους και είχαν συγκεντρωθεί για να εξομολογηθούν τις αμαρτίες τις δικές τους και των προγόνων τους. ³Επί τρεις ώρες στέκονταν όρθιοι στις θέσεις τους κι άκουγαν την ανάγνωση από το βιβλίο του *νόμου του Κυρίου, του Θεού τους· και για άλλες τρεις ώρες έμεναν γονατιστοί ενώπιον του Κυρίου του Θεού τους για να του ζητήσουν συγχώρηση.

⁴Στο βήμα των *λευιτών στάθηκαν ο Ιησούς, ο Βανί, ο Καδμήλ, ο Σεβανίας, ο Βουννί, ο Σερεβίας, ο Βανί και ο Χενανί και ζήτησαν με δυνατή φωνή τη βοήθεια του Κυρίου, του Θεού τους. ⁵Έπειτα οι λευίτες Ιησούς, Καδμήλ, Βανί, Χασαβνίας, Σερεβίας, Ωδίας Σεβανίας και Πεθαχίας είπαν:

«Σηκωθείτε και δοξολογήστε τον Κύριο, το Θεό σας, ασταμάτητα! Ας είναι ευλογημένο το ένδοξο *όνομά σου, Κύριε, αν κι οποιαδήποτε ανθρώπινη ευλογία και έπαινος είναι φτωχά για σένα!»

⁶Μετά όλος ο λαός προσευχήθηκε:

«Εσύ 'σαι ο μόνος Κύριος!
Εσύ έκανες τον απέραντο ουρανό
κι όλα τ' αστέρια του·
τη γη και ό,τι είναι πάνω της,
τις θάλασσες και ό,τι βρίσκεται
σ' αυτές·
κι εσύ δίνεις στα πάντα τη ζωή.
Τ' αστέρια του ουρανού εσένα
προσκυνούν.

⁷«Εσύ είσαι ο Κύριος, ο Θεός,
που διάλεξες τον *Άβραμ
κι από την Ούρ, την πόλη
των *Χαλδαιών,
τον έβγαλες
κι όνομα του 'δωσες *Αβραάμ.

⁸Κι όταν διαπίστωσες πως σου ήτανε πιστός
*διαθήκη σύναψες μαζί του,
για να του δώσεις τη χώρα
των *Χαναανίων,
των *Χετταίων, των *Άμορραίων,
των *Φερεζαίων, των *Ιεβουσαίων
και των *Γεργεσαίων,
για να ζήσουν οι απόγονοί του εκεί
και τήρησες τους λόγους σου,
γιατ' είσαι δίκαιος εσύ.

⁹«Είδες τη θλίψη των προγόνων μας
στην Αίγυπτο
κι άκουσες την κραυγή τους
στη θάλασσα την *Ερυθρά.

¹⁰Πράγματα θαυμαστά έκανες
και *σημεία
ενάντια στο Φαραώ
και σ' όλους τους ανθρώπους του,

^{κ5}Πυλῆς του Εφραΐμ Βλ υποσ εις Β' Βασ 14,13 ^{κ2}Χύμα στο κεφάλι τους Εθμική εκδήλωση πένθους Δυνατόν όμως να σημαίνει (όπως εδώ) και εκδήλωση εκουσίας ταπεινώσης (πρβλ Εσθ 9,3)

8,18 Δτ 28,61 Λευ 23,36 **9,2** Λευ 26,40 **9,6** Δτ 6,4 Γεν 1,1 **9,7** Γεν 11,31 12,1 17,4-5 **9,8** Γεν 15,18-21 **9,9** Εξ 2,23-25 3,7 14,10-12 **9,10** Εξ 7-12

ενάντια σ' όλον το λαό
της χώρας του·
γιατ' ἤξερες εσύ πως είχαν
αλαζονικά στους προγόνους μας
φερθεί.
Ἐτσι ἐγίνε το ὄνομά σου Ἰακουστό
και τέτοιο εἶναι μέχρι σήμερα.
¹¹ Εσύ τους ἀνοίξεις τη θάλασσα
μπροστά τους
και πέρασαν μεσ' ἀπ' αὐτὴν
σαν να 'τανε στεριά.
Κι ἐκείνους που τους καταδίωκαν
τους ἐρίξεις σαν πέτρα
μες στα βαθιά, τα ὀρηκτικά νερά.
¹² Με στήλη νεφέλης τη μέρα
τους ὀδηγοῦσες
και με στήλη φωτιάς τους φώτιζες
το δρόμο μες στη νύχτα.
¹³ Κατέβηκες ἀπὸ τον ουρανὸ,
στ' ὄρος *Σινά
και μίλησες μαζί τους·
τους ἔδωσες σωστά προστάγματα
και διδαχές ἀληθινές,
και τέλειους νόμους κι ἐντολές.
¹⁴ Τους ἔμαθες με το Μωυσή,
το *δούλο σου,
το *ἅγιο σου το *Σάββατο
κι ὅλες τις ἄλλες ἐντολές,
τους θεσμούς και το *νόμο.
¹⁵ Ψωμί τους ἔδωσες ἀπὸ τον ουρανὸ
για να χορτάσουνε την πείνα τους,
κι ἀπὸ το βράχο ἐβγάλες νερό
να ξεδιψάσουν·
τους ἐστείλεις να πάν' να κατακτήσουνε
τη χώρα
που τους εἶχες τάξει να τους δώσεις.
¹⁶ »Οἱ πρόγονοί μας ὁμῶς φέρθηκαν
μ' ἀλαζονία και σκληρότητα·
δε θέλησαν τις ἐντολές σου
να τηρήσουν.
¹⁷ Ἀρνήθηκαν να υπακούσουν
και λησμονήσαν τα θαυμαστά σου ἔργα,
αὐτά που ἔκανες εσύ ἀνάμεσά τους.

Ἐπαναστατημένοι ἀποφάσισαν
στην Αἴγυπτο και στη δουλεία τους
να ἐπιστρέψουν
Εσύ ωστόσο εἶσαι θεός που συγχωρεῖς,
σπλαχνίζεσαι, δείχνεις υπομονή,
εἶσαι γεμάτος ἀπεριόριστη ἀγάπη,
και δεν τους ἐγκατέλειψες
¹⁸⁻¹⁹ Χυτὸ μοσχάρι κατασκεύασαν
για να το προσκυνάνε,
κι εἶπαν: «αὐτὸς εἶν' ο θεός μας
που ἀπ' την Αἴγυπτο μας ἐβγάλε!»
Τόση ἔδειξαν ἀσέβεια μεγάλη.
Μα εσύ, ἀπ' την πολλή την
ευσπλαχνία σου,
και τότε ἀκόμα,
στην ἔρημο δεν τους ἐγκατέλειψες
Στήλη νεφέλης τους ὀδηγεῖ
στο δρόμο τους τη μέρα,
κι ἀπὸ κοντά τους δεν ἀπομακρύνεται·
το ἴδιο και η στήλη της φωτιάς,
που φώτιζε το δρόμο τους τη νύχτα
²⁰ Το *Πνεῦμα σου τους ἔδωσες το ἀγαθὸ,
για να τους συμβουλευεῖ·
το *μάννα δεν τους στέρησες
να τρώνε,
στη δίψα τους τους ἔδωσες νερό.
²¹ Σαραντά χρόνια μες στην ἔρημο
τους φρόντισες·
τίποτα δε στέρηθηκαν·
τα ρούχα τους δεν ἔλιωσαν
οὔτε τα πόδια τους πριστήκαν.
²² »Στην ἐξουσία τους παρέδωσες
βασιλεία και λαούς,
χώρες που συνορεύανε με
τη δική τους.
Κυρίεψαν τη χώρα του Σιχόν, βασιλιά
της Εσεβών,
και τη χώρα του Ωγ, βασιλιά
της *Βασάν.
²³ Τους ἔδωσες παιδιά πολλὰ
σαν τ' ἄστρα του ουρανοῦ
και τα ὀδηγησες στη Χαναάν,
που 'χες προστάξει

τους πατεράδες τους
να πάνε να την κατακτήσουν.

²⁴Οι γιοι τους μπήκαν και την πήρανε
δική τους.

Της χώρας τους κατοίκους,
τους Χανααίους,
τους υποχρέωσες σ' αυτούς
να υποταχθούν
και τους παρέδωσες στην εξουσία τους
τους βασιλιάδες τους και τους λαούς
της χώρας,
για να τους μεταχειριστούνε όπως
ήθελαν.

²⁵Κατέλαβαν οχυρωμένες πόλεις,
εδάφη εύφορα.

Σπίτια αποκτήσανε γεμάτα πλούτη,
με έτοιμα πηγάδια ανοιγμένα,
αμπέλια και λιοστάσια κι άφθονα
δέντρα καρποφόρα.

Φάγανε και χορτάσανε,
παχύνανε και ζήσαν' πλουσιοπάροχα
απ' την πολλή σου καλοσύνη.

²⁶»Και μ' όλα αυτά απείθησαν
και σήκωσαν παντιέρα εναντίον σου!
Αγνόησαν το νόμο σου και
τους *προφήτες σου,
που τους συμβούλευαν
να επιστρέψουνε σ' εσένα.

Αυτοί τους σκότωσαν.
Τέτοια σου έδειξαν μεγάλη ασέβεια!

²⁷Τότε στην εξουσία των εχθρών τους
τους παρέδωσες,
κι αυτοί τους καταδυναστέψανε.
Στον καιρό της θλίψης τους
σ' εσένα κράξαν' για βοήθεια
κι εσύ τους άκουσες εκεί στον ουρανό
Κι απ' τη μεγάλη σου ευσπλαχνία
ελευθερωτές τούς έστειλες,
που τους γλιτώσαν απ' την εξουσία
των εχθρών τους.

²⁸Αλλά μόλις ησύχασαν από
την καταπίεση,
έπραξαν πάλι ό,τι σε δυσαρρεστεί.

Τότε τους εγκατέλειψες στην εξουσία
των εχθρών τους,
κι εκείνοι τους υπέταξαν.

Και όταν πάλι φώναξαν σ' εσένα
για βοήθεια,
εσύ τους άκουσες από τον ουρανό
και με το έλεός σου πολλές φορές
τους ελευθέρωσες.

²⁹Τους παρακίνησες στο νόμο σου
ν' αρχίσουν πάλι να υπακούν.

Αυτοί όμως αλαζονεύτηκαν.
Δεν άκουσαν τις εντολές σου
και παραβήκαν τα προστάγματά σου,
που ωστόσο δίνουμε ζωή σ' αυτόν
που τα εκτελεί

Αδιαφόρησαν·
πάντα ισχυρογνώμονες αρνήθηκαν
να σε υπακούσουν.

³⁰Εσύ για πολλά χρόνια τους ανέχθηκες
και τους συμβούλεψες
με τους προφήτες σου,
που τους μιλούσε το δικό σου Πνεύμα.

Και πάλι όμως αυτοί δεν άκουσαν·
γι' αυτό και τους παρέδωσες
στην εξουσία ξένων λαών.

³¹Μα απ' τη μεγάλη σου αγάπη
δεν άφησες τελειώς να αφανιστούν
και δεν τους εγκατέλειψες·
γιατί είσαι σπλαχνικός Θεός,
γεμάτος καλοσύνη.

³²»Και τώρα, Θεέ μας, Θεέ μεγάλε,
Θεέ ισχυρέ και φοβερέ,
εσύ που αξιόπιστα τηρείς
τη διαθήκη σου
και εκδηλώνεις την αγάπη σου,
μην παραβλέψεις σαν ασήμαντες
όλες εκείνες τις ταλαιπωρίες
που βρήκανε εμάς,
τους βασιλιάδες μας,
τους άρχοντές μας, τους *ιερείς μας,
τους προφήτες μας,
τους προγόνους μας,
όλο το λαό σου,

από την εποχή που μας καταπίεζαν
 οι βασιλιάδες της *Ασσυρίας
 μέχρι και σήμερα.

³³Με όλα, βέβαια, αυτά που μας βρήκανε,
 εσύ δίκαια μας τιμώρησες·
 αποδείχτηκες αξιόπιστος,
 ενώ εμείς αμαρτήσαμε.

³⁴Οι βασιλιάδες μας, οι άρχοντές μας,
 οι ιερείς μας και οι πρόγονοί μας
 δεν τήρησαν το νόμο σου,
 κι αδιαφορήσαν για τις εντολές σου
 και για τις νουθεσίες σου.

³⁵Ακόμα κι όταν έγιναν βασίλειο,
 παρ' όλη τη μεγάλη καλοσύνη
 που τους έδειξες,
 και την ευρύχωρη κι εύφορη χώρα
 που τους παραχώρησες,
 αυτοί δεν σε λατρέψανε
 ούτε παράτησαν τα έργα τους
 τα φαύλα.

³⁶Έτσι σήμερα εμείς είμαστε δούλοι·
 δούλοι μέσα στην ίδια τούτη χώρα,
 που είχες δώσει στους προγόνους μας
 για ν' απολαύσουν τους καρπούς
 και τ' αγαθά της.

³⁷Τώρα η άφθονη παραγωγή της πάει
 στους βασιλιάδες,
 που σ' αυτούς μας υπέταξες εσύ,
 γιατί αμαρτήσαμε.

Αυτοί εξουσιάζουνε κι εμάς τους ίδιους
 το ίδιο με τα κτήνη μας
 κατά πώς αυτοί θέλουν.

Και σε βαθιά βρισκόμαστε απόγωστη».

Συμφωνία του λαού για την τήρηση του νόμου

10 Εξαιτίας^{κ7} όλων αυτών των γεγονό-
 των, εμείς, ως λαός *Ισραήλ, συνά-
 πτουμε επίσημη γραπτή συμφωνία και σ' αυ-
 τήν βάζουν τη υπογραφή τους οι άρχοντές
 μας, οι *Λευίτες μας και οι *ιερείς μας. ²Οι
 πρώτοι που υπέγραψαν ήταν ο κυβερνήτης
 Νεεμίας, γιος του Χαχαλία, και ο Σεδεκίας

³Ακολουθούν οι ιερείς: Σεραίας, Αζαρίας,

Ιερεμίας, ⁴Πασχούρ, Αμαρίας, Μαλκίας,
⁵Χατούς, Σεβανίας, Μαλλούχ, ⁶Χαρίμ, Μερι-
 μώθ, Οβαδίας, ⁷Δανιήλ, Γιννεθών, Βαρούχ,
⁸Μεσουλλάμ, Αβιά, Μιαμείν, ⁹Μααζίας, Βιλ-
 γαί και Σεμαίας.

¹⁰Ακολουθούν οι λευίτες: Ιησούς, γιος
 του Σεβανία, Βιννούι, απόγονος του Χενα-
 δάδ, ο Καδμήλ ¹¹και οι συγγενείς τους. Σε-
 βανίας, Ωδίας, Κελιτά, Πελαίας, Χανάν,
¹²Μιχά, Ρεχώβ, Χασαβίας, ¹³Ζακκούρ, Σερε-
 βίας, Σεβανίας, ¹⁴Ωδίας, Βανί και Βενιούι.

¹⁵Κι έπειτα οι άρχοντες του λαού: Φαρώς,
 Φαθάθ-Μωάβ, Ελάμ, Ζαττού, Βανί, Βουννί,
¹⁶Αζγάδ, Βεβαί, ¹⁷Αδωνίας, Βιγβαί, Αδίν,
¹⁸Ατέρ, Εζεκίας, Αζζούρ, ¹⁹Ωδίας, Χασσούμ,
 Βεσαί, ²⁰Χαρίφ, Αναθώθ, Νεβαί, ²¹Μαγπίας,
 Μεσουλλάμ, Εζίρ, ²²Μεσεζεβήλ, Σαδώκ, Ιαδ-
 δουά, ²³Πελατίας, Χανάν, Αναίας, ²⁴Ωσηέ,
 Ανανίας, Χασσούβ, ²⁵Αλλωχής, Πιλεχά, Σω-
 βέκ, ²⁶Ρεχούμ, Χασαβνά, Μασσείας, ²⁷Αχιά,
 Χανάν, Ανάν, ²⁸Μαλλούχ, Χαρίμ και Βσανά.

Το περιεχόμενο της δεσμεύσεως

²⁹Μ' αυτούς ενώθηκαν όλος ο υπόλοιπος
 λαός, ιερείς, λευίτες, θυρωροί, ψάλτες, υ-
 πηρέτες του *νόμου και όλοι εμείς που είχα-
 με μείνει αποχωρισμένοι από τους ξένους
 λαούς εκείνης της χώρας στη διάρκεια της
 *αιχμαλωσίας, για να είμαστε αφοσιωμένοι
 στο νόμο του Θεού, μαζί με τις γυναίκες μας
 και τα παιδιά μας, όσα ήταν σε ηλικία που
 μπορούσαν να μάθουν και να καταλάβουν.
³⁰Μαζί με τους συγγενείς μας τους προκρί-
 τους ορκιστήκαμε, με ποινή την *κατάρτα, να
 βαδίζουμε σύμφωνα με το νόμο του Θεού,
 που μας τον έδωσε με το Μωυσή, το *δούλο
 του, και να τηρούμε προσεκτικά όλες τις εν-
 τολές του Κυρίου μας, τα προστάγματά του
 και τους νόμους του.

³¹Δεν θα δώσουμε τις θυγατέρες μας
 στους λαούς αυτής εδώ της χώρας, ούτε θα
 πάρουμε τις θυγατέρες τους για γυναίκες
 στους γιους μας. ³²Και αν οι λαοί της χώρας
 φέρουν να πουλήσουν εμπορεύματα ή ο,τι-

^{κ7}Σε ορισμένες μετ ο στ 1 του παρόντος κεφ αριθμείται ως 9,38 και οι στ 1-40 αριθμούνται ως 1-39

δηποτε τρόφιμα και είναι μέρα *Σάββατο ή οποιαδήποτε άλλη *αγία μέρα, εμείς δεν θα αγοράσουμε απ' αυτούς.

Κάθε έβδομο έτος θα τηρούμε την αγρανάπαυση και θα παραιτούμαστε από την είσπραξη οποιοδήποτε χρέους.

³³Αναλαμβάνουμε την υποχρέωση να συνεισφέρουμε κάθε χρόνο ένα τρίτο του σίκλου χρυσάφι για τα έξοδα λειτουργίας του *ναού του Θεού μας: ³⁴Για τους άρτους της *προθέσεως, τις καθημερινές *προσφορές των σιτηρών, για τα *ολοκαυτώματα, τις *θυσίες για τα *Σάββατα και τις *νομηνίες, ή για τις άλλες επίσημες γιορτές τις διάφορες ιερές προσφορές και τις θυσίες εξιλέωσης που προσφέρουν οι Ισραηλίτες, δηλαδή για κάθε εργασία που συντελείται στο ναό του Θεού μας.

³⁵Επίσης εμείς, οι ιερείς, οι λευίτες και ο υπόλοιπος λαός βάλαμε κλήρο για να καθοριστεί ποιες από τις συγγενειές μας και σε ποιες εποχές του χρόνου θα φροντίζουν να προμηθεύουν ξύλα το ναό του Κυρίου του Θεού μας, για να ανάβουν το *θυσιαστήριο του Κυρίου, του Θεού μας, όπως είναι γραμμένο στο νόμο.

³⁶Αναλάβαμε ακόμα την υποχρέωση να φέρνουμε κάθε χρόνο στο ναό του Κυρίου τα *πρωτογεννήματα των χωραφιών μας και των οπωροφόρων δέντρων μας.

³⁷Επίσης θα φέρνουμε στο ναό του Θεού μας, στους ιερείς που υπηρετούν εκεί, τους *πρωτότοκους γίους μας και τα πρωτογεννήτα των κτηνών μας, των βοδιών μας και των γιδοπροβάτων μας, όπως είναι γραμμένο στο νόμο.

³⁸Ακόμη θα φέρνουμε στους ιερείς, στα παρασκειοδομήματα του ναού του Θεού μας, το πρώτο ζυμάρι από τα πρώτα σιτάρια μας και τις συνεισφορές μας από τους καρπούς των δέντρων, από το κρασί και από το λάδι.

Τέλος θα φέρνουμε το ένα δέκατο της συγκομιδής των χωραφιών μας στους λευίτες, γιατί αυτοί είναι προσωπικά υπεύθυνοι

να μαζεύουν τη *δεκάτη σ' όλες τις αγροτικές πόλεις μας. ³⁹Ένας ιερέας, απόγονος του Ααρών, θα συνοδεύει τους λευίτες, όταν αυτοί θα μαζεύουν τη δεκάτη. Οι λευίτες θα φέρνουν το ένα δέκατο της δεκάτης στις αποθήκες του ναού του Θεού μας. ⁴⁰Οι Ισραηλίτες και οι λευίτες θα φέρνουν τις προσφορές του σιταριού, του κρασιού και του λαδιού στα παρασκειοδομήματα του ναού, όπου φυλάσσονται τα σκεύη του θυσιαστηρίου και μένουν οι ιερείς που έχουν υπηρεσία, οι θυρωροί και οι ψάλτες.

Έτσι δεν θα παραμελούμε το ναό του Θεού μας».^{κθ}

Κατάλογος αυτών που εγκαταστάθηκαν στην Ιερουσαλήμ

11 Οι αρχηγοί του λαού εγκαταστάθηκαν στην *Ιερουσαλήμ. Από τον υπόλοιπο λαό ορίστηκαν με κλήρωση μία στις δέκα οικογένειες να εγκατασταθεί στην Ιερουσαλήμ, την *αγία πόλη, ενώ τα εννιά δέκατα των οικογενειών θα έμεναν στις άλλες πόλεις. ²Ο λαός επαίνεσε ιδιαίτερα όλους όσους προσφέρθηκαν με τη θέλησή τους να κατοικήσουν στην Ιερουσαλήμ.

³Οι αρχηγοί της επαρχίας εγκαταστάθηκαν στην Ιερουσαλήμ, ενώ οι άλλοι Ισραηλίτες, οι *ιερείς, οι *λευίτες, οι υπηρέτες του *ναού και οι απόγονοι των δούλων του Σολομώντα^α εγκαταστάθηκαν στις πόλεις της Ιουδαίας, καθένας στη πόλη του και στην ιδιοκτησία του.

⁴Μερικοί ωστόσο από τους απογόνους του *Ιούδα και του Βενιαμίν εγκαταστάθηκαν στην Ιερουσαλήμ.

Από τους απογόνους του Ιούδα ήταν ο Αθαίας, γιος του Ουζία, απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Ζαχαρία, Αμαρία, Σεφατία, Μααλαεήλ και Φαρές, γιου του Ιούδα.

⁵Επίσης ο Μασσίας, γιος του Βαρούχ και εγγονός του Κολ-Χοζέ, απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Χαζαία, Αδαία,

^{κθ}Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις στ 1 ^λτων δούλων του Σολομώντα βλ υποσ εις Εσδ 2,55

10,33 Εξ 30,11-16 10,35 13,31 10,36 Εξ 23,19α 10,36,38-40 12,44-47 13,10-13 10,37 Εξ 13,11-16 10,38 Εξ 23,19α Αρ 18,21 10,39 Αρ 18,26 11,3-19 Α' Χρ 9,2-17

Ιωιαρίβ, Ζαχαρία και Σηλωνί, γιου του Ιούδα. ⁶Όλοι οι απόγονοι του Φαρές, που ζούσαν στην Ιερουσαλήμ, ήταν τετρακόσιοι εξήντα οκτώ αξιόλογοι άντρες.

⁷Από τους απογόνους του Βενιαμίν ήταν ο Σαλλού, γιος του Μεσουλλάμ. Οι άλλοι του πρόγονοι κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν οι Ιωάδ, Πεδαίας, Κωλαίας, Μασσείας, Ιθίήλ, και Ιεσαίας. ⁸Μαζί μ' αυτόν ήταν ο Γαββαεί και ο Σελλαί, συνολικά εννιακόσιοι είκοσι οχτώ Βενιαμινίτες. ⁹Ο Ιωήλ, γιος του Ζιχρί, ήταν αρχηγός αυτής της ομάδας και ο Ιούδας, γιος του Σενουά, ήταν βοηθός του αρχηγού της πόλης.

¹⁰Από τους ιερείς ήταν ο Ιεδαίας, γιος του Ιωιαρίβ, ο Ιαχέιν, ¹¹κι ο Σεραίας, που ήταν υπεύθυνος του ναού του Θεού και γιος του Χελκία, απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Μεσουλλάμ, Σαδώκ, Μεραϊώθ και Αχιτούβ. ¹²Μαζί μ' αυτούς ιερείς ήταν και οχτακόσιοι είκοσι δύο συγγενείς τους, που έκαναν τις εργασίες του ναού.

Επίσης ο Αδαίας, γιος του Ιεροχάμ, απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Πελαλία, Αμσί, Ζαχαρία, Πασχούρ και Μαλκία, ¹³μαζί με διακόσιους σαράντα δύο συγγενείς του, αρχηγούς οικογενειών.

Επίσης ο Αμασσαί, γιος του Αζαρεήλ, απόγονος των Αχζαί, Μεσιλεμώθ και Ιμμέρ, ¹⁴μαζί με εκατόν είκοσι οκτώ γενναίους στρατιώτες συγγενείς του. Αρχηγός τους ήταν ο Ζαβδιήλ, γιος του Αγεδολίμ.

¹⁵Από τους λευίτες ήταν ο Σεμείας, γιος του Χασσούβ, απόγονος των Αζρικάμ, Χασαβία και Βουννί. ¹⁶Από τους επικεφαλής των λευιτών, ο Σαβεθάι και ο Ιωζαβάδ ήταν υπεύθυνοι για τις εξωτερικές εργασίες του ναού του Θεού.

¹⁷Επίσης ο Ματτανίας, γιος του Μιχά, απόγονος των Ζαβδί και Ασάφ. Ο Ματτανίας ήταν υποχρεωμένος να αρχίζει τα άσματα των ευχαριστιών την ώρα της προσευχής και ο Βακβουκίας, συγγενής του Ματτανία, ήταν βοηθός του.

Τέλος ο Αβδά, γιος του Σαμουά, απόγονος του Γαλάλ και του Ιεδουθούν.

¹⁸Όλοι οι λευίτες που βρίσκονταν στην αγία πόλη ήταν διακόσιοι ογδόντα τέσσερις.

¹⁹Θυρωρός ήταν ο Ακούβ και ο Ταλμών μαζί με τους συγγενείς τους, που φύλαγαν σκοπιά στις πύλες του ναού, συνολικά εκατόν εβδομήντα δύο άτομα.

²⁰Οι υπόλοιποι Ισραηλίτες, οι ιερείς και οι λευίτες ζούσαν διάσπαρτοι στις πόλεις της Ιουδαίας, καθένας στην ιδιοκτησία του

²¹Οι υπηρέτες του ναού ζούσαν στη συνοικία της *Οφήλ· επικεφαλής τους ήταν ο Σιχά και ο Γισπά.

²²Επικεφαλής των λευιτών στην Ιερουσαλήμ ήταν ο Ουζζί, γιος του Βανί, και απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Χασαβία, Ματτανία και Μιχά. Ήταν ψάλτης, μέλος της συγγένειας του Ασάφ, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη λατρευτική υπηρεσία στο *ναό του Θεού. ²³Οι μουσικοί υπάγονταν σε μια παλαιά βασιλική διάταξη και σε ορισμένες ρυθμίσεις σχετικά με τα καθήκοντα της κάθε μέρας.

²⁴Ο Πεθαχίας, γιος του Μασεζαλεήλ κι απόγονος του Ζεράχ, γιου του Ιούδα, εκπροσωπούσε για κάθε υπόθεση το λαό του *Ισραήλ στην αυλή του βασιλιά της Περσίας.

Τόποι εγκατάστασης έξω από την Ιερουσαλήμ

²⁵Στις παρακάτω πόλεις εγκαταστάθηκαν μερικοί της φυλής Ιούδα: Κιριάθ-Αρβά και τα προάστειά της, Διβών και τα προάστειά της, Ιεκκαβεσηλ και τα περίχωρά της· ²⁶Ιηρού, Μωλαδά, Βαιθ-Παλέτ, ²⁷Χασάρ-Σουάλ, Βέερ-Σεβά και τα προάστειά τους· ²⁸Σικλάγ, Μεκονά και τα προάστειά τους· ²⁹Εν-Ριμμών, Σωρεά, Ιαρμούθ, ³⁰Ζανωάχ, Αδουλλάμ και τα χωράφια τους· *Λαχίς και τα περίχωρά της, Αζεκά και τα προάστειά της. Έτσι όλοι αυτοί εγκαταστάθηκαν στην περιοχή από τη Βέερ-Σεβά ως την κοιλάδα Εννόμ.

³¹Οι τόποι εγκατάστασης ορισμένων της φυλής Βενιαμίν ήταν οι πόλεις: Γεβά, Μιχμάς, Γαι, *Βαιθήλ και τα περίχωρά τους

³²Αναθώθ, Νωβ, Ανανία, ³³Ασώρ, Ραμάθ, Γιτταίμ, ³⁴Χαδίδ, Σεβωίμ, Νεβαλλάτ, ³⁵Λοδ,

Ωνώ και η Κοιλιάδα των Τεχνιτών. ³⁶Μερικές ομάδες λειυτών έφυγαν από την Ιουδαία και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν.

Κατάλογος των ιερέων και των λειυτών

12 Οι *ιερείς και οι *λειυτές, που γύρισαν από την *αιχμαλωσία με το Ζοροβάβελ, γιο του Σαλαθιήλ, και τον Ιησού, ήταν οι:

Ιερείς: Σεραίας, Ιερεμίας, Έσδρας, ²Αμαρίας, Μαλλούχ, Χαττούς, ³Σεχανίας, Ρεχούμ, Μερεμώθ, ⁴Ιδδώ, Γιννεθών, Αβιά, ⁵Μιαμείν, Μααζίας, Βεργά, ⁶Σεμαίας, Ιωαριβ, Ιεδαίας, ⁷Σαλλού, Αμώκ, Χελκίας και Ιεδαίας. Την εποχή του Ιησού, όλοι αυτοί ήταν αρχηγοί των ιερέων και των λειυτών.

⁸Λειυτές: Ιησούς, Βιννού, Καδμήλ, Σερεβίας, *Ιούδας και Ματτανίας που μαζί με τους άλλους συγγενείς του ήταν υπεύθυνος για τα άσματα των ευχαριστιών. ⁹Επίσης οι Βακβουκίας και Ουννί, συγγενείς τους, που εκτελούσαν τα καθήκοντά τους κοντά σ' εκείνους.

¹⁰Ο Ιησούς απέκτησε τον Ιωακίμ, ο Ιωακίμ τον Ελιασειβ κι ο Ελιασειβ τον Ιωαδά. ¹¹Ο Ιωαδά απέκτησε τον Ιωνάθαν κι ο Ιωνάθαν τον Ιαδδούα.

Οι αρχηγοί ιερατικών συγγενειών

¹²Την εποχή που *αρχιερέας ήταν ο Ιωακίμ, αρχηγοί ιερατικών συγγενειών ήταν οι παρακάτω ιερείς:

Της συγγένειας του Σεραία, ο Μεραίας· του Ιερεμία ο Ανανίας· ¹³του Έσδρα, ο Μεσουλλάμ· του Αμαρία, ο Ιωχανάν· ¹⁴του Μελιχού, ο Ιωνάθαν· του Σεβανία ο Ιωσήφ· ¹⁵του Χαρίμ, ο Αδνά· του Μεραϊώθ, ο Χελκαί· ¹⁶του Ιδδώ, ο Ζαχαρίας· του Γιννεθών, ο Μεσουλλάμ· ¹⁷του Αβιά, ο Ζιχρί· του Μινιαμίν, ένας απόγονος του Μααδία, ο Πιλταί· ¹⁸του Βιργά, ο Σαμουά· του Σεμαία, ο Ιωνάθαν· ¹⁹του Ιωιαριβ, ο Ματανάι· του Ιεδαία, ο Ουζζί· ²⁰του Σαλλαί, ο Καλλαί· του Αμώκ, ο

Έβερ· ²¹του Χελκία, ο Χασαβίας και του Ιεδαία, ο Ναθαναήλ.

²²Την εποχή των αρχιερέων Ελιασειβ, Ιωαδά, Ιωχανάν και Ιαδδούα υπήρχε κατάλογος αρχηγών των λειυτικών και των ιερατικών συγγενειών, μέχρι που βασιλιάς της Περσίας έγινε ο Δαρείος ^{1α}.

²³Οι αρχηγοί των λειυτικών συγγενειών, όμως, ήταν γραμμένοι στο Βιβλίο των Χρονικών, μόνον ως τις ημέρες του Ιωχανάν, εγγονού του Ελιασειβ.

²⁴Αρχηγοί των λειυτών ήταν οι: Χασαβίας, Σερεβίας, Ιησούς, Βιννού, Καδμήλ και οι συγγενείς τους, που στέκονταν στο *νάο απέναντί τους για να αναπέμπουν δοξολογίες κι ευχαριστίες, σύμφωνα με τις οδηγίες που έχει δώσει ο Δαβίδ, ο άνθρωπος του Θεού. ²⁵Οι Ματτανίας, Βακβουκίας, Οβαδίας, Μεσουλλάμ, Ταμών και Ακούβ ήταν θυρωροί που φύλαγαν σκοπιά στις αποθήκες που βρίσκονταν πλάι στις πύλες του ναού.

²⁶Όλοι οι παραπάνω εκτελούσαν την υπηρεσία τους την εποχή του Ιωακίμ, γιου του Ιησού και εγγονού του Ιωσαδάκ, και την εποχή του κυβερνήτη Νεεμία και του Έσδρα, που ήταν ιερέας και γνώστης του *νόμου.

Τα εγκαίνια του τείχους της πόλης

²⁷Όταν επρόκειτο να γίνουν τα εγκαίνια του τείχους της *Ιερουσαλήμ, αναζήτησαν σ' όλη τη χώρα τους λειυτές, για να τους φέρουν στην Ιερουσαλήμ και να γιορτάσουν τα εγκαίνια με λαμπρότητα και με ευχαριστήριους ύμνους, που θα τους συνόδευαν κύμβαλα, άρπες και λύρες. ²⁸⁻²⁹Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, οι λειυτικές συγγένειες των ψαλτών, από τα περίχωρα της Ιερουσαλήμ, όπου είχαν χτίσει δικά τους χωριά, κι επίσης από τα χωριά των Νετωφαθιτών, από τη Βαιθ-Γιργάλ κι από τις περιοχές της Γεβά και της Αζμαβέθ. ³⁰Έπειτα οι ιερείς και οι λειυτές εξαγνίστηκαν κι εξάγισαν και το λαό, τις πύλες και το τείχος της πόλης.

³¹Έπειτα εγώ ανέβασα πάνω στο τείχος

^{1α}Δαρείος Πιθανώς είναι ο Δαρείος Γ', που βασίλεψε το διάστημα 336-331 π.Χ. (βλ. υποσ. εις Εσδ 4,5)

12,1 Ευδ 2,2 12,2-7 10,3-9 12,10 Εσδ 2,2 Νε 3,1 12,22 3,1 12,27 Εσδ 3,10 12,30 Αρ 8,6-7

τους άρχοντες της Ιουδαίας και τους έβαλα επικεφαλής δύο μεγάλων ομάδων ψαλτών, που θα παρήλαυναν γύρω από την πόλη ψάλλοντας ευχαριστίες. Η μία ομάδα προχώρησε στην κορυφή του τείχους προς τα δεξιά και συνέχισε προς την πύλη της Κοπρίας.⁴² Μετά από τους χορωδούς ανέβηκε ο Ωσαΐας και οι μισοί από τους άρχοντες της Ιουδαίας, ³³ και μετά οι Αζαρίας, Έσδρας, Μεσουλλάμ, ³⁴ Ιούδας, Βενιαμίν, Σεμαΐας, Ιερεμίας ³⁵ κι επίσης μερικοί ιερείς με σάλπιγγες: Ο Ζαχαρίας, γιος του Ιωνάθαν, και απόγονος κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή των Σεμαΐα, Ματτανία, Μιχαΐα, Ζακούρ και Ασάφ· ³⁶ κι ακολουθούσαν οι συγγενείς του: Σεμαΐας, Αζαρεήλ, Μιλαλαΐ, Γιλαλαΐ, Μααΐ, Ναθαναήλ, Ιούδας και Ανανί με τα μουσικά όργανα που είχε κατασκευάσει ο Δαβίδ, ο άνθρωπος του Θεού. Ο *γραμματέας Έσδρας βάδιζε μπροστά απ' αυτούς. ³⁷ Όταν έφτασαν κοντά στην πύλη της Πηγής,⁴³ ανέβηκαν τα σκαλοπάτια που οδηγούσαν στην *Πόλη Δαβίδ, πέρασαν τα ανάκτορα του Δαβίδ και ξαναγύρισαν στο τείχος στην πύλη των Υδάτων, ανατολικά της πόλης.

³⁸ Η δεύτερη ομάδα των ψαλτών προχώρησε ψάλλοντας κι αυτή ευχαριστίες προς τα αριστερά πάνω στο τείχος. Την ακολουθούσα κι εγώ με τη συνοδεία του άλλου μισού του λαού. Περάσαμε κοντά από τον πύργο των Φούρνων, προς ένα σημείο όπου το τείχος φαρδαίνει. ³⁹ Συνεχίσαμε πάνω από την πύλη του Εφραΐμ, μετά από την Παλαιά πύλη και μετά από την πύλη των Ιχθύων· έπειτα περάσαμε από τον πύργο του Ανανείλ και τον πύργο των Εκατό, περάσαμε την Προβατική πύλη και φτάσαμε στην πύλη της Φρουράς.⁴⁰

⁴⁰ Έτσι οι δύο ομάδες των ψαλτών έφτασαν στην περιοχή του ναού του Θεού. Εκεί σταμάτησα κι εγώ και οι αξιωματούχοι που με συνόδευαν. ⁴¹ Ήταν οι ιερείς Ελιακίμ,

Μασσεΐας, Μινιαμίν, Μιχαΐας, Ελιωνεαΐ, Ζαχαρίας, Ανανίας, οι οποίοι έπαιζαν τις σάλπιγγες. ⁴² Επίσης ήταν εκεί οι Μασσεΐας, Σεμαΐας, Ελεάζαρ, Ουζζί, Ιωχανάν, Μαλκίας, Ελάμ και Εζέρ, καθώς και οι ψάλτες, οι οποίοι με τη διεύθυνση του Ιεζραΐά, έψαλλαν με δυνατή φωνή.

⁴³ Εκείνη τη μέρα προσφέρθηκαν πάρα πολλές *θυσίες σε ατμόσφαιρα γιορταστική, γιατί ο Θεός είχε δώσει μεγάλη χαρά στο λαό. Στην Ιερουσαλήμ γυναίκες και παιδιά χαιρόνταν τόσο, που οι πανηγυρισμοί τους ακούγονταν από πολύ μακριά.

Οι εισφορές για τους ιερείς και τους λευίτες

⁴⁴ Την ίδια εκείνη μέρα διορίστηκαν άντρες να επιβλέπουν τους χώρους στο ναό όπου αποθηκεύονταν οι προσφορές των *πρωτογεννημάτων και της *δεκάτης. Αυτοί ανέλαβαν να συγκεντρώνουν εκεί τη συγκομιδή που παραγόταν από τα χωράφια της κάθε πόλης, την οποία ο νόμος όριζε να δίνεται στους ιερείς και στους λευίτες. Ο ιουδαϊκός λαός ήταν ευχαριστημένοι από τους ιερείς και τους λευίτες, ⁴⁵ γιατί αυτοί εκτελούσαν την υπηρεσία του Θεού τους στο ναό και έκαναν τις τελετουργίες των *καθαρισμών. Οι ψάλτες και οι θυρωροί ενεργούσαν κι αυτοί σύμφωνα με τις οδηγίες του Δαβίδ και του γιου του, του Σολομώντα. ⁴⁶ Ήδη από πολύ παλιά, από τις μέρες του Δαβίδ και του Ασάφ, οι επικεφαλής ψαλτών, είχαν τη διεύθυνση των δοξαστικών και των ευχαριστήριων ύμνων.

⁴⁷ Την εποχή του Ζοροβάβελ και του Νεεμιά, όλοι οι Ισραηλίτες έφερναν προσφορές για τους ψάλτες και τους θυρωρούς σύμφωνα με τις καθημερινές τους ανάγκες. Επίσης ξεχώριζαν για τους λευίτες τις ιερές προσφορές και οι λευίτες έδιναν στους ιερείς, απογόνους του Ααρών, το μερίδιο που τους ανήκε.

⁴² Πύλη της Κοπρίας Βλ υποσ εις κεφ 2,13 Οι δύο ομάδες ξεκίνησαν από κάπου στο ΝΔ τμήμα του τείχους και βάδιζαν προς αντίθετες κατευθύνσεις, ωστόσο συναντήθηκαν μπροστα στο ναό, στο ΒΔ τμήμα της πόλης ⁴³ Πύλη της Πηγής Βλ υποσ εις κεφ 2,14 ⁴⁰ Για την πύλη του Εφραΐμ βλ υποσ εις Β' Βασ 14,13

Μεταρρυθμίσεις του Νεεμιά

13 Εκείνη την ημέρα διάβασαν από το βιβλίο του *νόμου του Μωυσή, δυνατά, για να ακούει ο λαός. Εκεί βρήκαν γραμμένο ότι οι *Αμμωνίτες και οι *Μωαβίτες δεν πρέπει ποτέ να γίνουν δεκτοί στη συγκέντρωση του Θεού, ²γιατί κι εκείνοι στο παρελθόν δεν είχαν δεχτεί να προσφέρουν στους Ισραηλίτες τροφή και νερό. Αντίθετα, μάλιστα, οι Μωαβίτες πλήρωσαν το *Βαλαάμ να 'ρθει και να καταραστεί το λαό του *Ισραήλ· ο Θεός μας όμως μετέτρεψε τότε την *κατάρα σε *ευλογία. ³Όταν ο λαός άκουσε αυτή τη διάταξη του νόμου, έδιωξαν από την κοινότητά τους όλους τους ξένους.

⁴Ο *ιερέας Ελιασειβ, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τα παραοικοδομήματα του ναού του Θεού, συνδεόταν από πολύν καιρό με τον Τωβία. ⁵Του είχε μάλιστα διαθέσει κι ένα ευρύχωρο δωμάτιο στα παραοικοδομήματα, το οποίο προηγουμένως ήταν αποθήκη των σιτηρών που προορίζονταν για τις *θυσίες· επίσης εκεί φυλάσσονταν το λιβάني και τα ιερά σκεύη καθώς και η *δεκάτη του σιταριού, του κρασιού και του λαδιού, που σύμφωνα με την εντολή, προορίζονταν για τροφή των λειυτών, των ψαλτών και των θυρωρών του ναού· εκεί φυλάσσονταν και οι συνεισφορές για τους ιερείς. ⁶Ενώ συνέβαιναν αυτά, εγώ έλειπα από την *Ιερουσαλήμ. Είχα πάει στον Αρταξέρξη, βασιλιά της *Βαβυλώνας, κατά το τριακοστό δεύτερο έτος της βασιλείας του.⁶ Αλλά μετά από λίγο, του ζήτησα άδεια ⁷κι επέστρεψα στην Ιερουσαλήμ. Εκεί έμαθα το κακό που είχε κάνει ο Ελιασειβ για χάρη του Τωβία, παραχωρώντας του ένα δωμάτιο στην *αυλή του ναού του Θεού. ⁸Δυσανεστηθήκα πολύ μ' αυτό και πήγα και πέταξα όλα τα πράγματα του Τωβία έξω από το δωμάτιο, στο δρόμο. ⁹Επειτα διέταξα και καθάρισαν προσεκτικά το δωμάτιο και ξανάφεραν εκεί τα σκεύη του ναού του Θεού, το

λιβάني και τα σιτηρά για τις προσφορές.

¹⁰Επίσης πληροφορήθηκα ότι δεν είχαν δοθεί στους *λευίτες τα μερίδια της τροφής τους, κι έτσι αυτοί και οι ψάλτες που εργάζονταν στο *ναό, είχαν φύγει και καλλιεργούσαν καθένας το χωράφι του. ¹¹Τότε επέπληξα τους αξιωματούχους που είχαν εγκαταλείψει έτσι το ναό του Θεού. Συγκέντρωσα τους λευίτες και τους ψάλτες και τους εγκατέστησα πάλι στις θέσεις τους. ¹²Τότε όλοι οι Ιουδαίοι έφεραν τη δεκάτη του σιταριού, του κρασιού και του λαδιού στις αποθήκες. ¹³Και τοποθέτησα υπεύθυνους στις αποθήκες τον ιερέα Σελεμιά, το γραμματέα Σαδώκ και το λευίτη Πεδαία· για βοηθό τους διόρισα το Χανάν, γιο του Ζακκούρ και εγγονό του Μαρτανία, γιατί αυτοί θεωρήθηκαν έμπιστοι. Έργο τους ήταν να μοιράζουν τις προσφορές στους συναδέλφους τους.

¹⁴Θυμήσου με, Θεέ μου, γι' αυτό, και μη λησμονήσεις ό,τι καλό έκανα από αγάπη για το ναό του Θεού μου και για τις τελετουργίες που πρέπει να γίνονται εκεί.

¹⁵Εκείνο τον καιρό είδα στην Ιουδαία κάποιους να πατούν σταφύλια στα πατητήρια το *Σάββατο. Κάποιοι άλλοι μετέφεραν δεμάτια σιτάρι και τα φόρτωναν στα γαϊδούρια, καθώς και κρασί, σταφύλια και σύκα και κάθε είδους εμπορεύματα, και τα έφερναν στην Ιερουσαλήμ. Τότε τους έκανα παρατήρηση σχετικά με την ημέρα που πουλούσαν τιςπραμάτειες τους. ¹⁶Οι *Τύριοι που έμεναν στην Ιερουσαλήμ έφερναν εκεί ψάρια και διάφορα άλλα εμπορεύματα και τα πουλούσαν το Σάββατο στους Ιουδαίους. ¹⁷Τότε επέπληξα τους άρχοντες της Ιουδαίας και τους είπα: «Τι είναι αυτό το κακό που κάνετε και μολύνετε την ημέρα του Σαββάτου; ¹⁸Τα ίδια έκαναν και οι πρόγονοί σας και ο Θεός μάς προξένησε όλο αυτό το κακό σ' εμάς και στην πόλη. Κι εσείς τώρα μολύνετε το Σάββατο κι επισύρετε έτσι περισσότερη οργή Θεού πάνω στους Ισραηλίτες!»

⁶Οι βασιλείς των Περσών διατηρούσαν ανάκτορα και στη Βαβυλώνα, απ' όπου και ο τίτλος, που δίνεται εδώ. Το «τριακοστό δεύτερο έτος της βασιλείας του» ήταν το 432 π.Χ. (Πρβλ. υποσ. εις κεφ. 1,1)

¹⁹ Διέταξα, λοιπόν, να κλείνουν οι πύλες της Ιερουσαλήμ, μόλις άρχιζε να σκοτεινιάζει, πριν το Σάββατο, και να μην ανοίγονται προτού περάσει το Σάββατο. Τοποθέτησα και μερικούς από τους συνεργάτες μου επόπτες στην πύλη, ώστε κανείς να μη διακινεί εμπορεύματα μέρα Σάββατο. ²⁰ Έτσι, μία ή δύο φορές οι έμποροι και οι πωλητές των διαφόρων εμπορευμάτων διανυκτέρευσαν έξω από την Ιερουσαλήμ. ²¹ Τους επέπληξα όμως: «Γιατί διανυκτερεύετε μπροστά στο τείχος;» τους είπα. «Αν το επαναλάβετε θα σας συλλάβω». Από τότε δεν ξανάρθαν μέρα Σάββατο. ²² Επειτα διέταξα τους λευίτες να εξαγνίζονται πριν πάνε να φυλάξουν τις πύλες της πόλης, για να διατηρούν *αγία την ημέρα του Σαββάτου.

Θυμήσου με, Θεέ μου, επίσης και γι' αυτό και σπλαχνίσου με, αφού τόσο μεγάλη είναι η αγάπη σου!

²³ Επίσης εκείνη την εποχή διαπίστωσα ότι υπήρχαν Ιουδαίοι που είχαν παντρευτεί γυναίκες από την Ασδών, την Αμνών και τη *Μωάβ. ²⁴ Τα μισά από τα παιδιά τους μιλούσαν τη γλώσσα της Ασδών, τα άλλα μιλούσαν τη γλώσσα κάποιου από τους άλλους ξένους λαούς, αλλά κανένα δεν μπορούσε πια να μιλήσει τα εβραϊκά. ²⁵ Γι' αυτό μάλωσα μαζί τους, τους καταράστηκα, χτύπησα μάλιστα μερικούς απ' αυτούς, ξερίζωσα τα μαλλιά τους και τους υποχρέωσα να υποσχεθούν με *όρκο στο Θεό ότι ούτε τα παι-

διά τους ούτε οι ίδιοι θα έρθουν ποτέ σε επιμεξία με ξένους. ²⁶ «Δεν αμάρτησε ο Σολομών, ο βασιλιάς του Ισραήλ, εξαιτίας τέτοιων γυναικών;» τους είπα. «Μέσα σ' όλα τα έθνη δεν υπήρξε βασιλιάς σαν κι αυτόν. Ο Θεός τον αγαπούσε και τον έκανε βασιλιά σε όλο τον Ισραήλ· και όμως, ακόμα κι αυτόν ξένες γυναίκες τον έκαναν να αμαρτήσει. ²⁷ Δε θα επιτρέψουμε, λοιπόν, σ' εσάς να διαπράξετε αυτή τη μεγάλη αμαρτία της απιστίας προς το Θεό, παίρνοντας ξένες γυναίκες!»

²⁸ Ένας από τους γιους του Ιωαδά, εγγονός του *αρχιερέα Ελιασειβ, ήταν γαμπρός του Σανβαλλάτ του Χωρωνίτη· γι' αυτό τον έδιωξα από την Ιερουσαλήμ.

²⁹ Μην τους ξεχάσεις όλους αυτούς, Θεέ μου, που βεβήλωσαν το αξίωμα της ιεροσύνης και τη *διαθήκη που έκανες με τους ιερείς και τους λευίτες.

³⁰ *Καθάρισα το λαό από όλα τα ξένα στοιχεία και επανέφερα σε ισχύ τις διατάξεις για τους ιερείς και τους λευίτες, προσδιορίζοντας τα ιδιαίτερα καθήκοντα του καθενός.

³¹ Ακόμα πρόβλεψα για την προμήθεια των ξύλων στις καθορισμένες εποχές του χρόνου και για τις προσφορές των *πρωτογεννημάτων.

Θυμήσου το αυτό, Θεέ μου, και δείξε μου καλοσύνη.

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Εσθήρ” τιτλοφορείται με το όνομα της κεντρικής ηρωίδας του, μιας νεαρής Ιουδαίας, η οποία ως σύζυγος του βασιλιά των Περσών έσωσε τους συμπατριώτες της

Το κείμενο του έργου σώζεται σε δύο βασικές παραλλαγές: μία γραμμένη πρωτότυπως στα εβραϊκά και μια εκτενέστερη στα ελληνικά που μαρτυρείται από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄). Κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο στην τρίτη ομάδα των βιβλίων, τα “Αγιογραφα”.

Θέμα του βιβλίου αποτελεί η σωτηρία των Ιουδαίων της Περσίας από την επιβολή των εχθρών τους με την παρέμβαση στο βασιλιά των Περσών της συζύγου του Εσθήρ. Ο ανώτατος αξιωματούχος Αμάν σχεδιάζει να εξολοθρεύσει τους Ιουδαίους και κατορθώνει, μάλιστα, να πάρει τη σχετική άδεια από το βασιλιά. Η Εσθήρ, καθοδηγούμενη από το θείο της Μαρδοχαίο, πετυχαίνει τελικά να ανατρέψει πλήρως το σχέδιο του Αμάν. Ο ίδιος οδηγείται στην αγχόνη και οι Ιουδαίοι εκδικούνται σκληρά, φονεύοντας χιλιάδες εχθρούς τους. Σε ανάμνηση του γεγονότος αυτού θεοσπίστηκε η γιορτή των “Πουρίμ”.

Ο δραματικός τρόπος της περιγραφής των γεγονότων, που συχνά φτάνει μέχρι την υπερβολή, οφείλεται στο λογοτεχνικό χαρακτήρα του έργου και στο πνεύμα της εποχής. Ο συγγραφέας, αντλώντας στοιχεία από τη λαϊκή εθνική παράδοση, περιγράφει τις περιπέτειες των Ιουδαίων της διασποράς. Παρά το έντονα εθνικιστικό πνεύμα όμως, στην αφήγηση υπόκειται η βασική θεολογική θέση ότι η πρόνοια του Θεού είναι αυτή που κινεί τα νήματα της ιστορίας. Οι ήρωες του έργου θέτουν με εμπιστοσύνη τον εαυτό τους στην υπηρεσία του Θεού, ο οποίος πραγματοποιεί το σχέδιό του, ακόμη και όταν τα όργανά του δείχνουν αδυναμία (πρβλ. 4,13-14). Με τις προσθήκες του ελληνικού κειμένου, που δένουν λειτουργικά με την υπόλοιπη αφήγηση, το έργο εμπλουτίζεται με θρησκευτικά στοιχεία και αποκτά έναν περισσότερο πνευματικό χαρακτήρα. Στην παρούσα μετάφραση οι προσθήκες σημειώνονται με τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου Α, Β, Γ, κλπ.

Διάγραμμα του περιεχομένου

(με πλάγια γράμματα οι ελληνικές προσθήκες)

1. Η Εσθήρ γίνεται βασίλισσα:	1,1-2,23
2. Ο Αμάν σχεδιάζει τον αφανισμό των Ιουδαίων:	3,1-5,14
2α. Το διάταγμα του βασιλιά κατά των Ιουδαίων (μετά το 3,13):	Β,1-13
2β. Η προσευχή του Μαρδοχαίου (μετά το 4,17):	Γ,1-9
2γ. Η προσευχή της Εσθήρ:	Γ,10-24
2δ. Η παρουσίαση της Εσθήρ στο βασιλιά (μετά το 5,1 & 5,2):	Δ,1-6: Δ, 7-8
3. Το σχέδιο του Αμάν ναυαγεί:	6,1-7,10
4. Οι Ιουδαίοι εκδικούνται τους εχθρούς τους:	8,1-10,31
4α. Το διάταγμα του βασιλιά υπέρ των Ιουδαίων (μετά το 8,12):	Ε,1-21
4β. Η ερμηνεία του ονείρου του Μαρδοχαίου (μετά το 10,3):	ΣΤ,1-11

ΕΣΘΗΡ

Το όνειρο του Μαρδοχαίου

Α Το δεύτερο χρόνο της βασιλείας του μεγάλου βασιλιά Αρταξέρξη, την πρώτη μέρα του μήνα *Νισάν, ο Μαρδοχαίος, γιος του Ιαίρου, γιου του Σεμεία, γιου του Κισαίου από τη φυλή Βενιαμίν, είδε ένα όνειρο.^α ² Ο άνθρωπος αυτός ήταν Ιουδαίος και κατοικούσε στα Σούσα·^β ήταν σπουδαία προσωπικότητα και υπηρετούσε στην αυλή του βασιλιά. ³ Προερχόταν από τους Ιουδαίους αιχμαλώτους, εκείνους που ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ είχε οδηγήσει στην *αιχμαλωσία από την *Ιερουσαλήμ, μαζί με τον Ιερχονία, βασιλιά του *Ιούδα.^γ

⁴ Το όνειρο που είδε ο Μαρδοχαίος ήταν το ακόλουθο: Άκουσε ξαφνικά φωνές και θόρυβο, βροντές, σεισμό και αναταραχή στη γη. ⁵ Μετά παρουσιάστηκαν δύο μεγάλοι *δράκοντες με πολύ δυνατές κραυγές, έτοιμοι να παλέψουν μεταξύ τους. ⁶ Με τις φωνές τους αυτές όλα τα έθνη ετοιμάστηκαν για πόλεμο εναντίον του λαού του Θεού. ⁷ Όλη τη γη τη σκέπασε βαθύ σκοτάδι και ξέσπασε θύελλα, θλίψη κι απόγνωση, μεγάλα δεινά κι αναταραχές. ⁸ Όλος ο λαός του Θεού ταράχτηκε, γιατί φοβήθηκαν για τις συμφορές που θα τους έβρισκαν. Περίμεναν να καταστραφούν και φώναζαν δυνατά στο Θεό για βοήθεια. ⁹ Τότε εμφανίστηκε μια μικρή πηγή, από την οποία σχηματίστηκε ένα μεγάλο ποτάμι με πολύ νερό. ¹⁰ Μετά ανέτειλε ο ήλιος και έγινε μέρα. Τότε όλοι οι καταπιεσμένοι ξεσηκώθηκαν και κατατρόπωσαν τους ισχυρούς.

^α *Αρταξέρξης* Πρόκειται για το βασιλιά Αρταξέρξη Α', ο οποίος διαδέχθηκε τον Ξέρξη Α' και βασίλευσε μεταξύ 464 και 424 π.Χ. Το εβραϊκό και το ελληνικό κείμενο διαφέρουν ως προς την ταυτότητα αυτού του βασιλιά (πρβλ. κεφ 1,1) – *Κισαίου* ή *Κις* Βλ. υποσ. εις κεφ 2,5 ^β *Σούσα*, ανατολικά της Βαβυλώνας ήταν η χειμερινή κατοικία των Περσών βασιλέων και μία από τις τρεις πρωτεύουσες της αυτοκρατορίας, μαζί με τη Βαβυλώνα και τα Εκβάτανα Υβλ. υποσ. εις κεφ 2,6 ^γ *Βουγαίος* Δεύτερη ονομασία, που δείχνει την καταγωγή του Αμάν, ή πρόκειται για υποκοριστικό, που δηλώνει άνθρωπο αλαζόνα ^δ *Ξέρξης* Πίθανως πρόκειται για τον Ξέρξη Α', βασιλιά των Περσών από 486 έως 464 π.Χ. Είναι γνωστός και με το όνομα *Ασσοσηρης*

A,1 2,5 A,1-3 B' Βασ 24,10-16 **A,4** Ψλ 18,8-16 **A,7** Ησ 5,30 **A,9** ΣΤ,3 **A,10 8,16 A,11** ΣΤ,1-10 **A,15** 6,1 10,2 **A,16** 6,3 **A,17** 3,1 1,1-2 Εσθ 4,6

¹¹ Όταν τέλειωσε το όνειρο, ξύπνησε ο Μαρδοχαίος, κι αναλογιζόταν τι τάχα σκόπευε να κάνει ο Θεός. Διαρκώς αυτό είχε στη σκέψη του και ήθελε με κάθε τρόπο να το εξηγήσει μέχρι την επόμενη νύχτα.

Ο Μαρδοχαίος σώζει τη ζωή του βασιλιά

¹² Μια μέρα ο Μαρδοχαίος κοιμόταν στην αυλή παρέα με το Γαβαθά και το Θάρρα, τους δύο αυλικούς του βασιλιά. ¹³ Εκεί τους άκουσε που συζητούσαν μεταξύ τους. Έδωσε προσοχή και ανακάλυψε πως σχεδίαζαν να δολοφονήσουν το βασιλιά Αρταξέρξη. Πήγε λοιπόν αμέσως και φάνερωσε το σχέδιό τους στο βασιλιά. ¹⁴ Ο βασιλιάς ανέκρινε τους δύο αυλικούς κι αυτοί ομολόγησαν την ενοχή τους και καταδικάστηκαν σε θάνατο.

¹⁵ Τότε ο βασιλιάς διέταξε να καταγραφούν αυτά τα γεγονότα, για να μείνουν στην ιστορία· επίσης κι ο Μαρδοχαίος κράτησε σημειώσεις γι' αυτά. ¹⁶ Έτσι ο βασιλιάς διόρισε το Μαρδοχαίο στην υπηρεσία των ανακτόρων και του πρόσφερε δώρα για την πράξη του αυτή. ¹⁷ Ο Αμάν ο Βουγαίος,^δ όμως, γιος του Αμαδάθου, που έχαιρε μεγάλης εκτίμησης από το βασιλιά, ζητούσε ευκαιρία να καταστρέψει το Μαρδοχαίο και το λαό του, επειδή είχε καταδώσει τους δυο αυλικούς στο βασιλιά.

Η δύναμη και ο πλούτος του βασιλιά των Περσών

1 Συνέβηκε στις ημέρες του βασιλιά Ξέρξη,^ε ο οποίος βασίλευε από τις Ινδίες μέχρι την *Αιθιοπία, σε εκατόν είκοσι επτά ε-

παρχίες. ²⁻³ Αυτός, το τρίτο έτος της βασιλείας του επισκέφθηκε το φρούριο των Σούσων και εγκαταστάθηκε εκεί στο ανάκτορό του. Τότε παρέθεσε επίσημο γεύμα σ' όλους τους ηγεμόνες του και τους αξιωματούχους του. Παρόντες ήταν οι στρατηγοί της Περσίας και της Μηδίας, οι ευγενείς και οι ηγεμόνες των επαρχιών. ⁴ Ο βασιλιάς για εκατόν ογδόντα μέρες τούς επιδείκνυε τον αμύθητο πλούτο και τη δύναμη του βασιλείου του, την αίγλη και το μεγαλείο του.

Τα βασιλικά ανάκτορα ήταν χτισμένα μέσα στην περιοχή του φρουρίου. Τα Σούσα, ανατολικά της Βαβυλώνας χρησίμευαν για χειμερινή διαμονή των Περσών βασιλέων, και ήταν μία από τις τρεις πρωτεύουσες του κράτους, μαζί με τα Εκβάτανα και τη Βαβυλώνα.

⁵ Μετά την περίοδο εκείνη, ο βασιλιάς παρέθεσε στους κήπους των ανακτόρων κι άλλο επίσημο γεύμα για επτά μέρες σε όλο το λαό που κατοικούσε στο φρούριο των Σούσων, από τους πιο επίσημους μέχρι τους πιο άσημους. ⁶ Λευκά και γαλάζια παραπετάσματα κρέμονταν από άσπρα και κόκκινα σχοινιά, που ήταν δεμένα με ασημένιους κρίκους από αλαβάστρινες κολόνες. Το λιθόστρωτο ήταν στρωμένο με αλάβαστρο, αχάτη και με λευκές και μαύρες πέτρες, και πάνω του είχαν τοποθετηθεί ανάκλιτρα διακοσμημένα με χρυσάφι και ασήμι. ⁷ Έπιναν από χρυσά ποτήρια διαφόρων σχημάτων. Το κρασί του βασιλιά προσφερόταν άφθονο, όπως ταίριαζε στη βασιλική γενναιοδωρία. ⁸ Στην οινοποσία δεν υπήρχε κανείς περιορισμός. Ο βασιλιάς είχε δώσει διαταγές στους υπηρέτες του, ώστε να πίνει καθένας όσο ήθελε.

Η βασίλισσα πέφτει σε δυσμένεια

⁹ Αλλά και η βασίλισσα Αστίν παρέθεσε ταυτόχρονα γεύμα για τις γυναίκες, στο ανάκτορο του βασιλιά. ¹⁰ Την επόμενη μέρα, όταν ο βασιλιάς ήρθε στο κέφι με το κρασί, διάταξε τους Μιουμάν, Βιζθά, Χαρβουνά, Βιγθά, Αβαγθά, Ζεθάρ και Χαρκάς, που ήταν επτά

*ευνούχοι και προσωπικοί του υπηρέτες, ¹¹ να φέρουν μπροστά του τη βασίλισσα Αστίν με το βασιλικό της διάδημα, για να επιδείξει στο λαό και στους ηγεμόνες την καλλονή της, γιατί ήταν πραγματικά πολύ όμορφη. ¹² Όμως η βασίλισσα αρνήθηκε να υπακούσει στη διαταγή του βασιλιά.

Τότε εκείνος, φοβερά οργισμένος, ¹³ μίλησε αμέσως με τους συμβούλους του, που ήξεραν να διαβάζουν τ' αστέρια και να βρίσκουν το σωστό, όπως έπρεπε να γίνεται με κάθε υπόθεση του βασιλιά. ¹⁴ Παρουσιάστηκαν λοιπόν ο Καρσενά, ο Σεθάρ, ο Αδμαθά, ο Θαρσείς, ο Μερές, ο Μαρσενά και ο Μεμουχάν, οι επτά ανώτατοι μετά το βασιλιά ηγεμόνες της Περσίας και της Μηδίας, που είχαν πάντοτε ελεύθερη είσοδο σ' αυτόν. ¹⁵ Ο βασιλιάς τούς είπε: «Έστειλα τους ευνούχους μου στη βασίλισσα Αστίν, αλλά εκείνη δεν υπάκουσε στη διαταγή μου. Τι ποινή θα της επιβάλουμε;»

¹⁶ Τότε ο Μεμουχάν απάντησε στο βασιλιά και στους άλλους ηγεμόνες: «Η βασίλισσα Αστίν δεν παρανόμησε ενάντια μόνο στο βασιλιά, αλλά και στους ηγεμόνες και σ' όλους τους λαούς που κατοικούν στις επαρχίες του βασιλείου. ¹⁷ Γιατί όλες οι γυναίκες όταν μάθουν την πράξη αυτή της βασίλισσας, δεν θα υπολογίζουν πια τους άντρες τους. Θα λένε, "ο βασιλιάς Ξέρξης διάταξε να πάει σ' αυτόν η βασίλισσα Αστίν, κι εκείνη αρνήθηκε". ¹⁸ Από σήμερα οι γυναίκες των ηγεμόνων του βασιλιά στην Περσία και στη Μηδία, που θα μαθαίνουν την πράξη αυτή της βασίλισσας, θα απειθαρχούν σ' αυτούς. Κι αυτή η απειθαρχία θα προκαλέσει την οργή των συζύγων τους. ¹⁹ Αν το εγκρίνεις, λοιπόν, βασιλιά, ας εκδοθεί ένα διάταγμα, ότι ποτέ πια δε θα ξαναπαρουσιαστεί η Αστίν στο βασιλιά Ξέρξη. Αυτό το διάταγμα να συμπεριληφθεί στους νόμους των Περσών και των Μήδων, που δεν μπορούν να μεταβληθούν. Και το βασιλικό της αξίωμα να το δώσεις σε μια σύζυγο πιο άξια απ' αυτήν. ²⁰ Μόλις μαθευτεί η βασιλική από-

⁹ *Επισκέφθηκε* Πιθανώς πρόκειται για την πρώτη επίσκεψη του Ξέρξη στο φρούριο των Σούσων, περιοχή η οποία διακρινόταν από την πόλη των Σούσων αυτήν καθ' εαυτήν (βλ. κεφ 3,15 και 18,14-15)

φαση, που θα εκτελεσθεί σ' ολόκληρο το βασίλειο, όλες οι γυναίκες θα σέβονται τους άντρες τους, είτε είναι επίσημοι είτε άσημοι»

²¹ Η πρόταση αυτή του Μεμουχάν άρεσε στο βασιλιά και στους ηγεμόνες, κι ο βασιλιάς την υιοθέτησε. ²² Έστειλε γραπτή διαταγή σ' όλες τις επαρχίες του βασιλείου, στη γλώσσα του λαού κάθε επαρχίας και στο σύστημα γραφής της, ότι κάθε άντρας πρέπει να είναι αυτός αρχηγός του σπιτιού του και να μιλάει με αυθεντία.^ζ

Αναζητείται νέα βασίλισσα

2 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, όταν πια είχε υποχωρήσει η οργή του βασιλιά, αυτός εξακολουθούσε να θυμάται την Αστίν και την πράξη της, καθώς και την απόφασή του εναντίον της. ² Τότε του είπαν οι αυλικόι του: «Άς αναζητηθούν για σένα, βασιλιά, όμορφες κόρες, παρθένες· ³ και να ορίσεις επιθεωρητές σ' όλες τις επαρχίες του βασιλείου σου, οι οποίοι να συγκεντρώσουν στα ανάκτορα των Σούσων, στο γυναικωνίτη, όλες αυτές τις όμορφες κόρες. Ο Εγάι, *ευνούχος του βασιλιά και επόπτης των γυναικών του, θα τις παραλάβει και θα φροντίσει για τον καλλωπισμό τους. ⁴ Εκείνη η νέα που θα σου αρέσει περισσότερο, θα βασιλέψει στη θέση της Αστίν».

Η πρόταση άρεσε στο βασιλιά και την έκανε δεκτή

Οι κόρες των Εβραίων ανάμεσα στις υποψήφιες

⁵ Εκεί στο φρουρίο των Σούσων κατοικούσε ένας Ιουδαίος που ονομαζόταν Μαρδοχαίος, από τη φυλή Βενιαμίν, γιος του Ιαίρου, γιου του Σεμείου, γιου του Κις.^η ⁶ Όταν ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ είχε οδηγήσει από τη Βαβυλώνα στην *αιχμαλωσία έναν αριθμό κατοίκων της Ιουδαίας μαζί με το βασιλιά Ιωαχίν,^θ ανάμεσά τους ήταν και ο Μαρδοχαίος. ⁷ Ήταν κηδεμόνας της εξαδέλφης του της Χαδασά, δηλαδή της Εσθήρ.

Η κόρη ήταν πολύ όμορφη· οι γονείς της είχαν πεθάνει και την είχε υιοθετήσει αυτός για κόρη του.

⁸ Όταν δημοσιεύτηκε το βασιλικό διάταγμα, συγκεντρώθηκαν πάρα πολλές νέες στο ανάκτορο των Σούσων υπό την επίβλεψη του Εγάι. Η Εσθήρ οδηγήθηκε κι αυτή στο γυναικωνίτη του βασιλιά. ⁹ Η νέα άρεσε στον Εγάι και κέρδισε την εύνοιά του. Αυτός φρόντισε ν' αρχίσει αμέσως η διαδικασία του καλλωπισμού της και να έχει τη σωστή διατροφή. Τη μετέφερε στο καλύτερο διαμέρισμα του γυναικωνίτη και της διέθεσε επτά εκλεκτές υπηρέτριες από τα ανάκτορα.

¹⁰ Σύμφωνα με τις οδηγίες του Μαρδοχαίου, η Εσθήρ δεν αποκάλυψε σε κανέναν το λαό της και την καταγωγή της. ¹¹ Ο Μαρδοχαίος περιφερόταν κάθε μέρα στην αυλή του γυναικωνίτη για να μαθαίνει πώς περνούσε η Εσθήρ και πώς την περιποιούνταν.

¹² Σύμφωνα με τον κανονισμό, κάθε νέα την προετοιμάζαν ένα χρόνο προτού την παρουσιάσουν στο βασιλιά: Έξι μήνες την περιποιούνταν με ειδικό λάδι και μύρα και έξι μήνες με αρώματα και διάφορα άλλα γυναικεία καλλυντικά. ¹³ Κατόπιν οι νέες παρουσιάζονταν μία μία. Όταν επρόκειτο να πάνε από το γυναικωνίτη στα ανάκτορα, τους επιτρεπόταν να ντυθούν και να καλλωπιστούν όπως αυτές ήθελαν. ¹⁴ Κάθε κορίτσι πήγαινε το βράδυ στο βασιλιά και γύριζε το πρωί στο δεύτερο γυναικωνίτη υπό την επίβλεψη του Σασαχάζ, ευνούχου του βασιλιά, επόπτη των παλλακίδων. Δεν ξαναπαρουσιαζόταν πια στο βασιλιά, εκτός αν του άρεσε πολύ και την προσκαλούσε ονομαστικά.

Η Εσθήρ γίνεται βασίλισσα

¹⁵ Κάποτε ήρθε και η σειρά της Εσθήρ, η οποία μετά το θάνατο του πατέρα της Αβιχαιλ είχε υιοθετηθεί από τον ανηψιό του το Μαρδοχαίο. Όταν ήταν να παρουσιαστεί στο βασιλιά, δεν ζήτησε να φορέσει τίποτα περισσότερο, παρά μόνο όσα της σύστησε ο ευνούχος

^ζ και να μιλάει με αυθεντία Ἡ να μπορεί να επιβάλλει τη μητρική του γλώσσα ^η Ο Κις ήταν πατέρας του Σαούλ (Α΄ Σαμ 1,9) ^θ Το γεγονός συνέβη το 597 π.Χ

Εγεί. Κι όλοι όσοι την έβλεπαν, τη θαύμαζαν. ¹⁶ Έτσι, η Εσθήρ οδηγήθηκε στο ανάκτορο του Ξέρξη το δέκατο *μήνα, του έβδομου έτους της βασιλείας του, δηλαδή το μήνα *Αδάρ.

¹⁷ Η Εσθήρ άρεσε στο βασιλιά περισσότερο από κάθε άλλη γυναίκα, και κέρδισε την εύνοια και τη συμπάθειά του περισσότερο απ' όλες τις άλλες παρθένες. Της έβαλε στο κεφάλι το βασιλικό διάδημα και την ανακήρυξε βασίλισσα στη θέση της Αστίβ. ¹⁸ Μετά, ο βασιλιάς παρέθεσε σ' όλους τους ηγεμόνες και τους αυλικούς του επίσημο γεύμα για να τιμήσει την Εσθήρ. Επίσης χορήγησε φορολογικές απαλλαγές στις επαρχίες και μοίρασε βασιλικά δώρα.

Ο Μαρδοχαίος σώζει τη ζωή του βασιλιά

¹⁹⁻²⁰ Στο μεταξύ όλες οι νέες είχαν συγκεντρωθεί για δεύτερη φορά στο γυναικωνίτη. ¹⁹ Η Εσθήρ, όπως την είχε διατάξει ο Μαρδοχαίος, δεν είχε ακόμη φανερώσει πουθενά την καταγωγή της και ότι ανήκε στον ιουδαϊκό λαό. Υπάκουε ακόμη σ' αυτόν, όπως έκανε τον καιρό που ήταν υπό την κηδεμονία του.

Ο Μαρδοχαίος είχε διοριστεί στην υπηρεσία του βασιλιά και καθόταν στην πύλη των ανακτόρων. ²¹ Εκείνες τις ημέρες ο Βιγθάν και ο Θέρες, δυο ευνούχοι του βασιλιά Ξέρξη και υπεύθυνοι των φρουρών της πύλης είχαν δυσανεστηθεί με το βασιλιά και συνωμοτούσαν να τον δολοφονήσουν.

²² Ο Μαρδοχαίος έμαθε το σχέδιο και κατατόπισε τη βασίλισσα Εσθήρ· εκείνη με τη σειρά της γνωστοποίησε στο βασιλιά αυτό που είχε ανακαλύψει ο Μαρδοχαίος. ²³ Το θέμα ερευνήθηκε αμέσως, αποδείχτηκε η συνωμοσία και κρέμασαν τους δυο ευνούχους από ένα δέντρο. Το γεγονός αυτό καταχωρίστηκε στο επίσημο Βιβλίο των Χρονικών του βασιλείου.^β

Ο Μαρδοχαίος προκαλεί το θυμό του Αμάν

3 Μετά απ' αυτά τα γεγονότα ο βασιλιάς Ξέρξης προώθησε τον Αμάν, γιο του Αμαδάθ, απόγονο του Αγάγ^γ και τον έκανε πρώτο ανάμεσα σ' όλους στους ηγεμόνες του. ² Όλοι οι αυλικόι του βασιλιά, που υπηρετούσαν στην πύλη των ανακτόρων γονάτιζαν και προσκυνούσαν τον Αμάν, με διαταγή του βασιλιά. Ο Μαρδοχαίος όμως δε γονάτιζε να προσκυνήσει.

³ Οι άλλοι αυλικόι ρωτούσαν το Μαρδοχαίο: «Γιατί εσύ παραβαίνεις τη διαταγή του βασιλιά;» ⁴ «Εγώ είμαι Ιουδαίος», τους έλεγε εκείνος. Κάθε μέρα τον πίεζαν αλλά αυτός αρνιόταν να υπακούσει. Τότε το ανάγγειλαν στον Αμάν, για να δουν αν ίσχυαν οι ισχυρισμοί του Μαρδοχαίου.

⁵ Ο Αμάν, όταν διαπίστωσε ότι πράγματι ο Μαρδοχαίος δεν γονάτιζε να τον προσκυνήσει, οργίστηκε πολύ. ⁶ Θεώρησε όμως ότι δεν ήταν αρκετό να τιμωρήσει μόνο το Μαρδοχαίο. Κι επειδή τον είχαν πληροφορήσει για την καταγωγή του, επιδίωξε να εξοντώσει όλους τους Ιουδαίους παντού στο βασίλειο του Ξέρξη, μαζί και το Μαρδοχαίο.

Ο Αμάν σχεδιάζει την εξόντωση των Ιουδαίων

⁷ Τον πρώτο *μήνα, δηλαδή το μήνα *Νισάν, του δωδέκατου έτους της βασιλείας του Ξέρξη, ο Αμάν διάταξε να ρίξουν κλήρους (εβρ. «πουρίμ»), για να βρουν τη μέρα και το μήνα που θα πραγματοποιούνταν το σχέδιό του. Κι ο κλήρος έπεσε στο δωδέκατο μήνα, δηλ στο μήνα *Αδάρ. ⁸ Είπε λοιπόν ο Αμάν στο βασιλιά: «Υπάρχει στο βασίλειό σου ένας λαός διασκορπισμένος σ' όλες τις επαρχίες και απομονωμένος από τους άλλους λαούς. Τα έθιμά τους διαφέρουν απ' αυτά των άλλων λαών, κι επιπλέον δεν υπακούουν στους νό-

^γΣτο εβρ η φρ «φορολογικές απαλλαγές» απαντάται άπαξ και η εννοια της δεν είναι βεβαιη ^δΔεν είναι γνωστο για ποιο λόγο αναφέρεται αυτή η δεύτερη συγκεντρωση των νεανιδων ^εΒιβλιο των Χρονικων του βασιλειου Στην αρχαιότητα συνηθιζονταν τα σπουδαιότερα γεγονότα που λάβαιναν χώρα σ' ένα βασίλειο, να καταγραφονται σε βιβλίο, ^ζΤο Βιβλίο των Χρονικων του βασιλειου (Πρβλ κεφ 6,1) ^ηΟ Αμάν θεωρείται απόγονος του Αγάγ, βασιλιά των Αμαληκίων

μους σου. Δε θα πρέπει λοιπόν, βασιλιά, να τους ανεχθείς. ⁹ Αν το εγκρίνεις, ας αποφασιστεί εγγράφως να εξολοθρευτεί αυτός ο λαός. Κι εγώ εγγυώμαι ότι θα καταβάλω δέκα χιλιάδες ασημένια τάλαντα στο βασιλικό θησαυροφυλάκιο». ¹⁰

¹⁰ Τότε ο βασιλιάς έβγαλε από το δάχτυλό του το σφραγιδολίθό του ¹⁶ και τον έδωσε στον εχθρό των Ιουδαίων τον Αμάν, γιο του Μεδαθά, τον Αγαγίτη. ¹¹ «Κράτα το ασήμι σου», του είπε, «και κάνε σ' αυτό το λαό ό,τι εσύ νομίζεις σωστό».

¹² Στις δεκατρείς του πρώτου μήνα συγκεντρώθηκαν οι γραμματείς του βασιλιά, και ο Αμάν τους υπαγόρευσε μια διαταγή προς τους διοικητές του βασιλιά, τους επάρχους και τους άρχοντες κάθε λαού. Η διαταγή εκδόθηκε εξ ονόματος του βασιλιά κατά το γραφικό σύστημα κάθε επαρχίας και στη γλώσσα κάθε λαού. ¹³ Τα αντίγραφα της διαταγής στάλθηκαν με ταχυδρόμους σ' όλες τις επαρχίες του βασιλείου.

Η διαταγή έλεγε να εξολοθρευτούν, να φονευτούν και να καταστραφούν όλοι οι Ιουδαίοι, άντρες, γυναίκες και παιδιά σε μία μέρα — στις δεκατρείς του δωδέκατου μήνα, δηλαδή του μήνα Αδάρ — και οι περιουσίες τους να αφεθούν στη λεηλασία.

Το βασιλικό διάταγμα για την εξόντωση των Ιουδαίων

Β Το βασιλικό διάταγμα έλεγε: «Ο μεγάλος βασιλιάς Αρταξέρξης απευθύνει τα ακόλουθα σε όσους έχει στην εξουσία του, επάρχους και διοικητές των εκατόν είκοσι εφτά επαρχιών, που εκτείνονται από την Ινδία μέχρι την Αιθιοπία. ² Αν και είμαι άρχοντας πολλών εθνών και έχω γίνει κύριος της οικουμένης, θέλησα πάντοτε να διοικήσω χωρίς αλαζονεία και κατάχρηση εξουσίας, αλλά με επιείκεια και ηπιότητα. Έτσι θέλησα να κάνω τη ζωή των υπηκόων μου ήρεμη κι αδιάταραχη για πάντα και τη βασιλεία μου ήπια

και ασφαλή, μέχρι τις πιο απομακρυσμένες χώρες της, ώστε όλοι να έχουν την ειρήνη που επιθυμούν. ³ Ρώτησα, λοιπόν, τους συμβούλους μου πώς είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί αυτό. Ένας απ' αυτούς, που ονομάζεται Αμάν, είναι πιο σοφός από τους άλλους και γνωστός για τη σταθερή αφοσίωσή του και την αποδεδειγμένη πιστότητά του σ' εμένα και κατέχει τη δεύτερη θέση του βασιλείου μου. ⁴ Αυτός μου φανέρωσε ότι ανάμεσα στα έθνη της γης έχει διασπαρεί ένας ύπουλος λαός. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν δικούς τους νόμους και γι' αυτό είναι αντίθετοι προς κάθε άλλο έθνος και αγνοούν συνεχώς τα βασιλικά διατάγματα· έτσι εμποδίζεται η αρμονική διοίκηση της αυτοκρατορίας μου.

⁵ »Πληροφορήθηκα, λοιπόν, πως ο λαός αυτός μόνος του βρίσκεται σε αντίθεση προς όλο το ανθρώπινο γένος, έχουν περιέργο τρόπο ζωής εξαιτίας των νόμων τους και διακινείται εχθρικά προς τα συμφέροντά μας· διαπράττουν τα χειρότερα κακά, με σκοπό την υπονόμευση της σταθερότητας του βασιλείου. ⁶ Γι' αυτό διάταξα όλοι αυτοί, άντρες, γυναίκες και παιδιά, να εξοντωθούν ολοκληρωτικά με ξίφος χωρίς οίκτο και φειδώ στις δεκατέσσερις του δωδέκατου *μήνα αυτού του χρόνου, δηλαδή του μήνα *Αδάρ. Είναι όλοι τους προγραμμαμένοι στο διάταγμα του Αμάν, ο οποίος είναι αρμόδιος για όλες τις κρατικές υποθέσεις και με συμβουλεύει σαν δεύτερος πατέρας μου. ⁷ Έτσι, αυτοί οι αιώνιοι εχθροί μας θα θανατωθούν βίαια μέσα σε μία μέρα και δε θα κλονίζουν πια στο μέλλον τη σταθερότητα και την ειρήνη του κράτους μου».

3 ¹⁴ Το διάταγμα θα δημοσιευόταν σε κάθε επαρχία και θα γνωστοποιόταν σε όλους τους λαούς, για να είναι έτοιμοι την ημέρα εκείνη. ¹⁵ Οι ταχυδρόμοι έφυγαν γρήγορα να εκτελέσουν τη διαταγή του βασιλιά, και το διάταγμα ανακοινώθηκε επίσης και στο φρούριο των Σούσων. Μετά ο βασιλιάς και ο Αμάν κάθισαν να πιουν, ενώ όλη η πόλη των

¹⁰ Τα χρηματά αυτά θα χρησιμεύαν ως αποζημίωση για τους δασμούς που θα χάνονταν από την εξόντωση των Ιουδαίων. ¹⁶ Ο βασιλικός σφραγιδολίθος ήταν σύμβολο εξουσίας και δύναμης. Έφερε την προτομή του βασιλιά και όποιος τον φορούσε ήταν εξουσιοδοτημένος να ενεργεί εξ ονόματός του (βλ. στ 12)

Σούσων βρισκόταν σε μεγάλη αναστάτωση.¹⁵

Η Εσθήρ παροτρύνεται να σώσει το λαό της

4 Όταν ο Μαρδοχαίος έμαθε τα συμβάντα, έσκισε τα ρούχα του,¹⁶ ντύθηκε στα *πένθημα κι έβαλε στο κεφάλι του στάχτη. Βγήκε στη μέση της πόλης και άρχισε να ξεφωνίζει και να κλαίει. ² Έφτασε μέχρι την πύλη των ανακτόρων, αλλά δεν επιτρεπόταν να μπει μέσα εκεί ντυμένος πένθημα. ³ Αλλά και σε κάθε επαρχία, όπου ανακοινωνόταν το διάταγμα του βασιλιά, οι Ιουδαίοι πενθούσαν, θρηγνούσαν με γοερές κραυγές και νήστευαν. Πολλοί φορούσαν πένθημα ρούχα και κάθονταν ξαπλωμένοι πάνω σε στάχτες. ⁴ Οι υπηρέτριες της Εσθήρ και οι *ευνούχοι παρουσιάστηκαν σ' αυτήν και την πληροφόρησαν σχετικά με το Μαρδοχαίο. Η βασίλισσα συγκλονίστηκε βαθύτατα και του έστειλε ρούχα να ντυθεί και να βγάλει από πάνω του τα πένθημα που φορούσε αλλά εκείνος δεν δέχτηκε. ⁵ Τότε η Εσθήρ κάλεσε τον Αθάχ, τον *ευνούχο του βασιλιά, που είχε διοριστεί στην υπηρεσία της, και τον διάταξε να πάει στο Μαρδοχαίο και να πληρορηθεί τι συνέβαινε και γιατί.

⁶ Ο Αθάχ πήγε και βρήκε το Μαρδοχαίο στην πλατεία της πόλης, στην είσοδο των ανακτόρων. ⁷ Αυτός του είπε τι είχε συμβεί, καθώς και το ποσό των χρημάτων που ο Αμάν υποσχέθηκε να προσφέρει στο θησαυροφυλάκιο του βασιλιά, αν του επέτρεπε να εξολοθρεύσει τους Ιουδαίους. ⁸ Επίσης του έδωσε ένα αντίγραφο του διατάγματος που είχε δημοσιευτεί στα Σούσα για την εξόντωσή τους, για να το δείξει στην Εσθήρ και να την παροτρύνει να παρουσιαστεί στο βασιλιά και να τον ικετεύσει να μεσολαβήσει υπέρ του λαού της.

⁹ Ο Αθάχ παρουσιάστηκε στην Εσθήρ και της διαβίβασε τα λόγια του Μαρδοχαίου. ¹⁰ Η Εσθήρ έστειλε πάλι τον Αθάχ και τον διάταξε να πει στο Μαρδοχαίο: ¹¹ «Όλοι οι υπηρέτες του βασιλιά και οι υπηκόοί του γνωρίζουν έναν απαράβατο νόμο, που ορίζει να θανατώ-

νεται οποιοσδήποτε άντρας ή γυναίκα πλησιάσει απρόσκλητος το βασιλιά στην εσωτερική αυλή, εκτός αν ο βασιλιάς απλώσει προς αυτόν το χρυσό του σκήπτρο. Τότε θα τον αφήσουν να ζήσει. Κι εγώ έχω τριάντα μέρες τώρα να προσκληθώ να παρουσιαστώ στο βασιλιά».

¹² Ο Μαρδοχαίος πήρε το μήνυμα της Εσθήρ, ¹³ και της έστειλε την απάντηση: «Μη νομίζεις πως η ζωή σου είναι πιο ασφαλής από των άλλων Ιουδαίων, επειδή ζεις μέσα στο βασιλικό παλάτι. ¹⁴ Αν δεν μιλήσεις τώρα, θα έρθει από αλλού βοήθεια και σωτηρία για τους Ιουδαίους. Εσύ όμως και η οικογένειά σου θα εξαφανιστείτε. Και ποιος ξέρει αν δεν έγινες βασίλισσα για τούτη ακριβώς τη στιγμή;»

¹⁵ Η Εσθήρ τού έστειλε την απάντηση: ¹⁶ «Πήγαινε συγκέντρωσε όλους τους Ιουδαίους των Σούσων και ας νηστέψουν τρεις μέρες για μένα, χωρίς να φάνε και να πιουν μέρα νύχτα. Τα ίδια θα κάνω κι εγώ και οι δούλες μου. Μετά απ' αυτό, αντίθετα απ' το νόμο, θα παρουσιαστώ στο βασιλιά. Κι αν είναι να πεθάνω ας πεθάνω».

¹⁷ Ο Μαρδοχαίος έφυγε και έκανε όπως τον διάταξε η Εσθήρ.

Προσευχή του Μαρδοχαίου

Γ Ο Μαρδοχαίος έχοντας στη σκέψη του όλα όσα ο Κύριος είχε κάνει στο παρελθόν, προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια:

² «Κύριε, Κύριε, παντοδύναμε βασιλιά, αφού όλα είναι στην εξουσία σου και κανένας δεν μπορεί να σ' εμποδίσει, αν εσύ θέλεις, μπορείς να σώσεις το λαό του *Ισραήλ. ³ Εσύ δημιουργήσες τον ουρανό και τη γη και καθετί θαυμαστό που υπάρχει κάτω από τον ουρανό· είσαι ο *Κύριος των πάντων και κανένας δεν μπορεί ν' αντισταθεί σ' εσένα.

⁴ «Εσύ, Κύριε, γνωρίζεις τα πάντα. Γνωρίζεις ότι αρνούμαι να προσκυνήσω εκείνο τον αλαζόνα, τον Αμάν· και δεν το κάνω από α-

¹⁵Περί της διακρίσεως μεταξύ «φουριου» και «πολεως» των Σουσων βλ υποσ εις κεφ 1,2 ¹⁶βλ υποσ εις Γεν 37,29

4,11 Δ,10-12 5,2 8,4 4,16 Δ, 1 Β· Μακ 13,10-12 Γ,2 Γ,14 Ψλ 5,3 47,8 84,4 96,7-10 Τωβ 13,7 11 Σειρ 18,1 Β· Μακ 1,24 Γ,3 Β· Βασ 19,15 Γ,4 Β· Χρ 20,6

ναΐδεια ούτε από υπερηφάνεια ή φιλοδοξία, αλλά επειδή θέλω τη σωτηρία του λαού Ισραήλ. Για το σκοπό αυτό μπορώ να φιλήσω ακόμη και τα πέλαμα των ποδιών του Αμάν.

⁵ »Φέρομαι όμως έτσι για να μη βάλω τη δόξα του ανθρώπου πάνω από τη δόξα του θεού. Δε θα προσκυνήσω κανέναν εκτός από σένα, τον Κύριο μου, κι αυτό δεν θα το κάνω από εγωισμό. ⁶ Και τώρα, Κύριε, Θεέ, εσύ που είσαι ο υπέρτατος βασιλιάς, ο Θεός του *Αβραάμ, λυπήσου το λαό σου, γιατί οι εχθροί έχουν στραμμένα τα βλέματά τους εναντίον μας για να μας καταστρέψουν, κι έχουν βάλει στόχο να εξοντώσουν αυτούς που από πάντα ήταν ιδιοκτησία σου. ⁷ Μην εγκαταλείψεις το λαό σου, που τον λύτρωσες από την σκλαβιά των Αιγυπτίων για να είναι δικός σου. ⁸ Άκουσε, λοιπόν, την προσευχή μου και λυπήσου τους δικούς σου· άλλαξε το πένθος μας σε χαρά, για να υμνούμε το όνομά σου. Κάνε να ζήσουμε, Κύριε, ώστε ο λαός σου να συνεχίσει να σε υμνολογεί!».

⁹ Και όλος ο λαός του Ισραήλ φώναζε στο θεό για βοήθεια με όλη τους τη δύναμη, γιατί αντιμετώπιζαν πια το θάνατο

Προσευχή της Εσθήρ

¹⁰ Η βασίλισσα Εσθήρ βρισκόταν κι αυτή σε αγωνία θανάτου και κατέφυγε στον Κύριο. Έβγαλε τη λαμπρή στολή της και ντύθηκε στα πένθημα. Αντί για πολύτιμα αρώματα έβαλε στο κεφάλι της στάχτη και κοπριά και παραμέλησε εντελώς το σώμα της. Το μέρος του σώματός της που προηγουμένως το στόλιζε για δική της χαρά και ευχαρίστηση, τώρα ήταν γεμάτο μαδημένες τρίχες από το κεφάλι της. Προσευχόταν στον Κύριο κι έλεγε:

¹¹ «Κυριέ μου, εσύ είσαι ο μόνος βασιλιάς μας. Βοήθησέ με που είμαι μόνη και δεν έχω άλλον βοηθό εκτός από σένα. Ο κίνδυνος βρίσκεται πολύ κοντά μου. ¹² Από μικρή, στην πατρογονική φυλή μου, άκουγα πως εσύ, Κύριε, ξεχώρισες τους προγόνους μας από τις συγγενείες τους και τις οικογένειές τους. εσύ

διάλεξες το λαό του Ισραήλ μέσα απ' όλα τα άλλα έθνη για να είναι αιώνια ιδιοκτησία σου, και εκπλήρωσες όλα όσα τους υποσχέθηκες.

¹³ »Τώρα όμως αμαρτήσαμε ενώπιόν σου και μας παρέδώσες στην εξουσία των εχθρών μας, γιατί λατρέψαμε τους θεούς τους. Πόσο δίκαιος είσαι, Κύριε! ¹⁴ Παρ' όλα αυτά, τώρα οι εχθροί μας δεν είναι ικανοποιημένοι με την πικρή σκλαβιά μας, αλλά έδωσαν πανηγυρική υπόσχεση στα είδωλά τους να εξαφανίσουν κάθε εντολή σου· υποσχέθηκαν να εξοντώσουν όλους τους δικούς σου και να φράξουν το στόμα αυτών που σε υμνούν, να βεβηλώσουν το *νάό σου και το *θυσιαστήριό σου. ¹⁵ Αυτά τα έκαναν για να εξωθήσουν τα έθνη να λατρεύουν τα ψεύτικα είδωλα και να θαυμάζουν αιώνια ένα βασιλιά θνητό.

¹⁶ »Μην παραδώσεις, Κύριε, το βασιλικό σου σκήπτρο στα είδωλα που είν' ένα τίποτα. Ας μη γελοιοποιηθούμε στους εχθρούς μας με την πτώση μας, αλλά στρέψε τη σκέψη τους εναντίον αυτών των ίδιων και τιμώρησε παραδειγματικά αυτόν που στράφηκε εναντίον μας.

¹⁷ »Μη μας ξεχνάς, Κύριε, κι αποκάλυψε τον εαυτό σου σ' εμάς τώρα, στον καιρό της θλίψης μας. Δώσε και σ' εμένα θάρρος, βασιλιά των θεών, Κύριε κάθε εξουσίας. ¹⁸ Δώσε μου να πω λόγια σοφά στο βασιλιά, αυτό το φοβερό λιοντάρι, κι αλλάξέ του την καρδιά· κάνε τον ν' αποσύρει την εύνοιά του απ' αυτόν που μας πολεμά για να καταστραφεί αυτός και οι ομοιόδεάτες του. ¹⁹ Εμάς όμως λύτρωσέ μας με τη δύναμή σου· βοήθησε κι εμένα, που δεν έχω άλλον κανένα εκτός από σένα, Κύριε.

²⁰ »Γνωρίζεις τα πάντα και γνωρίζεις πολύ καλά ότι απεχθάνομαι να δοξαστώ απ' αυτούς που δεν τηρούν τις εντολές σου, και να πλαισιώσω μ' έναν *απερίμητο άντρα από ξένο έθνος. ²¹ Εσύ ξέρεις πολύ καλά το αδιέξοδο όπου βρίσκομαι. Απεχθάνομαι το σύμβολο της δόξας μου, αυτό το βασιλικό διάδημα που φοράω στο κεφάλι μου. Το φοράω στις δημό-

σιες εμφανίσεις μου κι όχι όταν είμαι μόνη μου. Το σιχάνομαι όπως το ύφασμα των γυναικείων καταμηνίων. ²² Η δούλη σου ποτέ δεν συνέφαγα με τον Αμάν ούτε παρακάθησα σε συμπόσιο του βασιλιά ούτε ήπια ποτέ από το κρασί των σπονδών. ¹⁷ ²³ Η δούλη σου δεν ένιωσα καμιά χαρά, από τότε που έγινα βασίλισσα μέχρι τώρα, παρά μόνο κοντά σ' εσένα Κύριε, Θεέ του Αβραάμ.

²⁴ «Εσύ Θεέ, που έχεις δύναμη πάνω σε όλους, άκουσε τη φωνή των απελπισμένων. Λύτρωσέ μας από τη δύναμη των κακών ανθρώπων κι απάλλαξε κι εμένα από τους φόβους μου».

Η Εσθήρ ετοιμάζεται να επέμβει

5 Μετά από τρεις μέρες η Εσθήρ φόρεσε τη βασιλική στολή της και στάθηκε στην εσωτερική αυλή των ανακτόρων, απέναντι από την είσοδο της αιθουσας του θρόνου. Ο βασιλιάς καθόταν στο θρόνο του με το πρόσωπο στραμμένο στην ανοιχτή είσοδο.

Δ Έτσι όπως ήταν λαμπροτυμένη, αφού πρώτα προσευχήθηκε στον πανεπόπτη Θεό και σωτήρα, πήρε μαζί της τις δύο δούλες της. Στη μία στήριζε με δυσκολία το αδύναμο σώμα της και η άλλη ακολουθούσε και κρατούσε το βαρύ φόρεμά της. ² Η ίδια έλαμπε από ομορφιά και το πρόσωπό της έδειχνε αταραξία, αλλά η καρδιά της ήταν σφιγμένη από το φόβο.

³ Πέρασε όλες τις πύλες και παρουσιάστηκε στο βασιλιά. Αυτός καθόταν στο θρόνο του και φορούσε την επίσημη στολή του. Ήταν στολισμένος ολόκληρος με χρυσά διαδήματα και πολύτιμα πετράδια κι ή όψη του προκαλούσε μεγάλο φόβο. ⁴ Σήκωσε το πρόσωπό του, γεμάτο απεριόριστη αξιοπρέπεια, και της έριξε ένα διαπεραστικό βλέμμα θυμού. Τότε η βασίλισσα χλώμιασε και κατέρρευσε: κόντεψε να λιποθυμήσει και χρειάστηκε ν' ακουμπήσει το κεφάλι της στον ώμο της δούλης της που προπορευόταν.

⁵ Ο Θεός όμως μετέτρεψε την οργή του βασιλιά σε πραότητα. Αναπήδησε με αγωνία από το θρόνο του και την πήρε στην αγκαλιά του, μέχρις ότου εκείνη συνήλθε. Με λόγια κατευναστικά την παρακαλούσε και της έλεγε: ⁶ «Τι συμβαίνει, Εσθήρ; Εγώ είμαι· ο άντρας σου. Μη φοβάσαι, εσύ δεν πρόκειται να πεθάνεις· οι διαταγές μας είναι για τους κοινούς θνητούς». Πλησίασε».

5 ² Μόλις είδε τη βασίλισσα Εσθήρ να στέκεται εκεί, διατέθηκε ευνοϊκά απέναντί της και της άπλωσε το χρυσό σκήπτρο που κρατούσε. Τότε η Εσθήρ πλησίασε και άγγιξε την άκρη του σκήπτρου.

Δ ⁷ Τότε εκείνη του είπε: «Κυρίέ μου, σε είδα σαν άγγελο Θεού και η καρδιά μου ταράχτηκε από τη μεγαλειότητά σου. Είσαι αξιοθαύμαστος, κύριέ μου, και το πρόσωπό σου είναι γεμάτο καλοσύνη».

⁸ Εκεί που συνομιλούσαν, αυτή πάλι κατέρρευσε λιπόθυμη. Ο βασιλιάς ταράχτηκε και όλοι οι υπηρέτες του βάλθηκαν να τη φροντίζουν για να συνέλθει.

5 ³ Ο βασιλιάς τη ρώτησε: «Τι σου συμβαίνει βασίλισσα Εσθήρ; Τι θέλεις; Μέχρι και το μισό μου βασίλειο θα σου δώσω»

⁴ Η Εσθήρ απάντησε: «Αν ευαρεστείσαι, βασιλιά μου, έλα σήμερα μαζί με τον Αμάν σε γεύμα που έχω ετοιμάσει για να σε τιμήσω».

⁵ Αμέσως ο βασιλιάς πρόσταξε: «Καλέστε γρήγορα τον Αμάν για να τιμήσουμε την πρόσκληση της Εσθήρ». Έτσι, ο βασιλιάς και ο Αμάν πήγαν στο γεύμα που παρέθεσε η Εσθήρ. ⁶ Μετά το φαγητό, την ώρα της οινοποσίας, ο βασιλιάς είπε στην Εσθήρ: «Ζήτησέ μου ό,τι θέλεις και θα σου το δώσω — μέχρι και το μισό μου βασίλειο». ⁷ Η Εσθήρ απάντησε: «Πράγματι έχω μια μεγάλη επιθυμία. ⁸ Αν λοιπόν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, βασιλιά μου, κι αν είσαι τόσο ευμενής απέναντί μου, τότε σε παρακαλώ έλα πάλι αύριο μαζί με τον Αμάν στο γεύμα που θα σας παραθέσω. Και αύριο θα σου ανακοινώσω την επιθυμία μου».

¹⁷Κρασί των σπονδών Κρασί που είχε χρησιμοποιηθεί σε λατρευτική πράξη προς τιμήν των ειδώλων

Γ,22 Ησ 40,18-20 Α΄ Κορ 8,4 Γ,23 Ιερ 15,15 Ψλ 44,24-27 95,3 Κρ 16,28 Γ,24-25 Ιθ 9,13 Πρμ 20,2 Γ,25 Ψλ 22,12 Γ,26 Γεν 17,9-14 Γ,27 Λευ 15,19 Γ,28 Δν 1,8 Ιθ 12,2 Γ,29 Ψλ 73,28 Δ,1,4,16 Γ,27 Δ,2 Ψλ 17,7 Δ,10-12 4,11 Δ,12β 5,3α 5,3α Δ,12 5,6 7,2 9,12 Μκ 6,23 5,6 5,3α

Ο Αμάν σχεδιάζει να κρεμάσει το Μαρδοχαίο

⁹ Ο Αμάν έφυγε από το γεύμα χαρούμενος και ευδιάθετος. Όταν όμως είδε το Μαρδοχαίο στην πύλη των ανακτόρων, που δε σηκώθηκε ούτε παραμέρισε από μπροστά του, καταλήφθηκε από θυμό εναντίον του. ¹⁰ Συγκρατήθηκε όμως και προχώρησε για το σπίτι του. Εκεί προσκάλεσε τους φίλους του και τη γυναίκα του τη Ζέρες. ¹¹ Ο Αμάν τούς διηγήθηκε πόσο πλούσιος ήταν και πόσους γιους είχε. Τους είπε ακόμη πόσο ο βασιλιάς τον είχε δοξάσει και τον είχε προαγάγει πάνω από όλους τους άρχοντες και τους αξιωματούχους του. ¹² «Πέρα απ' αυτά», συνέχισε, «η βασίλισσα δεν κάλεσε κανέναν άλλο να πάει μαζί με το βασιλιά στο γεύμα που παρέθεσε, παρά μόνον εμένα! Και αύριο είμαι πάλι προσκεκλημένος της μαζί με το βασιλιά. ¹³ Όλα αυτά όμως δεν με ικανοποιούν, όσο βλέπω εκείνο το Μαρδοχαίο, τον Ιουδαίο, να κάθεται στην πύλη των ανακτόρων». ¹⁴ Τότε η γυναίκα του και οι φίλοι του του πρότειναν: «Δώσε διαταγή να φτιάξουν ένα ικρίωμα πενήντα πήχεις ύψος, και το πρωί να μιλήσεις στο βασιλιά και να κρεμάσουν το Μαρδοχαίο απ' αυτό. Έτσι θα πας ήσυχος μαζί με το βασιλιά στο γεύμα». Η πρόταση άρεσε στον Αμάν και διάταξε να ετοιμάσουν το ικρίωμα.^{1θ}

Ο Αμάν εξαναγκάζεται να τιμήσει το Μαρδοχαίο

6 Τη νύχτα εκείνη ο βασιλιάς δεν είχε ύπνο και διάταξε να του φέρουν το Βιβλίο των Χρονικών^κ και να του διαβάσουν. ² Εκεί που του διάβαζαν, βρήκαν γραμμένο κι εκείνο που είχε αναφέρει ο Μαρδοχαίος κατά των δύο Ύενούχων του βασιλιά, των θυρωρών Βιγθάν και Θέρες, οι οποίοι είχαν αποπειραθεί να βλάψουν το βασιλιά Ξέρξη. ³ Τότε ο βασιλιάς ρώτησε «Τι ανταμοιβή ή τιμητική διάκριση δόθηκε στο Μαρδοχαίο; Οι υπηρέτες απάντησαν. «Τίποτα».

⁴ «Ποιος είναι έξω στην αυλή;» ρώτησε ο βασιλιάς. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή είχε μπει ο Αμάν στην εξωτερική αυλή των ανακτόρων, για να ζητήσει την άδεια του βασιλιά να κρεμάσει το Μαρδοχαίο από το ικρίωμα που του είχε ετοιμάσει. ⁵ Οι υπηρέτες απάντησαν στο βασιλιά: «Ο Αμάν περιμένει στην αυλή». Κι εκείνος είπε: «Να περάσει!».

⁶ Μπήκε ο Αμάν, κι ο βασιλιάς τον ρώτησε: «Τι πρέπει να κάνει ένας βασιλιάς, όταν θέλει να τιμήσει κάποιον ιδιαίτερα;» Ο Αμάν σκέφτηκε: «Ποιον άλλο να θέλει να τιμήσει ο βασιλιάς παρά εμένα!» ⁷ Και απάντησε: «Όταν ένας βασιλιάς θέλει να τιμήσει κάποιον, ⁸ πρέπει να προσφέρουν σ' αυτόν μια βασιλική στολή, που να την έχει ήδη φορέσει ο βασιλιάς, κι ένα άλογο, που πάνω του να έχει ανέβει ο βασιλιάς, και στο κεφάλι του αλόγου να φορέσουν ένα βασιλικό διάδημα. ⁹ Ένας από τους πρώτους αξιωματούχους του βασιλιά θα πρέπει να πάρει το άλογο και τη στολή για να ντύσει μ' αυτήν τον άντρα που θέλει ο βασιλιάς να τιμήσει, και να τον βοηθήσει να ιππεύσει, και να τον οδηγήσει έφιππο στην κεντρική λεωφόρο της πόλης. Να πηγαίνει μπροστά απ' αυτόν και να φωνάζει: "Έτσι γίνεται σ' αυτόν που θέλει ο βασιλιάς να τον τιμήσει!"»

¹⁰ Τότε ο βασιλιάς πρόσταξε τον Αμάν: «Τρέξε λοιπόν, πάρε τη στολή και το άλογο, όπως ακριβώς είπες, και κάνε τα όλα αυτά στο Μαρδοχαίο, τον Ιουδαίο, τον κάθεται στη βασιλική πύλη. Να μην παραλείψεις τίποτε απ' όλα όσα πρότεινες».

¹¹ Έτσι ο Αμάν πήρε τη στολή και το άλογο, έντυσε το Μαρδοχαίο και τον βοήθησε να ιππεύσει· μετά τον οδήγησε στην κεντρική λεωφόρο της πόλης και φώναζε μπροστά απ' αυτόν: «Έτσι γίνεται σ' αυτόν που θέλει ο βασιλιάς να τον τιμήσει!»

¹² Ύστερα ο Μαρδοχαίος γύρισε στη βασιλική πύλη και ο Αμάν έτρεξε στο σπίτι του καλύπτοντας το πρόσωπό του από την ταραχή. ¹³ Δηγήθηκε στη γυναίκα του και στους φίλους του τα συμβάντα, κι αυτοί οι σοφοί του

^{1θ} Ο απαγχονισμός ήταν ποινή για τους προδοτές και τους συνωμότες (κεφ 2,23) Εδώ το ύψος της αγχονης δείχνει την υπέρτατη ατιμώση ^κΒλ υποσ εις κεφ 2,23

σύμβουλοι του είπαν: «Αν ο Μαρδοχαίος, με τον οποίο έγιναν όλα αυτά, ανήκει στο έθνος των Ιουδαίων, δεν θα καταφέρεις τίποτε. Η πτώση σου είναι δεδομένη»

Η Εσθήρ αποκαλύπτει στο βασιλιά την καταγωγή της

¹⁴ Ενώ αυτοί ακόμα συζητούσαν, ήρθαν οι *ευνούχοι του βασιλιά και βιάζονταν να οδηγήσουν τον Αμάν στο γεύμα, που παρέθετε η Εσθήρ

7 Πήγαν λοιπόν ο βασιλιάς και ο Αμάν στο γεύμα. ² Τη δεύτερη μέρα, εκεί που έπιναν, της είπε πάλι ο βασιλιάς «Πες μου λοιπόν τώρα, βασίλισσα Εσθήρ, την επιθυμία σου κι εγώ θα σου την εκτελέσω. Ζήτησέ μου ό,τι θέλεις, μέχρι και το μισό μου βασίλειο!»

³ Η Εσθήρ αποκρίθηκε «Αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, βασιλιά μου, και αν μου επιτρέπεις να πω το αίτημά μου, σε ικετεύω να χαρίσεις τη ζωή σ' εμένα και στο λαό μου. ⁴ Εγώ και ο λαός μου έχουμε πουληθεί στον εξολοθρεμό. Αν είχαμε πουληθεί απλώς ως δούλοι, δε θα έθετα θέμα, γιατί η δυστυχία δεν αξίζει ν' απασχολεί το βασιλιά. Αλλά είμαστε εδώ για να μας δολοφονήσουν, να μας εξαφανίσουν».

⁵ Τότε ο βασιλιάς Ξέρξης στράφηκε στη βασίλισσα Εσθήρ και τη ρώτησε: «Ποιος είναι αυτός που τόλμησε κάτι τέτοιο; Πού είναι αυτός που σχεδίασε αυτά τα πράγματα;» ⁶ Η Εσθήρ απάντησε: «Ο άσπονδος εχθρός μας, είναι αυτός εδώ ο απάνθρωπος Αμάν!»

Τότε ο Αμάν τaráχηκε μπροστά στο βασιλιά και στη βασίλισσα. ⁷ Ο βασιλιάς σηκώθηκε από το τραπέζι και βγήκε οργισμένος στον κήπο του παλατιού. Ο Αμάν είχε παραμείνει όρθιος για να παρακαλέσει για τη ζωή του τη βασίλισσα Εσθήρ, γιατί κατάλαβε ότι κάτι κακό θα αποφάσιζε εναντίον του ο βασιλιάς.

Ο Αμάν απαγονίζεται στη θέση του Μαρδοχαίου

⁸ Όταν γύρισε ο βασιλιάς από τον κήπο του

παλατιού στην αίθουσα του συμποσίου, βρήκε τον Αμάν να είναι πεσμένος πάνω στο ανάκλιτρο της Εσθήρ. Τότε φώναξε με αγανάκτηση: «Πάει να βιάσει ακόμα και τη βασίλισσα μπροστά μου μέσα στο σπίτι μου!» Πριν καλά καλά πει ο βασιλιάς αυτά τα λόγια, ήρθαν οι υπηρέτες και σκέπασαν το πρόσωπο του Αμάν.^{α9} Ο Αρβωνά, ένας από τους *ευνούχους, είπε στο βασιλιά: «Στο σπίτι του Αμάν βρίσκεται ένα ικρίωμα πενήντα πήχεις ύψος· το έχει ετοιμάσει για το Μαρδοχαίο, που έσωσε τη ζωή σου, βασιλιά» Τότε ο βασιλιάς πρόσταξε: «Κρεμάστε τον σ' αυτό!»

¹⁰ Έτσι κρέμασαν τον Αμάν στο ικρίωμα που είχε ετοιμάσει ο ίδιος για το Μαρδοχαίο. Μετά απ' αυτό έπαψε η οργή του βασιλιά

Οι Ιουδαίοι εξουσιοδοτούνται να αμυνθούν

8 Την ίδια μέρα ο βασιλιάς δώρισε την περιουσία του Αμάν, του εχθρού των Ιουδαίων, στη βασίλισσα Εσθήρ. Από τότε επιτράπηκε στο Μαρδοχαίο να παρουσιάζεται στο βασιλιά, γιατί η Εσθήρ φανέρωσε και τη συγγενεία τους. ² Ο βασιλιάς έβγαλε το σφραγιδόλιθό του, που τον είχε πάρει πίσω από τον Αμάν, και τον έδωσε στο Μαρδοχαίο.^β Και η Εσθήρ εγκατέστησε το Μαρδοχαίο διαχειριστή στην περιουσία του Αμάν.

³ Η Εσθήρ μίλησε για άλλη μια φορά στο βασιλιά· έπεσε στα πόδια του, θρήνησε και τον ικέτηψε να αποτρέψει την εκτέλεση του κακού σχεδίου, που είχε καταρτίσει ο Αμάν ο Αγαγίτης κατά των Ιουδαίων. ⁴ Ο βασιλιάς άπλωσε στην Εσθήρ το χρυσό σκήπτρο κι εκείνη σηκώθηκε, στάθηκε μπροστά του ⁵ και του είπε. «Αν ευαρεστείσαι, βασιλιά μου, κι αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, αν το εγκρίνεις κι αν ενδιαφέρεσαι για μένα, ας εκδοθεί μια διαταγή ακυρωτική του διατάγματος του Αμάν, γιου του Μεδαθά, του Αγαγίτη, που είχε σκοπό να εξολοθρευτούν οι Ιουδαίοι απ' όλες τις επαρχίες του βασιλείου σου. ⁶ Πώς είναι δυνατό να αντικρύσω το κακό που θα βρει το λαό μου και να δω την καταστροφή των συμπατριωτών μου.»

^{α9} Σκεπάζαν το πρόσωπο των μελλοθανάτων. Η κίνηση αυτή των υπηρετών υποδηλώνει ότι θεωρήσαν τα λόγια του βασιλιά ως απαγγελία θανατικής καταδίκης. ^β Για τη σημασία αυτής της πράξεως βλ. υποσ. εις κεφ. 3,10

7 Ο βασιλιάς απάντησε στη βασίλισσα Εσθήρ και στο Μαρδοχαίο, τον Ιουδαίο: «Εγώ παραχώρησα στην Εσθήρ την περιουσία του Αμάν κι αυτόν διάταξα και τον κρέμασαν, γιατί συνωμότησε εναντίον των Ιουδαίων. ⁸ Ένα διάταγμα που γράφτηκε εξ ονόματος του βασιλιά και έχει τη σφραγίδα του δεν μπορεί ν' ανακληθεί. Εσείς όμως μπορείτε να εκδώσετε άλλο διάταγμα με το όνομά μου και τη σφραγίδα μου, για να σώσετε τους Ιουδαίους.»

⁹ Αμέσως συγκεντρώθηκαν οι γραφείς του βασιλιά, στις είκοσι τρεις του τρίτου *μήνα, δηλαδή του Σιβάν, και ο Μαρδοχαίος τους υπαγόρευσε ένα διάταγμα προς τους Ιουδαίους και τους *διοικητές, τους επάρχους και τους ανώτατους αξιωματούχους των επαρχιών, οι οποίοι διοικούσαν από τις Ινδίες μέχρι την *Αιθιοπία, σε εκατόν είκοσι επτά επαρχίες. Σε κάθε επαρχία έγραψαν στο δικό της σύστημα γραφής, και σε κάθε λαό στη δική του γλώσσα. Το ίδιο έκαναν και με τους Ιουδαίους. ¹⁰ Οι επιστολές γράφτηκαν εξ ονόματος του βασιλιά, σφραγίστηκαν με τη σφραγίδα του και στάλθηκαν στις επαρχίες με έφιππους ταχυδρόμους, καβάλα στα πιο γρήγορα βασιλικά άλογα.

¹¹ Οι επιστολές περιείχαν το εξής διάταγμα: «Δίνεται στους Ιουδαίους κάθε πόλης το δικαίωμα να συγκεντρωθούν και να υπερασπιστούν τη ζωή τους. Αν τους επιτεθούν ένοπλοι οποιασδήποτε εθνικότητας, οι Ιουδαίοι σε κάθε επαρχία, άντρες, γυναίκες και παιδιά, θα μπορούν να αντεπιτεθούν και να εξοντώσουν τους επιτιθέμενους: να τους εξολοθρεύσουν ολοκληρωτικά και να διαρπάσουν τις περιουσίες τους. ¹² Το διάταγμα αυτό θα ισχύσει ταυτόχρονα σε όλες τις επαρχίες του βασιλιά Ξέρξη, την ίδια μέρα: στις δεκατρείς του δωδέκατου μήνα, δηλαδή του *Αδάρ»

Το διάταγμα του βασιλιά υπέρ των Ιουδαίων

Ε Το περιεχόμενο της διαταγής είναι το ακόλουθο:

² «Ο μεγάλος βασιλιάς Αρταξέρξης χαιρετίζει τους αρχηγούς των εκατόν είκοσι επτά

σατραπειών από την Ινδία μέχρι την Αιθιοπία και όλους όσους μας είναι πιστοί. ³ Πολλοί που τιμήθηκαν με πολλά διακριτικά αξιώματα χάρη στη μεγάλη καλοσύνη των ευεργετών τους, υπερηφανεύτηκαν. Αυτοί όχι μόνο επιδιώκουν να κακοποιούν τους υπηκόους μας, αλλά επειδή δεν μπορούν να φέρουν το βάρος των αξιωμάτων τους, προσπαθούν να επιδιοθούν το κακό και αυτοί των ακόμη ευεργετών τους. ⁴ Όχι μόνο είναι αχάριστοι για τις ευεργεσίες που τους γίνονται από τους άλλους, αλλά περηφανεύονται κιόλας για την αίγλη τους και την ασυνήθιστη ευημερία τους, και άρχισαν να πιστεύουν σχεδόν ότι μπορούν να διαφύγουν και τη δίκαιη τιμωρία του Θεού, που πάντοτε βλέπει τα πάντα.

⁵ »Πολλές φορές, μάλιστα, πολλούς από κείνους που ήταν τοποθετημένοι στην εξουσία και που τους είχαν εμπιστευθεί τη διοίκηση των δημοσίων υποθέσεων, τους παρακίνησαν να γίνουν συνένοχοι στο θάνατο αθώων και τους βρήκαν συμφορές ανεπανόρθωτες. ⁶ Έτσι, με τα απατηλά ψέματα και την κακία τους εκμεταλλεύονταν την ειλικρινή χρηστότητα των κυβερνώντων. ⁷ Άξιο παρατήρησης είναι ότι τέτοια παραδείγματα, πράξεις δηλαδή που οφείλονται στην κακή διαχείριση της εξουσίας, δεν είναι μόνο παλιές ιστορίες που τις μαθαίνουμε τώρα, αλλά και σύγχρονα γεγονότα, που λαμβάνουν χώρα ανάμεσά μας.

⁸ »Πρέπει, λοιπόν, να προσέξουμε για το μέλλον να εξασφαλίσουμε την ηρεμία και την ειρήνη για όλους τους υπηκόους του βασιλείου. ⁹ Αυτό θα το πετύχουμε αν κάνουμε τις αναγκαίες μεταβολές και κρίνουμε πάντοτε με επιείκεια τα θέματα που έρχονται σ' εμάς.

¹⁰ »Καθώς γνωρίζετε, ο Αμάν, γιος του Αμαδάθου, ο Μακεδόνας, ήταν πραγματικά ξένος προς τη φυλή των *Περσών και καμιά σχέση δεν είχε με τη δική μας τιμότητα, εν τούτοις έγινε δεκτός και έτυχε της φιλοξενίας μου. ¹¹ Απήλαυσε τη φιλανθρωπία που δείχνω σε κάθε έθνος σε τέτοιο βαθμό, ώστε αυτός ν' ανακηρυχθεί πατέρας μου και να προσκυνείται απ' όλους, αφού αποτελεί το δεύτερο πρόσωπο στο βασίλειο.

12» Δεν μπόρεσε όμως ο Αμάν να αποδειχθεί άξιος αυτής της τιμής, και μεθόδευσε τρόπο για να του πάρει τη βασιλεία και τη ζωή. 13 Προσπάθησε με πολύπλοκες μεθόδους και τεχνάσματα να καταστρέψει και το Μαρδοχαίο, ο οποίος του έσωσε τη ζωή και είναι πιστός ευεργέτης μου, αλλά και την Εσθήρ, την άσφογη αυτή σύντροφο της βασιλείας μου μαζί με το λαό τους. 14 Με τον τρόπο αυτό πίστευε ότι θα με αποδυνάμωνε και θα παρέδιδε στους Μακεδόνες την αυτοκρατορία των Περσών. 15 Εγώ όμως διαπίστωσα πως οι Ιουδαίοι, που ο τρισκατάρατος Αμάν σχεδίαζε να τους εξαφανίσει, όχι μόνο δεν είναι κακούργοι αλλά ζουν κίολας σύμφωνα με απόλυτα δίκαιους νόμους. 16 Αυτοί είναι τέκνα του ύψιστου, του μέγιστου, του αιώνιου Θεού, που διατηρεί σε άριστη κατάσταση την πορεία της δικής μας βασιλείας κι αυτής των προγόνων μας.

17» Καλά θα κάνετε, λοιπόν, να μη λάβετε υπόψη σας τα γράμματα που σας έστειλε ο Αμάν, γιος του Αμαδάθου, γιατί αυτός που ήταν αίτιος όλων αυτών των κακών, σταυρώθηκε μαζί με όλη του την οικογένεια μπροστά στις πύλες των Σούσων. Έτσι ο παντοδύναμος Θεός τού ανταπέδωσε αμέσως την τιμωρία που του άξιζε.

18» Το αντίγραφο της επιστολής αυτής να το αναρτήσετε σε όλους τους δημόσιους χώρους και ν' αφήσετε ελεύθερους τους Ιουδαίους να τηρούν τους νόμους τους και να τους βοηθήσετε στην περίοδο της επίθεσης να μπορέσουν να αποκρούσουν αυτούς που θα τους επιτεθούν στις δεκατρείς του δωδέκατου *μήνα, του *Αδάρ. 19 Την ημέρα εκείνη ο Θεός, ο Κύριος των πάντων, τη μετέβαλε από μέρα δυστυχίας σε μέρα ευφροσύνης για τον εκλεκτό του λαό.

20» Κι εσείς να συμπεριλάβετε την επίσημη αυτή μέρα στις καθιερωμένες γιορτές σας και να τη γιορτάζετε πανηγυρικά. Να θυμίζει από τώρα και στο εξής τη σωτηρία σ' εμάς και σ' όλους τους φίλους των Περσών, και στους εχθρούς μας να θυμί-

ζει την καταστροφή τους.

21» Κάθε πόλη ανεξαιρέτως ή χώρα, που δε θα εφαρμόσει αυτό το διάταγμα, θα καταστραφεί με οργή δια πυρός και σιδήρου και θα ερημωθεί. Θα θεωρείται για πάντα εχθρική όχι μόνο από τους ανθρώπους αλλά κι από τα πουλιά και τ' άγρια θηρία».

8 13 Το διάταγμα θα δημοσιευόταν σε κάθε επαρχία και θα γνωστοποιόταν σε όλους τους λαούς της επικράτειας, για να είναι έτοιμοι οι Ιουδαίοι την ημέρα εκείνη να εκδικηθούν τους εχθρούς τους. 14 Οι ταχυδρόμοι έφυγαν με μεγάλη ταχύτητα, καβάλα στα πιο γρήγορα βασιλικά άλογα, σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά. Το διάταγμα δημοσιεύτηκε επίσης και στο φρούριο των Σούσων.^{κγ}

15 Μετά απ' αυτό, ο Μαρδοχαίος βγήκε από το παλάτι ντυμένος με μεγαλόπρεπη στολή από κυανό και λευκό, με μανδύα από βύσσο και κόκκινη πορφύρα, και με ένα μεγάλο χρυσό διάδημα. Κι όλοι οι κάτοικοι της πόλης των Σούσων ζητωκραύγαζαν με χαρά. 16 Οι Ιουδαίοι στην πόλη πανευτυχείς απολάμβαναν την τιμή που τους έδειχναν. 17 Σε κάθε επαρχία και σε κάθε πόλη που ανακοινωνόταν η βασιλική διαταγή, οι Ιουδαίοι ξεσπούσαν σε πανηγυρισμούς. Διοργάνωναν συμπόσια και γιορτές, και πολλοί από τους άλλους λαούς γίνονταν Ιουδαίοι, γιατί τώρα όλοι φοβούνταν τους Ιουδαίους.

Οι Ιουδαίοι καταστρέφουν τους εχθρούς τους

9 Έφτασε και η δέκατη τρίτη μέρα του δωδέκατου *μήνα, του *Αδάρ, οπότε και θα εφαρμοζόταν το διάταγμα του βασιλιά. Οι εχθροί των Ιουδαίων έλπιζαν να θριαμβεύσουν εναντίον τους αλλά συνέβηκε το αντίστροφο: οι Ιουδαίοι θριάμβευσαν ενάντια στους εχθρούς τους. 2 Σε κάθε ιουδαϊκή πόλη, σε όλες τις επαρχίες του βασιλείου, οι Ιουδαίοι οργάνωσαν την επίθεσή τους ενάντια σε όσους ήθελαν να τους βλάψουν. Κανείς δεν τους αντιστάθηκε, γιατί όλοι οι λαοί τους εί-

^{κγ} Στο φρούριο των Σούσων βλ. υποσ εις κεφ 1,2

χαν φοβηθεί ³ Όλοι οι ανώτατοι αξιωματούχοι των επαρχιών, οι *διοικητές, οι έπαρχοι και οι θησαυροφύλακες του βασιλιά, βοηθούσαν τους Ιουδαίους, γιατί τους είχε καταλάβει ο φόβος του Μαρδοχαίου. ⁴ Ο Μαρδοχαίος ήταν πια μεγάλος στο ανάκτορο του βασιλιά: η φήμη του διαδιδόταν σ' όλες τις επαρχίες, καθώς η δύναμή του συνεχώς αύξανε.

⁵ Οι Ιουδαίοι έκαναν ό,τι ήθελαν εναντίον των εχθρών τους. Τους επιτεθήκαν με ξίφη και τους σκότωσαν. ⁶ Στο φρούριο των Σούσων^{κδ} οι Ιουδαίοι σκότωσαν πεντακόσιους άντρες. ⁷ Επίσης φόνευσαν τον Παρσανδαθά, τον Δαλφών, τον Ασπαθά, ⁸ τον Ποραθά, τον Αδαλία, τον Αριδαχά, ⁹ τον Παρμαστά, τον Αρισάι, τον Αριδαί και τον Φαίεζθά. ¹⁰ Αυτοί ήταν οι δέκα γιοι του εχθρού των Ιουδαίων Αμάν, γιου του Μεδαθά. Δεν πήραν όμως τίποτε από τις περιουσίες τους.

¹¹ Εκείνη την ημέρα ανακοινώθηκε στο βασιλιά ο αριθμός αυτών που φονεύθηκαν στο φρούριο των Σούσων. ¹² Τότε είπε ο βασιλιάς στη βασίλισσα Εσθήρ: «Μόνο στο φρούριο των Σούσων οι Ιουδαίοι φόνευσαν πεντακόσιους άντρες, μαζί και τους δέκα γιους του Αμάν. Τι θα πρέπει να έγινε στις επαρχίες! Τι άλλο επιθυμείς; Εγώ θα σου το εκπληρώσω».¹³ Η Εσθήρ απάντησε: «Αν το εγκρίνεις, βασιλιά μου, ας επιτραπεί στους Ιουδαίους που κατοικούν στα Σούσα να κάνουν και αύριο όσα έκαναν σήμερα, κι ακόμη να κρεμάσουν δημόσια τα σώματα των γιων του Αμάν».^{κε}

¹⁴ Ο βασιλιάς απάντησε: «Να γίνει!». Και εξέδωσε τη σχετική διαταγή στα Σούσα. Κρέμασαν λοιπόν δημόσια τους δέκα γιους του Αμάν, ¹⁵ και στις δεκατέσσερις του μήνα Αδάρ οι Ιουδαίοι των Σούσων συγκεντρώθηκαν και φόνευσαν τριακόσους ακόμη άντρες: δεν πήραν όμως τίποτε από τις περιουσίες τους.

¹⁶ Οι άλλοι Ιουδαίοι, που κατοικούσαν στις επαρχίες του βασιλείου, συγκεντρώθηκαν κι αυτοί στις δεκατρείς του μήνα Αδάρ και οργάνωσαν την άμυνά τους. Φόνευσαν εβδομήντα

πέντε χιλιάδες από τους εχθρούς τους, κι έτσι ησύχασαν απ' αυτούς: δεν πήραν όμως τίποτε από τις περιουσίες τους. ¹⁷ Τη δέκατη τέταρτη μέρα δεν έγιναν σκοτωμοί: την όρισαν να είναι μέρα συμποσίων και χαράς. ¹⁸⁻¹⁹ Γι' αυτό οι Ιουδαίοι των επαρχιών γιορτάζουν τη δέκατη τέταρτη μέρα του μήνα Αδάρ: οργανώνουν συμπόσια και ανταλλάσσουν φαγητά για δώρα. Οι Ιουδαίοι των Σούσων, όμως, που μάχονταν δύο μέρες εναντίον των εχθρών τους, όρισαν τη δέκατη πέμπτη μέρα του μήνα αυτού να είναι ημέρα συμποσίων και χαράς.

Η καθιέρωση της γιορτής των «πουρίμ»

²⁰ Ο Μαρδοχαίος κατέγραψε όλα αυτά τα γεγονότα και έστειλε επιστολές στους Ιουδαίους που κατοικούσαν στις επαρχίες του βασιλιά Ξέρξη, στις κοντινές και στις απομακρυσμένες. ²¹ Μ' αυτές τις επιστολές τούς πρόσταζε να καθιερώσουν τη δέκατη τέταρτη και τη δέκατη πέμπτη μέρα του *μήνα Αδάρ κάθε χρόνο ως ημέρες γιορτής. ²² Ήταν οι ημέρες που οι Ιουδαίοι απαλλάχτηκαν από τους εχθρούς τους: ήταν ο μήνας που η θλίψη και το *πένθος μεταβλήθηκε γι' αυτούς σε χαρά και γιορτή. Και η διαταγή ήταν να τηρούν αυτές τις ημέρες και να διοργανώνουν γιορτές και συμπόσια, να ανταλλάσσουν μεταξύ τους φαγητά για δώρα, και να στέλνουν φαγητά κι στους φτωχούς.

²³ Οι Ιουδαίοι ακολούθησαν τις οδηγίες του Μαρδοχαίου κι άρχισαν να γιορτάζουν κάθε χρόνο αυτή τη γιορτή, όπως είχαν κάνει άμεσα μετά τη σωτηρία τους. ²⁴⁻²⁶ Επειδή ο εχθρός των Ιουδαίων, ο Αμάν, γιος του Μεδαθά, ο Αγαγίτης, όταν σχεδίαζε να εξαφανίσει τελείως τους Ιουδαίους έρριξε «πουρ», δηλαδή κλήρο, για να προσδιορίσει την ακριβή ημέρα της καταστροφής τους, οι μέρες εκείνες ονομάζονται γιορτή των «*πουρίμ». Όταν το σχέδιο αυτό αποκαλύφθηκε στο βασιλιά, εκείνος πρόσταξε να στραφεί εναντίον του η εξόντωση, που ο Αμάν είχε ετοιμάσει για τους Ιουδαί-

^{κδ} Στο φρούριο των Σούσων Βλ υποσ εις κεφ 1,2 ^{κε} Οι γιοι του Αμάν είχαν ήδη εξολοθρευτεί (στ 7-10) Το γεγονός ότι κρέμασαν μετά τα σώματά τους δειχνει το μέγεθος της λαϊκής οργής

ους· έτσι, κρεμάστηκε ο Αμάν και οι γιοι του.

Εξαιτίας όλων αυτών των γεγονότων και των επιστολών που έστειλε ο Μαρδοχαίος, ²⁷ οι Ιουδαίοι όρισαν να θεωρούνται αυτές οι δυο μέρες κάθε χρόνο την ίδια ημερομηνία επίσημη γιορτή, σύμφωνα με ό,τι είχε νομοθετηθεί. Επίσης οι απόγονοί τους και όσοι θα ακολουθούσαν τη θρησκεία τους, θα έπρεπε κι εκείνοι να τηρούν υποχρεωτικά τη γιορτή. ²⁸ Ορίστηκε κάθε οικογένεια στις μελλοντικές γενιές της, σε όλες τις επαρχίες και τις πόλεις, να τηρεί αυτή τη γιορτή για να θυμάται τα γεγονότα εκείνων των ημερών. Η γιορτή «των κλήρων» δε θα 'πρεπε να παραμεληθεί από τους Ιουδαίους ή να ξεχαστεί από τους απογόνους τους.

²⁹ Η βασίλισσα Εσθήρ, κόρη του Αβιχαιλ, και ο Ιουδαίος Μαρδοχαίος έγραψαν δεύτερη επιστολή, για να επικυρώσει η βασίλισσα την προηγούμενη επιστολή, που είχε γράψει ο Μαρδοχαίος σχετικά με τη γιορτή αυτή. ³⁰ Στάλθηκαν επιστολές σ' όλους τους Ιουδαίους στις εκατόν είκοσι επτά επαρχίες του βασιλείου του Ξέρξη, με ευχές για ειρήνη και ασφάλεια. ³¹ Αυτές οι επιστολές είχαν σκοπό να τονίσουν ακόμη μια φορά πως η γιορτή των «κλήρων» ήταν υποχρεωτική ως προς τις ημερομηνίες· επίσης περιλάμβαναν κανόνες για τις *νηστείες και τους θρήνους, που θα τηρούσαν αυτοί και τα παιδιά τους, όπως όριζαν ο Μαρδοχαίος και η Εσθήρ. ³² Αυτή η επιστολή της Εσθήρ κατέστησε υποχρεωτικούς όλους τους κανόνες της γιορτής των «κλήρων», και καταχωρίστηκε σε ειδικό βιβλίο.

Ο Μαρδοχαίος προστάτης των Ιουδαίων

10 Ο βασιλιάς Ξέρξης επέβαλε υποχρεωτική εργασία παντού στην επικράτεια του. ² Όλα τα μεγάλα έργα του και οι ηρωικές του πράξεις έχουν καταχωριστεί στο Βιβλίο των Χρονικών^{κς} των βασιλιάδων της Μηδίας και της Περσίας. Επίσης εκεί είναι καταχωρισμένη με κάθε λεπτομέρεια η ιστορία τού πώς ο βασιλιάς έδωσε στο Μαρδοχαίο το υψηλό του αξίωμα. ³ Ο Μαρδοχαίος, ο Ιουδαίος,

ήταν δεύτερος στην ιεραρχία μετά το βασιλιά Ξέρξη. Όλοι οι συμπατριώτες του τον αγαπούσαν, γιατί φρόντιζε πάντοτε για το καλό του λαού του κι έκανε τα πάντα για την ευημερία τη δική τους και των απογόνων τους

Επίλογος: Ερμηνεία του ονείρου του Μαρδοχαίου

ΣΤ Τότε είπε ο Μαρδοχαίος: «Όλα αυτά έγιναν από το Θεό. ² Θυμήθηκα πράγματι ένα όνειρο που είδα γι' αυτά τα πράγματα. Αλήθεια, τίποτα δεν έμεινε απραγματοποίητο. ³ Η μικρή πηγή που έγινε ποταμός και ήταν φως και ήλιος και πολύ νερό: Η Εσθήρ είναι ο ποταμός, που ο βασιλιάς την παντρεύτηκε και την έκανε βασίλισσα. ⁴ Οι δύο *δράκοντες είμαι εγώ και ο Αμάν. ⁵ Τα έθνη είναι αυτά που συγκεντρώθηκαν να καταστρέψουν τους Ιουδαίους. ⁶ Το δικό μου το έθνος είναι ο *Ισραήλ, που φώναξε στο Θεό για βοήθεια και σώθηκε. Ο Κύριος έσωσε το λαό του και μας απάλλαξε απ' όλα αυτά τα δεινά. Ο Θεός τα έκανε όλα αυτά τα μεγάλα και θαυμαστά πράγματα, που δεν έχουν γίνει σε άλλα έθνη. ⁷ Γι' αυτό ο Θεός έκανε δύο κλήρους: Έναν για το λαό του κι έναν για τα υπόλοιπα έθνη. ⁸ Οι δύο αυτοί κλήροι ήρθαν την ίδια ώρα, την ίδια μέρα, την ίδια εποχή που είχε ορίσει ο Θεός για όλα τα έθνη ως ημέρα κρίσεως. ⁹ Ο Θεός, λοιπόν, θυμήθηκε το λαό του και δικαίωσε τους δικούς του. ¹⁰ Οι ημέρες αυτές του μήνα *Αδάρ, η δέκατη τέταρτη και η δέκατη πέμπτη, θα γιορτάζονται με συγκέντρωση του λαού Ισραήλ, για να χαίρεται και να ευφραίνεται ενώπιον του Θεού σε όλες τις γενιές αδιάκοπα».

¹¹ Το δέκατο τέταρτο έτος του Πτολεμαίου και της Κλεοπάτρας ο Δοσίθεος, που έλεγε πως είναι *ιερέας και *λευίτης, καθώς και ο γιος του ο Πτολεμαίος, έφεραν την επιστολή αυτή τη σχετική με τη γιορτή των *Πουρίμ. Έλεγαν γι' αυτή την επιστολή ότι είναι αυθεντική και έχει ερμηνευθεί από το Λυσίμαχο, γιο του Πτολεμαίου, που κατοικούσε στα Ιεροσόλυμα.

^{κς}Για το Βιβλίο των Χρονικών βλ υποσ εις κεφ 2,23

ΙΟΥΔΙΘ

Εισαγωγή

Η Ιουδίθ είναι η κεντρική ηρωίδα του φερώνυμου βιβλίου, η οποία με το θάρρος και την πίστη της στο Θεό σώζει την πατρίδα της από την καταστροφή.

Το πρωτότυπο κείμενο δεν σώζεται και το έργο δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των βιβλίων της Εβραϊκής Βίβλου. Παρατίθεται από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) και κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης.

Το περιεχόμενο του έργου αναφέρεται στη σωτηρία της μικρής πόλης Βαιτυλούα από την πολιορκία των εχθρών. Η Ιουδίθ, μια νέα Ιουδαία χήρα, κατορθώνει με την εμπιστοσύνη της στο Θεό να εμψυχώσει τους πολιορκημένους συμπατριώτες της και να σκοτώσει τον αρχηγό των εχθρικών στρατευμάτων, τα οποία πανικοβάλλονται και αποχωρούν.

Σκοπός του συγγραφέα δεν είναι η έκθεση ιστορικών γεγονότων, αλλά η διακήρυξη της αλήθειας ότι κύριος του κόσμου και της ιστορίας είναι ο Θεός. Για το σκοπό αυτόν αφηγείται μια ιστορία, στην οποία πρωταγωνιστούν πρόσωπα από διάφορες εποχές. Γραμμένη σε μια εποχή, κατά την οποία ο μικρός ιουδαϊκός λαός αγωνίζεται κατά της πολιτικής των Σελευκιδών, τονίζει την παντοδυναμία του Θεού, ο οποίος σώζει το λαό του με τα αδύναμα χέρια μιας γυναίκας.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εκστρατεία του Ολοφέρνη και πολιορκία της Βαιτυλούα:	1,1–7,32
2. Ο ηρωισμός της Ιουδίθ:	8,1–13,20
3. Η νίκη κατά των εχθρών:	14,1–16,25

ΙΟΥΔΙΘ

Πόλεμος του Ναβουχοδονόσορ εναντίον του Αρφαξάδ

1 Ήταν ο δωδέκατος χρόνος που ο Ναβουχοδονόσορ βασιλεύε στους *Ασσυρίους στη μεγάλη πόλη *Νινευή. Εκείνη την εποχή στους *Μήδους βασιλεύε ο Αρφαξάδ, με πρωτεύουσά του τα Εκβάτανα.^α

²Ο Αρφαξάδ οχύρωσε τα Εκβάτανα με τείχη από πελεκητές πέτρες. Το πλάτος κάθε πέτρας ήταν τρεις πήχεις και το μήκος της έξι. Το ύψος των τειχών ήταν εβδομήντα πήχεις και το πλάτος τους πενήντα. ³Οι πύργοι του τείχους που προστάτευαν τις πύλες είχαν ύψος εκατό πήχεις και κάτω στα θεμέλια το πλάτος τους ήταν εξήντα πήχεις. ⁴Κατασκεύασε πύλες ύψους εβδομήντα πήχων με σαράντα πήχεις άνοιγμα, για να μπορούν να περνούν ο ισχυρός στρατός του και το πεζικό σε σχηματισμό μάχης.

⁵Εκείνη την εποχή ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ έκανε πόλεμο εναντίον του βασιλιά Αρφαξάδ στη μεγάλη πεδιάδα που βρίσκεται στα σύνορα της Ραγαύ.^β ⁶Με τις δυνάμεις του Αρφαξάδ είχαν συνενωθεί όλοι οι λαοί που κατοικούσαν στην περιοχή της Αρμενίας, στην περιοχή των ποταμών *Τίγρη, Ευφράτη και Υδάσπη, και στις πεδιάδες όπου βασιλεύε ο Αριώχ, βασιλιάς των Ελαμιτών. Έθνη πολλά, που είχαν συμμαχήσει για να εκστρατεύσουν μαζί με το λαό Χελεούδ.^γ

⁷Ο Ναβουχοδονόσορ έστειλε μήνυμα για συμμαχία στους *Πέρσες και στους λαούς της δύσης στις περιοχές της Κιλικίας, της Δαμασκού, του *Λιβάνου και του Αντιλιβάνου· στους κατοίκους των παραλίων ⁸καθώς

και στους κατοίκους του όρους Κάρμηλος, της Γαλαάδ, της βόρειας Γαλιλαίας και της μεγάλης πεδιάδας Εσδρηλών.^δ ⁹⁻¹⁰ Επίσης το μήνυμα στάλθηκε στη *Σαμάρεια και στις γύρω πόλεις και δυτικά του Ιορδάνη μέχρι τις πόλεις *Ιερουσαλήμ, Βατάνη, Χελούς, Κάδης και στην περιοχή της Γεσέμ. ¹⁰ Τέλος έστειλε τη διαταγή στις πόλεις της Αιγύπτου Ταφνάς, Ραμεσσή, Τάνις και Μέμφις και στην περιοχή μέχρι το Νείλο ποταμό στα σύνορα της *Αιθιοπίας. ¹¹ Όλοι όμως οι κάτοικοι των χωρών αυτών αγνόησαν το Ναβουχοδονόσορ και δε συμμαχήσαν μαζί του στον πόλεμο που τους καλούσε. Δεν τον φοβούνταν, γιατί τον θεωρούσαν σαν έναν κοινό άνθρωπο. Έτσι έστειλαν πίσω τους αγγελιοφόρους του άπρακτους και ντροπιασμένους.

Πόλεμος του Ναβουχοδονόσορ εναντίον των εθνών της Δύσεως

¹² Τότε ο Ναβουχοδονόσορ οργίστηκε φοβερά εναντίον όλων αυτών των λαών κι ορκίστηκε στο θρόνο του και στη βασιλεία του να τους εκδικηθεί. Ορκίστηκε δηλαδή να εξοντώσει ολοκληρωτικά τους κατοίκους της Κιλικίας, της Δαμασκού, της *Συρίας, της *Μωάβ, της Αμμών, της Ιουδαίας και της Αιγύπτου, μέχρι τους παραπόταμους του Νείλου.

¹³ Το δέκατο έβδομο έτος της βασιλείας του ο Ναβουχοδονόσορ οδήγησε το στρατό του σε πόλεμο εναντίον του βασιλιά Αρφαξάδ. Τον νίκησε και κατέστρεψε όλο του το στρατό, το ιππικό του και τις άμαξές του. ¹⁴ Στη συνέχεια κατέλαβε όλες τις πόλεις της *Μηδίας κι έφτασε μέχρι τα Εκβάτανα.

^α Ο Ναβουχοδονόσορ Ασσυρίους Ιστορικά ο Ναβουχοδονόσορ ήταν βασιλιάς των Βαβυλωνίων (605-562 π.Χ.) και όχι των Ασσυρίων (Β' Βασ 24,1 Δαν 1,1) – Ο Αρφαξάδ είναι ιστορικά άγνωστο πρόσωπο – Τα Εκβάτανα ήταν αρχαία πρωτεύουσα των Μήδων, το σημερινό Χαμαντάν, στο Ιράν ^β Ραγαύ Πιθανώς η τοποθεσία Ράγους, 160 χλμ ΒΑ των Εκβατάνων ^γ Χελεούδ Πιθανώς πρόκειται για τους Μήδους, οι οποίοι την εποχή εκείνη κατοικούσαν στη Χαλδαία ^δ Εσδρηλών Πρόκειται για την πεδιάδα Ιζρεέλ (Α' Βασ 18,46 κ αλλ.)

Κυριέψε τους πύργους της πόλης, λεηλάτησε τις αγορές της και μετέβαλε την όμορφη εκείνη πόλη σε ερείπια. ¹⁵ Συνέλαβε τον Αρφαξάδ στα όρη Ραγαύ, τον διαπέρασε με τη λόγχη του και τον φόνευσε. ¹⁶ Μετά απ' αυτά ο Ναβουχοδοноσόρ κι όλος ο πολυάριθμος στρατός των πολεμιστών του γύρισαν πίσω στη Νινευή. Εκεί αναπαύτηκαν τρώγοντας και πίνοντας και γιόρτασαν τη νίκη τους επί τέσσερις μήνες.

Ο Ναβουχοδοноσόρ στρέφεται εναντίον των λαών της Δύσεως

2 Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του, στις είκοσι δύο του πρώτου *μήνα, ο βασιλιάς Ναβουχοδοноσόρ και οι σύμβουλοί του αποφάσισαν να τιμωρήσουν όλη την οικουμένη, πραγματοποιώντας προηγούμενη απειλή του. ²⁻³ Συγκέντρωσε λοιπόν όλους τους αυλικούς του και τους ανώτατους αξιωματικούς του και τους αποκάλυψε τη μυστική του απόφαση να καταστρέψει όλους τους λαούς της οικουμένης, όσους δεν είχαν ανταποκριθεί στην πρόσκλησή του να μπουν στον πόλεμο. Τους παρουσίασε το σχέδιο της επίθεσης και όλοι συμφώνησαν με την απόφασή του.

⁴ Μόλις τελείωσε το συμβούλιο, ο Ναβουχοδοноσόρ κάλεσε τον Ολοφέρνη, που ήταν ο αρχιστράτηγος και ο δεύτερος μετά απ' αυτόν στην ιεραρχία και τον διέταξε: ⁵ «Εγώ, ο μεγάλος βασιλιάς, ο κύριος όλης της γης, σε προστάζω να διαλέξεις άντρες εμπειροπόλεμους, εκατόν είκοσι χιλιάδες πεζούς και δώδεκα χιλιάδες ιππείς, ⁶ και να πας να εκστρατεύσεις στη δύση, εναντίον όλων εκείνων των χωρών που αρνήθηκαν να ανταποκριθούν στη θέλησή μου. ⁷ Ειδοποίησέ τους να ετοιμάσουν τις προσφορές τους σε γη και ύδωρ για να μου παραδοθούν άνευ όρων. Θα εκστρατεύσω εναντίον τους οργισμένους και θα ποδοπατήσω όλη τη γη τους με το στρατό μου, και τους ίδιους θα τους παραδώσω στη λεηλασία. ⁸ Οι τραυματίες τους θα γεμίσουν τα φαραγγία τα πτώματα

των νεκρών τους θα φράξουν τους χειμάρρους και τα ποτάμια τους, έτσι που να πλημμυρίσουν. ⁹ Κι όσους απομείνουν θα τους οδηγήσω αιχμαλώτους στα πέρατα της γης. ¹⁰ Εσύ όμως, Ολοφέρνη, θα πας πριν από μένα και θα κυριέψεις για λογαριασμό μου όλες εκείνες τις περιοχές. Πρέπει να τους κάνεις να σου παραδοθούν και να τους φυλάξεις, μέχρις ότου έρθω εγώ να τους τιμωρήσω. ¹¹ Αυτούς που δε θα σε υπακούν μην τους λυπηθείς. Εξολόθρεψέ τους και λεηλάτησε τη χώρα τους. ¹² Ορκίζομαι στη ζωή μου και στη βασιλική μου δύναμη, ότι εγώ ο ίδιος θα τα πραγματοποιήσω όλα αυτά. ¹³ Πρόσεξε να μην παραβείς καμιά από τις εντολές του κυρίου σου. Θα εκτελέσεις όλα όσα σε διέταξα και μάλιστα χωρίς καθυστέρηση»

Η εκστρατεία του Ολοφέρνη

¹⁴ Ο Ολοφέρνης, λοιπόν, έφυγε από το παλάτι του κυρίου του και συγκέντρωσε όλους τους ηγεμόνες, τους στρατηγούς και τους αξιωματικούς του στρατού των *Ασσυρίων. ¹⁵ Στρατολόγησε επιλεκτους άντρες για τον πόλεμο, σύμφωνα με τη διαταγή του κυρίου του –εκατόν είκοσι χιλιάδες πεζούς και δώδεκα χιλιάδες ιππείς τοξότες– ¹⁶ τους οποίους οργάνωσε σε τακτικό ετοιμοπόλεμο στρατό. ¹⁷ Πήρε επίσης μαζί του πολλές καμήλες, όνους και ημίονους για τη μεταφορά αιγοπρόβατα και βόδια για τη διατροφή του στρατού. ¹⁸ Κάθε πολεμιστής πήρε πολλά τρόφιμα καθώς και άφθονο χρυσάφι και ασήμι από το θησαυροφυλάκιο του βασιλιά

¹⁹ Υστερα, ο Ολοφέρνης και όλος ο στρατός παρατάχθηκαν κι άρχισαν να παρελαύνουν μπροστά στο βασιλιά Ναβουχοδοноσόρ. Τα άρματα, οι ιππείς και το επίλεκτο πεζικό διάβαιναν προς τη δύση και πλημμύριζαν την περιοχή. ²⁰ Μαζί τους συνενώθηκε κι ένα μεγάλο βοηθητικό στράτευμα από άλλα έθνη. Ήταν ένας αναρίθμητος στρατός σαν ακρίδες, σαν την άμμο της ερήμου.

²¹ Ξεκίνησαν από τη *Νινευή και μετά από

πορεία τριών ημερών έφτασαν στην πεδιάδα της πόλης Βεκτιλέθ,^ε και συνέχισαν μέχρι τα βουνά αριστερά της Κιλικίας, όπου και στρατοπέδευσαν.²² Από 'κει το πεζικό του Ολοφέρνη, οι ιππείς και τα άρματα ξεκίνησαν για την ορεινή Μικρά Ασία.²³ Εκεί κατέστρεψε ολοκληρωτικά τις χώρες όπου κατοικούσαν οι λαοί Φουδ και Λουδ και λεηλάτησε το λαό της Ρασσίας και τους Ισραηλίτες, που κατοικούσαν στα σύνορα της ερήμου, νότια της Χελεών

²⁴ Στη συνέχεια ο Ολοφέρνης διάβηκε τον Ευφράτη και βάδισε μέσα από τη *Μεσοποταμία, όπου ισοπέδωσε όλες τις οχυρωμένες πόλεις που βρίσκονταν κοντά στον ποταμό Αβρωνά,^ς και μετά στράφηκε προς τις παράλιες χώρες.²⁵ Κατέλαβε την περιοχή της Κιλικίας και κατέσφαξε όλους όσοι του αντιστάθηκαν κι έφτασε μέχρι την περιοχή Ιάφεθ νότια, στα σύνορα της ερήμου της *Αραβίας.²⁶ Εκεί περικύκλωσε τους Μαδιανίτες, έκαψε τις σκηνές τους και λεηλάτησε τα μαντριά τους.

²⁷ Τέλος, κατέβηκε στις πεδιάδες της Δαμασκού, την εποχή που θέριζαν τα σιτηρά. Εκεί έκαψε όλα τους τα χωράφια, κατέσφαξε τα κοπάδια των προβάτων και των βοδιών τους, λεηλάτησε τις πόλεις τους, ερήμωσε την ύπαιθρο και θανάτωσε όλα τα νέα παιδιά.

Τα άλλα έθνη ζητούν να συνάψουν ειρήνη

²⁸ Ο φόβος και ο τρόμος του Ολοφέρνη κατέλαβε όλους τους λαούς των παραλίων της Μεσογείου. Οι κάτοικοι της *Σιδώνας, της Τύρου, της Συουρ, της Οκινά, της Ιάμνειας, της Αζώτου και της Ασκάλωνος είχαν όλοι τρομοκρατηθεί.^ζ

3 Έστειλαν, λοιπόν, όλοι αυτοί απεσταλμένους στον Ολοφέρνη για να συνά-

ψουν ειρήνη μαζί του.² «Εμείς οι δούλοι του μεγάλου βασιλιά Ναβουχοδονόσορ», του έλεγαν, «πέφτουμε τώρα στα πόδια σου. Κάνε μας ό,τι θέλεις.³ Να τα σπίτια μας, όλη μας η χώρα, τα σπαρτά μας, τα κοπάδια των προβάτων και των βοδιών μας, τα μαντριά μας, όλα είναι στη διάθεσή σου να τα κάνεις ό,τι θέλεις.⁴ Ακόμα και οι πόλεις μας σου ανήκουν, να τις κάνεις ό,τι θέλεις: οι κάτοικοί τους είναι δούλοι σου».

⁵ Αυτές ήταν οι προτάσεις που οι απεσταλμένοι ανακοίνωσαν στον Ολοφέρνη.⁶ Τότε εκείνος κατέβασε το στρατό του στα παράλια. Τοποθέτησε παντού φρουρές στις οχυρωμένες πόλεις και πήρε από τις πόλεις επιλεκτικούς άντρες για βοηθητικό στρατό.⁷ Οι κάτοικοι όλων των πόλεων και των περιχώρων τους τον υποδέχτηκαν με στεφάνια, τυμπανοκρουσίες και χορούς.⁸ Ο Ολοφέρνης όμως ισοπέδωσε όλες τις περιοχές τους και εξαφάνισε τα δάση στους ιερούς *τόπους τους, γιατί η διαταγή που είχε ήταν να καταστρέψει όλους τους θεούς της γης, ώστε όλα τα έθνη και οι φυλές να λατρεύουν μόνο το Ναβουχοδονόσορ και να προσεύχονται σ' αυτόν σαν σε θεό.

⁹ Μετά ο Ολοφέρνης ήρθε στην περιοχή απέναντι από την Εσδρηλών^η κοντά στη Δωταία,^θ που βλέπει προς τη μεγάλη οδοντωτή κορυφογραμμή της Ιουδαίας.¹⁰ Έστησε το στρατόπέδο του ανάμεσα στη Γαιβαί και στη Σκυθόπολη,^ι κι έμειναν εκεί για ένα μήνα, ώσπου να συγκεντρωθούν όλες οι αποσκευές του στρατού.

Το σχέδιο άμυνας των Ισραηλιτών

4 Οι Ισραηλίτες της Ιουδαίας πληροφορήθηκαν τα όσα έκανε στα έθνη ο Ολοφέρνης, αρχιστράτηγος του Ασύριου βασιλιά Ναβουχοδονόσορ και με ποιον τρόπο λεηλά-

^εΒεκτιλέθ Σημειναι «πόλη των φόνων» Η διαδρομή που αναφέρεται στους στ 21-28 περιλαμβάνει τοπωνύμια άγνωστα σήμερα, όπως αυτό της Βεκτιλέθ Πάντως θα πρέπει να βρίσκονται στην περιοχή της Μικρας Ασίας, και σε καμιά περίπτωση η Φουδ δεν είναι η Λιβύη, όπως αναφέρεται σε πολλά παλαιοδιαθηκικά κείμενα Οι λαοί Φουδ και Λουδ πιθανόν είναι οι Καριτες και οι Λύδοι Η Ρασσίας πιθανόν είναι η Ταρσός και η έρημος η Συρία ^ςΑβρωνα Πιθανώς πρόκειται για τον ποταμό Χαβωρ ^ζΣουρ, ^θΟκινά Είναι οι πόλεις Ντορ και Ακκω της Πτολεμαϊδος ^ηΕσδρηλών Βλέπε υποστ εις κεφ 1,8 ^θΔωταία Πρόκειται για την πόλη Δωθαν (Γεν 37,17 κ αλλ) ^ιΣκυθοπολη Πρόκειται για την αρχαία και τη σημερινή Βαιθ-σεάν (Α΄ Σαμ 31,12)

τησε τα πάντα και εξαφάνισε όλους τους ιερούς *τόπους. ²Φοβήθηκαν λοιπόν πάρα πολύ κι άρχισαν ν' ανησυχούν για την *Ιερουσαλήμ και το *ναό του Κυρίου του Θεού τους. ³Πριν λίγον καιρό είχαν επιστρέψει από την *αιχμαλωσία και είχαν εγκατασταθεί στην Ιουδαία· τα ιερά σκεύη, το *θυσιαστήριο και ο ναός είχαν εξαγνισθεί εκ νέου μετά τη βεβήλωση που είχαν υποστεί. ⁴Έστειλαν λοιπόν σχετική ειδοποίηση σ' όλη την περιοχή της *Σαμάρειας και στις πόλεις Κωνά, Βαιθωρών, Αβελμαΐν, Ιεριχώ, Χωβά και Αισωρά και στην κοιλάδα Σαλήμ.

⁵ Αμέσως κατέλαβαν τις κορυφές των βουνών, οχύρωσαν τα χωριά εκεί και αποθήκευσαν τρόφιμα για να είναι έτοιμοι για τον πόλεμο, αφού πριν από λίγο είχαν θερίσει κιάλας τα χωράφια τους.

⁶ Ο Ιωακίμ, που εκείνη την εποχή ήταν *αρχιερέας στην Ιερουσαλήμ, έγραψε στους κατοίκους της Βαιτυλούας και της Βαιτομεσθαΐμ, η οποία βλέπει προς την κοιλάδα Εσδρηλών κοντά στη Δωθαΐμ,^{1α} ⁷ και τους παράγγειλε να φυλάνε καλά τις διαβάσεις της ορεινής περιοχής. Από εκεί ήταν το πέραςμα για την Ιουδαία και ήταν εύκολο να αναχαιτιστούν όσοι ανέβαιναν προς αυτήν. Η διάβαση ήταν τόσο στενή, που μόνο δυο δυο μπορούσαν να περνούν από αυτήν οι εχθροί. ⁸ Οι Ισραηλίτες έκαναν όπως τους διάταξαν ο Ιωακίμ και οι *πρεσβύτεροι των Ισραηλιτών που συνεδρίαζαν στην Ιερουσαλήμ.

⁹ Τότε οι Ισραηλίτες προσευχήθηκαν στο Θεό και ταπεινώθηκαν ενώπιόν του με όλη τους την καρδιά. ¹⁰ Φόρεσαν *πένθιμα ρούχα άντρες και γυναίκες, τα παιδιά τους, τα ζώα τους, οι ξένοι, οι εργάτες και οι δούλοι. ¹¹⁻¹² Τύλιξαν το θυσιαστήριο με πένθιμα ρούχα κι όλοι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, άντρες γυναίκες και παιδιά, έπεσαν με το πρόσωπο στη γη μπροστά στο ναό· έμειναν εκεί στην παρουσία του Κυρίου φορώντας πένθιμα ρούχα και με στάχτη στα κεφάλια

τους.^{1β} Προσεύχονταν όλοι μαζί ένθερμα στο Θεό του *Ισραήλ και τον παρακαλούσαν να μην παραδώσει τα παιδιά τους στη διαρπαγή, τις γυναίκες τους στην ταπείνωση, τις πόλεις που είχαν κληρονομήσει στη λεηλασία και το ναό στη βεβήλωση και στη ντροπή, και να μη γίνουν το περίγελο των εθνών.

¹³ Ο Κύριος άκουσε την προσευχή του λαού και είδε τη μεγάλη τους θλίψη. Νήστευαν πολλές μέρες σ' όλη την Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ μπροστά στο ναό του Κυρίου του *σύμπαντος.

¹⁴ Ο αρχιερέας Ιωακίμ, οι *ιερείς και οι *λευίτες που είχαν υπηρεσία ενώπιον του Κυρίου ντύθηκαν κι αυτοί στα πένθιμα και πρόσφεραν το καθημερινό *ολοκαύτωμα, τα τάματα και τις προαιρετικές προσφορές του λαού. ¹⁵ Είχαν βάλει στάχτη στα καλύμματα της κεφαλής τους και προσεύχονταν στον Κύριο με όλη τους τη δύναμη να σπλαχνιστεί τους Ισραηλίτες.

Πολεμικό συμβούλιο στο στρατόπεδο του Ολοφέρνη

5 Όταν ο αρχιστράτηγος των *Ασσυρίων Ολοφέρνης έμαθε ότι οι Ισραηλίτες είχαν προετοιμαστεί για πόλεμο, ότι είχαν αποκλείσει τις διαβάσεις της ορεινής περιοχής, είχαν οχυρώσει όλες τις κορυφογραμμές και είχαν στήσει οδοφράγματα στις πεδιάδες, ² οργίστηκε αφάνταστα εναντίον τους. Κάλεσε λοιπόν όλους τους άρχοντες των *Μωαβιτών, τους στρατηγούς των *Αμμωνιτών και τους διοικητές των παραλίων περιοχών της Μεσογείου ³ και τους ρώτησε: «Πείτε μου, εσείς που κατοικείτε στη *Χαναάν, ποιος είναι αυτός ο λαός, που κατοικεί σ' αυτά τα βουνά; ποιες είναι οι πόλεις τους; πόσο μεγάλος είναι ο στρατός τους; από πού αντλούν τη δύναμή τους και την αμυντική τους ικανότητα; ποιος είναι ο βασιλιάς που ηγείται του στρατού τους; ⁴ Και γιατί μόνον αυτοί απ' όλους τους άλλους που κατοί-

^{1α} «Δωθαΐμ» Βλ υποσ εις κεφ 3,9 ^{1β}στάχτη στα κεφάλια τους Εθιμική εκδήλωση πένθους, λυπηρής και μετανοιας (πρβλ Ιερ 6,26 Δαν 9,3)

κούν στη δύση αρνήθηκαν να έρθουν και να μου παραδοθούν;

Ο λόγος του Αχιώρ

⁵ Τότε του απάντησε ο Αχιώρ, αρχιστράτηγος των Αμμωνιτών: «Άκου, κύριέ μου, τι έχει να σου πει ο δούλος σου. Για το λαό αυτό, που κατοικεί την ορεινή περιοχή, κοντά στο στρατόπεδό σου, θα σου πω την αλήθεια και μόνο. ⁶ Ο λαός αυτός είναι απόγονοι των *Χαλδαίων. ⁷⁻⁸ Κάποτε άφησαν την πατρογονική τους λατρεία και προσκύνησαν το θεό του ουρανού, που τον αναγνώρισαν ως τον μόνο αληθινό. Τελικά, επειδή αρνήθηκαν να λατρεύουν τους θεούς των προγόνων τους, έφυγαν μακριά απ' αυτούς τους θεούς, στη *Μεσοποταμία, όπου εγκαταστάθηκαν κι έζησαν για πολύν καιρό. ⁹ Μετά ο θεός τους τους διέταξε να φύγουν από τη Μεσοποταμία και να πάνε στη Χαναάν, όπου εγκαταστάθηκαν κι απέκτησαν χρυσάφι, ασήμι και πάρα πολλά ζώα.

¹⁰ »Αργότερα κατέβηκαν στην Αίγυπτο, γιατί έπεσε πείνα σ' όλη τη Χαναάν. Εκεί έμειναν όσο έβρισκαν τροφή. Γρήγορα όμως πολλαπλασιάστηκαν κι έγιναν ένας πολυάριθμος λαός. ¹¹ Τότε ο βασιλιάς της Αιγύπτου στράφηκε εναντίον τους κι άρχισε να τους εκμεταλλεύεται. Τους υποχρέωσε να δουλεύουν και να φτιάχνουν πλίθρες. Τους καταπίεζε και τους μεταχειριζόταν σαν δούλους. ¹² Εκείνοι όμως προσευχήθηκαν στο θεό τους κι αυτός τιμώρησε όλη την Αίγυπτο με αγιάτρευτες πληγές, έτσι που οι Αιγύπτιοι τους έδιωξαν από τη χώρα τους. ¹³ Ο θεός τους ξήρανε την *Ερυθρά Θάλασσα για να περάσουν ¹⁴ και τους οδήγησε προς το όρος *Σινά και την Κάδης Βαρνή.

»Λίγο αργότερα οι Ισραηλίτες έδιωξαν όλους όσοι κατοικούσαν στην έρημο,¹⁵ και κατοίκησαν εκείνοι στη χώρα των Αμορραίων. Εξολόθρευσαν όλους τους Εσεβωνίτες, διάβηκαν τον Ιορδάνη και κατέκτησαν όλη

την ορεινή περιοχή. ¹⁶ Έδιωξαν τους *Χαναναίους, τους *Φερεζαίους, τους *Ιεβουσαίους, τους Συχεμίτες και όλους τους *Γεργεσαίους, και κατοίκησαν σ' αυτά τα βουνά για πολλά χρόνια.

¹⁷ »Ο θεός τους αποστρέφεται την αδικία κι έτσι, όσον καιρό δεν αμάρταναν εναντίον του, ευτυχούσαν, γιατί αυτός ήταν μαζί τους. ¹⁸ Όταν όμως ξεστράτισαν από το δρόμο του, τότε καταστράφηκαν από μακροχρόνιους πολέμους και τελικά οδηγήθηκαν *αιχμάλωτοι σε ξένη χώρα· ο ναός του θεού τους ισοπεδώθηκε και οι πόλεις τους κυριεύθηκαν από τους εχθρούς τους.

¹⁹ »Γώρα όμως έχουν εκδηλώσει εκ νέου πίστη στο θεό τους· έτσι ξαναγύρισαν από τις χώρες όπου είχαν διασκορπιστεί, ανακάτελαβαν την *Ιερουσαλήμ, όπου βρίσκεται κι ο ναός τους και εγκαταστάθηκαν στην ορεινή περιοχή, που ήταν ακατοίκητη. ²⁰ Αν, λοιπόν, στρατηγέ μου, μπορούμε να βεβαιωθούμε πως υπάρχει κάποια αμαρτία, με την οποία αυτός ο λαός προσβάλλει το θεό του, έστω και χωρίς οι ίδιοι να το ξέρουν, τότε μπορούμε ν' ανεβούμε και να τους επιτεθούμε αποτελεσματικά. ²¹ Αν όμως το έθνος αυτό δεν έχει διαπράξει καμιά αμαρτία, τότε κύριέ μου πρέπει να μείνεις μακριά απ' αυτούς, γιατί ο θεός τους θα τους βοηθήσει και θα εξευτελιστούμε σ' όλο τον κόσμο».

Η παράδοση του Αχιώρ στους Ισραηλίτες

²² Μόλις ο Αχιώρ τέλειωσε την ομιλία του, όλοι όσοι βρίσκονταν γύρω από τη σκηνή αγανάκτησαν. Οι ανώτατοι αξιωματικοί του Ολοφέρνη καθώς και οι αρχηγοί των Μωαβιτών και των παραλίων λαών της Μεσογείου, ζητούσαν να χτυπηθεί ο Αχιώρ και να πεθάνει. ²³ «Σίγουρα δε θα φοβηθούμε τους Ισραηλίτες», έλεγαν, «ένα λαό που δεν έχει τη δύναμη ούτε το θάρρος να μας αντισταθεί. ²⁴ Πάμε να τους επιτεθούμε κι ο στρατός σου θα τους καταβροχθήσει, στρατηγέ Ολο-

¹⁵ Στην έρημο Νοείται το νοτιοτατο μέρος της Χαναάν

φέρνη!»

6 Όταν σταμάτησε ο θόρυβος του κόσμου που είχε μαζευτεί γύρω από το συμβούλιο, ο αρχιστράτηγος Ολοφέρνης είπε στον Αχιώρ, μπροστά σ' όλο το πλήθος των ξένων και στους *Μωαβίτες:

² «Και ποιος είσαι εσύ, Αχιώρ, κι όλοι οι πληρωμένοι των Ισραηλιτών, που μας προφήτεψες σήμερα να μην πολεμήσουμε το έθνος τους, επειδή θα τους βοηθήσει ο θεός τους; Και ποιος άλλος θεός υπάρχει εκτός από το Ναβουχοδονόσορ; Αυτός θα στείλει το στρατό του και θα τους εξαφανίσει από το πρόσωπο της γης. Και δε θα μπορέσει να τους σώσει ο θεός τους! ³ Εμείς, οι δούλοι του Ναβουχοδονόσορ, θα τους χτυπήσουμε σαν έναν άνθρωπο και δε θ' αντέξουν τη δύναμη του ιππικού μας. ⁴ Θα κατακάψουμε τις πόλεις τους: τα βουνά τους θα ποτιστούν με το αίμα τους, οι πεδιάδες τους θα γεμίσουν με τους νεκρούς τους: δε θα μπορέσουν να μας αντισταθούν. Ίχνος δε θα μείνει απ' αυτούς. Αυτή είναι η διαταγή του Ναβουχοδονόσορ. Αυτός είναι ο κύριος όλης της γης και τα λόγια του δε θα μείνουν ανεφάρμοστα.

⁵ »Εσύ όμως, Αχιώρ, φτωχέ μισθοφόρε *Αμμωνίτη, που ξεστόμισες αυτά τα λόγια, συμφορά που σε βρήκε σήμερα! Θα τα ξαναπούμε όταν εγώ θα έχω εκδικηθεί όλους αυτούς τους φυγάδες δούλους της Αιγύπτου. ⁶ Όταν γυρίσω, το ξίφος των πολεμιστών μου και το ακόντιό τους θα σου τρυπήσουν τα πλευρά και θα προστεθείς κι εσύ στους τραυματίες τους. ⁷ Τώρα οι δούλοι μου θα σε μεταφέρουν και θα σ' εγκαταλείψουν κοντά σε μια από τις πόλεις απ' όπου οι Ισραηλίτες ελέγχουν τα περάσματα. ⁸ Δε θα πεθάνεις τώρα, αλλά τότε, όταν θα σκοτωθείς μαζί μ' εκείνους.

⁹ »Αλλά αν μέσα σου πιστεύεις ότι οι Ισραηλίτες δεν θα νικηθούν, τότε γιατί χλώμισαες; Εγώ μίλησα και θα πραγματοποιήσω όλες τις απειλές μου.»

¹⁰ Τότε ο Ολοφέρνης διάταξε τους δού-

λους που υπηρετούσαν στη σκηνή του, να συλλάβουν τον Αχιώρ και να τον μεταφέρουν στην πόλη Βαιτυλούα και να τον παραδώσουν στους Ισραηλίτες. ¹¹ Οι δούλοι τον συνέλαβαν και τον οδήγησαν έξω από το στρατόπεδο στην πεδιάδα. Από 'κει ανέβηκαν στην ορεινή περιοχή κι έφτασαν στις νεροπηγές κάτω από τη Βαιτυλούα.

¹² Μόλις τους είδαν από ψηλά οι άντρες της πόλης, πήραν τα όπλα τους και έτρεξαν στην κορυφή του βουνού. Οι σφενδονίτες έριχναν συνέχεια λιθάρια κι εμπόδιζαν τους δούλους του Ολοφέρνη ν' ανεβούν. ¹³ Εκείνοι κατάφεραν να φτάσουν στους πρόποδες του βουνού: άφησαν εκεί τον Αχιώρ κι έφυγαν να πάνε πίσω, στον κύριό τους.

¹⁴ Οι Ισραηλίτες κατέβηκαν από τη Βαιτυλούα, έλυσαν τον Αχιώρ και τον οδήγησαν στην πόλη, όπου τον παρουσίασαν στους άρχοντές της. ¹⁵ Τον καιρό εκείνο άρχοντες ήταν ο Οζίας, γιος του Μιχά, από τη φυλή Συμεών, ο Χαβρίς, γιος του Γοθονήλ και ο Χαρμής, γιος του Μελχιήλ. ¹⁶ Οι αξιωματικοί συγκέντρωσαν όλους τους *πρεσβυτέρους της πόλης, και όλοι οι νέοι και οι γυναίκες έτρεξαν κι αυτοί να παρακολουθήσουν τη συνέλευση. Έφεραν τον Αχιώρ μπροστά στο λαό και ο Οζίας άρχισε να τον ανακρίνει για το τι είχε συμβεί. ¹⁷ Ο Αχιώρ τούς αφηγήθηκε όλα όσα είχαν ειπωθεί στο συμβούλιο του Ολοφέρνη: τι ο ίδιος είχε πει στους αρχηγούς των *Ασσυρίων και πόσο υπερήφανα είχε μιλήσει ο Ολοφέρνης εναντίον των Ισραηλιτών.

¹⁸ Τότε ο λαός έπεσε καταγής και προσκύνησε το θεό και προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: ¹⁹ «Κύριε, Θεέ του ουρανού, δες την υπερηφάνεια των εχθρών μας με την οποία ταπεινώσαν το έθνος μας. Δείξε μας το έλεός σου και μη μας εγκαταλείψεις σήμερα, εμάς που τόσο σου είμαστε πιστοί». ²⁰ Μετά παρηγόρησαν τον Αχιώρ και τον συγχάρηκαν θερμότατα για όσα είχε κάνει. ²¹ Ο Οζίας τον πήρε σπίτι του και παρέθεσε συμπόσιο στους πρεσβυτέρους Όλη εκείνη τη νύχτα

επικαλούνταν το Θεό του *Ισραήλ να τους βοηθήσει.

Πολιορκία της Βαιτυλούας

7¹⁻² Την επομένη, ο Ολοφέρνης συγκέντρωσε όλο το στρατό του, μαζί με τις βοηθητικές δυνάμεις, για να πολεμήσει εναντίον των Ισραηλιτών. Ήταν ένας πολυάριθμος στρατός πολεμιστών, που τον αποτελούσαν εκατόν εβδομήντα χιλιάδες πεζοί και δώδεκα χιλιάδες ιππείς, εκτός από τα μεταγωγικά ζώα και τους άντρες που τα οδηγούσαν πεζοί. Τους διέταξε να βαδίσουν προς τη Βαιτυλούα, να αποκλείσουν πρώτα τα ορεινά περάσματα και μετά να επιτεθούν στους Ισραηλίτες. ³ Ξεκίνησαν λοιπόν και στρατοπέδευσαν στην κοιλάδα κοντά στη νεροπηγή. Κατασκήνωσαν σ' όλο το πλάτος από τη Δωθαίμ μέχρι τη Βελβαίμ και κατά μήκος από τη Βαιτυλούα μέχρι την Κυαμώνα, που βλέπει στην κοιλάδα της Εσδρηλών.

⁴ Όταν οι Ισραηλίτες είδαν όλο αυτό το πλήθος, αναστατώθηκαν φοβερά και είπαν μεταξύ τους. «Τώρα όλοι αυτοί θα γλείψουν την επιφάνεια της γης και ούτε τα ψηλά βουνά ούτε τα φαράγγια ούτε όλοι οι λόφοι μαζί δε θα μπορέσουν να τους θρέψουν». ⁵ Πήραν όμως ο καθένας τα όπλα τους, άναψαν φωτιές στους πύργους τους κι έμειναν εκεί να φυλάνε όλη τη νύχτα.

⁶ Τη δεύτερη μέρα ο Ολοφέρνης έφερε όλο το ιπικό του σε θέση που να το βλέπουν οι Ισραηλίτες από τη Βαιτυλούα. ⁷ Ψαξε για τους δρόμους που οδηγούσαν στην πόλη τους, βρήκε τις πηγές του νερού και τις κατέλαβε. Εγκατέστησε σ' αυτές φρουρές κι ο ίδιος γύρισε πίσω στο στρατόπεδο

⁸ Οι στρατηγοί των Ιδουμαίων,¹⁶ των *Μωαβιτών και των παραλιών της Μεσογείου ήρθαν στον Ολοφέρνη και του είπαν: ⁹ «Άκουσε, κύριέ μας, αυτό που θα σου πούμε, για να μη συμβεί στο στρατό σου καμιά συμφορά: ¹⁰ Ο λαός αυτός των Ισραηλιτών δεν στη-

ρίζονται στα δόρατά τους αλλά στα ψηλά βουνά τους όπου κατοικούν δεν είναι εύκολο ν' ανέβει κανείς στις κορφές αυτών των βουνών. ¹¹ Αν λοιπόν, κύριέ μας, δε θέλεις να σκοτωθεί κανείς από τους άντρες σου, μην τους επιτεθείς σε τακτική παράταξη μάχης. ¹² Μείνε στο στρατόπεδο με το στρατό σου και λίγοι άντρες σου να καταλάβουν την πηγή του νερού στους πρόποδες του βουνού, ¹³ γιατί από 'κει έρχονται και παίρνουν νερό οι κάτοικοι της Βαιτυλούας. Έτσι θα πεθάνουν από τη δίψα και θα σου παραδώσουν την πόλη τους. Στο μεταξύ, εμείς θα έχουμε ανέβει με το στρατό μας στις πλησιέστερες κορυφές των βουνών και θα παραφυλάμε εκεί να μη βγει κανείς τους από την πόλη. ¹⁴ Θα εξαντληθούν από την πείνα αυτοί, οι γυναίκες τους και τα παιδιά τους, πριν επιτεθούμε στην πόλη και τους σκοτώσουμε. ¹⁵ Κι αυτή θα είναι μια σκληρή τιμωρία εκ μέρους σου για την αντίσταση που σου πρόβαλαν και δε σου παραδόθηκαν ούτε ζήτησαν να κάνουν συνθήκη ειρήνης μαζί σου»

¹⁶ Οι προτάσεις αυτές άρεσαν στον Ολοφέρνη και στους αξιωματούχους του κι αποφάσισε να τις βάλει σ' εφαρμογή. ¹⁷ Ο στρατός λοιπόν των *Αμμωνιτών¹⁶ και μαζί τους πέντε χιλιάδες Ασσύριοι πήγαν και στρατοπέδευσαν στην κοιλάδα και κατέλαβαν τις πηγές απ' όπου οι Ισραηλίτες προμηθεύονταν νερό. ¹⁸ Οι Ιδουμαίοι και οι Αμμωνίτες ανέβηκαν και στρατοπέδευσαν στην ορεινή περιοχή, απέναντι από την πόλη Δωθαίμ. Μερικούς από τους άντρες τους τους έστειλαν προς τα νότια και προς τα ανατολικά, απέναντι από την πόλη Εγρεβήλ, κοντά στη Χους, στον Ξεροπόταμο Μοχμούρ. Ο υπόλοιπος στρατός των *Ασσυρίων στρατοπέδευσε στην πεδιάδα και απλώθηκαν σ' όλη την περιοχή, γιατί οι σκηνές τους και οι αποσκευές τους ήταν αναριθμητές.

¹⁹ Τότε οι Ισραηλίτες προσευχήθηκαν στον

¹⁶των Ιδουμαίων Δηλ των Εδωμιτών ¹⁶των Αμμωνιτών Εδώ πιθανώς πρόκειται για τους Μωαβίτες (πρβλ κεφ 7,18, όπου αναφέρονται πάλι οι Αμμωνίτες)

Κύριο το Θεό τους. Είχαν λιποψυχήσει, γιατί οι εχθροί τους τους είχαν περικυκλώσει και δεν υπήρχε δυνατότητα διαφυγής. ²⁰ Όλος ο στρατός των Ασσυρίων, δηλαδή το πεζικό, οι άμαξες και το ιππικό, τούς πολιορκούσε τριάντα τέσσερις μέρες. Στα σπίτια της Βαιτυλούα όλα τα δοχεία νερού είχαν αδειάσει. ²¹ Στέρεψαν οι στέρνες και το νερό τούς το 'διναν με μέτρο. Αλλά δεν έφτανε ούτε για τις ανάγκες μιας μέρας. ²² Τα μωρά τους άρχισαν να εξαντλούνται. Γυναίκες κι άντρες έπεφταν λιπόθυμοι στους δρόμους της πόλης και στα περάσματα των πυλών. Είχαν χάσει πια κάθε δύναμη.

²³ Τότε όλος ο λαός, άντρες, γυναίκες και παιδιά συγκεντρώθηκαν γύρω από τον Οζία και τους άρχοντες της πόλης κι άρχισαν να διαμαρτύρονται ενώπιον των *πρεσβυτέρων: ²⁴ «Ο Θεός να σας τιμωρήσει για το κακό που μας κάνατε να μη συζητήσετε για ειρήνη με τους Ασσυρίους. ²⁵ Τώρα δεν υπάρχει κανείς να μας βοηθήσει. Ο Θεός μάς παρέδωσε στην εξουσία τους να πεθάνουμε μπροστά στα μάτια τους από τη δίψα. ²⁶ Καλέστε λοιπόν τώρα τους Ασσυρίους και παραδώστε τους την πόλη να τη λεηλατήσει ο Ολοφέρνης με το στρατό του. ²⁷ Καλύτερα να μας πάρουν αιχμαλώτους. Θα γίνουμε δούλοι αλλά τουλάχιστο θα ζήσουμε· δε θα αργοπεθαίνουν τα μωρά μας, οι γυναίκες μας και τα παιδιά μας μπροστά στα μάτια μας. ²⁸ Ας είναι μάρτυρες εναντίον σας ο ουρανός και η γη, και ο Θεός μας, ο Κύριος των προγόνων μας. Αυτός μας τιμωρεί για τις δικές μας αμαρτίες και των προγόνων μας. Ας μη φέρει πάνω μας σήμερα τον τρομερό θάνατο που έχει προαναγγείλει εναντίον μας!» ²⁹ Έκλαψαν τότε όλοι μαζί με δυνατές κραυγές και προσευχήθηκαν στον Κύριο το Θεό.

³⁰ Μετά ο Οζίας τους είπε: «Πάρτε θάρρος, αδέρφια, κι ας περιμένουμε ακόμα πέντε μέρες. Μπορεί στο μεταξύ ο Κύριος ο Θεός μας να ξαναδειξει σ' εμάς το έλεός

του. Δε θα μας εγκαταλείψει τελείως. ³¹ Αν όμως περάσουν αυτές οι μέρες και δε μας στείλει τη βοήθειά του, τότε θα κάνω ό,τι μου είπατε». ³² Έτσι ο Οζίας απέλυσε το λαό και πήγαν ο καθένας στις θέσεις τους πάνω στα τείχη και στους πύργους της πόλης. Οι γυναίκες και τα παιδιά πήγαν στα σπίτια τους. Το ηθικό σ' όλη την πόλη ήταν πολύ πεσμένο.

Παρέμβαση της Ιουδίθ

8 Εκείνες τις μέρες έμαθε τα συμβάντα η Ιουδίθ, η οποία ήταν κόρη του Μεραρί. Οι άλλοι πρόγονοί της κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν οι: Ωξ, Ιωσήφ, Οζιήλ, Ελκίας, Ανανίας, Γεδεών, Ραφαίν, Αχιτώβ, Ηλίας, Χελκίας, Ελιάβ, Ναθαναήλ, Σαλαμιήλ, Σαρασαδά¹⁵ και *Ισραήλ.¹⁶ ² Ο άντρας της ο Μανασσής καταγόταν από την ίδια μ' αυτήν φυλή κι από την ίδια συγγένεια, και είχε πεθάνει την εποχή του θερισμού των κριθαριών. ³ Μια μέρα, εκεί που επιτηρούσε τους εργάτες που έδεναν τα δεμάτια στον κάμπο, τον χτύπησε ο ήλιος στο κεφάλι και πέθανε. Τον έθαψαν στη Βαιτυλούα μαζί με τους προγόνους του, στο χωράφι ανάμεσα στη Δωθαίμ και στη Βαλαμών. ⁴ Η Ιουδίθ είχε μείνει σπίτι της χήρα τρία χρόνια και τέσσερις μήνες. ⁵ Έμενε σε μια σκηνή που την είχε στήσει στην οροφή του σπιτιού της· φορούσε *πένθημη φορεσιά κι από πάνω τα ρούχα της χηρείας. ⁶ Όλη τη διάρκεια της χηρείας της νήστευε, εκτός από το *Σάββατο και την παραμονή, τη *νουμηνία και την παραμονή, τις γιορτές και τις πανηγυρικές ημέρες των Ισραηλιτών. ⁷ Είχε ωραίο σώμα και πάρα πολύ όμορφο πρόσωπο. Ο σύζυγός της ο Μανασσής της είχε αφήσει μεγάλη περιουσία: χρυσάφι και ασήμι, δούλους και δούλες, ζώα και χωράφια. ⁸ Και κανείς δεν είχε να πει κακό λόγο εναντίον της, γιατί σεβόταν πολύ το Θεό.

⁹ Η Ιουδίθ, λοιπόν, έμαθε τα πικρά λόγια που ο λαός είπε στον Οζία όταν έχασαν το

¹⁵ Σαρασαδαί Μερικα χειρ προσθέτουν εδώ «Συμεων» ¹⁶ Ισραηλ Δηλ Ιακώβ

ηρικό τους από την έλλειψη του νερού. Επίσης έμαθε τα όσα τους απάντησε ο Οζίας, ότι τους ορκίστηκε να παραδώσει την πόλη στους *Ασσυρίους σε πέντε μέρες. ¹⁰ Τότε η Ιουδίθ έστειλε τη δούλη της, που ήταν η διαχειρίστρια της περιουσίας της και προσκάλεσε σπίτι της τον Χαβρίν και τον Χαρμίν, τους *πρεσβυτέρους της πόλης.

Συνομιλία της Ιουδίθ με τους άρχοντες της πόλης

¹¹ Όταν οι άρχοντες της Βαιτυλούας ήρθαν στην Ιουδίθ, εκείνη τους είπε:

«Ακούστε με, εσείς άρχοντες της πόλης. Δε μιλήσατε σήμερα σωστά μπροστά στο λαό, όταν ορκιστήκατε στο Θεό να παραδώσετε την πόλη στους εχθρούς, αν στο μεταξύ ο Κύριος δεν σας στείλει βοήθεια. ¹² Ποιοι είστε σεις όμως που προκαλείτε το Θεό και τον υποκαθιστάτε στις σχέσεις του με τους ανθρώπους; ¹³ Βάζετε σε δοκιμασία τον Κύριο του *σύμπαντος, αλλά ποτέ δε θα εξιχνιάσετε τις βουλές του. ¹⁴ Αφού δεν μπορείτε να μετρήσετε τα βάθη της ανθρώπινης καρδιάς ούτε να κατανοήσετε τη σκέψη του ανθρώπου, πώς θα εξερευνήσετε το Θεό, που τα δημιούργησε αυτά ή θα κατανοήσετε το νου και τη σκέψη του;

»Μην εξοργίζετε λοιπόν τον Κύριο, το Θεό μας, αδερφοί! ¹⁵ Είναι δυνατόν να μη θέλει να μας βοηθήσει μέσα στις επόμενες πέντε μέρες; μπορεί πάλι να μας βοηθήσει οποιαδήποτε άλλη μέρα ή ακόμη ν' αφήσει να μας καταστρέψουν οι εχθροί μας. ¹⁶ Μην εκβιάζετε λοιπόν τη βούληση του Κυρίου. Ο Θεός μας δεν είναι άνθρωπος να απειληθεί ή να δεχθεί διαιτητή.

¹⁷ »Επειδή λοιπόν περιμένουμε μόνο απ' αυτόν τη σωτηρία, ας τον παρακαλέσουμε να μας βοηθήσει κι αν θέλει θα ακούσει την προσευχή μας. ¹⁸ Ούτε στις αμέσως προηγούμενες γενιές μας ούτε σήμερα καμιά φυλή, συγγένεια, χωριό ή πόλη δεν προσκυνά-

με θεούς που είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα. Αυτά γίνονταν τον παλιό καιρό. ¹⁹ και γι' αυτό ο Θεός παρέδωσε τους προγόνους μας στους εχθρούς μας, οι οποίοι τους εξολόθρευσαν και άρπαξαν τα υπάρχοντά τους. ²⁰ Εμείς όμως δεν γνωρίσαμε άλλον Θεό εκτός απ' αυτόν κι έτσι ελπίζουμε πως κι εκείνος δεν θα απορρίψει ούτε έναν άνθρωπο από το έθνος μας.

²¹ »Αν αφήσουμε τους εχθρούς να καταλάβουν την πόλη μας, αυτοί θα κυριεύσουν όλη την Ιουδαία και θα λεηλατήσουν το *ναό. Και τότε ο Θεός θα κάνει να πληρώσουμε με τη ζωή μας τη λεηλασία του ναού. ²² Θα τιμωρηθούμε για τη θανάτωση των συμπατριωτών μας, την κατάληψη της χώρας και την ερήμωση των περιουσιών μας. Τα έθνη όπου θα μεταφερθούμε *αιχμάλωτοι θα μας ταπεινώσουν και θα μας εξευτελίσουν διεθνώς. ²³ Τίποτε καλό δε θα προκύψει από την *αιχμαλωσία μας, γιατί ο Κύριος θα τη μεταβάλει σε όνειδος. ²⁴ Τώρα λοιπόν, αδερφοί, ας γίνουμε παράδειγμα στους συμπατριώτες μας. Από μας εξαρτάται όχι μόνο η ζωή τους αλλά και ολόκληρη η περιοχή του ναού και το *θυσιαστήριο.

²⁵ »Παρ' όλα αυτά ας ευχαριστήσουμε τον Κύριο το Θεό μας που μας δοκιμάζει, όπως δοκίμαζε και τους προγόνους μας. ²⁶ Θυμηθείτε με πόσους τρόπους δοκίμασε τον *Αβραάμ και τον Ισαάκ και πόσα συνέβηκαν στον Ιακώβ, όταν αυτός ήταν στη *Μεσοποταμία της *Συρίας¹⁷ και φύλαγε τα πρόβατα του Λάβαν, αδερφού της μητέρας του. ²⁷ Ο Θεός πέρασε τους προγόνους μας μέσα από τη φωτιά για να δοκιμάσει την πίστη τους. Έτσι και τώρα μαστιγώνει εμάς που τον λατρεύουμε, για να μας νουθετήσει: δεν το κάνει για να μας εκδικηθεί».

²⁸ Τότε ο Οζίας της απάντησε: «Όλα όσα μας είπες τα είπες καλοπροαίρετα, και κανείς δεν φέρνει αντίρρηση. ²⁹ Δεν είναι σήμερα μόνο που δείχνεις τη σύνεσή σου. Από

¹⁷Μεσοποταμία της Συρίας Νοείται το άνω (ΒΔ) τμήμα της Μεσοποταμίας

μικρή που ήσουν, όλος ο λαός ήξερε τη φρόνησή σου και την υπέροχη σκέψη σου. ³⁰Αλλά ο λαός πεθαίνει από τη δίψα και μας ανάγκασε να του ορκιστούμε ότι θα ενεργήσουμε έτσι. Δεν μπορούμε τώρα να παραβούμε τον *όρκο μας. ³¹Προσευχήσου λοιπόν για μας, σαν γυναίκα ευσεβής που είσαι κι ο Κύριος θα στείλει τη βροχή να γεμίσουν οι δεξαμενές και δε θα πεθάνουμε από τη δίψα».

³²Η Ιουδίθ απάντησε: «Ακούστε: θα κάνω κάτι που οι συμπατριώτες μας θα το θυμούνται για πάντα. ³³Εσείς σταθείτε απόψε να φυλάτε την πύλη κι εγώ θα βγω έξω με τη δούλη μου. Και πριν έρθει η μέρα που ορκιστήκατε να παραδώσετε την πόλη στους εχθρούς μας, ο Κύριος θα χρησιμοποιήσει εμένα να ελευθερώσω τον Ισραήλ. ³⁴Μη με ρωτήσετε όμως τι θα κάνω. Δε θα σας πω, μέχρις ότου πραγματοποιήσω το σχέδιό μου».

³⁵Ο Οζίας και οι άρχοντες της είπαν: «Πήγαινε με την ευχή μας. Ο Κύριος ο Θεός ας είναι μαζί σου για να εκδικηθείς τους εχθρούς μας». ³⁶Έπειτα έφυγαν από τη σκηνή της Ιουδίθ και πήγαν στις θέσεις τους.

Προσευχή της Ιουδίθ

9 Τότε η Ιουδίθ προσκύνησε ως τη γη, έβαλε στάχτη στο κεφάλι της^{1θ} και έβγαλε την *πένθιμη φορεσιά της. Το ίδιο βράδυ, την ώρα που προσφερόταν στο *νάο του Θεού στην *Ιερουσαλήμ το *θυμίαμα, προσευχήθηκε με δυνατή φωνή στον Κύριο και είπε:

²«Κύριε, Θεέ του προπάτορά μου Συμεών, εσύ όπλισες το χέρι του με ξίφος για να εκδικηθείς τους αλλογενείς, που ξεγύμνωσαν και βίασαν την αδερφή του τη Δείνα, που ήταν παρθένα, για να την εξευτελίσουν. Βέβαια, εσύ τους είχες διατάξει να μην ενεργήσουν έτσι, αλλά εκείνοι το έκαναν. ³Γι' αυτό θανάτωσες τους άρχοντές τους πάνω στο ίδιο κρεβάτι της ντροπής, όπου είχαν διαπράξει το βιασμό. Φονεύτηκαν οι δούλοι μαζί με τους κυρίους που κάθονταν στους

θρόνους. ⁴Τις γυναίκες τους τις παρέδωσες να τις απαγάγουν και τις κόρες τους να τις αιχμαλωτίσουν. Τα υπάρχοντά τους τα έδωσες λάφυρα στους γιους σου που σου ήταν αφοσιωμένοι, αποστράφηκαν την αισχρή αυτή πράξη και ζήτησαν τη βοήθειά σου Θεέ μου, Θεέ μου, άκουσε κι εμένα τη χήρα

⁵»Εσύ επέτρεψες τότε να γίνουν όλα αυτά, όσα είχαν προηγηθεί και όσα ακολούθησαν μέχρι σήμερα. Ακόμα εσύ έχεις σχεδιάσει αυτά που θα γίνουν στο μέλλον. Όλα σου τα σχέδια πραγματοποιήθηκαν. ⁶Ο,τιδήποτε σκεφτείς εσύ να γίνει, πραγματοποιείται με τον καλύτερο τρόπο. Εσύ γνωρίζεις το καθετί από πριν κι ό,τι αποφασίζεις γίνεται: τίποτα δεν στέκεται εμπόδιο στα σχέδιά σου.

⁷»Οι Ασσύριοι τώρα υπερηφανεύονται για τον πολυάριθμο στρατό τους –το ισχυρό πεζικό τους και το ιππικό. Στηρίζονται στις ασπίδες τους, στα ακόντια, στα τόξα και στις σφενδόνες τους και δεν αναγνωρίζουν ότι εσύ είσαι αυτός που δίνεις τέλος στους πολέμους, που τ' *όνομά σου είναι “Κύριος”. ⁸Σύντριψε, λοιπόν, τη δύναμή τους με τη δική σου δύναμη και το θυμό σου. Αυτοί θέλουν να βεβηλώσουν το *νάο σου, όπου λατρεύεσαι και να κόψουν με τα σπαθιά τους τα *κέρατα του *θυσιαστηρίου σου. ⁹Δες την υπερηφάνεια τους και άσε την οργή σου να ξεσπάσει πάνω στα κεφάλια τους. Δώσε και σ' εμένα που είμαι χήρα τη δύναμη να πραγματοποιήσω αυτό που σκέφτηκα. ¹⁰Κάνε να νικηθεί ο αρχιστράτηγός τους μαζί με το στρατό του από τ' απατηλά μου λόγια, να συντριφτεί η υπερηφάνεια τους από μια γυναίκα. ¹¹Η δύναμή σου δεν είναι με τους πολλούς ούτε η εξουσία σου με τους δυνατούς. Εσύ είσαι Θεός των ταπεινών, βοηθός των μικρών και αδυνάτων, προστάτης των απογοητευμένων, σωτήρας των απελπισμένων.

¹²»Θεέ του προπάτορά μου Συμεών, εσέ-να εμπιστεύεται ο λαός του *Ισραήλ. Εσύ εί-

^{1θ}σταχτη στο κεφάλι της Βλ υποσημείωση εις κεφ 4,11

σαι ο Κύριος του ουρανού και της γης, ο δημιουργός των θαλασσών, ο βασιλιάς της δημιουργίας σου. Άκουσε λοιπόν την προσευχή μου. ¹³ Δώσε μου τη δύναμη να εξαπατήσω με το λόγο μου και να καταστρέψω αυτούς που σκέφτηκαν τόσο σκληρά ενάντια στο λαό της *διαθήκης σου και στη χώρα τους κι ενάντια στον άγιο σου ναό, που βρίσκεται στην κορυφή της *Σιών. ¹⁴ Κάνε ώστε ολόκληρο το έθνος σου,^κ όλες του οι φυλές, να αναγνωρίσουν ότι εσύ είσαι ο Θεός, απ' τον οποίο προέρχεται κάθε δύναμη και εξουσία· δεν υπάρχει άλλος υπερασπιστής του ισραηλιτικού έθνους εκτός από σένα».

Η Ιουδιθ πηγαίνει στο στρατόπεδο του Ολοφέρνη

10 Όταν η Ιουδιθ τελείωσε την προσευχή της στο Θεό του *Ισραήλ, ² σηκώθηκε από το έδαφος και κάλεσε τη δούλη της να κατέβει μαζί της στο σπίτι, όπου έμενε μόνο τα *Σάββατα και τις γιορτές. ³ Έβγαλε τα *πένθημα και τα φορέματα της χηρείας της, έκανε ένα μπάνιο κι άλειψε το σώμα της με πολύτιμα μυρωδικά. Χτένισε τα μαλλιά της και τα στόλισε με μια κορδέλα κι έβαλε τα γιορτινά της φορέματα, που τα φορούσε τον καιρό που ζούσε ο άντρας της ο Μανασσής. ⁴ Φόρεσε τα σανδάλια της κι όλα τα κοσμήματά της: περιδέραια, βραχιόλια, δαχτυλίδια, σκουλαρίκια. Στολίστηκε τόσο πολύ, που όσοι άντρες θα την έβλεπαν να θαμπώνονταν. ⁵ Έδωσε στη δούλη της ένα ασκή με κρασί κι ένα δοχείο λάδι· γέμισε ένα σακκούλι με κριθαρόψωμο, σύκα και *καθαρό ψωμί, τα τύλιξε όλα σ' ένα σεντόνι και τα φόρτωσε κι αυτά στην πλάτη της δούλης της.

⁶ Βγήκαν από το σπίτι και έφτασαν στην *πύλη της Βαιτυλούα. Εκεί βρήκαν να κάθεται ο Οζίας και οι *πρεσβύτεροι της πόλης Χαβρίν και Χαρμίν. ⁷ Εκείνοι όταν είδαν την Ιουδιθ να έχει αλλάξει την εμφάνισή της και την ενδυμασία της θαμπώθηκαν από την ο-

μορφιά της και της είπαν: ⁸ «Ο Θεός των προγόνων μας να σε βοηθήσει να πετύχεις στο σχέδιό σου. Να δοξαστεί ο λαός του Ισραήλ και να γίνει ξακουστή η *Ιερουσαλήμ!» ⁹ Τότε εκείνη προσκύνησε το Θεό και τους είπε: «Δώστε διαταγή να μου ανοίξουν την πύλη για να πάω να πραγματοποιήσω αυτά που συζητήσαμε μαζί». Εκείνοι διάταξαν τους φύλακες ν' ανοίξουν την πύλη ¹⁰ και βγήκε η Ιουδιθ με τη δούλη της. Οι άντρες την παρατηρούσαν ώσπου κατέβηκε το βουνό. Μετά πέρασε την κοιλάδα και χάθηκε από τα μάτια τους.

¹¹ Καθώς οι δυο γυναίκες βάδιζαν στην κοιλάδα, τις συνάντησε η εμπροσθοφυλακή των *Ασσυρίων. ¹² Αμέσως τις συνέλαβαν και ρώτησαν την Ιουδιθ: «Σε ποιους ανήκεις, από πού έρχεσαι και πού πηγαίνεις;» Εκείνη απάντησε: «Εβραία είμαι, αλλά έφυγα απ' αυτούς, γιατί ο Θεός θα τους παραδώσει σ' εσάς να τους καταστρέψετε. ¹³ Θέλω να συναντήσω τον Ολοφέρνη, τον αρχιστράτηγό σας, για να του ανακοινώσω κάποιο σπουδαίο μήνυμα. Θα του δείξω εγώ έναν τρόπο να κυριέψει όλη την περιοχή χωρίς να χάσει ούτε έναν από τους άντρες του».

¹⁴ Όταν οι στρατιώτες άκουσαν τα λόγια της και είδαν την ομορφιά της, της είπαν: «Θα σωθείς τώρα που κατέφυγες στο στρατηγό μας. Να πας αμέσως στη σκηνή του. Μερικοί από μας θα σε συνοδεύουν και θα σε παρουσιάσουν σ' αυτόν. ¹⁶ Όταν όμως σταθείς μπροστά του μην ταραχείς. Πες του αυτά που είπες και σ' εμάς και θα σου φερθεί με καλοσύνη». ¹⁷ Μετά τους διέθεσαν για σωματοφυλακή εκατό άντρες και οδήγησαν τις δυο γυναίκες στο αρχηγείο του Ολοφέρνη.

¹⁸ Σ' όλο το στρατόπεδο, από σκηνή σε σκηνή, κυκλοφόρησε η φήμη ότι είχε έρθει η Ιουδιθ. Έτσι, όσο χρόνο αυτή περίμενε έξω από το αρχηγείο του Ολοφέρνη να την αναγγείλουν, μαζεύτηκαν γύρω της πολλοί Ασσύριοι στρατιώτες. ¹⁹ Καθώς θαύμαζαν την ο-

^κ ολόκληρο το έθνος σου, σύμφωνα με δύο σημαντικά χειρ., δηλ. τον Βατικανο και τον Σιναϊτικό κώδικα

μορφιά της άρχισαν ν' αναρωτιούνται τι άνθρωποι θα 'πρεπε να είναι αυτοί οι Ισραηλίτες: «Δεν πρέπει να υποτιμήσουμε ένα λαό που έχει τέτοιες γυναίκες!» έλεγαν. «Κανείς τους δεν πρέπει να μας γλιτώσει, γιατί όσοι ξεφύγουν θα είναι ικανοί να πλανέψουν με την ομορφιά τους όλο τον κόσμο».

²⁰ Κάποτε ήρθαν έξω οι σωματοφύλακες και οι υπηρέτες του Ολοφέρνη και οδήγησαν την Ιουδίθ μέσα στο αρχηγείο. ²¹ Ο Ολοφέρνης ξεκουραζόταν στο κρεβάτι του κάτω από μια κουνουπιέρα, υφασμένη από *πορφύρα κι από νήματα χρυσού και στολισμένη με σμαράγδια κι άλλα πολύτιμα πετράδια. ²² Του ανήγγειλαν την Ιουδίθ κι εκείνος βγήκε μέχρι τον προθάλαμο της σκηνής, ενώ προπορεύονταν ασημένιες λαμπάδες. ²³ Όταν όμως η Ιουδίθ εμφανίστηκε μπροστά σ' αυτόν και τους υπηρέτες του, όλοι γοητεύτηκαν από την ομορφιά της. Εκείνη έπεσε με το πρόσωπο στη γη και τον προσκύνησε, αλλά οι δούλοι του Ολοφέρνη τη σήκωσαν.

Η συζήτηση της Ιουδίθ με τον Ολοφέρνη

11 Ο Ολοφέρνης είπε στην Ιουδίθ: «Πάρε θάρρος, καλή μου, και μη φοβάσαι. Εγώ ποτέ δεν έβλαψα κανέναν που αποφάσισε να υπηρετεί το Ναβουχοδονόσορ, το βασιλιά όλης της γης. ² Ούτε και τώρα θα κήρυττα τον πόλεμο στο λαό σου, αν δεν με πρόσβαλλαν πάνω 'κει στα βουνά που κατοικούν. Ζημιώνουν όμως οι ίδιοι τους εαυτούς τους. ³ Πες μου όμως τώρα για ποιον λόγο έφυγες από αυτούς και ήρθες σ' εμάς; Ασφαλώς ήρθες για να γλιτώσεις. Μη φοβάσαι. Εδώ είσαι ασφαλής απόψε και για πάντα. ⁴ Κανείς δε θα σου κάνει κακό· θα σου φερθούν όλοι καλά, όπως αξίζει στους δούλους του κυρίου μου, του βασιλιά Ναβουχοδονόσορ».

⁵ Η Ιουδίθ απάντησε:

«Επίτρεψε, κύριέ μου, να σου μιλήσω εγώ, η δούλη σου. Δε θα σου πω απόψε παρά μόνο την αλήθεια. ⁶ Κι αν κάνεις αυτά που θα σου πω, ο Θεός θα ολοκληρώσει το έργο

σου και δε θ' αποτύχουν τα σχέδιά σου. ⁷ Μα τη ζωή του Ναβουχοδονόσορ, του βασιλιά όλης της γης, και μα τη δύναμή του που σ' έστειλε να βάλεις τάξη σ' όλο τον κόσμο, χάρη σ' εσένα όχι μόνο άνθρωποι τον υπηρετούν αλλά και τα θηρία στους αγρούς, τα κτήνη, και τα πουλιά με τη δική σου δύναμη θα ζήσουν για χάρη του Ναβουχοδονόσορ και της δυναστείας του. ⁸ Έχουμε μάθει για τη *σοφία σου και τα μεγάλα σου κατορθώματα. Όλος ο κόσμος ξέρει πως εσύ είσαι ο πιο ικανός σ' ολόκληρο το βασίλειο και πως κανένας δεν μπορεί να σε ξεπεράσει στη σοφία αλλά και στην ικανότητα να διοργανώνεις πολεμικές επιχειρήσεις.

⁹ Τώρα όμως, επίτρεψέ μου ν' αναφερθώ στα λόγια που είπε στο συμβούλιό σου ο Αχιώρ. Τα μάθαμε, γιατί ο ίδιος φανέρωσε στους άντρες της Βαιτυλούα, που τον περιποιήθηκαν, όλα όσα σου είπε. ¹⁰ Για το καλό σου, κύριέ μου, μην περιφρονήσεις τα λόγια του· σκέψου τα σοβαρά, γιατί λέει την αλήθεια. Κανένας δεν μπορεί να τιμωρήσει το λαό μας και να τον υποτάξει με τη δύναμη των όπλων, αν αυτοί δεν αμαρτήσουν στο Θεό τους.

¹¹ «Δεν πρέπει λοιπόν τώρα να εγκαταλείψεις την επιχείρηση στη μέση και να γυρίσεις πίσω άπρακτος. Σύντομα θα έχουν όλοι τους πεθάνει, γιατί είναι κιόλας έτοιμοι να αμαρτήσουν στον Κύριο το Θεό τους. ¹² Τους έχουν τελειώσει οι τροφές και παντού το νερό λιγότεψε. Γι' αυτό έχουν αποφασίσει να σφάζουν όλα τους τα ζώα και να τα φάνε, ακόμη κι εκείνα που ο Θεός στο *νόμο του τους έχει απαγορεύσει να τρώνε. ¹³ Επίσης έχουν αποφασίσει να φάνε τα *πρωτογεννήματα και τις *δεκάτες του κρασιού και του λαδιού, που πρέπει να τα φυλάνε ως *άγια προσφορά για τους *ιερείς που υπηρετούν στην *Ιερουσαλήμ, στο *νάο του Θεού μας. Αυτά κανείς από το λαό δεν επιτρέπεται να τ' αγγίξει. ¹⁴ Έστειλαν μάλιστα αγγελιοφόρους στο *συνέδριο των *πρεσβυτέρων στην Ιερουσαλήμ, να ζητήσουν την άδεια γι' αυτή

την πράξη, γιατί και ο λαός της Ιερουσαλήμ έκανε το ίδιο. ¹⁵ Έτσι, την ημέρα που οι πρεσβύτεροι θα τους δώσουν την άδεια, ο θεός θα τους παραδώσει σ' εσένα να τους καταστρέψεις.

¹⁶ «Γι' αυτό κι εγώ η δούλη σου, όταν τα έμαθα αυτά έφυγα από κείνους. Ο θεός όμως μ' έστειλε να κάνω μαζί σου και κάτι, που ό-σοι το μάθουν θα μείνουν κατάπληκτοι. ¹⁷ Ε-γώ, κύριέ μου, είμαι γυναίκα θεοσεβής και λατρεύω το θεό του ουρανού μέρα και νύ-χτα. Τώρα λοιπόν θα μείνω μαζί σου και θα βγαίνω κάθε νύχτα στο φαράγγι να προσεύ-χομαι στο θεό, κι εκείνος θα μου πει πότε έ-καναν οι Ισραηλίτες αυτή την αμαρτία. ¹⁸ Τό-τε θα έρθω να σου το πω κι εσύ θα τους επι-τεθείς με όλο το στρατό σου. Κανείς τους δε θα μπορέσει να σου αντισταθεί. ¹⁹ Εγώ θα σε οδηγήσω μέσα από την Ιουδαία στην Ιε-ρουσαλήμ. Εκεί θα σε στέψω βασιλιά στο κέντρο της πόλης και θα οδηγήσεις το λαό της σαν πρόβατα που δεν έχουνε ποιμένα. Κι ούτε ένας σκύλος δε θα γαυγίσει εναν-τίον σου. Όλα αυτά μου τα αποκάλυψε ο θε-ός και με διάταξε να έρθω να σου τα αναγ-γείλω».

²⁰ Αυτά τα λόγια άρεσαν στον Ολοφέρνη και στους υπηρέτες του. Θαύμασαν τη γυ-ναίκα για τη σοφία της και έλεγαν: ²¹ «Δεν υ-πάρχει σ' όλη τη γη άλλη γυναίκα τόσο ό-μορφη αλλά και τόσο συνετή!» ²² Κι ο Ολο-φέρνης της είπε: «Καλά έκανε ο θεός και σ' έστειλε στο λαό μου για να μας χαρίσει τη νίκη. Μακάρι να καταστραφούν όλοι αυτοί που περιφρόνησαν τον κύριό μου το Ναβου-χοδονόσορ. ²³ Τώρα λοιπόν άκουσέ με. Εσύ είσαι όμορφη γυναίκα και τα λες κι ωραία. Αν κάνεις ό,τι μας είπες, ο θεός σου θα γί-νει θεός μου, κι εσύ θα εγκατασταθείς στο ανάκτορο του βασιλιά Ναβουχοδονόσορ και θα είσαι ξακουστή σ' όλη τη γη».

Η Ιουδίθ στο στρατόπεδο των εχθρών

12 Ο Ολοφέρνης διάταξε να οδηγήσουν την Ιουδίθ στο τραπέζι με τα ασημέ-νια σκεύη και να της προσφέρουν από τα πιο εκλεκτά φαγητά του και από το κρασί του. ² Η Ιουδίθ όμως του είπε: «Εγώ δε θα φάω απ' αυτά τα φαγητά, για να μην παρανομήσω στο θεό μου. Ας μου δοθούν όμως από τα τρόφι-μα που έχω φέρει μαζί μου». ³ Ο Ολοφέρνης τη ρώτησε: «Όταν όμως αυτά που έχεις μαζί σου τελειώσουν, πού θα βρούμε να σου φέ-ρουμε άλλα; Ανάμεσά μας δεν υπάρχει κα-νείς ομοεθνής σου». ⁴ Η Ιουδίθ απάντησε: «Μα τη ζωή σου, κύριέ μου, η δούλη σου δε θα προλάβω να ξεδέψω τις τροφές που έχω μαζί μου κι ο Κύριος θα πραγματοποιήσει μ' εμένα το σχέδιό του».

⁵ Τότε οι δούλοι του Ολοφέρνη οδήγησαν την Ιουδίθ σε μια σκηνή και κοιμήθηκε μέχρι τα μεσάνυχτα. Την ώρα που άλλαζε η πρώτη πρωινή φρουρά^α αυτή σηκώθηκε, ⁶ κι έστει-λε και ζήτησε από τον Ολοφέρνη να της δώ-σει την άδεια να βγει από το στρατόπεδο και να πάει να προσευχηθεί. ⁷ Ο Ολοφέρνης διά-ταξε τους σωματοφύλακες να μην την εμπο-δίσουν.

Η Ιουδίθ έμεινε στο στρατόπεδο τρεις μέ-ρες και κάθε νύχτα έβγαινε στο φαράγγι της Βαιτυλούα και έπαιρνε το λουτρό της στη νεροπηγή που βρισκόταν κοντά στο στρατό-πεδο. ⁸ Όταν τελείωνε, προσευχόταν στον Κύριο το θεό του *Ισραήλ να την οδηγήσει στο σχέδιό της, για να δοξαστεί ο λαός του. ⁹ Μετά έμπαινε *καθαρή στη σκηνή της κι έ-μενε εκεί όλη την ημέρα ως το βράδυ, που της έφεραν το φαγητό.

Το συμπόσιο του Ολοφέρνη

¹⁰ Την τέταρτη μέρα ο Ολοφέρνης έκανε συμπόσιο μόνο για το υπηρετικό του προσω-πικό –κάνεναν από τους αξιωματικούς του δεν κάλεσε. ¹¹ Λέει λοιπόν στο Βαγώα τον *ευνούχο, που ήταν υπεύθυνος για όλες του

^αΤην ώρα φρουρά Γύρω στις 2 μετά τα μεσάνυχτα

τις υποθέσεις: «Πήγαινε να πείσεις εκείνη την Εβραία που έχεις υπό την προστασία σου να 'ρθεί να φάει και να πει μαζί μας. ¹²Θα 'ναι ντροπή να χάσω την ευκαιρία και να μην πλαγιάσω με μια τόσο γοητευτική γυναίκα. Αν δεν προσπαθήσω να τη δελεάσω, θα γελάει μαζί μου».

¹³Ο Βαγώας βγήκε από τη σκηνή του Ολοφέρνη και πήγε στη σκηνή της Ιουδίθ. «Μη διστάσεις», της λέει, «ωραία μου κοπέλα να έρθεις στον κύριό μου, που θέλει να σε τιμήσει απόψε. Θα πεις μαζί μας κρασί και θα διασκεδάσεις όπως τα κορίτσια των *Ασσυρίων, που ζουν στο ανάκτορο του Ναβουχοδονόσορ». ¹⁴Η Ιουδίθ απάντησε: «Ποια είμαι εγώ να φέρω αντίρρηση στον κύριό μου; Με μεγάλη μου χαρά θα επληρώσω πρόθυμα την επιθυμία του. Αυτή η νύχτα θα είναι η ωριότερη νύχτα της ζωής μου».

¹⁵Έτσι σηκώθηκε κι έβαλε τα φανταχτερά φορέματά της κι όλα τα στολίδια που φοράνε οι γυναίκες. Η δούλη της πήγε πριν απ' αυτήν κι έστρωσε, απέναντι από 'κει που θα καθόταν ο Ολοφέρνης, τις προβιές που της είχε δώσει ο Βαγώας για να κάθεται και να τρώει ξαπλωμένη πάνω σ' αυτές. ¹⁶Η Ιουδίθ μπήκε στη σκηνή και κάθησε στη θέση της. Ο Ολοφέρνης άρχισε μέσα του ν' αναστατώνεται· φλεγόταν από τον ασίγαστο πόθο να πλαγιάσει μαζί της. Άλλωστε από την πρώτη κιόλας μέρα που την είδε, περίμενε την ευκαιρία να την κατακτήσει. ¹⁷Της είπε λοιπόν: «Έλα να πεις και να γλεντήσεις μαζί μας». ¹⁸Εκείνη απάντησε: «Θα πω, κύριέ μου, γιατί σήμερα με τιμούν περισσότερο από κάθε άλλη φορά στη ζωή μου». ¹⁹Εφαγε και ήπια όμως μόνον αυτά που της είχε ετοιμάσει η δούλη της. Ο Ολοφέρνης ενθουσιάστηκε μαζί της και ήπια κρασί, όσο δεν είχε ξαναπεί ποτέ στη ζωή του.

13 Όταν προχώρησε η νύχτα, βιάστηκαν οι υπηρέτες να διαλυθούν. Ο Βαγώας έκλεισε απ' έξω τη σκηνή του Ολοφέρνη και δεν άφησε κανένα να μπαινοβγαίνει σ' αυτήν. Έτσι πήγαν όλοι να κοιμηθούν κουρα-

σμένοι, γιατί το φαγοπότι είχε κρατήσει πολύ. ²Η Ιουδίθ έμεινε μόνη στη σκηνή με τον Ολοφέρνη, που κοιτόταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του τύφλα στο μεθύσι. ³Η Ιουδίθ είχε βάλει από πριν τη δούλη της να την περιμένει έξω από τη δική της σκηνή για να πάνε να προσευχηθούν, όπως κάθε βράδυ. Τα ίδια είχε πει και στο Βαγώα.

⁴Είχαν φύγει λοιπόν όλοι από τη σκηνή, καλεσμένοι και υπηρέτες. Η Ιουδίθ στάθηκε δίπλα στο κρεβάτι του Ολοφέρνη και προσευχήθηκε μέσα της: «Κύριε, παντοδύναμε Θεέ, βοήθησέ με σ' αυτό που πάω τώρα να κάνω, για να δοξαστεί η *Ιερουσαλήμ. ⁵Ήρθε η ώρα να βοηθήσεις το λαό σου και να ολοκληρώσεις το σχέδιό μου, για να κατατροπωθούν οι εχθροί μας που μας επιτεθήκαν». ⁶Μετά πλησίασε το στύλο του κρεβατιού κοντά στο προσκέφαλο του Ολοφέρνη και τράβηξε το ξίφος του. ⁷Στηρίχτηκε στο κρεβάτι, τον έπιασε γερά από τα μαλλιά, και είπε: «Δυνάμωσέ με, Κύριε, Θεέ του *Ισραήλ». ⁸Χτύπησε το λαιμό του δυο φορές με όλη της τη δύναμη και του έκοψε το κεφάλι. ⁹Μετά έκανε να κυλίσει το σώμα του από το κρεβάτι στο έδαφος, και τράβηξε και την κουνουπιέρα από τους στύλους. Βγήκε έξω κι έδωσε το κεφάλι του Ολοφέρνη στη δούλη της, ¹⁰κι εκείνη το 'βαλε μέσα στο σακκούλι που κουβαλούσαν τις τροφές τους.

Επιστροφή της Ιουδίθ στη Βαιτυλούα

Οι δυο γυναίκες βγήκαν μαζί από το στρατόπεδο, όπως συνήθιζαν κάθε βράδυ που πήγαιναν να προσευχηθούν. Διέσχισαν το στρατόπεδο, πέρασαν το φαράγγι, ανέβηκαν το βουνό της Βαιτυλούα κι έφτασαν στις πύλες της. ¹¹Η Ιουδίθ φώναξε από μακριά: «Ανοιξτε, ανοίξτε! Μαζί μας είναι ο Θεός μας. Απόψε απέδειξε ακόμη μια φορά στον Ισραήλ τη δύναμή του και την εξουσία του ενάντια στους εχθρούς μας!»

¹²Όταν οι άντρες της Βαιτυλούας άκουσαν τη φωνή της Ιουδίθ, κατέβηκαν γρήγορα στην πύλη και φώναξαν και τους *πρεσβυ-

τέρους της πόλης. ¹³ Έτρεξαν όλοι εκεί, μικροί και μεγάλοι, γιατί δεν πίστευαν ότι ξαναγύρισε η Ιουδιθ. Άνοιξαν την πύλη και υποδέχτηκαν τις δυο γυναίκες. Μετά άναψαν φωτιές για να έχουν φως και μαζεύτηκαν γύρω τους.

¹⁴ Η Ιουδιθ άρχισε να αλαλάζει: «Υμνήστε το Θεό, υμνήστε τον! Δοξάστε τον γιατί δεν έπαψε να αγαπάει το ισραηλιτικό έθνος, αλλά σύντριψε απόψε τους εχθρούς μας με το δικό μου χέρι». ¹⁵ Έβγαλε μετά το κεφάλι από το σακούλι, τους το 'δειξε και τους είπε: «Να το κεφάλι του Ολοφέρνη, του αρχιστράτηγου των *Ασσυρίων. Να και η κουνουπιέρα του, που από κάτω της ξάπλωνε όταν μεθοκοπούσε. Ο Κύριος τον χτύπησε με γυναικείο χέρι. ¹⁶ Μα τον αληθινό Κύριο, ο Ολοφέρνης παρασύρθηκε μόνο από την εμφάνισή μου κι οδηγήθηκε στην καταστροφή. Δεν αμάρτησα μαζί του για να μολυνθώ και να ντροπιαστώ. Ο Κύριος με προστάτεψε σ' όλη αυτή την επιχείρηση».

¹⁷ Τότε όλος ο λαός έμεινε κατάπληκτος. Έσκυψαν και προσκύνησαν το Θεό κι έλεγαν όλοι μαζί: «Δοξασμένος να είσαι Θεέ μας, που κατατρόπωσες σήμερα τους εχθρούς του λαού σου!»

¹⁸ Κι ο άρχοντας Οζίας είπε στην Ιουδιθ: «Ο ύψιστος Θεός σε ευλόγησε κοπέλα μου, περισσότερο απ' όλες τις γυναίκες του κόσμου. Δόξα να 'χει ο Κύριος ο Θεός, ο δημιουργός του ουρανού και της γης, που σε οδήγησε να πάρεις το κεφάλι του αρχηγού των εχθρών μας! ¹⁹ Όσοι θα διηγούνται τη δύναμη του Θεού, ποτέ δε θα ξεχάσουν ότι εσύ πάντοτε έλιπιζες σ' αυτόν για το έθνος σου. ²⁰ Είθε ο Θεός να σου δώσει αιώνια δόξα και τιμή και να σε ανταμείψει με πολλά αγαθά, γιατί έβαλες σε κίνδυνο τη ζωή σου, προκειμένου να σώσεις το ταπεινωμένο έθνος μας και απέτρεψες την πτώση μας ακολουθώντας τον ορθό δρόμο ενώπιόν του. Κι όλος ο λαός απάντησε: «*Αμήν».

Συμβουλή της Ιουδιθ

14 Η Ιουδιθ τότε τους είπε: «Ακούστε με τώρα, αδέρφια μου. Πάρτε το κεφάλι αυτό και κρεμάστε το στις πολεμίστρες του τείχους σας. ² Το πρωί που θα βγει ο ήλιος, ορίστε έναν αρχηγό, πάρτε τα όπλα σας και βγείτε από την πόλη όλοι όσοι έχετε δυνάμεις, σαν να επρόκειτο να κατεβείτε στην πεδιάδα για να επιτεθείτε στην εμπροσθοφυλακή των *Ασσυρίων. Δε θα κατεβείτε όμως. ³ Αυτοί τότε θα πάρουν τα όπλα τους και θα πάνε στο κεντρικό στρατόπεδό τους για να ξυπνήσουν τους στρατηγούς του ασσυριακού στρατού. Μετά θα συγκεντρωθούν μπροστά στο αρχηγείο του Ολοφέρνη, αλλά δε θα τον βρουν ζωντανό. Έτσι θα φοβηθούν και θα τραπούν σε φυγή. ⁴ Εσείς μαζί με όλους τους άλλους Ισραηλίτες θα τους καταδιώξετε και θα τους εξολοθρέψετε, καθώς εκείνοι θα υποχωρούν. ⁵ Πριν όμως τα κάνετε αυτά, φωνάξτε μου τον Αχιώρ τον *Αμμωνίτη, για να δει και ν' αναγνωρίσει αυτόν που καταφρόνησε τον ισραηλιτικό λαό και είχε στείλει εδώ και τον ίδιο, για να πεθάνει μαζί μας».

Μεταστροφή του Αχιώρ

⁶ Κάλεσαν λοιπόν τον Αχιώρ από το σπίτι του άρχοντα Οζία. Εκείνος, όταν ήρθε κι είδε το κεφάλι του Ολοφέρνη που το κρατούσε ένας άντρας από το λαό, έπεσε μπροστά στη γη και λιποθύμησε. ⁷ Μόλις τον συνέφεραν, έπεσε στα πόδια της Ιουδιθ και την προσκυνούσε λέγοντας: «Δοξασμένη να 'σαι απ' όλες τις οικογένειες του *Ιουδά κι είθε τα έθνη ν' ακούνε το όνομά σου και να ταραζόνται. ⁸ Πες μου, σε παρακαλώ, τι έγινε όλο αυτό το διάστημα;»

Η Ιουδιθ τότε του διηγήθηκε μπροστά σ' όλο το λαό όσα είχε κάνει, από τη στιγμή που βγήκε από τη Βαιτυλούα ως εκείνη την ώρα που τους μιλούσε. ⁹ Όταν τελείωσε τη διήγησή της, ο λαός αλάλαξε δυνατά και η πόλη πήρε χαρούμενη όψη. ¹⁰ Ο Αχιώρ, βλέποντας τα όσα είχε κάνει ο Θεός των Ισραη-

λιτών, πίστεψε σ' αυτόν μ' όλη του την καρδιά, δέχτηκε να του κάνουν *περιτομή και προστέθηκε στον ισραηλιτικό λαό, όπου υπάρχουν απόγονοί του μέχρι σήμερα.

Θρίαμβος ενάντια στους πολιορκητές

¹¹ Όταν φώτισε, οι στρατιώτες κρέμασαν από το τείχος το κεφάλι του Ολοφέρνη, πήραν τα όπλα τους κι άρχισαν να βγαίνουν κατά τμήματα στα μονοπάτια του βουνού. ¹² Όταν τους είδαν οι Ασσυριοί, έστειλαν το μήνυμα στους ανωτέρους τους. Εκείνοι το μεταβίβασαν στους άλλους αξιωματικούς, στους χιλιάρχους και στους στρατηγούς. ¹³ Αυτοί ήρθαν στη σκηνή του Ολοφέρνη και διάταξαν τον επικεφαλής του υπηρετικού προσωπικού: «Ξύπνα γρήγορα τον αρχηγό μας, γιατί εκείνοι οι σκλάβοι τόλμησαν να κατεβούν σε πόλεμο εναντίον μας. Θέλουν να καταστραφούν εντελώς».

¹⁴ Ο Βαγώας μπήκε και χτύπησε τα παραπετάσματα της σκηνής, γιατί νόμιζε πως ο Ολοφέρνης κοιμόταν με την Ιουδίθ. ¹⁵ Επειδή, όμως, κανείς δεν απαντούσε, παραμέρισε τα παραπετάσματα, μπήκε στο υπνοδωμάτιο και βρήκε ακέφαλο το πτώμα του Ολοφέρνη, να 'ναι πεσμένο πάνω στο υποπόδιο του κρεβατιού. ¹⁶ Τότε άρχισε να κλαίει και να ουρλιάζει, ν' αναστενάζει και να σκίζει απ' την απόγνωση τα ρούχα του. ¹⁷ Μετά μπήκε στη σκηνή της Ιουδίθ αλλά δεν την βρήκε εκεί. Τότε έτρεξε στους αξιωματικούς και φώναξε: ¹⁸ «Εκείνοι οι σκλάβοι μάς φέρθηκαν ύπουλα! Μια Εβραία ρεζίλεψε το ανάκτορο του Ναβουχοδονόσορ! Ελάτε να δείτε: Ο Ολοφέρνης χάμω νεκρός χωρίς κεφάλι!» ¹⁹ Οι στρατηγοί των Ασσυρίων όταν άκουσαν αυτά τα λόγια τaráχηταν κι έσκισαν τα ρούχα τους, και σ' όλο το στρατόπεδο ξέσπασαν θρήνοι και γοερές κραυγές.

15 Όταν ο υπόλοιπος στρατός έμαθαν τα νέα στις σκηνές τους, τα 'χασαν, ² κι άρχισαν να σκορπίζουν εδώ κι εκεί πανικόβλητοι. Ξεχύθηκαν γύρω κι έτρεχαν όλοι μαζί προς κάθε κατεύθυνση, στην πεδιάδα και

στα βουνά. ³ Όσοι είχαν στρατοπεδεύσει στην ορεινή περιοχή γύρω από τη Βαιτυλούα έφευγαν κι εκείνοι τρομοκρατημένοι. Τότε όλος ο στρατός των Ισραηλιτών όρμησε εναντίον τους.

⁴ Στο μεταξύ ο άρχοντας Οζίας έστειλε αγγελιοφόρους στις πόλεις Βαιτομασθαίμ, Βηθαί, Χωβαί και Κωλά, και σ' όλη τη χώρα των Ισραηλιτών, για ν' αναγγείλουν τα συμβάντα, και τους καλούσε να επιτεθούν εναντίον των εχθρών και να τους καταστρέψουν. ⁵ Όταν έμαθαν τα νέα οι υπόλοιποι Ισραηλίτες επιτεθήκαν όλοι μαζί στους *Ασσυρίους και τους έσφαζαν καταδιώκοντάς τους μέχρι τη Χωβά. Επίσης οι στρατιώτες που ήταν στην *Ιερουσαλήμ και στα ορεινά της Ιουδαίας ήρθαν κι αυτοί, όταν έμαθαν τα γεγονότα που είχαν συμβεί στο στρατόπεδο των Ασσυρίων. Οι στρατιώτες των περιοχών της Γαλαάδ και της Γαλιλαίας βγήκαν μπροστά από τους εχθρούς και επέφεραν ισχυρό πλήγμα σ' αυτούς, και τους κυνήγησαν πέρα από τη Δαμασκό και τη γύρω περιοχή.

⁶ Στο μεταξύ, οι υπόλοιποι κάτοικοι της Βαιτυλούα μπήκαν στο στρατόπεδο των Ασσυρίων και πήραν πάρα πολλά λάφυρα ώστε έγιναν πλούσιοι μ' αυτά. ⁷ Εκείνοι που γύρισαν από την καταδίωξη πήραν τα υπόλοιπα. Ήταν τόσα πολλά τα λάφυρα, που οι χωρικοί στην πεδιάδα και στα γύρω βουνά πήραν κι εκείνοι μεγάλο μέρος απ' αυτά.

Η Ιουδίθ δοξάζεται και δοξάζει το Θεό

⁸ Ο *αρχιερέας Ιωακίμ και το *συνέδριο των Ισραηλιτών, που βρίσκονταν στην Ιερουσαλήμ, ήρθαν για να δουν από κοντά τα μεγάλα που είχε κάνει ο Κύριος για τους Ισραηλίτες, να γνωρίσουν την Ιουδίθ, να μιλήσουν μαζί της και να τη συγχαρούν. ⁹ Μόλις παρουσιάστηκαν μπροστά της άρχισαν όλοι με μια φωνή να την εγκωμιάζουν και της έλεγαν: «Εσύ είσαι το καμάρι της Ιερουσαλήμ, η χαρά του *Ισραήλ, η μεγάλη περηφάνεια του έθνους μας!» ¹⁰ Ο Θεός ευχαριστήθηκε με τα κατορθώματά σου, που ήταν

πράγματι μεγάλα για τον ισραηλιτικό λαό. Ευλογημένη να είσαι από τον παντοδύναμο Κύριο για όλη σου τη ζωή». Και όλος ο λαός απάντησε: «*Αμήν».

¹¹ Τριάντα μέρες χρειάστηκε ο λαός να συγκεντρώσει τα λάφυρα από το στρατόπεδο των Ασσυρίων. Στην Ιουδίθ δόθηκε η σκηνή του Ολοφέρνη, τα ασημένια σκεύη, τα κρεβάτια, οι λεκάνες, και γενικά όλος ο εξοπλισμός της. Εκείνη φόρτωσε όλα μπόρεσε πάνω στο μουλάρι της, αλλά τα περισσότερα τα έβαλε στην άμαξά της. ¹² Όλες οι Ισραηλίτισσες έτρεχαν να δουν την Ιουδίθ. Της τραγουδούσαν εγκωμιαστικά τραγούδια και χόρευαν για χάρη της. Η Ιουδίθ και οι γυναίκες έφτιαχναν στεφάνια με κλαδιά από ελιά και τα έβαζαν στα κεφάλια τους. Εκείνη πήγαινε μπροστά απ' όλο το λαό, κορυφαία του χορού των γυναικών και οι άντρες των Ισραηλιτών ακολουθούσαν με τα όπλα τους και στεφανωμένοι τραγουδούσαν τη νίκη.

16 Η Ιουδίθ τραγουδούσε κι εκείνη:

«Εμπρός να δοξάσετε όλοι τον Κύριο,
με τύμπανα ύμνους υψώστε σ' εκείνον·
ψαλμούς στο Θεό μου με κύμβαλα
ηχήστε,
και πάντα ζητάτε βοήθεια απ' αυτόν.

²⁰ Ο Κύριος νικάει παντού στους πολέμους!
Με γλίτωσε απ' των δικτῶν μου
τα χέρια
και μ' έφερε εδώ στο λαό του κοντά.

³ Δεκάδες χιλιάδες στρατός οι *Ασσύριοι
κατέβηκαν απ' τα βουνά του βορρά,
ποτάμια στερέψανε στο πέρασμά τους,
οι ιππείς τους καλύψαν πλαγιές
και βουνά.

⁴ Όρμούν απειλώντας να κάψουν
τη γη μας,
να σφάξουν παρθένες, αγόρια και

βρέφη,
ν' αρπάξουν τα νήπια στην ξενητιά.

⁵ Μα ο Κύριος, ο παντοδύναμος Κύριος,
με χέρι γυναικας τους σύντριψε όλους.

⁶ Δε σκότωσαν νέοι το μέγα στρατάρχη,
δεν του επιτεθήκαν τιτάνες, ^{κβ} γιγάντοι,
της Ιουδίθ, κόρης του Μεραρή,
η ομορφιά
παρέλυσε τη δύναμη του ισχυρού.

⁷ Τα *πένθημα ρούχα βγάζει της χήρας,
κι αρώματα βάζει, πολύτιμα μύρα,
για να δοξαστεί ο λαός του *Ισραήλ

⁸ Κορδέλα φορεί στα μαλλιά, στο κεφάλι,
φορέματα βάζει λινά, ελκυστικά.

⁹ Τα μάτια του αυτός ρίχνει στα
σάνδαλά της,
του πήρε το νου του η ομορφιά της,
το ξίφος τού σφάζει με μιας το λαιμό.

¹⁰ Τους *Πέρσες τούς τρόμαξε η τόλμη
της κόρης,
τους *Μήδους τούς τάραξε
το θάρρος της.

¹¹ Τότε αλαλάξαν οι ταπεινωμένοι,
κι οι εχθροί τους φωνάζοντας φεύγαν·
σκιαγμένοι·
τους τρόμαξ' ο φοβισμένος λαός μου.

¹² Απόγονοι σκλάβων και κατατρεγμένων
τη δύναμη σπάσαμε μύριων
εχθρών μας·
ξοπίσω τους τρέξαμε που
υποχωρούσαν,
στρατός του Κυρίου μου τους
νίκησε πια!

¹³ Θα ψάλω καινούριο στο Θεό μου
τραγούδι·
Κύριε είσαι μέγας και δοξασμένος,

^{κβ} τιτανες Γενος θεών, που κατοικούσαν στον τάρταρο, το κατωτερο μέρος του άδη

αξιοθαύμαστη η δύναμή σου,
κι ακατανίκητος παντοτινά.

14» Ας σε υπηρετούν όλα τα
πλάσματά σου,
εσύ είπες κι ήρθαν στην ύπαρξη
ετούτη.

Χριστήκαν με τη ζωογόνα πνοή σου,
στο λόγο σου ποιος ν' αντιστέκει
μπορεί;

15» Συθέμελα τα όρη κι οι θάλασσες
τρέμουν,
μπροστά σου σαν κέρινοι λιώνουν
οι βράχοι.

Μα αυτοί που σε σέβονται χάρη θα βρουν.

16» Ασήμαντες είναι οι ευωδιαστές
*θυσίες,
το λίπος από τ' *ολοκαύτωμα λίγο·
μα κείνος που εσένα, τον Κύριο, λογάει
μεγάλος θα είναι για πάντα αυτός.

17» Τα έθνη που ενάντια ξεσπούν
στο λαό μου
αλίμονο, ο Κύριος θα τα τιμωρήσει!
Τη μέρα της κρίσης ο Παντοδύναμος
φωτιά θα τους στείλει, σκουλήκια
στη σάρκα τους,
θα κλαίνει τον πόνο τους παντοτινά».

Τα επινίκεια στην Ιερουσαλήμ

18 Όταν η πομπή έφτασε στην *Ιερουσαλήμ, προσκύνησαν όλοι το Θεό κι όταν εξεγνίστηκε ο *ναός πρόσφεραν *ολοκαυτώματα, *τάματα και δώρα. 19 Η Ιουδίθ αφιέρωσε στο ναό, δώρο στο Θεό, όλα τα αντικείμενα του Ολοφέρνη, που της είχε χαρίσει ο λαός, μέχρι και την κουνουπιέρα που είχε πάρει η ίδια από τη σκηνή του. 20 Τρεις μήνες πανηγύριζε ο λαός στην Ιερουσαλήμ γύρω από το ναό κι ήταν και η Ιουδίθ μαζί τους.

Η υπόλοιπη ζωή της Ιουδίθ

21 Όταν τελείωσαν οι γιορτές, γύρισαν όλοι στα σπίτια τους. Η Ιουδίθ πήγε πίσω, στη Βαιτυλούα κι έζησε κοντά στην περιουσία της τιμημένη απ' όλο το λαό την υπόλοιπη ζωή της. 22 Πολλοί άντρες τη ζήτησαν σε γάμο, αλλά εκείνη δεν ξαναπαντρεύτηκε ποτέ από τότε που πέθανε ο άντρας της ο Μανασσής. 23-24 Έζησε στο σπίτι που της άφησε ο άντρας της κι έφτασε σε βαθιά γεράματα, σε ηλικία εκατόν πέντε ετών. Πριν πεθάνει μοίρασε την περιουσία της στους συγγενείς του άντρα της του Μανασσή και στους δικούς της και ελευθέρωσε τη δούλη της. Πέθανε στη Βαιτυλούα και την έθαψαν στη σπηλιά που είχαν θάψει και τον άντρα της. Οι Ισραηλίτες την πένθησαν επτά μέρες. 25 Όσο ζούσε η Ιουδίθ και για πολύν καιρό μετά το θάνατό της, κανείς δεν τολμούσε να απειλήσει τους Ισραηλίτες.

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Τωβίτ” φέρει ως τίτλο το όνομα ενός ευσεβή Ιουδαίου της διασποράς, ο οποίος είναι ένας από τους ήρωες της ιστορίας που αφηγείται ο ίδιος.

Η γλώσσα του πρωτοτύπου (εβραϊκή, αραμαϊκή ή ελληνική) είναι άγνωστη. Το έργο παρατίθεται από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) και κατατάσσεται συνήθως στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ απουσιάζει από την Εβραϊκή Βίβλο.

Το περιεχόμενο του έργου αναφέρεται στις δοκιμασίες και στις περιπέτειες δύο συγγενών ιουδαϊκών οικογενειών, του Τωβίτ και του Ραγουήλ, οι οποίες ζούσαν στη Νινευή και στα Εκβάτανα αντίστοιχα. Ο Τωβίτ χάνει την περιουσία του και τυφλώνεται, ενώ η κόρη τού Ραγουήλ, η Σάρρα, χάνει διαδοχικά επτά συζύγους, οι οποίοι πεθαίνουν την πρώτη νύχτα του γάμου της. Με παρέμβαση του Θεού τα προσωπικά δράματα μεταστρέφονται σε ευτυχία: Υπό την καθοδήγηση του αγγέλου Ραφαήλ, ο Τωβίας, γιος του Τωβίτ, παίρνει ως σύζυγο τη Σάρρα και θεραπεύει τον πατέρα του.

Το έργο, που στηρίζεται σε μια παλιά, ευρύτατα διαδεδομένη, λαϊκή παράδοση, συνιστά μια δημόδη αφήγηση με έντονα διδακτικό-παραινετικό χαρακτήρα. Ο συγγραφέας δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ακρίβεια των ιστορικών και γεωγραφικών δεδομένων της αφήγησης, την οποία χρησιμοποιεί απλώς ως πλαίσιο για τη διατύπωση της διδασκαλίας του. Οι διάφοροι χαρακτήρες του έργου προβάλλονται ως πρότυπα της ιουδαϊκής ευσέβειας, διδάσκεται η εμπιστοσύνη στο Θεό και η υποταγή στο νόμο του και τονίζεται η σημασία της οικογένειας και του γάμου. Ιδιαίτερα όμως τονίζεται ο ρόλος των αγγέλων ως οργάνων της πρόνοιας του πανάγαθου Θεού, ο οποίος είναι πάντα παρών και ευεργετεί τους πιστούς του.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Οι δοκιμασίες και οι προσευχές του Τωβίτ και της Σάρρας:	1,1–3,17
2. Οδηγίες του Τωβίτ προς τον Τωβία:	4,1-21
3. Το ταξίδι του Τωβία και του Ραφαήλ:	5,1–6,19
4. Ο γάμος του Τωβία με τη Σάρρα:	7,1–9,6
5. Επιστροφή από το ταξίδι και θεραπεία του Τωβίτ:	10,1–11,19
6. Η αποκάλυψη της ταυτότητας του αγγέλου Ραφαήλ:	12,1-22
7. Ευχαριστήριο ύμνος του Τωβίτ και συμβουλές προς τον Τωβία:	13,1–14,15

ΤΩΒΙΤ

1 Βιβλίο της ιστορίας του Τωβίτ, του οποίου οι πρόγονοι κατ' ευθείαν ανιούσα γραμμή ήταν οι: Τωβιήλ, Ανανιήλ, Αδουήλ και Γαβαήλ· ο τελευταίος ανήκε στη συγγένεια του Ασιήλ της φυλής Νεφθαλίμ. ² Την εποχή του Ενεμεσσάρου,^α βασιλιά των *Ασσυρίων, πήραν *αιχμάλωτο τον Τωβίτ από τον τόπο της καταγωγής του, τη Θίσβη, στη βόρεια Γαλιλαία. Η Θίσβη βρίσκεται νότια της Κυδίας στην περιοχή της φυλής Νεφθαλίμ, πάνω από την περιοχή της φυλής Ασήρ.

Ο γέροντας Τωβίτ αφηγείται τη ζωή του

³ Εγώ ο Τωβίτ, σ' όλη μου τη ζωή ακολούθησα το δρόμο της αλήθειας και της δικαιοσύνης κι έκανα πολλές ελεημοσύνες προς τους συγγενείς μου και τους συμπατριώτες μου, που είχαν εκτοπισθεί μαζί μου στη *Νινευή, πρωτεύουσα της *Ασσυρίας. ⁴ Όταν ήμουν νέος και βρισκόμουν στον τόπο μου, δηλαδή στο *Ισραήλ, όλη η φυλή του προγόνου μου Νεφθαλίμ αποστάτησε από το *ναό της *Ιερουσαλήμ, της πόλης που είχε επιλεγεί απ' όλες τις φυλές του Ισραήλ για να θυσιάσουν εκεί. Ο ναός είχε καθιερωθεί για να κατοικεί ο Ύψιστος εκεί, και είχε χτιστεί για όλες τις μελλοντικές γενιές, στους αιώνες.

⁵ Όλες οι φυλές που είχαν μαζί αποστατήσει, θυσίαζαν στο *Βάαλ, στο άγαλμα μιας μικρής αγελάδας, ακόμα και η φυλή του Νεφθαλίμ, του προγόνου μου. ⁶ Πολλές φορές εγώ ήμουνά μόνος από τη φυλή μου που πήγαινα στις γιορτές στην Ιερουσαλήμ τους

πρώτους καρπούς και το *δέκατο από τα προϊόντα κι από το πρώτο μαλλί, όταν κουρεύαμε τα πρόβατα, όπως προστάζει ο *νόμος τον κάθε Ισραηλίτη ως εντολή αιώνια. ⁷ Έδινα αυτές τις προσφορές στους *ιερείς, τους απογόνους του *Ααρών, για το *θυσιαστήριο όπου προσφέρονταν όλοι οι καρποί. Το πρώτο δέκατο των καρπών το έδινα στους *λευίτες, που υπηρετούσαν στο ναό της Ιερουσαλήμ. Το δεύτερο δέκατο το πουλούσα και πήγαινα και ξόδευα τα χρήματα στο ναό της Ιερουσαλήμ κάθε χρόνο. ⁸ Το τρίτο δέκατο^β το έδινα σ' εκείνους που το δικαιούνταν, όπως είχε διατάξει η γιαγιά μου η Δεββώρα, μητέρα του πατέρα μου, γιατί είχα μείνει ορφανός από πατέρα.

⁹ Όταν μεγάλωσα, πήρα γυναίκα την Άννα από τους απογόνους της φυλής μας, και απέκτησα μ' αυτήν τον Τωβία.

Ο Τωβίτ οδηγείται στην αιχμαλωσία με τους Ισραηλίτες

¹⁰ Αργότερα οδηγήθηκα αιχμάλωτος στη Νινευή. Εκεί όλοι οι συγγενείς μου και όλοι όσοι ανήκαν στη φυλή μου τρέφονταν με τις ίδιες τροφές που τρέφονταν και οι ειδωλωλάτρες. ¹¹ Εγώ όμως συγκρατήθηκα και δεν έφαγα απ' αυτές. ¹² Επειδή ήμουν πιστός στο θεό μ' όλη μου την καρδιά, ¹³ ο Ύψιστος με αξίωσε να κερδίσω την εύνοια και την εκτίμηση του βασιλιά Ενεμεσσάρου, ο οποίος και με διόρισε προμηθευτή του.

¹⁴ Έτσι ταξίδευα συχνά στη *Μηδία για

^α Ενεμεσσάρου Πρόκειται για τον Σαλμανασσάρ Ε', ο οποίος βασιλεύσε στην Ασσυρία την περίοδο 726-722 π.Χ. Κατά το Β' Βασ 15,29 την περίοδο αυτή βασιλεύσε ο Τιγλάθ-Πίλεσερ Γ', που οδήγησε τους κατοίκους της φυλής Νεφθαλίμ αιχμάλωτους στην Ασσυρία. ^β Το τρίτο δέκατο Το έθιμο της τριπλής αυτής προσφοράς προέρχεται από το Δευτερονόμιο (14,22-29) Η προσφορά των χρημάτων, η οποία εκεί υποκαθιστά την προσφορά των ζώων και των καρπών, έχει τώρα θεωρηθεί ως δεύτερη προσφορά Έτσι η προσφορά που δικαιούνταν κάθε χρόνο οι λευίτες, τα ορφανά, οι χηρες και οι ξένοι, έχει εδώ καταστεί τρίτη προσφορά

προμήθειες και κάποτε που πήγα στους Ράγους^γ της Μηδίας, άφησα στο Γαβαήλ, αδερφό του Γαβρία, δέκα *τάλαντα ασημί για λογαριασμό μου.

Οι αγαθοεργίες του Τωβίτ προς τους συμπατριώτες του

¹⁵ Όταν πέθανε ο Ενεμεσσάρος, τον διαδέχθηκε στο θρόνο ο γιος του ο Σενναχηρίμ.^δ Σύντομα όμως οι δρόμοι της Μηδίας έγιναν επικίνδunami και έτσι δεν μπορούσα πια να πάω στη Μηδία. ¹⁶ Την εποχή όμως του Ενεμεσσάρου έκανα πολλές αγαθοεργίες προς τους συμπατριώτες μου Ισραηλίτες. ¹⁷ Μοιραζόμουν το φαγητό μου με τους πεινασμένους κι έδινα τα ρούχα μου στους φτωχούς^ε κι αν έβλεπα κανέναν από τους συμπατριώτες μου να έχει πεθάνει και να τον έχουν ρίξει έξω από τα τείχη της Νινευή, τον έθαβα. ¹⁸ Επίσης έθαβα κρυφά όποιον σκότωνε ο βασιλιάς Σενναχηρίμ –γιατί πολλούς είχε σκοτώσει πάνω στο θυμό του– όταν επέστρεφε φεύγοντας από την Ιουδαία. Ο βασιλιάς αναζητούσε τα πτώματα, αλλά δεν τα εύρισκε. ¹⁹ Κάποιοι όμως από τους κατοίκους της Νινευή πήγε στο βασιλιά και του φανέρωσε ότι εγώ τους έθαβα τότε πήγα και κρύφτηκα. Κι επειδή κατάλαβα ότι με καταζητούσαν για να με σκοτώσουν, φοβήθηκα και έφυγα από τη χώρα. ²⁰ Τότε άρπαξαν όλα μου τα υπάρχοντα και δε μου 'μεινε τίποτα, εκτός από τη γυναίκα μου την Άννα, και το γιο μου τον Τωβία.

²¹ Δεν πέρασαν πενήντα μέρες και σκότωσαν το βασιλιά οι δυο του γιοι κι έφυγαν στα βουνά Αραράτ. Στη θέση του βασιλέψε ο γιος του ο Σαχερδονός. Αυτός τοποθέτησε τον Αχιάχαρο, γιο του αδερφού μου Αναήλ, γενικό υπεύθυνο για τα οικονομικά του βασιλείου του και για τη διοίκηση. ²² Αυτή ήταν η

δεύτερη φορά που ο Αχιάχαρος διοριζόταν σε τέτοια θέση, αφού στο παρελθόν είχε διατελέσει οιονοχόος του βασιλιά Σενναχηρίμ, σφραγισδοφύλακάς του, διοικητής και λογιστής. Αυτός σαν ανηψιός μου που ήταν, μεσολάβησε στο βασιλιά για μένα κι έτσι επέστρεψα στη Νινευή.

Το ενδιαφέρον του Τωβίτ κυρίως για τους άλλους

2 Όταν επέστρεψα στο σπίτι μου, μου δόθηκε πίσω η γυναίκα μου η Άννα και ο γιος μου ο Τωβίας. Τη γιορτή της *Πεντηκοστής, που είναι *άγια μέρα, εφτά εβδομάδες μετά το *Πάσχα, μου παρέθεσαν πλούσιο γεύμα και κάθισα στο τραπέζι. ² Εκεί είδα πολλά φαγητά και είπα στο γιο μου. «Πήγαινε και όποιον βρεις από τους συμπατριώτες μας φτωχό, που να είναι ακόμα πιστός στον Κύριο, φέρε τον εδώ, κι εγώ θα σε περιμένω».

³ Όταν γύρισε ο Τωβίας, μου είπε: «Πατέρα, ένας συμπατριώτης μας είναι στραγγαλισμένος και πεταμένος στην αγορά».

⁴ Τότε εγώ άφησα το φαγητό μου άθικτο κι έτρεξα, πήρα το πτώμα και το έκρυψα σε μια αποθήκη, ώσπου να βασιλέψει ο ήλιος.^ε ⁵ Όταν γύρισα, πλύθηκα^ς κι έφαγα το φαγητό μου στενοχωρημένος. ⁶ Τότε θυμήθηκα την προφητεία του Αμώς, που έλεγε: «Θα μετατρέψω τις γιορτές σας σε κηδείες, και όλα τα γιορταστικά τραγούδια σας σε γοερές κρουγές», και έκλαψα.

⁷ Όταν βασιλέψε ο ήλιος, πήγα κι άνοιξα έναν τάφο και έθαψα τον νεκρό. ⁸ Οι γείτονες με περιγελούσαν κι έλεγαν. «Αυτός τίποτα δε φοβάται πια. Πριν αρκετόν καιρό είχε αναγκαστεί να φύγει για να μην τον σκοτώσουν για την ίδια πράξη^η και να τον πάλι, θάβει νεκρούς!»

^γ *Υστους Ράγους* Τοποθεσία σε απόσταση 160 χλμ ΒΑ των Εκβατών ^δ Ιστορικά, διαδοχος του Σαλμανασάρ Ε' ήταν ο Σαργών Β' (722-705 π.Χ.), ο οποίος ήταν πρόγονος του Σενναχηρίμ (704-681) ^ε Η δύση του ήλιου για τους Ιουδαίους σημαίνει την έναρξη μιας καινούριας μερας. Ο Τωβίτ ήξερε πως δεν έπρεπε να βεβηλώσει με μια τέτοια εργασία την ημερα της Πεντηκοστής (Λευ 23,21) ^ς *Πλύθηκα* Πρόκειται για τον απαραίτητο καθαρισμό εξαιτίας της επαφής του με το πτώμα (βλ. Αρ 19,11-13)

Βαρύ πλήγμα για τον ευσεβή Τωβίτ

⁹Μετά, αφού έθαψα τον νεκρό, γύρισα την ίδια νύχτα και κοιμήθηκα κοντά στον τοίχο της αυλής, γιατί ήμουν μολυσμένος, και άφησα ακάλυπτο το πρόσωπό μου. ¹⁰Δεν ήξερα ότι υπήρχαν σπουργίτια στον τοίχο· κι όταν για μια στιγμή άνοιξα τα μάτια μου, έπεσαν μέσα τους ζεστές κοτσιλιές των σπουργιτών και μου δημιούργησαν λευκά στίγματα. Πήγα στους γιατρούς αλλά δεν μπόρεσαν να με θεραπεύσουν. Ο Αχιάχαρος εξακολούθησε να με συντηρεί, μέχρις ότου πήγα στην Ελυμαΐδα.

¹¹Εκείνο τον καιρό η γυναίκα μου η Άννα έκανε τις γυναικείες δουλειές· ¹²έστειλε ό,τι έφτιαχνε σ' εκείνους που της παρήγγελλαν κι εκείνοι της έδιναν την αμοιβή της, προσθέτοντας κι ένα κατσίκι. ¹³Όταν γύρισε στο σπίτι και το κατσίκι άρχισε να βελάζει, της είπα. «Πού βρέθηκε το κατσίκι; Μήπως είναι κλεμμένο; Δώσ' το σ' εκείνους που τους ανήκει, γιατί δεν είναι σωστό να φάμε κάτι κλεμμένο».

¹⁴Εκείνη απάντησε: «Μου το 'δωσαν δώρο πέρα από την αμοιβή μου». Εγώ δεν την πίστευα και κόκκινος απ' το θυμό τής φώναζα να δώσει το κατσίκι σ' αυτούς που τους ανήκε. Αυτή τότε μου απάντησε: «Κι εσύ τι κέρδισες με τις ελεημοσύνες σου και τα καλά σου έργα, Τα είδαμε τ' αποτελέσματα!»^ζ

Ο Τωβίτ προσεύχεται να πεθάνει

3 Τότε εγώ λυπήθηκα, έκλαψα και προσευχήθηκα με πόνο: ²«Δίκαιος είσαι Κύριε», είπα· «όλα τα έργα σου και οι νόμοι σου έλεος είναι και πιστότητα, κι εσύ με κρίση αληθινή και δίκαιη κρίνεις αιώνια. ³Μη με ξεχάσεις και βοήθησέ με· για τ' αμαρτήματά μου μη με τιμωρήσεις, ούτε για τα δικά μου και των προγόνων μου τα παραπτώματα, που

πράξαμε απέναντί σου, ⁴ παρακούοντας τις εντολές σου. Γι' αυτό και στη λεηλασία μάς παρέδωσες και στην *αιχμαλωσία και στο θάνατο· εγίναμε ντροπής παράδειγμα σ' όλα τα έθνη όπου σκορπιστήκαμε. ⁵Είναι πολλές, λοιπόν, και δίκαιες οι κρίσεις σου εναντίον μου για τα δικά μου και των προγόνων μου τα αμαρτήματα, γιατί δεν εφαρμόσαμε τις εντολές σου και δε σε ακολουθήσαμε πιστά. ⁶Και τώρα, ό,τι σ' αρέσει κάνε μου· πρόσταξε από μέσα μου να φύγει η ζωογόνη δύναμη, για να πεθάνω και να γίνω χώμα. Καλύτερα είναι να πεθάνω παρά να ζω, γιατί με ψέματα, άδικα με κατηγορήσαν και έχω μεγάλη στενοχώρια· διάταξε λοιπόν ν' απαλλαγώ πια απ' τη θλίψη ετούτη στον τόπο τον αιώνιο· και μη με αποστραφείς».

Η μεγάλη στενοχώρια της Σάρρας

⁷Την ίδια μέρα^η στα Εκβάτανα της Μηδίας, συνέβη στην κόρη του Ραγουήλ, τη Σάρρα, να την περιπαίζουν κι αυτήν κάποιες δούλες του πατέρα της, ⁸γιατί η Σάρρα είχε παντρευτεί επτά άντρες, αλλά ο Ασμοδαίος,^θ αυτό το πονηρό *πνεύμα, σκότωνε κάθε φορά τον άντρα της πριν πλαγιάσει μαζί της, όπως κάθε σύζυγος πλαγιάζει με τη γυναίκα του. «Δεν καταλαβαίνεις», της έλεγαν, «ότι εσύ πνίγεις τους άντρες σου; Επτά είχες και δεν πήρες το *όνομα κανενός απ' αυτούς. ⁹Γιατί μας παιδεύεις; Αφού πέθαναν, άντε κι εσύ καλύτερα μαζί τους, να μη δούμε ποτέ γιο ή κόρη από σένα».

¹⁰Εκείνη όταν άκουσε αυτά τα λόγια, τόσο πολύ στενοχωρήθηκε, που αποφάσισε να πάει να κρεμαστεί. Ξαφνικά όμως σκέφτηκε: «Είμαι μοναχοπαιδί του πατέρα μου· αν κάνω κάτι τέτοιο θα τον ντροπιάσω, και η μεγάλη θλίψη τώρα στα γεράματα θα τον στείλει στον *άδη».

^ζΓια την Άννα, η δυστυχία που βρήκε τον Τωβίτ αποδεικνυε πως ο Θεός τον είχε απορριψει και όλα τα καλά του έργα ήταν ανωφέλα (πρβλ Ιωβ 2,9) ^ηΠροφανώς από το σημείο αυτό και κάτω συνεχίζει κάποιος ανωνυμος αφηγητής και όχι πια ο ίδιος ο Τωβίτ ^θΑσμοδαίος Ομόηχη εβραϊκής λ που σημαίνει «Απολύων»

Η Σάρρα προσεύχεται να πεθάνει

¹¹ Η Σάρρα γύρισε προς το παράθυρο^α και προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: «Δοξασμένος να 'σαι Κύριε, Θεέ μου, κι ευλογημένο το άγιο και ένδοξο όνομά σου για πάντα· ας σε δοξολογούν όλα τα έργα σου αιώνια! ¹² Τώρα, Κύριε, σ' εσένα στράφηκα για βοήθεια. ¹³ Πρόσταξέ με να φύγω απ' αυτόν τον κόσμο για να μην ακούω πια τους χλευασμούς. ¹⁴ Εσύ το ξέρεις, Κύριε, πως είμαι αγνή παρθένα, ¹⁵ και δεν έχω ντροπιάσει το όνομά μου ούτε το όνομα του πατέρα μου στη χώρα αυτή που έχω εξορισθεί. Είμαι μοναχοκόρη του πατέρα μου· δεν έχει άλλο παιδί να τον κληρονομήσει, ούτε κανένα συγγενή ή αδερφό για να τον παντρευτώ. Δεν υπάρχει πια λόγος να ζώ· έχασα και τους εφτά άντρες μου. Αν δεν σου φαίνεται καλό να με αφήσεις να πεθάνω, πρόσταξε τουλάχιστον να ενδιαφερθεί για μένα κάποιος και να με σπλαχνιστεί, για να μην ακούω πια τις κοροϊδίες του κόσμου».

Ο Θεός προετοιμάζει τη σωτηρία

¹⁶ Οι προσευχές του Τωβίτ και της Σάρρας εισακουστήκαν από τον ένδοξο και μεγάλο Θεό, ¹⁷ κι έστειλε τον *αρχάγγελο Ραφαήλ να θεραπεύσει και τους δυο: Να αφαιρέσει τα λευκά στίγματα από τα μάτια του Τωβίτ, και να δώσει γυναίκα στον Τωβία, γιο του Τωβίτ, τη Σάρρα, κόρη του Ραγουήλ, δένοντας τον Ασμοδαίο, το κακό πνεύμα, γιατί στον Τωβία ταίριαζε να πάρει τη Σάρρα γυναίκα του.^α

Την ίδια ώρα που επέστρεψε ο Τωβίτ και μπήκε στο σπίτι του κατέβηκε και η Σάρρα, κόρη του Ραγουήλ, από το ανώγειο του σπιτιού της κάτω.

Οι τελευταίες υποθήκες του Τωβίτ στο γιο του

4 Εκείνη την ημέρα θυμήθηκε ο Τωβίτ τα χρήματα που είχε δώσει στο Γαβαήλ, στους Ράγους^β της *Μηδίας, ² και σκέφτηκε: «Εγώ προσευχήθηκα να πεθάνω· γιατί δεν καλώ το γιο μου τον Τωβία να του δώσω συμβουλές προτού πεθάνω;» ³ Τον κάλεσε, λοιπόν, και του είπε:

«Παιδί μου, όταν πεθάνω θέλω να με θάψεις κατά πώς πρέπει· ποτέ να μην περιφρονήσεις τη μητέρα σου· να τη σέβεσαι όσο ζεις και να κάνεις ό,τι της αρέσει· πρόσεξε να μην τη στενοχωρείς. ⁴ Να θυμάσαι, παιδί μου, πόσους κινδύνους πέρασε για σένα, ενώ εσύ ήσουν ακόμα στην κοιλιά της. Κι όταν πεθάνει κι εκείνη, θάψε την μαζί μου στον ίδιο τάφο.

⁵ »Σ' όλη σου τη ζωή, παιδί μου, να θυμάσαι τον Κύριο το Θεό μας, και μη σκεφτείς ποτέ ν' αμαρτηθείς ή να παραβείς τις εντολές του. Να είσαι ενάρετος σ' όλη σου τη ζωή και να μην ακολουθείς το δρόμο της αδικίας, ⁶ γιατί, με την αρετή σου θα έχεις επιτυχία στα έργα σου. ⁷ Να δίνεις από τα υπάρχοντά σου ελεημοσύνη και μάλιστα με απλοχεριά, σε όλους όσοι είναι ενάρετοι. Όταν βλέπεις έναν φτωχό δίνε του ελεημοσύνη και μην τον αποστρέφεις, για να μη σε αποστραφεί κι εσένα ο Θεός. ⁸ Ανάλογα με τα υπάρχοντά σου δίνε ελεημοσύνη· αν έχεις πολλά, δίνε πολλά· αν έχεις λίγα, δίνε από τα λίγα χωρίς επιφυλάξεις. ⁹ Έτσι αποταμιεύεις πλούσιο απόθεμα για ώρα ανάγκης. ¹⁰ Η ελεημοσύνη λυτρώνει από το θάνατο, και δεν αφήνει τον άνθρωπο να μπει στο σκοτεινό κόσμο του *άδη. ¹¹ Εκείνοι που κάνουν ελεημοσύνη, προσφέρουν στον Ύψιστο τα δώρα που τον ευχαριστούν.

¹² »Να προσέχεις τον εαυτό σου, παιδί

^αΠρος το παράθυρο Πιθανώς υπονοείται το παράθυρο που έβλεπε μακριά προς την Ιερουσαλήμ. ^αΤο όνομα Ραφαήλ (βλ και 5,4) σημαίνει «Ο Θεός πολεμεί» – Για το όνομα Ασμοδαίος βλ υποσ εις κεφ 3,8 ^βστους Ράγους Βλ υποσ εις κεφ 1,14

3,11 Δν 6,11 Τωβ 8,5 **3,12-13** Ψλ 30,6-11 **3,15** 6,12-13 Αρ 36,6-9 **3,17** 12,15 **4,3** Σειρ 3,16 **4,4** Σειρ 7,27 **4,6** Πρμ 2,8 **4,7** Δτ 15,7-11 Σειρ 4,1-5 Μτ 6,3-4 Α' Ιω 3,17 **4,8** Β' Κορ 8,12 **4,9** Σειρ 35,11-12 Μτ 6,20 **4,10** Πρμ 19,17 Σειρ 3,30-4,6 Μτ 5,7 Ιακ 2,13 **4,11** Ωσ 6,6

μου, από κάθε παράνομο δεσμό.¹⁴ Πρώτα απ' όλα να πάρεις γυναίκα από τη φυλή σου. Μην πάρεις ξένη γυναίκα, γιατί εμείς είμαστε απόγονοι *προφητών: του Νώε, του *Αβραάμ, του Ισαάκ, του Ιακώβ, που είναι οι πιο μακρινοί μας πρόγονοι. Να θυμάσαι, παιδί μου, ότι όλοι αυτοί πήραν γυναίκες από τους ομοεθνείς τους και ο Θεός τούς ευλόγησε δίνοντάς τους παιδιά: κι επισης τούς υποσχέθηκε ότι οι απόγονοί τους θα έπαιρναν ιδιοκτησία τους τη χώρα του *Ισραήλ.¹³ Να προτιμάς, λοιπόν παιδί μου, τους ομοεθνείς σου, άντρες και γυναίκες και να μην τους περιφρονείς μέσα σου, προκειμένου να διαλέξεις γυναίκα απ' ανάμεσά τους. Η υπερηφάνεια προκαλεί καταστροφή και δυστυχία μεγάλη, όπως κι η απραξία φέρνει ανένχεια και φτώχεια πολλή· γιατί η απραξία είναι μητέρα της πείνας.

¹⁴»Μην καθυστερείς το μισθό του εργάτη σου, αλλά να του τον καταβάλλεις εγκαίρως· αν έτσι υπακούς στο Θεό, εκείνος θα σου το ανταποδώσει. Πρόσεχε, παιδί μου, σ' ό,τι κι αν κάνεις και δείχνε με όλη σου τη συμπεριφορά ότι έχεις καλή ανατροφή.¹⁵ Ό,τι δεν θέλεις να σου κάνουν, μην το κάνεις κι εσύ στους άλλους. Μην πίνεις κρασί τόσο που να μεθάς· η μέθη είναι κακός σύντροφος για το δρόμο.¹⁶ Να μοιράζεσαι το ψωμί σου με τον πεινασμένο και τα ρούχα σου με τους γυμνούς· καθετί που σου περισσεύει να το προσφέρεις αγόγγυστα ελεημοσύνη.¹⁷ Όταν κάποιος δίκαιος πεθάνει, να ηγαίνεις στους συγγενείς του τρόφιμα¹⁸ αλλά μην το κάνεις αυτό αν πεθάνει κάποιος ασεβής.

¹⁸»Να ζητάς συμβουλές από τους συνειστούς και να μην περιφρονείς καμιά χρήσιμη γνώμη.¹⁹ Πάντοτε να δοξάζεις τον Κύριο το Θεό· να ζητάς απ' αυτόν να κατευθύνει τη

ζωή σου, και να δίνει επιτυχία σε όλα όσα επιχειρείς και όσα σχεδιάζεις. Σε κανένα άλλο έθνος δεν δίνει ο Κύριος την πραγματική σύνεση. Πράγματι, ο ίδιος δίνει τ' αγαθά σε όποιον θέλει και όποιον θέλει τον ταπεινώνει. Να θυμάσαι λοιπόν, παιδί μου, τις εντολές μου και να μην αφήσεις να σβηστούν από την καρδιά σου.²⁰ Και τώρα σου θυμίζω τα δέκα τάλαντα το ασήμι, που έχω καταθέσει στο Γαβαήλ, γιο του Γαβρία, στους Ράγους της Μηδίας.²¹ Μην φοβάσαι παιδί μου που γίναμε φτωχοί· θα έχεις στη διάθεσή σου πολλά πλούτη, αν σέβεσαι το Θεό και μένεις μακριά από κάθε αμαρτία και κάνεις ό,τι τον ευαρεστεί».

Ο γιος του Τωβίτ βρίσκει συνοδό

5 Ο Τωβίας αποκρίθηκε στον Τωβίτ: «Πατέρα, θα κάνω όλα όσα με πρόσταξες·² αλλά πώς θα μπορέσω να πάρω τα χρήματά, αφού δε γνωρίζω το Γαβαήλ;»

³Ο Τωβίτ τού έδωσε το γραμμάτιο και του είπε: «Ψάξε να βρεις έναν άνθρωπο να σε συνοδέψει και εγώ όσο ζω θα του δίνω αμοιβή. Κι όταν φτάσεις στο Γαβαήλ, πάρε τα χρήματα».

⁴Ο Τωβίας πήγε να βρει έναν άνθρωπο και βρήκε το Ραφαήλ,¹⁶ χωρίς να ξέρει ότι επρόκειτο για *άγγελο.

⁵«Μήπως μπορείς να με συνοδέψεις στους Ράγους¹⁹ της *Μηδίας;» τον ρώτησε. «Γνωρίζεις εκείνα τα μέρη;»⁶Ο άγγελος του απάντησε: «Θα 'ρθω μαζί σου. Και το δρόμο ξέρω και στο συμπατριώτη μας το Γαβαήλ έχω διανυκτερεύσει».

⁷Ο Τωβίας του είπε: «Περιμένε με να το πω στον πατέρα μου».

⁸«Πήγαινε», του είπε ο άγγελος, «αλλά μην καθυστερήσεις».

¹⁴Απο δεσμο Κατά λ «από κάθε είδος πορνείας», αναφορά στις περιπτώσεις γάμου που απαγορεύονταν από το Μωσαϊκό νόμο (Λευ 18,6-18 - πρβλ Μτ 5,32 Πραξ 15,20 Α΄ Κορ 5,1) ¹⁸στους συγγενείς του τρόφιμα Κατά λ «τα ψωμιά σου στον τάφο» Αναφορά σε έθιμο κατά το οποίο προμηθευαν την οικογένεια του νεκρού με τρόφιμα, γιατί οι προμηθειες που υπήρχαν στο σπίτι θεωρούνταν όλες μισρες εξαιτίας του νεκρού (πρβλ Ιερ 16,7) ¹⁶Ραφαήλ Βλ υποσημειώσεις κεφ 3,17 ¹⁹στους Ράγους Βλ υποσημειώσεις κεφ 1,14

Ο Τωβίας αποχαιρετάει τους γονείς του

⁹ Ο Τωβίας μπήκε στο σπίτι και είπε στον πατέρα του: «Βρήκα άνθρωπο να με συνοδέψει». Ο πατέρας του του είπε: «Φώναξέ τον να 'ρθει μέσα για να μάθω από ποια φυλή είναι και αν είναι έμπιστος τότε να έρθει μαζί σου».

¹⁰ Τον φώναξε και μπήκε στο σπίτι και αλληλοχαιρετήθηκαν.

¹¹ Ο Τωβίτ τον ρώτησε: «Συμπατριώτη, πες μου από ποια φυλή κι από ποια συγγένεια είσαι;» ¹² Ο άγγελος του απάντησε: «Φυλή και συγγένεια ζητάς εσύ ή μισθωτό, να συνοδέψει το γιο σου;» Ο Τωβίτ του είπε: «Συμπατριώτη, θέλω να μάθω τη συγγενεία σου και το όνομά σου». ¹³ Εκείνος του απάντησε: «Είμαι ο Αζαρίας, γιος του Ανανία του ονομαστού συμπατριώτη σου».

¹⁴ Ο Τωβίτ του είπε: «Καλώς ήρθες συμπατριώτη! Και μη μου θυμώνεις που ζήτησα να μάθω τη φυλή σου και τη συγγενεία σου. Είσαι κι εσύ συγγενής μου από εξαιρετη οικογένεια: εγώ τον ήξερα τον Ανανία και τον Ιωνάθαν, τους γιους του Ξακουστού Σεμεία. Πηγαίναμε μαζί στην Ίερουσαλήμ να προσκυνήσουμε, και προσφέραμε τα πρωτογέννητα των ζώων μας και το *δέκατο των προϊόντων μας. Αυτοί δεν ακολούθησαν τον κακό δρόμο^ζ των άλλων συμπατριωτών μας. Από καλή οικογένεια είσαι, συμπατριώτη.

¹⁵» Πες μου, όμως, τι μισθό θέλεις να σου δώσω; Μια *δραχμή την ημέρα και τα αναγκαία για σένα και το γιο μου; ¹⁶ Και θα σου δώσω ακόμα παραπάνω, αν γυρίσετε πίσω γεροί». ¹⁷ Έτσι και συμφώνησαν. Τότε ο Τωβίτ είπε στον Τωβία: «Ετοιμάσου για το ταξίδι και σας εύχομαι καλό δρόμο».

Όταν ο γιος του ετοίμασε ότι χρειάζονταν για την πορεία, ο πατέρας του του είπε: «Πήγαινε μ' αυτόν εδώ τον άνθρωπο· κι ο Θεός που κατοικεί στον ουρανό να δώσει να 'χετε καλό ταξίδι κι ο άγγελός του να σας συνο-

δεύει». Βγήκαν, λοιπόν, οι δύο για να φύγουν και το σκυλί του παιδιού πήγε μαζί τους. ¹⁸ Η μάνα του η Άννα έκλαιγε κι έλεγε στον Τωβίτ: «Γιατί έστειλες μακριά το παιδί μας; Ήταν το σπρίγγιμά μας όταν ήταν μαζί μας. ¹⁹ Δε θέλουμε άλλα χρήματα· άσ' τα να χαθούν και να 'χουμε το παιδί μας! ²⁰ Μας φτάνουν όσα μας έχει δώσει ο Κύριος για να ζούμε».

²¹ Ο Τωβίτ όμως της είπε: «Μη στενοχωριέσαι, καλή μου· θα έρθει πίσω γερός και θα τον δεις με τα ίδια σου τα μάτια. ²² Άγγελος καλός θα πορευτεί μαζί του, θα 'χει καλό ταξίδι, και θα επιστρέψει σώος και αβλαβής». ²³ Έτσι η Άννα σταμάτησε να κλαίει.

Ο Τωβίας πίνει ένα ψάρι

6 Ο Τωβίας και ο Ραφαήλ πήραν το δρόμο κι έφτασαν το βράδυ στον ποταμό *Τίγρη, όπου και πέρασαν τη νύχτα τους

² Όταν το παιδί κατέβηκε στην όχθη να πλύνει τα πόδια του, πήδησε ένα ψάρι από το ποτάμι και ήθελε να τον καταβροχθίσει. ³ Ο *άγγελος του είπε: «Πιάσ' το». Το παιδί έπιασε το ψάρι και το έβγαλε στη στεριά. ⁴ Ο άγγελος του είπε: «Ανοιξε το ψάρι και βγάλε του την καρδιά, το συκώτι και τη χολή, και φύλαξέ τα καλά». ⁵ Το παιδί έκανε όπως του είπε ο άγγελος· μετά έψησαν το ψάρι και το έφαγαν.

⁶ Στη συνέχεια της πορείας τους πλησίασαν στα Εκβάτανα. ⁷ Το παιδί είπε στον άγγελο: «Αδερφέ Αζαρία, τι τα θέλουμε το συκώτι, την καρδιά και τη χολή του ψαριού;»

⁸ Εκείνος του απάντησε: «Εάν κάποιον, άντρα ή γυναίκα, τον ενοχλεί ένας δαίμονας ή ένα κακό *πνεύμα, πρέπει κάποιος να κάψει μπροστά του την καρδιά και το συκώτι, κι ο δαίμονας δε θα τον Ξαναενοχλήσει ποτέ πια. ⁹ Η χολή χρειάζεται όταν ένας έχει λευκά στίγματα στα μάτια: αν τα αλείψει μ' αυτήν θα θεραπευτεί»

^ζτον κακό δρόμο Εννοείται ο χωρισμός των δυο βασιλείων και η εγκατάσταση θυσιαστηρίου στη Βαιθλ απο τον Ιε-ροβοάμ Α' (Α' Βασ 12,25-31 Β' Χρ 11,13-17)

Ο Τωβίας πρόκειται να παντρευτεί τη Σάρρα

¹⁰ Όταν πλησίασαν στους Ράγους,¹⁷ ¹¹ είπε ο άγγελος στον νέο: «Αδερφέ, σήμερα θα περάσουμε τη νύχτα μας στο σπίτι του Ραγουήλ. Αυτός είναι συγγενής σου κι έχει μια μονάκριβη κόρη, που ονομάζεται Σάρρα. ¹² Θα μιλήσω για να σου τη δώσουν γυναίκα, γιατί εσύ είσαι ο πλησιέστερος συγγενής της και σ' εσένα ανήκει το δικαίωμα να την πάρεις γυναίκα και να κληρονομήσεις την περιουσία του πατέρα της. Εξάλλου το κορίτσι είναι όμορφο και μυαλωμένο. ¹³ Άκουσέ με: θα μιλήσω στον πατέρα της και όταν επιστρέψουμε από τους Ράγους, θα κάνουμε το γάμο. Γνωρίζω ότι ο Ραγουήλ, σύμφωνα με το νόμο του Μωυσή, δε θα τη δώσει σε άλλον άντρα, γιατί αλλιώς θα καταδικαζόταν σε θάνατο· μόνο εσύ ως συγγενής έχεις το δικαίωμα να πάρεις την κόρη του γυναίκα σου, μαζί και την περιουσία και κανέναν άλλος».

Ο άγγελος εξαφανίζεται όλους τους φόβους

¹⁴ Τότε ο νέος είπε στον άγγελο Αζαρία: «Ναι, αδερφέ μου, αλλά έχω ακούσει ότι το κορίτσι έχει παντρευτεί άλλους επτά άντρες, και όλοι τους πέθαναν στο νυφικό δωμάτιο. ¹⁵ Εμένα όμως ο πατέρας μου με έχει έναν και φοβάμαι μήπως, όταν μπω κι εγώ στο νυφικό δωμάτιο, πεθάνω όπως και οι προηγούμενοι. Λένε πως την αγαπάει ένας δαίμονας, ο οποίος δε βλάπτει κανέναν άλλο, παρά μόνον εκείνους που την πλησιάζουν. Αν πεθάνω η λύπη για το θάνατό μου θα σκοτώσει και τον πατέρα μου και τη μάνα μου. Δεν έχουν άλλο γιο για να τους θάψει».

¹⁶ Αλλά ο άγγελος του είπε: «Δε θυμάσαι που σε συμβούλεψε ο πατέρας σου να πάρεις γυναίκα από τη συγγενεία σου; Τώρα, λοιπόν, άκουσέ με, αδερφέ μου: αυτή θα γίνει γυναίκα σου· και για το δαιμόνιο μη συζητάς καθόλου· γιατί απόψε αυτή θα σου δοθεί

γυναίκα. ¹⁷ Όταν θα μπεις στο νυφικό δωμάτιο, πάρε σταχτωμένα κάρβουνα από το θυμιατήρι και βάλε πάνω τους ένα κομμάτι από την καρδιά και το συκώτι του ψαριού και άφησέ τα να βγάλουν καπνό. Όταν θα τα μυρίσει το δαιμόνιο, θα φύγει και δε θα ξαναγυρίσει πια. ¹⁸ Πριν την πλησιάσεις μάλιστα, σηκωθείτε και οι δυο και προσευχηθείτε στον εύσπλαχνο Θεό, κι αυτός θα σας σπλαχχιστεί. Θα σας προστατέψει, μη φοβάσαι. Αυτή ήταν από πάντα προορισμένη για σένα· εσύ θα τη σώσεις και θα 'ρθεί μαζί σου, και πιστεύω ότι απ' αυτήν θα αποκτήσεις και παιδιά».

¹⁹ Όταν τ' άκουσε αυτά ο Τωβίας, αγάπησε την κοπέλα και αφοσιώθηκε ολόψυχα σ' αυτήν.

Άφιξη στο σπίτι του Ραγουήλ

7 Όταν ήρθαν στα Εκβάτανα και πλησίασαν στο σπίτι του Ραγουήλ, η Σάρρα τους προϋπάντησε και τους χαιρέτησε. Αυτοί την αντιχαιρέτησαν κι εκείνη τους πέρασε στο σπίτι.

² Ο Ραγουήλ είπε στη γυναίκα του την Έδνα: «Κοίτα πόσο μοιάζει αυτός ο νέος με τον ανηψιό μου τον Τωβίτ!» ³ Μετά τους ρώτησε: «Από πού είστε, συμπατριώτες;» Αυτοί του απάντησαν: «Είμαστε από τους απογόνους του Νεφθαλίμ, που είναι αιχμάλωτοι στη *Νινευή».

⁴ «Γνωρίζετε τον Τωβίτ, το συγγενή μας;» τους ρώτησε. Εκείνοι απάντησαν: «Τον γνωρίζουμε».

⁵ «Είναι καλά;» τους είπε.

«Ζει και είναι καλά», απάντησαν. Και ο Τωβίας είπε: «Ο Τωβίτ είναι πατέρας μου».

⁶ Ο Ραγουήλ τότε πετάχτηκε πάνω και τον φίλησε· έκλαψε και τον ευλόγησε μ' αυτά τα λόγια: «Είσαι λοιπόν γιος του εξάιρετου εκκίνου ανθρώπου!» Και όταν άκουσε ότι ο Τωβίτ είχε χάσει το φως του, λυπήθηκε και έκλαψε.

¹⁷ από τους Ράγους Βλ υποσ εις κεφ 1,14

⁷ Η γυναίκα του η Έδνα και η κόρη του η Σάρρα έκλαψαν κι αυτές και τους πρόσφεραν πρόθυμη φιλοξενία. ⁸ Έσφαξαν ένα κριάρι από τα πρόβατά τους και τους ετοίμασαν πλούσιο τραπέζι.

Ο Τωβίας ζητάει σε γάμο τη Σάρρα

⁹ Τότε είπε ο Τωβίας στο Ραφαήλ: «Αδερφέ μου Αζαρία, μίλησε στους ανθρώπους για κείνα που μου έλεγες στο δρόμο κι ας γίνουν όπως τα είπες. ¹⁰ Ο Αζαρίας ανακοίνωσε το θέμα στο Ραγουήλ. Τότε ο Ραγουήλ είπε στον Τωβία: «Φάε, πε κι ευχαριστήσου, γιατί εσύ έχεις το δικαίωμα να πάρεις την κόρη μου· αλλά θα σου φανερώσω όλη την αλήθεια: ¹¹ Πάντρεψα την κόρη μου με εφτά άντρες κι όταν πλάγιαζαν μαζί της, πέθαιναν την ίδια νύχτα· για την ώρα όμως απόλαυσε το φαγητό σου».

¹² Ο Τωβίας είπε: «Δε θα φάω τίποτα εδώ, μέχρις ότου κλείσετε τη συμφωνία μαζί μου». Ο Ραγουήλ είπε: «Σύμφωνοι! Πάρ' την από τώρα γυναίκα σου, όπως αποφάσισες. Εσύ είσαι συγγενής της, σου ανήκει· κι ο σπλαχνικός Θεός θα σας βοηθήσει να προκόψετε με το παραπάνω».

¹³ Έπειτα κάλεσε την κόρη του τη Σάρρα, την πήρε από το χέρι και την παρέδωσε στον Τωβία για γυναίκα του λέγοντας: «Πάρε την, σύμφωνα με το νόμο του Μωυσή, και πήγαινε την στον πατέρα σου». Και τους ευλόγησε. ¹⁴ Φώναξε και τη γυναίκα του την Έδνα, πήρε ένα χαρτί, έγραψε το συμβόλαιο και το σφράγισαν. Ύστερα άρχισαν να τρώνε.

¹⁵ Στη συνέχεια ο Ραγουήλ κάλεσε τη γυναίκα του και της είπε: «Ετοίμασε, καλή μου, το άλλο δωμάτιο και οδήγησε μέσα την κόρη μας». ¹⁶ Εκείνη έκανε όπως της είπε ο άντρας της κι έφερε την κόρη της στο δωμάτιο. Όταν η κοπέλα άρχισε να κλαίει, η Έδνα κατάλαβε γιατί έκλαιγε η κόρη της και της είπε: ¹⁷ «Θάρρος, παιδί μου· μακάρι ο Κύριος του ουρανού και της γης να σου δώσει χαρά σ' αυτή σου τη λήψη· θάρρος, κόρη μου».

Η παράξενη πρώτη νύχτα του γάμου

8 Όταν τελείωσαν το φαγητό, οδήγησαν τον Τωβία στη Σάρρα. Αυτός, όταν μπήκε στο δωμάτιο, θυμήθηκε τα λόγια του Ραφαήλ. Πήρε, λοιπόν, σταχτωμένα κάρβουνα από το θυμιατήρι, έβαλε πάνω την καρδιά του ψαριού και το συκώτι, και τ' άφησε να βγάλουν καπνό. ³ Όταν το δαιμόνιο ένωσε τη μυρωδιά, έφυγε στα μέρη της άνω Αιγύπτου και ο άγγελος το έδεσε.

⁴ Όταν κλείστηκαν και οι δυο στο δωμάτιο, σηκώθηκε ο Τωβίας από το κρεβάτι και είπε: «Σήκω καλή μου να προσευχηθούμε για να μας ελεήσει ο Κύριος». ⁵ Κι άρχισε να λέει: «Δοξασμένος είσαι, Θεέ των προγόνων μας, και δοξασμένο το άγιο και τιμημένο όνομά σου για πάντα! Ας σε δοξάζουν οι ουρανοί και όλα τα δημιουργήματά σου. ⁶ Εσύ έπλασες τον Άδάμ και του έδωσες βοηθό και στήριγμα τη γυναίκα του την Έυα· απ' αυτούς προήλθε το ανθρώπινο γένος. Εσύ είπες, “δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος του, ας του κάνουμε ένα σύντροφο όμοιο μ' αυτόν”. ⁷ Ξέρεις τώρα, Κύριε, ότι δεν παίρνω τη συγγενή μου αυτή για να ικανοποιήσω ένα παροδικό πάθος αλλά για πραγματική γυναίκα μου. Δείξε μου το έλεός σου και δώσε να γεράσω μαζί της».

⁸ Εκείνη είπε μαζί του: «*Αμήν». ⁹ Ύστερα πλάγιασαν μαζί εκείνη τη νύχτα.

Ο τάφος ήταν έτοιμος

¹⁰ Στο μεταξύ, ο Ραγουήλ σηκώθηκε και πήγε κι άνοιξε έναν τάφο, γιατί σκέφτηκε: «Λες να πεθάνει κι αυτός;» ¹¹ Μετά γύρισε σπίτι του ¹² και είπε στη γυναίκα του την Έδνα: «Στείλε μια από τις δούλες, να δει αν ζει ο Τωβίας. Αν όχι, να τον θάψουμε και κανείς να μην μάθει τίποτε».

¹³ Η δούλη άνοιξε την πόρτα, μπήκε στο δωμάτιο και βρήκε τους νεόνυμφους να κοιμούνται. ¹⁴ Βγήκε, λοιπόν, και ανακοίνωσε ότι ζούσε ο Τωβίας. ¹⁵ Τότε ο Ραγουήλ δόξασε το Θεό μ' αυτά τα λόγια: «Σου αξίζει Θεέ να

σε δοξολογούν όλοι με καθαρή και αφοσιωμένη καρδιά. Όλοι οι πιστοί σου και τα δημιουργήματά σου ας σε δοξολογούν. Όλοι οι άγγελοί σου και οι εκλεκτοί σου ας σε ευλογούν για πάντα! ¹⁶ Δοξασμένοι είσαι γιατί με γέμισες χαρά· δε μου συνέβη αυτό που φοβόμουν, αλλά μας συμπεριφέρθηκες με μεγάλη αγάπη. ¹⁷ Δοξασμένοι είσαι, γιατί λυπήθηκες δύο μοναχοπαίδια· δειξ' τους, Κύριε, το έλεός σου και κάνε να τελειώσει η ζωή τους με υγεία, χαρά και αγάπη».

¹⁸ Μετά διάταξε τους υπηρέτες να σκεπάσουν τον τάφο.

Η γιορτή του γάμου

¹⁹ Ο Ραγουήλ έκανε σ' αυτούς γαμήλιο συμπόσιο, που κράτησε δεκατέσσερις μέρες. ²⁰ Και πριν τελειώσουν οι μέρες της γαμήλιας γιορτής, έβαλε τον Τωβία να του υποσχεθεί με *όρκο ότι δε θα φύγει πριν τελειώσουν οι δεκατέσσερις μέρες του γάμου.¹⁹ ²¹ Και μετά, αφού πάρει τα μισά από τα υπάρχοντα του Ραγουήλ, να πάει γερός στον πατέρα του· τα υπόλοιπα θα τα έπαιρνε όταν θα πέθαινε αυτός και η γυναίκα του.

Ο άγγελος ταξιδεύει στους Ράγους

9 Ο Τωβίας κάλεσε το Ραφαήλ και του είπε: ² «Αδελφέ Αζαρία, πάρε μαζί σου ένα δούλο και δύο καμήλες και πήγαινε στους Ράγους* της *Μηδίας, στο Γαβαήλ, και φέρε μου τα χρήματα· φέρε και τον ίδιο στο γάμο, γιατί ο Ραγουήλ με όρκισε να μη φύγω. ⁴ Ο πατέρας μου όμως μετράει τις μέρες· αν καθυστερήσω παραπάνω, θα στενοχωρηθεί πάρα πολύ».

⁵ Ο Ραφαήλ πήγε και έμεινε τη νύχτα στο σπίτι του Γαβαήλ και του έδωσε το γραμμάτιο. Εκείνος εβγαλε σφραγισμένα τα σακούλια και του έδωσε τα χρήματα. ⁶ Νωρίς το πρωί σηκώθηκαν και ήρθαν μαζί στο γάμο. Και επαινέσε ο Τωβίας τη γυναίκα του.

Ο Τωβίτ και η Άννα μετρούν τις μέρες

10 Στο μεταξύ ο Τωβίτ, πατέρας του Τωβία, μετρούσε τις μέρες. Και όταν συμπληρώθηκαν οι απαιτούμενες ημέρες του ταξιδιού κι αυτοί δε γύριζαν, ² σκέφτηκε μήπως τους είχε συμβεί τίποτε ή μήπως πέθανε ο Γαβαήλ και δε βρισκόταν κανείς να του δώσει τα χρήματα. ³ Στενοχωριστάν λοιπόν πάρα πολύ. ⁴ Η γυναίκα του του έλεγε: «Χάθηκε το παιδί· γιατί αργεί;» Τότε άρχισε να τον κλαίει και έλεγε: ⁵ «Στενοχωριέμαι παιδί μου που σε άφησα να φύγεις, εσένα, το φως των ματιών μου».

⁶ Ο Τωβίτ της έλεγε: «Ησύχασε, μη λες τίποτα· το παιδί είναι καλά». ⁷ Εκείνη του απαντούσε: «Σώπα, δε με ξεγελάς εμένα· το παιδί μου χάθηκε!» Και πήγαινε κάθε μέρα έξω στο δρόμο, απ' όπου είχε φύγει ο Τωβίας. Τη μέρα δεν έτρωγε και τη νύχτα δε σταματούσε να θρηνεί το γιο της, μέχρις ότου συμπληρώθηκαν οι δεκατέσσερις μέρες του γάμου, που είχε ορκίσει ο Ραγουήλ τον Τωβία να μείνει εκεί.

Ο Τωβίας αποχαιρετά το Ραγουήλ

⁸ Τότε είπε ο Τωβίας στο Ραγουήλ: «Άφησέ με να φύγω, γιατί ο πατέρας μου και η μάνα μου θα έχουν χάσει πια κάθε ελπίδα να με ξαναδούν». ⁹ Ο πεθερός του του είπε: «Μείνε κοντά μου κι εγώ θα στείλω ανθρώπους στον πατέρα σου και θα τον πληροφορήσουν για σένα». «Όχι», λέει ο Τωβίας. «Άφησέ με να πάω στον πατέρα μου».

¹⁰ Τότε ο Ραγουήλ σηκώθηκε και του έδωσε τη γυναίκα του τη Σάρρα μαζί με τη μισή περιουσία του, δούλους, ζώα και χρήματα. ¹¹ Ύστερα τους ευλόγησε και τους άφησε να φύγουν λέγοντας: «Παιδιά μου, ο Θεός του ουρανού να σας κάνει ευτυχισμένους, προτού πεθάνω». ¹² Και στην κόρη του είπε: «Να σέβεσαι τα πεθερικά σου· αυτοί είναι γονείς σου τώρα. Μακάρι πάντα ν' ακούω καλά λό-

¹⁹ Οι δεκατέσσερις γάμοι Κανονικά οι γάμοι διαρκούσαν επτά ημέρες (Γεν 29,27 Κρ 14,10-12) *στους Ράγους Βλ υποσ εις κεφ 1,14

για για σένα». Και τη φίλησε.

¹³ Η Έδνα είπε στον Τωβία: «Αγαπητό μου παιδί, ο Κύριος του ουρανού να σε οδηγήσει πίσω στο σπίτι σου με ασφάλεια και να με αξιώσει κι εμένα να δω τα παιδιά σου από τη Σάρρα, την κόρη μου, για να χαρώ ενώπιον του Κυρίου. Να, σου παραδίνω την κόρη μου και σου την εμπιστεύομαι· μην τη στενοχωρήσεις ποτέ».

¹⁴ Μετά απ' αυτά αναχώρησε ο Τωβίας δοξάζοντας το Θεό, γιατί όλα είχαν πάει καλά στο ταξίδι του· ευχαρίστησε και το Ραγουήλ και την Έδνα.

Ο Τωβίτ ξαναβρίσκει το φως του

11 Ο Τωβίας βάδιζε μέχρις ότου πλησίασαν στη *Νινευή. Τότε ο Ραφαήλ του είπε: ² «Θυμάσαι, αδερφέ μου, σε τι κατάσταση άφησες τον πατέρα σου; ³ Ας τρέξουμε πριν από τη γυναίκα σου κι ας ετοιμάσουμε το σπίτι· ετοίμασε και τη χολή του ψαριού». Προπορεύτηκαν, λοιπόν, και το σκυλί τους ακολουθούσε.

⁵ Η Άννα καθόταν και κοιτάζε γύρω το δρόμο για το παιδί της. ⁶ Όταν τον είδε να έρχεται, είπε στον πατέρα του: «Να, ο γιος σου έρχεται μαζί με το συνοδό του».

⁷ Ο Ραφαήλ είπε στον Τωβία: «Εγώ ξέρω καλά ότι θ' ανοίξουν τα μάτια του πατέρα σου. ⁸ Άλειψε εσύ τη χολή του ψαριού στα μάτια του κι όταν ερεθιστούν θα τα τρίψει και θα φύγουν τα λευκά στίγματα και θα σε δει.

⁹ Η Άννα έτρεξε, έπεσε στο λαιμό του γιου της και του είπε: «Παιδί μου, σε είδα! Από 'δω και πέρα μπορώ πια να πεθάνω. Κι έκλαψαν κι οι δυο».

¹⁰ Ο Τωβίτ έβγαине από την πόρτα σκοντάφτοντας, κι ο γιος του έτρεξε στον πατέρα του. ¹¹ τον έπιασε και του άλειψε τη χολή πάνω στα μάτια και του είπε: «Θάρρος, πατέρα!» ¹² Όταν ερεθίστηκαν τα μάτια του, ο Τωβίτ τα έτριψε και ξεφλουδίστηκαν τα λευκά στίγματα.

¹³ Όταν είδε το γιο του, έπεσε στο λαιμό

του κλαίγοντας και είπε: ¹⁴ «Δοξασμένος είσαι, Θεέ, και δοξασμένο το *όνομά σου για πάντα, και δοξασμένοι όλοι οι άγιοι *άγγελοι σου! Με ταλαιπώρησες αλλά με λυπήθηκες, και έκανες να ξαναδώ το γιο μου τον Τωβία»

Η άφιξη της Σάρρας στη Νινευή

¹⁵ Ο Τωβίας μπήκε στο σπίτι με χαρά και ανήγγειλε στον πατέρα του τα θαυμαστά γεγονότα που του είχαν συμβεί στη *Μηδία.

¹⁶ Τότε βγήκε ο Τωβίτ να προύπαντήσει τη νύφη του στην *πύλη της Νινευή με χαρές και δοξολογίες στο Θεό. Όσοι τον έβλεπαν να βαδίζει μόνος του απορούσαν που έβλεπε, και ο Τωβίτ διακήρυττε ότι τον είχε βοηθήσει ο Θεός. ¹⁷ Όταν ο Τωβίτ πλησίασε τη Σάρρα τη νύφη του, της ευχήθηκε και της είπε: «Καλώς ήρθες, κόρη μου· ας είναι δοξασμένος ο Θεός, που σ' έφερε κοντά μας να 'ναι καλά κι ο πατέρας σου και η μητέρα σου!»

¹⁸ Τότε χάρηκαν και όλοι οι συμπατριώτες του στη Νινευή. ¹⁹ Ήρθε κι ο Αχιάχαρος και ο ανηψιός του ο Ναοβάς και γιόρτασαν το γάμο του Τωβία με πανηγυρισμούς άλλες επτά μέρες.

Αυτοσποκάλυψη του αγγέλου

12 Έπειτα ο Τωβίτ κάλεσε το γιο του τον Τωβία και του είπε: «Φρόντισε, παιδί μου, να δώσεις το μισθό του κι ακόμα παραπάνω στον άνθρωπο που σε συνόδεψε».

² Εκείνος του απάντησε: «Πατέρα, δε χάνω κι αν ακόμα του δώσω τα μισά από κείνα που έφερα, ³ γιατί με οδήγησε σ' εσένα σώω και αβλαβή, γιάτρεψε τη γυναίκα μου, μου βρήκε τα χρήμά μου και θεράπευσε κι ε-σένα».

⁴ Ο γέροντας είπε: «Του ανήκουν». ⁵ Τότε ο Τωβίας κάλεσε τον *άγγελο και του είπε: «Πάρε τα μισά απ' όλα τα χρήματα που έφερες». ⁶ Ο άγγελος όμως τους κάλεσε και τους δυο ιδιαιτέρως και τους είπε:

«Να δοξάσετε το Θεό κι αυτόν να ευχαρι-

στήσετε τιμήστε τον και διηγηθείτε την καλοσύνη του μπροστά σ' όλους τους ανθρώπους, για όλα όσα σας έκανε. Αξίζετε να δοξάζετε το Θεό και να διακηρύττετε το όνομά του, να φανερώσετε τα έργα του και ποτέ να μην παύετε να τον ευχαριστείτε. ⁷ Τα μυστικά του βασιλιά είναι καλό να κρατούνται μυστικά, αλλά τα έργα του Θεού πρέπει να φανερώνονται με κάθε επισημότητα.

»Να κάνετε το καλό, και κακό δε θα σας βρει. ⁸ Καλύτερα να συνοδεύεται η προσευχή με ἠησιεία, ελεημοσύνες και δικαιοσύνη· καλύτερα να αποκτάς λίγα με τιμότητα, παρά πολλά με αδικίες· είναι προτιμότερο να κάνεις ελεημοσύνη, παρά να συγκεντρώνεις θησαυρούς. ⁹ Η ελεημοσύνη σώζει από τον πρόωρο θάνατο και καθαρίζει από κάθε αμαρτία. Αυτοί που κάνουν ελεημοσύνες και δίκαιες πράξεις θα ζήσουν πολλά και ευχάριστα χρόνια· ¹⁰ εκείνοι όμως που αμαρτάνουν, λιγοστεύουν τη ζωή τους.

¹¹ »Δε θα σας κρύψω τίποτα. Είπα λοιπόν ότι είναι καλό τα μυστικά του βασιλιά να κρατούνται κρυφά και τα έργα του Θεού να φανερώνονται με κάθε επισημότητα. ¹² Και τώρα, όταν προσευχόσουν εσύ Τωβίτ και η νύφη σου η Σάρρα, εγώ έφερα την προσευχή σας στον άγιο Θεό να τη θυμηθεί· κι όταν εσύ Τωβίτ έθαβες τους νεκρούς, πάλι εγώ σου παραστεκόμουν. ¹³ Όταν άφηνες το φαγητό σου και σηκωνόσουν να πας να φροντίσεις την ταφή εκείνου του νεκρού κι έκανες το καλό, δεν ξέφυγες από την προσοχή μου ήμουν εκεί μαζί σου. ¹⁴ Και τότε μ' έστειλε ο Θεός να θεραπεύσω εσένα και τη νύφη σου τη Σάρρα. ¹⁵ Εγώ είμαι ο Ραφαήλ,^{κα} ένας από τους επτά αγίους αγγέλους που παρουσιάζονται μπροστά στη δόξα του αγίου Θεού, φέρνοντας σ' αυτόν τις προσευχές των ἁγίων».

Αποχαιρετισμός του αγγέλου

¹⁶ Τότε ταραχτήκαν κι οι δυο τους και έπε-

σαν με το πρόσωπο στη γη, γιατί φοβήθηκαν. ¹⁷ Ο άγγελος τους είπε: «Μη φοβάστε να πάτε στο καλό, και πάντα να δοξάζετε το Θεό. ¹⁸ Εγώ δεν ήρθα με δική μου θέληση, αλλά επειδή το ήθελε ο Θεός μας· γι αυτό πάντα εκείνον να δοξάζετε. ¹⁹ Όλο τον καιρό που σας παρουσιάζομαι δεν έτρωγα τίποτα ούτε έπινα, αλλά εσείς με βλέπατε σαν σε όραμα. ²⁰ Τώρα λοιπόν ευχαριστήστε το Θεό, γιατί εγώ ανεβαίνω σ' εκείνον που μ' έστειλε· και όλα όσα έγιναν γράψτε τα σε βιβλίο».

²¹ Όταν σηκώθηκαν από το έδαφος, δεν είδαν πια το Ραφαήλ. ²² Και διηγούνταν τα μεγάλα και θαυμαστά έργα του Θεού και πώς παρουσιάστηκε σ' αυτούς ο άγγελος του Κυρίου.

Προτροπή του Τωβίτ για ευχαριστία στο Θεό

13 Ο Τωβίτ έγραψε ευχαριστήρια προσευχή και είπε:

² «Δοξασμένος να είναι ο Θεός, που ζει αιώνια και δοξασμένη η βασιλεία του! Αυτός τιμωρεί, μα και σπλαχνίζεται, κατεβάζει στον ἄδη κι ανεβάζει, και δεν υπάρχει κανείς που να μπορεί από τη δύναμή του να ξεφύγει.

³ Ευχαριστήστε τον, Ισραηλίτες, μπρος στα έθνη, γιατί αυτός μας διασκορπίσε σ' αυτά· ⁴ εκεί το μεγαλείο του φανερώστε!

Δοξάστε τον μπρος στους ανθρώπους, γιατί αυτός είναι ο Κύριος και Θεός μας, αυτός είναι πατέρας μας αιώνιος.

⁵ Θα μας τιμωρήσει για τις αδικίες μας, μα πάλι θα μας σπλαχνιστεί και θα μας συγκεντρώσει απ' όλα τα έθνη,

όπου κι αν έχουμε διασκορπιστεί.

⁶ Αν επιστρέψετε σ' αυτόν με όλη

^{κα}Ραφαήλ Βλ υποσ εις κεφ 3,17

την καρδιά σας
και μ' όλη την ψυχή σας,
κι αν εφαρμόσετε το *νόμο του,
τότε θα 'ρθεί πάλι κοντά σας
και δε θα κρύψει πια το πρόσωπό του
από σας.

⁷Κοιτάξτε αυτά που για χάρη σας
θα κάνει

κι ευχαριστήστε τον μ' όση έχει δύναμη
η φωνή σας!

Τον Κύριο δοξάστε της δικαιοσύνης,
τιμήστε τον αιώνιο βασιλιά!

⁸Εγώ στη χώρα της *αιχμαλωσίας μου
αυτόν ευχαριστώ
και διακηρύττω τη δύναμή του
και το μεγαλείο του
στο έθνος των αμαρτωλών.

Αλλάξτε δρόμο, αμαρτωλοί,
και πράξτε το σωστό ενώπιόν του·
ίσως να σας δεχτεί και να
σας ελεήσει».

Μελλοντική μεγαλοπρέπεια της ουράνιας πολιτείας

⁹«Δοξάζω το Θεό μου, το βασιλιά
του ουρανού·
και τη μεγαλοσύνη του
θα χαίρεται η ψυχή μου.

¹⁰Για κείνον ας μιλούν κι ας
τον ευχαριστούν,
όλοι στην *Ιερουσαλήμ.
Ιερουσαλήμ, *άγια πόλη, για τα έργα
θα σε τιμωρήσει των κατοίκων σου
μα πάλι τους δικαίους
θα τους σπλαχνιστεί.

¹¹Τον Κύριο ευχαρίστησε, Ιερουσαλήμ,
με διάθεση αγαθή
και τον αιώνιο δόξασε το βασιλιά,
για να χτιστεί και πάλι εντός σου
ο *ναός του με χαρά.

¹²Για να σου δώσει χαρά φέρνοντάς σου
τους *αιχμαλώτους σου·

να δείξει την αγάπη του
στους ταλαιπωρημένους,
όταν θα τους φέρει να ζήσουν
σ' εσένα για πάντα.

¹³»Εθνη πολλά θα 'ρθούν από μακριά,
τ' όνομα του Κυρίου του Θεού,
για να τιμήσουν·

στα χέρια τους κρατώντας δώρα
για τ' ουρανού το βασιλιά·
γενιές ατέλειωτες θα σου προσφέρουν
τη χαρά τους.

¹⁴Καταραμένοι όλοι όσοι σε μισούν·
θα 'ναι για πάντα ευλογημένοι
όλοι που σ' αγαπούν.

¹⁵»Νιώσε, λοιπόν, Ιερουσαλήμ, χαρά
και ευχαρίστηση για τους δικαίους,
γιατί θα συναχθούν και θα δοξάσουνε
τον Κύριο των δικαίων.

Ευτυχισμένοι αυτοί που σ' αγαπούν!
Θα χαίρουν για την ευτυχία σου.

¹⁶Ευτυχισμένοι όσοι λιπήθηκαν
για όλες σου τις συμφορές,
γιατί για σένα θα χαρούν,
όταν θα δουν όλη τη *δόξα σου,
και θα νιώσουν αιώνια χαρά.

»Η ψυχή μου ας δοξάζει το Θεό,
το βασιλιά τον μέγα,
¹⁷γιατί η Ιερουσαλήμ θ' ανοικοδομηθεί
με σάπφειρο και με σμαράγδι,
και με *λίθους πολύτιμους τα τείχη της·
οι πύργοι της κι οι πολεμίστρες της
με καθαρό χρυσάφι·
και θα στρωθούνε με ψηφιδωτά
οι πλατείες της
από βήρυλλο, άνθρακα και λίθους
από τη Σουφίρ.^{κβ}

¹⁸Τότε θα πουν όλοι οι δρόμοι της.
“τον Κύριο δοξάστε!”
Και θα υμνήσουν και θα πουν:

^{κβ}Σουφίρ Εξελληνισμένος τυπος του Οφείρ (βλ Γλωσσαριο)

“δοξασμένους να είναι ο Θεός,
που όλους τους εξύψωσε για πάντα!”»

Τελευταίοι λόγοι του Τωβίτ

14 Έτσι τέλειωσε η ευχαριστία του Τωβίτ προς το Θεό. ² Ήταν πενήντα οκτώ ετών όταν έχασε το φως του, και μετά από οκτώ χρόνια το ξαναβρήκε. Συνέχισε να κάνει ελεημοσύνες και να σέβεται το Θεό και να τον ευχαριστεί για όλα. ³ Όταν γέρασε πάρα πολύ, κάλεσε τον Τωβία μαζί με τους γιους του και του είπε:

«Παιδί μου, εγώ γέρασα και φεύγω γρήγορα από τη ζωή. Πάρε, λοιπόν, τους γιους σου ⁴ και πήγαινε στη *Μηδία, γιατί έχω την πεποίθηση, με όσα είπε ο *προφήτης Ιωνάς για τη *Νινευή, ότι η πόλη αυτή θα καταστραφεί. Στη Μηδία όμως θα υπάρχει ειρήνη για έναν ορισμένο χρόνο. Οι ομοεθνείς μας θα διασκορπιστούν απ’ την ευλογημένη χώρα σ’ όλη τη γη, και η *Ιερουσαλήμ θα ερημωθεί: ο *ναός του Θεού, που είναι εκεί, θα καεί και θα μείνει έρημος για ορισμένο χρόνο.

⁵»Ο Θεός όμως πάλι θα τους λυπηθεί και θα τους ξαναφέρει στη χώρα τους. Θα χτίσουν το ναό, όχι όμως όπως ήταν ο προηγούμενος, και πάντως όχι πριν συμπληρωθεί ο ορισμένος χρόνος. Μετά απ’ αυτά οι Ισραηλίτες θα επιστρέφουν από την *αιχμαλωσία και θα χτίσουν την Ιερουσαλήμ κατά πως της αξίζει. Ο ναός του Θεού θα χτιστεί σ’ αυτήν μεγαλόπρεπος για ατέλειωτες γενιές στο μέλλον, όπως άλλωστε έχουν πει γι’ αυτήν οι προφήτες. ⁶ Όλα τα έθνη θα επιστρέφουν εκεί για να προσφέρουν λατρεία στον Κύριο, τον αληθινό Θεό, και τα είδωλά τους θα τα θάψουν στη γη. Όλα τα έθνη θα δοξάζουν τον Κύριο. ⁷ Ο λαός του Κυρίου θα ευχαριστήσει το Θεό κι εκείνος θα δοξάσει το λαό του. Θα χαρούν κι όλοι όσοι αγαπούν πραγματικά τον Κύριο το Θεό πράττοντας το

σωστό, και δείχνουν αγάπη στους ομοεθνείς μας.

⁸»Τώρα, λοιπόν, παιδί μου φύγε από τη Νινευή, γιατί εξάπαντος θα γίνουν όσα είπε ο προφήτης Ιωνάς. ⁹ Εσύ όμως φύλαξε το *νόμο και τις εντολές, και να ’σαι σπλαχνικός και δίκαιος για να ευτυχήσεις. Θάψε με όπως πρέπει, και τη μητέρα σου μαζί μου και μη μείνετε πια στη Νινευή. ¹⁰ Παιδί μου, δες τι έκανε ο Αμάν στον Αχιάχαρο, ο οποίος τον είχε υιοθετήσει. Πώς τον φυλάκισε σ’ ένα κελλί που έμοιαζε με τάφο και με πόση κακία του συμπεριφέρθηκε. Κι ο μεν Αχιάχαρος σώθηκε, εκείνος όμως τιμωρήθηκε και κατέβηκε στο αιώνιο σκοτάδι. Ο Μανασσής έκανε ελεημοσύνη και σώθηκε από την παγίδα του θανάτου, που του είχε στηθεί: ο Αμάν όμως έπεσε στην παγίδα και χάθηκε. ¹¹ Βλέπετε λοιπόν, παιδιά μου, τι κατορθώνει η ελεημοσύνη και από τι μας γλιτώνουν οι δίκαιες πράξεις;»

Ενώ έλεγε αυτά, ξεψύχησε στο κρεβάτι του, σε ηλικία εκατόν πενήντα οκτώ ετών. Και τον έθαψαν με πολλές τιμές.

Ο Τωβίας ακολουθεί τη συμβουλή του πατέρα του

¹² Όταν πέθανε η μάνα του η Άννα, ο Τωβίας την έθαψε μαζί με τον πατέρα του. Μετά αναχώρησε με τη γυναίκα του και τους γιους του και πήγε στα Εκβάτανα, στον πεθερό του το Ραγουήλ. ¹³ Εκεί γέρασε τιμημένος: έθαψε και τα πεθερικά του με τιμές και κληρονόμησε την περιουσία τους μαζί με την περιουσία του πατέρα του, του Τωβίτ.

¹⁴ Ο Τωβίας πέθανε σε ηλικία εκατόν εικοσιεφτά ετών στα Εκβάτανα της Μηδίας. ¹⁵ Πριν πεθάνει, έμαθε για την καταστροφή της Νινευή, όταν την κατέλαβε ο Ναβουχοδονόσορ και οι *Ασσύριοι. Έτσι πέθανε ευτυχισμένος, που πρόφτασε να δει την τιμωρία της Νινευή.

Α΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Εισαγωγή

Βιβλία των “Μακκαβαίων” ονομάζονται τα έργα που αναφέρονται σε γεγονότα της μακκαβαϊκής περιόδου. Το όνομα “Μακκαβαίος” δόθηκε ως παρωνύμιο στον Ιούδα, ηγέτη της ιουδαϊκής επανάστασης του 166 π.Χ. εναντίον του ηγεμόνα του βασιλείου των Σελευκιδών Αντιόχου Δ΄ του Επιφανούς (2,4). Το επίθετο είτε προέρχεται από την εβραϊκή λέξη “μακκέβεθ” (= σφυρί) ή την αραμαϊκή αντίστοιχη της “μακκαμπά” (= σφύρα), οπότε μπορεί να σημαίνει αυτόν που σφυροκόπησε τους εχθρούς του· επίσης μπορεί να έχει σχέση με κάποιο ιδιόμορφο σχήμα του κεφαλιού του, είτε είναι συντεταγμένος τύπος του ονόματος “Μακκαβγιάχου”, οπότε σημαίνει αυτόν που είναι ορισμένος από τον Κύριο (πρβλ. Ησ 62,2). Το ίδιο επίθετο χαρακτηρίζει στη συνέχεια και τους διαδόχους του Ιούδα, παράλληλα με το οικογενειακό τους όνομα Ασμοναίοι.

Το Α΄ Μακκαβαίων γράφτηκε πρωτοτύπως στα εβραϊκά, αλλά το κείμενο αυτό χάθηκε και σώζεται μόνο στα ελληνικά, οπότε δεν συμπεριλαμβάνεται στην Εβραϊκή Βίβλο. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης.

Το περιεχόμενο του βιβλίου αναφέρεται στην επανάσταση που προκάλεσαν τα αντιιουδαϊκά μέτρα του Αντιόχου Δ΄ του Επιφανούς (175-164 π.Χ.) και στους αγώνες που ακολούθησαν. Η αφήγηση, που καλύπτει περίοδο 40 ετών (175-135 π.Χ.), αρχίζει με την ανάρρηση του Αντιόχου στο θρόνο, τα μέτρα που πήρε εναντίον των Ιουδαίων και την εξέγερση του ιερέα Ματταθία. Το κύριο μέρος του βιβλίου διαιρείται σε τρεις ενότητες που αναφέρονται στη δράση των τριών γιων του Ματταθία, οι οποίοι αναλαμβάνουν διαδοχικά την ηγεσία της επανάστασης.

Ο Ιούδας Μακκαβαίος (166-161 π.Χ.) διεξάγει νικηφόρους αγώνες και αποκαθιστά τη λατρεία του ναού της Ιερουσαλήμ. Ο πόλεμος όμως συνεχίζεται και τελικά ο Ιούδας σκοτώνεται στη μάχη. Τον διαδέχεται ο αδερφός του ο Ιωνάθαν (161-143 π.Χ.), ο οποίος εκμεταλλεύεται τις εσωτερικές αντιπαραθέσεις των Σελευκιδών, για να διευρύνει την κυριαρχία του, αναλαμβάνει το αξίωμα του αρχιερέα, αλλά τελικά συλλαμβάνεται από τους εχθρούς του και φονεύεται. Ανάλογη πολιτική, με μεγαλύτερη επιτυχία, ακολουθεί και ο αδερφός και διάδοχός του Σίμων (142-135 π.Χ.), ο οποίος αναγορεύεται μέγας αρχιερέας, στρατηγός και ηγούμενος των Ιουδαίων, αλλά τελικά πέφτει και αυτός θύμα πολιτικής δολοφονίας.

Το βιβλίο αποτελεί πολύτιμη πηγή για την ιστορία της περιόδου στην οποία αναφέρεται. Ο συγγραφέας επιχειρεί να δώσει ένα πλήρες χρονικό της μακκαβαϊκής εξέγερσης και ταυτόχρονα να εξηγήσει τους αγώνες των Ασμοναίων υπέρ της πατρικής

πίστης, των ιουδαϊκών εθίμων, αλλά και της πολιτικής ελευθερίας. Στη δράση των ηρώων του διαβλέπει την προσπάθεια αποκατάστασης του θεοκρατικού ιδεώδους

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εισαγωγή:	1,1–,70
2. Ιούδας Μακκαβαίος:	3,1–9,22
3. Ιωνάθαν:	9,23–12,53
4. Σίμων:	13,1–16,24

Α΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Ο Μέγας Αλέξανδρος και οι διάδοχοί του

1 Ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας, γιος του βασιλιά Φίλιππου, ήρθε από τη χώρα των Χετιίμ και νίκησε το Δαρείο, βασιλιά των *Μήδων και *Περσών, κι έγινε βασιλιάς στη θέση του Δαρείου, όπως βασιλευε ήδη και στην Ελλάδα.^α **2** Ο Αλέξανδρος έκανε πολλούς πολέμους, κυρίεψε πολλές οχυρωμένες πόλεις και θανάτωσε τους τοπικούς βασιλιάδες. **3** Έφτασε μέχρι τα πέρατα της οικουμένης, πήρε λάφυρα από πολλά έθνη και χάρη σ' αυτόν επικράτησε ειρήνη στη γη. Η φήμη του απλώθηκε παντού κι ο ίδιος έγινε υπερήφανος και αλαζών. **4** Με το μεγάλο και ισχυρό στρατό που είχε συγκεντρώσει, υπέταξε χώρες, έθνη και τους τυράννους τους, οι οποίοι έγιναν φόρου υποτελείς σ' αυτόν.

5 Μετά όμως απ' όλα αυτά αρρώστησε και κατάλαβε ότι πλησιάζει το τέλος του. **6** Γι' αυτό κάλεσε τους στρατηγούς του, άντρες επιφανείς, που είχαν μεγαλώσει μαζί από παιδιά, και τους μοίρασε το βασίλειό του, ενώ ακόμα ζούσε. **7** Έτσι, μετά από δώδεκα χρόνια βασιλείας ο Αλέξανδρος πέθανε.

8 Οι στρατηγοί του κυβέρνησαν καθένας την περιοχή που του είχε δοθεί. **9** Μετά το θάνατο του Αλεξάνδρου αυτοανακηρύχθηκαν όλοι τους βασιλιάδες: αυτοί και τα παιδιά τους ως διάδοχοί τους για πολλές γενιές· και τα δεινά πλήθαιναν στη γη.

10 Από τους διαδόχους αυτών προήλθε μια αμαρτωλή φύτρα, ο Αντίοχος ο Επιφανής, γιος του βασιλιά Αντίοχου. Αυτός ήταν αιχ-

μάλωτος στη Ρώμη και μετά έγινε βασιλιάς το έτος 137, όπως υπολογιζόταν η βασιλεία στους Έλληνες.^β

Οι Ισραηλίτες προδίδουν την πίστη τους

(Β΄ Μακ 4,10-17)

11 Εκείνες τις μέρες εμφανίστηκαν μερικοί ασεβείς Ισραηλίτες, οι οποίοι κατάφεραν να παρασύρουν πολλούς λέγοντάς τους: «Πάμε να κάνουμε συμφωνία με τα γύρω έθνη. Από τότε που αποξενωθήκαμε απ' αυτούς μας βρήκαν πολλά δεινά».

12 Αυτή η πρόταση φάνηκε καλή σε πολλούς. **13** Μερικοί μάλιστα προθυμοποιήθηκαν και πήγαν στο βασιλιά, ο οποίος τους έδωσε την άδεια να υιοθετήσουν τον τρόπο ζωής των εθνών αυτών. **14** Έχτισαν, λοιπόν, γυμναστήριο στην Ίερουσαλήμ, όπως είχαν και οι *εθνικοί. **15** Κάλυψαν με εγχείριση την *περιτομή τους, ώστε να φαίνονται *απερίτμητοι, εγκατέλειψαν τη *διαθήκη για να συγχρωτισθούν με τους εθνικούς και πουλήθηκαν έτσι στο να πράττουν ό,τι δυσαρεστεί τον Κύριο.

Ο ναός της Ιερουσαλήμ λεηλατείται

(Β΄ Μακ 5,1.11-16)

16 Όταν ο Αντίοχος έκρινε πως το βασίλειό του ήταν αρκετά ισχυρό, αποφάσισε να καταλάβει και την Αίγυπτο, ώστε να βασιλεύει σε δύο χώρες. **17** Έτσι εισέβαλε στην Αίγυπτο με πολυάριθμο στρατό και άμαξες, ελέφαντες, ιππικό και πολλά πλοία. **18** Τελικά επικράτησε στις μάχες εναντίον του Πτολε-

^ατο Δαρείο Πρόκειται για το Δαρείο Γ', που κατατροπώθηκε από τον Μ Αλέξανδρο στη μάχη της Ισού το 334 π Χ – όπως βασιλευε και στην Ελλάδα Στην Ελλάδα περιλαμβάνονταν και οι ακτές της Μ Ασίας, οι οποίες κατοικούνταν από Έλληνες ^βΕπιφανής σημαίνει Ο Θεός φανερώθηκε στη γη – Ο βασιλιάς Αντίοχος ήταν ο Αντίοχος Γ', βασιλιάς της Συρίας – Το έτος 137 είναι το 175 π Χ Το βιβλίο των Μακκαβαίων υπολογίζει τα έτη από την ίδρυση του βασιλείου του Σελευκου Α' και μετά, δηλ από τον Οκτώβριο του 312 π Χ

μαίου,^γ βασιλιά της Αιγύπτου, κι εκείνος οπισθοχώρησε και τράπηκε σε φυγή· πολλοί στρατιώτες του τραυματίστηκαν θανάσιμα.¹⁹ Έτσι ο Αντίοχος κυρίεψε τις οχυρωμένες πόλεις της Αιγύπτου και λαφυραγώγησε τη χώρα.

²⁰ Αφού κυρίεψε την Αίγυπτο, το έτος 143,^δ ο Αντίοχος γύρισε και επιτέθηκε εναντίον του Ίσραήλ και της Ιερουσαλήμ με πολύ στρατό.²¹ Μπήκε με μεγάλη αλαζονεία στο *ναό και άρπαξε το χρυσό *θυσιαστήριο των θυμιαμάτων, τη *λυχνία και όλα τα εξαρτήματά της.²² Πήρε επίσης την τράπεζα της *προθέσεως και τα σκεύη που χρησιμοποιούνταν για τις σπονδές, τις φιάλες και τα χρυσά *θυμιατήρια, τις κουρτίνες και τα στεφάνια και τις χρυσές διακοσμήσεις που υπήρχαν στην πρόσοψη του ναού· απ' όλα αφαίρεσε το χρυσάφι.²³ Επίσης πήρε το ασημί, το χρυσάφι και τα πολύτιμα σκεύη, καθώς και τους κρυμμένους θησαυρούς που βρήκε.²⁴ Αφού τα πήρε όλα γύρισε περήφανος στη χώρα του αφήνοντας πίσω του αναρίθμητους νεκρούς.

²⁵ Μεγάλο *πένθος κήρυξαν σ' ολόκληρη τη χώρα οι Ισραηλίτες.

²⁶ Βογγούν θρηγώνοντας οι άρχοντες και του λαού οι *πρεσβύτεροι· έφυγε κάθε δύναμη από τα νιάτα του λαού, χάθηκε η ομορφιά των γυναικών.

²⁷ Θρηγήσαν οι γαμπροί και πένθησαν οι νύφες στα νυφικά δωμάτια.

²⁸ Όλη η χώρα συγκλονίστηκε απ' το πένθος των κατοίκων της· βυθίστηκαν μες στην ντροπή οι Ισραηλίτες.

Οι εχθροί κυριεύουν την άγια πόλη

(Β΄ Μακ 5,24-26)

²⁹ Δύο χρόνια αργότερα, ο βασιλιάς Αντίοχος έστειλε έναν αξιωματούχο του για να εισπράξει τους φόρους από τις πόλεις του

*Ιούδα. Αυτός ήρθε στην Ιερουσαλήμ με πολυάριθμο στρατό³⁰ και μίλησε στο λαό της ειρηνικά αλλά με δόλο. Ο λαός τού έδειξε εμπιστοσύνη. Τότε αυτός επετέθη στην πόλη αιφνιδιαστικά, της επέφερε σκληρότατο χτύπημα και θανάτωσε πολλούς Ισραηλίτες.³¹ Λαφυραγώγησε την πόλη, την πυρπόλησε και γκρέμισε τα σπίτια της και τα τείχη της.³² Οι στρατιώτες αιχμαλώτισαν τις γυναίκες και τα παιδιά και μοιράστηκαν μεταξύ τους τα κτήνη.

³³ Μετά απ' αυτά οχύρωσαν την *Πόλη Δαβίδ με μεγάλο και ισχυρό τείχος με οχυρωμένους πύργους και τη χρησιμοποιούσαν για ακρόπολη.³⁴ Εκεί έβαλαν να κατοικήσει ένα αμαρτωλό έθνος, ασεβείς άνθρωποι, οι οποίοι οχυρώθηκαν στην πόλη.³⁵ Επίσης αποθήκευσαν πολεμοφόδια και τρόφιμα. Συγκέντρωσαν στο φρούριο όλα τα λάφυρα της Ιερουσαλήμ κι έτσι το οχυρό έγινε μεγάλη απειλή για την πόλη.

³⁶ Ορμητήριο έγινε το οχυρό ενάντια στο ναό, και ύπουλος, παντοτινός εχθρός για το λαό του Ισραήλ.

³⁷ Αθώο έχυσαν *αίμα γύρω από το ναό και τον εμόλυναν.

³⁸ Γίναν' αιτία να φύγουν οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ·

η πόλη έγινε των ξένων αποικία· πρόσφυγες γίναν στην πόλη τους όσοι σ' αυτήν γεννήθηκαν, και την εγκαταλείψαν' τα παιδιά της.

³⁹ Ο ναός της ρήμαξε, όμοια μ' έρημη γη, οι γιορτές της άλλαξαν σε πένθος, τα *Σάββατά της παραδόθηκαν στον εμπαιγμό, στην καταφρόνια η υπόληψή της.

⁴⁰ Όσο μεγάλη ήταν άλλοτε η δόξα της, τόσο είναι τώρα η ατίμωσή της· το μεγαλείο της έγινε πένθος.

Ένας βασιλιάς – ένας λαός – μία πίστη

(Β΄ Μακ 6,1-11)

⁴¹⁻⁴² Ο βασιλιάς Αντίοχος έστειλε γραπτή διαταγή σ' όλα τα έθνη του βασιλείου του, σύμφωνα με την οποία αυτά θα εγκατέλειπαν τα έθιμά τους και θα γίνονταν όλοι ένας λαός. Κι όλα τα έθνη υπάκουσαν στη διαταγή του βασιλιά. ⁴³ Ακόμη και από τους Ισραηλίτες πολλοί συμφώνησαν και δέχτηκαν τη θρησκεία του βασιλιά· θυσιάσαν στα είδωλα και βεβήλωσαν την ημέρα του Σαββάτου.

⁴⁴ Ο βασιλιάς έστειλε επίσης επιστολές με αγγελιοφόρους στην Ιερουσαλήμ και στις πόλεις του Ιούδα και διάταξε τους Ισραηλίτες να υιοθετήσουν ξενόφερτα έθιμα στη χώρα. ⁴⁵ Απαγόρευσε την προσφορά των *ολοκαυτωμάτων και κάθε άλλης *θυσίας και σπονδής στο ναό. Επέτρεψε τη βεβήλωση των Σαββάτων και των εορτών, ⁴⁶ του ναού και των *ιερέων του. ⁴⁷ Επιπλέον τους διάταξε να οικοδομήσουν βωμούς και ειδωλολατρικούς ναούς και να ιδρύσουν ιερούς *τόπους, να θυσιάζουν χοιρινά κρέατα και γενικά *ακάθαρτα ζώα. ⁴⁸ Τους απαγόρευσε να κάνουν *περιτομή στα παιδιά τους και απαίτησε να μianθούν με διάφορες ακάθαρτες, μιανές τροφές· ⁴⁹ να ξεχάσουν το *νόμο και να αλλάξουν όλα τα έθιμά τους. ⁵⁰ Όποιος δεν θα συμμορφωνόταν με τη διαταγή του βασιλιά θα ετιμωρείτο με θάνατο.

⁵¹ Μ' αυτό το πνεύμα έστειλε ο βασιλιάς γραπτή διαταγή σ' όλο το βασίλειό του· διόρισε αξιωματούχους για να επιβλέπουν το λαό του Ισραήλ και διέταξε τις πόλεις του Ιούδα να θυσιάζουν χωριστά η καθεμιά στα είδωλα. ⁵² Πολλοί από το λαό που είχαν εγκαταλείψει το Μωσαϊκό νόμο, συντάχθηκαν με τους αξιωματούχους του βασιλιά και προξένησαν κακό στη χώρα. ⁵³ Έτσι οι πιστοί Ισραηλίτες αναγκάστηκαν να κρύβονται όπου μπορούσαν για να σωθούν.

Η ειδωλολατρία στο ναό του Θεού

⁵⁴ Στις δεκαπέντε του *μήνα Χασελεύ, το έτος 145,ς έσπησαν το *βδέλυγμα της ερημώσεως πάνω στο θυσιαστήριο. Έχτισαν βωμούς ειδώλων στις άλλες πόλεις του Ιούδα, ⁵⁵ και θυμιάζαν μπροστά στις πόρτες των σπιτιών και στις πλατείες. ⁵⁶ Επίσης όσα βιβλία του νόμου βρήκαν, τα έσχισαν και τα έκαψαν. ⁵⁷ Αν κάποιος είχε ένα βιβλίο του νόμου ή τηρούσε το νόμο, αυτόν τον σκότωναν, σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά. ⁵⁸ Αυτά λοιπόν έκαναν οι αξιωματούχοι κάθε μήνα με την εξουσία που είχαν, στους πιστούς Ισραηλίτες, που τους ανακάλυπταν σ' όλες τις πόλεις.

⁵⁹ Στις είκοσι πέντε του ίδιου μήνα πρόσφεραν θυσία στον ειδωλολατρικό βωμό, που είχε σπηθεί πάνω στο θυσιαστήριο. ⁶⁰⁻⁶¹ Σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά κρεμούσαν τα βρέφη στο λαιμό των γυναικών που είχαν κάνει περιτομή στα παιδιά τους και τις σκότωναν μαζί μ' αυτά. Επίσης ληηλατούσαν τα σπίτια τους και σκότωναν εκείνους που είχαν κάνει περιτομή. ⁶² Πολλοί όμως από τους Ισραηλίτες είχαν αποφασίσει σταθερά και αμετάκλητα να μη φάνε τίποτε ακάθαρτο. ⁶³ Έτσι, προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να μianθούν με τις τροφές και να βεβηλώσουν την άγια διαθήκη. ⁶⁴ Η οργή του Κυρίου είχε ξεσπάσει εναντίον των Ισραηλιτών.

Το πένθος των πιστών Ισραηλιτών

2 Εκείνο τον καιρό ένας *ιερέας από την οικογένεια του Ιωαρίβ, που ονομαζόταν Ματθαίας, γιος του Ιωάννη και εγγονός του Συμεών, έφυγε από την *Ιερουσαλήμ και πήγε να μείνει στη Μωδιν. ² Ο Ματθαίας είχε πέντε γιους: Τον Ιωάννη, που επονομαζόταν Γαδδής, ³ τον Σίμωνα, που επονομαζόταν Θασσί, ⁴ τον Ιούδα, που επονομαζόταν Μακκαβαίος, ⁵ τον Ελεάζαρ, που επονομαζόταν Αουράν και τον Ιωνάθαν, που επονομαζόταν

^ετων ιερέων του. Κατά λ «αγίους» Μπορεί επίσης να εννοούνται τα ιερά σκευη του ναού ή ολη η συναξη του λαού
^ςΔηλ το 167 π Χ ^ζΜακκαβαίος Το ονομα προερχεται από το αραμαϊκό «μακκαμπά» και σημαίνει «σφυρα» Περισσότερα βλ. Εισαγωγή

Αιφούς.

⁶ Όταν ο Ματθαθίας είδε τις ασεβείς πράξεις που γίνονταν στον *Ιούδα και στην Ιερουσαλήμ, ⁷είπε:

«Αλίμονο! Γιατί γεννήθηκα;

Για να δω του λαού μου

και της άγιας πόλης την καταστροφή;

Ή μήπως για να κατοικώ εκεί,

όταν η πόλη θα 'πεφτε στα χέρια

των εχθρών

και ο *ναός στα χέρια αλλοφύλων;

⁸ Ο ναός της έγινε σαν άνθρωπος

δίχως καμιά τιμή,

⁹ τα δοξασμένα σκεύη της τα πήραν

λάφυρα·

τα βρέφη της τα θανατώσαν

στις πλατείες,

τα παλικάρια της τα φόνευσε το ξίφος

του εχθρού.

¹⁰ Ποιο έθνος μερίδιο δεν πήρε

απ' το βασίλειο της πόλης

και ποιο δεν άρπαξε από τους

θησαυρούς της;

¹¹ Όλα τα στολίδια της τα πήραν

κι από ελεύθερη έγινε σκλάβα.

¹² Κοιτάξτε πώς ερημώθηκαν τα ιερά μας,

η ομορφιά μας και η δόξα μας.

Μιάνθηκαν όλα από τα έθνη.

¹³ Τι ωφελεί, λοιπόν, να ζούμε πια;

¹⁴ Στο σημείο αυτό ο Ματθαθίας και οι γιοι του διέρρηξαν τα ιμάτιά τους,⁷ φόρεσαν πένθιμες *ποδιές και ξέσπασαν σε γοερό θρήνο.

Η αντίσταση αρχίζει

¹⁵ Μια μέρα οι άνθρωποι του βασιλιά που εξανάγκαζαν το λαό να παραβαίνει το *νόμο ήρθαν στην πόλη Μωδεΐν, για να θυσιάσουν.

¹⁶ Πολλοί από τους Ισραηλίτες ήρθαν να τους συναντήσουν και μαζί τους ο Ματθαθίας και οι γιοι του.

¹⁷ Οι απεσταλμένοι του βασιλιά είπαν στο Ματθαθία: «Εσύ είσαι άρχοντας δοξασμένος

και πρόσωπο σπουδαίο σ' αυτή την πόλη κι επίσης υποστηρίζεις από τους γιους σου και τους συμπατριώτες σου. ¹⁸ Ελα, λοιπόν, τώρα πρώτος εσύ να εκτελέσεις τη διαταγή του βασιλιά, όπως έκαναν όλα τα άλλα έθνη, ο λαός της Ιουδαίας και όλοι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ. Έτσι εσύ και τα παιδιά σου θα ονομαστείτε “*φιλοι του βασιλιά”, και θα τιμηθείτε με ασημί και χρυσάφι και με άλλα πλούσια δώρα».

¹⁹ Τότε ο Ματθαθίας απάντησε με δυνατή φωνή: «Κι αν ακόμη όλα τα έθνη που είναι υπόδουλα στο βασιλιά υποκύψουν και απαρνηθούν τη θρησκεία των προγόνων τους προκειμένου να υπακούσουν τις διαταγές του, ²⁰ εγώ, οι γιοι μου και οι συμπατριώτες μου θα παραμείνουμε πιστοί στη *διαθήκη που έκανε ο Θεός με τους προγόνους μας. ²¹ Θεός φυλάξοι, που θ' απαρνηθούμε το νόμο και τις εντολές! ²² Δεν πρόκειται να υπακούσουμε στις διαταγές του βασιλιά και να προδώσουμε τη λατρεία μας και ν' αποκλίνουμε δεξιά ή αριστερά».

²³ Μόλις ο Ματθαθίας σταμάτησε να μιλάει, κάποιος άντρας Ιουδαίος πλησίασε, μπροστά στα μάτια όλων, για να προσφέρει θυσία στο βωμό της Μωδεΐν, σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά. ²⁴ Όταν το είδε αυτό ο Ματθαθίας, άναψε ο ζήλος του κι άρχισε να τρέμει ολόκληρος. Φουρκισμένος από δίκαιη οργή, έτρεξε σύμφωνα με το νόμο του Θεού κι έσφαξε τον άντρα εκείνον πάνω στο βωμό. ²⁵ Μετά γκρέμισε το βωμό και σκότωσε και τον απεσταλμένο του βασιλιά, που εξανάγκαζε το λαό να θυσιάζει στα είδωλα. ²⁶ Έτσι υποστήριξε με ζήλο το νόμο του Μωυσή, όπως τότε που ο Φινεές σκότωσε τον Ζαμβρί, γιο του Σαλώμ.

²⁷ Μετά απ' αυτό το γεγονός ο Ματθαθίας περιδιάβηκε την πόλη φωνάζοντας δυνατά: «Όποιος υποστηρίζει με ζήλο το νόμο του Μωυσή και τηρεί σταθερά τη διαθήκη, ας με ακολουθήσει!» ²⁸ Τότε αυτός και οι γιοι του κατέφυγαν στα βουνά και εγκατέλειψαν όλα τους τα υπάρχοντα στην πόλη

Ἡ διέρρηξαν Βλ ὑποσ εις Γεν 37,34

Αγώνας ακόμα και το Σάββατο

²⁹ Πολλοί που ήθελαν να ζήσουν με δικαιοσύνη, σύμφωνα με το νόμο του Μωυσή, βγήκαν στην έρημο με σκοπό να μείνουν εκεί, ³⁰ μαζί με τα παιδιά τους, τις γυναίκες τους και τα ζώα τους, γιατί αντιμετώπιζαν μεγάλους κατατρεγμούς.

³¹ Οι αξιωματικοί του βασιλιά και ο στρατός τους, που ήταν στην Ιερουσαλήμ, στην Ήβλη Δαβίδ, έμαθαν ότι μερικοί είχαν περιφρονησει τη διαταγή του βασιλιά και είχαν καταφύγει στις κρυψώνες της ερήμου. ³² Τότε ένα τμήμα στρατού τους αναζήτησαν, τους ανακάλυψαν και στρατοπέδευσε ένα Σάββατο εναντίον τους. ³³ «Φτάνει πια», τους έλεγαν· «βγείτε και κάνετε όπως διατάζει ο βασιλιάς και θα σωθείτε».

³⁴ Εκείνοι απάντησαν: «Δεν θα βγούμε, ούτε θα εκτελέσουμε τη διαταγή του βασιλιά, για να μη βεβηλώσουμε το Σάββατο».

³⁵ Τότε οι στρατιώτες τους επιτεθήκαν αμέσως. ³⁶ Οι Ιουδαίοι όμως δεν ανταπάντησαν, ούτε τους πέταξαν έστω κι ένα λιθάρι, ούτε προστάτησαν τις κρυψώνες τους, ³⁷ αλλά αποφάσισαν: «Καλύτερα να πεθάνουμε όλοι με καθαρή τη συνειδησή μας· επικαλούμαστε μάρτυρες τον ουρανό και τη γη ότι μας σκοτώνετε χωρίς να μας δικάσετε».

³⁸ Έτσι, οι εχθροί έκαναν επίθεση ανήμερα το Σάββατο και σκότωσαν αυτούς και τις γυναίκες τους, τα παιδιά τους και τα κτήνη τους, περίπου χίλιους ανθρώπους.

³⁹ Όταν ο Ματθαθίας και οι φίλοι του έμαθαν τα καθέκαστα, τους έκλαψαν πικρά. ⁴⁰ Μετά είπαν μεταξύ τους: «Αν όλοι μας κάνουμε όπως έκαναν αυτοί οι συμπατριώτες μας και δεν πολεμήσουμε για τη ζωή μας και τα έθιμά μας εναντίον των εθνών, πολύ γρήγορα αυτοί θα μας εξαφανίσουν από τη γη». ⁴¹ Εκείνη την ημέρα λοιπόν κατέληξαν στην εξέλιξη απόφαση: «Όποιος έρθει να μας πολεμήσει ανήμερα Σάββατο, θα τον πολεμήσου-

με κι εμείς, για να μην πεθάνουμε όλοι, όπως πέθαναν οι συμπατριώτες μας στους κρυψώνες».

Οι πρώτες επιτυχίες του απελευθερωτικού αγώνα

⁴² Τότε ενώθηκαν μ' αυτούς πολλοί από τους Ασιδαίους,^θ που ήταν άντρες φημισμένοι στο Ίσραήλ για την ανδρεία τους, καθώς και όσοι άλλοι ήταν ολόψυχα αφοσιωμένοι στο Μωσαϊκό νόμο· ⁴³ επίσης, όλοι όσοι είχαν διαφύγει τις διώξεις, ενώθηκαν μ' αυτούς και τους υποστήριξαν. ⁴⁴ Έτσι συγκροτήθηκε ένας στρατός, ο οποίος στη φοβερή οργή τους χτύπησε τους αμαρτωλούς και ασεβείς ανθρώπους. Όσοι διέφυγαν, κατέφυγαν ανάμεσα στα ειδωλολατρικά έθνη για να γλιτώσουν.

⁴⁵ Τότε ο Ματθαθίας και οι φίλοι του πήγαν σ' όλη τη χώρα και γκρέμισαν τους ειδωλολατρικούς βωμούς, ⁴⁶ κι όσα βρήκαν παιδιά *απερίμητα μέσα στα όρια του Ισραήλ, τους έκαναν *περιτομή με την βία. ⁴⁷ Καταδίωξαν τους αλαζόνες εχθρούς και το έργο τους είχε αίσιο τέλος. ⁴⁸ Έτσι, υπερασπίστηκαν το νόμο του Μωυσή εναντι των ειδωλολατρικών εθνών και των βασιλιάδων τους και δεν άφησαν τον ασεβή βασιλιά Αντίοχο να θριαμβεύσει.

Τελευταίες υποθήκες του Ματθαθία

⁴⁹ Όταν ο Ματθαθίας κατάλαβε ότι πλησιάζει το τέλος του, κάλεσε τους γιους του και τους είπε:

«Στην εποχή μας κυριαρχεί η αλαζονεία και η απελπισία· ζούμε σε μέρες καταστροφής και μεγάλης οργής. ⁵⁰ Γι' αυτό, παιδιά μου, αφοσιωθείτε με ζήλο στο Μωσαϊκό νόμο, και θυσιάστε και τη ζωή σας ακόμα για τη *διαθήκη του Θεού με τους προγόνους μας. ⁵¹ Θυμηθείτε τα κατορθώματα των προγόνων μας στην εποχή τους και έτσι, ακολουθώντας το παράδειγμά τους, θα αποκτι-

^θ *Ασιδαίοι* Εξελληνισμένος εβρ όρος που σημαίνει «ευσεβείς» Προκειται για Ιουδαίους που ήταν προσκολλημένοι στο Μωσαϊκό νομο και κατα την παραδοση αποτελούσαν τον κυριο όγκο του στρατού του Ιουδα Μακκαβαίου (βλ Β΄ Μακ 14,6), παρεμμεναν όμως ανεξαρτητοι απο την πολιτική του (βλ υποσ εις Α΄ Μακ 7,13)

σετε μεγάλη δόξα και αιώνια φήμη.

⁵² »Ο *Αβραάμ έμεινε πιστός την ώρα του πειρασμού, και γι' αυτή του την πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο.

⁵³ »Ο Ιωσήφ στον καιρό της δυστυχίας του πήρσε τις εντολές του Θεού και έτσι έγινε άρχοντας της Αιγύπτου.

⁵⁴ »Ο πρόγονος μας Φινεές, με το να επιδειξει ένθερμο ζήλο, έλαβε την υπόσχεση για μια αιώνια ιεροσύνη.

⁵⁵ »Ο Ιησούς πήρσε τον λόγο του Θεού κι έγινε *Κριτής του Ισραήλ.

⁵⁶ »Κι ο Χάλεβ έδωσε ενθαρρυντική μαρτυρία μπροστά στη σύναξη του λαού κι απέκτησε μερίδιο στη χώρα.

⁵⁷ »Ο Δαβίδ με την πιστότητά του κληρονόμησε για πάντα στο μέλλον το βασιλικό θρόνο.

⁵⁸ »Κι ο *Ηλίας έδειξε ένθερμο ζήλο για το νόμο του Θεού και γι' αυτό αναλήφθηκε στον ουρανό.

⁵⁹ »Ο Ανανίας, ο Αζαρίας και ο Μισαήλ με την πίστη τους σώθηκαν από τη φωτιά.

⁶⁰ »Κι ο Δανιήλ με τη δικαιοσύνη του γλίτωσε από το στόμα των λιονταριών.

⁶¹ »Έτσι θα σας βλέπουν κι εσάς οι επόμενες γενιές, γιατί όποιος ελπίζει στο Θεό δεν θα μείνει δίχως υποστήριξη. ⁶² Μη φοβηθείτε τις απειλές κανενός αμαρτωλού, γιατί η δόξα του είναι προορισμένη να γίνει κοπριά και σκουλήκια. ⁶³ Σήμερα μπορεί να φαίνεται ισχυρός, άυριο όμως θα εξαφανιστεί, γιατί θα επιστρέψει στο χώμα κι όλες οι μηχανορραφίες του θα εκλείψουν. ⁶⁴ Εσείς όμως, παιδιά μου, να φανείτε ισχυροί και ανδρείοι υπερασπιστές του νόμου του Θεού, γιατί μόνο μ' αυτόν θα μεγαλοουργήσετε.

⁶⁵ »Τώρα λοιπόν είναι εδώ ο αδερφός σας ο Συμεών· γνωρίζω καλά ότι είναι άνθρωπος μυαλωμένος· να τον ακούτε πάντοτε· αυτός θα είναι σαν πατέρας σας. ⁶⁶ Κι ο Ιούδας ο Μακκαβαίος είναι ισχυρός και δυνατός από

τα νιάτα του· αυτός θα είναι αρχηγός σας στο στράτευμα και θα πολεμήσει εναντίον των εχθρικών λαών. ⁶⁷ Μαζέψετε κοντά σας όλους όσοι εφαρμόζουν το νόμο και πάρτε εκδίκηση για το λαό σας. ⁶⁸ Ανταποδώστε στα έθνη αυτά που σας έκαναν και φροντίστε να τηρείτε με προσοχή τις προσταγές του νόμου»

⁶⁹⁻⁷⁰ Μετά ο Ματθαίας τούς ευλόγησε και πήγε με τους νεκρούς προγόνους του λαού του. Πέθανε το έτος 146.¹ Οι γιοι του τον έθαψαν στους τάφους των προγόνων τους στη Μωδεΐν και τον έκλαψαν όλοι οι Ισραηλίτες.

Ιούδας ο Μακκαβαίος

(3,1 – 9,22)

3 Ο Ιούδας, που επονομαζόταν Μακκαβαίος, γιος του Ματθαία, έγινε αρχηγός στη θέση του πατέρα του. ² Τ' αδέρφια του και οι σύντροφοι του πατέρα του τον υποστήριξαν και ήταν όλοι τους ευτυχείς που πολεμούσαν υπέρ του *Ισραήλ.

³ Δόξα μεγάλη έφερε ο Ιούδας στο λαό του!

Φόρσεσε θώρακα σαν γίγαντας, ζώστηκε τις πολεμικές του εξαρτύσεις και έκανε πολέμους, προστάτης του στρατού του με το ξίφος του.

⁴ Όμοιος λιοντάρι με τα κατορθώματά του, όμοιος με λιονταρόπουλο, που για το θήραμα βρουχάται.

⁵ Βρήκε και καταδίωξε τους ασεβείς, φωτιά έβαλε σ' όλους εκείνους που το λαό αναστάτωναν.

⁶ Ζαρώσαν όλοι απ' το φόβο τους γι' αυτόν, ταραχτήκαν οι ασεβείς κι όλοι οι άνομοι.

Χάρη στα κατορθώματα του Ιούδα οι Ιουδαίοι σώθηκαν.

¹ Δηλ το 166 π Χ

7 Πολλούς πίκρανε βασιλιάδες,
 μα στους Ισραηλίτες έδωσε με τις
 πράξεις του χαρά!
 Αιώνια τον θυμούνταν, τον εξιμνούσαν
 και τον καλοτύχιζαν.
 8 Τις πόλεις του *Ιούδα περιδιάβηκε
 κι εξόντωσε τους ασεβείς που ζούσανε
 σ' αυτές.
 Έτσι απέτρεψε απ' τους Ισραηλίτες
 την οργή του Θεού.
 9 Γύρω του μάζεψε όλους όσους
 τους απειλούσε η καταστροφή
 Και έφτασε η φήμη του μέχρι τα πέρατα
 της γης.

Ο Ιούδας νικάει τον Απολλώνιο και τον Σήρωνα

10 Ο Απολλώνιος^α συγκέντρωσε *εθνικούς
 στρατιώτες και ισχυρά στρατεύματα από τη
 Σαμάρεια, για να πολεμήσει εναντίον των
 Ισραηλιτών. 11 Όταν το έμαθε ο Ιούδας, βγή-
 κε να τον αντιμετωπίσει. Του επιτέθηκε και
 τον σκότωσε. Πολλοί επίσης έπεσαν στη μά-
 χη και οι υπόλοιποι τράπηκαν σε φυγή. 12 Όταν
 ληηλάτησαν τα πτώματα, ο Ιούδας πήρε
 το ξίφος του Απολλώνιου και πολεμούσε μ'
 αυτό σ' όλη του τη ζωή.

13 Όταν ο Σήρων, αρχηγός των συριακών
 δυνάμεων έμαθε ότι ο Ιούδας συγκέντρωσε
 πολυάριθμο στρατό από πιστούς Ιουδαίους
 έτοιμους να βγουν εναντίον του σε πόλεμο,
 14 είπε: «Τώρα η φήμη μου θ' απλωθεί παν-
 τού και θα δοξαστώ στο βασιλείο μου πολε-
 μώντας τον Ιούδα και τους ανθρώπους του,
 που περιφρονούν τη διαταγή του βασιλιά».
 15 Ετοιμάστηκε λοιπόν να κάνει εκστρατεία.
 Μαζί του ενώθηκε ισχυρή δύναμη απίστων
 ειδωλολατρών, για να τον βοηθήσουν να εκ-
 δικηθεί τους Ισραηλίτες. 16 Όταν έφτασαν
 στον ανήφορο που οδηγεί στη Βαιθωρών,
 βγήκε ο Ιούδας με μικρή δύναμη να αντιμε-
 τωπίσει το Σήρωνα. 17 Καθώς όμως είδαν ό-
 λο εκείνο το στράτευμα να έρχεται εναντίον
 τους, οι άντρες του Ιούδα του είπαν: «Πώς

είναι δυνατόν εμείς οι λίγοι να πολεμήσουμε
 εναντίον αυτού του ισχυρού στρατού; Εδώ
 κοντεύουμε να λιποθυμήσουμε από την πεί-
 να». 18 Ο Ιούδας τους απάντησε: «Είναι εύ-
 κολο πράγμα οι πολλοί να πέσουν στα χέρια
 των λίγων· για το Θεό του ουρανού είναι το
 ίδιο να εξασφαλίζει σωτηρία και με πολλούς
 και με λίγους. 19 Γιατί η νίκη στον πόλεμο
 δεν εξαρτάται από τη μεγάλη δύναμη αλλά
 από τη δύναμη που έρχεται απ' τον ουρανό.
 20 Αυτοί έρχονται εναντίον μας γεμάτοι υπε-
 ρηφάνεια και αδικία για να καταστρέψουν ε-
 μάς, τις γυναίκες μας και τα παιδιά μας και
 για να μας πάρουν σαν λάφυρα. 21 Εμείς ό-
 μως πολεμάμε για τη ζωή μας και τους *νό-
 μους μας 22 κι ο Κύριος θα τους εξαφανίσει
 από μπροστά μας· φτάνει εσείς να μην τους
 φοβόσαστε». 23 Όταν τελείωσε τα λόγια του
 ο Ιούδας, έκανε αμέσως αιφνιδιαστική επί-
 θεση και κατατρόπωσε το Σήρωνα και το
 στρατό του. 24 Οι άντρες του τους καταδίω-
 ξαν στον κατήφορο που οδηγεί από τη Βαι-
 θωρών στην πεδιάδα. Οκτακόσιοι απ' αυ-
 τούς σκοτώθηκαν και οι υπόλοιποι έφυγαν
 στη χώρα των *Φιλιστών. 25 Έτσι, όλα τα
 γύρω έθνη άρχισαν να φοβούνται τον Ιούδα
 και τους αδερφούς του. 26 Η φήμη του Ιούδα
 έφτασε μέχρι το βασιλιά Αντίοχο, και όλα τα
 έθνη μιλούσαν για τις μάχες που είχε δώσει.

Ο βασιλιάς αναθέτει στο Λυσία να εξοντώσει τους Ιουδαίους

27 Όταν ο βασιλιάς Αντίοχος έμαθε τι είχε
 συμβεί, οργίστηκε φοβερά κι έστειλε και
 συγκέντρωσε όλες τις δυνάμεις του κρά-
 τος του και συγκρότησε έναν πανίσχυρο
 στρατό. 28 Άνοιξε το θησαυροφυλάκιο του κι
 έδωσε στους στρατιώτες του μισθούς για έ-
 να χρόνο και τους διέταξε να είναι έτοιμοι
 για όπου τους χρειαστεί. 29 Αντιλήφθηκε ό-
 μως ότι τα θησαυροφυλάκια είχαν αδειάσει,
 ενώ οι φόροι της χώρας ήταν μηδαμικοί ε-
 ξαιτίας του διχασμού και των ζημιών που εί-
 χαν προκληθεί επειδή είχαν παραβιαστεί οι

^αΑπολλωνιος. Κατά τον Ιουδαίο ιστορικό Ιώσηπο, ήταν ο στρατιωτικός διοικητής της Σαμάρειας

νόμοι που ίσχυαν από τους προηγούμενους βασιλιάδες. ³⁰ Φοβήθηκε λοιπόν μήπως δε μπορούσε ν' αντιμετωπίσει τις δαπάνες ή να δώσει δώρα, όπως είχε δώσει προηγουμένως απλόχερα μια δυο φορές, έτσι ώστε να ξεπερνάει σε γενναιοδωρία τους πριν απ' αυτόν βασιλιάδες. ³¹ Βρισκόταν σε μεγάλο αδιέξοδο και γι' αυτό αποφάσισε να πάει στην Περσία για να εισπράξει τους φόρους από τις εκεί επαρχίες. Έτσι θα συγκέντρωνε πολύ χρήμα. ³² Στη θέση του άφησε το Λυσία, άνθρωπο ευγενή, που ανήκε στη βασιλική *οικογένεια, να επιβλέπει τις υποθέσεις του βασιλείου στην περιοχή από τον ποταμό Ευφράτη μέχρι τα σύνορα της Αιγύπτου, ³³ και ν' ανατρέφει το γιο του τον Αντίοχο,^β μέχρις ότου ο ίδιος επιστρέψει. ³⁴ Ακόμα του έδωσε το μισό στρατό και τους ελέφαντες· του έδωσε εντολές τι να κάνει μ' αυτούς που κατοικούσαν στην Ιουδαία και στην *Ιερουσαλήμ: ³⁵ Τον διάταζε να στείλει εναντίον τους στρατό για να καταστρέψει και να εξαφανίσει κάθε ίχνος τους από τη γη, ³⁶ να φέρει ξένους να κατοικήσουν σ' όλη τη χώρα τους και να μοιράσει τη γη τους με κλήρο. ³⁷ Ο βασιλιάς ο ίδιος πήρε τον άλλο μισό στρατό και ξεκίνησε από την Αντιόχεια, την πρωτεύουσα, το έτος 147. Διάβηκε τον Ευφράτη και διάβαινε μέσα από τις ορεινές χώρες.^γ

Ο Λυσίας στέλνει στην Ιουδαία το Γοργία και το Νικάνορα

(Β΄ Μακ 8,8-11)

³⁸ Ο Λυσίας διάλεξε τον Πτολεμαίο, γιο του Δορυμένους, το Νικάνορα και το Γοργία, άντρες δυνατούς, από τους *φίλους του βασιλιά. ³⁹ Μ' αυτούς έστειλε σαράντα χιλιάδες άντρες πεζούς και επτά χιλιάδες καβαλλάρηδες, για να έρθουν στη χώρα του Ιούδα και να την καταστρέψουν, σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά. ⁴⁰ Ξεκίνησαν, λοιπόν, αυτοί με όλο το στρατό τους και ήρθαν και

στρατοπέδευαν κοντά στην Αμμαούς, στην πεδινή περιοχή. ⁴¹ Όταν οι έμποροι της περιοχής έμαθαν γι' αυτόν τον τεράστιο στρατό, πήραν άφθονο ασήμι και χρυσάφι, ακόμα κι αλυσίδες και ήρθαν στο στρατόπεδο να αγοράσουν αιχμαλώτους Ισραηλίτες για δούλους. Μαζί τους ήρθε και στρατιωτική δύναμη από την Ιδουμαία^δ και τη *Φιλισταία

Οι Ισραηλίτες προετοιμάζονται για τη μάχη

(Β΄ Μακ 8,12-23)

⁴² Ο Ιούδας και τ' αδέρφια του κατάλαβαν ότι η κατάσταση γινόταν όλο και πιο κρίσιμη, γιατί ξένες δυνάμεις άρχισαν να συγκεντρώνονται στα σύνορά τους· κατάλαβαν επίσης καλά πως ο βασιλιάς ήταν αυτός που είχε διατάξει να καταστρέψουν το λαό τους και να τους εξοντώσουν ολοκληρωτικά. ⁴³ Είπαν, λοιπόν, μεταξύ τους: «Εμπρός να αποκαταστήσουμε το γόητρο του λαού μας! Να πολεμήσουμε για το λαό μας και για τους ιερούς τόπους μας». ⁴⁴ Έτσι συγκεντρώθηκαν όλοι για να ετοιμαστούν για πόλεμο και να προσευχηθούν για να ζητήσουν το έλεος και την ευσπλαχνία του Θεού.

⁴⁵ Άδεια σαν έρημος είναι η Ιερουσαλήμ, κανείς απ' τους κατοίκους της σ' αυτήν δεν μπεινοβγαίνει.

Καταπατήθηκε ο *ναός, ξένοι περιδιαβάζουν την ακρόπολη, που κατοικία έχει γίνει των εθνών.

Κάθε χαρά έχει χαθεί απ' τους Ισραηλίτες· σταμάτησαν ν' ακούγονται η άρπα κι ο αυλός.

⁴⁶ Οι Ιουδαίοι συγκεντρώθηκαν και ήρθαν στη Μασσηφά, απέναντι απ' την Ιερουσαλήμ, γιατί η Μασσηφά ήταν παλιά τόπος προσευχής των Ισραηλιτών. ⁴⁷ Εκείνη την ημέρα νήστεψαν και φόρεσαν πένθιμες ποδιές, έβαλαν στάχτη στα κεφάλια τους και ξέσκιζαν τα

^βΤον Αντίοχο Δηλ τον κατοπινό Αντίοχο Ε΄ τον Ευπάτορα ^γΤο έτος 147, δηλ το 165 π Χ – Οι ορεινές χώρες είναι τα υψίπεδα του σημερινού Ιράν ^δΙδουμαία Το πιθανό κείμενο Το πρωτότυπο έχει «τη Συρία» Η Ιδουμαία ως τμήμα της αρχαίας Εδώμ, εκτεινόταν μέχρι τα νότια της Ιουδαίας

ρούχα τους. ⁴⁸ Έπειτα άνοιξαν το βιβλίο του νόμου για να το συμβουλευτούν, όπως τα έθνη ζητούσαν οδηγία από τα ομοιώματα των ειδώλων τους. ⁴⁹ Έφεραν τις στολές των ιερέων, τα πρωτογεννήματα και τις δεκάτες· ξεσήκωσαν όσους Ναζηραίους είχαν συμπληρώσει τις ημέρες της αφιέρωσής τους ⁵⁰ και προσευχήθηκαν με θέρμη στο θεό και είπαν: «Τι να κάνουμε, Κύριε, μ' αυτούς και πού να τους μεταφέρουμε; ⁵¹ Ο ναός σου έχει καταπατηθεί κι έχει βεβηλωθεί και οι ιερείς σου υποφέρουν κι εξευτελίζονται. ⁵² Τα έθνη έχουν συνασπισθεί εναντίον μας για να μας εξοντώσουν. Εσύ γνωρίζεις τι σκέπτονται εναντίον μας. ⁵³ Πώς θα μπορέσουμε να τους αντιμετωπίσουμε αν εσύ, Κύριε, δε μας βοηθήσεις;» ⁵⁴ Τότε σάλπισαν με τις σάλπιγγες κι αλάλαξαν δυνατά.

⁵⁵ Ύστερα ο Ιούδας τοποθέτησε αρχηγούς στο λαό, χιλίαρχους, εκατόνταρχους, πεντηκόνταρχους και δέκαρχους. ⁵⁶ Και πρόσταξε, όσοι έχτιζαν σπίτια, όσοι ήταν αρραβωνιασμένοι, όσοι φύτευαν αμπέλια και όσοι φοβούνταν, να γυρίσουν καθένας σπίτι του, όπως όριζε ο νόμος. ⁵⁷ Έπειτα ο στρατός μετακινήθηκε και στρατοπέδευσε νότια της Αμμαούς. ⁵⁸ Τότε ο Ιούδας τους είπε: «Ζωστείτε τα όπλα σας, πάρτε θάρρος και ετοιμαστείτε, ώστε το πρωί να πολεμήσουμε αυτά τα έθνη που έχουν συνασπιστεί εναντίον μας, για να εξαφανίσουν εμάς και τα ιερά μας. ⁵⁹ Είναι προτιμότερο να σκοτωθούμε στον πόλεμο παρά να δούμε την καταστροφή του έθνους μας και των ιερών τόπων μας. ⁶⁰ Άς πράξουμε κατά πώς θέλει ο Θεός».

Ήττα του Γοργία

(Β΄ Μακ 8,24-27)

4 Ο Γοργίας πήρε πέντε χιλιάδες άντρες και χίλιους εκλεκτούς βαβαλλάρηδες και βγήκε νύχτα απ' το στρατόπεδό του, ² με σκοπό να επιτεθεί στο στρατόπεδο των Ιουδαίων και να τους χτυπήσει αιφνιδιαστικά με την καθοδήγηση των φρουρών της ακρόπολης. ³ Όταν το πληροφορήθηκε ο Ιούδας, έ-

φυγε με τους άντρες του, για να χτυπήσουν το στρατό του βασιλιά στην Αμμαούς, ⁴ ενώ ακόμη οι δυνάμεις του Γοργία θα ήταν διασκορπισμένες έξω από το στρατόπεδο. ⁵ Πράγματι, ο Γοργίας ήρθε στο στρατόπεδο του Ιούδα νύχτα, αλλά δε βρήκε κανένα κι άρχισε να τους αναζητάει στα βουνά, γιατί υπολόγισε ότι θα είχαν καταφύγει εκεί από το φόβο του στρατού του.

⁶ Όταν όμως ξημέρωσε, εμφανίστηκε ο Ιούδας στην πεδιάδα με τρεις χιλιάδες άντρες· πλην όμως δεν είχαν θώρακες και ξίφη όπως θα 'θελαν. ⁷ Όταν είδαν το στρατό των εθνών που ήταν ισχυρός και εξοπλισμένος και προστατευμένος ολόγυρα από το ιππικό, και ότι όλοι τους ήταν εμπειροπόλεμοι, ⁸ είπε ο Ιούδας στους συντρόφους του: «Μη τους φοβηθείτε που είναι πολλοί, ούτε να δειλιάσετε αν σας επιτεθούν. ⁹ Θυμηθείτε πώς σώθηκαν οι πρόγονοί μας στην Έρυθρά Θάλασσα, όταν τους καταδίωκε ο Φαραώ με το στρατό του. ¹⁰ Τώρα λοιπόν ας επικαλεστούμε το Θεό, μήπως μας σπλαχνιστεί και θυμηθεί τη διαθήκη του με τους προγόνους μας και εξολοθρεύσει σήμερα αυτό το στρατό όταν θα επιτεθούμε. ¹¹ Τότε θα γνωρίσουν όλα τα έθνη ότι υπάρχει κάποιος που σώζει και λυτρώνει τους Ισραηλίτες».

¹² Όταν τα ειδωλολατρικά έθνη είδαν τους Ιουδαίους να έρχονται εναντίον τους, ¹³ βγήκαν από το στρατόπεδο να τους πολεμήσουν. Τότε οι άντρες του Ιούδα σάλπισαν ¹⁴ και τους χτύπησαν· και τα έθνη διαλύθηκαν κι έφυγαν πέρα στην πεδιάδα. ¹⁵ Κι όσοι έμειναν πίσω τελευταίοι, τους κατέσφαξαν. Στη συνέχεια τους καταδίωξαν μέχρι τη Γαζηρών και μέχρι τις πεδιάδες της Ιδουμαίας, της Αζώτου και της Ιάμνειας και σκοτώθηκαν απ' αυτούς περίπου τρεις χιλιάδες άνδρες.

¹⁶ Όταν ο Ιούδας και ο στρατός του γύρισαν πίσω από την καταδίωξή τους, ¹⁷ είπε ο Ιούδας στους άντρες του: «Μη διανοηθείτε να πάρετε τα λάφυρα, γιατί έχουμε πόλεμο μπροστά μας. ¹⁸ Ο Γοργίας και ο στρατός του είναι στο βουνό εδώ κοντά μας. Κρατήστε

τώρα γερή αντίσταση ενάντια στους εχθρούς μας και πολεμήστε τους και έπειτα θα μπορείτε να πάρετε ανενόχλητοι τα λάφυρα. ¹⁹Ενώ έλεγε αυτά ο Ιούδας, φάνηκαν μερικοί απ' τους εχθρούς που τους παρατηρούσαν από πάνω απ' το βουνό. ²⁰Είδαν ότι είχαν πράγματι κατατροπωθεί και ότι οι Ιουδαίοι έκαιγαν κιάλας το στρατόπεδό τους, γιατί ο καπνός που έβγαине μαρτυρούσε το γεγονός. ²¹Όταν τα είδαν όλα αυτά πανικοβλήθηκαν· όταν μάλιστα είδαν και το στρατό του Ιούδα στην πεδιάδα να έχει παραταχθεί για μάχη, ²²έφυγαν όλοι τους στη *Φιλισταία.

²³Τότε ο Ιούδας γύρισε να πάρει τα λάφυρα από το στρατόπεδο. Μάζεψαν πολύ χρυσάφι και ασημι, υφάσματα βιολετιά και κόκκινα και πολλά άλλα αγαθά. ²⁴Γύρισαν υμνώντας και δοξολογώντας το Θεό. «Μεγάλη είναι η καλοσύνη του», έλεγαν «κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!» ²⁵Εκείνη την ημέρα ο Θεός έσωσε τους Ισραηλίτες με πολύ θαυμαστό τρόπο.

Ήττα και σύλληψη του Λυσία

(Β΄ Μακ 11,1-12)

²⁶Όσοι από τους αλλοφύλους γλίτωσαν, πήγαν κι ανάφεραν στο Λυσία όλα τα συμβάντα. ²⁷Εκείνος όταν τα άκουσε, συγχύστηκε κι έπεσε σε μεγάλη στενοχώρια, γιατί τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως τα περίμενε εναντίον των Ισραηλιτών και μάλιστα συνέβη το αντίθετο απ' ό,τι είχε διατάξει ο βασιλιάς. ²⁸Τον επόμενο χρόνο, λοιπόν, ο Λυσίας στρατολόγησε εξήντα χιλιάδες εκλεκτούς άντρες και πέντε χιλιάδες βαβαλλάρηδες για να πολεμήσει τους Ισραηλίτες. ²⁹Ήρθαν λοιπόν στην Ιδουμαία και στρατοπέδευσαν στη Βαιθσούρα, όπου ήρθε να τους αντιμετωπίσει ο Ιούδας με δέκα χιλιάδες άντρες.^{1ε}

³⁰Όταν είδε ο Ιούδας τον ισχυρό στρατό, προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια: «Ευλογημένος να 'σαι εσύ, σωτήρα του *Ισραήλ! Εσύ ε-

ξουδετέρωσες την επίθεση του ισχυρού εκείνου γίγαντα μέσω του *δούλου σου του Δαβίδ και παρέδωσες το στρατό των αλλοφύλων στην εξουσία του Ιωνάθαν, γιου του Σαούλ και του υπασπιστή του. ³¹Έτσι και τώρα, παράδωσε στην εξουσία του λαού σου του Ισραήλ κι ετούτον εδώ το στρατό και κάνει κι αυτούς τους ειδωλολάτρες να ντροπιστούν για το στρατό τους και το ιππικό τους. ³²Κάνε τους να πανικοβληθούν και διάλυσε την αυτοπεποίθησή που τους δίνει η δύναμή τους· ας κλονιστούν όταν θ' αντικρύζουν την καταστροφή τους. ³³Σύντριψέ τους με το ξίφος αυτών που σε αγαπούν, κι ας σε δοξολογήσουν με ύμνους όλοι όσοι πιστεύουν σ' εσένα».

³⁴Στην επίθεση που έγινε, σκοτώθηκαν κατά τη συμπλοκή περίπου πέντε χιλιάδες άντρες απ' το στρατό του Λυσία. ³⁵Όταν ο Λυσίας είδε ότι ο στρατός του τράπηκε σε φυγή, ενώ ο στρατός του Ιούδα έδειξε θάρρος κι ήταν αποφασισμένοι να ζήσουν ή να πεθάνουν ηρωικά, έφυγε στην Αντιόχεια. Εκεί στρατολόγησε ξένους και υπολόγιζε να ξαναγυρίσει στην Ιουδαία με ακόμα μεγαλύτερο στρατό.

Εξαγνισμός του ναού

³⁶Ο Ιούδας και τα αδέρφια του είπαν: «Τώρα που οι εχθροί μας εξουδετερώθηκαν, αν ανεβούμε να εξαγνίσουμε το *ναό και να τον καθαριάσουμε. ³⁷Μαζεύτηκε, λοιπόν, όλος ο στρατός και ανέβηκαν στο όρος *Σιών. ³⁸Εκεί βρήκαν το ναό ερημωμένο και το *θυσιαστήριο να έχει βεβηλωθεί. Οι πύλες του ναού ήταν καμένες και οι αυλές γεμάτες χορτάρια όπως στο δάσος ή στα βουνά· τα δώματα των *ιερέων ήταν γκρεμισμένα.

³⁹Τότε διέρρηξαν τα ιμάτιά τους, έβαλαν στάχτη στο κεφάλι τους κι έγινε μεγάλος θρήνος.^{1ς} ⁴⁰Έπεσαν με το πρόσωπο στη γη κι όταν οι σάλπιγγες έδωσαν το σύνθημα, άρχισαν όλοι να φωνάζουν στον Κύριο του

^{1ε}Για την *Ιδουμαία* βλ υποσ εις κεφ 3,41 – Η *Βαιθσούρα* ήταν στρατηγική περιοχή στα νότια σύνορα της Ιουδαίας (στ 61) Ο Λυσίας περικύκλωσε την Ιουδαία από τα δυτικά και τα νότια ^{1ς}Εκδηλώσεις πένθους και απόγνωσης

ουρανού ⁴¹ Τότε ο Ιούδας όρισε μερικούς άντρες να πολεμούν τους *εθνικούς που υπερασπιζόνταν την ακρόπολη, όσο διάστημα εκείνος θα εξάγνιζε το ναό.

⁴² Μετά διάλεξε άψογους ιερείς, που ήταν προσηλωμένοι στο Μωσαικό *νόμο ⁴³ κι αυτοί *καθάρισαν το ναό και πέταξαν τα βεβηλωμένα λιθάρια σε *ακάθαρτο τόπο. ⁴⁴ Επίσης συσκέφθηκαν τι να κάνουν το *θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων που είχε βεβηλωθεί ⁴⁵ και κατέληξαν στην ορθή απόφαση να το γκρεμίσουν, για να μην αποτελεί εκεί μνημείο ντροπής, αφού είχε βεβηλωθεί από τους εθνικούς

Γκρέμισαν, λοιπόν, το θυσιαστήριο ⁴⁶ κι έβαλαν τα λιθάρια του σ' ένα κατάλληλο μέρος στο βουνό του ναού, ωστόσο πάει εκεί ένας *προφήτης για να πει τι θα 'πρεπε να γίνει μ' αυτά. ⁴⁷ Μετά πήραν, όπως όριζε ο νόμος, απελέκητα λιθάρια και έχτισαν καινούριο θυσιαστήριο, όμοιο με το προηγούμενο. ⁴⁸ Επίσης επισκεύασαν το ναό και τα άλλα εσωτερικά μέρη του και καθαγίασαν τις αυλές. ⁴⁹ Ακόμη κατασκεύασαν καινούρια ιερά σκεύη και τοποθέτησαν τη λυχνία, το θυσιαστήριο των θυσιαιμάτων και την τράπεζα μέσα στο ναό. ⁵⁰ Θυμίασαν στο θυσιαστήριο, άναψαν τα λυχνάρια της λυχνίας και φώτισαν το ναό. ⁵¹ Έτελος τοποθέτησαν τους άρτους της *προθέσεως πάνω στην τράπεζα, κρέμασαν και τις κουρτίνες κι έτσι τελείωσαν όλες οι απαραίτητες εργασίες

Εγκαινία του ναού

(Β΄ Μακ 10,1-8)

⁵² Στις είκοσι πέντε του ένατου *μήνα, του Χασελεύ, το έτος 148,¹ σηκώθηκαν οι Ιουδαίοι πρωί πρωί ⁵³ και πρόσφεραν *θυσία, σύμφωνα με το νόμο, πάνω στο καινούριο θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων που είχαν χτίσει ⁵⁴ Ήταν την ίδια εποχή, που το θυσιαστήριο το είχαν μολύνει οι εθνικοί* την ίδια μέρα μάλιστα έγιναν τα εγκαινία του νέου

θυσιαστηρίου με ψαλμωδίες και με κιθάρες, άρπες και κύμβαλα ⁵⁵ Όλος ο λαός έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησαν και δοξολόγησαν τον Κύριο του ουρανού, που τους βοήθησε να νικήσουν. ⁵⁶ Για οκτώ μέρες γιόρταζαν τα εγκαινία του θυσιαστηρίου και πρόσφεραν πανευτυχείς *ολοκαυτώματα, θυσίες κοινωνίας κι ευχαριστήριες προσφορές στον Κύριο.

⁵⁷ Έπειτα στόλισαν την πρόσωση του ναού με χρυσά στεφάνια κι άλλα στολίδια σε σχήμα ασπίδας και εγκαινίασαν τις πύλες και τα δωμάτια των ιερέων και έβαλαν σ' αυτά πόρτες. ⁵⁸ Η ευφροσύνη του λαού ήταν μεγάλη, γιατί η ντροπή που ένιωθαν από την προσβολή που τους είχαν κάνει οι εθνικοί, είχε εξαλειφθεί. ⁵⁹ Τότε ο Ιούδας, τα αδέρφια του και όλη η συνάθροιση των Ισραηλιτών όρισαν να γιορτάζονται με πανηγυρισμούς οι μέρες των *Εγκαινίων του θυσιαστηρίου τον ίδιο καιρό κάθε χρόνο για οκτώ μέρες, αρχίζοντας από τις είκοσι πέντε του μήνα Χασελεύ.

⁶⁰ Μετά έχτισαν γύρω γύρω από το όρος Σιών ψηλά τείχη και οχυρωμένους πύργους, μήπως κάποτε έρθουν πάλι τα έθνη και καταπατήσουν τους άγιους τόπους όπως έκαναν και πρωύτερα. ⁶¹ Ο Ιούδας τοποθέτησε εκεί φρουρά για να φυλάει το όρος Σιών και οχύρωσε το βουνό για να υπερασπίζεται τη Βαιθσούρα, ώστε ο λαός να έχει ένα οχύρωμα απέναντι από την Ιδουμαία.

Πόλεμος εναντίον των Εδωμιτών και των Αμμωνιτών

(Β΄ Μακ 10,15-37)

5 Οι γύρω λαοί έμαθαν ότι χτίστηκε το *θυσιαστήριο και επισκευάστηκε ο *ναός και ότι όλα αποκαταστάθηκαν όπως ήταν πριν. Αυτό προκάλεσε την οργή τους ² και αποφάσισαν να εξοντώσουν όλους τους Ισραηλίτες που ζούσαν ανάμεσά τους. Έτσι άρχισαν να δολοφονούν και να σκοτώνουν πολλούς από

¹Δηλ το 164 π Χ

το λαό μας.

³ Ο Ιούδας πολεμούσε στην Ιδουμαία, στην Ακραβαττήνη εναντίον των Εδωμιτών, οι οποίοι πολιορκούσαν τους Ισραηλίτες. Τους επέφερε τρομερά χτυπήματα, τους ταπεινώσε και τους πήρε πολλά λάφυρα.

⁴ Θυμήθηκε ακόμα την εχθρότητα που είχαν δείξει οι απογόνιοι του Βαϊάν, τότε που παγίδευαν τους Ισραηλίτες κρυμμένοι σε ενέδρες στους δρόμους. ⁵ Τους απέκλεισε στους πύργους τους, τους πολιορκήσε και τους παρέδωσε στο *ανάθεμα. Μετά έβαλε φωτιά στους πύργους και έκαψε όλους όσοι ήταν μέσα.

⁶ Έπειτα στράφηκε εναντίον των *Αμμωνιτών αλλά συνάντησε έναν μεγάλο και δυνατό στρατό υπό τις διαταγές του Τιμόθεου. ⁷ Διεξήγαγε εναντίον τους πολλές μάχες, ώσπου τελικά τους νίκησε και τους σύντριψε. ⁸ Αφού κυριέψε την Ιαζήρ και τα περιχώρά της, γύρισε στην Ιουδαία.

Οι Ισραηλίτες της Γαλαάδ και της Γαλιλαίας ζητούν βοήθεια

⁹ Οι ειδωλολατρικοί λαοί που κατοικούσαν στη Γαλαάδ συνασπίστηκαν εναντίον των Ισραηλιτών που ζούσαν ανάμεσά τους για να τους εξοντώσουν· οι Ισραηλίτες όμως κατέφυγαν στο οχυρό της Δαθεμά. ¹⁰ Παράλληλα έστειλαν επιστολές στον Ιούδα και στ' αδέρφια του και τους έλεγαν:

«Τα γύρω μας έθνη έχουν συμμαχήσει εναντίον μας για να μας εξοντώσουν. ¹¹ Ετοιμάζονται μάλιστα να έρθουν με αρχηγό τους τον Τιμόθεο και να καταλάβουν το οχυρό όπου έχουμε καταφύγει. ¹² Έλα λοιπόν τώρα να μας γλιτώσεις απ' αυτούς, γιατί πολλοί από μας έχουν κιόλας σκοτωθεί. ¹³ Όλοι οι συμπατριώτες μας που ήταν στην περιοχή του Τωβία έχουν σκοτωθεί, οι γυναίκες τους και τα παιδιά τους έχουν αιχμαλωτιστεί και τα υπάρχοντά τους έχουν διαρπαχθεί. Εκεί σκοτώθηκαν περίπου χίλιοι άντρες».

¹⁴ Ενώ ακόμη διαβάζονταν τα γράμματα, έ-

φτασαν άλλοι αγγελιοφόροι από τη Γαλιλαία με σκισμένα τα ρούχα τους κι ανάγγειλαν την ίδια είδηση, ¹⁵ ότι δηλαδή από την Πτολεμαίδα, την *Τύρο και τη *Σιδώνα κι από όλη τη Γαλιλαία έχουν συνασπισθεί όλοι οι αλλοεθνείς εναντίον τους για να τους εξοντώσουν.

¹⁶ Όταν άκουσαν τα λόγια αυτά ο Ιουδας και ο λαός, συγκάλεσαν μεγάλη συνέλευση για να σκεφθούν τι έπρεπε να κάνουν για τους συμπατριώτες τους που ήταν σε δύσκολη θέση και καταδιώκονταν από τους αλλοφύλους. ¹⁷ Τότε ο Ιούδας είπε στον αδερφό του το Σίμωνα: «Διάλεξε όσους άντρες χρειάζεσαι και πήγαινε να σώσεις τους συμπατριώτες σου που βρίσκονται στη Γαλιλαία· εγώ με τον αδερφό μας τον Ιωνάθαν θα πάμε στη Γαλαάδ». ¹⁸ Και άφησε επικεφαλής του λαού τον Ιωσήφ, γιο του Ζαχαρία, και τον Αζαρία με τον υπόλοιπο στρατό στην Ιουδαία για να τη φυλάνε. ¹⁹ Σ' αυτούς έδωσε τις εξής διαταγές: «Θα διοικείτε απλώς το λαό, αλλά δε θα κάνετε πόλεμο με τα άλλα έθνη μέχρις ότου γυρίσουμε». ²⁰ Στο Σίμωνα δόθηκαν τρεις χιλιάδες άντρες για να πάει στη Γαλιλαία, και στον Ιούδα οκτώ χιλιάδες άντρες για να πάει στη Γαλαάδ.

Απελευθέρωση των Ισραηλιτών στη Γαλιλαία και στη Γαλαάδ

(Β΄ Μακ 12,10-28)

²¹ Ο Σίμωνας μπήκε στη Γαλιλαία και έκανε πολλές μάχες με τα έθνη. Τα νίκησε ²² και τα καταδίωξε μέχρι την πύλη της Πτολεμαίδας. Σκότωσε απ' αυτούς περίπου τρεις χιλιάδες άντρες και τους λαφυραγόησε. ²³ Μετά παρέλαβε όσους ήταν στη Γαλιλαία και στα Άρβαττα, μαζί με τις γυναίκες τους, τα παιδιά τους και τα υπάρχοντά τους και τους έφερε στην Ιουδαία με πανηγυρισμούς.

²⁴ Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος κι ο αδερφός του ο Ιωνάθαν διαβήκαν τον Ιορδάνη και βάδισαν τρεις μέρες πορεία μέσα στην έρημο.

²⁵ Εκεί συνάντησαν τους Ναβαταίους,¹⁷ οι ο-

¹⁷ Ναβαταίους Αραβικά караβаниа που διεσχίζαν το οροπέδιο της Υπεριορδανίας ασχολούμενοι με το εμπόριο

ποίοι τους υποδέχτηκαν φιλικά και τους διηγήθηκαν όλα όσα είχαν συμβεί στους συμπατριώτες τους, που ζούσαν στη Γαλαάδ. ²⁶Επίσης τους είπαν ότι πολλοί απ' αυτούς είχαν συλληφθεί στη Βοσόρρα και στη Βοσόρ, στα Άλεμα, στη Χασφώρ, στη Μακέδ και στην Καρναϊν, όλες πόλεις μεγάλες και οχυρωμένες. ²⁷Τους είπαν επίσης ότι και στις υπόλοιπες πόλεις της Γαλαάδ είχαν συλληφθεί Ισραηλίτες κι επρόκειο την άλλη μέρα οι εχθροί να πολιορκήσουν τα οχυρώματα για να τα κυριέψουν και να τους εξοντώσουν όλους αυτούς μέσα σε μια μέρα.

²⁸Τότε ο Ιούδας και ο στρατός του γύρισαν αιφνιδιαστικά προς το δρόμο της ερήμου που οδηγεί στη Βοσόρρα. Την κυριέψαν, κατέσφαξαν όλους τους άντρες της, τους λαφυραγώγησαν και έκαψαν την πόλη. ²⁹Μετά έφυγαν και βάδισαν όλη τη νύχτα μέχρι το ιουδαϊκό οχυρό της Δαθεμά. ³⁰Τα ξημερώματα είδαν από το παρατηρητήριο να έρχεται ένα αναρίθμητο πλήθος κι έφερναν σκάλες και μηχανήματα για να καταλάβουν το οχυρό, κι αμέσως άρχισαν κιάλας την επίθεση. ³¹Όταν ο Ιούδας, άκουσε από την πόλη το θόρυβο του πολέμου, τον ήχο των σαλπίγγων και τις φωνές των πολεμιστών που ανέβαιναν στην πόλη, κατάλαβε πως η μάχη είχε αρχίσει. ³²Είπε τότε στους άντρες του: «Έμπρός, αγωνιστείτε σήμερα για τους συμπατριώτες μας». ³³Βγήκαν λοιπόν εναντίον των εχθρών από τα νάτα τους σε τρεις ομάδες, σαλπίζοντας με τις σάλπιγγες και φωνάζοντας διάφορες προσευχές. ³⁴Όταν ο στρατός του Τιμόθεου κατάλαβε ότι ήταν ο Μακκαβαίος, τράπηκαν όλοι σε φυγή. Τότε ο Ιούδας τους χτύπησε αμειλικτα και σκοτώθηκαν εκείνη την ημέρα απ' αυτούς οκτώ χιλιάδες άντρες.

³⁵Έπειτα στράφηκε και πολέμησε εναντίον της Αλεμά. Την κυριέψε, σκότωσε όλους τους άντρες της, τη λαφυραγώγησε και της έβαλε φωτιά. ³⁶Από 'κει έφυγε και κυριέψε τη Χασφώ, τη Μακέδ, τη Βοσόρ και τις υπόλοιπες πόλεις της Γαλαάδ.

³⁷Μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο Τιμόθεος συγκέντρωσε άλλον στρατό και στρατοπέ-

δευσε μπροστά στη Ραφών πέρα από το χείμαρρο. ³⁸Ο Ιούδας έστειλε να κατασκοπεύσουν το στρατό: οι άντρες του γύρισαν και του ανέφεραν: «Όλα τα γύρω μας έθνη έχουν σχηματίσει έναν πολύ μεγάλο στρατό υπό τις διαταγές του Τιμόθεου. ³⁹Ακόμη και Άραβες έχουν μισθώσει για να τους βοηθήσουν, και έχουν στρατοπεδεύσει πέρα από το χείμαρρο, έτοιμοι να πολεμήσουν εναντίον σου».

Τότε ο Ιούδας ξεκίνησε να τους συναντήσει για πόλεμο. ⁴⁰Όταν πλησίαζε με το στρατό του στο χείμαρρο και τον είδε ο Τιμόθεος, είπε στους στρατηγούς του: «Αν ο Ιούδας περάσει προς το μέρος μας πρώτος, δεν θα μπορούμε να τον αναχατίσουμε και θα μας νικήσει. ⁴¹Αν όμως φοβηθεί και στρατοπεδεύσει πέρα από το ποτάμι, θα περάσουμε εμείς προς το μέρος του και τότε θα μπορέσουμε να τον νικήσουμε.

⁴²Όταν όμως ο Ιούδας πλησίαζε στο χείμαρρο, τοποθέτησε τους αξιωματικούς του εκεί με τη διαταγή να μην αφήσουν κανένα να μείνει πίσω, αλλά να έρθουν όλοι για πόλεμο. ⁴³Έπειτα πέρασε πρώτος αυτός το ποτάμι εναντίον των εχθρών και πίσω του ακολούθησε όλος ο στρατός του. Τότε όλα τα έθνη εκείνα διαλύθηκαν μπροστά του, πέταξαν τα όπλα τους και ζήτησαν καταφύγιο στο ναό της Καρναϊν. ⁴⁴Ο Ιούδας όμως με το στρατό του κυριέψαν την πόλη, έβαλαν φωτιά στο ναό κι έκαψαν όλους όσοι είχαν καταφύγει σ' αυτόν. Αφού υποτάχθηκε η Καρναϊν, τα εχθρικά έθνη δεν μπορούσαν τώρα πια να αντισταθούν στον Ιούδα.

⁴⁵Κατόπιν ο Ιούδας συγκέντρωσε όλους τους Ισραηλίτες, που ήταν στη Γαλαάδ, μικρούς και μεγάλους, τις γυναίκες τους, τα παιδιά τους μαζί με τα υπάρχοντά τους, πάρα πολύ μεγάλο πλήθος, για να γυρίσουν στην Ιουδαία.

⁴⁶Έφτασαν και στην Εφρών, μια μεγάλη πόλη και πολύ καλά οχυρωμένη. Η πόλη βρισκόταν πάνω στο δρόμο τους και δεν μπορούσαν να την παρακάμψουν ούτε από δεξιά ούτε από αριστερά έπρεπε να περάσουν μέσα απ' αυτήν. ⁴⁷Οι κάτοικοι της πόλης ό-

μως τους εμπόδισαν να μπουν και έφραξαν τις πύλες με λιθάρια. ⁴⁸ Τότε ο Ιούδας τους έστειλε αγγελιοφόρους με φιλικές προτάσεις και τους είπε: «Αφήστε μας να περάσουμε από το έδαφός σας για να πάμε στη χώρα μας· κανένας δε θα σας βλάψει, απλώς θα περάσουμε πεζοί!». Αυτοί όμως δεν ήθελαν να του ανοίξουν.

⁴⁹ Τότε ο Ιούδας διέταξε να ειδοποιηθούν το στρατό να σταματήσει καθένas στον τόπο που βρίσκεται. ⁵⁰ Παρατάχθηκαν λοιπόν όλοι οι άντρες του στρατού και πολέμησαν εναντίον της πόλης όλη εκείνη την ημέρα και τη νύχτα· στο τέλος η πόλη παραδόθηκε σ' αυτούς. ⁵¹ Ο Ιούδας θανάτωσε όλους τους άντρες και ξεθεμέλιωσε την πόλη· πήρε τα λάφυρά της και μετά πέρασε μέσα απ' αυτήν πατώντας πάνω στους σκοτωμένους. ⁵² Διάβηκαν τον Ιορδάνη και έφτασαν στη μεγάλη πεδιάδα μπροστά στη Βαιθσάν. ⁵³ Ο Ιούδας περιμάζεψε όσους έμεναν τελευταίοι και ενθάρρυνε το λαό σ' όλη την πορεία, μέχρις ότου έφτασαν στην Ιουδαία. ⁵⁴ Μετά, ανέβηκαν στο όρος *Σιών με πανηγυρισμούς και πρόσφεραν *ολοκαυτώματα, γιατί κανείς τους δεν είχε σκοτωθεί, μέχρις ότου γύρισαν σώοι στη χώρα τους.

Ο πραγματικός αρχηγός των Ισραηλιτών

⁵⁵ Τον καιρό που ο Ιούδας και ο Ιωνάθαν βρίσκονταν στη Γαλαάδ κι ο αδερφός τους ο Σίμωνας είχε πάει να επιτεθεί εναντίον της Πτολεμαΐδας στη Γαλιλαία, ⁵⁶ ο Ιωσήφ γιος του Ζαχαρία και ο Αζαρίας, που ήταν αρχηγοί του στρατού στην Ιουδαία, πληροφορήθηκαν τα ανδραγαθήματα και τα πολεμικά κατορθώματα εκείνων. ⁵⁷ Τότε είπαν: «Πάμε να πολεμήσουμε τα γύρω μας έθνη για ν' αποκτήσουμε κι εμείς φήμη» ⁵⁸ Έδωσαν λοιπόν τις σχετικές διαταγές στους άντρες του στρατού τους και έκαναν επίθεση εναντίον της Ιάμνειας. ⁵⁹ Τότε βγήκε από την πόλη ο Γοργίας με τους άντρες του για να τους αν-

τικρούσουν με πόλεμο. ⁶⁰ Νίκησαν τον Ιώσηπο και τον Αζαρία και τους καταδίωξαν μέχρι τα σύνορα της Ιδουμαίας· Εκείνη την ημέρα σκοτώθηκαν από τους Ισραηλίτες περίπου δύο χιλιάδες άντρες

⁶¹ Έτσι κατατροπώθηκαν οι Ισραηλίτες, γιατί δεν άκουσαν τον Ιούδα και τ' αδέρφια του και νόμισαν ότι μπορούσαν να κάνουν κι αυτοί τα ίδια κατορθώματα. ⁶² Αυτοί όμως δεν ήταν απόγονοι εκείνης της οικογένειας, που ο θεός τής είχε αναθέσει να ελευθερώσει τους Ισραηλίτες. ⁶³ Έτσι ο Ιούδας και τ' αδέρφια του απέκτησαν πάρα πολύ μεγάλη φήμη ανάμεσα στους Ισραηλίτες και σ' όλα τα έθνη, όπου ακουγόταν το όνομά τους, ⁶⁴ Μαζεύονταν όλοι γύρω τους και τους επευφημούσαν.

⁶⁵ Έπειτα ο Ιούδας και τ' αδέρφια του βγήκαν να πολεμήσουν εναντίον των Εδωμιτών στα νότια της χώρας. Χτύπησαν τη Χεβρών και τις γύρω πόλεις της, γκρέμισαν τα φρούριά της και έκαψαν τους πύργους της ολόγυρα. ⁶⁶ Μετά ξεκίνησαν να πάνε στη *Φιλισταία περνώντας μέσα από τη *Σαμάρεια.^{1θ} ⁶⁷ Την ημέρα εκείνη σκοτώθηκαν μερικοί ιερείς, που θέλησαν να βγουν σε πόλεμο χωρίς να πάρουν διαταγή από κανένα και να κάνουν ανδραγαθήματα. ⁶⁸ Ο Ιούδας βάδισε προς την Άζωτο, στη Φιλισταία, γκρέμισε τους βωμούς των *Φιλισταίων και πυρπόλησε τα αγάλματα των θεών τους. Λαφυραγόησε τις πόλεις τους και γύρισε στην Ιουδαία.

Το τέλος του Αντίοχου Δ΄ του Επιφανούς και ο διάδοχός του Αντίοχος Ε΄

(Β΄ Μακ 1,11-17 9,1-29)

6 Καθώς ο βασιλιάς Αντίοχος περνούσε μέσα από ορεινές χώρες έμαθε ότι στην Περσία υπήρχε μια πόλη, η Ελυμαΐδα, ονομαστή για τον πλούτο της σε ασήμι και χρυσόφι.* ² Επίσης έμαθε ότι είχε έναν πολύ πλούσιο ναό, όπου υπήρχαν χρυσές ασπίδες, θώ-

^{1θ} Σαμάρεια Οι Ο΄ έχουν «Μαρισα», πόλη 20 χλμ ΒΔ της Χεβρων ^Κ Ο βασιλιάς Αντίοχος, δηλ ο Αντίοχος Δ΄ – Για τις ορεινές χώρες βλ υποσ εις κεφ 3,37 – Ελυμαΐδα Δεν προκειται ακριβώς για πόλη, αλλά για μια περιοχή κοντά στα Σούσα, την πρωτεύουσα της Περσίας (βλ Ιδθ 1,6)

ρακες και όπλα, τα οποία είχε αφήσει εκεί ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας, γιος του Φιλίππου, ο βασιλιάς που βασιλεύσε πρώτος στους Έλληνες. ³ Πήγε, λοιπόν, εκεί ο Αντίοχος και προσπαθούσε να κυριέψει την πόλη και να πάρει τους θησαυρούς της. Δεν κατάφερε όμως τίποτα, γιατί οι κάτοικοι της πόλης είχαν πληροφορηθεί έγκαιρα τον ερχομό του βασιλιά· ⁴ πρόβαλαν αντίσταση, έτσι που τον εξανάγκασαν να φύγει άπρακτος και να γυρίσει με βαριά καρδιά στη Ύβαυλώνα.

⁵ Στην Περσία πήγε κάποιος και του ανάγγειλε ότι τα στρατεύματα που είχε στείλει εναντίον της Ιουδαίας εξοντώθηκαν· ⁶ του είπε επίσης ότι πρώτος είχε πάει ο Λυσίας με ισχυρό στρατό, αλλά τράπηκε σε φυγή από τους Ιουδαίους. Αυτοί στο μεταξύ είχαν αυξήσει τη δύναμή τους σε όπλα και έμπυχο υλικό από τη λαφυραγώγηση των βασιλικών στρατευμάτων, που τα είχαν καταστρέψει. ⁷ Επίσης του είπε ότι οι Ιουδαίοι είχαν γκρεμίσει το Ύβδελύμα της ερημώσεως, που είχε στήσει ο βασιλιάς στο Ύθυσιαστήριο της Ύερουσαλήμ και περιέβαλαν με ψηλά τείχη το Ύναό, όπως ήταν πριν· τέλος ότι είχαν καταλάβει και οχυρώσει τη βασιλική πόλη Βαιθούρα.

⁸ Όταν ο βασιλιάς τ΄ άκουσε όλα αυτά, εξεπλάγη και ταραχτηκε. Έπεσε στο κρεβάτι του άρρωστος από τη στενοχώρια, γιατί τα πράγματα δεν του είχαν έρθει όπως τα περίμενε. ⁹ Έμεινε κλινής για πολλές ημέρες, γιατί η λύπη του όλο και μεγάλωνε, και κατάλαβε ότι θα πεθάνει. ¹⁰ Τότε κάλεσε όλους όσους είχαν τον τίτλο “Ύφιλοι του βασιλιά” και τους είπε: “Δεν έχω πια ύπνο κι έχω εξαντληθεί από την αγωνία. ¹¹ Αναρωτήθηκα πού οφείλεται αυτή μου η κατάθλιψη και η μεγάλη φουρτούνα της αγωνίας μου, αφού εγώ τόσους είχα ευεργετήσει και ήμουν απ΄ όλους αγαπητός σαν βασιλιάς. ¹² Κι αναλογίζομαι τώρα τις συμφορές που προξένησα στην Ύερουσαλήμ· πήρα όλα τα χρυσά και ασημένια σκεύη, που υπήρχαν στο

ναό της κι έστειλα ανθρώπους να εξαφανίσουν τους κατοίκους της Ιουδαίας χωρίς καμιά αιτία. ¹³ Κατάλαβα, λοιπόν, ότι εκεί βρίσκεται η αιτία για όλες αυτές τις συμφορές μου. Και να τώρα που πεθαίνω σε ξένη χώρα απ΄ τη μεγάλη θλίψη μου”.

¹⁴ Τότε κάλεσε το Φίλιππο, έναν από τους «Ύφλους του» και του ανέθεσε τη διακυβέρνηση όλου του βασιλείου του. ¹⁵ Του έδωσε το στέμμα του, τη στολή του και το δαχτυλίδι του. Μετά του ανέθεσε την επιτροπεία του γιου του, του Αντίοχου,^{κα} ώστε να τον προετοιμάσει να αναλάβει τη βασιλεία. ¹⁶ Και πέθανε εκεί ο βασιλιάς Αντίοχος, το έτος 149.^{κβ}

¹⁷ Όταν έμαθε ο Λυσίας ότι πέθανε ο βασιλιάς Αντίοχος, όρισε αυτός διάδοχο βασιλιά το νεαρό Αντίοχο, που τον είχε αναθρέψει από παιδί· και τον ονόμασε Ευπάτορα.

Οι Ισραηλίτες πολιορκούν την ακρόπολη της Ύερουσαλήμ

¹⁸ Εκείνο τον καιρό, οι εχθροί που κατοικούσαν ακόμα στην ακρόπολη της Ύερουσαλήμ, εμπόδιζαν τους Ισραηλίτες να συγκεντρώνονται στην περιοχή γύρω από το ναό· προσπαθούσαν να τους παραβιάσουν με κάθε τρόπο, ενώ επεδίωκαν να ενισχύουν τη θέση των ειδωλολατρών. ¹⁹ Ο Ιούδας, λοιπόν, αποφάσισε να τους εξοντώσει και συγκέντρωσε όλο το λαό για να τους πολιορκήσει. ²⁰ Μαζεύτηκαν, λοιπόν, οι Ισραηλίτες κι άρχισαν την πολιορκία το έτος 150.^{κγ} κατασκεύασαν μάλιστα πολιορκητικές μηχανές και ειδικές εξέδρες για να ρίχνουν βέλη εναντίον τους.

²¹ Μερικοί όμως από τους πολιορκημένους δραπέτευσαν και μαζί με μερικούς άπιστους Ισραηλίτες, που προσχώρησαν σ΄ αυτούς, ²² πήγαν στο βασιλιά Αντίοχο τον Ευπάτορα και του είπαν: “Τι περιμένεις και δεν αποφασίζεις να τιμωρήσεις τους εχθρούς μας και να τους εκδικηθείς για λογαριασμό των συμπατριωτών μας; ²³ Εμείς είχαμε δεχτεί να υπηρετούμε τον πατέρα

^{κα} Δηλ του Αντίοχου Ε΄· ^{κβ} Δηλ το 163 π Χ· ^{κγ} Δηλ το 162 π Χ

σου, να εκτελούμε τις διαταγές του και να υπακούμε στους νόμους του. ²⁴Γι' αυτόν το λόγο οι συμπολίτες μας έγιναν εχθροί μας και πολιορκούν τώρα την ακρόπολη· και μάλιστα, όσους από μας ανακαλύπτουν, τους σκοτώνουν κι αρπάζουν τις περιουσίες τους. ²⁵Και δεν βιαιοπραγούν μόνο ενάντια σ' εμάς, αλλά επιτεθήκαν και σ' όλους τους λαούς με τους οποίους συνορεύουν. ²⁶Τώρα, λοιπόν, πολιορκούν την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ για να την κυριέψουν· κι επίσης οχύρωσαν το ναό και τη Βαιθσούρα. ²⁷Αν δεν τους προλάβεις γρήγορα, θα κάνουν ακόμη χειρότερα και δε θα μπορείς πια να τους σταματήσεις».

Ο Λυσίας και ο Αντίοχος Ε΄ στην Ιουδαία

(Β΄ Μακ 13,1-17)

²⁸Όταν τ' άκουσε αυτά ο βασιλιάς οργίστηκε. Συγκέντρωσε όλους που ονομάζονταν «φίλοι του», τους αρχηγούς του στρατού του και του ιππικού. ²⁹Ακόμη συγκέντρωσε μισθοφορικό στρατό από άλλα βασίλεια κι από τα ελληνικά νησιά. ³⁰Έτσι, ο αριθμός του στρατού του έφτασε τους εκατό χιλιάδες πεζούς, είκοσι χιλιάδες ιππείς και τριάντα δύο ελέφαντες εκπαιδευμένους για πόλεμο. ³¹Πέρασαν, λοιπόν, μέσα από την Ιδουμαία και στρατοπέδευσαν εναντίον της Βαιθσούρα. Κατασκεύασαν πολιορκητικές μηχανές και την πολιορκούσαν για πολύν καιρό. Οι άντρες όμως της Βαιθσούρα βγήκαν από την πόλη και τους έβαλαν φωτιά και τους πολέμησαν με γενναιότητα.

Η μάχη της Βαιθζαχαρία

³²Τότε ο Ιούδας αποσύρθηκε από την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ και στρατοπέδευσε στη Βαιθζαχαρία, απέναντι από το στρατόπεδο του βασιλιά.

³³Νωρίς το επόμενο πρωί ο βασιλιάς προέλασε αστραπιαία με το στρατό του προς τη Βαιθζαχαρία. Εκεί παρέταξε τις δυνάμεις του για πόλεμο κι άρχισαν να σαλπίζουν με τις σάλπιγγες. ³⁴Κατόπιν έδειξαν στους ε-

λέφαντες ένα κόκκινο υγρό από σταφύλια και μούρα για να τους εξαγριώσουν και να πολεμήσουν. ³⁵Στη συνέχεια διαίρεσαν τα θηρία σε φάλαγγες και έβαλαν μαζί με κάθε ελέφαντα χίλιους άνδρες που φορούσαν θώρακες από αλυσιδές και στο κεφάλι τους χάλκινες περικεφαλαίες επίσης, μαζί με κάθε θηρίο είχαν παραταχθεί πεντακόσια εκλεκτά άλογα. ³⁶Όλοι αυτοί είχαν εκπαιδευτεί από καιρό να είναι ταυτισμένοι με τους ελέφαντες, ώστε να μην αποχωρίζονται ποτέ απ' αυτούς, όπως κι αν κινούνται. ³⁷Πάνω στους ελέφαντες είχαν δεθεί με ειδικούς μηχανισμούς ξύλινοι πύργοι, που κάλυπταν το σώμα του θηρίου· πάνω σε κάθε θηρίο ήταν τέσσερις εκπαιδευμένοι άντρες, που πολεμούσαν από ψηλά και μαζί τους ήταν ο Ινδός που οδηγούσε το θηρίο. ³⁸Το υπόλοιπο ιππικό ο Λυσίας το έβαλε εκατέρωθεν του στρατού για να δίνει σήματα, και να προστατεύουν πλευρικά τις φάλαγγες. ³⁹Ο ήλιος αντανάκλουσε πάνω στις χρυσές και χάλκινες ασπίδες και τα βουνά φωτίζονταν απ' αυτές και φεγγοβολούσαν σαν αναμμένοι δαυλοί. ⁴⁰Ένα μέρος του βασιλικού στρατού απλώθηκε ψηλότερα, στις πλαγιές των βουνών και ένα μέρος στα χαμηλά μέρη· και προέλαυαν σταθερά και με τάξη. ⁴¹Επρόκειτο για έναν τεράστιο και ισχυρότατο στρατό. Οι φωνές του πλήθους, το βάδισμά τους και η κλαγγή των όπλων τους σκορπούσαν τον τρόμο.

⁴²Τότε προέλασε κι ο Ιούδας με το στρατό του σε παράταξη μάχης· απ' το στρατό του βασιλιά σκοτώθηκαν εξακόσιοι άντρες. ⁴³Ο Ελεάζαρ, ο επονομαζόμενος Αουαράν,^{κδ} είδε ένα από τα θηρία που ήταν προστατευμένο με βασιλικούς θώρακες και ψηλότερο απ' όλα τα άλλα θηρία, και νόμισε ότι σ' αυτό επέβαινε ο βασιλιάς. ⁴⁴Τότε έσπευσε να σώσει το λαό του και ν' αποκτήσει αιώνια δόξα. ⁴⁵Επιτέθηκε εναντίον του ελέφαντα με θάρρος στο μέσο της φάλαγγας, σφάζοντας στρατιώτες δεξιά κι αριστερά, για ν' ανοίγει δρόμο, ⁴⁶και τέλος μήκκε κάτω από το θη-

^{κδ}Ελεάζαρ Αουαράν Είναι ο δευτερος αδερφός του Ιούδα Μακκαβαίου

ρίο, το χτύπησε και το σκότωσε· ο ελέφαντας όμως έπεσε από πάνω του και τον σκότωσε κι εκείνον. ⁴⁷ Όταν οι Ιουδαίοι αντιλήφθηκαν την ισχύ του βασιλικού στρατού και την αποφασιστικότητά του, οπισθοχώρησαν.

Πολιορκία της Σιών

(Β΄ Μακ 13,18-23)

⁴⁸ Ο βασιλιάς με το στρατό του προέλασε να πολεμήσει τους Ιουδαίους στην Ιερουσαλήμ και στρατοπέδευσε στην Ιουδαία και στο όρος Σιών. ⁴⁹ Έκανε ειρήνη με τους Ιουδαίους της Βαιθσοούρας κι έτσι αυτοί μπόρεσαν να βγουν από την πόλη. Δεν είχαν απομείνει αρκετές τροφές εκεί και δεν μπορούσαν ν' αντέξουν άλλο την πολιορκία, γιατί ο χρόνος εκείνος ήταν έτος αγρανάπαυσης.^{κε} ⁵⁰ Ο βασιλιάς κυριέψε τη Βαιθσοούρα και τοποθέτησε εκεί στρατιωτική φρουρά.

⁵¹ Έπειτα πολιορκήσε το ναό για πολλές μέρες. Έστησε ειδικές εξέδρες για να ρίχνουν βέλη, και άλλες μηχανές για να ρίχνουν φωτιά, λιθάρια και βέλη. ⁵² Οι πολιορκημένοι Ιουδαίοι κατασκεύασαν κι εκείνοι μηχανές για ν' αντικρούσουν τις μηχανές του βασιλιά και αντιστάθηκαν για πολλές ημέρες. ⁵³ Τρόφιμα όμως δεν υπήρχαν στις αποθήκες τους, γιατί ήταν ο έβδομος χρόνος και όσοι είχαν καταφύγει στην Ιουδαία κνηγμένοι από τους *εθνικούς είχαν καταναλώσει όσα από τα αποθηκευμένα τρόφιμα είχαν απομείνει. ⁵⁴ Επειδή λοιπόν τους είχε θερίσει η πείνα, είχαν πάει οι περισσότεροι στα σπίτια τους και λίγοι είχαν μείνει στο ναό.

Ειρήνη με τον Λυσία και τον Αντίοχο Ε΄

(Β΄ Μακ 11,13-15)

⁵⁵ Στο μεταξύ ο Φίλιππος, στον οποίο ο βασιλιάς Αντίοχος Δ΄, ενώ ακόμη ζούσε, είχε αναθέσει να μεγαλώσει το γιο του τον Αντίοχο και να τον εκπαιδεύσει για να γίνει βασιλιάς, ⁵⁶ γύρισε από την Περσία και τη

Μηδία, μαζί με το στρατό που είχε συνοδεύσει το βασιλιά, και επιδίωκε ν' αναλάβει τον έλεγχο των βασιλικών υποθέσεων. Όταν έμαθε αυτά τα νέα ο Λυσίας, ⁵⁷ προετοιμάστηκε να λύσει την πολιορκία. Είπε στο νεαρό βασιλιά, στους αξιωματικούς του και στους άντρες του: «Κάθε μέρα που περνάει, όλο και καταρρέουμε· τα τρόφιμά μας λιγοστεύουν και ο τόπος που εναντίον του έχουμε στρατοπεδεύσει είναι καλά οχυρωμένος· επιπλέον έχουμε επιφορτισθεί όλες τις υποθέσεις του βασιλείου. ⁵⁸ Τώρα, λοιπόν, ας συνθηκολογήσουμε μ' αυτούς εδώ τους ανθρώπους και ας κάνουμε ειρήνη μαζί τους και με όλο το έθνος τους. ⁵⁹ Ας τους επιτρέψουμε ν' ακολουθούν τους *νόμους τους, όπως και πρωτύτερα· γιατί εξαιτίας των νόμων τους, που εμείς τους καταργήσαμε, αυτοί εξαγριώθηκαν και έκαναν όσα έκαναν».

⁶⁰ Ο βασιλιάς και οι άρχοντες βρήκαν σωστή την πρόταση και έστειλαν σ' αυτούς ανθρώπους να συνάψουν ειρήνη, και οι Ιουδαίοι δέχτηκαν. ⁶¹ Ο βασιλιάς και οι άρχοντες τους έδωσαν ένορκη διαβεβαίωση, κι έτσι οι Ιουδαίοι βγήκαν από την ακρόπολη. ⁶² Όταν όμως ο βασιλιάς Αντίοχος έφτασε στο όρος *Σιών και είδε μέχρι ποιο σημείο είχε οχυρωθεί όλη η περιοχή, παρέβηκε τον όρκο του και διέταξε να γκρεμίσουν το τείχος ολόγυρα. ⁶³ Μετά έφυγε γρήγορα και γύρισε στην Αντιόχεια, όπου βρήκε το Φίλιππο να έχει κυριέψει την πόλη· πολέμησε εναντίον του και την πήρε πίσω με τη βία.

Ο Δημήτριος Α΄ γίνεται βασιλιάς

(Β΄ Μακ 14,1-10)

7 Το έτος 151 ο Δημήτριος, γιος του Σέλευκου, ξεκίνησε από τη Ρώμη και κατευθύνθηκε με λίγους άντρες σε μια παραθαλάσσια πόλη και αυτοαναγορεύτηκε εκεί βασιλιάς.^{κς} ² Καθώς έμπαινε στο ανάκτορο των προγόνων του, ο στρατός συνέλαβε τον Αντίοχο^{κς} και το Λυσία για να τους φέρουν σ'

^{κε} Έτος αγρανάπαυσης Βλ εις Γλωσσάριο «Σαββατικό έτος» ^{κς} Το έτος 151, δηλ το 161 π Χ – του Σέλευκου, δηλ του Σέλευκου Δ΄ – σε μια παραθαλάσσια πόλη, δηλ στην Τριπολη της Συρίας (πρβλ Β΄ Μακ 14,1) ^{κς} τον Αντίοχο, δηλ τον Αντίοχο Ε΄

αυτόν. ³Αυτός όταν το έμαθε είπε: «Ούτε να τους δω δεν θέλω». ⁴Ο στρατός τούς σκότωσε επι τόπου κι έτσι ο Δημήτριος κατέλαβε το θρόνο.

⁵Τότε ήρθαν σ' αυτόν όλοι οι άπιστοι και ασεβείς Ισραηλίτες με αρχηγό τους τον Άλκιμο, ο οποίος ήθελε να γίνει *αρχιερέας. ⁶Αυτοί κατηγόρησαν όλους τους άλλους Ιουδαίους στο βασιλιά: «Ο Ιούδας και τ' αδέρφια του», του είπαν, «σκότωσαν όλους τους συντρόφους σου, κι εμάς μας έδωξαν από τη χώρα μας. ⁷Στείλε, λοιπόν, έναν έμπιστό σου να πάει και να δει όλη την καταστροφή, που έχει προξενήσει ο Ιούδας στις περιοχές μας και στις βασιλικές κτήσεις κι ας τιμωρήσει τον Ιούδα, τ' αδέρφια του και όλους τους συνεργάτες τους».

Βακχίδης και Άλκιμος

⁸Τότε ο βασιλιάς Δημήτριος διάλεξε το Βακχίδη, έναν από τους ονομαζόμενους *φίλους του, που κυβερνούσε στην περιοχή πέρα από τον Ευφράτη ποταμό.^{κ7} Αυτός ήταν άνθρωπος επιφανής στο βασίλειο και έμπιστος του βασιλιά. ⁹Μαζί του ο Δημήτριος έστειλε και τον ασεβή Άλκιμο, τον οποίο έκανε αρχιερέα και τον διέταξε να εκδικηθεί τους Ισραηλίτες για το κακό που είχαν κάνει. ¹⁰Έφυγαν, λοιπόν, ο Άλκιμος και ο Βακχίδης και ήρθαν με πολύ στρατό στην Ιουδαία. Ο Βακχίδης έστειλε αγγελιοφόρους στον Ιούδα και στ' αδέρφια του, με προτάσεις φιλικές, αλλά δόλιες. ¹¹Αυτοί δεν πίστεψαν στα λόγια τους, γιατί είδαν ότι είχαν έρθει με πολύ στρατό.

¹²Μια ομάδα *γραμματέων, όμως, ήρθαν στον Άλκιμο και στο Βακχίδη και ζητούσαν να επιτύχουν δίκαιους όρους. ¹³Πρώτοι ήταν οι Ασιδαίοι^{κ8} από τους Ισραηλίτες, οι οποίοι ζητούσαν να κάνουν ειρήνη μ' αυτούς. ¹⁴«Ο Άλκιμος», σκέφτηκαν, «που ήρθε εδώ με στρατό, είναι *ιερέας, απόγονος του *Αραών

και δεν είναι δυνατό να μας κάνει κακό». ¹⁵Μίλησε, λοιπόν, μαζί τους ο Άλκιμος με ειρηνικές διαθέσεις και τους ορκίστηκε ότι δε θα έκανε κακό ούτε σ' αυτούς ούτε τους φίλους τους. ¹⁶Εκείνοι τον εμπιστεύτηκαν. Μετά όμως συνέλαβε απ' αυτούς εξήντα άντρες και τους σκότωσε μέσα σε μια μέρα, σύμφωνα με τη γραφή που έλεγε:

¹⁷«Τις σάρκες των αγίων σου και το *αίμα τους τα σκόρπισαν γύρω απ' την *Ιερουσαλήμ, κανείς δε βρέθηκε για να τους θάψει».

¹⁸Τότε ο λαός κυριεύτηκε από πανικό και είπαν όλοι: «Αυτοί οι άνθρωποι είναι ψεύτες και ύπουλοι, αφού παραβίασαν τη συμφωνία μας και τον όρκο που έδωσαν».

¹⁹Ο Βακχίδης αναχώρησε από την Ιερουσαλήμ και στρατοπέδευσε στη Βηθζαΐθ. Έστειλε και συνέλαβε πολλούς από κείνους που είχαν αυτομολήσει μαζί του, καθώς και άλλους Ιουδαίους και τους έριξε σ' ένα μεγάλο πηγάδι. ²⁰Επειτα παρέδωσε τη διοίκηση της Ιουδαίας στον Άλκιμο, του άφησε και στρατό για να τον βοηθάει, κι αυτός γύρισε στο βασιλιά.

²¹Ο Άλκιμος τότε άρχισε αγώνα για να γίνει ο ίδιος αρχιερέας. ²²Γύρω του συσπειρώθηκαν όλοι όσοι προξενούσαν αναστάτωση στο λαό. επικράτησαν στην Ιουδαία και δημιουργούσαν πολλά προβλήματα στους Ισραηλίτες. ²³Τότε αντιλήφθηκε ο Ιούδας το κακό που είχε κάνει ο Άλκιμος και τη παρέα του στους Ισραηλίτες. Ήταν μεγαλύτερο κι απ' το κακό που τους είχαν κάνει οι ειδωλόλατρες. ²⁴Τότε ο Ιούδας βγήκε με το στρατό του σ' όλη την περιοχή της Ιουδαίας και εκδικήθηκε όσους είχαν αυτομολήσει προς τον Άλκιμο, έτσι που κανείς τους να μην τολμάει πια να εμφανιστεί στη χώρα. ²⁵Όταν ο Άλκιμος είδε ότι υπερίσχυσε ο Ιούδας και οι άντρες του και ότι δεν μπορούσε να τους αντιμετωπίσει, πήγε πίσω στο βασιλιά και

^{κ7}Περιοχή ποταμό Περιοχή της Μειζονος Συρίας, όπου περιλαμβάνονταν ολη η Παλαιστίνη, ο Λίβανος και το νότιο τμήμα της σημερινής Συρίας ^{κ8}Ασιδαίοι. Είχαν προσκολληθεί στον Ιουδα το Μακκαβαιο από την αρχη της επαναστασης (βλ υποσ εις κεφ 2,42), και τον εγκατέλειψαν όταν είδαν ότι η θρησκευτική τους ελευθερία ειχε επαρκως εξασφαλισθει

τους κατηγορήσε ότι δήθεν είχαν διαπράξει μεγάλα εγκλήματα

Οριστική ήττα του Νικάνορα

(Β΄ Μακ 14,11-36 15,1-36)

²⁶ Τότε ο βασιλιάς έστειλε το Νικάνορα, έναν από τους φημισμένους άρχοντές του που μισούσε και εχθρευόταν τους Ισραηλίτες, με διαταγή να εξολοθρευσει το λαό. ²⁷ Πράγματι, ο Νικάνορας ήρθε με πολύ στρατό στην Ιερουσαλήμ και έστειλε στον Ιούδα και τα αδέρφια του ανθρώπους με ειρηνικές προτάσεις αλλά γεμάτες δολιότητα: ²⁸ «Ας μην κάνουμε πόλεμο μεταξύ μας», τους έλεγε. «Θα έρθω εγώ με λίγους άντρες να σας γνωρίσω προσωπικά, με ειρηνικές διαθέσεις». ²⁹ Ήρθε, λοιπόν, στον Ιούδα και αντάλλαξαν τις συνηθείς φιλοφρονήσεις. Οι εχθροί όμως ήταν έτοιμοι να απαγάγουν τον Ιούδα με βία. ³⁰ Όταν όμως έγινε γνωστό στον Ιούδα ότι ο Νικάνορας είχε πάει να τον συναντήσει με δόλο, ο Ιούδας τον φοβήθηκε και δεν ήθελε πια να τον ξαναδεί. ³¹ Ο Νικάνορας βλέποντας ότι το σχέδιό του αποκαλύφθηκε, βγήκε από την Ιερουσαλήμ για να πολεμήσει τον Ιούδα κοντά στη Χαφαρσαλαμά. ³² Εκεί σκοτώθηκαν από τους άντρες του Νικάνορα περίπου πεντακόσιοι· οι υπόλοιποι κατέφυγαν στην *Πόλη Δαβίδ.

³³ Έπειτα απ' αυτά, ο Νικάνορας ανέβηκε στη *Σιών. Μερικοί από τους ιερείς κι από τους *πρεσβυτέρους του λαού βγήκαν από το *ναό για να τον υποδεχτούν φιλικά και να του δείξουν τη θυσία του ολοκαυτώματος, που είχαν προσφέρει υπέρ του βασιλιά. ³⁴ Ο Νικάνορας όμως τους φέρθηκε περιπαικτικά, γελούσε εις βάρος τους, βεβήλωσε τα ιερά τους και τους μίλησε με μεγάλη υπεροψία. ³⁵ Ορκίστηκε με οργή και είπε: «Αν δεν μου παραδοθεί ο Ιούδας και ο στρατός του τώρα, όταν με το καλό ξαναγυρίσω εδώ, αυτόν τον ναό θα τον κάψω». Και βγήκε να φύγει πολύ θυμωμένος. ³⁶ Τότε οι ιερείς μπήκαν στο ναό και στάθηκαν μπροστά στο *Θυσιαστήριο και στο *αγιαστήριο, και με κλάματα στα μάτια είπαν: ³⁷ «Κύριε, εσύ επέλεξες

ετούτο τον ναό για να λατρεύεται εδώ το όνομά σου και να είναι τόπος προσευχής και παράκλησης για το λαό σου. ³⁸ Τιμώρησε, λοιπόν, αυτόν τον άνθρωπο και το στρατό του και ας σκοτωθούν σε κάποια μάχη. Θυμήσου τις βλασφημίες τους και μην τους επιτρέψεις άλλο να ζήσουν».

³⁹ Ο Νικάνορας βγήκε από την Ιερουσαλήμ και στρατοπέδευσε στη Βαιθωρών· εκεί ήρθε κι ενώθηκε μαζί του στρατός από τη *Συρία. ⁴⁰ Στο μεταξύ ο Ιούδας, με τρεις χιλιάδες άντρες στρατοπέδευσε στην Ασαδά και προσευχήθηκε: ⁴¹ «Κύριε, κάποτε που οι αγγελιοφόροι ενός βασιλιά σε βλασφήμησαν, βγήκε ο *άγγελός σου και θανάτωσε εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες απ' αυτούς. ⁴² Με τον ίδιο τρόπο σύντριψε εσύ μπροστά μας κι ετούτο 'δω το στράτευμα σήμερα, για να μάθουν οι υπόλοιποι να μη μιλούν προσβλητικά για το ναό σου. Τιμώρησε το Νικάνορα για την ασέβειά του».

⁴³ Στις δέκα τρεις του μήνα *Αδάρ τα στρατεύματα συνεπλάκησαν σε πόλεμο και ο στρατός του Νικάνορα εξοντώθηκε. Πρώτος σκοτώθηκε ο ίδιος στη μάχη. ⁴⁴ Όταν ο στρατός είδε ότι σκοτώθηκε ο Νικάνορας, πέταξαν τα όπλα τους και τράπηκαν σε φυγή. ⁴⁵ Οι Ιουδαίοι τους καταδίωξαν επί μία ολόκληρη ημέρα από την Αδασά μέχρι τη Γάζηρα. Σάλπιζαν με τις σάλπιγγες από πίσω τους συνθηματικά, ⁴⁶ κι από όλα τα γύρω χωριά της Ιουδαίας έβγαιναν άνθρωποι και περικύκλωναν τους εχθρούς που έφευγαν. Τότε αυτοί γύριζαν αναγκαστικά πίσω προς τους Ιουδαίους που τους καταδίωκαν. Έτσι σκοτώθηκαν όλοι στη μάχη εκείνη και δεν επέζησε ούτε ένας.

⁴⁷ Οι Ιουδαίοι πήραν όλα τα όπλα και άφθονη λεία από τους εχθρούς· έκοψαν το κεφάλι του Νικάνορα και το δεξί του χέρι, που το άπλωνε περήφανα εναντίον τους, και τα έφεραν και τα κρέμασαν κοντά στην Ιερουσαλήμ. ⁴⁸ Ο λαός ξέσπασε σε πανηγυρισμούς, και ξεχώρισαν την ημέρα εκείνη να είναι μέρα γιορτής. ⁴⁹ Την όρισαν να γιορτάζεται κάθε χρόνο στις δέκα τρεις του μήνα

Αδάρ.

⁵⁰ Έτσι ησύχασε η Ιουδαία για λίγον καιρό.

Πρώτη εμφάνιση των Ρωμαίων

8 Ο Ιούδας είχε ακούσει για τη φήμη των Ρωμαίων, ότι αυτοί είναι μεγάλη στρατιωτική δύναμη· δέχονταν με ευχαρίστηση όλους όσοι ήθελαν να συνδεθούν μαζί τους και πρόσφεραν τη φιλία τους σε όσους προσέφευγαν σ' αυτούς.

² Του είχαν διηγηθεί για τους πολέμους τους και τα κατορθώματά τους εναντίον των Γαλατών, και ότι τους νίκησαν και τους έκαναν φόρου υποτελείς. ³ Επίσης έμαθε τι είχαν κάνει στην Ισπανία για να καταλάβουν τα ορυχεία του αργύρου και του χρυσού, που υπήρχαν εκεί· ⁴ και ότι με την πολιτική τους σκέψη και την υπομονή τους κυριέψαν όλη τη χώρα, μολοντί αυτή απείχε πάρα πολύ από τη Ρώμη. Χτύπησαν σκληρά και νίκησαν όσους βασιλιάδες είχαν έρθει από τα πέρατα της γης να τους πολεμήσουν, και οι υπόλοιποι κατέβαλλαν σ' αυτούς φόρο υποτέλειας κάθε χρόνο.

⁵ Είχαν νικήσει σε πόλεμο και είχαν υποτάξει το Φίλιππο και τον Περσέα, ^Α βασιλιά της Μακεδονίας, που τόλμησαν να επαναστατήσουν εναντίον τους. ⁶ Επίσης είχαν νικήσει το μεγάλο βασιλιά της *Ασίας, τον Αντίοχο το Μέγα, που πολέμησε εναντίον τους με εκατόν είκοσι ελέφαντες και ιππικό και άρματα και με πάρα πολύ στρατό. ⁷ Τον έπιασαν ζωντανό και αποχρέωσαν αυτόν και τους διαδόχους του να τους δίνουν υπέρογκο φόρο, ομήρους και ό,τι άλλο θα συμφωνούσαν, και να τους παραχωρήσουν την Ινδία, τη Μηδία και τη Λυδία, από τις καλύτερες επαρχίες του βασιλείου τους. Οι Ρωμαίοι τις πήραν από τον Αντίοχο και τις έδωσαν στο βασιλιά Ευμένη. ^{Αα}

⁹ Επίσης πληροφόρησαν τον Ιούδα ότι και οι Έλληνες σχεδίαζαν να κάνουν πόλεμο για

ν' αποτινάξουν το ζυγό των Ρωμαίων. ¹⁰ Κι όταν οι Ρωμαίοι έμαθαν τα σχέδιά τους, έστειλαν εναντίον τους έναν στρατηγό να τους πολεμήσει. Σκότωσαν πολλούς και πήραν τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους αιχμαλώτους. Κυριέψαν τη χώρα τους και τη λεηλάτησαν, γκρέμισαν τα φρούριά τους και τους υποδούλωσαν μέχρι σήμερα. ¹¹ Επίσης όλα τα άλλα βασίλεια και τα ησιαί, που κάποτε είχαν προβάλει αντίσταση στους Ρωμαίους, εκείνοι τα κατέστρεψαν και τα υποδούλωσαν. ¹² Με τους συμμάχους τους όμως και μ' εκείνους που εξαρτώνταν απ' αυτούς, οι Ρωμαίοι διατηρούσαν τη φιλία τους. Κυριεύαν βασίλεια, κοντινά και απομακρυσμένα· κι όσοι μάθαιναν τη φήμη τους τους φοβούνταν. ¹³ Όποιους αυτοί ήθελαν να βοηθήσουν, τους βοηθούσαν και στήριζαν το βασιλείό τους· κι όποιους αυτοί ήθελαν να εκθρονίσουν, τους εκθρονίζαν. Είχαν γίνει πολύ μεγάλη δύναμη.

¹⁴ Παρ' όλα αυτά, κανένας Ρωμαίος δεν φόρεσε ποτέ στέμμα, ούτε ντύθηκε με πορφύρα, για να αναδειχθεί μ' αυτήν. ¹⁵ Είχαν συγκροτήσει σύγκλητο, στην οποία καθημερινά τριακόσιοι είκοσι άντρες παρακάθονταν σε συμβούλιο και συσκέπτονταν συνεχώς για το λαό και την εύρυθμη διαβίωσή του. ¹⁶ Αναθέτουν τη διοίκηση και τον έλεγχο όλης της χώρας σ' έναν άνθρωπο κάθε χρόνο· όλοι υπακούουν σ' αυτόν και δεν υπάρχει ανάμεσά τους φθόνος ή ζήλεια.

Συνθήκη του Ιούδα με τη Ρώμη

¹⁷ Έτσι ο Ιούδας διάλεξε τον Ευπόλεμο, γιο του Ιωάννη, γιο του Ακκώς, και τον Ιάσονα, γιο του Ελεάζαρου και τους έστειλε στη Ρώμη να συνάψουν σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας με τους Ρωμαίους. ¹⁸ Αυτό ο Ιούδας το έκανε για ν' απαλλαγούν από την καταπίεση της *Συρίας, γιατί ήταν πια σαφές ότι η βασιλεία των Ελλήνων οδηγούσε τους

^Α Φίλιππο - Περσέα Πρόκειται για το Φίλιππο Ε΄ της Μακεδονίας και το γιο του, που νικήθηκαν από τους Ρωμαίους το 197 και το 168 π.Χ αντίστοιχα. ^{Αα} Μηδία, πιθανη παραφθορά του κειμένου Υπάρχει γραφή «Ιωνία και Μυσία» - Ευμένης Είναι ο Ευμένης Β΄ της Περγάμου, πρωτεύουσας ενός μικρού βασιλείου στα παράλια της Μ. Ασίας

ισραηλίτες στη δουλεία. ¹⁹ Πράγματι, ο Ευπόλεμος και ο Ιάσων πήγαν στη Ρώμη –πολύ μεγάλο ταξίδι– παρουσιάστηκαν στη σύγκλητο και τους είπαν: ²⁰ «Ερχόμαστε εδώ ως απεσταλμένοι του Ιούδα του Μακκαβαίου, των αδερφών του και όλου του λαού των Ιουδαίων, για να συνάψουμε μαζί σας σύμφωνο ειρήνης και φιλίας και να συγκαταλεχθούμε στους συμμάχους σας και τους φίλους σας».

²¹ Οι Ρωμαίοι βρήκαν καλές τις προτάσεις τους. ²² Ακολουθεί αντίγραφο της επιστολής, που το αντέγραψαν σε χάλκινες πλάκες, και το έστειλαν στην Ίερουσαλήμ, για να θυμίζουν στους Ιουδαίους τη συμφωνία ειρήνης και φιλίας που είχαν συνάψει:

²³ «Ευχόμαστε οι Ρωμαίοι και το έθνος των Ιουδαίων να έχουν πάντα επιτυχίες σε θάλασσα και σε στεριά! Ας μην έχουν ποτέ πόλεμο και εχθροί να μην τους πλησιάζουν.

²⁴ Αν ξεσπάσει πόλεμος πρώτα στη Ρώμη ή στους συμμάχους τους, σ' όλη την επικράτεια τους, ²⁵ το έθνος των Ιουδαίων υποχρεούται να παράσχει την αμέριστη βοήθειά του, ανάλογα με τις περιστάσεις. ²⁶ Δε θα προμηθεύουν ούτε θα δανείζουν στους εχθρούς των Ρωμαίων σιτάρι, όπλα, ασήμι ή πλοία, όπως συμφωνήθηκε στη Ρώμη. Οι Ιουδαίοι θα τηρήσουν αυτή τη συμφωνία χωρίς αντάλλαγμα.

²⁷ «Το ίδιο θα συμβεί αν το έθνος των Ιουδαίων εμπλακεί πρώτο σε πόλεμο· οι Ρωμαίοι αναλαμβάνουν να τους παράσχουν αμέριστη τη βοήθειά τους, ανάλογα με τις περιστάσεις. ²⁸ Δε θα δώσουν στους εχθρούς των Ιουδαίων σιτάρι, όπλα, ασήμι ή πλοία, όπως συμφωνήθηκε στη Ρώμη. Οι Ρωμαίοι υποχρεούνται να τηρήσουν αυτή τη συμφωνία χωρίς δόλο.

²⁹ «Αυτοί είναι οι όροι υπό τους οποίους οι Ρωμαίοι συνάπτουν συνθήκη με το λαό των Ιουδαίων. ³⁰ Και αν μετά τη συμφωνία αυτή, τα δύο μέρη συμφωνήσουν να προσθέσουν ή να

αφαιρέσουν κάποιον όρο, θα είναι ελεύθεροι να το κάνουν και ο όρος θα είναι έγκυρος.

³¹ »Ως προς το κακό, που ο βασιλιάς Δημήτριος προξενεί εναντίον των Ιουδαίων, γράψαμε σ' αυτόν τα εξής: «γιατί καταπιέζεις τους φίλους και συμμάχους μας Ιουδαίους; ³² Αν μας παραπονεθούν πάλι εναντίον σου, εμείς θα τους υποστηρίξουμε και θα σε πολεμήσουμε από θάλασσα κι από ξηρά».

Θάνατος του Ιούδα του Μακκαβαίου

9 Όταν ο Δημήτριος έμαθε πως ο Νικάνορας είχε σκοτωθεί στον πόλεμο και ο στρατός του είχε νικηθεί, αποφάσισε να στείλει το Βακχίδη και τον Άλκιμο για δεύτερη φορά στην Ιουδαία, με το σπουδαιότερο μέρος του στρατού τους. ² Ο Βακχίδης και ο Άλκιμος βάδισαν προς τα Γάλαγαλα^{αβ} και στρατοπέδευαν εναντίον της Μαισαλώθ, στα Άρβηλα. Την κυριέψαν και σκότωσαν πολλούς. ³ Τον πρώτο *μήνα του έτους 152^{αγ} στρατοπέδευαν εναντίον της Ίερουσαλήμ. ⁴ Από 'κει έφυγαν και πήγαν στη Βερέα με είκοσι χιλιάδες άντρες πεζούς και δύο χιλιάδες ιππείς.

⁵ Από την πλευρά του, ο Ιούδας είχε στρατοπεδεύσει στην Ελασά με τρεις χιλιάδες επιλεκτους άντρες. ⁶ Όταν όμως είδαν ότι το πλήθος του στρατού ήταν μεγάλο, φοβήθηκαν πάρα πολύ. Έτσι, πολλοί εγκατέλειψαν το στρατόπεδο και δεν έμειναν παρά μόνον οκτακόσιοι άντρες. ⁷ Όταν ο Ιούδας είδε ότι ο στρατός του διαλύθηκε και ότι σύντομα θα άρχιζε η μάχη, απογοητεύτηκε, γιατί δεν είχε χρόνο ν' ανασυγκροτηθεί. ⁸ Ξέσπασε, λοιπόν, και διάταξε όσους του είχαν απομείνει: «Πάμε να επιτεθούμε εναντίον των εχθρών μας! Μπορεί να καταφέρουμε να τους νικήσουμε».

⁹ Εκείνοι τον απέτρεπαν και του έλεγαν: «Δε θα τα καταφέρουμε! Είμαστε πολύ λίγοι. Πάμε να φύγουμε τώρα να γλιτώσουμε, και ξαναγυρίζουμε με τους συμπατριώτες μας να πολεμήσουμε». ¹⁰ Ο Ιούδας όμως απάντη-

^{αβ}Γαλαγαλα Πιθανότερη εκδοχή Γαλιλαία ^{αγ}Τον πρώτο 152 Δηλ Απριλιος-Μαιος 160 π Χ

σε: «Προς Θεού! Δε θα κάνουμε κάτι τέτοιο, να υποχωρήσουμε! Αν ήρθε η ώρα μας να πεθάνουμε, ας το κάνουμε γενναία για χάρη των συμπατριωτών μας κι ας μην κηλιδώσουμε την φήμη μας».

¹¹ Βγήκε, λοιπόν, ο στρατός των Συρίων από το στρατόπεδο και κίνησαν να επιτεθούν στους Ιουδαίους. Το ιππικό χωρίστηκε σε δύο μέρη και οι σφενδονήτες και οι τοξότες προπορεύονταν από το στράτευμα. Όλοι όσοι βάδιζαν μπροστά ήταν γενναίοι πολεμιστές. ¹² Ο Βακχίδης ήταν στη δεξιά πτέρυγα· η φάλαγγα πλησίαζε από τα δύο μέρη και σάλπιζαν με τις σάλπιγγες. ¹³ Μετά σάλπισαν και οι άντρες του Ιούδα με τις σάλπιγγες, κι όλος ο τόπος σείστηκε από τις ιαχές των δυο στρατευμάτων. Πολεμούσαν ασταμάτητα από το πρωί ως το βράδυ.

¹⁴ Όταν είδε ο Ιούδας ότι ο Βακχίδης και το στήριγμα του στρατού ήταν στα δεξιά, πήρε μαζί του τους πιο θαρραλέους άντρες ¹⁵ κι εξόντωσαν τη δεξιά πτέρυγα των Συρίων, και τους καταδίωξαν μέχρι το όρος Αζωτο.¹⁶ ¹⁶ Όταν η αριστερή πτέρυγα του εχθρού είδε ότι η δεξιά πτέρυγα είχε εξοντωθεί, γύρισαν και καταδίωκαν κατά πόδας τον Ιούδα και τους άντρες του. ¹⁷ Η μάχη άναψε και σκοτώθηκαν πολλοί κι από τις δύο παρατάξεις. ¹⁸ Σκοτώθηκε και ο Ιούδας, ενώ οι υπόλοιποι έφυγαν.

¹⁹ Ο Ιωνάθαν και ο Σίμωνας πήραν τον αδερφό τους τον Ιούδα και τον έθαψαν στον τάφο των προγόνων τους στη Μωδεΐν. ²⁰ Όλοι οι Ισραηλίτες τον έκλαψαν· έκαναν μεγάλο θρήνο και πενθούσαν για πολλές ημέρες. ²¹ «Πώς έγινε και σκοτώθηκε ο ισχυρός αυτός άντρας», έλεγαν, «ο σωτήρας των Ισραηλιτών!»

²² Οι υπόλοιπες πράξεις του Ιούδα και τα ανδραγαθήματά του δεν καταγράφηκαν, γιατί ήταν πάρα πολλά.

Ο Ιωνάθαν ο Μακκαβαίος διαδέχεται τον αδερφό του

²³ Μετά το θάνατο του Ιούδα, σήκωσαν πάλι κεφάλι όσοι Ισραηλίτες είχαν απορρίψει το *νόμο του Θεού, και εμφανίστηκαν πάλι σ' όλες τις περιοχές του *Ισραήλ. ²⁴ Εκίνη την εποχή ξέσπασε πάρα πολύ μεγάλη πείνα, και γι' αυτό όλος ο λαός συμπαρατάχθηκε μαζί τους. ²⁵ Ο Βακχίδης διάλεξε ασεβείς άντρες και τους διόρισε να κυβερνούν τη χώρα. ²⁶ Αυτοί αναζητούσαν κι έβρισκαν τους φίλους του Ιούδα και τους έφερναν στο Βακχίδη, ο οποίος τους εκδικείται και τους ταπεινώνει. ²⁷ Οι Ισραηλίτες τότε πέρασαν τέτοια δεινά, όσα δεν είχαν περάσει ούτε τον καιρό που είχαν εκλείψει οι *προφήτες απ' ανάμεσά τους.

²⁸ Τότε συγκεντρώθηκαν όλοι οι φίλοι του Ιούδα και είπαν στον Ιωνάθαν: ²⁹ «Από τότε που πέθανε ο αδερφός σου ο Ιούδας, δε βρέθηκε άνθρωπος σαν κι αυτόν να εκστρατεύει εναντίον των εχθρών μας, εναντίον του Βακχίδη και όλων εκείνων που μισούν το έθνος μας. ³⁰ Διαλέγουμε, λοιπόν, σήμερα εσένα για να γίνεις κυβερνήτης και αρχηγός μας στη θέση του αδερφού σου και να διεξάγεις τους πολέμους μας». ³¹ Ο Ιωνάθαν δέχτηκε την αρχηγία και πήρε τη θέση του Ιούδα του αδερφού του.

Ανταρτοπόλεμος στα ανατολικά σύνορα της Ιουδαίας

³² Όταν το 'μαθε αυτό ο Βακχίδης ήθελε να σκοτώσει τον Ιωνάθαν. ³³ Ο Ιωνάθαν όμως κι ο αδερφός του ο Σίμωνας καθώς και όλοι οι σύντροφοί τους το πληροφορήθηκαν και κατέφυγαν στην έρημο Θεκωέ και στρατοπέδευαν κοντά στη λίμνη Ασφάρ. ³⁴ (Ο Βακχίδης το έμαθε, ενώ ήταν *Σάββατο, και πήγε μαζί με όλο το στρατό του στην περιοχή πέρα από τον Ιορδάνη).³⁵ Τότε ο Ιωνάθαν έστειλε τον αδερφό του τον Ιωνάνη, που ήταν

¹⁶ Όρος Αζωτο Πιθανότερη εκδοχή Αζώρ, κοντά στη Βαιθίλ (πρβλ. Νε 11,33) ³⁵ ΛεΗ θέση του στίχου αμφισβητείται, γιατί είναι ταυτόσημος με το στ 43

αρχηγός του άμαχου λαού, να παρακαλέσει τους φίλους του τους Ναβαταίους⁴⁵ να δεχτούν να αποθηκεύσουν στην περιοχή τους τις προμήθειές τους, που ήταν πολλές. ³⁶ Εκεί που πήγαιναν, όμως, βγήκαν από την πόλη Μηδαβάι οι Ιαμβρίτες, έπιασαν αιχμάλωτο τον Ιωάννη μαζί με όλες του τις προμήθειες κι έφυγαν.

³⁷ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα ανακοίνωσαν στον Ιωνάθαν και στον αδερφό του το Σίμων ότι οι Ιαμβρίτες επρόκειτο να κάνουν κάποιον επίσημο γάμο. Η νύφη ήταν κόρη ενός από τους μεγάλους μεγιστάνες της Ξαανά, και θα την έφερναν με μεγάλη πομπή από τη Ναδαβάθ. ³⁸ Ο Ιωνάθαν κι ο Σίμων θυμήθηκαν τον αδερφό τους τον Ιωάννη κι ανέβηκαν και κρύφτηκαν σε μια κρυψώνα του βουνού. ³⁹ Σε μια στιγμή εκεί που παρατηρούσαν κάτω, άκουσαν θόρυβο από κόσμο και μετά είδαν να μεταφέρουν τεράστιες αποσκευές. Ήταν ο γαμπρός με τους φίλους του και τ' αδέρφια του που είχαν βγει και έρχονταν να προύπαντήσουν την άλλη πομπή με τύμπανα και άλλα μουσικά όργανα: ήταν βαριά οπλισμένοι. ⁴⁰ Τότε τα δυο αδέρφια βγήκαν από την ενέδρα τους και οι άντρες τους επιτεθήκαν στο караβάνι και σκότωσαν πολλούς: όσοι επέζησαν κατέφυγαν στο βουνό ενώ οι Ιουδαίοι τούς πήραν όλα τα υπάρχοντά τους. ⁴¹ Έτσι ο γάμος μεταβλήθηκε σε πένθος και οι μελωδίες σε θρήνο. ⁴² Μ' αυτό τον τρόπο ο Ιωνάθαν κι ο Σίμων πήραν εκδίκηση για το θάνατο του αδερφού τους και γύρισαν στα βαλτοτόπια του Ιορδάνη.

⁴³ Όταν ο Βακχίδης πληροφορήθηκε αυτά τα γεγονότα, ήρθε ένα Σάββατο με πολύ στρατό μέχρι τις όχθες του Ιορδάνη. ⁴⁴ Τότε ο Ιωνάθαν είπε στους συντρόφους του: «Ετοιμαστείτε τώρα να πολεμήσουμε για τη ζωή μας! Ποτέ μέχρι τώρα δεν είχαμε βρεθεί σε τόσο δύσκολη θέση όσο σήμερα. ⁴⁵ Ο εχθρός είναι μπροστά μας και τα νερά του Ιορδάνη πίσω μας, και στα πλάγια μας βρίσκεται ο βάλτος και το δάσος: δεν υπάρχει

τρόπος να ξεφύγουμε. ⁴⁶ Ελάτε, λοιπόν, να φωνάξουμε στον Κύριο του ουρανού, για να μας γλιτώσει από τους εχθρούς μας».

⁴⁷ Όταν άρχισε η μάχη, ο Ιωνάθαν όρμησε να χτυπήσει το Βακχίδη, αλλά εκείνος του ξέφυγε προς τα πίσω. ⁴⁸ Τότε ο Ιωνάθαν και οι άντρες του πήδησαν μέσα στον Ιορδάνη και πέρασαν κολυμπώντας στις απέναντι όχθες: έτσι οι Σύριοι δεν πέρασαν τον Ιορδάνη να τους κυνηγήσουν. ⁴⁹ Εκείνη την ημέρα σκοτώθηκαν περίπου χίλιοι από τους άντρες του Βακχίδη.

Ο Βακχίδης κατοχυρώνει τη βασιλεία του

⁵⁰ Μετά ο Βακχίδης γύρισε στην Ιερουσαλήμ και οι Σύριοι οχύρωσαν πολλές πόλεις της Ιουδαίας με τείχη ψηλά, πύλες και αμπάρες: την Αμμαούς, τη Βαιθωρών, τη Βαιθήλ, τη Θαμναθά, τη Φαραθών και την Τεφών, καθώς και το τείχος της Ιεριχώ. ⁵¹ Εγκατέστησε και φρουρά σ' αυτές, για να παρενοχλούν τους Ισραηλίτες. ⁵² Επίσης οχύρωσε την πόλη Βαιθσούρα και τη Γάζαρα, καθώς και την ακρόπολη στην Ιερουσαλήμ. Παντού εγκατέστησε φρουρές και αποθήκευσε μεγάλες ποσότητες τροφίμων. ⁵³ Μετά συνέλαβε ομήρους τους γιους των αρχόντων της χώρας και τους φυλάκισε στην ακρόπολη της Ιερουσαλήμ.

Θάνατος του Άλκιμου

⁵⁴ Το δεύτερο μήνα του έτους 153,⁴⁷ ο *αρχιερέας Άλκιμος διέταξε να γκρεμίσουν το τείχος της εσωτερικής *αυλής του ναού: αλλά έτσι γκρέμιζε κάτι που είχαν φτιάξει οι *προφήτες. Όταν όμως άρχισε να γκρεμίζει το τείχος, ⁵⁵ ο Άλκιμος χτυπήθηκε βαριά από μια πάθηση: έκλεισε το στόμα του και παρέλυσε, και δεν μπορούσε πια να μιλήσει ούτε να δώσει εντολές για τη διαθήκη του. Έτσι τα έργα του ματαιώθηκαν ⁵⁶ κι αυτός πέθανε με πολλούς πόνους. ⁵⁷ Όταν ο Βακχίδης είδε ότι πέθανε ο Άλκιμος, γύρισε στο βασιλιά και έτσι η Ιουδαία ηρέμησε για δυο χρόνια.

⁴⁵ Ναβαταίους Βλ υποσ εις κεφ 5,25 ⁴⁷ Το δευτερο 153 Δηλ Απρίλιος-Μαιος 159 π Χ

Νέος ανταρτοπόλεμος – Ο Βακχίδης εγκαταλείπει τη χώρα

⁵⁸ Τότε όλοι οι άπιστοι Ισραηλίτες έκαναν συμβούλιο και είπαν: «Ο Ιωνάθαν και οι άντρες του ζουν ήσυχoi με ειρήνη και ασφάλεια· θα φέρουμε, λοιπόν, το Βακχίδη και θα τους πιάσει όλους σε μια νύχτα». ⁵⁹ Έτσι πήγαν και συνεννοήθηκαν με το Βακχίδη, ⁶⁰ ο οποίος και ξεκίνησε να έρθει με πολύ στρατό. Παράλληλα έστειλε επιστολές κρυφά σε όλους τους συμμάχους του στην Ιουδαία, να συλλάβουν τον Ιωνάθαν και τους ανθρώπους του. Δεν τα κατάφεραν όμως, γιατί το σχέδιό τους αποκαλύφθηκε. ⁶¹ Τότε ο Ιωνάθαν και οι άντρες του συνέλαβαν πενήντα περίπου άντρες από τους πρωταίτιους των ταραχών στη χώρα και τους σκότωσαν. ⁶² Μετά ο Ιωνάθαν, ο Σίμων και οι άντρες τους κατέφυγαν στην έρημο της Βαιθβασί, έχτισαν τα χαλάσματά της και την οχύρωσαν.

⁶³ Όταν το έμαθε ο Βακχίδης, συγκέντρωσε όλο το στρατό του και κινητοποίησε τους φίλους του στην Ιουδαία. ⁶⁴ Μετά ήρθε και στρατοπέδευσε στη Βαιθβασί και πολέμησε εναντίον της πολλές ημέρες με πολιορκητικές μηχανές. ⁶⁵ Τότε ο Ιωνάθαν άφησε τον αδερφό του το Σίμωνα στην πόλη κι αυτός βγήκε με λίγους άντρες στην ύπαιθρο. ⁶⁶ Χτύπησε τον Οδομηρά και την οικογένειά του, καθώς και το στρατόπεδο των Φαισιριτών. ⁶⁷ Όταν ο Βακχίδης άρχισε να επιτίθεται στους Ισραηλίτες και να ξεμακραίνει με τις στρατιωτικές δυνάμεις του, ⁶⁷ ο Σίμοντας και οι άντρες του βγήκαν από την πόλη και έκαψαν τις πολιορκητικές μηχανές του. ⁶⁸ Στη συνέχεια πολέμησαν εναντίον του Βακχίδη και τον σύντριψαν· τον πίεςαν τόσο, ώστε τα σχέδιά του για επίθεση απέτυχαν ολοσχερώς. ⁶⁹ Τότε οργίστηκε φοβερά εναντίον των απίστων εκείνων Ισραηλιτών που τον είχαν συμβουλευσει να έρθει στην Ιουδαία. Σκότωσε πολλούς απ' αυτούς κι αποφάσισε να γυρίσει στη χώρα του.

⁷⁰ Όταν το έμαθε αυτό ο Ιωνάθαν, έστειλε πρεσβευτές σ' αυτόν με σκοπό να συνάψουν μαζί του ειρήνη και να τους δώσει πίσω τους αιχμαλώτους. ⁷¹ Ο Βακχίδης δέχτηκε και συμφώνησε με τους όρους του Ιωνάθαν, και τον διαβεβαίωσε με όρκο ότι δε θα επιδίωκε πάλι να τον βλάψει σ' όλη του τη ζωή. ⁷² Επίσης του επέστρεψε τους αιχμαλώτους που είχε πιάσει πρωτύτερα στην Ιουδαία κι έφυγε για τη χώρα του, χωρίς καμιά σκέψη πια να ξαναγυρίσει στις περιοχές τους.

⁷³ Έτσι σταμάτησαν οι πόλεμοι στη χώρα των Ισραηλιτών. Ο Ιωνάθαν εγκαταστάθηκε στη Μαχμάς· εκεί έγινε *κριτής του λαού κι εξαφάνισε τους άπιστους Ισραηλίτες από τη χώρα.

Ο Δημήτριος Α΄ κάνει συμμαχία με τον Ιωνάθαν

10 Το έτος 160 ο Αλέξανδρος ο Επιφανής, γιος του Αντίοχου, επιτέθηκε και κυριέψε την Πτολεμαίδα, όπου οι κάτοικοί της τον υποδέχτηκαν και τον ανακήρυσαν βασιλιά. ¹⁰ Όταν το έμαθε ο βασιλιάς Δημήτριος, συγκέντρωσε πάρα πολύ στρατό και βγήκε να τον συναντήσει και να τον πολεμήσει. ³ Επίσης ο Δημήτριος έστειλε επιστολή στον Ιωνάθαν με διάφορες φιλικές προτάσεις και με την οποία του απέδιδε υπερβολικές τιμές. ⁴ «Άς προλάβουμε», σκέφτηκε, «να κάνουμε ειρήνη μ' αυτόν, προτού συμμαχήσει με τον Αλέξανδρο εναντίον μας. ⁵ Είναι φυσικό να θυμηθεί όλα τα δεινά που προξενήσαμε σ' αδέρφια του και στο έθνος του». ⁶ Του έδωσε λοιπόν το δικαίωμα να συγκεντρώσει στρατό και να κατασκευάσει όπλα και του πρότεινε να γίνει σύμμαχός του. Επίσης του υποσχέθηκε να του δώσει πίσω τους αιχμαλώτους που κρατούσε στην ακρόπολη της *Ιερουσαλήμ. ⁷ Ο Ιωνάθαν ήρθε στην Ιερουσαλήμ και διάβασε τη βασιλική επιστολή μπροστά σ' όλο το λαό και στους στρατιώτες που βρίσκονταν στην ακρόπολη. ⁸ Όταν οι στρατιώτες της ακρό-

¹⁰ Οδομηρά Φαισιριτών Πιθανότατα δύο αραβικές φυλές, σύμμαχοι του Βακχίδη ¹⁰ Το έτος 160 Δηλ το 152 π.Χ. - του Αντίοχου, δηλ του Αντίοχου Δ΄ - Αλέξανδρος ο Επιφανής Το κανονικο του όνομα ήταν Αλεξανδρος Βαλας, αλλά υποκρινόταν ότι ήταν ο Αλέξανδρος ο Επιφανής

πολης άκουσαν ότι ο βασιλιάς έδωσε στον Ιωνάθαν το δικαίωμα να συγκεντρώσει στρατό, φοβήθηκαν πάρα πολύ. ⁹ Παρέδωσαν αμέσως στον Ιωνάθαν τους ομήρους κι αυτός τους παρέδωσε ο ίδιος πίσω στους γονείς τους.

¹⁰ Ο Ιωνάθαν εγκαταστάθηκε στην Ιερουσαλήμ κι άρχισε να ξαναχτίζει και να ανακαινίζει την πόλη. ¹¹ Διέταξε τους εργάτες να χτίσουν τα τείχη της πόλης και να περιτειχίσουν το όρος Σιών με τετράγωνα λιθάρια για να είναι οχυρωμένο. Έτσι κι έκαναν. ¹² Τότε οι αλλογενείς στρατιώτες που κατείχαν τις πόλεις τις οποίες είχε οχυρώσει ο Βακχίδης, έφυγαν. ¹³ Εγκατέλειψαν όλοι τις θέσεις τους και γύρισαν στη χώρα τους. ¹⁴ Μερικοί Ισραηλίτες, όμως, που είχαν αρνηθεί να υπακούουν στο νόμο και στις προσταγές του Βακχίδη, παρέμειναν στη Βαιθσοούρα, η οποία τους χρησίμευε για καταφύγιο.

Ο Αλέξανδρος διορίζει τον Ιωνάθαν αρχιερέα

¹⁵ Όταν ο βασιλιάς Αλέξανδρος έμαθε για τις υποσχέσεις που έστειλε ο Δημήτριος στον Ιωνάθαν και του διηγήθηκαν τους πολέμους και τα κατορθώματα που είχε κάνει ο Ιωνάθαν και οι συμπατριώτες του, και όλους τους αγώνες τους, ¹⁶ είπε: «Πού θα βρούμε άλλον τέτοιο άνθρωπο; Άς τον κάνουμε τώρα φίλο και σύμμαχό μας». ¹⁷ Μ' αυτή τη σκέψη, λοιπόν, του έστειλε επιστολή και του έλεγε:

¹⁸ «Ο βασιλιάς Αλέξανδρος στέλνει χαιρετισμούς στον αδερφό του^μ τον Ιωνάθαν.

¹⁹ »Έχουμε ακούσει για σένα πως είσαι γενναίος κι άξιος άντρας κι ότι έχεις τη διάθεση να γίνεις φίλος μας.

²⁰ »Σήμερα, λοιπόν, σε καθιστούμε *αρχιερέα του έθνους σου και θα έχεις το δικαίωμα να ονομάζεσαι *φίλος του βασιλιά Παράλληλα, από 'δω και στο εξής θα οφείλεις

να συμφωνείς με όλες τις αποφάσεις μας και να διατηρείς φιλία μαζί μας».

Του έστειλε μάλιστα έναν πορφυρό μανδύα κι ένα χρυσό στεφάνι.^μ ²¹ Ο Ιωνάθαν φόρεσε την ιερή στολή τον έβδομο *μήνα του έτους 160^{μβ} με την ευκαιρία της γιορτής της *Σκηνοπηγίας. Επίσης συγκέντρωσε στρατό και κατασκεύασε πολλά όπλα.

Ο Δημήτριος κάνει μεγαλύτερες παραχωρήσεις στους Ιουδαίους

²² Όταν ο Δημήτριος έμαθε όλα αυτά τα γεγονότα, στενοχωρήθηκε και είπε: ²³ «Γιατί επιτρέψαμε να γίνει κάτι τέτοιο; Ο Αλέξανδρος πρόλαβε κι έκανε πριν από μας φιλία με τους Ιουδαίους και τώρα η θέση του ισχυροποιείται! ²⁴ Θα γράψω, λοιπόν, κι εγώ στους Ιουδαίους για να ενθαρρύνω τη φιλία τους τάζοντάς τους αξιώματα και δώρα· έτσι θα έρθουν μαζί μου και θα με βοηθήσουν».

²⁵ Μ' αυτό λοιπόν το πνεύμα έγραψε τα εξής:

«Ο βασιλιάς Δημήτριος στέλνει χαιρετισμούς στο έθνος των Ιουδαίων. ²⁶ Μάθαμε ότι τηρήσατε τις συμφωνίες μαζί μας, ότι μείνατε πιστοί στη φιλία μας και δεν πήγατε με το μέρος των εχθρών μας, και χαρήκαμε γι' αυτό. ²⁷ Αν εξακολουθήσετε, λοιπόν, να μας είστε πιστοί, εμείς θα σας ανταμείψουμε πλουσιοπάροχα για όλες τις υπηρεσίες σας. ²⁸ Θα σας δώσουμε πολλές απαλλαγές φόρου και άφθονα δώρα. ²⁹ Από τώρα, μάλιστα, σας χαρίζω ελευθερία και σας απαλλάσσω όλους τους Ιουδαίους από τους θρησκευτικούς φόρους, από το δασμό του αλατιού κι από τους ειδικούς βασιλικούς φόρους.

³⁰ »Από σήμερα και στο εξής παραιτούμαι από το δικαίωμά μου να εισπράττω το ένα τρίτο της συγκομιδής των γεννημάτων και το ήμισυ των καρπών των οπωροφόρων στην Ιουδαία, στις τρεις περιοχές της *Σαμάρειας

^μτον αδερφό του Βλ υποσ εις κεφ 11,30 ^μαπορφυρο στεφάνι Όμοια μ' εκείνα που φορούσαν οι ειδωλολάτρεις ιερείς των ελληνιστικών χρόνων στις λατρείες τους ^{μβ}τον έβδομο 160 Δηλ τον Οκτωβριο 152 π Χ

που προστέθηκαν σ' αυτήν.³¹ Η Ιερουσαλήμ θα είναι *ιερή κι ελεύθερη, με τα σύνορά της, τις *δεκάτες της και τους φόρους της.³² Παραιτούμαι από την εξουσία μου στην ακρόπολη της Ιερουσαλήμ· την παραχωρώ στον αρχιερέα, για να εγκαταστήσει σ' αυτήν φρουρά από άντρες της δικής του επιλογής.³³ Επίσης αφήνω ελεύθερους, χωρίς αντάλλαγμα, όλους τους Ιουδαίους αιχμαλώτους, που έχω συλλάβει στην Ιουδαία και είναι εγκατεστημένοι σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι αξιωματούχοι μου διατάζονται να χαρίσουν τους φόρους που πλήρωναν οι Ιουδαίοι για τα κτήνη τους.³⁴ Όλες οι γιορτές, τα *Σάββατα, οι *νουμηνίες και οι καθιερωμένες μέρες, τρεις μέρες πριν τη γιορτή και τρεις μέρες μετά, ας είναι όλες μέρες απαλλαγής από φόρους ή χρέη για όλους τους Ιουδαίους, που ζουν στο βασιλείο μου.³⁵ Κανείς δε θα έχει το δικαίωμα να παρενοχλεί με οποιονδήποτε τρόπο κανέναν Ιουδαίο για οποιαδήποτε οφειλή του.

³⁶ »Επιπλέον, παρέχεται το δικαίωμα να εγγραφούν στο βασιλικό στρατό περίπου τριάντα χιλιάδες άντρες, στους οποίους θα δίνεται ο μισθός που δίνεται σ' όλο τον υπόλοιπο στρατό του βασιλιά.³⁷ Μερικοί απ' αυτούς θα τοποθετηθούν στα μεγάλα οχυρώματα του βασιλιά και άλλοι σε εμπιστευτικές θέσεις του βασιλείου· τους επιτρέπεται οι αξιωματικοί τους και οι αρχηγοί τους να προσέρχονται απ' αυτούς. Επίσης τους επιτρέπεται να τηρούν τους δικούς τους *νόμους, σύμφωνα με όσα έχει διατάξει ο βασιλιάς για τους κατοίκους της Ιουδαίας.

³⁸ »Οι τρεις περιοχές της Σαμάρειας, που προστέθηκαν στην Ιουδαία, θ' αποτελούν ενιαίο έδαφος με αυτήν, και θα θεωρούνται ότι είναι υπό ενιαία διοίκηση, αυτήν του αρχιερέα και μόνον.³⁹ Την Πτολεμαίδα και την περιοχή που της ανήκει τη δίνω δώρο στο *ναό της Ιερουσαλήμ, για να καλύπτονται οι αναγκαίες δαπάνες του.⁴⁰ Επίσης δίνω κάθε χρόνο δεκαπέντε χιλιάδες *σίκλους ασή-

μι από τους λογαριασμούς που τηρώ στα θησαυροφυλάκιά μου.⁴¹ Και όσα ακόμα χρήματα οι αξιωματικοί μου δεν κατέβαλαν στο ναό, όπως έκαναν τα πρώτα χρόνια, από τώρα θα τα δίνουν για τις εργασίες του.⁴² Εκτός απ' αυτά, θα χαρίσω στους ιερείς για την υπηρεσία τους στο ναό τις πέντε χιλιάδες σίκλους ασήμι, που έπαιρνα κάθε χρόνο ως φόρο από τα εισοδήματα του ναού.⁴³ Όλοι όσοι χρωστάνε χρήματα ή έχουν ο,τιδήποτε άλλο χρέος προς τα βασιλικά ταμεία και καταφύγουν στο ναό των Ιεροσολύμων ή στις περιοχές που ανήκουν σ' αυτόν, δεν θα συλλαμβάνονται· ούτε θα δημεύεται η περιουσία τους, που βρίσκεται στα όρια του βασιλείου μου.⁴⁴ Όλες οι δαπάνες για την ανοικοδόμηση και για την επισκευή του ναού, θα καταβάλλονται από το βασιλικό λογαριασμό.⁴⁵ Επίσης, οι δαπάνες για την ανοικοδόμηση των τειχών της Ιερουσαλήμ και για τα οχυρωματικά τους έργα, καθώς και οι δαπάνες για την ανοικοδόμηση των τειχών σ' όλη την Ιουδαία, θα καταβληθούν όλες από το βασιλικό λογαριασμό».

Ο Ιωνάθαν στρέφεται στον Αλέξανδρο – Το τέλος του Δημητρίου

⁴⁶ Όταν ο Ιωνάθαν και ο λαός άκουσαν τα λόγια του Δημητρίου, δεν τα πίστεψαν ούτε τα δέχτηκαν, γιατί θυμούνταν τη μεγάλη ζημιά που είχε κάνει ο βασιλιάς αυτός στους Ισραηλίτες και πόσο τους είχε πληγώσει.⁴⁷ Γι' αυτό προτίμησαν τον Αλέξανδρο, γιατί αυτός πρώτος τους έκανε ειρηνικές προτάσεις και έτσι συμμαχήσαν μαζί του όσο αυτός ζούσε.

⁴⁸ Ο βασιλιάς Αλέξανδρος συγκέντρωσε μεγάλο στρατό και στρατοπέδευσε απέναντι στο Δημήτριο.⁴⁹ Όταν οι δυο βασιλιάδες άρχισαν να πολεμούν, ο στρατός του Δημητρίου τράπηκε σε φυγή· τότε ο Αλέξανδρος τον καταδίωξε και τον κατατρόπωσε.⁵⁰ Η μάχη συνεχίστηκε με μεγάλη σφοδρότητα μέχρι τη δύση του ήλιου, κι εκείνη την ημέρα σκοτώθηκε ο Δημήτριος.

³¹ »στις τρεις αυτήν Τα χειρόγραφα προσθέτουν τη φρ «και στη Γαλιλαία», η οποία όμως δεν έχει νοημα σε σχέση με τα συμφραζόμενα (βλ κεφ 10,38 11,34)

Ο Αλέξανδρος ζητάει σύζυγο την κόρη του Πτολεμαίου ΣΤ΄

⁵¹ Τότε ο Αλέξανδρος έστειλε πρεσβευτές στον Πτολεμαίο, βασιλιά της Αιγύπτου, με τις εξής προτάσεις:

⁵² «Έχω πλέον επιστρέψει στο βασίλειό μου και είμαι απόλυτος κύριος του θρόνου των προγόνων μου· νίκησα το Δημήτριο και ανακατέλαβα τα εδάφη μας. ⁵³ Στη συνέχεια πολέμησα το Δημήτριο και τον εξόντωσα μαζί με το στρατό του κι έτσι κατέλαβα το βασίλειό του. ⁵⁴ Τώρα, λοιπόν, σου προτείνω να γίνουμε σύμμαχοι. Δώσε μου την κόρη σου για γυναίκα κι εγώ ως γαμπρός σου θα προσφέρω σ' εσένα και σ' αυτήν δώρα αντάξια του αξιώματός σου».

⁵⁵ Ο βασιλιάς Πτολεμαίος απάντησε:

«Ευτυχισμένη ας είναι η ημέρα που γύρισες στη χώρα των προγόνων σου κι ανέλαβες το θρόνο του βασιλείου τους. ⁵⁶ Δέχομαι να κάνω μαζί σου όσα έγραψες. Έλα, λοιπόν, να με συναντήσεις στην Πτολεμαίδα, να ιδωθούμε προσωπικά και να σε κάνω γαμπρό μου, όπως πρότεινες».

⁵⁷ Έτσι, ο Πτολεμαίος έφυγε από την Αίγυπτο μαζί με την κόρη του, την Κλεοπάτρα, και ήρθαν στην Πτολεμαίδα. Ήταν το έτος 162.^{μδ} ⁵⁸ Ο βασιλιάς Αλέξανδρος συναντήθηκε με τον Πτολεμαίο κι εκείνος του έδωσε την κόρη του την Κλεοπάτρα. Ο γάμος έγινε στην Πτολεμαίδα, με ξεχωριστή βασιλική μεγαλοπρέπεια.

Ο Ιωνάθαν γίνεται βασιλικός διοικητής στην Ιουδαία

⁵⁹ Έπειτα ο βασιλιάς Αλέξανδρος έγραψε

στον Ιωνάθαν να πάει να τον συναντήσει. ⁶⁰ Ο Ιωνάθαν πήγε στην Πτολεμαίδα με πολλή μεγαλοπρέπεια και συνάντησε τους δυο βασιλιάδες. Τους πρόσφερε χρυσάφι και ασημί και δώρα πολλά στους ίδιους και στους φίλους τους και κέρδισε την εύνοιά τους. ⁶¹ Τότε μερικοί προδότες και άπιστοι Ισραηλίτες, άνθρωποι ασεβείς, συνασπίστηκαν εναντίον του Ιωνάθαν· προσπάθησαν μάλιστα να τον κατηγορήσουν στο βασιλιά, αλλά ο βασιλιάς δεν τους έδωσε σημασία. ⁶² Αντιθέτως, διέταξε να αντικαταστήσουν τη φορεσιά του Ιωνάθαν με πορφυρή στολή, κι έτσι κι έκαναν. ⁶³ Έπειτα ο βασιλιάς τον έβαλε να καθίσει πλάι του και είπε στους μεγιστάνες του: «Βγείτε μ' αυτόν και πηγαίνετε στο κέντρο της πόλης και διακηρύξτε να μην τον κατηγορήσει κανείς για τίποτε ούτε να του δημιουργήσει κανείς προβλήματα για οποιονδήποτε λόγο». ⁶⁴ Όταν οι κατηγοροί του Ιωνάθαν είδαν την τιμή που του απονεμήθηκε με αυτή τη διακήρυξη και ότι ήταν ντυμένος με πορφύρα, τράπηκαν όλοι αμέσως σε φυγή. ⁶⁵ Ο βασιλιάς τον τίμησε, τον κατέταξε ανάμεσα στους καλύτερους *φίλους του και τον διόρισε στρατηγό και διοικητή επαρχίας. ⁶⁶ Μετά ο Ιωνάθαν γύρισε πανευτυχής στην Ιερουσαλήμ με ειρήνη.

Ο Δημήτριος Β΄ – Ο Ιωνάθαν νικάει τον Απολλώνιο

⁶⁷ Το έτος 165 ο Δημήτριος, γιος του Δημητρίου Α΄, επανήλθε από την Κρήτη στη χώρα των προγόνων του.^{με} ⁶⁸ Όταν το έμαθε αυτό ο βασιλιάς Αλέξανδρος, ανησύχησε πάρα πολύ και επέστρεψε στην Αντιόχεια. ⁶⁹ Ο Δημήτριος έκανε τον Απολλώνιο, τον κυβερνήτη της Κοίλης Συρίας,^{μς} στρατηγό κι αυτός συγκέντρωσε μεγάλο στρατό και στρατοπέδευσε κοντά στην Ιάμνεια. Μετά παρήγγειλε στον αρχιερέα Ιωνάθαν τα εξής:

^{μδ}Κλεοπάτρα Προκειται για την Κλεοπάτρα Γ΄ τη θεα, πρόσωπο διαφορετικό από την Κλεοπάτρα Ζ΄ που εξήσε στα χρόνια Καίσαρος και Αντωνίου (69-30 π Χ) – Η Πτολεμαίδα εκείνη είναι σήμερα γνωστή με το ονομα «Ακκο» – το έτος 162, δηλ φθινόπωρο 150 π Χ ^{με}Το έτος 165, δηλ το 147 π Χ – Δημήτριος Είναι ο Δημήτριος Β΄, ο επονομαζόμενος Νικατωρ Ο πατέρας του είχε σκοτωθεί στη μάχη εναντιον του Αλεξανδρου (βλ κεφ 10,50) ^{μς}Κοιλη Συρία Η κοιλαδα ανάμεσα στο Λιβανο και στον Αντιλιβανο

⁷⁰ «Είσαι ο μόνος που τα βάζεις εναντίον μας. Εξαιτίας σου όλοι γελάνε μαζί μου και με εμπαίζουν. Με ποιο δικαίωμα στρέφεις την εξουσία σου εναντίον μας εκεί στις ορεινές περιοχές; ⁷¹ Τώρα λοιπόν, αν έχεις καθόλου εμπιστοσύνη στις στρατιωτικές δυνάμεις σου, κατέβα εναντίον μας στην πεδιάδα και θ' αναμετρηθούμε εκεί, γιατί οι δυνάμεις των πόλεων είναι μαζί μου. ⁷² Ρώτησε να μάθεις ποιος είμαι εγώ και ποιοι είναι με το μέρος μας, και θα σου πουν ότι δεν έχετε την ικανότητα να σταθείτε μπροστά μας, γιατί δύο φορές κατατροπώθηκαν οι πρόγονοί σου μέσα στη χώρα τους. ⁷³ Έτσι, ούτε και τώρα θα μπορέσεις ν' αντιμετωπίσεις το ιππικό και τη μεγάλη στρατιωτική δύναμή μου εδώ κάτω στον ανοιχτό χώρο, όπου δεν υπάρχουν κρυψώνες να καταφύγεις· δεν υπάρχει ούτε ένας βράχος ούτε μία πέτρα».

⁷⁴ Όταν ο Ιωνάθαν άκουσε τα λόγια του Απολλώνιου αντέδρασε άμεσα. Διάλεξε άμεσως δέκα χιλιάδες άντρες και βγήκε από την Ιερουσαλήμ να συναντήσει τον αδερφό του το Σίμωνα, που είχε πάει για να τον βοηθήσει. ⁷⁵ Στρατοπέδευσε μπροστά στην Ιόππη, αλλά οι κάτοικοι της πόλης έκλεισαν τις πόλεις με διαταγή της φρουράς του Απολλώνιου, που υπήρχε εκεί. Τότε ο Ιωνάθαν και οι άντρες του άρχισαν την επίθεση. ⁷⁶ Οι κάτοικοι της πόλης από φόβο τού άνοιξαν να μπει κι έτσι ο Ιωνάθαν κυριέψα την Ιόππη. ⁷⁷ Όταν το 'μαθε αυτό ο Απολλώνιος, πήρε τρεις χιλιάδες ιππείς και πολύ πεζικό και προχώρησε προς την Άζωτο προσποιούμενος ότι πήγαινε ταξίδι. Στην πραγματικότητα, όμως, προωθήθηκε προς την πεδιάδα για να παρσύρει εκεί τον Ιωνάθαν, γιατί ο Απολλώνιος είχε πολύ ιππικό και είχε στηρίξει τις ελπίδες του σ' αυτό. ⁷⁸ Ο Ιωνάθαν τον καταδίωξε στην Άζωτο και τα στρατεύματά τους συνεπλάκησαν. ⁷⁹ Ο Απολλώνιος είχε κρύψει χί-

λους καβαλλήρηδες πίσω από το στρατό του Ιωνάθαν. ⁸⁰ Ο Ιωνάθαν αντιλήφθηκε ότι υπήρχει ενέδρα στα νώτα του και ότι είχαν κυκλώσει το στρατό του χτυπώντας τους με βέλη από το πρωί ως το βράδυ. ⁸¹ Ο στρατός όμως παρέμεινε στις θέσεις του χωρίς καμιά αντίδραση, όπως είχε διαταγή από τον Ιωνάθαν κι έτσι κουράστηκε το ιππικό των εχθρών. ⁸² Τότε ο Σίμωνας έφερε το δικό του στρατό και πολέμησε το πεζικό του εχθρού· αφού το ιππικό είχε πια διαλυθεί. Έτσι εξολοθρευτηκαν οι εχθροί και τράπηκαν σε φυγή. ⁸³ Το ιππικό σκορπίστηκε στην πεδιάδα και κατέφυγε στην Άζωτο· εκεί μπήκαν στο νάο του ειδωλολατρικού θεού τους, του Δαγών, για να σωθούν. ⁸⁴ Τότε ο Ιωνάθαν πυρπόλησε την Άζωτο και τις γύρω πόλεις της και πήρε τα λάφυρά τους. Έβαλε φωτιά και στο νάο του Δαγών κι έκαψε όλους όσους είχαν καταφύγει μέσα σ' αυτόν. ⁸⁵ Αυτοί που παραδόθηκαν στη σφαγή, μαζί μ' εκείνους που κήκαν στο νάο έφτασαν τις οχτώ χιλιάδες άντρες.

⁸⁶ Έπειτα ο Ιωνάθαν έφυγε από 'κει και στρατοπέδευσε μπροστά στην Ασκάλωνα οι κάτοικοι της πόλης, όμως βγήκαν και τον υποδέχτηκαν με μεγάλες τιμές. ⁸⁷ Στη συνέχεια ο Ιωνάθαν γύρισε στην Ιερουσαλήμ μαζί με τους άντρες του και με πολλά λάφυρα.

⁸⁸ Όταν ο βασιλιάς Αλέξανδρος έμαθε όλα αυτά τα γεγονότα θέλησε να τιμήσει ακόμη περισσότερο τον Ιωνάθαν. ⁸⁹ Γι' αυτό του έστειλε μια χρυσή πόρπη, όπως ήταν το έθιμο να δίνεται σ' αυτούς που ανήκαν στη βασιλική *οικογένεια, κι ακόμα του έδωσε ιδιοκτησία την Ακκαρών μαζί με όλα τα περιχώρά της.

Ο βασιλιάς της Αιγύπτου εξοπάτη τον Αλέξανδρο και κερδίζει τη Συρία με το μέρος του

11 Ο βασιλιάς Πτολεμαίος^{μζ} της Αιγύπτου συγκέντρωσε μεγάλο στρατό, σαν την άμμο της θάλασσας και πολλά πλοία, με σκοπό να κυριέψει με δόλο το βασίλειο

^{μζ}Πτολεμαίος, δηλ ο Πτολεμαίος ΣΤ΄

του Αλέξανδρου και να το προσαρτήσει στο δικό του.² Άρχισε, λοιπόν, να περιοδεύει τη Συρία προβαίνοντας σε ειρηνικές διακηρύξεις προς κάθε κατεύθυνση. Οι κάτοικοι των πόλεων άνοιγαν τις πύλες και τον υποδέχονταν, γιατί υπήρχε διαταγή από το βασιλιά Αλέξανδρο να δέχονται τον Πτολεμαίο, επειδή ήταν πεθερός του.³ Μπαίνοντας όμως ο Πτολεμαίος στις πόλεις, εγκαθιστούσε σ' αυτές φρουρές από τις δικές του στρατιωτικές δυνάμεις.⁴ Όταν έφτασε στην Άζωτο, του έδειξαν το ναό του Δαγών που ήταν καμμένος, τα περίχωρά της πόλης όλα καταστραμμένα και πτώματα σκορπισμένα παντού· επίσης του έδειξαν τα πτώματα που ο Ιωνάθαν είχε βάλει σε σωρούς από 'δώ κι από 'κει στο δρόμο, γιατί από 'κει θα περνούσε ο Πτολεμαίος.⁵ Δηγήθηκαν, λοιπόν, στο βασιλιά όσα είχε κάνει ο Ιωνάθαν, για να τον κατηγορήσουν σ' αυτόν. Ο βασιλιάς όμως δε μίλησε.⁶ Ο Ιωνάθαν υποδέχτηκε το βασιλιά στην Ιόππη με τιμές, κι αφού αντάλλαξαν επίσημες φιλοφρονήσεις, διανυκτέρευσαν στην πόλη.⁷ Στη συνέχεια ο Ιωνάθαν συνόδευσε το βασιλιά μέχρι τον ποταμό Ελεύθερο,^μ κι ύστερα γύρισε στην Ίερουσαλήμ.⁸ Έτσι ο Πτολεμαίος κυριέψε τις παραλιακές πόλεις μέχρι την παραθαλάσσια Σελεύκεια, κι εξακολούθησε να καταστρώνει υστερόβουλα σχέδια εναντίον του Αλεξάνδρου.⁹ Έστειλε πρεσβευτές στο βασιλιά Δημήτριον^θ με την εξής πρόταση:

«Έλα να συνάψουμε συμφωνία. Θα σου δώσω την κόρη μου, που είναι σύζυγος του Αλέξανδρου και έτσι θα βασιλέψεις εσύ στο βασίλειο του πατέρα σου.¹⁰ Μετάνιωσα που έδωσα σ' αυτόν την κόρη μου, γιατί επιδίωξε να με σκοτώσει».

¹¹ Ο Πτολεμαίος κατηγορήσε τον Αλέξανδρο, γιατί ο τελευταίος ήθελε να του πάρει το βασίλειο.¹² Πήρε λοιπόν την κόρη του απ'

τον Αλέξανδρο και την έδωσε στο Δημήτριο· διέκοψε κάθε σχέση με τον Αλέξανδρο κι έτσι δημοσιοποιήθηκε η έχθρα τους.¹³ Έπειτα ο Πτολεμαίος μπήκε στην Αντιόχεια και φόρεσε το στέμμα της Ασίας. Έτσι φόρεσε δύο στέμματα: το στέμμα της Ασίας και το στέμμα της Αιγύπτου.

Θάνατος του Αλέξανδρου και του βασιλιά της Αιγύπτου

¹⁴ Εκείνο τον καιρό ο βασιλιάς Αλέξανδρος βρισκόταν στην Κιλικία, γιατί οι κάτοικοι εκείνων των περιοχών είχαν επαναστατήσει.¹⁵ Όταν όμως έμαθε αυτά που είχε κάνει ο Πτολεμαίος, ήρθε εναντίον του για να τον πολεμήσει. Ο Πτολεμαίος βγήκε να τον αντιμετωπίσει με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις και τον κατατρόπωσε.¹⁶ Κι όταν ο βασιλιάς Πτολεμαίος έφτασε στον κολοφώνα της δόξας του, ο Αλέξανδρος κατέφυγε στην Αραβία για να βρει προστασία.¹⁷ Εκεί όμως ένας Άραβας, ο Ζαβδιήλ, του 'κοψε το κεφάλι και το έστειλε στον Πτολεμαίο.¹⁸ Μετά από τρεις μέρες πέθανε κι ο Πτολεμαίος· τότε οι κάτοικοι των οχυρωμένων πόλεων κατέσφαξαν τους στρατιώτες που είχαν τοποθετηθεί ως φρουρά σ' αυτές.¹⁹ Έτσι έγινε βασιλιάς ο Δημήτριος το έτος 167.^ν

Συμμαχία μεταξύ Ιωνάθαν και Δημητρίου Β΄

²⁰ Εκείνο τον καιρό ο Ιωνάθαν συγκέντρωσε τους κατοίκους της Ιουδαίας με σκοπό να ανακαταλάβουν την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ και έστησε πολλές πολιορκητικές μηχανές εναντίον της.²¹ Μερικοί ασεβείς Ιουδαίοι, όμως, που μισούσαν το έθνος τους, πήγαν στο βασιλιά Δημήτριο και τον πληροφορήσαν ότι ο Ιωνάθαν είχε πολιορκήσει την ακρόπολη.²² Αυτός όταν το άκουσε οργίστηκε. Ξεκίνησε αμέσως και μετέφερε το αρχηγείο του στην Πτολεμαίδα, και έγραψε στον Ιωνάθαν να λύσει την πολιορκία της ακρόπο-

^μΠοταμός Ελεύθερος. Υπάρχει και σήμερα. Αποτελούσε το φυσικό σύνορο ανάμεσα στο βόρειο Λίβανο και τη Συρία με^θ Δημήτριο, δηλ. τον Δημήτριο Β΄. ^νΔηλ. το 145 π.Χ.

λης και να πάει να τον συναντήσει στην Πτολεμαίδα το συντομότερο δυνατόν, για να έχουν διαβουλεύσεις.

²³ Όταν ο Ιωνάθαν τα πληροφορήθηκε αυτά, διέταξε να εξακολουθήσουν την πολιορκία. Διάλεξε όμως μερικούς από τους *πρεσβυτέρους του *Ισραήλ και μερικούς *ιερείς για συνοδεία και ανέλαβε ο ίδιος τον κίνδυνο του ταξιδιού. ²⁴ Πήρε μαζί του ασήμι, χρυσάφι, ενδυμασίες και πολλά και διάφορα άλλα δώρα και επισκέφθηκε το βασιλιά στην Πτολεμαίδα κερδίζοντας την εύνοιά του. ²⁵ Έτσι, μολονότι τον είχαν κατηγορήσει μερικοί ασεβείς συμπατριώτες του, ²⁶ ο βασιλιάς τον μεταχειρίστηκε όπως και οι προκάτοχοί του βασιλιάδες και τον τίμησε μπροστά σ' όλους τους *φίλους του. ²⁷ Του ξανάδωσε την αρχιεροσύνη και όλες τις άλλες τιμές που είχε προηγουμένως και τον όρισε να είναι πρώτος ανάμεσα στους φίλους του.

²⁸ Ο Ιωνάθαν ζήτησε από το βασιλιά να εξαιρέσει από τη φορολογία την Ιουδαία και τις τρεις περιφέρειες της *Σαμάρειας,^α και του υποσχέθηκε να του δώσει τριακόσια *τάλαντα. ²⁹ Ο βασιλιάς συμφώνησε και κατάρτισε έγγραφο προς τον Ιωνάθαν για όλα αυτά τα θέματα ως εξής:

³⁰ «Ο βασιλιάς Δημήτριος στέλνει χαιρετισμούς στον αδερφό^β του τον Ιωνάθαν και στο έθνος των Ιουδαίων

³¹ »Το αντίγραφο της επιστολής που γράψαμε στο Λασθένη το συγγενή μας για σας, το στέλνουμε και σ' εσάς για να ενημερωθείτε σχετικά:

³² «Ο βασιλιάς Δημήτριος στέλνει χαιρετισμούς στον πατρικό του φίλο, το Λασθένη. ³³ Αποφάσισα να ευεργετήσω το έθνος των Ιουδαίων που διάκειται φιλικά απέναντί μας και διατηρεί τη συμφωνία που κάναμε. ³⁴ Κατακυρώνω, λοιπόν, σ' αυτούς την περιοχή της Ιουδαίας και τους τρεις νομούς: Αφαίρεμα, Λύδδα και Ραθαμίν, που προσαρτώνται

στην Ιουδαία από την περιοχή της Σαμάρειας, μαζί με όλα τα εδάφη που τους ανήκουν. Αυτό είναι προς όφελος αυτών που πάνε να θυσιάσουν στα Ιεροσόλυμα, γιατί τους απαλλάσσουμε από το φόρο που έπαιρνε απ' αυτούς ο βασιλιάς κάθε χρόνο στο παρελθόν, από τα προϊόντα της γης και τους καρπούς των δέντρων. ³⁵ Επίσης τους απαλλάσσω από κάθε άλλη πληρωμή που μου οφείλουν. Τους χαρίζω τις *δεκάτες και τους συνήθεις φόρους, τους φόρους για τις αλυκές και τους ειδικούς βασιλικούς δασμούς. ³⁶ Δεν πρόκειται να αθετήσω τίποτε απ' αυτά από τώρα και για πάντα.

³⁷ «Τώρα, λοιπόν, φροντίστε να κάνετε αντίγραφο αυτού του εγγράφου και να δοθεί στον Ιωνάθαν και να τοποθετηθεί στο όρος του ναού σε εμφανές μέρος»».

Ο Ιωνάθαν σώζει το Δημήτριο Β΄ από μεγάλο κίνδυνο

³⁸ Όταν ο βασιλιάς Δημήτριος είδε ότι η χώρα ηρέμησε και οι επαναστάσεις εναντίον του σταμάτησαν, διέλυσε το στρατό του και τους έστειλε όλους στα σπίτια τους, εκτός από το στρατό των Ξένων, που τους είχε στρατολογήσει από τα ελληνικά νησιά. Γι' αυτό και τον μίσησαν όλοι αυτοί οι στρατιώτες, που είχαν υπηρετήσει υπό τις διαταγές των προκατόχων του. ³⁹ Κάποιος Τρύφων, που προηγουμένως ανήκε στο περιβάλλον του Αλέξανδρου, όταν είδε ότι όλος ο στρατός ήταν δυσαρεστημένος εναντίον του Δημητρίου, πήγε σ' έναν Άραβα, τον Ειμαλικούε, ο οποίος ανέτρεφε το μικρό γιο τού Αλέξανδρου, τον Αντίοχο,^γ ⁴⁰ και τον πίεζε πολύ να του παραδώσει το παιδί, για να τον κάνει βασιλιά στη θέση του πατέρα του. Έμεινε εκεί πολλές μέρες και του διηγήθηκε όσα είχε κάνει ο Δημήτριος καθώς και την έχθρα που αισθανόταν εναντίον του ο στρατός του.

⁴¹ Από την πλευρά του ο Ιωνάθαν παράγ-

^ατης Σαμάρειας Το πιθανότερο κείμενο Το κείμε των Ο΄ έχει «και τη Σαμαρεία» (Πρβλ κεφ 10,30 38 11,34)
^βστον αδερφό Τιμητικός τίτλος παρόμοιος με τον «φίλος του βασιλιά» ^γΤρύφων, παρωνύμιο του Διοδοτου, πρωτῆν στρατηγού του Δημητρίου Α΄ – Αντίοχος, δηλ ο Αντίοχος ΣΤ΄

γειλε στο βασιλιά Δημήτριο ν' απομακρύνει τις φρουρές από την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ κι από τα οχυρά της Ιουδαίας, γιατί οι στρατιώτες τους βρίσκονταν διαρκώς σε πόλεμο με τους Ισραηλίτες. ⁴² Ο Δημήτριος έστειλε πρεσβευτές στον Ιωνάθαν και του απάντησε: «Όχι μόνον αυτά που ζητάς θα κάνω σ' εσένα και στο έθνος σου, αλλά με πρώτη ευκαιρία θα σας δοξάσω με κάθε τιμή. ⁴³ Τώρα όμως καλά θα κάνεις να μου στείλεις άντρες να να πολεμήσουν στο πλευρό μου, γιατί όλος ο στρατός μου έχει διαλυθεί»

⁴⁴ Ο Ιωνάθαν του έστειλε στην Αντιόχεια τρεις χιλιάδες άντρες δυνατούς κι εμπειροπόλεμους κι ο βασιλιάς όταν τους είδε χάρηκε ιδιαίτερα. ⁴⁵ Τότε συγκεντρώθηκαν οι κάτοικοι στο κέντρο της πόλης, περίπου εκατόν είκοσι χιλιάδες άντρες, αποφασισμένοι να σκοτώσουν το βασιλιά. ⁴⁶ Ο Δημήτριος κατέφυγε στα ανάκτορα, αλλά οι κάτοικοι έπιασαν τα περάσματα της πόλης κι άρχισαν να πολεμούν. ⁴⁷ Εκείνος κάλεσε τους Ιουδαίους να τον βοηθήσουν, κι αυτοί συγκεντρώθηκαν αμέσως γύρω του. Μετά διασκορπίστηκαν στην πόλη και σκότωσαν εκείνη την ημέρα περίπου εκατό χιλιάδες άντρες. ⁴⁸ Στη συνέχεια έκαψαν την πόλη και τη λαφυραγόησαν. Έτσι ο βασιλιάς γλίτωσε. ⁴⁹ Όταν είδαν οι κάτοικοι της Αντιόχειας ότι οι Ιουδαίοι κατάφεραν να γίνουν κύριοι της πόλης, έχασαν το θάρρος τους και φώναζαν ικετευτικά στο βασιλιά: ⁵⁰ «Κάνε ειρήνη μαζί μας! Δώσε διαταγή στους Ιουδαίους να πάσουν να μας πολεμούν και να καταστρέφουν την πόλη». ⁵¹ Ταυτόχρονα πέταξαν τα όπλα κι έκαναν ειρήνη. Έτσι οι Ιουδαίοι απέκτησαν μεγάλη εκτίμηση στα μάτια του Δημητρίου και των υπηκόων του και γύρισαν στην Ιερουσαλήμ με πολλά λάφυρα.

Ο Ιωνάθαν στην υπηρεσία του αντιβασιλέα Αντιόχου ΣΤ΄

⁵² Ο βασιλιάς Δημήτριος εδραιώθηκε στο θρόνο του και στη χώρα επικρατούσε ειρή-

νη υπό την κυριαρχία του. ⁵³ Δεν τήρησε όμως τίποτε απ' όσα είχε υποσχεθεί στον Ιωνάθαν. Άρχισε να γίνεται εχθρικός και δεν του ανταπέδωσε τις εξυπηρετήσεις που είχε δεχτεί απ' αυτόν· συνέχισε μάλιστα να τον παρενοχλεί με επιθέσεις εναντίον του.

⁵⁴ Πολύ αργότερα γύρισε ο Τρύφων με το νέο παιδί μαζί του, τον Αντίοχο, ο οποίος έγινε βασιλιάς και φόρεσε το στέμμα. ⁵⁵ Με το νεαρό βασιλιά συμπαρατάχθηκαν όλες οι στρατιωτικές δυνάμεις που είχαν διαλυθεί από το Δημήτριο· πολέμησαν εναντίον του Δημητρίου, τον νίκησαν και τον έτρεψαν σε φυγή. ⁵⁶ Ο Τρύφων, κυρίαρχος των πολεμικών ελεφάντων, κατέλαβε μ' αυτούς την Αντιόχεια.

⁵⁷ Τότε ο Αντίοχος ο νεότερος έγραψε στον Ιωνάθαν τα εξής: «Σε καθιστώ *αρχιερέα: σε διορίζω κυβερνήτη στις τέσσερις περιοχές⁵⁸ και σε συγκαταλέγω στους φίλους του βασιλιά». ⁵⁸ Στη συνέχεια του έστειλε δώρα χρυσά αντικείμενα και επιτραπέζια σκεύη και του επέτρεψε να πίνει σε χρυσά κύπελα, να φοράει πορφύρα και να χρησιμοποιεί χρυσή πόρπη. ⁵⁹ Τον αδερφό του το Σίμωνα τον έκανε στρατηγό στην περιοχή από τη Σκάλα της Ύρου μέχρι τα σύνορα της Αιγύπτου.

⁶⁰ Τότε ο Ιωνάθαν βγήκε από την Ιερουσαλήμ και άρχισε να περιέρχεται τη χώρα πέρα από τον ποταμό στις πόλεις που ήταν εκεί· όλος ο στρατός της Συρίας πήγε μαζί του. Μετά ήρθε στην Ασκάλωνα και οι κάτοικοι της πόλης τον υποδέχτηκαν με τιμές. ⁶¹ Από εκεί έφυγε για τη Γάζα. Οι κάτοικοι της Γάζας όμως του έκλεισαν τις πύλες. Αυτός πολιορκήσε την πόλη, και τα περίχωρά της τα λεηλάτησε και τα έκαψε. ⁶² Τότε οι κάτοικοι της Γάζας ζήτησαν κι έκαναν συνθήκη με τον Ιωνάθαν. Εκείνος πήρε αιχμαλώτους τα παιδιά των αρχόντων της πόλης και τα έστειλε στην Ιερουσαλήμ. Μετά διέσχισε τη χώρα μέχρι τη Δαμασκό.

⁵⁸ στις τέσσερις περιοχές. Στην πραγματικότητα οι περιοχές ήταν τρεις (βλ. στ. 34). Η τέταρτη ήταν η Ακραβαττήνη (κεφ. 5,3).

⁶³ Ο Ιωνάθαν πληροφορήθηκε ότι οι στρατηγοί του Δημητρίου είχαν έρθει στην Κάδης της Γαλιλαίας με πολύ στρατό για να τον αποποδίσουν να εκπληρώσει την αποστολή του.

⁶⁴ Πήγε, λοιπόν, να τους αντιμετωπίσει, αλλά άφησε τον αδερφό του το Σίμωνα στην Ιουδαία.

⁶⁵ Ο Σίμων στρατοπέδευσε εναντίον της Βαιθσούρας και την απέκλεισε με πολιορκία για πολλές ημέρες. ⁶⁶ Οι κάτοικοί της ζήτησαν να συνάψουν ειρήνη μαζί του κι αυτός συμφώνησε. Τους έδωσε από την πόλη, την κατέλαβε και τοποθέτησε σ' αυτήν φρουρά.

⁶⁷ Ο Ιωνάθαν και ο στρατός του στρατοπέδωσαν κοντά στη λίμνη Γεννησαρέτ και το πρωί μπήκαν στην κοιλάδα Ασώρ. ⁶⁸ Ένα τμήμα, όμως, του στρατού των Συρίων του είχε στήσει παγίδα στα βουνά, ενώ το κύριο σώμα του στρατού τους του επιτέθηκε στην πεδιάδα. ⁶⁹ Όταν οι άντρες της ενέδρας βγήκαν από τις κρυψώνες τους κι άρχισαν να πολεμούν, οι άντρες του Ιωνάθαν τράπηκαν όλοι σε φυγή. ⁷⁰ Κανείς δεν έμεινε εκτός από το Ματθαθία, γιο του Αβεσσαλώμ, και τον Ιούδα, γιο του Χαλφί, που ήταν αρχηγοί του στρατού. ⁷¹ Τότε ο Ιωνάθαν έσχισε τα ρούχα του, έβαλε χρώμα στο κεφάλι του^{ν6} και προσευχήθηκε. ⁷² Μετά γύρισε πίσω και πολέμησε τους εχθρούς και τους έτρεψε σε φυγή. ⁷³ Όταν το είδαν αυτό οι άντρες του, που είχαν τραπέι σε φυγή, γύρισαν κοντά του να τον βοηθήσουν· τους καταδίωξαν μαζί μέχρι την Κάδης και μέχρι το εχθρικό στρατόπεδο και κατασκήνωσαν εκεί. ⁷⁴ Εκείνη την ημέρα σκοτώθηκαν από τους εχθρούς περίπου τρεις χιλιάδες άντρες. Έπειτα ο Ιωνάθαν γύρισε στην Ιερουσαλήμ.

Οι συμμαχίες του Ιωνάθαν με τη Ρώμη και τη Σπάρτη

12 Όταν ο Ιωνάθαν κατάλαβε ότι οι περιστάσεις ήταν ευνοϊκές, διάλεξε πρεσβευτές και τους έστειλε στη Ρώμη για να ανανεώσει τη φιλία με τους Ρωμαίους. ² Ε-

πίσης έστειλε επιστολές στη Σπάρτη και σε άλλες πόλεις με ανάλογο περιεχόμενο. ³ Οι πρεσβευτές πήγαν στη Ρώμη, παρουσιάστηκαν στη σύγκλητο και είπαν: «Ερχόμαστε ως απεσταλμένοι του *αρχιερέα Ιωνάθαν και του ιουδαϊκού έθνους για ν' ανανεώσουμε τη φιλία και τη συμμαχία, την οποία έχουμε στο παρελθόν υπογράψει μαζί σας». ⁴ Οι Ρωμαίοι τούς έδωσαν συστατικές επιστολές για τους κατά τόπους κυβερνήτες, ώστε να τους επιτρέψουν να περνούν ανενόχλητοι από τις χώρες του καθώς θα επέστρεφαν στην Ιουδαία.

⁵ Το περιεχόμενο της επιστολής που ο Ιωνάθαν έστειλε στους Σπαρτιάτες είναι το εξής:

⁶ «Ο *αρχιερέας Ιωνάθαν, οι *πρεσβύτεροι του έθνους, οι *ιερείς και όλος ο ιουδαϊκός λαός στέλνουν χαιρετισμούς στον αδερφό λαό των Σπαρτιατών. ⁷ Στο παρελθόν είχαν σταλεί επιστολές στον αρχιερέα Ονία από το βασιλιά σας Άρειο, οι οποίες έλεγαν ότι είστε αδέρφια μας, όπως δείχνει το επισυναπτόμενο αντίγραφο.^{ν5} ⁸ Ο Ονίας είχε δεχτεί τότε τον απεσταλμένο σας με τιμές και δέχτηκε τις επιστολές, οι οποίες σαφώς μιλούσαν για συμμαχία και φιλία. ⁹ Βέβαια εμείς δεν έχουμε ανάγκη από τέτοιες συμμαχίες, αφού κατέχουμε τα ιερά βιβλία που μας ενισχύουν, αλλά ¹⁰ αποφασίσαμε να στείλουμε πρεσβευτές για ν' ανανεώσουμε την αδερφική και φιλική σχέση μας μαζί σας, ώστε να μην αποξενωθούμε από σας, γιατί έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε που μας στείλατε εκείνες τις επιστολές. ¹¹ Εμείς σε κάθε εποχή, στις γιορτές και στις άλλες επίσημες ημέρες σας θυμόμαστε αδιάκοπα όταν προσφέρουμε *θυσίες και προσευχές στο Θεό μας, όπως άλλωστε επιβάλλεται και είναι πρόπον να θυμόμαστε τους αδερφούς μας. ¹² Χαίρομαστε μάλιστα για τη δόξα σας. ¹³ Εμάς μας βρήκαν πολλές συμφορές και πολλοί πόλεμοι από τους γύρω μας βασιλιά-

^{ν6} Πράξεις ενδεικτικής απόγνωσης και ταπεινώσης ^{ν5} Ονίας Δηλ ο αρχιερέας Ονίας Α΄ (323-330 π Χ περίπου) - Άρειος Δηλ ο Άρειος Α΄ (309-267 π Χ) ο γνωστότερος βασιλιάς των Σπαρτιατών

δες. ¹⁴ Δε θέλαμε όμως να ενοχλήσουμε εσάς και τους άλλους συμμάχους και φίλους μας μ' αυτούς τους πολέμους μας. ¹⁵ Εμείς έχουμε βοήθεια από τον Κύριο. Αυτός μας βοήθησε και γλιτώσαμε από τους εχθρούς μας, που τους νικήσαμε.

¹⁶» Επιλέξαμε λοιπόν το Νουμήνιο, γιο του Αντιόχου, και τον Αντίπατρο, γιο του Ιάσωνα, και τους στείλαμε στους Ρωμαίους για ν' ανανεώσουμε μ' αυτούς τη φιλία μας και την παλιά συμμαχία μας. ¹⁷ Τους δώσαμε επίσης εντολή να έρθουν και σ' εσάς με τους χαιρετισμούς μας και να σας παραδώσουν τις επιστολές μας σχετικά με την ανανέωση της φιλίας μας και της συναδέλφωσης των λαών μας. ¹⁸ Τώρα, λοιπόν, θα χαρούμε να μας απαντήσετε σχετικά με τα παραπάνω»

¹⁹ Το αντίγραφο της επιστολής που είχαν στείλει στον Ονία είναι το εξής:

²⁰ «Ο Άρειος, βασιλιάς των Σπαρτιατών, στέλνει χαιρετισμούς στον αρχιερέα Ονία. ²¹ Βρέθηκε γραμμένο για τους Σπαρτιάτες και τους Ιουδαίους ότι είναι αδερφοί λαοί και ότι κατάγονται και οι δύο λαοί από τον *Αβραάμ. ²² Τώρα λοιπόν που το ανακαλύψαμε αυτό, γράψτε μας, παρακαλούμε, σχετικά με την ευημερία σας. ²³ Εμείς σας απαντούμε γραπτώς, ότι τα κήνη σας και τα υπάρχοντά σας είναι δικά μας και τα δικά μας είναι δικά σας. Και δίνουμε εντολή στους απεσταλμένους μας να σας διαβεβαιώσουν για όλα αυτά και προφορικά».

Μάχες με στρατιωτικά τμήματα και συμμάχους του Δημητρίου Β΄

²⁴ Όταν ο Ιωνάθαν άκουσε ότι οι στρατηγοί του Δημητρίου γύρισαν για να τον πολεμήσουν με στρατό πολύ περισσότερο απ' ό,τι προηγουμένως, ²⁵ ξεκίνησε από την *Ιερουσαλήμ και βάδισε εναντίον τους στην Αμαθίτιδα χώρα,^κ με σκοπό να τους στερήσει κάθε ευκαιρία να εισβάλουν στη χώρα του. ²⁶ Ε-

πειτα έστειλε κατασκόπους στο στρατόπεδό τους, οι οποίοι γύρισαν και του είπαν ότι οι εχθροί παρατάσσονταν για να του επιτεθούν τη νύχτα. ²⁷ Όταν βασιλεύε ο ήλιος, ο Ιωνάθαν διέταξε τους άντρες του να αγρυπνούν οπλισμένοι και έτοιμοι για να πολεμήσουν όλη τη νύχτα. Επίσης έβαλε και προφυλακές γύρω από τό στρατόπεδο. ²⁸ Έτσι, όταν οι εχθροί έμαθαν ότι ο Ιωνάθαν και οι άντρες του ήταν έτοιμοι για πόλεμο πανικολήθηκαν και τράπηκαν σε φυγή, αφήνοντας όμως αναμμένες τις φωτιές στο στρατόπεδό τους. ²⁹ Ο Ιωνάθαν κι ο στρατός του ως το πρωί δεν τους αντιλήφθηκαν ότι είχαν φύγει, γιατί έβλεπαν τις φωτιές να καίνε. ³⁰ Το πρωί τους καταδίωξαν αλλά δεν τους πρόλαβαν, γιατί εκείνοι είχαν ήδη περάσει τον ποταμό Ελευθέρο.

³¹ Τότε ο Ιωνάθαν στράφηκε ενάντια σε μια αραβική φυλή που ονομάζονταν Ζαβαδαίοι, τους χτύπησε και τους λαφυραγόησε. ³² Από 'κει έφυγε και ήρθε στη Δαμασκό διατρέχοντας όλη την περιοχή.

³³ Στο μεταξύ ο Σίμων βγήκε από την Ιερουσαλήμ για εκστρατεία και προχώρησε μέχρι την Ασκάλωνα και τις γύρω οχυρές πόλεις. Από 'κει στράφηκε εναντίον της Ιόππης, την κυρίεψε, ³⁴ και τοποθέτησε στρατιωτική φρουρά στην πόλη, γιατί είχε πληροφορηθεί ότι οι κάτοικοι είχαν σκοπό να παραδώσουν το οχυρό της στους άντρες του Δημητρίου.

Ο Ιωνάθαν χτίζει οχυρά στην Ιουδαία και στην Ιερουσαλήμ

³⁵ Όταν ο Ιωνάθαν επέστρεψε στην Ιερουσαλήμ, συγκέντρωσε τους πρεσβυτέρους του λαού και συσκέφθηκε μαζί τους για να χτίσουν οχυρά στην Ιουδαία, ³⁶ να αυξήσουν το ύψος των τειχών της Ιερουσαλήμ και να ανεγείρουν ένα μεγάλο τοίχο που να χωρίζει την ακρόπολη από την πόλη. Έτσι οι στρατιώτες του Δημητρίου θα απομονώνονταν μέσα στην ακρόπολη και δε θα μπορούσαν να πηγαίνουν και να κάνουν αγοραπωλησίες

^κ Αμαθίτιδα χώρα Περιοχή στα ΒΑ σύνορα της Μειζονος Συρίας (βλ υποσ εις κεφ 7,8)

σ' αυτήν. ³⁷ Συγκεντρώθηκαν λοιπόν όλοι να χτίσουν την πόλη γιατί ένα μέρος της ανατολικής πλευράς του τείχους, κοντά στο χείμαρρο των *Κέδρων, είχε πέσει. Επίσης επισκεύασαν και το τμήμα που ονομαζόταν Χαφεναθά.

³⁸ Ακόμη ο Σίμων ανοικοδόμησε την Αδιδά στη Σεφήλα, την οχύρωσε και τοποθέτησε πύλες και αμπάρες.

Ο Ιωνάθαν συλλαμβάνεται από τον προδότη Τρύφων

³⁹ Ο Τρύφων όμως επιδίωκε να κυριαρχήσει στη Μείζονα Συρία και να στεφθεί βασιλιάς της, αφού σκοτώσει το βασιλιά Αντίοχο ΣΤ΄. ⁴⁰ Φοβόταν, όμως, πως ο Ιωνάθαν θα τον εμπόδιζε στα σχέδιά του και θα του κήρυπτε τον πόλεμο. Γι' αυτό και ζητούσε τρόπο να συλλάβει τον Ιωνάθαν και να τον θανατώσει. Ξεκίνησε, λοιπόν, και ήρθε στη Βαιθσάν. ⁴¹ Ο Ιωνάθαν βγήκε να τον αντιμετωπίσει στη Βαιθσάν με στρατό σαράντα χιλιάδες επιλεκτούς άντρες. ⁴² Όταν ο Τρύφων είδε ότι ο Ιωνάθαν είχε πάει με πολύ στρατό, φοβήθηκε να τα βάλει μαζί του. ⁴³ Αντίθετα, μάλιστα, τον υποδέχτηκε με τιμές και τον παρουσίασε σ' όλους τους *φίλους του που πρόσφερε δώρα, και διέταξε τους φίλους του και το στρατό του να υπακούουν σ' αυτόν όπως στον ίδιο. ⁴⁴ Τότε είπε στον Ιωνάθαν: «Γιατί ταλαιπώρησες όλον αυτό το στρατό, αφού δεν έχουμε πόλεμο μεταξύ μας; ⁴⁵ Στείλε τους όλους στα σπίτια τους! Διάλεξε λίγους άντρες να τους έχεις για συνοδεία σου κι έλα μαζί μου στην Πτολεμαίδα να σου την παραδώσω μαζί με τα γύρω οχυρά και τα στρατιωτικά τους τμήματα και τους αρχηγούς τους. Μετά εγώ θα γυρίσω πίσω, γιατί μόνο γι' αυτό το σκοπό βρίσκομαι εδώ».

⁴⁶ Ο Ιωνάθαν τον πίστεψε κι έκανε όπως του είπε: Έστειλε το στρατό του πίσω στην Ιουδαία, ⁴⁷ κρατώντας μαζί του μόνο τρεις χιλιάδες άντρες, από τους οποίους δύο χιλιάδες τους άφησε στη Γαλιλαία και πήρε μαζί του τους χίλιους. ⁴⁸ Όταν όμως ο Ιωνάθαν

μπήκε στην Πτολεμαίδα, οι κάτοικοι της έκλεισαν τις πύλες, συνέλαβαν τον ίδιο και σκότωσαν όλους τους άντρες που είχαν μπει μαζί του στην πόλη.

⁴⁹ Στη συνέχεια ο Τρύφων έστειλε στρατό και ιππικό στη Γαλιλαία και στην πεδιάδα *Ιζρεέλ, για να εξολοθρέψει τους υπόλοιπους άντρες του Ιωνάθαν. ⁵⁰ Όταν αυτοί κατάλαβαν ότι ο Ιωνάθαν και οι άντρες του συνελήφθησαν και θανατώθηκαν, έδιναν θάρρος ο ένας στον άλλο, ανασυντάχθηκαν και βάδιζαν έτοιμοι για πόλεμο. ⁵¹ Οι εχθροί που τους καταδίωκαν αντιλήφθηκαν ότι αυτοί ήταν αποφασισμένοι να πολεμήσουν για τη ζωή τους, και ξαναγύρισαν στον Τρύφωνα. ⁵² Υστερα ο στρατός των Ιουδαίων ήρθε σώος στην πατρίδα του, αλλά ήταν όλοι πάρα πολύ φοβισμένοι.

Το έθνος σύσσωμο πένθησε για πολύν καιρό τον Ιωνάθαν και τους άντρες του. ⁵³ Εκείνο τον καιρό όλα τα γύρω έθνη επιδίωκαν να τους καταστρέψουν. «Αυτοί τώρα δεν έχουν αρχηγό», σκέφτονταν, «ούτε κανένα σύμμαχο. Εμπρός, λοιπόν, να τους πολεμήσουμε και να τους εξαφανίσουμε, έτσι που κανένας να μην τους θυμάται πια».

Ο Σίμων συμπληρώνει το έργο του αδερφού του

(13,1 – 16,24)

13 Όταν ο Σίμων έμαθε ότι ο Τρύφων είχε συγκεντρώσει πολύ στρατό για να έρθει στην Ιουδαία και να ερημώσει τη χώρα, ² και είδε ότι ο λαός είχε πανικοβληθεί, ανέβηκε στην *Ιερουσαλήμ και συγκέντρωσε όλους τους Ιουδαίους. ³ Τους έδωσε θάρρος και τους είπε: «Γνωρίζετε καλά τα όσα εγώ και τ' αδέρφια μου και γενικά η οικογένειά μου έχουμε κάνει για χάρη των νόμων και των ιερών μας, καθώς και τους πολέμους που διεξαγάγαμε και τις θυσίες που υποστήκαμε. ⁴ Τ' αδέρφια μου θυσιάστηκαν για χάρη του *Ισραήλ, κι εγώ τώρα είμαι ο μόνος που έχω απομείνει. ⁵ Μακριά, λοιπόν, από μένα να λυπηθώ τη ζωή μου σε περίπτωση κινδύνου! Εγώ δεν είμαι καλύτερος από τ' α-

δέρφια μου. ⁶Θα πάρω εκδίκηση για το έθνος μου και για το *νάο, για τις γυναίκες και τα παιδιά μας, γιατί όλα τα έθνη μάς μισούν κι έχουν συνασπιστεί εναντίον μας να μας εξαφανίσουν».

⁷Όταν άκουσε αυτά τα λόγια ο λαός πήρε θάρρος, ⁸ και του αποκρίθηκαν με δυνατή φωνή. «Εσύ είσαι τώρα ο αρχηγός μας στη θέση των αδερφών σου Ιούδα και Ιωνάθαν! ⁹Ανάλαβε λοιπόν εσύ να μας οδηγήσεις στον πόλεμο και ό,τι μας πεις θα το κάνουμε».

¹⁰Τότε ο Σίμων συγκέντρωσε όλους τους πολεμιστές· έσπευσε να τελειώσει τα τείχη της Ιερουσαλήμ και ενίσχυσε τις οχυρώσεις ολόγυρα. ¹¹Έπειτα έστειλε τον Ιωνάθαν, γιο του Αβεσσαλώμ, μαζί με αρκετό στρατό στην Ιόππη, έδωσε τους κατοίκους της κι εγκαταστάθηκε αυτός εκεί.

Ήττα του Τρύφωνα και το τέλος του Ιωνάθαν

¹²Τότε ο Τρύφων αναχώρησε από την Πτολεμαίδα με πολύ στρατό για να εισβάλει στην Ιουδαία και μαζί του έφερνε αιχμάλωτο τον Ιωνάθαν, αδερφό του Σίμωνα. ¹³Ο Σίμων στρατοπέδευσε στην Αδιδά μπροστά στην πεδιάδα ¹⁴Όταν ο Τρύφων πληροφορήθηκε ότι ο Σίμων είχε διαδεχτεί τον αδερφό του στην αρχηγία και ότι επρόκειτο να κάνει πόλεμο εναντίον του, του έστειλε αγγελιοφόρους και του είπε: «Κρατάμε όμηρο τον αδερφό σου, επειδή χρυστούσε χρήματα στο βασιλιά για τις ανάγκες του. ¹⁵Στείλε μας, λοιπόν, εκατό *τάλαντα ασήμι και δυο από τους γιους του ως ομήρους, μην τυχόν και επαναστατήσει όταν τον ελευθερώσουμε, κι εμείς θα τον αφήσουμε».

¹⁷Ο Σίμων κατάλαβε ότι του μιλούσαν με δόλο, αλλά έστειλε να φέρει το ασήμι και τα παιδιά, γιατί φοβόταν μήπως προκαλέσει την εχθρότητα του ίδιου του λαού του. ¹⁸«Θα πουν», σκέφτηκε, «ότι επειδή δεν έστειλα στον Τρύφωνα το ασήμι και τα παιδιά, σκο-

τώθηκε ο Ιωνάθαν» ¹⁹Έστειλε λοιπόν τα νέα παιδιά και τα εκατό τάλαντα ασήμι, αλλά ο Τρύφων αποδείχτηκε ψεύτης και δεν ελευθέρωσε τον Ιωνάθαν.

²⁰Μετά απ' αυτά ο Τρύφων βάδισε εναντίον της Ιουδαίας για να την καταστρέψει. Γι' αυτό απέκλεισε το δρόμο προς τα Άδωρα. Ο Σίμων όμως με το στρατό του τον παρακολουθούσε στενά όπου κι αν πήγαινε. ²¹Εκείνο τον καιρό οι στρατιώτες του εχθρού, που κατείχαν την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ, έστειλαν αγγελιοφόρους στον Τρύφωνα και τον παρακινούσαν να σπεύσει σ' αυτούς μέσα από την έρημο για να τους πάει τροφές. ²²Ο Τρύφων ετοίμασε όλο το ιππικό του για να φτάσει σ' αυτούς την ίδια εκείνη νύχτα. Το χιόνι, όμως, ήταν πάρα πολύ και γι' αυτό δεν πήγε· έτσι έφυγε από 'κει και πήγε προς τη Γαλαάδ. ²³Όταν πλησίασε στη Βασκαμά φόνευσε τον Ιωνάθαν, ο οποίος και ενταφιάστηκε εκεί. ²⁴Μετά ο Τρύφων γύρισε κι έφυγε για τη χώρα του.

Το μαισωλείο της Μωδείν

²⁵Ο Σίμων έστειλε και πήρε τα οστά του Ιωνάθαν του αδερφού του και τα έθαψε στη Μωδείν, την πόλη των προγόνων του. ²⁶Όλοι οι Ισραηλίτες έκλαψαν τον Ιωνάθαν με μεγάλο θρήνο και τον πένθησαν για πολλές ημέρες. ²⁷Ο Σίμων έχτισε ένα μνημείο στον τάφο του πατέρα του και των αδερφών του· το έκανε ψηλό ώστε να φαίνεται από μακριά, με λαξευμένη πέτρα απ' όλες τις πλευρές. ²⁸Επίσης έστησε εφτά πυραμίδες τη μια πλάι στην άλλη για τον πατέρα του, τη μητέρα του και τα τέσσερα αδέρφια του. ²⁹Έβαλε ακόμη γύρω από τις πυραμίδες μια σειρά από πανύψηλες κολόνες που τις διακόσμησε με πανοπλίες για να θυμούνται όλοι τους Μακκαβαίους. Πλάι στις πανοπλίες έβαλε ανάγλυφα καράβια, έτσι που να τα βλέπουν όλοι όσοι έπλεαν στη θάλασσα. ³⁰Αυτό είναι το μαισωλείο που έφτιαξε ο Σίμων στη Μωδείν και σώζεται μέχρι σήμερα.

¹⁷Το νόημα των στ. 28-29 δεν είναι απόλυτα σαφές

Νέα συμμαχία με το Δημήτριο Β΄

³¹ Εκείνη την εποχή ο Τρύφων φερόταν με δολιότητα στο νεαρό βασιλιά Αντίοχο. Τελικά τον δολοφόνησε ³² και στη θέση του στέφθηκε ο ίδιος βασιλιάς της Μειζονος Συρίας, και προξένησε μεγάλες συμφορές στη χώρα εκείνη.

³³ Παράλληλα ο Σίμων έχτισε τα οχυρά της Ιουδαίας και τα περιέβαλε με ψηλούς πύργους, με μεγάλα τείχη, με πύλες και αμπάρρες κι εφοδίασε με τρόφιμα τις αποθήκες τους. ³⁴ Έπειτα διάλεξε άντρες και τους έστειλε στο βασιλιά Δημήτριο Β΄, ζητώντας του να απαλλάξει τη χώρα από την υποχρέωση καταβολής δασμών, γιατί ο Τρύφων δεν έκανε τίποτε άλλο από του να λεηλατεί τη χώρα. ³⁵ Ο βασιλιάς Δημήτριος του έστειλε αγγελιοφόρους και του απάντησε στις προτάσεις του αυτές με την παρακάτω επιστολή:

³⁶ «Ο βασιλιάς Δημήτριος στέλνει χαιρετισμούς στον *αρχιερέα Σίμωνα, *φίλο των βασιλιάδων, στους *πρεσβυτέρους του λαού και στο ιουδαϊκό έθνος.

³⁷ »Λάβαμε το χρυσό στεφάνι και τη ράβδο από φοίνικα, που μας στείλατε και είμαστε έτοιμοι να συνάψουμε μαζί σας μόνιμη ειρήνη και να γράψουμε στους αξιωματούχους μας να σας απαλλάξουν από τις φορολογικές σας υποχρεώσεις. ³⁸ Οι προηγούμενες συμφωνίες που έχουμε συνάψει μαζί σας ισχύουν, και τα οχυρώματα που κατασκευάσατε μένουν δικά σας. ³⁹ Επίσης σας συγχωρούμε για κάθε παράλειψη ή παράπτωμα στα οποία έχετε υποπέσει μέχρι σήμερα: σας χαρίζουμε το φόρο του στέμματος, που μας πληρώνετε, και ό,τι άλλο φορολογείτο στην Ιερουσαλήμ, από 'δω και στο εξής δε θα φορολογείται. ⁴⁰ Επίσης, όσοι από σας είναι κατάλληλοι να συμπεριληφθούν στη βασιλική φρουρά, ας γραφτούν κι ας γίνει ειρήνη μεταξύ μας».

⁴¹ Το έτος 170,⁴⁹ λοιπόν, έπαυσε η υποδούλωση των Ισραηλιτών στα ειδωλολατρικά έθνη. ⁴² Τότε άρχισαν οι Ισραηλίτες να χρονολογούν τα συμβόλαια και τα συμφωνητικά ως εξής: «Το πρώτο έτος του μεγάλου αρχιερέα Σίμωνα, κυβερνήτη και αρχηγού των Ιουδαίων».

Ο Σίμων καταλαμβάνει τη Γάζαρα

⁴³ Εκείνη την εποχή ο Σίμων στρατοπέδευσε εναντίον της πόλης Γάζαρα και την περικύκλωσε με στρατεύματα. Έφτιαξε πολιορκητικές μηχανές, τις έφερε κοντά στην πόλη και χτύπησε δυνατά έναν πύργο και τον κυρίεψε. ⁴⁴ Οι στρατιώτες που ήταν μέσα στην πολιορκητική μηχανή πήδησαν έξω, μήτκαν στην πόλη και δημιούργησαν μεγάλο πανικό. ⁴⁵ Τότε οι κάτοικοι της πόλης με τις γυναίκες και τα παιδιά τους ανέβηκαν στο τείχος σκίζοντας τα ρούχα τους, και με δυνατές φωνές παρακαλούσαν το Σίμωνα να κάνει ειρήνη μαζί τους. ⁴⁶ «Μη μας μεταχειριστείς», του έλεγαν, «όπως μας αξίζει για τις κακίες μας, αλλά με ευσπλαχνία». ⁴⁷ Ο Σίμων συγκινήθηκε και δεν τους χτύπησε: τους έδιωξε όμως από την πόλη και καθάρισε τα σπίτια στα οποία υπήρχαν είδωλα: μετά μήηκε στην πόλη με ύμνους και δοξολογίες στο Θεό. ⁴⁸ Έβγαλε από την πόλη καθετί που τη βεβήλωνε κι εγκατέστησε σ' αυτήν ανθρώπους που τηρούσαν το *νόμο. Την οχύρωσε περισσότερο από πριν και έχτισε σ' αυτήν κι ένα σπίτι για τον εαυτό του.

Η ακρόπολη της Ιερουσαλήμ στα χέρια των Ιουδαίων

⁴⁹ Στην Ιερουσαλήμ, αυτοί που κατείχαν την ακρόπολη δυσκολεύονταν να μπεινοβγαίνουν στη χώρα για να κάνουν τις αγοραπωλησίες τους.⁵ Άρχισαν να υποφέρουν από την πείνα και πολλοί απ' αυτούς μάλιστα πέθαναν από την πείνα. ⁵⁰ Τότε παρακάλεσαν το Σίμωνα να συνάψει ειρήνη μαζί τους Αυ-

⁴⁹ Δηλ το 142 π.Χ. Ξπρβλ κεφ 12,36

τός δέχτηκε· τους έβγαλε από 'κει και καθάρισε την ακρόπολη από τα είδωλα.

⁵¹ Στις είκοσι τρεις του δεύτερου *μήνα του έτους 171^{εα} οι Ιουδαίοι μπήκαν στην ακρόπολη με ευχαριστήριους ύμνους κρατώντας κλάδους βαίων, με άρπες, με κύμβαλα και βιολιά, με ύμνους και ωδές, επειδή είχε εκλείψει ένας μεγάλος εχθρός από το Ισραήλ. ⁵² Ο Σίμων όρισε να γιορτάζεται κάθε χρόνο αυτή η ημέρα με πανηγυρισμούς. Οχάρωσε περισσότερο το βουνό όπου ήταν κτισμένος ο ναός, κοντά στην ακρόπολη και εγκαταστάθηκε εκεί ο ίδιος με τους στρατιώτες του. ⁵³ Όταν είδε ότι ο γιος του ο Ιωάννης ήταν γενναίος άντρας, τον έκανε αρχιστράτηγο του στρατού του. Ο Ιωάννης εγκατέστησε το αρχηγείο του στη Γάζαρα.

Ο Δημήτριος Β΄ φυλακίζεται από το βασιλιά των Περσών

14 Το έτος 172 ο βασιλιάς Δημήτριος συγκέντρωσε το στρατό του και πήγε στη Μηδία για να εξασφαλίσει βοήθεια και να πολεμήσει εναντίον του Τρύφωνα.^{εβ} ² Όταν ο Αρσάκης, βασιλιάς της Περσίας και της Μηδίας, έμαθε ότι ο Δημήτριος μπήκε στα σύνορά του, έστειλε έναν από τους στρατηγούς του να τον συλλάβει ζωντανό.^{εγ} ³ Ο στρατηγός επιτέθηκε στο στρατό του Δημητρίου και τον νίκησε· συνέλαβε το Δημήτριο και τον έφερε στον Αρσάκη, ο οποίος τον έβαλε στη φυλακή.

Ύμνος στο Σίμωνα

⁴ Όλο το διάστημα της διακυβέρνησης του Σίμωνα η Ιουδαία είχε ειρήνη. Ο Σίμων και οι δικοί του επιδόθηκαν σε ειρηνικά έργα κι ο λαός ήταν ευχαριστημένος από τον ίδιο κι από τον τρόπο διακυβέρνησής του. ⁵ Η δόξα του αυξήθηκε όταν κατέλαβε την Ιόππη και την έκανε λιμάνι, εξασφαλίζοντας έτσι πρό-

σβαση στα νησιά της Μεσογείου. ⁶ Διεύρυνε τα σύνορα του έθνους του κι απέκτησε τον έλεγχο όλης της χώρας, ⁷ κι επίσης συνέλαβε πολλούς αιχμαλώτους πολέμου. Κυρίεψε τη Γάζαρα, τη Βαιθσούρα και την ακρόπολη της Ίερουσαλήμ, από την οποία εξαφάνισε όλα τα είδωλα. Κανένας δεν μπορούσε να του αντισταθεί.

⁸ Ο κόσμος καλλιεργούσαν τη γη τους ειρηνικά κι αυτή τους έδινε τα γεννήματά της, και στις πεδιάδες τα δέντρα έδιναν τον καρπό τους. ⁹ Οι γέροντες κάθονταν στις πλατείες και μιλούσαν όλοι για τη μεγάλη ευμερία, ενώ οι νέοι φορούσαν πάντοτε τις ένδοξες πολεμικές στολές τους. ¹⁰ Ο Σίμων προμήθευε τις πόλεις με τρόφιμα και τους παρείχε όλα τα μέσα οχυρώσεως. Έτσι η μεγάλη του φήμη είχε διαδοθεί παντού. ¹¹ Εξασφάλισε ειρήνη στη χώρα και η ικανοποίηση των Ισραηλιτών ήταν πολύ μεγάλη. ¹² Καθέννας καθόταν κάτω από το αμπέλι του και τη σκιά του και κανένας δεν τους απειλούσε. ¹³ Εξαφανίστηκαν από την Ιουδαία οι εισβολείς που τους πολεμούσαν· οι Ξένοι βασιλιάδες εκείνη την εποχή είχαν όλοι νικηθεί. ¹⁴ Ο Σίμων υποστήριξε τους φτωχούς του λαού του. Επιδίωξε την εφαρμογή του *νόμου και εξόντωσε τους βέβηλους Ισραηλίτες που είχαν προδώσει αυτόν το νόμο. ¹⁵ Έκανε βελτιώσεις στο *ναό και αύξησε τα ιερά σκεύη του.

Ανανέωση της συμμαχίας με τη Ρώμη και τη Σπάρτη

¹⁶ Όταν μαθεύτηκε στη Ρώμη και στη Σπάρτη ότι πέθανε ο Ιωνάθαν, λυπήθηκαν πάρα πολύ. ¹⁷ Όταν όμως πληροφορήθηκαν ότι μετά τον Ιωνάθαν είχε γίνει *αρχιερέας ο αδερφός του ο Σίμων και ότι κυριαρχούσε απόλυτα στη χώρα, σ' όλες τις πόλεις της, ¹⁸ του έγραψαν επιστολή σε χάλκινες πλάκες για ν'

^{εα} Δηλ τον Ιούνιο του 141 π Χ ^{εβ} Το έτος 172, δηλ Οκτωβριο 141 - Σεπτέμβριο 140 π Χ – Η Μηδία μαζί με την Περσία (στ 2) είχαν αποτελέσει μέρος της αυτοκρατορίας του Μ Αλεξάνδρου, αλλά ο Δημήτριος Α΄ είχε απωλεσει την κυριαρχία του σ' αυτές – Τρύφων, βλ υποσ εις κεφ 11,39 ^{εγ} Αρσάκης, δηλ ο Αρσακης ΣΤ΄, περισσότερο γνωστός ως Μιθριδάτης Α΄, είναι ο ιδρυτής της Παρθικής δυναστείας Συνέλαβε το Δημητριο το 139 π Χ

ανανεώσουν και μ' αυτόν τη φιλία και τη συμ-
μαχία που είχαν συνάψει με τ' αδέρφια του,
τον Ιούδα και τον Ιωνάθαν. ¹⁹ Οι επιστολές
διαβάστηκαν μπροστά στη συνάθροιση του
λαού στην Ιερουσαλήμ. ²⁰ Το κείμενο της επι-
στολής που έστειλαν οι Σπαρτιάτες είναι το
εξής:

«Οι άρχοντες των Σπαρτιατών και η πόλη
στέλνουν χαιρετισμούς στο μεγάλο αρχιερέα
Σίμωνα, στους *πρεσβυτέρους, στους *ιε-
ρείς και στον αδερφό λαό των Ιουδαίων.

²¹ »Οι αντιπρόσωποι που στείλατε στο λαό
μας μας μίλησαν για τη δόξα και το σεβασμό
που απολαμβάνετε από όλους και χαρήκαμε
ιδιαίτερα με την επίσκεψή τους. ²² Καταγρά-
ψαμε τα όσα μας είπαν στο συμβούλιο του
λαού ως εξής: «Ο Νουμήνιος, γιος του Αν-
τιόχου και ο Αντίπατρος, γιος του Ιάσονα, οι
πρεσβευτές των Ιουδαίων, ήρθαν σ' εμάς
για να ανανεώσουν τη φιλία τους μαζί μας.

²³ »Στο λαό μας φάνηκε αρεστό να υποδε-
χθούμε τους άντρες αυτούς με τιμές και να
καταχωρήσουμε αντίγραφο αυτών των δη-
λώσεων στα επίσημα αρχεία του δήμου, ώ-
στε ο λαός των Σπαρτιατών να τους θυμά-
ται. Επίσης αντίγραφο αυτού του εγγράφου
στείλαμε στον αρχιερέα Σίμωνα».

²⁴ Μετά απ' αυτά ο Σίμων έστειλε το Νου-
μήνιο στη Ρώμη με μια μεγάλη χρυσή ασπίδα
βάρους χιλίων μων, για να ανανεώσει τη
συμμαχία του μαζί τους.

Οι Ιουδαίοι τιμούν το Σίμωνα και την οικογένειά του

²⁵ Όταν ο λαός των Ισραηλιτών έμαθε όλα
αυτά τα γεγονότα, είπαν: «Πώς να εκδηλώ-
σουμε την ευγνωμοσύνη μας στο Σίμωνα και
τους γιους του; ²⁶ Αυτός, τ' αδέρφια του και
η οικογένεια του πατέρα του υπερασπίστη-
καν το Ίσραήλ και πολέμησαν και έδιωξαν
τους εχθρούς μας μακριά, διασφαλίζοντας

έτσι την ελευθερία μας». Χάραξαν, λοιπόν,
ένα κείμενο σε χάλκινες πλάκες, τις οποίες
κρέμασαν σε ειδικές κολόνες στο όρος *Σι-
ών. ²⁷ Αντίγραφο αυτού του κειμένου είναι το
εξής:

«Στις δεκαοκτώ του *μήνα Ελουύλ του έτους
172^{εδ} –δηλαδή το τρίτο έτος της εξουσίας
του αρχιερέα Σίμωνα– ²⁸ στην Ασαραμέλ, ^{εε}
σε μεγάλη συγκέντρωση των *ιερέων, του
λαού, των αρχόντων του έθνους και των
πρεσβυτέρων της χώρας, ανακοινώθηκαν σ'
εμάς τα ακόλουθα γεγονότα: ²⁹ Πολλές φο-
ρές έγιναν πόλεμοι στη χώρα, αλλά ο Σίμων,
γιος του ιερέα Ματθαθία και απόγονος του
Ιωαριβ, και τα αδέρφια του, έθεσαν σε κίν-
δυνο τη ζωή τους και αντιστάθηκαν στους ε-
χθρούς του έθνους, για να σώσουν το ναό
τους και το νόμο. Έτσι εξασφάλισαν μεγάλη
δόξα στο έθνος τους. ³⁰ Ο Ιωνάθαν συνένω-
σε το έθνος και έγινε αρχιερέας τους. Όταν
πέθανε, ³¹ οι εχθροί του θέλησαν να εισβά-
λουν στη χώρα και να την εξαφανίσουν και
να καταστρέψουν το ναό. ³² Αλλά ανέλαβε ο
Σίμων και αγωνίστηκε για το έθνος του. Δα-
πάνησε πολλά χρήματα από τα δικά του κι ε-
ξασφάλισε όπλα και μισθούς για τους άν-
τρες του, που αποτέλεσαν το στρατό του έ-
θνους. ³³ Οχύρωσε τις πόλεις της Ιουδαίας
και τη Βαιθούρα, που βρίσκεται στα σύνορα
της Ιουδαίας, όπου στο παρελθόν οι εχθροί
αποθήκευαν τα όπλα τους, και εγκατέστησε
εκεί Ιουδαίους στρατιώτες να τη φρουρούν.
³⁴ Επίσης οχύρωσε την Ιόππη, πόλη παραθα-
λάσσια και τη Γάζαρα, στα σύνορα της Αζώ-
του, στην οποία προηγουμένως κατοικούσαν
οι εχθροί. Εκεί εγκατέστησε Ιουδαίους και
τους έδωσε όλα όσα τους χρειαζόνταν για
να αναπτυχθούν. ³⁵ Όταν ο λαός είδε το έρ-
γο του Σίμωνα και τη δόξα που θέλησε να ε-
ξασφαλίσει στο έθνος του, τον έκαναν αρχι-
γό τους και αρχιερέα για όλες αυτές τις υ-
πηρεσίες του κι επίσης επειδή κατοχύρωσε

^{εδ}Στις δεκαοκτώ 172, δηλ στις 13 Σεπτεμβρίου 140 π.Χ. ^{εε}Ασαραμέλ. Κατά ορισμένους πρόκειται για μια αψή του ναού κατ' άλλους για έναν τίτλο, που σημαίνει «επικεφαλής του λαού του Θεού»

τη δικαιοσύνη και διατήρησε την πίστη στο έθνος του και με κάθε τρόπο φρόντισε να ανυψώσει το λαό του.

³⁶ »Στις μέρες του ο Σίμων κατάφερε με τις ενέργειές του να διώξει τους ειδωλολάτρες από τη χώρα του, καθώς και τους εχθρούς που είχαν οικοδομήσει δική τους ακρόπολη στην ΄Πόλη Δαβίδ, την Ιερουσαλήμ. Από 'κει έβγαιναν και βεβήλωναν τους ιερούς χώρους γύρω από το ναό. Έτσι αυτή η ακρόπολη αποτελούσε μόνιμη πληγή για την αγιότητα του ναού. ³⁷ Στην ακρόπολη ο Σίμων εγκατέστησε Ιουδαίους και την οχύρωσε ώστε η χώρα και η πόλη να είναι ασφαλισμένες και αύξησε το ύψος των τειχών της Ιερουσαλήμ. ³⁸ Για όλα αυτά ο βασιλιάς Δημήτριος τον αναγνώρισε αρχιερέα, ³⁹ τον συμπεριέλαβε στους φίλους του και του απέναιμε μεγάλες τιμές. ⁴⁰ Αυτά ο Δημήτριος τα έκανε επειδή είχε μάθει ότι οι Ρωμαίοι ονόμαζαν τους Ιουδαίους φίλους, συμμάχους τους και αδερφό λαό, κι ότι είχαν δεχτεί τους πρεσβευτές του Σίμωνα με πολλές τιμές.

⁴¹ »Γι' αυτό οι Ιουδαίοι είχαν συμφωνήσει με τους ιερείς να θεωρούν το Σίμωνα και τους απογόνους του αρχηγούς και αρχιερείς, μέχρις ότου αναδειχθεί κάποιος αξιόπιστος *προφήτης στον Ισραήλ. ⁴² Συμφώνησαν να είναι αυτός κυβερνήτης τους, να φροντίζει για το ναό, να διορίζει τους επικεφαλής των δημοσίων έργων, της στρατιωτικής διοίκησης και των οχυρωματικών έργων της χώρας. ⁴³ Ως υπεύθυνος λοιπόν για τις υποθέσεις του ναού, ορίστηκε να υπακούν όλοι σ' αυτόν, στο όνομά του να συντάσσονται όλα τα δημόσια έγγραφα κι ο ίδιος να έχει το δικαίωμα να φοράει την πορφυρή στολή και τα χρυσά εμβλήματα.

⁴⁴ »Επίσης ορίστηκε να μην επιτρέπεται σε κανέναν από το λαό ή τους ιερείς να παραβαίνει κάποια απ' αυτές τις διατάξεις ούτε να φέρνει αντίρρηση σε ό,τι θα προστάζει ο Σίμων· κανείς δε θα επιτρέπεται να συγ-

καλεί το λαό στη χώρα χωρίς την έγκρισή του ούτε να φοράει πορφύρα ή να χρησιμοποιεί χρυσή πόρπη. ⁴⁵ Κι όποιος θα έκανε κάτι αντίθετο απ' αυτές τις διατάξεις ή θα παρέβαινε κάποια απ' αυτές, θα τιμωρείτο».

⁴⁶ »Έτσι ο λαός συμφώνησε να ανατεθούν στο Σίμωνα όλες αυτές οι εξουσίες, σύμφωνα με τα παραπάνω. ⁴⁷ Ο Σίμων δέχτηκε και συγκατατέθηκε να είναι αρχιερέας, κυβερνήτης και αρχηγός του έθνους των Ιουδαίων και των ιερέων του και να φροντίζει για την υπεράσπισή τους».

⁴⁸ Τέλος αποφασίστηκε όλα αυτά να γραφτούν σε χάλκινες πλάκες, οι οποίες και τοποθετήθηκαν στον περιβόλο του ναού σε περιβλεπτή θέση. ⁴⁹ Τα αντίγραφά τους αποφασίστηκε να τοποθετηθούν στο θησαυροφυλάκιο για να είναι στη διάθεση του Σίμωνα και των γιών του.

Ο Αντίοχος Ζ΄ επαναλαμβάνει τις υποσχέσεις των προκατόχων του

15 Από τα νησιά της Μεσογείου ο Αντίοχος,⁵⁵ γιος του βασιλιά Δημητρίου Α΄, έστειλε επιστολές στο Σίμωνα, *αρχιερέα και εθνικό ηγέτη των Ιουδαίων κι επίσης σε όλο το έθνος, ² με το εξής περιεχόμενο:

«Ο βασιλιάς Αντίοχος στέλνει χαιρετισμούς στο Σίμωνα, αρχιερέα και εθνικό ηγέτη των Ιουδαίων κι επίσης σε όλο το έθνος. ³ Άνθρωποι προδότες σφετερίστηκαν το βασίλειο των προγόνων μας και σκοπεύω να το διεκδικήσω για να το αποκαταστήσω όπως ήταν πριν. Γι' αυτό συγκρότησα μεγάλο στρατό από ξένους μισθοφόρους και κατασκευάσα πολεμικά πλοία. ⁴ Επιθυμώ, λοιπόν, να περάσω μέσα από τη χώρα σας για να εκδικηθώ τους καταστροφείς της χώρας μας, οι οποίοι ερήμωσαν πολλές πόλεις του βασιλείου μου.

⁵ »Σε αντάλλαγμα σου χαρίζω όλους τους

⁵⁵ Αντίοχος. Πρόκειται για τον Αντίοχο Ζ΄, νεότερο αδερφο του Δημητρίου Β΄

φόρους που σου είχαν χαρίσει οι πριν από μένα βασιλιάδες και όλα τα άλλα δώρα που σου παραχώρησαν. ⁶ Επίσης σου επιτρέπω να κόψεις δικά σου νομίσματα για τη χώρα σου, ⁷ και η Ίερουσαλήμ και ο ΄ναός να είναι ελεύθερα. Όλα τα όπλα που κατασκεύασες και τα οχυρά που έχτισες και έχεις στην εξουσία σου ας παραμείνουν δικά σου. ⁸ Ο,τι χρωστάς στο βασιλιά και ό,τι θα χρωστάς στο μέλλον, από τώρα και στο εξής θα σου χαριστούν. ⁹ Κι ακόμη, όταν θα αποκτήσω πάλι τη βασιλεία μου, θα απονεύω μεγάλες τιμές σ' εσένα, στο έθνος σου και στο ναό, έτσι που η δόξα σας να γίνει γνωστή σ' όλο τον κόσμο».

¹⁰ Το έτος 174 ο Αντίοχος αποβιβάστηκε στη χώρα των προγόνων του. Όλος ο στρατός συσπειρώθηκε μαζί του και λίγοι μόνο άντρες έμειναν με τον Τρύφωνα.⁵⁵ ¹¹ Τότε ο Αντίοχος έδιωξε τον Τρύφωνα, ο οποίος τελικά κατέφυγε στη Δωρά, πόλη παραθαλάσσια. ¹² Είχε καταλάβει πια ότι θα 'πεφταν επάνω του όλες οι συμφορές, αφού ο στρατός τον είχε εγκαταλείψει. ¹³ Ο Αντίοχος στρατοπέδευσε εναντίον της Δωρά με εκατόν είκοσι χιλιάδες γενναίους πολεμιστές και οχτώ χιλιάδες ιππείς. ¹⁴ Με το στρατό περικύκλωσε την πόλη από την ξηρά και με τα πλοία που ενώθηκαν μαζί του την περικύκλωσε από τη θάλασσα. Έτσι ο κλοιός ήταν τόσο ασφυκτικός, που κανείς δεν μπορούσε ούτε να μπει στην πόλη ούτε να βγει απ' αυτήν.

Οι Ρωμαίοι επικυρώνουν τη συμμαχία τους με τους Ιουδαίους

¹⁵ Στο μεταξύ γύρισε από τη Ρώμη ο Νουμήγιος και οι σύντροφοί του με τις επιστολές για τους βασιλιάδες των άλλων χωρών. Το περιεχόμενό τους ήταν το εξής:

¹⁶ «Ο Λεύκιος, ΄Υπατος των Ρωμαίων, στέλνει χαιρετισμούς στο βασιλιά Πτολεμαίο

¹⁷ Ήρθαν σ' εμάς οι πρεσβευτές των Ιουδαίων, φίλοι μας και σύμμαχοι, σταλμένοι από τον αρχιερέα Σίμωνα και το λαό των Ιουδαίων, για ν' ανανεώσουν μαζί μας την παλιά τους φιλία και συμμαχία. ¹⁸ Έφεραν και μια χρυσή ασπίδα αξίας χιλίων *μνων. ¹⁹ Θεωρήσαμε, λοιπόν, σκόπιμο να απαιτήσουμε εγγράφως από τους βασιλιάδες των άλλων χωρών να μην επιζητούν να βλάψουν τους Ιουδαίους και να μην πολεμούν αυτούς, τις πόλεις τους και τη χώρα τους ούτε να συμμαχούν με τους εχθρούς τους. ²⁰ Επίσης θεωρήσαμε ορθό να δεχτούμε την ασπίδα που μας έφεραν. ²¹ Αν, λοιπόν, κάποιος άνθρωπος προδότες της χώρας τους έχουν δραπετεύσει σ' εσάς, να τους παραδώσετε στον αρχιερέα Σίμωνα για να τους τιμωρήσει σύμφωνα με το *νόμο τους».

²² Παρόμοια επιστολή ο Λεύκιος έστειλε στο βασιλιά Δημήτριο και στον Άτταλο, στον Αριαράθη και στον Αρσάκη, ²³ και στις παρακάτω χώρες: Στη Σαμψάμη, στη Σπάρτη, στη Δήλο, στη Μύνδο, στη Σικυώνα, στην Καρία, στη Σάμο, στην Παμφυλία, στη Λυκία, στην Αλικαρνασσό, στη Ρόδο, στη Φασηλίδα, στην Κω, στη Σίδη, στην Άραδο, στη Γόρτυνα, στην Κνίδο, στην Κύπρο και στην Κυρήνη. ²⁴ Αντίγραφο της επιστολής αυτής έστειλαν και στον αρχιερέα Σίμωνα.

Εχθρότητα ανάμεσα στον Αντίοχο Ζ΄ και στο Σίμωνα

²⁵ Ο βασιλιάς Αντίοχος πολιορκούσε τη Δωρά με συνεχείς επιθέσεις εναντίον της, και πλησίαζε όλο και περισσότερο στα τείχη της με πολιορκητικές μηχανές. Έτσι απέκλεισε τον Τρύφωνα, ώστε να μην μπορεί κανείς από τους άντρες του να μπει να βοηθήσει στην πόλη. ²⁶ Ο Σίμων εξάλλου έστειλε στον Αντίοχο δυο χιλιάδες επίλεκτους άντρες για να πολεμήσουν μαζί του κι επίσης του έστειλε ασήμι, χρυσάφι και πολλά πολύτιμα σκεύη. ²⁷ Ο Αντίοχος όμως αρνήθηκε να

⁵⁵ Το έτος 174, δηλ φθινόπωρο του 139 π Χ – στη χώρα των προγόνων του, δηλ στην περιοχή της Αντιόχειας, πρωτεύουσας του βασιλείου των Σελευκιδών – Τρύφων βλ υποσ εις κεφ 11,39

δεχτεί τη βοήθεια του Σίμωνα· ακύρωσε όλα όσα είχαν συμφωνήσει κι έτσι διέκοψε κάθε φιλική σχέση μαζί του. ²⁸ Στη συνέχεια του έστειλε έναν από τους *φίλους του, τον Αθηνόβιο, ο οποίος του ανακοίνωσε τα εξής: «Εσείς οι Ιουδαίοι εξουσιάζετε την Ιόππη, τη Γάζαρα και την ακρόπολη της Ιερουσαλήμ, πόλεις που ανήκουν στο δικό μου βασίλειο. ²⁹ Ερημώσατε τα εδάφη τους, προκαλέσατε μεγάλες καταστροφές στη χώρα και κυριέψατε πολλές περιοχές του βασιλείου μου. ³⁰ Τώρα, λοιπόν, παραδώσατε τις πόλεις που έχετε καταλάβει και πληρώσατε τους φόρους των τόπων που έχετε κυριέψει έξω από τα σύνορα της Ιουδαίας. ³¹ Αλλιώς, δώσατε για αντάλλαγμα πεντακόσια *τάλанта ασήμι· δώσατε επίσης άλλα πεντακόσια τάλαντα για τις φθορές που προκαλέσατε και για τους φόρους των πόλεων. Αν αρνηθείτε να πληρώσετε, θα έρθουμε και θα σας πολεμήσουμε».

³² Ο Αθηνόβιος, ο φίλος του βασιλιά, ήρθε στην Ιερουσαλήμ και εντυπωσιάστηκε από την πολυτέλεια του Σίμωνα, την ποτηροθήκη του με τα χρυσά και τ' ασήμνια δοχεία και τη μεγάλη συνοδεία του. Του ανακοίνωσε τα λόγια του βασιλιά, ³³ κι ο Σίμων του αποκρίθηκε. «Ούτε ξένη γη έχουμε πάρει ούτε κρατάμε πράγματα που ανήκουν σε άλλους. Εμείς κατέχουμε την ιδιοκτησία των προγόνων μας, την οποία για ένα χρονικό διάστημα είχαν καταλάβει άδικα οι εχθροί μας. ³⁴ Επωφεληθήκαμε της ευκαιρίας και επανακτήσαμε την ιδιοκτησία των προγόνων μας. ³⁵ Σχετικά, όμως, με την Ιόππη και τη Γάζαρα που ζητάς, θα σου δώσουμε αντάλλαγμα γι' αυτές εκατό τάλαντα, αν και οι κάτοικοί τους έχουν προκαλέσει μεγάλες καταστροφές στο λαό μας».

Ο Αθηνόβιος δεν απάντησε τίποτε. ³⁶ Γύρισε όμως θυμωμένος στο βασιλιά και του μεταβίβασε αυτά τα λόγια· ακόμα του περιέγραψε την πολυτέλεια του Σίμωνα και όλα όσα είδε. Τότε ο βασιλιάς οργίστηκε φοβερά.

Οι γιοι του Σίμωνα νικούν τον Κενδεβαίο

³⁷ Στο μεταξύ, ο Τρύφων μπήκε σ' ένα πλοίο και κατέφυγε στην πόλη Ορθωσιάδα. ³⁸ Ο βασιλιάς Αντίοχος διόρισε στρατηγό της παραθαλάσσιας περιοχής, τον Κενδεβαίο, του έδωσε στρατό και ιππικό, ³⁹ και τον διέταξε να στρατοπεδεύσει στα σύνορα της Ιουδαίας. Να επεκτείνει την Κεδρών, να οχυρώσει τις πύλες της και να πολεμήσει εναντίον των Ιουδαίων. Ο βασιλιάς ο ίδιος καταδίωκε τον Τρύφωνα.

⁴⁰ Ο Κενδεβαίος έφτασε πράγματι στην Ιάμνεια κι άρχισε να προκαλεί τους Ιουδαίους. Πραγματοποιούσε επιδρομές στην Ιουδαία, έπιανε αιχμαλώτους από το λαό και τους εκτελούσε. ⁴¹ Επεξέτεινε την Κεδρών κι εγκυκατέστησε εκεί ιππικό και πεζούς, ώστε να μπορούν να βγαίνουν και να ελέγχουν το οδικό δίκτυο της Ιουδαίας, σύμφωνα με τη διαταγή του βασιλιά.

16 Ο Ιωάννης ήρθε από τη Γάζαρα και ανέφερε στον πατέρα του το Σίμωνα όλα όσα έκανε ο Κενδεβαίος. ² Τότε ο Σίμων κάλεσε τους δυο μεγαλύτερους γιους του, τον Ιούδα και τον Ιωάννη και τους είπε: «Εγώ και τα αδέρφια μου, όλη η οικογένεια του πατέρα μου, πολεμήσαμε τους εχθρούς του *Ισραήλ από τα νιάτα μας μέχρι σήμερα, κι ευτυχίσαμε να σώσουμε εμείς πολλές φορές τους Ισραηλίτες. ³ Τώρα όμως εγώ έχω γεράσει, ενώ εσείς με τη βοήθεια του Θεού είστε σε κατάλληλη ηλικία. Πάρτε λοιπόν τη θέση μου και τη θέση του αδερφού μου και βγείτε να πολεμήσετε για το έθνος μας. Και η βοήθεια του Θεού να είναι μαζί σας».

⁴ Αμέσως ο Ιωάννης στρατολόγησε από τη χώρα είκοσι χιλιάδες γενναίους πολεμιστές και ιππείς και βάδισαν εναντίον του Κενδεβαίου. Διανυκτέρευσαν στη Μωδεϊν, ⁵ και το πρωί σηκώθηκαν και βάδιζαν προς την πεδιάδα. Εκεί ήρθε να τους αντιμετωπίσει μια μεγάλη στρατιωτική δύναμη από πεζούς και ιππείς. Ανάμεσα όμως στους δυο στρατούς υπήρχε ένας χείμαρρος. ⁶ Ο Ιωάννης και ο

στρατός του στρατοπέδευσε μπροστά στον εχθρό. Είδε όμως ότι ο στρατός του φοβόταν να περάσει το χείμαρρο, γι' αυτό πέρασε αυτός πρώτος. Όταν τον είδαν οι άντρες του πέρασαν κι εκείνοι πίσω απ' αυτόν.⁷ Μετά ο Ιωάννης χώρισε το στρατό κι έβαλε τους καθαλάρηδες ανάμεσα στους πεζούς, γιατί το ιππικό των εχθρών ήταν πάρα πολύ μεγάλο.⁸ Στη συνέχεια σάλπισαν με τις ιερές σάλπιγγες και ο Κενδεβαίος με το στρατό του κατατροπώθηκαν. Πολλοί στρατιώτες σκοτώθηκαν, κι όσοι επέζησαν κατέφυγαν στο οχυρό.⁹ Ο Ιούδας, αδερφός του Ιωάννη, τραυματίστηκε, αλλά ο Ιωάννης τους κατώδηξε μέχρι την Κεδρών, που την είχε ανοικοδομήσει ο Κενδεβαίος.¹⁰ Πολλοί κατέφυγαν στους πύργους που βρίσκονταν στα χωράφια της Αζώτου, αλλά ο Ιωάννης έβαλε φωτιά στους πύργους και περίπου δυο χιλιάδες άντρες απ' αυτούς βρήκαν το θάνατο. Μετά γύρισε ασφαλώς στην Ιουδαία.

Θάνατος του Σίμωνα - Αρχή της βασιλείας του Ιωάννη

¹¹ Ο Πτολεμαίος, γιος του Αβούβου, είχε διοριστεί στρατηγός στην πεδιάδα της Ιεριχώ και διέθετε άφθονο ασημί και χρυσάφι,¹² γιατί ήταν γαμπρός του *αρχιερέα Σίμωνα.¹³ Με την υπερηφάνεια που είχε, όμως, φιλοδόξησε να κυριέψει τη χώρα. Γι' αυτό σχεδίαζε να δολοφονήσει το Σίμωνα και τους γιους του.¹⁴ Εκείνο τον καιρό ο Σίμων μαζί με τους γιους του, Ματθαθία και Ιούδα, επιθεωρούσε τις πόλεις της χώρας και φρόντιζε για την καλή τους διοίκηση. Κατέβηκαν λοιπόν και στην Ιεριχώ, το έτος 177, τον ενδέκατο *μήνα, δηλαδή το μήνα Σαβάτ.¹⁵ Ο γιος του Αβούβου τους υποδέχτηκε σ' ένα μικρό οχυρό που είχε χτίσει και ονομαζόταν

Δωκ. Εκεί με δόλο διοργάνωσε γι' αυτούς μεγάλο συμπόσιο αλλά στο ίδιο μέρος είχε κρύψει δικούς του άντρες.¹⁶ Όταν λοιπόν ο Σίμων και οι γιοι του μέθυσαν, σηκώθηκε ο Πτολεμαίος με τους άντρες του, πήραν τα όπλα τους και επιτεθήκαν εναντίον του αρχιερέα εκεί στον τόπο του συμποσίου και σκότωσαν αυτόν, τους δυο γιους του και μερικούς από τους δούλους του.¹⁷ Έτσι διέπραξε μεγάλη προδοσία και ανταπέδωσε συμφορά στο καλό.

¹⁸ Αμέσως ο Πτολεμαίος τα έγγραψε όλα αυτά τα συμβάντα στο βασιλιά και του παράγγειλε με αγγελιοφόρους να του στείλει στρατό για να τον βοηθήσει, κι αυτός θα του παρέδιδε τη χώρα των Ιουδαίων και τις πόλεις τους.¹⁹ Επίσης με επιστολές του διέταξε τους χιλιάρχους να τον επισκεφθούν για να τους προσφέρει ασημί, χρυσάφι και δώρα. Ακόμη έστειλε άντρες του στη Γάζαρα να σκοτώσουν τον Ιωάννη.²⁰ Τέλος έστειλε άλλους να καταλάβουν την *Ιερουσαλήμ και το λόφο όπου ήταν κτισμένος ο *ναός.²¹ Κάποιος όμως έτρεξε πρωτίτερα στον Ιωάννη στη Γάζαρα και του ανάγγειλε ότι σκοτώθηκαν ο πατέρας του και τ' αδέρφια του και ότι ο Πτολεμαίος είχε στείλει να σκοτώσουν κι εκείνον.²² Ο Ιωάννης όταν τα άκουσε αυτά ταραχτήκε πάρα πολύ. Συνέλαβε τους άντρες που είχαν έρθει να τον δολοφονήσουν και τους εκτέλεσε, αφού είχε ενημερωθεί για τα σχέδιά τους.

²³⁻²⁴ Τα υπόλοιπα έργα του Ιωάννη, αφού του έγινε αρχιερέας μετά το θάνατο του πατέρα του, οι πόλεμοι που έκανε τα ανδραγαθήματά του, η επισκευή των τειχών, έχουν όλα καταγραφεί στο βιβλίο των ημερών της αρχιερατείας του.

Β΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Β΄ Μακκαβαίων” δεν αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου ομώνυμου βιβλίου, αλλά ανεξάρτητο έργο. Ο τίτλος του οφείλεται στο περιεχόμενό του, που αναφέρεται σε γεγονότα της ίδιας με το Α΄ Μακκαβαίων περιόδου.

Το Β΄ Μακκαβαίων γράφτηκε πρωτοτύπως στα ελληνικά ως επιτομή ενός πεντάτομου έργου κάποιου Ιάσονα Κυρηναίου. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των βιβλίων της Εβραϊκής Βίβλου.

Η αφήγηση, που καλύπτει περίοδο 15 ετών, αρχίζει με το τέλος της βασιλείας του Σελεύκου Δ΄ του Φιλοπάτορα (187-175 π.Χ.) και ολοκληρώνεται με την τελευταία νίκη του Ιούδα Μακκαβαίου, λίγο πριν από το θάνατό του (161 π.Χ.). Στα δύο πρώτα κεφάλαια περιέχονται δύο επιστολές των Ιουδαίων της Ιερουσαλήμ προς τους συμπατριώτες τους της Αιγύπτου, με τις οποίες τους πληροφορούν για τη γιορτή των Εγκαινίων του ναού και τους καλούν να γιορτάσουν μαζί τους. Ακολουθεί αναφορά στην πολιτική των Σελευκιδών κατά των Ιουδαίων, αλλά και στις διαμάχες για την εξασφάλιση του αρχιερατικού αξιώματος. Η ενότητα τελειώνει με την περιγραφή του μαρτυρίου του γέροντα γραμματέα Ελεάζαρου, καθώς και των επτά αδερφών και της μητέρας τους.

Το υπόλοιπο έργο είναι αφιερωμένο στην έκθεση της ιστορίας που περιγράφεται στα 7 πρώτα κεφάλαια του Α΄ Μακκαβαίων. Η έκθεση γίνεται σε δύο ενότητες που ολοκληρώνονται, η πρώτη με το θάνατο του Αντιόχου Δ΄ του Επιφανούς, ο οποίος βεβήλωσε το ναό, και η δεύτερη με το θάνατο του στρατηγού Νικάνορα, ο οποίος απείλησε το ναό. Στο τέλος της κάθε ενότητας γίνεται λόγος για τη θεσμοθέτηση μιας αντίστοιχης γιορτής, στις οποίες αναφέρονται και τα δύο εόρτια γράμματα των δύο πρώτων κεφαλαίων.

Μέσα από την ιστορική αφήγηση ο συγγραφέας επιχειρεί να τονίσει τη θρησκευτική πλευρά της μακκαβαϊκής εξέγερσης και να δώσει τη θεολογική ερμηνεία των γεγονότων. Το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στο ναό, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πιστότητα στο νόμο και προβάλλεται η ιδέα του μαρτυρίου υπέρ της πίστεως, ενώ ταυτόχρονα διακηρύσσεται η πίστη στην ανάσταση των νεκρών.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εόρτιες επιστολές:
2. Πρόλογος:

1,1–2,18
2,19-32

3. Η αντιιουδαϊκή πολιτική των Σελευκιδών και οι διαμάχες
για την αρχιερατεία: 3,1–7,42
4. Η μακκαβαϊκή επανάσταση: 8,1–15,39
- 8,1–10,8: Πρώτες νίκες του Ιούδα - Θάνατος του Αντιόχου
- 10,9–15,39: Συνέχιση του απελευθερωτικού αγώνα
- Θάνατος του Νικάνορα

Β΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Πρώτη επιστολή προς τους Ιουδαίους της Αιγύπτου με την ευκαιρία των Εγκαινίων του ναού

1 Οι Ιουδαίοι των Ιεροσολύμων και της Ιουδαίας εύχονται στ' αδέρφια τους στην Αίγυπτο^α κάθε χαρά και ειρήνη.

²Είθε ο Θεός να σας ευεργετεί και να τηρεί τη *διαθήκη που έκανε με τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, τους πιστούς *δούλους του. ³Να εμπνεύσει σε όλους σας το σεβασμό του και τη διάθεση να κάνετε το θέλημά του με όλη την καρδιά σας και την ψυχή σας. ⁴Να σας βοηθήσει να κατανοήσετε το *νόμο και τις εντολές του και να σας χαρίζει ειρήνη. ⁵Ν' ακούσει τις δεήσεις σας και να συμπλιωθεί μαζί σας και ποτέ να μη σας εγκαταλείψει σε δύσκολες περιστάσεις. ⁶Εμείς εδώ τώρα στην Ιουδαία προσευχόμαστε για σας.

⁷Το έτος 169, όταν βασιλιάς της *Συρίας ήταν ο Δημήτριος και τα δεινά μας ήταν σε μεγάλη έξαρση εκείνα τα χρόνια, σας είχαμε γράψει για τον Ιάσονα και τους άντρες του, οι οποίοι στράφηκαν εναντίον του βασιλιά Θεού μας στους αγίους τόπους.^β ⁸Έβαλαν φωτιά στις πύλες του ναού και κατέσφαξαν πολλούς αθώους. Τότε προσευχηθήκαμε στον Κύριο κι ο Κύριος μας άκουσε· του προσφέραμε *ολοκαυτώματα και αναίμακτες *θυσίες, ανάψαμε τις λυχνίες του *ναού και τοποθετήσαμε τους άρτους στην τράπεζα της *προθέσεως.

⁹Τώρα εσείς φροντίστε να τηρήσετε τη

γιορτή της *Σκηνοπηγίας του έτους 188, γ του *μήνα Χασελεύ.

Δεύτερη επιστολή (1,10 – 2,18)

(9,1-29 Α΄ Μακ 6,1-16)

¹⁰Οι Ιουδαίοι των Ιεροσολύμων και της Ιουδαίας, οι *πρεσβύτεροι και ο Ιούδας εύχονται κάθε χαρά και υγεία στον Αριστόβουλο, απόγονο ιερέων και δάσκαλο του Πτολεμαίου,^δ καθώς και στους Ιουδαίους που είναι εγκατεστημένοι στην Αίγυπτο.

¹¹Ευχαριστούμε το Θεό που μας έσωσε από μεγάλους κινδύνους· ήταν σαν να είχαμε παραταχθεί σε πόλεμο ενάντια στο βασιλιά.^ε ¹²Αλλά ο Θεός κατατρόπωσε αυτούς που είχαν έρθει να πολεμήσουν ενάντια στην άγια πόλη. ¹³Όταν ο βασιλιάς Αντίοχος έφτασε στην Περσία με το στρατό του, που θεωρείτο αήτητος, οι ιερείς της θεάς Ναναίας τους έσφαξαν όλους μέσα στο ναό της με τέχνασμα. ¹⁴Αυτό έγινε επειδή ο Αντίοχος είχε πάει εκεί με τους δικούς του, με σκοπό να παντρευτεί τη θεά και μετά να πάρει όλους τους θησαυρούς του ναού ως γαμήλιο δώρο από τη νύφη. ¹⁵Όταν οι ιερείς της Ναναίας έφεραν μπροστά στον Αντίοχο τα χρήματα κι εκείνος πλησίασε με λίγους άντρες του στο εσωτερικό του ναού για να τα πάρει, οι ιερείς έκλεισαν τις πόρτες του ναού. ¹⁶Μετά άνοιξαν μια κρυφή πόρτα στην οροφή και τους έρριχναν από πάνω πέτρες, ώσπου τους σκότωσαν. Μετά τους τεμάχισαν τα σώματα, τους έκοψαν και τα κεφάλια και τους πέταξαν σ' εκείνους που περίμεναν

^αστην Αίγυπτο. Εβραϊκές κοινότητες είχαν εγκατασταθεί στην Αίγυπτο ήδη από την εποχή του προφήτη Ιερεμία (βλ. Ιερ 43,2-7). ^βΤο έτος 169 της εποχής των Σελευκιδών αντιστοιχούσε προς το έτος 143 π.Χ. (βλ. σχετ. εξήγηση εις υποσ. Α΄ Μακ 1,10) – Δημήτριος, δηλ. ο Δημήτριος ο Β΄, βασιλιάς της δυναστείας των Σελευκιδών, βασιλεύσε τα έτη 145 - 138 κι αργότερα μεταξύ 129 και 125 π.Χ. ^γΔηλ. το 124 π.Χ. ^δτου Πτολεμαίου, δηλ. του Πτολεμαίου ΣΤ΄, του Φιλομήτορος. ^εστο βασιλιά, δηλ. στον Αντίοχο Δ΄ Επιφανή (βλ. στ. 14 και Α΄ Μακ 1,10). ^ζτης θεάς Ναναίας. Θεα της Μεσοποταμίας, ταυτιζόμενη με την Αρτεμη.

απ' ἔξω. ¹⁷ Ἀς εἶναι εὐλογητός για ὅλα ο θεός μας, που παρέδωσε στο θάνατο τους ασεβεῖς.

¹⁸ Ἐπειδή, λοιπόν, πρόκειται να γιορτάσουμε τον *καθαρισμό του ναοῦ στις εἴκοσι πέντε του μήνα Χασελεύ, θεωρήσαμε απαραίτητο να σας δώσουμε ὅλες αυτές τις διευκρινίσεις, ὥστε να θυμηθεῖτε να τηρήσετε κι εσείς αὐτή τη γιορτή, ὅπως τηρεῖτε τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας.

Το θαῦμα της φωτιάς την εποχή του Νεεμίας

Ἐπίσης να θυμάστε τη γιορτή της φωτιάς που καθιερώθηκε ὅταν ο Νεεμίας πρόσφερε θυσία, ἀφού εἶχε χτίσει το *ναό και το *θυσιαστήριο. ¹⁹ Ἐκείνο τον καιρό, ὅταν οἱ πρόγονοί μας οδηγούνταν *αἰχμάλωτοι στην Περσία, οἱ εὐσεβεῖς *ιερεῖς πήραν κρυφά φωτιά ἀπό το θυσιαστήριο και την ἔκρυψαν καλά στο κοίλωμα μιας ξερῆς δεξαμενῆς, ὥστε κανείς να μην ξέρει πού ἦταν κρυμμένη. ²⁰ Μετά ἀπό πολλά χρόνια, ὅταν ο θεός ἔκρινε κατάλληλη τη στιγμή και στάλθηκε ἀπό το βασιλιά των *Περσῶν ο Νεεμίας στην *Ἱερουσαλήμ, ἔστειλε τους ἀπογόνους ἐκείνων των ἱερέων να φέρουν ἀπό την κρυψώνα τη φωτιά. Αὐτοί γύρισαν και εἶπαν ὅτι δε βρήκαν καμιά φωτιά, παρά μόνο βούρκο. Ο Νεεμίας τους παράγγειλε να βγάλουν λίγο βούρκο και να του τον πᾶνε. ²¹ Ὅταν ετοιμάστηκαν οἱ θυσίες, ο Νεεμίας εἶπε στους ἱερεῖς να ραντίσουν με το βούρκο τα ξύλα και τα σφᾶγια για τη θυσία. ²² Ὅταν ἔγινε κι αὐτό, μετά ἀπό λίγη ὥρα βγήκε ο ἥλιος, γιατί πρωτύτερα ἦταν συννεφιά και ἀνάψε μεγάλη φωτιά. Ὅλοι ἔμειναν κατάπληκτοι. ²³ Τότε, ἐνώ καιγόταν η θυσία, ο *ἀρχιερέας Ἰωνάθαν ὡδηγοῦσε το λαό σε προσευχή και ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἀκόμα κι ο Νεεμίας, ἀνταπαντούσαν. ²⁴ Ἡ προσευχή ἦταν η ἐξής:

«Κύριε, Κύριε θεέ, δημιουργέ των πάντων, εἶσαι φοβερός και δυνατός, δίκαιος και σπλαχνικός. Ο μόνος βασιλιάς, ο μόνος καλός. ²⁵ Εἶσαι ο μόνος χορηγός, ο μόνος δίκαιος,

παντοδύναμος κι αἰώνιος κι ἐλευθερώνεις το λαό του *Ἰσραήλ ἀπό κάθε συμφορά. Εσύ διάλεξες τους προγόνους μας και τους ξεχώρισες για λαό σου. ²⁶ Δέξου αὐτή τη θυσία για χάρη ὅλου του λαοῦ σου, των Ἰσραηλιτῶν Προστάτεψέ μας, τους ἐκλεκτούς σου, και ἀγιάσέ μας ²⁷ Λύτρωσε ὄσους ἀπό μας εἶναι ὑπόδουλοι ἀνάμεσα στα ἔθνη και συγκέντρωσε ξανά τους διασκορπισμένους του λαοῦ μας. Ρίξε το σπλαχνικό σου βλέμμα στο λαό μας, που πολλοί τον περιφρονούν και τον μισούν κι ἀς μάθουν τα ἔθνη ὅτι ἐσύ εἶσαι ο θεός μας. ²⁸ Τιμώρησε ἐσύ ὄσους μας καταπιέζουν και μας προσβάλλουν με ἀλαζονεία ²⁹ κι ἐγκατάστησε πάλι το λαό σου στον ἅγιο τόπο σου, ὅπως το ἔχει πει ο Μωυσῆς».

³⁰ Μετά οἱ ἱερεῖς ἄρχισαν να ψάλλουν ὕμνους. ³¹ Ὅταν ἀποκάηκε ὅλη η θυσία, ο Νεεμίας διέταξε να χύσουν πάνω σε μεγαλύτερες πέτρες τον ὑπόλοιπο βούρκο. ³² Ὅταν ἐγινε αὐτό, πετάχτηκαν φλόγες, που κι αυτές ἀπορροφήθηκαν ἀπό τη φωτιά του θυσιαστηρίου.

³³ Το γεγονός αὐτό ἐγινε γνωστό. Ἀναγέληκε στο βασιλιά των Περσῶν ὅτι στον τόπο που οἱ αἰχμάλωτοι ἱερεῖς εἶχαν κρύψει τη φωτιά, βρέθηκε βούρκος, που ο Νεεμίας και οἱ σύντροφοί του τον χρησιμοποίησαν για ν' ἀνάψουν τη θυσία στο θυσιαστήριο. ³⁴ Ο βασιλιάς ἐπαλήθευσε το γεγονός κι ἔβαλε να περιφράξουν τον τόπο ἐκεῖνο ὡς ἅγιον, ³⁵ κι ἐπαίρνε ἀπό τα ἔσοδα και τα πρόσφερε δῶρα στους ευνοουμένους του.

³⁶ Ο Νεεμίας και οἱ σύντροφοί του ὀνόμασαν το βούρκο ἐκεῖνο «νεφθάρ», που σημαίνει «καθαρισμός», ἐνώ ἀπό πολλούς ὀνομάζεται «νεφθαεῖ».

Ἀποσπάσματα ἀπό παλαιά ἀρχεῖα

2 Ἐπίσης στα ἀρχεῖα βρίσκεται γραμμένο ὅτι ο *προφήτης Ἰερεμίας διέταξε το λαό που ὡδηγεῖτο στην *αἰχμαλωσία να πάρουν λίγη φωτιά ἀπό το *θυσιαστήριο, ὅπως ἐχέι

ζνεφθαεῖ Πρόκειται για τη ναφθα, τη γνωστή ευφλεκτή ὕλη

παραπάνω αναφερθεί ² Αναφέρεται επίσης ότι ο προφήτης, αφού τους έδωσε το νόμο, τους διέταξε να μη λησμονήσουν τις εντολές του Κυρίου και να μην πλανηθούν όταν θα βλέπουν τα χρυσά και τ' ασημένια αγάλματα των ειδώλων με όλα τα στολίδια τους. ³ Αυτά κι άλλα παρόμοια τους έλεγε ο προφήτης και τους παρότρυνε να μην αποβάλουν ποτέ το νόμο από την καρδιά τους.

⁴ Ακόμη στα αρχεία ήταν γραμμένο ότι όταν έφτασαν στο βουνό όπου ο Μωυσής ανέβηκε κι αντίκρυσε τη χώρα που ήταν ιδιοκτησία του Θεού, ο προφήτης ειδοποιήθηκε από το Θεό και διέταξε να τον ακολουθήσουν η σκηνή του Μαρτυρίου και η κιβωτός της διαθήκης. ⁵ Όταν ο Ιερεμίας ανέβηκε στο ίδιο σημείο, βρήκε μια μεγάλη σπηλιά. Έβαλε μέσα εκεί την κιβωτό, τη σκηνή και το θυσιαστήριο του θυμιάματος και έφραξε την είσοδο.

⁶ Μερικοί από τους φίλους του Ιερεμίου τον ακολούθησαν για να επισημάνουν το δρόμο της σπηλιάς, αλλά δεν μπόρεσαν να τον βρουν. ⁷ Όταν το έμαθε ο Ιερεμίας τους επιτίμησε αυστηρά και τους είπε: «Ο τόπος θα παραμείνει μυστικός, ώσπου ο Θεός να λυπηθεί το λαό του και τον συγκεντρώσει πάλι. ⁸ Τότε αυτός θα φανερώσει πού είναι κρυμμένα αυτά τα πράγματα και θα ξαναφανεί η δόξα του Κυρίου στη νεφέλη, όπως φαινόταν τον καιρό του Μωυσή, καθώς κι αργότερα, όταν ο βασιλιάς Σολομών προσευχήθηκε να καθαγιαστεί ο ναός με τη δόξα του Θεού»

⁹ Επίσης στα αρχεία αναφερόταν ότι ο σόφος βασιλιάς Σολομών πρόσφερε θυσία καθιερώσεως όταν ολοκληρώθηκε ο ναός. ¹⁰ Προσευχήθηκε και κατέβηκε φωτιά που κατέκαψε τα ολοκαυτώματα, όπως στο παρελθόν είχε προσευχηθεί κι ο Μωυσής στον Κύριο και κατέβηκε από τον ουρανό φωτιά και κατέκαψε τη θυσία. ¹¹ Ο Μωυσής είχε πει τότε ότι η προσφορά αυτή για την αμαρτία εί-

χε καεί τελείως, γιατί δεν έπρεπε να φαγωθεί. ¹² Ο Σολομών διοργάνωσε ειδική γιορτή για οκτώ μέρες.

¹³ Αυτά τα ίδια γεγονότα αναφέρονταν επίσης στα βασιλικά αρχεία και στ' απομνημονεύματα του Νεεμιά. Αυτός ίδρυσε βιβλιοθήκη και συγκέντρωσε τα γραπτά του Δαβίδ, διάφορες επιστολές βασιλέων σχετικές με τ' αφιερώματα, καθώς και τα βιβλία τα σχετικά με τις πράξεις των βασιλέων και των προφητών. ¹⁴ Επίσης και ο Ιούδας^η συγκέντρωσε τα βιβλία που είχαν διασπαρεί λόγω του πολέμου, κι έτσι τώρα τα έχουμε εμείς. ¹⁵ Αν, λοιπόν, τα χρειάζεστε, στείλτε μας ανθρώπους να τα πάρουν και να σας τα φέρουν.

Τέλος της δεύτερης επιστολής

¹⁶ Όλα αυτά σας τα γράψαμε επειδή πρόκειται να γιορτάσουμε τη γιορτή των Έγκαινίων. Καλό θα είναι, λοιπόν, να γιορτάσετε κι εσείς αυτές τις μέρες. ¹⁷ Ο Θεός είναι αυτός που έσωσε το λαό του κι έδωσε σε όλους μας τη γη μας, το βασίλειο, την ιεροσύνη και το ναό, ¹⁸ όπως ακριβώς τα υποσχέθηκε στο νόμο του. Ελπίζουμε στο Θεό ότι γρήγορα θα μας ελεήσει και θα μας ξανασυγκεντρώσει από κάθε σημείο της γης στον άγιο ναό. Αυτός μας έχει γλιτώσει από μεγάλες συμφορές κι έχει καθαγιάσει το ναό.

Πρόλογος του συγγραφέα

¹⁹ Ο Ιάσων ο Κυρηναίος έχει καταγράψει σε πέντε τόμους τα γεγονότα τα σχετικά με τον Ιούδα το Μακκαβαίο^θ και τους αδερφούς του, καθώς και για τον εξαγνισμό του μεγάλου ναού και τα εγκαινία του θυσιαστηρίου. ²⁰ Επίσης έχει περιγράψει τους πολέμους εναντίον του Αντιόχου του Επιφανούς και εναντίον του γιου του, του Ευπάτορα, ²¹ καθώς και τις ουράνιες αποκαλύψεις σ' αυτούς που έκαναν ανδραγαθήματα με αυτα-

^η Ο Ιούδας, δηλ. ο Ιούδας ο Μακκαβαίος ^θ τον Ιούδα το Μακκαβαίο Βλ. υποσ. εις Α΄ Μακ 2,4

2,2 Επί 1-72 2,4 Δτ 34,1 2,7 Ιερ 3,16 2,8 Εξ 24,16 40,34-38 Α΄ Βασ 8,10-13 2,9 Α΄ Βασ 8,62-63 2,10 Λευ 9,23-24 Β΄ Χρ 7,1 2,11 Λευ 10,16-18 2,16 Α΄ Μακ 4,59 2,17-18 Δτ 30,3-5 Εξ 19,5-6 2,21 3,25 5,2 10,29 11,8

πάρνηση, με σκοπό να υπερασπίσουν τον Ιουδαϊσμό. Οι δυνάμεις μας ήταν ολιγάριθμες, αλλά κατόρθωσαν ν' ανακτήσουν όλη τη χώρα και να τρέψουν σε φυγή τα πλήθη των βαρβάρων.²² Ανακατέλαβαν το ναό, τον ξακουστό σ' όλη την οικουμένη, ελευθέρωσαν την πόλη κι επανέφεραν σε ισχύ τους νόμους, που κινδύνευαν να καταλυθούν. Όλα αυτά μπόρεσαν να τα πραγματοποιήσουν, επειδή ο Κύριος φάνηκε σ' αυτούς σπλαχνικός κι επεικής.

²³ Τώρα εγώ θα προσπαθήσω να συνοψίσω σε έναν τόμο όλα αυτά που ο Ιάσων τα έγραψε σε πέντε.²⁴ Είδα το πλήθος των λεπτομερειών και τον όγκο της ύλης, τα οποία δυσκόλευαν όσους ήθελαν να γνωρίσουν τα ιστορικά γεγονότα,²⁵ και φρόντισα, αυτοί που θέλουν απλώς να τα διαβάσουν, να ψυχαγωγούνται· αυτοί που θέλουν να τα απομνημονεύσουν, να μη συναντούν καμιά δυσκολία· και γενικά όλοι όσοι θέλουν ν' ασχοληθούν μ' αυτά, να ωφελούνται.

²⁶ Για μένα, που έχω αναλάβει το κοπιαστικό έργο αυτής της σύντημης, κάτι τέτοιο δεν ήταν καθόλου εύκολο· ίδρωσα και ξενύχτησα γι' αυτό.²⁷ Αυτό μοιάζει με κάποιον που προετοιμάζει ένα συμπόσιο και θέλει να ευχαριστήσει τους άλλους – το έργο του είναι δύσκολο. Έτσι κι εγώ, για να ευχαριστήσω τους πολλούς, υποβλήθηκα με χαρά σ' αυτόν το μεγάλο κόπο.²⁸ Το έργο της εξακριβώσης των γεγονότων το αφήνω στο συγγραφέα. Εγώ θα καταβάλω κάθε προσπάθεια να τηρήσω τους κανόνες της συντόμευσης.²⁹ Όταν χτίζεται από την αρχή ένα σπίτι, η φροντίδα για την όλη οικοδομή είναι του αρχιτέκτονα· ενώ εκείνος που το επισκευάζει και το βάφει, πρέπει απλώς να βρει τα κατάλληλα υλικά για τη σωστή διακόσμηση. Το ίδιο νομίζω συμβαίνει και μ' εμένα.³⁰ Ο αρχικός συγγραφέας της ιστορίας στέκεται στα επιμέρους σημεία, εξετάζει λεπτομερώς τα

γεγονότα και ενδιαφέρεται με σχολαστικότητα για τις λεπτομέρειες.³¹ Αυτός όμως που κάνει επιτομή της ιστορίας, πρέπει να είναι σύντομος και να αποφεύγει τη λεπτομερή εξέταση του έργου.

³² Αρχίζουμε λοιπόν από εδώ την εξιστόρηση χωρίς περισσότερα σχόλια, γιατί θα ήταν ανόητο να γράφει κανείς μεγάλο πρόλογο, ενώ προσπαθεί να συντομεύσει την ίδια την ιστορία!

Ο Σίμων προδίδει το θουσιαστήριο

3 Όταν ο Ονίας¹ ήταν ἄρχιερέας στην Ἱερουσαλήμ, ἡ ἅγια πόλη ἀπολάμβανε ἀπόλυτη εἰρήνη καὶ οἱ ἄνομοι ἐφαρμόζονταν κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο, γιὰ τὸ ἀρχιερέας ἦταν εὐσεβὴς καὶ ἀποστρεφόμενος τὸ κακὸ.² Κι αὐτοὶ ἀκόμα οἱ βασιλιάδες τῆς Ἑσθῆρας καὶ τῆς Αἰγύπτου τιμοῦσαν τὸ ἄσκημα καὶ τοῦ προσέφεραν τὰ καλύτερα δῶρα τους.³ Ὁ Σέλευκος, βασιλιάς τῆς Ἀσίας, πρόσφερε ἀπὸ τοὺς φόρους ποὺ συνέλεγε, ὅλες τὶς δαπάνες ποὺ χρειάζονταν γιὰ τὴν τέλεση τῶν θουσιῶν.

⁴ Κάποιοι ὅμως Σίμων ἀπὸ τὴ φυλὴ Βενιαμίν, ἐπικεφαλῆς τῶν ἀξιωματῶν τοῦ ναοῦ, διαφώνησε με τὸν ἀρχιερέα Ονία σχετικά με τοὺς κανονισμοὺς ποὺ ἴσχυαν γιὰ τὴ λειτουργία τῆς αγοράς τῆς πόλης.⁵ Κι επειδὴ δὲν μπορούσε νὰ παρασύρει τὸν Ονία, προσέφυγε στὸν Ἀπολλώνιο, γιὸ του ἠθαροῦ. Ὁ Ἀπολλώνιος ἐκεῖνο τὸ καιρὸ ἦταν κυβερνήτης τῆς Κοίλης Συρίας^α καὶ τῆς Φοινίκης.⁶ Ὁ Σίμων λοιπὸν εἶπε στὸν Ἀπολλώνιο ὅτι τὸ θησαυροφυλάκιο τῶν Ἱεροσολύμων ἦταν γεμάτο με ἀμύθητους θησαυροὺς, ἀδύνατο νὰ καταμετρηθῶν, ποὺ ὅμως δε χρειάζονταν γιὰ τὶς ἑθνοῦς καὶ συνεπῶς ἐπρεπε νὰ τεθῶν ὑπὸ τὸν ἐλεγχὸ τοῦ βασιλιά.

⁷ Ὃταν ὁ Ἀπολλώνιος συναντήθηκε με τὸν βασιλιά, τοῦ ἀνέφερε σχετικά με τὰ χρήματα, κι ὁ βασιλιάς διέταξε τὸν ταμίαν τοῦ τῶν

¹ Ὁ Ονίας, δηλ. ὁ Ονίας Γ΄, γιος τοῦ Σίμωνος Β΄ (βλ. Σειρ κεφ 50), ἀπογονοῦ τοῦ Σαδώκ (βλ. 40, 46) Πιθανότατα σ' αὐτὸν γίνεται ὁ υπαινιγμὸς εἰς Δαν 9,26 καὶ 11,22 (βλ. ὑποσ. εἰς Δαν 9,26) ^αΚοίλης Συρίας Κοιλιαδα μεταξυ Λιβανου καὶ Αντιλιβανου

Ηλιόδωρο να πάει και να του φέρει τα χρήματα αυτά. ⁸ Ο Ηλιόδωρος ξεκίνησε αμέσως να εκπληρώσει τη διαταγή του βασιλιά, με την πρόφαση ότι ήθελε να επιθεωρήσει τις πόλεις της Κοίλης Συρίας και της Φοινίκης.

⁹ Όταν έφτασε στα Ιεροσόλυμα, του έγινε θερμή υποδοχή από τον αρχιερέα της πόλης. Τότε ο Ηλιόδωρος του εξήγησε τον πραγματικό λόγο της επίσκεψής του και ζήτησε να πληροφορηθεί αν ήταν αλήθεια τα όσα του είχαν αναγγεληθεί σχετικά με τα χρήματα. ¹⁰ Ο αρχιερέας τού είπε ότι πράγματι υπήρχαν τέτοια χρήματα φυλαγμένα για τις ανάγκες των χηρών και των ορφανών, ¹¹ και ότι μερικά απ' αυτά ανήκαν στον Υρκανό, γιο του Τωβία, ένα πολύ διακεκριμένο πρόσωπο. Δεν ήταν λοιπόν τα πράγματα όπως τους είχε πληροφορήσει ο συκοφάντης και ασεβής Σίμων. Εξάλλου όλο κι όλο το ασήμι ήταν τετρακόσια *τάλαντα, και το χρυσάφι διακόσια. ¹² Επίσης του είπε ότι ήταν εντελώς αδύνατο να επιτραπεί σε οποιονδήποτε να πάρει τα χρήματα που οι άνθρωποι τα είχαν εμπιστευτεί στην αγιότητα του τόπου και στη ιερή ασφάλεια του ναού, που τον σέβεται όλος ο κόσμος.

¹³ Ο Ηλιόδωρος όμως επέμενε ότι σύμφωνα με τις εντολές που είχε από το βασιλιά, τα χρήματα αυτά έπρεπε οπωσδήποτε να μεταφερθούν στο βασιλικό θησαυροφυλάκιο. ¹⁴ Όρισε λοιπόν και την ημέρα και μπήκε στο ναό για να τακτοποιήσει την υπόθεση.

Ο λαός της Ιερουσαλήμ προσεύχεται

Σ' όλη την πόλη επικρατούσε μεγάλη αγωνία. ¹⁵ Οι *ιερείς ντυμένοι τις ιερατικές στολές τους είχαν πέσει γονατιστοί μπροστά στο *θυσιαστήριο και παρακαλούσαν τον Κύριο του ουρανού να διατηρήσει σώα τα αφιερώματα, γιατί αυτός είχε δώσει τους νόμους που προστάτευαν τα αφιερώματα που είχαν κατατεθεί στο ναό για ορισμένο σκοπό. ¹⁶ Πληγωνόταν η καρδιά όποιου έβλεπε το πρόσωπο του αρχιερέα. Η όψη του και το αλλαγμένο χρώμα του προσώπου του φανέ-

ρωναν την ψυχική του αγωνία. ¹⁷ Έτρεμε ολόκληρος από το φόβο του, κι όσοι τον έβλεπαν καταλάβαιναν τη θλίψη του. ¹⁸ Ο κόσμος ξεχύνονταν κατά κοπάδια στους δρόμους από τα σπίτια τους και ενώνονταν σε πάνδημη ικεσία να μη μianθεί ο ναός. ¹⁹ Οι γυναίκες ζωσμένες πένθιμες ποδιές γέμιζαν τους δρόμους. Οι παρθένες, που δεν επιτρεπόταν να βγουν έξω, έτρεχαν άλλες στις πύλες και άλλες πάνω στα τείχη, ενώ άλλες έβγαιναν και κοιτούσαν από τα παράθυρα. ²⁰ Όλες όμως είχαν σηκωμένα ψηλά τα χέρια και προσεύχονταν στο Θεό του ουρανού. ²¹ Ήταν θλιβερό το θέαμα της παλλαϊκής αυτής γονυκλισίας και του αρχιερέα, που ήταν γεμάτος φόβο και αγωνία.

Ο Κύριος προστατεύει το ναό του

²² Ενώ όλοι παρακαλούσαν τον παντοδύναμο Θεό να διαφυλάξει σώα και αβλαβή τα χρήματα που οι άνθρωποι τα είχαν εμπιστευθεί στην προστασία του, ²³ ο Ηλιόδωρος άρχισε να εκτελεί τη διαταγή του βασιλιά. ²⁴ Τη στιγμή όμως που αυτός και οι σωματοφύλακές του πλησίαζαν το θησαυροφυλάκιο, ο Κύριος των *πνευμάτων, ο άρχοντας όλων των *δυνάμεων φανερώθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε όλοι όσοι είχαν τολμήσει να μπου μαζί με τον Ηλιόδωρο στο ναό πανικοβλήθηκαν και παρέλυσαν από το φόβο τους, βλέποντας τη δύναμη του Θεού: ²⁵ Παρουσιάστηκε μπροστά τους ένας φοβερός καβαλλάρης ντυμένος με χρυσή πανοπλία, πάνω σ' ένα άλογο στολισμένο με ωραία σέλα. Το άλογο τρέχοντας με ορμή χτύπησε με τα μπροστινά του πόδια τον Ηλιόδωρο. ²⁶ Μετά εμφανίστηκαν στον Ηλιόδωρο δυο άλλοι νέοι ασυνήθιστα δυνατοί και ωραίοι, με λαμπρές φορεσιές. Στάθηκαν πλάι του, ο ένας από τη μια μεριά κι ο άλλος από την άλλη, και τον χτυπούσαν συνεχώς με ένα μαστίγιο προκαλώντας του πολλές πληγές. ²⁷ Ξαφνικά ο Ηλιόδωρος έπεσε αναισθητός κάτω και τον άρπαξαν και τον έβαλαν σ' ένα φορείο. ²⁸ Έτσι, αυτός που πριν από λίγο είχε μπει στο θη-

σαυροφυλάκιο με μεγάλη ακολουθία και με όλους τους σωματοφύλακές του, τώρα μεταφερόταν έξω ανίκανος να βοηθήσει τον εαυτό του. Και όλοι αναγνώρισαν ανεπιφύλακτα τη δύναμη του Θεού.

²⁹ Ενώ ο Ηλιόδωρος κοιτόταν καταγής άφρονος και χωρίς ελπίδα να θεραπευτεί, ³⁰ οι Ιουδαίοι δοξολογούσαν τον Κύριο, που με θαυμαστό τρόπο προστάτεψε τον χώρο του. Κι ο ναός, όπου πριν από λίγο υπήρχε φόβος και ταραχή, τώρα με την εμφάνιση του παντοδύναμου Κυρίου γέμισε χαρά και αγαλλίαση.

Ο Ονίας προσεύχεται για τον Ηλιόδωρο

³¹ Μερικοί από τους φίλους του Ηλιόδωρου παρακαλούσαν τον αρχιερέα Ονία να προσευχηθεί επειγόντως στον Ύψιστο να του χαρίσει τη ζωή, που ήταν πια στα τελευταία του. ³² Ο Ονίας φοβήθηκε μήπως κάποτε ο βασιλιάς νομίζει ότι οι Ιουδαίοι έκαναν κακό στον Ηλιόδωρο και γι' αυτό πρόσφερε θυσία για τη σωτηρία του ανθρώπου.

³³ Ενώ ο αρχιερέας πρόσφερε τη θυσία για τη συγχώρηση των αμαρτιών, ξαναφάνηκαν στον Ηλιόδωρο οι ίδιοι νέοι άντρες, ντυμένοι τα ίδια ρούχα, στάθηκαν και του είπαν: «Να χρωστάς ευγνωμοσύνη στον αρχιερέα Ονία, γιατί για χάρη του ο Κύριος σου χάρισε τη ζωή. ³⁴ Και τώρα που έχεις μαστιγωθεί από τον Κύριο το Θεό του ουρανού, πήγαινε και διακήρυξε σε όλους τη μεγάλη του δύναμη». Αυτά είπαν κι εξαφανίστηκαν.

Ο Ηλιόδωρος διακηρύττει τη δύναμη του Κυρίου

³⁵ Τότε ο Ηλιόδωρος πρόσφερε θυσία και έκανε πολλά τάματα στο Θεό που του έσωσε τη ζωή. Αποχαιρέτησε τον Ονία και γύρισε με το στρατό του πίσω στο βασιλιά. ³⁶ Εκεί διακήρυττε σ' όλους τα έργα του μεγάλου Θεού, που είχε δει με τα ίδια του τα μάτια.

³⁷ Όταν ο βασιλιάς ρώτησε τον Ηλιόδωρο ποιος θα ήταν κατάλληλος για την επόμενη αποστολή στα Ιεροσόλυμα, εκείνος απάντησε: ³⁸ «Αν έχεις κανέναν εχθρό ή είναι κανείς συνωμότης εναντίον της κυβέρνησής σου, στείλε αυτόν εκεί. Θα σου έρθει πίσω μαστιγωμένος, αν καταφέρει τελικά να σωθεί, γιατί πραγματικά στον τόπο εκείνο υπάρχει κάποια τρομερή θεική δύναμη. ³⁹ Ο Θεός που κατοικεί στον ουρανό εσπιτεύει και προστατεύει το ναό, και χτυπάει και καταστρέφει όσους πηγαίνουν να τον βλάψουν. ⁴⁰ Αυτά λοιπόν ήταν τα γεγονότα τα σχετικά με τον Ηλιόδωρο και πώς γλίτωσε απ' αυτόν το θησαυροφυλάκιο.

Ο Ονίας ζητάει βοήθεια από τον βασιλιά

4 Ο Σίμων, για τον οποίο έχουμε αναφέρει πρωτύτερα ότι κατέδωσε πού ήταν τα χρήματα κι έγινε έτσι προδότης της πατρίδας, αυτός συκοφαντούσε τον αρχιερέα Ονία ότι δήθεν εκείνος ήταν που τρόμαξε τον Ηλιόδωρο και δημιούργησε όλες τις συμφορές. ² Τολμούσε δηλαδή να κατηγορεί τον Ονία για συνωμοσία κατά της κυβερνήσεως, αυτόν που ευεργέτησε την πόλη, φρόντισε τους συμπατριώτες του και τήρησε με ζήλο τους νόμους. ³ Η έχθρα του Σίμωνα είχε φτάσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε κάποιος από τους οπαδούς του διέπραξε και φόνο. ⁴ Ο Ονίας είδε τον κίνδυνο απ' αυτή τη διαμάχη· ο Απολλώνιος, μάστιχα, γιος του Μενεσθέα και κυβερνήτης της Κοίλης Συρίας και Φοινίκης παρότρυνε το Σίμωνα να σκευραφεί εναντίον του Ονία.^β ⁵ Πήγγε λοιπόν ο Ονίας στο βασιλιά, όχι για να κατηγορήσει τους συμπατριώτες του αλλά γιατί απέβλεπε στο συμφέρον τους το δημόσιο και το ατομικό. ⁶ Καταλάβαινε ότι χωρίς τη βοήθεια του βασιλιά ήταν αδύνατο να ησυχάσουν πάλι τα πράγματα και να σταματήσει ο Σίμων τις δολοπλοκίες του.

^β Ο Μενεσθέας ήταν διάδοχος του Απολλωνίου που αναφέρεται εις κεφ 3,5 – Για την Κοίλη Συρία βλ υποσ εις κεφ 3,5

Ο Ιάσων εισάγει ελληνικά έθιμα

7 Όταν πέθανε ο Σέλευκος κι έγινε βασιλιάς ο Αντίοχος, που επονομάστηκε Επιφανής,¹⁴ ο αδερφός του Ονία Ιάσωνας μεταχειρίστηκε ύπουλα μέσα για να γίνει αρχιερέας: 8 Πήγε και συνάντησε το βασιλιά και του υποσχέθηκε τριακόσια εξήντα *τάλαντα ασήμι και άλλα ογδόντα από κάποια άλλη πηγή. 9 Εκτός από αυτά, υποσχόταν να προσφέρει κι άλλα εκατόν πενήντα τάλαντα, αν του δινόταν η άδεια να ανεγείρει γυμναστήριο για να γυμνάζονται οι έφηβοι, και να συμπεριλάβει όσους κατάγονταν από τα Ιεροσόλυμα στους καταλόγους των πολιτών της Αντιόχειας.

10 Ο βασιλιάς συγκατατέθηκε, κι ο Ιάσωνας με την εξουσία που του δόθηκε υποχρέωσε τους συμπατριώτες του να ζουν όπως οι Έλληνες. 11 Κατήγγησε τα βασιλικά προνόμια, που είχαν δοθεί στους Ιουδαίους από έναν προηγούμενο βασιλιά της *Συρίας μέσω του Ιωάννη, πατέρα του Ευπόλεμου. (Ο Ευπόλεμος είχε πάει πρεσβευτής για να εξασφαλίσει τη φιλία και τη βοήθεια των Ρωμαίων). Επίσης κατήγγησε τις νόμιμες κυβερνήσεις και εγκαινίαζε συνήθειες ενάντια στο νόμο του Θεού. 12 Ίδρυσε με μεγάλο ενθουσιασμό γυμναστήριο κάτω από την ακρόπολη· ασκούσε μεγάλη επιρροή στους πιο εκλεκτούς εφήβους και τους παρακινούσε να φορούν καπέλο.¹⁵ 13 Ο ασεβής Ιάσωνας δεν ήταν σωστός αρχιερέας. Από την υπερβολική διαφθορά του άκμαζε τόσο πολύ ο ελληνικός τρόπος ζωής και επικρατούσαν τα *εθνικά έθιμα, 14 ώστε οι *ιερείς ήταν τελειώς απρόθυμοι να εκτελούν τις λειτουργίες του *θυσιαστηρίου. Αδιαφορούσαν για το *νάο, παραμελούσαν τις *θυσίες κι έτρεχαν να συμμετάσχουν στην απαγορευμένη από το νόμο μας χορηγία της παλαίστρας, όταν τους καλούσε ο ήχος του δίσκου. 15 Περιφρονούσαν

τις πατροπαράδοτες αξίες και εκτιμούσαν αφάνταστα τις ελληνικές τιμές. 16 Γι' αυτό το λόγο τούς βρήκαν συμφορές. Αυτοί που τα έθιά τους οι Ιουδαίοι τα θαύμαζαν και ήθελαν να τους μοιάζουν σε όλα, αυτοί έγιναν τιμωροί τους και εχθροί τους. 17 Γιατί δεν είναι εύκολο να σεβεί κανείς στους θείους νόμους, και τις συνέπειες τις φανέρωσε ο καιρός.

Η Ιερουσαλήμ μεταβάλλεται σε ελληνική πόλη

18 Κάθε τέσσερα χρόνια γίνονταν αθλητικοί αγώνες στην *Τύρο και ήταν παρών κι ο βασιλιάς. 19 Μια φορά λοιπόν, εκείνος ο αχρείος Ιάσωνας έστειλε εκπροσώπους από τα Ιεροσόλυμα, οι οποίοι είχαν χαρακτηριστεί ως Αντιοχειανοί,¹⁶ και μετέφεραν τριακόσιες δραχμές ασήμι για τη θυσία του Ηρακλή. Αλλά κι αυτοί ακόμα που τις μετέφεραν σκέφτηκαν ότι δεν άρμοζε να χρησιμοποιηθούν για τη θυσία και ζήτησαν να κατατεθούν για άλλες ανάγκες. 20 Έτσι, τα χρήματα που προορίζονταν από τον αποστολέα τους για τη θυσία του Ηρακλή, δόθηκαν από κείνους που τα μετέφεραν για να κατασκευαστούν τριήρεις.

21 Όταν ο Απολλώνιος, γιος του Μενεσθέα, στάλθηκε στην Αίγυπτο για την ενθρόνιση του βασιλιά Πτολεμαίου του Φιλομήτορα, ο Αντίοχος έμαθε ότι ο Φιλομήτωρ ήταν αντίθετος με την πολιτική του. Έτσι άρχισε να παίρνει τα μέτρα του για την ασφάλεια του βασιλείου του· γι' αυτό ήρθε πρώτα στην Ιόππη και μετά πήγε στα Ιεροσόλυμα. 22 Εκεί έγινε δεκτός με τιμές από τον Ιάσωνα και το λαό, μπήκε στην πόλη με λαμπάδες και επευφημίες κι έπειτα στρατοπέδευσε στη Φοινίκη.

Ο Μενέλαος ως αρχιερέας

23 Μετά από τρία χρόνια, ο Ιάσων έστειλε

¹⁴Επιφανής Βλ υποσ εις Α΄ Μακ 1,10 ¹⁵καπέλο Προκειται για πλατυγυρο καπέλο, κατ' απομimηση εκείνου του Ερμή. Οι νέοι υποχρεώνονταν να το φορούν προς τιμήν του Θεού σε όλες τις αθλητικές εκδηλώσεις. ¹⁶Αντιοχειανοί Η Ιερουσαλήμ είχε μετονομασθει σε «Αντιόχεια», επειδη τηρούσαν εκεί τα ελληνικα έθιμα

το Μενέλαο, αδερφό του Σίμωνα που προαναφέραμε, να μεταφέρει χρήματα στο βασιλιά Αντίοχο και να επιτύχει ορισμένες αποφάσεις για σπουδαία θέματα. ²⁴ Όταν όμως παρουσιάστηκε στο βασιλιά, άρχισε να τον επαινεί για την ένδοξη δύναμή του· έτσι απέσπασε την εύνοιά του κι εξασφάλισε για τον εαυτό του το αξίωμα της αρχιεροσύνης, αφού πρόσφερε και τριακόσια τάλαντα ασήμι περισσότερα απ' όσα είχε δώσει ο Ιάσων για να γίνει αρχιερέας. ²⁵ Μόλις πήρε την εντολή του βασιλιά, αν και δεν άξιζε για την αρχιεροσύνη, γύρισε στην Ίερουσαλήμ χωρίς κανένα προσόν, παρά μόνο με το θυμό βάρβαρου τυράννου και την οργή άγριου θηρίου. ²⁶ Έτσι ο Ιάσων, που είχε υπονομεύσει τον ίδιο του τον αδερφό, υπονομεύτηκε τώρα κι αυτός από άλλον και υποχρεώθηκε να καταφύγει εξόριστος στην Αμμανίτιδα χώρα.

²⁷ Ο Μενέλαος κυβερνούσε ως αρχιερέας αλλά δεν έστελνε στο βασιλιά τα χρήματα που του είχε υποσχεθεί και που επίμονα του τα ζητούσε ο Σώστρατος, διοικητής της ακρόπολης, ²⁸ στον οποίο είχε ανατεθεί η είσπραξη των φόρων. Γι' αυτό κλήθηκαν και οι δύο να παρουσιαστούν στο βασιλιά. ²⁹ Ο Μενέλαος άφησε αντικαταστάτη του στη θέση του αρχιερέα τον αδερφό του το Λυσίμαχο, κι ο Σώστρατος άφησε τον Κράττηα, κυβερνήτη της Κύπρου.

³⁰ Ενώ συνέβαιναν αυτά, οι κάτοικοι της Ταρσού και οι Μαλλώτες επαναστάτησαν, γιατί οι πόλεις τους είχαν δοθεί ως δώρο στην παλλακή του βασιλιά, την Αντιοχίδα. ³¹ Ο βασιλιάς πήγε αμέσως να καταστείλει την επανάσταση κι άφησε αντικαταστάτη του έναν αξιωματούχο του, τον Ανδρόνικο. ³² Ο Μενέλαος θεώρησε πως ήταν η κατάλληλη ευκαιρία· έκλεψε χρυσά σκεύη από το *ναό και δώρισε μερικά στον Ανδρόνικο, ενώ άλλα τα πούλησε στην Τύρο και στις γύρω πόλεις.

Δολοφονία του νόμιμου αρχιερέα

³³ Όταν ο Ονίας τα έμαθε όλα αυτά με κά-

θε λεπτομέρεια, κατηγόρησε δημόσια το Μενέλαο και μετά κατέφυγε σ' έναν ιερό *τόπο στη Δάφνη, κοντά στην Αντιόχεια. ³⁴ Ο Μενέλαος τότε με κάθε μυστικότητα παρότρυνε τον Ανδρόνικο να φονεύσει τον Ονία. Αυτός πείσθηκε· πήγε και βρήκε τον Ονία, και του υποσχέθηκε με *όρκο δήθεν την ασφάλειά του, δίνοντάς του κιόλας το δεξί του χέρι. Ο Ονίας, αν και τον υποπτευόταν, ξεγελάστηκε και βγήκε από το άσυλο του ιερού τόπου Αμέσως τότε ο Ανδρόνικος τον συνέλαβε και τον έκλεισε στη φυλακή, κατά παράβαση των κανόνων δικαίου.

³⁵ Για την πράξη αυτή, δηλαδή την άδικη εκτέλεση του Ονία, συγκλονίστηκαν και αγανάκτησαν όχι μόνο οι Ιουδαίοι αλλά και πολλοί από τα άλλα έθνη.

Τιμωρία του εγκληματία

³⁶ Όταν επέστρεψε ο βασιλιάς από τα μέρη της Κιλικίας, οι Ιουδαίοι της Αντιόχειας και ορισμένοι Έλληνες που ήταν αντίθετοι σ' αυτό το αδίκημα, του παραπονέθηκαν για τον Ονία που φονεύθηκε χωρίς λόγο. ³⁷ Ο Αντίοχος λυπήθηκε βαθιά, συγκινήθηκε και έκλαψε, γιατί ο νεκρός Ονίας ήταν άνθρωπος συνετός και μετρημένος στη ζωή του. ³⁸ Γεμάτος θυμό αφαίρεσε από τον Ανδρόνικο την πορφύρα και του έσκισε τα ρούχα. Κι αφού τον διαπόμπευσε σ' όλη την πόλη, μέχρι τον τόπο όπου είχε διαπράξει τη δολοφονία εναντίον του Ονία, σκότωσε στο ίδιο μέρος τον αμμοσταγή δολοφόνο. Έτσι ο Κύριος ανταπέδωσε στον Ανδρόνικο την τιμωρία που του άξιζε.

Θάνατος του Λυσίμαχου, αδερφού του Μενέλαου

³⁹ Στο μεταξύ είχαν γίνει πολλές ιεροσυλίες στην πόλη από το Λυσίμαχο με τη συγκατάθεση και του Μενέλαου, κι όλα αυτά είχαν μαθευτεί προς τα έξω· επίσης πολλά χρυσά σκεύη είχαν διασκορπιστεί. Τότε ο λαός συγκεντρώθηκε για να διαμαρτυρηθεί εναντίον του Λυσίμαχου. ⁴⁰ Επειδή λοιπόν τα

πλήθη είχαν ξεσηκωθεί κι ήταν οργισμένοι, ο Λυσίμαχος όπλισε τρεις χιλιάδες περίπου άντρες κι άρχισε πρώτος να επιτίθεται στα πλήθη με αρχηγό κάποιον Αυρανό, που ήταν γέρος και, το χειρότερο, ανόητος. ⁴¹ Όταν τα πλήθη αντιλήφθηκαν την επίθεση του Λυσίμαχου, άρπαξαν άλλοι πέτρες, άλλοι χοντρά ρόπαλα κι άλλοι στάχτες από το θυσιαστήριο κι ανάμεικτα τα έρριχναν ενάντια στο Λυσίμαχο και στους άντρες του. ⁴² Πολλούς απ' αυτούς τους τραυμάτισαν, άλλους τους λυντσάρισαν κι άλλους τους έτρεψαν σε φυγή. Και τον ίδιο τον ιερόσυλο Λυσίμαχο τον σκότωσαν κοντά στο θησαυροφυλάκιο του ναού.

Ο Μενέλαος σώζεται με δωροδοκία

⁴³ Για όλα αυτά ο Μενέλαος οδηγήθηκε σε δίκη. ⁴⁴ Όταν ο βασιλιάς έφτασε στην Τύρο, η γερουσία έστειλε τρεις αντιπροσώπους από την Ιερουσαλήμ να παρουσιάσουν την κατηγορία ενώπιον του βασιλιά. ⁴⁵ Ο Μενέλαος ακόμη και κατηγορούμενος υποσχόταν στον Πτολεμαίο,⁴⁵ γιο του Δορυμένη, να του δώσει άφθονα χρήματα αν έστρεφε το βασιλιά προς το μέρος του. ⁴⁶ Πράγματι, ο Πτολεμαίος πήρε το βασιλιά και περπάτησαν κάτω από ένα περιστύλιο, δήθεν για να πάρουν τον αέρα τους, κι εκεί τον μετέπεισε. ⁴⁷ Έτσι ο βασιλιάς απάλλαξε από κάθε κατηγορία το Μενέλαο, που ήταν ο αίτιος όλου του κακού, και καταδίκασε σε θάνατο τους τρεις ταλαίπωρους αντιπροσώπους, που ακόμη και στους Σκύθες⁴⁷ αν παρουσίαζαν την περίπτωση τους θα αθωνόνταν. ⁴⁸ Αυτοί δηλαδή που είχαν αγωνιστεί για την Ιερουσαλήμ, για το λαό της και για τα ιερά της σκεύη, τιμωρήθηκαν τόσο βεβιασμένα και άδικα. ⁴⁹ Γι' αυτό κι οι κάτοικοι της Τύρου μίσησαν το βασιλιά για την άδικη τιμωρία τους και τους κήδεψαν με κάθε μεγαλοπρέπεια. ⁵⁰ Ο Μενέλαος διατηρούσε την εξουσία του στηριγμέ-

νος στην απληστία των ισχυρών· κάθε μέρα γινόταν όλο και χειρότερος και αποδείχτηκε μεγάλος προδότης του ίδιου του λαού του.

Σημείο εμφανίζεται στον ουρανό

5 Την εποχή εκείνη ο Αντίοχος ετοιμάζε τη δεύτερη εκστρατεία του εναντίον της Αιγύπτου. ² Τότε συνέβηκε για σαράντα περίπου μέρες ο λαός να βλέπει ιππεις που έτρεχαν στον αέρα πάνω από την Ήρουσαλήμ. Φορούσαν χρυσές στολές, ήταν οπλισμένοι με λόγχες και διατεταγμένοι κατά διλοχίες ³ και ίλες ιππικού. Η μία ορμούσε εναντίον της άλλης, ασπίδες και πλήθος δόρατα σείονταν, τραβούσαν σπαθιά κι έρριχναν βέλη, και λαμπύριζαν στον ήλιο οι θώρακές τους και τα χρυσά στολίδια των αλόγων. ⁴ Κι όλοι παρακαλούσαν τα οράματα αυτά να καταλήξουν σε καλό.

Ο Ιάσων προσπαθεί να ανακτήσει τις δυνάμεις του

⁵ Όταν διαδόθηκε η ψευδής φήμη πως ο Αντίοχος είχε πεθάνει, ο Ιάσωνας συγκέντρωσε πάνω από χίλιους άντρες και επιτέθηκε αιφνιδιαστικά εναντίον της Ιερουσαλήμ. Οι υπερασπιστές της πάνω στα τείχη απωθήθηκαν και η πόλη τελικά κυριεύτηκε. Τότε ο Μενέλαος κατέφυγε στην ακρόπολη. ⁶ Ο Ιάσωνας έσφαζε αλύπητα τους ιδίους του τους συμπολίτες, με τη συναίσθηση ότι κατατρόπωνε εχθρούς και όχι συμπατριώτες του. Δεν καταλάβαινε ότι οποιαδήποτε επιτυχία του σε βάρος του λαού του θα ήταν η μεγαλύτερη δυστυχία γι' αυτόν. ⁷ Παρ' όλα αυτά δεν κατάφερε να πάρει στα χέρια του την εξουσία, και το αποτέλεσμα της συνωμοσίας του ήταν να καταντροπιαστεί: Υποχρώθηκε να καταφύγει πάλι εξόριστος στην περιοχή των Αμμωνιτών, όπου είχε κακό τέλος.

⁸ Τον κατηγορήσαν στον Αρέτα, βασιλιά

⁴⁵ Ο Πτολεμαίος αυτός ήταν κυβερνήτης της Κοίλης Συρίας και Φοινίκης (βλ. κεφ. 8,8 και Α΄ Μακ 3,38) και κατά συνέπεια υψηλός αξιωματούχος στο περιβάλλον του βασιλιά. ⁴⁷ Σκύθες λαός που κατοικούσε στα βόρεια παράλια του Εύξεινου Πόντου και θεωρούνταν από τους πιο οπισθοδρομικούς ανθρώπους (πρβλ. Κολ 3,11)

των Αράβων κι αναγκάστηκε να φεύγει από πόλη σε πόλη. Όλοι τον κυνηγούσαν και τον μισούσαν, γιατί ήταν παραβάτης των νόμων, και τον περιφρονούσαν γιατί ήταν φονιάς των συμπατριωτών του. Τελικά κατέφυγε στην Αίγυπτο ⁹κι ύστερα στους Λακεδαιμόνιους, πιστεύοντας πως θα έβρισκε καταφύγιο σ' αυτούς, που ήταν συγγενικός λαός¹⁰ με τους Ιουδαίους. Έτσι, αυτός που είχε διώξει πολλούς από την πατρίδα του, πέθανε σε ξένη χώρα. ¹⁰Αυτός που είχε φονεύσει πλήθος ανθρώπων και είχε παραπετάξει άθραφα τα πτώματά τους, δεν είχε κανένα να τον κλάψει· καμιά νεκρώσιμη τελετή δεν του έκαναν, ούτε βρήκε τόπο να θαφτεί μαζί με τους προγόνους του.

Ο Αντίοχος Δ΄ τιμωρεί την Ιερουσαλήμ

(Α΄ Μακ 1,16-24)

¹¹Όταν ο βασιλιάς πληροφορήθηκε αυτά που είχαν συμβεί στην Ιερουσαλήμ, νόμιζε πως επαναστάτησε ολόκληρη η Ιουδαία. Γεμάτος θυμό, λοιπόν, σαν άγριο θηρίο ξεκίνησε από την Αίγυπτο και κατέλαβε με έφοδο την Ιερουσαλήμ. ¹²Διέταξε τους στρατιώτες του να χτυπούν αλύπητα όσους έβρισκαν μπροστά τους και να σφάζουν όσους ανέβαιναν στις στέγες των σπιτιών για να κρυφτούν. ¹³Έτσι σκοτώθηκαν νέοι και γέροι, εξολοθρεύθηκαν άντρες, γυναίκες και παιδιά, παραδόθηκαν στη σφαγή παρθένες και βρέφη. ¹⁴Μέσα σε τρεις μέρες καταστράφηκαν ογδόντα χιλιάδες κόσμος· σαράντα χιλιάδες σφάχτηκαν κατά τη σύγκρουση κι ακόμα περισσότεροι πουλήθηκαν σκλάβοι.

¹⁵Ο Αντίοχος όμως δεν αρκέστηκε μόνο σ' αυτά. Τόλμησε να μπει στον αγιότατο *ναό όλη της γης, και με οδηγό το Μενέλαο, που είχε προδώσει τη θρησκεία του και την πατρίδα του, ¹⁶με τα βέβηλα χέρια του άρπαξε τα ιερά σκεύη και τα αφιερώματα που άλλοι βασιλιάδες τα είχαν προσφέρει για πλουτισμό, δόξα και τιμή του ναού.

¹⁷Μπορούσε να περηφανεύεται, γιατί δεν

καταλάβαινε ότι για λίγο μόνο διάστημα ο Κύριος είχε οργιστεί και είχε πάψει να επιβλέπει το ναό, κι αυτό εξαιτίας των αμαρτιών των κατοίκων της Ιερουσαλήμ. ¹⁸Αν ο λαός δεν είχε συσσωρεύσει πάνω του τόσες αμαρτίες, τότε ο άνθρωπος αυτός, αμέσως μόλις θα έφτανε στο ναό, θα μαστιγωνόταν και θα έχανε όλο του το θράσος· θα πάθαινε τα ίδια με τον Ηλιόδωρο, όταν τον είχε στείλει ο βασιλιάς Σέλευκος να ελέγξει το θησαυροφυλάκιο. ¹⁹Αλλά ο Κύριος δεν είχε διαλέξει το λαό του για χάρη του ναού, αλλά τον ναό για χάρη του λαού του. ²⁰Γι' αυτό ακριβώς ο ναός υπέφερε κι αυτός μαζί με το λαό όταν τους έβρισκαν δεινά ή απολάμβανε μαζί τους τις ευεργεσίες του Κυρίου. Όταν ο Κύριος εγκατέλειπε το λαό, εγκαταλείπονταν και ο ναός. Κι όταν ο Κύριος συμφιλιωνόταν με το λαό του, ο ναός αποκαθίστατο με κάθε τιμή.

Η χώρα υπό ελληνική κυριαρχία

²¹Ο Αντίοχος λοιπόν πήρε από το ναό οκτακόσια *τάλαντα και έφυγε βιαστικά για την Αντιόχεια. Ήταν τόσο εγωιστής, που νόμιζε ότι μπορούσε να διασχίσει εύκολα τη στεριά με καράβι και τη θάλασσα με τα πόδια. ²²Επιπλέον διόρισε κυβερνήτες για να προξενούν συμφορές στο γένος μας: Στα Ιεροσόλυμα διόρισε κάποιον Φίλιππο, που καταγόταν από τη Φρυγία και ήταν στη συμπεριφορά του πιο βάρβαρος κι από κείνον που τον διόρισε· ²³στο Γαριζίν διόρισε τον Ανδρόνικο· κι εκτός απ' αυτούς διόρισε το Μενέλαο, ο οποίος καυχόταν ότι μεταχειριζόταν τους πολίτες χειρότερα από τους άλλους κυβερνήτες. Τόσο πολύ μισούσε τους συμπατριώτες του Ιουδαίους.

²⁴Επίσης ο Αντίοχος έστειλε τον Απολλώνιο, διοικητή των μισθοφόρων από τη Μυσία, με είκοσι χιλιάδες στρατό και με διαταγή να κατασφάξει όλους τους ενήλικες και να πουλήσει τις γυναίκες και τους νέους για σκλάβους. ²⁵Ο ίδιος πήγε στα Ιεροσόλυμα

¹⁰συγγενικός λαός Πρβλ Α΄ Μακ 12,6-7,21

προσποιούμενος ότι είχε ειρηνικό σκοπό, και περίμενε μέχρι την άγια ημέρα του *Σαββάτου, που οι Ιουδαίοι την τηρούσαν ως αργία. Εκμεταλλευόμενος το γεγονός ότι οι Ιουδαίοι βρίσκονταν σε αποχή από κάθε εργασία, διέταξε τους άντρες του να κάνουν παρέλαση έξω από την πόλη ²⁶Κι όσους βγήκαν να παρακολουθήσουν την παρέλαση τους σκότωσε όλους. Κατόπιν έτρεξε μέσα στην πόλη με τα όπλα και κατέσφαξε κι εκεί πάρα πολλούς.

²⁷Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος,^{1θ} όμως, μαζί με άλλους εννέα άντρες περίπου κατέφυγε στην έρημο και ζούσαν στα βουνά σαν τα θηρία, όπου συντηρούνταν συνεχώς με χόρτα για να μη μιανθούν.

Ο βασιλιάς υποχρεώνει τους Ιουδαίους σε ειδωλολατρία

(Α΄ Μακ 1,41-61)

6 Μετά από λίγον καιρό, ο βασιλιάς Αντίοχος έστειλε στην Ίερουσαλήμ έναν Αθηναίο γέροντα^κ για ν' αναγκάσει τους Ιουδαίους να εγκαταλείψουν τους *νόμους του θεού και τα πατροπαράδοτα έθιμά τους. ²Επίσης είχε σκοπό να βεβηλώσει και το *ναό στα Ιεροσόλυμα και να τον μετονομάσει σε ναό του Ολυμπίου Διός· επίσης το ναό στο όρος Γαριζίν ήθελε να τον μετονομάσει σε ναό του Διός, προστάτη των ξένων, όπως επιθυμούσαν οι κάτοικοι του τόπου.

³Η καταπίεση αυτή ήταν μεγάλη κι αβάσταχτη για το λαό. ⁴Ο ναός είχε γεμίσει αλλόθρησκους, που επιδίδονταν σε ασωτείες και μεθύσια. Περνούσαν τον καιρό τους με πόρνες στις ιερές *αυλές και μετέφεραν μέσα στο ναό απαγορευμένα πράγματα. ⁵Επίσης στο *θυσιαστήριο προσφέρονταν μισρά σφάγια, που απαγορεύονταν από τους νόμους μας. ⁶Κανείς δεν επιτρεπόταν να τηρεί την αργία του *Σαββάτου ή τις πατροπαράδοτες γιορτές ούτε καν να ομολογεί πως είναι Ιουδαίος. ⁷Κάθε μήνα που γιορτά-

ζόταν η ημέρα των γενεθλίων του βασιλιά έρχονταν αναγκαστικά οι Ιουδαίοι και γεμάτοι πίκρα έτρωγαν από τις θυσίες. Κι όταν γιορτάζονταν τα Διονύσια, συμμετείχαν υποχρεωτικά στην πομπή προς τιμήν του Διονύσου κρατώντας κισσούς στα χέρια.

⁸Επίσης με σύσταση του Πτολεμαίου^{κα} διατάχθηκαν οι γειτονικές ελληνικές πόλεις να υποχρεώνουν τους Ιουδαίους να τηρούν τα έθιμα των *εθνικών και να τρώνε από τις θυσίες τους. ⁹Επίσης διατάχθηκαν να σκοτώνουν όσους Ιουδαίους δε θα ήταν πρόθυμοι να υιοθετήσουν τα ελληνικά έθιμα.

Εύκολα λοιπόν μπορούσε κανείς να δει τη συμφορά που τους περίμενε. ¹⁰Δυο γυναίκες που ανακαλύφθηκαν να έχουν κάνει *περιτομή στα παιδιά τους, διαπομπεύθηκαν στην πόλη με τα βρέφη κρεμασμένα στα στήθη τους και τέλος τις γκρέμισαν από το τείχος. ¹¹Κάποιους άλλους, που είχαν καταφύγει ομαδικά στις γύρω σπηλιές για να γιορτάσουν κρυφά το Σάββατο, τους κατήγγειλαν στο Φίλιππο και τους έκαψαν όλους μαζί. Αυτοί, προκειμένου να τιμήσουν την ιερότερη μέρα, αυτήν του Σαββάτου, δεν έκαναν τίποτε για να προστατεύσουν τους εαυτούς τους.

Η εύνοια του Θεού προς το λαό του

¹²Τώρα, λοιπόν, παρακαλώ όσους θα διαβάσουν αυτό το βιβλίο να μην αποθαρρυνθούν απ' αυτές τις συμφορές. Πρέπει να ξεμνήσκονται ότι αυτές δεν είναι για την καταστροφή αλλά για τη διαπαιδαγώγηση του λαού μας. ¹³Κι απόδειξη της μεγάλης ευεργεσίας που γίνεται στο λαό μας είναι ότι αυτοί που του κάνουν κακό δεν αφήνονται για πολύ χρόνο, αλλά τιμωρούνται αμέσως. ¹⁴Δε συμβαίνει όπως με τα άλλα έθνη. Εκείνα ο Κύριος τα περιμένει υπομονετικά να φτάσουν στον υπέρτατο βαθμό αμαρτίας για να τα τιμωρήσει. Για μας όμως δεν αποφάσισε έτσι. ¹⁵Εμάς μας τιμωρεί πριν φτάσουμε στο αποκορύφωμα της αμαρτίας μας. ¹⁶Έτσι ο Κύριος

^{1θ} Ο Μακκαβαίος Βλ υποσ εις Α΄ Μακ 2,4 ^κΑθηναίο γέροντα Η μετ είναι με επιφύλαξη Πιθανόν να πρόκειται για κύριο όνομα ("Γέρων") ή για κάποιον πράγματι γέροντα ^{κα}του Πτολεμαίου Τα συριακά χειρ έχουν «των κατοίκων της Πτολεμαϊδας»

ποτέ δεν αποσύρει την ευσπλαχνία του από μας. Κι όταν ακόμα μας τιμωρεί με συμφορές, δεν εγκαταλείπει τελείως το λαό του. ¹⁷ Όλα αυτά τα είπα σαν μια υπενθύμιση για μας. Και τώρα επανερχόμαστε στις διηγήσεις μας συνοπτικά.

Η δοκιμασία ενός γέροντα

¹⁸ Ήταν ένας ηλικιωμένος άντρας και πάρα πολύ εμφανίσιμος, από τους πρώτους γραμματείς, που ονομαζόταν Ελεάζαρος. Αυτόν τον υποχρέωσαν να φάει χοιρινό κρέας κρατώντας του βία το στόμα ανοιχτό. ¹⁹⁻²⁰ Προτίμησε όμως να πεθάνει έντιμος παρά να ζει ντροπιασμένος. Έφτυσε λοιπόν το κρέας και προχώρησε με τη θέλησή του προς τα βασανιστήρια. Έτσι πρέπει να πηγαίνουν στα βασανιστήρια αυτοί που έχουν αποφασίσει να απέχουν από τις τροφές που απαγορεύει ο *νόμος, όσο κι αν αγαπούν τη ζωή.

²¹ Αυτοί που είχαν διοριστεί να επιβάλουν τη συμμετοχή των Ιουδαίων στις θυσίες των *εθνικών, πράγμα ενάντιο στο νόμο μας, ήταν παλιοί φίλοι του Ελεάζαρου και γι' αυτό τον πήραν κατά μέρος και τον παρακαλούσαν να πάει να φέρει κρέατα που επιτρεπόταν να φάει και που θα τα είχε μαγειρέψει ο ίδιος και να προσποιηθεί δημόσια ότι τρώει τα κρέατα των θυσιών, που τον διέταζε ο βασιλιάς. ²² Μ' αυτόν τον τρόπο και ο ίδιος θα γλίτωνε από το θάνατο και λόγω της παλιάς φιλίας μαζί τους θα τύγχανε καλής μεταχείρισης.

²³ Αυτός όμως σκέφτηκε σοβαρά και όπως ταίριαζε στην ηλικία του. Τ' άσπρα του μαλλιά τα είχε αποκτήσει ζώντας έντιμα, και είχε από μικρός άριστη ανατροφή. Έλαβε υπόψη του τον ιερό νόμο του Θεού, κι απάντησε ζητώντας να τον στείλουν αμέσως στο θάνατο. ²⁴ «Δεν αρμόζει», είπε, «στην ηλικία μου να κάνω τέτοιες προσποιήσεις. Πολλοί από τους νέους θα νομίσουν πως ο ενενητάχρονος Ελεάζαρος προσχώρησε στη θρησκεία των αλλοφύλων. ²⁵ Ύστερα κι αυτοί,

βλέποντας τη δική μου υποκρισία και θέλοντας να ζήσουν λίγο περισσότερο, θα πλανηθούν εξαιτίας μου. Έτσι θα μολυνθώ αλλά και θα στιγματιστώ τώρα στα γηρατειά μου. ²⁶ Κι αν τώρα προσωρινά αποφύγω την τιμωρία των ανθρώπων, δεν θα μπορέσω να αποφύγω την τιμωρία του παντοδύναμου Κυρίου είτε τώρα σ' αυτήν τη ζωή είτε όταν πεθάνω. ²⁷ Έτσι, αν τώρα πεθάνω με γενναιότητα, δε θα ντροπιάσω τα γηρατειά μου, ²⁸ και παράλληλα θα έχω αφήσει στους νεότερους παράδειγμα πώς να πεθαίνουν με εντιμότητα, προθυμία και γενναιότητα στο όνομα των σεπτών και αγίων νόμων μας».

Λέγοντας αυτά προχώρησε αμέσως προς τα βασανιστήρια. ²⁹ Αυτοί που τον οδηγούσαν και που πριν από λίγο ήταν φίλοι του, άλλαξαν αισθήματα απέναντί του κι έγιναν εχθροί του, γιατί πίστευαν ότι τα όσα είπε ήταν καθαρή τρέλλα. ³⁰ Αλλά την ώρα που ο Ελεάζαρος πέθαινε από τις πληγές αναστέναξε και είπε: «Ο Κύριος που κατέχει όλη την αληθινή γνώση, ξέρει ότι μολονότι μου δόθηκε δυνατότητα ν' αποφύγω το θάνατο, προτίμησα να υποφέρω φρικτούς πόνους από μαστιγώσεις στο σώμα. Η ψυχή μου, όμως, τα υπομένει όλα με χαρά, γιατί σέβομαι τον Κύριο». ³¹ Μ' αυτόν τον τρόπο πέθανε ο Ελεάζαρος, κι έγινε ο θάνατός του παράδειγμα θάρρους και γενναιότητας και μνημείο αρετής όχι μόνο για τους νέους αλλά και για τους περισσότερους από τους ομοεθνείς του.

Το μαρτύριο επτά αδερφών

7 Μια άλλη φορά, συνελήφθησαν επτά αδέρφια μαζί με τη μητέρα τους και πιέζονταν από το βασιλιά με μαστιγώσεις και χτυπήματα να φάνε χοιρινά κρέατα, απαγορευμένα από το *νόμο μας.

² Τότε ένα από τα αδέρφια μίλησε εξ ονόματος όλων και είπε: «Τι περιμένεις, βασιλιά, να μάθεις από μας με τις ερωτήσεις σου; Εμείς είμαστε αποφασισμένοι να πεθάνουμε παρά να παραβούμε τους νόμους των

προγόνων μας»

³ Τότε ο βασιλιάς εξοργίστηκε και διέταξε να πυρακτώσουν τηγάνια και καζάνια. ⁴ Όταν αυτά πυρακτώθηκαν, διέταξε αμέσως να κόψουν μπροστά στη μάνα του και στα έξι αδέρφια του τη γλώσσα αυτού που αντιμίλησε· ακόμη διέταξε να του βγάλουν το δέρμα του κεφαλιού του και να του κόψουν τα άκρα. ⁵ Όταν τον αχρήστεψαν εντελώς, ο βασιλιάς διέταξε να τον οδηγήσουν ζωντανό ακόμα στη φωτιά και να τον τηγανίσουν. Κι ενώ ο καπνός του τηγανιού απλωνόταν τριγύρω σε μεγάλη απόσταση, τα παιδιά μαζί με τη μάνα τους ενθάρρυναν ο ένας τον άλλο να υπομείνουν με γενναιότητα το θάνατο, κι έλεγαν: ⁶ «Ο Κύριος ο Θεός μάς βλέπει και σίγουρα θα μας σπλαχνιστεί, όπως διακήρυξε κι ο Μωυσής στην ωδή του μπροστά στους Ισραηλίτες, ότι “τους δούλους του θα τους σπλαχνιστεί”».

⁷ Όταν ο πρώτος αδερφός πέθανε μ' αυτό τον τρόπο, οι στρατιώτες έφεραν τον δεύτερο για να τον εμπαΐζουν. Του ξεριζώσαν το δέρμα του κεφαλιού του μαζί με το τρίχωμα και τον ρωτούσαν: «Θα φας ή όχι πριν σε βασανίσουμε σε κάθε μέλος του σώματός σου;» ⁸ Εκείνος απαντούσε στη μητρική του γλώσσα και έλεγε: «Όχι!» Έτσι υπέφερε κι αυτός τα ίδια βασανιστήρια όπως και ο πρώτος. ⁹ Όταν έβγαζε την τελευταία του πνοή είπε: «Εσύ κακὲ δαίμονα μας κόβεις το νήμα της παρουσίας ζωής. Όταν ο βασιλιάς όλου του κόσμου, εμάς που πεθαίνουμε για χάρη των νόμων του, θα μας αναστήσει για να ζήσουμε αιώνια».

¹⁰ Μετά απ' αυτόν οι στρατιώτες άρχισαν να εμπαΐζουν τον τρίτο αδερφό. Όταν τον ρώτησαν, αυτός αμέσως έβγαλε έξω τη γλώσσα του και με θάρρος πρότεινε και τα χέρια του να του τα κόψουν. ¹¹ Τους απάντησε με γενναιότητα: «Ο Κύριος μου τα έδωσε αυτά κι εγώ για χάρη των νόμων του τα περιφρονώ. Ελπίζω όμως ότι ο ίδιος θα μου τα ξαναδώσει πάλι». ¹² Τότε ακόμη κι ο ίδιος ο βασιλιάς και η ακολουθία του έμειναν κατά-

πληκτοι από την ευφυχία του νεαρού, που δεν υπολόγιζε καθόλου τα βασανιστήρια.

¹³ Όταν πέθανε κι αυτός, οι στρατιώτες βασάνισαν τον τέταρτο αδερφό με την ίδια σκληρότητα. ¹⁴ Αυτός όταν ήρθε στα τελευταία του είπε: «Είναι προτιμότερο να πεθαίνει κανείς από τους ανθρώπους και να ελπίζει στο Θεό ότι θα τον αναστήσει πάλι. Αλλά για σένα, βασιλιά, δε θα υπάρξει ανάσταση στην αιώνια ζωή».

¹⁵ Στη συνέχεια οδήγησαν τον πέμπτο αδερφό στα βασανιστήρια. ¹⁶ Εκείνος κοίταξε το βασιλιά και είπε: «Μπορεί να έχεις τη δύναμη να κάνεις με τους ανθρώπους ό,τι θέλεις, παρ' όλο που είσαι θνητός. Αλλά μη νομίζεις ότι το έθνος μας έχει εγκαταλειφθεί από το Θεό. ¹⁷ Περίμενε και θα δεις πόσο η μεγάλη του δύναμη θα τιμωρήσει εσένα και τους απογόνους σου».

¹⁸ Μετά οι στρατιώτες έφεραν τον έκτο αδερφό. Αυτός λίγο πριν πεθάνει είπε στο βασιλιά: «Μην πλανιάσαι μάταια! Εμείς τα υποφέρουμε όλα αυτά επειδή αμαρτήσαμε στο Θεό μας κι έτσι προκαλέσαμε αυτές τις φοβερές καταστροφές εναντίον μας. ¹⁹ Μη νομίζεις, όμως, ότι εσύ θα γλιτώσεις τώρα που τόλμησες να τα βάλεις με το Θεό».

Η μάνα ενθαρρύνει τους γιους της

²⁰ Η μάνα ήταν η πιο αξιοθαύμαστη απ' όλους και αξιοσημνημόνευτη. Ενώ έβλεπε τα εφτά παιδιά της να χάνονται μέσα σε μία μέρα, εν τούτοις έδειχνε καρτερία, που την αντλούσε από την ελπίδα της στον Κύριο. ²¹ Γεμάτη γενναιότητα τα ενθάρρυνε ένα ένα στη μητρική τους γλώσσα. Με τη γυναικεία της ευαισθησία συνδυασμένη με αντρίκιο θάρρος τούς έλεγε: ²² «Εγώ δεν μπορώ να ξέρω πώς βρεθήκατε μέσα στην κοιλιά μου. Δε σας χάρισα εγώ τη ζωή ούτε εγώ διαμόρφωσα τα μέλη του σώματός σας. ²³ Ο δημιουργός του σύμπαντος τα έκανε όλα αυτά. Αυτός είναι που έπλασε το ανθρώπινο γένος και έφερε τα πάντα στην ύπαρξη. Αυτός με την ευσπλαχνία του θα σας ξαναδώσει τη

ζωή, επειδή τώρα εσείς την περιφρονείτε για χάρη των νόμων του». ²⁴ Όμως ο βασιλιάς Αντίοχος πίστευε πως η γυναίκα τον κοροϊδεύει και ήθελε να τον προσβάλει με τα λόγια της. Έτσι κι αυτός πρότρεπε το νεότερο αδερφό, όσο ακόμα ήταν ζωντανός, και τον διαβεβαίωνε μάλιστα με ὄρκους ότι αν απαρνιόταν τους νόμους των προγόνων του θα τον έκανε πλούσιο και ευτυχισμένο, θα του απένειμε τον τίτλο «ἑφίλος του βασιλιά» και θα του ανέθετε κάποιο υψηλό αξίωμα.

²⁵ Ο νέος όμως δεν έδινε σημασία σε τίποτε απ' αυτά. Γι' αυτό ο βασιλιάς κάλεσε τη μητέρα και την πρότρεπε να συμβουλέψει το παιδί της, για να το σώσει. ²⁶ Εκείνη, μετά από πολλές πιέσεις δέχτηκε να πείσει το γιο της. ²⁷ Τον πλησίασε και του είπε στη μητρική τους γλώσσα, εμπαιζοντας το σκληρό τύρανο:

«Παιδί μου, λυπήσου με που σε κράτησα εννιά μήνες στην κοιλιά μου, σε θήλασα τρία χρόνια και σε ανάθρεψα μέχρι σ' αυτή την ηλικία. ²⁸ Σε παρακαλώ, παιδί μου, κοίταξε τον ουρανό και τη γη και δες τι υπάρχει σ' αυτά, για να καταλάβεις ότι ο Θεός τα δημιούργησε όλα αυτά από το μηδέν. Με τον ίδιο τρόπο δημιουργήθηκε και το ανθρώπινο γένος. ²⁹ Μη φοβηθείς αυτό το φονιά. Να φανείς αντάξιος των αδερφών σου· να δεχτείς το θάνατο, ώστε όταν ο Θεός μάς ξαναδείξει το έλεός του, να σε ξαναπάρω πίσω στην ανάστασή μαζί με τ' άλλα σου αδέρφια».

³⁰ Ενώ αυτή μιλούσε ακόμα, ο νέος είπε: «Τι περιμένετε; Δεν υπακούω στην προσταγή του βασιλιά. Εγώ υπακούω την εντολή του νόμου, που δόθηκε στους προγόνους μας με το Μωυσή».

Ένας νέος προκαλεί τον τύρανο

³¹ «Κι εσύ, βασιλιά, που έχεις επινοήσει όλες αυτές τις συμφορές εναντίον των Ἑβραίων, δε θα ξεφύγεις την τιμωρία του Θεού. ³² Εμείς βέβαια υποφέρουμε για τις αμαρτίες μας. ³³ Αν ο ζων Κύριός μας έχει οργιστεί

προσωρινά εναντίον μας, με σκοπό να μας διαπαιδαγωγήσει και να μας σωφρονίσει, πάλι θα συμφιλιωθεί με τους δικούς του. ³⁴ Εσύ όμως είσαι ο πιο ασεβής κι ο πιο αποτρόπαιος απ' όλους τους ανθρώπους. Μην καυχίεσαι μάταια και μην πετάς στα ύψη με αβέβαιες ελπίδες, απλώνοντας χέρι εναντίον των δούλων του Θεού. ³⁵ Δεν έχεις ακόμα ξεφύγει από την τιμωρία του παντοδύναμου υπέφεραν τώρα για λίγο έναν μικρό πόνο, αλλά οδηγήθηκαν στην αιώνια ζωή. Εσύ όμως όταν θα σε κρίνει ο Θεός, θα υποφέρεις την τιμωρία της περηφάνειας σου, όπως σου αξίζει. ³⁷ Εγώ προσφέρω το σώμα μου και την ψυχή μου για χάρη των νόμων των προγόνων μου, όπως και τ' αδέρφια μου και παρακαλώ το Θεό να δείξει σύντομα το έλεός του στο έθνος μας και να βασανίσει κι εσένα, ώσπου ν' αναγκαστείς να αναγνωρίσεις ότι αυτός είναι ο μοναδικός Θεός. ³⁸ Μακάρι η δίκαιη οργή του Παντοδύναμου, που δίκαια ξέσπασε ενάντια σ' όλο το γένος μας, να σταματήσει σ' εμένα και στ' αδέρφια μου».

³⁹ Ο βασιλιάς εξοργίστηκε φοβερά μ' αυτά τα προσβλητικά λόγια και τον εμπαιγμό, και του ανταπέδωσε χειρότερα απ' ό,τι στα άλλα του αδέρφια. ⁴⁰ Έτσι ο νεαρός πέθανε με την πεποίθησή του στον Κύριο, δίχως καθόλου να χάσει την πίστη του.

⁴¹ Τελευταία, μετά τα παιδιά, εκτελέστηκε και η μάνα.

⁴² Σχετικά λοιπόν με τις ειδωλωλατρικές θυσίες και τα σκληρά βασανιστήρια, αρκετά είναι αυτά που αναφέρθηκαν.

Επανάσταση του Ιούδα του Μακκαβαίου

8 Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος^{κβ} και οι άντρες του έμπαιναν κρυφά στις πόλεις και συγκέντρωναν όσους συγγενείς τους είχαν μείνει πιστοί στον Ιουδαισμό, περίπου έξι χιλιάδες άτομα. ² Παρακαλούσαν τον Κύριο να ρίξει ένα σπλαχνικό βλέμμα στο λαό του, που

^{κβ} Ο Μακκαβαίος (βλ. υποσ. εις κεφ. 2,4) Εδώ συνεχίζεται η διήγηση από το κεφ. 5,27

όλοι τον κακομεταχειρίζονταν και να λυπηθεί το *ναό του, που είχε μianθεί από τους ασεβείς. ³Του ζητούσαν να δείξει το έλεός του και στην Ίερουσαλήμ, που καταστρεφόταν κι επρόκειτο να ισοπεδωθεί, και ν' ακούσει το *αίμα των αδικοσκοτωμένων, που βοούσε δυνατά προς αυτόν.^{κγ} ⁴Επίσης τον παρακαλούσαν να μη λησμονήσει να εκδικηθεί τους κακούς για τον παράνομο εξολοθρεμό των αθών βρεφών και για τις βλασφημίες που εκτόξευαν εναντίον του Θεού.

⁵Ο Μακκαβαίος οργανώθηκε, έτσι που να μην μπορούν να τον νικήσουν οι ειδωλολάτρες, γιατί η οργή του Θεού είχε πια μεταβληθεί σε ευσπλαχνία. ⁶Έμπαινε αιφνιδιαστικά σε πόλεις και χωριά και τα έκαψε. Καταλάμβανε καίρια σημεία, νικούσε τους εχθρούς και τους κατατρόπωνε. ⁷Γι' αυτές τις επιθέσεις χρησιμοποιούσε κυρίως τις νύχτες και η φήμη για την ανδρεία του απλωνόταν παντού.

Ο Νικάνωρ παίρνει διαταγή να καταστρέψει τους Ιουδαίους

(Α΄ Μακ 3,38-41)

⁸Ο Φίλιππος, κυβερνήτης της Ιερουσαλήμ, έβλεπε πως ο άνθρωπος αυτός σιγά σιγά κέρδιζε έδαφος και οι νίκες του γίνονταν όλο και συχνότερες. Γι' αυτό έγραψε στον Πτολεμαίο, κυβερνήτη της Κοίλης Συρίας^{κδ} και της Φοινίκης, ζητώντας τη βοήθεια του στην υπεράσπιση των βασιλικών συμφερόντων. ⁹Ο Πτολεμαίος διόρισε αμέσως το Νικάνωρα, γιο του Πάτροκλου, που ανήκε στον κύκλο των *φίλων του βασιλιά, επικεφαλής είκοσι χιλιάδων περίπου αντρών διαλεγμένων απ' όλα τα έθνη που είχε υποδουλώσει, με τη διαταγή να εξαφανίσει το γένος των Ιουδαίων. Του έδωσε επίσης στρατηγό το Γοργία, που διέθετε μεγάλη πολεμική πείρα.

¹⁰Ο Νικάνωρ ανέλαβε την υποχρέωση να ξεπληρώσει στους Ρωμαίους το φόρο που όφειλε σ' αυτούς ο βασιλιάς Αντίοχος και

που ανερχόταν σε δύο χιλιάδες *τάλαντα. Αυτά θα τα εισέπραττε πουλώντας Ιουδαίους αιχμαλώτους για δούλους. ¹¹Αμέσως έστειλε απεσταλμένους στις παραλιακές πόλεις και παρότρυνε τους εμπόρους τους να αγοράζουν Ιουδαίους αιχμαλώτους για δούλους· θα τους πουλούσε σ' αυτούς ο ίδιος, προς ένα τάλαντο τους ενενήντα αιχμαλώτους. Δεν ήξερε όμως ότι τον περιμένε η τιμωρία του παντοδύναμου Θεού.

Ο Ιούδας ενθαρρύνει τους άντρες του

(Α΄ Μακ 3,42-60)

¹²Όταν ο Ιούδας πληροφορήθηκε ότι ο Νικάνωρ σχεδίαζε επίθεση, μετέδωσε στους άντρες του την είδηση, ότι εμφανίστηκε ο στρατός του Νικάνωρα. ¹³Τότε, όσοι ήταν δειλοί και δεν πίστευαν στη δικαιοσύνη του Θεού, έφυγαν και πήγαν σ' άλλον τόπο. ¹⁴Οι υπόλοιποι πουλούσαν ό,τι τους είχε απομείνει και παρακαλούσαν όλοι μαζί τον Κύριο να τους σώσει, από τον ασεβή Νικάνωρα, που τους είχε κιάλας πουλήσει δούλους, πριν ακόμη πολεμήσει εναντίον τους. ¹⁵Του ζητούσαν να τους σώσει, έστω κι αν δεν το άξιζαν, χάρη στις υποσχέσεις που είχε δώσει στους προγόνους τους και επειδή αυτός ο άγιος και θαυμαστός Θεός τούς είχε κάνει λαό του.^{κε}

¹⁶Ο Μακκαβαίος συγκέντρωσε τους άντρες του, έξι χιλιάδες άτομα, και τους εμπύχωσε να μην πανικοβληθούν από το μεγάλο πλήθος των εχθρών που άδικα ήθελαν να επιτεθούν εναντίον τους, αλλά ν' αγωνιστούν με γενναιότητα. ¹⁷Να θυμηθούν τη μεγάλη προσβολή που έκαναν οι εχθροί τους ενάντια στο ναό, πώς έκαναν την Ιερουσαλήμ να υποφέρει, καθώς έγινε αντικείμενο εμπαιγμού και πώς κατήγγησαν το πολίτευμα που είχαν εγκαθιδρύσει οι πρόγονοί τους. ¹⁸«Αυτοί», τους έλεγε, «στηρίζονται στα όπλα και στο θράσος τους, εμείς όμως έχουμε στηρίξει την εμπιστοσύνη μας στον παντοδύναμο

^{κγ}Το αίμα προς αυτόν. Βλ υποσ εις Ιεζ 24,7. ^{κδ}της Κοίλης Συρίας. Βλ υποσ εις κεφ 3,5. ^{κε}και επειδή λαό του. Κατά λ. «και επειδή το αγιο και μεγαλοπρεπο όνομά του είχε διακηρυχθει πάνω τους».

8,4 Μτ 2,16 8,8 5,22 8,10 Α΄ Μακ 8,7 8,15 Λευ 26,42-45 Αρ 6,27 Ιερ 14,9 Ψλ 100,3 Δν 9,18-19 8,18 Ψλ 20,8

Θεό, που μπορεί με ένα νεύμα του να συντρίψει όχι μόνο όσους μας επιτίθενται αλλά κι όλο τον κόσμο». ¹⁹Επίσης τους διηγήθηκε τις περιπτώσεις που ο Θεός είχε βοηθήσει τους προγόνους τους, και πώς στην εποχή του Σενναχειρίμ καταστράφηκαν οι εχθροί τους, εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες άντρες. ²⁰Ακόμη τους θύμισε πώς αντιμετώπισαν τους ίδιους τους Γαλάτες στη Βαβυλωνία, εκατόν είκοσι χιλιάδες άντρες, τότε που οχτώ χιλιάδες Ιουδαίοι ήρθαν να πολεμήσουν σε βοήθεια τεσσάρων χιλιάδων Μακεδόνων. Κι όταν οι Μακεδόνες βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, οι οχτώ χιλιάδες Ιουδαίοι νίκησαν με τη βοήθεια του Κυρίου του ουρανού τις εκατόν είκοσι χιλιάδες των Γαλατών και πήραν πολλά λάφυρα.

Ο Ιούδας κατατροπώνει το Νικάνορα

(Α΄ Μακ 4.1-25)

²¹Με όλα αυτά ο Ιούδας ο Μακκαβαίος τους έδωσε θάρρος και τους προετοίμασε να πεθάνουν πρόθυμα για τους νόμους και την πατρίδα τους, και χώρισε το στρατό σε τέσσερα μέρη. ²²Τα αδέρφια του, δηλ. το Σίμωνα, τον Ιώσηπο^{κς} και τον Ιωνάθαν, τους τοποθέτησε επικεφαλής των τριών τμημάτων, που το καθένα αποτελείτο από χίλιους πεντακόσιους άντρες. ²³Ακόμα όρισε τον Ελεάζαρο να διαβάσει το ιερό βιβλίο δυνατά. Μετά έδωσε το σύνθημα: «Ο Θεός βοηθείά μας!» κι άρχισε να πολεμάει εναντίον του Νικάνορα επικεφαλής του πρώτου τμήματος του στρατού.

²⁴Με τη βοήθεια του παντοδύναμου Θεού κατέσφαξαν πάνω από εννέα χιλιάδες εχθρούς, και τους περισσότερους από τους στρατιώτες του Νικάνορα τους άφησαν πληγωμένους τους υπόλοιπους τους ανάγκασαν να τραπούν σε φυγή. ²⁵Επίσης πήραν και τα χρήματα εκείνων που είχαν έρθει να τους αγοράσουν για αιχμαλώτους. Καταδίωξαν τους εχθρούς για αρκετό χρονικό διάστημα,

μέχρις ότου περνούσε η ώρα, ²⁶κι έπρεπε αναγκαστικά να σταματήσουν και να γυρίσουν πίσω, γιατί άρχιζε το Σάββατο. ²⁷Αφού λοιπόν πήραν τα όπλα από τους εχθρούς τους και τους λαφυραγόνησαν, γιόρτασαν το Σάββατο. Ύμνησαν και ευχαρίστησαν τον Κύριο που τους έσωσε εκείνη την ημέρα, η οποία θεωρήθηκε και σαν ένα νέο ξεκίνημα, που ο Κύριος άρχισε να δείχνει πάλι την ευσπλαχνία του σ' αυτούς.

²⁸Αφού πέρασε το Σάββατο, μοίρασαν μερικά από τα λάφυρα στα θύματα των διωγμών, στις χήρες και στα ορφανά, και τα υπόλοιπα τα μοίρασαν στις δικές τους οικογένειες. ²⁹Όταν τέλειωσαν με όλα αυτά, απέπεψαν κοινή δέηση και παρακαλούσαν το σπλαχνικό Κύριο να συμφιλιωθεί με τους δούλους του για πάντα.

³⁰Αργότερα οι Ιουδαίοι πολέμησαν εναντίον των αντρών του Τιμόθεου και του Βακχίδη και σκότωσαν απ' αυτούς πάνω από είκοσι χιλιάδες. Κυριέψαν με ευκολία ψηλά οχυρά και μοιράστηκαν πάρα πολλά λάφυρα. Εξίσου με τα δικά τους μερίδια έδωσαν στα θύματα των διωγμών, στα ορφανά, στις χήρες, ακόμα και στους γέροντες. ³¹Συνέλεξαν προσεκτικά όλα τα όπλα των εχθρών και τα αποθήκευσαν σε καιρία σημεία, ενώ τα υπόλοιπα λάφυρα τα έφεραν στα Ιεροσόλυμα.

³²Επίσης σκότωσαν τον αρχηγό των ανδρών του Τιμόθεου, έναν ασεβή άνθρωπο, που είχε προκαλέσει πολλές συμφορές στους Ιουδαίους. ³³Ενώ πανηγύριζαν στην πόλη των προγόνων τους τη νίκη τους, έκαψαν ζωντανούς εκείνους που είχαν βάλει φωτιά στις πύλες του ναού. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν κι ο Καλλισθένης, που είχε καταφύγει σε ένα μικρό σπίτι, κι έτσι έλαβε την τιμωρία που του άξιζε για την ασεβεία του.

^{κς}Ιώσηπο Μόνον εδώ και στο κεφ 10,19 αδερφός του Ιουδα αναφέρεται μ' αυτό το ονομα Σε όλα τα άλλα σημεία αναφέρεται ως Ιωαννης (Α΄ Μακ 2,2 9,36 κλπ)

Ο Νικάνωρ επιστρέφει στην Αντιόχεια

³⁴ Έτσι ο ασεβής Νικάνωρ, που είχε φέρει χίλιους εμπόρους για ν' αγοράσουν τους Ιουδαίους αιχμαλώτους, ³⁵ ταπεινώθηκε με τη βοήθεια του Θεού από κείνους που τους θεωρούσε ασημαντους. Πέταξε τη μεγαλόπρεπη στολή του και περνώντας από την ενδοχώρα κατέφυγε στην Αντιόχεια σαν δραπέτης δούλος, μόνος και δυστυχής, γιατί ο στρατός του είχε πια καταστραφεί. ³⁶ Αυτός που είχε αναλάβει να εξασφαλίσει για τους Ρωμαίους το φόρο που τους όφειλε, πουλώντας για δούλους τούς αιχμαλώτους που θα συνελάμβανε στα Ιεροσόλυμα, αυτός τώρα διακήρυττε πως οι Ιουδαίοι έχουν Θεό που πολεμάει γι' αυτούς· κι επειδή τηρούν τους νόμους του, είναι αήττητοι

Ο Κύριος τιμωρεί τον Αντίοχο τον Επιφανή

(1,11-17 Α΄ Μακ 6,1-16)

9 Εκείνη την εποχή ο βασιλιάς Αντίοχος είχε επιστρέψει άδοξα από τα μέρη της Περσίας· ² Είχε μπει στην Περσέπολη και προσπάθησε να την κυριέψει και να λεηλατήσει το ναό. Τα πλήθη όμως πήραν τα όπλα και όρμησαν να υπερασπιστούν την πόλη. Έτσι ο στρατός του Αντίοχου κατατροπώθηκε κι αναγκάστηκε να υποχωρήσει ντροπισμένους· ³ Όταν είχαν φτάσει κοντά στα Εκβάτανα έμαθε τα όσα είχαν συμβεί στο Νικάνωρα και στους άντρες του Τιμόθεου. ⁴ Κυριεύτηκε τότε από θυμό και θεώρησε πως είχε βρει την ευκαιρία να κάνει τους Ιουδαίους να πληρώσουν για τη ζημιά που του είχαν κάνει οι Πέρσες, όταν τον έτρεψαν σε φυγή. Διέταξε λοιπόν τον αρματλήτη του να μη σταματήσει, ώσπου να φτάσουν στην Ίερουσαλήμ. Έλεγε με μεγάλη υπερηφάνεια: «Θα πάω στην Ιερουσαλήμ και θα την κάνω ένα απέραντο νεκροταφείο γεμάτο Ιουδαίους».

Συγχρόνως όμως τον ακολουθούσε η θεία κρίση· ⁵ Ο παντογνώστης Κύριος, ο Θεός του Ίσραήλ, τον χτύπησε με μια κρυφή κι αθε-

ράπευτη αρρώστια, γιατί αμέσως μόλις τελείωσε τα λόγια του, τον έπιασαν ισχυροί εντερικοί πόνοι, που τον συντάραζαν εσωτερικά. ⁶ Γι' αυτόν που είχε βασανίσει τους άλλους με πολλές και ασυνήθιστες ταλαιπωρίες, ήταν η δίκαιη τιμωρία του. ⁷ Αυτός όμως παρ' όλα αυτά δεν άφηνε την υπεροψία του. Αντίθετα, εξοργισμένος περισσότερο από κάθε άλλη φορά και πνέοντας μέσα εναντίον των Ιουδαίων, διέταξε να μπειταχυνθεί κι άλλο η πορεία. Αποτέλεσμα ήταν να πέσει από την άμαξα, που έτρεχε με ορμή και η πτώση του ήταν τέτοια, που όλα τα μέλη του σώματός του εξαρθρώθηκαν.

⁸ Με την υπερβολική του υπερηφάνεια νόμιζε πως μπορούσε να διατάξει τα κύματα της θάλασσας ή να ζυγίζει στην πλάστιγγα τα ψηλά βουνά. Τώρα ήταν πεσμένος στη γη κι έπρεπε να μεταφερθεί με φορείο. Έτσι έκανε σ' όλους φανερή τη δύναμη του Θεού. ⁹ Από το σώμα αυτού του ασεβή βγήκαν σκουληκία· ενώ ακόμα ζούσε μέσα στα βάσανα και στους πόνους, οι σάρκες του έπεφταν από πάνω του, κι από τη βρώμα του σάπιου κρέατος όλος ο στρατός είχε αηδιάσει. ¹⁰ Αυτόν, που μόλις πριν από λίγο νόμιζε πως θα έπιανε τα άστρα του ουρανού, τώρα κανένας δεν μπορούσε να τον μεταφέρει από την αποκρουστική βρώμα του.

Ο Αντίοχος αλλάζει γνώμη

¹¹ Ο Αντίοχος σ' αυτή την άθλια κατάσταση του άρχισε να ταπεινώνεται. Χτυπημένος από το Θεό και με τους πόνους του διαρκώς ν' αυξάνουν, άρχισε να καταλαβαίνει τα πράγματα. ¹² Κι όταν πια δεν μπορούσε να υποφέρει την ίδια του τη βρώμα, είπε: «Το σωστό είναι να υποτάσσονται όλοι οι θνητοί στο Θεό και να μην έχουν την εντύπωση πως είναι ίσοι μ' αυτόν». ¹³ Τότε ο βδελυρός αυτός άνθρωπος έκανε μια ευχή στον Κύριο, ο οποίος βέβαια δεν επρόκειτο να τον λυπηθεί, και υποσχέθηκε ότι ¹⁴ θα ανακήρυττε ελεύθερη την άγια πόλη, την Ιερουσαλήμ, την οποία έτρεχε για να την ισοπεδώσει και

να τη μεταβάλει σε νεκροταφείο ¹⁵ Τους Ιουδαίους, που δεν τους θεωρούσε άξιους ούτε για να ταφούν και θα τους έρριχνε μαζί με τα παιδιά τους στα όρνεα και στα θηρία, σ' όλους αυτούς θα τους έδινε τώρα τα ίδια προνόμια που είχαν οι Αθηναίοι. ¹⁶ Τον άγιο *ναό, που προηγουμένως τον είχε ληστέψει, θα τον στόλιζε με τα πολύτιμα αφιερώματα και θα επέστρεφε όλα τα ιερά σκεύη, πολύ περισσότερα απ' όσα είχε πάρει, και θα πρόσφερε από το ταμείο του τα αναγκαία έξοδα για τις *θυσίες. ¹⁷ Ακόμη, αυτός ο ίδιος θα γινόταν Ιουδαίος και θα επισκεπτόταν κάθε κατοικημένη περιοχή, για να διακηρύξει τη δύναμη του Θεού.

Επιστολή του Αντίοχου στους Ιουδαίους

¹⁸ Οι πόνοι του όμως δεν υποχωρούσαν, επειδή είχε έρθει πια εναντίον του η δίκαιη κρίση του Θεού. Έτσι, τελείως απελπισμένος, έγραψε στους Ιουδαίους την παρακάτω επιστολή σε μορφή παράκλησης, υπογεγραμμένη, στην οποία έλεγε τα εξής:

¹⁹ «Ο βασιλιάς και κυβερνήτης Αντίοχος,
 » Προς τους καλούς πολίτες Ιουδαίους,
 » Στέλνει πολλούς χαιρετισμούς και τους εύχεται υγεία και ευημερία.

²⁰ » Ελπίζω να ευτυχείτε εσείς και τα παιδιά σας, και οι υποθέσεις σας να πάνε όπως επιθυμείτε. Έχω την ελπίδα μου στο Θεό του ουρανού ²¹ και θυμάμαι με μεγάλη μου χαρά την τιμή και την καλοσύνη που μου δείξατε. Όταν, λοιπόν, κατά την επιστροφή μου από τα μέρη της Περσίας αρρώστησα βαριά, άρχισα παρ' όλα αυτά να φροντίζω για το κοινό καλό.

²² » Δεν απελπίζομαι, όμως, από την κατάστασή μου· τουναντίον, πολύ ελπίζω ότι θα γλιτώσω από την αρρώστια αυτή. ²³ Σκέφτομαι όμως ότι κι ο πατέρας μου, όταν έκανε εκστρατεία στις επαρχίες ανατολικά του *Τίγρη ποταμού, όρισε έναν διάδοχο, ²⁴ ώστε αν συνέβαινε κάτι απρόοπτο ή αν διαδίδον-

ταν κάποια δυσάρεστα νέα, οι κάτοικοι της χώρας να μην αναστατωθούν, αφού θα γνώριζαν σε ποιον θα ανατεθεί η διακυβέρνηση του κράτους ²⁵ Επιπλέον, επειδή γνωρίζω καλά πως οι γειτονικοί ηγεμόνες γύρω από το βασίλειό μου περιμένουν με ανυπομονησία κάτι να συμβεί, όρισα διάδοχο το γιο μου Αντίοχο. ^κ Τον έχω εμπιστευθεί πολλές φορές στη φροντίδα σας και τον έχω συστήσει στους περισσότερους από σας, όταν επισκεπτόμουν τις επαρχίες ανατολικά του Τίγρη. Κοινοποιοι μάλιστα και σ' εκείνον αυτά που υπογράφη εδώ.

²⁶ » Σας παρακαλώ, λοιπόν, και απαιτώ καθέντας από σας να θυμάστε πάντα τις ευεργεσίες μου προς εσάς, είτε ως εις έθνος είτε ως εις άτομα και να είστε πιστοί στο γιο μου, όπως ήσασταν και σ' εμένα. ²⁷ Είμαι βέβαιος ότι ο γιος μου θα ακολουθήσει τη δική μου τακτική και θα σας συμπεριφερθεί με επιείκεια και φιλικά αισθήματα».

²⁸ Έτσι λοιπόν, αυτός ο δολοφόνος και βλάσφημος υπέφερε τα ίδια βάσανα που είχε προξενήσει και στους άλλους, και πέθανε με ντροπιαστικό θάνατο στα βουνά Ξένης χώρας. ²⁹ Ένας στενός του φίλος, ο Φίλιππος, πήρε τη σορό σπίτι του. Επειδή όμως φοβήθηκε το γιο του Αντίοχου, έφυγε και πήγε στον Πτολεμαίο το Φιλομήτορα, βασιλιά της Αιγύπτου.

Τα εγκαινία του ναού

(Α΄ Μακ 4,36-59)

10 Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος και οι άντρες του, με τη βοήθεια του Κυρίου ανακατέλαβαν το *ναό και την πόλη της *Ιερουσαλήμ ² και κατέστρεψαν τα θυσιαστήρια που είχαν κατασκευάσει οι αλλόφυλοι στην αγορά, καθώς και τους ιερούς *τόπους τους ³ Εξάγγισαν το ναό και έχτισαν καινούριο *θυσιαστήριο. Κατόπιν άναψαν φωτιά και πρόσφεραν *θυσία, πρώτη φορά ύστερα από δύο χρόνια. Έκαψαν *θυμίαμα, άναψαν τις λυ-

^κ Αντίοχο Είναι ο Αντίοχος Ε΄ ο Ευπατωρ

χνίες και έστησαν την τράπεζα με τους άρτους της *προθέσεως. ⁴Όταν τελείωσαν με όλα αυτά, έπεσαν με το πρόσωπο στη γη και παρακάλεσαν τον Κύριο να μην αφήσει να τους ξαναβρούν τέτοιες συμφορές. Αν όμως κάποτε αμαρτήσουν πάλι, να τους τιμωρήσει με επιείκεια και να μην τους παραδώσει στην εξουσία βλάσφημων και βάρβαρων εθνών.

⁵Ο εξαγνισμός του ναού έγινε στις είκοσι πέντε του *μήνα Χασελεύ και κατά σύμπτωση είναι η ίδια μέρα που είχε βεβηλωθεί από τους αλλοφύλους. ⁶Οι πανηγυρισμοί κράτησαν οκτώ μέρες, όπως δηλαδή γινόταν και με τη γιορτή της *Σκηνοπηγίας, και θυμούνταν ότι πριν λίγο καιρό ο Μακκαβαίος και οι άντρες του γιόρταζαν τη Σκηνοπηγία στα βουνά και στις σπηλιές σαν τα άγρια θηρία. ⁷Τώρα κρατούσαν ραβδιά και όμορφα φοινικόκλαδα κι έψαλλαν ύμνους στο Θεό, που τους βοήθησε να εξαγνίσουν το ναό του. ⁸Με κοινή απόφαση θέσπισαν και ψήφισμα να γιορτάζονται αυτές οι μέρες κάθε χρόνο από ολόκληρο το ιουδαϊκό έθνος

⁹Αυτό, λοιπόν, ήταν το τέλος του Αντίοχου, που επονομαζόταν Επιφανής.

Ο Αντίοχος Ευπάτωρ αναδεικνύεται βασιλιάς

¹⁰Στη συνέχεια θα διηγηθούμε τα σχετικά με τον Αντίοχο τον Ευπάτορα, γιο αυτού του ασεβή άνδρα, αφού αναφερθούμε με συντομία στις καταστροφές που έγιναν από τους πολέμους.

¹¹Μόλις έγινε βασιλιάς ο Ευπάτωρ διόρισε στις υποθέσεις του βασιλείου κάποιον Λυσία και τον έκανε ανώτατο *διοικητή της Κοίλης Συρίας^{κη} και της Φοινίκης, ¹²για ν' αντικταστήσει τον Πτολεμαίο, που ονομαζόταν Μάκρων. Ο τελευταίος είχε αποφασίσει να αποκαταστήσει προς τους Ιουδαίους τις αδικίες που τους είχαν γίνει, και είχε καθιερώσει ειρηνικές σχέσεις μαζί τους. ¹³Αποτέλεσμα ήταν οι *φίλοι του Ευπάτορα να του κατηγορήσουν τον Μάκρωνά ότι εγκατέ-

λειψε την Κύπρο, που ο βασιλιάς Φιλομήτωρ του την είχε εμπιστευθεί να την διοικεί κι ότι ο ίδιος προσχώρησε στον Αντίοχο τον Επιφανή. Έτσι όλοι θεωρούσαν το Μάκρωνά προδότη. Αυτός, επειδή δεν άντεχε να κατέχει την εξουσία χωρίς να τον έχουν σε υπόληψη, πήρε δηλητήριο και αυτοκτόνησε.

Ο Ιουδας κυριεύει τα φρούρια της Ιδουμαίας

(Α΄ Μακ 5,3-8)

¹⁴Ο Γοργίας, όμως, που έγινε διοικητής στην περιοχή, κατάρτισε μισθοφορικό στρατό και σε κάθε ευκαιρία πολεμούσε τους Ιουδαίους. ¹⁵Επιπλέον οι Ιδουμαίοι, που είχαν καταλάβει καίρια στρατηγικά σημεία, παρενοχλούσαν τους Ιουδαίους. Δέχονταν να ενωθούν μαζί τους όσοι *εθνικοί αποπέμπονταν από τα Ιεροσόλυμα, και έκαναν τα πάντα για να βρίσκονται συνεχώς σε εμπόλεμη κατάσταση με τους Ιουδαίους.

¹⁶Έτσι ο Μακκαβαίος και οι άντρες του έκαναν μια λιτανεία παρακαλώντας το Θεό να τους βοηθήσει· μετά επιτεθήκαν στα οχυρά των Ιδουμαίων. ¹⁷Τους χτύπησαν με σφοδρότητα, νίκησαν τους υπερασπιστές των τειχών και κυριέψαν τα οχυρά, θανατώνοντας όλους όσους βρήκαν μπροστά τους, πάνω από είκοσι χιλιάδες άντρες.

¹⁸Εννιά χιλιάδες άντρες όμως από τους εχθρούς κατέφυγαν σε δύο πολύ καλά οχυρωμένους πύργους, όπου υπήρχαν όλα τα εφόδια για ν' αντιμετωπίσουν την πολιορκία.

¹⁹Ο ίδιος ο Μακκαβαίος έπρεπε να φύγει και να πάει σε άλλα μέρη όπου ήταν μεγαλύτερη ανάγκη αλλά άφησε εκεί το Σίμωνα, τον Ιώσηπο και το Ζακχαίο με τους άντρες τους, που ήταν αρκετοί για να συνεχίσουν την πολιορκία.

²⁰Οι άντρες όμως του Σίμωνα ήταν φιλάργυροι και μερικοί από τους πολιορκημένους κατάφεραν και τους δωροδόκησαν. Τους έδωσαν εβδομήντα χιλιάδες *δραχμές κι εκείνοι τους άφησαν να περάσουν τις γραμ-

^{κη}Κοίλης Συρίας Βλ υποσ εις κεφ 3,5

μές και να φύγουν. ²¹ Μόλις έμαθε ο Μακκαβαίος το γεγονός, συγκέντρωσε τους αρχηγούς του λαού και κατηγορήσε δημόσια αυτούς που πρόδωσαν τους συμπατριώτες τους και για μερικά χρήματα άφησαν ελεύθερους τους εχθρούς να πολεμούν εναντίον τους. ²² Εκτέλεσε λοιπόν τους προδότες και κυριέψε αμέσως τους δύο πύργους. ²³ Σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις του είχε επιτυχία. Στους δυο εκείνους πύργους θανάτωσε πάνω από είκοσι χιλιάδες εχθρούς.

Ο Ιούδας νικάει τον Τιμόθεο

²⁴ Ο Τιμόθεος, ο οποίος είχε άλλη μια φορά στο παρελθόν νικηθεί από τους Ιουδαίους, συγκέντρωσε ένα τεράστιο πλήθος μισθοφόρων και πολύ ιππικό από την Άσία και ήρθε να κυριέψει την Ιουδαία με ένοπλη επίθεση. ²⁵ Ενώ αυτός πλησίαζε, οι άντρες του Μακκαβαίου έκαναν δέηση στο Θεό, με χώμα στο κεφάλι τους και *πένθιμες φορεσιές.^{κθ} ²⁶ Γονατιστοί στα σκαλοπάτια του *θυσιαστηρίου παρακαλούσαν το Θεό να τους σπλαχνιστεί και να πολεμήσει τους αντιπάλους τους, όπως το υπόσχεται στο *νόμο του.

²⁷ Όταν τελείωσαν την προσευχή, πήραν τα όπλα και προχώρησαν μακριά έξω από την πόλη. Όταν είχαν πλησιάσει αρκετά τους εχθρούς, σταμάτησαν. ²⁸ Το πρωί, πριν ανατείλει ο ήλιος, οι δυο στρατοί συγκρούστηκαν. Οι Ιουδαίοι είχαν εγγύηση για τη νίκη την προστασία του Κυρίου, εκτός από την αρετή τους, ενώ οι αντίπαλοι είχαν μόνο την ορμή τους, που τους καθοδηγούσε στους αγώνες τους.

²⁹ Όταν η μάχη είχε φτάσει στο αποκορύφωμά της, οι εχθροί είδαν στον ουρανό πέντε μεγαλοπρεπείς άντρες πάνω σε άλογα με χρυσά χαλινάρια, οι οποίοι καθοδηγούσαν τους Ιουδαίους. ³⁰ Περικύκλωσαν το Μακκαβαίο και με τις πανοπλίες τους τον προστάτευαν να μην πληγωθεί, ενώ στους εχθρούς έριχναν τόξα και κεραυνούς. Έτσι

οι εχθροί έπαθαν σύγχυση και δεν έβλεπαν, και μέσα στην ταραχή τους σκοτώνονταν με ταξύ τους. ³¹ Οι Ιουδαίοι έσφαξαν απ' αυτούς είκοσι χιλιάδες και πεντακόσιους πεζούς και εξακόσιους ιππείς.

³² Ο Τιμόθεος ο ίδιος κατέφυγε σ' ένα καλά εξοπλισμένο οχυρό που ονομαζόταν Γάζαρα, στο οποίο κυβερνήτης του ήταν ο Χαϊρέος. ³³ Ο Μακκαβαίος και οι άντρες του πολιορκήσαν με ενθουσιασμό το φρούριο για τέσσερις μέρες. ³⁴ Οι πολιορκημένοι από μέσα, σίγουροι για την οχύρωση των θεσέων τους, βλασφημούσαν χυδαία τους Ιουδαίους και το Θεό τους.

³⁵ Όταν άρχισε να ξημερώνει η πέμπτη μέρα, είκοσι νέοι από το στρατό του Μακκαβαίου, εξοργισμένοι από τις βλασφημίες, αναρριχήθηκαν με ηρωισμό στο τείχος, και σαν θηρία έσφαξαν όποιον έβρισκαν μπροστά τους. ³⁶ Μετά απ' αυτούς ανέβηκαν κι άλλοι από άλλο μέρος του τείχους και σε αντιπερισπασμό έβαλαν φωτιά στους πύργους και έκαιγαν ζωντανούς τους βλάσφημους. Μια τρίτη δύναμη από κάτω γκρέμισαν τις πύλες κι έτσι μπόρεσε ο υπόλοιπος στρατός να μπει μέσα και όλοι μαζί κυριέψαν την πόλη. ³⁷ Έσφαξαν τον Τιμόθεο που είχε κρυφτεί σ' έναν λάκκο, καθώς και τον αδερφό του το Χαϊρέα και τον Απολλοφάνη.

³⁸ Όταν είχαν όλα τελειώσει, οι Ισραηλίτες άρχισαν να δοξολογούν με ύμνους και ευχαριστίες τον Κύριο που τους έδειξε την τόση καλοσύνη του και τους χάρισε τη νίκη.

Ο Ιούδας νικάει το Λυσία

(Α΄ Μακ 4,26-35)

11 Λίγο μετά την ήττα του Τιμόθεου, έμαθε τα συμβάντα ο Λυσίας, επίτροπος του βασιλιά και μέλος της βασιλικής *οικογένειας και θύμωσε μ' όλα αυτά. ² Συγκέντρωσε, λοιπόν, εναντίον των Ιουδαίων ογδόντα περίπου χιλιάδες πεζούς και όλο το ιππικό, αποφασισμένος να μετατρέψει την *Ιερουσαλήμ σε ελληνική πόλη. ³ Επίσης σκό-

^{κθ} με χώμα φορεσιές Βλ υποσ εις Νε 9,1

πευε να φορολογήσει το *ναό, όπως φορολογούνταν τότε όλα τα άλλα ειδωλολατρικά ιερά και κάθε χρόνο να διαθέτει το αξίωμα του *αρχιερέα προς πώληση ⁴ Δεν υπολόγιζε καθόλου τη δύναμη του Θεού, αλλά καυχόταν μόνο για τις δεκάδες χιλιάδες του στρατού του και για τους ογδόντα ελέφαντες που είχε. ⁵ Αφού, λοιπόν, εισέβαλε στην Ιουδαία, πλησίασε στο φρούριο της Βαιθσούρας, που απείχε πέντε *στάδια από την Ιερουσαλήμ, και το πολιορκούσε στενά.

⁶ Όταν ο Ιούδας ο Μακκαβαίος και οι άντρες του έμαθαν ότι ο Λυσίας πολιορκούσε τα οχυρά τους, άρχισαν μαζί με όλο τον υπόλοιπο λαό να κλαίει και να θρηνούν παρακαλώντας τον Κύριο να στείλει έναν καλό *άγγελο να τους σώσει. ⁷ Ο ίδιος ο Μακκαβαίος πήρε πρώτος τα όπλα και παρότρυνε και τους άλλους να πάνε μαζί του και να βοηθήσουν τους συμπατριώτες τους, έστω και με κίνδυνο της ζωής τους. Έτσι, συγκεντρώθηκαν όλοι μαζί με μεγάλη προθυμία.

⁸ Πριν όμως απομακρυνθούν πολύ από τα Ιεροσόλυμα, τους παρουσιάστηκε ένας έφιππος άντρας ντυμένος στα άσπρα, που πήγαινε μπροστά τους κραδαίνοντας τα χρυσά του όπλα. ⁹ Τότε όλοι μαζί άρχισαν να δοξολογούν το σπλαχνικό Θεό. Πήραν τέτοιο θάρρος, ώστε ήταν έτοιμοι όχι μόνον ανθρώπους να χτυπήσουν αλλά και τα πιο άγρια θηρία και να γκρεμίσουν ακόμα και σιδερένια τείχη. ¹⁰ Έτσι προχωρούσαν παρατεταγμένοι για μάχη, γιατί ο Κύριος τους είχε σπλαχνιστεί και τους είχε στείλει ένα σύμμαχο από τον ουρανό. ¹¹ Μετά όρμησαν σαν λιοντάρια εναντίον των εχθρών τους και θανάτωσαν έντεκα χιλιάδες πεζούς και χίλιους εξακόσιους ιππείς τους υπόλοιπους τους έτρεψαν σε φυγή. ¹² Οι περισσότεροι από τους τελευταίους γλίτωσαν τραυματισμένοι και δίχως τα όπλα τους κι ο ίδιος ο Λυσίας μόλις που σώθηκε καταντροπιασμένος.

Ο Λυσίας συνάπτει ειρήνη με τον Ιούδα

(Α΄ Μακ 6,55-60)

¹³ Ο Λυσίας δεν ήταν ανόητος. Έκανε εκτίμηση της ήττας που είχε υποστεί και θεώρησε υπεύθυνο τον εαυτό του. Κατάλαβε πως οι Εβραίοι ήταν αήττητοι, γιατί ο παντοδύναμος Θεός ήταν σύμμαχός τους. Έτσι έστειλε ¹⁴ και τους πρότεινε συμφιλίωση με δίκαιους όρους. Επίσης τους υποσχόταν ότι θα έπειθε και το βασιλιά να τους φερθεί φιλικά. ¹⁵ Ο Μακκαβαίος συμφώνησε με όλα όσα τους πρότεινε ο Λυσίας, γιατί ήξερε το συμφέρον του λαού του. Αλλά και όλα όσα ο Μακκαβαίος αντιπρότεινε γραπτώς στο Λυσία σχετικά με τους Ιουδαίους, τα δέχτηκε ο βασιλιάς.

Επιστολή του Λυσία προς τους Ιουδαίους

¹⁶ Η επιστολή που ο Λυσίας έστειλε στους Ιουδαίους ήταν η εξής:

«Ο Λυσίας στέλνει χαιρετισμούς σ' όλους τους Ιουδαίους.

¹⁷ Ο Ιωάννης και ο Αβεσσαλώμ, που μας στείλατε, μας παρέδωσαν το έγγραφο υπογεγραμμένο και ζητούσαν να τους απαντήσουμε σε όσα περιέχονταν σ' αυτό. ¹⁸ Όσα, λοιπόν, έπρεπε να γνωστοποιηθούν και στο βασιλιά, τού τα ανέφερα κι εκείνος προέβη σε όσες παραχωρήσεις μπορούσε. ¹⁹ Αν τώρα εσείς συνεχίσετε να είστε νομιμόφρονες προς την αυτοκρατορία, θα προσαπαιθώ κι εγώ στο μέλλον να σας φανώ χρήσιμος. ²⁰ Όσο για τις λεπτομέρειες, έχω δώσει εντολή στους αντιπροσώπους μας, τους δικούς σας και τους δικούς μου, να συζητήσουν μαζί σας. ²¹ Υγιαίνετε. Είκοσι τέσσερις του μήνα Διοσκορίνθιου, του έτους 148^λ».

Επιστολή του βασιλιά προς τον Λυσία και τους Ιουδαίους

²² Η επιστολή του βασιλιά έλεγε τα εξής:

^λ Ο μήνας Διοσκορίνθιος είναι άγνωστος. Ορισμένα αρχ. λατινικά χειρ. έχουν «Διόσκουρος», πιθανώς μήνας αντίστοιχος του Ξανθικού, των στ. 30, 33 και 38 – Του έτους 148, δηλ. του 164 π.Χ.

«Ο βασιλιάς Αντίοχος στέλνει χαιρετισμούς στον αδερφό του^α το Λυσία. ²³Τώρα που ο πατέρας μου έχει πια πεθάνει, επιθυμώ οι υπήκοοί μου ανενόχλητοι να διευθετούν τις δικές τους υποθέσεις. ²⁴Εχω πληροφορηθεί ότι οι Ιουδαίοι δεν επιθυμούν να δεχτούν τον ελληνικό τρόπο ζωής, που ο πατέρας μου επιδίωκε να τους επιβάλει, αλλά προτιμούν τον δικό τους και απαιτούν να τους επιτραπεί να εφαρμόζουν τους δικούς τους νόμους. ²⁵Επειδή, λοιπόν, προτιμώ και αυτό το έθνος να παραμείνει ανενόχλητο, αποφασίζω να τους αποδοθεί και πάλι ο *νάός τους και να τους επιτραπεί να ρυθμίζουν τη ζωή τους σύμφωνα με τα έθιμα των προγόνων τους. ²⁶Καλό θα είναι, λοιπόν, να στείλεις αγγελιοφόρους και να τους βεβαιώσεις γι' αυτή μου την απόφαση. Αυτοί, όταν μάθουν τις φιλικές μου διαθέσεις απέναντί τους, θα χαρούν και θ' ασχολούνται πια ειρηνικά με τις υποθέσεις τους, δίχως ν' ανησυχούν για ο,τιδήποτε».

²⁷ Η επιστολή του βασιλιά προς το ιουδαϊκό έθνος έλεγε τα εξής:

«Ο βασιλιάς Αντίοχος στέλνει χαιρετισμούς στην ιουδαϊκή γερουσία και σ' όλο τον ιουδαϊκό λαό.

²⁸»Εύχομαι να υγιαίνετε. Χαίρω και εγώ άκρας υγείας. ²⁹Ο Μενέλαος με πληροφορήσε ότι θέλετε να επιστρέψετε στα σπίτια σας και ν' ακολουθήσετε το δικό σας τρόπο ζωής. ³⁰Δίνω, λοιπόν, την άδεια να γυρίσουν όσοι θέλουν μέχρι τις τριάντα του μήνα Ξανθικού,^β και κανένας δε θα τους ενοχλήσει. ³¹Εσείς οι Ιουδαίοι θα χρησιμοποιείτε τις δικές σας τροφές και τους νόμους σας, όπως και πριν. Κανείς σας δε θα τιμωρηθεί για οποιοδήποτε αδίκημα έχει διαπράξει εν αγνοία του. ³²Σας στέλνω και το Μενέλαο να σας διαβεβαιώσει σχετικά. ³³Υγιαίνετε.

»Στις δεκαπέντε του μήνα Ξανθικού του

έτους 148^γ».

Επιστολή των Ρωμαίων προς τους Ιουδαίους

³⁴ Αλλά και οι Ρωμαίοι έστειλαν στους Ιουδαίους την εξής επιστολή:

«Ο Κόντος Μέμμιος και ο Τίτος Μάνλιος, πρέσβεις των Ρωμαίων, στέλνουν χαιρετισμούς στο λαό των Ιουδαίων. ³⁵ Σχετικά με τα προνόμια που σας παραχώρησε ο Λυσίας, ο οποίος είναι μέλος της βασιλικής οικογένειας, συμφωνούμε και εμείς. ³⁶ Τώρα που βρισκόμαστε καθ' οδόν για την Αντιόχεια, εξετάστε προσεκτικά τα ζητήματα που ο Λυσίας έχει κρίνει να παρουσιάσει στο βασιλιά. Και στείλτε μας αμέσως την απάντησή σας, ώστε να υποβάλουμε κι εμείς στο βασιλιά συμφέρουσες για σας προτάσεις. ³⁷ Μόνο ενεργήστε γρήγορα, ώστε να γνωρίζουμε και εμείς τις αποφάσεις σας. ³⁸ Υγιαίνετε. Στις δεκαπέντε του μήνα Ξανθικού του έτους 148».

Ο Ιούδας τιμωρεί τους κατοίκους της Ιόππης και της Ιάμνειας

12 Αφού έγιναν όλες αυτές οι συμφωνίες, ο μεν Λυσίας επέστρεψε στο βασιλιά, οι δε Ιουδαίοι γύρισαν στις αγροτικές τους εργασίες. ² Μερικοί όμως από τους κυβερνήτες της περιοχής, δηλαδή ο Τιμόθεος και ο Απολλώνιος, γιος του Γενναίου, ο Ιερώνυμος, ο Δημοφών και επίσης ο Νικάνωρ, κυβερνήτης της Κύπρου, δεν τους άφηναν ήσυχους, ν' ασχοληθούν με τα ειρηνικά τους έργα.

³ Εκείνη την εποχή οι κάτοικοι της Ιόππης διέπραξαν ένα τρομερό έγκλημα εναντίον των Ιουδαίων που κατοικούσαν στην πόλη τους: Τους προσκάλεσαν να μπουν μαζί με τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους σε πλοία που εκείνοι είχαν προμηθευτεί, για να τους δείξουν δήθεν τα φιλικά τους αισθήμα-

^α στον αδερφό του Δεν ήταν πραγματικός αδερφός του Πρόκειται για τίτλο εξ αίρετης τιμής (πρβλ Α΄ Μακ 10,18 11,30) ^β Ξανθικού Μήνας του ημερολογίου των Σελευκιδών, αντίστοιχος του μήνα Αδάρ (δωδέκατου) του ιουδαϊκού ημερολογίου ^γ Ύβλ υποσ εις στ 21

τα ⁴ Επειδή αυτό ήταν κοινή απόφαση της πόλης και οι Ιουδαίοι ήθελαν να έχουν καλές σχέσεις μαζί τους, δέχτηκαν ανυποψίαστοι την πρόσκληση. Τους πήγαν, λοιπόν, στ' ανοιχτά και τους βύθισαν όλους στη θάλασσα. Έτσι πνίγηκαν πάνω από διακόσια άτομα.

⁵ Όταν ο Ιούδας έμαθε την ωμή αυτή μεταχείριση εναντίον των συμπατριωτών του, διέταξε τους άντρες του να ετοιμαστούν για πόλεμο. ⁶ Αφού προσευχήθηκαν στο Θεό, το δίκαιο κριτή, επιτέθηκε εναντίον των φονιάδων των συμπατριωτών του: Έβαλε τη νύχτα φωτιά στο λιμάνι κι έκαψε τα καράβια, και κατέσφαξε όλους όσους είχαν καταφύγει σ' αυτά για να σωθούν. ⁷ Βρήκε όμως τις πύλες της πόλης κλειστές κι έτσι υποχώρησε προσωρινά με σκοπό να ξαναγυρίσει και να εξοντώσει όλους τους κατοίκους της Ιόππης. ⁸ Όταν έμαθε ότι και οι κάτοικοι της Ιάμνειας σκόπευαν να κάνουν τα ίδια στους Ιουδαίους που ζούσαν στην πόλη τους, ⁹ επιτέθηκε νύχτα εναντίον τους κι έβαλε φωτιά στο λιμάνι και στο στόλο τους, έτσι που οι φλόγες φαινονταν από την Ίερουσαλήμ, που απείχε διακόσια σαράντα *στάδια από 'κει.

Ο Ιούδας κατευθύνεται ανατολικά

(Α΄ Μακ 5,9-54)

¹⁰ Όταν είχαν ξεμακρύνει εννιά στάδια από την Ιάμνεια και κατευθύνονταν εναντίον του Τιμόθεου, τους επιτεθήκαν *Άραβες νομάδες πάνω από πέντε χιλιάδες πεζοί και πεντακόσιοι ιππείς. ¹¹ Έγινε φοβερή μάχη αλλά ο Ιούδας και οι άντρες του πέτυχαν στις επιχειρήσεις, γιατί τους βοηθούσε ο Θεός. Οι Άραβες νικήθηκαν και ζητούσαν από τον Ιούδα συνθηκολόγηση, με την υπόσχεση να τους παραχωρήσουν κοπάδια ζώων και να τους παράσχουν κάθε είδους βοήθεια. ¹² Ο Ιούδας κατάλαβε ότι πραγματικά αυτοί οι άνθρωποι θα του ήταν σε πολλά χρήσιμοι κι έτσι συμφώνησε να κάνει ειρήνη μαζί τους. Αυτοί δέχτηκαν τις διαβεβαιώσεις

του και γύρισαν στις σκηνές τους.

¹³ Επίσης ο Ιούδας επιτέθηκε σε μια πόλη που ονομαζόταν Κάσπιν. Ήταν οχυρωμένη με επιχώματα και περιβαλλόταν από τείχη. Οι κάτοικοι της ήταν διαφόρων εθνοτήτων ¹⁴ και φέρονταν προκλητικά στον Ιούδα και στους άντρες του, γιατί στηρίζονταν στην αντοχή των τειχών τους και στις προμήθειές τους. Τους χλεύαζαν, λοιπόν, κι εκτόξευαν εναντίον τους άπρεπα λόγια, καθώς και βλασφημίες εναντίον του Θεού τους. ¹⁵ Οι άντρες του Ιούδα, όμως, επικαλέστηκαν το μεγάλο κυβερνήτη του κόσμου, αυτόν που τον καιρό του Ιησού του Ναυή είχε γκρεμίσει τα τείχη της Ιεριχώ χωρίς πολεμικούς κριούς ή πολιορκητικές μηχανές, και όρμησαν σαν θηρία εναντίον του τείχους της Κάσπιν. ¹⁶ Με το θέλημα του Θεού κυριέψαν την πόλη και ήταν τέτοια η σφαγή που έκαναν, ώστε μια λίμνη εκεί κοντά, δύο στάδια πλατιά, φαινόταν να έχει πλημμυρίσει από το *αίμα.

Ο Ιούδας νικάει το στρατό του Τιμόθεου

(Α΄ Μακ 5,37-44)

¹⁷ Από την Κάσπιν βάδισαν ακόμη επτακόσια πενήντα στάδια και έφτασαν στο Χάρακα, όπου κατοικούσαν οι λεγόμενοι Τουβιανοί Ιουδαίοι. ¹⁸ Δε βρήκαν εκεί τον Τιμόθεο, γιατί ο ίδιος είχε φύγει από κείνα τα μέρη άπρακτος· είχε αφήσει όμως πίσω του μια πολύ ισχυρή φρουρά. ¹⁹ Οι στρατηγού του Μακκαβαίου Δοσίθεος και Σωσίπατρος βγήκαν και σκότωσαν πάνω από δέκα χιλιάδες άντρες, τους οποίους είχε αφήσει στο οχύρωμα ο Τιμόθεος. ²⁰ Μετά ο Ιούδας χώρισε το στρατό του σε ομάδες και όρισε το Δοσίθεο και το Σωσίπατρο αρχηγούς σε καθεμιά απ' αυτές.

Έτσι ο Ιούδας καταδίωξε τον Τιμόθεο και μαζί του εκατόν είκοσι χιλιάδες πεζούς και δύο χιλιάδες ιππείς. ²¹ Όταν ο Τιμόθεος αντιλήφθηκε ότι ο Ιούδας ερχόταν κατόπιν του, έστειλε για ασφάλεια τα γυναικόπαιδα και

¹⁸ Τουβιανοί Ιουδαίοι. Ιουδαίοι κάτοικοι της Τωβ, μεγάλης πόλης στο βορειο τμήμα της περιοχής ανατολικά του Ιορδάνη (βλ. Κρ 11,35 Β΄ Σαμ 10,6)

τις αποσκευές σε μια πόλη που ονομαζόταν Καρνίον. Εκεί η περιοχή ήταν δύσβατη και δύσκολο να την πολιορκήσει κανείς, γιατί όλες οι προσβάσεις προς την πόλη ήταν πολύ στενές.

²² Όταν φάνηκε η πρώτη ομάδα του Ιούδα, φόβος και πανικός κατέλαβε τους εχθρούς από την παρουσία του πανεπόπτη Θεού. Τότε τράπηκαν όλοι σε άτακτη φυγή, τρέχοντας άλλος εδώ κι άλλος εκεί, έτσι που πολλές φορές χτυπιούνταν μεταξύ τους και τραυματιζόνταν από τα ίδια τους τα σπαθιά.

²³ Ο Ιούδας και οι άντρες του τους κατώδηξαν με μεγαλύτερη ορμή και κατέσφαξαν από τους ασεβείς τριάντα χιλιάδες άντρες.

²⁴ Ο ίδιος ο Τιμόθεος έπεσε στα χέρια των αντρών του Δοσίθεου και του Σωσίπατρου αλλά αυτός με πανουργία τούς παρακαλούσε να τον αφήσουν ελεύθερο. Τους έλεγε ότι οι γονείς των περισσότερών τους και μερικών τα αδέρφια ήταν στη διάθεσή του κι ότι οι άντρες του θα τους σκότωναν αν του έκαναν κανένα κακό. ²⁵ Τους έδωσε, λοιπόν, επανειλημμένα διαβεβαιώσεις ότι θα έστελνε πίσω τους συγγενείς τους σώους και αβλαβείς κι έτσι τον άφησαν ελεύθερο, για να σωθούν οι δικοί τους.

Άλλες επιτυχίες του Μακκαβαίου

²⁶ Στη συνέχεια ο Ιούδας επιτέθηκε εναντίον του Καρνίου και του ναού της Αταργάτης και κατέσφαξε εκεί είκοσι πέντε χιλιάδες άτομα.

²⁷ Μετά απ' αυτήν την καταδίωξη και τις καταστροφές που έκανε, ο Ιούδας οδήγησε το στρατό του εναντίον της οχυρωμένης πόλης Εφρών, όπου κατοικούσε ο Λυσίας και μεγάλο πλήθος διαφόρων εθνοτήτων. Μπροστά στα τείχη είχαν παραταχθεί ρωμαλέοι νέοι άντρες και πολεμούσαν γενναία, ενώ μέσα στην πόλη υπήρχαν πολλές πολεμικές μηχανές και βέλη. ²⁸ Οι Ιουδαίοι επικαλέστηκαν τον Παντοδύναμο, που συντρίβει τη δύναμη των εχθρών· κυρίεψαν την πόλη και σκότωσαν είκοσι πέντε χιλιάδες άντρες.

²⁹ Από 'κει έφυγαν και στράφηκαν με ορμη εναντίον της Σκυθόπολης, που απέχει εξακόσια στάδια από την Ιερουσαλήμ. ³⁰ Αλλά οι Ιουδαίοι της πόλης τούς διαβεβαίωσαν ότι οι Σκυθοπολίτες τούς αγαπούσαν και τους είχαν φερθεί με καλοσύνη σε δύσκολες στιγμές. ³¹ Έτσι ο Ιούδας και οι άντρες του ευχαρίστησαν τους κατοίκους της πόλης και τους παρότρυναν να συνεχίσουν να δείχνουν και στο μέλλον τα ίδια φιλικά αισθήματα προς τους Ιουδαίους.

Στη συνέχεια ο Ιούδας και ο στρατός του έφτασαν στα Ιεροσόλυμα, όταν πλησίαζε η εορτή των *Εβδομάδων.

Ο Ιούδας νικάει το Γοργία

³² Μετά τη γιορτή της *Πεντηκοστής ο Ιούδας και οι άντρες του βάδισαν με μεγάλη ταχύτητα εναντίον του Γοργία, κυβερνήτη της Ιδουμαίας, ³³ κι αυτός βγήκε να τους αντιμετωπίσει με τρεις χιλιάδες πεζούς και τετρακόσιους ιππείς. ³⁴ Στη μάχη εκείνη σκοτώθηκαν λίγοι άντρες από τους Ιουδαίους. ³⁵ Αλλά ένας χειροδύναμος έφιππος, που λεγόταν Δοσίθεος, από τους άντρες του Βακήνορα, έπιασε το Γοργία από τη χλαμύδα και τον έσερνε βία με σκοπό να συλλάβει ζωντανό αυτόν τον καταραμένο άνθρωπο. Τότε ένας από τους Θράκες ιππείς επιτέθηκε στο Δοσίθεο και του έκοψε τον ώμο. Έτσι ο Γοργίας διέφυγε στην πόλη Μαρισά.

³⁶ Οι άντρες του Έσδριν πολεμούσαν για πολύν καιρό και είχαν πια κουραστεί. Τότε ο Ιούδας παρακάλεσε τον Κύριο να του φανερώσει ότι πραγματικά πολεμεί στο πλευρό του, επικεφαλής του στρατού του στη μάχη. ³⁷ Μετά άρχισε να ψέλνει διάφορους ύμνους στη μητρική του γλώσσα και με δυνατή φωνή επιτέθηκε αιφνιδιαστικά εναντίον των δυνάμεων του Γοργία και τις έτρεψε σε φυγή.

Θυσία για εξιλέωση μιας αμαρτίας

³⁸ Μετά τη μάχη ο Ιούδας ανασυγκρότησε το στρατό του και βάδισε προς την πόλη Οδολλάμ. Κι επειδή πλησίαζε η έβδομη μέ-

ρα, εξαγιάστηκαν κατά το έθιμο και γιόρτασαν το *Σάββατο εκεί.

³⁹ Την επόμενη μέρα ήρθαν επειγόντως οι άντρες του Ιούδα για να μεταφέρουν τα πτώματα των σκοτωμένων και να τα θάψουν μαζί με τους συγγενείς τους στους τάφους των προγόνων τους. ⁴⁰ Κάτω όμως από τα ρούχα του κάθε νεκρού βρέθηκαν μικρά *ειδώλια των θεών της Ιάμνειας, που ο *νόμος τα απαγόρευε στους Ιουδαίους. Έτσι έγινε φανερό σε όλους ότι αυτοί είχαν σκοτωθεί εξαιτίας αυτών των ιερών αντικειμένων. ⁴¹ Τότε όλοι δοξολόγησαν τον Κύριο, το δίκαιο Κριτή, για τον τρόπο με τον οποίο αποκαλύπτει όλα τα κρυπτά ⁴² και τον παρακάλεσαν να εξαιληθεί τελείως αυτή η αμαρτία.

Ο γενναίος Ιούδας κάλεσε το λαό να μην αμαρτήσουν πια, αφού είχαν δει με τα ίδια τους τα μάτια τι συνέβηκε σ' αυτούς που είχαν αμαρτήσει. ⁴³ Μετά συγκέντρωσε συνεισφορές από κάθε άντρα κι έστειλε στα Ιεροσόλυμα δύο χιλιάδες *δραχμές ασημί, για να χρηματοδοτήσει μια *θυσία για την εξιλέωση της αμαρτίας. Αυτή τη θεάρεστη πράξη την έκανε επειδή πίστευε πως υπάρχει ανάσταση νεκρών. ⁴⁴ Γιατί αν δεν πίστευε ότι θ' αναστηθούν αυτοί, που λίγο πριν είχαν σκοτωθεί, θα ήταν περιττό κι ανόητο να προσεύχεται γι' αυτούς. ⁴⁵ Εξάλλου ο Ιούδας ήταν βέβαιος ότι όσοι πέθαιναν έχοντας πίστη στο Θεό, θα είχαν εξαιρετική μεταχείριση· γι' αυτό επρόκειτο για μια άγια και θεάρεστη σκέψη. Έτσι, έκαναν τη θυσία για την εξιλέωση των νεκρών, ώστε οι τελευταίοι ν' απαλλαγούν από την αμαρτία που είχαν διαπράξει

Ο Μενέλαος παίρνει την τιμωρία που του άξιζε

13 Το έτος 149^{λε} ο Μακκαβαίος και οι άντρες του πληροφορήθηκαν πως ο Αντίοχος ο Ευπάτορας προχωρούσε με πολύ στρατό εναντίον της Ιουδαίας. ² Ο βασιλιάς συνοδευόταν από τον αντιβασιλέα Λυσία, ο

οποίος ήταν και διαχειριστής των βασιλικών υποθέσεων. Καθένας τους ήταν επικεφαλής ελληνικών στρατευμάτων από εκατόν δέκα χιλιάδες πεζούς και πέντε χιλιάδες τριακόσιους ιππείς, είκοσι δύο ελέφαντες και τριακόσια άρματα δρεπανηφόρα.

³ Μαζί μ' αυτούς τους δυο ενώθηκε ο Μενέλαος, ο οποίος με μεγάλη υποκρισία ενθάρρυνε τον Αντίοχο να συνεχίσει την εκστρατεία του. Στην πραγματικότητα δεν ενδιαφερόταν για τη χώρα του, αλλά επιδίωκε να διοριστεί στο αξίωμα του *αρχιερέα. ⁴ Ο Θεός όμως, ο βασιλιάς των βασιλιάδων, διέθεσε τον Αντίοχο εναντίον του Μενέλαου. Ο Λυσίας απέδειξε στον Αντίοχο ότι αυτός ο ασεβής ήταν η αιτία όλων των συμφορών του· γι' αυτό κι ο βασιλιάς διέταξε να φέρουν το Μενέλαο στη Βέροια και να τον θανατώσουν εκεί με τη μέθοδο που συνηθίζεται σ' εκείνα τα μέρη.

⁵ Συγκεκριμένα εκεί υπάρχει ένας πύργος πενήντα πήχεις ύψος, γεμάτος με στάχτη. Μια κυκλική ράμπα ξεκινούσε απότομα από ψηλά και κατέληγε μέσα στη στάχτη. ⁶ Εκεί πήγαιναν όποιους είχαν καταδικαστεί για ιεροσυλία ή για οποιοδήποτε άλλο σοβαρό έγκλημα και τον έριχναν από ψηλά στο θάνατο. ⁷ Έτσι ο άνομος Μενέλαος κατέληξε να πεθάνει δίχως να ταφεί, ⁸ όπως άλλωστε του άξιζε. Είχε πολλές φορές προσβάλει τις ιερές στάχτες του *θυσιαστηρίου, και τώρα έβρισκε το θάνατο μέσα σε στάχτες.

Η νίκη του Μακκαβαίου στη Μωδεΐν

(Α΄ Μακ 6,28-63)

⁹ Ο βασιλιάς Αντίοχος ερχόταν τώρα με βάρβαρες διαθέσεις, για να προξενήσει στους Ιουδαίους χειρότερες συμφορές απ' όσες τους είχε προξενήσει ο πατέρας του. ¹⁰ Όταν το έμαθε αυτό ο Ιούδας, παράγγειλε στο λαό να ικετεύουν μέρα και νύχτα τον Κύριο να τους βοηθήσει τώρα που κινδύνευαν να χάσουν το *νόμο τους, την πατρίδα τους και τον άγιο *ναό τους. ¹¹ Ακόμη να τον

^{λε} Δηλ το 163 π.Χ

παρακαλέσουν ώστε ο λαός που τώρα μόλις είχε αρχίσει να ανασαίνει, να μην ξαναγυρίσει πίσω και υποδουλωθεί στα ασεβή έθνη.¹² Παρακαλούσαν, λοιπόν, όλοι μαζί το σπλαχνικό Κύριο με κλάματα, νηστείες και γονυκλισίες επί τρεις συνεχείς ημέρες. Μετά ο Ιούδας τους εμπύχωσε και τους κάλεσε να τον ακολουθήσουν.

¹³ Ο ίδιος έκανε συμβούλιο με τους *πρεσβυτέρους κι αποφάσισαν, προτού ο στρατός του βασιλιά μπει στην Ιουδαία και καταλάβει την *Ιερουσαλήμ, αυτοί να βγουν έξω και με τη βοήθεια του Θεού ν' αντιμετωπίσουν την κατάσταση.¹⁴ Έτσι στρατοπέδευσε κοντά στη Μωδεΐν κι ανέθεσε την έκβαση του αγώνα στο δημιουργό του σύμπαντος και παρότρυνε τους στρατιώτες του να πολεμήσουν με γενναιότητα μέχρι θανάτου για τους νόμους, το ναό και την πόλη, για την πατρίδα και το δικό τους τρόπο ζωής.

¹⁵ Ο Ιούδας έδωσε στους άντρες του για σύνθημα στη μάχη την κραυγή «η νίκη είναι του Θεού». Μετά πήρε μαζί του τους πιο γενναίους και γυμνασμένους άντρες του και έκανε τη νύχτα έφοδο στην περιοχή γύρω από τη σκηνή του βασιλιά. Μέσα στο εχθρικό στρατόπεδο σκότωσε δύο χιλιάδες περίπου άντρες. Επίσης σκότωσαν τον καλύτερο ελέφαντα και το φρουρό του.¹⁶ Σκόρπισαν τον πανικό στο στρατόπεδο κι έφυγαν νικητές,¹⁷ όταν πια είχε αρχίσει να χαράζει. Όλα έγιναν με τη βοήθεια και κάτω από την προστασία του Κυρίου προς τον Ιούδα.

Ο Αντίοχος περικυκλώνει τη Βαιθσούρα

¹⁸ Τώρα ο βασιλιάς Αντίοχος, έχοντας πείρα από την τόλμη των Ιουδαίων, προσπαθούσε με άλλους τρόπους να καταλάβει τα μέρη τους.¹⁹ Επιτέθηκε, λοιπόν, επανειλημμένα στη Βαιθσούρα, ένα από τα οχυρά φρούρια των Ιουδαίων, αλλά έχασε πολλές δυνάμεις και τελικά κατατροπώθηκε.²⁰ Ο Ιούδας έστειλε τα αναγκαία εφόδια στη φρουρά που ήταν μέσα.²¹ Ένας Ιουδαίος στρατιώτης, που ονομαζόταν Ρόδοκος, πρόδωσε μυστικά στους εχθρούς. Τον συνέλαβαν όμως και τον έκλεισαν φυλακή.²² Ο βα-

σιλιάς διαπραγματεύτηκε για δεύτερη φορά με τους κατοίκους της Βαιθσούρας κι αφού δόθηκαν εγγυήσεις κι από τα δύο μέρη, αποχώρησε. Μετά επιτέθηκε εναντίον του Ιούδα αλλά και πάλι νικήθηκε

Ο Αντίοχος κάνει ειρήνη με τους Ιουδαίους

²³ Στο μεταξύ, ο Φίλιππος είχε μείνει στην Αντιόχεια, υπεύθυνος για τη διακυβέρνηση του κράτους, αλλά ο βασιλιάς Αντίοχος έμαθε πως είχε παραφρονήσει. Μη ξέροντας τι να κάνει ο βασιλιάς, κάλεσε τους Ιουδαίους κι έκανε ειρήνη μαζί τους με τους δικούς τους όρους· συμφώνησε μαζί τους να σεβαστεί όλα τα δίκαια αιτήματά τους. Για να επισφραγίσει μάλιστα αυτή τη συμφωνία, πρόσφερε *θυσία κι αφιέρωσε πλούσια δώρα στο ναό για να δείξει το σεβασμό του σ' αυτόν.²⁴ Επίσης δέχτηκε με τιμές τον Ιούδα το Μακκαβαίο.

Μετά απ' όλα αυτά τα γεγονότα, ο βασιλιάς διόρισε κυβερνήτη τον Ηγεμονίδη στην περιοχή από την Πτολεμαίδα μέχρι τη Γερρινή,²⁵ κι ο ίδιος πήγε στην Πτολεμαίδα. Οι κάτοικοι της πόλης δυσανασχετούσαν για τη συμφωνία που είχε κάνει ο βασιλιάς με τους Ιουδαίους και ήταν τόσο εξαγριωμένοι, που ήθελαν να την ακυρώσουν.²⁶ Αλλά ο Λυσίας με δημόσια ομιλία του υποστήριξε όσο μπορούσε τη συμφωνία. Κι αφού ηρέμησε το λαό και τους έπεισε ότι είχε δίκιο, επέστρεψε στην Αντιόχεια.

Αυτή ήταν η εξέλιξη της εκστρατείας του βασιλιά Αντίοχου στην Ιουδαία και η υποχώρησή του.

Ο Άλκιμος επισκέπτεται το βασιλιά Δημήτριο

(Α΄ Μακ 7,1-25)

14 Μετά από τρία χρόνια, ο Ιούδας⁰ Μακκαβαίος και οι άντρες του έμαθαν ότι ο Δημήτριος, γιος του Σέλευκου, μπήκε στο λιμάνι της Τρίπολης με μεγάλο στρατό και στόλο² και κυριέψε τη χώρα, αφού σκότωσε τον Αντίοχο και τον αντιβασιλέα Λυσία.

³ Κάποιοι που λεγόταν Άλκιμος και ήταν

πρωτίτερα *αρχιερέας, είχε πρόθυμα υιοθετήσει τα ελληνικά έθιμα τον καιρό της επιμειξίας με τους *εθνικούς. Αυτός ήξερε ότι δεν υπήρχε περίπτωση να γλιτώσει από τους Ιουδαίους ή να ξαναγίνει αρχιερέας και να υπηρετήσει στο *θυσιαστήριο ⁴Γι' αυτό ήρθε στο βασιλιά Δημήτριο το έτος 151^{ΑΣ} και του πρόσφερε ένα χρυσό στεφάνι, ένα φοινίκια και μερικά κλαδιά ελιάς, όπως συνηθίζονταν να προσφέρονται στο *ναό. Εκείνη την ημέρα δεν προέβη σε καμιά άλλη ενέργεια. ⁵Αργότερα, όμως, βρήκε την ευκαιρία να προωθήσει το παράλογο σχέδιό του, όταν προσκλήθηκε από το Δημήτριο στο συμβούλιό του και ρωτήθηκε ποιες ήταν οι προθέσεις και τα σχέδια των Ιουδαίων.

Ο Άλκιμος ανέφερε σχετικά: ⁶ «Είναι κάτι Ιουδαίοι που ονομάζονται Ασιδαίοι^{ΑΣ} αυτοί με αρχηγό τον Ιούδα το Μακκαβαίο υποθάλλουν πολέμους κι επαναστάσεις και ποτέ δεν αφήνουν το έθνος σε ησυχία ⁷Εγώ έχω αποστερηθεί του αξιώματος του αρχιερέα, που το είχα εκ γενετής, αλλά ήρθα εδώ ⁸πρώτα απ' όλα γιατί ενδιαφέρομαι ειλικρινά για τα δικαιώματα του βασιλιά και, δεύτερον, επειδή θέλω το καλό των συμπατριωτών μου, γιατί όλο το έθνος μας υποφέρει φοβερά από τις ανοησίες των ανθρώπων που προανέφερα ⁹Εσύ, βασιλιά, τα ξερίεις όλα αυτά. Φρόντισε, λοιπόν, για τη χώρα μας και για το έθνος μας, που πιέζεται από παντού, με την καλοσύνη σου, που τόσο πρόθυμα τη δείχνεις προς όλους. ¹⁰Όσο υπάρχει ο Ιούδας είναι αδύνατο να ησυχάσουν τα πράγματα».

Ο Δημήτριος στέλνει το Νικάνορα στην Ιουδαία

(Α΄ Μακ 7,26-38)

¹¹Όταν ο Άλκιμος τελείωσε τα λόγια του, οι άλλοι σύμβουλοι που εχθρεύονταν τον Ιούδα, εξόργισαν ακόμη περισσότερο το Δημήτριο ¹²Αμέσως ο βασιλιάς κάλεσε το Νικάνορα, που ήταν επικεφαλής των ελεφάντων, τον διόρισε κυβερνήτη της Ιουδαίας και τον έστειλε εκεί, ¹³με εντολή να σκοτώσει

τον ίδιο τον Ιούδα, να διαλύσει το στρατό του και στη συνέχεια να εγκαταστήσει τον Άλκιμο αρχιερέα του μεγάλου ναού. ¹⁴Όσοι εθνικοί είχαν φύγει από την Ιουδαία για να γλιτώσουν από τις επιθέσεις του Ιούδα, έρχονταν τώρα κατά ομάδες και ενώνονταν με το Νικάνορα, γιατί πίστευαν ότι οι ήττες και οι συμφορές των Ιουδαίων θα σήμαιναν ευημερία γι' αυτούς.

Ο Νικάνωρ και ο Ιούδας γίνονται φίλοι

¹⁵Όταν οι Ιουδαίοι έμαθαν ότι ο Νικάνωρ έμελλε να τους επιτεθεί κι ότι οι ξένοι που κατοικούσαν στη χώρα τους θα τον υποστήριζαν, έβαλαν χώμα στα κεφάλια τους^{Λ7} και προσεύχονταν με λιτανείες στον Κύριο, ο οποίος είχε επιλέξει το έθνος τους για παντοτινή ιδιοκτησία του και πάντοτε τους βοήθουσε με την παρουσία του. ¹⁶Μετά, ο αρχηγός τους ο Ιούδας έδωσε το πρόσταγμα της αναχώρησης κι έφυγαν αμέσως για να συγκρουσθούν με τους εχθρούς κοντά στην πόλη Δεσσαού. ¹⁷Ο Σίμων, αδερφός του Ιούδα, είχε ήδη συμπλακεί με το Νικάνορα, αλλά επειδή οι αντίπαλοι έκαναν αιφνιδιαστική επίθεση, αυτός άρχισε για λίγο να τα χάνει. ¹⁸Ο Νικάνωρ, όμως, όταν έμαθε τα κατορθώματα του Ιούδα και των αντρών του, καθώς και το θάρρος που είχαν δείξει στους αγώνες για την πατρίδα τους, φοβήθηκε να λύσει τις μεταξή τους διαφορές με πόλεμο. ¹⁹Έστειλε, λοιπόν, τον Ποσειδώνιο, το θεόδοτο και το Ματταθία να κάνουν συνθήκη ειρήνης με τους Ιουδαίους.

²⁰Μετά από πολλές συσκέψεις, ο Ιούδας τα ανακοίνωσε όλα στο στρατό του κι όλοι μαζί έκαναν τη συμφωνία. ²¹Μετά όρισαν μια μέρα που θα συναντιούνταν μόνοι τους οι αρχηγοί. Είχαν τοποθετηθεί και ειδικά έδρανα για τον καθένα τους. ²²Ο Ιούδας όμως είχε διατάξει οπλισμένους άντρες να καταλάβουν θέσεις σε καίρια σημεία, μήπως οι εχθροί προβούν σε καμιά αιφνίδια προδοσία. Έτσι η σύσκεψή τους ήταν ειρηνική.

²³Ο Νικάνωρ έμεινε στα Ιεροσόλυμα μετά

^{ΑΣ}Δηλ το 161 π Χ ^{ΑΣ}Ασιδαίοι Βλ υποσ εις Α΄ Μακ 2,42 ^{Λ7}χώμα στα κεφάλια τους Πρβλ υποσ εις Νε 9,1

τη συμφωνία. Δεν δημιούργησε καμία δυσαρρέσκεια στους Ιουδαίους, και μάλιστα διέλυσε και τους όχλους, που είχαν συγκεντρωθεί με το μέρος του. ²⁴ Τον Ιούδα τον είχε συνεχώς κοντά του, γιατί οι δύο άντρες είχαν γίνει οι καλύτεροι φίλοι. ²⁵ Μάλιστα ο Νικάνωρ πρότρεψε τον Ιούδα να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια. Έτσι ο Ιούδας παντρεύτηκε και ζούσε μια κανονική οικογενειακή ζωή.

Ο Νικάνωρ αλλάζει γνώμη

²⁶ Όταν ο Άλκιμος είδε τη φιλία που είχαν μεταξύ τους και τις συμφωνίες που είχαν κάνει, πήρε ένα αντίγραφο τους και πήγε στο βασιλιά Δημήτριο. Του είπε ότι ο Νικάνωρ διεπόταν από αντιλήψεις που ήταν ξένες προς τα συμφέροντα του βασιλείου, γιατί είχε διορίσει διάδοχό του τον Ιούδα, που ήταν προδότης.

²⁷ Ο βασιλιάς εξαγριώθηκε από τις συκοφαντίες αυτού του παμπόνηρου, κι έγραψε στο Νικάνωρα εκφράζοντάς του τη δυσαρρέσκειά του για τις συμφωνίες. Επίσης τον διέταξε να συλλάβει το Μακκαβαίο και να τον στείλει αμέσως δέσμιο στην Αντιόχεια.

²⁸ Όταν ο Νικάνωρ πήρε το μήνυμα, τα 'χασε και λυπήθηκε πολύ. Τώρα έπρεπε να ακυρώσει όλες τις συμφωνίες, μολονότι ο Ιούδας δεν είχε βλάψει κανέναν. ²⁹ Παράλληλα όμως δεν ήθελε να πράξει κι αντίθετα με τη διαταγή του βασιλιά. Γι' αυτό αναζητούσε την κατάλληλη ευκαιρία να εκτελέσει τη διαταγή παγιδεύοντας τον Ιούδα.

³⁰ Ο Μακκαβαίος είδε πως ο Νικάνωρ είχε αρχίσει να του συμπεριφέρεται με αγένεια και σκληρότητα, και κατάλαβε πως αυτό ήταν κακό σημάδι. Μάζεψε, λοιπόν, πολλούς από τους συντρόφους του και κρύφτηκε από το Νικάνωρα.

³¹ Όταν όμως ο Νικάνωρ αντιλήφθηκε πως ο Ιούδας τον είχε ξεπεράσει στην εξυπνάδα, πήγε στο μεγάλο και άγιο ναό, την ώρα που οι ιερείς πρόσφεραν τις καθορισμένες θυσίες και τους διάταξε να του παραδώσουν

τον Ιούδα. ³² Εκείνοι τον διαβεβαίωσαν με όρκους ότι δε γνώριζαν πού ήταν ο άνθρωπος που ζητούσε. ³³ Τότε αυτός σήκωσε το δεξί του χέρι προς το ναό κι ορκίστηκε τα εξής: «Αν δεν μου παραδώσετε δέσμιο τον Ιούδα, θα ισοπεδώσω αυτόν το ναό του Θεού, θα γκρεμίσω το βωμό και θα ανεγείρω εδώ έναν μεγαλόπρεπο ναό προς τιμήν του Διουδύου». ³⁴ Αυτά είπε κι αποχώρησε.

Οι ιερείς τότε σήκωσαν τα χέρια στον ουρανό, σ' αυτόν που πάντα υπερασπιζόταν το έθνος μας, και τον ικέτευαν μ' αυτά τα λόγια: ³⁵ «Εσύ, Κύριε, που δεν έχεις ανάγκη από κανέναν, θέλησες να χτιστεί εδώ ανάμεσα μας ένας ναός για να κατοικείς. ³⁶ Τώρα, λοιπόν, Κύριε, εσύ που είσαι ο μόνος άγιος, φύλαξε για πάντα αμόλυτο αυτόν το ναό, που μόλις τώρα εξαγνίστηκε».

Η αυτοθυσία του Ραζίς

³⁷ Κάποιος από τους *πρεσβυτέρους των Ιεροσολύμων, που ονομαζόταν Ραζίς, κατηγορήθηκε στο Νικάνωρα ότι αγαπούσε τους συμπατριώτες του, κι εκείνοι τόσο πολύ τον σέβονταν, που τον ονόμαζαν «πατέρα των Ιουδαίων». ³⁸ Στο παρελθόν, προ της επιμειξίας με τα άλλα έθνη, ο Ραζίς είχε κατηγορηθεί πάλι για την εμμονή του στον ιουδαϊσμό και για χάρη του είχε με μεγάλο ζήλο διακινδυνεύσει τη σωματική του ακεραιότητα και τη ζωή του. ³⁹ Ο Νικάνωρ, θέλοντας να δείξει τη δυσαρρέσκειά του απέναντι στους Ιουδαίους, έστειλε πάνω από πεντακόσιους στρατιώτες να συλλάβουν το Ραζίς, ⁴⁰ με την πεποίθηση πως έτσι θα τους προκαλούσε μεγάλο πλήγμα.

⁴¹ Ήρθαν λοιπόν οι στρατιώτες να καταλάβουν τον πύργο όπου κρυβόταν ο Ραζίς. Θα παραβίαζαν την εξωτερική πύλη, και η διαταγή που είχαν ήταν να βάλουν φωτιά στην πόρτα. Τότε ο Ραζίς, περικυκλωμένος από παντού, έπεσε πάνω στο ξίφος του, ⁴² και προτίμησε να πεθάνει ένδοξα, παρά να πέσει στα χέρια αυτών των εγκληματιών και να εξευτελιστεί με τρόπο ανάρμοστο στην ευ-

γένειά του.

⁴³ Από τη βιασύνη του όμως δεν πέτυχε το στόχο του. Στο μεταξύ οι στρατιώτες είχαν εισβάλει από τις πύλες· έτσι ο Ραζίς πήδηξε ηρωικά πάνω από το τείχος και έπεφτε κάτω, πάνω στον κόσμο. ⁴⁴ Το πλήθος έγκαιρα παραμέρισε κι εκείνος έπεσε στο κενό που δημιουργήθηκε.

⁴⁵ Ζωντανός ακόμη και φλογισμένος από το θάρρος σηκώθηκε τρέχοντας ενώ το *αίμα έρρεε ποτάμι. Βαριά τραυματισμένος όπως ήταν πέρασε μέσα από τα πλήθη και στάθηκε πάνω σ' έναν απόκρημνο βράχο. ⁴⁶ Χωρίς σταγόνα αίμα μέσα του έπιασε με τα δυο του χέρια τα έντερα του και τα πρόβαλε προς το πλήθος. Μετά παρακάλεσε τον Κύριο που δίνει τη ζωή και το πνεύμα, να του τα ξαναδώσει και τα δυο. Έτσι πέθανε.

Το εγκληματικό σχέδιο του Νικάνωρα

(Α΄ Μακ 7,39-49)

15 Όταν πληροφορήθηκε ο Νικάνωρ ότι οι άντρες του Ιούδα βρίσκονταν στην περιοχή της *Σαμάρειας, αποφάσισε να τους επιτεθεί την ημέρα του *Σαββάτου, που δε θα υπήρχε γι' αυτόν κανένας κίνδυνος. ² Οι Ιουδαίοι που είχαν εξαναγκαστεί να ακολουθούν το στρατό του, του έλεγαν να μη διαπράξει τέτοια άγρια και βάρβαρη σφαγή, αλλά να σεβαστεί την ημέρα που ο πανεπόπης Θεός την έχει τιμήσει και την έχει ορίσει ως αγία.

³ Τότε ο Νικάνωρ, το ταπεινότερο υποκείμενο της γης, ρώτησε: «Υπάρχει κανένας κυβερνήτης στον ουρανό, που έχει ορίσει να γιορτάζεται το Σάββατο;» ⁴ Εκείνοι του απάντησαν: «Υπάρχει ο αληθινός Κύριος, ο κυβερνήτης του ουρανού. Αυτός διάταξε να γιορτάζουμε την έβδομη ημέρα». ⁵ Τότε ο Νικάνωρ είπε: «Και εγώ είμαι κυβερνήτης στη γη και διατάζω να πάρετε τα όπλα και να εκπληρώσετε τις υποχρεώσεις σας απέναντι στο βασιλιά».

Δεν κατόρθωσε όμως να φέρει σε πέρας το σατανικό του σχέδιο.

Ο Ιούδας ενθαρρύνει τους άντρες του να πολεμήσουν

⁶ Ο Νικάνωρ με την αλαζονεία του και τον κομπασμό του σκόπευε να ανεγείρει ένα μνημείο για τις νίκες του εναντίον του Ιούδα. ⁷ Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος όμως είχε πάντα την πεποίθησή του στον Κύριο, και πίστευε πως αναμφίβολα αυτός θα τον βοηθούσε. ⁸ Γι' αυτό και παρότρυνε τους συντρόφους του να μη φοβούνται την επίθεση των ειδωλολατρών. Να θυμούνται πάντα πόσο τους είχε βοηθήσει ο παντοδύναμος Θεός στο παρελθόν και να περιμένουν και τώρα τη νίκη που ο ίδιος θα τους χάριζε πάλι. ⁹ Τους ενθάρρυνε με παραδείγματα από το *νόμο και τους *προφήτες και τους θύμιζε τους αγώνες τους στο παρελθόν. Έτσι τους αναπτέρωνε το ηθικό, για να πολεμήσουν. ¹⁰ Αφού τους προετοίμασε ψυχολογικά, τους έδωσε διαταγές, υπενθυμίζοντάς τους παράλληλα πως δεν θα έπρεπε να εμπιστεύονται τους *εθνικούς, γιατί αυτοί ποτέ δεν κρατούσαν το λόγο τους. ¹¹ Έναν έναν τους άντρες του τους εξόπλισε όχι τόσο με ασπίδες και λόγχες αλλά με το θάρρος από τα γενναία λόγια που τους είπε.

Ακόμη τους διηγήθηκε ένα πολύ ζωντανό όνειρο που είχε δει και που έπρεπε να σπληνίζονται σ' αυτό. Αυτό τους έδωσε απεριγραπτη χαρά, όσο τίποτε άλλο. ¹² Το όνειρο ήταν το εξής: Του παρουσιάστηκε ο *αρχιερέας Ονίας. Ήταν ένας καλοκάγαθος άνθρωπος, σεβάσμιος στις συζητήσεις του και αξιοπρεπής στη συμπεριφορά του, θαυμάσιος ομιλητής κι ενάρετος από τα παιδικά του χρόνια. Αυτός λοιπόν προσευχόταν θερμά με υψωμένα χέρια, για ολόκληρο το ιουδαϊκό έθνος. ¹³ Μετά παρουσιάστηκε στον Ιούδα με τον ίδιο τρόπο ένας άλλος άντρας, σεβάσμιος γέροντας, με μεγαλόπρεπο παρουσιαστικό. ¹⁴ Τότε ο Ονίας είπε: «Αυτός είναι ο προφήτης του Θεού Ιερεμίας, που αγαπάει τους συμπατριώτες του και προσεύχεται διαρκώς για το λαό και την *Ιερουσα-

λήμ». ¹⁵ Ο Ιερεμίας άπλωσε το δεξί του χέρι κι έδωσε στον Ιούδα ένα χρυσό ξίφος λέγοντάς του: ¹⁶ «Πάρε το άγιο ξίφος, δώρο από το Θεό, που μ' αυτό θα συντρίψεις τους εχθρούς».

Η ελπίδα και η αγωνία των Ισραηλιτών

¹⁷ Αυτά τα ωραία και ενθαρρυντικά λόγια του Ιούδα εμπύχωσαν τους νέους και τους παρακίνησαν να φανούν γενναίοι. Η πόλη, τα ιερά τους και ο ναός τους κινδύνευαν. Έτσι οι Ιουδαίοι, μπροστά σ' αυτόν τον κίνδυνο, αποφάσισαν να μην περιμένουν στο στρατόπεδο αλλά να βγουν με γενναιότητα εναντίον των εχθρών και να συμπλακούν μαζί τους, παίρνοντας έτσι τις τύχες τους στα δικά τους χέρια. ¹⁸ Δεν ενδιαφέρονταν και τόσο ν' αγωνιστούν για τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους, τ' αδέρφια τους ή τους συγγενείς τους, όσο για τον άγιο ναό. ¹⁹ Εξάλλου η αγωνία αυτών που θα 'πρεπε να μείνουν στην Ιερουσαλήμ δεν ήταν μικρότερη, γιατί εκείνοι φοβούνταν και αγωνιούσαν για την έκβαση της σύγκρουσης στην ύπαιθρο.

Η προσευχή του Ιούδα πριν τη μάχη

²⁰ Όλοι περίμεναν την αποφασιστική μάχη. Οι εχθροί είχαν προωθήσει το στρατό τους έχοντας το ιππικό τους αριστερά και δεξιά και τους ελέφαντες σε κείρια σημεία. ²¹ Όταν ο Μακκαβαίος είδε τον πολυάριθμο στρατό, την ποικιλία των όπλων και την αγριότητα των θηρίων, επικαλέστηκε τον Κύριο, που κάνει θαυμαστά έργα. Ήξερε πως η νίκη δεν κερδίζεται με τα όπλα αλλά δίνεται από το Θεό κατά την κρίση του σ' εκείνους που το αξίζουν. ²² Έκανε λοιπόν την παρακάτω προσευχή: «Εσύ, Κύριε, τον καιρό του Εζεκία, βασιλιά της Ιουδαίας, έστειλες τον *άγγελό σου και θανάτωσε εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες άντρες από το στρατόπεδο του Σενναχηρείμ. ²³ Και τώρα, Κυρίαρχε των ουρανών, στείλε μπροστά από μας έναν καλό άγγελο, που να σκορπίζει το φόβο και τον τρόμο. ²⁴ Χτύπα με τη μεγάλη σου δύναμη

τους βλάσφημους που επιτεθήκαν ενάντια στον άγιο σου λαό» –έτσι τέλειωσε την προσευχή του.

Ήττα του Νικάνορα

²⁵ Ο Νικάνωρ και ο στρατός του προέλασαν με τον ήχο των σαλπίγγων και με τα πολεμικά τους εμβατήρια. ²⁶ Ο Ιούδας όμως τους άντρες του πήγαιναν στη μάχη επικαλούμενοι το Θεό και προσευχόμενοι. ²⁷ Έτσι, πολεμώντας με τα χέρια τους και προσευχόμενοι με την καρδιά τους σκότωσαν πάνω από τριάντα πέντε χιλιάδες άντρες. Η χαρά τους ήταν μεγάλη, γιατί ο Θεός τούς είχε βοηθήσει με την παρουσία του.

²⁸ Όταν τελείωσε η μάχη και διαλύονταν με πανηγυρισμούς, αναγνώρισαν το Νικάνωρα που ήταν πεσμένος νεκρός με ολόκληρη την πανοπλία του. ²⁹ Με κραυγές και αλαλαγμούς δοξολογούσαν τον Κύριο στη γλώσσα τους.

³⁰ Τότε ο Ιούδας ο Μακκαβαίος, που πάντοτε είχε αγωνιστεί πρώτος με το σώμα και την ψυχή του για χάρη των συμπατριωτών του διατηρώντας πάντα το νεανικό του σφρίγος, διέταξε τους συμπολίτες του να κόψουν το κεφάλι και το δεξί βραχίονα του Νικάνωρα και να τα φέρουν στα Ιεροσόλυμα. ³¹ Όταν έφτασαν στην πόλη, συγκέντρωσε όλο το λαό, έβαλε τους *ιερείς να σταθούν μπροστά στο *θυσιαστήριο και έστειλε να φέρουν αυτούς που βρίσκονταν στο φρούριο. ³² Τους έδειξε το κεφάλι του ασεβή και βλάσφημου Νικάνωρα, καθώς και το δεξί του βραχίονα, που με τόση υπερηφάνεια τον είχε απλώσει εναντίον του αγίου ναού του Παντοκράτορα. ³³ Μετά έκοψε τη γλώσσα του ασεβή Νικάνωρα, λέγοντας ότι θα τη δώσει κομμάτι κομμάτι στα όρνεα και ότι θα κρεμάσει τα υπόλοιπα μέλη του σώματος μπροστά στο ναό, σημάδι του τι έπαθε με την παραφροσύνη του ο Νικάνωρ. ³⁴ Τότε όλοι δοξολόγησαν το δοξασμένο Κύριο στον ουρανό λέγοντας: «Ευλογημένος να είναι αυτός, που φύλαξε αμόλυπτο το ναό του!» ³⁵ Ο Ιούδας κρέμασε το κεφάλι

λι του Νικάνορα από το φρούριο, χειροπιαστή απόδειξη για όλους της βοήθειας που τους είχε στείλει ο Κύριος.

³⁶ Όλη η συνέλευση του λαού έβγαλε κοινό ψήφισμα και αποφάσισαν ότι αυτή η μέρα δε θα 'πρεπε ποτέ να ξεχαστεί, αλλά να τη γιορτάζουν επίσημα κάθε χρόνο, την παραμονή το βράδυ της γιορτής του Μαρδοχαίου.^{Αθ} Αυτή είναι η δέκατη τρίτη μέρα του δωδέκατου *μήνα, ο οποίος στα αραμαϊκά λέγεται *Αδάρ.

Επίλογος

³⁷ Έτσι, λοιπόν, εξελίχθηκαν τα πράγματα

για το Νικάνορα, κι από τότε και μετά η Ιερουσαλήμ περιήλθε στην κυριαρχία των Εβραίων. Εδώ τελειώνω την αφήγησή μου.

³⁸ Αν αυτή είναι καλογραμμένη κι ανταποκρίνεται στα γεγονότα, αυτό ήταν και η δική μου επιθυμία. Κι αν είναι ατελής και μέτρια, εγώ έκανα το καλύτερο που μπορούσα. ³⁹ Είναι γνωστό πως δεν είναι υγιεινό να πίνει κανείς σκέτο κρασί ή σκέτο νερό, ενώ ανακατεμμένα τα δυο έχουν απολαυστική γεύση. Έτσι και ο λόγος, όταν είναι καλογραμμένος, ευχαριστεί το αυτί των αναγνωστών. Μ' αυτό τελειώσα.

^{Αθ} της γιορτής του Μαρδοχαίου. Ενν. η γιορτή των Κλήρων («πουρίμ»), βλ. Εσθ 9,16–17,31.

Γ΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Γ΄ Μακκαβαίων”, αν και φέρει τον ίδιο με τα δύο προηγούμενα τίτλο, αναφέρεται σε εντελώς διαφορετικά με εκείνα γεγονότα τα οποία διαδραματίζονται στην Αίγυπτο και σε παλιότερη από τη μακκαβαϊκή επανάσταση εποχή. Πιθανότατα ο τίτλος του οφείλεται στον παραλληλισμό των διωγμών που αντιμετώπιζαν οι Ιουδαίοι της Αιγύπτου προς εκείνους των συμπατριωτών τους της Παλαιστίνης.

Το Γ΄ Μακκαβαίων γράφτηκε πρωτοτύπως στα ελληνικά, οπότε δεν συμπεριλαμβάνεται στην Εβραϊκή Βίβλο. Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) κατατάσσεται στα “Ιστορικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης.

Θέμα του βιβλίου αποτελεί ένα επεισόδιο της εποχής του Πτολεμαίου Δ΄ του Φιλοπάτορα (221-205 π.Χ.), ο οποίος συγκέντρωσε τους Ιουδαίους της Αλεξάνδρειας στον ιππόδρομο για να καταπατηθούν από ελέφαντες. Με την παρέμβαση δύο αγγέλων ύστερα από προσευχή του ιερέα Ελεάζαρ, οι ελέφαντες καταπάτησαν τους διώκτες των Ιουδαίων, οι οποίοι, μετά τη σωτηρία τους ανέκτησαν τα δικαιώματά τους και θέσπισαν αναμνηστική γιορτή.

Πρόκειται για εποικοδομητικό έργο που τονίζει τη σημασία της προσευχής και την παρέμβαση του Θεού υπέρ του πιστού λαού του. Στόχος του είναι η ενθάρρυνση και η παρηγοριά των Ιουδαίων της Αιγύπτου και η αιτιολόγηση της, αντίστοιχης προς τη γιορτή Πουρίμ της Ανατολής (βλ. εισαγωγή στο βιβλίο της Εσθήρ), τοπικής γιορτής της ιουδαϊκής παροικίας της Αιγύπτου.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Ο Πτολεμαίος επιχειρεί να βεβηλώσει το ναό:	1,1–2,24
2. Οι διωγμοί των Ιουδαίων της Αιγύπτου:	2,25–4,21
3. Η θαυμαστή σωτηρία των Ιουδαίων:	5,1–7,23

Γ΄ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ

Πόλεμος μεταξύ Πτολεμαίου Δ΄ του Φιλοπάτορος και Αντιόχου Δ΄

1 Ο Πτολεμαίος Δ΄ ο Φιλοπάτωρ έμαθε απ' αυτούς που επέστρεφαν από την Παλαιστίνη ότι ο Αντιόχος του πήρε τις χώρες που αυτός είχε κυριεύσει. Τότε διέταξε να κινηθεί το πεζικό και το ιππικό, πήρε μαζί του την αδερφή του την Αρσινόη και εξόρμησε προς τις περιοχές της Ραφίας,^α όπου είχε στρατοπεδεύσει ο στρατός του Αντιόχου. ²Κάποιος θεόδοτος, όμως, εφήρμοσε ένα κακό σχέδιο: Πήρε τους γενναιότερους στρατιώτες του Πτολεμαίου, που ήταν προηγουμένως στην εξουσία του και ήρθε νύχτα στη σκηνή του για να τον σκοτώσει ο ίδιος, ώστε να σταματήσει τον πόλεμο. ³Αλλά ο Δοσίθεος, γιος του Δριμύλου, Ιουδαίος το γένος, που είχε αλλαξοπιστήσει εγκαταλείποντας την πατρογονική του θρησκεία, μετέφερε τον Πτολεμαίο σε άλλη σκηνή κι έβαλε κάποιον άλλο, ασήμαντο, να κοιμηθεί στη σκηνή του. Έτσι αντί για τον Πτολεμαίο σκότωσαν εκείνο τον ασήμαντο.

⁴Η μάχη ήταν σκληρή και η νίκη έκλινε περισσότερο προς τον Αντίοχο. Η Αρσινόη βάζει με τα μαλλιά λυμένα ανάμεσα στους στρατιώτες και τους παρακινούσε να υπερασπιστούν γενναία τους εαυτούς τους, τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους και τους υποσχόταν να δώσει στον καθένα, αν νικήσουν, δύο *μνες χρυσού. ⁵Έτσι, κατά τη συμπλοκή οι εχθροί του Πτολεμαίου σκοτώθηκαν και πολλοί αιχμαλωτίστηκαν. ⁶Αφού ο Πτολεμαίος έγινε κύριος της καταστάσεως, αποφάσισε να επισκεφθεί τις γύρω πόλεις για να τους τονώσει το ηθικό. ⁷Μ' αυτή του την πράξη και μοιράζοντας δώρα στους να-

ούς, έδωσε θάρρος στους υπηκόους του.

Απαίτηση του Φιλοπάτορα να μπει στο ναό

⁸Τότε οι Ιουδαίοι έστειλαν σ' αυτόν άντρες από τη γερουσία και τους γεροντότερους για να τον χαιρετίσουν, να του φέρουν δώρα και να τον συγχαρούν για όσα είχαν γίνει. Εκείνος προθυμοποιήθηκε να τους επισκεφθεί το γρηγορότερο.

⁹Ήρθε στα Ιεροσόλυμα με σκοπό να θυσιάσει στον ύψιστο Θεό και να τον ευχαριστήσει και κατά κάποιον τρόπο να κάνει ό,τι όφειλε στον ιερό εκείνον τόπο. Όταν ήρθε και στο *ναό, έμεινε κατάπληκτος από την ωραιότητά του κι από τη φροντίδα που καταβαλλόταν εκεί. ¹⁰Θάυμασε την τάξη του ναού και θέλησε να μπει κιόλας στο ενδότερο τμήμα του.

¹¹Οι Ιουδαίοι τού εξήγησαν ότι αυτό δεν έπρεπε να γίνει, γιατί ούτε στους λαϊκούς Ιουδαίους επιτρεπόταν να μπουν στο ναό^β ούτε καν στους *ιερείς, παρά μόνο στον επικεφαλής τους, τον *αρχιερέα, και σ' αυτόν μία φορά το χρόνο. Ο Πτολεμαίος όμως με κανέναν τρόπο δεν τους άκουγε. ¹²Μολονότι μάλιστα διαβάστηκε μπροστά του ο *νόμος, ούτε τότε παραιτήθηκε από την αξιώσή του να μπει στο ναό, και τους είπε: «Κι αν όλοι αυτοί στερήθηκαν τούτη την τιμή, εγώ δεν πρέπει να τη στερηθώ». ¹³Τότε ρώτησε να μάθει για ποιο λόγο, όταν έμπαινε σ' όλους τους άλλους ναούς, κανείς από τους παρευρισκομένους δεν τον εμπόδιζε. ¹⁴Και κάποιος απερίσκεπτα και για να κάνει επίδειξη, απάντησε: «Και αυτό κακώς γινόταν». ¹⁵Μετά απ' αυτό, είπε για κάποιο λόγο ο βασιλιάς: «Εγώ θα μπω, είτε το θέλουν αυτοί είτε όχι».

^αΡαφία Πόλη νοτιώς της Γάζας, όχι μακριά από τη Μεσόγειο θάλασσα Το 217 π Χ ο Πτολεμαίος Δ΄ νίκησε τον Αντίοχο Γ΄ και τον υποχρέωσε να εγκαταλείψει την Παλαιστίνη ^βΜε τη λ ναός εδώ εννοούνται τα άγια των αγίων

¹⁶ Οι ιερείς με τις στολές τους είχαν γονατίσει και παρακαλούσαν τον ύψιστο Θεό να τους βοηθήσει στην κατάσταση που βρίσκονταν, και ν' αποτρέψει το βασιλιά, ο οποίος επιχειρούσε την ασεβή αυτή πράξη· κι ο ναός ανηχούσε από τους θρήνους τους. ¹⁷ Τότε όσοι είχαν απομείνει στην πόλη τaráχτηκαν κι έτρεξαν προς τα 'κει, γιατί κατάλαβαν ότι κάτι παράξενο συνέβαινε. ¹⁸ Οι κοπέλες που ήταν κλεισμένες στα δωμάτιά τους μαζί με τις μανάδες τους, έτρεχαν έξω κι έβαζαν χρώμα στα μαλλιά τους· και οι πλατείες της πόλης βούιζαν από τους θρήνους και τους στεναγμούς τους. ¹⁹ Οι ντροπαλές νεόνυμφες άφηναν κι αυτές τους νυφικούς θαλάμους όπου έμεναν και χωρίς καμιά συστολή έτρεχαν από κάθε κατεύθυνση μέσα στην πόλη. ²⁰ Οι μανάδες και οι τροφοί άφηναν εδώ κι εκεί τα βρέφη τους, άλλες στα σπίτια κι άλλες στους δρόμους και συγκεντρώνονταν κατευθείαν στον περιλαμπρο ναό. ²¹ Οι συγκεντρωμένοι στο ναό έκαναν κάθε είδους προσευχές ενάντια στις ασεβείς πράξεις που επιχειρούσε ο Φιλοπάτωρ.

²² Οι τολμηρότεροι απ' αυτούς πολίτες δεν ανέχονταν να πραγματοποιήσει την απόφασή του. ²³ Όρμησαν, λοιπόν, φωνάζοντας και κρατώντας τα όπλα τους, για να πεθάνουν με θάρρος για τον πατρογονικό νόμο τους. Προκάλεσαν μεγάλη ταραχή στο ναό και μόλις και μετά βίας συγκρατήθηκαν από τους γέροντες κι από τα άλλα μέλη της γερουσίας και ξαναγύρισαν πάλι στη στάση της προσευχής. ²⁴ Στο μεταξύ το πλήθος συνέχιζε να προσεύχεται όπως και πρωτύτερα. ²⁵ Τα μέλη της γερουσίας που ήταν γύρω από το βασιλιά προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να ματαιώσουν την ασεβή απόφαση και το κακό σχέδιο που είχε συλλάβει να εκτελέσει. ²⁶ Ο Φιλοπάτωρ, όμως, αποθρασύνθηκε και αγνοώντας όλες τις παρακλήσεις πλησίαζε περισσότερο στο ναό, με την πεποίθηση πως θα πραγματοποιήσει αυτό που είχε εξαγγείλει. ²⁷ Ακόμα και η ακολουθία του, βλέποντας όλα αυτά, έτρεξαν να παρακαλέ-

σουν μαζί με τους Ιουδαίους τον παντοδύναμο Θεό να βοηθήσει στην παρούσα κατάσταση και να μην παραβλέψει την ασεβή αυτή πράξη. ²⁸ Οστόσο, από τις συνεχείς ομαδικές και πονεμένες κραυγές του πλήθους δημιουργείτο απεριγράπτη βουή, ²⁹ και νόμιζε κανείς πως όχι μόνον οι άνθρωποι αλλά και τα τείχη και όλη η γη φώναζαν. Όλοι προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να βεβηλωθεί ο ναός.

Η προσευχή του αρχιερέα Σίμωνα

2 Τότε ο *αρχιερέας Σίμων γονάτισε μπροστά στο *ναό, ύψωσε ήρεμα τα χέρια του και είπε αυτή την προσευχή:

² «Κύριε, Κύριε, βασιλιά του ουρανού και κυρίαρχε όλης της κτίσεως, πανάγιε, μόνη κυρίαρχε, παντοδύναμε, πρόσεξέ μας που βασανίζομαστε από έναν ασεβή και βέβηλο άνθρωπο, ο οποίος περφηανεύτηκε με αυθάδεια για τη δύναμή του.

³ «Εσύ δημιουργήσες και κυβερνάς τα πάντα, είσαι δίκαιος και τιμωρείς αυτούς που ενεργούν με ασέβεια και υπερηφάνεια. ⁴ Εσύ κατέστρεψες με κατακλυσμό αυτούς που διέπρατταν αδικίες στα παλιά τα χρόνια, ανάμεσα στους οποίους ήταν οι γίγαντες, που συμπεριφέρονταν με αυθάδεια, στηριγμένοι στη δύναμή τους. ⁵ Εσύ κατέκαψες με φωτιά και θειάφι τους κατοίκους των *Σοδόμων και τους έκανες παράδειγμα για τους μεταγενέστερους, γιατί συμπεριφέρονταν με ασέβεια και είχαν γίνει διαβόητοι για τη διαφθορά τους. ⁶ Εσύ τιμώρησες με πολλούς και διάφορους τρόπους τον υπερήφανο Φαραώ, που είχε υποδουλώσει τον άγιο λαό σου τον *Ισραήλ, και με όλες αυτές τις τιμωρίες τού έδειξες τη μεγάλη δύναμή σου. ⁷ Αυτόν που καταδίδωξε το λαό σου με πολεμικές άμαξες και πολυάριθμο στρατό, τον βούλιαξες στα βάθη της θάλασσας· εκείνους όμως που είχαν εμπιστοσύνη σ' εσένα, τον κυρίαρχο όλης της κτίσεως, τους πέρασες με ασφάλεια απ' αυτήν. ⁸ Ο λαός σου είδε τα έργα σου και δοξολόγησαν εσένα τον παντοδύναμο.

9 »Εσύ, βασιλιά μας, όταν δημιούργησες την απέραντη και απροσμέτρητη γη, εξέλεξες την πόλη αυτή και ξεχώρισες τούτον εδῶ τον τόπο για να λατρεύεται το *ὄνομά σου, εσύ που δεν έχεις ανάγκη από τίποτε. Αυτόν τον ναό, όταν τον ολοκλήρωσες, τον τίμησες με τη μεγαλόπρεπη παρουσία σου, για να δοξάζεται το μεγάλο και τιμημένο ὄνομά σου.¹⁰ Επειδή, λοιπόν, αγαπᾶς τον ισραηλιτικό λαό, υποσχέθηκες ότι αν τυχόν απομακρυνθούμε από σένα και μας βρουν στενοχώριες και έρθουμε στον τόπο αυτό και προσευχηθούμε, θα ακούσεις την προσευχή μας.¹¹ Πράγματι, είσαι αξιόπιστος κι αληθινός.¹² Πολλές φορές όταν καταπιεστήκαν οι πρόγονοί μας τους βοήθησες στις θλίψεις τους και τους γλίτωσες από μεγάλους κινδύνους.¹³ Και τώρα, ἅγιε βασιλιά, ταλαιπωρούμαστε από τις πολλές και μεγάλες αμαρτίες μας· έχουμε υποταχθεί στους εχθρούς μας κι έχουμε παραλύσει από την αδυναμία.

14 »Στην κατάπτωσή μας όμως αυτή, ετούτος ο βέβηλος και ασεβής βασιλιάς προσπαθεί να εξευτελίσει αυτόν τον ἅγιο τόπο, που είναι αφιερωμένος στο ἔνδοξο ὄνομά σου εδῶ κάτω στη γη.¹⁵ Γιατί ἡ κατοικία σου, που είναι ο υπέρτατος ουρανός, είναι απλησίαστη στους ανθρώπους.¹⁶ Επειδή, ὁμως, ευδόκησες ἡ ἔνδοξη παρουσία σου να κατοικεί μαζί με τον ισραηλιτικό λαό, γι' αυτό έχεις αγιάσει τον τόπο αυτό.¹⁷ Μην τιμωρήσεις, λοιπόν, εμάς με την βέβηλη πράξη εκείνων και μην κατακρίνεις εμάς, που αυτοί μολύνουν το ναό, για να μην υπερηφανευθούν οι παράνομοι πάνω στο θυμό τους ούτε να χαρούν, λέγοντας με την αυθάδικη γλώσσα τους:¹⁸ "εμείς καταπατήσαμε τον ἅγιο ναό, όπως καταπατήσαμε και τους ειδωλολατρικούς ναούς".

19 »Σβήσε τις αμαρτίες μας και συγχώρησε τα σφάλματά μας και δείξε την αγάπη σου την ώρα αυτή.²⁰ Ἄς έρθει να μας βρει γρήγορα το ἑλεός σου· κάνε να σε δοξολογήσουν οι ταπεινοί και οι συντριμμένοι στην ψυχὴ και χάρισέ μας *ειρήνη».

Η τιμωρία του Θεού

²¹ Στο σημείο αυτό, ο παντογνώστης και προαιώνιος, ο πανάγιος Θεός, άκουσε την παράκληση των δικαίων και τιμώρησε το Φιλοπάτορα, ο οποίος με τόση ασέβεια και αυθάδεια περηφανεύτηκε.²² Τον ταρακούνησε πέρα δώθε σαν καλάμι που το κουνάει ο άνεμος και έπεσε κάτω στο έδαφος αναισθητός. Παρέλυσαν τα μέλη του χωρίς να μπορεί να αρθρώσει λέξη, χτυπημένος από τη δίκαιη τιμωρία.²³ Μετά απ' αυτό, όταν οι *φίλοι και οι σωματοφύλακές του είδαν τη βαριά τιμωρία που τον χτύπησε, φοβήθηκαν μην πεθάνει· τον έσυραν λοιπόν γρήγορα έξω σαστισμένοι και γεμάτοι τρόμο.²⁴ Όταν μετά από λίγο ο Φιλοπάτωρ συνήλθε, δεν μετανόησε, παρά την τιμωρία που υπέστη, αλλά αναχώρησε από την Ίερουσαλήμ εκστομίζοντας φοβερές απειλές.

Η αντίδραση του Φιλοπάτορα

²⁵ Φτάνοντας στην Αίγυπτο, ο Φιλοπάτωρ, συνέχισε την κακία του παρασυρμένος από τους συμπότες και τους *φίλους του, που αναφέρθηκαν προηγουμένως, και που δεν είχαν ιδέα από δικαιοσύνη.²⁶ Δεν αρκέστηκε στις αναρίθμητες ακολασίες του, αλλά έφτασε και σε τέτοιο βαθμό αυθάδεια, ώστε παντού διέδιδε συκοφαντίες εναντίον των Ιουδαίων και πολλοί από τους φίλους του παρασύρονταν από τις διαθέσεις του.

²⁷ Αποφάσισε λοιπόν και δημόσια να κατηγορήσει το έθνος μας. Έστησε μια στήλη πάνω στον πύργο του παλατιού και χάραξε μια επιγραφή που έλεγε:²⁸ «Όσοι Ιουδαίοι δεν θυσιάζουν σ' εμένα, δεν επιτρέπεται να μπαίνουν στους ναούς τους. Να καταγραφούν ὁμως ὅλοι οι Ιουδαίοι σε καταλόγους και να γίνουν δούλοι. Κι όσοι αντιδρούν, να συλλαμβάνονται με τη βία και να εκτελούνται.²⁹ Αυτοί που θα απογράφονται, θα σηματοδεύονται στο σώμα τους με πυρακτωμένο σίδηρο με το σήμα του θεού Διονύσου, δηλαδή ένα φύλλο κισσού και θα υποβιβάζονται στην ταπεινή κοινωνική θέση που προαναφέρθηκε».

³⁰Για να μη γίνει, όμως, μισητός στο σύ- νολο των Ιουδαίων, πρόσθεσε: «Αν υπάρ- χουν, ωστόσο, Ιουδαίοι που θέλουν να προ- σχωρήσουν σ' εκείνους που έχουν μνηθεί στα μυστήρια, αυτοί θα έχουν το δικαίωμα να εξισώνονται με τους πολίτες της Αλεξάν- δρειας».

³¹Μερικοί, λοιπόν, που απέφευγαν να πά- νε στην πόλη της ευσέβειας,^δ επιπόλαια σκεπτόμενοι υποχώρησαν εύκολα, γιατί πί- στεψαν ότι θ' αποκτήσουν μεγάλη δόξα από την επικοινωνία τους με το βασιλιά. ³²Οι πε- ρισσότεροι όμως έμειναν σταθεροί με γεν- ναιότητα και δεν απομακρύνθηκαν από την πίστη τους· πρόσφεραν μάλιστα άφοβα τα χρήματα που είχαν για να ζήσουν, προκειμέ- νου ν' αποφύγουν την απογραφή. ³³Έλπιζαν ότι στο μεταξύ ο Θεός θα τους βοηθούσε. Εκείνους που απομακρύνονταν τους μισού- σαν και τους θεωρούσαν εχθρούς· δεν είχαν καμιά επικοινωνία και κοινωνική σχέση μαζί τους.

Ο Φιλοπάτωρ ξεσηκώνει διωγμό κατά των Ιουδαίων

3 Όταν τα έμαθε αυτά ο ασεβής βασιλιάς, οργίστηκε αφάνταστα όχι μόνο εναντίον των Ιουδαίων της Αλεξανδρείας αλλά περισ- σότερο εναντίον των Ιουδαίων που κατοι- κούσαν στην ύπαιθρο. Διέταξε, λοιπόν, να τους συγκεντρώσουν όλους γρήγορα σ' ένα μέρος και να τους εκτελέσουν με το χειρό- τερο τρόπο.

²Στο μεταξύ, διαδίδονταν διάφορες δυ- σφημιστικές πληροφορίες εναντίον του ιου- δαϊκού γένους από κείνους που είχαν απο- φασίσει να τους κάνουν κακό· έτσι δινόταν α- φορμή να πραγματοποιήσουν τα σχέδιά τους, σαν να ήταν οι Ιουδαίοι που τους εμ- πόδιζαν να εφαρμόσουν τους νόμους και τα έθιμά τους. ³Οι Ιουδαίοι έτρεφαν αμείωτη α- γάπη και αφοσίωση στους Έλληνες βασιλιά- δες. ⁴Επειδή όμως σέβονταν το Θεό και ζού- σαν σύμφωνα με το νόμο του, αρνούνταν να φάνε τα φαγητά που έτρωγαν όλοι οι άλλοι.

Γι' αυτό πολλοί δεν τους συμπαθούσαν. ⁵Ε- πειδή όμως διακρίνονταν για την καλή και δι- καιη συμπεριφορά τους προς όλους τους αν- θρώπους, είχαν αποκτήσει την εκτίμηση των *εθνικών. ⁶Βέβαια, οι φανατικοί εθνικοί δε λάμβαναν καθόλου υπόψη τους την πανθο- μολογούμενη καλή διαγωγή των Ιουδαίων. ⁷Έτσι, για να εξηγήσουν την άρνησή τους να προσκυνήσουν το βασιλιά και με την αποχή τους από ορισμένες τροφές, διέδιδαν ότι οι Ιουδαίοι δεν ήταν φιλικοί προς το βασιλιά ου- τε προς το στρατό αλλά ήταν εχθροί και αν- τίθετοι σε κάθε βασιλική ενέργεια. Υπήρχε, λοιπόν, μεγάλη δυσφήμιση εναντίον των Ιου- δαίων της υπαίθρου. ⁸Οι εθνικοί όμως που κατοικούσαν στην πόλη και που δεν είχαν ζη- μιωθεί σε τίποτα, έβλεπαν την ανεξήγητη α- ναταραχή σε βάρος των Ιουδαίων και τις τα- ραχές που γίνονταν, αλλά δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτε για να τους βοηθήσουν. Αλλά επειδή η κατάσταση γινόταν αφόρητη, προ- σπαθούσαν να τους παρηγορήσουν. ⁹Αγανα- κτισμένοι έλεγαν ότι η κατάσταση θ' αλλά- ξει, γιατί δεν ήταν δυνατό να αφεθεί έτσι να καταστραφεί ένα τόσο μεγάλο έθνος, που κανένα κακό δεν τους είχε κάνει. ¹⁰Επίσης, πολλοί γείτονες των Ιουδαίων ή φίλοι και συ- νάδελφοί τους στο εμπόριο τους πλησίαζαν κρυφά και τους υπόσχονταν αμέριστη συμ- παράσταση και κάθε είδους βοήθεια.

¹¹Ο Φιλοπάτωρ, λοιπόν, περήφανος για την εφήμερη επιτυχία του, αλλά αγνοώντας τη δύναμη του μεγάλου Θεού και πιστευόν- τας ότι το σχέδιό του θα ίσχυε για πάντα, ε- ξέδωσε εναντίον τους το ακόλουθο διάταγ- μα:

¹²«Ο βασιλιάς Πτολεμαίος ο Φιλοπάτωρ εύ- χομαι στους στρατηγούς και στους στρατιώ- τες της Αιγύπτου και κάθε τόπου υγεία και χαρά. ¹³Είμαι κι εγώ καλά και οι υποθέσεις του βασιλείου μου.

¹⁴»Η εκστρατεία μου στην *Ασία, για την οποία κι εσείς γνωρίζετε, τελείωσε καλά, με τη μεγάλη βοήθεια του Θεού, κι όπως επιθυ-

μούσα. ¹⁵ Νομίζω ότι καταφέραμε να κρατήσουμε υποταγμένους τους λαούς της Κοίλης Συρίας^ε και Φοινίκης όχι με τη δύναμη των όπλων, αλλά με την επιεικεία και την ανεκτικότητα κι επειδή τους φερθήκαμε με κατανόηση

¹⁶ »Στους ναούς των πόλεων χάρισα πολλά χρήματα κι αποφάσισα να ανεβώ και στα Ιεροσόλυμα για να τιμώσω με την παρουσία μου το ναό εκείνων των αμαρτωλών, που πάντα θα είναι ανόητοι. ¹⁷ Αυτοί δέχτηκαν την παρουσία μου μόνο με τα λόγια κι όχι ειλικρινά, γιατί όταν θέλησα να μπω στο ναό τους και να τιμώσω τα έξοχα και ωραιότατα αφιερώματά τους, ¹⁸ εκείνοι παρασυρμένοι από την υπερηφάνεια των προγόνων τους με εμπόδισαν, γιατί δεν είχαν δοκιμάσει τη δύναμή μου, αφού μόνο την επείκειά μου προς όλους ήξεραν. ¹⁹ Έδειξαν αποκάλυπτα την έχθρα τους εναντίον μου· μόνον αυτοί απ' όλους τους λαούς, περήφανοι καθώς είναι, δεν είχαν ποτέ διάθεση να προσφέρουν κάτι αληθινό στους βασιλιάδες ή στους ευεργέτες τους.

²⁰ »Εγώ, όπως όφειλα, φέρθηκα με επιεικεία σε όλους τους λαούς που συνάντησα. Όταν όμως επέστρεψα νικητής στην Αίγυπτο, φέρθηκα στους Ιουδαίους ανάλογα με την ανοησία τους. ²¹ Παρ' όλα αυτά έκανα σε όλους γνωστό ότι δεν κρατώ κακία στους εδω όμοεθνείς των Ιουδαίων. Επειδή ήθελα τη συμμαχία τους και επειδή έχουν από παλιά υπηρετήσει σε αναριθμητές εμπιστευτικές υποθέσεις, αποπειράθηκα να τους αλλάξω και προσφέρθηκα να τους κάνω πολίτες της Αλεξάνδρειας και να γίνουν κι αυτοί μέτοχοι των αιωνίων ιεροτελεστιών μας.

²² »Αυτοί όμως πήραν το πράγμα αντίθετα και με την έμφυτη κακία τους απώθησαν την καλοσύνη μου και συνέχεια το μυαλό τους είναι στο κακό. ²³ Όχι μόνο αρνήθηκαν το πολύτιμο δικαίωμα να γίνουν πολίτες της Αλεξάνδρειας, αλλά μισούν κιόλας με τα λόγια τους και με τη σιωπή τους όσους λίγους απ' ανάμεσά τους φέρνονται σ' εμάς με συμ-

πάθεια Διατηρούν την απατηλή ιδέα ότι με τις ραδιουργίες τους θα οδηγήσουν στην καταστροφή εμένα και τις υποθέσεις μας.

²⁴ »Γι' αυτό, επειδή έχω πεισθεί με αποδείξεις ότι αυτοί ούτως ή άλλως έχουν κακή διάθεση εναντίον μας, πρέπει να λάβω τα μέτρα μου, μήπως σε καμιά ξαφνική μελλοντική επανάσταση εναντίον μας, έχουμε αυτούς τους προδότες, τους βάρβαρους εχθρούς μας, στα νώτα μας. ²⁵ Βας διατάζω, λοιπόν, αμέσως μόλις λάβετε την επιστολή αυτή, να μου στείλετε σιδεροδέσμιους μαζί με τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους όσους Ιουδαίους ζουν ανάμεσά σας. Θα τους υποβάλετε σε εξευτελισμούς και βασανιστήρια, ώστε να οδηγηθούν σε φοβερό, ατιμωτικό θάνατο, όπως ταιριάζει στους εχθρούς μας. ²⁶ Πιστεύω πως όταν όλοι αυτοί τιμωρηθούν μαζικά, από τότε και μετά η θέση του κράτους μας θα γίνει σαφώς ασφαλέστερη και πολύ καλύτερη.

²⁷ »Όποιος κρύψει κάποιον Ιουδαίο, είτε γέρο είτε μικρό παιδί ακόμα και βρέφη που θηλάζουν, θα πεθάνει με φοβερά βασανιστήρια, με τυμπανισμό,^ς αυτός και όλη η οικογένειά του. ²⁸ Όποιος όμως θελήσει να καταγγείλει έναν πιστό Ιουδαίο, θα πάρει την περιουσία του καταγγελομένου κι από το βασιλικό θησαυροφυλάκιο δύο χιλιάδες δραχμές επίσης και τιμηθεί με την ελευθερία του. ²⁹ Κάθε τόπος γενικά, όπου θα ανακαλυφθεί να κρύβεται κάποιος Ιουδαίος, θα ερημωθεί, θα καεί και θα είναι για πάντα άχρηστος σε κάθε άνθρωπο και για κάθε χρήση».

³⁰ Σ' αυτό το ύφος ήταν γραμμένη η επιστολή.

Οι Ιουδαίοι οδηγούνται αιχμάλωτοι στην Αλεξάνδρεια

4 Παντού όπου έφτανε αυτή η διαταγή στους ειδωλολάτρες γινόταν πλούσιο γεύμα με έξοδα του δημοσίου, με αλαλαγμούς και χαρές. Έτσι τώρα εκδηλώνονταν άφοβα το μίσος τους εναντίον των Ιουδαίων

^εΚοίλη Συρία Βλ υποσ εις Α' Μακ 10,69 ^ςμε τυμπανισμό Είδος βασανιστηρίου

που είχε από παλιά ριζώσει στην καρδιά τους. ² Στους Ιουδαίους όμως επικρατούσε απεριγράπτη θλίψη· όλοι έκλαιγαν και θρηνολογούσαν με δυνατές κραυγές. Η καρδιά τους συγκλονιζόταν από τους στεναγμούς και παντού θρηνούσαν για την αναπάντεχη καταστροφή που ξέσπασε τόσο ξαφνικά εναντίον τους. ³ Ποιος νομός, ποια πόλη και γενικά ποιος κατοικημένος τόπος ή ποιος δρόμος δε γέμιζε από θρήνους και οδυρμούς για όλες αυτές τις εξελίξεις! ⁴ Οι στρατηγοί ξεσήκωσαν ομαδικό διωγμό με αφάνταστη σκληρότητα σε κάθε πόλη. Τόση ήταν η κακομεταχείριση, που από τις ασυνήθιστες τιμωρίες μερικοί από τους εχθρούς που είχαν στοιχειώδη αισθήματα κι επειδή ήταν αβέβαιο το τέλος και της δικής τους ζωής, έκλαιγαν βλέποντας το φοβερό κατατρεγμό.

⁵ Πλήθος μεταφέρονταν οι γέροντες με τα πυκνά κάτασπρα μαλλιά· τους ανάγκαζαν να βαδίζουν γρήγορα καμπουριασμένοι με βαριά από τα γηρατειά πόδια κι έτσι έπεφταν κάτω από τα δυνατά χτυπήματα που αδιάντροπα τους έδιναν. ⁶ Οι νιόνυμφες, που μόλις είχαν εγκατασταθεί στο νυφικό τους δωμάτιο για τη συζυγική ζωή, θρηνούσαν αντί να χαίρονται κι ανακάτευαν με χώμα τα αρωματισμένα τους μαλλιά. ⁷ Τις οδηγούσαν κι αυτές ομαδικά μακριά, χωρίς μαντίλι στο κεφάλι κι αντί να τραγουδούν νυφικά τραγούδια, έλεγαν μοιρολόγια γιατί ήταν πληγωμένες από τα βασανιστήρια των ειδωλολατρών. ⁸ Σύρονταν δημόσια με τη βία και δεμένες, ώσπου να μουν στα πλοία. ⁹ Οι άντρες τους, που ήταν στο άνθος της ηλικίας τους, είχαν στο λαιμό τους θηλιές αντί για γαμπριάτικα στεφάνια και περνούσαν τις υπόλοιπες μέρες του γάμου τους με θρήνους αντί για χαρές και νεανική ανεμελιά, γιατί τώρα αντίκρυζαν το θάνατο. ¹⁰ Μεταφέρονταν σιδεροδέσμοι στα πλοία σαν τα ζώα άλλοι δεμένοι από το λαιμό στα κάτεργα των πλοίων, άλλοι ασφαλισμένοι σφιχτά με δυνατό δεσμά από τα πόδια. ¹¹ Ακόμα τους είχαν βάλει πάνω από τα κεφάλια τους σανίδες, τη

μία κοντά στην άλλη, για να έχουν σκοτάδι από παντού· σ' όλο το ταξίδι τους μεταχειρίζονταν σαν κακούργους. ¹² Όταν έφτασαν σ' έναν τόπο που ονομαζόταν Σχεδία και τελείωσε το ταξίδι όπως είχε καθορίσει ο βασιλιάς, δόθηκε διαταγή να τους κλείσουν στον ιππόδρομο που ήταν μπροστά από την πόλη και περιβαλλόταν από μια ψηλή μάντρα. Ο χώρος ήταν κατάλληλος για παραδειγματική τιμωρία. Όλοι όσοι έρχονταν προς την πόλη και όσοι έβγαιναν προς την ύπαιθρο έβλεπαν το θέαμα. Στους έγκλειστους δεν επιτρεπόταν να επικοινωνούν με τους στρατιώτες ούτε γενικά να βγαίνουν από τη μάντρα.

¹³ Παρ' όλα αυτά, ο βασιλιάς πληροφορήθηκε ότι οι Ιουδαίοι της πόλης έβγαιναν κρυφά από την πόλη πολύ συχνά για να θρηνήσουν την άδοξη συμφορά των συμπατριωτών τους. ¹⁴ Τότε οργίστηκε και διέταξε να κάνουν και σ' αυτούς ακριβώς τα ίδια, όπως και στους έγκλειστους, επιβάλλοντάς τους ακριβώς την ίδια τιμωρία. ¹⁵ Διέταξε ακόμη να καταγραφούν όλοι οι Ιουδαίοι ονομαστικά, όχι για να εργαστούν στα καταναγκαστικά έργα, όπως είχε διαδοθεί αρχικά, αλλά, αφού βασανιστούν με τα διατεταγμένα βασανιστήρια, να εξολοθρευτούν μέσα σε μια μέρα. ¹⁶ Η απογραφή τους γινόταν με απάνθρωπη βιασύνη και ζηλευτή επιμέλεια από την ανατολή του ήλιου μέχρι τη δύση επί σαράντα μέρες χωρίς να μπορεί να τελειώσει.

¹⁷ Στο μεταξύ ο βασιλιάς, πάντα ευδιάθετος και πανευτυχής, διοργάνωνε σ' όλους τους ειδωλολατρικούς ναούς φαγοπότια. Με τη σκέψη παρασυρμένη μακριά από την αλήθεια και με στόμα βέβηλο επαινούσε τα είδωλα που ήταν κουφά και δεν μπορούσαν να τους μιλήσουν ή να τους βοηθήσουν, και ξεστόμιζε για τον ύπιστο Θεό βλάσφημα λόγια. ¹⁸ Αφού όμως πέρασε το χρονικό διάστημα που προαναφέρθηκε, οι γραμματείς ανέφεραν στο βασιλιά ότι δεν μπορούσαν να τελειώσουν την απογραφή των Ιουδαίων, γιατί το πλήθος τους ήταν αμέτρητο.

οι περισσότεροι βρίσκονταν στην ύπαιθρο, άλλοι ακόμα δεν είχαν συγκεντρωθεί στα σπίτια τους και άλλοι ήταν σε διάφορους τόπους, ώστε ήταν αδύνατο σ' όλους τους στρατηγούς της Αιγύπτου να τους συγκεντρώσουν.¹⁹⁻²⁰ Ο βασιλιάς κατηγόρησε τότε τους στρατηγούς με σκληρότητα ότι είχαν δωροδοκηθεί για να μηχανευθούν τη ματαίωση της απογραφής· τελικά όμως, όταν αυτοί του απέδειξαν ότι ακόμα και το χαρτί και οι πέννες που χρησιμοποιούσαν για την καταγραφή είχαν τελειώσει, πείσθηκε απόλυτα.²¹ Αυτό βέβαια ήταν έργο της ακαταμάχητης φροντίδας εκείνου που από τον ουρανό βοηθάει πάντοτε τους Ιουδαίους.

Σχέδιο για την εξόντωση των Ιουδαίων

5 Τότε ο βασιλιάς, γεμάτος οργή και πίκρα, αποφασισμένος για όλα, κάλεσε τον Έρμωνα, που είχε τη φροντίδα των πολεμικών ελεφάντων² και τον διέταξε την άλλη μέρα να ποτίσει με πολλές χούφτες λιβάνι και άφθονο ανόθευτο κρασί όλους τους ελέφαντες, περί τους πεντακόσιους, και εξαγριωμένους από τη μεγάλη δόση του μείγματος να τους οδηγήσουν μέσα στον ιππόδρομο για να ποδοπατήσουν τους Ιουδαίους.³ Ο ίδιος, αφού έδωσε τις διαταγές, επιδόθηκε στο φαγοπότι συγκεντρώνοντας γύρω του τους καλύτερους φίλους του και όσους από το στρατό ήταν εχθροί των Ιουδαίων.⁴ Παράλληλα ο Έρμωνας, με μεγάλη επιμέλεια φρόντιζε να εκτελεσθεί η διαταγή.⁵ Οι στρατιώτες που θα υλοποιούσαν τη διαταγή βγήκαν το βράδυ και έδεναν τα χέρια των δυστυχισμένων Ιουδαίων και φρόντιζαν να τους φυλάνε καλά όλη τη νύχτα· πίστευαν ότι το έθνος των Ιουδαίων θα καταστρεφόταν με μας.

⁶ Αλλά οι Ιουδαίοι, που στα μάτια των *εθνικών φαίνονταν εντελώς απροστάτευτοι εξαιτίας των ταλαιπωριών και των δεσμών που τους έζωναν από παντού,⁷ έκραξαν όλοι μαζί με ακατάπαυστες φωνές και δάκρυα προς τον παντοκράτορα Κύριο, τον κυ-

ρίαρχο κάθε δύναμης, τον πολυεύπλαχνο Θεό τους και Πατέρα, παρακαλώντας⁸ να ματαιώσει την εναντίον τους απόφαση του ασεβή βασιλιά, και με κάποια θαυματουργή του εμφάνιση να τους απαλλάξει από τον άμεσο θάνατο που αντιμετώπιζαν.⁹ Η προσευχή τους αυτή ανέβαινε αδιάκοπα στον ουρανό.

¹⁰ Ο Έρμωνας πότισε τους άγριους ελέφαντες με μεγάλη δόση κρασί και λιβάνι ώστε να μεθύσουν, και παρουσιάστηκε στα ανάκτορα πολύ πρωί, για να αναφέρει σχετικά στο βασιλιά.¹¹⁻¹² Ο Κύριος όμως, που από τα παλιά χρόνια χορηγεί σ' αυτούς που θέλει, νύχτα και μέρα, το ύψιστο αγαθό, δηλαδή τον ύπνο, έδωσε και στο βασιλιά να καταληφθεί από έναν γλυκό και βαθύ ύπνο κι έτσι απέτυχε πλήρως στο παράνομο σχέδιό του και αποπροσανατολίστηκε τελείως η πεισματική σκέψη του.¹³ Οι Ιουδαίοι αφού διέφυγαν το θάνατο την ώρα που είχε οριστεί, δοξολογούσαν τον άγιο και σπλαχνικό Θεό τους που είχε δείξει στα υπερήφανα έθνη την ακαταμάχητη δύναμή του.

¹⁴ Τη δέκατη^η ώρα περίπου, αυτός που είχε οριστεί για τις προσκλήσεις, βλέποντας τους καλεσμένους συγκεντρωμένους, στο στάδιο, πλησίασε και σκούνησε το βασιλιά να σηκωθεί.¹⁵⁻¹⁶ Τον ξύπνησε με δυσκολία και τον πληροφορήσε ότι ο χρόνος για το συμπόσιο είχε πια περάσει. Ο βασιλιάς συλλογίστηκε όλες τις εξηγήσεις που του έδωσε ο υπεύθυνος, αλλά μετά άρχισε πάλι να πίνει και διέταξε τους καλεσμένους να καθίσουν μαζί του.¹⁷ Όταν κάθισαν όλοι, τους πρότρεπε να απολαύσουν το πλούσιο φαγητό και να διασκεδάσουν, αφού συμμετείχαν σ' ένα τόσο τιμητικό γι' αυτούς συμπόσιο.¹⁸ Κι ενώ η διασκέδαση προχωρούσε, ο βασιλιάς κάλεσε τον Έρμωνα και απειλώντας τον αυστηρά ζητούσε να μάθει για ποιο λόγο είχε αφήσει τους Ιουδαίους εκείνη την ημέρα να ζουν.¹⁹ Αυτός του εξήγησε ότι η διαταγή του είχε κιόλας από τη νύχτα εκτελεσθεί και του επιβεβαίωσαν και οι φίλοι του.²⁰ Τότε ο

βασιλιάς έδειξε μεγαλύτερη σκληρότητα από τον Φάλαρι^θ και είπε: «Αυτό οι Ιουδαίοι το χρωστούν στο σημερινό μου ύπνο. Ετοιμάσε όμως χωρίς αναβολή κατά τον ίδιο τρόπο τους ελέφαντες, για να εξοντώσουν την επόμενη μέρα τους ανυπότακτους αυτούς Ιουδαίους».

²¹ Ο βασιλιάς έδωσε τις διαταγές του και όλοι όσοι ήταν παρόντες συμφώνησαν πρόθυμα με ενθουσιασμό και πήγε καθένας σπίτι του. ²² Τη νύχτα εκείνη αντί να κοιμηθούν, πήγαν και χλεύαζαν με διάφορους τρόπους τους έγκλειστους Ιουδαίους, που τους θεωρούσαν δυστυχείς. ²³ Με το λάλημα του πετεινού το πρωί, ο Έρμωνας είχε ετοιμάσει τους ελέφαντες και τους οδηγούσε στον ιππόδρομο, ²⁴ και τα πλήθη των κατοίκων της πόλης είχαν συγκεντρωθεί από το πρωί περιμένοντας με ανυπομονησία να δουν το φοβερό θέαμα. ²⁵ Οι Ιουδαίοι όμως, μέχρι την τελευταία στιγμή κι ενώ ψυχομαχούσαν, προσεύχονταν στο μεγάλο θεό με πολλά δάκρυα και πένθιμα άσματα με τα χέρια υψωμένα στο θεό, να στείλει πάλι γρήγορα τη βοήθειά του. ²⁶ Κι ενώ ακόμα δεν είχε ανατείλει ο ήλιος, κι ο βασιλιάς υποδεχόταν τους φίλους του, παρουσιάστηκε ο Έρμωνας και τον παρακαλούσε να βγει, υπενθυμίζοντας ότι η διαταγή του θα έπρεπε να εκτελεσθεί αμέσως. ²⁷ Ο βασιλιάς άρχισε να καταλαβαίνει αλλά απόρησε για την ασυνήθιστη κινητοποίηση, γιατί τα είχε ξεχάσει όλα· και ζητούσε να μάθει για τι πράγμα επρόκειτο, που είχε γίνει με τόση βιασύνη. ²⁸ Αυτό όμως ήταν ενέργεια του κυρίαρχου θεού, ο οποίος έκανε να ξεχάσει ο βασιλιάς τα όσα προηγουμένως ο ίδιος είχε σχεδιάσει εναντίον των Ιουδαίων.

²⁹ Τότε ο Έρμωνας και οι φίλοι του βασιλιά τού ανέφεραν ότι τα θηρία και ο στρατός ήταν έτοιμα, σύμφωνα με τη ζωηρή του επιθυμία. ³⁰ Αυτός όμως κυριεύτηκε από οργή γι' αυτά που του είπαν, γιατί με τη φροντίδα του θεού είχε αλλάξει η διάθεσή του. Κοίταξε απειλητικά τον Έρμωνα και του είπε: ³¹ «Αν ε-

σύ είχες γονείς και παιδιά, αυτοί θα 'πρεπε τώρα να δοθούν πλούσια τροφή στα άγρια θηρία, αντί για τους αθώους αυτούς Ιουδαίους, που απέδειξαν ξεκάθαρα σ' εμένα και στους προγόνους μου τη μεγάλη και σταθερή τους αφοσίωση. ³² Και πραγματικά, αν δεν σε συμπαθούσα, γιατί μεγαλώσαμε μαζί, κι αν δεν μου είχες προσφέρει τόσες υπηρεσίες, τώρα θα πέθαινες εσύ στη θέση αυτών των Ιουδαίων». ³³ Έτσι ο Έρμωνας δοκίμασε ξαφνική και σοβαρότατη απειλή· θόλωσαν τα μάτια του και άλλαξε η όψη του. ³⁴ Επίσης και όλοι οι φίλοι του βασιλιά έφευγαν στενοχωρημένοι ο ένας μετά τον άλλο και έδιωχναν τους υπόλοιπους συγκεντρωμένους να πάει καθένας στη δουλειά του. ³⁵ Οι Ιουδαίοι, όταν άκουσαν πώς ενήργησε ο βασιλιάς, δόξαζαν τον Κύριο και Θεό, το βασιλιά των βασιλιάδων, που τους έστειλε και αυτή του τη βοήθεια.

³⁶ Ο βασιλιάς, όμως, διοργάνωσε και πάλι με τον ίδιο τρόπο συμπόσιο και πρότρεπε τους συνδαιτημένους του να διασκεδάσουν. ³⁷ Κάλεσε και τον Έρμωνα και του είπε απειλητικά: «Πόσες φορές πρέπει να σε διατάξω, πανάθλιε, γι' αυτούς τους Ιουδαίους; ³⁸ Τώρα ετοιμάσε πάλι τους ελέφαντες για την αυριανή εξόντωση των Ιουδαίων».

Ο βασιλιάς ορκίζεται τελικά να εκτελέσει το σχέδιό του

³⁹ Αυτοί που ανήκαν στη βασιλική *οικογένεια και κάθονταν με το βασιλιά στο τραπέζι, απόρησαν για την άστατη σκέψη του και του είπαν: ⁴⁰ «Βασιλιά, μέχρι πότε θα μας προκαλείς σαν να είμαστε ανόητοι; Αυτή είναι η τρίτη φορά που μας διατάξεις να αφανίσουμε τους Ιουδαίους και όταν φτάνουμε να εκτελέσουμε τη διαταγή, εσύ αλλάζεις γνώμη και τα ακυρώνεις όλα! ⁴¹ Με όλα αυτά όμως η πόλη αναστατώνεται από την αναμονή και γεμίζει επαναστατικές συγκεντρώσεις· συχνά μάλιστα κινδυνεύει κι από λεηλασίες». ⁴² Τότε ο βασιλιάς, που ήταν όμοιος σε όλα με τον Φάλαρι, χωρίς να πολυσκεφτεί ή να

λογαριάζει ότι πάλι άλλαζε γνώμη σχετικά με την προστασία των Ιουδαίων, έδωσε έναν ὄρκο που τελικά θα έμενε ανεκπλήρωτος, ότι αυτός θα στείλει τους Ιουδαίους στον ἄδη χωρίς αναβολή, αφού τους βασανίσει με τα ποδοπατήματα των θηρίων. ⁴³ Απειλούσε μάλιστα ότι θα εκστρατεύσει εναντίον της Ιουδαίας και θα την ισοπεδώσει ταχύτατα με φωτιά και τσεκούρι· ορκίζόταν επίσης ότι θα παραδώσει στη φωτιά και το *ναό, όπου κανείς δεν επιτρέπεται να μπει, και ότι δε θ' αφήσει ζωντανό κανέναν απ' αυτούς που τότε πρόσφεραν εκεί *θυσίες.

⁴⁴ Τότε οι φίλοι του βασιλιά και τα μέλη της βασιλικής οικογένειας, γεμάτοι ενθουσιασμό κι εμπιστοσύνη σ' αυτόν έφυγαν και διέταξαν το στρατό να καταλάβει τα πιο καιρία μέρη της πόλης για να την προστατεύουν. ⁴⁵ Ο αρχηγός των ελεφάντων, όπως προείπαμε, είχε φέρει τα θηρία σε κατάσταση μανίας με ένα μίγμα από λιβάνι και κρασί και τα είχε εξοπλίσει με φοβερὰ φονικά ὄργανα. ⁴⁶ Κατά την αυγή, όταν η πόλη είχε κίολας γεμίσει αναριθμητά πλήθη που βάδιζαν προς τον ιππόδρομο, μπήκε στο παλάτι και ειδοποίησε το βασιλιά να δώσει διαταγή για την εκτέλεση. ⁴⁷ Τότε αυτός, φοβερὰ οργισμένος και με άσπλαχνη καρδιά, ὄρμησε με ὅλη του τη δύναμη μαζί με τα θηρία, θέλοντας να βλέπει με τα ἴδια του τα μάτια τη θλιβερή και μαρτυρική καταστροφή των κρατουμένων. ⁴⁸ Οι Ιουδαίοι άκουσαν ἕνα δυνατό θόρυβο και είδαν σκόνη να σηκώνεται και να κατευθύνεται προς την πόλη. Σηκωνόταν από τους ελέφαντες, που έβγαιναν από το μέρος τους και πήγαιναν προς την πύλη, από το στρατό που ακολουθούσε κι από το ποδοβολητό του κόσμου. ⁴⁹ Τότε κατάλαβαν πως αυτή ήταν η τελευταία κρίσιμη στιγμή της ζωής τους, το τέλος της εξαντλητικής αναμονής. Ξέσπασαν λοιπόν σε θρήνους και κλάματα· φιλούσαν ο ένας τον άλλο αγκαλιάζοντας τους συγγενείς τους και πέφτοντας στο λαμό τους, οι γονείς στα παιδιά και οι μητέρες στις κόρες. Άλλες γυναίκες είχαν τα μωρά στα στήθη τους και θήλαζαν το τελευταίο τους γάλα. ⁵⁰ Οι Ιουδαίοι, όμως,

θυμήθηκαν τις ευεργεσίες του Θεού προς αυτούς στο παρελθόν, έπεσαν ὅλοι μαζί κάτω με μια ψυχή· οι γυναίκες απομάκρυναν τα μωρά από τα στήθη τους, ⁵¹ κι ὅλοι άρχισαν να φωνάζουν δυνατά παρακαλώντας τον κυρίαρχο κάθε δύναμης να τους σπλαχνιστεί, επεμβαίνοντας και πάλι τώρα που βρίσκονταν αντιμέτωποι με το θάνατο.

Η προσευχή του αρχιερέα Ελεάζαρου

6 Εκείνη τη στιγμή, κάποιος Ελεάζαρος, σπουδαίος άνθρωπος, που προερχόταν από τους *ιερείς της υπαίθρου, πολύ ηλικιωμένος και πολύ ενάρετος, σταμάτησε τους άλλους γέροντες που επικαλούνταν γύρω του το Θεό και προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια:

² «Βασιλιά μεγαλοδύναμε, παντοδύναμε, ύψιστε Θεέ Πατέρα, εσύ που κυβερνάς ὅλη την κτίση με αγάπη, ³ ρίξε τη σπλαχνική ματιά σου στους απογόνους του *Αβραάμ, στα παιδιά του αγίου εκείνου Ιακώβ, στο λαό σου, που τον ξεχώρισες για ιδιοκτησία σου, που τώρα είναι ξένος σε ξένη χώρα και εξοντώνεται άδικα.

⁴ «Εσύ κατέστρεψες το Φαραώ και τις πολλές του άμαξες, ο οποίος ήταν στο παρελθόν κυρίαρχος αυτής εδώ της χώρας, της Αιγύπτου. Είχε κι αυτός αλαζονευτεί με ανάρμοστη αυθάδεια και γλώσσα υβριστική, μαζί με τον περήφανο στρατό του. Εσύ ὅμως τους ἐπνίξεις στη θάλασσα, σκορπίζοντας το φως της αγάπης σου στο ισραηλιτικό ἔθνος.

⁵ «Εσύ, Δέσποτα, σύντριψες το Σενναχηρίμ, το σκληρό εκείνο βασιλιά των *Ασσυρίων, που περηφανεύτηκε για τον αναριθμητό στρατό του και με το δόρυ του είχε υποτάξει ὅλη τη γη. Αυτός αλαζονεύτηκε κι εναντίον της αγίας σου πόλεως, ξεστομίζοντας βαριά λόγια υπερηφάνειας και αυθάδειας, αλλά εσύ έκανες φανερή σε πολλά ἔθνη τη δύναμή σου.

⁶ «Εσύ γλίτωσες στη *Βαβυλώνα τους τρεις εκείνους φίλους, που παρέδωσαν θεληματικά τη ζωή τους στη φωτιά, για να μη λατρεύσουν τα εἰδωλα· ὄρσοιςες τότε το φλογισμένο καμίνι κι ούτε μία τρίχα τους δεν

έπαθε το παραμικρό, ενώ κατέκαψες όλους τους εχθρούς τους.

⁷»Εσύ έβγαλες από το λάκκο των λεόντων σώο και αβλαβή το Δανιήλ, που τον είχαν ρίξει εκεί μετά από φοβερές συκοφαντίες, για να γίνει τροφή στα θηρία.

⁸»Εσύ, Πατέρα μας, άφησες τον Ιωνά να λιώνει στην κοιλιά εκείνου του κήτους, στο βυθό της θάλασσας, και μετά τον παρέδωσες σώο στους συγγενείς του.

⁹»Τώρα, λοιπόν, εσύ που αποστρέφεται την υπερηφάνεια, πολυεύσπλαχνη προστάτη των πάντων, παρουσιάσου χωρίς καθυστέρηση στους Ισραηλίτες, που πλήττονται από τα μισητά έθνη, τα οποία δε γνωρίζουν το νόμο σου. ¹⁰Αν η ζωή μας βαρύνεται με ασεβείς πράξεις που κάναμε στην περίοδο της αιχμαλωσίας μας, θανάτωσέ μας, εσύ Δέσποτα, με όποιον τρόπο προτιμάς αλλά γλίτωσέ μας τώρα από την εξουσία των εχθρών μας. ¹¹Ας μη δοξάσουν οι ανόητοι τα είδωλα εξαιτίας της καταστροφής των αγαπημένων σου, λέγοντας ότι ούτε ο θεός τους δεν τους γλίτωσε.

¹²»Πρόσεξέ μας τώρα, αιώνιε, παντοδύναμε και παντοκράτορα! Σπλαχνίσου μας που μας σκοτώνουν άνθρωποι αυθάδεις, ανόητοι και παράνομοι σαν να ήμασταν κοινοί προδότες! ¹³Ας φοβηθούν σήμερα, δοξασμένε θεέ, τα έθνη την ακατανίκητη δύναμη που έχεις να σώζεις το ισραηλιτικό έθνος. ¹⁴Σε παρακαλεί με δάκρυα όλο το πλήθος των νηπίων και οι γονείς τους. ¹⁵Ας αποδειχθεί σε όλα τα έθνη, Κύριε, ότι είσαι μαζί μας και δε μας εγκατέλειψες, αλλά εκπλήρωσες την υπόσχεσή σου, ότι δε θα μας ξεχνούσες ούτε όταν θα ήμασταν αιχμάλωτοι στη χώρα των εχθρών μας».

Η σωτηρία των Ιουδαίων

¹⁶Μόλις τελείωσε ο Ελεάζαρος την προσευχή του, έμπαινε στον ιππόδρομο ο βασιλιάς μαζί με τα θηρία και τον υπερήφανο στρατό του. ¹⁷Όταν το είδαν αυτό οι Ιουδαίοι, φώναξαν δυνατά στον ουρανό, έτσι που αντήχησαν ακόμα και οι γύρω κοιλάδες, και δημιουργήθηκε ακατάσχετος πανικός στον

εχθρικό στρατό. ¹⁸Τότε ο υπερένδοξος, ο παντοδύναμος και πιστός θεός φανέρωσε το άγιο του πρόσωπο. Άνοιξε τις ουράνιες πύλες και κατέβηκαν δύο λαμπροί, φοβεροί στην όψη άγγελοι, οι οποίοι ήταν ορατοί απ' όλους, εκτός από τους Ιουδαίους. ¹⁹Αυτοί αντιστάθηκαν στον εχθρικό στρατό και τους έδεσαν όλους με γερά δεσμά. Έτσι οι εχθροί καταλήφθηκαν από ταραχή και φόβο. ²⁰Ακόμα και το βασιλιά τον κατέλαβε φρίκη και ξέχασε τη φοβερή του αυθάδεια. ²¹Τα θηρία γύρισαν πίσω και στράφηκαν εναντίον του στρατού, που ακολουθούσε, κι άρχισαν να τον καταπατούν και να τον καταστρέφουν. ²²Έτσι η οργή του βασιλιά μεταβλήθηκε σε λύπη και δάκρυα για όσα είχε σχεδιάσει

Η μεταστροφή του βασιλιά

²³Όταν, λοιπόν, ο βασιλιάς άκουσε τις κραυγές των στρατιωτών του και τους είδε όλους πεσμένους κάτω ετοιμοθάνατους, δάκρυσε και απειλούσε με οργή τους φίλους του λέγοντας: ²⁴«Κυβερνάτε άσχημα! Ξεπεράσατε σε σκληρότητα τους τυράννους κι εμένα τον ίδιο, που είμαι ευεργέτης σας. Προσπαθείτε ακόμη να μου αφαιρέσετε την εξουσία και τη ζωή, καταστρώνοντας κρυφά σχέδια που δε συμφέρουν το βασίλειο. ²⁵Ποιος συγκέντρωσε εδώ όλους αυτούς τους Ιουδαίους, που κάποτε υπερασπίθηκαν με αφοσίωση τα οχυρά της χώρας μας και ποιος τους έσυρε χωρίς λόγο μακριά από τα σπίτια τους; ²⁶Ποιος βασάνισε παράνομα αυτούς, που από την πρώτη κιόλας στιγμή ενδιαφέρονταν με αγάπη για καθετί που μας αφορούσε, περισσότερο από όλους τους άλλους λαούς και πολλές φορές αντιμετώπισαν τους χειρότερους κινδύνους;

²⁷»Λύστε, λύστε όλα τα δεσμά που άδικα τους βάλατε! Στείλτε τους ανενόχλητους στα σπίτια τους και ζητήστε τους συγγνώμη για ό,τι έγινε. ²⁸Απολύστε τα παιδιά του παντοδύναμου, του επουράνιου, του πραγματικού Θεού, που από την εποχή των προγόνων μας μέχρι σήμερα δίνει συνεχώς στις υποθέσεις μας επιτυχία και μεγαλείο».

²⁹Αφού λοιπόν ο βασιλιάς έδωσε αυτές

τις διαταγές έλυσαν τους Ιουδαίους κι αυτοί άρχισαν να δοξολογούν τον άγιο Θεό, το σωτήρα τους, γιατί λίγο πριν είχαν γλιτώσει το θάνατο. ³⁰ Έπειτα, ο βασιλιάς γύρισε στην πόλη, κάλεσε τον αρμόδιο για τα οικονομικά του κράτους και τον διέταξε να χορηγήσει στους Ιουδαίους επί επτά μέρες κρασί και τα υπόλοιπα τρόφιμα για να κάνουν συμπόσιο· έκρινε ότι με πολλή χαρά αυτοί θα γιόρταζαν τη σωτηρία τους στον ίδιο τόπο, όπου παρά λίγο θα πέθαιναν. ³¹ Έτσι αυτοί, που προηγουμένως είχαν γίνει αντικείμενο εμπαιγμού και είχαν πλησιάσει στον *άδη ή μάλλον είχαν αρχίσει να βυθίζονται σ' αυτόν, αντί να βρουν πικρό και οικτρό θάνατο, τώρα έκαναν συμπόσιο για τη σωτηρία τους σ' εκείνον τον ίδιο τόπο. Κι ο χώρος που είχε ετοιμαστεί για την καταστροφή τους και για να γίνει ο τάφος τους, διαρέθηκε σε τμήματα όπου καθισμένοι οι Ιουδαίοι γιόρταζαν με χαρά. ³² Μετά τις πένθιμες μελωδίες των θρήνων άρχισαν να ψάλλουν τον πατροπαράδοτο ύμνο, δοξολογώντας το σωτήρα και θαυματουργό Θεό. Ξέχασαν τους θρήνους και τις κραυγές και χόρευαν χαρούμενους χορούς, σημάδι ειρηνικής ζωής.

³³ Το ίδιο κι ο βασιλιάς, παρέθεσε μεγάλο συμπόσιο γι' αυτά τα γεγονότα και συνέχεια δοξολογούσε με μεγαλόπρεπες εκδηλώσεις το Θεό για τη σωτηρία του, που με τόσο θαυμαστό τρόπο την είχε προσφέρει στους Ιουδαίους. ³⁴ Εκείνοι που προηγουμένως πίστευαν ότι οι Ιουδαίοι θα καταστραφούν και θα γίνουν τροφή για τα όρνεα, και που με χαιρεκακία τούς είχαν απογράψει, άρχισαν τώρα να παραπονούνται, γιατί είχαν καταντροπιαστεί και η φοβερή θρασύτητά τους είχε σβήσει τόσο άδοξα.

³⁵ Οι Ιουδαίοι όμως, όπως είπαμε προηγουμένως, έστησαν χορούς και περνούσαν χαρούμενοι τον καιρό τους γιορτάζοντας με ευχαριστίες και ψαλμωδίες. ³⁶ Επιπλέον εξέδωσαν και επίσημο σχετικό νόμο παντοτινό, για όλους όσοι έμεναν προσωρινά εκεί, τις

ημέρες που προαναφέρθηκαν. Όρισαν να γιορτάζουν το γεγονός αυτό με πανηγυρισμούς, όχι για να τρώνε και να πίνουν αλλά για να θυμούνται τη σωτηρία που τους χάρισε ο Θεός. ³⁷ Παρακάλεσαν και το βασιλιά να τους αφήσει να επιστρέψουν στα σπίτια τους.

³⁸ Η απογραφή τους είχε αρχίσει στις εικοσιπέντε του *μήνα Παχών και διήρκεσε μέχρι τις τέσσερις του μήνα Επιφι, δηλαδή σαράντα μέρες. Οι εχθροί τους είχαν ορίσει να τους εξοντώσουν από τις πέντε του μήνα Επιφι μέχρι τις εφτά, δηλαδή μέσα σε τρεις μέρες. ³⁹ Σ' αυτό το διάστημα ο κυρίαρχος όλων εκδήλωσε με την παντοδυναμία του την αγάπη του και τους έσωσε όλους μαζί, χωρίς να πάθουν τίποτε. ⁴⁰ Έτρωγαν και έπιναν απ' αυτά που τους είχε χορηγήσει ο βασιλιάς μέχρι τις δεκατέσσερις του μήνα, οπότε έκαναν αίτηση για την απελευθέρωσή τους. ⁴¹ Ο βασιλιάς συμφώνησε και έγραψε σχετικά μ' αυτούς στους στρατηγούς κάθε πόλης την ακόλουθη επιστολή, η οποία έδειχνε Ξεκάθαρα την καλή του πρόθεση:

7 «Ο βασιλιάς Πτολεμαίος ο Φιλοπάτωρ, εύχομαι υγεία και χαρά στους στρατηγούς της Αιγύπτου και σ' όλους τους διορισμένους στις διάφορες θέσεις. ² Γιγιάινω και εγώ και τα παιδιά μου, γιατί ο μεγάλος Θεός κατευθύνει τα πράγματα σύμφωνα με την επιθυμία μου.

³ »Μερικοί από τους *φίλους μου παρακινημένοι συχνά από κακές προθέσεις εναντίον μου με έπεισαν να συγκεντρώσω σε ένα μέρος τους Ιουδαίους που ζουν στο βασίλειό μου και να τους τιμωρήσω όχι με οποιεσδήποτε τιμωρίες αλλά σαν να ήταν επαναστάτες. ⁴ Με διαβεβαίωσαν μάλιστα ότι δε θα πάνε ποτέ καλά οι υποθέσεις του κράτους μας, εξαιτίας του μίσους που τρέφουν οι Ιουδαίοι σ' όλα τα έθνη όπου κατοικούν, μέχρις ότου τιμωρηθούν. ⁵ Αυτοί λοιπόν είναι που οδήγησαν τους Ιουδαίους δέσμιους και

¹ Παχών - Επιφι Αντιστοιχα ο ενάτος αιγυπτιακος μήνας που άρχιζε από τις 26 Απριλίου και ο ενδέκατος μηνας που άρχιζε από τις 26 Ιουνίου

τους κακομεταχειρίσθηκαν σαν ζώα, χειρότερα κι από προδότες. Χωρίς καμιά ανάκριση και εξέταση προσπάθησαν να τους φονεύσουν, γεμάτοι σκληρότητα αγριότερη κι από εκείνη που πρόβλεπε ο νόμος των Σκυθών.¹⁰ ⁶Εγώ τους απείλησα σκληρά για όλα αυτά, επειδή δείχνω σε όλους τους ανθρώπους την επιείκεια μου και μόλις και μετά βίας τους χάρισα τη ζωή, αφού πείσθηκα ότι ο επουράνιος Θεός υπερασπίζεται με ασφάλεια τους Ιουδαίους και αγωνίζεται στο πλευρό τους, όπως κάνει ένας πατέρας για τα παιδιά του. ⁷Σκέφτηκα τη σταθερή φιλία που έχουν προς εμάς και τη συμπάθειά τους για τους προγόνους μας, και δίκαια τους απάλλαξα από κάθε κατηγορία, από οποιονδήποτε κι αν προερχόταν. ⁸Έτσι διατάζω καθέναν από σας να τους αφήσετε να επιστρέψουν όλοι στα σπίτια τους και κανένας πουθενά και με κανένα τρόπο να μην τους βλάψει ή να τους χλευάσει για τα αδικαιολόγητα παθήματά τους. ⁹Και να έχετε υπόψη σας ότι αν κάνουμε κάτι κακό εναντίον τους ή γενικά τους στενοχωρήσουμε, θα έχουμε εχθρό απέναντί μας όχι κάποιον άνθρωπο αλλά τον ύψιστο Θεό. Αυτός υπερισχύει πάνω από κάθε δύναμη και οπωσδήποτε θα μας εκδικείται στον αιώνα γι' αυτά που κάναμε.

»Να είστε καλά!»

Η επιστροφή στην Παλαιστίνη

¹⁰Όταν πήραν οι Ιουδαίοι την επιστολή αυτή, δε βιάστηκαν αμέσως να ετοιμαστούν να φύγουν αλλά ζήτησαν από το βασιλιά να τους επιτρέψει να τιμωρήσουν όπως έπρεπε εκείνους από τους συμπατριώτες τους Ιουδαίους, που χωρίς κανείς να τους υποχρεώσει, είχαν εγκαταλείψει τον άγιο Θεό και είχαν παραβεί το νόμο του. ¹¹Επισήμαναν επίσης στο βασιλιά ότι εκείνοι που είχαν παραβεί τις θείες εντολές για χάρη της καλοπέρασής τους, δεν επρόκειτο να χειρισθούν καλά ούτε του βασιλιά τις υποθέσεις. ¹²Ο βασιλιάς πίστεψε ότι του έλεγαν την α-

λήθεια κι αφού τους απηύθυνε διάφορες φιλοφρονήσεις, τούς έδωσε την άδεια να φονεύουν ελεύθερα σε όλη την επικράτεια και χωρίς καμιά ειδική διαταγή ή ενημέρωσή του, όλους όσοι είχαν παραβεί το νόμο του Θεού. ¹³Τότε αυτοί εγκωμίασαν κατά πώς έπρεπε το βασιλιά: «Αλληλούια!» Και αναχώρησαν από το παλάτι πανευτυχείς

¹⁴Οι Ιουδαίοι άρχισαν να τιμωρούν με παραδειγματική σκληρότητα φονεύοντας κάθε ομοεθνή τους που συναντούσαν στο δρόμο και είχε μιανθεί. ¹⁵Την ημέρα εκείνη φόνευσαν πάνω από τριακόσους άνδρες και πανηγύρισαν από τη χαρά τους, γιατί είχαν εξολοθρεύσει τους βέβηλους. ¹⁶Αυτοί όμως που είχαν μείνει πιστοί στο Θεό μέχρι θανάτου, απόλαυσαν πλήρη σωτηρία και αναχώρησαν από την πόλη στεφανωμένοι με διάφορα ευώδη λουλούδια, ευχαριστώντας με χαρούμενες φωνές και δοξολογώντας με μελωδικούς ύμνους το Θεό των προγόνων τους, τον αιώνιο σωτήρα του ισραηλτικού λαού.

¹⁷Όταν έφτασαν στην Πτολεμαίδα,¹⁸ η οποία ονομαζόταν «ροδοφόρος», επειδή το έδαφός της ήταν πρόσφορο για να καλλιεργούνται τριαντάφυλλα, τους περίμενε εκεί ο στόλος για επτά μέρες. Με κοινή απόφαση που πήραν ¹⁸έκαναν εκεί συμπόσιο για τη σωτηρία τους. Ο βασιλιάς τούς είχε χορηγήσει γενναιόδωρα όλα τα αναγκαία για να φτάσει καθένας μέχρι το σπίτι του. ¹⁹Όταν βγήκαν στη στεριά με ειρήνη και με τις πρέπουσες πάλι δοξολογίες, αποφάσισαν να γιορτάσουν και εκεί τις ημέρες αυτές για τον καιρό που ήταν στην ξένη χώρα. ²⁰Ξεχώρισαν αυτές τις μέρες και τις έγγραφαν σε αναμνηστική στήλη και στη θέση όπου έκαναν το συμπόσιο ίδρυσαν ένα ναό. Μετά αναχώρησαν καθένας για το σπίτι του αβλαβείς και ελεύθεροι, από την ξηρά, από τη θάλασσα ή μέσω του ποταμού, γεμάτοι χαρά γιατί είχαν σωθεί με τη διαταγή του βασιλιά. ²¹Τώρα οι

¹⁰των Σκυθών Βλ υποσ εις Β' Μακ 4,47 ¹⁸Πτολεμαίδα Προκειται για την πόλη Ακκώ, όπως ονομάζεται πάλι σήμερα

Ιουδαίοι είχαν αποκτήσει μεγαλύτερη δύναμη από πρωτύτερα απέναντι στους εχθρούς τους. Απολάμβαναν τιμή και σεβασμό, χωρίς καθόλου να ανησυχούν για τις περιουσίες τους, ότι κανένας θα τους τις έβλαπτε.²² Όλοι έπαιρναν πίσω τα πράγματά τους που εί-

χαν κατασχεθεί και όσοι από τους *εθνικούς τούς είχαν πάρει κάτι, τους το επέστρεφαν με πολύ φόβο, γιατί ο μεγάλος Θεός είχε κάνει θαύματα για την πλήρη σωτηρία τους.²³ Ας είναι δοξασμένος ο λυτρωτής του ισραηλιτικού λαού για πάντα. *Αμήν.

Εισαγωγή

Το βιβλίο των Ψαλμών αποτελεί μια συλλογή 150 θρησκευτικών ποιημάτων “Ψαλμοί” ονομάζονται τα ποιήματα που απαγγέλλονται με τη συνοδεία ενός έγχορδου μουσικού οργάνου, του “ψαλτηρίου”, και επειδή στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα περισσότερα ποιήματα της συλλογής, η ονομασία αποδόθηκε σε ολόκληρο το βιβλίο. Στην Εβραϊκή Βίβλο η συλλογή φέρει τον τίτλο “Αίνοι”, που επίσης αντιστοιχεί σε μία μόνον κατηγορία ποιημάτων. Μεταγενεστέρως τοποθετήθηκαν στους περισσότερους ψαλμούς και επιγραφές, που, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυσνόητες, παρέχουν πληροφορίες για το είδος του ποιήματος, τον τρόπο της μουσικής του εκτέλεσης ή τη λειτουργική του χρήση, τη συλλογή στην οποία ανήκε, κλπ.

Οι Ψαλμοί ανήκουν στα “Ποιητικά-Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσονται στην τρίτη ομάδα των βιβλικών έργων, τα “Αγιόγραφα”. Οι Ψαλμοί αριθμούνται διαφορετικά στο ελληνικό απ’ ό,τι στο εβραϊκό κείμενο. Η ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) αριθμεί τους ψαλμούς 9-10 και 114-115 ως 9 και 113 αντίστοιχα, ενώ τους ψαλμούς 116 και 147 ως 114-115 και 146-147 αντίστοιχα, οπότε το σύνολο παραμένει 150. Διαφορά υπάρχει επίσης ανάμεσα στην παρούσα και σε παλαιότερες μεταφράσεις στην αρίθμηση των στίχων, καθώς σε παλαιότερες εκδόσεις του κειμένου οι επιγραφές δεν αριθμούνται ως στίχοι, οπότε ο στίχος 2 της παρούσας μετάφρασης αριθμείται εκεί ως 1

Η συλλογή περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες ποιημάτων, που με βάση τα φιλολογικά τους χαρακτηριστικά διακρίνονται σε τρεις κυρίως τύπους με τις υποδιαιρέσεις τους ύμνοι, θρήνοι και ευχαριστήρια άσματα. Από άποψη περιεχομένου όμως το βιβλίο των Ψαλμών καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα πνευματικών ενδιαφερόντων, καθώς σ’ αυτό, εκτός από την εξύμνηση του μεγαλείου και της δόξας του Θεού και την έκφραση των συναισθημάτων που πλημμυρίζουν την ψυχή του πιστού, διατυπώνονται υψηλές διδασκαλίες για το Θεό, την παρουσία του στην ιστορία, το έλεος και την αγάπη του αλλά και τη δίκαιη κρίση του, τη ζωή και το θάνατο, την αγιότητα και την αμαρτία και προπάντων εκφράζεται η μεσσιανική προσδοκία. Η ποικιλία των θεμάτων στα οποία αναφέρεται και η δύναμη του ποιητικού του λόγου κατέστησαν το βιβλίο των Ψαλμών το υμνολόγιο τόσο της ιουδαϊκής Συναγωγής όσο και της χριστιανικής Εκκλησίας.

Η σημερινή μορφή του βιβλίου των Ψαλμών είναι το αποτέλεσμα της συνένωσης, ύστερα από μια μακρά διαδικασία εξέλιξης, μικρότερων συλλογών που διαμορφώθηκαν σε διάφορες εποχές. Επειδή ένα μεγάλο μέρος των ψαλμών (3-41 και 51-72)

συνδέεται με το όνομα του ποιητή βασιλιά Δαβίδ, ολόκληρη η συλλογή αποδόθηκε τελικά σ' αυτόν. Αργότερα, κατά το πρότυπο προφανώς της Πεντατεύχου, το βιβλίο των Ψαλμών διαιρέθηκε σε πέντε μέρη, το τέλος των οποίων σημειώνεται με δοξολογίες.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1ο βιβλίο:	1 - 41 (Ο' 1 - 40)
2ο βιβλίο:	42 - 72 (Ο' 41 - 71)
3ο βιβλίο:	73 - 89 (Ο' 72 - 88)
4ο βιβλίο:	90 - 106 (Ο' 89 - 105)
5ο βιβλίο:	107 - 150 (Ο' 106 - 150)

ΨΑΛΜΟΙ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ (Ψαλμοί 1 - 41)

Η αληθινή μακαριότητα

- 1** Μακάριος ο άνθρωπος
που μ' ασεβών ιδέες
δεν πορεύτηκε
ούτε σ' αμαρτωλών το δρόμο
στάθηκε
κι ούτε συναναστράφηκε
με θεομπαίχτες.
- ² Αντίθετα, είναι με το *νόμο
του Κυρίου
σύμφωνο ό,τι επιθυμεί,
μέρα νύχτα στοχάζεται
το νόμο του.
- ³ Γι' αυτό σαν δέντρο γίνεται
που είναι φυτεμένο εκεί που τρέχουν
τα νερά.
Δίνει τους καρπούς του
στον καιρό του,
το φύλλωμά του δεν μαραίνεται ποτέ
και πετυχαίνει το καθετί
που κάνει.
- ⁴ Δεν είναι έτσι οι ασεβείς,
δεν είναι!
Αυτοί είναι σαν τ' άχυρο,
π' αέρας το σκορπίζει.
- ⁵ Γι' αυτό και δεν θα παρουσιαστούν
οι ασεβείς κατά την κρίση,
ούτε οι αμαρτωλοί θα συναχθούν
μαζί με τους δικαίους.
- ⁶ Γιατί ο Κύριος εκτιμάει
των δίκαιων τη συμπεριφορά,

ενώ η συμπεριφορά των ασεβών
οδηγεί στην καταστροφή.

Ο βασιλιάς που τον έχρισε ο Θεός

- 2** Γιατί στα έθνη ταραχή
κι οι λαοί ματαιότητες
σιγανοψιθυρίζουν;
² Της γης οι βασιλιάδες συσπειρώθηκαν
κι οι άρχοντες μαζεύτηκαν
ενάντια στον Κύριο,
στον *εκλεκτό του ενάντια,
και σκέφτονται:
(*Διάψαλμα)
- ³ «Ας σπάσουμε τα δεσμά τους,
τις αλυσίδες τους
ας τις αποτινάξουμε»
- ⁴ Θ' αναγέλασει εκείνος
πού 'χει στους *ουρανοίς
το θρόνο του·
θα τους χλευάσει ο Κύριος!
- ⁵ Θα τους μιλήσει τότε οργισμένος,
με το θυμό του
θα τους συνταράξει:
- ⁶ «Εγώ» –θα πει–
«έχρισα στη *Σιών το βασιλιά μου,
στο άγιο μου *βουνό».
- ⁷ Διακηρύττω εκείνο
που ο Κύριος αποφάσισε.^α
Μου είπε:
«Γιος μου είσ' εσύ·
σήμερα εγώ σε γέννησα.^β
- ⁸ Ζήτη μου και θα σου χαρίσω
όλους τους λαούς,
στην κατοχή σου θα 'ναι

^α Διακηρύττω αποφάσισε Ο Ψαλμός αυτός πιθανώς απαγγελλόταν κατά την ενθρόνιση του βασιλιά Στο στ 7 αρχι-
ζει να μιλάει ο ίδιος ο βασιλιάς ^β Γιος μου γέννησα Νομική ορολογία στη διαδικασία της ιουθεσίας στους αρχαίους
Εβραίους

ως και τα πέρατα της γης.

⁹Με σιδερένιο χέρι θα τους κυβερνήσεις,
θα τους συντρίψεις
σαν να 'ταν καμωμένοι
από πηλό».

¹⁰Τώρα, λοιπόν, συνετιστείτε,
βασιλιάδες·
του κόσμου κυβερνήτες,
διδασχτείτε.

¹¹Τον Κύριο με φόβο υπηρετήστε
και με τρόπο γιορτάστε
γι' αυτόν.

¹²Αποδώστε στο γιο του
την τιμή που του αξίζει·
αλλιώς θα οργιστεί
και θα χαθείτε απ' της ζωής
το δρόμο,
γιατί ο θυμός του
θα ξεσπάσει.

Μακάριοι όσοι προσφεύγουνε σ' αυτόν!

Με κύκλωσαν εχθροί

3 Ψαλμός του Δαβίδ όταν τον καταδίωκε
ο γιος του ο Αβεσσαλώμ.

²Κύριε,
πώς πλήθυναν οι εχθροί μου!
Πολλοί στρέφονται εναντίον μου.

³Πολλοί μου λένε: «Απ' το Θεό
για σένα σωτηρία δεν υπάρχει».
(*Διάψαλμα)

⁴Εσύ όμως, Κύριε,
είσαι ασπίδα προστασίας μου·
μου ξαναδίνεις την τιμή
γιατί με δικαιώνεις.

⁵Καλώ με τη φωνή μου το Θεό
και μ' αποκρίνεται απ' το *βουνό
της αγιότητάς του.
(*Διάψαλμα)

⁶Εγώ πλάγιασα, αποκοιμήθηκα

και ξύπνησα· θα με βοηθήσει
ο Κύριος.

⁷Δε σκιάζομαι πολυάριθμο λαό,
που μ' έχθρα με κυκλώνει.

⁸Έλα, Κύριε,
σώσε με, Θεέ μου!
Τσάκισες των εχθρών μου την ισχύ,
των ασεβών τη βιαιότητα
τη σύντριψες.

⁹Η σωτηρία ήρθε, Κύριε, από σένα
και στο λαό σου η *ευλογία σου.
(*Διάψαλμα)

Η υποστήριξη του Θεού ενάντια στις ψεύτικες κατηγορίες

4 Στον *πρωτοψάλτη, με λαούτο. Ψαλμός
του Δαβίδ.

²Στην ικεσία μου αποκρίσου, Θεέ,
που κάνεις για μένα
ό,τι είναι δίκαιο.
Στη θλίψη με ανακούφισες.
Ελέησέ με τώρα και πρόσεξε
την προσευχή μου.

³Ω, εσείς σπουδαίοι, ως πότε
θα βλασφημείτε τη *δόξα μου;
Γιατί αγαπάτε τα μηδαμινά,
το ψέμα κυνηγάτε;
(*Διάψαλμα)

⁴Μάθετε ότι ο Κύριος
στην πρώτη θέση μ' έβαλε,
όπως και κάθε γνήσιο
πιστό του·
ο Κύριος μ' ακούει
όταν βοήθεια του ζητώ.

⁵Να οργιστείτε αλλά μην αμαρτήσετε.^γ
συλλογιστείτε στο κρεβάτι σας
και ησυχάστε.
(*Διάψαλμα)

⁶Προσφέρετε τις *θυσίες που του πρέπουν

^γΝα αμαρτήσετε· Άλλη μετ' Σεβαστείτε τον Κύριο και δε θα αμαρτανετε

κι εχετε την εμπιστοσύνη σας
στον Κύριο

⁷Λένε πολλοί:

«Ποιος θα μας δείξει το καλό;
χάθηκε, Κύριε, η χαρά
που 'δινε η παρουσία σου»

⁸Σ' εμένα όμως έδωσε χαρά,
πιότερο απ' αυτήν που έχουν
εκείνοι,
όταν πληθαίνουν τα γεννήματα
και τα κρασιά τους.

⁹Πλαγιάζω με ειρήνη
και θ' αποκοιμηθώ,
γιατί μόνο εσύ, Κύριε,
κάνεις με σιγουριά να ζω

Προσευχή στον Κύριο ν' αποκριθεί

5 *Στον *πρωτοψάλτη με το νεχιλώθ.^δ Ψαλ-
μός του Δαβίδ*

²Κύριε,
άκουσε τα λόγια μου·
στο θρήνο μου στρέψε
την προσοχή σου.

³Πρόσεξε την κραυγή μου για βοήθεια,
Θεέ μου και βασιλιά μου,
γιατί σ' εσένα δέομαι.

⁴Κύριε, το πρωί θ' ακούσεις τη φωνή μου,
*θυσία για σένα θα ετοιμάσω
το πρωί,
και θα προσμένω απόκριση.

⁵Γιατί δεν είσ' εσύ Θεός
που την ασέβεια θέλει·
κοντά σου η πονηριά είν' αδύνατο
να φιλοξενηθεί.

⁶Οι άφρονες δεν θα σταθούν αντίκρου σου
μίσησες όλους που την ανομία
πράττουν

⁷Όλους τους ψεύτες τούς εξόντωσες

αιμοχαρείς και ύπουλους
ο Κύριος τους απεχθάνεται.

⁸Εγώ, χάρη στην άπειρη ευσπλαχνία σου
στον οίκο σου θα μπω,
μ' ευσέβεια θα προσκυνήσω
στον άγιο σου *ναό

⁹Οδήγησέ με, Κύριε, με τη δικαιοσύνη
σου
ώστε να λυπηθούν οι εχθροί μου
κοντά σου βόηθα με να 'ρθώ

¹⁰Στο στόμα τους η αλήθεια
δεν στεριώνει,
μέσα τους έχουν διαφθορά·
τάφος ολάνοιχτος ο λάρυγγάς τους
και κολακεύει η γλώσσα τους.

¹¹Άσ' τους, Θεέ, στην καταδίκη τους
ας αποτύχουν τα σχέδιά τους!
Διώξ' τους για τις πολλές τους
ανομίες,
αφού στραφήκαν εναντίον σου.

¹²Όσοι σ' εσένα ελπίζουν
ας ευφραίνονται,
ας χαίρονται παντοτινά,
γιατί τους προστατεύεις·
και τ' όνομά σου όσοι αγαπούν,
για σένανε ας καυχούνται

¹³Τον δίκαιο εσύ, Κύριε, τον ευλογείς·
ωσάν ασπίδα η εύνοιά σου
τον σκεπάζει.

Κύριε, μη με καταδικάσεις

6 *Στον *πρωτοψάλτη, με οκτάχοδρο λαού-
το Ψαλμός του Δαβίδ.*

²Κύριε,
μη με δικάσεις πάνω
στο θυμό σου·
μες στην οργή σου μη με τιμωρήσεις.

³Ελέησέ με, Κύριε,
γιατί είμ' αδύναμος·

^δνεχιλώθ Πιθανως πρόκειται για είδος αυλού

θεράπευσέ με, Κύριε,
γιατί τα κόκαλά μου τρέμουν
4 και πολύ συνταράζεται
η ψυχή μου
Αλλά ως τότε, Κύριε,
εσύ θα μένεις απαθής;
5 Έλα, Κύριε,
λύτρωσε τη ζωή μου
σώσε με,
χάρη στην ευσπλαχνία σου
6 Γιατί νεκρός κανείς δε σε θυμάται!
Ποιος μες στον *άδη
σε δοξολογεί;
7 Από τους στεναγμούς μου απόκαμα·
στην κλίνη μου όλη τη νύχτα
κλαίω,
με δάκρυα πλημμυρώ
το στρώμα μου.
8 Το φως μου
απ' την εξάντληση αδυνάτισε·
καταρρακώθηκα απ' όλη αυτή
τη θλίψη.
9 Μακριά από μένα φύγετε
της ανομίας οι εργάτες όλοι·
γιατί ο Κύριος άκουσε
του θρήνου μου τον ήχο.
10 Άκουσε ο Κύριος τη δέησή μου,
δέχτηκε ο Κύριος το αίτημά μου.
11 Θα ντροπιαστούν, θα παραχτούν πολύ
οι εχθροί μου όλοι·
θα τραβηχτούν πίσω,
θα καταντροπιαστούνε
ξαφνικά.

Κύριε, απόδωσέ μου δικαιοσύνη

7 Σιγαίών^ε του Δαβίδ Το έψαλε στον Κύριο για τις πράξεις του Βενιαμινίτη Χους.

2 Κύριε, Θεέ μου,
σ' εσένα καταφεύγω·
σώσε με από τον κάθε διώχτη μου
και ελευθέρωσέ με·

3 να μην αρπάξει σαν λιοντάρι
τη ζωή μου
και την κατασπαράξει,
και τότε ούτε ένας να με σώσει
δε θα μπορεί.

4 Κύριε, Θεέ μου,
δεν έπραξα αυτό που με κατηγορούν,
ούτ' έκανα καμιά παρανομία
5 δεν ανταπόδωσα κακό
σ' αυτόν που ειρηνικά μου φέρθηκε,
τους εχθρούς μου αναίτια
δεν τους λεηλάτησα.
6 Αλλιώς, ας με καταδιώξουν οι εχθροί
μου
κι ας με φτάσουν
και τη ζωή μου
ας την ποδοπατήσουνε στη γη·
στο χώμα ας ριξουν την ατίμητη
ύπαρξή μου.
(*Διάψαλμα)

7 Έλα, Κύριε, μέσα στην οργή σου,
ορθώσου ενάντια στη μανία
των εχθρών μου·
υπερασπίσου με στην κρίση
που εσύ όρισες
8 Θα σε περιστοιχίζει των λαών η σύναξη·
στο θρόνο κάθισε ψηλά
πάνω απ' αυτούς
9 Εσύ, Κύριε, που κρίνεις τους λαούς
κρίνε με
κι ευνόησε το δίκιο μου,
την αθωότητά μου.
10 Ας σταματήσει πια η κακία των ασεβών
και στέριωσε τον άνθρωπο
τον δίκαιο,
εσύ που ξέρεις σ' όλο τους
το βάθος
σκέψεις κι επιθυμίες,
δίκαιε Θεέ.
11 Με προστατεύει ο θεός,
τους τίμιους τους σώζει

^εΣιγαίων Πιθανως σημεινει θρηνητικο ψαλμο

12 Ο Θεός είναι δίκαιος κριτής,
τον ένοχο παντοτινά καταδικάζει

13 Αν δεν μετανοήσουν οι ασεβείς,
θα κάνει πιο βαριά την τιμωρία
τέντωσε τη χορδή του τόξου
και σκοπεύει

14 Γι' αυτούς ετοίμασε τα όπλα
του θανάτου
πάνω τους ρίχνει βέλη πύρινα

15 Να, ο άνομος κυφορεί·
την πονηρία συνέλαβε, γεννοβολάει
το ψέμα.

16 Έσκαψε λάκκο και τον βάθυνε
όμως αυτός θα πέσει
στο βόθρο που ετοίμασε.

17 Πάνω στην κεφαλή του ξαναγυρνά
η κακία του,
και πέφτει η ανομία του
πάνω στο μέτωπό του

18 Τον Κύριο θα δοξολογώ για τη
δικαιοσύνη του·
θα ψάλλω του Κυρίου του ύψιστου
την ύπαρξη.

Η δόξα του Θεού και η μεγαλοσύνη του ανθρώπου

8 Στον *πρωτοψάλτη, όπως το γκιτιθ.^ς
Ψαλμός του Δαβίδ.

2 Δέσποτα, Κύριέ μας,
πόσο είναι θαυμαστή η ύπαρξή σου
σ' ολόκληρη τη γη!

Τη *δόξα σου ως τους *ουρανούς
θα ψάλλω.

3 Την κραυγή των μικρών

και των ανίσχυρων·
την κάνεις δύναμη εναντίον
των εχθρών σου,
ώστε να βουβαθεί ο εχθρός
κι ο διώκτης τους

4 Όσες φορές βλέπω στους ουρανούς σου
—έργα της αξιοσύνης σου—
τ' αστέρια, τη σελήνη,
που εσύ τα στέριωσες,
αναλογίζομαι:

5 Τι τάχα είν' ο άνθρωπος
ώστε να τον φροντίζεις;
ο κάτοικος της γης
ώστε να νοιάζεσαι
γι' αυτόν,

6 Τον έκανες ωστόσο
λίγο μικρότερο από σένα ^η
με δόξα τον στεφάνωσες
και με τιμή

7 Κύριο τον έκανες πάνω στα πλάσματά
σου,
όλα στην εξουσία του τα 'δωσες.

8 Όλα τα πρόβατα, τα βόδια,
ακόμη και τα ζώα τ' άγρια,
⁹ τ' ουρανού τα πετούμενα,
της θάλασσας τα ψάρια
κι αυτά που πλέουν στους δρόμους
των νερών.

10 Δέσποτα, Κύριέ μας,
πόσο είναι θαυμαστή η ύπαρξή σου
σ' ολόκληρη τη γη!

Ο Κύριος σωτήρας των φτωχών και των κατατρεγμένων

9 Στον *πρωτοψάλτη, για μουθ-λαββέν.^θ
Ψαλμός του Δαβίδ.

2 Μ' όλη μου, Κύριε, την καρδιά

^ςΓκιτιθίθ Ο όρος σημαίνει το είδος της μελωδίας, σύμφωνα με την οποία επρεπε να ψάλλεται ο ψαλμός ^ζτων μικρων και των ανισχυρων Η εκφραση πιθανότατα θα πρέπει να κατανοηθει μεταφορικά Πρβλ Θρ 2,18-19 4,2-4, όπου η Σιών αναφερεται ως χηρα και ο ηττημενος λαος ως μικρά παιδια ^ηΑπό σένα Κατά τους Ο' από τους αγγελους ^θμουθ-λαββεν Η ακριβής εννοια ειναι άγνωστη Εκ παραδόσεως έχει ερμηνευτεί οτι σημαίνει «ο θάνατος του παιδιού» Πιθανόν όμως να σημαίνει «για ψηλες φωνές αγοριών»

7,12 58,12 99,4 Πρμ 24,19-20 7,16-17 57,7 34,22 Πρμ 26,27 8,2 Ησ 6,3 Ψλ 104,1-2 8,4 Γεν 1,6-8 14-18 8,5 144,3 8,5-9 Γεν 1,26-28 Εβρ 2,6-8

- θα σε δοξολογήσω·
τα έργα σου τα θαυμαστά
όλα θα τα ιστορήσω.
- ³Θα ευφρανθώ και θα χαρώ μ' εσένα,
Ύψιστε·
την ύπαρξή σου θ' ανυμνήσω,
- ⁴Οι εχθροί μου όλοι θα υποχωρήσουνε,
θα σκύψουν, θα εξαφανιστούν
από μπροστά σου.
- ⁵Το δικίο μου και την υπόθεσή μου
υποστήριξες,
όταν σε θρόνο κάθισες δικαίου
κριτή.
(*Διάψαλμα)
- ⁶Τους άλλους τους λαούς
τους εξουθένωσες,
ξολόθρεψες τον ασεβή·
την ύπαρξή του για πάντα
εξαφάνισες.
- ⁷Η εξόντωση του εχθρού ολοκληρώθηκε,
τις πόλεις του ισοπέδωσες·
κανένας πια δεν τις θυμάται.
- ⁸Ο Κύριος όμως μένει αιώνια·
το θρόνο του για κρίση ετοιμάζει.
- ⁹Κι αυτός την οικουμένη θα την κρίνει
δίκαια·
αμερόληπτα θα κρίνει τους λαούς.
- ¹⁰Ο Κύριος είναι η προστασία
του φτωχού,
στους δύσκολους καιρούς
το καταφύγιο.
- ¹¹Κι όσοι την ύπαρξή σου ξέρουν,
σ' εσένα ελπίζουν, Κύριε,
γιατί δεν εγκατέλειψες
αυτούς που σε ζητάνε.
- ¹²Ψάλτε στον Κύριο, που μένει στη *Σιών·
κηρύξτε στους λαούς τα θαυμαστά του
έργα.
- ¹³Επειδή τους θυμήθηκε,
όταν την αιματοχυσία τιμώρησε·

- δεν ξέχασε των καταπιεσμένων
την κραυγή.
- ¹⁴Ελέησέ με, Κύριε·
δες την κατάντια όπου μ' έφεραν
οι εχθροί μου,
εσύ που με αποτραβάς
από τις πύλες του *άδη,
¹⁵για να ιστορήσω στις *Ιερουσαλήμ
τις πύλες
όλα τα έργα σου τα θαυμαστά.
Θ' αναγαλλιάσω για τη σωτηρία
που εσύ μου δίνεις.
- ¹⁶Τα έθνη πέσαν μες στο λάκκο
που έσκαψαν·
μες στην κρυμμένη τους παγίδα
πιάστηκε το πόδι τους.
- ¹⁷Ο Κύριος γνωρίζεται
από τη δίκαιη που κάνει κρίση·
και παγιδεύεται ο ασεβής
απ' των χειρών του το έργο.
(Διάψαλμα)
- ¹⁸Στον άδη θα επιστρέψουν οι ασεβείς
τα έθνη αυτά που το θεό ξεχνάνε.
- ¹⁹Γιατί δε θα λησμονηθεί ποτέ ο φτωχός·
ποτέ δε χάνεται των δύστιχων
η ελπίδα.
- ²⁰Σήκω, Κύριε!
Ας μην υπερισχύσει ο άνθρωπος·
και από σένα οι εθνικοί
ας κριθούνε.
- ²¹Δώσε τους φόβο, Κύριε!
Οι ειδωολάτρες
ας νιώσουνε πως είναι άνθρωποι.
(Διάψαλμα)

Κύριε, γιατί στέκεσαι μακριά;

10 [9] Κύριε, γιατί στέκεσαι μακριά;
Στους δύσκολους καιρούς
απουσιάζεις.

¹Οι ψαλμοί 9 και 10 είναι ενιαίο σύνολο, γι' αυτό οι Εβδομηκοντα (D¹) τους ενοποιούν. Η διαφορετική αριθμηση που προκύπτει τίθεται εντός παρενθέσεως, όπως συμβαίνει και με άλλους Ψαλμούς παρακάτω

² Η πανουργία του ασεβή
συνθλίβει τον φτωχό
–στις πανουργίες που σκέφτηκαν
μέσα ας παγιδευτούνε.

³ Καυχήθηκε ο ασεβής
για της ψυχής του τις βουλές·
κι ο πλεονέκτης βλασφημεί,^{1α}
καταφρονεί τον Κύριο.

⁴ Στην έπαρσή του ο ασεβής
καταφρονεί τον Κύριο·
«διόλου δεν υπάρχει Θεός»
είν' όλοι οι λογισμοί του.

⁵ Στον οποιοδήποτε καιρό
οι κόποι του αποδίδουν.

Είσαι τόσο μακριά,
δεν τον τρομάζει η κρίση σου,
χλευάζει τους εχθρούς του.

⁶ Σκέφτεται: «Δε θα κλονιστώ ποτέ·
καμιά δε θα μ' αγγίξει δυστυχία».

⁷ Κατάρρα γεμάτο είν' το στόμα του,
και πανουργία και φοβέρα·
κάτω απ' τη γλώσσα του
έχει την ανομία και την κακία.

⁸ Στήνει ενέδρα έξω απ' τα χωριά
κρυφά να θανατώσει τον αθώο·
απ' τη ματιά του δεν αφήνει
τον αδύνατο.

⁹ Καραδοκεί κρυμμένος
όπως λιοντάρι στο λημέρι του·
καραδοκεί ν' αρπάξει τον αδύνατο,
στο δίχτυ του τον σέρνει.

¹⁰ Λυγίζει, συσπειρώνεται,
τον ρίχνει κάτω·
μ' όλη τη δύναμή του
πέφτει απάνω στους φτωχούς.

¹¹ Σκέφτεται: «Ξεχνάει ο Θεός,
αδιαφορεί, δεν δίνει προσοχή».

¹² Σήκω, Κύριε και Θεέ!
Δείξε τη δύναμή σου,
τους δύστυχους μην τους ξεχνάς.

¹³ Ο ασεβής γιατί αφηφάει το Θεό;
Σκέφτεται πως δεν του ζητάς το λόγο

¹⁴ Είδες –γιατί εσύ ξέρεις–

τη δυστυχία και την εξαθλίωση·
θ' ανταποδώσεις με τα έργα σου.
^{Σ'} εσένα ακουμπά ο φτωχός
βοηθός στα ορφανά εσύ εστάθης.
¹⁵ Σύντριψε εσύ τη δύναμη
του αμαρτωλού και του κακού
τιμώρησε την ανομία του
ώστε να μην υπάρχει.

¹⁶ Ο Κύριος είναι βασιλιάς
αιώνιος και παντοτινός·
θ' αφανιστούν οι άπιστοι
από τη γη του.

¹⁷ Άκουσες, Κύριε, την επιθυμία
των φτωχών,
κραταίωσες την καρδιά τους,
η προσοχή σου όλη γι' αυτούς.

¹⁸ Θα δικαιώσεις ορφανά και
καταπιεσμένους·
δε θα μπορέσει πια
να τους τρομοκρατήσει
ο χωματένιος άνθρωπος.

Όταν όλα μοιάζουν πως χάθηκαν

11 [10] *Στον *πρωτοψάλτη. Ψαλμός
του Δαβίδ.*

Στον Κύριο κατέφυγα,
και μη μου λέτε εσείς:
«Φύγε στα όρη σαν πουλί.

² Κοίτα τους ασεβείς!
Τεντώνουνε το τόξο,
σαίτες βάζουν στη χορδή,
για να τοξέψουν στο σκοτάδι
εκείνους που έχουν τίμια καρδιά.

³ Αν τα θεμέλια γκρεμιστούν,
ο δίκαιος τι θα κάνει;»

⁴ Ο Κύριος βρίσκεται' εδώ, στον άγιο του
*ναό,
όμως το θρόνο του στον ουρανό
τον έχει·
βλέπουν τα μάτια του,

^{1α} *βλασφημεί* Το εβρ έχει «ευλογεί», αλλά τίθεται ειρωνικά

και τους ανθρώπους ερευνούν
τα βλέφαρά του.

⁵ Τον δίκαιο και τον ασεβή ο Κύριος
εξετάζει,
κι εκείνον αποστρέφεται
που τ' άδικο αγαπάει.

⁶ Στους ασεβείς θα ρίξει θεομηνίες,
συμφορές·
θειάφι, φωτιά και φλογισμένος άνεμος
θα 'ναι η απολαβή τους.

⁷ Ο Κύριος είναι δίκαιος,
τη δικαιοσύνη αγαπά·
κι ο τίμιος θα ζει κοντά
σ' εκείνον.

**Ο λόγος του Κυρίου σ' έναν
κόσμο διαφθοράς**

12 [11] Στον *πρωτοψάλτη με το ο-
κτάχορδο^β Ψαλμός του Δαβίδ.

² Κύριε, βοήθα,
γιατί αλλιώς ο γνήσιος πιστός σου
θα χαθεί·

λιγότεψαν οι ειλικρινείς.

³ Καθένας ψέματα στο διπλανό του λέει·
μιλούν με λόγια απατηλά
και με σκέψη διπλή.

⁴ Ας καταστρέψει ο Κύριος το κάθε στόμα
που απατά,
τη γλώσσα που μεγάλα λέει λόγια.

⁵ Αυτούς που λέν': «Θα δοξαστούμε
με τη γλώσσα μας,
δικό μας είν' το στόμα μας,
ποιος μας εξουσιάζει;»

⁶ «Τώρα θα έρθω εγώ», λέει ο Κύριος,
«γιατί οι αβοήθητοι καταπιέζονται
και οι φτωχοί στενάζουν·
τη σωτηρία θα φέρω
στους κατατρεγμένους»

⁷ Τα λόγια του Κυρίου
λόγια καθαρά,
ασήμι ανάθευτο σε χωματένιο

χωνευτήρι
καθαρισμένο εφτά φορές.

⁸ Κύριε, εσύ κρατάς το λόγο σου
απ' τους αχρείους αυτούς
θα μας φυλάς για πάντα

⁹ Κυκλοφορούν οι ασεβείς,
κι η αχρειότητα χειροτερεύει
στους ανθρώπους ανάμεσα

Ως πότε, Κύριε;

13 [12] Στον *πρωτοψάλτη Ψαλμός
του Δαβίδ

² Ως πότε, Κύριε,
θα μ' έχεις αποξεχασμένον;
ως πότε θα 'σαι αδιάφορος για μένα;

³ Ως πότε θα 'χω έγνοιες στην ψυχή μου,
θλίψεις μες στην καρδιά μου
καθημερινά;
ως πότε θα θριαμβεύει ο εχθρός μου
εναντίον μου;

⁴ Ρίξε το βλέμμα σου σ' εμένα
κι αποκρίσου μου,
Κύριε και θεέ μου, κραταίωσέ με
για να μην αποκοιμηθώ
τον ύπνο του θανάτου,
⁵ για να μην πουν οι εχθροί μου,
«τον νικήσαμε»,
κι οι αντίπαλοί μου
χαρούνε που κλονίστηκα

⁶ Αλλά εγώ στην ευσπλαχνία σου
εμπιστεύομαι·
για τη βοήθειά σου θ' αγάλλεται
η καρδιά μου·
θα υμνολογώ τον Κύριο
για όσα μού 'χει κάνει.

^βοκταχορδο βλ Ψλ 6,1

**Οι πιστοί κι ο Θεός τους σ' έναν
κόσμο διαφθοράς**
(Ψλ 53,2-7)

14 [13] Στον *πρωτοψάλτη. Ψαλμός
του Δαβίδ

Είπε μες στην καρδιά του ο ασύνετος·
«Δεν υπάρχει Θεός που να ενεργεί» ¹Υ
φθαρμένα είναι τα έργα τους κι ανόσια,
κανείς δεν είναι το αγαθό
να πράττει.

²Παρατηρεί απ' τους *ουρανούς
ο Κύριος τους ανθρώπους,
να δει αν υπάρχει συνετός κανείς,
που το Θεό γυρεύει.

³Όλοι απομακρύνθηκαν, όλοι μαζί
φθάρηκαν.

Κανείς δεν πράττει το καλό, έστω κι ένας
μονάχος

⁴«Δεν έχουνε», λέει ο Θεός, «επίγνωση
οι δράστες όλοι του κακού
Κατασπαράζουν το λαό μου
έτσι όπως τρώνε το ψωμί
σ' εμένα δεν προσεύχονται»

⁵Θα πέσει μέγας φόβος
εκεί που φόβος δεν υπήρχε,
γιατί ο Θεός είναι με των δικαίων
τη γενιά.

⁶Τη σκέψη εκμηδενίσατε του αδύνατου
αλλ' αυτός έχει την ελπίδα του
στον Κύριο.

⁷Ποιος θα χαρίσει απ' τη *Σιών
τη σωτηρία του *Ισραήλ;
Όταν ο Κύριος ξαναφέρει το λαό του
στην πρωτινή ευτυχία του,
οι απόγονοι του Ιακώβ θ' αγάλλονται,

όλος ο Ισραήλ θα χαιρέται.

Τι ζητάει ο Κύριος από τους πιστούς του

15 [14] Ψαλμός του Δαβίδ

Κύριε, ποιος μπορεί να μπει
μες στη *σκηνή σου;
και ποιος να κατοικήσει στ' άγιο σου
*βουνό;

²Αυτός που είναι τέλειος στη ζωή του
και κάνει ό,τι είναι δίκαιο
αυτός που την αλήθεια σκέφτεται.

³Με τη γλώσσα του δεν συκοφάνησε,
το φίλο του δεν έβλαψε,
και ούτε χλεύασε το διπλανό του.

⁴Καταφρονούν τα μάτια του τον ασεβή,
τιμά αυτούς που το Θεό φοβούνται
όταν υπόσχεται, δεν αθετεί
το λόγο του,
ό,τι κι αν του στοιχίσει.

⁵Δε δάνεισε με τόκο τα λεφτά του,
και για να βλάψει αθώο
δεν δωροδοκήθηκε.

Όποιος μ' ετούτα συμμορφώνεται
ποτέ του δε θα κλονιστεί.

**Χαρά του ανθρώπου που ο Θεός
τον λύτρωσε απ' το θάνατο**

16 [15] Μικτάμ^δ του Δαβίδ.

Προστάτεψέ με, Θεέ, γιατί σ' εσένα
καταφεύγω

²⁻³ Είπα στον Κύριο:

«Εσύ 'σαι ο Κύριός μου.

Ό,τι καλό έχω δεν προέρχεται
παρά από σένα» ^{1ε}

⁴Τα βάσανα ας πληθαίνουν αυτών

¹Υ Δεν ενεργει Νοείται η απουσία του Θεού από την Ιστορία ^{1δ}Μικτάμ Ασαφής ορος Είδος ψαλμού ^{1ε}Είπα απο σενα Αλλη πιθανη ανάγνωση Είπα στον Κυριο /«Εσυ 'σαι ο Κύριός μου /Άλλος καλύτερος δεν είναι απο σενα» /Κι είπα γι' αυτής της χωρας τις θεότητες/και για τους δυνατούς,/που θαύμαζα πολύ

14,1 10,4 11 13 73,11 94,7 Ιωβ 22,12-14 Ησ 29,15 Ιερ 5,12 Ιεζ 8,12 9,9 Σφν 1,12 14,1-3 Ρωμ 3,10-12 14,1-6 10,1-11 94,1-11 14,3 Γεν 6,11-12 14,4 Μιχ 3,2-3 14,6 9,13 14,7 76,3 Ορθ 17 Ψλ 126,1-6 15,1-5 24,3-6 118,19-20 Ησ 33,14-16 Μιχ 6 6-8 15,5 Εξ 22,24 23,8 16,2 73,25 Θρ 3,24 16,3-4 Εξ 23,23-24 23,13 Ωσ 2,19 Ζαχ 13,2

που ακολουθούν ξένους θεούς·
 εγώ δεν θα προσφέρω τις αιματηρές
 σπονδές τους
 και δε θα ψιθυρίσουν τα χείλη μου
 τα ονόματά τους.

⁵ Κύριε, μου δίνεις το μερίδιό μου
 σ' ό,τι έχω ανάγκη για να ζήσω,
 κρατάς το μέλλον μου στα χέρια σου
⁶ Στο μοίρασμα μου πέσανε περιοχές
 ωραιές
 κι ο κλήρος μου μ' ευχαριστεί.

⁷ Τον Κύριο που με νουθετεί, τον ευλογώ,
 κι οι σκέψεις μου τις νύχτες
 με διδάσκουν.

⁸ Τον Κύριο έβαλα για πάντοτε μπροστά
 μου,
 στα δεξιά μου,¹⁵
 για να μην ταλαντεύομαι.

⁹ Γι' αυτό και χαιρέται η καρδιά μου,
 ευφραίνεται η ατίμητη
 ύπαρξή μου
 και με ασφάλεια αναπαύεται
 το σώμα μου.

¹⁰ Στον *άδη δεν θα εγκαταλείψεις
 την ψυχή μου,
 ούτε ο γνήσιος πιστός σου
 θ' αφήσεις ν' αντικρύσει
 τη φθορά.

¹¹ Το δρόμο με μαθαίνεις της ζωής·
 αμέτρητη χαρά είν' η παρουσία σου,
 απόλαυση, στα *δεξιά σου,
 αιώνια!

Τώρα σ' εσένα προσφεύγω

17[16] Προσευχή του Δαβίδ.

Άκουσε, Κύριε, τον δίκαιο,
 δώσε στη δέησή μου προσοχή,
 δώσε ακρόαση στην προσευχή μου

απ' τα χείλη μου τ' άδολα
² Από σένα η καταδίκη μου ας προέλθει.
 τα μάτια τα δικά σου ας διακρίνουν
 ποιος είν' ο τίμιος.

³ Θα δοκιμάσεις την καρδιά μου,
 θα μ' εξετάσεις τούτη
 τη νυχτιά,
 προσεχτικά θα με βυθομετρήσεις
 και ανομία δε θα βρεις
 Τα λόγια σου δεν αποκρύβουν

τις προθέσεις μου,
⁴ όπως κάνουν οι άνθρωποι·
 εγώ τα λόγια σου ακολούθησα
 κι όχι τους νόμους των παρανόμων
⁵ Έμειναν σταθερά τα βήματά μου
 πάνω στα ίχνη σου,
 δεν παραπαίουν τα πόδια μου.

⁶ Θεέ, εσένα επικαλούμαι κι εσύ μ' ακούς
 πρόσεξε με κι εμένα
 κι ό,τι σου λέω άκουσε.

⁷ Κάνε να λάμψει η αγάπη σου με τρόπο
 θαυμαστό,
 εσύ που σώζεις από τον εχθρό
 όσους προσφεύγουν στην ευνοϊκή σου
 δύναμη.

⁸ Σαν του ματιού την κόρη φύλαξε με,
 στον ίσκιο των φτερών σου κρύψε με,
⁹ από τους ασεβείς που με
 καταδιώκουν,
 απ' της ζωής μου τους εχθρούς
 που με περικυκλώνουνε

¹⁰ Έκλεισε από αναισθησία η καρδιά τους
 ανοίξανε το στόμα τους,
 αγέρωχα μιλήσαν.

¹¹ Εκινήθηκαν εναντίον μου.
 Να, με περικυκλώνουν!
 τα μάτια τους κοιτάζουν
 πώς στο χώμα να με ρίξουν.

¹² Μοιάζουνε με λιοντάρι άπληστο
 για τη λεία του,

¹⁵στα δεξια μου Στη βιβλικη αντίληψη η δεξιά εθεωρειτο η πλευρα της ευνοιας Ο υπερασπιστής στεκόταν στα δε-
 ξια του κατηγορουμένου

με λιονταράκι που παραμονεύει

¹³ Έλα, Κύριε, αντιμετώπισέ τους!
Γονάτισέ τους σώσε τη ζωή μου
με το σπαθί σου από τους ασεβείς.

¹⁴ Κύριε, με το χέρι σου λιγότεσεψέ τους
τη ζωή!

Δώσ' τους την τιμωρία που τους φύλαγες.

Είν' αρκετή για να γεμίσουν
τις κοιλιές τους
και τα παιδιά τους να χορτάσουν,
να μείνει ακόμα και για τα
εγγόνια τους.

¹⁵ Όμως εγώ, δικαιωμένος, θα δω
το πρόσωπό σου·
όταν ξυπνήσω θα ευφρανθώ
από την παρουσία σου.

**Ο βασιλιάς ευχαριστεί το Θεό
μετά τη νίκη**
(Β' Σαμ κεφ 22)

18[17] Στον *πρωτοψάλτη. Ύμνος
του Δαβίδ, *δούλου του Κυρίου, που τον α-
πήγγειλε στον Κύριο όταν τον έσωσε από
το Σαούλ κι από την εξουσία των άλλων
εχθρών του ² Τότε ο Δαβίδ είπε:

Σε αγαπώ, Κύριε, δύναμή μου!

³ Εσύ είσαι, Κύριε, το καταφύγιό μου,
το φρούριό μου
κι ο ελευθερωτής μου.

Θεέ μου, είσ' ο βράχος μου,
όπου και καταφεύγω·
η ασπίδα μου κι η δύναμη
που με λυτρώνει·

είσαι ο ψηλός ο πύργος μου,
το καταφύγιό μου.

Είσ' ο σωτήρας που με σώζει
από την αδικία.

⁴ Στον Κύριο ανήκει κάθε ύμνος.

Αυτόν καλώ να με βοηθήσει
κι απ' τους εχθρούς μου σώζομαι.

⁵ Κύματα με περικύκλωσαν θανάτου,
ποταμοί ολέθρου
με κατατρόμαξαν

⁶ Με ζώσαν τα δεσμά του *άδη,
κι ο θάνατος μου 'σπασε τις παγίδες
του.

⁷ Φώναξα μες στη θλίψη μου στον Κύριο
απ' το Θεό μου ζήτησα βοήθεια.

Άκουσε τη φωνή μου απ' το *ναό του,
κι η έκκλησή μου προς εκείνον
για βοήθεια
έγινε δεκτή.

⁸ Τότε η γη σαλεύτηκε και άρχισε να
τρέμει.

Ταράχτηκαν τα ουρανοθέμελα
και σείστηκαν, γιατί ήταν οργισμένος.

⁹ Βγήκε καπνός απ' τους μυκτῆρες του
κι από το στόμα του μια καταλυτική
φωτιά,

ανάμεικτη με κάρβουνα αναμμένα

¹⁰ Χαμήλωσε τα ουράνια και κατέβηκε,
κάτω απ' τα πόδια του το σύννεφο
του γνόφου.

¹¹ Ανέβηκε στα *χερουβίμ κι πέταξε,
όρμησε με του ανέμου τα φτερά.

¹² Έκανε το σκοτάδι κάλυμμά του,
που τον περιτυλίγει,
σκηνή του τα τρισκότεινα νερά
και τα πυκνά τα σύννεφα.

¹³ Με μια μπροστά του αστραπή
πέρασαν σύννεφα πυκνά,
χαλάζι κι αναμμένα κάρβουνα.

¹⁴ Και βρόντησε απ' τους *ουρανοούς
ο Κύριος,
και τη φωνή του ο Ύψιστος άφησε
ν' ακουστεί
ωσάν χαλάζι κι αναμμένα
κάρβουνα.

¹⁵ Τα βέλη του ξαπόστειλε
και τους εχθρούς του σκόρπισε,
τις αστραπές του έστειλε
και τους κατατρόμαξε.

¹⁶ Τότε οι πυθμένες φάνηκαν

- της θάλασσας
 και ξεσκεπάσθηκαν της οικουμένης
 τα θεμέλια
 από την απειλή σου, Κύριε,
 κι από την οργισμένη αναπνοή σου.
- 17 Άπλωσε από ψηλά το χέρι του
 και μ' έπιασε,
 με τράβηξε απ' την πλημμύρα
 των νερών.
- 18 Από τους δυνατούς εχθρούς μου
 μ' ελευθέρωσε
 από τους αντιπάλους μου, που ήταν
 από μένα πιο ισχυροί.
- 19 Της συμφοράς μου την ημέρα
 μ' αιφνιδίασαν,
 αλλά ο Κύριος στάθηκε
 στήριγμά μου.
- 20 Σε τόπο μ' έβγαλε ανοιχτό, με γλίτωσε,
 γιατί με αποδέχεται με καλοσύνη.
- 21 Ο Κύριος με αντάμειψε
 γιατί του στάθηκα πιστός,
 μου ανταπέδωσε ό,τι ταιριάζει
 στην αθωότητά μου.
- 22 Γιατί ακολούθησα τους δρόμους
 που όρισε ο Κύριος
 και στο θεό μου δεν ασέβησα.
- 23 Για οδηγό μου είχα όλα του
 τα προστάγματα,
 και δεν απομακρύνθηκα
 απ' τους νόμους του.
- 24 Απέναντί του στάθηκα άψογος,
 και φυλαγόμενος να μην ανομήσω
- 25 Ο Κύριος με αντάμειψε
 γιατί του στάθηκα πιστός,
 και για την αθωότητά μου,
 που την ξέρει.
- 26 Με τον πιστό, Κύριε, είσαι πιστός,
 τέλειος είσαι με τον τέλειο
- 27 Με τον καθάριο καθάρος
 μα φέρεσαι εχθρικά
 στον διεστραμμένο.
- 28 Σώζεις εσύ όλους τους ταπεινωμένους,
 μα ταπεινώνεις όσους φέρονται
 υπερήφανα
- 29 Εσύ, Κύριε, φως δίνεις στο λυχνάρι μου,
 και το σκοτάδι μου φωτίζεις,
 θεέ μου.
- 30 Μαζί μ' εσένα ορμά σ' εχθρικό
 στράτευμα,
 με το θεό μου διασκελίζω τείχος.
- 31 Τέλειες είναι του θεού μου
 οι ενέργειες,
 ο λόγος του Κυρίου είν' αξιόπιστος
 αυτός ασπίδα γίνεται σ' όλους
 που καταφεύγουνε σ' αυτόν.
- 32 Γιατί ποιος άλλος απ' τον Κύριο είναι
 Θεός;
 Ποιος είναι βράχος αν δεν είναι
 ο θεός μας,
- 33 Με περιζώνει ο θεός με δύναμη
 κάνει να πετυχαίνει ό,τι
 επιχειρώ.
- 34 Κάνει τα πόδια μου σαν ελαφίνας
 γρήγορα
 και με κρατάει όρθιο
 στους ψηλούς μου τόπους.
- 35 Γυμνάζει για τον πόλεμο τα χέρια μου,
 για να τεντώνουν άτρεμα τα μπράτσα
 μου
 το τόξο τ' ορειχάλκινο.
- 36 Μου 'δωσες, Κύριε, την ασπίδα
 που μ' αυτήν με σώζεις
 και το χέρι το δεξί σου με στηρίζει
 Στην προσευχή μου η απάντησή σου
 με κάνει δυνατό.^{1ζ}
- 37 Ανοίγεις δρόμο μπρος στα βήματά μου
 και σταθερά τα πόδια μου
 πατούν.
- 38 Παίρνω κυνήγι τους εχθρούς μου
 και τους φτάνω,
 και δε γυρίζω πίσω ώσπου
 ν' αφανιστούν.
- 39 Τους εξοντώνω και δεν μπορούν

^{1ζ}Το εβρ πρωτοτυπο στο τελος του στ ειναι ασαφες Η μετ ακολουθει το παράλληλο του Β΄ Σαμ 22,36 αλλα παρα-
 μενει αβεβαιη

να σηκωθούν
πέφτουν κάτω απ' τα πόδια μου.
40 Με ζώνεις για τον πόλεμο με δύναμη
και κάνεις να λυγίζουν κάτωθέ μου
όσοι ξεσηκωθήκαν εναντίον μου
41 Σε φυγή τρέπεις τους εχθρούς μου
από μπρος μου
κι εξολοθρεύω αυτούς
που με μισούν
42 Ζητούν βοήθεια, μα δε βρίσκουνε
σωτήρα·
στον Κύριο φωνάζουν,
μα δεν τους αποκρίνεται
43 Και τους σκορπίζω όπως το χώμα
ο άνεμος,
όπως τη λάσπη τούς τινάζω, που 'ναι
στους δρόμους.
44 Μ' έσωσες απ' τη φιλονεικία του λαού
μου,
μ' έκανες αρχηγό εθνών·
λαοί που δεν τους γνώριζα,
έγιναν τώρα υποτελείς μου.
45 Έρχονται ξένοι και με κολακεύουν¹⁷
στον πρώτο λόγο μου γίνονται
υπάκουοι
46 Οι ξένοι καταρρέουν
και βγαίνουν απ' τα οχυρά τους
τρέμοντας.
47 Ο Κύριος ζει!
Ο βράχος μου ες είναι ευλογημένος
και δοξασμένος ο θεός,
ο λυτρωτής μου.
48 Είν' ο θεός που παίρνει εκδίκηση
για χάρη μου
που υποτάζει κάτωθέ μου τους λαούς,
49 και που με σώζει απ' τους
εχθρούς μου.

Κύριε, με υψώνεις πάνω
απ' τους αντιπάλους μου,
μ' ελευθερώνεις απ' τους βίαιους
ανθρώπους.
50 Γι' αυτό μέσα στα έθνη θα σε δοξάζω,

¹⁷βλ υποσ εις Β' Σαμ 22,45

Κύριε,
κι ύμνους θα ψάλλω στ' όνομά σου.
51 Μεγάλες νίκες δίνει στο βασιλιά του
ο Κύριος·
και δείχνει αγάπη για τον εκλεκτό του,
για το Δαβίδ και για τους
απογόνους του αιώνια

Η δόξα του Θεού μέσα στο σύμπαν. Ο νόμος του Κυρίου

19 [18] Στον *πρωτοψάλτη. Ψαλμός
του Δαβίδ

2 Τα ουράνια φανερώνουνε το μεγαλείο
του Θεού
και δείχνει το *στερέωμα τα έργα
που έχει φτιάξει.
3 Η μια στην άλλη μέρα μεταδίδει αυτό
το μήνυμα
κι η μια στην άλλη νύχτα
μεταφέρει αυτή τη γνώση
4 Χωρίς να 'χουν μιλιά και δίχως λόγια·
η φωνή τους δεν ακούγεται
5 Κι όμως σ' όλη τη γη απλώθηκε
η λαλιά τους,
οι λέξεις τους στα πέρατα
της οικουμένης.

Στον ουρανό τον ήλιο εγκάτεστησε.

6 Κι αυτός σαν νιόγαμπρος που βγαίνει
απ' τον κοιτώνα του·
χαίρεται σαν τον αθλητή
το δρόμο του που τρέχει.
7 Απ' τη μια άκρη τ' ουρανού η ανατολή
του
κι η τροχιά του ως την άλλη
άκρη του·
τίποτ' από τη θέρμη του δεν μπορεί
να κρυφτεί

8 Ο *νόμος του Κυρίου είναι τέλειος,
ανανεώνει τη ζωή·
η μαρτυρία του αληθινή,

- σοφό κάνει τον άσοφο.
 9 Σωστοί είναι οι δρόμοι του Κυρίου,
 ευφραίνουν την καρδιά·
 οι εντολές του καθαρές,
 φωτίζουν τη διάνοια.
 10 Ο λόγος του Κυρίου καθαρός,
 κρατάει αιώνια·
 οι αποφάσεις του αληθινές·
 οι μόνες δίκαιες.
 11 Πιο επιθυμητές απ' το χρυσάφι,
 κι απ' το πολύ το μάλαμα·
 από το μέλι πιο γλυκές,
 κι από κερήθρας στάλαγμα.
 12 Κι εγώ, ο δούλος του, φωτίστηκα
 απ' αυτές!
 Όποιος τις τηρεί, μεγάλη θα 'ναι
 η ανταμοιβή του.
 13 Ποιος συναισθάνεται τα σφάλματά του;
 Καθάρισέ με, Κύριε,
 απ' τους κρυφούς διαλογισμούς!
 14 Συγκράτησε το δούλο σου,
 έτσι που η έπαρση να μη
 με κυριέψει·
 τότε θα είμαι τέλειος
 κι ελεύθερος απ' τη μεγάλη
 πλάνη.
 15 Τα λόγια μου μακάρι να 'ναι
 ευπρόσδεκτα ενώπιόν σου,
 όπως κι οι σκέψεις της καρδιάς μου,
 Κύριε, καταφυγή και λυτρωτή μου!

Προσευχή για το βασιλιά

20 [19] Στον *πρωτοψάλτη. Ψαλμός
 του Δαβίδ.

- 2 Ας σου απαντήσει ο Κύριος τη μέρα
 της ανάγκης·
 ας σ' ενισχύσει η παρουσία του Θεού
 του Ιακώβ.
 3 Βοήθεια απ' το *Θυσιαστήριό του
 ας σου στείλει
 κι ας σε στηρίξει
 απ' τη *Σιών.

- 4 Ας θυμηθεί τις *προσφορές σου·
 και τα *ολοκαυτώματά σου
 ας τα δεχτεί.
 (*Διάψαλμα)
 5 Ας ανταποκριθεί στις προσδοκίες σου·
 κι ας πραγματοποιήσει όλα τα σχέδιά σου.
 6 Στη λύτρωσή σου θα πανηγυρίσουμε
 –στ' όνομα του Θεού μας
 τις σημαίες θ' ανεμίσουμε.
 Ας εκπληρώσει ο Κύριος όλα σου
 τα αιτήματα.
 7 Τώρα γνωρίζω ότι δίνει ο Κύριος
 νίκη στον εκλεκτό του·
 από τον άγιο ουρανό του
 του αποκρίνεται
 με τις σωτήριες *δυνάμεις της δεξιάς
 του.
 8 Άλλοι ελπίζουν στ' άρματα
 κι άλλοι στο ιππικό τους·
 μα εμείς εμπιστευόμαστε
 στον Κύριο το Θεό μας.
 9 Αυτοί κλονίζονται και πέφτουν·
 εμείς ορθοί στεκόμαστε,
 κρατάμε σταθεροί.
 10 Κύριε, σώζε το βασιλιά
 κι άκουγέ μας όποτε σε καλούμε.

Ο βασιλιάς μπορεί να ελπίζει στον Κύριο

21 [20] Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός
 του Δαβίδ.

- 2 Κύριε, για τη δύναμή σου χαίρεται
 ο βασιλιάς·
 κι η νικηφόρα σου βοήθεια
 τον γεμίζει ευφροσύνη.
 3 Ό,τι η καρδιά του πόθησε, του το
 'δωσε·
 και δεν αρνήθηκες
 ό,τι τα χείλη του ζήτησαν.
 (*Διάψαλμα)
 4 Έτσι *ευλογίες του 'δωσε καλόδεχτες,
 μαλαματένιο στο κεφάλι του

- έβαλες στέμμα.
 5 Ζωή σου ζήτησε και του 'δωσες,
 μακροβιότητα αιώνια
 και παντοτινή.
 6 Μεγάλωσε τη δόξα του η βοήθειά σου·
 του 'δωσες λάμψη και μεγαλοσύνη.
 7 Εσύ του δίνεις ευλογίες παντοτινές·
 κι η παρουσία σου χαρά
 τον πλημμυρίζει.
 8 Ελπίζει ο βασιλιάς στον Κύριο·
 και με του 'Υψιστου τη χάρη
 θα 'ναι ασφαλής.
 9 Θα βρει το χέρι σου όλους τους εχθρούς
 σου,
 το δεξί χέρι σου θα βρει
 αυτούς που σε μισούν.
 10 Ξαν το καμίνι της φωτιάς
 θα αισθάνονται την τιμωρία σου
 –στης *παρουσίας σου, Κύριε,
 τον καιρό–
 με την οργή σου θα τους εξοντώσεις
 και θα τους καταφάει η φωτιά.
 11 Θα εξαφανίσεις απ' τη γη τα τέκνα τους,
 τους απογόνους τους
 από την οικουμένη.
 12 Γιατί κακές προθέσεις είχαν εναντίον
 σου
 σκέφτηκαν πονηριές μα ξαστοχήσαν
 13 Σ' άτακτη θα τραπούν φυγή,
 όταν με τη χορδή του τόξου σου
 τους σκοπεύσεις κατά πρόσωπο.
 14 Κύριε, δείξε την ανωτερότητά του
 με τη δύναμή σου!
 Θα τραγουδάμε και θα μεγαλύνουμε
 τα κατορθώματά σου!

Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες;

22 [21] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως
 «το ελάφι της αυγής». Ψαλμός του Δαβίδ.*

- 2 Θεέ μου, Θεέ μου,
 γιατί με εγκατέλειψες;
 γιατί στέκεις μακριά και δε

- με σώζεις;
 γιατί τα λόγια της κραυγής μου
 δεν ακούς;
 3 Θεέ μου,
 σου κράζω όλη τη μέρα, μα εσύ
 δεν αποκρίνεσαι·
 φωνάζω και τη νύχτα, μα να ησυχάσω
 δεν μπορώ.
 4 Αλλά εσύ 'σαι ο *Άγιος κι είσαι πάντα
 εκείνος
 που ο *Ισραήλ δοξολογεί.
 5 Σ' εσένα ελπίσανε οι πρόγονοί μας·
 ελπίσαν και τους ελευθέρωσες.
 6 Σ' εσένα φώναξαν με δύναμη
 και σώθηκαν·
 σ' εσένα ελπίσανε και δεν
 ντροπίστηκαν.
 7 Αλλά εγώ είμαι σκουλήκι κι όχι
 άνθρωπος·
 ανθρώπου παρωδία και λαού
 απόδιωγμα.
 8 Με ειρωνεύεται καθέννας που με βλέπει·
 ζαρώνουνε τα χείλη τους,
 κουνάνε το κεφάλι:
 9 «Κατέφυγε στον Κύριο», λένε,
 «ας τον σώσει·
 ας τον λυτρώσει,
 αφού τον αγαπάει».
 10 Εσύ με πήρες απ' τη μήτρα·
 και μ' εμπιστευτήκες στην μάνας μου
 τα στήθια.
 11 Είμαι κοντά σου από τη γέννησή μου·
 απ' την κοιλιά της μάνας μου
 εσύ 'σαι ο Θεός μου.
 12 Μη φεύγεις από μένα!
 Η θλίψη έρχεται
 και δεν υπάρχει βοηθός.

- 13 Με βάλανε στη μέση δυνατοί πολλοί,
 της *Βασάν οι ταύροι
 με κυκλώσαν.
 14 Δείχνονται απειλητικοί εναντίον μου
 σαν το λιοντάρι που ξεκιρίζει
 και βρυχιέται.

- 15 Σαν το νερό παρέλυσα,
 τσακίστηκαν όλα τα κόκαλά μου.
 Μέσα μου έγιν' η καρδιά σαν το κερύ
 που λιώνει.
- 16 Σαν κεραμίδι ο λάρυγγάς μου^θ
 στέγγωσε,
 κι η γλώσσα μου κολλάει
 στον ουρανίσκο·
 με έριξες στο χώμα
 να πεθάνω.
- 17 Σκύλοι με κύκλωσαν,
 κακοποιών φατρία μ' έβαλε
 στη μέση·
 ξεσκίσανε τα χέρια και τα πόδια μου.
- 18 Μπορούν να μετρηθούν όλα τα κόκαλά
 μου·
 κι εκείνοι με κοιτάζουνε
- 19 Τα ρούχα μου μοιράζουν μεταξύ τους
 και ρίχνουν κλήρο για τη φορεσιά μου.
- 20 Εσύ όμως, Κύριε, μη μένεις μακριά μου·
 έλα γοργά να με βοηθήσεις, δύναμή μου!
- 21 Λύτρωσε τη ζωή μου απ' το σπαθί,
 από την εξουσία του σκύλου
 την πολύτιμη ψυχή μου.
- 22 Βγάλε με απ' του λιονταριού το στόμα
 σώσε με απ' του αγριοβούβαλου
 τα κέρατα.
- Κύριε, μου 'χεις κιάλας αποκριθεί!
- 23 Θα εξιστορώ στ' αδέρφια μου
 την ύπαρξή σου·
 μέσα σ' όλη τη σύναξη
 θα σ' εξυμνώ.
- 24 Όσοι τον Κύριο σέβεστε, υμνήστε τον!
 Όλοι οι απόγονοι του Ιακώβ, δοξάστε τον!
 Όλοι οι Ισραηλίτες, φοβηθείτε τον!
- 25 Κανένα δεν περιφρόνησε φτωχό
 ούτε για τη θλίψη του αδιαφόρησε·
 δεν έκρυψε απ' αυτόν το πρόσωπό του
 μα στην κραυγή του για βοήθεια

- ανταποκρίθηκε
- 26 Ο έπαινός μου από σένα αρχίζει, Κύριε,
 σε σύναξη μεγάλη·
 τα τάματά μου θα τα εκπληρώσω
 μπροστά σ' αυτούς που σε φοβούνται
- 27 Θα φάνε οι φτωχοί και θα χορτάσουν
 όσοι ζητούν τον Κύριο θα τον
 δοξάσουν·
 οι καρδιές τους θα ζήσουν αιώνια
- 28 Θα θυμηθούν και θα γυρίσουνε στον
 Κύριο
 όλα τα πέρατα της γης·
 και θα τον προσκυνήσουν
 οι οικογένειες όλες των λαών.
- 29 Γιατί στον Κύριο η απόλυτη εξουσία
 ανήκει
 κι αυτός στα έθνη κυριαρχεί.
- 30 Μονάχα αυτόν θα προσκυνήσουν·
 οι καλοζωισμένοι όλοι της γης
 κάθε θνητός της γης θα υποκλιθεί
 μπροστά του·
 θα ζήσει κι η ψυχή μου
 χάρη σ' αυτόν.
- 31 Οι επερχόμενες γενιές θα τον
 λατρεύουν
 θα μιλάνε για τον Κύριο στη γενιά
 που 'ρχεται,
- 32 Θα διαλαλούνε τη δικαιοσύνη του·
 σ' αυτούς που πρόκειται να γεννηθούν,
 τα όσα έκανε θα πουν.

Ποιμένας μου ο Κύριος

23 [22] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

- Ποιμένας μου ο Κύριος
 και δεν θα στερηθώ
- 2 Σε πράσινα λιβάδια με αναπαύει,
 με πάει σε νερά δροισιτικά.

^θο λάρυγγάς μου Πιθανό κείμενο Το εβρ έχει «η δυναμη μου» ^κΜονάχα προσκυνήσουν Το εβρ έχει «εφαγαν και θα προσκυνησουν»

22,16 Ιω 19,28 22,19 Μτ 27,35 Ιω 19,23-24 22,23 40,10-11 66,16-20 107,31-32 Τωβ 12,6 Εβρ 2,12 22,26 66,13-15 22,27 Δτ 14,29 22,28-30 96,7-10 22,31-32 Ιησ 4,6-7 23,1 74,1 Ησ 40,11 23,1-4 Ιεζ 34,11-16 Ιω 10,11-15 27-29 Απ 7 17

- 3 Ανανεώνει τη ζωή μου,
στο σωστό δρόμο με οδηγεί
για να δοξάσει τ' ἄνομά του
- 4 Αν πορευτώ μες σε θανατερό σκοτάδι,^{κα}
κακό κανένα δε φοβάμαι,
γιατί μαζί μου, Κύριε, εἰς' εσύ
ἡ γκλίτσα και το ρόπαλό σου
μου δίνουν σιγουριά
- 5 Τραπέζι μπρος μου ετοιμάζεις
ἀντίκρου στους εχθρούς μου
μυρώνεις το κεφάλι μου με λάδι,
και ξεχειλίζει το ποτήρι μου.
- 6 Ναι, ἡ καλοσύνη κι ἡ ἀγάπη
θα ἴναι μαζί μου ὅλες τις μέρες
τῆς ζωῆς μου·
και στου Κυρίου θα κατοικῶ τον οἶκο
για πάντα.

Ἡ εἰσοδος του Κυρίου στο ναό

24 [23] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

- Του Κυρίου εἶν' ἡ γη
και ὅ,τι τη γειμίζει
ἡ οἰκουμένη κι ὅσοι μένουνε
σ' αὐτήν
- 2 Αὐτός στα νερά πάνω τη θεμέλιωσε·
και στα ποτάμια πάνω τη στερέωσε.
- 3 Ποιος μπορεῖ ν' ανεβεί στο ἄρος
του Κυρίου;
και ποιος στον ἅγιο του τον τόπο
να σταθεῖ;
- 4 Καθένας που τα χέρια του δεν ἐπραξαν
κακό
και καθαρῆ εἶν' ἡ καρδιά του,
ὅποιος δεν ἐπιδόθηκε σε μάταια
πράγματα,
οὔτε ορκίστηκε με δόλο
για το διπλανό του.
- 5 Αὐτός θα λάβει ἔυλογία ἀπό τον Κύριο
και δικαιοσύνη ἀπ' το Θεό του

- που τον σώζει
- 6 Αὐτή εἶναι ἡ γενιά που τον ζητάει,
και λαχταράει την παρουσία του
ο Ἰακώβ ^{κβ}
(*Διάψαλμα)

- 7 Ἀνοιξτε πύλες,
και ὑψωθεῖτε θύρες αἰώνιες,
να μπει ο δοξασμένος βασιλιάς.
- 8 Ποιος εἶν' αὐτός ο δοξασμένος βασιλιάς,
Ὁ Κύριος ο κραταῖός κι ο ἰσχυρός
ο Κύριος, ο δυνατός στον πόλεμο.
- 9 Ἀνοιξτε πύλες,
και ὑψωθεῖτε θύρες αἰώνιες,
να μπει ο δοξασμένος βασιλιάς.
- 10 Ποιος εἶν' αὐτός ο δοξασμένος
βασιλιάς;
Ὁ Κύριος του ἄσμπαντος,
αὐτός εἶναι ο δοξασμένος
βασιλιάς.
(*Διάψαλμα)

Γνώρισέ μου το θέλημά σου και συγχώρησε τα λάθη μου

25 [24] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

- Σ' εσένα, Κύριε, ὑψώνω την ψυχή μου.
- 2 Θεέ μου, σ' εσένα ἐλπισα,
ας μη βγω γελασμένος·
ας μην καταχαροῦν για μένα
οι εχθροί μου.
- 3 Κι ὅλοι που ἐλπίζουσε σ' εσένα,
ας μην ντροπιαστοῦν·
ας ντροπιαστοῦν οὖ μάταιοι
παραβάτες.
- 4 Κύριε, δεῖξε μου τους δρόμους σου
και μάθε μου τα μονοπάτια
τα δικά σου.
- 5 Ὁδηγησέ με στην ἀλήθεια σου
και διδάξέ με,
γιατί εσύ ἴσαι ο Θεός μου

^{κα} θανατερο σκοτάδι, κατα τους Ο´ Το εβρ ἔχει «σε κοιλαδα σκοτεινη» ^{κβ} Ἰακωβ Νοεῖται ολόκληρος ο ἰσραηλιτικος λαος

που με σώζεις·
σ' εσένα ελπίζω όλη μέρα

⁶ Θυμήσου, Κύριε, πως ήσουν πάντα
σπλαχνικός
κι όλος αγάπη
⁷ Τα παραπτώματα της νιότης μου
και τ' ανομήματά μου μην τα θυμηθείς.
Όπως ταιριάζει στην αγάπη σου,
να με σκεφτείς·
σύμφωνα, Κύριε,
με την καλοσύνη σου

⁸ Καλός και δίκαιος ο Κύριος·
γι' αυτό και δείχνει στους αμαρτωλούς
το δρόμο.

⁹ Τους πράους τούς οδηγεί στη σωστή
απόφαση·
σ' αυτούς το δρόμο του διδάσκει.

¹⁰ Όλοι οι δρόμοι του Κυρίου
είναι χάρη κι αλήθεια
σ' όσους τη *διαθήκη του
εφαρμόζουν
και τις δικές του εντολές.

¹¹ Για τ' όνομά σου, Κύριε,
συγχώρησε κι αυτή την ενοχή μου,
κι ας ήτανε μεγάλη.

¹² Εκείνος που τον Κύριο σέβεται
διδάσκεται απ' αυτόν
τι δρόμο να διαλέξει.

¹³ Θ' απολαμβάνει μόνιμα τα αγαθά
η ψυχή του·
κι οι απόγονοί του τη χώρα
θα 'χουν κτήμα τους.

¹⁴ Ο Κύριος εμπιστεύεται αυτούς
που τον φοβούνται·
σ' αυτούς θα φανερώσει
τη διαθήκη του.

¹⁵ Τα μάτια μου ασταμάτητα στον Κύριο
τα στρέφω·
γιατί θα βγάλει αυτός
τα πόδια μου απ' την παγίδα.

¹⁶ Κοίτα με και σπλαχνίσου με,
έτσι μόνος κι αδύνατος που είμαι
¹⁷ Αυξήθηκαν οι θλίψεις της καρδιάς μου
λευτέρωσέ με από τα άγχη μου
¹⁸ Κοίτα την αθλιότητά μου και το μόχθο
μου·
κι εξάλειψε όλα τα αμαρτήματά μου
¹⁹ Κοίταξε πόσο αυξήθηκαν οι εχθροί μου,
και με μισούν θανάσιμα.
²⁰ Φύλαξε την ψυχή μου και λευτέρωσέ
με·
ας μη βγω γελασμένος που σ' εσένα
κατέφυγα.
²¹ Δικαιοσύνη κι αθωότητα ας με φυλάνε,
γιατί σ' εσένα, Κύριε, έλπισα
²² Λύτρωσε, Θεέ, τον *Ισραήλ
απ' όλες του τις θλίψεις.

Ένας αθώος προσφεύγει στο Θεό

26 [25] Του Δαβίδ.

Κρίνε με, Κύριε,
γιατί με αθωότητα εγώ πορεύτηκα·
σ' εσένα έλπισα, δε θα σαλευτώ.
² Δοκίμασέ με, Κύριε,
κι εξέτασε την πίστη μου
τις σκέψεις μου και την καρδιά μου
ερεύνησε.
³ Γιατί ποτέ μου δεν ξεχνάω την αγάπη
σου·
και σύμφωνα με την αλήθεια σου
πορεύομαι.
⁴ Δεν κάθισα μαζί με ευτελείς θνητούς·
και με υστερόβουλους ποτέ μου
δε θα πάω.
⁵ Τη σύσκεψη των φαύλων μίσησα·
και με τους ασεβείς
δε θα συνεδριάσω.
⁶ Στην αθωότητα, Κύριε, πλένω τα χέρια
μου·
και συμμετέχω στη λατρεία σου.

7 Για ν' ακουστεί ηχηρά η ευχαριστία
κι όλα τα θαυμαστά σου έργα
να τα διηγηθώ.

8 Κύριε,
πολύ πεθύμησα να μένω
στο *ναό σου
στον τόπο αυτό που η *δόξα σου
τον κατοικεί.

9 Μην κατατάξεις την ψυχή μου με τους
ασεβείς·
ούτε με δολοφόνους τη ζωή μου.

10 Τα δάχτυλά τους βάφτηκαν στο έγκλημα
κι απ' τα δωροδοκήματα
γεμάτο το δεξί τους χέρι.

11 Όσο για μένα
με την αθωότητά μου ζω·
Κύριε, λύτρωσέ με και σπλαχνίσου με.

12 Το πόδι μου πατάει με σιγουριά·
σ' ευλογώ στις συνάξεις,
Κύριε.

Κοντά στον Κύριο αισθάνομαι ασφαλής

27 [26] Του Δαβίδ.

Κύριε,
φως μου και σωτηρία μου,
ποιον θα φοβηθώ;

Κύριε,
καταφύγιο της ζωή μου, από ποιον
θα πανικοβληθώ;

2 Όταν με ζύγωσαν κακοί
τη σάρκα μου να φθείρουν,
εχθροί και καταπιεστές μου,
αυτοί σκοντάψαν κι έπεσαν.

3 Κι αν συναχτεί στρατόπεδο για να με
πολεμήσει,
η καρδιά μου δεν δειλιάζει·
κι αν πόλεμος ξεσπάσει εναντίον μου
και τότε εγώ θα έχω εμπιστοσύνη

4 Ένα απ' τον Κύριο ζήτησα,
και πάλι αυτό ζητάω.

Στον οίκο του να κατοικώ
όλες τις μέρες που θα ζω·
τη χάρη του Κυρίου θα θωρώ
και στο *ναό του να συχνάζω.

5 Γιατί μες στη *σκηνή του θα με
προστατέψει
τη μέρα του κακού,
στα μύχια της σκηνής του
θα μ' αποκρύψει·
πάνω σε βράχο θα μ' ανεβάσει
ψηλό.

6 Και τώρα το κεφάλι μου υψώνεται
πάνω από τους εχθρούς που με
κυκλώνουν,
*θυσίες θριάμβου στη σκηνή του
θα προσφέρω·
θα ψαλμωδήσω και θα παιανίσω
για του Κυρίου τη χάρη.

7 Άκου, Κύριε, τη φωνή μου
που σ' εσένα απευθύνεται·
σπλαχνίσου με και δώσ' μου
απόκριση.

8 Θυμήθηκα πως είπες: «Αναζητήστε με».
Για τούτο, Κύριε, το πρόσωπό σου
αναζητώ.

9 Μην κρύβεσαι από μένα!
Το δούλο σου οργισμένος
μην τον απωθείς!
Εσύ ήσουν ο βοηθός μου· μη μ' αφήνεις
και μη μ' εγκαταλείπεις,
Θεέ μου και σωτήρα μου.

10 Η μάνα κι ο πατέρας μου
μ' εγκαταλείψαν,
μα ο Κύριος με δέχεται.

11 Μάθε με, Κύριε, το δρόμο σου,
στο δρόμο οδήγησέ με το σωστό
σε πείσμα των εχθρών μου.

12 Στη βουλιμία των εχθρών μου μη
με παραδώσεις,
γιατί ψευδομάρτυρες κατέθεσαν
σε βάρος μου
και αποπνέουν αδικία

13 Αλίμονό μου αν δεν πίστευα

πως του Κυρίου τ' αγαθά
στη γη των ζωντανών
θα δω.

¹⁴ Στον Κύριο έλπιζε,
ας έχει θάρρος η καρδιά σου
και γενναιότητα
ναι, έλπιζε στον Κύριο.

**Προσευχή ενός ανθρώπου
μπροστά στον κίνδυνο του θανάτου**

28 [27] Του Δαβίδ.

Σ' εσένα, Κύριε, φωνάζω,
βράχε μου,
αδιάφορος μη μου σταθείς.
Αν δεν μου αποκριθείς θα 'μαι όμοιος
μ' εκείνους που τους κατεβάζουνε
στον τάφο.
² Άκουσε τη φωνή μου όταν σου δέομαι,
όταν βοήθεια σου ζητώ·
όταν τα χέρια μου υψώνω
στον άγιο σου *ναό.
³ Μη με πάρεις κι εμένα μαζί με τους
ασεβείς,
μ' όσους πράττουνε την ανομία·
που φιλικά μιλάνε στον πλησίον τους,
μα έχουν στην καρδιά τους την κακία.
⁴ Όμοια δώσ' τους μ' ό,τι πράξανε·
όπως ήταν οι πονηρές τους πράξεις,
τα ίδια τους τα έργα·
την ανταπόδοση που τους αξίζει
δώσε τους.
⁵ Γιατί δεν κατανόησαν τις πράξεις
του Κυρίου
τα έργα του που έκαμε·
θα τους ρημάξει
και δε θα τους επανορθώσει πια.

⁶ Ευλογημένος να 'ναι ο Κύριος
που άκουσε της δέησής μου τη φωνή.

⁷ Ο Κύριος ενίσχυσέ μου και προστασία

μου,
σ' αυτόν έλπισε η καρδιά μου!
Βρήκα βοήθεια κι αναβάλλιασα,
με το τραγούδι μου
θα τον ευχαριστήσω.

⁸ Ο Κύριος είναι του λαού του δύναμη·
κι εγγυητής αυτός της σωτηρίας
του εκλεκτού του

⁹ Σώσε, Κύριε, το λαό σου
και τους δικούς σου ευλόγησε!
Γίνε τους οδηγός
και δείχνε τους αιώνια το δρόμο.

Η φωνή του Κυρίου

29 [28] Προσφέρετε στον Κύριο,

*γιοι του Θεού,
προσφέρετε στον Κύριο τη δόξα,
τη δύναμή του διακηρύξτε!
² Προσφέρετε στον Κύριο δόξα
στ' όνομά του·
τον Κύριο προσκυνήστε,
που φανερώνει μεγαλόπρεπη
την αγιοσύνη του.

³ Φωνή Κυρίου πάνω απ' τα νερά
–βροντά ο Θεός ο δοξασμένος,
ο Κύριος πάνω απ' τους ωκεανούς.

⁴ Φωνή Κυρίου έντονη·
φωνή Κυρίου μεγαλόπρεπη.

⁵ Φωνή Κυρίου συντρίβει *κέδρους·
ναι, θα συντρίψει ο Κύριος
τους κέδρους του *Λιβάνου.

⁶ Κάνει τα όρη να σκιρτούν,
σαν το μοσχάρι ο Λίβανος,
και σαν το δαμαλάκι το όρος
το Σιριών.^{κγ}

⁷ Φωνή Κυρίου αστράφτει
φλόγες πύρινες.

⁸ Φωνή Κυρίου κάνει την έρημο να τρέμει
κάνει να τρέμει, ο Κύριος,
την έρημο της Κάδης.

^{κγ} Σιριών Σιδωνική ονομασία του όρους Ερμων

9 φωνή Κυρίου ξεγεννάει τις ελαφίνες,
τα δάση απογυμνώνει
και όποιος βρίσκεται μέσ στο *ναό του
τη δόξα του υμνολογεί.

10 Ο Κύριος δεσπόζει στην πλημμύρα
και κυβερνάει αυτός
σαν βασιλιάς αιώνια

11 Ο Κύριος τη δύναμη τη δίνει στο
λαό του
και στο λαό του δίνει αυτός
την *ευλογία της ειρήνης.

Κύριε, μου 'δωσες πίσω τη ζωή

30 [29] *Ψαλμός του Δαβίδ· άσμα για
τα εγκαίνια του *ναού.*

2 Θα σ' εξυμνήσω, Κύριε,
γιατί με γλίτωσες
και δεν άφησες να χαρούν
για μένα οι εχθροί μου.

3 Κύριε, Θεέ μου
σου ζήτησα βοήθεια
και με θεράπευσες.

4 Κύριε, μου 'δωσες πίσω τη ζωή
την ώρα που με θάβαν
και στη ζωή με κράτησες.

5 Τον Κύριο υμνήστε οι πιστοί του!
Ευχαριστία δώστε του ως ανάμνηση
της αγιότητάς του.

6 Η οργή του είναι για μια στιγμή,
αλλά για μια ζωή η εύνοιά του
αν μένουν δάκρυα το βράδυ,
η χαρά φτάνει με την αυγή.

7 Είπα με αυτοπεποίθηση:
«Ποτέ μου δε θα κλονιστώ».

8 Κύριε, με την καλοσύνη σου στεριώθηκα
ωσάν ασάλευτο βουνό
σαν έκρυσσε το πρόσωπό σου,
κατατρόμαξα.

9 Σ' εσένα κράζω, Κύριε,
σ' εσέ προσεύχομαι, τον Κύριό μου

10 Τι θα κερδίσεις αν χυθεί το *αίμα μου

ή αν στον τάφο κατεβώ;
Τάχα μπορεί να σε υμνήσει η σάχη;
ή να διακηρύξει την αλήθεια σου;

11 Άκουσε, Κύριε, κι ελέησέ με·
Κύριε, έλα βοηθός μου.

12 Τη θλίψη μου την άλλαξες
σ' ευφρόσυνο χορό·
μου έβγαλες τα *πένθημα
και τη χαρά με ντύνεις,
13 για να σου ψάλλω δοξασμούς
και πια να μη σωπαίνω.

Κύριε και Θεέ μου,
αιώνια θα σε υμνολογώ.

Κύριε, εσύ είσαι η προστασία μου

31 [30] *Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός
του Δαβίδ.*

2 Σ' εσένα, Κύριε, κατέφυγα
ποτέ ας μη ντροπιαστώ
σώσε με, εσύ που είσαι δίκαιος.

3 Δείξε μου τη φροντίδα σου,
τώρα ελευθέρωσέ με
γίνε πανίσχυρος προστάτης μου,
το καταφύγιό μου,
για να με σώσεις.

4 Εσύ 'σαι βράχος μου και προστασία μου,
αφού υπάρχουν
μ' οδηγείς και με φροντίζεις.

5 Βγάλε με απ' την παγίδα που για μένα
έστησαν
γιατί εσύ 'σαι η δύναμή μου.

6 Όποτε άφησα στα χέρια σου το
πνεύμα μου,
Κύριε, με λύτρωσες,
Θεέ αληθινέ.

7 Τους απεχθάνομαι αυτούς που σέβονται
τα τιποτένια ειδώλα
αλλά εγώ στον Κύριο
στήριξα την ελπίδα μου.

8 Αγάλλομαι και χαίρομαι
από το έλεός σου·

- είδες με κατανόηση την αθλιότητά μου
 και ξέρεις της ψυχής μου
 το άγχος.
- 9 Δε μ' εγκατέλειψες στα χέρια
 των εχθρών μου·
 και μου εξασφάλισες την άνεση
 να φύγω.
- 10 Ελέησέ με, Κύριε,
 γιατί είμαι σε αγωνία·
 μάτια, ψυχή και σάρκα μου
 τα ζάρωσε ο μόχθος.
- 11 Κατέστρεψαν
 η θλίψη τη ζωή μου
 κι οι στεναγμοί τα χρόνια μου·
 τη δύναμή μου σκόρπισαν
 οι ταλαιπωρίες·
 ακόμα και τα κόκαλά μου φθάρηκαν.
- 12 Απ' όλους τους εχθρούς μου
 ονειδιζόμουν
 και χλευαζόμουν απ' τους γείτονές
 μου,
 για τους γνωστούς μου ήμουν θέαμα
 φοβερό
 κι όσοι με βλέπαν έξω, φεύγαν
 από μπρος μου.
- 13 Σαν να 'μωνα ένας νεκρός
 οι άνθρωποι με ξέχασαν,
 σαν να 'μωνα ένα σπασμένο βάζο.
- 14 Άκουσα ψίθυρο πολλών
 –τρόμους από τριγύρω–
 καθώς αυτοί μαζί σχεδίαζαν
 ενάντια σ' εμένα·
 να μ' αφαιρέσουν τη ζωή
 ήταν η πρόθεσή τους.
- 15 Αλλά εγώ σ' εσένα έλπισα,
 Κύριε,
 «είσαι Θεός μου», είπα.
- 16 Στην εξουσία σου τα χρόνια μου είναι·
 σώσε με,
 από τα χέρια των εχθρών μου
 κι εκείνων που με κατατρέχουν.
- 17 Δείξε την παρουσία σου
 στο δούλο σου·
 σώσε με, χάρη στην πίστή σου
- αγάπη.
- 18 Κύριε,
 ας μην ντροπιαστώ
 που σε επικαλούμαι·
 ας ντροπιαστούν οι ασεβείς,
 στον *άδη ας σωπάσουν.
- 19 Ας βουβαθούν τα χείλη αυτά
 τα ψεύτικα,
 που λέν' λόγια σκληρά
 στον δίκαιο ενάντια με περιφρόνηση
 και υπεροψία.
- 20 Πόσο μεγάλη, Κύριε, η αγαθότητά σου,
 που τη φυλάς για κείνους
 που σε σέβονται!
 Όλοι μπορούν να δουν πως τη χαρίζεις
 σ' εκείνους που σ' εσένα
 ελπίζουνε.
- 21 Προφυλαγμένους τους κρατάς
 στη σιγουριά της παρουσίας σου
 απ' των ανθρώπων τις συκοφαντίες
 τους προστατεύεις μέσα στη *σκηνή
 σου
 από τις επιθέσεις των εχθρών τους.
- 22 Ευλογημένος να 'ναι ο Κύριος,
 που έκανε σ' εμένα το θαύμα
 της αγάπης του
 την ώρα του αποκλεισμού μου.
- 23 Κι εγώ μέσα στην αγωνία μου είχα πει:
 «Μ' έδιωξε απ' τη φροντίδα του».
 Εσύ όμως άκουσες της δέησής μου
 τη φωνή
 όταν βοήθεια ζήτησα από σένα
- 24 Αγαπάτε τον Κύριο,
 οι ευσεβείς του όλοι!
 Ο Κύριος φροντίζει τους πιστούς·
 και τιμωρεί πολύ σκληρά
 αυτούς που φέρνονται μ' αλαζονεία
- 25 Γίνετε ανδρείοι
 και με γενναία καρδιά,
 όλοι που ελπίζετε στον Κύριο.

Η ευτυχία εκείνου που έλαβε άφεση

32 [31] Του Δαβίδ· Μασχίλ.^{κδ}

Μακάριος είν' εκείνος
που του αφέθηκε
αμέλειας παραστράτημα,
του συγχωρήθηκε αμαρτία συνειδητή

²Μακάριος ο άνθρωπος,
όταν δεν του καταλογίζει
ο Κύριος αμάρτημα·
κι είναι ανύπαρκτος στο πνεύμα του
ο δόλος.

³Κύριε, όταν σώπασα,
φθάρηκαν τα οστά μου
από τον ολοήμερο αναστεναγμό.

⁴Γιατί μέρα και νύχτα έπεσε
βαριά η τιμωρία σου σ' εμένα·
σαν το χωράφι έγινα το άnuδpo
σου καλοκαιριού τη θερμη.
(*Διάψαλμα)

⁵Την αμαρτία μου σου γνώρισα,
δεν έκρυψα την ενοχή μου.

«Στον Κύριο» σκέφτηκα,
«θα εξομολογηθώ τα παραπτώματά μου».
κι εσύ εξάλειψες την ενοχή
της αμαρτίας μου.
(Διάψαλμα).

⁶Για τούτο, ας προσεύχεται
κάθε ευσεβής σ' εσένα,
στις δύσκολες στιγμές.

Σαν γίνει ο κατακλυσμός,
κοντά του δεν θα φτάσει.

⁷Εσύ είσαι, Κύριε, ο κρυψώνας μου,
με προστατεύεις απ' τη θλίψη
και τη γυρίζεις σε αλαλαγμούς
χαράς.
(Διάψαλμα)

⁸Μου λες:

«Σύνεση θα σου δώσω,
θα σου διδάξω την οδό
που πρέπει να βαδίζεις·
θα σε ορμηνεύω,
η προσοχή μου θα 'ναι πάνω σου.
⁹Μη γίνεσαι σαν άλογο και σαν μουλάρη
ασύνετος,
που χαλινάρι και χαλκά
χρειάζονται
για να μπορέσουν να 'ρθουνε
κοντά σου».^{κε}

¹⁰Πολλά του ασεβή τα μαστιγώματα,
μα κείνον που στον Κύριο ελπίζει
η αγάπη του τον περιζώνει.

¹¹Χαρείτε για τον Κύριο, δίκαιοι,
κι ευφρανθείτε·
κι όλοι εσείς οι άδολοι
φωνάξτε από χαρά!

Ύμνος στο δημιουργό και σωτήρα

33 [32] Ευφρανθείτε δίκαιοι για τον Κύριο!

Στους τίμιους ανθρώπους ταιριάζει
να υμνούν.

²Με κιθάρα ευχαριστήστε τον Κύριο!
Με ψαλτήρι δεκάχορδο ψάλτε σ' αυτόν.

³Τραγουδήστε του ένα νέο τραγούδι!
Κάντε ωραία να ηχήσουν
τα όργανά σας κι οι φωνές.

⁴Γιατί είν' σωστά τα λόγια του Κυρίου·
κι αληθινά τα έργα του.

⁵Αγαπά τη δικαιοσύνη και την ευθύτητα·
η αγάπη του Κυρίου γεμίζει τη γη.

⁶Με του Κυρίου το λόγο έγιναν
οι *ουρανοί·
με την πνοή απ' το στόμα του
οι αμέτρητες *δυνάμεις τους.

⁷Μάζεψε τα νερά των θαλασσών καθώς
σε ασκί·
έκλεισε μες στ' αμπάρια

^{κδ}Μασχίλ Το ακριβές νοημα είναι αγνωστο Πιθανόν σημαίνει «διδασκτικό ποίημα» ^{κε}Μη γίνεσαι κοντά σου Ο σπι-
χος στο εβρ είναι δυσνόητος

- των ωκεανών τα βάθη.
 8 Τον Κύριο ας τον φοβάται όλη η γη·
 κι ας τρέμουνε μπροστά του
 της οικουμένης όλοι οι κάτοικοι!
 9 Γιατί αυτός είπε και έγιναν
 πρόσταξε αυτός και θεμελιώθηκαν
 10 Ο Κύριος ματαιώνει τις προθέσεις
 των ειδωλολατρών·
 των λαών τα σχέδια
 τ' ανατρέπει.
 11 Του Κυρίου οι προθέσεις διαρκούν
 αιώνια,
 τα σχέδια της βούλησής του
 σ' όλες τις γενιές.
 12 Μακάριο το έθνος που ο Κύριος είν'
 ο Θεός του·
 ευτυχισμένος ο λαός που αυτός
 τον διάλεξε
 να 'ναι δικός του.
 13 Από τον ουρανό κοιτάζει ο Κύριος
 και βλέπει όλους τους ανθρώπους.
 14 Από της κατοικίας του τον τόπο
 εποπτεύει
 όλους τους κατοίκους της γης.
 15 Εκείνος που διαπλάθει τις καρδιές τους
 κι όλα τα έργα τους τα ξέρει.
 16 Δεν είν' απ' τον πολύ στρατό
 που σώζεται ο βασιλιάς·
 δεν είν' απ' την περίσσια δύναμη
 που ο γενναίος γλιτώνει.
 17 Ανήμπορο είναι τ' άλογο
 να εξασφαλίσει σωτηρία·
 όλη του η σφριγηλότητα
 τη λύτρωση δεν φέρνει.
 18 Αλλά να που ο Κύριος φροντίζει
 για τους ευσεβείς,
 για κείνους που ελπίζουν στη σταθερή
 αγάπη του.
 19 Όστε ν' αρπάζει τη ζωή τους
 απ' το θάνατο·

να τους κρατάει ζωντανούς
 την εποχή της πείνας

- 20 Στον Κύριο ελπίζει η ψυχή μας
 αυτός βοηθός μας
 και προστασία μας!
 21 Χάρη σ' εκείνον χαίρεται η καρδιά μας
 αφού εμπιστευόμαστε στην άγια
 παρουσία του.
 22 Ας έρθει, Κύριε, πάνω μας η αγάπη σου,
 καθώς εμείς ελπίζουμε σ' εσένα.

Ο Κύριος με λύτρωσε απ' όλους μου τους φόβους

34 [33] *Ψαλμός του Δαβίδ, όταν προσποιήθηκε τον παράφρονα στο βασιλιά Αβιμέλεχ^{κς} κι αυτός τον ελευθέρωσε και γλίτωσε.*

- 2 Θα ευλογώ τον Κύριο κάθε στιγμή·
 θα είναι ο ύμνος του στο στόμα μου
 για πάντα!
 3 Τον Κύριο δοξάζει όλη η ύπαρξή μου·
 οι καταπιεσμένοι ας τ' ακούσουν
 κι ας χαρούν.
 4 Ψάλτε μαζί μου τη μεγαλοσύνη
 του Κυρίου,
 όλοι μαζί το όνομά του
 ας το δοξάσουμε!
 5 Τον Κύριο αποζήτησα και μ' αποκρίθηκε,
 με λύτρωσε απ' όλους μου
 τους φόβους.
 6 Όσοι σ' εκείνον στρέφουνε
 το βλέμμα τους
 από χαρά ακτινοβολούν·
 δεν πρόκειται να βγούνε
 γελασμένοι.
 7 Φώναξε ο δύστυχος κι ο Κύριος
 τον άκουσε·
 κι απ' όλες του τις θλίψεις
 τον γλιτώνει

^{κς}Αβιμελεχ Πρβλ Α΄ Σαμ 21,11-16, όπου ο Αβιμελεχ φέρεται ως Αχις Το ονομα «Αβιμέλεχ» απανταται συχνά ως ὀνομα Φιλισταιῶν βασιλεῶν

- 8 Στρατοπεδεύει του Κυρίου ο *άγγελος
ολόγυρα σ' εκείνους που τον σέβονται
και τους γλιτώνει απ' τον κίνδυνο.
- 9 Λάβετε πείρα μόνοι σας και δείτε
πόσο είναι καλός ο Κύριος·
ευτυχισμένος ο άνθρωπος
που σ' αυτόν καταφεύγει!
- 10 Τον Κύριο σεβαστείτε, οι *άγιοι του
τίποτα δεν στερούνται
όσοι τον σέβονται.
- 11 Πλούσιοι^{κζ} σε φτώχεια ξέπεσαν
και πείνασαν·
όμως αυτοί που αναζητούν τον Κύριο
κανένα δε θα στερηθούν απ' όλα
τ' αγαθά.
- 12 Ελάτε νέοι, ακούστε με· κι εγώ θα σας
διδάξω
του Κυρίου το σέβας
- 13 Αν θέλετε να τη χαρείτε τη ζωή,
χρόνια να ζήσετε πολλά
κι ευτυχισμένα·
14 τη γλώσσα σας φυλάξτε απ' το κακό
κι από κουβέντες δολερές
τα χείλη σας.
- 15 Φύγετε πέρα απ' το κακό και κάντε
το καλό,
αποζητήστε την ειρήνη
και επιδιώξτε την.
- 16 Τους δικαίους ο Κύριος τους προσέχει
κι ακούει τις ικεσίες τους.
- 17 Μα σκέφτεται ενάντια σ' αυτούς
που πράττουν το κακό
για να εξαλείψει από τη γη
ως και τη θύμησή τους.
- 18 Υψώνουν τη φωνή στον Κύριο οι δίκαιοι
κι εκείνος τους ακούει·
τους λευτερώνει
απ' όλα τους τα βάσανα.
- 19 Ο Κύριος είναι κοντά στους
αποθαρρημένους
και σώζει αυτούς που βρίσκονται

- σε απόγνωση.
- 20 Πολλά του δίκαιου τα δεινά,
μα απ' όλ' αυτά ο Κύριος
τον γλιτώνει.
- 21 Περιφρουρεί όλη την ύπαρξή του·
Ούτ' ένα κόκαλό του δεν θα συντριβεί.
- 22 Τον σεβή η κακία θα τον σκοτώσει
και θα τιμωρηθούν όσοι μισούν
τον δίκαιο.
- 23 Λυτρώνει ο Κύριος των δικών του
τη ζωή,
κι όσοι σ' αυτόν ελπίζουν
δε θα τιμωρηθούν.

**ΙΚεσία του αθώου
που τον σύρουν σε δίκη**

35 [34] *Ψαλμός του Δαβίδ*

- Κύριε, κρίνε εκείνους που με
κατακρίνουν·
πολέμησε όσους με πολεμούν
- 2 Πάρε ασπίδα κι όπλο κι έλα βοήθησέ με.
- 3 Σύρε κοντάρι για ν' ανακόψεις εκείνους
που με καταδιώκουν·
πες στην ψυχή μου:
«Η σωτηρία σου είμ' εγώ».
- 4 Ας νικηθούν κι ας ντροπιαστούν αυτοί που
θέλουνε να πάρουν
τη ζωή μου!
- Ας πισωστρέψουν κόκκινοι από ντροπή
αυτοί που το κακό μου μελετούν.
- 5 Ας γίνουνε σαν το άχυρο που το
σκορπίζει ο αγέρας·
και του Κυρίου ο *άγγελος
ας τους κυνηγά.
- 6 Ας είναι σκοτεινή κι ολισθηρή
η πορεία τους
και του Κυρίου ο άγγελος
ας τους καταδιώκει.
- 7 Γιατί αναίτια μου σπήσαν την παγίδα τους

^{κζ}Πλούσιοι, κατα τους Ο' και άλλες συριακές μετ. Το εβρ. έχει «Λέοντες»

- ανάτια σκάψαν λάκκο,
για να μου πάρουν τη ζωή.
8 Στο λάκκο όμως αυτοί θα πέσουν δίχως
να το προσμένουν·
και στην παγίδα που έκρυψαν
οι ίδιοι θα πιαστούν·
στο λάκκο μέσα θα χαθούν.
- 9 Κι η ψυχή μου θα νιώσει χαρά για τον
Κύριο,
για τη σωτηρία επέμβασή του
αγαλλίαση.
- 10 Όλα τα οστά μου θα το πουν:
Ποιος, Κύριε σαν κι εσένα;
Λυτρώνεις τον αδύναμο από τον
δυνατότερό του,
τον δύσμοιρο και τον φτωχό
απ' τον καταπιεστή του.
- 11 Μάρτυρες άδικοι παρουσιάστηκαν,
για όσα δεν ήξερα εκείνοι
μ' ανακρίναν.
- 12 Μου ανταποδώσανε κακό αντί καλό,
ερήμωσε η ψυχή μου.
- 13 Κι εγώ, όταν ήταν άρρωστοι,
είχα φορέσει *πένθιμα·
με τη *νηστεία ταπεινώνομαι
και με σκυφτό κεφάλι
την προσευχή μου σιγοψιθύριζα.
- 14 Σαν να 'τανε για φίλο και γι'
αδερφό μου
πηγαινοερχόμουνα·
σαν να πενθούσα μια μητέρα
θλιμμένος έσκυβα.
- 15 Αλλά στη συμφορά μου αυτοί χαρήκαν
και συνάχθηκαν
—συνάχθηκαν εναντίον μου—
να με συκοφαντήσουν,
και όμως δεν το ήξερα·
με χλεύαζαν χωρίς σταματημό.
- 16 Αντάμα με τους ασεβείς με χλεύαζαν,
μου τρίζανε τα δόντια.
- 17 Κύριε,
ως πότε θα τα βλέπεις;
- Προστάτεψέ με απ' τις καταστροφές τους
από τα λιονταρόπουλα
την ακριβή ζωή μου.
- 18 Θα σε δοξολογήσω μες σε μεγάλη
σύναξη
ανάμεσα σ' αμέτρητο λαό
θα σ' εξυμνήσω.
- 19 Για μένα ας μη χαίρονται όσοι είν'
εχθροί μου
δίχως λόγο·
ας πάψουν με τα μάτια τα νοήματα
όσοι ανάτια με μισούν
- 20 Δε μιλάνε ειρηνικά·
και για τους ήσυχους της γης
απάτης λόγια σκέφτονται.
- 21 Φλυάρησαν σε βάρος μου και είπαν:
«Είδαμ' εμείς τι έκανες!»
- 22 Εσύ όμως, Κύριε, είδες· μη μείνεις
σιωπηλός.
Κυριέ μου, μη μ' αφήνεις!
- 23 Ξύπνα και σήκω και υπερασπίσου με·
Θεέ και Κυριέ μου,
πάρε το μέρος μου!
- 24 Κρίνε με σύμφωνα με τη
δικαιοσύνη σου,
Κύριε και Θεέ μου,
για να μη χαίρονται για μένα.
- 25 Και να μη σκέφτονται στο βάθος τους.
«Μπράβο μας, τον νικήσαμε».
Και να μη λένε: «Τον κατάπιαμε».
- 26 Ας ντρέπονται όλοι τους κι ας
κοκκινίζουν,
όσοι για τα παθήματά μου χαίρονται
ας σκεπαστούνε με ντροπή
κι ονειδισμό
όσοι αλαζονικά περνούν μπροστά μου.
- 27 Ας ευφρανθούνε κι ας χαρούν αυτοί
που χαίρονται για τη δικαίωσή μου
κι ας λένε συνεχώς:
«Μεγάλος είν' ο Κύριος!
Επιθυμεί την ευτυχία του εκλεκτού του»
- 28 Κι η γλώσσα μου θα διηγείται τη
δικαιοσύνη σου·
όλη τη μέρα θα σ' εξυμνεί

Εσύ είσαι, Κύριε, η πηγή της ζωής

36 [35] Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός του Δαβίδ, *δούλου του Κυρίου.

- 2^Η παρανομία του ασεβή βαθιά είναι στην καρδιά του· φόβος Θεού σ' εκείνον δεν υπάρχει.
- 3^{Και} τόσο αυτοθαυμάζεται ώστε το κρίμα του δε βλέπει για να το αποστραφεί.
- 4^{Τα} λόγια του στο στόμα του είν' ανομία και δόλος· έπαψε να 'χει επίγνωση και το καλό να κάνει.
- 5^{Όταν} πλαγιάζει, την ανομία σκέφτεται· ακολουθεί ένα δρόμο που δεν είν' ο σωστός, και το κακό δεν το απορρίπτει.
- 6^{Κύριε}, ως τους *ουρανοί η αγάπη σου· η αλήθεια σου ως τα σύννεφα.
- 7^Η δικαιοσύνη σου σαν τα ψηλά βουνά κι η δίκαιη κρίση σου σαν *άβυσσος μεγάλη· ανθρώπους σώζεις, Κύριε, και ζώα.
- 8^{Πόσο} πολύτιμη η αγάπη σου, Θεέ! Οι άνθρωποι καταφεύγουν στον ίσκιο απ' τις φτερούγες σου.
- 9^{Χορταίνου}ν απ' τον πλούτο του σπιτιού σου κι απ' το ποτάμι τούς ποτίζεις της ευδαιμονίας σου.
- 10^{Γιατί} εσύ 'σαι της ζωής το κεφαλόβρυσσ· βλέπουμε φως από το φως σου.
- 11^{Μην} πάψεις να σκορπίζεις το έλεός σου σ' αυτούς που σε γνωρίζουν· και τη δικαιοσύνη σου στις έντιμες καρδιές.
- 12^{Πόδι} αλαζόνα ας μη με καταπατήσει, κι ας μη με καταδιώξει

χέρι ασεβών.

- 13^{Δείτε} πού πέσαν όσοι στο κακό δουλεύαν· καταγκρεμίστηκαν και δεν μπορούν να σηκωθούν.

Μην αγανακτείς όταν θριαμβεύουν οι κακοί

37 [36] Του Δαβίδ.

- Μην αγανακτείς με τους κακούς· μη ζηλεύεις όσους την ανομία πράττουν.
- 2^{Γιατί} καθώς η χλόη, γρήγορα μαραίνονται· ξεραίνονται καθώς το τρυφερό χορτάρι.
- 3^{Έλιξε} στον Κύριο και κάνε το καλό· κατοίκησε στη χώρα κι απόλαυσε τη σιγουριά.
- 4^{Ζήτη} την ευτυχία σου στον Κύριο και θα σου δώσει ό,τι η καρδιά σου λαχταρά.
- 5^{Δώσε} στον Κύριο τη ζωή σου· έλπισε σ' αυτόν κι εκείνος θα φροντίσει.
- 6^{Θα} κάνει τη δικαιοσύνη σου να λάμψει σαν το φως το δίκιο σου, σαν μέρα μεσημέρι.
- 7^{Στον} Κύριο σιωπηλά εγκαταλείψου και έλπισε σ' αυτόν.
- Μην αγανακτείς για κείνον που στη ζωή του ευτυχεί για έναν άνθρωπο που κάνει ανομίες.
- 8^{Ηρέμησε} και πάψε τους θυμούς! Μην εξανίστασαι· αυτό δεν βγαίνει παρά σε κακό.
- 9^{Γιατί} οι κακοί θ' αφανιστούν· μα εκείνοι που στον Κύριο ελπίζουνε τη χώρα θα την κατακτήσουν.
- 10^{Σε} λίγο δεν θα υπάρχει ασεβής· και θα ζητάς τον τόπο του μα δε θα τονε βρίσκεις.
- 11^{Αλλά} οι πράοι θα κατακτήσουνε

τη χώρα
και θ' απολαύσουν άφθονη ειρήνη.

- 12 Συνωμοτεί ο ασεβής σε βάρος
του δικαίου·
τρίζει τα δόντια του εναντίον του.
- 13 Ο Κύριος γελάει μαζί του γιατί ξέρει
πως έρχεται
της τιμωρίας του η μέρα.
- 14 Οι ασεβείς σέρνουν σπαθιά,
τεντώνουνε τα τόξα τους,
να ρίξουν κάτω τον φτωχό
και τον αδύνατο·
να σφάξουνε αυτούς που ζούνε
τίμια.
- 15 Μα το σπαθί τους στην καρδιά τους
θά μπει·
θα τσακιστούν τα τόξα τους.
- 16 Καλύτερα τα λίγα του δικαίου,
παρά ο πολύς ο πλούτος
των ασεβών.
- 17 Γιατί η δύναμη των ασεβών
θα συντριφθεί,
ενώ ο Κύριος τους δικαίους
τους στηρίζει.
- 18 Γνωρίζει ο Κύριος τις μέρες
των τελείων·
θα διαρκούν για πάντα
τ' αγαθά τους.
- 19 Δε θα ντροπιάζονται σε χρόνους
δύσκολους·
και θα χορταίνουν τον καιρό
της πείνας.
- 20 Αλλά οι κακοί θ' αφανιστούν,
οι αντίθετοι στον Κύριο,
καθώς η ομορφιά του αγρού·
θα διαλυθούνε σαν καπνός
και θα χαθούν.
- 21 Δανείζεται ο ασεβής και πίσω δεν
τα δίνει·
μα ο δίκαιος είν' απλόχερος
και δίνει.
- 22 Γιατί όσους ο Κύριος ευλογεί, αυτοί
κατέχουνε τη χώρα·

- κι όσους εκείνος καταριέται
εξαφανίζονται απ' αυτήν
- 23 Ο Κύριος κάνει σταθερά τα βήματα
του ανθρώπου
κι εγκρίνει την πορεία του.
- 24 Αν πέφτει,
στην πτώση του δε μένει,
γιατί ο Κύριος
απ' το χέρι τον κρατάει.
- 25 Νιος ήμουνα και γέρασα
αλλά δεν είδα δίκαιο
εγκαταλειμμένο·
κι ούτε είδα τα παιδιά του
να ζητιανεύουν το ψωμί.
- 26 Καθημερινά δανείζει κι ελεεί·
και τα παιδιά του
είναι μια *ευλογία.
- 27 Φύγε απ' το κακό και κάνε το καλό,
και θα μείνεις παντοτινά
στη χώρα.
- 28 Γιατί αγαπάει ο Κύριος το σωστό
και δεν εγκαταλείπει τους οσίους του,
τους προστατεύει αιώνια·
αλλ' οι απόγονοι των ασεβών
θα εξαφανιστούν.
- 29 Οι δίκαιοι θα κατακτήσουνε τη χώρα·
σ' αυτήν θα κατοικούν για πάντα.
- 30 Του δικαίου το στόμα *σοφία ψιθυρίζει·
η γλώσσα του λέει το σωστό.
- 31 Ο *νόμος του θεού του μες στην
καρδιά του·
τα βήματά του διόλου δε γλιστρούν.
- 32 Παραμονεύει ο ασεβής τον δίκαιο·
γυρεύει να τον θανατώσει.
- 33 Μα ο Κύριος στα χέρια του δεν του τον
παραδίνει·
κι όταν δικάζεται δεν τον αφήνει
να καταδικαστεί.
- 34 Στον Κύριο έλπισε, το δρόμο του
ακολούθησε·
θα σε υψώσει
τη χώρα να κατέχεις
και θα δεις τους ασεβείς
να εξαφανίζονται.

- 35 Είδα τον ασεβή να καταχράται
την εξουσία του,
να υψώνεται σαν κέδρος του Λιβάνου,^{κ7}
ν' απλώνεται καθώς αναρριχητικό φυτό
- 36 Και πάλι πέρασα^θ και να που δεν
υπήρχε·
τον αναζήτησα,
κι ούτε που βρέθηκε.
- 37 Κοίτα προσεκτικά τον τέλειο,
δες τον ευθύ τον άνθρωπο:
Έχει απογόνους πάντοτε ο άνθρωπος
της ειρήνης.
- 38 Αλλά οι αμαρτωλοί όλοι αντάμα θα
χαθούν
κι οι απόγονοι των ασεβών
θα φύγουν απ' τη μέση.
- 39 Η σωτηρία των δικαίων από τον Κύριο
έρχεται·
η προστασία τους
στον καιρό της θλίψης.
- 40 Τους βοηθάει ο Κύριος και τους
λυτρώνει·
τους λευτερώνει απ' τους κακούς,
τους σώζει,
γιατί σ' αυτόν κατέφυγαν

**Προσευχή αρρώστου που αναγνωρίζει
τα σφάλματά του**

38 [37] *Ψαλμός του Δαβίδ· αναμνη-
στικός*

- 2 Κύριε, μη μ' επιπλήξεις πάνω στην
οργή σου·
και πάνω στο θυμό σου
μη με τιμωρήσεις.
- 3 Γιατί με διαπέρασαν τα βέλη σου·
και με πιέζει η δύναμή σου.
- 4 Δεν έχει υγεία το κορμί μου, γιατί
οργιστηκες·
πονούν τα κόκαλά μου όλα,
γιατί αμάρτησα.
- 5 Οι ανομίες μου σωρεύτηκαν ψηλότερα

- απ' το κεφάλι μου
καθώς φορτίο βαρύ με καταπιέζουν
- 6 Βρώμισαν και σαπίσαν οι πληγές μου,
απ' την ανοησία μου.
- 7 Ταλαιπωρήθηκα, κυρτώθηκα εντελώς·
θλιμμένος περπατώ όλη τη μέρα.
- 8 Τα σπλάχνα μου είναι γεμάτα φλόγωση·
και δεν υπάρχει υγεία
στο κορμί μου.
- 9 Φθάρηκα και τσακίστηκα ολότελα
κραυγάζω από τον πόνο
της καρδιάς μου.
- 10 Κύριε, εσύ γνωρίζεις όλη τη
λαχτάρα μου,
κι ο στεναγμός μου δε σου είναι
κρυφός
- 11 Χτυπάει η καρδιά μου ανάστατη,
μ' άφησε η δύναμή μου·
ως και το φως ακόμα των ματιών μου
το 'χασα κι αυτό.
- 12 Φίλοι και γνώριμοι δεν μου
συμπαρασάθηκαν στα βάσανά μου·
κι οι πιο δικοί μου με κρατάνε
σε απόσταση.
- 13 Αυτοί που τη ζωή μου επιβουλεύονται
μου σπίνουνε παγίδες·
αυτοί που θέλουν να με βλάψουν
πως θα με καταστρέψουν απειλούν
κι απάτες σχεδιάζουν όλη μέρα.

- 14 Αλλά εγώ κάνω τον κουφό, πως δεν
ακούω·
και τον μουγγό,
που να μιλήσει δεν μπορεί.
- 15 Είμαι σαν ένας άνθρωπος που δεν
ακούει τίποτα·
κι απόκριση στο στόμα του
δεν έχει.
- 16 Γιατί σ' εσένα, Κύριε έλπισα·
εσύ θα μου αποκριθείς,
Κυρίε μου, Θεέ μου.
- 17 Είπα: «Ας μη χαρούν μ' εμένα οι
εχθροί μου

^{κ7}Να υψώνεται Λιβανου, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «ριζωμένο, σαν δέντρο αυτοφυες που θαλλει» ^θΚαι παλι πέ-
ρασα, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «αυτος περασε» η «κάποιος περασε»

- κι ας μη καυχιούνται εναντίον μου
όταν το πόδι μου γλιστράει».
- ¹⁸ Εγώ είμαι έτοιμος να πέσω,
κι ο πόνος μου παντοτινά
είν' υπαρκτός.
- ¹⁹ Την ανομία μου δημόσια την ομολογώ
κι η αμαρτία μου
στο άγχος με βυθίζει.
- ²⁰ Όλο ζωή και δύναμη οι εχθροί μου
και πλήθος όσοι αναίτια
με μισούν,
²¹ κι όσοι κακό αντί καλό
μού ανταποδίνουν·
μ' εχθρεύονται που επιδιώκω
το καλό.
- ²² Μη μ' εγκαταλείπεις, Κύριε·
Θεέ μου, μη φεύγεις μακριά μου.
- ²³ Έλα γοργά και βοήθησέ με,
Κύριε και σωτήρα μου!

**Δώσε μου ανάπαυλα,
η ζωή είναι τόσο σύντομη....**

39 [38] Στον *πρωτοψάλτη, τον Ιε-
δουθούν.^λ Ψαλμός του Δαβίδ.

- ² Είπα:
«Θα 'μαι προσεκτικός στο πώς
πορεύομαι,
ώστε η γλώσσα μου να μη με κάνει
κι αμαρτάνω·
θα βάλω φίμωτρο στο στόμα μου
όσο μπροστά μου θα 'ναι ο ασεβής».
- ³ Άφωνος έγινα, βουβός,
–ούτε καλό δεν έλεγα–
κι ο πόνος μου δυνάμωνα.
- ⁴ Γέμισε αγωνία η καρδιά μου·
καθώς συλλογιζόμενοι
φούντωνε η αγωνία μου·
ωσότου λύθηκε η γλώσσα μου
και είπα:
- ⁵ «Φανέρωσέ μου, Κύριε, το τέλος μου,
και πόσες θα 'ναι οι μέρες
της ζωής μου·
ώστε να ξέρω πόσο είμαι φθαρτός».
- ⁶ Τι λίγο που έκανες να διαρκεί η ζωή μου!
Μπροστά σου η ύπαρξή μου ένα τίποτα·
κι αέρα φύσημα η στερεότητα
του ανθρώπου.
(*Διάψαλμα)
- ⁷ Και να, σαν τη σκιά ο άνθρωπος
πορεύεται,
άνεμος είν' ο πλούτος που σωρεύει,
χωρίς να ξέρει ποιος θα τον συνάξει
- ⁸ Και τώρα τι προσμένω, Κύριε;
σ' εσένα την ελπίδα μου στηρίζω.
- ⁹ Λύτρωσέ με απ' όλες τις ανομίες μου·
στη χλεύη του ανόητου
μη μ' αφήσεις.
- ¹⁰ Σώπασα· το στόμα δεν ανοίγω,
γιατί εσύ μ' έφερες εδώ
που βρίσκομαι.
- ¹¹ Στρέψε μακριά από μένα τα
πλήγματά σου·
κάτω απ' το στιβαρό σου χέρι
εγώ αφανίστηκα.
- ¹² Κολάζοντας την ανομία, τον άνθρωπο
παιδαγωγείς,
και κατατρώνς όπως ο σκόρος
ό,τι έχει πιο πολύτιμο.
Πνοή τ' ανέμου, αλήθεια, αυτό είναι
ο κάθε άνθρωπος.
(*Διάψαλμα)
- ¹³ Την προσευχή μου, Κύριε, άκουσε,
πρόσεξε την κραυγή μου·
στα δάκρυά μου μη σωπαίνεις,
γιατί είμαι μόνο ένας
φιλοξενούμενός σου,
ξένος, χωρίς δικαιώματα,
σαν όλους τους προγόνους μου.
- ¹⁴ Άσε με απ' το βλέμμα σου κι ευχάριστα
θα νιώσω·
πριν φύγω και δεν υπάρχω πια.

^λ Ιεδουθούν Αρχιμουσικός της εποχής του Δαβίδ (βλ Α΄ Χρ 25,1 3 6)

Ας μάθουν όλοι το τι έκανες για μένα!

40 [39] Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός του Δαβίδ.

- 2 Αδιάκοπα στον Κύριο έλπιζα κι αυτός με πρόσεξε
κι άκουσε την κραυγή μου.
- 3 Μ' ανέσυρε από το λάκκο της φθοράς, απ' της λάσπης το βούρκο·
τα πόδια μου τα στήριξε πάνω στο βράχο,
τα βήματά μου στέριωσε.
- 4 Στο στόμα μου έβαλε καινούριο ένα τραγούδι,
για το Θεό μας δοξολόγημα·
πολλοί θα δουν, θα ευλαβηθούν,
στον Κύριο θα ελπίσουν.
- 5 Μακάριος ο άνθρωπος,
που 'χει στον Κύριο την ελπίδα του,
και προς τους μάταιους δε στρέφεται
κι όσους δουλεύουνε στο ψέμα.
- 6 Πληθώρα, Κύριε Θεέ μας, τα έργα σου
τα θαυμαστά
κι όσα σχεδίασες για χάρη μας.
Κανένas δεν συγκρίνεται μ' εσένα!
Να τ' αναγγείλω θα 'θελα και να τα πω,
είν' όμως αναριθμητα.
- 7 *Θυσίες και προσφορές δεν θέλησες,
μου 'δωσες την επίγνωση·
δε ζήτησες *ολοκαυτάματα
ούτε θυσίες εξιλέωσης.
- 8 Τότε είπα: «Να με, ήρθα».
Στου βιβλίου τον κύλινδρο για μένα γράφει.
- 9 Να κάνω ό,τι είν' ευχάριστο σ' εσένα,
Θεέ μου, επιθύμησα·
ο *νόμος σου να 'ναι στο βάθος
της καρδιάς μου.
- 10 Διαλάλησα τη δικαιοσύνη σου σε
σύναξη μεγάλη,
να που τα χείλια μου δεν τα 'κλεισα·
- Κύριε, εσύ το Ξέρεις.
11 Τη δικαιοσύνη σου δεν έκρυψα
στα βάθη της καρδιάς μου,
κήρυξα την πιστότητά σου
και τη βοήθειά σου·
δεν κράτησα κρυμμένη την αγάπη σου
ούτε και την αλήθεια σου σε σύναξη
μεγάλη.
- 12 Μην εμποδίσεις εσύ, Κύριε,
την ευσπλαχνία σου σ' εμένα·
η αγάπη σου κι η αλήθεια σου
ας με φρουρούν παντοτινά.
- 13 Γιατί πέσαν απάνω μου δεινά
που δε μετριούνται,
με πήραν οι ανομίες μου και δεν μπορώ
να δω·
–πιότερες κι από τα μαλλιά
της κεφαλής μου–
και μ' εγκατέλειψε το θάρρος μου.
- 14 Κύριε, στέρξε να με σώσεις·
τάχυνε, Κύριε,
να με βοηθήσεις.
- 15 Ας ντροπιαστούν όλοι μαζί κι ας
εξουθενωθούν
αυτοί που θέλουν ν' αφαιρέσουν
τη ζωή μου·
ατιμασμένοι ας πισωστρέψουν
αυτοί που με τη δυστυχία μου
χαίρονται.
- 16 Ας μέινουν άναυδοι απ' το αίσχος τους
όσοι για μένα λέν':
«καλά να πάθει».
- 17 Ας ευφρανθούν και ας χαρούν
κοντά σου
όλοι όσοι σε ζητάνε, Κύριε,
και πάντα ας λένε:
«Μεγάλος είν' ο Κύριος!»
όσοι αγαπούν τη σωτηρία
που χαρίζεις.
- 18 Εγώ είμαι άθλιος και φτωχός,
μη με ξεχάσεις, όμως, Κύριε.
Εσύ 'σαι βοηθός μου κι ελευθερωτής,

Θεέ μου, μην αργήσεις^α

Προσευχή ενός καταδιωγμένου

41 [40] Στον *πρωτοψάλτη ψαλμός του Δαβίδ.

- ² Μακάριος όποιος νοιάζεται τον αδύναμο·
θα τον λυτρώσει ο Κύριος
στης δυστυχίας τη μέρα.
- ³ Τον προστατεύει ο Κύριος, του δίνει τη
ζωή
και θα τον πουν στη γη ευτυχισμένο
κι ούτε θα παραδώσει
τη ζωή του στους εχθρούς του.
- ⁴ Ο Κύριος τον βοηθά να σηκωθεί
απ' της αρρώστιας του το στρώμα·
σ' όλες του τις ασθένειες
τον ανακουφίζει.

⁵ Εγώ είπα: «Δώσ' μου, Κύριε, το έλεός σου·
γιάτρεψε την ψυχή μου
γιατί σ' εσένα αμάρτησα».

⁶ Οι εχθροί μου εναντίον μου
λόγια λαλούν κακόβουλα:
«Αχ, πότε να πεθάνει
και τ' όνομά του να χαθεί!»

⁷ Κι αν έρθει κάποιος να με δει,
μου λέει ανοησίες·
μαζεύει στην καρδιά του θέματα
για κακογλωσσία,
φεύγει από μένα και τα διαλαλεί
στους δρόμους.

⁸ Ανάμεσά τους ψιθυρίζουν εναντίον μου
όλοι που με μισούν·
για μένα σκέφτονται το χειρότερο:

⁹ «Αγιάτρευτο κακό τον βρήκε.
Τώρα, μια και τον έριξε η αρρώστια,
δε θα μπορέσει πια να σηκωθεί».

¹⁰ Κι ο φίλος μου ακόμα ο ακριβός,
που τον εμπιστευόμουν
και τρώγαμε ψωμί μαζί,

μου γύρισε την πλάτη και με κλώτσησε
¹¹ Εσύ όμως, Κύριε, δώσ' μου το
έλεός σου,
κάνε να σηκωθώ,
κι εγώ θα τους το ξεπληρώσω

¹² Έτσι θα καταλάβω πως έχω την
αγάπη σου.

Όταν δεν θα καυχιέται ο εχθρός
σε βάρος μου.

¹³ Αλλά για την ακεραιότητά μου εσύ με
στήριξες,
μπροστά στην παρουσία σου
με στέριωσες αιώνια.

¹⁴ Ευλογημένος να 'ναι ο Κύριος, ο Θεός
του Ίσραήλ,
από πάντα και για παντοτινά!

*Αμήν, αμήν.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ (Ψαλμοί 42 - 72)

Όπως η ελαφίνα αποζητάει...

42 [41] Στον *πρωτοψάλτη, ψαλμός διδασκτικός· για τη συγγένεια του Κορέ ^{αβ}

² Όπως η ελαφίνα αποζητάει
τα τρεχούμενα νερά,
έτσι η ψυχή μου σ' αποζητάει
Θεέ μου!

³ Είν' η ψυχή μου διψασμένη για το Θεό,
για τον αληθινό Θεό.

Πότε θα 'ρθώ να δω το πρόσωπό σου,
Θεέ μου;

⁴ Τα δάκρμά μου είναι ψωμί για μένα μέρα
νύχτα,
όταν ακούω να μου λένε ολημερίς,
«πού είναι ο Θεός σου;»

⁵ Θυμάμαι –και λιώνει μέσα μου η καρδιά–
όταν με ένδοξη, πολυπληθή πορεία

^α Οι στίχοι 14-18 αντιστοιχούν με μικρές παραλλαγές στον Ψλ 70 ^{αβ} Οι ψαλμοί 42 και 43 αρχικά ήταν ενωμένοι – Η συγγένεια του Κορέ ήταν μαζί με άλλες επιφορτισμένη με την μνηδία στο ναό της Ιερουσαλήμ. Κατά το Α' Χρ 6,22 τα μέλη της ήταν απόγονοι του Κορέ (βλ Αρ κεφ 16)

βάδιζα προς τον οίκο του Θεού,
μες σε φωνές χαράς κι ευχαριστίας,
στο θόρυβο των πανηγυριστών

6 Ψυχή μου, γιατί λυπάσαι και μ'
αναστατώνεις;

Έλπιζε στο Θεό· θα τον υμνήσω πάλι
της ύπαρξής μου το σωτήρα
και Θεό μου

7 Θλίβεται μέσα μου η ψυχή μου·
για τούτο, Κύριε, θα σε θυμηθώ
απ' του Ιορδάνη τις πηγές,
πλάι στο βουνό Μισάρ,
κι απ' του Ερμών τα υψώματα.

8 Η μια στην άλλη *άβυσσο φωνάζει
με των καταραχτών σου τη βοή·
όλα τα κύματά σου κι οι φουρτούνες
σου
πέρασαν από πάνω μου.

9 Τη μέρα στέλνει ο Κύριος το έλεός του,
κι εγώ θα λέω τη νύχτα το τραγουδί
του,
την προσευχή μου στις ζωής μου
το Θεό.

10 Θα λέω στο Θεό, στο βράχο μου·
«Γιατί μ' απολησμόνησες;
γιατί να ζω με λύπη,
κάτω απ' του εχθρού μου
την καταπίεση;»

11 Τσακίζονται τα κόκαλά μου
όταν μ' εξευτελίζουν οι δυνάστες μου,
καθώς μου λένε ολημερίς,
«πού είναι ο Θεός σου;»

12 Ψυχή μου, γιατί λυπάσαι και μ'
αναστατώνεις;

Έλπιζε στο Θεό· θα τον υμνήσω πάλι
της ύπαρξής μου το σωτήρα
και Θεό μου.

43 [42] Δικαίωσέ με, Θεέ, πάρε το
μέρος μου

ενάντια σ' ένα έθνος ανελέητο·
απ' τον απατεώνα γλίτωσέ με
κι απ' τον παράνομο.

2 Αφού εσύ, Θεέ, είσαι η δύναμή μου
γιατί μ' έδιωξες;
γιατί να ζω με λύπη
κάτω απ' την καταπίεση του εχθρού;

3 Στείλε το φως και την αλήθεια σου
αυτά να μ' οδηγήούν·
στο άγιο σου *βουνό για να
με φέρουν
εκεί που κατοικείς.

4 Θα φτάσω ως το *θυσιαστήριό σου,
σ' εσέ τον ίδιο, Θεέ της ευτυχίας μου
και της χαράς μου·
και με κιθάρα θα σε υμολογώ,
Θεέ, Θεέ μου.

5 Ψυχή μου, γιατί λυπάσαι και μ'
αναστατώνεις;
Έλπιζε στο Θεό· θα τον υμνήσω πάλι,
της ύπαρξής μου το σωτήρα
και Θεό μου.

Κι όμως εσύ μας απέρριψες

44 [43] Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός
διδασκτικός· για τη συγγένεια του Κορέ.^{Αγ}

2 Με τα ίδια μας τ' αυτιά ακούσαμε, Θεέ,
όσα μας εξιστόρησαν οι προγονοί μας·
τα έργα που έκανες στις μέρες τους,
σ' αλλοτινούς καιρούς.

3 Εσύ με τη δική σου δύναμη αλλόπιστους
ξεριζώσες,
αυτούς για να φυτέψεις·
για να τους δώσεις άνεση
κατέστρεψες λαούς

4 Δεν κατακτήσανε τη χώρα αυτή με τα
σπαθιά τους,
κι ούτε τους βόηθησαν τα μπράτσα τους,
αλλά η ευνοϊκή σου δύναμη κι η ισχύς·
το φως της παρουσίας σου,
επειδή τους ευνόησες.

^{Αγ}Βλ υποσ εις Ψλ 42,1

- 5 Εσύ 'σαι βασιλιάς μου, Θεέ μου·
δώσε τη νίκη σου στον Ιακώβ.^{λδ}
- 6 Μαζί μ' εσένα
συντρίψαμε τους αντιπάλους μας·
με τη δική σου ύπαρξη κατανικήσαμε
αυτούς που μας επιτεθήκαν.
- 7 Εγώ δεν εμπιστεύομαι το τόξο μου
ούτε και το σπαθί για να με σώσει.
- 8 Εσύ μας έσωσες από τους
αντιπάλους μας,
εσύ εξουθενώνεις τους εχθρούς μας.
- 9 Όλη τη μέρα θα σ' εξυμνούμε Θεέ,
την ύπαρξή σου αιώνια
θα δοξάζουμε.
(*Διάψαλμα)
- 10 Εσύ όμως μας απέρριψες, μας
ντρόπιασες
και πια δε συμπορεύεσαι
με το στρατό μας.
- 11 Μας έκανες να φύγουμε μπροστά
στους αντιπάλους μας
και μας λεηλατήσαν οι εχθροί μας.
- 12 Μας παραδίνεις σαν αρνιά για τη
σφαγή·
μέσα στα έθνη μάς διασκορπίζεις.
- 13 Πούλησες το λαό σου δίχως τίμημα
και δεν κέρδισες τίποτε απ' αυτόν.
- 14 Μας άφησες στη χλεύη των
γειτόνων μας,
στο όνειδος όσων μας τριγυρίζουν.
- 15 Μας έκανες περίγελο στα έθνη·
για μας κουνάνε το κεφάλι
ειρωνικά οι λαοί.
- 16 Ολημερίς θωρώ την καταφρόνια μου·
το πρόσωπό μου το σκεπάζει η ντροπή
17 στ' άκουσμα της φωνής
του χλευαστή του βλάσφημου,
στην παρουσία του εχθρού
και του εκδικητή.
- 18 Αυτά όλα μας βρήκανε
κι εμείς δε σε ξεχάσαμε·

- ούτε τη *διαθήκη σου
προδώσαμε.
- 19 Και δεν άλλαξε φρόνημα η καρδιά μας,
και δεν ξεστράτισαν τα βήματά μας
από τα μονοπάτια σου,
20 τότε που εσύ μας συντρίψες
στων τσακαλιών τον τόπο ^{λε}
και με σκοτάδι θανατερό
μας σκέπασες.
- 21 Αν είχαμε ξεχάσει του Θεού μας
την ύπαρξη
κι είχαμε επικαλεσθεί Ξένους θεούς,
22 μη δε θα το 'χες μάθει Θεέ,
εσύ, που της καρδιάς τα μυστικά
γνωρίζεις;
- 23 Για σένα καθημερινά μη δε μας
εξοντώνουνε;
Μας λογαριάζουν σαν αρνιά για τη σφαγή
- 24 Σήκω! Γιατί ησυχάζεις, Κύριε;
Δράσε!
Για πάντα μη μας απωθείς.
- 25 Την παρουσία σου γιατί την κρύβεις
και λησμονάς τη δυστυχία
και την ανάγκη μας;
- 26 Δες, η ζωή μας έπεσε στο χώμα,
και το κορμί μας κόλλησε στη γη.
- 27 Σήκω, βοήθησέ μας και λύτρωσέ μας,
συ που μας αγαπάς.

Ποίημα για το γάμο του βασιλιά

45 [44] *Στον *πρωτοψάλτη, όπως το
«Σοσανίμ» (τα Κρίνα)· για τη συγγένεια του
Κορέ· Μασχίλ· τραγούδι της αγάπης.*

- 2 Μ' εμπνέουν οι χαρμόσυνες στιγμές,
στο βασιλιά θα πω τα ποιήματά μου·
η γλώσσα μου ωραία θα μιλήσει
σαν πέννα γραμματέα έμπειρου.

- 3 Είσαι ο ωραιότερος απ' όλους,
χαριτωμένα λόγια βγαίνουν
από το στόμα σου,

^{λδ} στον Ιακώβ Νοούνται οι απογόνοι του Ιακώβ στην εποχή του Ψαλμωδου ^{λε}στων τσακαλιων τον τοπο Το εβρ ει-
ναι ασαφες Η παρουσία τσακαλιων συχνα υποδηλωνει ερημωμένη χώρα Βλ Ιερ 9,10 10,22 49,33 51,37

- για τούτο και σ' ευλόγησε για πάντα
ο Θεός.
- 4 Ζώσε στη μέση το σπαθί σου, δυνατέ,
μεγαλόπρεπε κι ένδοξε!
- 5 Δώσε τις μάχες σου λαμπρός,
θριάμβευε για την αλήθεια
και για το δίκιο του αδυνάτου·
οι πράξεις σου τρόμο
θα προκαλούν.
- 6 Τα βέλη σου τα αιχμηρά
την καρδιά των εχθρών του βασιλιά
θα διαπερνούν,
λαοί κάτω από σε θα πέφτουνε.
- 7 Ο θρόνος σου είναι θρόνος του Θεού^{λς}
αιώνιος και παντοτινός·
σκήπτρο χρηστής διοίκησης
το σκήπτρο το βασιλικό σου.
- 8 Δικαιοσύνη αγάπησης
και μίσησες την αδικία·
γι' αυτό σε διάλεξε ο Θεός,
ο Θεός σου,
σ' εσένα έδωσε χαρά πιότερη
απ' τους συντρόφους σου.
- 9 Σμύρνας, κασίας κι *αλής άρωμα
είναι στη φορεσιά σου·
στα φιλιτισένια ανάκτορά σου
άρπας σε τέρπουν οι χορδές.
- 10 Βασιλοκόρες είναι η συνοδεία σου·
στέκει η βασιλίσα^{λς} στα δεξιά σου
με τα χρυσάφια στολισμένη
της *Οφείρ.
- 11 Άκουσε, κόρη μου, και δεσ,
δώσε την προσοχή σου·
ξέχασε το λαό σου και το σπίτι
του πατέρα σου.
- 12 Ο βασιλιάς επιθυμεί την ομορφιά σου·
ο κύριός σου είν' αυτός,
προσκύνησε μπροστά του.
- 13 Της *Τύρου οι κόρες με δώρα
μπροστά σου θα 'ρθουν,
οι πλούσιοι του λαού θα σε παινέψουν.

- 14 Όλο μεγαλοπρέπεια η βασιλοκόρη
στα διαμερίσματά της μέσα
με χρυσούφανη τη φορεσιά
- 15 Πολύχρωμα ντυμένη θα οδηγηθεί στο
βασιλιά·
θα την ακολουθούν παρθένες·
η συνοδεία της σ' εσένα θα οδηγηθεί.
- 16 Με αλαλαγμούς και με χαρές
μαίινουν μέσα στου βασιλιά
τ' ανάκτορα.
- 17 Τη θέση των προγόνων σου
οι γιοι σου θα την πάρουν,
άρχοντες θα 'ναι μες στη χώρα
ολόκληρη.
- 18 Θα μνημονεύουν τ' όνομά σου
από γενιά σ' άλλη γενιά·
γι' αυτό οι λαοί θα σ' εξυμούν
παντοτινά κι αιώνια.

Ο Κύριος του σύμπαντος είναι μαζί μας

46 [45] *Στον *πρωτοψάλτη· για τη
συγγένεια του Κορέ· τραγουδί όπως το
«Αλαμώθ» (Παρθένες).^{λγ}*

- 2 Είν' ο Θεός για μας καταφύγιο και
δύναμη·
στάθηκε στις ανάγκες μας
βοήθεια σπουδαία.
- 3 Γι' αυτό και δε φοβόμαστε όταν σαλεύει
η γη
κι αλλάζουν θέση τα βουνά
στου ωκεανού τα βάθη.
- 4 Παφλάζουν τα νερά του και ταραζόνται·
φουσκώνουν και τραντάζουν τα βουνά.
Μαζί μας είν' ο Κύριος του *σύμπαντος,
πύργος για μας ο Θεός του Ιακώβ.^{λθ}
(*Διάψαλμα)
- 5 Του ποταμού τα παρακάδια κάνουν
ν' αγάλλεται η πόλη του Θεού·
η αγιότερη ανάμεσα στις κατοικίες

^{λς} Ο θρόνος Θεού Άλλη αποδοσι Ο θρονος σου ω Θεέ ή Ο θεικός σου θρονος ^{λζ} η βασιλίσα Πιθανώς εννοείται η βασιλομητωρ ^{λγ} συγγένεια του Κορέ Βλ υποσ εις ψλ 42,1 ^{λθ} Μαζί μας Ιακώβ Η φράση προστέθηκε κατ' αναλογία των στ 8 και 12

- του Υψίστου.
 6 Στο μέσο της είν' ο Θεός και δεν κλονίζεται·
 θα τη βοηθήσει ο Θεός στο χάραμα της μέρας.
 7 Έθνη ταραάζονται, βασιλεία κλονίζονται· αντήχησε η φωνή του και τρόμαξε η γη.
 8 Μαζί μας είν' ο Κύριος του σύμπαντος, πύργος για μας ο Θεός του Ιακώβ (Διάψαλμα)
 9 Ελάτε, δείτε του Κυρίου τα έργα, που καταπληκτικά πράγματα γέμισε τη γη.
 10 Πολέμους σταματάει στις γης τα πέρατα, τόξα τσακίζει και συντρίβει λόγχες κι ασπίδες κáιει στη φωτιά.
 11 «Ηρεμήστε», λέει, «και μάθετε ότι εγώ είμ' ο Θεός· ψηλότερα απ' τα έθνη, ψηλότερα απ' τη γη».
 12 Μαζί μας είν' ο Κύριος του σύμπαντος, πύργος για μας ο Θεός του Ιακώβ. (Διάψαλμα).

**Χειροκροτήστε τον Κύριο,
το μεγάλο Βασιλιά**

47 [46] *Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός για τη συγγένεια του Κορέ.μ*

- 2 Όλοι οι λαοί χειροκροτήστε, μ' ενθουσιασμού φωνές αλαλάξετε στο Θεό!
 3 Γιατί ο Κύριος είναι ύψιστος και φοβερός· σ' όλη τη γη αυτοκράτορας.
 4 Λαούς σ' εμάς τους υποτάσσει· κι υποδουλώνει έθνη σ' εμάς.
 5 Για μας διαλέγει τη δωρεά του, τη δόξα του Ιακώβ, του αγαπημένου

του
(*Διάψαλμα)

- 6 Στο θρόνο του ανεβαίνει ο Θεός μες στον αλαγαμό,
 ο Κύριος με τον ήχο της σάλπιγγας
 7 Τραγουδήστε το Θεό μας, τραγουδήστε! Τραγουδήστε το βασιλιά μας, τραγουδήστε!
 8 Ο Θεός είναι βασιλιάς σ' ολόκληρη τη γη, υμνήστε τον με το πιο ωραίο τραγούδι!
 9 Ο Θεός είναι βασιλιάς στα έθνη ο Θεός κάθησε στο θρόνο της αγιοσύνης του.
 10 Οι άρχοντες των λαών συνάχθηκαν με το λαό που το Θεό του *Αβραάμ λατρεύει· γιατί η ασφάλεια της γης βρίσκεται στο Θεό, σ' εκείνον που κυριαρχεί απόλυτα.

Η πόλη του μεγάλου βασιλιά

48 [47] *Τραγούδι, ψαλμός για τη συγγένεια του Κορέ.μ^α*

- 2 Μεγάλος είν' ο Κύριος κι άξιος πολύ να υμνείται στην πόλη του Θεού μας, στο άγιο του *βουνό.
 3 Το μεγαλόπρεπο βουνό χαρά της γης ολόκληρης, τ' όρος *Σιών στη βορινή την άκρη, η πόλη του μεγάλου βασιλιά.
 4 Μέσα στους πύργους της ο Θεός αναδείχτηκε κάστρο.
 5 Οι βασιλιάδες συνασπίστηκαν, και βάδισαν όλοι μαζί ενάντια στην πόλη.
 6 Μα είδαν και ξαφνιάστηκαν· τρόμαξαν κι άτακτα υποχωρήσαν
 7 Ρίγος εκεί τους έπιασε·

Μυγγένεια του Κορέ Βλ υποσ εις Ψλ 42,1 *μ^α συγγένεια του Κορέ* Βλ υποσ εις Ψλ 42,1

46,10-11 76,4 96,13 Ησ 2,4 47,4 2,8 Ιησ 23,3-5 47,6-10 24,7-10 93,1-2 96,7-10 97,1-5 99,1-2 Ησ 52,7-8 48,2-3 76,3 48,3 Ιησ 14,13 Ιεζ 28,14 48,5-8 46,9-11 76,6-8

κοιλόπονοι ετοιμόγεννης.
 8 Με άνεμο ανατολικό
 τα πλοία τα μεγάλα τα συντρίβεις

9 Όπως τ' ακούσαμε, έτσι και το 'δαμε
 στην πόλη του Κυρίου του *σύνπαντος,
 στην πόλη του Θεού μας
 ο Θεός θα τη στηρίζει αιώνια.
 (*Διάψαλμα)

10 Σκεφτόμαστε, Θεέ, το έλεός σου,
 στο μέσο του *ναού σου.

11 Η εξύμνησή σου θεέ, όπως και
 τ' όνομά σου,
 φτάνει ως τα πέρατα της γης.
 Νίκη είναι το χέρι σου γεμάτο.

12 Χαίρεται το όρος της Σιών,
 αγάλλονται οι πόλεις^{μβ} του *Ιούδα,
 για τη δίκαιη κρίση σου, Κύριε.

13 Περιδιαβείτε τη Σιών πάνω στα
 τείχη της,
 τους πύργους της μετρήστε.

14 Θαυμάστε την οχύρωση,
 δέστε με προσοχή τ' ανάκτορά της,
 για να τα λέτε στις γενιές
 που έρχονται.

15 Γιατί αυτός είν' ο Θεός,
 Θεός μας στους αιώνες
 τους ατέλειωτους
 κι αυτός μας οδηγεί.

**Ο άνθρωπος πεθαίνοντας δεν παίρνει
 τίποτα μαζί του**

49 [48] *Στον *πρωτοψάλτη· ψαλμός
 για τη συγγένεια του Κορέ.^{μγ}*

2 Ετούτο ακούστε όλοι οι λαοί·
 όλοι της γης οι κάτοικοι
 προσέξτε,
 3 κοινοί κι επίσημοι,
 πλούσιοι και φτωχοί μαζί.

4 Λόγια σοφά θα πει το στόμα μου,
 και συνετές θα 'ναι οι σκέψεις
 της καρδιάς μου.

5 Σήνω τ' αυτί μου στου Κυρίου
 τη μυστική βουλή
 και με τον ήχο της κιθάρας προσπαθώ
 το αίνιγμα να λύσω.

6 Γιατί στις συμφορές τις μέρες
 να σκιαχτώ
 από τη μοχθηρία αυτών
 που με καταδιώκουν;
 7 από εκείνους στ' αγαθά τους
 που στηρίζονται
 και για τα πλούτη τους τ' αμύθητα
 καυχιούνται;

8 Κανένας δεν μπορεί κάποιου άλλου
 τα χρέη να πληρώσει
 ούτε και τα δικά του στο Θεό.

9 Είναι πανάκριβο το λύτρο της ζωής τους
 κι ουδέποτε πληρώνεται,
 10 ώστε να ζήσουν ως το τέλος·
 ποτέ τον τάφο να μη δουν.

11 Καθένας βλέπει πως κι οι σοφοί
 πεθαίνουν,
 χάνονται όπως οι τρελλοί
 κι οι ανόητοι
 κι εγκαταλείπουν σ' άλλους
 τ' αγαθά τους.

12 Οι τάφοι τους είναι τα σπίτια τους για
 πάντα,
 η μόνιμη διαμονή τους σ' όλες
 τις γενιές
 έστω κι αν είχαν χτήματα
 στ' όνομά τους.

13 Ο άνθρωπος μ' όλες του τις τιμές
 δεν είναι βέβαιος τη νύχτα
 αν θα τη βγάλει·
 καθώς τα ζώα που πεθαίνουν,
 αφανίζεται.

14 Έτσι πορεύονται αυτοί,

^{μβ} πόλεις Το εβρ κατα λ έχει «κορες», ορος που συνήθως υποδηλώνει πόλεις εξαρτώμενες από κάποια άλλη με-
 γαλύτερη ^{μγ} συγγένεια του Κορέ Βλ υποσ εις Ψλ 42,1

- σίγουροι για τον εαυτό τους·
 κι έτσι τελειώνουν,
 ευχαριστημένοι με τη μοίρα τους.
 (*Διάψαλμα)
- 15 Μαντρίζονται στον *άδη σαν τα
 πρόβατα,
 ο θάνατος τους πάει να τους βοσκήσει·
 θα διαφεντέψουν πάνω τους οι δίκαιοι
 το πρωί,
 θ' αφανιστεί η μορφή τους,
 ο άδης θα 'ναι η κατοικία τους. ^{μδ}
- 16 Αλλά ο Θεός θα σώσει τη ζωή μου·
 από τα νύχια του άδη θα με πάρει.
 (Διάψαλμα)
- 17 Μη φοβάσαι που κάποιος πλούτισε,
 κι αυξήθηκε η αίγλη του σπιτιού του.
- 18 Μαζί του δεν θα πάρει τίποτ' απ' αυτά
 πεθαίνοντας·
 η αίγλη του δεν τον ακολουθεί
 στον τάφο.
- 19 Όσο ζούσε μακάριζε τον εαυτό του:
 «Σ' επευφημούν γιατί περνάς καλά!»
- 20 Όμως κι αυτός θα πάει να βρει
 τη γενιά των προγόνων του
 και πια ποτέ το φως δε θα το δούνε.
- 21 Ο άνθρωπος μ' όλες του τις τιμές,
 όταν δεν τα στοχάζεται όλα τούτα,
 καθώς τα ζώα που πεθαίνουν,
 αφανίζεται.
- Ο Κύριος εμφανίζεται για ν' αναγγείλει
 την κρίση του**
- 50 [49]** *Ψαλμός του Ασάφ. ^{με}*
- Θεός Θεών ο Κύριος,
 μίλησε και κάλεσε τη γη
 απ' την ανατολή του ήλιου ως τη δύση.
- 2 Απ' τη *Σιών
 –της ομορφιάς το στέμμα–
 έλαμψε ο Θεός.
- 3 Θα 'ρθεί ο Θεός μας και δεν θα
 αδρανήσει·
 μπροστά του πάει φωτιά που κατακαiei,
 τριγύρω του μεγάλη ανεμοθύελλα
- 4 Καλεί τους *ουρανοούς, καλεί τη γη
 σαν μάρτυρες, για να δικάσει
 το λαό του.
- 5 «Μαζέψτε μπρος μου τους πιστούς μου»,
 είπ' ο Θεός,
 «που δέχτηκαν τη *διαθήκη μου
 και την επισφραγίσανε
 προσφέροντας *θυσιά».
- 6 Οι ουρανοί κηρύττουν τη δικαιοσύνη του·
 Θεός είναι ο κριτής αυτός.
 (*Διάψαλμα)
- 7 «Άκου, λαέ μου, θα μιλήσω·
 *Ισραήλ, θα μαρτυρήσω εναντίον σου,
 εγώ ο Θεός, ο Θεός σου.
- 8 Θυσίες μου προσφέρεις.
 Δε σε κατηγορώ γι' αυτές·
 τα *ολοκαυτώματά σου διαρκώς
 είναι μπροστά μου.
- 9 Αλλά δε θα δεχτώ μοσχάρι από το
 σταύλο σου,
 ούτε μου χρειάζονται τραγιά
 απ' το μαντρί σου.
- 10 Γιατί δικά μου είναι τα ζώα όλα
 του δάσους,
 τ' αγρίμια όλα που ζουν απάνω
 στα βουνά.
- 11 Γνωρίζω όλα τα πουλιά στις κορυφές
 ψηλά
 κι ό,τι σαλεύει μέσα στους αγρούς
 σ' εμένα ανήκει.
- 12 Αν ήταν να πεινάσω δε θα ερχόμουν
 να σ' το πω,
 γιατί δική μου είν' η γη
 και ό,τι τη γεμίζει.
- 13 Μήπως εγώ το κρέας τρώω των βοδιών
 και μήπως το *αίμα πίνω εγώ

^{μδ}Το τελευταίο μέρος του στίχου στο εβραϊκό είναι ασαφές ^{με}Κατά το Α΄ Χρ 6,16-17 24 25,1 Β΄ Χρ 35,15 κλπ Ο Ασάφ ήταν ένας από τους υπευθύνους της ιερής μουσικής και υμνωδίας την εποχή του Δαβίδ Μαζί του υπεύθυνου ήταν ο Αιμάν (υποσ εις Ψλ 88,1) και ο Ιεδουθούν (υποσ εις Ψλ 39,1) Άλλοι Ψαλμοί του Ασάφ είναι οι 73 έως 83

των τράγων;

- 14 Πρόσφερε μάλλον την ευχαριστία σου
σ' εμένα το Θεό
κι εκπλήρωσε τα τάματά σου
σ' εμέ τον Ύψιστο.
- 15 Επικαλέσου με στις θλίψης σου τη
μέρα·
θα σε λυτρώσω και θα με δοξάσεις».
(Διάψαλμα)

- 16 Είπε στον απειθή ο Θεός:
«Τι ωφελεί τις εντολές μου ν'
απαγγέλλεις;
να 'χεις τη διαθήκη μου στο στόμα σου,
17 εσύ, που δεν ανέχεσαι να σε
διορθώνω
κι αφήφιστα παίρνεις τα λόγια μου;
18 Όταν βλέπεις τον κλέφτη,
μαζί του συντροφιάζεσαι·
με τους *μοιχούς έχεις δοσοληψίες.
19 Για το κακό, το στόμα σου είν'
ορθάνοιχτο·
κι η γλώσσα σου υφαίνει την απάτη.
20 Κάθεσαι και κακολογείς το διπλανό σου
κι αναίσχυντα συκοφαντείς
της μάνας σου το γιο.
21 Αυτά όλα έκανες εσύ, κι εγώ ήμουν
σιωπηλός.
Νόμισες μήπως όμοιος ότι έγινα μ' εσένα;
Αλλά θα σ' επιπλήξω,
κι όλα θα τ' αραδιάσω στα μάτια σου
μπροστά.

- 22 Ετούτα στοχαστείτε τα
εσείς που μ' έχετε ξεχάσει·
μήπως και σας αρπάξω
και σωτήρας δε βρεθεί.
- 23 Ευχαριστία,
αυτή είν' η προσφορά που με δοξάζει·
κι όποιος το δρόμο του ευθύ χαράζει
σ' αυτόν θα δείξω τη σωτηρία μου».

Προσευχή για συγχώρηση

51 [50] Στον *πρωτοψάλτη. Ψαλμός
του Δαβίδ, ²την εποχή που τον επισκέφθη-
κε ο προφήτης Νάθαν, όταν ο Δαβίδ είχε
συννευρεθεί με τη Βηθ-Σαβεέ

- 3 Σπλαχνίσου με, Θεέ, μες στην αγάπη σου·
μες στην αμέτρητη ευσπλαχνία σου
συγχώρησε τα ανομήματά μου.
- 4 Πλύνε με ολόκληρον
απ' την παράβασή μου·
από την αμαρτία μου καθάρισέ με.
- 5 Το ξέρω εγώ καλά το κρίμα μου,
το σφάλμα μου αδιάκοπα είναι
στα μάτια μου μπροστά.
- 6 Σ' εσένα,
σ' εσένα προπαντός αμάρτησα,
κι ό,τι κακό ενώπιόν σου
το έκανα·
έτσι θα είσαι δίκαιος στην
απόφασή σου
και άσφογος στην κρίση σου.
- 7 Δες ότι μες στην αμαρτία γεννήθηκα·
στην ανομία ζω από την πρώτη στιγμή
της ύπαρξής μου.
- 8 Γιατί εσύ αγαπάς την αλήθεια που δε
φαίνεται,
και τη *σοφία σου μυστικά
μού τη μαθαίνεις.^{μς}
- 9 Καθάρισέ με με *ύσσωπο
κι οι αμαρτίες μου θα εξαλειφθούν·
πλύνε με,
κι απ' το χιόνι
λευκότερος θα γίνω.
- 10 Τον ήχο άσε ν' ακούσω
απ' τη γιορτή κι απ' τη χαρά·
δώσε ν' αναγαλλιάσει
η ταιλαιπωρημένη μου ύπαρξη.
- 11 Τις αμαρτίες μου παράβλεψε·
κι εξάλειψε όλες τις παραβάσεις μου.
- 12 Φτιάξε μου, Θεέ, μια καθαρή καρδιά·

^{μς}και τη σοφία σου μαθαίνεις Η έννοια του εβρ είναι αβεβαιή

- και νέο πνεύμα, σταθερό
εντός μου βάλε
- 13 Μη μ' αποδιώξεις μακριά σου·
μη μου πάρεις τ' άγιο σου
*Πνεύμα
- 14 Της λύτρωσής σου δώσ' μου πάλι τη
χαρά
και με πρόθυμο πνεύμα στήριξέ με.
- 15 Στους ανόμους θα διδάξω
τους δρόμους σου·
κι οι αμαρτωλοί σ' εσένα
θα επιστρέψουν.
- 16 Απάλλαξέ με απ' τη βαρεία
για το έγκλημά μου την ποινή,
Θεέ, Θεέ
ελευθερωτή μου!
- Κι η γλώσσα μου θα εξυμνήσει
τη δικαιοσύνη σου.
- 17 Κύριε,
τα χείλια μου θ' ανοίξεις·
και το στόμα μου
τον ύμνο σου θα εξαγγείλει.
- 18 Αν ήθελες *θυσίες, θα σου πρόσφερα·
μα δεν ευφραίνεσαι
με *ολοκαυτώματα.
- 19 Θυσία για το Θεό είναι το συντριμμένο
πνεύμα·
καρδιά ταπεινωμένη και υποταγμένη,
ο Θεός δεν την καταφρονεί.
- 20 Ευδόκησε, Κύριε,
να ευεργετήσεις τη *Σιών·
και κάνε να χτιστούν τα τείχη
της *Ιερουσαλήμ.
- 21 Τότε ευχάριστα θα δεχτείς
θυσίες επανόρθωσης,
ολοκαυτώματα και *προσφορές·
τότε θα θυσιάσουνε μοσχάρια
στο *θυσιαστήριό σου.

**Στον άνθρωπο που στηρίζεται
στα πλούτη του**

52 [51] *Στον *πρωτοψάλτη Μασχιλ
του Δαβίδ* ²*Την εποχή που ήρθε στο Σαούλ
ο Δωέγ ο *Εδωμίτης και του κατέδωσε το
Δαβίδ, ότι κρυβόταν στο σπίτι του Αχιμέ-
λεχ*

- ³Γιατί καυχέσαι, δυνατέ, για το κακό,
Η καλοσύνη του Θεού υπάρχει όλη μέρα
- ⁴Κακία μελετά η γλώσσα σου,
δολερή σαν μαχαίρι κοφτερό,
μάστορας είσαι στην απάτη.
- ⁵Αντί για το καλό,
το κακό αγάπησες,
αντί για την ευθύτητα το ψέμα.
(*Διάψαλμα)
- ⁶Όλα τα λόγια της φθοράς τ' αγάπησες·
τη γλώσσα της απάτης.
- ⁷Για τούτο και θα σε γκρεμίσει
για πάντα ο Θεός,
θα σε τραβήξει
κι έξω θα σε πετάξει απ' τη *σκηνή του·
και θα σε ξεριζώσει από τη χώρα
της ζωής.
(Διάψαλμα)
- ⁸Οι δίκαιοι θα τα δουν αυτά
και θα τους πιάσει τρόμος·
ύστερα θα γελάσουνε μαζί σου
και θα πουν·
- ⁹«Να, ο άνθρωπος που δεν έβαλε
για στήριγμά του το Θεό,
αλλά έλπιε στον άφθονό του πλούτο·
νιώθει ισχυρός με τις απάτες του»
- ¹⁰Αλλά εγώ σαν την ελιά
που θάλλει στον οίκο του Θεού·
έλπισα στου Θεού το έλεος,
αιώνια και παντοτινά.
- ¹¹Αιώνια θα σε υμνολογώ, Θεέ,
για όλα όσα έκανες

*μζ*Μασχιλ Βλ υποσ εις Ψλ 32,1

51,18-19 40,7-9 51,19 Ησ 66,2 51,20 147,2 51,21 Μαλ 3-4 52,2 Α' Σαμ 21,8 22,9-10 52,6 109,2 52,7 1,4-5 52,9 49,7
52,10 92,13-15

μπροστά σ' εκείνους που σου μένουνε πιστοί
θα διακηρύττω πόσο είσαι καλός.

**Οι πιστοί και ο θεός τους
σ' έναν κόσμο διαφθοράς**
(Ψλ 14)

53 [52] *Στον *πρωτοψάλτη όπως το «μαχαλάθ». Μασχίλ του Δαβίδ.^{μ7}*

²Είπε μες στην καρδιά του ο ασύνετος:
«Δεν υπάρχει θεός που να ενεργεί».^{μθ}
Φθαρμένα είναι τα έργα τους κι ανόσια,
κανείς δεν πράττει το αγαθό.

³Παρατηρεί απ' τους *ουρανούς
ο Κύριος τους ανθρώπους,
να δει αν υπάρχει συνετός κανείς,
που το Θεό γυρεύει.

⁴Όλοι απομακρύνθηκαν, όλοι μαζί
φθάρηκαν.

Κανείς δεν πράττει το καλό, έστω κι ένας
μονάχος.

⁵«Δεν έχουνε», ρωτάει ο θεός,
«επίγνωση οι δράστες όλοι
του κακού;

Κατασπαράζουν το λαό μου,
έτσι όπως τρώνε το ψωμί
σ' εμένα δεν προσεύχονται».

⁶Θα πέσει μέγας φόβος
εκεί που φόβος δεν υπήρχε,
γιατί διασκόρπισε ο θεός
τα κόκαλα των πολιορκητών σου,
λαέ μου·
τους ντρόπιασε,
γιατί ο θεός τούς είχε
απορρίψει.

⁷Ποιος θα χαρίσει απ' τη *Σιών
τη σωτηρία του *Ισραήλ;
Όταν ο Κύριος ξαναφέρει το λαό του
στην πρωτινή ευτυχία του,
οι απόγονοι του Ιακώβ θ' αγάλλονται,

όλος ο Ισραήλ θα χαίρεται.

Επίκληση ενός καταδιωγμένου

54 [53] *Στον *πρωτοψάλτη, με λα-ούτα. Μασχίλ^ν του Δαβίδ, ² την εποχή που ήρθαν στο Σαούλ οι Ζιφίτες και του κατέδωσαν ότι ο Δαβίδ κρυβόταν στην περιοχή τους*

³Θεέ,
με τη δική σου ύπαρξη σώσε με
και με τη δύναμή σου
απόδωσε το δίκιο μου.

⁴Θεέ,
την προσευχή μου άκουσε,
πρόσεξε τα λόγια που σου λέω.

⁵Γιατί αλλοεθνείς ξεσηκωθήκαν
εναντίον μου,
και τύραννοι γυρεύουν τη ζωή μου·
και το θεό δεν τον υπολογίζουν.
(*Διάψαλμα)

⁶Να όμως που ο θεός είναι βοηθός μου·
ο Κύριος είναι της ζωής μου
στήριγμα.

⁷Θα στρέψει στους εχθρούς μου το κακό!
Εξόντωσέ τους, Κύριε,
γιατί κρατάς το λόγο σου.

⁸Αυθόρμητα *θυσία θα σου προσφέρω·
την ύπαρξή σου, Κύριε, θα υμνώ,
γιατ' είσαι όλος καλοσύνη.

⁹Γιατί με λύτρωσες
από τις θλίψεις μου όλες,
κι είδαν τα μάτια μου
τι πάθαν οι εχθροί μου.

Προσευχή ενός προδομένου

55 [54] *Στον *πρωτοψάλτη με λα-ούτα, μασχίλ^{να} του Δαβίδ.*

²Πρόσεξε, Θεέ, την προσευχή μου·

^{μ7}Μαχαλαθ είναι τεχνικός όρος, που πιθανόν σημαίνει «μελαγχολικός ηχος» – Για τον όρο μασχίλ βλ υποσ εις Ψλ 32,1 ^{μθ}Δεν ενεργεί βλ υποσ εις Ψλ 14,1 ^νΜασχίλ βλ υποσ εις Ψλ 32,1 ^{να}μασχίλ βλ υποσ εις Ψλ 32,1

- μην αποφύγεις την παράκλησή μου.
³ Άκου με κι αποκρίσου μου!
 Περιπλανιέται η σκέψη μου στη θλίψη μου
 έγνοιες γεμάτη,
⁴ απ' τις κραυγές του εχθρού
 κι από του μοχθηρού την καταπίεση.
 Μου αποδίδουν ανομίες
 και με κατηγορούν με οργή.
⁵ Σπαράζει μέσα μου η καρδιά μου·
 κι ο φόβος του θανάτου έπεσε
 πάνω μου.
⁶ Φόβος και τρόμος με κατέχουν·
 και ρίγος με διαπερνά.
⁷ Και σκέφτομαι: «Ποιος θα μου δώσει
 φτερά σαν του περιστεριού;»
 Τότε θα πέταγα να βρω την ησυχία μου.
⁸ Ναι, θα 'φευγα μακριά·
 στην έρημο θα κατοικούσα.
 (*Διάψαλμα)
⁹ Με βίαση θα 'τρεχα να βρω ένα
 καταφύγιο
 για την ανεμοθύελλα και για
 την καταιγίδα.
¹⁰ Μπέρδεψε, Κύριε,
 και κομμάτιασε τη γλώσσα τους·
 γιατί είδα τη βιαιότητα
 και τη διχόνοια μες στην πόλη,
¹¹ μερόνυχτα να τριγυρνούν
 ψηλά πάνω στα τείχη της.
 Μέσα της μόχθος κι ανομία·
¹² μέσα της η διαφθορά.
 Η βία κι η απάτη ποτέ δε λείπουν
 από τις πλατείες της.
¹³ Δεν είν' ένας εχθρός που με
 προσβάλλει·
 αυτό θα το υπέφερα.
 Δεν είν' ένας αντίπαλος που θριαμβεύει
 εναντίον μου·
 μπροστά του θα κρυβόμουν.
¹⁴ Αλλά εισ' εσύ, άνθρωπος της
 σειράς μου,
 ο έμπιστος κι ο φίλος μου.
- ¹⁵ Που μεταξύ μας φιλικά μιλούσαμε
 κι αρμονικά βαδίζαμε
 στον οίκο του Θεού.
¹⁶ Ας ήταν να τους βρει θανατικό
 αναπάντεχο
 κι ας κατεβούνε ζωντανοί στον *άδη
 γιατί η κακία βρίσκεται στα σπίτια τους
 και μέσα τους.
¹⁷ Εγώ φωνάζω στο Θεό·
 κι ο Κύριος θα με σώσει.
¹⁸ Βράδυ, πρωί και μεσημέρι
 θρηνώ κι αναστενάζω·
 κι αυτός ακούει τη φωνή μου.
¹⁹ Μ' ελευθερώνει απ' τις επιθέσεις των
 εχθρών μου
 και ασφαλή με διατηρεί,
 γιατί πολλοί θα 'ναι μαζί μου.
²⁰ Ο Θεός θα μ' ακούσει
 και θα τους ταπεινώσει
 –ατός που προαιώνια κυβερνά–
 γιατί μεταστροφή δεν έχουν
 και δεν φοβούνται το Θεό.
²¹ Καθένας τους το χέρι του σηκώνει
 ενάντια στους φίλους του·
 τη συμφωνία του αθετεί.
²² Τα λόγια τους πιο μαλακά είναι
 κι απ' το βούτυρο,
 μα έχουν τον πόλεμο μες στην
 καρδιά τους·
 είν' οι κουβέντες τους κι απ' το λάδι
 απαλότερες
 κι ωστόσο είναι γυμνά σπαθιά.
²³ «Άσε στον Κύριο τις έγνοιες σου
 κι αυτός θα σε φροντίσει·
 δε θα επιτρέψει στον αιώνα
 να κλονιστεί ο ευσεβής».·
²⁴ Όμως εσύ, Θεέ,
 εκείνους θα τους ρίξεις
 στο λάκκο της καταστροφής.

Απατεώνες είναι και φονιάδες,
που δε θα ζήσουν ούτε τις μισές
από τις μέρες της ζωής τους.
Αλλά σ' εσένα ελπίζω εγώ.

**Εμπιστοσύνη του κατατρεγμένου
στην απόφαση του Θεού**

56 [55] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως το
«Μακρινό περιστέρι της σιωπής». Μικτάμ^{νβ}
του Δαβίδ, όταν τον είχαν συλλάβει οι *Φι-
λισταίοι στη Γαθ.*

² Δώσ' μου το έλεός σου, Θεέ,
γιατί με κατατρέχουν·
όλη τη μέρα με συνθλίβουν οι
πολιορκητές.

³ Οι εχθροί μου απάνω μου χιμούν
όλη τη μέρα·
γιατί πολλοί με πολεμάνε,
Ύψιστε.

⁴ Όταν με πιάνει τρόμος
σ' εσένα εγκυκλοαίπομαι.

⁵ Στο Θεό που το λόγο του εξυμνώ,
στο Θεό ελπίζω, δε φοβάμαι·
τι θα μου κάνει ένας θνητός;

⁶ Ολημερίς διαστρέφουνε
τα λόγια μου·
εναντίον μου οι σκέψεις τους
όλες για το κακό.

⁷ Κρύβονται, καιροφυλακτούν,
κατασκοπεύουνε τα βήματά μου·
τη ζωή μου επιβουλεύονται.

⁸ Γι' αυτήν την ανομία τους
πώς θα ξεφύγουν την οργή σου;
Θεέ, ρίξε στο χώμα τους λαούς!

⁹ Ξέρεις εσύ πόσες φορές πήρα το δρόμο
της φυγής.

Μάζεψε τα δάκρυά μου μες στο ασκί σου·
δεν τα 'χεις ένα ένα μετρημένα;

¹⁰ Πισωδρομούν οι εχθροί μου,
κάθε φορά που σου ζητώ βοήθεια·

το ξέρω ότι ο Θεός είναι μαζί μου.

¹¹ Στο Θεό που το λόγο του εξυμνώ·
στον Κύριο, που εξυμνώ το λόγο του,
¹² σ' αυτόν ελπίσα, και δε φοβάμαι πια·
ο άνθρωπος τι μπορεί να μου κάνει;

¹³ Τα τάματα που σου 'κανα
θα τα εκπληρώσω, Θεέ·
σ' εσένα θα προσφέρω
τις ευχαριστήριες *θυσίες μου.

¹⁴ Εσύ λύτρωσες τη ζωή μου απ' το
θάνατο,
δεν άφησες τα πόδια μου
στο λάκκο να γλιστρήσουν·
για να μπορώ μπρος στο Θεό μου
να πορεύομαι
μες στις ζωής το φως.

Προσφεύγω στο Θεό τον Ύψιστο

(Στ 8-12 Ψλ 108,2-6)

57 [56] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως το
«αλ-τασχέθ» (μην καταστρέφεις). Μικτάμ^{νγ}
του Δαβίδ, στο σπήλαιο, όταν προσπαθούσε
να ξεφύγει από το Σαούλ.*

² Σπλαχνίσου με, Θεέ,
σπλαχνίσου με,
γιατί σ' εσένα ζήτησε η ψυχή μου
καταφύγιο·
γυρεύει προστασία
στον ίσκιο απ' τις φτερούγες σου,
ώσπου να φύγει ο κίνδυνος.

³ Φωνάζω στο Θεό τον Ύψιστο·
στο Θεό που όλα τα φρόντισε
για μένα.

⁴ Απ' τα ουράνια στέλνει και με σώζει,
ενώ ντροπιάζει τους διώκτες μου.
(*Διάψαλμα)

Στέλνει ο Θεός το έλεος και την
αλήθεια του.

^{νβ} Μικτάμ Βλ υποσ εις Ψλ 16,1 ^{νγ} Μικτάμ Βλ υποσ εις Ψλ 16,1

⁵ Πλαгиάζει σε λιοντάρια ανάμεσα η
 ψυχή μου,
 έτοιμα να κατασπαράξουν·
 τα δόντια τους ακόντια είν’
 και βέλη
 και κοφτερό η γλώσσα τους σπαθί

⁶ Υψώσου, Θεέ, πάνω στους *ουρανοούς,
 και σ’ όλη τη γη πάνω ας φανεί
 η *δόξα σου.

⁷ Δίχτυ άπλωσαν στο διάβα μου
 –λύγισε η ψυχή μου–
 λάκκο μπροστά μου έσκαψαν,
 μα πέσαν οι ίδιοι μέσα.
 (Διάψαλμα)

⁸ Ψυχώθηκε η καρδιά μου, Θεέ μου,
 ψυχώθηκε η καρδιά μου·
 θα ψάλω και θα παίζω μουσική.

⁹ Ξύπνα άρπα και κιθάρα μου,
 θέλω εγώ τον ήλιο να ξυπνήσω.
 Θα την ξυπνήσω την αυγή.

¹⁰ Θα σε δοξολογήσω
 στους λαούς μέσα, Κύριε·
 στα έθνη ανάμεσα ύμνους θα σου
 ψάλω.

¹¹ Γιατί ως τους ουρανοούς
 φτάνει η αγάπη σου
 και ως τα σύννεφα η πιστότητά σου.

¹² Θεέ, δειξε το μεγαλείό σου πάνω
 στους ουρανοούς·
 πάνω σ’ ολόκληρη τη γη η δόξα σου
 ας είναι!

Εδώ στη γη υπάρχει Θεός που κρίνει

58 [57] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως το
 «αλ-τασθέθ» (μην καταστρέφεις). Μικτάμ^δ
 του Δαβίδ.*

² Εσείς οι ισχυροί όταν δικάζετε
 βγάζετε δίκαιες γηα τους ανθρώπους

αποφάσεις
 ή κάνετε το δίκιο να σωπάσει,
³ Συνειδητά και με τη θέλησή σας
 το άδικο εφαρμόζετε

⁴ Από τη μήτρα
 παραστρατήσαν οι άπιστοι·
 πλανήθηκαν απ’ την κοιλιά της μάνας
 τους
 οι ρήτορες του ψεύδους.

⁵ Έχουν φαρμάκι, σαν το φαρμάκι του
 φιδιού·
 της όχεντρας που ‘χει κλειστά
 τ’ αυτιά της.

⁶ Και δεν ακούει των μάγων τη φωνή,
 του γητευτή, του μάστορα
 στα μάγια.

⁷ Σύντριψέ τους, Θεέ,
 τα δόντια μες στο στόμα τους·
 σπάσε, Κύριε, τα σαγόνια
 των λιονταριών.

⁸ Ας σκορπιστούν σαν τα νερά που
 τρέχουν·
 κι όταν σκοπεύουνε,
 τα βέλη τους ας είναι στομωμένα.

⁹ Όπως το σαλιγγάρι, πάνω στη βλέννα ας
 περπατούν,
 ή σαν γυναίκας έκτρωμα,
 που δεν το είδε ο ήλιος.

¹⁰ Τ’ αγκάθια πριν βλαστήσουνε
 και γίνουν σαν τα βάτα
 κι ενώ είν’ ακόμα θαλαερά,
 η θύελλα σαν ξερά κλαδιά
 θα τ’ ανεμοσκορπίσει.^{νε}

¹¹ Θα χαίρεται ο δίκαιος που είδε την
 ανταπόδοση·
 τα πόδια του θα πλένει
 στο *αίμα των ασεβών.

¹² Θα πουν οι άνθρωποι:
 «Αλήθεια, υπάρχει για τον δίκαιο
 αμοιβή·
 αλήθεια, εδώ στη γη

^δΜικτάμ Βλ υποσ εις Ψλ 16,1 ^{νε}Στο στ 10 το εβρ κείμενο είναι ασαφές και η μετ αβέβαιη

υπάρχει Θεός που κρίνει».

Θεέ μου, γλίτωσέ με απ' τους εχθρούς μου

59 [58] Στον *πρωτοψάλτη όπως το «αλ-τασθέθ» (μην καταστρέφεις». Μικτάμ^{νς} του Δαβίδ, όταν έστειλε ο Σαούλ να επιτηρούν το σπίτι του για να τον θανατώσει.

2 Θεέ μου, γλίτωσέ με απ' τους εχθρούς μου, προφύλαξέ με απ' αυτούς που μ' απειλούν.
3 Σώσε με απ' της ανομίας τους εργάτες και λύτρωσέ με απ' τους αιμοχαρείς.

4 Γιατ' είν' αυτοί που ενεδρεύουν τη ζωή μου, οι βίαιοι συνάζονται εναντίον μου, χωρίς, Κύριε, να 'μαι ένοχος ούτε να 'χω αμαρτία.

5 Παρ' όλο που 'μαι αθώος, εκείνοι τρέχουν κι ετοιμάζονται.

Ξύπνησε, Κύριε, έλα κοντά μου, κοίταξε.

6 Κύριε, εσύ, Θεέ πανίσχυρε, Θεέ του *Ισραήλ, σήκω να τιμωρήσεις όλα τα έθνη· μη λυπηθείς κανέναν απ' αυτούς τους άθλιους προδότες. (*Διάψαλμα)

7 Το βράδυ επιστρέφουμε ουρλιάζοντας σαν τα σκυλιά, στην πόλη τριγυρνάνε.

8 Άκου, κακό που βγαίνει από το στόμα τους, από τα χείλη τους δόρατα ξεπετιούνται.

«Γιατί;» –λένε– «ποιος μας ακούει;»

9 Αλλά συ, Κύριε, γελάς μ' αυτούς· χλευάζεις όλα τα έθνη.

10 Ω, δύναμή μου, σ' εσένα αποβλέπω γιατί εσύ, Θεέ, είσαι το κάστρο μου.

11 Θεέ μου, απ' την αγάπη σου έρχεσαι να με προύπαντήσεις· και θα μου δείξεις, Θεέ μου, οι εχθροί μου τι θα πάθουν.

12 Μην τους σκοτώσεις μήπως και λησμονήσει ο λαός μου· κάνε τους, με τη δύναμή σου, πλάνητες και καταδιωγμένους, Κύριε, προστάσια μου.

13 Αμαρτωλά τα στόματά τους, τα λόγια καθώς βγαίνουν απ' τα χείλη τους.

Στην ίδια τους την έπαρση ας πιαστούνε για την κατάρρα και για το ψέμα που αραδιάζουν.

14 Με την οργή σου αποτέλειωσέ τους, αποτέλειωσέ τους, ώστε να μην υπάρχουν πια· κι έτσι θα μάθουν ότι ο Θεός στον Ιακώβ δεσπάζει, μέχρι τα πέρατα της γης. (Διάψαλμα)

15 Το βράδυ επιστρέφουμε ουρλιάζοντας σαν τα σκυλιά, στην πόλη τριγυρνάνε.

16 Εδώ κι εκεί σκορπίζονται γυρεύοντας να φάνε· αν δεν χορτάσουν περνούν τη νύχτα τους γαυγίζοντας.

17 Αλλά εγώ θα τραγουδώ τη δύναμή σου και θα εξυμνώ το έλεός σου το πρωί, γιατί εσύ ήσουν τ' οχυρό μου, το καταφύγιό μου στην θλίψης μου τη μέρα.

18 Ω, δύναμή μου, για σένα θα ψάλω· γιατί εσύ, Θεέ, είσαι το κάστρο μου, ο Θεός που μ' αγαπά.

^{νς}Μικτάμ Βλ υποσ εις Ψλ 16,1

**Ο Θεός απαντάει στις επικλήσεις
του νικημένου λαού του**

(Στ 7-14 Ψλ 108,7-14)

60 [59] Στον *πρωτοψάλτη· όπως το «σουσάν-εδούθ» (το κρίνο είναι μάρτυρας). Μικτάμ^κ του Δαβίδ –για διδασκαλία² Την εποχή που ο Δαβίδ κίνησε εκστρατεία εναντίον των Συρίων της Μεσοποταμίας και της Σωβά. Τότε ο Ιωάβ γύρισε και νίκησε τους *Εδωμίτες στην κοιλάδα του Άλατος –δώδεκα χιλιάδες άντρες.

- ³ Θεέ, μάς έριξες μακριά σου,
μας διασκόρπισες·
οργίστηκες, γύρνα πάλι σ' εμάς.
⁴ Συντάραξες τη γη και την εράγισες·
γιάτρεψε τις ρωγμές της
γιατί κλονίζεται.
⁵ Έκανες ο λαός σου να υποστεί τα
πάνδεια·
μας πότισες του ιλίγγου το κρασί
⁶ Σημείο έδωσες σ' αυτούς που σε
φοβούνται,
για να ξεφύγουνε το βέλος
του τοξότη.
(*Διάψαλμα)
⁷ Για να ελευθερωθούμ' εμείς, οι
αγαπημένοι σου,
σώσε μας με τη δύναμή σου
κι αποκρίσου μας.
⁸ Μίλησε ο Θεός μες στο *ναό του:
«Θα θριαμβεύσω, θα σας μοιράσω
τη Συχέμ·
και την κοιλάδα της Σουκκώθ
θα σας παραχωρήσω.
⁹ Δικός μου είναι ο Γαλαάδ,
δικός μου ο Μανασσή·
ο Εφραίμ, η περικεφαλαία μου
και σκήπτρο μου ο *Ιούδας.

¹⁰ Η *Μωάβ είναι λεκάνη^η για να νίβομαι
και ρίχνω το σανδάλι μου^θ
στη χώρα του *Εδώμ·
χώρα των *Φιλισταίων, ζητωκραύγασε
με».

- ¹¹ Ποιος θα με φέρει (στον οχυρωμένη
πόλη,
και ποιος θα μ' οδηγήσει ως
την Εδώμ;
¹² Ποιος άλλος από σένα, Θεέ;
Εσύ όμως μας απέρριψες!
Δε βγαίνεις πια στον πόλεμο, Θεέ,
μαζί με τις στρατιές μας.
¹³ Δώσ' μας βοήθεια
έναντια στον εχθρό·
ανώφελη η ανθρώπινη βοήθεια.
¹⁴ Με το Θεό μαζί μας
θα κάνουμε σπουδαία κατορθώματα·
εκείνος θα συντρίψει
τους εχθρούς μας.

Αιώνια θα 'θελα να μένω στη σκηνή σου

61 [60] Στον *πρωτοψάλτη· με λα-
ούτα. Του Δαβίδ.

- ² Άκουσε, Θεέ, την έκκλησή μου·
δώσε προσοχή στην προσευχή μου.
³ Από τα πέρατα της γης σ' εσέ φωνάζω
μ' αδύναμη καρδιά·
στο βράχο, που πιο πάνω από μένα
υψώνεται,
ανέβασέ με.
⁴ Γιατί είσ' εσύ για μένα καταφύγιο
κάστρο ισχυρό μπρος στον εχθρό.
⁵ Αιώνια θα 'θελα να μένω στη *σκηνή σου
να καταφεύγω κάτω απ' τις
πτερούγες σου.
(*Διάψαλμα)

^κΜικταμ Βλ υποσ εις Ψλ 16,1 ^ηλεκανη Πιθανή αναφορά στη Νεκρά Θάλασσα, που βρισκόταν στα συνορα της χώρας του Μωαβ ^θριχνω το σανδάλι μου Συμβολική πράξη που δείχνει διάθεση μεταβίβασης του δικαιωματος κυριότητας (βλ Ρουθ 4,7-8)

6 Γιατί εσύ, Θεέ, τα τάματά μου δέχτηκες·
 και μου 'δωσες κληρονομιά
 οπού σ' αυτούς ταιριάζει,
 που τ' όνομά σου σέβονται.
 7 Στου βασιλιά τις μέρες, μέρες
 πρόσθεσε·
 τα χρόνια του ας επεκταθούν
 σε γενιές και γενιές.
 8 Ας βασιλεύει αιώνια στο Θεό μπροστά
 Η αγάπη σου και η αλήθεια σου
 πάνω του ας αγρυπνούνε.
 9 Έτσι θα εξυμνώ κι εγώ για πάντα
 τ' όνομά σου,
 το τάμα μου εκπληρώνοντας
 από μέρα σε μέρα.

**Κοντά στο Θεό βρίσκει η ψυχή μου
 τη γαλήνη**

62 [61] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως ο
 «Ιεδουθούν».*^ξ *Ψαλμός του Δαβίδ.*

2 Μονάχα στο Θεό βρίσκει η ψυχή μου τη
 γαλήνη·
 μόνο από κείνον έρχεται
 η σωτηρία μου.
 3 Μονάχα εκείνος είναι
 προστάτης και σωτήρας μου
 και κάστρο μου·
 μπορεί να κλονιστώ, μα δε θα πέσω.
 4 Ως πότε θα τα βάζετε
 όλοι σας μ' έναν άνθρωπο
 και θα ζητάτε να τον ρίξετε
 καθώς τον τοίχο οπού γέρνει,
 καθώς το φράχτη τον ετοιμόρροπο;
 5 Αυτό που θέλουν είναι να τον ρίξουν
 απ' την τιμητική του θέση·
 το ψέμα τούς αρέσει·
 με το στόμα τους ευλογούν,
 μέσα τους καταριούνται.
 (*Διάψαλμα).

6 Μονάχα στο Θεό βρίσκει η ψυχή μου τη

^ξΙεδουθούν Βλ υποσ εις Ψλ 39,1

61,7-8 72,5 89,4-5 62,2 37,7 Ησ 30,15 62,3 18,3 62,5 109,2 62,10 39,6-7 Ησ 40,15 62,11 Μτ 6,19-21 63,1 Α' Σαμ 22,5
 23 14 63,2 42,2-3 143,6

γαλήνη·
 γιατί αυτός μου δίνει την ελπίδα μου
 7 Μονάχα εκείνος είναι
 προστάτης και σωτήρας μου
 και κάστρο μου·
 καθόλου δε θα κλονιστώ.
 8 Η σωτηρία κι η δόξα μου
 βρίσκονται στο Θεό·
 αυτός είναι ο δυνατός προστάτης μου,
 το καταφύγιό μου είναι στο Θεό.
 9 Σ' εκείνον έλπιζε κάθε στιγμή,
 λάέ μου,
 μπροστά του ανοίξτε τις καρδιές σας·
 το καταφύγιό μας είν' ο Θεός.
 (Διάψαλμα)

10 Πνοή τ' ανέμου οι επιφανείς
 και σαν καπνός οι άσημοι·
 στις ζυγαριές το δίσκο όλοι μαζί
 λιγότερο θα ζύγιζαν απ' την πνοή
 του ανέμου.

11 Στη βία μην εμπιστεύεστε,
 μάταια μην ελπίζετε στην αρπαγή·
 κι ο πλούτος αν πληθθαίνει
 μην προσηλώνεστε σ' αυτόν.

12 Μία φορά μίλησε ο Θεός
 κι εγώ άκουσα δύο πράγματα:
 Πως στο Θεό ανήκει η δύναμη,
¹³ σ' εσένα, Κύριε, η καλοσύνη·
 και πως εσύ ανταποδίδεις στον καθένα
 σύμφωνα με τα έργα του.

**Η ευσπλαχνία σου είναι καλύτερη
 κι απ' τη ζωή**

63 [62] *Ψαλμός του Δαβίδ, όταν ή-
 ταν στην έρημο του *Ιούδα*

2 Θεέ, Θεός μου είσ' εσύ,
 σ' αναζητώ απ' τα χαράματα·
 διψάει για σένα η ψυχή μου·
 η σάρκα μου σ' αποζητάει
 σε μια έρημη, στεγνή
 κι άνυδρη γη.

³ Στο *νάο τον άγιο κοίταξα για σένα,
τη δύναμή σου και τη *δόξα σου
να δω.

⁴ Επειδή είναι πιο καλή κι απ' τη ζωή
η ευσπλαχνία σου,
τα χείλη μου θα σ' ανυμνούν.

⁵ Όλη μου τη ζωή θα σ' ευλογώ
και στ' όνομά σου
θα προσεύχομαι.

⁶ Θα χορτάσει η ψυχή μου σαν από
εκλεκτό συμπόσιο·
και με χείλη χαρούμενα
το στόμα μου θα υμνολογεί.

⁷ Τη νύχτα στο κρεβάτι μου
η σκέψη μου σ' εσένα όλο γυρίζει
και ψιθυρίζω προσευχές.

⁸ Γιατί μου στάθηκες βοηθός,
στον ίσκιο απ' τις φτερούγες σου
ύμνους χαράς τονίζω.

⁹ Μαζί σου δέθηκε η ζωή μου·
και με στηρίζει το δυνατό σου
χέρι.

¹⁰ Μα εκείνοι που ζητούν να καταστρέψουν
την ψυχή μου,
θα μπουν στα έγκατα της γης.

¹¹ Στην εξουσία του ξίφους θα
παραδοθούν·
των τσακαλιών τροφή θα γίνουν.

¹² Κι ο βασιλιάς στο Θεό θα 'βρει τη
χαρά του·
όποιος ορκίζεται στ' όνομα του Θεού,
μπορεί να χαιρέται
γιατί των ψευδολόγων θα κλειστεί
το στόμα.

**Η νίκη του Θεού πάνω
 στους κακόγλωσσους**

64 [63] *Στον *πρωτοψάλτη Ψαλμός
του Δαβίδ.*

² Άκουσε, Θεέ,
της θρηνωδίας μου τη φωνή·

από τον κίνδυνο του εχθρού
φύλαξε τη ζωή μου

³ Κρύψε με
απ' τις συνωμοσίες των κακούργων,
απ' των παράνομων τη σύναξη

⁴ Ακόνισαν τη γλώσσα τους σαν ξίφος,
κατεύθυναν τα βέλη τους λόγια
πικρά,

⁵ Για να τοξεύουν στα κρυφά τον άψογο
άσφαφα του ρίχνουν με το τόξο
και δε φοβούνται.

⁶ Αμετακίνητοι στο πονηρό τους έργο,
συμβούλια κάνουν,
πώς τις παγίδες τους να κρύψουν
και λεν:

«Ποιος θα τις δει;»

⁷ Εγκλήματα σχεδιάζουν λέγοντας:
«Είμαστε έτοιμοι· η δουλειά καλά
μελετημένη».

Ανεξερεύνητη η καρδιά
κι η σκέψη κάθε ανθρώπου.

⁸ Αλλά ο Θεός έριξε πάνω τους τα
βέλη του
και ξαφνικά βρεθήκαν πληγωμένοι.

⁹ Άφησε να καταστραφούν από τη
γλώσσα τους
όλοι όσοι τους βλέπουνε
κουνάνε το κεφάλι.

¹⁰ Όλοι οι άνθρωποι φοβήθηκαν,
διαλάλησαν το έργο του Θεού
και ό,τι έπραξε
καλά το καταλάβαν.

¹¹ Στον Κύριο βρίσκει ο δίκαιος τη
χαρά του,
σ' αυτόν και την ελπίδα του·
όλες οι τίμιες καρδιές
θα τον δοξάζουν.

Σ' εσένα ύμνος παιριάζει, Θεέ

65 [64] *Στον *πρωτοψάλτη Ψαλμός
του Δαβίδ, τραγούδι.*

² Στη *Σιών ύμνος σου παιριάζει,

Θεέ!^{εα}

Σ' εσένα να εκπληρώνονται τα τάματα
 3 Σ' εσένα που εισακούς τις προσευχές
 έρχεται κάθε άνθρωπος.
 4 Οι ανομίες μας μας ξεπερνούν σε
 δύναμη·
 αλλά τις παραβάσεις μας
 μπορείς εσύ να συγχωρήσεις
 5 Μακάριος είν' αυτός που εκλέγεις,
 που τον παίρνεις κοντά σου
 μες στις *αυλές σου για να κατοικεί!
 Θα μας χορτάσουν τ' αγαθά
 του οίκου σου,
 η ιερότητα του *αγιαστηρίου σου.

6 Μες στην πιστότητά σου θα μας
 αποκριθείς
 κάνοντας έργα εκπληκτικά,
 Θεέ, σωτήρα μας,
 η σιγουριά σ' όλες της γης
 τις άκρες,
 στις μακρινές τις θάλασσες
 7 Με την ισχύ σου θεμελιώνεις τα βουνά,
 δύναμη είσαι ζωσμένος·
 8 της θάλασσας τον παφλασμό ηρεμείς,
 τον ήχο των κυμάτων της
 και των λαών το θόρυβο.

9 Οι άνθρωποι που κατοικούν στην γης τα
 πέρατα
 στέκουν με τρόμο μπρος στα
 θαυμαστά σου έργα·
 απ' της ανατολής την άκρη ως
 της δύσης
 κάνουν να υψώνονται φωνές χαράς.

10 Τη γη επισκέπτεσαι και της χαρίζεις
 αφθονία,
 την πλημμυρίζεις αγαθά·
 με νερό, Θεέ, γεμίζεις το ποτάμι σου,
 φροντίζεις την καρποφορία της,
 έτσι καθώς την προετοιμάζεις.

11 Δίνεις στ' αυλάκια της να πιουν,
 το σβωλιασμένο της το χώμα ισιώνεις,

την απαλαίνεις με την ήρεμη βροχή
 και ευλογείς το κάθε της βλαστάρι.

12 Όλο τον κύκλο της χρονιάς
 τονε στολίζεις με τις καλοσύνες σου·
 όπου περάσεις χύνετ' η αφθονία.
 13 Στις στέπες τα λειβάδια θάλλουν
 κι οι λόφοι περιζώνονται χαρά.
 14 Γεμίζουν πρόβατα τα βοσκοτόπια,
 οι κάμπι μες στις θημωνιές
 τυλιγόνται·
 τραγούδια και κραυγές χαράς
 ηχούν!

Ύμνος στο Θεό τον ελευθερωτή

66 [65] Στον *πρωτοψάλτη· άσμα,
 ψαλμός.

Υμνήστε το Θεό με αλαλαγμούς
 όλης της γης οι άνθρωποι!
 2 Ψάλτε τη *δόξα του ονόματός του·
 προσφέρετε του ύμνο έξοχο!
 3 Πέστε στο Θεό
 «Τι φοβερά τα έργα σου!
 Τόσο τρομαχτική είναι η δύναμή σου
 που οι εχθροί σου σκύβουνε
 μπρος σου υποταχτικά.
 4 Σε προσκυνάει όλη η γη,
 ύμνους σου ψέλνουν·
 τ' όνομά σου δοξολογούν».
 (*Διάψαλμα)

5 Ελάτε για να δείτε τα έργα του Θεού·
 ενέργειες θαυμαστές για τους
 ανθρώπους.

6 Τη θάλασσα την έκανε στεριά,
 με στεγνά πόδια
 διασχίσαν το ποτάμι·
 εκεί χαρήκαμε γι' αυτό που έκανε.

7 Δεσπόζει με τη δύναμή του αιώνια,
 τα μάτια του επιτηρούνε τους λαούς·
 δε θα τολμήσουν οι αντάρτες
 να του αντισταθούν.

^{εα} Στη Σιών Θεέ, κατα τους Ο· Το εβρ είναι ασαφές

(Διάψαλμα)

- ⁸ Λαοί, ευλογείτε το θεό μας·
κι ας αντηχήσει ο ύμνος του
- ⁹ Αυτόν που δίνει στις ψυχές μας
τη ζωή
και δε μας άφησε να κλονιστούμε
- ¹⁰ Μας πέρασες από δοκιμασία, Θεέ,
από το χωνευτήρι της φωτιάς,
έτσι όπως καθαρίζουνε το ασήμι.
- ¹¹ Μας έφερες μες στην παγίδα για να
πέσουµε,
έβαλες φόρτωμα βαρύ
πάνω στη μέση μας.
- ¹² Άφησες να καθήσουν άνθρωποι
απάνω στο κεφάλι μας,
περάσαμε από φωτιά κι από νερό·
και μας οδήγησες στην άνεση.
- ¹³ Θα φέρω στο *ναό σου ολοκαυτώματα,
θα εκπληρώσω ό,τι σου 'χα τάξει,
¹⁴ όσα ψιθύρισαν τα χείλη μου
κι είπε το στόμα μου στις θλίψης μου
την ώρα.
- ¹⁵ Θα σου προσφέρω *ολοκαυτώματα
παχιά
μαζί με των κριαριών την κνίσα,
θα θυσιάσω βόδια και τραγιά.
(Διάψαλμα)
- ¹⁶ Ελάτε, ακούστε, και θα διηγηθώ
σ' όλους που το θεό φοβούνται,
όσα για μένα έκανε.
- ¹⁷ Σ' εκείνον κραύγαζα για βοήθεια,
βέβαιος κιόλας πως θα τον
δοξολογούσα.
- ¹⁸ Αν είχα δει ανομία στην καρδιά μου
δε θα με είχε ακούσει ο Κύριος.
- ¹⁹ Ωστόσο μ' άκουσ' ο θεός,
πρόσεξε τη φωνή της προσευχής μου.
- ²⁰ Ας είναι δοξασμένος ο θεός,
που ούτε την προσευχή μου
καταφρόνησε
ούτε απομάκρυνε από μένα

το έλεός του.

Να σε υμνούν όλοι οι λαοί

67 [66] Στον *πρωτοψάλτη με λα-
ούτο. Ψαλμός, άσμα.

² Θεέ, σπλαχνίσου μας κι ευλόγησέ μας!
Το βλέμμα σου ευνοικό ας πέσει
πάνω μας.^{ξβ}

(*Διάψαλμα)

³ Για να γνωρίσουν όλοι πάνω στη γη
πώς ενεργείς·
κι όλοι οι λαοί τη σωτηρία
που δίνεις.

⁴ Να σε υμνούν λαοί, Θεέ·
όλοι οι λαοί να σε υμνούνε!

⁵ Να χαίρονται όλα τα έθνη και
ν' αγάλλονται
γιατί κρίνεις μ' ευθύτητα
την οικουμένη,
και κατευθύνεις όλα τα έθνη πάνω
στη γη.

(Διάψαλμα)

⁶ Να σε υμνούν λαοί Θεέ·
όλοι οι λαοί να σε υμνούνε!

⁷ Η γη έδωσε τον καρπό της·
ο θεός, ο θεός μας
μας ευλογεί.

⁸ Ναι, ας μας ευλογεί ο θεός·
κι αυτόν ας σέβονται
σ' όλα τα πέρατα της γης!

Ύμνος για την υποδοχή του νικητή Θεού

68 [67] Στον *πρωτοψάλτη του Δα-
βίδ. Ψαλμός, άσμα.

² Ας εγερθεί ο θεός,
κι ας σκορπιστούν οι εχθροί του·
ας φύγουν από μπρος του
αυτοί που τον μισούν!

^{ξβ} Το βλέμμα πάνω μας Συντετμημένος τύπος της Ααρωνικής ευλογίας (βλ. Αρ 6,24-26)

- 3^ο Όπως διαλύεται ο καπνός διαλύονται
έτσι όπως λιώνει το κέρι
μπρος στην φωτιάς τη φλόγα,
έτσι χάνονται οι ασεβείς
μπρος στον Θεό την παρουσία.
- 4^α Αλλά οι δίκαιοι χαίρονται κι ευφραίνονται
μπρος στο Θεό,
κι από χαρά φωνάζουν.
- 5^α Τραγουδήστε στο Θεό,
με το ψαλτήρι υμνήστε τ' όνομά του.
Ετοιμάστε το δρόμο
γι' αυτόν που τα σύννεφα ιππεύει!
Κύριος είναι τ' όνομά του·
αγάλλεστε μπροστά του.
- 6^α Πατέρας για τα ορφανά
και βοηθός στις χήρες
είν' ο Θεός στο άγιο του
κατοικητήριο.
- 7^α Στους έρημους δίνει οικογένεια ο Θεός,
ανοίγει στους κρατούμενους
της ευτυχίας την πύλη·
μόνο οι αποστάτες μένουν
σ' άνυδρη γη.
- 8^α Θεέ, όταν βγήκες να οδηγήσεις το λαό σου,
όταν προπορευόσουν μες στην έρημο.
(Διάψαλμα)
- 9^α Έτρεμε τότε η γη
κι οι *ουρανοί σταλάζανε μπροστά σου,
Θεέ, που στο *Σινά εφανερώθηκες,
Θεέ του *Ισραήλ.
- 10^α Έριξες άφθονη βροχή, Θεέ·
την κουρασμένη σου *κληρονομιά
εσύ τη στήριξες.
- 11^α Ο λαός που σου ανήκει, κατοίκησε
στη χώρα αυτή·
που την ετοιμάσες για τον
δυστυχημένο,
Θεέ, απ' την καλοσύνη σου.
- 12^α Ο Κύριος έδωσε την προσταγή
και την αναγγέλλουν πλήθος γυναίκες:
13 «Βασιλιάδες κι οι στρατιές τους
τρέπονται σ' άτακτη φυγή!
Και του σπιτιού οι γυναίκες
μοιράζουνε τα λάφυρα.
- 14 Όσο εσείς ανάμεσα στις μάντρες των
προβάτων,
ξαποσταίνατε,
της περισσότερας τα φτερά σκεπάζονταν
με ασήμι·
και τα μικρά της πούπουλα,
πρασινωπό χρυσάφι». 14^β
- 15 Όταν σκόρπιζε ο Παντοδύναμος
τους βασιλιάδες μες στη χώρα,
ήτανε σαν να χιόνιζε στ' όρος
Σαλμών. 15^δ
- 16 Βουνό Θεού, το όρος της *Βασάν·
βουνό πολύκορφο, το όρος της Βασάν.
- 17 Γιατί, πολύκορφα βουνά, ζηλεύετε
το όρος της *Σιών,
που το επιθύμησε ο Θεός
για κατοικία του;
Κι όμως ο Κύριος θα μένει εκεί για πάντα.
- 18 Τ' αστραφτερά του Θεού τ' άρματα
είναι αναρίθμητες χιλιάδες.
Ο Κύριος είναι ανάμεσά τους,
ο Κύριος του Σινά,
με την αγιότητα του,
- 19 Στα ψηλώματα ανέβηκες,
έπιασες αιχμαλώτους·
απ' τους ανθρώπους δώρα έλαβες
και από τους αποστάτες·
ώστε να κατοικήσουνε κι αυτοί
στο Θεό κοντά, στον Κύριο.
- 20 Ας έχει δόξα ο Κύριος που μέρα με τη
μέρα
σπκώνει το φορτίο μας,
της σωτηρίας μας ο Θεός!
(Διάψαλμα)

5^α και τα μικρά χρυσάφι Το εβρ είναι ασαφές Προφανώς γίνεται αναφορά στα πλούσια λάφυρα 14^β Ορισμένοι τοποθετούν αυτο το όρος στη Βασαν ΒΑ της λιμνης της Γεννησαρετ Η Αγ Γραφη δεν φαινεται να μνημονευει αλλού τη μαχη που αναφέρεται στους στ 12-15 Οσοστο βλ εις Κρ κεφ 5

68,5 104,3 Δτ 33,26 Ησ 19,1 68,6 10,14 68,8-9 Εξ 13,21 Ψλ 77,18-19 Κρ 5,4-5 68,17 76,3 68,19 Εφ 4,8-10 68,20 Ησ 46,3-4

- 21 Ο Θεός είναι για μας Θεός σωτηρίας
κι ο Κύριός μας, ο Θεός,
μάς γλιτώνει απ' το θάνατο.
- 22 Ο Θεός το κεφάλι των εχθρών του
συντρίβει,
εξοντώνει αυτούς
που επιμένουν στις ανομίες τους.
- 23 Είπε ο Κύριος:
«Τους φέρνω πίσω απ' τη Βασάν·
τους φέρνω πίσω από το βυθό
της θάλασσας,
24 για να βαφτεί το πόδι σου στο *αίμα,
κι η γλώσσα των σκυλιών σου
να 'χει κι αυτή μερίδιο
απ' τους εχθρούς σου».
- 25 Είδαμε τη θριαμβευτική σου είσοδο,
Θεέ·
την είσοδό σου στο *ναό τον άγιο,
Θεέ μου, βασιλιά μου.
- 26 Οι ψάλτες πήγαιναν μπροστά,
πίσω οι κιθαριστές,
και γύρω γύρω κόρες
τυμπανίστριες.
- 27 «Μεσ στις συνάξεις ευλογείτε το Θεό
ευλογείτε τον Κύριο, όσοι είστε
απόγονοι του Ισραήλ».
- 28 Εκεί βρίσκονται ο Βενιαμίν, ο νεότερος,
που πάει μπροστά απ' τους άλλους,
οι άρχοντες του *Ιουδα κι ο λαός τους·
οι άρχοντες του Ζαβουλών,
οι άρχοντες του Νεφθαλί.
- 29 Δίνει ο Θεός σου διαταγή,
Ισραήλ, να είσαι δυνατός.
«Στέριωσε, Θεέ,
εκείνο που έκανες για μας.
- 30 Μεσ στο ναό σου στην *Ιερουσαλήμ,
οι βασιλείς το φόρο τους σου
φέρνουν.
- 31 Φοβέρισέ το το θεριό της καλαμιάς,^{ξε}
τα έθνη, αυτό το κοπάδι
από μοσχάρια κι από ταύρους,

- αυτούς που προσκυνούν μπροστά σου
κρτώντας ασήμι στα χέρια τους»
Σκόρπισε ο Κύριος τους λαούς τούς
πολεμόχαρους.^{ξς}
- 32 Θα 'ρθούν απεσταλμένοι
από την Αίγυπτο·
απ' την *Αιθιοπία με δώρα θα τιμήσουν
το Θεό.^{ξζ}
- 33 Βασίλεια της γης, ψάλτε στο Θεό·
υμνήστε τον Κύριο!
(Διάψαλμα)
- 34 Αυτόν που ιππεύει στους *ουρανοούς
στους ουρανοούς τους πανάρχαιους!
Να την, ακούγεται η φωνή του,
φωνή πανίσχυρη.
- 35 Αναγνωρίστε του Θεού τη δύναμη
απλώνεται η μεγαλοσύνη του
στον Ισραήλ·
στα σύννεφα η δύναμή του.
- 36 Τρομερός είν' ο Θεός στον άγιο του
τον *τόπο,
ο Θεός του Ισραήλ,
αυτός δίνει τη δύναμη και την ισχύ
στο λαό του·
ας έχει δόξα ο Θεός!

Η ολόψυχη φροντίδα μου για το ναό σου

69 [68] *Στον *πρωτοψάλτη· όπως το
«Σοσανίμ» (τα Κρίνα). Του Δαβίδ.*

- 2 Σώσε με, Θεέ·
γιατί φτάσανε
ως το στόμα μου τα νερά.
- 3 Βυθίστηκα βαθιά στη λάσπη
και δεν υπάρχει στήριγμα
μηήκα στα βάθη των νερών
κι η πλημμύρα με σκέπασε.
- 4 Κουράστηκα φωνάζοντας,
ξεράθηκε ο λάρυγγάς μου,
τα μάτια μου βηστήκανε,
προσμένοντας εσένα, Θεέ μου.
- 5 Πιότεροι απ' τα μαλλιά της κεφαλής μου

^{ξε}Φοβέρισε καλαμιάς Πιθανώς εννοείται η Αίγυπτος ^{ξς}Τα έθνη πολεμόχαρους Ο στίχος υπονοει διαφόρους
γειτονικούς λαούς ^{ξζ}Θα 'ρθουν Θεό Ο στ στο εβρ είναι ασαφης

- γίναν' αυτοί που αναίτια με μισούν,
πήραν ισχύ όσοι γυρεύουν το χαμό μου
κι εχθροί μου είναι άδικα
ζητούν να επιστρέψω εκείνο
που δεν άρπαξα.
- 6 Θεέ, ξέρεις εσύ την αφοσύνη μου
κι η ενοχή μου δε σου είναι
κρυφή.
- 7 Ας μη γίνω αφορμή ντροπή να νιώσουν
όσοι σ' εσένα ελπίζουσε,
Κύριε, του *σύμπαντος Θεέ,
κι ας μη γίνω αφορμή ν' απογοητευτούν
αυτοί που σε γυρεύουνε,
Θεέ του *Ισραήλ.
- 8 Για χάρη σου υπέφερα τον εξευτελισμό
σκέπασε η ντροπή το πρόσωπό μου.
- 9 Απόξενώθηκα απ' τ' αδέρφια μου·
κι αλλοφερμένος έγινα
για της μητέρας μου τους γιους
- 10 Γιατί η φλογερή αγάπη
για το *νάό σου με κατέφαγε·
κι οι εξευτελισμοί πέσαν απάνω μου
εκείνων που με βρίζουν.
- 11 Με τη *νηστεία συγκράτησα
την οργή της ψυχής μου,
κι αυτοί με χλεύασαν.
- 12 Όταν τη συντριβή μου έδειξα
φορώντας ρούχα *πένθιμα μετάνοιας,
αυτοί με περιέλασαν.
- 13 Για μένα κουβεντιάζουν
αυτοί που κάθονται στην είσοδο της
πόλης,
και τραγουδούν σε βάρος μου,
εκείνοι που τα πίνουν.
- 14 Αλλά εγώ προσεύχομαι σ' εσένα,
Κύριε, την ώρα την κατάλληλη·
Θεέ, με την πολλή ευσπλαχνία σου
απάντησέ μου,
με την αλήθεια σου
δώσ' μου τη σωτηρία μου.
- 15 Τράβηξέ με απ' το βούρκο
ώστε να μη βουλιάξω·
σώσε με απ' τους εχθρούς μου
κι απ' των νερών τα βάθη.
- 16 Ας μη με κατακλύσει η πλημμύρα
των υδάτων,
κι ας μη με καταπιεί,
ο βυθός
κι ας μην κλείσει του τάφου
το στόμα πάνω μου.
- 17 Απάντησέ μου, Κύριε,
γιατί είν' η αγάπη σου καλή·
νοιάσου με όπως ταιριάζει
στην ευσπλαχνία σου την πολλή.
- 18 Και μην κρύψεις την παρουσία σου
απ' το δούλο σου·
επειδή βρίσκομαι σε θλίψη,
γρήγορα αποκρίσου μου.
- 19 Σίμωσε την ψυχή μου, λύτρωσέ την·
αφού έχω εχθρούς,
απάλλαξέ με.
- 20 Ξέρεις εσύ το διασυρμό μου,
τον εξευτελισμό μου,
την ντροπή μου·
βλέπεις όλους τους καταπιεστές μου.
- 21 Σύντριψε την καρδιά μου ο χλευασμός
κι είναι απελπισμένη·
έλπισα ότι θα βρω
κάποιον να με συμμεριστεί
αλλά μάταια·
και παρηγορητές,
αλλά δε βρήκα.
- 22 Και μου 'δωσαν χολή στο φαγητό μου
κι όταν διψούσα
με ποτίζαν ξύδι.
- 23 Παγίδα ας γίνουν τα τραπέζια τους
μπροστά τους·
και δόκανο για τους
συνδαιτημόνες τους
τα φαγητά απ' τις ειρηνικές
*θυσίες τους.
- 24 Τα μάτια τους ας σκοτεινιάσουν
να μη βλέπουν·
και διπλώσε τη μέση τους για πάντα
- 25 Άδειασε την οργή σου πάνω τους·
κι ο άγιος θυμός σου
ας τους βρει.
- 26 Ας γίνει η κατασκήνωσή τους
έρημη·

και στις σκηνές τους
ψυχή ας μην καθίσει.

- 27 Γιατί αυτόν που χτύπησες εσύ,
τον καταδίωξαν·
και στον πόνο εκείνων που τους
πλήγωσες
πρόσθεσαν κι άλλον.
- 28 Λογάριασε όλα τους τ' αμαρτήματα
κι ας μην έχουν σ' εσένα πέραση
για δίκαιοι.
- 29 Απ' το βιβλίο των ζώντων ας σβηστούν·
και με τους δίκαιους
ας μην καταγραφούν.
- 30 Αλλά εγώ 'μαι αδύνατος
και πονεμένος·
η σωτηρία σου, Θεέ,
ας με προστατέψει.
- 31 Θα εξυμνήσω τ' όνομα του Θεού μου
με τραγούδι·
με την ευχαριστία
θα τον δοξάσω.
- 32 Κι αυτό μπροστά στον Κύριο
θα 'ναι καλύτερο από θυσία βοδιού
και μοσχαριού, με κέρατα και οπλές.
- 33 Οι ταπεινοί κοιτάζτε
και χαρείτε!

Σεις που ζητάτε το Θεό
ας πάρει θάρρος η καρδιά σας!

- 34 Άκουσε ο Κύριος τους φτωχούς·
και τους φυλακισμένους του
δεν καταφρόνησε.
- 35 Ας τον υμνήσουν οι *ουρανοί κι η γη,
τα ύδατα
κι όσα κινούνται μες σ' αυτά.
- 36 Τη σώζει τη Σιών ο Θεός
κι οικοδομεί τις πόλεις του *Ιούδα·
και θα γυρίσουν εκεί για να ζήσουν
μόνιμα.
- 37 Οι απόγονοι των δούλων του
θα την κληρονομήσουν·
σ' αυτήν θα κατοικούν εκείνοι
που τ' όνομά του αγαπούν.

Έλα, Κύριε, μην αργείς

(Ψλ 40,14-18)

70 [69] Στον *πρωτοψάλτη του Δα-
βίδ. Αναμνηστικός.

- 2 Κύριε, στέρξε να με σώσεις·
τάχυνε, Κύριε,
να με βοηθήσεις.
- 3 Ας ντροπιαστούν κι ας εξουθενωθούν
αυτοί που θέλουν ν' αφαιρέσουν
τη ζωή μου·
ατιμασμένοι ας πισωστρέψουν
αυτοί που με τη δυστυχία μου
χαίρονται.
- 4 Ας πισωστρέψουν καταντροπιασμένοι
όσοι για μένα λέν':
«Καλά να πάθει».
- 5 Ας ευφρανθούν και ας χαρούν κοντά σου
όλοι, όσοι σε ζητάνε, Κύριε,
και πάντα ας λένε:
«Μεγάλος είναι ο Θεός!»
όσοι αγαπούν τη σωτηρία που χαρίζεις.

6 Εγώ όμως είμαι άθλιος και φτωχός,
Θεέ, για μένα πρόφτασε!
Εσύ 'σαι βοηθός μου κι ελευθερωτής,
Κύριε, μην αργήσεις.

Μη μ' αρνηθείς στα γηρατιά μου

- 71 [70]** Σ' εσένα, Κύριε, κατέφυγα·
ποτέ ας μην ντροπιαστώ.
- 2 Με τη δικαιοσύνη σου
θα με λυτρώσεις και θα μ'
ελευθερώσεις·
την προσοχή σου στρέψε την σ' εμένα
και σώσε με.
- 3 Γίνε για μένα
βράχος, για να προστατευτώ,
φρούριο, για να με σώσεις·
γιατί βράχος μου
και φρούριό μου είσ' εσύ.

4 **Θεέ μου, μ' ελευθέρωσε**
 απ' του κακού την εξουσία,
 απ' τη λαβή του αμαρτωλού
 και του καταπιεστή.
 5 **Γιατί εσύ 'σαι, Κύριε, η ελπίδα μου**
 από της νιότης μου τα χρόνια, Κύριε,
 η εμπιστοσύνη μου.
 6 **Επάνω σου στηρίχτηκα**
 αγέννητος ακόμη, από της μάνας μου
 τη μήτρα
 το καταφύγιό μου είσ' εσύ·
 εσένα υμνώ παντοπινά.
 7 **Πολλοί νομίζουν ότι μ' εγκατέλειψες**
 αλλά εσύ 'σαι το ισχυρό μου καταφύγιο.
 8 **Γεμάτο είναι το στόμα μου**
 απ' τον ύμνο σου·
 όλη τη μέρα απ' τη μεγαλοπρέπειά σου.
 9 **Μη μ' αρνηθείς στα γηρατειά μου**
 σαν φεύγει η δύναμή μου
 μη μ' εγκαταλείψεις.
 10 **Οι εχθροί μου με κακολογούν**
 κι αυτοί που κατατρέχουν τη ζωή μου
 συσκέπτονται μαζί,
 11 λέγοντας: «Τον παράτησε ο Θεός·
 καταδιώξτε τον και πιάστε τον,
 γιατί δεν έχει αυτός σωτήρα».
 12 **Θεέ, από μένα μην απομακρύνεσαι**
 Θεέ μου, τρέξε να με βοηθήσεις.
 13 **Ας ντροπιαστούνε κι ας χαθούν**
 όσοι μ' επιβουλεύονται,
 ας σκεπαστούν μ' αισχύνη
 κι όνειδος
 αυτοί που το κακό μου επιδιώκουν.
 14 **Εγώ όμως πάντα ελπίζω**
 κι αδιάκοπα θα σε δοξολογώ.
 15 **Το στόμα μου**
 θα εξιστορεί τη δικαιοσύνη σου,
 όλη τη μέρα τη βοήθειά σου·
 γιατί να τις απარიθμήσω δεν μπορώ
 16 **Θ' αναφερθώ στα κατορθώματα Κυρίου**
 του Θεού·
 στο νου θα φέρω τη δικαιοσύνη σου
 –μονάχα τη δική σου.

17 **Θεέ, απ' τα νιάτα μου με διδάξεις**
 και ως τα τώρα διαλαλώ
 τα θαυμαστά σου έργα.
 18 **Ακόμα κι ως τα γερατειά**
 κι όταν ασπρίσουν τα μαλλιά,
 Θεέ, να μη μ' αφήσεις,
 ώσπου τη δύναμή σου να κηρύξω
 σ' ετούτη τη γενιά,
 και σ' όλες που θα 'ρθούνε
 την ισχύ σου,
 19 **και τη δικαιοσύνη σου, Θεέ,**
 ως τα ύψη,
 γιατί σπουδαία έργα έκανες·
 ποιος είναι όμοιός σου, Θεέ;
 20 **Εσύ, που θλίψεις μου 'δωσες πολλές**
 και συμφορές,
 μου ξαναδίνεις τη ζωή·
 κι από την *άβυσσο της γης
 επάνω μ' ανεβάσεις.
 21 **Το μεγαλείο μου αύξησε**
 και παρηγόρησέ με πάλι.
 22 **Κι εγώ θα σε δοξολογήσω**
 με άρπα·
 Θεέ μου, το πόσο είσαι πιστός
 με λύρα θα σου ψάλλω,
 Άγιε Θεέ του *Ισραήλ.
 23 **Τα χείλη μου θα ψάλλουν με χαρά**
 γιατί με λύτρωσες·
 και η ψυχή που λύτρωσες
 θα χαίρεται.
 24 **Η γλώσσα μου**
 όλη τη μέρα τη δικαιοσύνη σου
 θα ψιθυρίζει·
 γιατί αισχυνθήκαν και ντροπιάστηκαν
 όσοι γυρεύουν το κακό μου.

**Προσευχή για να ευλογήσει ο Θεός
το βασιλιά**

72 [71] *Για το Σολομώντα.*

Κύριε, την ευθυκρία σου
δώσε στο βασιλιά·

- και τη δικαιοσύνη σου
 σ' αυτόν, που 'ναι κι ο νόμιμος
 διάδοχος
- ² Όστε να κυβερνήσει το λαό σου
 αμερόληπτα·
 και ν' αποδώσει δικαιοσύνη
 στους φτωχούς σου.
- ³ Τα βουνά ας φέρνουνε ειρήνη
 στο λαό·
 και δίκαιη κρίση οι λόφοι.
- ⁴ Του λαού ας κρίνει δίκαια τους φτωχούς,
 ο βασιλιάς,
 τους γιους ας βοηθάει των αδυνάτων·
 σκόνη ας κάνει τους
 καταπιεστές τους.
- ⁵ Ας ζήσει ο βασιλιάς όσο ο ήλιος
 κι όσο η σελήνη σ' όλες τις γενιές.
- ⁶ Θα πέσει στα χωράφια σαν δροσιά
 σαν τη βροχή όπου τη γη
 ποτίζει.
- ⁷ Στις μέρες του θα προοδεύει
 ο δίκαιος
 και πολλή θα 'ναι ειρήνη,
 ως τότε που η σελήνη δε θα υπάρχει
 πια.
- ⁸ Και θα κυριαρχήσει
 από τη μια ως την άλλη
 θάλασσα,⁵⁷
 κι από τον ποταμό
 ως τα πέρατα της γης.
- ⁹ Μπροστά του θα προπέσουνε
 οι νομάδες της ερήμου·
 χώμα θα γλείψουν
 οι αντίπαλοί του.
- ¹⁰ Οι βασιλιάδες της *Θαρσείας
 και των χωρών των μακρινών
 δώρα θα φέρουν·
 θα δώσουν φόρο υποτέλειας
 οι βασιλιάδες της *Σαβά
 και της *Σεβά.
- ¹¹ Και θα τον προσκυνήσουν
 όλοι οι βασιλιάδες
- όλοι οι λαοί αυτόν
 θα υπηρετούν.
- ¹² Αυτός θα ελευθερώσει τον φτωχό,
 που εκλιπαρεί βοήθεια·
 και τον αδύνατο,
 που βοηθό δεν έχει
- ¹³ Σπλαχνίζεται φτωχούς και αδυνάτους
 και τη ζωή των φτωχών σώζει.
- ¹⁴ Από την καταπίεση
 κι από την αδικία
 θα εξαγοράσει τις ζωές τους
 το *αίμα τους
 θα 'ναι στα μάτια του πολύτιμο.
- ¹⁵ Θα ζήσει και θα του δοθεί
 απ' το χρυσάφι της Σαβά,
 και θα προσεύχονται γι' αυτόν
 παντοτινά·
 όλες τις μέρες θα τον ευλογούν.
- ¹⁶ Και θα υπάρχει αφθονία σταριού
 στη χώρα,
 ίσαμε τις βουνοκορφές,
 και σαν τα δάση του *Λιβάνου
 θα κυματίζουνε τα σάχια·
 και θα ευδοκιμούν οι πόλεις
 όμοια με το χορτάρι το άφθονο
 της γης.
- ¹⁷ Αιώνια ας μείνει τ' όνομά του
 όσο υπάρχει ήλιος,
 κι η φήμη του ας ακτινοβολεί.
 Ένας στον άλλο ας εύχεται
 την *ευλογία που έλαβε κι εκείνος
 αυτόν ας μακαρίζουν
 όλοι οι λαοί.
- ¹⁸ Ας είναι ευλογημένος
 Κύριος, ο Θεός,
 του *Ισραήλ ο Θεός·
 που μόνο εκείνος πράττει
 έργα αξιθαύμαστα.
- ¹⁹ Ευλογημένο το ένδοξό του όνομα
 αιώνια,
 κι ας είναι όλη η γη

⁵⁷Ενν η Μεσόγειος θάλασσα και η Νεκρα θάλασσα (βλ. Ζαχ 9,10)

γεμάτη από τη *δόξα του,
*αμήν και αμήν·

τέλος των προσευχών του Δαβίδ,
γιου του Ιεσσαί.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ
(Ψαλμοί 73 - 89)

**Όταν φαίνεται πως οι κακοί
σε όλα πετυχαίνουν**

73 [72] *Ψαλμός του Ασάφ.*

Πόσο καλός είν' ο Θεός για τον *Ισραήλ,
για όσους έχουν καθαρή καρδιά!

²Όσotόσο θα κλονίζονταν, παρά λίγο,
τα πόδια μου·
λίγο ακόμη και θα γλίστραγαν
τα βήματά μου.

³Γατί τους αλαζόνες ζήλεψα,
την ευτυχία βλέποντας των ασεβών.

⁴Αυτοί δεν δοκιμάζουν λύπες!
Κι είναι όλο υγεία κι ευεξία το σώμα τους.

⁵Οι μόχθοι των θνητών
σ' εκείνους δεν υπάρχουν·
σκληρά δεν τιμωρούνται
καθώς οι άλλοι άνθρωποι.

⁶Για τούτο στο λαίμο τους
σαν περιδέραιο φορούν την έπαρση·
και σαν χιτώνας τούς σκεπάζει
η αδικία.

⁷Απ' την αναισθησία πηγάζει η κακία τους
και φαίνονται οι αμαρτωλές επιθυμίες
της καρδιάς τους.

⁸Ειρωνεύονται τους άλλους, εγκωμιάζουν
το κακό,
με αναΐδεια μιλάνε κι απειλητικά.

⁹Ως και τους *ουρανοούς τούς έπιασαν
στο στόμα τους,
κι η γλώσσα τους τη γη σαρώνει.

¹⁰Για τούτο ξεστρατίζει του Θεού ο λαός
και σ' αυτούς βρίσκει
ικανοποίηση η δίψα τους.

¹¹Και λένε «Πώς θα το ξέρει ο Θεός;»
Κι ακόμη λένε: «Τάχα λαβαίνει γνώση
ο Ύψιστος;»

¹²Να, αυτοί είναι οι ασεβείς
και οι αιώνια αμέριμνοι.
Αυξάνουνε σε δύναμη.

¹³Άραγε άσκοπα καθάρισα, Κύριε,
την καρδιά μου
κι έπλυνα τα χέρια μου,
για να δείξω την αθωότητά μου,

¹⁴Τιμωρημένος ήμουν κάθε μέρα
και παιδευόμouνα τα πρωινά.

¹⁵Αν συλλογιόμouν: «Θα μιλήσω σαν
κι αυτούς»,
τη γενιά τότε των παιδιών σου
θα την πρόδινα.

¹⁶Προσπάθησα το θέμα αυτό να το
σκεφτώ
και να το καταλάβω,
αλλά στα μάτια μου φαινόταν
πράγμα δύσκολο·

¹⁷ωστόσο μπήκα στο *άγιο του Θεού
και κατανόησα ποιο θα είν'
το τέλος τους.

¹⁸Αχ, τους έβαλες, αλήθεια, σ' έδαφος
ολισθηρό,
τους έκανες να πέσουν σε ερείπια.

¹⁹Πώς έγιναν σε μια στιγμή συντριμμια!
Χάθηκαν κι είχαν τέλος τρομερό.

²⁰Σαν τ' όνειρο που χάνεται στο ξύπνημα,
έτσι θα εξαφανίσεις, Κύριε,
την εικόνα τους,
όταν θα επέμβεις.

²¹Όσο καίγοταν η καρδιά μου,
και στα νεφρά μου πόνοι μ' έσφαζαν,
²²ήμουν ανόητος
και τίποτα δεν καταλάβαινα·

στεκόμouνα μπροστά σου σαν το ζώο.

²³Όστόσο, εγώ πάντα κοντά σου βρίσκομαι
και με κρατάς απ' το δεξί μου χέρι.

²⁴Με τις δικές σου συμβουλές με οδηγείς,
κοντά στη *δόξα σου
με παίρνεις.

²⁵Ποιον άλλον έχω, αν όχι εσένανε,

στον ουρανό;
 Τι άλλο ακόμα να ποθήσω πάνω στη γη
 αφού έχω εσένα;
 26 Η σάρκα μου εξαντλήθηκε, το ίδιο κι
 η καρδιά μου
 μα της καρδιάς μου βράχος
 και μερίδα μου, ο Θεός
 για τους αιώνες θα 'ναι.

27 Γιατί να, καταστρέφονται
 όσοι από σένα ξεμακραίνουν·
 τους εξοντώνεις όλους αυτούς
 που σου είναι άπιστοι.

28 Αλλά εγώ, να προσηλώνομαι στο Θεό,
 αυτή 'ναι η ευτυχία μου·
 την ελπίδα μου απόθεσα στον
 Κύριο και Θεό,
 όλα για να εξιστορώ τα
 θαυμαστά σου τα έργα.

Επίκληση στο Θεό μπροστά στα ερείπια του ναού

74 [73] *Μασχίλ του Ασάφ.*

Γιατί, Θεέ, μάς εγκατέλειψες για πάντα;
 γιατί απειλείς με την οργή σου
 εκείνους που φροντίζεις;
 2 Θυμήσου το λαό σου,
 που τον απέκτησες απ' τα πανάρχαια
 χρόνια,
 τη φυλή που εξαγόρασες για
 ιδιοκτησία σου.

Θυμήσου το όρος της *Σιών,
 που κατοικία σου το 'κανες.

3 Φέρε τα βήματά σου
 σ' αυτά τα θλιβερά ερείπια·
 όλα τα λεηλάτησαν στο *ναό
 οι εχθροί σου.

4 Βρυχήθηκαν οι αντίπαλοί σου
 μέσα στο χώρο της λατρείας σου·
 κι εκεί υψώσαν τις σημαίες τους.

5 Ήμοιαζαν σα να κρδάιναν

τεσκούρια μες στο δάσος.

6 Και μονομιάς έσπασαν όλα τα ξυλόγλυπτα,
 χτυπώντας με τεσκούρια και σφυριά.

7 Πυρπόλησαν το *αγιαστήριό σου·
 ισοπεδώσαν και μολύνανε
 την κατοικία της υπαρέξής σου.

8 Και σκέφτηκαν: «Όλους ας τους
 συντρίψουμε
 μια κι έξω
 κι ας κάψουμε όλους τους *τόπους
 της λατρείας του Θεού στη χώρα»

9 Δε βλέπουμε πια τα *σημεία
 της παρουσίας σου·
 *προφήτης δεν υπάρχει πια
 κι ούτε κανένας μας γνωρίζει
 το πόσο θα κρατήσει αυτό.

10 Θεέ, ως τότε θα ονειδίζει ο καταπιεστής;
 θα χλευάζει ο πολέμιος για πάντα
 τ' όνομά σου;

11 Γιατί απέσυρες τη δύναμή σου
 και μένεις αδρανής;

12 Αλλά εσύ Θεέ είσαι ο βασιλιάς μας
 από τότε που υπάρχουμε·
 εσύ που ενεργείς τη σωτηρία
 σ' όλη τη γη.

13 Εσύ, με τη δύναμή σου, διαχώρισες
 τη θάλασσα·
 σύντριψες τα κεφάλια των θαλασσινών
 *δρακόντων.

14 Εσύ τσάκιες του *Λεβιάθαν τα κεφάλια
 τον έδωσες τροφή στα ζώα
 της ερήμου.

15 Εσύ έκανες ν' αναβρύσουν πηγές και
 χείμαρροι,
 εσύ ποτάμια ξέρανες
 αστείρευτα.

16 Δική σου είναι η μέρα, δική σου και
 η νύχτα·
 εσύ έκανες τον ήλιο και τ' αστέρια.

17 Εσύ στερέωσες όλα τα όρια της γης,
 καλοκαίρι και χειμώνα, εσύ
 τα έκανες.

- 18 Θυμήσου τούτο: «Σε περιγελά, Κύριε,
ο εχθρός,
κι ένας ανόητος λαός προσβάλλει
τ' όνομά σου.
- 19 Στα θηρία μην αφήνεις τη ζωή
του αθώου σου,
των δύστυχών σου τη ζωή συνέχεια
μην ξεχνάς.
- 20 Επίβλεψε στη *διαθήκη σου,
επειδή γέμισαν οι σκοτεινές της γης
γωνιές
εστίες αδικίας.
- 21 Μην αφήνεις να ντροπιαστεί
ο καταπιεσμένος·
δώσε ο φτωχός κι ο δύστυχος
να υμνούνε τ' όνομά σου.
- 22 Σήκω, Θεέ, υπερασπίσου το δίκιο σου·
θυμήσου πώς σε χλεύαζε όλη μέρα
ο ασεβής.
- 23 Μην ξεχνάς τις κραυγές των
αντιπάλων σου,
το θόρυβο, που ολοένα εντεινείται,
αυτών που σε μισούν.

Ο Θεός είναι ο Κριτής

75 [74] Για τον *πρωτοψάλτη· όπως
το «αλ-τασθέθ» (μην καταστρέφεις). Ψαλ-
μός του Ασάφ, άσμα.

- 2Σ' ευχαριστούμε, Θεέ,
σ' ευχαριστούμε!
Τ' όνομά σου φωνάζουμε,
τα θαυμαστά σου έργα εξιστορούμε.
- 3«Στο χρόνο που θα ορίσω εγώ
θα κρίνω με τιμότητα»,
επί' ο Θεός.
- 4«Μ' όλο που σείεται η γη
κι όλοι οι κάτοικοί της τρέμουν,
εγώ στηρίζω τις κολώνες της».
(*Διάψαλμα)

5Είπα στους άφρονες:
«Πάψτε τις αφροσύνες»,

στους ασεβείς:

- «Μη γίνεστε υπερόπτες.
6Μην υπερβάλλετε το κύρος σας,
και μη μιλάτε με θρασύτατη φωνή.
7Γιατί ούτε απ' την ανατολή
ούτε απ' τη δύση·
ούτε απ' την έρημο,
μα ούτε κι απ' τα όρη
έρχεται η δίκαιη κρίση.
8Αλλά ο Θεός είν' ο κριτής·
τον ένα ταπεινώνει και τον άλλο
υψώνει».

- 9Στο χέρι του κρατάει ο Κύριος
κούπα με δυνατό κρασί,
που ακόμα αφρίζει·
από την κούπα αυτή κερνάει
όλους της γης τους ασεβείς,
να το ρουφήξουν, να το πιούν
ως το πικρό του κατακάθι.

- 10 Όμως εγώ θα σ' εξυμνώ αιώνια·
ωδές θα ψέλνω στο Θεό του Ιακώβ,
11 που θα τσακίσει όλη τη δύναμη
των ασεβών,
και θα υψώσει
των δικαίων τη δύναμη.

Στη Σιών ο Θεός σύντριψε τον πόλεμο

76 [75] Για τον *πρωτοψάλτη· με λα-
ούτα. Ψαλμός του Ασάφ, άσμα.

- 2Γνωστός στην Ιουδαία ο Θεός·
στον *Ισραήλ μεγάλο τ' όνομά του.
- 3Στην *Ιερουσαλήμ στήθηκε ο *ναός του
κι η κατοικία του στη *Σιών.
- 4Εκεί του τόξου σύντριψε τα βέλη,
το ξίφος,
την ασπίδα
και τον πόλεμο
(*Διάψαλμα)

5Εσύ 'σαι μεγαλόπρεπος,
πιο επιβλητικός κι απ' τα αιώνια

- τα βουνά ^{εθ}
 6^ο Οι σκληροτράχηλοι λεηλατήθηκαν
 κι αποκοιμήθηκαν
 τον ύπνο του θανάτου
 κι όλοι οι πολεμιστές
 δε βρήκαν δύναμη στα χέρια τους.
 7^η Από την απειλή σου,
 Θεέ του Ιακώβ,
 ναρκώθηκαν αμάξια κι άλογα.
 8^η Εσύ 'σαι φοβερός·
 κι όταν οργίζεσαι,
 ποιος στέκεται μπροστά σου;
 9^η Από τον ουρανό άφησες ν' ακουστεί
 η κρίση σου·
 η γη φοβήθηκε και σώπασε,
 10^η όταν σηκώθηκε ο Θεός να κρίνει,
 για να σώσει όλους τους δύστυχους
 της γης.
 (Διάψαλμα)
 11^η Ακόμα κι η manία των ανθρώπων
 σε ύμνο μετατρέπεται για σένα·
 κι όσοι απ' αυτήν ξεφεύγουν,
 σαν διάδημα θα σε κοσμούν.
 12^η Τάματα κάντε κι εκπληρώστε τα
 στον Κύριο, το Θεό σας,
 όλοι εσείς οι γύρω του
 φέρτε δώρα στον τρομερό,
 13^η σ' αυτόν που κόβει
 τον αέρα των αρχόντων,
 και τον φοβούνται οι βασιλιάδες
 της γης.
**Μέσα στη θλίψη αναθυμάμαι
 τα θαυμαστά σου έργα**
 77 [76] Για τον 'πρωτοψάλτη' όπως
 ο Ιεδοουθίν.^ο Ψαλμός του Ασάφ.
 2^η Φωνάζω στο Θεό και κράζω·
 φωνάζω στο Θεό και θα μ' ακούσει.
 3^η Στης θλίψης μου τη μέρα ζήτησα τον Κύριο·
 τη νύχτα ήταν τα χέρια μου απλωμένα
 και δεν κουράστηκαν·
 αρνήθηκε η ψυχή μου να παρηγορηθεί
 4^η Θυμάμαι το Θεό κι αναστενάζω·
 σκέφτομαι και λιγοψυχώ
 (*Διάψαλμα)
 5^η Κράτησες άγρυπνα των ματιών μου
 τα βλέφαρα·
 αναστατώθηκα και να μιλήσω
 δεν μπορώ.
 6^η Μέρες στοχάστηκα παλιές,
 αιώνες, χρόνια·
 7^η Θυμήθηκα και συλλογίστηκα,
 μέσα στη νύχτα αναρωτιόμουν
 και σκεφτόμουνα:
 8^η Αιώνια θα μας απορρίπτει ο Κύριος;
 δε θα μας είναι πια ευνοϊκός;
 9^η Σταμάτησε για πάντα η αγάπη του
 ή έληξε η *επαγγελία του για όλες
 τις γενιές;
 10^η Λησμόνησε τους οικτιρμούς του ο Θεός;
 Απάνω στην οργή του
 μήπως τα σπλάχνα του έκλεισε;
 (Διάψαλμα)
 11^η Κι είπα: «Αυτό είναι το πλήγμα μου:
 πως άλλαξε η εύνοια του Υψίστου».
 12^η Αναπολώ τ' αξιοθαύμαστά σου έργα,
 Κύριε,
 αναθυμάμαι από παλιά τα
 θαύματά σου.
 13^η Στοχάζομαι όλα τα έργα σου·
 και μελετώ τ' ανδραγαθήματά σου.
 14^η Θεέ,
 άγια είναι η κάθε σου ενέργεια·
 ποιος Θεός είναι μέγας σαν το
 Θεό μας;
 15^η Εσύ 'σαι ο Θεός που κάνεις θαύματα·
 γνώρισαν οι λαοί τη δύναμή σου.
 16^η Με την ισχύ σου το λαό σου λύτρωσες
 τους απογόνους του Ιακώβ και του
 Ιωσήφ.
 (Διάψαλμα)

^{ξθ} Τα αιωνία τα βουνα, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «βουνά απο λάφυρα» ^ο Ιεδοουθίν Βλ υποσ εις ψλ 39,1

- 17 Σε είδαν τα νερά, Θεέ,
τα νερά σε είδαν και φοβήθηκαν
κι οι ἄβυσσοι ταραχτήκαν.
- 18 Κατακλυσμός νερών απ' τα πυκνά
τα σύννεφα,
βροντή έδωσαν τα νέφη
κι οι αστραπές σου σκόρπισαν
παντού.
- 19 Η φωνή της βροντής σου
μες στον ανεμοστρόβιλο
φώτισαν οι αστραπές την οικουμένη,
κλονίζεται και τρέμει η γη.
- 20 Μέσ' απ' τη θάλασσα είναι ο δρόμος σου,
τα μονοπάτια σου στην πλημύρα·
αλλά τα ίχνη σου δε φάνηκαν.
- 21 Οδήγησες καθώς κοπάδι το λαό σου
με του Μωυσή το χέρι και του Ἄαρών.

**Το παρελθόν του Ισραήλ μάθημα
που δεν πρέπει να ξεχνιέται**

78 [77] *Μααχίλ^{σα} του Ασάφ.*

- Τη διδαχή μου, λαέ μου, ακρόασου·
πρόσεξε αυτά που θα σου πω.
- 2 Με παροιμίες θα μιλήσω·
θα πω παλιού καιρού παράδοξα,
3 που ακούσαμε και μάθαμε·
και μας τα διηγήθηκαν οι
πατεράδες μας.
- 4 Δε θα τα κρύψουμε από τους
απογόνους τους.
- Θα διηγηθούμε στη γενιά που έρχεται
τα ένδοξα του Κυρίου έργα,
τη δύναμή του,
και τα θαύματα που έκανε.
- 5 Εντολή όρισε στον Ιακώβ
και νόμο θέσπισε στον Ἰσραήλ,
και ζήτησε απ' τους προγόνους μας
να τον διδάξουν στα παιδιά τους,
6 ώστε να τον γνωρίσει η επερχόμενη

- γενιά,
τα παιδιά που ήταν να γεννηθούν,
κι εκείνοι μεγαλώνοντας
να τα ιστορήσουν στα παιδιά τους.
- 7 Για ν' αποθέσουν την ελπίδα τους στο Θεό,
να μην ξεχάσουν του Θεού τα θαυμαστά
τα έργα
αλλά τις εντολές του να τηρούν.
- 8 Και να μη γίνουν σαν τους πατεράδες τους
γενιά της ανυπακοής και της
αντίρρησης,
γενιά με φρόνημα ασταθές
και που δεν έμεινε στο Θεό πιστή
η καρδιά της.
- 9 Οι Εφραιμίτες, οπλισμένοι και καλοί
τοξότες,
λιποταχτήσαν την ημέρα του αγώνα·^{αβ}
10 δεν τήρησαν τη *διαθήκη του Θεού
κι αρνήθηκαν να πορευτούν σύμφωνα
με το νόμο του.
- 11 Λησμόνησαν τα έργα του,
τα θαύματά του που τους έκανε
να δουν.
- 12 Μπροστά στους πρόγονούς τους έκανε
θαύματα·
στην πεδιάδα της Σοάν,^{αγ}
στην Αίγυπτο.
- 13 Τη θάλασσα τη χώρισε και πέρασμα
της άνοιξε
κι έστησε καθώς φράγμα τα νερά.
- 14 Με τη νεφέλη τούς οδήγησε τη μέρα,
κι όλη τη νύχτα με τη λάμψη
της φωτιάς.
- 15 Έσκισε βράχους μες στην έρημο,
νερό τους έδωσε να πιουν
σαν από πηγές αστείρευτες.
- 16 Ρυάκια έκανε να αναβρύσουν απ' το
βράχο
κι άφησε να ξεχυθούν ποτάμια
τα νερά.
- 17 Αλλά αυτοί συνέχισαν σ' εκείνον
ν' αμαρτάνουν·

^{σα}Μααχίλ Βλ υποσ εις Ψλ 32,1 ^{αβ}Οι Εφραιμίτες αγώνα Ο στ 9 σχετίζεται με το περιεχόμενο του στ 67
^{αγ}Σοάν Βλ υποσ εις Αρ 13,22

- και εναντίον του Υψίστου
να ορθώνονται στην έρημο.
- 18 Τολμήσανε να προκαλέσουν το Θεό,
ζητώντας φαγητό κατά την όρεξή τους.
- 19 Και τον αμφισβητήσαν· είπαν· «Μπορεί
ο Θεός στην ερημιά
τραπέζι να ετοιμάσει;
- 20 Πράγματι, χτύπησε το βράχο
και τρέξαν τα νερά και ξεχυθήκαν
χειίμαρροι·
μπορεί άραγε να δώσει και ψωμί;
ή κρέας να προμηθεύσει το λαό του;»
- 21 Τ' άκουσε ο Κύριος κι οργίστηκε
και ξέσπασε η οργή στον Ιακώβ
κι ενάντια στον Ισραήλ θυμός,
22 γιατί δε μείναν στο Θεό πιστοί
και στη σωτηρία του δεν έλπισαν.
- 23 Μα εκείνος διάταξε τα σύννεφα από
πάνω·
κι άνοιξε τους πυλώνες τ' ουρανού.
- 24 Πάνω τους έριξε βροχή
το *μάννα για τροφή τους,
το σάρι τ' ουρανού τούς πρόσφερε.
- 25 Έτσι οι ανθρωποι το ψωμί φάγανε
των *αγγέλων,
τους έστειλε άφθονη ως τον κορεσμό
τροφή.
- 26 Στον ουρανό τον άνεμο σήκωσε
της ανατολής
και με τη δύναμή του έφερε
του νοτιά τον άνεμο.
- 27 Κι έβρεξε πάνω τους το κρέας σαν
τη σκόνη,
και σαν της θάλασσας την άμμο
τα πουλιά.
- 28 Έπεσαν μέσα στο στρατόπεδό τους,
γύρω από τις σκηνές,
29 κι έφαγαν και καλοχορτάσανε·
τους έδωσε ό,τι είχαν πεθυμήσει.
- 30 Πριν όμως κορεστεί η επιθυμία τους,
κι ενώ στο στόμα την τροφή τους
είχαν ακόμα,
- 31 ξέσπασε πάνω τους του Θεού
η οργή
κι εξόντωσε τους πιο σπουδαίους
ανάμεσά τους·
αφάνισε τα νιάτα του Ισραήλ.
- 32 Παρ' όλα αυτά δεν πάψαν ν' αμαρτανουν
και δεν πιστέψανε στα θαύματά του
- 33 Και τέλειωσε τις μέρες τους με μια πνοή
και μ' άξαφνη καταστροφή
τα χρόνια τους.
- 34 Όταν τους εξολόθρευε, τότε
τον εζητούσαν,
μετανοούσανε κι επέστρεφαν σ' αυτόν.
- 35 Θυμούνταν πως ο Θεός ήταν
ο βράχος τους,
ο ύψιστος Θεός ο απελευθερωτής τους.
- 36 Αλλά με λόγια τον κολάκευαν,
και με τη γλώσσα τον εξαπατούσαν.
- 37 Η καρδιά τους δεν στάθηκε σταθερή
μαζί του·
και στη διαθήκη του δεν έμειναν πιστοί.
- 38 Αλλ' αυτός είναι σπλαχνικός,
την ανομία συγχωράει και δεν
εξοντώνει.
- Πολλές φορές το θυμό του συγκράτησε,
δεν εκδήλωσε όλη του την οργή.
- 39 Θυμήθηκε ότι αυτοί ήταν από σάρκα,
άνεμος που παρέρχεται και πίσω
δε γυρίζει.
- 40 Πόσες φορές στην έρημο ξεσηκωθήκαν
εναντίον του,
τον λύπησαν στην άνυδρη τη γη!
- 41 Ξανάρχισαν να προκαλούνε το Θεό,
να πικραίνουν τον *Άγιο Θεό
του Ισραήλ.
- 42 Λησμόνησαν τη δύναμή του,
τη μέρα που τους ελευθέρωσε
από την εξουσία του εχθρού·
- 43 τα θαύματα που έκανε στην Αίγυπτο,
τα θαυμαστά του έργα στην πεδιάδα
της Σοάν.^{οδ}
- 44 Άλλαξε των Αιγυπτίων τα ποτάμια
και τα 'κανε *αίμα·

^{οδ}Σοάν Βλ υποσ εις στ 12

- και τα ρυάκια τους δεν ήτανε πια
πόσιμα.
- 45 Μύγες τούς έστειλε και τους κατέφαγαν
και βάτραχους και τους εξολοθρέψαν.
- 46 Παρέδωσε σ' ακρίδες τη σοδειά τους
και τον καρπό του μόχθου τους
σ' ακριδομάνες.
- 47 Με το χαλάζι χάλασε τ' αμπέλια τους·
και με τον πάγο τις συκιές τους.
- 48 Παράτησε τα ζωντανά τους στο χαλάζι
και τα κοπάδια τους στους κεραυνούς.
- 49 Τους έστειλε την πυρωμένη οργή του,
θυμό, μανία και θλίψη,
στρατιά αγγέλων συμφοράς.
- 50 Αφησε την οργή του ελεύθερη·
δε γλίτωσε απ' το θάνατο
τη ζωή τους
μα στην πανούκλα τούς παρέδωσε.
- 51 Όλα τα πρωτογέννητα στην Αίγυπτο
τα εξόντωσε,
τους πρωτοτόκους στις σκηνές
του Χαμ.^{οε}
- 52 Κι έβγαλε το λαό του σαν τα πρόβατα,
τους έφερε στην έρημο καθώς κοπάδι.
- 53 Με ασφάλεια τους οδήγησε
και δε φοβήθηκαν
κι η θάλασσα κατάπιε
τους εχθρούς τους.
- 54 Στη χώρα της αγιότητάς του
τους οδήγησε,
στο βουνό ετούτο,
που με τη δύναμή του το απόκτησε.
- 55 Ειδωλολατρικούς λαούς απόδιωξε
από μπρος τους,
τους μοίρασε τη γη *κληρονομιά τους·
και στις σκηνές τους μέσα
εγκατέστησε
τις φυλές του Ισραήλ.
- 56 Αυτοί όμως θέλησαν να προκαλέσουν
το θεό τον ύψιστο,
και ορθωθήκαν εναντίον του·
- τις εντολές του δεν τις τήρησαν.
- 57 Απίστησαν και λοξοδρόμησαν
σαν τους προγόνους τους,
ξαστόχησαν σαν το στραβό το τόξο.
- 58 Τον εξοργίσαν με τους ιερούς
*τόπους τους
τον πίκραναν γιατί προτίμησαν
τ' ανάγλυφά τους.
- 59 Άκουσε ο θεός κι οργίστηκε,
σιχάθηκε βαθιά τον Ισραήλ.
- 60 Την κατοικία του στη *Σιλώ
την εγκατέλειψε·
τη *σκηνή όπου έμενε
στους ανθρώπους ανάμεσα.
- 61 Αφησε στην αιχμαλωσία τη δύναμή του
και τη μεγαλοπρέπειά του
στον εχθρό.^{ος}
- 62 Στη σφαγή το λαό του παρέδωσε
κι οργίστηκε στους κληρονόμους του
ενάντια.
- 63 Κατέκαψε τους νέους τους η φωτιά
κι οι κόρες τους δεν παντρευτήκαν.
- 64 Με ξίφος θανατώθηκαν οι *ιερείς τους
κι οι χήρες τους δεν πένθησαν.
- 65 Τότε ορθώθηκε σαν απ' τον ύπνο
ο Κύριος·
σαν ήρωας, που τον φαιδρύνει
το κρασί.
- 66 Και τσάκισε τα νώτα των εχθρών,
τους έριξε για πάντα στην ντροπή.
- 67 Απέρριψε την οικογένεια του Ιωσήφ
και τη φυλή του Εφραΐμ δεν
την προτίμησε.
- 68 Μα διάλεξε του *Ιουδά τη φυλή,
το όρος της *Σιών, αυτό που αγάπησε.
- 69 Κι έχτισε σαν τα ουράνια ύψη
το *ναό του·
και σαν τη γη αιώνια
τον θεμελίωσε.
- 70 Το *δούλο του διάλεξε το Δαβίδ,
τον πήρε απ' τα κοπάδια των

^{οε}Τους πρωτοτόκους Χαμ Νοούνται τα πρωτοτοκα των Αιγυπτίων ^{ος}Με τους όρους «δύναμη» και «μεγαλοπρεπει-
α» υπονοείται η κιβωτός της διαθήκης, που επεσε στα χέρια των Φιλισταιών (Βλ Α΄ Σαμ κεφ 4 και 5)

προβάτων.

- ⁷¹ Τον κάλεσε από 'κει που ήταν πίσω
 απ' το κοπάδι,
 για να ποιμαίνει το λαό του τον Ιακώβ,
 τον Ισραήλ που του ανήκει
- ⁷² Κι αυτός τους φρόντισε μ' ευθύτητα
 καρδιάς
 και τους οδήγησε με χέρι έμπειρο

**Έλα να μας βοηθήσεις,
 γιατί πέσαμε πολύ χαμηλά**

79 [78] *Ψαλμός του Ασάφ*

- Θεέ, ειδωλολάτρες κατακτήσανε
 τη χώρα σου,
 μίαναν τον άγιο σου *ναό,
 μετέβαλαν την *Ιερουσαλήμ
 σ' ερείπια.
- ² Τα πτώματα έδωσαν των δούλων σου
 στα όρνια τ' ουρανού τροφή,
 τη σάρκα των πιστών σου
 στηνς γης τ' αγρίμια.
- ³ Χύσαν το *αίμα τους σαν το νερό
 γύρω απ' την Ιερουσαλήμ
 και δεν ήταν κανείς για να
 τους θάψει.
- ⁴ Γίναμε στους γειτόνους μας ντροπή
 στους γύρω μας γελοίοι,
 καταγέλαστοι.
- ⁵ Ως τότε, Κύριε,
 θα οργίζεσαι ακατάπαυστα;
 θα 'ναι καυτό σαν τη φωτιά
 το αίτημά σου για αποκλειστικότητα;
- ⁶ Σκόρπισε την οργή σου στους
 ειδωλολάτρες,
 που δε σ' αναγνωρίζουν,
 και σε βασιλεια, που δεν επικαλούνται
 τ' όνομά σου.
- ⁷ Αυτοί κατέφαγαν τον Ιακώβ
 κι ερήμωσαν τη χώρα του.
- ⁸ Μη μας καταλογίσεις τις ανομίες

- των προγόνων μας
 ας έρθει να μας προουπαντήσει
 η ευσπλαχνία σου,
 γιατί δεν έχουμε άλλη απαντοχή.
- ⁹ Βοήθησέ μας, Θεέ, σωτήρα μας,
 για χάρη κόν' το της δικής σου *δόξας
 σώσε μας και συγχώρησε
 τις αμαρτίες μας
 για την τιμή του ονόματός σου.
- ¹⁰ Γιατί να πουν οι ειδωλολάτρες,
 «πού είναι ο θεός τους»;
 Ας μάθουν οι ειδωλολάτρες,
 και κάνε να το δούμε με τα μάτια μας,
 πως εκδικιέσαι για των δούλων σου
 το θάνατο.
- ¹¹ Σ' εσένα ας φτάσει ο στεναγμός
 των αιχμαλώτων·
 με τη μεγάλη δύναμή σου σώσε
 τους μελλοθάνατους.
- ¹² Στους γείτονές μας ανταπόδωσε
 επτά φορές στο σώμα τους, Κύριε,
 τον ονειδισμό που σου 'καναν.
- ¹³ Κι εμείς, που είμαστε λαός σου
 και της βοσκής σου πρόβατα,
 αιώνια θα σε υμνούμε·
 τον έπαινό σου θ' απαγγέλλουμε
 από γενιά σ' άλλη γενιά.

Οδηγητή του Ισραήλ άκου μέ προσοχή

80 [79] *Για τον *πρωτοψάλτη· όπως
 το «σωσανίμ-εδούθ» (τα κρίνα είναι μάρτυ-
 ρες). Ψαλμός του Ασάφ.*

- ² Οδηγητή του *Ισραήλ, άκου μέ προσοχή,
 εσύ, που κατευθύνεις σαν κοπάδι
 τους απογόνους του Ιωσήφ·
 εσύ, που 'χεις το θρόνο σου
 πάνω στα *χερουβίμ,^α
 αποκαλύψου!
- ³ Μπρος στον Εφραΐμ και στον Βενιαμίν
 και μπρος στο Μανασσή,
 ξύπνα τη δύναμή σου

^α *πάνω στα χερουβίμ* Για την προελευση της φρ βλ Εξ 25,22

79,1 74,1-8 Β· Βασ 25,8-10 79,2 Ιερ 7,33 79,5 13,2-3 79,7 Β· Βασ 25,8-12 79,8 Ιεζ 18,1-4 20 79,9-10 115,1-2 79,13 74,1
 80,2 74,1 Β· Σαμ 6,2

και έλα να μας σώσεις
 4 Θεέ, φέρε μας πίσω,
 το πρόσωπό σου ας λάμψει
 και θα σωθούμε
 5 Κύριε, του *σύμπαντος Θεέ,
 ως πότε θα κρατά η οργή σου
 ενάντια στο λαό σου που προσεύχεται;
 6 Τους έθρεψες με δακρυοζύμωτο ψωμί,
 τους πότισες κούπες γεμάτες δάκρυα
 7 Λεία μάς έκανες, που οι γείτονές μας
 τη διεκδικούν·
 και μας περιγελούν οι εχθροί μας.
 8 Φέρε μας πίσω, του σύμπαντος Θεέ,
 το βλέμμα σου ευνοϊκό ας πέσει
 πάνω μας
 και θα σωθούμε.
 9 Αμπέλι από την Αίγυπτο ξερίζωσες·^{ση}
 λαούς απόδιωξες κι εκεί
 το φύτεψες,
 10 Ετοίμασες το έδαφος για χάρη του,
 κι έτσι άπλωσες τις ρίζες του
 και γέμισε τη γη.
 11 Σκέπασε τα βουνά με τη σκιά του
 και τα κλαδιά του σκίασαν
 τους *κέδρους τους γιγάντιους.
 12 Άπλωσε ως τη θάλασσα τις
 κληματόβεργές του
 κι ως το ποτάμι τα βλαστάρια του.^{ση}
 13 Γιατί έριξες τους φράχτες του
 και το τρυγάνε όλοι
 οι περαστικοί;
 14 Ο αγριόχοιρος του δάσους το ρημάζει·
 και το αποτρών' τα ζώα του αγρού
 15 Θεέ τοι· σύμπαντος, γύρνα λοιπόν
 και πάλι!
 Κοίτα απ' τα ύψη τ' ουρανού και δεξ
 κι έλα να επισκεφθείς αυτό το αμπέλι.

16 Και στέρησε ό,τι φύτεψε η ευνοϊκή σου
 δύναμη
 –το γιο που τον κραταίωσες
 για σένα.
 17 Τον κάψανε με τη φωτιά σαν αποκλάδι·
 ας ρημαχτούν μπρος στου
 προσώπου σου την απειλή.
 18 Ας είν' το χέρι σου πάνω στον άντρα
 που ευνοείς,
 στο *γιο τ' ανθρώπου οπού για σένα
 τον κραταίωσες.
 19 Κι εμείς πια δε θα φύγουμε μακριά σου·
 διατήρησέ μας ζωντανούς
 και τ' όνομά σου θα φωνάζουμε.
 20 Φέρε μας πίσω, Κύριε, του σύμπαντος
 Θεέ!

Το βλέμμα σου ευνοϊκό ας πέσει
 πάνω μας,
 και θα σωθούμε.

Αχ, αν με άκουγε ο λαός μου!...

81 [80] *Για τον *πρωτοψάλτη· όπως
 το γκιττίθ.^π Του Ασάφ.*

2 Φωνάξτε μ' ενθουσιασμό στο θεό,
 το βοηθό μας!
 Αλαλάξτε στο θεό του Ιακώβ!
 3 Παιξτε τα έγχορδα, το τύμπανο χτυπήστε·
 με την κιθάρα τη μελωδική και
 με την άρπα!
 4 Σαλπίστε στον καιρό της *νουμηνίας
 και στην πανσέληνο,
 στη μέρα της γιορτής μας!^{πα}
 5 Αυτό είναι νόμος για τον *Ισραήλ,
 είν' εντολή του Θεού του Ιακώβ.
 6 Το έκανε νόμο για τον Ιωσήφ^{πβ}
 όταν εβγήκε από την Αίγυπτο.

Γλώσσα που δεν εννοούσα άκουσα:

^{ση}Για το συμβολισμό του λαού του Θεού με αμπέλι βλ Ησ 5,1-7 Ιεζ 15,1-8 Ιω 15,1-10 ^{ση}Οι κέδροι (στ 11) συμβολίζουν το Λιβανο (βλ Ψλ 29,5) – Με τον όρο θάλασσα νοείται η Νεκρά Θάλασσα και με τον όρο ποταμι νοείται ο Ευφράτης ^πγκιττίθ Βλ υποσ εις Ψλ 8,1 ^{πα}Δεκαπεντε μερες μετά τη νουμηνία, δηλ κατα την πανσέληνο, άρχιζε η γιορτή της Σκηνοπηγίας (Λευ 23,33-43 Αρ 29,12-39), η οποία μερικές φορές αναφέρεται απλώς ως η γιορτή (Α' Βασ 12,32 κλπ) ^{πβ}τον Ιωσήφ Πιθανος προσδιορισμός για όλο το λαό Ισραήλ κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Αίγυπτο

- 7 «Ελάφρωσα τον ώμο σου απ' το βάρος·
 και πήρα το κοφίνι το βαρύ
 από τα χέρια σου.
- 8 Στη θλίψη φώναξες και σ' ελευθέρωσα,
 σου 'δωσα απόκριση απ' της βροντής
 την κρύπτη·
 στα νερά σε δοκίμασα της Μεριβά.
 (*Διάψαλμα)
- 9 «Άκουσε, λαέ μου, ό,τι σου προμηνάω·
 αχ, Ισραήλ, και να μπορούσες
 να μ' ακούσεις!
- 10 Να μην υπάρχει άλλος Θεός για σένα,
 και να μην προσκυνήσεις ξένο θεό.
- 11 Εγώ είμ' ο *Κύριος, ο Θεός σου,
 που σ' ελευθέρωσα απ' την Αίγυπτο·
 το στόμα σου άνοιξε κι εγώ
 θα σ' το γεμίσω^{πγ}.
- 12 »Αλλά δεν άκουσε ο λαός μου τη
 φωνή μου,
 ο Ισραήλ με αγνόησε.
- 13 Έτσι τους άφησα να ζουν
 με της καρδιάς τους τη σκληρότητα
 και να πορεύονται με τις δικές τους
 σκέψεις.
- 14 Αν μ' άκουγε ο λαός μου,
 αν περπατούσε ο Ισραήλ στο
 δρόμο μου,
- 15 γρήγορα θα νικούσα τους εχθρούς
 τους·
 τα πλήγματά μου θα 'στρεφα
 κατά των καταπιεστών τους».
- 16 Τότε οι ενάντιοι στον Κύριο
 θα σέρνονταν μπροστά του δουλικά·
 αυτή θα 'τανε στον αιώνα η τύχη τους.
- 17 Μα το λαό του θα τον έτρεφε
 με το καλύτερο αλεύρι·
 και θα τον χόρταζε με αγριόμελο.

**Ο Θεός εγγυητής της δικαιοσύνης
 για όλους**

82 [81] *Ψαλμός του Ασάφ.*

Σηκώνεται ο Θεός μες στων θεών
 τη σύναξη^{πδ}
 στο μέσο των θεών δικάζει:

- 2 «Ός πότε άδικα θα κρίνετε
 και θα χαρίζεστε στους ασεβείς;
 (*Διάψαλμα)
- 3 Δικαιοσύνη αποδώστε στον άμοιρο,
 στον ορφανό·
 δώστε το δίκιο του φτωχού
 και του απόρου.
- 4 Ελευθερώστε τον αδύνατο και τον φτωχό,
 λυτρώστε τους από την εξουσία
 των ανόμων.
- 5 »Χωρίς να έχουν γνώση ούτε επίγνωση,
 βαδίζουν στο σκοτάδι·
 κλονίζοντ' όλα τα θεμέλια της γης.
- 6 Σκέφτηκα εγώ, εσείς είστε θεοί,
 είσατε όλοι σας παιδιά του Υψίστου.
- 7 Κι ωστόσο θα πεθάνετε σαν όλους
 τους ανθρώπους·
 θα πέσετε νεκροί, το ίδιο όπως
 κι οι άρχοντες».
- 8 Σήκω επάνω εσύ, Θεέ, κρίνε τον κόσμο,
 γιατί όλα τα έθνη είναι
 στην εξουσία σου.

**Προσευχή του λαού του Θεού
 όταν τον απειλούν οι γείτονές του**

83 [82] *Ωδή ψαλμού του Ασάφ*

2 Θεέ, μη μένεις σιωπηλός!
 Μη σιγάς και μην ηουχάζεις, Θεέ!

^{πγ}Το στόμα γεμίω Πιθανό νόημα Ο Θεός θα βαλει στο στόμα του λαού του λόγια ευχαριστίας, κανοντας εργα θαυμαστά γι' αυτούς ^{πδ}Σηκώνεται σύναξη Η εικόνα δηλώνει την αντιληψη ότι ο Θεός της Παλαιάς Διαθήκης υπερέχει των άλλων θεών

- 3 Γιατί νάτοι, οι εχθροί σου θορυβούν
αυτοί που σε μισούν σηκώνουν
το κεφάλι.
- 4 Πανούργα σχέδια καταστρώνουν εναντίον
του λαού σου,
και συζητούν ενάντια σ' αυτούς
που προστατεύεις.
- 5 Είπαν «Εμπρός, ας τους εξαφανίσουμε
σαν έθνος·
και πια ας μη μνημονεύεται τ' όνομα
του Ίσραήλ».
- 6 Ομόφωνα το σκέφτηκαν
και συμμαχία κάναν' εναντίον σου.
- 7 Είναι οι Έδωμίτες κι οι Ισραηλίτες,
οι Μωαβίτες κι οι Αγαρηνοί,
8 ο λαός του Γεβάλ, οι Αμμωνίτες
κι οι Αμαληκίτες.
- 9 Μαζί τους συμμαχησαν κι οι Άσσύριοι,
τους απογόνους να ενισχύσουνε
του Λωτ.
(*Διάψαλμα)
- 10 Κάνε σ' αυτούς, Θεέ,
ό,τι στους Μωδιανίτες,
ό,τι στο Σίσερα,
ό,τι και στον Ιαβίν,
στο χείμαρρο Κισών.
- 11 Ξολοθρευτήκαν στην Εν-Δωρ·
της γης έγιναν λίπασμα.
- 12 Τους άρχοντές τους κάνε τους
σαν τον Ορηβ και το Ζεέβ·
κι όλους τους αρχηγούς τους
σαν τον Ζεβάχ και σαν το Σαλμουνά.
- 13 Αυτοί είχαν πει: «Δίκη μας θα την
κάνουμε
τη χώρα που ανήκει στο Θεό».
- 14 Θεέ μου, κάν' τους σαν το
γαϊδουράγκαθο,
σαν το άχυρο στον άνεμο,
15 σαν τη φωτιά που κατακαίει
το δάσος
και σαν τη φλόγα που λαμπαδιάζει

- τα βουνά.
- 16 Έτσι κατάδιωξέ τους με την
καταιγίδα σου
με την ανεμοθύελλα σου τρόμαξέ τους
- 17 Γέμισε με ντροπή τα πρόσωπά τους,
για να γυρέψουν τ' όνομά σου, Κύριε.
- 18 Ας ντροπιαστούν κι ας ταραχτούν
για πάντα,
κι ατιμωμένοι ας καταστραφούν.
- 19 Κι ας μάθουν ότι μόνο εσύ
έχεις τ' όνομα «Κύριος»,
είσαι ο Ύψιστος σ' ολόκληρη τη γη.

**Άσμα προσκυνητών καθώς φτάνουν
στην Ιερουσαλήμ**

84 [83] Για τον πρωτοψάλτη· όπως
το γκιττίθ. Ψαλμός για τη συγγένεια του
Κορέ.^{πς}

- 2 Πόσο αγαπητοί είναι οι χώροι της
λατρείας σου,
Κύριε του σύμπαντος!
- 3 Λιώνει η ψυχή μου από τον πόθο
για του Κυρίου τις αυλές·
χαράς τραγούδια λέει η καρδιά
και το κορμί μου
για τον αληθινό Θεό.
- 4 Και το σπουργίτι ακόμα βρήκε στέγη
κι η χελιδόνα τη φωλιά της
για ν' αποθέσει τα μικρά της,
στα θουσιαστήριά σου, Κύριε
του σύμπαντος,
Θεέ μου και βασιλιά μου.
- 5 Μακάριοι όσοι μένουν στο ναό σου·
αδιάκοπα σε υμνούν!
(*Διάψαλμα)
- 6 Μακάριοι οι άνθρωποι
που η δύναμή τους βρίσκεται σ' εσένα
που επιθυμούν να ρθούν προσκυνητές
στον άγιο σου ναό!
- 7 Όταν περνούν του θρήνου την κοιλάδα

^{πς}Για το γκιττίθ βλ υποσ εις Ψλ 8,1 – Για τη συγγένεια του Κορέ βλ υποσ εις Ψλ 42,1

- τη μεταλλάζουν σε πεδιάδα των πηγών·
κι οι πρώιμες βροχές τής ρίχνουν
*ευλογίες.
- ⁸ Πορεύονται από δύναμη σε δύναμη
ώσπου μπρος στο Θεό των Θεών
να 'ρθούνε,
στη *Σιών.
- ⁹ Κύριε, του σύμπαντος Θεέ,
άκου την προσευχή μου
προσεκτικά άκουσέ με, Θεέ
του Ιακώβ.
(Διάψαλμα)
- ¹⁰ Κοίταξε, Θεέ, εσύ που είσ' ασπίδα μας,
ρίξε το βλέμμα σου στην όψη
του εκλεκτού σου
- ¹¹ Μία μέρα στις αυλές σου, Θεέ μου,
καλύτερη είναι από χιλιάδες·
κάλλιο να στέκω στου ναού σου
το κατώφλι,
παρά να ζω στων ασεβών τα δώματα.
- ¹² Ήλιος κι ασπίδα είν' ο Κύριος ο Θεός,
χάρη και δόξα δίνει ο Κύριος·
κανένα δεν αρνιέται αγαθό
σ' αυτούς που ζούνε άμεμπτα.
- ¹³ Κύριε του σύμπαντος,
μακάριοι οι άνθρωποι που ελπίζουνε
σ' εσένα!
- Ο Κύριος υπόσχεται ειρήνη**
- 85 [84]** *Για τον *πρωτοψάλτη· ψαλ-
μός για τη συγγένεια του Κορέ.^{πς}*
- ⁴ Έβαλες τέλος σ' όλη την οργή σου
απόστρεψες τη φλόγα του θυμού σου
- ⁵ Φέρε μας πάλι, Θεέ σωτήρα μας,
στην πρωτινή μας ευτυχία ^{πς}
σταμάτησε ν' αγανακτείς μαζί μας.
- ⁶ Αιώνια θα 'ναι η οργή σου εναντίον μας,
θα παρατείνεις το θυμό σου
θα γενιά σ' άλλη γενιά;
- ⁷ Δεν είσ' εσύ που θα ξανάρθεις
για να μας δώσεις τη ζωή,
για να 'σαι η ευφροσύνη του λαού σου,
- ⁸ Δείξε μας, Κύριε, την αγάπη σου·
και δώσ' μας τη βοήθειά σου.
- ⁹ Ακούω αυτό που λέει ο Θεός, ο Κύριος
Υπόσχεται ειρήνη στο λαό του,
στους ευσεβείς του,
σ' αυτούς που την καρδιά τους
σ' εκείνον στρέφουνε.
- ¹⁰ Σίγουρα κοντά είν' η σωτηρία του
σ' αυτούς που τον φοβούνται,
ώστε να μένει η *δόξα του
στη χώρα μας.
- ¹¹ Η αγάπη κι η αλήθεια συναντήθηκαν,
φιλήθηκαν η δικαιοσύνη και η ειρήνη
- ¹² Η αλήθεια φυτρώνει στη γη
κι η δικαιοσύνη σκύβει από
τον ουρανό.
- ¹³ Ο Κύριος δίνει τ' αγαθά
κι η γη μάς δίνει τον καρπό τής.
- ¹⁴ Η δικαιοσύνη μπροστά απ' τον Κύριο
πορεύεται
και μπρος στα βήματά του ανοίγει
δρόμο

Στη θλίψη μου σ' επικαλούμαι

86 [85] Προσευχή του Δαβίδ.

Με προσοχή άκουσε, Κύριε,
κι απάντησέ μου,
έτσι ταπεινωμένος που είμαι
και φτωχός.

^{πς} Συγγένεια του Κορέ Βλ υποσ εις Ψλ 42,1 ^{πς} Φέρε ευτυχία Βλ υποσ εις Ψλ 126,4

- 2 Φύλαξε την ψυχή μου,
γιατί εγώ σου είμαι πιστός·
Θεέ μου, εσύ, σώσε το δούλο σου,
που αφήνεται σ' εσένα.
- 3 Δώσ' μου το έλεός σου, Κύριε·
σ' εσένα όλη τη μέρα κράζω
- 4 Δώσε χαρά στο δούλο σου,
γιατί σ' εσένα, Κύριε,
προσεύχομαι.
- 5 Κύριε, είσαι καλός κι επιεικής συνάμα·
και πολυεύσπλαχνος σ' όλους
που σε φωνάζουν.
- 6 Δέξου την προσευχή μου, Κύριε,
πρόσεξε τη φωνή της δέησής μου.
- 7 Στης θλίψης μου τη μέρα σ' επικαλούμαι
γιατί θα μου αποκριθείς.
- 8 Θεός μ' εσένα όμοιος, Κύριε, δεν υπάρχει·
κι έργο κανένα δε συγκρίνεται
με τα δικά σου τα έργα.
- 9 Όλοι οι λαοί που έκανες
θα 'ρθούν να προσκυνήσουν
μπρος σου, Κύριε·
και θα δοξολογήσουν τ' όνομά σου.
- 10 Γιατί εσύ είσαι μέγας
και κάνεις έργα θαυμαστά·
Θεός εσύ 'σαι μόνο.
- 11 Το δρόμο σου, Κύριε, διδάξε με,
και πάντα στην αλήθεια σου
θα περπατώ·
κάνε να χαίρεται η καρδιά μου
σου *ονόματός σου το σεβασμό.
- 12 Θα σ' εξυμνώ, Κύριε και Θεέ μου,
μ' όλη μου την καρδιά·
κι αιώνια θα δοξάζω τ' όνομά σου.
- 13 Η ευσπλαχνία σου για μένα είναι μεγάλη·
έσωσες τη ζωή μου από βέβαιο
θάνατο.
- 14 Θεέ, εναντίον μου ξεσηκωθήκαν
αλαζόνες,
και συμμαχία τυράννων το θάνατό μου
θέλησε,
αυτοί που δε σε υπολογίζουν.
- 15 Εσύ, όμως, Κύριε,

είσαι Θεός όλο ευσπλαχνία και
σympάθεια,
ανεκτικός, γεμάτος καλοσύνη
και πιστότητα.

- 16 Ρίξε το βλέμμα σου σ' εμένα,
γίνε μου σπλαχνικός,
δώσε στο δούλο σου τη δύναμή σου
και σώσε το παιδί της δούλης σου
- 17 Δείξε μου ένα σημάδι της καλοσύνης σου·
και σαν το δουν αυτοί που με μισούνε
θα ντροπιαστούν·
γιατί εσύ, Κύριε, με βοήθησες
και μ' ανακούφισες.

Η Σιών αληθινή πατρίδα όλων των λαών

87 [86] *Για τη συγγένεια του Κορέ.
Ψαλμός ωδής.*

- *Σιών, τα θέμελά σου στ' άγια τα βουνά.
- 2 Αγαπάει ο Κύριος τις πύλες σου, Σιών
πρότερο απ' όλες τις κατοικίες
του Ιακώβ.
- 3 Ω, πόλη του Θεού, ό,τι για σένα λέει
ο Κύριος,
τη δόξα σου πληθαίνει:
(*Διάψαλμα)
- 4 «Την Αίγυπτο συγκαταλέγω και τη
*Βαβυλώνα
σ' εκείνους που μ' αναγνωρίζουν·
τη *Φιλισταία, την *Τύρο μαζί
και την *Αιθιοπία.
Καθένας έχει μια απ' αυτές πατρίδα.
- 5 Όμως για τη Σιών πρέπει να πουν:
"καθένας έχει αυτήν αληθινή πατρίδα,
γιατί τη στέρωσε ο ίδιος ο Ύψιστος"».
- 6 Όταν ο Κύριος θα καταγράψει τους λαούς,
θα σημειώσει για καθέναν
απ' αυτούς.
«Αυτός έχει αληθινή πατρίδα τη Σιών».
(Διάψαλμα)
- 7 Χορεύοντας και τραγουδώντας με χαρά,
«εσύ 'σαι η πατρίδα μας»
θα λέμε.

Είμαι κοντά στο θάνατο

88 [87] *Ωδή ψαλμού για τη συγγένεια του Κορέ· στον *πρωτοψάλτη, όπως το «μαχαλάθ-λαανώθ». Μασχίλ του Εζραΐτη Αιμάν.^{πθ}*

- ² Κύριε Θεέ, σωτήρα μου, σ' εσένα
φώναξα τη μέρα,
τη νύχτα μπρος σου στάθηκα.
- ³ Μέχρι σ' εσένα ας φτάσει η προσευχή μου·
άκου προσεκτικά το θρήνο μου.
- ⁴ Η ψυχή μου είναι γεμάτη πόνους,
και η ζωή μου ζύγωσε στο θάνατο.
- ⁵ Με λογαριάζουν για νεκρό·
είμαι σαν άνθρωπος δίχως πια
δύναμη.
- ⁶ Παρατημένος μέσα στους νεκρούς,
αυτούς που κείτονται στον τάφο.
Αυτούς δεν τους υπολογίζεις πια,
δεν κάνεις τίποτε γι' αυτούς.
- ⁷ Στα βάθη της *αβύσσου μ' έριξες,
στα σκότη, στου θάνατου τη σκιά.
- ⁸ Βάρυνε πάνω μου ο θυμός σου
κι όλα τα κύματά σου πάνω μου
ξέσπασαν.
(*Διάψαλμα)
- ⁹ Μάκρυνε από μένα τους γνωστούς μου,
μ' έκανες να 'μαι φρίκη για
τα μάτια τους·
έμεινα αποκλεισμένος και δεν μπορώ
να διαφύγω.
- ¹⁰ Θολώσανε τα μάτια μου
από την αθλιότητά μου.
- ¹¹ Όλη τη μέρα, Κύριε, σου φώναζα,
τα χέρια μου άπλωνα σ' εσένα.
- ¹¹ Θα κάνεις θαύματα για τους νεκρούς;
ή μήπως οι σκιές των νεκρών

θα σηκωθούν να σε
δοξολογήσουν;
(Διάψαλμα)

- ¹² Θα διηγηθεί κανείς μέσα στον τάφο
την αγάπη σου
και την αλήθεια σου στον τόπο
της φθοράς;
- ¹³ Μπορούν μες στα τρισκόταδα
ν' αναφανούν τα θαύματά σου
και η δικαιοσύνη σου στη γη
της λησμονιάς;
- ¹⁴ Αλλά εγώ, Κύριε, σ' εσένα φώναξα·
και το πρωί θα σε προσμένει
η προσευχή μου.
- ¹⁵ Γιατί αποδιώχνεις την ψυχή μου, Κύριε;
Γιατί κρυμμένο μού κρατάς το πρόσωπό σου;
- ¹⁶ Άθλιος είμ' εγώ
κι από τα νιάτα μου στο θάνατο κοντά·
υψώθηκα και ταπεινώθηκα
και απορώ.
- ¹⁷ Πάνω μου πέρασαν οι πυρωμένες
θύελλες της οργής σου
και με εξουθενώσαν οι φοβέρες σου
- ¹⁸ Σαν τα νερά έρχονται κατά πάνω μου
απ' όλες τις μεριές,
γύρω μου σφίγγουν τον κλοιό
από παντού.
- ¹⁹ Μάκρυνες από μένα γείτονες και φίλους
και μόνη συντροφιά μου η σκοτεινιά

**Πού είναι, Κύριε, οι υποσχέσεις
που έδωσες στο Δαβίδ;**

89 [88] *Μασχίλ του Εθάν του Εζραΐ-
τη.^{πθ}*

- ² Κύριε, τις καλοσύνες σου
αιώνια θα τις ψάλλω·
από γενιά σ' άλλη γενιά
θα λέω για την πιστότητά σου.

^{πθ}Για τη συγγένεια του Κορέ βλ υποσ εις Ψλ 42,1 – Για το μαχαλάθ-λαανώθ βλ υποσ εις Ψλ 53,1 – Για το Μασχίλ βλ υποσ εις Ψλ 32,1 – Ο Αιμάν, την εποχή του Δαβίδ, ήταν ένας από τους υπευθύνους της ιερής υμνωδίας και μουσικής, μαζί με τον Ασάφ και τον Ιεδουθουν (βλ Α' Χρ 6,18-22 25,1 4 και υποσ εις Ψλ 39,1 και 50,1) ^{πθ}Ο Εθάν ήταν σοφός που αναφέρεται στο Α' Βασ 5,11 Σύμφωνα με τα Α' Χρ 6,16-29 15,17-19 ήταν ένας από τους υπευθύνους της ιερής υμνωδίας και της μουσικής την εποχή του Δαβίδ – Για το μασχίλ βλ υποσ εις Ψλ 32,1

³Είπα:

«Η αγάπη σου αιώνια διαρκεί·
στερεωμένη στα ουράνια
η πιστότητά σου».

⁴Κι είπες: «Έκανα συμφωνία με τον
εκλεκτό μου

και στο Δαβίδ το *δούλο μου ορκίστηκα:

⁵Για πάντα θα στεριώσω τους
απογόνους σου·
το θρόνο σου θα τον στηρίζω
από γενιά σ' άλλη γενιά»
(*Διάψαλμα)

⁶Πανηγυρίζουν οι *ουρανοί,
τα θαυμαστά σου έργα, Κύριε,
και στων αγίων τη σύναξη ανυμνείται
η πιστότητά σου.

⁷Γιατί, ποιος θα μπορούσε με τον Κύριο
στα ουράνια να συγκριθεί;
ποιος τάχα στους θεούς ανάμεσα
με τον Κύριο μοιάζει;

⁸Ο Θεός φοβερός πολύ μες στων αγίων
τη σύσκεψη·
και τρομερός αφάνταστα
σ' όσους τον περιβάλλουν.

⁹Κύριε, του *σύμπαντος Θεέ,
ποιος είναι σαν κι εσένα;
ποιος σαν εσένα, Κύριε, ισχυρός;
Είσαι όλος πιστότητα.

¹⁰Εσύ δαμάζεις τη θαλασσοταραχή·
το σάλο των κυμάτων
εσύ τον γαληνεύεις.

¹¹Εσύ διαπέρασες, πάταξες τη *Ραάβ·
μ' ενέργειες της δύναμής σου
τους εχθρούς σου τους σκόρπισες.

¹²Σ' εσένα ουρανοί
και γη ανήκουν.

Στην οικουμένη και σ' ό,τι τη γεμίζει
εσύ έδωσες υπόσταση.

¹³Βορρά και νότο δημιουργήσες εσύ
το Θαβώρ κι ο Ερμών αναγαλλιάζουν
στ' όνομά σου.

¹⁴Δικός σου είναι ο δυνατός βραχίονας·

το χέρι σου είναι ισχυρό,
η δεξιά σου υψωμένη.

¹⁵Δικαιοσύνη και ευθυκρίσια
είν' το θεμέλιο του θρόνου σου·
η καλοσύνη κι η πιστότητα
την παρουσία σου προαγγέλλουν.

¹⁶Μακάριος είν' ο λαός
που ξέρει μ' ενθουσιασμό να
σ' εξυμνεί!

Με το φως, Κύριε, πορεύονται
της ύπαρξής σου.

¹⁷Στο όνομά σου κάθε μέρα αγάλλονται,
με τη δικαιοσύνη σου ευτυχούν.

¹⁸Γιατ' είσαι εσύ της δύναμής τους καύχημα
και με την εύνοιά σου το κύρος μας
υψώνεις.

¹⁹Γιατί ο Κύριος είν' η προστασία μας,
ο *Άγιος Θεός του *Ισραήλ,
ο βασιλιάς μας.

²⁰Μίλησες τότε με όραμα
στους ευσεβείς σου και είπες:
«Σ' έναν γενναίο έδωσα βοήθεια·
ανέδειξα τον εκλεκτό μέσ' από το λαό.

²¹Βρήκα το δούλο μου το Δαβίδ,
τον έχρισα με τ' άγιο μου το λάδι,
²²ώστε να τον στεριώνει η δύναμή μου
και η ισχύς μου να τον κρατιώνει.

²³Δε θα κερδίσει απ' αυτόν ο εχθρός
κι ο άνομος δε θα τον καταβάλει.

²⁴Μπροστά του θα συντρίψω τους εχθρούς
του
και θα πατάξω αυτούς που τον μισούν.

²⁵Η αλήθεια μου κι η αγάπη μου
μαζί του θα 'ναι·
και με την παρουσία μου την ενεργό
το κύρος του θα αυξηθεί.

²⁶Θ' απλώσω ως τη θάλασσα την εξουσία του,
και την κυριαρχία του ως τους
ποταμούς.

²⁷Αυτός θα πρέπει να ομολογήσει:
“εσύ 'σαι ο πατέρας μου,
της σωτηρίας μου σιγουριά,
Θεός μου”.

- 28 Κι εγώ προνόμια σ' αυτόν
 ἤρωτόκοκο θα δώσω·
 υπέρτατον στης γης τους βασιλιάδες
 θα τον κάνω.
- 29 Γι' αυτόν την εὐνοιά μου θα κρατήσω
 αἰώνια·
 τη *διαθήκη μου ἀπαράβατη μ' αυτόν.
- 30 Τους απογόνους του για πάντα
 θα τους διατηρήσω,
 το θρόνο του όσο θα υπάρχει
 ο ουρανός
- 31 Ἀν οι ἀπόγονοί του
 το ἄνομο μου εγκαταλείψουν
 και με τις ἐντολές μου σύμφωνα
 δεν πορευτούν,
 32 ἀν παραβούν τα διατάγματά μου
 και δεν τηρήσουν τις δικές μου
 ἐντολές,
 33 θα τιμωρήσω αὐστηρά
 τις παραβάσεις τους,
 και για τις ἀνομίες τους θα τους δώσω
 συμφορές.
- 34 Ἀλλὰ δεν θ' ἀποσύρω ἀπ' αὐτὸν το ἐλεός
 μου,
 και την πιστότητά μου δεν θα τη
 διαψεύσω.
- 35 Δε θα παραβῶ τη διαθήκη μου,
 και ὅ,τι βγήκε ἀπὸ τα χεῖλη μου
 δε θα το ἀθετήσω.
- 36 Μία φορά ὀρκίστηκα σπην ἀγιότητά μου·
 δε θ' ἀπογοητεύσω το Δαβίδ.
- 37 Οἱ ἀπόγονοί του αἰώνια θα υπάρχουν·
 κι ο θρόνος του
 ὅπως ἀπέναντί μου ο ἥλιος
 κι η σελήνη,
 38 αἰώνια στεριωμένοι θα ἔναι
 –μάρτυρες ἀξιόπιστοι εἶναι
 τα ουράνια».
 (Διάψαλμα)
- 39 Ὡστόσο εσύ, Κύριε, ἀπώθησες
 τον ἐκλεκτό σου
 και τον βδελύχθηκες·
 και ἐναντίον του ὀργίστηκες
 πολύ.
- 40 Τη συμφωνία με το δούλο σου
 την ἀπαρνήθηκες·
 το διάδημά σου το ζευτέλισες στη γη
- 41 Ὅλα τα τείχη του τα γκρέμισες,
 ερειπία ἔκανες τα οχυρά του.
- 42 Στο δρόμο ὅσοι περνούν τον λεηλατούν·
 στους γείτονές του ἔγινε περίγελως
- 43 Τη νίκη χάρισες στους ἀντιπάλους του,
 χαρὰ ἔδωσες σ' ὅλους τους ἐχθρούς
 του.
- 44 Την κόψη του σπαθιοῦ του στόμωσες
 και δὲν του παραστάθηκες στον
 πόλεμο.
- 45 Το μεγαλείο του το ἀφάνισες,
 το θρόνο του τον γκρέμισες στη γη.
- 46 Λιγότεψες της νιότης του τις μέρες,
 τον γέμισες ντροπή.
 (Διάψαλμα)
- 47 Ὡς πότε, Κύριε, θα κρύβεσαι;
 για πάντα σαν φωτιά θα λαμπαδιάζει
 η ὀργή σου;
- 48 Θυμήσου πόσο η ζωὴ μου διαρκεί,
 πόσο προσωρινό το δημιούργησες
 το γένος των ἀνθρώπων.
- 49 Εἶναι κανείς που να μπορεῖ να ζει,
 χωρὶς ο θάνατος να τονε φτάνει;
 ἢ να μπορεῖ να σώσει τη ζωὴ του
 ἀπὸ την ἐξουσία του *ἄδη;
 (Διάψαλμα)
- 50 Πού εἶναι, Κύριε,
 η εὐσπλαχνία σου η γνώριμη ἀπὸ παλιά,
 που στο Δαβίδ την υποσχέθηκες
 με την πιστότητά σου;
- 51 Θυμήσου, Κύριε, πὼς πρόσβαλαν τους
 δούλους σου!
 Πόσων λαὸν τους χλευασμούς πρέπει
 να υποστώ;
- 52 Κύριε, χλευάζουν οι ἐχθροὶ σου
 το βασιλιά που ἐχρισες·
 ναι, τρέχουνε πίσω του και τον
 χλευάζουν.
- 53 Εὐλογητὸς ἄς εἶσαι, Κύριε, στον αἰώνα!
 *Ἀμήν, ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
(Ψαλμοί 90 - 106)

Ο άνθρωπος φεύγει - ο Θεός μένει αιώνια

90 [89] Προσευχή του Μωυσή, ανθρώπου του Θεού.

- Κύριε, καταφύγιό μας έγινες εσύ
από γενιά σ' άλλη γενιά.
- ²Πριν γεννηθούν τα βουνά
και πάρει υπόσταση η οικουμένη,
από πάντα και για παντοτινά
εσύ 'σαι ο Θεός.
- ³Ξαναγυρνάς τον άνθρωπο στο χώμα,
λέγοντας:
«Γυρίστε πίσω, άνθρωποι, σ' αυτό».
- ⁴Χίλια χρόνια
στα μάτια σου είναι σαν τη μέρα
τη χτεσινή,
που πέρασε,
και σαν τη βάρδια τη νυχτερινή.
- ⁵Παίρνεις σαν την πλημμύρα κάθε χρόνο
κάτι απ' αυτούς.^ζ
- Είναι καθώς η χλόη, που φυτρώνει το πρωί
⁶Το πρωί ανθίζει και ψηλώνει,
το βράδυ γέρνει και ξεραίνεται.
- ⁷Η οργή σου μας αφάνισε
και μας συντάραξε ο θυμός σου.
- ⁸Τις ανομίες μας τις έβαλες μπροστά σου,
τις αμαρτίες μας τις κρυφές
στης όψης σου το φως.
- ⁹Γι' αυτό όλες τις μέρες μας
η οργή σου τις αφάνισε·
τα χρόνια μας διαβήκαν
σαν στεναγμούς.
- ¹⁰Όλη η ζωή μας είναι δεν είναι εβδομήντα
χρόνια,
ογδόντα, αν υπάρχει ακόμη ακμή,
και τα καλύτερα απ' αυτά κόπος
και πόνος·
γιατί φεύγουν γοργά κι εμείς

μισεύουμε.

- ¹¹ Ποιος ξέρει της οργής σου τη δύναμη,
και ποιος τη βία του θυμού σου;
- ¹² Δίδαξέ μας, λοιπόν, ότι οι μέρες μας
είναι μετρημένες·
έτσι βαθιά μας θ' αποκτήσουμε
επίγνωση.
- ¹³ Γύρισε, Κύριε,
ως τότε;
και σπλαχνίσου τους δούλους σου.
- ¹⁴ Χόρτασέ μας το πρωί απ' την αγάπη σου,
και θα 'χουμε ευφροσύνη κι αγαλλίαση
όλες τις μέρες της ζωής μας.
- ¹⁵ Δώσε μας τόσες μέρες αγαλλίασης
όσες ήταν οι μέρες που μας παίδευες,
όσος ο χρόνος που δυστυχούσαμε
- ¹⁶ Δείξε στους αφοσιωμένους σου το
έργο σου,
και στα παιδιά τους τη μεγαλοσύνη σου.
- ¹⁷ Ας είναι πάνω μας η καλοσύνη σου,
Κύριε, Θεέ μας·
και δώσε διάρκεια στο αποτέλεσμα
των έργων μας,
να, στέριωνε το αποτέλεσμα
των έργων μας.

Κάτω απ' τη στέγη του Υψίστου

91 [90] Όποιος κάτω απ' τη στέγη
του Υψίστου κατοικεί,
όποιος στου Παντοκράτορα τον ίσκιο
διαμένει,
²ας λέει στον Κύριο:
«Κρυσφύγετο και φρούριό μου
είν' ο Θεός μου που σ' αυτόν ελπίζω».

- ³Αυτός σ' ελευθερώνει
από παγίδα κυνηγού,
από τις συκοφαντικές καταγγελίες
- ⁴Με τις φτερούγες του θα σε σκεπάσει,
κάτω απ' το φτέρωμά του θα κρυφτείς

^ζΠαίρνεις αυτούς Το εβρ είναι εφθαρμένο

ασπίδα σου και περιτείχισμα
θα 'ναι η πιστότητά του.

- ⁵ Απ' της νυχτιάς το ρίγος δεν θα φοβηθείς
ούτε τη μέρα από αιφνίδιο βέλος,
⁶ από καταστροφή που στο σκοτάδι
έρχεται,
ή από πανούκλα που θερίζει μέρα
μεσημέρι.
- ⁷ Στ' αριστερά σου χίλιοι θα πεθάνουν,
χιλιάδες δέκα στα δεξιά σου,
μα εσένα δε θα σ' εύρει το κακό.
- ⁸ Τα μάτια σου μονάχα θα θωρούν
να δουν των ασεβών την τιμωρία.
- ⁹ Γιατί εσύ λες:
«Ο Κύριος είναι το κρυσφύγετό μου».
Τον Ύψιστο τον έβαλες προστάτη σου.
- ¹⁰ Κακό κανένα δε θα πέσει πάνω σου
και συμφορά δε θα σιμώνει
τη σκηνή σου.
- ¹¹ Αυτός διατάζει τους *αγγέλους του
για χάρη σου,
να σε φυλάνε όπου κι αν πας.
- ¹² Θα σε σηκώσουνε στα χέρια τους,
να μη σκοντάψει το πόδι σου
σε πέτρα.
- ¹³ Θα περπατάς απάνω σε λιοντάρια
και σε φίδια·
με το πόδι σου θα συντριβεις
τα λιονταράκια
και τους *δράκοντες.
- ¹⁴ «Εγώ θα σώσω εκείνον» –λέει ο Κύριος–
«που πάνω μου στηρίζεται·
θα τον υψώσω,
γιατί ξέρει ποιος είμαι.
- ¹⁵ Μ' επικαλείται και του αποκρίνομαι,
μαζί του είμ' εγώ στη θλίψη·
θα τον λυτρώνω και θα τον δοξάζω.
- ¹⁶ Χρόνους πολλούς θα του δώσω να ζήσει
και θα τον κάνω να δει
πως ο σωτήρας του είμαι εγώ».

Είναι καλό να σ' εξυμνούνε, Κύριε!

92 [91] *Ψαλμός, ωδή για την ημέρα
του *Σαββάτου*

- ² Είναι καλό να σ' εξυμνούνε, Κύριε,
και μουσική να παίζουνε για σένα,
Ύψιστε!
- ³ Απ' το πρωί να διαλαλούν την
ευσπλαχνία σου
και την πιστότητά σου όλη τη νύχτα,
⁴ με λύρα και με όργανο δεκάχορδο,
με άσματα και με κιθάρα.
- ⁵ Με τα έργα σου
χαρά μου 'δωσες, Κύριε·
θ' αγάλλομαι για όσα έχεις φτιάξει.
- ⁶ Πόσο μεγάλα, Κύριε, τα έργα σου!
Πολύ βαθιές οι σκέψεις σου!
- ⁷ Ο άνθρωπος ο ανόητος δεν τις γνωρίζει·
και ο μωρός δεν τις αντιλαμβάνεται
- ⁸ Ψηλώνουν οι ασεβείς
σαν το χορτάρι,
κι ανθίζουν όλοι οι δράστες
της παρανομίας,
μα θα εξαφανιστούν για πάντα.
- ⁹ Κι εσύ ύψιστος μένεις στον αιώνα, Κύριε.
- ¹⁰ Κι όσο για τους εχθρούς σου, Κύριε,
αυτοί όλοι θα καταστραφούν·
και θα διασκορπιστούνε όλοι
της ανομίας οι δράστες.
- ¹¹ Μ' έκανες δυνατό σαν αγριοβούβαλο
μ' έχρισες με καινούριο λάδι.^{ζα}
- ¹² Τα μάτια μου βλέπουν την πτώση
των εχθρών μου·
της ανομίας τους δράστες θ' ακούω
που θα υποφέρουν,
αυτούς που εναντίον μου
με μοχθηρία στραφήκαν.
- ¹³ Ο δίκαιος θα φουντώσει σαν το φοίνικα
σαν *κέδρος του *Λιβάνου θα ψηλώνει

^{ζα} Μ' έχρισες λάδι Ο συμβολισμός σημαίνει ευνοϊκή αλλαγή καταστάσεως, όπως αναλυτικά αναφέρεται στο Ησ 61,3

- 14 Σαν τα φυτά στον οίκο του Κυρίου,
που στου Θεού μας τις *αυλές ανθούν
15 Καρπό θα δίνει ως τα γηρατειά,
θα 'ναι ακμαίος κι αγέραστος,
16 για να διακηρύττει:
«Ο Κύριος είναι δίκαιος,
είναι το φρούριό μου, και σ' αυτόν
δε βρίσκεται αδικία καμιά».

Ο Κύριος είναι βασιλιάς

93 [92] Την παραμονή του Σαββά-
του, όταν κατοικήθηκε η γη· υμνητικό άσμα
του Δαβίδ.^{αβ}

- Ο Κύριος είναι βασιλιάς,
μεγαλοπρέπεια ντυμένος·
ο Κύριος είναι δύναμη ζωσμένος·
την οικουμένη τη στεριώνει
να μην κλονίζεται.
2 Κύριε,
ο θρόνος σου είναι στεριωμένος
εξαρχής,
εσύ 'σαι προαιώνιος.
3 Ύψωσαν, Κύριε, οι ποταμοί,
οι ποταμοί υψώσαν τη φωνή τους,
οι ποταμοί τον παφλασμό τους ύψωσαν.
4 Πιότερο απ' τους θορύβους των πολλών
νερών,
πιο ψηλά από της θάλασσας τα κύματα
στα ύψη εσύ υπερέρχεις, Κύριε.
5 Οι αποδειξεις σου
είν' αξιόπιστες πολύ,
στον οίκο σου ταιριάζει η αγιότητα
γι' αμέτρητες μέρες, Κύριε!

Ο Θεός ανταποδίδει την αδικία

- 94 [93]** Κύριε, Θεέ ανταποδόσεων,
ανταποδόσεων Θεέ, εμφάνισου.
2 Ορθώσου εσύ, κριτή της γης,
του αλαζόνα το έργο ανταπόδωσε.

- 3 Ως πότε, Κύριε, οι ασεβείς,
ως πότε οι ασεβείς θα θριαμβεύουν;
4 Ως πότε θα μιλούν με θράσος, θα
φλυαρούν;
ως πότε θα καυχούνται
όλοι της ανομίας οι δράστες;
5 Τσακίζουν, Κύριε, το λαό σου,
καταπιέζουμε εκείνους που σου
ανήκουν.
6 Χήρες και ξένους εξοντώνουν,
και τα ορφανά δολοφονούν.
7 Λένε: «Δε βλέπει ο Κύριος»·
τίποτα δεν καταλαβαίνει ο Θεός
του Ιακώβ».

- 8 Οι αλόγιστοι μες στο λαό εννοήστε,
κι εσείς ανόητοι, πότε θα βρείτε
σύνεση;
9 Αυτός που την ακοή δίνει,
μπορεί να μην ακούει;
ή αυτός, που τα μάτια έφτιαξε,
γίνεται να μη βλέπει;
10 Αυτός, που τους ειδωλολάτρες
διαπαιδαγωγεί,
γίνεται να μην τιμωρεί;
εκείνος που τον άνθρωπο διδάσκει,
πώς θα 'ταν δυνατό να μη γνωρίζει;
11 Ο Κύριος γνωρίζει τις σκέψεις
του ανθρώπου,
ξέρει πόσο είναι μηδαμινές.
12 Μακάριος είν' ο άνθρωπος,
που τον διορθώνεις, Κύριε,
και τον διδάσκεις με το *νόμο σου!
13 Έτσι του δίνεις ανακούφιση
στης συμφοράς τις μέρες,
ωστόσο ανοίξει ο τάφος του ασεβή.
14 Δεν αποδιώχνει ο Κύριος
το λαό του,
και δεν εγκαταλείπει τους δικούς του.
15 Γιατί σύμφωνα με το δίκαιο
θα βγαίνουν οι αποφάσεις,
κι αυτό θ' ακολουθούν όλοι οι έντιμοι.
(*Διάψαλμα)

^{αβ} Την παραμονή Δαβίδ· Ο εισαγωγικός στ' υπάρχει μόνο στη μετ' των Ο'

- 16 Ποιος θα μου συμπαρασταθεί
 ενάντια στους κακούς,
 και ποιος θα με υπερασπιστεί
 ενάντια στης ανομίας τους δράστες,
- 17 Αν δεν μου 'δινες,
 Κύριε, βοήθεια,
 ακόμη λίγο κι η ψυχή μου θα 'ταν
 μες στου θανάτου τη σιωπή.
- 18 Την ώρα που έλεγα·
 «Κλονίστηκαν τα βήματά μου»,
 το έλεός σου, Κύριε, με στήριζε.
- 19 Όταν πολύ ήταν το άγχος μέσα μου,
 οι παρηγόριες σου απαλαίναν
 την ψυχή μου.
- 20 Γίνεται να 'χουν σύμμαχο εσένα
 οι διεφθαρμένοι δικαστές;
 μπορούν να προκαλούν τη δυστυχία,
 ενάντια στο νόμο σου;
- 21 Ορμούν αυτοί ενάντια
 στου δικαίου τη ζωή
 και τον αθώο σε θάνατο
 καταδικάζουν.
- 22 Αλλά εσύ έγινες, Κύριε,
 προστασία μου·
 κι εσύ, Θεέ μου, φρούριο
 καταφυγής μου.
- 23 Θα τους ανταποδώσεις την ανομία τους·
 για την κακία τους
 θα τους εξαφανίσεις·
 εσύ θα τους εξαφανίσεις, Κύριε,
 Θεέ μας!

Ας παρουσιαστούμε μπροστά στον Κύριο

95 [94] Ελάτε,

ας δοξολογήσουμε τον Κύριο!
 Ας αλαλάξουμε στης σωτηρίας μας
 το βράχο!

2Μ' ευχαριστία ας παρουσιαστούμε
 μπρος του,
 ας αλαλάξουμε σ' εκείνον
 με ψαλμούς!

- 3Γιατ' είναι μέγας ο Θεός, ο Κύριος
 και βασιλιάς υπέρτατος πάνω
 απ' όλους τους θεούς
- 4Στην εξουσία του είναι της γης τα θέμελα
 και των βουνών οι κορυφές δικές του
 5δική του η θάλασσα
 αυτός την έκανε,
 και την ξηρά τα χέρια του την πλάσαν
- 6Ελάτε,
 ας προσπέσουμε κι ας κλίνουμε
 τα γόνατα σ' αυτόν!
 Ας γονατίσουμε μπροστά στον Κύριο
 το δημιουργό μας!
- 7Γιατί αυτός είν' ο Θεός μας,
 κι εμείς της έγνοιας του λαός,
 τα πρόβατα που τα οδηγεί
 το χέρι του.

Σήμερα δώστε προσοχή, ακούστε τη
 φωνή του:

- 8«Μην κλείσετε με πείσμα την καρδιά σας»
 —λέει ο Κύριος—
 «όπως οι πρόγονοί σας στη *Μεριβά,
 όπως τη μέρα της *Μασά στην έρημο,
 9όταν με προκαλέσανε
 οι πρόγονοί σας,
 με δοκιμάσαν κι είδανε τα έργα μου
- 10 Σαράντα χρόνια αντιπαθούσα
 εκείνη τη γενιά·
 κι είπα: «Αυτοί είναι λαός
 με φρόνημα ασταθές·
 και δε γνωρίσανε το θέλημά μου».
- 11 Έτσι, μες στην οργή μου ορκίστηκα:
 «Στη χώρα δε θα μπουέ που
 τους έδωσα
 για ν' αναπαυτούν».

Ύμνος νέος για τον Κύριο που έρχεται

(Α' Χρ 16,23-33)

96 [95] Όταν χιζόταν ο *ναός ύστε-
 ρα απ' την *αιχμαλωσία. Άσμα του Δαβίδ 4

Ψάλτε στον Κύριο ύμνο νέο!

4Όταν Δαβίδ Ο εισαγωγικός στ υπάρχει μόνο στη μετ των Ο'

ψάλτε στον Κύριο, ολόκληρη η γη!
 2 ψάλτε στον Κύριο, ευλογήστε τ' όνομά του,
 κηρύξτε κάθε μέρα τη σωτηρία του!
 3 Ιστορήστε τη *δόξα του στους
 ειδωλολάτρες,
 στους λαούς όλους τα έργα του
 τα θαυμαστά!
 4 Μέγας είναι ο Κύριος
 κι ύμνος μέγας τού πρέπει
 Απ' όλους τους θεούς ο τρομερότερος.
 5 Όλοι οι θεοί των λαών
 είναι ειδώλα·
 αλλά μονάχα ο *Κύριος εποίησε
 τα ουράνια.
 6 Τον περιβάλλουν δόξα και μεγαλοπρέπεια·
 δύναμη κι ωραιότητα στον άγιο
 το *ναό του.
 7 Προσφέρετε στον Κύριο
 λαοί όλων των χωρών,
 προσφέρετε στον Κύριο τη δόξα
 και τη δύναμη.
 8 Προσφέρετε στον Κύριο δόξα στην
 ύπαρξή του!
 Πάρτε τις προσφορές σας
 και μπειτέ στις *αυλές του!
 9 Προσκυνήστε τον Κύριο στο μεγαλόπρεπο
 *αγιαστήριό του·
 συγκλονιστείτε, όλη η γη,
 μπροστά του!
 10 Πέστε στους άπιστους:
 «Ο Κύριος δεσπόζει·
 κι αυτός την οικουμένη τη στεριώνει
 να μην κλονίζεται·
 δίκαια θα κρίνει τους λαούς».
 11 Οι *ουρανοί ας χαίρονται
 κι η γη ας αγαλλιάζει·
 η θάλασσα ας τaráζεται
 και ό,τι τη γεμίζει!
 12 Ας αλαλάζουν οι αγροί
 κι όσα φυτρώνουνε σ' αυτούς!
 Τότε είναι που θα χαίρονται τα δέντρα όλα

^δπόλεις της Ιουδαίας Βλ υποσ εις Ψλ 48,12

του δάσους
 13 μπροστά στον Κύριο, γιατί έρχεται!
 Τη γη έρχεται να κρίνει.
 Την οικουμένη με δικαιοσύνη θα την κρίνει
 και τους λαούς με την αλήθεια του.

Ο Κύριος διαφεντεύει· χαρά σ' όλη τη γη!

97 [96] Ο Κύριος διαφεντεύει!
 Ας ευφραίνεται η γη·
 ας χαίρεται το πλήθος
 των μακρινών χωρών!

2 Νέφη τον περιβάλλουν κι ομίχλη πυκνή·
 δικαιοσύνη και κρίση άμεμπτη
 είναι του θρόνου του
 το στήριγμα.
 3 Φωτιά μπροστά του ξεπετάγεται
 και κατακαίει γύρω
 τους εχθρούς του.
 4 Οι αστραπές του φώτισαν την οικουμένη·
 αυτό το είδε και τaráχτηκε η γη.
 5 Τα βουνά λιώσαν όπως το κερι
 μπροστά στον Κύριο,
 σ' ολόκληρης της γης τον Κύριο
 μπροστά.
 6 Τη δικαιοσύνη του διακηρύξαν οι *ουρανοί,
 κι όλοι οι λαοί είδαν τη *δόξα του.
 7 Ας ντροπιαστούν όλοι οι δούλοι
 των ειδώλων,
 που εξυμνοούν τα τιποτένια ειδώλα·
 όλοι οι θεοί εκείνον προσκυνήστε!
 8 Άκουσε η *Σιών και χάρηκε,
 κι οι πόλεις της Ιουδαίας^δ αλαλάξαν
 για ό,τι ο Κύριος αποφάσισε.
 9 Κύριε, εσύ είσαι ύψιστος
 πάνω σ' όλη τη γη·
 υψώθηκες ψηλότερα από τους θεούς
 όλους.
 10 Όσοι τον Κύριο αγαπάτε,
 το κακό να το αποστρέφεστε·
 φυλάει ο Κύριος των οσίων του

τις ζωές,
τους λυτερώνει απ' των ασεβών
την εξουσία.

- ¹¹ Τον δίκαιο τον καταυγάζει φως,
χαίρεται η καρδιά του έντιμου.
¹² Δίκαιοι, ευφρανθείτε χάρη στον Κύριο·
την αγιότητά του θυμηθείτε
κι ευχαριστήστε τον.

Αλαλάξτε στον Κύριο που έρχεται!

98 [97] Ψαλμός.^{5ε}

- Ψάλτε στον Κύριο καινούριο ύμνο,
γιατί έκανε έργα θαυμαστά!
Αναδείχτηκε νικητής με τη δύναμή του,
με της αγιότητάς του την ισχύ.
² Έκανε ο Κύριος γνωστή τη σωτηρία του·
στα μάτια των ειδωλολατρών φανέρωσε
τη δικαιοσύνη του.
³ Δεν ξέχασε την αγάπη του και την
πιστότητά του
προς το λαό τού *Ισραήλ·
κι όλοι οι λαοί της γης
είδαν τη σωτηρία μας που ήρθε
απ' το Θεό μας.
⁴ Στον Κύριο αλαλάξτε ολόκληρη η γη!
Κραυγάστε με χαρά, ευφρανθείτε
και παίξτε μουσική!
⁵ Ψάλτε στον Κύριο με μουσική κιθάρας·
με την κιθάρα και τον ήχο
των εγχόρδων!
⁶ Με σάλπιγγες και με τον ήχο του σοφάρ^{5ε}
μπροστά στο βασιλιά, τον Κύριο,
αλαλάξτε!
⁷ Η θάλασσα ας ταραίζεται και ό,τι τη γεμίζει·
η οικουμένη κι όλοι όσοι κατοικούν
σ' αυτήν.
⁸ Οι ποταμοί ας χειροκροτούνε
και τα βουνά μαζί ας αγάλλονται
⁹ μπροστά στον Κύριο που έρχεται!

Γιατί έρχεται τη γη να κρίνει,
την οικουμένη να την κρίνει
με δικαιοσύνη
και τους λαούς με τιμότητα.

Ο Κύριος βασιλεύει, ο Κύριος είναι άγιος

99 [98] Ο Κύριος βασιλεύει, τρέμουμε οι λαοί!

Στα *χερουβίμ απάνω^{5ε} έχει το θρόνο του,
σειείται η γη.

- ² Μεγάλος είν' ο Κύριος στη *Σιών!
– Ναι, αυτός ψηλότερα είναι απ' όλα
τα έθνη.
³ Το όνομά σου, Κύριε, θα εξυμνούν,
το τρομερό και το μεγάλο!
– Ναι, είσαι *άγιος.
⁴ Δυνατός είν' ο βασιλιάς
οπού τη δίκαιη κρίση αγαπά·
αλλά την τιμότητα εσύ την όρισες·
ευθυκρίσια και δικαιοσύνη
εσύ τις θέσπισες στον Ιακώβ.

- ⁵ Δοξάστε Κύριο, το Θεό μας,
και προσκυνήστε μπροστά στα
πόδια του!
– Ναι, ο Κύριος είναι άγιος.
⁶ Ο Μωυσής κι ο *Ααρών στους *ιερείς του
ανάμεσα
κι ο Σαμουήλ ανάμεσα σ' εκείνους,
που τ' όνομά του επικαλούνταν·
καλούσαν τ' όνομά του
κι αυτός αποκρινόταν.
⁷ Μέσα απ' τη στήλη της νεφέλης
τούς μιλούσε·
έκαναν πράξη τις προτροπές του
κι όσα τους έδωσε προστάγματα.

- ⁸ Κύριε, Θεέ μας,
εσύ τους αποκρίθηκες·
για κείνους έγινες Θεός που συγχωρεί
μα και που τιμωρεί τις πράξεις τους.^{5η}

^{5ε}Ψαλμός Κατα τους Ο' «Ψαλμός του Δαβίδ» ^{5ε}σοφάρ Πνευστό όργανο από κέρατο τράγου ^{5ε}Στα χερουβίμ απάνω Για την προέλευση της φρ βλ Εξ 25,22 ^{5η}Κύριε πράξεις τους Ο στ υπονοεί το λαό, που τον εκπροσωπούν οι ηγέτες του

- ⁹ Δοξάστε Κύριο το Θεό μας,
και προσκυνήστε τον στο άγιο του
βουνό·
– Ναι, άγιος είναι Κύριος, ο Θεός μας!

Είμαστε λαός του Κυρίου

100 [99] *Ψαλμός ευχαριστήριος.*

- Στον Κύριο αλαλάξετε ολόκληρη η γη!
² Τον Κύριο λατρέψτε με χαρά!
Ελάτε μπρος του μ' αγαλλίασης κραυγές!
³ Καλά γνωρίστε ότι ο Κύριος,
αυτός είν' ο Θεός·
αυτός μας έφτιαξε κι όχι εμείς·^{9θ}
λαός δικός του είμαστε, κοινότητα
που τη φροντίζει.
⁴ Τις πύλες του μ' ευχαριστία περάστε,
με ύμνο μπειτέ στου *ναού του
τις *αυλές·
δοξολογήστε τον,
το όνομά του ευλογήστε!
⁵ Είναι καλός ο Κύριος!
Αιώνια διαρκεί η αγάπη του,
κι η αξιοπιστία του σε όλες τις γενιές

Υπόσχεση του βασιλιά

101 [100] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

- Θα τραγουδήσω την αγάπη και τη δίκαιη
κρίση·
σ' εσένα τον ψαλμό μου, Κύριε,
θα πω.
² Θα προσπαθώ την τέλεια να 'χω διαγωγή
–πότε θα 'ρθείς σ' εμένα;
Μ' ευθύτητα καρδιάς θα φέρομαι
μέσα στο σπίτι μου.
³ Για καμιά πράξη ποταπή δε
θα ενδιαφερθώ·
τα έργα της αποστασίας
τ' αποστρέφομαι·

^{9θ} *Κι όχι εμεις* Σύμφωνα με άλλη μασοριτική παράδοση του κειμένου Αντί αυτής της φράσεως το εβρ έχει «κι εμεις ανηκουσε σ' αυτόν»

- δε θα 'χω τίποτα κοινό μ' αυτά.
⁴ Μακριά μου θα κρατήσω κάθε
διεστραμμένον·
τον μοχθηρό δεν θέλω να τον ξέρω.
⁵ Αυτόν, που στα κρυφά θα μου διαβάλει
τον πλησίον του,
θα τον εξολοθρέψω·
τον υπερόπητη και τον άπληστο
δε θα τους ανεχτώ.
⁶ Θα βλέπω ποιοί είναι μες στη χώρα
οι πιστοί,
για να μένουν μαζί μου·
όποιος μ' ευθύτητα πορεύεται,
αυτός και θα με υπηρετεί.
⁷ Ο απατεύνας δεν θα μένει μες στο
σπίτι μου,
ο ψευδολόγος μπρος μου δεν θα
σταθεί.
⁸ Κάθε πρωί θα εξολοθρεύω
όλους της χώρας τους κακούς·
για να ξεριζωθούν από την πόλη
του Κυρίου
όσοι τη δυστυχία προκαλούν.

Απόγνωση και ελπίδα

102 [101] *Προσευχή του δυστυ- χισμένου, όταν είναι περίλυπος και ξεσπά- ει σε παράπονα ενώπιον του Κυρίου.*

- ² Άκουσε, Κύριε, την προσευχή μου
κι ας φτάσει ως εσένα η κραυγή μου
για βοήθεια.
³ Το πρόσωπό σου μη μου το κρύβεις
σήμερα που θλίβομαι·
στρέψε την προσοχή σου κατά μένα·
τη μέρα ετούτη που σου φωνάζω
μην αργήσεις να μου αποκριθείς.
⁴ Η ζωή μου χάνεται σαν τον καπνό
και σαν τα φρύγανα ξεραίνονται
τα κόκαλά μου.
⁵ Καταπατιέται σαν τη χλόη η καρδιά μου
και μαραίνεται,

- και το ψωμί μου να το φάω
λησμονώ.
- 6 Από τους θρήνους και τους στεναγμούς
έμεινα μοναχά πετοί και κόκαλο.
- 7 Μοιάζω με πελεκάνο στην ερμιιά
με κουκουβάγια στα χαλάσματα.
- 8 Ύπνο δεν έχω, κι έγνια
σαν το μοναχικό σπουργίτι στη σκεπή
- 9 Όλη τη μέρα με περιγελούν οι εχθροί μου·
αν κάποιον θέλουν να καταραστούν,
του λέν' να καταντήσει σαν εμένα
- 10 Τρώω το χώμα αντίς ψωμί
και δάκρυα στο ποτό μου ανακατεύω.
- 11 Αιτία γι' αυτό η αγανάκτησή σου
κι η οργή σου,
γιατί, αφού μ' ανύψωσες,
τώρα με ταπεινώνεις.
- 12 Χάνονται οι μέρες μου καθώς
το απόσπερο οι σκιές
κι εγώ μαραίνομαι σαν το χορτάρι.
- 13 Αλλά, Κύριε, εσύ αιώνια μένεις
και σε θυμούνται όλες οι γενιές.
- 14 Θα σηκωθείς και τη Σιών θα
σπλαχνιστείς
–είναι καιρός να της χαρίσεις
το έλεός σου–
γιατ' ήρθε η στιγμή.
- 15 Εμείς οι δούλοι σου αγαπάμε
ως και τις πέτρες της·
ως και το χώμα της το πονάμε.
- 16 Οι ειδωλολάτρες τότε θα φοβηθούν
τ' όνομα του Κυρίου
και όλοι οι βασιλείς της γης
τη δόξα του.
- 17 Όταν ο Κύριος θα οικοδομήσει τη Σιών,
όταν θα παρουσιαστεί μέσα στη
δόξα του.
- 18 Θα προσέξει τότε των απόκληρων
την προσευχή,
την ικεσία τους δε θα την
παραβλέψει.
- 19 Ετούτο να γραφτεί για την επόμενη γενιά·
ώστε ο λαός που θα δημιουργηθεί,

- να υμνεί τον Κύριο
- 20 Έσκυψε ο Κύριος απ' το απρόσιτο
*άγιό του
από τους *ουρανοούς επέβλεψε στη γη,
21 τους στεναγμούς των αιχμαλώτων
για ν' ακούσει
και να ελευθερώσει τους
μελλοθάνατους.
- 22 Έτσι τ' όνομα του Κυρίου στη Σιών
θα διακηρύσσεται
κι ο ύμνος του στην *Ιερουσαλήμ,
23 όταν όλοι οι λαοί θα συγκεντρώνονται
και τα βασίλεια,
τον Κύριο να λατρέψουν.
- 24 Εκείνος μου εξασθένησε, καθώς
πορεύομαι,
τη δύναμή μου,
λιγότεψε τις μέρες μου.
- 25 Και λέω: «Θεέ μου, μη μ' αρπάξεις
μες στην ζωής μου τα μισά».
Εσένα, Κύριε, τα χρόνια σου
διαρκούν αιώνια.
- 26 Εσύ αρχικά θεμέλιωσες τη γη
κι οι ουρανοί δικά σου
είναι έργα.
- 27 Αυτοί θ' αφανιστούν, μα εσύ θα
παραμένεις,
και όλοι τους σαν ρούχο
θα παλιώσουν
θα τους αλλάξεις σαν μια φορεσιά
και θα χαθούν.
- 28 Αλλά εσύ είσαι πάντα ο ίδιος·
τα χρόνια σου δεν έχουν
τελειωμό.
- 29 Οι γιοι των αφοσιωμένων σου θα ζουν
στον τόπο τους
κι οι απόγονοί τους με τη χάρη σου
θα επιβιώνουν.

Ευλόγησε τον Κύριο, ψυχή μου!

103 [102] Του Δαβίδ.

Ευλόγησε τον Κύριο, ψυχή μου,

- και όλο μου το είναι
το *όνομά του τ' άγιο!
- 2 Ευλόγησε τον Κύριο, ψυχή μου,
και μην ξεχνάς καμιά
απ' τις καλοσύνες του!
- 3 Αυτός σου συγχωρεί όλες τις ανομίες σου,
και θεραπεύει τις αρρώστιες σου
όλες.
- 4 Αυτός από το θάνατο γλιτώνει τη ζωή σου,
σε πλημμυρίζει μ' έλεος κι αγάπη
- 5 Σου δίνει όσα πόθησες αγαθά,
η νιότη σου καθώς του αϊτού
θ' ανανεώνεται.^ρ
- 6 Έργα δικαιοσύνης κάνει ο Κύριος
και δίκαιη κρίση σ' όλους
τους κατατρεγμένους.
- 7 Φανέρωσε τα σχέδιά του στο Μωυσή
και στους Ισραηλίτες τα έργα του.
- 8 Ο Κύριος είναι πονετικός και
γενναιόδωρος,
ανεκτικός κι άμετρα σπλαχνικός.
- 9 Δεν είναι η οργή του αδιάκοπη
και δεν κρατά ο θυμός του
για παντοτινά
- 10 Ό,τι μας έπρεπε για τις αμαρτίες μας
δε μας το 'κανε,
κι ανάλογα με τις παρανομίες μας
δε μας τιμώρησε
- 11 Όσο είναι το ύψος τ' ουρανού πάνω
απ' τη γη,
τόσο απέραντη είναι η αγάπη του
για κείνους που τον σέβονται.
- 12 Όσο απέχει από τη δύση η ανατολή,
τόσο απομάκρυνε από μας
τις ανομίες μας.
- 13 Όπως σπλαχνίζεται ο πατέρας τα
παιδιά του,
έτσι σπλαχνίζεται ο Κύριος εκείνους
που τον σέβονται.
- 14 Ξέρει αυτός από τι πλαστήκαμε,
θυμάται πως είμαστε χώμα
- 15 Σαν το χορτάρι είναι του ανθρώπου η ζωή,
σαν το λουλουδί του αγρού
έτσι ανθίζει.
- 16 Μα άνεμος πάνω του περνά και δεν
υπάρχει πια
κι ούτε που φαίνεται ο τόπος
που βρισκόταν.
- 17 Αλλά η αγάπη του Κυρίου για κείνους
που τον σέβονται
είναι από πάντα και για παντοτινά
όπως κι η δικαιοσύνη του
για των παιδιών τους τα παιδιά,
18 για κείνους που τηρούν
τη *διαθήκη του
και που τις εντολές του τις θυμούνται
και τις κάνουνε πράξη.
- 19 Ο Κύριος έσπασε στον ουρανό το
θρόνο του
κι η εξουσία του απλώνεται
στα πάντα.
- 20 Τον Κύριο ευλογείτε όλοι του οι *άγγελοι,
*δυνάμεις ισχυρότατες, που εκτελείτε
ό,τι σας πει,
υπάκουοι στη φωνή της προσταγής του!
- 21 Τον Κύριο ευλογείτε όλες οι ουράνιες
δυνάμεις του,
που τον υπηρετείτε και κάνετε
ό,τι κι αν θελήσει!
- 22 Τον Κύριο ευλογείτε όλα τα έργα του,
σε κάθε τόπο που αυτός εξουσιάζει!
Ευλόγησε τον Κύριο ψυχή μου!

Ευχαριστία στο Θεό δημιουργό

104 [103] Ψυχή μου, ευλόγησε
τον Κύριο!

Κύριε, Θεέ μου, πόσο είσαι μεγάλος!
Ντύθηκες λαμπρότητα και μεγαλοπρέπεια.
2 Φόρεσες για μανδύα σου το φως
καθώς σκηνή τον ουρανό απλώνεις.

^ρη νιότη σου θ' ανανεώνεται Η φράση στηρίζεται στην αντίληψη που εκφράζεται στο Ησ 40,31

- 3 Τα δώματά σου είναι μες στα ουράνια
 ύδατα,
 τα σύννεφα τα κάνεις άρμα σου,
 πορεύεσαι πάνω στου ανέμου
 τα φτερά.
- 4 Κάνεις ωσάν ανέμους τους *αγγέλους σου,
 κι αυτούς που σε υπηρετούν,
 σαν της φωτιάς τη φλόγα.^{ρ^α}
- 5 Θεμελιώσες τη γη πάνω στις βάσεις της,
 δεν πρόκειται ποτέ να κλονιστεί.
- 6 Με τον ωκεανό σαν μ' ένδυμα την
 κάλυψες,
 πάνω απ' τα βουνά στέκονταν
 τα νερά.
- 7 Θα φύγουνε κάτω απ' την απειλή σου
 κάτω απ' τον ήχο της βροντής σου
 θα διασκορπιστούν.
- 8 Ανέβηκαν στα όρη και κατεβήκαν στις
 πεδιάδες,
 στον τόπο που καθόρισες
 γι' αυτά.
- 9 Έβαλες σύνορα που δε θα τα διαβούνε·
 κι ούτε πια θα ξανάρθουν για
 να σκεπάσουνε τη γη.
- 10 Κάνεις πηγές να τρέχουν στα φαράγγια,
 ανάμεσα από τα βουνά περνούν
 νερά.
- 11 Σ' αυτά ποτίζονται όλα τα ζώα του αγρού,
 τ' άγρια γαιδουρία σβήνουνε
 τη δίψα τους.
- 12 Στις όχθες τους τα πουλιά χτίζουν
 φωλιές,
 ανάμεσα στους θάμνους κελαηδούνε.
- 13 Ποτίζεις τα βουνά απ' τα ψηλά σου
 δώματα,
 απ' τους καρπούς των έργων σου
 χορταίνει η γη.
- 14 Κάνεις χορτάρι να βλασταίνει για τα ζώα
 κι άλλα φυτά για να καλλιεργεί
 ο άνθρωπος,
 για να βγάζει από τη γη τροφή:
- 15 Κρασί για να του δίνει ευθυμία,
 το λάδι, ώστε το πρόσωπό του να
 λαμποκοπά
 και το ψωμί για να τον δυναμώνει
- 16 Θα χορτάσουνε τα μεγάλα δέντρα
 του Κυρίου,
 οι *κέδροι του *Λιβάνου, που εκείνος
 φύτεψε.
- 17 Εκεί τα πουλιά χτίζουν φωλιές,
 του πελαργού η κατοικία στις
 κορφές τους.
- 18 Βουνά ψηλά για τ' αγριοκάτσικα,
 βράχοι για καταφύγιο των ασβών
- 19 Έκανες το φεγγάρι για το μέτρημα του
 χρόνου,
 ο ήλιος ξέρει πότε πάει στη δύση του.
- 20 Φέρνεις σκοτάδι και γίνεται νύχτα,
 ώρα όπου όλα τριγυρνούν τα ζωντανά
 του δάσους.
- 21 Βρυχιούνται λιονταρόπουλα
 να βρουν κάτι ν' αρπάξουν·
 από σένα γυρεύουνε τροφή.
- 22 Με την ανατολή του ήλιου
 αποτραβιούνται,
 μες στις σπηλιές τους πάν'
 ν' αναπαυτούν.
- 23 Βγαίνει ο άνθρωπος να πάει στη
 δουλειά του
 και με τα έργα του ως το βράδυ
 να ασχοληθεί
- 24 Πόσο πολλά τα έργα σου είναι, Κύριε!
 Τα 'κανες όλα με *σοφία·
 με όσα έφτιαξες εσύ, γέμισε
 η γη!
- 25 Να, η μεγάλη κι η πλατιά η θάλασσα·
 εκεί μέσα κινούνται αναρίθμητα
 ζώα, μικρά όπως και μεγάλα.
- 26 Εκεί καράβια ταξιδεύουν·
 κι ετούτος ο *Λεβιάθαν,
 που τον έφτιαξες
 για να παίζει σ' αυτήν.^{ρ^β}
- 27 Αυτά όλα από σένα περιμένουν,

^{ρ^α}Κανεις φλόγα Ἡ Κανεις τους ανέμους αγγελιοφόρους σου, και υπηρετες σου τις φλόγες της φωτιάς
^{ρ^β}για αυτήν Ἡ για να παίζει μ' αυτον

- για να τους δώσεις την τροφή τους
στην κατάλληλη στιγμή.
- 28 Τους την παρέχεις κι αυτά τη συνάζουν,
τη χούφτα σου ανοίγεις κι αυτά
χորταίνουν αγαθά.
- 29 Κρύβεις το πρόσωπό σου, τρέμουνε·
παίρνεις πίσω το *Πνεύμα σου,
πεθαίνουν
και χώμα ξαναγίνονται.
- 30 Στέλνεις πάλι το Πνεύμα σου
και δημιουργούνται
κι ανακαινίζεις το πρόσωπο της γης.
- 31 Ας είναι αιώνια η δόξα του Κυρίου·
ας χαίρεται ο Κύριος για
τα έργα του!
- 32 Ρίχνει το βλέμμα του στη γη κι εκείνη
τρέμει,
αγγίζει τα βουνά και βγάζουμε καπνό.
- 33 Όσο θα ζω στον Κύριο θα ψάλλω·
όσο θα υπάρχω το Θεό θα
υμνολογώ.
- 34 Ας του είναι το τραγούδι μου ευχάριστο·
εγώ στον Κύριο θα βρίσκω
τη χαρά μου.
- 35 Ας εξαφανιστούν από τη γη οι αμαρτωλοί
και πια οι ασεβείς ας μην
υπάρχουν.

Τον Κύριο ευλόγησε, ψυχή μου!
Αινείτε τον Κύριο!

Η πιστότητα του Θεού μένει στην Ιστορία

(Στ 1-15 Α΄ Χρ 16,8-22)

105 [104] Δοξολογήστε
τον Κύριο!

- Το όνομά του επικαλείσθε·
γνωρίστε στους λαούς τα έργα του!
- 2 Ψάλτε σ' αυτόν και τραγουδήστε του,
παϊάνες,
όλα αναφέροντας τα θαυμαστά του
έργα!

- 3 Να 'στε περήφανοι για τ' *όνομά του
το άγιο!
- 4 Όσοι τον Κύριο αναζητούν
ας χαίρεται η καρδιά τους!
- 5 Τον Κύριο ζητήστε και τη δύναμή του,
γυρεύετε ακατάπαυστα την
παρουσία του.
- 6 Φέрте στο νου σας τα έργα του
τα θαυμαστά,
τα θαύματά του και τις
αποφάσεις του,
6 εσείς οι απόγονοι του *Αβραάμ,
του αφοσιωμένου του,
εσείς, οι γιοι του Ιακώβ,
οι εκλεκτοί του!
- 7 Ο Κύριος, αυτός είν' ο Θεός μας·
ισχύουν οι αποφάσεις του για ολόκληρη
τη γη.
- 8 Θυμάται στους αιώνες τη *διαθήκη του,
τις υποσχέσεις του σε χιλίες
γενιές.
- 9 Ό,τι συμφώνησε με τον Αβραάμ
και το υποσχέθηκε με *όρκο
στον Ισαάκ
10 και νόμο το 'κανε για τον Ιακώβ,
για τον *Ισραήλ αιώνια διαθήκη,
11 όταν του είπε:
«Τη χώρα σου χαρίζω της *Χαναάν·
μερίδιο για ιδιοκτησία σας».
- 12 Εκείνοι τότε ήταν μετρημένοι,
ελάχιστοι και ξένοι στη χώρα αυτή·
13 και πήγαιναν από έθνος
σ' άλλο έθνος,
από βασίλειο σ' άλλον λαό.
- 14 Μα ο Κύριος δεν άφησε κανένα να τους
καταπιέσει
και βασιλιάδες προειδοποίησε
για χάρη τους,
λέγοντας.
- 15 «Μην αγγίξετε τους εκλεκτούς μου
και τους *προφήτες μου μην
τους βλάψετε».
- 16 Όταν πείνα προκάλεσε στη χώρα

- και κάθε στάχυ σύντριψε, που
θα 'δινε ψωμί,
17 πριν από κείνους έστειλε έναν άνθρωπο,
τον Ιωσήφ, που είχε πουληθεί
σαν δούλος.
18 Μες σε αλυσίδες σφίξανε τα πόδια του
και περιλαίμιο του περάσαν σιδερένιο,
19 ώπου εκπληρώθηκε του Κυρίου
η πρόρρηση·
ο λόγος του Κυρίου με τη δοκιμασία
τον ανέδειξε.^{ργ}
20 Ο βασιλιάς έστειλε και τον έλυσε,
ο άρχοντας λαών τον ελευθέρωσε.
21 Κύριο τον διόρισε του ανακτόρου του
κι άρχοντα σ' όλη του την ιδιοκτησία·
22 για να διευθύνει τους πτλούχους του
όπως ήθελε,
και στους συμβούλους του
*σοφία να διδάξει.
23 Τότε ο Ιακώβ ήρθε στην Αίγυπτο
και μετανάστης έγινε ο Ισραήλ
σου Χαμ τη χώρα.
24 Και πλήθυνε πάρα πολύ ο Κύριος
το λαό του
κι απ' τους εχθρούς του πιο ισχυρό
τον έκανε.
25 Των Αιγυπτίων τις διαθέσεις άλλαξε,
έτσι που να μισήσουν το λαό του
και με πανουργία να φέρνονται
στους αφοσιωμένους του.
26 Έστειλε το Μωυσή, τον έμπιστό του,
και τον *Ααρών, τον εκλεγμένο του,
27 που κάναν τα *σημεία του Θεού
σ' αυτούς στην Αίγυπτο,
σου Χαμ τη χώρα τα θαύματά του.
28 Σκοτάδι έστειλε ο Θεός κι η χώρα όλη
σκοτείνιασε,
γιατί αυτοί στα λόγια του
αντιπαθήκαν.^{ρδ}
29 Άλλαξε τα νερά τους κι *αίμα τα 'κανε,
τα ψάρια τους θανατικό τα βρήκε.
30 Η χώρα τους από βατράχια κατακλύστηκε
ως τα ιδιαίτερα βασιλικά δωμάτια
31 Είπ' ο Θεός κι ήρθανε σμήνη οι μύγες,
κουνούπια σ' όλη τους την
επικράτεια.
32 Τους έδωσε αντίς βροχή, χαλάζι,
φλόγες φωτιάς στη χώρα τους.
33 Κατάστρεψε τ' αμπέλια τους και τις
συκιές τους
και μες στα σύνορά τους τα δέντρα τους
όλα τα τσάκισε.
34 Είπ' ο Θεός κι ήρθαν ακρίδες,
ακριδολοί αναρίθμητο.
35 Και φάγανε της χώρας όλο το χορτάρι
και φάγαν τους καρπούς της γης.
36 Θανάτωσε ο Θεός όλα τα πρωτογέννητα
στη χώρα τους,
τον πιο πολύτιμο καρπό
της ζωτικότητάς τους.
37 Τότε τους έφερε έξω απ' τα σύνορα
με ασήμι και χρυσάφι·
κι ούτ' ένας μέσα στις φυλές τους
δε βρέθηκε άρρωστος.
38 Χάρηκε η Αίγυπτος για την έξοδό τους,
γιατί τους είχαν φοβηθεί.
39 Άπλωσε ο Κύριος για προκάλυμμά τους
σύννεφο,
και φωτιά που τη νύχτα να φωτίζει.
40 Ζήτησαν κι έκανε ο Κύριος να 'ρθούν
ορτύκια
και με ψωμί απ' τον ουρανό
τούς χόρτασε
41 Το βράχο άνοιξε κι ανάβρυσαν νερά,
σαν ποταμοί κυλήσανε στις άνυδρες
εκτάσεις.
42 Γιατί θυμήθηκε την άγια του υπόσχεση
στον αφοσιωμένο του, τον Αβραάμ.
43 Απελευθέρωσε τον εκλεκτό λαό του
κάνοντάς τους ν' αγάλλονται
και να σκορπούν κραυγές χαράς.
44 Τους έδωσε των ειδωλολατρών τις χώρες
κι έκαναν κτήμα τους το μόχθο
των λαών.

*ργ*Μες σε αλυσίδες ανέδειξε Υπονοείται το περιστατικό που αναφέρεται εις Γεν 39,11-20 *ρδ*γιατι αντιπαθή-
καν, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «κι αυτοί, ο Μωυσής κι ο Ααρων, στους λογους του δεν αντιπαθήκαν»

105,23 Γεν 47,5-7 105,24-26 Εξ 1-3 105,27-38 Εξ 7-12 (Στ 37 Εξ 12,35-36) 105,39 Εξ 14,20 13,21 105,40 Εξ 16,13-15
105,41 Εξ 17,3-6 105,42 105,9 105,44 Ιησ 24,11-13

45 Για να τηρούν τις εντολές του
και να εφαρμόζουνε τους *νόμους του
Αινείτε τον Κύριο!

**Η απιστία του Ισραήλ
και η πιστότητα του Θεού**

106 [105] Αλληλουία, αινείτε
τον Κύριο!

Δοξολογείτε τον Κύριο,
γιατί είναι καλός
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
2 Ποιος μπορεί για τα θαυμαστά
τα έργα του Κυρίου να πει,
να κάνει ν' ακουστούν όλα τα εγκώμια
που του πρόπεουν;

3 Μακάριοι εκείνοι που τηρούν
τις αποφάσεις του θεού,
που ενεργούν πάντα με δικαιοσύνη!

4 Θυμήσου με κι εμένα, Κύριε,
μέσα στην εύνοια που δείχνεις
στο λαό σου·
έλα σε βοήθειά μου όταν
τους σώσεις.

5 Για ν' απολαύσω την ευτυχία
των εκλεκτών σου,
να χαίρομαι με τη χαρά
του έθνους σου,
να συμμερίζομαι την καύχηση εκείνων
που σου ανήκουν.

6 Αμαρτήσαμε, όπως οι πρόγονοί μας,
παρανομήσαμε και ασεβήσαμε.

7 Οι πρόγονοί μας στην Αίγυπτο
δεν κατανόησαν τα θαυμαστά τα έργα,
του Κυρίου,
ξέχασαν τις πολλές ευεργεσίες του·
κι εξεγερθήκανε κοντά στη θάλασσα,
στη θάλασσα την *Ερυθρά.

8 Κι όμως αυτός τους έσωσε για την τιμή
του ονόματός του·

ώστε η δύναμή του να φανερωθεί.
9 Την Ερυθρά θάλασσα πρόσταξε
κι εκείνη στέγνωσε·
και τους οδήγησε ανάμεσα
από τα νερά,
ωσάν στην έρημο να περπατούσαν.

10 Τους έσωσε από τα χέρια εκείνων
που τους μάχονταν,
τους γλίτωσε απ' την εξουσία
των εχθρών τους.

11 Τα νερά σκέπασαν τους αντιπάλους τους
δεν έμεινε απ' αυτούς ούτ' ένας.

12 Και τότε πίστεψαν στα λόγια του θεού
και τον ύμνο του ψάλαν.

13 Μα δεν αργήσαν να ξεχάσουνε τα
έργα του
και δεν περίμεναν το σχέδιό του
να τελειώσει.

14 Τους έπιασε η πλεονεξία μες στην έρημο
και το θεό προκάλεσαν μέσα
στις ερημιές.

15 Αυτός τους έδωσε εκείνο που ζητούσαν
αλλά μαζί τούς έστειλε κακό
θανατικό.

16 Μες στο στρατόπεδο ζηλοφθονήσαν το
Μωυσή
και τον *Ααρών, που ήταν στον Κύριο
αφιερωμένους.

Τότε η γης εσχίστηκε και κατάπιο το Δαθάν
και σκέπασε του Αβιρώμ
τους συνενόχους.

18 Φωτιά έπεσε πάνω στη φατρία τους,
και φλόγα τούς κατάκαψε τους ασεβείς.

19 Και φτιάξανε μοσχάρι στο *Χωρήβ
και λάτρεψαν ένα κομμάτι μέταλλο.

20 Κι αντικατέστησαν τη *δόξα του θεού τους
με το ομοίωμα χορτοφάγου μοσχαριού.

21 Ξεχάσαν το θεό, τον ελευθερωτή τους,
που είχε κάνει έργα μέγιστα
στην Αίγυπτο,
22 έργα αξιοθαύμαστα στου Χαμ

- τη χώρα
και τρομερά σημεία στη θάλασσα
την Ερυθρά.
- 23 Κι όπως το είχε πει, θα τους αφάνιζε
ο θεός
αν δε στεκόταν ο Μωυσής,
ο εκλεκτός του,
μπροστά του καθώς πρόμαχος,
για ν' αποστρέψει την οργή του
ώστε να μην καταστραφούν.
- 24 Περιφρόνησανε τη χώρα των ονείρων τους
και δεν πιστέψανε το λόγο
του Θεού.
- 25 Μες στις σκηνές τους διαμαρτύρονταν
και στου Κυρίου τη φωνή δεν
υπακούσαν.
- 26 Τότε, το χέρι υψώνοντας αυτός ορκίστηκε
να πέσουνε στην έρημο νεκροί·
27 ανάμεσα σε ειδωλολάτρες
οι απόγονοί τους να πεθάνουνε
και μες στις χώρες να
διασκορπιστούν.
- 28 Κατόπιν στη λατρεία προσχώρησαν
του *Βάαλ, στη Φεγώρ,
κι έφαγαν απ' τις θυσίες
που προσφέρθηκαν σε θεούς
νεκρούς.
- 29 Κι ερέθισαν τον Κύριο με τα έργα τους,
κι έπεσε πάνω τους θανατικό.
- 30 Αλλά σηκώθηκε ο Φινεές
και τους εξιλέωσε,
και το θανατικό πήρε έτσι τέλος.
- 31 Αυτό σαν πράξη δίκαιη του καταλογίστηκε
από τη μια γενιά στην άλλη
και για πάντα.
- 32 Και στα νερά της *Μεριβά εξόργισαν
τον Κύριο
και κακό βρήκε το Μωυσή
εξαιτίας τους.
- 33 Επειδή πίκραναν το *Πνεύμα του
και δίχως σκέψη μίλησαν τα χείλη του.
- 34 Δεν εξοντώσαν τους λαούς,
όπως τους το 'χε ο Κύριος διατάξει.
- 35 Αλλά με τους ειδωλολάτρες
αναμείχθηκαν
και μάθανε να ζουν καθώς εκείνοι
- 36 Λατρεία στα είδωλά τους πρόσφεραν
που γίνανε γι' αυτούς παγίδα.
- 37 Θυσίασαν στους δαίμονες
τους γιους τους και τις
κόρες τους.
- 38 Και *αίμα αθώο χύσανε
των αγοριών τους και των
κοριτσιών τους,
που τα θυσίασαν στα είδωλα
της *Χαναάν·
και μιάνθηκε η χώρα με το αίμα τους.
- 39 Αμάρτησαν με τα έργα τους
και με τις πράξεις τους απίστησαν.
- 40 Κι άναψε του Κυρίου η οργή
ενάντια στο λαό του
και τους δικούς του τους αποστράφηκε.
- 41 Στην εξουσία τους έδωσε
των ειδωλολατρών
και δέσποσαν επάνω τους αυτοί
που τους μισούσαν.
- 42 Τους καταπίεσαν οι εχθροί τους,
κι αυτοί υποτάχθηκαν στην εξουσία τους.
- 43 Πολλές φορές ο Κύριος τους
απελευθέρωσε,
μα αυτοί στην ανταρσία τους με πείσμα
μένανε
και μες στην ανομία τους βυθίζονταν.
- 44 Ωστόσο ο Κύριος είδε τη θλίψη τους,
όταν τους άκουγε να του φωνάζουν·
45 θυμήθηκε τη *διαθήκη του για χάρη
τους,
κι ως πολυεύσπλαχνος άλλαξε γνώμη.
- 46 Κι έκανε να τους σπλαχνιστούν
όλοι αυτοί που τους κρατούσαν
αιχμαλώτους.
- 47 Σώσε μας, Κύριε, θεέ μας,
συγκέντρώσε μας μέσ' απ' τους
ειδωλολάτρες
για να δοξολογούμε το άγιο σου

το όνομα
και καύχημά μας να 'χουμε
πως σε μνησούμε.

48 Ευλογητός ας είναι ο Κύριος,
ο Θεός του *Ισραήλ,
από πάντα και για παντοτινά
κι ας πει όλος ο λαός:
«*Αμήν! *Αλληλουία!»

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
(Ψαλμοί 107 - 150)

Ευχαριστία στο Θεό ελευθερωτή

107 [106] Δοξολογήστε

τον Κύριο,
γιατί είναι καλός
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
2 Έτσι ας λένε αυτοί που ο Κύριος
τους λύτρωσε,
που τους λευτέρωσε απ' την εξουσία
του εχθρού,
3 και που τους σύναξε μέσ' απ' τις
χώρες όλες,
από τη δύση κι από την ανατολή,
απ' το βορρά κι από το νότο.^{ρβ}
4 Περιπλανιούνταν μέσ' στην έρημο την
άβατη,
για πόλη να την κατοικήσουνε δρόμο
δε βρίσκαν.
5 Από την πείνα και τη δίψα υπέφεραν
και κάθε ελπίδα για ζωή
τούς είχ' εγκαταλείψει
6 Τότε μέσα στη θλίψη τους στον Κύριο
κραυγάζαν
κι αυτός τους λύτρωσε απ' όλες τους
τις αγωνίες.
7 Και τους οδήγησε μέσ' από δρόμο ολόισιο,
σε πολιτεία να πάνε που να μπορούν
να κατοικήσουν.
8 Τον Κύριο ας δοξολογούν για την
αγάπη του

και για τα θαυμαστά του έργα
στους ανθρώπους.

9 Αυτός ξεδίψασε τους διψασμένους,
τους πεινασμένους τους γέμισε
αγαθά.
10 Άλλοι είχανε για κατοικία τους το ζοφερό
σκοτάδι
δεσμώντες με χειροπέδες στην
αθλιότητα,
11 γιατί είχαν απειθήσει στα λόγια
του Θεού,
του Ύψιστου τη συμβουλή είχαν
καταφρονήσει.
12 Κάτω απ' τον κόπο λύγισε την καρδιά τους,
απόκαμαν κι ούτ' ένας δε βρέθηκε
βοηθός.
13 Τότε μέσα στη θλίψη τους στον Κύριο
κραυγάζαν
κι αυτός τους λύτρωσε απ' όλες τους
τις αγωνίες.
14 Τους έβγαλε απ' το ζοφερό σκοτάδι
και τα δεσμά τους τα 'σπασε.
15 Τον Κύριο ας δοξολογούν για την
αγάπη του
και για τα θαυμαστά του έργα
στους ανθρώπους.
16 Αυτός σύντριψε χάλκινες πύλες
και σιδερένιους θρυμμάτισε μοχλούς
17 Άλλοι απ' τη διαγωγή τους την παράνομη
είχαν παραφρονήσει
κι υπέφεραν από τις παραβάσεις τους
18 τους προκαλούσε αηδία κάθε λογής
τροφή
και πλησιάζανε στις πύλες του
θανάτου.
19 Τότε μέσα στη θλίψη τους στον Κύριο
κραυγάζαν
κι αυτός τους λύτρωσε απ' όλες τους
τις αγωνίες.
20 Το λόγο του έστειλε και τους γιάτρεψε
και γλίτωσε απ' τον τάφο τη ζωή τους
21 Τον Κύριο ας δοξολογούν για την

^{ρβ} από το νότο, το πιθανο κείμενο Το εβρ έχει «από τη θαλασσα»

- αγάπη του
και για τα θαυμαστά του έργα
στους ανθρώπους.
- ²² Θυσίες ευχαριστήριες ας προσφέρουμε,
μ' ενθουσιασμό τα έργα του
ας κηρύττουν.
- ²³ Άλλοι ταξίδευαν στη θάλασσα με πλοία
κι εργάζονταν μέσ' στα πολλά νερά·
²⁴ αυτοί είδανε τι μπορεί να κάνει
ο Κύριος,
τα θαυμαστά του έργα στα βάθη
του ωκεανού.
- ²⁵ Πρόσταξε αυτός κι ανεμοθύελλα
σηκώθηκε,
που ύψωσε τα κύματα της θάλασσας.
- ²⁶ Κι αυτοί ανεβαίνουν ως τον ουρανό,
και κατεβαίνουν ως τα βάθη
της *αβύσσου·
λιώνει η ψυχή τους μπρος
στον κίνδυνο.
- ²⁷ Τρικλίζουν και παραπατούν σαν
μεθυσμένοι
κι όλη η επιδεξιότητά τους
χάνεται.
- ²⁸ Τότε μέσα στη θλίψη τους στον Κύριο
κραυγάζαν,
κι αυτός τους λύτρωσε απ' όλες τους
τις αγωνίες.
- ²⁹ Καταισιγάζει την ανεμοζάλη
και ησυχάζουνε τα κύματα.
- ³⁰ Κι ετούτοι χαίρονται για τη γαλήνη
που ξανάρθε·
κι ο Κύριος τους οδηγεί στο ποθητό
λιμάνι τους.
- ³¹ Τον Κύριο ας δοξολογούν για την
αγάπη του
και για τα θαυμαστά του έργα
στους ανθρώπους.
- ³² Ας λέν' το μεγαλείο του μες στου λαού
τη σύναξη
κι ας τον υμνούνε στο συνέδριο
των *πρεσβυτέρων.
- ³³ Εκείνος μεταβάλλει τους ποταμούς
σ' έρημη γη
- και τις νεροπηγές
σ' άνυδρους τόπους.
- ³⁴ Την καρποφόρα γη σε αλμυρή
για των κατοίκων της την κακία
- ³⁵ Άλλοτε πάλι αλλάζει την έρημο σε λίμνες
με νερό,
και την άνυδρη γη σε νερομάνες
- ³⁶ Τους πεινασμένους τούς εγκαθιστά εκεί
και πόλη ιδρύουν για να κατοικήσουν.
- ³⁷ Σπέρνουν αγρούς
και φυτεύουν αμπέλια
και τη συγκομιδή κάνουνε του καρπού
- ³⁸ Τους ευλογεί ο Κύριος και πλήθος
γίνονται μεγάλο
και δεν αφήνει τα κοπάδια τους
να λιγοστεύουν.
- ³⁹ Αλλά όταν λιγοστεύουν κι εξευτελίζονται
από την καταπίεση, τη συμφορά,
τις θλίψεις,
⁴⁰ στέλνει ο Κύριος την καταφρόνηση
στους άρχοντες,
σ' έρημο αδιάβατη τους κάνει
να περιπλανιούνται.
- ⁴¹ Μα τους φτωχούς τούς εξυψώνει απ' την
ανέχεια
και κάνει τις φασίλιες τους
ν' αυξαινούν σαν κοπάδια.
- ⁴² Τα βλέπουν τούτα οι τίμιοι και χαίρονται·
κι αποστομώνεται ο κάθε μοχθηρός.
- ⁴³ Εκείνος που 'χει φρόνηση
ετούτα ας τα παρατηρεί·
και την αγάπη του Κυρίου θα καταλάβει.

Θα την ξυπνήσω την αυγή

108 [107] *Ωδή του Δαβίδ.*

² Θεέ, είν' η καρδιά μου στεριωμένη.

Θα ψάλω και θα παίξω μουσική.

Εμπρός, ψυχή μου!

³ Ξύπνα άρπα και κιθάρα μου,

θέλω εγώ τον ήλιο να ξυπνήσω.

⁴ Θα σε δοξολογήσω στους λαούς μέσα,

Κύριε,

στα έθνη μέσα ύμνους θα σου ψάλω

- 5 Γιατ' είναι πιο μεγάλη
κι απ' τους *ουρανοὺς ἡ ἀγάπη σου,
καὶ φτάνει ὡς τὰ σύννεφα
ἡ πιστότητά σου.
- 6 γψώσου ὡς ἀπάνω στους ουρανοὺς, Θεέ,
πάνω σ' ολόκληρη τὴ γῆ ἄς εἶναι
ἡ *δόξα σου!
- 7 Για νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ ἀγαπητοί σου,
σώσε μας με τὴ δύναμή σου
καὶ δώσ' μου ἀπόκριση.
- 8 Ὁ Θεὸς μίλησε
μέσα στον ἅγιο του *ναό·
«θα θριαμβεύσω, θα σὰς μοιράσω τὴ Συχέμ
καὶ τὴν κοιλάδα τῆς Σουκώθ
θα σὰς παραχωρήσω.
- 9 Δικός μου εἶν' ὁ Γαλαὰδ,
δικός μου ὁ Μανασσής·
ὁ Εφραΐμ, ἡ περικεφαλαία μου,
καὶ νομοθέτης μου ὁ *Ἰούδας.
- 10 Εἶν' ἡ *Μωάβ λεκάνη ὅπου νίβομαι,
καὶ ρίχνω τὸ σανδάλι μου στὴ χώρα
του *Ἐδώμ^{ρς}
πολεμικὴ ἰαχὴ ἐνάντια στῶν *Φιλισθαίων
τὴ χώρα θ' ἀλαλάξω.
- 11 Ποιὸς θὰ με φέρει στὴν οχυρωμένη πόλη;
καὶ ποιὸς θὰ μ' ὀδηγήσει ὡς τὴν Ἐδώμ;
- 12 Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ σένα, Θεέ, που μας
ἀπέρριψες,
καὶ που δε βγαίνεις πια στον πόλεμο,
Θεέ, με τίς στρατιές μας;
- 13 Δώσ' μας βοήθεια στον ἐχθρό ἐνάντια·
εἶναι ἀνώφελη ἡ ἀνθρώπινη βοήθεια.
- 14 Με το Θεό μαζί μας
θα κάνουμε σπουδαία κατορθώματα·
ἐκεῖνος θὰ συντρίψει τοὺς ἐχθρούς
μας.

Ἐπίκληση στο Θεό νὰ ἐπέμβει

109 [108] *Στον *πρωτοψάλτη· ψαλ-
μός του Δαβίδ.*

Θεέ, που σ' ἐξυμνῶ,

- μη μένεις σιωπηλός!
- 2 Γιατί, το στόμα του ἀσεβῆ
καὶ του ὑπουλοῦ το στόμα
μιλάνε ἐναντίον μου·
με γλώσσα που λέει ψέματα μίλησαν
για μένα.
- 3 Με λόγια μίσους με κυκλώνουνε
κι ἀνάτιστα με πολεμοῦν.
- 4 Ἐνῶ ἐγὼ τοὺς ἀγαπῶ,
ἀντιδικοῦν μαζί μου,
ἀλλὰ ἐγὼ προσεύχομαι γι' αὐτούς.
- 5 Μου ἀνταποδίδουνε κακό γιὰ το καλό,
ἀντὶ γιὰ τὴν ἀγάπη μίσους.
- 6 Λένε: «Ἄς τον καταγγείλουμε ὡς ἀσεβῆ
κι ἄς του ορίσουμε δολερὸ
συνήγορο.
- 7 Ὅποτε ὅταν θὰ δικάζεται, ἐνόχος νὰ βρεθεῖ
κι ἡ προσευχὴ του νὰ του λογιστεῖ
ἀμαρτία.
- 8 Ἄς γίνουν λιγοστές οἱ μέρες του
κι ἄλλος ἄς πάρει τὸ ἀξίωμά του.
- 9 Ἄς γίνουν τὰ παιδιὰ του ὀρφανὰ
κι ἡ γυναῖκα του χήρα.
- 10 Οἱ γιοὶ του ἄς πλανιούνται κι ἄς
παρακαλοῦν,
ἄς ζητιανεύουνε μακριὰ
ἀπ' τῶν σπιτιῶν τοὺς τὰ ερεΐπια.
- 11 Ἄς ἀπαιτήσῃ ὁ δανειστής
ὅλα τὰ υπάρχοντά του,
καὶ ξένοἱ ἄς ἀρπάζουνε τὸ μόχθο του.
- 12 Κανεῖς νὰ μὴν του εἶναι στοργικός,
κανένας σπλαχνικός γιὰ τὰ
ὀρφανὰ του.
- 13 Οἱ ἀπόγονοί του νὰ ξολοθρευτοῦν,
σε μιὰ γενιά νὰ σβῆσει
τ' ὄνομά τους.
- 14 Ἄς τὴ θυμάται ὁ Κύριος
τὴν ἀνομία τῶν προγόνων του,
ἡ ἀμαρτία τῆς μάνας του ἄς μὴν
ἐξαλειφτεῖ.
- 15 Νὰ τὰ θυμάται ὅλ' αὐτὰ γιὰ πάντα
ὁ Κύριος,

^{ρς}λεκάνη-σανδαλι Βλ υποσ εἰς Ψλ 60,10

- μα η θύμηση των ίδιων από τη γη
να εξαλειφθεί.
- 16 Γιατί, δε νοιάστηκε να δείξει έλεος,
τον δύστυχο κατάτρεξε και τον φτωχό,
τον ταλαιπωρημένο για να
τον σκοτώσει.
- 17 Να καταριέται του άρεσε·
ας πέσει πάνω του η κατάρα.
- Την *ευλογία δεν την ήθελε·
ας φύγει μακριά απ' αυτόν.
- 18 Ντύθηκε την κατάρα^{ρζ} όπως το ρούχο του·
ας μπει αυτή μέσα του σαν το νερό
και σαν το λάδι ας μείνει
πάνω του.
- 19 Λοιπόν, ας μείνει πάνω του
καθώς η φορεσιά που πάντα
τον σκεπάζει
κι όπως η ζώνη που πάντα του
την περιζώνεται».
- 20 Μ' αυτή την τιμωρία πλήρωσέ τους, Κύριε,
αυτούς που με κατηγορούν
και με συκοφαντούνε.
- 21 Εσύ, Κύριε, Θεέ, πράξε για μένα
όπως αυτό που είσαι σου επιβάλλει·
η καλοσύνη σου είναι τέλεια,
γλίτωσέ με.
- 22 Γιατί, εγώ είμαι φτωχός και πένητας,
και πληγωμένη είναι μέσα μου
η καρδιά μου.
- 23 Σαν τη σκιά που αποτραβιέται, λίγο λίγο
χάνομαι,
μ' αποτινάξανε σαν να 'μωνα
ακριδα.
- 24 Τα γόνατά μου απ' τη *νηστεία τρέμουνε
και το κορμί μου απόμεινε ισχνό.
- 25 Κι εγώ τους έγινα περιγέλωσ·
όταν με βλέπουνε κουνάνε το κεφάλι.
- 26 Βοήθησέ με, Κύριε, Θεέ μου,
με την πολλή σου αγάπη σώσε με.
- 27 Κι ας δουν σ' αυτή την πράξη σου
τη δύναμή σου,

- και πως δικό σου έργο είναι,
Κύριε.
- 28 Κι αν καθαριούνται αυτοί,
εσύ θα μ' ευλογείς·
κι αν σηκωθούνε εναντίον μου,
θα καταντροπιαστούνε,
και θα χαρεί ο αφοσιωμένος σου.
- 29 Οι συκοφάντες μου ας ντυθούνε
την ντροπή,
και την αισχύνη τους καθώς μανδύα
ας τη φορέσουν.
- 30 Τον Κύριο με τα λόγια μου
πολύ θα τον δοξολογώ,
και μες στο πλήθος ύμνους θα του
ψάλλω.
- 31 Αυτός τον φτωχό τον παραστέκεται,
για να τον σώζει από κείνους
που τον καταδικάζουν.

Βασιλιάς και ιερέας

110 [109] *Ψαλμός του Δαβίδ*

- Είπε στον Κύριό μου ο Κύριος:
«Κάθισε στα *δεξιά μου,
ώσπου να υποτάξω τους εχθρούς σου
κάτω απ' την εξουσία σου».
- 2 Απ' τη *Σιών θα στείλει ο Κύριος
της εξουσίας σου το σκήπτρο·
δέσποζε στους εχθρούς σου ανάμεσα.
- 3 Σ' ακολουθεί ο λαός σου εθελοντικά,
όταν τους προσκαλείς
ν' αγωνιστούνε.
- Ομορφοστόλιστα σαν να 'ταν για την άγια
γιορτή,
δροσάτα καθώς της αυγής τ' αγιάζι,
τα παλικάρια σου τριγύρω σου
συνάζονται.^{ρη}
- 4 Ο Κύριος τ' ορκίστηκε
και δε θ' αλλάξει γνώμη:
Εσύ είσαι *ιερέας για πάντα

^{ρζ}κατάρα Η κατάρα νοείται όπως εις Ψλ 7,4-6 ^{ρη}Ο στ στο εβρ είναι δυσνόητος και η μετ γίνεται κατα προσέγγιση

ὅπως ο *Μελχισεδέκ.
 5^ο Κύριος σου παραστέκεται
 συντριβεί βασιλιάδες
 τη μέρα που θα οργιστεί.
 6^ο Δικάζει ανάμεσα στα έθνη,
 γεμίζει πτώματα τη γη·
 τους αρχηγούς συντριβεί πολλών
 χωρών.^{ρθ}

7^ο Καθώς πορεύεται θα πειρ^ι απ' το ποτάμι
 κι απ' αυτό δύναμη θα ξαναβρεί.

Για την ανάμνηση των θαυμαστών έργων του Κυρίου

111 [110] *Αλληλούια! Αινείτε
 τον Κύριο!

Τον Κύριο θα δοξολογήσω
 μ' όλη μου την καρδιά,
 μες στων πιστών του τη συνάθροιση.
 2^ο Μεγάλα του Κυρίου τα έργα!
 Όλο τα μελετούν,
 όσοι σ' αυτά βρίσκουνε
 τη χαρά τους.
 3^ο Δόξα και μεγαλείο το έργο του,
 και η δικαιοσύνη του
 μένει για πάντα.
 4^ο Τα έκανε άξια να μνημονεύονται
 τα θαυμαστά του έργα·
 έχει αγάπη κι είναι σπλαχνικός
 ο Κύριος.
 5^ο Όσους τον σέβονται έδωσε τροφή,
 τη *διαθήκη του για πάντα
 τη θυμάται.
 6^ο Τη δύναμη των έργων του
 έδειξε στο λαό του,
 δίνοντάς τους τη χώρα
 των ειδωλολατρών.
 7^ο Όλα όσα κάνει ο Κύριος είν' έργα
 αξιοπιστίας και δίκαιης κρίσης·
 όλες οι εντολές του αμετάβλητες,

⁸ σταθερές σ' όλους τους αιώνες,
 για να τηρούνται με πιστότητα
 κι ευθύτητα.

9^ο Λύτρωση στο λαό του έστειλε,
 τη διαθήκη του την όρισε αιώνια
 άγια είναι η ύπαρξή του και φοβερή
 10^ο Η βάση της *σοφίας είναι
 ο σεβασμός στον Κύριο·
 κι όλοι αυτοί που τη βιώνουν
 έχουν τη σωστή κρίση.

Η εξύμνηση του Κυρίου μένει παντοτινά.

Η ήρεμη ευτυχία των πιστών

112 [111] *Αλληλούια! Αινείτε
 τον Κύριο!

Μακάριος ο άνθρωπος
 που σέβεται τον Κύριο,
 που βρίσκει ευχαρίστηση
 στις εντολές του!
 2^ο Πάνω στη γη θα 'ναι ισχυροί
 οι απόγονοί του·
 των τίμιων η γενιά θα ευλογηθεί.
 3^ο Πολλά αγαθά και πλούτη θα 'χει το
 σπιτικό του
 και πάντα θα τον αποδέχεται ο Θεός.
 4^ο Ακόμα και στις μαύρες ώρες,
 φως ανατέλλει για τους τίμιους·
 έχει αγάπη κι είναι σπλαχνικός
 και δίκαιος ο Κύριος.
 5^ο Όλα πάνε καλά για κείνον που είν'
 απλόχερος
 και τον φτωχό δανείζει·
 που διαχειρίζεται τις υποθέσεις του
 σύμφωνα με το δίκαιο,
 6^ο γιατί ποτέ του δε θα κλονιστεί·
 τον δίκαιο αιώνια θα τον μνημονεύουν.
 7^ο Φήμες κακές δεν θα φοβάται·
 αμετακίνητα η καρδιά του
 στον Κύριο ελπίζει.

^{ρθ}τους αρχηγους χωρων, κατα τους Ο' Το εβρ έχει «τον αρχηγό μιας απέραντης χώρας» ^{ρλ}θα πειει Υποκείμενο του ρήματος είναι το αντικείμενο της φράσης του στ 1 «Ειπε Κυριος», δηλ «στον Κύριο μου»

- ⁸Μένει το φρόνημά του ακλόνητο,
προσμένει δίχως φόβο
να δει των αντιπάλων του
την ήττα.
- ⁹Μοίρασε γενναιόδωρα, έδωσε στους
φτωχούς,
θα 'ναι πιστός παντοτινά στον Κύριο·
θ' αυξάνει η δύναμή του μες στη *δόξα.
- ¹⁰Ο ασεβής το βλέπει
κι εξαγριώνεται,
τρίζει τα δόντια του
και λιώνει·
η επιθυμία των ασεβών θ' αφανιστεί.

**Ο Κύριος ανατρέπει τις
ανέλπιδες καταστάσεις**

113 [112] *Αλληλούια! Αινείτε
τον Κύριο!

- Αινείτε εσείς,
τον Κύριο που λατρεύετε!
Την ύπαρξη αινείτε του Κυρίου!
²Ας είν' ευλογημένο του Κυρίου τ' όνομα
από τώρα και για πάντα!
- ³Απ' την ανατολή του ήλιου
κι ως τη δύση του,
το όνομα του Κυρίου ας ανυμνείται!
- ⁴Ψηλά, πάνω απ' όλους τους ειδωλολάτρες
είν' ο Κύριος·
είναι η *δόξα του πάνω
απ' τους *ουρανοούς·
- ⁵⁻⁶ Ποιος είναι σαν τον Κύριο,
το θεό μας, είτε στους ουρανοούς
είτε στη γη;
Στα ύψη κατοικεί,
αλλά συγκαταβαίνει και κοιτά
εδώ κάτω.
- ⁷Ανασηκώνει από το χώμα τον αδύνατο
κι απ' τη βρωμιά ανυψώνει τον φτωχό,
⁸για να τον βάλει να καθίσει
με τους άρχοντες,
με τους μεγάλους του λαού του.
- ⁹Δίνει στην άτεκνη γυναίκα σπιτικό,
μána την κάνει ευτυχισμένη.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

Όταν ο Ισραήλ έφυγε από την Αίγυπτο

114 [113A] Όταν οι Ισραηλίτες

- φύγαν απ' την Αίγυπτο,
οι απόγονοι του Ιακώβ απ' τον
Ξενόγλωσσο λαό,
έγινε ο *Ιούδας του Κυρίου ο άγιος
χώρος
κι η επικράτειά του ο *Ισραήλ.
- ³Η θάλασσα τον είδε και υποχώρησε,
ο Ιορδάνης και γύρισε πίσω.
- ⁴Σκιρτήσαν τα βουνά
σαν τα κριάρια
κι οι λόφοι σαν τα πρόβατα.
- ⁵Τι έπαθες, θάλασσα, κι υποχωρείς
κι εσύ Ιορδάνη και γυρίζεις πίσω,
- ⁶Γιατί, βουνά, σκιρτάτε σαν κριάρια
και λόφοι εσείς σαν πρόβατα;
- ⁷Τρέμε η γη την παρουσία του Κυρίου,
την παρουσία του Θεού του Ιακώβ,
⁸που λίμνη με νερό έκανε το βράχο
και νερομána την πέτρα τη σκληρή.

Μόνο στον Κύριο η δόξα!

115 [113B] Όχι σ' εμάς, Κύριε,

όχι σ' εμάς,
αλλά σ' εσένα
δώσε δόξα!

Γιατί εσύ έχεις αγάπη κι είσαι αξιόπιστος!

²Ας μη λέν' οι ειδωλολάτρες:

«Πού είναι ο Θεός τους;»

³Ο Θεός μας βρίσκεται στους *ουρανοούς,
κάνει ό,τι αυτός θέλει.

⁴Τα είδωλα εκείνων είν' από ασήμι
και χρυσάφι·

έργα από χέρια ανθρώπινα.

⁵Στόμα έχουν αλλά δε μιλούν·

μάτια έχουν μα δε βλέπουν.

⁶Έχουν αυτιά αλλά δεν ακούν·

μήτη, μα σσμές δε νιώθουν.
 7 Χέρια έχουν αλλά δεν αγγίζουνε,
 πόδια αλλά δε βαδίζουν·
 απ' το λαρύγγι τους δεν βγάζουνε
 φωνή.
 8 Ας εξομοιωθούν μ' αυτά
 οι κατασκευαστές τους
 και όλοι που ελπίζουνε σ' αυτά.

9 Εσείς όμως οι Ισραηλίτες στον Κύριο
 να ελπίζετε!
 — Αυτός είν' ο βοηθός τους
 κι η προστασία τους.
 10 Οι ιερείς, οι απόγονοι του *Ααρών,^{ρ1α}
 στον Κύριο να ελπίζετε!
 — Αυτός είν' ο βοηθός τους
 κι η προστασία τους.
 11 Εσείς τον Κύριο που σέβεστε,
 στον Κύριο να ελπίζετε!
 — Αυτός είν' ο βοηθός τους
 κι η προστασία τους.^{ρ1β}
 12 Ο Κύριος μας θυμάται και θέλει
 να μας ευλογεί.
 Ας ευλογεί τους Ισραηλίτες!
 Ας ευλογεί τους ιερείς, τους απογόνους
 του Ααρών!
 13 Ας ευλογεί εκείνους που τον σέβονται
 και τους μικρούς, όπως και τους
 μεγάλους!
 14 Να σας χαρίζει απογόνους
 άφθονους ο Κύριος!
 15 Ευλογημένοι να 'στε εσείς από τον Κύριο,
 εκείνοι που τον ουρανό έφτιαξε
 και τη γη!
 16 Οι *ουρανοί ανήκουν μόνο στον Κύριο·
 αλλά τη γη την εμπιστεύτηκε
 στους ανθρώπους.
 17 Αυτοί που ανούν τον Κύριο δεν είναι
 οι νεκροί·
 κανένας απ' αυτούς,
 που στης σιωπής τον τόπο

κατεβαίνουν.
 18 Αλλά εμείς ας ευλογήσουμε τον Κύριο,
 και τώρα και για πάντα!
 Αινείτε τον Κύριο! Αλληλοΐα!

**Προσευχή του ανθρώπου
 που γλίτωσε απ' το θάνατο**

116 [114-115] Τον Κύριο

τον αγαπώ,
 γιατί ακούει τη φωνή μου όταν
 του δέομαι.
 2 Στρέφεται με προσοχή σ' εμένα·
 σ' όλη μου τη ζωή θα τον καλώ
 3 Μ' είχαν ζωσμένο οι πόνοι του θανάτου
 κι η φρίκη του *άδη μ' είχε δέσμο·
 η αγωνία και η θλίψη με κρατούσαν.
 4 Τότε στον Κύριο φώναξα:
 «Αχ, Κύριε, γλίτωσε με!»
 5 Ο Κύριος αγαπάει κι είναι δίκαιος,
 ο Θεός μας είναι σπλαχνικός.
 6 Ο Κύριος προστατεύει τους απλούς·
 ήμουν αδύνατος και μ' έσωσε.
 7 Ηρέμησε, ψυχή μου,
 γιατί ο Κύριος σ' ευεργέτησε.
 8 Λύτρωσε τη ζωή μου από το θάνατο,
 τα μάτια μου απ' τα δάκρυα,
 τα πόδια μου απ' την πτώση.
 9 Όστε να περπατώ ενώπιον του Κυρίου
 στη γη των ζωντανών.
 10 Ακλόνητη έμενε η εμπιστοσύνη μου
 ακόμα κι όταν έλεγα:
 «Είμ' εξουθενωμένος!»
 11 Έφτασα στην απόγνωση και είπα:
 «Κανέναν δεν μπορώ να εμπιστευτώ».
 12 Στον Κύριο τι μπορώ ν' αντιπροσφέρω
 για όλες τις ευεργεσίες
 που μου έκανε;
 13 Της σωτηρίας το ποτήρι θα υψώσω

^{ρ1α} Ιερείς, οι απόγονοι του Ααρών Ο Ααρών και οι απόγονοί του ήταν ιερείς στον αρχαίο Ισραήλ (βλ. Εξ 28,1-43)
^{ρ1β} Τα δυο μέρη των στίχων 9,10 και 11 απαγγέλλονταν διαδοχικά από δύο διαφορετικά πρόσωπα η χορούς

και του Κυρίου τ' όνομα
θα ομολογήσω.

¹⁴ Θα εκπληρώσω ό,τι έταξα στον Κύριο,
σ' όλο του το λαό μπροστά.

¹⁵ Δεν είν' αδιάφορος στον Κύριο
ο θάνατος των πιστών του.

¹⁶ Αχ, Κύριε, εγώ είμαι δούλος σου·
δούλος σου και της δούλης σου
παιδί·
έλυσε τα δεσμά μου.

¹⁷ Θα σου προσφέρω ευχαριστίας *θυσία·
και Κύριό μου θα σε ομολογήσω.

¹⁸ Θα εκπληρώσω ό,τι έταξα στον Κύριο
μπροστά σ' όλο του το λαό,
¹⁹ μες στις *αυλές του οίκου
του Κυρίου,
στο μέσο σου, *Ιερουσαλήμ.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλουία!

Παγκόσμιος ύμνος

117 [116] *Αλληλουία!

Αινείτε τον Κύριο

όλοι οι ειδωλολάτρες!

Αυτόν υμνείτε όλοι οι λαοί!

² Γιατί μεγάλη είναι για μας η αγάπη του,
και του Κυρίου η πιστότητα αιώνια.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλουία!

**Θα ζήσω για να δηγούμαι
όσα ο Κύριος έκανε**

118 [117] Τον Κύριο

δοξολογείτε,

γιατί είν' καλός·

κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!

² Ας πει ο *Ισραήλ:

«Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!»

³ Ας πουν, λοιπόν, οι *τερείς,
οι απόγονοι του *Ααρών:

«Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!»

⁴ Ας πουν εκείνοι που τον Κύριο σέβονται:

«Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!»

⁵ Μέσα στη θλίψη επικαλέστηκα τον Κύριο
κι ο Κύριος αποκρίθηκε
ελευθερώνοντάς με.

⁶ Ο Κύριος είναι βοηθός μου,
τίποτα δε φοβάμαι·
τι θα μου κάνουν οι άνθρωποι;

⁷ Ο Κύριος είν' η βοήθειά μου
και δίχως φόβο θα κοιτώ όσους
μ' εχθρεύονται.

⁸ Καλύτερα στον Κύριο κανείς
να καταφεύγει,
παρά να ελπίζει σε άνθρωπο.

⁹ Καλύτερα στον Κύριο κανείς
να καταφεύγει,
παρά να ελπίζει σε άρχοντες.

¹⁰ Όλα με περικύκλωσαν τα έθνη·
μα στου Κυρίου το όνομα
τους κατατρόπωσα.

¹¹ Σφιχτά με κύκλωσαν απ' όλες τις μεριές·
μα στου Κυρίου το όνομα
τους κατατρόπωσα.

¹² Με κύκλωσαν καθώς οι μέλισσες·
μα στου Κυρίου τ' όνομα
τους κατατρόπωσα.

Γρήγορα πάψαν οι επιθέσεις τους,
όπως σβύνει η φωτιά σαν καίει αγκάθια.

¹³ Με δύναμη με σπρώξαν για να πέσω,
μα ο Κύριος με βοήθησε.

¹⁴ Δύναμή μου και ύμνος μου ο Κύριος,
εκείνος μ' έσωσε.

¹⁵ Φωνή αγαλλίασης και σωτηρίας
μες στων δικαίων τις σκηνές·
«Ο Κύριος έδειξε τη δύναμή του,
νίκησε τους εχθρούς.

¹⁶ Το χέρι του υψώθη σε σημείο νίκης
ο Κύριος με τη δύναμή του
νίκησε τους εχθρούς!»

¹⁷ Δε θα πεθάνω αλλά θα ζήσω
και θα δηγούμαι όσα έκανε
ο Κύριος.

- 18 Με παίδεψε ο Κύριος πολύ
αλλά δε μ' έδωσε στο θάνατο.
- 19 Ανοιξτε μου τις πύλες της δικαιοσύνης·
να μπω και να δοξάσω τον Κύριο.
- 20 «Αυτή είναι του Κυρίου η πύλη·
οι δίκαιοι απ' αυτήν θα μπουν».
- 21 Επειδή μ' αποκρίθηκες και μ' έσωσες,
Κύριε,
θα σε δοξολογώ.
- 22 Η πέτρα που οι οικοδόμοι
την παραπέταξαν,
έγινε το σημαντικότερο αγκωνάρι.
- 23 Ο Κύριος έκανε αυτό το θαύμα
κι εμείς το 'χουμε δει.
- 24 Αυτή 'ναι η μέρα η γιορτινή,
είναι του Κυρίου το έργο·
ας νιώσουμε αγαλλίαση και ευφροσύνη
τη μέρα αυτή!
- 25 Έλα, λοιπόν, να μας βοηθήσεις, Κύριε
δώσ' μας επιτυχία και προκοπή.
- 26 «Ευλογημένος ας είν' εκείνος
που έρχεται
στ' όνομα του Κυρίου!
- Σας ευλογούμε απ' του Κυρίου το *νάό!
- 27 Ο Κύριος είν' ο Θεός,
μας γέμισε χαρά·
σύρτε λατρευτικό χορό, με τα κλαδιά
στα χέρια,
ίσαμε του *θυσιαστηρίου τα *κέρατα!»^{ρ1γ}
- 28 Εσύ 'σαι ο Θεός μου και σε υμνώ·
Θεός μου και θα σε δοξάζω.
- 29 Τον Κύριο δοξολογήστε
γιατί είναι καλός·
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!»
- Μυστήριο και υπεροχή του νόμου του Θεού**
Ο νόμος του Κυρίου^{ρ1δ}
- 119 [118]** Μακάριοι
όσοι ζούνε άψογα
- κι είν' η ζωή τους σύμφωνη
με του Κυρίου το *νόμο!
- 2 Μακάριοι
όσοι τις νουθεσίες του ακολουθούν
και μ' όλη την καρδιά τους
τον γυρεύουν!
- 3 Και ανομία δεν πράττουν,
στους δρόμους του πορεύονται.
- 4 Εσύ μας έδωσες τις εντολές σου,
Κύριε,
για να τηρούνται με ακρίβεια.
- 5 Ας είναι σταθερή η διαγωγή μου
στην τήρηση των προσταγμάτων σου.
- 6 Έτσι δεν θα ντροπιάζομαι
όταν τις εντολές σου θα ξανακοιτάζω.
- 7 Με τίμα θα σε δοξολογώ καρδιά,
τις δίκαιές σου μελετώντας αποφάσεις.
- 8 Τους νόμους σου θα τους τηρώ·
τελειώς μη μ' εγκαταλείψεις.
- Καθαρότητα με το νόμο του Κυρίου**
- 9 Πώς θα κρατήσει τη ζωή του ο νέος
καθαρή;
- Ζώντας με το δικό σου λόγο, Κύριε.
- 10 Μ' όλη μου την καρδιά σε γύρεψα·
μακριά απ' τις εντολές σου
να πλανιέμαι
μη μ' αφήνεις.
- 11 Μεσ στην καρδιά μου διατηρώ
τα λόγια σου
για να μην αμαρτήσω απέναντί σου.
- 12 Ευλογημένος να 'σαι, Κύριε!
Δίδαξέ με τους *νόμους σου.
- 13 Τα χείλη μου απαρिθμούν
του στόματός σου όλες τις αποφάσεις.
- 14 Χαίρομαι να τηρώ τις εντολές σου,
σαν να 'τανε δικοί μου όλοι
οι θησαυροί.
- 15 Θα στοχαστώ πάνω στους νόμους σου,
τους δρόμους σου θα μελετήσω.
- 16 Απόλαυσή μου θα 'ναι οι νόμοι σου,
το λόγο σου δεν θα τον λησμονήσω.

^{ρ1γ}σύρτε κέρατα Το εβρ είναι ασαφές η μετ στηριχτηκε σε διόρθωση του κειμένου ^{ρ1δ}Το εβρ αντί υποπιπλων στις ενόπιτες εχει τα γράμματα του εβρ αλφαβητου (αλεφ, βεθ, γιμελ κλπ)

118,19-20 15,1-5 118,22-23 118,13 Mt 21,42 Πραξ 4,11 Α' Πε 2,4-7 118,24 Εξ 15,2 118,26 Mt 21,9 23,39 119,1-2 1,1-2 112,1 128,1

Απόλαυση στην τήρηση του νόμου του Κυρίου

- 17 Δείξε την καλοσύνη σου σ' εμένανε,
το δούλο σου,
ώστε να ζήσω, και το λόγο σου
να τηρήσω.
- 18 Τα μάτια μου άνοιξε να δω
τα θαυμαστά του νόμου σου.
- 19 Προσωρινός πάνω στη γη είμ' εγώ·
τις εντολές σου μη μου τις κρύβεις.
- 20 Λιώνει η ψυχή μου από τον πόθο
για τις δικές σου αποφάσεις
κάθε στιγμή.
- 21 Τους αλαζόνες απειλείς·
εκείνους τους καταραμένους,
που απ' τις εντολές σου
απομακρύνονται.
- 22 Διώξε από πάνω μου τη χλεύη
και την καταφρόνηση,
γιατί φροντίζω να τηρώ τις εντολές σου.
- 23 Ακόμα κι αν συνωμοτούν οι άρχοντες
εναντίον μου,
ο δούλος σου τους νόμους
τους δικούς σου μελετώ.
- 24 Οι προσταγές σου
είν' οι απολαύσεις μου
κι οι σύμβουλοί μου.

Υπακοή στο νόμο του Κυρίου

- 25 Κολλήθηκε στο χόμα η ψυχή μου·
κάνε να ξαναζήσω,
όπως το υποσχέθηκες.
- 26 Τον τρόπο της ζωής μου διηγούμαι
και μ' ακούς·
δίδαξέ με τους νόμους σου.
- 27 Κάνε να καταλάβω πώς να ζω
σύμφωνα με τις εντολές σου·
και τα θαυμάσιά σου θα μελετώ.
- 28 Στράγγιξε η ψυχή μου από τη θλίψη·
ανόρθωσε με, όπως το υποσχέθηκες.
- 29 Κράτησέ με μακριά από την κίβδηλη
διαγωγή,
και μες στην καλοσύνη σου
κάνε το νόμο σου να γνωρίσω.

- 30 Διάλεξα να σου μείνω πιστός,
τις αποφάσεις σου έβαλα οδηγό μου
- 31 Προσκολλήθηκα στις βουλές σου·
Κύριε, μη μ' αφήσεις να
ντροπιαστώ.
- 32 Τρέχω πάνω στο δρόμο των εντολών σου,
γιατί εσύ με βοηθάς να τις κατανοώ

Προσευχή για κατανόηση του νόμου του Κυρίου

- 33 Δίδαξέ με, Κύριε, τη ζωή
που σύμφωνη είναι με τους νόμους σου,
κι εγώ ίσαμε το τέλος θα την
ακολουθώ.
- 34 Δώσε μου την επίγνωση
κι εγώ το νόμο σου θα τηρώ,
και μ' όλη την καρδιά μου
θα τον φυλάω.
- 35 Στο μονοπάτι των εντολών σου
οδήγησέ με,
γιατί σ' αυτό βρίσκω ευχαρίστηση.
- 36 Κάνε η καρδιά μου στις βουλές σου
να στραφεί
και όχι στην πλεονεξία.
- 37 Απόστρεψε τα μάτια μου από τη θέα
της ματαιότητας·
οδήγησέ με ώστε να μπορώ να ζήσω.
- 38 Εκπλήρωσε στο δούλο σου
την υπόσχεσή σου,
που 'ναι για κείνους που
σε σέβονται.
- 39 Διώξε από μένα μακριά το χλευασμό,
που τον φοβάμαι,
γιατ' είναι ωραίες
οι αποφάσεις σου.
- 40 Δες πώς ποθώ ν' ακολουθώ
τους νόμους σου,
με τη δικαιοσύνη σου δώσ' μου
πάλι ζωή.

Εμπιστοσύνη στο νόμο του Κυρίου

- 41 Ας έρθει πάνω μου η ευσπλαχνία σου,
Κύριε,
σώσε με, σύμφωνα με την υπόσχεσή
σου,

- 42 και θα 'χω τι ν' αποκριθώ
σ' αυτούς που με χλευάζουν,
γιατί βασίζομαι στο λόγο σου.
- 43 Μη μου στερείς ούτε στιγμή τη
δυνατότητα
να υποστηρίζω την πιστότητά σου,
γιατί έχω την ελπίδα μου
στις αποφάσεις σου.
- 44 Κι εγώ το *νόμο σου αδιάκοπα θα τον
τηρώ
για όλους τους αιώνες.
- 45 Λεύτερος από κάθε καταναγκασμό
θα ζήσω,
γιατί τις εντολές σου αποζητώ.
- 46 Για τις βουλές σου θα μιλώ μπροστά
σε βασιλιάδες,
και δε θα ντροπιαστώ.
- 47 Είναι χαρά μου να τηρώ τις εντολές σου,
γιατί τις αγαπώ.
- 48 Τα χέρια μου υψώνω
στις εντολές σου που αγαπώ,
και θα στοχάζομαι τους νόμους σου.

Πεποίθηση στο νόμο του Κυρίου

- 49 Θυμήσου ό,τι υποσχέθηκες
στον αφοσιωμένο σου,
και μ' έκανες να ελπίζω
στην εκπλήρωσή του.
- 50 Αυτή 'ναι η παρηγορία μου στη θλίψη μου,
γιατί ο λόγος σου μου δίνει
τη ζωή.
- 51 Οι αλαζόνες με χλευάσανε πολύ·
μα εγώ από το *νόμο σου δεν ξέφυγα.
- 52 Θυμήθηκα τις προαιώνιες αποφάσεις σου,
Κύριε, και παρηγορήθηκα.
- 53 Οργή με πιάνει για τους ασεβείς,
που εγκαταλείπουν το νόμο σου.
- 54 Οι νόμοι σου μου γίνανε τραγούδια
στον τόπο που είμαι πάροικος.
- 55 Όλη τη νύχτα ο λογισμός μου γύρω
από σένα τριγυρνά,
Κύριε, για να τηρώ το νόμο σου.
- 56 Εκείνο που μου ανήκει αληθινά,
είναι τους νόμους σου να εφαρμόζω.

Αφιέρωση στο νόμο του Κυρίου

- 57 Το ξαναλέω, Κύριε: Είναι προνόμιό μου
να υπακούω στα λόγια σου
- 58 Όλη μου η έγνοια είναι
την εύνοιά σου να κερδίσω·
ελέησέ με όπως το υποσχέθηκες
- 59 Τον τρόπο της ζωής μου συλλογίστηκα
κι οδήγησα τα βήματά μου προς
τις βουλές σου.
- 60 Βιάστηκα και δεν καθυστέρησα
τις εντολές σου να φυλάξω.
- 61 Με κύκλωσαν των ασεβών παγίδες,
μα δε λησμόνησα το *νόμο σου.
- 62 Μεσονυχτίς σηκώνομαι
να σε δοξολογήσω
για όσα δίκαια αποφάσειςες.
- 63 Εγώ είμαι φίλος με όλους
εκείνους που σε σέβονται
και που τους νόμους σου εφαρμόζουν.
- 64 Απ' το έλεός σου, Κύριε,
είναι γεμάτη η γη·
δίδαξέ με τους νόμους σου.

Η αξία του νόμου του Κυρίου

- 65 Τον αφοσιωμένο σου, Κύριε,
τον ευεργετήσες,
όπως το 'χες υποσχεθεί.
- 66 Δίδαξέ με και φρόνηση και γνώση,
γιατί τις εντολές σου τις
εμπιστεύομαι.
- 67 Προτού να ταλαιπωρηθώ
εγώ πλανιόμουν·
αλλά τώρα το λόγο σου τηρώ.
- 68 Είσαι καλός εσύ, κι ευεργετείς·
δίδαξέ με τους *νόμους σου.
- 69 Οι θρασείς μηχανεύτηκαν εναντίον μου
ψευτιές·
ενώ μ' όλη μου την καρδιά
τους νόμους σου εφαρμόζω.
- 70 Αναίσθητη έγινε η καρδιά τους·
εγώ χαρά μου έχω το νόμο σου.
- 71 Ήταν καλό για μένα που ταλαιπωρήθηκα
γιατί έμαθα τους νόμους σου.
- 72 Για μένα αξίζει πιο πολύ

του στόματός σου ο νόμος,
από χιλιάδες νομίματα
ασημένα και χρυσά.

Η διαπαιδαγώγηση του νόμου του Κυρίου

73 Τα χέρια σου με φτιάξαν και με πλάσανε·
σύνεση δώσ' μου και θα μάθω
τις εντολές σου.

74 Εκείνοι που σε σέβονται με βλέπουνε
και χαίρονται,
γιατί στις υποσχέσεις σου ελπίζω.

75 Το ξέρω, Κύριε,
πως οι αποφάσεις σου είναι δίκαιες,
πως καλά έκανες και με ταλαιπώρησες.

76 Ας έρθει η ευσπλαχνία σου
να με παρηγορήσει,
όπως το υποσχέθηκες στο δούλο σου.

77 Ας έρθει πάνω μου η συμπόνια σου
και θα ζήσω,
γιατί χαρά μου είν' ο *νόμος σου.

78 Ας ντροπιαστούνε οι θρασείς,
που άδικα με κατηγορούνε·
εγώ στοχάζομαι τους νόμους σου.

79 Ας ξαναρθούν σ' εμένα εκείνοι που
σε σέβονται
κι όσοι γνωρίζουν τις βουλές σου.

80 Ας είναι άψογη η καρδιά μου
στην τήρηση των νόμων σου,
για να μην ντροπιαστώ.

Παρηγοριά του νόμου του Κυρίου

81 Απόκαμα να περιμένω να με σώσεις·
ελπίζω στη δική σου υπόσχεση.

82 Κουράστηκαν τα μάτια μου
να περιμένουν την υπόσχεσή σου,
και λέω:

«Πότε παρηγορος θα 'ρθείς;»

83 Ξεράθηκα όπως το ασκί μες στον καπνό·
δεν ξέχασα όμως τους *νόμους σου.

84 Πόσες είναι του αφοσιωμένου σου
οι μέρες;

Πότε θα βγάλεις κρίση για τους
διώκτες μου;

85 Οι αλαζόνες
–εκείνοι που δεν πάνε με το νόμο σου–
μου σκάψανε το λάκκο

86 Όλες οι εντολές σου είναι αλήθεια·
με κατατρέχουν με ψευτιές·
βοήθα με!

87 Κοντέψαν να με ρίξουνε στη γη,
να με αφανίσουν,
αλλά εγώ δεν εγκατέλειψα
τους νόμους σου.

88 Χάρη στην ευσπλαχνία σου δώσ' μου ζωή
και θα φυλάξω τις βουλές
του στόματός σου.

Πίστη στο νόμο του Κυρίου

89 Αιώνια, Κύριε, ο λόγος σου
διαρκεί στους *ουρανούς.

90 Από γενιά σ' άλλη γενιά
κρατάει η πιστότητά σου·
θεμέλιωσες τη γη και μένει
στέρεη.

91 Με την απόφασή σου όλα στέκουν
ως τα σήμερα·
γιατί τα σύμπαντα σου είναι
υποταγμένα.

92 Αν δεν μου ήτανε απόλαυσή μου ο
*νόμος σου,
τότε μέσα στη θλίψη μου θα 'μουν
χαμένος.

93 Ποτέ μου δε θα λησμονήσω
τις εντολές σου,
γιατί μ' αυτές μου δίνεις τη ζωή.

94 Σ' εσένα εγώ ανήκω,
ώσσε με,
γιατί τις εντολές σου αναζητάω.

95 Καραδοκούν οι ασεβείς
να με αφανίσουνε,
μα εγώ προσέχω τα θελήματά σου.

96 Κάθε έργο που το λένε τέλειο
έχει όρια·
αλλά η εντολή σου είναι στ' αλήθεια
τέλεια·
όρια δεν έχει.

Αγάπη για το νόμο του Κυρίου

97 Πόσο αγαπώ το *νόμο σου!
Όλη τη μέρα είν' αυτός ο στοχασμός μου

98 Η εντολή σου μ' έκανε σοφότερον
απ' τους εχθρούς μου,

γιατί μαζί μου βρίσκεται παντοτινά
99 Πιο διαβασμένος έγινα
απ' όλους τους δασκάλους μου,
γιατί τις προσταγές σου μελετώ.

100 Από τους γέροντες
έγινα συνετότερος,
γιατί τις εντολές σου τις τηρώ.

101 Αρνήθηκα να πορευτώ στο δρόμο
της ανηθικότητας,
για να τηρώ το λόγο σου.

102 Από τις αποφάσεις σου
δε λοξοδρόμησα,
γιατί εσύ με δίδαξες.

103 Πόσο γλυκιά είναι η γεύση από
τα λόγια σου,
μέσα στο στόμα μου πιότερο
κι απ' το μέλι!

104 Χάρη στις εντολές σου
έγινα συνετός,
γι' αυτό και αποστράφηκα
όλους τους δρόμους της απάτης.

Φως από το νόμο του Κυρίου

105 Λυχνάρι μπρος στα βήματά μου είν'
ο λόγος σου,
και φως στα μονοπάτια της ζωής μου.

106 Ορκίστηκα, και δε θα το αθετήσω,
τις δίκαιες αποφάσεις σου
να τις τηρώ.

107 Ταλαιπωρήθηκα πολύ·
Κύριε, δώσ' μου τη ζωή, καθώς
μου το 'χες τάξει.

108 Τις προσφορές του στόματός μου
δέξου, Κύριε,
και δίδαξέ με τις αποφάσεις σου.

109 Διαρκώς στον κίνδυνο εκτεθειμένη είν'
η ζωή μου,
μα εγώ το *νόμο σου δεν τον ξεχνώ.

110 Οι ασεβείς μου στήσανε παγίδα
αλλά δε λοξοδρόμησα απ' τους
νόμους σου.

111 Αιώνια μου κληρονομιά οι βουλές σου,
γιατ' είναι της καρδιάς μου αγαλλίαση.

112 Τους νόμους σου να εφαρμόζω
αποφάσισα,
αιώνια, ως το τέλος.

Ασφάλεια στο νόμο του Κυρίου

113 Τους διπλοπρόσωπους τους
αποστρέφομαι
αλλά το *νόμο σου τον αγαπώ.

114 Εσύ 'σαι η καταφυγή κι η προστασία μου,
στο λόγο σου ελπίζω.

115 Φύγετε μακριά μου οι κακοί·
τις εντολές του Θεού μου θα τηρώ.

116 Γίνε μου στήριγμα, καθώς το
υποσχέθηκες,
κι εγώ θα ζήσω·
μη απογοητέψεις
την προσδοκία μου.

117 Γίνε συμπαραστάτης μου και θα σωθώ·
και θα προσέχω αδιάκοπα τους
νόμους σου.

118 Αρνιέσαι όλους αυτούς
που ξεστρατίζουν απ' τους νόμους σου,
γιατί οι ραδιουργίες τους είναι
μονάχα ψέμα.

119 Τους λογαριάζεις γι' απορρίμματα
όλους τους ασεβείς της γης·
γι' αυτό κι εγώ αγαπάω τις βουλές σου.

120 Το σώμα μου αναρρίγησε από τον τρόπο
που εμπνέεις,
κι από τις αποφάσεις σου φοβήθηκα.

Υποταγή στο νόμο του Κυρίου

121 Μ' ευθυκρισία και δικαιοσύνη φέρθηκα·
στα χέρια αυτών που με αδικούνε
μη μ' αφήνεις.

122 Εγγυήσου του δούλου σου την ευτυχία,
ώστε να μη με καταπιέζουν οι
αλαζόνες.

123 Απόκαμαν τα μάτια μου να καρτερούν
τη σωτηρία σου
και της δικαιοσύνης σου το λόγο.

124 Πράξε στο δούλο σου ανάλογα
με την αγάπη σου,
και δίδαξέ με το θέλημά σου.

125 Εγώ είμαι δούλος σου·
δώσε μου σύνεση,
ώστε τις εντολές σου να γνωρίσω.

126 Είναι η κατάλληλη στιγμή
να ενεργήσεις, Κύριε·

το νόμο σου τον παραβαίνουν
 127 Για τούτο αγαπώ τις εντολές σου
 πίοτερο απ' την πλατίνα κι από
 το χρυσό
 128 Γι' αυτό βρίσκω σωστές
 όλες τις εντολές σου·
 κάθε ψεύτικη πράξη τη μισώ.

Επιθυμία για την τήρηση του νόμου του Κυρίου

129 Θαυμαστά είναι τα προστάγματά σου
 γι' αυτό η ψυχή μου τα τρειί.
 130 Φωτίζει η αποκάλυψη των λόγων σου,
 σύνεση δίνει στους απλούς.
 131 Το στόμα μου άνοιξα και αναστέναξα,
 γιατί τις εντολές σου επιθυμώ.
 132 Γύρνα το βλέμμα σου σ' εμένα
 και σπλαχνίσου με,
 όπως το αποφάσισες
 για όσους τ' όνομά σου αγαπούν
 133 Τα βήματά μου στέριωσα
 με το λόγο σου,
 ώστε να μη μ' εξουσιάζει
 ανομία καμιά
 134 Απάλλαξέ με απ' των ανθρώπων
 την καταπίεση,
 ώστε τις εντολές σου να τηρώ.
 135 Ρίξε ένα βλέμμα ευνοϊκό
 στον αφοσιωμένο σου·
 το θέλημά σου δίδαξε με.
 136 Ποτάμια δάκρυα τρέξαν απ' τα μάτια μου,
 γιατί το νόμο σου οι άνθρωποι
 δεν τον τηρούνε.

Η δικαιοσύνη του νόμου του Κυρίου

137 Δίκαιος είσαι, Κύριε,
 κι οι αποφάσεις σου σωστές.
 138 Οι εντολές που πρόσταξες
 δείχνουν τη δικαιοσύνη σου
 και την υπέρτατη πιστότητά σου.
 139 Επειδή σ' αγαπώ, με πιάνει οργή
 όταν βλέπω να λησμονούν
 τα λόγια σου οι εχθροί μου.
 140 Ο λόγος σου είν' αξιόπιστος
 κι ο αφοσιωμένος σου τον αγαπάει.
 141 Είμαι ασήμαντος εγώ και

καταφρονημένος·
 τις εντολές σου ωστόσο
 δεν τις ξέχασα
 142 Είναι η δικαιοσύνη σου αιώνια
 κι ο νόμος σου αμετάβλητος
 143 Θλίψεις και αγωνίες με βρήκαν
 αλλά οι εντολές σου είν' η χαρά μου
 144 Δικαιοσύνη αιώνια είναι οι νόμοι σου
 φρόνηση δώσ' μου και θα ζήσω.

Υποστήριξη από το νόμο του Κυρίου

145 Από τα βάθη της καρδιάς σ' επικαλούμαι
 απάντησέ μου, Κύριε,
 κι εγώ τους νόμους σου θα εφαρμόζω
 146 Σ' επικαλούμαι·
 σώσε με!
 Και θα εκτελώ τις προσταγές σου.
 147 Πριν να χαράξει σου φωνάζω
 και τη βοήθεια σου ζητώ,
 στο λόγο σου ελπίζω.
 148 Πριν φύγει η νύχτα ανοίγουνε τα
 μάτια μου
 τα λόγια σου να μελετήσω.
 149 Χάρη στην ευσπλαχνία σου άκουσε,
 Κύριε, τη φωνή μου·
 σύμφωνα με την κρίση σου
 δώσε μου τη ζωή.
 150 Με πλησιάζουνε αυτοί που επιζητούν
 την ανομία·
 από το νόμο σου ξεμάκρυναν.
 151 Είσαι κοντά εσύ, Κύριε,
 κι όλες οι εντολές σου είναι αλήθεια
 152 Ξέρω πως από την αρχή
 τις προσταγές σου
 για πάντα τις θεμέλιωσα.

Σωτηρία από την τήρηση του νόμου του Κυρίου

153 Την αθλιότητά μου δεσ
 και λύτρωσέ με,
 γιατί το νόμο σου δεν τον λησμόνησα
 154 Διεκδίκησε εσύ το δίκιο μου
 και ελευθέρωσέ με·
 δώσ' μου ζωή, όπως το υποσχέθηκες
 155 Μακριά απ' τους ασεβείς
 η σωτηρία,

γιατί τους νόμους σου δεν τους
αναζητούν

156 Κύριε, μεγάλη είν' η συμπόνια σου·
σύμφωνα με την κρίση σου δώσ' μου
ζωή

157 Πολλοί είν' οι διώκτες μου κι οι
αντίπαλοί μου·
μα εγώ απ' τις βουλές σου
δεν ξεμάκρυνα.

158 Είδα τους αποστάτες και ταραχτικά·
γιατί τα λόγια σου δεν τα εφαρμόζουν

159 Δες πόσο αγαπώ τις εντολές σου·
Κύριε, δώσ' μου τη ζωή, χάρη
στην ευσπλαχνία σου.

160 Ουσία του λόγου σου, η αξιοπιστία,
κι είναι αιώνιες όλες οι δίκαιες
αποφάσεις σου.

Αφιέρωση στο νόμο του Κυρίου

161 Με καταδίωξαν άρχοντες αναίτια·
αλλά μόνο στα λόγια σου
τρέμει η καρδιά μου.

162 Αγάλλομαι στο λόγο σου,
σαν κάποιος που ήυρε λάφυρα πολλά.

163 Το ψέμα το μισώ και το σιχαίνομαι·
το *νόμο σου αγαπώ.

164 Εφτά φορές τη μέρα σε υμνώ
για της δικαιοσύνης σου τις αποφάσεις

165 Πολλήν ειρήνην έχουν
όσοι το νόμο σου αγαπούν·
και πρόσκομμα δεν συναντούν
προστά τους.

166 Τη σωτηρία μου, Κύριε,
την προσδοκώ από σένα,
και πράττω αυτά που πρόσταξες.

167 Μ' όλη μου την ψυχή τηρώ τις
εντολές σου,
τόσο πολύ τις αγαπώ.

168 Φύλαξα τα προστάγματά σου
και τους νόμους σου,
γιατί ό,τι κι αν κάνω
το γνωρίζεις.

Δοξολογία για το νόμο του Κυρίου

169 Ας φτάσει, Κύριε, ως εσένα η κραυγή μου
όπως το υποσχέθηκες, δώσε μου
σύνεση.

170 Ας φτάσει μπρος σου η παράκλησή μου·
όπως το υποσχέθηκες, λευτέρωσέ με.

171 Ας διαλαλούν τα χείλη μου τον ύμνο σου,
γιατί τους *νόμους σου
μου τους διδάσκεις.

172 Ας εξυμνεί η γλώσσα μου το λόγο σου,
γιατί είναι δίκαιες όλες
οι εντολές σου.

173 Το χέρι σου άπλωσε, δώσ' μου βοήθεια,
γιατί εγώ διάλεξα τις εντολές σου.

174 Πόθησα να με σώσεις, Κύριε,
κι είναι ο νόμος σου χαρά μου.

175 Ας ζει η ψυχή μου
για να σε υμνεί,
κι οι αποφάσεις σου βοήθεια μου
ας γενούνε.

176 Περιπλανήθηκα σαν πρόβατο χαμένο
έλα, το δούλο σου ν' αναζητήσεις,
γιατί τις εντολές σου
δεν τις ξέχασα.

Προσευχή εκείνου που κατηγορείται άδικα

120 [119] *Ωδή των αναβαθμών. ριε*

Μέσα στη θλίψη μου
στον Κύριο φώναξα
και μ' αποκρίθηκε.

2 Κύριε, την ψυχή μου λύτρωσε
από τα χείλη που λέν' ψέματα,
από τη γλώσσα της απάτης.

3 Πώς να τιμωρηθείς
και ποια βαρύτερη ποινή να λάβεις
γλώσσα απατηλή;

4 Βέλη πολεμιστή ακονισμένα
και φλογισμένα κάρβουνα.

ριε Ωδή των αναβαθμών Ο τίτλος αυτός χαρακτηρίζει μια ενότητα δεκαπεντε Ψαλμών (120-134) Θεωρείται ότι αυτοί οι ψαλμοί λέγονταν στις προσκυνηματικές πορείες των Ισραηλιτών προς τα Ιεροσόλυμα. Ονομαζόνταν αναβαθμοί (σκαλοπάτια), γιατί η πορεία προς τα Ιεροσόλυμα ήταν ανηφορική

- 5 Αλίμονο σ' εμένα,
στη *Μεσέχ πάροικος να ζω,
στου Κηδάρ^{ρις} μέσα τις σκηνές
να μένω.
- 6 Πάρα πολύν καιρό κατοίκησα
μ' αυτούς που την ειρήνη τη μισούν.
- 7 Εγώ ειρήνη επιθυμώ·
μα όταν γι' αυτήν μιλώ
εκείνοι αρχίζουν πόλεμο.

Ποιος θα μπορέσει να με βοηθήσει;

121 [120] *Ωδή των αναβαθμών.*

- Τα μάτια μου σηκώνω στα βουνά·
από πού θα 'ρθεί η βοήθειά μου;
- 2 Η βοήθειά μου θα 'ρθει από τον Κύριο,
που έφτιαξε τα ουράνια και τη γη.
- 3 Δε θ' αφήσει να κλονιστούν τα πόδια σου,
δε θ' αδρανήσει αυτός που σε φυλάει.
- 4 Όχι, δε θα νυστάξει, δε θ' αποκοιμηθεί
του *Ισραήλ η σκέπη.
- 5 Ο Κύριος είν' αυτός που σε φυλάει·
ο Κύριος είν' η προστασία σου,
στέκεται στα δεξιά σου.
- 6 Τη μέρα δε θα σε χτυπήσει ο ήλιος·
ούτε η σεληήνη μέσα στη νυχτιά.
- 7 Από κάθε λογής κακό
θα σε φυλάει ο Κύριος·
θα προφυλάει τη ζωή σου.
- 8 Ο Κύριος θα σε προστατεύει
σαν φεύγεις και σαν έρχεσαι·
από τα τώρα και παντοτινά.^{ριζ}

Ευχές για την ειρήνη στην Ιερουσαλήμ

122 [121] *Ωδή των αναβαθμών.*

Του Δαβίδ.

Χάρηκα ολόψυχα όταν μου είπανε.

- «Στον οίκο του Κυρίου θα πάμε»
- 2 *Ιερουσαλήμ, στις πύλες σου
τα βήματά μας σταματούν.
- 3 Ω Ιερουσαλήμ, χτισμένη
σαν πολιτεία συγκροτημένη!^{ρη}
- 4 Εκεί ανεβαίνουν οι φυλές,
οι φυλές του Κυρίου
—σύμφωνα με το *νόμο του *Ισραήλ—
να υμνήσουν του Κυρίου το όνομα
- 5 Γιατί εκεί τοποθετήθηκαν
οι θρόνοι εκείνων που απονέμουν
δικαιοσύνη,
οι θρόνοι των απογόνων του Δαβίδ.

- 6 Ειρήνη ευχηθείτε στην Ιερουσαλήμ:
«Ας ζουν ειρηνικά αυτοί που σ' αγαπάνε!
- 7 Μέσ' απ' τα τείχη σου ας βασιλεύει ειρήνη
και ηρεμία στα σπίτια σου
τα όμορφα!»
- 8 Για χάρη των συντρόφων μου,
των αδερφών μου,
«ειρήνη να 'χεις» θα εύχομαι.
- 9 Για την αγάπη του οίκου του Κυρίου,
του Θεού μας,
την ευτυχία σου εύχομαι.

Η προσδοκία των ταπεινωμένων

123 [122] *Ωδή των αναβαθμών*

- Σ' εσένα σήκωσα τα μάτια μου,
που κατοικείς στους *ουρανούς.
- 2 Έτσι καθώς των δούλων κοιτάζουμε
τα μάτια
στο χέρι του κυρίου τους,
τα μάτια της δούλης
στης κυρίας της το χέρι·
έτσι στρέφουν τα μάτια μας
στον Κύριο, το Θεό μας,
ωστόσο να μας σπλαχνιστεί.

^{ρις}Μεσέχ και Κηδάρ είναι τα ονόματα δύο λαών, που σήμαιναν βαρβαροι και ειδωλολάτρες ^{ριζ}Οι στ 3-8 περιέχουν την απάντηση στο ερώτημα των στ 1-2 ^{ρη}Ω Ιερουσαλήμ συγκροτημένη Η έννοια του στ στα εβρ είναι αβεβαιή

120,6 35,20 120,7 Ρωμ 12,18 121,1-2 125,2 121,3-8 91,3-13 121,4 Α' Βασ 18,27 122,1 26,8 42,5 Ησ 2,3 122,3 48,13-14 122,4 Δτ 16,16 122,5 Α' Βασ 7,7 122,6 Τωβ 13,13-16 123,1 Α' Βασ 8,29-30 8,27

- ³ Ελέησέ μας, Κύριε,
ελέησέ μας,
γιατί απαυδήσαμε από τον εξευτελισμό.
⁴ Απαύδησε η ψυχή μας,
από το χλευασμό των αλαζόνων,
από την καταφρόνια των υπεροπτικών

Αν δεν ήταν ο Κύριος μαζί μας...

124 [123] *Ὁδὴ των αναβαθμῶν Του Δαβίδ*

- Αν ο Κύριος δεν ήτανε μαζί μας
–ας το ομολογήσει τώρα ο *Ισραήλ–
² αν ο Κύριος δεν ήτανε μαζί μας,
όταν οι άνθρωποι ξεσηκώθηκαν
εναντίον μας,
³ ζωντανούς θα μας είχαν καταπιεί,
πάνω στην ξαναμμένη τους οργή.
⁴ Τα νερά τότε θα μας είχαν καταποντίσει,
θα μας είχαν παρασύρει οι
χειμαρροί.
⁵ Θα 'χαν περάσει τότε πάνω μας
τα φουσκωμένα τα νερά.
⁶ Ευλογητός ο Κύριος,
που λεία δε μας έδωσε στα δόντια τους!
⁷ Η ζωή μας τους ξέφυγε
σαν το πουλί απ' των κυνηγών
τα δίχτυα·
το δίχτυ σκίστηκε
κι εμείς γλιτώσαμε!
⁸ Η βοήθειά μας έρχεται
στ' όνομα του Κυρίου,
που έφτιαξε τα ουράνια και τη γη.

**Όσοι έχουν την εμπιστοσύνη τους
στον Κύριο**

125 [124] *Ὁδὴ των αναβαθμῶν.*

Όσοι έχουν την εμπιστοσύνη τους

^{ρθ} Στην αρχή των στ 1 και 4 το εβρ χρησιμοποιεί την ίδια εκφραση, που μπορεί να έχει δύο έννοιες: «φέρνω πίσω από την αιχμαλωσία» και «αποκαθίστω κάποιον στην προηγούμενη καλή του κατάσταση»

123,4 79,10 115,2 124,1-3 83,4-5 124,4-5 42,8 124,8 Εξ 3,14 125,1 Ησ 2,4 28,16 126,1-3 Εσθ 1-3 126,4 Νε 1,2-3 Ησ 59 9-11

- στον Κύριο
είναι σαν το όρος το *Σιών,
που δε σαλεύεται,
που στέκει εκεί αιώνια.
² Βουνά αγκαλιάζουν την *Ιερουσαλήμ,
κι ο Κύριος αγκαλιάζει το λαό του
από τώρα και παντοτινά
³ Αυτός να εξουσιάζουν δεν θ' αφήσει
οι ασεβείς στη χώρα των δικαίων,
ώστε οι δίκαιοι να μην τύχει
και απλώσουν
στην ανομία τα χέρια τους.

- ⁴ Κύριε, κάνε ευεργεσίες στους καλούς,
σ' εκείνους που καρδιά έχουν
τίμια.
⁵ Μα εκείνους που διεστραμμένη έχουν
συμπεριφορά,
θα 'πρεπε, Κύριε, να τους σαρώσεις,
μαζί μ' αυτούς που πράττουν
την ασέβεια.

Ας είναι η ειρήνη με τον *Ισραήλ!

Τα δάκρυα γίνονται χαρά

126 [125] *Ὁδὴ των αναβαθμῶν.*

- Όταν ο Κύριος μας έφερε
απ' την *αιχμαλωσία πίσω στη *Σιών,
ήμασταν σαν να βλέπαμε όνειρο.
² Τότε γέλιο πλημμύρισε το στόμα μας
κι η γλώσσα μας ύμνους χαράς·
τότε λέγαν οι λαοί αναμεταξύ τους:
«Μεγάλα έργα έκανε ο Κύριος γι' αυτούς!»
³ Μεγάλα έργα έκανε ο Κύριος για μας·
μας γέμισε ευφροσύνη.
⁴ Φέρε μας, Κύριε, ξανά
στην πρωτινή ευτυχία μας,^{ρθ}
με μιας, όπως γεμίζουνε
οι ξερές κοίτες των χειμάρρων.

- ⁵ Όσοι με δάκρυα σπέρνουνε
θα χαίρονται στο θερισμό.
⁶ Αυτός που κλαίει στον πηγαμό
το σπόρο κουβαλώντας,
γυρίζοντας θα τραγουδάει χαρούμενος
δεμάτια φορτωμένους.

Αν ο Κύριος δεν οικοδομήσει...

127 [126] *Ωδή των αναβαθμών.*
Του Σολομώντα.

- Το σπίτι αν δεν το χτίσει ο Κύριος,
μάταια μοχθούν οι χτίστες του
γι' αυτό·
την πόλη ο Κύριος αν δεν τη φυλάξει,
μάταια ο φρουρός της αγρυπνά.
² Σε τίποτα δεν ωφελεί
να σηκωνόσατε αυγή,
να πέφτετε αργά για ύπνο,
και να τρώτε
με μόγθο κερδισμένο το ψωμί.
Ο Κύριος δίνει άλλο τόσο σ' εκείνους
που αγαπά,
ενώ αυτοί κοιμούνται.

- ³ Δέστε, δώρο απ' τον Κύριο είναι τα παιδιά·
ανταμοιβή ο καρπός των σπλάχνων.
⁴ Οι ρωμαλέοι γιοι που αποκτά κανείς
στα νιάτα του
είναι καθώς τα βέλη στα χέρια
του πολεμιστή.
⁵ Ευτυχισμένος ο άνθρωπος
που 'ναι η φαρέτρα του μ' αυτά γεμάτη·
δεν πρόκειται να ντροπιαστεί,
όταν με τους εχθρούς του ανπιδικεί
στης πολιτείας την *πύλη.

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

128 [127] *Ωδή των αναβαθμών.*

Μακάριοι όλοι αυτοί
που σέβονται τον Κύριο

κι ακολουθούν το δρόμο του!

- ² Θ' απολαμβάνεις
ό,τι τα χέρια σου μοχθήσανε,
ευτυχισμένος θα 'σαι και
θα ευημερείς.
³ Θα 'ναι η γυναίκα σου σαν καρπισμένο
αμπέλι
μέσα στο σπιτικό σου,
οι γιοι σου, σαν νιοφτεμένα
λιόδεντρα
τριγύρω στο τραπέζι σου.
⁴ Έτσι θα ευλογηθεί ο άνθρωπος
που σέβεται τον Κύριο.

- ⁵ Θα σ' ευλογήσει ο Κύριος
απ' τη Σιών·
την προκοπή της *Ιερουσαλήμ
θα χაίρεσαι
όλες τις μέρες της ζωής σου.
⁶ Και των παιδιών σου τα παιδιά θα δεις

Ας είναι η ειρήνη με τον *Ισραήλ!

Πολύ με καταπίεσαν, κι όμως...

129 [128] *Ωδή των αναβαθμών*

- Πολύ με καταπίεσαν απ' τη νεότητά μου
—ας το επαναλάβει τώρα ο *Ισραήλ—
² πολύ με καταπίεσαν απ' τη νεότητά
μου,
κι όμως δε με γονάτισαν.
³ Βαθιές ανοίξαν αυλακιές στη ράχη μου,
σαν να 'ταν γη που την οργώσαν
γεωργοί.
⁴ Μα ο Κύριος είν' αξιόπιστος· έκοψε
τα δεσμά,
που μου 'χαν βάλει οι ασεβείς,
ώστε αναγκαστικά να τους
δουλεύω.
⁵ Ας ντροπιαστούνε
κι ας στραφούνε πίσω
όλοι που τη *Σιών εχθρεύονται.
⁶ Ας γίνουνε σαν το χορτάρι στη σκεπή,

που αποξηραίνεται πριν μεγαλώσει
 7 Δεν το μαζεύει αυτό κανένας θεριστής
 κι ούτε κανείς το μεταφέρει
 σε δεμάτια
 8 Στους θεριστές δεν θα τους πούνε
 οι διαβάτες.
 «Η *ευλογία του Κυρίου μαζί σας
 σας ευλογούμε στου Κυρίου τ' όνομα!»

Από τα βάθη της απόγνωσης

130 [129] *Ωδή των αναβαθμών.*

Από τα βάθη της ψυχής μου,
 Κύριε, σου φωνάζω
 2 Άκουσε, Κύριε, τη φωνή μου,
 δώσε την προσοχή σου
 όταν σου δέομαι.
 3 Αν εσύ, Κύριε, ανομίες παρατηρείς,
 ποιός, Κύριε, θ' αντέξει;
 4 Αλλά εσύ δίνεις τη συγχώρηση,
 για να 'σαι σεβαστός.
 5 Στον Κύριο έλπισα,
 έλπισε η ψυχή μου,
 και προσδοκώ τους λόγους του.
 6 Ψυχή μου, πρόσμενε τον Κύριο,
 πιότερο απ' ό,τι οι φύλακες
 προσμένουν την αυγή.
 7 Έλπριζε, *Ισραήλ, στον Κύριο,
 γιατί είναι σπλαχνικός
 και χίλιους τρόπους έχει αυτός
 να σε λυτρώνει.
 8 Εκείνος θα λυτρώσει τον Ισραήλ
 απ' όλες του τις ανομίες.

Κύριε, δεν περηφανεύτηκε η καρδιά μου

131 [130] *Ωδή των αναβαθμών*

Του Δαβίδ

Κύριε, δεν περηφανεύτηκε η καρδιά μου
 ούτε υπεροψία είχε το βλέμμα μου

δεν καταπίαστηκα με πράγματα
 μεγάλα
 ούτε μ' εκείνα που με ξεπερνούν.
 2 Αντίθετα, είν' η ψυχή μου
 ησυχασμένη και ήρεμη,
 σαν βρέφος θηλασμένο
 στη μάνα του κοντά
 Είν' η ψυχή μου σαν το βρέφος το χορτάτο

3 Έλπριζε, *Ισραήλ, στον Κύριο,
 από τώρα και παντοτινά

Η Σιών κατοικητήριο του Κυρίου και πολιτεία του Δαβίδ

132 [131] *Ωδή των αναβαθμών*

Θυμήσου, Κύριε, το Δαβίδ·
 κι όλο το μόχθο του θυμήσου.
 2 Ορκίστηκε στον Κύριο,
 έδωσ' ετοιμή την υπόσχεση
 στο δυνατό Θεό του Ιακώβ:
 3 «Στο χώρο του σπιτιού μου δεν θα μπω
 ούτε στο στρώμα θ' ανεβώ
 που ξεποσαίνω.
 4 Δε θ' αφήσω ύπνος να 'ρθει στα μάτια μου
 ούτε στα βλέφαρά μου νύστα.
 5 Ωσότου βρω έναν *τόπο για τον Κύριο,
 οίκημα για το δυνατό Θεό
 του Ιακώβ».

6 Ακούσαμε πως βρίσκεται στην Εφραθά,
 τον βρήκαμε στις Ιαάρ
 τις πεδιάδες.^{Ρκ}

7 Ας μπούμε μέσα στο κατοικητήριό του
 ας προσκυνήσουμε στα πόδια του
 εμπρός.

8 Σήκω Κύριε,
 στον τόπο έλα της ανάπαυσής σου,
 την *κιβωτό συνόδεψε
 της δύναμής σου.

9 Τη θεία σου βοήθεια να 'ναι ντυμένοι

^{Ρκ} Ένν η κιβωτός της διαθήκης (Εξ 25,10-22), η οποία θεωρείτο θρόνος του Θεού η «υποπόδιο των ποδών του» (βλ στ 7) – Η *Isaar* πιθανώς είναι ποιητικός τύπος της Κιριάθ-Ιαρίμ

129,8 Ρουθ 2,4 130,3 143,2 Ιωβ 4,17 Ρωμ 3,10 19 130,6 119,81 Ησ 21,11-12 130,8 Μτ 1,21 131,1 Σειρ 3,21 131,2 62,2 132,1-5 Β' Σαμ 7,1-2 132,6 Β' Σαμ 6,1-3 Α' Σαμ 7,1 132,7-10 Β' Σαμ 6,12-17 Β' Χρο 5,47 6,41-42

οι *ιερείς σου
και οι πιστοί σου ας σκορπούν
κραυγές χαράς.

¹⁰ Για χάρη του Δαβίδ, του
αφοσιωμένου σου,
μη στερήσεις από τον εκλεκτό σου
την παρουσία σου.

¹¹ Ορκίστηκε ο Κύριος στο Δαβίδ
αλήθεια που δε θα την αθετήσει
«Απόγονο δικό σου
θ' ανεβάσω στο θρόνο σου.

¹² Αν οι γιοι του τηρήσουν τη *διαθήκη μου
και τα θελήματά μου που θα
τους διδάξω,
τότε για πάντα ακόμα και
οι γιοι τους
θα βασιλεύουν σταθερά μετά
από σένα».

¹³ Αλήθεια, ο Κύριος διάλεξε τη *Σιών,
θέλησε να την κάνει κατοικία του.

¹⁴ Και είπε:

«Αυτή είναι η παντοτινή μου ανάπαυση·
εδώ θα κατοικήσω, γιατί αυτή είναι
η επιθυμία μου.

¹⁵ Θα ευλογήσω πλούσια τ' αγαθά της,
τους φτωχούς της θα τους χορτάσω
ψωμί.

¹⁶ Τους ιερείς της θα τους ντύσω τη θεία
βοήθεια
και οι πιστοί της θα σκορπούν
κραυγές χαράς.

¹⁷ Εκεί να γεννηθεί θα κάνω
βασιλιάς ισχυρός, του Δαβίδ
ο απόγονος·
καθώς λυχνάρι αναμμένο θα
τον κρατήσω εκεί,
τον εκλεκτό μου.

¹⁸ Μ' αισχύνη θα σκεπάσω τους
εχθρούς του,
αλλά σ' εκείνου το κεφάλι το διάδημά
του
θα λαμποκοπά».

**Πόσο ωραίο είναι τ' αδέρφια
να κατοικούν μαζί!**

133 [132] *Ωδή των αναβαθμών
Του Δαβίδ.*

Πόσο ωραίο είναι, πόσο ευχάριστο,
να κατοικούν μαζί τ' αδέρφια!

² Είναι σαν το πολύτιμο, το μυρωμένο λάδι,
χυμένο πάνω στο κεφάλι,
που πάνω στη γενειάδα αργοκυλάει,
τη γενειάδα του *Ααρών,
και που ως την τραχηλιά του
κατεβαίνει.^{ρκα}

³ Σαν τη δροσιά του Ερμών,
που κατεβαίνει πάνω στα όρη της *Σιών,
γιατί εκεί αποφάσισε ο Κύριος
την *ευλογία του να δίνει,
ζωή παντοτινή.

**Δοξολογήστε τον Κύριο όλοι εσείς
που τον υπηρετείτε**

134 [133] *Ωδή των αναβαθμών*

Ελάτε, ευλογήστε τον Κύριο
όλοι του οι λειτουργοί,
που υπηρετείτε νύχτα
στο *ναό του!

² Τα χέρια σας προς το *θυσιαστήριο υψώστε
κι ευλογήστε τον Κύριο!

³ Απ' τη *Σιών ο Κύριος να σ' ευλογήσει,
εκείνος που έκανε τα ουράνια
και τη γη!

Το ξέρω, μεγάλος είν' ο Κύριος

135 [134] *Αλληλούια! Αινείτε
τον Κύριο!

Αινείτε του Κυρίου την ύπαρξη·
αινείτε τον οι αφοσιωμένοι του!

² Εσείς που υπηρετείτε στο *ναό του,

^{ρκα} Η εικόνα είναι παρμένη από την τελετουργία της καθιερωσης του αρχιερέα

- στης κατοικίας του θεού μας
τις *αυλές.
- 3 Αινείτε τον Κύριο,
γιατ' είν' καλός·
την ύπαρξή του υμνολογήστε,
γιατ' είναι αγαπητή.
- 4 Αυτός για δικό του διάλεξε
τον Ιακώβ,
τον *Ισραήλ για να του ανήκει.
- 5 Το ξέρω πως μεγάλος είν' ο Κύριός μας,
ανώτερος απ' όλους τους θεούς.
- 6 Όλα όσα θέλησε ο Κύριος
τα έκανε, στα ουράνια και στη γη,
στις θάλασσες και σ' όλους
τους βυθούς.
- 7 Αυτός από της γης τις άκρες σύννεφα
ανεβάζει
ρίχνει αστραπές και προκαλεί βροχή·
αυτός, που βγάζει ανέμους
απ' τ' αμπάρια του.
- 8 Αυτός αφάνισε τα πρωτογέννητα στην
Αίγυπτο
και των ανθρώπων και των ζώων.
- 9 *Σημεία έστειλε και θαύματα στην Αίγυπτο,
στο Φαραώ και σ' όλους του
τους υπηρέτες.
- 10 Αυτός πολλά έθνη κατατρόπωσε
και πανίσχυρους ξολόθρεψε
βασιλιάδες:
- 11 Το Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων,
και της *Βασάν το βασιλιά, τον Ωγ,
και όλα τα βασίλεια της *Χαναάν.
- 12 Και τη χώρα τους έδωσε *κληρονομιά,
κληρονομιά στον Ισραήλ,
το λαό του.
- 13 Κύριε, τ' όνομά σου αιώνιο!
Η ανάμνησή σου, Κύριε, από γενιά
σ' άλλη γενιά.

- 14 Αλήθεια, ο Κύριος το λαό του θα
δικαιώσει,
τους αφοσιωμένους του σπλαχνίζεται.
- 15 Τα είδωλα των εθνικών ασήμι και χρυσάφι,
ανθρώπινα κατασκευάσματα
- 16 Στόμα έχουν αλλά δε μιλούν,
μάτια έχουν μα δε βλέπουν.
- 17 Έχουν αυτά μα δεν ακούν
κι ούτε έχουνε πνοή στο στόμα τους.
- 18 Αυτοί που τα κατασκευάζουνε
κι όσοι σε κείνα ελπίζουν,
όμοιοι μ' αυτά να γίνουνε.
- 19 Τον Κύριο ευλογήστε, Ισραηλίτες!
Ιερείς, απόγονοι του *Ααρών,^{ρκβ} τον Κύριο
ευλογήστε!
- 20 Κι εσείς, *Λευίτες, τον Κύριο
ευλογήστε!
Όσοι τον Κύριο σέβεστε, τον Κύριο
ευλογήστε!
- 21 Απ' τη *Σιών ας ευλογούν τον Κύριο
που κατοικεί στην *Ιερουσαλήμ!
Αινείτε τον Κύριο!

Ευχαριστία στο σωτήρα του Ισραήλ

136 [135] Τον Κύριο

- δοξολογήστε,
γιατ' είναι καλός,
– κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 2 Δοξολογήστε το θεό των θεών!
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 3 Δοξολογήστε τον Κύριο των κυρίων!
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 4 Είναι ο μόνος που έκανε μεγάλα θαύματα.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 5 Έκανε με *σοφία τους *ουρανούς.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 6 Απάνω στα νερά τη γη τη στέριωσε.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 7 Έκανε τους μεγάλους φωτοδότες:
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!

^{ρκβ}Ιερείς, απόγονοι του Ααρών Βλ υποσ εις Ψλ 115,10

- 8 Τον ήλιο να κυριαρχεί τη μέρα,
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 9 Το φεγγάρι και τ' άστρα τη νύχτα
να κυριαρχούν.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 10 Αυτός αφάνισε των Αιγυπτίων
τα πρωτογέννητα.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 11 Τον *Ισραήλ τον έβγαλε απ' ανάμεσά τους,
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 12 Με το δυνατό του χέρι, με τη δύναμή του
την ακαταμάχητη.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 13 Εδιχοτόμησε τη θάλασσα την *Ερυθρά,
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 14 Και πέρασε μες απ' αυτήν τον Ισραήλ.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 15 Εκεί το Φαραώ και το στρατό του
καταπόντισε.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 16 Μες απ' την έρημο οδήγησε το λαό του.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 17 Και χτύπησε μεγάλους βασιλιάδες.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 18 Σύντριψε βασιλιάδες ισχυρούς:
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 19 Το Σιχόν, βασιλιά των *Αμορραίων,
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 20 Και της *Βασάν το βασιλιά, τον Ωγ.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 21 Τη χώρα τους τη μοίρασε στον Ισραήλ.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 22 *Κληρονομιά στον αφοσιωμένο του.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 23 Μες στην ταπεινώσή μας μας θυμήθηκε,
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 24 Και μας λευτέρωσε από τους
εχθρούς μας.
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 25 Αυτός σε κάθε ύπαρξη δίνει τροφή.

- Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
- 26 Δοξολογήστε το Θεό των ουρανών!
– Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!

Στις όχθες των ποταμών της Βαβυλώνας

137 [136] Στις *Βαβυλώνας^{ρky}

- τα ποτάμια,
εκεί καθόμασταν και κλαίγαμε,
καθώς θυμόμασταν τη *Σιών.
- 2 Στις όχθες τις ιτιές
είχαμε τις κιθάρες μας κρεμάσει.
- 3 Εκεί μας γύρευαν τραγουδία
εκείνοι που μας αιχμαλώτισαν,
κι οι διώκτες μας γυρεύαν από μας
ωδές χαράς.
- Μας λέγαν: «Τραγουδήστε μας
απ' τα τραγουδία της Σιών».
- 4 Μα πώς να τραγουδήσουμε τις ωδές
του Κυρίου
σε ξένη γη;
- 5 Αν σε ξεχάσω, *Ιερουσαλήμ,
να παραλύσει το δεξί μου χέρι.
- 6 Η γλώσσα μου ας κολλήσει στο
λαρύγγι μου,
αν δεν σε θυμηθώ,
αν δεν σε βάλω, Ιερουσαλήμ,
απάνω απ' όλες τις χαρές μου.
- 7 Θυμήσου, Κύριε, τους *Εδωμίτες,
που λέγανε, τη μέρα που έπεσε
η Ιερουσαλήμ:
«Γκρεμίστε την, γκρεμίστε την, απ' τα
θεμέλια της!»
- 8 Μα κι εσύ, *Βαβυλώνα, γρήγορα θα
καταστραφείς·
μακάριος όποιος σου ανταποδώσει
όσα μας έκανες!
- 9 Μακάριος εκείνος που θα πιάσει
και θα συντρίψει στο βράχο
τα βρέφη σου!

^{ρky}Στη μετ των Ο' ο ψαλμος επιγράφεται «του Δαβίδ»

136,10-12 Εξ 12,29-33 51 136,13-15 Εξ 14,21-31 136,16 Δτ 29, 4-6 136,17-22 135,10-12 136,23-24 129,4 136,25 104,27-28 137,1,3 Β' Βασ 24,14-16 25,11 Ιεζ 3,15 137,5-6 122,3-9 Ιερ 51,50 137,7 Ιεζ 35 Ορθ 10-14 137,8 Ιερ 50-51 137,9 Ησ 13,16 Ωσ 14, 1 Νμ 3,10

Θα σε δοξολογήσω μ' όλη μου την καρδιά

138 [137] Του Δαβίδ

- Θα σε δοξολογήσω μ' όλη μου την καρδιά,
γιατί άκουσες τα λόγια
που βγήκαν απ' το στόμα μου ^{ρκδ}
Εσένα θα εξμνήσω κι όχι θεούς
αλλότριους.
- ²Θα προσκυνήσω μπρος στον άγιο σου ναό,
την ύπαρξή σου θα δοξολογήσω
για την αγάπη και την αξιοπιστία σου
κράτησες με το παραπάνω
την υπόσχεσή σου
κι έκανες πióτερα απ' όσα περιμέναμε,
για τη μεγάλη φήμη σου.
- ³Τη μέρα που προσεύχομαι σ' εσένα,
μου αποκρίνεσαι·
θάρρος και δύναμη γεμίζεις την
ψυχή μου.
- ⁴Θα σε δοξολογήσουν, Κύριε,
όλοι της γης οι βασιλιάδες,
γιατί άκουσαν τα λόγια σου
- ⁵Θα υμνήσουνε τις πράξεις σου:
«Μεγάλη είν' η δόξα του Κυρίου!
- ⁶Βλέπει ο Κύριος
από ψηλά τον ταπεινό,
και τον περήφανο από μακριά
τον ξέρει»
- ⁷Αν πορευτώ μέσα σε στενοχώρια
θα μου χαρίσεις τη ζωή·
το χέρι σου θ' απλώσεις
ενάντια στον εχθρών μου την οργή,
και θα μ' ελευθερώσεις.
- ⁸Σύ, Κύριε, για χάρη μου αίσιο τέλος δίνεις,
αίωνια διαρκεί η αγάπη σου!
Εμάς μη μας εγκαταλείπεις,
τα δημιουργήματά σου.

Ξέρεις, Κύριε, εσύ για με τα πάντα

139 [138] Στον *πρωτοψάλτη Ψαλ- μός του Δαβίδ.

- Κύριε, με διερεύνησες και με γνωρίζεις
²Ξέρεις εσύ πότε είμαι καθιστός
και πότε όρθιος·
από μακριά τις διαθέσεις μου
διακρίνεις.
- ³Βλέπεις εσύ αν ενεργώ ή αν είμαι
άπραγος·
το κάθε βήμα μου που κάνω
το κατέχεις.
- ⁴Και πριν μια λέξη ακόμα έρθει στη
γλώσσα μου,
να κιόλας που εσύ, Κύριε, πολύ καλά
την ξέρεις.
- ⁵Από παντού γύρω τριγύρω με κυκλώνεις
κι έβαλες πάνω μου για προστασία
το χέρι σου.
- ⁶Αξιθαύμαστο το πόσο με γνωρίζεις,
και τόσο υπέροχο,
ώστε να το συλλάβω δεν μπορώ.
- ⁷Πού να πάω μακριά από το *Πνεύμα σου,
και μακριά απ' την παρουσία σου
πού να φύγω;
- ⁸Αν ανεβώ στους *ουρανοίς,
εσύ είσ' εκεί·
αν στρώσω το κρεβάτι μου στον *άδη,
εκεί είσαι πάλι.
- ⁹Αν τα φτερά μου απλώσω και πετάξω
εκεί που ο ήλιος ξεμυτά
ή εκεί που χάνεται στις θάλασσας
την άκρη,
- ¹⁰Κι εκεί το χέρι σου
θα με καθοδηγεί
κι η ευνοϊκή σου δύναμη
θα με κρατάει.
- ¹¹Κι αν πω· «Ας με σκεπάσει το σκοτάδι,
κι ας γίνει νύχτα γύρω μου το φως»,
¹²και το σκοτάδι ακόμα για σένανε

^{ρκδ}γιατί στομα μου Η φράση αυτη υπαρχει μονο στη μετ των Ο'

δε θα ἴναι σκοτεινὸ
 κι η νύχτα σαν τη μέρα θα φωτίζει
 –σκοτάδι ἢ φως για σένα
 εἶναι παρόμοια.

¹³ Εσὺ ἐφτιαξες ὅλη την ὑπαρξή μου,
 με ὑφανες μες στην κοιλιὰ
 της μάνας μου.

¹⁴ Σ' ευχαριστῶ που μ' ἔκανες
 πλάσμα σου τόσο θαυμαστό
 –ὅλα ὅσα κάνεις εἶν' ἐξαίσια
 κι εγὼ αὐτὸ πολὺ καλὰ το ξέρω.

¹⁵ Το σῶμα μου δε σου ἦτανε ἀθέατο,
 ὅταν σχηματίζομουν κρυφὰ
 κι ἀναπτυσσόμουν στῆς γῆς
 τη μήτρα.

¹⁶ Με εἶδες κιόλας τελειωμένον,
 ὅταν ἀκόμα ἤμουν μάζα ἀμορφη·
 και στο βιβλίο σου ὅλες ἦταν
 γραμμένες
 οἱ μέρες που για μένα πρόβλεπες,
 ἀκόμα πριν καμιὰ ἀπ' αὐτές
 υπάρξει.

¹⁷ Θεέ μου, πόσο πολῦτιμες για μένα
 εἶν' οἱ προθέσεις σου
 και πόσο πολυάριθμες
 στο σύνολό τους!

¹⁸ Ἀν τις μετρούσα, ἀπὸ την ἄμμο
 θα ἦταν περισσότερες·
 ξυπνώ κι εἶμαι μαζί σου ἀκόμα.

¹⁹ Ἀς τον ἀφάνιζες, Θεέ, τον ἀσεβή·
 και οἱ αἱματοβαμμένοι ἄνθρωποι
 να φύγουνε μακριὰ μου.

²⁰ Βλαστήμιες λένε ἐναντίον σου,
 και δίχως λόγο σοβαρὸ προφέρουν
 τ' ὄνομά σου.

²¹ Μήπως δεν πρέπει, Κύριε, να μισῶ
 αὐτοὺς που σε μισοῦνε,
 και ν' ἀπεχθάνομαι αὐτοὺς
 που ξεσηκώνονται ἐναντίον σου;

²² Με τέλειο μίσος τους μισῶ·
 ἐγιναν προσωπικοὶ ἐχθροὶ μου.

²³ Διερεύνησέ με, Θεέ,

και μάθε την καρδιά μου·
 δοκίμασέ με και γνώρισε
 τῆς σκέψεις μου.

²⁴ Δες ἀν ἀκολουθῶ ἓνα δρόμο ἀνομο
 κι οδήγησέ με στῆς αἰώνιας ζωῆς
 το δρόμο.

Προσευχή του συκοφαντημένου

140 [139] *Στον *πρωτοψάλτη Ψαλ-
 μός του Δαβίδ.*

² Σώσε με, Κύριε, ἀπὸ τους πονηροὺς
 ἀνθρώπους,
 προστάτεψέ με ἀπὸ τους βίαιους,
³ που καταστρώνουν μέσα τους
 σχέδια πονηρά,
 και συνεχῶς
 διαμάχες προκαλοῦνε.

⁴ Ἡ γλώσσα τους εἶν' επικίνδυνη
 σαν του φιδιού,
 τα λόγια τους θανατηφόρα
 σαν το δηλητήριο τῆς ἐχίδνας.
 (*Διάψαλμα)

⁵ Κύριε, φύλαξέ με να μην πέσω
 στα χέρια του ἀσεβή·
 προστάτεψέ με ἀπὸ τους βίαιους,
 που ἄλλο δε σκέφτονται, μονάχα πῶς
 τα βήματά μου να κλονίσουν.

⁶ Παγίδα μου ετοιμάσαν οἱ θρασεῖς·
 ἀπλῶσαν δίχτυα και σκοινιά
 δίπλα στο μονοπάτι μου·
 για μένα ἔστησαν ἐνέδρες.
 (Διάψαλμα)

⁷ Εἶπα στον Κύριο:
 «Θεός μου εἰς· εσὺ!»
 Ἄκουσε, Κύριε, τῆς ἱκεσίας μου.

⁸ Κύριε, Θεέ μου,
 δυνατὲ σωτήρα μου,
 σὺ το κεφάλι μου προστάτεψες
 τη μέρα του πολέμου.

⁹ Μην ἐκπληρώσεις, Κύριε,
 τῆς ἐπιθυμίας των ἀσεβῶν·
 τῆς μηχανορραφίας τους

- μην τις αφήσεις να πετύχουν,
για να μη γίνουν ακόμα πιο
αλαζονικοί.
- ¹⁰ Όσα σκορπούν για μένα ψέματα
εκείνοι οι συκοφάντες,
ας πέσουν πάνω στα κεφάλια τους.
- ¹¹ Ας πέσουν πάνω τους
κάρβουνα φλογισμένα·
ρίξ' τους μες στη φωτιά και μες
σε βάραθρο βαθύ,
απ' όπου να μη σηκωθούνε.
- ¹² Κακόγλωσσοσ ας μη σταθεί στη χώρα·
η δυστυχία το βίαιο άνθρωπο
ας τον καταδιώξει
ως τον αφανισμό.
- ¹³ Το ξέρω πως ο Κύριος
υπερασπίζεται τον ταλαίπωρο,
και τους ανίσχυρους τους δικαιώνει.
- ¹⁴ Οι δίκαιοι
θα δοξολογούν την ύπαρξή σου·
οι τίμιοι κοντά σου θα κατοικούν.

Κύριε, άκου με προσοχή τα λόγια μου

141 [140] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

- Κύριε, σου φώναξα·
τρέξε κοντά μου!
Άκουσε τη φωνή μου
όταν σε καλώ!
- ² Ας είναι η προσευχή μου μπρος σου
σαν το *θυμίαμα,
και τα υψωμένα χέρια μου
σαν τη *θυσία την αποσπερνή
- ³ Βάλε μου, Κύριε, φρουρά
στο στόμα μου,
φράχτη στη θύρα των χειλιών μου.
- ⁴ Την καρδιά μου συγκράτησέ την
από την κλίση της στο κακό,
και μην αφήσεις να επιδίδεται

- στις πράξεις της ασέβειας
με ανθρώπους που ανομίες
διαπράττουν·
κάνε με ανόρεχτο για τέτοια
φαγητά λαχταριστά.
- ⁵ Ας μ' επιπλήξει ο δίκαιος
κι ο όσιος ας μ' ελέγξει·
είναι μια χάρη που πρόθυμα
θα τη δεχτώ.^{ρκε}
- Κι όταν αυτούς τους βρίσκει η δυστυχία,
εγώ δεν παύω να προσεύχομαι.
- ⁶ Όταν ριχτούν απ' την κορφή των βράχων
κάτω
εκείνοι που τους δίκαιους
τους καταδίκασαν,
τότε θα καταλάβουν πως τα λόγια μου
ήταν πολύ συγκρατημένα.
- ⁷ Καθώς σπάει μια μυλόπετρα στη γη,
θα σκορπιστούν τα κόκαλά τους
στο στόμα του *άδη.^{ρκε}

- ⁸ Αλλά σ' εσένα,
Κύριε, θεέ μου,
στρέφω τα μάτια μου·
σ' εσένα ελπίζω,
μη μου αφαιρέσεις τη ζωή.
- ⁹ Απ' την παγίδα φύλαξέ με
που μου έστησαν,
κι απ' τη θηλειά ανθρώπων,
που διαπράττουν ανομίες.
- ¹⁰ Στα ίδια τους τα δίχτυα ας πέσουν
οι ασεβείς ομαδικά,
την ώρα που εγώ θα διαφεύγω.

**Ο Κύριος ύστατο καταφύγιο
του καταδιωγμένου**

142 [141] *Μασχίλ^{ρκε} του Δαβίδ.* *Προσευχή όταν ήταν στη σπηλιά.*

- ² Με δυνατή φωνή κράζω στον Κύριο
και φωναχτά τον Κύριο ικετεύω.

^{ρκε}είναι δεχτώ Το εβρ έχει κατα λέξη «είναι το καλύτερο λαδι το κεφαλι μου ας μην το αρνηθει» ^{ρκε}οι στ 5-7
στο εβρ είναι ασαφείς ^{ρκε}Μασχίλ Βλ υποσ εις Ψλ 32,1

³ Σκορπώ μπροστά του το παράπονό μου,
μπροστά του εκθέτω εγώ τη θλίψη μου.

⁴ Όταν λιγοψυχώ,
ξέρεις εσύ πού πάω
Στο δρόμο ετούτον που πορεύομαι
μου στήσανε παγίδα.

⁵ Δεξιά μου κοιτάξα και είδα πως
κανείς δεν ήταν που να με γνωρίζει·
για μένα εχάθη κάθε καταφύγιο,
κανένας που για τη ζωή μου
να νοιαστεί.

⁶ Σ' εσένα, Κύριε, φώναξα!
Είπα: Εσύ 'σαι ο προστάτης μου,
ό,τι μου ανήκει στη γη των ζωντανών

⁷ Στη δέησή μου δώσε προσοχή,
γιατί πολύ εξασθένησα·
απάλλαξέ με απ' τους διώκτες μου,
γιατ' είναι δυνατότεροι από μένα.

⁸ Λευτέρωσέ με από τη φυλακή μου.
Και τότε στων δικαίων τη σύναξη
θα σε δοξολογήσω
γιατί με φρόντισες.

Κύριε, σε δίκη μη με φέρεις!

143 [142] *Ψαλμός του Δαβίδ.*

Κύριε,
άκουσε την προσευχή μου,
δώσε την προσοχή σου στην ικεσία
μου!

Με την πιστότητά σου απάντησέ μου,
μες στη δικαιοσύνη σου.

² Σε δίκη μη θελήσεις να με φέρεις,
γιατί κανένας ζωντανός
δεν είναι δίκαιος μπροστά σου.

³ Τη ζωή μου την κατάτρεξε ο εχθρός,
και μ' έριξε πάνω στη γη
να με ποδοπατήσει·
με κάθισε στα σκοτεινά
καθώς αυτοί που 'ναι νεκροί
από χρόνια.

⁴ Κι εγώ λιγοψυχώ,
μέσα μου συνταράζεται η καρδιά μου

⁵ Θυμάμαι τις παλιές τις μέρες,
πάνω σ' όλα τα έργα σου στοχάζομαι
και συλλογίζομαι τα όσα έχεις φτιάξει

⁶ Σ' εσένα υψώνω τα χέρια μου·
σαν διψασμένη γη η ψυχή μου
σ' εσένα στρέφεται.
(*Διάψαλμα)

⁷ Σύντομα δώσ' μου, Κύριε, απόκριση,
χάνεται η πνοή μου
μην κρύβεις από μένα την παρουσία
σου
και γίνω όμοιος μ' αυτούς
που κατεβαίνουνε στον τάφο.

⁸ Απ' το πρωί κάνε να νιώσω την αγάπη σου,
γιατί σ' εσένα ελπίζω·
μάθε μου, Κύριε, το δρόμο
που πρέπει να πορεύομαι,
γιατί σ' εσένα τη ζωή μου
εμπιστεύτηκα.

⁹ Λευτέρωσέ με απ' τους εχθρούς μου,
Κύριε·
κατέφυγα σ' εσένα.

¹⁰ Δίδαξέ με να κάνω αυτό που θέλεις,
γιατί ο Θεός μου είσ' εσύ·
με αγαθοσύνη ας με καθοδηγή
το *Πνεύμα σου
στο δρόμο το σωστό.

¹¹ Όπως μου υποσχέθηκες, Κύριε,
δώσε μου τη ζωή·
χάρη στη δικαιοσύνη σου,
βγάλε με από τη θλίψη.

¹² Απ' την αγάπη σου για μένα
θα εξολοθρέψεις τους εχθρούς μου
και θα εξοντώσεις όλους
που με θλίβουνε,
γιατί σου είμαι αφοσιωμένος.

Προσευχή του βασιλιά

144 [143] *Του Δαβίδ.*

Ευλογημένος να 'σαι, Κύριε,
εσύ, ο βράχος μου

τα χέρια μου γυμνάζεις
για τη μάχη,
τα δάχτυλά μου για τον πόλεμο.
2 Προστάτη μου κι οχυρώμά μου,
κάστρο μου κι ελευθερωτή μου,
ασπίδα μου, κοντά σου είμ' ασφαλής
σ' εμένα τους λαούς^{ρκη} θα υποτάξεις

3 Κύριε, τι είν' ο άνθρωπος
ώστε να τον φροντίζεις;
ο κάτοικος της γης
ώστε να νοιάζεσαι γι' αυτόν;

4 Ο άνθρωπος μοιάζει με πνοή
και σαν τη φευγαλέα σκιά
οι μέρες της ζωής του.

5 Κύριε, τα ουράνια σου χαμήλωσέ τα
και κατέβα·
άγγιξε τα βουνά
και θ' αναδώσουνε καπνό.

6 Στείλε αστραπές
και τους εχθρούς μου σκόρπισε·
ρίξε τα βέλη σου
σύγχυση να τους φέρεις.

7 Στείλε τη δύναμή σου από ψηλά,
γλίτωσέ με και σώσε με
απ' την πλημμύρα,
από την εξουσία των ξένων.

8 Που λέει το στόμα τους ψευτιές,
ακόμα κι όταν το δεξί τους χέρι
υψώνουνε για να ορκιστούν.

9 Για σένα, Θεέ, θα ψάλω
καινούρια ωδή.
Με άρπα δεκάχορδη
θα παίξω μουσική
για σένα,
10 που βοηθάς τους βασιλιάδες
να νικούν
και που γλιτώνεις το Δαβίδ,
το δούλο σου,
από κακή σπαθιά.

11 Γλίτωσέ με και σώσε με

από την εξουσία των ξένων,
που λέει το στόμα τους ψευτιές,
ακόμα κι όταν το δεξί τους χέρι
υψώνουνε για να ορκιστούν

12 Ας είναι οι γιοι μας σαν νιοφυτεμένα
δέντρα,
που από μικρά ολόισια ψηλώνουνε
χωρίς εμπόδια.
Ας είναι οι θυγατέρες μας ωραιές
και γερές,
καθώς οι σκαλιστές κολόνες
οπού κοσμούν τ' ανάκτορα.

13 Ας είν' οι αποθήκες μας
γεμάτες αγαθά κάθε λογής·
και σε χιλιάδες και μυριάδες
ας πληθαίνουν
τα πρόβατά μας στα βοσκοτόπια μας.

14 Ας είναι καρπερές οι αγελάδες μας,
χωρίς θανατικά κι αποβολές·
και θρηνωδίες ας μην ηχήσουν
στις πλατείες μας.

15 Μακάριος είν' ο λαός
που του συμβαίνουν όλ' αυτά!
Μακάριος είν' ο λαός,
που 'χει τον Κύριο Θεό του!

Η βασιλεία σου βασιλεία αιώνια

145 [144] *Ύμνος του Δαβίδ.*

Τα μεγαλεία σου θα πω, Θεέ μου, βασιλιά,
και τ' όνομά σου θα ευλογώ
παντοτινά κι αιώνια.
2 Την κάθε μέρα θα σ' ευλογώ,
και τ' όνομά σου θα εξυμνώ
παντοτινά κι αιώνια.
3 Μεγάλος είσαι, Κύριε,
κι άξιος πολύ να υμνεύσαι·
ανεξερεύνητη η μεγαλοσύνη σου!

4 Από γενιά σ' άλλη γενιά

^{ρκη}λαούς, σύμφωνα με πολλά εβρ χειρογραφα και μερικές παλιες μεταφράσεις (πρβλ Ψλ 18,48) Το εβρ έχει «το λαό μου»

- ας εξυμούν τα έργα σου,
τα κατορθώματά σου
ας κηρύττουν.
- ⁵ Το λαμπρό μεγαλείο
της δόξας σου ας πουν,
κι εγώ τ' αξιοθαύμαστα έργα σου
θα τα στοχάζομαι.
- ⁶ Ας λένε για την τρομερή σου δύναμη,
κι εγώ θα διηγούμαι τη μεγαλοσύνη σου.
- ⁷ Ας θυμούνται τα έργα σου της
καλοσύνης σου
κι ας εξυμούνε την πιστότητά σου.
- ⁸ «Ο Κύριος είναι μεγαλόψυχος και
σπλαχνικός·
έχει υπομονή κι αγάπη απέραντη.
- ⁹ Ο Κύριος είναι καλός για όλους·
είναι φιλεύσπλαχνος
για όλα του τα πλάσματα».
- ¹⁰ Όλα όσα έφτιαξες
θα σε υμνούνε, Κύριε,
και οι πιστοί σου
θα σ' ευχαριστούν.
- ¹¹ Θα λένε για τη δόξα της βασιλείας σου,
και τις υπέροχες σου πράξεις
θα διηγούνται.
- ¹² Για να γνωρίσουν στους ανθρώπους
την ισχύ σου,
και το ένδοξο μεγαλείο
της βασιλείας σου.
- ¹³ Η βασιλεία σου
βασιλεία αιώνια,
κι η εξουσία σου διαρκεί
σε όλες τις γενιές.
- Ο Κύριος είν' αξιόπιστος
σ' όλες τις υποσχέσεις του,
και σ' όλα του τα έργα είναι καλός.^{ρκθ}
- ¹⁴ Ο Κύριος δίνει στήριγμα
σ' όλους αυτούς που πέφτουνε·
και ξαναστήνει ορθούς
όλους εκείνους που λυγίζουν.
- ¹⁵ Όλοι σ' εσένα έχουν τα μάτια τους
στραμμένα,
κι εσύ τους δίνεις την τροφή τους
στην ώρα της.
- ¹⁶ Τα χέρια σου ανοίγεις
και την επιθυμία χορταίνεις
κάθε ζωντανού.
- ¹⁷ Δίκαιος είν' ο Κύριος
σε κάθε εκδήλωσή του,
και σ' όλα του τα έργα σπλαχνικός
- ¹⁸ Ο Κύριος είναι κοντά
σ' όλους που τον καλούνε,
σ' όλους που τον καλούνε
ειλικρινά.
- ¹⁹ Τους πόθους εκπληρώνει των πιστών του,
ακούει την κραυγή τους
και τους σώζει.
- ²⁰ Φυλάει ο Κύριος όλους
εκείνους που τον αγαπούν·
κι όλους τους ασεβείς
θα τους εξολοθρέψει.
- ²¹ Τον ύμνο του Κυρίου
θα πει το στόμα μου,
κι όλα τα πλάσματα θα ευλογούν
τ' άγιο του όνομα,
παντοτινά κι αιώνια.

Ο Κύριος προστάτης των ανίσχυρων

146 [145] *Αλληλούια! Αινείτε
τον Κύριο!

Ψυχή μου, δοξολόγησε τον Κύριο!

² Τον Κύριο θα δοξολογώ
σ' όλη μου τη ζωή·
ψαλμούς θα λέω στο Θεό μου
όσο θα υπάρχω.

³ Μην εμπιστεύεστε στους άρχοντες,
είναι μονάχα άνθρωποι
και δεν μπορούν να σώσουν.

⁴ Όταν φύγει απ' αυτούς το πνεύμα τους,
ξαναγυρίζουνε στο χώμα·

^{ρκθ} Ο Κύριος καλός Ο στ υπάρχει σε δύο εβρ χειρόγραφα και στη μεταφρ των Ο'

- κι αυτή την ίδια μέρα
τα σχέδιά τους χάνονται
- 5** Μακάριος ο άνθρωπος
που 'χει βοηθό του το Θεό του Ιακώβ
κι έχει στον Κύριο, το Θεό του,
την ελπίδα του.
- 6** Εκείνος έκανε τα ουράνια και τη γη,
τη θάλασσα και ό,τι βρίσκεται
εντός τους·
πάντα στις υποσχέσεις του
μένει πιστός.
- 7** Διεκδικεί το δίκιο
των κατατρεγμένων,
και σ' αυτούς που πεινούν δίνει
ψωμί.
- Ο Κύριος ελευθερώνει τους φυλακισμένους.
- 8** Ο Κύριος τα μάτια ανοίγει των τυφλών,
ο Κύριος σηκώνει ορθούς
τους κυρτωμένους·
ο Κύριος αγαπάει τους δικαίους.
- 9** Ο Κύριος προστατεύει αυτούς
που βρίσκονται μέσα στη χώρα ξένοι.
Τ' ορφανό και τη χήρα υποστηρίζει
αλλά τα σχεδια ματαιώνει των ασεβών.
- 10** Ο Κύριος θα βασιλεύει αιώνια,
ο Θεός σου, *Σιών,
από γενιά σ' άλλη γενιά!

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

**Η εξουσία του Θεού στη φύση
και στην Ιστορία**

147 [146-147] *Αλληλούια!

Αινείτε τον Κύριο!

Είναι καλό να ψάλλουμε
στο Θεό μας·

να τον υμνούμε όπως του πρέπει
είν' ευχάριστο!

2 Ο Κύριος ξαναχτίζει την *Ιερουσαλήμ,
τους διασκορπισμένους Ισραηλίτες
συγκεντρώνει.

3 Γιατρεύει αυτούς που συντριμμένη έχουν

καρδιά
και δένει τις πληγές τους.

4 Αυτός καθόρισε των αστεριών το πλήθος
και δίνει στο καθένα κι ένα όνομα.

5 Μεγάλος είν' ο Κύριός μας!
Μεγάλη η δύναμή του
κι απεριόριστη η *σοφία του.

6 Ο Κύριος υψώνει τους ταπεινούς,
και ταπεινώνει ως τη γη τους ασεβείς

7 Ψάλτε στον Κύριο
την ευχαριστία σας,
ύμνους τονίστε στο Θεό μας
με κιθάρα!

8 Σκεπάζει αυτός τους *ουρανοίς
με σύννεφα,
και για τη γη βροχή ετοιμάζει,
χορτάρι κάνει να βλαστήσει στα βουνά.

9 Δίνει στα ζώα την τροφή τους,
και στα νεογνά
του κόρακα, όταν κρίζουνε.

10 Αίσθηση δεν του κάνουν τ' άλογα
τα σφριγηλά
ούτ' ευχαρίστηση
οι γοργοπόδαροι άντρες.

11 Μα αρέσουνε στον Κύριο
εκείνοι που τον σέβονται
κι ελπίζουν στο έλεός του.

12 Ύμνησε, Ιερουσαλήμ, τον Κύριο,
δόξασε το Θεό σου, *Σιών!

13 Γιατί αυτός ενίσχυσε
τους μοχλούς στις πύλες σου,
ευλόγησε τους γιους σου
που είν' εντός σου.

14 Αυτός ειρήνη εξασφαλίζει
στο έδαφός σου,
και σε χορταίνει απ' τον καρπό
του πιο καλού σταριού.

15 Αυτός στέλνει στη γη το πρόσταγμά του,
ο λόγος του τρέχει γοργά.

16 Δίνει το χιόνι

καθώς του μαλλιού τις τούφες·
σαν να 'ταν στάχτη την πάχνη
τη σκορπά.

¹⁷ Ρίχνει χαλάζι σαν λιθάρια,
στέλνει την παγωνιά, που ούτ' ένας
να την αντέξει δεν μπορεί.

¹⁸ Στέλνει το λόγο του
κι ο πάγος λιώνει·
φυσάει η πνοή του
και τρέχουν τα νερά.

¹⁹ Το λόγο του αναγγέλλει
στον Ιακώβ,
τα διατάγματά του και τις αποφάσεις
του
στον *Ισραήλ.

²⁰ Δεν έκανε το ίδιο σε κανένα απ' τ' άλλα
έθνη·
εκείνα διόλου δε γνωρίζουν
τις αποφάσεις του.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

Αινείτε τον Κύριο στον ουρανό και στη γη

148 *Αλληλούια! Αινείτε τον Κύριο!

Αινείτε τον Κύριο απ' τους *ουρανοίς,
αινείτε τον στα ύψη!

² Αυτόν αινείτε
όλοι του οι *άγγελοι,
αινείτε τον όλες του οι ουράνιες
*δυνάμεις!

³ Αυτόν αινείτε
ο ήλιος κι η σελήνη,
αινείτε τον
όλα τ' άστρα τα φωτεινά!

⁴ Αινείτε τον
οι ουρανοί των ουρανών,
και τα νερά
που 'ναι πιο πάνω απ' τα ουράνια!

⁵ Την ύπαρξη ας αινούνε του Κυρίου,
γιατί αυτός το πρόσταξε
και γίνανε.

⁶ Τα στέριωσε για πάντα,
για αιώνια,
έδωσε νόμο
και δε θα τον παραβούν.

⁷ Αινείτε τον Κύριο
απ' τη γη,
θάλασσα, κήτη κι όλοι οι βυθοί!

⁸ Φωτιά και χαλάζι,
χιόνι κι ομίχλη,
ανεμοθύελλα,
εσείς που εκτελείτε τις προσταγές του!

⁹ Βουνά κι όλα τα υψώματα,
δέντρα σπρωφόρα
κι όλοι οι *κέδροι.

¹⁰ Αγρια ζώα κι όλα τα ήμερα,
όλα όσα έρπετε κι όσα πετάτε!

¹¹ Βασιλιάδες της γης
κι όλοι οι λαοί·
άρχοντες, και της γης
οι κυβερνήτες όλοι!

¹² Κοπέλες, παλικάρια,
γέροντες και παιδιά μαζί!

¹³ Τ' όνομα του Κυρίου ας αινούν,
γιατί μονάχα η ύπαρξή του υπερέχει
η *δόξα του κυριαρχεί σε γη
και ουρανό!

¹⁴ Το κύρος του λαού του εξύψωσε·
ώστε να τον υμνούν όλοι οι πιστοί του,
όλος ο λαός του *Ισραήλ,
που 'ναι δικός του και αγαπημένος του.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

Η τιμή που ανήκει στους πιστούς

149 *Αλληλούια! Αινείτε τον Κύριο!

Ψάλτε στον Κύριο τραγουδί νέο·
υμνήστε τον μες στων πιστών
τη σύναξη!

² Ας χαίρεται ο *Ισραήλ
για το δημιουργό του,
ας νιώθουν για το βασιλιά τους

αγαλλίαση
 οι κάτοικοι της *Σιών!
 3 Το όνομά του ας αινοούν
 με κυκλικό χορό
 με τύμπανο και με κιθάρα
 ας τον υμνούνε!
 4 Γιατί ο Κύριος
 με το λαό του ευφραίνεται,
 τιμάει τους ταπεινούς
 καθώς τους σώζει.
 5 Ας αλαλάζουν οι πιστοί
 μέσα στο θρίαμβο!
 Στο στρώμα τους χαρούμενοι ας ψάλλουν!
 6 Ας έχουνε στο στόμα τους τον ύμνο
 του Θεού
 κι αμφίστομα σπαθιά
 στα χέρια τους!
 7 Για να πάρουν εκδίκηση απ' τους
 ειδωλολάτρες,
 και ανταπόδοση απ' τους λαούς·
 8 τους βασιλιάδες τους ν'
 αλυσοδέσουν,
 και στα δεσμά να βάλουν
 τους ηγεμόνες τους.
 9 Να εκτελέσουν εναντίον τους
 την καταδίκη απ' το Θεό,
 όπως είναι γραμμένη.
 Αυτή η τιμή ανήκει σ' όλους
 τους πιστούς του.

Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

Αινείτε τον Κύριο!

150 *Αλληλούια! Αινείτε τον Κύριο!

Αινείτε το Θεό
 μέσα στον άγιο του *ναό!
 Αινείτε τον μες στο *στερέωμα
 που λάμπει η δύναμή του!
 2 Αυτόν αινείτε
 για τις μεγαλοσύνες του,
 αινείτε τον
 για το άπειρο που έχει μεγαλείο.
 3 Αυτόν αινείτε
 με της σάλπιγγας τους ήχους,
 αινείτε τον με λαούτο και κιθάρα!
 4 Αυτόν αινείτε
 με το τύμπανο και με τον κυκλικό χορό,
 αινείτε τον
 με έγχορδα και με φλογέρα!
 5 Αυτόν αινείτε
 με τα κρόταλα τα ηχηρά,
 αινείτε τον
 με κύμβαλα που αλαλάζουν.
 6 Καθετί που ανασαίνει ας αινεί τον Κύριο!
 Αινείτε τον Κύριο! Αλληλούια!

Εισαγωγή

Η σχέση της ανθρώπινης δυστυχίας προς τη θεία δικαιοσύνη συνιστά ένα πρόβλημα που απασχολεί τη θρησκευτική σκέψη όλων των εποχών. Μια προσέγγιση του προβλήματος αυτού επιχειρείται στο βιβλίο "Ιώβ". Σύμφωνα με τις πληροφορίες του βιβλίου, ο Ιώβ ήταν ένας ευσεβής άνθρωπος με πολλά παιδιά και μεγάλη περιουσία, ο οποίος χάνει τα πάντα (πλούτη, παιδιά, υγεία), αλλά παραμένει πιστός στο θεό και τελικά ευτυχεί και πάλι. Για το χώρο και το χρόνο που έζησε δεν υπάρχουν σαφή στοιχεία. Χαρακτηρίζεται ως "Ανατολίτης" (1,3), ο οποίος ζούσε στη χώρα Ουζ (1,1). Η ακριβής θέση της χώρας αυτής είναι άγνωστη, αλλά "Ανατολίτες" ονόμαζαν οι Ισραηλίτες τους πληθυσμούς που κατοικούσαν ανατολικά του ποταμού Ιορδάνη, οπότε η πατρίδα του Ιώβ θα πρέπει να αναζητηθεί σε κάποια περιοχή της Συρίας, της Εδώμ ή της Αραβίας.

Η χριστιανική παράδοση κατατάσσει το βιβλίο "Ιώβ" στην ομάδα "Ποιητικά - Διδακτικά Βιβλία" της Παλαιάς Διαθήκης. Η θέση του όμως μέσα στην ομάδα ποικίλλει, τόσο στα διάφορα χειρόγραφα της μετάφρασης των Εβδομήκοντα όσο και στους συνοδικούς και πατερικούς καταλόγους. Η ιουδαϊκή παράδοση κατατάσσει το έργο στην ομάδα "Αγιόγραφα" της Εβραϊκής Βίβλου, δεύτερο στη σειρά μετά το βιβλίο "Ψαλμοί".

Κεντρικό θέμα του βιβλίου "Ιώβ" αποτελεί το πρόβλημα της θεοδικίας. Ο συγγραφέας επιχειρεί με το έργο του να βρει μια απάντηση στο ερώτημα: "Γιατί ο δίκαιος άνθρωπος δυστυχεί στη ζωή;" Το βιβλίο αρχίζει με μian αφήγηση σε πεζό λόγο που επέχει θέση εισαγωγής (κεφ. 1-2) και στην οποία περιγράφεται η αρχική ευτυχία του Ιώβ, η αμφισβήτηση της ευσεβείας του από το σατανά και η δυστυχία που την επακολούθησε. Ακολουθεί το κυρίως μέρος που είναι γραμμένο σε ποιητικό λόγο (3,1-42,6). Πρόκειται για ένα διδακτικό ποίημα που έχει ως περιεχόμενο τη συζήτηση του Ιώβ με τους τρεις φίλους του, οι οποίοι επιχειρούν να ερμηνεύσουν τη δυστυχία του στηριζόμενοι στην κυρίαρχη αντίληψη της εποχής ότι τα δεινά του ανθρώπου είναι ποινή για κάποια αμαρτία του. Ο Ιώβ υπεραμύνεται της αθωότητάς του και η συζήτηση, που διεξάγεται σε τρεις κύκλους, καταλήγει σε αδιέξοδο. Στο σημείο αυτό παρεμβαίνει ένας τέταρτος φίλος, ο οποίος θεωρεί επίσης ότι τα δεινά οφείλονται σε κάποια αμαρτία, δεν συνιστούν όμως ποινή, αλλά έχουν παιδαγωγικό χαρακτήρα. Την όλη συζήτηση κλείνει η παρέμβαση του Θεού, ο οποίος, χωρίς να προσφέρει μian άμεση απάντηση στο ερώτημα, παραπέμπει τον Ιώβ στο θαύμα και τα μυστήρια της δημιουργίας και τον αναγκάζει να ομολογήσει την αδυναμία του στο να συλλάβει σε όλη

του την έκταση και να εξιχνιάσει τον τρόπο διακυβέρνησης του κόσμου από το Θεό. Το έργο ολοκληρώνεται με ένα σύντομο επίλογο (42,7-17), στον οποίο περιγράφεται η αποκατάσταση του Ιώβ σε ευτυχία μεγαλύτερη από εκείνη που είχε πριν από τη δοκιμασία του.

Η απάντηση του Θεού προς τον Ιώβ επιβεβαιώνει ότι το πρόβλημα της σχέσης του κακού προς τη θεία δικαιοσύνη παραμένει για τις δυνατότητες της ανθρώπινης λογικής άλυτο. Αντί της παραδοσιακής διδασκαλίας του ιουδαϊσμού της εποχής περί άμεσης ανταπόδοσης των πράξεων του ανθρώπου από το Θεό, ο άνθρωπος οφείλει να γνωρίσει τα όριά του ως δημιουργήμα και να αναγνωρίσει την παντοδυναμία του Θεού, προς τον οποίο πρέπει να προσβλέπει με εμπιστοσύνη.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η δοκιμασία της πίστης του Ιώβ:	1,1–2,13
2. Ο Ιώβ και οι τρεις φίλοι του:	3,1–31,40
3,1-26: Ο θρήνος του Ιώβ	
4,1–14,22: Πρώτος κύκλος της συζήτησης	
15,1–21,34: Δεύτερος κύκλος της συζήτησης	
22,1–27,23: Τρίτος κύκλος της συζήτησης	
28,1-28: Ύμνος στη σοφία	
29,1–31,40: Επίκληση από τον Ιώβ της παρέμβασης του Θεού	
3. Η παρέμβαση του τέταρτου φίλου:	32,1–37,24
4. Η παρέμβαση του Θεού:	38,1–42,6
5. Η αποκατάσταση του Ιώβ:	42,7-17

Η ευσέβεια του Ιώβ δοκιμάζεται

1 Στην Αουσιτίδα^α ζούσε κάποτε ένας άνθρωπος που ονομαζόταν Ιώβ. Ο άνθρωπος αυτός ήταν δίκαιος και τέλειος· σεβόταν το Θεό και αποστρεφόταν το κακό. ²Είχε αποκτήσει επτά γιους και τρεις θυγατέρες. ³Είχε επίσης περιουσία επτά χιλιάδες γιδόπρόβατα, τρεις χιλιάδες καμήλες, πεντακόσια ζευγάρια βόδια, πεντακόσια γαϊδούρια, καθώς και πλήθος υπηρέτες. Ήταν ο πλουσιότερος άνθρωπος απ' όλους που κατοικούσαν στην Ανατολή.

⁴Οι γιοι του συνήθιζαν να πηγαίνουν ο ένας στο σπίτι του άλλου όπου έδιναν συμπόσια, καθέννας με τη σειρά του. Έστελναν και καλούσαν και τις τρεις αδερφές τους να φάνε και να πιουν μαζί τους. ⁵Κάθε φορά που τέλειωναν τα συμπόσια, τους καλούσε ο Ιώβ και τους εξάγνιζε. Ξυπνούσε τότε νωρίς το πρωί και πρόσφερε από ένα *ολοκαύτωμα για τον καθένα τους. «Ίσως τα παιδιά μου αμάχησαν», σκεφτόταν, «ίσως ασέβησαν με τη σκέψη τους στο Θεό».

⁶Μια μέρα που ήρθαν τα ουράνια *όντα να παρουσιαστούν μπροστά στον Κύριο, ήρθε ανάμεσά τους κι ο *σατανάς. ⁷Ο Κύριος τον ρώτησε: «Από πού έρχεσαι εσύ;» Κι εκείνος απάντησε: «Περιπλανήθηκα πάνω σ' όλη τη γη και την περιδιάβηκα».

⁸Ο Κύριος του είπε: «Πρόσεξες το *δούλο μου, τον Ιώβ; Δεν υπάρχει άλλος σαν αυτόν πάνω στη γη· είναι άνθρωπος ακέραιος κι ευθύς με σεβεται κι αποστρέφεται το κακό».

⁹Ο σατανάς του απάντησε: «Μήπως με το αζημίωτο σε σεβεται ο Ιώβ; ¹⁰Πάντα τον προστάτευες, αυτόν και το σπίτι του και όλα τα υπάρχοντά του. Ευλόγησες τα έργα του και πληθύνανε τα κοπάδια του στη χώρα. ¹¹Κάνε, όμως, πως αγγίζεις τα υπάρχοντά του και να δεις αν δημόσια δεν σε βλαστημήσει!».

¹²Είπε τότε ο Κύριος στο σατανά: «Ορίστε, σου παραδίδω όλα τα υπάρχοντά του· μόνο πάνω στον ίδιο να μην απλώσεις χέρι». Κι ο σατανάς έφυγε από τη σύναξη του Θεού.

¹³Μια μέρα που οι γιοι και οι κόρες του Ιώβ έτρωγαν κι έπιναν στο σπίτι του μεγαλύτερου αδερφού τους, ¹⁴φτάνει στον Ιώβ ένας αγγελιοφόρος και του λέει: «Εκεί που τα βόδια όργωναν και τα γαϊδούρια έβοσκαν κοντά τους, ¹⁵όρμησαν Σαβαίοι^β ληστές και τα άρπαξαν! Σκότωσαν τους δούλους σου με τα ξίφη τους και μονάχα εγώ κατάφερα να γλιτώσω, για να σου φέρω τα νέα».

¹⁶Ενώ αυτός ακόμα μιλούσε, έρχεται άλλος αγγελιοφόρος και του λέει: «Φωτιά έπεσε απ' τον ουρανό κι έκαψε τα πρόβατα και τους δούλους σου! Τα 'κανε όλα στάχτη και μονάχα εγώ κατάφερα να γλιτώσω για να σου φέρω τα νέα».

¹⁷Ενώ αυτός ακόμα μιλούσε, έρχεται κι άλλος και του λέει: «Τρεις ομάδες Ύαλδαίων^γ ρίχτηκαν στις καμήλες και τις άρπαξαν! Σκότωσαν τους δούλους σου με τα ξίφη τους και μονάχα εγώ κατάφερα να γλιτώσω για να σου φέρω τα νέα».

¹⁸Ενώ και αυτός μιλούσε ακόμη, έρχεται κι άλλος αγγελιοφόρος και λέει: «Οι γιοι σου

^αΑουσιτίδα, ή Ουζ. Χώρα που πρέπει να βρισκόταν πάνω από την περιοχή των Εδωμιτών, ΝΑ της Νεκράς Θάλασσας (βλ. Θρ 4,21) ^βΣαβαίοι. Νομαδες ληστες, που πιθανώς προερχονταν απο τα νοτια της Αραβίας ^γΥαλδαίοι. Νομαδες της ερήμου, που πιθανως προερχονταν απο τα ΒΔ της Αραβιας

1,1 1ep 25,20 Θρ 4,21 Ιεζ 14,14 20 Ιακ 5,11 1,6 2,1 Α' Βασ 22,19-22 Ψλ 103,19-21 Απ 5,11 Ζαχ 3,1-2 Απ 12,9-10 1,9 Ψλ 73,13 1,11 2,5 1,16 Β' Βασ 1,10-14 Ψλ 78,48 Λκ 9,54-55

και οι θυγατέρες σου έτρωγαν κι έπιναν στο σπίτι του μεγαλύτερου αδερφού τους.
 19 Ξαφνικά φύσηξε άνεμος δυνατός από την άλλη άκρη της ερήμου, χτύπησε το σπίτι από παντού και το γκρέμισε! Τα παιδιά πλακώθηκαν στα ερείπια και σκοτώθηκαν και μόνο εγώ κατάφερα να γλιτώσω για να σου φέρω τα νέα».

20 Τότε σηκώθηκε ο Ιώβ και ξέσκισε το μανδύα του· ξύρισε το κεφάλι του κι έπεσε καταγής.^δ Προσκυνούσε²¹ κι έλεγε:

«Γυμνός απ' την κοιλιά βγήκα
 της μάνας μου,
 γυμνός και θα γυρίσω πίσω
 στη μάνα γη.

Ο Κύριος όλα τα 'δωσε,
 ο Κύριος και τα πήρε πίσω·
 Ευλογημένο να 'ναι τ' όνομά του!»

22 Έτσι, παρ' όλες αυτές τις συμφορές, ο Ιώβ δεν αμάρτησε και δεν ξεστόμισε τίποτα το ανάρμοστο ενάντια στο Θεό.

Ο Ιώβ δοκιμάζεται περισσότερο

2 Μια μέρα που τα ουράνια *όντα ήρθαν να παρουσιαστούν μπροστά στον Κύριο, ήρθε κι ο *σατανάς ανάμεσά τους. ² Ο Κύριος τον ρώτησε: «Από πού έρχεσαι εσύ;» Κι εκείνος του απάντησε: «Περιπλανήθηκα πάνω σ' όλη τη γη και την περιδιάβηκα».

³ Ο Κύριος του είπε: «Πρόσεξε το *δούλο μου, τον Ιώβ; Δεν υπάρχει άλλος σαν αυτόν πάνω στη γη· είναι άνθρωπος ακέραιος, ευθύς, με σέβεται και αποστρέφεται το κακό. Παραμένει σταθερός στην ακεραιότητά του κι άδικα εσύ με παρακίνησες να τον καταστρέψω χωρίς κανένα λόγο».

⁴ «Δεν έκανε δα κι άσχημη δοσοληψία!»^ε απάντησε ο σατανάς. «Όλα όσα έχει ο άνθρωπος τα δίνει για το πεσί του. ⁵ Κάνε, λοιπόν, πως αγγίζεις το ίδιο του το σώμα και να δεις αν δημόσια δεν σε βλαστημήσει!».

⁶ Είπε τότε ο Κύριος στο σατανά: «Ορίστε,

σου τον παραδίνω· μόνο να μην πειράξεις τη ζωή του».

⁷ Ο σατανάς έφυγε από τη σύναξη του Θεού κι έκανε να γεμίσει ο Ιώβ πληγές, από την κορυφή ως τα νύχια. ⁸ Τότε ο Ιώβ πήγε και κάθησε μέσα στις στάχτες και χρησιμοποίησε ένα κομμάτι κεραμίδι για να ξύνεται.

⁹ Η γυναίκα του του έλεγε: «Ακόμα επιμένεις στην ευσεβείά σου; Βλαστήμα το Θεό και πέθανε!» ¹⁰ Εκείνος όμως της απαντούσε: «Μιλάς σαν ανόητη! Μόνο τα καλά θα δεχόμαστε απ' το Θεό; Δεν πρέπει να δεχτούμε και τα άσχημα;»

Επίσκεψη των φίλων του Ιώβ

¹¹ Ο Ιώβ είχε τρεις φίλους: Τον Ελιφάζ τον Θαιμανίτη, το Βιλδάδ τον Σουχίτη και τον Σωφάρ τον Νααμαθίτη. Όταν, λοιπόν, αυτοί οι φίλοι του έμαθαν τη μεγάλη συμφορά που βρήκε τον Ιώβ, ήρθαν καθένας από τον τόπο του και συμφώνησαν να τον επισκεφθούν για να του συμπαρασταθούν και να τον παρηγορήσουν. ¹² Καθώς όμως τον είδαν από μακριά δεν τον αναγνώρισαν και ξέσπασαν σε κλάμα γοερό. Ξέσκισαν τα ρούχα τους και σκόρπισαν χώμα στον αέρα και πάνω στα κεφάλια τους. ¹³ Έπειτα κάθισαν μαζί του καταγής εφτά μερόνυχτα. Κανένας τους δεν του μιλούσε, γιατί έβλεπαν πόσο μεγάλος ήταν ο πόνος του.

Ο Ιώβ θρηνεί για τη γέννησή του

3 ¹⁻² Τελικά ο Ιώβ άνοιξε το στόμα του κι άρχισε μ' αυτά τα λόγια να καταριέται τη μέρα που γεννήθηκε:

³ Άς ήταν να χαθεί η μέρα που γεννήθηκα
 κι η νύχτα που είδε

τη στιγμή της σύλληψής μου!

⁴ Η μέρα εκείνη να γενεί σκοτάδι!

Να μην τη θυμηθεί ποτέ

εκεί ψηλά ο Θεός

^δ Εκδηλώσεις απόγνωσης και ταπεινώσης. Βλ και υποσ εις Γεν 37,29. ^ε Το εβρ έχει κατά λ «Δέρμα αντί δερμάτων» Παλια παροιμία, που σημαίνει «για να παρεις θα δώσεις». ^ζ Βλ υποσ εις κεφ 1,20

- και ποτέ πια το φως
πάνω της να μη λάμψει.
- 5 Να τη διεκδικήσει πάλι το σκοτάδι·
να τη σκεπάζουν μαύρα σύννεφα
κι η έκλειψη του ήλιου ας την τρομάζει
- 6 Τη νύχτα εκείνη, το σκοτάδι να την
καταπιεί·
να μη λογαριαστεί
στον χρόνο τα μερόνυχτα
ούτε μες στον *μηνών τους αριθμούς.
- 7 Η νύχτα εκείνη ας μην είναι γόνιμη
κι ας μην τη διαπεράσει
χαρμόσυνη κραυγή.
- 8 Να την καταραστούν οι μάγοι που 'χουνε
τη δύναμη
τις μέρες να τις καθαριούνται,
αυτοί που άφοβα μπορούν
να ξεσηκώνουν τον *Λεβιάθαν.
- 9 Ας μη λάμψουν τ' αστέρια της αυγής της
κι ας περιμένει μάτια το φως·
ποτέ της να μη δει το γλυκοχάραμα.
- 10 Γιατί τις πύλες να μην κλείσει
της κοιλιάς της μάνας μου,
για να μη δουν τα μάτια μου
τη θλίψη;
- 11 Γιατί να μην πεθάνω στην κοιλιά
της μάνας μου;
Γιατί τουλάχιστον δε χάθηκα στις γέννας
τη στιγμή;
- 12 Γιατί βρεθήκαν γόνατα να με δεχτούν,
μαστοί για να θηλάσω;
- 13 Θα 'μωνα τώρα ήσυχος στον τάφο μου·
θα κοιμόμουν και θ' αναπαυόμωνα
14 αντάμα με τους βασιλιάδες
και με τους άρχοντες της γης,
που βάζανε για χάρη τους να χτίζουν
πυραμίδες.^ζ
- 15 Θα ήμουν με τους ηγεμόνες που είχαν
άφθονο χρυσάφι,
που με ασήμι γέμισαν
τους νεκρικούς θαλάμους τους.
- 16 Ή πάλι σαν καταχωμένο έκτρωμα
δε θα υπήρχα·

- καθώς τα βρέφη που δεν είδανε το φως
- 17 Στον τάφο οι ασεβείς παύουν να κάνουν
το κακό·
εκεί βρίσκουν κι οι κουρασμένοι
ανάπαυση.
- 18 Βρίσκουν την ησυχία τους και οι
δεσμώτες,
χωρίς ν' ακούνε των φυλάκων
τις φωνές.
- 19 Εκεί αντάμα βρίσκονται κι ο άσημος
κι ο ξακουστός,
κι ο δούλος είναι ελεύθερος
από τον κύριό του.
- 20 Γιατί να συνεχίζει ο κουρασμένος
να βλέπει της ζωής το φως;
Γιατί σε μάκρος να τραβά
η ζωή των πικραμένων;
- 21 Καρτερούν το θάνατο
κι αυτός δεν έρχεται
και τον γυρεύουν πιότερο
κι από κρυμμένο θησαυρό.
- 22 Θα 'ταν πανευτυχείς, θα 'ταν πασίχαροι
αν βρίσκαν έναν τάφο.
- 23 Γιατί να ζει ο άνθρωπος
που στα τυφλά βαδίζει,
που σ' αδιέξοδο
τον έχει φέρει ο Θεός;
- 24 Έχω τροφή τους στεναγμούς
και σαν νερό ξεχύνονται οι κραυγές μου·
25 εκείνο που φοβόμωνα με χτύπησε·
κι εκείνο που με τρόμαζε, με βρήκε
- 26 Δεν έχω ειρήνη ούτ' ησυχία
ούτ' ανάπαυση·
μονάχα ταραχή.

Ο Ελιφάζ επιπλήττει τον Ιώβ

4 Τότε πήρε το λόγο ο Ελιφάζ ο Θαμανίτης και είπε:

- 2 Αν σου μιλήσω, μήπως σε λυπήσω;
Ύστερα απ' όσα είπες,
δεν το αντέχω να σιωπήω!
- 3 Εσύ νουθέτησες πολλούς

^ζνα χτίζουν πυραμίδες Το εβρ έχει κατα λ «να οικοδομουν ερειπια» Η ερμηνεία της φρ είναι αβεβαία

- και χέρια ασθενικά δυνάμωσες.
 4 Τα λόγια σου στήριζαν
 εκείνους που σκοντάφταν,
 και τόνωναν τα γόνατα που λύγιζαν.
 5 Μα τώρα που ήρθε η σειρά σου,
 εσύ δειλιάζεις!
 Οι συμφορές σ' αγγίξανε και τρόμαξες
 6 Η ευσέβειά σου δεν σου δίνει στήριγμα;
 και η άμεμπτη ζωή σου
 δεν σου προσθέτει ελπίδα;
 7 Μήπως θυμάσαι κάποιον αθώο που να
 χάθηκε,
 ή κάποιους τίμιους
 που να εξολοθρευτήκαν;
 8 Εγώ το 'χω παρατηρήσει:
 όσοι καλλιεργούν την αδικία
 και σπέρνουνε τη συμφορά,
 αυτοί αδικία και συμφορά θερίζουν.
 9 Σαν την ανεμοθύελλα ο Θεός
 τους καταστρέφει,
 τους αφανίζει με τη φοβερή του οργή.
 10 Είν' η φωνή τους σαν του λιονταριού
 το βρυχηθμό,
 αλλά ο Θεός τα δόντια τους συντριβει.
 11 Πεθαίνουν όπως το λιοντάρι,
 όταν δε βρίσκει πια τροφή
 και τα μικρά του διασκορπίζονται.

Σύγκριση με τον ανόητο θνητό

- 12 Κάποτε έφτασε σ' εμένα ένα
 μήνυμα στα κρυφά,
 ένα ελαφρό του ψίθυρο συγκράτησε
 τ' αυτό μου,
 13 τη νύχτα μέσα στ' όνειρο,
 που οι λογισμοί μπερδεύονται
 κι ο λήθαργος θανατερά τυλίγει
 τους ανθρώπους.
 14 Φρίκη και τρόμος με κυρίεψε
 κι έτρεμε όλο το κορμί μου.
 15 Φύσημα αγνό από το πρόσωπό μου
 πέρασε,
 μ' έκανε σύγκορπο ν' ανατριχιάσω.

- 16 Στάθηκε μπρος μου μια μορφή,
 που δεν μπορούσα να την καθορίσω
 κι ύστερα από μικρή σιωπή άκουσα
 τη φωνή της:
 17 «Τάχα είναι δίκαιος ο θνητός μπρος
 στο Θεό;
 Είναι άμεμπτος ο άνθρωπος μπρος
 στο δημιουργό του,
 18 Αφού ο Θεός δεν εμπιστεύεται
 ούτε και τους 'αγγέλους του
 και βρίσκει σφάλματα ακόμα
 και σ' εκείνους,
 19 πόσο μάλλον σ' αυτά τα χωματένια
 πλάσματα,
 που προέρχονται από τη γη
 και που μπορούν να πατηθούν
 σαν τα σκουλήκια,
 20 που μέσα σε μια μέρα μπορούν
 ν' αφανιστούν,
 για πάντα να χαθούν,
 χωρίς κανείς να το προσέξει!
 21 Ο Θεός δίνει τέλος στη ζωή τους·
 πεθαίνουν και δεν ξέρουνε το πως».

- 5** Και⁷ τώρα φώναξε! Να δούμε ποιος
 θα σου απαντήσει;
 Σε ποιον απ' τους 'αγγέλους
 θα στραφείς;
 2 Η οργή τον καταστρέφει τον ανόητο,
 τον άμαλο το πάθος
 τον σκοτώνει.
 3 Βέβαια είδα ανόητους να ζουν στη
 σιγυριά,
 μα ξαφνικά το σπίτι τους
 γκρεμίστηκε.
 4 Χάνουνε τα παιδιά τους κάθε στήριγμα
 κι εξουθενώνονται μπροστά στους
 δικαστές,
 χωρίς κανείς να τα βοηθήσει.
 5 Όσα ο ανόητος θέρισε,
 τα τρώνε οι πεινασμένοι·
 παίρνουν ακόμα κι όσα είχανε

⁷Οι στ 1-5 σε άλλες μετ αριθμούνται ως 4,22-26

4,7 ψλ 34,20-21 Πρμ 12,21 Σειρ 2,10 Β· Πε 2,9 4,8 Πρμ 22,8 Σειρ 7,3 Ωσ 8,7 4,12-15 33,15- 18 Γεν 15,12 4,17 9,2 15,14 25,4 32,2 35,2 40,8 Α· Βασ 8,46 ψλ 14,3 143,2 Πρμ 20,9 Ρωμ 3,10-12 4,18 15,15 4,20 ψλ 90,5-6 5,3-5 20,10 Πρμ 13,22

μέσα στ' αγκάθια κρύψει
χυμάνε στ' αγαθά του άπληστοι

Προσφυγή στο Θεό

- 6 Το κακό δεν φυτρώνει από το χώμα,
ούτε βλασταίνει ο θάνατος απ' τη γη·
7 μα ο άνθρωπος δημιουργεί
τον πόνο του,^θ
όπως δημιουργεί η φωτιά τις σπίθες,
που στα ψηλά πηδάνε
- 8 Εγώ στη θέση σου στον Κύριο θ'
απευθυνόμουν
και την υπόθεσή μου στο Θεό
θα την ανέθετα.
- 9 Είναι τα έργα του μεγάλα κι ανεξιχνίαστα
κι είν' αναρίθμητα τα θαύματά του.
- 10 Αυτός στέλνει βροχή στη γη
και με νερό ποτίζει τα χωράφια,
11 τους ταπεινούς υψώνει
και στους θλιμμένους δίνει τη χαρά
- 12 Τα σχέδια των πανούργων ματαιώνει
και στην αποτυχία οδηγεί τα έργα τους
- 13 Κάνει να πιάνονται οι σοφοί
μέσα στις πανουργίες τους,
και ν' ανατρέπονται όσα οι ραδιούργοι
λογαριάζουν.
- 14 Μεσ στο καταμεσήμερο τους δίνει
τέτοια τύφλωση,
που ψηλαφώντας να βαδίζουν,
σαν να 'ταν μαύρη νύχτα.
- 15 Γλιτώνει τον αδύνατο απ' τις
συκοφαντίες τους
κι από των ισχυρών τα χέρια
- 16 Έτσι αποκτά ο αδύνατος ελπίδα,
και του άδικου το στόμα
κλείνεται.
- 17 Μακάριος ο άνθρωπος που ο Κύριος
τον παιδαγωγεί
να μην καταφρονείς, λοιπόν,
του Παντοδύναμου τη νουθεσία.
- 18 Γιατί αυτός πληγώνει,
αλλά και δένει την πληγή,

- χτυπάει, αλλά τα χέρια του γιατρούουν
- 19 Από την κάθε δυστυχία θα σε σώσει
όποτε κι αν αυτή σε βρει,
κι ούτε κακό κανένα θα σ' αγγίξει
- 20 Στην πείνα, θα σε σώσει από το θάνατο·
στον πόλεμο, από το χτύπημα
του ξίφους.
- 21 Θα 'σαι προφυλαγμένος απ'
της γλώσσας το μαστίγιο
κι άφοβος, όταν πλησιάζει
η καταστροφή.
- 22 Τον όλεθρο θα τον χλευάσεις
και την πείνα,
και τα θεριά της γης
δε θα τα φοβηθείς.
- 23 Ως και των χωραφιών οι πέτρες
θα συμμαχήσουνε μαζί σου,
κι ειρήνη θα 'χεις με του κάμπου
τα θηρία.
- 24 Θα νιώσεις πως με ειρήνη ζεις
κάτω από τη σκηνή σου·
κι όταν πηγαίνεις να κοιτάξεις
τα λειβάδια σου,
δε θα σου λείπει ούτ' ένα ζωντανό
- 25 Θα δεις ν' αυξάνουν οι απόγονοί σου,
και να πληθαίνουν τα βλαστάρια σου
σαν το χορτάρι του αγρού.
- 26 Και θα μπεις μες στον τάφο σε βαθιά
γεράματα,
όπως οι θημωνιές που τις στοιβάζουν
στον καιρό τους.
- 27 Βλέπεις, εμείς αυτά βαθιά τα
μελετήσαμε
κι είναι έτσι όπως σου τα λέμε.
Προσεχτικά άκουσέ τα κι επωφελήσου
απ' αυτά.

Ο Ιώβ κατακρίνει τους φίλους του

6 Ο Ιώβ απάντησε:

- 2 Αχ, να μπορούσε η οδύνη μου να
ζυγιστεί

^θμα ο άνθρωπος πονο του Απόδοση με αλλαγμένο φωνηεντισμο Το εβρ έχει κατά λ «ο άνθρωπος γεννηθηκε για τον πόνο»

5,7 Γεν 3,16-19 5,9 9,10 Ψλ 40,6 5,11 Α' Σαμ 2,7-8 5,12-13 37,24 Α' Κορ 3,19 5,14 Ησ 59,9-10 Γεν 19,11 5,17 Δτ 8,5 Ψλ 94,12 119 71 Πρμ 3,11-12 Εβρ 12,5-6 Απ 3,19 5,18 Δτ 32,39 Ωσ 6,1 5,20 Ψλ 33,19

- κι όλες μου οι συμφορές μαζί
στη ζυγαριά να μπουέει!
- ³Θα 'τανε πιο βαριές κι από
της θάλασσας την άμμο·
γι' αυτό κι είναι τα λόγια μου
απερίσκεπτα.
- ⁴Του Παντοδύναμου τα βέλη υπάρχουν
μέσα μου
και το φαρμάκι τους
έχει το πνεύμα μου ταράξει·
οι τρόμοι με περικυκλώνουν του Θεού.
- ⁵Γαιδούρι δεν φωνάζει
που 'χει τη χλόη δίπλα του
ούτε μουγκρίζει ταύρος
πλάι στο ξερό χορτάρι του.
- ⁶Αλλά πώς το άνοστο κι' ανάλατο φαί
να φαγωθεί;
Και σαν ποια να 'χει νοστιμιά
τ' ωμό του αυγού τ' ασπράδι;
- ⁷Καθώς τ' αηδιαστικά ετούτα φαγητά,
έτσι είναι και τα βάσανά μου αφόρητα.
- ⁸Ας ήταν να 'χε η προσευχή μου
απόκριση,
να μου 'δινε ο Θεός αυτό που του
γυρεύω:
- ⁹Αν αποφάσιζε οριστικά να μ' εξοντώσει
το χέρι του ν' απλώσει
και το νήμα μου να κόψει της ζωής,
¹⁰τότε θα 'χα τουλάχιστον ετούτη
την παρηγοριά,
και θα πήδουσα από χαρά μες στα
δεινά
που μου 'δωσε να υποφέρω:
Πως δεν αθέτησα ποτέ μου
του Άγιου Θεού τις προσταγές.
- ¹¹Ποια δύναμη έχω να μπορεί να με
κρατήσει στη ζωή;
Μα και για ποιο σκοπό να ζω,
όταν δεν έχω ελπίδα;
- ¹²Μήπως την αντοχή έχω του βράχου,
ή μήπως από μέταλλο είν' οι σάρκες
μου;
- ¹³Κανένα στήριγμα μέσα μου
δεν υπάρχει·
κι έχει μακριά μου φύγει κάθε βοήθεια.
- ¹⁴Ο απελπισμένος έχει ανάγκη από
φίλους σπλαχνικούς,
το σέβας του για να μη χάσει
στον Παντοδύναμο.
- ¹⁵Οι φίλοι μου όμως με ξεγέλασαν
καθώς τ' απατηλά ποτάμια,
καθώς οι χείμαρροι που η κοίτη τους
στεγνώνει
όταν δε βρέχει πια.
- ¹⁶Όταν οι πάγοι και τα χιόνια λιώνουν
την άνοιξη,
ρέματα κατεβάζουν θολωμένα.
- ¹⁷Μα με τις ζέστες του καλοκαιριού
στερεύουνε·
στην πύρα του ήλιου η κοίτη τους
μένει στεγνή.
- ¹⁸Την κοίτη ακολουθώντας
των χειμάρρων
τα караβάνια βγαίνουν απ' το δρόμο
τους
ανοίγονται στην έρημο και χάνονται
- ¹⁹Τα караβάνια απ' την Ταϊμά
για τους χειμάρρους αγναντεύουνε
οι ταξιδιώτες από τη *Σαβά
σ' αυτούς ελπίζουν.
- ²⁰Αλλά απογοητεύονται
κάθε φορά που μάταια φτάνουν
ως εκεί.
- ²¹Έτσι είσαστε κι εσείς για μένα τώρα
τη συμφορά μου την είδατε και φρίξατε.
- ²²Μήπως σας είπα κάτι να μου δώσετε
ή να δωροδοκήσετε για χάρη μου
κανέναν
- ²³ή να με σώσετε απ' τα χέρια του εχθρού
ή να μ' εξαγοράσετε από τα χέρια
των τυράννων;
- ²⁴Διδάξτε με, λοιπόν, κι εγώ σωπαίνω·
δειξτε μου σε τι έσφαλα.
- ²⁵Απ' τα ειλικρινή σας λόγια
έτοιμος είμαι να πεισθώ!
Μα εσείς μου λέτε κατηγορίες
τέτοιες που δε με πείθουνε,
γιατί δεν είν' αληθινές.

26 Σκοπεύετε να κατακρίνετε τα λόγια μου;
Μα όσα ο απελπισμένος λέει
είναι του ανέμου λόγια.
27 Εσείς θα φτάνετε να βάλετε στον κλήρο
ένα ορφανό,
και να πουλήσετε τον ίδιο σας το φίλο
28 Κοιτάξτε με κατάματα,
ψέματα δε σας λέω.
29 Πάψτε πια τώρα να με αδικείτε!
Σας ξαναλέω: σταματήστε!
Το δίκιο μου είναι ολοφάνερο!
30 Δεν είναι άδικα αυτά που λέει
η γλώσσα μου·
το στόμα μου μιλάει
μόνο για συμφορές.

Ο Ιώβ παραπονείται στο Θεό

7 Τάχα του ανθρώπου η ζωή πάνω στη γη
δεν είναι μια υποχρεωτική θητεία;
Οι μέρες του δεν είναι μέρες μισθωτού;
2 Ο δούλος λαχταρά λίγη σκιά,
ο κάθε εργάτης το μισθό του περιμένει.
3 Έτσι κι εγώ μήνες και μήνες
πέρασα δίχως νύχμα,
νύχτες ατέλειωτες
γεμάτες πόνο.
4 Πλαγιάζω για να κοιμηθώ και σκέφτομαι
πότε να σηκωθώ·
κι η νύχτα δεν τελειώνει·
ως την αυγή στριφογυρνάω άπνοος
5 Σκουλήκια και κατάξερους πληγές
σκεπάζουνε το σώμα μου·
το δέρμα μου σκίζεται και πυορροεί.
6 Οι μέρες μου τρέχουν πιο γρήγορα
κι απ' τη σαίτα του αργαλειού·
φεύγουν και χάνονται χωρίς καμιά
ελπίδα.
7 Θυμήσου, Κύριε, πως η ζωή μου
είναι μονάχα μια πνοή,
τα μάτια μου δεν πρόκειται
να ξαναδούν την ευτυχία.

8 Τα μάτια που με βλέπανε δε θα με
ξαναδούν.
τα μάτια σου θα με ζητούν,
μα εγώ δε θα υπάρχω.
9 Όπως το σύννεφο σκορπάει και χάνεται,
έτσι κι όποιος στον *άδη κατεβαίνει
δεν ανεβαίνει πια·
10 σπίτι του δεν ξανάρχεται
κι ο τόπος του δεν τον αναγνωρίζει.
11 Λοιπόν δε θα κρατήσω
κι άλλο κλειστό το στόμα μου·
μεσ' απ' την αγωνία της καρδιάς μου
θα μιλήσω,
μεσ' απ' την πίκρα της ψυχής μου
θα παραπονεθώ.
12 Τι είμ' εγώ; Θάλασσα ή κήτος
θαλασσινό
και μου 'βαλες φρουρά;¹
13 Εκεί που λέω πως θα μ' ανακουφίσει
το κρεβάτι μου
και πως το στρώμα μου τον πόνο μου
θα τον πραινεί,
14 εσύ με εφιάλτες με φοβίζεις
και με τρομάζεις με οράματα.
15 Έτσι έχω προτιμότερο τον
απαγχονισμό,
καλύτερο το θάνατο παρά τον πόνο.
16 Απαύδησα! Δεν πρόκειται να ζήσω εγώ
αιώνια.
Παράτησέ με! Μια πνοή είν' η ζωή μου
όλη κι όλη.
17 Τι είναι ο άνθρωπος
που τόσο να τον λογαριάζεις
και τόση να του δίνεις προσοχή;
18 Κάθε πρωί να σκύβεις πάνω του
και να τον δοκιμάζεις
κάθε στιγμή;
19 Πότε θα σταματήσεις να με
παρακολουθείς,
και θα μ' αφήσεις να καταπιώ
το σάλιο μου;

¹Πιθανώς η παρομοίωση του Ιωβ αναφέρεται σε αρχαίες παραδόσεις της ανατολής περί δημιουργίας, κατά τις οποίες ο δημιουργός θεός, αφού νίκησε τη Θάλασσα και το θαλασσιο Κήτος τα έβαλε στη φυλακή για να μην ξανακανουν κακό (πρβλ κεφ 38,8-11 Ησ 27,1 Ψλ 74,13)

7,1 14,1 Σειρ 40,1 7,2 Λευ 19,13 7,6 9,25 Ησ 38,12 7,7 14,2 Ψλ 78,39 7,9-10 10,21 14,12 Σολ 2,1-5 Ιακ 4,14 7,11 10,1 7,12 9 13 7,15 3,21 7,17 Ψλ 8,5 144,3 7,19 14,6 33,11 Ψλ 139,1-12

²⁰ Αν έσφαλα χωρίς να το γνωρίζω,
 εσένα σε τι σ' έβλαψα, το φύλακα
 του ανθρώπου;
 Γιατί μ' έβαλες στόχο σου;
 Τόσο σου είμαι βάρος;
²¹ Την αμαρτία μου να συγχωρήσεις δεν
 μπορείς;
 την ανομία μου να σβήσεις;
 Αφού σε λίγο θα πλαγιάζω μες στο χώμα
 κι αν με γυρεύεις, δε θα υπάρχω πια.

**Ο Βιλαδάβ βεβαιώνει για τη δικαιοσύνη
 του Θεού**

8 Τότε είπε ο Βιλαδάβ ο Σουχίτης:
² Ως πότε έτσι θα μιλάς
 και θα 'ναι τα λεγόμενά σου
 δίχως νόημα;
³ Μήπως το δίκιο το αντιστρέφει ο Θεός,
 Μήπως στρεβλώνει ο Παντοδύναμος
 τη δικαιοσύνη,
⁴ Αν τα παιδιά σου αμάρτησαν ενώπιόν
 του,
 τους έκανε να υποστούνε
 τις συνέπειες.
⁵ Αλλά αν εσύ προσφύγεις στο Θεό
 και δεηθείς στον Παντοδύναμο,
⁶ αν είσαι καθαρός και τίμιος,
 σίγουρα τότε θα νοιαστεί για σένα
 και θ' αποκαταστήσει αντάξια
 το σπίτι σου.
⁷ Η αρχική σου ευημερία
 θα σου φανεί πολύ μικρή
 μπρος στην πολύ μεγάλη που σου
 μέλλεται.
⁸ Ρώτησε τις προηγούμενες γενιές
 και πρόσεξε την πείρα
 των προγόνων τους.
⁹ Εμείς είμαστε χτεσινόι
 και τίποτα δεν ξέρουμε
 πάνω στη γη σαν τη σκιά περνά
 η ζωή μας.
¹⁰ Αυτοί όμως θα σε διδάξουν και
 θα σου μιλήσουν·

από την πείρα τους θ' αντλήσουνε
 τα λόγια τους.
¹¹ Μπορεί έξω απ' τους βάλτους
 να βλαστήσει ο πάπυρος,
 Μπορεί χωρίς νερό
 να μεγαλώσει το καλάμι;
¹² Ενώ είν' ακόμα πάνω στον ανθό του
 και πριν να 'ρθεί ο καιρός του
 να το κόψουνε,
 χωρίς νερό ξεραίνεται
 πριν από κάθε άλλο χορτάρι.
¹³ Έτσι συμβαίνει και σ' εκείνους όλους
 που το Θεό ξεχνούν·
 και χάνεται του ασεβή η ελπίδα.
¹⁴ Η σιγουριά του είναι μια λεπτή κλωστή,
 είν' η ελπίδα του ιστός αράχνης
¹⁵ Αν σπριχτεί ο ασεβής στο νήμα
 της αράχνης
 να τον κρατήσει δεν μπορεί
 κι αν γαντζωθεί απάνω του
 εκείνο δεν θ' αντέξει.
¹⁶ Να τον, ο ασεβής, στον ήλιο αντίκρου,
 όλο χυμούς,
 μέσα στον κήπο απλώνει τα κλαδιά του
¹⁷ Τυλίγονται στις πέτρες πάνω οι
 ρίζες του
 και βρίσκει στήριγμα ανάμεσα
 στους βράχους.
¹⁸ Μ' αν τον απομακρύνουν απ' τον
 τόπο του,
 κανείς δε θα μπορεί να πει
 πού ήταν φυτεμένος.
¹⁹ Τέτοια είν' η μοίρα καθώς βλέπεις,
 του ασεβή·
 κι εκεί στη θέση του άλλοι
 θα βλαστήσουν.
²⁰ Μα δε θ' αφήσει ο Θεός
 ποτέ τον ευσεβή,
 ενώ βοήθεια στους κακούς
 δεν πρόκειται να δώσει.
²¹ Θα φέρει ο Θεός ξανά
 το γέλιο, Ιώβ, στα χείλη σου!
 Το στόμα σου θα το γεμίσει

κραυγές χαράς.

²² Αυτοί όμως που σε μισούν
θα καταντροπιαστούν·
κι η κατοικία των ασεβών
αύριο θα χαθεί.

Αδυναμία του Ιώβ ν' απαντήσει στο Θεό

9 Ο Ιώβ αποκρίθηκε·

² Πώς έτσι έχουν τα πράγματα
καλά το ξέρω.

Μα πώς μπορεί ένας άνθρωπος
να δικαιωθεί μπρος στο Θεό;

³ Αν κάποιος θα 'θελε μ' αυτόν
ν' αντιδικήσει,
δε θα μπορούσε να του απαντήσει
στις χίλιες ούτε μια φορά.

⁴ Είν' ο Θεός σοφός στο νου
κι έχει μεγάλη δύναμη·
ποιος θα του πάει ενάντια και δε
θα ζημιωθεί;

⁵ Ξάφνου, χωρίς να το 'χει πει,
μετατοπίζει τα βουνά·
και πάνω στο θυμό του τ'
αναποδογυρίζει.

⁶ Κουνάει τη γη απ' τον τόπο της
και τρέμουν τα στηρίγματά της.

⁷ Δίνει στον ήλιο προσαγή, κι αυτός
δεν ανατέλλει·
τ' αστέρια τα κλειδώνει
και δεν τ' αφήνει να φανούν.

⁸ Αυτός μονάχος του τον ουρανό τεντώνει
και περπατάει πάνω
στα κύματα της θάλασσας.

⁹ Έφτιαξε τη Μεγάλη Άρκτο, τον Ωρίωνα,
τις Γλειάδες και του νότου
τους αστερισμούς.

¹⁰ Κάνει μεγάλα έργα κι ανεξιχνίαστα
και θαύματα αναρίθμητα.

¹¹ Περνάει πλάι μου ο Θεός και δεν
τον βλέπω,
με προσπερνάει δίχως να

τον αισθανθώ.

¹² Παίρνει ό,τι θέλει,
ποιος μπορεί να τον 'μποδίσει;
Ποιος θα τολμήσει να του πει.
«Ε, τι κάνεις εκεί;»

¹³ Ο Θεός το θυμό του δεν τον συγκρατεί
στα πόδια του στέκουν σκυμμένοι
της *Ραάβ οι ακόλουθοι

¹⁴ Πώς, λοιπόν, θα μπορούσα εγώ
να του απαντήσω;
Ποια να διαλέξω λόγια να του αντιταχώ;

¹⁵ Έχω δίκιο, μα δεν μπορώ
να το απαιτήσω.
Πώς να παρακαλέσω να μου δείξει έλεος,
αυτός που έχει ήδη αποφασίσει
την καταδίκη μου;

¹⁶ Ακόμα κι αν δεχότανε μαζί μου
να διαλεχθεί
μπορώ να πιστέψω πως θα με άκουγε;

¹⁷ Αυτός με τον ανεμοστρόβιλο
με συντρίβει,
και δίχως λόγο
μού πληθαίνει τις πληγές·
¹⁸ αναπνοή να πάρω δε μ' αφήνει,
με πίκρες μού γεμίζει τη ζωή.

¹⁹ Στη δύναμη να καταφύγω;
Αυτός είναι ο δυνατότερος!
Να καταφύγω στη δικαιοσύνη;
Ποιος θα θελήσει

να με καλέσει στο δικαστήριο;
²⁰ Είμαι αθώος, είμαι δίκαιος
μα ό,τι κι αν πω
μοιάζει να μ' ενοχοποιεί, να με
καταδικάζει.

²¹⁻²² Είμαι αθώος! Και τι μ' αυτό;
Για μένα πια δεν έχει σημασία,
για τούτο και μιλώ
Κι αν ήτανε να διακινδυνεύσω τη ζωή μου,
όσο κι αν έχω δίκιο
αυτό δε με βοηθά.

Είτε αθώο είτ' ένοχο,
ο Θεός θα μ' αφανίσει.

²³ Όταν μια μάλιστα θανατική ξεσπάει

8,22 Πρμ 14,11 **9,2-4** 13,18 40,3-5 **9,5-6** Ιεζ 38,20 Ησ 13,13 **9,7** Ησ 13,10 Ιλ 2,10 Αμ 5,8 **9,8** Ψλ 104,2 Ησ 40,22 Μτ 14,25 **9,9** 38,31-32 Αμ 5,8 **9,10** 5,9 **9,11** 35,14 Εξ 33,18-23 **9,12** Εκ 8,4 Σολ 12,12 **9,13** 7,12 26,12 Ψλ 89,11 Ησ 51,9 **9,14** Εκ 6 10 **9,16** 9,19 32-33

άξαφνα,
αυτός γελάει με την αμηχανία
των αθώων.
24 Τη γη παρέδωσε στον ασεβών τα χέρια
και τύφλωσε τους δικαστές,
το δίκιο να μην μπορούν να το δουν.
Αν όλ' αυτά δεν είν' απ' το Θεό,
τότε από ποιον είναι;

25 Τρέχουν οι μέρες μου
κι από δρομέα γοργότερα.
Φεύγουν· δε φέρνουν τίποτα καλό.
26 Γλιστρούν σαν βάρκες από πάπυρο,
ελαφρές,
σαν τον αητό που ορμάει
πάνω στη λεία του.
27 Προσπαθώ να ξεχάσω την οδύνη μου,
να διώξω του προσώπου μου
το *πένθος
για να μοιάζω χαρούμενος.
28 Όμως, τα βάσανά μου συλλογιέμαι
και τρομάζω·
γιατί το ξέρω πως δεν πρόκειται
γι' αθώο ο Θεός να με παραδεχτεί.
29 Λοιπόν με θέλει να 'μαι ένοχος·
τότε γιατί μάταια να κοπιάζω
αθώς να αποδειχτώ;
30 Κι αν με νερό πλυθώ από χιόνι,
κι αν μ' αλισίβα καθαρίσω τα χέρια μου,
31 αυτός θα με βουτήξει μες στη λάσπη,
έτσι που και τα ίδια μου τα ρούχα
να με σιχαθούν.

32 Αχ, αν ήταν άνθρωπος ο Θεός, όπως
εγώ,
για να του απαντήσω
και ν' αντιδικήσουμε!
33 Τουλάχιστον αν υπήρχε ανάμεσά μας
διαιτητής,
το χέρι του να βάλει πάνω
και στους δύο μας^α
και να μας κρίνει!
34 Τότε πια θα 'παυε ο Θεός να με χτυπά
και δε θα τον φοβόμουν,

35 θα του μιλούσα θαρρετά.
Μα στην περίπτωση μου,
αυτός κρατάει την εξουσία
κι εγώ είμαι μόνος με το δίκιο μου.

Παράπονο του Ιώβ για την κατάστασή του

10 Σιχάθηκα τη ζωή μου·
και το παράπονό μου δε διατάζω
να το πω,
μεσ' απ' την πίκρα της ψυχής μου
να μιλήσω.
2 Λέω στο Θεό: «Μη με καταδικάσεις!
Δείξε μου, για ποιο πράγμα με
κατηγορείς,
3 Υπάρχει λόγος να με βασανίζεις;
Να 'χεις στην καταφρόνια το έργο
που δημιούργησες
και να ευνοείς τα σχέδια των ασεβών;
4 Ανθρώπινα είν' τα μάτια σου;
Βλέπεις κι εσύ καθώς οι άνθρωποι
βλέπουν;
5 Είν' η ζωή σου σαν του ανθρώπου
λιγοστή,
τα χρόνια σου σαν τα δικά του χρόνια,
6 και ψάχνεις συνεχώς
να βρεις την ανομία μου,
και ερευνάς ν' ανακαλύψεις
κάθε μου αμαρτία;
7 Αφού καλά το ξέρεις πως δεν είμαι
ένοχος
και πως κανένας δεν μπορεί
από τα χέρια σου να με γλιτώσει.
8» Τα χέρια τα δικά σου με σχημάτισαν
και μ' έπλασαν·
και τώρα αυτά τα ίδια σου τα χέρια
ζητάνε να με καταστρέψουν;
9 Θυμήσου, σε παρακαλώ, πως από χώμα
μ' έπλασες·
και τώρα θέλεις πάλι να με κάνεις
χώμα;
10 Καθώς το γάλα μ' έχυσες,
και με σχημάτισες έτσι όπως πήζουν

^α Έτσι δηλώνονταν η εξουσία που είχε ο δικαστής πάνω και στους δύο αντιδίκους

το τυρί.

- 11 Με ύφανες με κόκαλα και τένοντες
και μ' έντυσες με σάρκα και με δέρμα
12 Ζωή μου χάρισες και σταθερή αγάπη,
και στη ζωή με κράτησε η φροντίδα
σου.
13 Μα τώρα ξέρω τι σχεδίαζες για μένα
και τι κρυφά λογάριαζες:
14 Αν αμαρτήσω, να με πιάσεις
και να μη συγχωρήσεις
την παρανομία μου.
15 Αλίμονό μου αν είμαι ένοχος!
Κι αν είμαι αθώος πάλι δεν τολμώ
να υψώσω το κεφάλι.
Ταλαίπωρος εγώ
και κατατροπιασμένος!
16 Αν κάνω να σηκώσω το κεφάλι,
σαν το λιοντάρι με κυνηγάς
και με συνθλίβεις
με την περισσευούμενή σου δύναμη.
17 Έχεις πάντα εναντίον μου καινούριους
μάρτυρες,
η οργή σου πάνω μου ολοένα και
πληθαίνει
μου επιτίθεσαι με νέες συμφορές.

- 18 »Γιατί απ' τη μήτρα μ' άφησες να βγω;
Θα πέθαινα και δε θα μ' είχε δει
ανθρώπου μάτι.
19 Θα 'τανε σαν να μην υπήρξα,
κι απ' τη κοιλιά στον τάφο μου
θα 'χα μεταφερθεί.
20 Λίγη μού μένει πια ζωή.
Πάρε από μένα τις ταλαιπωρίες
κι άσε με λίγη ανάπαυση να βρω,
21 πριν πάω εκεί απ' όπου πια δε θα
γυρίσω,
σου σκοταδιού τη χώρα
και της σκιάς,
22 στη χώρα όπου βαθύτατο σκοτάδι
βασιλεύει και σύγχυση,
όπου ακόμα και το φως
είναι σαν το σκοτάδι!»

Ο Σωφάρ κατηγορεί τον Ιώβ

- 11** Τότε μίλησε ο Σωφάρ, ο Νααμαθίτης.
2 Αυτός ο χειμαρρος των λόγων
θα μείνει αναπάντητος;
Όταν μιλάει κανείς πολύ
θα πει πως έχει δίκιο;
3 Λες πως οι φλυαρίες σου
θα μας αποστομώσουν;
Πώς μπορείς τάχα να χλευάζεις
χωρίς επίπληξη καμιά;
4 Είπες ότι σωστά είναι τα λόγια σου
και πως είσαι άμεμπτος
ενώπιον του Θεού.
5 Αχ! Και ναμίλαγε ο Θεός ο ίδιος
και ν' άνοιγε τα χείλη του
για να σου απαντήσει όπως σου
πρέπει!
6 Για να σου φανερώσει της *σοφίας
τα μυστικά
αυτά που είναι πολύ βαθιά
για τη δική μας γνώση.
Τότε θα καταλάβαινες
πως παραβλέπει ο Θεός πολλά
απ' τ' ανομήματά σου.
7 Θαρρείς ότι μπορείς τα βάθη να νοήσεις
του Θεού,
τα μυστικά να εξιχνιάσεις
του Παντοδύναμου;
8 Είναι ψηλότερα κι από τον ουρανό
σαν τι μπορείς να κάνεις;
Και πιο βαθιά από τον *άδη
να μάθεις τι μπορείς;
9 Σ' έκταση ξεπερνούν τη γη,
κι είναι πλατύτερα, απ' τη θάλασσα.
10 Αν ο Θεός περάσει και συλλάβει
κάποιον,
και τονε φέρει μπρος στο δικαστήριο,
ποιος μπορεί να του αντισταθεί;
11 Εκείνος που καλά γνωρίζει τους
πανούργους
δε θα μπορούσε να διακρίνει
το δόλο τους;

¹² Μα ο ανόητος, σοφός να γίνει δεν μπορεί·
όπως δεν γίνεται ένα άγριο γαϊδουράκι
ήμερο να γεννηθεί.^β

¹³ Στρέψε, Ιώβ, την καρδιά σου στο Θεό
και παρακλητικά σ' αυτόν
τα χέρια σου άπλωσέ τα.

¹⁴ Πρώτα όμως απ' την ανομία καθάρισ' τα
και μην αφήσεις την αδικία
άλλο στο σπίτι σου να μένει.

¹⁵ Τότε χωρίς καμιά ενοχή θα τον κοιτάς
στα μάτια το Θεό·
θα είσαι ακλόνητος
και δίχως διόλου φόβο.

¹⁶ Τότε θα λησμονήσεις την ταλαιπωρία
σου·

θα 'ναι στη μνήμη σου
όπως τα νερά,
που κύλησαν και φύγαν.

¹⁷ Θα γίνει φωτεινότερη η ζωή σου
κι από τη λάμψη του μεσημεριού,
κι οι σκοτεινές της ώρες θα 'ναι
σαν τη λαμπρότητα του πρωινού.

¹⁸ Θα ζεις με ασφάλεια,
με μια καινούρια ελπίδα·
ακόμα και ταπεινωμένος
θα μπορείς ήσυχος να κοιμάσαι.

¹⁹ Θα πέφτεις για ν' αναπαυτείς
και δε θα 'ναι κανείς
να σε τρομάξει·

απεναντίας, την εύνοιά σου,
πολλοί θα τη ζητούν.

²⁰ Όμως οι ασεβείς θα κουραστούν,
μάταια γυρεύοντας βοήθεια·
η μόνη τους ελπίδα θα 'ναι ο θάνατος.

Ο Ιώβ μιλάει για τη δύναμη και τη σοφία του Θεού

12 Ο Ιώβ απάντησε.

² Είσαστε, αλήθεια, πολύ έξυπνοι!

Όταν εσείς πεθάνετε θα λείψει
κι η *σοφία.

³ Αλλά κι εγώ έχω σύνεση όπως κι εσείς,
δεν είμαι διόλου κατώτερός σας
ετούτα όλα που είπατε
ποιος τάχα δεν τα ξέρει,

⁴ Έγινε ο περιγέλως των φίλων μου, εγώ
που άλλοτε παρακαλούσα το Θεό
κι εκείνος μου απαντούσε

Περιγέλως ο δικαίος κι ο άμεμπτος!

⁵ Ο ευτυχισμένος σκέφτεται
πως στο δυστυχισμένο
ταιριάζει η περιφρόνηση

Να σπρώξει δεν διατάζει
εκείνον που τα πόδια του δεν
τον βαστούν!

⁶ Αλλά στα σπίτια των ληστών καλά
περνούν,
κι είναι ασφαλείς αυτοί,
που το Θεό εξοργίζουν·
κατάφεραν στη διάθεσή τους να 'χουν
το Θεό!

⁷ Ωστόσο ρώτησε τα ζώα,
θα σε διδάξουν·
ρώτησε τα πουλιά
και θα σου πουν·

⁸ Μίλα στη γη
και θα σου δώσει μάθημα·
της θάλασσας τα ψάρια
θα σου διηγηθούνε

⁹ Ποιο απ' όλα αυτά δεν ξέρει
πως το 'πλασε το χέρι του Θεού;

¹⁰ Στο χέρι του είναι η ζωή
κάθε πλάσματος ζωντανού,
και κάθε ανθρώπου η πνοή προέρχεται
απ' αυτόν.

¹¹ Το αυτί διακρίνει τις κουβέντες,
όπως καταλαβαίνει ο ουρανίσκος
τη γεύση της τροφής.

¹² Λένε πως βρίσκεις στους γερόντους

^β Ο στ 12 στα εβρ είναι ασαφής και η μετ αβεβαία Το αγριο γαϊδουρακι θεωρειτο σύμβολο ατιθασής συμπεριφοράς λογω του χαρακτήρος του

11,13 Εξ 9,29 Ψλ 88,10 Α΄ Βασ 8,38-39 11,15 22,26 11,17 Ησ 9,1 42,16 58,8 Ψλ 97,11 11,18-19 Ψλ 4,9 11,20 3,21 12,3 13,2 Β΄ Κορ 11,5-6 12,4 17,6 30,1 Ψλ 22,8 Μτ 27,39-44 12,6 21, 7 Ψλ 73,3-12 Ιερ 12,1-2 12,7 38,39-39,30 Μτ 6,26-30 12,10 34,14-15 Γεν 2,7 Πραξ 17,25 12,12 8,8-10

- τη σοφία,
 στους ηλικιωμένους σύνεση.
- 13 Μα στο Θεό ανήκει όλη η σοφία
 κι όλη η σύνεση,
 κι ακόμα έχει τη δύναμη και ξέρει
 να ενεργεί.
- 14 Ό,τι αυτός γκρεμίζει
 δεν ξαναχτίζεται·
 κι όποιοι κλείσει στη φυλακή
 δε θα ελευθερωθεί
- 15 Κρατάει τη βροχή, κι όλα ξεραίνονται·
 ελευθερώνει τα νερά
 και πλημμυρίζει η γη.
- 16 Δίκη του είν' η δύναμη και η σοφία·
 δικός του είναι κι εκείνος που
 πλανιέται
 κι εκείνος που πλανά.
- 17 Αυτός κάνει τους πρόκριτους
 να περπατούν ξιπόλητοι,
 και τους κριτές απομωραίνει
- 18 Την εξουσία των βασιλιάδων καταλύει
 και στην αιχμαλωσία τούς οδηγεί.
- 19 Κάνει τους ιερείς να περπατούν
 ξιπόλητοι,
 και προκαλεί των ισχυρών την πτώση.
- 20 Παίρνει το λόγο απ' τους ρήτορες
 τους ικανούς
 κι από τους γέροντες τη σύνεση.
- 21 Ρίχνει την καταφρόνια πάνω στους
 άρχοντες
 και παίρνει από τους ισχυρούς την
 εξουσία.
- 22 Γυμνώνει τις *αβύσσους απ' τα σκότη
 τους
 κι ό,τι βρισκόταν στη σκιά
 στο φως το φέρνει.
- 23 Λαούς τούς ανυψώνει
 ή τους καταστρέφει·
 κάνει ένα έθνος ν' απλωθεί
 κι έπειτα να χαθεί.
- 24 Παίρνει τη φρόνηση από τους ηγεμόνες
 των λαών της γης,
 και τους αφήνει να περιπλανιούνται
 σε δίκως μονοπάτια ερημιάς,
 25 να ψηλαφούνε δίκως φως μες στο

σκοτάδι,
 και σαν τους μεθυσμένους να
 παραπατούν

Ο Ιώβ υποστηρίζει την ακεραιότητά του

- 13** Να, λοιπόν, που όλ' αυτά τα 'δαν
 τα μάτια μου
 τ' ακούσανε τ' αυτιά μου
 και τα κατάλαβα.
- 2 Όλα όσα εσείς ξέρετε, όμοια κι εγώ
 τα ξέρω·
 κατώτερος δεν είμ' εγώ από σας.
- 3 Εγώ όμως θέλω να μιλήσω στον
 Παντοδύναμο,
 να υπερασπιστώ τον εαυτό μου
 μπρος στο Θεό.
- 4 Αλλά εσείς με ψέματα
 την άγνοιά σας τη σκεπάζετε
 κι είσαστε όλοι σας ψευτογιατροί.
- 5 Μακάρι να σωπαίνατε!
 Τότε μπορεί και να σας παίρναν για
 *σοφούς.
- 6 Ακούστε λοιπόν τώρα την απολογία μου,
 στα λόγια μου δώστε την προσοχή σας
- 7 Θαρρείτε πως υπερασπίζετε το Θεό
 διαστρέφοντας τα πράγματα,
 και ψέματα για χάρη του θα πείτε;
- 8 Θα 'σαστε μεροληπτικοί γι' αυτόν,
 και θα του γίνετε συνήγοροι;
- 9 Θα σας έβγαине σε καλό αν σας
 διερευνούσε;
 Θα τον εξαπατούσατε, όπως κανείς
 εξαπατά έναν άνθρωπο;
- 10 Σίγουρα θα σας τιμωρήσει αυστηρά
 αν έστω και κρυφά μεροληπτείτε.
- 11 Δε σας τρομάζει η μεγαλοσύνη του;
 ο φόβος του δε σας ταραίζει;
- 12 Τα σοφά λόγια σας είναι καθώς
 η στάχτη·
 τα επιχειρήματά σας καταρρέουν
 σαν σκευή πήλινα.
- 13 Σωπάστε εσείς, λοιπόν, κι αφήστε με

να μιλήσω κι εγώ·
 κι ας πέσουν πάνω μου οι συνέπειες
 14 Ας γίνει ό,τι θέλει. Πρόθυμος είμ' εγώ
 να παίξω τη ζωή μου.
 15 Το μόνο πράγμα που μπορώ να ελπίζω
 απ' το Θεό,
 είναι ο θάνατός μου.
 Μα πριν πεθάνω,
 μπρος του θα υπερασπιστώ
 το δίκιο μου.
 16 Αυτό θα 'ναι για μένα η σωτηρία μου,
 γιατί κανένας άνομος δε θα τολμούσε
 μπροστά του να εμφανιστεί.
 17 Και τώρα, ακούστε όσα έχω να σας πω
 και δώστε προσοχή σ' αυτά
 που θα σας εξηγήσω.
 18 Έτοιμος είμαι την υπόθεσή μου
 να υπερασπιστώ·
 γιατί καλά το ξέρω πως έχω δίκιο.
 19 Ποιος είναι που θα μ' αποδείξει ένοχο;
 Τότ' εγώ θα σιωπάσω
 και το θάνατο θα δεχτώ.
 20 Μόνο δυο πράγματα παραχώρησέ μου,
 Θεέ μου,
 κι εγώ από μπροστά σου δε θα κρυφτώ.
 21 Πάρε το χέρι σου από πάνω μου,
 ο φόβος σου να μη με τρομάζει.
 22 Έπειτα, πάρε εσύ το λόγο
 κι εγώ θα σου αποκρίνομαι·
 ή εγώ να μιλήσω κι απάντησέ μου εσύ.
 23 Πόσες είν' οι ανομίες κι οι αμαρτίες μου;
 Τις παραβάσεις δειξε μου
 και τα κρίματά μου.
 24 Γιατί το πρόσωπό σου κρύβεις
 κι εχθρό σου με θαρρείς;
 25 Θες να τρομάξεις ένα φύλλο ανεμόδαρτο;
 θες να τα βάλεις μ' ένα άχυρο ξερό;
 26 Μου καταμαρτυρείς
 πικρές κατηγορίες
 και μου καταλογίζεις
 τις αμαρτίες της νιότης μου.
 27 Με περιορίζεις,

με παρακολουθείς όπου κι αν πάω,
 σημειώνεις ακόμα και τα ίχνη μου
 28 Καθώς το σάπιο ξύλο καταστρέφομαι,
 σαν ρούχο σκοροφαγωμένο.

Ο Ιώβ στοχάζεται τη συντομία της ζωής

14 Αδύναμος και βοήθητος γεννιέται
 ο άνθρωπος
 και λίγα χρόνια ζει
 γεμάτα στενοχώριες.
 2 Σαν το λουλούδι ανθίζει
 και έπειτα μαραίνεται·
 φεύγει και χάνεται σαν τη σκιά.
 3 Κι όλα αυτά Κύριε, εσύ, τα
 παρακολουθείς!
 Και με τραβάς σε δίκη να με κρίνεις!
 4 Αλλά εσύ πρέπει να το ξέρεις
 πως ο άνθρωπος είν' *ακάθαρτος.
 Και πως τίποτα *καθαρό
 δεν προέρχεται απ' αυτόν.
 5 Αφού οι μέρες του είναι μετρημένες,
 κι αριθμημένοι από σένα οι μήνες του,
 αφού του έβαλες όρια
 που να τα ξεπεράσει δεν μπορεί!
 6 Πάρε απ' αυτόν το βλέμμα σου
 για να μπορέσει να ησυχάσει,
 άσ' του αυτή την ελάχιστη χαρά μες
 στη ζωή.
 7 Ελπίδα έχει ακόμα κι ένα δέντρο
 όταν κοπεί,
 πως θα ξαναβλαστήσει
 και πως ποτέ δε θα του λείψουν
 οι τρυφεροί βλαστοί.
 8 Ακόμη κι αν η ρίζα του γεράσει μες
 στη γη
 και νεκρωθεί το κούτσουρο
 μέσα στο χώμα,
 9 μόλις νιώσει νερό, θ' αναβλαστήσει,
 και σαν το νιόφυτο θα βγάλει
 νέα κλαδιά.
 10 Μα ο άνθρωπος πεθαίνει,
 κι ετούτο είναι το τέλος του·
 όταν το πνεύμα του τ' αφήσει,

αυτός πού θα βρεθεί;

¹¹ Μπορεί μια μέρα τα νερά από τη λίμνη να χαθούνε, και να στερέψουν τα ποτάμια, να ξεραθούν.

¹² Αλλά ο άνθρωπος πεθαίνει και δεν ξανασηκώνεται.

Πιο εύκολο είν' ο ουρανός να εξαφανιστεί παρά ένας πεθαμένος να ξυπνήσει κι από τον ύπνο του να σηκωθεί.

¹³ Αχ, και να μ' έκρυβες στον *άδη, Κύριε, κι εκεί να μ' άφηνες κρυμμένον ώσπου ο θυμός σου να διαβεί, και να μου όριζες τη μέρα που θα με ξαναθυμηθείς.

¹⁴ Αλλά εκείνος που πεθαίνει, γίνεται να ξανάρθει στη ζωή; Όλες τις μέρες της ζωής μου θα υπέμενα τις συμφορές, αν έλπιζα πως θ' άλλαζα κατάσταση.

¹⁵ Θα με καλούσες, κι εγώ θα σου απαντούσα· και θα 'χες πόθο για να δεις, το πλάσμα σου.

¹⁶ Θα πρόσεχες το κάθε βήμα μου μα δε θα μου κατέγραφες τα κρίματα.

¹⁷ Αντίθετα· τις παραβάσεις μου μέσα σε σάκο θα τις σφράγιζες και θα μου σκέπαζες κάθε παρανομία.

¹⁸ Βουνά γκρεμίζονται και χάνονται βράχοι απ' τη θέση τους μετακινούνται,

¹⁹ τα νερά τρών' ακόμα και τις πέτρες· κι η μπόρα παρασέρνει τα χώματα της γης· παρόμοια καταστρέφεις του ανθρώπου την ελπίδα εσύ.

²⁰ Ρίχνεις τον άνθρωπο στη γη και χάνεται· την όψη του παραμορφώνεις με το θάνατο, τον διώχνεις μακριά

²¹ Αν τα παιδιά του τα τιμούν, αυτός δεν το μαθαίνει· αν τα καταφρονούν, αυτός δεν ξέρει τίποτα.

²² Μονάχα του κορμιού του την οδύνη αισθάνεται, μόνο γι' αυτόν τον ίδιο θλιβεται η ψυχή του.

Ο Ελιφάζ επιπλήττει τον Ιώβ

15 Τότε μίλησε ο Ελιφάζ, ο Θαιμανίτης.

² Γιατί ο σοφός με λόγια κούφια αποκρίνεται; γιατί να λέει κουβέντες του αέρα;

³ Γιατί ν' απολογείται με λόγια αταίριαστα και μ' ομιλίες ανώφελες;

⁴ Εσύ όπως πας υπονομεύεις την ευσέβεια και κάθε στοχασμό ευλαβικό τον καταστρέφεις.

⁵ Τα λόγια σου τα υπαγορεύει η ανομία σου κι ας βρίσκεις τόσες πονηριές την αμαρτία σου ν' αρνείσαι.

⁶ Τα ίδια σου τα λόγια σε καταδικάζουν, όχι εγώ· κι όλα όσα μαρτυρούν τα χείλη σου εις βάρος σου είναι.

⁷ Μην είσαι τάχα εσύ ο πρώτος που γεννήθηκε; ή μήπως πλάστηκες εσύ πρωτύτερα απ' τα όρη;

⁸ Μην τάχα πήρες μέρος στου Θεού τη διάσκηψη; μην έλαβες *σοφία να νιώθεις τα σχέδιά του,

⁹ Τι 'ναι που ξέρεις κι εμείς δεν το ξέρουμε;

σαν τι κατάλαβες εσύ που εμάς μας είναι ξένο;

¹⁰ Γέροντες είναι ανάμεσά μας ασπρομάλληδες, πριν από τον πατέρα σου

γεννημένοι.

- 11 Τόσο πολύ περιφρονείς τις παρηγορίες που ο Θεός σου στέλνει με τις φρόνιμες κουβέντες μας;
- 12 Γιατί με τόσο πάθος αντιδράς και στη ματιά σου καθρεφτίζεται η οργή σου,
- 13 όταν στρέφεις την πίκρα σου ενάντια στο Θεό, και χύνονται τα λόγια σου απ' το στόμα σου ποτάμι,
- 14 Θέλεις να υποστηρίξεις πως μπορεί άνθρωπος να βρεθεί που να 'ναι *καθαρός, άνθρωπος που να είναι δίκαιος;
- 15 Όταν δεν εμπιστεύεται κανέναν από τους *αγγέλους του όταν ακόμα κι οι *ουρανοί για κείνον καθαροί δεν είναι,
- 16 πόσο μάλλον ο βδελυρός και διεφθαρμένος άνθρωπος, που τόσο φυσικά την αδικία κάνει λες και νεράκι πίνει!
- 17 Θέλω, Ιώβ, να σε διδάξω, άκουσέ με! Θα σου εξιστορήσω αυτά που είδα,
- 18 εκείνα που μας μάθαν οι σοφοί, καθώς τα 'χανε πάρει απ' τους προγόνους τους και δεν τα κράτησαν κρυμμένα!
- 19 Σ' εκείνους αποκλειστικά η χώρα είχε δοθεί τότε που αλλοεθνής κανείς δεν είχε ανάμεσά τους εισχωρήσει να τους απομακρύνει απ' το Θεό:
- 20 Σ' όλη του τη ζωή ο καταπιεστής από το φόβο τρέμει, σαν σκέφτεται την τελευταία μέρα του.
- 21 Τρόμου φωνές μέσα στ' αυτιά του

- ηχούν·
κι ενώ έχει ειρήνη,
βλέπει να πέφτει πάνω του ο εξολοθρευτής.
- 22 Για να ξεφύγει απ' το σκοτάδι δεν το ελπίζει·
βλέπει κιόλας το ξίφος πάνω από το κεφάλι του να κρέμεται
- 23 Βλέπει το σώμα του να γίνεται του γυπαετού τροφή,¹⁹
ξέρει πως είναι έτοιμος για την καταστροφή.
Του σκοταδιού η μέρα ^{1δ}
τον παραλύει,
²⁴ η θλίψη κι η αγωνία τον τρομάζουν.
Πάνω του ορμούν καθώς ο βασιλιάς που είν' έτοιμος για μάχη.
- 25 Αυτή είν' η μοίρα του ανθρώπου που τη γροθιά του υψώνει στο Θεό και προκαλεί τον Παντοδύναμο.
- 26 Ορμάει σκληροτράχηλος ενάντια στο Θεό
προφυλαγμένος πίσω απ' τη βαριά, μεγάλη ασπίδα του.
- 27 Στο πρόσωπό του φαίνεται η υγεία κι όλο το σώμα του γεμάτο είναι σφρίγος.
- 28 Σπίτια που να κατοικηθούν δεν έπρεπε, αυτός τα κατοικεί·
πόλες που έπρεπε να μείνουν ερειπία,
αυτός τις ξαναχτίζει·
και δε φοβάται την *κατάρρα που 'χουν απάνω τους.
Έτσι ενάντια στο Θεό πηγαίνεις και την οργή του προκαλεις.
- 29 Ό,τι κατέχει αυτός ο άνθρωπος δε διαρκεί πολύ·
πάνω σ' αυτή τη γη ποτέ δε θα πλουτίσει.
- 30 Από τον σκοτεινό δε θα ξεφύγει

¹⁹Βλέπει τροφή, το πιθανότερο κείμενο Το εβρ έχει «Περιπλανιέται και γυρνευει το ψωμί του, αλλα πού να τό βρει.» ^{1δ}είναι μέρα, κατα τους Ο· Το εβρ έχει «μέσα στο χέρι του του σκοταδιου η μέρα»

τον κόσμο των νεκρών.
 Μοιάζει με δέντρο που η φωτιά
 καίει τα βλαστάρια του
 στο τέλος, του Θεού η πνοή
 θα τον πετάξει πέρα.
 31 Όποιος τον εαυτό του ξεγελά
 με πράγματα απατηλά,
 δεν πρέπει ν' απαγοιτεύεται
 που απατηλός θα είναι
 κι ο μισθός του
 32 Πριν φτάσει ακόμα η ώρα του,
 θα μαραθεί σαν το κλαδί·
 δε θα 'χει πια πράσινα φύλλα.
 33 Καθώς το κλήμα, άγουρους θα χάσει
 τους καρπούς του·
 θα 'ναι σαν την ελιά
 που ρίχνει τ' άνθη της.
 34 Έτσι οι γενιές των ασεβών
 θα μείνουν άκληρες
 και η φωτιά θα καταφάει τα σπίτια τους
 που χτίστηκαν μ' άνομα μέσα
 35 Όποιος κυοφορεί κακό
 τη δυστυχία γεννά·
 ό,τι ωριμάζει μέσα του
 θα τον απογοητεύσει.

**Παράπονα του Ιώβ για τις ταλαιπωρίες
 που του δίνει ο Θεός**

16 Ο Ιώβ αποκρίθηκε:

² Λόγια καθώς αυτά, έχω πολλές φορές
 ακούσει·
 είσαστε όλοι θλιβεροί παρηγορητές!
 Μου λέτε·
³ «Πότε τ' αερολογημάτά σου θα
 τελειώσουν
 και ποια η ανάγκη πάντα
 ν' απαντάς;»
⁴ Κι εγώ θα 'ξερα να μιλώ καθώς
 εσείς μιλάτε,
 αν ήμουν στη θέση σας
 και στη δική μου εσείς
 Κι εγώ θα 'ξερα να σας κατακλύζω
 στα κύματα των λόγων μου
 και να κουνάω σαν σοφός

την κεφαλή μου
⁵ Θα 'ξερα να σας εμψυχώνω με τα
 λόγια μου
 να σας παρηγορώ
 μ' άδειες κουβέντες
⁶ Ούτε μιλώντας αλαφρώνει ο πόνος μου
 ούτε σιωπώντας λιγοστεύει
⁷ Ο Θεός πέτυχε το στόχο του·
 μου στέρησε όλους τους δικούς μου
⁸ Το πρόσωπό μου το ρυτιδωμένο
 και το ισχνό κι αποσκελετωμένο
 σώμα μου
 μοιάζουν να μαρτυρούν την ενοχή μου.
⁹ Τα βλέμματά του εξακοντίζει
 εναντίον μου,
 τρίζει τα δόντια του
 θυμό γεμάτος·
 ένα προς ένα μου αποσπάει
 τα μέλη μου.
¹⁰ Οι αντίπαλοί μου με περιγελούν,
 προσβλητικά χτυπούν το πρόσωπό μου,
 συνάζονται κι ορμούνε καταπάνω μου.
¹¹ Ο Κύριος στους ανόμους με παρέδωσε
 μ' έριξε μες στων ασεβών τα χέρια.
¹² Ήσυχος ζούσα κι αυτός με συγκλόνησε,
 μ' άδραξε από τον τράχηλο,
 με σύντριψε
 και μ' έστησε για στόχο του.
¹³ Τα βέλη του ολούθε με κυκλώνουν,
 τρυπάει τα νεφρά μου ανελέητα
 και η χολή μου χύνεται στη γη.
¹⁴ Πληγές μου προξενεί
 τη μια πάνω στην άλλη,
 σαν τον πολεμιστή όπου στα τείχη ορμά
 ρωγμές ν' ανοίξει.
¹⁵ Τα ρούχα μου τα *πένθημα
 έγιναν με το δέρμα μου ένα,
 και κείτομαι εξουθενωμένος πάνω
 στο χώμα.
¹⁶ Το πρόσωπό μου φλόγωσε απ' το
 κλάμα μου,
 μαύρες σκιές
 τα μάτια μου κυκλώνουν.

¹⁷Κι ωστόσο βία δεν έπραξα
και καθαρή ήταν πάντα η προσευχή
μου

¹⁸Ω γη, μην το σκεπάσεις το *αίμα μου,
ας μην κρυφτεί κι έτσι πνιγεί
η φωνή του.^{1ε}

¹⁹Πρέπει να υπάρχει κάποιος στον
ουρανό
ώστε το δίκιο μου να υποστηρίξει.

²⁰Οι φίλοι μου μ' εμπαίζουν,
κι εγώ με δάκρυα στρέφομαι
προς το θεό.

²¹Πρέπει ο θεός ο Φίλος μου
το δίκιο μου να μου το αποδώσει
και ν' αντικρούσει εκείνον,
τον Εχθρό Θεό.^{1ς}

²²Μα σύντομα, γιατί η αρίθμηση
των χρόνων μου τελειώνει
και θα 'μπω πια στο δρόμο
που δεν έχει γυρισμό.

Ο Ιώβ γίνεται περίελως

17 Η ανάσα μου είναι δύσκολη·
ζωή πια δε μ' απόμεινε,
ο τάφος μου με καρτερεί.

²Ξέρω πως με περιστοιχίζουν χλευαστές
κι απ' τις πικρίες που με ποτίζουν,
ξαγρυπνάω.

³Ζητάς μια εγγύηση, Θεέ;
Γίνε εσύ ο εγγυητής μου.
Ποιος άλλος θα δεχότανε για με
να εγγυηθεί;

⁴Αφού απ' το νου τους έβγαλες
τη φρόνηση
μην τους αφήσεις τώρα να
θριαμβεύσουν.

⁵Μη γίνεις σαν αυτόν που λέει η παροιμία
ότι καλεί τους φίλους του
και τους μοιράζει δώρα,

ενώ τα μάτια των παιδιών του
με τη λαχτάρα μένουνε

⁶Έγινε ο περίελως του κόσμου
εκείνος που τον φτύνουνε
στο πρόσωπο

⁷Από τη λύπη θόλωσαν τα μάτια μου
κατάληψα σκιά του εαυτού μου.

⁸Όσοι θαρρούν πως είναι δίκαιοι,
μπροστά στη δυστυχία μου
σκανδαλίζονται·
κι όσοι πιστεύουνε πως είναι αθώοι
αγανακτούν και πωρωμένο με θαρρούν.

⁹Μα όποιος στ' αλήθεια είναι δίκαιος
από των αλλωνών τις κρίσεις
δεν κλονίζεται·
κι όποιος τα χέρια του έχει *καθαρά
νιώθει η πεποίθησή του να στεριώνει

¹⁰Όσο για σας, ελάτε φίλοι μου,
ελάτε πάλι όλοι κοντά μου.

Ωστόσο εγώ ανάμεσά σας σοφό ούτ' έναν
δε θα βρω.

¹¹Οι μέρες μου έφυγαν·
ναυάγησαν τα σχέδιά μου
κι οι πιο ακριβές μου επιθυμίες.

¹²Κι όμως μου λένε οι φίλοι μου
πως είναι μέρα η νύχτα μου
και πως το φως είναι κοντά,
ενώ σκοτάδια με τυλίγουν.

¹³Να κατοικήσω είν' η ελπίδα μου
στον *άδη
και στο σκοτάδι
το κλινάρι μου να στρώσω.

¹⁴Τον κρύο τάφο λέω πατέρα μου,
μητέρα κι αδερφές μου, τα σκουλήκια.

¹⁵Πώς είναι δυνατό λοιπόν
για ελπίδα να μιλά κανείς;
Ποιος μπορεί να διακρίνει
ακόμα κι ένα ίχνος της;

¹⁶Θα καταποντιστεί κι αυτή στα έγκατα
του άδη

^{1ε}Υπήρχε η αντίληψη πως το χυμένο αιμα βοούσε ζητώντας από το θεο να παρει εκδίκηση, όσον καιρό δεν μπορούσε να απορροφηθει απο το έδαφος ή δεν σκεπαζοταν από τη σκόνη ^{1ς}Το εβρ κειμενο παρουσιάζει δυσκολίες και η ερμηνεία του είναι αβέβαιη Το νόημα είναι οτι ο Ιώβ επικαλείται το θεό που ήταν πάντα φίλος του, για να τον υποστηρίξει απέναντι στο θεο που τον κάνει να υποφέρει και που του φαίνεται εχθρός

και θα ξαπλώσει μες στο χώμα
μ' εμένα αντάμα.

Ο Βιλδάδ περιγράφει την τύχη του σεεβή

18 Μετά μίλησε ο Βιλδάδ, ο Σουχίτης
2 Ως πότε εσεις δε θα μιλάτε,
Σκεφτείτε, ώστε να μιλήσουμε κι εμείς
μετά.

3 Γιατί ο Ιώβ σαν ζώα να μας βλέπει,
Μήπως κι εσεις θαρρείτε
πως είμαστε ανόητοι,

4 Εσύ, Ιώβ, τον εαυτό σου μόνο
βλάπτεις με τη manía σου.

Θέλεις ν' αποδειχτεί το δίκιο σου
ακόμα κι όλη αν χρειαστεί να ερμωθει
η γη,
να μετατοπιστούν οι βράχοι.

5 Είναι αλήθεια πως το φως σβύνει
του σεεβή
κι η φλόγα πια δε λάμπει
στο παραγώνι του.

6 Η φλόγα της ζωής του λιγοστεύει στο
λυχνάρι
κάτω απ' τη στέγη του,
όμοια τελειώνει κι η ευτυχία του

7 Η άλλοτε σίγουρη περπατησιά του
ταλαντεύεται,
πάνω στα ίδια του τα σχέδια
ο σεεβής σκοντάφτει.

8 Τα πόδια του τον φέρνουν μες σε δίχτυα,
κι ίσια πηγαίνει μες στα βρόχια
να πιαστεί.

9 Το δόκανο απ' τη φτέρνα τον αρπάζει
και τον κρατάει σφιχτά η θηλιά
τον σεεβή.

10 Στη γη κρυμμένο είν' το σκοινί
που θα τον πιάσει
και στο στρατί του μια παγίδα
τον καρτερεί.

11 Ολόγυρά του φόβι τον τρομάζουν
και καταπόδι τον κυνηγούν.

12 Αυτός, που ήταν δυνατός,

τώρα είναι πεινασμένος·
πλάι του στέκει η αθλιότητα

13 Η αρρώστια φτάνει, του θανάτου
η θυγατέρα,
απάνω σ' όλο θ' απλωθεί το σώμα
του σεεβή
και θα του καταφάει το δέρμα
και τα μέλη.

14 Απ' του σπιτιού του θα διωχτεί
τη σιγουριά
για να τον φέρουνε σ' αυτόν
που κυβερνά τον κόσμο του θανάτου.

15 Άλλοι τώρα θα κατοικούν στο σπίτι
του σεεβή,
που δεν του ανήκει πια·
θειάφι¹ θα σκορπιστεί
πάνω στην κατοικία του.

16 Κάτω οι ρίζες του ξεραίνονται,
πάνω πεθαίνουν τα κλαριά του.

17 Η θύμησή του χάνεται
απ' τη χώρα,
το όνομά του δεν ακούγεται
καθόλου στην περιοχή.

18 Τον σπρώχνουν απ' το φως μες στο
σκοτάδι
κι από την οικουμένη έξω
τον διώχνουνε τον σεεβή.

19 Συγγένεια δεν θα 'χει μέσα
στο λαό του,
ούτε κανείς θα του έχει μείνει
απόγονος
στα μέρη που κατοίκησε.

20 Θα εκπλαγούν και θα τρομάξουν
για τη μοίρα του
από τη δύση ως την ανατολή.

21 Αυτή 'ναι η μοίρα των ανόμων.
Η ίδια και για τον καθένα
που η αδικία τον τραβά
και που θεό
δε λογαριάζει.

Ο Ιώβ πιστεύει ότι ο Θεός θα τον δικαιώσει

19 Ο Ιώβ απάντησε:

¹ζο διασκορπισμός του θειαφιου υποδηλώνει την κάθαρση της χώρας η την κατάρα

18,5-6 18,18 Πρμ 13,9 Ιερ 25,10 18,7 Πρμ 4,12 18,8 Ψλ 35,8 18,11 15,20-24 Λευ 26,36-37 18,13 Αρ 12,10-12 18,17 Ψλ 9,6 Πρμ 10,7 Ησ 14,20 18,19 Ψλ 37,28 Ησ 14,22

- 2 Ως πότε θα με βασανίζετε
και με τα λόγια σας θα με
ταλαιπωρείτε;
- 3 Μύριες φορές ως τώρα με προσβάλατε
και που με βασανίζετε
δε νιώθετε ντροπή.
- 4 Ακόμα κι αν ήταν αλήθεια ότι έσφαλα
το σφάλμα μου βαραίνει μόνο εμένα.
- 5 Μα εσείς θέλετε να μ' εξουθενώσετε
άντεροι για να αισθανθείτε,
κι απ' τα παθήματά μου
πως φταίω ν' αποδείξετε.
- 6 Δε βλέπετε λοιπόν πως ο θεός με
αδίκησε
και μ' έχει μες στο δίχτυ του
μπλεγμένον;
- 7 «Βοήθεια», φωνάζω, μα κανείς
δε μου αποκρίνεται·
ζητάω το δικίο μου,
κανείς δικαιοσύνη ν' αποδώσει.
- 8 Φράζει ο θεός το δρόμο μου
και να περάσω δεν μπορώ·
τα μονοπάτια μου τα κρύβει
στο σκοτάδι.
- 9 Μου παίρνει όλον τον πλούτο μου
διασύρει την υπόληψή μου.
- 10 Σα να 'μουν τοίχος με γκρεμίζει
απ' όλες τις μεριές
και καταρρέω·
σαν δέντρο ξεριζώνει την ελπίδα μου.
- 11 Ξεσπάει του θυμού του η φλόγα
πάνω μου,
με λογαριάζει εχθρό του.
- 12 Όλα του τα στρατεύματα έρχονται
μαζεμένα
και κατευθύνονται εναντίον μου,
τριγύρω στη σκηνή μου
στρατοπεδεύουν.
- 13 Τ' αδέρφια μου από μένα τ' απομάκρυνε
ως να 'μουν άγνωστος μου φέρνονται
οι γνωστοί μου
- 14 Οι φίλοι μου κι οι συγγενείς μου
μ' εγκατέλειψαν·
- εκείνοι που τους φιλοξένησα
με λησμονήσαν
- 15 Οι υπηρέτριές μου ξένο
με λογαριάζουνε
και σαν αλλόφυλο με βλέπουν.
- 16 Καλώ τον υπηρέτη μου
κι αυτός δεν αποκρίνεται,
κάθε φορά που τον χρειάζομαι
θα πρέπει να τον ικετεύω.
- 17 Δεν υποφέρει την ανάσα μου
η γυναίκα μου
ούτε τ' αδέρφια μου την αποφορά μου.
- 18 Και τα μικρά παιδιά ακόμα
δεν με σέβονται·
όταν με δυσκολία σηκώνομαι,
με περιπαίζουν.
- 19 Οι πιο στενοί μου φίλοι με σιχαίνονται,
κι είναι εναντίον μου εκείνοι
που τους αγαπούσα.
- 20 Πετσό και κόκαλο έμεινα·
το πρόσωπό μου μοιάζει με κranίο.¹⁷
- 21 Αχ, λυπηθείτε, λυπηθείτε με,
εσείς φίλοι μου!
Το χέρι του θεού μ' έχει χτυπήσει.
- 22 Γιατί μου φέρεστε κι εσείς σκληρά
όπως ο θεός;
- Τάχα δε μ' έχετε αρκετά ως τώρα
τυραννήσει;
- 23 Αχ, ας γινόταν να γραφτούν τα
λόγια μου
και σε βιβλίο να καταχωρηθούνε!
- 24 Ή σ' ένα βράχο με κοπίδι να χαραχτούν
και με χυτό μολύβι
να γεμίσουνε τα γράμματα
ώστε να μείνουν ανεξίτηλα
για πάντα.
- 25 Μα όχι! Ξέρω πως ζει ο θεός,
ο υπερασπιστής μου,
και πως θα πει τον τελευταίο λόγο
εδώ στη γη.
- 26 Τώρα που 'χει κουρευλιστεί το
δέρμα μου

¹⁷Η κατανόηση του στ στα εβρ είναι προβληματική

και σάρκα δεν υπάρχει πια
πάνω στα κόκκαλά μου,
τώρα θέλω να δω το Θεό
²⁷ Τώρα, και με τα ίδια μου τα μάτια
θέλω να τον δω,
αυτόν τον ίδιο κι όχι άλλον, ξένο.
Τα σωθικά μου λιώνουν, μ' ετούτη
τη λαχτάρα.^{1θ}
²⁸ Εσείς στοχάζεστε πώς να με
κατατρέξετε
και ποια αιτία να βρείτε
για να μου ρίξετε μομφή.
²⁹ Αλλά θα πρέπει εσείς το ξίφος να
φοβάστε
γιατί η μανία σας αξίζει θάνατο.
Και μην ξεχνάτε πως κριτής είν' ο Θεός

Ο Σωφάρ περιγράφει το μέλλον του ασεβή

20 Τότε μίλησε ο Σωφάρ, ο Νααμαθίτης.

² Θύελλα μέσα στη καρδιά μου έχει
ξεσπάσει.

Μέσα μου βράζει, άλλο δεν μπορώ
να κρατηθώ.

³ Ο έλεγχός σου που άκουσα με
πρόσβαλε·
αλλά το συνετό μου πνεύμα
την απάντησή μου υπαγορεύει
τη σωστή.

⁴ Καλά το ξέρεις πως από παλιά,
απ' όταν έβαλε ο Θεός πάνω στη γη
τον άνθρωπο,

⁵ ο θρίαμβος των κακών πολύ δεν
διαρκεί·

κι είναι του ασεβή η χαρά
για μια στιγμή μονάχα.

⁶ Κι αν είν' ακόμα ικανός
ως τα ουράνια να υψωθεί
και το κεφάλι του τα σύννεφα ν' αγγίξει,

⁷ πρέπει να κατεβεί στο λάκο,
σαν τις ακαθαρσίες του
κι οριστικά ν' αφανιστεί

Κι όσοι τον ήξεραν θ' αναρωτιούνται
πού να είναι.

⁸ Θα σβήσει καθώς τ' όνειρο ο ασεβής
και πια δε θα τον βρίσκουν·
σαν νυχτερινή οπτασία θα χαθεί

⁹ Τα μάτια που τον έβλεπαν
δε θα τον ξαναδούνε,
και θα τον χάσει ο τόπος όπου έμενε.

¹⁰ Θ' αναγκαστούν να ζητιανεύουν
τα παιδιά του
γιατί θα πρέπει να επιστρέψει αυτός
τον πλούτο,
που μ' αδικίες απέκτησε.

¹¹ Ήταν το σώμα του γεμάτο σφρίγος
νεανικό,
μα τώρα κείνη η ικμάδα
μαζί του μες στο χώμα κείται.

¹² Είν' η κακία στο στόμα του γλυκιά,
του ασεβή,

κάτω απ' τη γλώσσα την κρατά
¹³ και την αφήνει εκεί αργά να λιώνει,
ώστε η απόλαυση πολύ να διαρκεί.

¹⁴ Μα γίνεται πικρή μες στο στομάχι του,
μέσα του αλλάζει
σε φαρμάκι οχιάς.

¹⁵ Τα πλούτη τα κλεμμένα που κατάπιε
θα τα βγάλει·
θα του τα πάρει πίσω με τη βία
ο Θεός
ως και το τελευταίο υπόλοιπο.

¹⁶ Ό,τι ρουφούσε ήτανε του αστρίτη
το φαρμάκι,
θανατηφόρο σαν το δάγκωμα οχιάς.

¹⁷ Δεν θα ζήσει να δει της χώρας του
τα πλούτη,
το μέλι και το βούτυρο
που θα κυλούν ποτάμι.

¹⁸ Δε θ' απολαύσει ο ασεβής όσα με κόπο
κέρδισε
και τ' αγαθά απ' τις συναλλαγές του
δε θα τα γευτεί·

¹⁹ επειδή καταπίεζε τους φτωχούς

^{1θ} Πολλές παραδοσιακές μετ των στ 25-27 έχουν σπληχθεί στη λατινική μετ, τη Βουλγατά, και όχι στο εβρ πρωτό-
τυπο

19,28 19,5 20,6-7 Γεν 11,4 Ψλ 37,35-36 Ησ 14,13-15 Δν 4,8 17-20 20,8 Ψλ 73,20 90,5 20,12-13 Πρμ 9,17 20,17 29,6
20,19 Ψλ 109,16

και δε νοιαζότανε γι' αυτούς.
 Άρπαζε σπίτια, αντί να τους τα χτίζει.

- ²⁰ Η απληστία του ασεβή δεν έχει όρια,
 κι ωστόσο με τους θησαυρούς του
 δε νιώθει ασφαλής.
- ²¹ Απ' την αδηφαγία του τίποτα δε
 γλιτώνει,
 γι' αυτό ποτέ δεν είναι ευτυχής.
- ²² Μέσα στην αφθονία θα στερείται
 η αθλιότητα θα πέσει απάνω του
 βαριά.
- ²³ Θα 'χει αρκετά για να γεμίσει την
 κοιλιά του
 όταν τη φοβερή του οργή ο Θεός
 θα ρίξει σαν χαλάζι πάνω του
 από το γέυμα αυτό επιτέλους
 θα χορτάσει.
- ²⁴ Ακόμα κι αν γλιτώσει από το ατσάλινο
 σπαθί,
 χάλκινο τόξο θα τον ρίξει κάτω.
- ²⁵ Το βέλος το κορμί του ασεβή διαπερνά,
 βγαίνει απ' τη ράχη του,
 απ' την αστραφετή του αιχμή
 το αίμα στάζει
 και τότε τρόμος τον κυριεύει
 θανατερός.
- ²⁶ Γι' αυτόν φυλάγονται όλα τα σκοτάδια
 φωτιά, που χέρι ανθρώπινο
 δεν άναψε
 θα τον καταβροχθίσει
 στάχτη θα κάνει καθετί
 που στη σκηνή του απόμεινε.
- ²⁷ Θα φανερώσουν οι *ουρανοί την
 ανομία του,
 και θα ξεσηκωθεί η γη
 να τον κατηγορήσει.
- ²⁸ Τα πλούτη του σπιτιού του θα χαθούν
 θα διασκορπιστούνε,
 τη μέρα της οργής του Θεού.
- ²⁹ Αυτή είν' η ανταπόδοση που θα 'χει
 ο ασεβής,
 αυτός ο κλήρος, που από το Θεό
 του ορίστηκε.

Ο Ιώβ παρουσιάζει την ευημερία του ασεβή

21

Ο Ιώβ απάντησε:

- ² Ακούστε, δώστε προσοχή στα λόγια μου,
 κι ετούτο ας είναι η παρηγορία σας
 σ' εμένα.
- ³ Κάντε υπομονή ώσπου να μιλήσω,
 κι όταν θα 'χω μιλήσει
 ειρωνευθείτε με.
- ⁴ Μήπως ενάντια σ' άνθρωπο
 παραπονιέμαι;
- Έτσι έχω κάθε λόγο να 'μαι ανυπόμονος
- ⁵ Κοιτάξτε με και θα τρομάξετε
 και θ' απομεινείτε απορημένοι και
 βουβοί.
- ⁶ Όταν το σκέφτομαι τα γόνατά μου
 λύνονται
 και φρίκη με κυριεύει.
- ⁷ Γιατί ο Θεός αφήνει να ζουν οι ασεβείς,
 να φτάνουν ως τα γερατειά
 και τ' αγαθά τους να πληθαίνουν;
- ⁸ Βλέπουνε να στεριώνουνε μαζί τους
 τα παιδιά τους,
 να μεγαλώνουν μπρος στα μάτια τους
 τα εγγόνια τους.
- ⁹ Ζούνε στα σπίτια τους σιγουρεμένα,
 δίχως φόβο,
 και το μαστίγιο του Θεού
 δεν πέφτει πάνω τους.
- ¹⁰ Πάντα είναι σφριγηλός και γόνιμος
 ο ταύρος τους
 η αγελάδα τους χωρίς αποβολές
 γεννάει.
- ¹¹ Αφήνουνε να τρέχουν λεύτερα τα
 παιδιά τους
 σαν τα πρόβατα
 κι ολόχαρα χορεύουνε τα νιάτα.
- ¹² Τραγουδία λέν' με τύπανα και με
 κιθάρες,
 και με τον ήχο της φλογέρας
 χαίρονται.
- ¹³ Περνούν ευτυχισμένα τη ζωή τους
 κι ανώδυνα πεθαίνουν
 μέσα σε μια στιγμή.

14 Ωστόσο λένε στο Θεό: «Άσε μας ήσυχους!

Δε θέλουμε να μάθουμε το θέλημά σου

15 Τόσο είσαι παντοδύναμος ώστε να σε υπακούμε;

Τι θα κερδίσουμε σ' εσένα αν προσευχόμαστε,»

16 Θαρρούνε πως η ευτυχία είναι στο χέρι τους.

Μακριά από μένα, ωστόσο, τέτοιου είδους λογισμοί.

17 Είδες ποτέ να σβύνει το λυχνάρι της ζωής των ασεβών; Είδες ποτέ να τους χτυπήσει δυστυχία; Πότε τους ετιμώρησε μες στο θυμό του ο Θεός;

18 Πότε γίνανε τάχα σαν άχυρο στον άνεμο; πότε σαν να 'ταν σκύβαλα τους άρπαξε η καταίγιδα;

19 Εσείς λέτε πως ο Θεός φυλάει για τα παιδιά την τιμωρία που ταιριάζει στον πατέρα.

Αλλά δεν είν' αυτό σωστό.

Όχι! Ο ίδιος ο ένοχος, πρέπει να τιμωρείται

για να του γίνει μάθημα

20 Να δει με τα ίδια του τα μάτια την καταστροφή του, κι απ' την οργή του Παντοδύναμου να πιει.

21 Δε νοιάζεται τι μέλλει στα παιδιά του, μετά το θάνατό του, να συμβεί.

22 Μα είν' ανάγκη το Θεό να τον διδάξουμε, αυτόν που κρίνει ως και τους *αγγέλους;

23 Ο ένας σε καλή διατηρείται υγεία μέχρι την τελευταία του στιγμή

24 έχει γερά, καλοθρεμμένα μέλη και κόκαλα όλο δύναμη.

25 Κι ο άλλος πεθαίνει με την πίκρα στην ψυχή, γιατί ποτέ δε χάρηκε την ευτυχία.

26 Κι οι δυο στο χώμα βρίσκονται θαμμένοι· στρατιές σκουλήκια τούς σκεπάζουν και τους δύο.

27 Ω! Ναι, ξέρω καλά τι συλλογίζεστε και τις πανούργες σκέψεις σας για μένα.

28 Ρωτάτε: «Πού κατέληξε ο πλούσιος ο άνομος; το σπίτι του τι τάχα έχει απογίνει;»

29 Μα δε ρωτάτε τους ταξιδεμένους; κι όσα διηγούνται δεν τ' ακούσατε;

30 Τη μέρα της καταστροφής γλιτώνει ο ασεβής, τη μέρα της οργής ξεφεύγει.

31 Ποιος θα τολμήσει κατά πρόσωπο να του ελέγξει τη διαγωγή; και ποιος αυτά που έπραξε να του τ' ανταποδώσει;

32 Όταν πεθάνει, με πομπή μεγάλη τον κηδεύουν και βάζουνε στον τάφο του τιμητική φρουρά.

33 Πολλοί πηγαίνουνε μπροστά απ' το φέρετρό του κι άλλοι αναριθμητοί ακολουθούν. Ακόμα και το χώμα είν' ελαφρό από πάνω του.

34 Κι ύστερα εσείς κάθεστε και μου λέτε ανόητες παρηγοριές.

Όλα όσα αραδιάζετε είν' ένα ψέμα.

Ο Ελιφάζ κατακρίνει τον Ιώβ για μεγάλη ασέβεια

22 Τότε μίλησε ο Ελιφάζ, ο Θαμανίτης,

² Μπορεί τάχα ο άνθρωπος
χρήσιμος να 'ναι στο Θεό;
Μονάχα τον εαυτό του μπορεί να
ωφελήσει,
αν έχει φρόνηση.

³ Τι έχει να ωφεληθεί ο Παντοδύναμος,
αν είσαι δίκαιος εσύ,
Κι αν έχεις άσπογη ζωή εκείνος τι κερδίζει,

⁴ Μήπως θαρρείς πως επειδή είσαι
ευσεβής
γι' αυτό σε τιμωρεί
και σε δικάζει;

⁵ Όχι γι' αυτό, αλλά επειδή μεγάλη
είν' η κακία σου
κι οι ανομίες οι δικές σου
δε μετριούνται.

⁶ Πήρες παράνομο ενέχυρο απ' το φτωχό
συμπατριώτη σου
και το μοναδικό
του στέγησες το ρούχο.

⁷ Δεν πότισες νερό τον διψασμένο
κι αρνήθηκες στον πεινασμένο το ψωμί.

⁸ Επειδή είσαι ισχυρός κυρίεψες όλη
τη χώρα.
κι είχες το θράσος
να εγκατασταθείς σ' αυτήν.

⁹ Αρνήθηκες τις χήρες να βοηθήσεις
κι εκμεταλλεύτηκες
τα απροστάτευτα ορφανά.

¹⁰ Γι' αυτό και σε κυκλώνουνε παγίδες
και σε ταραίζει φόβος ξαφνικός.

¹¹ Τόσο πολύ σκοτεινίασε γύρω σου που
δε βλέπεις·
και σε σκεπάζουνε πλημμύρα τα νερά

¹² Δε βρίσκεται τάχα ο Θεός πάνω ψηλά
στους *ουρανοίς;

Και δες σε πόσο ύψος είναι τ' άστρα!

¹³ Για τούτο κι εσύ λες:

«Τάχα τι ξέρει ο Θεός;
μπορεί μεσ' απ' τα σκοτεινά σύννεφα
να μας κρίνει;»

¹⁴ Λες πως τα νέφη τα πυκνά δεν τον
αφήνουνε να δει,
καθώς τις άκρες τ' ουρανού
τις γυροφέρνει;

¹⁵ Θέλεις τους δρόμους τους παλιούς ν'
ακολουθήσεις,
που βάδισαν οι άνομοι;

¹⁶ Αυτοί οι άνθρωποι χάθηκαν πριν
την ώρα τους
και τα θεμέλια τους
ο χειμάρρος τα πήρε.

¹⁷ Λέγανε στο Θεό: «Φύγε μακριά μας!»
και «τι μπορεί να κάνει
για μας ο Παντοδύναμος;»

¹⁸ Κι όμως, αυτός γέμιζε μ' αγαθά
τα σπίτια τους.

Αλλά μακριά επίσης κι από μένα
τέτοιου είδους λογισμοί.^κ

¹⁹ Οι δίκαιοι βλέπουνε την πτώση
των κακών
και χαίρονται.

Τους ειρωνεύονται οι αθώοι.

²⁰ «Να που χαθήκαν όσα απόκτησαν
οι εχθροί μας
κι ό,τι απόμεινε απ' αυτούς
το 'φαγε η φωτιά».

²¹ Λοιπόν σταμάτα σαν εχθρό να βλέπεις
το Θεό!

Κάνε μαζί του ειρήνη κι έτσι την ευτυχία
θα βρεις

²² Δέξου τη διδαχή απ' το στόμα του
και θρόνιασε τα λόγια του
μες στην καρδιά σου.

²³ Γύρισε πίσω στον Παντοδύναμο
και θα σε ανορθώσει.

Διώξε μακριά την αδικία
από το σπίτι σου,

²⁴ πέταξε το χρυσάφι σου
στο χώμα

και ρίξε στα χαλίκια των χειμάρρων

^κ Έδω ο Ελιφάζ επαναλαμβάνει τα λόγια του Ιωβ εις κεφ 21, 16

22,3 35,7 22,6 24,9-10 Εξ 22,25-26 22,6-9 31,16-22 22,7 31,17 Μτ 25,42-43 Ησ 58,7 22,9 24,3 29,12-13 Εξ 22,21 Ησ 1 17 22,10 6,4 22,12 Ησ 40,22 22,13 Ψλ 73,11 Ησ 29,15 22,15-16 Γεν 6,5 11-12 7,21-22 22,17 21,14 22,19 Ψλ 52,8 107,42 22,21 Ησ 27,5 Ρωμ 5,10 22,23 8,5-7 11,14-15 Δτ 30,2-10 Ησ 44,22 22,24-25 31,24 Ψλ 16,5-6 Μτ 6,19-21 19,21

- το μάλαμα της *Οφείρ
 25 Και θα 'ναι ο Παντοδύναμος
 χρυσάφι σου
 κι ασήμι σου σωρός
 26 Τότε στον Παντοδύναμο θα βρίσκεις
 αγαλλίαση
 και θα κοιτάς μ' εμπιστοσύνη
 το Θεό.
 27 Θα τον παρακαλείς κι αυτός θα σε
 ακούει·
 κι εσύ θα εκπληρώνεις
 ό,τι του έταξες.
 28 Ό,τι αποφασίζεις θα το πετυχαίνεις
 και φως θα καταυγάζει
 τα μονοπάτια σου.
 29 Σ' αυτούς που 'χουν καταβληθεί
 θα μπορείς να τους λες να σηκωθούνε,
 γιατί τον συντριμμένο
 τον σώζει ο Θεός.
 30 Θα ελευθερώσει ακόμα και τον ένοχο·
 για χάρη σου, αν η ζωή σου είν'
 καθαρή,
 θα τον λυτρώσει ^{κα}

**Ο Ιώβ ζητάει να κριθεί η υπόθεσή του
 ενώπιον του Θεού**

23 Ο Ιώβ αποκρίθηκε:

- ²Μ' όλο που προσπαθώ τους στεναγμούς
 μου να τους πνίξω,
 δεν μπορώ στον εαυτό μου
 να επιβληθώ.
³Αχ, να 'ξερα το Θεό πού να τον βρω
 και πώς κοντά στο θρόνο του
 να φτάσω!
⁴Τότε θα έφερνα το δίκιο μου
 μπροστά του,
 θα γέμιζα το στόμα μου
 μ' επιχειρήματα.
⁵Ήθελα να 'ξερα τι θα μου
 αποκρινόταν·
 να 'βλεπα σαν τι θα 'χε να μου πει
⁶Θα 'βαζε όλη του τη δύναμη

να μ' αντικρούσει;
 Όχι· μόνο θα μ' άκουγε με προσοχή
⁷Ξεκάθαρα μαζί του θα μιλούσα
 σαν κάποιος που είναι άεμπτος
 θα μου αναγνώριζε το δίκιο μου
 κι αυτός ακόμα,
 που 'ναι ο κριτής μου

⁸Αλλά πηγαίνω στην ανατολή
 κι αυτός δεν είν' εκεί
 στη δύση πάω, μα δεν τον βρίσκω.

⁹Και τον γυρεύω στο βορρά, μα δεν
 μπορώ να τον ιδώ
 γυρνών στο νότο
 και δεν τον διακρίνω.

¹⁰Κι όμως αυτός ξέρει το δρόμο
 που βαδίζω εγώ·
 κι όταν με δοκιμάσει θα με βρει
 σαν καθαρό χρυσάφι.

¹¹Ακολουθώ πιστά τα βήματά του·
 τις εντολές του τήρησα
 χωρίς παρέκκλιση καμιά.

¹²Δεν έφυγα μακριά απ' τις
 προσταγές του·
 τα λόγια του μες την καρδιά μου^{καβ}
 τα 'κρυψα.

¹³Όστόσο αυτός, μονάχα αυτός
 αποφασίζει!

Ποιος τάχα θα του αντιταχθεί;
 Αυτό που επιθυμεί, αυτό και κάνει.

¹⁴Θα εκπληρώσει ό,τι αποφάσισε για μένα
 κι ακόμα τόσα σχέδια που μου 'χει
 φυλαγμένα.

¹⁵Γι' αυτό με παραλύει η παρουσία του
 κι όσο το συλλογίζομαι
 πιότερο τον φοβάμαι.

¹⁶Ο Θεός μού πήρε την απαντοχή μου,
 η δύναμή του με τρομοκρατεί

¹⁷Αυτός μ' εξουθενώνει, όχι το σκότος,
 κι ας είναι γύρω μου πυκνό
 και δεν μπορώ να δω.

^{κα}Ο στ στα εβρ είναι ασαφής ^{καβ}μες στην καρδιά μου Η φρ αποδόθηκε κατά τους Ο'

**Γιατί ο Θεός αφήνει ασύδοτους
τους αμαρτωλούς;**

- 24** Γιατί δεν καθορίζει ο Παντοδύναμος
της κρίσης τον καιρό,
ώστε οι δικοί του να τον δούνε
πώς δικάζει;
- ² Οι άδικοι μετακινούν τα σύνορα
των χωραφιών,
ξένα κοπάδια αρπάζουνε
και στους δικούς τους κάμπους
τα βοσκάνε.
- ³ Παίρνουνε το γαϊδούρι απ' τα ορφανά,
από τη χήρα αρπάζουν για
ενέχυρο το βόδι.
- ⁴ Παραμερίζουν τους φτωχούς στο δρόμο
κι όλους τους άπορους της χώρας
τους αναγκάζουνε να καταχωνιαστούν.
- ⁵ Και να που οι άμοιροι, σαν τα γαϊδούρια
τ' άγρια,
στην έρημο τραβούν απ' την αυγή
για να δουλέψουν,
να βρουν τροφή.
Και περιμένουν απ' την έρημο να θρέψει
τα παιδιά τους
- ⁶ Μαζεύουν ό,τι απ' το θέρο απόμεινε
στου πλούσιου το χωράφι
κι ό,τι απ' τον τρύγκ^{ΚΥ} απόμεινε
στ' αμπέλι του.
- ⁷ Γυμνοί περνούν τη νύχτα τους
και δίχως σκέπασμα,
από την παγωνιά να τους φυλάξει.
- ⁸ Μουσκεύουν πάνω στα βουνά απ' τις
νεροποντές,
στους βράχους πλάι στριμώχνονται
για να προστατευτούνε.
- ⁹ Αρπάζουνε το βρέφος που θηλάζει
οι άδικοι από τη χήρα
μάνα του
και παίρνουν από το φτωχό

- για ενέχυρο το ρούχο.
- ¹⁰ Έτσι οι φτωχοί δεν έχουν να ντυθούν
γυμνοί πορεύονται
κι ενώ πεινούν,
φορτώνονται των πλούσιων τα δεμάτια
- ¹¹ Στων πλούσιων τα λιοτριβιά βγάζουν
αυτοί το λάδι,
στα πατητήρια τους πατούν
κι ωστόσο αυτοί διψούν.
- ¹² Στις πολιτείες οι δύστηνοι στενάζουν,
των πληγωμένων φθάνει ο ρόγχος
στον ουρανό.
Μα ο Θεός δεν νοιάζεται για όλον αυτό
τον παραλογισμό.
- ¹³ Όσοι είν' υπαίτιοι γι' αυτά, εχθρεύονται
το φως,
τους δρόμους τους δικούς του
δεν τους ξέρουν
κι ούτε βαδίζουνε στα μονοπάτια του.
- ¹⁴ Στο χάραμα σκώνεται ο φονιάς,
σκοτώνει τον φτωχό και τον αδύναμο,
και γίνεται τη νύχτα κλέφτης.
- ¹⁵ Βλέπει ο *μοιχός πότε το σούρουπο
θα 'ρθεί·
κάλυμμα ρίχνει μπρος στο πρόσωπό
του
κι έτσι νομίζει πως κανείς
δε θα τον δει.
- ¹⁶ Τη νύχτα οι κλέφτες μπαίνουν μες στα
σπίτια
αλλά τη μέρα κρύβονται
και τ' αποφεύγουνε το φως.
- ¹⁷ Για όλους αυτούς η μέρα αρχίζει
όταν νυχτώνει
και το σκοτάδι τρόμο δεν τους
προκαλεί.
- ¹⁸ Τους ασεβείς τους παίρνει το ποτάμι,
καταραμένα είν' τα χωράφια τους·
στ' αμπέλια τους δε θα γυρίσει
πια κανείς.
- ¹⁹ Όπως το χιόνι ο καύσωνας το λιώνει

^{ΚΥ} Η ερμηνεία του εβρ είναι αβεβαία

και το ρουφάει η ξεραμένη γη,
 έτσι κι ο *άδης καταπίνει
 αυτόν που αμάρτησε.
 20 Τον λησμονάει ακόμα κι η ίδια του
 η μάνα
 και γίνεται των σκουληκιών τροφή.
 Κανένας πια για κείνον δε μιλάει.
 Έτσι σαν δέντρο η αδικία έχει κοπεί.
 21 Κι αυτά επειδή άσκημα φέρθηκε στις
 στείρες
 και άφησε τις χήρες ανυπεράσπιστες.

22 Μα έχει ο Θεός τη δύναμη
 τους ισχυρούς να τους σαρώνει·
 ορθώνεται κι εκείνοι χάνουν
 κάθε βεβαιότητα ζωής.
 23 Κάποτε τους αφήνει να ζούνε σε
 ασφάλεια,
 κι ωστόσο παρακολουθούν
 τα μάτια του
 τον τρόπο της ζωής τους.
 24 Για λίγο υψώνονται, μα ύστερα πια
 τίποτα·
 μαραίνονται σαν τα κομμένα
 τ' άνθη·
 πέφτουν στη γη σαν στάχτα
 που τα θέρισαν.
 25 Έτσι δεν είναι;
 ποιος μπορεί να με διαψεύσει
 και ν' αποδείξει το αντίθετο;

**Ο Βιλδάδ αρνείται ότι ο άνθρωπος
 μπορεί να δικαιωθεί μπροστά στο Θεό**

25 Μετά μίλησε ο Βιλδάδ, ο Σουχίτης.

2 Έχει ο Θεός υπέρτατη και τρομερή
 εξουσία·
 ειρήνη επιβάλλει
 στο ουράνιο του βασίλειο.
 3 Τις στρατιές του ποιος μπορεί να τις
 μετρήσει;
 τάχα για ποιον δεν ανατέλλει
 ο ήλιος του;
 4 Πώς μπορεί να δικαιωθεί μπρος στο Θεό
 ένας άνθρωπος,

και πώς γυναίκας γέννημα
 να πει πως είναι *καθαρός;
 5 Γι' αυτόν και το φεγγάρι ακόμα δεν είναι
 λαμπερό
 ούτε των αστεριών το φως
 καθαίο.
 6 Τι 'ναι, λοιπόν, μπρος στο Θεό
 ο άνθρωπος ο τιποτένιος;
 τι 'ναι στα μάτια του αυτό
 το σκουληκάκι;

Ο Ιώβ διακηρύττει την εξουσία του Θεού

26 Ο Ιώβ αποκρίθηκε:

2 Σπουδαία βοήθεια έδωσες εσύ σ' έναν
 αδύναμο,
 στήριγμα σ' έναν εξουθενωμένο
 σαν εμένα!
 3 Σπουδαίες δίνεις συμβουλές σ' εμένα,
 τον ασύνετο,
 κι όλη σου τη σοφία
 μου χαρίζεις!
 4 Αλλά σε ποιον τα λόγια σου
 απευθύνονται
 και ποιος σ' εμπνέει
 έτσι να μιλάς;
 5 Τρέμουμε των νεκρών τα πνεύματα
 κάτω απ' των ωκεανών τα βάθη.
 6 Γυμνός μπρος στο Θεό είν' ο *άδης,
 κι ο κάτω κόσμος δίχως κάλυμμα.
 7 Αυτός πάνω από το κενό τον ουρανό
 τεντώνει,
 τη γη κρεμάει πάνω απ' το τίποτα.
 8 Κλείνει μέσα στα νέφη τη βροχή
 και δεν τ' αφήνει να σκιστούν
 από το βάρος της.
 9 Το θρόνο του σκεπάζει με πυκνά μαύρα
 σύννεφα,
 με τρόπο που να μην μπορεί
 κανένας να τον δει.
 10 Χάραξε κύκλο γύρω στης θάλασσας την
 επιφάνεια
 κι έτσι έβαλε όρια
 ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι.

11 Τρέμουν οι στύλοι τ' ουρανού
και συγκλονίζονται απ' τις απειλές του.
12 Τη θάλασσα με την ισχύ του την
υπόταξε
και με την αξιοσύνη του
σύντριψε τη *Ραάβ
13 Με τη δική του την πνοή καθάρισαν
οι *ουρανοί
και το δικό του χέρι εξόντωσε
το γοργοσάλευτο το *φίδι.^{κδ}
14 Όμως αυτά δεν είναι παρά ελάχιστα
απ' τα μεγάλα έργα του,
που την ηχώ τους μόνο
ακούσαμε αμυδρά.
Μα το πραγματικό το μέγεθος
της δύναμής του
ποιος θα μπορέσει μες στο νου
να το χωρέσει;

Ο Ιώβ περιγράφει το μέλλον του ασεβή

27 Ο Ιώβ εξακολούθησε την ομιλία του.

2 Μα τον αληθινό Θεό, τον Παντοδύναμο,
που αρνείται να μου δώσει δικίο
και μου πικραίνει τη ζωή!
3 Όσο μου δίνει ο Θεός λίγη ζωή
και τη δική του την πνοή
για ν' ανασαίνω,
4 τα χείλη μου δε θα προφέρουν
τίποτε άδικο
κι η γλώσσα μου ποτέ
δε θα πει ψέμα.
5 Ποτέ μου εγώ δε θα σας δώσω δικίο·
κι ως του θανάτου μου τη μέρα
θα επιμένω
πως είμαι αθώος.
6 Το δικίο μου υποστηρίζω και δε σκοπεύω
να παραιτηθώ·
μες στη ζωή μου ολάκερη για τίποτα
δε με κατηγορεί η συνείδησή μου.

Ο Θεός τιμωρεί τους ασεβείς

7 Άς έχει ο εχθρός μου, ο αντίπαλός μου,

τη μοίρα του ασεβή
και του παράνομου!
8 Τι μένει πια στον ασεβή,
όταν του κόβει ο Θεός το νήμα
της ζωής του,
9 Δεν πρόκειται να τον ακούσει ο Θεός
όταν μονάχα στον καιρό της θλίψης του
φωνάζει για βοήθεια.
10 Θα 'πρεπε στο Θεό τον παντοδύναμο
να βρίσκει τη χαρά του
και πάντα να προσεύχεται σ' αυτόν
11 Εγώ θα σας διδάξω του Θεού
τη δύναμη·
τα σχέδια του Παντοδύναμου
δε θα σας κρύψω.
12 Άλλωστε όλοι εσείς καλά τα ξέρετε·
γιατί, λοιπόν, τα λόγια σας
τόσο είναι κούφια;
13 Να^{κε} ποιο μερίδιο θα 'χει ο ασεβής
απ' το Θεό
και ποια θα λάβουν τιμωρία οι τύρανοι
από τον Παντοδύναμο:
14 Όσο πολλά κι αν είναι τα παιδιά του,
στον πόλεμο θα σκοτωθούν·
και το ψωμί η γενιά του
δεν θα το χορτάσει.
15 Αυτούς που θ' απομείνουν
θα τους βρεί θανατικό,
χωρίς ούτε κι οι χήρες τους
να τους μοιρολογήσουν.
16 Κι αν συσσωρεύει ασήμι σαν το χώμα
και φορεσιές μαζεύει πέρα
απ' όσες χρειάζεται,
17 αυτός μαζεύει, μα θα τις φορέσει
ο δίκαιος
και το ασήμι ο αθώος
θα το πάρει.
18 Χτίζει ο ασεβής το σπίτι του όπως ο
σκόρος:
εύθραυστο·
σαν την αχυροκαλυβίτσα
του αγροφύλακα.

^{κδ}γοργοσάλευτο φίδι Άλλη ονομασία για τον Λεβιαθαν ^{κε}Οι στ 13-23 θεωρούνται από πολλούς ότι αρχικά αποτε-
λούσαν ανεξάρτητο κείμενο

26,12-13 9,13 Ηο 27,1 26,14 Σειρ 43,32 27,2 34,5 27,3 33,4 Γεν 2,7 27,4 6,28-30 27,6 13,18 17,9 Πραξ 24,16 Α' Κορ
4,4 27,8 6,9 27,10 22,26 27,13 20,29 27,13-17 Πρμ 13,22 Εκ 2,26 27,14 21,19 27,15 Ιερ 15,2

- 19 Πλούσιος πέφτει για να κοιμηθεί
μέσα στο σπίτι του,
κι ώσπου τα μάτια του ν' ανοίξει,
το σπίτι έχει χαθεί.
- 20 Οι φόβοι τον προφταίνουν σαν
πλημμύρα
και μες στη νύχτα τον αρπάζει
η θύελλα.
- 21 Φυσάει σιρόκος, τον σηκώνει
και τον παίρνει·
βίαια τον αρπάζει
από το σπίτι του.
- 22 Πάνω του δίχως λύπηση ορμά
κι εκείνος προσπαθεί
να του ξεφύγει.
- 23 Ουρλιάζει και σφυρίζει πίσω απ' τον
ασεβή
καθώς εκείνος τρέχει·
και τον τρομοκρατεί
με χαστουκίσματα.

Πού είναι η σοφία;

- 28** Τα ορυχεία είναι γνωστά όπου
το ασήμι βγαίνει,
τα μέρη όπου το χρυσάφι καθαρίζεται.^{κ5}
- 2 Βγάζει ο άνθρωπος τον σίδηρο απ' το
χώμα
και λιώνει από την πέτρα το χαλκό.
- 3 Στις σκοτεινές στοές των ορυχείων
φέρνει φως
κι αναζητάει μέσα στην γης τα έγκατα
το πέτρωμα,
στην αφεγγιά και στο βαθύ σκοτάδι
- 4 Ανοίγει σήραγγες από τον κόσμο μακριά,
σ' άγνωστα για τους ταξιδιώτες μέρη
και με σκιοινιά κρέμεται στο κενό.
- 5 Η γη απ' όπου βγαίνει το ψωμί
ανασκαλεύεται μέσα στα βάθη της,
λες και την πέρασε φωτιά.
- 6 Ζαφείρια έχουν οι πέτρες της
και σκόνη από χρυσάφι.
- 7 Τα μονοπάτια της αυτά δεν τα

- γνωρίζουν
τ' αρπαχτικά πουλιά·
και μάτι γερακιού δεν τα 'δε
- 8 Περήφανα θηρία δεν τα πάτησαν,
δεν τα περπάτησε λιοντάρι
- 9 Μονάχα ο άνθρωπος χτυπάει το
γρανιτένιο βράχο
κι αναποδογυρίζει
απ' τα συθμελά τους τα βουνά.
- 10 Στοές ανοίγει μες στους βράχους
κι ανακαλύπτει κάθε τι πολύτιμο
το μάτι του.
- 11 Φράζει τις διαρροές στα υπόγεια
ρεύματα
και ό,τι κρύβεται εκεί
στο φως το φέρνει.
- 12 Μα, τη *σοφία πού μπορεί κανένας
να τη βρει,
και πού να βρίσκεται η πηγή
της φρόνησης;
- 13 Ο άνθρωπος δεν ξέρει την αξία της·
δε βρίσκεται στον ζωντανών τη χώρα
- 14 Λέει ο απύθμενος ωκεανός:
«Δεν την έχω εγώ».
- Κι η θάλασσα κι εκείνη λέει.
«Δε βρίσκεται σ' εμένα».
- 15 Δε γίνεται ν' αγοραστεί
με καθαρό χρυσάφι
ούτε και με καντάρια ασήμι
να αποκτηθεί.
- 16 Δεν μπορεί σε αξία να συγκριθεί
με το χρυσάφι της *Οφείρ,
ούτε με τον πολύτιμο τον *όνυχα
και το *ζαφείρι
- 17 Ούτε χρυσάφι ούτε γυαλί^{κ6}
μπορεί σε αξία να τη φτάσει·
με χρυσαφένιο τάσι
δεν μπορεί ν' ανταλλαχθεί.
- 18 Κοράλλια, αν πεις, και κρύσταλλα
δε λογαριάζονται.
Πίοτερο αξίζει η σοφία, παρά πολύτιμα
μαργαριτάρια.

^{κ5} Στο εβρ δεν είναι σαφές ποιος μιλάει εδώ ^{κ6} ούτε γυαλί Εκείνη την εποχή το γυαλί, ως σπανίο είδος, είχε μεγάλη αξία

- 19 Δε φτάνει την αξία της το αιθιοπικό
 ἄτοπάζι
 και με το καθαρό χρυσάφι
 δε συγκρίνεται.
- 20 Λοιπόν, από πού έρχεται η σοφία;
 πού βρίσκεται η φρόνηση;
- 21 Κρύβεται απ' τα βλέμματα όλων
 των ζωντανών,
 ακόμα κι από τ' ουρανού τα πετεινά
 ξεφεύγει.
- 22 Ο θάνατος κι ο *άδης λένε:
 «Μονάχα η φήμη της στ' αυτιά μας
 έχει φτάσει».
- 23 Μόνο ο Θεός το δρόμο της γνωρίζει
 και ξέρει αυτός πού η σοφία βρίσκεται.
- 24 Γιατί εκείνος βλέπει ως και τα πέρατα
 της γης
 κι όλα κάτω απ' τον ουρανό
 τα διακρίνει.
- 25 Όταν έδινε αυτός στον άνεμο το
 βάρος του
 και των νερών καθόριζε τον όγκο,
 26 όταν τους νόμους όριζε για τη βροχή
 και για τον κεραυνό χάραζε δρόμο,
 27 τότε είδε τη σοφία και την
 αξιολόγησε,
 την αναγνώρισε για θησαυρό
 και να μείνει τη δέχτηκε μαζί του.
- 28 Κατόπιν ο Θεός είπε στον άνθρωπο:
 «Ο σεβασμός στον Κύριο
 αυτό είν' η σοφία
 και του κακού η αποφυγή
 είναι η φρόνηση».

Ο Ιώβ αναθυμάται την παλιά του ευτυχία

29 Ο Ιώβ πήρε πάλι το λόγο και είπε:

- 2 Μακάρι να 'μουνα όπως τους
 περασμένους μήνες,
 όπως τις μέρες
 που με φύλαγε ο Θεός!
- 3 Όταν η καλοσύνη του φώτιζε σαν
 λυχνάρι
 πάνω από το κεφάλι μου
 και με το φως του βάδιζα

- μες στο σκοτάδι.
- 4 Τότε ήμουν στις ημέρες της ακμής μου,
 και ο Θεός προστάτευε
 το σπίτι μου.
- 5 Ο Παντοδύναμος ήταν μαζί μου ακόμα
 και τα παιδιά μου όλα
 ήταν τριγύρω μου.
- 6 Τα ζωντανά μου έβγαζαν το γάλα
 ποταμούς
 και τα βραχώδη εδάφη μου 'διναν
 χειμάρρους από λάδι.
- 7 Πήγαινα τότε στην πλατεία,
 πλάι στις πόλης την *πύλη,
 στον *πρεσβυτέρων εκαθόμου
 τη συνάθροιση,
 8 κι οι νέοι μ' έβλεπαν
 και μου κάναν' τόπο·
 σηκώνονταν κι οι ηλικιωμένοι
 κι όρθιοι από σέβας στέκονταν.
- 9 Παύανε να μιλούν οι πρόκριτοι
 και πρόσταζε σιγή
 το δάχτυλο στα χείλη.
- 10 Χανόταν των αρχόντων η φωνή
 κι η γλώσσα τους στον ουρανό τους
 κολλούσε.
- 11 Όποιος τα λόγια μου άκουγε, με
 μακάριζε·
 όποιος τα έργα μου έβλεπε,
 με επαινούσε.
- 12 Γιατί βοηθούσα τον φτωχό, που
 προστασία γύρευε,
 και τα ορφανά,
 που στήριγμα δεν είχαν.
- 13 Αυτοί που ήταν περίπου ετοιμοθάνατοι
 για τη βοήθεια μου μου δίναν'
 την ευχή τους·
 κι έκανα χήρες να αισθάνονται
 ασφάλεια και χαρά.
- 14 Είχα στολή μου τη δικαιοσύνη,
 μανδύα και κάλυμμα της κεφαλής μου
 είχα το δίκαιο.
- 15 Ήμουν τα μάτια των τυφλών
 και των χωλών τα πόδια.

- 16 Πατέρας ήμουν των φτωχών
και φρόντιζα να βρουν το δίκιο τους
οι ξένοι.
- 17 Τσάκιζα τους κυνόδοντες του αδικού
κι από τα δόντια του τη λεία
τού τραβούσα.
- 18 Σκεφτόμουν πως πολύχρονος θα ζήσω,
όπως ο φοίνικας
κι ότι όπως αυτός
μες στη φωλιά μου θα πεθάνω.^{κ7}
- 19 Έλεγα πως ήμουν δεντρί,
που στα νερά τις ρίζες του βυθίζει
και που τη νύχτα κάθεται
στα κλώνια του η δροσιά.
- 20 Πως θα 'χω, έλεγα, δόξα που διαρκώς
θ' ανανεώνεται
και θα 'χω δύναμη να δρω
σαν καλοτεντωμένο τόξο.
- 21 Όταν μιλούσα μ' άκουγαν με προσμονή
και σώπαιναν για να δεχτούν
τη συμβουλή μου.
- 22 Κι όταν τελειώνα κανείς δεν είχε
κάτι άλλο να πει
τα λόγια μου σαν τη δροσιά
απάνω τους σταλάζαν.
- 23 Τα πρόσμεναν καθώς προσμένου
τη βροχή
και μ' ανοιχτό το στόμα τους
καθώς σ' όψιμη μπόρα.
- 24 Όταν τους χαμογέλαγα εμπιστούσαν
αποκούσαν
και φιλικά αν τους κοίταζα
χαιρόντουσαν κι αυτοί.
- 25 Τους οδηγούσα και καθόριζα το
δρόμο τους,
καθώς ο βασιλιάς
στην κεφαλή της στρατιάς του,
καθώς εκείνος που τους λυπημένους
παρηγορεί.

Ο Ιώβ θρηνεί για την τωρινή του αθλιότητα

- # 30
- Τώρα όμως έχω γίνει ο περιγέλως
ανθρώπων που 'ναι νεότεροί μου
και που οι πατεράδες τους
ήταν πιο καταφρονεμένοι
κι από του κοπαδιού μου τα σκυλιά.
- 2 Τι να τους έκανα άλλωστε,
αφού στα χέρια δύναμη
δεν είχα;
- 3 Εξαντλημένοι απ' τις στερήσεις
κι απ' την πείνα
έφευγαν στην κατάξερη τη γη
τη σκοτεινή, κατεστραμμένη
κι έρημη.
- 4 Γύρω απ' τους θάμνους αρμυρήθρες
μάζευαν
και τρώγανε τις ρίζες
απ' τα σπάρτα.
- 5 Τους διώχναν μέσ' απ' την κοινότητα
και φώναζαν ξωπίσω τους,
όπως στους κλέφτες.
- 6 Στ' απόκρημα φαράγγια κατοικούσαν,
στης γης τις τρύπες
και στων βράχων τις σπηλιές.
- 7 Σαν ζώα φώναζαν ανάμεσα στους
θάμνους
και συγκεντρώνονταν
κάτω απ' τις αγκαθιές.
- 8 Άνθρωποι ποταποί και κακοφημισμένοι,
αποδιωγμένοι από τη χώρα μακριά.
- 9 Μα να που τώρα μ' έκαναν τραγούδι
περιπαιχτικό
και θέμα για να συζητούν
και να χλευάζουν.
- 10 Μ' αποστροφή με βλέπουν,
μ' αποφεύγουν
και δε διστάζουν να με φτύσουν
κατά πρόσωπο.
- 11 Χαλάρωσε του τόξου μου τη χορδή
ο Θεός,

^{κ7} Αναφορά στο θρυλό του πουλιού φοίνικα, που αφού ζήσει για αιώνες, καίγεται μαζί με τη φωλιά του και ξαναγεννιέται από τη σταχτή του

29,16 Πρμ 29,7 Σειρ 4,10 29,17 Ησ 11,4 29,19 Ψλ 1,3 Ωσ 14,6 29,20 30,11 Πρμ 21,21 30,1 19,18 30,9 17,6 Ψλ 69,13 Θρ 3,14 30,9-14 16,11 30,10 Ησ 50,6 Μτ 26,67

- μ' άφησε ανυπεράσπιστον·
γι' αυτό κι εκείνοι καταπάνω μου
αχαλίνωτοι ορμήσαν.
- 12 Το φιδομάνι με χτυπάει κατακέφαλα,
με αναγκάζουσε να υποχωρήσω·
για να μ' εξουθενώσουν
προχώματα ετοιμάζουσε.
- 13 Όλες τις διεξόδους μου τις έκοψαν
και προσπαθούνε να με καταστρέψουν
χωρίς να 'χουν ανάγκη
να τους βοηθά κανείς.
- 14 Χύνονται απ' των οχυρών μου
τις ρωγμές
κι ορμούν απάνω μου
μέσ' από τα ερείπια.
- 15 Ο φόβος με κυρίεψε
έφυγε σαν ανέμου φύσημα
η αξιοπρέπειά μου
και πέρασε η ευτυχία μου
σαν σύννεφο.
- 16 Και τώρα πλησιάζω να πεθάνω·
της δυστυχίας οι μέρες
με πολιορκούν.
- 17 Τη νύχτα οι πόνοι διαπερνούν
τα κόκαλά μου
που λες και θέλουν
απ' το σώμα μου να βγουν·
τα νεύρα μου δεν βρίσκουν
ησυχία.
- 18 Ο Θεός με άδραξε από το ρύχο μου,
με σφίγγει καθώς το περιλαίμιό
του χιτώνα μου.^{κθ}
- 19 Μέσα στη λάσπη μ' έριξε
κι έγινα σαν το χώμα
και τη στάχτη.
- 20 Θεέ μου, σου φωνάζω, μα συ
δεν μου αποκρίνεσαι·
μπροστά σου στέκομαι,
μα εσύ με τη ματιά σου
με καρφώνεις.
- 21 Έγινες ανελέητος για μένα
και με χτυπάς με της γροθιάς σου
όλη τη δύναμη.
- 22 Μ' αφήνεις να με πάρει στην ορμή του
ο άνεμος,
να με συντρίψει
η μανιασμένη καταιγίδα.
- 23 Το ξέρω πως στο θάνατο με φέρνεις,
στον τόπο της συνάντησης όλων
των ζωντανών.
- 24 Έναν σωρό ερείπια δεν μπορεί πια
κανείς να τον στηρίξει.
Πριν καταρρεύσω εντελώς, ας έρθει
βοηθός μου ο Θεός.
- 25 Μήπως δεν έκλαψα γι' αυτούς,
που ήτανε σκληρή η ζωή τους;
και μήπως δεν λυπήθηκα
για τους φτωχούς;
- 26 Την ευτυχία έλπιζα κι η δυστυχία ήρθε
με βρήκε το σκοτάδι,
ενώ περίμενα το φως.
- 27 Αναταράζονται τα σπλάχνα μου, στιγμή
δεν ησυχάζουν·
δύστυχες μέρες μ' ήσαν
αναπάντεχα.
- 28 Θλιμμένος περπατώ χωρίς χαράς
αχτίδα·
μες στου λαού σηκώνομαι τη σύναξη
βοήθεια να ζητήσω με κραυγές
- 29 Των τσακαλιών έγινα αδερφός
και των στρουθοκαμήλων
σύντροφος.
- 30 Μαύρισε πια το δέρμα μου και ξεκολλά
από πάνω μου·
τα κόκαλά μου ο πυρετός
τα καίει
- 31 Έγινε θρήνος το τραγούδι
της κιθάρας μου,
και του αυλού μου ο ήχος
κλάμα γοερό.

Ο Ιώβ ορκίζεται ότι είναι αθώος

31 Έκανα συμφωνία με τα μάτια μου
κόρη ποτέ μ' επιθυμία

^{κθ} καθως χιτώνα μου, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «το ένδυμά μου παραμορφώθηκε»

να μην κοιτάξω.

- 2 Αλλιώως, τι θα μπορούσα να προσμένω
από τον παντοδύναμο Θεό,
τι θα μου έστελνε
από τα ύψη;
- 3 Η συμφορά είναι για τον άδικο·
για κείνους που παρανομούν
η δυστυχία.
- 4 Βλέπει ο Θεός το δρόμο που βαδίζω
κι αυτός μετράει όλα μου
τα βήματα.
- 5 Ποτέ μου ψέμα δεν μεταχειρίστηκα
ούτε ποτέ προσπάθησα κάποιον
να εξαπατήσω.
- 6 Ας με ζηγίσει ο Θεός με τέλεια ζυγαριά
και θα δει τότε
την ακεραιότητά μου.
- 7 Αν ξέφυγε το βήμα μου από το δρόμο
το σωστό,
αν παρασύρθηκε απ' τα μάτια μου
η καρδιά μου
κι αν κηλιδώθηκαν από την αδικία
τα χέρια μου,
8 τότε αυτά που σπέρνω εγώ
άλλοι ας τ' απολαύσουν
και τα σπαρτά μου
ας ξεριζωθούν.
- 9 Αν η καρδιά μου από γυναίκα
δεδεάστηκε
και στήθηκε να καρτερώ στου γείτονα
την πόρτα,
10 τότε η γυναίκα μου ας μαγειρεύει
γι' άλλον άντρα
κι άλλοι μαζί της
ας πλαγιάσουν.
- 11 Γιατί αυτό είν' ανομία επαίσχυντη
κι αμάρτημα που οι δικαστές
θα 'πρεπε αυστηρά
να τιμωρούνε.
- 12 Είναι φωτιά που κατακαίει και δεν
αφήνει τίποτα,
μέχρι τις ρίζες κατατρώνει
τα σπαρτά μου.
- 13 Αν κάποτε το δίκιο του δούλου μου
ή της δούλης μου παρέβλεψα
στις διαφορές που μπορεί να 'χανε
μαζί μου,
14 πώς θα μπορέσω να σταθώ
μπρος στο Θεό
και τι θα του αποκριθώ όταν
με κρίνει,
15 Γιατί, αυτός που μ' έπλασε,
μήπως δεν έπλασε κι εκείνους;
ο ίδιος δεν μας εσχημάτισε
στη μητρική κοιλιά;
- 16 Ποτέ μου στους φτωχούς ό,τι ζητούσαν
δεν τ' αρνήθηκα,
ούτε άφησα μες στην απελπισία
τις χήρες.
- 17 Ποτέ δεν έφαγα μονάχος το ψωμί μου,
χωρίς να φάνε απ' αυτό
και τα ορφανά,
18 γιατί εγώ τα μεγάλωσα από μικρά
σαν να 'μουνα πατέρας,
κι από την ώρα που γεννήθηκαν
τα καθοδήγησα.
- 19 Όταν έβλεπα κάποιον που ρούχα
δεν είχε να ντυθεί,
έναν φτωχό που σκεπάσματα
δεν είχε,
20 του 'δινα από τα πρόβατά μου
μάλλινο ρούχο για να ζεσταθεί
κι αυτός από καρδιάς
μ' ευχαριστούσε.
- 21 Αν χέρι σήκωσα πάνω σε ορφανό,
επειδή έβλεπα πως είχα
των δικαστών την υποστήριξη,
22 το χέρι μου ας σπάσει απ' τον αγκώνα,
κι ας ξεκολλήσει από
τον ώμο μου.
- 23 Με τρόμαξε η τιμωρία του Θεού·
μπρος στη μεγαλοσύνη του
ν' αντέξω δεν μπορούσα.
- 24 Ποτέ μου το χρυσάφι δεν το
εμπιστεύτηκα

31,2-3 20,29 31,4 10,6 14,16 23,10 31,6 1,1 27,6 Ψλ 17,1-2 31,8 Λευ 26,16 31,9 Πρμ 5,8 6,25-26 31,10 Β' Σαμ 12,11
31,11 Δτ 22,22 Πρμ 6,32 31,13 Εξ 21,2-4 Λευ 25,39-43 31,15 Πρμ 14,31 22,2 31,16 29,12 31,16-20 Ησ 58,6-7 Τωβ 4,7-
11 16 Μτ 25,35-36 31,23 Ψλ 119,120 31,24 22,24-25 Πρμ 11,28 Ακ 12,15 19-21

- ούτε και το λογάρισα ποτέ
για σιγουριά μου.
- ²⁵ Για τα πολλά μου πλούτη δεν
περηφανεύτηκα
ούτε για όσα με τα χέρια μου μπόρεσα
ν' αποκτήσω.
- ²⁶ Κοιτάζοντας τον ήλιο και τη λάμψη του
ή τη μαγευτική πορεία της σελήνης,
²⁷ ποτέ μου ενδόμυχα δεν γοητεύτηκα
ούτε ποτέ λατρευτικά τους έστειλα
φιλιά.
- ²⁸ Αυτό θα 'ταν αμάρτημα, που οι δικαστές
το τιμωρούνε,
γιατί θα είχα απαρηνηθεί
τον ύψιστο Θεό.
- ²⁹ Ποτέ μου δε χαιρόμουνα όταν
ο εχθρός μου υπέφερε
ούτε ευχαριστιόμουνα
κακό σαν τον χτυπούσε.
- ³⁰ Ποτέ μου ν' αμαρτήσει δεν άφηνα
το στόμα μου,
ζητώντας με *κατάρες το χαμό του.
- ³¹ Όσοι φιλοξενήθηκαν στο σπίτι μου
έχουνε να το λένε,
πως από τα καλύτερα χορτάσαν
φαγητά.
- ³² Ξένος κανείς δεν πέρασε τη νύχτα του
στο ύπαιθρο·
στον οδοιπόρο οι πόρτες μου πάντα
ήταν ανοιχτές.
- ³³ Ποτέ ανομίες δε χρειάστηκε να κρύψω
ή παραπτώματα,
όπως πολλοί το κάνουν.
- ³⁴ Έτσι τα λόγια των ανθρώπων
δε φοβόμουν
ούτε με τρόμαζε του κόσμου
η περιφρόνηση,
ώστε να μένω σιωπηλός,
στο σπίτι μου κλεισμένος.
- ³⁵ Αχ, ας γινόταν κάποιος να μ' ακούσει!

- Μπορώ να υπογράψω ό,τι έχω πεί.
Μακάρι να μ' αποκριθεί ο Παντοδύναμος!
Ας μου 'δειχνε του αντιδίκου μου
την έγγραφη κατηγορία
³⁶ κι εγώ στους ώμους μου πρόθυμα
θα τη σήκωνα
και στο κεφάλι θα την έβαζα κορώνα
³⁷ Για τη ζωή μου θα μιλούσα στο Θεό
με κάθε λεπτομέρεια
και θα μπορούσα να τον βλέπω
μες στα μάτια.
- ³⁸ Αν το χωράφι μου παραπονέθηκε
για μένα
κι έκανα εγώ τ' αυλάκια του
να κλάψουνε,
³⁹ επειδή δεν τα φρόντισα
μα πήρα τους καρπούς του,
κι έγινα έτσι ανυπάκουος στο Θεό,
που 'ναι ο πραγματικός
ιδιοκτήτης του,
⁴⁰ τότε ας φυτρώσουνε αγκάθια
αντί για στάρι,
κι αντί κριθάρι αγριοχόρταρα.^λ
- ⁴⁰ Εδώ τελειώνουνε τα λόγια του Ιώβ.

**Ο Ελιού θεωρεί σωστό
ν' απαντήσει στον Ιώβ**

32 Τότε οι τρεις εκείνοι άντρες έπαψαν
ν' απαντούν στον Ιώβ, επειδή θεωρούσε τον
εαυτό του δίκαιο. ² Θύμωσε όμως ο Ελιού,
γιος του Βαραχιήλ κι απόγονος του Βουζ, α-
πό την οικογένεια του Ραμ, γιατί ο Ιώβ είχε
φτάσει να θεωρεί τον εαυτό του πιο δίκαιον
κι από το Θεό. ³ Αλλά θύμωσε και με τους
τρεις φίλους του Ιώβ, γιατί δεν έβρισκαν τι
να του απαντήσουν. για να του αποδείξουν
την ενοχή του. ⁴ Μιας κι εκείνοι ήταν μεγα-
λύτεροί του, λοιπόν, ο Ελιού περίμενε να τε-
λειώσουν για να μιλήσει στον Ιώβ.

^λΝοηματικά οι στ 38-40α τοποθετούνται προ του στ 35, γιατί προφανώς εκεί βρίσκεται το τέλος της ομιλίας του Ιωβ

5-6 Όταν όμως είδε πως εκείνοι δεν είχαν καμιά απάντηση, τότε ξέσπασε θυμωμένος και είπτε:

Εγώ είμ' ακόμα νέος κι εσεείς γέροντες γι' αυτό φοβόμουναι και δίσταζα αυτά που σκέφτομαι να σας τα πω.

7 Έλεγα μέσα μου πως θα μιλούσε η ηλικία και πως *σοφία θα δίδασκαν τα χρόνια τα πολλά.

8 Μα ό,τι κάνει συνετό τον άνθρωπο είναι το πνεύμα, είν' η πνοή που εμφύσησε ο Παντοδύναμος.

9 Οι ηλικιωμένοι δεν είναι πάντα και σοφοί, ούτε κι οι γέροντες ξέρουνε πάντα το σωστό ποιο είναι.

10 Γι' αυτό και τώρα σας γυρεύω να μ' ακούσετε: θέλω κι εγώ τη γνώμη μου να σας εκθέσω.

11 Περίμενα να ολοκληρώσετε τους λόγους σας, παρακολούθησα τα επιχειρήματά σας, όσο εσεείς αναζητούσατε φράσεις σοφές.

12 Σας έδωσα όλη την προσοχή μου, αλλά κανείς σας τον Ιώβ δεν έπεισε ούτε τα λόγια του αντέκρουσε κανέναν.

13 Και μη θαρρείτε προπαντός πως τη σοφή βρήκατε λύση, λέγοντας πως δεν είν' ο άνθρωπος, μα ο θεός που θα τον μεταπειθεί.

14 Τα λόγια του Ιώβ δεν στόχευαν εμένα: κι εγώ δεν θα του απαντήσω με τα λόγια σας.

15 Αυτοί ξαφνιάστηκαν, σκεφτόμουν, και πια δεν αποκρίνονται: τα λόγια τους τα χάσαν.

16 Να περιμένω όσο εκείνοι δε μιλούν; Στέκονται εκεί, χωρίς πια ν' απαντούνε.

17 Με τη σειρά μου κι εγώ θέλω ν' απαντήσω,

θέλω κι εγώ τη γνώμη μου να πω.

18 Λόγια έχω μέσα μου πολλά Το *Πνεύμα εντός μου, του Θεού, με βιάζει να μιλήσω.

19 Μέσα μου γίνεται αναβρασμός, καθώς του μούστου η ζύμωση μες στο ασκί, που είν' έτοιμο να σκάσει.

20 Θα πρέπει να μιλήσω για ν' ανασάνω ελεύθερα, το στόμα μου ν' ανοίξω ν' αποκριθώ.

21 Δε θα πάρω το μέρος κανενός κι ούτε κανέναν πρόκειται να κολακέψω.

22 Γιατί δεν ξέρω εγώ να κολακεύω: αν κάτι τέτοιο έκανα, ο Πλάστης μου αμέσως θα με τιμωρούσε.

Ο Ελιού κατακρίνει τον Ιώβ

33 Τώρα λοιπόν, Ιώβ, άκου τα λόγια μου, πρόσεξε όλα όσα έχω να σου πω.

2 Έτοιμος είμαι και αρχίζω να μιλώ.

3 Μιλώ με ήσυχη συνείδηση, τα χείλη μου την καθαρή αλήθεια θα προφέρουν.

4 Με δημιούργησε το *Πνεύμα του Θεού, του Παντοδύναμου η πνοή, ζωή μου δίνει.

5 Απάντησέ μου, αν μπορείς. Να μ' αντιμετωπίσεις ετοιμάσου, πάρε τη θέση σου.

6 Εσύ κι εγώ είμαστε όμοιοι μπρος στο Θεό: κι οι δυο μας από χώμα καμωμένοι.

7 Λοιπόν, δεν έχεις λόγο ν' αγωνιάς, δεν πρόκειται να σε κατατροπώσω!

8 Στ' αυτιά μου αντηχεί ο ήχος της φωνής σου, όταν αυτά τα λόγια επαναλαμβάνεις:

- 9 «Εγώ είμαι καθαρός, δεν παρανόμησα· άμεμπτος είμαι, δίχως αμαρτία.
- 10 Μα ο Θεός βρίσκει προφάσεις εναντίον μου, με βλέπει σαν εχθρό του.
- 11 Με περιορίζει, όπου κι αν πάω με παρακολουθεί».
- 12 Όμως σ' αυτό, Ιώβ, δεν έχεις δίκιο, πρέπει να σου το πω· με μέτρα ανθρώπινα δεν μπορείς το Θεό να τον μετρήσεις.
- 13 Τότε γιατί να τον κατηγορείς πως σ' όλα αυτά τα λόγια σου δεν απαντάει;
- 14 Μ' όλο που ο Θεός μιλάει πολλές φορές και με ποικίλους τρόπους κανείς δεν δίνει προσοχή στα λόγια του.
- 15 Με όνειρο, με όραμα νυχτερινο όταν σε ύπνο βαθύ πέφτουν οι άνθρωποι, όταν στην κλίνη ξαπλωμένοι αποκοιμούνται,
- 16 τότε τους κάνει να καταλαβαίνουν όσα λέει, κι οριστικά τους προειδοποιεί.
- 17 Ν' αποστραφούνε θέλει τις κακές τους πράξεις και ν' απαλλάξει έτσι τον άνθρωπο απ' την αλαζονεία του.
- 18 Έτσι θα τον γλιτώσει από τον τάφο και θα τον προστατέψει να μην πέσει απάνω στην αιχμή του κονταριού.
- 19 Ο Θεός προειδοποιεί τον άνθρωπο με μια αρρώστια που τον ρίχνει στο κρεβάτι, με πόνους σ' όλα του τα κόκαλα,
- 20 ως το σημείο ν' αηδιάζει το ψωμί, ακόμα και το πιο εκλεκτό του φαγητό.
- 21 Η σάρκα του λιώνει και χάνεται, μπορούν να μετρηθούν τα κόκαλά του
- 22 κοντεύει να 'χει το 'να πόδι μες στον τάφο, λες κι η ζωή του παραδόθηκε στο θάνατο.
- 23 Ίσως τότε σταθεί στο πλάι του ένας *άγγελος, ένας απ' τους χιλιάδες του Θεού αγγέλους, που δείχνουνε στον άνθρωπο το χρέος του.
- 24 Κι ο άγγελος αυτός ίσως τον σπλαχνιστεί και πει: «Απάλλαξέ τον, μην τον αφήσεις να κατέβει μες στον τάφο· τα λύτρα του πληρώθηκαν».
- 25 Τότε από σφρίγος νεανικό η σάρκα του τονώνεται, ξαναγυρνάει στις νιότης του τις μέρες.
- 26 Στο Θεό προσεύχεται κι εκείνος του αποκρίνεται· με χαρά στο Θεό παρουσιάζεται, το Θεό, που τον έχει και πάλι δεχτεί.
- 27 Τότε αυτός ομολογεί δημόσια και λέει: «Αμάρτησα! Το σωστό δεν το 'πραξα, μα δεν μου το ανταπέδωσε ο Θεός.
- 28 Με φύλαξε απ' του να κατεβώ στον τάφο και στην ζωής με κράτησε το φως.
- 29 Να, λοιπόν, όλα αυτά που κάνει ο Θεός πάλι και πάλι για τον κάθε άνθρωπο,
- 30 ώστε να τον γλιτώσει από το τάφο και να του ξαναδώσει τη ζωή.
- 31 Προσεκτικά άκουσέ με, Ιώβ, σώπασε κι άφησέ με να μιλήσω.
- 32 Αν έχεις τίποτε να πεις, απάντησέ μου· πολύ θα 'θελα να παραδεχτώ

το δίκιο σου.

33 Αλλ' άκου με, αν δεν έχεις
τι να πεις·
σώπαινε, και *σοφία θα σε διδάξω.

Ο Ελιού παίρνει το μέρος του Θεού

34 Κι ο Ελιού συνέχισε:

2 Τα λόγια μου ακούστε τα, σοφοί,
δώστε μου προσοχή
εσείς που 'χετε γνώση.

3 Γιατί το αυτί τα λόγια τα διακρίνει,
καθώς γεύεται ο ουρανίσκος
την τροφή.

4 Το δίκιο ας ερευνήσουμε,
μαζί ας αναγνωρίσουμε
ποιο το καλό.

5 Από τη μια ο Ιώβ, πως είναι δίκαιος
ισχυρίζεται,
και πως του αρνήθηκε το δίκιο του
ο Θεός·

6 πως έβγαλε σε βάρος του απόφαση
άδικη
και πως το βέλος του τον πλήγωσε
θανατερά,
ενώ αυτός δεν είχε αμαρτήσει.

7 Από την άλλη λέτε εσείς:
«Υπάρχει άραγε άνθρωπος άλλος
σαν τον Ιώβ,
που το Θεό να βλασφημεί
λες και νεράκι πίνει;

8 Με τους κακούς εξομοιώνεται
και συμπορεύεται
με τους αμαρτωλούς.

9 Λέει πως στον άνθρωπο είν' ανώφελο
να θέλει το Θεό να ευχαριστήσει».

10 Για τούτο ακούστε με εσείς,
άνθρωποι συνετοί.

Αδύνατο ο Θεός κακό να κάνει
και ν' αδικήσει ο Παντοδύναμος.

11 Αυτός πληρώνει τον καθένα
σύμφωνα με τα έργα του
και στον καθένα δίνει ανάλογα
με τη διαγωγή του.

12 Είναι αλήθεια πως ο Θεός

δεν κάνει το κακό
και πως ο Παντοδύναμος το δίκιο
δεν το διαστρέφει.

13 Μην τάχα κάποιος άλλος
του εμπιστεύτηκε τη γη,
μην κάποιος άλλος του 'δωσε
το σύμπαν να φροντίζει;

14 Αν ο Θεός σκεφτόταν μόνο τον
εαυτό του
κι έπαιρνε πίσω τη ζωηφόρα του
πνοή,

15 τότε ο κάθε ζωντανός οργανισμός
θα πέθαινε
και θα γινόταν ο άνθρωπος
και πάλι χώμα.

16 Ιώβ, αν έχεις φρόνηση, άκου αυτό·
στα λόγια μου δώσε
την προσοχή σου.

17 Κατηγορείς εσύ το Θεό,
τον δίκαιο και το μεγάλο;
νομίζεις πως το δίκιο
το εχθρεύεται;

Πώς τότε θα 'ταν δυνατό να κυβερνάει
τον κόσμο;

18 Μονάχα αυτός μπορεί να πει στο
βασιλιά:

«Είσαι ανάξιος!»
στους άρχοντες: «Είστε ασεβείς!»

19 Μονάχα αυτός δεν παίρνει το μέρος
των αρχόντων,
τον πλούσιο δεν τον προτιμάει
απ' τον φτωχό,

γιατ' είναι όλοι έργα των χεριών του.

20 Πεθαίνουν μες στη νύχτα ξαφνικά·
ο λαός ανταριάζεται
κι οι άρχοντες καταρρέουν.

Χωρίς ανθρώπου χέρι να υψωθεί,
οι τύραννοι χαθήκαν

21 Γιατί τα μάτια του Θεού βλέπουν
το πώς βιώνει ο άνθρωπος·
και πώς πορεύεται
προσέχουν

22 Σκοτάδι δεν υπάρχει τόσο ζοφερό,
που τους κακούς απ' το Θεό

να κρύψει.

²³ Δεν έχει ανάγκη ο Θεός πολύ
να ερευνησεί,
για να καλέσει κάποιον μπροστά του
να κριθεί.

²⁴ Χωρίς ν' αρχίσει ανάκριση,
τους ισχυρούς συντρίβει,
κι άλλους βάζει στη θέση τους.

²⁵ Αυτός ξέρει τα έργα τους·
τους ανατρέπει σε μια νύχτα
και συντρίβονται.

²⁶ Καθώς εγκληματίες,
δημόσια τους μαστιγώνει,
²⁷ γιατί απ' αυτόν απομακρύνθηκαν
κι όλες αγνόησαν τις εντολές του.

²⁸ Έτσι αναγκάσαν τους φτωχούς
και τους αδύνατους,
κραυγές βοήθειας στο Θεό
να υψώσουν,
κι εκείνος τη φωνή τους άκουσε.

²⁹ Αντίθετα, αν ο Θεός δεν θέλει
ν' αντιδράσει,
ποιος θα του δώσει άδικο;
Αν θέλει να κρυφτεί, ποιος θα τον δει;
Τι θα μπορούσαν οι λαοί να κάνουν,
κι η οικουμένη,

³⁰ αν ήθελε ο Θεός έναν δημαγωγό
ασυνείδητο
να τον ορίσει βασιλιά τους;

³¹ Ίσως πει κάποιος στο Θεό:
«Έπαθα για τα λάθη μου, δε θα
ξαναμαρτήσω πια·

³² τα σφάλματα που εγώ δε βλέπω
δείξε μου·
έπραξα ίσως το κακό, δε θα το
επαναλάβω».

³³ Αυτόν θα πρέπει τάχα να τον τιμωρήσει
ο Θεός,
σύμφωνα με τη γνώμη σου,
επειδή έτσι εσύ το κρίνεις;

Αφού εσύ αποφασίζεις κι όχι εγώ,
ό,τι νομίζεις πες το!

³⁴ Οι μυαλωμένοι άνθρωποι μαζί μου
θα 'ναι σύμφωνοι·
θα πουν, όπως κι οι συνετοί,

που με ακούνε:

³⁵ «Μίλησε αστόχαστα ο Ιώβ,
και νόημα τα λόγια του δεν έχουν.

³⁶ Όσα μας λέει ο Ιώβ να ξεταστούνε
πρέπει
σε όλο τους το βάθος,
γιατί αποκρίνεται καθώς οι ασεβείς.

³⁷ Προσθέτει έτσι ασέβεια πάνω
στην αμαρτία του·
ανάμεσά μας την αμφιβολία σπέρνει
και λέει πολλά ενάντια στο Θεό».

Κανένας δεν μπορεί να πλησιάσει το Θεό

35

Κι ο Ελιού συνέχισε:

² Νομίζεις πως είναι σωστό να θέλεις
μπροστά στο Θεό να βγεις
αθώος;

³ Και λες: «Τι θα ωφεληθώ, τι θα κερδίσω
κι αν δεν αμαρτήσω;»

⁴ Λοιπόν, εγώ θα σου αποκριθώ,
σ' εσένα και στους φίλους σου
μαζί σου:

⁵ Για πρόσεξε τον ουρανό και δεσ·
βλέπεις πόσο τα σύννεφα βρίσκονται
πιο ψηλά από σένα!

⁶ Αν κάνεις αμαρτίες εσύ,
σε τι το Θεό τον βλάπτεις;
κι αν είναι πολλαπλές
οι παραβάσεις σου,
σ' αυτόν κάνεις κακό;

⁷ Αν είσαι δίκαιος,
σ' εκείνον τι προσφέρεις;
ή τι χρειάζεται να λάβει
από τα χέρια σου;

⁸ Θνητούς ανθρώπους σαν εσένα βλέπτει
η αμαρτία σου,
κι αυτούς μονάχα το καλό που κάνεις
ωφελεί.

⁹ Όταν καταπιέζονται, στεναάζουν·
ζητούν βοήθεια ενάντια
στην τυραννία των ισχυρών.

¹⁰ Κανένας τους όμως δε στρέφεται
προς το Θεό, το δημιουργό του,

που ελπίδα δίνει σε ώρες σκοτεινές,
 11 που μας χαρίζει γνώση περισσότερη από της γης τα ζώα κι απ' τα πουλιά μάς κάνει πιο σοφούς.
 12 Φωνάζουμε για βοήθεια, μα ο Θεός δεν απαντάει, γιατί είμαστε αλαζόνες κι ασεβείς.
 13 Φωνάζουν μάταια· ο Θεός δεν ακούει, ο Παντοδύναμος δεν δίνει προσοχή.
 14 Κι εσύ, Ιώβ, λες πως δε βλέπεις το Θεό· μα κάνε υπομονή, αυτός γνωρίζει την υπόθεσή σου.
 15 Αν τώρα ο θυμός του δεν ξέσπασε ακόμα τιμωρός, και δεν πολυπροσέχει τις ανοησίες σου,
 16 είναι γιατί το στόμα σου το ανοίγεις άσκεπτα, Ιώβ, και δίχως σύνεση λες λόγια, κι άλλα λόγια.

Ο Ελιού εγκωμιάζει τη μεγαλοσύνη του Θεού

36 Ο Ελιού συνέχισε την ομιλία του.

2 Κάνε, Ιώβ, λίγη ακόμα υπομονή μ' αυτή τη διδαχή μου.
 Κάτι έχω ακόμη να προσθέσω, για να υποστηρίξω το Θεό.
 3 Τις γνώσεις μου τις φέρνω από μακριά, για να δικαιώσω το δημιουργό μου.
 4 Είναι η καθαρή αλήθεια ό,τι θα πω· έχεις μπροστά σου κάποιον που το θέμα του άριστα το κατέχει.
 5 Ναι, ο Θεός είν' ισχυρός κι αδιάφορος δεν μένει· στέκει στις αποφάσεις του αμετακίνητος.

6 Τον ασεβή δεν τον αφήνει στη ζωή· σ' όσους καταπιέζονται το δίκιο τους το δίνει.
 7 Τα μάτια του δεν τ' αποστρέφει από τους δίκαιους· κι αν κυβερνούν μαζί με βασιλιάδες, παντοτινά στο θρόνο τούς αφήνει να δέχονται τιμές.
 8 Αλλ' αν φυλακιστούν και κάτω απ' τα δεσμά τους υποφέρουν,
 9 είναι για να τους δείξει ποια τα έργα τους, οι ανομίες τους και η αλαζονεία.
 10 Τους κάνει να προσέχουν όταν τους προειδοποιεί και τους καλεί απ' το κακό να επιστραφούνε.
 11 Αν υπακούσουν και τον υπηρετήσουν θα ζήσουν τη ζωή τους ως το τέλος μέσα στην ευτυχία και τη χαρά.
 12 Αλλ' αν δεν υπακούσουν το χαμό τους προκαλούν και θα πεθάνουν μες στην αφροσύνη τους.
 13 Άνθρωποι με καρδιά ασεβή, συνέχεια με το Θεό τα βάζουν· δεν τον παρακαλούν να τους βοηθήσει όταν τους τιμωρεί.
 14 Πεθαίνουν σε ηλικία νεανική κι είναι τα τέλη της ζωής τους ντροπισμένα.
 15 Μα ο Θεός μες απ' τη θλίψη τελειοποιεί αυτούς που θλιβονται· με τις δοκιμασίες τούς διδάσκει.
 16 Έτσι κι εσένα, Ιώβ, άλλοτε σ' είχε γλιτώσει από τη θλίψη, δίνοντάς σου αντίθετα μεγάλη άνεση.
 Ήτανε το τραπέζι σου γεμάτο

από τις πιο εκλεκτές τροφές.

¹⁷ Μα τώρα σου έχει αναγγελθεί η καταδίκη σου και της ασέβειας την πληρωμή λαβαίνεις.

¹⁸ Πρόσεξε μη σε φέρει ο θυμός σου σ' εξέγερση ενάντια στο Θεό· και μη νομίσεις πως θ' απαλλαγείς προσφέροντάς του πλούσια δώρα.

¹⁹ Δε θα σου έφτανε όλος σου ο πλούτος· δε θα σε βοηθούσε το χρυσάφι σου, ούτε της δύναμής σου όλα τα μέσα.

²⁰ Μην την αποζητάς τη νύχτα εκείνη, που όλα τα έθνη θα καταστραφούν.

²¹ Φυλάξου! Μη στραφείς προς το κακό, ακόμη κι αν θαρρείς πως προτιμότερο είναι αυτό από τις θλίψεις σου.

Το μεγαλείο του Θεού

²² Βλέπεις, Ιώβ, είναι μεγάλος ο Θεός· τόση πολλή έχει δύναμη.

Ποιος μπορεί να διδάξει όπως αυτός;

²³ Ποιος μπορεί να του υποδείξει τι να κάνει; ποιος μπορεί να του πει ότι αδίκησε;

²⁴ Μη λησμονάς το έργο του να εγκωμιάζεις, που με ωδές το εξυμνούν οι άνθρωποι.

²⁵ Όλοι μπορούν να το θαυμάσουν, έστω κι αν το κοιτάζει ο άνθρωπος μονάχα από μακριά.

²⁶ Βλέπεις, Ιώβ, είναι μεγάλος ο Θεός κι άπιαστος για τη σκέψη μας. Αμέτρητος των χρόνων του ο αριθμός.

²⁷ Αυτός συλλέγει του νερού τις στάλες, ατμό τις κάνει, ομίχλη ή φτιάχνει τη βροχή,

²⁸ που ξεχειλίζει από τα σύννεφα και χύνεται πάνω στο πλήθος των ανθρώπων.

²⁹ Μπορεί κανείς να καταλάβει

πώς ξεδιπλώνονται τα σύννεφα, πώς η βροχή ξεσπάει στο *θόλο τ' ουρανού;

³⁰ Φωτίζει μ' αστραπές τα σύννεφα, ενώ της θάλασσας τα βάθη μένουν σκοτεινά.

³¹ Μ' αυτόν τον τρόπο τρέφει τους λαούς, τους προμηθεύει άφθονη τροφή.

³² Παίρνει την αστραπή μες στις παλάμες του, την κατευθύνει σε ορισμένο στόχο

³³ Ο κεραυνός την καταιγίδα προμηθά και τα κοπάδια ακόμα νιώθουν ότι πλησιάζει.

37 Μπροστά σ' αυτά τρομάζει κι η καρδιά μου και δυνατά χτυπά.

² Ακούστε, ακούστε του Θεού την τρομερή φωνή και τη βροντή που βγαίνει από το στόμα του.

³ Την κάνει να κατακυλάει σ' όλο το πλάτος τ' ουρανού, την αστραπή του να φωτίζει τη γη απ' άκρη σ' άκρη.

⁴ Αμέσως έπειτα ξεσπά του βρυχηθμού του η φωνή, της μεγαλόπρεπης βροντής ο ήχος· κι όσο η φωνή του ακούγεται, καινούριες αστραπές εξαποστέλλει.

⁵ Βροντά ο Θεός με τη φωνή του θαυμαστά, κάνει έργα μεγαλόπρεπα που δε χωρούν στο νου μας.

⁶ Στο χιόνι λέει: «Πέσε στη γη» και στη βροχή, στην μπόρα: «Πέσε μ' ορμή».

⁷ Έτσι τα έργα των ανθρώπων αναστέλλει, ώστε ν' αναγνωρίσουν όλοι οι άνθρωποι το έργο του.

⁸ Ακόμη και τ' αγρίμια γυρεύουν καταφύγιο

- και συμμαζεύονται
μες στις σπηλιές τους.
- 9 Από το νότο έρχονται της καταιγίδας
οι άνεμοι
κι απ' το βορρά η παγωνιά.
- 10 Απ' του Θεού το φύσημα δημιουργείται
ο πάγος
και του νερού σκληραίνει
η επιφάνεια.
- 11 Φορτώνει ατμούς τα σύννεφα
και τα σκορπίζει αστραπές
γεμάτα.
- 12 Καθώς τα κατευθύνει περιφέρονται,
για να εκτελέσουν ό,τι
τα προστάζει,
παντού πάνω στην όψη όλης
της γης.
- 13 Και στέλνει τη βροχή στη γη,
άλλοτε για να τιμωρήσει
τους ανθρώπους
κι άλλοτε πάλι για να τους δείξει
την καλοσύνη του.
- 14 Ετούτα πρόσεξε τα, Ιώβ,
στάσου και σκέψου του Θεού
τα θαύματα:
- 15 Ξέρεις πώς ο Θεός τα διατάζει,
πώς κάνει από τα σύννεφα
να λάμπουν αστραπές;
- 16 Ξέρεις πώς ταξιδεύουνε μετέωρα
τα σύννεφα,
το θαύμα αυτό της τέλει *σοφίας
του Θεού;
- 17 Εσύ νιώθεις καλόβολα μες στα ζεστά
τα ρούχα σου,
όταν η ατμόσφαιρα της γης
με τη νοτιά γίνεται πνιγηρή.
- 18 Μήπως μαζί του τέντωνες το *θόλο
τον ουράνιο,
που 'ναι σκληρός καθώς χυτός,
μεταλλικός καθρέφτης;
- 19 Μάθε μας τι 'ναι μοιραίο να πούμε
στο Θεό;
Βέβαια, τίποτ' αξιόλογο,
γιατί είν' ο νους μας

στο σκοτάδι.

- 20 Θα πρέπει να ειδοποιηθεί
όταν εγώ θελήσω να μιλήσω;
Θα πρέπει να του το πει κάποιος,
για να το μάθει;
- 21 Πολλές φορές το φως δε φτάνει
ως εμάς,
γιατί πυκνά τα σύννεφα
το κρύβουν
Μα ξάφνου ο άνεμος φυσά και μονομάς
ο ουρανός ανοίγει.
- 22 Απ' το βορρά έρχεται φως λαμπρό·
φοβερή λάμψη το Θεό
τον περιβάλλει.
- 23 Απρόσιτος σ' εμάς ο Παντοδύναμος!
Υπέρτατος στη δύναμη, στην κρίση,
στην τέλεια δικαιοσύνη,
που δεν την καταπατεί.
- 24 Γι' αυτόν το λόγο οι άνθρωποι
τον σέβονται·
κι αυτός κανέναν δεν υπολογίζει
απ' όσους λέν' πως τάχα
είναι σοφοί.

**Ο Θεός δείχνει στον Ιώβ
την άγνοιά του**

38 Τότε ο Θεός απάντησε στον Ιώβ μέσα
από τον ανεμοστρόβιλο:

- 2 Ποιος είσ' εσύ,
που τα δικά μου σχέδια αμφισβητείς;
γιατί μιλάς για πράγματα
που δεν καταλαβαίνεις;
- 3 Σαν άντρας τώρα, ετοιμάσου· εμπρός!
Εγώ θα σε ρωτάω
κι εσύ θα μου αποκρίνεσαι:
- 4 Πού ήσουν εσύ, όταν εγώ θεμέλιωνα
τη γη;
Πες μου το, αν το γνωρίζεις.
- 5 Ξέρεις ποιος όρισε τις διαστάσεις της;
Ποιος τέντωσε σκοινί
να τη μετρήσει;
- 6 Πάνω σε τι στηρίγματα

μπήκαν τα θέμελά της
ή ποιος της τοποθέτησε το γωνιακό
λιθάρι;

⁷ Τότε όλα τ' άστρα της αυγής
μαζί τραγούδαν,
και σκόρπιζαν κραυγές χαράς
όλα τα ουράνια *όντα.

⁸ Ποιος περιόρισε τη θάλασσα με πύλες,
σαν πρόβαλε απ' τα μητρικά
σπλάχνα της γης μ' ορμή;

⁹ Εγώ την έντυσα με σύννεφα
και τη σπαργάνωσα με ομίχλη.

¹⁰ Όρια της χάραξα, την κράτησα
πίσω από πύλες κλειδαμπαρωμένες.

¹¹ Της είπα: «Ως εδώ θα 'ρχεσαι'
ούτε γραμμή πιο πέρα!

Εδώ θα σπάζουν τα περήφανά σου
κύματα».

¹² Μες στη ζωή σου πρόσταξες ποτέ
τη μέρα να φανεί;
ή μήπως είπες στην αυγή
πού να προβάλει;

¹³ να πιάσει από τις άκρες της
τη γη,

να την τινάξει κι οι ασεβείς
να σκορπιστούν;

¹⁴ Στο φως της μέρας τα βουνά
κι οι λαγκαδιές προβάλλουν
σαν τις πτυχές μιας φορεσιάς.

¹⁵ Αλλά στο φως
των ασεβών τα έργα δεν ευδοκιμούν'
και κάθε χέρι που υψωνόταν βίαιο
θα πέσει συντριμμένο.

¹⁶ Μήπως προχώρησες ως τις πηγές
της θάλασσας;
ή μήπως εξερεύνησες τα βάθη
της *αβύσσου;

¹⁷ Σου έδειξε ποτέ κανείς τις πύλες
του θανάτου;
ήσουν εκεί απ' όπου ξεκινά
σκοτάδι αιώνιο;

¹⁸ Ξέρεις αλήθεια ως ποιο σημείο

εκτείνεται η γη;
Απάντησέ μου αν όλ' αυτά
τα ξέρεις.

¹⁹ Ξέρεις το δρόμο για να φτάσεις
στην κατοικία του φωτός;
και ξέρεις το σκοτάδι
πού φωλιάζει;

²⁰ Μπορείς τα δυο τους
στου δρόμου τους το τέλος να τα πας,
και πάλι πίσω στην κατοικία τους
να τα φέρεις;

²¹ Το ξέρεις, βέβαια,
γιατί ήσουν τότε γεννημένος,
και φτάνουν σ' αριθμό μεγάλο
οι μέρες σου!

²² Μπήκες ποτέ σου εκεί, το χιόνι
που σωρεύεται;
είδες ποτέ τον τόπο
που το χαλάζι αποθηκεύεται;

²³ Όλα αυτά τα 'χω φυλαγμένα
για της ανάγκης τους καιρούς
για τις μέρες της μάχης
και του πολέμου.

²⁴ Ξέρεις το δρόμο για να πας
εκεί που ο ήλιος ανατέλλει,
εκεί απ' όπου έρχεται ζεστός
ο άνεμος, ο ανατολικός;

²⁵ Ποιος άνοιξε αυλάκια για να πέφτει
η μπόρα;
ποιος δρόμο χάραξε στα νέφη
που βροντούν;

²⁶ Ποιος προκαλεί βροχή
στην άδεια στέππα,
στην έρημο, που δεν υπάρχουν
άνθρωποι;

²⁷ Ποιος τη στεγνή, τη διψασμένη γη
ποτίζει,
και κάνει να φυτρώνει το χορτάρι,

²⁸ Έχει η βροχή πατέρα;
ποιος γέννησε τις στάλες
της δροσιάς;

²⁹ Από ποιανού τα σπλάχνα βγήκε

ο πάγος;
 την πάχνη ποιος τη γέννησε;
 30 Αυτά κάνουν τα ύδατα
 σαν πέτρα να σκληραίνουν
 και να παγώνει η επιφάνεια
 της θάλασσας.

31 Μπορείς όλες μαζί να δέσεις
 τις Πλειάδες;
 να χαλαρώσεις τις χορδές
 του Ωρίωνα;

32 Μπορείς να κάνεις να φανούν τα Ζώδια
 στον καιρό τους
 και τη Μεγάλη Άρκτο να οδηγήσεις
 μ' όλα της τα μικρά;

33 Ξέρεις τους νόμους που κυβερνούν
 τους *ουρανοίς;
 ή, μπορείς και στη γη
 να τους κάνεις να ισχύουν;

34 Αν με κραυγές τα σύννεφα προστάξεις,
 θα ρίξουν τάχα τη βροχή τους
 πάνω σου;

35 Μπορείς τις αστραπές κάτω στη γη
 να τις εξακοντίσεις;
 Αν τις καλέσεις, απαντούν
 στις προσταγές σου;

36 Ποιος λέει στην ιβίδα^α
 πότε θα πλημμυρίσει ο Νείλος;
 Πότε θα ξημερώσει,
 ποιος το λέει στον πετεινό;

37 Ποιος είναι αρκετά σοφός
 τα νέφη να μετρήσει,
 τις στάμνες τ' ουρανού να γεμίρει
 για ν' αδειάσουν,

38 όταν οι χωματένιοι σβώλοι
 ενώνονται
 και γίνεται η γη σκληρή
 και συμπαγής;

39 Μήπως βρίσκεις εσύ της λείαινας
 τη λεία;
 Μήπως εσύ χορταίνεις τα λιονταρόπουλα,
 40 σαν κρύβονται μες στις σπηλιές τους
 κι όταν παραμονεύουν

στα λημέρια τους;
 41 Του κόρακα, ποιος του ετοιμάζει
 την τροφή του,
 όταν φωνάζουν τα μικρά του στο Θεό
 και τριγυρνάνε πεινασμένα;

39 Ξέρεις την εποχή όπου γεννιούνται
 οι αιγάγροι;
 τις ελαφίνες πρόσεξες
 όταν κοιλοπονάνε;

2 Μέτρησες πόσους μήνες κρατάει
 η εγκυμοσύνη τους;
 ξέρεις πότε είν' ώρα
 να γεννήσουν;

3 Κάθονται χαμηλά πάνω στα πόδια τους
 κι ελευθερώνονται
 απ' τους πόνους τους.

4 Τα μικρά δυναμώνουνε
 και μεγαλώνουν μες στους κάμπους·
 έπειτα φεύγουν
 και δεν ξαναγυρίζουν πια.

5 Ποιος έδωσε ελευθερία στον όναγρο;
 ποιος τα δεσμά του έλυσε,
 τον άφησε να φύγει;

6 Όρισα κατοικία του τη στέππα,
 τον έβαλα να ζήσει στη γη
 την αρμυρή.

7 Περιεγλά της πολιτείας το θόρυβο·
 ποτέ κανείς γαϊδουρολάτης δεν μπορεί
 να τον εξαναγκάσει
 να δουλέψει.

8 Στα όρη τριγυρνά, που 'ναι η βοσκή του,
 ψάχνει να βρει να φάει όποιο
 χορτάρι πράσινο.

9 Θαρρείς πως έχει διάθεση τ' άγριο
 βουβάλι να σε υπηρετεί
 ή να περνά τις νύχτες
 στο παχνί σου;

10 Θαρρείς πως θα δεχότανε
 να το τραβάς με το σκοινί
 για να οργώσει
 και να βοσκοπήσει το χωράφι σου;

^αιβίδα Πουλί της Αιγύπτου

- 11 Μπορείς να βασιστείς στην υπερβολική του δύναμη και να του εμπιστευτείς τις πιο βαριές δουλειές σου;
- 12 Θαρρείς πως θα σου κουβαλήσει τη σοδειά σου και πως θα τη συνάξει μες στ' αλώνι σου;
- 13 Χτυπάει η στρουθοκάμηλος εύθυμα τα φτερά της, μα να πετάξει δεν μπορεί καθώς ο πελαργός.
- 14 Τ' αυγά της τα εγκαταλείπει καταγής, τα εμπιστεύεται στη ζεστασιά της άμμου.
- 15 Δε σκέφτεται ότι μπορεί κάποιος να τα πατήσει ή ένα ζώο άγριο να τα λιώσει κάτω απ' το πέλμα του.
- 16 Με τα μικρά της, μάνα είναι σκληρή η στρουθοκάμηλος, σαν να μην ήτανε δικά της· κι αδιαφορεί αν χαμένοι πάνε οι κόποι της.
- 17 Κι αυτό γιατί εγώ *σοφία δεν της έδωσα, ούτε μια στάλα νοημοσύνη.
- 18 Μα όταν φοβηθεί και πάρει δρόμο τρέχοντας, ούτ' άλογο ούτε καβαλλάρης δεν τη φτάνει.
- 19 Μήπως εσύ έδωσες στο άλογο τη δύναμη κι έντυσες το λαιμό του με τη χαιτή;
- 20 Μήπως εσύ άραγε μπορείς σαν ακρίδα να το κάνεις να πηδάει και τρόπο να σκορπά με το περήφανο χλιμίντρισμα του;
- 21 Σκάβει το χώμα στην κοιλάδα όλο χαρά κι ορμά με δύναμη να αντικρούσει όπλα.
- 22 Φόβος δεν ξέρει τι θα πει

- και δεν τρομάζει, ούτε οπισθοχωρεί μπρος στο σπαθί
- 23 Τα βέλη στη φαρέτρα κρουταλούν κι αστράφτουνε η λόγχη και το δόρυ.
- 24 Τρέμει από έξαψη, ορμά καλπάζοντας μπροστά
δεν μπορεί να συγκρατηθεί, όταν η σάλπιγγα αντηχήσει.
- 25 Στο κάθε σάλπισμα απαντά μ' ένα χλιμίντρισμα, οσμίζεται από μακριά τη μάχη, τις βροντερές φωνές των αρχηγών και την πολεμική κραυγή.
- 26 Απ' τη δική σου τάχατε σοφία έμαθε το γεράκι να πετά, όταν απλώνει τα φτερά του προς το νότο;
- 27 Μήπως με τη δική σου προσταγή πετάει ο αετός στα ύψη και χτίζει τη φωλιά του στα ψηλά;
- 28 Μέσα στους βράχους κατοικεί σ' απόκρημνες κορφές, σε μέρη απρόσιτα τη νύχτα του περνάει.
- 29 Για την τροφή του από 'κει πάνω καιροφυλακτεί τα μάτια του από μακριά τον ξεδιακρίνουν.
- 30 Τροφή για τα μικρά του είν' το *αίμα γι' αυτό όπου το πτώμα, εκεί κι οι αετοί.

40

- Ο Κύριος ρώτησε τον Ιώβ:
2 «Θέλεις μ' εμένα να φιλονικείς, τον Παντοδύναμο;
Θέλεις να συνεχίσεις να μ' επικρίνεις ή θα παραιτηθείς;»

Ο Ιώβ αναγνωρίζει την πανσοφία του Θεού

- 3 Τότε αποκρίθηκε ο Ιώβ στον Κύριο·
4 «Εγώ είμ' ασήμαντος!

Τι θα μπορούσα να σου αποκριθώ;
 Δεν θα τ' ανοίξω άλλο πια το στόμα μου.
 5 Μίλησα πιο πολύ απ' ό,τι έπρεπε·
 δε θα ξαναμιλήσω πια»

Ενδείξεις της δύναμης και της σοφίας του Θεού

6 Τότε απάντησε ο Θεός στον Ιώβ μέσα
 από τον ανεμοστρόβιλο:

7 Σαν άντρας τώρα σήκω απάνω·
 θα σε ρωτάω
 και εσύ θα μου αποκρίνεσαι.

8 Θέλεις στ' αλήθεια ν' αποδείξεις
 πως είμαι άδικος,
 πως εγώ κάνω λάθος κι εσύ λες
 το σωστό;

9 Είσαι το ίδιο σαν εμένα δυνατός;
 μπορεί η φωνή σου να βροντά
 σαν τη δική μου;

10 Τότε στολίσου με λαμπρότητα
 κι υπεροχή,
 ντύσου με δόξα
 και μεγαλοπρέπεια.

11 Άσε το φοβερό θυμό σου να ξεσπάσει·
 όλους τους αλαζόνες
 μ' ένα σου βλέμμα ταπεινώσε.

12 Με τη ματιά σου κάν' τους να
 υποκύψουν
 αν μπορείς
 και σύντριψε τους ασεβείς
 εκεί που βρίσκονται.

13 Όλους μέσα στο χώμα
 καταχώνιασέ τους
 κι αφάνισέ τους μες στη γη.

14 Τότε πρώτος εγώ θα σε παινέψω
 γιατί θά 'χεις νικήσει
 με τη δική σου δύναμη.

15 Κοίτα τον ιπποπόταμο.^{λβ}
 Είναι κι αυτός καθώς εσύ,
 το δημιούργημά μου·

κι αυτός όπως το βόδι
 με το χορτάρι τρέφεται.

16 Αλλά δες πόση δύναμη έχει η μέση του,
 πόσο γεροί είναι οι μυώνες
 της κοιλιάς του!

17 Ορθώνεται η ουρά του καθώς
 του * κέδρου ο κορμός,
 είναι γεροί σαν παλαμάρια
 των μικρών του οι τένοντες.

18 Είναι τα κόκαλά του δυνατά καθώς
 σωλήνες ορειχάλκινου,
 σαν βέργες σιδερένιες
 τα πλευρά του.

19 Είν' ένα αριστούργημα μες
 στη δημιουργία μου·
 μονάχα ο πλάστης του μπορεί
 να τον δαμάσει.

20 Στα όρη πάνω βρίσκει τη βοσκή του
 εκεί που παίζουν όλα τα ζώα
 τ' άγρια.

21 Κάτω από τους λωτούς πλαγιάζει,
 κρύβεται ανάμεσα στων βάλτων
 τις καλαμιές.

22 Με τη σκιά τους τον σκεπάζουν οι λωτοί
 και βρίσκει καταφύγιο
 στις λεύκες του χειμάρρου.

23 Ακόμα κι όταν ανεβαίνουν τα νερά
 αυτός την ηρεμία του δεν την χάνει.
 Κι αν το ποτάμι^{λγ} με ορμή μπαινεί
 στο στόμα του,
 ο ιπποπόταμος δεν τρέχει
 να σωθεί.

24 Οπόσο μπορεί κάποιος να του
 αντιπαχθεί
 και να τον πιάσει;
 να του τρυπήσει τα ρουθούνια
 και να τον δέσει με σκοινιά;

25 Μπορείς^{λδ} να πιάσεις τον κροκόδειλο^{λε}
 με αγκίστρι,
 έτσι που με την καθετή

^{λβ} *ιπποποταμος* Κατά λ «βεεμοθ», που στα εβρ σημαίνει το κατ' εξοχήν ζώο ^{λγ} *το ποτάμι* Κατά λ «ο Ιορδάνης», που την εποχή των βροχών γίνεται πολύ ορμητικός ^{λδ} Σε ορισμένες μετ οι στ 25-32 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 41,1-8 ^{λε} *κροκοδειλο* Το εβρ έχει κατά λ «λεβιάθαν», δηλ οφιοειδής

- τη γλώσσα του να την τραβήξεις
κάτω;
- ²⁶ Μπορείς σκoinί από βούρλα
να περάσεις στο ρύγχος του
και να τρυπήσεις τα σαγόνια του
με γάντζο;
- ²⁷ Τάχα θα σε θερμοπαρακαλέσει;
θα σου μιλήσει μήπως τρυφερά;
- ²⁸ Θα κλείσει τάχα συμφωνία μαζί σου
ώστε να μπει στη δούλεψή σου
για παντοτινά;
- ²⁹ Θα 'παιζες τάχατε μαζί
με τον κροκόδειλο
όπως μ' ένα μικρό πουλί;
ή, θα τον έδενες ποτέ με αλυσίδα
να 'χουν οι κόρες σου διασκέδαση;
- ³⁰ Θαρρείς πως οι ψαράδες θα τον
παζαρέψουν
και σε κομμάτια θα τον μοιραστούν
οι έμποροι;
- ³¹ Μπορείς να κάνεις διάτρητο
το δέρμα του με βέλη
και με καμάκια να διαπεράσεις
το κεφάλι του;
- ³² Δοκίμασε να βάλεις πάνω του το
χέρι σου·
τη μάχη που θα γίνει
δε θα την ξεχάσεις
και δε θα το τολμήσεις πια.
- 41** Όποιος νομίζει πως μπορεί να τον
νικήσει τον κροκόδειλο,
τον εαυτό του απατά·
αρκεί μονάχα η όψη του
ξερό στη γη για να σε ρίξει.
- ² Ποιος θά 'ταν τόσο ρισκοκίνδυνος
για να τολμήσει να τον προκαλέσει;
Και ποιος ακόμα τολμηρότερος
σ' εμένα για ν' αντισταθεί;
- ³ Ποιος προηγήθηκε στα δώρα του
ώστε να στείλω να τ' ανταποδώσω;
Δικά μου είν' όσα υπάρχουνε κάτω
απ' τον ουρανό.
- ⁴ Θα πω ακόμα για τα μέλη
του κροκόδειλου,
το σφρίγος του
και την αρμονική κατασκευή του
- ⁵ Ποιος να τολμήσει από εμπρός ν' ανοίξει
το χιτώνα του
και στο διπλό του θώρακα^{α5}
ποιος να εισχωρήσει;
- ⁶ Ποιος θα τολμήσει να του ανοίξει
του στόματός του τη μεγάλη πύλη,
που τη φρουρούν τα φοβερά
τα δόντια του;
- ⁷ Είναι η ράχη του όλη καμωμένη
από ασπίδες στερεές,
σφιχτά συγκολλημένες, αδιαπέραστες.
- ⁸ Η καθεμιά προσαρμοσμένη με την άλλη
έτσι που μήτε αέρας να μπορεί
ανάμεσά τους να περάσει.
- ⁹ Η μια ενωμένη με την άλλη τόσο σφιχτά
που τίποτα να μην μπορεί
να τις χωρίσει.
- ¹⁰ Στο φτέρνισμα του κροκοδειλου
λαμπυρίζουν τα νερά στο φως,
σαν την αυγή διάπυρα
είν' τα μάτια του.
- ¹¹ Φλόγινες γλώσσες ξεπηδούν
από το στόμα του
κι εκσφενδονίζονται δεμάτια
σπίθες.
- ¹² Αχνός απ' τη ρουθούνια του σκορπιέται
σαν από χύτρα που κοχλάζει
ή από λέβητα.
- ¹³ Τόσο είν' η ανάσα του καυτή που ανάβει
κάρβουνα·
από το στόμα του πηδάνε φλόγες.
- ¹⁴ Στον τράχηλό του έχει τόση δύναμη
ο κροκόδειλος,
ώστε καθένας που τον συναντά,
τρομάζει.
- ¹⁵ Τα τμήματα της σάρκας του είναι
συγκολλημένα μεταξύ τους,
στερεωμένα πάνω του κι ανυποχώρητα.
- ¹⁶ Είναι σκληρή η καρδιά του σαν
την πέτρα

^{α5} στο διπλό του θώρακα, κατά τους Ο· Το εβρ έχει «στη διπλή σειρά δοντιων του»

- και σταθερή καθώς η κάτω
ακίνητη μυλόπετρα
- 17 Όταν ορθώνεται ο κροκόδειλος,
τρέμουν ακόμα κι οι πιο δυνατοί,
και πανικόβλητοι υποχωρούνε.
- 18 Ξίφος κι αν τον χτυπήσει, εκείνος
δεν πληγώνεται
ούτε από δόρυ, ακόντιο ή βέλος
- 19 Το σίδηρο είναι γι' αυτόν σαν το άχυρο,
κι είν' ο χαλκός σαν ξύλο σάπιο.
- 20 Δε θα μπορεσουνε του τόξου οι ριπές
σε φυγή τον κροκόδειλο
να τρέψουν·
οι πέτρες της σφεντόνας είναι γι' αυτόν
σαν του σταριού το άχυρο.
- 21 Κομμάτι σταχοκάλαμο είναι γι' αυτόν
το ρόπαλο·
γελάει όταν τα δώρατα
στ' αυτιά του πλάι σφουρίζουν.
- 22 Έχει εξογκώματα από κάτω στην
κοιλιά του
σαν πέτρες κοφτερές·
περνάει κι αφήνει αυλακιές
στη λάσπη σαν τον βολοκόπο.
- 23 Το βυθό κάνει να κοχλάζει σαν καζάνι,
ο κροκόδειλος,
τη θάλασσα να μοιάζει χύτρα
όπου ετοιμάζονται αλοιφές.
- 24 Πίσω του αφήνει λαμπερό ένα χνάρι
κι αποκτά κόμη λευκασμένη
ο απύθμενος ωκεανός.
- 25 Πάνω στη γη δε βρίσκεται τίποτα
όμοιό του,
πλάστηκε να 'ναι ατρόμητος.
- 26 Κοιτάει με συγκατάβαση τα ζώα
τα πιο αγέρωχα
εκείνος είν' ο βασιλιάς
σ' όλα τ' άγρια θεριά.^Α

Ο Ιώβ υποτάσσεται στο Θεό

- 42** Τότε αποκρίθηκε ο Ιώβ στον Κύριο.
2 «Ξέρω πως τίποτα για σε δεν είν'
αδύνατο

- κι όλα όσα στοχάζεσαι
μπορείς και να τα πράξεις.
- 3 Ρωτάς ποιος είμαι που τολμώ
ν' αμφισβητώ τα σχέδιά σου,
καθώς για πράγματα μιλώ που δεν
καταλαβαίνω.
- Αλήθεια, μίλησα για πράγματα που δεν
θα καταλαβαίνα,
πολύ μεγάλα, θαυμαστά
κι ασύλληπτα για μένα.
- 4 Μου ζητάς πρώτα να σ' ακούσω όσο
μιλάς
κι ύστερα ν' απαντήσω εγώ
στις ερωτήσεις σου.
- 5 Τότε σε γνώριζα μονάχα απ' όσα είχα
για σένα ακουστά·
μα τώρα με τα μάτια μου
σε είδα.
- 6 Γι' αυτό, ανακαλώ τα όσα είπα
και ντρέπομαι γι' αυτά.
Μέσα στο χώμα και στη στάχτη
ταπεινώνομαι».

Αποδοχή του Ιώβ από τον Θεό

7 Όταν ο Κύριος έπαψε να μιλάει με τον Ιώβ, είπε στον Ελιφά τον Θαιμανίτη: «Θύμωσα πολύ μ' εσένα και με τους δύο φίλους σου, γιατί δε μιλήσατε σωστά για μένα, όπως ο *δούλος μου ο Ιώβ. 8 Τώρα λοιπόν πάρτε επτά μοσχάρια και επτά κριάρια και πηγαίnete να βρείτε το δούλο μου τον Ιώβ και να τα προσφέρετε *ολοκαύτωμα για την ενοχή σας. Να προσευχηθεί για σας ο δούλος μου ο Ιώβ κι εγώ θα δεχτώ με ευμένεια την προσευχή του και δε θα σας μεταχειριστώ κατά πώς ταιριάζει στην αφροσύνη σας». 9 Τότε ο Ελιφάζ ο Θαιμανίτης, ο Βιλδάδ ο Σουχίτης και ο Σωχάρ ο Νααμαθίτης έφυγαν και έκαναν όπως τους είπε ο Κύριος. Και ο Κύριος δέχτηκε με ευμένεια την προσευχή του Ιώβ.

Αποκατάσταση της ευδαιμονίας του Ιώβ

- 10 Όταν ο Ιώβ προσευχήθηκε για τους φί-

^ΑΓια την αλλαγή της αριθμησης βλ υποσ εις κεφ 40,25

λους του, ο Κύριος του έδωσε πάλι πλούτη, και μάλιστα διπλάσια απ' όσα είχε πριν.
¹¹ Τότε τον επισκέφθηκαν όλοι οι αδερφοί του κι οι αδερφές του και όλοι οι παλιοί του γνώριμοι. Καθώς έτρωγαν στο σπίτι του μαζί του, του έδειξαν πως συμμετέχουν στον πόνο του και τον παρηγόρησαν για όλες τις δυστυχίες που του είχε στείλει ο Κύριος. Και ο καθένας τους του χάρισε ένα νόμισμα και ένα χρυσό δαχτυλίδι.

¹² Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Κύριος ευλόγησε τον Ιώβ περισσότερο από πριν. Έτσι ο Ιώβ απέκτησε δεκατέσσερις χιλιάδες πρόβατα και έξι χιλιάδες καμήλες, χίλια ζευγάρια βόδια και χίλια γαϊδούρια.¹³ Απέκτησε

ακόμα επτά γιους και τρεις θυγατέρες.
¹⁴ Την πρώτη την ονόμασε Ιεμμά (Περιστέρα), τη δεύτερη Κεσία (Κανελλολούλουδο) και την τρίτη Κέρεν-Αππούχ (Θήκη Καλλυντικών).¹⁵ Σε κανένα μέρος της γης δεν υπήρχαν τόσο ωραίες γυναίκες, σαν τις κόρες του Ιώβ. Ο πατέρας τους τους έδωσε κληρονομικό μερίδιο όπως και στους αδερφούς τους.

¹⁶ Μετά απ' αυτά τα γεγονότα ο Ιώβ έζησε εκατόν σαράντα χρόνια, και είδε τα παιδιά του και τα παιδιά των παιδιών του, τέσσερις γενιές.¹⁷ Πέθανε μακροήμερος σε βαθιά γεράματα.

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Παροιμίες” οφείλει τον τίτλο του στο περιεχόμενό του, που συνιστά μια συλλογή συμβουλών, παραινέσεων και γνωμικών που αφορούν στην ηθική οικοδομή του ατόμου.

Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) κατατάσσεται το έργο στα “Ποιητικά - Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο στην ομάδα “Αγιόγραφα”.

Οι “παροιμίες” συνιστούν συνήθως σύντομες φράσεις, εύκολες ν’ απομνημονευθούν, στις οποίες αποτυπώνεται η ατομική ή συλλογική εμπειρία από την αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων της καθημερινής ζωής και οι οποίες μεταδίδονται προφορικά από γενιά σε γενιά με σκοπό να προσφέρουν στους ανθρώπους συμβουλές για την επίτευξη της ευτυχίας και της ευημερίας υπό τις υφιστάμενες συνθήκες του κόσμου. Αυτό το είδος της “σοφίας”, που ήταν ευρύτατα διαδεδομένο στους Αιγύπτιους, Βαβυλώνιους και ιδιαίτερα στους Άραβες, καλλιεργήθηκε και στον Ισραήλ και εμπλουτίστηκε με θρησκευτικές ιδέες. Ως πρώτος και σπουδαιότερος σοφός αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη ο βασιλιάς Σολομών (Α΄ Βασ 5,9-14), στον οποίο αποδίδονται πολλά σοφολογικά έργα. Αργότερα και άλλα πρόσωπα ασχολήθηκαν με τη συλλογή και καταγραφή παροιμιών (πρβλ. Παρ 25,1· 30,1).

Παρ’ όλο που το βιβλίο έχει το χαρακτήρα ηθικού εγχειριδίου, χωρίς ιδιαίτερα θεολογικά ενδιαφέροντα, και παρ’ όλο που συχνά οι παροιμίες παρατίθενται χωρίς συστηματική τάξη και στενή συνάφεια με τις προηγούμενες και τις επόμενες, διήκουσα ιδέα του έργου είναι η αρχή ότι η επιτυχία στη ζωή δεν εξαρτάται μόνον από την ανθρώπινη εξουσία, αλλά προϋποθέτει πρώτα και κύρια την αναγνώριση του Θεού και την τήρηση των εντολών του (1,7· 2,4-5· 9,10· 15,33). Συχνά επίσης η σοφία παριστάνεται ως πρόσωπο (8,1εξ· 9,1εξ) που ζει κοντά στο Θεό και δια της οποίας ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο. Με τις παραστάσεις αυτές προετοιμάζεται η περί Λόγου (Ιω 1,1εξ) και Σοφίας του Θεού (Α΄ Κορ 1,24) διδασκαλία της Καινής Διαθήκης (βλ. λήμματα “Λόγος” και “Σοφία” του Γλωσσαρίου).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εισαγωγή:	1,1-6
2. Εγκώμιο της Σοφίας:	1,7–9,18
3. Πρώτη συλλογή παροιμιών του Σολομώντα:	10,1–22,16

4. Συλλογή συμβουλών των σοφών:	22,17–24,34
5. Δεύτερη συλλογή παροιμιών του Σολομώντα:	25,1–29,27
6. Συλλογή συμβουλών του Αγούρ:	30,1-33
7. Συλλογή συμβουλών του Λεμουήλ:	31,1-9
8. Εγκώμιο της ενάρετης γυναίκας:	31,10-31

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Η αξία των παροιμιών

1 Συμβουλές με μορφή παροιμιών, που παραδόθηκαν από το Σολομώντα, γιο του Δαβίδ και βασιλιά του *Ισραήλ.

² Οι παροιμίες αυτές βοηθούν ν' αποκτήσει κανείς *σοφία, να καλλιεργηθεί και να καταλαβαίνει τα σοφά αποφθέγματα. ³ Διδάσκουν πώς να ζει κανείς με φρόνηση και να είναι τίμιος, δίκαιος και ειλικρινής. ⁴ Οξύνουν την κρίση του αμαθή και δίνουν στους νέους γνώση και αξιοσύνη. ⁵ Ο *σοφός που ακούει αυτές τις παροιμίες, ασφαλώς θ' αυξήσει τις γνώσεις του· κι ο εκπαιδευμένος θ' αποκτήσει βοηθητικές συμβουλές για τη ζωή. ⁶ Μ' αυτό το βιβλίο θα μπορεί κανείς να κατανοεί τα όσα λένε οι σοφοί δάσκαλοι: τα αποφθέγματά τους, τις παροιμίες τους, τις αλληγορίες τους και τα αινίγματά τους.

⁷ Η βάση της σοφίας είναι ο σεβασμός στον Κύριο· οι ανόητοι περιφρονούν τη σοφία και τη διδαχή.

Παροτρύνσεις και προειδοποιήσεις

⁸ Άκουσε γιε μου του πατέρα σου τη διδαχή και μην περιφρονήσεις της μητέρας σου τις συμβουλές· ⁹ γιατί στεφάνι ομορφιάς είναι αυτά για το κεφάλι σου και περιδέραιο για το λαιμό σου. ¹⁰ Για μου, αν θελήσουν οι αμαρτωλοί να σε παραπλανήσουν, μην υποχωρήσεις. ¹¹ Αυτοί μπορεί να σου πουν: «Έλα μαζί μας να στήσουμε καρτέρι για φόνο, τους αθώους να παγιδέψουμε, ¹² ζωντανούς να τους καταπιούμε ολόκληρους, όπως τους καταπίνει ο *άδης και πάνε στον τάφο· ¹³ θα βρούμε πολύτιμα αγαθά, θα γεμίσουμε τα σπίτια μας λάφυρα· ¹⁴ θα 'χεις κι

εσύ το μερτικό σου, κοινό ταμείο θα 'χουμε».

¹⁵ Για μου, μαζί τους μη συμπορευτείς, φύγε μακριά τους! ¹⁶ Τα πόδια τους τρέχουνε στο κακό και βιάζονται να χύσουν *αίμα. ¹⁷ Μάτια όμως απλώνουν δίχτυ μπρος στα μάτια των πουλιών· ¹⁸ αυτοί στήνουν ενέδρες αλλά χύνουν το δικό τους αίμα· βάζουν παγίδες αλλά παγιδεύονται οι ίδιοι. ¹⁹ Αυτό συμβαίνει σ' όλους αυτούς που βγάζουν κέρδη παράνομα· η πλεονεξία αρπάζει τη ζωή όσων σ' εκείνην παραδίνονται.

Εκκλήσεις της Σοφίας

²⁰ Η Σοφία^α φωνάζει δυνατά στους δρόμους και στις πλατείες. ²¹ Στα πολύβουα σταυροδρόμια κραυγάζει· στις *πύλες της πολιτείας στέλνει τα μηνύματά της:

²² «Ως τότε, εσείς ανόητοι, την ανοησία θ' αγαπάτε; Ως τότε οι χλευαστές θα ευχαριστιούνται να χλευάζουν και οι αστόχαστοι τη γνώση θα μισούν; ²³ Ακούστε την επίπληξη μου· τότε θα σας χαρίσω άφθονο το πνεύμα μου και θα σας κάνω να κατανοήσετε τα λόγια μου. ²⁴ Σας προσκάλεσα αλλά εσείς αρνηθήκατε· πρόσφερα το χέρι μου μα ουτ' ένας δεν έδωσε προσοχή. ²⁵ Απορρίψατε όλες μου τις συμβουλές και περιφρονήσατε τις επιπλήξεις μου. ²⁶ Γι' αυτό κι εγώ με την καταστροφή σας θα γελάσω, θα σας ειρωνευτώ όταν σας κυριέψει ο τρόμος· ²⁷ όταν πέσει σαν θύελλα πάνω σας, κι ο όλεθρός σας έρθει σαν ανεμοζάλη, όταν η θλίψη κι η στενοχώρια ξεσπάσουν πάνω σας. ²⁸ Τότε θα με φωνάζετε μα εγώ δε θ' αποκρίνομαι· θα με αναζητάτε αλλά δεν θα με βρίσκετε.

^αΕδώ, όπως και αλλού, η σοφία είναι προσωποποιημένη (βλ και κεφ 8,1–9,6)

1,1 Α· Βασ 5,9-12 1,7 2,4-5 9,10 15,33 Δτ 4,10 Ιωβ 28,28 Ψλ 111,10 Εκ 12,13· Σειρ 1,14 16 1,8 6,20 23,22 30,17 Εξ 20,12 Σειρ 3,1-16 1,20-21 8,1-3 9,3 1,24 Ησ 65,2 12 Ιερ 25,1-6 1,28 Ιερ 11,11 Αμ 8,11-12 Μιχ 3,4

αποθήκες σου, τα πατητήρια σου θα ξεχειλίσουν από μούστο.

¹¹ Του Κυρίου την παιδαγωγία, γιε μου, μην την καταφρονείς· μη δυσανασχετείς όταν εκείνος σε διορθώνει. ¹² Γιατί όποιον ο Κύριος αγαπάει, εκείνον τον διορθώνει, καθώς παιδαγωγεί ο γονιός το γιο για τον οποίο καμαρώνει.

¹³ Ευτυχισμένος ο άνθρωπος που βρήκε τη σοφία κι έγινε συνेतός! ¹⁴ Γιατί το κέρδος απ' αυτήν είναι καλύτερο απ' το ασήμι, το όφελός της προτιμότερο απ' το χρυσάφι. ¹⁵ Πιότερο η σοφία αξίζει απ' τα πολύτιμα πετράδια· κανένα πράγμα ακριβό μαζί της δεν μπορεί να συγκριθεί. ¹⁶ Με το δεξί της χέρι προσφέρει μακροήμερευση –πλούτη και δόξα με τ' αριστερό της. ¹⁷ Γεμίζει τη ζωή του ανθρώπου με χαρά, τον οδηγεί στην ευτυχία. ¹⁸ Είναι δέντρο που δίνει ζωή σ' όσους την αγκαλιάζουν, κι ευτυχισμένοι είναι όσοι δική τους την κρατούν.

¹⁹ Με τη σοφία ο Κύριος θεμέλιωσε τη γη, και με τη φρόνηση στερέωσε τους ουρανούς.

²⁰ Με τη δική του γνώση ανοίχτηκαν οι άβυσσοι και τη δροσιά τα σύννεφα σταλάζουν.

²¹ Γιε μου, κράτα σφιχτά τη σωφροσύνη και τη νοημοσύνη· να φύγουνε μακριά σου μην τις αφήνεις. ²² Ζωή θα σου χαρίζουν και για τον τράχηλό σου θα 'ναι στόλισμα. ²³ Τότε στο δρόμο σου με ασφάλεια θα βαδίζεις κι ούτε που θα σκοντάψει πουθενά το πόδι σου. ²⁴ Όταν πλαγιάζεις, δεν θα σε ταράζει φόβος· κι όταν αποκοιμηθείς, ο ύπνος σου θα 'ναι γλυκός. ²⁵ Δε θα 'χεις να φοβάσαι ούτε τρομάρα ξαφνική ούτε όταν ξεσπάει θυελλα στους ασεβείς ενάντια· ²⁶ γιατί ο Κύριος θα είναι η ελπίδα σου· το πόδι σου θα το φυλάξει σε παγίδα μην πιαστεί.

²⁷ Μην αρνηθείς να κάνεις το καλό σ' αυ-

τόν που το 'χει ανάγκη, όταν στο χέρι σου είναι να το κάνεις. ²⁸ Μην πεις στο διπλανό σου: «Φύγε και ξαναέλα, και αύριο θα σου δώσω», ενώ μπορείς να τον βοηθήσεις τώρα. ²⁹ Μη σχεδιάσεις το κακό στον διπλανό σου ενάντια, όταν μαζί σου κατοικεί και σου 'χει εμπιστοσύνη. ³⁰ Χωρίς αιτία μη φιλονικείς μ' άνθρωπο που δε σου 'κανε κακό.

³¹ Τον άδικο μην τον ζηλεύεις και το παράδειγμα του μην το ακολουθείς· ³² γιατί ο Κύριος αποστρέφεται τους διεστραμμένους, ενώ στους δίκαιους τα μυστικά του φανερώνει. ³³ Στο σπίτι του ασεβή είναι η κατάρα του Κυρίου, ενώ την κατοικία των δικαίων την ευλογεί. ³⁴ Εναντώνεται στους αλαζόνες, ενώ δείχνει αγάπη στους ταπεινούς. ³⁵ Τη δόξα θα κληρονομήσουν οι σοφοί, ενώ η υπερηφάνεια των ανόητων θα φέρει σ' αυτούς ατιμία.

Τα οφέλη της σοφίας

4 Παιδιά μου, τη διδαχή ακούστε ενός πατέρα και δώστε προσοχή, τη σοφία για να γνωρίσετε. ² Αυτό που σας διδάσκει είναι καλό· το νόμο μου μην τον εγκαταλείψετε. ³ Γιατί κι εγώ ήμουν το καλό παιδί για τον πατέρα μου, στη μάνα μου πολύ αγαπητός. ⁴ Αυτός τότε με δίδασκε και μου 'λεγε:

«Να τα κρατάει τα λόγια μου η καρδιά σου· τις εντολές μου φύλαγε και θα ζήσεις. ⁵ Απόκτησε σοφία, φρόνηση απόκτησε· μη λησμονείς τα λόγια μου και απ' αυτά μην ξεστρατίζεις. ⁶ Μην την εγκαταλείψεις τη σοφία κι αυτή θα σε φυλάει· αγάπα την και θα σε προστατεύει. ⁷ Το πρώτο είναι η σοφία. Απόκτησέ την και πιότερο από καθετί απόκτησε τη φρόνηση. ⁸ Αγάπησέ την κι αυτή θα σε υψώσει· θα γίνει η δόξα σου όταν την αγκαλιάσεις. ⁹ Θα βάλει στο κεφάλι σου της ομορφιάς στεφάνι, θα σου χαρίσει στέμμα ένδοξο».

¹⁰ Άκου, γιε μου, με προσοχή και δέξου τα λόγια μου και θα πληθύνουνε τα χρόνια της

3,11-12 Β· Σαμ 7,14-15 Ιωβ 5,17-19 Σολ 11,10 Εβρ 12,5-6 Απ 3,19 3,14-15 2,4 8,10-11 16,16 Ιωβ 28,15-19 Σολ 7,8-14 3,18 11,30 Γεν 2,8-9 3,19-20 8,22-31 3,24 Ψλ 4,9 3,26 10,29 3,27 Σειρ 4,1-10 3,31 23,17 24,1 24,19-20 3,32 15,8-9 Ψλ 25,14 3,33 2,21-22 13,21 14,11 24,20 Α· Σαμ 2,9 Ιωβ 20,4-19 Ησ 3,10-11 3,34 Ιακ 4,6 Α· Πε 5,5 4,4 3,1-2 4,7 23,23 Μτ 13,44-46 4,10 3,1-2

ζωής σου. ¹¹ Το δρόμο της σοφίας σου διδάσκω, σε ίσια μονοπάτια σ' οδηγώ. ¹² Δε θα δυσκολευτούν τα βήματά σου όταν βαδίζεις, κι αν τρέχεις πρόσκομμα δεν θα βρεις. ¹³ Κράτα σφιχτά τη διδασχή, μην την αφήσεις· και φύλαγε την γιατί αυτή είν' η ζωή σου. ¹⁴ Των ασεβών το δρόμο μην τον πάρεις, στην οδό μη βαδίσεις των κακών. ¹⁵ Απόφυγε την· από 'κει να μην πηγαίνεις. Απομακρύνσου απ' αυτήν και διάβαινε απ' αλλού. ¹⁶ Γιατί αυτοί δεν ησυχάζουν αν το κακό δεν κάνουν· ο ύπνος δεν τους παίρνει αν δε βλάψουν κάποιον. ¹⁷ Τρών' την ασεβεια σαν ψωμί, και σαν κρασί την αδικία πίνουν.

¹⁸ Η ζωή των δικαίων είναι σαν της αυγής το φως, που φέγγει όλο και πióτερο ώσπου να γίνει μέρα. ¹⁹ Αλλά η ζωή των ασεβών είναι σαν το σκοτάδι· δεν ξέρουνε πού θα σκοιτάψουν.

²⁰ Γιε μου, όσα σου λέω να τα προσέχεις, τα λόγια μου ν' ακούς. ²¹ Ας μην απομακρύνονται απ' τη θύμησή σου, στα βάθη της καρδιάς σου φύλαξε τα. ²² Γιατί τα λόγια αυτά δίνουν ζωή σ' όσους τα βρίσκουν, και γίνονται γιατρεία σ' ολόκληρο το σώμα τους. ²³ Πρόσεχε ακόμα πιο πολύ τις μύχιες σκέψεις της καρδιάς σου, γιατί απ' αυτήν καθορίζεται η ζωή. ²⁴ Μην αφήσεις το στόμα σου διεστραμμένα να πει λόγια, ποτέ σου ψέματα μην πεις. ²⁵ Κοίτα κατευθειαν μπροστά με καθαρή συνείδηση. ²⁶ Κανόνιζε το διάβα της πορείας σου κι οι δρόμοι σου όλοι θα 'ναι σταθεροί. ²⁷ Αριστερά ή δεξιά μην παρεκκλίνεις· παίρνε τα πόδια σου μακριά από το κακό.

Προειδοποιήσεις κατά της ακολασίας

5 Δώσε την προσοχή σου, γιε μου, σ' αυτά που λέει η σοφία μου, στα λόγια της φρόνησής μου. ² Τότε θα φέρεις στοχαστικά, γνώση τα λόγια σου θα φανερώνουν. ³ Τα χείλη της γυναίκας του άλλου στάζουν μέλι και μαλακά σαν λάδι βγαίνουν τα λόγια από το στόμα της. ⁴ Στο τέλος όμως γίνεται πικρή σαν αφισιά και κοφτερή σαν ξίφος δίκου-

πο. ⁵ Τα πόδια της φέρνουν στο θάνατο, τα βήματά της οδηγούν στον *άδη. ⁶ Δε βαδίζει στο δρόμο της ζωής· άστατη είν' η πορεία της, δεν ξέρει πού πηγαίνει.

⁷ Και τώρα ακούστε με, παιδιά, και ποτέ μην ξεχνάτε αυτά που σας λέω:

⁸ Τράβα το δρόμο σου μακριά απ' αυτήν κι ούτε την πόρτα του σπιτιού της μην πλησιάσεις. ⁹ Αλλιώς θα χάσεις την υπόληψή σου και τη ζωή σου από τον άσπλαχο σύζυγό της· ¹⁰ άλλοι θα χοιτάσουν με τα δικά σου αγαθά και οι κόποι σου θα πάνε σε ξένο σπικικό· ¹¹ θα στενάζεις όταν θα 'ρθεί το τέλος σου· το σώμα σου κι η σάρκα σου θα διαλύονται, κι εσύ θα λες: «Γιατί δε θέλησα ποτέ να διορθωθώ; Πώς η καρδιά μου περιφρόνησε τον έλεγχο; Πώς και δεν άκουσα των δασκάλων μου τη φωνή και δεν έδωσα προσοχή σ' εκείνους που με συμβουλεύαν; ¹⁴ Λίγο έλειψε να καταντροπιστώ δημόσια!»

¹⁵ Απ' τη δική σου στέρνα πίνε το νερό, πίνε νερό που αναβρύζει απ' το πηγάδι σου. ¹⁶ Γιατί να χύνονται έξω οι πηγές σου και τα ρυάκια των νερών σου στις πλατείες; ¹⁷ Μόνο δικά σου ας είναι· με τους ξένους μην τα μοιράζεσαι. ¹⁸ Συνέχισε να χαιρέσαι με τη γυναίκα που παντρεύτηκες στα νιάτα σου· ευλογημένη να 'ναι και ν' αποκτήσει πολλά παιδιά. ¹⁹ Να 'ναι για σένα σαν ελάφι αγαπητό, ζαρκαδί τρισχαριτωμένο. Ας σε πιτζουν πάντοτε οι μασοί της, με την αγάπη της να ευφραίνεσαι. ²⁰ Γιε μου, γιατί να ευχαριστιέσαι με γυναίκα ξένη και ν' αγκαλιάζεις κόρφο άγνωστης; ²¹ Ο Κύριος βλέπει τους δρόμους όλων των ανθρώπων· εκείνος εξετάζει ό,τι κι αν κάνουν. ²² Τον ασεβή τον παγιδεύουν οι ανομίες του και τα δεσμά της αμαρτίας του τον σφίγγουν. ²³ Και θα πεθάνει, γιατί δεν έχει αυτοέλεγχο· απ' τη μεγάλη του αφροσύνη θα χαθεί.

Τέσσερις προειδοποιήσεις

6 Αν μήγκες, γιε μου, εγγυητής για κάποιον φίλο σου, αν έδωσες το χέρι κι υ-

ποσχέθηκες για λογαριασμό Ξένου, γ' αν παγιδεύτηκες με τα ίδια σου τα λόγια, εάν δεσμεύτηκες με την υπόσχεση που έδωσες, τότε να τι θα κάνεις για να γλιτώσεις, μια κι έπεσες στου φίλου σου τα χέρια: Πήγαινε, ταπεινώσου και παρακάλα τον επίμονο. ⁴Μην αφήσεις να σε πάρει ο ύπνος, να βλέφαρά σου μην τα βαρύνει ο νυσταγμός. ⁵Ελευθερώσου όπως το ζαρκάδι από τα χέρια του παγιδευτή, σαν το πουλί από του κυνηγού το χέρι.

⁶Τράβα τεμπέλη στο μυρμήγκι, κοίταξε πώς δουλεύει και γίνε σοφός. ⁷Αυτό δεν έχει ούτε αρχηγό ούτε επιστάτη ούτε αφεντικό. ⁸κι όμως το καλοκαίρι εξασφαλίζει την τροφή του, προμήθειες συγκεντρώνει τον καιρό του θερισμού. ⁹Τεμπέλη, ως πότε θα κοιμάσαι; Πότε απ' τον ύπνο σου θα σηκωθείς; ¹⁰Λίγος ακόμα ύπνος, λίγη νύστα, λίγο τα χέρια να σταυρώσεις για ν' αναπαυτείς, ¹¹και θα 'ρθει η φτώχεια ξαφνικά σαν το ληστή κι η δυστυχία σαν άντρας όπλισμένος. ¹²Ο κακός κι αμαρτωλός άνθρωπος τριγυρνάει λέγοντας πράγματα διεστραμμένα. ¹³νεύματα κάνει με τα μάτια του, σήματα δίνει με τα πόδια του, νοήματα με τα δάχτυλά του. ¹⁴Μες στο μυαλό του υπάρχουν πονηριές, το κακό πάντα σχεδιάζει, σπέρνει διχόνοιες. ¹⁵Γι' αυτό και θα 'ρθει ξαφνικά η καταστροφή του, θα συντριφθεί με μιας κι ανεπανόρθωτα.

¹⁶⁻¹⁹ Είν' έξι πράγματα που τα μισεί ο Κύριος, μάλιστα εφτά που είναι αδύνατο να τ' ανεχθεί:

Μάτια αλαζονικά,
γλώσσα που λέει ψέματα,
χέρια που αθώο χύνουν αίμα,
μυαλό που μηχανεύεται σχέδια αμαρτωλά:
πόδια που τρέχουν στο κακό,
μάρτυρα ψεύτη που διαδίδει ψέματα,
κι εκείνον που διχόνοιες σπέρνει
ανάμεσα στους αδερφούς.

Φυλάξου από τη μοιχεία

²⁰ Τις εντολές, γιε μου, φύλαγε του πατέρα σου, και της μητέρας σου τη διδασκαλία μην την περιφρονείς. ²¹ Κράτα τες πάντα σταθερά μες στην καρδιά σου και στο λαμό σου γύρω κρέμασε τες. ²² Θα σ' οδηγούν όταν βαδίζεις, θα σε φυλάνε όταν κοιμάσαι: κι όταν ξυπνάς, μαζί σου θα συνομιλούν. ²³ Λυχνάρι είναι των γονέων οι εντολές, η διδαχή τους φως και της παιδαγωγίας τους οι επιπλήξεις δρόμος που στη ζωή οδηγεί. ²⁴ Αυτές σε προφυλάττουν απ' την κακή γυναίκα, από τις κολακειές της γυναίκας του άλλου. ²⁵ Μη σου σκλαβώσει με την ομορφιά της την καρδιά, με τις ματιές της μη σ' αιχμαλωτίσει! ²⁶ Γιατί η πόρνη αρκείται σ' ένα κομμάτι μοναχά ψωμί: ενώ η μοιχαλίδα γυρεύει να σου πάρει μια ζωή πολύτιμη. ²⁷ Μπορεί κανείς φωτιά να βάλει μες στον κόρφο του, δίχως τα ρούχα του όλα να καούν; ²⁸ Μπορεί κανείς να περπατήσει πάνω σε κάρβουνα αναμμένα κι όμως τα πόδια του να μην καούν; ²⁹ Το ίδιο είναι και μ' αυτόν που πάει με τη γυναίκα του πλησίον του: όποιος και να 'ναι που θα την αγγίξει, δεν θα μείνει ατιμώρητος. ³⁰ Δε λογαριάζουν για αθώο τον κλέφτη που κλέβει για να χορτάσει την πείνα του. ³¹ Όταν πιστείς πληρώνει στο επαπλάσιο κι όλα τα υπάρχουν του σπιτικού του δίνει. ³² Όποιος μοιχεία διαπράττει είναι άμυαλος: είν' ό,τι πρέπει για να καταστρέψει τη ζωή του. ³³ Θα τον χτυπήσουνε και θα τον ατιμάσουν: θα υποφέρει, και η ντροπή του ποτέ δεν θα σβηστεί. ³⁴ Γιατί η ζηλοτυπία ανάβει τη μανία στο σύζυγο, και θα 'ναι ανελέητος τη μέρα της εκδίκησης. ³⁵ Κανένα αντάλλαγμα δεν θα δαχτεί: όσα και να του δώσεις δώρα, αυτός θα μείνει ανένδοτος.

Οι πανουργίες της πόρνης

7 Τα λόγια μου να τα θυμάσαι, γιε μου, και μάζευε τις εντολές μου μέσα σου. ²Κοί-

ΥΓια τη χειρονομία εγγύησης βλ. Γεν 43,9 44,32 Ψλ 119,122 Β' Βασ 10,15

6,19 19,5 6,6 19,24 26,13-16 6,6-8 30,25 6,10-11 19,15 20,13 24,33-34 6,12-15 26,24-26 6,13 10,10 16,30 6,20 1,8 6,24-7,27 5,3-6 7,1-3 3,1-2

ταξε να τηρείς τις εντολές μου και θα ζήσεις· τη διδαχή μου να φυλάς καθώς την κόρη των ματιών σου. ³ Πέρασέ τες στο χέρι σου σαν δαχτυλίδι, στην πλάκα της καρδιάς σου χάραξέ τες. ⁴ Πες τη *σοφία «αδερφή» σου κι ονόμασε τη φρόνηση «στενή σου συγγενή»· ⁵ κι αυτές θα σε φυλάνε απ' τη γυναίκα του άλλου, από την πόρνη, που πλανεύει με τα λόγια της.

⁶ Καθώς καθόμουν στου σπιτιού μου το παράθυρο και κοίταζα μέσ' από το δικτυωτό, ⁷ είδα τους αφελείς τους νεαρούς κι ανάμεσά τους πρόσεξα έναν ανόητο: ⁸ Περνούσε στη γωνιά κοντά του δρόμου και προς το σπίτι βάδιζε της πόρνης. ⁹ Ήτανε βράδυ· κόντευε νύχτα κι έπεφτε το σκοτάδι. ¹⁰ Και να, τον πλησιάζει μια γυναίκα με εμφάνιση πόρνης και στην καρδιά της πονηριά. ¹¹ Είναι τολμηρή κι αδιάντροπη· τα πόδια της δεν την κρατούν στο σπίτι. ¹² Πότε στο δρόμο, πότε στην πλατεία, παραμονεύει σε κάθε γωνιά. ¹³ Πιάνει τον νεαρό, τον φιλάει και του λέει με ύφος αναισχυντο: ¹⁴ «Πρόσφερα σήμερα θυσίες ευχαριστήριες για να ξεπληρώσω ένα χρέος μου κι έχω στο σπίτι κρέας απ' τις θυσίες.» ¹⁵ Γι' αυτό βγήκα για να σε συναντήσω· ήθελα να σε γνωρίσω και να, σε βρήκα! ¹⁶ Έχω στρώσει το κρεβάτι μου με παπλώματα και με πολύχρωμα αιγυπτιακά σεντόνια, ¹⁷ κι αρωμάτισα το στρώμα μου με σμύρνα, *αλόη και κινάμωμο. ¹⁸ Έλα να μεθύσουμε από έρωτα ως το πρωί, την ηδονή ας χαρούμε! ¹⁹ Δεν είναι σπίτι ο άντρας μου· έφυγε για ταξίδι μακρινό. ²⁰ Πήρε μαζί του το πουγγί τα χρήματα και δεν πρόκειται σπίτι να γυρίσει προτού περάσουν δυό βδομάδες». ²¹ Με τα πειστικά της λόγια τον ξεμυαλίζει, με τις κολακειές της τον αποπλανάει. ²² Εκείνος απερίσκεπτα την ακολουθεί, όπως το βόδι που το πάνε στη σφαγή κι όπως πιάνεται το ελάφι στην παγίδα, ²³ χωρίς να ξέρει ότι η ζωή του κινδυνεύει, ώσπου έβλεπε το σηκώτι του να διαπεράσει και

στο δίχτυ να πέσει σαν πουλί.

²⁴ Και τώρα ακούστε με, παιδιά, τα λόγια μου προσέξτε· ²⁵ Ας μην παρασυρθεί η καρδιά σας από μια γυναίκα σαν κι αυτήν στα μονοπάτια της μην παραπλανηθείτε. ²⁶ Αυτή έκανε πολλούς να πέσουν πληγωμένοι κι αμέτρητοι είναι εκείνοι που εξαιτίας της σκοτώθηκαν. ²⁷ Δρόμος που πάει στον *άδη είναι το σπίτι της, δρόμος που κατεβαίνει στου θανάτου τα δώματα.

Ύμνος στη Σοφία

8 Εκείνη που φωνάζει δεν είναι η *Σοφία·^ε Δεν είν' η φρόνηση που υψώνει τη φωνή, ² Στέκεται στα υψώματα, πάνω απ' το δρόμο, καταμεσίς στο σταυροδρόμι. ³ Στις *πύλες πλάι, στην είσοδο της πόλης, και στων πυλών το πέρασμα φωνάζει δυνατά: ⁴ «Σ' εσάς φωνάζω άνθρωποι, στο γένος όλο των ανθρώπων απευθύνομαι. ⁵ Εσείς οι ανώριμοι, μάθετε να διακρίνετε κι εσείς οι ανόητοι λογικευτείτε. ⁶ Ακούστε, και θα πω σπουδαία πράγματα, από τα χείλη μου θα βγούνε λόγια συνετά. ⁷ Το στόμα μου κηρύττει την αλήθεια κι είναι το ψέμα μισητό στα χείλη μου ⁸ Τα λόγια όλα που βγαίνουν απ' το στόμα μου είναι λόγια σωστά· δεν είναι τίποτε σ' αυτά πονηρό ή διεστραμμένο· ⁹ όλα είναι καθαρά για κείνον που έχει νου κι όλα σωστά για κείνους που έχουν γνώση. ¹⁰ Τη διδαχή μου προτιμήστε την από τ' ασήμι,

^δΚρέας Μέρος του κρέατος της θυσίας το χρησιμοποιούσαν στο συμπόσιο που ακολουθούσε και στο οποίο η γυναίκα προσκαλεί τον νέο ^εΒλ υποσ εις κεφ 1,20 ^ςΆλλη αποδ Τότε ημουνα κοντά σ' αυτόν, τον αρχιτεκτονα ή σαν αρχιτέκτονας

- τη γνώση απ' το χρυσάφι το εκλεκτό.
- 11 Γιατί η Σοφία είναι καλύτερη απ' τα πολύτιμα πετράδια,
κι απ' όλα αξίζει πίοτερο τα πράγματα,
τα πιο ακριβά.
- 12 »Εγώ, η Σοφία, κατοικώ με τη φρόνηση,
του στοχασμού τη γνώση την κατέχω.
- 13 Όποιος τον Κύριο σέβεται, το κακό
το απεχθάνεται
μισώ την έπαρση και την υπεροψία,
το δρόμο τον κακό, το στόμα που
δισατρέφει.
- 14 Κάνω σχέδια και τα ολοκληρώνω
σ' εμένα υπάρχει και η σύνεση και η
δύναμη.
- 15 Με τη βοήθεια μου οι βασιλιάδες
βασιλεύουν
κι οι άρχοντες νομοθετούν αυτό που
'ναι σωστό.
- 16 Με τη βοήθεια μου οι ηγεμόνες
κυβερνάνε,
οι μεγιστάνες,
κι όλοι όσοι κρίνουνε στη γη.
- 17 Εγώ, η Σοφία, αγαπώ αυτούς που
μ' αγαπάνε
κι όλοι με βρίσκουν, όσοι με αναζητούν.
- 18 Μαζί μου κουβαλώ πλούτη και δόξα,
πολύτιμα αγαθά και ευτυχία.
- 19 Καλύτερος είν' ο καρπός μου
απ' το χρυσάφι το καθαρό
κι ό,τι από μένα βγαίνει είναι καλύτερο
κι από τ' ασήμι το εκλεκτό.
- 20 Στο δρόμο περπατώ της δικαιοσύνης,
μέσα απ' τα σταυροδρόμια της,
21 για να προσφέρω πλούτη σ' αυτούς
που μ' αγαπούν,
και τα ταμεία τους να γεμίσω.
- 22 »Ο Κύριος με δημιούργησε
πριν απ' τα έργα του όλα,
το πρώτο από τα έργα του από πολύ
παλιά.
- 23 Δημιουργήθηκα πριν από τους αιώνες,
αρχή αρχή,
προτού να υπάρξει η γη.
- 24 Γεννήθηκα όταν ακόμα δεν υπήρχαν οι
*άβυσσοι,
προτού να γίνουν οι πηγές,
οι νερομάνες.
- 25 Πριν να θεμελιωθούνε τα βουνά
και πριν υπάρξουν λόφοι, εγώ
γεννήθηκα.
- 26 Δεν είχε ακόμα κάνει ούτε τη γη
ούτε τους κάμπους
ούτε τον πρώτο κόκκο
από το σύνολο του σύμπαντος.
- 27 Ήμουν εκεί όταν στέριωνε τους
*ουρανοίς,
όταν χάραζε κύκλο τον ορίζοντα
στο πρόσωπο του ωκεανού
28 όταν ψηλά τα νέφη στέριωνε
κι ορμητικά αναβρύζαν της αβύσσου
οι πηγές
29 όταν έβαζε όριο στη θάλασσα,
ώστε να μην το ξεπερνάνε τα νερά
όταν της γης έβαζε τα θεμέλια.
- 30 Τότε ήμουν κοντά του σαν μικρό παιδί
κι ήμουν η καθημερινή του
ευχαρίστηση,
ενώ στην παρουσία του χαϊρόμουν
ακατάπαυστα
31 χαϊρόμουν στις δικής του γης
την οικουμένη
κι ήμουν ευτυχισμένη στους
ανθρώπους ανάμεσα.
- 32 »Και τώρα ακούστε με, παιδιά:
Ευτυχισμένοι είν' εκείνοι
που τηρούν τις εντολές μου.
- 33 Τη διδαχή μου ακούστε
και θα γίνετε *σοφοί μην την
εγκαταλείπετε.
- 34 Ευτυχισμένος ο άνθρωπος που με
ακούει,
που ξαγρυπνάει καθημερινά μπροστά
στην πόρτα μου
και που στις θύρας μου προσμένει το
κατώφλι.
- 35 Πράγματι, εκείνος που με βρίσκει,
βρίσκει τη ζωή
και του Κυρίου έχει την εύνοια.

³⁶ Μα εκείνος που με ξαστοχάει
τον εαυτό του βλάπτει·
αυτός που με μισεί, αγαπά το θάνατο».

Σοφία και αφροσύνη

9 Η *Σοφία³ έχτισε το σπίτι της με τους εφτά ωραίους στύλους του. ²Τα ζώα της έσφαξε, το κρασί της ανάμειξε κι έστρωσε το τραπέζι της. ³Έστειλε τις δούλες της και καλεί πάνω από τα ψηλώματα της πόλης: ⁴«Ο αμαθής ας έρθει κατά 'δω!» και στους ανόητους λέει: ⁵«Ελάτε, φάτε απ' το ψωμί μου και πιέστε απ' το κρασί που ανάμειξα!» ⁶Εγκαταλείψτε την αμάθεια και θα ζησετε· βαδίστε ίσια στις νόησης το δρόμο».

⁷Όποιος διορθώνει χλευαστή, τις προσβολές του θα δεχτεί κι όποιος ελέγχει ασεβή δέχεται κατηγορίες. ⁸Μην τον διορθώνεις το χλευαστή, γιατί θα σε μισήσει: *σοφά να ελέγχεις και θα σε αγαπήσει. ⁹Στο σοφά δώσε αφορμή και πιότερο σοφός θα γίνει. Τον δίκαιο δίδαξε και πιότερα θα μάθει. ¹⁰Η βάση της σοφίας είναι ο σεβασμός στον Κύριο, βάση της νόησης είν' η γνώση του *Αγιου Θεού. ¹¹Χάρη σ' εμένα, τη σοφία, θα αυξηθούν οι μέρες σου και ζωής χρόνια θα σου προστεθούν. ¹²Σοφός αν γίνεις, θα 'ναι για το δικό σου το καλό. Αν είσαι υπερόπτης, πάλι εσύ θα υποφέρεις.

¹³Η ανοησία μοιάζει με γυναίκα αδιάντροπη κι άμυαλη, δίχως γνώση. ¹⁴Στην πόρτα του σπιτιού της κάθεται σε θρόνο, στις πόλης τα ψηλώματα, ¹⁵και τους διαβάτες προσκαλεί, που ίσια τραβούν στο δρόμο τους: ¹⁶«Όποιος είναι άμυαλος ας έρθει κατά 'δω!» Και στον ανόητο λέει: ¹⁷«Τα κλεμμένα νερά είναι γλυκά, και το ψωμί που τρώγεται κρυφά, είν' ευχάριστο». ¹⁸Μα αυτοί δεν ξέρουν ότι είν' εκεί ο θάνατος κι ότι οι καλεσμένοι της πάνε στα βάθη του *άδη.

Συλλογή παροιμών του Σολομώντα

10 Παροιμίες του Σολομώντα.

Ο *σοφός γιος είναι χαρά για τον πατέρα του κι ο γιος ο ανόητος της μάνας του η λύπη ²Δεν ωφελούν οι θησαυροί που μ' ανομία αποκτήθηκαν, αλλά η τιμιότητα απ' το θάνατο λυτρώνει.

³Δεν θα αφήσει ο Κύριος τον δίκαιο να πεινάσει, αλλά θα αρνηθεί να εκπληρώσει την επιθυμία των αδηφάγων ασεβών.

⁴Το χέρι το τεμπέλικο φέρνει φτώχεια, ενώ το χέρι του φιλόπονου πλουτίζει.

⁵Όποιος το καλοκαίρι αποθηκεύει είναι γιος συνेतός· μα όποιος τον καιρό του θερισμού κοιμάται είναι γιος ανάξιος.

⁶Είν' ευλογίες στο κεφάλι του δικαίου, ενώ αδικία ξεχειλίζει από το στόμα των ασεβών.

⁷Εγκώμια συνοδεύουν του δικαίου τη θύμηση, ενώ των ασεβών τ' όνομα θα χαθεί

⁸Του σοφού η καρδιά δέχεται τις συμβουλές, ενώ όποιος λέει ανοησίες ξεπέφτει.

⁹Όποιος ζει με εντιμότητα, με σιγουριά βαδίζει· ενώ όποιος υποκρίνεται θα φανερωθεί.

¹⁰Όποιος με τα μάτια νεύει υποκριτικά, λύπη προκαλεί· κι όποιος λέει ανοησίες, θα ξεπέσει.

¹¹Πηγή ζωής είναι το στόμα τού δικαίου, ενώ αδικία ξεχειλίζει από το στόμα των ασεβών.

¹²Το μίσος διαμάχες προξενεί, αλλά τα λάθη όλα η αγάπη τα σκεπάζει.

¹³Στου φρόνιμου τα χείλη η σοφία κατοικεί· του ανόητου η ράχη χρειάζεται ραβδί.

¹⁴Τη γνώση του ο σοφός την αποθησαυρίζει, ενώ τα λόγια τού άφρονα φέρνουν καταστροφή.

¹⁵Τον πλούσιο τα πλούτη του γερά τον προστατεύουν, ενώ η φτώχεια του φτωχού είν' η καταστροφή του.

¹⁶Τα έργα των δικαίων στη ζωή οδηγούν, των ασεβών τα κέρδη πάνε στην αμαρτία.

¹⁷Αυτός που δέχεται να τον διορθώνουν είναι στο δρόμο της ζωής, ενώ αυτός που την επίπληξη ξεχνάει αποπλανιέται.

³Βλ υποσ εις κεφ 1,20

18 Ὅποιος το μίσος του το κρύβει είναι υποκριτής· ὅποιος συκοφαντεῖ είναι ἀνόητος.

19 Μες στην πολυλογία δεν λείπει ἡ αμαρτία, μα ὅποιος τη γλώσσα του δαμάζει είναι σοφός.

20 Τα λόγια του δικαίου, ἀσῆμι ἐκλεκτό· ἐνῶ ἡ καρδιά των ἀσεβῶν καμιά δεν ἔχει ἀξία.

21 Τα λόγια των δικαίων καθοδηγοῦν πολλούς, ἀλλὰ πεθαίνουν οἱ ἀφρονες ἀπ' την ἀνοησία τους.

22 Πλούτο χαρίζει του Κυρίου ἡ *ευλογία, δεν την ἀκολουθεῖ θλίψη καμιά.

23 Για τον κουτό εἶν' ἀπόλαυση ἀισχρὲς να κάνει πράξεις, μα για τον ἀντρα το σοφὸ φρόνιμα να ἐνεργεῖ.

24 Ὅ,τι φοβάται ο ἀσεβὴς ἀπάνω του θα πέσει, μα θα εκπληρωθεῖ του δικαίου ἡ εὐχή.

25 Ὅπως περνάει ο σίφουνας, χάνεται ο ἀσεβὴς· ἐνῶ ο δίκαιος σταθερὸς παντοτινὰ θα μένει.

26 Στείλει τεμπέλη σε δουλειά, και θα τον νιώσεις ὅπως τα δόντια νιώθουνε το ξύδι, ὅπως τα μάτια τον καπνὸ.

27 Ὅποιος τον Κύριο σέβεται οἱ μέρες του ἀυξάνουν, ἀλλὰ των ἀσεβῶν τα χρόνια λιγοστεύουν.

28 Ἡ ἐλπίδα των δικαίων στη χαρὰ ὀδηγεῖ, ἐνῶ των ἀσεβῶν ἡ ἐλπίδα θα χαθεῖ.

29 Ο δρόμος του Κυρίου εἶναι οχυρὸ για τους ἀκέραιους· γι' αὐτοὺς που κάνουν το κακό, εἶναι καταστροφή.

30 Ο δίκαιος δεν θα σαλευτεῖ ποτέ· ἐνῶ τη χώρα οἱ ἀσεβεῖς δεν θα την κατοικήσουν.

31 Λόγια *σοφίας βλασταίνουν ἀπ' του δικαίου το στόμα, ἐνῶ θ' ἀποκοπεῖ ἡ γλώσσα που λέει ψέματα.

32 Τα χεῖλη του δικαίου εἶναι γεμάτα χάρη, των ἀσεβῶν το στόμα γεμάτο ψέματα.

11 Τη ζυγαριά που κλέβει τη μισεῖ ο Κύριος, ἐνῶ το ζύγι το σωστό εἶν' εὐχαρίστησή του.

2 Ὅταν ἐρχεται ἡ ἐπαρση, θα ἴρθεῖ κι ἡ κα-

ταισχύνη· ἐνῶ ἡ *σοφία εἶναι με τους ταπεινοὺς μαζί.

3 Οἱ ἴσιοι ἀνθρώποι ἔχουν την ἐντιμότητά τους να τους ὀδηγεῖ, ἐνῶ τους δολερούς ἡ πονηριά τους θα τους καταστρέψει.

4 Τα πλούτη εἶν' ἀνώφελα την *ἡμέρα της κρίσης, ἐνῶ ἡ δικαιοσύνη λυτρώνει ἀπὸ το θάνατο.

5 Ἡ δικαιοσύνη του ἀκέραιου ἀνθρώπου τοῦ ἐξομαλύνει τη ζωὴ, ἐνῶ ο ἀσεβὴς θα καταστραφεῖ ἀπ' την ἀσέβειά του.

6 Γλιτώνει ἡ δικαιοσύνη τους ἀνθρώπους που εἶν' εὐθεῖς, ἐνῶ οἱ παράνομοι ἀπὸ την ἀπληστία τους πιάνονται σε παγίδα.

7 Ὅταν πεθαίνει ο ἀσεβὴς, χάνεται κι ἡ ἐλπίδα του, χάνονται και οἱ προσδοκίες που στηρίχτηκαν στα πλούτη.

8 Ο δίκαιος λυτρώνεται ἀπ' τη θλίψη του, κι ο ἀνομος ἀντὶ γι' αὐτὸ μέσα στη θλίψη πέφτει.

9 Με τα λόγια του ο ἀσεβὴς το διπλανὸ του καταστρέφει, ἀλλὰ οἱ δίκαιοι χάρη στη γνῶση θα σωθούν.

10 Ὅταν οἱ δίκαιοι εὐτυχοῦν, ἡ πολιτεία γιορτάζει· και στου ἀσεβῆ τον ὄλεθρο ἀκούγονται κραυγὲς χαράς.

11 Ὅταν την πόλη τους την εὐλογοῦνε οἱ εὐθεῖς, ἀπὴ δοξάζεται· ἐνῶ γκρεμίζεται με τις κουβεντές των ἀσεβῶν.

12 Ο ἀνόητος χλευαστικὰ μιλάει για τον πλησίον του, μα ο συνετὸς σιωπᾶνει.

13 Αὐτὸς που τριγυρνᾶει και λέει πολλὰ κι ἀνώφελα, δεν μπορεῖ να κρατήσῃ μυστικό· ἐνῶ ο ἐμπιστος ἀνθρώπος λέξη γύρω δεν λέει.

14 Χωρὶς διακυβέρνηση σοφὴ ο λαὸς ξεπέφτει· ἐνῶ ὅπου οἱ σύμβουλοι εἶναι πολλοί, ἐκεῖ εἶναι ἀσφάλεια.

15 Ὅποιος για ξένον μπαίνει ἐγγυητής, κακό δικό του· μα ἐκεῖνος που διστάζει να μπλεχτεῖ, εἶναι πιο ἀσφαλῆς.

16 Γυναίκα που ἔχει χάρες, τιμὴ κερδίζει· κι ἐκεῖνος που ἔχει δύναμη, πλούτο κερδίζει.

¹⁷ Ο άνθρωπος ο καλοκάγαθος κάνει καλό στον εαυτό του, ενώ το ίδιο του το σώμα βλάπτει αυτός που 'ναι σκληρός.

¹⁸ Ο ασεβής κερδίζει ψεύτικο μισθό, μα αυτός που σπέρνει δικαιοσύνη, βέβαια θα 'χει ανταπόδοση.

¹⁹ Έτσι η δικαιοσύνη στη ζωή οδηγεί: μα όποιος το κακό ακολουθεί, στο θάνατο πηγαίνει.

²⁰ Ο Κύριος μισεί τους διεστραμμένους, ενώ του είναι ευχάριστοι όσοι είν' ακεραίοι στη ζωή τους.

²¹ Βέβαιο είναι πως ο κακός δεν θα μείνει ατιμώρητος: μα των δικαίων οι απόγονοι θα γλιτώσουν.

²² Ό,τι είναι χρυσός κρίκος στη μύτη γουρουιού, το ίδιο γυναίκα όμορφη, που η φρόνηση της λείπει.

²³ Η επιθυμία των δικαίων βγαίνει μονάχα σε καλό: των ασεβών οι ελπίδες στην οργή καταλήγουν.

²⁴ Ένας μοιράζει απλόχερα και πότερο πλουτίζει, κι άλλος μαζεύει αχόρταγα και πότερο φτωχαίνει.

²⁵ Ο γενναιόδωρος θα ευημερήσει: κι όποιος νερό προσφέρει κι αυτός θα ποτιστεί.

²⁶ Αυτός που κρύβει το σιτάρι, *κατάρα θα 'χει απ' το λαό, ενώ *ευλογίες θα 'χει αυτός που το πουλάει.

²⁷ Εκείνος που στοχεύει στο καλό, την εύνοια κερδίζει: μα το κακό θα πέσει πάνω σ' αυτόν που το επιδιώκει.

²⁸ Όποιος στα πλούτη του εμπιστεύεται, θα πέσει σαν φύλλο το φθινόπωρο: ενώ οι δίκαιοι θα βλασταίνουν σαν φυλλωσιά το καλοκαίρι.

²⁹ Όποιος βλάφτει το σπίτι του, αέρα θα κληρονομήσει: και δούλος ο ανόητος θα 'ναι στον μυαλωμένο.

³⁰ Ο καρπός του δικαίου είναι δέντρο ζωής, κι είναι σοφός αυτός που πείθει τους ανθρώπους.

³¹ Αν έχει ο δίκαιος στη γη την ανταπόδοσή του, πόσο μάλλον ο ασεβής και ο αμαρτωλός!

12 Εκείνος που αγαπάει να τον διορθώνουνε, τη γνώση αγαπάει: εκείνος όμως που τον έλεγχο μισεί είν' ανόητος.

² Ο καλός έχει του Κυρίου την εύνοια: τον δολοπλόκο ο Κύριος θα τον καταδικάσει.

³ Δε θα στεριώσει με την ανομία ο άνθρωπος, μα οι δίκαιοι θα μείνουν ακλόνητοι σαν δέντρο με βαθιές ρίζες.

⁴ Η ενάρτετη γυναίκα είναι στεφάνι για τον άντρα της, μα η γυναίκα η αισχρή είναι στα κόκαλά του αρρώστια.

⁵ Οι σκέψεις των δικαίων είναι ειλικρινείς, ενώ των ασεβών τα σχέδια δολερά.

⁶ Των ασεβών τα λόγια είναι ενέδρες φονικές, αλλά τα λόγια των δικαίων σώζουν τους άλλους απ' το θάνατο.

⁷ Πέφτουν οι ασεβείς κι εξαφανίζονται, μα των δικαίων το σπιτικό μένει για πάντα.

⁸ Τον άνθρωπο τον επαινούν αν είναι συνετός: κι εκείνον που έχει διεστραμμένο νου θα τον περιφρονούνε.

⁹ Καλύτερα να ζεις απλά και να 'χεις ένα μόνο δούλο, παρά να κάνεις τον σπουδαίο και να σου λείπει το ψωμί.

¹⁰ Ο δίκαιος φροντίζει και για τα ζωντανά του ακόμα, μα οι ασεβείς είν' άσπλαχοι.

¹¹ Όποιος εργάζεται τη γη του, χορταίνει το ψωμί: μα όποιος πράγματα γυρεύει μάταια, είν' ανόητος.

¹² Ο ασεβής ζηλεύει των κακών τα κέρδη: ο δίκαιος όμως έχει όλες τις προυποθέσεις για να πετύχει.

¹³ Με τα αμαρτωλά τα λόγια παγιδεύεται ο κακός, αλλά ο δίκαιος γλιτώνει από τη θλίψη.

¹⁴ Με τα καλά τα λόγια που λέει ο άνθρωπος, χορταίνει αγαθά: καθένας αμείβεται ανάλογα με τα έργα του.

¹⁵ Στα μάτια του ανόητου είναι πάντα σωστός ο δρόμος του, ενώ ο σοφός ακούει τις συμβουλές.

¹⁶ Την οργή του ο ανόητος τη φανερώνει αμέσως: ο συνετός, αντίθετα, αψηφάει την προσβολή.

¹⁷ Αυτός που την αλήθεια λέει, το δίκαιο

διακηρύσσει ο ψευδομάρτυρας την αδικία υπηρετεί

¹⁸ Του φλύαρου τα λόγια πληγώνουν σαν το δίκιο σπαθί και των σοφών τα λόγια θεραπεύουν.

¹⁹ Η αλήθεια μένει ζωντανή για πάντα, ενώ το ψέμα διαρκεί μονάχα μια στιγμή.

²⁰ Εξαπατούν τον εαυτό τους εκείνοι που μηχανεύονται κακό για τους άλλους· μα εκείνοι που για την ειρήνη νοιάζονται, έχουν χαρά.

²¹ Κακό κανένα δεν θα βρει τον δίκαιο, αλλά τους ασεβείς συμφορές θα τους σκεπάζουν.

²² Ο Κύριος απεχθάνεται τους ψεύτες, μα του είν' ευχάριστοι αυτοί που ζουν με την αλήθεια.

²³ Ο άνθρωπος ο συνετός τη γνώση του δεν την προβάλλει, ενώ διαφημίζουν την ανοησία τους οι ανόητοι.

²⁴ Όσοι δουλεύουνε σκληρά, θα εξουσιάζουν· ενώ οι τεμπέληδες θα είναι υποτελείς.

²⁵ Η έγνοια μέσα στην καρδιά τον άνθρωπο τον καταβάλλει, ενώ ένας λόγος όμορφος του δίνει τη χαρά.

²⁶ Ο δίκαιος δρόμος έχει καλό τέλος, ενώ ο δρόμος των ασεβών είναι παραπλανητικός.

²⁷ Ο τεμπέλης κυνηγός δεν πιάνει τίποτε, ενώ ο εργατικός άνθρωπος είναι θησαυρός για τους γύρω του.

²⁸ Στο δρόμο της δικαιοσύνης είν' η ζωή, ενώ των ασεβών ο δρόμος οδηγεί στο θάνατο.⁷

13 Δέχεται ο γιος που 'ναι *σοφός την πατρική τη διδαχή, μα ο αλαζόνας δεν λογαριάζει επίπληξη.

² Αυτός που λέει λόγια καλά, χορταίνει τ' αγαθά, ενώ οι ασεβείς διψούν για βία.

³ Όποιος στα λόγια του φυλάγεται, φυλάει τη ζωή του· όποιος μιλάει αλόγιστα, πηγαίνει στο χαμό.

⁴ Ό,τι και αν επιθυμεί ο σκνός, δεν μπορεί

και να το 'χει ενώ εκπληρώνονται οι πόθοι εκείνων που μοχθούν.

⁵ Μισεί ο δίκαιος τις ψεύτικες κουβέντες, μα του ασεβή τα λόγια είν' απεχθή κι επαίσχυντα

⁶ Η δικαιοσύνη προστατεύει όποιον πορεύεται μ' ευθύτητα, μα η ασέβεια τον αμαρτωλό τον καταστρέφει.

⁷ Ένας κάνει τον πλούσιο και τίποτα δεν έχει· και άλλος φαίνεται φτωχός κι έχει αγαθά πολλά.

⁸ Μπορεί ο πλούσιος με τα πλούτη του να γλιτώσει τη ζωή του, μα τον φτωχό κανένας να τον εκβιάσει δεν μπορεί.

⁹ Η ζωή των δικαίων είναι σαν φως που λάμπει, ενώ των ασεβών η ζωή λυχνάρι είναι που σβήνει

¹⁰ Μονάχα απ' την αλαζονεία προέρχεται η διχονοία, ενώ η *σοφία είναι μ' εκείνους που δέχονται τις συμβουλές.

¹¹ Πλούτη που αποκτήθηκαν με δόλο, θα λιγοστέψουν· μα αυτός που λίγο λίγο τα μαζεύει με τον κόπο του, τα κάνει και αυξάνουν.

¹² Ελπίδα που αναβάλλεται την καρδιά την τσακίζει, μα ο πόθος που εκπληρώνεται δίνει νέα ζωή.

¹³ Όποιος τη συμβουλή περιφρονεί αφανίζεται, μα αυτός που υπακούει στην εντολή, θ' ανταμειφθεί.

¹⁴ Η διδαχή ενός σοφού είναι πηγή ζωής, που απομακρύνει απ' τις παγίδες του θανάτου.

¹⁵ Η φρονιμάδα του ανθρώπου του αγαθού τον κάνει αξιοσέβαστο, ενώ των παρανόμων είναι σκληρή η ζωή.

¹⁶ Κάθε φρόνιμος άνθρωπος σκέφτεται πριν ενεργήσει, ενώ ο ανόητος επιδεικνύει την ανοησία του.

¹⁷ Κακόπιστος απεσταλμένος δυστυχία προκαλεί, ενώ ο πιστός αγγελιοφόρος φέρνει ειρήνευση.

¹⁸ Φτώχεια κι αισχύνη θα 'χει εκείνος που διόρθωση δε δέχεται, ενώ αυτός που δέχε-

⁷Ενώ θάνατο Το εβρ είναι ασαφές

ται τον έλεγχο, θα τιμηθεί.

¹⁹ Ο πόθος που εκπληρώνεται γλυκαίνει την ψυχή· μα πού ν' ακούσει ο ανόητος ν' αφήσει τις κακίες του!

²⁰ Όποιος πηγαίνει με σοφούς μαζί, σοφός θα γίνει· μα όποιος σ' ανόητων συντροφίες συχνάζει, θα χαθεί.

²¹ Η δυστυχία ακολουθεί εκείνους που αμαρτάνουν, ενώ στους δίκαιους ευτυχία θ' αποδοθεί.

²² Κληρονομιά ο καλός αφήνει για τα εγγόνια του, μα τ' αγαθά του αμαρτωλού κρατούνται για τον δίκαιο.

²³ Τα άγωνα χωράφια των φτωχών πολλή τροφή παράγουν· κι όμως πολλοί απ' αυτούς καταστρέφονται, γιατί το δίκιο τους περιφρονείται απ' τους πλουσίους.

²⁴ Όποιος λυπάται το ραβδί του, το γιο του δεν τον αγαπάει· μα κείνος που τον αγαπάει ζητάει να τον διορθώσει.

²⁵ Ο δίκαιος τρώει και την πείνα του χορταίνει, μα η κοιλιά των ασεβών στέρηση δοκιμάζει.

14 Η *σοφή γυναίκα οικοδομεί το σπίτι της· η ανόητη με τα ίδια της τα χέρια το γκρεμίζει.

² Όποιος μ' ευθύτητα βαδίζει σέβεται τον Κύριο, ενώ όποιος παρεκτρέπεται τον καταφρονεί.

³ Τα ίδια τα περήφανα λόγια του ανόητου τον βλάπτουν, ενώ τα λόγια των σοφών τούς προφυλάσσουν.

⁴ Εκεί που βόδια δεν υπάρχουν, το αμπάρι μένει αδειανό· τα γερά βόδια είναι που φέρνουν τον άφθονο καλό καρπό.

⁵ Μάρτυρας αξιόπιστος ποτέ δεν λέει ψέματα, μα άλλο ο ψευδομάρτυρας απ' την ψευτιά δεν ξέρει.

⁶ Ζητάει ο περήφανος *σοφία και δεν τη βρίσκει· για κείνον όμως που έχει νου, εύκολη είν' η γνώση.

⁷ Φεύγα από τον ανόητο μακριά! Τα λόγια του δεν έχουνε να σε διδάξουν γνώση.

⁸ Του φρόνιμου η σοφία είναι να ξέρει το τι

κάνει· του ανόητου η ανοησία τον οδηγεί στην πλάνη.

⁹ Οι ανόητοι συμφωνούν από κοινού για την αμαρτία τους, ενώ οι δίκαιοι για το καλό.

¹⁰ Του κάθε ανθρώπου η καρδιά ξέρει τα βάσανά της· κι ούτε μπορεί να μοιραστεί ο ξένος τη χαρά της.

¹¹ Το σπίτι των ασεβών θα καταστραφεί, ενώ των τίμων ανθρώπων δεν κλονίζεται η σκηνή.

¹² Μπορεί ένας δρόμος να φαντάζει για σωστός κι όμως το τέλος του να οδηγεί στο θάνατο.

¹³ 'Κει που γελάει ο άνθρωπος, μπορεί να θλίβεται η καρδιά του· και η χαρά μπορεί με λύπη να τελειώνει.

¹⁴ Του πλανεμένου η καρδιά απ' τα έργα του χορταίνει· και ο καλός ο άνθρωπος πολύ περισσότερο χορταίνει απ' τα δικά του.

¹⁵ Ο απλοϊκός πιστεύει κάθε λόγο, μα ο φρόνιμος προσέχει πώς συμπεριφέρεται.

¹⁶ Υπολογίζει το κακό ο σοφός κι απομακρύνεται απ' αυτό, μα ο ανόητος προχωρεί με σιγουριά γεμάτος.

¹⁷ Αυτός που οργίζεται εύκολα, ανοησίες κάνει· κι όποιος με πανουργίες πορεύεται γίνεται μισητός.

¹⁸ Οι αφελείς θα έχουνε μερίδιο στην ανοησία, ενώ οι φρόνιμοι με γνώση στεφανώνονται.

¹⁹ Οι κακοί θα προσπέφτουνε μπροστά στους αγαθούς, κι οι ασεβείς χάρη θα ζητούν στις πόρτες των δικαίων.

²⁰ Ο φτωχός φρίκη προκαλεί ακόμα και στο σύντροφό του, ενώ οι φίλοι του πλουσί-ου είναι πολλοί.

²¹ Όποιος περιφρονεί τον διπλανό του αμαρτάνει· μα είν' καλότυχος αυτός που τους φτωχούς σπλαχνίζεται.

²² Τάχατε δεν πλανιούνται όσοι σχεδιάζουν το κακό; Μα θα κερδίζουν σεβασμό κι εμπιστοσύνη όσοι σχεδιάζουν το καλό.

²³ Κάθε κουραστική εργασία φέρνει αφθονία, ενώ οι φλύαρες κουβέντες μονάχα στην

ανέχεια οδηγούν.

²⁴ Για τους σοφούς ο πλούτος τους στεφάνι· για τους ανόητους στεφάνι η ανοησία τους.

²⁵ Ο μάρτυρας σώζει ζωές όταν λέει την αλήθεια, ενώ ο ψευδομάρτυρας παραπλανεί τους ανθρώπους.

²⁶ Τον Κύριο όποιος σέβεται έχει ισχυρή ελπίδα και τα παιδιά του βρίσκουνε σ' αυτόν καταφυγή.

²⁷ Ο σεβασμός στον Κύριο είναι πηγή ζωής· απομακρύνει απ' τις παγίδες του θανάτου.

²⁸ Ο πολυάριθμος λαός, του βασιλιά είναι δόξα· χωρίς λαό χάνεται κι ο ηγεμόνας.

²⁹ Αυτός που το θυμό του συγκρατεί, πολλή έχει φρονιμάδα· κι όποιος αρπάζεται με μιας, δείχνει πως είν' ανόητος.

³⁰ Ζωή είναι για το σώμα η ήρεμη καρδιά, μα το μίσος είν' αρρώστια που κατατρώει τα κόκαλα.

³¹ Αν καταπιέξεις τον φτωχό, τον πλάστη του προσβάλλεις· ενώ όταν τον φτωχό ελεείς, τον πλάστη του τιμάς.

³² Τον σεβή οι κακίες του οι ίδιες τον γκρεμίζουν· ενώ τον δίκαιο και στη θανά του ακόμα, δεν τον αφήνει η ελπίδα.

³³ Μεσ στην καρδιά του συνετού αναπαύεται η σοφία, μα ανάμεσα στους άμυαλους αυτή είναι άγνωστη.

³⁴ Τα έθνη η δικαιοσύνη τα εξυψώνει, ενώ η αμαρτία είναι ντροπή για τους λαούς.

³⁵ Ο βασιλιάς τον αγαπάει το συνετό το δούλο, αλλά οργίζεται με τον ανάξιο.

15 Μια απάντηση γλυκειά καταπραύνει το θυμό, μα ο λόγος ο προσβλητικός φουντώνει την οργή.

² Η γλώσσα των *σοφών κάνει τη γνώση ελκυστική, ενώ το στόμα των ανόητων σκορπάει ανοησία.

³ Τα μάτια του Κυρίου είναι παντού και τους κακούς και τους καλούς παρατηρούνε.

⁴ Η γλώσσα η ευγενικά είναι ζωής δεντρί, ενώ η διεστραμμένη γλώσσα συντρίβει την

ψυχή.

⁵ Ο ανόητος καταφρονεί την πατρική τη διδασχά· φρόνιμα πράττει όποιος τον έλεγχο με προσοχή ακούει.

⁶ Στο σπίτι του δικαίου ο θησαυρός είναι πολλός, ενώ τα κέρδη του σεβή διασκορπίζονται.

⁷ Τα χείλη των σοφών σκορπίζουν γνώση, όχι όμως και των ανόητων η καρδιά.

⁸ Ο Κύριος απεχθάνεται τις προσφορές των σεβών, αλλά του είναι ευπρόσδεκτη η δέηση των δικαίων.

⁹ Ο Κύριος απεχθάνεται το φέροισμο του σεβή αλλά αγαπάει όποιον στοχεύει τη δικαιοσύνη.

¹⁰ Επίπληξη αυστηρή απειλεί εκείνον που τον ίσιο δρόμο αφήνει· κι εκείνον που τον έλεγχο μισεί τον περιμένει θάνατος.

¹¹ Ακόμα κι ο *άδης κι ο χαμός απ' του Κυρίου τα μάτια δεν ξεφεύγουν· και πόσο μάλλον των ανθρώπων οι καρδιές!

¹² Ο φαντασμένος άνθρωπος δεν αγαπά να τον διορθώνουν ούτε του αρέσει να ηγάνει στους σοφούς.

¹³ Κάνει η χαρούμενη καρδιά το πρόσωπο γαλήνιο· μα όταν θλίβεται η καρδιά, το πνεύμα εξασθενεί.

¹⁴ Του φρόνιμου η καρδιά τη γνώση αποζητάει, ενώ το στόμα των μωρων τρέφεται με μωρία.

¹⁵ Τον πονεμένου οι μέρες όλες είν' κακές, ενώ ο χαρούμενος παντοτινά γιορτάζει.

¹⁶ Κάλλιο να 'χεις λιγότερα με σεβασμό στον Κύριο, παρά μεγάλους θησαυρούς με ταραχή.

¹⁷ Κάλλιο ένα πιάτο χόρτα και μ' αγάπη, παρά μισχάρι καλοθρεμμένο και γύρω μίσος.

¹⁸ Άνθρωπος ευερέθιστος ανάβει διαμάχες, ενώ όποιος έχει υπομονή παύει τις προστριβές.

¹⁹ Μοιάζει με φράχτη αγκαθωτό ο δρόμος του τεμπέλη, ενώ είναι ίσιο κι ομαλό των τίμων το στρατί.

²⁰ Ο σοφός γιος είναι χαρά για τον πατέρα του, κι ο άνθρωπος ο ανόητος τη μάνα του περιφρονεί.

²¹ Για κείνον που δεν έχει νου είναι χαρά η μωρία, ενώ ο μυαλωμένος τραβάει το δρόμο το σωστό.

²² Αν δεν υπάρχει σύναξη που συζητά, τα σχέδια αποτυχαίνουν· μα πετυχαίνουν όταν υπάρχουν σύμβουλοι πολλοί.

²³ Χαίρεται εκείνος που μπορεί σωστή να δώσει απόκριση· και τι καλός σαν ειπωθεί στην ώρα του ένας λόγος!

²⁴ Ο φρόνιμος παίρνει το δρόμο της ζωής που πάει ψηλά, κι απομακρύνεται έτσι από τον *άδη κάτω.

²⁵ Το σπίτι των περήφανων ο Κύριος το γκρεμίζει, αλλά στεριώνει τα όρια στην χήρας τον αγρό.

²⁶ Ο Κύριος απεχθάνεται τους πονηρούς σχεδιασμούς, μα λογαριάζει ως καθαρά τα ευχάριστα τα λόγια.

²⁷ Όποιος παράνομα κερδίζει χαλάει το σπίτι του· μα όποιος τη δωροδοκία μισεί, μ' ασφάλεια θα ζήσει.

²⁸ Ο δίκαιος συλλογίζεται το τι θ' αποκριθεί, ενώ των ασεβών το στόμα κακίες διασκορπίζει.

²⁹ Ο Κύριος στέκεται μακριά απ' τους ασεβείς, μα των δικαίων την προσευχή την εισακούει.

³⁰ Ματιά που λάμπει, ευφραίνει την καρδιά· και ένα άγγελμα καλό τα κόκαλα στεριώνει.

³¹ Όποιος ακούει προσεκτικά έναν σωτήριο έλεγχο, έχει τη θέση του μεταξύ των σοφών.

³² Όποιος τη διδαχή την απορρίπτει, τον εαυτό του τον καταφρονεί· αλλά όποιος δίνει προσοχή στον έλεγχο, τη φρόνηση αποχτάει.

³³ Αν σέβεσαι τον Κύριο, τη διδαχή λαβαίνεις της *σοφίας· μπροστά πάει η ταπεινώση κι ακολουθεί η δόξα.

Παροιμίες για τη ζωή και τη διαγωγή

16 Μες στην καρδιά του κάνει σχέδια ο άνθρωπος, μα την απάντηση την τελική ο Κύριος τη δίνει.

² Του ανθρώπου όλοι οι δρόμοι τού φαντάζον καθαροί, μα ο Κύριος σταθμίζει τις διαθέσεις.

³ Τα έργα σου στον Κύριο εμπιστέψου τα και οι σκοποί σου θα εκπληρωθούν.

⁴ Ο Κύριος όλα τα 'φτιαξε μ' ένα σκοπό καθένα· ακόμα και τον ασεβή για του όλεθρου τη μέρα.

⁵ Ο Κύριος απεχθάνεται κάθε αλαζονική καρδιά, και βέβαια δεν θα μείνει ατιμώρητη.

⁶ Με την αλήθεια και τη χάρη η ανομία ξεπλένεται και με το φόβο του Κυρίου φεύγει κανείς απ' το κακό.

⁷ Όταν ο Κύριος ευχαριστείται με κάποιου τη διαγωγή, τον συμφιλιώνει και με τους εχθρούς του.

⁸ Πιότερο αξίζει λιγιστό και με δικαιοσύνη, παρά εισοδήματα πολλά φτιαγμένα με αδικία.

⁹ Του ανθρώπου μελετά η καρδιά τι πρόκειται να κάνει, αλλά τα βήματά του τα κατευθύνει ο Κύριος.

¹⁰ Στου βασιλιά τα χείλη ένας χρησμός είναι θεόπνευστος· το στόμα του δεν ξαστοχάει στην κρίση.

¹¹ Η ζυγαριά κι η πλάστιγγα η ακριβοδίκαιη στον Κύριο ανήκουν· όλα τα ζύγια μες στο σάκο είν' έργα του.

¹² Είναι αποτρόπαιο οι βασιλιάδες ν' ασεβούν, γιατί το θρόνο τον στεριώνει η δικαιοσύνη.

¹³ Τα δίκαια χείλη δίνουνε χαρά στους βασιλιάδες, αγαπούν εκείνον που σωστά μιλάει.

¹⁴ Είν' ο θυμός του βασιλιά προμήνυμα θανάτου, μα ξέρει να τον ημερεύει ο *σοφός

¹⁵ Του βασιλιά το πρόσωπο δίνει ζωή όταν λάμπει, και μοιάζει η εύνοιά του με σύννεφο ανοιξιάτικης βροχής.

16 Πόσο καλύτερο *σοφία ν' αποκτάς παρά χρυσάφι! Και πόσο προτιμότερο σύνεση ν' αποκτάς παρά ασήμι!

17 Ο δρόμος των ίσων ανθρώπων είναι να φεύγουν πέρα απ' το κακό. Όποιος τις πράξεις του προσέχει, τη ζωή του διατηρεί.

18 Πριν απ' τον όλεθρο πάει η αλαζονεία, και πριν από την πτώση το πνεύμα το υπερποτικό.

19 Πιότερο αξίζει ταπεινός να είσαι με τους ταπεινούς, παρά με τους περήφανους λάφυρα να μοιράζεσαι.

20 Όποιος με φρόνηση ενεργεί θα ωφεληθεί· κι όποιος στον Κύριο ελπίζει θα 'ναι ευτυχισμένος.

21 Ο σοφός άνθρωπος γνωρίζεται για φρόνιμος· κι όσο τα χείλη του είν' γλυκά, τόσο πιότερο πείθουν.

22 Η φρόνηση σ' αυτόν που την έχει, χαρίζει τη ζωή· οι ανόητοι όμως τιμωρούνται με την ανοησία τους

23 Η καρδιά του σοφού το στόμα του το κάνει φρόνιμο, και πιότερο τα χείλη του τα κάνουν πειστικά.

24 Τα λόγια τα ευχάριστα είναι κερήθρα μέλι, γλύκα για την ψυχή και γιατρεία στα κόκαλα.

25 Βλέπει ένα δρόμο κάποιος και τον θαρρεί σωστό, μα κείνος τελικά φέρνει στο θάνατο.

26 Όποιος εργάζεται, για λόγου του δουλεύει, γιατί τον σφίγγει η πείνα του.

27 Ο κακός άνθρωπος κακό ετοιμάζει· τα χείλη του είν' σαν άβηστη φωτιά.

28 Ο διεστραμμένος τη φιλονικία σπέρνει, χωρίζει ο συκοφάντης φίλους στενούς.

29 Ο άνθρωπος ο βίαιος παραπλανά το διπλανό του, τον οδηγεί σε δρόμο που δεν είν' καλός

30 Όποιος τα φρούδια του ζαρώνει, διεστραμμένα σκέφτεται· τα χείλη του δαγκώνει κι ολοκληρώνει το κακό.

31 Η λευκασμένη κεφαλή είναι τιμητικό στεφάνι· γιατί η μακροζωία είν' των δικαίων

ανταμοιβή.

32 Πιότερο αξίζει ο υπομονετικός από το χεροδύναμο· κι εκείνος που στο πνεύμα του κυριαρχεί, από τον άλλο, που κυριεύει πόλη.

33 Ο κλήρος ρίχνεται στην κάλη, αλλά η απόφαση προέρχεται απ' τον Κύριο.^θ

17 Κάλιο ένα ξεροκόμματο ψωμί και με ηρεμία, παρά ένα σπίτι με ψητά γεμάτο, και διχόνοια.

2 Ο δούλος που 'ναι φρόνιμος θα εξουσιάσει τον ανάξιο γιο, και με τους αδερφούς μαζί θα 'χει μερίδιο στην κληρονομιά.

3 Το ασήμι δοκιμάζεται στο χωνευτήρι και το χρυσάφι στο καμίνι· μα ο Κύριος δοκιμάζει τις καρδιές.

4 Τα λόγια τα άνομα ο κακός τα προσέχει· ο ψεύτης δίνει προσοχή στα λόγια τα ασεβή.

5 Όποιος περιγελάει φτωχόν, τον πλάστη του προσβάλλει· όποιος στη δυστυχία του άλλου χαίρεται, δε θα μείνει ατιμώρητος.

6 Τα εγγόνια είναι καμάρι για τους γέροντες κι οι πατεράδες τους καύχημα για τα παιδιά.

7 Λόγια υπέροχα δεν ταιριάζουν στον ανόητο· πολύ λιγότερο στον άρχοντα ψεύτικα λόγια.

8 Όποιος προσφέρει δώρο, το θαρρεί πως είναι μαγικό πετράδι· όπου και να στραφεί μ' αυτό, έχει επιτυχίες.

9 Όποιος φιλία αποζητά, τα λάθη τα σκεπάζει· όταν τα ξαναφέρει στην κουβέντα, η φιλία σπάει.

10 Πιότερο νιώθει μία επίπληξη ο συνेतός, παρά ο ανόητος χτυπήματα εκατό.

11 Το μόνο που ζητάει ο κακός είναι να στασιάζει, αλλά σκληρός προμηνυτής για κείνον θα σταλεί.

12 Καλύτερο το συναπάντημα με αρκούδα που της πήραν τα μικρά της, παρά με ανόητο την ώρα που παραφρονεί.

13 Αν το κακό αντί καλού ανταποδίδεις, δε θα σου λείψει το κακό ποτέ απ' το σπίτι σου.

14 Ν' αρχίζεις μια φιλονικία είναι ως να σπάζεις ένα φράγμα και να χυμάνε τα νερά

^θΥπαινιγμός για τη χρησιμοποίηση των ιερών κληρών, προκειμένου να γίνει γνωστή η θέληση του Θεού

προτού η διαμάχη ανάψει παραιτήσου.

¹⁵ Εκείνος που τον ένοχο τον αθώνει κι εκείνος που καταδικάζει τον αθώο, είναι κι οι δυο εξίσου μισητοί στον Κύριο.

¹⁶ Τι χρησιμεύουν τα χρήματα στου ανόητου το χέρι; *σοφία ν' αγοράσει; Μα αφού του λείπει το μυαλό!

¹⁷ Σ' όλες τις περιστάσεις αγαπάει ο φίλος· κι ο αδερφός γεννιέται για να παραστέκεται στις δύσκολες στιγμές.

¹⁸ Ανόητος είν' ο άνθρωπος που το χέρι του δίνει' και για τον διπλανό του μπαίνει εγγυητής.

¹⁹ Όποιος τις διαμάχες αγαπά, την αμαρτία αγαπάει' όποιος περηφανεύεται γυρεύει την καταστροφή.

²⁰ Η διεστραμμένη η καρδιά καλό δεν βλέπει, κι όποιος στα λόγια του είναι διεστραμμένος πέφτει σε συμφορά.

²¹ Όποιος γεννάει ανόητον, για βάσανό του τον γεννά' του ανόητου ο πατέρας χαρά δεν δοκιμάζει.

²² Καρδιά χαρούμενη είναι φάρμακο καλό, αλλά θλιμμένο πνεύμα ξεραίνει τα κόκαλα.

²³ Ο ασεβής δέχεται δώρα στα κρυφά, τη δίκαιη κρίση για να τη διαστρέψει.

²⁴ Το πρόσωπο του φρόνιμου αντικρύζει τη σοφία, ενώ του ανόητου τα μάτια στρέφονται πότε εδώ και πότε εκεί.

²⁵ Ο γιος ο ανόητος είν' θλίψη του πατέρα του κι εκείνης που τον γέννησε η πίκρα.

²⁶ Καλό δεν είναι να τιμωρείται ο δίκαιος ούτε κι οι ευγενείς να κατατρέχονται για την ευθύτητά τους.

²⁷ Τα λόγια του όποιος συγκρατεί είναι γνωστικός, κι εκείνος που 'χει υπομονή είναι φρόνιμος.

²⁸ Ακόμη κι ο ανόητος όταν σωπαίνει περνιέται για σοφός· κι όποιος κλείνει το στόμα του, για φρόνιμος.

18 Ο ακοινώνητος δεν νοιάζεται παρά για όλα, ό,τι ο ίδιος θέλει, κι εναντιώνεται σε

² Δε βρίσκει ο ανόητος στη φρόνηση ευχαρίστηση, μα μόνο στην επίδειξη των σκέψεών του.

³ Όταν έρχεται ο ασεβής, έρχεται και η περιφρόνηση μαζί του· και με την ατιμία μαζί έρχεται κι η ντροπή.

⁴ Τα λόγια του *σοφού είναι βαθιά νερά, πηγή *σοφίας, χείμαρρος που πλημμυράει.

⁵ Στην κρίση δεν είναι καλό να ευνοείται ο ένοχος, κι ο αθώος να εμποδίζεται το δίκιο του να βρει.

⁶ Τα χείλη του ανόητου φέρνουν φιλονικία και προκαλεί το στόμα του ξυλοδαρμούς.

⁷ Το στόμα του ανόητου είν' η καταστροφή του, παγίδα για τον ίδιο είναι τα χείλη του.

⁸ Του συκοφάντη τα λεγόμενα είναι σαν λιχουδιές, που ως της κοιλιάς τα βάθη κατεβαίνουν.

⁹ Αυτός που 'ναι τεμπέλης στη δουλειά του, είναι του χαλαστή αδερφός.

¹⁰ Ο Κύριος, ο Θεός, είναι πύργος ισχυρός· εκεί ο δίκαιος καταφεύγει και είναι ασφαλής.

¹¹ Ο πλούσιος θεωρεί τ' αγαθά του οχυρωμένη πόλη και τα φαντάζεται σαν τείχος ψηλό.

¹² Πριν από την καταστροφή περηφανεύεται του ανθρώπου η καρδιά· μα η ταπεινώση πάει μπροστά απ' τη δόξα.

¹³ Εκείνος που αποκρίνεται χωρίς ν' ακούσει πρώτα, κάνει μια πράξη ανόητη κι εξευτελιστική.

¹⁴ Το ακμαίο ηθικό του ανθρώπου θα τον στηρίξει στην αρρώστια του· μα ποιος θα ανορθώσει ένα πεσμένο ηθικό;

¹⁵ Του μυαλωμένου η καρδιά αποζητά τη σύνεση, και των σοφών το αυτί ζητάει ν' ακούει τη γνώση.

¹⁶ Το δώρο δρόμο ανοίγει για τον άνθρωπο, και στους μεγάλους μπρος τον οδηγεί.

¹⁷ Όποιος στη δίκη του μιλάει πρώτος, φαίνεται να 'χει δίκιο· μα έρχεται ο αντιδικός του και τα λεγόμενά του τα αντικρούει.

¹Βλ υποσ εις κεφ 6,1

17,15 18,5 24,23-25 28,21 Λευ 19,15 Ησ 5,23 17,17 18,24 27,10 Σειρ 37,5 17,18 6,1-5 17,22 15,13 17,23 Εξ 23,8 17,25 19,13 Σειρ 16,1-3 17,27 10,19 Σειρ 20,6-8 17,28 Ιωβ 13,5 18,5 17,15 18,8 26,22 18,10 14,26 Ψλ 46,1 61,4 18,11 10,15 18,12 16,18 18,16 17,8

18 Ο κλήρος σταματά των αντιδίκων τις φιλονικίες, και βγάζει αυτός απόφαση ανάμεσα στους ισχυρούς.

19 Ο προσβλημένος αδερφός γίνεται πιο δυσπρόσιτος κι απ' την οχυρωμένη πόλη· οι διαμάχες τους είναι πεισματικές, σαν του φρουρίου τους μοχλούς.

20 Απ' τον καρπό του στόματός του τρέφεται ο άνθρωπος· θα δοκιμάσει τις συνέπειες αυτών που λέει.

21 Ζωή και θάνατος είναι στην εξουσία της γλώσσας· κι όσοι αγαπούν να λεν' πολλά, τους καρπούς της θα γευτούν.

22 Όποιος βρήκε καλή γυναίκα, βρήκε την ευτυχία· έχει ευνοηθεί από τον Κύριο.

23 Μιλάει ικετευτικά ο φτωχός, κι ο πλούσιος με σκληρότητα αποκρίνεται.

24 Υπάρχουν φίλοι που καταστρέφει ο ένας τον άλλο· μα είν' και φίλοι πιστότεροι κι από αδερφό.

19 Κάλιο φτωχός που προχωρεί μες στην ευθύτητά του, παρά πλούσιος, ανόητος και ψεύτης.

2 Καλό δεν είναι για κανένα να του λείπει η γνώση, και θα σκοντάψει όποιος δεν έχει υπομονή.

3 Ο άνθρωπος με την ανοησία του χαλάει τη ζωή του· κι ύστερα αγανακτεί στον Κύριο ενάντια.

4 Τα πλούτη αυξάνουνε τους φίλους, μα το φτωχό τον παρατάει ο φίλος του.

5 Δε θα μείνει ατιμώρητος ο ψευδομάρτυρας, κι αυτός που λέει ψέματα δε θα γλιτώσει.

6 Πολλοί το γενναιόδωρο τον κολακεύουνε, κι όλοι είναι φίλοι εκείνου που χαρίζει.

7 Όλα τ' αδέρφια του τον αποφεύγουν το φτωχό, κι ακόμα περισσότερο τον παρατούν οι φίλοι· στηρίζεται σε υποσχέσεις που δεν ισχύουν πια.^α

8 *Σοφία όποιος αποκτάει, καλό δικό του κάνει· όποιος τηρεί αυτά που 'μαθε, την ευτυχία θα βρει.

9 Δε θα μείνει ατιμώρητος ο ψευδομάρτυρας· κι αυτός που λέει ψέματα θα χαθεί.

10 Αταίριαστο ο ανόητος να ζει μες στην απόλαυση κι ο δούλος πιο αταίριαστο να εξουσιάζει αφέντες.

11 Η φρόνηση του ανθρώπου το θυμό του τον συγκρατεί, κι είναι τιμή του να ξεχνάει ότι τον πρόσβαλαν.

12 Σαν λιονταριού είναι βρυχηθμός του βασιλιά η οργή και σαν δροσιά πάνω στη χλόη η εύνοιά του.

13 Ο γιος ο ανόητος καταστροφή είναι του πατέρα του, και της γυναίκας οι διαμάχες λούκι που στάζει και δε σταματά.

14 Σπίτι και πλούτη από τους γονείς μπορεί κανείς να τα κληρονομήσει· αλλά η γυναίκα που έχει νου, χαρίζεται απ' τον Κύριο.

15 Η τεμπελιά ρίχνει σε λήθαργο βαθύ κι ο άνθρωπος ο νωχελικός θα δοκιμάσει πείνα.

16 Όποιος τηρεί τις εντολές φυλάει τη ζωή του, μα θα πεθάνει όποιος αδιαφορεί για τη συμπεριφορά του.

17 Όποιος σπλαχνίζεται φτωχό, τον Κύριο δανείζει, κι αυτός ανάλογα με το έργο του θα του το ανταποδώσει.

18 Σκληρό το γιο σου να παιδαγωγείς όσο υπάρχει ελπίδα, για να μη συντελέσεις στην καταστροφή του.

19 Αφισε τον οξύθυμο να γευτεί τις συνέπειες, γιατί αν τον απαλλάξεις δεν πρόκειται να διορθωθεί.

20 Ν' ακούς τις συμβουλές, τις διδαχές να δέχεσαι, ώστε να γίνεις τελικά σοφός.

21 Πολλά είναι τα σχέδια μέσα στον ανθρώπου την καρδιά, μα του Κυρίου το θέλημα αυτό είναι που θα γίνει.

22 Είναι τιμή στον άνθρωπο η αγαθότητά του, κι από έναν ψεύτη πιότερο αξίζει ένας

^αστηρίζεται πια Η κατανόηση του εβρ είναι αβέβαιη. Κατά λ το εβρ έχει «αυτός κυνηγά λέξεις που δεν είναι τίποτε»

φτωχός

²³ Ο σεβασμός στον Κύριο, φέρνει ζωή· ο ευσεβής χορτάτος θα πλαγιάζει, κακό δεν θα τον βρει.

²⁴ Βουτάει το χέρι του ο τεμπέλης στη γαβάθα, αλλά βαριέται να το φέρει ως το στόμα του.

²⁵ Χτύπα τον αλαζόνα, κι αν είν' καλοπροαίρετος θα συνεπιστεί. Διόρθωσε τον φρόνιμο και θ' αποχήσει γνώση.

²⁶ Αυτός που βασανίζει τον πατέρα του και διώχνει τη μητέρα του, είν' ένας γιος επαίσχυντος κι άξιος καταφρόνιας.

²⁷ Θα πάψεις γιε μου διδαχή ν' ακούς; Από τα λόγια θ' απομακρυνθείς της γνώσης.

²⁸ Ο μάρτυρας ο ασεβής τη δικαιοσύνη τη χλευάζει· με ανομία τρέφονται τα στόματα των ασεβών.

²⁹ Ποινές είν' έτοιμες για τους χλευαστές, και ραβδισμοί για των ανόητων τη ράχη.

20 Το κρασί φέρνει αυθάδεια και τα μεθυστικά ποτά μανία· όποιος αφήνεται να δελεάζεται απ' αυτά, σοφός δεν μπορεί να 'ναι.

² Σαν λιονταριού είναι βρυχηθμός του βασιλιά ο θυμός· όποιος τον εξοργίζει τη ζωή του χάνει.

³ Τιμή είναι για τον άνθρωπο φιλονικίες ν' αποφεύγει· μόνο οι ανόητοι εξάπτονται.

⁴ Ο σκνός δεν οργώνει το φθινόπωρο, μα στη συγκομιδή καρπό δε θα 'βρει να θερίσει.

⁵ Οι σκέψεις στην καρδιά του ανθρώπου σαν τα βαθιά είναι νερά, μα ο άνθρωπος ο συνετός ξέρει απ' αυτές ν' αντλήσει.

⁶ Πολλοί είναι που διακηρύττουν την καλοσύνη του καθένas, αλλά ποιος θα μπορέσει να 'βρει άνθρωπο αξιόπιστο;

⁷ Ο δίκαιος βαδίζει μες στην ευθύτητα του, κι ευτυχισμένα τα παιδιά του θα 'ναι μετ' απ' αυτόν.

⁸ Ο βασιλιάς που κάθεται στο θρόνο να δικάσει, με τη ματιά του μοναχά κάθε κακό

διακρίνει

⁹ Ποιος είναι που μπορεί να πει «Εξάγνισα την καρδιά μου, άσπιλος είμαι απ' την αμαρτία μου»;

¹⁰ Λειψά ζύγια και ψεύτικα μέτρα, είν' και τα δυο στον Κύριο μισητά.

¹¹ Και το παιδί ακόμα δείχνει με τις πράξεις του αν θα 'ναι τα έργα του αθώα και σωστά

¹² Το αυτί που ακούει και το μάτι που βλέπει, ο Κύριος τα 'χει φτιάξει και τα δυο

¹³ Τον ύπνο μην τον αγαπάς αν θες να μη φτωχύνεις· κράτα ανοιχτά τα μάτια σου και θα χορτάσεις το ψωμί.

¹⁴ «Κακό, κακό», λέει ο αγοραστής, μα καθώς φεύγει μέσα του παινεύεται.

¹⁵ Χρυσάφι υπάρχει κι άφθονα μαργαριτάρια· τα χείλη όμως τα γνωστικά είναι το πιο πολύτιμο.

¹⁶ Πάρε το ρούχο εκείνου που γι' άλλον μπήκε εγγυητής και κράτησέ το ενέχυρο για των ξένων τα χρέη.

¹⁷ Είναι γλυκό στον άνθρωπο ψωμί που το 'βγαλε με απάτη· μετά όμως θα του γίνει χαλίκια μες στο στόμα του.

¹⁸ Κατάστρωσε τα σχέδιά σου ύστερα από συμβουλή, και με υπολογισμούς σωστούς έβγα στον πόλεμο.

¹⁹ Ο φλύαρος εδώ κι εκεί τα μυστικά τα φανερώνει· γι' αυτό μην έχεις σχέσεις μ' εκείνον που μιλάει πολύ.

²⁰ Αυτός που μάνα και πατέρα καταριέται, θα δει να χάνεται η ζωή του, σαν το λυχνάρι που σε σκοταδι σβήνεται βαθύ.

²¹ Ο πλούτος που αποκτήθηκε γρήγορα απ' την πρώτη στιγμή, στο τέλος δεν θα ευλογηθεί.

²² Μην πεις: «Θ' ανταποδώσω το κακό». Περίμενε τον Κύριο κι αυτός θα σε γλιτώσει.

²³ Τα λειψά ζύγια ο Κύριος τ' απεχθάνεται, κι η πλάστιγγα η ψεύτικη πράγμα καλό δεν είναι.

²⁴ Τα βήματα του ανθρώπου τα κατευθύνει ο Κύριος· πώς μπορεί λοιπόν ο άνθρωπος

να γνωρίζει το δρόμο της ζωής του,
 25 Παγίδα είναι στον άνθρωπο να τάξει α-
 λόγιστα στο Θεό, κι αφού κάνει το τάμα του
 μετά να συλλογιέται.

26 Ο βασιλιάς που 'ναι σοφός διαχωρίζει
 τους κακούς, και στρέφει εναντίά τους την
 πονή.

27 Το πνεύμα του ανθρώπου λυχνάρι είναι
 δοσμένο από τον Κύριο, που ερευνάει όλα
 τα βάθη της καρδιάς.

28 Η αγάπη κι η αλήθεια είν' η φρουρά του
 βασιλιά, και με την καλοσύνη του το θρόνο
 του στηρίζουν.

29 Τιμή των νέων είν' η δύναμή τους, και
 των γερόντων κόσμημα η λευκασμένη κεφα-
 λή.

30 Ραβδίσματα που μελανιάζουν, καθαρί-
 ζουν το κακό· το ίδιο και τα πλήγματα της
 καρδιάς τα βάθη.^β

21 Είν' η καρδιά του βασιλιά στο χέρι
 του Κυρίου· σαν των νερών τα ρεύ-
 ματα τη στρέφει όπου θέλει.

2 Όλοι του ανθρώπου οι δρόμοι μοιάζουν
 σωστοί στα μάτια του, αλλά ο Κύριος ζυγιά-
 ζει τις καρδιές.

3 Πράξη να γίνεται το δίκαιο και τ' ορθό,
 είναι στον Κύριο αρεστό πότερο απ' τη *θυ-
 σία.

4 Τα μάτια τ' ακατάδεχτα κι η αλαζονική
 καρδιά, που σαν λυχνάρι καθοδηγούν τους
 ασεβείς, άλλο δεν είναι από αμαρτία.

5 Τα σχέδια του φίλεργου φέρνουν σε βέ-
 βαιη αφθονία· αλλά όποιος βιαστικά ενεργεί,
 σε βέβαιη στέρση θα φτάσει.

6 Οι θησαυροί που αποκτηθήκαν με ψευ-
 τίες, κυνήγι είναι ματαιότητας, που στις πα-
 γίδες του θανάτου φέρνει.

7 Οι πράξεις βίας των ασεβών θα τους ε-
 ξολοθρέψουν, γιατί δεν δέχονται να κάνουν
 εκείνο που είναι δίκαιο.

8 Ο ένοχος ακολουθεί δρόμους διεστραμ-
 μένους, ενώ ο αθώς ενεργεί μ' ευθύτητα.

9 Κάλιο να κατοικεί κανείς στην κόχη μιας

σοφίας, παρά σε σπίτι ευρύχωρο με δύ-
 στροπη γυναίκα.

10 Πάντα του ασεβή η ψυχή διψάει για το
 κακό· ούτε για τον πλησίον του έλεος δεν έ-
 χει.

11 Όταν ο αδιόρθωτος τιμωρείται, αν είν'
 καλοπροαίρετος, γίνεται *σοφός· κι όταν δι-
 δάσκειτο ο σοφός πότερη παίρνει γνώση.

12 Δίκαιος είν' ο Κύριος: βλέπει του ασεβή
 την οικογένεια και φέρνει την καταστροφή
 τους.

13 Όποιος τ' αυτιά του κλείνει στου φτω-
 χού την κραυγή, δε θα λαβαίνει απάντηση κι
 ο ίδιος σαν φωνάζει.

14 Δώρο που δίνεται κρυφά καταπραίνει
 το θυμό· το χάρισμα το μυστικό και την πιο
 βιαη οργή την παύει.

15 Χαρά είναι για τον δίκαιο να αποδίδεται
 δικαιοσύνη· για τους παράνομους όμως, αυ-
 τό είναι φρίκη.

16 Εκείνος που απ' της φρόνησης λοξο-
 δρομεί τη στράτα, θα πάει να βρει κατάλυμα
 στον κόσμο των νεκρών.

17 Όποιος τα γλέντια αγαπάει, σε στέρση
 θα πέσει· δε θα πλουτίσει ο κρασοπότης κι
 ο καλοφαγάς.

18 Ο ασεβής αντίλυτρο είναι για τον δί-
 καιο, κι ο παραβάτης είν' αντίλυτρο για τους
 ευθείς.^γ

19 Καλύτερα να κατοικεί κανείς στην ερη-
 μιά, παρά με μια γυναίκα φιλόνηκη και μεμ-
 ψιμοιρη.

20 Στου συνετού το σπίτι πάντοτε υπάρ-
 χουν θησαυροί πολύτιμοι κι αρώματα, ενώ ο
 άμυαλος όλα τα κατασπαταλάει.

21 Όποιος τη δικαιοσύνη ακολουθεί και
 την αγάπη, θα βρει ζωή, δικαιοσύνη και τιμή.

22 Ο σοφός κυριεύει την πολιτεία των δυ-
 νατών, και τ' οχυρό γκρεμίζει που ήταν η ελ-
 πίδα της.

23 Όποιος το στόμα του προσέχει και τη
 γλώσσα του, τον εαυτό του τον φυλάει από
 αγωνίες

^βΗ εξήγηση του στ στο εβρ είναι αβέβαιη ^γΣτο εβρ η εξήγηση είναι αβέβαιη

²⁴ Ο αλαζόνας, ο υπερόπτης, αυτός είναι που τον φωνάζουν “χλευαστή”, και που ενεργεί με υπέρμετρη αυθάδεια.

²⁵ Οι επιθυμίες του σκοτώνουν τον σκνό, γιατί τα χέρια του δε στέργουν να δουλέψουν.

²⁶ Όλη τη μέρα σκέφτεται τι θέλει ν' αποχτήσει, ενώ ο δίκαιος δίνει αφειδώλευτα.

²⁷ Θυσία που προσφέρουν οι ασεβείς είν' αποक्रουστική στον Κύριο, και πίοτερο όταν την προσφέρουν με σκέψεις πονηρές.

²⁸ Ο ψευδομάρτυρας θα καταποντιστεί· μα η γνώμη εκείνου που ακούει στοχαστικά, πάντα θ' ακούγεται.

²⁹ Ο ασεβής παίρνει ύφος αναιδής, μα ο ίσιος άνθρωπος με σιγουριά πορεύεται.

³⁰ Ούτε *σοφία υπάρχει ούτε φρονιμάδα ούτε σκέψη σωστή μπροστά στον Κύριο.

³¹ Το άλογο το ετοίμασαν για τη μέρα της μάχης· τη νίκη όμως ο Κύριος τη δίνει.

22 Τ' όνομα το καλό είναι προτιμότερο από πληθώρα πλούτη· να σ' εκτιμούν, πίοτερο αξίζει από τ' ασήμι και το μάλαμα.

² Ο πλούσιος κι ο φτωχός σ' ένα σημείο συμπύπτουν· ο Κύριος και τους δυο τους έπλασε.

³ Ο μυαλωμένος βλέπει το κακό και προφυλάγεται· οι ανόητοι προχωρούν και τιμωρούνται.

⁴ Είν' η ανταμοιβή του ταπεινού κι εκείνου που τον Κύριο σέβεται, πλούτος και δόξα και ζωή.

⁵ Τριβόλια και παγίδες στου διεστραμμένου είναι το δρόμο· όποιος φυλάει τη ζωή του απομακρύνεται απ' αυτά.

⁶ Μάθαινε το παιδί στην αρχή της ζωής του να 'χει καλές συνήθειες, και δε θα ξεστράτισει απ' αυτές ούτε όταν θα 'ναι γέρος πια.

⁷ Ο πλούσιος εξουσιάζει τους φτωχούς· κι

εκείνος που δανείζεται, του δανειστή είναι δούλος.

⁸ Όποιος σπέρνει αδικία, θερίζει συμφορά· η τυραννία του πάνω στους άλλους, θα τελειώσει.

⁹ Εκείνος που έχει βλέμμα φιλικό θα ευλογηθεί, γιατί απ' το δικό του το ψωμί δίνει και στον φτωχό.

¹⁰ Διώξε τον εγωιστή και θα λείψει η διχονοια· θα πάψουν και η φιλονικία και οι προσβολές.

¹¹ Όποιος την καθαρότητα αγαπάει της καρδιάς κι όποιος μιλάει με χάρη, έχει το βασίλια για φίλο του.

¹² Τα μάτια του Κυρίου τη γνώση την περιφρουρούν· ενώ του πονηρού τα λόγια τ' ανατρέπεί.

¹³ Λέει ο τεμπέλης: «Είναι στο δρόμο ένα λιοντάρι· αν βγω έξω απ' το σπίτι μπορεί και να με φάει».

¹⁴ Λάκκος βαθύς το στόμα είναι της πόρνης· κι αυτός που έχει ενάντια του την οργή του Κυρίου θα πέσει μέσα εκεί.

¹⁵ Η ανοησία με του παιδιού συνδέεται την καρδιά· μα της παιδείας το ραβδί θα την απομακρύνει.

¹⁶ Όποιος πιέζει τον φτωχό, στο τέλος τον κάνει πλούσιο· κι όποιος δίνει στον πλούσιο, σίγουρα ο ίδιος θα φτωχύνει.¹⁶

Παραγγελίες και προειδοποιήσεις

¹⁷ Στρέψε τ' αυτί σου κι άκου τα λόγια των σοφών, στη γνώση μου αφοσιώσου· ¹⁸ γιατί είν' ευχάριστο να τα κρατάς όλα βαθιά μες στην καρδιά σου, και να τα ψιθυρίζεις με τα χείλη σου. ¹⁹ Θα σε διδάξω σήμερα κι εσένα. Για να 'χεις την εμπιστοσύνη σου στον Κύριο. ²⁰ Τριάντα ρητά με συμβουλές και γνώσεις έγραψα για σένα, ²¹ για να σε κάνω να γνωρίσεις την πραγματική αλήθεια, ώστε με λόγια αλήθειας ν' απαντάς σ' εκείνον που

¹⁶ Το εβρ είναι ασαφές. Εδώ εννοείται η αντιληψη πως όταν ένας φτωχος καταπιέζεται, ο Θεός του συμπεριφερεται σαν να είναι δικαίος – Για την αντιπροσφρη των κοινωνικών καταστάσεων των ανθρώπων βλ. Α' Σαμ. 2,8 Ιωβ 5,11 Λκ 1,51-53 και εξής

την αλήθεια σε στέλνει για να βρεις:

-1-

²² Μη γδύνεις το φτωχό επειδή είναι φτωχός, και μην καταπιέξεις το δυστυχή στη δίκη· ²³ γιατί ο Κύριος θα υπερασπιστεί το δικιο τους και θα απειλήσει τη ζωή εκείνων που τους απειλούν.

-2-

²⁴ Μην πιάνεις φίλα με άνθρωπο που θυμώνει, και με άνθρωπο ευεξάπτο μη συμπορεύεσαι. ²⁵ για να μη συνηθίσεις στους τρόπους του, και παγίδα γίνουν στην ψυχή σου.

-3-

²⁶ Μην είσαι από κείνους που υπόσχονται εύκολα, από κείνους που εγγυώνται για χρέη. ²⁷ Όταν δεν θα 'χεις από πού να τα πληρώσεις, θα πάρουν κάτωθι σου το κρεβάτι σου.

-4-

²⁸ Μη μεταπορίζεις παλιά όρια, που έβγαλαν οι πρόγονοί σου για να ορίζουν την ιδιοκτησία τους.

-5-

²⁹ Είδες άνθρωπο επιδέξιο στα έργα του; Αυτός θα παρουσιαστεί μπροστά σε βασιλιάδες, όχι μπροστά σε τιποτένιους.

-6-

23 Όταν καθίσεις στο τραπέζι μ' έναν άρχοντα, πρόσεξε ποιος είναι μπροστά σου. ² Συγκρατήσου αν είσαι λαίμαργος. ³ Μη λαχταράς τις λιχουδιές του, είναι τροφή απατηλή.

-7-

⁴ Μην αγωνίζεσαι να γίνεις πλούσιος· μ' αυτό ας μην απασχολείται ο νους σου. ⁵ Μόλις στρέψεις τα μάτια σου στον πλούτο, χάνεται· κάνει φτερά και σαν αετός στον ουρανό πετάει.

-8-

⁶ Μην τρως αντάμα με τον φθονερό και μην τα λαχταράς τα φαγητά του. ⁷ Αυτός όλα τα υπολογίζει. Σου λέει «φάε και πιες», ενώ

μέσα του άλλα σκέφτεται. ⁸ Θα κάνεις εμετό την μπουκιά που 'φαγες και οι φιλοφρονήσεις σου θα παν' χαμένες.

-9-

⁹ Μη χάνεις τα λόγια σου με τον ανόητο, γιατί θα καταφρονήσει τις σοφές σου συμβουλές.

-10-

¹⁰ Μη μεταπορίζεις τα παλιά όρια ιδιοκτησίας και μην καταπατάς τα χωράφια των ορφανών, ¹¹ γιατί ο υπερασπιστής τους είναι ισχυρός· αυτός το μέρος τους ενάντια σου θα πάρει.¹²

-11-

¹² Στη διδαχή άνοιξε την καρδιά σου και τα λόγια της γνώσης άκου τα με προσοχή.

-12-

¹³ Μην είσαι φειδωλός στου παιδιού το σωφρονισμό· μ' ένα γερό ξυλοδαρμό δεν θα πεθάνει. ¹⁴ Αντίθετα, χτυπώντας το, το προστατεύεις από λάθη θανάσιμα.

-13-

¹⁵ Για μου, αν γίνει η καρδιά σου *σοφή, θα χαιρέται η καρδιά η δική μου. ¹⁶ Τα σπλάχνα μου θα ευφραίνονται όταν τα χείλη σου μιλούν σωστά.

-14-

¹⁷ Να φθονεί η καρδιά σου τους αμαρτωλούς, αλλά το φόβο ας έχει πάντα του Κυρίου· ¹⁸ τότε θα μπορείς να ατενίζεις με αισιοδοξία το μέλλον και η ελπίδα σου δε θα χανθεί.

-15-

¹⁹ Άκουσε γιε μου και γίνε σοφός και την καρδιά σου οδήγησ' την στον ίδιο δρόμο. ²⁰ Μην είσαι στην παρέα των μέθυσων, κι εκείνων που με κρέατα παραχορταίνουν· ²¹ γιατί ο μέθυσος κι ο λαίμαργος φτωχαίνουν, και ντύνει με κουρέλια τον υπναρά η νωθρότητα.

-16-

²² Άκουγε τον πατέρα σου, εκείνον που

¹⁶στ 10-11 Ο νόμος απαγόρευε τη μετακίνηση των ορίων (Δτ 19,14) Ο Θεός απαιτούσε ιδιαίτερο σεβασμό σ' αυτή τη διάταξη, ιδιαίτερα όταν επρόκειτο για ανυπερασπιστους ανθρώπους, όπως ήταν οι ξένοι, οι χήρες και τα ορφανά

22,22-23 23,10-11 Εξ 23,6-7 22,24 14,17 22,26-27 6,1-5 22,28 23,10 Δτ 27,17 23,1-3 Σειρ 31,12-21 23,4-5 28,22 23,10-11 15,25 22,22-23 22,28 23,13-14 13,24 23,17 3,31 23,18 14,32 24,14 23,20-21 20,1 21,17 Σειρ 18,33 23,22 1,8

σε γέννησε· και τη μητέρα σου στα γηρατειά της μην την καταφρονήσεις

²³ Την αλήθεια αγόραζέ την και μην την πουλάς· το ίδιο και τη *σοφία, τη διδασχή, τη φρόνηση.

²⁴ Του δίκαιου ανθρώπου θ' αγάλλεται ο πατέρας· κι εκείνος που σοφό γέννησε γιο θα χαιρέται γι' αυτόν.

²⁵ Ας χαιρόνται ο πατέρας κι η μητέρα σου, εκείνη που σε γέννησε από χαρά ας σικρτάει!

-17-

²⁶ Δώσ' μου, γιε μου, την καρδιά σου και πάρε τη ζωή μου για παράδειγμα. ²⁷ Γιατί η πόρνη λάκκος είναι βαθύς, στενό πηγάδι η γυναίκα του άλλου. ²⁸ Παραμονεύει σαν ληστής και παρασύρει κι άλλους στην παρανομία.

-18-

²⁹ Ποιοι είν' αξιολύπητοι; ποιοι υποφέρουν; σε ποιους είν' οι διχόνοιες; σε ποιους η απόγνωση; ποιοι αναίτια χτυπιούνται; ποιανών τα μάτια κοκκινίζουν; ³⁰ Αυτά όλα συμβαίνουν σ' εκείνους που ξοδεύουν πολύ χρόνο στην οινοποσία, σ' εκείνους που τρέχουν ν' απολαύσουν το κρασί. ³¹ Μη βλέπεις το κρασί που κοκκινίζει, που στο ποτήρι δίνει χρώμα και πίνετ' εύκολα. ³² Φτάνει στο τέλος σαν το φίδι να δαγκώνει, και να κεντρίζει σαν οχιά. ³³ Τα μάτια σου θα βλέπουν φαντασίες, και λόγια ασυνάρτητα θα λες. ³⁴ Θα 'σαι σαν να κοιμάσαι στην θάλασσα της μέσης, σαν κάποιος ξαπλωμένος στην κορφή του καταρτιού. ³⁵ «Με χτύπησαν», θα λες, «και καθόλου δεν πόνεσα. Μ' έδειραν, μα δεν το 'νωσα. Πότε θα σηκωθώ να πάω να ξαναπιώ;»

-19-

24 Να μη ζηλεύεις τους κακούς ανθρώπους, τη συντροφιά τους μην την επιθυμείς. ² Γιατί η καρδιά τους σκέφτεται τον όλεθρο και τα χείλη τους λένε παρανομίες.

-20-

³ Με τη *σοφία χιτίζεται το σπίτι και με τη φρόνηση στεριώνεται· ⁴ με τη γνώση γεμίζουνε τα δώματα απ' όλα τα πολύτιμα, λα-

χαριστά αγαθά.

-21-

⁵ Η σοφία του ανθρώπου τον κάνει δυνατό, η γνώση του το σφρίγος του αυξάνει· ⁶ γιατί πρώτα κάνεις προσεκτικά τα σχέδιά σου κι ύστερα βγαίνεις στον πόλεμο, κι η νίκη εξασφαλίζεται με τους πολλούς συμβούλους.

-22-

⁷ Είν' άπιαστη η σοφία για τον ανόητο. Στης πολιτείας την *πύλη το στόμα του ν' ανοίξει δεν μπορεί.

-23-

⁸ Αυτός που σκέφτεται να κάνει το κακό λέγεται "απατεώνας". ⁹ Η δολιότητα άλλο δεν είν' από αμαρτία· κι οι άνθρωποι το χλευαστή τον αποστρέφονται.

-24-

¹⁰ Αν χάσεις το κουράγιο σου της αγωνιάς τη μέρα, η δύναμή σου είναι μικρή.

-25-

¹¹ Μη διαστάσεις να ελευθερώσεις εκείνους που άδικα τους τραβούν στο θάνατο, και σώσε αυτούς που τους πάνε να τους σφαγιάσουν. ¹² Μην πεις «δεν είχα ιδέα του τι γίνεται»· μήπως δεν το γνωρίζει εκείνος που σταθμίζει τις καρδιές; Αυτός που επιβλέπει τη ζωή σου δεν το ξέρει; Και δε θ' ανταποδώσει στον καθένα σύμφωνα με τα έργα του;

-26-

¹³ Γιε μου, να τρως το μέλι, γιατί είν' καλό· και μια κερήθρα μέλι θα 'ναι γλυκιά στον ουρανό σου. ¹⁴ Το ίδιο συμβαίνει και με τη σοφία στην ψυχή σου: Όταν την αποκτήσεις, θα 'χεις μέλλον λαμπρό γεμάτο ελπίδα.

-27-

¹⁵ Μη σχεδιάζεις, ασεβή, κακό ενάντια στου δίκαιου το σπίτι, μην του ταράξεις τη γαλήνη του σπιτιού του. ¹⁶ Γιατί ο δίκαιος κι αν πέσει εφτά φορές, ξανασηκώνεται· ενώ οι ασεβείς πέφτουν στη δυστυχία για πάντα.

-28-

¹⁷ Μη χαιρέσαι στην πτώση του εχθρού σου, κι ας μην ευφραίνεται η καρδιά σου όταν αυτός κλονίζεται· ¹⁸ μήπως το δει ο Κύ-

ριος και για κακό το λογαριάσει, και ανα-
στείλει το θυμό του εναντίον του.

-29-

¹⁹ Με τους κακούς ανθρώπους μην αγα-
νακτείς όταν ευτυχούν, και μη φθονείς τους
ασεβείς. ²⁰ Γιατί δεν έχουν μέλλον οι κακοί:
η ζωή των ασεβών λυχνάρι 'ναι που σβήνει.

-30-

²¹ Γιε μου, να σέβεσαι τον Κύριο και το
βασιλιά: και με τους παραξίεις να μην ανακα-
τεύεσαι. ²² Γιατί άξαφνα η συμφορά τους θα
φανεί, και ποιος να ξέρει τι καταστροφές θα
προκληθούν από τον ένα κι απ' τον άλλο!

²³ Μερικά ακόμη λόγια σοφών:

Η μεροληψία στην κρίση δεν είναι καλό.

²⁴ Αυτόν που λέει στον ασεβή «είσαι δίκαι-
ος» οι λαοί θα τον καταραστούν: θα τον α-
ποστραφούν τα έθνη. ²⁵ Αλλ' αυτοί που τον
ένοχο καταδικάζουν θα ευτυχούν, θα πέ-
σουν πάνω τους πληθώρα οι *ευλογίες.

²⁶ Εκείνος που με λόγια αποκρίνεται σω-
στά, είναι σάμπως να δίνει φίλημα στα χείλη.

²⁷ Φρόντισε πρώτα την εργασία σου έξω,
το χωράφι σου ετοίμασε, κι έπειτα απ' όλα
αυτά χτίσε το σπίτι σου.

²⁸ Μη δίνεις μαρτυρία μ' ελαφρότητα ε-
νάντια στον πλησίον σου, και με τα λόγια
σου μην παραπλανάς. ²⁹ Μη λες «όπως μου
έκανε αυτός, κι εγώ έτσι θα του κάνω: θ'
ανταποδώσω στον καθένα ανάλογα με τα
έργα του».

³⁰ Περνούσα απ' το χωράφι του τεμπέλη κι
από το αμπέλι του ανόητου. ³¹ Και να, παντού
είχαν φυτρώσει αγκάθια, τσουκνίδες τού εί-
χανε σκεπάσει την επιφάνεια, κι η πέτρινή
του μάντρα είχε γκρεμιστεί. ³² Είδα λοιπόν
και σκέφτηκα, είδα και πήρα μάθημα: ³³ Λίγος
ύπνος, λίγη νύστα, λίγο τα χέρια να σταυρώ-
σεις για ν' αναπαυτείς, ³⁴ και θα 'ρθει η φτώ-
χεια ξαφνικά σαν το ληστή, κι η στέρηση σαν
άντρας οπλισμένος.

Παλληλοισμοί και ηθικά διδάγματα

25 Εδώ είναι επίσης οι παροιμίες του
Σολομώντα, συγκεντρωμένες απ'
τους ανθρώπους του Εζεκία, βασιλιά του
*Ιουδα.

² Δοξάζουμε τον Κύριο για όσα αποκρύ-
πτει και τους βασιλιάδες για όσα αποκαλύ-
πτουν.

³ Το ύψος τ' ουρανού, της γης το βάθος
και η καρδιά των βασιλιάδων είν' ανεξερεύ-
νητα.

⁴ Βγάλε απ' τ' ασημί τη σκουριά και το
σκεύος θα 'ναι έτοιμο για τον αργυροχόο:
⁵ βγάλε τον ασεβή μπροστά απ' το βασιλιά κι
ο θρόνος του θα στεριωθεί με τη δικαιοσύ-
νη.

⁶ Μη φέρνεσαι αλαζονικά μπροστά στο βα-
σιλιά και μη στέκεις στη θέση των μεγάλων.
⁷ Γιατί καλύτερα είναι να σου πουν «ανεβα ε-
δώ», παρά μπροστά στον άρχοντα να σε υ-
ποβιβάσουν.

⁸ Μη βιάζεσαι να πας να καταθέσεις για
κάτι που έχεις δει, μήπως στο τέλος δεν θα
ξέρεις τι να πεις, αν κάποιος αποδείξει ότι
έχεις λάθος.

⁹ Λύσε τη διαφορά σου με το διπλανό σου,
αλλά μη φανερώσεις ξένο μυστικό: ¹⁰ μήπως
εκείνος σε ντροπιάσει όταν το μάθει, κι η υ-
πόληψή σου ανεπανόρθωτα χαθεί.

¹¹ Μήλα χρυσά πάνω σε σκάλισμα ασημέ-
νιο, τέτοιος είναι ο λόγος που προφέρεται
στην ώρα του.

¹² Κρίκος χρυσός, γιορντάνι από χρυσάφι
καθαρό, τέτοια είναι του σοφού η επίπληξη
για κείνον που 'ναι πρόθυμος ν' ακούσει.

¹³ Καθώς χιονιού δροσιά στου θερισμού
την ώρα, μαντατοφόρος έμπιστος για κείνον
που τον στέλνει ανακουφίζει του κυρίου του
την ψυχή.

¹⁴ Σύννεφα κι άνεμος που δε φέρνουν
βροχή, τέτοιος όποιος υπόσχεται δώρα και
δεν τα δίνει.

¹⁵ Με υπομονή πείθεται ο άρχοντας, κι η

24,19 3,31 24,19-20 ψλ 37,1-2 8-10 35-36 73,2-3 17-20 92,8 24,20 3,33 24,21 Α' Πε 2,17 24,23-25 17,15 24,28 19,5
24,29 20,22 24,33-34 6,10-11 25,1 1,1 10,1 Β' Βασ 18,1-8 25,2 16,10 30,4 Δτ 29,28 Εκ 8,16-17 25,5 16,12 25,6 Σειρ
13,9-10 25,7 Ακ 14,7-11 25,11 15,23

γλώσσα η γλυκιά κόκαλα σπάζει.

¹⁶ Μέλι αν βρεις, φάε όσο θέλεις, αλλά μην παραφάς και το ξεράσεις. ¹⁷ Μην επισκέπτεσαι συχνά την κατοικία του φίλου σου, μήπως σε βαρεθεί και σ' απηδιάσει.

¹⁸ Σαν ρόπαλο, μαχαίρι και βέλος μυτερό ο άνθρωπος που στον διπλανό του ενάντια ψευδική μαρτυρία δίνει.

¹⁹ Δόντι σπασμένο, πόδι ανάπηρο, τέτοιος ο άπιστος που τον εμπιστεύεσαι στην δυστυχία τη μέρα.

²⁰ Να βγάζεις ρούχα όταν κάνει κρύο, να χύνεις ξύδι¹⁵ πάνω σε πληγή, έτσι είναι όταν τραγουδάς σε μια καρδιά θλιμμένη.

²¹ Όταν πεινάει ο εχθρός σου, δώσ' του να φάει ψωμί· και πάλι όταν διψάει δώσ' του νερό να πιει. ²² γιατί έτσι πάνω στο κεφάλι του κάρβουνα του σωρεύεις αναμμένα, και θα σε ανταμείψει ο Κύριος.

²³ Όπως ο βόρειος άνεμος φέρνει βροχή, το ίδιο κι η συκοφαντία φέρνει την αγανάχτηση.

²⁴ Καλύτερα να ζει κανείς στην κόψη μιας σοφίτας, παρά σε σπίτι ευρύχωρο με δύστροπη γυναίκα.

²⁵ Καθώς το δροσερό νερό σ' άνθρωπο διψασμένο, έτσι κι η ειδηση η καλή από μακρινή χώρα.

²⁶ Σαν τη θολή πηγή, τη μολυσμένη βρύση, ο δίκαιος που ενδίδει μπροστά στον ασεβή.

²⁷ Μέλι πολύ να τρως, καλό δεν είναι· ούτε τιμητικό δόξες πολλές ν' αποζητάς.

²⁸ Σαν πόλη ανοχύρωτη κι ατειχιστη, ο άνθρωπος που κύριος δεν είναι του εαυτού του.

26 Όπως είναι αταίριαστο χιόνι το καλοκαίρι, βροχή στο θερισμό, το ίδιο αταίριαστη είναι και η τιμή στον άμυαλο.

² Σαν το σπουργίτι που ξεφεύγει, το χελιδόνι που πετάει, έτσι κι άδικη *κατάρα ξαστοχάει.

³ Μαστίγιο για το άλογο, για το γαιδούρι χαλινάρι, και για τη ράχη των ανόητων είν' το ραβδί.

⁴ Αν απαντήσεις σε μια ανόητη ερώτηση, γίνεσαι το ίδιο ανόητος μ' εκείνον που ρωτάει.

⁵ Δώσε ανόητη απάντηση σ' ερώτηση ανόητη, κι αυτός που σε ρωτάει θα καταλάβει ότι δεν ήταν όσο νόμιζε *σοφός.

⁶ Κόβει τα πόδια του, μπλέκει σε φασαρίες, όποιος μήνυμα στέλνει με ανόητον.

⁷ Όπως τα σκέλη του χωλού πατούν αβέβαια, έτσι μια παροιμία στου ανόητου το στόμα.

⁸ Το ίδιο σαν να δένεις λιθάρι στη σφεντόνα, είναι τιμές να δίνεις στον ανόητο.

⁹ Καθώς αγκάθι προσπαθεί να βγάλει από το χέρι ο μεθυσμένος, τό ίδιο κι ο ανόητος που παροιμία προσπαθεί να πει.

¹⁰ Όλα ο δυνάστης τα καταστρέφει, μισθώνοντας ανόητους και τυχαίους περαστικούς.

¹¹ Σαν το σκλί που σ' ό,τι ξέρασε ξαναγουρίζει, έτσι ο ανόητος επαναλαμβάνει την ανοησία του.

¹² Βλέπεις άνθρωπο που θαρρεί σοφός πως είναι; Πιότερη ελπίδα υπάρχει απ' τον ανόητο, παρά απ' αυτόν.

¹³ Λέει ο τεμπέλης για να μη βγει απ' το σπίτι του: «Λιοντάρι είναι στο δρόμο! Λιοντάρι στις πλατείες!»

¹⁴ Όπως γυρίζει η πόρτα στους αρμούς της, το ίδιο κι ο τεμπέλης στο κρεβάτι του.

¹⁵ Βουτάει το χέρι του ο τεμπέλης στην πιατέλα, αλλά βαρυνέται να το φέρει ως το στόμα του.

¹⁶ Θαρρεί ο τεμπέλης τον εαυτό του πιο σοφό από εφτά ανθρώπους ειδικούς να δώσουν γνώμη.

¹⁷ Μοιάζει μ' αυτόν που πιάνει σκύλο απ' τ' αυτιά, ο διαβάτης που μπερδεύεται σε ξένη φασαρία.

¹⁸ Σαν το μανιακό, που ρίχνει φλόγες και θανατηφόρα βέλη, ¹⁹ έτσι είν' ο άνθρωπος που απατάει το διπλανό του κι ύστερα λέει: «στ' αστεία το 'κανα!»

²⁰ Όπου τα ξύλα λείπουν, σβήνει η φωτιά·

¹⁵ Ξύδι. Κατά τους Ο΄ Το εβρ. έχει «σόδα»

κι όπου δεν βάζουν λόγια, η διχόνοια παύει.
 21 Κάρβουνα για την ανθρακιά, για τη φωτιά τα ξύλα, κι ο άνθρωπος ο εριστικός φιλοκίκες ν' ανάβει.

22 Του συκοφάντη τα λεγόμενα είναι σαν λιχουδιές· ως της κοιλιάς τα βάθη κατεβαίνουν.

23 Δοχείο πήλινο, επιχρισμένο με ασημένιο κράμα είναι τα λόγια τα ένθερμα από κακή καρδιά.

24 Όποιος μισεί, προσποιείται με τα λόγια του και μηχανεύεται στο βάθος την απάτη. 25 Όταν γλυκομιλάει μην τον πιστεύεις, γιατί πολλά έχει μισητά πράγματα στην καρδιά του. 26 Αν με προσποίηση το μίσος του το κρύβει, μέσα στη σύναξη η κακία του θα αποκαλυφθεί.

27 Όποιος σκάβει ένα λάκκο πέφτει ο ίδιος μέσα, κι ο βράχος πίσω θα γυρίσει σ' αυτόν που τον κατρακυλά.

28 Θα πρέπει να μισείς κάποιον πολύ, αφού με ψέματα γυρεύεις να τον βλάψεις. Οι κολακειές άλλο δεν φέρνουν από καταστροφή.

27 Για την αυριανή τη μέρα μην καυχίεσαι, γιατί δεν ξέρεις τι θα φέρει.

2 Άσε να σε παινεύει άλλος κι όχι το στόμα σου, ξένος κι όχι τα χείλη τα δικά σου.

3 Βαρύ είναι το λιθάρι και βαριά η άμμος· αλλά η οργή του ανόητου βαρύτερη είναι κι απ' τα δυο.

4 Σκληρή είναι η μανία και ο θυμός παράφορος· αλλά μπροστά στη ζήλεια ποιος μπορεί να σταθεί;

5 Καλύτερα μια φανερή επίπληξη, παρά φιλία κρυμμένη.

6 Του φίλου τα χτυπήματα δείχνουν πιστός πως είναι· του εχθρού τα άφθονα φιλά σ' εξαπατούν.

7 Ο χορτάτος την κερήθρα την περιφρονεί, μα ο πεινασμένος τα πικρά, γλυκά τα βρίσκει.

8 Σαν το πουλί που μακριά πλανιέται απ' τη φωλιά του, είν' όποιος απ' τον τόπο του πλανιέται μακριά.

9 Το μύρο και τ' αρώματα ευφραίνουν την καρδιά, κι είναι γλυκιές οι συμβουλές οι εγκάρδιες του φίλου

10 Το φίλο σου μην τον εγκαταλείπεις, ούτε το φίλο του πατέρα σου. Μην πας στο σπίτι του αδερφού σου της συμφοράς σου την ημέρα· γιατί καλύτερος ο γείτονας που είναι κοντά, από έναν αδερφό που είναι μακριά σου.

11 Γιε μου, γίνε σοφός για να γεμίσεις την καρδιά μου με χαρά· κι αν κάποιος με προσβάλλει να μπορώ να του απαντώ.

12 Ο μωαλωμένος βλέπει το κακό και προφυλάγεται· οι ανόητοι τραβούν μπροστά και τιμωρούνται.

13 Πάρε το ρούχο εκείνου που γι' άλλον μπήκε εγγυητής και κράτησέ το ενέχυρο για των ξένων τα χρέη.

14 Αυτός που τα χαράματα βάζει φωνές στο διπλανό του να τον καλημερίσει, είναι σαν να τον καταριέται.

15 Στάξιμο αδιάκοπο σε μέρα βροχερή κι εριστική γυναίκα είναι το ίδιο. 16 Όποιος θελήσει να τη συγκρατήσει, είναι σαν να ζητά τον άνεμο να συγκρατήσει και λάδι να κρατήσει μες στο χέρι του.

17 Όπως το σίδερο με σίδερο ακονίζεται, έτσι εκλεπτύνεται κι ο άνθρωπος από του φίλου του την επαφή.

18 Όποιος φροντίζει τη συκιά, θα φάει και τον καρπό της, κι όποιος φροντίζει τον κύριό του θα τιμηθεί.

19 Όπως μες στο νερό το πρόσωπο του ανθρώπου αντανακλάται, έτσι και στον καθρέφτη της καρδιάς του αντανακλάται ο ίδιος του ο εαυτός.

20 Όπως ο *άδης δεν χορταίνει ούτε η *άβυσσος, έτσι τα μάτια και του ανθρώπου δεν χορταίνουν.

21 Το ασήμι δοκιμάζεται στο χωνευτήρι και το χρυσάφι στο καμίνι· έτσι κι ο άνθρωπος κρίνεται από τη φήμη που έχει.

22 Αν κοπανούσες τον ανόητο μες στο γουδί ανάμεσα σε σπόρους με το γουδοχέρι, η ανοησία του δεν θ' αποχωριζόταν απ'

αυτόν.

²³ Μάθε καλά σε ποια κατάσταση είναι τα πρόβατά σου, φρόντιζε τα κοπάδια σου, ²⁴ γιατί ο πλούτος δεν διαρκεί παντοτινά, ούτε το στέμμα από γενιά σ' άλλη γενιά περνάει. ²⁵ Όταν κόψουν το χορτάρι και ξαναβλαστήσει η χλόη και μαζεύουνε το χόρτο απ' τα βουνά, ²⁶ να 'χεις τ' αρνιά και το μαλλί τους για να ντύνεσαι, τους τράγους για να τους πουλάς, χωράφι ν' αγοράσεις. ²⁷ Τις γίδες γάλα να σου δίνουν άφθονο, τροφή για σένα και για τους δικούς σου, και για των υπηρετριών σου τη συντήρηση.

28 Φεύγουν οι ασεβείς χωρίς κανείς να τους καταδικάει, ενώ σαν τα λιοντάρια θαρραλέοι είναι οι δίκαιοι.

² Όταν μια χώρα είναι σ' αναταραχή, πολλοί γίνονται άρχοντες· ενώ με έναν άνθρωπο που έχει φρόνηση και γνώση, η τάξη θα παγιωθεί.

³ Ένας φτωχός που καταπιέζει τους φτωχούς, είναι σαν τη ραγδαία βροχή που καταστρέφει τη σοδειά.

⁴ Όσοι το νόμο εγκαταλείπουν επαινούν τους ασεβείς, αλλά τους αντιμάχονται όσοι τηρούν το νόμο.

⁵ Από δικαιοσύνη τίποτα δε νιώθουν οι άνθρωποι οι κακοί, αλλά καταλαβαίνουνε τα πάντα όσοι ζητούν τον Κύριο.

⁶ Κάλιο ο φτωχός που τίμα ζει, παρά όποιος ζει διεστραμμένα, έστω κι αν είναι πλούσιος.

⁷ Όποιος το νόμο ακολουθεί είναι γιος μωλωμένος, μα όποιος πάει μ' ακόλαστους ντροπιάζει τον πατέρα του.

⁸ Όποιος πληθαίνει τ' αγαθά του με τοκογλυφίες, τα βλέπει να περνούν σ' εκείνον που τους φτωχούς σπλαχνίζεται.

⁹ Αν τ' αυτιά του κλείνει κάποιος για να μην ακούει το νόμο, και την προσευχή του ακόμα τη σιχάινεται ο Θεός.

¹⁰ Όποιος παρασύρει ίσιους ανθρώπους να κάνουν το κακό, θα πέσει ο ίδιος μες στο λάκκο που 'χει σκάψει. Οι τίμιοι θα αμειφθούν με αγαθά.

¹¹ Ο πλούσιος περνάει τον εαυτό του για σοφό· αλλά ο φτωχός που 'χει μυαλό τον ερευνά σε βάθος.

¹² Όταν οι δίκαιοι θριαμβεύουν, η δόξα είναι μεγάλη· μα όταν οι ασεβείς φτάνουν ψηλά, καθένas κρύβεται.

¹³ Όποιος τις αμαρτίες του κρύβει δεν θα μπορέσει να προκόψει· μα όποιος τις ομολογεί και τις εγκαταλείπει, αυτός θα ελεηθεί.

¹⁴ Ευτυχισμένος ο άνθρωπος που πάντα στο Θεό έχει σέβας, μα όποιος σκληραίνει την καρδιά του, πέφτει σε συμφορά.

¹⁵ Λιοντάρι που βρυχάται και πεινασμένη αρκούδα είναι ο ασεβής που κυβερνάει φτωχό λαό.

¹⁶ Άρχοντας δίχως φρόνηση όλο και καταδυναστεύει· μα όποιος μισεί την απληστία θα κυβερνάει χρόνους πολλούς.

¹⁷ Άνθρωπος ένοχος για φόνο, πάει ολοταχώς στον τάφο του· κανένas να τον σταματήσει δεν μπορεί.

¹⁸ Αυτός που μ' εντιμότητα βαδίζει, θα σωθεί· αλλά ο διεστραμμένος, που δυο πορείες ακολουθεί, σε μια απ' τις δυο θα πέσει.

¹⁹ Όποιος καλλιεργεί τη γη του, θα χορτάσει το ψωμί· μα όποιος αυταπάτες κυνηγάει, θε να χορτάσει φτώχεια.

²⁰ Θα 'χει πολλές ο τίμιος *ευλογίες· ενώ όποιος να πλουτίσει βιάζεται, σε δυστυχία θα πέσει.

²¹ Καλό δεν είναι να μεροληπτεί κανείς· αλλά υπάρχουν δικαστές που και για μια μπουκιά ψωμί μπορούνε ν' αμαρτήσουν.

²² Άνθρωπος που φθονεί, βιάζεται να πλουτίσει· και δε γνωρίζει πως η φτώχεια θα τον βρει.

²³ Όποιος τους άλλους διορθώνει, στο τέλος περισσότερη βρίσκει ευγνωμοσύνη, παρά όποιος έχει λόγια κολακείας.

²⁴ Αυτός που κλέβει τον πατέρα και τη μάνα του και λέει «δεν είναι αμαρτία», αυτός είναι όμοιος με ληστή.

²⁵ Ο άπληστος διχόνοιες προκαλεί, ενώ

αυτός που έχει πεποιθήση στον Κύριο, όλα άφθονα θα τα 'χει.

²⁶ Όποιος έχει πεποιθήση στον εαυτό του είναι ανόητος· μα όποιος βαδίζει με *σοφία είναι ασφαλής.

²⁷ Αυτός που δίνει στο φτωχό, δεν θα γνωρίσει στέρση· μα αυτόν που κάνει πως δε βλέπει, πολλοί θα τον καταραστούν.

²⁸ Όταν φτάνουν ψηλά οι ασεβείς, καθένας κρύβεται· μα όταν εκείνοι χάνονται, οι δίκαιοι πληθαίνουν.

29 Ο άνθρωπος, που όταν τον διορθώνουνε πεισμώνει κι αντιστέκεται, θ' αφανιστεί κάποτε άξαφνα κι ανεπανόρθωτα.

² Όταν υπερισχύουν οι δίκαιοι, ευφραίνεται ο λαός, μα όταν ο ασεβής κυριαρχεί, ο λαός στενάζει.

³ Αυτός που αγαπάει τη *σοφία, είν' αφορμή χαράς για τον πατέρα του· μα όποιος συντροφιά κάνει με πόρνες, εξανειμίζει όλα του τα αγαθά.

⁴ Ο βασιλιάς που με δικαιοσύνη ενεργεί, τη χώρα τη στεριώνει· ενώ την καταστρέφει αυτός που είναι στους φόρους άπληστος.

⁵ Ο άνθρωπος που τον άλλον κολακεύει, απλώνει δίχτυ μπρος στα πόδια του.

⁶ Ο κακός άνθρωπος παγιδεύεται μέσα στην ίδια του την αμαρτία, ενώ ο δίκαιος τραγουδάει πανευτυχής.

⁷ Ο δίκαιος γνωρίζει το δικίο των φτωχών· ο ασεβής δεν την καταλαβαίνει αυτή τη γνώση.

⁸ Άνθρωποι ασυνειδήτοι ρίχνουν σε αναβρασμό την πόλη, ενώ οι *σοφοί καταπραύνουν την οργή.

⁹ Αν ο σοφός έχει μια διαφορά με τον ανόητο, ο ανόητος είτε θυμώνει είτε γελά, και πουθενά δεν καταλήγουν.

¹⁰ Οι αιμοβόροι άνθρωποι μισούν τον έντιμο, ενώ οι ευθείς φροντίζουν τη ζωή του.

¹¹ Ο ανόητος αφήνει το θυμό του ελεύθερο, ενώ ο σοφός τον συγκρατεί.

¹² Αν ο ηγεμόνας δίνει προσοχή σε ψεύτικες πληροφορίες, όλοι οι υπηρέτες του θα διαφθαρούν.

¹³ Ένας φτωχός κι ο καταπιεστής του έχουν κάτι κοινό· Ότι ο Κύριος έδωσε μάτια και στους δυο

¹⁴ Ο βασιλιάς που κρίνει με αλήθεια τους φτωχούς, θα 'χει το θρόνο του για πάντα στεριωμένο.

¹⁵ Η βέργα κι η υπόδειξη του λάθους σωφρονίζουν· μα το παιδί που αφήνεται ανεξέλεγκτο, κάνει τη μάνα του να ντρέπεται γι' αυτό

¹⁶ Όταν πληθαίνουν οι ασεβείς, πληθαίνει η αμαρτία· μα οι δίκαιοι θα ζήσουν για να δουν την πτώση τους.

¹⁷ Διαπαιδαγωγήσε το γιο σου και θα μπορείς να 'σαι ήσυχος γι' αυτόν· μεγάλη θα σου δώσει ικανοποίηση.

¹⁸ Εκεί που δεν υπάρχει προφητεία κι όραμα, ο λαός αποχαλινώνεται· ευτυχισμένους είν' εκείνος που το *νόμο του θεού τηρεί.

¹⁹ Ο δούλος με τα λόγια δεν διορθώνεται· μπορεί και να καταλαβαίνει, αλλά δεν υπακούει.

²⁰ Βλέπεις κάποιον που πρόθυμα κι αστόχαστα μιλάει; Κάλιο για έναν ανόητο να ελπίζεις, παρά γι' αυτόν.

²¹ Όποιος με μαλακότητα το δούλο του από παιδί ανατρέφει, στο τέλος θα τον κάνει αχάριστο.

²² Ο άνθρωπος ο οξύθυμος διαμάχες προκαλεί, κι ο ευερέθιστος τις αμαρτίες τις πληθαίνει.

²³ Του ανθρώπου η υπερηφάνεια θα τον ταπεινώσει, ενώ ο ταπεινός θα τιμηθεί.

²⁴ Του κλέφτη ο σύντροφος τον εαυτό του βλάπτει: Αν πει την αλήθεια θα τιμωρηθεί· κι αν δεν την πει, καταραμένος θα 'ναι απ' το θεό.

²⁵ Ο φόβος στήνει για τον άνθρωπο παγίδα· μα αυτός που έχει πεποιθήση στον Κύριο, θα είναι ασφαλής.

²⁶ Πολλοί ζητούν την εύνοια του άρχοντα, μα η δικαίωση του καθενός προέρχεται απ' τον Κύριο.

²⁷ Οι δίκαιοι απεχθάνονται τον άδικο κι οι ασεβείς αυτόν που ζει μ' ευθύτητα.

Λόγοι του Αγούρ

30 Αυτά είναι τα ιερά λόγια του Αγούρ, γιου του Ιακάβ.

Είπε ο Ξακουστός Αγούρ: «Είμαι κουρασμένος, Θεέ, κουρασμένος και αποκαμωμένος. ² Εγώ ασφαλώς είμαι ο πιο ανόητος άνθρωπος: ούτε καν τον κοινό νου δεν έχω. ³ Δεν έμαθα ποτέ μου τη σοφία κι ούτε γνωρίζω τίποτε για τον Άγιο Θεό.

⁴» Ποιος στα ουράνια ανέβη και κατέβηκε; Ποιος μάζεψε τον άνεμο στις χούφτες του;

Ποιος τα νερά μάζεψε σ' ένα ρούχο; Ποιος στέριωσε όλες τις άκριες της γης; Ποιο είναι τ' όνομά του, και ποιο του γιου του τ' όνομα;

Το ξέρεις;

⁵» Ο κάθε λόγος του Κυρίου δοκιμασμένος· ασπίδα είν' αυτός για όσους σ' εκείνον καταφεύγουν.

⁶ Στα λόγια του τίποτα μην προσθέτεις, για να μη σε διορθώσει και ψεύτης αποδειχτείς».

⁷ Δυο πράγματα γυρεύω από σένα, Θεέ μου: προτού πεθάνω μη μου τα αρνηθείς; ⁸ Φύλαξέ με απ' το να χρησιμοποιήσω δόλο ή ψευτιά· φτώχεια να μη μου δώσεις μα ούτε πλούτο· δίνε μου μόνο το απαραίτητο ψωμί, ⁹ μήπως παραχορτάσω και σε αρνηθώ, και πω «ποιος είναι ο Κύριος;»· Ή πάλι μήπως μες στη φτώχεια κλέψω και δυσφημήσω το Θεό μου.

¹⁰ Δούλο να μη συκοφαντείς στον κύριο του, για να μη σε καταραστεί και ενοχοποιηθείς εσύ.

¹¹ Υπάρχουν άνθρωποι που καταριούνται τον πατέρα τους, και τη μητέρα τους δεν την τιμούν.

¹² Υπάρχουν κάποιιοι που θαρρούν πως είναι *καθαροί, αλλά απ' τη ρυπαρότητά τους δεν έχουνε καθαριστεί.

¹³ Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν τα μάτια

αγέρωχα, τα βλέφαρα υπεροπτικά.

¹⁴ Υπάρχουν άνθρωποι που ξίφη είναι τα δόντια τους, και τα σαγόνια τους μαχαίρια για να καταβροχθίζουν τους δυστυχισμένους και τους φτωχούς της γης.

Συμβουλές και άλλες παροιμίες

¹⁵ Η βδέλλα έχει δυο κόρες, που κι οι δυο λένε: «δώσε, δώσε».

Υπάρχουν τρία πράγματα, που δε χορταίνουνε ποτέ, μάλιστα τέσσερα, που δε λένε ποτέ τους «φτάνει»:

¹⁶ Ο *άδης,
η στείρα μήτρα,
η γη που δε χορταίνει το νερό,
και η φωτιά, που με τίποτα
δεν ικανοποιείται.

¹⁷ Μάτι που περιπαίζει τον πατέρα και τη γριά μάνα την καταφρονεί, του φαραγγιού κοράκια θα το βγάλουν, και θα το φάνε τα μικρά αετόπουλα.

¹⁸ Υπάρχουν τρία πράγματα που με ξεπερνούν, μάλιστα τέσσερα που δεν καταλαβαίνω:

¹⁹ Το πέταγμα του αετού στον ουρανό, το πέρασμα φιδιού πάνω στο βράχο, του πλοίου την πορεία μες στη θάλασσα, και την αγάπη του άντρα προς τη νέα γυναίκα.

²⁰ Να τι λογής είναι το φέρσιμο της μοιχαλίδας: Κάνει *μοιχεία και λέει «τι κακό έκανα;» Είναι σαν να 'φαγε και μετά σκούπισε αδιάφορα το στόμα της.

²¹ Τρία πράγματα κάνουν τη γη να τρέμει, μάλιστα τέσσερα, που να τα υποφέρει δεν μπορεί:

²² Το δούλο που γίνεται βασιλιάς, τον ανόητο που το ψωμί χορταίνει, ²³ η μισητή γυναίκα που παντρεύεται, και την υπηρέτρια που τη θέση της κυράς της παίρνει.

²⁴ Υπάρχουν τέσσερα ζώα πάνω στη γη, πολύ πολύ μικρά κι όμως σοφότατα:

²⁵ Τα μυρμήγκια: είναι λαός ανίσχυρος

αλλά απ' το καλοκαίρι αποθηκεύουν
την τροφή τους

²⁶ Οι ύρακες· λαός ανίσχυρος κι αυτοί,
και φτιάχνουνε το σπίτι τους
στο βράχο.

²⁷ Οι ακρίδες· δεν έχουν βασιλιά
και βγαίνουν όλες σε κανονική
διάταξη

²⁸ Η σαύρα· μπορεί κανείς και με το χέρι
να την πιάσει,
κι ωστόσο βρίσκεται μέσα στ' ανάκτορα
του βασιλιά.

²⁹ Αυτά τα τρία βαδίζουν όμορφα, μάλιστα
τέσσερα ωραία προχωρούνε:

³⁰ Το λιοντάρι, που το ισχυρότερο είναι
ανάμεσα στα ζώα,
και σε κανέναν μπρος δεν
οπισθοχωρεί·

³¹ ο κόκκορας, ο τράγος και ο βασιλιάς,
που σ' αυτόν κανείς δεν
αντιστέκεται.

³² Αν την ανοησία έκανες να περηφανευ-
τείς κι αν σκέφτηκες κάτι κακό, κλείσε το
στόμα σου. ³³ Γιατί αν χτυπάς το γάλα βγά-
ζεις βούτυρο, τη μύτη αν χτυπήσεις βγάζει
αίμα· κι όταν ξεσπάσει ο θυμός βγαίνουν δι-
χόνιες.

Παριαινέσεις του βασιλιά

31 Λόγια του βασιλιά Λεμουήλ, χρησμός
που του τον δίδαξε η μητέρα του:

² «Γιε μου, τι να σου πω, σπλάχνο μου και
γιε των προσευχών μου; ³ Το σφρίγος σου
μη δώσεις σε γυναίκες, ούτε τα χρήματά
σου σ' αυτές που βασιλιάδες καταστρέφουν.
⁴ Στους βασιλιάδες δεν ταιριάζει, Λεμουήλ,
στους βασιλιάδες διόλου δεν ταιριάζει να
πίνουνε κρασί· ούτε στους ηγεμόνες να πι-
νουν δυνατά ποτά. ⁵ Μήπως πίνοντας λησμο-
νήσουνε το νόμο και παραβλέψουν τα δικαι-
ώματα αυτών που δυστυχούν. ⁶ Να δίνεις δυ-
νατά ποτά σ' εκείνον που χάνεται στη λύπη
του, κρασί σ' εκείνον που έχει πίκρα στην
καρδιά ⁷ πίνοντας θα ξεχνάει τη δυστυχία
και τη φτώχεια του. ⁸⁻⁹ Μίλα εσύ για χάρη

του άλαλου δίκαια κρίνε κι υπερασπίσου το
δίκιο του κατατρεγμένου, του δυστυχισμέ-
νου, του φτωχού»

Για την άξια γυναίκα

¹⁰ Δυσεύρετη είναι η άξια γυναίκα! Αξίζει
πιότερο κι απ' τα μαργαριτάρια ¹¹ Ο άντρας
της την εμπιστεύεται και πάντα άφθονα είναι
τ' αγαθά του ¹² Καλό του κάνει και ποτέ κα-
κό, σ' όλη της τη ζωή

¹³ Παίρνει λινάρι και μαλλί και με τα χέρια
της το επεξεργάζεται. ¹⁴ Είναι σαν ένα εμπο-
ρικό καράβι· Φέρνει τα τρόφιμά της από μα-
κριά

¹⁵ Σηκώνεται αξημέρωτα και την τροφή ε-
τοιμάζει για το σπίτι της, στις υπηρέτριές
της καθήκοντα αναθέτει. ¹⁶ Κοιτάζει ένα χω-
ράφι και το αγοράζει· με χρήματα που η ίδια
κέρδισε φυτεύει αμπέλι.

¹⁷ Με περισσή δουλεύει δύναμη, πάντα με
κάτι καταπιάνονται τα χέρια της. ¹⁸ Νιώθει
πως οι δουλειές της πάν' καλά, τη νύχτα το
λυχνάρι της δεν σβήνει. ¹⁹ Βάζει τα χέρια
της στο αδράχτι, τη ρόκα την κρατάει στα
δάχτυλα.

²⁰ Απλώνει χέρι βοήθειας στον φτωχό,
γενναιοδωρη είναι προς τους δυστυχισμέ-
νους. ²¹ Δε φοβάται το χιόνι για το σπιτικό
της, γιατί όλοι σπίτι της ντυμένοι είναι δι-
πλά.

²² Μόνη της φτιάχνει τα σκεπάσματα, οι
φορεσιές της είναι από λινό κι από πορφύ-
ρα. ²³ Ο άντρας της είναι αξιοσεβαστος στις
πολιτείας τις *πύλες, όταν με τους *πρεσβύ-
τερους της χώρας κάθεται.

²⁴ Φτιάχνει ύφασμα λεπτό και ζώνες και τα
πουλάει στους εμπόρους που περνούν. ²⁵ Δύ-
ναμη κι αξιοπρέπεια είναι ντυμένη, και αι-
σιόδοξη το μέλλον ατενίζει.

²⁶ Το στόμα της το ανοίγει με *σοφία κι έ-
χει καλοσυνάτες διδαχές στη γλώσσα της.
²⁷ Νοιάζεται για ό,τι γίνεται στο σπίτι της,
δεν τρώει το ψωμί της τεμπελιάς.

²⁸ Σηκώνονται οι γιοι της και τη μακαρί-
ζουνε κι ο άντρας της σηκώνεται και την

παινεύει: ²⁹ «Πολλές κόρες φερθήκαν άξια, αλλά εσύ όλες τις ξεπερνάς».

³⁰ Η χάρη είν' απατηλή και μάταιη η ομορφάδα· μα τη γυναίκα που τον Κύριο σέβεται,

αυτήν θα την παινεύουν. ³¹ Αμείψτε την με της δουλειάς της τον καρπό· τα έργα της δημόσια ας την επαινούν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

Εισαγωγή

Ο όρος “Εκκλησιαστής”, με τον οποίο επιγράφεται το ομώνυμο βιβλικό έργο, είναι απόδοση στα ελληνικά μιας εβραϊκής λέξης που δηλώνει τον επικεφαλής μιας συνάθροισης ή ενός κύκλου σοφών.

Ο Εκκλησιαστής ανήκει στα “Ποιητικά - Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, ενώ στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στην τρίτη ομάδα βιβλίων, τα “Αγιόγραφα”.

Το περιεχόμενο του έργου αποτελεί μια συλλογή εμπειρικών σκέψεων, με χαλαρή μεταξύ τους σύνδεση και χωρίς συστηματική κατάταξη, σχετικά με την αξία της ζωής και τα υλικά αγαθά.

Το βιβλίο έχει έναν εντελώς ιδιόμορφο χαρακτήρα που το διαφοροποιεί από τα υπόλοιπα διδακτικά έργα της ομάδας. Οι ιδέες του εμφανίζονται ιδιαίτερα απαισιόδοξες. Σε ολόκληρο το έργο τονίζεται η ματαιότητα των ανθρώπινων πραγμάτων, η μη ύπαρξη σκοπού στη ζωή και η αδυναμία του ανθρώπου να ορίσει τη μοίρα του. Μέσα από αυτήν την απαισιόδοξη θεώρηση ο συγγραφέας επιχειρεί να τονίσει ότι μόνον ο Θεός γνωρίζει την αληθινή έννοια όλων των πραγμάτων. Αντί, λοιπόν, ο άνθρωπος να αναλώνεται στην εξιχνίαση των μυστηρίων της ζωής, οφείλει να σέβεται και να εμπιστεύεται το Θεό και να ζει το παρόν με χαρά μέσα στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του (βλ. λήμμα “Σοφία” του Γλωσσαρίου).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Επιγραφή:	1,1
2. Η ματαιότητα των ανθρώπινων πραγμάτων και το ακατάληπτο του Θεού:	1,2–6,12
3. Αναθεώρηση αρχαίων πεποιθήσεων:	7,1–9,6
4. Οδηγίες για τη ζωή:	9,7–12,8
5. Επίλογος:	12,9-14

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

1 Λόγια του Εκκλησιαστή,^a γιου του Δαβίδ, και βασιλιά στην *Ιερουσαλήμ.

Τίποτα δεν είναι καινούριο

² Όλα είναι μάταια στο έπακρο, λέει ο Εκκλησιαστής, όλα είναι μάταια. Τα πάντα είναι μονάχα ματαιότητα. ³ Τι ωφελείται ο άνθρωπος απ' όλο του το μόχθο και τη σκληρή του τη δουλειά πάνω στη γη; ⁴ Η μια γενιά περνάει και άλλη έρχεται, και μόνο η γη πάντοτε μένει η ίδια. ⁵ Ο ήλιος προβάλλει στην ανατολή και χάνεται στη δύση· τρέχει να βρεθεί στον τόπο του, για να ξαναφανεί. ⁶ Ο άνεμος φυσάει προς το νότο, προς το βορρά γυρίζει, πηγαίνει και ξαναγυρνάει κι αρχίζει πάλι απ' την αρχή. ⁷ Οι ποταμοί όλοι χύνονται στη θάλασσα, μα η θάλασσα ποτέ της δε γεμίζει· ξαναγυρίζουν τα νερά προς τις πηγές των ποταμών, για να κυλήσουν πάλι. ⁸ Πόσο είν' όλα αυτά ανιαρά! Αλλάζουν τόσο γρήγορα που κανένας δεν μπορεί να τα παρακολουθήσει και πολύ περισσότερο με λόγια να τα περιγράψει. Το μάτι δεν θα δει ποτέ αρκετά για να χορτάσει ούτε το αυτί ποτέ θ' ακούσει αρκετά. ⁹ Αυτό που υπήρξε, αυτό και θα υπάρξει· κι αυτό που έγινε, το ίδιο θα επαναληφθεί. Τίποτα δεν είν' καινούριο εδώ στη γη. ¹⁰ Αν πει κανείς για κάποιο πράγμα, «να και κάτι καινούριο», θα κάνει λάθος. Στην πραγματικότητα αυτό υπήρχε πολύ πριν από μας. ¹¹ Αλλά κανένας δε θυμάται όσα έχουν γίνει από παλιά, κι αυτά που πρόκειται να γίνουν, κανένας δε θα τα θυμάται απ' όσους μέλλονται να ζήσουν ύστερα απ' αυτά.

Κάθε προσπάθεια είναι μάταιη

¹² Εγώ, ο Εκκλησιαστής, υπήρξα βασιλιάς του *Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ. ¹³ Φρόντισα μ' όλη μου τη δύναμη να ερευνήσω και με σοφία να διακρίνω όλα όσα γίνονται στον κόσμο αυτό· ασχολία δυσάρεστη, που ο θεός την έδωσε στους ανθρώπους για να τους ταλαιπωρεί.

¹⁴ Είδα όλα τα έργα που γίνονται εδώ στη γη, και διαπίστωσα πως όλα είναι μάταια και σαν να κυνηγάει κανείς τον άνεμο. ¹⁵ Το στραβό δεν μπορεί να γίνει ίσιο κι ό,τι κανείς δεν έχει, να το μετρήσει δεν μπορεί. ¹⁶ Σκέφτηκα μέσα μου: «Τώρα εγώ έχω γίνει σπουδαίος και τόσο πολύ *σοφός, ώστε ξεπέρασα όλους εκείνους που έζησαν πριν από μένα στην Ιερουσαλήμ· κι απόκτησα πολλή *σοφία και γνώση. ¹⁷ Προσπάθησα να καταλάβω τι είναι σοφία και γνώση, και τι αφοροσύνη κι ανοησία. Διαπίστωσα, όμως, ότι κι αυτό είναι σαν να κυνηγάει κανείς τον άνεμο· ¹⁸ γιατί στην πολλή σοφία, πολλή είναι και η λύπη· κι όσο κανείς γνωρίζει περισσότερα, τόσο και περισσότερο υποφέρει».

2 Είπα, λοιπόν, στον εαυτό μου: «Εμπρός να δοκιμάσω τη χαρά και να γνωρίσω την ευτυχία». Μα να που ακόμη κι αυτό είναι ματαιότητα. ² Για το γέλιο κατέληξα πως είν' ανοησία και για την χαρά σκέφτηκα «τι ωφελεί;»

Αξίζει να κρίνει κανείς κάτι;

³ Σκέφτηκα να δοκιμάσω την ευχαρίστηση του κρασιού και να ζήσω όπως οι ανόητοι, αλλά παραμένοντας κύριος του εαυτού μου.

^a Εκκλησιαστής. Πρόκειται για πρόσωπο, που συγκεντρώνει και διδάσκει το λαό

1,1 1,12 Πρμ 1,1 1,2 12,8 Ιωβ 7,16 Ψλ 39,6 62,10 1,3 2,11 18-22 3,9 5,15 1,4 Σειρ 14,18 1,4-11 3,14-15 1,7 2,12 8,16-17 1,12 1,1 1,13 3,10 8,16-17 1,14 2,11 4,4 1,15 7,13 Πρμ 27,22 1,16 2,9 Α' Βασ 5,9-14 2,1 2,3 10-11 22,24-25 Σολ 2,6 2,2 Πρμ 14,13 2,3 2,1 Πρμ 20,1 23,29-35

ἤθελα να εξακριβώσω τι είναι το καλύτερο που πρέπει να κάνουν οι άνθρωποι όσο ζουν πάνω στη γη.

⁴ Κατασκεύασα μεγάλα έργα, έχτισα για τον εαυτό μου σπίτια και φύτεψα αμπέλια, ⁵ έφτιαξα κήπους και φυτείες με όλων των ειδών τα οπωροφόρα δέντρα. ⁶ Κατασκεύασα δεξαμενές νερού για να ποτίζω τα δέντρα του άλσους. ⁷ Αγόρασα δούλους και δούλες, χώρια οι δούλοι που είχαν γεννηθεί στο σπίτι μου. Ακόμη απέκτησα κοπάδια αγελάδες και πρόβατα περισσότερα από όσα είχαν όλοι όσοι έζησαν πριν από μένα στην Ἱερουσαλήμ. ⁸ Επίσης συγκέντρωσα ασημί και χρυσάφι και βασιλικούς θησαυρούς από τις χώρες που κυβέρνησα. Απέκτησα τραγουδιστές και τραγουδίστριες και πολυάριθμες γυναίκες, όσες θα μπορούσε κανείς να επιθυμήσει.

⁹ Ἐγίνα μεγάλος και ξεπέρασα όλους εκείνους που έζησαν πριν από μένα στην Ιερουσαλήμ. Η ἰσοφία μου με βοήθησε, έτσι που ¹⁰ ὅ,τι επιθυμήσαν τα μάτια μου να μην τους το αρνηθώ· δεν αποστέρησα τον εαυτό μου από καμιά χαρά. Απολάμβανα το κάθε έργο μου, κι αυτό ήταν η αμοιβή μου για όλους τους κόπους μου.

¹¹ Αλλά όταν παρατήρησα τα όσα είχα δημιουργήσει και πόσο σκληρά είχα εργαστεί, κατέληξα πως όλα αυτά είναι επίσης ματαιοπονία και χίμαιρες· δεν ωφελούν σε τίποτα εδώ στη γη.

Αξιζει ν' αποκτήσει κανείς γνώση;

¹² Τότε στράφηκα προς τη σοφία, την αφοσύνη και την ανοησία για να τις καταλάβω· γιατί τι μπορεί να κάνει εκείνος που διαδέχεται ένα βασιλιά, άλλο από ὅ,τι έκανε κι ο ίδιος;^β

¹³ Διαπίστωση, λοιπόν, ότι η σοφία είναι προτιμότερη από την ανοησία, όπως είναι προτιμότερο το φως από το σκοτάδι. ¹⁴ Ο

*σοφός βλέπει πού βαδίζει, ενώ ο ανόητος περπατάει στα σκοτεινά. Αλλά ξέρω επίσης ότι και τους δύο η ίδια τύχη τους περιμένει.

¹⁵ Κι αναρωτήθηκα. Αφού η ίδια τύχη περιμένει και τον ανόητο και μένα· γιατί λοιπόν, εγώ έγινα σοφός; Ἐτσι κατέληξα, ότι κι αυτό είναι ματαιότητα. ¹⁶ Δεν υπάρχει παντοτινή ανάμνηση ούτε για τον σοφό ούτε για τον ανόητο, αφού ὅλοι τους λησμονιούνται από τις επερχόμενες γενιές· ο σοφός πεθαίνει καθώς και ο ανόητος. ¹⁷ Ἐτσι μίσησα τη ζωή, γιατί μου φάνηκε αποκρουστικό κάθε έργο που γίνεται εδώ στη γη· όλα είναι ματαιότητα και χίμαιρα.

¹⁸ Μίσησα όλους τους κόπους και τους μόχθους μου εδώ στη γη, γιατί ὅ,τι δημιουργήσα θα τ' αφήσω στον άνθρωπο που θα με διαδεχθεί. ¹⁹ Και ποιος ξέρει αν αυτός θα είναι σοφός ή ανόητος; Ὡστόσο θα ορίζει όλα όσα εγώ, με το μόχθο μου και τη σοφία μου, απέκτησα σ' αυτό τον κόσμο. Κι αυτό επίσης είναι ματαιότητα. ²⁰ Τότε έφτασα στο σημείο ν' απελπιστώ, γιατί κόπιασα τόσο πολύ πάνω στη γη. ²¹ Και πράγματι· κάποιοι εργάζονται με σοφία και γνώση και ικανότητα κι όμως θ' αφήσει τον καρπό του μόχθου του κληρονομιά σε κάποιον που δεν κουράστηκε γι' αυτά. Και τούτο είναι ματαιότητα και μεγάλη αδικία. ²² Τι απομένει στον άνθρωπο από ὅλο του τον κόπο και τη σκληρή του την προσπάθεια πάνω στη γη; ²³ Πραγματικά, οι μέρες του όλες είναι πόνος και η ασχολία του είναι θλίψη· ακόμα και τη νύχτα δεν ησυχάζει ο νους του· κι αυτό επίσης είναι ματαιότητα.

Ποιος μπορεί να απολαμβάνει τη ζωή;

²⁴ Δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο για τον άνθρωπο, απ' το να τρώει, να πίνει και ν' απολαμβάνει τον κόπο του. Βλέπω όμως ότι αυτό προέρχεται από το χέρι του Θεού. ²⁵ Γιατί ποιος μπορεί να φάει ή ν' απολαύσει κάτι χω-

^βΤο δεύτερο τμήμα του στ στα εβρ είναι ασαφές και η μετ αβέβαιη

2,7 Α' Βασ 5,3 8,63 2,8 Α' Βασ 5,1 10,14-22 Β' Σαμ 19,36 Α' Βασ 11,3 2,9 1,16 Α' Βασ 10,23 Α' Χρ 29,25 2,10-11 2,1 2,11 1,3 2,12 1,17 2,18-19 2,13-14 10,2 2,14 9,2-3 Ιωβ 9,22 2,15 7,16 2,16 ψλ 49,11 2,18-19 2,12 6,2 ψλ 39,7 2,18-22 1,3 2,21 Σειρ 11,18-19 2,22-23 5,16 8,16-17 Ιωβ 7,1-2 14,1 2,24-25 2,1 3,12-13 22 5,17-18 8,15 9,7-9 11,7-10

ρίς αυτόν· ²⁶ Πράγματι· ο Θεός, στον άνθρωπο που του είναι αρεστός, δίνει σοφία, γνώση και χαρά· ενώ στον αμαρτωλό δίνει την έγνοια να συγκεντρώνει και να συσσωρεύει, για να τα δώσει σ' εκείνον που είναι στο Θεό αρεστός· κι αυτό ακόμα είναι ματαιότητα και χίμαιρα.

Ο Θεός έχει προποφασίσει για όλα

3 Για όλα πάνω στη γη υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος και ο συγκεκριμένος καιρός:

- ² Καιρός που γεννιέται κανείς και καιρός που πεθαίνει· που φυτεύει και που ξεριζώνει αυτό που φύτεψε.
- ³ Καιρός που θανατώνει κανείς και που θεραπεύει· που γκρεμίζει και που χτίζει.
- ⁴ Καιρός που κλαίει κανείς και που γελάει· που θρηνεί και που χορεύει.
- ⁵ Καιρός που πετάει κανείς λιθάρια και καιρός που τα μαζεύει· που αγκαλιάζει και που απομακρύνεται από τ' αγκάλιασμα.
- ⁶ Καιρός που αποκτάει κανείς και καιρός που χάνει· που συγκρατεί και που σκορπάει.
- ⁷ Καιρός που σκίζει κανείς και καιρός που ράβει· που σιωπά και που μιλάει.
- ⁸ Καιρός που αγαπάει κανείς και καιρός που μισεί· καιρός για πόλεμο και καιρός για ειρήνη.

⁹ Εκείνος που εργάζεται τι ωφελείται από τον κόπο του; ¹⁰ Είδα την απασχόληση που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους για να τους ταλαιπωρεί. ¹¹ Ο Θεός έχει ορίσει τον κατάλληλο καιρό που κάνει το καθετί. Και μέσα στον άνθρωπο έβαλε την αίσθηση της αιωνιότητας. Ο άνθρωπος όμως δεν μπορεί

να καταλάβει το έργο που κάνει ο Θεός από το απώτερο παρελθόν ως το απώτερο μέλλον, παρά μόνο αυτά που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της ζωής του.

¹² Έτσι κατάλαβα πως δεν υπάρχει άλλη ευτυχία για τον άνθρωπο, παρά να χαιρέται και να περνάει ευχάριστα τη ζωή του. ¹³ Όταν μπορεί κανείς να τρώει και να πίνει και ν' απολαμβάνει τα αγαθά του κόπου του, αυτό είναι δώρο Θεού.

¹⁴ Τώρα όμως κατάλαβα πως όλα όσα κάνει ο Θεός, μένουν για πάντα. Τίποτα δεν μπορεί κανείς να τους προσθέσει ούτε ν' αφαιρέσει τίποτα απ' αυτά. Ο Θεός ενεργεί έτσι, που να τον σέβονται οι άνθρωποι. ¹⁵ Κάνει τα ίδια γεγονότα να επαναλαμβάνονται: Ό,τι γίνεται τώρα, έχει γίνει και στο παρελθόν· κι ό,τι μέλλει να γίνει, ήδη γίνεται.

Η αδικία στον κόσμο

¹⁶ Πρόσεξα ακόμα ότι στον κόσμο αυτό επικρατεί η παρανομία εκεί που θα 'πρεπε να εφαρμόζεται ο νόμος· επικρατεί η αδικία εκεί που θα 'πρεπε να αποδίδεται δικαιοσύνη. ¹⁷ Τότε συλλογίστηκα: Τελικά ο Θεός θα κρίνει τον δίκαιο και τον ασεβή, γιατί έχει οριστεί ο κατάλληλος καιρός για κάθε πράγμα και για κάθε έργο.

¹⁸ Έτσι σκέφτηκα: Όσο για τους ανθρώπους, ο Θεός τούς δοκιμάζει για να τους δείξει ότι στο βάθος δεν είναι παρά ζώα. ¹⁹ Γιατί, τελικά οι άνθρωποι και τα ζώα έχουν την ίδια μοίρα. Η ίδια τύχη τούς περιμένει· όπως πεθαίνει το κτήνος έτσι πεθαίνει πλάι του κι ο άνθρωπος, αφού όλα είναι ματαιότητα. ²⁰ Όλα καταλήγουν στον ίδιο τόπο· όλα έγιναν από χώμα, κι όλα ξαναγυρίζουν σ' αυτό. ²¹ Ποιος ξέρει με βεβαιότητα αν η στερνή πνοή των ανθρώπων ανεβαίνει προς τα πάνω κι αν η στερνή πνοή του ζώου κατεβαίνει προς τα κάτω στη γη;

²² Έτσι διαπίστωσα πως το καλύτερο για

ΥΤο δεύτερο τμήμα του στ στα εβρ είναι ασαφές και η μετ αβέβαιη

2,26 Ιωβ 27,16-17 Πρμ 2,6 13,22 3,1 3,17 8,5-6 9,11-12 Ψλ 31,16 3,2 7,17 Ιωβ 5,26 Πρμ 10,27 3,7 Πρμ 15,23 3,8 9,1 3,9 1,3 3,10 1,13 3,11 7,14 11,3-6 3,12-13 2,24-25 3,14 6,10 12,13 Σειρ 18,4-6 42,21 3,14-15 1,4-11 3,15 1,9 3,16 4,1 5,7 3,16-22 8,12β-15 3,17 3,1 3,19 Ψλ 49,13 21 3,20-21 12,7 Γεν 2,7 3,19 Ιωβ 34,14-15 Ψλ 103,14 104,29 146,4 Σολ 2,1-3 Σειρ 17,1 40,11 3,22 2,24-25 6,12

τον άνθρωπο είναι να χαίρεται τους καρπούς της εργασίας του, γιατί αυτό είναι που του ανήκει. Ποιος, αλήθεια θα τον οδηγήσει να δει τι θα συμβεί μετά απ' αυτόν;

4 Παρατήρησα ακόμα όλη την καταπίεση πάνω στη γη. Είδα το δάκρυ εκείνων που καταπιέζονται, χωρίς να υπάρχει κανείς να τους παρηγορήσει· η δύναμη βρίσκεται στα χέρια εκείνων που τους αδικούν, γι' αυτό και δε βρίσκεται κανείς να τους βοηθήσει. ² Έτσι είπα πως οι νεκροί είναι πιο ευτυχισμένοι από τους ζωντανούς. ³ Αλλά πιο ευτυχισμένον κι από τους δύο θεώρησα εκείνον, που δεν ήρθε ακόμα στην ύπαρξη και δεν είδε την αδικία που γίνεται πάνω στη γη.

Η λογική και το παράλογο του ανθρώπινου μόχθου

⁴ Διαπίστωσα ακόμα ότι σε κάθε κόπο και σε κάθε επίτευγμα υπάρχει αντιζηλία του ανθρώπου προς τον πλησίον του. Κι αυτό είναι επίσης ματαιότητα και χίμαιρα. ⁵ Βεβαια, είναι ανόητος αυτός που σταυρώνει τα χέρια του και πεθαίνει της πείνας. ⁶ Καλύτερα όμως τα λίγα και με ηρεμία, παρά τα πολλά με κόυραση και άγχος.

⁷ Είδα ακόμα και μια άλλη ματαιότητα εδώ στη γη: ⁸ Ένας είναι μόνος, δεν έχει απολύτως κανέναν· ούτε γιο ούτε αδερφό. Κι όμως δεν σταματάει να δουλεύει σκληρά, χωρίς να ικανοποιείται η επιθυμία του για πλούτο. Και δε σκέφτεται να πει: «Για ποιον κοπιάζω εγώ και στερούμαι την ευτυχία;» Και αυτό είναι επίσης ματαιότητα κι ανόητη απασχόληση.

Η μοναξιά είναι κακό πράγμα

⁹ Οι δύο είναι καλύτεροι από τον ένα, γιατί η εργασία τους αποδίδει περισσότερο. ¹⁰ Αν ο ένας πέσει, θα τον σηκώσει ο άλλος. Αλίμονο όμως σ' εκείνον που είναι μόνος του· αν πέσει, δεν υπάρχει άλλος να τον σηκώσει. ¹¹ Κι ακόμη: αν κοιμηθούν δύο μαζί, ζεσταίνονται. Ο ένας όμως πώς θα ζεσταθεί; ¹² Ο ένας εύκολα κατανικείται· οι δύο αντι-

στέκονται· οι τρεις, ακόμη καλύτερα. Γιατί, όπως λένε, «το τριπλό σχοινί δεν κόβεται εύκολα».

Η αβεβαιότητα της ανθρώπινης επευφημίας

¹³ Λένε: «Προτιμότερο ένα φτωχό και σοφό παιδί από έναν γέρο κι ανόητο βασιλιά, που δε δέχεται για συμβουλές». ¹⁴ Σωστό αυτό, ακόμη κι αν αυτό το παιδί βγήκε από τη φυλακή και έφτασε στο θρόνο ή αν γεννήθηκε φτωχό μέσα στο μελλοντικό του βασιλείο. ¹⁵ Σκέφτηκα πως ανάμεσα σ' όλους τους ανθρώπους που ζουν πάνω στη γη, κάπου υπάρχει το παιδί που θα πάρει τη θέση του βασιλιά. ¹⁶ Μπορεί να είναι ατέλειωτος ο λαός που επικεφαλής του βρίσκεται ο βασιλιάς. Κι όμως οι γενιές που θα 'ρθούν μετά απ' αυτόν, δε θα είναι πια ενθουσιασμένοι μαζί του. Ασφαλώς κι αυτό, λοιπόν, είναι ματαιότητα και χίμαιρα.

Σωστή σκέψη πριν από κάθε πράξη

¹⁷ Να σκέφτεσαι τι πρόκειται να κάνεις, όταν πηγαίνεις στο ναό του Θεού. Πήγαινε εκεί με την πρόθεση να μάθεις να υπακούς στο Θεό. Αυτό είναι καλύτερο από τις θυσίες που προσφέρουν οι ανόητοι, αυτοί που δεν μπορούν να διακρίνουν το καλό απ' το κακό.

5 Μη βιάζεσαι να μιλήσεις στο Θεό και να δώσεις αλόγιστες υποσχέσεις, γιατί ο Θεός είναι στον ουρανό κι εσύ στη γη· γι' αυτό τα λόγια σου ας είναι λίγα. ² Όπως οι πολλές έγνοιες φέρνουν άσχημα όνειρα, έτσι και τα λόγια τα πολλά, φέρνουν ανόητες κουβέντες.

³ Όταν τάξεις κάτι στο Θεό, μην αργήσεις να του το προσφέρεις, γιατί ο Θεός δεν αγαπάει τους επιπόλαιους· ό,τι έταξες, πρέπει να το εκπληρώσεις. ⁴ Καλύτερα να μην τάξεις, παρά να τάξεις κάτι και να μην το προσφέρεις.

⁵ Απόφυγε να πεις κάτι που θα σ' ενοχοποιήσει. Κι αν το κάνεις, μην προσποιηθείς στον *ερέα ότι το 'κανες κατά λάθος. Αλ-

λιώς θα προκαλέσεις με τα λόγια σου την οργή του Θεού και θα καταστρέψει τα έργα σου. ⁶ Τα πολλά όνειρα είναι ματαιότητα. Το ίδιο και τα πολλά λόγια. Γι' αυτό να υπολογίζεις το Θεό.

Η ομοφωνία των εκμεταλλευτών

⁷ Αν δεις να καταπιέζεται ο φτωχός και να παραβιάζεται η σωστή κρίση και η δικαιοσύνη σε κάποια επαρχία, μην εκφράσεις την έκπληξή σου γι' αυτό· γιατί θα σου πουν ότι πάνω από κάθε αξιωματούχο υπάρχει κάποιος ανώτερος, ⁸ και πάνω απ' αυτόν άλλος, και πως ό,τι γίνεται είναι για το καλό της χώρας, και ότι από κάθε χωράφι παίρνει ένα μέρος του καρπού κι ο βασιλιάς.^δ

Πλούτος χωρίς ευτυχία

⁹ Εκείνος που αγαπάει το χρήμα, δε θα το χορτάσει· κι εκείνος που αγαπάει την αφθονία, δε θα έχει ποτέ αρκετά εισοδήματα –κι αυτό είναι ματαιότητα. ¹⁰ Όσο πληθαίνουν τα αγαθά, τόσο πληθαίνουν κι αυτοί που τα τρώνε· και ποια η ωφέλεια γι' αυτούς που τα έχουν, παρά μόνο να τα βλέπουν με τα μάτια τους; ¹¹ Ο ύπνος του εργάτη είναι γλυκός, είτε λίγο φάει είτε πολύ· ο χορτασμός, όμως, τον πλούσιο δεν τον αφήνει να κοιμηθεί.

¹² Υπάρχει ένα μεγάλο κακό που πρόσεξα πάνω στη γη: Είναι ο πλούτος που φυλάσσεται από τον κάτοχό του, για να του φέρει δυστυχία. ¹³ Ο πλούτος εκείνος χάνεται από κακή διαχείριση του κατόχου του· κι όταν αυτός αποκτάει γιο, δεν του έχει μείνει τίποτα στα χέρια του. ¹⁴ Θ' αφήσει αυτόν τον κόσμο γυμνός, όπως ήρθε βγαίνοντας απ' την κοιλιά της μάνας του. Κι ο κόπος του τίποτα δε θα του έχει αποφέρει, που να μπορεί να το πάρει μαζί του. ¹⁵ Κι αυτό είναι το μεγάλο κακό γι' αυτόν· να φεύγει απ' τον κόσμο όπως ακριβώς ήρθε. Και ποια είναι η ωφέλειά του; Μόχθησε κυνηγώντας τον άνεμο. ¹⁶ Επιπλέον, όλη του τη ζωή την περνάει

μέσα στο σκοτάδι και στη στενοχώρια,^ε άρρωστος και οργισμένος.

Απόλαυση με ευγνωμοσύνη στο Θεό

¹⁷ Εκείνο, λοιπόν, που εγώ αναγνωρίζω ως αγαθό είναι το εξής. Είναι ωραίο πράγμα ο άνθρωπος να τρώει, να πίνει και να απολαμβάνει τα αγαθά του κόπου του εδώ στη γη, σ' όλη τη διάρκεια της ζωής που του δίνει ο Θεός, γιατί αυτό είναι το μεριδίό του. ¹⁸ Και σ' όποιον ο Θεός έδωσε πλούτο και αγαθά, καθώς και τη δυνατότητα να τα απολαμβάνει παίρνοντας έτσι το μεριδίό του, αυτός μπορεί να χαιρέται τους καρπούς των κόπων του. Αυτό είναι δώρο Θεού. ¹⁹ Έτσι δεν θ' ανησυχεί όταν θα σκέφτεται πως οι μέρες της ζωής του είναι λιγότερες.

Η αβεβαιότητα του πλούτου

6 Υπάρχει κι άλλο ένα κακό που είδα εδώ στη γη, και που το συναντάει κανείς συχνά στους ανθρώπους: ² Είναι δυνατόν ο Θεός να δώσει σε κάποιον πλούτο, αγαθά και δόξα και να έχει όλα όσα επιθυμεί· αλλά παράλληλα να του στερήσει τη δυνατότητα να τρώει ο ίδιος απ' αυτά –κάποιος ξένος τα τρώει. Κι αυτό είναι κάτι θλιβερό και αδικία μεγάλη. ³ Αν κανείς αποκτήσει εκατό παιδιά και ζήσει πολλά χρόνια και φτάσει σε βαθιά γηρατειά, τι θα ωφεληθεί αν δεν μπορέσει ν' απολαύσει τα αγαθά του, κι αν δεν ταφεί στον τάφο του; Λέω ότι από αυτόν είναι προτιμότερο ένα έκτρωμα.

⁴ Το έκτρωμα σχηματίστηκε μάταια, χάθηκε χωρίς ν' αφήσει ίχνη και κανένας δεν το θυμάται πια. ⁵ Τον ήλιο δεν τον είδε ποτέ, δε γνώρισε μια μέρα ζωής. Τουλάχιστον όμως έχει αναπαυθεί, πιο πολύ απ' ό,τι ένας ζωντανός, ⁶ που κι αν ακόμα ζήσει δυο χιλιάδες χρόνια, μπορεί να μη γευτεί ποτέ την ευτυχία. Μήπως δεν πάει κι αυτός στον ίδιο τόπο με το έκτρωμα;

⁷ Όλος ο κόπος του ανθρώπου είναι για το στομάχι του· η ψυχή του όμως δε χορταίνει.

^δ Ο στ στο εβρ είναι δυσνόητος ^ε Μεσα στενοχώρια, κατα τους Ο· Το εβρ έχει «τρώγοντας στο σκοτάδι»

⁸Τι παραπάνω έχει ο *σοφός απ' τον ανόητο; Ποια η ωφέλεια για τον φτωχό να είναι σοφός, όταν η γνώση δεν μπορεί να τον χορτάσει; ⁹Καλύτερα να είναι κανείς ευχαριστημένος μ' εκείνο που έχει παρά να ικανοποιεί τις επιθυμίες του με φαντασιώσεις· γιατί κι αυτό είναι ματαιότητα και χίμαιρα.

Η ανοησία να αντιστέκεται κανείς στο Θεό

¹⁰ Το καθετί που βρίσκεται στην ύπαρξη έχει πάρει ένα όνομα· και το πού κατατείνει ο άνθρωπος φαίνεται από το όνομά του· δεν μπορεί ν' αντιδικήσει με κάποιον ισχυρότερό του. ¹¹ Όσο περισσότερο αντιδικεί, τόσο περισσότερο ματαιοπονεί. Ποια είναι η ωφέλεια; ¹² Η ζωή του ανθρώπου είναι μάταιη και περνάει σαν σκιά· ποιος επιτέλους γνωρίζει τι είναι το καλύτερο γι' αυτόν; Ποιος μπορεί να πληροφορήσει τον κάθε άνθρωπο, τι θα συμβεί μετά απ' αυτόν πάνω στη γη;

Αναθεώρηση της αρχαίας σοφίας Για το θάνατο...

7 Λέγεται ότι το καλό όνομα είναι πολυτιμότερο από ένα ακριβό μύρο, και η ημέρα του θανάτου από την ημέρα της γέννησής.

² Αλλά εγώ λέω ότι καλύτερα να επισκεφθεί κανείς ένα σπίτι που πενθούν παρά ένα σπίτι που γλεντάνε. Ο θάνατος είναι το τέλος κάθε ανθρώπου κι ο άνθρωπος πρέπει να το θυμάται αυτό όσο ζει.

³ Προτιμότερη είναι η λύπη από το γέλιο· γιατί μπορεί να δίνει στο πρόσωπο όψη θλιμμένη, αλλά σου μαθαίνει τη ζωή.

⁴ Οι *σοφοί βρίσκονται εκεί που οι άνθρωποι πενθούν και οι ανόητοι εκεί που γλεντούν.

...για τη γνώση και την ανοησία

⁵ Καλύτερα ν' ακούει κανείς την επίπληξη ενός σοφού, παρά τους επαίνους των ανοή-

των.

⁶ Το γέλιο του ανόητου είναι σαν το θόρυβο που κάνουν τ' αγκάθια όταν καίγονται κάτω από το καζάνι· ματαιότητα είναι κι αυτό.

⁷ Η εξουσία να καταδυναστεύει κανείς κάνει τον σοφό ανόητο και η δωροδοκία διαφθείρει τη συνείδηση.

...για την υπομονή και την αυτοσυγκράτηση

⁸ Προτιμότερο είναι να σταματάς να μιλάς από το ν' αρχίζεις. Καλύτερος αυτός που έχει υπομονή από εκείνον που βιάζεται ν' αναδειχθεί.

⁹ Μη βιάζεσαι να θυμώσεις, γιατί ο θυμός κατοικεί στην καρδιά των ανοήτων.

¹⁰ Μη λες: «Γιατί το χτες ήταν καλύτερο από το σήμερα;» Αυτή η ερώτηση δεν είναι φρόνιμη.

...για την πείρα της ζωής και την ιδιοκτησία

¹¹ Η *σοφία είναι καλή όπως και το χρήμα, γι' αυτούς που ζουν πάνω στη γη· κάτω από τη σκέπη της σοφίας υπάρχει ασφάλεια, όπως και κάτω από τη σκέπη του χρήματος. Η σοφία ζωοποιεί όσους την κατέχουν· αυτή είναι η ωφέλεια για κείνους που τη γνωρίζουν.

¹³ Λάβε υπόψη σου το έργο του Θεού. Κανείς δεν μπορεί να ισιώσει ό,τι εκείνος έκανε στραβό. ¹⁴ Στον καιρό της ευτυχίας να χαίρεσαι, και στον καιρό της δυστυχίας να σκέφτεσαι: Ο Θεός στέλνει και την ευτυχία και τη δυστυχία· και κανένας δεν γνωρίζει τι πρόκειται να του συμβεί μετά.

Η χρυσή τομή

¹⁵ Και τι δεν είδα στη διάρκεια της μάταιης ζωής μου! Τον δίκαιο να καταστρέφεται παρ' όλη τη δικαιοσύνη του και τον ασεβή να μακροημερεύει παρ' όλη την κακία του. ¹⁶ Γι' αυτό λέω: Μη γίνεσαι πάρα πολύ δίκαιος ή υπερβολικά σοφός· γιατί να καταστραφείς; ¹⁷ Μη γίνεσαι πάρα πολύ κακός ή ανόητος·

Σάνθρωπος Το εβρ έχει «Αδάμ» Σχετίζεται με τη λ «αδαμά» που σημαίνει χωμα Από αυτό το χωμα γεννηθηκε ο άνθρωπος και σ' αυτό θα επιστρέψει

6,10 3,14 Ιωβ 9,6,12 3,22 7,1 Πρμ 22,1 7,7 Εξ 23,8 7,11-12 Πρμ 3,14-18 16,16 7,13 1,15 7,14 3,11 Ιωβ 2,10 Σειρ 11,14 7,15 8,14 9,2 Ιωβ 21,7 Ψλ 73,2-14 Ιερ 12,1 7,16 2,15 7,17 3,2

γιατί να πεθάνεις πριν την ώρα σου, ¹⁸ Καλό είναι να τηρείς συγχρόνως και τις δυο αυτές συμβουλές· γιατί αυτός που σέβεται το Θεό, αποφεύγει τις υπερβολές.

¹⁹ Η σοφία βοηθάει τον σοφό περισσότερο από όσο δέκα κυβερνήτες την πόλη. ²⁰ Γιατί δεν υπάρχει άνθρωπος δίκαιος πάνω στη γη, που να κάνει πάντα μόνο το καλό, χωρίς ποτέ να ξεστοχάει

²¹ Επίσης μη δίνεις προσοχή σε όλα όσα λένε οι άνθρωποι. Γιατί αλλιώς κινδυνεύεις ν' ακούσεις το δούλο σου να σε δυσφημεί. ²² Άλλωστε πολλές φορές –το ξέρεις καλά– κι εσύ είπες κακό για τους άλλους.

Άσκοπη έρευνα

²³ Όλα αυτά τα εξέτασα με τη σοφία. Είπα: «Θα γίνω σοφός», αλλά η σοφία έφυγε μακριά μου. ²⁴ Το νόημα των πραγμάτων είναι απρόσιτο και πολύ βαθύ. Ποιος μπορεί να το εξηγήσει; ²⁵ Οστόσο αφιερώθηκα ολόψυχα στη μελέτη και στην έρευνα. Επιδίωξα να μάθω τη σοφία και την αιτία της ύπαρξης των όντων. Και κατάλαβα πόση ασέβεια υπάρχει στην αφοροσύνη και πόση ηλιθιότητα στην ανοησία.

²⁶ Λέγεται ότι πικρότερη κι από το θάνατο είναι η γυναίκα-παγίδα, που η καρδιά της είναι δίχτυ και τα χέρια της δεσμά. Όποιος είναι αρεστός στο Θεό θα της ξεφύγει, αλλά ο αμαρτωλός θα πέσει στα δίχτυα της.

²⁷ Να τι βρήκα εγώ ο Εκκλησιαστής ερευνώντας ακατάπαυστα, για να βγάλω κάποιο συμπέρασμα, ²⁸ που με επιμονή αναζητώ, μα δεν το βρήκα. Βρήκα έναν άνθρωπο σωστό ανάμεσα σε χίλιους, αλλά ούτε μία γυναίκα ανάμεσα σ' όλους αυτούς. ²⁹ Το μόνο που βρήκα είν' ετούτο: Ο Θεός έκανε τον άνθρωπο τίμιον και απλό, αλλά οι άνθρωποι έγιναν πολύ περίπλοκοι.

8 Λέγεται ότι η *σοφία του ανθρώπου φωτίζει την όψη του και εξαφανίζει τη σκληρότητά του. Ποιος όμως κρίνει με σο-

φία και ποιος γνωρίζει την εξήγηση των πραγμάτων;

Η ανταρσία είναι ανώφελη

² Εγώ σε συμβουλεύω να υπακούς στη διαταγή του βασιλιά· και τούτο, γιατί το ορκίστηκες ενώπιον του Θεού. ³ Μην παρασυρθείς από την επιθυμία σου να επαναστατήσεις εναντίον του. Μην το ριψοκινδυνεύσεις, γιατί αυτός ό,τι θελήσει στο τέλος θα το κάνει. ⁴ Ο λόγος του βασιλιά είναι πανίσχυρος· ποιος μπορεί να του ζητήσει το λόγο για ό,τι κάνει;

⁵ Όσο υπακούει κανείς στην προσταγή του βασιλιά, δε θα τον βρει κανένα κακό. Ο *σοφός ξέρει πότε και πώς να υπακούσει. ⁶ Πραγματικά, για την κάθε πράξη υπάρχει ο κατάλληλος καιρός και ο τρόπος για να γίνει. Αλλά το μεγάλο κακό για τον άνθρωπο είναι, ⁷ ότι δε γνωρίζει από πριν τι πρόκειται να συμβεί· ποιος, αλήθεια, θα μπορούσε να του το πει; ⁸ Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μπορεί να κρατηθεί αιώνια στη ζωή, ούτε κανείς που να αναβάλει την ημέρα του θανάτου του. Όταν γίνεται πόλεμος, κανένας δεν μπορεί να ξεφύγει· ούτε η ασέβεια μπορεί να σώσει τους ασεβείς.

Η ευτυχία των ασεβών

⁹ Όλα αυτά που ακολουθούν τα ξέρω από την παρατήρηση των όσων συμβαίνουν σ' αυτό τον κόσμο, όπου κάποιοι άνθρωποι καταπιέζουν τους άλλους και τους κάνουν να υποφέρουν. ¹⁰ Έτσι, είδα ασεβείς να μεταφέρονται με τιμές στους τάφους τους. Αυτοί όταν ζούσαν πηγαινοέρχονταν στο *νάο, αλλά ο κόσμος στην πόλη έχει ξεχάσει κιόλας τις πράξεις τους. Κι αυτό είναι παράδοξο.^ζ

¹¹ Η κακή πράξη δεν καταδικάζεται αμέσως, γι' αυτό κι οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να κάνουν το κακό. ¹² Ο αμαρτωλός μπορεί να κάνει το κακό εκατό φορές, κι ωστόσο να ζει πολλά χρόνια.

^ζ Στο εβρ. ο στ είναι ασαφής

Επιβράβευση και τιμωρία

Εγώ όμως ξέρω την παροιμία που βεβαιώνει ότι «θα ευτυχήσουν αυτοί που σέβονται το Θεό, αυτοί που στέκονται με δέος μπροστά του. ¹³ Ενώ οι ασεβείς δε θα ευτυχήσουν ούτε θα ζήσουν για πολλά χρόνια· σαν ίσκιος η ζωή τους θα διαβεί, γιατί Θεός δεν υπολογίζουν». ¹⁴ Αλλά αυτό είναι άτοπο. Η πραγματικότητα είναι διαφορετική: υπάρχουν δίκαιοι, που τιμωρούνται σαν να έκαναν τα έργα των ασεβών, και υπάρχουν ασεβείς που αμείβονται σαν να έκαναν τα έργα των δικαίων· γι' αυτό το ξαναλέω: αυτό είναι άτοπο.

¹⁵ Γι' αυτό κι εγώ πλέκω τον ύμνο στη χαιρά : Δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο για τον άνθρωπο σ' αυτό τον κόσμο, από του να τρώει, να πίνει και να χαίρεται· κι αυτή η ευδαιμονία να τον συνοδεύει και στα έργα του, όλες τις μέρες που ο Θεός του έδωσε να ζήσει εδώ στη γη.

Η κοινή κατάληξη των ανθρώπων

¹⁶⁻¹⁷ Προσπάθησα να καταλάβω πώς μπορεί κανείς να γίνει σοφός και παρατήρησα προσεκτικά τις ασχολίες των ανθρώπων πάνω στη γη. Είδα, λοιπόν, ότι όσο κι αν πασχίσει κανείς μέρα και νύχτα, δεν μπορεί να κατανοήσει πλήρως το πώς ενεργεί ο Θεός. Όσο και αν προσπαθήσουν να το διερευνήσουν οι άνθρωποι, είναι βέβαιο πως δε θα το καταλάβουν. Ακόμα κι οι σοφοί, που ισχυρίζονται πως γνωρίζουν, δεν μπορούν να εξιχνιάσουν τις ενέργειες του Θεού.

9 Σκέφτηκα πάνω σ' όλα αυτά και διαπίστωσα ότι μόνο ο Θεός μπορεί να εξουσιάζει τη ζωή των δικαίων και των σοφών καθώς και τις πράξεις τους. Επίσης οι άνθρωποι δεν ξέρουν αν θα συναντήσουν την αγάπη ή το μίσος. Κανένας δεν μπορεί τίποτα να προβλέψει. ² Τα ίδια συμβαίνουν σε όλους. Η ίδια κατάληξη περιμένει τον δίκαιο και τον ασεβή, τον καλό και τον κακό, αυτόν που προσφέρει *θυσίες κι αυτόν που δεν

προσφέρει. Ο αγαθός, που ορκίζεται άφοβα κι ο αμαρτωλός, που φοβάται τον *όρκο, έχουν όλοι την ίδια τύχη.

³ Η ίδια τύχη τούς περιμένει όλους, κι αυτό είναι το κακό που διέπει ο,τιδήποτε συμβαίνει πάνω στη γη. Η καρδιά των ανθρώπων, όσο ζουν, είναι γεμάτη κακία και ανοησία· και ξαφνικά πεθαίνουν. ⁴ Αλλά όσο ζει κανείς υπάρχει ελπίδα· ένα ζωντανό σκυλί είναι προτιμότερο από ένα ψόφιο λιοντάρι. ⁵ Οι ζωντανοί ξέρουν τουλάχιστον ότι θα πεθάνουν, ενώ οι νεκροί δεν ξέρουν τίποτα· και τίποτα δεν έχουν πια να περιμένουν ως ανταπόδοση, αφού κανένας πια δεν τους θυμάται. ⁶ Ακόμα κι οι αγάπες τους, τα μίση τους κι οι φθόνοι τους έχουν όλα ξεχαστεί, κι οι ίδιοι πια δε συμμετέχουν στα όσα συμβαίνουν πάνω στη γη.

Τι μένει στον άνθρωπο να απολαύσει

⁷ Πήγαινε, λοιπόν, φάε το ψωμί σου με χαιρά και το κρασί σου πιες μ' ευχάριστη διάθεση, γιατί ο Θεός έχει κιόλας αποδεχθεί τα έργα σου. ⁸ Σ' όλες τις περιστάσεις να ντύνεσαι στα γιορτινά και πάντα να βάζεις στο κεφάλι σου λάδι αρωματικό. ⁹ Απόλαυσε τη ζωή με τη γυναίκα που αγαπάς, όλες τις μέρες της μάταιης ζωής σου, όσες σου δώσει ο Θεός εδώ στη γη. Γιατί αυτό είναι το μερίδιό σου στη ζωή και στο μόχθο σου και στη σκληρή δουλειά σου σ' αυτό τον κόσμο. ¹⁰ Ό,τι βρίσκει το χέρι σου να κάνει, κάν' το τώρα που μπορείς· γιατί στον *άδη που θα πας δεν μπορείς να πράξεις τίποτα, ούτε να σκεφτείς, ούτε να μάθεις τίποτα, ούτε ν' αποκτήσεις *σοφία.

Η αβεβαιότητα της επιτυχίας

¹¹ Κάτι άλλο που διαπίστωσα είναι ότι σ' αυτό τον κόσμο δεν κερδίζουν στο τρέξιμο πάντα οι γρήγοροι ούτε τον πόλεμο πάντα οι γενναίοι· δεν είναι οι σοφοί που κερδίζουν πάντα την άνετη ζωή ούτε οι ευφυείς που αποκτούν πλούτο ή οι καταρτισμένοι την εκτίμηση των άλλων. Γιατί σ' όλους αυτούς μπο-

ρεί να τύχουν καλές και κακές περιστάσεις. ¹² Κανείς δεν ξέρει πότε θα 'ρθει γι' αυτόν η κακή στιγμή· όπως τα ψάρια πιάνονται στο μοιραίο δίχτυ ή τα πουλιά στην ξόβεργα, έτσι κι οι άνθρωποι παγιδεύονται στην κακοτυχία, όταν ξεσπάσει άξαφνα πάνω τους.

Σκέψεις για τη μόρφωση και την ανοησία

¹³ Είδα ακόμα και κάτι άλλο που μου φάνηκε σημαντικό, σχετικά με το ρόλο που παίζει η σοφία πάνω στη γη. ¹⁴ Ήταν μια μικρή πόλη με λίγους κατοίκους. Ένας πανίσχυρος βασιλιάς ήρθε εναντίον της, την περικύκλωσε και κατασκεύασε γύρω της μεγάλους πολιορκητικούς *πύργους για να την εκπορθήσει. ¹⁵ Σ' αυτή την πόλη ζούσε ένας άνθρωπος φτωχός αλλά *σοφός· κι αυτός με τη σοφία του ελευθέρωσε την πόλη. Κανένας όμως δε θυμόταν πια εκείνον τον φτωχό. ¹⁶ Λέγεται ότι «περισσότερο αξίζει η σοφία από τη δύναμη». Διαπιστώνουμε, όμως, ότι κανένας δεν υπολογίζει τη σοφία ενός φτωχού ούτε και δίνει προσοχή στα λόγια του. ¹⁷ Είναι προτιμότερο ν' ακούει κανείς τα ήρεμα λόγια ενός σοφού ανθρώπου, παρά τις κραυγές ενός άρχοντα σε μια παρέα με ανόητους. ¹⁸ Η σοφία είναι καλύτερη από τα όπλα του πολέμου, αλλά ένα μονάχα σφάλμα εκμηδενίζει πολλά καλά.

10 Μία μικρή μύγα μέσα στο αρωματικό λάδι το αλλοιώνει και το κάνει να βρωμάει. Έτσι και μια μικρή ανοησία βαραίνει περισσότερο απ' τη *σοφία και τη δόξα.

² Ένας *σοφός ακολουθεί φυσιολογικά το σωστό· ο ανόητος όμως κάνει το αντίθετο.

³ Η ανοησία του φαίνεται ακόμα και στο δρόμο όταν περπατάει· όλοι καταλαβαίνουν ότι είναι ανόητος.

⁴ Αν ο άρχοντας θυμώσει μαζί σου, μην παραιτηθείς από τη θέση σου. Με την ψυχραιμία αποφεύγονται τα σοβαρότερα σφάλματα.

⁵ Υπάρχει ένα κακό που είδα να γίνεται εδώ στη γη, μια απροσεξία των αρχόντων: ⁶ Τοποθετούν σε υψηλές θέσεις τους ανόητους

και σε χαμηλές τους επιφανείς. ⁷ Είδα δούλους να πηγαίνουν καβάλα πάνω στ' άλογα και άρχοντες να πηγαίνουν πεζοί σαν δούλοι.

⁸ Όποιος σκάβει λάκκο, μέσα σ' αυτόν θα πέσει· κι όποιος χαλάει φράχτη, θα δεχτεί δάγκωμα φιδιού. ⁹ Όποιος βγάζει απ' το νταμάρι πέτρες, μπορεί απ' αυτές να πληγωθεί, κι αυτός που σχίζει ξύλα κινδυνεύει.

¹⁰ Αν της αξίνας η κόψη στομώσει και δεν ακονιστεί, πρέπει πιότερη δύναμη να βάζει αυτός που τη δουλεύει. Πράγματι, προϋπόθεση κάθε επιτυχίας είναι η εκ των προτέρων σκέψη. ¹¹ Τι ωφελεί το γητευτή κι αν ξέρει να γητεύει, όταν το φίδι ορμήσει πρώτο και τον δαγκώσει;

¹² Στο στόμα του σοφού τα λόγια έχουνε χάρη· ενώ τα χείλη του ανόητου θα τον καταστρέψουν. ¹³ Αρχίζει λέγοντας ανοησίες και τελειώνει λέγοντας πράγματα τρελά. ¹⁴ Όταν αρχίσει δε λέει να σταματήσει.

Ο άνθρωπος δεν ξέρει τίποτα για το μέλλον· ποιος θα του πει τι θα συμβεί μετά απ' αυτόν; ¹⁵ Όταν οι ανόητοι μιλούν πολύ, κουράζονται τόσο, που μετά δεν έχουν τη δύναμη ούτε το δρόμο για το σπίτι τους να βρουν!

¹⁶ Αλοίμονο σε σένα χώρα, που ο βασιλιάς σου είναι παιδάριο κι οι άρχοντές σου γλεντοκοπούν απ' το πρωί ως το βράδυ! ¹⁷ Ευτυχισμένη είσ' εσύ χώρα, που ο βασιλιάς σου είναι γιος ευγενών και οι άρχοντές σου τρώνε την κατάλληλη ώρα, για ν' αποκτήσουν δύναμη κι όχι για να μεθύσουν.

¹⁸ Από αφροντισιά πέφτει τη στέγης το δοκάρι, κι από του νοικοκύρη την αδράνεια στάζει το σπίτι.

¹⁹ Για να ευθυμήσουν οι άνθρωποι κάνουν συμπόσια· το κρασί χαροποιεί τη ζωή, και το χρήμα τα εξασφαλίζει όλα.

²⁰ Μην κρίνεις το βασιλιά ούτε με τη σκέψη σου και μην πεις κακό για τον πλούσιο, ούτε όταν είσαι μόνος σου στο δωμάτιό σου, γιατί τα λόγια σου μπορεί να πάρουν φτερά και να διαδοθούν.

Το άγνωστο του μέλλοντος

11 Ρίξε το ψωμί σου πάνω στα νερά και μετά από πολλές μέρες μπορεί να το βρεις. ² Τοποθέτησε τα πλούτη σου σε εφτά ή σε οκτώ μεριές, γιατί δεν ξέρεις τι κακό μπορεί να συμβεί πάνω στη γη.

³ Αν τα σύννεφα είναι γεμάτα βροχή, θα τη ριζώνω πάνω στη γη· κι αν ένα δέντρο πέσει προς το νότο ή προς το βορρά, στον τόπο που θα πέσει, εκεί θα μείνει. ⁴ Όποιος παρατηρεί συνέχεια τον άνεμο, δε θα σπείρει ποτέ· κι όποιος συνέχεια εξετάζει τα σύννεφα, ποτέ δε θα θερίσει.

⁵ Όπως δεν ξέρεις ποιος είναι ο δρόμος του ανέμου και πώς το έμβρυο σχηματίζεται μες στην κοιλιά της εγκύου, έτσι δεν ξέρεις και τα έργα του Θεού, ο οποίος δημιουργεί τα πάντα. ⁶ Σπείρε το σπόρο σου το πρωί, σπείρε τον και το βράδυ· γιατί πού ξέρεις; Μπορεί μια από τις δυο σπορές να ευδοκιμήσει ή μπορεί να ευδοκιμήσουν και οι δυο.

Η απόλαυση της νιότης

⁷ Γλυκό είναι το φως κι ευχάριστο στα μάτια να βλέπουν τον ήλιο. ⁸ Αλλά, όσο πολλά κι αν ζήσεις χρόνια, ν' απολαμβάνεις την κάθε μέρα σου και να θυμάσαι πως οι σκοτεινές οι μέρες θα 'ναι περισσότερες. Δεν υπάρχει τίποτε ν' αποζητήσεις κανείς τότε. ⁹ Απόλαυσε νέε μου, τα νιάτα σου! Η καρδιά σου ας χαίρεται όλες της νιότης σου τις μέρες. Μπορείς να αποκτήσεις ό,τι επιθυμεί η ψυχή σου και τα μάτια σου· αλλά να ξέρεις ότι για όλα αυτά ο Θεός θα σε κρίνει. ¹⁰ Διώξε τη λύπη απ' την καρδιά σου, τον πόνο από το σώμα σου, γιατί τα νιάτα και τα μαύρα τα μαλλιά δεν διαρκούν πολύ.

12 Θυμήσου το δημιουργό σου στις νιότης σου τις μέρες, πριν έρθουν οι μέρες οι κακές και φτάσουν τα χρόνια εκείνα που δε θα μπορείς να τ' απολαύσεις. ² Τότε θα σκοτεινιάσει ο ήλιος και το φως, το φεγγάρι και τ' αστέρια, και όλο θα 'ρχονται καινούρια σύννεφα ύστερα απ' τη βροχή.

³ Τότε τα χέρια σου που σε προστάτευαν θα τρέμουν, τα πόδια σου που σε κρατούσαν θα κλονίζονται, τα δόντια σου που αλέθανε θα λιγοστέψουν και θα θαμπώσουν τα μάτια σου που έβλεπαν. ⁴ Θ' αρχίσουνε τ' αυτιά σου να μην ακούν, θα εξασθενήσει η φωνή σου και θα τρέμει, θα σε ξυπνάει και του πουλιού το λάλημα ακόμη. ⁵ Τότε του δρόμου η ανηφορία θα σε τρομάζει και θα λιγοψυχάς στο κάθε βήμα σου. Έξω θ' αλλάζουν οι εποχές του χρόνου: θ' ανθίζει η αμυγδαλιά και θα παχαίνει η ακρίδα, θα ωριμάζει η κάρπαρη κι εσύ θα προχωρείς προς τη στερνή σου κατοικία· βγήκαν στο δρόμο κιόλας οι μοιρολογίστρες!

⁶ Θυμήσου, λοιπόν, το δημιουργό σου, πριν της ζωής σου σπάσει η ασημения αλυσίδα και το χρυσό λυχνάρι συντριφθεί· πριν τσακιστεί η στάμνα στην πηγή και σπάσει το μαγγάνι στο πηγάδι. ⁷ Τότε το σώμα πίσω θα γυρίσει στο χώμα, που από κείνο πλάστηκε, και η πνοή της ζωής θα επιστρέψει στο Θεό που την έδωσε.

⁸ Όλα είναι μάταια στο έπακρο, λέει ο Εκκλησιαστής, όλα είναι μάταια. Τα πάντα είναι μονάχα ματαιότητα.

Πρώτος Επίλογος

⁹ Επιπλέον ο Εκκλησιαστής υπήρξε σοφός και δίδαξε στο λαό τη γνώση· ζύγισε, ερευνήσε και αναθεώρησε πολλές παροιμίες. ¹⁰ Προσπάθησε να βρει ωραίες λέξεις για να καταγράψει παροιμίες, που θα ήταν όμως αληθινές και ακριβείς.

¹¹ Τα λόγια των σοφών είναι σαν τα βούκεντρα και τα γνωμικά των συλλογών είναι σαν τα καρφιά που μπήγονται στέρεα στον τοίχο. Αυτά είναι δώρα απ' το Θεό, τον ένα και μοναδικό ποιμένα

Δεύτερος Επίλογος

¹² Ακόμα μια προειδοποίηση στον αναγνώστη: Μάθε, γιε μου, πως έχουν γραφτεί πολλά βιβλία· τέλος δεν έχουν. Μα η πολλή σκέψη εξουθενώνει.

¹³ Άκου το συμπέρασμα όλων αυτών των λόγων. Να σέβεσαι το Θεό και να τηρείς τις εντολές του· αυτό είναι το παν για τον άν-

θρωπο. ¹⁴ Γιατί ο Θεός θα κρίνει όλες τις πράξεις μας, είτε αγαθές είναι είτε κακές, ακόμα και τις πιο απόκρυφες.

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ

Εισαγωγή

Η έκφραση “Άσμα Ασμάτων”, με την οποία επιγράφεται το ομώνυμο βιβλικό έργο είναι εβραϊσμός. Με ανάλογους συνδυασμούς ίδιων λέξεων, όπου η δεύτερη λέξη τίθεται σε γενική πληθυντικού (πρβλ. “άγια των αγίων”) δηλώνεται η υπέρθεση, οπότε ο τίτλος του βιβλίου σημαίνει: Το πιο όμορφο τραγούδι.

Σύμφωνα με την ιουδαϊκή κατάταξη των βιβλικών έργων, το Άσμα Ασμάτων ανήκει στην τρίτη ομάδα των βιβλίων της Εβραϊκής Βίβλου, τα “Αγιόγραφα”, ενώ σύμφωνα με τη χριστιανική στη δεύτερη ομάδα, στα “Ποιητικά - Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης.

Το βιβλίο συνιστά πιθανότατα μια ανθολογία ερωτικών ή γαμήλιων τραγουδιών, στα οποία υμνείται σε ποικίλους τόνους, με ζωηρές και πολλές φορές τολμηρές εικόνες και σε ωραιότατη λυρική γλώσσα ο έρωτας και τα δυνατά συναισθήματα που συνδέονται μ’ αυτόν. Η θέση ενός τέτοιου βιβλίου στην Αγία Γραφή προκαλεί συχνά έκπληξη στον αναγνώστη. Παρ’ όλα αυτά ο έρωτας, όπως και όλα τα αγνά συναισθήματα που συνδέουν τους ανθρώπους μεταξύ τους, συνιστούν δώρα του Θεού και από την άποψη αυτή η εξύμνησή τους δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από τη Βίβλο. Από την άλλη μεριά η συζυγική αγάπη ανάμεσα σε έναν άντρα και μια γυναίκα απεικονίζεται στα βιβλικά κείμενα τη σχέση Θεού - Ισραήλ (Ωσ κεφ. 1-3· Ιερ 2,2· Ιεζ κεφ. 16) και Χριστού - Εκκλησίας (Εφ 5,25.31-32). Έτσι, το περιεχόμενο του βιβλίου κατανοήθηκε τόσο από τους Ιουδαίους όσο και από τους χριστιανούς ως αλληγορική έκφραση των σχέσεων αυτών.

Επειδή το θέμα όλων των τραγουδιών είναι το ίδιο, μόνον υποθέσεις μπορούν να γίνουν σχετικά με τον αριθμό τους. Συνήθως αναγνωρίζονται έξι άσματα.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1ο άσμα:	1,1–2,7
2ο άσμα:	2,8–3,5
3ο άσμα:	3,6–5,1
4ο άσμα:	5,2–6,3
5ο άσμα:	6,4–8,7
6ο άσμα:	8,8-14

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ

1 Το πιο όμορφο από του Σολομώντα τα τραγούδια.

«Γίνε βασιλιάς μου»

ΕΚΕΙΝΗ:

² Ας με γεμίσουνε τα χείλη σου φιλιά
γιατί η αγάπη σου
κι απ' το κρασί καλύτερη.

³ Τα μύρα σου ευωδιάζουσε γλυκά
και τ' όνομά σου μύρο
που σκορπιέται,
γι' αυτό κι οι νιες κοπέλες
σ' αγαπούν.

⁴ Πάνω στα βήματά σου
σύρε με κι ας τρέξουμε.
Στα δώματά σου, βασιλιά μου,
πέρασέ με.

Μαζί ας χαρούμε
κι ας γιορτάσουμε.

Πιότερο από κρασί,
από έρωτα ας μεθύσουμε.

Διόλου παράξενο που όλες σ' αγαπούν!

Η όμορφη χωριστοπούλα

ΕΚΕΙΝΗ:

⁵ Μαυριδερή είμαι κι όμως
είμαι όμορφη,
κοπέλες της Ήερουσαλήμ
σαν τις σκηνές των Βεδουίνων
του Κηδάρ,
σαν τα παραπετάσματα
στου Σολομώντα το παλάτι.

⁶ Μην το πολυπροσέχετε αν είμαι
μαυρισμένη,
του ήλιου η λαύρα μ' άρπαξε.
Της μάνας μου οι γιοι σκληρά
μού φέρθηκαν.

Μ' έβαλαν να φυλάω τ' αμπέλια,

μα το δικό μου αμπέλι δεν το φύλαξα.

Η βοσκοπούλα

ΕΚΕΙΝΗ:

⁷ Για πες μου εσύ που τόσο σ' αγαπώ,
πού βόσκεις το κοπάδι σου;
το μεσημέρι πού το ξαποσταίνεις;
Για να μην τριγυρνώ και σε γυρεύω
μες στα κοπάδια των συντρόφων σου.

ΕΚΕΙΝΟΣ:

⁸ Ετούτο αν δεν το ξέρεις,
εσύ μες στις γυναίκες η ομορφότερη,
βγες κι ακολούθησε του κοπαδιού
τ' αχνάρια
και βόσκησε τα γίδια σου
κοντά στις στάνες των βοσκών.

Διάλογος των δύο αγαπημένων

ΕΚΕΙΝΟΣ:

⁹ Σε παρομοιάζω, αγαπημένη μου,
μ' ωραία φοραδοπούλα
ζεμένη στ' άρματα του Φαραώ.

¹⁰ Τι όμορφα που 'ναι τα μάγουλά σου
στα σκουλαρίκια ανάμεσα,
κι ο τράχηλός σου μέσα
στα γιορντάνια!

¹¹ Στολίδια θα σου φτιάξουμε χρυσά
μ' ασημοκόλλητα πετράδια.

ΕΚΕΙΝΗ:

¹² Καθώς ο βασιλιάς κάθεται
στο τραπέζι του
η νάρδος μου σκορπά την ευωδιά της.
¹³ Θήκη με σύμρνα είναι για με
ο αγαπημένος μου,
που ανάμεσα στα δυο μου στήθη
ξαποσταίνει.

¹⁴ Αγριοστάφυλο για με

ο αγαπημένος μου,
στ' αμπέλια που φυτρώνει
του Εν-Γεδί.^α

EKEINOS:

¹⁵ Τι όμορφη που είσαι,
αγαπημένη μου,
τι όμορφη που είσαι!
Περιστέρια τα μάτια σου.

EKEINH:

¹⁶ Τι όμορφος που είσαι,
αγαπημένε μου,
και ζηλευτός!
Γρασιδί θαλερό είναι το κλινάρι μας.
¹⁷ *Κέδροι του σπιτικού μας τα δοκάρια,
και τα φατνώματά του κυπαρίσσια.

Η αγάπη όλα όμορφα τα βλέπει

EKEINH:

2 Εγώ είμαι της *Σαρών ο νάρκισσος,
το κρίνο των κοιλάδων.

EKEINOS:

² Καθώς το κρίνο ανάμεσα στ' αγκάθια,
έτσι η αγαπημένη μου
μέσα στις νέες κοπέλες.

EKEINH:

³ Καθώς μηλιά μες στου δρυμού
τα δέντρα,
έτσι ο αγαπημένος μου
στα παλικάρια ανάμεσα.
Κάθησα στη σκιά του, όπως λαχτάρησα,
κι είναι γλυκός στον ουρανίσκο μου
ο καρπός του.

Κυριευμένη από αγάπη

EKEINH:

⁴ Στου συμποσίου μ' έφερε τα δώματα
κι η αγάπη του φλάμπουρο
πάνωθέ μου.
⁵ Με τόνωσε με σταφιδόψωμα

και με ζωντάνεψε με μήλα,
γιατί πεθαίνω απ' της αγάπης
την πληγή.

⁶ Το αριστερό του χέρι κάτω
απ' το κεφάλι μου
και το δεξί του με κρατάει
στην αγκαλιά του.

⁷ Σας εξορκίζω, κόρες της *Ιερουσαλήμ,
σ' όσα ζαρκάδια κι ελαφίνες^β
έχει ο κάμπος,
μην την ταράξετε, μην αναστατώσετε
την αγάπη μας,
ώσπου μονάχη της να το θελήσει.

Ο χειμώνας πέρασε

EKEINH:

⁸ Ακούω τον αγαπημένο μου! Νάτος
που έρχεται
πηδώντας πάνω απ' τα βουνά,
τρέχοντας πάνω από τους λόφους.
⁹ Ζαρκάδι μοιάζει ο αγαπημένος μου,
μοιάζει μικρό ελαφόπουλο.
Νάτος που στέκεται έξω απ' το σπίτι μας,
κοιτάει απ' το παράθυρο,
ρίχνει ματιές απ' το καφασωτό.
¹⁰ Ο αγαπημένος μου μιλάει
και μου λέει:

EKEINOS:

«Σήκω αγαπημένη μου,
πανεμορφή μου, έλα.
¹¹ Γιατί ο χειμώνας, κοίτα, πέρασε,
οι βροχές φύγανε, διαβήκαν.
¹² Τ' άνθη προβάλλουσε στη γη,
του τραγουδιού έφτασε η ώρα,
και της τρυγόνας μες στους κάμπους
μας
ακούγεται η φωνή.
¹³ Τον πρώτο της καρπό δένει η σικιά
κι ευωδιές χύνουν τ' ανθισμένα
αμπέλια.
Σήκω, αγαπημένη μου,
πανεμορφή μου, έλα.
¹⁴ Κρυμμένη περιστέρα μου

^α Εν-Γεδι Η Νεροπηγή αλόγων Όαση στην ανατολική όχθη της Νεκράς Θάλασσας ^β Τα ζαρκάδια και οι ελαφίνες γι^α τους αρχαίους πολιτισμούς ήταν σύμβολα του έρωτα

στη σχισματιά του βράχου,
στη χαραμάδα του γκρεμού,
το πρόσωπό σου δείξε μου
κι άσε ν' ακούσω τη φωνή σου,
γιατί γλυκιά σου είν' η φωνή
και θελκτική σου η όψη».

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ:

¹⁵ Πιάστε μας τις αλεπουδες,
τις μικρές αλεπουδίτσες,
που αφανίζουσε τ' αμπέλια μας
τώρα που είναι πάνω στον ανθό τους.

ΕΚΕΙΝΗ:

¹⁶ Δικός μου ο αγαπημένος μου
κι εγώ είμαι δική του,
στα κρίνα ανάμεσα βοσκάει
το κοπάδι του.
¹⁷ Πριν να φυσήξει η αύρα η πρωινή
και φύγουν τα σκοτάδια,
γύρισε πίσω, αγαπημένε μου,
γίνε σαν το ζαρκάδι
σαν το μικρό ελαφόπουλο
πάνω στου Βέθερ τα βουνά.

Νυχτερινοί στοχασμοί

ΕΚΕΙΝΗ:

3 Τις νύχτες στο κρεβάτι μου
γύρευα κείνον που αγαπώ.
Τον γύρευα μα δεν τον βρήκα.
² Θα σηκωθώ και θα γυρίσω όλη
την πόλη,
μέσα στους δρόμους, μέσα
στις πλατείες,
και θα γυρέψω κείνον που αγαπώ.
Τον γύρευα μα δεν τον βρήκα.
³ Με συναπάντησαν οι φύλακες
που τριγυρνάνε μες στην πόλη.
«Είδατε τον αγαπημένο μου;»
τους ρώτησα.
⁴ Μόλις τους είχα προσπεράσει
και βρήκα κείνον που αγαπώ.
Τον άδραξα και δε θα τον αφήσω

ώπου στης μάνας μου το σπίτι
να τον φέρω,
στον κοιτώνα εκείνης
που με γέννησε.

⁵ Σας εξορκίζω, κόρες της Ίερουσαλήμ,
σ' όσα ζαρκάδια κι ελαφίνες^δ
έχει ο κάμπος,
μην την ταράξετε, μην αναστατώσετε
την αγάπη μας
ώπου μονάχη της να το θελήσει.

Ο ερχομός του γαμπρού

ΧΟΡΟΣ ΑΝΤΡΩΝ:

⁶ Τι να 'ναι τούτο που ανεβαίνει
από την έρημο;
Μοιάζει κολόνα από καπνό
μες σε θυμιάμα από σμύρνα
και λιβάνι
κι όλες τις σκόνες τις εξωτικές.
⁷ Να το ανάκλιτρο του Σολομώντα.
Εξήντα ρωμαλέοι άντρες τριγύρω του
απ' τους πολέμαρχους του Ίσραήλ.
⁸ Κρατούν όλοι τους ξίφος,
μαθημένοι είναι να μάχονται
είναι καθένας τους ζωσμένος το σπαθί
μην τύχει αιφνίδιο νυχτερινό
επεισόδιο.
⁹ Ο βασιλιάς ο Σολομών έφτιαξε
το θρόνο του το φορητό με ξύλα
του *Λιβάνου.
¹⁰ Τους στύλους του τους έφτιαξε
ασημένιους,
τη ράχη του από μάλαμα,
το κάθισμα πορφύρα,
και το απομέσα στολισμένο,
ομορφοκέντητο μ' αγάπη
από τις κόρες της Ιερουσαλήμ.
¹¹ Βγείτε, κορίτσια της *Σιών,
και δείτε τον το βασιλιά
το Σολομώντα
με το στεφάνι που τον έστεψε
η μητέρα του
στου γάμου του τη μέρα,

^δΒλ υποσ εις στ 7 ^δΒλ υποσ εις κεφ 2,7

2,16 6,3 2,17 8,14 3,3 5,7 3,4 8,2 3,5 2,7 3,6 8,5

τη μέρα της ευτυχίας του
και της χαράς του.

Ύμνος στην ομορφιά της νύφης

ΕΚΕΙΝΟΣ

4 Τι όμορφη που είσαι αγαπημένη μου,
τι όμορφη που είσαι!

Περιστέρια τα μάτια σου
μέσ' απ' το πέπλο σου,
ωσάν κοπάδι ερίφια τα μαλλιά σου,
που ροβολάνε από τις ράχες
της Γαλαάδ.

² Τα δόντια σου ωσάν κοπάδι αμνάδες,
που μόλις τις κουρέψαν
και τις έπλυναν.

¹ Όλες γεννάνε δίδυμα,
στέρφα δεν βρίσκεται ανάμεσά τους.

³ Τα χείλη σου είναι σαν σειρήτι
κόκκινο
και θελκτική η λαλιά σου,
τα μάγουλά σου μέσ' από το πέπλο σου
σαν δυο μισά ροδιού.

⁴ Ο τράχηλός σου ορθώνεται καθώς
ο πύργος του Δαβίδ,
χτισμένος στρογγυλά για φρούριο
κι από σειρές λιθάρια λαξεμένα·
ασπίδες χίλιες κρέμονται
τριγύρω του,
όλες οι ασπίδες των γενναίων ανδρών.

⁵ Τα δυο σου στήθη είναι σαν δυο
υιογέννητα
δίδυμα της ζαρκάδας,
που βόσκουνε στα κρίνα ανάμεσα.

⁶ Πριν να φυσήξει η αύρα η πρωινή
και φύγουν τα σκοτάδια,
θα πάω στις σμύρνας το βουνό,
στου λιβανιού το λόφο.

⁷ Ολάκερη είσαι ωραία, αγαπημένη μου,
ψεγάδι δεν σου βρίσκεται!

Προστασία από τους κινδύνους

ΕΚΕΙΝΟΣ.

⁸ Καλή μου, έλα μαζί μου
από το *Λίβανο,

έλα απ' το Λίβανο μαζί μου.
Κατέβα απ' την κορφή του Αμανά,
απ' του Σενεΐρ και του Ερμών
τα ύψη,
απ' τις σπηλιές των λιονταριών
κι απ' της λεοπαρδαλης τα όρη

Η γοητεία της αγάπης

ΕΚΕΙΝΟΣ:

⁹ Με γήτεψες, καλή μου
κι αδερφή μου,
μου πήρες την καρδιά με μια
ματιά σου,
μ' ένα μονάχα τίναγμα
του κεφαλιού σου.

¹⁰ Ο έρωτάς σου μάγεμα, καλή μου
κι αδερφή μου.

Πιότερο αξίζει ο έρωτάς σου απ'
το κρασί,
κι η ευωδιά των μύρων σου από
τ' αρώματα όλα.

¹¹ Καθάριο μέλι στάζουνε τα χείλη σου,
καλή μου.
μέλι και γάλα βρίσκονται
στη γλώσσα σου από κάτω
κι είναι της φορεσιάς σου η οσμή
σαν μύρο του Λιβάνου.

Ο κήπος της αγάπης

ΕΚΕΙΝΟΣ:

¹² Κλεισμένο περιβόλι εσύ, καλή μου
κι αδερφή μου,
κλεισμένο περιβόλι
κι εφτασφράγιστη πηγή.

¹³ Τα νέα βλαστάρια σου παράδεισος
από ροδιές
με τους καρπούς τους πιο εκλεκτούς,
αγριοστάφυλα και νάρδος.

¹⁴ Νάρδος και κρόκος, αρωματικό καλάμι
και κανέλα
κι όλα τα λιβανόδεντρα, σμύρνα
κι *αλόη
κι όλα τα πιο καλά φυτά,
που δίνουνε τα τέλεια βάλσαμα.

15 Βρύση των περβολιών,
πηγή τρεχούμενων νερών
και ρυάκια που αναβρύζουν
απ' το Λίβανο

ΕΚΕΙΝΗ:

16 Σήκω βοριά κι έλα νοτιά,
φυσήξτε μες στον κήπο μου
να ξεχθούν τα μύρα του.

Ας έρθει ο καλός μου στο περβόλι του
και τους εξαισίους ας γευτεί
καρπούς του.

ΕΚΕΙΝΟΣ:

5 Μπαίνω μες στο περβόλι μου, καλή μου
κι αδερφή μου,
τρυγώ τη σμύρνα μου, τρυγώ
τ' αρώματά μου·
γεύομαι την κερήθρα μου αντάμα
με το μέλι μου
και το κρασί μου πίνω με το γάλα μου
μαζί.

Φίλοι μου, φάτε, πιείτε
και μεθύστε απ' αγάπη!

Νυχτερινοί στοχασμοί

ΕΚΕΙΝΗ:

²Εγώ κοιμόμουν, μα ξαγρύπνα μου
η καρδιά.

Άκου, χτυπάει ο αγαπημένος μου
και λέει:

ΕΚΕΙΝΟΣ:

«Καλή μου, άνοιξε μου, κι αδερφή μου,
περιστεράκι μου και λατρευτή μου,
γιατί η δροσιά σκέπασε το κεφάλι μου
κι οι βραδινές σταλαγματιές νοτίσαν
τα μαλλιά μου».

ΕΚΕΙΝΗ:

³«Έβγαλα το χιτώνα μου·
τώρα ξανά πρέπει
να τον φορέσω.

Τα πόδια μου τα έπλυνα·

τώρα ξανά πρέπει
να λερωθούν».

⁴Άπλωσε ο αγαπημένος μου
το χέρι του

μέσ' απ' της θύρας μου τη χαραμάδα
κι αναταράχτηκαν τα σπλάχνα μου
γι' αυτόν.

⁵Σηκώθηκα ν' ανοίξω στον καλό μου
και σμύρνα στάλαξε απ' τα χέρια μου,
κι από τα δάχτυλά μου σμύρνα ρέουσα
στης κλειδωνιάς απάνω τη λαβή.

⁶Άνοιξα στον αγαπημένο μου,
μα ο καλός μου είχε φύγει.
Λαχτάρησα ν' ακούσω τη λαλιά του.
Τον αναζήτησα και δεν τον βρήκα.
Του φώναξα κι αυτός δε μ' αποκρίθηκε.

⁷Με συναπάντησαν οι φύλακες
που τριγυρνάνε μες στην πόλη·
με χτύπησαν, με πλήγωσαν,
μου βγάλανε το πέπλο μου
εκείνοι που στα τείχη είναι φρουροί

Η νύφη ζητάει βοήθεια

ΕΚΕΙΝΗ.

⁸Σας εξορκίζω, κόρες της Ίερουσαλήμ,
σ' όσα ζαρκάδια κι ελαφίνες έχει
ο κάμπος,^ε

αν τον καλό μου βρείτε, να του πείτε
ότι πεθαίνω απ' της αγάπης την πληγή.

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ:

⁹Τι έχει τάχα ο καλός σου πιότερο
από έναν άλλο αγαπημένο,
εσύ, μες στις γυναίκες η ομορφότερη;
Τι έχει τάχα ο καλός σου πιότερο
από έναν άλλο αγαπημένο,
ώστε να μας ξορκίζεις με τον τρόπο
αυτό;

ΕΚΕΙΝΗ:

¹⁰Ο αγαπημένος μου είναι άσπρος
κι είναι ρόδινος

^εΒλ υποσ εις κεφ 2,7

και ξεχωρίζει μέσα σε μυριάδες.

¹¹ Η κεφαλή του είναι καθάριο μάλαμα και τα μαλλιά του χουρμαδιάς κλαδιά, μαύρα σαν το κοράκι.

¹² Τα μάτια του, καθώς τα περιστέρια στις όχθες των ρυακιών λούζονται μες στο γάλα, κάθονται δίπλα στο νερό.

¹³ Τα μάγουλά του είναι πρασιές μυριστικά, βραγιές λουλούδια ευωδιασμένα, τα χείλη του είναι κρίνα που στάζουν σμύρνα ρέουσα.

¹⁴ Βέργες χρυσές τα χέρια του, με της *Θαρσίς πετράδια στολισμένα: τεχνουργημένο η κοιλιά του ελεφαντόδοντο ζαφείρια σκεπασμένο.

¹⁵ Οι κήμες του κολόνες αλαβάστρινες σε χρυσαφένια βάρηα στηριγμένες.

Η όψη του καθώς ο *Άιβανος, έξοχος σαν τους *κέδρους.

¹⁶ Το στόμα του είναι γλυκά μοναχή και μυρισπόθητη ολάκερη η ύπαρξή του.

Τέτοιος ο αγαπημένος μου και τέτοιος ο καλός μου, κοπέλες της Ιερουσαλήμ.

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ:

6 Πού πήγε ο αγαπημένος σου, εσύ, μες στις γυναίκες η ομορφότερη; Ποιον δρόμο πήρε ο αγαπημένος σου ώστε να τον γυρέψουμε μαζί σου;

ΕΚΕΙΝΗ:

² Ο αγαπημένος μου κατέβηκε στον κήπο του, στα ευωδιαστά παρτέρια, για να βοσκήσει μες στους κήπους το κοπάδι του και να μαζέψει κρίνα.

³ Του αγαπημένου μου είμ' εγώ κι ο αγαπημένος μου δικός μου.

Στα κρίνα ανάμεσα βοσκάει το κοπάδι του

«Καλή μου, είσαι ωραία...»

ΕΚΕΙΝΟΣ:

⁴ Καλή μου, είσαι ωραία όπως η Θίρσα, χαριτωμένη όπως η *Ιερουσαλήμ και τρομερή καθώς στρατιές με φλάμπουρα.

⁵ Πάρε από πάνω μου τα μάτια σου γιατί μ' αναστατώνουν.

Όσάν κοπάδι ερίφια τα μαλλιά σου, που ροβολάνε από τις ράχες της Γαλαάδ.

⁶ Τα δόντια σου ωσάν κοπάδι αμνάδες, που τωραδά τις πλύναν κι ανεβαίνουνε: όλες γεννάνε δίδυμα, στέρφα δεν βρίσκεται ανάμεσά τους.

⁷ Τα μάγουλά σου μέσ' από το πέπλο σου σαν δυο μισά ροδιού.

⁸ Εξήντα είν' οι βασιλίσσες κι ογδόντα οι παλλακίδες κι αμέτρητες οι κοπελιές.

⁹ Μια και μοναδική 'ναι η περισσότερα μου, η λατρευτή μου, της μάνας της μονάκριβη και διαλεχτή εκείνης που την εγέννα. Οι κοπελιές την είδαν και την καλοτύχισαν, οι παλλακίδες κι οι βασιλίσσες, και την παινέψαν.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ:

¹⁰ Ποια είν' ετούτη που ξεπροβάλλει σαν την αυγή, ωραία σαν τη σελήνη, ακτινοβόλα σαν τον ήλιο και τρομερή καθώς στρατιές με φλάμπουρα;

Προσμονή

ΕΚΕΙΝΟΣ:

¹¹ Στον κήπο με τις καρυδιές κατέβηκα

ΣΤα ορισμένο χρόνο η Θίρσα ηταν πρωτευουσα του βόρειου βασιλείου του Ισραηλ (βλ Α΄ Βασ 15,33 16,23)

να δω το χλόισμα της κοιλάδας,
να δω αν βλάστησε τ' αμπέλι,
αν λουλουδίσαν οι ροδιές.

ΕΚΕΙΝΗ:

¹² Δεν ξέρω πώς, μα τον εαυτό μου
πια δεν τον κατέχω,
μ' όλο που από ευγενική κατάγομαι
γενιά.^ζ

Γαμήλιος χορός

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ:

7 Γύρισε γύρω γύρω,^η
γύρισε, Σουλαμίτισσα,
γύρισε να σε καμαρώσουμε!

ΕΚΕΙΝΗ:

Τι έχετε στη Σουλαμίτισσα να δείτε
καθώς χορεύει τον κυκλοτερή
χορό των στρατοπέδων;

ΕΚΕΙΝΟΣ:

² Τι όμορφα που 'ναι τα βήματά σου
με τα σανδάλια σου,
αρχοντογεννημένη!
Είν' η καμπύλη των μηρών σου περιδέραοι
από τεχνίτη χέρια σμιλεμένο.
³ Ο κόλπος σου κρατήρας τορνευτός,
και το κρασί το ευδιαστό
δεν του απολείπει.
Είν' η κοιλιά σου θημωνιά σταριού
φραγμένη ολόγυρα με κρίνα.
⁴ Τα στήθη σου τα δυο σαν δυο
ελαφόπουλα,
δίδυμα ζαρκαδάκια.
⁵ Ο τράχηλός σου πύργος από φίντσι,
τα μάτια σου σαν της Εσεβών
τις στέρνες
κοντά στην πύλη Βαθ-Ραβίμ,
η μύτη σου σαν πύργος του *Λιβάνου
αντίκρυ από τη Δαμασκό.
⁶ Η κεφαλή σου σαν τον Κάρμηλο

υψώνεται
και τα χυτά σου τα μαλλιά σαν
την πορφύρα,
κι ο βασιλιάς στα κύματά τους δέσμιος.

Η ολοκλήρωση της αγάπης

ΕΚΕΙΝΟΣ:

⁷ Τι όμορφη που είσαι και τι θελκτική
μέσα στα χάδια, αγάπη μου!
⁸ Μοιάζει η κορμοστασιά σου με το
φοίνικα,
τα στήθη σου τσαμπιά χουρμάδες.
⁹ Είπα: Θ' ανέβω από' στο φοίνικα
τα βάγια του θα πιάσω,
θα γίνουμε τα στήθη σου
σαν τα σταφύλια του αμπελιού,
και της ανάσας σου η οσμή
μοσκοβολιά από μήλα.
¹⁰ Το στόμα σου θα γίνει
σαν το εξάισιο το κρασί...

ΕΚΕΙΝΗ:

...Κρασί οπού κυλάει γλυκά
μόνο για τον αγαπημένο μου,
και βρέχει του τα χείλη και τα δόντια».

«Σ' εκείνον μόνο ανήκω»

ΕΚΕΙΝΗ:

¹¹ Δική του είμ' εγώ του αγαπημένου μου
κι εκείνου η λαχτάρα είναι για μένα!
¹² Έλα κι ας βγούμε στα χωράφια,
αγαπημένε μου,
ας την περάσουμε τη νύχτα στα χωριά,
¹³ κι ας πάμε ξημερώματα στ' αμπέλια
να δούμε αν βλάστησαν τα κλήματα,
του σταφυλιού ο ανθός αν άνοιξε,
αν λουλουδίσαν οι ροδιές.
Εκεί τον έρωτά μου θα σου δώσω.^θ

Πρόσκληση

ΕΚΕΙΝΗ:

¹⁴ Οι *μανδραγόρες χύνουν το άρωμά τους,
καρποί εξάισιοι, νέοι και παλιοί,

^ζ Η έννοια του στ στα εβρ είναι αβεβαιη ^η Σε ορισμένες μετ οι στ 1-12 του παρόντος κεφ αριθμούνται ως 6,13-7,13 ^θ Για την αριθμηση των στ βλ υποσ εις στ 1

μπροστά στη θύρα μας,
που τους έχω για σένα, αγαπημένε μου,
φυλάξει.

Ανεκπλήρωτη επιθυμία

8 Γιατί να μην είσ' αδερφός μου,
να 'χεις της μάνας μου θηλάσει
τους μαστούς!
Τότε θα σ' έβρισκα έξω και θα σε φιλούσα
και κανενός δε θα 'χα
την καταφρόνηση.

² Θα σε οδηγούσα και θα σ' έφερνα
στης μάνας μου το σπίτι,
κι εκεί θα με δασκάλευες.
Κρασί μοσχάτο θα σε πότιζα
κι απ' των ροδιών μου το χυμό
να πιεις.

³ Το αριστερό του χέρι κάτω
απ' το κεφάλι μου
και το δεξί του με κρατάει
στην αγκαλιά του.

⁴ Σας εξορκίζω, κόρες της 'Ιερουσαλήμ,
σ' όσα ζαρκάδια κι ελαφίνες¹ έχει
ο κάμπος,
μην την ταραξέτε μην αναστατώστε
την αγάπη μας
ώσπου μονάχη της να το θελήσει.

ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ:

⁵ Ποια είν' ετούτη που ανεβαίνει
από την έρημο
σου αγαπημένου της το μπράτσο
ακουμπισμένη;

Η φλόγα της αγάπης

ΕΚΕΙΝΗ:

Κάτω από τη μηλιά σε ξύπνησα,
εκεί που κοιλοπόνεσε για σένα η μάνα
σου,
εκεί που σ' έφερε στο φως
εκείνη που σ' εγέννα.

⁶ Βάλε με σαν σφραγιδα στην
καρδιά σου,^{1α}
βούλα^{1β} πάνω στο μπράτσο σου

Γιατ' είναι δυνατή
σαν θάνατος η αγάπη,
σκληρό καθώς ο *άδης
το πάθος το αγαπητικό.
Οι φλόγες της φλόγες φωτιάς,
άγριο αστροπελέκι.

⁷ Πλήθος νερά να σβήσουν την αγάπη
δεν μπορούν
κι ούτε μπορούν ποτάμια
να την πνίξουν.
Αν κάποιος του σπιτιού του
όλα τα πλούτη έδινε
για ν' αγοράσει αγάπη,
άλλο από καταφρόνια
δε θα κέρδιζε.

Η ανησυχία των αδερφών της νύφης

ΧΟΡΟΣ ΑΝΤΡΩΝ - ΤΩΝ ΑΔΕΡΦΩΝ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

⁸ Έχουμε μια αδερφή κι είναι μικρή,
τα στήθη της δε σπάργωσαν ακόμη
Γι' αυτήν την αδερφή μας τι θα κάνουμε
όταν θα 'ρθεί ο καιρός να παντρευτεί;
⁹ Αν είναι τείχος, θα της χτίσουμε
επάλξεις ασημένιες για στεφάνι της.
Θα τη σφαλίσουμε, αν είναι πύλη,
με τάβλες κέδρινες.

ΕΚΕΙΝΗ:

¹⁰ Εγώ είμαι τείχος και σαν πύργοι
είναι τα στήθη μου,
αλλά το ξέρει εκείνος πως
του παραδόθηκα
γυρεύοντας ειρήνη.

¹Βλ υποσ εις κεφ 2,7 ^{1α}Το σφραγιδοδαχτυλιδι το κρεμούσαν συνήθως γύρω στο λαϊμό τους ^{1β}βούλα Πιθανώς προκειται για το βραχιόλι που φορούσαν στο χερι τους

**Ο γαμπρός πιο ευτυχής κι από
το Σολομώντα**

ΕΚΕΙΝΟΣ:

¹¹ Ο Σολομών είχε αμπέλι στη Βάαλ-Αμών
και σε δραγάτες το 'δωσε.

Κι είχε να δίνει ο καθείς
για τον καρπό

χίλια ασημένια σίκλα.

¹² Το αμπέλι μου που είναι δικό μου
το φυλάω εγώ

Δικοί σου Σολομώντα οι χίλιοι *σίκλοι,
και διακόσιοι για κείνους
που δραγατεύουν τον καρπό.

Το κάλεσμα της αγάπης

ΕΚΕΙΝΟΣ:

¹³ Εσύ που στα περβόλια κατοικείς,
οι σύντροφοι στήνουν αυτί
ν' ακούσουν τη φωνή σου.

Κάνε να την ακούσω ως κι εγώ.

ΕΚΕΙΝΗ:

¹⁴ Τρέξε, αγαπημένε μου, και φύγε!

Γίνε ζαρκάδι και μικρό ελαφόπουλο¹⁴
στα κορφοβούνια πάνω,

'κει που φυτρώνουν τ' αρωματικά φυτά.

¹⁴βλ υποσημειώσεις εις κεφ 2,7

ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Σοφία Σολομώντος” συνιστά μια διατριβή για τα αγαθά της σοφίας και τα κακά της ασέβειας. Ο τίτλος του οφείλεται στη φήμη του Σολομώντα ως σοφού βασιλιά (Α΄ Βασ 5,9-14) και στην τάση της εποχής να αποδίδονται τα περισσότερα σοφολογικά έργα σ’ αυτόν.

Το βιβλίο γράφτηκε πρωτοτύπως σε ελληνική γλώσσα, στην Αλεξάνδρεια, της Αιγύπτου οπότε δεν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των έργων της Εβραϊκής Βίβλου. Παρατίθεται μόνον από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄), η οποία το κατατάσσει στα “Ποιητικά - Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης.

Η πραγμάτευση του βασικού θέματος του έργου αρχίζει με τη διερεύνηση του ρόλου της σοφίας στη ζωή του ανθρώπου και στη συνέχεια γίνεται σύγκριση της τύχης των δικαίων με εκείνη των αδίκων κατά την παρούσα ζωή αλλά και μετά το θάνατο. Ακολουθεί ανάλυση της προέλευσης και της φύσης της σοφίας και παρουσίαση των τρόπων απόκτησής της. Τέλος, εξετάζονται μέσα από μια επισκόπηση της ιερής ιστορίας με ιδιαίτερη αναφορά στα γεγονότα της εξόδου των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, οι συνέπειες της σοφίας και ασκείται σκληρή κριτική κατά της ειδωλολατρίας.

Στόχος του συγγραφέα είναι κυρίως να στηρίξει την κλονισμένη, εξαιτίας των επιτευγμάτων και της λάμψης του αλεξανδρινού πολιτισμού, πίστη των Ιουδαίων, αλλά και να προσελκύσει τους ειδωλολάτρες στην πίστη του αληθινού Θεού. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του έργου είναι η επίδραση της ελληνιστικής σκέψης, κυρίως της πλατωνικής φιλοσοφίας, σε ορισμένες ιδέες του συγγραφέα και πολύ περισσότερο στη γλώσσα του. Αυτός ο επιτυχής συνδυασμός ελληνικής παιδείας και ιουδαϊκής πίστης αποτελεί ένα άριστο δείγμα του πόσο δημιουργική μπορεί να αποβεί η συνάντηση δύο πολιτισμών (βλ. και λήμμα “Σοφία” του Γλωσσαρίου).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η σοφία και οι συνέπειές της για τον άνθρωπο:	1,1–5,23
2. Ο Σολομών και η αναζήτηση της σοφίας:	6,1–9,19
3. Οι συνέπειες της σοφίας στην ιστορία:	10,1–19,22

ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ

Η Σοφία του Θεού οδηγεί στη ζωή

1 Αγαπήστε τη δικαιοσύνη, εσείς οι κυβερνήτες της γης, σκεφτείτε με αγαθά αισθήματα τον Κύριο κι αναζητήστε τον με ειλικρινή καρδιά. ² Τον βρίσκουν αυτοί που δεν τον προκαλούν, αποκαλύπτεται σ' αυτούς που τον εμπιστεύονται. ³ Οι διεφθαρμένες σκέψεις απομακρύνουν από το Θεό· κι αυτοί που είναι τόσο ανόητοι, ώστε να περιφρονούν τη δύναμη του Θεού, θα τιμωρηθούν.

⁴ Σε καρδιά που αγαπάει το κακό δε θα κατοικήσει η *Σοφία^α ούτε θα συνυπάρξει με κάποιον που είναι γεμάτος αμαρτία. ⁵ Η Σοφία είναι το Άγιο *Πνεύμα του Θεού, που διδάσκει τους ανθρώπους. Αποφεύγει την απάτη, απομακρύνει τους ανθρώπους από ανόητες σκέψεις και προσβάλλεται από αυτούς που διαπράττουν την αδικία.^β

⁶ Η Σοφία αγαπάει τους ανθρώπους και θα τιμωρήσει αυτόν που με τα λόγια του βρίζει τους άλλους. Ο Θεός γνωρίζει τις πιο απόκρυφες σκέψεις του· ερευνάει βαθιά την καρδιά του και ακούει τα λόγια του. ⁷ Το Πνεύμα του Κυρίου έχει γεμίσει την οικουμένη· όλα τα συγκρατεί και γνωρίζει το καθετί που λέγεται. ⁸ Γι' αυτό κανείς που λέει λόγια άπρεπα δε θα μπορέσει να κρυφτεί, ούτε θα αποφύγει την τιμωρία του Θεού. ⁹ Στις σκέψεις του ασεβή θα γίνει έρευνα· τα λόγια του θα φτάσουν μέχρι τον Κύριο, για να ξεσπάσει πάνω στις παράνομες πράξεις του η τιμωρία. ¹⁰ Το προσεκτικό αυτί του Θεού ακούει το καθετί και τα ψιθυριστά παρά-

πονα δεν μπορούν να κρυφτούν απ' αυτόν.

¹¹ Φυλαχτείτε, λοιπόν, από τους ανώφελους ψιθυρισμούς και αποφύγετε τα πικρόχολα λόγια εναντίον των ανθρώπων, αφού και το παραμικρό μυστικό δεν είναι χωρίς συνέπειες· αυτός που διαδίδει ψεύδη για τους άλλους, καταστρέφει τον ίδιο του τον εαυτό. ¹² Μην πάτε γυρεύοντας, λοιπόν, το θάνατο με το λαθεμένο τρόπο της ζωής σας και μην προκαλείτε την καταστροφή σας με τα έργα σας. ¹³ Γιατί το θάνατο δεν τον έκανε ο Θεός, ούτε ευχαριστείται με τον αφανισμό των ζωντανών. ¹⁴ Ο Θεός δημιούργησε το σύμπαν για να υπάρχει και το διατηρεί στη ζωή με τη συνεχή δημιουργία του. Στα δημιουργήματά του δεν υπάρχει τίποτα που να τα οδηγεί στην καταστροφή· και πάνω στη γη δεν βασιλεύει ο θάνατος αλλά ο Θεός. ¹⁵ Στον δίκαιο ο θάνατος δεν έχει εξουσία.^γ

Η πνευματική τύφλωση οδηγεί στο θάνατο

¹⁶ Οι ασεβείς με τα έργα τους και με τα λόγια τους προσκαλούν το θάνατο· τον αποζητούν με πάθος να τον κάνουν φίλο τους και κάνουν συμφωνία μαζί του. Συνεπώς τους αξίζει να ανήκουν σ' αυτόν.

2 Είπαν λοιπόν μέσα τους χωρίς να σκεφτούν σωστά: «Σύντομη και χωρίς γαμέπη λύπες είναι η ζωή μας· ο θάνατος του ανθρώπου δεν μπορεί να αποτραπεί· μήπως γνωρίσαμε κανέναν που να γύρισε απ' τον *άδη; ² Τυχαία δημιουργηθήκαμε· και μετά το θάνατο θα πάμε στην ανυπαρξία. Η αναπνοή μας είναι σαν την πάχνη κι οι σκέψεις μας είναι σπίθες που πετάγονται καθώς χτυπάει η

^αΣοφία Βλ υποσ εις Πρμ 1,20 ^βκαι προσβάλλεται αδικία Άλλη απόδοση «και θα κατακρίνει αυτούς, όταν πλησιάσει η αδικία» ^γΣτον δίκαιο εξουσία Άλλη απόδοση «Η δικαιοσύνη του Θεου είναι πηγή αιώνιας ζωής»

1,1 6,1-11 Α' Χρ 29,17 1,2 Ιερ 29,13-14 Πρμ 8,17 Ιακ 1,5-8 1,3 Ησ 59,2 1,4 7,27 10,16 8,2-10 Ρωμ 7,18 1,5 Ησ 63,10-11 1,6 7,23 1,6-9 Ψλ 139,1-2 Ιερ 17,10 1,7 8,1 Ιερ 23,24 Σειρ 16,17 1,8-9 Σειρ 42,18-20 Ιερ 11,20 1,10 Ψλ 94,10-11 Α' Κορ 3,20 1,11 Πρμ 19,9 20,19 Ιακ 4,11 1,12 Ρωμ 6,23 1,13 2,23 Ιεζ 18,23 33,11 Β' Πε 3,9 1,14 Γεν 1,31 Απ 4,11 1,15 6,18 Δτ 30,15 1,16 19,4 Πρμ 8,36 Ησ 28,15 2,1 Εκ 2,22-23 6,12 Δν 12,2 Ιωβ 14,10-12 2,1-5 Ιωβ 7,9-10

καρδιά μας ³ Όταν αυτή η σπίθα σβήσει, στάχτη το σώμα μας θα γίνει και σαν αδύναμο αεράκι το πνεύμα μας θα σκορπιστεί. ⁴ Με τον καιρό οι άνθρωποι θα μας ξεχάσουν κανείς δε θα θυμάται πια τα έργα μας. Η ζωή μας σαν σύννεφο θα περάσει και σαν καταχνιά θα σκορπιστεί κυνηγημένη από του ήλιου τις ακτίδες, διαλυμένη απ' τη θερμότητά του. ⁵ Η ζωή μας περνάει σαν σικά και η στιγμή του τέλους μας δεν επαναλαμβάνεται. Το τέλος μας είναι προκαθορισμένο κι από το θάνατο δεν υπάρχει γυρισμός.

⁶ «Εμπρός λοιπόν, να χαρούμε τη ζωή!» σκέφτονται. «Όλα να τ' απολαύσουμε σ' αυτό τον κόσμο με την ανεμελιά της νιότης μας! ⁷ Ας τρέξει άφθονο το εκλεκτό κρασί και τα αρώματα· ας μη χάσουμε κανένα ανοιξιάτικο λουλούδι. ⁸ Γιρντάνια ας φτιάξουμε με ροδοπέταλα πριν μαραθούν· ⁹ Κανένας να μη μείνει απ' έξω απ' το τρελλό ξεφάντωμά μας. Παντού ας αφήσουμε τα ίχνη της ξέφρενης χαράς μας. Γι' αυτά είμαστε πλασμένοι στη ζωή.

¹⁰ «Τι κι αν καταπιέσουμε», λένε, «τον φτωχό, που ζει σύμφωνα με του Θεού το θέλημα; Ποιος για τη χήρα νοιάζεται ή για το γέροντα τον ασπρομάλλη; ¹¹ Η δύναμή μας είναι νόμος που ρυθμίζει τι είναι δίκαιο· ο αδύναμος τίποτα δεν αξίζει». ¹² Έτσι, λοιπόν, αποφασίζουν να παγιδέψουν τον ευσεβή. «Αυτός δεν είναι του χεριού μας», σκέφτονται. «Εναντιώνεται στα έργα μας, μας κατηγορεί ότι παραβαίνουμε το *νόμο κι ότι ξεφύγαμε απ' τις αρχές μας. ¹³ Προσποιείται ότι γνωρίζει το Θεό και αυτοαποκαλείται *δούλος Κυρίου. ¹⁴ Μας κακίζει για τον τρόπο που σκεφτόμαστε· ακόμα και η παρουσία του μας ενοχλεί· ¹⁵ πράγματι, η ζωή του ευσεβή δεν είναι σαν όλων των άλλων, συμπεριφέρεται διαφορετικά. ¹⁶ Μας θεωρεί κιβδηλούς· μας αποφεύγει σαν να 'μαστε κοπριά·

μακαρίζει τα τέλη των δικαίων και καυχάται πως έχει πατέρα το Θεό.

¹⁷ «Ας δοκιμάσουμε, λοιπόν», λένε οι ασεβείς, «αν τα λόγια αυτού του δίκαιου θα βγουν αληθινά κι ας δούμε ποιο θα είναι το τέλος του. ¹⁸ Αν πράγματι είναι δούλος του Θεού, θα τον βοηθήσει ο Θεός. Θα τον γλιτώσει απ' τους εχθρούς του. ¹⁹ Με προσβολές και με βασανιστήρια μπορούμε να τον δοκιμάσουμε και να δούμε πόσο πράος είναι κι ανεξίκακος. ²⁰ Θα τον καταδικάσουμε σε θάνατο ντροπιαστικό, και να δούμε τότε αν θα τον προστατέψει ο Θεός, όπως λέει»

Η ελπίδα των ευσεβών

²¹ Αυτά σκέφτηκαν μέσα στην πλάνη τους οι ασεβείς. Αλλά τους τύφλωσε η κακία τους ²² και δεν ενόησαν τα ανεξερεύνητα σχέδια του Θεού, ούτε διανοήθηκαν πως οι δίκαιοι θα ανταμείβονταν για την τελειότητά τους, δεν πιστέψαν στην επιβράβευση των δικαίων. ²³ Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο για την άφθαρτη ζωή· τον έφτιαξε σύμφωνα με τη δική του εικόνα, την εικόνα του αιώνιου Θεού. ²⁴ Όμως, από το φθόνο του διαβόλου μπήκε ο θάνατος στον κόσμο, κι όσοι στο διάβολο ανήκουν, θα υποστούν το θάνατο.

3 Οι ευσεβείς, όμως, προστατεύονται από το Θεό και κανείς δε θα τους βλάψει. ² Στα μάτια των ασεβών φαίνονται ότι πέθαναν· ο θάνατός τους θεωρείται τιμωρία τους, ³ και το ότι έφυγαν απ' αυτόν τον κόσμο θεωρείται καταστροφή. Αυτοί όμως ζουν στην ειρήνη του Θεού. ⁴ Στα μάτια των άλλων φαίνονται ότι τιμωρούνται, αλλά αυτοί έχουν τη βεβαιότητα που τους δίνει η σταθερή τους ελπίδα ότι θα ζήσουν αιώνια. ⁵ Κι αν υπέφεραν για λίγο, πολύ θα ευεργετηθούν, γιατί ο Θεός τούς δοκίμασε και τους βρήκε άξιους να τους πάρει μαζί του. ⁶ Σαν χρυσάφι στο χωνευτήρι τούς δοκίμασε και σαν θυσία *ολο-

2,4 Εκ 2,16 3,20-21 9,5 Ιωβ 18,17 Σολ 4,19 2,5 5,9 Ιωβ 8,9 Ψλ 102,12, 144,4 2,6 Εκ 2,1 2,24-25 Ησ 22,13 Α' Κορ 15,32 2,7 Ησ 56,12 2,10 Αμ 2,6 Εκ 4,1 Εξ 22,21 2,10-20 Ησ 52,13-53,3 Ψλ 2,1-11 2,11 Αβ 1,11 2,12 Ψλ 35,20 Ησ 66,5 Ιερ 11,18-19 Λευ 6,22 2,14 Α' Πε 4,4 2,16 Σειρ 23,14 51,10 Ψλ 89,27 Ησ 63,16 Ιω 5,18 Εξ 4,22 2,18 5,5 18,13 Εξ 4,22 Ιερ 31,9 Ψλ 22,8-9 Μτ 27,39-43 2,21 5,6 2,23 Γεν 1,27 2,23-3,9 1,13-14 3,4 6,18-19 8,13 15,3 Ψλ 16,14-16 73,24-26 49,16 Β' Μακ 7,9 23 Δν 12,13 Ιω 5,24-26 2,24 1,16 6,23 Γεν 3,1-5 Ιω 8,44 Ρωμ 5,12 3,1 Δτ 33,3 Ιω 10,28-29 3,1-3 Ψλ 9,19 Ησ 57,1-2 3,2 4,17 3,4 2,23 3,4-6 11,5 13 5,15 16,2 Ιακ 1,2-4,12 Ρωμ 8,18 3,5 16,2 Β' Μακ 7,9 33 3,6 Σειρ 2,5 Πρμ 17,3 Ιερ 9,6 Ιεζ 22,19-21 Ρωμ 12,1

καυώματος τους δέχτηκε με ευμένεια
 7 Στο συγκεκριμένο χρόνο που ο Θεός θα
 δώσει την ανταμοιβή του, η λαμπρότητα των
 ευσεβών θα είναι μεγάλη. Θα γίνουν σίτιδες
 που θα πυρπολήσουν τις καλαμιές·⁸ θα κρί-
 νουν τα έθνη και θα εξουσιάσουν τους λα-
 ούς και ο Κύριος θα είναι ο παντοτινός τους
 βασιλιάς.⁹ Αυτοί που έχουν σπηρίξει την εμ-
 πιστοσύνη τους σ' αυτόν θα κατανοήσουν
 την αλήθεια, και οι πιστοί του θα τον προ-
 σμένουν με αγάπη, γιατί χάρη κι αγάπη περι-
 μένει τους εκλεκτούς του.¹⁰ Οι ασεβείς ό-
 μως θα τιμωρηθούν αντάξια μ' αυτά που μη-
 χανεύτηκαν. Αδιαφόρησαν για το δίκαιο κι α-
 πομακρύνθηκαν από τον Κύριο.¹¹ Δυστυχι-
 σμένοι είναι αυτοί που περιφρονούν τη *Σο-
 φία και τη διδασκαλία της· η ελπίδα τους εί-
 ναι μάταιη, οι κόποι τους ανώφελοι, τα έργα
 τους άχρηστα.¹² Οι γυναίκες τους είναι α-
 νόητες και τα παιδιά τους γεμάτα μοχθηρία.
 Οι απόγονοί τους είναι καταραμένοι.

Νέα θεώρηση της στεκνίας

¹³ Γι' αυτό ευτυχισμένη η στείρα γυναίκα,
 που όμως η διαγωγή της είναι άμεμπτη· αυτή
 που δε διέπραξε *μοιχεία και ποτέ δεν έκα-
 νε παράνομες σχέσεις.^δ Αυτή θ' ανταμει-
 φθεί όταν ο Κύριος έρθει να κρίνει τους αν-
 θρώπους.¹⁴ Ευτυχισμένος κι ο *ευνούχος
 που δεν έπραξε ανομία, ούτε έκανε πονη-
 ρές σκέψεις για να προκαλέσει τον Κύριο.
 Θα του παρασχεθεί ειδική εύνοια για την πι-
 στότητά του και τιμητική θέση στο *ναό του
 Κυρίου.¹⁵ Αυτός που κάνει καλά έργα είναι
 σαν το δέντρο που κάνει πολλούς καρπούς.
 Η σύνεσή του είναι σαν ρίζα που δεν ξεραί-
 νεται.¹⁶ Τα παιδιά των μοιχών, όμως, δε θα
 φτάσουν ως το τέλος της ζωής τους· οι καρ-
 ποί των παράνομων σχέσεων θα αφανι-
 στούν.¹⁷ Αλλά κι αν ζήσουν πολλά χρόνια κα-

νένας δεν θα τους σέβεται· χωρίς υπόληψη
 θα ζήσουν ως τα βαθιά γεράματα.¹⁸ Αν πε-
 θάνουν πρόωρα, δεν θα 'χουν ελπίδα ούτε
 παρηγοριά την *ημέρα της κρίσης.¹⁹ Σκληρό
 θα είναι το τέλος των παιδιών των παρανό-
 μων.

4 Η ατεκνία όταν συνοδεύεται από την α-
 ρετή είναι καλύτερη· αναγνωρίζεται και
 από το Θεό και από τους ανθρώπους και ό-
 λοι τη θυμούνται για πάντα.² Αυτή την ατε-
 κνία με την αρετή όταν υπάρχει, τη μιμούν-
 ται· κι όταν απουσιάζει την επιθυμούν· πάν-
 τοτε κάνει τη θριαμβευτική της πορεία στε-
 φανωμένη με τη νίκη· νίκησε σ' όλα τα αγω-
 νίσματα και κέρδισε πολύτιμα βραβεία.

³ Οι πολυάριθμοι απόγονοι των ασεβών θα
 είναι άχρηστοι· σαν τα κλαδιά που φυτεύον-
 ται στο χώμα, αλλά δεν μπορούν να στα-
 θούν, γιατί δεν έχουν ρίζες.⁴ Βγάζουν για λί-
 γον καιρό κλαδιά αλλά δεν έχουν ριζώσει
 για τα καλά· και στο πρώτο φύσημα του ορ-
 μητικού ανέμου ξεριζώνονται.⁵ Σπάζουν κι οι
 κλώνοι πριν καρποφορήσουν, και ο καρπός
 τους είναι σκάρτος, είναι άγουρος και δεν
 τρώγεται, είναι άχρηστος.⁶ Τα παιδιά που
 γεννιούνται από παράνομες σχέσεις είναι
 μάρτυρες της αμαρτίας των γονιών τους ό-
 ταν θα τους κρίνει ο Θεός.

Νέα θεώρηση του πρόωρου θανάτου

⁷ Ο δίκαιος όμως κι όταν πεθαίνει πρόωρα,
 θ' αναπαυθεί στην αιώνια ευτυχία.⁸ Αυτό
 που φέρνει τιμή στα γηρατιά δεν είναι τα
 πολλά τα χρόνια.⁹ Η φρόνηση στους ανθρω-
 πους αξίζει περισσότερο από τ' άσπρα μαλ-
 λιά· κι η άμεμπτη ζωή από τη μεγάλη ηλικία.
¹⁰ Κάποτε ένας άνθρωπος ήταν αρεστός στο
 Θεό και αγαπήθηκε απ' αυτόν, κι επειδή
 ζούσε ανάμεσα στους αμαρτωλούς μετατέ-
 θηκε στην άλλη ζωή.¹¹ Αρπάχθηκε για να

^δ Η στειροτητα στον αρχαίο Ισραήλ θεωρείτο δυστυχία – Ως παράνομη σχέση, εκτός από τη μοιχεία θεωρείτο και ο γάμος με ειδωλωλάτρη (Δτ 7,3)

3,7 Ζαχ 12,6 Ορθ 18 Μτ 13,43 3,8 Δν 7,27 Α' Κορ 6,2 3,9 4,15 Β' Κορ 4,17-18 Ρωμ 8,18 Α' Ιω 4,16 3,10 4,19 16,16-19 Σειρ 12,6 16,11-12 21,10 Πρμ 24,19-20 Ησ 48,22 14,16-19 3,11 Πρμ 1,7 3,12 12,11 4,1 Σειρ 16,1-4 3,13 Ωσ 9,11-12 Ησ 54,1 Εβρ 13,4 3,14 Δτ 23,2 Ησ 56,3-5 3,15 8,13 3,16 4,6 Σειρ 23,24-25 41,5-7 3,19 Ψλ 73,19 4,1 3,12 4,1-6 Ψλ 128,3 4,2 Α' Κορ 9,25 4,3 3,16 4,6 Λευ 18 Εσθ 9-10 Νε 13,23-28 4,7 3,1 4,14 6,18-19 4,8-9 Ψλ 119,100 Ιωβ 32,9 4,10 Γεν 5,24 Σειρ 44,16 Εβρ 11,5

μην επιδράσει στη φρόνησή του η κακία, για να μην τον εξαπατήσει η δολιότητα. ¹² Πράγματι, η δολιότητα της κακίας αμαυρώνει τα καλά, κι η παραζάλη της αμαρτωλής επιθυμίας διαφθείρει και το πιο αγνό μυαλό. ¹³ Επειδή ο άνθρωπος αυτός έζησε ως τέλειος τα λίγα χρόνια του, αυτά ισοδυνάμησαν με πολλά χρόνια επίγειας ζωής. ¹⁴ Ήταν αρεστός στον Κύριο, και γι' αυτό αρπάχθηκε γρήγορα μέσα από τον κακό αυτό κόσμο. Οι λαοί το είδαν αλλά δεν το κατάλαβαν ούτε θέλησαν να λάβουν υπόψη τους ένα πράγμα: ¹⁵ ότι χάρη και αγάπη περιμένει τους εκλεκτούς του Θεού και προστασία αυτούς που ζουν μ' ευσέβεια ενώπιόν του.

¹⁶ Έτσι, ο ευσεβής που πέθανε κατακρίνει με το παράδειμά του τους ασεβείς που ζουν. Κι ένας νέος που από τα νιάτα του έφτασε να είναι τέλειος, ελέγχει με τη διαγωγή του το γέροντα τον ασεβή. ¹⁷ Οι ασεβείς βλέπουν το θάνατο του ευσεβή, αλλά δεν καταλαβαίνουν τις προθέσεις του Κυρίου γι' αυτόν, και πώς αυτός τον προστατεύει. ¹⁸ Το βλέπουν και χλευάζουν τους δικαίους: όμως κι ο Κύριος θα περιγελάσει τους ασεβείς. ¹⁹ Όταν πεθάνουν, κανένας δεν θα σεβαστεί το σκήνωμά τους: θα ζήσουν στην αιώνια καταφρόνια στον *άδη, ανάμεσα στους νεκρούς. Ο Κύριος θα τους συντριψεί και θα τους αφήσει καταγής άφωνους με το πρόσωπο στο χώμα. Συθέμελα θα τους ταρακουνήσει και θα τους καταστρέψει μέχρι τον τελευταίο: θα πονέσουν κι απ' όλους θα ξεχαστούν.

Ευσεβείς και ασεβείς στην τελική κρίση

²⁰ Όταν καλέσει ο Θεός τους ασεβείς για να τους κρίνει, αυτοί θα παρουσιαστούν δειλοί μπροστά του καθώς θα σκέφτονται τα αμαρτήματά τους: οι ίδιες τους οι ανομίες θα τους κατηγορήσουν κατά πρόσωπο.

5 Τότε θα σταθεί με πολύ θάρρος ο δικαίος απέναντι σ' εκείνους που τον στενοχώρησαν και αμφισβήτησαν τους κόπους του. ² Οι ασεβείς όταν τον δουν θα ταραχθούν και θα τα χάσουν για την αναπάντεχη σωτηρία του. ³ Θ' αναστενάξουν και θα πουν μετανιωμένοι και θλιμμένοι: ⁴ «Αυτός δεν είν' εκείνος, που κάποτε τον περιγελούσαμε; Εμείς οι ασεβείς τον περιπαίζαμε με σκωπτικά τραγούδια: τον νομίζαμε τρελλό που ζούσε τέτοια ζωή και θεωρήσαμε ντροπή τον πρόωρο θάνατό του. ⁵ Πώς λοιπόν υπολογίστηκε ανάμεσα στους γιους του Θεού; Πώς βρέθηκε ανάμεσα στους αγίους; ⁶ Άρα λοιπόν», θα σκεφτούν, «είχαμε απομακρυνθεί από το δρόμο της αλήθειας, ποτέ η ζωή μας δε φωτίστηκε με το φως της δικαιοσύνης κι ο ήλιος της ζωής ποτέ δεν ανέτειλε πάνω μας. ⁷ Ακολουθήσαμε σταθερά το δρόμο της ασέβειας και της καταστροφής, πέρασαμε αδιάβατες ερήμους κι αρνηθήκαμε να γνωρίσουμε το δρόμο του Κυρίου.

⁸ »Τι μας ωφέλησε, αλήθεια, η υπερηφάνεια μας;» θα αναλογιστούν οι ασεβείς «Τι μας πρόσφερε ο πλούτος, που γι' αυτόν καμαρώναμε; ⁹ Όλα εκείνα πέρασαν σαν σκιά, σαν είδηση που έρχεται και φεύγει. ¹⁰ σαν πλοίο που διασχίζει την τρικυμισμένη θάλασσα, που δεν μπορεί κανείς να βρει τα ίχνη του, να βρει το δρόμο της καρίνας μέσα στα κύματα. ¹¹ Πέρασαν όλα σαν το όρνο που διασχίζει τον αέρα δίχως ν' αφήσει ίχνη: μόνο το πλατάγισμα των φτερών του στον αέρα ακούγεται, όταν ανοίγουν δρόμο με ορμή περνάει χτυπώντας τα φτερά του κι ύστερα κανείς δε βρίσκει από πού πέταξε. ¹² Πέρασαν όλα σαν ένα βέλος που ρίχτηκε στο στόχο: διασχίστηκε ο αέρας του μα γρήγορα ξαναγύρισε στη θέση του χωρίς να δώσει σημασία στο πέρασμα του βέλους. ¹³ Έτσι κι εμείς», θα πουν οι ασεβείς, «γεννηθήκαμε και πεθάναμε χωρίς να έχουμε να δειξουμε

Έγιους - αγίους Και οι δύο οροι δηλωνουν τους αγγελους (βλ Ιωβ 1,6 5,1 Δαν 7,18)

4,14 Ησ 57,1-2 Γαλ 1,4 **4,15** 3,9 **4,16** Μτ 19,28 **4,17** 3,2 **4,18** Πρμ 1,26-27 Ψλ 2,4 **4,19** 2,4 3,10 19,1 Ψλ 1,5-6 Πρμ 24,19-20 **4,20** Μαλ 3,16 Ησ 59,1-8 5,1 Δν 12,1-3 **5,2** Απ 1,7 **5,4** 2,20 3,2-3 Τωβ 3,4 Ησ 52,13-15 **5,5** 2,18 Ιωβ 1,6 Ψλ 89,6-7 Κολ 1,12 **5,6** 2,21 Ψλ 119,10 **5,8** Ιακ 4,16 Α' Τιμ 6,17 **5,9** 2,5 **5,10** Πρμ 30,19 **5,13** 5,9 Ιωβ 14,2 Ψλ 102,12

κανένα σημάδι της αρετής μας. Καταστρέψαμε τη ζωή μας με την κακία μας». ¹⁴ Πράγματι, η ελπίδα του ασεβή είναι σαν το χνούδι που ο άνεμος το παίρνει ή σαν λεπτή ομίχλη που διαλύεται από τη λάιλαπα· σαν καπνός είναι, που τον σκορπίζει ο άνεμος, σαν την ανάμνηση κάποιου περαστικού για μία μόνο μέρα· μετά φεύγει.

Ο Θεός βοηθός των ευσεβών

¹⁵ Οι δίκαιοι όμως ζουν αιώνια. Ο Κύριος θα τους αμείψει, ο Ύψιστος γι' αυτούς φροντίζει. ¹⁶ Γι' αυτό θα λάβουν από το χέρι του Κυρίου το στέμμα το λαμπρό, για να βασιλεύσουν δοξασμένοι. Ο Κύριος θα τους προστατέψει με τη δύναμή του την ακαταμάχητη, με το βραχιόνά του θα τους υπερασπιστεί.

¹⁷ Με όπλο το ζήλο του κι όλη του τη δημιουργία θα αποκρούσει τους εχθρούς του. ¹⁸ Θα φορέσει για θώρακα τη δικαιοσύνη και θα βάλει για περικεφαλαία του την κρίση του την αμερόληπτη. ¹⁹ Απροσπέλαστη ασπίδα του θα έχει την αγιότητα, ²⁰ και για ρομφαία θ' ακονίσει τη φοβερή οργή του· και μαζί του θα πολεμήσει όλη η κτίση εναντίον των ασεβών. ²¹ Όπως εξακοντίζεται το βέλος από ένα καλοτεντωμένο τόξο, έτσι μεσ' απ' τα σύννεφα θα εκτοξευθούν αστραπές, που εύστοχα θα βρουν το στόχο τους. ²² Και όπως από τη σφενδόνη εξαπολύονται τα λιθάρια, έτσι θα πέσει το χαλάζι με ορμή· θα ξεσπάσουν οργισμένα εναντίον τους τα κύματα της θάλασσας και σαν ποτάμια που απότομα θα πλημμυρίσουν. ²³ Θα σηκωθεί εναντίον τους άνεμος ισχυρός που σαν καταιγίδα θα τους διασκορπίσει.

Έτσι όλη τη γη η ανομία θα την ερημώσει και το κακό θα ανατρέψει τους θρόνους των ισχυρών.

Προτροπές προς τους ισχυρούς της γης

6 Ακούστε, λοιπόν, βασιλιάδες και προσαθήστε να καταλάβετε· πληροφορηθείτε το εσείς, οι δικαστές όλης της γης ² Ακούστε με προσοχή εσείς που κυβερνάτε μεγάλα πλήθη των εθνών κι υπερηφανεύσαστε γι' αυτά. ³ Από τον Κύριο σας δόθηκε η εξουσία, από τον Ύψιστο η κυριαρχία· αυτός θα εξετάσει τις πράξεις σας και θα διερευνήσει τις σκέψεις σας. ⁴ Αν και είστε υπηρέτες της βασιλείας του δεν κρίνατε σωστά ούτε τηρήσατε το νόμο του Θεού ούτε βαδίσατε σύμφωνα με το θέλημά του. ⁵ Με τρομερό και βίαιο τρόπο θα έρθει εναντίον σας· πιο αυστηρή θα είναι η κρίση του εναντίον των αρχόντων. ⁶ Ο Θεός στους άσημους θα δείξει καλοσύνη και επιείκεια, ενώ οι ισχυροί θα κριθούν με αυστηρότητα. ⁷ Αυτός, ο κυρίαρχος των πάντων, δε θα προτιμήσει τους ισχυρούς ούτε θα επηρεαστεί από τα αξιώματά τους, γιατί αυτός δημιούργησε τους ασήμαντους και τους μεγάλους και προνοεί για όλους με τον ίδιο τρόπο. ⁸ Οι πράξεις των ισχυρών θα κριθούν με μεγάλη αυστηρότητα. ⁹ Σ' εσάς λοιπόν, τους γυράννους, απευθύνω τα λόγια μου, για να γνωρίσετε τη Σοφία και να μην πλανηθείτε. ¹⁰ Αυτοί που φύλαξαν μ' ευλάβεια τους θείους νόμους, θα γίνουν άγιοι· κι αυτοί που τους διδάχτηκαν θα μπορέσουν να υπερασπίσουν τους εαυτούς τους στην κρίση. ¹¹ Δεχθείτε, λοιπόν, με προθυμία τη διδασκαλία μου· αγαπήστε την και θ' αποκτήσετε αληθινή παιδεία.

Η αναζήτηση της Σοφίας

¹² Λαμπρή είναι η Σοφία και δε μαραίνεται· εύκολα την ξεχωρίζουν όσοι την αγαπούν, τη βρίσκουν όσοι την αναζητούν. ¹³ Προφθάνει αυτούς που επιθυμούν να τη γνωρίσουν,

Σάνεμος ισχυρός Άλλη απόδοση «το πνεύμα του παντοδυναμου Κυρίου»

5,14 Πρμ 10,8 24,19-20 Σολ 3,10 15,10 Ψλ 1,4 68,3 **5,15** 3,4-6 Γεν 15,1 **5,16** Ησ 62,3 40,10 Β' Τιμ 4,8 **5,17-19** Ησ 59,17 **5,20** 11,20 16,17 24 19,6 18-22 Σειρ 39,28-31 **5,21-22** Εξ 9,23 15,8 Ιησ 10,11 Ψλ 18,15-16 Μιχ 1,4 Αβ 3 **5,23α** 5,14 11,20 Ιωβ 4,9 Ψλ 83,14 **5,23β** Πρμ 14,34 16,18 Σειρ 10,12-15 Δν 5,20 Ησ 24,3 Ακ 1,52 **6,1** 1,1 Ψλ 2,10 **6,3** Δν 2,21 Ιω 19,11 Ρωμ 13,1 **6,4** Πρμ 8,15-16 Δν 5,18 Ρωμ 13,4 **6,5** Β' Σαμ 24,10-17 Λουκ 12,48 **6,6** Ιερ 39,6-10 **6,7** 12,13 Δτ 1,17 Σειρ 35,15-16 Πρμ 22,2 Ιωβ 32,21 Ρωμ 2,11 **6,8** Ακ 12,48 **6,12** 1,2 Σειρ 4,12 Πρμ 8,17 **6,12-16** Σειρ 6,27 15,1-10 Πρμ 8,1-21 32-36 Ιερ 29,13-14

κάνοντας πρώτη αυτή γνωστό τον εαυτό της σ' εκείνους. ¹⁴ Αυτός που σηκώνεται πολύ πρωί γι' αυτήν, δε θα κουραστεί να τη συναντήσει γιατί θα τη βρει να κάθεται μπροστά στην πόρτα του. ¹⁵ Το πάθος για τη Σοφία είναι σημάδι τέλειης σύνεσης· κι αυτός που αγρυπνά γι' αυτήν, θ' απαλλαγεί γρήγορα από κάθε φροντίδα. ¹⁶ Η Σοφία πηγαίνει κι αναζητά αυτούς που θεωρεί αντάξιους της· εμφανίζεται στο δρόμο τους με καλοσύνη και σε κάθε σκέψη τους τους συναντά.

¹⁷ Η αναζήτηση της Σοφίας αρχίζει με την ειλικρινή επιθυμία για μάθηση και η φροντίδα για μάθηση οδηγεί στην αγάπη. ¹⁸ Αγάπη σημαίνει την τήρηση των νόμων της και η τήρηση των νόμων της είναι εγγύηση αφθαρσίας· ¹⁹ η αφθαρσία μάς φέρνει κοντά στο Θεό ²⁰ κι επομένως η επιθυμία ν' αποκτήσουμε Σοφία μάς οδηγεί στη βασιλεία του Θεού. ²¹ Αν λοιπόν εσείς, οι τύραννοι των λαών, απολαμβάνετε τους θρόνους σας και τη βασιλική σας εξουσία, τιμήστε τη Σοφία και θα βασιλεύετε για πάντα.

Ο δάσκαλος της Σοφίας παρουσιάζει τον εαυτό του

²² Τι είναι Σοφία και πώς δημιουργήθηκε; Θα σας το εξηγήσω αμέσως, δίχως να σας αποκρύψω κανένα μυστικό. Θα ξεκινήσω την έρευνα απ' την αρχή της δημιουργίας της και θα σας φανερώσω ό,τι γνωρίζω γι' αυτήν, χωρίς να παραβλέψω την αλήθεια. ²³ Δε θ' αφήσω να με παρασύρει ένα τέτοιο απαίσιο συναίσθημα, γιατί κάτι τέτοιο θα μ' εμπόδιζε να γίνω κοινωνός της Σοφίας. ²⁴ Οι πολλοί σοφοί συντηρούν αυτό τον κόσμο, κι ένας συνετός βασιλιάς είναι ευημερία για το λαό του. ²⁵ Γι' αυτό συμμορφωθείτε με τα λόγια μου και πολλά θα έχετε να ωφεληθείτε.

7¹⁻² Είμαι κι εγώ θνητός, όμοιος με όλους κι απόγονος του πρώτου ανθρώπου που

πλάστηκε από χώμα. Ο πατέρας μου με γεννήσε με την ευχαρίστηση της γενετήσιας σχέσης τη νύχτα Το σπέρμα του έπηξε στο αίμα της μάνας μου κι έτσι διαμορφώθηκε το σώμα μου μες στην κοιλιά της σε δέκα μήνες. ³ Όταν γεννήθηκα ανέπνευσα τον ίδιο αέρα που αναπνέουν όλοι και βρέθηκα πάνω στην κοινή για όλους γη ξεφωνίζοντας το πρώτο κλάμα, που είναι όμοιο με το κλάμα όλων των άλλων ανθρώπων ⁴ Με τυλίξαν στις φασικίες κι ανατράφηκα με πολλές φροντίδες. ⁵ Κανένας βασιλιάς δεν δημιουργήθηκε διαφορετικά ⁶ ένας είναι ο τρόπος που γεννιούνται και πεθαίνουν όλοι οι άνθρωποι.

⁷ Γι' αυτό προσευχήθηκα στο Θεό και μου έδωσε σύνεση· τον κάλεσα σε βοήθεια κι ήρθε σ' εμένα το πνεύμα της Σοφίας ⁸ Προτίμησα τη Σοφία απ' τη βασιλική εξουσία και τους θρόνους· θεώρησα τον πλούτο μηδέν όταν τον σύγκρινα μ' αυτήν. ⁹ Ποτέ δεν την εξίσωσα με τα πολύτιμα πετράδια γιατί όλο το χρυσάφι είναι μπροστά της σαν μια χούφτα άμμος και το ασήμι θεωρείται λάσπη μπροστά της. ¹⁰ Την αγάπησα περισσότερο από την υγεία και την ομορφιά, την προτίμησα από το φως, γιατί η δική της λάμψη είναι άσβεστη. ¹¹ Μαζί με τη Σοφία ήρθαν σ' εμένα όλα τα αγαθά· στα χέρια της κρατάει αναρίθμητον πλούτο. ¹² Όλα αυτά τα αγαθά τα απόλαυσα, γιατί είχαν έρθει μαζί με τη Σοφία· δεν ήξερα όμως ακόμα ότι αυτή ήταν και η πηγή της προέλευσής τους. ¹³ Έμαθα να μεταδίδω στους άλλους τη Σοφία με ειλικρινή καρδιά και ανιδιοτέλεια. Δεν έκρυψα τίποτε από τον πλούτο της, ¹⁴ γιατί αυτή είναι ανεξάντλητος θησαυρός για τους ανθρώπους. Αυτοί που τον απέκτησαν έγιναν φίλοι του Θεού, γιατί οι καρποί της γνώσης τους τους έκανε αρεστούς στο Θεό.

βλ. Ιωβ 10,10-11 Ως πλήρης χρόνος της εγκυμοσύνης θεωρούνταν οι 10 μήνες, γιατί η εγκυμοσύνη διαρκεί μερικές ημέρες πέραν των 9 μηνών Σύμφωνα με τις ιατρικές αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων οι επιπλέον ημέρες υπολογίζονταν ως πλήρης μήνας

6,14 Πρμ 1,20-21 6,17 7,7 Πρμ 1,4 4,7 6,18-19 2,23 1,15 8,17 Ιω 14,15 21 15,10 Μτ 19,16-17 6,20-21 Πρμ 8,16 6,22 7,7 Σειρ 1,4 6,23 7,13 Ιακ 3,13-17 6,24 Πρμ 11,14 7,1-2 Ψλ 139,13 7,6 Ιωβ 1,21 7,7 6,17 8,19-21 9,1-12 Εκ 2,26 Πρμ 2,6 Σειρ 1,4 Εφ 1,17 7,8-10 Πρμ 3,14-15 Ιω 1,4 Φιλ 3,8 7,10 7,29-30 7,11 Σειρ 1,17 Α' Βασ 3,13 Πρμ 3,16 7,12 Ιω 1,3 Κολ 1,16 Εβρ 1,2 7,13 6,23 7,14 7,27-28

Ο Θεός πηγή της Σοφίας

¹⁵ Μακάρι ο Θεός να μ' αξιώνει πάντα να μιλάω με ορθή κρίση και να σκέφτομαι ανάλογα με τα δώρα που μου δίνει, γιατί αυτός είναι που οδηγεί προς τη Σοφία και διορθώνει τους *σοφούς όταν πλανώνται. ¹⁶ Από τη δύναμή του εξαρτώμαστε εμείς και τα λόγια μας, όλη η τεχνογνωσία μας και η ευφροσύνη μας. ¹⁷ Αυτός μου έδωσε την αληθινή γνώση των πραγμάτων: σχετικά με τη σύσταση του κόσμου και τη δράση των στοιχείων.¹⁸ ¹⁸ την αρχή, τη μέση και το τέλος των χρόνων, τις αλλαγές του ηλιοστασίου και τις μεταβολές των εποχών. ¹⁹ τους κύκλους του έτους και τις θέσεις των άστρων. ²⁰ τη φύση των ζώων και τη συμπεριφορά των θηρίων, τη σφοδρότητα των ανέμων και τις σκέψεις των ανθρώπων: τις ποικιλίες των φυτών και τις θεραπευτικές ιδιότητες των ριζών. ²¹ Γνώρισα όλα όσα είναι κρυφά και φανερά: η Σοφία μου τα δίδαξε, αυτή άλλωστε που δημιούργησε τα πάντα.

Δοξολογία προς την αληθινή Σοφία

²² Το πνεύμα της Σοφίας είναι ευφρές, *άγιο, μοναδικό στο είδος του αλλά πολύπλευρο, λεπτό, ευκίνητο, διεισδυτικό, αμόλυτο, κατανοητό, σώο, γεμάτο καλοσύνη, πρόθυμο, ²³ ανεξάρτητο, ευεργετικό, φιλάνθρωπο, σταθερό, ασφαλές, χωρίς φροντίδες, παντοδύναμο, άγρυπνο, που εισχωρεί σε όλα τα έξυπνα, καθαρά και φωτεινά μυαλά.

²⁴ Η Σοφία είναι πιο γρήγορη απ' ο,τιδήποτε άλλο: εισχωρεί και διέρχεται μέσα απ' όλα γιατί είναι καθαρή. ²⁵ Είναι η πνοή του παντοδύναμου Θεού και σαφής αντανάκλαση της *δόξας του: γι' αυτό τίποτα το μολυσμένο δε χωράει σ' αυτήν. ²⁶ Είναι αντανάκλαση του αιώνιου φωτός, καθαρός καθρέφτης της

δύναμης του Θεού και εικόνα της καλοσύνης του. ²⁷ Μόνη της μπορεί να κάνει τα πάντα: τα κάνει όλα καινούρια και η ίδια μένει αμετάβλητη. Από γενιά σε γενιά πάει και βρίσκει αγνές ψυχές και δημιουργεί τους φίλους του Θεού και τους *προφήτες. ²⁸ Κανένας δεν αγαπάει ο Θεός, παρά μόνο αυτόν που ζει με τη Σοφία. ²⁹ Αυτή είναι πιο λαμπρή από τον ήλιο και βρίσκεται πιο ψηλά από τ' αστέρια, και σε σύγκριση με το φως της ημέρας έχει υπάρξει πριν απ' αυτό. ³⁰ Το φως το διαδέχεται η νύχτα: τη Σοφία όμως ποτέ δε θα τη νικήσει η κακία.

8 Απλώνεται απ' άκρη σ' άκρη με δύναμη κι όλα τα κυβερνάει με καλοσύνη.

Επικοινωνία με τη θεία Σοφία

² Τη *Σοφία την αγάπησα και την αναζήτησα από τα νιάτα μου. Ερωτεύτηκα την ομορφιά της και ζήτησα να την πάρω γυναίκα μου. ³ Αυτή ισχυρίζεται πως έχει υψηλή καταγωγή, γιατί ζει μαζί με το Θεό, γιατί ο Κυρίαρχος των πάντων την αγάπησε. ⁴ Γνωρίζει τα μυστήρια που οδηγούν στη γνώση του Θεού και αποφασίζει τι θα δημιουργήσει αυτός. ⁵ Αν ο πλούτος είναι επιθυμητό απόκτημα στη ζωή του ανθρώπου, τι είναι πολυτιμότερο από τη Σοφία, που όλα τα δημιουργεί; ⁶ Αν το ανθρώπινο μυαλό δημιουργεί, πολύ περισσότερο η Σοφία του Θεού είναι δημιουργός όλων αυτών που βρίσκονται στην ύπαρξη. ⁷ Αν κανείς αγαπάει τη δικαιοσύνη, τότε εμφανίζονται όλες οι υπέρτατες αξίες: αυτή διδάσκει σωφροσύνη και σύνεση, δικαιοσύνη και γενναιότητα: τίποτα πιο χρήσιμο απ' αυτά δεν υπάρχει στη ζωή του ανθρώπου. ⁸ Αν κανείς επιθυμεί να μάθει πολλά, αυτή γνωρίζει τα περασμένα και μαντεύει τα μελλούμενα: ερμηνεύει τους διαλόγους των *σοφών και βρίσκει τις λύσεις των αινιγμάτων: γνωρίζει από

Ἡ των στοιχείων Ο συγγραφεύς εδώ αναφέρεται στον αέρα, το νερό, τη φωτιά και τη γη, τα οποία για τους Έλληνες σοφούς ήταν τα συστατικά του σύμπαντος

7,16 Εξ 31,3 7,17 Σειρ 17,6-8 7,20 Α' Βασ 5,13 7,22 Ιακ 3,17 7,22-8,8 Ιωβ 28,12-27 7,23 1,6 Εβρ 4,12 7,25 8,3 Σειρ 1,4 7,26 Β' Κορ 3,18 4,4 Εβρ 1,3 Κολ 1,15 7,27 1,4 Ησ 59,21 Ψλ 102,27-28 7,28 8,3 Σειρ 4,14 6,28 7,29 9,11 Ησ 60,19-20 8,1 1,7 8,2 8,9 16 18 Σειρ 15,2 Πρμ 4,6 8,3 Ιω 5,20 8,4 9,9 Σειρ 1,4 Πρμ 8,27-31 Ησ 29,14 Μτ 11,25 8,5 7,11-14 21 Πρμ 8,18 8,8 Σειρ 42,19 Α' Βασ 5,9-14 Σειρ 39,1 3

πριν τους αιωνούς των γεγονότων, την εξέλιξη και την κατάληξη των εποχών και των χρόνων. ⁹Αποφάσισα λοιπόν να πάρω τη Σοφία κοντά μου, για να ζήσω μαζί της, γιατί ξέρω πως θα μου είναι καλός σύμβουλος και θα με ενθαρρύνει στις φροντίδες και στις στενοχώριες μου. ¹⁰Εξαιτίας της θ' αποκτήσω δόξα ανάμεσα στο λαό μου και θα με εκτιμούν οι γερνότεροι παρ' όλο που είμαι νέος. ¹¹Θα είμαι αυστηρός στην κρίση μου και θα με θαυμάζουν οι ισχυροί. ¹²Όταν σιωπώ θα με περιμένουν να συνεχίσω κι όταν μιλάω θα με προσέχουν· όταν παρατείνω την ομιλία μου θα με θαυμάζουν. ¹³Εξαιτίας της Σοφίας θα αποκτήσω την αθανασία και θ' αφήσω αιώνια ανάμνηση στους μεταγενεστέρους μου. ¹⁴Θα κυβερνήσω λαούς και θα υποτάξω έθνη. ¹⁵Θα με φοβηθούν οι σκληροί τύραννοι όταν με ακούσουν· στο λαό μου θα εμφανιστώ καλός και στον πόλεμο γενναίος. ¹⁶Όταν θα μπω στο σπίτι μου θ' αναπαυθώ με τη Σοφία, γιατί η συναναστροφή της δεν φέρνει πίκρα ούτε φέρνει θλίψη το να ζει κανείς μ' αυτήν, αλλά του δίνει ευχαρίστηση και χαρά.

¹⁷Αυτά σκέφτηκα και διαπίστωσα βαθιά μέσα μου ότι η αθανασία έχει σχέση με τη Σοφία. ¹⁸Είδα ότι στη φιλία της υπάρχει αγνή ευχαρίστηση και η δράση της παράγει ανεξάντλητο πλούτο· η συνεχής συναναστροφή μαζί της εξασφαλίζει σύνεση και η συνομιλία μαζί της εξασφαλίζει καλό όνομα. Γι' αυτό κι εγώ έτρεχα και την αναζητούσα για να την πάρω γυναίκα μου.

Η Σοφία είναι δώρο του Θεού

¹⁹Εγώ ήμουν χαρισματούχο παιδί με προικισμένη ψυχή. ²⁰ή καλύτερα, επειδή ήμουν ήδη καλός, μου δόθηκε αμόλυντο σώμα για να ζήσω. ²¹Επειδή γνώριζα ότι δε θα μπορούσα διαφορετικά ν' αποκτήσω τη Σοφία αν δε μου την έδινε ο Θεός –κι αυτό είναι δείγμα σύνεσης το να γνωρίζω από πού προέρ-

χεται αυτή η δωρεά– συνάντησα τον Κύριο και τον παρακάλεσα μ' όλη την καρδιά μου:

Προσευχή του Σολομώντα για Σοφία

9 «Θεέ των προπατόρων μου και πολυεύσπλαχνε Κύριε, εσύ δημιουργήσες τα πάντα με το λόγο σου ²κι έπλασες με τη Σοφία σου τον άνθρωπο για να κυριαρχεί στα δημιουργήματά σου, ³να κυβερνάει τον κόσμο με αγιότητα και δικαιοσύνη και ν' αποδίδει το δίκαιο με αμεροληψία. ⁴Δώσ' μου, λοιπόν, τη Σοφία που κάθεται δίπλα στο θρόνο σου και δέξου με για παιδί σου. ⁵Εγώ είμαι δούλος σου, γιος της δούλης σου, άνθρωπος αδύναμος και λιγόχρονος και μειονεκτώ στην ορθή κρίση και στη γνώση των νόμων σου. ⁶Ακόμη κι αν είναι τέλειος κανείς σε σχέση με τους άλλους, τίποτα δεν αξίζει όταν του λείπει η Σοφία. ⁷Εσύ με διάλεξες βασιλιά για το λαό σου και δικαστή στους γιους σου και στις θυγατέρες σου. ⁸Μου είπες να χτίσω ναό στο άγιο σου βουνό όμοιον με την άγια σκηνή σου, που είχες κάνει αρχικά, και θυσιαστήριο στην πόλη όπου κατοικείς.

⁹»Μαζί σου είναι η Σοφία που γνωρίζει τα έργα σου, γιατί ήταν παρούσα όταν δημιουργήσες τον κόσμο· αυτή γνωρίζει τι σε ευχαριστεί και τι είναι σύμφωνο με τις εντολές σου. ¹⁰Στείλε την από τους άγιους ουρανοί, κατέπεψέ την από τον ένδοξο θρόνο σου, για να έρθει κοντά μου και να με βοηθήσει στα έργα μου, ώστε να μάθω τι είν' εκείνο που σε ευχαριστεί. ¹¹Εκείνη γνωρίζει και κατανοεί τα πάντα, γι' αυτό θα μ' οδηγήσει ορθά στα έργα μου και θα με διαφυλάξει με τη λαμπρή δόξα της απ' τα παραστρατήματα. ¹²Τότε θα δέχεται με ευχαρίστηση τα έργα μου, για να κυβερνήσω το λαό σου με δικαιοσύνη και να φανώ αντάξιος του θρόνου του πατέρα μου.

¹³»Ποιος άνθρωπος, αλήθεια, μπορεί να γνωρίσει τη σκέψη του Θεού; ή ποιος μπορεί να καταλάβει το θέλημα του Κυρίου; ¹⁴Οι

8,9 Πρμ 7,4 **8,10** Ψλ 119,100 **8,11** Α' Βασ 3,9 16-28 **8,12** Ιωβ 29,21-23 **8,13** 2,23-3,9 **8,14** Πρμ 8,15-16 **8,16** Σειρ 6,28 **8,17** 6,18-19 **8,18** 7,28 Σειρ 15,6 Πρμ 8,17-18 **8,21** 7,7 **9,1** Ψλ 33,6 8,4 **9,1-12** Α' Βασ 3,6-9 **9,2** Πρμ 8,22-31 Γεν 1,28 Ψλ 8,7 Σειρ 17,3 Ιω 1,3 Α' Κορ 8,6 **9,4** 8,4 Σειρ 24,4 **9,5** Ιωβ 7,1-2 **9,7** Ησ 43,6 **9,8** Β' Σομ 7,13 ΕΞ 25,9 40 Εβρ 8,2 **5** **9,9** Σειρ 1,4 **9,10** 7,7 **9,11** 7,22 29 **9,13** Ησ 40,13 Ρωμ 11,34 Α' Κορ 2,16

σκέψεις των ανθρώπων είναι αδύνατες και οι συλλογισμοί μας ασταθείς, ¹⁵ γιατί το φθαρτό σώμα βαραίνει την ψυχή, το σώμα το χωμάτινο είναι γεμάτο σκέψεις κι έχει πολλές φροντίδες. ¹⁶ Με δυσκολία εικάζουμε αυτά που συμβαίνουν πάνω στη γη και με κόπο ανακαλύπτουμε τη γύρω μας χειροπιαστή πραγματικότητα: ποιος μπορεί να ερευνήσει αυτά που υπάρχουν στον ουρανό; ¹⁷ Ποιος θα γνώριζε το σχέδιό σου, Κύριε, αν εσύ δεν του έδινες Σοφία, αν δεν έστειλνες το άγιο σου Πνεύμα από τον ουρανό; ¹⁸ Έτσι διορθώθηκε η συμπεριφορά των ανθρώπων που κατοικούν στη γη, διδάχτηκαν οι άνθρωποι αυτά που σου αρέσουν και με τη Σοφία σου σώθηκαν».

Η σωτήρια και τιμωρός δύναμη της Σοφίας στην Ιστορία

10 Η Σοφία προστάτεψε τον πρώτο άνθρωπο, τον προπάτορα όλου του κόσμου, την εποχή που ήταν μόνος όταν δημιουργήθηκε. Όταν αργότερα αυτός αμάρτησε, τον έσωσε απ' το παράπτωμά του ² και του έδωσε δύναμη να κυριαρχήσει πάνω σε όλα τα δημιουργήματα.

³ Ένας κακός άνθρωπος, όμως, απομακρύνθηκε απ' τη Σοφία και καταστράφηκε παρασυρμένος απ' την οργή του, που τον οδήγησε να δολοφονήσει τον αδερφό του. ⁴ Εξαιτίας αυτού του ανθρώπου έγινε ο κατακλυσμός, αλλά πάλι τη γη την έσωσε η Σοφία, όταν οδήγησε το δίκαιο άνθρωπο να επιπλεύσει πάνω στα νερά μ' ένα ευτελές ξύλινο σκάφος.^θ ⁵ Κάποτε τα ειδωλωτρικά έθνη συνενώθηκαν με πονηρό σκοπό και γι' αυτό τιμωρήθηκαν με τη σύγχυση των γλωσσών τους. Η Σοφία όμως τότε διάλεξε το δίκαιο εκείνο άνθρωπο και τον διατήρησε αγνό ενώπιον του Θεού, δίνοντάς του τη δύναμη να αρνηθεί την πατρική αγάπη στο παι-

δί του.

⁶ Η Σοφία έσωσε έναν άλλο δίκαιο άνθρωπο που διέφυγε την καταστροφή των ασεβών απ' τη φωτιά που έστειλε ο Θεός στην Πεντάπολη. ⁷ Αυτής της κακίας μάρτυρας είναι η έρημος, που ακόμα βγάζει καπνούς, τα φυτά που δεν καρποφορούν όταν έρθει ο καιρός τους, και η στήλη άλατος, που στήθηκε εκεί για να θυμίζει την απιστία μιας γυναίκας. ⁸ Επειδή περιφρόνησαν οι άνθρωποι τη Σοφία, όχι μόνο τιμωρήθηκαν με το να μη γνωρίσουν τα αγαθά της, αλλά έγιναν και μνημείο ανοησίας στους μεταγενεστέρους κι έτσι τα σφάλματά τους δεν ξεχάστηκαν. ⁹ Εκείνοι όμως που υπηρέτησαν τη Σοφία, σώθηκαν απ' αυτήν από όλα τους τα βάσανα.

¹⁰ Η Σοφία βοήθησε έναν δίκαιο άνθρωπο να αποφύγει την οργή του αδερφού του, και τον οδήγησε στον ίδιο δρόμο. Του έδειξε το ουράνιο βασίλειο του Θεού και του δίδαξε αυτά που γνωρίζουν οι άγγελοι. Του χάρισε επιτυχία στους σκληρούς κόπους του κι αντάμειψε με άφθονους καρπούς τις προσπάθειές του. ¹¹ Η Σοφία ήταν κοντά σ' αυτόν τον άνθρωπο και τον έκανε πλούσιο, όταν οι ισχυρότεροί του τον καταπίεζαν από πλεονεξία. ¹² Τον προστάτεψε από τους εχθρούς του κι από κείνους που του έστηναν παγίδες, και στη σκληρή του πάλη τον ανέδειξε νικητή: έτσι έμαθε πως η ευσεβεία είναι δυνατότερη απ' όλα.

¹³ Η Σοφία δεν εγκατέλειψε τον άλλο εκείνο δίκαιο όταν πουλήθηκε σκλάβος, αλλά τον έσωσε από την αμαρτία. ¹⁴ Κατέβηκε μαζί του στο λάκκο της φυλακής και δεν τον εγκατέλειψε εκεί μέσα, μέχρις ότου του πρόσφερε το βασιλικό σκήπτρο και υπέταξε στην εξουσία του αυτούς που άλλοτε τον τυραννούσαν. Απέδειξε ψεύτες τους κατηγορούς του και του χάρισε αιώνια δόξα.

^θΟι στ 3-4 περιγράφουν με συντομία την ιστορία του Καιν και του Νωε. Εδώ ο κατακλυσμός εμφανίζεται ότι προκλήθηκε απο το εγκλημα του Καιν. Άλλοι λόγοι που επεφεραν τον κατακλυσμό αναφέρονται εις κεφ 14,6 και Γεν 6,1-5

9,15 Β' Κορ 5,4 9,16 Ιω 3,12 9,17 Α' Κορ 2,11 9,18 Βαρ 4,4 10,1 Γεν 2,17-18 3,1-19 Σειρ 49,16 10,2 9,2 Γεν 1,28 10,3 Γεν 4,1-16 10,4 14,6 Γεν 6-8 Α' Πε 3,20 Β' Πε 2,5 10,5 Γεν 11,1-9 12,1-3 22,1-18 Σειρ 44,19-20 10,6 Γεν 19,1-22 Β' Πε 2,6-8 10,7 Γεν 19,24-28 Ακ 17,32 10,8 Γεν 19,4-5 Ιουδα 7 10,10 Γεν 27,41-45 28,10-19 Ιω 1,51 10,11 Γεν 30,25-43 10,12 Γεν 31,22-24 32,25-30 Ωσ 12,4-7 Α' Τιμ 4,8 10,13-14 Γεν 37,23-28 39,20-41,44 Ψλ 105,19-22

Η δύναμη της Σοφίας κατά την Έξοδο από την Αίγυπτο

(10,15–19,22)¹

¹⁵ Η Σοφία έσωσε τον άγιο λαό σου, Κύριε, την άσπογη εκείνη γενιά από το έθνος που τους καταπίεζε· ¹⁶ Μπήκε στην ψυχή ενός *δούλου σου και τον βοήθησε ν' αντισταθεί σε τρομερούς βασιλιάδες, χρησιμοποιώντας καταπληκτικά θαύματα. ¹⁷ Αντάμειψε τους ευσεβείς εκείνους ανθρώπους για τους κόπους τους, τους οδήγησε με τρόπο θαυμαστό κι έγινε γι' αυτούς σκεπή την ημέρα και φωτεινό άστρο τη νύχτα. ¹⁸ Τους πέρασε μέσα από την *Ερυθρά Θάλασσα και τους μετέφερε μέσα από βαθιά νερά· ¹⁹ τους εχθρούς τους όμως τους σκέπασε με νερά και μετά τους ξέρασε από τα βάθη της *αβύσσου στη στεριά. ²⁰ Γι' αυτό και οι δίκαιοι λαφυραγήσαν τους ασεβείς. Ύμνησαν, Κύριε, το άγιο όνομά σου, κι όλοι μαζί δοξολόγησαν την παντοδυναμία σου. ²¹ Η Σοφία άνοιξε το στόμα των κωφαλάων κι έκανε και τις γλώσσες των μικρών παιδιών να μιλούν με ευκρίνεια.

Το μολυσμένο νερό του Νείλου και το καθαρό νερό του βράχου

11 Η *Σοφία έκανε να έχουν καλό τέλος τα έργα του λαού, Κύριε, με τη βοήθεια ενός άγιου *προφήτη. ² Πέρασαν μέσα από την ακατοίκητη έρημο και σε αδιάβατους τόπους έστησαν τις σκηνές τους· ³ αντιτάθηκαν στους αντιπάλους και αμύνθηκαν στους εχθρούς τους. ⁴ Δίψασαν και ζήτησαν τη βοήθειά σου· τότε τους δόθηκε νερό απ' την απόκρημνη πέτρα και ξεδίψασαν από το νερό που έτρεξε από το σκληρό βράχο. ⁵ Οι εχθροί του λαού σου, Κύριε, τιμωρήθηκαν μ' αυτό ακριβώς που ο λαός σου ευεργετήθηκε όταν βρισκόταν σε ανάγκη. ⁶⁻⁷ Δηλαδή, ενώ

το νερό του αστείρευτου ποταμού Νείλου ανακατεύθηκε με βρώμικο *αίμα για να τιμωρηθεί ο Φαραώ, ο οποίος είχε βγάλει διαταγή να θανατώσουν τα νήπια, εσύ έδωσες στο λαό σου άφθονο νερό, δίχως να το περιμένουν. ⁸ Πριν απ' αυτό, όμως, τους είχες κάνει να διψάσουν για να τους δείξεις πώς τιμωρείς τους εχθρούς τους. ⁹ Γιατί όταν τους δοκίμαζες και τους διόρθωνες με επιείκεια, έμαθαν πώς βασανίζονταν οι ασεβείς όταν εσύ τους κρίνεις με την οργή σου. ¹⁰ Αυτούς τους τιμώρησες σαν πατέρας, για να τους συνετίσεις· τους άλλους, όμως, τους εκρίνες και τους καταδίκασες σαν αυστηρός βασιλιάς.

¹¹⁻¹² Πέρασαν από την ίδια θλίψη δύο φορές: Δίψασαν όταν οι δικοί σου ήταν παρόντες· και ζούσαν με την κακή αυτή ανάμνηση, όταν οι δικοί σου ήταν απόντες. Στέναζαν βαθιά ¹³ όταν έμαθαν ότι εκείνο που γι' αυτούς ήταν τιμωρία, έγινε για το λαό σου ευεργεσία. Τότε κατάλαβαν ότι εσύ, Κύριε, το έκανες αυτό. ¹⁴ Τον άντρα που παλιά τον κορόιδευαν και τον είχαν εγκαταλείψει ένα έκθετο μωρό στον ποταμό, αυτόν, στο τέλος των γεγονότων τον θαύμασαν, γιατί αυτοί υπέφεραν από δίψα περισσότερο απ' ό,τι οι ευσεβείς.

Τα ζώα χρησιμοποιούνται για τιμωρία

¹⁵ Οι ασεβείς έκαναν ανόητες σκέψεις, με τις οποίες πλανήθηκαν και λάτρεψαν τα ερπετά που δεν είχαν λογικό και τα θηρία, που δεν είχαν καμιά αξία. Εσύ, Κύριε, για να τους τιμωρήσεις, έστειλες εναντίον τους αναρίθμητα ζώα,^a ¹⁶ για να μάθουν ότι μ' αυτά που αμαρτάνει κάποιος, μ' αυτά και τιμωρείται.

¹Μολονότι το περιεχόμενο των κεφ 10 - 19 μιλάει για τα έργα της Σοφίας, στην εξωτερική μορφή του κειμένου τους αποτελούν συνέχεια της προσευχής του κεφ 9. Κατά συνέπεια, σε πολλά σημεία τους μοιάζουν με προσευχή προς το Θεό. ¹⁰Α στ 15 μιλάει μόνο για την καταστροφική παρουσία των ζώων. Η ωφέλιμη ακολουθεί εις κεφ 16,1-4

10,15 19,1-5 Εξ 1,6-22 12,37-42 Ψλ 106,10-11 105,27-36 **10,16** Εξ 3-11 **10,17** Εξ 13,21 10,20 Εξ 3,21-22 12,35-36 Ψλ 107,37 **10,18** Εξ 14,21-29 Ψλ 18,5 **10,19** Εξ 15,1 **10,20** 10,17 **10,21** Ψλ 8,3 **11,1** Δτ 34,10 Ωσ 12,14 **11,2** Εξ 15,22 ²⁷16,1 **11,3** Εξ 17,8-16 **11,4-14** Εξ 17,6 Ψλ 107,4-9 Ησ 65,13 **11,5** 3,4-6 16,2 **11,6-8** 16,2 Εξ 1,22 7,14-24 **11,9-10** 12,21-22 Πρμ 3,11-12 Ίερ 10,24-25 Δτ 8,5 16,5 **11,13** 16,2 Εξ 14,25 **11,14** Εξ 1,22 2,1-3 10,28 11,3 12,31 **11,15** 12,24 15,18-16,1 Ρωμ 1,23 Εξ 8 10,3-15 **11,16** 12,23 Κρ 1,7

Η δύναμη του Θεού θεμέλιο της καλοσύνης του

¹⁷Για το παντοδύναμο χέρι σου, Κύριε, που δημιούργησε τον κόσμο από ασχημάτιστο υλικό, δεν ήταν αδύνατο να στείλει στους ασεβείς αναρίθμητες αρκούδες ή εξαγριωμένα λιοντάρια. ¹⁸Μπορούσε να δημιουργήσει νέα εξοργισμένα θηρία, άγνωστα μέχρι τότε, που να βγάζουν απ' τα ρουθούνια τους φωτιά, να κάνουν θόρυβο και να βγάζουν από τα μάτια τους καπνούς και φοβερές αστραφτερές σπίθες. ¹⁹Αυτά μπορούσαν όχι μόνο να τους κομματιάσουν αλλά και μόνο η φοβερή τους όψη να τους κάνει να πεθάνουν από φόβο. ²⁰Και χωρίς αυτά τα ζώα, όμως, θα μπορούσαν μ' ένα φύσημα να πέσουν κάτω, γιατί θα τους καταδίωκε η θεία δίκη και θα τους διασκόρπιζε μ' ένα φύσημα η παντοδυναμία σου.

Όλα όμως τα ρύθμισες εσύ με μέτρο στην ορισμένη τους ποσότητα και στις σωστές τους αναλογίες. ²¹Εσύ πάντοτε μπορείς να εκδηλώνεις τη μεγάλη σου δύναμη. Ποιος μπορεί ν' αντισταθεί σ' αυτήν; ²²Όλος ο κόσμος είναι μπροστά σου, Κύριε, σαν μια πλάστιγγα που γέρνει και σαν στάλα πρωϊνής δροσιάς, που πέφτει στη γη. ²³Όλους τους αγαπάς. Όλα τα μπορείς και γι' αυτό παραβλέπεις τα αμαρτήματα των ανθρώπων όταν μετανοούν. ²⁴Εσύ αγαπάς όλα τα δημιουργήματά σου και κανένα απ' αυτά δεν το αποστρέφεται: δε θα δημιουργούσες τίποτε αν το μισούσες. ²⁵Πώς λοιπόν θα ζούσε κάτι αν εσύ δεν το ήθελες ή και πώς θα διειρηθείτο στην ύπαρξη αν εσύ δεν το καλούσες σ' αυτήν; ²⁶Όλα είναι δικά σου και γι' αυτό τα φροντίζεις, Κύριε, εσύ που αγαπάς τη ζωή.

12 Το άφθαρτό σου Ύνευμα διέπει όλα τα φθαρτά δημιουργήματα.

Παράδειγμα της υπομονής του Θεού

²Εσύ, Κύριε, τιμωρείς λίγο λίγο αυτούς που κάνουν αμαρτίες. Τους συμβουλεύεις θυμίζοντάς τους τα αμαρτήματά τους για ν' απαλλαγούν από την κακία και να επιστρέψουν σ' εσένα.

³⁻⁴Έτσι στράφηκες ενάντια στους παλαιότερους κατοίκους της άγιας σου χώρας, γιατί είχαν κάνει τις πιο βδελυρές πράξεις, δηλαδή μαγείες και μιαιρές τελετές: ⁵Θανάτωναν παιδιά χωρίς οίκτο, έκαναν συμπόσια όπου έτρωγαν ανθρώπινες σάρκες, σπλάχνα και *αίμα. Έτσι, όλους αυτούς που είχαν ασπασθεί την ειδωλολατρία, ⁶τους γονείς εκείνους που θυσίαζαν με τα ίδια τους τα χέρια τ' ανυπεράσπιστα παιδιά τους, εσύ αποφάσισες να τους θανατώσεις με τη δύναμη των δικών μας προγόνων, ⁷ώστε η χώρα σου, η πιο τίμια απ' όλες τις άλλες, να φιλοξενήσει τα παιδιά σου, Θεέ.

⁸Αλλά και αυτούς ακόμα τους διεφθαρμένους τούς λυπήθηκες σαν ανθρώπους, κι έστειλες σαν ανιχνευτές του στρατού σου σφήκες για να τους καταστρέψουν λίγο λίγο. ⁹Όχι γιατί δεν μπορούσες να υποτάξεις τους ασεβείς στους δίκαιους με πόλεμο, ή να τους παραδώσεις στα φοβερά θηρία ή να τους εξαφανίσεις με μιας μ' έναν ξαφνικό λόγο σου ή μ' ένα χτύπημα: ¹⁰εκδηλώνοντας, όμως, την κρίση σου εναντίον τους λίγο λίγο, τους έδινες την ευκαιρία να μετανοήσουν. Εσύ ήξερες πως η γενιά τους ήταν αμαρτωλή με έμφυτη την κακία τους, και ότι δεν επρόκειτο ποτέ ν' αλλάξουν νοοτροπία. ¹¹Όλοι αυτοί ήταν λαός ανέκαθεν καταραμένος.

Δικαιοσύνη και ταυτόχρονη επιείκεια του Θεού

Κανένα δεν φοβόσουν, Κύριε, όταν τους φερνόσουν με επιείκεια, παρ' όλη τους την αμαρτία. ¹²Ποιος, αλήθεια, μπορεί να σε ελέγξει για τις πράξεις σου; ποιος μπορεί ν'

11,17 Γεν 1,2 Ρωμ 4,17 Εβρ 11,3 **11,18** Λευ 26,22 Ιωβ 41,10-13 **11,20** 5,23 Ησ 11,4 Ησ 40,26 **11,21** Α΄ Χρ 20,6 **11,22** Ησ 40,15 **11,23** 12,2 12 19 Ψλ 130,4 Σειρ 18,13 Πραξ 17,30 Β΄ Πτε 3,9 15 Ρωμ 2,4 Εβρ 12,17 **11,23-26** Ιων 4,11 Εξ 34,6 Νμ 1,3 **11,24** Ψλ 145,9 **11,26** 15,2 **12,1** 1,7 Ψλ 104,30 **12,2** 11,23 Ιεζ 3,16-21 **12,4** Δτ 18,9-14 **12,5** 14,23 Δτ 12,31 Ψλ 106,37-38 **12,6** Ιησ 11,14 20 **12,7** Δτ 11,12 14,1 Ψλ 47,5 **12,8** Εξ 23,28 **12,9** 11,17-19 **12,10** 12,2 **12,11** 3,12 Γεν 9,24-25 **12,12-13** Ιερ 10,6-7 Ησ 45,9 Εκ 6,10 Ιωβ 9,12 Ρωμ 9,19-23

αντισταθεί στις αποφάσεις σου, ποιος θα σε κατηγορήσει για τα ειδωλολατρικά έθνη που κατέστρεψες, ενώ εσύ ο ίδιος τα είχες δημιουργήσει; ή ποιος θα σου αντισταθεί υπερασπίζοντας τους διεφθαρμένους; ¹³ Δεν υπάρχει άλλος θεός εκτός από σένα, που να φροντίζει για τα πάντα, για να του αποδείξεις ότι η κρίση σου ήταν δίκαιη. ¹⁴ Κανένα βασίλειό ή θράνος δεν μπορεί να σε εμποδίσει να εκτελέσεις την τιμωρία σου.

¹⁵ Εσύ όμως, Κύριε, είσαι δίκαιος και γι' αυτό όλα τα διευθύνεις με δικαιοσύνη. Όταν κάποιος δεν πρέπει να τιμωρηθεί, το θεωρείς ασυμβίβαστο για τη δύναμή σου να τον τιμώρησεις. ¹⁶ Πραγματικά, η δύναμή σου είναι η πηγή της δικαιοσύνης σου και επειδή κυριαρχείς πάνω σε όλα, αυτό σε κάνει και δείχνεις επιείκεια. ¹⁷ Εκδηλώνεις τη δύναμή σου ενάντια μόνο σ' αυτόν που αμφισβητεί την τελειότητά της, και τιμωρείς αυτούς που τη γνωρίζουν αλλά σου αντιστέκονται. ¹⁸ Εσύ, όμως, που εξουσιάζεις τη δύναμη, εσύ είσαι που κρίνεις με επιείκεια και μας κυβερνάς με πολλή συμπάθεια· κι όταν θέλεις, έχεις τη δύναμη να επεμβαίνεις.

Η συμπεριφορά του Θεού δίδαγμα για τους ευσεβείς

¹⁹ Μ' αυτή την καλοσύνη δίδαξες το λαό σου ότι ο δίκαιος πρέπει ν' αγαπάει τους ανθρώπους και έκανε τα παιδιά σου να ελπίζουν ότι τους δίνεις ευκαιρίες να μετανοούν όταν αμαρτάνουν. ²⁰ Τους εχθρούς των παιδιών σου, οι οποίοι ήταν άξιοι θανάτου, τους τιμώρησες με τόση μετριότητα και επιείκεια και τους έδωσες την ευκαιρία και το χρόνο για ν' απαλλαχθούν από την κακία τους. ²¹ Με πόση μεγαλύτερη επιείκεια έκρινες τους δικούς σου όταν έδινες στους προπάτορές τους ένορκες διαβεβαιώσεις ότι θα τους χορηγήσεις κάθε είδους αγαθά! ²² Χίλιες φορές, λοιπόν, περισσότερο διδάσκεις εμάς, όταν μαστιγώνεις τους εχθρούς μας· το κάνεις για να σκεφτόμαστε την καλοσύνη

σου όταν κρίνουμε τους άλλους, και να ελπίζουμε στην αγάπη σου όταν κρινόμαστε από σένα.

Τα βατράχια της Αιγύπτου ως τιμωρία για την ειδωλολατρία

²³ Να γιατί κι εκείνους τους ασεβείς που ζούσαν με αφροσύνη, τους τιμώρησες με τα ίδια τους τα βδελύγματα που τα λάτρευαν για θεούς. ²⁴ Είναι γιατί αυτοί πλανήθηκαν ακόμα περισσότερο θεωρώντας ως θεούς τα πιο σιχαμερά ζώα κι έτσι εξαπατήθηκαν σαν άμυαλα παιδιά. ²⁵ Κι εσύ τους τιμώρησες σαν να επρόκειτο ακριβώς για άμυαλα παιδιά, και τους γελοιοποίησες. ²⁶ Όσοι όμως δεν συνετίστηκαν από την ελαφριά τιμωρία, δοκίμασαν από το Θεό την τιμωρία που άξιζε στην αμαρτία τους. ²⁷ Κι αγανακτούσαν γιατί υπέφεραν από αυτά τα ίδια τα ζώα που, όμως, τα θεωρούσαν θεούς. Έτσι αναγνώρισαν ως αληθινό θεό εκείνον που προηγουμένως τον αρνούσαν· γι' αυτό ήρθε εναντίον τους η τελική καταδίκη.

Λατρεία των δημιουργημάτων αντί του Δημιουργού

13 Πράγματι, όλοι όσοι στερούνται τη γνώση του Θεού, είναι από τη φύση τους ανόητοι, γιατί δεν κατόρθωσαν να διακρίνουν τον αληθινό Θεό μέσα από τα υλικά αγαθά που βλέπουν γύρω τους· δεν αναγνώρισαν τον τεχνίτη από την παρατήρηση των έργων του. ² Θεώρησαν για κυβερνήτες του κόσμου θεούς όπως τη φωτιά, τον άνεμο, τον ανεμοστρόβιλο, τον κύκλο των άστρων, τα ορμητικά νερά και τ' άστρα του ουρανού. ³ Αν, λοιπόν, γοητεύονταν από την ομορφιά όλων αυτών των κτισμάτων και τα θεωρούσαν θεούς, ας μάθουν πόσο ωραιότερος απ' αυτά είναι ο Κύριος! Ο δημιουργός της ομορφιάς τα έφτιαξε. ⁴ Κι αν έμειναν εμβρόντητοι από τη δύναμη και τη λειτουργία των δημιουργημάτων, ας καταλάβουν πόσο δυνατότερος απ' αυτά είναι εκείνος

που τα δημιούργησε: ⁵ γιατί απ' το μέγεθος και την ομορφιά των δημιουργημάτων παίρνουμε την ανάλογη ιδέα για το δημιουργό τους.

⁶ Εντούτοις γι' αυτούς, που στερούνται τη γνώση του Θεού, η κατηγορία δεν είναι μεγάλη, γιατί πλανώνται καθώς ειλικρινά ζητούν να βρουν το Θεό. ⁷ Ασχολούνται με τα έργα του, τα ερευνούν και γοητεύονται από την εμφάνισή τους, αντικρύζοντας την ομορφιά τους. ⁸ Αλλά είναι κι αυτοί ένοχοι κατά κάποιον τρόπο, ⁹ γιατί αν και κατόρθωσαν να μάθουν τόσα, ώστε να μπορούν ν' ανακαλύπτουν τα μυστικά του κόσμου, δεν ανακάλυψαν πρωτίτερα τον ίδιο τον κυρίαρχο όλων αυτών.

Η μωρία της ειδωλολατρίας

¹⁰ Δυστυχισμένοι αυτοί που στηρίζουν την ελπίδα τους σε πράγματα νεκρά! Ονόμασαν "θεούς" τα ανθρώπινα κατασκευάσματα, δηλαδή τα περίτεχνα χρυσά και ασημένια ομοιώματα ζώων ή τα άχρηστα λιθάρια, που τα φιλοτέχνησε κάποιο αρχαίο χέρι. ¹¹ Κάποιος ξυλουργός πριόνισε ένα ευκολομεταχειρίστο κλαρί δέντρου, έξυσε με επιμέλεια όλη την εξωτερική του φλούδα, το επεξεργάστηκε με τέχνη και κατασκεύασε ένα χρήσιμο αντικείμενο για καθημερινή χρήση. ¹² Ό,τι περίσσεψε απ' αυτή την εργασία, το χρησιμοποίησε για τη φωτιά και μαγείρεψε φαγητό με το οποίο και χόρτασε την πείνα του. ¹³ Ανάμεσα σ' αυτά τα ξύλα όμως βρέθηκε κι ένα τελειώς άχρηστο κομμάτι, στραβό και γεμάτο ρόζους· ο ξυλουργός το πλάνισε με επιμέλεια κάποια ώρα που ξεκουραζόταν, όταν δεν είχε τίποτε καλύτερο να κάνει, και με την πείρα της τέχνης του του έδωσε μια συγκεκριμένη ανθρώπινη μορφή ¹⁴ ή τη μορφή κάποιου ευτελούς ζώου. Μετά το σκέπασε με κοκκινόχωμα και κοκκίνισε την επιφάνειά του με φύκια, για να καλύψει τα στίγματα του ξύλου ¹⁵ Ύστερα το κατασκεύασμα αυτό το τοποθέτησε στον τοίχο σε μια ται-

ριαστή υποδοχή που είχε προετοιμάσει, και το στερέωσε με σιδερένια καρφιά.

¹⁶ Προνόησε γι' αυτό ο κατασκευαστής του, για να μην πέσει κάτω. Ήξερε ότι αυτό το ίδιο δεν μπορούσε να βοηθήσει τον εαυτό του, ακριβώς γιατί ήταν ένα απλό είδωλο και είχε ανάγκη από βοήθεια. ¹⁷ Μιλάει όμως σ' αυτό το άψυχο αντικείμενο ο άνθρωπος χωρίς κανένα ενδοιασμό και προσεύχεται για την περιουσία του, για τη γυναίκα του και τα παιδιά του· ζητάει προστασία για την υγεία του από ένα αδύναμο κατασκεύασμα, ¹⁸ ή προστασία για τη ζωή του από ένα νεκρό αντικείμενο. Ζητάει δύναμη από το ανίσχυρο είδωλο ή υπολογίζει για ασφάλεια στο ταξίδι του σε κάτι που δεν μπορεί να πάρει τα πόδια του. ¹⁹ Τέλος σχετικά με τα κέρδη του, τις ασχολίες του και την επιτυχία στις δουλειές του ζητάει ο άνθρωπος βοήθεια από ένα αντικείμενο που δεν μπορεί να κουνήσει τα χέρια του.

Ο αληθινός βοηθός

14 Ένας άλλος πρόκειται να κάνει ένα θαλάσσιο ταξίδι και να περάσει μέσα από άγρια κύματα, και πάει κι επικαλείται ένα είδωλο, που είναι πιο σάπιο κι από το πλοίο που τον μεταφέρει. ² Το πλοίο το επιλόησε ο άνθρωπος στην επιθυμία του για κέρδη και το κατασκεύασε με την ικανότητα της τέχνης του. ³ Αλλά το κυβερνάει η δική σου πρόνοια, Πατέρα· εσύ άνοιξες δρόμο στη θάλασσα, ασφαλές μονοπάτι μέσα απ' τα κύματα. ⁴ Έτσι δείχνεις ότι μπορείς να προστατεύσεις από κάθε κίνδυνο, ακόμη κι όταν αυτός που ταξιδεύει δε γνωρίζει τη ναυτική τέχνη. ⁵ Εσύ δεν θέλεις τα έργα της "Σοφίας σου να μένουν αχρησιμοποίητα" γι' αυτό οι άνθρωποι εμπιστεύονται τη ζωή τους σ' ένα μικρό κομμάτι ξύλο και μπορούν να σώζονται απ' τη θαλασσοταραχή πάνω σε μια ξύλινη σχεδία. ⁶ Στην αρχή της ιστορίας του κόσμου, όταν καταστράφηκαν οι υπερήφανοι γίγαντες, η ελπίδα του κόσμου κατέ-

13,5 ψλ 148,1-13 104,24 13,6 Πραξ 17,27 13,10 15,5 13,10-19 15,5 Ησ 40,18-20 ψλ 135,15-18 Δν 4-7,23-27 Πραξ 17,29 13,18 15,15 13-15 Ησ 44,9-20 Επ1 7-73 Δν 1-22 14,1-6 ψλ 107,23-32 14,2 8,6 14,3 Ησ 43,16 14,6 10,4 Σειρ 16,7 44,17-18 Βαρ 3,26-28

φυγε στην ξύλινη κιβωτό, η οποία κυβερνήθηκε από το δικό σου χέρι κι άφησε απογόνους για τη διαιώνιση του ανθρώπινου γένους.

⁷Ευλογημένο εκείνο το ξύλο, με το οποίο επικράτησε η δικαιοσύνη! Αλλά το ξύλινο είδωλο που κατασκευάστηκε από ανθρώπινα χέρια, θα είναι καταραμένο και αυτό κι εκείνος που το 'φτιαξε, γιατί όταν το κατασκεύασε το ονόμασε θεό. ⁹Πράγματι, ο θεός αποστρέφεται το ίδιο και τον ασεβή και την ασεβεία του. ¹⁰Το κατασκεύασμα και ο κατασκευαστής θα τιμωρηθούν. ¹¹Γι' αυτό και τα είδωλα των εθνών θα τα καταστρέψει ο θεός, γιατί στη δημιουργία του βρέθηκαν τέτοια βδελυρά πράγματα, που σκανδάλισαν τις ψυχές των ανθρώπων και παγίδεψαν τους ανόητους.

Προέλευση και συνέπειες της ειδωλολατρίας

¹²Η επιπόνηση των ειδώλων είναι η αρχή της *αποστασίας από το θεό^{αβ} και η εφεύρεσή τους καταστροφή της ζωής. ¹³Στην αρχή δεν υπήρχε ειδωλολατρία ούτε θα υπάρχει αιώνια. ¹⁴Αυτή μπήκε στον κόσμο εξαιτίας της ματαιοδοξίας των ανθρώπων και γι' αυτό αποφασίστηκε τα είδωλα να καταργηθούν ταχύτατα.

¹⁵Ένας πατέρας βασιανισμένος από τη λύπη για τον πρόωρο θάνατο του παιδιού του, του κάνει μια εικόνα. Έναν νεκρό τον τιμεί τώρα σαν θεό και παραδίδει στην οικογένειά του θρησκευτικές ιεροτελεστίες και τελετές. ¹⁶Έπειτα, με το πέρασμα του χρόνου, η ασεβής αυτή συνήθεια σιγά σιγά επιβάλλεται και τηρείται σαν νόμος.

¹⁷Επίσης τα γλυπτά άρχισαν να λατρεύονται με διαταγή των τυράννων. Αυτούς που οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να τους τιμήσουν προσωπικά, επειδή κατοικούσαν μακριά, σχεδίασαν στο μυαλό τους τη μορφή τους

που έλειπε κι έφτιαξαν μια εικόνα που έμοιαζε με το βασιλιά, τον οποίο ήθελαν να τιμήσουν. Έτσι έσπευδαν να κολακεύσουν πρόθυμα τον απόντα σαν να ήταν παρών. ¹⁸Η φιλοτιμία του τεχνίτη συνετέλεσε να αυξηθεί η ειδωλολατρία σ' αυτούς που δεν τη γνωρίζαν. ¹⁹Ο τεχνίτης, επειδή ίσως ήθελε να είναι αρεστός στον άρχοντα, βιάστηκε να κάνει με όλη του την τέχνη ένα είδωλο που να του μοιάζει όσο το δυνατό περισσότερο. ²⁰Ο λαός ελκύστηκε από την ομορφιά του έργου, και λάτρεψε αυτόν που λίγο πριν είχε τιμήσει ως άνθρωπο. ²¹Έτσι οι άνθρωποι έπεσαν στην παγίδα, γιατί πείστηκαν από κάποια συμφορά ή από την κακή διακυβέρνηση κάποιου· αναγκάστηκαν να ονομάσουν θεούς τα λιθάρια και τα ξύλα, χωρίς πράγματι να επικοινωνούν μ' αυτά.

²²Και δε φτάνει που πλανήθηκαν σχετικά με τη γνώση του θεού, αλλά ζούσαν κίολας, χωρίς να το γνωρίζουν, σε μια διαρκή πάλη ενάντια στον εαυτό τους και σ' όλον τον κόσμο, και όλα αυτά τα δεινά τα ονόμαζαν αρμονική ζωή. ²³Έτσι οργανώνουν τελετές όπου θυσιάζουν τα παιδιά τους και κάνουν απόκρυφες ιεροτελεστίες ή ξέφρενα γλέντια αφύσικης λατρείας. ²⁴Έχουν εγκυβερνηθεί στην αγνότητα στη ζωή και στο γάμο, ο ένας στήνει ενέδρα και φονεύει τον άλλο ή και τον κάνει να υποφέρει εξαπατώντας τον. ²⁵Όλα είναι ανακατεμένα: Αιματοχυσίες και φόνοι, κλεψιές και απάτες, διαφθορές, απιστίες, αναταραχές, ψευδορκίες, ²⁶διωγμός των φιλήσυχων ανθρώπων, αχαριστία, μολυσμός των ψυχών, γενετήσιες διαστροφές, διαλύσεις γάμων, *μοιχείες, ακολασία.

²⁷Η λατρεία ειδώλων που καλύτερα να μην τα ονομάσουμε, είναι η αιτία, η αρχή και το αποτέλεσμα κάθε κακού. ²⁸γιατί οι ειδωλολάτρες θα είναι είτε ασυλλόγιστοι στα γλέντια τους ή ψευδοπροφήτες ή θα ζουν με αδικίες ή θα ψευδορκούν αδίστακτα. ²⁹Και ψέματα να

^{αβ}της αποστασίας από το θεό Κατά λ «αρχή της πορνείας» Ο όρος «πορνεία» χρησιμοποιείται μεταφορικά και δηλώνει την αποστασία των ανθρώπων από το θεό (βλ. Αρ 14,33 Ιεζ κεφ 16 Ως 1,2 3,1)

14,7 Α' Πε 2,24 14,8 Δτ 27,15 14,9-11 14,14 Δτ 7,25-26 Ησ 2,18 31,7 Ιερ 10,15 Ψλ 106,36 14,11 Ψλ 69,23 14,12 Αρ 25,1-2 Ιεζ 16,17 14,14 14,9-11 14,15 Β' Μακ 11,23 14,16 Δν 3,4-5 14,21 Ιερ 2,27 Ησ 42,8 14,22 Ιερ 7,9-10 Απ 9,20 14,23 12,5 14,24 Λευ 18,24 Ρωμ 1,24-32 14,27 4,12 14,28 Α' Βασ 11,22-23

ορκιστούν δε φοβούνται μήπως τιμωρηθούν, αφού πιστεύουν στα άψυχα είδωλα. ³⁰Θα τιμωρηθούν όμως και για τα δύο: Και γιατί δε σκέφτηκαν σωστά για το Θεό κι αφοσιώθηκαν στα είδωλα, και γιατί ορκίστηκαν ψέματα για να εξαπατήσουν τους άλλους, παραβλέποντας το *νόμο του Θεού. ³¹Έτσι, οι ασεβείς δεν τιμωρούνται από κάποια δύναμη που υπάρχει στα είδωλα στα οποία ορκίζονται, αλλά υφίστανται την καταδίκη που τους αξίζει για τις παραβάσεις τους.

Οι Ισραηλίτες γνωρίζουν το Θεό

15 Εσύ όμως, Θεέ μας, είσαι αληθινός και μεγάλος· είσαι πολυευσπλαχνος κι όλα τα κυβερνάς με αγάπη. ²Κι αν αμαρτήσαμε, είμαστε δικοί σου και τη δύναμή σου αναγνωρίζουμε· αλλά όχι, δε θα αμαρτήσουμε, γιατί αισθανόμαστε ότι ανήκουμε σ' εσένα. ³Το να σε γνωρίζει κανείς, αυτό είναι όλη η αρετή· και το ν' αναγνωρίζει κανείς τη δύναμή σου, αυτό είναι η ρίζα της αθανασίας.

⁴Εμάς δεν μας παραπλάνησε η διεστραμμένη εφεύρεση των ανθρώπων, ούτε ο μάταιος κόπος των ζωγράφων με τα βέβηλα κατασκευάσματά τους που τα βάφουν με διάφορα χρώματα. ⁵Μόνο τους ασεβείς κάνει η θέα τέτοιων αντικειμένων να επιθυμούν τη νεκρή, άψυχη εικόνα. ⁶Αυτοί που φτιάχνουν τα είδωλα, αυτοί που τα ποθούν κι αυτοί που τα λατρεύουν, όλοι τους αγαπούν το κακό και τους αξίζει οι ελπίδες τους να ματαιωθούν.

Το δημιουργήμα δεν μπορεί να δημιουργήσει το Θεό

⁷Ο κεραμοποιός ζυμώνει με κόπο τον πηλό και δημιουργεί διάφορα αντικείμενα για χρήση μας· από την ίδια λάσπη κατασκευάζει τα σκεύη που θα χρησιμεύσουν και για να δέχονται κάτι πολύτιμο και για το αντίθετο. Όλα τα κάνει ομοιόμορφα, αλλά του καθε-

νός από αυτά είναι διαφορετική η χρήση, ο κεραμοποιός αποφασίζει. ⁸Μετά, επιδίδεται σ' ένα κακό έργο: Από την ίδια λάσπη κατασκευάζει έναν ψεύτικο θεό. Τον κατασκευάζει αυτός, που πριν από λίγον καιρό δημιουργήθηκε από πηλό και θα ξαναγυρίσει στη γη απ' την οποία πάρθηκε, όταν θα του ζητηθεί να ξεπληρώσει αυτό το χρέος διίνοντας πίσω την ψυχή του. ⁹Παρ' όλα αυτά δεν σκέφτεται ότι η ζωή του είναι μικρή κι ότι κάποτε θα πεθάνει, αλλά συναγωνίζεται τους χρυσοχόους και τους αργυροχόους και μιμείται τους χαλκουργούς, θεωρώντας τιμή του να κατασκευάζει ψεύτικα αντικείμενα.

¹⁰Η καρδιά του κεραμοποιού είναι από στάχτη και η ελπίδα του έχει λιγότερη αξία κι από το χώμα· η ζωή του είναι πιο φτηνή κι από τη λάσπη, ¹¹γιατί αγνοεί το δημιουργό του, που του έχει χαρίσει μια ψυχή η οποία μπορεί και δρα, και του εμφύσησε μέσα του ζωοποιό δύναμη. ¹²Όλοι αυτοί οι αγγειοπλάστες μάς θεωρούν παίγνιο και τη ζωή μας πανηγύρι, όπου κανείς μπορεί να κερδίζει πολλά λεφτά. Στην πραγματικότητα πιστεύουν ότι πρέπει κανείς να κερδίζει με οποιονδήποτε τρόπο, έστω και πονηρό.

Η ειδωλολατρία των Αιγυπτίων

¹³Οι κατασκευαστές των ειδώλων ξέρουν περισσότερο από κάθε άλλον ότι αμαρτάνουν, γιατί κατασκευάζουν θεούς από την ίδια λάσπη που κατασκευάζουν εύθραυστα αντικείμενα και πήλινα γλυπτά. ¹⁴Αλλά οι εχθροί του λαού σου, Κύριε, που τον καταπιέζουν, είναι ταλαίπωροι κι έχουν όλοι φτωχή αντίληψη, πίοτερο κι απ' τα μικρά παιδιά. ¹⁵Θεωρούν θεούς τα είδωλα των ειδωλολατρικών λαών. Αυτά που έχουν μάτια αλλά δεν μπορούν να δουν, έχουν μύτη μα δεν μπορούν να αναπνεύσουν· έχουν αυτιά αλλά δεν μπορούν ν' ακούσουν· έχουν δάχτυλα στα χέρια μα δεν μπορούν να πιάσουν τίποτα, και τα πόδια τους δεν μπορούν να περ-

14,31 Αμ 8,14 **15,1-2** 11,26 12,16-18 Εξ 34,6 Ψλ 86,5 15 103,8 **15,3** 1,15 2,23-3,9 Ιω 17,3 Α' Ιω 2,3-6 **15,5** 13,10-19 14,12 **15,6** 1,16 18,4 **15,7** Ρωμ 9,21 Β' Τιμ 2,20 Ιερ 18,6 **15,7-12** Ησ 44,9-20 **15,8** 15,16 Γεν 2,7 3,19 Εκ 12,7 Ψλ 90,3 Ακ 12,20 **15,9** Ψλ 39,5 **15,10** 2,3 5,14 Ιωβ 13,12 Β' Μακ 7,14 **15,12** Πραξ 19,24-26 **15,13** 15,8 **15,14** 15,18 **15,15** Ψλ 135,15-18 Ιερ 2,11

πατήσουν. ¹⁶ Άνθρωποι τα κατασκεύασαν, αλλά το μυαλό με το οποίο τα έφτιαξαν είναι κι αυτό δανεισμένο από το Θεό. Αλλά δεν υπάρχει και κανένας, που να μπορεί να κατασκευάσει το Θεό, όπως ακριβώς είναι. ¹⁷ Ο θνητός άνθρωπος με τα άνομα χέρια του δεν μπορεί παρά να φτιάξει ένα νεκρό αντικείμενο. Έτσι αποδεικνύεται ανώτερος από τα είδωλα που λατρεύει· γιατί αυτός είναι ζωντανός, έστω και προσωρινά, ενώ εκείνα είναι για πάντα νεκρά.

Οι βάρβαροι και τα ορτύκια

(Συνέχεια από το κεφ. 11, 15-16)

¹⁸ Αυτοί οι άνθρωποι λατρεύουν τα πιο سخαμερά ζώα, που σε σύγκριση με τ' άλλα ζώα της δημιουργίας είναι τα χειρότερα: Ούτε εμφανίσιμα είναι ούτε αξιαγάπητα όπως τα άλλα ζώα, γιατί αυτά δεν έχουν ούτε τον έπαινο ούτε την *ευλογία του Θεού.

16 Γι' αυτό λοιπόν, Κύριε, οι ειδωλολάτρες τιμωρήθηκαν δίκαια με τα ίδια τα δημιουργήματά τους και βασανίστηκαν από πολλά θηρία. ² Ενώ όμως τιμώρησες αυτούς, ευεργέτησες το λαό σου και του έστειλες μια παράξενη τροφή: ορτύκια για να χορτάσεις την πείνα του. ³ Γι' αυτό οι εχθροί σου, αν και πεινούσαν πολύ όταν στάλθηκαν τα ορτύκια, αισθάνθηκαν απέχθεια και δεν είχαν όρεξη να τα φάνε· ενώ οι Ισραηλίτες, αν και πεινούσαν λίγο, έφαγαν την παράξενη εκείνη τροφή. ⁴ Αυτό συνέβη γιατί έπρεπε οπωσδήποτε να έρθει και στους τυράννους η φτώχεια κι επίσης να δουν καθαρά οι Ισραηλίτες πώς βασανίζονταν οι εχθροί τους.

Τα κουνούπια και τα φίδια

⁵ Όταν ξέσπασε εναντίον των Ισραηλιτών ο φοβερός θυμός των θηρίων κι εξολοθρεύονταν με τα δαγκώματα των κουλουριασμένων φιδιών, η οργή σου, Κύριε, δεν διήρκεσε μέχρι τον τελικό αφανισμό. ⁶ Απλώς τους

αναστάτωσε λίγο για να τους προειδοποιήσει· έτσι αποτέλεσε απόδειξη σωτηρίας, για να τους θυμίζει τις εντολές του *νόμου σου. ⁷ Εκείνος που έστρεψε και κοίταζε στο χάλκινο φίδι σωζόταν· όχι από το φίδι που έβλεπε αλλά από σένα, το σωτήρα όλων των ανθρώπων.

⁸ Μ' αυτόν τον τρόπο, Κύριε, έπεισες τους εχθρούς μας ότι εσύ είσαι που σώζεις από κάθε κακό. ⁹ Τους Αιγύπτιους τους θανάτωσαν τα δαγκώματα των ακριδών και των μυγών και δε βρέθηκε θεραπεία για να σωθούν, γιατί τους άξιζε να τιμωρηθούν απ' αυτά τα έντομα. ¹⁰ Τα παιδιά σου, όμως, τους Ισραηλίτες, δεν μπόρεσαν να τους καταβάλουν τα δόντια των φαρμακερών φιδιών, γιατί η αγάπη σου τους βοήθησε και τους θεράπευσε.

¹¹ Για να θυμούνται τα λόγια σου, Κύριε, τους δάγκωναν τα φίδια αλλά αμέσως γιαιτρεύονταν, για να μην τα ξεχάσουν τελειώς, αλλά να θυμούνται την καλοσύνη σου. ¹² Κανένα βότανο ούτε έμπλαστρο τους θεράπευσε, αλλά ο λόγος σου, Κύριε, που όλους τους θεραπεύει. ¹³ Γιατί εσύ εξουσιάζεις τη ζωή και το θάνατο, κατεβάζεις στις πύλες του *άδη κι ανεβάζεις από 'κει. ¹⁴ Ο άνθρωπος φονεύει κάποιον με την κακία του, αλλά η ψυχή που βγαίνει απ' αυτόν που φονεύτηκε δεν ξαναγυρίζει πίσω ούτε μπορεί ο φονιάς να την απελευθερώσει από τον άδη, ο οποίος και την παρέλαβε.

Το χαλάζι και το μάννα

¹⁵ Κανένας, όμως, δεν μπορεί ν' αποφύγει τη δύναμή σου, Κύριε. ¹⁶ Γι' αυτό, όταν οι ασεβείς αρνήθηκαν να σε αναγνωρίσουν, μαστιγώθηκαν από το δυνατό σου χέρι, καταδιώχτηκαν από πρωτοφανείς καταιγίδες, χαλάζι και βροχές, και καταστράφηκαν από τη φωτιά. ¹⁷ Το πιο περιεργό είναι ότι το νερό που σβήνει τα πάντα, άναβε όλο και περισ-

15,16 15,8 15,17 14,8 13,10 15,18 11,15 16,1 11,15-16 18,4 Εξ 7,26-8,10 ψλ 105,30 78,45 16,2 3,5 11,6-10 16,4 10 20 17,20 18,3 8 20 Σειρ 39,22-24 Εξ 16,13 16,3 19,10-12 Εξ 7,28-29 16,5 11,9-10 18,20-25 Ησ 57,16 16,5-7 18,20 Αρ 21,6-9 Ιω 3,14-15 16,9 19,10 Εξ 7,27-29 8,12-19 10,12-15 ψλ 78,45-46 105,31 34 Απ 9,1-11 16,10 10,5-6 16,11 3,5 Ψλ 6,6 16,12 16,26 Ψλ 33,9 107,20 Ιω 6,63 68 16,13 Α' Σαμ 2,6 Ιωβ 10,21-22 38,17 ψλ 49,8-10 139,8 Μτ 16,26 16,15 Τωβ 13,2 16,16 Απ 8,7 16,21 16,16-19 3,10 Εξ 9,18-26 16,17 5,20 19,20

σότερο τη φωτιά, γιατί και η φύση ακόμη αγωνίζεται για χάρη των δικαίων. ¹⁸ Άλλοτε χαμηλώνει η φλόγα για να μην κατακάψει τα θηρία που είχαν σταθεί εναντίον των ασεβών, για να τα βλέπουν και να καταλαβαίνουν ότι καταδικώνονται από την κρίση του Θεού. ¹⁹ Άλλοτε πάλι μέσα στο νερό η φωτιά δυνάμει περισσότερο για να καταστρέψει τα προϊόντα της άδικης γης

²⁰ Αντίθετα, στο λαό σου, Κύριε, έδωσες να φάει την τροφή των *αγγέλων και τους έστειλες, χωρίς αυτοί να κουραστούν, έτοιμο ψωμί από τον ουρανό, που όλους τους ευχαριστούσε και το έβρισκαν γευστικότατο. ²¹ Η παρουσία σου φανέρωνε τη γλυκύτητά σου απέναντι στα παιδιά σου· το ψωμί αυτό ικανοποιούσε την επιθυμία όλων που το έτρωγαν και μαγειρευόταν σύμφωνα με όλα τα γούστα. ²² Το χιόνι και ο πάγος άντεξαν στη φωτιά και δεν έλιωσαν,^γ για να μάθουν ότι τη συγκομιδή των εχθρών τους την κατέστρεψε η φωτιά που υπήρχε ανάμεσα στο χαλάζι κι άστραφτε ανάμεσα στις καταιγίδες. ²³ Αντίθετα, η ίδια αυτή φωτιά έχασε την καταστροφική της δύναμη κι αυτό πάλι έγινε για να μπορέσουν οι δίκαιοι να βρουν τροφή.

Τα θαύματα του Θεού προκαλούν τις ευχαριστίες των ανθρώπων

²⁴ Η κτίση υπηρετεί εσένα, Δημιουργέ! Άλλοτε δείχνει τη δύναμή της εναντίον των ασεβών κι άλλοτε αναστέλλει τη δύναμή της για να ευεργετήσει αυτούς που πιστεύουν σ' εσένα. ²⁵ Γι' αυτό κι αυτή η φύση έγινε τότε υπηρέτης της χάρης σου, που όλα τα συντηρεί, και έγινε τροφή που ικανοποιούσε όλες τις απαιτήσεις των παιδιών σου. ²⁶ Τα παιδιά σου που τα αγάπησες, Κύριε, έπρεπε να μάθουν ότι τον άνθρωπο δεν τον τρέφουν μόνο τα προϊόντα της γης, αλλά ο λόγος σου είναι που συντηρεί εκείνους που πιστεύουν

σ' εσένα. ²⁷ Εκείνο που δεν καταστρεφόταν από τη φωτιά, μόλις θερμάνθηκε λίγο από τις ακτίνες του ήλιου έλιωσε, ²⁸ για να γίνει γνωστό ότι πρέπει κανείς να προφταίνει την ανατολή του ήλιου για να σου στέλνει τις ευχαριστίες του, και ότι οι άνθρωποι πρέπει να σε συναντούν με την αυγή. ²⁹ Η ελπίδα του αχάριστου θα λιώσει σαν χειμωνιάτικη πάχνη και θα κυλίσει πέρα σαν άχρηστο νερό

Σκοτάδι πάνω στους εχθρούς του Θεού

17 Εκπληκτικές είναι οι εκδηλώσεις της κρίσης σου, Κύριε! Κανένας δεν μπορεί εύκολα να τις διηγηθεί· γι' αυτό όσοι δεν θέλησαν να διδαχτούν γι' αυτές, πλανήθηκαν. ² Οι ασεβείς νόμισαν ότι θα καταδυναστεύσουν το δικό σου έθνος και γι' αυτό έγιναν δέσμοι του σκότους και αιχμάλωτοι μεγάλης νύχτας· κλείστηκαν στα σπίτια τους και βρίσκονταν εκεί αποξενωμένοι από την αιώνια πρόνοιά σου. ³ Νόμισαν ότι θα μείνουν άγνωστοι μαζί με τα κρυφά τους αμαρτήματα κάτω από το σκοτεινό πέπλο της λησμονιάς· διασκορπίστηκαν, όμως, γιατί τους έπιασε πανικός και τρόμαξαν απ' τα φαντάσματα. ⁴ Το βαθύ καταφύγιο δεν τους απάλαξε από το φόβο και ήχοι τρομακτικού αντηχούσαν γύρω τους, και παρυσιαζόνταν μπροστά τους φαντάσματα σκυθρωπά με αγέλαστα πρόσωπα. ⁵ Καμία φωτιά δεν είχε τη δύναμη να φωτίσει το σκοτάδι εκείνο ούτε οι ακτίνες των άστρων μπορούσαν να φωτίσουν την τρομερή αυτή νύχτα. ⁶ Κάποτε παρυσιαζόταν σ' αυτούς μια φωτιά που άναβε μόνη της αλλά κι αυτή τους προκαλούσε φόβο. Έτσι, τρομαγμένοι από τις δυσδιάκριτες μορφές, τα έβλεπαν όλα αυτά χειρότερα απ' ό,τι ήταν. ⁷ Όλοι οι μάγοι και οι εξορκιστές ήταν ανίσχυροι μπροστά σ' αυτή τη φωτιά και η υπερηφάνεια της *σοφίας τους αποδείχτηκε γελοία· ⁸ γιατί αυτοί που υπόσχονταν

^γΟι Ο' εις Αρ 11,7 συγκρίνουν το μάννα με τον πάγο και εις Εξ 16,14 με την πάχνη Το μάννα δεν μεταβαλλόταν σε νερό αλλά μπορούσε να ψηθεί ή να μαγειρευτεί (Εξ 16,23 Αρ 11,8)

16,20-29 Εξ 16,31 **16,22** 16,19 **16,23** 16,2 **16,24** 16,17 Σειρ 39,28-31 **16,26** 16,12 Δτ 8,3 **16,27** Εξ 16,21 **16,28** Ψλ 5,4 57,9 92,3 Σειρ 39,5 **17,1** Εξ 7,3-4 Ρωμ 11,33 **17,1-18,4** Εξ 10,21-23 Ιωβ 15,20-24 Απ 16,10 **17,2** Εξ 1,10-14 **17,3** 1,8-9 **10,8** Σειρ 17,19-20 Ψλ 64,6-7 32,3 **17,4** 18,17 **17,7** Εξ 7,11-13 22 8,3 14 9,11

ότι μπορούσαν ν' απομακρύνουν τους φόβους και τις ταραχές από τους ασθενείς τους, ήταν αυτοί οι ίδιοι άρρωστοι από έναν γελοίο φόβο. ⁹Κι αν ακόμα τίποτα δεν υπήρχε να τους τρομάξει, αυτοί τρόμαζαν από το πέρασμα των θηρίων ή το σφύριγμα των ερπετών· πεθαιναν από τον τρόμο τους, χωρίς να τολμούν ν' αντικρύσουν τον αέρα γύρω τους. ¹⁰Η κακία αυτοαποκαλύπτεται από τη δειλία και αυτοτιμωρείται· ο ένοχος έχει πάντοτε βαρεία συνείδηση και φοβάται για το χειρότερο.

¹¹Ο φόβος δεν είναι τίποτε άλλο παρά αδυναμία να βοηθηθούμε από το λογικό. ¹²Όσο μικρότερη είναι η εμπιστοσύνη στο λογικό μας, τόσο περισσότερο υποχωρούμε μπροστά στο φόβο, γιατί αγνοούμε από πού προέρχεται. ¹³Οι ασεβείς, λοιπόν, κοιμούνταν τη νύχτα, όπου κάθε δύναμη αναστέλλεται, τη νύχτα που προέρχεται από τα βάθη του 'άδη, όπου κάθε δύναμη εκλείπει· κοιμούνταν όλοι τον ίδιο ύπνο ¹⁴αλλά καταδιώκονταν από τρομερά φαντάσματα και τους εγκατέλειπε κάθε ψυχικό θάρρος, γιατί είχαν καταληφθεί από έναν ξαφνικό και απροσδόκητο φόβο. ¹⁵Βυθισμένοι όλοι σ' αυτόν το φόβο, ήταν κλεισμένοι σε μια φυλακή χωρίς αλυσίδες και κάγκελα. ¹⁶Είτε ήταν γεωργοί είτε βοσκοί είτε εργάτες που μοχθούσαν στις ερημιές, υπέμεναν όλοι την αναπόφευκτη ανάγκη εκεί που βρίσκονταν, γιατί είχαν δεθεί με τις ίδιες αλυσίδες σκότους. ¹⁷Ο άνεμος που σφύριζε ή το αρμονικό κελάδημα των πουλιών ανάμεσα στα πυκνά κλαδιά, η βουή του νερού που κυλούσε ορμητικά ή ο τρομερός ήχος των βράχων που κατακυλούσαν, ¹⁸οι μετακινήσεις των ζώων που χοροπηδούσαν πριν κανείς τα δει ή οι βρυχηθμοί των άγριων θηρίων ή οι αντιλαοί στις κοιλάδες ανάμεσα στα βουνά, όλα αυτά τους παρέλυαν από τρόμο.

¹⁹Κι αυτά συνέβαιναν, όταν όλος ο άλλος κόσμος φωτιζόταν με λαμπρό φως και ήταν

απασχολημένος με τα έργα του με πλήρη ελευθερία. ²⁰Μόνο στους ασεβείς είχε πέσει πάνω τους νύχτα βαριά, εικόνα του σκότους που τους περίμενε· μέσα τους η θλίψη ήταν πιο ζοφερή από το εξωτερικό σκοτάδι.

Στήλη φωτιάς πάνω από τους ευσεβείς

18 Αλλά τους δικούς σου, Κύριε, τους φώτιζε το πιο λαμπρό φως. Οι άλλοι άκουγαν τις φωνές των δικών σου, χωρίς να βλέπουν τα πρόσωπά τους και τους μακάριζαν που δεν υπέφεραν. ²Επίσης οι άλλοι ευχαριστούσαν τους δικούς σου και τους ζητούσαν συγχώρηση, γιατί ενώ τους είχαν προηγουμένως βλάψει, οι δικοί σου δεν ζητούσαν εκδίκηση.

³Αντί για το σκοτάδι, εσύ έδωσες στους δικούς σου μια στήλη φωτιάς για οδηγό τους στον άγνωστο δρόμο τους, ήλιο που δεν τους έκαιγε στη θριαμβευτική πορεία τους. ⁴Δίκαια, λοιπόν, οι άλλοι στερήθηκαν το φως και κλείστηκαν στο σκοτάδι, αυτοί που είχαν φυλακίσει τα παιδιά σου, με τα οποία επρόκειτο να μεταδοθεί για πάντα το αιώνιο φως του *νόμου. ⁵Αυτοί είχαν αποφασίσει να θανατώσουν τα νεογέννητα βρέφη των ευσεβών και μόνο ένα παιδί σώθηκε, που πρωτύτερα είχε εγκαταλειφθεί να πεθάνει. Για να τους τιμωρήσεις ξεχώρισες πολλά παιδιά τους κι όλα μαζί τα θανάτωσες στα ορμητικά νερά. ⁶Η νύχτα εκείνη είχε προαναγγελθεί στους προγόνους μας, για να μπορούν να χαίρονται με ασφάλεια, γνωρίζοντας σε τι μοναδικές υποσχέσεις είχαν πιστέψει, και να είναι θαρραλέοι. ⁷Έτσι ο λαός σου ήξερε ότι εκείνη τη νύχτα θα σώζονταν οι δίκαιοι και θα καταστρέφονταν οι ασεβείς. ⁸Πράγματι, με το μέσον που τιμώρησες τους εχθρούς μας, με το ίδιο κάλεσες εμάς και μας δόξασες.

⁹Αυτό συνέβη γιατί τα ενάρετα παιδιά των ευσεβών θυσίαζαν κρυφά σ' εσένα, Θεέ, και καθόριζαν ομόφωνα το νόμο σου, κι έτσι

17,9 Σειρ 40,6 Ψλ 53,6 17,10 Σειρ 14,2 Ησ 13,7-8 Γεν 4,14 17,11 17,9 Ιωβ 27,9 Ψλ 25,17 107,6 119,143 17,14 17,4 Α' Θεσ 5,3 17,17-18 17,9 17,20 Α' Σαμ 2,9 Ιωβ 10,20-21 18,1 16,2 Εξ 10,23 18,2 Εξ 12,33-36 18,3 10,17 Εξ 13,21 18,4 15,6 7,26 Σειρ 24,23 Ψλ 119,105 18,5-19 Εξ 1,22 2,2-9 12,29 14,27-28 18,6 Εξ 11,4-7 12,23 18,8 16,2 18,9 Εξ 12,43-50 13,3

συμμετείχαν όλοι μαζί και στ' αγαθά και στους κινδύνους, ψάλλοντας προηγουμένων τους ύμνους των προγόνων τους.¹⁰ Και απηχούσαν οι θλιβερές κραυγές των εχθρών κι ανάμεσά τους διακρίνονταν οι τρομερές φωνές εκείνων που θρηνούσαν τα *πρωτότοκά τους.¹¹ Με τον ίδιο τρόπο τιμωρήθηκε ο δούλος και το αφεντικό, τα ίδια υπέφερε και ο πολίτης και ο βασιλιάς.¹² Όλοι μαζί είχαν αναρίθμητους νεκρούς από τον ίδιο είδος θανάτου. Οι ζωντανοί δεν ήταν αρκετοί για να τους θάψουν· σε μια στιγμή καταστράφηκε η πιο πολύτιμη γενιά.¹³ Αυτοί δεν είχαν μέχρι τότε εμπιστοσύνη σε τίποτα, γιατί στηρίζονταν στις μαγείες τους. Μετά τον εξολοθρεμό, όμως, των πρωτοτόκων τους ομολόγησαν ότι αυτός ο λαός ήταν πράγματι γιος του Θεού.

¹⁴Ενώ, λοιπόν, παντού επικρατούσε βαθιά αιγή και η νύχτα πλησίαζε γοργά στο μεσονύκτιο,¹⁵ ο παντοδύναμος λόγος σου, Κύριε, πήδηξε απ' το βασιλικό θρόνο του ουρανού πάνω στην κατεστραμμένη γη σαν σκληρός πολεμιστής, κραδαίνοντας σαν κοφτερό ξίφος την αληθινή προσταγή σου.¹⁶ Στάθηκε όρθιος και σκόρπισε το θάνατο παντού, κι ενώ περπατούσε στη γη άγγιξε τον ουρανό.¹⁷ Τότε αμέσως κυρίεψαν τους ασεβείς παραισθήσεις τρομερών ονείρων και φόβοι ξαφνικοί.¹⁸ Κι ενώ έπεφταν άλλος από 'δώ κι ο άλλος από 'κει μισοπεθαμένοι, φανέρωναν την αιτία του θανάτου τους:¹⁹ Τα όνειρα που τους είχαν θορυβήσει τους τον είχαν αποκαλύψει, ώστε τελικά να μην πεθάνουν αγνοώντας το λόγο, για τον οποίο βασανίζονταν σκληρά.

Ο Ααρών σταματάει το θάνατο στην έρημο

²⁰Η δοκιμασία όμως του θανάτου ήρθε και στους δικαίους και ξέσπασε μεγάλη καταστροφή του λαού στην έρημο. Η οργή σου όμως, Κύριε, δεν διήρκεσε για πολύ,²¹ γιατί κάποιος αγνός άντρας έτρεξε και πολέμησε γι' αυτούς, χρησιμοποιώντας τα όπλα της ιε-

ρατικής του ιδιότητας, δηλαδή την προσευχή και το εξευμενιστικό λιβάνι. Έτσι αντιστάθηκε στο θυμό σου, Θεέ, και σταμάτησε την καταστροφή δείχνοντας έτσι ότι είναι δικός σου υπηρέτης.²² Νίκησε την άγρια οργή σου όχι με τη σωματική του δύναμη ούτε με τη χρήση όπλων αλλά με το λόγο υπέταξε εσένα, τον τιμωρό, υπενθυμίζοντάς σου τις έννορκες διαβεβαιώσεις και τις συμφωνίες σου με τους προγόνους μας.²³ Στάθηκε ανάμεσα στους νεκρούς που είχαν πέσει σε σωρούς ο ένας πάνω στον άλλο, και σταμάτησε την οργή σου, φράζοντας στον εξολοθρευτή το δρόμο που οδηγούσε στους ζωντανούς.²⁴ Πάνω στον μακρύ ποδήρη χιτώνα του αντιπροσωπευόταν όλος ο κόσμος και σε τέσσερις σειρές λιθαρίων ήταν χαραγμένα τα ένδοξα ονόματα των προγόνων μας. Το ένδοξο ονομά σου, Κύριε, ήταν γραμμένο πάνω στο τουρμπάνι του.²⁵ Μ' αυτόν τον τρόπο εμποδίστηκε ο εξολοθρευτής και φοβήθηκε· ήταν αρκετό ότι αυτοί είχαν δοκιμάσει λίγη μόνο από την οργή του.

Διάσωση και καταστροφή στη θάλασσα

19 Αντίθετα, οι ασεβείς υπέστησαν τη σκληρή οργή του Θεού μέχρι τέλους. Αυτός ήξερε από πριν τα όσα επρόκειτο να συμβούν:² Μετά απ' αυτά τα γεγονότα οι άλλοι επέτρεψαν στους δικούς του ν' αναχωρήσουν· αλλά ενώ πρόθυμα τους κατευόδωναν, μετά από λίγο μετάνιωσαν και άρχισαν να τους καταδιώκουν.³ Κι ενώ ακόμα πενθούσαν και έκλαιγαν στους τάφους των νεκρών τους, επινόησαν άλλη ανόητη σκέψη και καταδιώκταν σαν δραπέτες εκείνους, που προηγουμένως τους παρακαλούσαν να φύγουν.⁴ Σ' αυτό το σημείο τούς οδήγησε μια αξεπέραστη δύναμη, και τους έκανε να ξεχάσουν τα γεγονότα που πριν λίγο είχαν συμβεί, ώστε να συμπληρωθούν τα βάσανα που απαιτούνταν για την ολοκλήρωση της τιμωρίας τους.⁵ Έτσι ο λαός σου, Κύριε, επιχείρησε τη θαυμαστή εκείνη διάβαση, ενώ οι

18,11 Εξ 12,29-30 18,12 Αρ 33,4 18,13 17,7 2,18 5,5 18,14-19 Εξ 12,12-13 23 Ψλ 136,10 18,15 Ψλ 147,15 Ησ 55,11 18,16 Εβρ 4,12 Απ 19,12-16 18,17 17,3-4 Ιωβ 4,12-14 18,20-25 16,5 Αρ 17,6-15 18,21 Εξ 28,1 18,22 18,15 18,24 Εξ 28,15-21 36 Σειρ 45,11-12 19,1 4,19 Ιθρ 9,5-6 19,2 Εξ 14,5-30 12,31-33 19,3 18,12 19,4 1,16 12,27

άλλοι βρήκαν ασυνήθιστο θάνατο.

Η δημιουργία στην υπηρεσία του σωστικού έργου του Θεού

⁶ Όλα τα δημιουργήματα καθένα στο είδος του ξανασηματίζονταν από την αρχή υπακούοντας στις εντολές σου, ώστε τα παιδιά σου, Κύριε, να διαφυλαχθούν σώα: ⁷ Η νεφέλη σκέπαζε το στρατόπεδο κι εκεί που προηγούμενος υπήρχε νερό, φάνηκε στεγνή γη· μέσα στην *Ερυθρά Θάλασσα ανοίχτηκε ελεύθερος δρόμος και τα ορμητικά νερά μεταβλήθηκαν σε καταπράσινη πεδιάδα. ⁸ Μέσα απ' αυτήν πέρασε ολόκληρο το έθνος, που προστατευόταν από σένα κι έβλεπε γύρω του να γίνονται μεγάλα θαύματα. ⁹ Βόσκησαν εκεί σαν άλογα και χοροπηδούσαν σαν αρνιά απ' τη χαρά τους δοξολογώντας εσένα, Κύριε, που τους έσωσες. ¹⁰ Θυμούνταν ακόμα τα όσα είχαν συμβεί στην ξένη χώρα όπου ζούσαν, πώς δηλαδή η γη είχε βγάλει σκνίπες αντί να γεννηθούν ζώα, και πώς ο Νείλος έβγαλε πολλά βατράχια αντί για ψάρια. ¹¹ Ακόμα είδαν ένα νέο είδος πουλιών, όταν αυτοί πιέζονταν από τη λαιμαργία και ζητούσαν τροφή. ¹² Τότε για παρηγοριά τους παρουσιάστηκαν από τη θάλασσα ορτύκια. ¹³ Στους αμαρτωλούς όμως ξέσπασαν τιμωρίες, για τις οποίες είχαν προειδοποιηθεί με δυνατούς κεραυνούς· δίκαια αυτοί υπέφεραν για τις κακίες τους, γιατί έδειξαν μεγαλύτερη αφιλοξενία κι από τους Σοδομίτες. ¹⁴ Εκείνοι δεν δέχτηκαν αυτούς που δε γνώριζαν όταν παρουσιάστηκαν μπροστά τους· αυτοί όμως, τους ξένους που τους είχαν κάνει καλό, τους υποδούλωσαν. ¹⁵ Κι όχι

μόνο αυτό, αλλά ετούτοι εδώ θα τιμωρηθούν, γιατί φέρθηκαν με εχθρότητα σε ξένους. ¹⁶ Οι Αιγύπτιοι, ενώ στην αρχή τούς δέχτηκαν με γιορτές, κι ενώ πια απολάμβαναν τα ίδια δικαιώματα μ' αυτούς, μετά τους ταλαιπώρησαν με φοβερά βασανιστήρια. ¹⁷ Τιμωρήθηκαν, όμως, με αορασία, όπως οι Σοδομίτες όταν αναζητούσαν μάταια την πόρτα του δικαίου, και έψαχναν το δρόμο καθένας για τη δική του πόρτα. Οι Αιγύπτιοι βρέθηκαν κι αυτοί σε βαθύ σκοτάδι.

Η δημιουργία χρησιμοποιείται από το Θεό για χάρη του λαού του

¹⁸ Οι φθόγγοι μιας άρπας, μολονότι είναι πάντα οι ίδιοι, μπορούν να δώσουν διάφορες μελωδίες με τον κατάλληλο συνδυασμό παιξίματος. Κατά τον ίδιο τρόπο, εκείνη την εποχή τα στοιχεία της φύσεως συνδυάστηκαν μεταξύ τους σε νέα διάταξη, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα γεγονότα: ¹⁹ Τα ζώα της ξηράς έγιναν υδρόβια και τα υδρόβια βάδιζαν στη στεριά. ²⁰ Η φωτιά διατηρούσε τη φλόγα της μέσα στο νερό και το νερό έχανε την ιδιότητά του να σβήνει τη φωτιά. ²¹ Επίσης οι φλόγες δεν έκαιγαν τις σάρκες των ζώων, που ήταν πολύ εύκολο να καταστραφούν, και τα ζώα περπατούσαν μέσα σ' αυτές. Ούτε έλιωναν οι φλόγες αυτό το είδος της θεϊκής τροφής, που όμως έλιωνε εύκολα από μόνο του, όπως ο πάγος.

²² Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, εσύ Κύριε, λάμπρυνες το λαό σου και τον δόξασες· δεν τον παραμέλησες, αλλά τον βοήθησες παντού και πάντοτε.

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

Εισαγωγή

Ο τίτλος του βιβλίου “Σοφία Σειράχ” είναι σύντμηση του πλήρους τίτλου του έργου “Σοφία Ιησού υιού Σειράχ”. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα σοφιολογικό έργο γραμμένο από κάποιον Ιουδαίο Ιησού (50,27). Ο μεταγενέστερος λατινικός τίτλος “(Liber) Ecclesiasticus” δηλώνει την επίσημη χρήση του βιβλίου από την Εκκλησία. Το βιβλίο μεταφράστηκε το 132 π.Χ. στα ελληνικά από τον εγγονό τού συγγραφέα (πρόλογος στ. 27εξ) και παρατίθεται από τη μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) στο τέλος της ομάδας “Ποιητικά-Διδακτικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Από την ιουδαϊκή Συναγωγή δεν έγινε δεκτό στον κανόνα της, το εβραϊκό πρωτότυπο χάθηκε, αλλά η αρχαιολογική έρευνα έφερε στο φως μεγάλα αποσπάσματά του. Στην παρούσα μετάφραση, τα τμήματα του βιβλίου για τα οποία δεν βρέθηκε εβραϊκό πρωτότυπο τίθενται σε αγκύλες.

Ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο το βιβλίο δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά από τα υπόλοιπα έργα της ομάδας. Μετά τον πρόλογο του μεταφραστή παρατίθεται μια μεγάλη συλλογή γνωμικών, συμβουλών και παραινέσεων χωρίς συστηματική τάξη, που αναφέρονται στην αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων της ζωής και προτρέπουν τον αναγνώστη στην αναζήτηση της σοφίας. Ακολουθούν δύο τμήματα στα οποία υμνείται η δόξα και το μεγαλείο του Θεού, όπως αυτή παρουσιάζεται στη φύση μέσα από τα δημιουργήματά του και αποκαλύπτεται στην ιστορία μέσα από τις προσωπικότητες της Βίβλου. Το έργο κατακλείεται με έναν ευχαριστήριο ύμνο στο Θεό για τις ευεργεσίες του και ένα ποίημα που αναφέρεται στην αναζήτηση της σοφίας.

Η διδασκαλία του βιβλίου είναι επίσης παραδοσιακή και εμφανίζει πολλές ομοιότητες με εκείνη των άλλων βιβλίων της ομάδας. Γράφοντας κατά τις παραμονές της μακκαβαϊκής εξέγερσης, ο συγγραφέας επιχειρεί να αντιπαραθέσει στην άκριτη υιοθέτηση των ελληνικών εθίμων και ιδεών την παράδοση του λαού του. Σ’ αυτήν την προσπάθεια οφείλεται και η έμφαση που δίνει σε θέματα που συνήθως είναι ξένα προς τον προβληματισμό των σοφών. Έτσι, ένα νέο στοιχείο που προστίθεται είναι η θεώρηση της σοφίας στο πλαίσιο της νομικής σκέψης της εποχής. Η σοφία ταυτίζεται με το νόμο (24,23-24) και πιστή τήρηση του νόμου σημαίνει, εκτός των άλλων, ακριβή τέλεση της λατρείας (35,1-10). Μια άλλη διαφορά σε σχέση με τα υπόλοιπα σοφιολογικά έργα είναι η ιδιαίτερη σημασία που δίνει ο Σεираχίδης στην ιερή ιστορία και στη διαθήκη (βλ. λήμμα “Σοφία” του Γλωσσαρίου).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Πρόλογος:	στ. 1-35
2. Συλλογή παροιμιών:	1,1-42,14
3. Το μεγαλείο του Θεού:	42,15-50,29
42,15-43,33: Το μεγαλείο του Θεού στη φύση	
44,1-50,29: Το μεγαλείο του Θεού στην ιστορία
(Ύμνος των πατέρων)	
4. Ποιητικές προσθήκες:	51,1-30
51,1-12: Ευχαριστήριο ύμνος	
51,13-30: Η αναζήτηση της σοφίας	

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

Πρόλογος

Πολλές και σπουδαίες διδαχές μάς δόθηκαν με το *νόμο, με τους *προφήτες και με τους άλλους συγγραφείς, που ήρθαν αργότερα. Χάρη σ' αυτές τις διδαχές ο λαός του *Ισραήλ απέκτησε γνώση και *σοφία και είναι αξιέπαινος γι' αυτές. Χρέος μας είναι βέβαια να διαβάζουμε και ν' αποκτούμε γνώσεις. Αλλά θα πρέπει όσοι αγαπούν τη μάθηση να μπορούν να είναι χρήσιμοι και στους αμήτους, τόσο με την προφορική διδασκαλία όσο και με τη συγγραφή.

Γι' αυτό και ο παππούς μου, ο Ιησούς, ασχολήθηκε πάνω απ' όλα με τη μελέτη του νόμου, των προφητών και των άλλων προγονικών βιβλίων, κι εξοικειώθηκε μ' αυτά. Έτσι έφτασε στο σημείο να γράψει κι ο ίδιος κάτι πάνω στα θέματα της γνώσης και της σοφίας, ώστε εκείνοι που αγαπούν τη μάθηση, μελετώντας τα με πολλή επιμέλεια, να προκόβουν ακόμα περισσότερο στην προσπάθειά τους να ζουν σύμφωνα με το νόμο.

Ελάτε, λοιπόν, καλοπροαίρετα και προσεκτικά να τα διαβάσετε. Επίσης, να είστε επιεικείς, αν σας φανεί ότι μεταφράζοντας ορισμένες λέξεις, παρά τις προσπάθειές μου, δεν κατόρθωσα να τις αποδώσω με ακρίβεια. Γιατί δεν υπάρχει τέλεια αντιστοιχία ανάμεσα σ' εκείνα που διατυπώθηκαν αρχικά στα *εβραϊκά και στην απόδοσή τους σε άλλη γλώσσα. Κι όχι μόνον αυτά εδώ αλλά ακόμα κι ο νόμος και οι προφήτες και τα υπόλοιπα βιβλία, μεταφρασμένα, διαφέρουν αρκετά από την αρχική τους διατύπωση.

Ήρθα, λοιπόν, στην Αίγυπτο το τριακοστό

όγδοο έτος της βασιλείας του Ευεργέτη,^α έμεινα αρκετά και βρήκα την ευκαιρία να διδάξω πολλά. Θεώρησα τότε ως επιτακτική την ανάγκη να φροντίσω εγώ ο ίδιος και να κοπιάσω για να μεταφράσω αυτό εδώ το βιβλίο. Εργάστηκα πολύ εντατικά και χρησιμοποίησα πολλές γνώσεις όλο αυτό το διάστημα για να τελειώσω το βιβλίο και να το δημοσιεύσω. Έτσι αυτοί που μένουν έξω από την Παλαιστίνη και θέλουν να διδαχθούν, θα μπορούν να ρυθμίζουν τη διαγωγή τους και να ζουν σύμφωνα με το νόμο.

Το μυστήριο της Σοφίας

- 1** Όλη η *σοφία από τον Κύριο προέρχεται και κατοικεί μαζί του παντοτινά.
- ² Των θαλασσών την άμμο και τις σταγόνες της βροχής, και της αιωνιότητας τις μέρες να τα μετρήσει ποιος μπορεί;
- ³ Το ύψος τ' ουρανού, της γης το πλάτος και την *άβυσσο^β να τα εξερευνηήσει ποιος μπορεί;
- ⁴ Απ' όλα πριν η Σοφία δημιουργήθηκε, κι η σκέψη η συνετή από την πιο παλιά εποχή.
- ⁵ [Της σοφίας πηγή ο λόγος είναι του θεού που κατοικεί στα ουράνια, κι είναι οι δρόμοι της αιώνιες εντολές].
- ⁶ Σε ποιον η ρίζα της σοφίας φανερώθηκε; και ποιος τα έξυπνα γνώρισε τεχνάσματά της;
- ⁷ [Σε ποιον η βαθιά γνώση της σοφίας φανερώθηκε;

^α του Ευεργέτη Προσωπια του βασιλιά της Αιγύπτου Πτολεμαίου Ζ' (170-116 π.Χ.) ^β και την άβυσσο Η φρ προστίθεται από τους Ο', ενώ λείπει από άλλες αρχαίες μεταφράσεις

- και ποιος κατάλαβε την εμπειρία της
την πολύπλευρη,]
8 Ένας μονάχα είναι σοφός, αξιοσέβαστος
και πολύ φοβερός:
αυτός που κάθεται στο θρόνο του
9 Ο Κύριος, αυτός τη σοφία δημιούργησε,
την είδε και τη μέτρησε·
τη σκόρπισε πάνω στα έργα του
όλα.
10 Μέσα σε κάθε άνθρωπο με απλοχεριά
την έβαλε
και προπάντων την έδωσε σ' εκείνους
που τον αγαπούν.

Σεβασμός προς το Θεό

- 11 Να σέβεσαι τον Κύριο είναι δόξα
και καύχημα,
χαρά και υπέρτατη ευφροσύνη.
12 Όποιος τον Κύριο σέβεται θα χαίρεται
η καρδιά του,
και θα του δώσει ο Κύριος αγαλλίαση,
χαρά και πολλά χρόνια.
13 Όποιος τον Κύριο σέβεται θα 'χει καλά
υστερνά
χάρη θα βρεί τη μέρα της θανάς του.
14 Η βάση της σοφίας είναι ο σεβασμός
στον Κύριο
με τους πιστούς μαζί κι εκείνη
πλάστηκε,
μέσα στις μάνας τους τη μήτρα.
15 Φώλιασε στους ανθρώπους ανάμεσα
κι αιώνια θεμελιώθηκε,
και στις γενιές τους θα δοθεί
να την κρατούν πιστά.
16 Να σέβεσαι τον Κύριο, έτσι η σοφία
πληθαίνει,
κι όσους την αποκτούν,
με τους καρπούς της τους μεθάει.
17 Το σπίτι τους θα το γεμίσει με ζηλευτά
αγαθά
και τα κελάρια τους
με τα γεννήματά της.
18 Ο σεβασμός στον Κύριο, στεφάνι
της Σοφίας,

- που έχει βλαστάρια την ειρήνη
και την υγεία την καλή
19 Ο Κύριος την είδε και τη μέτρησε
κι έδωσε σαν βροχή τη γνώση και
τη νύηση,
κι εξύψωσε τη δόξα αυτών που την
κατέχουν.
20 Ο σεβασμός στον Κύριο, η ρίζα είναι
της Σοφίας
και τα κλαδιά της είναι χρόνια ζωής
πολλά
21 [Ο σεβασμός στον Κύριο διώχνει
τις αμαρτίες,
κι όταν αυτός υπάρχει,
γυρίζει πίσω την οργή].

Υπομονή και αυτοσυγκράτηση

22 Η αναίτια οργή δεν θα μπορέσει δικαίω-
ση να βρει, γιατί η συνήθεια του ανθρώπου
να οργίζεται, είν' η καταστροφή του. 23 Ο άν-
θρωπος της υπομονής θ' αντέξει ως την κα-
τάλληλη στιγμή, κι ύστερα η χαρά γι' αυτόν
θα ξεπροβάλλει. 24 Ως την κατάλληλη στιγμή
θα συγκατεί τα λόγια του και των πιστών τα
χείλη για τη δική του σωφροσύνη θα μιλούν.

Σοφία και ευθύτητα

25 Μεσ στις Σοφίας τους θησαυρούς τα
λόγια είναι της γνώσης, ενώ ο αμαρτωλός
μισεί τη θεοσέβεια. 26 Αν τη σοφία πόθησες,
φρόντισε να τηρείς τις εντολές, κι ο Κύριος
θα σου τη χαρίσει. 27 Ο σεβασμός στον Κύριο
είναι σοφία και διδαχή· κι αυτά που τον ευ-
χαριστούν είναι η πίστη κι η πραότητα. 28 Με
σταθερότητα να σέβεσαι τον Κύριο, και μην
τον πλησιάζεις με δίψυχη καρδιά. 29 Μην γίνε-
σαι υποκριτής μπρος στους ανθρώπους, και
πρόσεχε τα λόγια σου. 30 Τον εαυτό σου μην
τον ανεβάξεις για να μην πέσεις χαμηλά και
καταντροπιαστείς τότε τα μυστικά σου θα
τα φανερώσει ο Κύριος και θα σε ταπεινώ-
σει έτσι μέσα σ' όλη τη σύναξη, γιατί δεν
τον πλησίασες με σεβασμό κι είν' η καρδιά
σου πονηριά γεμάτη

Ο σεβασμός στον Κύριο μέσα στις δοκιμασίες

2 Παιδί μου, αν στη δούλεψη της να μπεις του Κυρίου, για δοκιμασίες φρόντισε να ετοιμασθείς. ² Όπλισε την καρδιά σου με κουράγιο και μην πορεύεσαι με βία στους δύσκολους καιρούς. ³ Σ' εκείνον προσκολλησου και μην τον αφήνεις, για να 'χεις τιμημένα υστερνά. ⁴ Ό,τι κι αν σ' εύρει δέξου το: κι όταν θα 'ρθούν αναποδιές και χαμηλά σε ρίξουν, δείξε υπομονή. ⁵ Γιατί το μάλαμα μες στη φωτιά ξελαγαρίζεται, κι οι εκλεκτοί μες στις ταπεινώσής τους το καμίνι. ⁶ Στον Κύριο εμπιστέψου και θα σου γίνει βοηθός: ίσια πορεύου και σ' εκείνον έλπιζε.

⁷ Όσοι τον Κύριο σέβεστε, προσμένετε το έλεός του και μην παραστρατείτε, να μη σας βρει ο όλεθρος. ⁸ Όσοι τον Κύριο σέβεστε, δώστε την πίστη σας σ' αυτόν και δε θα χάστε την ανταμοιβή σας. ⁹ Όσοι τον Κύριο σέβεστε, ελπίστε στ' αγαθά που σας προσμένουν και στην αιώνια τη χαρά και στο έλεος. ¹⁰ Κοιτάξτε τις γενιές που πέρασαν και στοχαστείτε: Ποιος εμπιστεύτηκε τον Κύριο και ντροπιάστηκε; Ή ποιος επέμεινε σταθερά να τον σέβεται κι εγκαταλείφθηκε; Ή ποιος τον αναζήτησε κι εκείνος τον αγνόησε; ¹¹ Πράγματι, συμπάθεια γεμάτος είν' ο Κύριος κι ευσπλαχνία: αμαρτίες συγχωρεί και στις δοκιμασίες την ώρα σώζει

¹² Αλίμονο στις άτολμες καρδιές και στα παραλυμένα χέρια και στον αμαρτωλό που δυο βαδίζει δρόμους. ¹³ Αλίμονο σ' εκείνον που παρέλυσε επειδή δεν πιστεύει γι' αυτό και καταφύγιο δεν θα 'βρει. ¹⁴ Αλίμονο σ' εσάς που την υπομονή τη χάσατε και τι θα κάνετε όταν ο Κύριος έρθει. ¹⁵ Όσοι τον Κύριο σέβονται, τα λόγια του δε θα τα παραβούν: κι εκείνοι που τον αγαπούν, τις εντολές του θα τηρήσουν. ¹⁶ Όσοι τον Κύριο σέβονται θα επιδώξουν να του αρέσουν: και θα χορτάσουν απ' το νόμο του εκείνοι που

τον αγαπούν. ¹⁷ Όσοι τον Κύριο σέβονται, θα ετοιμάσουν τις καρδιές τους και μπρος του θα ταπεινωθούν. ¹⁸ Στα χέρια του Κυρίου θα πέσουμε κι όχι σε χέρια ανθρώπων γιατί είναι και το έλεός του σαν τη μεγαλοσύνη του

Καθήκοντα προς τους γονείς

3 Παιδιά μου ακούστε εμένα, τον πατέρα σας: κάντε όπως σας λέω, ώστε να μη σας βρει κακό. ² Γιατί ο Κύριος τον πατέρα τίμησε με εξουσία πάνω στα παιδιά του, και στη μάνα δικαιώματα έδωσε για τα παιδιά της. ³ Αυτός που τον πατέρα του τιμάει, για κάμποσες από τις αμαρτίες του εξιλεώνεται. ⁴ Κι όποιος για της μητέρας του φροντίζει την υπόληψη, είναι σαν να συνάζει θησαυρούς. ⁵ Όποιος τιμάει τον πατέρα του, χαρά θα λάβει απ' τα παιδιά του: τη μέρα που θα δεηθεί, θα εισακουστεί. ⁶ Όποιος φροντίζει για τη φήμη του πατέρα του, χρόνια πολλά θα ζει: όποιος στον Κύριο υπακούει, θα ευχαριστήσει τη μητέρα του, ⁷ και τους γονείς του θα υπηρετεί σαν αφεντάδες του. ⁸ Με έργα και με λόγια τον πατέρα σου να τιμάς, για να 'ρθει πάνω σου η ευχή του. ⁹ Των γονιών η ευχή στηρίζει των παιδιών τα σπίτια, ενώ η κατάρα τους τα ξεθεμελιώνει

¹⁰ Μη νιώθεις καύχηση όταν ντροπιάζεται ο πατέρας σου η κατασχύνη του πατέρα σου δεν μπορεί να 'ναι τιμή για σένα. ¹¹ Του ανθρώπου η υπόληψη απ' του πατέρα του κρέμεται την τιμή, κι είναι ντροπή για τα παιδιά της μια μάνα καταφρονεμένη. ¹² Παιδί μου, φρόντισε για τον πατέρα σου στα γηρατειά του και λύπες μην του δώσεις όσο ζει. ¹³ Ακόμα κι αν αδυνατίσει το μυαλό του, να 'σαι ανεκτικός και μην τον ταπεινώσεις, εσύ που στην ακμή σου βρίσκεσαι. ¹⁴ Γιατί προς τον πατέρα η καλοσύνη δε θα λησμονηθεί, μα θα λογαριαστεί ως εξιλέωση πολλών αμαρτιών σου. ¹⁵ Στη μέρα της δοκιμασίας σου ο Κύριος θα σε θυμηθεί κι οι αμαρτίες

^{2,1} 1ωβ 12,13 1ακ 1,2 Απ 2,10 **2,5** Σολ 3,6 Ησ 48,10 Α' Πε 1,7 **2,6** Πρμ 3,6 Σολ 6,18-19 Ψλ 37,5 **2,8** 16,14 51,30 1ωβ 34,11 **2,10** 1ωβ 4,7 Ψλ 22,5-6 37,25 Α' Μακ 2,50-61 Ακ 22,35 **2,11** Εξ 34,6 **2,12** Α' Βασ 18,21 Ψλ 1 Μτ 7,13 **2,13** Ησ 7,9 **2,14** 17,24 **2,15** Δτ 6,4-5 Πρμ 14,2 1ω 14,23-24 **2,16** Ψλ 119,47 **2,18** Β' Σαμ 24,14 Σολ 11,23-24 **3,1** Πρμ 1,8 **3,1-16** 7,27-28 Εξ 20,12 Πρμ 30,17 3,27 **3,2** Πρμ 10,1 **3,10** Β' Σαμ 15,1-6 **3,11** Πρμ 30,17 **3,13** Πρμ 23,22

σου θα σβήσουν, όπως ο πάγος λιώνει στην καλοκαιριά. ¹⁶ Βλάσφημος λογαριάζεται όποιος εγκαταλείπει τον πατέρα του· κι είναι καταραμένος απ' τον Κύριο αυτός που τη μητέρα του εξοργίζει.

Η ταπεινοφροσύνη

¹⁷ Παιδί μου, με πραότητα να κάνεις τις δουλειές σου, κι απ' τον καλοπροαίρετο τον άνθρωπο θ' αγαπηθείς. ¹⁸ Όσο είσαι μεγαλύτερος τόσο να ταπεινώνεσαι και μπρος στον Κύριο θα 'βρεις χάρη. ¹⁹ [Πολλοί είν' οι υπερόπτες, μα ο Κύριος στους ταπεινούς τα μυστικά του αποκαλύπτει]. ²⁰ Πράγματι, μεγάλη είναι του Κυρίου η δύναμη αλλά αυτός δοξάζεται απ' τους ταπεινούς. ²¹ Μη ζητάς πράγματα που είναι για σένα πολύ δύσκολα· κι όσα τη δύναμή σου ξεπερνούν μην τα εξετάζεις. ²² Όσα σου δόθηκαν ως εντολή αυτά να σκέφτεσαι· δεν έχεις χρεία με τ' απόκρυφα να ασχολείσαι. ²³ Μ' εκείνα που σε ξεπερνούν μη βασανίζεσαι· όσα σου φανερώθηκαν είναι ήδη περισσότερα απ' όσα το ανθρώπινο μυαλό μπορεί να καταλάβει. ²⁴ Πολλούς τους εξαπάτησε ο μάταιος στοχασμός τους, κι η σκέψη η πονηρή το νου τους έκανε να πλανηθεί. ²⁵ [Αν δεν έχεις τις κόρες των ματιών σου, στερείσαι το φως· κι όταν σου λείπει η γνώση για κάτι, μην κάνεις πως το ξέρεις].

Η υπερηφάνεια

²⁶ Ο σκληρόκαρδος κακοπαθαίνει στα στερνά· κι όποιος τον κίνδυνο αγαπά μέσα σ' αυτόν θα πέσει. ²⁷ Ο σκληροτράχηλος με λύπες θα φορτώνεται, και θα σωρεύει ο αματωλός κρίμα πάνω στο κρίμα. ²⁸ Για του περήφανου τα βάσανα δεν βρίσκεται γιατρεία, γιατί το δέντρο της κακίας έχει ριζώσει μέσα του. ²⁹ Του συνετού ανθρώπου η καρδιά την παροιμία θα στοχαστεί, και του σοφού η επιθυμία είν' ένα αυτί που ξέρει να προσέχει.

Ευσπλαχνία προς τον φτωχό

³⁰ Έτσι όπως σβήνει το νερό φωτιά που λαμπαδιάζει, το ίδιο κι η ελεημοσύνη πλήθος αμαρτιών τις συγχωρεί. ³¹ Όποιος ανταποδίδει το καλό που του 'γινε, σκέφτεται ότι δε θα πάει χαμένο αυτό που κάνει· όταν κάποτε κλονιστεί θα βρει ένα στήριγμα.

4 Παιδί μου, μη στερήσεις από τον φτωχό τα μέσα της συντήρησής του, κι αδιάφορος μην προοπεράεις τον ενδεή που σε κοιτάζει ικετευτικά. ² Άνθρωπο πεινασμένο μη λυπήσεις, και μη θελήσεις να εξοργίσεις αυτόν που δύσκολους καιρούς περνά. ³ Μη δώσεις κι άλλη ταραχή σε έναν ήδη οργισμένο και μην αδιαφορήσεις να δώσεις στον φτωχό ελεημοσύνη. ⁴ Τον στερημένο μην τον παραβλέψεις, που σου ζητάει βοήθεια, και μη στρέψεις αλλού το πρόσωπό σου μπρος στον φτωχό. ⁵ Τα μάτια σου μην πάρεις απ' τον άνθρωπο που βρίσκεται σε ανάγκη, και σε κανέναν αφορμή μη δώσεις να σε καταραστεί. ⁶ Γιατί αν σε καταραστεί μέσα στην πίκρα της καρδιάς του, ο Πλάστης του θ' ακούσει τη δέησή του. ⁷ Αγαπητός να γίνεσαι στη σύναξη και μπρος στον άρχοντα κλίνε την κεφαλή σου. ⁸ Άκουγε τον φτωχό ακόμα πιο προσεκτικά, και ήρεμα κι ευγενικά να του αποκρίνεσαι. ⁹ Γλίτωνε τον αδικημένο από τα χέρια του άδικου, κι όταν είναι να κρίνεις μη δειλιάσεις.

¹⁰ Γίνε πατέρας στα ορφανά, και στη μητέρα τους στάσου στου ανδρός τη θέση. Και γιος του 'Υψιστου θα γίνεις· και πióτερο θα σ' αγαπήσει αυτός παρ' ό,τι η μάνα σου.

Σοφία διδακτική

¹¹ Η Σοφία τα παιδιά της τα εξυψώνει και νοιάζεται γι' αυτούς που την αποζητούν. ¹² Όποιος την αγαπάει, τη ζωή αγαπάει· κι όσοι χαράματα ξυπνούν και τη ζητούν θα 'ναι χαρά γεμάτοι. ¹³ Αυτός που την κατέχει θα 'χει στη δόξα κληρονομιά· κι ο τόπος όπου αυτή

3,16 Πρμ 19,26 3,17 Ιακ 3,13 Ρωμ 12,16 3,18 Αρ 12,3 Πρμ 3,34 Φιλ 2,3 3,22 Δτ 29,28 3,23 Ψλ 131,1 3,24 Α· Τιμ 6,20 3,26 Γεν 49,26 3,27 Πρμ 28,14 3,29 Πρμ 2,2 3,30-31 29,8-13 Δτ 15,7-11 Πρμ 19,17 Δν 4,24 Τωβ 4,10 Μτ 5,7 4,1-10 7,32 Δτ 15,7-8 Πρμ 3,27-28 4,1-5 Τωβ 4,7 Ησ 58,7 Ακ 16,19-21 4,9-10 Πρμ 17,15 29,7 31,8-9 Ιωβ 29,12-17 4,10 Ψλ 68,6 Ησ 1,17 4,12 Σολ 6,12 4,13 Πρμ 3,16-18

μπάινει θα ευλογηθεί από τον Κύριο. ¹⁴ Αυτοί που την υπηρετούν προσφέρουν λατρεία στον Άγιο· και αγαπάει ο Κύριος όσους την αγαπούν. ¹⁵ Όποιος της είναι υπάκουος θα 'ναι κριτής στα έθνη· κι αυτός που της αφοσιώνεται θα κατοικήσει ασφαλής. ¹⁶ Αν την εμπιστευτεί, κληρονομιά του θα την πάρει κι οι απόγονοί του θα την έχουν κτήμα τους.

¹⁷ Στην αρχή η Σοφία θα πορευτεί μαζί του μέσ' από δρόμους δύσκολους, φόβο και τρόμο θα του προκαλέσει· θα τον γυμνάσει με την παιδαγωγία της, ώσπου πια να μπορεί να τον εμπιστευτεί και με τις απαιτήσεις της θα τον δοκιμάσει. ¹⁸ Έπειτα θα ξανάρθει ίσια σ' αυτόν, θα τον γεμίσει με χαρά, και τα κρυφά της θα του φανερώσει. ¹⁹ Αλλ' αν εκείνος παραπλανηθεί, θα τον εγκαταλείψει και θα τον αφήσει να καταστραφεί.

Ντροπή και αξιοπρέπεια

²⁰ Τις περιστάσεις πρόσεχε κι από το πονήρο φυλάξου· και ποτέ να μην έχεις για κάτι να ντραπείς. ²¹ Γιατί υπάρχει μια ντροπή που οδηγεί στην αμαρτία, κι άλλη ντροπή, που δόξα είναι και χάρη. ²² Μην προσωποληπείς, για να μη βλάψεις τον εαυτό σου. Μην ντρέπεται τόσο ώστε να φτάσεις στο σημείο να πέσεις. ²³ Μην τα κρατάς τα λόγια σου όταν μπορούν να σώσουν και μην την κρύβεις τη σοφία σου, ²⁴ γιατί μέσ' απ' την ομιλία θα φανερωθεί η σοφία, κι η γνώση μέσα από τα λόγια που θα πεις. ²⁵ Αντίλογο μη φέρνεις στην αλήθεια, μα για την άγνοιά σου να ντραπείς. ²⁶ Μην ντρέπεται να ομολογείς τις αμαρτίες σου· μην πας αντίθετα στου ποταμού το ρεύμα. ²⁷ Σε άνθρωπο ανόητο μην υποταχτείς και το δυνάστη μην τον λογαριάσεις. ²⁸ Για την αλήθεια ν' αγωνίζεσαι ως το θάνατο κι ο Κύριος ο Θεός θα πολεμάει για σένα.

²⁹ Στα λόγια σου μην είσαι βιαστικός ούτε να 'σαι στα έργα σου νωθρός και ράθυμος.

³⁰ Μέσα στο σπίτι σου μην είσαι σαν λιοντάρι

ούτε και με τους υπηρέτες σου καχύποπτος. ³¹ Ας μην είναι το χέρι σου απλωμένο για να πάρει· ούτε όταν πρόκειται να δώσει, σφιγμένο να 'ναι και κλειστό.

Πλούτη και υπεροψία

5 Στα πλούτη σου απάνω μην στηρίζεσαι κι ούτε να λες: «Μ' ετούτα είμ' αυτάρκης». ² Μην παρασέρνεται απ' τους πόθους σου ή απ' τη δύναμή σου· και πίσω από τα πάθη της καρδιάς σου μην πηγαίνεις. ³ Μη λες, «κανείς δε θα μ' εξουσιάσει εμένα!» γιατί είναι βέβαιο πως θα σε τιμωρήσει ο Κύριος. ⁴ Μην πεις, «αμάρτησα, ε, και λοιπόν τι έπαθα;» Μπορεί ο Κύριος να είν' αλήθεια μεγαλόψυχος, ⁵ αλλά αν προσθέτεις τη μια αμαρτία πάνω στην άλλη, μην είσαι τόσο βέβαιος για την άφεση. ⁶ Και μην πεις «μα εκείνος είναι πολυεύσπλαχνος και τις πολλές μου αμαρτίες θα συγχωρήσει»· γιατί αυτός έχει και έλεος, έχει κι οργή· και πάνω στους αμαρτωλούς ξεσπάει ο θυμός του. ⁷ Στον Κύριο να γυρίσεις μην αργείς, κι άφησε τις αναβολές από μέρα σε μέρα, γιατί αναπάντεχα η οργή θε να 'ρθει του Κυρίου, και στον καιρό της τιμωρίας θ' αφανιστείς. ⁸ Σε πράγματα αδικομαζωμένα μη στηρίζεσαι, γιατί θα σου είναι ανώφελα στις τιμωρίες τη μέρα.

Σταθερότητα και αυτοκυριαρχία

⁹ Να μη λιχνίζεις σ' όποιον λάχει άνεμο, μην παίρνεις όποιο να 'ναι μονοπάτι· έτσι κάνει ο αμαρτωλός που είναι διπρόσωπος. ¹⁰ Να μένεις σταθερός στην κρίση σου κι ο λόγος σου ας είναι πάντα ένας. ¹¹ Πρόθυμος να 'σαι όταν πρόκειται ν' ακούσεις και πάρε χρόνο για να δώσεις την απόκριση. ¹² Αν κάτι το ξέρεις καλά, απάντησε στον άλλο· αλλιώς, κράτα το στόμα σου κλειστό. ¹³ Η τιμή κι ο διασυρμός βρίσκονται μες στα λόγια· κι η γλώσσα του ανθρώπου γίνεται η δυστυχία του. ¹⁴ Ας μη σε πουν ψιθυριστή και με τη γλώσσα σου μην παγιδεύεις· γιατί αν του

^{4,14} Σολ 7,28 **4,20** Εκ 3,1-8 **4,21** 20,22 41,16-42,8 **4,26** 5,7 Πρμ 28,13 **4,28 Β*** Μακ 13,14 **4,29** 5,11 **4,31** Πρωξ 20,35 5,1-2 Πρμ 30,8-9 Ψλ 62,11 Α' Θεσ 4,6 Α' Τιμ 6,8-10 Μτ 6,24 **5,3** Εκ 3,17 Δτ 32,15 **5,4** Εκ 8,11 **5,6** 7,9 **5,7** 4,26 16,12 18,22-24 **5,8** Πρμ 10,2 11,4 **5,9** Εφ 5,9 **5,11** Ιωβ 32,11 Ιακ 1,19 **5,12** Πρμ 30,32 Ιωβ 40,4 **5,13** 21,28 23,8 19,16 Πρμ 10,19 13,3 Ιακ 3,6

κλέφτη τού πρέπει η ντροπή, στον διπρόσωπο σκληρή αρμόζει καταδίκη. ¹⁵Μη γίνεις φταιχτής από άγνοια στα μεγάλα ούτε και στα μικρά.

6 Από φίλος μη γίνεσαι εχθρός γιατί τ' όνομα το κακό φέρνει ντροπή κι ατίμωση αυτό παθαίνει κι ο αμαρτωλός που είναι διπρόσωπος. ²Μην αφήνεις στις επιθυμίες σου, για να μην κατασπαραχτεί η ζωή σου! ³Για να μην απογυμνωθείς από τα φύλλα σου και χάσεις τους καρπούς σου· και μείνεις σαν το δέντρο το ξερό. ⁴Η κακιά ψυχή καταστρέφει εκείνον που την έχει, και τον κάνει στους εχθρούς του καταγέλαστο.

Η φιλία

⁵Τα λόγια τα γλυκά τους φίλους τούς πληθαίνουν κι η γλώσσα η καλοσυνάτη πληθαίνει τις φιλοφρονήσεις. ⁶Πολλοί ας είναι εκείνοι που σε χαιρετούν αλλά οι σύμβουλοί σου ένας να 'ναι μες στους χίλιους. ⁷Πριν αποχτήσεις φίλο, να τον δοκιμάσεις και μη βιαστείς να τον εμπιστευτείς. ⁸Συμβαίνει, αλήθεια, κάποιος να είναι φίλος όταν τον συμφέρει, μα που δεν μένει φίλος όταν σε εύρουν συμφορές. ⁹Υπάρχει φίλος που μετατρέπεται σε εχθρό όταν μια διαμάχη σας τη φανερώνει για να σε ντροπιάσει. ¹⁰Και υπάρχει φίλος που κάθεται στο τραπέζι σου, μα δε θα μείνει όταν σε βρουνε συμφορές. ¹¹Στην ευτυχία σου θα είναι ένα μ' εσένα και σαν αφέντης θα μιλάει στους υπηρέτες σου. ¹²Αν όμως δυστυχίσεις θα στραφεί εναντίον σου, και θ' αποφεύγει να τον συναντήσεις.

¹³Απομακρύνσου απ' τους εχθρούς σου, φυλάξου από τους φίλους σου. ¹⁴Ο πιστός φίλος είναι καταφύγιο γερό, κι όποιος τον βρήκε, βρήκε θησαυρό. ¹⁵Αντάλλαγμα για τον πιστό το φίλο δεν υπάρχει και η αξία του είν' ανεκτίμητη. ¹⁶Ο πιστός φίλος είναι ελιξίριο ζωής και θα τον βρουν αυτοί που σέβον-

ται τον Κύριο. ¹⁷Όποιος τον Κύριο σέβεται, κατευθύνει σωστά και τη φιλία του γιατί όπως είν' αυτός, έτσι θα 'ναι κι ο φίλος του.

Η μάθηση της σοφίας

¹⁸Τη μόρφωση, παιδί μου, να εκλέξεις απ' τα νιάτα σου, κι ως τα βαθιά σου γηρατειά θα βρίσκεις τη Σοφία. ¹⁹Σαν το ζευγά και το σποριά μαζί της ν' ασχολείσαι και τους καλούς της πρόσμενε καρπούς· μπορεί δουλεύοντας γύ' αυτήν λίγο να κουραστείς, μα θα γευτείς σύντομα τους καρπούς της. ²⁰Μοιάζει στους άξεστους τραχιά πολύ, κι ο άμαυλος σ' αυτήν δε θα επιμεινεί. ²¹Θα του φανεί ωσάν ογκόλιθος που τον σηκώνει κανείς για να δοκιμάσει τη δύναμή του· γι' αυτό και δε θ' αργήσει να την ξεφορτωθεί. ²²Πράγματι, η Σοφία είναι, όπως λέει και τ' όνομά της, μόνο για τους σοφούς, και στους πολλούς δε φανερώνεται.

²³Παιδί μου, άκουσε τη γνώμη μου και δέξου την και μην παραπετάς τη συμβουλή μου. ²⁴Βάλε στα πόδια σου τους κρίκους των δεσμών της και το λαϊμό σου στον κλοιό της αλυσίδας της. ²⁵Χαμήλωσε τον ώμο σου και βάσταξέ την, με τα δεσμά της μην αγανακτείς. ²⁶Μ' όλη σου την ψυχή πλησίασέ την και βάδισε στο δρόμο της με όλη σου τη δύναμη ²⁷Ψάξε και ζήτησέ την και θα σου φανερωθεί· κι αφού πια την απόκτησες μην την αφήνεις. ²⁸Γιατί σ' αυτήν στο τέλος την ξεκούραση θα βρεις κι αυτή για σένα χαρά θα γίνει. ²⁹Θα γίνουν τότε τα δεσμά της για σένα προστασία κραταιή, και δοξασμένη φορεσιά ο κλοιός της ³⁰Πραγματικά, χρυσό θα γίνει κόσμημα^δ ο κλοιός της, κορδόνι τα δεσμά της στο χρώμα του υάκινθου. ³¹Θα τη φορέσεις σαν της δόξας φορεσιά, και στο κεφάλι σου θα τη ζωστεις χαράς διάδημα

³²Παιδί μου, αν το θελήσεις θα διδαχτείς κι αν όλη δώσεις την ψυχή σου, ικανός θα γί-

ΥΕδω οι Ο' προσθετούν «σαν τον ταυρο», που όμως δεν υπάρχει στο εβρ κείμενο ^δΠραγματικά κόσμημα Κατα τ^ο εβρ πρωτοτυπο Οι Ο' έχουν «Πραγματικά, έχει πανω της χρυσά στολίδια»

6,2 18,30-31 **6,5** Πρμ 16,21 **6,5-17** 37,1-6 14,13 22,21-22 27,17-21 **6,6** 37,7-9 **6,7** 19,4 **6,8** Πρμ 17,17 **6,8-12** 12,9 13,22-23 37,5 Πρμ 14,20 19,4 6-7 **6,16** Α' Σαμ 18,3 **6,18** 51,15-16 Πρμ 22,6 **6,24-25** 51,26 Μτ 11,29 **6,27** Σολ 6,13 **6,28** Σολ 7,28 **6,29-30** 21,20-21 **6,31** Πρμ 4,9

νεις. ³³ Αν αγαπάς ν' ακούς, θα μάθεις· κι αν δίνεις όλη σου την προσοχή, θα 'σαι σοφός. ³⁴ Πήγαινε εκεί που οι *πρεσβύτεροι συνάζονται· κι αν κάποιον βρεις που είναι σοφός, μ' αυτόν συνδέσου. ³⁵ Ν' ακούς μετά χαράς κάθε ιστορία που στο Θεό αναφέρεται και μην αφήνεις οι σοφές οι παροιμίες να σου ξεφεύγουν. ³⁶ Αν βρεις άνθρωπο συνετό, πήγαινε απ' τα χαράματα κοντά του· από τα βήματά σου ας φαγωθούνε τα σκαλιά στην είσοδό του. ³⁷ Να 'χεις στο νου σου του Κυρίου τις προσταγές και συνεχώς να μελετάς τις εντολές του. Εκείνος θα στηρίξει την καρδιά σου και η *σοφία που ποθείς θα σου δοθεί.

Συμβουλές

7 Κακό μην κάνεις και κακό δε θα σε βρει. ² Φύγε μακριά απ' το άδικο κι αυτό θα φύγει από κοντά σου. ³ Για μου, μη σπέρνεις μες στ' αυλάκια αδικίες, για να μην τις θερίσεις εφτά φορές περισσότερες.

⁴ Μη ζητάς απ' τον Κύριο αξιώματα υψηλά ούτε κι από το βασιλιά τιμητική μια θέση. ⁵ Τον δίκαιο μην παρασταίνεις μπρος στον Κύριο ούτε και τον σοφό στο βασιλιά μπροστά. ⁶ Μην επιδιώκεις να γίνεις δικαστής, μήπως και δεν μπορέσεις την αδικία να ξεριζώσεις· μήπως από έναν ισχυρό επηρεαστείς και κινδυνέψει να χαθεί η ακεραιότητά σου. ⁷ Μη γίνεσαι άδικος απέναντι στις πόλεις τους κατοίκους και μην ξεπέφτεις στο λαό μπροστά.

⁸ Μην πέσεις δεύτερη φορά σε αμαρτία, γιατί ακόμα και για μια φορά είσαι ένοχος.

⁹ Μην πεις: «Ο ύπιστος Θεός θα εκτιμήσει την αφθονία των δώρων μου και θα δεχτεί την προσφορά μου».

¹⁰ Μην αποκάμεις να προσεύχεσαι και μην παραμελείς την ελεημοσύνη.

¹¹ Μην περιγελάς τον πικραμένο άνθρωπο, γιατί υπάρχει εκείνος που ταπεινώνει και ανυψώνει.

¹² Μην εφευρίσκεις ψέματα ενάντια στον

αδερφό σου ούτε σε φίλο σου να κάνεις το ίδιο. ¹³ Απόφευγε να λες οποιοδήποτε ψέμα, γιατί αυτή η συνήθεια δε βγάζει σε καλό.

¹⁴ Μη φλυαρείς στων *πρεσβυτέρων τη συγκέντρωση ούτε να δευτερολογείς στην προσευχή σου.

¹⁵ Μην αποστρέφεις την κοπιαστική εργασία ή την αγροτική δουλειά, που ο Ύψιστος τη θέσπισε.

¹⁶ Τον εαυτό σου μην τον λογαριάζεις με τους αμαρτωλούς μαζί· θυμήσου ότι δεν αργεί να 'ρθεί η οργή του Κυρίου.

¹⁷ Ταπεινώσε βαθιά τον εαυτό σου, γιατί η αμαρτία του ασεβή φωτιά είναι και σαπίλα.

Η σωστή συμπεριφορά στο σπίτι

¹⁸ Μην ανταλλάξεις φίλο σου με χρήματα ούτε πραγματικό αδερφό με το πιο αγνό χρυσάφι.

¹⁹ Την καλή και σοφή γυναίκα σου μην την περιφρονείς, γιατί αξίζει η χάρη της πότερο από χρυσάφι.

²⁰ Μην κακομεταχειριστείς δούλο που τίμια εργάζεται ούτε και μισθωτό αφοσιωμένο. ²¹ Το συνετό σου δούλο αγάπα τον από καρδιάς και την ελευθερία μην του τη στερησεις.

²² Έχεις κοπάδια; Πρόσεχε τα· και διατήρησε τα αν σου είναι χρήσιμα.

²³ Έχεις γιους; Εκπαιδεύσε τους, κι απ' τα μικρά τους χρόνια μάθε τους να υπακούν.

²⁴ Έχεις κορίτσια; Πρόσεχε το σώμα τους αλλά μην είσαι επιεικής μπροστά τους. ²⁵ Πάντρεψε το κορίτσι σου κι έργο μεγάλο θα 'χεις κάνει· αλλά δώσε την σ' άντρα συνετό.

²⁶ Έχεις γυναίκα όπως τη θέλεις; Μην τη χωρίσεις· και μην εμπιστευτείς τον εαυτό σου σε μια γυναίκα που δεν αγαπάς.

²⁷ Μ' όλη σου την καρδιά να τιμάς τον πατέρα σου· και της μητέρας σου το κοιλοπόνεμα μην το ξεχνάς. ²⁸ Θυμήσου πως απ' τους γονείς αυτούς γεννήθηκες· και τι θα τους ανταποδώσεις για ό,τι έκαναν για σέ-

6,33 51,13-18 Πρμ 19,20 **6,34-35** 8,8-10 **6,37** Ιησ 1,8 Ψλ 1,2 Δτ 6,6-9 **7,3** Πρμ 22,8 Ιωβ 4,8 Γαλ 6,7-8 **7,4** Πρμ 25,6-7 **7,6** Λευ 19,15 **7,8** 5,5-6 **7,9** Πρμ 15,8 21,27 Ωσ 8,13 Ιω 9,31 **7,10** Ιακ 1,6 **7,11** Πρμ 17,5 Ψλ 75,8 **7,14** Μτ 6,7 **7,15** Ησ 28,24-26 **7,16** Πρμ 16,18 **7,18** 6,5-17 **7,19** 26,1-4 **7,20** 33,25-33 **7,21** Εξ 21,1-5 **7,22** Πρμ 12,10 27,23 Εξ 20,10 Δτ 22,6-7 25,4 **7,23** 30,1-13 **7,24-25** 42,9 **7,27-28** 3,1-16 Τωβ 4,4

να;

Οι ιερείς

²⁹Μ' όλη σου την ψυχή να σέβεσαι τον Κύριο και να τιμάς τους *ιερείς του. ³⁰Μ' όλη τη δύναμή σου ν' αγαπάς τον Πλάστη σου και μην παραμελείς τους λειτουργούς του. ³¹Να σέβεσαι τον Κύριο και να τιμάς τους ιερείς· και να τους δίνεις το μερίδιό τους σύμφωνα με την εντολή που έχεις πάρει: απ' τα *πρωτογεννήματα, απ' τη *θυσία επανόρθωσης, τις ωμοπλάτες απ' τις θυσίες, τη θυσία της καθιέρωσης, καθώς και τα καλύτερα μέρη απ' όλες τις ιερές προσφορές.

Οι φτωχοί και οι θλιμμένοι

³²Στον φτωχό επίσης να 'σαι γενναιόδωρος, για να λάβεις απ' το Θεό άφθονη *ευλογία. ³³Πλούσια να χαρίζεις σ' όλους τους ζωντανούς· και τους νεκρούς μην τους στερήσεις την οφειλόμενη αγάπη σου. ³⁴Αυτούς που κλάινε μην τους αποφεύγεις, και να πενθείς μ' εκείνους που πενθούν. ³⁵Μην έχεις δισταγμούς να επισκεφθείς τον άρρωστο, γιατί απ' τις πράξεις σου αυτές θ' αγαπηθείς. ³⁶Σε ό,τι κάνεις, τα στερνά σου να θυμάσαι και δε θα πέσεις σ' αμαρτία ποτέ.

Φρόνηση και σκέψη

8 Με άνθρωπο ισχυρό μη διαπληκτίζεσαι, μήπως στα χέρια του πέσεις καμιά φορά. ² Με άνθρωπο πλούσιο μην αντιδικείς, μήπως και σε νικήσει με τα μέσα που διαθέτει· γιατί πολλούς το χρυσάφι τούς κατέστρεψε κι έκανε να διαστραφούν καρδιές και βασιλιάδων. ³ Με άνθρωπο φλύαρο μη λογομαχείς, γιατί έτσι πιότερο ανάβεις την οργή του. ⁴ Με άξεστο άνθρωπο μην αστείευεις, για να μην ντροπιαστούν οι πρόγονοί σου. ⁵ Μην αποπαίρνεις άνθρωπο που για τις αμαρτίες του μετανιώνει· θυμήσου ότι όλοι είμαστε ένοχοι. ⁶ Μη δείξεις σε ηλικιωμένον περιφρόνηση, γιατί και από μας πολλοί σε γηρατιά θα φτάσουν. ⁷ Για το θάνατο αν-

θρώπου να μη χαιρέσαι θυμήσου ότι όλοι θα πεθάνουμε.

Η γνώση των μεγαλύτερων

⁸ Τα λόγια των σοφών ανθρώπων μην περιφρονείς, και τις παροιμίες τους μελέτα· πράγματι, απ' αυτούς τη διδαχή θα μάθεις, πώς τους άρχοντες να υπηρετείς. ⁹ Μην είσαι αδιάφορος στα λόγια των γερόντων, γιατί κι αυτοί μαθήτεψαν στους πατεράδες τους· κοντά σ' αυτούς τη φρόνηση θα μάθεις, και πώς να αποκρίνεσαι σαν είν' ανάγκη.

Προνοητικότητα

¹⁰ Να μην ανάβεις στον αμαρτωλό φωτιά, μήπως στη φλόγα της καείς. ¹¹ Μην ξεσηκώ-νεσαι ενάντια σ' έναν υβριστή, γιατί παγίδα θα 'ναι αυτό, να πεις άπρεπα λόγια. ¹² Σε άνθρωπο ισχυρότερό σου μη δανείζεις· κι αν κάτι του δανείσεις, πίστευε ότι το 'χασες. ¹³ Μην μπαίνεις εγγυητής για πιο πολλά απ' όσα μπορείς· αν όμως εγγυήθηκες, φρόντισε να πληρώσεις. ¹⁴ Μην ξεσηκώνεις δίκη σε δικαστή ενάντια, γιατί η κρίση θα 'ναι ευνοϊκή γι' αυτόν χάρη στο αξίωμά του. ¹⁵ Μην πας στο δρόμο σου με άνθρωπο ριψοκίνδυνο, για να μη σου φερθεί πιεστικά· γιατί αυτός θα κάνει όπως του αρέσει κι επειδή νου δεν έχει, μαζί του θα χαθείς. ¹⁶ Με άνθρωπο που θυμώνει μη φιλονικείς και μην περνάς από τις ερμηδές μαζί του· γιατί στα μάτια του το *αίμα δε μετρά· κι εκεί που δε θα είσαι αβοήθητος, θα σε σκοτώσει.

¹⁷ Μην εμπιστεύεσαι κι ανοίγεις σ' ανόητο άνθρωπο, γιατί δε θα μπορέσει το μυστικό σου να κρατήσει. ¹⁸ Μπροστά σε ξένον τίποτε κρυφό μην κάνεις, γιατί δεν ξέρεις τι μπορεί να βγάλει απ' αυτό. ¹⁹ Μη φανερώ-νεις σ' όποιον να 'ναι την καρδιά σου και κάποια χάρη να σου κάνει μην του ζητάς.

Οι γυναίκες

9 Τη γυναίκα σου, που την αγαπάς, μην τη ζηλεύεις κι έτσι την εξωθείς να σου κάνει κακό.^ε ²Μην παραδίνεσαι σε μια γυναίκα ολόψυχα, έτσι που να σε εξουσιάζει. ³Μη ζητάς να συναπαντήσεις πόρνη, μήπως κάποτε πέσεις στις παγίδες της. ⁴Μην κάνεις συντροφιά με τραγουδίστρια, μήπως πιαστείς απ' τα τεχνάσματά της. ⁵Μη σταματάς το βλέμμα σου σε νεαρό κορίτσι, μήπως μπλεχτείς μαζί μ' αυτήν στην τιμωρία της. ⁶Μην παραδίνεσαι στις πόρνες, για να μη χάσεις την περιουσία σου. ⁷Στης πολιτείας τους δρόμους μη χαζεύεις και μην περιπλανιέσαι στα μέρη της τα ερμηκικά. ⁸Πάρε τα μάτια σου απ' την όμορφη γυναίκα και σε ομορφιά που δε σου ανήκει, το βλέμμα σου μη σταματάς. Πολλοί πλανήθηκαν από το κάλλος μιας γυναίκας το πάθος εξαιτίας της φουντώνει σαν φωτιά. ⁹Μην κάθεσαι να φας με μια γυναίκα παντρεμένη και μη γλεντάς μαζί της πίνοντας κρασί, μην τύχει κι η καρδιά σου υποκύψει μπρος της, και μες στο πάθος σου γλιστρήσεις στην καταστροφή.

Σχέσεις με τους ανθρώπους

¹⁰Το φίλο τον παλιό μην τον αφήνεις, γιατί ο καινούριος δεν του είναι ισάξιος. Κρασί καινούριο είναι ο καινούριος φίλος: όταν παλιώσει μ' ευφροσύνη θα το πιεις. ¹¹Την προκοπή του αμαρτωλού μην τη ζηλεύεις, γιατί δεν ξέρεις ποιο τον περιμένει τέλος θλιβερό. ¹²Τους ασεβείς μην τους καλοτυχίζεις όταν θριαμβεύουν. Θυμήσου ότι δε θα μείνουν ως να πεθάνουν ατιμώρητοι. ¹³Μείνε μακριά απ' τον άνθρωπο που έχει την εξουσία να σκοτώνει και δε θα 'χεις να φοβηθείς το θάνατο: αλλά αν τον πλησιάσεις, να 'σαι πολύ προσεκτικός, μην τύχει και σου πάρει τη ζωή. Να ξέρεις ότι περπατάς σε παγίδες

ανάμεσα, κι ότι βαδίζεις πάνω στις πόλεις τις επάλξεις

¹⁴Προσπάθησε όσο μπορείς να γνωριστείς με τους γειτόνους σου, κι απ' τους σοφούς τη συμβουλή τους ζήτα. ¹⁵Να συζητάς μ' ανθρώπους που έχουν φρόνηση, και κάθε σου κουβέντα να 'χει θέμα της το νόμο του Υψίστου. ¹⁶Οι δίκαιοι να σου είναι ομοτράπεζοι, κι ο σεβασμός στον Κύριο να 'ναι το καύχημά σου.

Ο κυβερνήτης

¹⁷Ένα τεχνούργημα θα παινευτεί κατά πώς το 'φτιαξαν τα χέρια του τεχνίτη· μα ο αρχηγός του λαού θα 'ναι σοφός κατά πώς θα φανεί από τα ίδια του τα λόγια. ¹⁸Ο φλύαρος είναι το φόβητρο στην πόλη του, κι από τα ίδια του τα λόγια θα μισηθεί ο αυθάδης.

10 Ο κυβερνήτης ο σοφός μορφώνει το λαό του· και τη διοίκηση του ανθρώπου που έχει φρόνηση, η τάξη τη διακρίνει. ²Όπως ο κυβερνήτης του λαού, έτσι κι οι υπουργοί του· κι όπως της πόλης ο διοικητής, έτσι κι οι κάτοικοί της. ³Ένας άξεστος βασιλιάς θα καταστρέψει το λαό του, αλλά πάνω στη φρόνηση των ηγετών της η πόλη θα θεμελιωθεί. ⁴Η εξουσία της γης είναι στα χέρια του Κυρίου, κι αυτός τον άνθρωπο που πρέπει θ' αναδείξει πάνω της, όταν θα 'ρθεί η στιγμή. ⁵Η επιτυχία αυτού του ανθρώπου βρισκόταν στα χέρια του Κυρίου: πάνω του θ' αποθέσει αυτός το κύρος του.

Κατά του εγωισμού

⁶Όσο κι αν έχει ο γείτονάς σου άδικο μην του κρατάς κακία και τίποτα μην κάνεις σπρωγμένος από εμπάθεια. ⁷Η αλαζονεία είναι μισητή και στον Κύριο και στους ανθρώπους· και οι δυο την αδικία την απεχθάνονται. ⁸Η κυριαρχία μεταβιβάζεται από το ένα στο άλλο έθνος με αδικίες, αυθαιρε-

^εΚαι μην κακό, κατα το εβρ. Οι Ο' έχουν «για να μην της δώσεις κακή παιδεία εναντίον σου»

9,1-9 25,16,26 Αρ 5,12-15 Πρμ 5,1-6 7,6-23 9,2 Α' Βασ 21,4-24 9,3 42,12-14 Πρμ 2,16 6,25 7,5 9,5-8 41,21 Ιωβ 31,1
 Εξ 22,15 Πρμ 5,10-20 29,3 Μτ 5,28 9,10 Πρμ 27,10 9,11 Ψλ 37,1-2 73,3 9,13 Πρμ 16,14 9,14-15 6,36 Τωβ 4,18 9,16
 10,22 9,17 10,3 10,1 Πρμ 20,8 28,12 10,2 Πρμ 29,12 10,3 Β' Βασ 21,9-12 10,4 Πρμ 8,15 21,1 Ιερ 27,6 Δν 2,21 Ρωμ 13,1
 10,5 Α' Χρ 29,12 10,6 Λευ 19,18 10,7 Ησ 13,11 10,8 Σολ 6,1-5

σίες, χρηματισμό. ⁹ Γιατί τόση αλαζονεία στον άνθρωπο, που είναι χώμα και στάχτη, αφού κι ενόσω ακόμα ζει, αρχίζει η φθορά του; ¹⁰ Μια αρρώστια μακροχρόνια εμπαίζει το γιατρό· κι ο σημερινός ο βασιλιάς αύριο θα πεθάνει. ¹¹ Όταν πεθαίνει ο άνθρωπος, έντομα τον κληρονομούν, σκουληκία και προνύμφες.

¹² Η έπαρση του ανθρώπου αρχίζει όταν αυτός απομακρύνεται απ' τον Κύριο, όταν κρατάει την καρδιά του από τον Πλάστη του μακριά. ¹³ Πράγματι, η έπαρση αρχίζει από την ανταρσία στο Θεό· κι όποιος μ' αυτήν εξοικειώνεται θα κάνει απαίσιες πράξεις ένα σωρό. Για τούτο ο Κύριος ρίχνει πάνω του απρόσμενους ολέθρους και τον εξαφανίζει ολότελα. ¹⁴ Ο Κύριος ανατρέπει των ισχυρών τους θρόνους και βάζει πράους να καθίσουνε στη θέση τους. ¹⁵ Ο Κύριος ξεριζώνει τους περήφανους λαούς και φυτεύει τους ταπεινούς λαούς στη θέση τους. ¹⁶ Ο Κύριος καταστρέφει των λαών τις χώρες και τις εξαφανίζει συθέμελα. ¹⁷ Μερικούς λαούς τούς σαρώνει και τους εξαφανίζει και την ανάμνησή τους τη σβήνει από τη γη. ¹⁸ Η αλαζονεία δεν έγινε για τους ανθρώπους, ούτε αυτοί γεννήθηκαν για να παραδίδονται στη βίαιη οργή.

Οι άξιοι τιμής

¹⁹ Ποιο γένος είναι άξιο τιμής; Το γένος των ανθρώπων. Ποιοι άνθρωποι είναι άξιοι τιμής; Αυτοί που σέβονται τον Κύριο. Ποιο γένος είναι ανάξιο τιμής; Το γένος των ανθρώπων. Ποιοι άνθρωποι είναι ανάξιοι τιμής; Εκείνοι που τις εντολές τις παραβαίνουν. ²⁰ Οι αδερφοί τιμούν τον αρχηγό τους, κι ο Κύριος τιμά εκείνους που τον σέβονται. ²¹ Για να σ' αποδεχτεί ο Κύριος πρέπει και να τον σέβεσαι· ενώ αν έχεις έπαρση και σκληρή καρδιά θα σ' απορρίψει. ²² Είτε κάποιος είναι πλούσιος είτε διάσημος είτε φτωχός, μονάχα για το σεβασμό του προς τον Κύριο αξίζει να καυχείται. ²³ Σωστό δεν είναι να περιφρο-

νείς τον φτωχό που έχει φρόνηση ούτε ταριάζει να τιμάς έναν αμαρτωλό. ²⁴ Ο άρχοντας, ο κυβερνήτης κι ο ισχυρός κάθε τιμή αξίζουν· κανείς τους όμως πιο σπουδαίος δεν είναι από κείνον που σέβεται τον Κύριο. ²⁵ Άνθρωποι ελεύθεροι θα γίνουν υπηρέτες στον υπηρέτη το σοφό, κι ο άνθρωπος ο γνωστικός για κάτι τέτοιο δε θ' αγανακτήσει.

Η μετριοφροσύνη

²⁶ Μην παρασαιίνεις το σοφό, όταν είναι να κάνεις τη δουλειά σου, ούτε τον εαυτό σου να εκθειάζεις όταν περνάς καιρούς στενόχωρους. ²⁷ Καλύτερα να εργάζεσαι κι όλα να τα 'χεις άφθονα, παρά να τριγυρνάς και να καυχίεσαι, μα να στερείσαι το ψωμί. ²⁸ Παιδί μου, να καυχίεσαι με σεμνότητα και τον εαυτό σου να τιμάς στο μέτρο που το αξίζει. ²⁹ Ποιος θα βρεθεί να δικαιώσει εκείνον που τον εαυτό του αδικεί; Και ποιος τιμή θα δώσει σ' εκείνον που καταφρονιέται μόνος του; ³⁰ Τον φτωχό τον τιμάνε για τη γνώση του, τον πλούσιο για τα πλούτη του. ³¹ Αυτόν που τον τιμούν μέσα στη φτώχεια του, πόσο περισσότερο θα τον τιμούν όταν πλούτισει! Κι αυτόν που τον καταφρονούν μέσα στα πλούτη του, πόσο περισσότερο η φτώχεια όταν τον βρει!

11 Τον ταπεινό η *σοφία του θα τον υψώσει και θα τον βάλει να καθήσει στους άρχοντες ανάμεσα.

Η ματαιότητα της εξωτερικής εμφάνισης

² Μην επαινέσεις άνθρωπο για την ομορφιά του, κι άνθρωπο μην αποστραφείς για την κακή του εμφάνιση. ³ Ανάμεσα στα φτερωτά, μικρή είν' η μέλισσα, μα απ' τα γλυκά γλυκύτερο είν' αυτό που φτιάχνει. ⁴ Για κείνα που φοράς μην καυχηθείς, κι όταν τιμές σου κάνουν μην περηφανεύεσαι, γιατί είναι τα έργα του Κυρίου θαυμαστά κι ωστόσο ανεξιχνίαστα για τους ανθρώπους. ⁵ Πολλοί ηγεμόνες ως το χώμα ταπεινώθηκαν, κι εκείνος που κανείς δεν το περίμενε φόρεσε στέμμα. ⁶ Πολλοί κυρίαρχοι εξευτελίστηκαν, κι άν-

θρῶποι επιφανείς παραδοθήκανε σ' άλλων πην εξουσία.

Σκέψη κι όχι βιασύνη

⁷ Πριν εξετάσεις μην κατηγορήσεις πληροφορησού πρώτα κι ύστερα κάνε επίπληξη
⁸ Πριν πρώτα ακούσεις, μη δίνεις απάντηση, κι ενώ κάποιος μιλάει μην παρεμβαίνεις. ⁹ Για πράγμα που δε σε αφορά μη διαπληκτίζεσαι, και μην ανακατεύεσαι σε αμαρτωλών αντιδικίες.

Εργασία και απολαυές

¹⁰ Παιδί μου, με πολλά μην ασχολείσαι πράγματα· αν τις ασχολίες σου αυξήσεις, δε θα μείνεις άβλαβος· ακόμα και αν τρέχεις δε θα προλαβαίνεις, δε θα μπορέσεις να γλιτώσεις δραπετεύοντας ¹¹ Συμβαίνει κάποιος να δουλεύει όσο γίνεται πιο σκληρά και με ταχύ ρυθμό, κι ωστόσο να στερείται όλο και περισσότερο. ¹² Υπάρχει κι άλλος που κάθεται χωρίς δουλειά, με λίγη δύναμη και με περίσσια φτώχεια, και πάντα έχει ανάγκη από βοήθεια. Κι όμως ο Κύριος τον βλέπει με συμπάθεια, τον ανορθώνει απ' την αθλιότητά του, ¹³ τον ανυψώνει κι όλοι μένουν έκθαμβοι γι' αυτόν. ¹⁴ Και τα καλά και τα κακά, ζωή και θάνατος, φτώχεια κι άφθονος πλούτος, όλα προέρχονται απ' τον Κύριο. ¹⁵ [Η φρόνηση, η σοφία και του *νόμου η γνώση προέρχονται απ' τον Κύριο· η ευσπλαχνία κι η αγαθοεργία προέρχονται απ' αυτόν. ¹⁶ Η πλάνη και ο σκοτισμός του νου, μαζί με τους αμαρτωλούς γεννήθηκαν κι όσοι ευχαριστιούνται στο κακό, μέσα σ' αυτό γερνάνε]. ¹⁷ Τα δώρα του Κυρίου πάντοτε παραμένουν στους ευσεβείς, κι η εύνοιά του θα τους συνοδεύει αιώνια. ¹⁸ Συμβαίνει κάποιος να πλουτίζει από οικονομία και τσιγγουνιά, αλλά να ποια θα είν' η ανταμοιβή του. ¹⁹ Όταν θα πει, «σταματώ να εργάζομαι, τώρα πια θα τρώω από τ' αγαθά μου», δε θα ξέρει πόσο θα διαρκέσει αυτό, κι ύστερα σ'

άλλους θα τ' αφήσει όλα και θα πεθάνει.

²⁰ Μένε πιστός στο έργο σου, σ' αυτό αφοσιώσου πάνω στο έργο σου να γερνάς. ²¹ Του αμαρτωλού τα κατορθώματα να μη σ' εκπλήτουν· στον Κύριο να εμπιστεύεσαι και να επιμένεις στο έργο σου το κοπιαστικό, γιατί του είναι εύκολο να κάνει ξαφνικά πλούσιο τον φτωχό σε μια στιγμή. ²² Η *ευλογία του Κυρίου είναι του ευσεβή ο μισθός, και δε θ' αργήσει να φανευει αυτή η ευλογία. ²³ Μην πεις, «τι ανάγκη έχω; Και τι τα θέλω από 'δω κι εμπρός τα άλλα αγαθά;» ²⁴ Μην πεις, «από τι έχω ανάγκη; Υπάρχει τάχα κάποιο πράγμα όμορφο, που θα μπορούσα ακόμα να γευτώ;» ²⁵ Στης ευτυχίας τον καιρό ξεχνιέται η δυστυχία, κι η ευτυχία λησμονιέται στης δυστυχίας τον καιρό ²⁶ Ο Κύριος μπορεί να περιμένει ως την ημέρα του θανάτου, για να ανταποδώσει στον καθένα ανάλογα με τα έργα του. ²⁷ Η δυστυχία μιας στιγμής φέρνει τη λησμονιά της καλοπέρασσης· και στα στερνά του ανθρώπου, τα έργα του όλα έρχονται στο φως. ²⁸ Πριν απ' το θάνατο κανέναν μην καλοτυχίζεις, γιατί απ' το θάνατό τους ο άνθρωπος γνωρίζεται.

Αποφυγή των κακών ανθρώπων

²⁹ Στο σπίτι σου μη βάζεις όποιον να 'ναι, γιατί ο άνθρωπος ο δολερός στήνει πολλές παγίδες. ³⁰ Σαν πέροδικα που σε κλωβί τη βάζουνε για κράχη, έτσι είναι ο άνθρωπος ο υπεροπτικός· και σαν κατάσκοπος παραφυλάει ποιος θα πέσει. ³¹ Τα καλά σαν κακά παρουσιάζοντας, στήνει παγίδες· και για τα πράγματα τα πιο εκλεκτά κάτι θα βρει να πει. ³² Από μια σπιθα της φωτιάς μεγάλη ανάβει ανθρακιά, κι ο αμαρτωλός για ένα πράγμα ενδιαφέρεται: Αίμα να χύσει. ³³ Φυλάξου από τον άνθρωπο το μοχθηρό, γιατί κακά πράγματα μηχανεύεται· μην τύχει και για πάντα σε στιγματίσει. ³⁴ Βάλε έναν ξένο σπίτι σου και θα σε αναστατώσει, κι απ' τους δικούς σου τους ανθρώπους θα σε κάνει ν'

Σαπ' το θανατο του, κατα το εβρ Οι Ο' έχουν «από τα παιδιά του»

11,6 Εσθ 7,10 11,7 Δτ 17,6 11,8 Πρμ 18,13 11,11 Πρμ 28,20 22 10,22 11,14 Εκ 3,11 Πρμ 22,2 11,18-19 14,15 31,3 Εκ 2,21 Ψλ 49,10 Ακ 12,19 11,20 Ψλ 37,3 11,21 2,8-9 11,25 18,25 11,27 Α' Τμ 5,24-25 11,28 1,13 11,31 Ησ 5,20 11,33 Πρμ 1,10

αποξενωθείς

Οι ευεργεσίες

12 Όταν ευεργετείς, γνώριζε ποιον συντρέχεις, και τότε θα σ' ευγνωμονούν για τις ευεργεσίες σου. ²Κάνε καλό στον ευσεβή και θα βρεις ανταπόδοση· αν όχι από τον ίδιο, το δίχως άλλο από τον Ύψιστο. ³Δεν έχει αγαθά όποιος να πράττει το κακό επιμένει και όποιος ελεημοσύνη δε δίνει απλόχερα. ⁴Δώσε στον ευσεβή, μα τον αμαρτωλό μην τον βοηθήσεις. ⁵Τον ταπεινό ευεργέτησε, στον ασεβή μη δώσεις. Αρνήσου του και το ψωμί· μην του το δώσεις, για να μη γίνει έτσι από σένα δυνατότερος. Θα σε πληρώσει με διπλάσιο κακό για όλα τα καλά που εσύ θα του 'χεις κάνει. ⁶Ακόμη και ο Ύψιστος δε θέλει τους αμαρτωλούς, και τι μωρία στους ασεβείς θ' ανταποδώσει. ⁷Δώσε στον καλό άνθρωπο, μα τον αμαρτωλό μην τον βοηθήσεις.

Αληθινοί και ψεύτικοι φίλοι

⁸Δε φαίνεται στην ευτυχία ο φίλος, μα ο εχθρός στη δυστυχία φαίνεται. ⁹Όταν είν' ευτυχής ο άνθρωπος, λυπούνται οι εχθροί του· στη δυστυχία τον εγκαταλείπει ως και ο φίλος του. ¹⁰Ποτέ μην εμπιστεύεσαι τον εχθρό σου. Γιατί, όπως οξειδώνεται ο χαλκός, έτσι αλλάζει όψη κι η κακία του. ¹¹Αν παρασταίνει τον ταπεινό και περπατάει με σκυμμένο το κεφάλι, πρόσεξε και φυλάξου απ' αυτόν. Να 'σαι απέναντί του σαν να γυαλίζεις χάλκινο κάτοπτρο. Να ξέρεις πως η οξειδωση θα επανέλθει στην επιφάνειά του. ¹²Μην τον βάλεις τον εχθρό σου κοντά σου να σταθεί, μήπως και σ' εκτοπίσει, για να σταθεί στη θέση σου. Μην τον βάλεις να κάτσει στα 'δεξιά σου, μήπως θελήσει να σου πάρει το δικό σου κάθισμα. Τελικά τα λόγια μου θα καταλάβεις και θα συλλογιστείς με λύπη αυτά που σου έχω πει.

¹³Ποιος θα λυπόταν ένα γητευτή φιδιών αν τονε δάγκωνε το φίδι, ή όλους εκείνους τους θηριοδαμαστές; ¹⁴Το ίδιο δεν θα λυ-

πηθούν εκείνον που συναναστρέφεται άνθρωπο αμαρτωλό κι ανακατεύεται στις αμαρτίες του. ¹⁵Μαζί σου θα σταθεί προσωρινά, αλλά αν σκοντάψεις θα σ' εγκαταλείψει. ¹⁶Στα χείλη του ο εχθρός θα 'χει γλυκόλογα, και μέσα του θα σκέφτεται στο λάκκο να σε ρίξει· θα 'χει ο εχθρός στα μάτια δάκρυα, αν όμως βρει την ευκαιρία, θα 'ναι για 'αίμα αχόρταγος. ¹⁷Αν ατυχήσεις, θα τον βρεις εκεί πριν από σένα και τάχα βοηθώντας σε, τρικλοποδιά σου βάζει. ¹⁸Με ειρωνεία θα κουνήσει το κεφάλι του και θα χειροκροτήσει· πολλά θα ψιθυρίσει σε βάρους σου και το πραγματικό του πρόσωπο θα δείξει.

Ο καθένας να συναναστρέφεται τους ομοίους του

13 Αυτός που πιάνει *πίσσα θα λερωθεί· κι όποιος συναναστρέφεται άνθρωπο εγωιστή, σ' αυτόν θα μοιάσει. ²Βάρος πίστερο απ' τη δύναμή σου μη σηκώνεις, και μη συνδέεσαι με άνθρωπο πιο δυνατό από σένα και πιο πλούσιο. Πώς μπορούν να 'ναι συντροφιά τσουκάλι και καζάνι; Το ένα πάνω σ' άλλο θα χτυπήσει και θα θρυμματιστεί. ³Ο πλούσιος αδικεί και το καυχείται· ο φτωχός αδικείται και πέφτει και παρακαλεί. ⁴Ο πλούσιος, αν του είσαι χρήσιμος, θα σ' εκμεταλλευθεί· αν βρίσκεισαι σε ανάγκη θα σ' εγκαταλείψει. ⁵Αν έχεις κάτι, θα προσκολληθεί σ' εσένα και θα σου το πάρει, χωρίς καθόλου να νοιαστεί. ⁶Αν σ' έχει ανάγκη θα σ' εξαπατήσει, θα σου χαμογελάσει και θα σου δώσει ελπίδες· φιλοφρονήσεις θα σου κάνει και θα σε ρωτήσει: «Τι έχεις ανάγκη;» ⁷Με τα συμπόσιά του θα σε κάνει να ντραπείς, ώσπου να σου τα πάρει διπλά και τριδιπλά, και τελικά θα σε περιγελάσει· έπειτα θα σε δει και δε θα σε πλησιάσει, και θα κουνήσει ειρωνικά για σένα το κεφάλι. ⁸Πρόσεξε μην ξεγελαστείς και χαμηλά μην πέσεις απ' την ανοησία σου.

⁹Όταν ο ισχυρός κάπου σε προσκαλεί, στάσου επιφυλακτικός, και τόσο πιο επίμονη

θα είν' η πρόσκλησή του. ¹⁰Μην προχωρείς πολύ μπροστά, να μη σε σπρώξουν πίσω· μακριά πολύ μη στέκεσαι να μη σε λησμονήσουν. ¹¹Πρόσεχε μη μιλάς στον ισχυρό σαν να είστε ίσα κι όμοια· μην παίρνεις ό,τι λέει τοις μετρητοίς με τη φλυαρία του εσένα δοκιμάζει, ¹²λόγια σου παίρνει εκεί που εσύ αστειεύεται. ¹²Είναι ανελέητος όποιος τα μυστικά δεν τα κρατάει, κι ούτε θα λογαριάσει αν κάποιος εξαιτίας του δαρθεί ή φυλακιστεί. ¹³Τα μυστικά σου φύλαγε και πρόσεχε πολύ, γιατί σε κάθε βήμα σου σε συνοδεύει η πτώση. ¹⁴[Όταν στον ύπνο σου ακούς αυτά τα λόγια, να ξυπνάς· σ' όλη σου τη ζωή τον Κύριο ν' αγαπάς κι εκείνου τη βοήθεια να ζητάς για να σε σώζει].

Το ασυμβίβαστο μεταξύ πλούσιου και φτωχού

¹⁵Κάθε ύπαρξη ζωντανή το όμοιό της αγαπάει· έτσι και κάθε άνθρωπος τον άλλο που είναι πλάι του. ¹⁶Κάθε ζωό συναγαλάζεται με ζωό του ίδιου είδους, κι ο άνθρωπος τον άνθρωπο συναναστρέφεται. ¹⁷Ποια σχέση μπορεί να έχουν ο λύκος με το πρόβατο; Το ίδιο κι ο αμαρτωλός με άνθρωπο ευσεβή. ¹⁸Σαν τι λογής η ειρήνη της ύαινας με το σκύλο; Και τι λογής η ειρήνη του πλούσιου με τον φτωχό; ¹⁹Οι όναγροι στην έρημο, είναι το θήραμα των λιονταριών· το ίδιο κι οι φτωχοί, είναι η λεία των πλούσιων. ²⁰Είναι αποκρουστικό για τον περήφανο καθετί παρακατιανό· το ίδιο αποκρουστικός κι ο φτωχός είναι για τον πλούσιο. ²¹Ο πλούσιος όταν κλονίζεται, βρίσκει υποστήριξη απ' τους φίλους του· μα όταν πέσει ο ταπεινός, οι φίλοι του τον κάνουν πέρα. ²²Όταν γλιστρήσει ο πλούσιος, πολλοί είναι αυτοί που τον βοηθούν· ανοησίες λέει και τον συχαίρουν. Όταν γλιστρήσει ο φτωχός, τον βρίζουν κι από πάνω· μιλάει με φρόνηση κι ούτε του δίνουν σημασία καμιά. ²³Μιλάει ο πλούσιος κι όλοι σιωπούν, και εκθειάζουν ως τον ουρανό τα λόγια του. Μιλάει ο φτωχός και λένε,

«ποιος είν' αυτός,» κι αν τύχει και σκοντάψει, τον σπρώχνουν για να πέσει κάτω. ²⁴Τα πλούτη είναι καλά, όταν δεν είν' αμαρτωλά· κι η φτώχεια κρίνεται ως κακή στων ασεβών τα λόγια.

Απληστία και δυστυχία

²⁵Του ανθρώπου τα αισθήματα το πρόσωπό του αλλάζουν, είτε προς το καλό είτε προς το κακό. ²⁶Σημάδι μιας καρδιάς ευτυχισμένης είν' ένα πρόσωπο χαρούμενο· μα για να εφεύρει κάποιος παροιμίες πρέπει πολύ, με κόπο, να στοχαστεί.

14 Ευτυχισμένος ο άνθρωπος που με τα λόγια του δε σφάλει, και δεν τον βασανίζουν τύψεις για τις αμαρτίες του. ²Ευτυχισμένος είν' αυτός, που δεν τον μέμφεται η συνειδησή του και την ελπίδα του δεν έχασε.

³Για τον φιλάργυρο καλό δεν είν' ο πλούτος· και τ' αγαθά τι χρειάζονται σ' άνθρωπο φθονερό; ⁴Εκείνος που μαζεύει στερώντας τον εαυτό του, γι' άλλους μαζεύει· με τα δικά του αγαθά άλλοι θα ζήσουν μέσα σε χλιδή. ⁵Εκείνος που είναι σκληρός για τον εαυτό του, για ποιον θα 'ναι καλός; Δε θ' απολαύσει ούτε τ' αγαθά του. ⁶Άνθρωπος δεν υπάρχει πιο κακός από κείνον που βασανίζει τον εαυτό του· κι ετούτο είναι της κακίας του το τίμημα. ⁷Ακόμα κι όταν κάνει το καλό, το κάνει κατά λάθος· στο τέλος φανερώνει την κακία του. ⁸Είναι κακός εκείνος που έχει μάτι φθονερό, που στρέφει απ' αλλού το πρόσωπό του και τους ανθρώπους τους περιφρονεί. ⁹Το μάτι του πλεονέκτη μ' όσα έχει δε χορταίνει, κι η απληστία τού στεγνώνει την ψυχή. ¹⁰Τσιγκουνεύεται κάποιος το ψωμί του, κι αυτό του λείπει απ' το τραπέζι του.

Η καλή διαχείριση του πλούτου

¹¹Παιδί μου, σύμφωνα με τις δυνάμεις σου να ζεις καλά και δώρα άξια στον Κύριο να προσφέρεις. ¹²Να σκέφτεσαι πως δεν αργεί

ο θάνατος να ῥθει, και την απόφαση του *ά-
δη δεν την ξέρεις. ¹³Όσο ζεις να ευεργετείς
το φίλο σου κι όσο μπορείς το χέρι σου ν' α-
πλώνεις, να του δίνεις. ¹⁴Στον εαυτό σου μη
στερείς την ευτυχία μιας μέρας και μη χάνεις
την ευκαιρία ν' απολαύσεις μια νόμιμη
επιθυμία. ¹⁵Όσα με μόχθο απόκτησες, σε
άλλον θα τ' αφήσεις και τ' αγαθά του κόπου
σου θα μοιραστούν με κλήρο. ¹⁶Δώσε και
πάρε, γέμισε την ψυχή σου από χαρά, γιατί
δε θα ῥναι δυνατό απόλαυση στον άδη να ζη-
τήσεις. ¹⁷Κάθε άνθρωπος γεννάει, παλιώνει
σαν το ρούχο· ο αιώνιος νόμος είναι να πε-
θάνεις. ¹⁸Σ' ένα δέντρο πυκνόφυλλο βλα-
σταίνουν φύλλα, άλλα πέφτουν κι άλλα ξανα-
φυτρώνουν· έτσι συμβαίνει και με των αν-
θρώπων τις γενιές· η μια πεθαίνει, γεννιέται
η άλλη. ¹⁹Κάθε έργο αφού σαπίσει χάνεται·
κι εκείνος που το εργάζεται, μαζί μ' αυτό θα
φύγει.

Η ευτυχία του σοφού

²⁰Ευτυχισμένος ο άνθρωπος που τη *σο-
φία μελετάει και σκέφτεται με σύνεση, ²¹που
μέσα του στοχάζεται τους δρόμους της και
συλλογίζεται τα μυστικά της. ²²Πίσω της
τρέχει σαν ανιχνευτής, και στήνει για το διά-
βα της καρτέρι. ²³Κοιτάζει μέσ' απ' τα πα-
ραθυρά της και βάζει αυτί στις πόρτες της.
²⁴Πάει και κατοικεί κοντά στο σπίτι της, πά-
νω στους τοίχους της στηρίζει τη σκηνή του,
²⁵κοντά της στήνει τη σκηνή του και μένει
μόνιμα σ' ένα κατάλυμα ευτυχίας· ²⁶κάτω
απ' την προστασία της βάζει τα παιδιά του
και κάτω απ' τα κλαδιά της καταφεύγει. ²⁷Τον
προστατεύει η σοφία απ' το λιοπύρι και στη
δική της δόξα μέσα κατοικεί.

15 Έτσι ενεργεί όποιος τον Κύριο σέβε-
ται. Όποιος το *νόμο τον κατέχει,
*σοφία θα λάβει. ²Αυτή σαν μάνα θα βγει να
τον προπαντήσει και σαν παρθένα νύφη θα
τον καλοδεχτεί ³Της φρονιμάδας το ψωμί
θα τον ταΐσει και της σοφίας θα τον ποτίσει

το νερό. ⁴Ο ευσεβής απάνω της θα στηρι-
χτεί και δε θα λυγίσει, θα συνδεθεί μαζί της
και δε θα ντροπιαστεί. ⁵Η σοφία θα τον υ-
ψώσει πάνω από τους συντρόφους του και
μες στη σύναξη θα τον βοηθήσει να μιλήσει.
⁶Χαρά θα λάβει κι αγαλλίασης διάδημα και
φήμη αιώνια θ' αποχτήσει.

⁷Οι ανόητοι δεν θα την αποχτήσουν τη σο-
φία κι οι αμαρτωλοί δεν θα τη δουν. ⁸Στέκε-
ται αυτή μακριά απ' την υπερηφάνεια κι οι
ψεύτες ούτε που θα τη σκεφτούν. ⁹Στου α-
μαρτωλού το στόμα ωραίος ύμνος δεν ται-
ριάζει, αφού απ' τον Κύριο δεν του δόθηκε.
¹⁰Γιατί κι ο ύμνος με σοφία θα λεχθεί, ο Κύ-
ριος θα τον κατευθύνει.

Ανθρώπινη ελευθερία

¹¹Μην πεις ότι ο Κύριος σ' έκανε να α-
μαρτήσεις, γιατί αυτός δεν πράττει εκείνα
που απεχθάνεται. ¹²Μην πεις ότι αυτός σε
παραπλάνησε, γιατί ο Κύριος δεν έχει καμιά
ανάγκη τον αμαρτωλό. ¹³Ο Κύριος μισεί ό-
λες τις αισχρές πράξεις και δεν είναι καμιά
απ' αυτές αγαπητή σ' εκείνους που τον σέ-
βονται. ¹⁴Αυτός απ' την αρχή δημιούργησε
τον άνθρωπο και στην εξουσία τον άφησε
της βούλησής του. ¹⁵Από τη θέλησή σου ε-
ξαρτάται να φυλάξεις τις εντολές· κι εκείνο
που πιστεύεις για σωστό, αυτό να κάνεις.
¹⁶Αυτός έβαλε μπρος σου τη φωτιά και το
νερό όπου θελήσεις θ' απλώσεις το χέρι
σου. ¹⁷Μπροστά στον άνθρωπο είναι η ζωή
κι ο θάνατος, κι όποιο απ' αυτά θελήσει, θα
του δοθεί. ¹⁸Πράγματι, η σοφία του Κυρίου
είναι απέραντη· όλα εκείνος τα μπορεί κι ό-
λα τα βλέπει. ¹⁹Στρέφει το βλέμμα του σ' ε-
κείνους που τον σέβονται, και ξέρει αυτός
όλες τις πράξεις των ανθρώπων. ²⁰Σε κανέ-
ναν ο Κύριος δεν έδωσε εντολή να ῥναι ασε-
βής και κανενός δεν έδωσε την άδεια ν' α-
μαρτάνει.

14,13 6,5-17 Πρμ 3,28 14,14 Εκ 7,14 14,15 11,18-19 49,11 Ψλ 22,19 14,17 8,7 Ψλ 102,27 14,18 Εκ 1,4 Ησ 40,6-8 14,19
Ιερ 51,58β Αβ 2,13 Εκ 9,5-6 14,20-27 51,13-29 Πρμ 8,32-35 14,26 Ησ 25,4 15,1 24,23-28 15,1-10 Σολ 6,12-16 15,2
14,20-27 Σολ 8,2 Πρμ 7,4 15,3 51,20 Πρμ 9,5 15,6 39,11 15,9 Αμ 5,23 15,11-20 17,1-12 Σολ 8,18 Πρμ 19,3 Ιακ 1,13
15,14 Γεν 2,7 16-17 15,15 Α' Ιω 5,3 15,16-17 45,5 Δτ 30,15-20 Σολ 1,15 Ιερ 2,11 15,19 17,15 17,19-20 34,19 42,18
Ψλ 33,18 34,16 15,20 Ψλ 5,5-7

Το κακό τέλος των ανόμων

16 Μη λαχταράς παιδιά πολλά και να 'ναι άχρηστα ούτε να χαιρέσαι για γιους που 'ναι ασεβείς. ²Μη χαιρέσαι για τα παιδιά σου όταν πληθαίνουν, εάν τον Κύριο δεν σέβονται. ³Σ' αυτά τη διαιώνισή σου μη στηρίξεις και μη βασίζεσαι στο πλήθος τους. Γιατί καλύτερα ένα παρά χίλια· καλύτερα άτεκνος να πεθάνεις, παρά να 'χεις παιδιά ασεβή.

⁴Ένας μονάχα άνθρωπος με φρόνηση αρκεί, παρά μια στρατιά ασεβών· γιατί μ' έναν σοφό ο πληθυσμός της πολιτείας αυξάνει, ενώ ερμηνώνεται με τη στρατιά των ασεβών. ⁵Τέτοια πολλά έχουν δει τα μάτια μου, κι άλλα πιο καταπληκτικά έχουν τ' αυτιά μου ακούσει. ⁶Μεσ' των αμαρτωλών τη σύναξη η φωτιά φουντώνει και μέσα σ' έθνος ανυπάκουο ξεσπάει η οργή. ⁷Ο Κύριος δεν συγχώρησε τους γίγαντες τους παλαιούς, που σπριγγμένοι στη δική τους δύναμη αποστάτησαν. ⁸Δε γλίτωσε του Λωι τους συμπολίτες, που τους σιχάθηκε για την υπερηφάνειά τους. ⁹Τα έθνη δεν σπλαχνίστηκε τα ξεγραμμένα της *Χαναάν, που για τις αμαρτίες τους καταστραφήκαν. ¹⁰Το ίδιο δεν σπλαχνίστηκε τους πεζοπόρους που ήταν χιλιάδες εξακόσιες, και τους συνένωσε η κληροκαρδία τους.

¹¹Ακόμα κι ένας μόνο αν ήταν πεισματάρης, θα 'ταν απίθανο να είχε αθωωθεί. Πράγματι, η ευσπλαχνία κι η οργή στον Κύριο ανήκουν· αυτός είν' ικανός να συγχωρεί και να σκορπάει οργή. ¹²Καθώς είναι μεγάλη η ευσπλαχνία του, έτσι κι η αυστηρότητά του είναι μεγάλη· κρίνει τον άνθρωπο σύμφωνα με τις πράξεις του. ¹³Δε θα ξεφύγει ο αμαρτωλός μ' εκείνα που άρπαξε, και δε θ' αργήσει του ασεβή η καρτεριά ν' αμειφθεί. ¹⁴Ο Κύριος είναι πάντα έτοιμος την ευσπλαχνία του να δείξει, αλλά καθένας σύμφωνα με τα

έργα του θ' ανταμειφθεί. ¹⁵[Ο Κύριος ενίσχυσε την άκαμπτη διάθεση του Φαραώ για να μην τον γνωρίσει, κι έτσι τα έργα του Κυρίου να μαθευτούν στη γη. ¹⁶Σ' όλη την πλάση είναι γνωστή η ευσπλαχνία του Θεού· μοίρασε στους ανθρώπους και το φως του και το σκοτάδι του].

Η βεβαιότητα της ανταπόδοσης

¹⁷Μην πεις: «Θα κρυφτώ από τον Κύριο· ποιος τάχα θα με θυμηθεί από 'κει ψηλά; Μέσ' στο μεγάλο πλήθος δε θα μ' αναγνωρίσει· τι είμ' εγώ μες στη δημιουργία την απέραντη.» ¹⁸Κοίτα! Ο ουρανός, ακόμη κι ο υπέρτατος ο ουρανός, η *άβυσσος και η γη θα σαλευτούν με την επίσκεψή του. ¹⁹Ακόμη και τα όρη και τ' ακροθέμελα της γης τραντάζονται κάτω απ' το βλέμμα του. ²⁰Όλα αυτά ο νους να τα συλλάβει δεν μπορεί· και ποιος τον τρόπο που ενεργεί ο Κύριος θα γνώσει; ²¹Τα περισσότερα έργα του είναι μες στο μυστήριο κρυμμένα, σαν καταϊγίδα ξαφνική, που δεν τη βλέπει ο άνθρωπος. ²²«Ποιος τα έργα της δικαιοκρισίας του θα τ' αναγγείλει; ή ποιος θα περιμένει να τα δει; Η εκπλήρωση της υπόσχεσής του αργεί πολύ να 'ρθεί.» ²³Έτσι σκέφτεται ο άνθρωπος ο μικρόμυαλος· κι ο ασύνετος και παραπλανημένος σκέφτεται μόνο ανόητα.

Ο άνθρωπος μέσα στη δημιουργία

²⁴Παιδί μου, άκουσέ με κι απόκτησε τη γνώση και πρόσεχε στα λόγια μου με την καρδιά σου. ²⁵Με μέτρο τη διδασκαλία θα φανερώσω και θα διακηρύξω τη γνώση με ακρίβεια.

²⁶Ο Κύριος δημιούργησε απ' την αρχή τα έργα του, κι απ' τον καιρό που τα 'φτιαξε, του καθενός ξεχώρισε τη θέση.

²⁷Έβαλε τάξη στα έργα του ως την

ζ(η πολιτεία) ερμηνώνεται, κατά το εβρ. Οι Ο' έχουν «η φυλή των ανόμων ερμηνώνεται»

16,1-3 Σολ 4,1 Πρμ 17,25 19,13 16,6 Αρ 11,1 16,35 16,7 Γεν 6,1-4 Σολ 14,6 16,8 Γεν 18,16-19,29 16,9 Εξ 23,33 33,2 Δτ 7,1 16,10 46,8 Εξ 12,37 Αρ 11,21 16,11-12 5,7 Σολ 3,10 Ιωβ 34,11 Α' Πε 1,17 Απ 20,12-13 16,14 2,8 16,15 Εξ 5,2 16,17 15,19 17,15 42,18 Σολ 1,7 Ψλ 139,7-12 94,7 Ιερ 17,10 23,24 16,18 42,15-43,44 Ψλ 148,1-13 Σολ 9,1 16,21 Ιω 3,8 16,23 Ψλ 14,1 53,2 16,26-17,10 16,18 Γεν 1,1-2,4 Ψλ 104 16,27 Ησ 40,26

αιωνιότητα
και όρισε τους νόμους τους
για όλες τις γενιές τους·
ούτε πεινάσαν' ούτε κουρασθήκανε
ούτε ποτέ εγκατέλειψαν το έργο τους.

²⁸ Ποτέ κανένα με το άλλο δεν
συγκρούστηκε,
ποτέ το λόγο του δεν θα τον
παρακούσουν.

²⁹ Κατόπι ο Κύριος έφριξε πάνω στη γη
το βλέμμα του
και την εγέμισε με τ' αγαθά του.

³⁰ Της σκέπασε την επιφάνεια μ' όλα
τα είδη των ζωντανών,
κι αυτά στη γη και πάλι
θα επιστρέψουν.

17 Ο Κύριος έπλασε τον άνθρωπο
από χώμα
και τον έκανε να ξαναγυρνά σ' αυτό.

² Έδωσε στους ανθρώπους μέρες
μετρημένες
και ορισμένον χρόνο,
μα κι εξουσία τούς χάρισε
πάνω σε καθετί που βρίσκεται
στη γη.

³ Τους έντυσε με δύναμη, όπως κι ο ίδιος
έχει,
και σύμφωνα με την εικόνα του
τους έπλασε.

⁴ Μέσα σε κάθε ζωντανό οργανισμό
το φόβο έβαλε του ανθρώπου,
ώστε να εξουσιάζει
πάνω στα άγρια θηρία
και στα πουλιά.

⁵ [Τους δόθηκε η γνώση να χρησιμοποιούιν
τις πέντε του Κυρίου
ενέργειες·
ως έκτη ενέργεια τους μοίρασε το νου
κι ως έβδομη το λογικό,
για να ερμηνεύσουν τις ενέργειές του].

⁶ Κρίση τους έδωσε, γλώσσα, μάτια
κι αυτιά,
νου για να σκέφτονται.

⁷ Τους γέμισε με γνώση και με φρόνηση,
και το καλό τούς έδειξε και το κακό

⁸ Το σεβασμό του έβαλε μες στις
καρδιές τους,
για να τους δείξει το μεγαλείο
των έργων του,

⁹ [κι αφορμή τους έδωσε αιώνια
να περηφανεύονται
για τα εκπληκτικά του έργα],

¹⁰ για να διηγούνται τη λαμπρότητα
των έργων του
και να υμνοούν το άγιο *όνομά του.

¹¹ Έδωσε ο Κύριος στους ανθρώπους
κοντά σ' αυτά τη γνώση
και το *νόμο τούς δώρισε, που τη ζωή
τούς δίνει,
έτσι που να στοχαζονται πως τώρα
είναι θνητοί.

¹² Μαζί τους έκανε αιώνια *διαθήκη
και τους φανέρωσε τις εντολές του,
τις δίκαιες αποφάσεις του

¹³ Τα μάτια τους ατένισαν το μεγαλείο
της *δόξας του
και το αφτί τους άκουσε την ένδοξη
φωνή του.

¹⁴ Τους είπε: «Φυλαχτείτε από την κάθε
αδικία»·
και τους παρέδωσε εντολές
σε σχέση του καθένα με
τον διπλανό του.

Ο θεός κριτής

¹⁵ Τα έργα των ανθρώπων είναι γνωστά
στον Κύριο για πάντα· δε γίνεται απ' τα μά-
τια του να κρυφτούν. ¹⁶ [Από παιδιά ο δρό-
μος τους τους φέρνει στο κακό και δεν μπο-
ρούν ν' αλλάξουν την πέτρινή τους την καρ-
διά με σάρκινη, γιατί δεν μπορεί ο άνθρω-
πος να πράξει το καλό]. ¹⁷ Σε κάθε έθνος ό-
ρισε έναν αρχηγό, μα ο *Ισραήλ είναι του
Κυρίου το μερίδιο. ¹⁸ [Είναι ο *πρωτόκόκός
του· τον τρέφει με τη διδαχή και της αγάπης
του το φως αδιάκοπα του δίνει]. ¹⁹ Όλα τα

έργα των ανθρώπων είν' φανερά στον Κύριο
 λες και ο ήλιος τα φωτίζει τα βλέμματά του
 τη ζωή τους συνέχεια την παρακολουθούν.
²⁰Κανενός οι αδικίες δεν έμειναν κρυφές α-
 πό τον Κύριο· όλων τις αμαρτίες τις γνωρίζ-
 ζει. ²¹[Μα είναι καλός ο Κύριος και γνωρίζει
 το πλάσμα του· δεν το αφανίζει, δεν το εγ-
 καταλείπει, μα το σπλαχνίζεται]. ²²Η ελεη-
 μοσύνη ενός ανθρώπου είναι μπρος στο
 θεό πολύτιμη σαν σφραγιδόλιθος· θα διαφυ-
 λάξει μian ευεργεσία ως κόρην οφθαλμού.
²³Στο τέλος ο Κύριος θα σηκωθεί να ξεπλη-
 ρώσει στους ανθρώπους τα έργα τους, θα
 φέρει πάνω στο κεφάλι τους την αναταπόδο-
 σή τους. ²⁴Όμως σ' αυτούς που μετανοούν
 δίνει την ευκαιρία να επιστρέψουν και εν-
 θαρρύνει εκείνους που δεν έχουν άλλη αν-
 τοχή.

Πρόσκληση σε μετάνοια

²⁵Γύρνα ξανά στον Κύριο και τις αμαρτίες
 παράτησέ τις· μπροστά του προσευχήσου κι
 ελάττωσε τις παραβάσεις σου. ²⁶Έλα πάλι
 στον Ύψιστο κι άσε τις αδικίες, και μίσησε
 μ' όλη τη δύναμή σου κάθε πράξη αισχρή.
²⁷Στον *άδη ποιος τον Κύριο θα μνησίει, τη
 θέση παίρνοντας των ζωντανών, αυτών που
 ζουν και τον ευχαριστούνε; ²⁸Απ' τον νεκρό,
 απ' αυτόν που δεν είναι πια στην ύπαρξη,
 κάθε δοξολογία χάνεται· μόνον αυτός που
 ζει κι είναι γερός, μπορεί να υμνεί τον Κύ-
 ριο. ²⁹Πόσο το έλεος του Κυρίου είναι μεγά-
 λο και η συγγνώμη του για κείνους που σ'
 αυτόν ξαναγυρνούν! ³⁰Ο άνθρωπος δεν είναι
 δυνατόν όλα να τα πετύχει, γιατί κανείς δεν
 είναι αθάνατος. ³¹Υπάρχει τίποτε απ' τον ή-
 λιο φωτεινότερο; Κι όμως το φως του χάνε-
 ται· έτσι και του ανθρώπου του θνητού ο
 νους μπορεί απ' το πονηρό να σκοτεινιάσει.
³²Ο Κύριος επιβλέπει τις *δυνάμεις τις ου-
 ράνιες, αλλά οι άνθρωποι όλοι χώμα είναι
 και στάχτη.

Το μεγαλείο του Θεού

18 Εκείνος που αιώνια ζει, όλα ανεξαι-
 ρετα τα έχει δημιουργήσει. ²Μονάχα
 ο Κύριος δίκαιος θ' αποδειχθεί [κι εκτός α-
 πό εκείνον άλλος δεν υπάρχει. ³Τον κόσμο
 κυβερνάει αυτός με την παλάμη του κι όλα
 υπακούν στο θέλημά του· γιατί αυτός, χάρη
 στη δύναμή του είναι των πάντων βασιλιάς
 και διαχωρίζει ανάμεσά τους τα ιερά από τα
 βέβηλα]. ⁴Σε κανέναν την εξουσία δεν έδω-
 σε ο Κύριος τα έργα του να εξαγγέλλει·
 ποιος, λοιπόν, τα μεγαλεία του θα εξιχνιά-
 σει; ⁵Ποιος θα μετρήσει της μεγαλοσύνης
 του τη δύναμη; Και ποιος ακόμα θα μπορέ-
 σει να εξιστορήσει της αγάπης του τα έργα;
⁶Κανέναν να τα λιγοστέψει ή να τ' αυξήσει
 δεν μπορεί, ούτε μπορεί τα θαυμαστά τα έρ-
 γα του Κυρίου να ερευνησει. ⁷Όταν ο άν-
 θρωπος τελειώσει, τότε μόλις αρχίζει· και
 όταν σταματάει, σε αμηχανία βρίσκεται.

Η μηδαμινότητα του ανθρώπου

⁸Τι είναι ο άνθρωπος και σε τι χρειάζεται;
 Τι είν' καλό γι' αυτόν και τι κακό; ⁹Οι μέρες
 του ανθρώπου θεωρούνται πολυάριθμες αν
 ζήσει εκατό χρόνια. ¹⁰Μα σαν σταγόνα απ'
 το νερό της θάλασσας και σαν σπειρί απ'
 την άμμο, τόσο είναι λίγα αυτά τα χρόνια
 μπροστά στην αιωνιότητα. ¹¹Γι' αυτό ο Κύ-
 ριος είναι μακρόθυμος με τους ανθρώπους
 και πάνω τους σκορπίζει την ευσπλαχνία
 του. ¹²Αυτός βλέπει και ξέρει πόσο είναι ά-
 θλιο το τέλος τους· γι' αυτό και τη συγγνώ-
 μη του την πληθαίνει. ¹³Η ευσπλαχνία του
 ανθρώπου φτάνει ως το γείτονά του, μα του
 Κυρίου η ευσπλαχνία φτάνει σ' όλα τα πλά-
 σματα· αυτός τους επιπλήττει και τους παι-
 δαγωγεί, τους διδάσκει και τους επαναφέρει
 καθώς ποιμένας το κοπάδι του. ¹⁴Έχει έλε-
 ος γι' αυτούς που την παιδαγωγία δέχονται
 και για κείνους που σπεύδουν τις εντολές

17,19 Σολ 17,3 Ιερ 16,17 **17,20** Ψλ 90,8 **17,23** 11,27 **17,24** 2,14 Ιερ 7,3 **17,25** Ιερ 3,12 **17,26** 15,13 Β' Τιμ 2,19 **17,27** Ψλ 16,10-11 88,11-13 115,17 Ησ 38,18 Βαρ 2,17-18 **17,29** 18,11 Ησ 55,7 Ψλ 103,8 **17,30** Σολ 2,23-3,9 **17,32** Ιωβ 15,15 **18,1** 43,27 Γεν 1 Ψλ 106,2 Εσθ Ο' Γ,2 Απ 1,18 4,11 **18,2** Εκ 6,10 12,13-14 Ησ 40,12-14 **18,3** Ψλ 47,6-10 **18,4** 42,17 **18,5** Εκ 8,16-17 **18,5-7** Ψλ 40,6 139,17-18 **18,6** 42,21 Εκ 3,14 Πρμ 30,6 **18,8** Ψλ 8 144,3-4 **18,8-12** Ιωβ 7,7-10 **18,9** Ψλ 90,10 **18,11** 17,29 **18,13** Ψλ 145,9 Σολ 11,23 Ιερ 31,10 Τιτ 2,11-12

του να δεχτούν.

Πώς να δίνει κανείς

¹⁵ Παιδί μου, τις καλές σου πράξεις με κατηγορίες μην τις συνοδεύεις, ούτε το δώρο σου με λόγια που φέρνουν λύπη. ¹⁶ Το αγιάζι δεν ανακουφίζει από τον καύσωνα; Το ίδιο κι ένας λόγος μπορεί να 'ναι από δώρο πιο ευεργετικός. ¹⁷ Αλήθεια, ο λόγος ο καλός δεν είναι προτιμότερος από ένα πλούσιο δώρο, Μα και τα δυο αυτά βρίσκονται στον άνθρωπο που 'ναι γεμάτος χάρη. ¹⁸ Ο ανόητος κάνει επιπλήξεις δίχως διάκριση και το δώρο του μίζερου σε κανέναν χαρά δε δίνει.

Σκέψη και προνοητικότητα

¹⁹ Προτού μιλήσεις, μάθαινε και φρόντιζε την υγεία σου πριν αρρωστήσεις. ²⁰ Εξέταζε τον εαυτό σου, προτού κριθείς από τον Κύριο· κι όταν θα έρθει εκείνη η ώρα θα συγχωρηθείς. ²¹ Μην περιμένεις ν' αρρωστήσεις για να ταπεινωθείς μπρος στο θεό· κι όταν σου τύχει ν' αμαρτήσεις, δείξε μετάνοια. ²² Μην σ' εμποδίσει τίποτα να εκπληρώσεις στον καιρό του ό,τι έταξες, μην περιμένεις να 'ρθει η ώρα του θανάτου για να τακτοποιηθείς. ²³ Προτού κάνεις στον Κύριο ένα τάμα, φρόντισε να 'σαι έτοιμος· μη φέρεις σαν να τον προκαλείς. ²⁴ Να συλλογιέσαι την οργή του που θα 'ρθεί τις τελευταίες μέρες σου, της τιμωρίας τον καιρό, όταν θα σε αποστραφεί. ²⁵ Της πείνας να θυμάσαι τον καιρό, όταν όλα τα έχεις άφθονα, τη φτώχεια και τη στέρηση την εποχή που 'χεις τον πλούτο. ²⁶ Όπως πολλά αλλάζουνε απ' το πρωί ως το βράδυ, έτσι κι ο Κύριος πολύ γρήγορα ενεργεί. ²⁷ Ο σοφός άνθρωπος είναι σ' όλα προσεκτικός· και σε στιγμές που τον τραβά η αμαρτία, προσέχει να μην πέσει σε παράπτωμα. ²⁸ Καθένας που 'χει φρόνηση αναγνωρίζει τη σοφία, και θα παινέψει εκείνον που την απόκτησε. ²⁹ Όσοι μιλούν με φρόνηση δείχνουν σοφοί κι αυτοί πως είναι, και λένε σαν βροχή σωστά αποφθέγματα.

Αυτοπειθαρχία - αυτοκυριαρχία

³⁰ Απ' τις επιθυμίες σου μην παρασύρεσαι, στις ορέξεις σου αντιστάσου. ³¹ Αν δώσεις στον εαυτό σου την απόλαυση καθε σου επιθυμίας, θα γίνεις των εχθρών σου ο περιγέλως. ³² Μη χαιρέσαι για την πολλή σου καλοπέραση ούτε εξαιτίας της να φτωχύνεις. ³³ Μην καταντάς φτωχός με δανεικά, διασκεδάζοντας χωρίς να 'χεις στην τσέπη σου δεκάρα.

19 Ένας εργάτης μέθυσος ποτέ δε θα πλουτίσει· κι όποιος περιφρονεί τα μικροξέοδα σιγά σιγά θα χρεωκοπήσει. ² Το κρασί και οι γυναίκες διαφθείρουν τους συνητούς· κι όποιος με πόρνες κάνει συντροφιά, όλο θα γίνεται και πιο ξεδιάντροπος. ³ Σαπίλα και σκουλήκια τον περιμένουν, κι ο αδιάντροπος άνθρωπος θα χαθεί.

Εχεμύθεια

⁴ Εκείνος που εμπιστεύεται εύκολα, δέχνει ελαφρότητα· κι εκείνος που αμαρτάνει, τον εαυτό του ζημιώνει. ⁵ Όποιος στο κακό χαιρέται, θα καταδικαστεί. ⁶ Κι αυτός που τη συκοφαντία μισεί, τη θέση του αλαφραίνει. ⁷ Ποτέ μη μεταφέρεις λόγια άλλου και δε θα χάσεις τίποτα. ⁸ Μην αναφέρεις και μη φανερώσεις τίποτα, είτε για φίλο πρόκειται είτε για εχθρό, εκτός αν με τη σιωπή σου αμαρτάνεις. ⁹ Γιατί μπορεί ο άλλος να σε ακούσει και να γίνει επιφυλακτικός απέναντί σου, και κάποια στιγμή να σε μισήσει. ¹⁰ Έχεις ακούσει κάτι; Πάρ' το στον τάφο σου μαζί σου· και μη φοβάσαι, δεν πρόκειται να σκάσεις απ' αυτό. ¹¹ Ο ανόητος αν κάτι ακούσει, τον πιάνουν πόνοι να το βγάλει, καθώς κοιλοπονάει η ετοιμόγεννη, το βρέφος για να βγει. ¹² Η κάθε λέξη που κρατάει μέσα του ο ανόητος, τον κάνει να πονάει, σαν το βέλος που έχει μέσα στου μηρού τη σάρκα σφηνωθεί.

Εξακριβωση των διαδόσεων

¹³ Για ρώτησε το φίλο σου, μήπως δεν έκανε ποτέ ό,τι λένε γι' αυτόν· κι αν το 'κανε, ας μην το ξανακάνει. ¹⁴ Το δίπλανό σου ρώτησε μήπως ποτέ κάτι μετέδωσε· κι αν το 'κανε, ας μην το ξανακάνει. ¹⁵ Τον ίδιο σου το φίλο ρώτησε γι' αυτό που τον κατηγορούνε και μην πιστεύεις όλα όσα λέγονται, γιατί πολλές φορές είναι συκοφαντίες. ¹⁶ Συμβαίνει να πει κάποιος κάτι λάθος, χωρίς να έχει πρόθεση κακή —και ποιος δεν έχει σφάλει με τη γλώσσα του, ¹⁷ Ρώτησε τον πλησίον σου, προτού τον απειλήσεις, και ακολούθησε το "νόμο του Υψίστου" [και μη θυμώνεις. ¹⁸ Πρέπει να σέβεσαι τον Κύριο αν θες καλό· δεχτός να είσαι από εκείνον, αλλά η "σοφία σε κάνει αξιαγάπητο στα μάτια του. ¹⁹ Όσοι τις εντολές γνωρίζουν του Κυρίου, έχουν τη μόρφωση που δίνει τη ζωή· κι αυτοί που κάνουν ό,τι είναι αρεστό σ' εκείνον, τους καρπούς της αθανασίας γεύονται].

Αληθινή και ψεύτικη σοφία

²⁰ Η ουσία της σοφίας είναι να σέβεται κανείς τον Κύριο· και η σοφία αυτή προϋποθέτει την εφαρμογή του νόμου [και τη γνώση της παντοδυναμίας του. ²¹ Αν πει στον κύριο του ο δούλος «δε θα κάνω ό,τι σ' αρέσει εσένα», έστω κι αν έπειτα το κάνει, θα 'χει εξοργίσει εκείνον που του δίνει ένα ψωμί]. ²² Αλλά σοφία δεν είναι η γνώση της κακίας, και στον αμαρτωλών τα διαβούλια φρόνηση δεν επικρατεί. ²³ Υπάρχει επιδεξιότητα που είναι μισητή, κι εκείνος που η σοφία τού λείπει είναι ανόητος. ²⁴ Καλύτερος αυτός που έχει λιγότερο μυαλό μα σέβεται τον Κύριο, παρά ο περίσσεια έξυπνος, που δε τηρεί το νόμο. ²⁵ Υπάρχει επιδεξιότητα μελετημένη, αλλά που είναι άδικη· και υπάρχουν άνθρωποι που διαστρεβλώνουν τα πράγματα για να βγουν κερδισμένοι.

²⁶ Υπάρχουν άνθρωποι κακόβουλοι, που σκύβουν το κεφάλι από τη θλίψη, αλλά μέσα

στα σπλάχνα τους είναι γεμάτοι δόλο. ²⁷ Σκύβουν το πρόσωπό τους και κάνουν τον κούφο· κι εκεί που δεν τους υποψιάζεται κανείς, σε υποσκελίζουν. ²⁸ Κι όταν τους λείπει η δύναμη την αμαρτία να κάνουν, μόλις βρουν ευκαιρία θα κάνουν το κακό. ²⁹ Ο άνθρωπος γνωρίζεται απ' την όψη του, κι απ' το πρόσωπό του την έκφραση αναγνωρίζεται ο συνετός. ³⁰ Το ντύσιμο του ανθρώπου, το πλατύ γέλιο του κι ο τρόπος που βαδίζει δείχνουν ποιος είναι.

Σιωπή και ομιλία

20 Υπάρχει παρατήρηση που καταντάει κακή· κάποτε είν' σοφότερο κανείς να μη μιλάει. ² Καλύτερα είναι να μαλώσεις κάποιον, παρά να βράζει μέσα σου ο θυμός· ³ κι όποιον τα σφάλματά του ομολογεί, δε θα μπορέσουν να τον ταπεινώσουν. ⁴ Αυτός που να επιβάλει προσπαθεί τη δικαιοσύνη με τη βία, μοιάζει μ' *ευνούχο που ποθεί μια κόρη να ξεπαρθενέψει. ⁵ Ένας σωπαίνει κι αποδειχίνεται σοφός· κι άλλος γίνεται μισητός απ' τα πολλά που λέει. ⁶ Ένας σωπαίνει γιατί δεν ξέρει τι ν' αποκριθεί· κι άλλος σωπαίνει γιατί ξέρει· τότε πρέπει να μιλήσει. ⁷ Ο σοφός ξέρει να σωπαίνει ως την κατάλληλη στιγμή, ενώ ο φλύαρος κι ανόητος μιλάει κι όταν έχει περάσει η ώρα η κατάλληλη. ⁸ Αυτός που λόγια λέει πολλά γίνεται βαρετός· και μισητός γίνεται αυτός, που τη δική του γνώμη θέλει να επιβάλει.

Αντιθέσεις

⁹ Συμβαίνει να 'ναι κάποιος ευτυχής μες στις κακοτυχίες, κι άλλοτε μια ανέλπιστα ευκαιρία φέρνει καταστροφή.

¹⁰ Υπάρχουν δώρα που προσφέρεις και τίποτα δε σε ωφελούν, και υπάρχουν δώρα το διπλό που σου αποδίδουν.

¹¹ Πολλοί εξαιτίας της δόξας ταπεινώθηκαν, κι άλλοι μέσα από την αφάνεια αναδείχτηκαν.

¹² Συμβαίνει κάποιος ν' αγοράζει πράγμα-

19,13 Λευ 19,17 19,16 5,13 14,1 20,6-8 21,25-26 28,13-26 51,5-6 Εκ 7,21-22 Πρμ 10,19 Ιακ 3,5-12 19,17 Λευ 19,17
 Ψλ 141,5 Μτ 18,15-17 19,20 24,23 19,23 21,15 19,24 Α' Κορ 1,21 19,29-30 13,25-26 20,4 30,20 20,5 37,20 17,28 20,6-8
 19,16 1.23-24 Πρμ 29,11 20,7 20,20 Πρμ 17,28 Εκ 3,7

τα πολλά με λίγα χρήματα, μα του στοιχίζουν περισσότερο εφτά φορές

¹³Ο σοφός με τα λόγια του γίνεται αξιαγάπητος, ενώ οι φιλοφρονήσεις των ανόητων πάνε χαμένες.

¹⁴Το δώρο του ανόητου σε τίποτα δε σ' ωφελεί, γιατί τα μάτια του είναι άπληστα, πολυλαπλάσια να λάβει: ¹⁵λίγα σου δίνει και πολύ σε κατακρίνει, το στόμα του σαν διαλαλητής θα το ανοίξει: σήμερα σου δανείζει κι αύριο πίσω σ' τα γυρεύει ένας άνθρωπος τέτοιος είναι απεχθής. ¹⁶Λέει ο ανόητος: «Δεν έχω ούτε ένα φίλο και κανείς δε με ευγνωμονεί για τα καλά που κάνω» ¹⁷αυτοί που τρώνε το ψωμί μου με κακολογούν». Πόσες φορές και πόσοι τον περιγελούν!

Λόγοι άστοχοι

¹⁸Καλύτερο το παραπάτημα στο δρόμο σου, παρά στα λόγια· μ' αυτόν τον τρόπο άξφνα ξεπέφτουν οι κακοί.

¹⁹Ο άξεστος άνθρωπος είναι σαν ιστορία που λέγεται παράκαιρα, που έρχεται και ξανάρχεται στο στόμα των αγροίκων.

²⁰Μια παροιμία από το στόμα του ανόητου θ' αποδοκιμαστεί, γιατί δε θα την πει την ώρα που ταιριάζει.

²¹Κάποιος μπορεί, εξαιτίας της φτώχειας του, να 'χει εμπόδια ν' αμαρτήσει, κι έτσι να μην τον βασανίζουν τύψεις την ώρα που θα πάει ν' αναπαυτεί.

²²Κάποιος μπορεί να χάσει τη ζωή του από ντροπή, και να τη χάσει γιατί δίνει σημασία σ' έναν ανόητο.

²³Κάποιος μπορεί από ντροπή κάτι στο φίλο του να υποσχεθεί, και να τον κάνει δίχως λόγο εχθρό του.

Το ψέμα

²⁴Στον άνθρωπο το ψέμα είν' ένα στίγμα ατιμωτικό, στων αμαθών το στόμα έρχεται και ξανάρχεται. ²⁵Ο κλέφτης είναι προτιμότερος από τον επαγγελματία ψεύτη, αλλά κι οι δυο βαδίζουν στην καταστροφή. ²⁶Άνθρω-

πος που το ψέμα συνηθίζει, θ' ατιμαστεί· τον συνοδεύει αδιάκοπα η ντροπή του.

ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΒΟΛΩΝ

Προνόμια και υποχρεώσεις του σοφού

²⁷Αυτός που με σοφία μιλάει θα πάει μπροστά, κι ο άνθρωπος που 'χει φρόνηση, στους άρχοντες είν' αρεστός.

²⁸Αυτός που καλλιεργεί τη γη θ' αυξήσει τη σοδειά του, κι ο αρεστός στους άρχοντες, για τις αδικίες του κατανόηση θα βρει.

²⁹Οι φιλοξενίες και τα δώρα κλείνουν τα μάτια των σοφών, και σαν το φίμωτρο στο στόμα αποτρέπουν τους ελέγχους.

³⁰Σοφία κρυμμένη και καταχωνιασμένος θησαυρός σε τι ωφελού; ³¹Καλύτερος ο άνθρωπος που την ανοησία του κρύβει, παρά αυτός που κρύβει τη σοφία του.

Αμαρτίες

21 Παιδί μου, αμαρτήσεις; Μην αμαρτήσεις πάλι, και για τις περασμένες σου αμαρτίες προσευχήσου. ²Απόφευγε την αμαρτία όπως φεύγεις μπροστά από το φίδι, γιατί θα σε δαγκώσει άμα την πλησιάσεις· τα δόντια της είναι σαν δόντια λιονταριού, που τη ζωή αφαιρούνε των ανθρώπων. ³Κάθε ανομία είναι σαν σπάθα δίκοπη· μένει αθεράπευτη η πληγή που ανοίγει.

⁴Ο τρόμος κι η βία τα πλούτη τα ρημάζουνε· έτσι θ' αφανιστεί το σπίτι του υπερόπτη.

⁵Η δέηση του φτωχού πάει απ' το στόμα του ως του θεού τ' αυτί, κι εκείνου η απόκριση αμέσως φτάνει.

⁶Όποιος τον έλεγχο μισεί, ακολουθεί του αμαρτωλού τ' αγνώστια· μα όποιος τον Κύριο σέβεται, θα νιώθει τη μετάνοια στην καρδιά.

⁷Αυτός που ξέρει ωραία να μιλάει, είναι γνωστός παντού· μα ο μυαλωμένος άνθρωπος βρίσκει τα λάθη του.

⁸Εκείνος που χτίζει το σπίτι του με ξένα χρήματα, είναι σαν να μαζεύει πέτρες για τον τάφο του.⁷

*7*για τον ταφο του Άλλη γραφή «για το χειμώνα»

9 Η σύναξη των παρανόμων είν' ένα μάτσο από στουπιά, που μες στη φλόγα της φωτιάς θα καταλήξει. ¹⁰ Ο δρόμος των αμαρτωλών είναι ομαλός και λιθαροστρωμένος; αλλά του *άδη ο λάκκος βρίσκεται στο τέρμα του.

Ο γνωστικός και ο ανόητος

¹¹ Όποιος τηρεί το *νόμο, κυριαρχεί στη σκέψη του, κι ο σεβασμός στον Κύριο έχει τελειώσει του τη *σοφία. ¹² Δε θα μπορέσει τίποτα να μάθει αυτός που δεν είν' έξυπνος; υπάρχει όμως κι εξυπνάδα που πίκρα περισσή γεννάει. ¹³ Η γνώση του σοφού καθώς νερά κατακλυσμού θ' αυξάνει κι η συμβουλή του σαν πηγή που δίνει τη ζωή.

¹⁴ Ο νους του ανόητου ανθρώπου είναι λαγύνη ραγισμένο· δεν μπορεί να συγκρατήσει γνώση καμιά.

¹⁵ Αν ένας άνθρωπος με μάθηση ακούσει μια σοφή κουβέντα, θα την παινέψει και θα προσθέσει πάνω σ' αυτήν· την ακούει κι ο άσωτος μα δεν του αρέσει και την πετάει πίσω του. ¹⁶ Του ανόητου τα λόγια είναι βαριά καθώς φορτίο σε οδοιπορία, ενώ τα λόγια ενός ανθρώπου συνετού είναι γεμάτα χάρη. ¹⁷ Σε μια συνάθροιση όλοι ζητούν ν' ακούσουν εκείνον που έχει φρόνηση, κι αυτά που λέει θα τα σκέφτεται καθένας μέσα στην καρδιά του.

¹⁸ Σαν γκρεμισμένο σπίτι η σοφία του ανόητου και λόγια ασυνάρτητα του άφρονα η γνώση. ¹⁹ Δεσμά στα πόδια του είναι η παιδαγωγία για τον ανόητο και χειροπέδες στο δεξί του χέρι. ²⁰ Ο ανόητος στο γέλιο του υψώνει τη φωνή του, μα ο γνωστικός μόλις που σκάει ένα χαμόγελο, κι εκείνο διακριτικό. ²¹ Για κείνον που έχει φρόνηση, η παιδαγωγία είναι ένα κόσμημα χρυσό και σαν βραχιόλι στο δεξί του χέρι. ²² Ο ανόητος μπαίνει βιαστικά μέσα στο ξένο σπίτι, μα ο έμπειρος ο άνθρωπος παρουσιάζεται σεμνά. ²³ Ο ανάγωγος σκύβει απ' την πόρτα και βλέπει μες στο σπίτι εξεταστικά· ο άνθρωπος που 'χει αγωγή, απ' έξω περιμένει. ²⁴ Δείχνει έλλει-

ψη ανατροφής να κρυφακούει κανείς στην πόρτα, κι εκείνος που 'χει φρόνηση θα το θεωρούσε για ντροπή.

²⁵ Των φλύαρων τα χείλη λένε και ξαναλέν' των άλλων τις κουβέντες, μα καλοζυγισμένα είναι τα λόγια των σοφών. ²⁶ Οι ανόητοι μιλάνε πριν σκεφτούν, ενώ οι σοφοί σκέφτονται πρώτα κι ύστερα μιλάνε.

²⁷ Σαν καταριέται ο ασεβής το *σατανά, τον εαυτό του καταριέται. ²⁸ Όποιος κακολογεί, σπιλώνει την υπόληψή του· όλοι στο περιβάλλον του τον μισούν.

Ο τεμπέλης

22 Μοιάζει ο τεμπέλης με πέτρα πασαλειμμένη με ακαθαρσίες· που όλοι τον πετούν μακριά με αηδία. ² Μοιάζει ο τεμπέλης μ' ένα σβόλο κοπριάς· όποιος τον πιάνει, το χέρι του τινάζει.

Τα διεφθαρμένα παιδιά

³ Είναι ντροπή για έναν πατέρα να 'χει γεννήσει γιο ανάγωγο, μα η ντροπή είναι ακόμα μεγαλύτερη αν πρόκειται για θυγατέρα. ⁴ Μια κόρη μυαλωμένη θα 'χει παντοτινά τον άντρα της· ενώ μια κόρη επαίσχυντη είναι για τον πατέρα της καμώς. ⁵ Η κόρη η αδιάντροπη ατιμάζει και τον πατέρα και τον άντρα της· κι από τον ένα κι απ' τον άλλο θα καταφρονηθεί.

⁶ Άκαιρα λόγια είναι σαν τη μουσική που παίζεται σε ώρα πένθους, ενώ είναι *σοφία η μαστίγωση κι η τιμωρία κάθε στιγμή. ⁷ [Όσα παιδιά κερδίζουν τη ζωή τους ζώντας τίμια, καλύπτουν την ταπεινή καταγωγή, που είχαν οι γονείς τους. ⁸ Ενώ αυτά που αδιάντροπα και διεφθαρμένα ζουν, την οικογένεια την πιο αξιόπρεπη ντροπιάζουν].

Φρόνηση κι ανοησία

⁹ Όποιος κάθεται και διδάσκει τον ανόητο, είναι σαν να κολλάει συντρίμμα, σαν να ξυπνάει κάποιον που κοιμάται ύπνο βαθύ. ¹⁰ Όποιος μιλάει σε ανόητο, είναι σαν να μιλάει

σε κάποιον που νυστάζει, και που στο τέλος της κουβέντας λέει, «τι λέγαμε;»

¹¹ Κλάψε τον πεθαμένο, γιατί εστερήθη της ζωής το φως· και κλάψε τον ανόητο, γιατί το νου στερήθηκε. Κλάψε λιγότερο πικρά τον πεθαμένο, γιατί αναπαύθηκε· ενώ του ανόητου η ζωή είναι κι από το θάνατο χειρότερη. ¹² Το *πένθος για τον πεθαμένο κρατά μέρες εφτά, ενώ για τον ανόητο και για τον ασεβή, όλες τις μέρες της ζωής τους.

¹³ Μην πολυκουβεντιάσεις με ανόητο άνθρωπο και μην πηγαίνεις να συναστραφείς έναν που φέρεται σαν χοίρος·⁹ φυλάξου απ' αυτόν για να μην έχεις φασαρίες και να μη λερωθείς, όταν θα τον τινάξουν μακριά. Απομακρύνσου και θα βρεις την ησυχία σου· οι παραλογισμοί του δεν θα σε κουράσουν. ¹⁴ Υπάρχει τίποτα βαρύτερο από ένα πράγμα μολυβένιο; Και ποιο είναι τ' όνομά του, αν όχι «ανόητος»; ¹⁵ Πιο ευκολοβάσταχτα είναι η άμμος, το αλάτι ή ένας όγκος σίδηρο, παρά ο άνθρωπος που φρόνηση δεν έχει.

¹⁶ Γεροδεμένη Ξυλωσιά σε οικοδομή, από σεισμό δεν πέφτει· έτσι κι όταν στηρίζεται η καρδιά πάνω σε απόφαση ύστερ' από σκέψη: στη δύσκολη ώρα δεν θα κλονιστεί. ¹⁷ Η καρδιά που βασίζεται σε σκέψη συνετή, μοιάζει στολίδι γύψινο πάνω σε λείο τοίχο. ¹⁸ Χαλίκια πάνω σ' έναν τοίχο· δεν θ' αντέξουν στον άνεμο· έτσι και μια δειλή καρδιά, σε λογισμούς ανόητους που στηρίζεται, στον όποιο όβοο δεν θ' αντέξει.

Η φιλία

¹⁹ Όποιος χτυπά ένα μάτι, κάνει να χυθούν δάκρυα· κι όποιος χτυπάει μια καρδιά, κάνει ν' αναφανούν τα αισθήματά της. ²⁰ Όποιος πετροβολάει τα πουλιά τα φευγατίζει κι όποιος το φίλο του επικρίνει, θα καταστρέψει τη φιλία του. ²¹⁻²² Αν λογομάχησες με κάποιον φίλο σου, ακόμη κι αν μαχαίρι τράβη-

ξεις να τον χτυπήσεις, μην απελτίζεσαι, υπάρχει επανόρθωση η συμφιλίωση είναι δυνατή. Αν όμως πρόκειται για εμπαιγμό και έπαρση, για προδοσία μυστικών ή πλήγμα ύπουλο, σ' αυτές τις περιπτώσεις όποιος φίλος και να 'ναι θα φύγει μακριά

²³ Κέρδιζε την εμπιστοσύνη του πλησίον σου όταν είναι σε φτώχεια, ώστε μαζί του ν' απολαύσεις τ' αγαθά του όταν ευημερεί. Τον καιρό της δοκιμασίας μείνε του πιστός, ώστε την ευτυχία του να μοιραστείς μαζί του.

²⁴ Όπως οι ατμοί απ' το καμίνι κι ο καπνός έρχονται πριν απ' τη φωτιά, έτσι κι οι προσβολές πριν απ' το αιματοκύλισμα.

²⁵ Δε θα ντραπώ να προστατέψω έναν φίλο μου και δε θα τρέξω να κρυφτώ από μπροστά του· ²⁶ κι αν μου συμβεί κάποιο κακό εξαιτίας του, όποιος τ' ακούσει θα φυλάγεται απ' αυτόν.

Επαγρύπνηση

²⁷ Ποιος θα μου βάλει ένα φρουρό στο στόμα μου και τη σφραγίδα της διάκρισης στα χείλη μου, ώστε να μην πέσω στην αμαρτία εξαιτίας τους κι από τη γλώσσα μου καταστραφώ;

23 Κύριε, εσύ που είσαι ο Πατέρας μου κι εξουσιάζεις τη ζωή μου, στη διάθεσή τους μη μ' εγκαταλείψεις και μην αφήσεις θύμα τους να γίνω. ² Ποιος θα δαμάσει τους συλλογισμούς μου και θα επιβάλει στην καρδιά μου της *σοφίας την άσκηση, ώστε να μη βρίσκω επιείκεια για της αγνοίας μου τα σφάλματα κι οι αμαρτίες μου να μην ξεφεύγουν; ³ Μήπως και της αγνοίας μου τα σφάλματα πληθύνουν και σωρευτούν οι αμαρτίες μου κι έτσι ξεπέσω μπρος στους αντιπάλους μου κι ο εχθρός μου εξαιτίας μου χαρεί

⁴ Κύριε, εσύ που είσαι Πατέρας και της ζωής μου ο Θεός, στα μάτια αναισχυντία μη

⁹σαν χοίρος Προτιμητέα η συριακή αυτή μεταφραση, λόγω των συμφραζομένων του στ. Οι Ο' έχουν «σαν ασύνετος»· ⁹Χαλίκια τοίχο Άλλη πιθανή μετ. «Ξυλινες σπηλες τοποθετημένες σε φηλό μέρος»

22,11 38,16-17 22,12 Γεν 50,10 Α' Σαμ 31,13 Ιδθ 16,24 22,13 Πρμ 26,4-5 22,14-15 21,16 Πρμ 27,3 22,16 Μτ 7,24-25 22,21-22 6,5-17 27,17-21 22,23 6,10-22 22,24 28,11 Πρμ 22,3 22,26 19,8-9 22,27 28,24-25 19,16 23,1 Σολ 2,16 Μτ 6⁹ Ιακ 3,9 23,4 51,10

μου δώσεις, ⁵ και την κακή επιθυμία μακριά από μένα διώξε την. ⁶ Η λαίμαργία κι η λαγνεία ας μη με κυριεύσουνε, και μη με παραδώσεις σ' επιθυμία αδιάντροπη

ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΜΑΤΟΣ

Οι όρκοι

⁷ Παιδιά μου, ακούστε πώς το στόμα σας να πειθαρχείτε: Αυτός που το προσέχει δε θα παγιδευτεί. ⁸ Ο αμαρτωλός στα ίδια του τα λόγια θα παγιδευτεί και θα σκοντάψουνε σ' αυτά ο υβριστής κι ο υπερόπτης. ⁹ Το στόμα σου στον *όρκο μην το μάθεις, και μην προφέρεις του Θεού συχνά τ' *όνομα το άγιο. ¹⁰ Γιατί καθώς ο υπηρέτης που συνεχώς επιτηρείται, δε θ' αποφύγει τα σημάδια απ' τα χτυπήματα, έτσι κι όποιος ορκίζεται και συνεχώς το άγιο όνομα προφέρει, από την αμαρτία δεν θ' απαλλαγεί. ¹¹ Ο άνθρωπος που ορκίζεται πολύ, είναι γεμάτος ανομία, κι η τιμωρία δε θα φύγει μακριά απ' το σπίτι του· αν κατά λάθος ορκιστεί, η αμαρτία θα 'ναι πάνω του. Αν μ' ελαφρότητα ορκιστεί, τότε διπλά αμαρτάνει· κι αν έχει ψέματα ορκιστεί, δε θα συγχωρηθεί και θα γεμίσει συμφορές το σπίτι του.

Λόγια άτοπα

¹² Υπάρχει ένας τρόπος ομιλίας, που είναι τόσο φοβερός όσο ο θάνατος· ας μην εφαρμοστεί ποτέ στη γενιά του Ιακώβ, γιατί οι ευσεβείς μένουν μακριά απ' όλα αυτά· και δε θα κυλιστούν μέσα στις αμαρτίες. ¹³ Μη δώσεις τη συνήθεια στο στόμα σου να λέει ανάγωγες κουβέντες, γιατί σ' αυτές υπάρχουν λόγια αμαρτωλά. ¹⁴ Τον πατέρα σου και τη μάνα σου να τους θυμάσαι, όταν θα κάθεσαι ανάμεσα σε άρχοντες, μήπως και ξεχαστείς μπροστά τους κι από συνήθεια σαν ανόητος φερθείς· κι έτσι φτάσεις να επιθυμήσεις να μην είχες γεννηθεί ή να καταραστείς τη μέρα που γεννήθηκες. ¹⁵ Ο άνθρωπος που συνήθισε να λέει άπρεπα λόγια,

ποτέ όσο ζει δε θα διορθωθεί

Σεξουαλικές αμαρτίες

¹⁶ Δυο είδη ανθρώπων τις αμαρτίες πληθαίνουν, κι ένα τρίτο είδος τραβάει πάνω του την οργή του Θεού. Το πάθος που φουντώνει σαν τη φωτιά την αναμμένη δεν πρόκειται να σβήσει ωστόσο καταναλωθεί:

Ο άνθρωπος που πορνεύει με το ίδιο του το σώμα και που δεν πρόκειται να πάψει ωστόσο στη φωτιά καεί. ¹⁷ Ο ασελγής, που την κάθε γυναίκα τη βρίσκει επιθυμητή, και που δεν πρόκειται να κορεστεί ωστόσο να πεθάνει. ¹⁸ Ο άνθρωπος που παραβαίνει την πίστη τη συζυγική. Ο άνθρωπος αυτός λέει στον εαυτό του: «Ποιος με βλέπει; Σκοτάδι είναι γύρω μου, με κρύβουνε κι οι τοίχοι· δεν μπορεί να με δει κανείς, γιατί να φοβηθώ; Ο Ύψιστος δεν πρόκειται να λάβει υπόψη του τις αμαρτίες μου». ¹⁹ Εκείνο που φοβάται είναι τα μάτια των ανθρώπων, και δεν ξέρει ότι τα μάτια του Κυρίου είναι μύριες φορές πιο λαμπερά από τον ήλιο και βλέπουνε όλες τις πράξεις των ανθρώπων· μπαίνουν ακόμη και στα μέρη τα πιο απόκρυφα. ²⁰ Καθώς προτού να δημιουργηθούν, τα πάντα τού ήτανε γνωστά, έτσι κι αφού συντελεστήκαν, ο Κύριος τα γνωρίζει. ²¹ Αυτός ο άνθρωπος θα τιμωρηθεί στις πόλης τις πλατείες, εκεί που δεν το φανταζόταν θα πιαστεί.

²² Το ίδιο κι η γυναίκα που αφήνει τον άντρα της και *κληρονόμο τού γεννάει από έναν ξένον άντρα. ²³ Αυτή, πρώτο: παρέβηκε το *νόμο του Υψίστου, δεύτερο: πρόσβαλε τον άντρα της, και τρίτο: διέπραξε *μοιχεία και γέννησε παιδιά με ξένον άντρα. ²⁴ Αυτή θα οδηγηθεί να δικαστεί μπροστά στη σύναξη και οι συνέπειες θα πέσουνε και στα παιδιά της. ²⁵ Δε θα ριζοβολήσουν τα παιδιά της, τα βλαστάρια της δεν θα δώσουνε καρπό ²⁶ Θ' αφήσει ανάμνηση καταραμένη και η ντροπή της δε θα εξαλειφωθεί ποτέ. ²⁷ Έτσι οι μεταγενέστεροι θα μάθουν πως τίποτα καλύτερο δεν είναι από το σεβασμό στον Κύ-

23,8 5,13 19,16 23,9 27,14 Mt 5,34-37 Ιακ 5,12 23,11 Λευ 5,4-6 23,14 Ιωβ 3,3 10,18 Ιερ 20,14-18 23,16-17 26,12 9,1-9 Α· Κορ 6,18 23,18 Ιωβ 24,15 Δν Α,20 23,19 15,19 Πρμ 15,11 23,21 Δτ 22,22 23,23 Πρμ 2,17 23,24-25 41,5-7 Σολ 3,16 23,27 46,10 Εκ 12,13 Ψλ 119,104

ριο και τίποτα γλυκύτερο δεν είναι από την τήρηση των εντολών του.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΣΟΦΙΑΣ

Λόγοι σοφίας

24 Η *Σοφία θα πλέξει η ίδια το εγκώμιό της και μες στη μέση του λαού της θα καυχηθεί. ² Στη σύναξη του Υψίστου θα μιλήσει και μπροστά στη στρατιά του θα παινευτεί:

- ³ Εγώ βγήκα απ' το στόμα του Υψίστου και σαν ομίχλη σκέπασα τη γη.
⁴ Εγώ κατοίκησα ψηλά στον ουρανό κι ο θρόνος μου ήταν μες στη στήλη της νεφέλης.
⁵ Μόνη μου έτρεξα το γύρο του ουρανού, περπάτησα στα βάθη της *αβύσσου.
⁶ Τα κύματα της θάλασσας κι ολάκερη η γη κι όλοι οι λαοί και τα έθνη ήταν στην εξουσία μου.
⁷ Σ' ετούτα όλα ανάμεσα ζήτησα τόπο ν' αναπαυτώ· και γύρεψα σε τίνος γη να κατοικήσω.
⁸ Τότε ο δημιουργός του σύμπαντος με πρόσταξε κι αυτός που μ' έπλασε μ' έβαλε να κατασκηνώσω ανάμεσα στους απογόνους του Ιακώβ, στου *Ισραήλ τη χώρα.
⁹ Πριν απ' το χρόνο, απ' την αρχή, με δημιούργησε, κι αιώνια θα υπάρχω.
¹⁰ Μες στην αγία *σκηνή λειτούργησα μπροστά του, κι έτσι εγκαταστάθηκα στη *Σιών,
¹¹ κι ασκώ την εξουσία μου στην *Ιερουσαλήμ· στην πόλη την αγαπημένη βρήκε για μένα κατοικία μόνιμη.
¹² Και ρίζωσα σε τιμημένο ένα λαό, που ήταν μερίδιο και *κληρονομία

του Κυρίου

- ¹³ Σαν *κέδρος ψήλωσα στο *Λίβανο, σαν κυπαρίσσι στα βουνά του Αερμών
¹⁴ Σαν φοίνικας στο Αιγαδι μεγάλωσα, και σαν τις τριανταφυλλιές στην Ιεριχώ· σαν όμορφη ελιά στην πεδιάδα και σαν πλατάνι ψηλωσα.
¹⁵ Σαν την κανέλλα και σαν τον ασπάλαθρο σκόρπισα οσμή ευωδιαστή, και καθώς σμύρνα διαλεχτή έχυσα το άρωμά μου, καθώς ο γάλβανος, ο *όνυχας κι ο στύρακας κι όπως η μυρουδιά του λιβανιού μες στη *σκηνή του Μαρτυρίου ^{1α}
¹⁶ Εγώ σαν σχίνος τα κλαδιά μου τ' άπλωσα, κλαδιά όλο δόξα και κλαδιά χαριτωμένα.
¹⁷ Καθώς κλήμα που βλάστησε τη χάρη είμ' εγώ, και τ' άνθη μου έδωσαν λαμπρούς και πλούσιους καρπούς.
¹⁸ [Είμαι μητέρα εγώ της όμορφης αγάπης, του σεβασμού, της γνώσης και της ελπίδας της αγνής. Αφού λοιπόν αιώνια υπάρχω, σ' όλα μου τα παιδιά προσφέρομαι, σ' αυτά που είναι ορισμένα από το Θεό].
¹⁹ Σ' εμένα ελάτε εσείς που με ποθείτε, χορτάστε απ' τους καρπούς μου.
²⁰ Πράγματι, η ανάμνησή μου κι απ' το μέλι είναι γλυκύτερη· κι η απόκτησή μου πιο γλυκειά κι απ' την κερήθρα.
²¹ Όσοι με τρών' θα συνεχίσουν να πεινούν, κι όσοι με πίνουν δε θα πάψουν να διψάνε.
²² Όποιος σ' εμένα υπακούει δεν θα ντροπιαστεί,

^{1α} ασπάλαθρος, γάλβανος, όνυχας, στυρακας Αρωματικές φυτικές υλες (πρβλ Εξ 30,34 Ασμ 4,13-14)

κι αυτοί που εργάζονται όπως λέω εγώ, δε θ' αμαρτήσουν.

Σοφία και νόμος

²³ Όλ' αυτά περιέχονται στο βιβλίο της •διαθήκης του Θεού, του Υψίστου• είναι ο •νόμος που όρισε για μας ο Μωυσής, να του έχουν κληρονομία οι συναθροίσεις του Ιακώβ. ²⁴ [Μην πάψετε να είστε ισχυροί όπως το θέλει ο Κύριος και συνδεθείτε πιο πολύ μ' αυτόν, για να σας κάνει δυνατούς. Ο Κύριος ο παντοδύναμος είν' ο μοναδικός θεός• έξω απ' αυτόν, άλλος να σώζει δεν υπάρχει]. ²⁵ Αυτός ο νόμος κάνει τη •σοφία να ξεχειλίζει σαν τον Φισών και σαν τον Τίγρι την εποχή των νέων καρπών• ²⁶ αυτός τη νοημοσύνη κάνει να πλημμυρίζει σαν τον Ευφράτη και σαν τον Ιορδάνη, τον καιρό του θερισμού. ²⁷ Αυτός τη διδαχή σκορπάει σε κύματα καθώς ο Νείλος,^{ιβ} ως ο Γιών στου τρύγου τον καιρό.

²⁸ Ούτε ο πρώτος είναι ούτε ο τελευταίος εκείνος που να γνωρίσει τη σοφία σε βάθος δεν κατάφερε, ούτε να την εξιχνιάσει. ²⁹ Πράγματι, κι απ' τη θάλασσα πιο απέραντη είν' η σκέψη της, τα σχέδιά της πιο βαθιά κι απ' τον απύθμενο ωκεανό.

³⁰ Κι εγώ που τη σοφία δέχτηκα, μοιάζω κανάλι κάποιου ποταμού και μοιάζω αυλάκι που μπαίνει σε δεντρόκηπο. ³¹ Είπα: «Το περιβόλι μου θα το ποτίσω και τις πρασιές μου θα τις πλημμυρίσω με νερό. Και να, που το κανάλι μου έγινε ποτάμι και το ποτάμι μου έγινε θάλασσα! ³² Θα συνεχίσω να κάνω τη διδαχή να λάμπει σαν αυγή και να σκορπίζει ως μακριά το φως της. ³³ Θα συνεχίσω να σκορπώ τη διδαχή σαν προφητεία, στις μέλλουσες γενιές θα την εμπιστευτώ. ³⁴ Βλέπετε, δεν κουράστηκα μόνο για τον εαυτό μου, αλλά για όλους εκείνους, που τη σοφία αναζητούν.

^{ιβ} καθώς ο Νείλος, κατα το συριακό κείμενο Οι Ο' έχουν «καθώς το φως» ^{ιγ} Υπάρχουν άνθρωποι, σύμφωνα με ορισμένες αρχαίες μετ Οι Ο' έχουν «Για τρία πράγματα διακρίθηκα, λέει η Σοφία, κι ωραία στάθηκα μπρος στο Θεο και τους ανθρώπους» ^{ιδ} Το εντός των αγκυλών τμήμα αποδίδεται κατά το εβρ και το συριακό κείμενο ^{ιε} φίλον πραγματικό, σύμφωνα με τις αρχ μετ Οι Ο' έχουν «φρονηση»

24,23 19,20 21,11 Σολ 18,4 Δτ 33,4 Βαρ 4,1 24,25-27 39,22 47,14 Γεν 2 10,14 Ιησ 3,15 24,28 Ρωμ 11,33 24,3-11 1,1-9 Πρμ 8 24,30-32 50,27 Ιεζ 47,1-12 24,34 33,18 25,1 Ψλ 133,1 25,2 42,8 25,4 Πρμ 16,31 Ιωβ 32,7 25,7 Πρμ 23,24 25,8α 26,1-4 25,9 6,14-17 25,10 10,24 Εκ 12,13

Παροιμίες

25 Υπάρχουν τρία πράγματα που η ψυχή μου επιθυμεί και που ωραία φαίνονται και στο Θεό και στους ανθρώπους:^{ιγ} ανάμεσα στ' αδέρφια η ομόνοια, ανάμεσα στους συνανθρώπους η φιλία, και της γυναίκας και του άντρα η αρμονική συμβίωση.

² Επίσης τρία είδη ανθρώπων απεχθάνεται η ψυχή μου, κι η ύπαρξή τους μου είναι ανυπόφορη: Τον φτωχό που ξιπάστηκε, τον πλούσιο που είναι ψεύτης και το γέροντα το *μοιχό που χάνει το μυαλό του.

Οι γέροντες

³ Αν τίποτα δε μάζεψες στα νιάτα σου, πώς θα 'ταν δυνατό κάτι να βρεις στα γηρατειά σου; ⁴ Πόσο ωραίο οι λευκασμένοι να 'χουν κρίση, οι γέροι να κατέχουν την καλή τη συμβουλή! ⁵ Πόσο ωραία η •σοφία στους γέροντες, και στους τρανούς του κόσμου η σκέψη η ώριμη κι η συμβουλή! ⁶ Η πλούσια πείρα είναι στεφάνι για τους γέροντες κι ο σεβασμός στον Κύριο, το καύχημά τους.

Παροιμίες αριθμημένες

⁷ Σκέφτομαι εννέα πράγματα, που μέσα μου τα θεωρώ καλότυχα και ένα δέκατο, που με τα λόγια θα το πω: Είναι ο άνθρωπος που βρίσκει τη χαρά του στα παιδιά του κι αυτός που προλαβαίνει να ζησει και να δει την πτώση των εχθρών του. ⁸ Ευτυχισμένος είν' αυτός που ζει με μια γυναίκα μυαλωμένη, [εκείνος που με τη γυναίκα του αποτελεί ζευγάρι πιο αρμονικό απ' ό,τι το γαϊδούρι με το βόδι]. ¹⁶ Αυτός που με τη γλώσσα του δεν έσφαλε, κι εκείνος που δε δούλεψε για κάποιον απ' τον εαυτόν του πιο ανάξιο. ⁹ Ευτυχισμένος είν' αυτός που απέκτησε φίλον πραγματικό,¹⁶ κι εκείνος που σε ακροατές μιλάει που τον προσέχουν. ¹⁰ Πόσο σπουδαί-

ος είν' αυτός που απέκτησε σοφία! Αλλά κανείς δεν ξεπερνά εκείνον που τον Κύριο σέβεται. ¹¹Ο σεβασμός στον Κύριο είναι πάνω απ' όλα· κι αυτός που τον κατέχει με ποιον μπορεί να συγκριθεί; ¹²[Πρώτα κανείς πρέπει να σέβεται τον Κύριο, για να τον αγαπήσει και πρώτα πρέπει να τον εμπιστεύεται, για ν' αφοσιωθεί σ' αυτόν].

Οι γυναίκες

¹³Ας είναι όποια πλήγη, όχι όμως της καρδιάς το πλήγωμα· ας είναι όποια κακία, όχι όμως η κακία της γυναίκας. ¹⁴Ας είναι όποια επίθεση, όχι όμως η επίθεση αυτών που με μισούν· κι ας είναι όποια εκδίκηση, όχι όμως η εκδίκηση που προκαλούν οι εχθροί μου. ¹⁵Κεφάλι δεν υπάρχει πιο φαρμακερό απ' το κεφάλι του φιδιού· κι απ' της γυναίκας¹⁶ το θυμό θυμός χειρότερος δεν είναι.

¹⁶Θα προτιμούσα να πάω να μείνω μαζί μ' ένα λιοντάρι ή μ' ένα *δράκοντα, παρά να συγκατοικήσω με κακία γυναίκα. ¹⁷Η κακία της γυναίκας την όψη της αλλοιώνει, το πρόσωπό της σκοτεινιάζει και μοιάζει αρκούδας πρόσωπο. ¹⁸Ο άντρας της στους γείτονες πηγαίνει για να φάει και άθελά του με πίκρα αναστενάζει. ¹⁹Κάθε κακία είναι μικρή μπρος στην κακία της γυναίκας· μακάρι να της λάχει κλήρος αμαρτωλού.

²⁰Ό,τι είναι για του γέροντα τα πόδια ανήφορος αμμουδερός, το ίδιο κι η γυναίκα η φλύαρη για έναν φιλήσυχο άντρα.

²¹Μη στέρχεις να σε παρασύρει κάποιος γυναίκας η ομορφιά ούτε να επιθυμείς γυναίκα για τα πλούτη της.¹⁷ ²²Οργή κι επίπληξη και φοβερή ντροπή στον άντρα που τον συντηρεί η γυναίκα του. ²³Καρδιά θλιμμένη, πρόσωπο μελαγχολικό, κρυφή πληγή –να ποιο το έργο της κακιάς γυναίκας· χέρια αδρανή και γόνατα παραλυμένα, αυτός είναι ο άντρας, που η γυναίκα του δεν τον κάνει ευτυχισμένο. ²⁴Απ' τη γυναίκα η αμαρτία ξεκι-

νησε και εξ αιτίας της πεθαίνουμε ολοι. ²⁵Μη δίνεις στο νερό της στέρνας σου διέξοδο ούτε και στην κακία γυναίκα εξουσία να μιλάει. ²⁶Αν δεν σε υπακούει σ' ένα νεύμα σου, χώρισέ την και διώξε την μακριά σου.

26 Ο άντρας της καλής γυναίκας είναι ευτυχισμένος· τα χρόνια της ζωής του θα 'ναι πολλαπλάσια. ²Η σθεναρή γυναίκα είν' η χαρά του άντρα της, που θα περάσει ειρηνικά μ' αυτήν όλα τα χρόνια της ζωής του. ³Η καλή γυναίκα είν' ένας κλήρος εκλεκτός και θα δοθεί σ' εκείνους που σέβονται τον Κύριο. ⁴Είτε πλούσιος είν' ο άντρας της είτε φτωχός, είν' η καρδιά του ευχαριστημένη κι είναι το πρόσωπό του πάντα χαρωπό.

⁵Τρία πράγματα με τρόμαξαν κι ένα τέταρτο το φοβήθηκα: Τις κακές φήμες που κυκλοφορούν στην πόλη, του όχλου την κατακραυγή και την κατηγορία την άδικη· όλα αυτά είναι πιο φοβερά κι από το θάνατο. ⁶Αλλά είναι σπαραγμός καρδιάς και θλίψη μία γυναίκα που ζηλεύει άλλη γυναίκα, κι η συμφορά της γλώσσας που παίρνει μέρος σ' όλα αυτά.

⁷Είν' η κακία γυναίκα σαν ζυγός βοδιών κακοβαλμένος απάνω στον αυχένα τους και που σαλεύει· αυτός που θέλει να την κατευθύνει, μοιάζει ν' αδράχνει με το χέρι του σκορπιό. ⁸Γυναίκα που μεθάει φέρνει μεγάλη οργή και δεν μπορεί να κρύψει την αδιαντροπιά της. ⁹Γυναίκα που είναι πόρνη, φαίνεται απ' την αλαζονεία των ματιών της, κι από τα βλέφαρά της διακρίνεται.

¹⁰Πρόσπεχε με αυστηρότητα μια κόρη αναιδή, μήπως και βρει την ευκαιρία κι επωφεληθεί. ¹¹Φυλάξου από τ' αδιάντροπά της βλέμματα, και να μην ξαφνιαστείς αν σε προδώσει. ¹²Σαν διψασμένος πεζοπόρος το στόμα της ανοίγει και πίνει απ' όλα τα νερά που συναντά· κάθεται πάνω σε κάθε πάσσα-

¹⁵της γυναίκας, συμφωνά με τις αρχ μετ και ένα αρχ ελληνικο χειρ Οι Ο' έχουν «του εχθρου» ¹⁷για τα πλούτη της, κατα το εβρ κειμενο

λο και μπρος σε κάθε βέλος τη φαρέτρα της ανοίγει.

Εγκώμιο για την καλή σύζυγο

¹³ Η χάρη της γυναίκας είν' η απόλαυση του άντρα της κι οι γνωστικοί της τρόποι του δίνουνε ζωή. ¹⁴ Η σιωπηλή γυναίκα είναι δώρο Κυρίου, είναι ανεκτίμητη η ευγενική ψυχή. ¹⁵ Χάρη πάνω στη χάρη είν' η γυναίκα η ντροπαλή, κι όλα μαζί τα ζύγια δεν είν' άξια να ισοβαρίσουν μία αγνή ψυχή. ¹⁶ Καθώς ο ήλιος που ανατέλλει στου Κυρίου τα όρη, έτσι είν' η ομορφιά καλής γυναίκας μες στο καλοβαλμένο της το σπιτικό. ¹⁷ Σαν το λυχνάρι που αστράφτει πάνω στο λυχνοστάτη τον ιερό, έτσι της όψης η ομορφάδα πάνω σε ανάστημα στητό. ¹⁸ Στύλοι μαλαματένιοι σε βάση ασημιά, έτσι οι ωραίες κνήμες σε πέλματα γερά. ¹⁹ [Παιδί μου, φύλαξε τα νιάτα σου γερά, σ' ανθρώπους ξένους μη σκορπιάς τη δύναμή σου. ²⁰ Γύρευε πρώτα στην πεδιάδα ολόκληρη ένα εύφορο χωράφι, σπείρε το σπόρο το δικό σου και έχε εμπιστοσύνη στην άξια σου γενιά. ²¹ Έτσι οι απόγονοί σου θα υπερέχουν και θα παινεύονται, μιλώντας ανοιχτά για την ευγενική καταγωγή τους.

Οι πονηρές γυναίκες

²² Γυναίκα που πληρώνεται αξίζει όσο ένα φτύμα, ενώ η παντρεμένη είναι σαν πύργος που σκορπά το θάνατο σ' αυτούς που διανοούνται να την προσβάλουν. ²³ Η ασεβής γυναίκα θα δοθεί μερίδιο στον αμαρτωλό, ενώ η ευσεβής σε όποιον σέβεται τον Κύριο θα δοθεί. ²⁴ Η αδιάντροπη γυναίκα σ' όλη της τη ζωή φέρνεται ατιμωτικά, ενώ η σεμνή έχει τρόπους λεπτούς ακόμα και στον άντρα της. ²⁵ Η αναιδής γυναίκα σαν σκύλος λογαριάζεται, ενώ η σεμνή γυναίκα σέβεται τον Κύριο. ²⁶ Γυναίκα που τιμά τον άντρα της, στα μάτια όλων είναι σοφή· ενώ εκείνη που τον ατιμάζει με την υπεροψία της, αποδεικνύεται ασεβής σ' όλων τα μάτια. Ο άντρας της καλής γυναίκας είναι ευτυχισμένος, γιατί τα χρόνια που θα ζήσει θα είναι πολλαπλάσια. ²⁷ Η γυ-

ναίκα που φλυαρεί και δυνατά φωνάζει, είναι καθώς η σάλπιγγα που αναγγέλλει μάχη, και σε φυγή τον τρέπει τον εχθρό· έτσι κι ο άντρας της θα πρέπει να περνά μαζί της μian ακατάστατη ζωή, όπως στον πόλεμο]

Πράγματα λυπηρά

²⁸ Για δύο πράγματα λυπήθηκα κατάκαρδα και για ένα τρίτο θύμωσα· Όταν γερνάει ο πολεμιστής μέσα στη φτώχεια, όταν άνθρωποι γνωστικοί περιφρονούνται κι απορρίπτονται, και όταν ένας δίκαιος άνθρωπος ξαναγερνάει στην αμαρτία· ο Κύριος τον προορίζει από το ξίφος να σκοτωθεί.

²⁹ Ο έμπορος δύσκολα μπορεί την αδικία ν' αποφύγει, κι ο κερδοσκοπός δε θα βρει δικαίωση για την αμαρτία του.

27 Για μικρό κέρδος πολλοί άνθρωποι αμάρτησαν· κι εκείνος που γυρεύει να πλουτίσει, πρέπει να 'χει συνείδηση ελαφριά. ² Καθώς ο πάσσαλος σφηνώνεται μες στους αρμούς δυο λιθαριών, έτσι κι η αμαρτία εισχωρεί μες στην αγοραπωλησία. ³ Αν κάποιος δεν προσκολληθεί γερά με σεβασμό στον Κύριο, γοργά θα δει το σπίτι του να καταστρέφεται.

Η γλώσσα που προδίδει

⁴ Όταν κουνάει κανείς το κόσκινο, μένουνε μέσα τα σκουπίδια· το ίδιο κι ό,τι άχρηστο έχει ο άνθρωπος βγαίνει στις συζητήσεις του. ⁵ Τα σκεύη του αγγειοπλάστη τα δοκιμάζει το καμίνι· και του ανθρώπου η δοκιμασία γίνεται με τα λόγια του. ⁶ Το πώς καλλιεργήθηκε ένα δέντρο, απ' τον καρπό του φαίνεται· έτσι κι ο λόγος του ανθρώπου δείχνει τα πιο βαθιά του αισθήματα. ⁷ Κανέναν μην παινέσεις πριν τον ακούσεις να μιλά, γιατί μ' αυτόν τον τρόπο δοκιμάζονται οι άνθρωποι.

⁸ Αν τη δικαιοσύνη επιδιώκεις, θα την αποκτήσεις και σαν μακρύ θα τη φορέσεις δόξας ένδυμα. ⁹ Τα πουλιά μόνο με τα όμοια τους μαζί φωλιάζουν· το ίδιο κι η τιμιότητα επιστρέφει μόνο σ' εκείνους που μ' αυτήν θέλουν να ζουν. ¹⁰ Στήνει καρτέρι το λιοντάρι

στο θήραμά του· έτσι παραφυλάν' κι οι αμαρτίες αυτούς που πράττουν το άδικο.

¹¹ Τα λόγια του ευσεβή ανθρώπου πάντοτε είν' σοφά, ενώ ο άφρονας συνέχεια αλλάζει γνώμη, σαν το φεγγάρι. ¹² Ανάμεσα σε ανόητους ανθρώπους όταν βρίσκεσαι, μέτρα το χρόνο σου· ανάμεσα όμως στους σκεπτόμενους μένε διαρκώς. ¹³ Τα λόγια των ανόητων είν' αποκρουστικά, το γέλιο τους ξεσπάει μες στην απόλαυση της αμαρτίας. ¹⁴ Τα λόγια εκείνου που ορκίζεται συχνά, κάνουν να σηκώνονται της κεφαλής οι τρίχες· κι όταν τσακώνεται κλείνει κανείς τ' αυτιά του. ¹⁵ Των ξιπασμένων οι καυγάδες σ' αιματοκύλισμα καταλήγουν· και τις βρισιές που ανταλλάσσουν, με φρίκη τις ακούει κανείς.

Τα μυστικά

¹⁶ Όποιος αποκαλύπτει μυστικά, χάνει των άλλων την εμπιστοσύνη και φίλο πια δε θ' αποκτήσει όπως τον ήθελε. ¹⁷ Αγάπαγε το φίλο σου και μένε του πιστός· αλλά αν τα μυστικά του φανερώσεις, μην τρέξεις να τον ξαναβρεις. ¹⁸ Γιατί καθώς σκοτώνει κάποιος τον εχθρό του, έτσι κι εσύ του διπλανού σου τη φιλία σκότωσες. ¹⁹ Σαν το πουλί που τ' άφησες να φύγει από το χέρι σου, έτσι έχασες το φίλο σου και πια δε θα τον βρεις. ²⁰ Μην τρέξεις να τον φτάσεις· έφυγε μακριά και ξέφυγε σαν το ζαρκάδι απ' την παγίδα. ²¹ Μπορεί κανείς να δέσει μια πληγή, κι ύστερα από βρισιές μπορεί να 'ρθεί σε συμφιλίωση· αλλά γι' αυτόν που πρόδωσε ένα μυστικό, ελπίδα δεν υπάρχει.

Η υποκρισία

²² Αυτός που κάνει με τα μάτια νοήματα, σχεδιάζει πράγματα κακά· κανένας δεν μπορεί να τον αναχαιτίσει. ²³ Μπροστά σου θα 'ναι γλυκομίλητος και θα παινεύει όσα λες, πίσω σου όμως τον τρόπο της ομιλίας του θ' αλλάζει, κι από τα λόγια σου θα δημιουργήσει σκάνδαλα. ²⁴ Πολλά πράγματα μίσσησα, τίποτα όμως όσο αυτόν τον άνθρωπο· ακόμα

και ο Κύριος τον μισεί.

²⁵ Όποιος πετάει μια πέτρα στα ψηλά, τη ρίχνει στο κεφάλι του· κι όποιος χτυπάει ύπουλα, πληγώνει τον εαυτό του. ²⁶ Όποιος ανοίγει λάκκο, θα πέσει ο ίδιος μέσα· κι όποιος στήνει παγίδα, σ' αυτήν και θα πιαστεί. ²⁷ Όποιος πράττει κακά, αυτά θα πέσουν πάνω του· και από πού του έρχονται δε θα μπορεί να ξέρει.

²⁸ Η κοροϊδία κι η βρισιά είναι δουλειές των ξιπασμένων, αλλά σαν το λιοντάρι τούς παραμονεύει η εκδίκηση. ²⁹ Αυτοί που χαίρονται όταν πέφτουν οι ευσεβείς, θα πιαστούν στην παγίδα· και πριν πεθάνουν, οι πόνοι θα τους καταφάγουν.

Η μνησικακία

³⁰ Μνησικακία και θυμός είναι κι αυτά πράγματα μισητά, που ο αμαρτωλός τέλεια τα κατέχει.

28 Αυτός που εκδικιέται θα δοκιμάσει του Κυρίου την εκδίκηση, που με ακρίβεια καταγράφει τις αμαρτίες του. ² Συχώρα τον πλησίον σου για ό,τι κακό σου έκανε· και τότε, όταν προσευχηθείς, οι αμαρτίες σου θα συγχωρηθούν. ³ Άνθρωπος σ' άνθρωπο ενάντια κρατάει οργή, κι από τον Κύριο ζητάει συχώρεση; ⁴ Για έναν όμοιο του άνθρωπο δεν έχει έλεος· πώς το ζητάει για τις δικές του αμαρτίες; ⁵ Αυτός, αν κι είναι άνθρωπος, μνησικακεί· ποιος θα του συγχωρήσει τις δικές του αμαρτίες; ⁶ Σκέψου τα τελευταία σου και πάψε να μισείς· τη φθορά και το θάνατο στοχάσου και τήρησε τις εντολές. ⁷ Να θυμάσαι τις εντολές και μην κρατάς κακία στο διπλανό σου ενάντια· τη *διαθήκη να θυμάσαι του Υψίστου, κι αν κάποιος αμαρτήσσει από άγνοια, παράβλεψέ το.

Οι φιλονικίες

⁸ Μένε μακριά από φιλονικίες κι έτσι τις αμαρτίες θ' αποφύγεις· ο άνθρωπος που αρπάζεται θα ξεσηκώσει τσακωμούς. ⁹ Ο αμαρτωλός φέρνει αναστάτωση ανάμεσα σε φί-

λους· κι ανάμεσα σε ανθρώπους που ζουν ειρηνικά, σπέρνει ζιζάνια ¹⁰Ανάλογα με των καυσίμων την ποσότητα θα διαρκεί η φωτιά, κι ανάλογος με του ανθρώπου την ισχύ θα είναι ο θυμός του· σύμφωνα με τα πλούτη του η οργή του θα φουντώνει, κι όσο η φιλογκία θα δυναμώνει, τόσο και πιο πολύ η φωτιά θ' απλώνεται. ¹¹Μια φιλονικία απρόσμενη ανάβει τη φωτιά, και μια διαμάχη αλόγιστη φτάνει ως και την αιματοχυσία. ¹²Τη σπίθα αν φυσάς θ' ανάψει κι αν φτύσεις πάνω της θα σβήσει· και τα δυο βγαίνουν απ' το στόμα σου.

Προφύλαξη από την κακιά γλώσσα

¹³Μακριά από τον φιλοκατήγορο και τον διπρόσωπο, γιατί αυτοί κατέστρεψαν πολλούς που ζούσαν με ειρήνη μεταξύ τους. ¹⁴Των τρίτων οι κουβέντες πολλούς ανθρώπους τούς συγκλόνισαν, τους σκόρπισαν απ' το 'να στο άλλο έθνος, κατέστρεψαν οχυρωμένες πόλεις κι ανέτρεψαν τα σπίτια ανθρώπων ισχυρών. ¹⁵Των τρίτων οι κουβέντες έκαναν να διωχτούν από τα σπίτια τους ενάρετες γυναίκες, κι απ' τους καρπούς των κόπων τους τις στέρησαν. ¹⁶Όποιος σε τέτοια δίνει σημασία, δε θα 'βρει ανάπαυση ούτε ήσυχια θα ζήσει. ¹⁷Το χτύπημα με το μαστίγιο προκαλεί πληγές, το χτύπημα όμως με τη γλώσσα τσακίζει κόκαλα. ¹⁸Πολλοί σκοτώθηκαν από σπαθί κι ωστόσο είναι λιγότεροι από κείνους, που εξαιτίας της γλώσσας πέθαναν. ¹⁹Είν' ευτυχής εκείνος που απ' αυτήν φυλάχτηκε, που δεν έμεινε εκτεθειμένος στο θυμό της, που δε σήκωσε το ζυγό της, και τα δεσμά της δεν τον έδεσαν. ²⁰Γιατί ο ζυγός της είναι σιδερένιος και τα δεσμά της από ορείχαλκο. ²¹Ο θάνατος που η γλώσσα προκαλεί, είναι θάνατος φοβερός· προτιμότερος είναι απ' αυτήν ο *άδης.

²²Η γλώσσα δεν πρόκειται να εξουσιάσει τους ευσεβείς· κι εκείνοι πάλι δε θα καούν στη φλόγα της. ²³Όσοι εγκαταλείπουν τον Κύριο, θα γίνουν θύματά της γλώσσας τους· αυτή θα καίει ανάμεσά τους και δε θα σβή-

νει πάνω τους θα ριχτεί σαν το λιοντάρι, και σαν τη λεοπαρδαλη θα τους κατασπαράξει. ²⁴⁻²⁵Όπως φράζεις το κτήμα σου με αγκάθια, έτσι φτιάξε και για το στόμα σου πόρτα κι αμπάρα. Κι όπως δένεις σφιχτά, προσεχτικά, το ασήμι σου και το χρυσάφι, το ίδιο πρόσεχε και ζύγιζε και μέτρα το καθετί που λες. ²⁶Πρόσεχε να μη σφάλεις με τη γλώσσα σου, μήπως τύχει και πέσεις πάνω σ' αυτόν που την παγίδα σου έστησε.

Ο δανεισμός

29 Όποιος δανείζει το διπλανό του, κάνει έργο ελεημοσύνης· κι όποιος τον βγάζει απ' τη μίζερια του, τηρεί τις εντολές. ²Τον διπλανό σου δανείζε την ώρα που έχει ανάγκη, κι εσύ ό,τι δανείστηκες να το εξοφλεις στην ώρα του. ³Κράτα το λόγο σου, κι απέναντι στους άλλους να 'σαι εντάξει, και τότε σε κάθε περίπτωση ό,τι έχεις ανάγκη θα το βρεις.

⁴Πολλοί τα δανεικά λεφτά νόμισαν πως τα βρήκανε στο δρόμο, και φέρνουν σε δύσκολη θέση αυτούς που τους βοήθησαν. ⁵Όσπου να πάρει κάποιος το δάνειο που θέλει, φιλάει το χέρι του δανειστή και ταπεινώνεται μιλώντας κολακευτικά για τα χρήματά του· μα όταν έρθει ο καιρός να του το επιστρέψει, όλο και αναβάλλει, βρίσκει δικαιολογίες κι επικαλείται τις περιστάσεις που τάχα είναι δύσκολες. ⁶Αν καταφέρει να πληρώσει, ο δανειστής θα λάβει μόλις τα μισά· κι αυτό θα πρέπει να το θεωρεί σπουδαίο, όπως όταν βρίσκει κανείς στο δρόμο χρήματα. Αλλιώς, θα του 'χει φάει τα λεφτά του, και θα τον κάνει δίχως λόγο εχθρό· *κάτρες και βρισιές θα τον πληρώνει, κι αντί να τον ευγνωμονεί θα τον ξοφλάει με προσβολές. ⁷Έτσι εξαιτίας της κακότητας αυτής πολλοί αρνούνται να δανείσουν, από το φόβο μήπως δίχως λόγο τα χρήματά τους χάσουνε

Η ελεημοσύνη

⁸Όστοςο κάνε υπομονή με τον φτωχό, μην τον αφήνεις για πολύ την ελεημοσύνη σου να περιμένει. ⁹Για να υπακούς στην εντολή, βόηθησε τον φτωχό που βρίσκεται σε ανάγκη, μην τον εξαποστειλεις με τα χέρια του αδειανά. ¹⁰Χάσε τα χρήματά σου για έναν αδερφό και φίλο· ας μη σκουριάσουν κάτω από μια πέτρα και χαμένα πάνε. ¹¹Διάθεσε τα πλούτη σου σύμφωνα με τις εντολές του Υψίστου· αυτό θα 'ναι για σένα πιο πολύ κι απ' το χρυσάφι χρήσιμο. ¹²Αποταμίευε χρήματα να τα 'χεις για ελεημοσύνες και θα σε σώσουν από κάθε συμφορά. ¹³Τα χρήματα αυτά θ' αγωνιστούν για σένα στους εχθρούς σου ενάντια, πιότερο κι από ισχυρή ασπίδα κι από δόρυ βαρύ.

Η εγγύηση

¹⁴Ο καλός άνθρωπος μπαίνει εγγυητής για τον πλαινό του· θα πρέπει να 'χει χάσει κάθε ντροπή αυτός που τον εγκαταλείπει. ¹⁵Μην ξεχνάς όμως να ευγνωμονείς τον εγγυητή σου, γιατί αυτός έβαλε το κεφάλι του για χάρη σου. ¹⁶Ο κακοήθης σπαταλά τα χρήματα του εγγυητή του κι όποιος δεν ξέρει τι θα πει ευγνωμοσύνη, λησμονάει εκείνον που τον έσωσε. ¹⁷Πολλούς ανθρώπους εύπορους κατέστρεψε η εγγύηση· τους έκανε να σαλευτούν σαν το κύμα της θάλασσας. ¹⁸Στην εξορία οδήγησε ανθρώπους ισχυρούς κι αυτοί περιπλανήθηκαν μέσα σε ξένα έθνη. ¹⁹Ο κακός άνθρωπος που τρέχει να εγγυηθεί επιζητώντας κέρδη, θα καταλήξει στα δικαστήρια. ²⁰Να βοηθάς το διπλανό σου όσο μπορείς, μα να φυλάγεται μην τύχει και ο ίδιος μπλέξει.

Η δύσκολη ζωή στην ξένη χώρα

²¹Η πρώτη ανάγκη στη ζωή είναι το νερό και το ψωμί, τα ρούχα και το σπίτι, για να σκεπάζουν τη γυμνότητα. ²²Καλύτερα μια φτωχική ζωή κάτω απ' τη στέγη σου, ας είν'

και με δοκάρια, παρά συμπόσια πλούσια σε σπίτια αλλωνών ²³Να 'σαι ευχαριστημένος και με τα λίγα και με τα πολλά, και δε θ' ακούσεις να σε κατηγορούν ότι ζητάς φιλοξενία. ²⁴Είναι άθλια η ζωή να περιφέρεσαι από σπίτι σε σπίτι, το στόμα σου να μην τολμάς ν' ανοίξεις εκεί που ως ξένος κατοικείς ²⁵Θα τους δίνεις εσύ να τρώνε και να πίνουν, χωρίς καμιά αναγνώριση, κι από πάνω θ' ακούς λόγια πικρά: ²⁶«Έλα εδώ ξένε, το τραπέζι ετοίμασε, κι αν έχεις τίποτα στο χέρι σου, δώσ' μου να φάω». ²⁷«Φύγε τώρα, ξένε, γιατί θα 'ρθεί ένα σπουδαίο πρόσωπο ο αδερφός μου έρχεται να μείνει εδώ, χρειάζομαι το σπίτι».

²⁸Αυτά τα λόγια είναι σκληρά για έναν άνθρωπο ευαίσθητο, ν' ακούει να τον κατηγορεί ο οικοδεσπότης και να τον διασύρει ο δανειστής.

ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΝΑ

Η παιδαγωγία

30 Όποιος το γιο του αγαπάει, τον τιμωρεί συχνά, για να μπορεί στα τελευταία του να χαίρεται για κείνον ²Αυτός που δίνει αγωγή καλή στο γιο του, θα πάρει απ' αυτόν χαρά και θα περηφανεύεται γι' αυτόν ανάμεσα στις γνωριμίες του ³Αυτός που νουθετεί το γιο του, θα κάνει τον εχθρό του να ζηλέψει, και θα καμαρώνει γι' αυτόν μπροστά στους φίλους του. ⁴Αν πέθανε ο πατέρας του, είναι σαν να μην πέθανε· γιατί άφησε πίσω του ένα γιο που του μοιάζει ⁵Όσο ζούσε τον έβλεπε και χαιρότανε, μπροστά στο θάνατο δεν είχε λύπη. ⁶Αφήνει πίσω κάποιον που θα πάρει απ' τους εχθρούς του εκδίκηση, και στους φίλους του την καλοσύνη τους θ' ανταποδώσει

⁷Το γιο του όποιος τον κακομαθαίνει, θα φτάσει να του δένει τις πληγές· στην κάθε του κραυγή θα τρέμουνε τα φυλλοκάρδια του. ⁸Το άλογο που δε δαμάστηκε, γίνεται δύστροπο κι ο γιος που στον εαυτό του α-

φέθηκε, θα γίνει αυθάδης. ⁹ Παραχάιδεψε το παιδί σου και θα σε τρομάξει· παίξε μαζί του και θα σε κάνει να λυπηθείς. ¹⁰ Μαζί του μη γελάσεις, για να μην υποφέρεις μαζί μ' αυτό και τέλος φτάσεις τα δόντια σου να τρίζεις. ¹¹ Ελευθερίες μην του αφήνεις όσο είναι μικρό [και μην κλείνεις τα μάτια μπρος στα λάθη του. ¹² Λύγισέ του τον τράχηλο στα νιάτα του] και μαύρισέ του τα πλευρά όσο είναι μικρό, μήπως και τύχει δύστροπο και δε σ' ακούει. ¹³ Το γιο σου παιδαγωγήσε και κόπιασε γι' αυτόν, για να μην έχεις να υποφέρεις απ' την αδιαντροπία του.

Για την υγεία

¹⁴ Καλύτερα ένας φτωχός, γερός και δυνατός, παρά ένας πλούσιος μ' αρρωστημένο σώμα. ¹⁵ Υγεία κι ευρωστία αξίζουν πιο πολύ απ' όλο το χρυσάφι, και το ρωμαλέο σώμα αξίζει πιο πολύ από αγαθά αμύθητα. ¹⁶ Πλούτος καλύτερος απ' την υγεία δεν υπάρχει· ούτε ευτυχία πιο μεγάλη απ' τη χαρούμενη καρδιά. ¹⁷ Καλύτερος ο θάνατος από ζωή δυστυχισμένη, ο ύπνος ο αιώνιος από μια χρόνια αρρώστια. ¹⁸ Τ' άφθονα φαγητά μπροστά σε κάποιον άρρωστο που δεν μπορεί να φάει, μοιάζουν με προσφορές τροφής πάνω σε τάφο.¹⁷ ¹⁹ Τι ωφελεί η προσφορά τροφής μπρος σ' ένα είδωλο; Ούτε να φάει μπορεί ούτε να οσφρανθεί· το ίδιο είναι κι αυτός, που ο Κύριος τον τιμωρεί με αρρώστια. ²⁰ Βλέπουν τα μάτια του κι αναστενάζει, σαν τον *εunuόχο που εναγκαλίζεται παρθένα και βογγά.

²¹ Στη λύπη μην αφήνεσαι και μην εγκαταλείπεις σε σκέψεις μελαγχολικές. ²² Η χαρά της καρδιάς κι η ευχαρίστηση μακραίνουν τη ζωή, κι αξία την κάνουν να τη ζει ο άνθρωπος. ²³ Αγάπη τη ζωή σου, δίνε στην καρδιά σου παρηγοριά και διώχνε μακριά τη λύπη από πάνω σου· γιατί πολλούς αφάνισε η λύπη κι είναι εντελώς ανώφελη. ²⁴ Η ζήλεια κι ο θυμός μακραίνουν τη ζωή, κι οι έγνοιες πρό-

ωρα τον άνθρωπο γερνάνε. ²⁵ Ένας χαρούμενος άνθρωπος διαλέγει με φροντίδα την τροφή του και την απολαμβάνει.

Τα πλούτη

31 Η μέριμνα του πλούτου λιώνει το σώμα, κι η έγνοια που τα πλούτη προκαλούν διώχνει τον ύπνο μακριά. ² Οι έγνοιες της αγρύπνιας ως και τη νύστα διώχνουν, και σαν βαριά αρρώστια τον ύπνο αφαιρούν.

³ Ο πλούσιος κουράζεται για να μαζεύει πλούτη· κι όταν για λίγο σταματά, είναι για ν' απολαύσει τ' αγαθά του. ⁴ Κουράζεται ο φτωχός για μια ζωή στη στέρηση· κι όταν για λίγο σταματά, μέσα στην ένδεια πέφτει.

⁵ Αυτός που το χρυσάφι αγαπά, την αμαρτία δε θα την αποφύγει· κι αυτός που κυνηγάει το κέρδος, θα διαφθαρεί μ' αυτό. ⁶ Πολλοί για το χρυσάφι καταστράφηκαν, ήρθε ο χαμός τους αναπόφευκτος. ⁷ Παγίδα είναι για κείνους που του παραδίνονται, κι όλοι οι ανόητοι πέφτουν μέσα

⁸ Είν' ευτυχής ο πλούσιος που βρέθηκε άμεμπτος και δεν τρέχει ξοπίσω απ' το χρυσάφι. ⁹ Ποιος είν' αυτός, Να τον καλοτυχίσουμε, γιατί κατόρθωσε ένα πράγμα θαυμαστό, που ως τώρα δεν το πέτυχε κανένας. ¹⁰ Ποιος έτσι δοκιμάστηκε και τέλειος βρέθηκε, Μπορεί να 'ναι περήφανος γι' αυτό Ποιος που μπορούσε ν' αμαρτήσει δεν αμαρτήσε; ή ν' απατήσει και δεν το 'κανε; ¹¹ Θα μένουν στεριωμένα τ' αγαθά του κι όλος ο κόσμος θ' ανιστορεί τις καλοσύνες του.

Τα γεύματα

¹² Σε πλούσιο τραπέζι κάθησες; Μη μένεις μ' ανοιχτό το στόμα και μην πεις: «Τι κρίμα που δεν μπορώ όλα αυτά να τα φάω!» ¹³ Μην ξεχνάς πως είν' κακό το αχόρταγο το μάτι· χειρότερο απ' το μάτι είναι στον κόσμο τίποτα; Γι' αυτό και πρέπει δάκρυα να χύνει τόσο συχνά. ¹⁴ Το χέρι μην απλώνεις σε κάτι που ένας άλλος το κοιτά και μη στριμώχνε-

¹⁷με προσφορες ταφο Αναφορά σε ελληνικό έθιμο (πρβλ. Επλερ 26)

30, 17 41, 2 Ιωβ 3, 21 Εκ 4, 2 Β' Κορ 12, 9 30, 19 Δν Δ, 6 Δτ 4, 28 Ψλ 115, 5 Ησ 44, 9-20 30, 21-25 Εκ 11, 9-10 30, 22 Πρμ 17, 22 30, 23 38, 18 Φιλ 4, 4 Β' Κορ 7, 10 30, 25 Εκ 2, 24-25 31, 1-11 Ακ 12, 15-31 31, 3 11, 18-19 31, 5 27, 1 31, 6 8, 2 Α' Τιμ 6 9 31, 9 Μτ 26, 14-16 27, 57-60 31, 11 44, 15 31, 12-21 Πρμ 23, 1-3 31, 13 14, 8

σαι μ' αυτόν στο ίδιο πιάτο. ¹⁵ Νιώθε το διπλανό σου κρίνοντας από εσέ τον ίδιο, και για το καθετί να σκέφτεσαι. ¹⁶ Να τρως σαν άνθρωπος ευγενικός, ό,τι βάζουν μπροστά σου και λαίμαργα να μη μασάς, να μη σε συχαθούν. ¹⁷ Από καλή ανατροφή πρώτος να σταματάς και να μην είσαι αχόρταγος, μήπως και σε προσβάλουν. ¹⁸ Αν σε πολλούς ανάμεσα καθίσεις στο τραπέζι, πριν απ' τους άλλους μην απλώσεις το χέρι σου. ¹⁹ Πόσο το λίγο είν' αρκετό για κείνον που έχει αγωγή! Όταν θα πέσει στο κρεβάτι δε θα βαρυνασαιίεν! ²⁰ Ο υγιεινός ο ύπνος θέλει στομάχι ελαφρό. Σηκώνεται κανείς πρωί κι αισθάνεται ευδιάθετος· ενώ τον λαίμαργο τον βασανίζει αγρύπνια, ναυτία και πόνοι κοιλικοί. ²¹ Αν πιέστηκες να φας παραπολύ, σήκω και πήγαινε μακριά εμετό να κάνεις, και θ' ανακουφιστείς. ²² Παιδί μου, άκουσέ με, μη με περιφρονησεις· αργότερα τα λόγια μου θα καταλάβεις· να είσαι μετρημένος σε ό,τι κάνεις κι αρρώστια καμιά δε θα σε βρει.

²³ Το γενναϊόδωρο οικοδεσπότη τον παινεύουν όλοι οι άνθρωποι και για το λόγο αυτό γίνεται ξακουστός. ²⁴ Το σφιχτοχέρη οικοδεσπότη, αντίθετα, τον κατακρίνουν όλοι στην πόλη, και έχουν δίκιο.

Το κρασί

²⁵ Μην κάνεις το παλικάρι στο κρασί, γιατί πολλά έχει το κρασί ρημάξει παλικάρια. ²⁶ Μες στο καμίνι δοκιμάζεται το ατσάλι, που έχει ριχτεί πυρακτωμένο στο νερό· το ίδιο και με το κρασί: οι χαρακτήρες δοκιμάζονται όταν φιλονικούν οι εγωιστές. ²⁷ Όταν με μέτρο πίνουν οι άνθρωποι κρασί, ζωή τούς δίνει· τι είναι η ζωή για κείνον που κρασί δε γεύεται; Το κρασί φτιάχτηκε για των ανθρώπων τη χαρά. ²⁸ Αναγαλλιάζει η καρδιά κι ευφραίνεται η ψυχή απ' το κρασί, όταν πίνεται στην ώρα του και με μέτρο. ²⁹ Αλλά πικραίνεται η ψυχή όταν το κρασί πίνεται υπέρμετρα· φέρνει ερεθισμό και κλονισμό στο βήμα. ³⁰ Αυξάνει το μεθύσι του ανόητου το θυμό, ως το σημείο να τον

καταστρέψει· τη δύναμή του λιγοστεύει, του φέρνει συμφορές. ³¹ Σ' ένα συμπόσιο με κρασί μην αποπάρεις το συνδαιτημόνα σου, μην τον περιγελάσεις στο κέφι όταν θα 'ρθεί· μην του πεις λόγια που μπορεί να τον προσβάλουν, μην τον στενοχωρείς πιέζοντάς τον να σου ξοφλήσει ό,τι σου χρωστά.

Καλή συμπεριφορά στα συμπόσια

32 Συμποσιάρχη σ' έκαναν; Μην υπερηφανεύεσαι· να 'σαι ανάμεσα στους άλλους σαν ένας απ' αυτούς, για κείνους πρώτα φρόντιζε κι έπειτα εσύ να κάθεται. ² Αφού εκτελέσεις όλα τα καθήκοντά σου, κάτσε στη θέση σου για να χαρείς μαζί τους και να δεχτείς τον έπαινο που τόσο επάξια όλα τα κανόνισες. ³ Μίλησε, προεστέ, γιατί αυτό είναι χρέος σου, αλλά με πολλή φρόνηση και μην πάρεις από την ώρα της μουσικής. ⁴ Στη διάρκεια μιας ακρόασης μη μιλάς ακατάσχετα και μην επιδεικνύεις άκαιρα τη σοφία σου. ⁵ Ρουμπινιά σφραγιδόπετρα σε χρυσό δαχτυλίδι, έτσι είναι σ' ένα συμπόσιο η μουσική. ⁶ Η μελωδία των μουσικών που συνοδεύει ένα κρασί εκλεκτό, είναι σαν σμαραγδένια σφραγιδόπετρα ένθετη σε μαλαματένιο δαχτυλίδι.

⁷ Νέε μου, να μιλάς όταν υπάρχει ανάγκη, και μόνο αν σε ρωτήσουν δυο φορές. ⁸ Μίλα συνοπτικά· λέγε πολλά με λίγα λόγια, δείχνε πως ξέρεις κι όμως σιωπάς. ⁹ Ανάμεσα σε άντρες σπουδαίους μη φέρεσαι σαν ίσος τους, κι όταν μιλάει άλλος εσύ μη φλαρείς. ¹⁰ Η αστραπή τρέχει πιο πριν απ' τη βροντή, κι η καλή φήμη προηγείται απ' το σεμνό τον άνθρωπο.

¹¹ Όταν η ώρα έρθει για να φύγεις, πήγαινε και μη μένεις τελευταίος· τρέχα στο σπίτι σου και μη χασομεράς. ¹² Εκεί διασκεδάζε και κάνε ό,τι σ' αρέσει, αλλά μην αμαρτάνεις με λόγια υπεροπτικά. ¹³ Και για όλα τούτα δόξαζε αυτόν που σ' έπλασε και που με τ' αγαθά του σε γεμίζει.

Ο σεβασμός στον Κύριο

¹⁴ Όποιος τον Κύριο σέβεται, τη διδαχή του θα δεχτεί, κι όσοι απ' τα χαράματα ζητούν το θέλημά του να γνωρίσουν, θα βρουν την εύνοιά του. ¹⁵ Όποιος το νόμο ερευνά, απ' αυτόν θα χορτάσει: μα όποιος είναι υποκριτής θα σκοντάψει σ' αυτόν. ¹⁶ Όποιοι τον Κύριο σέβονται θα βρούνε ποιο είναι το σωστό, κι οι δίκαιες οι πράξεις τους καθώς το φως θα λάμπουν. ¹⁷ Ο αμαρτωλός δεν δέχεται τον έλεγχο, και δικαιολογία θα βρει να κάνει αυτό που θέλει.

¹⁸ Ο άνθρωπος που σκέφτεται, τις ξένες γνώμες δεν τις παραβλέπει· ενώ ο υπερόπτης^θ τους άλλους δεν τους εκτιμά, έστω και αν ο ίδιος πράττει ασυλλόγιστα. ¹⁹ Μην κάνεις τίποτε άσκεφτα, και για ό,τι πράττεις δε θα μετανιώσεις. ²⁰ Μην περπατάς σε δρόμο με κακοτοπίες, μην τύχει και στις πέτρες του σκοντάψεις. ²¹ Μην εμπιστεύεσαι ένα δρόμο που μοιάζει ομαλός· ²² κι απ' τα παιδιά σου ακόμα να φυλάγεται. ²³ Σε κάθε σου έργο πίστευε στον εαυτό σου· τήρηση των εντολών είναι κι αυτό. ²⁴ Όποιος το νόμο εμπιστεύεται, τις εντολές φυλάει, κι όποιος τον Κύριο εμπιστεύεται δε θα ζημιαωθεί.

33 Κακό δεν πρόκειται να βρει αυτόν που σέβεται τον Κύριο. Και στη δοκιμασία ακόμα, πάλι θα τον σώσει αυτός. ² Ο άνθρωπος ο σοφός το νόμο του θεού δε θα μισήσει, ενώ αυτός που υποκρίνεται πως τον τηρεί, είναι καθώς το πλοίο στην τρικυμία. ³ Ο άνθρωπος ο γνωστικός θα έχει στο νόμο εμπιστοσύνη, ο νόμος θα του είναι αξιόπιστος σαν θεϊκός χρησμός.

⁴ Να προετοιμάζεις ό,τι πρόκειται να πεις, κι έτσι με προσοχή θα σε ακούνε· να συναρμολογείς τις γνώσεις σου κι έπειτα ν' απαντάς. ⁵ Τα αισθήματα κι η σκέψη του ανόητου, σαν έμμονες ιδέες γυρίζουν πάντα γύρω απ' τα ίδια πράγματα, όπως η ρόδα του αμαξιού γύρω απ' τον άξονά της. ⁶ Ο φίλος ο σαρκա-

στικός μοιάζει βαρβάτο άλογο, που χλιμιντρίζει όποιος και να καθίσει πάνω του.

Ανισότητες

⁷ Γιατί ορισμένες μέρες είναι απ' τις άλλες σπουδαιότερες, αφού απ' τον ήλιο έρχεται το φως όλες τις μέρες μες στο χρόνο; ⁸ Ο Κύριος μες στη σοφία του τις διαχώρισε, κι αυτός καθόρισε τις εποχές και τις γιορτές. ⁹ Απ' αυτές άλλες τις ξεχώρισε και τις αγίασε κι άλλες τις άφησε μέσα στις μέρες της σειράς.

¹⁰ Όλοι οι άνθρωποι είν' από χόμα και ο Αδάμ πλάστηκε απ' τη γη. ¹¹ Οστόσο ο Κύριος μες την παντογνωσία του τους διαχώρισε κι έκανε διαφορετική του καθενός τους την πορεία. ¹² Απ' αυτούς, άλλους τους ευλόγησε και τους ανέδειξε, άλλους τους εξαγίασε, τους έφερε κοντά του κι άλλους πάλι τους καταράστηκε και τους ταπεινώσε και τους ανέτρεψε απ' τη θέση που είχαν. ¹³ Σαν τον πηλό του αγγειοπλάστη μες στο χέρι του, που τον διαμορφώνει όπως θέλει, έτσι είν' οι άνθρωποι μέσα στου πλάστη τους τα χέρια. Αποφασίζει αυτός τι θα τους κάνει.

¹⁴ Αντίκρου στο κακό βρίσκεται το καλό· στο θάνατο αντίκρου είν' η ζωή. Έτσι είναι κι ο αμαρτωλός στον ευσεβή απέναντι. ¹⁵ Κοίτα, λοιπόν, τα έργα του Υψίστου, πως όλα πάν' ζευγαρωτά, αντίκρου το ένα στ' άλλο.

¹⁶ Κι εγώ, που τελευταίος ήμουν, έτρεξα καθώς εκείνος που μαζεύει ρώγες πίσω απ' τους τρυγητές. ¹⁷ Και με την ευλογία του Κυρίου πρόφτασα και γέμισα σαν τρυγητής το πατητήρι με σταφύλια. ¹⁸ Βλέπετε, δεν κουράστηκα για μένα μοναχά, μα και για χάρη όλων αυτών που μόρφωση γυρεύουν. ¹⁹ Ακούστε με, του λαού εσείς οι άρχοντες, κι οι αρχηγοί της σύναξης δώστε την προσοχή σας.

Ανεξαρτησία

²⁰ Στο γιο σου ή στη γυναίκα σου, στον α-

^θ Ο υπερόπτης Κατά το εβρ «ο υπερήφανος» Οι Ο' έχουν «αλλότριος και υπερήφανος»

32, 15 Πρμ 2,3-5 **32, 16** Πρμ 28,5 **32, 17** Β' Τιμ 4,3 **32, 18** 21,12 **32,23-24** Πρμ 19,16 Ψλ 22,5-6 Α' Τιμ 4,16 **33, 1** Πρμ 12,21 Α' Κορ 10,13 **33, 3** 45,10 Εξ 28,30 **33, 7** Γεν 2,3 Λευ 23 **33, 9** Γεν 1,14 2,3 Εξ 20,11 **33, 10** 49,16 Τωβ 8,6 Ιωβ 10,9 Α' Κορ 15,45 **33, 13** Ησ 45,9 Ιωβ 10,8-9 **33, 14-15** 42,24-25 **33, 18** 24,34

δερφό σου ή στο φίλο σου μη δώσεις εξουσία πάνω σου όσο θα ζεις και μη χαρίσεις σ' άλλον τ' αγαθά σου, μήπως κι αλλάξεις γνώμη και πρέπει να παρακαλεις για να τα πάρεις πίσω. ²¹ Όσο ζεις κι ανασαίνεις, κανέναν μην αφήσεις ν' αποφασίζει αυτός για σένα. ²² Γιατί είναι προτιμότερο να σε παρακαλόνε τα παιδιά σου, παρά να τα κοιτάς εσύ στα χέρια. ²³ Σ' όλα τα έργα σου εσύ να υπερτερείς και μην αφήνεις να αμφισβητούν την αυθεντία σου. ²⁴ Τη μέρα που η ζωή σου θα τελειώνει και της θανάτ σου θα 'ρθει ο καιρός, τότε μοίρασε την περιουσία σου

Για τους δούλους

²⁵ Το σανά, το ραβδί και τα φορτία είναι για το γαϊδούρι· μα για τον υπηρέτη είν' το ψωμί, η πειθαρχία κι η δουλειά. ²⁶ Βάλε το δούλο σου να δουλέψει και θα 'χεις την ησυχία σου· άφησέ τον χωρίς δουλειά και θα ζητήσει ελευθερία. ²⁷ Ο ζυγός και το χαλινάρι λυγίζουν τον τράχηλο, μα για τον κακοήθη υπηρέτη χρειάζονται ραβδιές και μαστιγώματα. ²⁸ Βάλ' τον να εργάζεται για να μην τεμπελιάζει, γιατί πολλά κακά διδάσκει η αργία. ²⁹ Βάλ' τον στα έργα αυτά που του ταιριάζουν κι αν δε συμμορφωθεί βάλ' του δεσμά. ³⁰ Μα από κανέναν να μην έχεις απαιτήσεις υπερβολικές ούτε να κάνεις κάτι που δε θα 'ναι δίκαιο.

³¹ Αν έχεις ένα μόνο δούλο, σαν τον εαυτό σου πρόσεχε τον, γιατί με 'αίμα τον απέκτησες. ³² Αν έχεις ένα μόνο δούλο, σαν σε αδερφό σου να του φέρεσαι, γιατί θα τον χρειαστείς σαν τη ζωή σου. ³³ Αν βάνουσα τον μεταχειριστείς και σηκωθεί και φύγει, από ποιον δρόμο θα γυρεύεις να τον βρεις;

Η ματαιότητα των ονείρων

34 Οι μάταιες και πλανερές ελπίδες είναι για κείνον που δεν έχει φρόνηση και στους ανόητους τα όνειρα δίνουν φτερά. ² Όποιος προσέχει τα όνειρα, είναι σαν κάποιον που μοχθεί να πιάσει μια σκιά και κυνηγάει τον άνεμο. ³ Αυτά που βλέπουμε στα

όνειρα είναι τα είδωλα των πραγμάτων, όπως το ομοίωμα ενός προσώπου απεναντι σ' έναν καθρέφτη. ⁴ Απ' το ακάθαρτο τι μπορεί να καθαριστεί; και τι από το ψέμα ν' αληθεύει, ⁵ Μαντείες, προμηνύματα και όνειρα είν' όλα χίμαιρες, καθώς της ετοιμόγεννης οι φαντασίες. ⁶ Καμία σημασία μην τους δίνεις, εκτός αν στάλθηκαν από τον Ύψιστο, *σημάδια της επίσκεψής του. ⁷ Πολλούς τα όνειρα τους παραπλάνησαν κι όσοι ελπίσανε σ' αυτά διαψευστήκαν. ⁸ Ο *νόμος του Θεού θα εκπληρωθεί αδιάψευστα και η *σοφία στην εντέλεια αποκαλύπτεται, όταν άνθρωποι αξιόπιστοι μιλούν

Η χρησιμότητα των ταξιδιών

⁹ Άνθρωπος που ταξίδεψε πολύ, πολλά έχει μάθει· είναι πολύπειρος, κι όταν μιλά λέει για πράγματα που τα ξέρει καλά. ¹⁰ Όποιος δεν έχει πείρα, γνωρίζει λίγα μόνο πράγματα· ενώ ο πολυταξιδεμένος είναι όλο εμπειρίες. ¹¹ Πολλά έχω δει στα ταξίδια που έκανα και πιο πολλά κατάλαβα απ' όσα γίνεται να πω. ¹² Πολλές φορές κινδύνεψα ως το θάνατο, μα σώθηκα χάρη σ' αυτήν την πείρα.

Ο σεβασμός στον Κύριο

¹³ Όσοι τον Κύριο σέβονται θα ζήσουν, γιατί σ' εκείνον που τους σώζει στηρίζεται η ελπίδα τους. ¹⁴ Όποιος τον Κύριο σέβεται, τίποτα δε θα φοβηθεί ούτε και θα δειλιάσει, γιατί εκείνος είν' η ελπίδα του. ¹⁵ Ευτυχισμένος είν' εκείνος που σέβεται τον Κύριο· σε ποιον ελπίζει, άλλωστε, και ποιος είναι το στήριγμά του; ¹⁶ Τα μάτια του Κυρίου είναι στραμμένα σ' εκείνους που τον αγαπούν· αυτός είναι ισχυρή προστασία, στήριγμα δυνατό, στο λίβα ενάντια καταφύγιο, σκέπη για το μεσημεριάτικο ήλιο, προφύλαξη από παραπάτημα, στην πτώση γλιτωμός. ¹⁷ Ο Κύριος δίνει στην ψυχή φτερά, στα μάτια δίνει λάμψη, χαρίζοντας γιατροιά και ζωή κι *ευλογία.

Οι θυσίες

¹⁸ Όταν προσφέρει κάποιος για *θυσία ένα αγαθό που με αδικία απέκτησε, η προσφορά του είναι κοροϊδία και των παράνομων οι προσφορές δε γίνονται δεκτές ¹⁹ Δεν είναι ευπρόσδεκτες στον Ὑψιστο οι προσφορές των ασεβών, ούτε για τις θυσίες τις πολλές συγχωρεί αμαρτίες ²⁰ Όποιος προσφέρει μια θυσία με των φτωχών τα χρήματα, είναι σαν να θυσιάζει ένα παιδί μπροστά στα μάτια του πατέρα του. ²¹ Το παιδί των φτωχών εἶν' ἡ ζωὴ τους κι εκείνος που τους το στερεί είναι φονιάς. ²² Όποιος από το διπλανό του τη διατροφή του αφαιρεί, είναι το ίδιο σάν να τον σκοτώνει· κι όποιος δε δίνει στον εργάτη το μισθό του, είναι φονιάς.

²³ Όταν ο ένας χτίζει κι ο άλλος γκρεμίζει, εκτός από τους κόπους ποια εἶν' ἡ ωφέλεια; ²⁴ Όταν ο ένας λέει ευχές κι ο άλλος λέει *κατάρες, ποιανού φωνή θ' ακούσει ο Κύριος; ²⁵ Αυτός που *καθαρίστηκε από άγγιγμα νεκρού, και τον αγγίζει πάλι, απ' τον *καθαρισμό του ποιο είναι τ' όφελος; ²⁶ Το ίδιο είναι κι ο άνθρωπος που για τις αμαρτίες του νηστεύει, και πάλι πάει και ξανακάνει τα ίδια· την προσευχή του ποιος θα την ακούσει; σε τι ωφελήθηκε που ταπεινώθηκε;

Νόμος και θυσίες

35 Όποιος το *νόμο εφαρμόζει, είναι σαν να προσφέρει *θυσίες πολλαπλές· κι αυτός που υπακούει στις εντολές είναι σαν να προσφέρει θυσία κοινωνίας. ² Αυτός που ανταποδίδει την ευεργεσία, είναι σαν να προσφέρει θυσία από σιμιγδάλι· κι αυτός που κάνει ελεημοσύνη, σαν να προσφέρει θυσία ευχαριστίας. ³ Όποιος κρατιέται μακριά από την κακία, είναι αρεστός στον Κύριο· κι όποιος την αδικία αποφεύγει, μ' αυτόν τον τρόπο του προσφέρει θυσία εξιλέωσης. ⁴ Ωστόσο, μην παρουσιαστείς μπροστά στον Κύριο με αδειανά τα χέρια,

γιατί αυτός έχει εντολή δοσμένη για όλες αυτές τις προσφορές. ⁵ Όταν προσφέρει ο δίκαιος θυσία, το λίπος καίγεται στο *θυσιαστήριο κι η ευωδιά της ανεβαίνει μπροστά στον Ὑψιστο. ⁶ Του δίκαιου ανθρώπου η θυσία εἶν' ευπρόσδεκτη, κι ο Κύριος δε θα παραβλέψει το μέρος της θυσίας που καίγεται γι' αυτόν. ⁷ Με γενναιοδωρία να τιμάς τον Κύριο και μη φειδωλεύτες όταν τα *πρωτογεννήματα προσφέρεις της συγκομιδής σου. ⁸ Σε κάθε προσφορά σου να έχεις πρόσωπο χαρούμενο και με χαρά στον Κύριο ν' αφιερώνεις το *δέκατο απ' τα εισοδήματά σου. ⁹ Δώσε στον Ὑψιστο, καθώς εκείνος σου έχει δώσει πλουσιοπάροχα, όσο περνά απ' το χέρι σου ¹⁰ Γιατί ο Κύριος τα ξαναδίνει πίσω και θα σ' τα ανταποδώσει στο επταπλάσιο.

Θεία δικαιοσύνη

¹¹ Μην προσπαθείς με δώρα τον Κύριο να εξαγοράσεις· δεν πρόκειται να τα δεχτεί. ¹² Και μην έχεις πεποίθηση στην άδικη θυσία, γιατί ο Κύριος είναι δικαστής που δε χαρίζεται σε πρόσωπα. ¹³ Δε θα μεροληπτήσει ενάντια στον φτωχό, την προσευχή του αδικημένου θα εισακούσει. ¹⁴ Δε θ' αδιαφορήσει για του ορφανού τη δέηση ούτε και για τη χήρα που σε παράπονα ξεσπά. ¹⁵ Όταν τα δάκρυα της χήρας κυλούν στα μάγουλά της, πέφτει η κατακραυγή της πάνω σ' αυτόν που τα προκάλεσε.

¹⁶ Αυτός που υπηρετεί τον Κύριο θα γίνει αποδεκτός μετά χαράς κι η δέησή του ως στα σύννεφα θα φτάσει. ¹⁷ Η προσευχή του ταπεινού τα σύννεφα διασχίζει κι ωστόσο το σκοπό του να πετύχει, δεν πρόκειται να παρηγορηθεί. ¹⁸ Και δε θα σταματήσει, ώπου να επέμβει ο Ὑψιστος και ν' απονείμει δικαιοσύνη στο λαό του.

¹⁹ Ο Κύριος δε θ' αργήσει ούτε για πολύ τους εγκληματίες θ' ανεχθεί ²⁰ Θα σπάσει τα πλευρά των άσπλαχνων και τιμωρία στα

34,19 15,19 34,21-22 35,14 34,23 35,1-3 Ησ 1,10-20 Μαλ 1,13 Πρμ 21,27 34,27 7,20 Λευ 19,13 Τωβ 4,14 34,30 Αρ 19,11-20 34,31 Λευ 16,29-34 Ησ 58,3-5 Ιλ 2,12-13 35,1-3 34,23 Α' Σαμ 15,22 35,3 Ψλ 50,14 23 35,4 Λευ 3 7,11-21 Εβρ 13,16 35,5 Πρμ 21,3 35,6 Δτ 16,16-17 35,9 38,11 Λευ 2,2 16 6,8 Ψλ 20,4 35,10 Λευ 27,30 Μαλ 3,10 35,11 Β' Κορ 9,7 Δτ 14,22-29 35,15-16 Σολ 6,7 Ιακ 2,1 35,17-19 21,5 35,20-21 Ψλ 99,6 Πρμ 15,29 Ζαχ 3,7 Εβρ 6,19-20 9,24

έθνη ν' ανταποδώσει. ²¹ Το πλήθος θα εξαφανίσει των υπερηφάνων και θα συντρίψει των αδικών την ισχύ. ²² Θ' ανταποδώσει στον καθένα ανάλογα με τις πράξεις του και θα κρίνει τα έργα των ανθρώπων ανάλογα με τις προθέσεις τους. ²³ Ο Κύριος δικαιοσύνη θ' αποδώσει στο λαό του και με χαρά θα τον γεμίσει, γιατί είναι σπλαχνικός. ²⁴ Η ευσπλαχνία είναι καλή στον καιρό της στενοχώριας· σαν της βροχής τα σύννεφα σε καιρό αναβροχιάς.

Προσευχή για απελευθέρωση και αποκατάσταση των Ισραηλιτών

36 Κύριε, σπλαχνίσου μας. Θεέ όλου του κόσμου ρίξε το βλέμμα σου και κάνε όλα τα έθνη να σε σέβονται. ² Ενώτια στα ξένα έθνη σήκω το χέρι σου, να δουν τη δύναμή σου. ³ Καθώς μπροστά τους φάνηκε η αγιότητά σου με ό,τι έκανες σ' εμάς, έτσι κάνε μπροστά μας το μεγαλείο σου να φανεί μ' ό,τι σ' αυτούς θα κάνεις. ⁴ Κι ας μάθουν όλοι, όπως κι εμείς το μάθαμε, πως δεν υπάρχει Θεός έξω από σένα, Κύριε. ⁵ Δείξε νέα *σημεία και κάνε πράξεις θαυμαστές, ώστε σαν παντοδύναμος να δοξαστείς. ⁶ Ας ανάψει ο θυμός σου κι ας ξεσπάσει η οργή σου· τον αντίπαλο εξάλειψε, συντρίψε τον εχθρό. ⁷ Συντόμεψε τον ερχομό της κρίσης σου, τον όρκο σου θυμήσου και κάνε όλοι να διηγούνται τα μεγάλα σου κατορθώματα. ⁸ Κύριε, μες στην πυρακτωμένη σου οργή ας κατακαεί όποιος θα 'χει επιζηήσει· κι όσοι καταπιézουν το λαό σου ας καταστροφούν. ⁹ Συντρίψε τα κεφάλια των εχθρικών αρχόντων, που λένε: «Δεν υπάρχει άλλος έξω από μας».

¹⁰ Μάζεψε, Κύριε, όλες τις φυλές του Ιακώβ και δώσ' τους πάλι την *κληρονομία, όπως το είχες κάνει αρχικά. ¹¹ Κύριε, λυπήσου το λαό που φέρνει τ' όνομά σου, τον *Ισραήλ, που τον ονόμασες *πρωτότοκό σου γιο. ¹² Δείξε συμπόνοια για την πόλη όπου βρίσκεται ο *ναός σου, την *Ιερουσαλήμ, την

πόλη όπου αναπαύεσαι. ¹³ Γέμισε τη *Σιών μ' εγκώμια σ' εσένα, και το ναός σου με τη *δόξα σου. ¹⁴ Δείξε σ' όλους πως ο Ισραήλ είναι λαός σου, που τον δημιούργησες απ' την αρχή και κάνε να εκπληρωθούν οι *προφητείες που στ' όνομά σου ειπώθηκαν. ¹⁵ Αντάμειψε αυτούς που σε προσμένουν κι αλήθεψε όσα είπαν οι *προφήτες σου. ¹⁶ Άκουσε, Κύριε, την προσευχή των δούλων σου, σύμφωνα με την *ευλογία του *Ααρών πάνω στο λαό σου ¹⁷ κι ας μάθουν όλοι οι κάτοικοι της γης ότι εσύ είσαι ο Κύριος, ο αιώνιος Θεός.

Εκλογή της συζύγου

¹⁸ Δέχεται το στομάχι κάθε λογής τροφή, υπάρχουν όμως και τροφές καλύτερες από άλλες. ¹⁹ Καθώς διακρίνει το λαρύγγι τα διάφορα είδη του κυνηγιού, έτσι κι ένα εξυπνο μυαλό τις ψεύτικες κουβέντες. ²⁰ Ένας με δισταγμένο μυαλό προκαλεί λύπη· αλλά ο έμπειρος άνθρωπος μπορεί και την ανταποδίδει.

²¹ Είναι η γυναίκα αναγκασμένη να δεχτεί για σύζυγο τον οποιονδήποτε άντρα. Ο άντρας όμως μπορεί να διαλέγει στις κοπέλες ανάμεσα. ²² Της γυναίκας η ομορφιά λάμψη σκορπά στο πρόσωπο του άντρα· στα μάτια του τίποτα δεν υπάρχει πιο επιθυμητό. ²³ Αν είν' η ομιλία της καλοσυνάτη και γλυκειά, τότε είν' ο άντρας της ο πιο ευτυχής απ' τους ανθρωπούς. ²⁴ Αυτός που αποκτάει καλή γυναίκα, το πιο καλό αγαθό αποκτάει· βρίσκει βοήθ που του ταιριάζει και στύλο να στηρίζεται. ²⁵ Εκεί που δεν υπάρχει φράχτης, το χτήμα θα λεηλατηθεί· κι όπου γυναίκα δεν υπάρχει, ο άντρας θα στενάζει γυρίζοντας εδώ κι εκεί. ²⁶ Γιατί ποιος θα εμπιστευτεί κάποιον που αλητεύει κι από τη μια στην άλλη πόλη τριγυρνά; ²⁷ Έτσι και με τον άνθρωπο που μόνιμη δεν έχει κατοικία κι όπου τον βρει η νύχτα σταματά.

Κτο ναός, κατά το εβρ. Οι Ο' έχουν «το λαό»

Ψεύτικοι φίλοι

37 Μπορεί ο καθένας να σου λέει: «Κι εγώ είμαι φίλος σου»· μα μερικοί είναι φίλοι μόνο με τα λόγια. ² Δεν είναι για τον άνθρωπο λύπη μέχρι θανάτου, όταν ο σύντροφος κι ο φίλος γίνονται εχθροί; ³ Αχ, κακή προδιάθεση, από που ήρθες; Πώς πρόβλεπες να πλημμυρίσεις τη γη με απάτη; ⁴ Ο σύντροφος ευχαριστιέται όταν χαιρέται ο φίλος του· μα τον καιρό της στενοχώριας θα στραφεί εναντίον του. ⁵ Όσο του δίνει ο φίλος του κάτι για να γεμίσει το στομάχι του, στη θλίψη του συμπαραστέκει. Αν γίνει όμως πόλεμος χάνεται πίσω απ' την ασπίδα του. ⁶ Το φίλο σου μην τον ξεχνάς μες στη ζωή σου, προπάντων μην τον λησμονάς μέσα στα πλούτη σου.

Καλοί και κακοί σύμβουλοι

⁷ Ο κάθε συμβουλάτορας τη γνώμη του την εκθειάζει, αλλά υπάρχουν μερικοί που συμβουλεύουνε για το συμφέρον τους. ⁸ Φυλάξου από συμβουλάτορα και μάθε πρώτα τι τον ενδιαφέρει –γιατί αυτός για το συμφέρον του θα δώσει συμβουλή– μήπως και ρίξει πάνω σου τις βλέψεις του, ⁹ και σου πει: «Σε δρόμο είσαι καλός». Κι έπειτα θα σταθεί από μακριά, να δει το τι θα πάθεις. ¹⁰ Μη συμβουλευέσαι αυτόν που σε υποβλέπει και κρύβε τους σκοπούς σου απ' αυτούς που σε φθονούν. ¹¹ Μη συμβουλευέσαι γυναίκα σχετικά με την αντίηλό της, ^{κα} άνθρωπο φοβισιάρη για τον πόλεμο, έμπορο για εμπορικές συναλλαγές, αγοραστή για πούλημα, τσιγγούνη άνθρωπο για ευγνωμοσύνης ανταπόδοση· μη συμβουλευέσαι για καλοσύνη έναν άσπλαχνο, για οποιαδήποτε δουλειά έναν τεμπέλη ή κάποιον που είναι με το χρόνο μισθωτός για μιας δουλειάς το τέλειωμα ούτε οκνό υπηρέτη για μόλιχη δουλειά. Πάνω σ' ετούτους μη στηρίζεις για όποια και να 'ναι συμβουλή.

¹² Αντίθετα, να συναναστρέφεις αδιάκοπα με άνθρωπο ευσεβή, που καλά ξέρεις πως τηρεί τις εντολές κι είναι μ' εσένα ομόψυχος, και που μαζί σου θα πονέσει αν πέσεις σε κάποιο παράπτωμα. ¹³ Και μάθε να βασίζεσαι στην καρδιά σου τη συμβουλή, γιατί κανείς δε σου είναι απ' αυτήν πιο έμπιστος. ¹⁴ Το ένστικτο του ανθρώπου τον πληροφορεί συχνά καλύτερα, παρά εφτά φύλακες που κάθονται στη σκοπιά ψηλά. ¹⁵ Μα πάνω απ' όλα αυτά τον Ύψιστο ικέτευε, να οδηγήσει τα βήματά σου στην αλήθεια.

Γνώση και ψεύτικη σοφία

¹⁶ Πριν από κάθε δουλειά προηγείται συζήτηση, και στοχασμός χρειάζεται πριν απ' την κάθε πράξη. ¹⁷ Της καρδιάς η απόφαση σε τέσσερις κατευθύνσεις μπορεί να οδηγήσει: ¹⁸ Προς το καλό ή προς το κακό, προς τη ζωή ή προς το θάνατο· και η γλώσσα μπορεί να οδηγήσει τους άλλους προς καθεμιά απ' αυτές τις κατευθύνσεις.

¹⁹ Μπορεί κάποιος να 'ναι πανέξυπνος και να διδάσκει κι άλλους πολλούς· μα για τον εαυτό του να είναι άχρηστος. ²⁰ Μπορεί κάποιος να 'ναι καλός ομιλητής μα να είναι μισητός και να του αρνούνται τελικά και το ψωμί. ²¹ Αφού στερήθηκε κάθε αληθινή *σοφία, δεν αξιώθηκε απ' τον Κύριο να είναι αξιγάπητος. ²² Κάποιος μπορεί να 'ναι σοφός για τον εαυτό του, και μόνο αυτός να ωφελείται από τη γνώση του. ²³ Ο αληθινά σοφός διδάσκει το λαό του και οι καρποί της φρόνησής του πείθουν και διαρκούν πολύ. ²⁴ Ένας τέτοιος άνθρωπος θα 'ναι γεμάτος *ευλογίες και όλοι όσοι τον βλέπουν θα τον καλοτυγχίζουν. ²⁵ Του ανθρώπου η ζωή είναι μετρημένη, οι μέρες όμως του Ισραήλ είναι αναριθμητές. ²⁶ Ο σοφός την εμπιστοσύνη έχει του λαού του κι αθάνατο θα μείνει τ' όνομά του.

^{κα} με την αντίηλό της Ενν η άλλη σύζυγος επι πολυγαμικού γάμου

Εγκράτεια

²⁷ Παιδί μου, όσο ζεις τον εαυτό σου να εξετάζεις· δες τι είναι κακό για σένα και μην το αποκτάς. ²⁸ Γιατί όλα τα πράγματα καλά δεν είναι για όλους ούτε όλοι οι άνθρωποι ευχαριστούνται με το καθετί. ²⁹ Μην είσαι αχόρταγος για κάθε απόλαυση και μην τρως με απληστία. ³⁰ Γιατί θα φέρει αρρώστια το πολύ φαί κι η λαίμαργία στην αηδία θα οδηγήσει. ³¹ Πολλοί από λαίμαργία πέθαναν, ενώ χρόνια πολλά θα ζει εκείνος που προσέχει.

Αρρώστια και ιατρική

38 Να αποδίδεις στο γιατρό τις τιμές που του ανήκουν, γιατί κι αυτόν ο Κύριος τον έχει ορίσει στο λειτούργημά του. ² Ο Ύψιστος δίνει στο γιατρό τη γνώση να γιατρεύει· και με δώρα τον ανταμείβει ο βασιλιάς. ³ Το γιατρό η ικανότητά του τον αναδεικνύει, και προκαλεί το θαυμασμό σπουδαίων αντρών. ⁴ Ο Κύριος δημιούργησε τα φάρμακα από τη γη κι ο άνθρωπος που έχει φρόνηση δε θα διστάσει να τα χρησιμοποιήσει. ⁵ Μήπως από ένα κομμάτι ξύλο δε γλύκανε κάποτε το νερό, ώστε να μάθουν όλοι του Κυρίου τη δύναμη; ⁶ Αυτός έδωσε στους ανθρώπους την ικανότητα να γνωρίζουν αυτά τα φάρμακα, ώστε να τον δοξάζουν με τα έργα του τα θαυμαστά. ⁷ Μ' αυτά γιατρεύει ο γιατρός κι απαλύνει τον πόνο. ⁸ Μ' αυτά κι ο φαρμακοποιός κάνει τα μίγματα. Μ' αυτόν τον τρόπο συνεχίζει ο Κύριος το δημιουργικό του έργο και στους ανθρώπους την υγεία δίνει πάνω στη γη.

⁹ Παιδί μου, τις αρρώστιες σου μην τις παραμελείς αλλά στον Κύριο να προσεύχεσαι κι αυτός θα σε γιατρέψει. ¹⁰ Παράτησε την αδικία, κάνε το σωστό, κι από την αμαρτία την καρδιά σου καθάριζε. ¹¹ Θυσία πρόσφερε ευάρεστη στον Κύριο και σιμιγδάλι σαν τροφή που για τον Κύριο καίγεται, και άλειψε την προσφορά σου με λάδι πιότερο μάλιστα κι

απ' το συνηθισμένο. ¹² Έπειτα κάλεσε και το γιατρό, γιατί ο Κύριος τον έχει ορίσει στο λειτούργημά του· και να μη φύγει από κοντά σου, γιατί σου είναι χρήσιμος. ¹³ Εξαλλου υπάρχουν περιπτώσεις που η θεραπεία σου βρίσκεται στα χέρια των γιατρών· ¹⁴ αλλά κι αυτοί στον Κύριο θα προσευχηθούν για να μπορέσουν να ανακουφίσουν και να θεραπεύσουν τον πόνο ή και να σώσουν μια ζωή.

¹⁵ Εκείνος που αμαρτάνει ενάντια στον Πλάστη του, του αξίζει ν' αρρωστήσει και να 'χει ανάγκη το γιατρό.

Το πένθος

¹⁶ Παιδί μου, άσε να χυθούν τα δάκρυά σου γι' αυτόν που πέθανε, κι άρχισε θρήνο δείχνοντας πόσο φρικτά υποφέρεις. Θάψε το σώμα του όπως του αξίζει και μην παραμελήσεις τον τάφο του. ¹⁷ Κλάψε πικρά και θρήνησε θερμά και πένθησέ τον κατά πώς του πρέπει, μια μέρα ή και δύο, για ν' αποφύγεις την κακογλωσσιά. Ύστερα για τη λύπη σου παρηγορήσου. ¹⁸ Η στενοχώρια της καρδιάς τρώει τη δύναμη του ανθρώπου κι η λύπη καταλήγει στο θάνατο. ¹⁹ Στη δυστυχία η λύπη είναι μεγάλη· και η στενάχωρη ζωή καταπιέζει την καρδιά. ²⁰ Στη λύπη μην εγκαταλείψεις· διώξ' την και σκέψου και το δικό σου τέλος. ²¹ Μην το ξεχνάς πως ο νεκρός πίσω πια δε γυρίζει· ούτε κι εκείνον ωφελείς, και τον εαυτό σου βλάπτεις. ²² Να θυμάσαι τη μοίρα του, που θα 'ναι και δική σου· σήμερα ο ένας, αύριο ο άλλος. ²³ Όταν αναπαυτεί ο νεκρός πάψε να τον θυμάσαι παρηγορήσου για το θάνατό του από την ώρα που θα βγει η ψυχή του.

Χειρωνακτικά επαγγέλματα

²⁴ Για ν' αποκτήσει ο δάσκαλος του νόμου τη σοφία του, χρειάζεται χρόνο για μελέτη· και για να βρει αυτόν το χρόνο πρέπει να λιγοστέψει τις άλλες ασχολίες του. ²⁵ Πώς να γίνει *σοφός εκείνος που κρατάει το αλέτρι, και μοναχό του καύχημα είναι ότι βαστάει τη

βουκέντρα; Αυτός τα βόδια οδηγεί και τον απασχολεί η δουλειά τους, και μοναχά με τα μοσχάρια του μιλάει! ²⁶ Η σκέψη του θα 'ναι στο άνοιγμα των αυλακιών' στις ώρες της αγρύπνιας του θα σκέφτεται πώς να τάισει τα δαμάλια του

²⁷ Το ίδιο και κάθε τεχνίτης ή αρχιμάστορας που μέρα νύχτα του δουλεύει ή εκείνος που σκαλίζει σφραγιδολίθους και προσπαθεί με υπομονή τα σχέδια να ποικίλει. Θα βάλει όλη του την καρδιά, πιστά το σχέδιο ν' αποδώσει, θα ξαγρυπνήσει για να τελειώσει το έργο του.

²⁸ Το ίδιο κι ο σιδηρουργός, που καθισμένος πλάι στο αμόνι αφοσιώνεται στην επεξεργασία του σίδηρου η λαύρα της φωτιάς θα ζαρώσει τις σάρκες του και θ' αγωνίζεται μέσα στου καμινιού την πύρα ο ήχος του σφυριού θα ηχεί στο αυτί του αδιάκοπα, ενώ θα 'χει τα μάτια του στραμμένα στο σχέδιο του έργου του. Θα βάλει όλη την καρδιά του τα έργα του να ολοκληρώσει, θα ξαγρυπνήσει για να τα διακοσμήσει στην εντέλεια.

²⁹ Το ίδιο κι ο αγγειοπλάστης που καθισμένος στη δουλειά του κίνηση δίνει με τα πόδια στον τροχό. Αδιάκοπα φροντίζει για το έργο του κι είναι η κάθε κίνησή του μετρημένη. ³⁰ Με το χέρι του καλουπιάζει τον πηλό, αφού τον έχει με τα πέλαμα δουλέψει θα βάλει όλη την καρδιά του στην άφογη επάλειψη, θα ξαγρυπνήσει για να καθαρίσει το καμίνι.

³¹ Όλοι αυτοί στηρίζονται στα χέρια τους, και ο καθένας είναι επιδέξιος μάστορας στη δουλειά του ³² Χωρίς αυτούς καμιά δε θα μπορούσε πόλη να οικοδομηθεί, ούτε κανείς εκεί να κατοικήσει ούτε να τη διαβεί. ³³ Αυτούς όμως στις συζητήσεις τις δημόσιες δεν τους καλούν, ούτε κι εξέχουσα τους δίνουν θέση στου λαού τη συνέλευση. Αυτοί δεν κάθονται στου δικαστή την έδρα, ούτε καταλαβαίνουν της δικαιοσύνης την απονομή' δεν είν' αυτοί που θα προάγουν την επιστήμη ή τη νομοθεσία, δεν περιμένει κανείς απ' αυτούς τα σοφά αποφθέγματα ³⁴ Ωστόσο αυ-

τοί διατηρούν τον κόσμο στην πορεία του, κι η άσκηση της τέχνης τους είναι η προσευχή τους.

Ο σοφός

39 Το ίδιο δεν συμβαίνει όμως μ' εκείνον που ασχολείται με την καλλιέργεια του πνεύματος κι είν' αφιερωμένος στο *νόμο του Υψίστου Αυτός θ' αναζητήσει τη *σοφία όλων των αρχαίων και με τις προφητείες θ' ασχοληθεί. ² Τα λόγια θα φυλάξει ονομαστών ανδρών και στα λεπτά σημεία των παραβολών θα εμβαθύνει. ³ Θ' αναζητήσει τις μυστικές έννοιες των παροιμιών και με τα αινιγματικά θ' ασχοληθεί αποφθέγματα. ⁴ Θα υπηρετήσει άντρες μεγάλους και μπροστά σε ηγεμόνες θα σταθεί' σε ξένες χώρες θα ταξιδέψει, γιατί από πείρα ξέρει των ανθρώπων τις καλές και τις κακές πλευρές.

⁵ Ο μελετητής της σοφίας θα δώσει όλη του την προσοχή απ' το πρωί στον Κύριο που τον έπλασε' στον Ύψιστο θα πλησιάσει και θα τον ικετέψει να του συγχωρηθούν οι αμαρτίες του. ⁶ Αν ο μεγάλος Κύριος το θελήσει, θα τον γεμίσει με πνεύμα φρόνησης. Έτσι τα λόγια τα σοφά σαν τη βροχή θα χύνονται απ' το στόμα του' κι όταν προσεύχεται, τον Κύριο θα ευχαριστεί. ⁷ Τη σκέψη και τη γνώση του θα βάλει σε ίσιο δρόμο και του Κυρίου θα συλλογάται τα μυστήρια. ⁸ Μέσα στη διδασχία του θα φανερωθεί η παιδεία που έλαβε και καύχημά του θα 'χει το νόμο της *διαθήκης που έδωσε ο Κύριος στο λαό του. ⁹ Πολλοί τη φρόνησή του θα την παινέψουν και ποτέ δε θα σβήσει από τη μνήμη τους' δε θα πάψουν ποτέ να τον θυμούνται και τ' όνομά του αθάνατο από γενιά σ' άλλη γενιά θα μένει ¹⁰ Τα έθνη θα μιλούν για τη σοφία του κι η σύναξη θα τον εγκωμιάζει ¹¹ Πολύ αν ζήσει, τ' όνομά του θα 'ναι πιο ένδοξο από χιλιάδες άλλα' κι απ' τη ζωή όταν φύγει αυτό θα του αρκεί.

Κλήση για δοξολογία στον Κύριο

¹² Έτσι πολύ στοχάστηκα, που οι σκέψεις

μου με γέμισαν, όπως γεμίζει το φεγγάρι ως την πανσέληνο, και τώρα πρέπει να τις πω.
¹³ Ακούστε με, εσείς παιδιά μου ευσεβή και σαν το τριαντάφυλλο θ' ανθίσετε, που πλάι στο ρέμα του νερού φυτρώνει. ¹⁴ Σαν το λιβάνι δώστε ωραία ευωδιά και σαν τον κρίνο ανθίστε· σκορπίστε τ' άρωμά σας και ψάλτε ύμνο δοξαστικό. Για όλα τα έργα του τον Κύριο ευλογήστε. ¹⁵ Δώστε μεγαλοσύνη στ' όνομά του, δοξάστε τον με ύμνους, με λύρες και με ψαλμωδίες, κι ετούτα να του λέτε ευχαριστώντας τον:

¹⁶ Πόσο είναι υπέροχα όλα τα έργα του Κυρίου!

Και κάθε προσταγή του στην ώρα της θα πραγματοποιηθεί.

Είναι άτοπο να πει κανείς: «Τι είν' αυτό; για ποιο λόγο εκείνο;»

¹⁷ Όλα θα εξηγηθούν στην ώρα τους: με του Θεού ένα λόγο τα νερά σταθηκαν' σαν να 'τανε σωρός, και με μια λέξη από το στόμα του έγιναν των νερών οι στέρνες.

¹⁸ Στην προσταγή του ό,τι επιθυμήσει γίνεται, και δεν είναι κανείς που να περιορίσει τη δύναμή του τη σωστική.

¹⁹ Τα έργα καθενός ανθρώπου βρίσκονται μπρος του, και να κρυφτούν δε γίνεται από τα μάτια του.

²⁰ Απ' την αρχή ως το τέλος των καιρών αυτός τα βλέπει όλα, και τίποτα δεν είν' για κείνον αναπάντεχο.

²¹ Είν' άτοπο να πει κανείς: «Τι είν' αυτό; για ποιο λόγο εκείνο;»
 Επειδή όλα για κάποιο σκοπό πλάστηκαν.

²² Η *ευλογία του Κυρίου σαν ποταμού ξεχείλισμα

τη σκέπασε τη γη, και σαν κατακλυσμός την πότισε.

²³ Το ίδιο και τα έθνη θα λάβουν για κληρονομιά τους την οργή του, καθώς όταν τη γη με τα πολλά νερά την άλλαξε σ' έρημο αλμυρή.

²⁴ Οι δρόμοι του είναι για τους ευσεβείς στρατοί, μα για τους ασεβείς είναι γεμάτοι εμπόδια.

²⁵ Τα καλά πράγματα γίναν' απ' την αρχή για τους καλούς ανθρώπους, καθώς και τα κακά για τους αμαρτωλούς.

²⁶ Για τις ανάγκες όλες της ζωής του ανθρώπου είναι στοιχειώδη το νερό, η φωτιά, το σίδηρο, το αλάτι, το σιμιγδάλι, το μέλι, ή το γάλα, ο χυμός των σταφυλιών, το λάδι και τα ρούχα.

²⁷ Όλα αυτά είναι για των δικαίων το καλό, μα για τους ασεβείς γίνονται βλαβερά.

²⁸ Υπάρχουν άνεμοι που γίνανε για τιμωρία, και μέσα στην οργή του Θεού κατανοούν μόνιμες πληγές. Στον καιρό της καταστροφής ξεχύνουν τη σφοδρότητά τους, κι έτσι του Πλάστη τους κατασιγάζουν το θυμό.

²⁹ Η φωτιά, το χαλάζι, η πείνα κι ο θάνατος, όλα αυτά για τιμωρία γίνανε.

³⁰ Τα δόντια των άγριων θηρίων, οι σκορπιοί, οι οχιές και το ξίφος που τους ασεβείς τους αφανίζει,

³¹ όλα αυτά θα χαρούν του Κυρίου την προσταγή να εκτελέσουν' πάνω στη γη θα 'ναι έτοιμα

για ώρα ανάγκης
και στον καιρό τους δε θα παραβούν
το λόγο του.

32Γι' αυτό απ' την αρχή ήμουν βέβαιος,
καλά το σκέφτηκα και το άφησα
γραμμένο:

33Τα έργα του Κυρίου όλα είναι καλά,
κι αυτός για κάθε ανάγκη θα φροντίσει
όταν θα έρθει η ώρα της.

34Και δεν πρέπει να λέει κανείς:
«αυτό είναι πιο κακό από κείνο»,
γιατί όλα στον καιρό τους
θ' αποδειχτούν πως είν' καλά

35Και τώρα, μ' όλη την καρδιά και
με τα χείλη
υμνήστε κι ευλογήστε του Κυρίου
τ' όνομα.

Ανθρώπινη αθλιότητα

40 Μεγάλος μάχθος δόθηκε σε κάθε άνθρωπο, ζυγός βαρύς έχει τεθεί πάνω στου *Αδάμ τους απογόνους, από τη μέρα που θα βγουν απ' την κοιλιά της μάνας τους, ως την ημέρα που θα γυρίσουν στην κοιλιά της γης, της μάνας όλων. ²Οι στενοχώριες τους κι ο φόβος της καρδιάς τους είναι η αγωνιώδης σκέψη τους γι' αυτό που προσδοκούν: Τη μέρα του θανάτου. ³Από κείνον που κάθεται στο λαμπρό θρόνο, ίσαμε κείνον που εξαθλιωμένος κάθεται πάνω στο χώμα και στη στάχτη. ⁴Από κείνον που φοράει πορφύρα και στεφάνι, ίσαμε το ρακένδυτο, τσουβάλι που φορεί, ⁵όλα είν' οργή και φθόνος, ταραχές κι αναστάτωση, φόβος θανάτου, μνησικακία κι αλληλοφάγωμα· ακόμα και την ώρα που στο κρεβάτι του πέφτει κανείς για να ξεκουραστεί, τα όνειρα τις σκέψεις του ταραίζουν. ⁶Μόλις που πάει ν' αναπαυτεί, κι αμέσως μες στον ύπνο του σαν σε ώρα συναγερμού, οράματα εφιαλτικά ταραίζουν την καρδιά του κι είν' έτοιμος να

πάρει δρόμο για να σωθεί. ⁷Όμως, την κρίσιμη στιγμή ξυπνάει κι απορεί πως ήταν μάταιος ο φόβος του.

⁸Σε κάθε πλάσμα ζωντανό, από τον άνθρωπο ως τα κτήνη, μα στους αμαρτωλούς εφτά φορές περισσότερο, τέτοια συμβαίνουν: ⁹Θάνατος, αιματοχυσίες, διαμάχες, πόλεμοι, δυστυχία, πείνα, επιδημίες και καταστροφές. ¹⁰Για τους παράνομους έγιναν όλ' αυτά και γι' αυτούς έγινε ο κατακλισμός. ¹¹Όλα όσα προέρχονται απ' τη γη, πάλι στη γη επιστρέφουν, όπως και όλα τα νερά ξαναγυρνούν στη θάλασσα.

Γνωμικά

¹²Κάθε δωροδοκία κι αδικία θα χαθεί, αλλά η πιστότητα παντοτινά θα μένει. ¹³Τ' αγαθά των αδίκων θα στερέψουν καθώς ο χείμαρρος· όπως του κεραυνού η βροντή στην καταιγίδα, έτσι θα χαθούν. ¹⁴Τα χέρια του ανοίγει ο άδικος για ν' αποκτήσει· μα επειδή το νόμο παραβαίνει, όλα μεσ' απ' τα δάχτυλά του ξεγλιστρούν. ¹⁵Οι απόγονοι των ασεβών μοιάζουν με τα φυτά που θέλουν ρίζες ν' απλώσουν σε βράχο αιχμηρό, αλλά κλαδιά πολλά δεν έχουν. ¹⁶Είναι σαν το καλάμι που φυτρώνει πλάι στα νερά και στις όχθες των ποταμών, μα πριν απ' όλα τ' άλλα εκείνο ξερριζώνεται. ¹⁷Η καλοσύνη είναι σαν ένας κήπος μ' *ευλογίες, κι η ελεημοσύνη μένει παντοτινά.

Τα καλύτερα αγαθά

¹⁸Είναι γλυκιά η ζωή, όταν κανείς μπορεί να ζει με άνεση απ' τα υπάρχοντά του ή απ' την εργασία του· μα κι απ' τα δυο καλύτερο είναι όταν κάποιος βρίσκει ένα θησαυρό.

¹⁹Τα παιδιά και το χτίσιμο μιας πόλης διαιωνίζουν τ' όνομα του ανθρώπου· μα πιο πολύ κι από τα δυο υπολογίζεται μια αγνή γυναίκα.

²⁰Το κρασί ευφραίνει την καρδιά, όπως κι η μουσική· μα πιο πολύ κι από τα δυο η αγάπη της *σοφίας

39,33 Γεν 1,31 39,34 39,21 40,1 Ιωβ 7,1 Σολ 9,5 Ψλ 90,10 139,15 40,2 Εβρ 2,15 40,3-4 Σολ 7,1-2 40,5 Εκ 2,23 40,6 Ιωβ 7,13-15 Σολ 17,9-10 40,10 39,28-31 Γεν 6,13 40,11 17,1 Εκ 1,7 40,12 Α* Χρ 29,17 40,15 23,25 Μτ 13,5 40,16 Ιωβ 8,11-13 40,17 40,27 Ησ 58,11 40,18 Α* Τιμ 6,6-8

²¹ Η φλογέρα και το ψαλτήρι^{κβ} τη μελωδία γλυκαίνουν· μα πιο πολύ κι από τα δυο η χαριτωμένη γλώσσα.

²² Την ομορφιά ποθεί το μάτι και τη χάρη μα πιο πολύ κι από τα δυο του κάμπου το χλωρό χορτάρι.

²³ Ο σύντροφος κι ο φίλος να συναντιούνται· χαίρονται· μα πιο πολύ κι από τους δυο η γυναίκα με τον άντρα.

²⁴ Τ' αδέρφια κι οι υποστηριχτές σε δύσκολους χρειάζονται καιρούς· μα πιο πολύ κι από τους δυο λυτρώνει η ελεημοσύνη.

²⁵ Το ασήμι κι ο χρυσός στεριώνουνε τα βήματα· μα πιο πολύ κι από τα δυο η συμβουλή η καλή.

²⁶ Τα πλούτη και η δύναμη αναπτερώνουν την καρδιά· μα πιο πολύ κι από τα δυο ο σεβασμός στον Κύριο. Όποιος τον Κύριο σέβεται τίποτα δεν του λείπει και δε χρειάζεται να ψάξει για υποστήριξη. ²⁷ Ο σεβασμός στον Κύριο είναι σαν κήπος μ' ευλογίες και πιο καλή από κάθε δόξα η προστασία του.

Επαιτία

²⁸ Παιδί μου, ποτέ μη ζήσεις του ζητιάνου τη ζωή, γιατί είναι προτιμότερη από τη ζητιανιά η θανάη. ²⁹ Ο άνθρωπος που περιμένει από τραπέζι ξένο, ζει μια ζωή που δεν είναι ζωή, γιατί βεβηλώνεται με ξένα φαγητά· αλλά ένας άνθρωπος με γνώση και με μόρφωση θα φυλαχτεί απ' αυτά. ³⁰ Της επαιτίας το ψωμί είναι γλυκό στου αδιάντροπου το στόμα· μες στην κοιλιά του όμως θα καίει σαν τη φωτιά.

Ο θάνατος

41 Αχ, θάνατε, πόσο είν' η σκέψη σου πικρή για έναν άνθρωπο, που ειρηνικά μες στ' αγαθά του ζει, που 'ναι απερίσπαστος κι όλα του πετυχαίνουν και που μπορεί ακόμα τις απολαύσεις να τις γεύεται!

² Αχ, θάνατε, καλόδεχτος ο ερχομός σου

για τον άνθρωπο που ζει στην ένδεια και χάνει τις δυνάμεις του, που είναι στην ηλικία πολύ μεγάλος κι όλα τον ενοχλούν, που είναι κακότροπος κι έχει χαμένη την υπομονή του.

³ Μη σε τρομάζει, γιε μου, που 'ναι αποφασισμένο να 'ρθει ο θάνατος· θυμήσου αυτούς που ζήσανε πριν από σένα κι αυτούς που πρόκειται ν' ακολουθήσουν. ⁴ Αυτή είναι του Κυρίου η απόφαση για κάθε άνθρωπο· γιατί να πας ενάντια στου Κυρίου τη βουλή; Είτε δέκα είτε εκατό είτε χίλια χρόνια ζήσεις, κανείς δεν πρόκειται στον *άδη να σου ζητήσει λογαριασμό γι' αυτό.

Το μέλλον των ασεβών

⁵ Τα παιδιά των αμαρτωλών γίνονται μισητά, εκείνα που συχνάζουν στων ασεβών τα καταγώγια. ⁶ Τα παιδιά των αμαρτωλών θα χάσουν την κληρονομιά τους κι η ατιμία θα συνοδεύει αδιάκοπα τους απογόνους τους. ⁷ Τα παιδιά θα κατηγορήσουν τον ασεβή πατέρα τους, γιατί εξαιτίας του θα περιφρονούνται.

⁸ Αλίμονό σας, ασεβείς, που εγκαταλείψατε το *νόμο του Θεού του ύψιστου. ⁹ Όταν γεννιέστε, γεννιέστε για την *κατάρτα κι όταν πεθαίνετε, η κατάρτα σας συνοδεύει. ¹⁰ Όλα όσα έρχονται απ' το χώμα, ξαναγυρνούν στο χώμα· έτσι πάνε κι οι ασεβείς απ' την κατάρτα στην καταστροφή.

¹¹ Οι άνθρωποι για το θάνατο πενθούν του σώματός τους· μα των αμαρτωλών και τ' όνομα θα σβήσει, γιατί δεν έχουν όνομα καλό. ¹² Φρόντισε το καλό σου όνομα, γιατί αυτό είναι που θα σου μείνει πιο πολύ κι από χίλιους μεγάλους θησαυρούς χρυσού. ¹³ Οι ευτυχισμένες μέρες μιας ζωής μπορούν να μετρηθούνε· τ' όνομα όμως το καλό μένει παντοτινά.

Πράγματα για ντροπή

¹⁴ Παιδιά μου, ακολουθήστε αυτά που σας

^{κβ} ψαλτηρι: Μουσικό όργανο που συνόδευε θρησκευτικά άσματα

διδάσκουν και ειρηνικά θα ζήσετε. Ποιο τ' όφελος απ' τη σοφία την κρυμμένη κι απ' τον κρυμμένο θησαυρό; ¹⁵ Καλύτερος ο άνθρωπος που κρύβει την ανοησία του, από τον άνθρωπο που τη σοφία του κρύβει.

¹⁶ Λοιπόν, θα σας πω σε ποιες περιπτώσεις να νιώθετε ντροπή: γιατί δεν είν' καλή κάθε λογής ντροπή, κι όλοι δεν έχουνε την ίδια κρίση για κάθε ζήτημα.

¹⁷ Να ντρέπεστε:

για την ανήθικη ζωή μπρος στον πατέρα και τη μάνα σας,

και για το ψέμα μπρος στον αρχηγό ή μπρος τον κυβερνήτη·

¹⁸ για το παράπτωμα μπροστά στο δικαστή,

και μπρος στον άρχοντα και μπρος στη σύναξη και στο λαό

για την παρανομία.

¹⁹ Να ντρέπεσαι για τη δολιότητα μπροστά στο σύντροφό σου

ή στο φίλο σου,

για την κλεψιά στους συμπολίτες σου μπροστά.

²⁰ Να ντρέπεσαι όταν παραβαίνεις έναν όρκο

ή μια συμφωνία,

κι όταν στα δείπνα δε φέρεσαι σωστά.

²¹ Να ντρέπεσαι όταν σε καταφρονούν οι άλλοι στις δοσοληψίες σου,

όπως κι όταν δεν απαντάς σ' εκείνους που σε χαιρετούν.

²² Να ντρέπεσαι όταν κοιτάς γυναίκα πόρνη,

κι όταν αρνιέσαι αυτό που σου ζητάει ο συγγενής σου.

²³ Να ντρέπεσαι όταν αρπάξεις κάποιου το μερίδιο

ή το δώρο που του ανήκει,

καθώς κι όταν κοιτάξεις τη γυναίκα του αλλουνού.

²⁴ Να ντρέπεσαι όταν έχεις πολλή οικειότητα με τη δούλη σου,

κι ακόμα περισσότερο όταν πλησιάσεις στο κρεβάτι της.

²⁵ Να ντρέπεσαι όταν λες λόγια υβριστικά μπροστά στους φίλους σου· κι όταν χαρίζεις κάτι, και το συνοδεύεις με λόγια πικρά.

²⁶ Να ντρέπεσαι όταν μεταφέρεις λόγια, όταν λες όσα ακούς,

κι όταν τα μυστικά τα φανερώνεις.

²⁷ Ντροπή να δείχνεις εκεί που χρειάζεται και θα 'χεις την εκτίμηση του κάθε ανθρώπου.

42 Μα για τα παρακάτω να μην ντρέπεσαι, κι ούτε κανέναν να λογαριάζεις, μήπως και αμαρτήσεις.

² Μην ντρέπεσαι για του Υψίστου το νόμο και για τη διαθήκη του·

μην ντρέπεσαι όταν πρόκειται να πεις μια κρίση·

γιατί αν ντραπείς, μπορεί τον ένοχο να δικαιώσεις.

³ Μην ντρέπεσαι όταν κρατάς σωστούς λογαριασμούς

μ' ένα σου σύντροφο και με συνταξιδιώτες

ή όταν μοιράζεις την κληρονομιά μαζί με κληρονόμους άλλους.

⁴ Μην ντρέπεσαι όταν διατηρείς της ζυγαριάς και των σταθμών σου την ακρίβεια

κι όταν πολλά αποκτάς ή λίγα·

⁵ όταν κερδίζεις στη συναλλαγή με τους εμπόρους,

και τα παιδιά σου αυστηρά όταν παιδαγωγείς

ή όταν ματώσεις τα πλευρά κάποιου δύστροπου δούλου.

⁶ Με μια γυναίκα που 'χει περιέργεια, καλό είναι να σφραγίζεις τα πράγματά σου κι όπου υπάρχουν πολλά χέρια, να κλειδώνεις.

⁷ Να μετράς και να ζυγίζεις ό,τι παραδίνεις και να καταγράφεις το καθετί που δίνεις και που παίρνεις.

⁸ Να μην ντρέπεσαι να διορθώνεις τον ανόητο και άφρονα ή τον άμυαλο γέροντα, που τον κατηγορούν για ακολασία τότε θα δείξεις ότι έχεις πραγματική παιδεία και όλοι θα σε παραδέχονται

Μέριμνα του πατέρα για τις κόρες του

⁹ Μια κόρη αποτελεί για τον πατέρα της κρυφή αγρύπνια και η φροντίδα του γι' αυτήν τον ύπνο τού αφαιρεί: Νέα όταν είναι, μην τύχει και δεν παντρευτεί στην ώρα της· και παντρεμένη αν είναι, μην τύχει κι ο άντρας της την εγκαταλείψει. ¹⁰ Όταν είναι παρθένα, μήπως διαφθαρεί και μείνει έγκυος στο σπύτι του πατέρα της· όταν είναι με τον άντρα της, μήπως και παραβεί τον *όρκο του γάμου· κι όταν αποκατασταθεί, μήπως και μείνει άτεκνη.

¹¹ Να φυλάς με αυστηρότητα την πεισματάρια κόρη σου, μήπως και μπροστά σ' όλους σε ντροπιάσει· μήπως περίγελο σε κάνει των εχθρών σου και μες στην πολιτεία σε συζητούν και σε διασύρουν στο λαό.

Οι γυναίκες

¹² Το βλέμμα σου μην προσηλώνεις σε κανένος την ομορφιά και με γυναίκες μη συναναστρέφουσαι· ¹³ γιατί καθώς από τα ρούχα βγαίνει ο σκόρος, έτσι κι απ' τη γυναίκα η γυναικεία πονηριά. ¹⁴ Καλύτερη η κακία του άντρα απ' της γυναίκας την αγαθότητα, γιατί η γυναίκα προκαλεί ντροπή και καταφρόνια.

Η δόξα του Θεού στη φύση

¹⁵ Τώρα λοιπόν, τα έργα του Κυρίου θα θυμίσω

και τα όσα έχω δει θα διακηρύξω.

Τα έργα του Κυρίου έγιναν με το λόγο του.

¹⁶ Όπως ο ήλιος λάμποντας τα σύμπαντα φωτίζει,

έτσι και του Κυρίου το έργο είναι γεμάτο με τη *δόξα του.

¹⁷ Ο Κύριος δεν έκανε ούτε τους άγιους του *αγγέλους

ικανούς όλα τα θαυμαστά του έργα να διηγούνται,

εκείνα που ο ίδιος τα στερέωσε, ο παντοδύναμος,

ώστε όλα να στηρίζονται στη δύναμή του.

¹⁸ Την *άβυσσο και την καρδιά του ανθρώπου βυθομέτρησε και τα τεχνάσματά τους συλλογίστηκε γιατί ο Ύψιστος κατέχει κάθε γνώση, και βλέπει τα *σημεία των καιρών.

¹⁹ Κάνει γνωστά όσα περάσαν κι όσα μέλλονται,

και φανερώνει τα ίχνη αυτών που μείνανε κρυμμένα.

²⁰ Σκέψη καμιά δεν του ξεφεύγει, κι ούτ' ένας λόγος δεν κρύβεται απ' αυτόν.

²¹ Τα μεγαλειώδη έργα της *σοφίας του με τάξη τοποθέτησε, και πριν απ' τους αιώνες κι ως την αιωνιότητα είναι ο ίδιος.

Τίποτα δεν προστέθηκε σ' αυτόν και τίποτα δεν του αφαιρέθηκε, και κανενός δε χρειάστηκε τη συμβουλή.

²² Πόσο αξιοζήλευτα είναι τα έργα του όλα, ως και η σπίθα η πιο μικρή που γίνεται να δεις!

²³ Αυτά όλα ζουν κι αιώνια παραμένουν και για την κάθε ανάγκη όλα φυλάγονται.

²⁴ Όλα είναι ζευγαρωτά, το ένα αντίκρου στο άλλο, και τίποτα δεν έφτιαξε λειψό ο Κύριος.

²⁵ Το ένα τονίζει του άλλου τα καλά, και ποιος χορταίνει να θωρεί τη δόξα του;

43 Πόσο λαμπρός είναι ο ουρανός σαν τον κοιτάξεις!

Πόση μεγαλοπρέπεια στα ύψη τα διαυγή του στερεώματος!

Τι θέαμα μέσα στη δόξα του ο ουρανός!

² Ο ήλιος το διακηρύττει καθώς ανατέλλει:

Τι πράγμα θαυμαστό έφτιαξε ο Ύψιστος!

3 Όταν μεσουρανή, ξηραίνει την επιφάνεια της γης· και ποιος μπορεί ν' αντισταθεί στη λάβρα της φωτιάς του,

4 Για κείνα τα έργα που χρειάζονται φωτιά θα πρέπει να πυρώσει το καμίνι ο ήλιος όμως καιεί τα βουνά τρεις φορές περισσότερο ατμούς εκπνέει πύρινους, οι φλογερές ακτίνες του τυφλώνουν τα μάτια.

5 Μεγάλος είναι ο Κύριος που τον έφτιασε, και με την προσταγή του τη γοργή κατευθύνει πορεία του.

6 Και το φεγγάρι πάντα στον καιρό του, σημάδι αιώνιο των εποχών.

7 Απ' το φεγγάρι ορίζεται των εορτών ο χρόνος· ουράνιο σώμα είναι, που αφού γίνει πανσέληνος, έπειτα αρχίζει πάλι και μικραίνει.

8 Ο *μήνας παίρνει τ' όνομά του απ' αυτό·^{κγ} πόσο είναι ωραίο όταν αλλάζει κι όταν ξανά γεμίζει απ' την αρχή! Στιλπνή σημαία των ουράνιων στρατευμάτων, που λάμπει στο *στερέωμα.

9 Είν' η ομορφάδα του ουρανού των αστεριών η λάμψη, στολίδι, που στα ύψη του Κυρίου σκορπίζει φως.

10 Με του Κυρίου την προσταγή στέκουν στις ορισμένες θέσεις τους και δεν εγκαταλείπουν τις σκοπιές τους.

11 Κοίτα το ουράνιο τόξο και ύμνησε αυτόν που το 'φτιαξε, θαυμαστά ωραίο μες στο απαύγασμά

του

12 Τον ουρανό κυκλώνει με τη λαμπρή αψίδα του· τα χέρια του Υψίστου το τεντώσαν.

13 Μ' ένα του πρόσταγμα, ορμητικά πέφτει το χιόνι, και ξαμολιούνται οι κεραυνοί στην κρίση του υπακούοντας.

14 Έτσι ανοίγονται τ' αμπάρια τ' ουρανού και φεύγουν και πετούν σαν τα πουλιά τα σύννεφα.

15 Με τη μεγαλοσύνη του ο Ύψιστος τα σύννεφα πετρώνει κι ύστερα τρίβονται σε χαλαζόλιθους.

16-17 Του κερανού του η βροντή κάνει τη γη να κοιλοπονάει.

Στην όψη του ταρακουνιούνται τα βουνά. Με τη δική του θέληση φυσάει ο νότιος άνεμος,

όπως κι η καταγιίδα απ' το βορρά κι ο ανεμοστρόβιλος.

18 Σαν τα πουλιά που χαμηλοπετούν, το χιόνι πασπαλίζει, και πέφτουν οι νυφάδες σαν τις ακρίδες που ορμούν και κάθονται· το μάτι στέκει και θαυμάζει την ομορφιά που 'χει η ασπράδα του, και με το αργό του πέσιμο έκπληκτο μένει το μυαλό.

19 Ρίχνει ο θεός την πάχνη καθώς το αλάτι πάνω στη γη· κι όταν παγώσει γίνεται σαν άκριες απ' αγκάθια.

20 Φυσάει άνεμος ψυχρός απ' το βορρά και πάνω στο νερό ο πάγος κρουσταλλιάζει· πάνω σε κάθε ακίνητο νερό απλώνεται, και τον φοράει σαν θώρακά του το νερό.

21 Θα διαβρώσει τα βουνά, την έρημο θα κάψει,

^{κγ}Στην ανατολή οι Ιουδαίοι και οι Μουσοουλμανοί μετρούν τους μηνες με βάση τη σελήνη

43,5 ψλ 74,16 43,6-7 ψλ 104,19 Γεν 1,14 8,22 43,9-10 Ιωβ 25,2-3 ψλ 103,19-21 Βαρ 3,34-35 Ησ 40,26 43,11-12 Γεν 9,12-17 Ιεζ 1,28 43,13-33 Ιωβ 36,27-37,24 38,22-38 43,16-17 Εξ 19,18 ψλ 29,3 7-8 43,19 ψλ 147,16-18 43,21-22 Αμ 1,2

και θα ξεράνει το χορτάρι
σαν φωτιά.
22 Γρήγορα όλα τα γιατρεύει η ομίχλη,
κι ύστερα από τον καύσωνα φέρνει
ανακούφιση η δροσιά.
23 Σύμφωνα με το σχέδιό του ο Θεός
υπέταξε την *άβυσσο της θάλασσας,
και φύτεψε σ' αυτήν νησιά.
24 Όσοι διασχίζουνε τη θάλασσα,
για τους κινδύνους της μιλούν,
κι εμείς θαυμάζουμε όταν τους ακούμε.
25 Βρίσκονται εκεί παράξενα πλάσματα,
θαυμαστά,
τα ζωντανά κάθε λογής και τα μεγάλα
κήπη.
26 Χάρη στον Κύριο ο αγγελιοφόρος του
φέρνει σε πέρας το έργο του·
σύμφωνα με το λόγο του όλα
διευθετούνται.
27 Κι άλλα πολλά μπορούσαμε να πούμε
δίχως τελειωμό·
και η κατάληξη των όσων είπαμε:
Αυτός είναι το παν.
28 Πού θα βρούμε τη δύναμη να τον
δοξολογήσουμε;
Πραγματικά, αυτός είν' ο Μεγάλος
κι όλα τα έργα του τα ξεπερνά.
29 Ο Κύριος είναι φοβερός, ασύγκριτα
μεγάλος,
κι είναι η δύναμή του θαυμαστή.
30 Δοξολογήστε τον Κύριο,
όσο μπορείτε υμνήστε τον!
Αυτός και πάλι θα υπερέχει.
Και για να τον υμνήσετε βάλτε όλη σας
τη δύναμη
αλλά και μην κουράζεστε,
γιατί δεν είναι δυνατό να τον
δοξολογήσετε
όσο του πρέπει.
31 Ποιος τον είδε ποτέ για να μπορέσει να
τον περιγράψει,
Και ποιος μπορεί επάξια να ψάλει
τη μεγαλοσύνη του;

32 Πολλά είν' ακόμη τ' άγνωστα, και
μεγαλύτερα από τούτα
γιατί απ' τα έργα του λίγα έχουμε
δει.
33 Πραγματικά, ο Κύριος τα πάντα
δημιούργησε,
και σ' αυτούς που τον σέβονται χάρισε
τη *σοφία.

Ύμνος για τους προπάτορες του Ισραήλ

44 Ας εγκωμιάσουμε τους δοξασμένους
άντρες,
τους προγόνους μας,
με τη σειρά τους.
2 Ο Κύριος δόξα τούς έδωσε πολλή,
και ξακουστούς τούς έκανε απ' τα
παλιά τα χρόνια.
3 Υπήρχαν άνθρωποι που τα βασιλεία τους
εξουσίαζαν
και για τα κατορθώματά τους ήταν
ξακουστοί·
σύμβουλοι ήταν συνετοί κι ανάγγελναν
τις προφητείες.
4 Υπήρχαν καθοδηγήτες σώφρονες του
λαού,
γιατί γνωρίζαν τα γραπτά μνημεία
του λαού τους,
και με κουβέντες δίδασκαν σοφές
5 Υπήρχανε συνθέτες τραγουδιών
μελωδικών,
κι άλλοι που γράφαν' επικά ποιήματα.
6 Υπήρχαν πλούσιοι, προικισμένοι με
δύναμη,
που ζούσανε στα σπίτια τους
με ειρήνη
7 Όλοι αυτοί απ' τους συγχρόνους τους
τιμήθηκαν
κι ήταν το καύχημα της εποχής τους
8 Μερικοί απ' αυτούς άφησαν όνομα,
που ακόμα μνημονεύεται με επαίνους·
9 Άλλοι όμως όνομα δεν άφησαν
χάθηκαν σαν ποτέ να μην υπήρχαν
κι έγιναν σαν να μην ήταν ποτέ·
το ίδιο ύστερα απ' αυτούς και

τα παιδιά τους

- ¹⁰ Τώρα ας εγκωμιάσουμε ανθρώπους ευσεβείς, που οι καλές τους πράξεις δεν ξεχάστηκαν.
- ¹¹ Μένει η καλή τους φήμη στα παιδιά τους κληρονομιά, και στων παιδιών τους τα παιδιά ηγαίει.
- ¹² Χάρη σ' εκείνους τα παιδιά τους έμειναν πιστά στις θείες εντολές, καθώς κι οι άλλοι τους απόγονοι
- ¹³ Χωρίς τέλος θα είναι οι απόγονοί τους, και το καλό τους όνομα δε θα εξαλειφθεί.
- ¹⁴ Τα σώματά τους θάφτηκαν ειρηνικά, και είν' αθάνατο για τις επόμενες γενιές το όνομά τους.
- ¹⁵ Θα δηγούνται τη σοφία τους οι λαοί κι η σύναξη τον έπαινό τους θα εξαγγέλλει.

Ο Ενώχ

¹⁶ Ο *Ενώχ έκανε ό,τι ήταν αρεστό στον Κύριο κι αναλήφθηκε· έγινε υπόδειγμα προσήλωσης στο Θεό για τις ερχόμενες γενιές.

Ο Νώε

¹⁷ Ο Νώε αποδείχτηκε τέλεια στο Θεό πιστός. Γι' αυτό στα χρόνια της οργής ο Κύριος τον αντάλλαξε με όλη την ανθρωπότητα: τον άφησε να ζήσει αυτός στη θέση όλων των ανθρώπων, σαν έγινε ο κατακλυσμός. ¹⁸ Αιώνια συνθήκη έγινε μ' αυτόν ότι δεν πρόκειται πια να χαθεί από κατακλυσμό κανένα πλάσμα σάρκινο.

Ο Αβραάμ

¹⁹ Ο *Αβραάμ, είν' ο μεγάλος γενάρχης

μιας πληθώρας εθνών κι ούτε που βρέθηκε κανείς όμοιος μ' αυτόν στη δόξα. ²⁰ Αυτός του Υψίστου φύλαξε το νόμο, και μ' αυτόν έκανε συνθήκη ο Θεός· στο σώμα του έβαλε της διαθήκης το σημάδι και στις δοκιμασίας τη μέρα αποδείχτηκε πιστός. ²¹ Γι' αυτό ο Θεός με όρκο τον βεβαίωσε ότι θα γίνουν οι απόγονοί του *ευλογία για όλα τα έθνη, ό-τι θα τους πληθύνει σαν το χόμα της γης, ό-τι τους απογόνους του θα τους υψώσει καθώς τα άστρα,^{κδ} και θα τους δώσει ιδιοκτησία τους από τη μια ως την άλλη θάλασσα κι από τον ποταμό Ευφράτη ως την άκρη της γης.

Ισαάκ και Ιακώβ

²² Στον Ισαάκ την ίδια έδωσε υπόσχεση, για χάρη του πατέρα του, του Αβραάμ, την ευλογία για όλους τους ανθρώπους και τη διαθήκη, ²³ και τη μετέδωσε στον Ιακώβ. Επιβεβαίωσε τις ευλογίες του σ' αυτόν και του έδωσε ιδιοκτησία τη χώρα, τη διαίρεσε σε κλήρους και τη μοίρασε σε δώδεκα φυλές.

Ο Μωυσής

45 Από τους απογόνους του Ιακώβ, ο Κύριος ανέδειξε έναν άντρα, που τον αγάπησε και που έγινε αποδεκτός απ' όλους· αγαπήθηκε απ' το Θεό κι απ' τους ανθρώπους. Ήταν ο Μωυσής αυτός, που η μνήμη του είναι ευλογημένη. ² Τον τίμησε όμοια με τους αγίους *αγγέλους και τον ανέδειξε μεγάλον, ώστε να εμπνέει φόβο στους εχθρούς. ³ Με τα λόγια του Μωυσή έκανε ο Θεός να σταματήσουν τα μαγικά *σημεία, και μπροστά σε βασιλιάδες τον δόξασε· του έδωσε εντολές για το λαό του και του φανέρωσε ένα μέρος απ' τη δόξα του. ⁴ Τον καθιέρωσε χάρη στην πίστη του και στην πραότητα του και τον ξεχώρισε απ' όλο το γένος του ανθρώπινο. ⁵ Τον έκανε ν' ακούσει τη φω-

^{κδ} Οι γύρω από το Ισραήλ λαοί απέδιδαν στα αστρα τη δυναμη ν' αποφασίζουν για τις τυχες των εθνών η των λαων

44,12 Ρωμ 9,4 44,13 39,9 44,14 41,13 44,15 39,10 31,11 44,16 49,16 Σολ 4,10 Εβρ 11,5 44,17-18 Σολ 10,4 14,6 Γεν 6,8-14 9,1-17 44,19-21 Σολ 10,5 Γεν 17,4-5 Ρωμ 4,17 Εβρ 11,17 44,20 Γεν 17,9-14 22,1-13 Εβρ 11,8 44,21 Γεν 12,3 13,16 15,5 Ψλ 72,8 Ζαχ 9,10 44,22-23 Γεν 17,19 25,21-26 26,3 Γεν 27,27-29 28,14 35,12 Ιηρ 14,1 Εβρ 11,20 45,1-5 Δτ 34,10-12 45,2 Εξ 4,16 7,1 Πραξ 7,22 45,3 Εξ 8-11 19 33,18-23 45,4 Αρ 12,3 Εβρ 3,2 45,5 15,16-17 Εξ 33,11 19,15-21 24,12 31,18

νή του και τον έμπασε μέσα στη νεφέλη του έδωσε απ' ευθείας τις εντολές, το *νόμο της ζωής και της γνώσης, για να διδάξει τη *διαθήκη του στους απογόνους του Ιακώβ, και στο λαό τού *Ισραήλ τις αποφάσεις του.

Ο Ααρών

⁶ Ακόμα ο Κύριος ανέδειξε τον *Ααρών, απ' τη φυλή *Λευί, και τον ξεχώρισε για ένα άγιο αξίωμα, όπως το Μωυσή, τον αδερφό του. ⁷ Μαζί του έκανε αιώνια διαθήκη και του ανέθεσε το λειτουργήμα να 'ναι *ιερέας του λαού. Τον τίμησε με λαμπρές ενδυμασίες και τον περιόρισε με ένδοξη στολή. ⁸ Τον έντυσε με θαυμαστή μεγαλοπρέπεια και τον στερέωσε με τα διακριτικά του αξιώματός του, περισκελίδα και ποδήρη χιτώνα και με το σάκο του *εφώδ. ⁹ Γύρω στο χιτώνα τού έβαλε χρυσά ρόδια, πολλά χρυσά κουδούνια ολόγυρα, για να χτυπούν σε κάθε βήμα του, ώστε ν' ακούγεται ο ήχος στο *νάο και να θυμίζει στο θεό τα παιδιά του. ¹⁰ Τον έντυσε με το εφώδ, ένδυμα ιερό από χρυσάφι, γαλάζιο μεταξύ και πορφύρα, έργο κεντητό, με το επιστήθιο της κρίσης, που περιείχε τα Ουρίμ και τα Θουμμίμ,^{κε} για να εξακριβώνεται η αλήθεια. Το περιστήθιο ήταν έργο καλλιτεχνικό, καμωμένο από κόκκινη κλωστή. ¹¹ Είχε πολύτιμα πετράδια που ήταν χαραγμένα σαν σφραγίδες, με χρυσό δέσιμο, έργο χρυσοχόου, για να υπενθυμίζουν με σκαλισμένα γράμματα μία προς μία τις φυλές του Ισραήλ. ¹² Του φόρεσε διάδημα χρυσό πάνω από το τουρμπάνι, με χαραγμένη επιγραφή τη λέξη "Άγιος", διάκριση τιμητική, έργο πολυτελές, που ήταν χάρμα των ματιών πλούσια στολισμένο. ¹³ Πριν απ' αυτόν ποτέ δεν είχαν γίνει τόσο ωραία πράγματα ούτε ποτέ κανείς αλλοεθνής τα φόρεσε, παρά μονάχα τα παιδιά του κι οι δικοί του απόγονοι τα φόρεσαν για πάντα. ¹⁴ Οι *θυσίες που πρόσφερε ο Ααρών ήταν *ολοκαυτώματα

που καίγονταν δυο φορές κάθε μέρα συνέχεια.

¹⁵ Ο Μωυσής τον εγκατέστησε στο ιερατικό αξίωμα και τον άλειψε με το αγιασμένο λάδι. Αυτό ήταν αιώνια συμφωνία μ' αυτόν και τους απογόνους του, όσο υπάρχει ο ουρανός. να υπηρετεί τον Κύριο ως ιερέας, και το λαό να ευλογεί σ' όνομα του Κυρίου. ¹⁶ Απ' όλους τους ανθρώπους τον ξεχώρισε για να προσφέρει τους καρπούς θυσία στον Κύριο, λιβάνι και μυρωδιά ευχάριστη, για να του θυμίζει ότι ζητάει συγχώρηση για το λαό του. ¹⁷ Του έδωσε εξουσία με τις εντολές του να κρίνει σύμφωνα με το νόμο, να διδάσκει στους απογόνους του Ιακώβ τις ιερές εντολές και με το νόμο του να φωτίζει τους Ισραηλίτες.

¹⁸ Ξένοι συνωμοτήσαν εναντίον του, τον φθόνησαν στην έρημο οι άντρες του Δαθάν και του Αβειρών και η ομάδα του Κορέ, οργισμένη και βίαιη. ¹⁹ Ο Κύριος τα είδε αυτά και δεν του άρεσαν, και τους εξόντωσε μες στο μεγάλο του θυμό: έκανε πράξεις θαυμαστές ενάντια σ' αυτούς, καίγοντάς τους στις φλόγες της φωτιάς του. ²⁰ Τίμησε όμως ακόμη περισσότερο τον Ααρών και του έδωσε πρόνοια: παραχώρησε στους ιερείς τους πρώτους απ' τους καρπούς της γης, ώστε να έχουν κατ' αρχήν άφθονο το ψωμί. ²¹ Βέβαια έχουν για τροφή και τα σφάγια που προσφέρονται θυσία στον Κύριο, που αυτός τα παραχώρησε στον Ααρών και στους απόγονους του. ²² Αλλά στη γη του λαού αυτός δε θα 'χει *κληρονομιά, ούτε μερίδιο στο λαό ανάμεσα, γιατί ο Κύριος ο ίδιος είναι το μερίδιό του και η ιδιοκτησία του.

Ο Φινεές

²³ Ο Φινεές, γιος του Ελεάζαρ, είναι τρίτος κατά σειρά σε δόξα: αυτός που ενδιαφέρθηκε με πάθος για του Κυρίου το σεβασμό, όταν ο λαός στασίασε. Με τη γενναία του α-

^{κε} Ουρίμ και Θουμμίμ βλ υποσ εις Εξ 28,30

πόφαση και θάρρος σταθερό πέτυχε για τον Ισραήλ τη συγχώρηση των αμαρτιών τους. ²⁴Γι' αυτό ο Θεός σύναψε για χάρη του μια ειδική διαθήκη να είναι προϊστάμενος του ιερού και του λαού του σ' εκείνον και στους απογόνους του ν' ανήκει της αρχιεροσύνης το αξίωμα για πάντα ²⁵Συνθήκη έγινε και με το Δαβίδ, γιο του Ιεσσαί, απ' τη φυλή 'Ιουδα, ότι το κληρονομικό μερίδιο του βασιλιά θα περνάει από τον ένα για μία μονάχα σ' ένα για ενώ το μερίδιο του Ααρών περνάει σ' όλους τους απογόνους του.

²⁶Ας δίνει ο Κύριος σ' εσάς τους ιερείς σοφή κρίση να κρίνετε το λαό του με δικαιοσύνη, ώστε να μη χαθεί η ευημερία τους ούτε κι η δόξα τους στις επερχόμενες γενιές.

Ο Ιησούς του Ναυή και ο Χάλεβ

46 Ισχυρός ήταν στους πολέμους ο Ιησούς, γιος του Ναυή, που διαδέχτηκε το Μωυσή στο προφητικό του έργο· αυτός, όπως το λέει και τ' όνομά του^{κς} αναδείχτηκε σε μεγάλο σωτήρα του λαού, που ο Κύριος είχε διαλέξει για δικόν του· νίκησε τους εχθρούς που είχαν ξεσηκωθεί εναντίον τους, ώστε ο 'Ισραήλ να καταλάβει τη γη του. ²Πόσο δοξάστηκε όταν με υψωμένο χέρι το ξίφος κράδαινε στις πολιτείες ενάντια! ³Πρωτότερα απ' αυτόν, ποιος στάθηκε έτσι; Αυτός είχε το πρόσταγμα στις μάχες του Κυρίου. ⁴Με τη δική του διαταγή στάθηκε ο ήλιος, κι η μία μέρα έγινε σαν να 'ταν δυο; ⁵Επικαλέστηκε τον 'Υψιστο, τον Κραταίο, όταν οι εχθροί τον πίεζαν απ' όλες τις μεριές τριγύρω· ο μέγας Κύριος τον εισάκουσε κι έστειλε χαλαζόλιθους με ορμή τρομαχτική. ⁶Εξαπέλυσε πόλεμο ενάντια σ' έθνος εχθρικό και στον κατήφορο εξόντωσε τους αντιπάλους, ώστε τα έθνη να γνωρίσουν τη δύναμη των όπλων του και ότι πολεμούσε με του Κυρίου την έγκριση· και πραγματικά, αυτός τον Παντοδύναμο ακολουθούσε

⁷Την εποχή του Μωυσή έδειξε ο Ιησούς την ευσεβεία του, όταν αυτός κι ο Χάλεβ, γιος του Ιεφοννή, αντισταθήκανε σ' όλη στη σύναξη και σταμάτησαν τον αμαρτωλό γογγυσμό τους. Έτσι εμπόδισαν το λαό απ' το να αμαρτήσει ⁸Κι αυτοί μόνον οι δύο σώθηκαν από τις εξακόσιες χιλιάδες τους πεζοζούς, ώστε να μπουένη στην 'κληρονομία τους, στη γη που ρέει γάλα και 'μέλι. ⁹Ο Κύριος έδωσε στο Χάλεβ δύναμη, που τον συνόδεψε ως τα γηρατιά του κι έτσι ανέβηκε στα υψώματα της γης, που οι πρόγονοί του τα πήραν ιδιοκτησία τους. ¹⁰Μ' αυτό είδαν όλοι οι Ισραηλίτες ότι είναι καλό ν' ακολουθεί κανείς τον Κύριο.

Οι Κριτές

¹¹Επίσης και οι *Κριτές, καθέννας τους με τ' όνομά του, αυτοί που η καρδιά τους δε λάτρεψε τα είδωλα και που από τον Κύριο δεν απομακρύνθηκαν, ας είν' ευλογημένη η μνήμη τους. ¹²Ας αναδώσουν τα κόκαλά τους νέα ζωή από 'κει που βρίσκονται και τ' όνομά τους το τιμημένο ας αναβιώσει στα παιδιά τους.

Ο Σαμουήλ

¹³Ο Σαμουήλ, ο αγαπημένος *προφήτης του Κυρίου του, θεμέλιωσε τη βασιλεία κι έχρησε άρχοντες για το λαό του. ¹⁴Σύμφωνα με το 'νόμο του Κυρίου έκρινε το λαό κι ο Κύριος σπλαχνίστηκε τους απογόνους του Ιακώβ. ¹⁵Με την πίστη του αποδείχτηκε προφήτης γνήσιος και με τα λόγια του αναγνωρίστηκε των οραμάτων του η αξιοπιστία. ¹⁶Ζήτησε τη βοήθεια του παντοδύναμου Κυρίου προσφέροντας αρνί του γάλακτος, όταν τον πίεζαν οι εχθροί του ολόγυρα· ¹⁷και με βροντή απάντησε ο Κύριος απ' τον ουρανό, με μεγάλο θόρυβο έκανε ν' ακουστεί η φωνή του. ¹⁸Σάρωσε των εχθρών^{κς} τους αρχηγούς κι όλους τους άρχοντες των Φιλισταιών.

^{κς}Το όνομα *Ιησους* σημαίνει «Ο Θεος σωζει»· *Κζτων εχθρων*, κατά το εβρ. Οι Ο' έχουν «των κατοικων της Τυρου»

^{45,25} Β' Σαμ 7,12-13 Α' Βασ 8,24-26 Ιερ 33,17-18 **21 45,26** 45,17 Ψλ 72,1-2 **46,1** Ιησ 1,1-11,23 Δτ 1,38 18,15 **46,2** Ιησ 8,18 26 **46,3** Ιησ 10,14 42 **46,4-6** Ιησ 10,12-13 **46,7-8** Αρ 14,6-38 Εξ 3,8 Αρ 14,8 Δτ 31,20 Ιησ 5,6 Σεπ 16,10 **46,9** Ιησ 14,10-14 15,13-19 **46,10** 23,27 **46,11** Κρ 2,16-16,31 **46,13** Α' Σαμ 3,19-20 10,1 15,1 16,12-13 **46,14** Α' Σαμ 7,15-17 **46,15** Α' Σαμ 3,19-21 9,18 **46,16** 46,5 47,5 Ιερ 15,1 **46,16-18** Α' Σαμ 7,9-10 13

¹⁹Και πριν τον αιώνιο ύπνο κοιμηθεί, κάλεσε ο Σαμουήλ το λαό σαν μάρτυρα μπροστά στον Κύριο και στο βασιλιά, και είπε: «Από κανέναν χρήματα δεν πήρα ούτε σανδάλια ένα ζευγάρι»· και κανείς δεν βρέθηκε να τον διαψεύσει. ²⁰Ακόμη και μετά την κοίμησή του προφήτεψε και προείπε στο βασιλιά το τέλος του· από μέσα απ' τη γη προφήτεψε με δυνατή φωνή, για να σβήσει την ανομία του λαού.

Ο Νάθαν

47 Μετά απ' αυτόν, την εποχή του Δαβίδ, εμφανίστηκε ο *προφήτης Νάθαν.

Ο Δαβίδ

²Όπως το λίπος του ζώου που ξεχωρίζει-ται για τη *θυσία κοινωνίας, έτσι διαλέχτηκε ο Δαβίδ ανάμεσα στους Ισραηλίτες. ³Με τα λιοντάρια έπαιζε σαν να 'ταν κατσικάκια, με τις αρκούδες σαν να 'ταν πρόβατα μικρά. ⁴Στα νιάτα του σκότωσε το γίγαντα κι έπλυνε την ντροπή του λαού, όταν το χέρι σήκωσε με το λιθάρι της σφεντόνας και γκρέμισε την αλαζονεία του Γολιάθ. ⁵Ζήτησε τη βοήθεια του Κυρίου, του Υψίστου, κι αυτός του έδωσε δύναμη στο χέρι του για να σκοτώσει έναν δυνατό πολεμιστή και ν' ανυψώσει τον λαού του το φρόνημα. ⁶Έτσι τον τίμησαν σαν να 'χε κατατροπώσει μυριάδες, και τον ύμνησαν για τις *εulογίες που του έδωσε ο Κύριος, προσφέροντάς του το διάδημα της δόξας. ⁷Σάρωσε τους γύρω εχθρούς, τούς αντιπάλους του τους Φιλισταίους εκμηδένισε, και συντρίψε τη δύναμή τους ως τα σήμερα.

⁸Σε όλα τα έργα του έδινε ευχαριστία στον Άγιο, τον Ύψιστο, με δοξολογίες· μ' όλη του την καρδιά έψελνε ύμνους κι αγάπησε τον Πλάστη του. ⁹Έβαλε μουσικούς μπροστά στο

*θυσιαστήριο, για να γλυκαίνουν τους ύμνους με της μουσικής τούς ήχους. ¹⁰Έδωσε στις γιορτές μεγαλοπρέπεια και όρισε τις καθιερωμένες εορτάσιμες με κάθε λεπτομέρεια, ώστε να υμνείται τ' άγιο *όνομα του Κυρίου, και στο *αγιαστήριό του ν' αντηχούν απ' το πρωί οι μουσικές. ¹¹Ο Κύριος έβησε τις αμαρτίες του και τον κρατάωσε για πάντα κι έκανε μαζί του συμφωνία, ότι για πάντα ένας απ' τους απογόνους του θα είναι βασιλιάς στο δοξασμένο θρόνο του *Ισραήλ.

Ο Σολομών

¹²Το Δαβίδ τον διαδέχτηκε ένας γιος του *σοφός, που χάρη στον πατέρα του έζησε ευτυχισμένος. ¹³Ο Σολομών βασίλεψε σε ειρηνική περίοδο και ο Θεός τού εξασφάλισε ειρήνη στα σύνορά του ολόγυρα· έτσι μπόρεσε κι έχτισε ένα ναό, όπου τ' όνομα του Κυρίου να λατρεύεται κι εκεί του ετοίμασε ένα θυσιαστήριο αιώνιο.

¹⁴Πόσο σοφός ήσουν στα νιάτα σου, Σολομώντα, και σαν ποτάμι από σύνεση ξεχείλιζες! ¹⁵Το πνεύμα σου πλημμύρισε τη γη, τη γέμισες με παραβολές κι αινίγματα. ¹⁶Ως τα νησιά τα μακρινά έφτασε η φήμη σου και χάρη στην ειρήνη σου ήσουν αγαπητός. ¹⁷Σε θαύμασαν οι χώρες για τους ύμνους σου, τις παροιμίες, τις παραβολές και τις αποκρίσεις σου. ¹⁸Στ' όνομα του Κυρίου του Θεού, που είναι γνωστός ως Θεός του Ισραήλ, χρυσάφι μάζεψες σαν να 'τανε κασσίτερος και το ασήμι το αύξησες σαν να 'τανε μολύβι.

¹⁹Δόθηκες όμως στις γυναίκες κι εξουσίασανε αυτές το σώμα σου. ²⁰Κηλιδώσες τη δόξα σου, βεβήλωσες τους απογόνους σου κι έτσι προκάλεσες την οργή του Θεού ενάντια στα παιδιά σου και λύπη για την αφοροσύνη σου. ²¹Έτσι κι η δυναστεία στα δύο χωρίστηκε, και πρόβαλε απ' τον Εφραϊμ^{κτλ} μια βασιλεία ανυπότακτη. ²²Ο Κύριος όμως δεν

^{κτλ}Εφραϊμ· Έτσι ονομαζόταν το βόρειο βασίλειο των 10 φυλών, ο «Ισραήλ», γιατί κυρία φυλή ήταν αυτή του Εφραϊμ

46, 19 Α' Σαμ 12,3 46,20 Α' Σαμ 28,11 47,1 Β' Σαμ 7,2-16 47,2 46,13 Λευ 3,3 Α' Σαμ 16,12 47,3 Α' Σαμ 17,34-37 47,4 Α' Σαμ 17 47,5 47,7 11 49,4-5 Ψλ 132,17 47,6 Α' Σαμ 18,6-8 47,7 Β' Σαμ 5,17-25 8,1 47,8-9 Α' Χρ 16,7-43 25 47,10 Α' Χρ 23-26 47,11 Β' Σαμ 12,13 24,10 7,12-16 47,12 Α' Βασ 5,5 47,13 Α' Βασ 5,18 6-8 47,14 24,25-27 47,15-17 Α' Βασ 5,9-14 10,1 47,18 Β' Σαμ 12,25 Α' Βασ 10,14-29 Δτ 17,17 47,19 Α' Βασ 11,1-10 Πρμ 31,3 47,21 Α' Βασ 12 47,22 Ησ 10,20-22 Ζαχ 6,12

απέσυρε την ευσπλαχνία του. Δεν άφησε να καταστραφεί κανένα από τα έργα του ούτε τους απογόνους του εκλεκτού του εξαφάνισε ούτε εκείνού που τον αγάπησε εξόντωσε τη γενιά. Αλλά άφησε ένα υπόλοιπο στον Ιακώβ, μια ρίζα απ' τον εαυτό του στο Δαβίδ.

Ο Ροβοάμ

²³ Ο Σολομώντας αναπαύτηκε μαζί με τους προγόνους του και διάδοχό του άφησε ένα από τα παιδιά του, τον πιο άμυαλο μέσα στο λαό και δίχως διόλου φρόνηση, το Ροβοάμ, που με τις αποφάσεις του έκανε το λαό ν' αποστατήσει.

Ο Ιεροβοάμ

Αλλά κι ο Ιεροβοάμ, γιος του Ναβάτ, παρέσυρε τους Ισραηλίτες και αμάρτησαν, οδήγησε τις βόρειες φυλές στις αμαρτίες το δρόμο. ²⁴ Πάρα πολλές πράξανε αμαρτίες, ώπου διωχτήκαν απ' τη χώρα τους. ²⁵ Κάθε είδους κακία επιδίωξαν, ώπου έπεσε πάνω τους η τιμωρία

Ο Ηλίας

48 Μετά εμφανίστηκε ο *Ηλίας ο *προφήτης· ήταν σαν τη φωτιά κι ο λόγος του έκαιγε σαν τη λαμπάδα. ² Αυτός έφερε πάνω στους Ισραηλίτες πείνα και με το ζήλο του τους αποδεκάτισε. ³ Με του Κυρίου την προσταγή τον ουρανό τον έκλεισε και τρεις φορές έκανε να κατεβεί φωτιά στη γη.

⁴ Πόσο δοξάστηκες Ηλία με τα έργα σου τα θαυμαστά! Και ποιος μπορεί να καυχηθεί πως είναι όμοιος μ' εσένα; ⁵ Ανέστησες νεκρό από το θάνατο κι από τον *άδη με την προσταγή του Υψίστου. ⁶ Έριξες βασιλιάδες στην καταστροφή και φημισμένους έστειλες ανθρώπους απ' το κλινάρι της αρρώστιας τους στο θάνατο. ⁷ Τον έλεγχο του Κυρίου άκουγες στο *Σινά, τις καταδικαστικές του αποφάσεις στο *Χωρήβ. ⁸ Εχρισες βασιλιάδες

για να εφαρμόσουν την τιμωρία σου και προφήτες για να σε διαδεχτούν. ⁹ Αναλήφθηκες μέσα σε ανεμοστρόβιλο φωτιάς, πάνω σε άρμα που το σέρναν πύρινα άλογα. ¹⁰ Εσύ, ό-πως έχει γραφτεί, πρόκειται να έρθεις να μας ελέγξεις σε καθορισμένο χρόνο, για να καταπραύνεις την οργή του Θεού προτού ξεσπάσει, να συμπιλιώσεις τον πατέρα με το παιδί, και να εγκαταστήσεις στο χώρο τους τις φυλές του Ιακώβ. ¹¹ Ευτυχημένοι είναι εκείνοι που σε είδαν κι αυτοί που πέθαναν με την ελπίδα να σε δουν· γιατί κι ε-μείς βέβαιο είναι πως θα ζήσουμε.

Ο Ελισαί

¹² Αυτός ήταν ο Ηλίας, που τον τύλιξε ο ανεμοστρόβιλος. Τότε ο Ελισαί γέμισε με το πνεύμα του. Στη διάρκεια της ζωής του κα-νένας ηγεμόνας δεν μπόρεσε να τον γκρεμίσει και κανένας δεν τον υποδούλωσε. ¹³ Τίποτα δύσκολο δεν ήτανε γι' αυτόν· ακό-μα κι όταν πέθανε, το σώμα του είχε δύναμη προφητική. ¹⁴ Στη διάρκεια της ζωής του έ-κανε θαύματα κι ύστερα από το θάνατό του τα έργα του ήταν θαυμαστά

Απιστία και τιμωρία

¹⁵ Παρ' όλα αυτά όμως ο λαός δε μετανόη-σε και δεν απαρνηθήκανε τις αμαρτίες τους, ώπου εκποτίστηκαν μακριά από τη χώρα τους και διασκορπίστηκαν σ' όλη τη γη· κι έ-μεινε λίγος αριθμητικά λαός με αρχηγό απ' του Δαβίδ τον οίκο. ¹⁶ Μερικοί απ' αυτούς έ-πραξαν ό,τι ήταν στο Θεό αρεστό, ενώ άλλοι αμάρτησαν και με το παραπάνω.

Ο Εζεκίας και ο Ησσίας

¹⁷ Ο Εζεκίας οχύρωσε την πόλη του κι έ-φερε το νερό μέσα σ' αυτήν· έσκαψε μ' εργαλείο σιδερένιο το βράχο τον απόκρημνο κι έφτιασε υπόγειο υδραγωγείο για τα νερά.

¹⁸ Στις μέρες του όμως βγήκε σε εκστρατεία

47,23 Α' Βασ 11,43 12,28-32 14,16 47,24 Β' Βασ 17,21-23 48,1-11 Α' Βασ 19 εως Β' Βασ 2,12 48,2 Ησ 3,1 Α' Βασ 18,40 48,3 Α' Βασ 18,36-38 Β' Βασ 1,10 12 Ακ 4,25 48,5 Α' Βασ 17,17-24 48,6 Α' Βασ 21,17-24 Β' Βασ 1,15-17 48,7 Α' Βασ 19,8-18 48,8 Α' Βασ 19,19-21 48,9 Β' Βασ 2,11 48,10-11 Μαλ 3,23-24 Μτ 11,14 17,11-13 Ακ 1,17 48,11 Ακ 2,29-30 48,12-14 Β' Βασ 2,13-13,21 48,13 Β' Βασ 13,21 48,15 Β' Βασ 17,5-23 48,17 Β' Βασ 18,1-20,21 Ησ 22,9 11 48,18 Β' Βασ 18,13-19,37

ο Σενναχηρίμ κι έστειλε το Ραψάκη, που κινήθηκε ενάντια στη *Σιών με υπεροψία αλόγιστη. ¹⁹ Τότε οι καρδιές σαλεύτηκαν και τρέμανε τα χέρια του λαού· πόνεσαν σαν τις γυναίκες την ώρα που γεννούν. ²⁰ Επικαλέστηκαν με υψωμένα χέρια τον Κύριο που 'ναι σπλαχνικός· κι ο Άγιος τους άκουσε αμέσως απ' τον ουρανό και με το χέρι του Ησαΐα τους έσωσε. ²¹ Χτύπησε ο Κύριος το στρατόπεδο των *Άσσυρίων, το σύντριψε ο *άγγελός του. ²² Κι αυτό, γιατί ο Εζεκίας έκανε ό,τι ήταν αρεστό στον Κύριο, σύμφωνα με τις υποδείξεις του *προφήτη Ησαΐα, που ήταν μεγάλος κι αληθινός στις προφητείες του και σταθερά ακολούθησε το δρόμο που είχε χαράξει ο πρόγονός του ο Δαβίδ. ²³ Στις μέρες του ο ήλιος πίσω γύρισε, ώστε να παρατείνει τη ζωή του βασιλιά. ²⁴ Με τη δύναμη της θεοπνευστίας προείδε όσα έμελλε να συμβούν και παρηγόρησε αυτούς που στη Σιών πενθούσαν. ²⁵ Εκείνος τους φανέρωσε το καθετί που θα συνέβαινε ως και στα μακρινά τα χρόνια και τους φανέρωσε πράγματα άγνωστα προτού συμβούν.

Ο Ιωσίας

49 Η ανάμνηση του *Ιωσία είναι σαν μείγμα λιβανιού, φτιαγμένο με του αρωματοποιού την τέχνη· είναι γλυκειά στο κάθε στόμα σαν το μέλι, και σαν τη μουσική μες στο συμπόσιο. ² Αυτός πήρε δρόμο σωστό, το λαό μεταστρέφοντας, και τις σιχαμερές κατάργησε και άνομες λατρείες. ³ Έστρεψε την καρδιά του προς τον Κύριο, και σε καιρούς που κυριαρχούσαν οι άνομοι, την ευσέβεια ενίσχυσε.

Ο Ιερεμίας

⁴ Εκτός απ' το Δαβίδ, τον Εζεκία και τον Ιωσία, όλοι οι άλλοι υπερβολικά αμάρτησαν· κι επειδή λησμονήσανε το *νόμο του Υψίστου, οι βασιλιάδες του *Ιούδα εξαφανίστηκαν. ⁵ Σ' άλλους τη δύναμή τους δώσανε, σε

ξένο έθνος τη δόξα τους ⁶ Έβαλαν οι εχθροί φωτιά στην εκλεκτή πόλη μαζί με το *θυσιαστήριο κι ερήμωσαν τους δρόμους της, όπως είχε ο Ιερεμίας προφητέψει· ⁷ γιατί κι αυτόν τον είχαν κακοποιήσει, που ήταν *προφήτης από την κοιλιά της μάνας του, προορισμένος να ξεριζώνει, να χαλαει, να καταστρέφει, μα και να χτίζει και να φυτεύει

Ο Ιεζεκιήλ

⁸ Ο Ιεζεκιήλ είναι αυτός που είδε όραμα ένδοξο, που ο Θεός τού το φανέρωσε πάνω στο άρμα των *χερουβίμ· ⁹ γιατί ο Θεός δεν ξέχασε τους εχθρούς κι έστειλε πάνω τους καταϊγίδα· μα ευεργέτησε εκείνους που βάδιζαν στο δρόμο το σωστό.

Οι Δώδεκα Προφήτες

¹⁰ Επίσης των δώδεκα προφητών τα κόκαλας ξανανθίσουν εκεί που βρίσκονται· γιατί αυτοί το λαό του Ιακώβ τον παρηγόρησαν και τον έσωσαν με την πιστή τους την ελπίδα.

Ζοροβάβελ και Ιησούς

¹¹ Με τι λόγια να εγκωμιάσουμε το Ζοροβάβελ; Αυτός ήταν σαν σφραγιδόπετρα στο δεξιό χέρι του Κυρίου. ¹² Το ίδιο ήτανε κι ο Ιησούς, γιος του Ιωσεδέκ. Αυτοί που στις μέρες τους ανοικοδόμησαν το *ναό υψώνοντας ενώπιον του Κυρίου ένα κτίριο ξεχωριστό, προορισμένο για τη δόξα την αιώνια.

Ο Νεεμίας

¹³ Του Νεεμίας επίσης η μνήμη είναι αιώνια, γιατί αυτός ανοικοδόμησε για την πόλη μας τα τείχη που είχαν πέσει κι έστησε πύλες και μοχλούς κι ανοικοδόμησε τα σπίτια μας.

Αναδρομή στους αρχέγονους μεγάλους άνδρες

¹⁴ Κανείς όμως δεν πλάστηκε πάνω στη γη όμοιος με τον *Ενώχ, γιατί αυτός αναλήφθη·

48,19 Α· Βασ 19,3 Ησ 13,8 48,20-21 Β· Βασ 19,14-35 48,22 Β· Βασ 18,3-6 48,23 Β· Βασ 20,8-11 48,24 Ησ 40,1-2 61,2-3 48,25 Ησ 42,9 46,10 48,5 49,1-4 Β· Βασ 22,1-23,30 Ιερ 1,2 22,15 49,3 Β· Βασ 23,25 49,4 48,16 49,5 47,5 49,6 Β· Βασ 25,8-9 Ιερ 39,8 49,7 Ιερ 20,2 38,28 Ιερ 1,5 10 49,8 Εξ 1,4-28 10 49,9 Ιεζ 38,22 11,14-21 49,10 46,12 49,11 Αγ 1,1 Μτ 1,12 Αγ 2,23 49,12 Αγ 1,1 Εσδ 6,14-22 49,13 Νε 1-7 49,14 44,16 Σολ 4,10

κε στον ουρανό. ¹⁵ Ούτε γεννήθηκε άλλος κανείς σαν τον Ιωσήφ, που ήταν αρχηγός στ' αδέρφια του, στήριγμα του λαού του· τα οστά του διαφυλάχθηκαν. ¹⁶ Ο Σημ κι ο Σηθ τιμήθηκαν κι αυτοί από τους άλλους ανθρώπους· μα περισσότερο από κάθε ζωντανό δημιουργήμα τιμήθηκε ο Αδάμ

Ο αρχιερέας Σίμων

50 Ο *αρχιερέας Σίμων, γιος του Ονιά,^{κθ} είναι αυτός, που στην εποχή του επισκεύασε το *ναό και τον στερέωσε ² Αυτός έβαλε τα θεμέλια για τους ψηλούς διπλούς τοίχους, το ψηλό περιτείχισμα της *αυλής του *ναού. ³ Στις μέρες του σκάφηκε μια δεξαμενή για τα νερά, μια στέρνα που είχε την περίμετρο της χάλκινης λεκάνης του ναού, η οποία ονομαζόταν «θάλασσα». ⁴ Αυτός φρόντιζε να προστατεύει το λαό του από τις ξένες κατακτήσεις και οχύρωσε την πόλη για ενδεχόμενη πολιορκία της.

⁵ Πόσο ήταν υπέροχος ο Σίμων, τριγυρισμένος από το λαό του, την ώρα που έβγαινε από το *καταπέτασμα του ναού! ⁶ Ήτανε σαν το πρωινό αστέρι ανάμεσα στα σύννεφα, σαν το ολόγιομο φεγγάρι, ⁷ σαν τον ήλιο που λάμπει πάνω στου Ύψιστου το ναό και σαν το ουράνιο τόξο, που σελαγίζει μέσα στα φλογισμένα σύννεφα. ⁸ Σαν το τριαντάφυλλο την άνοιξη, σαν κρίνο πλάι στις νεροπηγές, σαν κλώνος δέντρου του *Λιβάνου σε μέρες καλοκαιρινές· ⁹ σαν ανθρακιά και μοσχολίβανο πάνω στο *θυμιατήρι, σαν το σφυρήλατο, μαλαματένιο τάσι, κάθε λογής ατίμητα πετράδια στολισμένο· ¹⁰ σαν την ελιά τη φορτωμένη με καρπούς και σαν το κυπαρίσσι, που υψώνεται ως τα σύννεφα.

¹¹ Όταν φορούσε την επίσημη στολή του ντυμένος με υπέροχη λαμπρότητα, όταν ανέβαινε στο άγιο *θυσιαστήριο, γέμιζε με λαμπρότητα την αυλή του ναού. ¹² Όταν δεχόταν τα κομμάτια της *θυσίας από των *ιε-

ρέων τα χέρια, ορθός ο ίδιος κοντά στη σχάρα του βωμού κι ήταν τριγύρω του σαν το στεφάνι οι αδερφοί του οι ιερείς, σαν νύβλαστος φαινόταν *κέδρος του Λιβάνου, τριγυρισμένος από φοινικίες. ¹³ Και οι απόγονοι του *Ααρών σ' όλη τους τη λαμπρότητα, στα χέρια τους κρατώντας τις προσφορές για τον Κύριο, στέκονταν μπρος στη συνάθροιση των Ισραηλιτών, ¹⁴ ενόσω εκείνος τη λατρεία συμπλήρωνε πάνω στους βωμούς, τακτοποιώντας την προσφορά για τον Ύψιστο, τον Παντοδύναμο. ¹⁵ Άπλωνε αυτός το χέρι του στο τάσι της σπονδής κι έσταζε σαν το κρασί του σταφυλιού το *αίμα και το έχυνε στη βάση του θυσιαστηρίου, σαν μπουρούδι ευωδιαστή στον Ύψιστο, το βασιλιά των όλων. ¹⁶ Τότε φωνάζαν οι απόγονοι του Ααρών, σαλπίζαν με τις σφυρηλατημένες σάλπιγγες και κάνανε ν' ακούγεται ένας ήχος δυνατός, για να τους θυμηθεί ο Ύψιστος. ¹⁷ Αμέσως τότε όλος ο λαός μαζί έπεφτε με το πρόσωπο στη γη, να προσκυνήσουν τον Κύριό τους τον παντοδύναμο, το Θεό τον ύψιστο. ¹⁸ Κι οι ψάλτες ύμνους ψέλναν δυνατά, και σ' όλο το ναό ακουγόταν η γλυκειά μελωδία. ¹⁹ Ο λαός ικέτευε τον Κύριο τον ύψιστο, υψώνοντας προσευχές σ' εκείνον που είναι σπλαχνικός, ωστόσο ολοκληρώνόταν η ακολουθία της λατρείας του και τέλειωνε η τελετουργία. ²⁰ Τότε ο Σίμων κατέβαινε και σήκωνε τα χέρια του προς όλη τη συνάθροιση των Ισραηλιτών, για να δώσει με τα χεϊλή του την *ευλογία του Κυρίου και να 'χει την τιμή το *όνομά του να προφέρει. ²¹ Και ο λαός ήταν για δεύτερη φορά γονατισμένος, για να δεχτεί την ευλογία από τον Ύψιστο.

Παραίνηση

²² Και τώρα πείτε: Ευλογημένος ο Θεός των όλων, που έργα μεγαλειώδη κάνει παντού! Τη ζωή μας την εξυψώνει απ' την κοιλιά

^{κθ} Σίμων, γιος του Ονιά Προκειται πιθανώς για το Σίμωνα Β', γιο του Ονιά Β' (220-195 π.Χ.) Εις Β' Μακ κεφ. 3 αναφέρεται ο Σίμων, γιος του Ονιά Γ'

^{49,15} Γεν 50,25-26 Εξ 13,19 Ιησ 24,32 **49,16** Γεν 6,10 10,21 4,25 5,3 4,26 5,6 Σολ 9,4 Ακ 3,38 **50,5** Εξ 26,33 Λευ 16 **50,7** 43,11-12 **50,9** Λευ 6,8 **50,11** 45,6-13 **50,13** Λευ 1,5-9 **50,15** Αρ 15,7 10 28,7-8 14 **50,16** Αρ 10,10 **50,20** 45,15 Λευ 9,22 Αρ 6,23-27

της μάνας μας
και ενεργεί πάνω μας κατά την
ευσπλαχνία του.

²³Χαρά ας μας δώσει στην καρδιά,
και στον Ίσραήλ ειρήνη ας χαρίσει
στις μέρες μας,
καθώς το 'κανε και στο παρελθόν.

²⁴Μαζί μας μόνιμα ας μένει το έλεός του
κι όσο ακόμα ζούμε ας μας λυτρώσει

Τα μισητά γειτονικά έθνη

²⁵ Δύο είναι τα έθνη που απεχθάνεται η
ψυχή μου και το τρίτο δεν είναι καν έθνος:

²⁶ Αυτοί που κατοικούν στ' όρος Σηείρ,^λ οι
Φιλισταιίοι και οι ανόητοι οι *Σαμαρείτες.

Επίλογος

²⁷ Διδασκαλία σύνεσης και γνώσης έγραψα
στ' αυτό το βιβλίο εγώ ο Ιησούς, γιος του Σει-
ράχ, ο Ιεροσολυμίτης. Σαν βροχή ξεχύθηκε η
*σοφία απ' την καρδιά μου. ²⁸ Ευτυχισμένος
είναι εκείνος που θ' ασχοληθεί μ' αυτά τα
πράγματα, και βάζοντάς τα στην καρδιά του,
σοφός θα γίνει. ²⁹ Αν τα εφαρμόσει θα 'ναι ι-
κανός για καθετί, γιατί του Κυρίου το φως θα
οδηγεί τα βήματά του.

Προσευχή του Ιησού, γιου του Σειράχ

51

Θα σε δοξολογήσω Κύριε, βασιλιά,
κι εσένα το Θεό θα υμνήσω,
το σωτήρα μου·
ας είναι δοξασμένο τ' όνομά σου!

² Εσύ προστάτης και βοηθός μου έγινες
και λυτρώσες το σώμα μου απ' την
καταστροφή,
απ' την παγίδα της κακογλωσσιάς
κι από τα ψευδολόγα χείλη·
κι ενάντια στους αντίπαλους
μού στάθηκες βοηθός.

³ Με έσωσες, με την πολλή σου
ευσπλαχνία

και χάρη στ' όνομά σου,
από τα δόντια που έτριζαν έτοιμα
να με κατασπαράξουν,
από εκείνους που ζητούσαν να μου
πάρουν τη ζωή·
απ' τις πολλές θλίψεις που υπέφερα,
⁴ απ' την πυρά με γλίτωσες που μ'
έπνιγε
καθώς με περικύκλωνε,
από το κέντρο μιας φωτιάς που εγώ
δεν την είχα ανάψει
⁵ να δραπετεύσω μ' έκανες από του
'άδη τα έγκατα,
από τη μολυσμένη γλώσσα και τις
ψευτιές,
⁶ από τις σαϊτιές της άδικης γλώσσας.

Η ύπαρξή μου έφτασε κοντά στο θάνατο
και η ζωή μου κόντεψε να κατεβεί
στον άδη.

⁷ Από παντού με κύκλωναν
και δε βρισκότανε κανείς να με
βοηθήσει·
κοιτούσα για να με συνδράμουν
οι άνθρωποι,
μα τίποτα.

⁸ Τότε, Κύριε, θυμήθηκα την
ευσπλαχνία σου
και τα έργα σου από παλιά·
πράγματι, εσύ λυτρώνεις όσους
στ' εσένα ελπίζουνε,
κι από την εξουσία των εχθρών
τούς σώζεις.

⁹ Υψωσα τότε από τη γη την ικεσία μου
και παρακάλεσα απ' το θάνατο να
με σώσεις.

¹⁰ Εσένα επικαλέστηκα, τον Κύριο,
τον Πατέρα μου,^{λα}
σε μέρες δύσκολες να μη μ'
εγκαταλείψεις,
στην εποχή των αλαζόνων, που
βρίσκομαι βοθήητος.

^λστ' όρος Σηείρ, κατα το εβρ. Οι Ο' έχουν «στη Σαμάρεια» ^{λα}τον Πατέρα μου, κατα το εβρ. Οι Ο' έχουν «τον Πατέρα του Κυρίου μου»

Αδιάκοπα θα εγκωμιάζω τ' όνομά σου
και θα σου ψάλλω ύμνους
ευχαριστήριους.

11 Και η παράκλησή μου εισακούστηκε
πράγματι, με γλίτωσες απ' την
καταστροφή
και μ' έσωσες απ' την κακιά την ώρα.

12 Γι' αυτό ευχαριστίες θα σου πω
κι εγκώμια,
θα ευλογήσω Κύριε τ' όνομά σου.

Για την αναζήτηση της σοφίας

13 Όταν ήμουν ακόμα νέος και πριν αρχίσω
τις περιπλανήσεις μου, αναζητούσα απροκά-
λυπτα τη *σοφία όταν προσευχόμουν.

14 Μπρος στο ναό γι' αυτήν παρακαλούσα κι
ως της ζωής μου τα στερνά θα την αναζητώ.

15 Απ' τον καιρό της άνθησης, ως τότε που
ωρμάζει το σταφύλι, αυτή ήταν της καρδιάς
μου η ευχαρίστηση. Τα πόδια μου βαδίσανε

στον ίδιο δρόμο, από τα νιάτα μου ακολου-
θησα τα ίχνη της. 16 Όσο κι αν ήταν λίγο που
την άκουσα, τη δέχτηκα κι ήταν πολλή για

μένα η διδαχή που βρήκα 17 Σ' αυτήν χρω-
στώ που πρόκοψα σ' αυτόν που μου 'δωσε
σοφία, θα αποδώσω δόξα. 18 Γιατί αποφάσι-
σα σε πράξη να τη βάλω και πόθησα με ζήλο

το καλό και δε θα ντροπιαστώ. 19 Πάλεψε η
ψυχή μου να την αποκτήσω κι ήμουν στην

τήρηση του *νόμου ακριβής στον ουρανό τα
χέρια ύψωσα και πένθησα την άγνοια που
της είχα. 20 Σ' εκείνην την ψυχή μου έστρεψα
και μες στην καθαρότητα τη βρήκα απ' την
αρχή· χάρη σ' αυτήν φρόνηση απόκτησα για
τούτο και δε θα μ' εγκαταλείψει. 21 Τα σπλά-
χνα μου ταράχτηκαν στην αναζήτησή της· γι'
αυτό κι απόκτησα πολύτιμο αγαθό. 22 Ο Κύ-
ριος μου 'δωσε σαν αμοιβή τη γλώσσα κι ε-
γώ μ' αυτήν θα τον δοξολογώ.

23 Πλησιάστε με, απάιδευτοι, και μείνετε
μαζί μου να διδαχτείτε στο δικό μου το σχο-
λειό. 24 Γιατί παραπονιέστε πάντα για έλλει-
ψη παιδείας; και πώς η δίψα τις ψυχές σας

τυραννά; 25 Το μόνο πράγμα που εγώ μπορώ
να πω είναι πως η σοφία δίχως χρήματα α-
ποκτιέται. 26 Βάλτε τον τράχηλό σας κάτω

απ' το ζυγό και ας δεχτεί τη διδαχή η ψυχή
σας· η σοφία είναι πολύ κοντά κι είναι στο
χέρι σας να τη βρείτε. 27 Δέστε και με τα μά-
τια σας πόσο λίγο κουράστηκα, μα τι πολλή

ανάπαυση βρήκα για τον εαυτό μου. 28 Ακόμη
κι αν θα πρέπει χρήματα πολλά να δώσετε,

όμοια κι αυτή πολύ χρυσάφι θα σας φέρει.
29 Ας βρει η ψυχή σας τη χαρά στην ευσπλα-
χνία του Κυρίου, και να μην ντρέπεστε να

τον εγκωμιάζετε. 30 Το έργο σας τελειώστε
το πριν είν' πολύ αργά. Και τότε στον καιρό

του θα σας αναταμειψεί ο Κύριος.

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Ωσηέ” περιέχει το κήρυγμα και βιογραφικά στοιχεία του ομώνυμου προφήτη, ο οποίος καταγόταν από το βόρειο βασίλειο, του Ισραήλ, και έδρασε εκεί από τα τελευταία χρόνια της βασιλείας του Ιεροβοάμ Β΄ (787-747 π.Χ.) μέχρι την καταστροφή του βασιλείου (722 π.Χ.) Τη μακρά περίοδο της βασιλείας του Ιεροβοάμ Β΄, που εξασφάλισε στο κράτος κάποια σταθερότητα, αλλά παράλληλα συνέβαλε στην αύξηση της κοινωνικής ανισότητας και της ηθικής κατάπτωσης του λαού, τη διαδέχτηκε μια περίοδος πολιτικής αστάθειας εξαιτίας των αλληπάλληλων πραξικοπημάτων για την εξασφάλιση του θρόνου, που επιδειωνόταν από την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος των Ασσυρίων για την περιοχή και των συνεχών πολιτικών και στρατιωτικών επεμβάσεών τους που οδήγησαν τελικά στην κατάλυση του βόρειου βασιλείου

Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) το έργο κατατάσσεται στην ομάδα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, συνήθως επικεφαλής της υποομάδας “Δωδεκαπρόφητον”. Ανάλογη θέση κατέχει και στην Εβραϊκή Βίβλο, στην υποομάδα “Μεταγενέστεροι Προφήτες” της ομάδας “Προφήτες”.

Το βιβλίο αρχίζει με αναφορά στην άτυχη οικογενειακή ζωή του προφήτη. Ο Ωσηέ παντρεύεται κατ’ εντολή του Θεού μια γυναίκα με την οποία αποκτά τρία παιδιά και η οποία στη συνέχεια τον εγκαταλείπει. Παρ’ όλα αυτά ο προφήτης τη συγχωρεί και τη δέχεται ύστερα από δοκιμασία και πάλι. Στο δεύτερο μέρος περιέχεται μια εκτενής προφητεία με την οποία ελέγχεται ο λαός για την αποστασία του από το Θεό και εξαγγέλλεται η αναπόφευκτη καταστροφή. Παρ’ όλα αυτά ο Θεός καλεί τον Ισραήλ να επιστρέψει και υπόσχεται συγχώρηση.

Το οικογενειακό δράμα του προφήτη τού προσφέρει το κλειδί για την ερμηνεία των σχέσεων Θεού - Ισραήλ. Έτσι, ολόκληρη η ζωή του προφήτη γίνεται ένα σημείο που εικονίζει με παραστατικό τρόπο το περιεχόμενο του μηνύματος του. Όπως η σύζυγος του Ωσηέ, παρά τη μεγάλη αγάπη που της δείχνει ο προφήτης, τον εγκαταλείπει για να εξασφαλίσει καλύτερη και πιο άνετη ζωή, έτσι και ο Ισραήλ, παρά την αγάπη που του έδειξε ο Θεός, τον εγκαταλείπει αναζητώντας ασφάλεια και ειρήνη στις συμμαχίες με τους Ασσυρίους και τους Αιγυπτίους, στηρίζοντας τις ελπίδες του στα οχυρωματικά έργα και βρίσκοντας πνευματική πλήρωση στην ειδωλολατρία. Τα παραπάνω συνιστούν για τον προφήτη ένα είδος πορνείας, η οποία οφείλεται στην αδυναμία του λαού να συλλάβει το πραγματικό νόημα της αγάπης και της επίγνωσης του Θεού. Οι δύο αυτές έννοιες δεν έχουν για τον προφήτη ηθική αλλά θεολογική σημασία. Έτσι, η βάση της διαθήκης δεν είναι η τήρηση νομικών και τελετουργικών υπο-

χρεώσεων, αλλά η αγάπη που συνδέει το Θεό με τον Ισραήλ. Επίσης, επίγνωση δεν σημαίνει θεωρητικό προβληματισμό για την ύπαρξη του Θεού, αλλά δυνατότητα αναγνώρισης από το λαό της παρουσίας του Θεού στην ιστορία του. Παρ' όλα αυτά ο Θεός εξακολουθεί να αγαπά τον Ισραήλ, γι' αυτό μετά τη δοκιμασία θα οδηγήσει και πάλι το λαό του στην έρημο όπου είχαν σφυριλατηθεί οι δεσμοί τους και θα συνδιαλλαγεί μαζί του. Την καταστροφή θα ακολουθήσει αποκατάσταση.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1	Ο γάμος του προφήτη και η σημασία του ως σημείου	1,1-3,5
2	Η αποστασία του Ισραήλ και η τιμωρία του.
4,1-10,15. Λόγοι κατά των ιερέων και των βασιλιάδων
11,1-14,1: Η αγάπη του Θεού και η δοκιμασία του Ισραήλ	4,1-14,1
3	Η μετάνοια και η συγχώρηση του Ισραήλ:	14,2-10

ΩΣΗΕ

1 Λόγος του Κυρίου, που απευθύνθηκε στον Ωσηέ, γιο του Βηηρί, την εποχή που βασιλιάδες του *Ιούδα ήταν οι Ουζζίας, Ιωθάμ, Άχαζ και Εζεκίας, και βασιλιάς του *Ισραήλ ήταν ο Ιεροβοάμ, γιος του Ιωάς ^α

Τα παιδιά του Ωσηέ ζωντανή εξαγγελία τιμωρίας

²Την πρώτη φορά που μίλησε ο Κύριος στον Ωσηέ, του είπε «Πήγαινε και πάρε γυναίκα σου μια ιεροδόουλο^β κι έτσι, τα παιδιά που θα κανεις μαζί της δεν θα έχουν καθόλου δικαιώματα. Πράγματι, ο λαός της χώρας ζει σε κατάσταση *πορνείας, γιατί απαρνήθηκε εμένα, τον Κύριο»

³Πήγε, λοιπόν, ο Ωσηέ και πήρε γυναίκα του τη Γόμερ, κόρη του Διβλάγιμ, η οποία έμεινε έγκυος και του γέννησε γιο ⁴Τότε είπε ο Κύριος στον Ωσηέ «Το παιδί να το ονομάσεις Ιζρεέλ, γιατί σε λίγο εγώ θα εκδικηθώ τους φόνους που έκανε η δυναστεία του *Ιηού στην κοιλάδα Ιζρεέλ και θα καταργήσω το βασίλειο του Ισραήλ ⁵Την ημέρα εκείνη θα συντρίψω το στρατό του Ισραήλ στην κοιλάδα Ιζρεέλ»

⁶Η Γόμερ έμεινε και πάλι έγκυος και γέννησε κόρη. Τότε είπε ο Θεός στον Ωσηέ: «Το παιδί να το ονομάσεις “Λο-Ρουχάμ” (Μη Ελεημένη), γιατί δε θα ελεήσω άλλο

τους Ισραηλίτες δε θα τους συγχωρήσω ⁷Θα ελεήσω όμως το λαό του Ιούδα, και θα τους σώσω γιατί εγώ είμαι ο *Κύριος ο Θεός τους κι αυτό δεν θα το κάνω με τόξα ή με ξίφη, με όπλα πολεμικά ή με άλογα και καβαλάρηδες»

⁸Όταν η Γόμερ απογαλάκτισε τη «Λο-Ρουχάμ» (Μη Ελεημένη), έμεινε πάλι έγκυος και γέννησε γιο ⁹Τότε ο Θεός είπε στον Ωσηέ «Το παιδί θα το ονομάσεις “Λο-Αμμί” (Μη Λαός μου), γιατί εσείς δεν είστε πια λαός μου κι εγώ δεν υπάρχω πια για σας» ^γ

Υπόσχεση για μελλοντική ευημερία

2 Θα 'ρθει^δ όμως καιρός που ο λαός του *Ισραήλ θα γίνει πολυάριθμος σαν της θάλασσας την άμμο, που δεν μπορεί να μετρηθεί ή να αριθμηθεί. Κι αυτοί, στους οποίους ο Θεός είχε πει «εσείς δεν είστε λαός μου», τότε θα ονομάζονται «παιδιά του αληθινού Θεού» ²Ο λαός του *Ιούδα και ο λαός του Ισραήλ θα ενωθούν ξανά, θα ορίσουν κοινό αρχηγό και θα κυριαρχήσουν στη χώρα τους σαν το χορτάρι, που φυτρώνει μέσα από τη γη. Θα είναι μεγάλη μέρα, όταν θα πραγματοποιηθεί εκείνο που σημαίνει το όνομα Ιζρεέλ: «Ο Θεός σπέρνει» ³Τους αδερφούς σας ονομάστε τους «λαέ μου», τις αδερφές σας «ελεημένη» ονομάστε τις ^ε

^αΤο βορειο βασίλειο, δηλ το βασίλειο του Ισραήλ, ιδρύθηκε από τον Ιεροβοάμ Α' μετά το θάνατο του Σολομωνα (Α' Βασ 12 16-20). Ο βασιλιάς Ιεροβοαμ, που αναφέρεται εδώ είναι ο δεύτερος μ' αυτό το όνομα. Βασίλεψε στον Ισραήλ από το 787 ως το 747 π.Χ. - Ο προφήτης Ωσηε δεν έχει καμία σχέση με το βασίλειο Ωσηε του βορείου βασιλείου, ο οποίος αναφέρεται εις Β' Βασ 17 1-6. ^βΟ Βααλ και η Ασρατη, θεοί που λατρευόνταν από τους Χαναναίους, αλλά κι από πολλούς Ισραηλίτες συγχρόνους του Ωσηε, υποτιθέεται ότι ευνοούσαν τη γονιμότητα της γης, των κοπαδιών και τον πολλαπλασιασμό της οικογένειας. Η λατρεία που προσφεροταν προς τιμήν τους συνοδευόταν από τη λεγόμενη «ιερή πορνεία». ^γΔεν υπάρχει Υπαινιγμός για το όνομα του Θεού, «Γιαχβε», που εξηγείται «αυτός που είμαι» (Εξ 3 14). ^δΣε ορισμένες μετ οι στ 1 και 2 του παροντος κεφ αριθμούνται ως 10 και 11 του κεφ 1. Συνεπώς οι στ 2,3-25 αριθμούνται σ' αυτές ως 2,1-23. ^εΤους αδερφους σας - τις αδερφες σας. Νοούνται οι Ισραηλιτες του βορειου βασιλειου και οι Ιουδαιοι του νοτιου

Ισραήλ η άπιστη σύζυγος

⁴Ο Κύριος λέει. «Τη μάνα σας –τον Ισραήλ– κατηγορήστε την πως φέρνεται σαν να μην είναι πια γυναίκα μου, σαν να μην είμαι άντρας της εγώ. Ας πετάξει από πάνω της τα σημάδια της *πορνείας της κι από τα στήθη της τα σημάδια της *μοιχείας της. ⁵Αλλιώς θα την ξεγυμνώσω και θα την κάνω όπως τη γέννησε η μάνα της θα την κάνω να μοιάζει με την έρημο, να 'ναι ωσάν την άνυδρη γη και θα την κάνω να πεθάνει από τη δίψα. ⁶Τα παιδιά της δεν θα τα σπλαχνιστώ, γιατί είναι παιδιά πόρνης. ⁷Πράγματι, πόρνη έγινε η μάνα τους, φέρθηκε αδιάντροπα εκείνη που τους γέννησε. "Θέλω να πάω με τους εραστές μου", είπε, "μ' εκείνους που μου εξασφαλίζουν το ψωμί μου και το νερό μου, το λάδι μου και το κρασί μου, μαλλί μου δίνουν για να υφάνω και λινάρι". ⁸Γι' αυτό κι εγώ το δρόμο της μ'αγκάθια θα τον φράξω, γύρω της πέτρινο θα χτίσω τοίχο για να μη βρίσκει μονοπάτι να διαβεί. ⁹Θα κνηγάει τους εραστές της δίχως να τους φτάνει θα τους αναζητάει και δε θα τους βρίσκει. Τότε θα πει "ας πάω πίσω στον πρώτο μου τον άντρα· καλύτερα ήμουν τότε απ' ό,τι τώρα". ¹⁰Μα αυτή δεν αναγνώρισε ποτέ πως εγώ ήμουν που της έδινα το στάρι, το νέο κρασί και το καινούριο λάδι, και πως την πλούτιζα με ασήμια και χρυσάφια, που εκείνη στη λατρεία του *Βάαλ τα 'δινε.

¹¹»Γι' αυτό κι εγώ πίσω το στάρι μου θα πάρω στον καιρό του θερισμού, στην εποχή του τρύγου το κρασί μου και θα της πάρω το μαλλί και το λινάρι που της έδινα, τη γύμνια της για να σκεπάζει. ¹²Ναι, θα την ξεγυμνώσω τη μάνα σας μπροστά στους εραστές της, κι ούτ' ένας ικανός δε θα βρεθεί να τη γλιτώσει από τα χέρια μου. ¹³Θα βάλω τέλος σ' όλες τις γιορτές της –τις *νουμνίες, τα

*Σάββατα και τις μεγάλες του έτους τις γιορτές ¹⁴Τ' αμπέλια της και τις συκιές της θ' αφανίσω, που έλεγε γι' αυτά πως της τα έδωσαν για πληρωμή οι εραστές της. Σε δασος θα τα μεταβάλω, όπου τα άγρια θηρία θα βόσκουν. ¹⁵Μ' αυτό τον τρόπο θα την τιμωρήσω για τον καιρό που πρόσφερενε λιβάνια στους *Βααλίμ, και στολιζόταν με τα σκουλαρίκια και με τα στολίδια της, κι έτρεχε πίσω από τους εραστές της, κι εμένα με ξεχνούσε. Εγώ ο Κύριος το λέω»

Η πιστότητα του Θεού νικάει την απιστία του Ισραήλ

¹⁶«Θα ξαναοδηγήσω όμως τη μάνα σας στην έρημο κι εκεί στην καρδιά της θα μιλήσω τρυφερά. ¹⁷Τότε τ' αμπέλια της θα της τα ξαναδώσω θα κάνω την κοιλάδα *Αχώρ μια πύλη ελπίδας. Κι εκείνη θα μου αποκριθεί εκεί, καθώς τις μέρες που ήταν νέα, καθώς τότε που βγήκε από την Αίγυπτο.

¹⁸»Τη μέρα εκείνη», λέει ο Κύριος στον Ισραήλ, ««άντρα μου" θα με αποκαλέσεις δεν θα με ονομάζεις πια "Βάαλ μου" (αφέντη μου). ¹⁹Θα βγάλω από τη μνήμη σου τα ονόματα των Βααλίμ, δε θα τους επικαλεστείς ξανά ποτέ σου. ²⁰Τότε θα κάνω για χάρη σου συμφωνία με τ' άγρια ζώα, με τα πετούμενα και μ' όλα τ' άλλα ζωντανά και τα ερπετά της γης. Τόξα και ξιφή κι όλα τα όπλα τα πολεμικά θα τα εξαφανίσω από τη χώρα σου, και θα κάνω τον ύπνο σου ήσυχο κι ασφαλή. ²¹Μαζί σου θα ενωθώ για πάντα με τα δεσμά του *γάμου. Για δώρα γαμήλια θα σου προσφέρω υποστήριξη και προστασία, αγάπη και συμπόνοια. ²²Θα σε κερδίσω με την αταλάντευτη πιστότητά μου και θα με αναγνωρίσεις για Κύριό σου

²³»Εκείνη την ημέρα», λέει ο Κύριος, «θ' αποκριθώ στην προσευχή του ουρανού κι εκείνος θ' αποκριθεί στην ανάγκη της γης γι' α

Σοι πόρνες αναγνωρίζονταν από ορισμένα «σημάδια», που ήταν το πεπλο και τα κοσμηματα που φορούσαν. Εδώ τα σημάδια αναφέρονται στους ιερούς τόπους και στα εθίμα της ειδωλολατρίας. Η ειδωλολατρία παρομοιάζεται με «πορνεία» και η απιστία του λαού με «μοιχεία»

2,4 1,2 2,5 Ιεζ 16,4-5 23,29 7,9 1-2 Ιερ 44,17-18 2,9 Ακ 15,17-18 2,10 Δτ 7,12-13 Ωσ 8,4 Ιεζ 16,17 19 2,12 Ιεζ 16,36-37 2,12 2,13 Αμ 8,10 2,16-17 11,1-3 12,10 13,4-5 Ιερ 31,2-4 2,17 Ιησ 7,24-26 2,20 Ησ 11,6-9 Ωσ 1,7 Ησ 2,4 2,21 Ησ 54,5-6 2,23-24 1,4 2,2 14,5-9 Ζαχ 8,12

βροχή²⁴ Τότε η γη θα δώσει στάρι, νέο κρασί και καινούριο λάδι, κι αυτά θα δοθούν στον Ιζρεελ.²⁵ Θα σε σπειρω, Ιζρεέλ, στη χώρα, για να μου κάνεις πολλά παιδιά. Θα ελεήσω τη "Μη Ελεημένη", και θα πω στο "Μη Λαο μου" "λαός μου είσ' εσύ". Κι αυτός θα πει "εσύ είσαι Θεός μου".

Ο γάμος του Ωσηέ ζωντανή εικόνα της κρίσεως

3 Ο Κύριος μου είπε. «Τώρα πήγαινε πάλι και παρε πίσω τη γυναίκα σου που αγαπάς, παρ' όλο που έχει γίνει *μοιχαλίδα, όπως κι εγώ αγαπάω τους Ισραηλίτες, παρ' όλο που αυτοί έχουν στραφεί σε ξένους θεούς και λαχταράνε τις σταφιδοπίτες». ² Έτσι πήγα κι απέκτησα πάλι τη γυναίκα μου, δίνοντας δεκαπέντε αργυρά νομίσματα και ενάμισυ *χομόρ κριθάρι. ³ Και της είπα. «Θα μείνεις μαζί μου για πολύν καιρό. Δε θα πηγαίνεις με άλλους άντρες, μα ούτε κι εγώ θα πλαγιάζω μαζί σου». ⁴ Το ίδιο κι ο λαός του *Ισραήλ. Πολύν καιρό θα μείνουν δίχως βασιλιά και δίχως άρχοντες, χωρίς *θυσίες, χωρίς τις πέτρινες λατρευτικές *στήλες και χωρίς *εφώδ και *ειδώλια. ⁵ Πολύ αργότερα θα επιστρέψουν στον Κύριο και θα αποζητήσουν το Θεό τους και τον απόγονο του Δαβίδ, το βασιλιά τους. Θα έρχονται με σεβασμό στον Κύριο και θα δέχονται τ' αγαθά του.

Η μεγάλη ευθύνη των ιερέων

4 Ακούστε το λόγο του Κυρίου, λαέ του *Ισραήλ! Ο Κύριος είναι σε δίκη μ' αυτής της χώρας τους κατοίκους, γιατί δεν υπάρχει αλήθεια ούτε αγάπη στη χώρα, ούτε γνώση Θεού. ² Πληθθαίνουν οι *κατάρες κι οι

απάτες, οι φόνοι, οι κλεψιές και οι *μοιχειές τον ένα φόνο ακολουθεί ο άλλος. ³ Γι' αυτό, κοιτάξτε! Άρχισε να ξεραίνεται η χώρα, κι όλα όσα ζούνε πάνω της από τη διψα θα πεθάνουν. Μαζί με τ' άγρια ζωα και τα πετουμενα, ακόμα και της θάλασσας τα ψαρια θα ψοφήσουν.

⁴ «Άς μην κατηγορεί ο λαός σου ο ένας τον άλλο αδιάκριτα», λέει ο Κύριος. «Έχουν όμως κάθε λόγο να κατηγορούν τους *ιερείς. ⁵ Εσείς, ιερείς, σκοντάφτετε μέρα μεσημέρι, μαζί σας σκοντάφτουν και οι *προφήτες τη νύχτα. Εγώ θα καταστρέψω όλο σας το συγγενολό. ⁶ Ο λαός μου βαδίζει στην καταστροφή από έλλειψη γνώσης. Επειδή με αγνοήσατε, θα σας αγνοήσω κι εγώ ως ιερείς μου. Επειδή λησμονήσατε το *νόμο του Θεού σας, θα λησμονήσω κι εγώ τα παιδιά σας.

⁷» Όσο πληθαίνανε οι ιερείς, τόσο αμάρταναν ενώπιόν μου. Κι εγώ τη δόξα τους σε ατιμία θα μεταβάλω. ⁸ Τρέφονται απ' του λαού μου τις *θυσίες εξιλέωσης, γι' αυτό την ανομία του επιθυμούν. ⁹ Αλλά θα πάθουν κι οι ιερείς όμοια με το λαό. Για τη διαγωγή τους θα τους τιμωρήσω, θα τους ανταποδώσω ανάλογα με τα έργα τους. ¹⁰ Θα τρώνε, μα δε θα χορταίνουν. Θα επιδίδονται στην *πορνεία, αλλά δε θα πολλαπλασιάζονται γιατί εγκατέλειψαν τον Κύριο για να δοθούν στη λατρεία των ειδώλων».

Η ειδωλολατρία των Ισραηλιτών

¹¹ Ο Κύριος λέει. «Πορνείες και νέο κρασί διώχνουν το λογικό! ¹² Ο λαός μου ρωτάει τα ξύλινα ειδωλά του για να μάθει, και το ραβδάκι^α της μαντικής του του φανερώνει ό,τι γυρεύει γιατί πνεύμα πορνείας τούς παρα-

^ζ Οι στ 23 και 24 δίνονται με μορφή χρησμου, ο οποίος απαντάει συχνά στη χανανιτική λατρεία της γονιμότητας. Σ' αυτή τη λατρεία οι άνθρωποι θεοποιούν τον ουρανό, τη γη και τα γεννηματα της. Εδώ ο προφήτης καταπολεμάει αυτή την αντίληψη και τονίζει ότι από το Θεο προέρχονται τα πάντα. Το όνομα «Ιζρεέλ» χρησιμοποιείται αντι για το «Ισραήλ». ¹ Σταφιδοπίτες. Μοιράζονταν στους λατρευτές του Βααλ κατά τις θρησκευτικές τους τελετές (βλ Ησ 16,7 και πρβλ Ιερ 7,18 44,19). ² Όλο σας το συγγενολό. Κατ' λ «τη μητέρα σου». Το εβρ είναι ασαφές. ⁴ Θα επιδίδονται πολλαπλασιάζονται. Βλ υποσ εις κεφ 1,2. ¹⁰ Το ραβδάκι. Ειρωνική αναφορά του προφήτη σε μια ξυλινη ιερη σπηλη (Κρ 6 26) ή σε μικρα ραβδια, που χρησιμευαν για να ανιχνεύουν το μέλλον.

2,25 1,3-9 Ρωμ 9,25 Α' Πέ 2,10 3,1,1,2 3,5 Ιερ 30,9 23,5 4,1 2,4 4,2 7,1 Εξ 20,7 13-16 Ιερ 7,9 4,3 Ιερ 12,4 4,4 Ιερ 5,4-5 4,6 Μαλ 2 8-9 Ιερ 2,8 Ιεζ 22,26

πλανά κι εμένα μ'εγκατέλειψαν

¹³»Στις κορφές πανω των βουνων προσφέρουν τις θυσίες τους, πάνω στους λοφους το λιβανωτο τους καίνε, κάτω απο τις βελανιδιες. τις λευκες και τις τερεβίνθους, γιατι είναι ευχαριστη η σκιά τους Για τουτο οι κόρες σας γίνονται πόρνες κι οι υφες σας μοιχεύονται ¹⁴Αλλα τις κόρες σας δε θα τις τιμωρήσω για την πορνεία τους, ουτε για την μοιχεία τους τις νύφες σας εσάς θα τιμωρήσω, τους ιερείς, που πηγαίνετε παραμερα με τις ιερόδουλες και τρωτε ειδωλόθυτα μαζί τους Έτσι ο λαός που με αγνοεί βαδίζει στην καταστροφη

¹⁵»Εσύ, λαέ του Ισραήλ, αν θέλεις να πορνεύσει, τουλάχιστον ας μην παρασυρθεί και ο λαός του 'Ιούδα! Ας μην πηγαίνουνε στα Γάλαγα και στη Βαιθ-Αυεν^{1β} Ας μην ανεβαίνουν και ας μη δίνουν τους 'ορκους τους στ' όνομα του αληθινού Κυρίου!»

¹⁶Πεισμάτωσε ο Ισραήλ σαν δύστροπη αγελάδα Και πώς ο Κύριος θα τους βοσκήσει σαν αρνιά σε τόπο ευρύχωρο, ¹⁷Ο λαός του Εφραϊμ^γ συνδέθηκε με τα είδωλα αφήστε τον ¹⁸Ομαδα μεθυσμένων, έχουν επιδοθεί στην πορνεία αγαπούν οι ξεδιάντροποι την ατιμία τους. ¹⁹Αλλά θα τους σηκώσει ο άνεμος περιέγλωσ θα γίνουν με τις θυσίες τους

Η ενοχή των υπευθύνων του λαού

5 Ο Κύριος λέει «Ακούστε τα αυτά εσείς, 'ιερείς! Εσείς οι αρχηγοί του 'Ισραήλ προσέξτε! Ακούστε τα κι εσείς που στη βασιλική ανηκετε οικογένεια! Εσείς θα έπρεπε να κρίνετε δίκαια αντί γι' αυτό όμως, γίνατε για το λαό μου παγίδα στη Μισπά, δίχτυ α-

πλωμένο στ' ορος Θαβωρ, ²και στη Σιττειμ λάκκος βαθύς ^{1δ} Εγώ όμως ολους θα σας τιμωρήσω»

Αναπόφευκτη η τιμωρία του Ισραήλ

³Ο Κύριος λέει «Το λαο του Εφραϊμ εγώ καλά τον ξέρω δεν μπορεί να μου κρυφτει ο λαος του Ισραηλ Η φυλη Εφραϊμ^ε εχει μολυνθεί με την 'πορνεία κι ο Ισραηλ με την ειδωλολατρία του ⁴Τα έργα τους δεν τους αφηνουνε να επιστρέψουν στο θεό τους, γιατι πνευμα πορνείας είναι μεσα τους και δεν αναγνωρίζουνε τον Κύριο»

⁵Η αλαζονεία του λαού του Ισραηλ μαρτυρεί εναντίον τους θα σκοντάψουν και θα πέσουν απ' τις παρανομίες τους Το ιδιο και ο λαός του 'Ιουδα θα σκοντάψει και θα πεσει ⁶Με τα πρόβάτα τους και τα βοδια τους πάνε ν' αναζητήσουν τον Κύριο προσφεροντάς τα 'θυσία, αλλά δεν θα τον βρουν εφυγε μακριά τους. ⁷Απίστησαν στον Κυριο κι απέκτησαν νόθα παιδιά.⁵ Τώρα, λοιπόν, η νέα σελήνη θα τους βρει κατεστραμμένους κι αυτούς και τη χώρα τους»

Πόλεμος μεταξύ των αδερφών λαών

⁸Ο Κύριος λέει «Σαλπίστε του πολέμου σαλπιγγες στη Γαβαά, ηχήστε σάλπιγγες και στη Ραμά, σημάνατε συναγερμό στη Βαιθ-Αυέν ⁶ Πάρτε τις προφυλάξεις σας, αντρες της φυλής Βενιαμίν! ⁹Ο λαός του Εφραϊμ^γ θα ερημωθεί της τιμωρίας τη μέρα Ετουτο έχω ν' αναγγελώ πως τις φυλές του Ισραήλ και θα συμβεί το δίχως άλλο

¹⁰»Οι άρχοντες του λαού του Ιούδα φέρονται σαν εκείνους που μεταθέτουνε τα συνορα ^{1θ} θα κάνω πάνω τους η οργη μου να ξε-

^{1β}Βαιθ-Αυεν Το ονομα στα εβρ σημαίνει «Οικος Παρακοης» κι αποτελεί χλευσαστικο παρωνυμιο της λ «Βαιθλ» (Οικος Θεου) ^{1γ}Εφραϊμ Ονομα της κυριας ισραηλιτικης φυλης του βορρα, εδω προσδιοριζει ολο το βορειο βασίλειο δηλ του Ισραηλ ^{1δ}Μισπά - Θαβώρ - Σιττειμ Προκειται πιθανως για τοπους λατρειας του Βάαλ - Και στη Σιττειμ λακκος βαθύς Το πιθανο κειμενο (βλ Αρ κεφ 25 - πρβλ Ωσ 9 19) ^{1ε}Εφραϊμ Εδώ η φυλη Εφραϊμ φαίνεται διακεκριμένη απο τις φυλες του βασιλείου του Ισραηλ ^{1ς}Νοθα παιδια Πρβλ 1.2 ^{1ζ}Γαβαα - Ραμα - Βαιθ-Αυεν Οι πολεις αυτές βρισκονταν στο δρομο από την Ιερουσαλημ προς βορραν Πιθανοτατα υπονοειται καποια αντεπιθεση των Ιουδαϊκων στρατευματων μετα την αποτυχη της συροεφραϊμικης συμμαχιας να καταλάβει την Ιερουσαλημ ^{1η}Ο λαος του Εφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 4,17 ^{1θ}Οι άρχοντες του Ιουδα επωφελουνταν απο τις πιεσεις των Ασσυριων στο βασίλειο του Ισραηλ και μετακινουσαν τα συνορα τους προς βορραν

σπάσει σαν νεροποντή ¹¹Καταπιεζεται ο λαός του Εφραϊμ. το δίκιο τους καταπατείται γιατί πηγαν να γυρέψουνε βοήθεια σ' αυτούς που δεν μπορούσαν να τους βοηθήσουν * ¹²Εγώ ο Κύριος ειμαι γι' αυτούς σαν πωδές απόστημα και για το λαό του Ιουδα σαν μολυσμένο ελκος

¹³»Ο λαός του Εφραϊμ^{κδ} διαπίστωσε την αρρώστια του και ο λαός του Ιουδα την πληγή του. Τότε ο λαός του Εφραϊμ έστειλε αγγελοφορους στο μεγάλο βασιλιά των Ασσυριών. Μα εκείνος δεν μπορεί να τους γιατρέψει, δεν μπορεί να θεραπεύσει την πληγή τους. ¹⁴Γιατί εγώ, ο Κύριος, θα επιτεθώ ωσάν lionτάρι στο λαο του Εφραϊμ και στο λαό του Ιουδα. θα τους ρίξω καταγής και θα τους ξεσκίσω. Κι όταν μαζί μου θα τους σέρνω, κανείς δε θα βρεθεί να τους γλιτώσει. ¹⁵Θα φύγω και θα γυρίσω πίσω στον τόπο μου, ώσπου ν' αναγνωρίσουνε τα λάθη τους και να γυρέψουν να με βρουν. Τότε στη θλίψη τους θα με αναζητήσουν»

Ύμνος μετάνοιας και η απάντηση του Θεού

6 Λέτε, λοιπόν
«Εμπρός, ας επιστρέψουμε στον Κύριο!
Αυτός μας κατασπάραξε,
αυτος θα μας γιατρέψει
αυτος μας πλήγωσε,
αυτος και τις πληγές μας
θα επιδέσει

²Δυο και τρεις μέρες υποφέρουμε
Έπειτα όμως θα μας ξαναδώσει τη ζωή,
θα μας σηκώσει και θα ζήσουμε
ενωπιόν του ^{κβ}

³Ελάτε, ας γνωρίσουμε τον Κύριο,
βίωμα ας κάνουμε αυτή τη γνώση

Όπως σιγουρα έρχεται η αυγη,
οπως σιγουρα έρχεται η βροχη,
η πρώιμη κι η όσιμη, όπου τη γη
ποτιζει,
το ίδιο σίγουρα θα 'ρθεί
για να μας βοηθήσει ο Κύριος

⁴Άλλα ο Κυριος απαντάει «Τι να σου κάνω, λαέ του Εφραϊμ,^{κγ} τι να σου κανω, λαέ του *Ιουδα, Σαν πρώιμη ομίχλη είναι η αγάπη σας, σαν τη δροσια την πρωινή που φεύγει ⁵Συνέχεια σας πολεμησα με τους *προφήτες μου, σας απείλησα με θάνατο. Η απόφασή μου είναι καθάρια σαν το φως. ⁶Την αγάπη σας θέλω κι όχι *θυσίες να με αναγνωρίσετε για Θεό σας, παρά να μου προσφέρετε *ολοκαυτώματα»

Το έγκλημα επικρατεί στη χώρα

⁷Λέει ο Κύριος «Αυτοί παραβήκαν τη *διαθήκη μου στην πόλη Αδάμ ^{κδ} εκεί απίστησαν σ' εμένα. ⁸Η Γαλαάδ είναι πόλη κακοποιών, που πίσω τους αφήνουν ίχνη *αίματος. ⁹Σαν τους ληστές που στήνουνε καρτέρι κρύβονται οι *ιερείς. Στο δρόμο προς τη Συχέμ σκοτώνουν. Αυτές τις πράξεις διαπράττουν^{κε} τις αισχρές. ¹⁰Είδα πράγματα φρικτά στον *Ισραήλ. ο λαός μολύνθηκε με τη λατρεία των ειδώλων και την *πορνεία ^{κς}. ¹¹Αλλά και για σένα, λαέ του Ιουδα, ετοιμάζω φοβερό θερισμό ^{κζ}

»Όταν θ' αλλάξω του λαού μου την κατάσταση,

7 όταν τον *Ισραήλ θα τον γιατρέψω, πιότερο θα φανεί η ανομία του λαού του Εφραϊμ^{κη} και η κακία της *Σαμάρειας. Γιατί ζουν με δολιότητα κλέφτες μπαίνουν στα σπίτια, έξω στους δρόμους οι ληστές γδύ-

^{κπ}πηγαν βοηθησουν. Κατα λ. τρεξανε πίσω από την κοπρια. Πιθανη αναφορα στη στρατιωτικη συμμαχια του βασιλείου του Ισραηλ με τη Συρία για ν' αντικρούσουν την ασσυριακη απειλη. ^{κδ}Εφραϊμ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 4,17. ^{κβ}Δυο και τρεις μερες. Το εβρ. έχει κατα λ. «Μετα από δύο μερες, την τρίτη μερα». Πρόκειται για συνωνυμες ιδιωματικές εκφράσεις που σημαίνουν «μετα από λίγο χρόνο». Στον ιδιο στ. των Ο' αναφερεται ο απ. Παύλος εις Α' Κορ. 15,4. ^{κγ}Εφραϊμ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 4,17. ^{κδ}στην πολη Αδαμ. Το πιθανο κειμενο. Το ονομα «Αδαμ» εδω θεωρεται ως τοπωνύμιο (βλ. Ιηρ. 3,16). Το εβρ. έχει «όπως ο Αδαμ» η «οπως οι ανθρωποι». ^{κε}Οι στ. 7-9 αναφέρονται σε γεγονοτα της εποχης του προφητη Οσηέ. ^{κς}Βλ. υποσ. εις κεφ. 1,2. 2,4. 4,17. ^{κζ}Πρβλ. Ιερ. 51,33. ^{κη}Εφραϊμ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 4,17.

νουνε τους ανθρώπους ²Και δε σκέφτονται ότι καμιά κακία τους δεν μπορεί να μου διαφύγει. Τώρα οι πράξεις τους τους έχουν κυκλωμένους τις έχω όλες μπρος στα μάτια μου»

Διορισμός και φόνος βασιλιάδων

³ «Με δόλο ξεγελούν το βασιλιά και τους αξιωματούχους του, τους άρχοντες ⁴Προδότες είναι όλοι τους. Καίνε τα πάθη τους καθώς ο παραζεσταμένος φούρνος, που ο φούρναρης τον έχει τόσο κάψει και δε χρειάζεται να ρίξει άλλα ξύλα όση ώρα ζυμώνει και περιμένει η ζύμη να φουσκώσει. ⁵Στην επέτειο της ενθρόνισης του βασιλιά μεθούν τους άρχοντές τους κι ο βασιλιάς μ' αυτούς που τον προδίνουν τσουγκρίζει το ποτήρι του. ⁶Οι δολοπλόκοι είναι έτοιμοι για δράση, μα όλη τη νύχτα συγκρατούνται και μόνο το πρωί εξορμούν. ⁷Το καταστροφικό τους μίσος καίει σαν τη φλόγα της φωτιάς. Ο ένας βασιλιάς μετά τον άλλο γίνεται θύμα τους. Κι ωστόσο ούτ' ένας τους δεν μ' επικαλείται» ^{κθ}

Ο λαός του Ισραήλ μένει αβοήθητος

⁸Ο Κύριος λέει. «Ο λαός του Εφραΐμ με τα έθνη ανακατεύτηκε. Έγινε σαν καρβέλι ψημένο από τη μια μόνο μεριά. ⁹Ξένοι κατέφαγαν τη δύναμή του, μα ετούτος δεν το νιώθει. Ασπρίσαν τα μαλλιά του, μα αυτός δεν το κατάλαβε. ¹⁰Η περηφάνια του Ισραήλ μαρτυρεί εναντίον του. Δεν επιστρέψανε σ' εμένα τον Κύριο, το Θεό τους ούτε με αναζήτησαν

¹¹»Ο Εφραΐμ είναι σαν περισσότερι άπειρο κι ανόητο· πότε τους Αιγύπτιους για βοήθεια καλούν, πότε στην *Ασσυρία καταφεύγουν. ¹²Αλλά καθώς πορεύονται το δρόμο τους θ' απλώσω πάνω τους το δίχτυ μου και θα τους ρίξω κάτω, σαν τα πουλιά του ουρανού. Για τις κακίες τους θα τους δέσω

¹³»Αλίμονο στο λαό του Εφραΐμ, που έφυ-

γε μακριά μου! Του μέλλει να καταστραφεί γιατί εναντίον μου επαναστάτησε! Κι εγώ δεν μπορώ να ελευθερώσω αυτούς που λένε ψέματα εναντίον μου. ¹⁴Δεν είναι ειλικρινείς όταν φωνάζουν να τους βοηθήσω. Πέφτουνε κάτω και θρηγνούν, σκίζουν τις σαρκές τους με την ελπίδα να εισακουστούν οι προσευχές τους για σιτάρι και κρασι. μα συνεχίζουνε την ανταρσία εναντίον μου. ¹⁵Ενώ εγώ τους είχα βοηθήσει να γίνουν δυνατοί, εκείνοι εναντίον μου συνομοτούσαν. ¹⁶Γυρνούν μα όχι σ' εμένα γίναν σαν χαλαρό τόξο, που δεν μπορεί το στόχο του να βρει. Οι άρχοντες θα σκοτωθούν σε πόλεμο, γιατί έχουν γλώσσα αλαζονική· και θα γελαει μ' αυτούς η Αιγυπτος».

«Όποιος σπέρνει άνεμο, θύελλα θα θερίσει»

8 Ο Κύριος μου είπε «Σάλπισε με τη σάλπιγα! Σαν τον αετό ορμά ο εχθρός στη χώρα του *Ισραήλ, γιατί τη *διαθήκη μου παρέβηκαν κι ενάντια στο *νόμο μου επαναστατήσαν. ²Με αποκαλούν "Θεό τους", ισχυρίζονται πως με γνωρίζουν, πως είναι ο λαός μου. ³Ωστόσο ο Ισραήλ απέρριψε ό,τι αγαθό· γι' αυτό ο εχθρός θα τον τρέψει σε φυγή. ⁴Έκαναν βασιλιάδες χωρίς την έγκρισή μου, διόρισαν άρχοντες χωρίς να με ρωτήσουν. Δίνουν το ασήμι τους και το χρυσάφι τους για να κατασκευάσουν είδωλα –ό,τι πρέπει για να το χάσουν

⁵»Μου προξενεί φρίκη το μοσχάρι σας,^λ κάτοικοι της *Σαμάρειας! Άναψε ο θυμός μου εναντίον σας. Ως πότε πια μ' αυτό το *βδέλυγμα θα ζείτε; ⁶Τι σχέση έχει ο Ισραήλ μ' αυτό το πράγμα; Αυτό διόλου δεν είναι θεός. Ένας τεχνίτης το 'φτιαξε! Κομμάτια θα γίνει το μοσχάρι της Σαμάρειας. ⁷Καθως το λέει ο λόγος, αυτός που σπέρνει άνεμο, θύελλα θα θερίσει. Καλαμιά δίχως στάχυ

^{κθ}Η έννοια των στ 4-6 είναι αβέβαιη – Οι στ 3-7 απεικονίζουν την ιστορία της εποχής του Ωσηέ, όπου σε διάστημα 15 ετών τέσσερις από τους πέντε βασιλιάδες δολοφονήθηκαν. ^λΤο μοσχάρι σας. Ειρωνική αναφορά στο χρυσό είδωλο που είχε εγκαταστήσει ο βασιλιάς Ιεροβοάμ Α' στον ιερό τόπο της Βαιθλ.

7,2 Πρμ 5,22 Ιεζ 7,3-4 7,7 Β' Βασ 15,10 14 25 30 7,10 5,4-5 Ησ 9,12 Αμ 4,6-11 7,11 5,13 8,9 12,2 Β' Βασ 17,4 Ιερ 2 ¹⁸ 7,14 Α' Βασ 18,28 7,16 5,5 9,6 8,4 7,7 2,10 13,2 8,2 6,1-3 8,5-6 Α' Βασ 12,28 32 Β' Βασ 17,16 Ωσ 10,5 13 2 8,6 Ησ 44 9-20 8,7 10,13 Ιωβ 4,8 Γαλ 6,7

δεν δίνει αλεύρι κι αν μολαταύτα δώσει, ξέ-
νοι θα το καταβροχθίσουνε

⁸»Καταβροχθίστηκε ο λαός του Ισραήλ έ-
γινε τώρα ανάμεσα στα εθνη ένα σκευός ά-
χρηστο κανείς δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό ⁹Α-
πειυθθηκαν στους *Ασσυρίους για βοή-
θεια Το άγριο το γαιδούρι την ανεξαρτησία
του αγαπάει· ο λαός όμως του Εφραϊμ πλη-
ρώνει για να 'χει εραστής ¹⁰

¹⁰»Αν και επιζητούν με δώρα τη φιλία των
εθνών, τώρα εγώ θα τους συγκεντρώσω και
θα συντριφθούν κάτω απ' την καταπίεση του
βασιλιά των Ασσυρίων

¹¹»Θυσιαστήρια έφτιαξε αναρίθμητα ο λα-
ός του Εφραϊμ, για να απαλλαχθεί από την
αμαρτία του· αυτά όμως γίναν αφορμή για ν'
αμαρτάνει ¹²Ακόμα κι αν τους έγγραφα χίλιες
φορές το νόμο μου, αυτοί δε θα τον λογα-
ριάζαν. ¹³Τους αρέσει *θυσίες να προσφέ-
ρουν, γιατί θέλουν να τρώνε κρέας. ¹⁴Αλλά
εγώ ο Κύριος δεν τις επιθυμώ Δεν ξεχνώ
τις ανομίες τους και θα τους τιμωρήσω για
τις αμαρτίες τους στην Αίγυπτο θα επιστρέ-
ψουν

¹⁴»Ο Ισραήλ έχτισε ανάκτορα και ξέχασε
έτσι το δημιουργό του ο *Ιούδας έχτισε κι
αυτός όλο και περισσότερες πόλεις οχυρω-
μένες Όμως εγώ φωτιά στις πόλεις τους
θα στείλω και θα εξαφανίσει τα όμορφα σπι-
τια τους»

Εμφάνιση του Ωσηέ στην εορτή της Σκηνοπηγίας

9 Μη χαιρεσαι, *Ισραήλ, και μην πανηγυρί-
ζεις όπως οι ειδωλολάτρες! Απομακρύν-
θηκες απ' το Θεό Σ' αρέσει να συνάζεις στ'

αλώνια του σταριού την αμοιβή της πόρ-
νης ¹Το αλώνι όμως και το λιοτριβι δε θα
είναι αρκετά για να σας θρέψουν ο μουστός
θα σας λείψει κι αυτός ²Δε θα μπορεσετε
να μεινετε στη χώρα του Κυρίου Ο λαός του
Εφραϊμ ³θα πρέπει ή στην Αίγυπτο να επι-
στρέψει ή να φάει στην *Ασσυρία μιανές
τροφές ⁴Δε θα μπορούνε να προσφέρουν
πια στον Κύριο σπονδές κρασιού ούτε θα εί-
ναι ευχάριστες σ' αυτόν οι *θυσίες τους Το
ψωμί που θα τρώνε θα 'ναι *ακάθαρτο, και
θα κάνει ακάθαρτον όποιον το τρώει, όπως
το ψωμί που προσφέρουν στις κηδείες (Κι
αυτό θα συμβεί γιατί τρώνε τα γεννήματά
τους μόνο για να χορτάσουνε την πείνα τους
δε θα μπορούνε να προσφέρουν τίποτε απ'
αυτά στο *νάο του Κυρίου). ⁵Όταν η μέρα
θα 'ρθει της μεγάλης γιορτής του Κυρίου
σαν σήμερα, πώς τότε θα τη γιορτάσετε, ⁶
Όταν θα εγκαταλείψετε την ερημωμένη
χώρα σας, θα σας περιμαζέψει η Αίγυπτος,
αλλά για να σας θάψει στη Μέμφιδα Εκεί
που τώρα λάμπουν οι πολύτιμοι θησαυροί
σας τ' ασημιού, εκεί θα φυτρώσουν αγριό-
χορτα αγκάθια θα σκεπάσουν των σπιτιών
σας τα ερείπια ⁷Έφτασε ο καιρός της τιμω-
ρίας, ο καιρός της ανταπόδοσης. Εσύ, Ισραήλ,
πρέπει να το γνωρίζεις

«Ανόητος, λέτε, «είν' ο *προφήτης! Τρε-
λός ο άνθρωπος που *Πνεύματος!» Μ' αυτά
τα λόγια με προσβάλλατε Με μισείτε τόσο
πολύ, γιατί τόσο μεγάλη είν' η αμαρτία σας
⁸Εσείς, λαέ του Εφραϊμ, στρέφεστε εναντίον
του Θεού μου Αλλά όπου κι αν πάω, μου
στήνετε παγίδες Και στο *νάο ακόμα του
Θεού μου μου επιτίθεστε. ⁹Διαφθορήκατε

¹⁰Υπαινιγμος για την πολιτική υποτέλειας που ακολουθησε έναντι της Ασσυρίας ο τελευταίος βασιλιάς του Ισραηλ, ο
Ωσηέ γιος του Ηλα (Β' Βασ 17,3), σε αντίθεση με τον προκάτοχο του το Φεκαχ – Εφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 4,17
Στα εβρ το ονομα αυτό είναι ομόηχο της φρ «άγιος γαιδαρος» ¹¹Την εποχή του Ωσηε οι περισσότερες θυσίες α-
κολουθουνταν από ιερά γεύματα ¹²ΥΣ' αρέσει πόρνης Τα αλώνια ήταν τόποι λατρειας της θεάς της γονιμότητας Η
«αμοιβή της πορνής» αναφέρεται στην παραγωγή του σταριου, που οι Ισραηλίτες πίστευαν ότι τους το έδιναν οι Βαα-
λιν, ενώ ο προφήτης τούς κατηγορεί ότι αυτό είναι η αμοιβή τους για την «πορνεια» που διέπραξαν με τους πνευμα-
τικούς εραστες τους (Βλ και υποσ εις κεφ 2,4 και 1,2) ¹³ΔΕφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 4,17 ¹⁴ΕΤο νόημα του εντός
της παρενθεσεως τιμματος στα εβρ είναι ασαφές ¹⁵Πιθανως πρόκειται για τη γιορτή της Σκηνοπηγίας, που γιορτα-
ζόταν το φθινόπωρο

^{8,9} 5,13 ^{8,11-13} 6,6 10,1 Αμ 4,4-5 Ησ 1,10-20 ^{8,13} 9,6 Εξ 20,2 ^{8,14} Δτ 32,15 Ησ 1,2 Ιερ 2,32 Αμ 2,5 ^{9,1} 1,2 4,13-14
^{9,2} 2,7 11 ^{9,3-4} Ιεζ 4,13 Δν 1,8 Εξ 23,19 ^{9,5} Εξ 23,14-17 ^{9,7β} Μκ 3,21-22 ^{9,7β-8} Ησ 30,10 Ιερ 11,21-22 ^{9,9} 10,9 Κρ
19,22-30

εντελως, οπως οι κάτοικοι της Γαβαά στο παρελθον Ο Κύριος θα θυμηθεί την ανομία σας, την αμαρτία σας θα τιμωρήσει

Η απογοήτευση του Θεού

¹⁰ Ο Κύριος λέει «Όταν πρωτοσυναντήσα τον Ισραήλ ήταν για με λαχταριστός, σαν τα σταφύλια στην έρημο και σαν τα πρωτογίνωτα τα σύκα στη σικία οι πρόγονοι τους, ωριμα και γλυκά Όμως αυτοι, μόλις έφτασαν στη Ήβαλ-Φεγωρ, αφιερωθηκαν στο επαισχυντο ειδωλο κι έγιναν το ίδιο βδελυροί όπως κι εκείνο ¹¹ Αχ, αυτός ο Εφραΐμ! Η δόξα του θα πετάξει σαν πουλί Οι γυναίκες δεν θα πιάνουν πια παιδιά ούτε θα εγκυμονούνε παιδιά δεν θα γεννιούνται ¹² Και αν ακόμα μεγαλώσουν τα παιδιά τους, θα τ' αρπάξω και δε θ' αφήσω ούτ' ένα ζωντανό Αλίμονό τους άμα απομακρυνθω απ' αυτούς! ¹³ Φοίνικας δυνατός ήταν ο Εφραΐμ για μένα, σ' έδαφος γόνιμο φυτεμένος Τώρα είν' αναγκασμένος να οδηγήσει ο ίδιος τους γιους του στο φονιάζ!»

¹⁴ Κύριε, αν πρέπει έτσι να γίνει, με μήτρες άγονες τουλάχιστον τιμωρήσέ τους, με στήθη που στερέψανε

¹⁵ Ο Κύριος λέει «Στα Γαλαλα όλη τους την κακία δείξαμε ¹⁷ Από τότε άρχισα εγώ να στρέφομαι εναντίον τους Και για τις πράξεις τους τις βδελυρές έξω απ' τη χώρα μου θα τους διώξω. Θα πάψω να τους αγαπώ αντάρτες είν' οι άρχοντές τους όλοι ¹⁶ Ο Εφραΐμ είναι σαν μαραμένο δέντρο η ρίζα του ξεράθηκε, δε δίνει πια καρπό Μα κι αν ακόμα οι γυναίκες του λαού γεννήσουν, θα θανατώσω τ' αγαπημένα τους παιδιά»

¹⁷ Ο Θεός μου θα τους αποδιώξει, γιατί δεν τον άκουσαν Κι έτσι πρόσφυγες θα πλανιούνται ανάμεσα στα έθνη

Πλούσιες θυσίες - υποκριτικές καρδιές

10 Ήταν ο Ίσραηλ ενα απεραντο αμπελι και καρπερό πολυ Όσο πληθαιναν οι καρποί του, τόσο πλουσιότερες Ήθυσίες εκανε όσο η χώρα του γινόνταν πλουσιότερη τόσο ωραιότερες πετρινες *στηλες εστηνε, λατρευτικές ² Μα δεν ήταν ειλικρινεις απεναντι στον Κυριο και γι' αυτό τώρα θα πληρωσουν Αυτος θα καταστρεψει τα θυσιαστηριά τους, θα κομματιασει τις πετρινες λατρευτικές στήλες τους

Το πάθημα γίνεται μάθημα

³ Όταν αυτό συμβεί θα φωνάζουν «Δεν εχουμε πια βασιλιά, γιατί δεν υπακουσαμε στον Κύριο Αλλά εδω που φτάσαμε, τι να μας κάνει ο βασιλιάς;» ⁴ Να σας πω Θα βγάζει λόγους, *όρκους θα δίνει ψευτικούς, θα κάνει συμμαχίες, και της δικαιοσύνης η αποδοση θα μοιάζει με φαρμακερό φυτο που μες στ' αυλάκια των αγρων φυτρώνει

Το τέλος της ειδωλολατρίας

⁵ Θα τρέμουν της *Σαμάρειας οι κάτοικοι γι' αυτό που θα συμβεί στις Βαιθ-Αυεν το μόσχο Οι λατρευτές του θα πενήθησανε γι' αυτό και θα θρηνησουν οι *ιερείς, όταν θα του αφαιρεθεί η λαμπρότητά του ⁶ Το μοσχάρι θα το μεταφέρουν στην *Ασσυρία, δώρο για το μεγάλο βασιλιά Θ' απογοητευθεί ο Εφραΐμ, μ' να τροπιαστεί ο λαός του Ισραήλ για το ειδωλο που λάτρεψε ⁷ Του βασιλιά η πόλη, η Σαμάρεια, θα εξαφανιστει σαν το κλαρί, που τα νερά το παίρνουν ⁸ Οι *τόποι οι ιεροί, που έγιναν αιτία ν' αμαρτήσει ο *Ισραήλ, θα ερημωθουν. Αγκάθια και τριβόλια θα φυτρώσουν στους βωμούς τους Τότε θα πούνε στα βουνά «Σκεπαστε μας!» και στους λόφους «Πάνω μας πέστε!»

λζ *Τωρα στο φονια* Υπαιγνιμός για τις σοβαρες απωλειες τις οποιες υπεστησαν οι Ισραηλιτες του βορρα κατα τη διαρκεια των πολεμων που σημάδεψαν τα τελευταια χρόνια του βασιλειου (734-722 π Χ) – Για το ονομα *Εφραϊμ* βλ υποσ εις κεφ 4,17 *λη* *Στα Γαλαλα δειξαμε* Πιθανος υπαιγνιμός αγνωστου γεγονότος της εποχης του προσηπτη *Ωση* και οχι του Σαμουηλ (Α΄ Σαμ κεφ 15) *λθ* Για το *μοσχάρι της Βαιθ-Αυεν* βλ υποσ εις κεφ 4,15 και 8 5 - Με τον ορο «λαμπροτητα» πιθανως υπονοειται η εξωτερικη καλυψη του ειδωλου με χρυσο *Ηεφραϊμ* βλ υποσ εις κεφ 4,17

9 Ο Κύριος λει «Από την εποχή της Γαβαά αμαρτανεις, Ισραήλ, δεν έχεις αλλάξει από τότε Γι' αυτο και θα σας βρει ο πόλεμος εκει στη Γαβαά, επαναστατες!»¹⁰ Εχω αποφασίσει να σας τιμωρησω Θα συγκεντρωσω εναντιον σας τους λαους και θα σας αιχμαλωτισουν, γιαι αμαρτήσατε επανειλημμενα»

Οι Ισραηλίτες εξαπάτησαν το Θεό

11 Ο Κύριος λει «Ήταν ο Εφραϊμ σαν νεαρή αγελάδα, που ειχε μάθει ν' απολαμβάνει τη δουλειά στο αλώνι Όταν πέρασα δίπλα κι είδα τον ομορφο τραχηλό της, έβαλα στη σκληρή δουλειά τον Εφραϊμ έξεψα τον Ίουδα να οργωνει και τον Ιακώβ να σβαρνίζει. 12 «Να σπέρνετε», τους είπα, "δικαιοσύνη, ώστε να θερίσετε καρπούς ανάλογους της αγάπης σας Κάντε καινούργια αρχή, όπως ο αγρότης το καινούργιο του χωράφι ετοιμάζει. Είναι καιρός σ' εμένα, τον Κύριο, να στραφείτε κι εγω τις *ευλογίες μου πλούσιες πάνω σας θα τις σκορπισώ»

13 »Αλλα εσεις σπεύρατε αδικία κι έτσι τη συμφορά θερίσατε· φάγατε της κακίας σας τον καρπό Κάνατε του κεφαλιού σας και στηριζόσασταν στο πλήθος των πολεμιστων σας 14 Γι' αυτό και του πολέμου ο κρότος μέσα στις πολεις σας θα μειει και θα καταστραφούν ολα τα φρούρια σας όπως η Βαιθ-Αρβελ, που καταστράφηκε από τον Σωλμάν, σ' εκείνη εκει τη μάχη, που οι μανάδες σφαγιάζονταν μαζί με τα παιδία τους 15 Το ίδιο θα συμβει και σ' εσάς, λαέ του Ισραήλ, εξαιτίας της *Βαιθήλ¹⁶ και της μεγάλης σας κακίας Τη μερα της μάχης, πριν ο ήλιος ανατείλει, ο βασιλιάς σας θ' αφανιστεί»

Η αγάπη του Θεού υπερνικά την οργή του

11 Ο Κύριος λει «Όταν ο Ίσραηλ ηταν παιδί, τον αγάπησα και τον κάλεσα απο την Αιγυπτο να ειναι γιος μου 2 Μετα ομως, όσο τους καλούσα προς εμέ, τόσο αυτοι απομακρυνονταν Στο *Βααλ προσφεραν θυσίες και μπροσ στα ειδωλα του καιγαν προσφορές 3 Εγω διδαξα τον Εφραϊμ¹⁷ να περπατάει, τον κράτησα στην αγκαλιά μου, αλλα αυτοί δεν αναγνώρισαν ότι εγω τους φροντιζα

4 Προσεκτικά τούς οδηγούσα, δεμένος μαζι τους με τα δεσμά της καλοσυνης και της αγάπης Τους φρόντιζα σαν το γεωργό, που βγάζει το ζυγό απ' τη γελάδα του, για να μπορεί ελεύθερα να φάει, κι ακόμα ο ίδιος σκύβει για να την τάισει 5 Γι' αυτό δεν είναι ανάγκη να επιστρέψουν στη χώρα της Αιγύπτου οι *Ασσύριοι τωρα θα τους κυβερνούν Αλλά επειδή αρνήθηκαν να γυρισουν σ' εμένα, 6 το ξίφος θα θεριζει μες στις πόλεις τους και θα καταστραφούν όσοι εναντίον μου δολοπλοκούν 16 7 Και μ' όλα αυτά ο λαός μου επιμένει ν' αποστατεί Φωνάζει, για το ζυγό που τον καταπιέζει,¹⁶ αλλα κανεις δεν βρισκεται να τους τον πάρει

8 Πώς θα μπορούσα να σ' εγκαταλειψω, Εφραϊμ, Πώς θα μπορούσα να σε καταστρέψω, όπως την *Αδαμά, ή να σε κάνω όπως έκανα τη *Σεβωίμ, Ραγίζει η καρδιά μου όταν το σκέφτομαι πονώ για σας 9 Το φοβερό θυμό μου δεν θα τον αφήσω να ξεσπάσει δεν θα ξανασκεφτώ να αφανίσω τον Εφραϊμ Γιατί εγω είμαι Θεός και όχι άνθρωπος, ο *Αγιος Θεός που κατοικει ανάμεσά σας και δε θα ενεργήσω υπό την επήρεια του θυμού μου. 10 Οι εξόριστοι θα με ακολουθήσουν, όταν σαν το λιοντάρι θα βρυχιέμαι Τότε θα ρχονται τρέμοντας πέρα απ' τη θάλασσα, α-

¹⁰ Η «Βαιθ-Αρβελ» είναι πόλη της Υπεριορδανίας - Ο Σωλμαν πιθανώς ηταν Μωαβιτης βασιλιας, που αναφέρεται σε εγγραφο του βασιλια της Ασσυριας Τιγλαθ-Πιλεσερ Γ' (747-727 π Χ) ¹⁶ Η εξ αιτίας της Βαιθήλ Η πολη την εποχη εκεινη ηταν κεντρο ειδωλολατριας (βλ υποσ εις κεφ 8,5) ¹⁷ Η Εφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 4,17 ¹⁸ Η εννοια των στ 4-6 στο εβρ ειναι αβεβαιη ¹⁶ Φωνάζει καταπιέζει Η φρ αποδιδετα συμφωνα με αρχαιες μετ Το εβρ εχει «αυτοι φωνάζουν προς τα πανω»

πο τη δύση, ¹¹ από την Αίγυπτο σαν τα σπουργίτια κι από την *Ασσυρία σαν τα περιστέρια θα τους ξαναγυρίσω πίσω στα σπίτια τους Εγώ ο Κύριος το λέω» ^{μς}

Ο Ισραήλ εξαπατά όπως ο Ιακώβ

12 Ο Κύριος λέει. «Ο Εφραΐμ με περικύκλωσε με ψέματα και με απάτες αλλά ο *Ιούδας παραμένει ακόμα πιστός σ' εμένα, τον *Άγιο Θεό» ^{μκ}

² Φέρεται ανόητα ο Εφραΐμ, όπως αυτός που τον αέρα κυνηγάει, που τρέχει πίσω απ' τον άνεμο τον ανατολικό. Κάνουνε συμφωνία υποτέλειας με τους *Ασσυρίους, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν λάδι στην Αίγυπτο για δώρο Έτσι, πληθαίνουν μέρα με τη μέρα οι απάτες και τα ψέματα ^{μλ} Ο Κύριος έχει δική με τον Ιούδα κι όλους θα τιμωρήσει τους απογόνους του Ιακώβ για της ζωής τους την κενότητα Ανάλογα με τα έργα τους θα τους ανταποδώσει.

⁴ Όλοι φερθήκαν όπως ο πρόγονός τους ο Ιακώβ, που μέσα στην κοιλιά της μάνας του κιάλας εξαπάτησε τον αδερφό του αυτός ό-ταν έγινε άντρας πάλεψε ενάντια στο Θεό ^{μθ} ⁵ Πάλεψε με τον *άγγελο και βγήκε νικητής, γιατί έκλαψε και *ευλογία τού ζήτησε Στη *Βαιθήλ τον συνάντησε ο Θεός κι εκεί μίλησε μαζί του. ⁶ Ναι, αυτός είναι ο Κύριος, ο Θεός του *σύμπαντος, *Κύριος είναι ι' *όνομά του ⁷ Τώρα, λοιπόν, εσεις γυρίστε πάλι πίσω στο Θεό σας. Κάντε πράξη την αγάπη και τη δικαιοσύνη και να ελπίζετε στο Θεό σας πάντοτε

⁸ Ο Κύριος λέει. «Εσείς, λαέ του *Ισραήλ,

έχετε γίνει σαν τους εμπόρους της Ύχανααν σας αρέσει να εξαπατάτε τους ανθρώπους με ζυγαριές ψεύτικες ⁹ Κι έπειτα λετε "εντάξει, πλουτίσαμε, κάναμε περιουσία Δεν είναι κακό να κερδίζεις. Δεν είναι αμαρτία ¹⁰ Αλλά εγώ ο Κύριος, ο Θεός σας, που απο την Αίγυπτο σας έβγαλα, θα σας φέρω πάλι να κατοικήσετε σε σκηνές, όπως τότε, που σας συνάντησα στην έρημο »^ν

¹³ Έφυγε^{σα} ο Ιακώβ στη *Μεσοποταμία ε-γινε δούλος ο Ισραήλ για μια γυναικα Για να την αποκτήσει φύλαξε πρόβατα ¹¹ Ο Κυριος μιλούσε στους *προφήτες κι οράσεις τους έδινε πολλές Με τους προφήτες προειδοποιούσε το λαό του ¹² Η Γαλαάδ ήταν πόλη ανομίας, γι' αυτό και καταστράφηκε Τώρα ταύρους θυσιάζουσε στα Γάλαγα γι' αυτό και τα θυσιαστήριά τους θα καταστραφούν θα στοιβαχτούν σαν τα λιθάρια σε σωρούς, όπως αυτοί που δείχνουνε των χωραφιών τα σύνορα.^{νβ} ¹⁴ Αλλά ο Κύριος φύλαξε με τον προφήτη το λαό του, τον Ισραήλ, και μ' αυτόν τον προφήτη έβγαλε το λαό του από την Αίγυπτο.^{νγ} ¹⁵ Ο λαός του Εφραΐμ πολυ πικρά τον Κύριο εξόργισε Κι ο Κύριος θα του ζητήσει ευθύνες για τα φονικά που εκανε' ανάλογα με τις κακές του πράξεις θα του ανταποδώσει

Τελική ανταπόδοση του Κυρίου στον Ισραήλ

13 Ο Κύριος λέει: «Όταν μιλούσε ο Εφραΐμ, τρόπο σκορπούσε σ' ολο τον κόσμο· αρχηγική φυλή ήταν αυτή στον *Ισραήλ. Αλλά αμάτησε λατρεύοντας το *Βάαλ και για το λόγο αυτό θα εξολοθρευτεί ^{νδ} ² Αλλά και

^{μς} Τα υπόλοιπα κεφ του βιβλίου περιλαμβάνουν αριθμο στίχων αυξομειουμενον κατά 1, σύμφωνα με το κριτικό εβρ κειμενο ^{μζ} *Εφραϊμ* Βλ υποσ εις κεφ 4,17 – Στα εβρ ο στ είναι ασαφης Αλλη δυνατη απόδοση Ο Ιουδας επαναστατει κι αυτοσ εναντιον σ' εμενα. τον αξιόπιστο και άγιο Θεό ^{μη} *το λαδι* αποτελουσε συμβολο υποταγησ (Β' Βασ 17,3-4) – *απατες*, κατα τους Ο' Το εβρ έχει «βιασιητες» ^{μθ} Το ρ «εξαπατησε» σημαίνει επίσης «κρατησε από τη φτέρνα» Ο προφητης θεωρει το στ Γεν 25,26 ως προσπαθεια απατησ – *με δυναμη* Στα εβρ η φρ σημαίνει επισης «με την κακια του» (πρβλ με στ 5, που ο προφητης τον κατανοει διαφορετικα από το Γεν 32,25-29) ^ν *οπως τοτε* *ερημο* Αλλη απόδοση Οπως τότε, την εποχη της γιορτησ (ενν της Σκηνοπηγιασ) ^{να} Για καλύτερη κατανοηση του νοηματοσ, έγινε στη μετάφραση αναδιόταξη των στίχων 11-13 ^{νβ} Η Γαλααδ (κεφ 6,8) και τα Γάλαγα (κεφ 9 15) μνημονευονται ως τόποι ειδωλολατριασ ^{νγ} *Υπροφητη* Ενν ο Μωυσης (Δτ 18,18) ^{νδ} *Εφραϊμ* Βλ υποσ εις κεφ 4,17 – *αρχηγική Ισραήλ*, κατα την αρχαία συριακη έκδοση Κατα την ιουδαικη παράδοση τρόπο σκορπούσε στις υπολοιπεσ φυλέσ του Ισραηλ

11,11 Ησ 11 11-12 12,7 11 12,4 Γεν 25,26 27,35-36 12,4β-5 Γεν 32,25-30 12,5-7 Γεν 28,10-19 12,7 Μιχ 6 8 12,8 Αμ 8⁵ 12,10 13,4 Εξ 20,2 Λευ 23,42-43 Ωσ 2,16 12,11 6,5 12,12 6,8 12,13 Γεν 29,1-30 12,14 Εξ 3,1-10 Δτ 34,10-12 13,1 Αρ 25,1-5 13,2 8,4 8,5-6

τώρα συνεχίζουν ν' αμαρτάνουν, φτιάχνοντας χυτές εικόνες για να τις λατρεύουν. Είδωλα καμωμένα από ασήμι, όλα τους έργα τεχνιτών. Κι ωστόσο λένε "προσφέρτε τους θυσίες!" Μα πως είναι δυνατόν οι άνθρωποι φιλήματα να δίνουν σε μοσχάρια,^{ve 3} Γι' αυτό κι εκείνοι θα χαθούν σαν σύννεφο πρωινό, σαν τη δροσιά που γρήγορα εξατμίζεται, σαν άχυρο που ο άνεμος το παίρνει απ' το αλώνι μακριά, ή σαν καπνός που απ' την καμινάδα χάνεται!

⁴«Εγώ όμως είμαι ο *Κύριος ο Θεός σας, που σας εβγαλα από την Αίγυπτο άλλους θεούς πέρα από μένα δεν θ' αναγνωρίζετε άλλος σωτήρας από μένα δεν υπάρχει. ⁵Εγώ σας έθρεψα^{vs} στην έρημο, στην άνυδρη τη χώρα. ⁶Όσο σας έτρεφα και χορταίνατε, τόσο περφηανεύσασταν και τελικά με λησμονήσατε. ⁷Για τούτο έγινα θηρίο εναντίον σας: έγινα λεοπάρδαλη που στο δρόμο καρδοκώ. ⁸Ρίχνομαι πάνω σας καθώς αρκούδα που της πήραν τα μικρά της, ξεσκίζω της καρδιάς σας το περιβλήμα κι εκεί επί τόπου σαν λιοντάρι σας καταβροχθίζω. Τ' άγρια θεριά σας κάνουνε κομμάτια

⁹«Καταστράφηκες, Ισραήλ, επειδή στράφηκες ενάντια σ' εμένα, που είμαι ο μοναδικός σου βοηθός. ¹⁰Πού είναι ο βασιλιάς σου να σε σώσει και προστασία να εξασφαλίσει στις πολιτείες σου; Πού είναι όλοι εκείνοι οι άρχοντές σου και οι κυβερνήτες σου; Εσύ δε μου 'χες γυρέψει να σου δώσω βασιλιά και άρχοντες; ¹¹Σου 'δωσα, λοιπόν, βασιλιά πάνω στο θυμό μου και σου τον πήρα πίσω πάνω στην οργή μου

¹²«Είναι γραμμένη στο κατάστιχο η ανομία του Εφραΐμ κι είναι μ' ασφάλεια καταχωρισμένη η αμαρτία του. ¹³Έχει την ευκαιρία να ζήσει, μα επειδή είναι ανόητος δεν την εκμεταλλεύεται, σαν το παιδί που η μάνα του κοιλοπονάει να το γεννήσει, μα εκείνο αρνιέται να 'βγει απ' την κοιλιά της. ¹⁴Από την

εξουσία του *άδη δεν θα τους ελευθερώσω. Δε θα τους λυτρώσω από το θάνατο. Στείλε τις συμφορές σου θάνατε, δείξε τη δύναμή σου Άδη!^κ Εξαφανίστηκε η συμπόνια απο τα μάτια μου.

¹⁵Όσο και αν ο Εφραΐμ προκόβει ανάμεσα στα βοσκοτόπια του, οι εχθροί θα του επιπεθούν από την έρημο, καθώς ο άνεμος ο ανατολικός που τα πηγάδια της ξεραίνει και στερεύει τις πηγές της. Εγώ, ο Κύριος, θα τους στείλω. Κι αυτοί τα θησαυροφυλάκιά του θα λεηλατήσουν και θ' αρπάξουν όλους τους θησαυρούς του.

14 Η *Σαμάρεια θα τιμωρηθεί, γιατί επαναστάτησε ενάντια στο Θεό της. Οι άντρες της θα σκοτωθούν στη μάχη. Θα συντριφτούν τα νήπια και θ' ανοιχτούνε των εγκύων οι κοιλιές»

Η αποκατάσταση του άπιστου Ισραήλ

²Γύρνα, *Ισραήλ, στον Κύριο το Θεό σου, γιατί σκόνταψες εξαιτίας της ανομίας σου. ³Στον Κύριο γυρίστε, μιλήστε του και πείτε του. «Συγχώρησε την ανομία μας όλη, δέξου το δώρο μας: αντί για ταύρους σου προσφέρουμε τις προσευχές μας; ⁴“οι *Ασσύριοι δεν μπορούνε να μας σώσουν τ' άλογα του πολέμου και τις άμαξές μας δε θα τα εμπιστευτούμε πια, και δε θα ονομάζουμε Θεό μας τα έργα που τα φτιάξανε τα χέρια μας, γιατί μόνο κοντά σου ο απροστάτευτος βρίσκει αγάπη”»

⁵Ο Κύριος λέει «Τότε θα θεραπεύσω την απιστία του Ισραήλ. Θα τους δείξω ανεπιφύλακτα όλη μου την αγάπη, γιατί δε θα 'μαι μαζί τους θυμωμένος. ⁶Θα 'μαι γι' αυτούς σαν τη δροσιά. Ο Ισραήλ θ' ανθίζει σαν το κρίνο και σαν τη λεύκα θα βαθάινει τις ρίζες του. ⁷Θ' απλώνονται τα κλαδιά του και θα 'χει τη μεγαλοσύνη της ελιάς, την ευωδιά των δέντρων του *Λιβάνου. ⁸Θα γυρίσουν για να ζήσουν πάλι κάτω από την προστασία

^{ve} σε μοσχάρια. Βλ υποσ εις κεφ 8,5. ^{vs} σας έθρεψα, κατά τους Ο'. Το εβρ έχει «σας γνωρίσα». ^vΣτείλε άδη. Εις Α'. Κορ 15 55 ο απ. Παύλος χρησιμοποιεί τη φρ αυτή, κατά τη διατύπωση της μετ των Ο', και κάνει μια θριαμβευτική αποστροφή.

13,4 12,10 Εξ 20,2-3 Ησ 45,21 13,5-6 Δτ 8,11-20 32,10 15 13,10 Α' Σαμ 8,5-6 13,11 10,3 15 7,7 13,14 Α' Κορ 15,55 14,1 Β' Βασ 17 5-6 14,3 6,6. 8 13 10,1 14,4 5,13 1,7 8,5-6 14,5 11,8 14,7-8 Ψλ 52 10

μου θα καλλιεργήσουν το σιτάρι τους και θα καρπίσουνε σαν τ' ανθισμένα αμπελια. Η φημη τους θα απλωθεί σαν του Λιβάνου το κρασι.⁹ Τι ανάγκη έχεις πια τα είδωλα, Εφραιμ, Εγώ είμαι που απαντώ στις προσευχές σας και θα στραφω σ' εσας με καλοσύνη. Εγώ είμαι σαν τ' ολόχρονις πρασινο κυπαρισσι όλα οσα χρειάζεστε για να ζήσετε, εμένα έχουν πηγη»¹⁷

Επίλογος

¹⁴ Όποιος είναι σοφός και μυαλωμένος ας δώσει προσοχή σ' αυτά που είναι γραμμένα σ' αυτό εδώ το βιβλίο, ώστε να τα κατανοήσει. Πραγματι, ο δρόμος του Κυρίου είναι ισιος· οι δίκαιοι σ' αυτόν βαδίζουν· ενώ οι ασεβείς σκοντάφτουν σ' αυτόν.

¹⁷ Τι ανάγκη Εφραιμ, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «Τι σχέση έχω εγώ με τα είδωλα σου, Εφραιμ.» – Εφραιμ Βλ ὕποψ· εις κεφ 4,17 – Εγώ είμαι που απαντώ καλοσύνη Τα δύο ρηματα στις φρασεις αυτες θυμιζουν στα εβρ τις δυο θεότητες των Χαναναϊων, Ανάτ και Ασερα – Εγώ είμαι κυπαρισσι Μοναδική περιπτωση στην ΠΔ όπου ο Οεος παρομοιάζεται με ιερο δεντρο της χανανιτικης λατρειας· συμβολο της γονιμοτητας

Εισαγωγή

Ο Αμώς, οι λόγοι του οποίου περιέχονται στο φερώνυμο βιβλίο, ήταν κτηνοτρόφος και καταγόταν από την περιοχή του βασιλείου του Ιούδα, αλλά έδρασε ως προφήτης στο βόρειο βασίλειο, του Ισραήλ, κατά τα μέσα της μακράς βασιλείας του Ιεροβοάμ Β' (787-747 π.Χ.). Η δράση του συμπίπτει με μια περίοδο, κατά την οποία η εξασθένηση της ασσυριακής δύναμης και η ειρήνη που επικράτησε στην περιοχή έδωσαν στη χώρα τη δυνατότητα για οικονομική ανάπτυξη, που συνοδεύτηκε όμως από μεγάλη κοινωνική ανισότητα. Η υψηλή φορολογία (5,11-12) είχε ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας γης στα χέρια μιας μικρής αλλά ισχυρής τάξης γαιοκτημόνων, ενώ η μεγάλη μάζα του πληθυσμού της υπαίθρου υπέφερε από τη φτώχεια και την καταπίεση των πλουσίων.

Το έργο κατατάσσεται στα "Προφητικά Βιβλία" της Παλαιάς Διαθήκης. Το βιβλίο, αν και είναι η αρχαιότερη αυτοτελής γραπτή συλλογή προφητειών, παρατίθεται δεύτερο ή τρίτο κατά σειρά στην υποομάδα "Μικροί Προφῆται" ή "Δωδεκαπρόφητον". Στην Εβραϊκή Βίβλο το έργο κατατάσσεται στην ίδια περίπου σειρά, στην υποομάδα "Μεταγενεστεροί Προφῆτες" της ομάδας "Προφῆτες".

Το περιεχόμενο του μηνύματος του Αμώς αναφέρεται σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνική κατάσταση της εποχής του. Η αυξανόμενη κοινωνική αδικία και καταπίεση σημαίνει για τον προφήτη απόρριψη της διαθήκης και ισοδυναμεί, παρά την προσφορά θυσιών στο Θεό (5,21-24), με ειδωλολατρία. Σ' αυτήν την κοινωνία, που φαινομενικά ευδαιμονεί και νιώθει ασφαλής, καλείται ο Αμώς, για να προειδοποιήσει ότι η κρίση του Θεού, που θα εκδηλωθεί με πόλεμο και εξορία, πλησιάζει. Ο λαός του Θεού θα αντιμετωπίσει την ίδια τιμωρία (2,4εξ 6εξ) με τους γειτονικούς του λαούς (1,3-2,3). Μέσα από μια σειρά οραμάτων (κεφ. 7-9) ο Θεός αποκαλύπτει στον προφήτη το επικείμενο τέλος του βασιλείου του Ισραήλ, που θα επέλθει ως συνέπεια της αδιαφορίας του λαού για όσα ο νόμος του Θεού προβλέπει υπέρ των φτωχών και των αδυνάτων (2,6-8 3,9-10 4,1 6,1-7 8,4-7).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εισαγωγή.	1,1-2
2. Η κρίση του Θεού κατά των γειτονικών λαών	1,3-2,3
3. Η κρίση του Θεού κατά του βασιλείου του Ιούδα	2,4-5
4. Η κρίση του Θεού κατά του βασιλείου του Ισραήλ	2,6-6,14

- 5. Οράματα του προφήτη.
- 6. Τελική αποκατάσταση του Ισραήλ.

7 1-9,10

9 11-15

ΑΜΩΣ

1 Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει λόγους του Αμώς, ενός κτηνοτρόφου από την Τεκώα. Ο Θεός τού μεταβίβασε το μήνυμά του σχετικά με το βασίλειο του Ισραήλ, δύο χρόνια πριν από το σεισμό. Την εποχή εκείνη βασιλιάς του Ισραήλ ήταν ο Ιεροβοάμ, γιος του Ιάκωβ, και βασιλιάς του Ιούδα ήταν ο Ουζζίας.^α

²Να τι είπτε ο Αμώς

«Σαν βρυχηθμός φωνή Κυρίου
απ' το 'βουνό ακούγεται
της *Σιών
και σαν βροντή από
την *Ιερουσαλήμ
Τότε έρχεται η ερήμωση στα πράσινα
λειβάδια,
ακόμα και τα δάση,
απάνω στου Καρμήλου τις κορφές,
ξεραινόνται κι αυτά»

Τιμωρία των γειτονικών λαών του Ισραήλ

Σύριοι

³Ακούστε τι λέει ο Κύριος: «Οι ασέβειες του λαού της Δαμασκού σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Φέρθηκαν με φοβερή σκληρότητα ενάντια στους κατοίκους της Γαλαάδ, και γι' αυτό εξάπαντος θα τους τιμωρήσω. ⁴Φωτιά θα στείλω και θα καταστρέψει τ' ανάκτορα του Αζαήλ και του Βεν-Αδάδ.^β ⁵Θα συντριψώ τις αμπάρες των *πυλών της Δαμασκού και θα εξολοθρεύσω τους κατοίκους της Βικαέθ-Αυέν (Κοιλιάδα της Ανομίας) και τους άρ-

χοντες της Βαιθ-Εδέν (Οίκος Ανοχής). Ο λαός της *Συρίας θα οδηγηθεί αιχμάλωτος στην Κιρ. Εγώ ο Κύριος το λέω»

Φιλισταίοι

⁶Ακούστε τι λέει ο Κύριος: «Οι ασέβειες του λαού της Γάζας σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Ερήμωσαν ολόκληρα χωριά, πήρανε τους κατοίκους αιχμάλωτους και τους πουλήσανε στους *Εδωμίτες. Γι' αυτό εξάπαντος θα τους τιμωρήσω. ⁷Φωτιά θα στείλω και θα καταστρέψει τα τείχη της Γάζας και τα ανάκτορά της. ⁸Θα εξολοθρεύσω τους κατοίκους και τους άρχοντες της Ασδώδ και της Ασκάλωνας, και θα ισοπεδώσω την Εκρών. Κανείς από τους *Φιλισταίους δε θ' απομείνει. Εγώ ο Κύριος το λέω.»^γ

Φοίνικες

⁹Ακούστε τι λέει ο Κύριος: «Οι ασέβειες του λαού της *Τύρου σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Δεν πήρησαν τη συμφωνία φιλίας με τον Ισραήλ. Σ' *αιχμαλωσία έσυραν ολόκληρο λαό και πουλήσανε όλους τους κατοίκους των χωριών στους Εδωμίτες. Γι' αυτό εξάπαντος θα τους τιμωρήσω. ¹⁰Φωτιά θα στείλω και θα καταστρέψει τα τείχη της Τύρου και τα ανάκτορά της»

Εδωμίτες

¹¹Ακούστε τι λέει ο Κύριος: «Οι ασέβειες του λαού της *Εδώμ σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Με ξίφος καταδίωξαν τ' αδέρφια^δ τους, τους Ισραηλίτες, και δείχτηκαν απέναν-

^αΠριν σεισμό. Πιθανώς περί το 760 π.Χ. – σχετικά Ισραήλ. Ο Αμώς προερχόταν από το νότιο βασίλειο (του Ιουδα), αλλά έδρασε ως προφήτης στο βόρειο (του Ισραήλ - βλ. κεφ. 7, 12-15) – Ιεροβοάμ (Β'). Βλ. Β' Βασ. 14, 23-29 – Ουζζίας. Η Αζαριας. Β' Αζαήλ. Βλ. Β' Βασ. 8, 7-15. 28. Υγάζα, Ασδώδ, Ασκάλωνα, Εκρών. Μεγάλες πόλεις των Φιλιστειών. ^βΤ' αδέρφια τους. Οι Εδωμίτες, λαός εγκατεστημένος νότια της Νεκράς Θάλασσας, ήταν απόγονοι του Ησαυ αδερφού του Ιακώβ. Ο Ιακώβ ήταν γενάρχη των Ισραηλιτών. (βλ. Γεν. 36, 1 6-8)

1,1 Ησ 1,1 Ωσ 1,1 Β' Βασ. 15,1-7 14,23-29 Αμ 7,9-11 8,8 Ζαχ 14,5 1,2 Ιλ 4,16 Ιερ 25,30-31 Ωσ 11,10 Ψλ 29,3-9 Ψλ 76,3 1,3 Β' Βασ 10,32-33 1,3-5 Ησ 17,1-3 1,3-8 Ησ 9,11 1,4 Β' Βασ 13,3 1,5 9,7 Β' Βασ 16,9 1,6-8 Ησ 14,28-32 1,9 Α' Βασ 5,26 1,9-10 Ησ 23,1-16 1,11 Γεν 36,1 6-8 1,11-12 Ησ 34,5-17

τί τους ανελέητοι. Ποτέ δεν εξαντλείται ο θυμός τους και την οργή τους αιώνια τη διατηρούν. γι' αυτό εξαπαντος θα τους τιμωρήσω. ¹²Φωτιά θα στείλω στη Θαιμάν και θα καταστρέψει της Βοσρα τα ανακτορα»

Αμμωνίτες

¹³Ακούστε τι λέει ο Κύριος. «Οι ασέβειες των Αμμωνιτών σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Για να διευρύνουνε τα όρια της επικρατείας τους, ξεκοίλιασαν ακόμα κι έγκυες γυναίκες στη Γαλαάδ. γι' αυτό εξαπαντος θα τους τιμωρήσω. ¹⁴Φωτιά θ' ανάψω και θα καταστρέψει τα τείχη της Ραββάθ^ε και τ' ανακτορά της μες σε πολεμικές κραυγές, μέσα στη μανιασμένη ανεμοθύελλα της μάχης, όταν αυτό συμβεί. ¹⁵Ο βασιλιάς τους θα εκτοπισθεί κι οι άρχοντες μαζί του. Εγώ ο Κύριος το λέω»

Μωαβίτες

2 Ακούστε τι λέει ο Κύριος. «Οι ασέβειες των *Μωαβιτών σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Κάψαν' τα κόκαλα του βασιλέα της *Εδώμ στάχτη τα κάνανε. γι' αυτό εξαπαντος θα τους τιμωρήσω. ²Φωτιά θα στείλω ενάντια στη χώρα των Μωαβιτών και τα ανακτορα της Κεριγιώθ θα καταστρέψει. Οι Μωαβίτες θα πεθάνουν μέσα στον πάταγο, μες στις κραυγές της μάχης και τον ήχο της σάλπιγγας των εχθρών. ³Το βασιλιά θα τον εξολοθρεύσω μαζί του κι όλους τους ηγεμόνες του. Εγώ ο Κύριος το λέω»

Ιούδας

⁴Ακούστε τι λέει ο Κύριος. «Οι ασέβειες του λαού του *Ιούδας σωρεύονται όλο και πιο πολύ. Δεν τήρησαν το *νόμο μου και περιφρόνησαν τις εντολες μου. Παραπλανήθηκαν από τα ίδια είδωλα που είχαν λατρέψει

οι πρόγονοι τους. γι' αυτό εξαπαντος θα τους τιμωρήσω. ⁵Φωτιά θα στείλω ενάντια στη χώρα του Ιούδας και τα ανακτορα της *Ιερουσαλήμ θα καταστρέψει»

Αναπόφευκτη η τιμωρία και του Ισραήλ

⁶Ακούστε τι λέει ο Κύριος. «Και οι δικές σας οι ασέβειες, λαέ του *Ισραήλ, σωρεύονται όλο και πιο πολύ. γι' αυτό, εξαπαντος θα σας τιμωρήσω. Πουλάτε για δούλο τον τιμο που δεν έχει να πληρώσει τα χρεη του, τον φτωχο, αν σας χρωστάει έστω κι ένα ζευγαρι σάνδαλα. ⁷Ποδοπατάτε όποιον στα ποδια σας προσπέφτει για βοήθεια. Παραγκωνίζετε φτωχούς κι απελπισμένους. Γιος και πατέρας με την ίδια δούλη πάτε, και βεβηλώνετε έτσι τ' άγιο μου *όνομα. ⁸Κοντά σε κάθε θυσιαστήριο ξαπλώνετε πάνω στα ρούχα που σας δίνουν οι φτωχοί για ενέχειρο μες στην των θεών σας τους ναούς. Πίνετε το κρασί που κατασχέσατε απ' τους χρεώστες σας. που τους καταπιέζετε.

⁹»Κι ωστόσο εγώ για χάρη σας είχα τους *Αμορραίους^ζ εξολοθρέψει, αυτούς που ήταν ψηλοι καθώς οι *κέδροι και δυνατοί σαν τις βελανιδιές. κι όμως εγώ τους εξαφάνισα τελειώς. ¹⁰Σας έβγαλα απ' την Αίγυπτο και για σαράντα χρόνια σας οδήγησα μέσα απ' την έρημο για να πάρετε εσείς των *Αμορραίων τη χώρα. ¹¹Ανάδειξα μέσα από τους γιους σας *προφήτες και μέσα από τους νεανίες σας *ναζηραίους. Το ξέρετε πως ό,τι λέω είναι αληθινό. έτσι δεν είναι, λαέ του Ισραήλ, ¹²Εσείς όμως ποτίσατε τους ναζηραίους κρασί και στους προφήτες απαγορέψατε να προφητεύουν.

¹³»Έτσι κι εγώ στο έδαφος θα σας συντριψω και θα στενάζετε, όπως η άμαξα η βαρυφορτωμένη με δεμάτια. ¹⁴Τότε, ακόμα κι οι πιο γρήγοροι δε θα μπορέσουν να ξεφύ-

^εΡαββάθ Πρωτεύουσα των Αμμωνιτών (Δτ 3,11) ^ζΓλαου του Ιουδα - χώρα του Ιουδα. Οι κατοικοι του βασιλειου του Ισραηλ θεωρούσαν το βασιλειο του Ιουδα ξηνη χωρα. ^ηΑμορραίους Ο ορος χρησιμοποιείται συλλαογικα για όλους τους κατοικοικους της χωρας, πριν εγκατασταθουν εκει οι Ισραηλιτες (Αρ 13,27-33) ^ηΗ εννοια του στ στα εβρ είναι ασαφης

1,13-15 Ιερ 49,1-6 2,1-3 Ησ 15,1- 16,14 2,5 Ωσ 8,14 2,6 5,11-12 8,4-6 Ησ 1,17 Μιχ 3,1-4 Ψλ 9,13 2,7 Εξ 21 7 11 2,8 Εξ 22,25-26 2,9 Αρ 13,27-33 21,21-25 2,10 Εξ 20,2 Δτ 2,7 Ωσ 13,4-5 2,11 Δτ 18,15 Ωσ 11,2 2,12 7 12-13 Αρ 6 2-3 Ησ 30,10 2,14-16 9 1

γουν οι πιο ισχυροί δεν θα μπορέσουν να αναπτύξουν τις δυνάμεις τους ούτε κι οι πιο γενναίοι ακόμη στρατιώτες θα μπορέσουν να σωθούν ¹⁵Κανείς τοξότης δεν θα μπορέσει να αντέξει ούτε δρομέας να διαφύγει ούτε ακομή και ιππέας να σωθεί ¹⁶Τη μέρα εκείνη ακόμα κι οι πιο θαρραλέοι στρατιώτες θα πετάξουν τ' άρματά τους και θα φυγουν Εγώ ο Κύριος το λέω»

Το προνομιακό έθνος

3 Λαε του *Ισραήλ, άκου αυτόν το λογο που λει για σένα ο Κύριος, για ολόκληρο το γένος που έβγαλε απ' την Αίγυπτο λέει «Μεσα απ' όλους τους λαούς της γης είσαι ο μόνος που σε γνώρισα και σε φρόντισα για τουτο και θα τιμωρήσω όλες τις ανομίες σου»

Αποστολή του προφήτη

³ Πάνε ποτέ δυο άνθρωποι αντάμα, δίχως να 'χουνε πριν συναντηθεί, ⁴ Βρυχάται τάχα μες στο δασος το λιοντάρι, αν πριν δεν έχει εκεί τη λεία του βρει, Βγάζει το λιονταρόπουλο φωνή μες στη φωλιά του, αν τίποτα δεν έχει στα νύχια του πιαστεί, ⁵ Πέφτει πουλί στη γη μες στην παγίδα, αν ξόβεργο δεν έχει εκεί στηθεί, Πετάγεται απ' το χώμα το δοκάνι, αν τίποτα δεν έχει εκεί πιαστεί, ⁶ Ακούγεται ηχος σάλπιγγας στην πόλη, δίχως ο λαός να τρομοκρατηθεί; Πέφτει ποτέ κακό σε κάποια πόλη, που απ' τον Κύριο να μην έχει σταλθει

⁷ Βέβαια. ο Κύριος ο Θεός δεν κάνει τίποτα, δίχως να πει το σχέδιό του στους *προφήτες, τους *δούλους του, από πριν ⁸ Μούγκρισε το λιοντάρι ποιος δεν θα φοβηθεί, Μίλησε ο Κυριος ο Θεός ποιος δεν θα προφητέψει,

Καταστροφή της Σαμάρειας

⁹ Ο Κυριος λει «Στείλτε αυτο το μήνυμα στ' ανακτορα της Ασδώδ και στ' ανάκτορα

της Αίγυπτου “συγκεντρωθείτε στα βουνά γύρω από τη *Σαμάρεια και δείτε τις πολλές αναστατώσεις, την καταπίεση που συντελείται εκεί ¹⁰ Αυτοι οι άνθρωποι δεν ξέρουν να κάνουν το σωστό Γεμίζουνε τα μέγαρα τους μ' οσα τους προμηθεύει η βία κι η αρπαγή” ¹¹ Γι' αυτο εγώ, ο Κυριος, τους λέω “ο εχθρός τη χωρα σας θα την πολιορκήσει θα καταστρέψει τα οχυρά σας και τα παλάτια σας θα τα ληλατήσει! ¹² Πώς ο βοσκός μέσ' απ' του λιονταριού το στόμα μόλις που καταφέρει να τραβήξει δυο κόκαλα απ' τα ποδια του αρνιού ή ένα κομμάτι αυτί, ^θ Παρόμοια θα σωθούν κι οι Ισραηλίτες που κατοικουνε στη Σαμάρεια Τίποτα δε θα μείνει παραπάνω από μια ράχη κι ένα κομμάτι από ποδάρι κρεβατιού»

¹³ Λέει ο Θεός, ο Κύριος του *σύμπαντος «Ακούστε και προειδοποιήστε τους απογόνους του Ιακώβ ¹⁴ “Τη μέρα που θα τιμωρήσω το λαο του Ισραήλ για τις ασέβειές του εναντίον μου, θα καταστρέψω τα θυσιαστήρια της *Βαιθήλ τα *κέρατα κάθε βωμού θ' αποκοπούνε και θα πέσουνε στη γη ¹⁵ Θα καταστρέψω τις χειμερινές τους κατοικίες, το ίδιο και τις θερινές θ' αφανιστούν τα σπίτια τα στολισμένα με ελεφαντόδοντο, συντρίμια οι επιβλητικές τους κατοικίες θα γίνουν Εγώ το λέω, ο Κύριος»

Κατά των πλουσιών γυναικών της Σαμάρειας

4 Ακούστε αυτόν το λόγο, γυναικες της *Σαμάρειας, καλοθρεμμένες σαν τις αγελάδες της *Βασάν Καταπιέζετε τους αδύνατους και καταθλίβετε τους φτωχούς, λέτε στους άντρες σας «φέρτε μας να πιούμε!» ² Ορκίστηκε ο Κύριος, ο Θεός «Όπως είν' αληθεια πως είμαι *αγιος, ετσι είν' αληθεια πως έρχεται για σας καιρός, που θα σας σύρουν με άγκιστρα όλες σας ως τις τελευταίες θα είσαστε καθως το ψάρι στο καμάκι ³ Θα βγειτε από των τειχών τ' ανοιγματα, η

^θ ηως αυτι Αιτιοδεικτικα στοιχεια του βοσκου προς τον ιδιοκτήτη, οτι το ζωο του το εφαγε ενα λιονταρι (Εξ 22.12)

3,1 Εξ 20 2 3 1 2 9 7-8 3,2 Εξ 19 5 3,6 Ησ 45 7 Ορ 3 37-38 3,7-8 Ιερ 20 7-9 Α Κορ 9,16 3,9-12 4 1-3 6 1-7 3,12 Εξ 22 12 Αμ 6 4 9 8α 3 14 Α Βασ 12 32 Β Βασ 23.15 3,15 5 11-12 6 8 11 Α Βασ 22 39 4,1 2 6 Ιεζ 39,18

μα πίσω απ' την αλλη, και θα σας κυνηγησουν μέχρι το όρος το Ερμων¹ Εγώ το Λέω, ο Κύριος»

Κατά της αμαρτωλής λατρείας

⁴Λέει ο Κύριος, ο Θεός «Λαε του Ισραηλ, ελάτε στη Βαιθήλ και αμαρτηστε, στα Γάλαγα^α και αμαρτηστε ακομη πιο πολυ Προσφέρετε κάθε πρωι τις Ύθυσίες σας και την τρίτη μέρα τις Ύδεκάτες σας!⁵ Προσφέρετε για ευχαριστήρια θυσια Ύνζυμο ψωμι και απαγγειλτε φωναχτά, για ν' ακουστεί, εκούσιες προσφορές, αφού έτσι σας αρέσει Τέτοιοι είσαστε, λαέ του Ισραήλ!»

Ανεπίδεκτος μαθήσεως ο Ισραήλ

⁶Λέει ο Κύριος: «Εγώ είμαι που σας έφερα την πείνα σ' όλες τις πόλεις σας και τα χωριά σας, έτσι που να μην έχετε ψωμί να φάτε: κι όμως εσείς σ' εμένα δε γυρίσατε

⁷»Εγώ είμαι που δεν άφησα να βρέξει τρεις μήνες πριν από το θερισμό Έστειλα τη βροχή σε μια πόλη και σε άλλη δεν έβρεξε: ένα κομμάτι χωραφιού ποτίστηκε και το άλλο, όπου δεν έβρεξε, ξεράθηκε. ⁸Ορισμένων πόλεων οι κάτοικοι πήγαιναν μισοπεθαμένοι από τη δίψα σε μια άλλη πόλη για να βρουν νερό, αλλά δεν ήταν αρκετό να πιούνε. Κι όμως εσείς σ' εμένα δε γυρίσατε

⁹»Έστειλα την κάψα του λίβα και μούχλα στα σιτηρά σας τους κήπους και τ' αμπέλια σας τα ξέρανα: η ακρίδα αφάνισε και τις συκιές και τις ελιές σας Κι όμως εσείς σ' εμένα δε γυρίσατε.

¹⁰»Σας έστειλα πανούκλα, όπως εκείνην που έστειλα στην Αίγυπτο, έκανα θάνατο να βρουν τα παλικάρια σας στη μάχη κι άφησα τ' άλογά σας να αιμαλωτιστούν έκανα των πτωμάτων η αποφορά να σας γεμίσει τα

ρουθούνια στα στρατόπεδά σας Κι όμως εσείς σ' εμένα δε γυρίσατε

¹¹»Κατεστρεψα τα σπιτια σας, όπως κατέστρεψα τα Ύσόδομα και τα Γομορρα κι όσοι από σας γλιτωσανε, ίσα που ξεφυγαν σαν το δαυλό που τον αρπάζουν απο τη φωτιά Κι όμως εσείς σ' εμένα δε γυρίσατε

¹²»Τώρα όμως έρχομαι εγω ο ιδιος να σας τιμωρήσω, λαέ του Ισραηλ Γι' αυτο ετοιμαστειτε να με αντιμετωπιστε, εμένα το θεό που θα σας κρίνει!» Αυτά λέει ο Κυριος

Ο Θεός παντοδύναμος δημιουργός

¹³Ναι, είν' αυτός που τα βουνα σχηματισε κι έφτιαξε τους ανέμους Τα σχέδιά του φανερώνει στους ανθρώπους

κάνει ν' αλλάξει η μέρα με τη νυχτα και στις ψηλές κορφές της γης βαδίζει «Κύριος, ο Θεός του Ύσμπαντος» αυτό είναι τ' όνομά του!

Πρόσκληση για έγκαιρη μετάνοια

5 (Α) Ακουστέ^β αυτόν το θρήνο, που εχω να πω για σας, λαέ του Ισραήλ

²Επεσε ο λαός του Ισραήλ ωσάν νεκρή παρθένα και δε θα σηκωθεί ξανά! Παρατημένη κείται στο ίδιο της το χώμα και ούτ' ένας δεν υπάρχει να τη σηκώσει ορθή

³Γιατί έτσι ο Κύριος ο Θεός το έχει πει: «Στην πόλη που στέλνει στον πολεμο χίλιους, θα επιστρέψουν πίσω εκατό Και σ' εκείνη που στέλνει εκατό θα γυρίσουν πίσω δέκα Αυτό θα συμβει σε όλον τον Ισραηλ».

⁴ (Β) Αυτά λέει ο Κύριος στο λαό του Ισραήλ «Σ' εμένα επιστρέψτε και θα ζήσε-

¹θα σας κυνηγησουν το Ερμων Το πιθανο κείμενο Το εβρ έχει κατα λ «θα σας πετάξουν στο Ερμων» ^αΓαλαγα Ιερός τοπος στην κοιλάδα του Ιορδανη, γνωστος από τις δωδεκα πέτρες που στηθηκαν εκεί (ησ 4.20) ^βΟι στ 1-17 αποτελουν αριστοτεχνικη διαταξη του προφητικου λόγου (σχημα «χιαστί»), συνηθη σε πολλούς αρχαιους πολιτισμούς Οι στίχοι είναι διατεταγμένοι συμμετρικα γύρω από το κεντρικό τμήμα των στ 8-9 (Α-Β-Γ-Δ-Γ-Β-Α) Αν δεν ληφθει υπόψιν αυτη η διαταξη, η λογικη αλληλουχια των σκέψεων διακόπτεται Γι' αυτο τον λόγο κρίθηκε αναγκαίο ο στ 13 να μεταφερθει αμέσως μετα το στ 10 και πριν τους στ 11 και 12 Τα τμηματα που λόγω του περιεχομενου τους ανηκουν στην ίδια ενοτητα, χαρακτηριζονται με το ίδιο γράμμα (Α, Β, Γ κλπ)

4,4-5 5,4-5 21-24 Ωσ 4,15 4,6-12 Λευ 26,14-39 4,7-8 Ιλ 1,17-20 4,9 Δτ 28,21-22 Αγγ 2,17 Ιλ 1,4 4,10 Εξ 11,4-5 12,29 4,11 Γεν 19,24-25 4,13 5,8-9 9,5-6 3,7-8 Μιχ 1,2-3 5,1 5,16-17 Ιεζ 28,12α 5,3 6,9 Δτ 28,62 5,4-5 4,4-5 5 14-15 8 14

τε ⁵ στον τόπο της Βαιθήλ τον ιερο να μην πηγαίνετε γιατί η Βαιθήλ θα εξαφανιστεί. Ούτε στον ιερό τον τόπο των Γαλγαλν να πηγαίνετε γιατί εξάπαντος τα Γάλαγα στην αιχμαλωσία θα οδηγηθούν και με κανένα τρόπο μην πηγαίνετε στον ιερο τον τοπο της Βέερ-Σεβα

⁶»Σ' εμε, τον Κυριο, να επιστρεψτε και θα ζήσετε αλλιώς φωτιά θα πέσει ενάντια στους απογονους του Ιωσηφ,¹⁴ και της Βαιθήλ το ιερό θα καταστρέψει, κι ούτε ένας να τη σβήσει δε θα βρίσκεται

⁷(Γ) »Αλίμονο σ' εσάς που μετατρέπετε τη δικαιοσύνη σε εμπειρία πικρή για τους ανθρώπους. γιατί με δόλο τα δίκια τους καταπατείτε

⁸(Δ) Αυτος έχει τ' αστέρια δημιουργήσει την Πούλια και τον Ωριωνα

Σε φως αλλάζει το σκοτάδι και τη μέρα σε νύχτα σκοτεινή

Αυτός καλεί κοντά του τα νερά

της θάλασσας

και τα σκορπάει πάνω στην επιφάνεια

της γης

«Κύριος» είναι τ' όνομά του!

⁹Αυτός τους ισχυρούς συντρίβει

και τα οχυρά τους καταστρέφονται.

¹⁰(Γ) Εχθρεύεστε εκείνον που στο δικαστήριο την αδικία κατηριάζει, κι αυτόν που λέει όλη την αλήθεια απερίφραστα. ¹³Φρόνιμο είναι, λοιπον. σε τέτοιους πονηρούς καιρούς το στόμα του κανείς κλειστό να το κρατάει.¹⁰

¹¹⁻¹² Ξερω πόσο πολλές είν' οι ασέβειές σας και τι βαριές οι αμαρτίες σας. Καταπιέζετε τον αδύνατο και τον κλέβετε, όταν του παίρνετε φόρο από το στάρι της σοδειάς του. δέχετε δωροδοκίες και τον εμποδίζετε να βρει το δίκιο του στο δικαστήριο. Για όλα τουτα. στα όμορφα σπίτια που χτίσατε

δε θα κατοικήσετε κι απ τα ωραιο αμπελια που φυτεψατε δε θα πιείτε κρασι

¹⁴(Β) Καντε το καλό και όχι το κακο. για να ζησετε. Τότε ο Κύριος, ο Θεος του συμπατος θα είναι αληθινα μαζί σας, όπως το ισχυριζεστε. ¹⁵Αποστραφείτε το κακο και αγαπηστε το καλο και αποκαταστήτε τη δικαιοσύνη στο δικαστήριο. Ισως ο Κυριος ο Θεος του συμπατος να σπλαχνιστεί τους επιζώντες απογόνους του Ιωσηφ.¹⁶

¹⁶(Α) Λέει ο Κυριος, ο Θεος του σύμπατος, ο Παντοκράτορας

«Σε όλες τις πλατείες θρήνοι θ' ακούγονται και σ' όλους τους δρόμους, θα φωνάζουν "αλίμονο, αλίμονο!" Θα προσκαλούν ακόμα κι εργάτες από τους αγρούς για να θρηνώνε με τους μοιρολογητες αντάμα. ¹⁷Σ' όλα τ' αμπέλια αντί για γελια θρήνοι θ' αντηχούν, όταν ανάμεσά σας θα διαβώ για να σας τιμωρήσω. Εγώ το λέω, ο Κύριος»

Απατηλή ελπίδα

¹⁸Αλίμονο σ' εσάς που λαχταράτε να 'ρθεί η μέρα που θα επέμβει ο Κύριος! Τι καλό περιμένετε απ' την ημέρα εκείνη του Κυρίου, θα 'ναι για σας σκοτάδι κι όχι φως. ¹⁹Θα 'ναι για σας όπως για κείνον που ξεφεύγει απ' το λιοντάρι και πέφτει πάνω στην ακούδα γυρίζει σπίτι του κι ως ακουμπά το χέρι του στον τοίχο, δέχεται δαγκωματιά φιδιού. ²⁰Η μέρα του Κυρίου θα σας φέρει σκοτάδι κι όχι φως. θα 'ναι μια μέρα σκοτεινή, χωρίς καθόλου λάμψη ελπίδας

Η μισητή λατρεία

²¹Λειο ο Κύριος «Μισώ, αηδιάζω τις γιορτές σας! Δε με αγγίζουν πια τα πανηγύρια σας. ²²Ναι! Όταν μου προσφέρετε τα *ολοκαυτάματα και τις αναίμακτες τις *προσφορές σας, μ' εξοργίζετε αποτροπιασμό μου προκαλούνε τα θρεφτάρια, που τα προσφέ-

¹⁴τους απογονους του Ιωσηφ. Στην κυριολεξια νοούνται οι φυλές Εφραϊμ και Μανασση, που οι γεναρχες τους ηταν γιοι του Ιωσηφ (Γεν 48,1). Κατ' επέκτασιν νοείται όλο το βόρειο βασίλειο, δηλ. των δέκα φυλων του Ισραηλ. ¹⁰Για τη θέση του σιχου βλ. υποσ. εις στ. 1. ¹⁶του Ιωσηφ. Βλ. υποσ. εις στ. 6

5,7,24 6 12 Μιχ 3 9 Αμ 2,6 5,8 Ιωβ 9 9 5,8-9 4,13 9,5-6 5,11-12 2,6-8 8 4-6 Σφν 1 13 5,14 Ιερ 7 1-11 5,15 Ψλ 34,15 Ιλ 2,14 Ησ 10 22 5,16-17 5 1 Ιερ 9,16-21 5,18-20 Ιλ 2,1-11 4,14-16 Σφν 1,2-18 Μαλ 3,2-5 5,19 Ιερ 48,43-44 5,21-24 Ησ 1 10-20

ρετε *θυσία κοινωνίας ²³ Πάψτε πια να με ξεκουφαινετε με τους υμνους σας Τον ήχο απο τις άρπες σας δεν θέλω πια να τον ακουω ²⁴ Αντι γι' αυτά, ας ρευσει σαν νερο το δικαιο άφθονο και η δικαιοσύνη σαν χείμαρρος αστειρευτος

²⁵ »Σας ζήτησα εγω ποτέ θυσίες και προσφορες αναίμακτες, λαε του Ισραήλ, μες στα σαράντα χρόνια που σας οδηγουσα μέσ' απ' την ερημο, ²⁶ Τώρα, όμως, επειδή λατρευσατε τα ειδωλα που φτιαξατε, το βασιλιά σας το Σακκούχ και το θεό σας τον αστρικό, τον Καιβάν, ²⁷ θα υποχρεωθειτε να κουβαλήσετε αυτά τα ειδωλα ²⁷ όταν εγω σας οδηγήσω στην αιχμαλωσία πέρα απ' τη Δαμασκό» Αυτά λέει ο Κύριος, που τ' όνομά του είναι “του σύμπαντος Θεός”

Η ενοχή των ισχυρών

6 Αλίμονο σ' εσάς που ζείτε στη *Σιών αμέριμνοι και που νομιζετε πως είστε ασφαλείς πάνω στο βουνό της *Σαμάρειας! Αλίμονο σ' εσάς τους διακεκριμένους του *Ισραήλ, του πρωτου απ' όλα τα έθνη! Αλίμονο σ' εσας, που οι άνθρωποι έρχονται για να ζητήσουνε βοήθεια! ² Λέτε: «Πηγαίνετε στην πόλη Χαλάνη και δειτε την κι από 'κει πηγαίνετε στη μεγάλη πόλη, τη Χαμάθ, και κατεβείτε στην πόλη των *Φιλισταίων τη Γαθ Είναι μήπως από τα βασίλεια αυτά καλύτερα τα βασίλεια του *Ιούδα και του Ισραήλ, ή μήπως τα δικά μας σύνορα από τα σύνορά τους είναι πλατύτερα;»

³ Εσείς αποφεύγετε να σκέφτεστε την ημέρα της συμφοράς, αλλά με τις αδικίες σας τη φέρνετε κοντύτερα! ⁴ Ξαπλωνετε αμέριμνοι σε ανάκλιτρα στολισμένα με ελεφαντοδοντο, τρώγοντας τρυφερά αρνάκια και καλοθρεμμένα μοσχαράκια απ' τα κοπάδια

σας ⁵ Φτιάχνετε κακόφωνα τραγουδακια για την αρπα κι έχετε την εντυπωση οτι συνθέτετε όπως ο Δαβιδ ⁶ Πίνετε το κρασι με την κανάτα κι αλείφεστε με τα καλύτερα αρωματα, και δε σας καιγεται καρφί για την καταστροφή του λαου Ισραηλ

⁷ «Γι' αυτο, τώρα θα πατε *αιχμάλωτοι, πρώτοι εσεις απ' όλους τους άλλους και θα τελειώσουνε για σας τα συμποσια κι οι γιορτές» Αυτά λέει ο Κυριος, ο Θεός του 'σύνπαντος

Καταστροφή της Σαμάρειας

⁸ Ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος, λει «Η αλαζονεία του λαού του Ιακώβ μου προκαλεί απέχθεια και μ' αηδιάζουν τα ωραιο του ανάκτορα Ορκίζομαι στον εαυτο μου οτι θα παραδώσω την πρωτεύουσά τους μαζί με τους κατοίκους της στην καταστροφή

⁹ »Κι αν συμβει δέκα άνθρωποι να 'χουνε απομείνει σ' ένα σπίτι, θα πεθάνουν ¹⁰ Κι αν έρθει ένας συγγενής να βγάλει απο το σπίτι τα πτώματα για να τα θάψει, και βρει κάποιον επιζώντα, κάπου σε μια απομερη γωνιά, και τον ρωτήσει “είναι κανείς ακόμα ζωντανός εδώ,” κι εκείνος του απαντησει “κανείς”, τότε ο συγγενης θα του ψιθυρίσει: “σστ! Μην αναφέρεις τ' όνομα του Κυρίου, για να μην καταλάβει ο Κύριος οτι κάποιος είναι ακόμα ζωντανός εδώ”¹¹»

¹¹ Ο Κύριος θα διατάξει κι όλα τα σπίτια και τ' ανάκτορα, μεγάλα και μικρά, θα γίνουνε συντριμμια ¹² Τρέχουν μήπως στα βραχια πάνω τ' άλογα, μήπως οργώνεται η θάλασσα^θ με βόδια, Και να που τη δικαιοσυνη εσείς την κάνατε δηλητήριο ⁴ και το σωστό το αλλάξατε σε λάθος

¹³ Λέει ο Κυριος, ο Θεός του συμπαντος «Αλίμονο σ' εσάς που καμαρώνετε για τ'ν

¹Σας ζήτησα ερημο, Προφανως ο Αμωσ εχει αλλη άποψη για τους χρονους της περιπλανησης των Ισραηλιτων στην ερημο απο κεινη που αναφέρεται στο Λευιτικο (κεφ 8 & 9) και στους Αριθμους (κεφ 7) ¹⁴Σακκουχ - Καιβαν Ο Σακκουχ ήταν βαβυλωνιακος θεος του πολεμου Ο Καιβαν ήταν αστρικος βαβυλωνιακος θεος, αντιστοιχος του ελληνικου Κρονου ¹⁷σστ εδω Προφανως οι επιζώντες φοβουσαν να προσεγκυσουν την προσοχη του Κυριου για να μην πεθανου και αυτοι ¹⁸οργωνεται η θαλασσα. ετσι με αλλαγη φωνηεντων Το εβρ εχει «οργωνει κανεις (αυτους) με βόδια»

καταληψη της Λο-Δεβάρ, ή λέτε "με τη δυναμή μας κυριεψαμε την Καρναϊμ!"^κ 14 Τώρα εγώ θα ξεσηκώσω ένα εθνος εναντιον σας, λαέ του Ισραήλ, που θα γίνει κατακτητής και καταπιεστης της χώρας σας απ' τη Λεβοχαμάθ βορεια ως τη *Νεκρα Θαλασσα στο νότο»

Τρεις οράσεις: Αναπόφευκτη η τιμωρία

7 Ακουστε τι μου εδειξε ο Κύριος, ο Θεός Τον ειδα να δημιουργεί ένα πληθος ακριδες. Ηταν λίγο μετά το κόψιμο του χορταριου για τ' αλογα του βασιλιά, και το χορτάρι άρχιζε να μεγαλώνει πάλι. ²Κι ενώ οι ακριδες τρωγανε όλη τη βλάστηση της χώρας, θερμα ικέτεψα και είπα «Κύριε, Θεέ, παρακαλώ συγχώρησε το λαό σου! Αλλιώς πώς θα μπορέσει να επιζήσει ο λαός του Ιακώβ, τόσο μικρός που είναι.» ³Τότε ο Κύριος άλλαξε γνώμη κι είπε «Ωραία δε θα γίνει!»

⁴Ο Κύριος ο Θεός μου έδειξε ακόμη ετούτο. Κάλεσε τη φωτιά για τιμωρία στο λαό του κι η φωτιά στέγγωσε τα νερά. Άρχισε να ξεραίνει και τα χωράφια. ⁵Τότε είπα «Κύριε Θεέ, παρακαλώ, σταμάτα τη φωτιά! Αλλιώς πώς θα μπορέσει να επιζήσει ο λαός του Ιακώβ, τόσο μικρός που είναι.» ⁶Ο Κύριος άλλαξε πάλι γνώμη κι είπε «Ωραία ούτε κι αυτό θα γίνει!»

⁷Ο Κύριος μου έδειξε ακόμα κάτι. Στεκόταν ο ίδιος όρθιος πλάι σ' έναν τοίχο, κρατώντας ένα νήμα στάθμης στο χέρι του. ⁸Με ρώτησε «Αμώς τι βλέπεις,» Κι απάντησα «Ένα νήμα της στάθμης» Τότε ο Κύριος είπε: «Έλεγεα το λαό μου τον *Ισραήλ και βρήκα πως δεν είναι ίσιος μοιάζει γερμένος τοίχος. Κι αλλο δεν θα τον ανεχθώ. ⁹Θα καταστραφουν οι ιεροί *τόποι των απογόνων του Ισαακ και τα ιερά κέντρα του βασιλείου του Ισραηλ θα ερημωθούν και θα επιφέρω βίαιο τέλος στη δυναστεία του Ιεροβοάμ»

Ο Αμώς εξορίζεται από τη Βαιθήλ

¹⁰Τότε ο Αμασίας, ο *ιερέας της *Βαιθήλ, έστειλε μήνυμα στον Ιεροβοάμ, βασιλια του Ισραηλ, και του ανέφερε «Ο Αμώς συνωμοτεί εναντίον σου, μες στο βασίλειο του Ισραήλ και δεν μπορεί πια ο λαός ν' ανέχεται τα λόγια του. ¹¹Έχει πει οτι ο Ιεροβοάμ στη μάχη θα πεθάνει κι ο Ισραήλ θα οδηγηθεί οπωσδήποτε *αιχμάλωτος μακριά απ' την πατρίδα του»

¹²Ο Αμασίας είπε στον Αμώς «Οραμιστη, σήκω και φύγε γρήγορα από 'δω και τήγαινε στη χώρα του *Ιούδα, να προφητέψεις και να κερδίσεις το ψωμί σου εκεί. ¹³Μα στη Βαιθήλ εδώ μην ξαναπροφητέψεις, γιατί αυτή είναι εθνικό ιερό, βασιλικός τόπος λατρείας»

¹⁴Ο Αμώς αποκρίθηκε στον Αμασία: «Εγώ δεν είμαι επαγγελματίας *προφήτης ούτε ανήκω σε κάποια προφητική ομάδα. Εγώ κερδίζω τη ζωή μου απ' τα κοπάδια μου κι απ' τις *συκομουριές μου. ¹⁵Αλλά ο Κύριος με πήρε απ' το κοπάδι μου και μου είπε. "πήγαινε και προφήτεψε εκ μέρους μου στο λαό μου τον Ισραήλ." ¹⁶Τώρα εσύ μου απαγορεύεις να προφητεύω ενάντια στο λαό του Ισραήλ, στους απογόνους του Ισαάκ. ¹⁷Άκου, λοιπόν, αυτά που λέει ο Κύριος. Η γυναίκα σου θα γίνει πόρνη στην πόλη και οι γιοι σου και οι κόρες σου στον πόλεμο θα σκοτωθούν. Η γη σου σ' άλλους θα μοιραστεί με το σχοινί. Εσύ σε χώρα *ακάθαρτη^α θα πεθάνεις, κι ο Ισραήλ θα οδηγηθεί οπωσδήποτε αιχμάλωτος μακριά απ' την πατρίδα του»

Νέο όραμα

8 Ο Κύριος ο Θεός μου έδειξε και κάτι ακόμα. Ειδα ένα καλάθι με φρούτα καλοκαιρινά. ²«Τι βλέπεις, Αμώς,» με ρώτησε ο Κύριος. Κι εγώ απαντησα «Βλέπω ένα κα-

^κΤο ονομα Λο-Δεβαρ στα εβρ ακούγεται όπως η λ «τιποτα». Το ονομα της μικρης πολης Καρναϊμ σημαινει «κερατα» δηλ το συμβολο δυναμης. ^κΑχωρα ακαθαρτη. Καθε ξενη χωρα ηταν ακαθαρτη λογω της ειδωλολατριας, η οποια μολυνε ολες σχεδον τις εκδηλώσεις της ζωής.

6,14 Β Βασ 17 5-6 7,1-2 Ιλ 1,4 7,2 5 Εξ 32 11-14 Ιερ 7 16 7,3 Ιλ 2 14 17-18 7,4 Ιλ 1 17-20 7,9 Δτ 12 2-3 Αμ 7 13 7,10 Β Βασ 14 23-29 Ιερ 38,4 7,12 Αρ 22 7 17-18 Α' Σαμ 9,6-7 Α' Βασ 14 2-3 Β' Βασ 4 42 Μιχ 3,5 11 7,13 Α Βασ 12 26-32 7,14 Σαχ 13 2β-6 Α Σαμ 10,10 19 20 Α Βασ 18 4 22,6 Β' Βασ 2,3-5 4,1 38 9,1 7,15 1,1 3 3-8 Β' Σαμ 7 8 7,16 2 12 7,17 5 27 Ωσ 9 3-4 8,1-3 7,1-9 9 1-4 8,2 Ιερ 24,1 Ιλ 4 13

λάθι με φρούτα καλοκαιρινά» Τότε μου είπε ο Κύριος «Ο λαός μου ο Ισραήλ είναι ωριμος για την κρίση Δε θ' αλλάξω πια γνώμη για την τιμωρία μου ³Τότε τα τραγούδια στα ανακτορα θα γίνουν θρηνοι Ο τοπος θα γεμισει πτώματα και κανεις δε θα τα θάβει Παντού θα βασιλεύει νεκρική σιγή» Αυτα λέει ο Κύριος

Αδικία και εκμετάλλευση

⁴Ακούστε τα αυτα, εσεις που συντριβετε τους φτωχούς και παραγκωνίζετε τους δυστυχισμενους της χώρας ⁵Λέτε «Πότε θα περάσει η γιορτή της *νουμηνίας και το *Σάββατο για ν' ανοιξουμε τις σιταποθήκες και να πουλήσουμε το στάρι μας, θα μικρύνουμε τα δοχεία της μέτρησης για να δίνουμε λιγότερο, θα βαρύνουμε τα σταθμά για να εισπράτουμε περισσότερο ασήμι και θα σκαρτέσουμε τις ζυγαριές ⁶Θα πουλήσουμε ακόμη και τ' αποκοσκινίδια του σταριού με κέρδος θα πουλήσουμε για δούλους τους φτωχούς, που δεν έχουν να πληρώσουν τα χρέη τους, έστω κι αν χρωστούν μονάχα ένα ζευγάρι σανδάλια» ⁷Ορκίστηκε ο Κύριος, που γι' αυτόν ο λαός του Ισραήλ τόσο περηφανεύεται «Δεν πρόκειται να λησμονήσω ποτέ τις πράξεις τους»

⁸Ποιος αμφιβάλλει ότι γι' αυτές τις πράξεις σας η γη δεν θα σειστεί κι οι κάτοικοι της χώρας δεν θα κατατρομάξουν, Ολόκληρη η χώρα θα τραντάζεται, θα υψώνεται και θα χαμηλώνει, σαν τα νερά του Νείλου στην Αίγυπτο.^{κβ}

Η ημέρα της κρίσεως

⁹Λέει ο Κύριος ο Θεός «Την *ημέρα εκείνη θα κάνω να βασιλέψει ο ήλιος μέρα μεσημέρι η γη θα σκοτεινιάσει ενώ θα είναι μέρα φωτεινή ¹⁰Θα μετατρέψω τις γιορτές σας σε κηδείες και τα γιορταστικά τραγούδια σας σε γοερές κραυγές Θα κάνω όλοι να ξυρί-

στε τα κεφάλια σας και να φορεστε ρούχα *πένθιμα Το *πενθος σας θα 'ναι τόσο βαρυ, όπως όταν πεθαίνει ένα μοναχοπαιδι Κι ολα ετουτα θα τελειώσουν σαν μια μερα γεμάτη πικρα

¹¹» Έρχεται ο καιρός», λέει ο Κυριος «που θα στείλω στη χώρα μεγάλη ανεχεια Οι άνθρωποι θα πεινάνε αλλά όχι για ψωμί και θα διψάνε αλλά όχι για νερό Θα πεινανε και θα διψάνε για ν' ακούσουν καποιο μνηυμα από μένα ¹²Τότε θα τρέχουν απο θαλασσα σε θάλασσα και θα περιπλανιουνται από βορρά σ' ανατολή γυρεύοντας ενα μνηυμα απο μένα και δε θα το βρισκουν

¹³«Τη μέρα εκείνη θα λιποθυμανε απ' τη δίψα ακόμα κι οι σφριγηλοι σας νεοι και τα ευρωστα κοριτσια σας ¹⁴Θα πέσουν και δε θα ξανασηκωθούν όλοι αυτοί που ορκιζονται στα ειδωλα της *Σαμάρειας, που ορκιζονται στ' όνομα του θεού της *Δαν ή στ' ονομα του θεού της Βέερ-Σεβά»

Τελευταίο όραμα

9 Είδα τον Κύριο να στέκεται γιγάντιος μπροστά στο *θυσιαστηριο και να δεινει διαταγή «Χτύπα τα κιονόκρανα τοσο δυνατά που να σειστούν το ιερό και τα θεμέλιά του Σπάσε τις κολονες ώστε να πέσουν στα κεφάλια τους Όσοις επιζήσουν θα τους εξοντώσω με το ξίφος των εχθρών. Κανεις δε θα ξεφύγει, κανεις δε θα διασωθει ²Αν φτάσουν να χωθούν στον *άδη, το χερι μου από 'κει θα τους τραβήξει πάνω κι αν ανεβούν στον ουρανο κι από 'κει θα τους κατεβάσω κάτω. ³Ακόμη κι αν κρυφτούν στην κορυφή του Κάρμηλου κι εκεί θα τους ανακαλύψω θα τους πιάσω και πάλι αν κρυφτούν από τα μάτια μου στης θάλασσας τον πατο, θα διατάξω το θαλάσσιο *δράκοντα εκει να τους δαγκώσει ⁴Κι αν στην *αιχμαλωσία οδηγηθούν απ' τους εχθρούς τους, να πεσουν από ξιφος θα δώσω προσταγή Είμαι αποφα-

^{κβ}Αναφορά στις πλημμύρες και στις υφέσεις των υδατων του Νείλου

8,3 5,16-17 6,10 Ιερ 9,21 Τωβ 1,17-18 2,3-8 8,4-6 2,6-8 8,5 Λευ 19,35-36 Μιχ 6,10-11 8,8 1,1 9 5 8,9 5,18 Ιλ 2 10 8,10 Τωβ 2,6 Ωσ 2,13 Ιερ 48,37-38 Ιερ 6,26 Ζαχ 12,10 8,11-12 Α' Σαμ 3 1 28,6 Πρμ 1,28 Ψλ 74,9 Ωσ 5,6 Μιχ 3 6-7 8,14 Ωσ 8,5-6 Αμ 5,5 Α' Βασ 12,28-30 9,1 7,1-9 8,1-3 Ησ 6,1 Αμ 8,8 2,14-16 5,19 9,2 Ψλ 139,7-12 Ιερ 23,24 9,4 5 27

σιμμενος να μην τους βοηθησω πια. μα να τους καταστρεψω»

Ο Θεός δημιουργός και κριτής

50 Θεός είναι ο Κύριος του ἁσμπαντος

Τη γη αγγίζει κι αυτη τρεμει
φουσκωνει η γη και χαμηλώνει
καθως του Νειλου τα νερα
στην Αίγυπτο

κι ὅλοι θρηνούν οι κάτοικοί της

6 Το θόλο τ' ουρανού στη γη στεριώνει
και στα ουράνια χτίζει τα παλάτια του
της θάλασσας προσταζει τα νερά
και γινονται βροχή και στη γη
πεφτουν

*Κύριος είναι τ' ὄνομά του!

Κανένα προνόμιο για τον Ισραήλ

7 Ο Κυριος λέει «Μήπως νομίζετε, Ισραηλίτες, ότι στα μάτια μου είστε καλύτεροι απ' τους Αιθιοπες, Έβγαλα, βέβαια, εσάς από την Αίγυπτο, αλλά έβγαλα και τους *Φιλισταίους απ' την Κρήτη και τους *Αραμαίους από την Κηρ 8 Εγώ ο Κύριος ο Θεός παρατηρώ τι κάνει ο *Ισραήλ, αυτό το αμαρτωλό βασίλειο, και θα το εξαφανίσω από την επιφάνεια της γης

»Αλλα τελειως δεν θα καταστρέψω τους απογόνους του Ιακώβ. Εγώ το υπόσχομαι 9 Θα διατάξω να κοσκινιστούν εκεί που θα ζουν αναμεσα στα έθνη Τότε θα ξεχωρίσουν οι ενοχοι, όπως διαχωρίζονται τα λιθαράκια όταν κοσκινίζεται το ακαθάριστο σιτάρι. 10 Όλοι οι αμαρτωλοι μες στο λαό μου, αυ-

τοι που λένε με αυτοπεποίθηση 'ο Θεος δεν θ' αφήσει να μας βρει κακο" ὅλοι απ' των εχθρών θα σκοτωθουν το ξιφος»

Η αποκατάσταση του Ισραήλ

11 Ο Κυριος λει «θα ῥθει μια μερα που θα αποκαταστήσω την ἴΠολη του Δαβιδ σ' ὀλη της τη λαμπροτητα Τωρα φαινεται ερειπιο Ὅμως τους τοιχους της θα επισκευασω, θα κλείσω ὅλα τα ρήγματα και θα την ξαναχτίσω ὅπως ηταν πριν 12 Θα κατακτήσουν οι Ισραηλίτες ὅτι έχει απομείνει από τη χωρα της *Εδὼμ κι απο τα ἄλλα έθνη, που ήταν κάποτε ιδιοκτησία μου Εγώ ο Κυριος το λέω και θα το κάνω»

13 Ο Κύριος λέει ακόμα. «Έρχεται καιρός, που τόσο γρήγορα θα μεγαλώσουν τα σιτηρά, ὡστε να ερχεται ο θεριστής μόλις ο γεωργός θα έχει τ' ὄργωμα τελειώσει Και τα σταφύλια θα ῥναι τόσο ἄφθονα, που δε θα προλαβαίνουνε να τα πατήσουν ὅλα για κρασί, γιατί η εποχή της νέας σποράς θα φτάνει Θα ρέει ο μούστος πάνω στις πλαγιές, θα πλημμυρίζουνε οι λόφοι Τόσο πολλά θα είναι τα σταφύλια 14 Τότε θ' αλλάξω την κατάσταση του λαού μου του Ισραήλ Θα ξαναχτισουν τις ερημωμένες πόλεις και θα τις κατοικήσουν Θα φυτέψουν αμπέλια και θα πίνουν το κρασί, θα φτιάξουν κήπους και θα τρώνε τον καρπό τους 15 Θα τους εγκαταστήσω στη χώρα που τους έδωσα και κανείς δε θα μπορέσει να τους ξεριζώσει πια απ' αυτην».

Αυτά λέει ο Κύριος, ο Θεός σας

Εισαγωγή

Ο προφήτης Μιχαίας, τις προφητείες του οποίου περιέχει το φερώνυμο βιβλίο, ήταν σύγχρονος του προφήτη Ησαΐα, καταγόταν, όπως και ο Αμώς, από αγροτική περιοχή και έδρασε κατά τα τέλη του 8ου π.Χ. αιώνα στην Ιερουσαλήμ, σε μια περίοδο που το βασίλειο του Ιούδα υπέφερε από τις συνεχείς επεμβάσεις των Ασσυρίων (βλ. εισαγωγή στο βιβλίο “Ησαΐας”)

Το έργο ανήκει στην υποομάδα “Δωδεκαπρόφητον” της ομάδας “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στην υποομάδα “Μεταγενέστεροι Προφύτες” της δεύτερης ομάδας των βιβλικών έργων, “Προφύτες”

Στα επτά κεφάλαια του βιβλίου εναλλάσσονται οι απειλητικές προρρήσεις με τις προφητείες αποκατάστασης του λαού. Το έργο αρχίζει με προφητείες κατά του Ισραήλ και του Ιούδα. Με ιδιαίτερη δριμύτητα στρέφεται στη συνέχεια ο προφήτης κατά των πολιτικών και κυρίως των πνευματικών ηγετών του λαού, τους ιερείς και προπάντων τους ψευδοπροφύτες. Η ειδωλολατρία και η ηθική κατάπτωση θα οδηγήσουν αναπότρεπτα στην καταστροφή, από την οποία μόνον ένα ευσεβές υπόλοιπο θα διασωθεί, για να ακολουθήσει η εποχή της αποκατάστασης με ηγέτη τον ειρηνικό ποιμένα Μεσσία, κατά την οποία η Ιερουσαλήμ θα αναδειχθεί σε κέντρο της παγκόσμιας ειρήνης και της αποκάλυψης του Θεού προς τα έθνη. Μετά τα παρηγορητικά μηνύματα, ο προφήτης επανέρχεται στη σκληρή κριτική του και στις απειλητικές προρρήσεις, για να κλείσει με μια νέα προφητεία αποκατάστασης.

Το μήνυμα του Μιχαΐα συνδυάζει το περί δικαιοσύνης του Θεού κήρυγμα του Αμώς με την περί αγάπης διδασκαλία του Ωσηέ αποκαλύπτοντας ταυτόχρονα το αληθινό νόημα της θρησκείας. Αυτό που ζητά ο Θεός από τον άνθρωπο αποκαλύπτεται στο τρίπτυχο: δικαιοσύνη - αγάπη - υπακοή στο θείο θέλημα (6,8).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1 Κρίση του Θεού κατά του Ισραήλ και του Ιούδα:	1,1–3,12
2 Υποσχέσεις για τη Σιών	4,1–5,14
3 Νέα κρίση του Θεού κατά του Ισραήλ και του Ιούδα.	6,1–7,7
4 Ελπίδες αποκατάστασης:	7,8-20

ΜΙΧΑΙΑΣ

1 Λόγος του Κυρίου που απευθύνθηκε στο Μιχαία το Μωρασθίτη, την εποχή των βασιλέων του Ιούδα Ιωθάμ, Άχαζ και Εζεκία. Ο Κύριος του φανέρωσε με όραμα το μήνυμά του για τις πόλεις της Σαμάρειας και της Ιερουσαλήμ.

Τιμωρία της Σαμάρειας για την ειδωλολατρία της

2 Ακούστε όλοι οι λαοί! Η γη και καθετί που ζει πάνω σ' αυτήν, προσέξτε! Ο ίδιος ο Κύριος ο Θεός θα είναι ο κατηγορός σας, ο Κύριος από τον άγιο του ναό. **3** Ο Κύριος βγαίνει από τον άγιο τόπο του και κατεβαίνει και βαδίζει πάνω στα υψώματα της γης. **4** Λιώνουν κάτω απ' τα πόδια του τα βουνά σαν το κερύ μπρος στη φωτιά· και σκίζονται οι κοιλάδες όπως όταν τα νερά απ' τις βουνοπλαγιές κατακυλούν.

5 Ο Κύριος λέει: «Όλα αυτά θα τα κάνω γιατί του Ιακώβ^α οι απόγονοι είναι ασεβείς, το βασίλειο του Ισραήλ αμαρτωλό. Ποια είναι η αιτία της ασεβείας του Ισραήλ; Η Σαμάρεια! Και ποια είναι η αιτία της ειδωλολατρίας στους ιερούς τόπους του Ιούδα; Η Ιερουσαλήμ! **6** Γι' αυτό θα καταστρέψω τη Σαμάρεια· θα κυλίσω στην πεδιάδα τα λιθάρια της και θ' απογυμνώσω τα θεμέλιά της· έτσι θα τη μεταβάλω σε τόπο όπου αμπελία θα φυτεύονται. **7** Όλα τα γλυπτά της θα συντριφθούν κι όλα τ' αφιερώματά της στις φλόγες

θα ριχτούν· θα εξαφανίσω όλα της τα είδωλα γιατί με χρήματα πορνείας αποκτήθηκαν και για αντάλλαγμα πορνείας θα ξοδευτούνε πάλι.» ^β

Η Ιερουσαλήμ θα τιμωρηθεί κι αυτή

8 Για τούτο θα θρηνήσω και θα κλάψω, ξυπόλητος θα περπατήσω και γυμνός σαν τα τσακάλια θα θρηνήσω, θα κλάψω σαν τις στρουθοκαμήλους. **9** Θα 'ναι αγιάτρευτες οι πληγές της Σαμάρειας, αλλά παρόμοια θα τιμωρηθεί και ο Ιούδας· θα φτάσει η καταστροφή ως της Ιερουσαλήμ τις πύλες, όπου ο λαός μου κατοικεί.

10 Τέτοιες ειδήσεις ας μην φτάσουνε στη Γαθ, συγκρατήστε το κλάμα σας! Κάτοικοι της Βαιθ-Αφρά κυλιστείτε στο χώμα. **11** Ντροπιασμένοι στην αιχμαλωσία βαδίστε, κάτοικοι της Σαφίρ. Δεν τολμούν να βγουν από την πόλη τους οι κάτοικοι της Σαανάν. Θρήνος στη Βαιθ-Έζε! Δεν είναι τόπος πια εκεί να καταφύγετε. **12** Τρέμουν για τ' αγαθά τους της Μαρώμ οι κάτοικοι γιατί η καταστροφή που στέλνει ο Κύριος έφτασε ως τις πύλες της Ιερουσαλήμ.

13 Ζέψτε τις άμαξες στα άλογά σας, κάτοικοι της Λαχίς, και φύγετε! Από την πόλη σας άρχισε η αμαρτία της Ιερουσαλήμ· μπορεί κανείς να δει στην πόλη σας της ανταρσίας τα σημάδια. **14** Γι' αυτό, λαέ του Ιούδα, πρέπει να εγκαταλείψετε τη Μωρέσεθ-Γαθ

^α Απόγονοι του Ιακώβ. Εδώ εννοούνται οι κάτοικοι μόνο του βορείου βασιλείου, δηλ. του Ισραήλ. ^β Για αντάλλαγμα πάλι. Το ασημι και το χρυσαφι με τα οποία ήταν καλυμμένα τα είδωλα της Σαμαρειας στους ναους του Βααλ, προέρχονταν απο τα εισοδα των ιεροδουλων, που ειπαιρναν μερος στις λατρειες της γονιμοτητας (υποσ. εις Ωσ 1,2). Οι κατακτητες που θα λεηλατουσαν τα ειδωλολατρικα ιερά θα αφαιρουσαν το χρυσαφι και το ασημι για να πληρωσουν τις ιεροδουλες των δικων τους νωνων στη χωρα τους. ^γ Στο χωμα. Το εβρ. κειμενο (στ. 10-15) χρησιμοποιει λογοπαίγνια μεταξυ των ονοματων των πόλεων και των αναφορων που γίνονται σ' αυτές. Για παραδειγμα, η εβρ. λ. για το χωμα (αφάρ) θυμίζει την παρόμοια «Αφρά» (Βαιθ-Αφρα) κ.ο.κ. Το νόημα του εβρ. είναι αβέβαιο. ^δ Απο την πολη σας σημάδια. Ο βασιλιος Ροβοαμ ειχε μεταβαλει τη Λαχίς σε φρούριο (Β' Χρ 11,9), όπου σταθευαν οι πολεμικές άμαξες. Για τον προφητη αυτό ηταν η αρχη μιας αμφιβολης και εσφαλμένης πολιτικης.

1,1 Ησ 1,1 Ωσ 1,1 Ιερ 26,18 1,2-3 Ησ 26,21 Αμ 4,13 1,4 Ψλ 97,5 1,5 Α' Βασ 16,24 26 Β' Βασ 23,13 1,7 Ωσ 8,4 13,2 4,14 1,8 Ιωβ 30,29 1,13 5,9 Β' Χρ 9,25 Ησ 2,7 30,16

Για πάντα αποχαιρετήστε την! Η πολη της Αχζιβ δεν θα προσφέρει πια καμια βοήθεια στους βασιλιάδες του Ισραήλ. ¹⁵ Σε νέο κατακτητή ο Κυριος θα σας παραδώσει πάλι, κάτοικοι της Μαρεσά. Οι ηγετες του Ισραήλ θ' αναγκαστούν στο σπήλαιο να κρυφτούν της Αδουλλαμ. ¹⁶ Ξυρίστε τα γενια σας και κόψτε τα μαλλιά σας, ώσπου να γινει φαλακρό το κεφάλι σας καθώς του γύπα θρηνήσετε για τ' αγαπημένα σας παιδιά, γιατι μακριά σας θα οδηγηθούν, στην εξορία.

Ο ανεπιθύμητος προφήτης

2 Αλίμονο σ' εκείνους που ξαγρυπνούν στα κρεβάτια τους σχεδιάζοντας το κακό, για να το πραγματοποιήσουν το πρωί! Θα το κάνουν, γιατί έχουν τη δύναμη. ² Όταν επιθυμούν χωράφια ή σπίτια τα αρπάζουν. Κατακλέβουν τους ανθρώπους και τις οικογένειές τους και παίρνουν τις περιουσίες τους. ³ Γι' αυτό, ο Κύριος λέει: «Έτσι σχεδιάζω κι εγώ κακό ενάντια σε ανθρώπους σαν κι εσάς. Δε θα μπορέσετε να το αποφύγετε και δε θα περπατάτε πια με το κεφάλι ψηλά. Γιατί οι καιροί που έρχονται θα είναι δύσκολοι».

⁴ Εκείνη την ημέρα ο κόσμος θα σας αναφέρει σαν παράδειγμα καταστροφής και θα μιλάει για σας με το δικό σας θρήνο.

«Τελείως καταστραφήκαμε!

Απαλλοτρίωσε ο θεός τη χώρα του λαού του,
 κανείς δεν του τη δίνει πίσω
 στους κατακτητές μας μοίρασε
 τα χωράφια μας.^ε

⁵ Γι' αυτό, όταν η χώρα ξαναμοιραστεί, εσείς δεν πρόκειται να πάρετε μερίδιο. Δε θα υπάρχει για σας τόπος στη συγκέντρωση του λαού του Κυρίου.

⁶ «Μη λες ανοησίες!» μου λενε. «Δεν επιτρέπεται σ' έναν προφήτη να μιλάει έτσι. Τέ-

τοια προσβολη είναι για μας αδιανόητη. ⁷ Μηπως είναι καταραμένοι οι απόγονοι του Ιακωβ; Έχασε ταχά την υπομονη του ο Κυριος μαζί μας, Τέτοια κάνει, Δεν έχει κανενα καλο λόγο για κεινους που ζουν δίκαια.»

⁸ Αλλά σ' εσας λειο ο Κυριος. «Απο παλιά εναντιωνόσασταν στο λαό μου. Οι ανθρωποι γυριζουν απ' τον πολεμο κι ενώ πιστευουμε πως είναι ασφαλεις, εσεις αρπάζετε το πανωφόρι από την πλατη τους. ⁹ Τις γυναικες του λαού μου τις διώχνετε από τ' αγαπημενα τους τα σπίτια αρπάζετε απ' τα παιδιά τους για πάντα τον κλήρο που τιμητικά εγω τους έχω δώσει. ¹⁰ Εμπρός, σηκωθείτε και φύγετε στην εξορία, γιατί εδώ ησυχια δε θα βρείτε! Με τις ανιέρρες πράξεις σας έχετε προκαλέσει την καταστροφή. Και η καταστροφή θα 'ναι σκληρή!» ¹¹ Αν ήταν καποιος που να λέει λόγια του αέρα, ψέματα και απάτες, να προφητεύει πως θα έχετε κρασί και δυνατά ποτά σε αφθονία, αυτός θα ήταν ο προφήτης ο ανόητος, που στο λαο αυτον ταιριάζει.

Ο Θεός θα συγκεντρώσει το υπόλοιπο

¹² «Θα συναθροίσω εγώ όλους μαζί τους απογόνους του Ιακώβ κι όλο θα συνενωσω το υπόλοιπο του λαού του Ισραήλ. Θα τους βάλω μαζί καθώς τα πρόβατα που στο μαντρί γυρίζουν. Σαν το κοπάδι που γεμίζει το βοσκότοπό του, ετσι κι η χώρα σας θα ξαναγεμίσει πλήθος λαό. ¹³ Ένας δυνατός ήρωας θα τους οδηγει και θ' ανοιγει το δρόμο. Μ' αυτόν θα περάσουν την πύλη και θα βγουν έξω. Ο Κύριος είναι αυτός ο ήρωας ο βασιλιάς τους, αυτός θα προπορεύεται μπροστά τους».

Προφητεία εναντίον των αρχόντων

3 Ακούστε αρχηγοι κι άρχοντες του Ισραήλ. Δεν είν' έργο δικό σας να γνωρίζετε το δίκαιο, ² Εσεις ομως μισείτε το καλό και αγαπάτε το κακό. Φέρεστε στο λαό μου σαν

^ε Το νοημα ολου του στ 4 στο εβρ είναι αβεβαιο. Σοι απογονοι του Ιακωβ βλ υποσ εις κεφ 1,5

να ήταν ζώα που τα πάνε για σφαγή. Τους γδέρνετε και παίρνετε το δέρμα τους και ξεκολλάτε τις σάρκες απ' τα κόκαλά τους. ³ Τρέφεστε με τις σάρκες του λαού μου, τους κάνετε κομμάτια σαν να 'ταν κρέας για τη χύτρα. ^Μ Αυτόν τον τρόπο κακομεταχειρίζεστε το λαό μου. ⁴ Αλλά θα 'ρθεί καιρός που θα φωνάζετε στον Κύριο, κι αυτός δε θα σας απαντήσει. Θα κρύψει από σας το πρόσωπό του γιατί η συμπεριφορά σας ήταν κακή.

Προφητεία εναντίον των ψευδοπροφητών

⁵ Οι *προφήτες που παραπλανούν το λαό μου, υπόσχονται ειρήνη σ' εκείνους που τους δίνουν πλούσια τροφή, αλλά απειλούν με πόλεμο αυτούς που τίποτε δεν τους προσφέρουν. Γι' αυτό, σ' ετούτους τους προφήτες ο Κύριος λείει. ⁶ «Τέρμα λοιπόν οι προβλέψεις! Η νύχτα θα πέσει πάνω σας, προφήτες. Τέρμα οι προφητείες! Σκοτάδι θα σας περιβάλλει, όπως μετά το ηλιοβασίλεμα. ⁷ Δεν θα λαβαίνετε απάντηση από μένα. Κι έτσι θα ντροπιαστείτε εσείς οι οραματιστές· και οι χρησμοδοί θα διαψευστείτε. Δεν θα ξέρετε πού να κρυφτείτε!»

⁸ Εγώ όμως είμαι γεμάτος δύναμη. Μαζί μου είναι το *Πνεύμα του Θεού. Γι' αυτό έχω το θάρρος να υποστηρίζω το δίκιο και να φωνάζω στους απογόνους του Ιακώβ την ασέβειά τους και την αμαρτία τους.

Πρόρρηση της καταστροφής της Ιερουσαλήμ

⁹ Ακούστε αρχηγοί και άρχοντες του Ισραήλ, που αποστρέφεστε το δίκαιο και διαστρέφετε το σωστό, ¹⁰ εσείς που χτίζετε την *Ιερουσαλήμ, την πόλη του Θεού, πάνω σε *αίματα και αδικίες. ¹¹ Οι άρχοντες δωροδοκούνται όταν δικάζουν, οι *ιερείς διδάσκουν με πληρωμή και οι προφήτες προφητεύουν με αμοιβή. Κι ύστερα απ' όλα αυτά τολμούν και λένε: «Ο Κύριος είναι μαζί μας. Δε θα μας βρει κακό!»

¹² Γι' αυτό, εξαιτίας σας η *Σιών θα οργωθεί σαν χωράφι. Η Ιερουσαλήμ θα γίνει σω-

ρος απο λιθάρια κι ο λοφος του *ναου θα σκεπαστεί από θάμνους.

Η Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα ειρήνης

4 «Θα 'ρθούνε μέρες, που το *όρος του *ναού θα κυριαρχεί πάνω στα βουνά, ψηλότερο απ' όλα τ' άλλα. Εκεί θα συρρέουν οι λαοί. ² Εκεί θα τρέχουν εθνη πολλά. «Εμπρός», θα λένε. «ας ανεβούμε στο *όρος του Κυρίου, στον οίκο του Θεού του Ιακώβ, το δρόμο του να μας διδάξει για να τον ακολουθούμε». Γιατί απ' τη *Σιών βγαίνει ο *νόμος, από την *Ιερουσαλήμ προέρχεται ο λόγος του Κυρίου. ³ Αυτός θα κρίνει ανάμεσα σε πολλούς λαούς, το δίκιο θ' αποδώσει σε εθνη δυνατά και μακρινά. Τότε τα ξιφη τους θα τα σφυρηλατήσουν σε άροτρα και τις λόγχες τους σε δρεπάνια. Ξίφος δεν θα σηκώνει το ένα έθνος στο άλλο ενάντια και πια δεν θα μαθαίνουν να πολεμούν. ⁴ Αλλά θα κάθεται καθένας κάτω απ' την κληματαριά του και κάτω απ' τη συκιά του, χωρίς κανείς να τον τρομάξει». Ο Κύριος του *σύνπαντος τα είπε αυτά. ⁵ Καθένα από τα άλλα εθνη υπακούει στο δικό του θεό, ενώ εμείς οι Ισραηλίτες ακολουθούμε τον Κύριο που είναι ο Θεός μας, κι αυτό θα κάνουμε για πάντα.»

Ο Κύριος βασιλιάς της Ιερουσαλήμ

⁶ Ο Κύριος λέει: «Θα 'ρθεί μια μέρα που θα μαζέψω τα πρόβατα του κοπαδιού μου τ' ανάπηρα και τα παραπλανημένα. Εγώ τους έφερα δυστυχία, ⁷ αλλά θα κάνω τ' ανάπηρα *υπόλοιπο και τα αδύναμα ισχυρό λαό. Εγώ ο Κύριος θα βασιλεύω σ' αυτούς από το όρος Σιών από τώρα και για πάντα. ⁸ Και σ' εσένα πύργε που το ποίμνιο προστατεύεις, ψηλέ βράχε της Σιών, θα ξαναγυρίσει η εξουσία όπως παλιά. Η πόλη της Ιερουσαλήμ θα ξαναγίνει πρωτεύουσα του βασιλείου. ⁹ Τώρα όμως, γιατί κραυγάζεις τόσο δυνατά, Ιερουσαλήμ, Δεν έχεις πια βασιλιά, δεν υπάρχει πια σύμβουλος, γιατί κοιλοπονάς σαν ετοιμόγεννη γυναίκα,

3,4 Πρμ 1 28 3,5 2,11 3,6-7 Αμ 8,11-12 3,8 Ησ 58,1 3,10 Αμ 5,11-12 3,11 2,6-7 Ιερ 7,4 10 Αμ 9,9-10 3,12 Ιερ 26,18 4,1-3 Ησ 2,1-4 4,4 Α' Βασ 5,5 Β' Βασ 18,31 Ζαχ 3,10 4,6 Ιεζ 34,12-16 4,7 Ησ 60,22 Ψλ 48,2-3 99,1-2 4,8 Ησ 1,8

¹⁰»Στριφογυρνα και βόγγα, πόλη της Ιερουσαλήμ, καθώς η ετοιμόγεννη, γιατί τώρα θ' αναγκαστείς να βγεις από την πόλη και στα χωράφια να κατασκηνώσεις, και τελικά θα πας μακριά στη Βαβυλώνα. Εκεί θα ελευθερωθείς. Εκεί θα σε λυτρώσω εγώ από την εξουσία των εχθρών σου.

Δοκιμασία και λύτρωση της Ιερουσαλήμ

¹¹ Ο Κύριος λέει. «Συνάχθηκαν έθνη πολλά τώρα εναντίον σου, Ιερουσαλήμ, που θέλουνε τον άγιο τόπο σου να βεβηλώσουν και με την καταστροφή σου να χαρούν. ¹² Αλλά τα σχέδιά μου δεν τα γνωρίζουν και δεν καταλαβαίνουν τις προθέσεις μου, που είναι να τους συγκεντρώσω σαν τα δεμάτια στο αλώνι για να τους αλωνίσω. ¹³ Σήκω και αλώνιζε, Ιερουσαλήμ, γιατί εγώ θα σε κάνω δυνατή σαν ταύρο με σιδερένια κέρατα και χάλκινες οπλές, για να ποδοπατήσεις πολλούς λαούς και ν' αφιερώσεις τα πλούσια λάφυρά τους και τα υπάρχοντά τους σ' εμένα τον Κύριο του *σύμπαντος»

Ο Θεός υπόσχεται σωτηρία από τη Βηθλεέμ

¹⁴ Ο Κύριος λέει. «Κλάψε και ξέσκισε τις σάρκες σου, πολιορκημένη πόλη! Οι εχθροί σ' έχουν περικυκλώσει. Το αρχηγό του Ισραήλ θα τον χτυπήσουν με ραβδί στο πρόσωπο.

5 Αλλά από εσένα Βηθλεέμ, πόλη της περιοχής όπου κατοικεί η συγγένεια Εφραθά, αν και είσαι μια από τις πιο μικρές πόλεις του Ιούδα, εγώ θα κάνω να προέλθει εκείνος που θα γίνει άρχοντας του Ισραήλ. Η καταγωγή του είναι πολύ παλιά: ανάγεται στις αρχαίες μέρες. ² Εγώ ο Κύριος θα παραδώσω το λαό μου στους εχθρούς του, ωστόσο μια γυναίκα γεννήσει το αναμενόμενο παιδί. Τότε αυτοί που θα ζουν ακόμα στην *αιχμαλωσία θα επιστρέψουν και θα ενωθούν με τους άλλους Ισραηλίτες. ³ Όταν έρθει εκείνος, θα τους οδηγήσει και θα τους

προστατέψει με τη δύναμή μου, με τη μεγαλειωδη παρουσία του ίδιου του Θεού του. Θα ζήσουν με ασφάλεια, γιατί όλοι οι λαοί της γης θ' αναγνωρίσουν τη μεγαλοσύνη του. *Αυτός θα φέρει την ειρήνη»

Η πώση της Ασσυρίας

⁴ Όταν έρθουν οι *Ασσυριοί στη χώρα μας και την καταπατήσουν, τότε θα ξεσηκωσουμε εναντίον τους πολλούς αρχηγούς και αρχοντες. ⁵ Αυτοί θα κατακτησουν με τα οπλα την *Ασσυρία, τη χώρα των απογόνων του Νεμρώδ. Αν οι Ασσύριοι τολμήσουν να 'ρθουν στη χώρα μας και να παραβιάσουν τα σύνορά μας, τότε ο βασιλιάς μας θα μας σώσει.

Το υπόλοιπο του Ισραήλ ανάμεσα στα έθνη

⁶ Το υπόλοιπο των απογόνων του Ιακώβ είναι διεσπαρμένο ανάμεσα σε πολλούς λαούς καθώς δροσιά απ' τον Κύριο, καθώς βροχή πάνω στο χορτάρι. Δε στηρίζει την ελπίδα του στους ανθρώπους και τίποτα δεν περιμένει απ' αυτούς.

⁷ Το υπόλοιπο των απογόνων του Ιακώβ είναι ανάμεσα σε πολλά έθνη όπως ενα λιοντάρι ανάμεσα στους δάσους τα θεριά, σαν ένα λιονταρόπουλο ανάμεσα σε κοπάδι προβάτων. Όπου περνάει αρπάζει και ξεσκίζει κανένας δεν μπορεί τη λεία του να του πάρει. ⁸ Το χέρι σου ύψωσε Ισραήλ, ενάντια στους εχθρούς σου που σε καταπιέζουν κι αφάνισέ τους!

Ο Κύριος απομακρύνει τα ανθρώπινα στηρίγματα

⁹ Ο Κύριος όμως λέει: «Θα 'ρθει μια μέρα που θα εξαφανίσω τ' άλογά σας, θα καταστρέψω τις πολεμικές σας άμαξες. ¹⁰ Θα καταστρέψω τις πολιτείες της χώρας σας και θα γκρεμίσω όλα τα οχυρά σας. ¹¹ Θα εξαφανίσω τους μάγους σας και τα μαγικά τους.

¹²⁻¹³ »Θα καταστρέψω τα ειδωλά σας, τις

ζ πολλους αρχοντες Το εβρ έχει «εφτα βοσκους και οκτω αρχοντες» «Εφτά - οκτώ» στα εβρ σημαίνει «πολλοι»

4,10 Β' Βασ 24,15-16 25,11 4,11-13 Ησ 17,12-14 Ψλ 48,5-8 4,14 Β' Βασ 18,17 Ησ 1,8 5,1 Α' Σαμ 16,1 13 Ησ 11 1 Ιερ 23,5 Μτ 2,4-6 Ιω 7,42 5,2 Ησ 7,14 5,4-5 Γεν 10,8-12 5,6 Ησ 7,9 5,9 1,13 Ζαχ 9,10 Ησ 31,1-3 5,9-13 Ησ 2,6-8

πέτρινες και τις ξύλινες λατρευτικές σας σπήλεις θα πάψετε να προσκυνάτε τα κατασκευάσματά σας θα καταστρέψω και τις πόλεις σας ¹⁴Και τα έθνη που δε με υπακούθουν θα δοκιμάσουν το μεγάλο μου θυμό»

Οι κατηγορίες του Θεού εναντίον του λαού του

6 Ακουστε τι με πρόσταξε ο Κύριος «Σήκω να υποστηρίξεις την υπόθεσή μου και μάρτυρες ας είναι οι λόφοι και τα βουνά!»

²Ακούστε, λοιπόν, εσείς βουνά, κι εσείς αιώνια της γης θεμέλια, τη διαφορά που έχει ο Κύριος με το λαό του, τον Ίσραήλ Για τη διαφορά αυτή θα τον σύρει σε δίκη:

³«Τι σου έκανα, λαέ μου,» ρωτάει ο Κύριος «Σου ζήτησα πάρα πολλά, Απάντησέ μου!⁴ Δε σ' ελευθέρωσα εγώ απ' της Αιγύπτου τη σκλαβιά, δε σου 'δωσα το Μωυσή, τον *Ααρων και τη Μαριάμ για να σε οδηγήσουν, ⁵Θυμήσου, λαέ μου, τι σχεδίαζε εναντίον σου ο Βαλάκ, βασιλιάς της *Μωάβ, και τι υποχρεώθηκε να του απαντήσει ο *Βαλαάμ, γιος του Βεώρ. Θυμήσου πώς πέρασες τον Ιορδάνη απ' τη Σιττίμ ως τα Γάλγαλα. Τότε θ' αναγνωρίσεις τις αποδείξεις της πιστότητάς μου»

Οι απαιτήσεις του Θεού από το λαό του

⁶Αναρωτιέστε «Τι πρέπει τάχα να προσφέρουμε στον Κύριο, όταν θα 'ρθούμε να προσκυνήσουμε τον ύψιστο Θεό; Να του προσφέρουμε χρονιάρικα μοσχάρια για *ολοκαύτωμα, ⁷Ευχαριστιέται ο Κύριος με χιλιάδες κριάρια και με μυριάδες ποτάμια λάδι; Να του προσφέρουμε τα *πρωτόκόκκα μας για να συγχωρηθούν οι ανομίες και οι αμαρτίες μας,»

⁸Ο Κύριος σας δίδαξε τι είναι καλό και τι απαιτεί από σας Πράξτε το δίκαιο, δείξτε αγάπη, ακολουθήστε το Θεό σας πρόθυμα

Τιμωρία για την ανομία της Σαμάρειας

⁹Ακούστε! Φωνάζει ο Κύριος στην πόλη Όποιος είναι συνετός τον Κύριο σέβεται Ακούστε ποιο είδος τιμωρίας ο Κύριος αποφάσισε για σας

¹⁰«Για πόσο ακόμα οι ασεβείς στα σπίτια τους θα συγκεντρώνουν τους θησαυρούς που απόχτησαν με απάτη,» λέει ο Κύριος «Για πόσο ακόμα θα χρησιμοποιούν μέτρα λειψιά, που εγώ τα απεχθάνομαι, ¹¹Μπορώ μια πόλη να τη συγχωρήσω, όπου οι έμποροι με πλάστιγγες λειψές ζυγίζουνε και χρησιμοποιούνε ζύγια ψεύτικα; ¹²Όταν οι πλούσιοι τους φτωχούς εκμεταλλεύονται κι οι κάτοικοί της ψεύδονται και εξαπατούν,

¹³»Γι' αυτό έχω αρχίσει να σας χτυπώ,¹⁴ να σας ερημώνω εξαιτίας της αμαρτίας σας. ¹⁴Θα τρώτε, μα δε θα χορταίνετε. Η πείνα πάντοτε θα σας βασανίζει Θα προσπαθείτε τ' αγαθά σας να τα μεταφέρετε σε μέρος ασφαλές, αλλά δε θα μπορείτε να τα φυλάξετε. Ακόμη κι αν τα ασφαλίσετε, εγώ με πόλεμο θα σας τα καταστρέψω ¹⁵Θα σπέρνετε, μα δε θα θερίζετε. Λάδι θα κάνετε μα δε θα το χρησιμοποιείτε σταφύλια θα πατάτε μα δε θα πίνετε κρασί. ¹⁶Πρόθυμα ακολουθήσατε το κακό παράδειγμα του βασιλιά *Αμρί και του Αχαάβ, του γιου του, κι όλης της δυναστείας τους. Μιμηθήκατε τα έργα τους: γι' αυτό θα ερημώσω και την πόλη σας κι εσάς. Όλοι γεμάτοι φρίκη θα σας δείχνουν με το δάχτυλο και τα έθνη^θ θα σας περιφρονούν».

Θρήνος του προφήτη

7 Αλίμονο σ' εμένα! Μοιάζω μ' εκείνον, που ύστερ' από τη συγκομιδή ψάχνει να βρει κάτι να φάει μέσα στ' αμπέλια. Δεν έχει απομείνει ούτε ρόγα, ένας καρπός που πεθύμησα να φάω ²Ότε ένας δεν υπάρχει τίμιος στη χώρα, ούτε ένας στο Θεό να 'ναι πιστός. Παραμονεύουν όλοι τους να κάνουν

Ἦχω αρχίσει να σας χτυπώ, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «σε αρρωστησα» θτα έθνη, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «ο λαός μου»

6,1-8 ψλ 50 4-15 **6,4** Εξ 20,2 4,13-16 15,20 **6,5** Αρ 22,17-18 23,7-8 24,10 Ιησ 3 4,19 **6,6-8** ψλ 15,1-5 Ωσ 6,5-6 Ησ 1,10-20 **6,7** Εξ 22,28 Ιεζ 20,25-26 **6,8** Ωσ 12,7 **6,10-11** Λευ 19,35-36 **6,12** 3,1-4 **6,15** Αμ 5,11-12 Σφν 1,13 **6,16** Α΄ Βασ 16,23-33 21,1-16 Β΄ Βασ 8,25-27 21,3 13 **7,2** ψλ 14,3 Ιερ 5,1 **7,2-3** 3,9-11 Ησ 59,7-8

φονικο, ο ένας τον άλλο κοιταει να παγιδεψει ³Είναι ολοι τους ειδικευμένοι στο κακο Ο ηγεμόνας απαιτει αυξημενους φόρους Δωροδοκεΐται να δικασει ο δικαστής κι ο ι-σχυρός ζητάει με πονηρια να ικανοποιησει την απληστια του ⁴Ετσι, ολοι μαζί έχουν διαστρεψει το δικαιο ⁴Ο πιο καλός ανάμεσα τους κι ο πιο τιμιος είναι κι απ' τ' αγκαθόβατα πιο βλαβερός Η μέρα της τιμωρίας σας ερχεται, η μέρα που οι *προφήτες σας σας έχουν αναγγειλει Τότε σε αμηχανια θα βρεθείτε

⁵Μην εμπιστεύεστε το γείτονά σας ούτε το φίλο σας Ακόμα και στη γυναικα που αγαπάτε προσέξτε τι θα πείτε ⁶Έχετε φτάσει στο σημείο να περιφρονεί ο γιος τον ίδιο τον πατέρα του, η κόρη ενάντια στη μάνα της να επαναστατεί, η νύφη ενάντια στην πεθερά της κι εχθροί του ανθρώπου να 'ναι του σπιτιού του κι άνθρωποι

⁷Εγω όμως στον Κύριο αποβλέπω, ελπίζω στο θεό που θα με σωσει Θα με ακούσει ο θεός μου

Παρηγοριά στον τιμωρημένο λαό

⁸Εχθροί του λαού μου, μην είσατε χαϊρέκακοι! Πέσαμε αλλά θα σηκωθούμε Καθόμαστε μες στο σκοτάδι αλλά ο Κύριος είναι για μας το φως ⁹Πρέπει να υπομείνουμε το θυμό του Κυρίου, γιατί έχουμε αμαρτήσει εναντίον του Αλλά και πάλι θ' αναλάβει την υπεράσπισή μας και θ' αποκαταστήσει το δικιο μας Θα μας οδηγήσει στο φως και τότε θα δουμε ότι μας έσωσε

¹⁰Οι εχθροί μας θα το δουν αυτό και θα ντροπιαστούν Μας κοροΐδευαν και μας έλεγαν «Πού είναι τώρα ο Κύριος, ο θεός σας,» Τώρα όμως εμείς θα δούμε και θ' απολαύσουμε την ήττα τους Θα ποδοπατηθούν στο δρόμο σαν τη λάσπη

¹¹Η μερα ερχεται που θα ξαναχτιστουν τα τειχη σας Τη μερα εκείνη θα επεκταθουν τα σύνορά σας ¹²Τη μερα εκείνη θα επιστρέψουνε κοντα σας οι συμπατριώτες σας από παντού από την *Ασσυρια ως την Αιγυπτο από την Αιγυπτο ως τον ποταμό Ευφρατη απο τη μια ως την άλλη θάλασσα κι απο το ε-να βουνο ισαμε το άλλο ¹³Η γη ομως η υπολοιπη θα ερημωθει, εξαιτίας των κακων εργαων που έπραξαν οι κάτοικοί της ¹⁴

Προσευχή για την αποκατάσταση του Ισραήλ

¹⁴Ποίμαινε, Κύριε, το λαό σου με το ραβδί σου, τα πρόβατά σου που απομονωμενα ζούν σε τόπο άγονο, ενώ τριγύρω τους υπάρχει εύφορη γη και πάλι στη Γαλαάδ και στη *Βασάν βόσκησέ τα, καθώς τα χρόνια τα παλιά ¹⁵Θαύματα για μας κάνε και πάλι, όπως τότε που βγήκες μαζί μας απ' την Αιγυπτο ¹⁶Τα έθνη ας δουν κι ας ντροπιαστον, παρ' όλη τους τη δυναμη Ας μείνουν άφωνοι κι εμβρόντητοι ¹⁷Ας σέρονται στη γη κι ας τρώνε χώμα σαν το φίδι Έντρομοι ας βγαίνουν έξω απ' τα ταμπούρια τους, σ' εσένα, Κύριε Θεέ μας, για να 'ρθούν γεμάτοι δέος και φόβο

¹⁸Ποιος άλλος θεός είναι σαν κι εσενα, που συγχωρεί την ανομία και παραβλέπει την ασέβεια, όπως εσύ στο λαό σου που έχει επιζήσει, Το θυμό σου δεν τον κρατάς για πάντα, αλλά σ' ευχαριστείτε να δείχνεις την αγάπη σου ¹⁹Και πάλι θα μας σπλαχνιστείς και θα ποδοπατήσεις τις ανομίες μας Στις θάλασσας τα βάθη θα ρίξεις όλες μας τις αμαρτίες ²⁰Δείξε πιστότητα κι αγάπη σ' εμάς, τους απογόνους του *Αβραάμ και του Ιακώβ, όπως ορκίστηκες στους προγόνους μας απ' τον πολύ παλιό καιρό

¹Στο σημείο αυτο το εβρ είναι ασαφες ¹⁴Το κειμενο των στ 11-13 στο εβρ είναι παρεφθαρμενο και το νοημα του α-σαφες ¹⁵Θαυματα κανε Το πιθανο κειμ Το εβρ έχει «θαυματα γι' αυτους θα κάνω»

7,4 Ιεζ 3,16-19 7,5-6 Ιερ 9,3-4 Μτ 10 21 35-36 7,7 Ησ 8,17 Αβ 2,1 7,8 Οβδ 12-13 Ψλ 27,1 7,10 Ψλ 79,9-10 7,11-13 5,4-5 Ησ 10,5-6 Νμ 2- 3 7,14 Ψλ 74,1 Ιερ 50,19 7,15 Εξ 14 7,17 Γεν 3,14 Ησ 2,19 21 7,18 Ιερ 50,20 Ψλ 103,8-12 Εξ 34,6 7,20 Γεν 22,16-18 28,13-15 Λκ 1,73-74

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Ιωήλ” περιέχει τις προφητείες του ομώνυμου προφήτη σχετικά με το θέμα της ημέρας της κρίσεως του Κυρίου. Ο Ιωήλ έδρασε στην Ιερουσαλήμ, αλλά στο βιβλίο δεν αναφέρονται άλλα στοιχεία ούτε για τον ίδιο ούτε για την εποχή της δράσης του. Η κατάταξη του βιβλίου στους κανόνες της Εκκλησίας και της Συναγωγής είναι ίδια με εκείνη των προηγούμενων προφητικών έργων.

Μια ιδιαίτερα καταστροφική επιδρομή ακριδών, ερμηνεύεται από τον προφήτη ως προάγγελος της ημέρας της κρίσεως του Κυρίου. Ο λαός θρηνεί και μετανοεί πάνδημα και ο Θεός σώζει τη χώρα, υποσχόμενος ταυτόχρονα ευφορία της γης και έκχυση του Πνεύματος στο λαό του. Για τους γύρω λαούς όμως η απειλή εξακολουθεί να ισχύει.

Το θέμα της ημέρας της κρίσεως του Κυρίου κατέχει κεντρική θέση στην εσχατολογία του Ισραήλ. Ο προφήτης όμως δεν εξαγγέλλει μόνον καταστροφή, αλλά υποδεικνύει και τον τρόπο αποφυγής της με τη μετάνοια και την επιστροφή στο Θεό. Ιδιαίτερη θέση στο εσχατολογικό όραμα του προφήτη κατέχει η έκχυση του Πνεύματος ως σημείο της τελικής αποκατάστασης. Ο απόστολος Πέτρος στο κήρυγμά του κατά την ημέρα της Πεντηκοστής θα ερμηνεύσει την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος στους αποστόλους ως εκπλήρωση της προφητείας αυτής (Πραξ 2,16-21).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η επιδρομή των ακριδών:	1,1–2,27
1,1–2,17: Θρήνος και μετάνοια	
2,18-27 Η ανταπόκριση του Θεού	
2 Τα έσχατα και η κρίση.	3,1–4,21
3,1-5: Η έκχυση του Πνεύματος	
4,1-17 Η κρίση των λαών	
4,18-21· Η αποκατάσταση του Ισραήλ	

ΙΩΗΛ

1 Λόγος του Κυρίου, που απευθύνθηκε στον Ιωήλ, γιο του Φαθουήλ

Ακρίδες και ξηρασία

² Ακουστε το αυτό οι *πρεσβύτεροι και δώστε προσοχή όλοι οι κάτοικοι της χώρας! Πότε ξανάγινε παρόμοιο πράγμα στον καιρό σας ή στον προγόνων σας τις μέρες, ³ Διηγηθείτε το στα παιδιά σας, κι εκείνα στα δικά τους τα παιδιά, για να το πούνε στη γενιά που έρχεται!

⁴ Ό,τι άφησαν οι νεαρές ακρίδες, το 'φαγαν οι άλλες, οι φτερωτές ό,τι άφησαν εκείνες, το έφαγαν οι κάμπιες κι ό,τι κι οι κάμπιες άφησαν, το έφαγαν οι νύμφες ⁵ Συνέλθετε και κλάψτε εσείς οι μέθυσοι! Θρηνήστε όλοι οι οινοπότες! Γιατί σταφύλια δε θα υπάρχουν για να φτιαχτεί το νέο κρασί ⁶ Έπεσε στρατιά πάνω στη χώρα μου, δυνατή και αναρίθμητη. Τα δόντια τους είναι σαν του λιονταριού και τα σαγόνια τους ωςάν της λέαινας ⁷ Ερήμωσαν τ' αμπέλια μας και καταφάγαν' τις συκιές μας, φάγαν' τη φλούδα την πράσινη κι έμειναν τα κλωνάρια τους λευκά Τελειώς την κατέστρεψαν

⁸ Θρηνήστε και στα *πένθιμα ντυθείτε, καθώς η αραβωνιασμένη κόρη, που κλαίει για το θάνατο του αραβωνιαστικού της ⁹ Δε γίνονται πια ούτε αναίμακτες *θυσίες ούτε σπονδές στο *ναό του Κυρίου· γι' αυτό πενθούν οι *ιερείς, που τον Κύριο υπηρετούν ¹⁰ Τα χωράφια ερημώθηκαν, το έδαφος πενθεί, τα στάρια καταστράφηκαν, στέρεψε ο μούστος, δεν υπάρχει καινούργιο λάδι πια

¹¹ Γεωργοί λυπηθείτε, θρηνήστε αμπελουργοί για το στάρι και το κριθάρι, γιατί στάρι και κριθάρι δεν υπάρχει και τα χωρά-

φια δε θα θεριστούν! ¹² Ξεράθηκαν τ' αμπέλια και μαραθήκαν οι συκιές· ροιδιές και χουρμαδιές, μηλιές κι όλα τα καρποφόρα δέντρα ξεραθήκαν! Ναι, χάθηκε απ' τους ανθρώπους η χαρά

¹³ Θρηνήστε ιερείς, που στο *θυσιαστήριο ιερουργείτε! Φορέστε ρούχα πένθιμα! Ελάτε, ξενυχτήστε στα πένθιμα ντυμένοι, του Θεού μου οι λειτουργοί! Σταμάτησαν οι αναίμακτες θυσίες και οι σπονδές στο ναό του Θεού σας. ¹⁴ Ορίστε μέρες *νηστείας και συγκαλέστε σύναξη ιερή· τους πρεσβυτέρους να συνάξετε κι όλους της χώρας τους κατοίκους του Κυρίου του Θεού σας το ναό, και με κραυγές ζητήστε του βοήθεια

Θρήνος του προφήτη

¹⁵ Αλίμονο, τι μέρα! Η *ημέρα του Κυρίου πλησιάζει· έρχεται σαν καταστροφή από τον Παντοκράτορα ¹⁶ Μπροστά απ' τα μάτια μας χάθηκε η τροφή μας, κι η ευφροσύνη κι η χαρά απ' του Θεού μας το ναό ¹⁷ Ξεράθηκαν οι σπόροι κάτω από σβόλους γης, εξαντληθήκαν οι προμήθειες, ρήμαξαν οι σιταποθήκες, γιατί το στάρι χάθηκε ¹⁸ Πώς στενάζουν τα ζώα! Ανήσυχια είναι τα κοπάδια των βοδιών, γιατί βοσκή γι' αυτά δεν υπάρχει Επίσης και τα πρόβατα υποφέρουν

¹⁹ Σ' εσένα, Κύριε, φωνάζω, γιατί ο καύσωνας έκαψε τα λιβάδια κι όλα τα δέντρα στα χωράφια τα καψάλισε ²⁰ Σ' εσένα στρέφονται τα ζώα της υπαίθρου, γιατί ξεράθηκαν τα ρυάκια του νερού κι ο καύσωνας έκαψε τα λιβάδια.

^ανεαρες ακριδες - φτερωτες ακριδες - καμπιες - νυμφες Αναφορά στα τέσσερα στάδια ανάπτυξης των ακριδών

1,4 Αμ 4,9 7 1-2 Εξ 10,12-15 Δτ 28,38 1,6 Απ 9,8 1,11 Ιερ 14,4 1,14 2,15 Ησ 58,5 1,15 2,1 11 Αμ 5,18-20 1,16 Δτ 16 11 Ψλ 118,24 1.17-20 Αμ 6,4-8 7 4 Σφν 1,10-11 Ιερ 3,3 Α' Βασ 17,1-16 18,1-6 1,20 Ψλ 104,27-28

Η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου πλησιάζει

2 Σαλπίστε στη *Σιών, σημανετε συναγερομό στο αγιο μου *βουνό! Ας τρέμουν όλοι οι κάτοικοι της χώρας, γιατί η *ημέρα του Κυρίου έρχεται! Είναι κιολας κοντά! ²Μέρα του σκότους και της καταχνίας, μέρα της συννεφιάς και της ομίχλης. Σαν την αυγή απλώνεται πάνω στα βουνά ο εχθρός, λαός πολύς και δυνατός. Σαν αυτόν άλλος ποτέ δεν υπήρξε ούτε ποτέ θα υπάρξει ύστερ' απ' αυτόν, ως την εποχή των γενεών των πιο απομακρυσμένων

³Μπροστά απ' αυτούς η φωτιά καίει τα πάντα, πίσω τους δεν αφήνει τίποτα. Μπροστά τους είν' η χώρα σαν τον κήπο της *Εδέμ, πίσω τους πεδιάδα ερημωμένη. Δεν τους γλιτώνει τίποτα. ⁴Μοιάζουν με άλογα τρέχουν σαν άλογα πολεμικά. ⁵Ηχούνε καθώς οι άμαξες πάνω σε κορφές βουνών, χοροπηδούν, τρίζουν όπως η φλόγα της φωτιάς, που καίει την καλαμιά. Παρατεταγμένοι σαν στρατός πολύς και δυνατός, έτοιμος για τη μάχη. ⁶Καθώς αυτοί πλησιάζουν, τρέμουν από τον πόνο οι λαοί, όλων τα πρόσωπα χλωμιάζουν. ⁷Σαν στρατιώτες κάνουν έφοδο και σαν πολεμιστές στο τείχος ανεβαίνουν. Καθένας προχωρεί ίσια μπροστά του, χωρίς να παρεκκλίνει απ' την πορεία του. ⁸Δεν μπαίνει ο ένας μέσ' το δρόμο του άλλου βαδίζει ο καθένας στη δική του τη γραμμή. Τρέχουν ανάμεσα στα βέλη που τους σημάδεύουν, τίποτα δεν τους σταματά. ⁹Ενώτια στην πόλη ορμούν, πηδούν πάνω στα τείχη, στα σπίτια ανεβαίνουν και μπαίνουν σαν τον κλέφτη απ' τα παράθυρα

¹⁰Καθώς πλησιάζουν σειείτα η γη, τρέμει ο ουρανός, ο ήλιος κι η σελήνη σκοτεινιάζουν, τ' αστέρια χάνουνε τη λάμψη τους. ¹¹Ο Κύριος τους οδηγεί τους δίνει εντολές με της φωνής του τη βροντή και το τεράστιο στράτευμά τους το θέλημά του εκτελεί. Α-

ληθεια, μεγάλη είναι η ημέρα της κρίσης του Κυρίου, άπειρα φοβερη. Και ποιος μπορεί να την αντέξει.

Ο Ισραήλ ελπίζει στο έλεος του Θεού

¹²«Και τωρα ακόμα», λέει ο Κύριος «μπορείτε να επιστρέψετε σ' εμενα μ' ολη σας την καρδια. Νηστεψτε, κλάψτε και θρηνηστε. ¹³Ξεσκίστε την καρδιά σας κι όχι τα ρουχα σας!»^β

Ναι, στον Κύριο, το Θεό σας επιστρεψτε! Ξέρετε πως είναι γεμάτος καλοσυνη κι έλεος, υπομονετικός, αξιόπιστος και πρόθυμος να συγχωρήσει. ¹⁴Ποιος ξέρει, ίσως σας λυπηθεί κι αλλάξει γνώμη και ξαναευλογησει τα χωράφια και τ' αμπέλια σας. Και τότε θα μπορέσετε να ξαναφέρετε στον Κύριο το Θεό σας σπονδές κι αναίμακτες *θυσίες

Προσευχή για το έλεος του Θεού

¹⁵Σαλπίστε στη Σιών! Ορίστε μέρες *νηστείας και συγκαλέστε σύναξη ιερή! ¹⁶Μαζέψτε το λαό, ορίστε σύναξη ιερή και συναθροίστε γέροντες και νέους, μέχρι και νήπια. Ως και τα νιόπαντρα ζευγάρια ας βγουν απ' τους κοιτώνες τους! ¹⁷Ανάμεσα στο *άγιο του *ναού και στο *θυσιαστήριο ας κλάψουν οι *ιερείς που υπηρετούν τον Κυριο, κι ας πουν «Λυπήσου, Κύριε, το λαό σου, και στην ντροπή μην παραδώσεις εκείνους που σου ανήκουνε! Μην επιτρέψεις να τους κυριέψουν τα έθνη, και μην αφήσεις τους ξένους λαούς να μας περιγελούν και να μας λένε "πού είναι ο Θεός σας,"»

Η απάντηση του Θεού

¹⁸Ο Κύριος δείχνει ένθερμη αγάπη για τη χώρα του και έλεος για το λαο του. ¹⁹Ο Κύριος απάντησε στο λαό του και είπε «Κοιτάξτε, εγώ σας στέλνω το σιτάρι, το κρασί και το λάδι και θα χορτάσετε μ' αυτά. δε θα

^βΞεσκίστε ρουχα σας Αναφορα στη συνθηθεια να διαρρηγνούν τα ιμάτιά τους (βλ υποσ εις Γεν 37,29)

2,1-2 1 15 2,3 1,19 Αμ 7,4 2,4-5 Απ 9,7-9 2,9 Εξ 10,6 2,10 3,3-4 4,15 Ησ 13,10 Αμ 8,9 Μτ 24,29 Απ 6,12 2,11 ψλ 29-3 9 Ησ 10 5-6 Ιεζ 38,4 2,12 Ιεζ 18,23 2,13α Α Βασ 21,27 Β' Βασ 19,1 22,18-19 Εσδ 9,3 Ιερ 41 5 4,4 2,13β Εξ 34 6 2 14 1 9-10 Αμ 5,15 Ιων 3,9 Σφν 2,3 Τωβ 13,8 2,15 1,14 2,17 Α' Μακ 7,36-37 ψλ 79,10 2,18 Ζαχ 1,14 8,2 Ωσ 11 8 2,19 1 9-10

αφῶς πια να σας περιγελοῦνε τ' ἀλλὰ ἐθνη²⁰ Αὐτόν που ἐρχεται ἀπ' τὸ βορρᾶν²¹ θά τον ἀπομακρύνω ἀπὸ σας Στὴ Νεκρά Ἔσπασσα θὰ ρίξω τὴν ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ καὶ στὴ Μεσογειοὶ τὴν ὀπισθοφυλακὴ τοῦ Ὅλο το στρατεῦμα στὴν ἀνυδρὴ ἐρημο θὰ το διασκορπίσω Ἡ δὺσῶδια ἀπὸ τὰ πτώματα τοὺς θὰ ὑψῶθει ἐκεῖ καὶ θὰ μολῦνε τὸν ἀερα Αὐτο θα γινεῖ ἐπειδὴ ὑπερηφανεύτηκαν

²¹ Χωράφια μὴ φοβαστε! Χαρεῖτε κι ευφρανθεῖτε γιατί ὁ Κύριος κάνει μεγάλα ἔργα!²² Καὶ μὴ φοβάστε ζῶα εσεῖς τῶν ἀγρῶν, γιατί βλαστῶνουν τὰ λειβάδια! Τὰ δέντρα κάνουνε καρπὸ, τ' ἀμπέλια κι οἱ συκίες καρποφοροῦνε μ' ὅλη τους τὴ δύναμη²³ Χαρεῖτε κι ευφρανθεῖτε, κάτοικοι τῆς Σιών, γιὰ τὸν Κύριο τὸ Θεὸ σας, γιατί σας δίνει τὴ βροχὴ τὴ φθινοπωρινή, που τόσο εἶν' ἀπαραίτητη, δίνει τὴν πρῶμην καὶ τὴν ὄψιμην βροχὴ ὅπως καὶ πρῶτα²⁴ Γεμίζουνε τ' ἀλώνια στάρι· κρασί καὶ λαδί τὰ πιθάρια ξεχειλίζουνε

²⁵ Ὁ Κύριος λέει «Θὰ σας ἀποζημιώσω γι' αὐτὰ που ἔφαγαν οἱ φτερωτὲς ἀκρίδες, οἱ κάμπιες, οἱ νύμφες κι οἱ νεαρές ἀκρίδες,^δ τὸ μεγάλο μου στράτευμα που ἔστειλα ἐναντίον σας²⁶ Τότε θὰ φάτε ὅσο θέλετε καὶ θὰ χορτάσετε Ἐμένα θὰ δοξάσετε, τὸν Κύριο τὸ Θεὸ σας, που ἔκανα θαύματα γιὰ σας Ποτέ πια δὲν πρόκειται νὰ καταφρονεθεῖ ὁ λαός μου²⁷ Ἔτσι θὰ μάθετε, Ἰσραηλίτες, πὼς κατοικῶ ἐγὼ ἀνάμεσα στὸ λαὸ μου, καὶ πὼς ἐγὼ εἶμαι ὁ *Κύριος ὁ Θεὸς σας κι ἄλλος κανενας δὲν ὑπάρχει Ποτέ πια ὁ λαός μου δὲν πρόκειται νὰ καταφρονεθεῖ

Τα σημεῖα τῆς τελικῆς κρίσης

3 Λέει^ε ἀκόμα ὁ Κύριος «Μετὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ γεγονότα, τὸ *Πνεῦμα μου πλουσιοπάροχα θὰ το χαρίσω σε κάθε ἄνθρωπο Ἐτσι, οἱ γιοι κι οἱ θυγατέρες σας θὰ κηρύ-

ξοῦν τὸ μῆνυμα μου. οἱ γέροντες σας θεικὰ ονειρα θὰ δοῦν. κι οἱ νεοὶ σας ὄραματα² Ἐκεῖνο τὸν καιρο θὰ χαρίσω πλουσιοπάροχα τὸ Πνεῦμα μου ἀκομὴ καὶ στοὺς δούλους καὶ στις δούλες³ Καὶ θὰ παρῶσιάζω θαυμαστὰ σημάδια στὰ οὐρανια καὶ στὴ γῆ – ἄιμα, φωτιά καὶ συννεφέα καπνοῦ⁴ Ὁ ἥλιος σε σκοτάδι θὰ μεταβληθεῖ καὶ τὸ φεγγάρι κοκκίνο θὰ γινεῖ σαν τὸ αἶμα, πρὶν ἔρθει ἡ μέρα τῆς ὀργῆς τοῦ Κυρίου, ἡ μεγάλη καὶ φοβερή⁵ Τότε καθένας που θὰ ἐπικαλεσθεῖ τ' ὄνομα τοῦ Κυρίου θὰ σωθεῖ»

Στὴν Ἱερουσαλήμ, στὸ ὄρος *Σιών ὅσοι θὰ καταφύγουν θὰ σωθοῦν, ὅπως τὸ ἔχει ὑποσχεθεῖ ὁ Κύριος Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι που θὰ τοὺς ἔχει διαλέξει νὰ ἐπιζήσουν

Ἡ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν

4 Ὁ Κύριος λέει «Προσέξτε τὸν καιρὸ ἀκριβῶς ἐκεῖνο που θ' ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ,² θὰ συγκεντρώσω ὅλα τὰ ἔθνη καὶ θὰ τὰ φέρω στὴν κοιλάδα που ὀνομάζεται «Ἰωσαφάτ» (Ὁ Κύριος κρίνει) κι ἐκεῖ θὰ τὰ καλέσω νὰ κριθοῦνε γιὰ ὅ,τι ἔκαναν στὸν Ἰσραὴλ, στὸ λαὸ που μου ἀνήκει Τὸν διασκορπίσαν ἀνάμεσα στὰ ξένα ἔθνη καὶ σε κομμάτια μοίρασαν τὴ χώρα μου,³ καὶ τὸ λαὸ μου μεταξύ τοὺς διαμοιράστηκαν ριχνοντας κλῆρο Πουλοῦσανε τ' ἀγορία γιὰ νὰ ἔχουν νὰ πληρώνουνε τὶς πόρνες, καὶ τὰ κορίτσια γιὰ νὰ ἔχουν ν' ἀγοράζουνε κρασί

⁴ «Κι εσεῖς, τι θέλετε ἀπὸ μένα, *Τύρος καὶ *Σιδῶνα κι ὀλόκληρη ἡ περιοχὴ τῆς *Φιλισταίας, θέλετε γιὰ κάτι νὰ μ' ἐκδικηθεῖτε ἢ νὰ κάνετε κάτι ἐναντίον μου, Ἀν ἔτσι εἶναι, στὴ στιγμὴ τὴν πράξη σας θὰ τὴν ἀνταποδώσω στὸ κεφάλι σας⁵ Εσεῖς ἀρπάξατε τὸ ἀσπὴμι μου καὶ τὸ χρυσάφι μου καὶ φέρατε τοὺς θησαυροὺς μου τοὺς πολῦτιμους μες στοὺς ναοὺς σας⁶ Κι ὅσο γιὰ τὸ λαὸ τοῦ

^γ *Ἰαπο το βορρα* Ὁ βορρας γιὰ τὸν Ἰσραὴλ ἦταν τοπος ἀπ' οὗπου ξεκινουσε ἡ καταστροφὴ Ἐδῶ οἱ ἐχθροὶ «ἀπ' τὸ βορρα» παρομοιοῦνται με ἀκρίδες (κεφ 1) καὶ με στρατεῦμα Κυρίου (κεφ 2) ^δ *φτερωτες ἀκρίδες* βλ ὑποσ εἰς κεφ 1 4 ^ε Σε ὀρισμένες μετ οἱ στ 1-5 τοῦ παροντος κεφ ἀριθμουνται ὡς 28-32 του κεφ 2 Ἐπίσης, οἱ στ 4,1-21 ἀριθμουνται σε ἄλλες μετ ὡς 3,1-21

^{2,20} Ἰερ 1 14 Ἐξ 10 19 Ἡσ 2 12 ^{2,21-24} 1.17-20 ^{2,23} Δτ 11.14 Ἰερ 5,24 ^{2,25} 1,4 2,1-11 ^{2,26} Ἰεζ 36.13-15 ^{2,27} Ἰεζ 34,30 ^{3,1} Ἰεζ 39 29 ^{3,1-5} Ἀρ 11,25-29 Πραξ 2,17-21 ^{3,3-4} 2,10 Ἡσ 2,11-21 ^{3,5} 4,17 Ὁβδ 17 ^{4,1-17} Ἰεζ 38- 39 Ζαχ 12.1-9 ^{4,1-3} 12-13 ^{4,3} Ἡμ 3,10

Ιούδα και της Ιερουσαλημ, στους *Έλληνες τους ξεπουλήσατε, ώστε να τους απομακρύνετε απ' τη χώρα τους ⁷Εγώ όμως θα τους ξεσηκώσω από τον τόπο όπου τους πουλήσατε και το κακό που κάνατε θα σας το ανταποδώσω ⁸Τους γιους σας και τις θυγατέρες σας στους απογόνους του Ιούδα θα πουλήσω, κι αυτοί θα τους ξαναπουλήσουν στους Σαβαίους, σε χώρα μακρινή. Εγώ ο Κύριος το βεβαιώνω

⁹»Ετούτα διαλαλήστε στα ξένα έθνη. «κηρύξτε πόλεμο! Τους μαχητές κινητοποιήστε! Όλους τους στρατιώτες συγκεντρώστε τους κι ας προχωρήσουν ¹⁰Απ' τα υνία των αρότρων σας σφυρηλατήστε ξίφη, και λόγχες απ' τα κλαδευτήρια σας. Ακόμα κι ο πιο αδύνατος ας πει πως είναι ήρωας. ¹¹Όλα τα έθνη σηκωθείτε κι ελάτε από παντού!» (Κι όταν θα έχουν συγκεντρωθεί στην κοιλάδα, στείλε τότε, Κύριε, να τους χτυπήσουν οι πολεμιστές σου!) ¹²Ας σηκωθούν κι ας ανεβούν τα έθνη στην κοιλάδα που ονομάζεται "Ιωσαφάτ" (Ο Κύριος κρίνει), γιατί εκεί θα καθίσω να κρίνω όλα τα έθνη που έρχονται από παντού ¹³Βάλτε δρεπάνι! Ο καρπός είν' ώριμος να θεριστεί. Μπήτε στο πατητήρι κι αρχίστε να πατάτε! Είναι γεμάτο. Τα λαγήνια ξεχειλίσαν, γιατί η κακία των εθνών έφτασε στο κορύφωμά της»

Η μελλοντική δόξα του Ιούδα

¹⁴Μεγάλος θόρυβος από τα πληθη της δίκης την κοιλάδα. Πλησιάζει εκεί η μερα που ο Κύριος θα εκδηλώσει το θυμο του ¹⁵Ο ήλιος κι η σελήνη σκοτεινιάζουν, τ' αστερια χάνουνε τη λάμψη τους ¹⁶Σαν βρυχηθμος του λιονταριού απ' τ' όρος της *Σιών ακουγεται η φωνή του Κυριου και σαν βροντη απ' την Ιερουσαλήμ. Δονείται ο ουρανος κι η γη. Ο Κύριος όμως θα 'ναι για το λαό του καταφύγιο, οχύρωμα για τους Ισραηλίτες ¹⁷«Τότε», λέει ο Κύριος, «θα μάθετε ότι εγω είμ' ο Θεός σας, που κατοικώ στη Σιών, στο άγιο μου βουνό. Τότε η Ιερουσαλήμ και πάλι θα μου ανήκει. Ξένοι δεν θα εισβάλουν πια σ' αυτήν».

¹⁸Λέει ακόμα ο Κύριος: «Τη μερα εκείνη μούστο θα στάζουν τα βουνά κι οι λόφοι θα σταλάζουν γάλα. Σ' όλα τα ρυάκια του Ιούδα θα τρέχουνε νερά, και μια πηγή απ' το νασό μου θ' αναβλύζει και θα ποτίζει την Ξερή κοιλάδα Σιττίμ ¹⁹Αλλά η Αίγυπτος κι η *Εδώμ θα γίνουν έρημος φρικτή, γιατί χτυπήσαν άδικα το λαό του Ιούδα, *αίμα αθών έχυσαν στη χώρα του. ²⁰⁻²¹Εγώ ο Κύριος, που θα κατοικώ στη *Σιών, θα εκδικηθώ το θάνατο εκείνων των αθών, που δεν τον εκδικήθηκα. Μα του Ιούδα η γη παντοτινά θα κατοικείται κι η Ιερουσαλήμ από γενιά σ' άλλη γενιά θα υπάρχει!»

Σοι πολεμιστές σου. Πιθανως νοούνται οι άγγελοι ^ζΚοιλάδα Σιττιμ. Τοποθεσία άγνωστη. Πιθανως κοντα στη Νεκρά Θάλασσα.

4,10 Ησ 2,4 4,12 Ψλ 96,13 Μτ 25,31-32 4,13 Ησ 63,1-6 Μτ 13,30 39 Απ 14,14-20 4,14 4,2 4,14-16 Ησ 13,6-16 Ιεζ 30,2-3 Οβδ 15β-16 Μαλ 3,19-21 Ησ 2,11-21 4,15 2,10 4,16 Αμ 1,2 Ιλ 3,5 4,17 2,27 Ψλ 76,3 4,18 Αμ 9,13 Ησ 30,23 25 Ιεζ 47 1-12 4,19 Αμ 1,11 Οβδ 10-11 Ιερ 44,1 4,20-21 Ησ 60,15 65,18 Ιερ 17,25 Ζαχ 14,10-11

ΟΒΔΙΟΥ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Οβδιού” είναι το μικρότερο της Παλαιάς Διαθήκης με 21 μόνο στίχους. Για τον προφήτη Οβδιού ή Αβδιού δεν περιέχονται βιογραφικά στοιχεία στο κείμενο. Το βιβλίο ανήκει στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά έργα ομάδες της χριστιανικής και ιουδαϊκής Βίβλου.

Αφορμή της προφητείας που περιέχεται στο βιβλίο αποτελεί η εχθρική συμπεριφορά των Εδωμιτών προς τους Ιουδαίους κατά τη διάρκεια και μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ από τους Βαβυλωνίους. Ο προφήτης εξαγγέλλει ότι αναμένει τους Εδωμίτες η ίδια τύχη με τους κατοίκους του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, εναντίον των οποίων συνέπραξαν με τους Βαβυλωνίους, διέπραξαν λεηλασίες και επέδειξαν χαιρεκακία. Το ύφος της προφητείας εξηγείται αν ληφθούν υπόψη τα αισθήματα πικρίας και αγανάκτησης που γέννησε στο λαό του Ιούδα η συμπεριφορά των Εδωμιτών, τα οποία μαρτυρούνται και σε άλλα βιβλικά κείμενα (Ιεζ 25,12-14· 35,1-15· Ψλ 137,7). Ο προφήτης παρηγορεί τους ηττημένους και απελπισμένους συμπατριώτες του προαναγγέλλοντας την παραδειγματική τιμωρία της Εδώμ και εξαγγέλλοντας την αποκατάσταση της Ιερουσαλήμ.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η κρίση της Εδώμ:
2. Η αποκατάσταση του Ισραήλ.

στ. 1-15
στ. 16-21

ΟΒΔΙΟΥ

1 Όραμα του Οβδιού, που του το φανέρωσε ο Κύριος ο Θεός σχετικά με το λαό της Εδώμ^α

Ο Θεός καταδικάζει τους Εδωμίτες

Ο Κύριος έστειλε τον αγγελιοφόρο του στα έθνη κι ακούσαμε το μήνυμά του «Εμπρός, πάμε να πολεμήσουμε ενάντια στην Εδώμ!»

² Αλλά και στην Εδώμ, λέει ο Κύριος: «Ανάμεσα στα έθνη εσένα θα σε κάνω το πιο αδύναμο. Όλοι θα σε περιφρονούν³ Η φοβερή σου αλαζονεία, Εδώμ, σε παραπλήγησε. Επειδή κατοικείς σε απρόσιτα, ψηλά, βραχώδη μέρη σκέφτεσαι. “εμένα ποιος μπορεί να με ρίξει στη γη,”⁴ Ακόμα όμως κι αν χτίσεις τη φωλιά σου στα ψηλά, καθώς αετός, να μοιάζει σαν να βρίσκεται ανάμεσα στ’ αστέρια, εγώ στο λέω, ο Κύριος, πως κι από ‘κει θα σε γκρεμίσω κάτω.

⁵» Αν ήταν οι συνηθισμένοι κλέφτες και ληστές που κάνουν έφοδο τη νύχτα, θα έπαιρναν αυτά που θέλανε. Όμως αλίμονο! Αυτοί οι εχθροί σου θα σε απογυμνώσουν εντελώς. Αν ήταν σαν τους τρυγητές, θ’ αφήναν και λίγα τσαμπιά για κείνους που ξαναγυρνούν και τα μαζεύουν⁶ Όμως, αλίμονο σ’ εσάς, απόγονοι του Ησαΐ!^β Οι εχθροί σας όλη σας τη χώρα θα την ψάξουν, να βρούνε και να πάρουν όλους σας τους κρυμμένους θησαυρους⁷ Όλοι οι σύμμαχοί σας, θα σας αρνηθούν την προστασία τους, κι από τη χώρα σας θα σας πετάξουν έξω. Οι φίλοι, που μαζί τους είχατε κοινά συμφέροντα, στην εργασία τους τώρα θα σας πάρουν. Αυτοί που έτρωγαν μαζί σας,^γ παγίδες θα σας

στήσουν, θα λέν’ για σας: “πού είν’ η εξουπνάδα τους!”⁸ Πράγματι», λέει ο Κύριος, «τη μέρα εκείνη τους *σοφούς στην Εδώμ θα τους εξαφανίσω και θα εξαλείψω όλη τη *σοφία τους⁹ Θα πανικοβληθούν οι πολεμάρχοι της Θαϊμάν κι όλοι οι απόγονοι του Ησαΐ στο βουνό πάνω θα εξολοθρευτούν»

¹⁰ Επειδή εσείς οι *Εδωμίτες σκοτώσατε και λεηλατήσατε τ’ αδέρφια σας, τους απογόνους του Ιακώβ,^δ θ’ ατμαστείτε και θα καταστραφείτε μια για πάντα.¹¹ Στεκόσασταν παράμερα και βλέπατε, όταν ο ξένος στρατός παραβίαζε τις πύλες και έμπαινε στην *Ιερουσαλήμ. Έριχναν κλήρο για να μοιραστούν τα πλούτη της και τους κατοίκους της και τελικά τους οδήγησαν στην *αιχμαλωσία. Κι ήσασταν με τη στάση σας κι εσείς το ίδιο ένοχοι μ’ εκείνους¹² Σας είχα προειδοποιήσει. Μη χαιρέσετε για τη δυστυχία των αδερφών σας, για την καταστροφή των απογόνων του *Ιούδα στα βάσανά τους μην τους ειρωνεύεστε¹³ Εσείς τουλάχιστον μην μπαίνετε στην κυριευμένη πόλη του λαού μου. Μη χαιρέσετε στη συμφορά τους και μην αρπάζετε τα υπάρχοντά τους τη μέρα της καταστροφής και της απελπισίας τους¹⁴ Στους δρόμους μην παραμονεύετε για να σκοτώσετε τους φυγάδες και μην παραδίνετε τους επιζώντες στους εχθρούς τη μέρα της απελπισίας τους. Εσείς όμως κάνετε ακριβώς το αντίθετο!

Η σωτηρία του Ισραήλ

¹⁵ Η μέρα που ο Κύριος θα κρίνει όλα τα έθνη πλησιάζει. Ο Κύριος λέει «Αυτό που κάνατε στ’ αδέρφια σας θα το πάθετε κι εσείς

^α Λαός της Εδώμ. Βλ. υποσ. εις Αμ 1,11. ^β Απογονοί του Ησαΐ. Οι Εδωμίτες ήταν απόγονοι του Ησαΐ (Γεν 25,30). ^γ Μαζί σας, σύμφωνα με αρχαίες μετ. και με άλλο φωνηεντισμό. Το εβρ. έχει «το ψωμί σου». ^δ Τ’ αδέρφια σας. Ιακώβ. Βλ. υποσ. εις Αμ 1,11.

Το κακό που κανατε θα πέσει πάνω στο κεφάλι σας ¹⁶ Όσο για σας, λαε του *Ιούδα, ήπιατε το ποτήρι της οργής μου πάνω στο άγιο μου βουνό, μα όλα τ' άλλα έθνη θα συνεχίσουν να το πίνουν δίχως τελειωμό. Θα το πιουν όλο και θα εξαφανιστούν, σαν να μην είχανε ποτέ υπάρξει. ¹⁷ Τότε, όσοι γλιτώσουν θα βρούνε ασυλο πάνω στο όρος *Σιών. Τ' όρος αυτό ξένος κανείς δε θα 'χει το δικαίωμα να το αγγίξει ^ε

Αλλά οι απόγονοι του Ιακώβ θα ξαναπάρουνε τη χώρα τους απ' τους κατακτητές της ¹⁸ Οι απόγονοι του Ιακώβ θα γίνουν σαν τη φωτιά, οι απόγονοι του Ιωσήφ σαν τη φλόγα, ενώ οι απόγονοι του Ησαύ σαν το καλάμι. Θα τους κάνουν στάχτη και κανείς από τους απογόνους του Ησαύ δε θα γλιτώσει».

¹⁹ Αυτοί που κατοικούνε νότια απ' το βασί-

λειο του Ιούδα θα κυριέψουνε την ορεινή Εδώμ κι αυτοί που κατοικούν στη δυτική λοφώδη χώρα του Ιούδα, θα κυριέψουνε των *Φιλισταίων την περιοχή οι υπόλοιποι του βασιλείου του Ιούδα θα κυριέψουν την περιοχή των Εφραϊμιτών και της *Σαμαρείας και οι Βενιαμινίτες θα κυριέψουνε την ορεινή περιοχή της Γαλαάδ. ²⁰ Οι *αιχμάλωτοι του *Ισραήλ θ' αποτελέσουν ένα μεγάλο στρατο, που θα κατακτήσει τη χώρα των *Χαναναιων μέχρι τη Σαρεφάθ, και οι αιχμάλωτοι της Ιερουσαλήμ που βρίσκονται στη Σαφεραδ θα καταλάβουν τις πόλεις της νότιας περιοχής του Ιούδα ^ς

²¹ Όλοι αυτοί που βρήκαν σωτηρία πάνω στο όρος Σιών θ' ανεβούν νικητές να κυβερνήσουν την ορεινή χώρα, την *Εδώμ. Και θα 'ναι βασίλειο του Κυρίου.

^ε Τ' όρος αγγίξει Το εβρ έχει κατα λ «Τ' όρος αυτό θα είναι άγιο» Ο ορος «άγιο» έχει εδώ την αρχική εννοια «σ-νέγγιχτο» ^ς Σαρεφάθ Ταυτοσημο του «Σαρεπτα», πόλης μεταξύ Τύρου και Σιδωνος – Σαφεράδ Η θεση της πολης αυτης είναι αβέβαιη Πολλοί σύγχρονοι ερμηνευτές την ταυτίζουν με τις Σαρδεις

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Ιωνάς” διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα προφητικά έργα, καθώς δεν συνιστά συλλογή προφητειών αλλά αφήγηση ενός επεισοδίου της ζωής του ομώνυμου προφήτη. Το βιβλίο ανήκει στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά έργα ομάδες της Παλαιάς Διαθήκης και της Εβραϊκής Βίβλου.

Σύμφωνα με το κείμενο, ο Ιωνάς αποστέλλεται από το Θεό στη Νινευή για να κηρύξει στους αμαρτωλούς κατοίκους της την επερχόμενη καταστροφή. Ο προφήτης προσπαθεί να αποφύγει την αποστολή του και δραπετεύει με ένα καράβι που ταξίδευε δυτικά. Με θαυματουργική επέμβαση του Θεού ο Ιωνάς φέρει τελικά σε πέρας την αποστολή του, αλλά η απρόσμενη επιτυχία του κηρύγματός του, που προκάλεσε τη μετάνοια των κατοίκων της Νινευή και τη συγχώρησή τους από το Θεό, τον γεμίζει απογοήτευση. Και πάλι με θαυματουργικό τρόπο όμως διδάσκεται ο προφήτης ότι η αγάπη του Θεού δεν περιορίζεται στον Ισραήλ, αλλά επεκτείνεται σε όλους εκείνους που μετανοούν και ζητούν τη θεία βοήθεια.

Αν στο σύγχρονο άνθρωπο αυτή η περί παγκοσμιότητας του Θεού ιδέα φαίνεται αυτονόητη, οι άνθρωποι της εποχής της Παλαιάς Διαθήκης είχαν μια πολύ πιο στενή αντίληψη για το Θεό. Έτσι, το βιβλίο προβάλλει ένα ιδιαίτερα επαναστατικό για την εποχή του μήνυμα, καθώς, σε αντίθεση προς τις κρατούσες αντιλήψεις, και μάλιστα της μεταιχμαλωσιακής ιουδαϊκής κοινότητας η οποία προσπαθεί να κλειστεί στον εαυτό της (βλ. Εισαγωγή στο βιβλίο “Εσδρας”), διακηρύσσει το ενδιαφέρον και την αγάπη του Θεού για όλα τα πλάσματά του και την αλήθεια ότι ο λαός του Ισραήλ, όπως και ο Ιωνάς, κλήθηκε ακριβώς για να απευθύνει το μήνυμα αυτό προς όλους. Όμως το μήνυμα του βιβλίου υπερβαίνει τα στενά ιστορικά όρια της εποχής του. Η περιπέτεια του Ιωνά στην κοιλιά του κήτους διακηρύσσει με τον πιο παραστατικό τρόπο την αλήθεια ότι ο Θεός έχει τη δύναμη να ανασύρει τον άνθρωπο από τα βάθη της αμφιβολίας και τα έσχατα όρια της απελπισίας και να τον μετατρέψει σε ζωντανή μαρτυρία της παγκόσμιας αγάπης του. Έτσι, δεν είναι τυχαίο το ότι η πρωτοχριστιανική κοινότητα είδε στην περιπέτεια του Ιωνά την προτύπωση της ταφής και της ανάστασης του Ιησού (πρβλ. Μτ 12,40), ο οποίος με το παράδειγμα και τη διδασκαλία του προσέδωσε στο μήνυμα του βιβλίου την πιο αναπτυσσόμενη του μορφή.

Διάγραμμα του περιεχομένου

2. Το κήρυγμα του Ιωνά και η μετάνοια των Νινευιτών·
3. Η απογοήτευση του Ιωνά και η απάντηση του Θεού.

3 1-10

4 1-11

ΙΩΝΑΣ

Ο προφήτης προσπαθεί ν' αποφύγει την αποστολή του

1 Ο Κύριος είπε στον Ιωνά, γιο του Αμαθί: ² «Σήκω να πας στη Νινευή, τη μεγάλη πόλη, και ν'αναγγείλεις την τιμωρία της, γιατί είδα τη φαυλότητα των κατοίκων της»

³ Ο Ιωνάς ετοιμάστηκε να φύγει, αλλά προς την αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή προς τη Θαρσείς, επειδή ήθελε να ξεφύγει από τον Κύριο ^a Κατέβηκε, λοιπόν, στην Ιόππη και βρήκε ένα πλοίο που πήγαινε στη Θαρσείς. Πλήρωσε το ναύλο του και επιβιβάστηκε μαζί με το πλήρωμα για να πάει πέρα 'κει, μακριά από τον Κύριο

Οι ξένοι ναύτες κάνουν τον Ιωνά να ντραπεί

⁴ Αλλά ο Κύριος σήκωσε ανεμοστρόβιλο στη θάλασσα, τόσο δυνατό, που το πλοίο κινδύνευε να διαλυθεί ⁵ Οι ναύτες τρόμαξαν και φώναζαν ζητώντας βοήθεια ο καθένας απ' το θεό του. Και για να ελαφρώσουν το πλοίο έριχναν το φορτίο του στη θάλασσα

Νωρίτερα ο Ιωνάς είχε κατεβεί στο αμπάρι του πλοίου, είχε ξαπλώσει και κοιμόταν βαθιά. ⁶ Ο πλοίαρχος τον πλησίασε και του είπε: «Τι κάνεις εσύ εκεί; κοιμάσαι; Σήκω και παρακάλεσε το θεό σου να μας βοηθήσει: ίσως μας λυπηθεί και σωθούμε»

⁷ Οι ναύτες είπαν μεταξύ τους: «Ελάτε να ρίξουμε κλήρο, για να δούμε ποιος είναι η αιτία που μας βρήκε ετούτο το κακό». Έριξαν, λοιπόν, κλήρο κι ο κλήρος έπεσε στον Ιωνά. ⁸ Τότε άρχισαν να τον ρωτούν. «Για πες μας τώρα, για ποιο λόγο μάς βρήκε όλο

αυτό το κακό, τι δουλειά έχεις εδώ; από πού έρχεσαι, ποια είν' η πατρίδα σου, ποιος είναι ο λαός σου.»

⁹ Ο Ιωνάς τους αποκρίθηκε: «Εγώ είμαι Έβραίος και λατρεύω τον Κύριο, το θεό του ουρανού, αυτόν που δημιούργησε τη θάλασσα και τη στεριά» ¹⁰ Ακόμα τους φανέρωσε ότι προσπαθούσε να φύγει μακριά από τον Κύριο ^b Τότε οι ναύτες κατατρόμαξαν και του είπαν: «Πώς το 'κανες αυτό! ¹¹ Τι να σε κάνουμε τώρα, για να ησυχάσει η θάλασσα;» –γιατί η θαλασσοταραχή όσο πήγαινε χειρότερη ¹² Εκείνος τους απάντησε: «Πάρτε με και ρίξτε με στη θάλασσα, κι αυτή θα ησυχάσει. Το ξέρω πως εγώ είμαι η αιτία γι' αυτή τη μεγάλη καταίγδα που σας βρήκε

¹³ Παρ' όλα αυτά, οι ναύτες κωπηλατούσαν μ' όλη τους τη δύναμη για να γυρίσουν πίσω στη στεριά, αλλά δεν τα κατάφεραν, γιατί η θάλασσα γινόταν όλο και πιο άγρια. ¹⁴ Τότε άρχισαν να φωνάζουν στον Κύριο και να τον παρακαλούν: «Αχ, Κύριε, μη μας τιμωρήσεις με θάνατο, που θυσιάζουμε αυτόν τον άνθρωπο. Μη θεωρήσεις φόνο το θάνατό του. Όλα αυτά που συμβαίνουν είναι σύμφωνα με το θέλημά σου». ¹⁵ Έπειτα σήκωσαν τον Ιωνά και τον πέταξαν στη θάλασσα. Κι αμέσως η θαλασσοταραχή σταμάτησε. ¹⁶ Όταν οι άντρες το είδαν αυτό, φοβήθηκαν τόσο πολύ τον Κύριο, ώστε του πρόσφεραν θυσία και του έκαναν τάματα.

Η προσευχή του Ιωνά στη μεγάλη του θλίψη

2 Στο μεταξύ ο Κύριος πρόσταξε ένα μεγάλο ψάρι και κατάπιε τον Ιωνά. Κι έμει-

^a να ξεφύγει από τον Κύριο. Στους αρχαίους χρόνους οι Ισραηλίτες πίστευαν ότι ο Κύριος ήταν παρων μόνο μέσα στα όρια της χώρα του, δηλ. της Παλαιστίνης. ^b μακριά. Κύριο. Βλ. υποσ. εις 1,3

1,1 Β' Βασ 14,25β 1,2 Νμ 2- 3 1,3 Ψλ 139,7-10 1,4 Ψλ 107,23-26 1,5 Πραξ 27,18 1,6 Μκ 4,38 1,7 Πρμ 16,33 1,9 Γεν 1,9-10 2,1 Μτ 12,40

νε ο Ιωνάς μες στην κοιλιά του ψαριού τρία μερόνυχτα ² Απὸ 'κει προσευχήθηκε στον Κύριο το Θεό του³μ' αυτά τα λόγια:

«Μέσα στη θλίψη μου σ' εσένα Κύριε,
φώναξα

κι εσύ μου αποκριθηκες.

Απ' την κοιλιά του ⁴άδη

φώναξα για βοήθεια,

κι άκουσες τη φωνή μου

⁴Στα βάθη μ' έριξες, μες στην καρδιά

της θάλασσας,

τα ρεύματα με περικύκλωσαν

Όλα τα κύματά σου κι οι φουρτούνες σου
περάσαν από πάνω μου.

⁵Σκεφτόμουν: "μ' έδωξε απ' τη φροντίδα
του

Πώς θ' αντικρύσω πάλι τον άγιο του ⁶ναό;"

⁶Τα νερά με σκέπασαν ως το λαίμο.

Η θάλασσα η απύθμενη με περικύκλωσε,

φύκια δεθήκαν στο κεφάλι μου

τριγύρω.

⁷Κατέβηκα ως τα θεμέλια των βουνών,

στη χώρα που οι αμπάρες της

είναι κλεισμένες πάνω μου για πάντα.

Εσύ όμως, Κύριε, Θεέ μου,

ζωντανό μ' έβγαλες απ' το λάκκο.

⁸Την ώρα που ένιωσα να σβήνω,

θυμήθηκα εσένα, Κύριε

σ' έφτασε τότε η προσευχή μου

στον άγιο σου ναό.

⁹Εκείνοι που λατρεύουν ψεύτικους θεούς

θα χάσουν την εμπιστοσύνη τους

σ' αυτούς.

¹⁰Εγώ όμως θα σου φέλνω προσευχές,

*θυσίες θα σου προσφέρω.

Θα εκπληρώσω ό,τι σου 'ταξα,

γιατί ο σωτήρας μου είσαι

Κύριε εσύ.

¹¹Τότε ο Κύριος πρόσταξε το ψάρι να ξε-
ράσει τον Ιωνά στη στεριά.

Το κήρυγμα της μετάνοιας

3 Ο Κύριος είπε για δεύτερη φορά στον Ιωνά ²«Σήκω να πας στη ³Νινευη. τη μεγάλη πόλη, και να τους αναγγείλεις το μήνυμα που εγώ σου ανέθεσα να πεις»

³Αυτή τη φορά ο Ιωνάς υπάκουσε στην εντολή του Κυρίου και πήγε στη Νινευη. Η Νινευη όμως ήταν εκτεταμένη πόλη και για να τη διαβεί κανείς χρειαζόταν τρεις μερες πορεία. ⁴Ο Ιωνάς, αφού έκανε πορεία μιας μέρας μέσα στην πόλη, στάθηκε και κηρυξε. «Σαραντα μέρες ακόμη, και η Νινευη θα καταστραφεί!»

⁵Οι κάτοικοι της Νινευη πίστεψαν στην προειδοποίηση του Θεού, αποφάσισαν να νηστέψουν και φόρεσαν όλοι ⁶πένθιμα, από τον μεγαλύτερο ως τον μικρότερο.

⁶Όταν το μήνυμα του Ιωνά έφτασε και στο βασιλιά της Νινευη, αυτός αμέσως κατέβηκε απ' το θρόνο του, έβγαλε το μανδύα του από πάνω του, φόρεσε ένα πένθιμο ρουχο και κάθισε στις στάχτες.⁷ Μετά έστειλε και τους κήρυκες να διακηρύξουν στη Νινευη: «Ακούστε τη διαταγή του βασιλιά και των μεγιστάνων του: Άνθρωποι και ζώα, βόδια και πρόβατα, να μη φάνε τίποτα ούτε να βοσκήσουν ούτε νερό να πιουν ⁸άνθρωποι και ζώα να σκεπαστούν με πένθιμα ρούχα. Καθένας σας να προσευχηθεί μ' όλη τη δύναμή του στο θεό να σταματήσετε τις κακές σας πράξεις και τις αδικίες σας ⁹Ποιος ξέρει! Ίσως αλλάξει γνώμη ο θεός ίσως σταματήσει τη μεγάλη του οργή και δεν καταστραφούμε».

¹⁰Όταν ο θεός είδε πως οι Νινευίτες άφησαν την κακία τους, μετάνιωσε και δεν τους τιμώρησε όπως τους είχε προειδοποιήσει.

Ο προφήτης διαφωνεί με την καλοσύνη του Θεού

4 Ο Ιωνάς όμως στενοχωρήθηκε πολύ και οργίστηκε ²Στράφηκε στον Κύριο και

Υπο κειμενο που ακολουθει είναι ευχαριστηρια προσευχη μετá τη σωτηρία του Ιωνα, με πολλες αναφορες στους Ψαλμους ^δκάθισε στις στάχτες Εκδηλωσθ βαθιας λυπης

2,3 Ψλ 120,1 Θρ 3,55 2,4 Ψλ 42,8 2,5 Ψλ 31,23 2,6 Ψλ 18,5 69,2-3 2,7 Ψλ 40,3 2,8 Ψλ 18,7 2,9 Ψλ 31,7 2,10 Ψλ 22,26 3,1-2 1,2 3,4-5 Λκ 11,30 32 3,5 Ησ 58,5 3,9 Ιλ 2,13-14 Αμ 5,15 3,10 Ιερ 18,7-8

του ειπε «Αχ, Κύριε, καλά το 'λεγα εγώ, οταν ημουν ακομα στη χωρα μου Γι' αυτό είχα βιαστεί να φυγω για τη *Θαρσεϊς. Ηξερα πως εσυ εισαι Θεος που αγαπας, Θεός σπλαχνικός, υπομονετικός, πως εχεις καλοσύνη απεριοριστη και εισαι πάντα πρόθυμος ν' αλλαξεις γνώμη και ν' αναστείλεις την τιμωρία σου.³ Πاره, λοιπόν, Κυριε τη ζωή μου προτιμω να πεθάνω, παρά να ζω»

⁴Κι ο Κυριος του αποκριθηκε «Ειναι σωστό να θυμώνεις, Ιωνά.»

Ο Θεός αποκαλύπτει τον εγωισμό του προφήτη

⁵Ο Ιωνάς είχε βγει από την πόλη κι είχε πάει ανατολικά της *Νινευή. Εκεί ήθελε να φτιάξει ένα στέγαστρο από κλαριά και να καθίσει κάτω απ' τον ίσκιο του, ώσπου να δει τι θ' απογίνει η πόλη

⁶Αλλά ο Κύριος, ο Θεός, πρόσταξε να φυτρώσει ένα φυτό^ε και το έκανε να ψηλώσει πάνω από τον Ιωνά και να του κάνει σκιά στο κεφάλι του για να νιώθει πιο άνετα. Ο Ιωνάς χάρηκε πάρα πολύ γι' αυτό το φυτό. ⁷Νωρίς όμως την άλλη μέρα το πρωί ο Θεός πρό-

σταξε ένα σκουληκι ν αρχίσει να τρωει τις ριζες του φυτου. κι έτσι το φυτό ξεραθηκε.⁸ Οταν βγήκε ο ηλιος, ο Θεος πρόσταξε να φυσήξει ένας καυτος ανατολικος ανεμος ο ηλιος έκαιγε το κεφάλι του Ιωνά κι ένιωθε τρομερα εξαντλημενος. Ηθελε να πεθανει «προτιμω να πεθανω». ελεγε, «παρα να ζω»

⁹Ο Θεος ομως τον ρώτησε «Ειναι σωστο, Ιωνα, να θυμωνεις εξαιτίας αυτού του φυτού,»

Κι εκείνος απαντησε. «Και βέβαια έχω δικιο να είμαι θυμωμένος καλύτερα να πεθάνω!»

¹⁰Τότε ο Κύριος του είπε. «Πρόσεξε Ιωνά Εσύ ούτε κοπιάσες γι' αυτό το φυτό ούτε το 'κανες να μεγαλώσει. Μόνο του μεγάλωσε μέσα σε μια νύχτα και την άλλη μέρα ξεράθηκε. Κι όμως λυπήθηκες γι' αυτό!¹¹ Εγώ δεν έπρεπε να λυπηθώ για τη *Νινευή, τη μεγάλη πόλη; Σ' αυτήν υπάρχουν περισσότεροι από εκατόν εικοσι χιλιάδες άνθρωποι, που δεν ξέρουν να ξεχωρίσουν το αριστερό τους χέρι από το δεξιό.⁵ Επίσης εκεί υπάρχουν και πολλά ζώα.»

^εφυτό. Πιθανως προκειται για το φυτό ρίκινος (ρετινολαδιά), από τους σπορους του οποίου παράγεται το ρετινόλαδο. Ειναι φυτό πλατύφυλλο και αναπτύσσεται πολύ γρηγορα. Ύδεν ξερουν δεξί. Η φρ δυνατόν να σημαίνει «αμαθείς άνθρωποι» η «μικρα παιδια». Στη βιβλική αντιληψη «η δεξιά» συμβολίζει ενίοτε την επιδοκιμασία του θεού και το αγαθό αποτελεσμα μιας ορθης συμπεριφορας. Η «αριστερα» συμβολίζει το αντίθετο (βλ. Μτ 25,33 και υποσ. εις Ψλ 16,8)

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Ναούμ” περιέχει τις προφητείες του ομώνυμου προφήτη, ο οποίος έδρασε στο βασίλειο του Ιούδα, πιθανότατα μετά τα μέσα του 7ου π.Χ. αιώνα, σε μια εποχή κατά την οποία η ηγεμονία των Ασσυρίων, από την οποία για πολλές δεκαετίες υπέφεραν οι λαοί της νοτιοδυτικής Ασίας, αρχίζει να καταρρέει. Το έργο κατατάσσεται στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά βιβλία ομάδες της χριστιανικής και ιουδαϊκής Βίβλου

Το βιβλίο αρχίζει με έναν αλφαβητικό ψαλμό στον οποίο τονίζεται η οργή του Θεού κατά των εχθρών του. Ακολουθεί μια σύντομη παρηγορητική προφητεία για το λαό του Ιούδα και στη συνέχεια παρατίθενται προφητείες κατά της Νινευή, στις οποίες προλέγεται η αιτιωτική καταστροφή της. Το έργο τελειώνει με έκφραση της γενικής ικανοποίησης από την παραδειγματική τιμωρία της Νινευή, η πτώση της οποίας επικλείεται. Το 612 π.Χ., τα συνασπισμένα στρατεύματα Βαβυλωνίων και Μήδων καταλαμβάνουν τελικά τη Νινευή.

Το κήρυγμα του προφήτη δεν στρέφεται, όπως των άλλων προφητών της εποχής του, κατά του λαού του Ιούδα, αλλά εκφράζει τη χαρά και την ανακούφιση, καθώς και τις ελπίδες που γέννησε στους συμπατριώτες του η αναμενόμενη πτώση της Νινευή. Το κήρυγμα αυτό του Ναούμ στηρίζεται σε μια προφητική θεώρηση της ιστορίας, σύμφωνα με την οποία ο Θεός, ως κύριος της ιστορίας, τιμωρεί όσους στηρίζουν τη δύναμή τους στην ωμή βία, και δεν επιτρέπει στο κακό να θριαμβεύσει και να ανατρέψει το θείο σχέδιο για τη σωτηρία του κόσμου

Διάγραμμα του περιεχομένου

- 1 Η οργή του Θεού κατά των εχθρών του:
- 2 Η πτώση της Νινευή

1,1-14
2,1-3,19

ΝΑΟΥΜ

1 Μήνυμα ενάντια στη *Νινευή βιβλίο που περιέχει το όραμα του Ναούμ του Ελκεσαίου

Εμπιστοσύνη στη σωστική δύναμη του Θεού

² Δεν ανέχεται αντίζηλους ο Κύριος, ο Θεός!

Με φοβερό θυμό παίρνει εκδίκηση
Τους αντιπάλους του ο Κύριος εκδικείται
κι ενάντια στους εχθρούς του
οργίζεται

³ Ο Κύριος έχει υπομονή και περιμένει·
δεν παραβλέπει όμως την αδικία·
έχει τη δύναμη να τιμωρεί

Βαδίζει μέσα στον ορμητικό
ανεμοστρόβιλο
κι είναι τα σύννεφα η σκόνη
των βημάτων του

⁴ Τη θάλασσα απειλεί και τη στεγνώνει,
κάνει να στερέψουν όλοι οι ποταμοί
Ξεραίνονται τα βοσκοτόπια της *Βασάν,
πεθαίνουν τα δέντρα του Καρμήλου,
και τ' άνθη του *Λιβάνου
μαραίνονται

⁵ Μπροστά στον Κύριο τρέμουν τα βουνά,
ταρακουνιούνται οι λόφοι

Έντρομη κραυγάζει η γη
μαζί της κι όλοι οι κάτοικοί της.

⁶ Ποιος υπομένει την οργή του;
Ποιος το θυμό του αντέχει το φλογερό,
Η οργή του σαν τη λάβα ξεχύνεται,
μπροστά του θρυμματίζονται
οι βράχοι

⁷ Αλλά ο Κύριος είν' καλός
και καταφύγιο σε μέρα θλίψης

Φροντίζει όσους σ' εκείνον
καταφεύγουνε

⁸ ακόμα και την ώρα του φοβερού
κατακλυσμού

Θα καταστρέψει όμως την πόλη
που επαναστατεί εναντίον του
στον *άδη τον τρισκότεινο
θα σπρώξει τους εχθρούς του

⁹ Γιατί δεν εμπιστεύεστε τον Κύριο, θα εξοντώσει πλήρως τους εχθρούς σας και δε θα σας καταπιέζουν πια ¹⁰ Καθώς είναι μπλεγμένοι τώρα σαν τ' αγκάθια και μεθυσμένοι απ' το πολύ κρασί, θα φαγωθούν απ' τη φωτιά εντελώς, καθώς κατάξερο άχυρο.

Το τέλος της παντοδυναμίας των Ασσυρίων

¹¹ Από σένα, Νινευή, προέρχεται εκείνος που σκέφτεται πονηρά κι επαναστατεί ενάντια στον Κύριο. ¹² Ακούστε, όμως, τώρα τι λέει ο Κύριος «Όσο κι αν είναι οι εχθροί σας δυνατοί, όσο αναρίθμητοι κι αν είναι, θα θεριστούν κι αυτό θά 'ναι το τέλος τους. Εγώ σας έκανα να υποφέρετε, αλλά δε θα το επαναλάβω ¹³ Θα σας λυτρώσω απ' την κυριαρχία τους, θα σπάσω το ζυγό, που κάτω απ' το βάρος του στενάζατε».

¹⁴ Ο Κύριος λέει στον εχθρό του βασιλιά· «Δε θα 'χεις απογόνους πια να συνεχίσουν τ' όνομά σου Μεσ στον Θεών σου το *ναό θα καταστρέψω τα είδωλα που είν' από ξύλο κι από μέταλλο φτιαγμένα Ο τάφος σου έχει κιόλας σκαφτεί· δεν έχεις πια δικαίωμα να ζεις»

Όραμα για την καταστροφή της Νινευή

2 ^οαγγελιοφόρος με τις καλές ειδήσεις τρέχει κιάλας απάνω στα βουνά, το μνημια να φέρει της ειρήνης. Γιόρταζε πάλι τις γιορτές σου, λαε του 'Ιούδα! Εκπλήρωσε τα τάματά σου. Δε θα περάσει πια απ' τη χώρα σου ο σκληρός εχθρός, γιατί έχει ολότελα εξοντωθεί. ²⁻³Οι εχθροί ερήμωσαν τη χώρα, τ' αμπελία τα ξεριζώσαν. Αλλά ο Κύριος θα ξαναφέρει τον 'Ισραήλ στην πρωτινή του δόξα.

Έρχεται κιάλας ο χαλαστής να σε χτυπήσει, 'Νινευή. Ετοιμάσου για τη μάχη! Πάρτε τα όπλα σας! Λάβετε θέσεις! Βάλτε φρουρούς στο δρόμο. ⁴Νάτοι έρχονται! Οι ασπίδες των πολεμιστών είναι βαμμένες κόκκινες σαν τη φωτιά. Το ίδιο φλογάτες είναι κι οι στολές τους. Αστραποκοπούν οι άμαξες έτοιμες να ριχτούν στη μάχη και πάλλονται τα δόρατα. ⁵Οι άμαξες χυμούν μ' άγρια ορμή στους δρόμους, αλληλοσυγκρούονται στις πλατείες, λες κι αναμμένοι είναι πυρσοί, αιφνίδιες αστραπές.

⁶Μέσα στην πόλη ο βασιλιάς καλεί τους αντρειωμένους. Εκείνοι τρέχουν, μα στο δρόμο τους σκοντάφτουν. Οι πολιορκητές ορμούν στα τείχη· έτοιμη είναι η πολιορκητική τους μηχανή. ⁷Οι πύλες προς τους ποταμούς^β ξάφνου ανοίγονται κι οι άνθρωποι του παλατιού τα χάνουν. ⁸Οι εχθροί διαπομπεύουν το βασιλιά δημόσια, γυμνώνουν τη βασίλισσα και μακριά τη στέλνουν. Θρηνούνε σαν τα περιστέρια οι δούλες της και στηθοδέρονται. ⁹Όλοι τρέχουν να φύγουν απ' τη Νινευή, καθώς νερά από σπασμένο φράγμα. «Σταθείτε, σταθείτε!» φωνάζουν κι ούτε να δει κανείς πίσω του, δε γυρνά. ¹⁰Αρπάξτε ασήμι, πορθητές, χρυσάφι αρπάξτε! Η πόλη είναι γεμάτη θησαυρούς, πληθώρα τα πολύτιμα αντικείμενα. ¹¹Κούρσεμα, αρπαγή, ξο-

λοθρεμός. Παντού καρδιές σε απογνώση και γόνατα που τρέμουν, εξαντλημένα σώματα και πρόσωπα χωρά

¹²Ήσουν κρυψώνα Νινευή, όπου αναπαύονταν το λιοντάρι^γ και τα μικρά του με ασφαλεία. ¹³Ξέσκιζε ο λέοντας το θήραμα του, για να το πάει στις λέαινες και στα μικρά του, και να το αποθηκευσει στης κρυψώνας του τις γωνιές. Εκείνη η κρυψώνα τώρα τι απογινε,

¹⁴«Φυλάξου! Έρχομαι καταπάνω σου», λέει ο Κύριος του 'σύμπαντος «θα μετατρέψω σε καπνό το πλήθος των κτισμάτων σου.^δ Τους νέους σου μαχαίρι θα τους πεσοκόψει, κι ό,τι αρπάξατε απ' τους άλλους θα το εξαφανίσω από τη χώρα σας. Των αγγελιοφόρων σου η φωνή δε θ' ακουστεί ξανά»

Η τιμωρία για τη διαφθορά της Νινευή

3 Αλίμονο στην πόλη με τα τόσα φονικά! Είναι γεμάτη απάτη και ψευτιά· είναι γεμάτη λάφυρα και λεηλατεί ακόμα. ²Ακου! Των μαστιγίων πλαταγισμοί, κρότοι τροχών και καλπασμοί αλόγων, ταρακουνήματα αμαξών. ³Κοίτα! Οι καβαλάρηδες ορμούν, τα ξίφη λαμπυρίζουν, οι λόγχες αστραποβολούν· πλήθος οι πληγωμένοι, σωρός τα πτώματα, αναρίθμητοι οι νεκροί, σκοντάφτουνε πάνω στους σκοτωμένους!⁴ Και όλα αυτά εξαιτίας της 'Νινευή, της πόρνης και της μάγισσας, που σαηνεύει με τα κάλλη της και τις μαγειρίες της τα έθνη

⁵«Φυλάξου, Νινευή! Έρχομαι καταπάνω σου!» λέει ο Κύριος του 'σύμπαντος «θα σου σηκώσω το χιτώνα ως το πρόσωπο και στα έθνη τη γύμνια σου θα δείξω. Θα δούνε την κατάντια σου. ⁶Θα ρίξω πάνω σου βρωμίες, θα σε ντροπιάσω, θα σε διαπομπεύσω. ⁷Όσοι σε βλέπουνε θα φεύγουνε μακριά σου και θα λέν' "πώς ερημώθηκε η Νινευή!

^αΣε ορισμένες μετ ο στ 1 του παρόντος κεφ αριθμείται ως 1,15 και συνεπώς οι στ 2,1-14 αριθμούνται σ' αυτές ως 2,1-13 – Ο σκληρός εχθρός είναι πιθανότατα ο βασιλιάς της Ασσυρίας ^βΠρος τους ποταμούς. Η Νινευη περιβαλλόταν από τον ποταμό Τίγρη και εναν παραπόταμό του τα ανάκτορα προστατευόνταν από μια διακλαδωση αυτού του παραποτάμου. ^γΤο λιοντάρι ήταν το έμβλημα της Νινευή. ^δΌτο πλήθος των κτισμάτων σου, σύμφωνα με ενα εβρ χεφ και αρχαίες μετ. Το εβρ έχει «τις άμαξές της»

Ποιος θα τη λυπηθεί, Κανείς δε θα βρεθεί να σε παρηγορήσει!»

Η τύχη της Νινευή έχει αποφασιστεί

⁸Νομίζεις πως η τύχη σου θα 'ναι καλύτερη απ' των Θηβων, της πολιτείας που βρίσκεται κοντά στο Νείλο κι έχει πολλές θάλασσες γύρω της για προστασία;^ε ⁹Αιθίοπες κι Αιγύπτιοι αναρίθμητοι ήταν οι υπερασπιστές της Άνθρωποι από την Πουτς και Λίβυοι ήταν οι σύμμαχοι της ¹⁰Κι ωστόσο οι κάτοικοί της στην εξορία οδηγηθήκανε Αλυσσοδέσαν οι κατακτητές τους άρχοντές της και τους μοιράστηκαν με κλήρο μεταξύ τους Τα νήπια τα θανάτωσαν στων δρόμων τις γωνιές. ¹¹Έτσι κι εσύ το ποτήρι θα πεις της οργής του Κυρίου και θα μεθύσεις μ' αυτό Μάταια θα ψάχνεις να βρεις καταφύγιο για να γλιτώσεις από τον εχθρό.

¹²Τα φρούριά σου όλα θα 'ναι σαν τις συκιές και οι υπερασπιστές τους σαν σύκα παραγινωμένα. Όταν κανείς τινάξει τη συκιά, τα σύκα θα πέσουν κατευθείαν στο στόμα του ¹³Οι ισχυροί άντρες σου θα γίνουν γυναικούλες Η χώρα σου θα μείνει απροστάτευτη, ανοιχτή στους εχθρούς σου. Τα φρούριά σου θα τα καταφάει η φωτιά. ¹⁴Φρόντισε,

Νινευή, να έχεις αποθεματα νερου για την πολιορκία, ενίσχυσε τα τειχη σου, κάνε λασπη και καλούπια για να φτιάξεις πλίθρες ¹⁵Κι ενώ αυτά θα κάνεις, θα σε αφανίσει η φωτιά, ο πόλεμος θα σε εξολοθρεύσει Όσο κι αν έχουν γίνει οι κάτοικοι σου πολυαριθμοι σαν τις ακρίδες, θ' αφανιστούν όπως τα χόρτα απ' τις ακρίδες ¹⁶Οι έμποροι σου ήταν περισσότεροι κι απ' τ' ουρανού τ' αστέρι! Αλλά χαθήκαν ξαφνικά, σαν τις ακρίδες που φτερα απλώνουν και πετάνε ¹⁷Οι επόπτες σου ήταν σαν τις ακρίδες και οι διοικητές σου σαν κοπάδι ακριδομάνες, που κάθονται με κρύον καιρό πάνω στους φράχτες Βγαίνει ο ήλιος και πετούν Κανείς δεν ξέρει κατά πού πάνε.

¹⁸Κοιμήθηκαν για πάντα οι άρχοντές σου, των Άσσυριών βασιλιά! Οι στρατηγοί σου δε σαλεύουν πια Οι πολεμιστές σου έχουν σκορπίσει στα βουνά: δεν είν' κανείς να τους συνάξει. ¹⁹Δε βρίσκουν γιατρεία τα τραύματά σου: κι έχεις θανατηφόρες τις πληγές. Εκείνοι που μαθαίνουν τα όσα έπαθες χειροκροτούν απ' τη χαρά τους. Γιατί απ' την επίμονη σκληρότητά σου ποιος ξέφυγε;

^εΟι Θηβες ήταν πόλη της ανω Αιγύπτου Το 663 π.Χ. η πόλη είχε αλωθεί και λεηλατηθεί από τον Άσσυριο βασιλιά Ασσυρμπανιπάλ ΣΠουτ Βλ υποσ εις Ησ 66,19

3,8 Ιερ 46,25-28 Ιεζ 30,14-16 3,9 Ιεζ 30,5 3,10 Ιλ 4,3 Ωσ 10,14 3,11 Ιερ 25,15 3,13 Ιερ 51,30 3,15 Ιλ 1,4 3,16 Ησ 47,15 3,18 Α΄ Βασ 22,17

ΑΒΒΑΚΟΥΜ

Εισαγωγή

Το βιβλίο "Αββακούμ" περιέχει τις προφητείες του ομώνυμου προφήτη και κατατάσσεται στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά βιβλία ομάδες βιβλικών έργων. Ο Αββακούμ ήταν πιθανότατα σύγχρονος του προφήτη Ιερεμίας και έδρασε στην Ιερουσαλήμ, σε μια περίοδο κατά την οποία οι Βαβυλώνιοι μετά τη νίκη τους επί των Αιγυπτίων στην Χαρκεμής (605 π.Χ.) επεκτείνουν την κυριαρχία τους στην Παλαιστίνη

Το έργο αρχίζει με ένα διάλογο ανάμεσα στον Αββακούμ και το Θεό, μέσα από τον οποίο ο προφήτης προσπαθεί να εξιχνιάσει τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός κατευθύνει την ιστορία. Η εύλογη απορία του προφήτη συνίσταται στο γιατί ο Θεός επιλέγει τους Χαλδαίους ως όργανα του, προκειμένου να τιμωρήσει το λαό του. Τελικά ο προφήτης διαβεβαιώνεται ότι ο Θεός δεν επιτρέπει στο άδικο να θριαμβεύσει και το έργο ολοκληρώνεται με ένα δοξολογικό ψαλμό, στον οποίο υμνείται ο τελικός θρίαμβος του Θεού.

Το βασικό ερώτημα που κυριαρχεί στο διάλογο του προφήτη με το Θεό, για το πώς είναι δυνατό να επιτρέπει ο άγιος και δίκαιος Κριτής την επικράτηση του κακού, απασχολεί τους ανθρώπους όλων των εποχών. Η απάντηση που δίνει το βιβλίο στο ερώτημα αυτό, είναι ότι Θεός μέσα από ανεξιχνίαστους για τον άνθρωπο δρόμους προετοιμάζει την τελική νίκη του δικαίου. Η διαβεβαίωση ότι ο δίκαιος άνθρωπος θα ζήσει χάρη στην εμπιστοσύνη του στο Θεό (2,4) θα καταστεί βασική βιβλική σωτηριολογική διδασκαλία (πρβλ Ρωμ 1,17 Γαλ 3,11)

Διάγραμμα του περιεχομένου

1 Διάλογος του προφήτη με το Θεό	1,1–2,4
2 Απειλητικοί λόγοι κατά των καταπιεστών:	2,5-20
3. Ο τελικός θρίαμβος του Θεού	3,1-19

ΑΒΒΑΚΟΥΜ

1 Μήνυμα του Θεού που δόθηκε στον *προφήτη Αββακούμ

Θρήνος του προφήτη για την αδικία που υπάρχει στη χώρα

²Ως πότε, Κύριε, θα σου φωνάζω για βοήθεια, κι εσύ δε θα με ακούς; Σου κράζω για την αδικία που επικρατεί, μα εσύ δεν επεμβαίνεις!³Γιατί κάνεις να βλέπω τόση ανομία; Γιατί παρατηρείς τη δυστυχία χωρίς να κάνεις τίποτα; Καταστροφή και βία με τριγυρίζουν, παντού φιλονικίες και διαμάχες ⁴Οι νόμοι μοιάζουν αδρανείς, επικρατεί η αδικία. Ο ασεβής δικαιώνεται σε βάρος του αθώου. Οι αποφάσεις των δικαστών είναι διεστραμμένες.

Η απάντηση του Θεού: Οι Βαβυλώνιοι έρχονται

⁵Ο Κύριος απαντάει: «Στρέψτε το βλέμμα σας στα έθνη και κοιτάξτε! Θα τα χάσετε, γιατί κάτι στις μέρες σας θα συμβεί, που δε θα το πιστεύατε αν κάποιος σας το διηγόταν ⁶Ξεσηκώνω τους *Βαβυλώνιους εγώ, αυτό το έθνος το σκληρό κι αδίστακτο, που διασχίζει όλη τη γη, γυρεύοντας να κατακτήσει ξένες χώρες. ⁷Είναι φοβεροί και τρομεροί: νόμος τους είναι του ισχυρότερου το δικαιο ⁸Ταχύτερα κι απ' τις λεοπαρδάλεις τ' αλόγά τους, κι απ' ό,τι οι λύκοι μες στη νύχτα αγριότερα τ' αλόγά τους ιππεύουν: έρχονται από μακριά οι καβαλλαράιοι τους, ορμητικά πετούν σαν τον αετό που ρίχνεται στη λεία του. ⁹Ετσι κι αυτοί ορμούν στη λεηλασία. Πίσω τους δεν κοιτούν. Συνάζουν αιχμαλώτους σαν την άμμο. ¹⁰Τους βασιλιάδες κοροιδεύουν, τους κυβερνήτες περιγελούν. Κανένα φρούριο δεν τους εντυπωσιάζει,

φτιάχνουν κάθε φορά ανάχωμα κι εύκολα το κυριεύουν ¹¹Όλα τα σαρώνουν, όπως ο άνεμος, και προχωρούν πιο πέρα αυτοί οι ένοχοι, που έχουν την ισχύ τους για θεό»

Παράπονο για την τυραννία των Βαβυλωνίων

¹²Κύριε, εσύ δεν είσαι ανέκαθεν ο Άγιος Θεός μας, Δε θα πεθάνουμε! Κύριε, εσύ κάλεσες τους Βαβυλώνιους να εκτελέσουν την απόφασή σου: εσύ, προστάτη μας, τους όρισες να μας τιμωρήσουν. ¹³Τα μάτια σου είναι τόσο καθαρά, που δεν μπορούνε το κακό να ανεχθούν ούτε την καταπίεση. Πώς τότε βλέπεις τους ληστές να εγκληματούν και δε μιλάς όταν καταβροχθίζει ο ασεβής τον δικαιότερό του, ¹⁴και κάνεις τους ανθρώπους σαν τα ψάρια της θάλασσας, σαν τα ερπετά, που δεν έχουν κανέναν για οδηγό τους; ¹⁵Οι Βαβυλώνιοι συλλαμβάνουν με το αγκίστρι τους λαούς, τους σέρνουν μες στο δίχτυ τους. Και χαίρονται γι' αυτό κι ευχαριστιούνται. ¹⁶Γι' αυτό θυσιάζουνε στα δίχτυα τους και καίνε θυμίαμα μπροστά τους, γιατί μ' αυτά εξασφαλίζουν την τροφή τους, τροφή που είναι γευστική και πλούσια. ¹⁷Άραγε είναι αυτός ο λόγος που τραβούν πάντα το ξίφος και που εξοντώνουν δίχως λύπη τους λαούς,

Η απάντηση του Θεού: Το δίκαιο υπερισχύει

2 Εγώ είπα: «Θα πάρω θέση, θα σταθώ στη σκοπιά μου και στην πολεμίστρα μου και θα προσμένω για να δω τι θα μου πει ο Θεός για να πω, και ποια θα πρέπει απάντηση να δώσω στο παράπονο που διατύπωσα»

²Και μου αποκρίθηκε ο Κύριος «Αυτό που τώρα σου αποκαλύπτω, γράψ' το σε πλάκες

με καθαρή γραφή, ετσι που όλοι να το διαβαζουν ευκολα ³Αυτο που σου αποκαλυπτω δεν θα εκπληρωθει αμέσως, σίγουρα όμως καποτε θα πραγματοποιηθεί Περιμενε με υπομονη ωσπου να συμβει Γράψε, λοιπον, τώρα

⁴«Αυτος που ειναι απιστος θα καταστραφει.^α Αυτός όμως που μου ειναι πιστός και πράττει το δίκαιο, θα ζησει. ⁵Πράγματι, οποιος καυχιέται οτι ειναι απατεώνας, αυτος ο ανθρωπος ο αλαζονικός ποτέ δε μνει ησυχος, ακομη κι αν ανοιξει το στόμα του ωσαν τον *αδ ή ειναι σαν το θανατο αχόρταγος, ακόμη κι αν καταπιεί ολα τα έθνη το ενα μετά το άλλο».

Απειλές ενάντια στον καταπιεστή των λαών

⁶Όλα τα έθνη θ' απαγγείλουν ενάντια στον κατακτητή τους περιφρονητικά υπονοούμενα. Θα πουν.

«Αλίμονο σ' εκείνον που μαζεύει ό,τι δεν του ανήκει – αλήθεια, ως τότε,– και τον καθένα τον μεταχειρίζεται σαν οφειλέτη του!» ⁷Θα ξεσηκωθούν ξαφνικά οι πιστωτές σου θα ξυπνήσουν αυτοί που καταπίεσες και θα σε λεηλατήσουν. ⁸Έθνη εσύ λεηλατήσες πολλά, διέπραξες φόνους κι αδικίες σε τόσες χώρες, ενάντια στους κατοίκους τόσων πόλεων. Γι' αυτό κι όλοι οι άλλοι λαοί θα λεηλατήσουν εσένα.

⁹Θα πουν. «Αλίμονο σ' εκείνον που μαζεύει κέρδη παράνομα για την οικογένειά του, και φπάχνει τη φωλιά του ψηλά, για να γλιτώσει απ' το αρπαχτικό το χέρι». ¹⁰Και πράγματι, τα σχέδιά σου όλα θα φέρουν στη δυναστεία σου ντροπή. Καταστρέφοντας έθνη πολλά, τον ιδιο τον εαυτό σου καταστρέφεις. ¹¹Γιατί κι οι πέτρες από τους τοίχους θα φωνάξουν και οι ξυλοδεσιές θ' αντιφωνήσουν

¹²«Αλίμονο», θα πουν, «σ' εκείνον που χτίζει πόλεις με φόνους και που με αδικίες

τις θεμελιώνει!» ¹³Ματαια οι λαοι μοχθουν Το εργο τους θα το καταστρεψει η φωτιά Και ολα αυτα προερχονται απ' τον Κυριο του *σύμπαντος ¹⁴Η γνωση της *δοξας του Κυριου θα γεμίσει τη γη, οπως γεμίζουν τα νερα της θαλασσας το βαθος

¹⁵Θα πουν «Αλίμονο σ' εκείνον που ποτιζει το συνανθρωπο του με της οργης του το μεθυστικο κρασι, για ν' απολαύσει έπειτα τον εξευτελισμό του!» ¹⁶Με ατιμία θα κορεσθεις κι οχι με δοξα Σειρά σου τώρα να πεις και να ξεγυμνωθεις. Ο Κύριος θα σου δώσει ν' αδειάσεις το ποτήρι της οργης του και τότε η ντροπή θα επισκιάσει τη δοξα σου ¹⁷Κατέστρεψες τα δάση του *Λιβανου, τα ζώα του εξολόθρευσες. Όλα αυτα θα πέσουν πάνω σου και θα τιμωρηθείς για τους φόνους που διέπραξες σε τόσες χώρες και στους κατοίκους τόσων πόλεων.

Η αδυναμία των θεών της Βαβυλώνας

¹⁸Τι ωφελεί το είδωλο που έφτιαξε ο τεχνίτης, η χυτη εικόνα, που διδάσκει μόνο ψέματα, Πώς μπορεί ο άνθρωπος να έχει εμπιστοσύνη στους άφωνους θεούς που ο ίδιος κατασκεύασε; ¹⁹Αλίμονο σ' εκείνον που λέει στο ξύλο. «Ξύπνα» και στο νεκρο λιθάρι: «Πάρε ζωή!» Αυτό θα προφητέψει, Με μάλαμα είναι καλυμμένο και με ασήμι, αλλά ζωή σταλιά δεν έχει μέσα του ²⁰Ο Κύριος όμως είν' εκεί, στον άγιο του *ναό Όλη η γη ας μείνει σιωπηλή μπροστά του!

Όραμα για την επέμβαση του Θεού

3 Προσευχή του *προφήτη Αββακούμ, που ψάλλεται συμφωνα με το ρυθμό των θρήνων

²Κύριε, άκουσα την αγγελία σου. Κύριε, φοβήθηκα αυτό που σχεδιάζεις Πραγματοποίησέ το σύντομα, κάνε να το δω όσο ζω Στους ταραγμένους χρόνους μας

^αΑυτος καταστραφει Το νόημα του εβραϊκού είναι ασαφές

ἔδειξε μας ελεος
 30 Θεος ἔρχεται ἀπο τῆ θαιμαν,
 ὁ Ἄγιος Θεος ἀπο τὸ ὄρος ἸΦαραν
 (ἸΔιαψαλμα)
 Ἡ λαμπρότητα τοῦ φωτίζει τοὺς
 ὕρανοὺς
 καὶ ἡ Ἰδοξα τοῦ γεμιζει
 τῆ γῆ
 4Ἡ λαμπρὰ τοῦ εἶναι σαν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου,
 ἀκτίνες λαμπερές σκορπιούνται
 ἀπο τὸ χερί του,
 ὅπου κρυμμένη εἶν' ἡ δυνάμη του
 5Μπροστά του προχωρεῖ ἀρρώστια,
 πανουκλα ἀκολουθεῖ τα βήματά του
 6Πατάει τὸ πόδι του στὴ γῆ κι αὐτὴ
 τραντάζεται,
 ρίχνει στα ἔθνη τὴ ματιά του
 καὶ σκιρτοῦν
 Πανάρχαια βουνά ταρακουνιούνται,
 αἰώνιοι λόφοι υποχωροῦν,
 που ἀπὸ παλιά πάνω ἀπ' αὐτοὺς
 περνοῦσε.
 7Τῆς Κουσάν βλέπω τὶς σκηνές
 νὰ χαμηλώνουν ἀπὸ φόβο·
 καὶ τρέμουν τα σκηνώματα
 τῆς ἸΜαδιάμ.
 8Κύριε, ἐνάντια σου ποιοὶ στρέφεται
 ὁ θυμὸς ἰσ,
 Μήπως ἐνάντια στους ποταμοὺς ἢ στὴ
 βαθιά τὴ θάλασσα,
 ὥστε ν' ἀνεβαίνεις πάνω στ' ἀλογά
 σου,
 στὶς ἀμαξές σου που στὴ νίκη
 σε οδηγοῦν,
 9Βγάλε τὸ τόξο σου,
 βάλε τα βέλη στὴ χορδή.
 (ἸΔιαψαλμα)
 Σχιζοῦν τὴ γῆ κι ἀναπηδοῦν ποτάμια.
 10Σε βλέπουν τα βουνά καὶ τρέμουνε,
 κατακλυσμός νερῶν ποτίζει τὴ γῆ·
 ἡ Ἰάβυσσος κάτω ἀπ' τὴ γῆ
 μουγκρίζει
 τα κύματά τῆς ἀνεβαίνουνε ψηλά
 11Ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι σταθεμεῦουν

στὴν κατοικία τους
 Κρυβονται μπρος στα φωτεινά σου βέλη
 που σφουρίζουν,
 μπροστα στὶς ἐκτυφλωτικὲς
 τῆς λογχῆς σου ἀστραπές.

12Δρασκελας με θυμο τῆ γῆ,
 στὴν οργή σου καταπατεῖς τα ἔθνη
 13Βῆγκες γιὰ νὰ βοηθήσεις τὸ λαὸ σου,
 γιὰ νὰ σώσεις τὸν ἐκλεκτό σου
 Τὴ στέγη γκρέμισες ἀπὸ τὸ μέγαρο
 τοῦ σεβῆ,
 ξεσκέπασες πλήρως τα θεμέλια.
 (ἸΔιαψαλμα)
 14Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ θέλανε νὰ μας
 διασκορπίσουν·
 ὄρμησαν σαν ἀνεμοστρόβιλος,
 με χαρὰ πως στὸ κρυσφύγετό τους
 θα μας μεταφέρουν,
 ἔτοιμοι κρυφὰ νὰ θυσιάσουνε
 τα θύματά τους.
 Εἰς ὅμως διατρήψες τα κεφάλια τους
 με τὶς ἴδιες τους τὶς λόγχες
 15Με τ' ἀλογά σου ανοίγεις δρόμο
 νὰ περάσεις
 μέσα ἀπὸ τ' ἀφρισμένα κύματα
 τῆς θάλασσας
 16Ὅταν ὁ Κύριος μ' ἔκανε νὰ τὰ δω ὅλα
 αὐτά,
 με συνεπῆρε τρόμος·
 σαν ἀκουσα αὐτὴ τὴ δυνατὴ φωνή
 τὰ χεῖλη μου ἄρχισαν νὰ τρεμοπαίζουν·
 τὰ γόνατά μου λύγισαν
 κι ὅλο τὸ σῶμα μου διαλύθηκε.
 Ἀκόμα πρέπει νὰ περιμένω ἀκίνητος
 τὴ μέρα που καταστροφὴ θα φέρει
 στὸ λαὸ που μας ἐπιτίθεται
 17Κι ἀν τῶρα οἱ συκιές δεν ἔχουν πια
 καρπὸ,
 σταφύλια κι ἀν δεν δίνουνε τ' ἀμπέλια,
 κι ἀν ἀπομένουν ἀκαρπες οἱ ἐλιές
 καὶ δε βγαίνουν σοδειές ἀπ' τὰ
 χωράφια,
 κι ἀν πρόβατα δεν ἔχουν τα μαντριά

και δεν υπάρχουνε βόδια στους
σταύλους,
¹⁸ωστόσο εγώ θ' αναγαλλιάζω για τον
Κύριο,
θα χαίρομαι γιατί ο Θεός με βοηθάει
¹⁹Ο Κύριος είν' ο Θεός μου,

είναι η δύναμή μου!
Με κάνει σαν το ελάφι γοργοπόδαρο
φέρνει τα βήματά μου στις κορφές
*(Από τη συλλογή του *πρωτοψάλτη - με
συνοδεία εγχόρδων)*

ΣΟΦΟΝΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο προφήτης Σοφονίας, τις προφητείες του οποίου περιέχει το φερώνυμο βιβλίο, έδρασε κατά την εποχή του βασιλιά Ιωσία (639-609 π.Χ.), και μάλιστα πριν από την έναρξη της θρησκευτικής μεταρρύθμισης, σε μια περίοδο κατά την οποία κυριαρχούσε ακόμη η ειδωλολατρία, που εισήγαγε στη χώρα η υποτελής στους Ασσυρίους πολιτική του βασιλιά Μανασσή. Το βιβλίο κατατάσσεται στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά έργα ομάδες του χριστιανικού και ιουδαϊκού Κανόνα.

Ο προφήτης αναφέρεται αρχικά στο θέμα της ημέρας της κρίσεως του Κυρίου. Ακολουθούν προφητείες κατά των εθνών και κατά της Ιερουσαλήμ και το έργο ολοκληρώνεται με υποσχέσεις αποκατάστασης.

Το μήνυμα του Σοφονία κινείται στην ίδια γραμμή με εκείνα των προγενέστερων του προφητών Αμώς και Ησαΐα.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου:	1,1–2,3
2. Προφητείες κατά των εθνών:	2,4-15
3. Προφητείες κατά της Ιερουσαλήμ:	3,1-8
4. Υποσχέσεις αποκατάστασης:	3,9-20

ΣΟΦΟΝΙΑΣ

1 Λόγος του Κυρίου, που απευθύνθηκε στο Σοφονία, την εποχή που βασίλευε στον Ίουδα ο Ίωσίας, γιος του Αμών. Πατέρας του Σοφονία ήταν ο Χουσεΐ, παππούς του ο Γεδαλίας και προπάππος του ο Αμαρίας, γιος του Εζεκία ^α

Η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου

2 «Θα εξαφανίσω εντελώς τα πάντα από τη γη», λέει ο Κύριος **3** «Θα εξαφανίσω τους ανθρώπους και τα ζώα, όλα τα πετούμενα και της θάλασσας τα ψάρια –όλα αυτά που οδηγούν τους ανθρώπους στην ασέβεια– κι όλο το γένος το ανθρώπινο θα το εξοντώσω από τη γη. Εγώ ο Κύριος το λέω. **4** Το χέρι μου θ' απλώσω ενάντια στον Ιουδα και ενάντια σ' όλους τους κατοίκους της Ίερουσαλήμ. Θα εξαφανίσω από τον τόπο αυτό ό,τι απόμεινε απ' τη λατρεία του Βάαλ, ακόμα και τη θύμηση των ιερών που τον υπηρετούν **5** Θα εξαφανίσω εκείνους που στις στέγες ανεβαίνουν να προσκυνήσουν τα άστρα τ' ουρανού, κι εκείνους που με προσκυνούν και τάχα στ' όνομά μου ορκίζονται, μα ορκίζονται συγχρόνως στον Μιλκώμ. **6** Θα εξαφανίσω εκείνους που απομακρύνονται από μένα, που δεν ενδιαφέρονται για μένα και δε με αναζητούν».

7 Σωπάστε μπροστά στον Κύριο, το Θεό

Είναι κοντά η ημέρα που ο Κύριος θα εκδηλώσει την κρίση του. Ο Κύριος θυσία ετοιμάζει –έχει εξαγνίσει κιάλας τους καλεσμένους του. ^γ

8 «Τη μέρα της θυσίας μου», λέει ο Κύριος, «τους άρχοντες θα τιμωρήσω και τους γιους του βασιλιά κι όλους εκείνους που φορούν ρούχα ξενόφερτα. **9** Τη μέρα εκείνη θα τιμωρήσω όλους αυτούς που δρασκελάνε το κατώφλι, ^ε και του αφεντικού τους γεμίζουνε το σπίτι με πράγματα που απέκτησαν με αδικία κι απάτη.

10» Τη μέρα εκείνη θ' ακουστούν δυνατές κραυγές από την πύλη των Ιχθύων, θρήνοι από τη νέα συνοικία κι ένας μεγάλος θόρυβος από τους λόφους. **11** Θρηνηστή κάτοικοι της κάτω πόλης, γιατί όλοι θα καταστραφούν οι μικροπωλητές και θα εξολοθρευτούν όλοι οι έμποροι.

12» Εκείνο τον καιρό, θα ψάξω προσεχτικά την Ιερουσαλήμ με λυχνάρια, για να βρω και να τιμωρήσω όλους τους ανέμελους, αυτούς που αναπαύονται αμέριμνα στα πλούτη τους και λένε στον εαυτό τους «ο Κύριος δεν κάνει τίποτα» ούτε καλό ούτε κακό». **13** Τα υπάρχοντά τους θ' αρπαχτούν και θα ερημωθούν τα σπίτια τους. Χτιζόνε σπίτια, μα δε θα τα κατοικήσουν φυτεύουν αμπέλια, μα το κρασί τους δε θα το πιουν»

^α *την εποχή Ιωσίας* Δηλ στα ετη 640-609 πΧ. Συνεπώς ο Σοφονίας ήταν σύγχρονος του προφήτη Ιερεμία – Άγνωστο κατά πόσον ο Εζεκίας, πρόγονος του Σοφονία, είναι ο βασιλιάς της εποχής του προφήτη Ησαΐα. ^β Η λατρεία των άστρων ήταν ευρυτάτα διαδεδομένη στη Μεσοποταμία και οι βασιλιάδες Μανασσής και Αμών του Ιουδα (στ. 1) την είχαν ευνοήσει (βλ Β΄ Βασ 21,3-5 21-22). ^γ *Υθυσία καλεσμενους του* Η εκδήλωση της κρίσεως του Θεου ενάντια στην Ιερουσαλήμ παρομοιάζεται εδώ με «θυσία». Τόσο ο θυσιαζών όσο και οι προσκεκλημένοι του έπρεπε να υποβληθούν στους καθιερωμένους καθαρμούς. Άγνωστο ποιοι είναι εδώ οι «καλεσμενοι» του Κυρίου. ^δ *ρούχα ξενόφερτα* Η υιοθέτηση των ενδυματολογικών εθίμων ξένων λαών ήταν ενδεικτική παραλληλης υιοθέτησης του πολιτισμού τους και της θρησκείας τους (Β΄ Μακ 4,13-17). ^ε *που δρασκελανε το κατώφλι* Πιθανώς εννοείται το κατώφλι του ναού. Πρόκειται για ειδωλολατρικό έθιμο (Α΄ Σαμ 5,5), που εφαρμοζόταν και στο ναό του Κυρίου. ^ς *Η πύλη των Ιχθύων* οδηγούσε στην παλαια Ιερουσαλήμ από τα ΒΔ – Η νέα συνοικία ήταν επέκταση της παλαιας πόλης προς τα ΒΔ.

¹⁴Κοντά είν' η ημέρα η μεγάλη, που ο Κύριος θα εκδηλώσει την κρίση του. Πλησιάζει, φτάνει σύντομα Κραυγές απελπισίας θα προκαλέσει ο ερχομός της! Ακόμα κι οι πιο θαρραλέοι θα φωνάζουν για βοήθεια ¹⁵Μέρα οργής θα είναι η μέρα εκείνη, μέρα θλίψης και στενοχώριας, μέρα ερήμωσης και συμφοράς, σκοταδιού μέρα και μαυρίλας. Μέρα συννεφιασμένη, ζοφερή, ¹⁶μέρα σάλπιγγας και πολεμικής κραυγής ενάντια στις οχυρωμένες πόλεις κι ενάντια στους ψηλούς πύργους ¹⁷Σε θλίψη θα βυθίσει ο Κύριος τους ανθρώπους· θα προχωρούν ψηλαφητά σαν τους τυφλούς Το ¹⁸αίμα τους το χρώμα θα ποτίσει, θα ξεχυθούν τα εντόσθιά τους πάνω στις κοπριές, γιατί αμάρτησαν ενώπιόν του. ¹⁸Ούτε το ασημί ούτε το χρυσάφι τους θα μπορέσει να τους σώσει την ημέρα της οργής του Κυρίου. Του θυμού του η φωτιά θα καταφάει ολόκληρη τη γη. Πράγματι, θα 'ναι κάτι τρομερό! Θα εξοντώσει όλους της γης τους κατοίκους.

Έκκληση για μετάνοια

2 Ελάτε στα λογικά σας συνέλθετε, έθνος αδιάντροπο! ²Κάντε το πριν ο Κύριος απαγγείλει την καταδίκη σας, πριν η ευκαιρία για μετάνοια περάσει σαν το άχυρο που το σκορπίζει ο άνεμος· πριν έρθει και σας βρει η φοβερή του Κυρίου οργή· ναι, η μέρα της οργής πριν έρθει του Κυρίου!

³Όλοι όμως εσείς οι ταπεινοί, εσείς που υπακούτε στις εντολές του, προσηλωμένοι μείνετε στον Κύριο πράξτε το δίκαιο, μείνετε ταπεινοί, ίσως έτσι να είστε ασφαλείς τη μέρα της οργής του Κυρίου.

Η καταδίκη των γειτονικών με τον Ισραήλ εθνών

⁴Θα μείνει ακατοίκητη η Γάζα κι έρημη η Ασκάλωνα. Ξαφνικά θα κατακτηθεί η Ασδώδ,

και μέρα μεσημέρι οι κάτοικοί της θα εξοριστούν Και της Εκρων οι κάτοικοι από την πόλη τους θα διωχτούν ⁵Αλίμονο σας. ⁶Φιλισταίοι, εσείς που προέρχεστε από την Κρήτη και κατοικείτε κάτω στα παράλια! Ο Κύριος λέει εναντίον σας «Θα σ' ερημώσω, ⁷Χαναάν, χώρα των Φιλισταίων! Δε θα σου μείνει ούτ' ένας κάτοικος ⁸Θα γίνουν τα παράλια λιβάδια με πηγάδια για τους βοσκούς, και μαντριά για τα κοπάδια ⁹Θ' ανήκουν σ' αυτούς που θα επιζήσουν απ' το λαό του ¹⁰Ιούδα Εκεί θα βόσκουν τα κοπάδια τους το βράδυ θα κοιμούνται στα σπίτια της Ασκάλωνα»· Γιατί ο Κύριος, ο Θεός τους, θα ενδιαφερθεί γι' αυτούς και θ' αλλάξει την κατάσταση τους

⁸Ο Κύριος λέει. «Άκουσα το χλευασμό των ⁹Μωαβιτών και των ¹⁰Αμμωνιτών την καταφρόνια, καθώς περιγελούσαν το λαό μου και καυχόντουσαν ότι θα κατακτήσουν τη χώρα του. ¹¹Γι' αυτό, εγώ ο Κύριος του ¹²σύμπαντος, ο Θεός του ¹³Ισραήλ, ορκίζομαι ότι η χώρα των Μωαβιτών και των Αμμωνιτών θα γίνουν σαν τα ¹⁴Σόδομα και τα ¹⁵Γόμορρα αγκαθότοποι, λάκκοι αλατιού και έρημος για πάντα. ¹⁶Όσοι απ' το λαό μου επιζήσουν, θα τους ληλατήσουν και θα κυριέψουν τη χώρα τους. ¹⁷Αυτά θα τους συμβούν για την αλαζονεία τους, γιατί κορόιδεψαν και πρόσβαλαν το λαό του Κυρίου του ¹⁸σύνπαντος».

¹¹Ο Κύριος θα δείξει τη φοβερή του δύναμη απέναντί τους. Θα εξαφανίσει όλους του Θεούς της γης κι όλα τα έθνη, ακόμα και τα πιο μακρινά, θα τον προσκυνήσουν, καθένα από τον τόπο του

¹²«Κι εσείς, Αιθίοπες, θα σκοτωθείτε από το ξίφος μου», λέει ο Κύριος.

¹³«Το χέρι μου θ' απλώσω στο βορρά και τους ¹⁴Άσσυριούς θα καταστρέψω· θα μετατρέψω τη ¹⁵Νινευή σ' ερείπια, άνυδρη θα την κάνω σαν την έρημο ¹⁶Εκεί που ήταν η πό-

Σχετικά με τη Νινευή, πρωτεύουσα της Ασσυρίας, ο Σοφονίας έδωσε παρομοίωση μνημα μ' εκείνο του προφήτη Ναούμ, ο οποίος είχε ζήσει νωρίτερα κατά μία περίπου γενιά

1,14-18 Αμ 5,18-20 1,18 3,8 Ιεζ 7,19 2,2 1,14-18 2,3 Αμ 5,15 Ιλ 2,14 Ιων 3,9 2,4-7 Ησ 14,28-32 2,5 Αμ 9,7 Ιερ 47,4 2,8-10 Ησ 15,1-16,14 Ιερ 49,1-6 2,9 Γεν 19,24-25 2,10 Ιερ 48,26-27 2,12 Ησ 18,1-6 Ιεζ 30,9 2,13 Νμ 1,1 2,13-15 Ησ 10,5-19 2,14 Ησ 13,21-22 34,11 Ιερ 50,39

λη, κοπαδια τώρα θ' εγκατασταθούν καθώς κι όλα των ζωντανών τα είδη· οι κουκουβάγιες και οι καλιακούδες θα κατοικούν ανάμεσα στα κιονόκρανα των στύλων της, θα κρῶζουν στα ερειπωμένα της παράθυρα κοράκια θα κρῶζουν στα κατώφλια. Και η εσωτερική κέδρινη επένδυση των τοίχων κάτω θα σωριαστεί.¹⁵ Εκεί θα καταντήσει η πολιτεία η ξενοιαστη, που νόμιζε πως είναι ασφαλής και πως αυτή είναι και κανένας άλλος. Να, λοιπόν, που έγινε ερείπια, κρησφύγετο των αγριμιών! Καθένας που από κοντά της θα περνάει, θα σφυρίζει, και με χειρονομίες τη φρικη του θα δείχνει»

Η κρίση της Ιερουσαλήμ

3 Αλίμονο στην πόλη την *ακάθαρτη και μολυσμένη, στην πόλη την τυραννική!² Δεν άκουσε τις προειδοποιήσεις του Κυρίου, δε διορθώθηκε. Δεν εμπιστεύτηκε στον Κύριο, δε στράφηκε προς το Θεό της.³ Βρυχιούνται σαν λιοντάρια οι άρχοντές της, σαν πεινασμένοι λύκοι οι κυβερνήτες της· κόκαλο δεν αφήνουν για το πρωί.⁴ Είναι οι *προφήτες της ανεύθυνοι κι επιβουλοί. Οι *ιερείς της βεβηλώνουν το *ναό και αθετούν το *νόμο του Θεού.

⁵ Κι όλα αυτά, μολονότι ο Κύριος τους συμπεριφέρθηκε με δικαιοσύνη και την πολιτεία τους δεν την εγκατέλειψε. Δεν κάνει αδικίες. Κάθε πρωί, αδιάκοπα, αποκαλύπτει τα προστάγματά του· αυτοί όμως συνεχίζουν να διαπράττουν την αδικία χωρίς ντροπή.

⁶ «Ολοκληρα έθνη εξολόθρευσα», λέει ο Κύριος· «Κατέστρεψα τα τείχη και τους πύργους τους, ερήμωσα τους δρόμους τους, κανείς δεν τους διαβαίνει πια. Ερήμωσα τις πόλεις τους· δε συναντάς ψυχή, ούτε περαστικόν ούτε και κάτοικο.⁷ Έπειτα σκέφτηκα πως θα με σεβαστείτε, θα καταλάβετε το μήνυμά μου και δε θα χρειαστεί να κάνω πράξη την απειλή μου, να καταστρέψω την

πόλη σας. Εσείς όμως κάθε φορά με πιο μεγάλο ζήλο ριχνόσασταν στη διαφθορά.⁸ Για τούτο, περιμένετε με ως την ημέρα που θα σηκωθώ να σας λεηλατήσω. Γιατί η απόφασή μου είναι να συναθροίσω έθνη και βασίλεια, για να ξεχύσω πάνω σας⁹ την *κατάρα μου, όλη τη λάβα της οργής μου. Με του θυμου μου τη φωτιά θα καταφαγωθεί η γη ολόκληρη»

Το εξαγνισμένο υπόλοιπο του Ισραήλ

⁹ «Μετά απ' αυτά», λέει ο Κύριος, «θα μεταστρέψω τους λαούς και θα εξαγνίσω τα χείλη τους για να προσεύχονται όλοι στ' όνομά μου κι όλοι να με λατρεύουν με μια καρδιά.¹⁰ Από τη μακρινή *Αιθιοπία, οι διασκορπισμένοι του λαού μου θα 'ρθουν και θα μου φέρουν προσφορές.

¹¹ «Δε θα ντρέπεστε πια εκείνη την ημέρα για καμιά από τις κακές σας πράξεις που μ' αυτές επαναστατήσατε εναντίον μου· γιατί εγώ θα πάρω τους αλαζόνες απ' ανάμεσά σας και θα πάψετε να κομπάζετε πάνω στο άγιο μου *βουνό.¹² Θ' αφήσω ένα *υπόλοιπο ανάμεσά σας, από φτωχούς και ταπεινούς, κι αυτοί θα καταφεύγουν σ' εμένα.¹³ Αυτό το υπόλοιπο του *Ισραήλ δεν θα κάνει αδικίες, δε θα λέει πια ψέματα και δε θα κάνει απάτες· θα είναι ήσυχoi και να τρών' και να κοιμούνται δίχως κανείς να τους τρομάζει».

¹⁴ Χαρείτε εσείς στην πόλη της *Σιών! Φώναζε από χαρά, λαέ του Ισραήλ! Χαρείτε κι αναγαλλιάστε μ' όλη σας την καρδιά, εσείς οι κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ!¹⁵ Ο Κύριος δεν θα σας τιμωρήσει άλλο. Έδιωξε αυτός μακριά σας τους εχθρούς σας· Ο βασιλιάς του Ισραήλ, ο Κύριος ο ίδιος, είναι ανάμεσά σας· δεν έχετε να φοβηθείτε πια κακό.

¹⁶ Θα λέν' εκείνη την ημέρα στην Ιερουσαλήμ. «Τίποτα μη φοβάσαι, πόλη του όρους Σιών, μην χάνεις το κουράγιο σου!¹⁷ Ο Κύριος ο Θεός σου είναι μαζί σου, σε βοηθάει

ηπάνω σας. Το πιθανότερο κείμενο, επειδή αναμενεται η καταστροφή της Ιερουσαλημ. Το εβρ έχει «πάνω τους»

2,15 Ησ 47,8 Ιερ 18,16 3,1 Ησ 1,21-23 Ιεζ 22,2-12 3,2 Ησ 7,9 3,3-4 Ιεζ 22,25-29 3,4 Ιερ 2,8 3,5 Ψλ 76,3 Ιερ 7,4 3,8 1,18 Ζαχ 14,2 3,9 Ησ 45,22-24 3,10 Ησ 60,9 66,20 Ψλ 68,32 3,11 Ησ 11,9 3,12-13 Ησ 10,21-22 3,14-15 Ησ 12,6 Ζαχ 2,14 9,9 3,16-17 Ησ 60,16 62,4 12 65,19 49,16 Ιερ 32,41

να νικήσεις ο δυνατός Χαρά αισθάνεται για σένα· δεν σε απειλεί πια, γιατί σε αγαπάει. Χαίρεται και αναγαλλιάζει όταν σε βλέπει».

Επιστροφή του διασκορπισμένου λαού

¹⁸Λέει ο Κύριος: «Θα πάρω το βάρος της ντροπής από την Ιερουσαλήμ. Θα φέρω πίσω όλους εκείνους που ζουν μακριά της και δεν μπορούν να συμμετάσχουν στις γιορτές μου ^θ ¹⁹Θα 'ρθεί καιρός που θα τιμωρήσω όλους εκείνους που σας έχουν καταπιέσει

θα συγκεντρώσω τα παραπλανημένα προβατά και θα φροντίσω για τ' ανάπηρα. Ενδοξους θα σας κάνω κι ονομαστούς σ' όλη τη γη, εκεί που τη ντροπή είχατε δοκιμάσει ²⁰Τότε είναι που θα σας συγκεντρώσω και θα σας φέρω εδώ. Θα σας κάνω ονομαστούς και ένδοξους ανάμεσα σ' όλους τους λαούς της γης, γιατί θ' αλλάξω την κατάστασή σας και θα το δείτε! Εγώ, ο Κύριος το λέω».

^θΘα παρω γιορτές μου Η κατανόηση του στ στα εβρ παρουσιάζει δυσκολίες

ΑΓΓΑΙΟΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Αγγαίος” περιέχει τους λόγους του ομώνυμου προφήτη, ο οποίος έδρασε στην Ιουδαία κατά το δεύτερο έτος του Πέρση βασιλιά Δαρείου Α΄ (520 π.Χ.) Πρόκειται για την περίοδο κατά την οποία οι Ιουδαίοι αγωνίζονται να οργανωθούν μετά την περιπέτεια της βαβυλώνιας αιχμαλωσίας με κέντρο το ναό της Ιερουσαλήμ. Ο βασιλιάς των Περσών Κύρος επέτρεψε στους Ιουδαίους να επιστρέψουν από τη Μεσοποταμία στην Ιερουσαλήμ και να ξαναχτίσουν το ναό της (538 π.Χ.), αλλά οι εργασίες ανοικοδόμησης, παρά τον ενθουσιασμό των πρώτων ημερών, διακόπηκαν για οικονομικούς λόγους και εξαιτίας της αντίδρασης των Σαμαρειτών. Σ’ αυτήν την καθοριστική για το μέλλον του λαού του Θεού περίοδο εμφανίζονται οι προφήτες Αγγαίος και Ζαχαρίας, για να ενισχύσουν με το κήρυγμά τους τον πολιτικό διοικητή Ζοροβάβελ, τον αρχιερέα Ιησού και το λαό, ώστε να ξαναρχίσουν οι εργασίες ανοικοδόμησης του ναού της Ιερουσαλήμ. Η θέση του βιβλίου στο χριστιανικό και τον ιουδαϊκό κανόνα είναι ίδια με εκείνη των προηγούμενων προφητικών έργων.

Το μήνυμα του προφήτη καθορίζεται από τις συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες της εποχής. Η επιτακτική ανάγκη να αποκτήσει ο μεταιχμαλωσιακός Ιουδαϊσμός ένα απαραίτητο για την επιβίωσή του λατρευτικό και πνευματικό κέντρο δεν αφήνουν περιθώρια για αναφορά σε θέματα που απασχολούν τους παλαιότερους προφήτες. Όταν ο λαός απογοητεύεται κατά την πορεία των εργασιών ανοικοδόμησης από τη φτωχική κατασκευή του νέου κτιρίου, ο προφήτης θα τον ενισχύσει εξαγγέλλοντας τη μελλοντική δόξα του ναού και την ανάδειξή του σε κέντρο της παγκόσμιας ειρήνης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Προτροπές για ανοικοδόμηση του ναού:	1,1-15
2. Μηνύματα ελπίδας.	2,1-23

ΑΓΓΑΙΟΣ

Ἐκκλήση για την ανοικοδόμηση του ναοῦ

1 Το δευτερο ετος της βασιλείας του Δαρείου, την πρώτη του ἔκτου *μήνα, μίλησε ο Κύριος στον *προφήτη Αγγαίο και του ἔδωσε εντολή να μεταδώσει μήνυμα στο *διοικητή της Ιουδαίας Ζοροβάβελ, γιο του Σαλαθιήλ, και στον *αρχιερέα Ιησού, γιο του Ιωσαδάκ ^α

²⁻³ Εἶπε, λοιπόν, ο Αγγαίος εκ μέρους του Κυρίου: «Ο Κύριος του *σὺμπαντος λέει: “ο λαός αὐτός ισχυρίζεται ὅτι δεν ἦρθε ἀκόμα ο καιρός να ξαναχτιστεῖ ὁ *ναός μου. ⁴Μα εἶναι τώρα καιρός να κατοικεῖτε εσεῖς σε σπίτια με ξύλινα φανώματα, τη στιγμή που ο δικός μου οἶκος εἶναι ἀκόμα ερειπωμένος; ⁵Κοιτάξτε σε ποιο σημεῖο ἔχετε φτάσει; ⁶Σπέρνετε πολλά μα συγκεντρώνετε λίγα· τρώτε ἀλλὰ δε χορταίνετε· πίνετε μα δεν ευχαριστῆσατε· ντύνεστε ἀλλὰ δε ζεσταίνεστε και του εργάτη ο μισθός μπαίνει σε τρύπια τσέπη”.

⁷»Γι' αὐτό, λέει ο Κύριος του σὺμπαντος: “σκεφεῖτε το κατάντημά σας ⁸Μετά ανεβείτε στο βουνό και φέρτε ξύλα και ξαναχτίστε το ναό για να μ' ευαρεστήσετε και να με τιμήσετε. ⁹Επιδιώκετε πολλά, μα λίγα κατορθώνετε. Στο σπίτι σας τα φέρνετε μα εγώ τα εξανειμίζω. Γιατί συμβαίνει αὐτό; Επειδὴ ο ναός μου εἶναι ερειπωμένος, κι εσεῖς ασχολεῖσθε καθένας με το δικό του σπίτι! ¹⁰Γι' αὐτό οι *ουρανοὶ δεν ἔβρεξαν κι η γη ἀρνήθηκε να δώσει τους καρπούς της. ¹¹Ἐφερα ξηρασία στη χώρα σας· στα βουνά και στα

σταροχώραφα, στ' ἀμπέλια και στους ελαιώνες, σ' ὅλα τα γεννήματα της γης. Ἄνθρωποι και ζῶα υποφέρουν· ὅ,τι κι αν κάνετε εἶναι μια αποτυχία”»

Ο Θεός υπόσχεται τη βοήθειά του στο λαό

¹²Ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ, κι ο ἀρχιερέας Ιησούς, γιος του Ιωσαδάκ, καθώς και ο λαός που εἶχε ἔρθει ἀπὸ την *αιχμαλωσία, δέχτηκαν τα λόγια που ο Κύριος, ο Θεός, τούς εἶπε μέσω του προφήτη Αγγαίου, και ἀναγνώρισαν ὅτι ο Κύριος τους τον εἶχε στείλει· τρόμαξαν μάλιστα που δεν εἶχαν ἀπακούσει στον Κύριο. ¹³Τότε ο Αγγαίος, ο ἀγγελιοφόρος του Κυρίου, εἶπε στο λαό αὐτό που ο Κύριος τον εἶχε διατάξει: «Εγώ θα εἶμαι μαζί σας. Εγώ, ο Κύριος, το λέω». ¹⁴Ἔτσι ο Κύριος ἔδωσε φώτιση στο διοικητή της Ιουδαίας Ζοροβάβελ, γιο του Σαλαθιήλ, και στον ἀρχιερέα Ιησού, γιο του Ιωσαδάκ, και στο λαό που εἶχε ἔρθει ἀπὸ την αιχμαλωσία. Ἦρθαν λοιπόν και εργάζονταν στο ναό του Κυρίου του *σὺμπαντος, του Θεοῦ τους. ¹⁵Το ἔργο ἄρχισε στις εἴκοσι τέσσερις του ἔκτου μήνα.

Ἡ λαμπρότητα του καινούριου ναοῦ

2 Τον ἴδιο χρόνο, ¹στις εἴκοσι μία του ἑβδόμου *μήνα,^β ο Κύριος ἔδωσε μήνυμα στον *προφήτη Αγγαίο ²για το Ζοροβάβελ, γιο του Σαλαθιήλ, *διοικητή της Ιουδαίας, για τον *αρχιερέα Ιησού, γιο του Ιωσαδάκ, και για το λαό που εἶχε ἔρθει ἀπὸ την *αιχ-

^αΟ Δαρείος ἦταν βασιλιάς των Περσων – Ο δεύτερος χρόνος μήνα ἦταν η εποχή προς το τέλος του Αυγούστου 520 π Χ – Ο Ζοροβάβελ, γιος του Σαλαθιήλ, κατά το Α΄ Χρ 3,17-19 ἦταν ἐγγονός του βασιλῆα Ιερχονία η Ιωαχιν, και συνενεπὺς ἀπογονος του Δαβίδ. Ο βασιλιάς των Περσων τον εἶχε διορίσει διοικητή της Ιουδαίας. ^βΤον ἴδιο χρόνο μήνα. Δὴλ. περί τα μέσα Οκτωβρίου 520 π Χ

1,1 Ζαχ 1,1 Εσδ 4,24– 5,2 Αγγ 1,12 2,2 21 Εσδ 2,2 Ζαχ 4,6 Σειρ 49,11 Μτ 1,13 Αγγ 1,12 2,2 Εσδ 2,2 Ζαχ 3,1-9 6 11 Σειρ 49 12 1,4 Β΄ Σαμ 7,2 1,11 ἰλ 1,17-20 1,13 Ησ 41,10 1,14-15 Ζαχ 4,6-10α 2,2 1,1

μαλωσία. Ο προφήτης τούς είπε ³ «Ποιος από σας πρόλαβε να δει το *ναό στην παλιά του λαμπρότητα; Τι είναι αυτό που βλέπετε τώρα, Σε σύγκριση μ' εκείνον, ετούτος ο ναός δεν αξίζει τίποτα! ⁴ Ο Κύριος όμως λέει "πάρε δύναμη Ζοροβάβελ, πάρε δύναμη αρχιερέα Ιησού, γιε του Ιωσαδάκ, πάρτε δύναμη όλοι εσείς ο λαός της χώρας. Και τώρα στη δουλειά! Εγώ είμαι μαζί σας, ο Κύριος του *σύμπαντος ⁵ Η υπόσχεση που σας έδωσα όταν σας έβγαλα από την Αίγυπτο ισχύει ακόμα: Θα είμαι παρών ανάμεσά σας και δε θα 'χετε τίποτα να φοβηθείτε!"

⁶ »Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, σας λέω: Λίγο ακόμα και θα σείσω τους ουρανούς, τη γη, τη θάλασσα και τη στεριά. ⁷ Θ' αναταράξω όλα τα έθνη, ώστε να 'ρθούν οι θησαυροί τους και να δώσουν στο ναό αυτό την παλιά του δόξα. ⁸ Σ' εμένα, τον Κύριο του σύμπαντος, ανήκει το ασημί και το χρυσάφι ⁹ Η λαμπρότητα του καινούριου αυτού ναού θα ξεπεράσει τη λαμπρότητα του πρώτου. Στον τόπο τούτο ειρήνη θα χαρίσω. Εγώ τω λέω, ο Κύριος του σύμπαντος».

Αποκλεισμός των Σαμαρειτών από το ναό

¹⁰ Τον ίδιο χρόνο, στις είκοσι τέσσερις του ένατου μήνα, μίλησε ο Κύριος στον προφήτη Αγγαίο ¹¹ και του είπε: «Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, σε στέλνω στους *ιερείς να ζητήσεις οδηγίες. Ρώτησε τους: ¹² "αν κανείς έχει διπλώσει ιερό κρέας^γ σε μιαν άκρη απ' το ρούχο του, κι αγγίξει με το ρούχο του ψωμί ή μαγειρεμένο φαγητό, ή κρασί ή λάδι ή οποιαδήποτε τροφή, αυτή η τροφή θα θεωρηθεί άγια;"»

Όταν ο Αγγαίος ρώτησε τους ιερείς, εκείνοι του αποκρίθηκαν: «Όχι».

¹³ Τότε ο Αγγαίος ρώτησε: «Αν κάποιος γίνεται *ακάθαρτος, επειδή θα 'χει αγγίξει νε-

κρό, κι αγγίξει μετά μια τροφή απ' αυτές αυτή θα θεωρηθεί ακάθαρτη.» Οι ιερείς αποκρίθηκαν «Ναι, θα είναι ακάθαρτη»

¹⁴ Κι ο Αγγαίος κατέληξε «Ακουστε τι λέει ο Κύριος "αυτό ακριβώς συμβαίνει με το λαό αυτό και μ' αυτό το έθνος^δ εδώ ενωπιόν μου, καθώς και με όλα τα έργα τους. Οι αγγίζουν γίνεται ακάθαρτο"».

Η υπακοή εξασφαλίζει ευημερία

¹⁵ Ο Κύριος συνέχισε. «Σκεφτείτε τώρα! Θυμηθείτε το παρελθόν, τότε που δεν ειχατε αρχίσει ακόμα να χτίζετε το ναό μου ¹⁶ Πώς ήταν τότε; Υπολογίζατε να βγάλετε απο ένα χωράφι είκοσι σακιά γεννήματα και παίρνατε δέκα. Κι από ένα αμπέλι υπολογίζατε να βγάλετε πενήντα δοχεία κρασί και βγάζατε είκοσι. ¹⁷ Σας έστειλα την κάψα του λίβα, μούχλα στα σιτηρά και χαλάζι, και κατέστρεψα όλα τα προϊόντα σας' εσείς όμως δεν επιστρέψατε σ' εμένα ¹⁸ Αυτό συνέβαινε και μέχρι σήμερα, στις είκοσι τέσσερις του ένατου μήνα, τη μέρα που συμπληρώθηκε η θεμελίωση του ναού του Κυρίου. Σκεφτείτε το προσεκτικά. ¹⁹ Οι αποθήκες είναι άδειες τ' αμπέλια, οι συκιές, οι ροδιές κι οι ελιές σας δεν καρποφόρησαν ακόμα. Αλλά από τη μέρα αυτή κι εμπρός εγώ θα σας ευλογήσω» ^ε

Η υπόσχεση του Θεού στο Ζοροβάβελ

²⁰ Στις είκοσι τέσσερις του ίδιου μήνα, ο Κύριος μίλησε ξανά στον Αγγαίο και του είπε: ²¹ «Πες στο Ζοροβάβελ, το διοικητή της Ιουδαίας ότι εγώ, ο Κύριος του συμπαντος θα σείσω τον ουρανό και τη γη. ²² Θ' ανατρέψω θρόνους βασιλιάδων και θα βάλω τέλος στη δύναμη των εθνών: θα ανατρέψω τις πολεμικές άμαξες και τους αρματηλάτες τους. Θα ρίξω καταγής τα άλογα κι οι καβαλάρηδες τους θ' αλληλοεξοντωθούνε με τα ξίφη

Υιερó κρέας Καθε τροφή που προερχοταν από θυσία θεωρείτο ιερή. Μόνον οι ιερείς και τα άρρενα μέλη των οικογενειών τους επιτρεπόταν να φάνε απ' αυτήν (Αρ 18,8-10). ^δ Το έθνος Νοούνται οι Σαμαρείτες, οι οποίοι ηθελαν να παρουν μέρος στην ανοικοδόμηση του ναού και στις θυσίες (Εσθ 4,1-3). Θεωρούνταν ακαθαρτοι λόγω της καταστροφής που αναφέρεται εις Β' Βασ 17,24-41. ^ε Η κατανόηση των στ 18-19 στο εβρ είναι δύσκολη

2,3 Εσθ 3,12 2,4-5 Ζαχ 4,6 2,5 Εξ 20,2 2,7 Ησ 60,6-7 13 2,9 Α' Βασ 6 7,13-51 Ζαχ 1 17 2,10 1,1 2,1 2,12 Αρ 18 8-10 2,13 Αρ 19,11 22 2,14 Εσθ 4,1-3 2,15-19 1,5-11 Ζαχ 8,9-13 2,17 Αμ 4,9 2,18 Εσθ 3,10 2,21 1,1 2,6 Εβρ 12,26 2,22 Εξ 15 1 κρ 7,21-22

τους ²³ Την ημέρα εκείνη, θα σε παρω, Ζο-
ροβάβελ, γιε του Σαλαθιήλ, και θα σε κάνω
δούλο μου. Θα είσαι για μένα σαν τη σφρα-

γιδα μου, ^ς γιατί εγώ σε διάλεξα. Εγώ, ο Κύ-
ριος του σύμπαντος, το λέω»

^ςσαν τη σφραγιδα μου. Η σφραγιδα χρησιμοποιισταν για να προσδιδει κυρος στα επίσημα έγγραφα και στα βασιλικά διατάγματα. Αυτό σημεινει οτι ο Ζοροβαβελ θα διοικουσε στο ονομα του Κυριου

ZACHARIAS

Εισαγωγή

Ο προφήτης Ζαχαρίας, τα οράματα και τις προφητείες του οποίου περιέχει το φερώνυμο βιβλίο, ήταν σύγχρονος του προφήτη Αγγαίου και το κήρυγμά του είχε τον ίδιο με το κήρυγμα εκείνου βασικό στόχο την αποπεράτωση των εργασιών ανοικοδόμησης του ναού της Ιερουσαλήμ. Το βιβλίο κατατάσσεται στις ίδιες με τα προηγούμενα προφητικά έργα ομάδες της Παλαιάς Διαθήκης και της Εβραϊκής Βίβλου.

Στο πρώτο μέρος (κεφ. 1-8) περιέχονται οράματα και προφητείες της περιόδου 520-518 π.Χ., που έχουν ως θέμα τους την αποκατάσταση του λαού του Ιούδα και τη μεσσιανική εποχή. Το δεύτερο μέρος (κεφ. 9-14) συνιστά μια συλλογή προφητειών με κύριο θέμα τον Μεσσία, ο οποίος εικονίζεται ως θριαμβευτής και ταυτόχρονα ειρηνικός βασιλιάς, αλλά και ταπεινός ποιμένας.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Οράματα και προφητείες αποκατάστασης	1,1-8,23
2. Μεσσιανικές εξαγγελίες	9,1-14,21

ΖΑΧΑΡΙΑΣ

Πρόσκληση σε μετάνοια

1 Τον ογδόο *μήνα του δεύτερου έτους της βασιλείας του Δαρείου, δόθηκε μήνυμα από τον Κύριο στον *προφήτη Ζαχαρία, γιο του Βαραχία, κι εγγονό του Ιδδώ ^α 2-3 Ο Κύριος τον διέταξε να πει στο λαό της Ιουδαίας

Ακούστε τι έχει να σας πει ο Κύριος του *σύμπαντος «Οργίστηκα αφάνταστα εναντίον των προγόνων σας Επιστρέψτε σ' εμένα, και θα επιστρέψω κι εγώ σ' εσάς Εγώ, ο Κύριος του *σύμπαντος, το λέω ⁴Μη γίνεστε σαν τους προγόνους σας Οι προηγούμενοι προφύτες, κήρυξαν σ' αυτούς εκ μέρους μου και τους είπαν ν' απαρνηθούν τον κακό τους δρόμο και τις βδελυρές τους πράξεις Αυτοί όμως δεν άκουσαν και δε μου δώσαν προσοχή ⁵Πού είναι τώρα οι πρόγονοί σας; Ασφαλώς κι οι προφύτες δε ζουν αιώνια. ⁶Οι λόγοι μου όμως και οι *νόμοι μου, που τους μετέφεραν οι *δούλοι μου, οι προφύτες, έπεισαν τελικά τους προγόνους σας. Κι εκείνοι μετανόησαν κι ομολόγησαν. «όπως αποφάσισε ο Κύριος του σύμπαντος να πράξει σ' εμάς, έτσι έπραξε, ανάλογα με τη συμπεριφορά μας και τα έργα μας»».

Οράματα του Ζαχαρία

(1,7 – 6,8)

⁷Στις είκοσι τέσσερις του ενδέκατου μήνα, που είναι ο μήνας Σεβάτ, του δεύτερου έτους της βασιλείας του Δαρείου,^β δόθηκε

μήνυμα από τον Κύριο στον προφήτη Ζαχαρία, γιο του Βαραχία, κι εγγονό του Ιδδώ Ο προφήτης, λοιπόν, διηγείται.

Πρώτο όραμα:

Νέο μέλλον για την Ιερουσαλήμ

⁸Είδα τη νύχτα έναν άνθρωπο καβάλα πάνω σ' άλογο καστανό, να στέκεται μες στις μυρτιές πλάι στον γκρεμό, και πίσω του ήταν άλλα άλογα καστανά, κόκκινα κι άσπρα

⁹Ρώτησα, λοιπόν, τον *άγγελο που μιλούσε μαζί μου. «Αυτά, κύριέ μου όλα τι σημαίνουν,» Και μου απάντησε «Εγώ θα σου τα εξηγήσω» ¹⁰Τότε ο άνθρωπος που στεκότανε μες στις μυρτιές, είπε: «Εμείς είμαστε εκείνοι που ο Κύριος τους έστειλε να περιοδεύσουν τη γη» ¹¹Και οι καβαλάρηδες δώσαν αναφορά στον άγγελο του Κυρίου, που στεκόταν ανάμεσα στις μυρτιές «Περιοδεύσαμε τη γη, και είναι όλη ήσυχη και ειρηνική». ¹²Τότε εκείνος απευθύνθηκε στον Κύριο και του είπε: «Κύριε του σύμπαντος, είν' εβδομήντα χρόνια που είσαι οργισμένος ενάντια στην *Ιερουσαλήμ και στις Ιουδαίας τις πόλεις Πότε πια θα δείξεις έλεος γι' αυτές;»

¹³Ο Κύριος αποκρίθηκε στον άγγελο, που μιλούσε μαζί μου, με λόγους φιλικούς και παρηγορητικούς ¹⁴Τότε αυτός ο άγγελος με πρόσταξε να κηρύξω ότι ο Κύριος του σύμπαντος λέει: «Είναι μεγάλη η αγάπη μου για την Ιερουσαλήμ και τη *Σιών, ¹⁵μα και μεγάλη η οργή μου ενάντια στα έθνη που νιώθουν τόση αυτοπεποίθηση εγώ λίγο ήμουν οργι-

^αΤον ογδόο μήνα του δεύτερου έτους Δηλ Οκτωβριο-Νοεμβριο 520 π Χ - Ο Δαρείος ήταν βασιλιάς των Περσων (522-486 π Χ) - Ο Ζαχαρίας κατά το Νεε 12,16 ήταν και ιερέας ^βΣτις είκοσι Δαρείου Δηλ προς τα μέσα Φεβρουαρίου 519 π Χ ^γστον άγγελο του Κυρίου Στο βιβλίο του Ζαχαρία είναι ο συνηγορος άγγελος του λαου Ισραήλ ενωπιον του κυριου (βλ στ 12 και κεφ 3,1-7)

1,1 Αγγ 1,1 Εσδ 5,1 1,2-3 Μαλ 3,7 1,4 6 Ησ 1,18-20 7,9 30,15-17 Ιερ 7,1-15 25,1-8 Αμ 5,4-6 14-15 Σφν 2,1-3 Ορ 2,17 1,7 1,1 Αγγ 2 10 1,8-12 6,1-8 1,12 Ιερ 25,11 Ψλ 102,14 1,14 3,2 8,2 Ησ 54,6-8 Ιλ 2,18 Σφν 3,16-17 1,15 Ησ 47,6

σμένος με το λαό μου, αυτοί όμως τελειώσαν τον κατεστρεψαν ¹⁶Γι' αυτο ακουστε τι λέει ο Κύριος του σύμπαντος «Γεμάτος αγάπη επιστρέφω στην Ιερουσαλήμ ο *ναος μου θα ξαναχτιστεί και η πολη ολοκληρη θ' ανοικοδομηθεί» ¹⁷Με πρόσταξε ακόμα να κηρύξω ότι ο Κύριος του σύμπαντος λέει «Θα γεμίσουν παλι οι πολεις μου αγαθά Εγω, ο Κυριος, θα τρέξω να βοηθήσω τη Σιών θα εκλέξω πάλι την Ιερουσαλήμ για πόλη μου»

Δεύτερο όραμα:

Τιμωρία των εχθρικών εθνών

2 Μετά απ' αυτό^δ κοίταξα ψηλά και είδα τέσσερα κέρατα ²Ρώπησα τότε τον *άγγελο που μιλούσε μαζί μου «Τι σημαίνουν αυτά,» Και μου αποκρίθηκε· «Αυτά παριστάνουν τις *δυνάμεις που διασκόρπισαν το λαό του *Ιούδα, του *Ισραήλ και της *Ιερουσαλήμ».

³Μετά ο Κύριος μου έδειξε τέσσερις σιδηρουργούς ⁴«Τι ήρθαν να κάνουν αυτοί;» ρώπησα Και μου αποκρίθηκε· «Αυτοι ήρθαν να τρομάξουν και να συντρίψουν τα ισχυρά έθνη, που ξεσηκώθηκαν εναντίον της χώρας του Κυρίου και διασκόρπισαν το λαό του Ιούδα, ώστε κανείς να μην του αντισταθεί πια»

Τρίτο όραμα:

Η Ιερουσαλήμ δεν χρειάζεται πια τείχη

⁵Μετά κοίταξα ψηλά και είδα έναν άνθρωπο, που κρατούσε στο χέρι του το στο χονίρι που μετράνε ⁶«Πού πηγαίνεις,» τον ρώπησα Και μου αποκρίθηκε «Να μετρήσω την Ιερουσαλήμ και να δω ποιο θα είναι το πλάτος της και ποιο το μήκος της»

⁷Τότε ο άγγελος που μιλούσε μαζί μου προχώρησε μπροστά και πρόσταξε έναν άλλον άγγελο, που ήρθε να τον συναντήσει ⁸«Τρέξε», του λέει, «να πεις σ' εκείνον το

νεαρό ότι η Ιερουσαλήμ θα παραμεινει ατελειαστη, για να υπάρχει χωρος για πολλούς ανθρώπους και ζώα» ⁹«Εγω», λει ο Κύριος, «θα ειμαι γι' αυτην πύρινο τειχος γύρω γύρω και *δόξα στο μεσον της»

Πρόσκληση για επιστροφή στην πατρίδα

¹⁰Ο Κύριος ειπέ «Εμπρός, εμπρος, εσεις που σας διασκόρπισα στους τέσσερις ανέμους, φύγετε από τη χώρα του βορρά!» ¹¹Άνθρωποι της Ιερουσαλήμ, εξοριστοι στη *Βαβυλώνα ακόμα, τρέξτε για να ξεφυγετε! ¹²Ακούστε τι λέει για τα έθνη που σας λεηλάτησαν ο Κύριος του *συμπαντος, αυτος που μ' εξουσιοδότησε με μια τόσο σπουδαία αποστολή. «όποιος χτυπάει εσάς, χτυπάει την κόρη του ματιού μου. ¹³Τώρα εγω το χερι μου θα υψώσω εναντίον τους, και θα λεηλατηθούν με τη σειρά τους από κείνους που οι ίδιοι είχαν υποδουλώσει!» Όταν συμβούν αυτά, θα καταλάβετε ότι ο Κύριος του συμπαντος μ' έστειλε σ' εσάς.

¹⁴Ο Κύριος λέει. «Πανηγυρίστε και χαρείτε, κάτοικοι της *Σιών, γιατί έρχομαι εγω να κατοικήσω ανάμεσά σας ¹⁵Έθνη πολλά τη μέρα εκείνη θα προσκολληθούν σ' εμενα και θα γίνουν λαός μου ωστόσο εγω ανάμεσα σ' εσάς θα κατοικήσω»

Όταν συμβούν αυτά, θα καταλάβετε ότι ο Κύριος του σύμπαντος μ' έστειλε σ' εσάς ¹⁶Η Ιουδαία θα ξαναγίνει προσωπική ιδιοκτησία του Κυρίου μέσα στην άγια χώρα και αυτός θα εκλέξει πάλι την Ιερουσαλήμ για πόλη του ¹⁷Όλοι ας σιγήσουν μπροστά στον Κύριο, γιατί ξυπνάει και ξάφνου θα βγει απ' την άγια του κατοικία!

^δΣε ορισμένες εκδόσεις οι στ 1-4 προσαρτώνται στο κεφ 1 ως 18-21 Συνεπως οι στ 5-17 του κεφ 2 αριθμουνται ως 2,1-13 ^εαπ' τη χωρα του βορρα Η έκφραση υπονοιει τη βαβυλωνιακη αυτοκρατορια Πράγματι, ο δρομος που οδηγει απο 'κει στην Παλαιστινη, περνάει από το βορρα ^ζεξοριστοι ακομα Μεχρι τοτε, μόνον ενα τμημα του λαου ειχε επιστρέψει στην Ιουδαία από την αιχμαλωσία της Βαβυλωνας

1,16 4,7 8,3,9 2,5-9 Αγγ 1,14-15 Ησ 44,26β Ιερ 31,38 1,17 Αγγ 2,9 2,1 6,1,5 Ιεζ 37,9 2,2 1,9 2,5 Ιεζ 40,3 2,6 1 16 2,9 9 8 Ησ 60,19 Απ 21,3 2,10 Ιερ 51,45 2,11 Οβδ 17 2,13 Αβ 2,7-8 Ησ 14,2 2,14 9,9 Ησ 12,6 Ιεζ 37,28 2,15α 8 20-23 Ησ 2,2-3 2,16 1,17 2,17 Αβ 2,20

Τέταρτο όραμα:**Καθιέρωση του Ιησού ως αρχιερέα**

3 Τότε ο Κύριος μου έδειξε τον *αρχιερέα Ιησού να στέκεται μπροστά στον *άγγελο του Κυρίου, ενώ ο *σατανάς στεκόταν δεξιά του έτοιμος να τον κατηγορήσει.² Ο άγγελος του Κυρίου είπε στο σατανά «Πάψε, σατανά! Ο Κύριος δεν σου επιτρέπει να μιλήσεις, γιατί αγαπάει την *Ιερουσαλήμ. Αυτός γλίτωσε τον Ιησού όπως έναν δαυλό που τον αρπάζουν από τη φωτιά»

³ Ο Ιησους στεκόταν όρθιος μπροστά στον άγγελο ντυμένος με λερωμένη φορεσιά.⁴ Τότε ο άγγελος πρόσταξε τα *όντα που τον άκουγαν «Βγάλτε του τη λερωμένη φορεσιά». Έπειτα είπε στον Ιησού «Κοίτα! Σου αφαίρεσα την ανομία σου, για να σε ντύσω ρούχα γιορτινά».⁵ Μετά πάλι πρόσταξε «Βάλτε του στο κεφάλι κεφαλοκάλυμμα από καθαρό ύφασμα».⁶ Έτσι κι έκαναν. Τον έντυσαν με καινούρια στολή και του Κυρίου ο άγγελος στεκότανε και παρακολουθούσε

⁶ Στη συνέχεια ο άγγελος του Κυρίου διαβεβαίωσε τον Ιησού:⁷ «Ο Κύριος του *σύμπαντος λέει. “αν ακολουθείς το δρόμο μου και τηρείς τις εντολές μου, τότε εσύ θα έχεις την ευθύνη του *ναού μου και θα εποπτεύεις τις *αυλές μου. Θα σου επιτρέψω να πλησιάζεις το θρόνο μου, όπως όλοι αυτοί που στέκονται εδώ και με υπηρετούν

⁸» Άκου λοιπόν, αρχιερέα Ιησού, εσύ και οι άλλοι *ιερείς που σε συνοδεύουν, εσείς όλοι, που είστε η ζωντανή εγγύηση της σωτηρίας που θα 'ρθεί. Θα στείλω το *δούλο μου, τον *βλαστό.⁹ Μπροστά στον Ιησού τοποθέτησα ένα λιθάρι. Πάνω σ' αυτό το μοναδικό λιθάρι υπάρχουν επτά μάτια. Και τώρα εγώ ο ίδιος θα χαράξω σ' αυτήν μια επιγραφή, και μέσα σε μια μέρα θα εξαλείψω την

ανομία της χώρας αυτής.¹⁰ Όταν θα ερθει εκείνη η μέρα, θα προσκαλείτε ο ένας τον άλλο να γιορτάσετε μέσα σ' αμπελία σας και κάτω από τις συκιές σας».¹¹

Πέμπτο όραμα: Ο ιερέας κι ο βασιλιάς το χρόνο της σωτηρίας

4 Ο *άγγελος που μιλούσε μαζί μου ήρθε πάλι και με ταρακούνησε, όπως όταν ξυπνάνε κάποιον απ' τον ύπνο.² «Τι βλέπεις,» με ρώτησε. Κι εγώ απάντησα «Βλέπω έναν ολόχρυσο λυχνοστάτη μ' ένα δοχείο λαδιού πάνω του. το δοχείο έχει επτά στόμια κι από το κάθε στόμιο ξεπροβάλλουν επτά φυτίλια.³ Βλέπω και δυο λιόδεντρα κοντά στο λυχνοστάτη, ένα στα δεξιά του και ένα σ' αριστερά του».⁴ Τότε ρώτησα τον άγγελο που μιλούσε μαζί μου «Τι σημαίνουν αυτά, κύριέ μου,»

⁵ «Δεν ξέρεις τι σημαίνουν αυτά;» μου είπε. Κι εγώ απάντησα «Όχι, κύριέ μου».^{6α} Τότε μου είπε ^θ ^{10β} «Αυτά τα επτά λυχνάρια είναι τα μάτια του Κυρίου, που παρατηρούν ολόκληρη τη γη».

¹¹ Τότε τον ρώτησα «Τι σημαίνουν αυτά τα δύο λιόδεντρα στα δεξιά και σ' αριστερά του λυχνοστάτη;»¹² Και τον ρώτησα για δεύτερη φορά «Τι σημαίνουν οι δυο κλάδοι τα λιόδεντρα, οι οποίοι χύνουν το λάδι με δυο χρυσότες σωλήνες;»¹³ Εκείνος μου είπε πάλι. «Δεν ξέρεις τι σημαίνουν αυτά,» Κι εγώ απάντησα: «Όχι, κύριέ μου».¹⁴ Τότε μου είπε «Αυτά συμβολίζουν τους δυο ανθρώπους που έχουν χρισθεί με λάδι, για να υπηρετούν τον Κύριο όλης της γης»

Ενθάρρυνση προς το Ζοροβάβελ για την αποπεράτωση του ναού

^{6β} Αυτός είναι ο λόγος του Κυρίου που με πρόσταξε να μεταφέρω στο Ζοροβάβελ

^{3,1} ^{βλ} ¹ ^{αγ} 1,1 ^{ιωβ} 1,6 ^{2,1} ^{απ} 12,9-10 ^{3,2} 1,14 ^{αμ} 4,11 ^{3,3} ^{χο} 64,5 ^{ιεζ} 36,17 ²⁵ 29 ^{Ωσ} 9,3-4 ^{3,4} ^{χο} 6,7 ^{3,5} ^{εξ} 28,39 ^{3,7} ^{ψλ} 99,6 ^{σειρ} 35 ²⁰⁻²¹ ^{εβρ} 6,19-20 ^{9,24} ^{3,8} 6,12 ^{χο} 11,1 ^{ιερ} 23,5 ^{3,9} 4,10β ^{απ} 5,6 ^{3,10} ^{μιχ} 4,4 ^{4,1} 1,9 ^{4,2} ^{εξ} 25,31-40 ^{4,6-7} ^{αγγ} 2,4-5 ^{αγγ} 1,1 ^{4,9-10α} ^{εοδ} 3,8-13 ^{6,14-16} ^{αγγ} 2,3 ^{4,10β} β' ^{χρ} 16,9 ^{4,14} 6,13 ^{εξ} 29,7 ^{α'} ^{σαμ} 16,12-13 ^{απ} 11,4

«Ούτε με ανθρώπινη ισχύ θα πετυχεις ουτε με φυσική δυναμη, αλλά με το *Πνεύμα μου! Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος το λέω ⁷ Ποιος είσαι εσύ, μεγάλο βουνό,^α Πεδιάδα θα γίνεις μπροστά στο Ζοροβάβελ. Αυτός θα βγάλει το *ακρογωνιαίο λιθάρι και όλοι θα τον ενθαρρύνουν ζητωκραυγάζοντας»

⁸ Μου είπε ακόμη ο Κύριος ^{9-10α} «Ο Ζοροβάβελ θεμελίωσε αυτόν το *ναό κι αυτός θα τον αποπερατώσει. Κι αυτοί που περιφρόνησαν τη φτωχική έναρξη της ανοικοδόμησης, κι αυτοί ακόμα θα χαρούν, όταν θα δουν το Ζοροβάβελ να τοποθετεί το τελευταίο λιθάρι».

Τότε θ' αναγνωρίσετε ότι ο Κύριος του σύμπαντος με απέστειλε σ' εσάς

Έκτο όραμα:

Τιμωρία της κρυφής αδικίας

5 Κοίταξα πάλι ψηλά και είδα ένα ξεδιπλωμένο βιβλίο^β που πετούσε ² «Τι βλέπεις;» με ρώτησε ο *άγγελος. Κι απάντησα «Βλέπω ένα ξεδιπλωμένο βιβλίο που πετάει το μήκος του είναι είκοσι πήχεις και το πλάτος του δέκα» ³ Τότε μου είπε: «Σ' αυτό το βιβλίο είναι γραμμένη η *κατάρα που θα πέσει πάνω σ' όλη τη χώρα. Κάθε κλέφτης θα διωχθεί, σύμφωνα μ' αυτό που είναι γραμμένο στη μία πλευρά του βιβλίου και καθένια που ψευδορκεί στο όνομά μου θα διωχθεί, σύμφωνα μ' αυτό που είναι γραμμένο στην άλλη πλευρά του ⁴ Ο Κύριος του *σύμπαντος λέει: “έχω εξαπολύσει την κατάρα: θα μπει μέσα στο σπίτι του κλέφτη κι εκείνου που ψευδορκεί στο όνομά μου. Θα παραμείνει μέσα στο σπίτι και θα το εξαφανίσει μαζί με τα ξύλα του και τα λιθάρια του»»

Έβδομο όραμα:

Η γυναίκα στο κοφίνι

⁵ Ο άγγελος που μιλούσε μαζί μου, προχώρησε πάλι μπροστά και μου είπε «Στρέψε

το βλέμμα σου και κοιτα τι βλέπεις να εμφανίζεται εκεί πέρα.»⁶ Τότε ρώτησα «Τι είναι,» Και μου απάντησε «Είναι ένα κοφίνι Μέσα του βρίσκεται κάτι που όλος ο λαός επιθυμεί ζωηρά» ⁷ Τότε το στρογγυλο μολυβένιο καπάκι σηκώθηκε και μια γυναίκα εμφανίστηκε μέσα από το κοφίνι ⁸ Ο άγγελος είπε «Αυτή είναι η ασέβεια» Την εσπρωξε πάλι μέσα στο κοφίνι και έκλεισε το καπάκι πάνω της

⁹ Υστερα σήκωσα το βλέμμα μου και είδα δύο γυναίκες που πετούσαν σπρωγμένες απ' τον άνεμο κι αλήθεια είχανε φτερα, σαν τα φτερά του πελαργού. Οι γυναίκες αυτές πιάσανε το κοφίνι και το σήκωσαν αναμεσα ουρανού και γης ¹⁰ Τότε ρώτησα τον άγγελο, που μιλούσε μαζί μου. «Πού το πάνε το κοφίνι με τη γυναίκα;» ¹¹ Κι εκείνος μου απάντησε. «Στη χώρα της Σεναάρ^γ για να χτίσουν της γυναίκας ένα ναό, και να την τοποθετήσουν σε βάθρο»»

Αγγελιοφόροι του Θεού σε όλη τη γη

6 Κοίταξα πάλι ψηλά και είδα τέσσερις πολεμικές άμαξες, που έβγαιναν ανάμεσα από δυο βουνά. Τα βουνά ήταν χάλκινα ^{1δ 2} Στην πρώτη άμαξα ήταν ζεμένα άλογα καστανά, στη δεύτερη άλογα μαύρα, ³ στην τρίτη άλογα λευκά και στην τέταρτη άμαξα άλογα με βούλες κόκκινες. Ήταν όλα τους άλογα δυνατά

⁴ Τότε ρώτησα τον *άγγελο, που μιλούσε μαζί μου: «Τι σημαίνουν αυτά, κύριέ μου.»⁵ Κι εκείνος μου απάντησε «Αυτά είναι οι τέσσερις άνεμοι. Είχαν μείνει κοντά στον Κύριο όλης της γης και τώρα φεύγουν. ⁶ Η άμαξα με τα μαύρα άλογα πήγε προς το βορρα, τα άσπρα άλογα φύγανε προς τη δύση και κατά το νότο φύγανε τα παρδαλά» ⁷ Τα καστανά άλογα προχώρησαν και γύρεψαν να διατρέξουνε τη γη. Τότε τους είπε ο Κύριος «Εμπρός διατρέξετε όλη τη γη!» Έτσι κι έκαναν

^αΜεγαλο βουνό Νοείται ίσως το ερειπωμένο όρος του ναου, απ' όπου θα έπαιρναν πέτρες για το νεο κτίριο. ^βΞεδιπλωμένο βιβλίο Βλ υποσ εις Ιερ 36,2 ^γΣενααρ Άλλο όνομα για τη Βαβυλωνια ^δΤα βουνα ήταν χάλκινα Στη βαβυλωνιακη μυθολογία τα δύο χάλκινα βουνά ήταν η είσοδος του ουρανού

8 Μετα ο άγγελος με καλεσε και μου ειπε «Κοιτα αυτά που φύγαν προς τη χώρα του βορρά θα φέρουνε το *Πνεύμα του Κυριου εκει»^{1ε}

Συμβολική στέψη του αρχιερέα Ιησού

9 Ο Κυριος μου ειπε¹⁰ «Πηγαινε στο σπιτι του *Ιωσια γιου του Σοφονια, κι εκει θα βρεις τον Χελδία, τον Τωβια και τον Ιεδαία, που μόλις ήρθαν από την *αιχμαλωσία της *Βαβυλωνας πάρε απ' αυτούς τα δώρα που έφεραν¹¹ Πάρε ακόμα το ασήμι και το χρυσάφι και κανε ένα στέμμα, και βάλε το στο κεφάλι του αρχιερέα Ιησού, γιου του Ιωσαδάκ,¹² και πες του ότι ο Κύριος του *σύμπαντος λέει “νάτος ο άνθρωπος, που τ' όνομά του είναι “*Βλαστός»¹⁵ Στον τόπο του θα βλαστήσει και το *ναό θα ξαναχτίσει του Κυρίου¹³ Σίγουρα αυτός είναι που θα τον ξαναχτίσει και θ' αποκτήσει βασιλικά εμβλήματα: θα κάθεται στο θρόνο του και θα εξουσιάζει. Ο αρχιερέας θα στέκεται πλάι στο θρόνο, κι ανάμεσα στους δυο τους θα υπάρχει ομοφωνία απόλυτη¹⁴ Το στέμμα θα τοποθετηθεί στου Κυριου το ναό, για να θυμούνται το Χελδία,¹⁵ τον Τωβία και τον Ιεδαία, και τη φιλοξενία την πλούσια από το γιο του το Σοφονία¹⁵ Και αυτοί που ακόμη βρίσκονται μακριά, θα 'ρθούν και θα βοηθήσουν στην ανοικοδόμηση του ναού του Κυρίου»

Τότε θα καταλάβετε ότι ο Κύριος του σύμπαντος μ' έστειλε σ' εσάς. Κι αυτό ασφαλώς θα γίνει αν υπακούσετε στη φωνή του Κυρίου, του Θεού σας

Νηστεία σε ανάμνηση της καταστροφής της Ιερουσαλήμ

7 Την τέταρτη μέρα του ένατου *μήνα – του Ισιλεύ– το τέταρτο έτος της βασιλείας του Δαρείου,¹⁰ δόθηκε μήνυμα από τον Κυριο στο Ζαχαρια² Την ίδια μέρα είχε φτάσει στο *ναό του Κυριου το *σύμπαντος απο τη *Βαιθίλ, ο Σερεσέρ και ο Ρεγέμ-Μελεχ επικεφαλής αντιπροσωπείας. Ήρθαν για να ζητήσουν την εύνοια του Κυρίου⁶ με *θυσιές³ και να ρωτήσουν τους *ιερείς του ναού και τους *προφήτες, αν πρέπει να εξακολουθήσουν να τηρούν την ημέρα του *πένθους και της *νηστείας τον πέμπτο μήνα, όπως έκαναν επί σειρά ετών

⁴ Τότε ο Κύριος του σύμπαντος με πρόσταξε⁵ «Πες σ' όλο το λαό της χώρας και στους ιερείς “μήπως για μένα εβδομήντα χρόνια τώρα τηρούσατε τις ημέρες της νηστείας και του πένθους, τον πέμπτο και τον έβδομο μήνα,^{4,6} Κι όταν τρώτε και πίνετε, δεν το κάνετε για τον εαυτό σας,⁷ Δε γνωρίζετε τι εγώ ο Κύριος διακήρυξα με τους αρχαίους *προφήτες, την εποχή που ακόμα η *Ιερουσαλήμ είχε ειρήνη και ασφάλεια μαζί με τις γύρω πόλεις της, και κατοικείτο η νότια περιοχή με τα λοφώδη μέρη δυτικά,”⁸⁻⁹ Τότε ο Κύριος του σύμπαντος με πρόσταξε να τους υπενθυμίσω τι είχε πει στους προγόνους τους: «Να κρίνετε με δικαιοσύνη και να δείχνετε αγάπη κι ευσπλαχνία ο ένας για τον άλλο¹⁰ Να μην καταπιέζετε τις χήρες, τα ορφανά, τους ξένους και τους φτωχούς, και να μη σκέφτεστε κακό ο ένας εναντίον του άλλου»,¹¹ «Αυτοί όμως είχαν αρνηθεί να υπακούσουν», μου ειπε ο Κύριος, «και συμπεριφέρθηκαν πεισματικά έκλεισαν τ' αυτιά

^{1ε}Κοιτα εκει Οι αμαξες παριστανουν τους αγγελιοφόρους του Θεού, που θα καλεσουν πάλι στη χώρα τους τους εξοριστους Ιουδαίους, ιδιαίτερα εκείνους που βρισκονταν στη Βαβυλώνα ¹⁵Βλαστός Βλ υποσ εις κεφ 3,8 ¹⁵Χελδία Εδώ το εβρ εχει «Χέλεμ», πιθανως το επίσημο όνομα του ιδιου προσωπου ¹¹Την τεταρτη Δαρείου Δηλ το Νοεμβριο 518 π Χ ¹⁰Η αντιπροσωπεία ηρθε στην Ιερουσαλημ να συμβουλευθει τους ιερείς (Λευ 10,10-11) για τη νηστεία που τηρειτο καθε χρόνο τον πέμπτο μήνα, δηλ κατά τη θλιβερη επέτειο της καταστροφης του ναου και της Ιερουσαλήμ (587 π Χ Β' Βασ 25,8-9) Αλλα οι εργασιες ανοικοδόμησης του ναού ειχαν ήδη αρχισει (Αγγ 2,18 Ζαχ 4,7,9) και το ερωτημα ηταν αν ειναι απαραίτητο τωρα να διατηρηθει αυτη η επειτειο ^Κτον εβδομο μηνα Τον μηνα αυτό του 587 π Χ έγινε η δολοφονια του Γεδαλια (Β Βασ 25,25)

τους για να μην ακούν¹² και εκαναν την καρδιά τους σκληρή σαν το διαμάντι, για να μη δεχονται τη διδασκαλία και τους λόγους που εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, με το *Πνευμα μου, δηλαδή με τους προηγούμενους προφήτες, είχα δώσει. Γι' αυτό οργίστηκα πολύ.¹³ Και όπως εγώ μιλούσα αλλά εκείνοι δεν άκουγαν, έτσι κι εγώ δεν άκουσα όταν αυτοί με καλούσαν.¹⁴ Τους διασκόρπισα σε έθνη όλα άγνωστα σ' αυτούς. Ερημώθηκε η χώρα πίσω τους και έγινε ακατοικήτη. Έτσι αυτοί οι ίδιοι μετέβαλαν την όμορφη χώρα τους σε έρημο»

Μελλοντική ευτυχία της Ιερουσαλήμ

8 Ο Κύριος του *σύμπαντος μου είπε ² «Αγάπησα τη *Σιών με το παραπάνω και οργίστηκα υπερβολικά εναντίον των εχθρών της. Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος το λέω.³ Γι' αυτό θα επιστρέψω στο όρος Σιών και θα κατοικήσω μέσα στην *Ιερουσαλήμ. Η Ιερουσαλήμ θα ονομαστεί "πιστή πόλη" και το *βουνό του Κυρίου του σύμπαντος "άγιο βουνό". Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος το λέω.⁴ Πάλι θα καθίσουν γέροι και γριές στις πλατείες της Ιερουσαλήμ, κάθοντας με το ραβδί του στο χέρι του σε τόσο μεγάλη ηλικία θα έχουν φτάσει!»⁵ Οι πλατείες της πόλης θα πλημμυρίσουν με αγόρια και κορίτσια, που θα χαίρονται σ' αυτές. Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος το λέω.⁶ Κι αν αυτοί που επέζησαν από το λαό, θεωρούν μη πραγματοποιησιμο αυτό το μέλλον, εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, μπορώ να το κάνω πραγματικότητα.⁷ Θα ελευθερώσω το λαό μου από τις χώρες της ανατολής και της δύσης.⁸ Θα τους φέρω να κατοικήσουν εδώ μέσα στην Ιερουσαλήμ: θα γίνουν λαός μου κι εγώ θα είμαι Θεός που θα τους κυβερνώ με πιστότητα και δικαιοσύνη. Εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος το λέω»

Αλλαγή προς το καλύτερο

⁹ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει «Παρτε θάρρος! Θυμηθείτε τα λόγια των *προφητών μου που σας κήρυσαν την ημέρα που θεμελιώθηκε ο *ναός μου.¹⁰ Σας είπαν εκ μερους μου "μέχρι τώρα δεν υπήρχε αντιμισθία για τους εργάτες ουτε τα ζώα απέδιδαν τίποτε. Όποιοι εβγαίνε από την πόλη φοβόταν για τη ζωή του κι εγώ ξεσήκωνα τον ένα εναντίον του άλλου."¹¹ Από 'δώ και πέρα όμως θ' αλλάξω συμπεριφορά απέναντι σ' οσους επέζησαν απ' αυτό το λαό.¹² Θα σπειρω ειρήνη. Οι *ουρανοί θα στέλνουν τη βροχη τους, τ' αμπέλια θα δίνουν τα σταφύλια τους και η γη τα γεννήματά της. Κι όλα αυτά θα ανηκουν σ' εσάς, οσους έχετε εναπομείνει από το λαό μου.¹³ Όπως ήσασταν παράδειγμα καταραμένου λαού ανάμεσα στα ειδωλολατρικά έθνη, εσεις βασιλεια του *Ιουδα και του *Ισραήλ, έτσι εγώ τώρα θα σας κάνω παράδειγμα ευλογημένου λαού, γιατί θα σας απελευθερώσω." Μη φοβάστε λοιπόν! Παρτε θάρρος!»

Το τέλος του πένθους

¹⁴ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει ακόμα. «Όταν οι πρόγονοί σας με εξόργισαν, αποφάσισα να σας κάνω κακό και δεν άλλαξα γνώμη τότε.¹⁵ Έτσι και τώρα αποφάσισα αμετάκλητα να κάνω καλό στην Ιερουσαλήμ και στο λαό του Ιουδα. Μη φοβάστε!»¹⁶ Προσέξτε όμως να εφαρμόζετε τις εντολές μου. Να μην εξαπατάτε ο ένας τον άλλο, και ν' αποδιώδετε δικαιοσύνη στα δικαστήριά σας για το καλό όλων σας.¹⁷ Μη σχεδιάζετε κακό ο ένας εναντίον του άλλου και πάψτε να αρέσκεστε στις ψευδορκίες, γιατί όλα αυτά εγώ ο Κύριος τα μισώ»

¹⁸ Ο Κύριος του σύμπαντος μου είπε ¹⁹ «Οι νηστειες του τέταρτου, του πέμπτου, του έβδομου και του δέκατου *μήνα^α θα μετα-

^αΤον τέταρτο μήνα του 587 π Χ είχε γίνει το πρωτο ρηγμα στο τειχος της Ιερουσαλημ και το δέκατο μήνα του 589 π Χ είχε αρχίσει η πολιορκία της πολης (Β' Βασ 25,1-4) Για τους υπολοιπους μηνες του στ βλ υποσ εις κεφ 7,2 5

βληθουν σε μέρες αγαλλίασης, χαράς, και πανηγυρισμων για το λαό του Ιουδα Με τον όρο όμως ότι θα αγαπάτε την αλήθεια και θα εργάζεστε για το κοινό καλό»

²⁰ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει «Θ' αρχίσουν παλι να ερχονται στην Ιερουσαλήμ ξένα έθνη και κάτοικοι πολλών άλλων πόλεων ²¹ Οι κάτοικοι της μιας πόλης θα πηγαίνουν στην άλλη και θα λένε "πάμε γρήγορα να προσευχηθουμε στον Κύριο, ν' αναζητήσουμε τον Κύριο του σύμπαντος!" Και οι άλλοι θ' απαντουν "Ερχόμαστε κι εμείς μαζί σας!" ²² Έτσι θα ερχονται πολλοί λαοί και δυνατά έθνη για να αναζητήσουν τον Κύριο του σύμπαντος στην Ιερουσαλήμ και να προσευχηθούν σ' αυτόν ²³ Εκείνη την εποχή δέκα άνθρωποι από διαφορετικά έθνη θα πιάνουν την άκρη του μανδύα ενός Ιουδαίου και θα του λένε "Θέλουμε να 'ρθούμε κι εμείς μαζί σου, γιατι ακούσαμε ότι ο Θεός είναι μαζί σας»»

Διεύρυνση των συνόρων του Ισραήλ

9 Μήνυμα

Με το λόγο του ο Κύριος κατέκτησε την Αδράχ,^{κβ} και η Δαμασκός έγινε τόπος της ανάπαυσης του Στον Κύριο είναι στραμμένα τα μάτια όλης της ανθρωπότητας και όχι μόνο των φυλών του Ισραήλ. ² Τα ίδια ισχύουν για τη γειτονική Χαμάθ, για την *Τύρο και τη *Σιδώνα με τους πανέξπνους κατοίκους ³ Η Τύρος κατασκεύασε οχύρωμα για να προστατευθεί και συγκέντρωσε το ασήμι σαν το χρώμα και το χρυσάφι σαν τη λάσπη του δρόμου. ⁴ Αλλά ο Κύριος θ' αφαιρέσει τους θησαυρούς της και θα ρίξει στη θάλασσα τα κάστρα της Η πόλη θα καταστραφεί απ' τη φωτιά

⁵ Θα δει η Ασκάλωνα και θα τρομάξει, κι η Γάζα θα τρέμει από το φόβο της Το ίδιο και η Εκρων, γιατί οι προστάτες τους χαθήκαν Δε θα υπαρχει πια στη Γάζα βασιλιάς και η

Ασκάλωνα θα μείνει ακατοικητη ⁶ Στην Ασδωδ θα κατοικεί ανάμεικτος λαος Θα βάλει ο Κύριος τέλος στην *εθνική κυριαρχία των *Φιλισταίων, που γι' αυτήν τοσο πολυ καμάρωναν ⁷ Θα παρει μέσα απ' το στομα τους το κρέας που ακομη στάζει *αίμα, κι από τα δόντια τους τις βδελυρές τροφές Τότε, όσοι Φιλισταίοι απομείνουν θα ανήκουν στο Θεο μας και θ' αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του λαού του *Ιουδα Η Εκρών θα ενσωματωθεί στον Ιουδα, όπως παλιά η Ιεβούς

⁸ Ο Κύριος λέει «Εγω ο ίδιος θα προστατέψω τη χώρα μου από κάθε στράτευμα που κάνει ληστροικές επιδρομές Κανένας τύραννος δεν θα σας επιβληθεί πλέον, γιατί τώρα εγω ο ίδιος θα φροντίσω το λαό μου»

Ο βασιλιάς της ειρήνης μπαινει στην Ιερουσαλήμ

⁹ Χαίρε, πόλη της *Σιών!
Αλαλάξε από χαρά, κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ!
Νάτος, ο βασιλιάς σας, έρχεται είναι δίκαιος και σώζει
Είναι πράος
και κάθεται πάνω σε γαιδούρι,
σ' ένα πουλάρι, γέννημα υποζυγίου
¹⁰ Θα εξαφανίσει τ' άρματα από τον Εφραίμ*
και τ' άλογα από την Ιερουσαλήμ
Θα συντρίψει τα τόξα τα πολεμικά
και θα εγκαταστήσει την ειρήνη
ανάμεσα στα έθνη
Η εξουσία του θ' απλώνεται
απ' τη μια θάλασσα στην άλλη
κι από τον ποταμό Ευφράτη
ως τις ακρες της γης!

Απελευθέρωση των αιχμαλώτων

¹¹ «Όσο για τους φυλακισμένους σας», λέει ο Κύριος, «θα τους βγάλω από τη φυλακή, που μοιάζει με λάκκο άνυδρο και θα το κάνω εξαιτίας της *διαθηκης μου μαζί σας,

^{κβ} Αδραχ Πολη της βορειας Συρίας *Υεφραιμ Εδω νοείται το συνολο των 10 φυλων του Ισραηλ, δηλ του βορειου βασιλειου

8,20-22 14 16 Ησ 2,2-3 **9,2-4** Ησ 23,1-16 Ιεζ 28,3-5 **9,5-7** Ησ 14,28-32 **9,7** Λευ 17,10-14 11 Ιησ 15,63 Β' Σαμ 24,18 **9,8** 2,9 Ιεζ 34 25 27-28 **9,9** Σφν 3,14 Οβδ 17 Μτ 21,5 **9,10** Μιχ 5,9 **9,11** Ησ 61,1 Εξ 24,8

που έχει επικυρωθεί με αίμα *θυσιών ¹²Γυρίστε πίσω στο όρος Σιών, εσεις φυλακισμένοι! Η ελπίδα σας δεν ήταν μάταιη. Και σήμερα σας το επιβεβαιώνω. Θα σας αποζημιώσω διπλά!

¹³»Θα χρησιμοποιήσω τους άντρες του Ιούδα σαν τόξο μου, τους άντρες του Εφραϊμ για βέλη και τους άντρες της Σιών σαν ξίφος, που εγώ σαν ήρωας το υψώνω εναντίον του στρατού των Ελλήνων^{κδ}»

¹⁴Ο Κύριος φανερώνεται πάνω από το λαό του. Το βέλος του βγαίνει σαν αστραπή. Ο Κύριος ο Θεός σάλπιζει με τη σάλπιγγα και βαδίζει στους ανεμοστρόβιλους του νοτιά.

¹⁵Ο Κύριος του *σύμπαντος θα τους υπερασπιστεί. Τα λιθάρία της σφεντόνας του θα χτυπήσουν τους εχθρούς, θα τους ρίξουν στη γη κι αυτά θα κοκκινίσουν απ' το αίμα τους όπως τα ραντιστήρια κι όπως τα *κέρτα του *θυσιαστηρίου^{κε}

¹⁶Εκείνη την ημέρα ο Κύριος ο Θεός θα τους σώσει, γιατί αυτοί είναι το ποίμνιό του. Λαμποκοπούν στη χώρα του σαν πολύτιμα πετράδια. ¹⁷Πόσο ωραία θα είναι όλα! Οι νέοι και οι παρθένες θα μεγαλώνουν με άφθονο στάρι και κρασί.

Η ματαιότητα των ειδώλων

10 Από τον Κύριο να ζητήσετε την όψιμη βροχή στον κατάλληλο καιρό. Ο Κύριος δημιουργεί τα σύννεφα της καταιγίδας. Αυτός στέλνει τη δυνατή βροχή, δίνει τα γεννήματα της γης τροφή για όλους. ²Τα είδωλα που συμβουλευέσθε δίνουν παραπλανητικές απαντήσεις και οι μάντιες βλέπουν ψεύτικα οράματα και εξαγγέλουν όνειρα χωρίς νόημα, για να δώσουν αυτοί ανώφελη παρηγοριά. Οι πρόγονοί σας στρέφονταν σ' αυτά, γι' αυτό και περιφέρονταν και πλα-

νιουνταν σαν προβάτα. Εδώ κι εκεί, χωρίς βοσκό που να τους προστατεύει.

Απελευθέρωση του Ιούδα και επιστροφή του συνόλου των Ισραηλιτών

³Λεει ο Κύριος του *σύμπαντος «Αναψε ο θυμός μου εναντίον των βοσκών που καταπιέζουν το λαό μου. Θα τιμωρήσω τα κριάρια του κοπαδιού. Εγώ θα ενδιαφερθώ για το κοπάδι μου, το λαό του *Ιούδα και θα τους χρησιμοποιήσω σαν το μεγαλύτερο αλόγο μου στη μάχη. ⁴Απ' αυτό το λαό θα προερχονται οι αρχηγοί τους, ο *ακρογωνιαίος λίθος τους, ο *πάσσαλος της σκηνής τους και το *πολεμικό τόξο τους. Κάθε ξένος καταπιεστής θα εξαφανιστεί απ' ανάμεσά τους.⁵ Όλοι τους θα γίνουν ήρωες που θα πολεμήσουν τους εχθρούς. Θα τους ποδοπατήσουν σαν τη λάσπη του δρόμου και θα κατατροπιιάσουν τους καβαλάρηδες, γιατί εγώ ο Κύριος θα είμαι μαζί τους.

⁶»Θα ενδυναμώσω το λαό του Ιούδα κι επίσης θα ελευθερώσω το λαό του *Ισραήλ. Θα τους σπλαχνιστώ και θα τους επαναφέρω στη χώρα τους. Όλα θα γίνουν πάλι σαν να μην τους είχα αποδιώξει ποτέ. Εγώ είμαι ο *Κύριος ο Θεός τους και θα ακούσω τις προσευχές τους. ⁷Τότε οι άντρες του Εφραϊμ^{κζ} θα 'ναι ισχυροί σαν ήρωες, χαρούμενοι σαν να 'χουν πιει κρασί. Τα παιδιά τους θα τους βλέπουν και θα χαίρονται και θα δοξάζουν εμένα τον Κύριο.

⁸»Θα καλέσω όλους τους εξόριστους μ' ένα να σφύριγμα, και θα τους συγκεντρώσω για να τους φέρω πίσω στην πατρίδα, γιατί αποφάσισα να τους ελευθερώσω. Ο λαός μου θα γίνει πολυάριθμος, όπως ήταν προηγουμένως. ⁹Αν και τους διασκόρπισα ανάμεσα στους λαούς σε τόπους μακρινούς, θα με

^{κδ}των Ελλήνων. Με τον όρο «Ελληνες» ή «Ιαυαν» νοούνται στη Βίβλο ενίοτε περιοχές όπου αναπτυχθηκε ο ελληνικός πολιτισμός (Γεν 10,2-5. Ιεζ 27,13) και ενίοτε, όπως εδώ, λαοί εχθρικοί προς το Ισραηλτικό έθνος, οι οποίοι θα κατατροπωθούν όταν ξεσπάσει ο τελικός πόλεμος ανάμεσα στο Θεό και στους εχθρούς του (Ησ 66,19. Ιλ 4,6-7). ^{κε}Το νόημα του στ. είναι αβεβαιο. ^{κζ}Το νόημα του τελευταίου τμήματος του στ. είναι ασαφές. ^{κζ}Εφραϊμ. Βλ. υποσ. εις κεφ. 9,10.

θυμηθούν θα ξαναγυρίσουν και θα ζησουν μαζί με τα παιδιά τους ^{κτ} ¹⁰Θα τους επαναφέρω από την Αίγυπτο. και θα τους συγκεντρώσω από την *Ασσυρία Θα τους φέρω στην περιοχή της Γαλαάδ και στο *Λιβανό αλλά ο τόπος αυτός δεν θα τους χωράει ¹¹Θα διαβούν τη θάλασσα της δυστυχίας ^{κθ} εγώ θα σπρώξω πίσω τα κύματα της θάλασσας και θ' αποξηρानώ τους παραποτάμους του Νείλου Θα ταπεινώσω την υπερηφάνεια της Ασσυρίας και θα εξαφανίσω τη δύναμη της Αιγύπτου ¹²Θα δυναμώσω το λαό μου και θα ζουν κάτω απ' την παρουσία μου Εγώ ο Κύριος το λέω».

Αποδυνάμωση των εθνών

11 Άνοιξε τις πύλες σου, *Λίβανε, φωτιάς καταφάει τους *κέδρους σου! ²Θρηνήστε, κυπαρίσσια! Έπεσαν οι κέδροι, τα μεγαλόπρεπα δέντρα εξαφανίστηκαν θρηνήστε, βελανιδιές της *Βασάν! Το αδιάβατο δάσος κόπηκε σύρριζα ³Ακούστε το θρήνο των βοσκών, που τα κοπάδια τους καταστράφηκαν Ακούστε πώς μουγκρίζουν τα λιονταρόπουλα,^λ γιατί οι μικροί θάμνοι του Ιορδάνη ερημώθηκαν

Αλληγορία για τους δύο βοσκούς

⁴Ο Κύριος ο Θεός μου μου είπε «Φροντίσε τα πρόβατα που είναι για σφάξιμο, ⁵που οι ιδιοκτήτες τους τα σφάζουν χωρίς να νιώθουν καμιά ενοχή Τα πουλάνε και λένε "δόξα τω θεώ, τα οικονομήσαμε!" Κι ούτε οι βοσκοί τους δεν τα λυπούνται»

⁶Ο Κύριος λέει «Ούτε κι εγώ θα λυπηθώ πια τους κατοίκους της γης Θα παραδώσω τον καθένα στην αυθαιρέσια του γείτονά του και του βασιλιά του Ας καταστρέψουν τη γη οι βασιλιάδες εγώ δεν πρόκειται να γλιτώ-

σω τους λαούς από την εξουσία τους»

⁷Ανέλαβα, λοιπόν. τη φροντίδα των προβάτων που οι ζωέμποροι τα είχανε για σφάξιμο Πήρα δυο γκλίτσες τη μια την ονόμασα, «καλοσύνη» και την άλλη «ομονοία», και φρόντισα μ' αυτές τα πρόβατα ⁸Εξαφανισα τους τρεις κακούς βοσκούς τους^{λα} σ' ένα μήνα Βαρεθθηκα όμως τα πρόβατα, γιατί αυτά αδιαφορούσαν για μένα ⁹Τότε είπα «Δεσας φροντίζω πια! Όποιο είναι να πεθάνει ας πεθάνει όποιο θέλει να χαθεί ας χαθεί και τα υπόλοιπα ας φάει το ένα το άλλο» ¹⁰Μετά πήρα τη γκλίτσα μου την «καλοσύνη» και την έσπασα, για να ακυρώσω την ανακωχή που ο Κύριος είχε κάνει για χάρη του Ισραήλ με όλους τους λαούς ¹¹Έτσι διαλύθηκε η ανακωχή εκείνη την ημέρα, και οι ζωέμποροι που με παρατηρούσαν κατάλαβαν ότι είχα ενεργήσει έτσι με εντολή του Κυρίου

¹²Τότε τους είπα «Αν σας φαίνεται καλό, δώστε μου το μισθό μου αν όμως όχι, κρατήστε τον» Μου μέτρησαν λοιπόν το μισθό μου, τριάντα αργύρια ^{λβ} ¹³Και μου είπε ο Κύριος «Εύγε! Ρίξε τα στο χυτήριο τόσο με εκτίμησαν» Πήγα λοιπόν στο *ναό και πέταξα τα τριάντα αργύρια στον άνθρωπο που λιώνει στο χυτήριο το χρυσάφι και το ασήμι του *ναού ¹⁴Μετά έσπασα και την άλλη γκλίτσα μου, την «ομόνοια», για να διαλύσω τον αδερφικό δεσμό ανάμεσα στο λαό του *Ιούδα και στο λαό του *Ισραήλ ^{λγ}

¹⁵Επίσης ο Κύριος μου είπε «Προετοιμάσου πάλι να υποδυθείς τώρα τον κακό βοσκό ¹⁶Πράγματι, εγώ θ' αναδείξω έναν άλλο βοσκό στη χώρα Αυτός το χαμένο πρόβατο δεν θα το φροντίζει το παραπλανημένο δεν θα το αναζητεί το τραυματισμένο δεν θα το γιατρεύει και το άρρωστο δεν θα το φροντίζει Θα σκίζει μάλιστα το δίχειλο νύχι τους,

^{κτ}το νοημα του στ στα εβρ είναι αβεβαιο ^{κθ}θα δυστυχιας θεωρείται οτι γινεται υπομνηση της Ερυθρας θάλασσας και της θαυματουργού διελεύσεως του λαού Ισραήλ από αναμεσα της ^λβοσκοι - λιονταρόπουλα Όροι που υποδηλώνουν τους βασιλείς των εθνων και τους λαους τους ^{λα}τους τρεις κακους βοσκους τους Ο προφήτης υπαινισσεται τρεις υπευθυνους του λαού, γνωστούς στους αναγνώστες του, οι οποιοι ειχαν εξουδετερωθεί διαδοχικά Πιθανόν να προκειται για τρεις αρχιερεις ^{λβ}τριαντα αργυρια Αυτη ήταν η μεση τιμη αγοράς ενός δουλου ^{λγ}Ο προφήτης πιθανώς υπαινισσεται τη ρήση που επήλθε περι το 328 πΧ ανάμεσα στην Ιερουσαλήμ (Ιούδας) και στη Σαμάρεια (Ισραηλ)

10,10 Ησ 49 19-20 10,11 Εξ 14,21 Ησ 11,15 50,2 11,3 Ιερ 23,1-2 Ιεζ 34,2 11,10 Ιεζ 34,25 Ωσ 2,20 11,12-13 Εξ 21,32 Μτ 26,15 27,9-10 11,14 Ιεζ 37,15-24 11,15-16 Ιεζ 34,2-4

για να μην μπορούν να φύγουν και τα καλύτερα απ' αυτά θα τα τρώει ο ίδιος ¹⁷Αλίμονο στον άχρηστο αυτό βοσκό, που εγκαταλείπει το κοπάδι! Να του κοπεί το χέρι με το ξίφος και να του βγει το μάτι το δεξί! Το χέρι του να ξεραθεί τελείως και το μάτι του να σβήσει!»

Θρήνος για τον πληγωμένο

12 Μήνυμα, λόγος του Κυρίου για το λαό του ¹Ισραήλ. Ο Κύριος, που τεντώνει τους ²ουρανοί, θεμελιώνει τη γη και διαμορφώνει το πνεύμα του ανθρώπου μέσα του, αυτός λέει ² «Εγώ θα κάνω την ³Ιερουσαλήμ σαν ποτήρι γεμάτο κρασί. Όλοι οι γύρω λαοί, που θα της επιτίθενται, θα πίνουν και θα ζαλίζονται. Ο λαός του ⁴Ιουδα θ' αντιμετώπισει κι αυτός την ίδια δυστυχία όπως και η Ιερουσαλήμ. ⁵Την ίδια εποχή θα κάνω την Ιερουσαλήμ βαρύ λιθάρι, ασήκωτο για τα έθνη. Κι όποιοι επιχειρήσουν να το σηκώσουν θα τραυματιστούν βαριά. Τότε όλα τα έθνη της γης θα συγκεντρωθούν ενάντια στην πόλη. ⁶Εκείνη την ημέρα όμως εγώ θα κάνω τ' άλογά τους να αφηνιάσουν και τους καβαλάρηδες να τους πιάσει πανικός· τα άλογα των εθνών θα τα χτυπήσω με τύφλωση.

»Θα προσέχω το λαό του Ιουδα και θα τον προστατεύω. ⁷Οι αρχηγοί του θα σκεφτούν «οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ είναι η δύναμή μας, γιατί εμπιστεύονται τον Κύριο του ⁸σύμπαντος, το Θεό τους». ⁹Εκείνη την ημέρα θα κάνω τους αρχηγούς του Ιουδα δοχείο με αναμμένα κάρβουνα κάτω από τα ξύλα, και σαν δαυλό αναμμένο ανάμεσα στα χειρόβολα θα καταστρέψουν με ταχύτητα όλους τους γύρω λαούς, ενώ οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ θα εξακολουθούν να κατοικούν στην πόλη τους. ¹⁰Εγώ ο Κύριος θα βοηθήσω πρώτα τις οικογένειες του Ιουδα, ώστε οι απόγονοι του Δαβίδ και οι κάτοικοι της Ιερουσα-

λήμ να μην περιφρονούν το λαό του Ιουδα. ¹¹Την ίδια εκείνη εποχή θα εκδηλώσω την προστασία μου στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ. Αυτός που θα τρικλίζει ανάμεσα τους θα είναι ήρωας όπως ο Δαβίδ και οι απόγονοι του Δαβίδ, οι αρχηγοί τους, θα είναι όπως τα ουράνια ¹²όντα, όπως οι ¹³αγγελοι του Κυρίου.

¹⁴»Εκείνη τη μέρα», λέει ο Κύριος, «θα επέμβω και θα καταστρέψω όλα τα εθνη που έρχονται να επιτεθούν ενάντια στην Ιερουσαλήμ. ¹⁵Θα βάλω στους απογόνους του Δαβίδ και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ πνεύμα μεταμέλειας ώστε να ζητήσουν το έλεός μου. Τότε θα στρέψουν τα βλέμματά τους σ' εμένα εξαιτίας εκείνου που τον τρύπησαν. Θα τον θρηνήσουν όπως θρηνούν έναν μονογενή, θα τον κλάψουν πικρά όπως κλαίνει έναν ¹⁶πρωτότοκο. ¹⁷Ο θρήνος της Ιερουσαλήμ θα είναι μεγάλος, όπως ο θρήνος για την Αδάδ-Ριμμών ¹⁸στην πεδιαδα της ¹⁹Μεγιδδώ. ²⁰Όλες οι οικογένειες στη χώρα θα θρηνήσουν καθεμιά μόνη της, αντρες και γυναίκες χωριστά. Οι οικογένειες των απογόνων του Δαβίδ, του Νάθαν, του ²¹Λευί, του Σιμεί. ²²Το ίδιο θα συμβεί και μ' όλες τις υπόλοιπες οικογένειες στη χώρα».

Κάθαρση της χώρας από τα είδωλα και τους ψευδοπροφήτες

13 Ο Κύριος λέει «Εκείνη την εποχή θα ανοιχτεί πηγή για να καθαρίζονται οι απόγονοι του Δαβίδ και οι κάτοικοι της ¹Ιερουσαλήμ από την αμαρτία τους και την ²ακαθαρσία τους. ³Εγώ, ο Κύριος του ⁴συνόλου, θα εξαλείψω τα είδωλα από τη χώρα, ώστε να μη θυμούνται πια ούτε τα ονόματά τους.

Ακόμα θα εξαφανίσω από τη χώρα όλους τους ⁵προφήτες που κατευθύνονται από ⁶ακάθαρτο ⁷πνεύμα. ⁸Κι αν κανεις παρ' όλα αυτά παρουσιαστεί σαν προφήτης, τότε οι έ-

¹⁸Αδάδ-Ριμμών. Πιθανώς είναι ο τόπος όπου ο βασιλιάς του Ιουδα Ιωσίας πέθανε το 609 π.Χ. (βλ. Β' Βασ 23,29 Β Χρ 35,20-27)

12,1 Ησ 42,5 12,2 14,2 Ιερ 25,15 12,3 14,3 Ιλ 4,9-13 12,6 Οβδ 18 Σολ 3,7 12,9 Απ 20,9 12,10 Ιω 19,37 Απ 1,7 Αμ 8,10 12,11 Β' Βασ 5,18 13,1 14,8 Ησ 13,2 13,2α Μιχ 5,12-13 13,2β-3 Ιερ 14,13-15

διοι οι γονείς του θα του πουν “δεν έχεις πια το δικαίωμα να ζεις, γιατί είπες ψέματα, όταν ισχυρίστηκες ότι ο Κύριος σε είχε προ-στάξει να κηρύξεις” Και πριν ακόμα τελειώσει τις προφητείες του, οι ίδιοι οι γονείς του θα τον θανατώσουν με ξίφος ⁴ Εκείνη την εποχή δεν θα υπερηφανευονται πια οι προφη-τες για τα οράματα τους θα φοβούνται να τα ανακοινώσουν δημοσία. και δε θα φορούν πια τον τριχίνο μανδύα των προφητών για να εξαπατούν τον κοσμο ⁵ Όταν θα ρωτάνε κά-ποιον απ’ αυτούς, θα απαντάει “εγώ δεν ει-μαι προφήτης, είμαι ένας που δουλεύει στο χωράφι από μικρό παιδί έχω χωράφι” ⁶ Και αν θα τον ρωτούν “τι είναι αυτές οι πληγές στο στήθος σου,”^{λε} εκείνος θ’ απαντάει “τις απεκτησα στο σπιτί των φίλων μου”»

Ο λαός κοπάδι χωρίς βοσκό

⁷ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει «Σήκω ξί-φος και χτύπα το βοσκό μου, που τον έκανα συνεργάτη μου θα χτυπήσω το βοσκό και τα πρόβατα θα σκορπιστούν θα σηκώσω το χέ-ρι μου και θα χτυπήσω ακόμα και τα μικρά αρνάκια ⁸ Σ’ όλη τη χώρα τα δύο τρίτα των κατοίκων θα καταστραφούν και θα εξαφανι-στούν, και μόνο το ένα τρίτο θα επιζήσει σ’ αυτήν ⁹ Αυτό το ένα τρίτο θα το περάσω απ’ τη φωτία και θα τους καθαρίσω όπως καθα-ρίζουν το ασήμι· θα τους δοκιμάσω όπως δοκιμάζουν το χρυσάφι. Τότε, αυτό το τρίτο του λαού θα με επικαλεσθεί κι εγώ θα τους απαντήσω “εσείς είστε ο λαός μου” Κι αυ-τοί θα πουν “εσύ, Κύριε, είσαι ο Θεός μας”»

Η Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα του κόσμου

14 Έρχεται γρήγορα η ημέρα που ο Κύ-ριος θα εκδηλώσει την κρίση του και οι εχθροί σας θα μοιραστούν μπροστά στα μάτια σας τα λάφυρα που πήραν από σας ² Θα συγκεντρώσει ο Κύριος όλα τα έθνη για

πολεμο εναντιον της *Ιερουσαλημ θα κυρι-ευτει η πολη, θα λεηλατηθούν τα σπιτια, και οι γυναίκες θα ατιμαστούν Ο μισος πληθυ-σμος της πολης θα οδηγηθεί στην *αιχμαλω-σια, αλλα στους υπολοιπους θα επιτραπει να παραμεινουν στην πόλη

³ Τότε όμως ο Κύριος θα βγει και θα πολε-μήσει εναντίον των εθνών αυτών, όπως έκα-νε παντοτε την ημέρα της μάχης ⁴ Εκείνη την ημέρα τα πόδια του θα πατήσουν πάνω στο όρος των Ελαιών, που βρίσκεται απέναν-τι απο την Ιερουσαλήμ, ανατολικά. Το όρος των Ελαιών θα σκιστεί στη μέση από τ’ ανα-τολικά ως τα δυτικά Το μισό του βουνού θα μετακινηθεί προς το βορρά και το άλλο προς το νότο, κι ανάμεσα θα σχηματιστεί μια πολύ μεγάλη κοιλάδα, ⁵ η οποία θα φτάνει μέχρι την Ασσάλ Τότε εσείς θα τραπέιτε σε φυγή μέσα στην κοιλάδα ανάμεσα στα δυο βουνά Θα φεύγετε όπως εφευγαν οι πρόγο-νοί σας εξαιτίας του σεισμού που έγινε την εποχή του Ουζζία, βασιλιά του *Ιουδα Τότε θα ‘ρθεί ο Κύριος ο Θεός σας και όλοι οι *άγγελοι μαζί του

⁶ Από τότε και μετά δεν θα υπάρχει πια ε-ναλλαγή ημέρας και νύχτας. ⁷ Θα είναι πάντα μέρα φωτεινή και ποτέ δε θα γίνεται νύχτα Μόνον ο Κύριος γνωρίζει πότε θα γίνει αυ-τό ⁸ Εκείνη την εποχή θα πηγάζουν από την Ιερουσαλήμ νερά που θα δίνουν ζωή Τα μι-σά απ’ αυτά θα χύνονται στην ανατολική θά-λασσα και τ’ άλλα μισά στη δυτική Χειμώνα καλοκαίρι θα υπάρχουν νερά

⁹ Τότε ο Κύριος θα γίνει βασιλιάς ολόκλη-ρης της γης Ο Κύριος θα είναι ο μόνος *Κύ-ριος και το *όνομά του το μόνο που θα λα-τρεύεται ¹⁰ Θα μεταβάλει όλη τη χώρα σε πεδιάδα από τη Γεβά μέχρι τη Ριμμών, νότια της Ιερουσαλήμ Η Ιερουσαλήμ όμως θα πα-ραμείνει στην υψηλή της θέση Από την πύ-λη Βενιαμίν μέχρι την πύλη της Γωνίας^{λε} στη θέση της παλαιάς πύλης και από τον πύργο

^{λε} οι πληγες στο στήθος σου Οι παλιοι προφητες χάραζαν με μαχαιρια το σωμα τους (πρβλ Α΄ Βασ 18,28) ^{λε} πύλη της Γωνιας Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 14,13

13,7 Mt 26 31 **13,8-9** Hσ 1,25 Ωσ 2,25 **14,2** 12,3 Ιεζ 38,1-9 Ιλ 4,9-12 **14,3** 12,4 Εξ 14,14 23,27-28 Κρ 5,4-5 7,7 Απ 19,19 21 **14,5** Αμ 1,1 **14,6-7** Ησ 60 19-20 **14,8** 13,1 Ιεζ 47,1-8 **14,9** Ψλ 96,7-10 Απ 11,15 **14,10** Ησ 2,2 **14,10-11** Ιερ 31,38-40

του Ανανεηλ μεχρι τους βασιλικους ληνούς, ¹¹ η πολη θα κατοικείται Καμιά καταστροφή δε θ' απειλησει πια την Ιερουσαλημ. Θα ειναι ασφαλής.

¹² Όλους τους λαους που ειχαν εκστρατευσει εναντιον της Ιερουσαλημ ο Κυριος θα τους τιμωρησει με τρομερή πληγη. Οι σαρκες τους θα σαπίσουν ενώ αυτοι ακομη θα στεκουν στα πόδια τους. Τα ματια τους θα διαλυθούν στις κόγχες τους και η γλώσσα τους θα λιωσει στο στομα τους. ¹³ Ο Κύριος τόσο πολύ θα τους τρομάξει, ώστε ο ένας θα επιτίθεται εναντίον του αλλου. ¹⁴ Ο λαός του Ιούδα θα βοηθησει στην υπεράσπιση της Ιερουσαλήμ. Και θα στοιβάσουν τον πλούτο όλων των γύρω εθνών, χρυσαφι, ασήμι και ρουχιισμό σε μεγάλες ποσότητες. ¹⁵ Τα άλογα, τα μουλάρια, οι καμήλες, τα γαϊδούρια και όλα τα ζώα που θα βρισκονται σ' εκείνα τα στρατόπεδα, θα προσβληθούν απο τρομερές πληγές, ομοιες μ' εκείνη που θα προσβάλει τους ανθρώπους.

Προσκύνημα των λαών στο όρος Σιών

¹⁶ Όσοι θ' απομεινουν από τα έθνη που είχαν έρθει να επιτεθούν εναντίον της Ιερουσαλήμ, θ' ανεβαίνουν σ' αυτήν κάθε χρόνο και θα προσκυνούν ως βασιλιά τους τον Κύ-

ριο του *σύμπαντος, και θα γιορταζουν τη γιορτη της *Σκηνοπηγιας. ¹⁷ Αν καποιος από τους λαους της γης δεν ανεβει στην Ιερουσαλημ για να προσκυνησει το βασιλια τον Κυριο του σύμπαντος, δε θα ερθει βροχη στη χωρα του. ¹⁸ Και αν οι Αιγυπτιοι δεν ανεβουν στα Ιεροσόλυμα, θα ερθει εναντίον τους πληγη αναλογη^{λς} μ' εκείνη, με την οποια ο Κυριος θα χτυπήσει τους λαους που δε θ' ανεβαίνουν να γιορτάσουν τη Σκηνοπηγια. ¹⁹ Αυτη θα είναι η τιμωρία των Αιγυπτιων και η τιμωρια των άλλων εθνών που δε θ' ανεβαίνουν να γιορτάσουν τη Σκηνοπηγια.

²⁰⁻²¹ Εκείνη την εποχή, ακόμα και στα κουνάκια των αλόγων θα είναι γραμμενη η φράση «αφιερωμένος στον Κύριο». Καθε χωτρα στην Ιερουσαλήμ και στην Ιουδαία θα είναι αφιερωμένη στον Κύριο του συμπαντος και ολοι όσοι θα έρχονται να θυσιάσουν στο *ναό θα μπορούν να τις χρησιμοποιουν για να βράζουν το κρέας των θυσιών τους. Οι χύτρες στο ναό του Κυρίου θα μπορούν να χρησιμοποιούνται όπως τα ραντιστηρια μπροστά στο *θυσιαστήριο, για να συλλέγουν το *αίμα. Την εποχή εκείνη δεν θα υπάρχει πια έμπορος στο ναό του Κυρίου του σύμπαντος.

^{λς}πληγή ανάλογη. Εδώ η ιουδαϊκη ερμηνεία διαβλέπει ότι αντί με έλλειψη βροχης, η Αιγυπτος θα τιμωρηθει με έλλειψη ανύψωσης των νερών του Νείλου, που την ποτιζαν.

ΜΑΛΑΧΙΑΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Μαλαχίας” περιέχει τους λόγους ενός προφήτη, ο οποίος έδρασε κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο, μετά την αποπεράτωση της ανοικοδόμησης του ναού της Ιερουσαλήμ (515 π.Χ.). Αυτό προκύπτει από το περιεχόμενο των προφητειών, καθώς για τον ίδιο τον προφήτη απουσιάζουν από το βιβλίο οποιαδήποτε βιογραφικά στοιχεία. Αμφιβολίες εγείρονται ακόμη και για το όνομα του προφήτη, καθώς δεν είναι σαφές αν το Μαλαχίας (εξελληνισμένη μορφή της εβραϊκής λέξης “μαλαχί”, που σημαίνει “ο αγγελιαφόρος μου”) είναι κύριο όνομα ή προσηγορικό.

Στη χριστιανική Βίβλο το έργο κατατάσσεται στα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, τελευταίο στην υποομάδα “Δωδεκαπρόφητον”, και στην ιουδαϊκή Βίβλο επίσης τελευταίο στην υποομάδα “Μεταγενέστεροι Προφύτες” της ομάδας “Προφύτες”.

Το περιεχόμενο του βιβλίου αποτελείται από έξι αυτοτελείς λόγους, οι οποίοι έχουν σχεδόν πανομοιότυπη δομή. Αρχίζουν με ένα σύντομο διάλογο, όπου διατυπώνεται από τον Θεό ή τον προφήτη μια θέση, αυτή αντικρούεται από το λαό ή τον ιερέα και ακολουθεί ο προφητικός λόγος, ο οποίος επιβεβαιώνει τη θέση που διατυπώθηκε και στον οποίο συνυπάρχουν απειλές και υποσχέσεις σωτηρίας. Με τους λόγους του ο προφήτης καλεί ιερείς και λαό να ανανεώσουν την πιστότητά τους στη διαθήκη τους με το Θεό. Καταγγέλλει την αδιαφορία στην αυστηρή τήρηση των τελετουργικών διατάξεων και καταφέρει κατά των μικτών γάμων και των διαζυγίων. Παράλληλα όμως διαβεβαιώνει ότι ο Θεός θα έρθει για να κρίνει και να εξαγνίσει το λαό του, αφού προηγουμένως στείλει τον αγγελιαφόρο του για να προετοιμάσει το δρόμο του (3,1 πρβλ. Μτ 11,10).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η αγάπη του Θεού για τον Ισραήλ:	1,1-5
2. Απειλές κατά των ιερέων	1,6-2,9
3. Μικτοί γάμοι και διαζύγια	2,10-16
4. Η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου:	2,17-3,5
5. Τα δέκατα και οι προσφορές για το ναό:	3,6-12
6. Ο θρίαμβος των δικαίων.	3,13-24

ΜΑΛΑΧΙΑΣ

1 Λόγος του Κυρίου, μήνυμα που το έστειλε στον ^αΙσραήλ με το Μαλαχία ^α

Ο Θεός αγαπάει το λαό του τον Ισραήλ

²«Σας αγάπησα», είπε ο Κύριος. Εσείς όμως λέτε: «Πώς μας αγαπήσες.»

Σ' αυτό ο Κύριος απαντάει: «Δεν είναι ο Ησαύ αδερφός του Ιακώβ,^β κι όμως εγώ αγάπησα τον Ιακώβ,³ ενώ τον Ησαύ τον εγκατέλειψα. Ερήμωσα τα βουνά του και παρέδωσα τη χώρα του στα τσακάλια.⁴ Οι ^δΕδωμίτες ισχυρίζονται ότι παρ' όλο που καταστράφηκαν θα ξαναχτίσουν τις ερημωμένες πόλεις τους. Εγώ όμως, ο Κύριος του ^εσύμπαντος λέω: 'Ας' τους να χτίζουν. Εγώ θα τα γκρεμίσω. Η περιοχή τους θα ονομάζεται "σεβής χώρα" και οι ίδιοι "λαός καταραμένος για πάντα από τον Κύριο."⁵ Όταν το δείτε αυτό θα πείτε: "μεγάλος είναι ο Κύριος και πέρα ακόμα από τα σύνορα της χώρας του Ισραήλ!"»

Θυσίες που προσβάλλουν τον Κύριο

⁶Ο Κυριος του σύμπαντος λέει στους ^ιΙερείς: «Ο γιος τιμάει τον πατέρα του και ο δούλος τον κύριό του. Αν εγώ είμαι ο πατέρας σας πού είναι η τιμή που μου αποδίδετε; Κι αν εγώ είμαι ^κΚύριός σας, πού είναι ο σεβασμός που μου έχετε, Με περιφρονείτε και ρωτάτε "πώς σε περιφρονούμε,"⁷ Με το να προσφέρετε στο ^λθυσιαστήριό μου μισρές προσφορές. Και ρωτάτε "πώς μολύναμε το θυσιαστήριο," Με το να μη δίνετε πολλή σημασία στο τραπέζι μου.⁸ Όταν μου προσφέρετε ^ρθυσία τυφλό ζώο, νομίζετε πως αυτό είναι σωστό, Όταν μου προσφέρετε ένα κουτσο ή άρρωστο ζώο, νομίζετε πως αυ-

τό είναι σωστό, Προσφέρετε το στον κυβερνήτη σας. Θα ευχαριστηθεί, Θα σας δεχτεί ευνοικά,⁹ Νομίζετε λοιπόν ότι θα εξευμενίσετε μ' ένα τέτοιο δώρο έναν Θεό για να σας σπλαχνιστεί και να σας δεχτεί ευνοικά, Γιατί στην πραγματικότητα αυτό κάνετε!¹⁰ Μακάρι κάποιος από σας να έκλεινε τις πόρτες του ^νναού για να μην ανάβετε άσκοπα φωτιά στο θυσιαστήριό μου. Δεν είμαι ευχαριστημένος από σας και δε θα δεχτώ καμιά θυσία από τα χέρια σας.» Ο Κύριος του σύμπαντος το λέει.

¹¹«Από την ανατολή μέχρι τη δύση μεγάλη είναι η φήμη μου ανάμεσα στα έθνη», λέει ο Κύριος του σύμπαντος. «Σε κάθε τόπο προσφέρεται λιβάνι σ' εμένα και θυσίες ^ξκαθαρές, γιατί είμαι μεγάλος ανάμεσα στα έθνη.¹² Εσείς όμως με λησμονήσατε λέγοντας "το τραπέζι του Κυρίου δεν έχει και μεγάλη σημασία. Μπορούμε να προσφέρουμε στο Θεό τροφή ό,τι έχουμε για πέταμα."¹³ Και παρ' όλα αυτά βαρυγκομάτε "τι κόπος", λέτε, "η υπηρεσία μας!" Έτσι εξοργίζετε εμένα, τον Κύριο του σύμπαντος. Προσφέρετε θυσία το κουτσο ζώο, το άρρωστο, ακόμη και το κλεμμένο. Μπορώ να το δεχτώ από τα χέρια σας;» Ο Κύριος το λέει.

¹⁴«Αν κάποιος μου τάξει ένα ζώο χωρίς ελάττωμα από το κοπάδι του, αλλά με εξαπατήσει και μου προσφέρει θυσία ένα ζώο ευνουχισμένο, αυτός να είναι καταραμένος, γιατί εγώ είμαι μεγάλος βασιλιάς κι όλα τα έθνη με σέβονται.» Αυτό λέει ο Κύριος του σύμπαντος.

^αΜαλαχίας Το ονομα σημαίνει «ο αγγελιοφορος μου». ^βΟ Ησαυ είναι ο γενναρχης των Εδωμιτων παραδοσιακου εχθρου των Ισραηλιτων. Ο Ιακωβ είναι ο γενναρχης των Ισραηλιτων (βλ. υπασ. εις Ωσ 12,4)

Οι ιερείς δεν υπακούν στους κανόνες της υπηρεσίας τους

2 Ο Κύριος του σύμπαντος δίνει σ' εσάς τους ιερείς την ακολουθία προειδοποίησης ² «Αν δεν υπακούσετε και δεν αποφασίσετε να με τιμήσετε, θα στείλω εναντίον σας συμφορα και θα ανακαλέσω τα προνομιά σας ^γ Και πράγματι το 'κανα, αλλά εσείς δεν συμμορφωθήκατε ³ Το ίδιο είμαι έτοιμος να κάνω και στους απογόνους σας. Κι όσο για σας, θα πεταξω στο πρόσωπό σας την κοπρία των ζων που θυσιάζετε στις γιορτές σας και θα σας ρίξουν κι εσάς στον κοπρωνα

⁴» Έτσι θα καταλάβετε ότι εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, σας είχα προειδοποιήσει, για να διατηρήσω τη *διαθήκη μου με το Λευί και τους απογόνους του ⁵Μ' εκείνη τη διαθήκη μου υποσχόμουν να τους δώσω ζωή και ευτυχία, και τους τα έδωσα κι εκείνοι είχαν υποσχεθεί να με σέβονται και να ταπεινώνονται ενώπιόν μου, και μέχρι τώρα το έκαναν ⁶ Διαβίβαζαν στους ανθρώπους τις εντολές μου ανόθευτες και δεν τους παραπλανούσαν Με υπηρετούσαν με πιστότητα και ειλικρίνεια, και έτσι εμπόδιζαν πολλούς να κάνουν το κακό ⁷ Πράγματι, το καθήκον των ιερών είναι να διακηρύττουν το νόμο και να δίνουν συμβουλές σε όσους τις ζητούν Γιατί αυτοί είναι οι αγγελιοφόροι του Κυρίου του σύμπαντος»

⁸» Εσείς όμως προδώσατε την αποστολή σας Με τη συμβουλή σας οδηγήσατε πολλούς ανθρώπους να κάνουν το κακό Έτσι παραβιάσατε τη διαθήκη μου με το Λευί Γι' αυτό εγώ ο Κύριος του σύμπαντος λέω ⁹ Επειδή δεν με υπακούσατε και συμπεριφερθήκατε με προσωποληψία όταν δίνετε τις συμβουλές σας, εγώ τώρα θα κάνω να σας περιφρονησουν όλοι οι άνθρωποι»

Παράνομοι γάμοι και διαζύγια

¹⁰ Δεν έχουμε όλοι μας έναν πατέρα Δε μας δημιουργησε ένας Θεός, Γιατι απιστεί ο ένας στον άλλο παραβιάζοντας τη διαθήκη του Θεού με τους προγόνους μας,

¹¹ Ο λαός του Ιουδα αθέτησαν την υπόσχεση τους στο Θεό και έκαναν βδελυρές πράξεις στην Ίερουσαλήμ και σ' όλη τη χώρα του Ισραήλ Βεβηλωσαν ό,τι ανηκει στον Κύριο ^δ και ό,τι αγαπάει ο Κύριος Οι αντρες έχουν παρει γυναίκες που λατρεύουν ξένους Θεους ¹² Μακάρι ο Κύριος ν' απομακρύνει από την κοινότητα των απογόνων του Ιακώβ όλους ανεξαιρέτα που τα πραττουν αυτά, ακόμη κι αν προσφέρουν Ύθυσια στον Κύριο του σύμπαντος

¹³ Πλημμυρίσατε με δάκρυα το Ύθυσιαστηριο του Κυρίου κλαίτε κι αναστενάζετε γιατί αρνείται πια να προσέξει τη θυσια που του προσφέρετε και να τη δεχτεί με ευχαριστηση ¹⁴ Και ρωτάτε «Γιατί,» Επειδή ο Κύριος ήταν μάρτυρας ανάμεσα σ' εσένα και στη γυναίκα σου που παντρεύτηκες στα νιάτα σου, αλλά της φέρθηκες με απιστία, παρα το γεγονός ότι ήταν η σύζυγός σου και η γυναίκα με την οποία είχες κάνει συνθηκη μαζί της ¹⁵ Ο Θεός δεν δημιούργησε ενότητα, έναν ζωντανό οργανισμό, Γιατί έκανε αυτήν την ενότητα, Για να αποκτηθούν απόγονοι ευλογημένοι από το Θεό Γι' αυτο προσέχετε να μη χωρίζετε τη γυναίκα που παντρευτήκατε στα νιάτα σας ¹⁶ «Απεχθάνομαι το *διαζύγιο», λέει ο Θεός του Ισραηλ, ο Κύριος του συμπαντος «Είναι σαν να βιαιοπραγείτε Γι' αυτό, προσέχετε να μην ειστε άπιστοι στη γυναίκα σας»

Ο Κύριος φροντίζει για το δίκαιο

¹⁷ Τον κουρασατε τον Κύριο με τα ανοητα λόγια σας «Πώς τον κουράσαμε,» ρωτάτε Με το να λέτε «Αυτοί που κάνουν το κακό

Υθα στείλω προνομια σας Κατα λ «θα μετατρέψω την ευλογία σας σε καταρα» (βλ Αρ 18,8-32) *δ*, ο, τι ανηκει στον Κυριο Κατα λ «το αγιο του Κυριου», το οποιο στα εβρ μπορεί να αναφεται ειτε στο ναό ειτε στο λαο του Κυριου

2,4-6 Δτ 33,8-11 2,5 Δτ 18,1-8 2,7 Ωσ 4,1-6 2,10 1 6 Ιωβ 31,15 Εφ 4,6 2,11 Εσδ 9 2 Νε 13,23 2,13-14 Γεν 2 18 2,16 Δτ 24,1 Μτ 19,3-9 2,17 3,13-14

είναι αρεστοί στον Κύριο, κι εκείνος τους αγαπάει» η «πού είναι ο Θεός που φροντίζει για το δίκαιο.»

3 Ο Κύριος του ὅσμου ἀπαντᾷ «Θα ἀποστείλω τὸν ἀγγελιοφόρο μου γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸ δρόμο μου. Ὁ ἀγγελιοφόρος τῆς διαθήκης, στὸν ὁποῖο προσβλέπετε, ἤδη ἐρχεται. Τότε ἐγώ, ὁ Κύριος, ποὺ εσεῖς με περιμένετε, θα εἰσελθῶ ξαφνικά στὸ ἴναο μου.»

² Ποῖος ὁμως θ' ἀντέξει τὴν ἡμέρα τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ ποῖος θα σταθεῖ ὅταν ἐκεῖνος ἐμφανιστεῖ, θα ἐρθεῖ αὐτὸς σαν τὴ φωτιά τοῦ μεταλλουργοῦ, σαν τὴ καυστική ποτάσσα τοῦ πλυσίματος. ³ Θα καθίσει καὶ θ' ἀφαιρέσει τὴ σκουριά. Ὡσαν μεταλλουργὸς θα καθαρῖσει τοὺς ἁγίους. Θα τοὺς ξεπλύνει ὅπως τὸ ἀσήμι καὶ τὸ χρυσάφι, γιὰ νὰ τοὺ προσφέρουν ὁσάτες ἁθυσίαι. ⁴ Τότε θα εἶναι εὐπρόσδεκτες στὸν Κύριο οἱ ἁθυσίαι τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰουδα καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπως τὸν παλιὸ καιρὸ

⁵ Ὁ Κύριος τοῦ ὅσμου λέει «Ἐρχομαι σ' ἐσᾶς γιὰ κρίση! Θ' ἀπευθύνω ἀμέσως τὴν κατηγορία ἐναντίον τῶν μάγων καὶ τῶν μοιχῶν, ἐναντίον αὐτῶν ποὺ ὀρκίζονται ψέματα, αὐτῶν ποὺ ἀδικοῦν τὸν ἐργάτη στὸ μισθό, ἐναντίον αὐτῶν ποὺ καταπιέζουν τὶς χήρες καὶ τὰ ὀρφανὰ, αὐτῶν ποὺ ἀδιαφοροῦν γιὰ τοὺς ξένους, ἐναντίον ὅλων ἐκείνων ποὺ δε με σέβονται.»

Ἡ προσφορὰ στὸ Θεὸ εἶναι εὐλογία

⁶ «Ἐγὼ δὲν μεταβάλλομαι», λέει ὁ Κύριος τοῦ ὅσμου, «ἀλλὰ κι ἐσεῖς δὲν ἔχετε ἀλλάξει. εἶστε γνήσιοι ἀπόγονοι τοῦ Ἰακώβ. ⁷ Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν προγόνων σας ἀπομακρυνθηκατε ἀπὸ τὰ προστάγματά μου καὶ δὲν τὰ τηρήσατε. Γυρίστε σ' ἐμένα καὶ θα γυρίσω κι ἐγὼ σ' ἐσᾶς. «Πῶς θα γυρίσουμε;» ρωτᾷτε. ⁸ Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξαπατήσει τὸ Θεό, Ἐσεῖς ὁμως με ἀπατάτε κι

ὕστερα ρωτᾷτε «Μὰ πῶς σε ἀπατάμε.» Με ἀπατάτε στὶς δεκάτες καὶ στὶς προσφορὲς. ⁹ Εἶστε φορτωμένοι με τὴν κᾶτᾶρα, γιὰτι με ἀπατάτε, ἐσεῖς, ὅλο τὸ ἔθνος. ¹⁰ Φερτε ἀμειωτὰ τὰ δέκατα στὴν ἀποθήκη τοῦ ἴναοῦ, γιὰ νὰ ὑπάρχει τροφή στὸ ἴναο μου. Δοκιμάστε με τώρα με αὐτὸ καὶ θα δεῖτε ὅτι θα σας ἀνοίξω τοὺς καταρράχτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ θα σας πλημμυρίσω με ἀφθονὴ εὐλογία! ¹¹ Θα ἐξολοθρεψῶ γιὰ χάρη σας τὰ βλαβερά ἐντομα γιὰ νὰ μὴ σας καταστρέφουν τοὺς καρπούς τῆς γῆς καὶ νὰ μὴ μένουν τ' ἀμπέλια σας χωρὶς σταφύλια. ¹² Τότε θα σας καλοτυχίζουν ὅλα τὰ ἔθνη, γιὰτι ἐσεῖς θα εἶστε ἡ ἀγαπημένη χώρα. Ἐγὼ τὸ λέω, ὁ Κύριος τοῦ ὅσμου.»

Ἡ πιστότητα τελικά ἀμειβεταί

¹³ Λέει ὁ Κύριος «Ἐκτοξεύετε ἐναντίον μου λόγια ἀνεύθυνα, καὶ μετὰ ρωτᾷτε. «Τι εἶπαμε ἐναντίον σου,» ¹⁴ Εἶπατε ὅτι εἶναι ἄσκοπο νὰ υπηρετεῖ κανεὶς τὸ Θεό. «Τὶ κερδίσαμε», λέτε, «ποὺ τηρήσαμε τὶς ἐντολὲς τοῦ καὶ λάβαμε μέρος σ' ὅλες τὶς τελετὲς ἱπένθους ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τοῦ ὅσμου, ¹⁵ Καλότυχοι ποὺ εἶναι οἱ ἀναίδεῖς! Αὐτοὶ ποὺ πράττουν τὴν ἀμαρτία προκόβουν προκάλουν τὸ Θεὸ κι ἀκόμα ζουν!»

¹⁶ Κι ἐκεῖνοι ποὺ σέβονται τὸν Κύριο συζητοῦσαν μετὰξὺ τοὺς κι ὁ Κύριος πρόσεχε καὶ ἀκούγε. Καὶ γράφτηκε βιβλίον ἐνώπιόν τοῦ γιὰ νὰ θυμάται ἐκείνους ποὺ τὸν σέβονται καὶ τὸν τιμοῦν. ¹⁷ Ὁ Κύριος τοῦ ὅσμου λέει «Αὐτοὶ θα εἶναι δικοὶ μου, ξεχωριστὴ ἰδιοκτησία γιὰ μένα τὴν ἡμέρα ποὺ θα ἐπέμβω. Θα τοὺς φερθῶ με εὐμένεια, ὅπως φέρεται ὁ πατέρας στὸν ὑπάκουο γιο τοῦ. ¹⁸ Τότε πάλι θα δεῖτε τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν δίκαιο καὶ στὸν ἀσεβῆ, ἀνάμεσα σ' αὐτὸν ποὺ υπηρετεῖ τὸ Θεό καὶ σ' ἐκεῖνον ποὺ δὲν τὸν υπηρετεῖ. ¹⁹ Νὰ τὴν, ἐρχεται μιὰ μέρα ποὺ ὁ θυμὸς μου θα καίει σαν καμίνι. Τότε

⁶ εἶστε Ἰακωβ Ἰπνονεῖται ἡ ἐξαπάτηση τοῦ Ησαῦ ἀπὸ τὸν Ἰακωβ (βλ. ὑποσ. εἰς Ὡσ 12,4) Ὑτελετες πένθους Σε περιόδους μεγάλων καταστροφῶν συγκαλεῖτο ὁ λαὸς νὰ συμμετασχῇ σε «πενθίμες τελετες» καὶ νὰ νηστεύει. Ἐκεῖ ἠθρολογουσαν καὶ πρόσφεραν ἁθυσίαι, με σκοπὸ νὰ ἐξευμενίσουν τὸ Θεό

3,1 Μκ 1,2 Ἀκ 1,17 76 3,2 3,23-24 3,3 Ησ 1,25 3,6-7 Ὡσ 12,4 Ζαχ 1 2-3 3,8 Ἀρ 18,21-32 8-19 Νε 13,10 3,9-11 Ἀγγ 1,5-8 3,12 Ησ 61 9 3,14-15 2,17 Ψλ 73,1-28 3,16 Ἐε 32,32 Ησ 4,3 Δν 7,10 12,1 Ἀκ 10,20 3,17 Ψλ 103,13 Δτ 8,5 3,18 Ψλ 1,1-6

ολοι οι αυθάδεις και ολοι όσοι πράττουν την αμαρτία θα είναι σαν την καλαμιά. Κι εκείνη η μέρα θα τους κατακάψει, δε θα τους απομείνει τίποτα, ούτε ρίζες ούτε φύλλα. ζ

²⁰»Αλλά σ' εσας που με σέβεστε, θ' ανατείλει πάνω σας ο ήλιος που θ' αποκαλύψει τη δικαιοσύνη σας, και οι αχτίνες του θα σας θεραπεύσουν. Τότε θα πηδάτε όπως τα μοσχάρια που βγαίνουν από το σταυλο τους. ²¹Την ημέρα που θα εκδηλώσω τη δύναμή μου, θα καταπατήσετε τους ασεβείς σαν τη σκόνη κάτω απ' τις πατούσες σας. Εγώ το λέω, ο Κύριος του σύμπαντος»

Ενότητα νόμου και προφητών

²²Ο Κύριος λέει «Να θυμάστε το νόμο του Μωυσή, του *δούλου μου. Να υπακούετε στις εντολές και στα προστάγματα, που του έδωσα στο *Χωρήβ για ολο το λαό Ισραηλ.

²³»Εγώ θα σας στείλω τον Ηλια τον ἔπιροφήτη, προτου έρθει η μεγάλη και φοβερη ημέρα, που εγώ ο Κύριος θα επιφέρω την τιμωρία μου. ²⁴Ο Ηλίας θα κάνει να συμπιλιωθούν πάλι οι γονείς με τα παιδιά και τα παιδιά με τους γονείς, κι έτσι δεν θα ερθω να χτυπήσω τη χώρα σας με αφανισμό»

ζΑπο το στ 19 και εξης ορισμενες εκδοσεις της Βιβλου εχουν αλλη αριθμηση και προτεινουν νέο κεφάλαιο (τεταρτο) Συνεπως οι στ 19-24 αριθμονται εκει ως 4,1-6

Εισαγωγή

Ο προφήτης Ησαΐας, με το όνομα του οποίου τιτλοφορείται το ομώνυμο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης, κλήθηκε στο προφητικό αξίωμα με μεγαλειώδες όραμα το 736 π.Χ., έτος του θανάτου του βασιλιά Ουζζία, και έδρασε στην Ιερουσαλήμ κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 8ου π.Χ. αιώνα, στα χρόνια των βασιλιάδων Ιωθάμ, Άχαζ και Εζεκία

Η δράση του συμπίπτει με μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο της ιστορίας του βασιλείου του Ιούδα. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ασσυριακή επεκτατικότητα προς τα δυτικά, οι βασιλιάδες Φεκάχ του Ισραήλ και Ρεσίν των Αραμαίων συνέπηξαν συμμαχία, στην οποία προσκάλεσαν και τους ηγεμόνες των γειτονικών χωρών. Η άρνηση τελικά του βασιλιά Άχαζ του Ιούδα να συμμετάσχει στη συμμαχία είχε ως συνέπεια το να βανδίσει ο συνασπισμένος στρατός Ισραηλιτών και Αραμαίων κατά της Ιερουσαλήμ. Για να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο ο Άχαζ κάλεσε σε βοήθεια τους Ασσυρίους, οι οποίοι κατέλυσαν το αραμαϊκό βασίλειο, κατέλαβαν μεγάλα τμήματα του βόρειου βασιλείου του Ισραήλ και οδήγησαν μέρος του πληθυσμού στην αιχμαλωσία. Αλλά και ο σύμμαχος των Ασσυρίων, ο Άχαζ, κατέληξε υποτελής τους. Άμεση συνέπεια της πολιτικής υποτέλειας υπήρξε η είσοδος ειδωλολατρικών στοιχείων στην ιουδαϊκή λατρεία, τα οποία προσπάθησε να απομακρύνει ο διάδοχος του Άχαζ, Εζεκίας, επαναστατώντας κατά των Ασσυρίων και επιχειρώντας θρησκευτική μεταρρύθμιση. Οι Ασσύριοι εισέβαλαν στον Ιούδα, αλλά απέτυχαν τελικά να καταλάβουν την Ιερουσαλήμ.

Στη χριστιανική Βίβλο το έργο κατατάσσεται στα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, επικεφαλής της υποομάδας “Μεγάλοι Προφύτες”, ενώ στην ιουδαϊκή Βίβλο στην ομάδα “Προφύτες”, και βρίσκεται επικεφαλής της υποομάδας “Μεταγενέστεροι Προφύτες”.

Το περιεχόμενο του βιβλίου συνιστά μια συλλογή προφητειών, οι οποίες διανθίζονται με ιστορικές αφηγήσεις, βιογραφικά στοιχεία, κλπ. Με βάση τα φιλολογικά χαρακτηριστικά και κυρίως τις ιστορικές συνθήκες που προϋποτίθενται στις προφητείες του βιβλίου, αυτό διαιρείται σε τρεις ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα (κεφ 1-39) περιέχονται κυρίως απειλητικοί λόγοι κατά του βασιλείου του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, καθώς και κατά των γειτονικών λαών, αλλά και μεσσιανικές εξαγγελίες και εσχατολογικές προφητείες. Με το ελεγκτικό του κήρυγμα ο προφήτης καλεί το λαό του Θεού σε μετάνοια, ώστε να αποφευχθεί η επερχόμενη καταστροφή. Η ενότητα ολοκληρώνεται με μια ιστορική αφήγηση για την πολιορκία της Ιερουσαλήμ από τους Ασσυρίους.

Στη δεύτερη ενότητα (κεφ 40-55) υπάρχουν προρρήσεις, προτροπές και παρηγορητικοί λόγοι προς τους αιχμάλωτους στη Βαβυλώνα Ιουδαίους. Σημαντική θέση κατέχουν στην ενότητα αυτή τα τέσσερα μεσσιανικού περιεχομένου "άσματα του δούλου του Κυρίου". Η καταστροφή που προαναγγέλθηκε στις προφητείες της πρώτης ενότητας επήλθε, και το κήρυγμα του προφήτη γίνεται τώρα παρηγορητικό και ελπιδοφόρο.

Η τρίτη ενότητα (κεφ 56-66) περιέχει ενθαρρυντικούς λόγους για τους Ιουδαίους που επιστρέφουν μετά την αιχμαλωσία στη χώρα τους, ώστε να αντιμετωπίσουν τις δύσκολες καταστάσεις, καθώς και προρρήσεις για την τελική νίκη του Μεσσία και το ένδοξο μέλλον του Ισραήλ και της Ιερουσαλήμ.

Κεντρικό στοιχείο του κηρύγματος του προφήτη Ησαΐα είναι η αγιότητα του Θεού, η οποία αντιδιαστέλλεται προς την αμαρτωλότητα των ανθρώπων. Τονίζεται ακόμη η μοναδικότητα του Θεού, ο οποίος είναι κύριος του κόσμου και της ιστορίας. Κατασπέπει, η σωτηρία του Ισραήλ δεν εξασφαλίζεται από τις στρατιωτικές συμμαχίες, αλλά από την επιστροφή στο Θεό. Η αποστασία του λαού από το Θεό θα έχει ως αναπόφευκτη συνέπεια τη λυτρωτική κρίση του Θεού που θα εκδηλωθεί με καταστροφή. Μόνον ένα υπόλοιπο θα διασωθεί, από το οποίο θα ξαναγεννηθεί ο νέος λαός του Θεού.

Στις προφητείες της δεύτερης και τρίτης ενότητας τονίζεται ακόμη πιο έντονα η ιδέα της μοναδικότητας και της παγκοσμιότητας του Θεού και προβάλλει καθαρότερα η μορφή του Μεσσία και οι συνδεδεμένες με αυτήν ελπίδες του λαού.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Προφητείες κατά του βασιλείου του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ.	1 - 5
2. Η κλήση και τα πρώτα χρόνια της δράσης του Ησαΐα:	6 - 9
3. Προφητείες για το υπόλοιπο του λαού:	10 - 12
4. Προφητείες κατά των λαών:	13 - 23
5. Εσχατολογικές προφητείες:	24 - 27
6. Προειδοποιήσεις και υποσχέσεις:	28 - 35
7. Η πολιορκία της Ιερουσαλήμ από τους Ασσυρίους:	36 - 39
8. Παρηγορητικοί λόγοι:	40 - 55
9. Ελπιδοφόρα μηνύματα:	56 - 66

ΗΣΑΪΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ένα έθνος σε αποστασία

1 Όραμα που είδε ο Ησαΐας, γιος του Αμώς, σχετικά με τον Ίούδα και την Ίερουσαλήμ, την εποχή που βασιλιάδες του Ιούδα ήταν ο Ουζζίας, ο Ιωθάμ, ο Άχαζ και ο Εζεκίας

² Ακούστε *ουρανοί, κι εσύ γη δώσε προσοχή, γιατί μιλάει ο Κύριος· «Ανέθρεψα παιδιά και τώρα που μεγάλωσαν, πεισματικά ορθώνονται εναντίον μου ³ Το βόδι γνωρίζει τον αφέντη του, και το γαϊδούρι ξέρει το παχί εκείνου που το ορίζει. Μα ο Ίσραήλ σε ποιον ανήκει δεν το ξέρει· ο λαός μου τίποτα δεν κατανοεί».

⁴ Αλίμονό σου έθνος αμαρτωλό, λαέ που είσαι γεμάτος αμαρτία! Απόγονοι κακοποιών, παιδιά διεφθαρμένα! Τον Κύριο τον εγκαταλείψατε· περιφρονήσατε τον *Άγιο Θεό του Ισραήλ, του στρέψατε τα νώτα ⁵ Ποιαν άλλη τιμωρία ακόμα θέλετε, και συνεχίζετε την *αποστασία σας; Η κεφαλή ολόκληρη είν' άρρωστη κι όλη η καρδιά υποφέρει ⁶ Εσείς, από τα νύχια ως την κορφή τίποτα δεν έχετε γερο, παρά μονάχα τραύματα, μώλωπες κι ανοιχτές πληγές, που δεν σας τις καθάρισαν ούτε τις επιδέσανε ούτε τις καταπράυναν με αλοιφές ⁷ Η γη σας ερημώθηκε, οι πολιτείες σας κήκαν. Ξένοι τούς καρπούς τρωνε των αγρών σας μπροστά στα μάτια σας κι όλα είν' έρημα, όμοια με των *Σοδόμων την καταστροφή ⁸ Μόνον η πόλη της *Σιών απέμεινε σαν την καλύβα μες στ' απέλι, σαν μια καλύβα έρημη μες σε φυτεία αγγουριών, σαν πολιορκημένη πόλη. ⁹ Αν ο

Κύριος του *συμπαντος δεν μας είχε αφήσει ένα *υπόλοιπο του λαού, θα 'χαμε γίνει σχεδόν όπως τα *Σόδομα, και με τα *Γόμορρα θα 'χαμε μοιάσει

Κλήση για γνήσια μεταμέλεια

¹⁰ Το λόγο του Κυρίου ακούστε άρχοντες των Σοδομων μάθε το *νόμο του Θεού μας, των Γομόρρων λαέ ¹¹ «Τι μου χρειάζονται οι πολυάριθμες *θυσίες σας,» λέει ο Κύριος. «Έχω χορτάσει από των κριαριών τα *ολοκαυτώματα, από το πάχος των καλοθερμένων μοσχαριών. Το αίμα των ταύρων, των προβάτων και των τράγων δεν μ' ευχαριστεί ¹² Μπροστά μου ερχόσαστε να παρουσιαστείτε αλλά ποιος σας το ζήτησε του *ναού μου να πατάτε τις *αυλές; ¹³ Πάψτε πια να προσφέρετε ανώφελες θυσίες· μ' αηδιάζει το *θυμίαμα *Νουμηνίες και *Σάββατα, προσκλήσεις σε γιορταστικές συνάξεις, ασέβειες μαζί με πανηγυρικές λατρείες δεν μπορώ να τ' ανεχθώ. ¹⁴ Απεχθάνομαι τις νουμηνίες σας και τις γιορτές σας! Για μένα είναι φορτίο μου είναι βαρετό να τις ανέχομαι. ¹⁵ Όταν υψώνετε τα χέρια σας, κλείνω τα μάτια μου να μη σας βλέπω. Κι όταν απαντώντες λέτε τις προσευχές σας, εγώ δεν τις ακούω, γιατί τα χέρια σας είναι στο *αίμα βουτηγμένα ¹⁶ Λουστείτε κι εξαγνιστείτε, να μη βλέπουν τα μάτια μου τις πονηρές σας πράξεις· πάψτε να κάνετε το κακό. ¹⁷ Μάθετε το καλό να κάνετε, τη δικαιοσύνη επιδιώξτε, τον καταπιεσμένο βοηθήστε· το δίκιο αποδώστε στο ορφανό, υποστηρίξτε την υπόθεση της χήρας.

¹⁸ »Λοιπόν, ελάτε, κι ας κριθούμε μεταξύ μας», λέει ο Κύριος. «Είναι οι αμαρτίες σας

1,1 Β' Βασ 15 1-7 15,32-38 16,1-20 18,1-20,21 Ωσ 1,1 Μιχ 1,1 1,2 Δτ 4,26 Ησ 30,9 Εξ 4,22 1,5-9 Β' Βασ 18,13-19,36 1,9 Γεν 19,24-25 Ρωμ 9,29 1,10 Ιερ 23,14 Ιεζ 16,44-52 1,10-20 Α' Σαμ 15,22 Ησ 43,22-25 58,1-12 Ιερ 6,20 Αμ 4,4-5 5,21-24 Ωσ 6,6 8,11-13 Μιχ 6,6-8 Εκ 4,17 Ψλ 40,7-9 Μτ 5,23-24 1,17 1,23 3,11-15 5,7 23 Εξ 22,20-21 Αμ 2,6 5,24 Μιχ 3 1-4 1,18 Ψλ 51,9

κόκκινες σαν το αίμα μα σαν το χιόνι θα μπορούσαν να γίνουνε λευκές Έχουν το χρώμα της πορφύρας μα σαν καθάριο θα μπορούσανε μαλλί να λευκανθούν, ¹⁹αν μόνο θέλατε να υπακούσετε! Τότε θ' απολαμβάνετε τα αγαθά της γης ²⁰Εσείς όμως αντιστέκεστε κι αποστατείτε γι' αυτό θα γίνετε του ξίφους η τροφή Εγώ ο Κύριος το λέω»

Κρίση και λύτρωση της Ιερουσαλήμ

²¹ Πώς κατανήσε *πόρνη η πολιτεία, η πιστή! Άλλοτε εκεί το δίκαιο και το σωστό βασιλευε ήταν της δικαιοσύνης κατοικία, μα τώρα των φονιάδων είναι το κρησφύγετο ²² Ιερουσαλήμ, άλλοτε ήσουν σαν το καθάριο ασήμι Τώρα απλώς μοιάζεις, μα δεν είσαι πια Ήσουν σαν το καλό, το δυνατό κρασί μα τώρα εκείνο το κρασί νερώθηκε ²³ Οι άρχοντές σου είν' αποστάτες και συνεταίροι των κλεφτών όλοι τους αγαπάνε τη δωροδοκία κι επιδιώκουν την ανταμοιβή. Δεν αποδίδουν στο ορφανό το δίκιο που του πρέπει, και η υπόθεση της χήρας φροντίζουνε να καταχωνιαστεί

²⁴ Γι' αυτό λέει ο Κύριος, ο Κύριος του συμπαντος, ο ισχυρός του Ισραήλ «θα πάρω ικανοποίηση από τους αντιπάλους μου, θα πάρω εκδίκηση απ' τους εχθρούς μου! ²⁵ Τώρα παίρνω εγώ στα χέρια μου την υπόθεση και στη φωτιά το ασήμι σου απ' τις προσμίξεις θα το καθαρίσω. ²⁶ Θα ξανακάνω τους δικαστές σου όπως ήταν άλλοτε, και τους συμβούλους σου όπως ήταν στην αρχή Τότε θα ονομαστείς και πάλι "πόλη δικαιοσύνης", "πόλη πιστή"»

²⁷ Η Σιών θα σωθεί, αν σεβαστούν το δίκαιο οι κάτοικοί της, αν επιστρέψουνε στον Κύριο και πράξουν το σωστό ²⁸ Οι αμαρτωλοί όμως κι οι αποστάτες όλοι μαζί θα συντριβούν όλοι όσοι τον Κυριο εγκατέλειψαν θ'

αφανιστούν

²⁹ Θ' απογοητευτείτε που λατρέψατε ιερές βαλανιδιές και θα ντραπείτε για τους κήπους που διαλέξατε για τη λατρεία τους ³⁰ Θα γίνετε σαν βαλανιδιά με μαραμένο φύλλωμα, σαν κήπος που έμεινε χωρίς νερό ³¹ Τότε, οποίος πιστευει πως θα γίνει δυνατός, σαν το στουπι θα κατανήσει, και σαν τη σπίθα το έργο του φωτιά θα πιάσουν και τα δυο μαζί και κανείς δε θα βρίσκεται για να τη σβήσει»

Το παγκόσμιο βασίλειο της ειρήνης

2 Μήνυμα που ο Ησαίας, γιος του Αμωσ, έλαβε μέσα από όραμα για τον Ίουδα και την Ίερουσαλήμ

² Θα ρθούνε μέρες που το *όρος του Ύαού θα κυριαρχεί πάνω στα βουνά, ψηλότερο απ' όλα τ' άλλα Εκεί θα συρρέουν οι λαοί ³ Εκεί θα τρέχουν εθνη πολλά «Εμπρός», θα λένε, «ας ανεβούμε στο *όρος του Κυρίου, στον οίκο του θεού του Ιακώβ, το δρόμο του να μας διδάξει για να τον ακολουθούμε»

Γιατί απ' τη Σιών βγαίνει ο νόμος, από την Ιερουσαλήμ προέρχεται ο λόγος του Κυρίου ⁴ Αυτός θα κρίνει ανάμεσα σε πολλούς λαούς το δίκιο θ' αποδώσει σε εθνη δυνατά Τότε τα ξίφη τους θα τα σφυρηλατήσουν σε άροτρα και τις λόγχες τους σε δρεπάνια Ξίφος δεν θα σηκώνει το ένα έθνος ενάντια στο άλλο και πια δεν θα μαθαίνουν να πολεμούν

⁵ Εμπρός, απόγονοι του Ιακώβ, ας περπατήσουμε στο φως του Κυρίου!

Ο Κύριος κρίνει τους υπερόπτες

⁶ Ναι, Κύριε, εγκατέλειψες το λαο σου, τους απογόνους του Ιακώβ, γιατί η χωρα είναι γεμάτη έθιμα της ανατολής Παντού υπάρχουν μάντιες όπως στους Φιλιστιαούς

^α Άλλη, λιγότερο πιθανή απόδοση των στ 18-19 «Ακομη κι αν οι αμαρτιες σας είναι σαν το βαθυκοκκινο χρωμα, θα γίνουμε ασπρες σαν το χιόνι αν έχουν το χρωμα της πορφυρας, θα γίνουμε ασπρες σαν το μαλλί Αν θελησετε να υπακούσετε, θα απολαυσετε τα αγαθα της γης» ^β Εδώ ο προφητης υπαινισσεται τα έθιμα της χανανιτικής λατρειας της γονιμοτητας (πρβλ κεφ 17,10 και Ωσ 4,13) Πίστευαν ότι τα ειδωλα που λάτρευαν στους ιερους αυτους κηπους θα εδιναν καλη σοδειά στα χωράφια τους

1,21 Ιεζ 16 1,22 Ιεζ 22,18-22 1,23 1,17 1,25 1,22 Ζαχ 13,8-9 Μαλ 3,2-3 1,26 Ζαχ 8,3 1,29 17,10 65,3 66,17 2,2-3 45 22-24 18,7 25,6 1ερ 3,17 12,16 16,19-20 Ψλ 96,7-10 2,2-4 Μιχ 4,1-3 2,3 11,9 24,23 31,9 Ψλ 76,3 Ιλ 4,17 Σφν 3 11 Ζαχ 8,3 2,3α Ψλ 122,1 2,4 9,4-6 Ωσ 2,20 Ψλ 46,10-11 2,5 60,1-2 2,6 3,3, Λευ 19,26β 2,6-8 Μιχ 5,9-13

ο λαός σου δημιουργεί σχέσεις με τους αλλοφυλούς.⁷ Η χώρα γέμισε ασήμι και χρυσάφι και θησαυρούς αμετρητούς. Γέμισε άλογα η χώρα κι αμετρήτα είναι τα πολεμικά τους άρματα.⁸ Η χώρα γέμισε είδωλα στα έργα τους τα χειροποίητα μπροστά τους γονατίζουν.⁹ Γι' αυτό όλοι τους θα εξευτελιστούν, και οι επιφανείς θα ταπεινωθούν μην τους το συγχωρήσεις, Κύριε.

¹⁰ Καλυφθείτε στους βράχους, κρυφτείτε στο χώμα. Όταν ο Κύριος σκορπάζει το φόβο του, όταν δείχνει τη δύναμη και τη μεγαλοπρέπειά του.¹¹ Έρχεται μέρα που η υπεροψία των ανθρώπων θα ταπεινωθεί και η αλαζονεία τους θα σπάσει και μόνον ο Κύριος τότε θα εξυψωθεί.¹² Πράγματι, ο Κύριος του *σύμπαντος έχει ορίσει ημέρα ενάντια σ' όλους τους υπερήφανους, τους αλαζόνες και τους υπερόπτες για να τους ταπεινώσει.¹³ Ενάντια σ' όλους τους *κέδρους του *Λιβάνου, τους ψηλούς και περήφανους, κι ενάντια σ' όλες τις βαλανιδιές της *Βασάν.¹⁴ ενάντια σ' όλα τα ψηλά βουνά κι ενάντια σ' όλους τους λόφους τους ψηλούς.¹⁵ ενάντια σ' όλους τους πύργους τους ψηλούς κι ενάντια σ' όλα τα οχυρωμένα τείχη.¹⁶ ενάντια σ' όλα τα πλοία τα μεγάλα κι ενάντια σ' όλα τα πολυτελή πλεούμενα.¹⁷ Η υπεροψία των ανθρώπων θα ταπεινωθεί και η αλαζονεία τους θα λυγίσει. Μονάχα ο Κύριος θα εξυψωθεί τη μέρα εκείνη.¹⁸ Όλα τα είδωλα θα εξαφανιστούν.

¹⁹ Θα μπειτέ στις σπηλιές των βράχων και στις τρύπες της γης, όταν ο Κύριος θα σκορπάζει το φόβο του, όταν θα δείχνει τη δύναμη και τη μεγαλοπρέπειά του, όταν θα σηκωθεί να συγκλονίσει τη γη.²⁰ Έρχεται μέρα, που οι άνθρωποι θα ρίξουν στις νυχτερίδες και στους τυφλοπόντικες τα ασημένια και τα χρυσά είδωλά τους, που κατασκεύασαν για να τα προσκυνούν,²¹ και θα τρυπήσουν στις σχισμές των βράχων και στις σπηλιές, όταν ο Κύριος θα σκορπάζει το φόβο του, όταν θα δείχνει τη δύναμη και τη μεγαλοπρέπειά του, όταν θα σηκωθεί να συγκλονίσει τη γη.

²² Παψτε, λοιπόν, να 'χετε την ελπίδα σας σε ανθρώπους, γιατί η ζωή τους δεν είναι παρα μονάχα μια πνοή. Τι αξία έχουν,

Ο Κύριος κρίνει τον Ιουδα και την Ιερουσαλήμ

3 Ο Κύριος, ο Κύριος του *σύμπαντος, θα πάρει από την *Ιερουσαλήμ κι απ' τον *Ιουδα κάθε πράγμα που πάνω του στηρίζονται οι κάτοικοί τους. Θα πάρει το ψωμί και το νερό,² τους ήρωες και τους πολεμιστές, τους κριτες, τους *προφήτες, τους μάγους και τους *πρεσβυτέρους,³ τους πεντηκονταρχούς και τους αξιωματούχους, τους συμβούλους, τους *σοφούς τεχνίτες και τους επιδεδειγμένους εξορκιστές.

⁴ Ο Κύριος θα βάλει άρχοντές τους ανώριμα παιδιά και θα τους κυβερνούν νήπια αστόχαστα.⁵ Θα υπάρχει στο λαό αλληλοκαταπίεση. Ο ένας θα εκμεταλλεύεται τον άλλον, ο νέος θα επιτίθεται στο γέροντα και ο ασήμαντος στον αξιοσεβαστο.

⁶ Τότε οι άνθρωποι της ίδιας συγγένειας σ' έναν και μόνο θα στρέφουν τις ελπίδες τους. «Εσύ έχεις ρούχο να φορέσεις», θα του λένε. «Γίνε αρχηγός μας! Και βάλε τάξη σ' αυτό το χάος.»⁷ Μα εκείνος τότε θα τους απαντάει. «Δεν μπορώ θαύματα να κάνω σπíti μου δεν έχω ούτε τι να φάω ούτε τι να ντυθώ· για τούτο μη με κάνετε αρχηγό του λαού!»

⁸ Ναι, η Ιερουσαλήμ θα καταρρεύσει κι ο Ιουδας θα εξουθενωθεί, γιατί με λόγια και με έργα προσβάλλουν τον Κύριο, αντιστρατεύονται ανοιχτά τον Παντοδύναμο.⁹ Η αναιδείά τους είναι ο κατηγορός τους και τις αμαρτίες τους τις διακηρύττουν όπως στα *Σόδομα δεν τις αποκρύπτουν. Αλίμονό τους, γιατί ετοιμάζουνε τη δυστυχία τους.

¹⁰ Να θυμάστε ότι ο δίκαιος θα είν' ευτυχισμένος. Θα ζει καλά και θ' απολαμβάνει τους κοπούς του.¹¹ Αλίμονο όμως στον ασεβή! Θα ζει δυστυχισμένος και όσα κάνει θα στρέφονται εναντίον του.

¹² «Λαέ μου», λέει ο Κύριος, «παιδιά διε-

στραμμένα είν' οι ηγέτες σου και εκμεταλλευτές' που σε απομυζούν. Οι οδηγοί σου σε παραπλανούν, τους δρομοδείχτες της πορείας σου τους μετατοπίζουν.»

¹³ Ο Κύριος θα σηκωθεί για να δικάσει, θα σταθεί για να δικαιώσει το λαό του. ¹⁴ Ο Κύριος θα 'ρθει για να δικάσει τους 'πρεσβυτέρους και τους άρχοντες του λαού: «Εσείς τ' αμπέλι μου^ε ερημώσατε», θα τους πει, «κι είναι τα σπίατα σας γεμάτα με τ' αγαθά που απ' τους φτωχούς αρπάξατε. ¹⁵ Με ποιο δικαίωμα ποδοπατείτε το λαό μου κι εξουθενώνετε τους φτωχούς,» Αυτά λέει ο Κύριος, ο Κύριος του σύμπαντος.

Ο Κύριος κρίνει τις γυναίκες της Ιερουσαλήμ

¹⁶ Ο Κύριος είπε «Κοιτάξτε τις γυναίκες της Ιερουσαλήμ, πόσο περηφανεύτηκαν! Βαδίζουν με τον τράχηλο στητό, σκορπάνε βλέμματα προκλητικά, καθώς ηγαίνουσε με βήματα μικρά και κροταλίζουν των αστραγάλων τους οι κρίκοι! ¹⁷ Μα εγώ θα τους ξυρίσω το κεφάλι και θα τις διαπομπέψω.»

¹⁸ «Έρχεται μέρα, που θα τους αφαιρέσω εγώ, ο Κύριος, των αστραγάλων τα στολίδια τους, της κεφαλής τα διαδήματα και τα στολίδια του λαιμού, ¹⁹ τα σκουλαρίκια, τα βραχιόλια και τα πέπλα, ²⁰ τους φιόγκους στα μαλλιά, των αστραγάλων τις καδένες, τις ζώνες, τις μυροθήκες και τα φυλαχτά, ²¹ τα δαχτυλίδια και τους κρίκους απ' τη μύτη, ²² τις γιορτινές τις φορεσιές, τις κάπες, τα φουλάρια, τα τσαντάκια, ²³ τα καθρεφτάκια και τ' αραχνούφανα λινά πουκάμισα, τους κεφαλόδεσμούς και τις εσάρπες.»

²⁴ Τότε τη θέση της ευωδίας θα την πάρει η μούχλα. τη ζώνη θα την αντικαταστήσει ένα σκoinί, τις μπουκλές το φαλακρό κεφάλι αντί για γιορτινές φορεσιές, *πένθιμα ρούχα χοντροφασμένα θα φορούν. σημάδι θα 'χουν

απο πυρωμένο σίδερο στην ομορφιάς τη θέση.

²⁵ Οι άντρες σου, Ιερουσαλήμ, θα πεσουν απ' το ξίφος. οι πιο καλοί πολεμιστές σου στη μάχη θα χαθούν. ²⁶ Θρήνοι και στεναγμοί θα ηχούν στις πυλες σου κι εσύ θα καθεσαι στα χρώματα σαν μια γυναίκα εξαθλιωμένη.

4 Τότε επτά γυναίκες θα πιάνουν τον ι-
διον άντρα και θα τον ικετεύουν. «Δεν θα σ' επιβαρύνουμε ούτε με την τροφή μας ούτε με το ντύσιμό μας. δέξου μονο να ε-
χουμε το *όνομά σου, για να απαλλαγουμε απ' τη ντροπή».

Το ένδοξο μέλλον της Ιερουσαλήμ

² Έρχεται μέρα που ό,τι κάνει ο Κύριος να βλαστήσει, θα είναι καμάρι και τιμη για όσους Ισραηλίτες θα 'χουν διασωθεί. και ο καρπός της γης θα 'ναι γι' αυτούς καύχημα και δόξα. ³ Αυτοί που θα 'χουν επιζήσει στη *Σιών, όλοι εκείνοι που θα κατοικούν ακόμα τότε στην 'Ιερουσαλήμ, «*άγιοι» θα ονομαστούν, γιατί ο ίδιος ο Θεός τούς έχει εγγράψει να επιζήσουν. ⁴ Όταν ο Κύριος θα έχει ξεπλύνει τους κατοίκους της Σιών από κάθε βρωμιά και θα έχει εξαλείψει από την Ιερουσαλήμ τη βαρεια ενοχή της με την αυστηρή κρίση του, ⁵ τότε θα κάνει να φανεί παντού πάνω από το όρος Σιών κι από εκείνους όλους που συνάζονται εκεί, ένα σύννεφο τη μέρα και καπνός από φλόγες φωτιάς τη νύχτα. Γιατί πάνω απ' όλα θα υπάρξει η *δόξα του Κυρίου για σκεπή. ⁶ Θα προστατευει με τη σκιά της από τη ζέση της μέρας και θα 'ναι καταφύγιο και στέγη σε ώρα θύελλας και βροχής.

Η παραβολή του αμπελιού

5 Θα σας πω το τραγούδι του φίλου μου για το αμπέλι του

Υεκμεταλλευτές, σύμφωνα με παλαιές μετ. Το εβραϊκό έχει «γυναίκες», ^δτο λαό του·κατα τους Ο' Το εβρ. έχει «τους λαούς». ^ετο αμπέλι μου. Στην Αγ. Γραφή το «αμπέλι» συμβολίζει το λαό του Θεού (βλ. κεφ. 5,7). ^ςτο ευρισμένο κεφάλι ήταν σημείο πένθους η ταραχής (βλ. στ. 24, κεφ. 7,20. Ιερ. 47,5. 48,37 κλπ.) Επίσης έτσι σημάδευσαν τους αιχμαλώτους του πολέμου. ^ςΗ ταυτοσημία των αντικειμένων αυτών είναι αβέβαιη.

Είχα ένα αμπελι, λέει ο φίλος μου,
 πάνω σε ευφορη βουνοπλαγιά
 2 Το 'σκαψα, απ' τα λιθάρια το καθάρισα
 κι όλο το φύτεψα κλήματα εκλεκτά
 Στη μεση του εχτισα έναν πυργο
 και πατητήρι του 'φτιαξα
 Και πρόσμενα να κάνει ωραία σταφύλια,
 μα κεινο εκανε ξυνοστάφυλα
 3 Κρίνετε, λοιπον, τώρα εσεις,
 κάτοικοι της 'Ιερουσαλήμ
 και ο λαός του 'Ιουδα,
 ανάμεσα σ' εμένα και στο αμπέλι μου
 4 Τι θα μπορούσα ακόμα να 'χα κάνει
 γι' αυτό το αμπέλι μου
 και δεν το έκανα,
 Ενώ περίμενα πως θα 'κανε ωραία
 σταφύλια
 γιατί να κάνει ξυνοστάφυλα,
 5 Τώρα, λοιπόν, θα σας το πω
 τι προκειται στο αμπέλι μου να κάνω.
 Το φράχτη του θα βγάλω
 να μπουένη ζωντανά να το βοσκήσουνε
 τον τοίχο του θα τον γκρεμίσω
 ώστε να ποδοπατηθεί
 6 Θα το αφήσω ν' αγριέψει
 ούτε θα κλαδευτεί ούτε θα σκαφτεί
 Θ' αφήσω να φυτρώσουν μέσα εκεί
 αγκάθια και τριβόλια
 και θα προστάξω ως και τα σύννεφα
 πάνω του να μη ρίξουνε βροχή

7 Λαε του 'Ισραήλ, εσεις είστε τ' αμπέλι,
 που ανήκει στον Κύριο του *σύμπαντος
 κι εσεις του Ιούδα ο λαός
 είστε η φυτεία του η αγαπημένη
 Περιμενε από σας αγαθοεργίες
 μα να, τώρα παντού αιματοχυσίες
 περιμενε ν' ασκείτε δικαιοσύνη
 μα να. κραυγές για τ' άδικο κι οδύνη

Αφορισμοί κατά των φαύλων

⁸ Αλίμονο σ' εκείνους που προσθέτουν
 στο σπιτι τους κι άλλο σπιτί κι ενώνουνε χω-

⁹ Στο εβρ ο οτ είναι ασαφής θ που 'ναι αμαξα, το πιθανο κειμενο Το εβρ έχει «που 'ναι ζεμένοι την αδικια με σκονιά απαιης»

5,7 1,17 5,8 Λευ 25,23-28 Μιχ 2,2 5,11-12 28,1 7 57,10-12 Ωσ 4,18 Αμ 6,5-6 5,14-16 2,9-17 5,17 Μιχ 3,12 5,19 Ιερ 17,15 Ψλ 14 1

ράφι με χωραφι, ετσι που πια να μην υπαρχει
 τόπος για αλλους κι αυτοί να μεινουνε οι μο-
 ναδικοί της χωρας κάτοχοι⁹ Στ' αυτιά μου η-
 χούν τα λόγια του Κυρίου του συμπαντος
 «Πράγματι, όλα αυτα τα σπίτια θα ερημω-
 θούν, αυτές οι ωραιες και μεγάλες κατοικι-
 κιες θα μεινουν ακατοικητες ¹⁰ Δεκα στρέμ-
 ματα αμπελι θα βγάζουνε μονάχα έναν κου-
 βά κρασί, δεκα σακιά σπόρου θα δινουνε
 στο θερισμό μοναχα ένα σακι»

¹¹ Αλιμονο σ' εκείνους που απ' το πρωι
 νωρίς ορμάνε στο πιοτό και που ως τη νύχτα
 αργά με το κρασί μεθάνε ¹² Τα οργιά τους τα
 συνοδεύουνε κιθάρες, άρπες, τύμπανα,
 φλογέρες και βέβαια κρασί μα δεν προσέ-
 χουν του Κυρίου τις ενέργειες και το έργο
 που αυτή την ώρα κάνει δεν το βλέπουν
¹³ «Γι' αυτό», λέει ο Κύριος «θα οδηγηθεί ο
 λαός μου στην *αιχμαλωσία γιατί δε θέλει να
 καταλάβει Οι άρχοντές του θα υποφέρουν
 απ' την πείνα και όλος ο λαός από τη δίψα»
¹⁴ Γι' αυτό ο *άδης μεγαλώνει την κοιλιά του
 κι ανοίγει διάπλατα το στόμα του, να καταπι-
 εί τους ευγενείς αντάμα με τα πλήθη της Ιε-
 ρουσαλήμ, καθώς θα διασκεδάζουν ¹⁵ Έτσι
 όλοι θα εξευτελισθούν κι όσοι κοιτάζουν υ-
 περοπτικά θ' αναγκαστούν να χαμηλώσουνε
 το βλέμμα ¹⁶ Αλλά ο Κύριος του σύμπαντος
 θα δείξει τη μεγαλοσύνη του πράττοντας
 σύμφωνα με την κρίση του ο θεός ο άγιος
 θ' αποκαλύψει την αγιότητά του αποδίδον-
 τας δικαιοσύνη ¹⁷ Στης πόλης τα ερείπια αρ-
 νιά θα βόσκουν, σαν να 'ταν βοσκοτόπια
 τους, και γίδια που τα καλοτρεφουνε, εκεί
 θα βρίσκουν την τροφή τους ^η

¹⁸ Αλίμονο σ' εκείνους που 'ναι ζεμένοι
 σαν με ιμάντες στης αδικίας τους την άμα-
 ξα¹⁹ Ξωπίσω τους τραβούν το όχημα που
 κουβαλάει την τιμωρία για τις ανομίες τους,
¹⁹ και λένε «Ας βιαστεί ο θεός, το έργο του
 ας το επιταχύνει, για να το δούμε η απόφα-
 ση του *Αγίου θεού του Ισραήλ ας έρθει κι
 ας εκτελεστεί, να τη γνωρίσουμε κι εμεις»

²⁰ Αλίμονο σ' εκείνους που λενε το κακο καλό και το καλο κακό, που παρασταίνουν το μαύρο άσπρο και το άσπρο μαυρο, που κάνουν το πικρό γλυκό και το γλυκό πικρο

²¹ Αλίμονο σ' εκείνους που θαρρούν πως είναι *σοφοί και για έξυπνοι περνιούνται ²² Αλίμονο σ' εκείνους που είναι ηρωες μονάχα στο κρασί, κι είναι γενναίοι μόνο οταν τα δυνατα ποτά τ' αναμειγνυουν· ²³ που μ' ένα δωρο, αθλώνουνε τον ένοχο και αγνοούν το δικιο του αθώου ²⁴ Όπως οι γλώσσες της φωτιάς κατατρώγουν το καλάμι κι όπως το χόρτο αφανίζεται στη φλόγα, έτσι και η ρίζα τους θα σαπισει και το άνθος τους θα εξανεμιστεί σαν σκόνη. Κι ετούτο, επειδή περιφρόνησαν το *νόμο που έδωσε ο Κύριος του σύμπαντος και χλεύασαν τις προειδοποιήσεις που τους έστειλε ο Άγιος Θεός του Ισραήλ.

Ο Ιούδας απειλείται από το στρατό της Ασσυρίας

²⁵ Για τούτο οργισμένος είν' ο Κύριος ενάντια στο λαό του, το χέρι του σηκώνει και τον χτυπά. Ταρακουσιούνται τα βουνά, γεμίζουνε οι δρόμοι πτώματα σαν να 'τανε σκουπίδια. Και μολαυτά ο θυμός του δεν ξεθυμαίνει το χέρι του είναι έτοιμο και πάλι να χτυπήσει.

²⁶ Τότε δίνει το σύνθημα σε κάποιον μακρινό λαό, του σφυρίζει για να 'ρθεί από της γης τα πέρατα και τότε εκείνος καταφθάνει στο λεπτό. ²⁷ Κανενός η ζώνη δεν έχει λυθεί από τη μέση του, ούτε έχει κοπέι λουρί απ' τα σανδάλια του. ²⁸ Είναι τα βέλη τους ακονισμένα, και τεντωμένα όλα τα τόξα τους. Και είναι των αλόγων τους οι οπλές σκληρές σαν τσακμακόπετρες κι οι ρόδες των αρμάτων τους σαν σίφουνας γυρίζουν. ²⁹ Ο βρυχηθμός τους είναι καθώς του λιονταριού, βρυχιούνται σαν το λιονταρόπουλο που με φωνή βραχνή το θύμα του αρπάζει και μακριά το φέρνει και που κανείς να του το πάρει δεν τολμά.

³⁰ Και θα ξεσπάσει εκείνη την ημέρα πάνω

τους σαν τη βουη θαλασσας αγριεμενης. Όπου και να κοιτάξει κανείς στη χώρα δεν θα δει παρά σκοταδι κι αγωνια! Το φως της μερας θα το σκεπάσουν πυκνα και μαυρα σύννεφα!

Το όραμα του Ησαία και η κλήση του

6 Το ετος του θανάτου του βασιλια Ουζζια είδα τον Κύριο να κάθεται πάνω σε θρονο μεγαλόπρεπο και υπερψωμένο. Οι ακρες του μανδύα του γεμίζαν το *ναο. ² Μπροστά του στέκονταν *σεραφίμ, που καθενα τους είχε έξι φτερούγες, δύο για να σκεπαζουν το πρόσωπο τους, δύο για να σκεπαζουν το σώμα τους και τις άλλες δυο για να πετάνε. ³ Και φώναζαν το ένα στο άλλο

«*Άγιος, άγιος, άγιος είναι ο Κύριος του *σύμπαντος όλη η γη είναι απ' τη *δόξα του γεμάτη»

⁴ Σείστηκαν οι παραστάτες της θύρας από τη δυνατή φωνή τους, και γέμισε απο καπνό ο ναός. ⁵ Τότε είπα «Αλίμονό μου, χαθηκα! Γιατί είμαι άνθρωπος με χειλή *ακάθαρτα και κατοικώ ανάμεσα σ' ένα λαό με χειλη ακάθαρτα, και τώρα είδα με τα μάτια μου το βασιλιά, τον Κύριο του σύμπαντος!»

⁶ Πέταξε τότε κι ήρθε κοντά μου ενα από τα σεραφίμ, κρατώντας ένα κάρβουνο αναμμένο, που το είχε πάρει με λαβίδα απ' το *θυσιαστήριο. ⁷ Μ' αυτό άγγιξε το στομα μου και είπε «Κοίτα, αυτό άγγιξε τα χειλη σου κι η ανομία σου εξαλείφθηκε η αμαρτία σου έχει συγχωρηθεί»

⁸ Έπειτα άκουσα το Θεό να λέει «Ποιον να στείλω, ποιος θέλει να γίνει ο αγγελιοφόρος μας,» Κι εγώ είπα «Ορίστε, στείλε εμένα!» ⁹ Και απάντησε «Πήγαινε και πες σ' αυτον το λαό "Θ' ακούτε μα δεν θα καταλαβαίνετε. Θα βλεπετε, μα δεν θα εννοείτε!"

¹⁰ Κάνε τον να μην καταλαβαινει, να μην α-

¹λαο, το πιθανό κειμενο. Το εβρ. εχει «λαους»

5,20 5,18 23 Αμ 5,7 10 Μιχ 3,1-3 5,21 Πρμ 3,7 5,23 Εξ 23,7-8 5,25-30 9,7- 10,4 5,26 7,18 20 10,5-6 Ιερ 5,15 5,30 8 22 Αμ 5,20 6,1 Β' Βασ 15,7 6,2 Α' Βασ 22,19 Ιεζ 1,5-12 6,3 Ψλ 8,2 19,2 57,12 Απ 4,8 6,4 4,5 Α' Βασ 8,10-11 Απ 15 8 6,5 Εξ 33,20 Ψλ 24,3-4 6,7 Ιερ 1,9 6,9-10 29,9-12 Ιεζ 3,6-7 Μτ 13,14-15

κούει και να μη βλέπει. Ετσι τυφλοί, κουφί και ανοητοί δεν θα επιστρέψουν και δε θα βρουν γιατρεία

¹¹ «Ως ποτε, Κύριε,» ρώτησα. Κι εκείνος απάντησε: «Όσπου ερημώθουν οι πόλεις και μείνουν ακατοίκητες, ωσπου αδειάζουνε τα σπίτια κι η χώρα μείνει έρημη, ¹² ωσπου απομακρύνω τους ανθρώπους κι η χώρα γίνει μια τεράστια ερημος. ¹³ Κι αν μείνει εκεί κάποιο *υπόλοιπο, ακόμα κι ένα δέκατο απ' τους κατοίκους, με τη σειρά τους κι αυτοί θ' αφανιστούν, σαν τη τερεβίνθο και τη βαλανιδιά, που όταν τις κοβουν μονάχα ένας κορμός τους απομένει.» Απ' τον κορμό αυτό, όμως, θα γίνει μια νέα αρχή.

Πρώτο μήνυμα του Ησαία προς τον Άχαζ

7 Τον καιρό που βασιλιάς του 'Ιουδα ήταν ο Άχαζ, γιος του Ιωθάμ κι εγγονός του Ουζζία, βγήκαν ο Ρεσίιν, βασιλιάς της *Συρίας και ο Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία και βασιλιάς του 'Ισραήλ, για να πολεμήσουν κατά της 'Ιερουσαλήμ, αλλά δεν μπόρεσαν να την κυριέψουν.

² Όταν έφεραν το μήνυμα στο βασιλιά του Ιούδα ότι οι Σύριοι συμάχησαν με τη φυλή Εφραΐμ,^α αυτός και ο λαός του ταραχτήκαν, όπως ταρακουνιούνται τα δέντρα στο δάσος από τον άνεμο. ³ Τότε είπε ο Κύριος στον Ησαία: «Σήκω και πήγαινε να βρεις το βασιλιά Άχαζ, εσύ και ο γιος σου ο Σεάρ-Ιασούβ,^β στην άκρη του υδραγωγού τής πάνω δεξαμενής, στο δρόμο του αγρού του Λευκαντή. ⁴ Πες του: "Πρόσεξε! Μείνε ήσυχος μη φοβηθείς, μη δειλιάσεις από τους δυο αυτούς δαυλους που καπνίζουν, δηλαδή από την άγρια οργή του Ρεσίιν και την οργή του γιου του Ρεμαλία. ⁵ Βέβαια, οι Σύριοι σκέφτηκαν μαζί με τους Εφραϊμίτες και το γιο του Ρεμαλία να σου κάνουν κακό. Είπαν: ⁶ "πάμε να

εκστρατεύσουμε εναντιον του Ιουδα και να τον τρομοκρατήσουμε. αυτός θ' αναγκαστει να ενωθεί μαζί μας και τότε εμείς θα του επιβάλουμε για βασιλιά το γιο του Ταβηλ." ⁷ Άκου όμως τι λέει ο Κύριος ο Θεός. Αυτό δεν θα πετυχει, δε θα συμβει καν! ⁸ Πρωτευουσα της Συρίας είναι η Δαμασκός και ηγέτης της Δαμασκού ο Ρεσίιν. Και τι είναι το βασιλείο του Εφραΐμ, Μετά από εξήντα πέντε χρόνια θα έχει συντριβεί και ο λαός του δεν θα υπάρχει πια. ⁹ Πρωτευουσα του Εφραΐμ είναι η *Σαμάρεια και ηγέτης της Σαμάρειας ο γιος του Ρεμαλία. Αλλά αν εσείς δεν μείνετε στην πίστη σταθεροί, δε θα στερώσετε ούτε στη ζωή." ¹⁰

Μήνυμα του Ησαία για τον Εμμανουήλ

¹⁰ Ο Κύριος έστειλε με τον Ησαία κι άλλο μήνυμα στον Άχαζ. ¹¹ «Ζήτησε ένα *σημείο από τον Κύριο το Θεό σου, είτε από κάτω, από τον κόσμο των νεκρών είτε από πάνω, από τον ουρανό.»

¹² Ο Άχαζ όμως απάντησε: «Όχι, δε θα ζητήσω τίποτε, για να μην προκαλέσω τον Κύριο.»

¹³ Τότε ο Ησαίας είπε: «Ακούστε, λοιπόν, εσύ κι η οικογένειά σου, οι απόγονοι του Δαβίδ. Δε σας φτάνει που εξαντλείτε την υπομονή των ανθρώπων, θέλετε ακόμα να εξαντλήσετε και την υπομονή του Θεού μου, ¹⁴ Γι' αυτό ο ίδιος ο Κύριος θα σας δώσει ένα σημείο: η παρθένος^δ θα συλλάβει και θα γεννήσει γιο, ο οποίος θα ονομαστεί: *Εμμανουήλ.» (Ο Θεός μαζί μας). ¹⁵ Θα τρώει μίθγαλο και μέλι ωσπου μάθει να απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό. ¹⁶ Γιατί, πριν μάθει ακόμα το παιδί ν' απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό, η χώρα των δυο βασιλιάδων που εσύ τους τρέμεις, θα ερημωθεί. ¹⁷ Αλλά ο Κύριος θα φέρει σ' ε-

^αΕφραϊμ. Η φυλή αυτή πολύ συχνά στην Π Δ αντιπροσωπευει το βόρειο βασίλειο του Ισραηλ. ^βΣεάρ-Ιασουβ. Στα εβρ σημαίνει «το υπόλοιπο θα επιστρέψει». ^γΤο κείμενο είναι ασαφές. Πιθανοτάτα ο προφήτης διακρίνει την υπεροχή της Ιερουσαλήμ, που πραγματικός ηγέτης είναι ο Θεός, απέναντι στους εχθρούς της, οι οποίοι έχουν ως ηγέτες αδυναμους ανθρώπους. ^δΟι παρθένος. Ετσι μεταφραζουν οι Ο την εβρ λ. «άλμα», η οποία στην κυριολεξία σημαίνει «νεαρή κορη».

7,1 Β' Βασ 16 5-9 7,3 36,2 7,4 7,9 7,8 Β' Βασ 17,6 7,9 28,16 30,15 Εξ 14,14 7,11 Β' Βασ 20,8-11 Κρ 6,17 36-40 Α' Βασ 13 3-5 Ιερ 44 29-30 Μτ 12,38 7,12-13 Δτ 6,16 7,14 Μτ 1,23 7,16 8,4 7,17 Α' Βασ 12,19 Ησ 8,7-8 36,1

σένα και στο λαό σου και στους απογόνους του πατέρα σου, μέρες δυστυχίας τέτοιες, που δε φανήκαν από τότε που αποχωρίστηκε ο Ισραήλ απ' τον Ιούδα. Αυτό θα γίνει με το βασίλει των Ασσυρίων»

Το σκοτεινό μέλλον του Ιούδα

¹⁸ Έρχεται μέρα που ο Κύριος θα σφυρίξει στους εχθρούς κι αμέσως θα 'ρθουνε από τις εκβολές των ποταμών της Αιγύπτου, σαν σύννεφο από μύγες κι από την *Ασσυρία σαν σμήνος από σφήκες ¹⁹ Θα έρθουν όλοι να εγκατασταθούν σ' απόκρημνα φαράγγια και στις σχισμές των βράχων, σ' όλους τους βάλτους και σ' όλους τους σταθμούς νερού ²⁰ Την ημέρα εκείνη ο Κύριος θα πληρώσει το βασίλει της Ασσυρίας εκεί, πέρα απ' τον Ευφράτη ποταμό, και θα τον μεταχειριστεί σαν ξυράφι για να ξυρίσει το κεφάλι σας και τις τρίχες απ' όλο το σώμα σας, δίχως να λησμονήσει τη γενειάδα ¹⁸

²¹ Τότε καθέννας σας θα τρέφει μία δάμαλη και δυο κατσίκες ²² και τόσο πολύ γάλα θα του δίνουν, που θα μπορεί να τρώει ανθόγαλο. Γιατί όσοι απομείνουνε στη χώρα, με ανθόγαλο και μέλι θα τρέφονται

²³ Τότε ακόμη, κάθε τόπος με χίλιες ρίζες κλήματα, αξίας χίλιων ασημένιων *σίκλων, θα γεμίσει αγκάθια και τριβόλια. ²⁴ Μόνο με βέλη και με τόξα θα παίρνει εκεί ο άνθρωπος, γιατί η χώρα ολοκληρη θα είναι γεμάτη αγκάθια και τριβόλια ²⁵ Και σ' όλες τις βουνοπλαγιές που καλλιεργούνται με ξυνάρι, κανείς δεν θα πηγαινεί πια, γιατί γεμάτος θα 'ναι ο τόπος με αγκάθια και τριβόλια. Εκεί θα στέλνουν βόδια και πρόβατα να βόσκουν

Το όνομα του γιου του προφήτη

8 Ο Κύριος μου είπε: «Πάρε μια πλάκα με γάλη και γράψε πάνω της με ευανάγνωστη γραφή Μαχέρ-σαλάλ-χας-βαζ (ταχεία λαφυραγώγηση - βιαστική αρπαγή) ² Την έδειξα σε δύο αξιόπιστους μάρτυρες, στον

*ιερέα Ουρία και στο Ζαχαρία, γιο του Ιεβερεχιά ³ Έπειτα συνενερέθηκα με τη γυναίκα μου την *προφήτισσα, κι αυτή έμεινε έγκυος και γέννησε γιο. Τότε ο Κύριος μου ειπε «Ονόμασε τον "Μαχερ-σαλαλ-χας-βαζ" "Γιατι πριν μάθει ακομα το παιδι να λει πατερα" και "μητέρα", της Δαμασκού τα πλουτη και της *Σαμάρειας τα λάφυρα θα τα φέρουν στο βασιλιά της *Ασσυρίας»

⁵ Ο Κύριος συνέχισε να μου μιλει ⁶ «Επειδή ο λαος αυτός περιφρονει τα νερα του Σιλwάμ, που ρέουν ήρεμα,⁴ και τρομαζει μπροστά στο Ρεσίν και στο γιο του Ρεμαλια ⁷ Θα προκαλέσω ν' ανέβουν ίσαμε πανω τους τα ορημητικά, άφθονα νερά του ποταμου Ευφράτη, δηλαδή ο βασιλιάς της Ασσυριας με όλο το στρατό του. Θ' ανέβει πάνω απ' όλες του τις διώρυγες, κι απ' όλες του τις όχθες θα πλημμυρίσει. ⁸ Και θα εισχωρησει στου *Ιούδα τη χώρα, θα ξεχειλίσει, θα πλημμυρίσει και θα τους φτάσει ως το λαϊμό»

Η σωτηρία του Ιούδα

Ο Θεός είναι μαζί μας. Θ' απλώσει τα φτερά του για να σκεπάσει όλη τη χώρα ⁹ Λαοί, όσο κι αν συνασπίσετε, θα συντριβείτε! Ακούστε όλοι εσείς που κατοικείτε στα πέρατα της γης! Εξοπλιστείτε όσο θέλετε, αλλά στο τέλος σάς προσμένει ο τρόμος! Εξοπλιστείτε όσο θέλετε, κι όμως θα συντριβείτε! ¹⁰ Κάντε σχέδια, θα εκμηδενιστούν! Πάρτε αποφάσεις, θα 'ναι ανώφελες! Γιατί ο Θεός είναι μαζί μας

Ο Κύριος ως είναι ο φόβος σας

¹¹ Όταν ο Κύριος με πήρε με το χέρι του να με προτρέψει ώστε να μην ακολουθήσω το παράδειγμα αυτού του λαού, μου ειπε ¹² «Μην ονομάζετε κι εσεις συνωμοσία καθετί που ο λαός αυτός το λέει συνωμοσία κι ό,τι αυτός φοβάται, μην το φοβάστε κι εσεις και μην τρομάζετε. ¹³ Εμένα, τον Κυριο του *σύμπαντος, εμένα να θεωρείτε *άγιον. εμέ-

¹⁸βλ. υποσ. εις κεφ. 3,17. ¹⁹ο αγωγός του Σιλwαμ μετέφερε στην Ιερουσαλήμ το νερο της πηγής Γιχων. Ετσι η πολη ειχε πάντα νερο, ακόμα και σε καιρό πολιορκιας

να να φοβαστε κι εμένα να τρέμετε ¹⁴ Εγώ θα γίνω ο τόπος όπου θα αγιάζονται αλλά και η πέτρα όπου θα σκοντάψουν, κι ο βράχος πάνω στον οποίο θα πέσουν τα δυο βασίλεια του Ἰσραὴλ θα γίνω ἐνέδρα και παγίδα για τους κατοίκους της Ἱερουσαλήμ ¹⁵ Πολλοί θα σκοτάψουν, θα πέσουν και θα συντριφθοῦν, θα παγιδευτοῦν και θα συλληφθοῦν»

Καιρός σιωπῆς και προσμονῆς

¹⁶ Θα φυλάξω τη μαρτυρία, θα εμπιστευθώ τη διδασκαλία στους μαθητές μου ¹⁷ Ο Κύριος τώρα κρύβεται ἀπό τους απογόνους του Ιακώβ· ἐγώ ὅμως θα τον περιμένω ¹⁸ Να ἔμαι, ἐγώ και τα παιδιά που μου ἔδωσε ο Θεός, εἶμαστε σύμβολα και ἄσημεία για τον Ἰσραὴλ ἐκ μέρους του Κυρίου του σύμπαντος, που κατοικεῖ στο ὄρος Ἑβὼν

¹⁹ Θα σας πούνε: «Συμβουλευτεῖτε τα πνεύματα των νεκρῶν και τους μάντιες που ψιθυρίζουν και μурμουρίζουν· Δεν πρέπει ἕνας λαός να συμβουλευεῖται τους θεούς του; Να ρωτᾷ τους νεκρούς για τους ζωντανούς.» ²⁰ Ἡ μόνη ἀπάντηση εἶναι: Κρατήστε τη διδασκαλία του Κυρίου και τη διδαχὴ του. Ὅποιος δεν ἀκολουθεῖ αὐτή την προσταγή, γι' αὐτον δεν ὑπάρχει ἐλπίδα

Ἐλπίδα για τους ἀπελπισμένους

²¹ Οἱ ἀνθρώποι περιφέρονται στη χώρα βασανισμένοι και πεινασμένοι· λιμοκτονοῦν, ἀγανακτοῦν και καταριούνται το βασιλιά και το Θεό τους· στρέφονται προς τον ουρανό, ²² μετὰ κοιτάνε προς τη γη, ἀλλὰ κι ἐκεῖ βλέπουν μονάχα θλίψη και σκοτεινιά, σκληρὴ καταπίεση και νύχτα δίχως μια στάλα φως ²³ Και να ξεφυγουν ἀπ' αὐτὴν δεν θα μποροῦν ²⁴

Στο παρελθόν ο Κύριος περιφρόνησε την περιοχή του Ζαβουλών κι αὐτὴν του Νεφθαλί· στο μέλλον ὅμως θα δοξάσει αὐτές τις περιοχές, που βρίσκονται προς το δρομὸ

της θάλασσας, καθὼς και τη χώρα ἀνατολικὰ του Ἰορδάνη, στην περιοχή των ἐθνῶν

9 Ο λαός που βαδίζει μες στα σκοταδία εἶδε ἕνα φῶς λαμπρό και λαμπει φῶς πάνω σ' αὐτούς που κατοικοῦνε σε τοπο σκοτεινὸ ² Μυριάριθμο κανεῖς το ἔθνος, Κυριε, του αὐξάνεις τη χαρὰ· χαίρονται μπρος σου ὅπως χαίρονται στο θεο, ὅπως πανηγυρίζουν οἱ ἀνθρωποι μοιραζονται τα λαφύρα ³ Διότι συντριψες το βαρὺ ζυγὸ τους και το ραβδί που χτύπαγε τους ὤμους τους, το μαστίγιό του δυνάστη τους, καθὼς τότε που νίκησες το λαὸ της Ἑβραίας ⁴ Κάθε βαρύγδουπο ὑπόδημα πολεμιστή, κάθε στολή στο ἄιμα βουτηγμένη θα καεῖ, τροφή θα γίνει της φωτιάς.

⁵ Διότι γεννήθηκε για μας ἕνα παιδί, μας δόθηκε ἕνας γιος· πάνω στους ὤμους του η ἐξουσία θα μένει και τ' ὄνομά του θα ἔναι. Σύμβουλος θαυμαστός, Θεὸς ἰσχυρὸς, αἰώνιος Πατέρας και της Εἰρήνης Ἀρχοντας ⁶ Μεγάλη θα ἔναι η ἐξουσία του, και η εἰρήνη ἀτέλειωτη στο θρόνο θα καθίσει του Δαβὶδ και το βασιλείο του θα το θεμελιώσῃ και θα το στηρίξῃ στο δίκαιο και στο σωστὸ ἀπὸ τώρα και για πάντα. Αὐτὸ θα το κάνει η φλογερὴ ἀγάπη του Κυρίου του ἑσπέρου

Ὀργὴ του Κυρίου ἐναντίον του Ἰσραὴλ

⁷ Κατὰ των ἀπογόνων του Ιακώβ, κατὰ του βασιλείου του Ἰσραὴλ ἐβγάλετ' ο Κύριος την καταδικαστικὴν ἀπόφαση ⁸ Την ἔνωσε ὁ λαός του Εφραὶμ, και της Ἑσθραῖας οἱ κάτοικοι Παρ' ὅλα αὐτὰ λένε με ἀλαζονεία και ἔπαρση ⁹ «Τα πλῆθινα σπίτια ἔπεσαν, μα εμεῖς με πέτρες θα τα ξαναχτίσουμε πελεκητές σπασανε τα δοκάρια που ἦταν ἀπὸ συκομουριά, μα εμεῖς κέδρινα θα βάλομε στη θέση τους» ¹⁰ Ο Κύριος ἐναντίον τους ξεσήκωσε τους ἀντιπάλους τους ¹¹ και παρακίνησε τους ἐχθρούς τους, ¹² τους Σύριους ἀπο την ἀνατολή και τους Φιλισταίους

¹² Το εβραϊκό εἶναι ἀσφες ¹⁷ Ἐδῶ συνεχίζεται το κείμενο που εἶχε διακοπῆ στο 5,30 ¹⁸ τους ἀντιπάλους τους, το πιθανὸ κείμενο· Το εβρ· εχει «τους ἀντιπάλους τους Ρεσιν»

8,14-15 28 13 16 Ρωμ 9,33 Β' Πε 2 8 8,18 7,3 8,1-3 20,1-3 8,19-20 Λευ 19,31 8,22 5 30 8,23β Β' Βασ 15 29 8,23β- 9,1 Μτ 4,12-16 9 1 60,1-2 Ψλ 27 1 9,3 10 26-27 14,25 Κρ 7 9,5 7 14 9,5-6 11,1-5 Ψλ 2 110 1-2 1ερ 23,5 Μιχ 5 1-3 Ζαχ 9,9-10 9,6 Β' Σαμ 7 12-16 Λκ 1 32 Ησ 11 1 9,7-20 Αμ 4,6-13 9,9 Αμ 5,11-12 9,11 Αμ 1 3

από τη δύση, που άνοιξαν το στόμα τους να καταπιούν τον Ισραήλ. Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

¹² Μα ο λαός δεν επιστραφθηκε σ' αυτόν που τον τιμώρησε ούτε και αναζήτησε τον Κύριο του σύμπαντος. ¹³ Γι' αυτό κι ο Κύριος θα κόψει του Ισραήλ το κεφάλι και την ουρά, το φοίνικα και το καλάμι, σε μια και μόνο μερα. ¹⁴ Οι σύμβουλοι και οι προυχοντες, αυτοί είναι το κεφάλι και οι *προφήτες που διδάσκουν ψευδή, αυτοί είναι η ουρά. ¹⁵ Οι αρχηγοί αυτού του λαού τον παραπλανούν, κι όσσοι οδηγούνται από κείνους, χάνονται. ¹⁶ Γι' αυτό ο Κύριος δε θα λυπηθεί τα νέα παιδιά τους, ούτε θα σπλαχνιστεί τα ορφανά τους και τις χήρες τους. Γιατί είναι όλοι ασεβείς και μοχθηροί και πρόστυχο είναι ό,τι και να πούνε. Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

¹⁷ Απλώνεται η κακία σαν τη φωτιά που κατατρώει αγκάθια και τριβόλια κι ανάβει σύδεντρα από θάμνους μες στο δάσος και κάνει ν' ανεβαίνουνε σαν σίφουνας στρόβιλοι από καπνό. ¹⁸ Ο Κύριος του σύμπαντος οργίστηκε· γι' αυτό και φλέγεται η χώρα και γίνεται ο λαός για τη φωτιά τροφή. Κανείς τον άλλον δε γλιτώνει. ¹⁹ Αρπάζει από δεξιά, αλλά πεινάει τρώει από αριστερά μα δε χορταίνει. Καθέννας τρώει εκείνον που θα μπορούσε να τον βοηθήσει. ²⁰ Ο Μανασσής και ο Εφραίμ αλληλοτρώγονται κι οι δύο μαζί πέφτουνε πάνω στον *Ιουδά. Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

10 Αλίμονο σ' εκείνους που θεσπίζουν νόμους άδικους και σ' εκείνους που γράφουν αποφάσεις καταπιεστικές, ² για να στερήσουν τους αδύνατους από το δικίο τους, και να αρπάξουν τα δικαιώματα των φτωχών του λαού μου, για να κάνουν τις χήρες λεία τους και για ν' απογυμνώσουν τα ορφανά. ³ Τι θα κάνετε την ημέρα της κρίσης

και της καταίγιδας, που έρχεται απο μακριά. Σε ποιον θα καταφυγετε να σας βοηθήσει, Τα πλούτη σας πού θα τ' αφήσετε. «Άλλοι θα σκύψουνε ανάμεσα στους *αιχμαλωτους κι άλλοι ανάμεσα θα πέσουν στους νεκρους».

Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

Προφητεία κατά της Ασσυρίας

⁵ «Αλίμονο στην *Ασσυρία!» λέει ο Κυριος. «Αυτή είναι του θυμού μου το ραβδί με το ρόπαλο που κρατάει στο χέρι της εγω φανερωνων την οργή μου. ⁶ Την έστειλα εναντια σ' ένα έθνος ασεβών, την πρόσταξα να πορευτεί ενάντια στο λαό που μ' εξοργίζει, για να μαζέψει λάφυρα, να τον λεηλατήσει, να τον ποδοπατήσει καθώς τη λασπουριά του δρόμου».

⁷ «Ο βασιλιάς της Ασσυρίας δεν το καταλαβαίνει έτσι, δεν το συνειδητοποιει γιατι δε σκέφτεται παρά να καταστρέψει κι έθνη πολλά να εξοντώσει. ⁸ Λέει: "όλοι οι στρατηγοί μου είναι δυνατοί σαν βασιλιάδες. ⁹ Εγώ κυρίεψα τη Χαλάνη και τη Χαρκεμής, τη Χαμάθ και την Αρφάδ, τη *Σαμάρεια και τη Δαμασκό. ¹⁰ Εγώ κατέκτησα τα ειδωλολατρικά βασίλεια που τα αγάλματά τους ήταν περισσότερα από της *Ιερουσαλήμ και της Σαμάρειας. ¹¹ Ό,τι λοιπόν έκανα στη Σαμάρεια και στους θεούς της, το ίδιο θα κάνω και στην Ιερουσαλήμ και στα ειδωλά της»».

¹² Ο Κύριος όμως λέει: «Όταν τελειώσω όλο το έργο μου στο όρος *Σιών και στην Ιερουσαλήμ, τότε θα χτυπήσω το βασιλιά της Ασσυρίας για την αλαζονεία της καρδιάς του και για την έπαρσή του. ¹³ Αυτός ο βασιλιάς έχει το θράσος να λέει: "ό,τι έκανα, το πέτυχα με τη δική μου δύναμη και με τη *σοφία μου, γιατί έχω μυαλό εγώ. Μετατόπισα τα σύνορα των κρατών, λεηλάτησα τους θησαυρούς τους και θρόνους έριξα κατω στη γη. ¹⁴ Βρήκε το χέρι μου τα πλούτη των λαών σαν μέσα σε φωλιά πουλιών όπως κανείς

9,13-14 Β' Βασ 9-10 9,15 3,12 28,7 9,18-19 Μιχ 3,2-3 Ωσ 7,3-7 9,20 Κρ 6,35 και 8 1 12,1-6 Β' Βασ 15,25 Β' Βασ 14 8-14 16,5 10,1-4 5,8-23 10,2 1,17 Ψα 9,13 10,5-19 10,24-27 14,24-27 30,27-33 37,22-35 Νημ 1-3 Σφν 2 13-15 10,5-6 5,26 7,20 Αβ 1,12-13 10,8 Β' Βασ 18,24 10,9-11 Β' Βασ 18,33-35 10,12-14 2 12 37,22-29 Δτ 32,27

μαζεύει παρατημένα αυγά. ετσι κι εγω ὀλη τη γη συγκέντρωσα κι ουτε που βρεθηκε κανεις για να χτυπήσει τα φτερά, το ραμφος του ν ανοιξει να διαμαρτυρηθει!"»

¹⁵Καυχιεται ποτέ η αξινα ενάντια σ' αυτόν που τη χρησιμοποιει, η μήπως το πριονι περφηανευεται σ' εκεινον που το δουλεύει, Σαν να μπορούσε το ραβδί να χειριστεί αυτόν που το κρατάει, σαν να μπορούσε το ξυλινο ρόπαλο εκείνον να σηκώσει, που δεν είναι απο ξύλο καμωμενος

¹⁶Γι' αυτο ο Κύριος, ο Κύριος του *σύμπαντος, θα μετατρέψει την ευδαιμονία της Ασσυρίας σε φτώχεια κάτω από τη φαινομενική της δόξα, η φωτιά θ' απλωθεί σαν πυρκαγιά. ¹⁷Τότε ο *Άγιος Θεός, το φως του Ισραήλ. φωτιά θα γίνει και φλόγα που θ' ανάψει, τ' αγκάθια της και τα τριβόλια της θα τα κατακαψει μέσα σε μία μέρα ¹⁸Θα καταστρέψει ολότελα το όμορφο δάσος και τους κήπους της με τα καρποφόρα δέντρα θα νομίζει κανεις πως βλέπει ετοιμοθάνατο. ¹⁹Τα δέντρα που θ' απομείνουνε στο δάσος της εύκολα θα μετριούνται και θα μπορεί ένα μικρό παιδι τον αριθμό τους να τον γράψει

Το υπόλοιπο του Ισραήλ

²⁰Έρχεται μέρα που το *υπόλοιπο του Ισραήλ. όσοι από το γένος του Ιακώβ γλιτώσουν, θα πάθουν πια να σπηρίζονται στην Ασσυρία που τους χτυπούσε και θα σπληχθούν μ' εμπιστοσυνη στον Κύριο, τον Άγιο Θεο του Ισραήλ ²¹Ένα υπόλοιπο θα επιστρέψει, το υπόλοιπο του Ιακωβ, στον ισχυρό Θεο ²²Γιατί ακόμα κι αν ο λαός σου, Ισραήλ, ήτανε σαν της θαλασσας την άμμο, μόνο ενα μέρος απ' αυτόν θα επέστρεφε Έχει αποφασιστεί η καταστροφή και θα συντελεστεί με δικαιοσύνη ²³Ο Κυριος, ο Κύριος του συμπαντος, θα φέρει πάνω σ' ὀλη τη χωρα τη καταστροφή που αποφάσισε

Η Ασσυρία δεν αποτελεί κίνδυνο

²⁴Να τι λειει ο Κυριος, ο Κυριος του συμπαντος «Λαέ μου που κατοικεις στη Ίσιων, μη φοβηθεις απο την Ασσυρια. ακομα κι οταν το ραβδί της σηκωνει πανω σου και σε χτυπάει, ὀπως σου εκανε καποτε η Αίγυπτος ²⁵Γιατι υστερα από λίγον καιρό θα πάψει η οργη μου για σας, και ο θυμός μου θα στραφεί εναντίον εκείνων, για να τους καταστρέψει ²⁶Τοτε εγω ο Κυριος του συμπαντος, θα κινησω εναντιον τους το μαστιγιο, ὀπως τοτε που χτυπησα τους *Μαδιανιτες στο βραχο Ωρήβ, και θα σηκωσω το ραβδί μου πάνω από τη θάλασσα, ὀπως έκανα κάποτε στην Αίγυπτο ²⁷Την ημερα εκείνη θ' αφαιρεθεί το φορτίο της Ασσυρίας από τους ωμους σου και ο ζυγός της από τον τραχηλό σου» *

Η εισβολή των Ασσυρίων

²⁸Κάνει ο στρατός των Ασσυρίων επίθεση στην Αιάθ, περνάει από τη Μιγρών, αφήνει τη σκευή του στη Μιχμάς ²⁹Περνάνε τα στενά, διανυκτερεύουν στη Γεβά Η Ραμά τρομάζει Η Γαβαά, του Σαούλ η πόλη, τρέπεται σε φυγή ³⁰Υψωσε τη φωνή σου, όμορφη Γαλλίμ, άκουσε Λαϊσά! Απάντησέ της, ³¹Αναθώθ! ³¹Η Μαδμηνά τρέπεται σε φυγή, οι κάτοικοι της Γεβίμ φεύγουν για να σωθούνε ³²Την ίδια μέρα ο εχθρός είναι ήδη στη Νωβ και με γροθιες σφιγμένες απειλεί το ὀρος της πόλης της Σίων, το λοφο της Ιερουσαλήμ

³³Αλλά να που ο Κύριος, ο Κύριος του συμπαντος, βίαια σπάει τα κλαδιά των δέντρων! Τα πιο μεγάλα κοπηκαν, τα πιο υψωμένα είναι ριγμενα κάτω ³⁴Με σιδερένια αξίνα ριχνει κάτω τα σύδεντρα του δάσους, οι *κέδροι του *Λιβανου οι μεγαλοπρεποι κείτονται καταγής

*ο ζυγος της (θ' αφαιρεθει) απο τον τραχηλο σου, το πιθανο κειμενο Το εβρ εχει «ο ζυγος θα σπασει απο το παχος», ³⁴Απαντησε της το πιθανο κειμ Το εβρ εχει «δυστυχισημενη»

Ο βασιλιάς της ειρήνης και η βασιλεία του

11 Ενα κλωνάρι θα φυτρώσει
 απ' τον κορμο του Ιεσσαί
 κι ένα κλαδι θα ξεπροβάλει^{κβ}
 από τις ρίζες του

² Πάνω του θ' αναπαύεται
 το *Πνεύμα του Κυρίου
 το πνεύμα αυτό που θα του δίνει
 *σοφία και σύνεση,
 την ικανότητα ν' αποφασίζει
 τη δυναμη να εκτελεί,
 τη γνώση του Κυρίου,
 το σεβασμό στον Κύριο

³ Η πιο μεγάλη του ευχαρίστηση
 θα 'ναι να σέβεται τον Κύριο.
 Τίποτα δε θα κρίνει
 απ' τα φαινόμενα
 ούτε θ' αποφασίζει
 απ' τα λεγόμενα

⁴ Αλλά θα κρίνει με δικαιοσύνη
 τους φτωχούς
 και θα υπερασπίζεται μ' ευθύτητα
 τους ταπεινούς της χώρας.
 Χάρη στις αυστηρές του εντολές
 στη χώρα θα κρατά την τάξη
 και με την κρίση του
 θα θανατώνονται οι ασεβείς.

⁵ Η δικαιοσύνη κι η πιστότητα
 θα 'ναι γι' αυτόν σαν το ζωνάρι
 που τυλίγει τη μέση του

⁶ Τότε θα κάθεται ο λύκος
 παρέα με το αρνί
 και θα κοιμάται ο πάνθηρας
 με το κασίκι αντάμα.
 Το μοσχάρακι και το λιονταρόπουλο
 θα βόσκουνε μαζί
 κι ένα μικρό παιδί
 θα τα οδηγάει

⁷ Η αγελάδα κι η αρκούδα

την ίδια θα 'χουνε βοσκη
 και τα μικρα τους
 το ίδιο το λημερι
 το λιοντάρι θα τρέφεται
 καθώς το βόδι με άχυρο

⁸ Το βρέφος φοβόθα θα παίζει
 στη φωλία της έχιδνας,
 το νήπιο που μόλις αποκόπηκε
 από της μανας του το γαλα
 θ' απλώνει το χεράκι του
 στις κομπρας τη σπηλιά

⁹ Κανένας δε θα προσξενεί στον αλλον
 βλάβη ούτε κακό
 πουθενά στ' *ορος το άγιο
 του Θεού,
 γιατί η γνώση του Κυρίου
 τη χώρα θα σκεπάζει
 όπως σκεπάζουν τα νερά τη θαλασσα.

¹⁰ Σαν έρθει εκείνη η μέρα, το βλασταρι
 από τη ρίζα του Ιεσσαί
 εκεί θα στέκεται
 για τους λαούς σημαία.
 Τα έθνη θα 'ρχονται να του
 ζητάνε συμβουλή
 και κατοικια του θα είν' η
 *δόξα του Κυρίου.

Η θριαμβευτική επάνοδος του υπολοίπου

¹¹ Όταν έρθει εκείνη η μέρα, ο Κύριος θα
 υψώσει για δεύτερη φορά το χέρι του, για να
 λυτρώσει το *υπόλοιπο του λαού του που α-
 πόμεινε, από την *Ασσυρία, την Αίγυπτο, την
 Παθρών, την *Αιθιοπία, την Ελάμ, τη *Βαβυ-
 λώνα, τη Χαμάθ κι από τις χώρες τις παρα-
 λιακές. ¹² Θα δώσει το σύνθημα στους λαούς
 και θα συνάξει τους διεσπαρμένους του
 *Ισραήλ και τους διασκορπισμένους θα ξα-
 ναφέρει του *Ιούδα απο τις τέσσερις γωνιές
 της γης. ¹³ Τότε θα πάψει η ζηλεια του
 Εφραϊμ,^{κγ} και οι εχθροπραξίες του Ιουδα. Ο
 Εφραϊμ δεν θα ζηλεύει τον Ιούδα και ο Ιού-
 δας δεν θα εχθρεύεται τον Εφραϊμ ¹⁴ Αλλά

^{κβ}θα ξεπροβάλει Το εβρ έχει «θα καρποφορήσει» ^{κγ}Εφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 7,2

11,1 Α' Σαμ 16,1 Μιχ 5,1 Ιερ 23,5 Απ 22,16 11,1-5 9,5-6 11,2 42 1 61 1 Α' Σαμ 16 13 Β' Σαμ 23,2 Ιω 1,32-34 11 2-5 Α
 Βασ 3,9-12 28 Ψλ 72,1-4 12-14 11,5 Εφ 6,14 11,6-9 65,25 Ωσ 2,20 Ιερ 34,25 Γεν 1,29-30 11,8 Γεν 3,14-15 11 9 60 18
 Ιερ 31,34 Ψλ 48,3 11,10 2,2-4 Ρωμ 15,12 11,11 10,22 11,11-12 43,5-6 Δτ 30,3 Ιερ 3,18 23,3 Ιερ 28,25 11,12 49 22
 11,13 9,20 Α' Βασ 12,19 Ιερ 3,18

θα εξορμήσουν μαζί εναντία στους *Φιλι-
σταίους δυτικά, προς τη θάλασσα, μαζί θα
λεηλατήσουν και τους λαούς προς τα ανατο-
λικά θ' απλώσουν χέρι εναντία στην *Εδώμ
και στη *Μωάβ κι οι Αμμωνίτες θα υποτα-
χθούν σ' αυτούς ^{κδ} ¹⁵ Τότε θ' αποξηραίνει ο
Κύριος τον κόλπο της Αιγύπτου και θα υψώ-
σει απειλητικά το χέρι του ενάντια στον πο-
ταμό Ευφρατη φυσώντας δυνάτα θ' τον δια-
σπάσει σε επτά ρυακία, έτσι που να μπορεί
κάνει να τον περάσει φορώντας τα σανδάλια
του ¹⁶ Τότε θα ανοιχτεί ένας δρόμος για
το υπόλοιπο του λαού του που επέζησε στην
Ασσυρία, όπως ο δρόμος που έγινε για τους
Ισραηλίτες όταν έφευγαν από την Αίγυπτο.

Άσμα ευχαριστίας

12 Θα πεις τη μέρα που θ'
απελευθερωθείς, λαέ μου·
«Κύριε, σ' ευχαριστώ!
Οργίστηκες μ' εμένα,
μα η οργή σου κόπασε
και μπορώ ν' ανασάνω»
² Τότε θα ομολογήσεις.
«Είν' ο Θεός σωτήρας μου!
Θα έχω εμπιστοσύνη,
τίποτα δε θα φοβηθώ.
Η δύναμη μου είν' ο Κύριος
και το τραγούδι μου,
εκείνος μ' έσωσε».

³ Χαρουμένοι θ' αντλήσετε νερό
απ' τις πηγές της σωτηρίας
⁴ Εκείνη τη μέρα θα πείτε
«Τον Κυριο ανυμνήστε!
Διακηρυξτε ποιος είν' ο Θεός σας
και φανερώστε στους λαούς
τα έργα του
Υπενθυμίστε πόσο είναι ένδοξος
⁵ Ψάλτε στον Κύριο, γιατί έργα
έκανε θαυμαστά

Σ' όλη τη γη ας τα μαθουν
⁶ Φωνάξτε απο χαρά κι απ' αγαλλίαση,
κάτοικοι της *Σιών,
γιατί μεγάλος είν' αυτός
που βρίσκεται ανάμεσά σας,
ο *Άγιος Θεος του *Ισραήλ»

Προφητεία για τη Βαβυλώνα

13 Όραμα του Ησαία, γιου του Αμώς, για
τη *Βαβυλώνα

Ο Κύριος λέει ² «Σημαία σηκώστε πάνω
στο ορος το γυμνό, φωνάξτε τους αφοσιω-
μενους μου, κάντε σινιάλο με το χέρι σας,
να μπουν στις πύλες των αρχοντων ³ Εγώ
πρόσταξα τους ήρωές μου, τους ζηλωτές,
αυτούς που με δοξολογούν μ' ενθουσιασμού
κραυγές, τους κάλεσα να πραγματώσουν
την οργή μου»

⁴ Άκου! Βοή επάνω στα βουνά σαν από
λαό πολύ! Άκου! Αχολή από βασιλεια, από
έθνη συναγμένα Ο Κύριος του *σύμπαντος
επιθεωρεί το στράτευμα που είν' έτοιμο για
μάχη. ⁵ Έρχονται από χώρα μακρινή, από τις
άκρες τ' ουρανού, ο Κύριος και της οργής
του τα όργανα, για να ερημώσουν όλη αυτή
τη χώρα

⁶ Θρηνήστε! Πλησιάζει η ημέρα της κρίσε-
ως του Κυρίου θα 'ρθεί σαν συμφορά απ'
τον Παντοδύναμο. ⁷ Γι' αυτό όλα τα χέρια θα
παραλύσουν και θα δειλιάσει κάθε ανθρώπι-
νη καρδιά ⁸ Θα τρομάξουν φόβοι και πόνιοι
θα τους κυριέψουν· θα σφαδάζουν σαν τη
γυναίκα που γεννάει, ο ένας τον άλλον θα
κοιτούν εμβρόντητοι, και φλογισμένα θα 'ναι
τα πρόσωπά τους

⁹ Έρχεται, νάτην η Ημέρα του Κυρίου! Μέ-
ρα σκληρή και οργισμένη, μέρα του φλογε-
ρού θυμού, που θα ερημώσει όλη τη χώρα
και θα εξοντώσει τους αμαρτωλούς σ' αυ-
τήν ¹⁰ Τα άστρα τ' ουρανού κι οι αστερισμοί
του δεν θα δώσουν το φως τους πια. Θα
σκοτιστεί ο ήλιος απ' τη στιγμή που ανατέλ-

^{κδ} Οι Εδωμίτες οι Μωαβίτες και οι Αμμωνίτες, λαοί γειτονικοί των Ισραηλιτών, είχαν στο παρελθον υποταχθεί στο
Δαβίδ (βλ Β Σαμ 8,12)

^{11,15} Εξ 14 21 Ησ 8,7 ^{11,16} 35,8-10 40,3-4 ^{12,2} Εξ 15,2 ^{12,3} Ψλ 36,9-10 ^{12,4} Ψλ 118,1 ^{12,6} 14,32 Ψλ 76,3 ^{13,1-22}
14,4-23 21 1-10 47 Ιερ 50- 51 Αβ 1- 3 Απ 17- 18 ^{13,3} 5,26 Κρ 5,2 9 ^{13,6-16} 2,11-21 Ιλ 4,14-16 ^{13,10} Ιεζ 32,7-8 Ιλ
2,10

λει, και η σελήνη δεν θα δώσει πια το φως της

¹¹Ο Κύριος λέει «Θα τιμωρήσω ολη τη γη για την κακία της και για την ανομία των ασεβων θα βάλω τέλος στην υπεροψια των αλαζόνων και θα τσακίσω των τυράννων την έπαρση ¹²Θα κάνω τους ανθρώπους να γίνωμε πιο σπάνιοι κι απ' το χρυσάφι της 'Οφείρ»

¹³Οι *ουρανοί θα τρέμουν και θα τραντάζεται συθέμελα η γη, όταν θα οργιστεί ο Κύριος του σύμπαντος, τη μέρα του θυμού του ¹⁴Τότε, σαν το ζαρκάδι το κυνηγημένο και σαν κοπάδι αποίμαντο, καθένας θα επιστρέφει στο λαό του, στη χώρα του θα καταφεύγει ¹⁵Όποιον θα τύχει να τον βρουν, κόσκινο θα τον κάνουν με τα βέλη κι όποιος τύχει να συλληφθεί, θα τον σφάζουν επί τόπου ¹⁶Τα βρέφη τους θα εξοντωθούν μπροστά στα μάτια τους, τα σπίτια τους θα ληλατηθούν και οι γυναίκες τους θ' ατμαστούν

¹⁷Ο Κύριος λέει: «Θα ξεσηκώσω εναντίον τους τους *Μήδους, που δεν εξαγοράζονται με ασήμι και το χρυσάφι δεν το λογαριάζουνε ¹⁸Τα τόξα τους θα εξοντώσουνε τους έφηβους Αλύπητοι θα είναι για τα βρέφη, ούτε θ' αφήσουν να γλιτώσουνε τ' ανήλικα παιδιά.

¹⁹Κι η Βαβυλώνα, στολίδι στα βασίλεια ανάμεσα, η λαμπρή δόξα των *Χαλδαίων, θα γίνει όπως τα *Σόδομα κι όπως τα *Γόμορρα, που τα κατέστρεψε ο Θεός ²⁰Δε θα την κατοικήσουν ποτέ πια, ούτε και θα κατασκηνώσει εκεί κανείς, σε όλους τους αιώνες Εκεί νομάδες δεν θα στήσουν τις σκηνές τους, μηδέ βοσκοί θα σταματήσουν τα κοπάδια τους ²¹Μόνο θηρία της ερημιάς εκεί θα 'χουν φωλιές και τα σπίτια της θα γεμίσουν κουκουβάγιες Οι στρουθοκάμηλοι εκεί θα κατοικούνε και θα χορεύουν δαίμονες τραγόμορφοι ²²Στ' ανάκτορά της θα ουρλιάζουν ύαινες και μες στους πύργους της χα-

ράς, τσακάλια Το τέλος της Βαβυλωνας θα 'ρθει σύντομα οι μερες της είναι μετρημένες

Η παλινοστίηση του Ισραήλ

14 Ο Κύριος θα σπλαχνιστεί τους απογόνους του Ιακωβ, θα εκλεξει παλι τον *Ισραήλ, και παλι εκεί στη χώρα τους θα τους εγκαταστήσει Οι ξενοι θα ενωθούν μαζί τους και θα προσκολληθούν στους απογόνους του Ιακώβ ²Τα ξενα έθνη θ' αναλάβουνε να οδηγήσουν τον Ισραήλ στον τόπο του Κι εκεί στη χώρα του Κυρίου το γενοσ του Ισραήλ θα τους εξουσιάζει και θα τους χειρ δούλους του και δούλες του Έτσι θα αιχμαλωτίσουν εκείνους που τους είχαν αιχμαλωτίσει και θα κυριαρχήσουν πάνω σ' εκείνους που τους εξουσιάζαν

³Τη μέρα, Ισραήλ, που θα σε απαλλαξει ο Κύριος από τη θλίψη σου κι απο το φόβο σου, κι απ' τη σκληρή δουλεία που ειχεσ υπομείνει, ⁴θα τονίσεις περιπαιχτικό στο βασιλιά της *Βαβυλώνας άσμα, και θα πεις

«Πώς έπεσε ο τύραννος!
Πώς η τρομοκρατία^{κς} πήρε τέλος!

⁵Ο Κύριος έσπασε τη ράβδο των αμαρτωλών,

το σκήπτρο των τυράννων,

⁶που τους λαούς χτυπούσαν με οργή, με απανωτά χτυπήματα,

που με μανια τυραννούσαν τα έθνη και άσπλαχνα τα καταδίωκαν

⁷Επιτέλους η συχάζει, αναπαύεται ολη η γη,

από χαρά πανηγυρίζει!

⁸Για το χαμό σου ακόμα και τα κυπαρίσσια χαιρόνται

και του *Λιβάνου οι *κέδροι

“Από τότε που έπεσες εσύ”, λενε,

“δεν έρχεται κανενας πια για να μας κοφει!”

^{κς}δαιμονες τραγομορφοι Βλ Γλωσ «Αζαζήλ» ^{κς}η τρομοκρατια συμφωνα με ενα χειρογραφο και ορισμενες αρχαιες μετ Το εβρ εχει «σωροι χρυσου»

9»Ο ἄδης κάτω αναστατώθηκε για σένα
προσμενοντάς να σε υποδεχτεί επαξια
Ξεσήκωσε για σένα τους νεκρούς,
όλους της γης τους ηγεμονες
Σήκωσε απ' τους θρόνους τους
όλους τους βασιλιάδες των εθνών
10 Όλοι τους παίρνουν το λόγο
και σου λένε
ἴκι εἰς ἐγίνες ὅπως εμεῖς ἀδύναμος,
ἐγίνες ὁμοῖος μ' ἐμάς”
11 Το μεγαλείο σου κατέβηκε στον ἄδη
αντάμα με το θόρυβο των μουσικῶν
ὀργανων σου
Εἶναι ἡ σηψη στρώμα σου
καὶ τα σκουλήκια σκέπασμά σου
12»Πῶς ἐπεσες ἀπὸ τον οὐρανό,
Εἰσφορε, τέκνο της αὐγῆς^{κζ}
Πάνω στη γη συντριφτηκες
εσύ, που υπέταξες λαούς
13 Ἐλεγες μέσα σου
“στον οὐρανὸ θ' ἀνέβω,
το θρόνο μου θα υψώσω
πάνω ἀπὸ τ' ἄστρα του Θεοῦ
Θα πάρω θέση πάνω στο βουνό,
στο μακρινὸ βορρᾶ
που οἱ θεοὶ συνάζονται
14 Θ' ἀνέβω πάνω ἀπὸ τα σύννεφα
καὶ με τον Ἵψιστο θα εἶμαι ἴσος”
15 Μα ἐπέες μέσα στον ἄδη,
στης ἀβύσσου το βυθὸ

16» Ὅσοι σε βλέπουν ἐτοὶ πλαγιασμένον
θα καρφώνουν ἀπάνω σου
το βλέμμα τους,
καὶ δὲν θα πιστεύουνε τα μάτια τους
“Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος
που ἔκανε τη γη να τρέμει
καὶ γκρέμιζε βασιλεία,
θ' ἀναρωτιούνται
17 “Αὐτὸς που ἐρήμωσε τὴν οἰκουμένη,
τις πόλεις της τις ἰσοπέδωσε
καὶ ἐλευθεροῦς δὲν ἄφηγε ποτέ

τους αἰχμαλώτους,”
18 Όλοι οἱ βασιλιάδες των εθνῶν χωρὶς
ἐξαίρεση
τιμητικά ἀναπαύονται
στον τάφο του καθένας
19 Εἰσένα ὁμως σε πεταξαν μακριά
ἀπ' τον ταφο σου,
σαν ἀχρηστο κλαρί,
σαν ποδοπατημένο πτωμα,
που πέφτουν πάνω του ἄλλοι
σκοτωμένοι
στον πόλεμο πολεμιστές^{κη}
Μ' ἐκείνους που ἀναπαύονται μέσα σε
πλούσιους τάφους,
με τους ὁμοίους σου βασιλιάδες,
20 εἰς ἃς θα ἐνωθεῖς ποτέ!
Γιατί εἰς κατέστρεψες τὴν ἴδια σου
τὴ χώρα
καὶ τὸ λαὸ σου τὸν αἱματοκύλησες
Κανεῖς ποτέ πια να μὴ μνημονεύει
τὴ φύτρα σου τὴν ἐγκληματική.
21 Οἱ γιοὶ αὐτοῦ του βασιλιᾶ πρέπει
να σφαγιαστοῦν
για το πατέρα τους τὴν ἀμαρτία,
ὥστε ποτέ να μὴ ξεσηκωθοῦνε
να κατακτήσουνε τὴ γη
καὶ να γεμίσουνε τὸν κόσμον πολιτεῖες
Εἰδομαστεῖτε, ὅλους να τοὺς σφάζετε!»

22 «θα σηκωθῶ ἐναντίον τους», λέει ὁ Κύριος
τοῦ ἰσχυροῦ, «καὶ θα ἐξαλείψω ὡς
καὶ τ' ὄνομα της Βαβυλώνας καὶ κάθε ἰχθὺς
ἀπ' αὐτήν, ἀπ' τα παιδιά καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους
τοὺς 23 Θα τὴν κἀνω βάλτο καὶ φωλιά
για τοὺς σκαντζόχοιρους. Θα τὴν σαρώσω με
τὴν καταστροφὴν τοῦ σάρωθρο»

Ἡ μελλοντικὴ καταστροφὴ τῆς Ἀσσυρίας

24 Ὁ Κύριος τοῦ ἰσχυροῦ ὀρκίστηκε·
«Ὅπως τὸ εἶπα ἐτοὶ καὶ θα γίνῃ, ὅπως τὸ ἀποφάσισα
ἐτοὶ καὶ θα πραγματοποιηθεῖ 25 Θα ἐξουδετερωσω
τις ἀσσυριακὰς δυνάμεις τὴν χώρα μου,
πάνω στα ὄρη μου θα τις πο-

^{κζ} Ἐσφορος καὶ ἡ Αὐγή θεωροῦνταν στὴ φοινικικὴ θρησκεία θεοὶ ὄντα. Οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς βλέπουν στὴν
πῆξιν τοῦ Ἐσφοροῦ τὴ συντριβὴν τοῦ ἀρχηγοῦ των δαιμόνων ^{κη}σκοτωμένοι πολεμιστές. Βλ. ὑποσ. εἰς ἰεζ 31.18

δοπατησω. ωστε να φυγει ο ζυγός των Ασσυρίων απ' το λαό μου, και το φορτίο του ν' αφαιρεθεί από τους ώμους τους»

²⁶ Αυτή είναι η απόφαση που έχει παρθεί ενάντια σ' όλη τη γη. Το χέρι του 'χει τεντώσει και απειλεί όλα τα εθνη. ²⁷ Ο Κυριος του σύμπαντος πήρε αυτή την απόφαση να τη ματαιώσει ποιος μπορεί; Το χέρι του το 'χει τεντώσει κι απειλεί ποιος θα μπορέσει να τον αποτρέψει,

Η προφητεία για τη Φιλιστία

²⁸ Το έτος που πέθανε ο βασιλιάς Άχαζ,^{κθ} ο *προφήτης εξήγγειλε το ακόλουθο μήνυμα:

²⁹ «Έσπασε το ραβδί που σε χτυπούσε, λαέ της *Φιλιστίας, αλλά μη χαιρέσαι γι' αυτό. Γιατί απ' το πτώμα του φιδιού θα βγει μια έχιδνα, κι από τ' αυγό της θα βγει φλογερός *δράκοντας φερωτός.^λ³⁰ Θα βόσκουν σαν τα προβατάκια οι αδύνατοι και θ' αναπαύονται με ασφάλεια οι φτωχοί. Αλλά τη φύτρα σου ο Κύριος με πείνα θα τη θανατώσει κι όσοι απ' αυτήν γλιτώσουν, θα σκοτωθούν. ³¹ Αρχίστε μοιρολόγια, βγάλτε κραυγές, πόλεις εσείς οχυρωμένες, τρέμε όλη η Φιλιστία! Γιατί έρχεται απ' το βορρά ένα σύννεφο καπνού, στρατός πυκνά παραταγμένος, όπου κανείς δε λείπει από τη θέση του. ³² Και ποιαν απόκριση θα λάβουνε, λοιπόν, οι απεσταλμένοι αυτού του έθνους; Ότι ο Κύριος θεμέλωσε τη *Σιών, κι ότι σ' αυτήν βρίσκουν ασφάλεια οι φτωχοί του λαού του»

Η υποδούλωση της Μωάβ

15

Εξαγγελια για τη *Μωάβ

Η Αρ της Μωάβ νικηθηκε, μες σε μια νύχτα καταστράφηκε! Η Κιρ της Μωαβ νικηθηκε, μες σε μια νύχτα καταστράφηκε.^α² Οι κάτοικοι ανεβαινουν στο ναό της Διβων, στους ιερούς *τόπους για να κλαψουν. Η Μωάβ θρηνει στη *Νεβώ και στη Μεδεβα. Όλοι έχουν ξυρισμένα τα κεφάλια τους κι εχουνε τις γενειάδες τους κομμένες. ³ Ρούχα *πένθημα φορούν μέσα στους δρομους στις στέγες των σπιτιών και στις πλατειές ολοι θρηνούν, ολοι αναλύονται σε δάκρυα. Κλαίνε γοερά η Εσεβών και η Ελεαλή, ως την Ιασά ακούγονται. Ακόμα κι οι πολεμιστες της Μωάβ θρηνούν. Έχουν κυριευτεί απο φόβο.

⁵ Θρηνεί η καρδιά μου για τη Μωάβ φτάνουνε οι φυγάδες της ως τη Σηγώρ κι ως την Αγλάθ-Σελισία. Άλλοι ανεβαίνουν τον ανήφορο της Λουειδ με κλάματα. Άλλοι στο δρόμο προς τη Χωροναίμ για τον Ξολοθρεμό κραυγάζουν. ⁶ Στερεύει το νερό της Νιμρίμ. Το χορτάρι ξεράθηκε, μαράθηκε η χλόη, πράσινο δεν υπάρχει πια. ⁷ Ό,τι αγαθά τους μείνανε κι ό,τι είχαν διασώσει τα μεταφερουν πέρα από την κοιλάδα με τις ιτιές. ⁸ Κραυγές ακούγονται απ' τα σύνορα της Μωάβ και φτάνει ο θρήνος της ως την Εγλαίμ και τη Βηρ-Αιλίμ. ⁹ Τα νερά στη Διβών γεμίζουν *αιματα. Μα θα προσθέσω στη Διβών καινούρια συμφορά. Λιοντάρια θα επιτεθούν σ' όσους κατοίκους της Μωάβ διασώθηκαν, σ' όσους απόμειναν από τη χώρα.

16 Απ' τη Σελά μεσ' απ' την έρημο στείλτε αγγελιοφόρους μ' ενα αρνί για της χώρας τον αρχοντα,^{λβ} στο όρος της

^{κθ} Ο χρονος θανατου του Αχαζ (Β' Βασ 16,20 Β' Χρ 28,27) αμφισβητειαται. Ορισμένοι τον τοποθετουν στο ετος 716 π Χ, αλλοι στο 727. ^λ Το δευτερο τμημα του στ υποδηλωνει πως ολα πηγαινουν απο το κακο στο χειροτερο (βλ και Αμ 5,19). Το τέλος του στ προφητεΐει με συμβολικό τρόπο για τους διαδόχους του Τιγλάθ-Πιλέσερ Γ', που κι αυτος πέθανε την ίδια εποχη. ^{λσ} Η Αρ και η Κιρ ήταν δύο κύριες πόλεις της Μωάβ, βορεια του χειμαρρου Αρων. Η δευτερη ονομάζεται επίσης και Κιρ-Χαρεσεθ (κεφ 16,7) η Κιρ-Αρες (16,11 και Ιερ 48,31). Πιθανον αυτη να ήταν και η πρωτεύουσα του βασιλειου. ^{λβ} μ' ενα αρνι αρχοντα. Πιθανως προκειται για δωρο του βασιλια της Μωαβ προς το βασιλειο του Ιουδα, για να επιτυχει κάποια χάρη.

14,27 8,10 43,13 14,28 Β' Βασ 16,20 14,28-32 Ιερ 47,1-7 Ιλ 4,4-7 Αμ 1,6-8 Ιεζ 25,15-17 Σφν 2,4-7 Ζαχ 9,5-7 14,31 Ιερ 1,14 14,32 12,5-6 28,16 31,4-5 24,23 Ψλ 20,3 Οβδ 17 15,1-16,14 25,10-12 Ιερ 48 Ιεζ 25,8-11 Αμ 2,1-3 Σφν 2 8-10 15,2-3 Ιερ 48,37-38 16,1 Β' Βασ 3,4

·Σιών² Και να του πουν «Σαν τα πουλια, που 'ναι διωγμένα απ' τη φωλιά τους και που πετούν εδω κι εκεί, έτσι είναι και της *Μωάβ οι κόρες στις διαβάσεις του Αρνων^{λγ} 3 Συμβούλεψέ μας, αποφάσισε, άπλωσε τη σκιά σου μες στο καταμεσήμερο και σαν τη νύχτα σκέπασε μας. Κάλυψε τους κυνηγημένους μας και μην προδίνεις τους φυγαδές 4 Άφησε τους εκπατρισμένους της Μωάβ να βρουν κατάλυμα κοντά σου γίνε τους καταφύγιο από τον εξολοθρευτή»

Τότε η καταπίεση θα πάψει, θα πάρει τέλος και η καταστροφή εκείνος που τη χώρα δυναστευει, θα εξαφανιστεί 5 Τότε θα στηθεί θρονος στεριωμένος στην πιστότητα, και θα καθίσει πάνω του ένας από τους απογόνους του Δαβίδ, ένας που θ' αγαπά το δίκαιο και θα 'χει πάθος για τη δικαιοσύνη

Η Ιερουσαλήμ δεν μπορεί να βοηθήσει τη Μωάβ

6 Ακούσαμε για την αλαζονεία της Μωάβ, μια αλαζονεία υπέρμετρη, για την υπεροψία της και για την έπαρσή της οι κομπασμοί της όμως είναι μάταιοι. 7 Γι' αυτό οι *Μωαβίτες θρηνούν για τη Μωάβ όλοι θρηνούν στενάζουν όταν θυμούνται τις ωραίες σταφιδόπιτες της Κιρ-Χαρσεσέθ, ολότελα απελπισμένοι^{λδ}

8 Τα λειβάδια της Εσεβών και τ' αμπέλια της Σιβμά μαραίνονται. Οι άρχοντες των εθνών κατεστρεψαν τα κλήματα που έφταναν ως την Ιαζηρ κι έμπαιναν μες στην έρημο, που τα κλαδιά τους είχαν απλωθεί κι έφταναν ως πέρα από τη *Νεκρά Θάλασσα 9 Γι' αυτό θρηνώ τον αμπελώνα της Σιβμά, όπως θρηνώ την Ιαζήρ. Σας βρέχω με τα δάκρυά μου, Εσεβων και Ελεαλή γιατί πάνω στους θερινούς καρπούς και στη σοδειά σας ξέσπασε των εχθρών σας η πολεμική κραυγή 10 Χάθηκε η χαρά κι η αγαλλίαση απ' τους α-

γρους τους καρποφορους, κι ούτε τραγουδία πια μέσα στ' αμπέλια, ούτε χαρές οι εργάτες δεν πατανε πια στα πατητήρια τα σταφύλια, επαψαν οι χαρουμενες φωνές^{λε}

11 Γι' αυτο η καρδια μου τρέμει για τη Μωαβ σαν της κιθαρας τις χορδές, τα σωθικά μου τρέμουν για την Κιρ-Αρές^{λς} 12 Κοπιάζει αδικα ο Μωάβ να τρεχει στους ιερούς τόπους και στο ιερο του να πηγαίνει για να προσευχηθεί δε θα πετυχει τίποτα

13 Αυτα ειχε πει απο παλιά ο Κύριος ενάντια στη Μωάβ 14 Να, ομως, τι εξαγγέλλει ο Κυριος, τώρα «Σε τρία χρόνια ακριβώς, η δύναμη η μεγαλη της Μωάβ θα καταπέσει. Απ' το μεγάλο πληθυσμό της μονάχα ένα υπολοιπο θα μείνει κι αυτό θα 'ναι πολυ μικρό κι ασήμαντο»

Η Συρία και ο Ισραήλ οδηγούνται στην παρακμή

17 Εξαγγελία για τη Δαμασκό

Η Δαμασκός θα πάψει να είναι πόλη θα γίνει ένας σωρος ερείπια 2 Οι πόλεις της^{λζ} για πάντα θα εγκαταλειφθούν και στα κοπάδια θα παραδοθούν, για ν' αναπαύονται εκεί πέρα ανενόχλητα. 3 Ο Εφραιμ^{λη} θα χάσει τα οχυρά του κι η Δαμασκός τη βασιλική εξουσία της 4, τι απομείνει απ' τη *Συρία θα ξεπέσει, μαζί με τη δόξα των Ισραηλιτών. Αυτά λέει ο Κύριος του *σύμπαντος

4 Την *ημέρα εκείνη, η δόξα του Ιακώβ^{λθ} θα ελαττωθεί και η παχιά του σάρκα θ' αδυνατίσει. 5 Θα είναι σαν να περνάει ο θεριστής και το δρεπάνι του να κόβει τα στάχυα σαν να μαζέψανε τα στάχυα στην κοιλάδα Ρεφαίμ 6 Δε θα μείνουν από τον *Ισραήλ παρά μόνο τα υπολείμματα, όπως συμβαίνει όταν τινάζουν την ελιά, και μένουνε δυο τρεις καρποί απάνω στην κορφή ή τέσσερις πέντε στα κλαριά του δεντρου. Αυτά λέει ο Κυριος,

^{λγ}Αρνων Για πολλα χρονια ο χειμαρρος αυτός αποτελούσε το φυσικό βορειο σύνορο της Μωαβ ^{λδ}Για την Κιρ-Χαρσεσέθ βλ υποσ εις κεφ 15,1 – Για τις σταφιδόπιτες βλ υποσ εις Δσ 3,1 ^{λε}επαψαν φωνες, κατα τους 0' Το εβρ έχει «επαψα τις χαρουμενες φωνες» ^{λς}Κιρ-Αρές Βλ υποσ εις κεφ 15,1 ^{λζ}οι πόλεις, κατά τους 0' Το εβρ έχει «οι πόλεις της Αροηρ» ^{λη}Ο Εφραιμ Βλ υποσ εις κεφ 7,2 ^{λθ}Ο Ιακωβ, όπως και ο Εφραιμ, συχνα στην Π Δ αντιπροσωπευουν το βορειο βασίλειο του Ισραήλ ^μΚοιλάδα Ρεφαίμ Κοιλάδα κοντα στην Ιερουσαλημ

ο Θεος του Ισραήλ

⁷ Την ημέρα εκείνη ο άνθρωπος θα στρέψει το βλέμμα του προς τον Πλάστη του, θα υψώσει τα μάτια του προς τον Άγιο Θεό του Ισραήλ ⁸ Δε θα στρέψει πια τα μάτια του προς τα ΄θυσιαστήρια, τα έργα που κατασκεύασε ο ίδιος με τα χέρια του δε θ΄ ατενίζει πια στις ξύλινες λατρευτικές ΄σπηλες και στα θυσιαστήρια του ΄θυμιάματος

⁹ Την ημέρα εκείνη οι οχυρές πόλεις σου, Ισραήλ, θα εγκαταλειφθούν όπως οι πόλεις των ΄Ευαίων και των ΄Αμορραίων, που οι κάτοικοί τους τις είχαν αφήσει έρημες και φύγανε για να γλιτώσουν από σας Όλα θα ερημωθούν

¹⁰ Λησμόνησες το Θεό, το σωτήρα σου, κι έπαφες πια να σκέφτεσαι το βράχο που σε προστατεύει Γι΄ αυτό φυτεύεις κήπους όμορφους, για να λατρεύεις ξένους θεούς μέσα σ΄ αυτούς ¹¹ Την ίδια μέρα που τους φυτεύεις, εκείνοι μεγαλώνουν, κι απ΄ το πρωί ανθούν Μα δε θα υπάρξει θερισμός όταν θα ΄ρθει του μαρασμού η μέρα και ο καιρός του πόνου του αγιάτρευτου

Ανώφελη επίθεση των εθνών

¹² Αλίμονο! Βουή πλήθους λαών! Βουίζουνε σαν τη βουή της θάλασσας· θόρυβος των εθνών, βρυχιούνται σαν μανιασμένα κύματα.

¹³ Τα έθνη μουγκρίζουν σαν το μούγκρισμα των ωκεανών ¹⁴ Αλλά ο Θεός θα τα απειλήσει και θ΄ απομακρυνθούν, καταδιωγμένα σαν των βουνών το άχυρο από το φύσημα του αγέρα, καθώς του γαιδουράγκαθου οι σπόροι απ΄ τον ανεμοστρόβιλο

¹⁴ Το βράδυ τρόμος! Πριν ακόμα χαράξει

τα εθνη δεν υπάρχουν πια!
Αυτή είναι η τύχη εκείνων που μας λεηλατούν
αυτή είναι η μοιρα αυτών που μας ληστευουν

Εξαγγελία κατάρας εναντίον της Αιθιοπίας

18 Αλίμονο στη χώρα με τα γοργα πλεοσυμμενα, ¹μν την Αιθιοπία, εκεί στου Νείλου τις πηγές! ² Στέλνει τους πρεσβευτές της με το ποταμι μες σε καίκια καμωμένα από πάπυρο, που γλιστρούν πανω στα νερά

Γυρίστε πίσω, γρήγοροι αγγελιοφοροι, στον υψηλόκορμο και μελαψό λαο σας, που είν΄ από πάντα τρομερός, ισχυρος και κυριαρχικός και που τη χώρα του ποταμια τη διασχίζουν

³ Κοιτάξε όλοι οι κάτοικοι του κοσμου, όλοι οι λαοί της γης, όταν σημάια θα υψωθεί απάνω στα βουνά προσέξτε, όταν θ΄ ακουστεί η σάλπιγγα! ⁴ Ακούστε, τι μου είπε ο Κύριος· «Κοιτάζω από το θρόνο μου και περιμένω ήσυχος κι ακίνητος, όπως η ζέστη η απαλή που βγαίνει από το φως, όπως το νέφος της δροσιάς το καλοκαίρι ⁵ Πριν έρθει η ώρα να θεριστεί το στάρι, όταν τ΄ αμπελία σταματήσουνε ν΄ ανθούν κι αρχίζουν τ΄ άνθη τους να γίνονται τσαμπιά που θα ωριμάσουν, κόβουνε με το κλαδευτήρι τα κλαδιά και τα βλαστάρια τα πετάνε. ⁶ Έτσι και της Αιθιοπίας οι κάτοικοι θα πεταχτούνε στων βουνών τ΄ αρπαχτικά πουλιά και στις γης τ΄ άγρια ζώα χειμώνα καλοκαίρι απ΄ τα δικά τους πτώματα θα τρέφονται»

⁷ Θα ΄ρθει όμως καιρός δώρα να προσφερθούν στον Κύριο του ΄σύνπαντος απο αυτόν τον υψηλόκορμο και μελαψό λαό, που είν΄ από πάντα τρομερός, ισχυρός και κυριαρχικός και που τη χώρα του ποτάμια τη διασχί-

¹² Πιθανός υπαινιγμος για τους «κήπους του Αδωνι» (μικρα φυτωρια εφήμερων φυτων σε δοχεια), πρακτικη που οι Ισραηλιτες την εχαν δανεισται από τις λατρειες της γονιμότητας (βλ υποσ εις κεφ 1,29) ¹⁴ Ο προφητης περιγραφει με ποιητικη μορφη την εισβολη των ασσυριακων στρατευματων και την υποχωρηση τους το 701 π Χ (βλ Β Βασ 18,13– 19,37) ¹⁴ *ΜΥγοργά πλεοσυμμενα* Το εβρ είναι ασαφές ως προς τη σημασια αυτη της εκφρασεως Αλλη εκδοχη «Βουερά φτερά εντόμων»

ζουν στον τόπο όπου λατρεύεται ο Κύριος του σύμπαντος στ' όρος *Σιών

Ο Κύριος φέρνει σύγχυση στην Αίγυπτο

19 Εξαγγελία για την Αίγυπτο

Ιππευει ο Κύριος πάνω σε νέφος γρήγορο και καταφθάνει στην Αίγυπτο. Τα είδωλα της τρέμουνε μπροστά του και η καρδιά της λιώνει μέσα της.² Ο Κύριος λέει «θα ξεσηκώσω τους Αιγυπτίους τον ένα ενάντια στον άλλον, ώστε να πολεμήσουν αδερφός εναντίον αδερφού και φίλος εναντίον φίλου, πωλη ενάντια σε πόλη κι ένα κομμάτι του βασιλείου εναντία στο άλλο.^{μδ}³ Οι Αιγύπτιοι θα χάσουνε τα λογικά τους και θ' ανατρέψω όλα τους τα σχέδια. Τότε από τα είδωλα θα ζητήσουν συμβουλή κι από τους μάγους, απ' αυτούς που καλούν τα πνεύματα των νεκρών κι από τους μάντεις.⁴ Θα παραδώσω τους Αιγυπτίους στα χέρια τυράννων σκληρών και ένας ανελέητος βασιλιάς θα τους εξουσιάζει.» Αυτά λέει ο Θεός, ο Κύριος του *σύμπαντος.

⁵ Η σταθμη των λιμνών χαμηλώνει, ο ποταμός στερευει και ξεραίνεται.⁶ Το νερό στα κανάλια αναδίδει οσμή σαπίλας, οι παραπόταμοι του Νείλου αδειάζουν και στεγνώνουνε. Μαραίνονται τα σπάρτα, τα καλάμια,⁷ και τα υδροβία φυτά στις εκβολές του Νείλου. Όλη η καλλιεργημένη γη ολόγυρα ξεραίνεται, γίνεται σκόνη ο άνεμος την παίρνει κι αφανίζεται.⁸ Στενάζουν οι ψαράδες και θρηνοούν όσοι ρίχνουν αγκίστρι στο ποτάμι. Όσοι απλώνουν δίχτυα στα νερά απελπίζονται.⁹ Όσοι δουλεύουν το λινάρι, όσοι ξαίνουν και υφαίνουν νηματα, χλωμάζουν απ' τη λύπη.¹⁰ Οι εργοδηγοί^{με} συγκλονίζονται, πεφτούν σε απώγνωση όλοι οι εργάτες

¹¹ Οι άρχοντες της Σοάν^{με} είναι ανόητοι οι σοφοί σύμβουλοι του Φαραώ είναι συμβουλιοανοητών. Παιει και του λέει καθενάς τους «εγώ ειμαι απογονος *σοφών, εγώ ειμαι απογονος αρχαιων βασιλεων»¹² Λοιπόν, που είναι οι σοφοί σου Φαραώ, Ας σου αναγγείλουν κι ας σου αποκαλύψουν τι έχει αποφασίσει για την Αίγυπτο ο Κυριος του σύμπαντος.¹³ Οι άρχοντες της Σοαν απομωράθηκαν, οι άρχοντες της Μεμφιδας ζουν με αυταπάτες την παραπλάνησαν την Αίγυπτο αυτοί οι ίδιοι οι άρχοντες των φυλών της.¹⁴ Ο Κύριος τους πότισε με πνεύμα ζάλης κι έκαναν να παραπατάει η Αίγυπτος σε ό,τι καταπιάνεται, όπως παραπατάει ο μεθυσμένος πάνω στο ξέρασμά του.¹⁵ Όλοι πια θα 'ναι ανίκανοι στην Αίγυπτο για οποιοδήποτε έργο, είτε ανήκουν στα ψηλά είτε στα χαμηλά της κοινωνίας στρώματα

Ελπίδα για την Αίγυπτο

¹⁶ Θα 'ρθεί καιρός που οι Αιγύπτιοι δειλοί θα γίνουν σαν γυναίκες. Θα φοβούνται και θα τρέμουν, όταν ο Κύριος του σύμπαντος κινήσει απειλητικά το χέρι του εναντίον τους.¹⁷ Του *Ιουδα η χώρα θα γενεί των Αιγυπτίων το φόβητρο, και θα τους πιάνει τρόμος όταν τους τη θυμίζουν, μπροστά στα όσα αποφάσισε γι' αυτούς ο Κύριος του σύμπαντος

¹⁸ Την ημέρα κείνη πέντε πόλεις στην Αίγυπτο θα μιλάνε την *εβραϊκή γλώσσα και θα ορκίζονται στον Κύριο του σύμπαντος. Η μια απ' αυτές θα ονομάζεται Ιρ-Χέρες (Πόλη του Ήλιου^{μζ})

¹⁹ Την ημέρα εκείνη θα υπάρχει μες στην Αίγυπτο ένα *θυσιαστήριο για τον Κύριο και μια *σπήλη ιερη αφιερωμένη σ' εκείνον κοντά στα σύνορά της.²⁰ Θα είναι το *σημείο

^{μδ} Είναι περίπου η εποχή του θανάτου του βασιλιά Αχαζ (βλ. υποσ. εις κεφ. 14,28), κατά την οποία φατριες ανταγωνιστών διεκδικούσαν την εξουσία στην Κατω Αίγυπτο και μεσω των Αιθιοπων βασιλεων της 25ης δυναστείας (βλ. κεφ. 18) την επεβάλαν σ' ολοκληρη τη χώρα. ^{με} Το εβρ. είναι ασαφές. ^{μζ} Σοαν. Βλ. υποσ. εις Αρ. 13,22. ^{μζ} Πόλη του Ηλιου. Στο εβρ. κειμενο εχει σκοπιμα αλλαχθει ενα συμφωνο, με αποτελεσμα το ονομα της πολης να σημαίνει «Πολη Καταστροφης».

που θα μαρτυρεί την παρουσία του Κυρίου του σύμπαντος στη χώρα εκείνη. Όταν οι Αιγύπτιοι θα καταπιέζονται και θα ζητήσουν απ' τον Κύριο να τους βοηθήσει, αυτός θα τους στείλει έναν σωτήρα, που θα τους υπερασπιστεί και θα τους σώσει. ²¹ Έτσι, ο Κύριος εκείνη την ημέρα θ' αποκαλυφθεί στους Αιγυπτίους κι αυτοί θα τον γνωρίσουν ποιος είναι. Τότε θα τον τιμήσουν προσφέροντας μόνο σ' αυτόν *Θυσίες και προσφορές θα κάνουν τάματα σ' αυτόν και θα τα εκπληρώσουν. ²² Ο Κύριος θα επιφέρει πλήγματα σοβαρά στους Αιγυπτίους, με σκοπό να τους ανορθώσει και τότε αυτοί θα επιστρέψουν σ' αυτόν, κι αυτός θα τους εισακουσίσει και θα τους θεραπεύσει.

²³ Την ημέρα εκείνη ένας δρόμος θα υπάρχει από την Αίγυπτο προς την *Ασσυρία. Οι *Ασσύριοι θα πηγαίνουν στην Αίγυπτο και οι Αιγύπτιοι στην Ασσυρία· και οι Αιγύπτιοι μαζί με τους Ασσύριους θα λατρεύουν τον Κύριο. ²⁴ Την ημέρα εκείνη ο *Ισραήλ θα πάρει θέση πλάι στην Αίγυπτο και στην Ασσυρία, και θα 'ναι οι τρεις τους ζωντανό παράδειγμα *ευλογίας πάνω στη γη. ²⁵ Γιατί ο Κύριος του σύμπαντος θα τους δώσει την *ευλογία του μ' αυτά τα λόγια: «Ευλογημένη η Αίγυπτος, ο λαός μου, κι η Ασσυρία, το δημιούργημά μου· ευλογημένος κι ο Ισραήλ, ο εκλεκτός μου».

Μελλοντική υποδούλωση της Αιγύπτου και της Αιθιοπίας στους Ασσυρίους

20 Ο Σαργών, βασιλιάς της *Ασσυρίας, έστειλε τον αρχιστράτηγό του στην Ασδωδ· αυτός πολέμησε εναντίον της και την κυρίεψε. ² Τρία χρόνια νωρίτερα ο Κύριος είχε πει στον Ησαΐα, γιο του Αμώς: «Πήγαινε, βγάλε τα *πένθημα ρούχα από πάνω σου και τα σανδάλια από τα πόδια σου». Αυτός έκανε όπως του είπε ο Κύριος και περπατούσε ξυπόλητος και γυμνός. ³ Όταν

λοιπον κατακτήθηκε η Ασδωδ, ο Κύριος είπε: «Όπως ο *δούλος μου, ο Ησαΐας εδώ και τρία χρόνια περπατάει ξυπόλητος και γυμνός, *σημείο και προμήνυμα εναντία στην Αίγυπτο και στην *Αιθιοπία, ⁴ έτσι ο βασιλιάς της Ασσυρίας θα απαγαγει αιχμαλώτους τους Αιγυπτίους και εξοριστους τους Αιθίοπες, νέους και γέρους, μισογυμνούς και ξυπόλητους, ακομη και με γυμνα τα οπίσθιά τους, και θα ντροπιάσει την Αίγυπτο. ⁵ Και τότε όσοι έλπιζαν στην Αιθιοπία κι όσοι καυχόνταν για την Αίγυπτο, θα φοβηθούν και θα ντροπιαστούν».

⁶ Την ημέρα εκείνη οι κάτοικοι ετούτης της παραθαλάσσιας περιοχής^{μθ} θα πουν: «Κοίτα πού κατόνησαν αυτοί στους οποίους ελπιζαμε και θα καταφεύγαμε για βοήθεια, για να μας σώσουν από το βασίλειο της Ασσυρίας! Τώρα πώς θα σωθούμε εμείς,»

Όραμα για την υποταγή της Βαβυλώνας

21 Εξαγγελία για την «έρημο κοντά στη θάλασσα»^{μθ}

Όπως σαρώνουν οι ανεμοστρόβιλοι τη γη του νότου, έτσι θα έρθει ο εχθρός απο την έρημο, από μια χώρα τρομερή. ² Όραμα σκληρό μου φανερώθηκε: «Ο προδοτής προδίδει, ο εξολοθρευτής εξολοθρεύει. Ανέβα Ελάμ κι εσύ Μηδιά, πολιόρκησε! Θα δώσω τέλος σ' όλους τους στεναγμούς των υποδουλωμένων».

³ Γι' αυτό η μέση μου ολόκληρη υποφέρει, με ζώσαν πόνοι σαν τους πόνους της γυναίκας που γεννά. Ταραχήτκα απ' αυτό που άκουσα, τρόμαξα απ' αυτό που είδα. ⁴ Κλονίζεται η καρδιά μου, ο τρόμος με κυρίεψε σούρουπο που το πρόσμενα έγινε φρικτή εντός μου.

⁵ Στην *Βαβυλώνα βλέπω τραπεζί να ετοιμάζουν, να στρώνουν τα ταπέτα, να τρωνε και να πίνουν. Ξάφνου κραυγή ακούγεται: «Αρχοντες σηκωθείτε, ετοιμάστε τις ασπίδες σας!»

^{μθ}Εννοούνται οι Φιλιστιαίοι και οι Ιουδαίοι. ^{μθ}Ερημος κοντα στη θάλασσα. Εκφραση αινιγματικη. Ίσως προκειται για μεταφραση του ασσυριακου matt tamti (χώρα της θαλασσας), που χαρακτηριζε την νοτιως της Βαβυλωνος περιοχη της Μεσοποταμίας.

6 Ο Κύριος μου ειπε να παω να βάλω ενα σκοπό για ν' αναγγέλλει ο,τι βλεπει 7 Κι αν δει άντρες να ερχονται πανω σε αμαξες πολεμικες με δυο αλογα η καβάλα πανω σε γαιδουρία και καμηλες, να δωσει μεγάλη προσοχη

8 Φωναξε τότε ο σκοπός «Αφεντικο, στέκομαι στη σκοπιά μου ολη μερα, παρατηρω ολη τη νυχτα! 9 Προσεξε ερχονται κατα 'δω στρατευματα πάνω σε αμαξες πολεμικές με δυο αλογα» Πηρε παλι το λόγο ο σκοπος και ειπε «Επεσε, έπεσε η Βαβυλώνα και καταγής συντρίφτηκαν ολα τα είδωλα των θεών της»

10 Τυραννισμένη μου λαέ που σε αλωνίσα-νε! Αυτό που άκουσα από τον Κύριο του *σύμπαντος, απ' το Θεό του *Ισραήλ, αυτό σου αναγγέλλω

Πόσο θα κρατήσει η νύχτα;

11 Εξαγγελία για τη Δουμά.^ν

Ακούω να φωνάζουν απο τη Σηείρ «Φρουρέ, πόσο η νύχτα θα κρατήσει, Ποτε θα τελειώσει,» 12 «Έρχεται το ξημέρωμα», αποκρίνεται ο φρουρός, «αλλά είναι νύχτα ακόμα Αν θέλετε να ξαναρωτήσετε, ελάτε πά-λι»

Συμφορά εναντίον της Δαιδάν και του Κηδάρ

13 Εξαγγελία για την *Αραβία

Μέσα στους θάμνους, στην έρημο της Αραβιας, θα διανυκτερεύετε εσεις, των Δαιδανιτων καραβάνια.

14 Βγείτε να συναντήσετε τους διψασμένους! Φέρτε τους νερό, φερτε ψωμί για τους φυγάδες εσεις που κατοικείτε στη Θαιμάν!

15 Φεύγουν για να γλιτώσουν απ' το ξίφος, απ' το ξεγυμνωμένο το σπαθί, από το τεντωμένο τοξο. από της μάχης την ορμη

16 Και να τι μου ειπ' ο Κύριος « Υστερα απο ενα χρόνο ακριβως, ολη η δόξα του Κηδαρ θα έχει παρει τελος 17 Και το υπολοιπο απ' τους γενναιους τοξότες, απογόνους του Κηδαρ θα ειναι ελαχιστο Εγω ο Κύριος, ο Θεός του Ισραηλ το λέω»

Η Ιερουσαλήμ δεν έχει λόγο να γιορτάζει

22 Εξαγγελία για την κοιλάδα του Οραματος^{να}

Τι σας συνέβη τωρα, κατοικοι της *Ιερουσαλήμ, και ανεβήκατε όλοι σας πάνω στις οροφές; 2 Γιατί αυτή η έξαψη, οι πανηγυρισμοί και οι χαρουμενες φωνές στην πόλη, Αφού οι νεκροί δεν θανατώθηκαν με ξίφος και δεν σκοτώθηκαν στη μάχη 3 Οι άρχοντές σας τράπηκαν σε φυγή όλοι μαζί, έφυγαν μακριά για να γλιτώσουν Αιχμαλωτίστηκαν όμως όλοι τους τους έπιασαν πριν να προλάβουν να τραβήξουν τόξο

4 Για τούτο λέω «Πάρτε από πάνω μου το βλέμμα σας! Θέλω πικρά να κλάψω! Μην προσπαθείτε να με παρηγορήσετε για του λαού μου την καταστροφή 5 Γιατι σήμερα ο Κύριος, ο Θεός του *σύμπαντος, έστειλε εναντίον μας το συντριμμό, ταραχη κι αναστάτωση Στην κοιλάδα του Οράματος γκρεμίστηκε το τείχος φωνές βοήθεια που ζητούν αντηχούν στα βουνά 6 Οι Ελαμίτες πάνω σε άμαξες ζεμένες σε άλογα, έχουν το χέρι στη φαρέτρα, ενώ οι πολεμιστές της Κιρ ετοίμασαν τις ασπίδες τους 7^β Ιερουσαλήμ, οι ομορφότερες κοιλάδες σου γέμισαν άμαξες μπροστά στις πυλες σου παρατάχθηκαν ιππείς, 8 και τα οχυρά του *Ιουδά έπεσαν»

Την ημέρα εκείνη ειχατε στρέψει τα μάτια σας στο οπλοστάσιο του οικήματος του δάσους 9^ν 9 Ειχατε δει ότι πολλά είναι τα ρήγματα στην *Πόλη Δαβιδ και κάνατε τότε προμήθειες νερού στο κάτω υδραγωγείο 10^{νδ} 10 Με-

^ν Δουμα Οαση ανατολικά της ορεινης χωρας Σηείρ (Εδωμ) ^{να} κοιλάδα του Οραματος Πρόκειται για την κοιλάδα Ενομ κοντα στην Ιερουσαλημ (βλ Β' Βασ 23 10) ^β Ελαμιτες - πολεμιστες της Κιρ Ξενοι μαχητές του ασσυριακού στρατου ^γ Του οικηματος του δασους Πιθανως εννοειται το οικημα που ονομαζοταν «Δασος του Λιβανου» (βλ Α Βασ 7,2-5 10 17-21) ^{νδ} Το κατω υδραγωγειο ειχε χτιστει από το βασιλιά Αχαζ, για να διευρυνθουν οι ταμιευτηρες νερου. ωστε να υπαρχει επαρκεια σε περιπτωση πολιορκιας της πόλης

τηρσατε τα σπίτια της Ιερουσαλημ και γκρεμισατε μερικά απ' αυτά για να οχυρώσετε τα τείχη ¹¹Στα δυο τείχη αναμεσα^{νε} χτίσατε μια δεξαμενή για τα νερά της παλιάς. Αλλα δε στρέψατε το βλέμμα σας σ' αυτόν που τα προξένησε ολα τούτα και δεν τον λογαριάσατε –αυτον που πριν από πολύν καιρό τα είχε σχεδιασει

¹²Την ημερα εκείνη ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος, σας καλουσε να κλάψετε και να θρηνηήσετε, να ξυρίσετε τα μαλλιά σας και *πένθημα ρούχα να φορέσετε ¹³Μα εσεις τιποτε! Χαρα και διασκέδαση βόδια σκοτώνατε, σφάζατε πρόβατα, τρώγατε κρέατα, πινατε κρασί και λέγατε «Ας φάμε κι ας πιούμε, γιατι αύριο θα πεθάνουμε» ¹⁴Αλλά ο Κύριος του σύμπαντος τότε μου είχε πει: «Η αμαρτία αυτή δεν πρόκειται να σας συγχωρηθεί, ώσπου να πεθάνετε»

Η μελλοντική αντικατάσταση του Σεβνά από τον Ελιακίμ

¹⁵Ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος μου είπε «Πήγαινε σ' εκείνον το θησαυροφύλακα, το Σεβνά, προιστάμενο των ανακτόρων, ¹⁶και πες του “τι δικαιώματα έχεις εδώ εσύ ή η οικογένειά σου, ώστε να κατασκευάζεις τον τάφο σου ψηλά και να λαξεύεις σε βράχο την τελευταία σου κατοικία, ¹⁷Ο Κύριος θα σε συντρίψει με πλήγμα δυνατό Όσο σπουδαίος κι αν είσαι, θα σε αρπάξει, ¹⁸θα σε στριφογυρίσει και θα σε εκσφενδονίσει σαν λιθάρι σε τόπο ανοιχτό Εκεί πέρα θα πεθάνεις εκεί θα καταλήξουν και τα λαμπρά αμάξια σου είσαι η ντροπή στο σπιτικό του αφεντικού σου ¹⁹Έτσι θα σε διώξω από τη θέση σου, θα σε γκρεμίσω από το αξιωμα σου”

²⁰» Τότε θα καλέσω το *δούλο μου Ελιακίμ, γιο του Χελκία», λέει ο Κύριος, ²¹«θα του φορέσω τη στολή σου, θα τον περιζώσω με τη ζωνη σου και θα του δώσω την εξου-

σια σου Θα γίνει αυτος πατέρας για τους κατοικους της Ιερουσαλημ, για το βασίλειο του Ιούδα ²²Θα βάλω πάνω στον ωμο του το κλειδί^{νε} του ανακτόρου του Δαβιδ κι όταν αυτός θ' ανοίγει, κανείς δε θα μπορεί να κλείσει κι όταν αυτός θα κλεινει, κανείς δε θα μπορεί ν' ανοίξει ²³Θα τον στηρίξω σαν τον πάσσαλο πανω σ' έδαφος στερεο κι αυτός θα γίνει αιτια δοξας στην οικογένεια του πατερα του

²⁴Πάνω σ' αυτον, ομως, θα στηριχθουν ολοι οι συγγενείς του, παιδιά κι απογονοι, οπως κρεμιούνται τα σκεύη τα μικρά, τα κυπελλα και κάθε λογής φιάλες ²⁵Κι ο πασσαλος που ήταν στηριγμένος σε έδαφος στερεό θα κλονιστεί θα σπάσει και θα πεσει Κι όλο το φορτιο που κρεμόταν πάνω του, θα κομματιαστεί». Ο Κύριος του σύμπαντος το είπε

Η καταστροφή της Τύρου και της Σιδώνας

23 Εξαγγελία για την Τύρο.

Θρηνηήστε εσεις, τεράστια πλοία, το λιμάνι σας καταστράφηκε! Το μάθανε καθως γυρίζαν από τη χώρα των Κιτταίων (Κυπρος) ²Από τη φρίκη βουβαθείτε, των παραλιων κάτοικοι, εσεις έμποροι της Σιδώνας, που οι αντιπρόσωποί σας σχίζουν τη θάλασσα, ³και μεταφέρουν του Σιχώρ^{νε} τα σιτηρά Του Νείλου η συγκομιδή ήτανε της Σιδώνας το εισόδημα, κι έτσι η πόλη έγινε εμπορικο κέντρο των εθνών

⁴Σιδώνα, τι ντροπή για σένα, οχυρό της θάλασσας! Η θάλασσα λέει «Είναι σαν να μην κοιλοπόνεσα ποτέ, ούτε να γέννησα. είναί σα να μη μεγάλωσα παιδιά^{νε}»

⁵Ακόμα κι οι Αιγύπτιοι όταν μάθουν τα νέα για την Τύρο, θα λυπηθούν.

⁶Φύγετε ως τη Ύαρσεις θρηνηήστε εσεις οι κατοικοι των παραλιων! ⁷Αυτή είναι η πολιτεία σας η χαρούμενη, με την αρχαία προ-

^{νε}Στα δυο τειχη αναμεσα Νοτια της πολης (βλ. Ιερ 39,4 52,7) ^{νε}Η μεταβίβαση του κλειδιου σημαίνει μεταβίβαση εξουσιας στο παλατι ^{νε}Σιχωρ Αλλο ονομα για το Νειλο ποταμο ^{νε}Ως «παιδια» (της θαλασσας) νουονται οι ναυτικοι

ελευση η πολιτεια που ιδρυσε αποικίες σε μέρη μακρινά, ⁸ Ποιος αποφάσισε της Τυρου την καταστροφη. εκείνης που μοιραζε στεμματα που οι μικρεμποροι της ηταν ηγεμονες. κι ηταν οι έμποροι της οι ενδοξοι της γης ⁹ Ο Κυριος του *σύμπαντος το αποφασισε για να ντροπιάσει κάθε περηφάνεια, για να εξευτελίσει το μεγαλειο όλων των ξακουστων της γης

¹⁰ Καλλιέρησε τωρα τη γη σου, λαέ της θαρσείς όπως κάνουν στο Νείλο, γιατί πλοια δε φτιάχνουν πια στην Τύρου το λιμάνι ¹¹ Ο Κυριος άπλωσε το χέρι του πάνω στη θάλασσα. συγκλόνησε βασιλεια Πρόσταξε την καταστροφή των οχυρών της *Χαναάν ¹² «Δε θα χαρείτε άλλο, κάτοικοι εσεις της Σιδώνας». είπε «Είστε σαν την παρθένα που την εχουν βιάσει! Σηκωθείτε και πηγαίνετε στο νησί της Κύπρου μα ούτε κι εκεί θα βρείτε ηουχία! ¹³ Κοιτάξτε τη *Βαβυλώνα Ο λαός αυτός δεν υπάρχει πια οι *Ασσύριοι ύψωσαν *πύργους πολιορκητικούς, κατέστρεψαν τα ανάκτορά τους και τ' άφησαν ερείπια κι εγκαταλείψανε τη γη στα θεριά της ερήμου.¹⁰

¹⁴ Θρηνήστε εσεις, τεράστια πλοία, το λιμάνι σας καταστράφηκε!

¹⁵ Θα έρθει μέρα που η Τύρος θα λησμονηθεί για εβδομήντα χρόνια, όσο κρατάει η ζωή ενός βασιλιά * Ύστερα απ' τα εβδομήντα χρόνια, θα γίνει και στην Τύρο αυτό που λέει το τραγουδι για την πόρνη

¹⁶ «Παρ' την κιθάρα, γύρνα μες στην πόλη, λησμονημένη πόρνη!

Παίξε ωραία, ξαναπές
παλι και πάλι τα τραγούδια σου,
για να σε θυμηθούν!»

¹⁷ Κι όταν περάσουν τα εβδομήντα χρόνια, ο ίδιος ο Κυριος θα ενδιαφερθεί για την Τύρο και θα ξαναγυρίσει αυτή στο παλιό της επάγγελμα θα πορνεύεται με όλα τα βασίλεια του κόσμου πάνω στη γη ¹⁸ Αλλά το κερδος της κι ο πορνικός μισθος της θα γι-

νει αφιέρωμα στον Κυριο δε θα συγκεντρωθει ούτε θ' αποταμιευτεί Τα κέρδη της θα πανε σ' εκείνους που υπηρετουν τον Κυριο, για να έχουν αφθονη τροφή κι ομορφα ρουχα

Η κρίση του Κυρίου πάνω σε όλη τη γη

(Κεφ 24 - 27)

24 Ο Κυριος θα ερμηώσει τη γη και θα την καταστρέψει Την όψη της θα την παραμορφώσει και θα διασκορπίσει τους κατοικους της ² Όλοι την ίδια θα έχουν τύχη ο *ιερέας και ο λαικός, ο κύριος και ο δούλος του, η οικοδέσποινα κι αυτή που την υπηρετεί, ο πωλητής κι ο αγοραστής, ο δανειστής κι εκείνος που δανείζεται, ο πιστωτής κι ο οφειλέτης ³ Η γη θα ερμηωθεί κι ολοκληρωτικά θα λεηλατηθεί, γιατί ο Κύριος τον είπε αυτόν το λόγο

⁴ Η γη πενθεί, μαραίνεται ο κόσμος όλος φθείρεται, διαλύεται ο ουρανός και η γη καταρρέουν ⁵ Η γη απ' τους κατοίκους της μολύνθηκε, γιατί τους νόμους παραβήκαν, τις εντολές τις καταπάτησαν, αθέτησαν και την αιώνια *διαθήκη ⁶ Γι' αυτό η *κατάρα κατατρώνει τη γη κι οι κάτοικοί της τιμωρούνται Κάηκαν οι κάτοικοι της γης, δεν έμειναν παρά μονάχα λίγοι

⁷ Μαραίνεται το αμπέλι, στερεύει το κρασί, όλοι όσοι ήταν χαρούμενοι στενάζουν ⁸ Ο εύθυμος εκείνων των τυμπάνων σταμάτησε, ο θόρυβος εκείνων που ξεφάντωναν τελείωσε, κι οι τόνοι της κιθάρας οι χαρούμενοι σωπάσαν. ⁹ Δεν τραγουδούν πια πίνοντας κρασί πικρή είν' η γεύση των ποτών για κείνους που τα πίνουν ¹⁰ Η εγκαταλειμμένη πόλη καταστράφηκε όλα τα σπίτια κλείστηκαν, κανένας πια δεν μπαίνει εκεί ¹¹ Θρηνοούν στους δρόμους δεν υπάρχει πια κρασί, κάθε ευθυμία χάθηκε Έφυγε η χαρά απ' τη χώρα ¹² Μόνο η ερήμωση έμεινε στην πόλη η πυλη της συντριφθηκε, εγινε ερείπια

¹³ Πάνω στη γη κι ανάμεσα στους λαους

¹⁰ Η ερμηνεια ιου στ στα εβρ ειναι αβεβαιη ⁵ Ο ουρανός και η γη καταρρευουν, το πιθανο κειμενο Το εβρ εχει «οι υψηλοι των λαων της γης μαραινονται»

23,9 2 11 Ιεζ 28,5 23,15 Ψλ 90,10 Ιερ 25 11 23,16 Απ 17,5 18 3 23,17 Απ 17,2 23,18 45,14 24,4 51 6 Β Πε 3 10 Απ 20 11 Μτ 24 35 24,4-6 Ιερ 12 4 24,7 Ιλ 1,5 24,8-9 16 10 24,13 17 5-6

θα συμβεί αυτο που συμβαίνει όταν τιναζου-
νε τα λιοδεντρα, ή όταν ψαχνουν για τσαμ-
πια στου τρυγητού το τέλος

Άκαιρη χαρά

14 Όλοι αυτοί^α πανηγυρίζουν. το μεγαλειο
του Κυρίου υμνούν, φωνάζουν μ' ενθουσια-
σμό απ' τη μερια της θαλασσας, από τη δυ-
ση 15 Τον Κυριο δοξάζουν στην ανατολή, στις
παραθαλάσσιες περιοχές υμνούν τ' όνομα
του Κυριου, του Θεου του Ισραήλ 16 Απο τις
άκρες της γης ακούμε ύμνους «Τιμή στον
δίκαιο!»

Εγω όμως είπα: «Αλίμονο μου, καταστρά-
φηκα, χάθηκα! Η απιστία όλο και πολλαπλα-
σιάζεται 17 Τρόμοι, λάκκοι και παγίδες σάς
περιμένουν, κάτοικοι της γης. 18 Όποιος ξε-
περάσει τον τρόπο, θα πέσει μες στο λάκκο,
κι όποιος από το λάκκο βγει θα πέσει στην
παγίδα γιατί ανοίγουν οι καταρράκτες του
ουρανού και τα θεμέλια της γης δονούνται.
19 Σπάξει η γη και γίνεται συντρίμμα, τσακί-
ζεται με ορμή και συγκλονίζεται. 20 Η γη τρι-
κλίζει σαν τον μεθυσμένο και σαν καλύβα
ταλαντεύεται η ανομία της θα τη βαρύνει
τόσο, ώστε θα πέσει και πια δε θα μπορέσει
να σηκωθεί.

21 Την ημέρα εκείνη, θα τιμωρήσει ο Κύ-
ριος, στα ύψη τις δυνάμεις των ουρανών
και κάτω εδώ της γης τους βασιλιάδες 22 Θα
συναθροιστούν όλοι μαζί, σαν τους φυλακι-
σμένους μες στο λάκκο, κλεισμένοι μέσα
στο υπόγειο το ανήλιαγο, κι ύστερα από πο-
λύν καιρό θα τιμωρθούν. 23 Θα κοκκινίσει η
σελήνη από ντροπή κι ο ήλιος θα χλωμιάσει
γιατί ο Κύριος του σύμπαντος θα βασιλεύει
στην Ιερουσαλήμ, πάνω στ' όρος Σιών, κι η
δόξα του θα λάμπει μπροστά στους πρε-
σβυτέρους του.

**Δοξαστικό άσμα για την ευμένεια
του Κυρίου**

25

Εσυ εισαι ο Θεος μου, Κυριε
εσενα υμνω, δοξαζω τ' όνομα σου
γιατι έκανες εργα θαυμαστα
Οι προαιωνιες βουλές σου
εκπληρώθηκαν όλες πιστα
2 Σωρό λιθαρια έκανες την πόλη,
εγιν' ερειπια η οχυρωμενη πολη
Των εχθρών η ακρόπολη δεν είναι
πόλη πια,
ποτέ δε θα ξαναχτιστει
3 Γι' αυτό ενας ισχυρός λαός θα σε
δοξάσει,
η πόλη θα σε φοβηθεί των βίαιων
εχθρων
4 Εγινες καταφύγιο των ταπεινών,
των δύστυχων καταφυγή μες στην
απόγνωσή τους,
στέγαστρο για την καταγιδα,
απόσκιο για τον καύσωνα,
γιατι η μαρία των τυράννων
είναι σαν χειμωνιάτικη νεροποντη,
5 σαν καύσωνας σε γη φρυγμένη
Πνίγεις, εσύ των αλαζόνων το θόρυβο
Όπως τον καύσωνα μετριάζει
του σύννεφου η σκιά,
έτσι τις θριαμβευτικές κραυγές
σταματάς των τυράννων.

Το συμπόσιο της σωτηρίας

6 Ο Κύριος του σύμπαντος θα ετοιμάσει
πάνω στο όρος Σιών για όλους
τους λαούς
συμπόσιο με τα πιο νόστιμα εδεσματα,
συμπόσιο με εκλεκτά κρασιά,
λαγαρισμένα
7 Εκεί, απάνω στο βουνό, θα καταργησει
το πένθιμο πέπλο,
που όλους σκεπάζει τους λαούς,
το νεκρικό σεντονι, που όλα σκεπάζει

^αΕννοούνται οι Ισραηλίτες που διασωθηκαν

24, 14-16α ψλ 96 98, 4-9 24, 17-18 Ιερ 48, 43-44 Αμ 5, 19 Γεν 7 11 24, 20 1, 8 24, 21 Ιερ 46, 25 24, 23 60, 19 14, 32 ψλ 99 1-
2 Εξ 24, 9-11 25, 1 ψλ 98, 1-3 25, 2-3 13 19-22 25, 4, 5-6 25, 6 24, 23 Ζαχ 14, 16 Μτ 8, 11 Απ 19, 9

τα εθνη
 8θα καταργήσει το θάνατο για πάντα
 και θα σφουγγίσει ο Κύριος, ο Θεός
 τα δάκρυα
 σ όλα τα πρόσωπα
 και θα εξαλείψει του λαού του
 τη ντροπή,
 σ' ολη τη γη

Το είπε ο Κύριος ο ίδιος
 9Τη μερα εκείνη θε να πουν
 «Αυτος ειν' ο Θεος μας,
 σ' αυτόν ελπίαμε και μας έσωσε
 Αυτός είναι ο Κύριος,
 σ' αυτόν ελπίαμε
 Τώρα ας χαρούμε κι ας πανηγυρισουμε
 γιατί αυτός μας σώζει.

Το τέλος της Μωάβ

10Το χέρι του Κυρίου θα προστατεύει αυ-
 τό το όρος. Ο λαός της *Μωάβ όμως θα πο-
 δοπατηθει στη χώρα του, όπως ποδοπατιέ-
 ται το άχυρο στο λάκκο της κοπριάς. 11Εκεί
 τα χέρια του θ' απλώνει σαν τον κολυμβητή
 για να επιπλεύσει, αλλά ο Κύριος θα ταπει-
 νώσει την αλαζονεία του, παρ' όλα των χε-
 ριών του τα τεχνάσματα. 12Τα ψηλά οχυρώ-
 ματα των τειχών του θα τα χαλάσει. Θα τα
 γκρεμίσει και θα τα κάνει ένα με τη γη

Η ισχυρή πόλη

26 Την ημέρα εκείνη στη χώρα του *Ιού-
 δα θα ψάλλουν το τραγούδι αυτό.

«Έχουμε πόλη ισχυρή,
 για να την προστατεύσει
 έβαλε ο Κύριος τείχη και προπύργια.

2Ανοιξε διάπλατα τις πύλες
 να μπει το δίκαιο έθνος,
 το εθνος που φυλάει την πίστη,
 3που ο νους του μένει σταθερός.
 Ο Θεος τού εξασφαλίζει την ειρήνη,
 γιατί ο λαός του τον εμπιστεύεται.

4Στον Κυριο να 'χετε πάντα εμπιστοσύνη
 γιατί ο Κύριος ο Θεός είναι
 αιώνιος βράχος

5Ταπεινωσε οσους κατοικουσαν
 στα ψηλωματα,
 την πόλη την απρόσιτη τη γκρεμισε
 τη γκρέμισε ως τη γη,
 την έριξε στο χωμα
 6Τα πόδια των φτωχών,
 των δυστυχων τα βηματα
 θα την καταπατησουν

Εσχατολογική προσευχή

7Κυριε, ο δρόμος του δικαίου
 είναι ευθύς
 εσύ ευθυγραμμίζεις τη διαδρομή
 του δικαίου.

8Κύριε, περιμέναμε τις κρίσεις σου,
 όποιες κι αν είναι αυτές.

Ο πόθος μας είναι
 πάντα το *όνομά σου να θυμόμαστε

9Τη νύχτα η ψυχή μου σε ποθεί
 από τα βάθη μου σ' αποζητώ

Όταν οι κρίσεις σου εφαρμόζονται στη γη
 μαθαίνει τη δικαιοσύνη η οικουμένη.

10Αλλά ο ασεβής, ακόμα κι όταν
 τον ελεείς,
 τη δικαιοσύνη δεν τη μαθαίνει
 ακόμα και στη χώρα της ευθύτητας
 κάνει το κακό,

δε βλέπει τη μεγαλοσύνη του Κυρίου.

11Το χέρι σου είναι υψωμένο Κύριε,
 μα οι εχθροί σου δεν το βλέπουν
 Ας δουν το ζήλο σου για το λαό σου
 κι ας ντραπούν
 ναι, η φωτιά ας κατακάψει
 τους εχθρούς σου.

12Κύριε, μας δίνεις την ειρήνη
 γιατί εσύ τα έργα μας
 τα ολοκληρώνεις

13Κύριε, Θεέ μας,
 άλλοι αφεντάδες μάς εξουσίασαν
 και όχι εσύ
 αλλά εμείς μονάχα εσένα δοξάζουμε

14Εκείνοι είναι νεκροί και δε θα
 ξαναζήσουν

οι σκιες δεν θ' αναστηθούν,
γιατί εσύ ήρθες τιμωρός και τους
εξόντωσες,
καθετι εξαφάνισες που τους θυμίζει

¹⁵Κύριε, πληθυνες το εθνος σου,
το πληθυνες κι έτσι δοξάστηκες
προς όλες τις κατευθύνσεις
τα σύνορα άπλωσες της χώρας

¹⁶Κύριε, οι άνθρωποι στη θλιψη τους
σε αναζητούν,
σε προσευχές ξεπούν,
όταν η τιμωρία σου τους βαραίνει

¹⁷Καθώς η ετοιμόγεννη σαν έρθει
η ώρα της
πάνω στους πόνους της συστρέφεται
κι αγκομαχάει,
έτσι κι εμείς γίναμε μπρος σου,
Κύριε.

¹⁸Κι εμείς εγκυμονήσαμε, κοιλοπενέσαμε,
αλλά γεννήσαμε αέρα·
στη χώρα δεν μπορούσαμε να φέρουμε
τη σωτηρία,
ούτε καινούριους κατοίκους για τη γη.

¹⁹Μα οι νεκροί σου Κύριε, θα ξαναζήσουν,
τα νεκρά σώματα του λαού μου
θ' αναστηθούν

Ξυπνήστε, εσείς που κείτεστε μέσα
στο χώμα
και ψάλτε από χαρά!

Ζωής ακτίνα εσύ είσαι, Κύριε,
γι' αυτό και η γη θα δώσει πίσω
στο φως
αυτούς που δεν είναι παρά σκιά

Τιμωρία στην ξηρά και στη θάλασσα

²⁰Εμπρός λαέ μου, πήγαινε στα δώματά
σου, κλείσε τις πόρτες πίσω σου· κρύψου
για λίγο ως να περάσει η οργή ²¹Γιατί ο Κύ-
ριος θα βγει απ' την ουράνια κατοικία του,
τις ανομίες να τιμωρήσει αυτών που κατοι-
κούν στη γη· Η γη θα ξεσκεπάσει το *αίμα

που χυθηκε σ' αυτήν και πια δε θα σκεπαζει
τους σκοτωμένους της

27 Την ημέρα εκείνη ο Κύριος με το βα-
ρυ, το μεγάλο και δυνατό του ξίφος
θα τιμωρήσει τον *Λεβιαθαν, το *φιδι που
συστρεφεται και ξεφεύγει, θα σκοτώσει το
*δρακοντα της θάλασσας

Το νέο τραγούδι για το αμπέλι του Θεού

²Την ημέρα εκείνη θα τραγουδήσετε τον
ύμνο στο αμπέλι^{εβ} το εκλεκτό

³«Εγώ ο Κύριος το φυλαω
και το ποτιζω αδιακοπα
Νυχτα και μέρα το φυλάω
ώστε κανείς να μην το βλάψει

⁴Δεν είμαι πια μ' αυτό οργισμένος
Αν όμως έβρισκα αγκάθια και τριβόλια
θα 'δυνα μάχη εναντίον τους
θα 'βαζα φωτιά σ' όλα μαζί

⁵Εκτός κι αν οι εχθροί αυτοί ζήτησουν
προστασία κοντά μου
κι ειρήνη μαζί μου κάνουνε·
να, ας κάνουν μαζί μου ειρήνη»

Εξορία και αποκατάσταση του Ισραήλ

⁶Ερχεται μέρα που οι απόγονοι του Ιακώβ
θα ρίξουν καινούριες ρίζες· ο *Ισραήλ θ' αν-
θίσει, θα καρποφορήσει, και θα γεμίσουν οι
καρποί του την οικουμένη ολόκληρη ⁷Χτυπή-
σε τάχα ο Κύριος το λαό του, όπως εκείνους
που τον χτύπησαν, ή τάχα τον θανάτωσε· ό-
πως εκείνους που τον θανάτωσαν, ⁸Όχι μο-
νάχα όσο αξίζαν τους τιμωρήσε, με εξορία
και διωγμό, τούς πήρε με το δυνατό του φύ-
σημα, όπως όταν φυσάει άνεμος ανατολι-
κός

⁹Όλες τις πέτρες των *θυσιαστηρίων
κομμάτια θα τις κάνουν του Ιακωβ· οι απογο-
νοι, σαν τις τριμμένες ασβεστόπετρες ποτέ
πια να μην ξαναστηθούν· ξύλινες λατρευτι-
κές *στήλεις ουτε θυσιαστήρια *θυμιάματος
Έτσι θα εξιλεωθεί των απογόνων του Ιακώβ
η ανομία κι αυτό θα είναι το λύτρο για να ε-

^{εβ}Αμπελε Βλ υποσ εις κεφ 3,14

ξαλειφθει η αμαρτια τους ¹⁰Η οχυρωμένη πόλη ερημωθηκε, έμεινε ακατοικητη και σαν την έρημο εγκαταλειμμένη Εκει βόσκουνε τα μωσαρια εκει πλαγιάζουν και μασανε τους βλαστούς ¹¹Όταν των δεντρων τα κλαριά ξεραίνονται, τα σπάνε, έρχονται οι γυναικες να τα καψουνε

Πράγματι ο λαός αυτος ήταν ανοητος, γι' αυτο δεν θα τον λυπηθεί ο δημιουργός του, δε θα τον ελεήσει ο πλαστης του

¹²Αλλά ερχεται μέρα που ο Κυριος θα σας συνάξει εναν έναν, γιοι του Ισραήλ, απο την όχη του ποταμού Ευφράτη ως το χειμαρρο της Αιγυπτου, ¹³καθώς τινάζουνε τα στάχια και ξεχωρίζουν τον καρπό ¹³Και τότε θα ηχήσει η μεγάλη σάλπιγγα και θα 'ρθουν όσοι ήταν στην Άσσυρια εξόριστοι κι όσοι ήταν στην Αιγυπτο διωγμένοι, και θα λατρεύουνε τον Κύριο πάνω στο άγιο *όρος, στην Ίερουσαλημ

Προειδοποίηση κατά της Σαμάρειας

28 Αλίμονό σας, μεθυσμένοι του Εφραϊμ, ^{εδ} που το κρασί σάς καταδυναστεύει Η πολη σας είν' όλο αλαζονεία καθώς δεσπόζει σαν λαμπρή κορώνα πάνω στην εύφορη κοιλαδα, καθώς στεφάνι όμορφο απάνω στο κεφάλι σας Αλλά τα μαραμένα άνθη του θα πέσουν ² Γιατί ο Κύριος θα στείλει έναν αντίπαλο ισχυρό και δυνατό θα 'ρθει σαν θύελλα με χαλάζι, σαν καταιγίδα καταστροφική, σαν την πλημμυρα απ' τ' ουρανού τους καταρραχτες και με μια κίνηση του χειριού του θ' αναποδογυρίσει τα πάντα στη γη ³ Τότε θα ποδοπατηθεί το στέμμα της αλαζονείας των μεθυσμένων του Εφραϊμ ⁴ Το μαραμενο ανθος της λαμπής κορώνας του, που δεσπόζει πανω στην εύφορη κοιλάδα, θα γίνει σαν το πρωιμο συκο πριν το καλοκαίρι, που όποιος το δει το παίρνει μες στο χέρι του κι αμέσως το καταβροχθίζει

⁵Την ημερα εκείνη ο Κύριος του *σύμπαν-

τος, αυτός θα είναι η λαμπρη κορώνα και τ' όμορφο διάδημα για όσους απο το λαο του θα 'χουν επιζησει ⁶Αυτός θα δώσει πνεύμα δικαιοσύνης σ' εκείνους που συνεδριάζουν στο δικαστήριο, γενναιότητα σ' εκείνους που υπερασπίζονται τις πυλες απο τις επιθεσεις του εχθρου

Απειλές και υποσχέσεις στην Ιερουσαλήμ

⁷Αλλα και οι *προφητες κι οι *ιερείς απ' το κρασι τρικλίζουν και παραπαίουν απ' τα μεθυστικα ποτά Τους παρασάλεψε ο νους απ' το κρασί, από τα δυνατά ποτά σκοντάφτου, πλανιούνται στα οράματά τους κι είναι σε σύγχυση όταν εκδίδουν τις αποφάσεις τους ⁸Γεμάτα εμετούς είν' όλα τα τραπέζια τους, τίποτε καθαρό δεν έχει μένει.

⁹Θυμώνουν εναντίον μου και λένε: «Σε ποιον θέλει αυτός να δώσει μάθημα, Σε βυζανιάρικα που μόλις αποκόπηκαν από της μάνας τους το στήθος, ¹⁰Τι ασυναρτησίες είν' αυτές που όλο μας λέει.» ^{εε}

¹¹Εί λοιπόν, ναι, με χείλη που ψελλίζουν και με μια γλωσσα ξένη θα μιλήσει στο λαό αυτόν ο Κύριος ¹²Ο ίδιος σας είχε πει «Αυτή είναι η ανάπαυση που σας δίνω εδώ ν' αναπαυτείτε όσο είστε κουρασμένοι εδώ είναι η άνεση» Εσείς όμως δε θέλατε ν' ακούσετε ¹³Έτσι ο λόγος του Θεού θα 'ναι για σας συνεχείς ασυναρτησίες, ώστε καθώς θα προχωρείτε, να σκοντάφτετε κι ανάποδα να πέφτετε, να τσακιστείτε, να παγιδευτείτε και να πιαστείτε *αιχμάλωτοι

Απατηλή προστασία

¹⁴Όλοι εσείς οι χλευαστές, που κυβερνάτε το λαό αυτόν της Ίερουσαλημ, ακούστε τι λέει ο Κύριος ¹⁵Εσείς νομίζετε πως έχετε κάνει συνθήκη με το θάνατο και συμφωνία με τον *άδη και πως η μάστιγα η καταστροφική όταν περάσει δε θα σας αγγίξει Κάνετε την ψευτιά καταφύγιο και την απάτη κρυ-

^{εγ}χειμαρρο της Αιγυπτου Βλ υποσ εις Αρ 34 ⁵ ^{εδ}Εφραϊμ Βλ υποσ εις κεφ 7,2 ^{εε}Το εβρχει επαναληψη λέξεων που δεν αποδίδουν νόημα και μοιάζουν με συλλαβισμούς μικρων παιδιων

27,12 Β' Βαο 8 65 Ησ 28 27 27,13 11 11-12 Ωσ 11 11 28,1 Α' Βαο 16,24 28,2 Β' Βαο 17,5-6 28,7 5,11-12 28,11 33,19
^{εβ} 5 15 28,12 7 9 28 16 30,15

ψωνα σας ¹⁶ Αλλά ο Κύριος, ο Θεός, λει «Εγώ, θα βαλω στη *Σιων ένα λιθάρι, λιθάρι στερεο, πολύτιμο, *ακρογωνιαίο, λιθάρι θεμέλιο γερό όποιος πιστεύει σ' εμένα δεν θ' απογοητευτεί ¹⁷ Το δικαιο θα κανω μέτρο και τη δικαιοσύνη στάθμη

»Αλλά το δικό σας το απατηλό καταφυγιο απ' το χαλάζι θα καταστραφεί και τα νερά θα πλημμυρίσουν το κρησφύγετό σας ¹⁸ Η συνθήκη σας με τον θάνατο θ' ακυρωθεί η συμφωνία σας με τον άδη δε θ' αντέξει Όταν περάσει η μάστιγα η καταστροφική, θα σας σαρώσει. ¹⁹ Κάθε φορά που θα περνάει, θα πέφτει απανω σας. Θα περνάει κάθε πρωί, μέρα και νύχτα ακόμα και το άκουσμά της θα 'ναι τρομακτικό. ²⁰ Όπως το λέει κι η παροιμία: κοντό θα σου 'ρχεται το κρεβάτι για να ξαπλώσεις, στενό το πάπλωμα να σκεπαστείς» ²¹ Γιατί ο Κύριος θα εμφανιστεί όπως στο όρος Περασίμ, θα θυμώσει όπως στην κοιλάδα της Γαβών και θα πραγματοποιήσει το έργο του, έργο παράδοξο θα εκτελέσει την πράξη του, πράξη μυστηριώδη. ²² Τώρα, λοιπόν, μη χλευάζετε, για να μη γίνουν σκληρότερα τα δεσμά σας· γιατί εγώ έχω ακούσει από τον Κύριο, το Θεό του συμπαντος την απόφασή του να καταστρέψει όλη τη γη

Η υπέρτατη γνώση του Θεού

²³ Ανοίξτε τ' αυτιά σας κι ακούστε με, προσέξτε τι έχω να σας πω: ²⁴ Τάχα κάθε μέρα οργώνει ο γεωργός για να σπείρει, κάθε μέρα αυλακώνει και σβαρνίζει το χωράφι του, ²⁵ Όχι Μόλις εξομαλύνει την επιφάνεια του χωραφιού, σπέρνει άνηθο και κύμινο, βάζει σιτάρι και κριθάρι και βρίζα, το καθένα στη θέση του. ²⁶ Κι είν' ο Θεός που τον μαθαίνει τι πρέπει να κάνει αυτός τονε διδάσκει.

²⁷ Δεν αλωνίζουν το άνηθο με αλωνιστικό

εργαλείο, ουτε περνουν της αμαξας τη ρόδα πάνω στο κύμινο, αλλα χτυπουν το άνηθο και το κύμινο με ραβδί ²⁸ Δεν καταστρέφουν το σταρι αλωνίζοντας το συνεχεια ξεχωρίζουν το σπόρο απ' το σταχυ, χωρις ν αφηνουν τους τροχους της αμαξας και τις οπλές των ζώνων να λειωνουν τους σπόρους ²⁹ Κι αυτό επίσης προέρχεται από τον Κυριο του συμπαντος Θαιμαστό το σχεδιο του μεγαλη η *σοφία του!

Απειλή και απρόσμενη βοήθεια για την Ιερουσαλήμ

29 Αλιμονο σ' εσένα πόλη, σπου βρίσκεται το θυσιαστήριο του Θεου,^{εξ} πολη όπου στρατοπέδευσε ο Δαβίδ! Ασε τα χρόνια να κυλούν και γιόρταζε τον κύκλο των εορτών σου ² Εγώ θα σου φέρω θλιψη, κι άλλο δε θα 'ναι εκεί παρά θρήνος και στεναγμός. Θα γίνεις πραγματικά εστία φωτιας του θυσιαστηρίου για μένα ³ Εγώ ο ίδιος θα στρατοπεδεύσω ολόγυρά σου θα σε πολιορκήσω με χαρακώματα και θα υψωσω εναντίον σου *πύργους πολιορκητικούς ⁴ Τότε θα πέσεις τόσο χαμηλα, που η φωνη σου θα μοιάζει να 'ρχεται απ' τα βάθη της γης, πνιγμένη θα φτάνει μέσα απ' το χώμα, θ' ακούγεται σαν τη φωνή φαντάσματος κι ο λόγος σου σαν ψίθυρος θα βγαίνει μέσα απ' τη γη

⁵ Αλλά σαν σύννεφο σκόνης θα γίνουν τα πλήθη αυτών που σε περικυκλώνουν, σαν άχυρο στον άνεμο οι φοβερές ορδές αυτών που σου επιτίθενται Κι αυτό θα γίνει ξαφνικά, μέσα σε μια στιγμή ⁶ Θα σε επισκεφθώ εγώ, ο Κύριος του *σμπαντος, με βροντή, με σεισμό και ήχο δυνατο, με κυκλώνα, με θύελλα και φλόγα καταστροφικής φωτιάς ⁷ Τότε σαν όνειρο, σαν όραμα νυχτερινό, θα διαλυθεί το πλήθος των εθνών που θα βαδίσουν ενάντια στην πόλη όπου

^{εξ} Αλιμονο Θεου Κατά λεξη «Αλιμονο σου Αριηλ, Αριήλ» Η εννοια του Αριήλ ειναι ασαφης Κατα το Ιεζ 43 15-16 πιθανον σημαίνει το επανω μέρος του θυσιαστηρίου σπου εκαιγαν τις θυσιες (τη σαχαρα) Εδώ η Ιερουσαλημ καλειται ετσι ως το κεντρο της λατρειας

βρίσκεται το θυσιαστηριό μου ναι, το πλήθος όλων εκείνων που θα πολεμήσουν ενάντια σ' αυτήν και στα οχυρά της, και θα την κυκλώσουν

⁸ Ο πεινασμένος ονειρεύεται πως τρωει, αλλά ξυπνάει με άδειο το στομάχι ο διψασμένος ονειρεύεται πως πίνει, αλλά ξυπνάει εξαντλημένος. με το λαρυγγί και το στεγνό Έτσι θα γίνει με το πλήθος των εθνών που εκστρατεύουν εναντία στ' ορος Σίων

Τύφλωση και υποκρισία του λαού Ισραήλ

⁹ Συμπεριφερθείτε σαν ανόητοι και θα γίνετε ανόητοι συμπεριφερθείτε σαν τυφλοί και θα γίνετε τυφλοί! Είστε μεθυσμένοι, αλλά χωρίς κρασί τρικλίζετε, αλλά όχι από ποτό μεθυστικό ¹⁰ Γιατί ο Κύριος σας αποκοίμισε έκλεισε τα ματια σας, δηλαδή τους Βλέποντες, σκέπασε τα κεφάλια σας, δηλαδή τους Βλέποντες

¹¹ Όλα τα προφητικά οράματα έγιναν για σας σαν ένα σφραγισμένο βιβλίο, που το δίνουν σ' έναν που ξέρει ανάγνωση και του λένε: «Διαβάσε το» κι εκείνος απαντάει. «Δεν μπορώ, γιατί είναι σφραγισμένο». ¹² Η δίνουν το βιβλίο σ' έναν που δεν ξέρει ανάγνωση και του λένε «Διάβασέ το» κι εκείνος απαντάει: «Δεν ξερω ανάγνωση».

¹³ Ο Κύριος λέει «Ο λαός αυτός με το στόμα του με πλησιάζει, και με τα χείλη του με τιμαει, ενώ η καρδιά του βρίσκεται μακριά από μένο με σέβονται σύμφωνα με ανθρωπίνες εντολές που έχουν μάθει ¹⁴ Γι' αυτό θα συνεχίσω να κάνω στο λαο αυτόν έργα θαυμαστά, ώστε η σοφία των σοφών του να χαθεί και η σύνεση των συνετων του να εξαφανιστεί»

¹⁵ Αλιμονο σ' εκείνους που κρύβουν τα σχέδια τους από τον Κύριο, που κάνουν τα έργα τους στο σκοτάδι, και λένε «Ποιος μας βλέπει, ποιος ξερει τι κάνουμε τώρα,»

¹⁶ Τι διαστροφή! Μπορεί να εξισωθεί ο κεραμοποιος με τον πηλό, Μπορεί ένα εργο να πει γι' αυτον που το έφτιαξε «Δεν μ' έφτιαξε αυτος», Ή ένα πήλινο δοχείο να πει για

τον αγγειοπλαστη του «Αυτος δεν ξέρει τι κανει»,

Απολύτρωση του λαού Ισραήλ

¹⁷ Ακομα λιγο κι ο Άλιβανος θα μεταμορφωθεί σε καρποφόρο κηπο, κι ο καρποφορος κηπος σε δασος ¹⁸ Τότε θ' ακουσουν οι κουφοι τα λογια του βιβλιου, και βγαινοντας απ' την ομιχλη και το σκοταδι τα μάτια των τυφλων θα δουν ¹⁹ Κι ολο και περισσοτερο θα χαιρονται οι ταπεινοι κοντα στον Κύριο, οι φτωχοι θα ευφραινονται για τον Άγιο Θεο του Ισραήλ ²⁰ Τότε θ' αφανιστεί ο τύραννος και θα εξολοθρευτεί ο χλευαστής θα εξοντωθούν όλοι οι κακόβουλοι, ²¹ αυτοί που με τα λόγια τους φέρνουν την καταδίκη, στην ΄πύλη στήνουνε παγίδα στο δικαστή και με ψευτιές τη δικαίωση του αθώου εμποδίζουν

²² Για τούτο να τι λέει στους απογόνους του Ιακώβ ο Κύριος, αυτός που λύτρωσε τον Άβραάμ. «Από 'δω κι εμπρός ο λαός του Ιακώβ δεν πρόκειται πια να ντροπιαστεί, ούτε ποτέ να τρομοκρατηθεί» ²³ γιατί όταν δουν οι απόγονοι του Ιακώβ τα έργα που εγώ θα κάνω ανάμεσά τους, θα λατρέψουν εμένα. Θα λατρέψουν τον Άγιο Θεό του Ιακώβ, θα φοβηθούν το Θεό του Ισραήλ. ²⁴ Εκείνοι που το πνεύμα τους πλανήθηκε, θα μάθουν σύνεση κι εκείνοι που αντιλέγουν θα δεχτούν τη διδαχή»

Άστοχη συμμαχία με την Αίγυπτο

30 «Αλιμονό σας, επαναστατημένα παιδιά», λέει ο Κύριος, «που εκτελείτε σχέδια χωρίς τη θέλησή μου και συμμαχίες κλεινεται χωρίς να 'χετε τη δική μου συγκατάθεση, προσθέτοντας έτσι τη μια αμαρτία πάνω στην άλλη! ² Παίρνετε το δρόμο για την Αίγυπτο χωρίς να με συμβουλευθείτε, για να γυρέψετε την προστασια του Φαραώ, και κάτω απ' της Αιγύπτου τη σκιά τρέχετε να προφυλαχθείτε ³ Αλλά η προστασία του Φαραώ θα 'ναι για σας ντροπή και η καταφυγή σας στην Αιγύπτου τη σκιά θα 'ναι ο εξευτελισμος σας ⁴ Οι αρχηγοί σας είναι κιολας

στη Σοαν⁶ κι εφτασαν στη Χανές οι πρεσβευτες σας ⁵ Όλοι τους θ' απογοητευτου απο έναν λαο που δεν μπορεί χρήσιμος να τους είναι, ούτε βοήθεια να τους φέρει, ούτε ωφελεια μόνο ντροπή και εξευτελισμο

Και λέει ο Κύριος ⁶ «Μεσα απ' της θλίψης και της αγωνίας τη χώρα, πορευονται στο νοτο, όπου η λέαινα και το λιοντάρι ζουν. η οχιά κι ο φερωτος ο *δράκοντας, τα πλούτη τους πάνω σε γαϊδουριών τη ράχη μεταφερουν και στων καμηλών πάνω την καμπουρα τους ακριβούς τους θησαυρους πάνε σ' έναν λαό που δεν μπορεί να τους βοηθήσει ⁷ Πράγματι, είν' ανώφελη και μάταιη η βοήθεια της Αιγυπτου για τούτο και την ονομάζω “*Ραάβ υποταγμένη”»

Προειδοποίηση για το μέλλον

⁸ Ο Κύριος μου είπε: «Πήγαινε τώρα και γράψε τα λόγια μου αυτά σε μια πινακίδα μπροστά τους, και σημείωσέ τα σ' ένα βιβλίο για να χρησιμέψουν στο μέλλον για μαρτυρία αιώνια ⁹ ότι δηλαδή ο λαός αυτός είναι αποστάτης, είναι ψεύτες· δε θέλουν ν' ακούσουν το *νόμο του Κυρίου ¹⁰ Λένε στους Βλέποντες «Μη βλέπετε οράματα, μη μας προαναγγέλλετε το σωστό. Πείτε μας λόγια κολακευτικά· προφητέψτε μας χίμαιρες ¹¹ Βγειτε από τον ισιο δρόμο, φύγετε από τη σωστή κατεύθυνση, πάρτε από μπροστά μας τον *Αγιο Θεό του *Ισραήλ»

¹² Γι' αυτό να τι λέει ο Άγιος Θεός του Ισραήλ «Εσείς περιφρονείτε αυτό το λόγο, εμπιστευόσαστε στη βία και στη διαστροφή αυτά είναι τα σηρίγματά σας. ¹³ Μα η ανομία σας αυτη δε θα 'ναι για σας δίχως συνέπειες Είστε καθώς τοίχος ψηλός, που μια ρωγμη τον διατρεχει Ξάφνου παρουσιάζεται ένα φουσκωμα και μονομιάς ο τοίχος καταρρέει ¹⁴ Συντριβεται σαν πληνιο δοχειο, που τόσο θρύψαλα έχει γίνει, ωστε να μην υπάρχει στα συντριμμα του ένα κομματι που να μπορεί κανείς μ' αυτό να μεταφέρει λίγα αναμ-

μένα κάρβουνα. είτε νερό να πάρει απο μια στερνα»

¹⁵ Και να τι λέει ο Κύριος, ο Άγιος Θεός του Ισραήλ «Αν επιστρέψετε σ' εμενα και ηρεμήσετε, μοναχα τότε θα σωθειτε μέσα στην ηουχια και στην εμπιστοσύνη θα βρειτε τη μοναδικη σας δύναμη» μα εσεις δεν το θελετε, ¹⁶ και λετε «Όχι, θα φυγουμε με τα αλογα» Γιατί άλλο δε σας μένει παρα η φυγή και λέτε «Θ' ανεβούμε σε γοργοποδαρα αλογα» Μα οι δικτες σας θα 'ναι πιο γρηγοροι απ' αυτά! ¹⁷ Ένας μονάχα θα σας απειλεί κι εσεις χιλιοι θα φεύγετε αν είναι πεντε που σας απειλούν, εσεις θα φύγετε όλοι Ό,τι θα μένει από σας θα 'ναι σαν το κονταρι πάνω σε βουνοκορφή, σαν τη σημαια πάνω σ' ένα λόφο

Επαγγελία αγάπης του Θεού προς το λαό του

¹⁸ Και μολαυτά ο Κύριος προσμένει να σας σπλαχνιστεί είν' έτοιμος να σηκωθεί και να σας ελεήσει, γιατί ο Κυριος είναι Θεός δικαιοσύνης μακάριοι όσοι τον εμπιστευονται

¹⁹ Ναι, της *Σιών λαέ, εσύ που ζεις στην *Ιερουσαλήμ, ποτέ πια δε θα κλάψεις! Όταν θα του φωνάξεις, σίγουρα θα σε σπλαχνιστεί αμέσως θα σου αποκριθεί μόλις ακούσει τη φωνή σου ²⁰ Ψωμί στην αγωνία σας ο Κύριος θα σας δώσει και μες στη στενοχώρια σας νερό κρυμμένος δεν θα μπει πια αυτός που σας διδάσκει, μα θα τον βλέπετε το δάσκαλό σας με τα ίδια σας τα μάτια ²¹ Όταν θα πρέπει να διαλέξετε αν θα στριψετε δεξιά ή αριστερά, θ' ακούν τ' αυτιά σας μια φωνή από πίσω σας που θα σας λει «Αυτός είναι ο δρομος ακολουθήστε τον» ²² Θα θεωρήσετε βέβηλα τα επάργυρα γλυπτά σας και τα επιχρυσωμένα σας τα ειδωλα θα τα πετάξετε μακριά σαν κάτι *ακαθαρτο και θα τους πείτε «Έξω από 'δω»

²³ Τότε θα στείλει ο Κύριος βροχή πάνω στους σπόρους που θα σπείρετε στη γη και

Ἐξ Σοαν Βλ υποσ εις Αρ 13 22

το σιταρι που θα δώσει η γη θα είναι μεσο και θρεπτικό. Και τα κοπαδια σας θα βόσκουνε τη μέρα εκείνη σε βοσκες ευρύχωρες.²⁴ Τα βόδια όπως και τα γαιδούρια που οργώνουν τους αγρούς, θα τρώνε το καλύτερο αχυρο, με φυτάρια και δικέλλι λιχισμένο.²⁵ Απο κάθε ψηλό βουνό και κάθε λόφο ρυακία θα κυλάνε και τρεχούμενα νερά, της μεγάλης σφαγής τη μέρα, όταν οι πύργοι της πολιορκίας θα γκρεμιστουν.²⁶ Τη μέρα που ο Κύριος θα επιδέσει του λαού του τις πληγες και θα γιατρέψει όσα τραύματα προκάλεσαν τα χτυπήματά του, τότε το φως του φεγγαριου θα είναι σαν το φως του ήλιου και θα 'ναι του ήλιου το φως εφτά φορές λαμπρότερο, καθώς το φως εφτά μαζί ημερών

Κρίση του Κυρίου ενάντια στην Ασσυρία

²⁷ Νάτον, ο Κύριος ο ίδιος έρχεται από μακριά! Σφοδρός είν' ο θυμός του και το φορτίο του βαρύ. Τα χείλη του γεμάτα αγανάκτηση κι η γλώσσα του σαν καταλυτική φωτιά.²⁸ Είν' η πνοή του σαν πλημμυρισμένος χείμαρρος που φτάνει ως το λαϊμό του ανθρώπου. Θα κοσκινίσει τα έθνη με της καταστροφής το κόσκινο, θα βάλει χαλινάρι στα σαγόνια των λαών και θα τους οδηγήσει όπου δεν θέλουν.

²⁹ Θα ψάλετε, όπως τη νύχτα της ιερής γιορτής με την καρδιά χαρούμενη, όπως αυτός που περπατά στον ήχο της φλογέρας, να πάει στο όρος του Κυρίου, να πάει στο Θεό, στο βράχο του Ισραήλ.

³⁰ Ο Κύριος θα κάνει ν' ακουστεί η μεγαλόπρεπη φωνή του, δυναμικά θα εκδηλώσει τον άγριο θυμό του με της καταλυτικής φωτιάς τη φλόγα, μέσα σε καταιγίδα και σε χαλαζοθύελλα.³¹ Απ' του Κυρίου τη φωνή η "Ασσυρία θα τρομάξει, απ' τα χτυπήματα που θα της δώσει με το ραβδί.³² Το κάθε χτυπημα που θα της δίνει ο Κύριος με το ραβδί της τιμωρίας^{ε7} θα συνοδεύεται με τύμ-

πανα και με κιθάρες, ο ίδιος ο Θεός θα πολεμήσει εναντίον τους.³³ Από καιρό έχει η πυρα ετοιμαστεί και για το βασιλιά τον ίδιο λάκκος βαθος κι ευρύχωρος για τη φωτιά, γεμάτος ξύλα σε αφθονία. Η πνοή του Κυρίου, σαν χείμαρρος από θειάφι φλεγόμενο, θα την ανάψει.

Ο Θεός προστατεύει την Ιερουσαλήμ

31 Αλίμονο σ' όσους πηγαίνουνε στην Αίγυπτο για να γυρεψουνε βοήθεια! Βασίζονται στ' άλογα, ελπίζουνε στις αμαξες τις πολυάριθμες και στους ιππείς με την πολλή τη δύναμη και δεν ελπίζουνε στον Άγιο Θεό του Ισραήλ, δε γυρεύουνε συμβουλή από τον Κύριο.² Ο Θεός γνωρίζει τα πάντα, θα επιφέρει συμφορές και δεν θα πάρει πίσω τις απειλές του. Θα υψωθεί ενάντια σ' αυτούς που κάνουν το κακό κι ενάντια στους άνομους που τους καλούνε σε βοήθεια.³ Οι Αιγύπτιοι είναι άνθρωποι κι όχι Θεοί και τ' άλογά τους είναι ζώα κι όχι υπερφυσικά όντα. Όταν ο Κύριος απλώσει απειλητικά το χέρι του, τότε, ο προστάτης θα σκοντάψει και ο προστατευόμενος θα πέσει, και θα καταστραφούν όλοι μαζί.

⁴ Ακούστε τι λέει ο Κύριος, «Όπως μουγκρίζει το λιοντάρι ή και το λιονταρόπουλο όταν τη λεία του συλλάβει και οι φωνές πληθους βοσκών δεν το φοβίζουν που συγκεντρώνονται εναντίον του, ούτε τρομάζει από τον πάταγο που κάνουν, έτσι κι εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, θα κατεβώ να πολεμήσω πάνω στο όρος της Σιών και στα υψώματά της.⁵ Σαν τα πουλιά που απλώνουν τα φτερά πάνω από τη φωλιά τους, έτσι κι εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, θα προστατέψω την Ιερουσαλήμ και θα την ελευθερώσω» θα τη σπλαχνιστώ και θα τη σώσω».

⁶ Γυρίστε πάλι πίσω, Ισραηλίτες, σ' εκείνον από τον οποίο τόσο πολύ απομακρυνθήκατε.⁷ Γιατί θα 'ρθεί καιρός, που ο καθένας σας θα πετάξει τα ασημένια και τα χρυσά

^{ε7} Ο σι παρουσιάζει πολλές δυσκολίες και η μετ είναι αβεβαιή

30,25 ιλ 4 18 30,28 37,29 30,29 ψλ 18,3 30,30 33,3 ψλ 29,3-9 30,32 31,8 31,1-3 30,1-7 30,15-17 7,9 Δτ 17,16 Ιηρ 24,12 Α' Σαμ 17,45-47 Β' Σα,8,4 ψλ 20,8 Ωσ 1,7 Ιθθ 9,7 31,3 Ζαχ 4,6 31,5 9 49,16 31,7 2,20

του είδωλα, που με τα χερια του τα κατασκευασε και αμάρτησε

⁸Η *Ασσυρία θα πέσει και θα καταστραφεί απο ξίφος, που δε θα είναι ανθρώπινο. Θα τραπεί σε φυγή από αυτό το ξίφος και οι αντρες της θα υποδουλωθούν. ⁹Απο το φοβο τους θα εγκαταλείψουν το οχυρό της, και οι αρχηγοι της αποθαρρυνμενοι θα εγκαταλείψουν τη σημαία τους.» Αυτά τα λέει ο Κύριος, που η *λυχνία του φέγγει στη *Σιών, το *Θυσιαστήριό του καιεί στην Ιερουσαλήμ

Ο δίκαιος βασιλιάς

32 Τότε ένας βασιλιάς θα βασιλέψει με δικαιοσύνη και οι άρχοντές του θα κυβερνούν μ' ευθύτητα. ²Καθένας τους θα είναι σκεπή προστατευτική από τον άνεμο, σαν καταφύγιο στην καταιγίδα, σαν ρυάκια σε ξερότοπο, σαν σκιά μεγάλου βράχου σε διψασμένη γη. ³Τότε τα μάτια των *βλεπόντων δε θα 'ναι πια κλειστά και τ' αυτιά των *προφητών θα 'ναι ορθάνοιχτα. ⁴Η καρδιά των αστόχαστων *σοφία θα γνωρίσει κι όσοι μπερδεύουν σκόπιμα τα λόγια τους θα μιλούν καθαρά. ⁵Δε θα ονομάζουν πια ευγενή τον ανόητο, ούτε αξιοσεβάστο τον απατεώνα.

⁶Ο ανόητος λέει μόνο ανοησίες και σκέφτεται αδιάκοπα το πώς θα κάνει το κακό. Και με τα έργα του αλλά και με τα λόγια του τον Κύριο προσβάλλει. Αφήνει νηστικό τον πεινασμένο, στον διψασμένο δεν δίνει νερό. ⁷Τα όπλα του πανούργου είναι δολερά: επινοεί σχέδια πονηρά, για να λυγίσει τον φτωχό με λόγια ψεύτικα, ακόμα κι όταν ο αδύνατος διεκδικεί το δίκιο του. ⁸Αλλά ο έντιμος επινοεί σχέδια ευγενικά και επιμένει στα ευγενικά του έργα

Προειδοποίηση προς τις γυναίκες της Ιερουσαλήμ

⁹Ανέμελες γυναίκες, κόρες αμέριμνες, τα λόγια μου ακούστε! ¹⁰Μέσα σε ένα χρόνο και λίγες μέρες θα συνταραχθείτε, εσείς οι αμέ-

ριμνες, γιατί ο τρυγος θ' αφανιστεί, η συγκομιδή δεν θα 'ρθει. ¹¹Τρέμετε ανεγνωιαστες! Αμεριμνες τρομαξτε! Βγαλτε τις φορεσιές σας και *πένθημα φορεστε ρούχα. ¹²Σπαρακτικά θρηνήστε για τους ομορφους αγρους και για τα καρποφορα αμπελια. ¹³για τη γη του λαού μου που γεμισε αγκαθια και τριβωλια, για τα σπίτια που ευτυχουσαν στην πόλη τη χαρουμμενη. ¹⁴Και το παλαια ακόμα θα εγκαταλειφθει, κι η πολη θα ερημωθει. η πολυθορουβη το τειχος και ο πύργος της θα γίνουνε σπηλιές για πάντα, τοπος χαρας της θα τα άγρια γαιδούρια, βοσκή για τα κοπαδια

Η μεγάλη αναμόρφωση από το Πνεύμα του Κυρίου

¹⁵Όταν όμως θα έρθει πάνω μας το 'Πνεύμα του Θεού από τους *ουρανούς, η ερημος θα γίνει καρποφόρος κήπος κι ο καρποφορος κήπος θα μεταβληθεί σε δάσος. ¹⁶Τότε θα επικρατήσει στην έρημο το δίκαιο και η δικαιοσύνη στους καρποφόρους κήπους. ¹⁷Το έργο της δικαιοσύνης θα 'ναι ειρήνη, και της δικαιοσύνης το αποτέλεσμα θα 'ναι ησυχια και ασφάλεια παντοτινή. ¹⁸Θα κατοικήσει ο λαός μου σε τόπο ειρήνης, σε κατοικίες ασφαλείς και μέρη ήσυχια, δίχως άγχος. ¹⁹Κι αν πέσει χαλάζι, δεν θα τους βλάψει, όσοι στο δασος κατοικούν, σ' εμένα θα ελπίζουν, όπως κι οι κάτοικοι της πεδιάδας. ²⁰Καλότυχοι εσείς που σπέρνετε παντού πλάι σε νερά κι αφήνετε να τριγυρνούν ελεύθερα τα βόδια και τα γαιδουράκια

Ο Κύριος θα φέρει σωτηρία στην Ιερουσαλήμ

33 Αλίμονο σ' εσένα που καταστρεφεις και που δεν καταστράφηκες. σ' εσένα που ληστεύεις και που δε ληστεύθηκες! Όταν πια σταματήσεις να καταστρέφεις, θα καταστραφείς: όταν πια σταματήσεις να ληστεύεις θα ληστευθείς κι εσύ.

²Κύριε, λυπήσου μας,

⁸Κι αν πεσει πεδιάδας, κατά τους Ο' Το εβρ είναι ασαφές

σ' εσενα ελπίζουμε!
 γίνε η προστασία μας καθε πρωί,
 η σωτηρία μας τον καιρό της θλίψης
 3 Όταν ηχεί η φωνή σου φεύγουν οι λαοί
 όταν εσύ ορθώνεσαι σκορπίζονται τα έθνη
 φοβισμένα 4 Τα λάφυρα σωρεύονται σαν τις
 ακρίδες, κι οι άνθρωποι ορμούν πάνω σ' αυ-
 τά, όπως ορμούν κι εκείνος
 5 Ο Κύριος είναι μεγάλος και ισχυρός, στα
 ύψη κατοικεί γεμάτη είναι η *Σιών από την
 ευθυκρία και τη δικαιοσύνη του 6 Γι' αυτό
 θα δώσει σταθερότητα στο μέλλον σου, λαέ
 του Κυρίου η *σοφία κι η γνώση θα 'ναι τα
 πλούτη που θα σε σώσουν· ο σεβασμός σου
 στον Κύριο θα είν' ο θησαυρός σου.

Η επέμβαση του Κυρίου

7 Νάτοι, οι κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ,^ο βγά-
 ζουν κραυγές έξω στους δρόμους, οι πρέ-
 σβεις της ειρήνης κλαίνε πικρά. 8 Οι δρόμοι
 είναι έρημοι, κανείς δεν τους διαβαίνει πια,
 παραβιάστηκε η συνθήκη, περιφρονήθηκαν
 οι μάρτυρες, οι άνθρωποι δεν λογαριάζον-
 ται. 9 Η γη μαραίνεται, πενθεί. Ο *Λίβανος α-
 πό ντροπή μαραίνεται, τα βοσκοτόπια της
 *Σαρών έγιναν σαν την έρημο, και η *Βασάν
 κι ο Κάρμηλος χάσαν το φύλλωμά τους

10 «Τώρα θα επέμβω εγώ», λέει ο Κύριος
 «Τώρα θα σηκωθώ, τώρα θα δοξαστώ» 11 Τα
 σχέδια που σκέφτεστε είναι αχρενία και
 καταλήγουν σε πράγματα άχρηστα· η δυνατή
 πνοή μου^{οα} θα σας αποτεφρώσει όπως η
 φωτιά 12 Οι λαοί θα καούν για να γίνουν α-
 σβέστης σαν τα κομμένα αγκάθια στις φλό-
 γες θα καούν 13 Οι άλλοι εσείς λαοί, οι μα-
 κρινοί κι οι κοντινοί, ακούστε τι κάνω, μάθε-
 τε ποια είναι η δύναμή μου»

14 Στη *Σιών οι αμαρτωλοί αλαφιάζονται,
 τους ασεβείς τους κυριεύει τρόμος Λένε:
 «Ποιος απο μας μπορεί να σταθεί πλάι στην
 καταλυτική φωτιά; Ποιος μπορεί ν' αντέξει
 τις φλόγες τις αιωνίες,» 15 Αυτός που βαδίζει
 με δικαιοσύνη και που μιλάει μ' ευθύτητα, ε-

κείνος που περιφρονεί το κέρδος που βγαί-
 νει από εκβιασμό, αυτός που αποκρούει τη
 δωροδοκία, εκείνος που κλείνει τ' αυτια του
 σ' όσους του προτείνουν φόνους και τα μά-
 τια του κλείνει για να μη συγκατανευει στο
 κακό, 16 αυτός θα κατοικήσει στα ψηλά, σε
 φρούριο θα καταφύγει, πάνω σε οχυρωμένο
 βράχο Σε επαρκεια θα του δίνουν το ψωμί
 και το νερό ποτέ δε θα του λείψει

Ο Κύριος είναι ο βασιλιάς μας

17 Τα μάτια σου θ' ατενίζουνε το βασιλιά
 σ' όλη του την λαμπρότητα,
 θα βλέπουμε τη χώρα σ' όλη την
 έκτασή της
 18 Τη φρίκη θα θυμάσαι του παρελθόντος
 και θα λες:

«Πού είναι ο απογραφέας;
 πού είναι ο εισπράκτορας των φόρων;
 πού είναι των οχυρών ο ελεγκτής;»
 19 Δε θα δεις πια τον αποθραυσμένο λαό,
 το λαό με τη σκοτεινή κι ακατανόητη
 ομιλία,
 με τη γλώσσα τη βάρβαρη και
 τη δυσνόητη

20 Κοίταξε τη *Σιών,
 την πόλη όπου τελούμε
 τις γιορτές μας!
 Τα μάτια σου θα δουν την Ιερουσαλήμ
 ήσυχο τόπο για διαμονή
 καθώς σκηνή αμετακίνητη,
 που ποτέ πια δε θα ξεριζωθούν
 οι πάσσαλοι της,
 και που κανένα απ' τα σκονιά της
 δε θα κοπεί.

21-22 Εκεί για μας ο Κύριος είναι
 θαυμαστός

Ο Κύριος είναι ο κυβερνήτης μας,
 ο Κύριος είναι ο νομοθέτης μας,
 ο Κύριος είναι ο βασιλιάς μας·
 εκείνος θα μας σώσει

^οΟι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ Μερικά χειρογραφα έχουν «οι Αρηιλιτες» (βλ υποσ εις κεφ 29,1) Το εβρ είναι ασα-
 φες ^{οα}η δυνατή πνοή μου, συμφωνα με αρχαια αραμαιικη εκδοχη Το εβρ εχει «η δυνατη πνοη σας »

Τότε θα είναι η Ιερουσαλήμ τόπος
 με ποταμούς μεγάλους και
 παραπόταμους,
 μα που κανένα πολεμικό πλοίο
 δε θα διαβαίνει,
 μεγάλα πλοία εκεί δεν θ' αρμενίζουν
²³ Αν κάποιου πλοίου του χαλαρώσουν
 τα σχοινιά,
 δε θα μπορούν πια να κρατήσουν
 στέρεα το κατάρτι,
 ούτε πάνω του ν' απλωθούνε τα πανιά
 Τότε άφθονα λάφυρα θα διαμοιραστούν
 και οι χωλοί θ' αρπάξουν
 απ' τη λεία.^{αβ}
²⁴ Τότε κανείς απ' τους κατοίκους
 πως υποφέρει δεν θα πει
 κι οι ανομίες του λαού που κατοικεί
 εκεί,
 θα του συγχωρηθούνε.

Η οργή του Κυρίου ενάντια στα έθνη και στην Ίδουμαία

34 Πλησιάστε έθνη για ν' ακούσετε λαοί δώστε την προσοχή σας! Η γη και ό,τι τη γεμίζει ας ακούσει, η οικουμένη κι όλοι οι κάτοικοί της ²Γιατί ο Κύριος είναι θυμωμένος ενάντια σ' όλα τα έθνη και οργισμένος ενάντια σ' όλα τα στρατεύματά τους θα τα καταστρέψει, θα τα παραδώσει στη σφαγή. ³Οι σκοτωμένοι τους θα ριχτούν έξω άταφοι, κι από τα πτώματά τους θ' ανέβει δυσσοσμία τα βουνά θα ποτιστούνε από το αίμα τους. ⁴Θα λιώσουν όλα τα υψώματα Ο ουρανός θα τυλιχτεί κυλινδρικός σαν πάπυρος, και όλα τ' άστρα θα πέσουν όπως πέφτουν τα φύλλα από το κλήμα ή απ' τη συκιά ⁵Το ξίφος του Κυρίου είναι έτοιμο στον ουρανό. Να, κατεβαίνει ενάντια στους Έδωμιτες, ενάντια στο λαό που ο Κύριος σε εξολοθρεμό τον καταδίκασε ⁶Το ξίφος του Κυρίου γέμισε αίμα, χόρτασε απ' το λίπος, από το αίμα των προβάτων και των τράγων, από

το λίπος των νεφρών των κριαριών γιατί ο Κύριος έχει θυσία στη Βοσρά, σφαγή μεγάλη στην Έδωμ ⁷Μαζί με το λαό θα πέσουν κι οι βουβαλοί, και τα μοσχάρια μαζί με τους ταύρους Η γη από το αίμα θα χορτασει και το χώμα από λίπος θα ποτιστεί ⁸Μερα εκδίκησης αυτή θα είναι για τον Κύριο, ετος ανταπόδοσης για την έχθρα που είχαν εναντία στη Σιών

⁹Οι χείμαρροι της Εδώμ θα γίνουν πίσσα και το χώμα της θειάφι Όλη η χώρα σαν την πίσσα θα καίγεται ¹⁰Νύχτα και μερα δεν θα σβήνει η φωτιά ο καπνός της θα ανεβαινει αδιάκοπα θα μένει έρημη η χώρα απο γενια σ' άλλη γενιά κανείς ποτέ πια απ' αυτήν δε θα περάσει ¹¹Θα γίνει κτήμα του πελεκανου και του σκατζόχοιρου· κουκουβάγιες και κοράκια θα την κατοικήσουν Ο Κύριος θα φέρει το χάος και την ερήμωση σ' αυτήν ¹²Δεν θα υπάρχουν πια εκεί ηγεμόνες, για να ανακηρύξουν βασιλιά· θ' αφανιστούν όλοι οι άρχοντές της. ¹³Αγκάθια θα φυτρώσουνε σ' ανάκτορά της, τσουκνίδες και βάτα στα φρούριά της θα γίνει το κρησφύγετο των τσακαλιών, η αυλή των στρουθοκαμήλων ¹⁴Εκεί θα συναντιούνται οι αγριόγατες με τις υαινες, και θα φωνάζουν οι τραγόμορφοι δαίμονες ο ένας τον άλλον Εκεί θα κατοικεί η Λιλιθ, εκεί θα βρίσκει τόπο για ν' αναπαύεται ^{ογ} ¹⁵Εκεί η κουκουβάγια της ερήμου θα φωλιάζει, θα γεννάει και θα κλωσάει τ' αυγά της, και θα φροντίζει τα μικρά κοντά της εκεί θα συναθροίζονται τα θηλυκά γεράκια μαζί με τους συντρόφους τους.

¹⁶Αναζητήστε στο βιβλίο του Κυριου και διαβάστε ούτ' ένα από τα ζώα αυτά δε θα παραλειφθεί! Γιατί ο Κύριος με το στόμα του έδωσε προσταγή, διέταξε και το Πνεύμα του τα συνάθροισε ¹⁷Αυτός ο ίδιος εριξε κλήρο γι' αυτά το χέρι του τους μοίρασε τη γη με μέτρο Αιώνια θα την κατέχουν, θα κατοικούν σ' αυτήν παντοτινά

^{αβ} Η κατανοηση του εβρ κειμενου στους στ 21-23 είναι αβέβαιη ^{ογ} Για το τραγόμορφοι δαιμονες, βλ Γλωσ Αζα-ζηλ* – Λιλιθ Μυθολογικός θηλυκός δαιμονας των Βαβυλωνιων Πέρασε στην εβρ αντιληψη σαν νυχτερινο φαντασμα, γιατί το όνομά του είναι σχεδόν ομοιο με την εβρ λ «λάιλα» που σημαίνει «νύχτα»

Η αποκατάσταση του λαού του Θεού

35 Ας χαιρεται η έρημος κι ο τοπος
ο ξερός

Η χερσα γη ας αγάλλεται κι ως κρινο
ας λουλουδιζει

²Ανθη ας την πλημμυριζουνε,
φαιδρα ας πανηγυριζει
και της χαράς ν' ακούγεται
γιορταστικός ο αχός

Θα της δοθεί η μεγαλοπρέπεια
του 'Λιβάνου
του Κάρμηλου η λαμπρότητα και
της 'Σαρών

Τότε θα δουν τη *δοξα του Κυρίου,
το μεγαλείο του δικού μας του Θεού

³Δύναμη δώστε στα εξαντλημένα χέρια,
τα γονατα στεριώστε που κλονίζονται

⁴Πέστε στους φοβισμένους
«Κάντε καρδιά και μη φοβάστε!

Να ο Θεος σας!
Η εκδίκηση κι η ανταπόδοση έρχονται
απ' αυτόν

Αυτός θα 'ρθεί για να σας φέρει
λυτρωση»

⁵Τότε τα μάτια θ' ανοιχτούνε των τυφλών
και των κουφών τ' αυτιά θ' ακούσουν

⁶Τότε ο χωλός καθώς το ελάφι θα πηδά
κι η γλώσσα του κωφάλαου θα
τραγουδάει

Πλήθος νερά θε ν' αναβρύσουνε στην
ερημο
και μες στη στέππα ρεματιές
θ' αχολογούνε

⁷Η αμμος η καυτή θα γίνει λίμνη
και πιδακες νερού θα ξεπηδήσουν
απ' τη φρυγμένη γη

Εκεί που τα τσακάλια είχαν κρυσφήγετο,
καλαμα θα φυτρωσουνε και σπάρτα

⁸Θα είν' εκει ενας ωραίος
καλοστρωμένος δρόμος
και τ' όνομά του θα 'ναι

«Οδος *Αγια»

Ακάθαρτοι απο 'κει δεν θα περνούν
αυτοι που τον βαδίζουν εστό
κι αν ειναι ανόητοι,

δε θα 'ναι μπορετό να ξεστρατισουν

⁹Κοντα στο δρόμο αυτον λιοντάρια δε θα
βρισκονται

Δε θα τον δρασκελίζει ουτ' ένα αρπαχτικό
θεριο

Στο δρόμο αυτόν θα περπατούν
οι λυτρωμενοι

¹⁰Όσους ο Κύριος λευτέρωσε θα
επιστρέψουν,
με θριαμβικα τραγούδια θα 'ρθουν
στη *Σιών.

Χαρά αιώνια θα τους πλημμυριζει.

Θα ιωθούν ευτυχία κι αγαλλίαση.

Ο στεναγμός κι η λύπη θα χαθούν

Η επιδρομή του Σενναχηρίμ

(Β' Βασ 18,13-25)

36 Το δέκατο τέταρτο έτος της βασιλεί-
ας του Εζεκία, ο Σενναχηρίμ, βασι-
λιάς της *Ασσυρίας, έκανε επίθεση σ' όλες
τις οχυρές πόλεις του βασιλείου του *Ιουδα
και τις κυρίεψε ²Και από τη *Λαχis έστειλε
τον αρχιστράτηγό του με πολύ στρατό εναν-
τίον του βασιλιά Εζεκία στην *Ιερουσαλήμ
Αυτός πήρε θέσεις πλάι στον αγωγό τής ε-
πάνω δεξαμενής, που βρίσκεται στο δημό-
σιο δρόμο ο οποίος οδηγει στον αγρό του
Λευκαντή ³Εκει πήγαν να τον συναντήσουν
ο Ελιακίμ, γιος του Χελκία και οικονόμος των
ανακτόρων, ο γραμματέας Σεβνά και ο Ιωάχ,
γιος του Ασάφ, υπομνηματογράφος.

⁴Τότε ο Ασύριος υπασπιστής τούς είπε
«Δώστε στον Εζεκία αυτό το μηνυμα εκ μέ-
ρους του μεγάλου βασιλιά, του βασιλιά της
Ασσυρίας Πού στηρίζεις αυτή την εμπιστο-
συνη σου, ⁵Νομίζεις ότι τα κούφια λόγια εί-
ναι συμβουλή και δύναμη για τον πόλεμο, Σε
ποιον στηρίζεσαι τώρα και επαναστατείς ε-
ναντιον μου, ⁶Στην Αίγυπτο, σ' αυτό το σπα-
σμένο καλάμι, που αν κανείς στηριχτεί πάνω
του, θα τον τρυπήσει και θα μπει στο χέρι

του, Τέτοιοι είναι ο Φαραώ, ο βασιλιάς της Αιγύπτου, για κείνους που στηρίζονται σ' αυτόν.⁷ Θα μου πείτε όμως ότι στηρίζεστε στον Κύριο, το Θεο σας. Μα δεν ήσουν εσύ, Εζεκία, που κατέργησες τους ιερούς τόπους και τα θυσιαστήρια και διέταξες το λαό του Ιουδα και της Ιερουσαλήμ να εκτελούν τα της λατρείας τους μόνο μπροστά στο *θυσιαστήριο της Ιερουσαλήμ.⁸ Τώρα, λοιπόν, ο κύριός μου, ο βασιλιάς της Ασσυρίας σας προτείνει το εξής στοιχείο: Θα σας δώσω δύο χιλιάδες άλογα, αν εσείς από μερικούς σας μπορέσετε να βρείτε ανθρώπους να τα ιππεύσουν.⁹ Αλλά πώς θα μπορέσετε ν' αντιμετωπίσετε την επίθεση ακόμη κι ενός από τους τελευταίους αξιωματικούς του κυρίου μου, Και όμως εμπιστευόσαστε στην Αίγυπτο για άμαξες και ιππικό.¹⁰ Ο βασιλιάς της Ασσυρίας επίσης σας λέει. Νομίζετε ότι τώρα εγώ ήρθα εναντίον του τόπου αυτού, για να τον καταστρέψω, χωρίς τη συγκατάθεση του Κυρίου, Ο Κύριός μου είπε: "κάνε επίθεση ενάντια σ' αυτή τη χώρα και κατάστρεψε την".

Οι Ασσύριοι ζητούν την παράδοση της Ιερουσαλήμ

(Β' Βασ 18,26-37 19,1-18)

¹¹ Τότε ο Ελιακίμ, ο Σεβνά και ο Ιωάχ είπαν στον Ασσύριο υπασπιστή: «Μίλησε σ' εμάς, τους δούλους σου, στην αραμαϊκή^{οδ} γλώσσα την καταλαβαίνουμε μη μας μιλάς στα *εβραϊκά, γιατί ακούει ο λαός που είναι πάνω στο τείχος». ¹² Ο υπασπιστής όμως τους απάντησε: «Θαρρείτε πως ο κύριός μου μ' έστειλε να πω αυτά τα λόγια μόνο στον κύριό σας και σ' εσάς; Όχι: με έστειλε να τα πω και στους άντρες που είναι πάνω στο τείχος και που σε λίγο θ' αναγκαστούν, όπως κι εσείς, να φάνε τα περιττώματά τους και να πιουν τα ούρα τους»

¹³ Τότε ο υπασπιστής σηκώθηκε και φώναξε στην εβραϊκή γλώσσα με δυνατή φωνή. «Ακούστε», είπε, «τα λόγια του μεγάλου βασιλιά, του βασιλιά της Ασσυρίας!» ¹⁴ Μην αφή-

νετε τον Εζεκία να σας εξαπατάει λέει ο βασιλιάς, γιατί δε θα μπορέσει να σας γλιτώσει. ¹⁵ Μη σας κάνει ο Εζεκίας να εμπιστευέστε στον Κύριο, λέγοντας σας ότι ο Κύριος το δίχως άλλο θα σας λυτρώσει και ότι η πόλη αυτή δε θα παραδοθεί στην εξουσία του βασιλιά της Ασσυρίας. ¹⁶ Μην ακούτε τον Εζεκία! Το βασιλιά της Ασσυρίας ακούστε. Κάντε ειρήνη μαζί μου, λέει, και παραδοθείτε σ' εμένα, και τότε θα μπορεί καθένας σας να τρώει από τ' αμπέλι του και τη συκιά του και να πίνει νερό από τη δεξαμενή του, ¹⁷ ώσπου να 'ρθώ και να σας μεταφερω μακριά, σε μια χώρα σαν τη δική σας, πλούσια σε σιτάρι και κρασί, πλούσια σε ψωμί κι αμπέλια. ¹⁸ Μη σας παραπλανά ο Εζεκίας και σας λέει ότι τάχα ο Κύριος θα σας σώσει. Ποιος, αλήθεια, από τους θεούς των εθνών έσωσε τη χώρα του από την κυριαρχία του βασιλιά της Ασσυρίας, ¹⁹ Πού είναι οι θεοί της Αιμάθ και της Αρφάδ; Πού είναι οι θεοί των Σεφαρβιτών, Μπόρεσαν μήπως να μ' εμποδίσουν από του να κατακτήσω τη Σαμάρεια, ²⁰ Ποιοι από τους θεούς όλων αυτών των χωρών έσωσαν τη χώρα τους από την κυριαρχία μου, για να σώσει και ο Κύριος την Ιερουσαλήμ,»

²¹ Ο λαός παρακολουθούσε σιωπηλός. Δεν του αποκρίθηκε λέξη, γιατί ο ίδιος ο βασιλιάς τούς είχε διατάξει να μην του απαντήσουν. ²² Τότε ο Ελιακίμ, γιος του Χελκία και οικονόμος των ανακτόρων, ο γραμματέας Σεβνά και ο υπομνηματογράφος Ιωαχ, γιος του Ασάφ, ήρθαν στον Εζεκία με σκισμένα τα ρούχα τους απ' την απόγνωση και του ανέφεραν τα λόγια του Ασσύριου υπασπιστή.

Ο Εζεκίας ζητάει τη συμβουλή του Ησαία

37 Ο βασιλιάς Εζεκίας, μόλις τ' άκουσε αυτά, ξέσκισε τα ρούχα του,^{οε} φόρεσε πένθιμα και πήγε στον οικο του Κυρίου. ² Ταυτόχρονα έστειλε τον Ελιακίμ, οικονόμο των ανακτόρων, το γραμματέα Σεβνά και τους πιο ηλικιωμένους από τους *ιερείς ντυμένους στα πένθιμα στον *προφήτη Ησαία,

^{οδ}βλ υποσ εις Β' Βασ 18,26 ^{οε}βλ υποσ εις Γεν 37,29

γιο του Αμώς, ³ με το ακολουθο μήνυμα «Άκου τι λέει ο Εζεκίας Σήμερα είναι μέρα θλίψης, τιμωρίας και ντροπής, γιατί ειμασταν σαν τα παιδιά που ηρθε η ώρα τους να γεννηθούν, αλλά η μανα τους δεν έχει τη δύναμη να τα φέρει στον κόσμο ⁴ Αν ο Κύριος, ο Θεός σου, άκουσε όλα αυτά που ξεστομίσε ο υπασιπιστής του βασιλιά της Άσσυρίας, που ο κύριός του τον έστειλε για να προσβάλει τον αληθινό Θεό, μπορεί να τον τιμωρήσει γι' αυτά που είπε Γι' αυτό εσύ προσευχήσου γι' αυτό το *υπόλοιπο που απέμεινε από το λαό»

⁵ Όταν οι άνθρωποι του βασιλιά Εζεκία ήρθαν στον Ησαΐα, ⁶ ο προφήτης τούς είπε «Να μεταφέρετε στον κύριό σας αυτό το μήνυμα Ο Κύριος λέει. Μη φοβάσαι τα λόγια που άκουσες, με τα οποία με πρόσβαλαν οι άνθρωποι του βασιλιά της Ασσυρίας. ⁷ Εγώ θα του εμπνεύσω τέτοια διάθεση, ώστε όταν ακούσει κάποια φήμη, να γυρίσει στη χώρα του και θα κάνω ώστε εκεί στη χώρα του να δολοφονηθεί».

⁸ Ο υπασιπιστής του βασιλιά της Ασσυρίας έμαθε πως ο κύριός του είχε φύγει από τη *Λαχίς και πολεμούσε εναντίον της Λιβνά γι' αυτό πήγε εκεί να τον βρει

Η καυχησιολογία του Σενναχηρίμ και η προσευχή του Εζεκία

(Β΄ Βασ 19,9-19)

⁹⁻¹⁰ Πράγματι, ο βασιλιάς της Ασσυρίας είχε μάθει πως ο Τιρακά, βασιλιάς της *Αιθιοπίας, ερχόταν να πολεμήσει εναντίον του Τότε έστειλε πάλι ανθρώπους του στον Εζεκία, βασιλιά του *Ιουδα. με το ακόλουθο μήνυμα. «Μην αφήνεις το Θεό σου, στον οποίο εμπιστεύεσαι, να σε εξαπατάει λέγοντας ότι τάχα δε θα παραδοθεί η *Ιερουσαλήμ στην κυριαρχία μου ¹¹ Θα έχεις ακουσει, βέβαια, τα οσα έκαναν οι βασιλιάδες της Ασσυρίας σε όλες τις άλλες χώρες και πώς τις ερημώσαν κι εσύ φαντάζεσαι πως θα γλιτώσετε; ¹² Όταν οι πρόγονοι μου κατέστρεφαν τη Γ'ωζαν, τη *Χαρραν, τη Ρεσεφ και το λαό της

*Εδέμ, ο οποίος κατοικεί στη Θελασσαρ. μη πως οι θεοί εκείνων των εθνών μπορούσαν να τα σώσουν, ¹³ Πού είναι οι βασιλιάδες της Αιμαθ και της Αρφαθ ή οι βασιλιάδες των Σεφαρβιτών, της Ενα και της Αβά.»

¹⁴ Ο Εζεκίας πήρε το γράμμα που του εφεραν οι απεσταλμένοι και το διάβασε. Επειτι ανέβηκε στο *ναό του Κυρίου, το ξετύλιξε ενώπιόν του ¹⁵ και προσευχήθηκε μ' αυτά τα λόγια ¹⁶ «Κύριε του *συμπαντος, Θεέ του *Ισραήλ, εσύ που καθεσαι πάνω στα *χερουβιμ,^{ος} εσύ είσαι ο Θεός, μόνον εσύ, για όλα τα βασίλεια της γης εσύ δημιούργησες το ουρανό και τη γη ¹⁷ Άνοιξε, Κύριε, τα μάτια σου και κοιταξε. Γείρε, Κύριε, το αυτί σου κ άκουσε όλα τα λόγια που οι απεσταλμένοι του Σενναχηρίμ, ξεστόμισαν για να προσβάλουν εσένα, τον αληθινό Θεό ¹⁸ Αλήθειο Κύριε, οι βασιλιάδες της Ασσυρίας εξαφάνισαν τα άλλα έθνη κι ερημώσαν τις χώρες τους. ¹⁹ Έριξαν τους θεούς τους στη φωτιά γιατί εκείνοι δεν ήτανε θεοί, αλλά ανθρώπινα κατασκευάσματα από ξύλο και πέτρα, κ γι' αυτό μπόρεσαν και τους κατέστρεψαν ²⁰ Αλλά εσύ, Κύριε Θεέ μας, σώσε μας τώρα απ' τα νύχια του Σενναχηρίμ, για να μάθου όλα τα βασίλεια της γης ότι εσύ είσαι ο μόνος Κύριος»

Ο Θεός περιπαίζει το βασιλιά της Ασσυρίας

(Β΄ Βασ 19,20-37)

²¹ Τότε ο Ησαΐας, γιος του Αμώς, έστειλε αυτό το μήνυμα στον Εζεκία «Ορίστε τι λέει ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ Άκουσα τη προσευχή σου σχετικά με το Σενναχηρίμ βασιλιά της Ασσυρίας ²² Άκου τώρα τι λέω εγώ, ο Κύριος, εναντίον του

Σε καταφρονεί,

σε χλευάζει η παρθένα,

η πόλη της *Σιών!

Σε περιγελάει κουνωντας το κεφάλι της

η πόλη της Ιερουσαλήμ!

²³ Ποιον έβρισες και ποιον βλασφημησες,

Σε ποιον ενάντια τη φωνή σου ύψωσες
 και τον κοίταξες υπεροπτικά,
 Εναντια στον Ἄγιο Θεο του Ισραήλ!
²⁴Τους δούλους σου έστειλες να με
 προσβάλεις,
 εμένα, τον Κύριο, και είπες
 “εγώ με τις πολλές μου άμαξες
 σκάλωσα στις βουνοκορφές,
 στις άκρες του Ἰιβάνου
 Ἐκοψα τα ψηλά τα κέδρα του,
 τα πιο όμορφα του κυπαρίσσια,
 κι έφτασα στην ψηλότερη κορυφή του,
 στο δάσος του το πιο πυκνό
²⁵Πηγάδια έσκαψα
 κι άλλων λαών ήπια νερό ^{αζ}
 και με τα ίχνη των ποδιών μου
 ξέρανα τα ποτάμια όλα
 της Αιγύπτου”
²⁶Δεν έχεις όμως ακουστά, Σενναχηρίμ,
 ότι εγώ όλα αυτά τα ετοίμασα
 εδώ και πολλά χρόνια
 και τα σχεδίασα απ’ τον παλιό
 καιρό,
 Τώρα, λοιπόν, τα εκτελώ,
 για να μπορείς εσύ να κάνεις
 τις πόλεις τις οχυρωμένες
 σωρούς ερειπία.
²⁷Τρομάξανε οι κάτοικοί τους
 κι από το φόβο τους παρέλυσαν
 με το χορτάρι μοιάσανε του αγρού
 και με την τρυφερή τη χλόη,
 με το χορτάρι που φυτρώνει
 στη σκεπή
 και πριν αναπτυχθεί ξεραίνεται.
²⁸Ξέρω για σε τα πάντα
 Τι κάνεις και πού πας,
 και τη manía που σε πιάνει
 εναντίον μου.
²⁹Μανιάσες εναντίον μου
 κι άκουσα τα προσβλητικά σου λόγια
 Γι’ αυτό θα σε δαμάσω
 βάζοντας κρίκο στα ρουθούνια σου
 και μες στο στόμα σου το χαλινάρι μου
 και θα σε κάνω να γυρίσεις
 στην πατριδα σου

από το δρόμο που ειχες παρει
 για να ῥθεις
³⁰»Και σ’ εσένα, Εζεκια. δίνω αυτο το ἴση-
 μείο Αυτό το χρονο και τον επόμενο θα φά-
 τε ο,τι φυτρώνει απο μόνο του Τον τρίτο ο-
 μως χρόνο θα σπειρετε και θα θερισετε θα
 φυτέψετε αμπελια και θα φατε τον καρπό
 τους ³¹ Ὅσο για το υπολοιπο που θα μείνει
 απο τους απογονους του Ἰουδα, θα ριζοβο-
 λήσει βαθιά μέσα στη γη και τα κλαδια του
 θα γεμίσουν καρπο ³² Απο την Ιερουσαλημ
 θα βγει ένας λαός επιζώντων, απο το όρος
 Σιών θ’ ανορθωθουν αυτοί που θα εχουν
 διασωθει. Αυτό θα το ἴχω κάνει εγω, ο Κυ-
 ριος του σύμπαντος, με τη φλογερη αγάπη
 μου ³³ Και τώρα, να τι αναγγέλλει ο Κυριος
 για το βασιλιά της Ασσυρίας Σ’ αυτη την πό-
 λη δεν θα μπει, ουτε σ’ αυτην θα ρίξει βε-
 λος. Δε θα της επιτεθει προβάλλοντας α-
 σπίδες εναντίον της ούτ’ εναντίον της πρό-
 χωμα θα σηκώσει ³⁴ Από τον ίδιο δρομο που
 ήρθε θα γυρίσει πίσω Αλλά σ’ αυτη την πό-
 λη δε θα μπει Εγώ, ο Κύριος, το λέω ³⁵ Θα
 υπερασπιστώ την Ιερουσαλήμ και θα τη σώ-
 σω, επειδή εγώ το θέλω, και για χάρη του
 *δούλου μου, του Δαβίδ»
³⁶ Πράγματι, βγήκε στο στρατόπεδο των
 Ασσυρίων ένας *άγγελος Κυρίου και θανά-
 τωσε εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες άν-
 τρες Κι όταν σηκώθηκαν νωρίς το πρωί ό-
 σοι είχαν μείνει ζωντανοί, αντίκρυσαν γύρω
 τους πτώματα ³⁷ Αμέσως τότε ο βασιλιάς
 Σενναχηρίμ έλυσε την πολιορκία και γυρισε
 στην πρωτεύουσά του τη *Νινευή ³⁸ Μια μέ-
 ρα, εκεί που προσκυνούσε στο ναό του Νισ-
 ρώ, του θεού του, δύο από τους γιους του. Ο
 Αδραμμέλεκ κι ο Σαρσεερ, τον δολοφόνησαν
 με ξίφος κι ύστερα κατέφυγαν στη χωρα του
 Αραράτ Στο θρόνο τον διαδέχτηκε ενας άλ-
 λος γιος του, ο Εσαρχαδδών

^{αζ}κι άλλων λαων ήπια νερο, συμφωνα με το χειρ του Κουμραν και με το Β΄ Βασ 19,24 Το παραδοσιακο εβρ εχει «κι ήπια νερο»

Η ασθένεια του Εζεκία

(Β΄ Βασ 20,1-11)

38 Εκεινη την εποχή ο βασιλιάς Εζεκίας αρρώστησε βαριά, να πεθάνει. Τότε τον επισκεφθηκε ο *προφήτης Ησαίας, γιος του Αμώς και του είπε: «Άκου τι λέει ο Κύριος. Τακτοποίησε τις υποθέσεις του σπιτιού σου, γιατί δε θα ζήσεις για πολύ ακόμη θα πεθάνεις»

2ο Εζεκίας γύρισε τότε το πρόσωπο στον τοίχο και προσευχήθηκε στον Κύριο ³ «Κύριε», είπε, «θυμήσου, σε παρακαλώ, πώς έζησα ενώπιον σου με πιστότητα και με ευθύτητα καρδιάς, κι έπραξα ό,τι σου ήταν αρεστό!» Κι άρχισε να κλαίει γερά

⁴ Τότε ήρθε στον Ησαία λόγος του Κυρίου ⁵ «Γύρνα πίσω», του είπε ο Κύριος, «και πες στον Εζεκία “ο Κύριος, ο Θεός του Δαβίδ, του προγόνου σου, λέει: Άκουσα την προσευχή σου και είδα τα δάκρυά σου. Θα προσθέσω, λοιπόν, στη ζωή σου δεκαπέντε χρόνια” ⁶ θα υπερασπιστώ αυτή την πόλη και θα σας ελευθερώσω εσένα και την πόλη από το βασίλειό της *Ασσυρίας ⁷ Και για να ’σαι βέβαιος ότι εγώ, ο Κύριος, θα εκπληρώσω την υπόσχεσή μου, θα σου δώσω ένα *σημείο ⁸ Στη σκάλα του Άχαζ,^{οη} όπου η σκιά έχει κατέβει δέκα σκαλοπάτια, θα την κάνω να γυρίσει πίσω”». Και πραγματικά η σκιά οπισθοχώρησε κι ο ήλιος ξαναβέβαιε τα δέκα σκαλοπάτια όπου είχε κατεβεί η σκιά

Η προσευχή του Εζεκία

⁹ Ποίημα που έγραψε ο Εζεκίας, βασιλιάς του *Ιούδα όταν ανέρρωσε από την αρρώστια του

¹⁰ «Σκεφτομουνά πως στις ζωής μου
τα μισά

θα ’φευγα για τις πύλες του *άδη
και θα ’χανα τα χρόνια μου
τα υπόλοιπα

¹¹ Σκεφτομουνά πως ποτέ πια

δε θα ’βλεπα τον Κύριο
στον ζωντανών τη χώρα
ούτε κανεναν άνθρωπο απ’ οσους
σ’ αυτο τον κόσμο κατοικουν
¹² Κοπήκε απ’ το στήριγμά της η ζωή μου
μακριά μου έφυγε καθώς σκηνή
βοσκου
ειν’ η ζωή μου σαν το υφαντό
που στου αργαλειού τυλίχτηκε τον
κύλινδρο

κι ο υφαντής τού κοβει τα σημόνια
Απ’ το πρωί ως το δειλινό
θα μ’ έχεις πια αποτελειώσει,
Κύριε

¹³ Το πρωί ένιωθα πως είχα τσακιστεί
Σάμπως λιοντάρι ο Κύριος συντρίβει
τα οστά μου

απ’ το πρωί ως το δειλινό
νιώθω το τέλος μου να πλησιάζει

¹⁴ Κραυγές αφήνω πόνου σαν το χελιδόνι,
και σαν το περιστέρι στεναγμούς
τα μάτια μου κουράστηκαν
στον ουρανό να βλέπω

Κύριε, βρίσκομαι σε απόγνωση γίνε μου
εσύ βοηθός

¹⁵ Τι να πω εγώ;

Εκείνος το ’πε και το εκτέλεσε
σ’ όλη μου τη ζωή θα ζω
με πίκρα στην ψυχή μου

¹⁶ Για σένα, Κύριε, θα ζήσει η καρδιά μου
και θα ζωογονηθεί το πνεύμα μου
θεράπυσέ με,
φέρε με πάλι στη ζωή

¹⁷ «Η πίκρα μου θα γίνει ευτυχία
Εσύ λύτρωσες τη ζωή μου
από το λάκκο της καταστροφής,
γιατί έριξες πίσω σου

όλες τις αμαρτίες μου

¹⁸ Ο άδης δεν θα σε υμνήσει,
ούτε θα σε δοξολογήσουν οι νεκροί
εκείνοι που στον τάφο κατεβαίνουν
δεν μπορούν να ελπίζουν
στην πιστότητά σου πια

^{οη} Ο Άχαζ ήταν πατερας του Εζεκια. Για το ηλιακό ρολόι του Άχαζ βλ. υποσ. εις Β΄ Βασ 20,9

38,10 Ψλ 102,25 **38,11** Ψλ 63,3 **38,12** Ιωβ 4,21 Β΄ Κορ 5,1 **38,17** Ψλ 103,3-4 Μιχ 7,19 **38,18** Ψλ 6,6

¹⁹Οι ζωντανοί, μονάχα αυτοί θα σε
 υμνουν,
 όπως σήμερα εγώ
 κι όπως οι πατεράδες που θα λένε
 στα παιδιά τους
 για τη δική σου την πιστότητα
²⁰Κύριε, μ' έσωσες!
 Με μουσικά όργανα θα σε υμνούμε
 όλες τις μέρες της ζωής μας
 μέσα στον οίκο σου»

²¹Μετά ο Ησαίας είπε να ετοιμάσουν ένα
 κατάπλασμα από σύκα και να το βάλουν πά-
 νω στην πληγή για να γιατρευτεί ο βασιλιάς
²²Ο Εζεκίας ρώτησε τον Ησαία: «Ποιο είναι
 το σημείο ότι θα μπορέσω πάλι ν' ανέβω στο
 *ναό του Κυρίου;»^{οθ}

Ο Θεός αντίθετος με την πολιτική Εζεκία

(Β' Βασ 20,12-19)

39 Την ίδια εκείνη εποχή, ο βασιλιάς της
 *Βαβυλώνας, Μερωδάχ-Βαλαδάν,
 γιος του Βαλαδάν, όταν έμαθε πως ο Εζε-
 κίας ήταν άρρωστος και θεραπεύτηκε, του
 έστειλε με πρεσβευτές του δώρα και μια ε-
 πιστολή.^α² Ο Εζεκίας χάρηκε γι' αυτά και έ-
 δειξε στους απεσταλμένους ό,τι βρισκόταν
 στα θησαυροφυλάκιά του, το ασήμι και το
 χρυσάφι, τα αρώματα και τα πολύτιμα μύρα
 τους έδειξε και τα οπλοστάσιά του. Δεν ά-
 φησε τίποτα στο ανάκτορό του ή σ' όλο του
 το βασιλείο, που να μην τους το δείξει

³Μετά απ' αυτά ήρθε ο *προφήτης Ησαίας
 στο βασιλιά Εζεκία και τον ρώτησε «Από
 πού σου ήρθαν αυτοί οι άνθρωποι και τι σου
 είπαν,» Ο Εζεκίας απάντησε «Ήρθαν από
 μακρινή χώρα, από τη Βαβυλώνα, για να με
 δουν» ⁴Ο προφήτης ξαναρώτησε: «Τι είδαν
 στο ανάκτορό σου;» Ο Εζεκίας απάντησε
 «Ό,τι υπάρχει εκεί το είδαν τίποτα δεν άφη-
 σα στα θησαυροφυλάκιά μου που να μην
 τους το δείξω»

⁵Τότε ο Ησαίας είπε στον Εζεκία. «Άκου

το λόγο του Κυρίου του *σύμπαντος ⁶Έρχον-
 ται μέρες, που ό,τι υπάρχει στο ανάκτορό
 σου και το αποταμίευσαν εκεί οι πρόγονοι
 σου μέχρι σήμερα, θα μεταφερθεί στη Βαβυ-
 λώνα τίποτα δε θα μείνει εδώ, λέει ο Κύ-
 ριος ⁷Θα πάρουν ακόμα και μερικά από τα
 παιδιά σου, απ' αυτά που θα 'χουν γεννηθεί
 απο σένα, για να γίνουν *ευνουχοι στ ανά-
 κτορα του βασιλιά της Βαβυλώνας»

⁸Ο Εζεκίας απάντησε στον Ησαία «Ο λο-
 γος που μου αναγγέλλει ο Κύριος είναι κα-
 λός» Και μέσα του σκεφτόταν «Όσο ζω ε-
 γώ θα υπάρχει ειρήνη κι ασφάλεια Τίποτα
 δεν πρόκειται να συμβεί»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Παρηγορητικοί λόγοι για το λαό Ισραήλ

Ο Κύριος φέρνει πίσω το λαό του

40 «Παρηγορείτε, παρηγορείτε το λαό
 μου», λέει ο Θεός σας. ²«Βεβαιώστε
 την Ίερουσαλήμ και φωνάξτε της ότι τέ-
 λειωσε της δουλειάς της ο καιρός, οτι η α-
 νομία της συγχωρήθηκε, ότι τιμωρήθηκε α-
 πό τον Κύριο με το παραπάνω, για όλες τις
 αμαρτίες της»

³Ακούστε! Κάποιος φωνάζει «Ετοιμάστε
 στην έρημο ένα δρόμο για τον Κύριο, ισιώ-
 στε εκεί το δρόμο να περάσει ο Θεός μας.
⁴Κάθε φαράγγι ας υψωθεί, κάθε βουνό και
 κάθε λόφος ας χαμηλώσει το έδαφος το α-
 νόμημα, κοιλάδα ⁵Τότε η *δόξα του Κυρίου
 θα φανερωθεί και θα τη δουν ταυτόχρονα ό-
 λοι οι άνθρωποι, γιατί ο Κύριος ο ίδιος μίλη-
 σε»

⁶Μια φωνή λέει «Φώναξε!» Κι εγώ ρω-
 τώ «Τι να φωνάξω,» «Ότι ο κάθε ανθρω-
 πος είναι σαν το χορτάρι», μου απαντά η
 φωνή, «κι η δόξα του όλη φευγαλέα σαν το
 αγρολούλουδο ⁷Το χορτάρι ξεραίνεται μα-
 ραίνεται ο ανθος, όταν απάνω του φυσήξει

^{οθ}Η σωση θεση των στ 21-22 είναι μετά το στ 6 του παρόντος κεφαλαίου (πρβλ Β' Βασ 20,6-11) Ενα αξιολογού ε-
 βρ χειρ του Ησαία από το Κουμράν παραλείπει τελειως αυτους τους δυο στίχους ^αΒλ υποσ εις Β' Βασ 20 12

38,19 Δτ 4,9 ψλ 22,31-32 **40,1** 49,14-15 61,2 66,13 **40,2** Ιερ 16,18 **40,3-4** 11 16 35,8 43,19 49,11 57,14 Μτ 3,3 **40,4**
 42,16 **40,5** 40,10 **40,6-8** 40,15 51,12 ψλ 33,9-11 103,15-17 Ιακ1,10-11 Α' Πε 1,24-25

του Κυρίου η πνοή – πραγματικά, χορτάρει είν' ο λαός.⁸ Το χορτάρι ξεραίνεται, μαραινεται ο ανθος, μα ο λόγος του Θεού μας μένει αιώνια»

Η χαρμόσυνη αγγελία

⁹ Ανεβα πάνω σε ψηλό βουνό, *Σιών, και διακήρυξε τη χαρμόσυνη αγγελία Βάλε φωνή με δύναμη, Ιερουσαλήμ, και διακήρυξε τα νέα τα ευχάριστα. Φώναξε, μη φοβάσαι! Στις πόλεις του Ίούδα πες «Να ο Θεός σας!»¹⁰ Ο Κύριος, ο Θεός, έρχεται να εξουσιάσει με δύναμη Φέρνει μαζί του αυτό που κέρδισε.¹¹ Καθώς βοσκός βοσκάει το κοπάδι του· το συναθροίζει με το χέρι του βαστάει στο στήθος του τ' αρνάκια, και τις μανάδες τους προσεκτικά τις οδηγεί»

Ο ασύγκριτος Θεός του Ισραήλ

¹² Ποιος τα νερά της θάλασσας μπόρεσε ποτέ με τη χούφτα να μετρήσει, τα ουράνια να υπολογίσει με τη σπιθαμή, να βάλει σε σάκι της γης το χώμα, με την πλάστιγγα να ζυγίσει τα βουνά ή με τη ζυγαριά τους λόφους,¹³ Ποιος μπορεί να κατανοήσει το Πνεύμα του Κυρίου, και ποιος μπορεί να τον διδάξει ή να του δώσει συμβουλές;¹⁴ Ποιον συμβουλευτήκε για ν' αποκτήσει ευθυκρισία, ποιος του 'μαθε ν' ασκεί τη δικαιοσύνη, ποιος του μετέδωσε τη γνώση και ποιος του διδάξε να ενεργεί με σύνεση,¹⁵ Τι 'ναι τα έθνη, Σαν μια σταγόνα σ' έναν κάδο με νερό, σαν κόκκος σκόνης πάνω στην πλάστιγγα Πόσο ζυγίζουν τα νησιά; Όσο της άμμου ο κόκκος.¹⁶ Όλα τα δέντρα του Άλιβανου δεν αρκούν για τη φωτιά ούτε όλα του τα ζωντανά για τ' *ολοκαύτωμα.¹⁷ Όλα τα έθνη είν' ένα τίποτα μπροστά του τα λογαριάζει σαν μηδέν, ωσάν μηδαμινότητα

¹⁸ Με ποιον θέλετε να παρομοιάστε το Θεό, Και ποιο ομοίωμα να πείτε πως του

μοιάζει,¹⁹ Το ειδώλο το χύνει ο τεχνίτης κι ο χρυσοκόμος το επιχρυσώνει και το στολίζει με αλυσίδες αργυρές.²⁰ Όποιος είναι φτωχός διαλέγει για την προσφορά του ξυλο που δεν το τρώει το σαράκι, κι αναζητάει έναν τεχνίτη ικανόν να του φτιάξει ειδώλο που να 'ναι στερεο

²¹ Δεν το μάθατε, Δεν το ακούσατε, Δε σας το είπαν και δεν το καταλάβατε από την αρχή, από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος,²² Αυτός είναι που κάθεται ψηλά πάνω απ' τη γη κι οι κάτοικοί της μοιάζουν σαν ακρίδες· αυτός σαν παραπέτασμα τους *ουρανούς τεντώνει και τους ξεδιπλώνει σαν να 'τανε σκηνή για κατοικία.²³ Αυτός τους ηγεμόνες τούς εκμηδενίζει κι εξαφανίζει τους κριτές της γης.²⁴ Μοιάζουν με νεαρά φυτά που τώρα μόλις σπάρθηκαν, που μόλις ρίζωσαν στη γη. Όταν ο Κύριος πάνω τους φυσήσει θα ξεραθούν, κι ο ανεμοστρόβιλος σαν άχυρο θα τους αρπάξει

²⁵ «Με ποιον θα με παρομοιάσετε, λοιπόν;» λέει ο Άγιος Θεός, «με ποιον θα ταυτιστώ;»²⁶ Τα μάτια σας σηκώστε στον ουρανό και δέστε· αυτά τ' αστέρια ποιος τα δημιούργησε, αν όχι αυτός που σε παράταξη σαν στράτευμα τα βγάξει, κι όλα με τ' *όνομά τους τα καλεί, Η δύναμή του τόσο είναι μεγάλη και τέτοια η ισχύς του, ώστε ποτέ δε λείπει ούτ' ένα τους.

Ο Θεός δίνει δύναμη στους ανίσχυρους

²⁷ Γιατί, λες *Ιακώβ και βεβαιώνεις Ισραήλ, ότι ο Κύριος αγνοεί τις συμφορές σας και πως δε νοιάζεται για να σας αποδώσει το δίκιο σας;²⁸ Δεν ξέρετε, δε μάθατε; Ο Κύριος είν' ο αιώνιος Θεός· της γης τα πέρατα δημιούργησε. Ούτε κουράζεται ούτε εξασθενεί, και η σοφία του είναι ανεξερεύνητη.²⁹ Στους κουρασμένους δίνει δύναμη, στεριώνει τους αδύνατους.³⁰ Ακόμα και οι νέοι

¹⁰ αυτο που κερδισε Ενν ο λαος του Ισραηλ, τον οποίο λύτρωσε

40,8 55,11 ψλ 119,89-90 Mt 24,35 40,9 35,4 40,10 42,16 43,1-7 48,20 49,25 51,11-16 52,3 54,7-8 62,11 40,11 46,3-4 49,9-10 Iep 31,10 Iex 34,11-16 Iw 10,11 40,12-14 Iwβ 38 40,13 Pwμ 11,34 A' Kop 2,16 40,15 17 40,6-7 Δν 4,31-32 40,16 A' Bασ 8 62-64 40,18-20 46,1-8 41,21-29 44,9-20 40,18-26 ψλ 96,5 Iep 51,15-19 40,22 42,5 44,24 45,12 Zax 12,1 ψλ 104,2-3 40,23 Hσ 2,11-12 Aκ 1,51-52 40,24 17,13 40,26 Γεν 1,14-19 ψλ 147,4 40,27 49,14 50,1 51,9 40,28 40,21-22

κουράζονται κι εξασθενούν, τα παλικάρια τα γερά σκοντάφτουνε και πέφτουν ³¹Μα εκείνοι που στον Κύριο ελπίζουν, ανανεώνουν τις δυνάμεις τους φτερα αποκτούνε σαν του αιτού, τρέχουν χωρίς να εξασθενουν, βαδίζουνε δίχως και ν' αποσταίνουν

Ο Θεός του Ισραήλ προκαλεί τους Θεούς των εθνών

41 Ο Κύριος λει «Σωπάστε μπρος μου εσείς, κάτοικοι των μακρινών χωρών κι ας ξαναβρούνε οι λαοί το σθένος τους Ας πλησιάσουν κι ας παρουσιάσουν την υπόθεσή τους ας συναχθούμε όλοι μαζί, να δούμε ποιος έχει δικίο

²»Ποιος έφερε απ' την ανατολή εκείνον,^{πβ} που η νίκη τον ακολουθεί όπου διαβαίνει, Ποιος του παρέδωσε τα έθνη και τον ανέδειξε των βασιλιάδων κυρίαρχο; Το ξίφος του τους σύντριψε σαν να 'ταν σκόνη τα βέλη του τους σκόρπισαν σαν άχυρα στον άνεμο ³Τους καταδίωξε κι ανέπαφος προχώρησε με βιάση, λες και στα πόδια του φυτρώσανε φτερά.

⁴»Ποιος τα σχεδίασε όλα τα παραπάνω και τα πραγματοποίησε; Κείνος που πλάθει τις γενιές απ' την αρχή' εγώ, ο Κύριος, που ήμουν παρών απ' την αρχή και θα 'μαι ως το τέλος»

Τα έθνη ζητούν προστασία

⁵Οι μακρινές οι χώρες είδαν αυτό που έγινε και τρόμαξαν, ταραχτηκαν τα πέρατα της γης όλοι μαζί πλησίασαν και ήρθαν ⁶Ο ένας τον άλλο βοηθά και λέει· «Κάνε κουράγιο!» ⁷Έτσι εμψυχώνει το χρυσοχόο ο ξυλουργός κι ο χαλκοπλάστης λέει σ' αυτόν όπου σφυρηλατεί στο αμόνι. «Είναι καλή η συγκόλληση» Και με καρφιά το είδωλο στεριώνει, ακλόνητο να στέκει.

Ο Θεός προστατεύει τον Ισραήλ

⁸Ο Κύριος λει «Εσένα, όμως, 'δούλε μου 'Ισραήλ, Ιακωβ, εκλεκτέ μου απογόνε του 'Αβραάμ, του φιλου μου, ⁹εγω απ τις άκρες σ' έφερα της γης, σε καλεσα απ τα πέρατά της, και σου είπα "δουλος μου εισαι" Εγώ σε διάλεξα και δε σε περιφρονησα ¹⁰Εγώ είμαι μαζί σου, μη φοβασαι Εγώ είμαι ο Θεός σου, μην τρομάξεις Θα σ' ενισχύσω, θα σε βοηθήσω, θα σε στηριξω με το δίκαιο χέρι μου, το δυνατό ¹¹Θα ντραπούν και θα γίνουν καταγέλαστοι όλοι όσοι είναι εναντίον σου οργισμένοι, θα εκλειψουν και θ' αφανιστούν όσοι μ' εσένα αντιδικούν ¹²Θ' αναζητήσεις εκείνους που σε μαχονται, αλλά δε θα τους βρεις Θα εκλειψουνε και θα χαθούν όσοι σε πολεμούνε ¹³Γιατί εγώ είμαι ο Κύριος ο Θεός σου, που απ' το δεξι σου χέρι σε κρατώ, και που σου λέω Μη φοβάσαι, έρχομαι να σε βοηθήσω εγώ

¹⁴»Λοιπόν, μην τρέμεις, Ιακωβ, φτωχέ λαέ Ισραήλ! Εγώ θα σε βοηθήσω, έστω κι αν είσαι ανίσχυρος σαν σκούληκας που τον πατούν. Εγώ, ο Κύριος, ο *Άγιος Θεός του Ισραήλ, εγώ είμ' ο λυτρωτής σου ¹⁵Άμαξα θα σε κάνω αλωνιστική, καινούρια και με κοφτερά τα δόντια και θ' αλωνίσεις τα βουνά και θα τα κάνεις σκόνη, τους λοφους θα τους κάνεις σαν άχυρο λεπτό ¹⁶Θα τα λιχνίσεις και θα τα σηκώσει ο άνεμος, ο ανεμοστρόβιλος θα τα διασκορπίσει Τότε εσύ για τον Κύριο θα χαιρέσαι, θα δοξαστείς για τον Άγιο Θεό του Ισραήλ»

¹⁷Όταν οι αδύνατοι, οι φτωχοί, θα γερεύουν νερό κι εκείνο δε θα υπάρχει κι η γλώσσα τους από τη δίψα θα ξεραίνεται, εγώ ο Κύριος θα τους εισακούσω δεν πρόκειται να τους εγκαταλείψω, εγώ ο Θεός του Ισραήλ. ¹⁸Απάνω στα γυμνά βουνά θα κάνω να κυλούν ποτάμια και μέσα στα φαραγγια ν' αναβρύσουνε πηγές θα κάνω η έρρημος να γίνει

^{πβ}Εκείνον Εδώ ο προφητης φαινεται να υποδηλώνει, αλλά χωρίς ακόμη να τον κατονομαζει, το βασιλια Κυρο των Περσων, ο οποιος κατέλαβε αιφνιδιαστικά το ανατολικό τείχος και κυριεψε τη Βαβυλωνα το 539 π Χ (βλ κεφ 41.²⁵ 44,28 45,1 κλπ)

λίμνη. η γη η ανυδρη τρεχούμενα νερά ¹⁹Την ερημο με 'κέδρους θα φυτεψω, με ακακίες, με μυρτιες κι ελιές στη στεπα θα φυτέψω κυπαρίσσια, πεύκα και πλατανους μαζί ²⁰Έτσι όλοι θα δουν και θα γνωρισουν, θα σκεφτουν κι όλοι θα καταλάβουν πως του Κυριού το χέρι τα 'κανε όλα αυτά, πως ο Άγιος Θεος του Ισραήλ τα δημιουργησε»

Πρόκληση του Κυριού προς τους ψεύτικους θεούς

²¹Ο Κυριος, ο βασιλιας του Ισραήλ, λέει στους θεους των εθνων «Παρουσιάστε την υπόθεση, προβάλετε τα επιχειρηματά σας ²²Πλησιάστε να μας αναγγείλετε τι θα συμβεί· εξηγήστε μας τα όσα έγιναν^{πν} και πέστε μας τη σημασία τους ή ανακοινώστε μας τα μέλλοντα, για να παρατηρήσουμε την εξέλιξη τους ²³Πέστε μας τι είναι να συμβεί στο μέλλον, ώστε ν' αναγνωρίσουμε ότι είστε αληθινοί θεοί. Κάντε να 'ρθεί κάποιο καλό ή μια δυστυχία, για να γεμίσουμε τρόμο και θαυμασμό ²⁴Αλλά εσείς είστε μηδέν κι είναι ένα τίποτα το έργο σας είναι αποκρουστικό να σας διαλέγει κάποιος για θεούς του

²⁵»Όμως εγώ ξεσήκωσα κάποιον απ' το βορρά και θα 'ρθει απ' την ανατολή του ήλιου· με τ' *όνομά του τον καλώ ^{πδ}Τους ηγεμόνες θα τους πατήσει σαν το χώμα, όπως ο κεραμοποιος πατάει τον πηλό ²⁶Ποιος από σας τα ανάγγειλε όλα αυτά από την αρχή, ώστε να τον αναγνωρίσουμε, κι από τα περασμένα χρονια, ώστε να πούμε «Έχει δίκιο;» Όχι, κανεις σας δεν τα ανήγγειλε, κανένas δεν τα διακήρυξε, ούτ' άκουσε τα λόγια σας κανένas ²⁷Πρώτος εγώ τα ανήγγειλα στη Σιών κι εστειλα στην *Ιερουσαλήμ αγγελιοφόρο με τις ειδήσεις τις καλές

²⁸»Κοίταξα, μα κανένas δεν υπήρχε ανάμεσά τους σύμβουλος, να τον ρωτήσω και να μου απαντησει ²⁹Όλοι τους είναι ένα μη-

δέν,^{πε} τα εργα τους ειν' ένα τίποτα τα ειδωλα τους άνεμος και ματαιότητα»

Ο δούλος του Κυριού φέρνει ελευθερία και ειρήνη

42 Ο Κυριος λει «Να ο *δούλος μου που τον υποστηρίζω, ο εκλεκτός μου που χει όλη μου την ευνοια του εδωσα το *Πνευμα μου θα φερει στα εθνη δικαιοσύνη ²Δε θα κραυγαζει ουτε θα υψώνει τη φωνή, ουτε και θα βροντολαλεί στους δρόμους. ³Καλάμι τσακισμένο δεν θα το συντρίψει, λυχνάρι που καπνίζει δεν θα το σβήσει πραγματική θα φέρει σ' όλους δικαιοσυνη ⁴Αυτός δεν θα δειλιάσει ουτε θα εξασθενήσει, ωστόσο εγκαταστήσει στη γη τη δικαιοσύνη κι οι μακρινές οι χώρες θα περιμένουνε το *νόμο του»

Ο Θεός του Ισραήλ προσκαλεί το βασιλιά των Περσών

⁵Αυτά λέει ο Θεός, ο Κύριος, που δημιούργησε και άπλωσε τους *ουρανοούς, που στέριωσε τη γη κι ό,τι απ' αυτήν παράγεται, ζωή που 'δωσε και πνοή σε όλους τους λαούς, σ' όλους αυτούς που πάνω της κινούνται

⁶«Εγώ, ο Κύριος, σε κάλεσα σύμφωνα με το σχέδιό μου και σε υποστηρίξα, σε φύλαξα και σ' έκανα εγγυητή της *διαθήκης μου με τους ανθρώπους Φως των εθνών σε έκανα, ⁷τα μάτια για ν' ανοίξεις των τυφλών, τους αιχμαλώτους από τα δεσμά να ελευθερώσεις, κι αυτούς που κατοικούν στα σκόπη απ' την υπόγεια φυλακή ⁸Εγώ είμαι ο *Κύριος, αυτό είναι τ' *όνομά μου Τη *δόξα μου δεν θα τη δώσω σε άλλον, ουτε τη φήμη μου στα ειδωλα ⁹Οι εξαγγελίες οι παλιές εκπληρωθήκαν, καινούριες αναγγέλλω τώρα· όσα είναι να γίνουν σας τα αναγγέλλω από πριν»

^{πν}Πιθανοτατη αναφορα στην προέλαση του βασιλιά Κύρου (βλ υποσ εις στ 2) ^{πδ}με τ' ονομα του τον καλω, το πιθα-
να κειμενο, που υποστηριζεται κι από το χειρ του Κουμραν Το παραδοσιακό εβρ χειρ «αυτος καλει το ονομα μου»
^{πε}ενα μηδεν Συμφωνα με ορισμενες παλαιες μετ και το χειρ του Κουμραν Το παραδοσιακό εβρ έχει «ανομια»

41,21-29 41 1-4 43,9 44,7 48,3-5 40,18-20 41,25 45,1-5 41,27 52,7 42,1-4 49,1-6 Mt 12,18-21 42,1a A' Σομ 16,13 Mt 3,17 42,1b Hc 51,4 42,5 40,22 Γεν 1 42,6 49,6 Ακ 2,32 42,6-7 45,1-5 42,7 51,11 14 42,8a Εξ 3,13-16 42,8b-9 48,3-11

Δοξολογία για την απελευθέρωση με τη δύναμη του Κυρίου

¹⁰ Ψάλτε στον Κύριο καινούριο τραγούδι, ψάλτε τη δόξα του από τα πέρατα της γης! Ας τον υμνεί η θάλασσα κι όλοι όσοι ταξι-δεύουνε σ' αυτήν, οι μακρινές οι χώρες κι ό-λοι οι κάτοικοί τους ¹¹ Ύμνο ας υψώσουν στο Θεό, η έρημος κι οι πολιτείες της και τα χωριά όπου κατοικεί ο λαός του Κηδάρ ας ψάλουν της Σελά^ας οι κάτοικοι: ας στείλουνε φωνές χαράς απ' τις βουνοκορφές. ¹² Τον Κύριο ας δοξάσουν και δυνατά ας τον υμνή-σουν αυτοί που κατοικούν σε χώρες μακρι-νές.

¹³ Ο Κύριος σαν ήρωας πλησιάζει, με ορμή πολεμιστή, το σύνθημα της μάχης φωνάζει, βγάζει πολεμική κραυγή, υπερισχύει απέναν-τι στους αντιπάλους του

¹⁴ Ο Κύριος λέει. «Πολύν καιρό έχω που σπαίνω άπραγος έμεινα και συγκρατήθη-κα. Μα τώρα θα φωνάξω σαν τη γυναίκα που γεννάει, θ' αναστενάξω κι η ανάσα μου βα-ριά θα βγει. ¹⁵ Θα ερμώσω λόφους και βου-νά κι όλη τη χλόη τους θα την ξεράνω θα κάνω τα ποτάμια να γίνουν έρημοι, τις λί-μνες θα αποξηράνω. ¹⁶ Θα φέρω τους τυ-φλούς σε δρόμο που δε γνώριζαν, σ' άγνω-στα θα τους οδηγήσω μονοπάτια: θα κάνω το σκοτάδι φως να γενεί μπροστά τους κι οι δρόμοι οι κακοτράχαλοι, καλοστρωμένοι Αυτά τα σχέδια θα τα εκτελέσω εγώ και τί-ποτα δε θα παραλειφθεί.

¹⁷ »Θα οπισθοχωρήσουν, όμως, θα ντρο-πιαστούν όσοι στηρίζονται στα είδωλα και λέν' στα σκαλιστά αγάλματα. «εσείς είστε οι θεοί μας»».

Απειθεία του Ισραήλ

¹⁸ «Κουφοί, ακούστε», λέει ο Κύριος, «και τυφλοί τα μάτια σας ανοίξτε για να δείτε ¹⁹ Υ-

πάρχει ταχα άλλος τυφλός εκτος απο σένα που σε διάλεξα να είσαι δουλός μου ^π γ. πάρχει τάχα άλλος κουφός εκτος από σένα, που είσαι ο αγγελιοφόρος μου, Κανείς δεν είν' τόσο τυφλός, όσο ο απεσταλμένος μου κανείς τόσο κουφός, όσο ο δούλος μου ²⁰ Πολ-λά είδατε, μα σημασια δεν τους δωσατε τ' αυτιά σας τα 'χετε ανοιχτά, μα δεν ακούτε, ²¹ Εγώ ο Κύριος, πιστός στις υποσχεσεις μου, σας έδωσα έναν ένδοξο μεγαλειωδη νόμο ²² Εσείς όμως είστε λαός που σας λεη-λάτησαν και που σας γύμνωσαν όλοι σας παγιδευμένοι είστε στα σπήλαια και μες στις φυλακές κλεισμένοι: σας λεηλατούν χωρίς κανείς να σας γλιτωνει, αρπαζουν τ' αγαθά σας χωρίς κανείς πίσω να τα ζητά. ²³ Ποιος από σας δίνει πια προσοχη σ' αυτά; Ποιος από 'δω κι εμπρός θ' ακούει μ' ενδια-φέρον για το μέλλον;»

²⁴ Ποιος στους ληστές παρέδωσε τον Ια-κώβ, στους άρπαγες τον *Ισραήλ, Δεν είν' ο Κύριος, που απέναντί του αμαρτήσαμε, Δε θέλησαν ν' ακολουθήσουνε το δρόμο του ούτε στο νομο του υπακούσαν ²⁵ Γι' αυτό έ-ριξε απάνω τους τη φοβερη οργή του και του πολέμου την άγρια μάνητα φλογες τους περικύκλωσαν θανάτου, μα αυτοί το τι γινό-ταν δεν κατάλαβαν σχεδόν τους αποτέφρω-σε, μα αυτοί κανένα μάθημα δεν πήραν

Ο Κύριος μόνος λυτρωτής

43 Και τώρα λέει ο Κύριος, ο δημιουργ-γός σου, Ιακώβ, ο πλάστης σου, *Ισραήλ. «Μη φοβάσαι, γιατί εγώ σε λύτρω-σα: σου 'δωσα τ' *ονομά μου, δικός μου εί-σαι ² Όταν περνάς απ' τα νερά, εγω θα 'μαι μαζί σου κι όταν περνάς ποτάμια, δε θα κα-ταποντίζεσαι: Όταν μέσ' από τη φωτια βαδί-ζεις, δε θα καίγεσαι: οι φλόγες της δε θα σε αποτεφρώσουν. ³ Γιατί εγώ είμαι ο *Κυριος ο Θεός σου, ο *Άγιος Θεός του Ισραηλ. ο σω-

^π Σελα Πρόκειται πιθανοτατα για την πρωτεύουσα των Ναβαταιων, την Πेत्रα, στο κέντρο της βραχιδους ερημου Αραβα (νότια της Νεκρας Θαλασσας) ^π δούλος μου Έδω υπονοείται ολοκληρος ο λαός Ισραηλ

42,10-12 Ψλ 98 42,13 40,10 45,1-2 Εξ 15,3 42,14 Ωσ 11,8 42,16 40,10 42,17 45,16 Ψλ 97,7 42,18 43 8 42,19 41 8-9 43,10 42,20 6,10 42,24-25 Δτ 28,15 25 43,1 41,10 Γεν 32,29 43,2 Εξ 14,21 Δν 3,24-27 Ψλ 66,12 43,3 41,14 43 11 14 45,15 21 47,4 49 7 26 Λκ 1,47

τήρας σου Για να σε πάρω, έδωσα αντάλλαγμα την Αίγυπτο κι ακόμα την *Αιθιοπία και τη Σεβά ^{πη} 4 Είσαι πολύτιμος στα μάτια μου, έχεις για μένα αξία και σ' αγαπώ γι' αυτό θα δώσω ανθρώπους για να σ' αποκτήσω, λαούς ολόκληρους για να σου σώσω τη ζωή.

5»Εγώ είμαι μαζί σου, μη φοβάσαι απ' την ανατολή θα φέρω πίσω τους απογόνους σου κι από τη δύση θα σας συναθροίσω 6Και στο βορρά θα πω, "δώσε τους πίσω" θα πω στο νότο, "πια μην τους κρατάς". Φέρτε τους γιους μου από τη μακρινή τη χώρα, τις θυγατέρες μου απ' τα πέρατα της γης, 7 όλους αυτούς που φέρουν τ' όνομά μου, που για τη *δόξα μου τους έφτιαξα, τους έπλασα και τους σχημάτισα»

Ο Ισραήλ βλέπει αλλά δεν κατανοεί

8 Ο Κύριος λέει: «Οδήγησε έξω το λαό που είναι τυφλός, αν κι έχει μάτια που είναι κουφός, αν κι έχει αυτιά. 9 Ας συναχθούν όλα μαζί τα έθνη, οι λαοί ας συγκεντρωθούν. Ποιος από τους θεούς τους προείπε τα γεγονότα που έρχονται; Ποιος μας τ' ανάγγειλε από το παρελθόν; Ας φέρουνε τους μάρτυρές τους για να δικαιωθούν» ας ακουστούν οι μάρτυρές τους για να επιβεβαιωθούν τα λόγια τους.

10»Εσείς, Ισραηλίτες, είστε οι μάρτυρές μου, οι *δούλοι μου που εγώ σας διάλεξα, ώστε να με γνωρίσετε και να πιστέψετε σ' εμένα: να καταλάβετε πως μόνο εγώ είμαι θεός. Πριν από μένα άλλος θεός κανείς δεν ήταν, ούτε από μένα ύστερα θα υπάρξει άλλος. 11 Εγώ, μονάχα εγώ είμαι ο Κύριος· έξω από μένα δεν υπάρχει άλλος σωτήρας 12 Εγώ σας προείπα τι θα γίνει, κι όταν αυτά έγιναν, σας έσωσα. Ξένος θεός κανένας δεν τα 'κανε αυτά σ' εσάς· εσείς είστε οι μάρτυρές μου, ότι ο θεός σας είμ' εγώ 13 Ο ίδιος από τώρα και για πάντα Κανένας απ' τη δύναμή μου δε γλιτώνει. Όταν εγώ ενεργώ,

ποιος μπορεί τάχα ν' αντιταχθεί στο έργο μου;»

Ο Θεός προετοιμάζει την επιστροφή του λαού του

14 Λέει ο Κύριος, ο λυτρωτής σας, ο Άγιος Θεος του Ισραήλ· «Για χάρη σας θα στείλω στράτευμα στη *Βαβυλώνα και θα συντριψώ όλους τους μοχλούς των οχυρών οι *Χαλδαίοι θα ξεσπάσουν σε θρήνους 15 Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Άγιός σας, ο δημιουργός του Ισραήλ, ο βασιλιάς σας»

16 Ο Κύριος λέει: «Στο παρελθόν άνοιξα δρόμο μες στη θάλασσα, δίοδο μες στα ορμητικά νερά 17 οδήγησα σε εκστρατεία άμαξες κι άλογα, στράτευμα και πολεμιστές μαζί. Εκεί ξαπλώθηκαν για να μη σηκωθούνε πια· αφανιστήκαν, έσβησαν σαν το φυτίλι στο λυχνάρι. 18 Τώρα όμως τα περασμένα μην τα θυμάστε και μην ξαναγυρνάτε στα γεγονότα τα παλιά 19 Κοιτάξτε! Εγώ κάτι καινούργιο κάνω, που κιόλας έγινε· δεν το βλέπετε; Ναι, θα κάνω δρόμο μες στην έρημο και μες στην ερημιά ποτάμια. 20 Θα με δοξάζουν τα θηρία του αγρού, τσακάλια, στρουθοκάμηλοι, γιατί δίνω νερό στην έρημο και ποταμούς στην ερημιά, να ποτιστεί ο λαός ο εκλεκτός μου 21 Είν' ο λαός που εγώ τον έφτιαξα για μένα και θα διακηρύξει τη *δόξα μου».

Ο Θεός απαντά στα παράπονα του λαού του

22 Ο Κύριος λέει στον Ισραήλ, στου Ιακώβ τους απογόνους. «Μη λες πως με επικαλέστηκες και πως κουράστηκες για μένα. 23 Μη λες ότι τα πρόβατά σου, που *ολοκαύτωμα τα πρόσφερες, ήταν για μένα ούτε πως ήμουνα εγώ εκείνος που με τις θυσίες σου δόξαζες Εγώ δεν σ' επιβάρυνα να σου γυρεύω προσφορές ουτε σε κούρασα ζητώντας *θυμιάματα 24 Μη λες πως η ευωδιαστή κανέλλα, που αγόρασες με χρήματα, ήταν για μένα, ουτε πως χόρτασες εμένα με το

^{πη}Σεβα Προκειται πιθανότατα για περιοχή της Αφρικής, νοτια της Αιγύπτου, διαφορετική από τη Σαβά της Βορειας Αραβιας

43,5-6 60,4 11 11-12 43,7 42,8 48,11 43,8 42,18 43,9 41,21-29 43,10 44,8 41,8-9 43,11 43,3 43,14 45,1-5 43,16-17 ΕΞ 14,21-28 43,18-21 1ep 23,7-8 43,19 48,6β 65 17 43,22-25 Ησ 1,10-20 43,24β-25 48,11 50,1 Ρωμ 3,23-24

λιπος απ' τις θυσίες σου Αντιθετα με τις αμαρτιες σου μ' ενόχλησες και με τις ανομίες σου με κουρασες ²⁵ Ωστόσο, μονάχα εγώ είμ' εκείνος που τις ανομίες σου εξαλείφω και δε φυλάω στη μνήμη μου τις αμαρτίες σου

²⁶Μάζεψε εσύ ό,τι κρατάς στη μνήμη σου κι έλα μαζί για να κριθούμε λογάριασε εσύ, και παρουσίασε ό,τι μπορείς για να δικαιωθείς ²⁷ Αμάρτησε ο προπάτοράς σου, οι αρχηγόί σου σ' εμενα απίστησαν ²⁸ γι' αυτό κι εγώ ατίμασα του *ναού μου τους άρχοντες και τον Ιακώβ σε αφορισμό παρέδωσα, σε χλευασμό τον Ισραήλ»

Ο Κύριος ο μόνος Θεός

44 Ο Κύριος λέει: «Τώρα, λοιπόν, άκουσε, *δούλε μου Ιακώβ, *Ισραήλ, εκλεκτέ μου ² Εγώ σε δημιούργησα και σ' έπλασα απ' την κοιλιά της μάνας σου και σε βοηθάω Μη φοβάσαι δούλε μου, Ιακώβ, Ισραήλ εσύ, εκλεκτέ μου ³ Γιατί νερά θα δώσω σε διψασμένη γη και ποταμούς σε στεγνωμένο έδαφος Το *Πνεύμα μου στους απογόνους σου θα βάλω και στα παιδιά σου την *ευλογία μου, ⁴ και θα βλαστήσουνε σαν χόρτο καλοποτισμένο, καθώς οι ιτιές πλάι σε τρεχούμενα νερά»

⁵ Ένας θα λέει: «Εγώ είμαι του Κυρίου», κι άλλος θα λέει ότι ανήκει στους απογόνους του Ιακώβ άλλος στο χέρι του θα γράφει «Στον Κύριο ανήκω» και θα ονομάζεται με το τιμητικό όνομα του Ισραήλ.

⁶ Λέει ο Κύριος, ο βασιλιάς του Ισραήλ και λυτρωτής του, ο Κύριος του *σύμπαντος «Εγώ είμαι ο πρώτος και ο τελευταίος· εκτός από μένα δεν υπάρχει άλλος Θεός. ⁷ Ποιος είν' όπως εγώ, Άς το πει! Το λόγο άς πάρει μπρος μου κι άς το αποδείξει Ποιος προείπε από την αρχή τα μέλλοντα, Όσα πρόκειται να συμβούν άς μας τα φανερώσουν

⁸ Μη φοβάστε, μην τρομάξετε! Δε σας το ανάγγειλα πολύ καιρό πιο πριν και δε σας το φανέρωσα, Είστε οι μάρτυρές μου υπάρχει άλλος Θεός εκτός από μένα, Όχι! Άλλος

Βραχος δεν υπάρχει κανέναν δε γνωρίζω ε. γω»

Η μωρία της ειδωλολατρίας

⁹ Οι κατασκευαστές ειδώλων είν' όλοι τους μηδαμινοι τα πιο καλά τους ειδώλα δεν ωφελουν σε τιποτα Δε βλέπουν τίποτα όσοι τα λατρευουν, τίποτα δεν καταλαβαίνουν κι έτσι καταντροπιάζονται ¹⁰ Ποιος κάθεται να φτιάξει έναν θεό ή να χύσει στο μεταλλο ένα ειδώλο, που δεν μπορεί καθολου να ωφελήσει, ¹¹ Όλοι όσοι το λατρεψουν, θα ντροπιαστούν οι κατασκευαστές τους δεν είναι τίποτ' άλλο από άνθρωποι κι αν όλοι συναχθούν μαζί και παρουσιαστουν, αλλο δεν έχουν παρά να τρομάξουν και να ντροπιαστούν ¹² Το σίδερο ο σιδηρουργος δουλεύει πάνω απ' τη φωτιά, τού δίνει σχήμα με διάφορα σφυριά, μορφή τού δίνει με το δυνατό του χέρι αλλά αν δεν τρώει ο ίδιος, εξαντλείται νερό αν δεν πίνει ατονεί ¹³ Ο ξυλουργός το ξύλο του μετράει, το σχέδιο χαράζει με κοντύλι, με το σκαρπελο το δουλεύει, το σημειώνει με το διαβήτη Μορφή του δίνει ανθρώπινη, την ομορφιά του ανθρώπου, για να το βάλει σε ναό

¹⁴ Μπορεί να κόψει και να χρησιμοποιήσει *κέδρους ή να διαλέξει ένα πλατάνι ή μια βαλανιδιά ή κάποιο άλλο δέντρο από το δάσος ή ακόμα να φυτέψει ένα πεύκο που θα το μεγαλώσει η βροχή ¹⁵ Στον άνθρωπο θα χρησιμεύσει για καυσόξυλα Απ' αυτό το ξύλο παίρνει και θερμαίνεται, με το ίδιο ακόμα φτιάχνει ένα θεό και τον λατρεύει το κάνει ειδώλο και μπρος του γονατίζει ¹⁶ Με το μισό απ' αυτό το ξύλο ανάβει τη φωτιά, στα κάρβουνά του ψήνει το κρέας που θα φάει, χορταίνει και ζεσταίνεται και λέει «Ωραία που 'να η ζεστασιά, να βλέπεις τη φωτιά!» ¹⁷ Με το υπόλοιπο κατασκευάζει ενα θεό, φτιάχνει το ειδώλό του μπροστά του γονατίζει και το προσκυνάει, προσεύχεται σ' αυτό και λέει. «Εσύ είσ' ο Θεός μου, λύτρωσε με»

¹⁸ Αυτοί οι άνθρωποι δεν ξέρουνε τι κάνουν, δεν καταλαβαίνουν Έχουν κλειστά τα

μάτια τους ώστε να μη βλέπουν, και τις καρδιές τους ώστε να μην αισθάνονται ¹⁹ Δε χρησιμοποιούν τη σκέψη τους ούτε τη γνώση ή τη νόησή τους, ώστε να πουν «Μισό απ' αυτό το δέντρο το έκαψα, πάνω στα καρβουνά του έψησα ψωμί ή κρεας κι έφαγα και το υπόλοιπό του θα το κάνω είδωλο, θα γονατίσω μπρος σ' ένα κομμάτι ξύλο.» ²⁰ Είναι τόσο ανόητο, σαν να ζητά κανείς να τραφεί από στάχτη η απαιτημένη του καρδιά τον ξεγελά, και δεν μπορεί η ψυχή του να βρει λύτρωση ούτε και να σκεφτεί ότι το είδωλο που μες στο χέρι του κρατάει είναι απάτη

Ο Κύριος λυτρωτής του Ισραήλ

²¹ Ο Κύριος λέει. «Ετούτο να θυμάσαι, Ιακώβ, να το θυμάσαι, λαέ του Ισραήλ, πως είσαι *δούλος μου. Εγώ σε έπλασα για να 'σαι ο έμπιστός μου, δε θα σε λησμονήσω, Ισραήλ. ²² Διέλυσα τις ανομίες σου σαν την ομίχλη, τις αμαρτίες σου σαν να 'ταν σύννεφο γύρω σ' εμένα, γιατί εγώ σε λύτρωσα».

²³ Ψάλτε, *ουρανοί, γιατί ο Κύριος μεγαλούργησε! Παναγυρίστε εσείς, της γης τα βάθη! Σε ψαλμωδία ξεσπάστε τα βουνά της γης κι όλα τα δέντρα μες στα δάση! Γιατί ο Κύριος τον Ιακώβ τον λύτρωσε, φανέρωσε τη *δόξα του στον Ισραήλ

²⁴ Λέει, λαέ του Ισραήλ, ο Κύριος, που σε λύτρωσε και σ' έπλασε απ' την κοιλιά της μάνας σου «Εγώ είμαι ο *Κύριος, που δημιούργησα τα πάντα, άπλωσα μόνος μου τους ουρανοούς, και στέριωσα τη γη με τη δική μου δύναμη ²⁵ Εγώ είμαι που ματαιώνω των μάγων τους χρησμούς, κάνω τους μάντειες να παραλογίζονται αποκρούω τα λόγια των σοφών και κάνω παραλήρημα τη γνώση τους. ²⁶ Εγώ είμαι που το λόγο του εμπίστου μου επιβεβαιώνω, και πραγματοποιώ τα σχέδια του απεσταλμένου μου

»Εγώ είμαι που λέω τώρα για την *Ιερου-

σαλήμ πως θα κατοικηθεί, και για τις πόλεις του *Ιούδα πως θ' ανοικοδομηθούν, κι εγώ θα ανορθώσω τα ερείπια ²⁷ Εγώ είμαι που λέω στην *άβυσσο, «γίνε στεριά τα ρεύματά σου θα τα ξεράνω» ²⁸ Εγώ είμαι που λέω για τον Κύριο, «θα τον κάνω βοσκό του λαού μου», και θα εκπληρώσει όλες τις επιθυμίες μου Αυτός θα διατάξει για την Ιερουσαλήμ «ν' ανοικοδομηθεί» και για το *ναό «να μπουν νέα θεμέλια»» ^{πθ}

Ο βασιλιάς Κύρος όργανο του Θεού

45 Ο Κύριος λέει στο βασιλιά Κύρο, σ' αυτόν που έχρισε^ζ και υποστήριξε για να υποτάξει μπρος του τα έθνη και ν' αφοπλίσει τους βασιλιάδες, ν' ανοίξει μπρος του τα θυρόφυλλα των πόλεων, ώστε οι πύλες να μη μένουν πια κλειστές: ² «Μπροστά σου θα βαδίσω εγώ και θα εξομαλύνω τους δρόμους τους ανώμαλους τις χάλκινες τις θύρες θα συντριψώ, θα σπάσω τους σιδερένιους τους μοχλούς ³ Μυστικούς θα σου δώσω θησαυρούς, κρυμμένα πλούτη, για να γνωρίσεις πως εγώ είμαι ο Κύριος, που σ' έχω πάρει στην υπηρεσία μου, ο Θεός του *Ισραήλ ⁴ Για χάρη των απογόνων του *δούλου μου Ιακώβ, του Ισραήλ, του εκλεκτού λαού μου, σε πήρα στην υπηρεσία μου. Και σου 'κανα αυτή την τιμή, μολονότι εσύ δεν με γνώριζες ⁵ Εγώ είμαι ο *Κύριος δεν είναι άλλος κανείς εκτός από μένα, δεν υπάρχει άλλος θεός θα σε εξοπλίσω, έστω κι αν δε με γνωρίζεις, ⁶ ώστε να μάθουν από την ανατολή ως τη δύση πως άλλος δεν υπάρχει εκτός από μένα Εγώ είμαι ο Κύριος και δεν υπάρχει άλλος ⁷ Εγώ δημιούργησα το φως και το σκοτάδι, την ευτυχία έφτιαξα και τη δυστυχία Εγώ, ο Κύριος, είμαι που όλ' αυτά τα πραγματοποιώ ⁸ Σκορπίστε, *ουρανοί, όροσά απ' τα ύψη, και βρέξτε, νέφη, δικαιοσύνη η γη ας ανοίξει κι ας προβάλει η σω-

^{πθβλ} υποσ εις 41,2 Για την ανοικοδόμηση του ναού βλ Β' Χρ 36,23 Εσδ 1,2 ^ζ Έδω ο Κυρος, βασιλιάς των Περσών, λαμβάνει τον ίδιο τίτλο («κεχρισμένος») με το βασιλιά του Ιούδα (Ψλ 2,22 18,51 κλπ) Πρβλ με κεφ 44,28 «θα τον κάνω βοσκό μου»

44,22 43,25 44,23 49,13 55,12 35,1-2 Ψλ 96,11-13 44,24 45,12 40,22 44,25 Ιερ 50,36 Ησ 29,14 44,26β Ιερ 31,38 Ζαχ 1,16 44,27 Ιησ 4,23 44,28 45,1-5 45,1-5 41,2 25 42,6-7 43,14 44,28 45,13 46,11 48,14-15 Εσδ 1,1-4 45,7 Αμ 5,8 Θρ 3,38 45,8 Ψλ 85,12

τηρία, μαζί ας βλαστησει κι η δικαιοσύνη! Εγώ ο Κύριος τα δημιούργησα αυτά.

Ο Κύριος δημιουργός

⁹Αλιμονο σ' εκείνον που το δημιουργό του μάχεται, ενώ είν' όστρακο απ' τον πηλό της γης. Κανένα βάζο πήλινο τον κεραμέα του δε ρωτάει, γιατί το κατασκεύασε, ούτε κανένα έργο του τον ρωτάει αν έχει χέρια επιδέξια. ¹⁰Αλίμονο σ' εκείνον που λέει στον πατέρα του, "γιατί με γέννησες;" στη μανα του, "γιατί για μένα κοιλοπόνεσες,."

¹¹Λέει ο Κύριος, ο *Άγιος Θεός του Ισραήλ, ο δημιουργός του: «Για το λαό μου με ρωτάτε και για το τι θα κάνω μου δίνετε εντολές; ¹²Εγώ έφτιαξα τη γη και δημιούργησα πάνω σ' αυτήν τον άνθρωπο. εγώ άπλωσα με τα χέρια μου τους ουραμούς, διατάζω όλα τ' αστέρια τους. ¹³Εγώ ξεσήκωσα τον Κύριο για να επιβάλει τις εντολές μου, και θα εξομαλύνω όλους τους δρόμους του: αυτός την πόλη μου θα ανοικοδομήσει και θα απελευθερώσει τους αιχμαλώτους μου, χωρίς να πάρει χρήματα ούτε δώρα». Αυτά λέει ο Κύριος του *σύμπαντος.

Ο Κύριος βοηθάει το λαό του

¹⁴Λέει ο Κύριος στο λαό του: «Οι εργάτες απ' την Αίγυπτο κι οι έμποροι απ' την *Αιθιοπία και ο λαός της Σεβά,^{5α} οι άντρες οι υψηλόκορμοι, θα οδηγηθούν κοντά σου και θα γίνουν δούλοι σου: θα σε ακολουθήσουν, θα περάσουν δέσμοι από μπρος σου, θα σε προσκυνούν ομολογώντας: "μόνο μ' εσένα είναι ο Θεός, και δεν υπάρχει άλλος Θεός εκτός από κείνον"». ¹⁵Πράγματι, εσύ είσαι Θεός που κρύβεσαι, Θεέ του Ισραήλ, και λυτρωτή! ¹⁶Θα ντροπιαστούν και θα ταπεινωθούν όλοι μαζί, αυτοί που φτιάχνουν τα είδωλα: θα φύγουν ντροπιασμένοι. ¹⁷Τον Ισραήλ όμως ο Κύριος θα τον σώσει κι η σωτηρία αυτή θα είναι αιώνια! Εσείς, Ισραηλίτες, δεν πρόκειται να ντροπιαστείτε ή να τα-

πεινωθείτε ποτέ μες στους αιώνες»

Πρόσκληση προς όλα τα έθνη

¹⁸Ο Κύριος είν' ο δημιουργός του ουρανού, αυτός είν' ο Θεός. Τη γη έφτιαξε και τη σχημάτισε, αυτός τη στέριωσε, την επλάσε όχι για να 'ναι έρημη, μα για να κατοικείται. Αυτός είναι που λέει. «Εγώ είμαι ο Κύριος και δεν υπάρχει άλλος. ¹⁹Δε μίλησα κρυφά ούτε έκρυψα τη σκέψη μου, δεν ειπα στους απογόνους του Ιακώβ, "ζητήστε με στο κενο". Εγώ είμαι ο Κύριος, που λέω ο.τι είναι δίκαιο και αναγγέλλω την αλήθεια»

Τα είδωλα της Βαβυλώνας και ο Κύριος

²⁰«Μαζευτείτε κι ελάτε, όλοι μαζί πλησιάστε, όσοι από τα έθνη επιζήσατε. Τίποτα δε γνωρίζουν αυτοί που μεταφέρουν τα σκαλισμένα ξύλα τους και σε θεό προσεύχονται ανήμπορο να σώσει. ²¹Πλησιάστε, παρουσιάστε την υπόθεσή σας, κάντε συμβούλιο ακόμα μεταξύ σας. Ποιος το ανάγγειλε αυτό απ' τους παλιούς τους χρόνους, ποιος από τότε είχε πει πως θα συμβεί; Δεν είμ' εγώ ο Κύριος; Άλλος Θεός εκτός από μένα δεν υπάρχει, δίκαιος Θεός και λυτρωτής, δεν υπάρχει άλλος από μένα.

²²»Στραφείτε σ' εμένα για να σωθείτε, όλα τα πέρατα της γης, γιατί εγώ είμαι ο Κύριος, κι άλλος Θεός εκτός από μένα δεν υπάρχει. ²³Ορκίστηκα στον εαυτό μου κι αυτό που λέω, πάντα γίνεται. Ο λόγος μου δεν θ' ανακληθεί, γιατί μπροστά μου θα καμφθούν όλα τα γόνατα. όλοι θα ομολογούν και θα λένε: ²⁴«μονάχα ο Κύριος είναι δυνατός και προστατεύει»».

Σ' αυτόν θα 'ρθούνε καταντροπιασμένοι όλοι όσοι έχουν οργιστεί εναντίον του. ²⁵Στον Κύριο θα βρουνε σωτηρία και δόξα όλοι οι απόγονοι του Ισραήλ.

^{5α}Σεβά Βλ υποσ εις κεφ 43,3

Οι ανίσχυροι θεοί και ο πανίσχυρος Θεός

46 Έπεσε ο Ήβηλ, συντρίφτηκε ο Ήνεβήλ! Τα είδωλά τους τα βάλαν πάνω στα ζώα, στα υποζυγία τα φορτώσαν πάνω στα κουρασμένα από το βάρος κτηνη ² Σκύβουν όλα και γονατίζουν, δεν μπορούν να διασώσουν το φορτίο, κι αυτά μαζί οδηγούνται στην αιχμολωσία

³ «Ακουστε με, Ισραηλίτες, όλοι όσοι απομείνατε από τους απογόνους του Ιακωβ», λέει ο Κύριος «Εγώ σας φρόντισα απ' την κοιλία της μάνας σας και σας ανέλαβα απ' τη στιγμή που ηρθατε στον κόσμο. ⁴ Ωστόσο να γεράσετε, εγώ θα παραμένω ο ίδιος, κι ωστόσο ασπρίσουν τα μαλλιά σας, εγώ θα σας κρατώ. Εγώ σας έφτιαξα κι εγώ θα σας φροντίζω. Βοήθεια θα σας δώσω και λυτρωμό.

⁵ «Με ποιον θα με παρομοιάσετε, με ποιον θα με ταυτίσετε, Με ποιον θα με συγκρίνετε που να είμαστε όμοιοι, ⁶ Κάποιοι βγάζουν χρυσάφι από το ταμείο τους κι ασήμι με την πλάστιγγα ζυγίζουν, πληρώνουν ένα χρυσόχοο για να τους φτιάξει απ' αυτά έναν θεό, όπου τον προσκυνούν και τον λατρεύουν ⁷ στους ώμους τον σηκώνουν και τον περιφέρουν, μετά τον ξαναβάζουν κάτω και μένει εκεί ακίνητος. Προσεύχονται σ' αυτόν, μα αυτός δεν απαντάει, από τη συμφορά τους να τους σώσει δεν μπορεί. ⁸ Σκεφτείτε τι κάνετε, αποστάτες, και ντραπείτε και λογαριάστε όσα έχω κάνει εγώ»

Η βοήθεια πλησιάζει

⁹ «Φέρτε στο νου σας όσα γίνανε από πολύ παλιά, τα πρώτα, γιατί εγώ είμαι ο Θεός και δεν υπάρχει άλλος εκτός από μένα. Θεός χωρίς τον όμοιο του. ¹⁰ Εγώ απ' την αρχή το μέλλον φανερώνω και από πριν όσα ακόμα δεν έχουν συμβεί. Λέω, "το σχέδιό μου θα εκτελεστεί, κι όλα όσα επιθυμώ θα τα πραγματοποιήσω" ¹¹ Απ' την Ανατολή φωνά-

ζω ένα αρπαχτικό πουλί, τον ανθρωπο^{9b} που εκτελεί τα σχέδια μου απ' τη μακρινή τη χώρα όπως το είπα έτσι το πραγματοποιώ το εκτελώ όπως το έχω σχεδιάσει

¹² «Ακουστε με, εσείς οι σκληροτραχηλοι, που η λύτρωση θαρρείτε πως βρίσκεται μακριά. ¹³ Η δικαιοσύνη πλησιάζει, διόλου δεν είναι πια μακριά, η σωτηρία μου δεν θ' αργοπορηθεί άλλο. τη σωτηρία θα δώσω στη *Σιών, στον *Ισραήλ τη *δοξα μου»

Κρίση κατά της Βαβυλώνας

47 Ο Κύριος λέει.

«Κατέβα και στο χώμα πέσε, όμορφη Βαβυλώνα. Κάτσε στη γη χωρίς θρόνι, όμορφη χώρα των *Χαλδαίων δε θα σε ονομάζουν πια γλυκιά και τρυφηλή

² Πάρε το μύλο κι άλεθε αλεύρι, βγάλε το πέπλο σου, τα πόδια γύμνωσε, σήκωσε το φόρεμά σου, για να περάσεις τους ποταμούς, ³ και θ' αποκαλυφθεί η γυμνότητά σου και θα ταπεινωθείς. Θα πάρω εγώ εκδίκηση, κανείς δε θα με σταματήσει»

⁴ Αυτά λέει ο λυτρωτής μας, που τ' όνομά του είναι ο Κύριος *του σύμπαντος, ο *Άγιος Θεός του *Ισραήλ

⁵ «Πέσε στη σιωπή», λέει ο Κύριος, «κι έμπα μες στο σκοτάδι, όμορφη χώρα των Χαλδαίων. δε θα μπορείς πια να ονομάζεσαι κυριαρχη των βασιλείων. ⁶ Οργίστηκε ενάντια στο λαό μου, ατίμασα τη χώρα μου, στην εξουσία σου τους παρέδωσα,

^{9b} Υπαινιγμός για το βασιλιά Κύρο. Βλ. υποσ. εις κεφ. 41,2

46,1-2 21,9 44,9-20 1ερ 50,2 46,3-4 Δτ 1,31 Ωσ 11,3 Ψλ 71,17-18 46,5-8 40,18-21 44,9-20 46,9 43,16-17 46,10 41,21-29 Ψλ 115 3 46,11 45,1-5 46,12 40,27 47,1-15 13,1-22 47,4 43,3 47,6 Ζαχ 1,15

μα εσύ έλεος δεν τους έδειξες
ακόμα και στους γέροντες αβάσταχτο
εκανες το ζυγο σου

⁷Ειπες “Θα είμαι αιώνια κυριαρχη”
Δε σκέφτηκες βαθιά το νοημα των
γεγονότων,
ούτε στοχάστηκες το τέλος τους

⁸»Τώρα, λοιπόν, άκουσε τούτο, τρυφηλη,
που κάθεσαι με ασφάλεια και
σκέφτεσαι
πως μόνο εσύ υπάρχουν κι άλλος
κανείς,
πως χήρα εσύ ποτέ σου δε θα μείνεις,
ούτε θα δεις να σου πεθαίνουν
τα παιδιά

⁹Μέσα σε μια στιγμή, σε μια μονάχα μέρα,
δύο κακά μαζί θα σου συμβούν:
χρησία κι ατεκνία θα πέσουν πάνω σου
τελειωτικά
και δε θα σ’ ωφελήσουν οι μαγείες σου
οι πολλές
και τ’ άφθονά σου ξόρκια.

¹⁰Μα εσύ βασίστηκες στην πονηριά σου
και είπες.
“κανένας δεν με βλέπει”

»Η γνώση κι η σοφία σου σε
παρπαλόνησαν
και σκέφτηκες πως είσ’ εσύ
και δεν υπάρχει άλλος κανείς
εκτός από σένα

¹¹Θα σου συμβεί κακό,
που δε θα ξέρεις πώς να το
ξορκίσεις·
πάνω σου θα ’ρθει συμφορά
που να την αποφύγεις δε θα μπορείς
καταστροφή θα πέσει ξάφνου
πάνω σου,

που δε θα την έχεις προβλέψει
¹²Κάθησε τώρα με τα ξόρκια και τις
πολλές μαγείες σου,
που σ’ έχουν απ’ τα νιάτα σου
κουράσει

Ίσως μπορέσεις απ’ αυτά να ωφεληθείς,

τη συμφορά ίσως μπορεσεις να την
αποδιώξεις

¹³»Απ’ τους πολλους σου συμβουλατορες
κουραστηκες

Ας σηκωθούνε τώρα να σε σωσουν
οι ουρανοσκοποι κι οι αστρολογοι
που σου αναγγελλουν κάθε μηνα
τι πρόκειται να σου συμβει

¹⁴Θα γίνουσαν τον άχυρο κι η φωτια
θα τους καψει
δε θα μπορεσουν να σωθούν
από της φλόγας την ορμή
Γιατί δε θα ’ναι ανθρακιά να ζεσταθούν,
δε θα ’ναι αναμμένα κάρβουνα
να κάτσουν αντικρύ τους

¹⁵»Έτσι θα κατανήσουνε οι μάγοι σου
που από τα νιάτα σου σ’ απομυζούνε
Θα πάρουνε το δρόμο τους και θα
περιπλανιούνται,
κι ούτε ένας να σε σώσει δεν
θα μπορεί»

Προφητεία για καινούρια πράγματα

48 Ακούστε απόγονοι του Ιακώβ, εσεις
που φέρνετε το τιμητικό *ονομα του
*Ισραήλ και που είστε απόγονοι του *Ιούδα!
Στου Κυρίου τ’ *όνομα ορκίζεστε κι επικρι-
λείστε το Θεό του Ισραήλ, μα όχι με ειλικρι-
νεια και πιστότητα ²Ωστόσο με καμάρι ονο-
μάζεστε πολίτες της *άγιας πόλης, και λέτε
πως στηρίζεστε στο Θεό του Ισραήλ, που τ’
όνομά του είναι «ο Κύριος του *σύμπαντος».
Ακούστε τι έχει να σας πει

³«Τα παλιότερα γεγονότα τα ειχα αναγ-
γείλει από πολύ πριν τα είπα, τα έκανα
γνωστά και ξάφνου τα πραγματοποιησα ⁴Ε-
πειδή ήξερα πόσο είσαι σκληρός. πως σαν
ραβδί από σίδερο είναι ο τράχηλός σου και
χάλκινο το μέτωπο, ⁵γι’ αυτό σου ανάγγειλα
τα γεγονότα από παλιά, πριν να συμβούν
σου τα γνωστοποίησα, ώστε να μην μπορείς
να πεις, “το είδωλό μου το έκανε αυτό, το
άγαλλά μου, η χωνευτή μου εικόνα τα διέτα-

ξε» 6 Τα 'χεις ακούσει όλ' αυτά και τώρα τα είδες πραγματοποιημένα δεν το παραδέχεσαι

»Τώρα σου αναγγέλλω νέα πράγματα. που τα χα φυλαγμένα, και ποτέ πριν δεν άκουσες γι αυτά 7 Τώρα μόνο τα πραγματοποιώ, τίποτε απ' αυτά δεν έγινε παλιότερα πριν απ' αυτή τη μέρα ποτε δεν άκουσες γι' αυτά και έτσι δεν μπορείς να πεις ότι τα γνώριζες 8 Και βέβαια δεν τ' άκουσες ούτε κι έλαβες γνώση και βέβαια τ' αυτιά σου ήταν κλειστά πολύ πιο πριν, γιατί ξέρω πως είσαι αναξιπίστος και πως σ' αποκαλούνε παραβάτη από γεννησιμιού σου» 9 Επειδή θέλω να τιμάται το όνομά μου, θα συγκρατήσω το θυμό μου για χάρη της *δόξας μου θα τον δαμάσω, για να μη σε εξολοθρεύσω 10 Εγώ σε λαμπικάρισα, μα όχι στη φωτιά καθώς το ασημι στην θλίψης το καμίνι σε δοκίμασα 11 Για τη δική μου χάρη, μόνο γι' αυτήν έπραξα ό,τι έπραξα, γιατί αλλιώς θ' ατιμαζόταν τ' όνομά μου Τη *δόξα μου δεν θα τη δώσω σε άλλον».

Ο Κύριος θα λυτρώσει τον Ισραήλ

12 «Άκουσέ με, Ιακώβ, Ισραήλ, που σε κάλεσα· εγώ είμαι ο ένας και μοναδικός Θεός· εγώ είμαι ο πρώτος κι ο τελευταίος 13 Το χέρι μου θεμέλιωσε τη γη, τους *ουρανοίς τούς άπλωσε το δυνατό μου χέρι τους φωνάζω, και στη στιγμή μπροστά μου παρουσιάζονται 14 Συναχθείτε όλοι εσείς κι ακούστε! Αυτός που αγάπησα⁴⁹ τα σχέδιά μου θα εκτελέσει ενάντια στη *Βαβυλώνα, θα επιβάλει στους Βαβυλώνιους την εξουσία του Ποιος άλλος εκτός από μένα τα ανάγγειλε όλα αυτά, 15 Εγώ, ναι, εγώ μίλησα και τον κάλεσα, τον καθοδήγησα και τον βοήθησα τα σχέδια του να πετύχουν 16 Πλησιάστε με κι

ακούστε αυτο εδώ απ' την αρχή ποτέ κρυφά δε μίλησα και από τότε που συνέβησαν αυτά τα γεγονότα, εγώ ήμουν εκεί»

Και τώρα ο Κύριος ο Θεός με απέστειλε με το *Πνευμα του

17 Λέει ο Κύριος, ο λυτρωτής σας, ο Άγιος Θεός του Ισραήλ «Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας, που σας διδάσκω ό,τι σας ωφελεί και σας οδηγώ στο δρόμο που πρέπει να βαδίζετε 18 Αν προσέχατε τις εντολές μου, η ευτυχία σας θα σας πλημμυριζε σαν ποταμός και η ευημερία σας θα σας σκέπαζε καθώς τα κύματα της θάλασσας 19 οι απόγονοί σας θα ήταν σαν την άμμο πολυαριθμοί, οι καρποί των σπλάχνων σας σαν τους κόκους της πολλοί τ' όνομα του λαού σας από μπροστά μου δεν θα αφανίζοταν ποτέ».

20 Βγείτε απ' τη Βαβυλώνα, φύγετε απ' τη *Χαλδαία! Αναγγείλτε τα νέα με φωνές χαράς και διακηρύξτε τα παντού· φέρτε τα ως τα πέρατα της γης, και πείτε «Ο Κύριος λύτρωσε το *δούλο του, τον Ισραήλ!» 21 Δε δίψασαν στην έρημο όπου τους οδηγούσε νερό για χάρη τους από το βράχο έβγαλε, το βράχο έσκισε και τρέξαν τα νερά

22 «Μα τέτοια ευτυχία δεν υπάρχει για τους ασεβείς», λέει ο Κύριος.

Ο δούλος του Κυρίου θα είναι φως στα έθνη

49 Ακούστε με, χώρες απομακρυσμένες, προσέξτε μακρινοί λαοί! Ο Κύριος απ' την κοιλιά της μάνας μου με κάλεσε πριν γεννηθώ πρόφερε τ' *όνομά μου 2 Το στόμα μου καθώς σπαθί το 'κανε κοφτερό και με το χέρι του με προστάτηψε· σαν βέλος μ' έκανε ακονισμένο, μ' έκρυψε στη φαρέτρα του 3 Και μου είπε «Εσύ είσαι ο *δούλος μου, *Ισραήλ,⁴⁹ τη *δόξα μου μ' ε-

⁴⁹ Ακόμα μια νύξη για το βασίλειο Κυρο (βλ υποσ εις κεφ 41,2) ⁴⁹ Ισραήλ Η λ αποτελεί προφανώς προσθήκη στο κείμενο, το οποίο αναφέρεται σ' ένα άτομο (πρβλ στ 5-6) Πιθανοτατα η προσθήκη έγινε κατ' επιδραση του 44,21 και οφείλεται στη διπλή σημασια της μορφης του «δουλου», υπο την οποια νοειται πότε ο Ισραήλ και ποτε ο ηγετης και λυτρωτης του

48,8 48,4 48,10 ψλ 12,7 Ζαχ 13,8-9 Μαλ 3,3 48,11 48,9 43,25 ψλ 115,1-2 Ιεζ 36,20-23 Ιερ 14,21 48,12 44,6 48,13 ψλ 33,9 48,14-15 45,1-5 48,18-19 Δτ 28,1-14 48,19 Γεν 22,17 48,20 52,11-12 Ιερ 51,45 48,21 41,17-20 Εξ 17,6 49,1-6 42,1-4 50,4-11 52 13- 53,12 49,1 5-6 Ιερ 1,5 49,2 Εβρ 4,12 Απ 1,16

σενα θα τη φανερωσω»

⁴Εγώ εκανα τη σκέψη πως άδικα κουράστηκα, μάτια και ανώφελα εξαντλήσα τη δύναμή μου. Κι όμως το δικιο μου ο Κύριος το έχει εγγυηθεί, στο χερι του ο Θεός μου κρατάει το μισθό μου

⁵Και τώρα ο Κύριος μιλάει, αυτός που μ' επλάσε απ' την κοιλιά της μανας μου για να γίνω δούλος του, να ξαναφέρω σ' αυτόν τους απογόνους του Ιακωβ, να συνάξω μπροστά του το λαό του Ισραήλ. Ο Κυριος με ανέδειξε έγινε ο Θεός μου δυναμή μου ⁶Και μου είπε. «Δεν είναι δα και τιποτε να είσαι δούλος μου για ν' ανορθώσεις μόνο τις φυλές του Ιακώβ και να ξαναφέρεις αυτούς απο τον Ισραήλ που διασώθηκαν. Γι' αυτό εγώ θα σε κάνω φως και για τα αλλα εθνη, ώστε να φτάσει η σωτηρία μου στα πέρατα της γης

Επαγγελία για την αποκατάσταση της Σιών

⁷Λέει ο Κύριος, ο λυτρωτής του Ισραήλ, ο Άγιος Θεός του, σ' εκείνον που τον περιφρονουν οι άνθρωποι και που τον αποστρέφονται^ε τα εθνη, που έχει γίνει δούλος των τυράννων. «Οι βασιλιάδες όταν σε δουν θα σηκωθούν με σεβασμό, το ίδιο κι οι ηγεμόνες θα σε προσκυνήσουν τιμώντας τον Κύριο που σε διάλεξε, τον Άγιο του Ισραήλ, που κράτησε την υπόσχεσή του»

⁸Ο Κύριος λέει. «Όταν έρθει ο κατάλληλος καιρός θα ικανοποιήσω την επιθυμία σου, της σωτηρίας τη μέρα θα σε βοηθήσω θα σε διαφυλάξω και θα σε κάνω εγγυητή της διαθήκης μου με τους ανθρώπους. Τη χώρα θ' ανορθώσεις και θα ξαναμοιράσεις εγκαταλειμμένες κληρονομίες. ⁹Θα πω στους αιχμαλώτους: “βγείτε στην ελευθερία” και σ' όσους στο σκοτάδι βρισκονται “ελάτε έξω στο φως” Στους δρόμους θα βοσκήσουν κι ακόμα όλοι οι λόφοι οι γυμνοί θα 'ναι λει-

μωνας τους ¹⁰Δε θα πεινάσουν και δε θα διψάσουν ο ήλιος δεν θα τους πειραξει ούτε ο καύσωνας, γιατί οδηγος τους θα ναι εκείνος που τους αγαπάει και θα τους φερει στις νεροπηγές ¹¹Όλα μου τα βουνά λεωφόρους θα τα κάνω και θα ισιώσω ολους τους δρόμους μου ¹²Θα έρθουν από μακρια αλλοι απο το βορρά κι από τη δύση. κι αλλοι απο το νότο, από την Αιγυπτο^κ»

¹³Ας ψάλουν οι ουρανοί κι η γη ας χαρει σε ψαλμωδίες ας ξεπαύσουν τα βουνά, γιατί ο Κύριος το λαό του τον παρηγόρησε κι εδειξε έλεος στους ταλαιπωρημένους του! ¹⁴Ωστόσο ειπε η Σιών. «Ο Κύριος μ' εγκατέλειψε, ο Κύριός μου μ' έχει λησμονήσει»

¹⁵Αλλά λέει κι ο Κύριος. «Μπορει ταχα η μανα το βρέφος της να λησμονησει, και να μη δειξει την αγάπη της στο σπλάχνο της που γέννησε, Μα κι αν ακόμη εκείνες λησμονήσουν, δε θα σε λησμονήσω εγω

¹⁶»Να, κοίτα, εγώ μες στις παλαμες των χεριών μου σε ζωγράφισα τα τείχη σου δεν τα αφήνω απ' τα μάτια μου. ¹⁷Έρχονται βιαστικοί αυτοί που θα σε ανοικοδομησουν, και φεύγουν μακριά σου αυτοί που σε καταδάφισαν και σ' ερήμωσαν ¹⁸Σήκωσε γύρω τα μάτια σου και κοίταξε! Όλοι συνάζονται, έρχονται σ' εσένα. Εγώ, ο Κύριος, σου ορκίζομαι ότι ολους αυτούς θα τους φορέσεις σαν κόσμημα: θα γίνουν το στολιδί σου το νυφικό. ¹⁹Γιατί οι έρημοι τόποι σου και τα ερειπιά σου, η γη σου η κατεστραμμένη θα 'ναι τώρα πολύ στενή για τους κατοίκους σου, κι εκείνοι που σε καταστρέψαν θ' απομακρυνθούν. ²⁰Ως και τα παιδιά σου που στην αιχμαλωσία γεννήθηκαν κι εκείνα θα σου πουν “πολύ στενός είναι για μας ο τόπος κανε μας χώρο για να κατοικήσουμε”

²¹»Κι εσύ θα σκέφτεσαι “ποιος τα παιδιά αυτά τα γέννησε σε μένα; Εγώ ήμουν στεριφα

^επου τον αποστρεφονται, συμφωνα με τις αρχαιες μεταφρασεις. Η εννοια του εβρ είναι οτι ο θεος αποστρεφεται τα εθνη ^καπό την Αιγυπτο. Κατά λ. «Συνηνη» (= Ασσουαν), συμφωνα με ένα χειρ. Το εβρ έχει «Σινειμ» ^ζαυται που θα σε ανοικοδομήσουν, συμφωνα με το χειρ. του Κουμράν και πολλές αρχ. μετ. Το εβρ. έχει «οι γιοι σου»

49,6 42,6 Λκ 2,32 49,7 49,23 60,10 49,8 ψλ 69,14 Β' Κορ 6,2 Γαλ 3,8 49,9-10 42,7 40,10-11 Απ 7,16-17 49,11 40,3-4 49,12 43,5-6 49,13 44,23 49,14 40,27 49,15 66,13 Ιερ 31,20 Ωσ 11,1,8 ψλ 27,10 49,16 31,5,9 54,1-17 Ζαχ 1 14 8,2 Σφν 3,16-17 ψλ 76,3 49,18 60,4-5 49,19-20 54,1-3 60,22 Ιερ 31,38-40 Ζαχ 2,5-9 10,10 49,21 66,7-8

κι άτεκνη *αιχμαλωτη κι εξοριστη ποιος τα παιδια αυτά τα ανεθρεψε, Εγώ ειχα μεινει μόνη απο που βρεθήκαν όλα αυτα,»

²² Λεει ο Κυριος ο Θεός «Θα κανω με το χέρι μου σινιάλο στα εθνη και θα υψωσω τη σημαια μου να τη δουν οι λαοί, ωστε να φερουνε τους γιους σου στην αγκαλια τους και να κρατησουνε πάνω στην ωμοια τους τις θυγατέρες σου ²³ Οι βασιλιαδες θα γινουν παιδοτροφοι σου και οι πριγκίπισσές τους παραμανες σου θα πεσουν να σε προσκυνήσουν με το προσωπο στη γη, θα γλειφουνε το χώμα των ποδιών σου Τότε θα μάθεις πως εγώ ειμαι ο *Κύριος κι οσοι σ' εμένα ελπίζουνε δε θα ντροπιαστουν»

²⁴ «Μπορεί ταχα κανείς», ρωτάς, «να πάρει πίσω το λάφυρο ενος πολεμιστη ή ν' απελευθερωσει ενός τυραννου»²⁷ τους αιχμαλώτους,» ²⁵ Κι ο Κύριος απαντάει «Και του πολεμιστη τα λάφυρα μπορουνε πίσω να παρθούν. κι ενός τυράννου οι αιχμάλωτοι ν' απελευθερωθούν Εγω θ' αγωνιστώ ενάντια σ' εκείνους που σε μάχονται κι εγώ τα τέκνα σου θα σωσω ²⁶ Θα κάνω τους τυράννους σου τις σάρκες τους να φάνε μεταξύ τους και να μεθυσουν με το *αίμα τους, καθώς με νεό κρασι Τοτε θα καταλάβουν ολοι ότι εγώ ο Κύριος ειμ' ο σωτήρας σου κι ο λυτρωτής σου, ο ισχυρός Θεός του Ιακώβ»

Ο Θεός αποκρίνεται στα παράπονα του λαού του

50 Ο Κυριος λέει «Νομίζετε πως χώρισα τη μάνα σας, πού είναι το έγγραφο του *διαζυγίου, Λέτε ότι δούλους σας πουλήσα στο δανειστη μου Όχι! Αν πουληθήκατε εινα για τις ανομιες σας και η μάνα σας διωχτηκε μακριά για τις παραβάσεις σας

²» Όταν ηρθα και φωναξα, γιατί δεν ήτανε κανείς εκει ν' αποκριθεί, Είναι μήπως μικρό το χέρι μου να δωσει λυτρωση, ή δεν εχω τη

δύναμη να σωσω,

»Εγω με μια μου προσταγη τη θάλασσα ξεραινω, κανω τους ποταμους να γινουν ερημος τα ψαρια τους χωρις νερο ψοφουν ³ Τους *ουρανους τους ντυνω με σκοταδι. τους σκεπαζω με ρουχο *πενθιμο»

Η υπακοή του δούλου του Κυρίου

⁴ Ο Κύριος, ο Θεός, μου 'δωσε γλωσσα μαθητή, για να μπορουν τα λόγια μου τον κουρασμένο να εμψυχωνουν Κάθε πρωι με κανει να περιμένω άπληστα σαν μαθητης τη διδαχη ν' ακούσω ⁵ Ο Κύριος ο Θεός την ακοή μου άνοιξε, κι εγω δεν αντιστάθηκα ούτε στα πίσω στράφηκα να φύγω. ⁶ Τη ραχη μου εδωσα σ' αυτοούς που με μαστίγωναν και το σαγόνι μου σ' αυτοούς που μου ξερίζωναν τα γένια δεν έκρυψα το προσωπό μου οταν με βρίζανε και μ' έφτυναν

⁷ Ο Κύριος όμως ο Θεός θα με βοηθήσει γι' αυτό και δε θα ντροπιαστώ Γι' αυτό και σκλήρυνα το πρόσωπό μου, να γίνει σαν την πέτρα που δεν αισθάνεται, και ξέρω πως δε θ' απογοητευτώ ⁸ Αυτός, που θα με δικαιώσει είναι κοντά μαζί μου ποιος θ' αντιδικήσει, Ας παρουσιαστούμε στο δικαστήριο μαζί! Ποιος θα 'ναι αντιδίκός μου, Ας με πλησιάσει

⁹ Ο Κύριος ο Θεός θα με βοηθήσει' ποιος, λοιπόν, θα με βγάλει ένοχο; Καθώς το ρούχο θα παλιώσουν ολοι τους, ο σκόρος θα τους φάει ¹⁰ Όποιος ανάμεσά σας σέβεται τον Κύριο, του δούλου του ας υπακούσει τη φωνή. Ακόμη κι αν βαδίζει στο σκοτάδι χωρις καθόλου φως, στ' *όνομα του Κυρίου ας εμπιστευεται κι ας βρίσκει στήριγμα στο Θεό του ¹¹ Κι ολοι εσεις που ανάβετε φωτιές και σκορπάτε γύρω την καταστροφή με τους δαυλους σας, θ' αφανιστείτε από τη φλόγα της δικής σας της φωτιάς και απ' τους δαυλους που εσεις οι ιδιοι ανάψατε Ετούτο από τον Κυριο θα σας συμβεί Θα πέσετε κάτω

²⁷ ενος τυραννου, συμφωνα με ορισμενες αρχαιες μετ και το χειρ του Κουμραν (βλ και στ 25) Υπαίνυγμος για τους Βαβυλωνιους Το εβρ εχει «ενος δικαιου»

49,22 11 12 60 4 49,23 60,16 49,25 Μτ 12 29 49,26 Κρ 7,22 50,1 54,6-8 Δτ 24,1 Ησ 43 24β-25 50,2 59,1 Ιηρ 4,23 50,4-11 49 1-6 50,6 Ιω 19 1 Μτ 26 67 27,30 50,7 Ιεζ 3,8-9 50,8-9 Ρωμ 8 31-34

βαθιά στον τόπο των βασάνων

Παρηγορητικοί λόγοι προς τη Σιών

51 Ακούστε με εσείς, που τη σωτηρία ποθείτε και που τον Κύριο αναζητάτε! Σκεφτείτε από ποιο βράχο έχετε κοπεί, από ποιο λατομείο έχετε προέλθει ²Κοιτάξε τον προπατορά σου τον Ἄβραάμ, κι εκείνην που σας γέννησε, τη Σάρρα Ὁ Ἀβραάμ όταν τον κάλεσα ηταν ἄτεκνος, μα τον ευλόγησα και του ἔδωσα πολλούς απογονους

³ Ἔτσι ο Κύριος τη Ἱσιών θα σπλαχνηστεί, όλα τα ερείπιά της θα τ' ανορθώσει την ἐρημὸς της θα την κάνει σαν την Ἑδέμ, σαν του Κυρίου παράδεισο τη στέπα της Χαρά και αγαλλίαση θα εἶναι εκεί, δοξολογία και τραγουδία ευχαριστίας

⁴ «Ακούστε με λαοί», λέει ο Κύριος, «εθνη προσέξτε με: ἐγὼ θα δώσω νόμο κι ἡ κρίση μου θα γίνει φως των εθνῶν ⁵Εἶναι κοντά ἡ σωτηρία που φέρνω, ἡ λύτρωση ὅπου να ἔναι θα φανεῖ. Με τη δύναμή μου θα κάνω να βασιλεύσει το δίκαιο στους λαούς. Σ' ἐμένα θα υπολογίζουν οἱ μακρινές χώρες, στη δύναμή μου θα στηρίζονται ⁶Στους ἄστυρους τα μάτια σας σηκώστε, κάτω κοιτάξτε προς τη γη Ὁι ουρανοὶ σαν τον καπνὸ θα διαλυθῶνε, σαν ρούχο θα παλιώσει ἡ γη κι οἱ κάτοικοί της θα πεθάνουνε σαν ἔντομα» ἀλλὰ ἡ λύτρωσή που φέρνω να ἔναι παντοτινή, ἡ δικαιοσύνη μου για πάντα θα διαρκεί

⁷ »Ακούστε με, εσείς, που την πιστότητα γνωρίζετε, λαὸς που ἔχεις το ἄνομο μου στην καρδιά σου Ὁι προσβολές μη σας φοβίζουν των ἀνθρώπων, οὔτε να σας ταραίζουν οἱ εἰρωνεῖες τους. ⁸Σαν ρούχο θα τους φάει το σκουληκί, ο σκόρος θα τους φάει σαν το μαλλί ἀλλὰ ἡ σωτηρία που φέρνω θα ἔναι παντοτινή και ἡ λύτρωσή θα διαρκεί αἰώνια»

Ὁ Κύριος ἀποκρίνεται στα παράπονα του λαοῦ του

⁹ «Σῆκω, σηκω Κυριε!» φωνάζετε «φανέρωσε τη δυναμὴ σου! Σηκω ὡπως σ' ἀλλοτινους καιρούς, στις γενιές τις παλιές Ἐσὺ δὲν ἦσουν που κομματια ἔκανες τη Ῥαάβ, που διαπέρασες μ' ἀκόντιο το ἄρακοντα, ¹⁰Ἐσὺ δὲν ἦσουν που ξέρανες τη θάλασσα, τα νερά της γιγάντιας ἄβύσσου, που δρόμο ἔκανες της θάλασσας τα βᾶθη, λευτεροὶ να περάσουμε.»

¹¹ «Ναι, οἱ λυτρωμένοι μου θα ἐπιστρέψουν», λέει ο Κύριος, «και θα ἔρθουν στη Σιών με ἀλαλαγμούς Ἡ αγαλλίαση θα στεφανώνει το κεφάλι τους, και θα ἔναι αἰωνία ευτυχισμένοι Λύπη και στεναγμός για πάντα θα χαθῶν ¹²Ἐγὼ, μόνο ἐγὼ, ο Κύριος, εἶμαι ο παρηγορητὴς σας! Τι τρέχει και φοβόσαστε ἀπὸ θνητούς ἀνθρώπους, που σαν το χόρτο θα αφανιστοῦν, ¹³Με λησμονήσατε ἐμένα, τον πλάστη σας, που ἀπλώσα τους ουρανούς και που τη γη θεμέλιωσα Κι εσείς τρέμετε ἀδιάκοπα μπρος στη μανία του καταπιεστή, σαν αὐτὸς να μπορούσε να σας καταστρέψει, Μα πού εἶναι τώρα ἡ μανία του καταπιεστή, ¹⁴Γρήγορα θα ἐλευθερωθῶν οἱ ἀιχμάλτοι, θα ζήσουνε πολὺχρονοι και δε θα τους λείψει το ψωμί ¹⁵Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς σας, που ταραζώ τη θάλασσα και κάνω να βροντοῦν τα κύματα της «Κύριος του ἄστυπαντος» εἶναι το ἄνομά μου. ¹⁶Ἐγὼ στεριώνω τους ουρανούς και τη γη θεμελιώνω Λέω στη Σιών, «ἐσὺ εἶσαι ὁ λαὸς μου Σας ἔδωσα τη διδασχὴ μου, σας προστατεύω με το χέρι μου»»

¹⁷ Ἐπίνα, Ἱερουσαλήμ! Ἐπίνα και σῆκω πάνω, ἐσὺ που ἀπ' το χέρι του Κυρίου πῆν κούπα ἤπιες της οργῆς του, κι ἀδειασες τὸ ποτήρι που σε ζάλισε, ως τη σταγόνα τη στερνῆ. ¹⁸Ἀπὸ τους γιους ὅλους που γέννησες, δε βρέθηκε οὐτ' ἕνας να σε οδηγήσει ἀπὸ τους γιους ὅλους που ἀνάθρεψες, δε βρέθηκε οὐτ' ἕνας να σε κρατησεὶ ἀπ' τὸ

χέρι ¹⁹Δυο ζευγάρωτα δεινά σε χτύπησαν – ποιος αληθεία θα σε συμπονεσει, Ερήμωση και καταστροφή, πείνα και πολέμος – ποιος θα σου δώσει παρηγορία. ²⁰Οι γιοι σου έχουν καταρρευσει. Κατω απο του Κυριου το θυμό απο την απειλη του Θεου σου. Κειτονται σ' όλων των δρομων τις γωνιες, σαν αντιλόπη που στο δίχτυ πιαστηκε

²¹Γι αυτό, άκουσε τουτο, δύστυχη, που εισαι μεθυσμενη, μα όχι από κρασι ²²Λέει ο Κυριος σου, ο Κυριος και θεος σου, που το λαό του υπερασπίζεται «Τωρα το ποτηρι που σε ζάλισε, το ποτήρι της οργής μου, το παίρνω από τα χέρια σου δε θα πιεις άλλο απ' αυτό ²³Στα χέρια θα το βάλω των βασιανιστών σου, που σου είπαν “σκύψε για να περάσουμε” Και τότε εσύ χαμήλωσες τη ράχη σου, ένα με τη γη, δρόμο την έκανες για να διαβούνε από πάνω σου»

Ο Κύριος θα ελευθερώσει τη Σιών απ' την αιχμαλωσία

52 Σήκω *Σιών, σήκω κι ανάλαβε τη δύναμή σου! Ντύσου τα πιο ωραία σου φορέματα, *Ιερουσαλήμ, πόλη *αγία· γιατί δε θα 'ρθει πια σ' εσένα ειδωλολάτρης ούτε *ακάθαρτος. ²Τη σκόνη τίναξε, από πάνω σου· σήκω, Ιερουσαλήμ η *αιχμαλωτισμένη. Τα δεσμά λύσε απ' το λαμό σου, πόλη αιχμαλωτισμενη της Σιών ³Πράγματι, ο Κύριος λέει για το λαό του «Παραδοθήκατε στη σκλαβιά χωρίς κανέναν να πληρώσει για σας· γι' αυτό και δίχως χρήματα θ' απελευθερωθείτε»

⁴Λέει ακόμα ο Κύριος, ο Θεός «Πρώτα ο λαός μου πήγε πρόσφυγας στην Αίγυπτο να ζήσει εκεί, κι έπειτα ήρθαν οι *Ασσύριοι και τον υποδουλώσαν χωρίς λόγο ⁵Και τι γίνεται τώρα, Αυτοί που εξουσιάζουν το λαό μου, μακριά τον οδηγήσαν στη δουλεία, δίχως να δώσουν ένα αντίτιμο. Εκείνοι που τον τυραν-

νουν πανηγυρίζουν και διαρκώς ολη τη μέρα το *ονομα μου βλασφημουν ⁶Γι' αυτό ο λαός μου θα γνωρισει το ποιος είμαι θ' αντιληφθει τη μέρα εκεινη ότι εγω είμαι αυτος που βεβαιώνει και λέει “έδω είμ' εγω”»

Ο Θεός επιστρέφει με το λαό του

⁷Πόσο ειν' ωραια όταν απ' τα βουνα τον αγγελιοφόρο βλέπεις να 'ρχεται, που τις καλές ειδήσεις φερνει, που αναγγέλλει την ειρηνη και όλα τα καλά, τη σωτηρια διακηρυττει και λει στη Σιών «Ο Θεός σου βασιλεύει» ⁸Οι φύλακές σου αλαλάζουν, φωνάζουνε από χαρά όλοι μαζί· γιατί θα δούνε με τα ματια τους τον Κύριο να επιστρέφει στη Σιών

⁹Ξεσπάστε σε φωνές χαράς όλα της Ιερουσαλήμ τα ερείπια, γιατί έδωσε παρηγορία ο Κύριος στο λαό του· λύτρωσε την Ιερουσαλήμ ¹⁰Γύμνωσε ο Κύριος το αγιο του το χέρι σ' όλα τα έθνη μπροστά, κι όλα τα πέρατα της γης θα δουν πώς ο Θεός μάς σώζει.

¹¹Μακριά, μακριά! Βγείτε απ' τη *Βαβυλώνα· πράγμα *ακάθαρτο μην αγγίζετε! Βγείτε από 'κει, εξαγνιστείτε εσεις, που του Κυρίου σηκώνετε τα σκεύη ¹²Ετούτη τη φορά δεν θα 'στε αναγκασμένοι με βίαση να βγείτε, ούτε και σαν φυγάδες θα ξεκινησετε· γιατί ο Κύριος μπροστά σας θα βαδίζει και θα 'ναι οπισθοφυλακή σας ο Θεός του *Ισραήλ

Τα μελλοντικά παθήματα του δούλου του Κυρίου

¹³Λέει ο Κύριος· «Ο *δούλος μου θα προκόψει, θα εξυψωθεί, θα δοξαστεί, πολύ ψηλά θ' ανέβει ¹⁴Πολλοί έχουν εκπλαγεί γι' αυτόν, γιατί ήταν τόσο παραμορφωμένη η όψη του· διέφερε απ' την όψη των ανθρώπων ¹⁵Έτσι θα εκπλαγούν γι' αυτόν αμέτρητα έθνη,^ρ και βασιλιάδες άφωνοι θα μείνουν,

^{5ρ}ποιος θα σου δώσει παρηγορία, σύμφωνα με το χειρ του Κουμραν και διαφορες αρχαίες μεταφρασεις. Το παραδοσιακο εβρ έχει «ποιος είμ' εγω για να σε παρηγορησω.» ^ρΈτσι εθνη. Κατα τους Ο' Το εβρ έχει «θα ραντισει πολλά εθνη»

51,19-20 Ορ 2 13 15 19 52,1 Απ 21,2 27 52,3 45,13 50,1 52,5 52,4 Γεν 46,5-6 Β' Βασ 17,6 52,5 Β' Βασ 25,11 52,5β-6 48,11 52,7 40 9-10 41,27 Νμ 2,1 Ρωμ 10,15 Εφ 6,15 52,8 40,3-5 Ιεζ 43,1-9 52,10 ψλ 98,1-3 52,11 48,20 Β' Κορ 6,17 52,12 Εξ 12 11 13,21

γιατι θα δουν εκεινο που ποτέ δεν τους διηγηθηκαν, θα μαθουν κατι που δεν είχανε ως τοτε ακουσει!»

53 Ποιος θα το πιστευε αυτο που τωρα ακούσαμε, και του Κυριου η δυναμη σε ποιον μ' αυτον τον τροπο εχει φανερωθει ²Με του Κυριου το θέλημα ο *δουλος του αναπτυχθηκε σαν τρυφερο φυτο και σαν τη ριζά που σε ξεραμενη γη φυτρώνει. Ελκυστικός δεν ηταν ουτ' ωραιος, ώστε να τον προσεξουμε ουτε η παρουσια του ηταν τετοια, που να τον αγαπήσουμε ³Ήτανε περιφρονημενος απ' τους ανθρωπους κι εγκαταλειμμένος άνθρωπος φορτωμένος θλίψεις, του πόνου συντροφος, έτσι που να γυρίζουν απ' αλλού οι άνθρωποι το προσωπο τους. Τον αγνοήσαμε σαν να 'ταν ενα τίποτα, του δώσαμε την καταφρόνια μας, κι εκτίμηση ούτε μια στάλα.

⁴Αυτός, όμως, φορτωθηκε τις θλίψεις μας κι υπέφερε τους πονους τους δικούς μας. Εμείς νομίζαμε πως όλα οσα τον βρηκαν ήταν τραύματα, πληγές και ταπεινώσεις από το Θεό. ⁵Μα ήταν αιτία οι αμαρτίες μας που αυτός πληγήθηκε, οι ανομίες μας που αυτός εξουθενώθηκε. Για χάρη της δικής μας σωτηρίας εκείνος τιμωρήθηκε και στις πληγές του βρήκαμε εμείς τη γιατρεία. ⁶Όλοι εμείς πλανιόμασταν σαν πρόβατα είχε πάρει καθένας μας το δικό του δρόμο. Μα ο Κύριος έκανε να πέσει πάνω του όλων μας η ανομία.

⁷Βασανιζόταν κι όμως ταπεινά υπέμενε, χωρις παράπονο κανένα. Σαν πρόβατο που τ' οδηγούνε στη σφαγή, καθώς το αρνί που στέκεται αφωνο μπροστά σ' αυτόν που το κουρευει, ποτέ του δεν παραπονέθηκε. ⁸Κακοπαθε, καταδικάστηκε και οδηγήθηκε μακριά ποιος στη γενιά του ανάμεσα σκέφτεται τι ν' απογινε, Τον εξαφάνισαν από των ζωντανών τον κόσμο, για τις αμαρτίες μας χτυπήθηκε απ' το θανατο. ⁹Φτιαξαν τον τάφο

του αναμεσα στους ασεβεις το μνημα του κοντά στους παραπεταμένους ^{ρσ} κι όμως δεν ειχε πράξει ανομία καμια και δολος δεν ειχε βρεθεί στο στόμα του.

¹⁰Ο Κυριος όμως θελησε να τον συντρίψει με τον πόνο εκανε τη ζωή του *θυσια εξιλέωσης. Γι αυτο θα δει απογονους τα χρονια του θα 'ναι πολλα και θα εκπληρωθει μ αυτον του Κυριου το θέλημα. ¹¹Υστερα απ την ταλαιπωρια της ψυχής του, η αμοιβη του θα 'ναι να χορτάσει φως ^{ρβ} Λειο ο Κυριος «Ο δίκαιος δούλος μου, με τη γνώση του θεληματός μου, θα ελευθερωσει πολλους απο την ενοχή, γιατί θα παρει επάνω του τις ανομίες τους. ¹²Γι' αυτό και θα του δωσω θεση στους μεγάλους ανάμεσα και θα μοιράσει αυτός τα λάφυρα στους ισχυρους. Επειδή ο ίδιος τη ζωή του στο θάνατο την εδωσε και δεχτηκε να συγκαταλεχθει με τους αμαρτωλούς. Αυτός πολλων τις αμαρτιες βάσταξε και μεσιτεύει υπέρ των αμαρτωλων»

Η αιώνια αγάπη του Κυρίου προς τον Ισραήλ

54 Ψαλε εσύ, *Ιερουσαλήμ ατεκνη, που ποτε δε γέννησες! Φώναξε από χαρά και πανηγυρισε, εσυ που ωδίνες τοκετού ποτέ δεν ενίωσες! Γιατι ο Κύριος λειο πως καλύτερα είναι τα παιδια της έρημης, απ' τα παιδια της έγγαμης γυναίκας. ²Πλάτυνε τη σκηνή σου! Απλώσε τα παραπετάσματα της κατοικίας σου χωρις διαταγμό! Μακρυνε τα σχοινιά της και τους πασσάλους στεριώσε. ³Γιατί θα επεκταθείς δεξιά κι αριστερά. Τη γη που κατοικουν τώρα τα εθνη, οι απογονοί σου θα την πάρουν πίσω κι οι ερημωμενες πόλεις θα κατοικηθούν.

⁴Μη φοβάσαι και δε θα ταραχτεις μη ντρέπεσαι, δε θα ταπεινωθείς. Θα λησμονήσεις τη ντροπή της νιότης σου και πια δε θα θυμασαι της χηρείας σου τον εξευτελισμό.

ρσ στους παραπεταμένους. Η πιθανότερη αποδοση. Μπορει επισης να μεταφραστεί «στους πλουσιους». *ρβ* φως κατα τους Ο'. Το εβρ είναι ασαφες.

52,13, 53,12 49 1-6 53,3 ψλ 22,7 53,4 Mt 8,17 53,5-6 A Πε 2,24-25 53,6 B Κορ 5,21 53,7 Mt 26,67 Ιω 1,29 Απ 5 6 53,7-8 Πραξ 8,32-33 53,9 A' Πε 2,22 53,10 Mt 20,28 Γαλ 1,4 A Ιω 2,2 53,11ρ Ρωμ 5,19 53,12 Mt 27,38 Ακ 22 37 54,1 Γαλ 4,27 54,1-17 62 1-12 66,7-14 Ιλ 4,17 Ζαχ 1,13-17 2,5-9 8,1-8 Ησ 49,16 60 54,1-3 49,20-21

5Γιατι αντρας σου θα γινει ο δημιουργός σου. που τ' όνομα του είναι Κύριος του 'σύμπαντος και λυτρωτής σου ο *Άγιος Θεός του 'Ισραήλ θα γινει. που ονομαζεται Θεός όλης της γης

6Ο Κύριος τώρα σε καλει σαν μια γυναικα εγκαταλειμμένη και καταθλιμμένη. Λέει ο θεός σου «Περιφρονεί ποτέ κανεις εκεινη τη γυναίκα που αγάπησε στα γιατα του,

7»Λιγο καιρο μονάχα σ' εγκατέλειψα το πρόσωπό μου το 'κρυσθα για μια στιγμή από σένα, μα θα σε σπλαχνιστω μ' αγαπη αιωνια. Αυτά τα λεω εγώ ο Κύριος, ο λυτρωτής σου

9»Την εποχή του Νωε ορκίστηκα πως τα νερά δε θ' ανεβούνε πια, τη γη να πλημμυρίσουν. Έτσι και τώρα ορκίζομαι ότι δεν προκειται πια να θυμώσω εναντίον σου ούτε να σ' επιπλήξω. 10Μπορεί να μετατοπιστούνε τα βουνα, να μετακινήθούν οι λόφοι, αλλά η αγάπη μου από σένα δε θα λείψει κι η συμφωνία μου για ειρήνη δε θα μεταβληθεί. Αυτά τα λεω εγώ ο Κύριος, που σε σπλαχνίζομαι

11»Αχ, δυστυχισμένη, ταραγμένη, απαρηγόρητη Ιερουσαλήμ! Τώρα εγώ αντί για πέτρες, με σμαράγδια θα σε ξαναχτίσω και με ζαφείρια θα στεριώσω τα θεμέλιά σου. 12Θα κάνω απο ρουμπίνια τις επάλξεις σου, τις πύλες σου από κρίσταλλα που αστράφτουν, κι απο πολύτιμα πετράδια όλα τα τείχη σου. 13Όλα σου τα παιδιά απ' τον Κυριο θα διδάσκονται και θα 'ναι η ευτυχία τους μεγάλη. 14Θ' ασκεις τη δικαιοσύνη και θα στεριώσεις. Μακριά απο σένα η αδικία! Δε θα 'χεις τίποτε να φοβηθείς. Μακριά από σένα ο τρόμος! Δε θα σε πλησιάζει. 15Αν κάποιος σου επιτεθεί δε θα το κάνει με τη συγκατάθεσή μου και θ' αποτύχει όποιος θα πολεμήσει εναντίον σου.

16»Εγώ δημιουργώ το σιδερά, που στ' αναμμένα καρβουνα φυσάει και φτιάχνει όπλα φονικα αλλά εγώ δημιουργώ κι εκείνον που μπορεί και τ' αχρηστευει. 17Το καθε οπλο θ' αποτυχει, που φτιάχνεται εναντίον σου, και

τον καθενα που θα στρεφει εναντιον σου τα λογια του, θα τον αποστομώνεις. Αυτό επιφυλάσσω για τους δουλους μου και η βοήθεια τους προερχεται από μένα» Αυτα λέει ο Κυριος

Προσφορά ελέους σε όλους

55 «Ελάτε όλοι οσοι διψάτε, εδώ είναι το νερο! Ακόμα κι οταν χρήματα δεν έχετε, ελάτε αγοράστε και φάτε! Ελάτε! Κρασι και γάλα αγοράστε δίχως χρήματα και δίχως πληρωμή. 2Γιατί Ξοδευετε χρήματα γιαπραγματα που δε σας θρέφουν και το μισθό του κόπου σας τον σπαταλάτε για κάτι που δε σας χορταίνει, Υπακούστε σ' εμένα και θα φάτε ο,τι καλύτερο και θα ευχαριστηθείτε την εκλεκτή τροφή. 3Ανοιξτε τ' αυτιά σας κι ελατε σ' εμένα ακούστε με, για να βρείτε τη ζωή

»Θα κάνω μ' εσάς μια *διαθήκη αιώνια, αυτην που υποσχέθηκα στο Δαβίδ. 4Όπως τον έκανα εκείνον μάρτυρα της δύναμής μου στους λαούς, αρχηγό των λαών και ηγεμόνα, 5ετσι τώρα κι εσεις θα προσκαλέσετε έθνη που δε γνωρίζατε, κι έθνη που δε σας γνώριζαν σ' εσάς θα τρέξουν γιατί εγώ ο Κύριος ο Θεός σας, ο *Άγιος Θεός του 'Ισραήλ, θα σας δοξάσω».

Μπορεί ο Θεός να εκπληρώσει την υπόσχεσή του;

6Ζητήστε τον Κύριο, τώρα που μπορεί να βρεθεί. τώρα που βρίσκεται κοντά, φωνάξτε τον να σας βοηθήσει. 7Το δρόμο του ο ασεβής ας τον εγκαταλείψει κι ο άδικος τις αποφάσεις του. Στον Κύριο ας επιστρέψει που θα τον σπλαχνιστεί, ας επιστρέψει στο Θεό μας, που δίνει τη συγγνώμη πλούσια.

8«Οι σκέψεις μου δεν είναι σαν τις δικές σας σκέψεις», λέει ο Κύριος, «κατα τα έργα σας δεν είναι όπως τα δικά μου έργα. 9Όσο απέχει ο ουρανός από τη γη, τόσο απέχουν τα εργα μου απ' τα δικά σας, οι σκέψεις μου από τις σκέψεις σας

54,5 Ωσ 2,21 54,6 50,1 54,7-8 ψλ 30,6 Θρ 3,31-32 54,9 Γεν 9,8-17 54,10 Ιεζ 34,25 54,11-12 Τωβ 13,17 Απ 21,18-21 54,13 Ιερ 31,34 55,1 12,3 Ιω 7,37 55,3β Β' Σομ 7,8-16 ψλ 89,31-38 Πραξ 13,34 55,5 43,10-13 44,5 45,14-17 49,7 22-23 52 10 55,6 Ιερ 29,13-14 55,7 Ιεζ 18,32 ψλ 130,7 55,8 50,2

¹⁰ »Η βροχη και το χιονι πεφτουν απ' τον ουρανο και πισω εκει δεν επιστρεφουν, χωρις να δωσουνε στη γη να πειει και να την κανουν γονιμη για να βλαστησει, να δωσει σπορο στο σποριά κι οι ανθρωποι να φανε ¹¹ Ετσι θα ειναι κι ο λογος μου που βγαινει απ' το στομα μου πισω δεν θα επιστρεψει σ' εμενα αδειανός, χωρις να εκπληρωμα μου να εκτελεσει, χωρις να εκπληρωσει την αποστολη που του ανεθεσα»

Η χαρά των λυτρωμένων

¹² Θα βγειτε με χαρά απ' τη Βαβυλώνα κι εξω απ' αυτην θα οδηγηθειτε με ειρηνη! Στο περασμά σας βουνά και λόφοι θα ξεσπούν σε ύμνο κι όλα τα δέντρα του αγρού θα σας χειροκροτούν! ¹³ Αντί γι' ακάθια θα βλαστήσουν κυπαρίσσια, αντί για βάτα θα βλαστήσουνε μυρτιές. Αυτό θα είναι δόξα για τον Κύριο, αιώνιο σημείο, ανεξάλειπτο

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ανταμοιβή για την τήρηση των εντολών του Θεού

56 Ο Κύριος λέει. «Το δίκιο προστατέψετε το κι ασκείτε τη δικαιοσύνη, γιατί σύντομα θα 'ρθει η σωτηρία μου, η δικαιοσύνη μου θα φανερωθεί ² Μακάριος ο άνθρωπος που τα εφαιμόζει αυτά, που σέβεται το Σάββατο και δεν το βεβηλώνει και που αποφεύγει να κάνει το κακό»

³ Ας μη σκεφτεί κανείς αλλοεθνής, που έχει προσκολληθεί στον Κύριο, ότι μπορεί ο Κύριος να τον χωρίσει από το λαό του. Ας μη σκεφτεί κανείς *εunuόςχος ότι είναι δέντρο ξερό

⁴ Γιατί ο Κύριος λέει «Τους *εunuόςχους που τηρούν τα Σάββατά μου και εκτελούν αυτά που μ' ευαρεστούν μένοντας πιστοί στη *διαθήκη μου, ⁵ μες στο ναό μου και στα τείχη μου θα τους δώσω μνημείο με το όνομά τους, ώστε να τους θυμούνται περισσότερο απ' αυτούς που έχουν γιους και θυγα-

τέρες

⁶ »Τους αλλοεθνεις που μ' αγαπανε κι εχουν προσκολληθει στο λαό μου για να με υπηρετούν και να 'ναι δούλοι μου ολους εκεινους που τηρούν το Σάββατο και δεν το βεβηλωνουν και μένουνε πιστοί στη διαθηκη μου, ⁷ εγω θα τους οδηγησω στο αγιο μου Βουνό, και στο ναό μου θα τους δωσω αγαλλιαση. Τα *ολοκαυτώματα τους κι οι θυσιές τους θα είναι δεκτές στο *θυσιαστηριό μου, γιατί ο ναός μου θα ονομαστει οίκος προσευχής για ολους τους λαους»

⁸ Λέει ο Κύριος ο Θεός, που θα συναθροισει τους διασκορπισμένους του Ισραηλ «θα συναθροίσω ακόμα κι άλλους μαζί μ' εκεινους που έχουν κιάλας συναθροιστει»

Για τους ασυνείδητους αρχηγούς του λαού Ισραήλ

⁹ Ο Κύριος λέει. «Όλα εσεις τα ζώα του αγρού, μπειτε εδώ και βοσκήστε, όλα εσεις τα ζώα των δρυμών ¹⁰ Του λαού μου οι φυλακες είναι όλοι τους τυφλοί, τίποτα δεν καταλαβαινουν! Όλοι τους είναι σκύλοι αφωνοι, που δεν μπορούνε να γαυγίσουν. Κάθονται μόνο κάτω κι ονειρεύονται, τους αρεσει ο ύπνος ¹¹ Είναι ακόμα σκύλοι αδηφάγοι, όσα κι αν έχουνε ποτέ δεν είναι αρκετά. Είναι ηγέτες δίχως σύνεση, καθένας τους τον δρόμο του τραβεί, καθένας τους ζητάει το συμφέρον του ¹² Και μεθυσμένοι τραγουδούν

“Κρασί θα φέρω, ελάτε,

με δυνατό ας γλεντήσουμε ποτο!

Το αύριο θα είναι όμοιο με το σήμερα,

κι η αφθονία ακόμα πιο μεγάλη!”»

Καταδίκη των ασυνείδητων αρχηγών του Ισραήλ

57 Ο Κύριος λέει «Ο δίκαιος πεθαινει κι όμως κανέναν δεν το παίρνει κατάκαρδα χάνονται οι ευσεβείς χωρις να το αντιληφθει κανέναν. Αλλά ο δίκαιος απ' την κακία απομακρύνεται, ² για να μπει στην ειρηνη σε μια μακαριότητα αναπαύονται εκεί-

55,11 40,8 44,26 48,13 Ψλ 33,4 9 55,12 44,23 55,13 41,19-20 56,2 58,13-14 Ιερ 17,21-22 56,3 14,1 Πραξ 8 27-28 56,4-5 Δτ 23,2 Σολ 3,14 56,6-7 Δτ 23,4-9 Ιεζ 44,7-9 Ψλ 87,4-6 56,7 Α΄ Βασ 8,41-43 Μτ 21,13 56,8 Εσθ 2 Ησ 66 18-19 56,10 Ιεζ 3,17 56,11 Ιεζ 34,2 56,12 5,11-12 57,1-2 Σολ 3,1-3 Δν 12,13

νοι που ακολουθησαν το δρομο το σωστό ³»Εσείς όμως, παιδιά της μάγισσας, απο-
γονοι μοιχου και πορνης,^{ρδ} πλησιάστε κατά
ἔσω ⁴ Ποιον κάνετε περιγελο, ποιον εχουν
στόχο τ ανοιχτά σας στόματα και σε ποιον
βγάζετε τη γλώσσα, Δεν ειστε μηπως της
παρανομιας παιδιά και της απάτης γέννα,
⁵ Πορνευετε με τα ειδωλα κατω απο των
ἄδεντρων τις σκιες!^{ρε} Τα παιδια σας μες
στις χαραδρες τα θυσιαζετε και μες στων
βράχων τα κοιλωματα ⁶ Των φαραγγιων τις
πέτρες^{ρς} τις κάνετε θεους και τις λατρέψα-
τε Αυτή ειναι η κατάντια σας Σ' αυτές στα-
λάξατε σπονδές, κάνετε προσφορές καρ-
πών και περιμένετε μ' αυτά να 'μαι ευχαρι-
στημένος.

⁷ »Βάλατε το κρεβάτι της *μοιχείας σας
πάνω σ' ένα μεγάλο και ψηλό βουνό κι εκεί
ανεβήκατε για να προσφέρετε *θυσια ⁸ Μέ-
σα απ' τις θύρες και τους παραστάτες των
σπιτιών σας στήσατε το ειδωλολατρικό σας
σύμβολο Εγκαταλείψατε εμένα κι ανεβαινε-
τε στης μοιχείας σας πάνω το κρεβάτι, λα-
τρεύοντας ξένους θεούς Αυτό το επαίσχυν-
το φέρισμο σας το απολαμβάνετε και πλη-
ρωνόσατε κιόλας γι' αυτό ^{ρζ} ⁹ Πήγατε στο
*Μολώχ με λάδι, και αφειδώλευτα σκορπί-
σατε τα αρώματα Στείλατε απεσταλμένους
σας μακριά και κατεβήκατε ως τον *άδη ¹⁰ Απ'
τις πολλές οδοιπορίες σας κουραστήκατε,
μα δεν αναγνωρίσατε πως ήταν μάταιες
Βρήκατε νέες δυνάμεις και δεν αποκάματε

¹¹ »Μπροστά σε ποιον δειλιασατε, ποιον
φοβήθηκατε για να με απαρνηθείτε, Επειδή ε-
γώ τόσον καιρό έμεινα σιωπηλός, γι' αυτό και
πάψατε να με φοβάστε δεν είν' έτσι, ¹² Μα ε-
γώ τις πραξεις σας θα φανερώσω που εσείς
τις θεωρειτε δίκαιες όλες αυτές δεν πρόκει-
ται καθολου να σας ωφελήσουν ¹³ Όταν βοή-
θεια θα φωνάζετε, ας ερθουν τότε να σας
σώσουν τα πολλά ειδωλά σας ο άνεμος όλα

θα τα πάρει, ένα φύσημα θα τα διώξει μακριά
»Εκείνοι όμως που εμπιστευονται εμένα,
θα πάρουν ιδιοκτησία τους τη χώρα και στο
άγιο μου θα με λατρεύουν το *βουνό»

Βοήθεια και θεραπεία από το Θεό

¹⁴ Ο Κυριος λει «Ανοιξτε, ανοίξτε δρόμο,
στρωστε τον κι ετοιμάστε τον, πάρτε μακριά
τα εμπόδια απο το δρομο του λαού μου!» ¹⁵ Ο
ύψιστος, ο υπέρτατος, αυτός που υπάρχει
αιώνια και που *Άγιος είναι τ' *όνομά του,
λέει «Σε τόπο κατοικώ υψηλό και άγιο, μα
βρίσκομαι μαζί και με τους συντριμμένους
και με τους ταπεινούς, ζωή να ξαναδώσω
στων ταπεινών το πνεύμα, ζωή να ξαναδώ-
σω στων συντριμμένων την καρδιά ¹⁶ Δε θα
ἔχω πάντα ν' απαγγέλλω κατηγορίες, ούτε
για πάντα η οργή μου θα διαρκεί, γιατί αυτοί
που εγώ τους δημιούργησα θα χάναν εξαι-
τίας μου τη ζωή ¹⁷ Για τη δική σας αμαρτία
και για την απληστία σας οργίστηκα Σας
χτύπησα, αποστρέφοντας το πρόσωπό μου
με οργή, μα εσείς με πείσμα ακολουθήσατε
το δρομο της καρδιάς σας ¹⁸ Είδα τα έργα
σας», λέει ο Κύριος, «μα εγώ θα σας για-
τρέψω Το δρόμο θα σας δείξω και θα σας
παρηγορήσω, εσάς και τους δικούς σας που
πενθούν ¹⁹ Εγώ βάζω στο στόμα σας κραυγή
χαράς Ειρήνη, ειρήνη σ' όσους βρίσκονται
μακριά και σ' όσους βρίσκονται κοντά! Εγώ
θα τους γιατρέψω Εγώ, ο Κύριος, το λέω.

²⁰ »Αλλά οι ασεβείς μοιάζουν με ταραγμένη
θάλασσα, που δεν μπορεί να ησυχάσει κύ-
ματα λάσπης ξεσηκώνουने και βούρκο ²¹ Δεν
έχουν μερτικό στην ευτυχία και στην ειρήνη
οι ασεβείς», λέει ο Θεός μου

Η ορθή τήρηση των νηστειών

58 Ο Κύριος λέει «Φώναξε δυνατά, μη
συγκρατείσαι! Βγάλε φωνή σαν σάλ-
πιγγα και πες στο λαό μου τις ανομίες τους,

^{ρΗ} εννοια των στ 1-2 είναι αβέβαιη ^{ρδ} βλ υποσ εις Ωσ 2,4 ^{ρε} στους στ 5-8 ο προφήτης υπαινίσσεται τις λατρειες
της γονιμοτητας, για τις οποίες γίνεται επισης λογος εις Ησ 1,29 Ιερ 2,20 Ιεζ 6,13 κλπ ^{ρς} «Των φαραγγιων οι πε-
τρες» ήταν πιθανον πέτρινα (σεξουαλικά) ομοιωματα κάποιας λατρειας γονιμοτητας (βλ προηγουμενη υποσ) ^{ρζ} πλη-
ρωσοσατε γι' αυτο Το εβρ χειρι κατα λεξη «κοιτατε το χειρι»

57,3-8 Ιερ 2 20 Ιεζ 16,15-21 18 6 Λευ 18,21 57,4 Ψλ 73,9 11 57,9 Α Σαμ 28,6-7 57,11 Ψλ 118,6-9 14,1 57,13β Ψλ 37,11
57,14 40 3-4 62,10 57,15 66 1-2 61,1 Ψλ 113,5-7 57,16 Ιερ 3,12 Ψλ 103,9 Ορ 3,31 57,18-19 Εφ 2,17 57,20 Ιουδα 13
58,1 Μιχ 3 8

πες στους απογονους του Ιακωβ τις αμαρτιες τους ²Με αναζητούν καθε μερα, λενε πως χαιρονται τις εντολες μου να γνωριζουν, ωσαν λαος που επραξε το δικιο και που δεν εγκατελειψε το νόμο του Θεου του Απαιτούν απο μένα δικαιη κρίση, θελουν να με πλησιάσουν ³Λένε ομως, “για ποιο λόγο να κάνουμε νηστεία, αφου εσυ δεν το βλεπεις; Και γιατί να ταλαιπωρουμαστε, αφου εσύ σ’ αυτο δε δίνεις προσοχή,”»

⁴Κι ο Κυριος απαντάει. «Εσεις τη μέρα που νηστεύετε παλεύετε για τα συμφέροντα σας, και βασανίζετε όλους αυτούς που σας δουλεύουν Νηστεύετε και ταυτόχρονα μαλωνετε και φιλονικείτε, χτυπάτε ο ένας τον άλλο με γροθιές Μ’ αυτό τον τρόπο που νηστεύετε, δεν πρόκειται να εισακουστεί η προσευχη σας ⁵Η νηστεία, όπως εγώ τη θέλω, δεν είναι να κακουχειστε για μια μέρα, και το κεφάλι κάτω να το σκύβετε, καθώς το βούρλο, με ρούχα πένθιμα να κάθεστε στη στάχτη. Νηστεία το λέτε εσεις αυτό, μέρα αρεστή σ’ εμένα, τον Κύριο, ⁶Η νηστεία που θέλω εγώ είν’ ετούτη: Να σπάτε των αδικημένων τα δεσμά, να λύνετε τα φορτία που τους βαραίνουν, τους καταπιεσμένους ν’ απελευθερώνετε και να συντρίβετε κάθε ζυγό. ⁷Νηστεία είναι με τον πεινασμένο το ψωμί σας να μοιράζεστε, τον άστεγο να φέρνετε στο σπίτι, αν κάποιον βλέπετε γυμνόν με ρούχα να τον ντύνετε και τη βοήθεια στο συνάνθρωπό σας να μην την αρνιέστε. ⁸Τότε θα λάμψετε σαν της αυγής το φως και οι πληγές σας πολύ γρήγορα θα γιατρευτούν η δικαιοσύνη μπροστά σας θα βαδίζει και θα χεγε τη δόξα μου για οπισθοφυλακή ⁹Θα με φωνάζετε κι εγώ θα σας αποκρίνομαι βοήθεια θα γυρεύετε και θα σας απαντώ, “εδώ είμ’ εγώ”

»Πάψτε τους συνανθρώπους σας να τους καταπιέζετε, να φοβερίζετε με απειλητικές χειρονομίες, λόγια να λετε για τους άλλους πονηρά ¹⁰Μοιράστε με τον πεινασμένο το ψωμί σας και δώστε ανακούφιση στον κατα-

πιεσμένο Τότε μες στο σκοταδι θα λάμψει το φως σας, και το σκοταδι σας θα γίνει σαν του μεσημεριού το φως ¹¹Τότε εγω ο Κυριος, παντοτε θα σας οδηγω και την ψυχη σας θα χορταινω στην άνυδρη τη γη Θα δυναμωνω τα οστα σας και θα ὕσατε σαν περιβολι ποτιστικό, ωσαν νεροπηγή αστειρευτη ¹²Θα γινετε ονομαστοι, ως ο λαος που τα χαλάσματα οικοδομησε και που τους δρόμους τούς ξανάφτιαξε για να κατοικηθούν οι πολεις»

Η τήρηση του Σαββάτου

¹³Ο Κυριος λέει «Να τηρείτε την αργία του Σαββάτου σαν μέρα ἄγια, που σ’ εμενα ανήκει Οδοιπορίες, να μην κάνετε, να μην δουλευετε και να μην κάνετε συναλλαγες, αλλά την ημέρα αυτή να την τιμάτε σαν ημερα χαράς. ¹⁴Τότε θα βρείτε σ’ εμενα τη χαρα σας και θα σας οδηγήσω εγώ με ασφάλεια πάνω από κάθε εμπόδιο και θ’ απολαυσετε τους καρπούς της χώρας που έδωσα στον προπάτορά σας τον Ιακώβ Εγώ ο Κυριος τα λέω»

Ο προφήτης κατηγορεί το έθνος του

59 Θαρρείτε πως το χέρι του Κυριου δεν φτάνει να σας σώσει, και πως το αυτί του δεν μπορεί να σας ακουσει, ²Λάθος! Οι αμαρτίες σας, όμως, υψώνουν τείχος ανάμεσα σ’ εσάς και στο θεό σας κι οι ανομίες σας τον έκρυσαν μακριά σας, τόσο που να μη σας ακούει ³Τα χέρια σας έχουνε μ’ αίμα λερωθεί και με την ανομια τα δάχτυλά σας ψέματα λέν’ τα χείλη σας, και αδικίες η γλώσσα σας

⁴Προσφεύγετε στα δικαστήρια χωρίς να χεγε δικιο, μ’ άνομα μέσα υποστηρίζετε την υπόθεσή σας Καθένας σας στηρίζεται σε πράγματα ανυπόστατα, λέει ψέματα, κυριαρχείστε από την κακία και καταλήγετε στην ανομία. ⁵Κλωσσάτε αυγά οχιάς και νήμα υφαίνετε αράχνης Όποιος φάει από τ’ αυγά σας θα πεθάνει σπάει το αυγό και βγαίνει οχιά.

58,3 Ζαχ 7,1-4 58,3β 58,13 58,4 ΕΞ 21,18 58,5 Β Σαμ 12,16-17 Εσθ 10,6 Νε 1,4 9,1 Εσθ 4,3 16 Δν 9,3 10,2-3 Ιλ 1 13-14 2,15-17 Ιων 3,5 Ζαχ 7,3 Ιδθ 9,1 Μτ 6,16-17 58,6 61,1 Νε 5,1-13 58,7 Δτ 15,7-8 Ιεζ 18,7 Μτ 25,35-36 58,9 65 24 58,11 Ιερ 31,12 58,12 61,4 Νε 1,3 2,17 58,13 56,2 58,14 Ψλ 37,4 59,1 50,2 59,3 1,15 59,4-8 Πρμ 1,10-19

6 Τα νήματα σας δεν είναι κατάλληλα για υφάσματα ούτε μπορεί κανένας να ντυθεί με τα υφάντα σας. Τα έργα σας είναι παρανομα. σε κάθε βήμα σας μεταχειρίζεστε τη βία. 7 Τρέχουν τα πόδια σας για το κακό, σπευδείτε όταν είναι να σκοτωσετε αθώο. Οι σκεψεις σας είναι αμαρτωλές συντρίμια και καταστροφή αφήνετε στο διάβα σας. 8 Δεν ξέρετε ειρηνή τι θα πει, στα έργα σας δικαιосύνη δεν υπάρχει. Τον τρόπο της ζωής σας εσείς τον διαστρεβλώσατε κι αυτοί που τον ακολουθούν δε βρίσκουν τη γαλήνη.

Εξομολόγηση των αμαρτιών του λαού

9 Για τούτο είν' ο Κύριος μακριά μας, και η εκπλήρωση των υποσχέσεών του αργεί. Προσμενουμε το φως μα να, παντού σκοτάδι προσμενουμε διαύγεια κι όμως βαδίζουμε στα σκοτεινά. 10 Τον τοίχο ψηλαφούμε σαν τυφλοί, ωσάν αόμματοι. Καταμεσήμερο σκοντάφουμε όπως τη νύχτα. Μεσ στα σκοτάδια ζούμε σαν νεκροί. 11 Ουρλιάζουμε όλοι μας σαν τις αρκούδες, βογγούμε σαν τα περιστέρια. Προσμενουμε την κρίση μα δεν έρχεται τη σωτηρία αλλά αυτή είναι μακριά.

12 Είναι μπροστά σου, Κύριε, οι αμαρτίες μας πολλές! Μάρτυρες κατηγορίας εναντίον μας είναι οι ανομίες μας. Οι παραβάσεις μας πάντοτε μας συντροφεύουν και τις γνωρίζουμε τις ανομίες μας καλά. 13 Σ' εσένα απιστήσαμε και σ' αρνηθήκαμε, φύγαμε μακριά από το Θεο μας. Φερθήκαμε άδικα κι επαναστατικά, με υποκρισία στις σκέψεις και στα λόγια μας. 14 Παραμερίστηκε η ορθή η κρίση κι έγινε απρόσιτη η δικαιοσύνη η τιμιότητα στις αγορές παραβιάζεται κι ευθύτητα δεν υπάρχει πουθενά. 15 Έτσι η αλήθεια χάνεται, κι όποιος παύει να κάνει το κακό ληστεύεται.

Η επέμβαση του Κυρίου

Ο Κύριος το είδε και δυσαρεστήθηκε που

δεν υπάρχει δικαίη κρίση πια. 16 Είδε πως δεν ήταν κανείς να βοηθήσει τον κατατρεγμένο κι απορησε γι' αυτό με τη δική του δύναμη τον βοηθήσε, κι επέβαλε το δίκαιο θέλημα του. 17 Φορεσε θώρακα τη δικαιοσύνη, την περικεφαλαία της σωτηρίας στο κεφάλι του, ιμάτιο τα ρουχα της εκδίκησης και για μανούσα την οργή τυλίχτηκε. 18 Σύμφωνα με τα έργα τους, οργη στους αντιπάλους του θα αποδώσει, τιμωρία στους εχθρούς του. Θα τιμωρησει και τους πιο απομακρυσμένους λαούς. 19 Θα φοβηθούν τον Κύριο και τη δοξασμένη παρουσία του σ' όλες τις χώρες, απ' την ανατολή ως τη δύση. Γιατί θα 'ρθει σαν ποταμός ορμητικός, σπρωγμένος απ' τη θύελλα. 20 Αυτρωτής θα έρθει στη Σιών, για κείνους απ' τους απογόνους του Ιακώβ που θα επιστρέψουν απ' την αμαρτία.

21 «Ως προς εμένα», λέει ο Κύριος, «κάνω μ' αυτούς διαθήκη: Το Πνεύμα μου θ' αναπαυθεί απάνω σας. Σας εμπιστεύομαι το μήνυμά μου από τώρα και για πάντα. Και ποτέ δε θ' αποσύρω την αποστολή αυτή ούτε από σας ούτε από τα παιδιά σας ούτε από τα εγγόνια σας. Εγώ ο Κύριος το λέω».

Η μελλοντική δόξα της Σιών

60 Ο Κύριος λέει. «Σήκω, Ίερουσαλήμ, ορθώσου και γίνε φως! Γιατί έρχεται το φως σου, απάνω σου η δόξα μου φεγγαβολει. 2 Τη γη σκοτάδι θα σκεπάσει κι ομίχλη τους λαούς. μα εσένα το δικό μου φως θα σε φωτίζει, θα σε σκεπάζει η δόξα μου. 3 Έθνη θα πάρουνε το δρόμο προς το φως σου, και βασιλιάδες προς τη λάμψη της δικής σου ανατολής».

4 «Φέρε γύρω τα μάτια σου και κοίταξε: όλοι αυτοί έχουν μαζευτεί κι έρχονται προς εσένα. Οι γιοι σου θά 'ρθουν από μακριά και θα κρατούν τις κόρες σου στους ώμους. 5 Τότε θα δεις και θα χαρείς, θα λαχταρά και θα

^{ρη}σκοτάδια Η έννοια της αντίστοιχης εβρ λ είναι αγνωστη

59,7-8 Ρωμ 3 15-17 59,9-15 Δν 9,4-19 59,10 Δτ 28,29 59,11 38,14 59,12 Ιερ 14,7 59,15β 58,6-7 1,17 59,16 ψλ 72,1-4 59,17 Σολ 5 17-20 Εφ 6,14-17 Α΄ Οσο 5,8 59,19-20 ψλ 102,16-17 59,20 Ρωμ 11,26 60,1-2 9,1 ψλ 27,1 Απ 21,23 60,1-22 65,16β-25 Ζαχ 14 Απ 21,9-22 Ησ 49,16 54,1-17 60,3 2,2 5 Απ 21,24 60,4 49,18 22 62,10 66,20 Βαρ 5,6 60,5 60,13 66,12 Απ 24 26

σκιράτῃ ἡ καρδίᾳ σου γιατί τῆς θάλασσας ὁ πλοῦτος σ' ἐσένα θα στραφεί, καὶ τῶν ἐθνῶν ἡ δύναμη σ' ἐσένα θά ῥθει

⁶»Καμηλές καρabania θα σε σκεπάσουν, νεαρές δρομάδες τῆς *Μαδιάμ καὶ τῆς Γεφά Ἀπ' τῆ *Σαβὰ θα ἐρθοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοι με χρυσάφι καὶ λιβάνι καὶ θα διηγούνται τὰ ἔργα μου τὰ θαυμαστά ⁷Τα πρόβατα ὅλα του Κηδάρ θα μαζεύονται γιὰ σένα καὶ τὰ κριάρια του Νεβαιώθ γιὰ τὶς *θυσίαι σου θυσία εὐπρόσδεκτη θ' ἀνάβουν στο *θυσιαστηριό μου καὶ ἐγὼ τὸ *νάό μου θα τον δοξάσω με τὴν παρουσία μου

⁸»Ποιοὶ εἶναι αὐτοί, Ἱερουσαλήμ, που σαν το σύννεφο πετοῦν καὶ σαν τὰ περιστέρια στη φωλιά τους; ⁹Ναι, ναι, πλοῖα συγκεντρώνονται ἀπὸ μακρινούς γιालούς Πάνε μπροστὰ τὰ πλοῖα τὰ μεγάλα καὶ φέρνουν τὰ παιδιά σου ἀπὸ μακριά, με τὸ ἀσῆμι τους μαζί καὶ τὸ χρυσάφι, γιὰ νὰ τιμήσουνε ἐμένα τον Κύριο το Θεό σου, τον *Ἅγιο Θεό του *Ἰσραήλ Γιατί ἐγὼ σε δόξασα.

¹⁰»Οἱ ἀλλοεθνείς θα ξαναχτίσουνε τὰ τείχη σου, Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ βασιλιάδες τους θα σε υπηρετήσουν. Γιατί μες στὴν οργὴ μου σε τιμώρησα, ἀλλὰ με τὴν ἀγάπη μου θα σε ἐλεήσω. ¹¹Τὶς πύλες σου θα τὶς κρατοῦν πάντα ανοιχτές. Οὔτε μέρα θα κλείνουν οὔτε νύχτα γιὰ νὰ σου φέρουνε τὰ πλοῖα τῶν ἐθνῶν που θα τὰ οδηγοῦν οἱ ἴδιοι οἱ βασιλιάδες τους ¹²Τὸ ἔθνος καὶ τὸ βασίλειο που δε θα σου δουλέψουν, θα ἐξολοθρευτοῦν αὐτὰ τὰ ἔθνη θα καταστραφοῦν ολότελα.

¹³»Τὰ πεύκα, οἱ *κέδροι καὶ τὰ κυπαρίσσια, ὅλη ἡ μεγαλοπρέπεια του ὄρους του *Λιβάνου, σ' ἐσένα θα ῥθουνε, τον *τόπο μου τον *ἅγιο νὰ λαμπρύνουν Τον τόπο θα δοξάσω ὅπου πατοῦν τὰ πόδια μου ¹⁴Σ' ἐσένα θα ῥθουνε σκυφτὰ τὰ παιδιά ἐκείνων που σε καταπίεζαν ὅλοι ὅσοι σε περιφρονούσαν θα πέσουνε στα πόδια σου καὶ θα σε ονομάζουμε "ἡ Πόλη του Κυρίου, ἡ *Σιών του Ἁγίου Θεοῦ του Ἰσραήλ".

¹⁵»Ἐγκαταλείφθηκες, Ἱερουσαλήμ, μισή-

θηκες καὶ ἐμεινες ἐρημὴ καὶ μόνη Γι αὐτο καὶ ἐγὼ σε κάνω τὴν αἰώνια περρηφανία νὰ σοὶ το καύχημα μεσα σε ὅλες τὶς γενιές ⁶Τὸ γάλα θα θηλάσεις τῶν ἐθνῶν, τους θησαυρούς θα φας τῶν βασιλιάδων Θα μαθεῖς πὼς σωτήρας σου καὶ λυτρωτῆς σου ἐγὼ εἶμαι, ὁ Κύριος, ὁ ἰσχυρός του Ἰακωβ

¹⁷»Χρυσάφι, θα σου φέρω ἀντί γιὰ μπρούτζο, ἀσῆμι ἀντί γιὰ σίδηρο, χαλκο ἀντι γιὰ ξύλο καὶ ἀντί γιὰ πέτρα σίδηρο Καὶ θα ἐγκαταστήσω διοικητὴ σου τὴν εἰρήνη καὶ ἀπολυτο ἄρχοντα τὴ δικαιοσύνη ¹⁸Στὴ χώρα σου δεν θα ἀκουεῖ πια κανεὶς γιὰ βία, οὔτε μεσα στα ὄρια σου γιὰ ἐρήμωση καὶ γιὰ καταστροφή, ἀλλὰ τὰ τείχη σου θα σε προστατεύουν καὶ οἱ πύλες σου θα πληθαίνουν το μεγαλεῖο σου

¹⁹»Τὸν ἥλιο πια δε θα τον χρειάζεσαι γιὰ φῶς σου τὴν ἡμέρα, οὔτε τὴ νύχτα τὴ σελήνη νὰ σε φωτίζει με τὴ λάμψη τῆς Γιατί ἐγὼ ὁ Κύριος θα ῥμαι γιὰ σένα φῶς παντοῖο καὶ θα ῥμαι ἐγὼ, ὁ Θεός σου, το μεγαλεῖο σου. ²⁰Ὁ ἥλιος σου δεν θα βασιλέψει πια οὔτε θα σβῆσει ἡ σελήνη σου, γιατί ἐγὼ ὁ Κύριος θα ῥμαι το φῶς σου το παντοῖο οἱ μερες του *πένθους σου θα τελειώσουν

²¹»Μονάχα δίκαιοι, θ' ἀποτελοῦνε το λαό σου, Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτοὶ γιὰ πάντα θα κατέχουνε τὴ γῆ αὐτοί, βλαστάρια τῆς φυτείας μου, το δημιούργημά μου, θα φανερώνουνε τὴ δόξα μου. ²²Ἡ πιο μικρὴ σου οικογένεια χίλια θα ἔχει μέλη καὶ ἡ πιο ἀδύναμη θα γίνεῖ ἔθνος ἰσχυρό Ὅταν θα ῥθει ὁ καιρός του, ἐγὼ ὁ Κύριος θα τὸ κάνω γρήγορα νὰ συμβεῖ»

Χαρμόσυνο μῆνυμα σωτηρίας γιὰ τὴ Σιών

61 Το *Πνεῦμα με κατέχει Κυρίου του Θεοῦ, γιατί ὁ Κύριος μ' ἔχρισε Μ' ἐστελεε μῆνυμα χαρμόσυνο νὰ φέρω στους φτωχοὺς, τους τσακισμένους ψυχικὰ νὰ θεραπεύσω, στους *αἰχμαλώτους νὰ κηρυξῶ λευτεριά καὶ στους φυλακισμένους τὴν ἀπαλλαγὴ τους ²Τὸ ἔτος ν' ἀναγγεῖλω που χάρη δίνει στο λαό του ὁ Κύριος, τὴ μέρα

που ο Θεός μας εκδικείται τους εχθρούς Όλους εκείνους που πενθούν να τους παρηγορήσω ³χαρά να δώσω και σ' αυτούς που στη Ίσιων θρηνούν Κοσμημα να τους δώσω αντι για σταχτή, αντι για ΄πένθος λαδί της χαράς γιορταστική στολή αντι γι' απελπισία. για να ΄ναι δεντρα τέλεια, φυτεία που φανερώνει του Κυρίου τη ΄δόξα

⁴Τα ερειπία θα ξαναχτίσουν τα παμπαια, θα ανορθωσουν τα εγκαταλειμμένα οικοδομήματα, θ' ανακαινισουν τις ερημωμένες πολεις. που ηταν έρημες για πολλές γενιές ⁵Ξενοι θα ρθούνε να δουλεύουνε για χάρη σας θα βόσκουν τα κοπάδια σας, θα είναι γεωργοί κι αμπελουργοί σας ⁶Εσείς όμως θα ονομαστείτε του Κυρίου ΄ιερείς θα σας αποκαλούνε λειτουργούς του Θεού μας Τα πλουτη θ' απολαύσετε των εθνών και με τη δόξα τους θα στολιστείτε

⁷Ήταν η αισχύνη σας διπλή, και κλήρος σας οι προσβολές κι οι εμπτυσμοί απ' τα πλήθη γι' αυτό και θα κληρονομήσετε διπλά τη χώρα των εχθρών σας κι αιώνια θα ΄χετε χαρά ⁸«Εγώ τη δικαιοσύνη αγαπώ», λέει ο Κύριος, «μισώ τη δολερή αρπαγή» θα δώσω με αξιοπιστία το μισθό τους και θα συνάψω μ' αυτούς ΄διαθήκη αιωνία ⁹Οι απόγονοί τους θα ΄ναι ονομαστοί ανάμεσα στα εθνη, οι βλαστοί τους στους λαούς ανάμεσα Όσοι τους βλέπουν θ' αναγνωρίζουν ότι αυτοί είναι ο λαός που ο Θεός ευλόγησε»

Ύμνος ευχαριστίας

¹⁰Μεγαλη θα ΄ναι η χαρά μου για τον Κύριο, για το Θεό μου θα σκιρτήσω! Γιατί με κάλυψε με τη σωτηρία του και με την προστασία του σαν με χιτώνα. Χαίρομαι σαν γαμπρός που το διάδημα φορεί, σαν νύφη που στολίζεται με τα κοσμημάτά της. ¹¹Όπως η γη δίνει τη βλάστησή της κι οι σπόροι όλοι που σπαρθηκαν φυτρώνουν μες στα περιβόλια, έτσι κι ο Κυριος ο Θεός θα μας χαρίσει φανερα τη σωτηρία και τη δόξα μας, μπρο-

στα σ' όλα τα εθνη

Η αποκατάσταση της Ιερουσαλήμ

62 Για σένα ΄Σιων δεν θα σωπάσω, ουτε για σένα θα ησυχάσω, ΄Ιερουσαλημ, ωστόσο ολόλαμπρη προβάλει η λύτρωσή σου, λαμπάδα αναμμένη η σωτηρία σου

²Τα εθνη θα δουν την λύτρωσή σου και ολοι οι βασιλιάδες τη δόξα σου θα ονομαστεις μ' ένα καινούργιο ΄ονομα που θα σ' το δώσει ο Κύριος ο ίδιος. ³Θα ΄σαι στεφάνι ατίμητο στο χέρι του Κυρίου, μες στην παλάμη του Θεού σου στέμμα βασιλικό. ⁴Και τ' όνομά σου πια δε θα ΄ναι "η εγκαταλειμμένη" ούτε η χώρα σου θα ονομάζεται πια "η έρημη" αλλά θα λέγεσαι "η αγαπημένη του Θεού" κι η χώρα σου θα λέγεται "η γυναίκα του" γιατί ο Κύριος θα σε ξαναγαπήσει και θα ΄ναι για τη χώρα σου ο άντρας της ⁵Όπως ο νέος ενώνεται σε ΄γάμο με παρθένα, έτσι κι ο πλάστης σου⁶ μ' εσένα θα ενωθεί. Κι όπως χαρά για το γαμπρό είναι η νύφη, έτσι χαρά για το Θεό σου θα ΄σαι εσύ

⁶Πάνω στα τείχη σου, έβαλα φρουρούς, Ιερουσαλήμ ολημερίς κι ολονυχτίς δεν πρέπει να σωπάσουν. Εσείς, φρουροί, που όλα τα υπενθυμίζετε στον Κύριο, μην ησυχάζετε καθόλου ⁷Κι αυτόν μην τον αφήνετε να ησυχάσει, ωστόσο αποκαταστήσει την Ιερουσαλήμ, ωστόσο κάνει πάνω στη γη όλοι να τη δοξάσουν ⁸Ο Κύριος έδωσε ένορκη υπόσχεση στο λαό του και με την παντοδυναμία του την εγγυήθηκε «Το στάρι σου δεν θα το δώσω πια να τρέφονται οι εχθροί σου και το κρασί σου, που γι' αυτό κουράστηκες, δε θα το πίνουν πια οι αλλοεθνείς. ⁹Μα αυτοί που θα θερίζουν κι αυτοί που θα τρυγούν, θα τρώνε το ψωμί το κρασί θα πίνουν στις άγιες μου ΄αυλές κι αυτοί θα με δοξάζουν»

¹⁰Περάστε εσείς, οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, βγείτε απ' της πόλης σας τις πύλες! Το δρόμο ετοιμάστε για το λαό που επιστρέφει! Ανοιξτε, ανοίξτε δρόμο, κι από τις πέτρες

⁶⁰ο πλαστης σου Το εβρ έχει «οι γιοι σου», λόγω διαφορετικού φωνηνητισμού

καθαρίστε τον, σημαία σηκώστε να τη βλέ-
 πουν οι λαοί! ¹¹ Ο Κύριος διακήρυξε στα πέ-
 ρατα της γης. «Πείτε στην πόλη της Σιών,
 “νάτος ο σωτήρας σου, έρχεται! Φέρνει μαζί
 του το λαό που έσωσε αυτός είναι η αντα-
 μοιβή του”» ¹² Θα λέγονται “*άγιος λαός”, α-
 πό τον Κύριο λυτρωμένος κι εσύ θα ονομα-
 στείς “πόλη ποθητή”, όχι εγκαταλειμμένη.

Η ημέρα της εκδίκησης του Κυρίου

63 Ποιος είν’ εκείνος που ’ρχεται απο
 την *Εδώμ, με ρούχα κόκκινα απ’ τη
 Βοσρά, Αυτός με τη λαμπρή στολή που περ-
 πατάει με δύναμη μεγάλη; «Εγώ, ο Κύριος,
 είμαι! Εκείνος που αποδίδω δικαιοσύνη και
 που να σώζω έχω τη δύναμη» ² Γιατί είναι
 κόκκινη η στολή σου και σαν εκείνου που
 πατάει στο πατητήρι είναι τα ρούχα σου;

³ «Πάτσα μοναχός μου στο πατητήρι. Κα-
 νένας δε με βοήθησε απ’ τους λαούς. Από-
 νω στο θυμό μου τους ποδοπάτσα και τους
 σύντριψα πάνω στην οργή μου Έτσι το *αίμα
 τους πισίλισε τα ρούχα μου και λέρωσα όλη
 τη στολή μου ⁴ Γιατί στο νου μου είχα να εκ-
 δικηθώ μια μέρα τους εχθρούς μου κι ήρθε
 η χρονιά για να λυτρώσω το λαό μου. ⁵ Κοίτα-
 ξα γύρω μου, βοήθεια δεν υπήρχε! Κι έμεινα
 έκπληκτος που δεν ήταν ούτε ένας να μου
 παρασταθεί έτσι το ίδιο μου το χέρι με
 βοήθησε και η οργή μου έγινε το στήριγμά
 μου ⁶ Έτσι μες στο θυμό μου ποδοπάτσα
 τους λαούς και πάνω στην οργή μου τους
 κομμάτιασα κι έχυσα το αίμα τους στη γη».

Η καλοσύνη του Κυρίου προς τον Ισραήλ

⁷ Θα θυμηθώ, Κύριε, τις καλοσύνες σου,
 εκείνες που μας κάνουν να σε
 υμνούμε·
 όλα όσα έπραξες για μας,
 την πλούσια αγαθότητα που έδειξες
 στον *Ισραήλ
 χάρη στο έλεός σου,

που ευεργεσίες σκορπίζει
⁸ Είπες «Αλήθεια είναι λαός μου αυτοί,
 είναι παιδιά μου
 που δε θ’ απιστήσουν»
 Κι έτσι έγινες σωτήρας μας
⁹ Μ’ όλες τις θλίψεις μας εσύ θλιβοσουν,
 κι ο *άγγελος της παρουσίας σου
 μας έσωσε
 με την αγάπη σου και με την
 ευσπλαχνία σου
 πάντα εσύ μας λυτρώνες μας
 σήκωσες,
 μας κράτησες στην αγκαλιά σου
 όλα τα χρόνια που περάσανε

¹⁰ Εμείς όμως εξεγερθήκαμε
 και καταθλίψαμε το άγιο σου
 το *Πνεύμα·
 έτσι κι εσύ μας έγινες εχθρός
 κι ο ίδιος μάς πολεμησες

¹¹ Και τότε θυμηθήκαμε τις μέρες τις
 παλιές
 του Μωυσή του *δούλου^α σου
 Κι είπαμε

«Πού είν’ αυτός που απ’ το νερό εβγαλε
 το Μωυσή,
 ποιμένα^{αα} του ποιμνίου του,
 κι έβαλε μέσα του το άγιο του
 το Πνεύμα,

¹² Πού είν’ αυτός που τους οδήγησε,
 στέκοντας στα δεξιά του Μωυσή,
 με το ένδοξό του χέρι,
 αυτός που έσκισε μπροστά τους
 τα νερά,
 κι απόκτησε έτσι δόξα αιώνια;

¹³ Αυτός μέσ’ από της θάλασσας τα βάθη
 τους οδήγησε,
 χωρίς καθόλου να σκοντάψουν,
 όπως βαδίζει το άλογο στην έρημο

¹⁴ Σαν το κοπάδι που κατηφορίζει
 να βρει ασφάλεια στη ρεματιά,
 το Πνεύμα του Κυρίου τους οδηγούσε

Ρι δούλου, σύμφωνα με ορισμένα χειρ και την αρχαία συριακή μετάφραση Το Εβραϊκό έχει «λαού» *Ρι* ποιμένα συμ-
 φωνα με ένα εβρ χειρ και διαφορες αρχαίες μετ Το εβρ έχει «ποιμένες»

να βρουν αναπαυση
 'Ετσι εσυ οδηγοῦσες το λαο σου, Κύριε,
 για να δοξάζεσαι αιώνια»

¹⁵ Ρίξε ενα βλέμμα, Κύριε, απο τον
 ουρανό,
 απο την *άγια, την ένδοξη σου
 κατοικία, και δεξ!

Πού ειν η φλογερή αγάπη σου κι η
 δύναμή σου,
 η ευσπλαχνία σου και η στοργή σου,
 Τίποτ' απ' όλα αυτά δεν αισθανόμαστε.

¹⁶ Εσύ είσαι ο Πατέρας μας
 Αλήθεια, ο *Αβραάμ δεν μας γνωρίζει,
 κι ο Ιακώβ δεν μας αναγνωρίζει.
 Εσύ, είσαι, Κύριε, ο Πατέρας μας!
 Απ' τους αιώνες τ' *όνομά σου, είναι
 "ο Λυτρωτής μας"

¹⁷ Γιατί, Κύριε, μας αφήνεις να
 πλανιόμαστε
 από το δρόμο σου μακριά,
 και την καρδιά μας τη σκληραίνεις,
 έτσι που να μη σ' υπακούμε πια;
 Γύρνα πίσω σ' εμάς, για χάρη των δούλων
 σου,

για χαρη των φυλών που σου ανήκουν
¹⁸ Μόνο για λίγο, εμείς, ο άγιος λαός σου,
 τη γη μας την κρατήσαμε
 Τώρα οι εχθροί μας μόλυναν
 το *αγιαστήριό σου

¹⁹ Εχουμε γίνει σαν ποτέ να μη μας
 εξουσίαζες,
 σαν να μην ήμασταν ποτέ δικοί σου.

Μακάρι ν' άνοιγες τους *ουρανοῦς και να
 κατέβαινες,
 να τρέμαν' τα βουνά στην παρουσία σου!
 Θα ησουνα σαν τη φωτιά που καίει
64 τους θάμνους
 και κάνει να κοχλάζουν τα νερά,
 έτσι που οι εχθροί σου να γνωρίσουν
 τι Θεός είσαι,

και τα εθνη να τρέμουν στην παρουσία
 σου

² Άλλοτε, έκανες πράξεις τρομερές,
 που δεν τις περιμέναμε!

Κάποτε που κατέβηκες, τρέμαν'
 στην παρουσία σου τα όρη

³ Απ' την πολύ παλιά εποχή οι άνθρωποι
 δεν έχουν μάθει τίποτα,
 δεν έχουν ακούσει,
 ούτ' έχουν δει κάποιον θεό άλλον
 εκτός από σένα,
 που να βοηθάει όσους ελπίζουμε
 σ' αυτόν

⁴ Φέρεσαι φιλικά σ' εκείνους
 που πράττουμε με προθυμία ό,τι είναι
 δίκαιο,
 σ' εκείνους που τηρούν τις εντολές
 σου.

Εσύ οργίστηκες μ' εμάς,
 αλλά εμείς δεν πάψαμε
 να αμαρτάνουμε απέναντί σου·
 απ' τα παλιά τα χρόνια είμαστε
 αποστάτες.^{ριβ}

⁵ Όλοι μας μολυνθήκαμε,
 κι όλη η δικαιοσύνη μας είναι σαν
 ρούχο ρυπαρό.

Όλοι μας σαν το φύλλο μαραινόμαστε,
 κι η ανομία μας καθώς ο άνεμος
 μας διασκορπίζει.

⁶ Κανένας δεν επικαλείται τ' *όνομά σου
 ούτε και σκέφτεται να σ' εμπιστευτεί.
 Έκρυψες πια από μας το πρόσωπό σου,
 και να υποφέρουμε, μας άφησες,
 τα επακόλουθα των αμαρτιών μας.

⁷ Ωστόσο, Κύριε, εσύ είσαι ο Πατέρας μας.
 Εμείς είμαστε ο πηλός, ο πλάστης μας
 εσύ 'σαι

όλοι μας έργο των χειρών σου είμαστε.

⁸ Γι' αυτό και μην οργίζεσαι, Κύριε,
 υπέρμετρα,
 και μην κρατάς στη μνήμη σου

^{ριβ} Η αρχη και το τέλος του στ αποδίδονται κατα τους Ο´ Το εβρ είναι ασαφες

την ανομία μας για πάντα
 Μα κοίταξε, λοιπόν ολοι εμεις είμαστε
 ο λαός σου

⁹Οι αγίες σου οι πόλεις ερημώθηκαν
 η *Σιών έγινε έρημος, η *Ιερουσαλήμ
 ερειπία

¹⁰Ο άγιος και ωραίος μας *ναός,
 όπου σε μμούσαν οι προπάτορές μας,
 της φωτιάς έγινε παρανάλωμα,
 όλα όσα μας ευχαριστούσαν
 ερειπώθηκαν

¹¹Μπορείς, Κύριε, να μένεις απαθής
 μπρος σ' όλα αυτά,
 Μπορείς να σιωπάς και να μας
 ταπεινώνεις ως το έπακρο,

Ανταρμιβή των πιστών

65 Ο Κύριος λέει «Ετοιμος ήμουν ν' απαντήσω, αλλά κανείς δε με ρωτούσε πάντα μπορούσαν να με βρουν, αλλά κανείς δεν έψαχνε για μένα. Έλεγα, "εδώ είμαι, σας ακούω!" Μα σ' ένα έθνος το 'λεγα που δε μ' επικαλέστηκε ποτέ του ^{ρμ}2 Τα χέρια μου όλη τη μέρα άπλωνα σ' ένα λαό αποστάτη, που κακό δρόμο ακολουθεί και που τον σέρνουν οι επιθυμίες του ³ σ' ένα λαό που συνεχώς αδιάντροπα με προκαλεί, στους κήπους μέσα τις *Θυσίες του προσφέρει, σε κερμάδια πάνω καίει το *θυμίαμα: ⁴ σε ανθράκους που στα μνήματα περνούν τη μέρα τους και διανυκτερεύουν στις σπηλιές, τρώνε το κρέας το χοιρινό και είναι μολυσμένα από τα φαγητά των θυσιών τα σκεύη τους ⁵ σ' αυτούς που λένε, "φύγε από κοντά μου, μη μ' αγγίζεις, γιατί είμαι *άγιος!"^{ρδ}

»Αυτοί μου ανάβουν το θυμό και καίει όλη τη μέρα σαν φωτιά. ⁶Νάτο, το 'χω γραμμένο εδώ μπροστά μου: "δε θα σωπάσω πριν να τιμωρήσω ⁷ τις ανομίες τις δικές τους και των πατέρων τους μαζί Αυτούς που πάνω

στα βουνα τα ειδώλα θυμιάτιζαν και στις κορφές των λοφών με βλαστημούσαν όπως το αξίζουν θα τους τιμωρήσω συμφωνα με τα εργα τους" Εγω, ο Κύριος. το λεω»

⁸Και συνεχίζει ο Κυριος «Όταν ενα σταφυλι έχει χυμό, λένε "μην το καταστρεφεις γιατί έχει μέσα του *ευλογία" Αυτο κι εγώ θα κάνω για χαρη των δούλων μου δε θα καταστρέψω το λαο στο σύνολό του ⁹Θα κανω να βγουν τέκνα από τον Ιακώβ, κι απ τον *Ιουδα απόγονοι θα γίνουν τα βουνα μου κτήμα των εκλεκτών μου, των δουλων μου, κι εκεί θα κατοικήσουν ¹⁰ Τότε η Σαρων θα γίνει η μάντρα των προβάτων τους, και η κοιλάδα *Αχώρ,^{ρμ} των γελαδιών βοσκη, για χάρη του λαού μου, που με ζήτησε

¹¹»Εσάς όμως που με εγκαταλείψατε, που λησμονήσατε το άγιο μου *βουνό, που για τον Γαδ προετοιμαζετε τραπέζι, και για να προσφέρετε σπονδές στον Μενί γεμίζετε τα κύπελα,^{ρμ} ¹² εσάς θα σας παραδώσω στη σφαγή Όλοι σας θα εξολοθρευθείτε, γιατί σας κάλεσα και δεν αποκριθήκατε Μιλούσα, μα εσεις δεν ακούγατε Κάνατε ο,τι θεωρώ εγώ κακό, και προτιμούσατε αυτό που με δυσαρεστεί

¹³»Γι' αυτό, ακούστε τι λέω εγώ ο Κυριος, ο Θεος: Οι δούλοι μου θα 'χουν να φανε, μα εσεις θα πεινάσετε αυτοί θα 'χουν να πιουν, μα εσεις θα υποφέρετε απ' τη δίψα Αυτοί θα χαίρονται, μα εσεις θα ζείτε ντροπιασμένοι.

¹⁴Οι δούλοι μου θα ψάλλουν απ' τη μεγάλη τους χαρά, μα εσεις απ' τη βαθιά σας θλίψη θα φωνάζετε, και θα ουρλιάζετε απ' την απελπισία ¹⁵Θα αφήσετε στους εκλεκτούς μου το όνομά σας να το 'χουνε για τις *κατάρτες τους "έτσι κι εσένα να σε θανατώσει Ο Κύριος ο Θεός!" Αλλά στους δούλους μου εγώ θα δώσω ένα καινούργιο *όνομα ¹⁶Κι όποιος ποθεί ευλογημένος να 'ναι σ' αυτή τη χώρα, θα ζητά να τον ευλογήσει ο αληθινός

^{ρμ}σε ένα εθνος ποτε του, σύμφωνα με αρχαίες μεταφρασεις Το εβρ έχει «σε ένα εθνος που δεν ονομαζταν με το ονομα μου» ^{ρδ}Οι στ 3-5 αναφέρονται στην ειδωλολατρια, στις νεκρομανιες και στην επικληση των πνευματων ^{ρμ}ε κοιλάδα Αχώρ Βλ Ιησ 7,24-26 15,7 Ωσ 2,17 ^{ρμ}Γαδ - Μενί Ειδωλοατρικες θεοσητες

Θεός κι οποιος σ' αυτή τη χώρα ορκίζεται,
 «ὄρκο θα παίρνει στον αληθινό Θεο»

Καινούριος ουρανός και καινούρια γη

Λέει ο Κύριος

«Όλες οι θλίψεις οι αλλοτινες
 θα ξεχαστούν
 και θα εξαφανιστουνε

17 Καινούριο θα δημιουργήσω ουρανό.
 καινούρια γη
 τα περασμένα, τα παλιά, θα
 ξεχαστούνε,
 και πια κανείς δε θα τα σκέφτεται

18 «Αλλα θα ευχαριστιούνται όλοι και θα
 χαίρονται
 για πάντα με τα όσα δημιουργώ,
 γιατί θα κάνω την Ίερουσαλήμ
 πολη χαράς
 κι ευτυχισμένο το λαό της

19 Κι εγω θα χαίρομαι για την Ίερουσαλήμ,
 θ' αγάλλομαι για το λαό μου.

»Κλάματα δεν θ' ακούγονται πια εκεί
 ούτε και θρήνοι

20 Βρέφος δεν θα υπάρχει εκεί που να 'χει
 λιγο μόνο ζήσει
 ούτε και γέρος που να μη συμπληρώσει
 μακρόχρονη ζωή

Γιατί αυτός που θα πεθαίνει στα εκατο
 θα θεωρείται νέος·
 και όποιος δεν θα φτάνει στα εκατό
 καταραμένος θα λογαριάζεται

21-22 »Θα οικοδομούνε σπίτια ο λαός μου
 κι οι ίδιοι θα τα κατοικούν
 αυτοι, κανένας άλλος

Αμπέλια θα φυτεύουνε
 κι οι ίδιοι θα τρώνε τον καρπό
 αυτοί, κανένας άλλος

Μες στο λαό μου η ζωή θα διαρκεί σαν
 αιωνόβιο δέντρο
 θ' απολαμβάνουν οι εκλεκτοί μου
 τους καρπούς των κόπων τους

23 Δε θα κοπιάζουν μάταια πια
 ουτε και θα γεννούν παιδιά,
 νεκρά για να τα δούνε,
 γιατί εγώ ο Κύριος θα τους ευλογήσω,
 εκείνους και τους απογόνους τους

24 Ακόμα πριν προλάβουν να μου
 φωνάξουν,
 εγώ θα τους έχω αποκριθεί
 ακόμα πριν τελειώσουν την προσευχή
 τους

εγώ θα κάνω να εκπληρώνεται
 25 Ο λύκος και το αρνί μαζί θα βόσκουνε
 και το λιοντάρι άχυρο θα τρώει
 καθώς το βόδι
 το χώμα θα 'ναι του φιδιού η τροφή.
 Κανένας δεν θα προξενεί ζημιά ούτε κακό
 σ' όλο μου το βουνό το άγιο
 Εγώ, ο Κύριος, το λέω».

Κρίση του Κυρίου

66 Ο Κύριος λέει: «Θρόνος μου είν' ο
 ουρανός και *υποπόδιό μου η γη Τι
 είδους κατοικία μπορείτε εσείς να μου οικο-
 δομήσετε, τι είδους τόπο για να μείνω εκεί,
 2 Αυτά όλα τα 'κανε το χέρι μου κι οφείλουνε
 σ' εμένα την ύπαρξή τους Μα εγώ στον τα-
 πεινό ρίχνω το βλέμμα μου, στον πονεμένο,
 και σ' αυτόν όπου το λόγο μου φοβάται.

3 »Κάποιοι για μένα θυσιάζει βόδι κι ο ί-
 διος πάλι σφάζει άνθρωπο. *Θυσία μου προ-
 σφέρει ένα αρνί κι ο ίδιος μετά σκοτώνει κι
 έναν σκύλο Καρπούς μου προσφέρει από τη
 μια, κι από την άλλη αίμα χοίρου Σ' εμένα
 καίει λιβάνι προσφοράς, ο ίδιος που τα εί-
 δωλα τιμάει Αυτοί οι άνθρωποι διαλέγουν έ-
 να δικό τους τρόπο για να ζούνε και βρί-
 σκουν ευχαρίστηση στα είδωλα τα βδελυρά,
 που εγώ μισώ 4 Γι' αυτό κι εγώ αποφασίζω
 να τους ταλαιπωρήσω και να τους κάνω να
 υποστούν όλα όσα φοβούνται Εγώ καλούσα
 και κανείς δεν απαντούσε, μιλούσα μα αυτοί
 δεν άκουγαν Κάνανε ό,τι θεωρώ εγώ κακό,
 και προτιμούσαν αυτό που με δυσαρεστεί».

Η ευημερία της Σιών

⁵ Ακούστε τι λέει ο Κύριος, εσείς όλοι που τρέμετε στο λόγο του:

«Υπάρχουν συμπατριώτες σας που σας μισούν και σας αποφεύγουν επειδή είστε πιστοί σ' εμένα: "ας δείξει ο Κύριος τη δύναμή του", λένε ειρωνικά, "να σας δούμε να πανηγυρίζετε", αλλά οι ίδιοι θα ταπεινωθούν

⁶» Ακούστε τις φωνές, το θόρυβο που έρχεται απ' την πόλη! Ακούστε φωνές που 'ρχονται απ' το *ναό! Είναι του ίδιου του Κυρίου η φωνή, που τιμωρεί αντάξια τους εχθρούς του.

⁷⁻⁸ »Είδε ποτέ κανείς ή άκουσε γυναίκα ξάφνου να γεννά, δίχως να 'χει κοιλοπονέσει; Μπορεί ένα έθνος μονομιάς να γεννηθεί, μια χώρα να δημιουργηθεί σε μια μονάχα μέρα; Μα τώρα η μάνα *Σιών, μόλις θα αισθανθεί τους πόνους της, αμέσως θα γεννήσει τα παιδιά της. ⁹ Εγώ που φέρνω τη γυναίκα ως την ώρα της, πώς θα την εμποδίσω να γεννήσει; Αν είμαι εγώ που ετοιμάζω κάθε γέννηση, πώς μπορώ εγώ και να τη σταματήσω, εγώ, ο Κύριος ο Θεός σας;

¹⁰» Χαρείτε με την *Ιερουσαλήμ μαζί, σκιρτήστε γι' αυτήν, όσοι την αγαπάτε! Φωνάξτε τώρα από χαρά μαζί της, όλοι εσείς που πενθούσατε γι' αυτήν, ¹¹ για να γευθείτε μ' ευχαρίστηση τη δόξα της, όπως χορταίνει το παιδί που στους μαστούς της μάνας του τηλάξει. ¹² Εγώ θα σας νοιαστώ και θα σας θρέψω όπως η μάνα το βυζασταρούδι της, που το κρατάει στην αγκαλιά και το χαιδολογεί μες στην ποδιά της. ¹³ Όπως η μάνα το παιδί της παρηγορεί, έτσι κι εγώ θα σας παρηγορήσω με τη χαρά της Ιερουσαλήμ. ¹⁴ Όταν αυτό το δείτε, η καρδιά σας θα γεμίσει από χαρά το γέρικο κορμί σας θα ξανάβρει τη

ζωή καθώς την άνοιξη θερειύει η χλόη»

Ναι, ο Κύριος θα φανερώσει τη δύναμη του στους πιστούς του, μα στους εχθρούς του θα δείξει το θυμό του ¹⁵ Θα ξεπροβαλει ο Κύριος μέσα απ' τη φωτιά και τ αρματα του θα 'ναι σαν τον ανεμοστρόβιλο Θα εκδηλώσει το θυμό του με μανία, την απειλή του με αστραπές. ¹⁶ Ο Κύριος με το ξίφος του το πύρινο κάθε άνθρωπο θα κρίνει Και πολλοί θα 'ναι οι εξολοθρευμένοι απ' αυτον.

¹⁷ Και λέει ο Κύριος: «Αυτοί που κανουν *καθαρούς και ετοιμάζονται μες στους ειδωλολατρικούς κήπους για να μπουν, αυτοί που μια ιέρεια ακολουθούν που μες στη μέση στέκεται, αυτοί που τρώνε κρέας χοιρινό, το κρέας των ερπετών ή και των ποντικιών, όλοι αυτοί θα εξοντωθούν. ¹⁸ Γνωρίζω ακριβώς τις πράξεις και τα σχέδιά τους»

Τα έθνη θα τιμήσουν το Θεό του Ισραήλ

Ο Κύριος λέει: «Έρχεται καιρός, που όλα τα έθνη, όποια γλώσσα κι αν μιλούν, θα τα συνάξω και θα ρθούνε για να δουν τη *δόξα μου. ¹⁹ *Σημείο θα τους δώσω της εξουσίας μου. Αυτούς που θα 'χουν διασωθεί θα τους στείλω στα έθνη να διακηρύξουνε τη *δόξα μου· στη Θαρσείς, στην Πουλ, στη Λουδ, στη *Μεσέχ, στην *Τουβάλ και στην Ιαυάν, σε χώρες μακρινές, που τίποτα δεν έχουν μάθει για μένα, ούτε έχουν δει τη δόξα μου ²⁰

²⁰» Θα φέρουν πίσω όλους τους συμπατριώτες σας, απ' όλα τα έθνη, προσφορά σ' εμένα τον Κύριο, πάνω σε άλογα και σε άρματα, σε αμάξια σκεπαστά και σε μουλάρια και καμήλες, στο άγιο μου βουνό στην Ιερουσαλήμ, καθώς εσείς οι Ισραηλίτες την προσφορά σας φέρνετε στο *ναό μου μέσα σε σκευή καθαρά ²¹ Μερικούς μάλιστα από αυτούς θα τους κάνω *ιερείς μου και *λευίτες.

²²» Όπως θα υπάρχουν πάντα ενώπιόν

¹⁵ Ειδωλολατρικές τελετουργίες, πιθανως γυρω απο καποιο άγαλμα της Ασερα Θεάς της γονιμότητας, οι οποιες δεν είναι αρκετά γνωστές. ¹⁶ Θαρσείς Πιθανως περιοχή της Ισπανίας – Πουλ η Πουτ Περιοχη της Αφρικης κοντα στην Αιθιοπια, πιθανως η Ερυθραία – Λουδ Περιοχη κοντα στην Αίγυπτο, μη επαρκως γνωστη – Μεσέχ - Τουβαλ Χωρες της Μικράς Ασίας, πιθανόν στις ακτές της Μαυρης Θάλασσας – Ιαυάν Η Ελλάδα και τα νησια της

66,5 Σολ 2,12-20 Ακ 6,22 66,7-14 Κεφ 54 66,7-8 49,20-21 60,22 66,10 ψλ 122,6 66,12 60,5 66,13 49,15 66,15 ψλ 50,3 66,16 1ερ 25,30-31 Απ 19,15 66,17,1,29 65,3-4 Λευ 11,1-23 66,18β-19 2,2-3 55,5 Ζαχ 2,15 Ησ 14,1 56,6-8 66,20 60,4 66,22 65,17

μου ο καινουριος ουρανός κι η γη η καινου-
ρια, που εγω θα δημιουργησω, έτσι θα διαι-
ωνίζονται οι απογονοί σας και το δικό σας ό-
νομα. Εγω ο Κυριος το λέω. ²³Κάθε *νουμη-
νία και καθε *Σαββατο θα έρχονται όλοι οι
άνθρωποι και θα με προσκυνουν. ²⁴Βγαίνον-

τας εξω θα μπορούν να δουν τα πτωματα ε-
κείνων που εναντίον μου επαναστατησαν.
γιατί τα βασανά τους ποτέ δεν θα χουν τε-
λειωμο και η φωτια αιώνια θα τους καιει. Σε
κάθε ανθρωπο αηδία θα προκαλουν

ΙΕΡΕΜΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο προφήτης Ιερεμίας, στη δράση του οποίου αναφέρεται και τους λόγους του οποίου περιέχει το φερώνυμο βιβλίο, έδρασε στο βασίλειο του Ιούδα, κατά τα τέλη του 7ου και τις αρχές του 6ου π.Χ. αιώνα. Καταγόταν από ιερατική οικογένεια και κλήθηκε στο προφητικό αξίωμα το 627 π.Χ. σε νεαρή ηλικία. Η εποχή της δράσης του συμπίπτει με την κατάρρευση της ηγεμονίας των Ασσυρίων και την ανάδειξη των Βαβυλωνίων σε κυρίαρχη δύναμη της Μεσοποταμίας αρχικά και της ευρύτερης περιοχής της Συρίας και της Παλαιστίνης στη συνέχεια. Η εξασθένηση του ασσυριακού ελέγχου στην Παλαιστίνη έδωσε στο βασιλιά Ιωσία τη δυνατότητα να επεκτείνει τα όρια του κράτους του και να προχωρήσει σε θρησκευτική μεταρρύθμιση για την αποκάθαρση της ιουδαϊκής λατρείας από τα ειδωλολατρικά στοιχεία. Η ήττα και ο θάνατος του Ιωσία στη Μεγιδδώ (609 π.Χ.) από τους Αιγυπτίους και η ήττα στη συνέχεια των Αιγυπτίων στη Χαρκεμίς (605 π.Χ.) από τους Βαβυλωνίους είχαν ως συνέπεια να περιέλθει το βασίλειο του Ιούδα υπό βαβυλωνιακό έλεγχο. Οι προσπάθειες του βασιλιά Ιωακίμ για ανεξαρτησία όχι μόνο δεν απέδωσαν, αλλά και έφεραν στη χώρα την καταστροφή. Οι Βαβυλώνιοι κατέλαβαν την Ιερουσαλήμ και οδήγησαν το διάδοχό του Ιεχονία και μέρος του πληθυσμού στην αιχμαλωσία (597 π.Χ.). Ο νέος βασιλιάς Σεδεκίας ακολούθησε ανάλογη με τους προκατόχους του πολιτική με αποτέλεσμα να προκαλέσει νέα εκστρατεία των Βαβυλωνίων και ολοκληρωτική καταστροφή του βασιλείου του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ και νέα αιχμαλωσία του λαού (587/6 π.Χ.). Ο Ιερεμίας παρέμεινε στη χώρα μέχρι τη δολοφονία του διοικητή Γεδαλία τον οποίο είχαν τοποθετήσει εκεί οι Βαβυλώνιοι και στη συνέχεια κατέφυγε στην Αίγυπτο.

Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) το έργο κατατάσσεται μετά το βιβλίο του προφήτη Ησαΐα, στην ομάδα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης. Στην ίδια θέση κατατάσσεται και στην Εβραϊκή Βίβλο· στην υποομάδα “Μεταγενέστεροι Προφύτες” της ομάδας “Προφύτες”. Ανάμεσα στο κείμενο των Ο΄ και το εβραϊκό υπάρχουν σημαντικές διαφορές τόσο στην έκταση (το κείμενο των Ο΄ είναι κατά 12% περίπου συντομότερο από το εβραϊκό) όσο και στην κατάταξη των ενότητων. Έτσι, οι ενότητες 25,13-44,30 αριθμούνται από τους Ο΄ ως 32,13-51,30, το 45,1-5 ως 51,31-35, το κεφ. 46 ως 26, το 47 ως 29, το 48 ως 31, οι ενότητες 49,1-6.7-22.23-27.28-33 ως 30,17-22.1-16.29-33.23-28 αντίστοιχα, και τα κεφ. 50-51 ως 27-28. Αλλά και στο εβραϊκό κείμενο επικρατεί αταξία στην κατάταξη του υλικού: Το πρώτο μέρος του έργου συνιστούν οι απειλές κατά του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ (1,1-25,14). Ακολουθούν οι προφητείες κατά των γειτονικών με τον Ισραήλ λαών (25,15-38), που διακόπτονται

όμως και συνεχίζονται στο τέλος του βιβλίου (κεφ. 46-51). Ενδιάμεσα παρεμβάλλονται βιογραφικά στοιχεία για τον προφήτη (κεφ. 26-35) και τα δεινά που αυτός υπέστη (κεφ. 36-44), που επίσης διακόπτονται από ένα παρηγορητικό κείμενο σε ποιητικό λόγο (κεφ. 30-31).

Τα δραματικά γεγονότα της εποχής του προφήτη και η ρευστή πολιτική κατάσταση είχαν ως συνέπεια να γίνει ο προφήτης αντιπαθής στους συγχρόνους του, καθώς ήταν υποχρεωμένος να στρέφεται κατά πάντων: κατά των βασιλιάδων για την αλόγιστη πολιτική τους, κατά των ιερέων για την τυπολατρία, την κερδοσκοπία και το συγκρητισμό τους, κατά των ψευδοπροφητών για τις απατηλές ελπίδες που καλλιεργούσαν στο λαό, κατά των πλουσίων για την καταδυνάστευση των φτωχών και κατά του λαού για την ηθική κατάπτωση και ειδωλολατρία του. Η ζωή του κατέστη ένα διαρκές μαρτύριο με συλλήψεις, επιβουλές κατά της ζωής του, φυλακίσεις, απαγορεύσεις επισκέψεων στο ναό, κάψιμο των έργων του. Όλα αυτά γέμισαν με θλίψη τον προφήτη, επηρέασαν βαθύτατα την ψυχολογία του και έκαναν το λόγο του να είναι συνυφασμένος με το θρήνο, ταυτόχρονα όμως ανέδειξαν τον ίδιο σε μια από τις πνευματικότερες προσωπικότητες της Παλαιάς Διαθήκης, ώστε να μην είναι τυχαίο το ότι μερικοί σύγχρονοι του Χριστού θεωρούσαν τον Ιησού σαν έναν άλλον Ιερεμία (Μτ 16,14). Με απειλές, προτροπές και παρακλήσεις προσπαθεί ο προφήτης να πείσει το λαό να επιστρέψει στο Θεό εναντίον του οποίου έχει με τις πράξεις του επαναστατήσει. Μη βλέποντας όμως σημάδια αλλαγής, εξαγγέλλει την κρίση του Θεού, η οποία θα εκδηλωθεί με καταστροφή, για την οποία υπεύθυνος δεν θα είναι ο Θεός αλλά ο λαός με τη συμπεριφορά του. Όργανα της παιδαγωγικής κρίσεως του Θεού θα είναι τα έθνη, που και αυτά με τη σειρά τους θα τιμωρηθούν, γιατί παρεξήγησαν το ρόλο που τους ανέθεσε ο Θεός και έδειξαν αυτοπεποίθηση και εκδικητικότητα απέναντι στο λαό του Ιούδα. Παρ' όλα αυτά ο προφήτης βλέπει και πέρα από την καταστροφή. Οραματίζεται την αποκατάσταση του λαού και εξαγγέλλει τη σύναψη μιας νέας διαθήκης, που θα καθορίζει πλέον τη σχέση του Θεού, όχι με το λαό ως σύνολο αλλά με τον καθένα ξεχωριστά και που θα είναι γραμμένη όχι σε πλάκες αλλά στην καρδιά του καθένα (31,31-34). Τη σύναψη της νέας αυτής διαθήκης θα επιβεβαιώσει ο ίδιος ο Χριστός κατά το μυστικό δείπνο (Ακ 22,20).

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Επιγραφή:	1,1-3
2. Λόγοι κατά του βασιλείου του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ:	1,4-25,14
1,4-6,30: Κατά την εποχή του Ιωσία	
7,1-20,18: Κατά την εποχή του Ιωακίμ	
21,1-25,14: Μετά την εποχή του Ιωακίμ	
3. Λόγοι κατά των λαών:	25,15-38
4. Εξαγγελίες σωτηρίας:	26,1-35,19
5. Τα δεινά του Ιερεμία:	36,1-45,5
6. Λόγοι κατά των λαών:	46,1-51,64
7. Η πτώση της Ιερουσαλήμ:	52,1-34

ΙΕΡΕΜΙΑΣ

Το βιβλίο του Ιερεμία

1 Λόγοι^α του Ιερεμία, γιου του Χελκία. Ο Ιερεμίας ανήκε σε μια ιερατική οικογένεια της Αναθώθ, περιοχής της φυλής Βενιαμίν. ²Σ' αυτόν μίλησε ο Κύριος για πρώτη φορά το δέκατο τρίτο έτος της βασιλείας του ^αΙωσία, γιου του Αμών,^β ο οποίος ήταν βασιλιάς του ^αΙούδα. ³Και συνέχισε να του μιλάει όλο τον καιρό που βασιλιάς του Ιούδα ήταν ο Ιωακίμ, γιος του Ιωσία, κι ως τότε που ο Σεδεκίας, άλλος γιος του Ιωσία, συμπλήρωσε έντεκα χρόνια βασιλιάς του Ιούδα –συγκεκριμένα ως τον πέμπτο ^αμήνα εκείνου του έτους, οπότε οι κάτοικοι της ^αΙερουσαλήμ οδηγήθηκαν στην ^ααιχμαλωσία.

Ο Θεός καλεί τον Ιερεμία να μεταβιβάσει το λόγο του

4 Ο Κύριος μου είπε: ⁵«Πριν ακόμη σε πλάσω μες στην κοιλιά της μάνας σου, σε διάλεξα, και πριν ακόμα γεννηθείς σε είχα ξεχωρίσει, για να είσαι ^απροφήτης στα έθνη»

⁶Τότε εγώ απάντησα: «Μα Κύριε, Θεέ, εγώ δεν ξέρω να κηρύττω το λόγο· είμαι ακόμη πολύ νέος». ⁷Ο Κύριος μου αποκρίθηκε: «Μη λες πως είσαι ακόμη πολύ νέος· γιατί σε όλους όσους σε στέλνω θα πας, και όλα όσα σε διατάζω θα τα πεις. ⁸Μη φοβάσαι κανέναν, γιατί εγώ είμαι μαζί σου για να σε προστατεύω. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

⁹Τότε ο Κύριος άπλωσε το χέρι του και

άγγιξε τα χείλη μου. Και μου είπε: «Έτσι βάζω τα λόγια μου στο στόμα σου. ¹⁰Πρόσεξε· από σήμερα θα έχεις την εξουσία στα έθνη και στα βασίλεια να ξεριζώνεις και να γκρεμίζεις, να καταστρέφεις και να ερμηώνεις, να χτίζεις και να φυτεύεις».

¹¹Έπειτα ο Κύριος με ρώτησε: «Τι βλέπεις, Ιερεμία;» «Ένα κλαδί μυγδαλιάς», απάντησα. ¹²«Καλά είδες», μου λέει, «κι εγώ επαγρυπνώ για να πραγματοποιήσω τα λόγια μου».

¹³Ο Κύριος με ξαναρώτησε: «Τι βλέπεις;» Κι απάντησα: «Βλέπω ένα καζάνι που βράζει, με το στόμιο στραμμένο σ' εμένα από το βορρά». ¹⁴«Από το βορρά», ^δμου λέει, «θα ξεχυθεί η δυστυχία πάνω στους κατοίκους αυτής της χώρας». ¹⁵Και συνέχισε ο Κύριος: «Θα καλέσω να έρθουν όλα τα έθνη απ' το βορρά· οι βασιλιάδες τους θα στήσουν τους θρόνους τους γύρω από τα τείχη της Ιερουσαλήμ και απέναντι από τις πύλες της· θα περικυκλώσουν όλες τις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα. ¹⁶Τότε θα τους κρίνω για όλες τις κακίες τους, επειδή με εγκατέλειψαν και θυσίασαν σε άλλους θεούς και προσκύνησαν τα έργα που κατασκεύασαν με τα χέρια τους.

¹⁷»Εσύ, όμως Ιερεμία, ετοιμάσου, και σήκω να τους πεις όλα όσα σε διατάζω. Μη τους φοβηθείς, για να μη σε κάνω σ' αληθεια να δειλιάσεις μπροστά τους. ¹⁸Εγώ σήμερα σε κάνω δυνατό σαν πόλη οχυρωμένη, σαν σιδερένιο στύλο και σαν τείχος χάλκινο,

^αΛόγοι Η αντιστοιχία εβρ λ σημαίνει επίσης γεγονότα, πράξεις, χειρονομίες. Το βιβλίο του Ιερεμία περιλαμβάνει γεγονότα από τη ζωή του προφήτη. Επίσης, σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι τα βιβλία των άλλων προφητών, αναφέρει γεγονότα και της εποχής του προφήτη. ^βΤο δέκατο τρίτο Αμών Δηλ κατά το έτος 626 π.Χ. ^γΣτα εβρ η λ «επαγρυπνώ» ακούγεται όπως η λ «μυγδαλιά». ^δΑπό το βορρά Οι εισβολείς που απειλούσαν το βασίλειο του Ιούδα εκείνη την εποχή δεν ήταν δυνατό να επιτεθούν παρα μόνο από το βορρά (πρβλ κεφ 4,6 6,1 22 10,22 13,20 κλπ.)

1,2 Β' Βασ 22,1–23,30 1,3 Β' Βασ 23,36– 24,6 Β' Βασ 24,17–25,7 Β' Βασ 25,8–21 1,5 1,10 Ησ 49,1–6 1,6 Εξ 4,10 Κρ 6,15 1,7 Εξ 4,12 1,8 15,20 30,11 42,11 1,9 Ησ 6,7 Ιεζ 2,8–3,3 Δν 10,16 1,10 1,5 25,15–38 27,1–11 46–51 Ησ 42,1 Πρξ 9,15 Ιερ 18,7,9 31,28 42,10 Σειρ 49,7 1,11 24,3 Αμ 7,8 8,2 1,12 Βαρ 2,9 1,14 4,6 6,1 22 25,9 46,20 24 47,2 50,3 Ησ 14,31 Ιεζ 26,7 38,14–16 Ιλ 2,20 1,15 Ησ 5,26 1,16 2,13 1,18–19 15,20

ν' αντισταθείς απέναντι σ' όλη αυτή τη χώρα, στους βασιλιάδες του Ιουδα, στους άρχοντες, στους ιερείς και στο λαό της. ¹⁹Θα σε πολεμήσουν, αλλά δε θα σε νικήσουν, γιατί εγώ θα είμαι μαζί σου για να σε προστατεύω. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Απ' την πηγή με το τρεχούμενο νερό σε δεξαμενές με ρωγμές

2 Ο Κύριος με πρόσταξε και μου είπε: ²«Πήγαινε αυτό το μήνυμα στην Ίερουσαλήμ: "ακούστε τι λέει ο Κύριος; Θυμάμαι πόσο πιστή μου ήσουν στα νιάτα σου, και πόσο μ' αγαπούσες όταν ήμασταν νιόπαντροι. Με είχες ακολουθήσει στην έρημο, σε γη που τίποτα δε φυτρώνει. ³Τότε ανήκες μονάχα σ' εμένα, όπως οι πρώτοι καρποί της σοδειάς. Όποιος τολμούσε να σ' αγγίξει θα ήταν ένοχος και θα τον τιμωρούσα, λέει ο Κύριος»»

⁴Το λόγο του Κυρίου ακούστε, απόγονοι του Ιακώβ, όλες οι φυλές του Ίσραήλ! ⁵Ο Κύριος λέει: «Σε τι έβλαψα τους προγόνους σας κι απομακρύνθηκαν από μένα; Στράφηκαν στα είδωλα και γι' αυτό καταστράφηκαν. ⁶Δεν ενδιαφερθήκατε για μένα, αν και σας έβγαλα απ' την Αίγυπτο και σας οδήγησα μέσα από την έρημο, μέσ' από γη με στέπες και χαράδρες, μέσ' από γη ξερή και σκοτεινή, απάτητη και ακατοίκητη. ⁷Σας έφερα σε καρποφόρα χώρα για να χαίρεστε τους καρπούς και τα καλύτερα αγαθά της, αλλά εσείς ήρθατε και μολύνατε τη χώρα μου, κάνατε μισητή τη χώρα που μου ανήκει. ⁸Οι ιερείς σας δεν ενδιαφέρθηκαν για μένα αυτοί οι ιερείς, που εξηγούν το νόμο μου, δε με γνώρισαν. Οι άρχοντες επαναστάτησαν εναντίον μου και οι προφήτες προφήτησαν επι-

καλούμενοι το Βάαλ και λάτρεψαν τ' άχρηστα είδωλα ⁹Γι' αυτό εγώ, ο Κύριος, θα κατηγορήσω εσάς, μαζί ακόμη και τα παιδιά σας και τα εγγόνια σας

¹⁰»Μακριά πηγαίνετε, στις χώρες της δύσης και στην Κηδάρ στα ανατολικά στείλτε να δείτε παρατηρήστε και θα διαπιστώσετε πως δεν ξανάγινε πράγμα σαν κι αυτό ¹¹Ποτέ ένα έθνος τους θεούς του δεν τους άλλαξε, έστω κι αν δεν ήταν πραγματικοί θεοί. Κι όμως ο λαός μου εμένα, το δυνατό του Θεό, με αντικατέστησε με είδωλα ανίσχυρα. ¹²Θαυμάστε ουρανοί γι' αυτό, φριξτε, βαθιά συγκλονιστείτε», λέει ο Κύριος. ¹³«Διπλή αμαρτία έκανε ο λαός μου: Εμένα εγκατέλειψαν, πηγή τρεχούμενου νερού, και σκάψαν να 'χουνε δεξαμενές ρωγμές γεμάτες, που δεν μπορούν να συγκρατήσουν το νερό».

Πόσο πικρό είναι για τον άνθρωπο τον Κύριο να εγκαταλείπει

¹⁴«Μήπως είναι δούλος ο Ισραήλ ή μήπως είναι δούλος οικογενής; ² Πώς κατάφερε να γίνει λάφυρο των εχθρών του; ¹⁵Βρυχήθηκαν σαν τα λιοντάρια εναντίον του οι εχθροί, ξέσπασαν σε κραυγές, ερήμωσαν τη χώρα του κήκαν εντελώς οι πόλεις του, δεν έχουν πια κατοίκους. ⁵ ¹⁶Τώρα οι Αιγύπτιοι της Μέμφιδας και της Δάφνης θα έρθουν και θα του ξυρίσουν το κεφάλι. ⁷ ¹⁷Δεν φταις για όλα αυτά εσύ, που εγκατέλειψες τον Κύριο, τον Θεό σου, όταν σε οδήγούσε στην πορεία σου; ¹⁸Και τώρα, τι προσδοκάς πηγαίνοντας στην Αίγυπτο να πιεις νερό από το Νείλο; Και τι προσδοκάς πηγαίνοντας στην Άσσυρία να πιεις νερό απ' τον Ευφράτη, ⁷ ¹⁹Η ίδια σου η ασέβεια θα σε τιμωρήσει κι η απομά-

Εοικογενής Είναι ο δούλος που γεννιεται στην οικογένεια του κυρίου του από γονεις δουλους. Αυτοι δεν ηταν ποτέ δυνατον ν' απελευθερωθούν. Αντιθετα, οι άλλοι δούλοι μετα από ορισμένο χρονικό διαστημα επρεπε ν' αφηνονται ελεύθεροι (βλ ΕΞ 21,2). ⁵Το 721 π Χ οι Ασσύριοι κατεστρεψαν το βόρειο βασίλειο το 701 π Χ ερήμωσαν και το βασίλειο του Ιουδα (βλ Β' Βασ κεφ 18) *Δάφνης* (Αιγυπτ Ταχπανχές) Σπουδαίο οχυρο, που προστατευε τα ΒΑ συνορα της Αιγυπτου – *θα σου ξυρίσουν το κεφάλι*: Το ξύρισμα της κεφαλής ήταν σημειο ταπεινωσης και υποδουλωσης *Πνα πιεις νερο απ' το Νείλο απ' τον Ευφράτη* Οι κάτοικοι του Ιουδα προσδοκουσαν βοήθεια εναντιον των Ασσυριών από την Αίγυπτο, κι αργότερα βοήθεια από την Ασσυρία εναντιον των Αιγυπτών. Έτσι περιηλθαν από τη μια δουλεία στην άλλη

2,2 Δτ 2,7 8,2-4 Ωσ 2,16-17 2,3 ΕΞ 23,19α 2,5 Δτ 32,4-6 Ωσ 9,10 2,6 Δτ 32,10-12 2,7 3,2,9 Ησ 24,5 2,8 5,31 14,13-15 18,18 Θρ 4,13 Ωσ 4,4-10 Μχ 3,11 Μαλ 2,1-9 2,10-11 18,13 2,11 Ψλ 106,20 Ησ 41,23 42,17 Σολ 15,16-17 2,13 1,16 2,17 19 5,7 19 17,13 Βαρ 3,12 2,14 ΕΞ 21,2-4 2,15 4,7 2,17 19 2,13 2,18 2,36-37 17,5 Ησ 30,1-7 Ιεζ 29,6-7 Ωσ 5,13

κρυσθή σου από μένα θα σε καταδικάσει. Θα μάθεις και θα δεις πόσο κακό είναι και πικρό τον Κύριο να εγκαταλείπεις, το Θεό σου, και πια να μην τον σέβεσαι. Εγώ ο Κύριος του *σύμπαντος το λέω».

Ο λαός του Ισραήλ - γυναίκα άστατη και άπιστη

20 «Ήθελες από πάντα να συντρίψεις το ζυγό σου, να σπάσεις τις αλυσίδες σου. “Δε θέλω να υπηρετήσω” έλεγες. Πάνω σε κάθε ψηλό λόφο και κάτω από κάθε σκιερό *δέντρο ξάπλωνες και πόρνευες.²¹ Ενώ εγώ σε είχα φυτέψει σαν κλήμα εκλεκτό, από το σπόρο τον καλύτερο, εσύ έγινες αγριόκλημα, που πια δεν το αναγνωρίζω.²² Όσο και αν πλένεσαι με νίτρο και χρησιμοποιείς ποτάσα άφθονη, η ανομία σου από μπροστά μου δεν θα εξαλειφθεί», λέει ο Κύριος ο Θεός.

23 «Και πώς μπορείς να λες: “εγώ δεν μολύνθηκα και δε λάτρευα δίδου τους *Βααλίμ”; Κοίτα τα ίχνη σου στην κοιλάδα και αναγνώρισε το τι έχεις κάνει. Μοιάζεις με νεαρή καμήλα σε οργασμό, που τρέχει άσκοπα εδώ κι εκεί.²⁴ Μοιάζεις με άγριο θηλυκό γαϊδούρι, που μαθημένο είναι να ζει στην έρημο, λαχανιασμένο από τον οργασμό· ποιος μπορεί να το σταματήσει! Τ' αρσενικά που το αναζητούν, το βρίσκουν εύκολα μπροστά τους, όταν είναι στον καιρό του.²⁵ Προσέξτε Ισραηλίτες, μήπως και λιώσουν τα ποδήματα στα πόδια σας και το λαρύγγι σας από το τρέξιμο ξεραθεί. Αλλά εσείς λέτε: “τι μας νοιάζει; Εμείς αγαπάμε τους ξένους Θεούς και τους ακολουθούμε”»

Οι Ισραηλίτες θυμούνται το Θεό μόνο στην ανάγκη

26 «Όπως ο κλέφτης νιώθει ντροπή όταν τον πιάνουν, έτσι θα ντρέπεστε κι εσείς, Ισραηλίτες, οι βασιλιάδες σας κι οι άρχον-

τές σας, οι ιερείς σας κι οι προφήτες σας.²⁷ Λέτε στο ξύλο “εσύ είσαι πατέρας μας”, στην πέτρα “εσύ μας γέννησες”. Μου στρέψατε τα νώτα σας αντί για το πρόσωπό σας. Μα όταν σας βρουνε συμφορές, μού φωνάζετε “σήκω και σώσε μας!”²⁸ Πού είναι όμως οι Θεοί σας, που κατασκευάσατε; Ας σηκωθούν, λοιπόν, να σας σώσουν, αν μπορούν, όταν σας βρουνε συμφορές. Γιατί οι Θεοί σας είναι τόσο πολλοί, όσες και οι πόλεις σας, λαέ του *Ιούδα.²⁹ Γιατί κατηγορείτε εμένα, αφού όλοι σας επαναστατείτε εναντίον μου;» λέει ο Κύριος.³⁰ «Μάταια σας τιμώρησα· δε διορθωθήκατε. Καθώς αχόρταγο λιοντάρι, το ξίφος σας έφαγε τους προφήτες μου».

Ο λαός του Ισραήλ ξέχασε το Θεό του

31 «Εσείς, όμως, η σύγχρονη γενιά, ακούστε το λόγο του Κυρίου: Μήπως έγινα τόσο τρομερός για τους Ισραηλίτες, όπως η έρημος ή το βαθύ σκοτάδι; Λέτε, λαέ μου, “δε θέλουμε να έχουμε καμιά σχέση μαζί σου· δε θα ξαναγυρίσουμε σ' εσένα”.³² Μπορεί η κοπέλα να ξεχάσει τα στολίδια της ή μια νύφη το νυφικό της, Και όμως ο λαός μου με έχει ξεχασμένο εδώ κι αμέτρητους καιρούς».

Η ειδωλολατρία οδηγεί στην αδικία

33 «Πόσο καλά ξέρεις να τρέχεις πίσω από τους εραστές σου! Συνήθισες πια να διαπράττεις εγκλήματα.³⁴ Στα ρούχα σου υπάρχει *αίμα αθών φτωχών ανθρώπων, που δεν πιάστηκαν δα και να παραβιάζουν σπίτια!³⁵ Μα η *κατάρα για όλα αυτά τα έργα, πάνω σας θα ξεσπάσει.³⁵ Εσύ όμως λες: “είμαι αθώος. Ο Κύριος δεν είναι πια μαζί μου θυμωμένος”. Αλλά εγώ ο Κύριος θα σε κρίνω, γιατί ισχυρίζεσαι ότι δεν έχεις αμαρτήσει».

²⁰Εν. η λατρεία των ειδωλών ¹Γιθανός πρόκειται για την κοιλάδα Αινών (βλ υποσ εις κεφ 7,31) ^{1α}αυτους σπίτια Ο φόνος κάποιου που παραβιάζε ένα σπίτι τη νύχτα θεωρείτο νομιμη άμυνα και δεν τιμωρείτο (βλ Εξ 22,1)

2,19 Ιωβ 28,28 2,20 2,23-25 31 3,13 5,5 8,5 13,23 27 Ησ 1,21 Ιεζ 16,23 Ωσ 1,2 2,21 5,10 6,9 12,10 Ψλ 80,9 Ησ 5,1-7 Ιεζ 15,1-8 Ωσ 10,1 2,22 17,1 2,23 7,31 2,25 22,21 2,27 3,4 3,9 Δτ 32,6 2,27-28 10,3-5 2,28 11,12-13 Δτ 32,37-38 2,30 5,3 Νε 9,26 2,31 2,20 5,23 14,10 2,32 3,21 13,25 18,15 Δτ 8,19 2,33 2,20 2,34 Εξ 22,1

Καμιά συμμαχία δεν σώζει τον Ιούδα

³⁶ «Γιατί τόσο εύκολα αλλάζεις πολιτική; Θα ντροπιαστείτε από την Αίγυπτο, όπως ντροπιαστήκατε από την Ασσυρία. ³⁷ Θα φύγεις κι από 'κει καλύπτοντας το πρόσωπό σου με τα χέρια σου από ντροπή, γιατί εγώ, ο Κύριος έχω απορρίψει εκείνους που εσύ εμπιστεύεσαι. Τίποτα δεν θα πετύχεις μ' αυτούς».

Η αμετανόητη πόρνη

3 Ο Κύριος λέει: «Αν κάποιος διώξει τη γυναίκα του, κι αυτή πάει και γίνει γυναίκα άλλου, μπορεί ο πρώτος να την ξαναπαντρευτεί; Όχι. Δεν είν' αυτή η χώρα εντελώς μολυσμένη;^β Εσύ, 'Ισραήλ, πόρνεψες μ' εραστές πολλούς και τώρα θέλεις να γυρίσεις σ' εμένα; ² Σήκω τα μάτια σου στους λόφους και δες πού δεν επόρνεψες; Σε ποιους δρόμους δεν κάθησες προσμένοντας τους εραστές σου, καθώς ο Άραβας στην έρημο, που καρτεράει το θύμα του; Με τις *πορνείες σου και τις κακίες σου μόλυνες τη γη. ³ Γι' αυτό δεν έπεσαν βροχές φθινόπωρο ούτε άνοιξη. Μοιάζεις πόρνη ξεδιάντροπη και τα λάθη σου δεν τ' αναγνωρίζεις. ⁴ Και τώρα μου λες: "πατέρα μου, που μ' αγαπάς από παιδί, ⁵ δε θα 'σαι αιώνια μαζί μου οργισμένος, δεν είν' έτσι;" Αυτά είπες, 'Ισραήλ, αλλά δεν παύεις πεισματικά να κάνεις όσα κακά μπορείς».

Οι δυο μοιχαλίδες αδερφές

⁶ Την εποχή της βασιλείας του 'Ιωσία ο Κύριος μου είπε: «Είδες τι έπραξε αυτή η άπιστη γυναίκα, ο 'Ισραήλ; Πήγε πάνω σε κάθε ψηλό βουνό και κάτω από κάθε σκιερό *δέντρο και πόρνεψε εκεί. ⁷ Κι αναλογίστηκα: Αφού χορτάσει μ' όλα αυτά, θα γυρίσει σ' εμένα· αλλά δε γύρισε. Και τα είδε αυτά ο 'Ιούδας, η άπιστη αδερφή του 'Ισραήλ. ⁸ Ακό-

μα είδα και τούτο. ότι ενώ εγώ έδωξα τον 'Ισραήλ, την άπιστη γυναίκα, για όλες τις *μοιχείες που είχε διαπράξει και της έδωσα το έγγραφο του *διαζυγίου, ωστόσο η άλλη άπιστη γυναίκα, ο Ιούδας, δε φοβήθηκε αλλά πήγε και πόρνεψε κι εκείνη. ⁹ Με την αδιάντροπη *πορνεία του μόλυνε τη χώρα και μοίχευε λατρεύοντας λιθάρια και ξύλα. ¹⁰ Και μ' όλα αυτά ο Ιούδας, η άπιστη αδερφή του 'Ισραήλ, δεν επέστρεψε σ' εμένα μ' όλη του την καρδιά, αλλά προσποιητά. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Η επιστροφή του 'Ισραήλ είναι εφικτή

¹¹ Ο Κύριος μου είπε: «Μολονότι ο 'Ισραήλ είχε απομακρυνθεί από μένα, αποδείχτηκε δικαιότερος από τον άπιστο Ιούδα. ¹² Πήγαινε, λοιπόν, φώναξε κατά το βορράν και πες: "ο Κύριος λέει: Γύρνα πίσω, άπιστη γυναίκα, 'Ισραήλ· δε θέλω να ξεσπάσει πάνω σου η οργή μου, γιατί εγώ είμαι πολυεύσπλαχνος. Δε θα είμαι για πάντα οργισμένος. ¹³ Μονάχα παραδέξου την ανομία σου, ότι απίστησες σ' εμένα, το Κύριο, το θεό σου· στους ξένους παραδόθηκες θεούς κάτω από κάθε σκιερό δέντρο, και δεν υπάκουσες στις εντολές μου».

Ελπίδα για τον Ιούδα και μετά την καταστροφή του

¹⁴ «Γυρίστε πίσω», λέει ο Κύριος, «παρατραπημένα παιδιά, γιατί σ' εμένα ανήκετε. Θα πάρω έναν δυό από κάθε πόλη και φυλή και θα τους φέρω στη *Σιών. ¹⁵ Θα σας δώσω ποιμένες όπως τους θέλω εγώ, και θα σας φροντίζουν με σύνεση και κατανόηση.

¹⁶ »Τότε», συνέχισε ο Κύριος, «όταν θα 'χετε γίνει πολυάριθμοι και θα 'χετε αυξηθεί στη χώρα αυτή, κανείς δε θα μιλάει πια για την *κιβωτό της διαθήκης του Κυρίου ούτε κανείς θα τη σκέφτεται ούτε θα τη θυμάται ούτε θα τη χρειάζεται ούτε και θα την ξανα-

^β μολυσμένη βλ Δτ 24,1-4 ^γ κατά το βορρα βλ υποσ εις κεφ 1,14

2,36-37 2,18 3,1 Δτ 24,1-4 3,1-2 2,20 3,2 2,7 Γεν 38,14-15 Ιεζ 16,25 3,3 5,24-25 14,4 Δτ 28,23-24 ψλ 107,33-34 ^α 1,17-20 3,4 2,27 3,19 31,9 Εξ 4,22 Ησ 63,16 Ωσ 11,1 Μαλ 1,6 3,5 2,35 3,6 1,2 2,20 3,8 Β' Βασ 17,5-6 Ιεζ 16 23 3,9 2,7 2,27 3,11 23,13-14 3,12 3,18 Δτ 30,2-10 ψλ 103,9 Θρ 3,31-32 3,13 2,20 17,2-3 Δτ 12,2 Α' Βασ 14,23 Β' Βασ 16,4 17,10 Ησ 57,5 Ιεζ 6,13 3,14 3,22 3,15 10,21 3,16 23,3 Β' Μακ 2,5-7

φτιάξει κανείς. ¹⁷ Εκείνον τον καιρό θα αποκαλούν την "Ιερουσαλήμ "Θρόνο του Κυρίου" και θα συγκεντρώνονται σ' αυτήν όλα τα έθνη στ' όνομα του Κυρίου· δε θ' ακολουθούν τις διαθέσεις της πονηρής καρδιάς τους. ¹⁸ Τότε θα ενωθεί ο Ιούδας με τον Ισραήλ, και θα 'ρθουνε μαζί από τη χώρα του βορρά στη χώρα που έδωσα στους πατέρες σας να την έχουν στην κατοχή τους».

Αχαριστία και απιστία του Ισραήλ

¹⁹ Ο Κύριος λέει: «Έιχα αποφασίσει να σε δεχτώ σαν γιο μου,^{1δ} και να σου δώσω μια ονειρεμένη χώρα ιδιοκτησία σου, ένδοξη ανάμεσα στα έθνη. Κι αναλογιζόμουν ότι θα με αποκαλούσες "πατέρα" κι από μένα δεν θ' απομακρυνόσουν. ²⁰ Αλλά όπως μια γυναίκα απιστεί στον άντρα της, έτσι απίστησες σ' εμένα, Ισραήλ».

Το παράπονο του Ιούδα και η πρόσκληση του Θεού για επιστροφή

²¹ Φωνή ακούστηκε από τους λόφους, θρήνος και παρακλήσεις των Ισραηλιτών, επειδή πήραν το στραβό δρόμο, λησμόνησαν τον Κύριο, το Θεό τους. ²² Αλλά ο Κύριος λέει: «Επιστρέψτε παραστρατημένα παιδιά· θα αποκαταστήσω το παραστράτημά σας».

«Ναι, Κύριε, ερχόμαστε σ' εσένα, γιατί εσύ είσαι ο Θεός μας. ²³ Στ' αλήθεια, η θορυβώδης πολυπραγμοσύνη^ε πάνω στα βουνά και στους λόφους δε μας βοηθάει· η βοήθειά μας, Κύριε, Θεέ μας, μόνο από σένα προέρχεται. ²⁴ Από παλιά ο *Βάαλ κατέφαγε καθετί που οι πρόγονοί μας είχαν αποκτήσει: τα πρόβατά μας, τα βόδια μας, τους γιους μας και τις κόρες μας. ²⁵ Ζούμε μέσα στη ντροπή, βυθισμένοι στην ατιμία μας. Έτσι μας αξίζει, γιατί αμαρτήσαμε στον Κύριο, το Θεό μας, εμείς και οι πρόγονοί μας,

από παλιά μέχρι σήμερα· δεν υπακούσαμε στις εντολές του».

4 «Αν θέλεις να επιστρέψεις, *Ισραήλ, μπορείς να επιστρέψεις σ' εμένα», λέει ο Κύριος. «Αν πετάξεις τα βδελυρά σου είδωλα να μην τα βλέπω, δε θα μείνεις άλλο χωρίς πατρίδα. ² Κι αν ορκιστείς επικαλούμενος το *όνομα του αληθινού Θεού και είσαι ειλικρινής, τίμιος και δίκαιος, τότε οι κάτοικοι των εθνών θα ευλογούν ο ένας τον άλλον χρησιμοποιώντας το *όνομα μου και θα είναι υπερήφανοι που με γνωρίζουν».

³ Ο Κύριος λέει στους κατοίκους του *Ιούδα και της *Ιερουσαλήμ: «Οργώστε καλά τα χωράφια σας αντί να σπέρνετε ανάμεσα στ' αγκάθια. ⁴ Κάμετε *περιτομή που να ευχαριστεί εμένα τον Κύριο· περιτμηθείτε στις καρδιές σας, άντρες του Ιούδα και κάτοικοι της Ιερουσαλήμ. Αλλιώς θα ξεσπάσει ο θυμός μου φλογερός σαν τη φωτιά, που κανείς δε θα μπορεί πια να τη σβήσει· τόσες πολλές θα είναι οι κακές σας πράξεις».

Διακήρυξη στο βασίλειο του Ιούδα

⁵ Αναγγείλατε και κηρύξτε στους κατοίκους του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ. Σαλπίστε με τη σάλπιγγα σ' όλη τη χώρα, φωνάξτε δυνατά, και πείτε τους: «Συναχθείτε γρήγορα να μπούμε στις οχυρωμένες πόλεις! ⁶ Βάλτε στους δρόμους οδοδείκτες πρoς τη *Σιών, τρέξτε να γλιτώσετε! Μη στέκεστε! Γιατί κακό θα φέρω απ' το βορρά,^ς καταστροφή μεγάλη».

⁷ Σαν το λιοντάρι που βγαίνει από το δάσος του, ξεκίνησε ο καταστροφέας^ζ των εθνών και βγήκε από τον τόπο του, τη χώρα σας για να ερημώσει· οι πόλεις σας θα καταστραφούν και κανείς κάτοικος δε θ' απομείνει. ⁸ Γι' αυτό, φορέστε *πένθημα, θρηνη-

^{1δ}σαν γιο μου Ο Ισραήλ εδώ παρομοιάζεται με γιο, γιατί συνήθως οι κόρες δεν διεκδικούσαν κληρονομιά ^{1ε}η θορυβώδης πολυπραγμοσύνη Υπονοούνται οι ειδωλολατρικές τελετές ^{1ς}απ' το βορρά Βλ υποσ εις κεφ 1,14 ^{1ζ}καταστροφέας Υπονοείται ο βασιλιάς της Βαβυλωνίας Ναβουχοδονόσορ

¶17 14,21 17,12 Ιεζ 43,7 Απ 22,3 Ιερ 12,16 Ησ 2,2-3 Ιερ 7,24 3,18 1,14 16,15 23,6 50,4 Ησ 11,11-12 Ιεζ 37,15-28
 Ψαχ 10,6 3,19 Ιεζ 20,6 Ιερ 3,4 3,21 2,32 3,22 3,14 Ωσ 14,5 3,23 14,8 Εξ 32,6 Α· Βασ 18,26 Ησ 43,3 3,25 Εσδ 9,6-7 Ιερ 32,30 4,1 Ιλ 2,12 4,2 5,2 12,16 Γεν 12,3 4,3 Ωσ 10,12 4,4 9,24-25 Δτ 10,16 4,5 4,19 6,1 51,27 4,6 1,14 4,7 2,15 5,6 Ησ 5,29

στε και μοιρολογήστε: «δεν έπαψε ακόμη ο Κύριος να είναι φοβερά θυμωμένος μαζί μας»

⁹ «Τη μέρα εκείνη», λέει ο Κύριος, «ο βασιλιάς κι οι άρχοντες θα χάσουν το θάρρος τους. Οι *ιερείς θα ταραχθούν και οι *προφήτες θα εκπλαγούν. ¹⁰ Τότε θα παραπονιούνται: ¹¹ «Αχ, Κύριε Θεέ, εξαπάτησες τελείως το λαό αυτό και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ· γιατί ενώ είπες πως θα 'χουμε ειρήνη, μάς έχουν βάλει το μαχαίρι στο λαιμό». ¹² Τότε θα πω κι εγώ στο λαό αυτό και στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, ότι θα φυσηξει εναντίον τους ένας ζεστός άνεμος από τους λόφους της ερήμου. Δε θα 'ναι ο αέρας που λυχνίζουν και καθαρίζουν το στάρι· ¹³ θα είναι αέρας πιο δυνατός απ' αυτόν και θα 'ρθει με διαταγή μου. Γιατί τώρα εγώ ο Κύριος θα ανακοινώσω τη δικαστική απόφαση εναντίον τους».

Οι εχθροί έρχονται από παντού

¹³ Έρχονται σύννεφο οι εχθροί κι είναι τ' αμάξια τους ανεμοστρόβιλος· απ' τους αετούς γοργότερα είναι τ' αλογά τους. Αλίμονό μας! Είμαστε χαμένοι.

¹⁴ Ξέπλυνε τις κακίες της καρδιάς σου, Ιερουσαλήμ, για να σωθείς· ως τότε θα παραμένουν μέσα σου οι σκέψεις σου οι κακές;

¹⁵ Ακούστε λοιπόν: Οι αγγελιοφόροι φέρνουνε άσχημα νέα απ' την περιοχή της *Δαν κι απ' τα βουνά του Εφραΐμ. ¹⁶ Προειδοποιήστε τα έθνη, ανακοινώστε το και στην Ιερουσαλήμ ότι έρχονται εχθροί από μακρινή χώρα με πολεμικές ιαχές ενάντια στις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα. ¹⁷ Σαν φύλακες του αγρού την περικύκλωσαν, «γιατί επαναστάτησε εναντίον μου», λέει ο Κύριος. ¹⁸ Όλα αυτά σου τα προξένησαν η συμπεριφορά σου και τα έργα σου, λαέ του Ιούδα. Αυτή η κακία σας σας έφερε πίκρα που έφτασε μέχρι την καρδιά σας.

¹⁷ θα παραπονιούνται, σύμφωνα με μερικές παλαιες μεταφράσεις. Το εβρ. έχει «θα παραπονεθώ»

4,10 14,13-15 4,11-12 23,19 4,12 1,16 4,13 Θρ 4,19 Νμ 2,5 Αβ 1,8 4,14 Ησ 1,16 4,18 2,17 19 4,19 13,17 Β' Βασ 8,11 Αβ 3,16 4,19 21 4,5 4,20 Ιεζ 7,26 4,22 5,21 8,7 Δτ 32,28 Ησ 27,11 4,24 Νμ 1,5-6 4,25 9,9 12,4 31,27 50,3 ησ 6,11-12 4,26 Λευ 26,33 Ψλ 107,34 Ιερ 12,13 25,37-38 10,10 4,27 5,10 18 30,11 46,28 4,28 12,4 4,30 30,14 Ιεζ 16,33-37 23,5 9 22 Ωσ 2,7-9

Ο πόνος του Ιερεμία για την επερχόμενη καταστροφή

¹⁹ Τα σωθικά μου! Πονούν τα σωθικά μου! Σφαδαίω από τον πόνο! Η καρδιά μου πάει να σπάσει· δεν μπορώ να σωπάσω, γιατί άκουσα τον ήχο της σάλπιγγας, την πολεμική ιαχή. ²⁰ Απαντήσεις ειδήσεις έρχονται για τις ήττες και τις καταστροφές. Όλη η χώρα ερημώνεται! Με μιας καταστραφήκαν οι σκηνές μας, τα παραπετάσματά μας σκίστηκαν. ²¹ Ως τότε θα βλέπω την πολεμική σημαία και θ' ακούω τον ήχο της σάλπιγγας;

²² «Ο λαός μου είναι ανόητος», λέει ο Κύριος. «Δε με γνωρίζουν· είναι σαν τ' άμυαλα παιδιά τα δίχως γνώση. Είναι πανούργοι για να κάνουν το κακό, μα το καλό δεν ξέρουν να το πράττουν».

²³ Κοιτώ τη γη: έρημη είναι κι ασχημάτιστη· κοιτώ τους *ουρανούς: ούτ' ένα αστέρι. ²⁴ Κοιτάζω τα βουνά: τρέμουν· όλοι οι λόφοι τραντάζονται. Ψάχνω για ανθρώπους· μα δεν βρίσκω ούτ' έναν· και για πουλιά, μα όλα έχουνε φύγει. ²⁵ Κοιτώ την εύφορη τη γη· έγινε έρημος. Όλες οι πόλεις είναι ερειπία απ' του Κυρίου το φοβερό θυμό. ²⁷ Κι όλα αυτά, γιατί ο Κύριος είχε πει: «Όλη η χώρα θα ερημωθεί, αλλά ολοκληρωτική καταστροφή δεν θα προξενήσω. ²⁸ Για τούτο θα πενήθσει η χώρα, θα σκοτεινιάσει ο ουρανός. Εγώ ο Κύριος μίλησα κι αποφόρσισα· δε θα μετανιώσω ούτε θ' ανακαλέσω».

²⁹ Όλοι οι κάτοικοι της χώρας φεύγουν από το θόρυβο που κάνουν οι καβαλλάρηδες· έρχονται οι τοξότες στα δάση κι ανεβαίνουν στους βράχους. Όλες οι πόλεις εγκαταλείπονται· κανένας πια δεν κατοικεί σ' αυτές! ³⁰ Κι εσύ, Ιερουσαλήμ, είσαι καταδικασμένη να καταστραφείς. Τι επιδιώκεις όταν ντύνεσαι στα κόκκινα, όταν φοράς χρυσά στολίδια και βάφεις τα μάτια σου με σκίες, Μάταια καλλωπίζεσαι! Οι εραστές σου θα σ' εγκατα-

λείψουν, θα επιδώξουν να σε σκοτώσουν.
³ Άκουσα μια φωνή, σαν της γυναίκας όταν
 την πιάνουν οι πόνοι του πρώτου της τοκε-
 τού. Είπ' η φωνή της Σιών που προσπαθεί να
 αναπνεύσει. Απλώνει τα χέρια της απελπι-
 σμένα και φωνάζει: «Βοήθεια! Με σκοτώ-
 von!»

Διεφθαρμένη πόλη

5 Ο Κύριος λέει: «Βαδίστε μέσ' από τους
 δρόμους της *Ιερουσαλήμ· καλά κοιτάξ-
 τε και ψάξτε στις πλατείες της! Αν βρείτε έ-
 στω κι έναν άνθρωπο να κάνει το σωστό και
 ν' αναζητάει την αλήθεια, τότε εγώ θα συγ-
 χωρήσω την αμαρτία της πόλης. ²Κι όμως, α-
 κόμη και όταν ορκίζονται στο *όνομά μου, σί-
 γουρα ψέματα ορκίζονται».

³Κύριε, δεν είναι η εντιμότητα το μόνο
 που σ' ενδιαφέρει; Τους χτύπησες αλλά αυ-
 τοί δεν νοιάστηκαν· τους σύντριψες αλλά δε
 διορθώθηκαν· αντίθετα, αποδείχτηκαν πιο
 πεισματάρηδες κι αρνήθηκαν να επιστρέ-
 ψουνε σ' εσένα. ⁴Τότε εγώ σκέφτηκα: Αυτοί
 είναι φτωχοί κι αγράμματοι, οπότε δεν ξέ-
 ρουν το δρόμο του Κυρίου, τις εντολές του
 θεού. ⁵Θα πάω, λοιπόν, στους ισχυρούς να
 τους μιλήσω. Αυτοί ασφαλώς θα ξέρουν το
 δρόμο του Κυρίου και τις εντολές του θεού
 τους. Αλλά κι αυτοί, ακόμη περισσότερο αρ-
 νήθηκαν να υπακούσουν στον Κύριο· έφυγαν
 μακριά του, λες κι ήτανε βαριά δεσμά οι εν-
 τολές του.

⁶«Γι' αυτό του δάσουθ θα τους φάνε τα
 λιοντάρια», λέει ο Κύριος, «λύκοι από την έ-
 ρημο θα τους κατασπαράξουν· παρδάλεις
 θα παραμονεύουνε στις πόλεις τους. Ό-
 ποιον βγαίνει έξω απ' αυτές θα τον ξεσκί-
 ζουν, γιατί πληθύναν οι ανομίες τους κι οι α-
 ποστασίες τους αυξηθηκαν» ¹⁰

Η συγχώρηση είναι αδύνατη πια

⁷Λέει ο Κύριος: «Πώς να σας συγχωρήσω
 για όλα αυτά; Τα παιδιά σας μ' εγκατέλειψαν

¹⁰Τα άγρια θηρία που αναφέρονται στο στίχο είναι παρομοιώσεις του εχθρού

και σε θεούς ορκίστηκαν που δεν ήταν θεοί
 Εγώ τους χόρτασα, εκείνοι όμως μίχθουν
 και τρέχανε στα σπίτια των πορνών. ⁸Είναι
 σαν τα καλοθερεμμένα, τα βαρβάτα άλογα,
 που το ένα για το ταίρι του άλλου χρεμετί-
 ζει. ⁹Δεν πρέπει να τους τιμωρήσω για όλα
 αυτά; Να μην εκδικηθώ ένα τέτοιο έθνος; ¹⁰Α-
 νεβείτε εχθροί σ' αμπέλια και καταστρέψτε
 τα· μα μην τα αφανίσετε εντελώς. Τα κλήμα-
 τά της ξεριζώστε τα, γιατί σ' εμένα δεν ανή-
 κουν. ¹¹Ο λαός του *Ισραήλ και ο λαός του
 *Ιούδα απίστησαν πολλές φορές σ' εμένα.
 Κι αυτά τα λέω εγώ, ο Κύριος»

Οι συνέπειες της αυτοπεποίθησης

¹²«Αυτοί οι άνθρωποι αρνήθηκαν τον Κύ-
 ριο και είπαν: Τι χρησιμεύει να υπολογίζου-
 με σ' αυτόν; Δε θα μας βρει κακό κανένα·
 πείνα δεν θ' αντιμετωπίσουμε ούτε πόλεμο.
¹³Όσα οι *προφήτες λένε είναι του αέρα λό-
 για. Δεν έχουν μέσα τους λόγια Θεού να
 πουν. Εκείνα που προλέγουν ας πέσουν πά-
 νω τους. ¹⁴Αλλά ο Θεός, ο Κύριος του *σύμ-
 παντος, μου είπε: «Επειδή αυτοί μιλούν έ-
 τσι, θα κάνω εγώ τα λόγια μου στο στόμα
 τους φωτιά, και το λαό αυτό ξύλα θα τον κά-
 νω και θα τους κατακάψει η φωτιά.

¹⁵»Πες τους από μέρους μου: «Ισραηλί-
 τες, θα φέρω εναντίον σας ένα έθνος από
 μακριά, έθνος αρχαίο και δυνατό, που δε θα
 ξέρετε τη γλώσσα του και δε θα καταλαβαί-
 νετε τι λένε. ¹⁶Των πολεμιστών του η φαρέ-
 τρα το θάνατο σκορπίζει· είναι όλοι τους πα-
 νίσχυροι. ¹⁷Αυτοί θα τρώνε τους καρπούς
 απ' τη συγκομιδή σας και το δικό σας το ψω-
 μί· τους γιους σας θα σκοτώνουν και τις κό-
 ρες σας. Τα πρόβατά σας και τα βόδια σας
 θα τα καταβροχθίζουν, θα εξαφανίζουν τον
 καρπό από τ' αμπέλια σας και απ' τις συ-
 κιές. Θα καταστρέφουν πολεμώντας τις οχυ-
 ρωμένες πόλεις σας, που σ' αυτές νιώθατε
 ασφαλείς».

4,31 6,24 30,6 48,41 Μιχ 4,9-10 5,1 Γεν 18,20-32 Ψλ 14,2-3 Ιεζ 22,30 Μιχ 7,2 5,2 4,2 5,3 2,30 7,28 8,5 15,7 Αμ 4,6-
 11· Σφν 3,2 5,5 2,20 Μιχ 3,1 5,6 4,7 5,7 2,11 2,13 5,9 5,29 9,8 5,10 2,21 4,27 5,12 Ψλ 14,1 5,14 20,9 23,29 5,15 6,22
 Δτ 28,49 Αβ 1,6 5,17 Δτ 28,33 51

Τιμωρία αντίστοιχη με την αμαρτία

¹⁸Μου είπε επίσης Κύριος: «Ακόμη και τότε όμως δε θα καταστρέψω εντελώς το λαό μου. ¹⁹Κι όταν ρωτήσουν: “γιατί ο Κύριος ο Θεός μας μας τα κάνει όλα αυτά;” τότε απάντησέ τους: “όπως στη χώρα σας εκείνον τον εγκαταλείψατε και υπηρετήσατε ξένους Θεούς, έτσι θα υπηρετήσετε κι ανθρώπους ξένους, σε χώρα που δε θ’ ανήκει σ’ εσάς”».

Όταν δεν αναγνωρίζεται η εξουσία του Θεού

²⁰«Στείλτε μήνυμα στους απογόνους του Ιακώβ, διακηρύξτε στους κατοίκους του βασιλείου του Ιούδα και πείτε τους: ²¹Πρόσεξε, λοιπόν, λαέ ανόητε και πεισματάρη. Έχετε μάτια αλλά δε βλέπετε, αυτιά αλλά δεν ακούτε. ²²Γιατί, διαφορετικά θα με υπολογίζατε», λέει ο Κύριος. «Θα τρέματε μπροστά μου. Εγώ έβαλα την άμμο φραγμό στη θάλασσα, αιώνιο σύνορο που να το ξεπεράσει δεν μπορεί· φουσκώνει η θάλασσα μα παραπέρα δεν μπορεί να προχωρήσει. Ταράζονται τα κύματά της, αλλά το σύνορο να το περάσουν δεν μπορούν. ²³Εσείς, όμως, Ισραηλίτες, είστε λαός ισχυρογνώμονας κι επαναστατικός· αποστατήσατε και φύγατε από μένα. ²⁴Ούτε σκεφτήκατε να με τιμήσετε, εμένα τον Κύριο, το Θεό σας, που στέλνω στον καιρό της τη φθινοπωρινή και την ανοιξιάτικη βροχή, κι εξασφαλίζω κάθε χρόνο τις εβδομάδες του θερισμού. ²⁵Οι ανομίες και οι αμαρτίες σας σας στέρησαν όλα αυτά τα καλά».

Η επιδίωξη του πλούτου με κάθε μέσον

²⁶Ο Κύριος λέει: «Βρεθήκαν στο λαό μου ασεβείς, που στήνουνε παγίδα ανθρώπους να συλλάβουνε, όπως εκείνοι που παραμονεύουν να πιάσουνε πουλιά. ²⁷Όπως είναι

γεμάτο το κλουβί πουλιά, έτσι τα σπίτια τους είναι γεμάτα απάτη. Γι’ αυτό έγιναν δυνατοί και πλούτισαν, ²⁸και χόντρυναν και πάχυναν. Δε βάζουν όρια στις κακές τους πράξεις· δίκαια δεν κρίνουν, αδικούν τα ορφανά και τους φτωχούς, κι έτσι καλοπερνάνε. ²⁹Δεν πρέπει να τα τιμωρήσω όλα αυτά,» λέει ο Κύριος. «Να μην εκδικηθώ ένα τέτοιο έθνος;»

Η ευθύνη των προφητών και των ιερέων

³⁰«Τρομερά και φοβερά συμβαίνουνε σ’ αυτή τη χώρα», λέει ο Κύριος. ³¹«Οι προφητες προφητεύουν επικαλούμενοι το ψεύδος· και οι *ιερείς ενεργούν σύμφωνα με τη δική τους διδασκαλία. Και ο λαός μου όλα αυτά τα δέχεται. Μα τι θα κάνετε όταν θα έρθει το τέλος;»

Μεγάλη καταστροφή απειλεί την Ιερουσαλήμ

6 Απογόνοι του Βενιαμίν φύγετε από την Ιερουσαλήμ και ζητήστε ασφάλεια αλλού. Σαλπίστε σάλπιγγα στην Τεκβά και κάντε σινιάλο με καπνό στη Βαιθ-Ακαρέμ. Γιατί έρχεται απ’ το βορρά ^α συμφορά και καταστροφή μεγάλη.

²Τη *Σιών, που είναι σαν κοπέλα όμορφη και τρυφερή, τώρα θα την εξολοθρεύσω! ³Θα έρθουν οι ποιμένες των εθνών με τα κοπάδια τους, γύρω σου θα σου στήσουν τις σκηνές τους· καθένας στο δικό του το λειβάδι θα βόσκει το κοπάδι του. ^{κβ} ⁴«Ετοιμαστείτε για επίθεση εναντίον της!» θα πουν. «Εμπρός, να επιτεθούμε το μεσημέρι! Τι κρίμα! Η μέρα γέρνει, του απόσπερου μακραίνουν οι σκιές! ⁵Τότε εμπρός, να γίνει η επίθεση τη νύχτα! Να καταστρέψουμε τα ωραία της τ’ ανάκτορα».

⁶Ο ίδιος ο Κύριος του *σύμπαντος προτάζει τους εχθρούς: «Κόψτε δέντρα κι υ-

^κψεύδος Η λ στα εβρ αναφέρεται στο Βααλ (βλ κεφ 2,8) ^{κα}απ’ το βορρα Βλ υποσ εις κεφ 1,14 ^{κβ}θα ῥθου-νε κοπάδι του Οι ποιμένες είναι οι βασιλιάδες που έρχονται μαζί με το Ναβουχοδονόσορ και τους άλλους στρατούς εναντίον της Ιερουσαλήμ

ψώστε ανάχωμα ενάντια στην Ιερουσαλήμ· αυτή την πόλη θα την τιμωρήσω, γιατί μονάχα καταπίεση υπάρχει εκεί. ⁷Σαν την πηγή που αναβλύζει τα νερά της, έτσι κι αυτή αναβλύζει την κακία της. Βίας κραυγές και καταπίεσης ακούγονται σ' αυτήν· μπροστά στα μάτια μου οι άνθρωποι βασανίζονται και υποφέρουν.

⁸«Άκου την προειδοποίησή μου, Ιερουσαλήμ; για να μη σ' εγκαταλείψω κι έρημο σε κώνω και γη ακατοίκητη».

Ο λαός δεν θέλει ν' ακούσει

⁹Ο Κύριος του σύμπαντος μου είπε: «Καλά τρυγήστε σαν αμπέλι το *υπόλοιπο των Ισραηλιτών, που επέζησε: τα χέρια σας απλώστε στο λαό σας, όπως ο τρυγητής ραλογολγεί τα κλήματα».

¹⁰Αλλά εγώ είπα: «Ποιος θα με άκουγε αν τους μιλούσα και τους προειδοποιούσα; Αυτοί έχουν κλειστά τ' αυτιά τους κι αρνιούνται να προσέξουν τα λόγια σου. Ο λόγος του Κυρίου έγινε γι' αυτούς αντικείμενο χλευασμού· δεν ευχαριστούνται να τον ακούν. ¹¹Γι' αυτό είμαι γεμάτος απ' του Κυρίου το θυμό. Κουράστηκα και δεν μπορώ να συγκρατήσω το θυμό μου».

Ο Κύριος μου απάντησε: «Άσ' το θυμό σου να ξεσπάσει πάνω στα παιδιά που είναι έξω στους δρόμους, πάνω στις συνάξεις των νέων· άντρες και γυναίκες, γέροι και οι πολύ ηλικιωμένοι, όλοι θα αιχμαλωτιστούν. ¹²Τα σπίτια τους σε άλλους θα δοθούν και τα χωράφια κι οι γυναίκες τους το ίδιο· γιατί θα τιμωρήσω αυτής της χώρας τους κατοίκους», λέει ο Κύριος. ¹³«Όλοι τους, από τον πιο ασήμαντο ως τον πιο σπουδαίο, προσπαθούν να πλουτίσουν παράνομα. Ακόμη και *προφήτες και οι *ιερείς εξαπατούν το λαό. ¹⁴Φέρονται σαν οι πληγές του λαού μου να ήταν αμυχές·^{κγ} λένε στο λαό μου πως όλα πάν' καλά, μα τίποτε καλά δεν πάει. ¹⁵Θα έ-

πρεπε να ντρέπονται που έπραξαν εκείνες τις βδελυρές τους πράξεις. Καθόλου όμως δεν ντράπηκαν ούτε κοκκίνισαν. Γι' αυτό και θα καταστραφούν όπως όλοι οι άλλοι. Θα τους τιμωρήσω και θ' αφανιστούν», λέει ο Κύριος.

Οι συνέπειες της ισχυρογνωμοσύνης

¹⁶Ο Κύριος λέει: «Εγώ είχα νοουητέψει το λαό μου: στο δρόμο που βαδίζετε παρατηρήστε και ρωτήστε, ανάμεσα στα μονοπάτια που οι πρόγονοί σας βάδισαν, ποιο ήταν το πιο σωστό· ακολουθήστε τότε αυτό και θα βρείτε ανάπαυση. Εκείνοι όμως απάντησαν: “δε θέλουμε” ¹⁷Εγώ τους έβαλα σκοπιές για να τους ειδοποιήσουν: “προσέξτε τον ήχο της σάλπιγγας!” Αυτοί όμως απάντησαν: “δε θα προσέξουμε”.

¹⁸»Γι' αυτό ακούστε, έθνη, και μάθετε καλά τι πρόκειται να συμβεί στο λαό μου. ¹⁹Άκου, γη: Η συνέπεια των πονηρών σχεδίων τους είναι ότι θα τους τιμωρήσω, γιατί στα λόγια μου δεν δώσαν προσοχή κι απέρριψαν το *νόμο μου. ²⁰Αδιάφορον μ' αφήνει το λιβάδι που μου φέρνουν απ' τη *Σαβά, και η ευωδιαστή κανέλλα από χώρα μακρινή. Τα *ολοκαυτώματά τους δεν είναι δεκτά και οι *θυσίες τους δε μου είναι ευχάριστες. ²¹Γι' αυτό, θα βάλω εμπόδια μπροστά σ' ετούτο το λαό· πάνω τους θα σκοντάψουνε και θα πεθάνουν πατέρες μαζί με τους γιους τους, οι γειτονές τους και οι φίλοι τους».

Ο εχθρός καταφθάνει από το βορρά

²²Ο Κύριος λέει: «Έρχεται λαός από μια χώρα απ' το βορρά,^{κδ} έθνος μεγάλο ξεσηκώνεται από της γης τις άκρες. ²³Τόξο κρατάνε και χατζάρι, είναι σκληροί και άσπλαχνοι· σ' άλογα ανεβαίνουν κι ακούγονται οι φωνές τους σαν τη βοή της θάλασσας· πολεμιστές που για τη μάχη παρατάσσονται ενάντια σ' εσένα, πόλη της Σιών».

^{κγ} Φέρονται ^{κδ} απ' το βορρά Βλ. υποσ. εις κεφ 1,14

6,9 2,21 6,12 Δτ 28,30 Μιχ 6,15 Ιερ 15,6 6,12-15 8,10-12 6,13 2,8 6,14 23,17 Ιεζ 13,10 6,16 18,15 Ψλ 139,24 Μτ 11,29 6,17 Ιεζ 3,17-21 33,1-9 6,18 Ησ 34,1 Μιχ 1,2 6,19 2,19 6,20 7,21-23 14,12 Ησ 1,10-20 6,22 1,14 5,15 6,22-24 50,41-43

²⁴ Λένε οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ: «Ακουσαμε την είδηση και παραλύσαμε τα χέρια μας· μας έπιασε αγωνία και πονέσαμε σαν τη γυναίκα που είναι να γεννήσει». ²⁵ Λένε ο ένας στον άλλον οι άνθρωποι: «Μη βγειτε στα χωράφια από τους δρόμους μακριά! Γιατί ο εχθρός εκεί είναι και σκοτώνει, τρόμος επικρατεί παντού».

²⁶ Λαέ μου, ντύσου στα *πένθιμα και κυλίσου στη στάχτη· πένθησε όπως πενθεί κανείς για το μονάκριβο το υιο του, θρήνησε πικρά· γιατί άξιαφα θα 'ρθει ο εχθρός που όλα θα τα καταστρέψει

Σκληρό σίδερο και άχρηστο ασημί

²⁷ Ο Κύριος μου είπε: «Ιερεμία, σε έβαλα ελεγκτή^{κε} για να ελέγχεις το λαό μου και να εξερευνάς τις διαθέσεις τους». ²⁸ Κι εγώ διαπίστωσα πως όλοι τους είναι ισχυρογνώμονες, στασιαστές και συκοφάντες· σκληροί σαν το χαλκό και σαν το σίδερο· όλοι τους είναι διεφθαρμένοι.

²⁹ Φουσαίει ο φουσητήρας του μεταλλουργού να λιώσει το μολύβι με τη φωτιά· μάτια όμως παιδεύεται ο χωνευτής· δεν ξεχωρίζουν οι κακοί. ³⁰ Άχρηστο ασημί θα ονομάζουν τους Ισραηλίτες, γιατί ο Κύριος τους απέρριψε.

Αδικαιολόγητη η εμπιστοσύνη στο ναό

7 Ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ² «Στάσου στην πόρτα του *ναού μου και κήρυξε εκεί το λόγο αυτόν εδώ: “ακούστε του Κυρίου το λόγο όλοι οι κάτοικοι του *Ιουδα, που περνάτε απ’ αυτές τις πύλες για να πάτε να προσευχηθείτε στον Κύριο! ³ Ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: Διορθώστε τη συμπεριφορά σας και τα έργα σας, και τότε θα επιτρέψω να κατοικήσετε στον τόπο αυτό. ⁴ Μην ξεγελάτε τον εαυτό σας ε-

παναλαμβάνοντας· “ο *ναός που κατοικεί ο Κύριος, ο ναός του Κυρίου, ο ναός του Κυρίου είν’ εδώ!” ⁵ Αν πράγματι διορθώσετε τη συμπεριφορά και τα έργα σας, αν αποδώσετε απόλυτα το δίκαιο ο ένας στον άλλο, ⁶ αν δεν καταπιέζετε τον ξένο, το ορφανό και τη χήρα, αν πάψετε να θανατώνετε αθώους ανθρώπους εδώ σ’ αυτόν τον τόπο και να λατρεύετε ξένους θεούς, γιατί αυτό θα είναι η καταστροφή! ⁷ τότε εγώ θα κατοικήσω μαζί σας σ’ αυτόν τον τόπο, στη χώρα που έδωσα στους προγόνους σας για πάντα

⁸ »Εσείς όμως εξαπατάτε τον εαυτό σας με λόγια ψεύτικα, που απ’ αυτά δεν θα ωφεληθείτε. ⁹ Κλέβετε και σκοτώνετε, μοιχεύετε κι ορκίζεστε ψέματα· *θυμίαμα προσφέρετε στο *Βάαλ και λατρεύετε θεούς, που ποτέ δεν τους γνωρίσατε. ¹⁰ Κι έπειτα έρχεστε και στέκεστε ενώπιόν μου, στο ναό αυτό που φέρει τ’ όνομά μου και λέτε: “εδώ είμαστε ασφαλείς!” Και συνεχίζετε να κάνετε όλες αυτές τις βδελυρές πράξεις. ¹¹ Τι θαρρείτε πως είναι ο ναός αυτός, που φέρει τ’ όνομά μου; Σηπλιά ληστών; Εντάξει! Τότε κι εγώ θα τον θεωρήσω έτσι.

¹² »Πηγαίνετε, λοιπόν, στη Σιλώ, τον τόπο που για πρώτη φορά είχα διαλέξει να λατρεύομαι, και δείτε τι καταστροφή έκανα σ’ αυτόν για τις αμαρτίες του λαού μου, του *Ισραήλ.^{κς} ¹³ Και τώρα, πάλι κάνετε τα ίδια ανόσια έργα· σας μίλησα ασταμάτητα μα δεν ακούσατε· σας κάλεσα μα δεν αποκρίθήκατε. ¹⁴ Γι’ αυτό, σ’ ετούτον το ναό που φέρει τ’ όνομά μου κι όπου εσείς αισθάνεστε ασφαλείς, στον τόπο αυτόν που έδωσα σ’ εσάς και στους προγόνους σας, θα κάνω τα ίδια που έκανα και στη Σιλώ. ¹⁵ Θα σας διώξω από μπροστά μου, όπως έδιωξα και τους αδερφούς σας, όλους τους απογόνους του Εφραΐμ”.^{κζ} Εγώ το λέω, ο Κύριος».

^{κε} Ελεγκτή Η εβρ λ δηλώνει τον τεχνίτη που ελέγχει τα μέταλλα με φωτιά ^{κς} Το ιερό της Σιλώ (βλ Α΄ Σαμ 1,3) καταστράφηκε το 1050 π Χ περίπου, πιθανώς από τους Φιλισταίους ^{κζ} Εφραΐμ Η σπουδαιότερη φυλή του βορειου βασιλείου του Ισραήλ Κατ’ επεκταση με το ονομα αυτό δηλούται όλο το βασίλειο, το οποίο είχε εξαφανιστει από την πολιτική σκηνη εκατό χρόνια πριν εμφανιστεί ο Ιερεμίας

6,24 4,31 6,25 20,3 10 46,5 49,29 6,26 Αμ 8,10 6,27-30 Ιεζ 22,17-22 6,28 7,26 6,29 Ησ 1,25 Ιερ 17,1 6,29-30 Ησ 1,22 7,3 18,11 26,13 7,4 Ψλ 76,3 7,5-7 22,3 17 Εξ 22,20-21 Δτ 19,10 7,9 Ωσ 4,2 Ιερ 2,27-28 7,17-18 11,10 12-13 13,10 25,6 44,17 Δτ 6,14 7,10 Ψλ 15,1-5 7,11 Μτ 21,13 7,12 Α΄ Σαμ 1,3 7,13 7,25-26 25,3 37,2 7,14 26,6 9 Α΄ Βασ 9,7-8 Ψλ 78,60 7,15 23,39 Β΄ Βασ 17,7-18

Ο Κύριος απαγορεύει στον Ιερεμία να προσεύχεται για το λαό του

¹⁶ «Εσύ, Ιερεμία, μην προσεύχεται πια για το λαό αυτόν! Μη μου φωνάζεις και μη με παρακαλεις· μη με πιέζεις, γιατί δε θα σε ακούσω. ¹⁷ Δε βλέπεις τι κάνουν αυτοί στις πόλεις του Ιούδα, στους δρόμους της Ιερουσαλήμ; ¹⁸ Τα παιδιά μαζεύουν ξύλα, οι πατεράδες ανάβουν τη φωτιά· οι γυναίκες ζυμώνουν το ζυμάρι και φτιάχνουνε γλυκίσματα για τη βασίλισσα του ουρανού ^{κ7} σπονδές προσφέρουν σ' άλλους θεούς, για να κάνουν εμένα να πονέσω. ¹⁹ Αλήθεια, εμένα θα κάνουν να πονέσω; Όχι βέβαια, αλλά τον εαυτό τους! Αυτοί θα ντροπιαστούν. ²⁰ Γι' αυτό λέω εγώ, ο Κύριος, ο Θεός: Θα ξεσπάσει ο φλογερός θυμός μου πάνω σ' αυτό τον τόπο· πάνω σ' ανθρώπους και σε ζώα και σε δέντρα και πάνω στους καρπούς της γης· κι όταν ανάψει ο θυμός μου, κανείς δεν θα μπορέσει να τον σβήσει».

Το έθνος δεν ακούει το Θεό

²¹ Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: «Τι μου προσφέρετε *ολοκαυτώματα και τα προσθέτετε στις άλλες σας *θυσίες; Φάτε τα εσείς όλα τα κρέατα!^{κ8} ²² Όταν εγώ έβγαλα τους προγόνους σας από την Αίγυπτο, δεν τους διέταξα τίποτε για ολοκαυτώματα και για θυσίες. ²³ Αλλά τους έδωσα αυτή την εντολή: “υπακούστε σ' εμένα, και τότε εγώ θα είμαι Θεός σας κι εσείς λαός μου· ακολουθήστε καθ' όλα το δρόμο που σας καθορίζω, για να είστε ευτυχείς”. ²⁴ Αυτοί όμως δεν υπακούσανε ούτε δώσανε προσοχή αλλά κάνανε εκείνο που τους έλεγε η σκληρή και πονηρή καρδιά τους· μου

στρεψαν την πλάτη αντί για το πρόσωπο. ²⁵ Από τότε που έβγαλα τους προγόνους σας από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα, σας έστελνα αδιάκοπα όλους τους *δούλους μου τους *προφήτες. ²⁶ Αλλά κανείς σας δεν με άκουσε ούτε με πρόσεξε. Αντισταθήκατε με πείσμα· και πράξατε χειρότερα απ' τους προγόνους σας

²⁷ »Αν πας να τους τα πεις όλα αυτά, δεν θα σε ακούσουν· αν τους καλέσεις, δεν θα σου απκριθούν. ²⁸ Πες τους, λοιπόν: “είστε έθνος που δεν υπακούει στον Κύριο, το Θεό του, και δε διορθώνεται· για πιστότητα δεν γίνεται πια λόγος. Χάθηκε κι αυτή”».

Πεδιάδα φονιάδων

²⁹ Λαέ της Ιερουσαλήμ, κούρεψε τα μαλλιά σου^λ και πέταξέ τα· θρήνησε πάνω στους λόφους, γιατί είσαι μια γενιά που ο Κύριος οργίστηκε εναντίον της, την απέρριψε και την εγκατέλειψε.

³⁰ «Πράγματι», λέει ο Κύριος, «οι κάτοικοι του βασιλείου του Ιούδα έκαναν μιαν πράξη ενωπιόν μου. Έστησαν τα είδωλά τους στο ναό που φέρει τ' όνομά μου και τον μόλυναν. ³¹ Στην κοιλάδα Εννόμ καθιέρωσαν ιερών *τόπο, που τον ονόμασαν “Τοφέθ”· εκεί θυσιάζουν τους γιους τους και τις κόρες τους στη φωτιά, πράγμα που εγώ δεν το διέταξα ούτε καν το διανοήθηκα. ^{λδ} ³² Γι' αυτό θα έρθουν μέρες, που η κοιλάδα αυτή δεν θα ονομάζεται πια “Κοιλάδα Εννόμ” ή “Τοφέθ”, αλλά “Φαράγγι της Σφαγής”, γιατί εκεί θα θάβουν τους νεκρούς, επειδή αλλού δε θα υπάρχει τόπος. ³³ Και τα πτώματα του λαού αυτού θα είναι τροφή για τα όρνια και τα τσακάλια, που δε θα 'ναι κανείς να τα φοβίσει. ³⁴ Στις πόλεις του Ιούδα και στους δρό-

^{κ7} *Βασίλισσα του ουρανού* Αναφορά στη θεοτητα της γονιμοτητας την Ασάρατ η Ισθαρ, που λατρευοταν στην αρχαία ανατολή κυρίως απο τις γυναίκες. Το σύμβολό της ηταν το ενα τέταρτο της σεληνης και το στήθος της Αφροδίτης
^{κ8} *Φάτε κρέατα* Σύμφωνα με το νόμο, τα ολοκαυτώματα που προσφερονταν στον Κύριο καίγονταν τελείως, και σε κανένα δεν επιτρεποταν να φαει απ' αυτα (βλ. Λευ 1,1 εξ.) ^λ *κούρεψε τα μαλλια σου* Εδώ πρόκειται για ένδειξη πένθους και όχι για το νόμο των Ναζηραιων (Αρ 6,1-21) ^{λδ} *Κοιλάδα Εννόμ - Τοφέθ* Βλ υποσ εις Β' Βασ 23,10

7,16 11,14 15,1 15,11 18,20 37,3-5 Γεν 18,16-33 20,7 Α' Βασ 13,6 Β' Βασ 19,4 Ιεζ 9,8 Δν 9,15-19 Αμ 7,25 Β' Μακ 15,14 7,18 44,17-19 19,13 7,19-20 17,27 21,12 14 7,21-23 6,20 Αμ 5,25 7,23 11,4 24,7 30,22 31,33 Εξ 19,5 Δτ 6,3 26,17 Ιεζ 11,20 Ωσ 2,25 7,24 9,13 118 18,12 Ψλ 81,13 Ιερ 24,7 3,17 7,25 Β' Βασ 21,15 Ιερ 25,4 26,5 7,25-26 7,13 7,26 11,8 13,10 17,23 19,15 6,28 Β' Βασ 17,14 7,28 5,3 7,30 32,34 Ιεζ 8,5 10 7,31 Λευ 18,21 7,31-32 31,40 7,33 12,19 7,34 16,9 25,10 33,10-11 Βαρ 2,23 Απ 18,23

μούς της Ιερουσαλήμ θα κάνω να σωπάσουν οι θόρυβοι των πανηγυριών, οι κραυγές της χαράς και τα τραγούδια των νιόπαντρων, γιατί η χώρα θα ερημωθεί».

8 «Εκείνο τον καιρό», λέει ο Κύριος, «θα βγάλουν απ' τους τάφους τους τα κόκαλα των βασιλιάδων του *Ιούδα, των αρχόντων του, των *ιερέων, των *προφητών και όλων των κατοίκων της *Ιερουσαλήμ ² Και θα τ' απλώσουν αντίκρου στον ήλιο, στο φεγγάρι και σ' όλα τ' άστρα του ουρανού, που αυτοί οι άνθρωποι τ' αγάπησαν και τα λάτρεψαν, τ' ακολούθησαν, τα συμβουλευτήκαν και τα προσκύνησαν σαν θεούς. Αυτά τα κόκαλα δεν θα τα συγκεντρώσουν ποτέ ούτε και θα τα ξαναθάψουν· κοπριά θα γίνουν πάνω στη γη».

Ο θάνατος προτιμότερος από τη ζωή

³ Ο Κύριος του *σύμπαντος λέει: «Ο θάνατος θα είναι προτιμότερος απ' τη ζωή, για όλους εκείνους που θα επιζήσουν από την πονηρή αυτή γενιά, σ' όλους τους τόπους που θα τους έχω διασκορπίσει».

Αχαρακτήριστη ισχυρογνωμοσύνη

⁴ Ο Κύριος με πρόσταξε να πω στο λαό του: «Αν κάποιος πέσει, δε θα ξανασηκωθεί; Αν κάποιος το δρόμο του χάσει, δε θα τον ξαναβρεί; ⁵ Γιατί, λοιπόν αυτός ο λαός μου της Ιερουσαλήμ απομακρύνεται αδιάκοπα χωρίς ποτέ το δρόμο του να βρίσκει; Στα ειδωλά τους προσκολλώνται κι αρνούνται να επιστρέψουν. ⁶ Με προσοχή άκουσα, μα δε μίλησαν σωστά· κανένας δεν υπάρχει που να μετανοεί για την κακία του και που να λέει "τι έκανα;" Καθένας τους ακολουθεί ασυλλόγιστα το δρόμο του, καθώς το άλογο που ορμά στη μάχη. ⁷ Κι ο πελαργός ακόμα στον ουρανό ξέρει το χρόνο ακριβώς που πρέπει να γυρίσει. Το τρυγόνι, το χελιδόνι κι ο γερανός γνωρίζουν τον καιρό τον ορισμένο για ν' αποδημήσουν. Ο λαός μου όμως δεν έχει ιδέα για τις εντολές που του έχω

δώσει».

Δήθεν σοφοί

⁸ Ο Κύριος λέει: «Πώς ισχυρίζετε ότι είστε *σοφοί, επειδή ξέρετε τους *νόμους του Κυρίου; Αφού οι νόμοι αυτοί έχουν νοθευτεί απ' τους ανάξιους ερμηνευτές τους! ⁹ Θα ντροπιαστούν οι σοφοί, θα φοβηθούν και θα παγιδευτούν. Αρνήθηκαν το λόγο μού· τότε η *σοφία τους ποια θα είναι;

¹⁰» Θα δώσω τις γυναίκες τους σε άλλους, και τα χωράφια τους σε ξένους, σε κατακτητές· επειδή όλοι, από τον πιο ασήμαντο ως τον πιο σπουδαίο, γυρεύουν να πλουτίσουνε παράνομα. Όλοι τους, ακόμα κι οι προφήτες και οι ιερείς, ψέματα λένε. ¹¹ Φέρονται σαν οι πληγές του λαού μου να ήταν αμυχές· ¹² λένε στο λαό μου πως όλα πάν' καλά, μα τίποτε καλά δεν πάει. ¹² Θα έπρεπε να ντρέπονται για εκείνες τις βδελυρές τους πράξεις. Καθόλου όμως δεν ντράπηκαν ούτε κοκκίνισαν. Γι' αυτό και θα καταστραφούν όπως όλοι οι άλλοι· θα τους τιμωρήσω και θ' αφανιστούν», λέει ο Κύριος.

Αβάσιμες ελπίδες

¹³ «Αν έρθω στο λαό μου σαν τρυγητής, σταφύλια δεν θα βρω ούτε σύκα», λέει ο Κύριος. «Ακόμα και τα φύλλα θά 'χουνε μαραθεί. Γι' αυτό θα παραδώσω το λαό μου στους ξένους και θα τον καταστρέψουν».

¹⁴ Οι κάτοικοι του Ιούδα λένε: «Τι καθόμαστε; Ελάτε, μαζευτείτε να μπούμε στις οχυρωμένες πόλεις και να πεθάνουμε εκεί. Ο Κύριος, ο Θεός μας, μας καταδίκασε σε θάνατο· μας πότισε νερό δηλητηριασμένο, γιατί αμαρτήσαμε σ' αυτόν. ¹⁵ Προσμέναμε πως όλα θα πήγαιναν καλά, μα δεν ήρθε καλό κανένα. Προσμέναμε να γιατρευτούμε απ' τα δεινά αλλά μας βρήκε τρόμος. ¹⁶ Ακούγεται κιόλας το χλιμίντρισμα των αλόγων του εχθρού από τη *Δαν· σείεται όλη η γη απ' το χρεμέτισμα των δυνατών αλόγων τους. Έρχονται και θα καταστρέψουν τη χώρα και

^{1β} Φερονται αμυχες Βλ υποσ εις κεφ 6,14 ^{1γ} Η εξήγηση του στ στο εβρ είναι αβεβαιή

τα προϊόντα της, την πόλη και τους κατοίκους της».

¹⁷ «Θα εξαποστείλω εναντίον σας φαρμακερές οχίεις», λέει ο Κύριος, «που θα 'ναι αδύνατο κανείς να τις γητέψει· αυτές θα σας δαγκώσουν».

Η θλίψη του Ιερεμία

¹⁸ Ένα βάρος πιέζει την καρδιά μου και με αρρωσταίνει. ¹⁹ Ακούω απελπισμένη του λαού μου τη φωνή, σ' όλη τη χώρα: «Δεν είναι πια ο Κύριος στη Σιών; Ο βασιλιάς της δεν είναι εκεί;» Αλλά ο Κύριος απαντά: «Γιατί μ' εξόργισαν με τα είδωλά τους, με τις ξένες τις άχρηστες θεότητες;»

²⁰ Ο λαός παραπονιέται: «Το καλοκαίρι πέρασε, τέλειωσε η συγκομιδή, κι εμείς προσμένουμε ακόμα να σωθούμε!» ²¹ Απ' του λαού μου την πληγή πληγώθηκα, πένθησα, κατατρόμαξα. ²² Βάλσαμο δεν υπάρχει στη Γαλαάδ; ²³ Δεν είναι εκεί γιατρός; Γιατί, λοιπόν, ο λαός μου δε γιατρεύτηκε; ²³ Μακάρι βρύση δακρύων να 'ταν τα μάτια μου, να ήταν το κεφάλι μου πηγάδι με νερό, μέρα και νύχτα για να κλαίω τους σκοτωμένους του λαού μου!

Λαός διαβρωμένος από το ψέμα

9 Μακάρι να 'χα μες στην έρημο ταξιδιωτών κατάλυμα, ώστε να εγκαταλείψω το λάό μου και ν' απομακρυνθώ απ' αυτόν, γιατί όλοι τους είναι μοιχοί, συνάθροιση απίστων. ^{1ε}

² «Σαν τόξο τεντωμένο, έτοιμη για να ρίξει βέλη ψεύδους είναι η γλώσσα τους. Στη χώρα 'δεν είναι η αλήθεια που επικρατεί. Κάβουν το ένα κακό μετά το άλλο, κι αρνιούνται κάθε σχέση νά 'χουνε μαζί μου», λέει ο Κύριος. ³ «Γι' αυτό καθένας να φυλάγεται απ' τους φίλους του και να μην έχει εμπιστοσύνη ούτε στον αδερφό του γιατί κάθε αδερ-

φός το δίχως άλλο εξαπατά. ⁴ Εξαπατά καθένας τον πλησίον του, κανείς δε λέει την αλήθεια: συνήθισαν τη γλώσσα τους στο ψέμα και έχουν τόσο πολύ αναμειχθεί με το κακό, ώστε είναι ανήμποροι πια να ξεφύγουν. ⁵ Η μια καταπίεση διαδέχεται την άλλη, κι η μια απάτη ακολουθεί την άλλη και αρνούνται να με γνωρίσουν»

⁶ Γι' αυτό, λέει ο Κύριος του *σύμπαντος: «Στο χωνευτήρι θα τους βάλω σαν το μέταλλο και θα τους δοκιμάσω. Ο λαός μου έχει πράξει το κακό. Τι άλλο μπορώ γι' αυτούς να κάνω; ⁷ Είναι η γλώσσα τους θανατηφόρο βέλος· το στόμα τους λέει ψέματα. Καθένας λέει στο διπλανό του λόγια φιλικά, μα μέσα στην καρδιά του μυστικά, παγίδα τού ετοιμάζει. ⁸ Για όλα αυτά δεν θα τους τιμωρήσω;» λέει ο Κύριος: «δε θα εκδικηθώ ένα τέτοιο έθνος;»

Θρήνος για τον Ιουδα και την Ιερουσαλήμ

⁹ Θα κλάψω, θα θρηνήσω για τα ψηλά βουνά, θα παραπονεθώ για τα λιβάδια. Καήκαν κάτω στην πεδιάδα! Κανείς πια δεν περνάει από 'κει ούτε ακούγονται των κοπαδιών βελάσματα: τ' ουρανού τα πουλιά και τ' άγρια ζώα έφυγαν, εξαφανίστηκαν. ¹⁰ Ο Κύριος όμως λέει: «Θα κάνω την *Ιερουσαλήμ σωρό από πέτρες και τόπο τσακαλιών· τις πόλεις θα ερημώσω του *Ιουδα, ώστε κανείς να μην κατοικεί πια σ' αυτές».

¹¹ Υπάρχει άνθρωπος τόσο *σοφός, που να μπορεί αυτό να το εννοήσει, και στον οποιό να μιλήσει ο Κύριος και να του το εξηγήσει; Το γιατί κατακάηκε η χώρα και ερημώθηκε ώστε κανείς να μην περνάει απ' αυτήν;

¹² Ο ίδιος ο Κύριος απάντησε: «Επειδή εγκατέλειψαν το νόμο μου, το νόμο που τους

^{1δ} Η Γαλαάδ ήταν πασιγνωστή για μια θεραπευτική αλοιφή, που παρασκευάζονταν απο το έκκριμα κάποιου δέντρου, και γινόταν εξαγωγή της (Γεν 37,25) ^{1ε} Σε ορισμένες μετ οι στ 8,23-9,25 αριθμούνται ως 9,1-26 - μοιχοι Νοούνται όσοι απιστούν στο Θεό λατρευοντας τα ειδωλα ^{1ς}καθε αδερφος εξαπατα Υπαινιγμός στο όνομα του Ιακωβ, που στα εβρ ακουγεται οπως το ρ «εξαπατα»

8,17 Αρ 21,6 8,22 10,19 30,17 33,6 46,11 8,23 13,17 14,17 Β' Βασ 8,11-12 Ησ 22,4 Λκ 19,41 9,1 Ψλ 55,7-9 9,3 12,6 Μιχ 7,5-6 Γεν 27,36 Ωσ 12,4 9,4 Ψλ 12,2-3 120,1-2 9,5 9,23 9,6 Ησ 1,25 9,7 Ψλ 57,5 Σειρ 12,16 9,8 5,9 9,9 4,25

είχα δώσει, και δεν υπάκουσαν τις εντολές μου,¹³ αλλά ακολούθησαν ό,τι τους έλεγε η σκληρή και πονηρή καρδιά τους· τα είδωλα ακολούθησαν του *Βάαλ, όπως τους δίδαξαν οι πρόγονοί τους.¹⁴ Γι' αυτό κι εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, είπα: «Θα θρέψω το λαό αυτό με πικρά χόρτα και θα τους ποτίσω δηλητηριασμένο νερό.¹⁵ Θα τους διασκορπίσω ανάμεσα σε έθνη που δεν τα γνώρισαν ούτε αυτοί ούτε οι πρόγονοί τους και θα εξαπολύσω πόλεμο εναντίον τους, ώσπου να τους εξαφανίσω». ¹⁶ «Βγάλτε συμπέρασμα απ' όλα αυτά», λέει ο Κύριος του σύμπαντος, «και καλέστε να έρθουν οι ειδικές μοιρολογίστρες, γυναίκες που ξέρουν τι να κάνουν σε τέτοιες περιπτώσεις». ¹⁷ Ας έρθουν γρήγορα και θρήνη ας αρχίσουν για μας, να τρέξουν δάκρυα απ' τα μάτια μας, νερό από τα βλέφαρά μας ¹⁸ Το θρήνο ακούστε απ' της *Σιών τα μέρη:

«Χαθήκαμε και καταντροπιαστήκαμε!
Έπρεπε να εγκαταλείψουμε τη χώρα,
γιατί τα σπίτια μας είχανε γκρεμιστεί».

¹⁹ Ακούστε, εσείς γυναίκες, το λόγο του Κυρίου! Προσέξτε τα λόγια του, μάθετε τις κόρες σας να θρηνολογούν, διδάξτε η μια στην άλλη αυτό το μοιρολόγι:

²⁰ «Ο θάνατος ανέβηκε απ' τα παράθυρά μας,
μπήκε στ' ανάκτορά μας·
για να θερίσει τα παιδιά μέσα
στους δρόμους,
και στις πλατείες τα παλικάρια μας».

²¹ Ο Κύριος μου μίλησε και με διέταξε να πω: «Τα πτώματα των ανθρώπων θα πέσουν πάνω στα χωράφια σαν κοπριά και πίσω από τους θεριστές σαν τα χερόβολα· κι ούτ' έ-

νας δε θα βρεθεί να τα περισυλλέξει».

Αληθινή σοφία είναι η γνώση του Κυρίου

²² Ο Κύριος λέει: «Ας μην καυχάται ο σοφός για τη *σοφία του ούτε ο δυνατός για τη δύναμή του ούτε ο πλούσιος για τον πλούτο του ²³ Αλλά όποιος θέλει να καυχάται, να καυχάται επειδή είναι ικανός να με γνωρίζει και να ξέρει ότι εγώ, ο Κύριος, ενεργώ με αγάπη, δικαιοσύνη και αξιοπιστία πάνω στη γη. Αυτά με ευχαριστούν».

Προειδοποίηση γι' αυτούς που λένε πως είναι περιττημένοι

²⁴ Ο Κύριος λέει: «Έρχονται μέρες που θα τιμωρήσω όλους που έχουν κάνει *περιτομή, ²⁵ Τους Αιγυπτίους, τους κατοίκους του Ιούδα, τους *Εδωμίτες, τους *Αμμωνίτες, τους *Μωαβίτες και όλους που έχουν ξυρισμένους τους κροτάφους τους και κατοικούν στην έρημο. Επειδή όλα αυτά τα έθνη, ακόμα και οι Ισραηλίτες, είναι για μένα *απερίτμητοι, γιατί δεν έχουν περιτμηθεί στην καρδιά». ²⁶

Ο αληθινός Θεός και τα είδωλα

10 Ακούστε, Ισραηλίτες, το μήνυμα που σας απευθύνει ο Κύριος!² «Μην ακολουθείτε τα έθιμα των εθνών», λέει ο Κύριος, «και μη φοβάστε από τα ασυνήθιστα φαινόμενα του ουρανού· τα έθνη φοβούνται απ' αυτά.³ Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις των εθνών είναι παράλογες: Κόβουν ένα ξύλο από το δάσος και το επεξεργάζονται οι ξυλουργοί με το σκαρπέλο. ⁴ Το διακοσμούμε με ασήμι και χρυσάφι, και το καρφώνουν στέρεα με τα σφυριά για να μην κουνιέται. ⁵ Σαν σκιάχτρο σε αγγουρόκηπο είναι οι θεοί τους· δε μιλούν· έχουν ανάγκη να υποβαστάζονται, γιατί δεν μπορούν να βαδίσουν. Μην τους φοβάστε γιατί δεν μπορούν να κάνουν ούτε κακό ούτε καλό».

λζολους κροταφους τους Συνηθεια ορισμενων φυλων Βεδουίνων, οι οποιοι τιμωσαν ετσι τους θεους τους Το εθιμο αυτο απαγορευοταν στον Ισραήλ (βλ Λευ 19,27) – Για την αριθμηση των στ του παρόντος κεφ βλ υποσ εις στ 1

«Κύριε, όμοιος μ' εσένα δεν υπάρχει! Είσαι μεγάλος και μεγάλη είναι η φήμη σου που λέει για τη δύναμή σου ⁷ Ποιος δεν θα σε τιμούσε, βασιλιά των εθνών, Σ' εσένα δικαιοματικά ανήκει η τιμή. Ανάμεσα σε όλους τους σοφούς των εθνών και σ' όλα τα βασίλεια όμοιος μ' εσένα δεν υπάρχει.

⁸ Όλοι αυτοί είναι εντελώς ανόητοι τι θα μπορούσαν να διδαχθούν από τα ξύλινα είδωλα; ⁹ Τα είδωλά τους είναι καλυμμένα με ασήμι, που το 'χουν φέρει από τη *Θαρσείς, και με χρυσό από την Ουφάζ, έργα τεχνίτη των μετάλλων. Είναι ντυμένα με γαλάζιο και με κόκκινο ένδυμα όλα αυτά είναι έργα επιδέξτων τεχνητών. ¹⁰ Αλλά ο Κύριος είναι Θεός αληθινός, Θεός ζωντανός και βασιλιάς αιώνιος, που πάνω στην οργή του τραντάζει τη γη και που τα έθνη δεν μπορούν ν' αντέξουν το θυμό του

¹¹ Εσείς, Ισραηλίτες θα λέτε για τους ξένους θεούς: «Οι θεοί που δεν έφτιαξαν τον ουρανό και τη γη δεν έχουν θέση στον ουρανό και πρέπει να αφανιστούν από τη γη».

¹² Ο Κύριος έκανε τη γη αποδεικνύοντας τη δύναμή του, στερέωσε την οικουμένη δείχνοντας τη *σοφία του, και άπλωσε τους *ουρανοούς φανερώνοντας τη σύνεσή του.

¹³ Με τη φωνή του το νερό μαζεύεται πάνω από τον ουρανό κι από τις άκρες της γης τα σύννεφα ανεβαίνουν· δημιουργεί τις αστραπές, δρόμο ν' ανοίξει στη βροχή κι από τις αποθήκες του τον άνεμο τον βγάζει. ¹⁴ Μποστά σε όλα αυτά κάθε άνθρωπος μένει κατάπληκτος. Κάθε τεχνίτης που φτιάχνει είδωλα νιώθει ντροπή για τα κατασκευάσματά του, γιατί είναι ψεύτικα, χυτά, και δεν υπάρχει μέσα τους πνοή. ¹⁵ Είναι ένα τίποτα, έργα γελοία· όταν ο Κύριος έρθει τιμωρός, αυτά θ' αφανιστούν. ¹⁶ Πόσο είναι διαφορετικός ο Θεός του Ιακώβ! Αυτός δημιούργησε τα πάντα, και διάλεξε τους Ισραηλίτες να 'ναι λαός του. Το *όνομά του είναι *Κύριος του *σύμ-

παντος

Η επερχόμενη καταστροφή

¹⁷ *Ιερουσαλήμ, πολιορκημένη πόλη, ας μαζέψουν οι κάτοικοί σου ό,τι τους έχει απομείνει. ¹⁸ Γιατί ο Κύριος λέει. «Αυτή τη φορά θα οδηγήσω αιχμαλώτους τους κατοίκους της χώρας θα τους ταλαιπωρήσω για να πάρουν ένα καλό μάθημα.» ¹⁷

¹⁹ «Αλίμονό μου! Καταστράφηκα!» φωνάζει η Ιερουσαλήμ. «Αγιάτρευτες είν' οι πληγές μου Στην αρχή νόμισα πως θα ήταν κάποια αρρώστια που θα την ξεπερνούσα. ²⁰ Τώρα όμως η σκηνή μου ερημώθηκε, κόπηκαν όλα τα σκοινιά· φύγαν από κοντά μου τα παιδιά μου και δεν υπάρχει πια κανείς να ξαναστήσει τη σκηνή μου, να τοντώσει τα παραπετάσματα μου απ' την αρχή.» ²¹ Ανόητοι αποδειχτήκαν οι βοσκοί! Δεν αναζήτησαν τον Κύριο, γι' αυτό και δεν προκόψανε όλα τους τα κοπάδια σκορπιστήκαν.

²² Ακούστε! Μια φήμη διαδίδεται Βουητό μεγάλο έρχεται απ' το βορρά, ¹⁸ τις πόλεις να ερημώσει του *Ιούδα και να τις κάνει τόπο τσακαλιών.

Ο Ιερεμίας προσεύχεται για το λαό του

²³ Κύριε, το ξέρω πως κανέναν άνθρωπος τη μοίρα του δεν την ορίζει, κανέναν δεν μπορεί να ελέγξει της ζωής του την κατεύθυνση. ²⁴ Κύριε, διόρθωσέ μας αλλά δίκαια· όχι όταν είσαι θυμωμένος, για να μη μας φέρεις στο μηδέν.

²⁵ Άφησε το θυμό σου να στραφεί στα έθνη που δε σε γνωρίζουν και στους ανθρώπους που δε σε επικαλούνται· γιατί αυτοί κατασπαράξαν το λαό σου, τον εξουθένωσαν κι ερήμωσαν τη χώρα του.

Ο λαός δεν κράτησε τις υποσχέσεις του

11 Ο Κύριος έδωσε σ' εμένα τον Ιερεμία το παρακάτω μήνυμα. ² «Ακούστε της

¹⁷ *α* τους ταλαιπωρήσω *μαθημα* Η ερμηνεία του εβρ είναι αβέβαιη ¹⁸ *απ' το βορρά* Βλ υποσ εις κεφ 1,14

^{10,6-7} 49,19 ψλ 86 3-10 Ησ 40,18 ^{10,10} ψλ 18,8 93 Ησ 13,13 Νμ 1,5-6 Ιερ 4,26 ^{10,12} 27,5 32,17 ψλ 121,2 Ησ 44,24 ^{10,14-15} 10,3-5 ^{19,16} Γεν 1,1 Εξ 19,5 Ιερ 50,34 Ησ 51,15 Αμ 4,13 Ιερ 46,18 ^{10,17} 46,19 Ιεζ 12,3 ^{10,19} 8,22 14,19 15,18 30,12 15 ^{19,21} 3,15 23,1-4 50,6 Ιεζ 34 Μκ 6,34 ^{10,22} 1,14 ^{10,23} Πρμ 16,1 9 ^{10,24} ψλ 6,2-6 38,2 ^{10,25} 12,14 30,16 ψλ 79,6-7 ^{11,1-2} Εξ 19,5 Β' Βασ 23,3

*διαθήκης μου τους όρους! Μίλα στο λαό του Ιούδα, στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ. ³ και περ τους καθάρá ότι ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, διακηρύττει: «καταραμένος να 'ναι όποιος δεν τηρεί της διαθήκης μου τους όρους!» ⁴ Και να ποια είναι η διαθήκη που έκανα με τους προγόνους σας, όταν τους έβγαλα από την κόλαση της Αιγύπτου: Τους είπα ότι αν σ' εμένα υπακούσουν και πράξουν όλα αυτά που τους διέταξα, τότε αυτοί θα είναι λαός μου κι εγώ Θεός τους. ⁵ Με την προϋπόθεση αυτή θα εκπλήρωνα την υπόσχεση που είχα δώσει με *όρκο στους προγόνους σας, τη χώρα να τους δώσω που ρέει γάλα και *μέλι. Έτσι έχετε εσείς σήμερα αυτή τη χώρα».

Τότε εγώ απάντησα: «Έτσι είναι, Κύριε».

⁶ Ύστερα ο Κύριος μου είπε: «Κήρυξε αυτό το μήνυμα που θα σου πω στις πόλεις του Ιούδα και μες στους δρόμους της Ιερουσαλήμ: «ακούστε τους όρους της διαθήκης αυτής και τηρήστε τους. ⁷ Κατηγορηματικά, επίμονα κι επανειλημμένα προειδοποίησα τους προγόνους σας, από τότε που τους έβγαλα από την Αίγυπτο μέχρι σήμερα να υπακούουν σ' εμένα. ⁸ Αλλά αυτοί δεν υπάκουσαν ούτε δώσανε καμιά προσοχή. Ακολούθησαν τις επιθυμίες της πονηρής καρδιάς τους· γι' αυτό και τους τιμώρησα, σύμφωνα με τους όρους αυτής της διαθήκης, που τους είχα διατάξει να την εφαρμόσουν αλλά εκείνοι δεν την εφάρμοσαν»».

⁹ Μου είπε ακόμα ο Κύριος: «Οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ και του Ιούδα συνομοτήσαν εναντίον μου. ¹⁰ Επέστρεψαν στις ανομίες των προπατόρων τους, που είχαν αρνηθεί να υπακούσουν τα λόγια μου. Έτσι κι αυτοί ακολούθησαν άλλους θεούς και τους λάτρεψαν. Οι Ισραηλίτες και οι κάτοικοι του Ιούδα παρέβηκαν τη διαθήκη μου που είχα συνάψει με τους προγόνους τους».

¹¹ Γι' αυτό ο Κύριος λέει: «Θα τους φέρω

τέτοια καταστροφή, που να μην μπορούν να ξεφύγουν. Θα μου φωνάζουν για βοήθεια, αλλά δε θα τους ακούω. ¹² Τότε οι πόλεις του Ιούδα κι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ θα πάνε να ζητήσουν βοήθεια απ' τους θεούς στους οποίους προσφέρουν θυσίες, αλλά αυτοί δε θα τους σώσουν τον καιρό της καταστροφής τους. ¹³ Γιατί όσες είναι οι πόλεις του Ιούδα, τόσος είναι και οι θεοί τους και όσοι είναι οι δρόμοι της Ιερουσαλήμ τόσα είναι και τα θυσιαστήρια όπου έχουν τοποθετηθεί τα αισχρά είδωλα του Βάαλ, στα οποία προσφέρουμε θυσίες. ¹⁴ Γι' αυτό, Ιερεμία, μην προσεύχεσαι σ' εμένα για τούτον το λαό· μη με παρακαλείς τόσο γι' αυτόν. Δεν πρόκειται να τους ακούσω, όταν σ' εμένα θα προσεύχονται τον καιρό της καταστροφής τους.

Ο Ισραήλ, το ελαιόδεντρο του Κυρίου

¹⁵ «Ο αγαπημένος μου λαός παίζει άσχημο παιχνίδι», λέει ο Κύριος. «Τι δουλειά έχουν αυτοί στο ναό μου; Μήπως νομίζουν ότι με τις θυσίες τους θα αποτρέψουν την καταστροφή κι ότι σύντομα μετά θα αλλαλάζουν από χαρά;»^{μσ}

¹⁶ Όμορφη, καταπράσινη και καρποφόρα ελιά σε ονόμασε ο Κύριος· αλλά μες σε μεγάλο θόρυβο φωτιά θα βάλει στο φύλλωμά σου και τα κλαδιά σου θα κατακαούν. ¹⁷ Ο Κύριος του *σύμπαντος, εκείνος που σε φύτεψε, αυτός και θα σε καταστρέψει· γιατί εσείς οι Ισραηλίτες και του Ιούδα οι κάτοικοι τον εναντίον σας βλάψατε κάνοντας το κακό, αφού εξοργίσατε τον Κύριο με τις θυσίες σας στο Βάαλ.

Ο Ιερεμίας απειλείται από τους δικούς του

¹⁸ Ο Κύριος με πληροφορήσε και τότε έμαθα τι σχεδίαζαν εναντίον μου. ¹⁹ Εγώ ήμουν σαν το πρόβατο που είναι ήμερο, ακόμη κι όταν το οδηγούνε τη σφαγή, γιατί δεν ήξερα

Κόλαση της Αιγύπτου. Το εβρ έχει κατα λα «καμινι σιδήρου». Η φρ δηλώνει την ανυπόφορη θερμότητα. ^{μσ} Αποδοση κατά τους Ο' Ο στ στο εβρ είναι ασαφής

11,3-5 7,23 Δτ 27,2-3 15-26 Δτ 4,20 11,8 7,26 7,24 11,10 7,9 31,32 Ησ 24,5 11,11 19,3 11,12-13 2,28 11,14 7,16 11,18-23 12,1-6 15,10 15-21 17,14-18 18,18-23 20,7-18 11,19 Ησ 53,7

τα σχέδια τα κακά που ετοιμάζαν' εναντίον μου. «Ελάτε», λέγανε, «να κόψουμε το δέντρο πάνω στον καρπό του! Να τον βγάλουμε από τη μεση και κανείς να μην τον θυμάται πια».

²⁰ Αλλά, εσύ που κρίνεις δίκαια, Κύριε του σύμπαντος, και εξετάζεις τα αισθήματα και τις σκέψεις των ανθρώπων, κάνε να δω το πώς εσύ θα τους εκδικηθείς: σ' εσένα έχω εμπιστευθεί την υπόθεσή μου.

²¹ Οι άντρες της Αναθώθ, γυρεύουν να με θανατώσουν και μου λένε: «μην προφητέψεις στ' όνομα του Κυρίου, για να μη σε σκοτώσουμε». ²² Γι' αυτό ο Κύριος του σύμπαντος λέει γι' αυτούς: «Εγώ θα τους τιμωρήσω! Οι νέοι τους θα σκοτωθούν στον πόλεμο, οι γιοι και οι κόρες τους θα πεθάνουν από πείνα. ²³ Κανένας δε θα ζήσει, από τους άντρες της Αναθώθ, όταν θα επέμβω εναντίον τους για να τους καταστρέψω»

Ο Ιερεμίας ρωτάει τον Κύριο

12 Κύριε, εσύ είσαι δίκαιος. Πώς μπορώ να διαμαρτηρηθώ εναντίον σου; Όμως θέλω να σε ρωτήσω κάτι σχετικά με τη δικαιοσύνη: Γιατί ευτυχούν οι ασεβείς; Γιατί είναι ασφαλείς όλοι οι άπιστοι; ² Τους φύτεψες και ρίζωσαν, αυξήθηκαν και καρποφόρησαν. Το *όνομά σου είναι πάντοτε στα χείλη τους, αλλά η καρδιά τους είναι μακριά από σένα. ³ Εσύ, Κύριε, με γνωρίζεις και βλέπεις τα όσα κάνω: με δοκίμασες αν είμαι δικός σου. Σύρε τους σαν τα πρόβατα για τη σφαγή κι ετοιμάσε τους για τη μέρα της σφαγής τους.

⁴ Ως πότε θα παραμένει άnuδρη η χώρα και θα ξεραίνεται το χορτάρι στα χωράφια; Για την κακία των κατοίκων της καταστράφηκαν τα ζώα και τα πουλιά στη χώρα, γιατί αυτοί οι άνθρωποι σκέφτηκαν ότι ο Θεός δεν μπορεί να δει το μέλλον τους

⁵ Ο Κύριος λέει: «Αν κουράζεσαι όταν πα-

ραβαίνεις με τους πεζούς, πώς θα μπορέσεις να παραβγείς με τ' άλογα, Αν μόνο στην πεδιάδα νιώθεις βολικά, τι θα κάνεις στη λόχη του Ιορδάνη;

⁶ «Ακόμη και τ' αδέρφια σου κι οι συγγενείς σου σε εγκατέλειψαν, και εναντίον σου συνωμοτούν. Μην τους πιστέψεις, ακόμη κι αν με καλοσύνη σου μιλούν».

Ο Θεός εγκαταλείπει το λαό του

⁷ Ο Κύριος είπε: «Εγκατέλειψα τον *Ισραήλ: απέρριψα τον ίδιο μου τον λαό: παρέδωσα την αγαπημένη μου πόλη στην εξουσία των εχθρών της. ⁸ Ο λαός μου βρυχήθηκε εναντίον μου σαν το λιοντάρι μες στο δάσος: γι' αυτό μου έγινε αντιπαθής

⁹ «Έγινε ο λαός μου σαν ένα ποικιλόχρωμο πουλί, που το κυκλώνουνε τ' αρπαχτικά τα όρνια. Εμπρός! Φωνάξτε νά 'ρθουν όλα τα άγρια θηρία: για το συμπόσιο να συγκεντρωθούνε. ¹⁰ Πολλοί ξένοι βοσκοί κατέστρεψαν το αμπέλι μου, ποδοπατήσαν τα χωράφια μου, μετέτρεψαν σε απάισια έρημο τους θαυμαστούς αγρούς μου. ¹¹ Η χώρα απλώνεται μπροστά μου ερημωμένη και αξιολύπητη. Όλη η χώρα ερημώθηκε, γιατί κανείς δε νοιάστηκε για τις προειδοποιήσεις μου.

¹² «Πάνω σε κάθε λόφο της ερήμου φάνηκαν λεηλατητές, γιατί το ξίφος του Κυρίου θερίζει από τη μια άκρη της χώρας ως την άλλη: κανείς δεν πρόκειται να γλιτώσει. ¹³ Σιτάρι έσπειραν μα θέρισαν αγκάθια: κουράστηκαν μα τίποτα δεν απόλαυσαν. Η σοδεία τους τους απογοήτευσε. Ο θυμός ο φοβερός του Κυρίου όλα τα αφάνισε.»^{μβ}

Ο Ιουδας και οι γειτονικοί λαοί

¹⁴ Ο Κύριος λέει: «Όλους τους κακούς γείτονες του λαού μου, του Ισραήλ, που απλώνουν χέρι στη χώρα που του έχω δώσει, θα τους ξεριζώσω από τη γη τους: αλλά θα ξεριζώσω απ' ανάμεσά τους και όσους ανή-

^{μβ} Οι στ 12,7-13 φαίνεται ότι αναφέρονται στα γεγονότα του Β' Βασ 24,2-4

11,20 17,10 20,12 Α' Βασ 8,39 Ψλ 7,10 Σολ 1,6-9 Απ 2,23 Ψλ 37,5 11,21-22 18,8 23 20,1-2 26 32,2-3 37,11-38,13 Β' Χρ 24,20-21 Ησ 30,10 Μτ 23,37 12,1 Ψλ 119,137-138 Ιερ 15,18 20,18 Αβ 1,13 Ιωβ 12,6 Ψλ 73,3-12 12,1-6 11,18-23 12,2 Ησ 29,13 12,3 11,20 Ψλ 139,1 19 12,4 4,28 14,2-6 23,10 Ησ 24,4-6 33,9 Ωσ 4,3 Αγγ 1,9-11 Ιερ 4,25 12,6 9,3 12,9 7,33 16,4 Ησ 56,9 12,10 6,3 2,21 12,13 4,26 12,14 10,25

κουν στον *Ιούδα. ¹⁵Κι αφού τους ξεριζώσω, πάλι θα τους ελεήσω όλους και θα τους ξαναφέρω καθέναν στη δική του χώρα και στη δική του ιδιοκτησία. ¹⁶Αυτοί διδάξαν το λαό μου να ορκίζεται στο *Βάαλ· αλλά αν μάθου-νε καλά την πίστη του λαού μου, και μάλιστα να υπόσχονται με *όρκο στο όνομά μου “μα τον αληθινό Θεό”, τότε θα επιτρέψω να κατοικούν ανάμεσα στο λαό μου. ¹⁷Αν όμως κά-ποιο έθνος δεν υπακούσει, θα το ξεριζώσω εντελώς και θα το καταστρέψω. Εγώ το λέω ο Κύριος».

Ο Ιερემίας και η λευκή ζώνη

13 Ο Κύριος μου είπε: «Πήγαινε ν' αγο-ράσεις ένα λινό ζωνάρι και τύλιξε μ' αυτό τους γοφούς σου κατάσαρκα, αλλά χω-ρίς να το πλύνεις». ²Αγόρασα, λοιπόν, το ζωνάρι, όπως μου είπε ο Κύριος, και το τύλι-ξα στους γοφούς μου. ³Επειτα ο Κύριος μου μίλησε πάλι και μου είπε: ⁴«Πάρε το ζωνάρι που αγόρασες και το τύλιξες στους γοφούς σου, και πήγαινε στο χειμαρρο Φάρα^{μν} και κρύψε το εκεί σε μια σχισμή του βράχου». ⁵Πή-γα, λοιπόν, και την έκρυφα στον Φάρα, σύμ-φωνα με την εντολή του Κυρίου. ⁶Μετά από πολλές μέρες μου είπε ο Κύριος: «Πήγαινε στον Φάρα και πάρε το ζωνάρι που σε διέτα-ξα να το κρύψεις εκεί». ⁷Πήγα λοιπόν στον Φάρα, έσκαψα και πήρα το ζωνάρι από το μέρος που το είχα κρύψει· ήταν όμως φθαρ-μένο και άχρηστο.

⁸⁻⁹ Τότε μου είπε ο Κύριος: «Έτσι θα κα-ταρρακώσω τη δόξα για την οποία περηφα-νεύονται οι κάτοικοι του *Ιούδα, τη μεγάλη περηφάνια της Ιερουσαλήμ. ¹⁰Ο κακός αυτός λαός αρνείται να υπακούσει στα λόγια μου και παρασύρεται απ' τις αδυναμίες της καρ-διάς του· ακολουθεί άλλους θεούς, τους λα-τρεύει και να τους προσκυνά. Γι' αυτό θα γί-νει σαν το άχρηστο ζωνάρι. ¹¹Αλλά όπως το ζωνάρι τυλίγεται κατάσαρκα στους γοφούς,

έτσι ήθελα να προσκολληθεί σ' εμένα η φυ-λή του *Ισραήλ και η φυλή του Ιούδα», λέει ο Κύριος, «για να είναι λαός μου, το καύχημά μου και να μου προσδίδουν δόξα και τιμή. Αλλά αυτοί δε με υπάκουσαν».

Η παραβολή των σταμνιών με το κρασί

¹² Ο Κύριος ο Θεός του Ισραήλ με διέταξε: «Πες στο λαό εκ μέρους μου ότι κάθε στά-μνα μπορεί να γεμίσει με κρασί». Όταν αυτοί σου απαντήσουν: “το ξέρουμε καλά πως ό-λες οι στάμνες μπορούν να γεμίσουν με κρασί!” ¹³ τότε θα τους πεις ότι εγώ ο Κύ-ριος λέω: Θα ποτίσω με κρασί όλους τους κατοίκους αυτής της χώρας, τους βασιλιά-δες που είναι απόγονοι του Δαβίδ, τους *ιε-ρείς και τους *προφήτες και όλους τους κα-τοίκους της Ιερουσαλήμ, ώσπου να μεθύ-σουν. ¹⁴ Θα τους συντρίψω όπως τα σταμνιά, ρίχνοντας τον ένα πάνω στον άλλον, τους πατέρες και τους γιους μαζί. Δε θα τους σπλαχνιστώ, δε θα τους λυπηθώ ούτε και θα τους ελεήσω· θα τους καταστρέψω! Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Η τελευταία επείγουσα προειδοποίηση

¹⁵ Ακούστε και προσέξτε! Μην περηφα-νεύεστε. Ο Κύριος σας μιλάει. ¹⁶ Δοξάστε τον Κύριο, το Θεό σας, προτού σας στείλει το σκοτάδι και σκοντάψουνε τα πόδια σας στα βουνά. Προσμένετε το φως, αλλά ο Κύ-ριος θα το μετατρέψει σε σκιά θανάτου και σε σκοτάδι ζοφερό. ¹⁷ Αν δεν δώσετε προσο-χή σ' αυτή την προειδοποίηση, θα κλάψω κά-που απόμερα για τη αλαζονεία σας. Πικρά θα κλάψω κι άφθονα δάκρυα θα χύσω, γιατί οδηγείται στην *αιχμαλωσία του Κυρίου ο λαός.

Προφητεία εναντίον του Ιωαχίν

¹⁸ Πείτε στο βασιλιά και στη *βασιλομήτο-ρα: «Ταπεινωθείτε! Κατεβείτε από το θρόνο

μν Φάρα, σύμφωνα με την αρχ. ελλ. μετ. του Ακυλα. Το εβρ. έχει «Ευφρατης». Ο Φάρα είναι παραποταμός του Ιορδάνη, μια ώρα πορεία βόρεια της Αναθώθ

12,15 46,26β 12,16 3,17 4,2 13,1-11 19,1-13 27,1-15 32,1-15 43,8-13 51,59-64 Ησ 20,1-5 Ιεζ 4-5 Ωσ 1,2-9 3,1-5 13,10 7,9 7,26 13,11 33,9 13,13 25,15 Ψλ 60,5 Ησ 29,9-10 Ιεζ 23,32-34 13,14 21,7 13,16 Ησ 5,30 8,22 Αμ 8,9 Ιω 12,35 13,17 4,19 8,23 13,18 Β' Βασ 24,8-17

σας, γιατί έχουσε κιάλας πέσει απ' τα κεφάλια σας τα δοξασμένα στέμματα. ¹⁹Οι πόλεις του νότιου τμήματος του Ιούδα έχουν αποκλειστεί, κανένας δεν θα μπορεί δρόμο ν' ανοίξει ως εκεί: όλοι οι κάτοικοι του Ιούδα έχουσε στην αιχμαλωσία συρθεί». ^{μδ}

Η ατίμωση της Ιερουσαλήμ

²⁰Ιερουσαλήμ, τα μάτια σήκωσε και δες: από το βορρά ^{με} έρχονται οι εχθροί σου! Τι θα συμβεί στις πόλεις του Ιούδα; Σου δόθηκαν ωσάν κοπάδι ωραία πρόβατα, που γι' αυτά υπερηφανεύουσιν. ²¹Και τι θα πεις όταν ο Κύριος σε υποτάξει στους εχθρούς σου, που τους θεωρούσε φίλους σου; Οι πόνοι θα σε πιάσουν, σαν τη γυναίκα που γεννάει. ²²Κι αν αναρωτηθείς: «Γιατί συμβαίνουν όλα αυτά σ' εμένα;» Είναι για τις πολλές τις αμαρτίες σου που σου σηκώνουν τα φορέματα και σε βιάζουν.

²³Ο Κύριος λέει: «Μπορεί ν' αλλάξει ο μαύρος το χρώμα του ή η λεοπάρδαλη τα στίγματά της; Άλλο τόσο κι εσείς μπορείτε ν' αλλάξετε και να κάνετε το καλό, τώρα που έχετε μάθει να κάνετε το κακό. ²⁴Θα σας διασκορπίσω σαν το άχυρο, που της ερήμου ο άνεμος το παίρνει.

²⁵»Αυτός είναι ο κλήρος σου, η μερίδα που σου έδωσα», λέει ο Κύριος: «επειδή με ξέχασες κι έδωσες πίστη στα ειδώλα. ²⁶Γι' αυτό εγώ ο ίδιος θα σηκώσω ως το πρόσωπό σου τα φορέματά σου και θα φανεί η ντροπή της γύμνιας σου. ²⁷Βαρέθηκα πια τις *μοιχείες σου, τα χρεμετίσματά σου, τις αισχρές *πορνείες σου και τα ειδωλά σου πάνω στους λόφους και μέσα στους αγρούς. Αλίμονό σου, Ιερουσαλήμ! Πότε πια θα καθαριστείς απ' αυτά τα μολύσματα;»

Οι συνέπειες της ανομβρίας

(14,1–15,4)

14 Λόγια του Κυρίου προς τον Ιερεμία σχετικά με την ανομβρία. ^{μς}

²Όλος ο *Ιούδας πενθεί και οι πόλεις του αργοπεθαίνουν. Οι κάτοικοι του κάθονται καταγής θρηνώντας, η Ιερουσαλήμ φωνάζει για βοήθεια. ³Οι ευγενείς της στέλνουν τους υπηρέτες για νερό. Εκείνοι έρχονται στις δεξαμενές, αλλά νερό δε βρίσκουν: επιστρέφουν με τα δοχεία τους αδειανά, το κεφάλι σκεπασμένο, απογοητευμένοι κι αποθαρρημένοι. ⁴Η γη έχει σκάσει από την έλλειψη βροχής, οι γεωργοί απελπισμένοι έχουν σκεπάσει κι αυτοί πένθιμα το κεφάλι τους. ⁵Ακόμα και το ελάφι γεννάει στο χωράφι και αφήνει το μικρό του εκεί, γιατί χορτάρι δεν υπάρχει. ⁶Τ' άγρια γαιδούρια στέκονται στα ψηλώματα και τον αέρα οσμίζονται σαν τα τσακάλια: τα μάτια τους κουράζονται να ψάχνουν για χορτάρι, γιατί δε βρίσκουν πουθενά.

⁷«Κύριε, οι ανομίες μας μαρτυρούν εναντίον μας! Βοήθησέ μας όμως, όπως μας υποσχέθηκες. Πολλές είναι οι αποστασίες μας, σ' εσένα έχουμε αμαρτήσει. ⁸Εσύ η μόνη ελπίδα του *Ισραήλ, ο σωτήρας του στον καιρό της θλίψης, γιατί φέρνεσαι σαν να είσαι ξένος για τη χώρα, σαν ταξιδιώτης, που απλώς τη νύχτα του περνά σ' αυτήν; ⁹Γιατί στέκεσαι σαν αποσβολωμένος, σαν πολεμιστής αποπλισμένος, που να βοηθήσει δεν μπορεί; Αλλά εσύ, Κύριε, είσαι ανάμεσά μας και σ' εσένα ανήκουμε. Μη μας εγκαταλείψεις!»

Απαγόρευση στον Ιερεμία να προσεύχεται για τον λαό του

¹⁰Ο Κύριος μου είπε γι' αυτό το λαό. «Επειδή τους αρέσει να περιπλανιούνται ξέ-

^{μδ}Οι στ 18-19 αναφέρονται στα γεγονότα του Β' Βασ 24,8-10. Η βασιλομητρ αναφέρεται ιδιαίτερα εδώ, γιατί ο βασιλιάς ήταν πολύ νέος και επιτροπευόταν απ' αυτήν. ^{μς}από το βορρα. Βλ υποσ εις κεφ 1,14. ^{μς}Η φρ αυτή επεχει θέση επιγραφής στην ενότητα 14,1– 15,4, αλλά αναφέρεται ειδικά στα λόγια του Θεου στους στ 14,10-12. 14-16 και 15,1-4.

13,20 1,14 13,21 Β' Βασ 16,7 20,13 Ιερ 22,23 13,23 2,20 17,1 13,24 9,15 13,25 2,32 13,27 2,20 14,2-6 12,4 14,3-4 Β' Σαμ 15,30 14,4 3,3 Ιλ 1,11 14,7 14,21 Δν 9,4-19 14,8 3,23 17,13 14,9 Εξ 29,45 14,10 2,31

φρνοι, γι'αυτό εγώ, ο Κύριος, δεν είμαι ευχαριστημένος μαζί τους· δε θα ξεχάσω την ανομία τους και θα τιμωρήσω τις αμαρτίες τους. ¹¹Μην προσεύχεσαι πια για το λαό αυτόν να τελειώσει η δυστυχία του», μου είπε. ¹²«Κι αν ακόμα νηστέψουνε δε θ' ακούσω την ικεσία τους· ακόμη κι αν προσφέρουν *ολοκαυτώματα κι αναίμακτες *προσφορές, δε θα ευχαριστηθώ μ' αυτές αλλά θα κάνω να εξοντωθούν με πόλεμο, με πείνα και με αρρώστια».

¹³Τότε εγώ είπα: «Αχ, Κύριε, Θεέ! Οι *προφήτες τούς λένε ότι δε θα δούνε πόλεμο, ούτε πείνα και τους υπόσχονται παντοπινή ειρήνη σ' αυτό τον τόπο».

¹⁴Κι ο Κύριος μου απάντησε: «Οι προφήτες αυτοί λένε ψέματα. Δεν είν' αλήθεια ότι προφητεύουν στο όνομά μου. Δεν τους έστειλα εγώ ούτε τους πρόσταξα ούτε τους μίλησα εγώ. Σας μιλάνε για ψεύτικα οράματα και χρησμούς· σας λένε ανώφελα πράγματα, τα παραπλανητικά επινοήματα της φαντασίας τους. ¹⁵Γι' αυτό εγώ, ο Κύριος, προαναγγέλλω τι θα κάνω σ' αυτούς τους προφήτες, που λένε ότι δε θα 'ρθει πόλεμος και πείνα στη χώρα: Με πόλεμο και με πείνα θα τους θανατώσω τους προφήτες αυτούς. ¹⁶Το ίδιο και ο λαός που κάθεται κι ακούει τις προφητείες τους: Τα πτώματά τους θα διασκορπιστούν στους δρόμους της Ιερουσαλήμ εξαιτίας της πείνας και του πολέμου – τα πτώματα των γυναικών τους και των παιδιών τους. Και κανένας δε θα βρίσκεται για να τους θάψει. Εγώ θα τους τιμωρήσω για την κακία τους».

Ο Ιερεμίας παραδέχεται τις ανομίες του λαού του

¹⁷Ο Κύριος μου είπε ακόμη: «Πες τους αυτά τα λόγια: Τα μάτια μου χύνουν δάκρυα

μέρα νύχτα ασταμάτητα, γιατί ο λαός μου πληγώθηκε βαριά και χτυπήθηκε σκληρά. ¹⁸Βγαίνω στην πεδιάδα, βλέπω τους σκοτωμένους στον πόλεμο· μπαίνω στην πόλη, βλέπω τους νεκρούς από την πείνα. Ακόμα κι οι προφήτες και οι *ιερείς τριγυρίζουν αδιάφοροι στη χώρα».

¹⁹Εγώ απάντησα: «Κύριε, απέρριψες τελείως όλο τον Ιούδα; Μισείς το όρος της *Σιών; Γιατί μας πλήγωσες και δεν μπορούμε να θεραπευτούμε; Περιμέναμε την ειρήνη, αλλά δεν ήρθε κανένα αγαθό· ελπίζαμε για τρεία, αλλά μας βρήκε τρόμος. ²⁰Αναγνωρίζουμε την ασέβειά μας και την ανομία των προγόνων μας· αμαρτήσαμε ενώπιόν σου. ²¹Μη μας περιφρονήσεις, για να μη δυσφημιστεί το *όνομά σου. Μην καταστρέψεις το δοξασμένο θρόνο σου. ^{μς} Θυμήσου τη *διαθήκη που έκανες μαζί μας· μην την αθετήσεις. ²²Οι θεοί των εθνών δεν δίνουν τη βροχή· οι *ουρανοί από μόνοι τους καταιγίδες δε στέλνουν. Κύριε, Θεέ μας, σ' εσένα ελπίζουμε, γιατί εσύ είσαι ο μόνος που τα κάνεις όλα αυτά».

Η αμετάκλητη καταδίκη

15 Αλλά ο Κύριος μου είπε: «Ακόμη κι αν ο Μωυσής και ο Σαμουήλ με παρακαλούσαν, δε θα έπαιρνα το μέρος του λαού αυτού. Διώξ' τους να φύγουνε μακριά μου. ^{μν} ²Κι αν σε ρωτήσουν, "που θα πάμε;" απάντησε τους ότι εγώ ο Κύριος λέω. Καθένας θα πεθάνει με τον τρόπο που έχει καταδικαστεί: άλλοι από πανώλη, άλλοι στον πόλεμο, άλλοι από την πείνα κι άλλοι στην *αιχμαλωσία. ³Με τέσσερις φοβερούς τρόπους θα τους τιμωρήσω: Το ξίφος θα τους σκοτώσει, τα σκυλιά θα τραβολογάνε τα πτώματά τους, οι γύπες και οι ύαινες θα τα φάνε και θα τα εξαφανίσουν. ⁴Με όλα τούτα

μς το δοξασμένο θρόνο σου Έκφραση για την κιβωτο της διαθήκης και κατ' επέκταση για το ναο και την πόλη της Ιερουσαλήμ. *μν* ο Μωυσής και ο Σαμουήλ Αυτοί οι δύο άνδρες αναφέρονται σαν παραδειγματα μεσιτων μεταξύ του λαου και του Θεού – μακριά μου Ο λαός συγκεντρωνόταν στην αυλή του ναου

14,11 7,16 14,12 6,20 21,7 24,10 27,8 29,17-18 Ιεζ 6,11-12 14,13-15 6,14 23,9-40 27,9-10 28 Θρ 2,14 Ιεζ 13,1-16 14,16 9,21 14,17 8,23 14,19 8,15 10,19 Θρ 5,22 14,20 Δν 9,4-19 14,21 14,7 Ψλ 25,11 Ησ 48,9 11 Ιεζ 20,9 Δν 9,19 Δν 8,11 14,22 5,24-25 Ιωβ 5,10 Επίερ 52 15,1 7,16 Ψλ 99,6 ΕΞ 32,11-14 34,9 Αρ 11,2 14,13-20 Δτ 9,18 Α' Σομ 7,8-9 12,19 23 Σειρ 46,16-18 15,2 14,12 Ιεζ 5,12 Απ 13,10 15,3 Ιεζ 14,21 15,4 34,17 Β' Βασ 21,1-16 24,3-4 Ιερ 18,16

θα τρομάξουν τα βασίλεια της γης. Αυτή θα είναι η τιμωρία για όσα έκανε στην Ιερουσαλήμ ο Μανασσής, γιος του Εζεκία και βασιλιάς του *Ιούδα».

Δεν υπάρχει έλεος για την Ιερουσαλήμ

⁵«Ποιος λοιπόν θα σε σπλαχνιστεί, Ιερουσαλήμ;» λέει ο Κύριος. «Ποιος θα σε λυπηθεί και θα 'ρθει να σε ρωτήσει τι κάνεις; ⁶Εσύ με αποστράφηκες και μ' εγκατέλειψες. Γι' αυτό κι εγώ σε τιμώρησα και σε κατέστρεψα· βαρέθηκα να σε συγχωρώ. ⁷ Πήγα στις πόλεις της χώρας και τις διασκορπίσα στον αέρα με το λιχνιστήρι. Θανάτωσα τα παιδιά και κατέστρεψα το λαό μου, γιατί δεν άφησαν τον κακό τρόπο που ζούσαν. ⁸ Έκανα τις χήρες περισσότερες απ' όση είναι η άμμος στην ακροθαλασσιά. Το μεσημέρι οι μανάδες έμαθαν για τους γιους τους ότι σκοτώθηκαν στη μάχη και ξαφνικά τις κυρίεψε αγωνία και τρόμος.^{μθ 9} Η γυναίκα που είχε γεννήσει επτά γιους απέμεινε μόνη· της κόπηκε η ανάσα. Ο ήλιος της βασίλεψε το καταμεσήμερο. Είναι ντροπιασμένη και συντριμμένη. Τους υπόλοιπους όμως που ζουν ως τώρα, θα τους παραδώσω στα ξίφη των εχθρών τους», λέει ο Κύριος.

Ο Ιερεμίας παραπονιέται. Ο Θεός τον βεβαιώνει για την αποστολή του

¹⁰ Αλίμονο μάνα μου! Γιατί με γέννησες; Όλοι στη χώρα τα βάζουν μαζί μου και με κατακρίνουν. Ούτε δάνεια ούτε δανειστηκα και όμως όλοι τους με καταριούνται. ¹¹ Καταραμένος να 'μαι, Κύριε, αν δεν σε υπηρέτησα σωστά κι αν δεν σε παρακάλεσα ακόμη και για τους εχθρούς μου, στον καιρό της καταπίεσης και της συμφοράς τους!

¹² (Μπορεί κανείς να συντρίψει το σίδερο, το σίδερο από το βορρά, το ανακατεμένο με μπρούτζο;)^ν ¹³ Ο Κύριος απάντησε «Λαέ του Ιούδα, τα υπάρχοντά σου και τους θησαυ-

ρούς σου θα τα παραδώσω στη λεηλασία. Αυτό θα είναι το τίμημα για όλες τις αμαρτίες που έχεις διαπράξει παντού στη χώρα. ¹⁴ Θα σε κάνω σκλάβο των εχθρών σου σε μια χώρα που δεν ξέρεις τίποτε γι' αυτήν, γιατί ο θυμός μου θα ξεσπάσει σαν τη φωτιά και θα σε κάψει».

¹⁵ Τότε απάντησα: «Εσύ, Κύριε, γνωρίζεις. Θυμήσου με και βοήθησέ με να εκδικηθώ τους διώκτες μου. Μην είσαι ανεκτικός μ' αυτούς, γιατί αλλιώς θα με σκοτώσουν. Γνωρίζεις ότι εξαιτίας σου με κορόιδεψαν. ¹⁶ Καθώς μιλούσες, άκουσα προσεκτικά τα λόγια σου. Κάθε σου λέξη ήταν για μένα χαρά και ευτυχία στην καρδιά μου, γιατί εγώ ανήκω σ' εσένα, Κύριε του *σύμπαντος. ¹⁷ Δεν κάθησα σε συμπόσιο ανθρώπων που διασκεδάζουν, για να ευχαριστηθώ. Αλλά εσύ μου 'δωσες τη δύναμη να καθήσω παράμερα, γεμάτος απ' την αγανάκτησή σου εναντίον τους. ¹⁸ Ο πόνος μου είναι παντοτινός και η πληγή μου αθεράπευτη. Σηπρίζω τις ελπίδες μου σ' εσένα, αλλά εσύ με απογοήτευσες, όπως ο χειμάρρος που του στερεύουν τα νερά το καλοκαίρι».

¹⁹ Τότε ο Κύριος μου είπε: «Αν επιστρέψεις σ' εμένα θα σε δεχτώ και θα μπορείς να με υπηρετείς και πάλι· και αν πάψεις να λες ανοησίες και ζυγίζεις τα λόγια σου, θα ξαναγίνεις το στόμα μου. Οι άνθρωποι πρέπει να ακούν εσένα· όχι εσύ αυτούς. ²⁰ Θα σε κάνω να σταθείς αντίκρυ στο λαό αυτό σαν οχυρό, χάλκινο τείχος. Θα σε πολεμήσουν, αλλά δε θα μπορέσουν να σε νικήσουν, γιατί εγώ θα είμαι μαζί σου για να σε διατηρώ ασφαλή. ²¹ Θα σε αρπάξω από τα νύχια των κακών, από την εξουσία των καταπιεστών θα σε γλιτώσω. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

^{μθ} Το μεσημέρι· τρόμος. Η ερμηνεία του εβρ είναι αβεβαία. ^ν Το εβρ είναι ασαφές και η απόδοση των στ 11-13 είναι αβέβαιη. Το σίδερο που εβγαίνει στο βορρα ήταν γνωστο ως το πιο σκληρό της εποχης

15,6 6,12 44,22 15,7 46,16-18 15,7 5,3 15,10 11,18-23 20,14 15,11 7,16 15,12 1,14 15,14 9,15 17,4 Δτ 32,22 15,15-21 11,18-23 15,16 ψλ 19 9 119,111 131 15,17 16,8 15,18 10,19 12,1 ιωβ 6,15-20 15,19 1,9 15,20 1,18-19 1,8 15,21 26,24 36,26 38,9 13

Ο Ιερεμίας πρότυπο των επικείμενων κρίσεων

16 Ο Κύριος απευθύνθηκε σ' εμένα και μου είπε: ² «Μην πάρεις γυναίκα και μην αποκτήσεις καθόλου παιδιά σ' αυτόν τον τόπο. ³Γιατί εγώ, ο Κύριος θα σου πω τι θα συμβεί στα παιδιά που θα γεννηθούν σ' αυτή τη χώρα, καθώς και στους γονείς τους: ⁴Θα πεθάνουν από φοβερή αρρώστια· δε θα υπάρχει κανείς να τους πενήσει και να τους θάψει· τα πτώματά τους θα μένουν εκτεθειμένα στο χώμα σαν κοπριά. Θα σκοτωθούν στον πόλεμο ή θα πεθάνουν απ' την πείνα· τα πτώματά τους θα χρησιμέψουν για τροφή στους γύπες και στις ύαινες.

⁵»Μην μπεις σε σπίτι που πενθούν·» μου λέει, «μην πας να πενήσεις μαζί τους ούτε να τους εκφράσεις τη λύπη σου, γιατί εγώ απέσυρα από το λαό αυτόν τη φιλία μου, την αγάπη μου και την ευσπλαχνία μου. ⁶Πλούσιοι και φτωχοί, όλοι θα πεθάνουν σ' αυτή τη χώρα. Κανείς δε θα τους θάψει ούτε θα τους θρηνήσει· κανείς δε θα κάνει εντομές στο σώμα του ούτε θα ξυρίσει το κεφάλι του για να εκφράσει τη λύπη του γι' αυτούς. ⁷Κανένας δε θα μείνει να φάει μαζί τους στο νεκρόδειπνο, να τους προσφέρει ένα ποτήρι παρηγοριάς, ακόμη κι αν είναι ο πατέρας τους ή η μάνα τους που πέθαναν.

⁸»Μην μπεις σε σπίτι που γίνεται συμπόσιο και μην καθήσεις να φας και να πιεις μαζί τους. ⁹Εγώ, ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέω: Θα κάνω να σωπάσουν στον τόπο αυτό οι θόρυβοι των πανηγυριών, οι κραυγές της χαράς και τα τραγούδια των νιόπαντρων· κι εσείς θα επιζήσετε για να το δείτε.

¹⁰»Όταν θ' αναγγείλεις στο λαό όλα αυτά που σου λέω, εκείνοι θα σε ρωτήσουν: «για-

τί ο Κύριος μας απειλεί μ' αυτό το μεγάλο κακό; Ποια είναι η ανομία μας και ποια αμαρτία κάναμε απέναντι στον Κύριο, το Θεό μας;» ¹¹Τότε θα τους απαντήσεις: «οι πρόγονοί σας με αποστραφήκαν», λέει ο Κύριος. «Ακολούθησαν άλλους θεούς, τους λάτρεψαν και τους προσκύνησαν κι εμένα μ' εγκατέλειψαν και δεν τήρησαν το νόμο μου. ¹²Αλλά κι εσείς κάνατε ακόμα χειρότερα απ' τους προγόνους σας, γιατί ακολουθήσατε καθένας σας τις επιθυμίες της πονηρής καρδιάς του και δεν υπακούσατε σ' εμένα. ¹³Γι' αυτό κι εγώ θα σας διώξω απ' αυτή τη χώρα και θα σας παραπετάξω σε μια χώρα που δεν τη γνωρίσατε ποτέ ούτε εσείς ούτε οι πρόγονοί σας. Εκεί θα είστε υποχρεωμένοι να λατρεύετε άλλους θεούς, μέρα και νύχτα· αλλά τότε δε θα σας δείξω καμιά συμπόνοια»»

Η μελλοντική επιστροφή από την εξορία

¹⁴«Έρχονται μέρες», λέει ο Κύριος, ¹⁵«που δε θα λένε πια “μα τον αληθινό Θεό, που έβγαλε τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο”, ¹⁶αλλά θα λένε. “μα τον αληθινό Θεό, που έβγαλε τους Ισραηλίτες από τη χώρα του βορρά” κι από τις άλλες χώρες όπου τους είχε διασκορπίσει”. Πράγματι θα τους φέρω πάλι πίσω στη χώρα τους, που την είχα δώσει στους προγόνους τους».

Η σύλληψη όλων των ενόχων

¹⁶«Θα στείλω πολλούς ψαράδες», λέει ο Κύριος, «που θα συλλάβουν το λαό του *Ιούδα. Έπειτα θα στείλω πολλούς κυνηγούς, που θα τον καταδιώκουν πάνω σε κάθε βουνό και λόφο, και στις σχισμές των βράχων. ¹⁷Βλέπω όλες του τις πράξεις· τίποτα δε μένει από μένα κρυφό, ούτε μπορούν οι ανομίες τους να ξεφύγουν απ' τη ματιά μου.

¹⁰Κανείς δε θα κάνει εντομές γι' αυτούς Πρόκειται για εθιμικές εκδηλώσεις πενθους ¹¹Βλ. στ 14-15 απαντώνται επίσης και στο κεφ 23,7-8, όπου πιθανώς είναι και η αρχική τους θέση. Παρεμβλήθηκαν εδώ για λειτουργική χρήση στη συναγωγή, ώστε μαζί με τη μακροσκελή εξαγγελία της κρίσεως να απαγγέλονται και λόγοι σωτηρίας. ¹²Υψ. του βορρά. Βλ. υποσ. εις κεφ 1,14

16,1-4 Ιεζ 24,15-24 Μτ 19,12 Α΄ Κορ 7,26 16,4 9,21 12,9 16,6 22,18 Ιεζ 24,23 Ιερ 47,5 48,37 Αμ 8,10 Δτ 14,1 16,7 Ιεζ 24,22 Τωβ 4,17 16,8 15,17 16,9 7,34 16,10 5,19 16,11 2,13 7,9 16,12 7,24 16,14-15 23,7-8 16,15 3,18 12,15 24,6 Βαβ 2,34 16,16 Ιεζ 12,13 17,20 Αμ 4,2 Αβ 1,14-16 16,17 32,19 Ψλ 90,8 Σειρ 17,15-20

18 Πρώτα απ' όλα θ' ανταποδώσω πλήρως και χωρίς κανένα συμβιβασμό την αμαρτία τους, γιατί μόλυναν τη χώρα μου με τα νεκρά είδωλά τους και έστησαν αυτά τα 'βδελύγματα παντού».

Ο αληθινός θεός τελικά αναγνωρίζεται από όλους

19 Κύριε, εσύ μου δίνεις δύναμη, με προστατεύεις και σ' εσένα καταφεύγω όταν θλιβόμαι. Σ' εσένα θα 'ρθουν οι λαοί από τα πέριστα της γης και θα πουν: «Βέβαια, οι θεοί που μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας δεν είναι τίποτ' άλλο, παρά ψεύτικα, μάταια κι άχρηστα είδωλα. 20 Είναι δυνατόν κανείς να κατασκευάσει τους θεούς του; Αυτά τα κατασκευάσματα δεν είναι θεοί»

21 «Πράγματι», λέει ο Κύριος, «αυτή τη φορά θα κάνω τους ανθρώπους να γνωρίσουν καλά τη μεγάλη μου δύναμη· τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος».

Ο Κύριος καταγγέλλει την αμαρτία του λαού του Ιούδα

17 Ο Κύριος λέει: «Η αμαρτία σου, λαέ του *Ιούδα, είναι γραμμένη με γραφίδα σιδερένια, χαραγμένη με διαμαντόπετρα πάνω στην πλάκα της καρδιάς σας και στα *κέρατα των θυσιαστηρίων σας. 2 Ώστε και τα παιδιά σας να θυμούνται τα θυσιαστήριά σας, τις ιερές ξύλινες *στήλες σας κάτω από τα πράσινα *δέντρα πάνω στους ψηλούς λόφους, 3 στα όρη και στις πεδιάδες. Κι εγώ θα δώσω τα πλούτη σας κι όλους τους θησαυρούς σας λάφυρο στους εχθρούς σας. Αυτό θα είναι το τίμημα για τις αμαρτίες σας που έχετε διαπράξει σ' όλη την χώρα. 4 Θα σας διώξω από την χώρα που σας την έδωσα ιδιοκτησία σας. Θα σας υποδουλώσω στους εχθρούς σας, σε μια χώρα που δεν τη γνωρίζετε, γιατί κάνατε το θυμό μου φωτιά που άναψε και καίει για πάντα».

Η ψεύτικη και η αληθινή ασφάλεια

50 Κύριος λέει:

«Καταραμένος ο άνθρωπος που σε άνθρωπο ελπίζει, που από μένα απομακρύνεται και στηρίζεται σε ανθρώπινη δύναμη. 6 Θα είναι σαν το θάμνο στην έρημο. Μένει εκεί στα βράχια της ερήμου, σε τόπο άγονο^ο και ακατοίκητο· ποτέ του δε θα δει καλό. 7 Ευλογημένος όμως είν' ο άνθρωπος που ελπίζει σ' εμένα και μ' εμπιστεύεται. 8 Θα είναι σαν το δέντρο το φυτεμένο κοντά στα νερά· απλώνει τις ρίζες του προς το ποτάμι και δε φοβάται όταν έρχεται ο καύσωνας αλλά μένουν τα φύλλα του καταπράσινα· αδιαφορεί για τον καιρό της ξηρασίας κι αδιάκοπα καρποφορεί.

9»Ανεξέυρετα είναι τα βάθη της ανθρώπινης καρδιάς! Είναι τόσο απατηλή και αδιόρθωτη· ποιος μπορεί να τη γνωρίσει σε βάθος; 10 Εγώ ο Κύριος εξερευνώ τα βάθη της καρδιάς, γνωρίζω τις πιο μύχιες επιθυμίες του ανθρώπου, για ν' ανταποδώσω στον καθένα ανάλογα με τη ζωή του και με τα έργα του.

11»Ο άνθρωπος που κερδίζει πλούτη με αδικίες, μοιάζει με πέρδικα που ξένα αυγά κλωσσάει κι ύστερα την εγκαταλείπουν οι νεοσσοί. Έτσι τα πλούτη του θα τον αφήσουν στις ζωής του τα μισά, και στα στερνά του θα αποδειχτεί ανόητος».

Ο Κύριος μόνη πηγή ζωής

12 Δοξασημένος θρόνος, που ανέκαθεν από τον κόσμο όλο υπερέχει, αυτός είν' ο *ναός μας! 13 Εσύ, Κύριε, είσαι η ελπίδα του *Ισραήλ· όλοι όσοι σ' εγκαταλείπουν θα ντροπιαστούν· θα εξαφανιστούν σαν τα ονόματα που γράφονται στο χώμα, γιατί εγκατέλειψαν τον Κύριο, την πηγή του νερού της ζωής.

^οάγονο Το εβρ έχει «αλμυρό»

16,18 Λευ 18,24-28 Ιεζ 36,18 Ιερ 2,7 16,19 Β' Σαμ 22,3 Ιερ 3,17 10,8 16,20 2,11 17,1 2,22 6,29 13,23 31,33 17,2-3 3,13 17,4 15,14 Δτ 28,48 17,5 2,18 17,5-8 Ψλ 1 146,3-5 Πρμ 4,18-19 17,7-8 Σειρ 34,14-20 17,9 7,24 17,10 11,20 Ιωβ 34,21 Εβρ 4,12-13 Ιερ 21,14 25,14 32,19 Ιωβ 34,11 Ψλ 62,13 Ιεζ 18,30 Ωσ 12,3 17,12 3,17 17,13 2,13 14,8 Ψλ 36,9-10

Προσευχή του Ιερεμία

¹⁴Κύριε, δε θα γιατρευτώ, αν εσύ δε με γιατρέψεις· δε θα σωθώ, αν εσύ δε με σώσεις· γιατί εσύ είσαι αυτός που σε δοξολογώ.¹⁵Οι άνθρωποι μου λένε: «Πού είναι οι απειλές του Κυρίου; Ας πραγματοποιηθούν λοιπόν!»

¹⁶Εγώ, όμως, Κύριε δεν αρνήθηκα ποτέ να κάνω ό,τι με πρόσταξες. Ποτέ μου δεν ευχήθηκα να 'ρθει η μέρα της συμφοράς. Εσύ γνωρίζεις ακριβώς αυτά που έχω πει.¹⁷Μη γίνεσαι, λοιπόν για μένα αιτία τρόμου, εσύ που είσαι η προστασία μου τη μέρα της καταστροφής.¹⁸Οι διώκτες μου ας ντροπιαστούνε κι όχι εγώ· αυτούς ας πιάσει τρόμος κι όχι εμένα. Πάνω τους ρίξε εσύ της συμφοράς τη μέρα, κατάστρεψέ τους εντελώς.

Η τήρηση του Σαββάτου

¹⁹Ο Κύριος με διέταξε να πάω να σταθώ στην κύρια πύλη της πόλης,¹⁹ απ' την οποία οι βασιλιάδες του Ιούδα μπαινοβγαίνουν, καθώς και σ' όλες τις άλλες πύλες της Ιερουσαλήμ,²⁰ και να τους πω: «Ακούστε το λόγο του Κυρίου, βασιλιάδες και όλος ο λαός του Ιούδα και οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, που διαβαίνετε αυτές τις πύλες.

²¹»Ο Κύριος λέει: Αν αγαπάτε τη ζωή σας, μη σηκώνετε φορτία και μην τα μεταφέρετε μέσα από τις πύλες της Ιερουσαλήμ μέρα *Σάββατο.²² Το Σάββατο μη βγάζετε φορτία από τα σπίτια σας και μην κάνετε καμιά εργασία, αλλά να θεωρείτε *άγια αυτή τη μέρα που ανήκει αποκλειστικά σ' εμένα, όπως έχω διατάξει τους προγόνους σας.²³ Εκείνοι όμως δεν άκουσαν ούτε έδωσαν καμιά σημασία· πείσμωναν και δε με υπάκουσαν ούτε δέχτηκαν συμβουλές.

²⁴Ακούστε με όμως εσείς! Μην περνάτε κανένα φορτίο μέσα από τις πύλες της πόλης αυτής το Σάββατο και γενικά μην κάνετε

καμιά εργασία αυτή την ημέρα· να τη θεωρείτε άγια μέρα.²⁵ Τότε θα μπουν μέσα από τις πύλες της πόλης αυτής βασιλιάδες κι άρχοντες της δυναστείας του Δαβίδ. Μαζί με το λαό του Ιούδα και τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, θα είν' ανεβασμένοι σε άμαξες κι άλογα, κι η Ιερουσαλήμ θα είναι πάντα γεμάτη κατοίκους.²⁶ Θα έρθουν άνθρωποι από τις πόλεις του Ιούδα και από τα περιχώρα της Ιερουσαλήμ, απ' την περιοχή της φυλής του Βενιαμίν, απ' τα λοφώδη μέρη, απ' τα βουνά και τις νότιες περιοχές, και θα προσφέρουν *ολοκαυτώματα και *θυσίες, αναίμακτες *προσφορές, *θυμιάματα κι ευχαριστήριες θυσίες στο *νάο του Κυρίου.²⁷ Αλλά αν δεν με υπακούσετε και δε θεωρήσετε αγία τη μέρα του Σαββάτου, αλλά σηκώνετε φορτία και τα μεταφέρετε το Σάββατο μέσα από τις πύλες της Ιερουσαλήμ, τότε θ' ανάψω φωτιά στις πύλες της πόλης, που θα κατακάψει τα παλάτια της και κανείς δε θα μπορέσει να τη σβήσει!».

Ο Ιερεμίας στο σπίτι του αγγειοπλάστη

18 Ο Κύριος απευθύνθηκε σ' εμένα, τον Ιερεμία, και μου είπε: ²«Κατέβα άμεσα στο σπίτι του αγγειοπλάστη κι εκεί θ' ακούσεις τι έχω να σου πω». ³Κατέβηκα στο σπίτι του αγγειοπλάστη, κι αυτός εργαζόταν στον τροχό. ⁴Χάλασε όμως το αγγείο που έφτιαχνε με τα χέρια του, και τότε αυτός ξανάφτιαξε απ' τον ψηλό άλλο αγγείο και του έδωσε τη μορφή που ήθελε ο ίδιος.

⁵Τότε ο Κύριος μου είπε: ⁶«Ισραηλίτες, δεν μπορώ τάχα να σας μεταχειριστώ όπως μεταχειρίζεται αυτός ο αγγειοπλάστης τον ψηλό με τα χέρια του; Έτσι είστε κι εσείς στα δικά μου χέρια. ⁷Κάποτε εξαγγέλλω για ένα έθνος ή βασίλειο ότι θα το ξεριζώσω, θα το ανασκάψω και θα το καταστρέψω. ⁸Αν το έθνος εκείνο, που εναντίον του μίλησα, αφήσει την κακία του, τότε θα αφήσω κι εγώ

¹⁹Εκύρια πύλη της πόλης Κατά λ «πύλη των υιών του λαού», δηλ την πιο πολυσυχναστη ¹⁹Σβλ Εξ 20,8-11

17,14 ψλ 6,3 17,14-18 11,18-23 17,15 Ησ 5,19 Β' Πε 3,3-4 17,18 11,18-19 15,10 18,18 20,2 7-8 10 26,8-9 37,11-16 ³8,4-6 11,20 12,3 15,15 18,21-23 20,11-12 ψλ 35,4 17,21-22 Εξ 20,8-10 Νε 13,15-22 Ησ 56,2 Ιεζ 20,12 17,23 ^{5,3}7,26 17,25 22,4 17,27 7,19-20 39,8 18,6 Ιωβ 10,8-9 Ησ 45,9 Σειρ 33,13 18,7-10 Ιεζ 33,13-16 18,7,9 1,10 18,8 26,³42,10 Ιλ 2,14 Ιων 3,9-10

τις απειλές μου εναντίον του.⁹ Άλλοτε πάλι εξαγγέλλω για ένα έθνος ή βασίλειο ότι θα το χτίσω και θα το φυτέψω.¹⁰ Αν το έθνος εκείνο κάνει ό,τι εγώ θεωρώ κακό και δε με υπακούσει, τότε θα ανακαλέσω το καλό που είχα σκεφτεί να του κάνω.

¹¹ »Πες λοιπόν τώρα εκ μέρους μου στο λαό του *Ιούδα και στους κατοίκους της *Ιερουσαλήμ: “εγώ σχεδιάζω μια συμφορά εναντίον σας και την προετοιμάζω. Επιστρέψτε, λοιπόν, ο καθένας σας από τον κακό του δρόμο και διορθώστε τη συμπεριφορά σας και τις πράξεις σας”.¹² Αυτοί όμως θα απαντήσουν: “άσ’ τον να λέει! Εμείς θα κάνουμε το δικό μας’ και θα πεισμώνουμε όσο μας κάνει κέφι”».

Ο Ισραήλ λησμόνησε τον Κύριό του

¹³ Γί’ αυτό, ο Κύριος λέει: «Ρωτήστε, λοιπόν, ανάμεσα στα έθνη ποιος άκουσε κάτι παρόμοιο. Ο λαός του *Ισραήλ έκανε άπιστευτα και ανήκουστα πράγματα.¹⁴ Μπορεί να εξαφανιστεί το χιόνι απ’ του *Λιβάνου τις άγιες κι απόκρημνες κορυφές; Μπορούνε τα βαθιά ποτάμια να στερέψουν, που φέρνουν από μακριά κρύα, τρεχούμενα νερά;¹⁵ Κι όμως εμένα με ξέχασε ο λαός μου. *Θυμίαμα πρόσφεραν στα είδωλα, στους δρόμους τους σκοντάψαν’ ξεστράτισαν απ’ τα παλιά τα μονοπάτια και περπατήσανε σε δρόμους που δεν είχαν χαραχθεί.¹⁶ Έτσι οδγηγήσανε τη χώρα τους στην ερήμωση. Στη θέα τους οι περαστικοί ανατριχιάζουν και το κεφάλι τους γυρίζουν με αποστροφή.¹⁷ Θα διασκορπίσω το λαό μου μπρος στους εχθρούς, όπως σκορπίζει ο ανατολικός ο άνεμος τη σκόνη. Την ημέρα της καταστροφής τους θα στρέψω σ’ αυτούς τα νώτα μου, όχι το πρόσωπό μου».

Συνωμοσία εναντίον του Ιερεμιά Προσευχή του προφήτη

¹⁸ Είπανε κάποιοι: «Ελάτε να σχεδιάσουμε κάτι εναντίον του Ιερεμιά. Λέει ψέματα. Οι *ιερείς δεν θα πάψουν να διδάσκουν το *νόμο, οι σοφοί να δίνουν συμβουλές, οι *προφήτες να φανερώνουν το λόγο του Θεού. Ελάτε να τον χτυπήσουμε με τα ίδια του τα λόγια: τίποτε απ’ όσα λέει να μην προσέξουμε».

¹⁹ Πρόσεξέ με, Κύριε, και άκουσε τι λένε αυτοί που με εχθρεύονται.²⁰ Είναι σωστό να μου ανταποδοθεί κακό αντί για καλό; Αυτοί όμως μου ‘σκαψαν το λάκκο. Θυμήσου ότι στάθηκα μπροστά σου καιμίλησα εγώ για χάρη τους, για να σταματήσεις να είσαι θυμωμένος μαζί τους.

²¹ Γί’ αυτό άσε τα παιδιά τους να πεινάσουν και στείλε τους να σκοτωθούν στον πόλεμο: να μείνουν άτεκνες και χήρες οι γυναίκες τους· οι γέροι τους από θανατικό ας πεθάνουν κι οι νέοι τους στη μάχη να χαθούν.²² Ας ακουστούν κραυγές από τα σπίτια τους, όταν θα φέρεις ξαφνικά εναντίον τους ένοπλες συμμορίες, γιατί σκάψανε λάκκο να με πιάσουνε και στήσανε παγίδες για να μπλεχτούν τα πόδια μου.

²³ Αλλά εσύ, Κύριε, γνωρίζεις όλα τους τα σχέδια για να με θανατώσουν. Μη συγχωρήσεις την ανομία τους, μην πάψεις να θυμάσαι την αμαρτία τους. Ας καταρρεύσουν όλοι τους μπροστά σου και πάρε εσύ εκδίκηση όταν θα είσαι οργισμένος.

Η σπασμένη στάμνα

19 Ο Κύριος μου είπε: «Πήγαινε ν’ αγοράσεις μια πήλινη στάμνα. Πάρε μαζί σου μερικούς από τους *πρεσβυτέρους του λαού κι από τους *ιερείς.² Έπειτα πήγαινε μαζί τους στην κοιλάδα Εννόμ, έξω απ’ των Συντριμμιών την πύλη κι εκεί ανάγγειλε το

¹⁵ Μπορούνε νερα Το εβρ παρουσιάζει πολλές δυσκολίες και η μετ είναι αβεβαία

18,11 7,3 36,3 Β’ Βασ 17,13 Ζαχ 1,4 18,12 7,24 22,21 18,13 2,10-11 5,30 18,15 2,32 6,16 18,16 19,8 25,9 29,17-18 50 12-13 51,37 18,18 2,8 18,18-23 11,18-23 18,20 35,12 7,16 18,21-23 17,18 18,22 ψλ 57,7 18,23 Νε 3,37 6,14 ψλ 35,22-23 19,1-13 13,1-11 19,2 7,31

μήνυμα που θα σου πω ¹⁷

³»Θα τους πεις: “το λόγο ακούστε του Κυρίου, οι βασιλιάδες του Ιούδα κι οι κάτοικοι της Ίερουσαλήμ. Λέει ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ. Θα προξενήσω τέτοιες συμφορές σ’ αυτόν τον τόπο, ώστε όποιος τ’ ακούει να του έρχεται ζάλη. ⁴Επειδή με εγκατέλειψαν και μόλυναν τον τόπο αυτό και πρόσφεραν *θυμίαμα εδώ σε ξένους θεούς, που δεν τους γνώριζαν ούτε αυτοί ούτε οι πρόγονοί τους ούτε του Ιούδα οι βασιλιάδες, και γέμισαν τον τόπο αυτό με *αίμα αθών ανθρώπων. ⁵Στο *Βάαλ καθιέρωσαν *τόπους λατρευτικούς, να του προσφέρουν τα παιδιά τους ολοκαύτωμα, πράγμα που ποτέ μου δεν τους διέταξα ούτε που σκέφτηκα να τους το ζητήσω. ⁶Για τούτο έρχονται μέρες, που αυτός εδώ ο τόπος δε θα ονομάζεται πια Τοφέθ ούτε κοιλάδα Εννόμ, αλλά Σφαγής πεδιάδα.¹⁷ ⁷Θα ματαιώσω εδώ τα σχέδια των κατοίκων του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ: θα τους κάνω να πέσουν από το ξίφος των ανελέητων εχθρών και τα πτώματά τους θα τα δώσω τροφή στους γύπες και στις ύαινες. ⁸Θα ερημώσω αυτή την πόλη και στη θέα της θ’ ανατριχιάζουν οι περαστικοί και θα φεύγουν με αποστροφή μπροστά στις συμφορές της. ⁹Οι ανελέητοι εχθροί τους θα τους πολιορκήσουν και τον κλοιό θα σφίξουν τόσο πολύ, που ο ένας θα τρώει τον άλλο: θα φάνε ακόμα και τις σάρκες των ίδιων των παιδιών τους”.

¹⁰»Τότε, εσύ Ιερεμία, θα σπάσεις τη στάμνα μπροστά στους άντρες που θα σε ακολουθούν. ¹¹Και θα τους πεις ότι εγώ ο Κύριος του σύμπαντος λέω: “όπως σπάζει κανείς την πήλινη στάμνα του αγγειοπλάστη και δεν είναι πια δυνατόν να επιδιορθωθεί, έτσι θα συντριψώ κι εγώ αυτόν το λαό κι αυτή την πόλη. Και θα τους θάβουνε ακόμα και στην Τοφέθ, γιατί δε θα υπάρχει αλλού τό-

πος για την ταφή τους. ¹²Θα κάνω να υποστεί η πόλη αυτή και οι κάτοικοί της τα ίδια που γίναν’ στην Τοφέθ. ¹³Όλα τα σπίτια της Ιερουσαλήμ και τα παλάτια των βασιλιάδων του Ιούδα, που στις στέγες τους πρόσφεραν θυμίαμα στ’ αστέρια του ουρανού και έκαναν σπονδές σε θεούς ξένους, θα μολυνθούν από τα πτώματα όπως η Τοφέθ”»

Ο Ιερεμίας στη φυλακή

¹⁴Όταν επέστρεψε ο Ιερεμίας από την Τοφέθ, όπου ο Κύριος τον είχε στείλει να προφητέψει, στάθηκε στην *αυλή του ναού του Κυρίου και είπε σ’ όλο το λαό: ¹⁵«Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: “θα φέρω στην πόλη ετούτη και στα περίχωρά της όλα τα δεινά που ανάγγειλα εναντίον της, γιατί δείξαν’ ισχυρογνωμοσύνη και δεν υπάκουσαν στα λόγια μου”».

20 Ο *ιερέας Πασχούρ, γιος του Ιμρί και επόπτης του *ναού του Κυρίου, άκουσε τον Ιερεμία να προφητεύει με τα παραπάνω λόγια. ²Τότε διέταξε να χτυπήσουν τον *προφήτη και να τον βάλουν στην ξυλοπέδη, που βρισκόταν στην άνω πύλη του Βενιαμίν, κοντά στο *ναό του Κυρίου. ³Την άλλη μέρα έβγαλε ο Πασχούρ τον Ιερεμία από την ξυλοπέδη και αυτός του είπε: «Ο Κύριος δεν θα σε ονομάζει πια “Πασχούρ” αλλά “Μαγύρ-Μισσαβίβ” (Τρόμος από Παντού).⁵ ⁴Ο Κύριος λέει: “θα προξενήσω σ’ εσένα και σ’ όλους τους φίλους σου τρόμο. Θα θανατωθούν μπροστά στα μάτια σου από τα ξίφη των εχθρών τους. Θα παραδώσω όλους τους κατοίκους του Ιούδα στα χέρια του βασιλιά της *Βαβυλώνας και θα τους οδηγήσει αιχμαλώτους στη χώρα του ή θα τους θανατώσει. ⁵Θα δώσω όλο τον πλούτο αυτής της πόλης, τις περιουσίες των κατοίκων της, τα πολύτιμα αντικείμενά της κι όλους τους θησαυρούς των βασιλιάδων του Ιούδα στα χέ-

¹⁷Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 23,10 – των Συντριμμίων η πυλη Πιθανώς ταυτοσημη με την πυλη της Κοπρίας, όπου έρριχναν τα σκουπίδια της πόλης, στη ΝΑ γωνία του τειχους ¹⁷Τοφέθ - κοιλάδα Εννόμ Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 23,10 ⁵Τρόμος από Παντού Προφανώς η εκφραση αυτή χρησιμοποιήσαν επανειλημμένα στο κηρυγμα του προφήτη (βλ κεφ 6,25 46,5 49,29), τόσο, που εφτασε ν’ αποκαλούν και τον ίδιο μ’ αυτή τη φράση (κεφ 20,10)

ρια των εχθρών τους αυτοί θα τους λεηλατήσουν και θα τους μεταφέρουν αιχμαλώτους στη Βαβυλώνα. ⁶Κι εσύ, Πασχούρ, και όλη η οικογένειά σου θα πάτε στην *αιχμαλωσία, στη Βαβυλώνα, κι εκεί θα πεθάνεις και θα ταφείς εσύ και όλοι οι φίλοι σου, στους οποίους προφήτεψες ψέματα»

Ο Ιερεμίας παραπονιέται στο Θεό

⁷Με δελέασες Κύριε, και σου παραδόθηκα. Με άρπαξες με δύναμη και βγήκες νικητής. Εμένα έχουν στόχο πάντα οι χλευασμοί τους. Όλοι με ειρωνεύονται. ⁸Κάθε φορά που εξαγγέλλω του Κυρίου το λόγο, θα πρέπει να φωνάζω «βία! αρπαγή!» Γι'αυτό με κοροϊδεύουν και με περιφρονούν αδιάκοπα ⁹Αλλά όταν λέω μέσα μου: «Ας ξεχάσω τον Κύριο· ας μην ξαναμιλήσω εξ ονόματός του», τότε ο λόγος σου στην καρδιά μου γίνεται φωτιά, που καίει βαθιά στα κόκαλά μου. Απόκαμα να τον συγκρατώ –δεν αντέχω πια. ¹⁰Άκουσα πολλούς να ψιθυρίζουν: «Ο Τρόμος από Παντού.^{5α} Πάμε να τον καταγγείλουμε στις αρχές!» Όλοι οι φίλοι μου παραφύλαγαν να βρουν το αδύνατο σημείο μου κι έλεγαν: «Κάτι απερίσκεπτο θα πει· και τότε θα τον παγιδέψουμε και θα τον εκδικηθούμε».

¹¹Αλλά εσύ, Κύριε, είσαι στο πλευρό μου ωσάν γενναίος πολεμιστής. Για τούτο κι όσοι με καταδιώκουν θ' αποτύχουν· δε θα μπορέσουν να με νικήσουν. Θα καταντροπιαστούν που απέτυχαν τα σχέδιά τους, κι αυτή η ντροπή τους θα κρατήσει αιώνια· δε θα λησμονηθεί ποτέ. ¹²Εσύ, Κύριε του *σύμπαντος, που διακρίνεις ποιιοι σου είναι πιστοί και γνωρίζεις τις επιθυμίες τους και τις σκέψεις τους, κάνε να δω την εκδίκησή σου που θα 'ρθεί πάνω τους, γιατί σ' εσένα ανέθεσα την υπόθεσή μου. ¹³Ψάλτε στον Κύριο! Τον

Κύριο δοξολογήστε, γιατί απ' τα χέρια των κακών ανθρώπων γλίτωσε τον φτωχό

¹⁴Καταραμένη η μέρα που γεννήθηκα! Ας ήταν να χαθεί η μέρα που η μάνα μου μ' έφερε στη ζωή. Ας πάψει να 'ναι ευλογημένη. ¹⁵Καταραμένος να 'ναι ο άνθρωπος που έφερε στον πατέρα μου τα συχαρίκια και του είπε. «απόχτησες παιδί και είναι αγόρι!» και του 'δωσε πολλή χαρά. ¹⁶Ας γίνει ο άνθρωπος αυτός καθώς οι πόλεις που ο Κύριος τις κατέστρεψε αμετάκλητα. Ας φτάνουνε στ' αυτιά του οιωγές πόνου το πρωί, κραυγές μάχης το μεσημέρι. ¹⁷Γιατί να μην πεθάνω μες στην κοιλιά της μάνας μου; Γιατί δεν έγινε αυτή για μένα τάφος, να με βαστάξει μέσα της παντοτινά; ¹⁸Γιατί να βγω απ' την κοιλά της μάνας μου; Να βλέπω λύπες και ταλαιπωρίες και να τελειώσω τη ζωή μου στην ντροπή;

Απάντηση στο βασιλιά Σεδεκία

21 Ο βασιλιάς Σεδεκίας έστειλε στον Ιερεμία τον Πασχούρ, γιο του Μελχία, και τον *ιερέα Σοφονία, γιο του Μασσεία, με την ακόλουθη παράκληση:^{5β} ²«Ιερεμία, ρώτησε σε παρακαλούμε τον Κύριο για μας, γιατί ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ άρχισε πόλεμο εναντίον μας.^{5γ} Ίσως ο Κύριος κάνει για χάρη μας κάποιο του θαύμα και τον αναγκάσει να φύγει από 'δω».

³Αλλά ο Ιερεμίας πήρε εντολή από τον Κύριο να διαβιβάσει στο Σεδεκία μέσω της αντιπροσωπείας του τα εξής: ⁴«Λέει ο Κύριος, ο θεός του *Ισραήλ: «ο βασιλιάς της Βαβυλώνας σάς πολιορκεί με το στρατό του κι οι πολεμιστές σας υπερασπίζονται την πόλη πολεμώντας κιάλας έξω από τα τείχη. Εγώ όμως θα αναγκάσω τους υπερασπιστές σας να υποχωρήσουν μέσα στην πόλη. ⁵Θα

^{5α}Ο Τρόμος από Παντού Βλ υποσ εις κεφ 20,3 ^{5β}Από τα γεγονατα των κεφ 19 και 20 έχουν περάσει δέκα χρόνια περίπου Ο Πασχούρ εδώ δεν είναι το ίδιο προσωπο μ' εκείνον του κεφ 20,1 ^{5γ}Για τον πολεμο αυτό βλ Β' Βασ 24,20-25,11 Β' Χρ 36,11-21

20,7 Θρ 3,14 20,7-18 11,18-23 20,9 5,14 6,11 Ιωβ 32,18-20 Αμ 3,8 Ιων 1,3 20,10 6,25 Μκ 3,2 20,11 Ψλ 40,15 20,11-12 17,18 20,12 11,20 20,13 15,21 Ψλ 9,13 20,14 15,10 Ιωβ 3 20,16 Ησ 6,11 Αμ 4,11 20,18 12,1 Ιωβ 3,20 21,1 1,3 38,1-2 29,25 37,3-5 52,24 21,2 27,6 29,1 34,1 37,1 39,1 43,10 Α' Βασ 22,6-7 15-17 Β' Βασ 19,32-36 21,4-7 Β' Βασ 25,1-12 21,5 Δτ 4,34

πολεμῆσω ἐναντίον σας ὀργισμένοι κι ἀγανακτισμένοι, με ἀποφασιστικότητα κι δύναμη. ⁶Θα θανατώσω τους κατοίκους αὐτῆς τῆς πόλης· ἄνθρωποι κι ζῶα θα πεθάνουν ἀπὸ πανώλη. ⁷Μετὰ θα παραδώσω τὸ βασιλιά του Ἰούδα Σεδεκία, τους αξιωματοῦχους του κι τὸ λαὸ τῆς πόλης—ὄσους θα ἔχουν ἐπιζῆσει ἀπ’ τὴν πανώλη, ἀπὸ τὸν πόλεμο κι τὴν πείνα— στα χέρια του βασιλιά τῆς Βαβυλώνας, του Ναβουχοδονόσορ κι στα χέρια των ἐχθρῶν τους, που ζητοῦν να τους σκοτώσουν. Εγώ, ὁ Κύριος τὸ λέω. Κι ὁ Ναβουχοδονόσορ, σκληρὸς κι ἀσπλαχνος, θα τους κατασφάξει χωρὶς ἔλεος».

⁸Μετὰ ὁ Κύριος ἔδωσε ἐντολὴ στον Ἱερεμία να πει στο λαό: «Λέει ὁ Κύριος: “σας ἔδωσα τὴ δυνατότητα να διαλέξετε ἀνάμεσα στὴ ζωὴ κι στο θάνατο: ⁹Ὅποιος παραμένει σ’ αὐτὴ τὴν πόλη θα σκοτωθεῖ στὸν πόλεμο ἀπὸ τὰ ξιφῆ των ἐχθρῶν ἢ θα πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα κι ἀπὸ τὸ θανατικὸ. Ἀλλὰ ὅποιος βγει κι παραδοθεῖ στους Βαβυλώνιους που σας πολιορκοῦν, θα σώσει τουλάχιστο τὴ ζωὴ του. ¹⁰Ἀποφάσισα να κάνω κακὸ σ’ αὐτὴ τὴν πόλη· ὄχι καλὸ. Εγώ, ὁ Κύριος τὸ λέω. Θα τὴν παραδώσω στα χέρια του βασιλιά τῆς Βαβυλώνας κι θα τὴν κάνει στάχτη».

Μηνύματα για τὴ βασιλικὴ οἰκογένεια

¹¹Ὁ Ἱερεμίας ἔλαβε τὴν ἐντολὴ να πει στὴ βασιλικὴ οἰκογένεια του Ἰούδα:¹²

«Ἀκούστε τὸ λόγο του Κυρίου, ¹²εσεῖς οἱ ἀπόγονοι του Δαβίδ: “ἀρχίστε τὴν ἡμέρα σας ἀποδίδοντας δικαιοσύνη”,¹³ λέει ὁ Κύριος, “Γλιτώστε τὸν ἀπογυμνωμένο ἀπὸ τὸν καταπιεστή του! Ἀλλιῶς, θα ξεσπάσει ἐναντίον σας ὁ θυμὸς μου σαν φωτιά κι θα σας κάψει, ἐξαιτίας των κακῶν σας ἔργων· κι

κανεῖς δε θα μπορεῖ να σβῆσει αὐτὴ τὴ φωτιά.

¹³“Προσέξτε εσεῖς ἐκεῖ κάτω, εσεῖς που κατοικεῖτε στὸ πλάτωμα του βράχου! Εγώ τώρα ἔρχομαι ἐναντίον σας. Σ’ ἐσάς που ἰσχυρίζεστε ὅτι ἐχθρὸς κανεῖς δε θα σας ἐπιτεθεῖ κι δε θα μπει στα σπίτια σας!¹⁴ Εγώ ὁ ἴδιος θα σας ἐπιτεθῶ γιὰ να σας τιμωρήσω γιὰ τὰ ἔργα σας. Φωτιά θα βάλω τὴν σκόλονε σας τις κέδρινες, μέσα στ’ ἀνκτήρα σας, κι θα τὰ καταστρέψω ὅλα τριγύρω».

22 Ὁ Κύριος μου εἶπε: «Κατέβα στὸ παλάτι του βασιλιά του Ἰούδα κι περτοῦ αὐτὰ τὰ λόγια: ²“ἀκούστε τὸ λόγο του Κυρίου, ἐσὺ βασιλιά, που κάθεται στὸ θρόνο του Δαβίδ, οἱ αξιωματοῦχοι σου κι οἱ ἄνθρωποι σου, που μπαινοβγαίνουν ἀπὸ τὴς πύλες του ἀνακτόρου σου. ³Κάντε τὸ σωστὸ κι τὸ δίκαιο”, λέει ὁ Κύριος, “κι γλιτώστε κάθε ἀπογυμνωμένο ἀπὸ τὸν καταπιεστή του. Μὴν ἀδικεῖτε κι μὴν καταπιέζετε τους ξένους, τὰ ὀρφανὰ κι τὴς χήρες κι μὴ φονεύετε ἀθώους ἀνθρώπους σ’ αὐτὸ τὸν τόπο. ⁴Μόνο ἀν κάνετε αὐτὰ που σας λέω, τότε οἱ ἀπόγονοι του Δαβίδ θα συνεχίσουν να κάθονται στὸ θρόνο του κι θα διαβαίνουν τὴς πύλες αὐτοῦ του παλατιοῦ καθάλα σε ἀμαξες κι ἀλόγα αὐτοῖ, οἱ αξιωματοῦχοι τους κι ὁ λαὸς τους. ⁵Ἀλλὰ ἀν δὲν υπακούσετε σ’ αὐτὴς τὴς ἐντολὴς μου, ὀρκίζομαι στὸν ἐαυτὸ μου ὅτι τὸ παλάτι αὐτὸ θα ερειπωθεῖ. Εγὼ τὸ λέω, ὁ Κύριος».

⁶Λέει ὁ Κύριος γιὰ τὸ παλάτι του βασιλιά του Ἰούδα: «Εἶσαι γιὰ μένα ὁμορφὸ σαν τὴ Γαλαὰδ, σαν τοῦ Ἄλιβανου τὴν κορφὴ. Παρ’ ὅλα αὐτὰ θα σε μετατρέψω σε σωρὸ ερείπια, ὅπου κανεῖς δὲν θα μπορεῖ να κατοικήσει. ⁷Θα στείλω ἐναντίον σου ἀνθρώπους να

ἔδῳ Ἱερεμίας Ἰουδα Ὁ στ 11 εἶναι στὸ εβρ τίτλο του κειμένου που ἀκολουθεῖ (21,11-23,8) *ἔξαρχιστε δικαιοσύνη* Ὁι συνεδριάσεις των δικαστηρίων γίνονταν τὴς πρωῖνες ὥρες (βλ ψλ 101,8 Β΄ Σαμ 15,2) *ἔς* 21-14 Τα βασιλικά ἀνάκτορα ἦταν χτισμένα πάνω σ’ ἕναν πλατὺ βράχο, νοτίως του ναοῦ κι σε χαμηλότερο ἐπίπεδο ἀπ’ αὐτον. Καὶ τὰ δυο ὅμως ἦταν σε ψηλότερη θέση ἀπὸ τὴν υπόλοιπὴ πόλη τῆς ὑπερουσαλήμ. Ὁ ναὸς ἀποτελοῦσε φυσικὸ ὄχυρῶμα ἐναντίον ὄλων των ἐχθρικών ἐπιθέσεων, οἱ ὁποῖες προερχονταν κυρίως ἀπὸ τὸ βορρα. Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια πίστευε πως ὁ θεὸς, που κατοικοῦσε στὸ ναο, θα τους προστατεύε, καθως ἀπὸ πουθενά ἀλλοῦ δὲν μπορούσε να ἐπιτεθεῖ ὁ ἐχθρὸς

21,7 32,5 13,14 21,7 9 14,12 21,8-9 38,1-2 21,10 44,11 Ἀμ 9,4 21,11-14 25,18 21,12 22,3 13-16 ψλ 72,2-4 12-14 Πρμ 16,14 Μιχ 3,1-4 9-10 Ἱερ 23,5 21,12 14 7,20 21,13 50,31 51,25 Νμ 2,14 3,5 21,13-14 22,6-7 21,14 17,10 22,3 7,5-7 21,12 22,4 17,25 22,5 44,26 49,13 51,14 Ἀμ 4,2 8,7 22,6-7 21,13-14 22,6-9 25,18

σε καταστρέψουν. Αυτοί θα κόψουν με τα τσεκούρια τους τις όμορφες κέδρινες κολόβες σου και θα τις ρίξουν στη φωτιά.

⁸»Πολλά έθνη θα περάσουν μέσ' από 'δω και θα λένε αναμεταξύ τους. "γιατί ο Κύριος έκανε τέτοια καταστροφή σ' αυτή τη μεγάλη πόλη;" ⁹Και η απάντηση θα είναι. "γιατί οι κάτοικοι της αθέτησαν τη *διαθήκη του Κυρίου του Θεού τους προσκύνησαν ξένους θεούς και τους λάτρεψαν».

Για τον Σαλλούμ διάδοχο του Ιωσία

¹⁰Κάτοικοι του Ιούδα, μην κλαίτε το βασιλιά *Ιωσία που πέθανε, μην τον θρηνείτε! Κλάψτε πικρά το βασιλιά Ιωάχαζ, που οδηγήθηκε στην *αιχμαλωσία και πια δε θα επιστρέψει, δε θα ξαναδεί την πατρίδα του.

¹¹Λέει ο Κύριος για το Σαλλούμ,^{εξ} το βασιλιά του Ιούδα, που βασιλέψε στη θέση του πατέρα του και που απομακρύνθηκε απ' αυτό τον τόπο: «Ο Σαλλούμ δεν θα ξαναγυρίσει εδώ!¹² Θα πεθάνει στον τόπο όπου οδηγήθηκε *αιχμάλωτος και δε θα ξαναδεί αυτή τη χώρα».

Επιπλήξεις στο βασιλιά Ιωακίμ

¹³Αλίμονο σ' αυτόν που χτίζει το παλάτι του με αδικίες και προσθέτει σ' αυτό ορόφους με ατιμίες· που εκμεταλλεύεται τη δουλειά των εργατών του και δεν τους πληρώνει το μισθό τους για τον κόπο τους.¹⁴ «Θα χτίσω», λέει, «για τον εαυτό μου μεγάλο παλάτι με ευρύχωρα ανώγεια δωμάτια».

Ανοίγει, λοιπόν, παράθυρα και το επενδύει με ξύλο *κέδρου και το βάφει με κόκκινο χρώμα.¹⁵ Μήπως θα γίνεις καλύτερος βασιλιάς από τους άλλους χτίζοντας παλάτι επενδυμένο με κέδρο; Ο πατέρας σου δεν έτρωγε και δεν έπινε πλούσια; Απέδιδε όμως κρίση και δικαιοσύνη και όλα του πήγαιναν

καλά.¹⁶ Απέδιδε δικαιοσύνη στον αδύναμο και στον φτωχό και όλα του πήγαιναν καλά Αυτό ήταν απόδειξη ότι γνώριζε εμένα, τον Κύριο.¹⁷ Αλλά τα δικά σου μάτια και η καρδιά βλέπουν μόνο το συμφέρον σου και δεν ενδιαφέρεσαι παρά μόνο για να φονεύεις αθώους και να καταπιέξεις σκληρά τους ανθρώπους σου.

¹⁸Γι' αυτό ο Κύριος λέει για τον Ιωακίμ, γιο του Ιωσία και βασιλιά του Ιούδα: «Κανένας δε θα τον θρηνήσει και δε θα πει στον άλλο, "αλίμονο αδερφέ μου" ή "αλίμονο αδερφή μου". Δε θα τον κλάψουν λέγοντας, "αλίμονο άρχοντά μας! Αλίμονο βασιλιά μας!" ¹⁹Θα τον θάψουν όπως τα υποζύγια, αφού τον σύρουν και τον ρίξουν πέρα από τις πύλες της *Ιερουσαλήμ».

Όνειδος και ατίμωση για την Ιερουσαλήμ

²⁰Ο Κύριος λέει: «Κάτοικοι της Ιερουσαλήμ ανεβείτε στο Λίβανο και φωνάξτε! Θρηνήστε στην πεδιάδα της *Βασάν, φωνάξτε δυνατά από τα βουνά Αβαρίμ, γιατί νικήθηκαν όλοι οι σύμμαχοί σας.²¹ Σας μίλησα όταν ευημερούσατε, αλλά είπατε, "άσε μας ήσυχους!" Αυτή ήταν η συμπεριφορά σας, από τα νιάτα σας· ποτέ δεν υπακούσατε σ' εμένα.²² Τους άρχοντές σας θα τους πάρει ο άνεμος· οι σύμμαχοί σας θα αιχμαλωτιστούν. Τότε θα ντροπιαστείτε και θα εξευτελιστείτε για όλες τις αδικίες που έχετε διαπράξει.²³ Κατοικείτε στο "Λίβανο"^{εθ} και φτιάχνετε τη φωλιά σας στα κέδρινα παλάτια. Πόσο θα βογγήξετε όταν σας βρουν οι πόνοι σαν τις ωδίνες της γυναίκας που γεννάει!»

Για τον Ιωακίμ γιο του Ιωακίμ

²⁴Ο Ιερεμίας, με εντολή του Κυρίου, γνωστοποίησε το ακόλουθο μήνυμα στο βασιλιά του Ιούδα Ιωακίμ,^ο γιο του Ιωακίμ: «Ακόμη κι

^{εξ}Σαλλούμ Το ίδιο πρόσωπο με τον Ιωαχαζ, ^{εθ}Ο στ αναφέρεται στο περιστατικό που περιγράφεται στο Β' Βασ 24,5-7. ^{εθ}Λίβανος Πιθανώς εννοείται η θερινή κατοικία των βασιλέων, η οποία ονομαζόταν «Δασος του Λίβανου» (βλ Α' Βασ 7,2) ^οΙωακίμ Το εβρ χρησιμοποιεί άλλον τυπο του ίδιου ονόματος, δηλ «Χονία» (επίσης εις στ 28) Σχετικά με το βασιλιά αυτόν βλ Β' Βασ 24,8-16

22,8 5,19 22,10 Β' Βασ 23,29-34 Β' Χρ 35,24-25 36,1-4 22,10-12 Β' Βασ 23,30-34 Ιεζ 19,4 22,13 Λευ 19,13 22,13-16 21,12 22,13-19 1,3 22,15 1,2 Σειρ 49,1-4 22,16 9,23 22,17 7,5-7 26,23 22,18 16,6 34,5 Α' Βασ 13,30 22,19 36,30 22,21 2,25 18,12 22,23 4,31 13,21 22,24-27 13,18

αν ήσουν σφραγιδολίθος στο δεξί μου χέρι, ορκίζομαι στον εαυτό μου πως θα σ' έβγαζα και θα σε πετούσα, λέει ο Κύριος.²⁵ Θα σε παραδώσω σ' εκείνους που ζητούν να σε σκοτώσουν και τους φοβάσαι· στα χέρια του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της *Βαβυλώνας, και των στρατευμάτων του.²⁶ Εσένα και τη μάνα που σε γέννησε θα σας παραπετάξω μακριά σε ξένη χώρα, σε άλλη γη από κείνην όπου γεννηθήκατε, και θα πεθάνετε εκεί.²⁷ Θα λαχταράτε να ξανάρθετε πίσω σ' αυτή τη χώρα, αλλά δε θα γυρίσετε ποτέ».

²⁸ Τόσο άχρηστος λοιπόν έγινε αυτός ο άνθρωπος, ο Ιωαχίν· Μοιάζει με σπασμένο δοχείο, παραπεταμένο, ένα σκεύος που κανένας δεν το θέλει πια! Γιατί εκπατρίστηκε αυτός και τα παιδιά του, διωγμένοι σε μια χώρα που τους είναι άγνωστη;

²⁹ Αχ εσύ, χώρα μου, χώρα μου, άκου το λόγο του Κυρίου:³⁰ «Σημείωσε πλάι στο όνομα αυτού του ανθρώπου, στον κατάλογο των βασιλιάδων, τη φράση "Άτεκνος - Αποτυχημένος σ' όλη του τη ζωή". Γιατί κανείς από τους απογόνους του δε θα κατορθώσει να καθήσει στο θρόνο του Δαβίδ και να ασκήσει την εξουσία στο βασίλειο του Ιούδα».³¹

Οι κακοί ποιμένες και ο δίκαιος βασιλιάς

23 «Αλίμονο στους άρχοντες, του λαού μου!» λέει ο Κύριος. «Ποιμένες που καταστρέφουν και διασκορπίζουν τα κοπάδια μου». ²Γι' αυτό ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει για τους άρχοντες που κυβερνούν το λαό του: «Εσείς διασκορπίσατε το κοπάδι μου, το παραπλανήσατε, δεν το φροντίσατε. Τώρα κι εγώ θα σας τιμωρήσω για τις κακές σας πράξεις.

³»Εγώ ο ίδιος θα συγκεντρώσω τα υπό-

λοιπα πρόβατά μου από τις χώρες όπου τα διασκορπίσα και θα τα φέρω πάλι στα βοσκοτόπια τους, θ' αποκτήσουν πολλά παιδιά και θα πληθύνουν.⁴ Θα ορίσω σ' αυτά ποιμένες να τα κατευθύνουν· αυτοί θα τα φροντίζουν και χάρη σ' αυτούς τα πρόβατα δε θα φοβούνται ούτε θα τρομάζουν· κανένα τους δε θα χαθεί ξανά», λέει ο Κύριος.

⁵ «Έρχεται η μέρα», λέει ο Κύριος, «που θ' αναδείξω βασιλιά ένα γνήσιο *βλαστό του Δαβίδ. Αυτός θα βασιλέψει μ' επιτυχία θα κρίνει δίκαια στη χώρα, γιατί ο ίδιος θα υπακούει στο νόμο του Θεού.⁶ Στις μέρες του, θα ελευθερωθούν απ' τους εχθρούς τους οι κάτοικοι του *Ιούδα και θα ζήσουν με ασφάλεια οι κάτοικοι του βασιλείου του *Ισραήλ. Το όνομα που θα του δοθεί θα 'ναι "ο Κύριος είναι η δικαίωσή μας".⁷

⁷»Γι' αυτό έρχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που όταν ορκίζονται δε θα λένε πια "μα τον αληθινό Θεό, που έβγαλε τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο",⁸ αλλά θα λένε "μα τον αληθινό Θεό, που έβγαλε τους απογόνους του Ισραήλ από τη χώρα του βορρά" και από τις άλλες χώρες που τους είχα διασκορπίσει. Τότε θα τους έχω φέρει να κατοικήσουν στη χώρα τους».

Ανάξιοι προφήτες

⁹Λόγοι σχετικοί με τους προφήτες.¹⁰

Η καρδιά μου σπαράζει κι όλο μου το σώμα τρέμει. Είμαι σαν μεθυσμένος, ωσάν αναισθητός απ' το κρασί, απ' όσα ο Κύριος, ο *Άγιος Θεός μου είπε:

¹⁰ «Η χώρα γέμισε *μοιχούς.¹¹ Όλοι φέρονται πονηρά κι είναι στην αδικία ασυναγώνιστοι. Πενθεί η χώρα για την *κατάρα του Κυρίου, τα βοσκοτόπια της στέππας ξερά-

^{0α} Το όνομα του Ιωαχίν (Ιεχονία) συμπεριλαμβάνεται στη γενεαλογία του Ιησού Χριστού (Μτ 1, 11) ^{0β} Ο διαδοχος του Ιωαχιν, ο Σεδεκίας (όνομα που εβρ σημαίνει «Ο Κυριος είναι η δικαιοσή μου»), οδήγησε τον Ιουδα σε πληρη καταστροφη (βλ Β΄ Βασ 24,17– 25,21) Η προφητεία του στ 6 θεωρειται ότι εκπληρωθηκε στο προσωπο του Ιησου Χριστου (Μτ 1,21 Ακ 1,31-33) ^{0γ} Λογοι προφήτες Η φρ αυτη στο εβρ απομειλει επιγραφη σε ολο το κεφααιο που ακολουθει Ως προς το περιεχομενο των στ 9-12, βλ εις κεφ 14,13-15 ^{0δ} Μοιχους Εδω ο ορος μπορει να εκληφθει μεταφορικά (βλ κεφ 3,6-10) Στο στ 14 ομως έχει την πραγματική της εννοια

22,30 Α΄ Χρ 3,17-24 Ιερ 36,30 23,1-4 10,21 23,3 3,16 24,6 29,13-14 30,3 31,7-8 10 32,37 50,19-20 Δτ 30,3-5 Ησ 11,11-12 23,5 21,12 30,9 33,15 33,17 Ησ 9,5-6 Ιεζ 34,23-24 37,24 Μιχ 5,1-3 Ζαχ 3,8 6,12 23,6 31,27-28 33,7 14 16 3,18 33,16 23,7-8 16,14-15 23,8 16,15 23,9-40 14,13-15 23,10 12,4 23,14

θηκαν.¹¹ Οι *προφῆτες και οι *ιερείς είναι διεφθαρμένοι· τους έπιασα να ασεβούν και μέσα ακόμη στο *ναό μου», λέει ο Κύριος.¹² «Γι' αυτό θα γλιστρούν και θα πέφτουν στο δρόμο τους. Ο ένας θα παρασύρει τον άλλον στο σκοτάδι και τελικά όλοι μαζί θα γκρεμιστούν. Συμφορά θα φέρω εναντίον τους το χρόνο της τιμωρίας τους. Εγώ το λέω, ο Κύριος»

Προφῆτες χειρότεροι απ' αυτούς της Σαμάρειας

¹³ «Είδα τα όσα βδελυρά έκαναν οι προφῆτες της *Σαμάρειας», λέει ο Κύριος· Προφήτευαν στο όνομα του *Βάαλ και παραπλανούσαν το λαό μου τον Ισραήλ.¹⁴ Τώρα όμως βλέπω και τα όσα τερατώδη κάνουν οι προφῆτες της *Ιερουσαλήμ: Μοιχεύουν και ψεύδονται· ενθαρρύνουν τους ασυνειδήτους να κάνουν το κακό και κανένας τους δεν σκέφεται ν' αλλάξει. Όλοι αυτοί οι προφῆτες είναι για μένα σαν τους κατοίκους των *Σοδόμων και οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ σαν τους κατοίκους των *Γομόρρων.¹⁵ Γι' αυτό κι εγώ, ο Κύριος του *σύμπαντος, λέω για τους προφῆτες της Ιερουσαλήμ: «Θα τους δώσω πικρά χόρτα να φάνε και δηλητήριο να πιουν, γιατί έγιναν εστία μόλυνσεως για ολόκληρη τη χώρα».

Προφῆτες που ψεύδονται

¹⁶ Λέει ο Κύριος του σύμπαντος: «Μην ακούτε τα λόγια των προφητών που σας γεμίζουν με ψεύτικες ελπίδες! Σας μιλάνε για οράματα που βγαίνουν από το μυαλό τους και όχι από το στόμα μου.¹⁷ Λένε διαρκώς σ' αυτούς που με περιφρορούν: "ο Κύριος είπε πως θα πάνε όλα καλά για σας", ακόμα λένε και σ' εκείνους που ακολουθούν τις πονηρές επιθυμίες τους πως δε θα τους βρει κα-

κό.¹⁸ Κανείς τους δεν συσκέφθηκε ποτέ μαζί μου ούτε με είδε ούτε άκουσε τα σχέδιά μου. Κανείς δεν πρόσεξε και δεν κατάλαβε τα λόγια μου!»

¹⁹ Η οργή του Κυρίου σαν ορμητικός ανεμοστρόβιλος ξέσπασε πανω στα κεφάλια των ασεβών.²⁰ Δε θα σταματήσει ωστόσο εκπληρώσει αυτό που σκέφτεται ο Κύριος να κάνει. Στις μέρες που έρχονται θα το καταλάβετε καλά.

²¹ «Δεν τους έστειλα εγώ αυτούς τους προφῆτες», λέει ο Κύριος, «όμως αυτοί έτρεξαν να πάνε. Δεν τους μίλησα, όμως αυτοί κηρύττουν εξ ονόματός μου.²² Αν πράγματι είχαν συσκεφθεί μαζί μου, τότε θα μπορούσαν να κηρύξουν στο λαό μου τα λόγια μου και να τους αποτρέψουν από την κακή ζωή που ζουν κι από τα πονηρά τους έργα.²³ Νομίζετε πως είμαι θεός που βρίσκομαι κοντά σας;» λέει ο Κύριος. «Όχι! Είμαι θεός που βρίσκομαι μακριά σας.²⁴ Κανείς δεν μπορεί να κρυφτεί κάπου τόσο καλά, που να μην τον βρίσκω. Δεν υπάρχει τόπος στον ουρανό ούτε στη γη που να μην είμαι εκεί».

Το άχυρο και το σιτάρι

²⁵ Λέει ο Κύριος: «Άκουσα τις ανοησίες των προφητών που ισχυρίζονται ότι μιλούν εξ ονόματός μου. "Είδα όνειρο, είδα όνειρο!"²⁶ λένε. Είναι όμως ψέματα.²⁶ Ως τότε αυτοί οι προφῆτες θα παραπλανούν το λαό μου με ψέματα και θα διαδίδουν τις φαντασιώσεις τους;²⁷ Αυτοί που καυχώνται ο ένας στον άλλο για τα όνειρά τους, επιδιώκουν να λησμονήσει ο λαός μου ποιος είμαι· όπως με λησμόνησαν οι πρόγονοί τους και στράφηκαν στο Βάαλ.

²⁸ »Ο προφήτης που έχει δει ένα όνειρο ως το διηγηθεί», λέει ο Κύριος. «Κι αυτός που άκουσε το λόγο μου ως τον διακηρύξει

²⁶ Η έννοια του στ είναι ότι «δεν είμαι θεός που βρίσκομαι στη διάθεσή σας, αλλά εγώ σας χρησιμοποιώ όπως θέλω» ²⁶ «Είδα όνειρο» Σε αντίθεση με παλαιότερες και μεταγενεστερες μαρτυρίες της Βίβλου (π.χ. Γεν 28,12 Αρ 12,6 Μτ 1,20), αποκαλύψεις και οδηγίες που λαμβάνονται με όνειρο, αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό. Το κατά πόσον ένα όνειρο προέρχεται ή όχι από το θεό φαίνεται από το περιεχόμενό του κι από το αποτέλεσμά του (βλ. στ 27 και 29)

23,11 2,8 23,12 ψλ 73,18 23,13-14 3,11 Ιεζ 16,44-52 23,14 5,30 23,10 Γεν 18,20 Ησ 1,10 23,15 8,14 23,32 23,17 6,14 7,24 23,18 Α' Βασ 22,19-22 Ιωβ 1,6 2,1 15,8 Ησ 6 Αμ 3,7-8 23,19 4,11-12 25,32 30,23-24 23,21 14,14 23,32 23,22 18,11 23,24 ψλ 139,7-12 Σολ 1,7-8 Σειρ 16,17

πιστά. Θα φανεί πού είναι το άχυρο και πού είναι το σιτάρι! ²⁹ Το δίχως άλλο, ο λόγος μου είναι σαν τη φωτιά, σαν το σφυρί που σπάει το βράχο.

³⁰ «Γι' αυτό εγώ είμαι εναντίον των προφητών εκείνων, που κλέβουν το μήνυμα ο ένας απ' τον άλλον και ισχυρίζονται ότι το έχουν πάρει από μένα. ³¹ Είμαι εναντίον των προφητών εκείνων, που παρουσιάζουν τα δικά τους λόγια για δικά μου. ³² Είμαι εναντίον των προφητών που λέν' για προφητείες τα όνειρά τους, τα διηγούνται και παραπλανούν το λαό μου με τα χονδροειδή ψεύδη τους. Εγώ δεν τους έδωσα καμιά αποστολή ούτε καμιά εντολή. Θα βλάψουν το λαό αυτό», λέει ο Κύριος.

Το «φορτίο» του Κυρίου

³³ Ο Κύριος μου είπε: «Αν κάποιος από το λαό αυτό ή ένας προφήτης ή ένας ιερέας σε ρωτήσουν, "τι βάρος θα μας φορτώσει πάλι ο Κύριος;" να τους πεις: "εσείς είστε που γίνετε για μένα βάρος", λέει ο Κύριος. "Γι' αυτό κι εγώ θα σας πετάξω από πάνω μου". ³⁴ Αν κάποιος από το λαό ή ένας προφήτης ή ένας ιερέας τολμήσει να πει, "τι βάρος έβαλε πάνω μας ο Κύριος!" θα τον τιμωρήσω αυτόν και όλη του την οικογένεια».

³⁵ Αντί γι' αυτό, πρέπει τούτο ο ένας τον άλλο να ρωτάτε: «Τι απάντησε ο Κύριος;» Ή, «τι είπε ο Κύριος;» ³⁶ Δε θα ξαναρωτήσετε πια, «τι βάρος έβαλε ο Κύριος πάνω μας». Αυτός που θα ρωτήσει, θα βάλει βάρος πάνω στον εαυτό του, γιατί διαστρέψατε τους λόγους του αληθινού Θεού, του Κυρίου του σύμπαντος, του Θεού μας. ³⁷ Εκείνο που πρέπει κανείς να ρωτάει τον προφήτη είναι: «Τι απάντησε ο Κύριος;» Ή, «Τι είπε ο Κύριος;» ³⁸ Αν όμως αρχίστε να ξαναρωτάτε: «Τι βάρος θα βάλει πάλι πάνω μας ο Κύριος;» τότε κι εκείνος λέει: «Επειδή δεν υπακούσατε στην προειδοποίησή μου, ³⁹ εγώ θα σας αποτινάξω από πάνω μου σαν αβάσταχτο βάρος και θα σας διώξω από κοντά μου εσάς και την πόλη που έδωσα σ' εσάς

και στους προγόνους σας. ⁴⁰ Θα φέρω πάνω σας ντροπή και κατασχόνη αιώνια, που δε θα την ξεχάσετε ποτέ».

Τα δύο καλάθια με τα σύκα

24 Ο Κύριος μου έδωσε δύο καλάθια με σύκα, που ήταν τοποθετημένα μπροστά στο ναό του. Αυτό συνέβη μετά που ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της Βαβυλώνας, είχε αιχμαλωτίσει το βασιλιά του Ιουδα Ιωακίμ, γιο του Ιωακίμ και μαζί του τους αξιωματούχους του βασιλείου, τους σιδηρουργούς και τους κατασκευαστές οχυρωματικών έργων. Από την Ιερουσαλήμ τους είχε μεταφέρει στη Βαβυλώνα.

² Το ένα καλάθι είχε μέσα πολύ καλά, πρώιμα σύκα, ενώ το άλλο είχε μέσα χαλασμένα σύκα, που δεν τρώγονταν.

³ Τότε ο Κύριος με ρώτησε: «Τι βλέπεις, Ιερεμία;» «Σύκα», απάντησα. «Ετούτα εδώ είναι εξαιρετικά, αλλά εκείνα είναι πολύ χαλασμένα· δεν τρώγονται».

⁴⁻⁵ Τότε ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ μου είπε: «Όπως βλέπει κανείς με ευχαρίστηση τα καλά σύκα, έτσι κι εγώ θα δω με συμπάθεια τους αιχμαλώτους του βασιλείου του Ιουδα, που τους έστειλα από τον τόπο αυτό στη Βαβυλώνα. ⁶ Θα τους δείξω την εύνοιά μου και θα τους ξαναφέρω σ' αυτή τη χώρα. Θα ξαναχτίσω και δε θα γκρεμίσω πια θα ξαναφυτέψω και δε θα ξεριζώσω πια ⁷ Θα τους βοηθήσω να καταλάβουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Θα επιστρέψουν σ' εμένα μ' όλη τους την καρδιά και τότε αυτοί θα είναι λαός μου κι εγώ Θεός τους».

⁸ Όμως το βασιλιά του Ιουδα Σεδεκία, τους αξιωματούχους του και τους υπόλοιπους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, είτε έμειναν στη χώρα είτε κατέφυγαν στην Αίγυπτο, θα τους μεταχειριστώ όπως τα χαλασμένα σύκα που δεν τρώγονται. ⁹ Θα τους διασκορπίσω παντού σε όλα τα βασίλεια της γης. Εκεί θα τους κατοικήσουν, θα τους εξευτελίσουν και θα τους χλευάζουν. Θα τους λιοθορούν και θα τους καταριούνται σ' ό-

λους τους τόπους όπου θα τους έχω διώξει”.¹⁰ Θα τους στείλω πόλεμο, πείνα κι ασθένειες, ωστόσο εξαφανιστούν από τη χώρα που έδωσα σ’ αυτούς και στους προγόνους τους».

Είκοσι τρία χρόνια μάταιες προσπάθειες

25 Το τέταρτο έτος της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ίωσία και βασιλιά του Ιούδα, που αντιστοιχούσε στο πρώτο έτος της βασιλείας του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας, ο Κύριος ανέθεσε στον Ιερεμία να μιλήσει σχετικά με όλο το λαό του Ιούδα.^{αξ2} Να τι είπε, λοιπόν, ο προφήτης σ’ όλο το βασίλειο του Ιούδα και στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ:

³ «Από το δέκατο τρίτο έτος της βασιλείας του Ιωσία, γιου του Αμών και βασιλιά του Ιούδα, για είκοσι τρία χρόνια μέχρι σήμερα, ο Κύριος μου μιλούσε και εγώ επανειλημμένα σας διαβίβαζα αυτά που μου έλεγε, εσείς όμως δε δίνετε σημασία. ⁴ Ο Κύριος έστειλε συνεχώς τους δούλους του τους προφήτες, εσείς όμως δεν ακούγατε ούτε δίνετε καμιά προσοχή. ⁵ “Επιστρέψτε”, σας έλεγε, “απ’ τον κακό σας δρόμο, σταματήστε τις κακές σας πράξεις, αν θέλετε να κατοικήσετε στη χώρα που έχω δώσει σ’ εσάς και στους προγόνους σας από παλιά για μόνιμη ιδιοκτησία. ⁶ Μην τρέχετε πίσω από ξένους θεούς για να τους λατρεύετε και να τους προσκυνάτε. Μη με εξοργίζετε με τα είδωλα που κατασκευάσατε με τα χέρια σας, για να μη σας τιμωρήσω”.

⁷⁻⁸ Τώρα ο Κύριος του *σύμπαντος λέει: “ωστόσο δεν ακούσατε τα λόγια μου. Με εξοργίσατε με τα είδωλα που οι ίδιοι κατασκευάσατε και προκαλέσατε την καταστροφή σας. ⁹ Γ’ αυτό κι εγώ θα στείλω να συνάξω όλα τα έθνη από το βορρά, με επικεφα-

λής το δούλο μου το Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας. Θα τους φέρω να χτυπήσουν τη χώρα αυτή, τους κατοίκους της κι όλα τα γύρω έθνη· θα καταστρέψω αυτή τη χώρα για πάντα και θα τη μετατρέψω σε ερείπια, που όσοι τα βλέπουν θα τρομάζουν και θα θρηνούν. ¹⁰ Θα κάνω να χαθούν από τις γειτονιές σας οι θόρυβοι των πανηγυριών, οι κραυγές της χαράς και τα τραγούδια των νιοπαντρών· θα πάψει ο ήχος της μολόπετρας και θα σβήσει το φως του λυχναριού.^{ση11} Όλη ετούτη η χώρα θα γίνει ερείπια και θα προκαλεί τη φρίκη· και όλα αυτά τα έθνη θα υπηρετήσουν το βασιλιά της Βαβυλώνας για εβδομήντα χρόνια.^{σθ}

¹² “Όταν περάσουν αυτά τα εβδομήντα χρόνια”, λέει ο Κύριος, “θα τιμωρήσω το βασιλιά της Βαβυλώνας και το έθνος του για την αμαρτία τους και θα ερημώσω τη χώρα τους για πάντα. ¹³ Θα εκπληρώσω όλα όσα ανάγγελα εναντίον της χώρας εκείνης. Είναι γραμμένα στο βιβλίο με τις προφητείες που ο Ιερεμίας προφήτεψε εναντίον των εθνών. ¹⁴ Πολλά έθνη και μεγάλοι βασιλιάδες θα υποδουλώσουν και τους Βαβυλώνιους· έτσι θ’ ανταποδώσω και σ’ εκείνους ανάλογα με τα έργα τους”.

Όραμα για την κρίση του Θεού

¹⁵ Ο Κύριος ο Θεός του Ισραήλ μου είπε: «Πάρε αυτό εδώ το ποτήρι του κρασιού, που είναι γεμάτο με το θυμό μου και πότισε όλα τα έθνη στα οποία σε στέλνω. ¹⁶ Πρέπει όλο να το πιουν. Θα ζαλιστούν και θα παραφρονηθούν, όταν θα δούνε τη σφαγή που θα προκαλέσω ανάμεσά τους».

¹⁷ Πήρα λοιπόν το ποτήρι από το χέρι του Κυρίου και πότισα όλα τα έθνη, στα οποία με έστειλε ο Κύριος. ¹⁸ Πότισα την Ιερουσαλήμ και τις πόλεις του Ιούδα μαζί με τους βασι-

^{αξ}βλ. Β· Βασ 24,10-16 ^{ση}Θα κάνω λυχναριού. Εικόνες που δείχνουν την εξαφάνιση κάθε κοινωνικής ζωής ^{σθ}εβδομήντα χρόνια. Η υποταγή στους Βαβυλώνιους διήρκεσε μόνο από το 597 μέχρι το 538 π Χ. Επομένως ο αριθμός «εβδομήντα» πρέπει να κατανοηθεί απλώς ως συμβολικός αριθμός της πληρότητας

24,10 14,12 25,1-2 1,3 36,1 45,1 46,2 Δν 1,1 25,3 1,2 7,13 25,4 7,25 25,5 18,11 25,6 7,9 25,9 1,14 21,2 18,16 25,10 7,34 25,11 29,10 Β· Χρ 36,21 Δν 9,2 Ζαχ 1,12 7,5 25,12 25,26 25,13 Κεφ 46-51 25,14 17,10 50,15 51,6 56 Ψλ 137,8 25,15 13,13 25,27-28 51,39 1,10 Ψλ 75,9 Θρ 4,21 Θβδ 16 Νμ 3,11 Αβ 2,16 Απ 14,10 Μκ 10,38 25,17-24 9,25 25,18 19,3 25,29

λιάδες τους και τους αρχηγούς τους, ώστε να τις ερημώσω και να προκαλούν τη φρίκη, το χλευασμό και την *κατάρα, όπως συμβαίνει και σήμερα.

¹⁹ Πότισα το βασιλιά της Αιγύπτου, τους αξιωματούχους του, τους αρχηγούς του και όλο το λαό του· ²⁰ όλους τους ξένους που ζουν στην Αίγυπτο, και τους βασιλιάδες της χώρας Ουζ και της χώρας των *Φιλισθαίων, της Ασκάλωνα, της Γάζας, της Εκρών και του υπολοίπου της Ασδωδ. ²¹ Πότισα τους *Εδωμίτες, τους *Μωαβίτες και τους *Αμμωνίτες, ²² και τους βασιλιάδες της *Τύρου, της *Σιδώνας και των χωρών που βρίσκονται πέρα απ' τη θάλασσα. ²³ Πότισα τους κατοίκους της Δεδάν, της Ταϊμά και της Βουζ κι όλους αυτούς που έχουν ξυρισμένους τους κροτάφους τους.^π ²⁴ τους βασιλιάδες της *Αραβίας και των διαφόρων λαών που ζουν στην έρημο· ²⁵ τους βασιλιάδες της Ζιμρή, της Αιλάμ και της *Μηθίας· ²⁶ τους βασιλιάδες του βορρά, τους κοντινούς και τους μακρινούς, τον ένα μετά τον άλλον, όλα της οικουμένης τα βασίλεια. Τέλος πότισα και το βασιλιά της Σησάχ^π –θα πει κι αυτός μαζί τους.

²⁷ Τότε ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, με πρόσταξε να πω εκ μέρους του στα έθνη: «Πιείτε ώσπου να μεθύσετε και να κάνετε εμετό. Να πέσετε στη γη δίχως και να μπορείτε να σηκωθείτε, απ' τη σφαγή που εγώ θα προκαλέσω ανάμεσά σας». ²⁸ Αν αρνηθούν να πάρουν το ποτήρι από το χέρι σου για να πιουν, τότε θα τους πεις ότι ο Κύριος του σύμπαντος λέει: «Θα το πιείτε οπωσδήποτε. ²⁹ Αφού εγώ αρχίζω να τιμωρώ τη δική μου πόλη, νομίζετε πως εσείς θα μείνετε ατιμώρητοι; Όχι, δεν θα μείνετε ατιμώρητοι. Εγώ θα ξεσηκώσω πόλεμο εναντίον όλων των κατοίκων της γης. Εγώ το λέω, ο Κύριος του σύμπαντος».

³⁰ «Εσύ ανάγγειλέ τους όλους αυτούς τους

λόγους και πες τους: “ο Κύριος θα βρυχηθεί από ψηλά και θα φωνάξει από την άγια κατοικία του. Θα βρυχηθεί δυνατά προς όλους τους κατοίκους της γης, όπως φωνάζουν εκείνοι που πατάνε τα σταφύλια. ³¹ Ο θόρυβος θα φτάσει ως τα πέρατα της γης, γιατί ο Κύριος έχει διαφορές με τα έθνη. Θα οδηγήσει όλους τους ανθρώπους στο δικαστήριο, θα παραδώσει στη σφαγή τους ασεβείς”»

³² Λέει ο Κύριος του σύμπαντος: «Από τις άκριες της γης, μεγάλος ανεμοστρόβιλος θα σηκωθεί και στο ένα έθνος ύστερ' από το άλλο θα ξεσπάσει καταστροφή». ³³ Θα πέφτουνε τη μέρα εκείνη σκοτωμένοι από τον Κύριο παντού πάνω στη γη. Και δε θα τους θρηνήσουν ούτε θα συλλέξουν τα πτώματά τους ούτε θα τους θάψουν. Θα γίνουμε κοπριά πάνω στη γη.

³⁴ Κλάψτε και δυνατά φωνάξτε σεις, οι ποιμένες των εθνών! Στο χώμα κυλιστείτε, άρχοντες του λαού! Γιατί οι μέρες φτάσανε που θα σας σφάξω και θα σας διαμελίσω σαν κριάρια, θα συντριφθείτε σαν αγγείο πολύτιμο. ³⁵ Δε θα υπάρξει καταφύγιο για τους ποιμένες των εθνών, δε θα μπορέσουν να ξεφύγουν του λαού οι άρχοντες. ³⁶ Φωνάζουν δυνατά οι ποιμένες των εθνών, με λυγμούς κλαίνε του λαού οι άρχοντες, γιατί κατέστρεψε ο Κύριος τη βοσκή τους. ³⁷ Ερείπια γίναν' οι ειρηνικές σας χώρες απ' του Κυρίου το φοβερό θυμό. ³⁸ Ο Κύριος εγκατέλειψε το λαό του, όπως αφήνει το λιοντάρι την κατοικία του. Η φοβερή σφαγή και του Κυρίου ο θυμός ερήμωσαν τη χώρα.

Ο Ιερέμιας απειλείται με θάνατο

26 Στις αρχές της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ίωσία και βασιλιά του Ίούδα, μου μίλησε ο Κύριος: ² «Στάσου», μου είπε, «στην *αυλή του *ναού μου και πες όλα όσα σε προστάζω να πεις στους κατοίκους των πόλεων του Ιούδα, που έρχονται εκεί να

^ππου έχουν τους κροτάφους τους Βλ κεφ 9,25 και την υποσημείωση ^πα Σησάχ Ο όρος προέρχεται από τα αρμαϊκά και πιθανώς αποτελεί είδος κρυπτογραφίας της λ «Βαβυλών», η οποία αποφεύγεται για ευνοητους λόγους

προσκυνηθούν. Μην παραλείψεις τίποτα. ³Ώς ακούσουν κι αφήσουν την κακή ζωή που ζουν. Τότε κι εγώ θα μετανιώσω για την καταστροφή που σχεδιάζω εναντίον τους λόγω των κακών τους πράξεων. ⁴Πες τους, λοιπόν, ότι εγώ ο Κύριος τους λέω: «ακούστε με όταν σας προστάζω να εφαρμόζετε το νόμο που σας έχω δώσει!» ⁵Ακούστε τα λόγια των δούλων μου των προφητών, που επανειλημμένα σας τους έστειλα αλλά εσείς δεν δώσατε καμιά προσοχή. ⁶Αν δεν υπακούσετε, θα καταστρέψω αυτόν το ναό, όπως και τη Σιλώ,^{πβ} και το όνομα αυτής εδώ της πόλης θα το χρησιμοποιούν όλα τα έθνη της γης όταν θα δίνουν κατάρες».

⁷Οι ιερείς, οι προφύτες και όλος ο λαός άκουσαν τον Ιερεμία που έλεγε αυτά τα λόγια στο ναό του Κυρίου. ⁸Όταν ο Ιερεμίας τελείωσε όλα όσα τον είχε διατάξει ο Κύριος, τότε αυτοί τον έπιασαν και του είπαν: «Τώρα θα πεθάνεις!» ⁹Πώς τόλμησες να πεις ότι ο ναός θα γίνει σαν τη Σιλώ και ότι η πόλη αυτή θα ερημωθεί και κανείς δε θα μένει πια σ' αυτήν; Αυτό δεν είναι προφητεία σ' όνομα του Κυρίου». Κι όλος ο λαός συγκεντρώθηκε εναντίον του Ιερεμία μπροστά εκεί στο ναό του Κυρίου.

¹⁰Όταν οι άρχοντες του βασιλείου του Ιούδα έμαθαν τι συνέβαινε, ανέβηκαν από το παλάτι του βασιλιά και ήρθαν στο ναό και πήραν τις θέσεις τους μπροστά στη Νέα Πύλη. ¹¹Τότε οι ιερείς και σ' όλο το λαό: «Ο άνθρωπος αυτός πρέπει να πεθάνει, γιατί τόλμησε να μιλήσει ως προφήτης εναντίον αυτής της πόλης, όπως ακούσατε κι εσείς με τ' αυτιά σας».

¹²Τότε ο Ιερεμίας είπε σ' όλους αυτούς: «Ο Κύριος με έστειλε να αναγγειλώ όλα όσα ακούσατε εναντίον του ναού κι αυτής της πόλης. ¹³Διορθώστε λοιπόν τώρα τον τρόπο της ζωής σας και τις πράξεις σας και υπακούστε στον Κύριο, το Θεό σας. Τότε θα με-

τανιώσει κι εκείνος για την καταστροφή που απειλεί εναντίον σας. ¹⁴Όσο για μένα είμαι στη διάθεσή σας. Κάντε μου ό,τι νομίζετε πως είναι δίκαιο και σωστό. ¹⁵Αλλά να ξέρετε καλά ότι αν με σκοτώσετε, θα είστε ένοχοι εσείς, η πόλη αυτή και οι κάτοικοί της. Εγώ είμαι αθώος, γιατί ο Κύριος μ' έστειλε σ' εσάς για να σας προειδοποιήσω».

¹⁶Τότε οι άρχοντες και οι όλος ο λαός είπαν στους ιερείς και στους προφύτες: «Δεν πρέπει να καταδικαστεί σε θάνατο ο άνθρωπος αυτός! Μας μίλησε στο όνομα του Κυρίου του Θεού μας».

¹⁷Τότε σηκώθηκαν μερικοί από τους πρεσβυτέρους της χώρας και είπαν σ' όλη τη σύναξη του λαού: ¹⁸«Ο Μιχαίας ο Μωρασθίτης είχε προφητέψει τον καιρό που βασιλιάς του Ιούδα ήταν ο Εζεκίας, και είχε πει σ' όλο το λαό του Ιούδα: "ο Κύριος του σύμπαντος λέει ότι η Σιών θα οργωθεί σαν χωράφι· η Ιερουσαλήμ θα γίνει σωρός ερειπία κι ο λόφος του ναού θα σκεπαστεί από θάμνους". ¹⁹Ο Εζεκίας και οι κάτοικοι του Ιούδα δεν τον σκότωσαν. Υποτάχθηκαν στον Κύριο κι έκαναν ό,τι μπορούσαν για να τον ευχαριστήσουν. Τότε εκείνος μετάνιωσε για την καταστροφή που είχε εξαγγείλει εναντίον τους.^{πγ} Ενώ εμείς τώρα πάμε να κάνουμε ένα τόσο μεγάλο αμάρτημα σε βάρος μας!»

Ο Ιωακίμ θανατώνει τον προφήτη Ουρία

²⁰Εκείνη την εποχή υπήρχε ακόμη κάποιος που λεγόταν Ουρίας, γιος του Σεμαία από την Κιριάθ-Ιαρίμ που προφήτευε στο όνομα του Κυρίου. Αυτός προφήτεψε ενάντια στην πόλη και στην χώρα αυτή, το ίδιο ακριβώς όπως και ο Ιερεμίας. ²¹Ο βασιλιάς Ιωακίμ, οι στρατιώτες του και οι άρχοντες έμαθαν τα όσα έλεγε ο Ουρίας. Γι' αυτό ο βασιλιάς γύρευε να τον σκοτώσει. Όταν το άκουσε ο Ουρίας φοβήθηκε κι έφυγε στην Αίγυπτο. ²²Ο βασιλιάς έστειλε τότε στην Αίγυπτο

^{πβ}Σιλώ βλ υποσ εις κεφ 7,12 ^{πγ}Τότε εναντίον τους βλ Β' Βασ 18,1-8

26,3 18,8 18,11 26,5 7,25 26,6 7,14 24,9 26,9 7,12 26,13 7,3 18,8 26,18 Μκχ 3,12 26,19 18,8 Πραξ 5,39 26,21 1,3 26,22 36,12 25 Β' Βασ 22,12

τον Ελιαθάν, γιο του Αχβώρ, και μερικούς άλλους ακόμη για να τον πιάσουν.²³ Αυτοί έφεραν τον Ουρία πίσω στο βασιλιά. Με διαταγή του τον έσφαξαν και έριξαν το πτώμα του στο δημόσιο νεκροταφείο.²⁴ Τον Ιερεμία όμως τον προστάτευε ο Αχικάμ, γιος του Σαφάν. Αυτός φρόντισε να μην παραδοθεί στα χέρια του λαού, κι έτσι ο Ιερεμίας γλίτωσε το θάνατο.

Ο Ιερεμίας και ο ζυγός

27 Στην αρχή της βασιλείας του Σεδεκία,^{πδ} γιου του Ίωσία και βασιλιά του Ιούδα, ο Κύριος μου είπε: ² «Φτιάξε ζυγούς με σχοινιά και ξύλα και βάλε τους στον τράχηλό σου.³ Επειτα στείλε τους στους βασιλιάδες των Έδωμιτών, των Μωαβιτών, των Αμμωνιτών, της Τύρου, και της Σιδώνας, με αγγελιαφόρους που έχουν έρθει στο βασιλιά του Ιούδα Σεδεκία,^{πδ} στην Ίερουσαλήμ.⁴ Και διάταξέ τους να μεταφέρουν στους κυρίους τους αυτό που εγώ, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, έχω να τους πω: ⁵ «εγώ δημιούργησα τη γη, τους ανθρώπους και τα ζώα που βρίσκονται πάνω σ' αυτήν με τη μεγάλη και ακαταμάχητη δύναμή μου και σ' όποιον θέλω τη δίνω.⁶ Τώρα λοιπόν δίνω όλες αυτές τις χώρες στα χέρια του δούλου μου, του βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ. Σ' αυτόν δίνω ακόμα και τα άγρια ζώα για να τον υπηρετούν.⁷ Όλα τα έθνη θα υπηρετούν αυτόν και το γιο του και τον εγγονό του, ωστόσο έρθει ο καιρός να υποταχθεί και η δική του χώρα σε άλλα έθνη ισχυρά και σε μεγάλους βασιλιάδες, που θα τον υποδουλώσουν.⁸ Το έθνος ή το βασίλειο που δε θα υπηρετήσει το βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ και δε θα υποταχθεί σ' αυτόν, θα το τιμωρήσω με πόλεμο, με πείνα και με ασθένειες, ώσπου με τη δύναμη του Ναβουχοδονόσορ να το καταστρέψω τελείως. Εγώ το λέω, ο Κύριος.⁹ Ο-

λοι εσείς, μην ακούτε τους προφήτες σας και τους μάντιες σας, τους ενυπνιστές σας, τους οιωνοσκόπους σας και τους μάγους σας, που σας λένε ότι δε θα υποδουλωθείτε στο βασιλιά της Βαβυλώνας.¹⁰ Αυτοί σας προφητεύουν ψέματα και έτσι θα σας απομακρύνουν από τη χώρα σας. Εγώ θα σας διώξω και θα εξαφανιστείτε.¹¹ Αλλά το έθνος που θα υποδουλωθεί στο βασιλιά της Βαβυλώνας και θα τον υπηρετήσει, αυτό θα το αφήσω να παραμείνει στη χώρα του. Θα την καλλιεργεί και θα κατοικεί σ' αυτήν. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

¹² Εγώ είπα τα ίδια και στο βασιλιά του Ιούδα Σεδεκία: «Υποδουλωθείτε στο βασιλιά της Βαβυλώνας, υποταχθείτε σ' αυτόν και στο λαό του, και θα επιζήσετε.¹³ Γιατί θέλετε να πεθάνετε, εσύ και ο λαός σου, στον πόλεμο ή από την πείνα ή τις ασθένειες; Αυτά προειδοποίησε ο Κύριος ότι θα πάθει κάθε έθνος που δε θα υποταχθεί στο βασιλιά της Βαβυλώνας.¹⁴ Γι' αυτό, μην ακούτε τα λόγια των προφητών που σας λένε ότι δε θα υπηρετήσετε το βασιλιά της Βαβυλώνας. Αυτοί σας προφητεύουν ψέματα.¹⁵ «Δεν τους έστειλα εγώ», λέει ο Κύριος. «Από μόνοι τους προφητεύουν ψέματα, επικαλούμενοι το όνομά μου. Γι' αυτό κι εγώ θα σας διώξω από 'δω και θα καταστραφείτε μαζί με τους προφήτες που σας προφητεύουν».

¹⁶ Τα ίδια είπα και στους ιερείς και σ' όλο τον λαό: «Λέει ο Κύριος: «μην ακούτε αυτά που σας λένε οι προφήτες σας, ότι τα σκεύη του ναού του Κυρίου θα επιστραφούν από τη Βαβυλώνα πολύ σύντομα. Ψέματα σας προφητεύουν.¹⁷ Μην τους ακούτε! Υπηρετήστε το βασιλιά της Βαβυλώνας και θα γλιτώσετε τη ζωή σας· γιατί να ερημωθεί αυτή η πόλη; ¹⁸ Αν αυτοί ήταν πράγματι προφήτες και ο Κύριος του σύμπαντος τους είχε εμπιστευθεί το λόγο του, θα τον ικέτευαν να μην αφήσει να μεταφερθούν στη Βαβυλώνα

^{πδ} του Σεδεκία Το εβρ έχει «Ιωακίμ», αλλά από το κείμενο που ακολουθεί φαίνεται ότι πρόκειται για το βασιλιά του Ιούδα Σεδεκία. Ο Σεδεκίας και τα κράτη που αναφέρονται στο στ είχαν συνάψει συμμαχία για ν' αποτινάξουν το βαβυλωνιακό ζυγό

τα σκεύη που απόμειναν στο *ναό ή στην πόλη και στο παλάτι του βασιλιά του Ιούδα".
 19-21 »Οι στύλοι, η χάλκινη λεκάνη, οι βάσεις των λουτήρων και τα υπόλοιπα σκεύη είναι ακόμα σ' αυτή την πόλη. Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ δεν τα πήρε, όταν μετέφερε *αιχμάλωτο από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα τον Ιωαχίν, γιο του Ιωακίμ και βασιλιά του Ιούδα, καθώς και όλους τους ευγενείς του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ. Αλλά ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ λέει: "οι θησαυροί που έχουν απομείνει στο ναό, στο παλάτι του βασιλιά του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, ²² θα μεταφερθούν στη Βαβυλώνα και θα παραμείνουν εκεί, ως την ημέρα που εγώ θα φροντίσω γι' αυτά: τότε θα τα φέρω πίσω και θα τα ξανατοποθετήσω στο χώρο αυτόν»".

Προφήτες εναντίον του προφήτη

28 Το ίδιο εκείνο έτος, στην αρχή της βασιλείας του Σεδεκία, βασιλιά του Ιούδα, τον πέμπτο *μήνα του τέταρτου έτους, ο *προφήτης Ανανίας, γιος του Αζούρ, από τη Γαβών, μου είπε μέσα στο *ναό του Κυρίου, μπροστά στους *ιερείς και σ' όλον το λαό: ² «Ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: "έσπασα το ζυγό του βασιλιά της *Βαβυλώνας!" ³ Δυο χρόνια ακόμα και θα ξαναφέρω στο χώρο αυτόν όλα τα σκεύη του ναού του Κυρίου, που τα είχε πάρει ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ από το χώρο αυτόν για να τα μεταφέρει στη Βαβυλώνα. ⁴ Και θα ξαναφέρω εδώ τον Ιωαχίν, γιο του Ιωακίμ και βασιλιά του Ιούδα και όλους τους αιχμαλώτους από το βασίλειο του Ιούδα που είχαν μεταφερθεί στη Βαβυλώνα, γιατί θα συντρίψω το ζυγό του βασιλιά της Βαβυλώνας. Εγώ το λέω, ο Κύριος»".

⁵ Ο προφήτης Ιερεμίας απάντησε στον προφήτη Ανανία, μπροστά στους ιερείς και

σ' όλο το λαό που βρισκόταν στο ναό του Κυρίου: ⁶ «Μακάρι ο Κύριος να σε ακούσει και να εκπληρώσει τους λόγους που προφήτεψες!⁷ Να επαναφέρει στον τόπο αυτόν από τη Βαβυλώνα τα σκεύη του ναού του και όλους τους αιχμαλώτους. ⁷ Ωστόσο, άκουσε τι έχω να πω σ' εσένα και σ' όλο το λαό: ⁸ Οι προφήτες που έζησαν πολύ πριν από μένα κι από σένα είχαν προφητέψει κι όλας πολλές χώρες και για μεγάλη βασιλεία ότι θα ερχόταν πόλεμος, καταστροφή κι ασθένειες. ⁹ Αλλά ο προφήτης που προλέγει ειρήνη, θα αναγνωριστεί ότι είναι προφήτης κι ότι τον έχει στείλει πράγματι ο Κύριος, μόνον όταν η προφητεία του εκπληρωθεί».

¹⁰ Τότε ο προφήτης Ανανίας πήρε το ζυγό από τον τράχηλο του προφήτη Ιερεμία και τον έσπασε. ¹¹ Και είπε μπροστά σ' όλο το λαό: «Ο Κύριος λέει: "έτσι θα σπάσω το ζυγό του βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ από τον τράχηλο όλων των εθνών, ακριβώς σε δύο χρόνια από σήμερα"».

Και τότε ο προφήτης Ιερεμίας έφυγε. ¹² Αργότερα όμως, μετά απ' αυτά τα γεγονότα, ο Κύριος του είπε: ¹³⁻¹⁴ «Πήγαινε και πες στον Ανανία, ότι εγώ ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ λέω: "εσύ έσπασες τους ξύλινους ζυγούς, αλλά θα τους αντικαταστήσεις με σιδερένιους. Σιδερένιο ζυγό βάζω στον τράχηλο όλων αυτών των εθνών, για να υπηρετήσουν το βασιλιά της Βαβυλώνας, το Ναβουχοδονόσορ: ακόμη και τα άγρια θηρία θα τον υπηρετήσουν»".

¹⁵ Ο προφήτης Ιερεμίας είπε στον προφήτη Ανανία: «Άκου, λοιπόν, Ανανία: Δεν σε έστειλε ο Κύριος, αλλά εσύ κάνεις το λαό αυτόν να πιστεύει σε ψέματα. ¹⁶ Γι' αυτό ο Κύριος λέει: "θα σε εξαφανίσω από τη γη! Αυτόν το χρόνο θα πεθάνεις, γιατί επαναστάτησες εναντίον του Κυρίου"». ¹⁷ Και πράγματι ο προφήτης Ανανίας πέθανε τον έβδομο μήνα εκείνης της χρονιάς.

¹⁵ Στο εβρ υπάρχει η λ. «Αμήν»

27,19-22 52,17-23 Α' Βασ 7,15-50 Β' Βασ 24,12-16 27,22 Εσδ 1,7-11 28,1 1,3 51,59-60 28,1-17 14,13-15 28,2 27,8 28,3 21,2 27,16-18 28,4 22,24-27 28,8 26,18 Ησ 13-23 Αμ 1-2 Ιερ 14,12 28,9 Δτ 18,22 28,11 27,8 28,12 42,7 28,14 Δτ 28,48 Ιερ 27,6 28,15 14,13-15 28,16 29,32 Δτ 13,6

Ο Ιερεμίας στέλνει επιστολή στους αιχμαλώτους

29¹⁻² Ο *προφήτης Ιερεμίας έστειλε επιστολή από την *Ιερουσαλήμ προς τους υπόλοιπους από τους *πρεσβυτέρους, τους *ιερείς, τους *προφήτες και σ' όλον το λαό, που ο Ναβουχοδονόσορ τους είχε φέρει αιχμαλώτους από την Ιερουσαλήμ στη *Βαβυλώνα. Η επιστολή αυτή γράφτηκε μετά που ο βασιλιάς των *Βαβυλωνίων είχε εκτοπίσει από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα το βασιλιά Ιωαχίν, τη *βασιλομήτορα, τους αξιωματούχους και τους αρχηγούς του βασιλείου του *Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, καθώς και όλους τους τεχνίτες και τους κατασκευαστές των οχυρωματικών έργων.³ Ο Ιερεμίας έστειλε την επιστολή με τον Ελασά, γιο του Σαφάν, και το Γεμαρία, γιο του Χελκία, τους οποίους ο βασιλιάς του *Ιούδα Σεδεκίας είχε στείλει πρεσβευτές στο βασιλιά Ναβουχοδονόσορ στη Βαβυλώνα. Το κείμενο της επιστολής είναι το ακόλουθο:

4 Ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει σε όλους εκείνους που οδηγήθηκαν *αιχμάλωτοι από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα:

5 «Χτίστε σπίτια και κατοικήστε σ' αυτά· φυτέψτε κήπους και φάτε τους καρπούς τους.⁶ Παντρευτείτε και αποκτήστε παιδιά. Παντρέψτε τους γιους σας και τις κόρες σας, για ν' αποκτήσουν κι εκείνοι παιδιά και πολλαπλασιαστείτε εκεί· μη συρρικνωθείτε.⁷ Επιδιώξτε την ευημερία της πόλης στην οποία σας οδήγησα αιχμαλώτους και προσευχηθείτε σ' εμένα γι' αυτήν, γιατί όταν ευημερεί αυτή ευημερείτε κι εσείς.

8 »Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: «μην αφήνετε να σας εξαπατούν οι προφήτες σας που είναι ανάμεσά σας, ούτε οι μάντιες σας· μη δίνετε προσοχή στα όνειρα που βλέπετε.⁹ Αυτοί σας προ-

φητεύουν ψέματα, προσποιούμενοι ότι μιλούν εξ ονόματός μου. Δεν τους έχω στείλει εγώ.¹⁰ Εγώ ο Κύριος σας λέω ότι, αφού συμπληρωθούν εβδομήντα χρόνια^{πς} στη Βαβυλώνα, θα φροντίσω για σας· θα εκπληρώσω την υποχρέωσή μου και θα σας επαναφέρω στον τόπο σας.¹¹ Ξέρω πολύ καλά τα σχέδια που έχω κάνει για σας. Θέλω την ευημερία σας και όχι την καταστροφή σας· θέλω να σας χαρίσω το μέλλον που εσείς ελπίζετε.¹² Αν με επικαλεστείτε και έρθετε να προσευχηθείτε σ' εμένα, εγώ θα σας ακούσω.¹³ Αν με ζητήσετε θα με βρείτε, φτάνει να με αναζητήσετε με όλη σας την καρδιά.¹⁴ Θα με βρείτε και θα αλλάξω την κατάστασή σας· θα σας συγκεντρώσω απ' όλα τα έθνη και τις χώρες όπου σας διασκορπίσα και θα σας φέρω πίσω στον τόπο απ' όπου σας οδήγησα στην *αιχμαλωσία. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

¹⁵ »Σχυρίζεστε ότι ο Κύριος σας έδωσε προφήτες στη Βαβυλώνα.¹⁶ Μάθετε όμως το λόγο του σχετικά με το βασιλιά που κάθεται στο θρόνο του Δαβιδ^{πς} και με όλον το λαό που κατοικεί σ' αυτή την πόλη, δηλαδή τα αδέρφια σας που δεν αιχμαλωτίστηκαν μαζί σας:¹⁷⁻¹⁸ «Θα στείλω πάνω τους πόλεμο, πείνα και ασθένειες», λέει ο Κύριος, «και θα τους κάνω σαν τα χαλασμένα σύκα, που δεν τρώγονται. Θα τους διασκορπίσω σε όλα τα βασίλεια της γης κι όσοι θα τους βλέπουν θα τρομάζουν, θα τους χλευάζουν, θα τους ντροπιάζουν και θα τους καταριούνται.¹⁹ Αυτό θα συμβεί επειδή δεν άκουσαν τα λόγια μου. Τους μιλούσα επανειλημμένα με τους *δούλους μου τους προφήτες αλλά αυτοί δεν άκουγαν.²⁰ Ακούστε λοιπόν τώρα τα λόγια μου, όλοι εσείς που σας οδήγησα αιχμαλώτους από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα».

²¹ »Σχετικά με τον Άχαβ, γιο του Κολαία, και το Σεδεκία, γιο του Μασσειά, που σας

^{πς}εβδομήντα χρόνια Βλ υποσ εις κεφ 25,11 ^{πς}με το βασιλιά Δαβιδ Προκειται για το βασιλιά Σεδεκία

29,1 21,2 29,2 22,24-27 Β' Βασ 24,14-16 29,3 26,24 Β' Βασ 22,4-20 29,6 30,19 29,7 Εσδ 6,10 29,8-9.15 14,13-15 29,10 25,11 29,10-14 23,3 29,11 24,4-6 31,17 32,40 29,12 Ψλ 50,15 29,13-14 Δτ 4,29 Β' Χρ 15,4 Ησ 55,6 Σολ 6,12-13 1ερ 30,3 18 33,7 26 23,3 48,47 29,16-18 24,3-10 29,17-18 14,12 18,16 24,9 29,19 7,25

προφητεύουν ψέματα προσποιούμενοι ότι μιλούν εξ ονόματος του Κυρίου, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: «Θα τους παραδώσω στο βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ και θα τους θανατώσει μπροστά σας.²² Όταν αυτοί που οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι από το βασίλειο του Ιούδα στη Βαβυλώνα, θα θέλουν να καταραστούν κάποιον, θα λένε: Ο Κύριος να σε κάνει όπως το Σεδεκία και τον Άχαβ, που τους έψησε ζωντανούς ο βασιλιάς της Βαβυλώνας.²³ Κι αυτό θα γίνει επειδή έκαναν πράξεις που ντρόπιασαν το λαό του *Ισραήλ: Μοίχευαν με τις γυναίκες των συμπατριωτών τους κι έλεγαν ψέματα, προσποιούμενοι ότι μιλούν εξ ονόματός μου, ενώ εγώ τίποτα δεν τους είχα διατάξει να πουν. Εγώ τα ξέρω όλα αυτά και είμαι μάρτυρας για όλα», λέει ο Κύριος».

Η επιστολή του Σεμαία

²⁴⁻²⁵ Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, έδωσε στον Ιερεμία μήνυμα σχετικά με το Σεμαία το Νεχελαμίτη. Αυτός είχε στείλει στον ιερέα Σοφονία, γιο του Μασσεία, επιστολή που την υπέγραφε ο ίδιος, κι απευθυνόταν επίσης και σε όλους τους ιερείς και στο λαό της Ιερουσαλήμ. Η επιστολή έλεγε:

²⁶ «Σοφονία, ο Κύριος σε έκανε ιερέα στη θέση του ιερέα Ιωδαέ, για να είσαι υπεύθυνος για το *ναό και να βάλεις σιδερένια αλυσίδα γύρω από το λαιμό τού κάθε μανιακού, που προσποιείται τον προφήτη.²⁷ Τώρα, λοιπόν, γιατί δεν έλεγξες τον Ιερεμία από την Ανανώθ, που σας κάνει τον προφήτη;²⁸ Αυτός μας έστειλε ακόμα και επιστολή στη Βαβυλώνα και μας έλεγε ότι η αιχμαλωσία θα διαρκέσει πολύ, γι' αυτό να χτίσουμε σπίτια και να εγκατασταθούμε εκεί, να φυτέψουμε κήπους και να φάμε τους καρπούς τους».

²⁹ Ο ιερέας Σοφονίας διάβασε την επιστο-

λή αυτή στον προφήτη Ιερεμία.³⁰ Τότε ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ³¹ «Στείλε ειδοποίηση σ' όλους τους αιχμαλώτους και πες τους τι έχω αποφασίσει εγώ ο Κύριος σχετικά με το Σεμαία. "αυτός σας είπε προφητείες, ενώ εγώ δεν τον είχα στείλει, και σας έκανε να πιστεύετε σε ψέματα.³² Γι' αυτό θα τιμωρήσω το Σεμαία το Νεχελαμίτη και τους απογόνους του: δε θα έχει απογόνους να κατοικούν ανάμεσα στο λαό αυτόν και δε θα δει το καλό που θα κάνω εγώ στο λαό μου, επειδή επαναστάτησε εναντίον μου. Εγώ ο Κύριος το λέω».

Υποσχέσεις του Θεού για το βασίλειο του Ισραήλ

(Κεφ 30 - 31)

30¹⁻² Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, είπε στον Ιερεμία: «Γράψε σε βιβλίο όλα όσα σου είπα,^{την} ³ γιατί έρχονται μέρες που θα επαναφέρω τον *αιχμάλωτο λαό μου, τον *Ισραήλ και τον *Ιούδα: θα τους φέρω πίσω στη χώρα που έδωσα στους προγόνους τους και θα την καταλάβουν εκ νέου».

⁴ Να τι είπε, λοιπόν, ο Κύριος στον Ιερεμία για τους Ισραηλίτες και για τους κατοίκους του βασιλείου του Ιούδα:

Απελευθέρωση μέσα από καταστροφές

⁵ Τρόμου φωνές ακούγονται, φόβος ασίγαστος βασιλεύει.⁶ Λοιπόν, σταθείτε μια στιγμή και αναρωτηθείτε: Μπορεί ένας άντρας να γεννήσει παιδί; Βλέπω όμως τους άντρες να κρατούν την κοιλιά τους με τα χέρια τους, σαν τη γυναίκα που κοιλοπονάει, κι ολονών τα πρόσωπα είναι χωρά.⁷ Αλλιμόνο! Τι τρομερή θα είναι η μέρα κείνη! Άλλη δεν θα 'ναι σαν κι αυτήν. Θλίψης καιρός για τους Ισραηλίτες, που ωστόσο θα σωθούν.

⁸ «Τη μέρα εκείνη», λέει ο Κύριος του *σύμπαντος, «το ζυγό τους από τον τράχηλό τους θα συντρίψω: θα σπάσω τα δεσμά τους και ξένοι δεν θα τους υποδουλώσουν πια,

^{την} όλα όσα σου είπα Πιθανώς γίνεται αναφορά στις υποσχέσεις του Θεού, που ακολουθούν στα κεφ 30 και 31

29,22 24,9 29,23 23,9-40 Β' Σαμ 13,12 29,24-25 21,1 29,26 20,2 29,31 29,8-9 15 29,32 28,16 30,1-2 36,2 28 51,59-60 30,3 23,3 30,6 4,31 30,7 Αμ 5,18-20 Δν 12,1 30,8 27,12-15 28,10-14 Λευ 26,13 Ησ 10,27 14,25 Ιεζ 34,27 Νμ 1,13

⁹αλλά θα υπηρετούν τον Κύριο, εμένα το Θεό τους, και τον απόγονο του βασιλιά Δαβίδ,¹⁰ που θα τον ενθρονίσω εγώ για βασιλιά τους.

¹⁰»Εσείς, λοιπόν, δούλοι μου Ισραηλίτες, μη φοβάστε και μην τρομάζετε! Εγώ θα σας απελευθερώσω εσάς μα και τους απογόνους σας από το μακρινό τον τόπο, τη χώρα της ¹¹αιχμαλωσίας σας, και πίσω θα σας ξαναφέρω ν' αναπαυτείτε κι αμέριμνοι να ζήσετε, χωρίς κανείς να σας τρομάζει. ¹¹Εγώ θα είμαι μαζί σας, για να σας σώζω. Κι αν καταστρέψω ακόμα όλα τα έθνη όπου σας διασκόρπισα, εσάς δεν θα σας καταστρέψω· αλλά δεν πρόκειται να σας αφήσω κι εντελώς ατιμώρητους. Με δικαιοσύνη θα σας κρίνω».

Ο Κύριος θεραπεύει τα τραύματα της Ιερουσαλήμ

¹²«Τα τραύματά σου είναι αθεράπευτα», λέει ο Κύριος στην ¹³Ιερουσαλήμ. «Θανάσιμη είναι η πληγή σου. ¹³Κανείς δεν είναι να φροντίσει το τραύμα σου· τρόπος δεν υπάρχει να θεραπευτείς. ¹⁴Όλοι σου οι εραστές¹ σε ξέχασαν· και πια δε σε αναζητάνε. Σε χτύπησα, είναι αλήθεια, με τιμωρία σκληρή, λες κι ήμουνα εχθρός σου, γιατί ήταν πολλές οι ανομίες σου κι οι αμαρτίες σου πλήθος.

¹⁵»Γιατί παραπονιέσαι για τα τραύματά σου; Ο πόνος σου είν' αγιάτρευτος· κι αν τα έκανα όλα αυτά σ' εσένα, είναι για τις πολλές σου ανομίες, το πλήθος των αμαρτιών σου. ¹⁶Γι' αυτό κι όσοι σε καταβρόχθισαν θα καταφαγωθούν και θα αιχμαλωτιστούν –όλοι οι εχθροί σου· όσοι σε λεηλατούν θα λεηλατηθούνε, κι όσοι τα υπάρχοντά σου αρπάζουνε, θα δουν κι αυτοί τα υπάρχοντά τους να διαρπάζονται. ¹⁷Αυτοί σε ονόμασαν "απόβλητη"¹· είπαν για σένα: "αυτή είναι η ¹⁸Σιών,

η πόλη που κανείς δεν τη φροντίζει". Γι' αυτό κι εγώ τα τραύματά σου θα γιατρέψω», λέει ο Κύριος, «και θα επουλώσω τις πληγές σου».

Ανοικοδόμηση και ανακαίνιση του βασιλείου

¹⁸Ο Κύριος λέει: «Εγώ, θ' αλλάξω την κατάσταση των οικογενειών των Ισραηλιτών και θ' αποκαταστήσω τις κατοικίες τους· η πόλη θα ξαναχτιστεί πάνω στα ίδια τα ερείπιά της και το παλάτι στην παλιά του θέση. ¹⁹Ο λαός μου τότε θα με δοξολογεί και θ' αλαλάζει από χαρά. Θα τον πληθύνω και δε θά 'χει φόβο πια να λιγοστέψει· ένδοξο θα τον κάνω και κανένας δε θα τολμά να τον περιφρονεί. ²⁰Οι απόγονοι του Ιακώβ θα ξαναποκτήσουν τα δικαιώματά τους: Η σύναξη τους ενώπιόν μου θα λειτουργεί με ασφάλεια κι εγώ θα τιμωρώ όποιον θελήσει να τους αδικήσει. ²¹Ο άρχοντάς τους, ο αρχηγός τους, θα είναι ένας απ' αυτούς. Θα του επιτρέψω να με πλησιάζει», λέει ο Κύριος· «αλήθεια, ποιος θα τολμούσε να με πλησιάσει απρόσκλητος;»

Η ισχύς των υποσχέσεων του Θεού

²²Ο Κύριος λέει: «Θα είστε πάλι λαός μου κι εγώ θα είμαι Θεός σας».

²³Είναι του Κυρίου η οργή καθώς ο καταστροφικός ανεμοστρόβιλος. Θα βρει τα κεφάλια των ασεβών. ²⁴Δε θα πάψει του Κυρίου ο φοβερός θυμός ωσότου εκπληρώσει τις αποφάσεις του. Και θα το καταλάβετε στις έσχατες τις μέρες.

31 «Τότε», λέει ο Κύριος, «θα είμαι Θεός όλων των ισραηλιτικών φυλών κι αυτοί θα είναι λαός μου».

¹⁰τον απόγονο Δαβίδ Το εβρ έχει κατα λ «και το Δαβίδ, το βασιλιά τους» ¹Εραστές Υπονοούνται οι συμμαχοί του βασιλείου του Ιούδα (βλ κεφ 4,30 20,22)

30,9 Εξ 19,6 Ακ 1,74-75 Ιερ 23,5 Ωσ 3,5 30,10 42,11 Ησ 41,10 Ιερ 1,8 Λευ 26,6 Ιεζ 34,28 30,10-11 46,27-28 Ησ 41,8-13 30,11 Ησ 43,5 Ιερ 4,27 30,12,15 10,19 30,14 4,30 Θρ 1,2 19 30,16 10,25 Ησ 33,1 30,17 8,22 30,18 29,13-14 30,19 29,6 23,3 Λευ 26,9 Ιεζ 36,8-11 37-38 37,26 30,20 2,3 30,21 Δτ 17,15 Ζαχ 10,4 Αρ 8,19 30,22 & 31,1 7,23

Η επάνοδος των βορειοϊσραηλιτών από την εξορία

Ἰλέει ο Κύριος:

«Σπλαχνίζομαι στην ἔρημο^α αυτούς που γλίτωσαν το θάνατο. Ἔτσι οι Ἰσραηλίτες μπορούν να ζουν με ασφάλεια και πάλι».

3 Ο Κύριος ἔρχεται από μακριά στο λαό του λέγοντας: «Πάντα σε αγαπούσα, γι' αυτό θα συνεχίσω να σου εἶμαι πιστός. 4 Θα σε αποκαταστήσω πάλι Ἰσραήλ, κόρη μου, θα ξαναχτίσω τις πόλεις σου. Θα ξαναστολιστείς, θα πάρεις τα τύμπανά σου και θα χορέψεις χαρούμενα. 5 Θα φυτέψετε πάλι ἀμπέλια στα βουνά της Σαμάρειας κι εκείνοι που θα τα φυτεύουν, οι ἴδιοι θα τρώνε και τα σταφύλια τους. 6 Ναι, θα ἴρθει μέρα που στα βουνά του Εφραΐμ οι παρατηρητές θα φωνάζουν: «σηκωθείτε ν' ανεβούμε στο ὄρος Σιών, στον Κύριο το Θεό μας!»»

7 Ο Κύριος λέει: «Τραγουδήστε χαρούμενα για τους Ἰσραηλίτες! Φωνάξτε δυνατά για το πρώτο από τα ἔθνη! Κηρύξτε, ψάλτε και πείτε: «ο Κύριος το λαό του ἔσωσε,^β αυτούς που ἀπέμειναν ἀπ' τους Ἰσραηλίτες». 8 Θα τους φέρω από τις χώρες του βορρά, κι από τα πέρατα της γης θα τους συνάξω μαζί τους κι οι τυφλοί, οι κουφοί οι ἐγκυες και οι λεχώνες. Ὅλοι θα ἐπιστρέψουν, θα ἴναι μεγάλο πλήθος. 9 Θα ἐπιστρέψουν με κλάματα και ἱκεσίες κι ἐγώ θα τους ὀδηγώ. Θα τους φέρω σε κοιλάδες με πολλά νερά, μέσα από δρόμους ομαλούς, όπου δεν θα σκοντάφτουν, γιατί ἐγώ εἶμαι ο πατέρας των Ἰσραηλιτών και ο Εφραΐμ^γ εἶναι ο *πρωτόκοκός μου».

10 Ἀκούστε ἔθνη το λόγο του Κυρίου και διαλαλήστε τον ἀκόμη και στις χώρες τις μακρινές: «Αὐτός που διασκόρπισε τους Ἰσραηλίτες, αὐτός και θα τους συγκεντρώσει και θα τους προστατέψει, ὅπως το κοπάδι του ο βοσκός. 11 Ο Κύριος ἔσωσε τους ἀπογόνους του Ἰακώβ, τους λύτρωσε ἀπό τον ἰσχυρό δυνάστη. 12 Πάνω στ' ὄρος Σιών θα ἔρθουν και θα ψάλουν και θα χαρούν με του Κυρίου τ' αγαθά, το στάρι, το κρασί, το φρέσκο λάδι, τα βόδια και τα πρόβατα. Και θα καρποφοροῦνε σαν τον κήπο που ποτίζεται και πια δε θα καταστραφούν. 13 Τότε θα χαίρονται οι παρθένες στο χορό κι ὅλοι μαζί οι νέοι και οι γέροι. «Θ' ἀλλάξω σε χαρά το *πένθος τους», λέει ο Κύριος. «Θα τους παρηγορήσω, κι ὕστερα ἀπό τη λύπη τους θα τους χαροποιήσω. 14 Θα χορτάσω τους ἱερεῖς με τα καλύτερα κομμάτια ἀπό τα σφάγια των ἑθυσίων: ο λαός μου θα χορτάσει με τ' αγαθά μου. Ἐγώ το λέω, ο Κύριος».

Τα παιδιά της Ραχὴλ ἐπιστρέφουν

15 Ἀκούστηκε στη Ραμά κραυγή, θρήνος και κλάματα και στεναγμός βαρῦς.

Για τα παιδιά της κλαίει ἡ Ραχὴλ, μα πουθενά παρηγοριά δε βρίσκει, γιατί πια δεν υπάρχουν στη ζωή.^δ

16 Ἀλλά ο Κύριος της λέει: «Σταμάτα να κλαις! Σκότισε τα δάκρυά σου, γιατί ὅ,τι ἐχεις κάνει για τα παιδιά σου θ' ανταμειφθεῖ: Θα ἐπιστρέψουν ἀπ' τη χώρα του ἐχθρού. 17 Ὑπάρχει ἐλπίδα για τους ἀπογόνους σου! Θα ἐπιστρέψουν τα παιδιά σου στην πατρίδα

^αστην ἔρημο Η ευσπλαχνία του Θεού θα εκδηλωθεῖ με το να συγκεντρώσει το λαό του στην ἔρημο, με σκοπό να τους ξαναφέρει πίσω. Οι παραστάσεις της ἀπελευθέρωσης των Ἰσραηλιτῶν ἀπό την Αἴγυπτο στο παρελθόν ἀναμνησκονται με το ἀμεσο μέλλον της επανόδου τους ἀπό την υπαιχμαλωσία. ^βΟ Κύριος το λαό του ἔσωσε, κατὰ τους Ὁ. Το εβρ. ἔχει «Σωσε Κύριε το λαό σου», το οποίο ὅμως δεν ἀναποκρίνεται στην ἔννοια του στίχου. ^γΕφραΐμ. Εἶναι ἡ πολυαριθμότερη φυλὴ του βορείου βασιλείου, και πολλές φορές χρησιμοποιεῖται για να δηλωθεῖ ὁλόκληρο το βόρειο βασίλειο (βλ. και στ. 6). ^δΡαμά. Μικρὸ χωριὸ μερικὰ χλμ. βόρεια της Ἱερουσαλὴμ. Στην ἀρχαιότητα (Α' Σαμ 10,2) εἶχε στηθεῖ ἐκεῖ ο τάφος της Ραχὴλ, μητέρας του Ἰωσήφ και του Βενιαμὴν (βλ. Γεν 35,16-19). Ο Ἰωσήφ ἦταν ο πρόγονος της φυλῆς του Εφραΐμ και Μανασσῆ. Ἡ Ραχὴλ ἐδῶ εἶναι προσωποποίηση του Ἰσραὴλ στο σύνολο του (πρβλ. Μτ 2,18).

τους. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Η επιστροφή του χαμένου γιου

¹⁸ Λέει ο Κύριος: «Άκουσα τους Ισραηλίτες πράγματι, να λέν' με λύπη: "Κύριε, μας χτύπησες και άξιζε να μας χτυπήσεις, γιατί ήμασταν σαν τ' ατίθασα μοσχάρια. Μα τώρα ξανακάλεσέ μας να επιστρέψουμε σ' εσένα, γιατί εσύ είσαι ο Κύριος, ο Θεός μας. ¹⁹ Σ' εσένα επιστρέψαμε μετανιωμένοι για ό,τι κάναμε. Το λάθος μας το καταλάβαμε και χτυπήσαμε το κεφάλι μας. Ντραπήκαμε και κατεξυτελειστήκαμε, γιατί αμαρτήσαμε ακόμη απ' τα νιάτα μας, και τώρα το πληρώνουμε".

²⁰ «Ο Εφραΐμ είναι ο πολυαγαπημένος μου γιος, το χαϊδεμένο μου παιδί», λέει ο Κύριος. «Κάθε φορά που τον τιμώρω εξακολουθώ να τον σκέφτομαι. Γι' αυτό η καρδιά μου χτυπάει τόσο δυνατά γι' αυτόν. Πάντα θα τον σπλαχνίζομαι».

Ξεκίνημα για ένα λαμπρό μέλλον

²¹ Βάλε σημάδια, Ισραήλ! ²² Βάλε οδοδείκτες στο δρόμο που πήρες όταν έφυγες, για να τον ξαναβρείς όταν πίσω θα επιστρέψεις. Γύρνα, γύρνα σ' αυτές εδώ τις πόλεις σου! ²³ Ως τότε θα διστάζεις αποστάτισσα Ισραήλ; Ο Κύριος δημιουργεί κάτι εντελώς καινούριο πάνω στη γη: Η γυναίκα είναι που θα τριγυρίζει τον άντρα. ²⁴

Η αλλαγή της κατάστασης του Ιούδα

²³ Ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός των Ισραηλιτών λέει: «Όταν θ' αλλάξω την κατάσταση τους, θα ξαναλένε αυτόν το λόγο στη χώρα του *Ιούδα και στις πόλεις τους: "ο Κύριος να σ' ευλογεί, *Ιερουσαλήμ, εσύ ο τόπος όπου ο Θεός εκδηλώνει τη δικαιοσύνη του, εσύ το άγιο του *βουνό" ²⁴ Τότε η χώρα του Ιούδα κι όλες οι πόλεις του θα κατοικηθούν θα υπάρχουν πάλι εκεί γεωργοί, και βοσκοί που θα οδηγούν τα κοπάδια τους. ²⁵ Τους εξαντλημένους από τη δίψα θα τους ποτίσω τους εξασθενημένους από την πείνα θα τους χορτάσω».

²⁶ Όταν ξύπνησα ένιωθα ανανεωμένος και δυναμωμένος. ²⁷ «Ερχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που όπως ο γεωργός σπέρνει το χωράφι του με σπόρο, έτσι κι εγώ θα γεμίσω τη χώρα του *Ισραήλ και του *Ιούδα με ανθρώπους και ζώα. ²⁸ Όπως μέχρι τώρα φρόντισα να ξεριζώσω αυτά τα βασίλεια, να τα κατασκάψω, να τα κατεδαφίσω, να τα καταστρέψω και να τα συνθλίψω, το ίδιο θα φροντίσω τώρα για να τα ξαναχτίσω και να τα ξαναφυτέψω. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Αποκατάσταση του Ισραήλ και του Ιούδα

²⁹ Εκείνες τις μέρες δεν θα λένε πια: «Οι πατεράδες έφαγαν τ' άγουρα σταφύλια και των παιδιών τα δόντια μούδιασαν», ³⁰ αλλά όποιος τρώει τ' άγουρα σταφύλια, εκείνου τα δόντια θα μουδιάζουν. Καθένας θα πεθαίνει εξαιτίας της δικής του ανομίας.

Καινούρια διαθήκη με τον Ισραήλ και τον Ιούδα

³¹ «Ερχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που θα κάνω καινούρια *διαθήκη με το λαό του Ισραήλ και του Ιούδα. ³² Δε θα έχει καμιά σχέση με τη διαθήκη που είχα κάνει με τους προγόνους τους την ημέρα που τους πήρα από το χέρι και τους οδήγησα έξω από τη Αίγυπτο. Εκείνοι δεν τήρησαν τη διαθήκη μου κι εγώ τους παραμέλησα. ³³ Και να ποια

²⁴ *Ισραήλ* Το εβρ. εδώ και στο στ 22 έχει κατά λ «παρθένα Ισραήλ». ²⁵ *Η γυναίκα άντρα* Η έννοια της φρ δεν είναι σαφής. Κατά μία εκδοχή, δυνατόν να σημαίνει ότι θα επικρατήσει απόλυτη ειρήνη οι γυναίκες δεν θα χρειάζονται πια προστασία από το σύζυγό τους και θα μπορούν να τον περιβάλλουν με φροντίδα και αγάπη. Κατ' άλλη εκδοχή, δυνατόν να σημαίνει ότι, ενώ μέχρι τώρα ο Θεός προσπαθούσε να κερδίσει την αγάπη του λαου του, στο μέλλον ο Ισραήλ θα αποζητάει την εύνοια του Θεού. Ο Θεός εδώ απευθύνεται στο λαό του στον ενικό και τον παρομοιάζει (κατά λ) με παρθένα. ²⁶ *Όταν δυναμωμένος* Έκφραση που δηλώνει την κατάσταση του προφήτη, στην οποία επανέρχεται μετά το οραμα που βλέπει.

31,18 Θρ 5,21 31,20 31,3 31,9 Ησ 49,15 63,9 Θρ 3,31-32 Ωσ 11,1 8 31,22 33,3-9 Ησ 48,6 31,23-24 23,19 31,23 29,13-14 31,27 4,25 31,27-28 23,6 31,28 1,10 1,12 32,42 31,29 Ιεζ 18,2 Εξ 20,5-6 31,30 Δτ 24,16 31,31 Ακ 22,20 31,31-34 Εβρ 8,8-12 31,32 11,10 31,33 32,40 17,1 7,23 Εξ 24,12 Ησ 51,7 Ησ 51,7 Πρμ 7,3 Εβρ 10,16

θα είναι η νέα διαθήκη που θα κάνω με το λαό του Ισραήλ. Μετά τις μέρες εκείνες, θα βάλω το νόμο μου μέσα στη συνείδησή τους και θα τον γράψω στις καρδιές τους. Θα είμαι Θεός τους κι αυτοί θα είναι λαός μου.³⁴ Δε θα διδάσκει πια καθένας το συμπόλιτή του και τον αδερφό του λέγοντας “γνωρίστε τον Κύριο”, γιατί όλοι τους θα με γνωρίζουν, από τον πιο άσημο ως τον πιο σπουδαίο. Θα συγχωρήσω την ανομία τους και δε θα ξαναθυμηθώ πια την αμαρτία τους. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Ο Ισραήλ παραμένει λαός του Θεού

³⁵Ο Κύριος έχει ορίσει τον ήλιο για να φωτίζει την ημέρα, και το φεγγάρι και τ' αστέρια για να φωτίζουνε τη νύχτα· ταραίζει τη θάλασσα και βουίζουν τα κύματά της. Αυτός, που τ' όνομά του είναι “Κύριος του σύμπαντος, λέει: ³⁶«Αν ποτέ τούτοι οι φυσικοί νόμοι πάψουν να ισχύουν, τότε μόνο θα πάψω ν' αναγνωρίζω πως οι απόγονοι των Ισραηλιτών αποτελούν για πάντα έθνος.

³⁷» Όπως είναι αδύνατο να μετρηθεί ο ουρανός ή να ερευνηθούν τα θεμέλια της γης, έτσι είναι αδύνατο να απορρίψω κι εγώ το λαό Ισραήλ, παρ' όλα όσα έχει πράξει».

Η ανοικοδόμηση της Ιερουσαλήμ

³⁸«Έρχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που θα ανοικοδομηθεί προς τιμήν μου η Ιερουσαλήμ από τον πύργο του Χαναεήλ, βορειο-ανατολικά, ως την πύλη της Γωνίας, βορειο-δυτικά.³⁹ Τα σύνορά⁴⁰ της θα εκτείνονται δυτικά ως το λόφο Γαρήβ κι από 'κει νότια προς τη Γοάθ.⁴⁰ Ολόκληρη η κοιλάδα που έχουν ταφεί οι νεκροί και είχε διασκορπιστεί η στάχτη των θυσιών, και όλα τα χωράφια από το χείμαρρο των Κέδρων ως τη γωνία

της πύλης των Αλόγων^ρ ανατολικά, όλη αυτή η περιοχή θα είναι αφιερωμένη σ' εμένα τον Κύριο. Η Ιερουσαλήμ ποτέ πια δε θα καταδαφιστεί ούτε θα καταστραφεί».

Ο Ιερεμίας αγοράζει ένα χωράφι

32 Το δέκατο έτος της βασιλείας του Σεδεκία στον Ιούδα –δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του Ναβουχοδονόσορ αντίστοιχα– ο Ιερεμίας πήρε μήνυμα από τον Κύριο.² Την εποχή εκείνη ο στρατός του βασιλιά της Βαβυλώνας πολιορκούσε την Ιερουσαλήμ κι ο προφήτης Ιερεμίας ήταν κρατούμενος στην αυλή της φρουράς στο παλάτι.³ Τον είχε φυλακίσει ο βασιλιάς Σεδεκίας, γιατί ο Ιερεμίας είχε αναγγείλει τούτον το λόγο του Κυρίου: «Εγώ θα παραδώσω την πόλη αυτή στα χέρια του βασιλιά της Βαβυλώνας και θα την κυριέψει.⁴ Ο ίδιος ο Σεδεκίας, ο βασιλιάς του Ιούδα, δε θα ξεφύγει από τους Βαβυλώνιους. Θα παραδοθεί εξάπαντος στο βασιλιά της Βαβυλώνας και θα λογοδοτήσει σ' αυτόν αυτοπροσώπως.⁵ Ο Σεδεκίας θα οδηγηθεί από το Ναβουχοδονόσορ στη Βαβυλώνα και θα μείνει εκεί ωςότου λογαριαστώ μαζί του», λέει ο Κύριος. «Ακόμη κι αν πολεμήσετε τους Βαβυλώνιους, δε θα κερδίσετε τον πόλεμο».

⁶Εκεί, λοιπόν, στη φυλακή ο Ιερεμίας διηγείται:

⁷«Πήρα από τον Κύριο το ακόλουθο μήνυμα: “ο Χαναμεήλ, γιος του θεού σου, του Σαλλούμ, θα 'ρθει να σε βρει για να σου πει να αγοράσεις το χωράφι που βρίσκεται στην Αναθώθ,^ρα γιατί εσύ έχεις το δικαίωμα να το αγοράσεις”⁸ Ήρθε λοιπόν, και με βρήκε ο ξάδερφός μου ο Χαναμεήλ στην αυλή της φρουράς, και μου είπε, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου: “αγόρασε, σε παρακαλώ, το χω-

³⁴Για τον πύργο του Χαναεήλ βλ υποσ. εις Νε 3,1. Για την πύλη της Γωνίας βλ υποσ. εις Β' Βασ 14,13. ³⁹Τα σύνορα. Εδώ νοούνται τα τείχη της πόλης. ^ρΒλ υποσ. εις Νε 3,28. ^ρΑναθώθ. Πολλή γνωστή ως η γενετειρα του Ιερεμίας (κεφ 1,1), όπου εμεναν και οι συγγενείς του (πρβλ 11,21 με 12,6)

31,34 24,7 Ησ 11,9 Ιω 6,45 Ιερ 33,8 50,20 Ησ 33,24 Εβρ 10,17 **31,35** Γεν 1,16 Αμ 5,8 Ψλ 96,11 **31,35-36** 33,20-21 **31,37** Πρμ 30,4 Ησ 40,12-16 **31,38** Νε 3,1 Β' Βασ 14,13 **31,38-40** Ζαχ 14,10-11 **31,40** 7,31-32 Νε 3,28 Ιλ 4,17 20-21 **32,1** 1,3 52,29 **32,1-15** 13,1-11 **32,2** 33,1 37,21 38,28 39,13-14 Β' Βασ 25,1 **32,3-5** 34,2-3 Β' Βασ 25,3-7 **32,5** 21,7 **32,7-8** Λευ 25,25

ράφι μου στην Αναθώθ, στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν, γιατί εσύ έχεις το δικαίωμα να το κληρονομήσεις και την υποχρέωση να το αγοράσεις. Αγόρασε το, λοιπόν”.

»Τότε βεβαιώθηκα ότι αυτό ήταν προσταγή του Κυρίου. ⁹Αγόρασα, λοιπόν, το χωράφι στην Αναθώθ από τον ξάδερφό μου και του ζύγισα τα χρήματα, δέκα εφτά ¹⁰σίκλους ασήμι. ¹⁰Υπέγραψα και το συμβόλαιο, το σφράγισα μπροστά σε μάρτυρες και ζύγισα τα χρήματα στη ζυγαριά. ¹¹Πήρα το συμβόλαιο της αγοράς, το σφραγισμένο τμήμα του, καθώς και το ανοιχτό αντίγραφο, ¹²με τα διάφορα στοιχεία και τους όρους του. ¹²Μετά το έδωσα στο Βαρούχ, ¹³γιο του Νηρία, κι εγγονό του Μασασία, ενώ ήταν παρόντες ο ξάδερφός μου ο Χαναμεήλ, οι μάρτυρες που είχαν υπογράψει το συμβόλαιο και οι άνδρες που βρίσκονταν στην αυλή της φρουράς. ¹³Τότε διέταξα το Βαρούχ μπροστά τους και του είπα: ¹⁴”ο Κύριος του ¹⁴σύμπαντος, ο Θεός του ¹⁴Ισραήλ, λέει: Πάρε το έγγραφο αυτό, το σφραγισμένο συμβόλαιο της αγοράς με το αντίγραφο του και φύλαξε το σ’ ένα πήλινο αγγείο για να διατηρηθεί εκεί για πολύν καιρό. ¹⁵Γιατί ο Κύριος του ¹⁵σύμπαντος, ο Θεός του ¹⁵Ισραήλ, λέει ότι θα αγοραστούν πάλι σπίτια, χωράφια και αμπέλια σ’ αυτήν τη χώρα”».

Προσευχή του Ιερεμία

¹⁶ «Αφού έδωσα το συμβόλαιο της αγοράς στο Βαρούχ, γιο του Νηρία, προσευχήθηκα στον Κύριο και είπα: ¹⁷ “αχ, Κύριε Θεέ! Εσύ δημιούργησες τον ουρανό και τη γη με τη μεγάλη σου δύναμη, την ακαταμάχητη. Τίποτα δεν είναι δύσκολο σ’ εσένα. ¹⁸ Δείχνεις αγάπη σε χιλιάδες γενιές: όταν όμως οι άνθρωποι αμαρτάνουν τους τιμωρείς, αυτούς και τα παιδιά τους. Ω Θεέ μεγάλη και δυνα-

τέ, που τ’ ¹⁹όνομά σου είναι του ¹⁹σύμπαντος ο ¹⁹Κύριος! ¹⁹Μεγάλος στα σχέδια και δυνατός στα έργα σου. Τα μάτια σου βλέπουν όλες τις πράξεις των ανθρώπων για ν’ ανταποδίδεις σε όλους ανάλογα με τον τρόπο της ζωής τους και με τις πράξεις τους. ²⁰ Από τότε στην Αίγυπτο και μέχρι σήμερα έχεις κάνει καταπληκτικά θαύματα ανάμεσα στους ²¹Ισραηλίτες και στους άλλους λαούς και έτσι έγινες γνωστός σ’ όλο τον κόσμο. ²¹ Έβγαλες το λαό σου τον ²¹Ισραήλ από την Αίγυπτο με ²²σημεία και με θαύματα, με δυνατό χέρι και δύναμη ακαταμάχητη, προκαλώντας μεγάλο τρόμο στους εχθρούς μας. ²² Έδωσες στους ²³Ισραηλίτες αυτή τη χώρα, που είχες υποσχεθεί με ²³όρκο να τη δώσεις στους προγόνους τους, τη χώρα που ρέει γάλα και μέλι. ²³ Μπήκαν και την κυριέψαν, αλλά δεν υπάκουσαν στη φωνή σου και δεν τήρησαν το ²⁴νόμο σου: δεν έκαναν τίποτε απ’ όσα τους είχες διατάξει. Γι’ αυτό τους προξένησες όλο αυτό το κακό. ²⁴ Τα επιχώματα του εχθρού έφτασαν ως τα τείχη της πόλης για να την κυριέψουν και σύντομα θα πέσει στα χέρια των Βαβυλωνίων. Θα την κυριέψουν με τα όπλα τους, και με τη βοήθεια της πείνας και των επιδημιών. Ό,τι είπες έγινε, το βλέπεις. ²⁵ Παρ’ όλα αυτά, εσύ, Κύριε Θεέ, με διέταξες να αγοράσω με χρήματα τούτο το χωράφι ενώπιον μαρτύρων, αν και η Ιερουσαλήμ έχει πέσει σχεδόν στα χέρια των Βαβυλωνίων”».

Ο Κύριος απαντάει στον Ιερεμία

²⁶ «Τότε ο Κύριος μου απάντησε: ²⁷ “εγώ είμαι ο ²⁷Κύριος, ο Θεός όλων των ανθρώπων και τίποτα δεν είναι αδύνατο σ’ εμένα. ²⁸ Εγώ θα παραδώσω την πόλη αυτή στα χέρια των Βαβυλωνίων και του βασιλιά τους Ναβουχοδοноσόρ και θα την κυριέψει. ²⁹ Οι

¹⁶Πήρα αντίγραφο Το πρωτότυπο και το αντίγραφο ενός συμβολαίου αγοράς ήταν γραμμένα στην ίδια επιφάνεια της περγαμνής ή του παπίρου. Το πρωτότυπο ήταν γραμμένο στο πάνω μέρος, το οποίο το τύλιγαν και το έδεναν με κορδόνι, που το περνούσαν μέσα από τρύπες, και το σφράγισαν. Το αντίγραφο, που ήταν γραμμένο στο κάτω μέρος του φύλλου τυλιγόταν αντίθετα και ήταν ελεύθερο. Έτσι το κείμενο μπορούσε πάντοτε να αναγνωσθεί και ταυτόχρονα να προφυλάσσεται από αλλαγές. ¹⁹ΥΟ Βαρούχ ήταν ο προσωπικός γραμματέας του Ιερεμία

*Βαβυλώνιοι που πολεμούν εναντίον αυτής της πόλης θα της βάλουν φωτιά και θα την κάψουν, αυτήν και τα σπίτια της που στις ταράτσες τους οι κάτοικοι της πρόσφεραν *θυμίαμα στο *Βάαλ και έκαναν σπονδές σε ξένους θεούς για να με εξοργίζουν.³⁰ Οι Ισραηλίτες και οι κάτοικοι του Ιούδα, από τα πρώτα χρόνια της ιστορίας τους, έκαναν μόνο το κακό ενώπιόν μου και με εξοργίζουν με τις πράξεις τους.³¹ Ναι, η πόλη αυτή μ' έχει εξοργίσει φοβερά, από τότε που την έχτισαν μέχρι σήμερα. Θα την καταστρέψω, λοιπόν, **α** για την κακία του λαού του Ισραήλ και του Ιούδα, οι οποίοι με όσα έκαναν με εξοργισαν, αυτοί και οι βασιλιάδες τους, οι άρχοντές τους, οι *ιερείς τους, οι *προφήτες τους, καθώς και οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ.³² Δεν μου έστρεψαν το πρόσωπό τους, αλλά τα νώτα τους. Αν και τους διδάξα επίμονα, εν τούτοις δεν έδωσαν καμιά προσοχή για να μάθουν.³⁴ Έφτασαν ακόμη και στο σημείο να βάλουν τα είδωλά τους μέσα στο *νάο που φέρει το *όνομά μου, και να τον μολύνουν.³⁵ Καθιέρωσαν ιερούς *τόπους προς τιμήν του Βάαλ, στην κοιλάδα Εννόμ,^{ρδ} για να θυσιάζουνε τους γιους τους και τις κόρες τους στο *Μολόχ. Αυτά δεν τους τα διέταξα εγώ, ούτε διανοήθηκα ποτέ ότι θα έκαναν τέτοιες βδελυρές πράξεις, που οδήγησαν το λαό του Ιούδα να αμαρτήσει.

³⁶ *Εσείς λέτε ότι αυτή η πόλη παραδίδεται στην εξουσία του βασιλιά της Βαβυλώνας νικημένη από τον πόλεμο, την πείνα και τις επιδημίες. Ακούστε τώρα τι εγώ ο Κύριος, ο Θεός του Ισραήλ, λέω για την πόλη αυτή: ³⁷ Θα τους συγκεντρώσω απ' όλες τις χώρες όπου τους διασκόρπισα πάνω στο φοβερό θυμό μου και στη μεγάλη μου αγανάκτηση: θα τους επαναφέρω σ' αυτή τη χώρα και θα κατοικήσουν με ασφάλεια. ³⁸ Θα είναι πάλι ο λαός μου κι εγώ θα είμαι Θεός τους. ³⁹ Θα τους κάνω να σκέφτονται και να

ενεργούν για ένα σκοπό: πώς να με τιμούν κάθε μέρα για το δικό τους το καλό και των απογόνων τους. ⁴⁰ Θα συνάψω αιώνια *διαθήκη μαζί τους, ότι δεν θα σταματήσω να κάνω το καλό σ' αυτούς, για να με τιμούν και να μην απομακρυνθούν από μένα. ⁴¹ Θα χαίρομαι να τους ευεργετώ και θα τους εγκαταστήσω μόνιμα σ' αυτή τη χώρα. Και θα το κάνω μ' όλη μου την καρδιά και μ' όλη μου την δύναμη. ⁴² Όπως τους έφερα όλες αυτές τις συμφορές, έτσι θα τους φέρω κι όλα τα καλά που τους έχω υποσχεθεί. ⁴³ Σ' αυτή τη χώρα, για την οποία εσύ κι οι άλλοι λέτε ότι παραδίδεται στα χέρια των Βαβυλωνίων κι ότι θα ερημωθεί και δε θ' απομείνει εκεί κανείς, ούτε άνθρωπος ούτε ζώο, εκεί θα ξαναγίνουν αγοραπωλησίες. ⁴⁴ Θ' αγοράζονται χωράφια με χρήματα και θα υπογράφονται συμβόλαια: θα σφραγίζονται τα συμβόλαια ενώπιον μαρτύρων στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν, στα περίχωρα της Ιερουσαλήμ και στις πόλεις του Ιούδα, τόσο στις ορεινές όσο και στις πεδινές, καθώς και στις πόλεις του νότου. Θα την αλλάξω την κατάστασή τους. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Νέες υποσχέσεις για την Ιερουσαλήμ

33 Ενώ ο Ιερεμίας ήταν ακόμα κρατούμενος στην αυλή της φρουράς, ο Κύριος του μίλησε για δεύτερη φορά: ² «Εγώ, ο Κύριος, που δημιούργησα τη γη, τη διαμόρφωσα και τη στερέωσα, εγώ, που τ' *όνομά μου είναι *Κύριος, λέω: ³ Κάλεσέ με και θα σου απαντήσω: θα σου αναγγείλω μεγάλα πράγματα, που δεν τα γνωρίζεις ούτε μπορείς να τα γνωρίσεις.

⁴ Εγώ ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέω ότι τα σπίτια της *Ιερουσαλήμ και τα βασιλικά παλάτια του *Ιούδα, θα διαμορφωθούν για να γίνουν επιχώματα και αμυντικά αντιστηρίγματα, ⁵ προκειμένου ν' αντιμετωπισθούν

^{ρδ}βλ. υποσ. εις Β' Βασ 23,10

32,30 3,25 **32,31** 2,20 52,3 Β' Βασ 17,18 23 23,27 24,20 **32,33** 5,3 **32,34** 7,30 **32,35** 7,31 **32,36** 32,43 33,10-11 **32,37** 23,3 23,6 **32,38** 7,23 **32,39** 24,7 50,5 **32,40** 29,11 31,33 **32,41** Σφν 3,17 Ιερ 1,10 Αμ 9,15 **32,42** 31,28 **32,43** 32,36 **32,44** 29,13-14 **33,1** 32,2 **33,3** 29,12 31,22

οι *Βαβυλώνιοι. Κάτι τέτοιο θα γέμιζε τα σπίτια με τα πτώματα εκείνων που εγώ θα θανατώσω πάνω στο θυμό μου και στην οργή μου, γιατί έχω αποστραφεί αυτή την πόλη για τις πονηρές πράξεις των κατοίκων της. ⁶ Αλλά παρ' όλα αυτά θα θεραπεύσω τις πληγές της και θα κάνω τους κατοίκους της να ζήσουν με απόλυτη ειρήνη και ασφάλεια. ⁷ Θ' αλλάξω την κατάσταση του λαού του Ιούδα και του *Ισραήλ και θα τους εγκαταστήσω εκεί που ήταν προηγουμένως. ⁸ Θα συγχωρήσω όλα όσα έχουν διαπράξει εναντίον μου: τις ανομίες τους, τις ασέβειές τους και τις ανταρσίες τους. ⁹ Η Ιερουσαλήμ θα είναι για μένα πηγή χαράς και θα μου φέρει τιμή και δόξα μπροστά σε όλα τα έθνη της γης. Θα μάθουν όλες τις ευεργεσίες μου προς αυτήν και θα μείνουν άφωνοι από την ευημερία που θα τους χαρίσω».

¹⁰ Λέει ο Κύριος: «Εσείς λέτε ότι ο τόπος αυτός θα ερημωθεί σύντομα και δε θα υπάρχουν εδώ ούτε άνθρωποι ούτε ζώα. Κι όμως, στις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα και στις ερημωμένες πλατείες της Ιερουσαλήμ, θ' ακουστούν και πάλι ¹¹ κραυγές χαράς και ευφροσύνης, τα τραγούδια των νιόπαντρων και οι ύμνοι αυτών που θα προσφέρουν εκ νέου ευχαριστήριες προσφορές στο *νάό μου. Θα ψάλλουν:

“Τον Κύριο του *σύμπαντος
δοξολογήστε!

Είναι καλός,

κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!”

Αυτό θα γίνει επειδή θ' αλλάξω την κατάσταση της χώρας και θα την κάνω όπως ήταν πριν».

¹² Λέει ο Κύριος του σύμπαντος: «Στον τόπο αυτό που είναι έρημος, χωρίς ανθρώπους ούτε ζώα, και σε όλες τις πόλεις του, θα υπάρχουν πάλι βοσκοτόπια όπου θα κατασκηνώνουν οι βοσκοί με τα κοπάδια τους. ¹³ Σ' όλες τις πόλεις του Ιούδα, τις ορεινές, τις πεδινές και στις πόλεις του νότου, στην περιοχή της φυλής του Βενιαμίν και στα πε-

ρίχωρα της Ιερουσαλήμ, παντού θα διαβαίνουν και πάλι τα κοπάδια και θα τα μετράει ο βοσκός. Εγώ το λέω, ο Κύριος».

Ο Θεός δεν ανακαλεί τις υποσχέσεις του

¹⁴ «Έρχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που θα εκπληρώσω την υπόσχεση που έδωσα στο λαό του Ισραήλ και του Ιούδα. ¹⁵ Θα αναδείξω βασιλιά έναν γνήσιο *βλαστό του Δαβίδ. Αυτός θα κυβερνάει τη χώρα με ευθουκρία και δικαιοσύνη ¹⁶ Τότε ο λαός του Ιούδα και οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ θα ζουν με ειρήνη και ασφάλεια. Και το όνομα που θα δοθεί στην πόλη θα είναι “ο Κύριος η σωτηρία μας”». ¹⁷ «Ναι», λέει ο Κύριος, «πάντοτε θα υπάρχει ένας από τους απογόνους του Δαβίδ που να βασιλεύει στον Ισραήλ. ¹⁸ Κατά τον ίδιο τρόπο, πάντοτε θα υπάρχουν *ιερείς από τη φυλή Λευί για να μου προσφέρουν *ολοκαυτώματα, *προσφορές σιτηρών και *θυσίες».

¹⁹ Ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ²⁰ «Κανείς δεν μπορεί να καταργήσει τη συμφωνία που έχω κάνει με την ημέρα και τη νύχτα και να τις εμποδίσει να εμφανίζονται στον καθορισμένο χρόνο τους. ²¹ Το ίδιο δεν θα καταργήσω και τη *διαθήκη που έκανα με το *δούλο μου το Δαβίδ, να υπάρχει πάντα ένας απόγονός του που να βασιλεύει στο θρόνο του, καθώς και τη διαθήκη μου με τους *λευίτες, που με υπηρετούν ως ιερείς μου. ²² Όπως τ' αστέρια του ουρανού δεν γίνεται ν' αριθμηθούν και η άμμος της θάλασσας να μετρηθεί, έτσι θα πολλαπλασιάσω τους απογόνους του δούλου μου του Δαβίδ και τους λευίτες, που με υπηρετούν».

²³ Είπε ακόμα ο Κύριος στον Ιερεμία. ²⁴ «Δε βλέπεις τι λένε ορισμένοι άνθρωποι; Ισχυρίζονται ότι εγώ, ο Κύριος, απέρριψα το λαό του Ισραήλ και του Ιούδα, τις δύο οικογένειες που είχα εκλέξει. Περιφρονούν λοιπόν το λαό μου και δεν τον θεωρούν πια έθνος. ²⁵ Αλλά να τι λέω εγώ, ο Κύριος: Έχω κάνει συμφωνία με την ημέρα και τη νύχτα κι έχω

βάλει τους νόμους του ουρανού και της γης. ⁸Όπως λοιπόν είναι βέβαιο ότι το έχω κάνει αυτό, έτσι είναι βέβαιο ότι δε θα απορρίψω τους απογόνους του Ιακώβ και του *δούλου μου Δαβίδ· πάντα θα ορίζω έναν από τους απογόνους του Δαβίδ για να κυβερνάει τους απογόνους του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ. Θα σπλαχνιστώ το λαό μου και θ' αλλάξω την κατάσταση τους».

Μήνυμα για το βασιλιά Σεδεκία

34 Τον καιρό που ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, μαζί με το στρατό του που υποστηριζόταν με στρατεύματα απ' όλα τα βασίλεια της γης που ήταν υποταγμένα σ' αυτόν, πολεμούσε ενάντια στην *Ιερουσαλήμ και στις γύρω πόλεις, ήρθε στον Ιερεμία μήνυμα από τον Κύριο: ²Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ του είπε: «Πήγαινε να πεις εκ μέρους μου στο βασιλιά του *Ιούδα Σεδεκία: "θα παραδώσω την πόλη αυτή στα χέρια του βασιλιά της Βαβυλώνας και θα την κάψει. ³Εσύ δεν θα μπορέσεις να του ξεφύγεις. Θα συλληφθείς εξάπαντος και θα παραδοθείς σ' αυτόν. Θα λογοδοτήσεις μπροστά του αυτοπροσώπως και μετά θα μεταφερθείς στη Βαβυλώνα. ⁴Άκουσε όμως, τι λέει ο Κύριος για σένα, Σεδεκία, βασιλιά του Ιούδα: Δε θα πεθάνεις με βίαιο θάνατο ⁵αλλά ειρηνικά. Και όπως έκαψαν λίβανι στους πριν από σένα βασιλιάδες, έτσι θα κάψουν και για σένα και θα σε κλάψουν λέγοντας: Αλίμονο, άρχοντά μας! Εγώ το λέω, ο Κύριος"».

⁶Ο *προφήτης Ιερεμίας μετέφερε το μήνυμα στο Σεδεκία, στην Ιερουσαλήμ. ⁷Εκείνο τον καιρό ο στρατός του βασιλιά της Βαβυλώνας πολεμούσε ενάντια στην Ιερουσαλήμ, και ενάντια στη *Λαχίς και την Αζηκά, γιατί μόνον αυτές από τις οχυρωμένες πόλεις του Ιούδα δεν είχαν ακόμα κυριευθεί και αν-

τιστέκονταν.

Η υποκρισία των κατοίκων της Ιερουσαλήμ

⁸Άλλο ένα μήνυμα του Κυρίου προς τον Ιερεμία. Ο βασιλιάς Σεδεκίας είχε κάνει συμφωνία με το λαό της Ιερουσαλήμ να αναγγείλει την απελευθέρωση των δούλων. ⁹Καθένας έπρεπε να απελευθερώσει τον *Εβραίο δούλο ή δούλη του, ώστε κανείς να μην έχει πια δούλο Ιουδαίο συμπατριώτη του.¹⁰ Όλοι οι άρχοντες και ο λαός δέχτηκαν τότε τη συμφωνία και απελευθέρωσαν τους δούλους και τις δούλες τους. ¹¹Αργότερα όμως άλλαξαν γνώμη, τους πήραν πίσω και τους υποχρέωσαν να ξαναγίνουν δούλοι. ¹²Τότε ο Κύριος διέταξε τον Ιερεμία να πει στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ:

¹³ «Ο Θεός του Ισραήλ λέει: "έκανα μαζί με τους προγόνους σας *διαθήκη όταν τους έβγαλα από την Αίγυπτο, όπου ζούσαν ως δούλοι και τους όρισα: ¹⁴Κάθε έβδομο έτος καθένας σας θα απελευθερώνει τον Εβραίο συμπατριώτη του, που τον είχε αγοράσει για δούλος και τον κράτησε στη δούλεψή του έξι χρόνια· θα τον αφήσετε να φεύγει ελεύθερος. Οι πρόγονοί σας όμως δε με άκουσαν ούτε έδωσαν καμιά προσοχή στα λόγια μου. ¹⁵Εσείς, αντίθετα, μετανώσατε και καλά κάνατε, όταν καθένας σας απελευθέρωσε τον συμπατριώτη του και κάνατε μάλιστα επίσημη συμφωνία στο "ναό που φέρει το *όνόμά μου. ¹⁶Τώρα όμως αλλάξατε πάλι γνώμη, χωρίς να με λογαριάσετε· πήρατε πίσω ο καθένας σας το δούλο του και τη δούλη του, που τους είχατε απελευθερώσει και τους αναγκάσατε να ξαναγίνουν δούλοι σας. Έτσι μολύνετε τό όνομά μου. ¹⁷Γι' αυτό, εγώ ο Κύριος σας λέω: Επειδή δεν με υπακούσατε και δεν αφήσατε ελεύθερους τους συμπατριώτες σας, θα αφήσω εγώ ελεύθερα εναντίον σας τον πόλεμο, τις επιδημίες και την πείνα,

^{8ε}Καθένας συμπατριώτη του Υπο την πίεση των περιστάσεων αποφάσισαν να κάνουν αυτο που ήταν υποχρεωμένοι από το νόμο να κάνουν κάθε 7 χρόνια (βλ κεφ 9,14 Εξοδ 21,2-4) ^{9ε}που δούλο Αυτή η πράξη λάμβανε χώρα όταν κάποιος αδυνατούσε να εξοφλήσει το χρέος του Πουλούσε τον εαυτο του στο δανειστή για δούλο (βλ Λευ 25,39-46)

και θα σας διασκορπίσω σε όλα τα βασίλεια της γης. ¹⁸⁻¹⁹ Οι άρχοντες του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, οι αξιωματούχοι και οι *ιερείς και όλοι οι άλλοι ενδιαφερόμενοι έκαναν συμφωνία μαζί μου· ήταν όλοι παρόντες, όταν το μοσχάρι κόπηκε σε δύο κομμάτια κι εκείνοι πέρασαν ανάμεσα σ' αυτά.^{ρζ} Παραβίασαν όμως εκείνη τη συμφωνία και δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει. Γι' αυτό τώρα θα συμβεί σ' αυτούς ό,τι συνέβη στο μοσχάρι. ²⁰ Θα τους παραδώσω στα χέρια των εχθρών τους και τα πτώματά τους θα είναι τροφή για τα πουλιά του ουρανού και τα άγρια ζώα της γης. ²¹ Θα παραδώσω το βασίλειό του Ιούδα Σεδεκία και τους άρχοντές του στα χέρια των αιμοβόρων εχθρών τους, στο στρατό του βασιλιά της Βαβυλώνας. Αν και ο βαβυλωνιακός στρατός έφυγε τώρα από σας,^{ρρ} ²² εγώ, ο Κύριος, θα τους προστάξω να ξανάρθουν και να πολεμήσουν ενάντια σ' αυτή την πόλη. Θα την κυριέψουν, θα την κάψουν και θα ερημώσω τις πόλεις του Ιούδα, ώστε να μείνουν ακατοίκητες».

Ο Ιερεμίας και η φυλή των Ρηχαβιτών

35 Όταν βασιλιάς στον *Ιούδα ήταν ο Ιωακίμ, γιος του *Ιωσία, είπε ο Κύριος στον Ιερεμία: ² «Πήγαινε στους άντρες της φυλής των Ρηχαβιτών^{ρθ} και προσκάλεσέ τους να έρθουν στο *ναό μου, σε ένα από τα δωμάτια, και πρόσφερε τους εκεί κρασί».

³ Τότε εγώ πήρα τον Αζανία, γιο ενός άλλου Ιερεμία και εγγονό του Χαβασινία, μαζί με τους αδερφούς του και όλους τους γιους του καθώς και όλους τους άντρες της φυλής των Ρηχαβιτών ⁴ και τους έφερα στο ναό του Κυρίου. Τους πήγα στο δωμάτιο των μαθητών του Ανάν, γιου του Ιγδαλία και ανθρώπου του Θεού.^{ρσ} Το δωμάτιο αυτό βρισκόταν κοντά στο δωμάτιο των αρχόντων και πάνω από το δωμάτιο του Μασσεία, γιου του Σαλούμ, και *φρουρού της πύλης του ναού.

⁵ Τοποθέτησα μπροστά στους ανθρώπους της φυλής των Ρηχαβιτών δοχεία γεμάτα κρασί και ποτήρια, και τους είπα: «Πιείτε κρασί».

⁶ Αυτοί απάντησαν: «Εμείς δεν πίνουμε κρασί, γιατί ο πρόγονός μας ο Ιωναδάβ, γιος του Ρηχάβ, μας διέταξε σε καμιά περίπτωση να μην πίνουμε κρασί, ούτε εμείς ούτε οι απόγονοί μας.⁷ Επίσης μας διέταξε να μη χιτίζουμε σπίτια, να μην καλλιεργούμε τη γη, να μη φυτεύουμε αμπέλια ούτε να αποκούμε ακίνητα, αλλά να κατοικούμε σε σκηνές όλη μας τη ζωή, για να ζήσουμε πολλά χρόνια σ' αυτήν τη χώρα, στην οποία κατοικούσαμε σαν ξένοι.⁸ Εμείς υπακούσαμε στις παραγγελίες του προγόνου μας του Ιωναδάβ, γιου του Ρηχάβ, σε όλα όσα μας πρόσταξε: δεν πίνουμε ποτέ μας κρασί ούτε εμείς, ούτε οι γυναίκες μας ούτε τα παιδιά μας.⁹ Δε χιτίζουμε σπίτια, δεν έχουμε αμπέλια ούτε χωράφια να τα καλλιεργούμε με σιτηρά.¹⁰ Μένουμε σε σκηνές και κάνουμε σύμφωνα με όλα όσα μας διέταξε ο πρόγονός μας ο Ιωναδάβ.¹¹ Όταν όμως ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ επιτέθηκε εναντίον της χώρας αυτής, αποφασίσαμε να έρθουμε στην *Ιερουσαλήμ για να γλιτώσουμε από το στρατό των *Βαβυλωνίων και των Σύρων. Έτσι τώρα μένουμε στην Ιερουσαλήμ».

¹² Ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ¹³ «Πήγαινε και πες στο λαό του βασιλείου του Ιούδα και στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ ότι ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: "γιατί αρνείστε να υπακούσετε στα λόγια μου; ¹⁴ Η εντολή του Ιωναδάβ, γιου του Ρηχάβ, που είχε διατάξει τους απογόνους του να μην πίνουν κρασί, τηρήθηκε και μέχρι σήμερα δεν πίνουν, γιατί υπακούν στην προσταγή του προγόνου τους. Εμένα όμως, που σας μίλησα επίμονα, δε με ακούσατε.¹⁵ Σας έστειλα επανειλημμένα τους *δούλους μου τους *προφήτες και σας πα-

^{ρζ} Όταν το μοσχάρι ανάμεσα σ' αυτά Πρόκειται για αρχαίον τυπο επισφραγίσης μιας συμφωνίας (Γεν 15,9–10 17-18) Όποιος θα παρέβαινε τους όρους της συμφωνίας, θα είχε την τυχή του ζώου ^{ρρ} Αν και από σας Αναφορά στα γεγονότα που μνημονεύονται εις κεφ 37,3–10 ^{ρθ} της φυλής των Ρηχαβιτών Βλ Β' Βασ 10,15–16 Α' Χρ 2,55 ^{ρσ} ανθρώπου του Θεού Άλλη ονομασία για τον προφήτη

ρήγγελα: Αφήστε ο καθένας σας τον κακό του δρόμο και διορθώστε τα έργα σας· σταματήστε ν' ακολουθείτε άλλους θεούς και να τους λατρεύετε· τότε θα κατοικήσετε τη χώρα που έδωσα σ' εσάς και στους προγόνους σας. Δε με ακούσατε όμως, ούτε δώσατε καμιά προσοχή.¹⁶ Οι απόγονοι του Ιωναδάβ, γιου του Ρηχάβ, εκτέλεσαν την προσταγή που τους έδωσε ο πρόγονός τους· αλλά εσείς, λαέ του Ιούδα, εμένα δεν με υπακούσατε.¹⁷ Γι' αυτό θα φέρω πάνω σας, κάτοικοι του Ιούδα και της Ιερουσαλήμ, όλα τα δεινά που έχω απειλήσει εναντίον σας, γιατί σας μίλησα και δεν υπακούσατε σας κάλεσα και δεν ανταποκριθήκατε. Εγώ το λέω, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ».

¹⁸ Τότε είπε ο Ιερεμίας στους Ρηχαβίτες: «Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: “επειδή υπακούσατε στη διαταγή του προγόνου σας του Ιωναδάβ και τηρήσατε όλες τις εντολές του και πράξατε σύμφωνα με όλα όσα σας διέταξε,¹⁹ γι' αυτό πάντα θα υπάρχει ένας άντρας από τους απογόνους του Ιωναδάβ, γιου του Ρηχάβ, που θα έχει το προνόμιο να με υπηρετεί αιώνια. Εγώ το λέω, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ».

36 Τον τέταρτο χρόνο της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ίωσία, στον Ίούδα, ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ² «Πάρε έναν κύλινδρικό βιβλίο^α και γράψε σ' αυτόν όλα όσα σου είπα εναντίον του λαού του Ίσραήλ και του Ιούδα και εναντίον όλων των εθνών, από την ημέρα που σου μίλησα για πρώτη φορά –τον καιρό του Ίωσία– μέχρι σήμερα.³ Όταν ακούσουν οι κάτοικοι του βασιλείου του Ιούδα τα δεινά που πρόκειται να φέρω εναντίον τους, ίσως ν' αφήσουν τον κακό τους δρόμο· τότε εγώ θα συγχωρήσω τις ανομιές τους και τις αμαρτίες τους».

^α *κύλινδρικό βιβλίο* Πολλά κομμάτια δέρματος συρραμμένα το ένα πλάι στο άλλο αποτελούσαν μια μακριά ταινία, που πάνω της εγγράφον σε σπήλες και τη διπλώναν στις άκρες γύρω από ένα μπαστούνι, ώστε να σχηματίζεται κύλινδρος. ^β *Δεν επιτρέπει η Κυρίου Πιθανώς η εχθρότητα των ιερών απαγορεύει τη δημόσια εμφάνιση του προφήτη στο ναό* (βλ. κεφ. 26 έως 29 και 20,1-6)

35,17 13 36,1 25,1-2 36,2 1,2 30,2 36,3 18,11 36,4-10 32,12 36,5 20,1-2 36,10 26,24 36,11-19 32,12 36,12 26,22 36,10

⁴ Ο Ιερεμίας κάλεσε τότε το Βαρούχ, γιο του Νηρία, και του υπαγόρευσε όλα όσα του είχε πει ο Κύριος· και τα έγραψε ο Βαρούχ.⁵ Μετά είπε ο Ιερεμίας στο Βαρούχ: «Δεν επιτρέπεται σ' εμένα πια να μπω στο ναό του Κυρίου.^{αβ} Αλλά πήγαινε εσύ εκεί την ημέρα της νηστείας, και διάβασε δυνατά από το βιβλίο στο λαό της Ίερουσαλήμ και σ' όλους τους κατοίκους του Ιούδα, που έχουν έρθει από τις πόλεις τους, όλα όσα μου είπε ο Κύριος και σου τα υπαγόρευσα.⁷ Ίσως προσευχηθούν στον Κύριο κι αφήσουν τον κακό τους δρόμο, γιατί είναι μεγάλος ο θυμός και η οργή που ο Κύριος εξαπέλυσε εναντίον του λαού αυτού».

Ο Βαρούχ διαβάζει δημόσια τους λόγους του Ιερεμία

⁸ Ο Βαρούχ, λοιπόν, γιος του Νηρία, πήγε στο ναό και διάβασε από το βιβλίο τους λόγους του Κυρίου, όπως ακριβώς τον είχε διατάξει ο προφήτης Ιερεμίας.⁹ Αυτό έγινε τον ένατο μήνα του πέμπτου έτους της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ίωσία, στον Ιούδα. Όλοι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ και ο λαός των πόλεων του βασιλείου του Ιούδα είχαν έρθει στην Ιερουσαλήμ για να τηρήσουν νηστεία ενώπιον του Κυρίου.¹⁰ Τότε διάβασε ο Βαρούχ στο ναό του Κυρίου δυνατά από το βιβλίο όλα όσα του είχε υπαγορεύσει ο Ιερεμίας. Διάβαζε από το δωμάτιο του γραμματέα Γεμαρία, γιου του Σαφάν, στην πάνω αυλή, κοντά στην είσοδο της νέας πύλης του ναού του Κυρίου, ώστε ν' ακούει όλος ο λαός.

¹¹ Όταν άκουσε ο Μιχαίας, γιος του Γεμαρία κι εγγονός του Σαφάν, τα λόγια του Κυρίου από το βιβλίο,¹² κατέβηκε στο παλάτι του βασιλιά, και μπήκε στο δωμάτιο του γραμματέα. Εκεί κάθονταν όλοι οι άρχοντες: ο γραμματέας Ελισαμά, ο Δαλαίας, γιος του

Σεμαΐα, ο Ελναθάν, γιος του Αχβώρ, ο Γεμαρίας, γιος του Σαφάν, ο Σεδεκίας, γιος του Ανανία και όλοι οι άλλοι άρχοντες. ¹³ Ο Μιχαΐας ανάγγειλε σ' αυτούς όλα όσα είχε ακούσει, όταν ο Βαρούχ διάβαζε δυνατά από το βιβλίο κι άκουγε ο λαός. ¹⁴ Τότε όλοι οι άρχοντες έστειλαν τον Ιουδεί, γιο του Νεθανία, εγγονό του Σελεμία, και δισέγγονο του Χουσεΐ, να πει στο Βαρούχ: «Πάρε το βιβλίο που διάβασες για ν' ακούσει ο λαός κι έλα εδώ». Ο Βαρούχ, πήρε το βιβλίο και πήγε στους άρχοντες. ¹⁵ Αυτοί του είπαν: «Κάθισε τώρα και διάβασέ το ν' ακούσουμε κι εμείς». Ο Βαρούχ διάβαζε κι εκείνοι άκουγαν. ¹⁶ Όταν οι άρχοντες το άκουσαν όλο, κοίταξε ο ένας τον άλλον τρέμοντας και είπαν στο Βαρούχ: «Πρέπει οπωσδήποτε να τα αναγγείλουμε όλα αυτά στο βασιλιά». ¹⁷ Και ρώτησαν το Βαρούχ: «Πες μας, λοιπόν, πώς τα έγραψες όλα αυτά; Ο Ιερεμίας σου τα υπαγόρευσε;» ¹⁸ Ο Βαρούχ απάντησε: «Αυτός μου τα υπαγόρευσε όλα αυτά τα μηνύματα κι εγώ τα έγραψα πάνω στο κυλινδρικό βιβλίο».

¹⁹ Τότε οι άρχοντες είπαν στο Βαρούχ: «Πηγαίνετε να κρυφτείτε εσύ και ο Ιερεμίας, και κανένας να μην ξέρει πού βρίσκεστε».

Ο Ιωακίμ καταστρέφει το βιβλίο

²⁰ Άφησαν το βιβλίο στο δωμάτιο του Ελισαμά, του γραμματέα, και μπήκαν στην αυλή του βασιλιά και του έδωσαν αναφορά για όλα αυτά. ²¹ Ο βασιλιάς έστειλε τον Ιουδεί να πάει να πάρει το βιβλίο και να το διαβάσει για να το ακούσουν ο βασιλιάς και όλοι οι αξιωματούχοι, που είχαν συγκεντρωθεί γύρω του.

²² Ο βασιλιάς κατοικούσε στο χειμερινό παλάτι –γιατί ήταν ο ένατος μήνας^{ρ19γ}– και μπροστά του ήταν αναμμένη φωτιά. ²³ Κάθε φορά που ο Ιουδεί διάβαζε τρεις τέσσερις στήλες από το κυλινδρικό βιβλίο, ο βασιλιάς τις ξέσκιζε με το μαχαίρι του γραμματέα και τις έριχνε στη φωτιά, ωστόσο κάηκε όλο το

βιβλίο.

²⁴ Δε φοβήθηκαν όμως, ούτε διέρρηξαν τα ιμάτιά τους ο βασιλιάς ή κάποιοι από τους αξιωματούχους που άκουσαν όλα αυτά τα μηνύματα. ²⁵ Και μολονότι ο Ελιαθάν, ο Δελαΐας και ο Γεμαρίας παρακαλούσαν επίμονα το βασιλιά να μην κάψει το κυλινδρικό βιβλίο, εκείνος δεν τους άκουγε. ²⁶ Ο βασιλιάς διέταξε τον Ιεραχμεήλ, γιο του βασιλιά, ^{ρ19δ} και το Σεραΐα και το Σεραΐα, γιο του Αζριήλ, και το Σελεμία, γιο του Αβδιήλ, να πιάσουν το Βαρούχ το γραμματέα και τον Ιερεμία τον προφήτη. Ο Κύριος όμως φρόντισε ώστε κανείς να μην τους βρει.

Ο Ιερεμίας υπαγορεύει πάλι τους λόγους του

²⁷ Αφού ο βασιλιάς έκαψε το βιβλίο, που περιείχε όλα όσα είχε γράψει ο Βαρούχ με υπαγόρευση του Ιερεμία, ο Κύριος είπε στον Ιερεμία: ²⁸ «Πάρε πάλι άλλο βιβλίο, και γράψε σ' αυτό όλα όσα ήταν γραμμένα στο πρώτο βιβλίο, που το έκαψε ο βασιλιάς του Ιούδα, ο Ιωακίμ. ²⁹ Θα πεις σχετικά με το βασιλιά του Ιούδα: “ο Κύριος λέει: Εσύ έκαψες εκείνο το βιβλίο και κατηγορήσες τον Ιερεμία, επειδή είχε γράψει σ' αυτό ότι ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας θα έρθει εξάπαντος να καταστρέψει αυτή τη χώρα και να εξαφανίσει ανθρώπους και ζώα. ³⁰ Γι' αυτό κι εγώ να τι λέω εναντίον σου Ιωακίμ, βασιλιά του Ιούδα: Απόγονός σου δεν θα καθήσει στο θρόνο του Δαβίδ· το πτώμα σου θα ριχτεί έξω και θα είναι εκτεθειμένο την ημέρα σπής ζέστη και τη νύχτα στην παγωνιά. ³¹ Θα σάς τιμωρήσω, εσένα και τους απογόνους σου και τους αξιωματούχους σου, για τις αμαρτίες σας. Θα φέρω πάνω σας και πάνω στην Ιερουσαλήμ και στον Ιούδα όλα τα δεινά, για τα οποία τους προειδοποίησα, αλλά αυτοί δεν άκουσαν”».

³² Τότε ο Ιερεμίας πήρε άλλο βιβλίο και το έδωσε στο Βαρούχ, γιο του Νηρία, το γραμ-

^{ρ19γ} *Ένατος μήνας* Αντιστοιχεί στα μέσα Νοεμβρίου έως μέσα Δεκεμβρίου ^{ρ19δ} *γιο του βασιλιά* Βλ υποσ εις Α' Βαθ 22,26

ματέα, ο οποίος έγραψε πάλι σ' αυτό, σύμφωνα με την υπαγόρευση του Ιερεμία, όλα όσα ήταν γραμμένα στο βιβλίο που είχε κάψει στη φωτιά ο Ιωακίμ, ο βασιλιάς του Ιούδα. Και ο Ιερεμίας πρόσθεσε σ' αυτά κι άλλα πολλά παρόμοια.

Ο βασιλιάς Σεδεκίας στέλνει να ρωτήσουν τον Ιερεμία

37 Ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ τοποθέτησε βασιλιά του *Ιούδα το Σεδεκία, γιο του *Ιωσία, στη θέση του Χονία, γιου του Ιωακίμ.^{ρ1ε 2} Αλλά τότε ούτε ο Σεδεκίας ούτε οι αξιωματούχοι του ούτε ο λαός της χώρας άκουγαν αυτά που προανάγγελλε ο Κύριος με τον *προφήτη Ιερεμία.

³ Ο βασιλιάς Σεδεκίας έστειλε τον Ιεουχάλ, γιο του Σελεμία και τον *ιερέα Σοφονία, γιο του Μασσεία, στον προφήτη Ιερεμία για να του πουν: «Προσευχήσου, σε παρακαλούμε για μας στον Κύριο το Θεό μας». ⁴ Ο Ιερεμίας μπορούσε τότε να κινείται ελεύθερα ανάμεσα στο λαό· δεν είχε φυλακιστεί ακόμα. ⁵ Οι *Βαβυλώνιοι που πολιορκούσαν την *Ιερουσαλήμ, έμαθαν ότι ο στρατός του Φαραώ βγήκε από την Αίγυπτο και γι' αυτό αποσύρθηκαν από την Ιερουσαλήμ. ⁶ Τότε είπε ο Κύριος στον προφήτη Ιερεμία τι να απαντήσει στους απεσταλμένους του Σεδεκία: ⁷ «Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: "Πηγαίνετε να πείτε στο βασιλιά του Ιούδα που σας έστειλε σ' εμένα για να με ρωτήσει: Ο στρατός του Φαραώ, που ερχόταν να σας βοηθήσει, γυρίζει πίσω στη χώρα του, την Αίγυπτο. ⁸ Οι Βαβυλώνιοι, λοιπόν, θα ξανάρθουν, θα επιτεθούν σ' αυτή την πόλη, θα την καταλάβουν και θα την πυρπολήσουν. ⁹ Εγώ, ο Κύριος, σας το λέω: Μην πλανιέστε με τη σκέψη ότι οι Βαβυλώνιοι θα φύγουν σ' αλήθεια από την πόλη. Δεν πρόκειται να φύγουν! ¹⁰ Κι αν ακόμα νικήσετε το στρατό των Βαβυλωνίων, που τώρα σας πολεμάει, και α-

πομείνουν μερικοί μόνο τραυματισμένοι ανάμεσα στους εχθρούς, αυτοί θα σηκωθούν απ' τις σκηνές τους και θα 'ρθούν να καταστρέψουν με τη φωτιά αυτή την πόλη!"»

Ο Ιερεμίας φυλακίζεται

¹¹ Ο στρατός των Βαβυλωνίων αποσύρθηκε από την Ιερουσαλήμ, επειδή πλησίαζε ο στρατός του Φαραώ.^{ρ1ε 12} Ο Ιερεμίας προσπάθησε τότε να βγει από την Ιερουσαλήμ για να πάει στην περιοχή της φυλής Βενιαμίν και να μοιράσει με τους συγγενείς του εκεί την οικογενειακή *κληρονομιά του. ¹³ Όταν όμως έφτασε στην πύλη του Βενιαμίν, ο αρχηγός της φρουράς εκεί, ο Ιρείας, γιος του Σελεμία κι εγγονός του Ανανία, τον σταμάτησε, τον έπιασε και του είπε: «Εσύ πηγαίνεις στους Βαβυλώνιους!» ¹⁴ Ο Ιερεμίας απάντησε: «Ψέματα· δεν είμαι λιποτάκτης». Ο Ιρείας όμως δεν τον άκουσε· τον έπιασε και τον έφερε στους άρχοντες. ¹⁵ Οι άρχοντες οργίστηκαν εναντίον του Ιερεμία· διέταξαν να τον χτυπήσουν και τον φυλάκισαν στο σπίτι του γραμματέα Ιωνάθαν, που το είχαν μετατρέψει σε φυλακή. ¹⁶ Έβαλαν τον Ιερεμία σ' έναν θολωτό υπόγειο χώρο, που προηγουμένως χρησίμευε για δεξαμενή, κι έμεινε εκεί για πολλές μέρες.

Η κράτηση του Ιερεμία γίνεται ελαφρότερη

¹⁷ Μια μέρα ο βασιλιάς Σεδεκίας, έστειλε και πήρε τον Ιερεμία κρυφά στο σπίτι του και τον ρώτησε: «Υπάρχει κανένα μήνυμα από τον Κύριο;» Κι ο Ιερεμίας απάντησε: «Υπάρχει· εσύ θα παραδοθείς στο βασιλιά της Βαβυλώνας». ¹⁸ Έπειτα ο Ιερεμίας ρώτησε το βασιλιά Σεδεκία: «Τι έγκλημα διέπραξα εναντίον σου ή εναντίον των αξιωματούχων σου ή του λαού αυτού και με φυλακίσατε; ¹⁹ Και πού είναι οι προφύτες σας που σας προφητεύουν και σας λένε ότι δε θα επιτεθεί ο βασιλιάς της Βαβυλώνας εναντίον σας και εναντίον αυτής της χώρας; ²⁰ Σε παρακαλώ,

^{ρ1ε}βλ Β' Βασ 24,8-17 Για τα γεγονότα που ακολουθούν βλ Β' Βασ 24,18-20 – Χονίας Αλλη μορφή του ονοματός «Ιωακίμ». ^{ρ1ε}3 Οι Βαβυλωνιοι εγκαταλείπουν την πολιορκία όχι για να φύγουν, αλλά για να επιτεθούν στο Φαραώ

37,1 21,2 13,18 **37,1-2** 1,3 **37,2** 7,13 **37,3-5** 7,16 21,1 38,1-2 **37,3-9** 34,21-22 **37,8** 17,27 **37,12** 32,8 **37,13** 38,7-8

λοιπόν τώρα, άκουσέ με, κύριέ μου, βασιλιά. Ας γίνει ευπρόσδεκτη η παράκλησή μου και μη με στείλεις πίσω στο σπίτι του γραμματέα Ιωνάθαν· αυτό θα είναι ο θάνατός μου».

²¹ Τότε ο βασιλιάς Σεδεκίας διέταξε κι έκλεισαν τον Ιερεμία στην αυλή της φρουράς και του έδιναν κάθε μέρα ένα καρβέλι ψωμί από τα αρτοποιεία, όσο υπήρχε ψωμί στην πόλη. Έτσι έμεινε ο Ιερεμίας εκεί, στην αυλή της φρουράς.

Ο Ιερεμίας ρίχνεται σε μια δεξαμενή

38 Ο Σεφατίας, γιος του Ματθάν, ο Γεδαλίας, γιος του Πασχούρ, ο Ιεουχάλ, γιος του Σελεμιά, και ο Πασχάλ, γιος του Μαλχία, άκουσαν τον Ιερεμία να λέει στο λαό: ² «Ο Κύριος λέει: “όποιος μένει σ’ αυτή την πόλη θα σκοτωθεί στον πόλεμο ή θα πεθάνει από την πείνα και τις ασθένειες. Όποιος όμως βγει έξω και παραδοθεί στους Βαβυλώνιους δεν θα σκοτωθεί και τουλάχιστο θα σώσει τη ζωή του. ³ Η πόλη αυτή θα παραδοθεί εξάπαντος στο στρατό του βασιλιά της Βαβυλώνας κι αυτός θα την κυριέψει”». ⁴ Τότε οι άρχοντες είπαν στο βασιλιά: «Ο άνθρωπος αυτός πρέπει να πεθάνει, γιατί με όσα λέει αποθαρρύνει όλο το λαό και τους άνδρες που έχουν απομείνει στην πόλη αυτή για να πολεμήσουν. Αυτός ο άνθρωπος δεν θέλει το καλό του λαού· θέλει το κακό του».

⁵ Ο Σεδεκίας είπε: «Κάντε του ό,τι θέλετε· εγώ δεν μπορώ να σας εμποδιάσω». ⁶ Έπιπασαν τότε τον Ιερεμία και τον έριξαν στη δεξαμενή του Μαλχία, γιου του βασιλιά, ^{ρβ} που βρισκόταν στην αυλή της φρουράς. Τον κατέβασαν κάτω με σχοινιά· στον πυθμένα δεν υπήρχε νερό αλλά λάσπη και βύθισαν τον προφήτη σ’ αυτήν.

Ένας ξένος σώζει τον Ιερεμία

⁷ Ένας Αιθίοπας που ονομαζόταν Εβέδ-Μέλεχ κι ήταν αξιωματούχος στο παλάτι του βασιλιά, όταν άκουσε ότι έβαλαν τον Ιερεμία

στη δεξαμενή κι ενώ ο βασιλιάς καθόταν και δίκαιζε στην πύλη του Βενιαμίν, ⁸ έτρεξε έξω απ’ το παλάτι και του είπε: ⁹ «Κύριέ μου, βασιλιά, είναι λάθος αυτό που έκαναν οι άνθρωποι αυτοί στον *προφήτη Ιερεμία. Τον έχουν ρίξει στη δεξαμενή και θα πεθάνει εκεί μέσα από την πείνα, γιατί δεν υπάρχει πια ψωμί στην πόλη».

¹⁰ Τότε ο βασιλιάς έδωσε διαταγή στον Εβέδ-Μέλεχ και του είπε: «Πάρε μαζί σου τριάντα άνδρες και βγάλε τον προφήτη από τη δεξαμενή πριν πεθάνει». ¹¹ Ο Εβέδ-Μέλεχ μ’ αυτούς τους άντρες μπήκε στο παλάτι του βασιλιά. Πήρε από την αποθήκη παλιά και σκισμένα ρούχα και τα κατέβασε με σκοινιά στη δεξαμενή, στον Ιερεμία, ¹² και του είπε: «Βάλε, σε παρακαλώ Ιερεμία, αυτά τα κουρέλια κάτω από τις μασχάλες σου κι από κάτω βάλε τα σκοινιά». Έτσι κι έκανε ο Ιερεμίας. ¹³ Τότε τον τράβηξαν με τα σκοινιά και τον έβγαλαν έξω από τη δεξαμενή, και έμεινε ο Ιερεμίας στην αυλή της φρουράς.

Ο βασιλιάς Σεδεκίας συμβουλευέται πάλι τον Ιερεμία

¹⁴ Ο βασιλιάς Σεδεκίας έστειλε και κάλεσε κοντά του τον προφήτη Ιερεμία, στην τρίτη είσοδο του ναού του Κυρίου, και του είπε: «Θα σε ρωτήσω ένα πράγμα, και πρόσεξε μη μου κρύψεις τίποτα». ¹⁵ Ο Ιερεμίας του λέει: «Είσαι βέβαιος πως αν σου το φανερώσω δε θα με σκοτώσεις και πως αν σε συμβουλευώ θα με ακούσεις;» ¹⁶ Τότε ο βασιλιάς Σεδεκίας υποσχέθηκε με *όρκο εμπιστευτικά στον Ιερεμία τα εξής: «Μα τον αληθινό Θεό, που μας έδωσε τη ζωή, δε θα σε σκοτώσω ούτε θα σε παραδώσω στα χέρια αυτών που ζητούν να σε σκοτώσουν».

¹⁷ Τότε είπε ο Ιερεμίας στο Σεδεκία: «Ο Κύριος, ο Θεός του *σύνπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: “αν πράγματι βγεις και παραδοθείς στους άρχοντες του βασιλιά της Βαβυλώνας, θα ζήσεις εσύ και η οικογένειά σου, κι αυτή η πόλη δε θα πυρποληθεί. ¹⁸ Αν

^{ρβ} γιου του βασιλιά Βλ υποσ εις Α΄ Βασ 22,26

ὁμως δε βγεις να παραδοθῆς στο βασιλιά της Βαβυλώνας, τότε θα παραδοθῆι ἡ πόλη στους Βαβυλώνιους που θα την πυρπολήσουν, ἀλλὰ κι ἐσύ δε θα ξεφύγεις ἀπὸ τα χέρια τους”».

¹⁹ Τότε εἶπε ο βασιλιάς στον Ιερεμία: «Φοβάμαι τους Ιουδαίους που προσχώρησαν στους Βαβυλώνιους, μήπως πέσω στα χέρια τους κι αὐτοὶ με γελοιοποιήσουν».

²⁰ Ο Ιερεμίας του εἶπε: «Δε θα σε παραδώσουν σ’ αὐτούς· υπάκουσε, λοιπόν, στα λόγια του Κυρίου, που σου μεταφέρω και θα σου βγει σε καλὸ· θα επιβιώσεις. ²¹ Ἀν ὁμως ἀρνηθῆς να παραδοθῆς, ο Κύριος μου ἔχει δεῖξει αὐτὸ τὸ ὄραμα: ²² Ὅλες οἱ γυναῖκες που ἀπομένουν στο παλάτι του βασιλιά του Ἰουδα θα συρθοῦν στους ἀρχόντες του βασιλιά της Βαβυλώνας και θα λένε για σένα:

“Ξεγέλασαν τὸ βασιλιά
οἱ πιο καλοὶ του φίλοι
και γίναν’ ἀπ’ αὐτὸν πιο ἰσχυροὶ
κι ὅταν τον εἶδαν με τα πόδια του
στη λάσπη,
τον ἀφησαν ἐκεῖ να βυθιστεῖ”.

²³ Ὅλες οἱ γυναῖκες σου, λοιπόν, και τα παιδιά σου θα συρθοῦν στους Βαβυλώνιους κι ἐσύ δεν θα γλιτώσεις ἀπὸ τα χέρια τους· θα πέσεις στα χέρια του βασιλιά της Ἰουδαίας και ἐτοῦτη ἐδὼ ἡ πόλη θα πυρποληθῆι».

²⁴ Τότε εἶπε ο Σεδεκίας στον Ιερεμία: «Να μὴ μάθει κανεὶς ὅσα συζητήσαμε, για να μὴ σε σκοτώσουν. ²⁵ Ἀν μάθουν οἱ αξιωματοῦχοι ὅτι μίλησα μαζί σου, θα ἐρθουν και θα σε ρωτᾶνε: “για πες μας, τι εἶπες στο βασιλιά; Μὴ μας τὸ κρύψεις, γιατί θα σε σκοτώσουν· με! Τι σου εἶπε ο βασιλιάς;” ²⁶ Τότε ἐσύ θα τους ἀπαντήσεις: “πῆγα και παρακάλεσα τὸ βασιλιά να μὴ με ξαναστελεῖ στο σπίτι του Ἰωνάθαν, για να μὴ πεθάνω ἐκεῖ”».

²⁷ Ἦρθαν, λοιπόν, οἱ αξιωματοῦχοι στον Ιερεμία και ἀρχισαν τις ἐρωτήσεις. Αὐτὸς τους ἀπάντησε σύμφωνα με ὅσα τον εἶχε διατάξει ο βασιλιάς. Ἐπί σταμάτησαν να τον ρωτοῦν, ἀφοῦ κανεὶς δεν εἶχε ἀκούσει τὴ

συνομιλία. ²⁸ Ο Ιερεμίας ἐμείνε στην αὐλὴ της φρουράς ως τὴ μέρα που κυριεύτηκε ἡ Ἰερουσαλήμ· βρισκόταν ἐκεῖ ὅταν ἡ πόλη κυριεύτηκε.

Οἱ Βαβυλώνιοι κυριεύουν τὴν Ἰερουσαλήμ

39 Το δέκατο ἄντα του ἔνατου ἔτους τῆς βασιλείας του Σεδεκία στον Ἰουδα, ο βασιλιάς τῆς Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ ἦρθε με ὅλο τὸ στρατὸ του στην Ἰερουσαλήμ κι ἀρχισε να τὴν πολιορκεῖ. ¹ ² Τὴν ἔνατη μέρα του τέταρτου μηνᾶ του ἐνδέκατου ἔτους τῆς βασιλείας του Σεδεκία, οἱ Βαβυλώνιοι ἔκαναν ρήγμα στο τείχος τῆς πόλης. ³ Μπήκαν τότε ὅλο οἱ ἀξιωματοῦχοι του βασιλιά τῆς Βαβυλώνας και ἐγκατέστησαν τὸ στρατηγεῖο τους στη μεσαία πύλη: Ο Νεργάλ-Σαρσεέρ, ο Σαμγάρ-Νεβῶ, ο Σαρ-Σεχίμ, ἐπικεφαλῆς του παλατιοῦ, καθώς και ἕνας ἄλλος Νεργάλ-Σαρσεέρ, ἀνώτατος σύμβουλος του βασιλιά τῆς Βαβυλώνας.

⁴ Ὅταν τους εἶδε ο βασιλιάς του Ἰουδα Σεδεκίας και οἱ πολεμιστές του, ἐφυγαν νύχτα και βγήκαν ἀπὸ τὴν πόλη, περνώντας ἀπὸ τὸ δρόμο του κήπου του βασιλιά, μέσα ἀπὸ τὴν πύλη που βρίσκεται ἀνάμεσα στα δύο τείχη και πήραν τὸ δρόμο προς τὴν πεδιάδα. ⁵ Ο στρατὸς ὁμως των Βαβυλωνίων τους καταδίωξε και τους πρόφτασε σὲς πεδιάδες τῆς Ἰεριχθ. Συνέλαβαν τὸ Σεδεκία και τὸν ἔφεραν στο βασιλιά τῆς Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, στην πόλη Ριβλά, στη χώρα τῆς Χαμάθ. ⁶ Ἐκεῖ καταδίκασε ο ἴδιος προσωπικά τὸ Σεδεκία. ⁷ Πρῶτα διέταξε να σφάξουν τους γιους του Σεδεκία μπροστὰ στα μάτια του πατέρα τους, καθώς και ὅλους τους ἀξιωματοῦχοι του βασιλείου του Ἰουδα. ⁸ Στη συνέχεια ἐβγάλε τα μάτια του Σεδεκία, τὸν ἔδεσε με δύο χάλκινες αλυσίδες και τὸν ἔφερε ἰαχμάλωτο στην Βαβυλώνα.

⁹ Οἱ Βαβυλώνιοι πυρπολήσαν τὸ παλάτι του βασιλιά και τα σπίτια των κατοίκων και γκρέμισαν τα τείχη τῆς Ἰερουσαλήμ. ¹⁰ Το ἄν-

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ κεφ 39,1-10 με κεφ 52,4-16 και με Β' Βασ 25,1-16 ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰

πόλοιπο του λαού που είχε απομείνει στην πόλη κι αυτοί που είχαν καταφύγει στο Ναβουχοδονόσορ, οδηγήθηκαν όλοι αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα από το Νεβουζαραδάν, τον αρχηγό της σωματοφυλακής.¹⁰ Αυτός όμως άφησε στη χώρα του Ιούδα τους πιο φτωχούς του λαού, αυτούς που δεν είχαν τίποτα και τους έδωσε αμπέλια και χωράφια.

Ο Ιερεμίας απελευθερώνεται

¹¹ Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ είχε διατάξει τον αρχηγό της σωματοφυλακής Νεβουζαραδάν σχετικά με τον Ιερεμία τα εξής: ¹² «Πήγαινε να βρεις αυτόν τον άνθρωπο και φρόντισε να μην του κάνουν κανένα κακό. Και κοίτα να εκπληρωθεί κάθε του επιθυμία».

¹³ Ο Νεβουζαραδάν, λοιπόν, αρχηγός της σωματοφυλακής, ο Νεβουσάζ-Βαν, επικεφαλής του παλατιού, ο Νεργάλ-Σαρσεέρ, ανώτατος σύμβουλος και οι άλλοι αξιωματούχοι του βασιλιά της Βαβυλώνας ¹⁴ έστειλαν και πήραν τον Ιερεμία από την αυλή της φρουράς και τον παρέδωσαν στο Γεδαλία, γιο του Αχικάμ κι εγγονό του Σαφάν, για να τον φέρει στο σπίτι του με ασφάλεια. Έτσι ο Ιερεμίας έμεινε εκεί, ανάμεσα στο λαό.

Μήνυμα για τον Εβέδ-Μέλεχ

¹⁵ Ενώ ο Ιερεμίας ήταν ακόμα κλεισμένος στην αυλή της φρουράς, του είπε ο Κύριος: ¹⁶ «Πήγαινε και πες στον Εβέδ-Μέλεχ, τον Αιθίοπα: “ο Κύριος του *σύμπαντος, ο θεός του *Ισραήλ, λέει: Εγώ, όπως έχω πει, θα καταστρέψω αυτή την πόλη και δε θα επιτρέψω να ευτυχήσει. Και όταν αυτό συμβεί, θα είσαι εκεί και θα το δεις. ¹⁷ Εσένα όμως εγώ θα σε γλιτώσω εκείνη την ημέρα και δε θα παραδοθείς στα χέρια των ανθρώπων που φοβάσαι. ¹⁸ Θα σε σώσω το δίχως άλλο! Δε θα σκοτωθείς στον πόλεμο· θα επιζήσεις, γιατί έχεις εμπιστοσύνη σ’ εμένα, τον

Κύριο”».

Ο Ιερεμίας εγκαθίσταται στη Μισπά

40 Ο Κύριος μίλησε στον Ιερεμία, μετά που ο αρχηγός της σωματοφυλακής Νεβουζαραδάν τον είχε αφήσει ελεύθερο να φύγει από τη Ραμά.^{Ρκ}

Ο προφήτης είχε οδηγηθεί εκεί δεμένος με αλυσίδες, μαζί με όλους εκείνους από την *Ιερουσαλήμ κι από το βασίλειο του *Ιούδα που τους έσερναν αιχμάλωτους στη *Βαβυλώνα. ² Ο αρχηγός της σωματοφυλακής αναγνώρισε τον Ιερεμία και του είπε. «Ο Κύριος, ο θεός σου, είχε απειλήσει αυτή τη χώρα με αυτές τις συμφορές. ³ Ο Κύριος έκανε όσα προανέγγειλε, επειδή αμαρτήσατε σ’ αυτόν και δεν υπακούσατε στις εντολές του· γι’ αυτό σας βρήκαν όλα αυτά. ⁴ Τώρα όμως εγώ λύνω τις αλυσίδες που έχεις στα χέρια σου. Αν θέλεις να έρθεις μαζί μου στη Βαβυλώνα, έλα· εγώ θα φροντίσω για σένα. Αν πάλι δεν θέλεις, μείνε· έχεις όλη τη χώρα για να διαλέξεις. Όπου σου φαίνεται καλά και ωραία, μπορείς να πας». ⁵ Επειδή ο Ιερεμίας δεν απαντούσε αμέσως, ο Νεβουζαραδάν του είπε: «Γύρνα πίσω στο Γεδαλία, γιο του Αχικάμ κι εγγονό του Σαφάν. Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας τον έχει τοποθετήσει κυβερνήτη στις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα. Μείνε εκεί μαζί του ανάμεσα στο λαό ή πήγαινε όπου αλλού σου φαίνεται καλό».

Ο αρχηγός της σωματοφυλακής του έδωσε τροφές και δώρα και τον άφησε να φύγει. ⁶ Ο Ιερεμίας ήρθε στο Γεδαλία, γιο του Αχικάμ, στη Μισπά και έμεινε μαζί του ανάμεσα στο λαό που είχε απομείνει στη χώρα.

Οι κάτοικοι του Ιούδα συγκεντρώνονται γύρω από το Γεδαλία

(Β΄ Βασ 25,23-24)

⁷⁻⁸ Στην ύπαιθρο υπήρχαν ακόμη μερικές ομάδες στρατιωτών, που δεν είχαν αιχμαλω-

^{Ρκ}Μετά την απελευθέρωσή του (βλ κεφ 39,11-14) ο Ιερεμίας, συμπτωματικά όπως φαίνεται, οδηγήθηκε μαζί με τους άλλους συμπατριώτες του στην αιχμαλωσία

πιστεί από τους Βαβυλώνιους. Αρχηγοί τους ήταν ο Ισμαήλ, γιος του Νεθανία, ο Ιωχανάν και ο Ιωνάθαν, γιοι του Καρεάχ, ο Σεραίας, γιος του Τανχουμέθ, οι γιοι του Εφαί του Νατωφθαθίτη και ο Ιαζανίας, γιος κάποιου Μααχαθίτη. Αυτοί άκουσαν ότι ο βασιλιάς της Βαβυλώνας είχε τοποθετήσει κυβερνήτη στη χώρα το Γεδάλια, γιο του Αχικάμ, και είχε θέσει υπό την διοίκησή του όλους τους φτωχούς της χώρας, άντρες, γυναίκες, και παιδιά, εκείνους που δεν είχαν οδηγηθεί *αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα. Τότε ήρθαν στο Γεδάλια, γιο του Αχικάμ κι εγγονό του Σαφάν στη Μισπά. ⁹Ο Γεδάλιας τους όρκισε, αυτούς και τους άντρες τους, και τους είπε: «Μη φοβόσαστε να είστε δούλοι των Βαβυλωνίων· κατοικήστε στη χώρα και υπηρετήστε το βασιλιά της Βαβυλώνας και θα σας βγει σε καλό. ¹⁰Εγώ όμως θα μείνω εδώ στη Μισπά και θα σας εκπροσωπήσω στους Βαβυλώνιους που θα έρθουν εδώ σ' εμάς. Εσείς συγκεντρώστε κρασί, φρούτα, λάδι και βάλτε τα στα αγγεία σας και εγκατασταθείτε στις πόλεις που έχετε επανακτήσει».

¹¹Στο μεταξύ, πολλοί Ιουδαίοι είχαν καταφύγει στους *Μωαβίτες, στους *Αμμωνίτες, στους *Εδωμίτες και σε άλλες χώρες. Άκουσαν κι αυτοί ότι ο βασιλιάς της Βαβυλώνας επέτρεψε στους υπόλοιπους κατοίκους του Ιούδα να μείνουν, και ότι τοποθέτησε σ' αυτούς κυβερνήτη το Γεδάλια, γιο του Αχικάμ κι εγγονό του Σαφάν. ¹²Γι' αυτό επέστρεψαν απ' όλες τις χώρες όπου ήταν διασκορπισμένοι και ήρθαν στο Γεδάλια, στη χώρα του Ιούδα, στη Μισπά. Εκεί συγκεντρώσαν κρασί και φρούτα σε μεγάλες ποσότητες.

Η δολοφονία του Γεδάλια

(Β' Βασ 25,25-26)

¹³Μία μέρα, ο Ιωχανάν γιος του Καρεάχ και όλοι οι αρχηγοί των στρατευμάτων που ήταν στην ύπαιθρο, ήρθαν στο Γεδάλια στη Μισπά ¹⁴και του είπαν: «Να ξέρεις καλά ότι

ο Βααλείς, ο βασιλιάς των Αμμωνιτών, έστειλε τον Ισμαήλ, γιο του Νεθανία, για να σε σκοτώσει». Ο Γεδάλιας όμως δεν τους πίστεψε. ¹⁵Τότε ο Ιωχανάν, γιος του Καρεάχ, είπε κρυφά στο Γεδάλια στη Μισπά. «Άσε με να πάω τώρα να σκοτώσω τον Ισμαήλ, και κανείς δε θα το μάθει. Γιατί να σε σκοτώσει, και όλοι οι κάτοικοι του βασιλείου του Ιούδα που είναι συγκεντρωμένοι γύρω σου να διασκορπιστούν ξανά, κι όσοι απόμειναν κάτοικοι του βασιλείου του Ιούδα να καταστραφούν;» ¹⁶Αλλά ο Γεδάλιας του απάντησε: «Δε θα κάνεις τίποτα. Κι αυτά που λες για τον Ισμαήλ είναι όλα ψέματα».

41 Τον έβδομο *μήνα του χρόνου ο Ισμαήλ, γιος του Νεθανία κι εγγονός του Ελισαμά από τη βασιλική οικογένεια, ^{ρκα}ήρθε στο Γεδάλια, γιο του Αχικάμ, στη Μισπά. Μαζί του ήταν και δέκα άντρες από τους αξιωματούχους του βασιλιά. Εκεί που έτρωγαν όλοι μαζί στο τραπέζι, ²σηκώθηκε ο Ισμαήλ και οι δέκα άνδρες που ήταν μαζί του, τράβηξαν τα ξίφη τους και σκότωσαν το Γεδάλια, αυτόν που ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας τον είχε τοποθετήσει κυβερνήτη στη χώρα. ³Ο Ισμαήλ σκότωσε ακόμα κι όλους τους άντρες του βασιλείου του *Ιούδα που ήταν μαζί με το Γεδάλια στη Μισπά και τους Βαβυλώνιους στρατιώτες που βρίσκονταν εκεί.

Ο Ισμαήλ δολοφονεί ογδόντα προσκυνητές

⁴Τη δεύτερη μέρα μετά τη δολοφονία του Γεδάλια, και ενώ κανείς ακόμα δεν είχε μάθει τίποτε, ⁵ήρθαν ογδόντα άντρες από τη Συχέμ, τη Σιλώ και τη *Σαμάρεια με ξυρισμένα τα γένια, με σχισμένα τα ρούχα και με εντομές στο σώμα, κρατώντας προσφορές και λιβάνι για να τα προσφέρουν στο *ναό του Κυρίου. ^{ρκαβ}⁶Τότε βγήκε ο Ισμαήλ από τη Μισπά, για να τους συναντήσει και προχωρούσε κλαίγοντας. Όταν τους συνάντησε τους είπε: «Ελάτε στο Γεδάλια, γιο του Αχικάμ».

^{ρκα}βασιλική οικογένεια Βλ υποσ εις Β' Βασ 25,25 ^{ρκαβ}ο έβδομος μηνάς ήταν ο μήνας των μεγάλων παραδοσιακών εορτών. Ακόμα και οι κάτοικοι του βορείου βασιλείου εξακολουθούσαν να τηρούν τη συνήθεια και να επισκέπτονται το ναό κατά τις εορτές, ακόμη και μετά την καταστροφή του

⁷Όταν μπήκαν στην πόλη, ο Ισμαήλ τους έσφαξε με τη βοήθεια των ανδρών του και τους έριξε σ' ένα λάκκο. ⁸Μόνο δέκα απ' αυτούς λυπήθηκε, γιατί του έλεγαν: «Μη μας σκοτώσεις! Έχουμε προμήθειες κρυμμένες στο χωράφι, στάρι, κριθάρι, λάδι και μέλι». Συγκρατήθηκε λοιπόν και δεν τους σκότωσε μαζί με τους άλλους συντρόφους τους.

⁹Ο λάκκος όπου έριξε ο Ισμαήλ τα πτώματα των ανδρών που σκότωσε εξαιτίας του Γεδαλία, ήταν ο ίδιος που είχε ανοίξει ο βασιλιάς Ασά επειδή φοβόταν το Βασά, το βασιλιά του βορείου βασιλείου. Τον ίδιο λάκκο τον γέμισε ο Ισμαήλ με πτώματα.

¹⁰Ο Ισμαήλ αιχμαλώτισε επίσης και τους υπόλοιπους κατοίκους της Μισπά, καθώς και τις κόρες του βασιλιά, όλους όσους ο Νεβουζαραδάν, ο αρχηγός της σωματοφυλακής είχε αφήσει στη φροντίδα του Γεδαλία.^{PKY} Ο Ισμαήλ, λοιπόν, τους πήρε μαζί του και έφυγε, για να περάσει στην περιοχή των *Αμμωνιτών.

Οι αιχμάλωτοι του Ισμαήλ απελευθερώνονται

¹¹Ο Ιωχανάν, γιος του Καρεάχ και όλοι οι αρχηγοί του στρατού που ήταν μαζί του, έμαθαν τις συμφορές που προκάλεσε ο Ισμαήλ, γιος του Νεθανάν. ¹²Τον καταδίωξαν, λοιπόν, με όλους τους άντρες τους και τον πρόλαβαν στη μεγάλη δεξαμενή της Γαβαών. ¹³Οι αιχμάλωτοι του Ισμαήλ, όταν είδαν τον Ιωχανάν και τους αρχηγούς του στρατού μαζί του, χάρηκαν. ¹⁴Έτσι, όλος ο λαός που ο Ισμαήλ τους είχε απαγάγει από τη Μισπά γύρισαν και πήγαν με τον Ιωχανάν, γιο του Καρεάχ. ¹⁵Ο ίδιος ο Ισμαήλ όμως δραπέτευσε από τον Ιωχανάν μαζί με οχτώ άνδρες του και πήγε στη χώρα των Αμμωνιτών.

¹⁶Τότε ο Ιωχανάν και οι αρχηγοί του στρατού που ήταν μαζί του, ανέλαβαν το υπόλοιπο του λαού, που τους είχε αιχμαλώτισει ο Ισμαήλ και τους είχε απαγάγει από τη Μι-

σπά, μετά το φόνο του Γεδαλία: τους γενναίους πολεμιστές, τις γυναίκες, τα παιδιά, τους αξιωματούχους –όλους που επέστρεφαν από τη Γαβαών. ¹⁷⁻¹⁸Φοβούνταν τους Βαβυλώνιους, γιατί ο Ισμαήλ είχε δολοφονήσει το Γεδαλία, τον οποίο ο βασιλιάς της Βαβυλώνας είχε διορίσει κυβερνήτη στη χώρα. Έτσι έφυγαν να πάνε στην Αίγυπτο, για να γλιτώσουν από τους Βαβυλώνιους. Καθ' οδόν στάθμευσαν στη Χιμάμ, κοντά στη Βηθλεέμ.

Αυτοί που διασώθηκαν συμβουλευούνται τον Ιερεμία

42 Τότε οι αρχηγοί του στρατού και κυρίως ο Ιωχανάν, γιος του Καρεάχ και ο Αζαρίας, γιος του Οσαία αλλά και όλος ο λαός, μικροί και μεγάλοι, πλησίασαν τον *προφήτη Ιερεμία ²και του είπαν: «Σε παρακαλούμε, προσευχήσου στον Κύριο το Θεό σου, για όλους εμάς· ήμασταν πολλοί αλλά βλέπεις πόσο λίγοι έχουμε απομείνει. ³Προσευχήσου, λοιπόν, να μας φανερώσει ο Κύριος, ο Θεός σου, ποιο δρόμο πρέπει να πάρουμε και τι να κάνουμε».

⁴Ο Ιερεμίας τούς απάντησε: «Σας άκουσα. Θα προσευχηθώ στον Κύριο, το Θεό μας, σύμφωνα με την επιθυμία σας και ό,τι απαντήσει ο Κύριος για σας θα σας το αναγγείλω· δε θα σας κρύψω τίποτα». ⁵Τότε εκείνοι του είπαν: «Ο Κύριος, ο Θεός σου, ας είναι αξιόπιστος κι αληθινός μάρτυρας εναντίον μας, αν δεν πράξουμε σύμφωνα με όλα όσα θα σου πει για μας. ⁶Είτε μας είναι ευχάριστο είτε όχι, θα υπακούσουμε στον Κύριο το Θεό μας, στον οποίο εμείς σου ζητήσαμε να προσευχηθείς. Όλα θα μας πάνε καλά, αν τον υπακούσουμε».

⁷Μετά από δέκα μέρες, μίλησε ο Κύριος στον Ιερεμία. ⁸Κατόπιν ο προφήτης κάλεσε τον Ιωχανάν, γιο του Καρεάχ, τους αρχηγούς του στρατού, που ήταν μαζί του και όλο το λαό, μικρούς και μεγάλους ⁹και τους είπε: «Ο Κύριος, ο Θεός του *Ισραήλ, στον ο-

^{PKY}Μεταξύ αυτών των ανδρών ήταν ο Ιερεμίας και ο Βαρούχ

ποίο με στείλατε να προσευχηθώ για σας, λέει: ¹⁰“αν συνεχίσετε να μένετε σ’ αυτήν τη χώρα, θα σας ανοικοδομήσω εδώ και δε θα σας γκρεμίσω, θα σας φυτέψω και δε θα σας ξεριζώσω· γιατί λυπάμαι για το κακό που σας έκανα. ¹¹Μη φοβάστε πια το βασιλιά της “Βαβυλώνας, που τον τρέματε. Μην τον φοβάστε τώρα πια”, λέει ο Κύριος, “γιατί εγώ είμαι μαζί σας για να σας σώσω και να σας ελευθερώσω από τα χέρια του. ¹²Θα του εμπνεύσω έλεος για σας· θα σας λυπηθεί και θα σας επιτρέψει να γυρίσετε στη χώρα σας”.

¹³»Μην παραβείτε όμως τις προσταγές του Κυρίου του Θεού σας και πείτε “δε θα κατοικήσουμε σ’ αυτή τη χώρα”. ¹⁴Μην πείτε: “προτιμότερο είναι να πάμε να ζήσουμε στην Αίγυπτο, όπου δε θα βλέπουμε πόλεμο, δε θ’ ακούμε τον ήχο της σάλπιγγας και δε θα μας λείψει ποτέ το ψωμί”. ¹⁵Αν το κάνετε αυτό, εσείς που απομείνατε στο βασίλειο του *Ιουδα, ακούστε τι λέει ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ: “αν είστε αποφασισμένοι να πάρετε το δρόμο για την Αίγυπτο και να πάτε να μένετε εκεί, ¹⁶τότε ο πόλεμος που τον φοβόσαστε, θα ‘ρθεί να σας βρει στην Αίγυπτο· και η πείνα που σας τρομάζει, θα σας ακολουθήσει εκεί κι εκεί θα πεθάνετε. ¹⁷Όλοι όσοι αποφασίσουν να πάνε να κατοικήσουν την Αίγυπτο, θα πεθάνουν εκεί σε πόλεμο απ’ την πείνα και τις ασθένειες. Κανένας τους δε θ’ απομείνει, κανένας τους δε θα ξεφύγει από τα δεινά που θα τους προξενήσω”.

¹⁸»Λέει ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ: “καθώς ξεχύθηκε ο θυμός μου κι η οργή μου ενάντια στους κατοίκους της *Ιερουσαλήμ, έτσι θα ξεχυθεί η οργή μου κι εναντίον σας όταν θα φτάσετε στην Αίγυπτο. Εκεί θα σας περιφρονούν, θα σας καταριούνται και θα προκαλείτε κατάπληξη· κι αυτήν την χώρα σας δεν θα την ξαναδείτε πια!” ¹⁹Είπε ακόμα ο Κύριος για σας: “μην πάτε να μένετε στην Αίγυπτο εσείς, που απομείνατε απ’ το βασίλειο του Ιούδα” Κατα-

λάβετε το καλά, εγώ σήμερα σας προειδοποιώ! ²⁰Σκεφτήκατε επιπόλαια όταν με στείλατε στον Κύριο, το Θεό σας και μου λέγατε “προσευχήσου για μας στον Κύριο, το Θεό μας, και όλα όσα μας πει ανάγγειλέ μας τα και θα τα πράξουμε”. ²¹Σας τα ανάγγειλα λοιπόν σήμερα, αλλά εσείς δεν υπακούτε σε τίποτα από όσα ο Κύριος ο Θεός σας με πρόσταξε να σας πω. ²²Τώρα να το ξέρετε ότι το δίχως άλλο θα πεθάνετε στον πόλεμο ή από την πείνα κι από τις ασθένειες στον τόπο ακριβώς όπου επιθυμήσατε να πάτε να μέινετε».

Ο Ιερεμίας οδηγείται με τη βία στην Αίγυπτο

43 Όταν ο Ιερεμίας τελείωσε τους λόγους που τον είχε στείλει ο Κύριος ο Θεός τους να αναγγείλει στο λαό, ²ο Αζαρίας, γιος του Ωσαία, ο Ιωχανάν, γιος του Καρεάχ και όλοι οι άλλοι του απάντησαν με αναίδεια: «Ψέματα λες! Δε σ’ έστειλε ο Κύριος, ο Θεός μας, να μας πεις να μην πάμε να μέινουμε στην Αίγυπτο. ³Αλλά σε ξεσηκώνει εναντίον μας ο Βαρούχ, γιος του Νηρία, για να μας παραδώσεις στα χέρια των *Βαβυλωνίων να μας σκοτώσουν ή να μας οδηγήσουν *αιχμάλωτους στη *Βαβυλώνα!»

⁴Έτσι, ο Ιωχανάν, οι αρχηγοί του στρατού και όλος ο λαός παρέβηκαν την εντολή του Κυρίου να παραμείνουν στη χώρα του *Ιούδα. ⁵Ο Ιωχανάν και οι αρχηγοί του στρατού πήραν μαζί τους όλους όσοι είχαν απομείνει στο βασίλειο του Ιούδα και όσους είχαν διασκορπιστεί στα έθνη, αλλά είχαν επιστρέψει με σκοπό να κατοικήσουν στο βασίλειο του Ιούδα: ⁶άντρες, γυναίκες, παιδιά και τις κόρες του βασιλιά· ήταν όλοι όσοι ο Νεβουζαρδάν, ο αρχηγός της σωματοφυλακής, τούς είχε αφήσει με το Γεδάλια, γιο του Αχικάμ και εγγονό του Σαφάν. Πήραν επίσης μαζί τους και τον Ιερεμία και το Βαρούχ, γιο του Νηρία ⁷Δεν υπάκουσαν στη φωνή του Κυρίου, αλλά πήγαν στην Αίγυπτο και προχώρησαν ως τη Δάφνη.

Ο Ιερεμίας προαναγγέλλει την εισβολή στην Αίγυπτο

⁸Εκεί στη Δάφνη, είπε ο Κύριος στον Ιερεμία: ⁹«Πάρε στα χέρια σου μεγάλες πέτρες και τοποθέτησέ τις έτσι που να σε δουν όλοι οι άντρες του βασιλείου του *Ιούδα, στο πλακόστρωτο που είναι μπροστά στην είσοδο του παλατιού του Φαραώ, στη Δάφνη. ¹⁰Μετά πες τους: "ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: Εγώ θα φέρω το βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, το *δούλο μου, και θα βάλω το θρόνο του πάνω σ' αυτές εδώ τις πέτρες, που έχω στήσει απάνω τους θ' απλώσει τη βασιλική του σκηνή. ¹¹Θα 'ρθεί ο Ναβουχοδονόσορ και θα νικήσει την Αίγυπτο· και όσοι είναι καταδικασμένοι σε θάνατο, θα θανατωθούν· όσοι είναι καταδικασμένοι να οδηγηθούν στην αιχμαλωσία, θα αιχμαλωτιστούν· όσοι είναι καταδικασμένοι να πεθάνουν στον πόλεμο, θα πεθάνουν στον πόλεμο. ¹²Εγώ ο Κύριος θα πυρπολήσω τους ναούς των Θεών των Αιγυπτίων· άλλα είδωλα ο Ναβουχοδονόσορ θα τα κάψει κι άλλα θα τα πάρει στη χώρα του. Κι όπως ο τοσμπάνος ξεψευρίζει τα ρούχα του, έτσι θα αποφιλώσει την Αίγυπτο και μετά θα φύγει νικητής. ¹³Θα κομματιάσει τις πέτρινες λατρευτικές *στήλες του ναού του Ηλίου, στην Ηλιόπολη και θα βάλει φωτιά στους ναούς των Θεών των Αιγυπτίων»».

Μήνυμα για τους Ιουδαίους που είχαν καταφύγει στην Αίγυπτο

44 Ο Κύριος μίλησε στον Ιερεμία σχετικά με τους Ιουδαίους που κατοικούσαν στην Αίγυπτο και είχαν εγκατασταθεί στις πόλεις Μιγδώλ, Δάφνη και Μέμφιδα και στην περιοχή Παθρώς.^{ρκδ} Τους είπε, λοιπόν, ο Ιερεμίας: ²«Ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: "εσείς είδατε όλα τα δεινά που προξένησα στην *Ιερουσαλήμ και στις πόλεις του *Ιούδα. Σήμερα όλες τους είναι ερείπια· κανείς δεν κατοικεί σ'

αυτές,³ γιατί οι κάτοικοί τους έπραξαν το κακό και με εξόργισαν. Πήγαιναν και λάτρευαν άλλους θεούς, που δεν τους γνώριζαν ούτε αυτοί ούτε εσείς ούτε οι πρόγονοί σας και θυμιάζαν σ' αυτούς. ⁴Ωστόσο εγώ δεν έπαφα να σας στέλνω τους *δούλους μου τους *προφήτες, τον ένα μετά τον άλλο, και σας έλεγαν να μην πράττετε αυτό το βδελυρό πράγμα, που εγώ το απεχθάνομαι. ⁵Εσείς όμως δεν ακούσατε· δε δώσατε καμιά σημασία, ούτε εγκαταλείψατε τον κακό σας δρόμο, ούτε πάψατε να θυμιάζετε σε άλλους θεούς. ⁶Γι' αυτό ξέσπασαν ο θυμός μου και η οργή μου και έκαψα τις πόλεις του Ιούδα και τις πλατείες της Ιερουσαλήμ· έγιναν σωρός ερειπίων και μέχρι σήμερα μένουν έρημες".

⁷»Και τώρα ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: "γιατί προκαλείτε το μεγάλο αυτό κακό στον εαυτό σας; Γιατί θέλετε να εξολοθρευτούν άντρες, γυναίκες, παιδιά και νήπια στο βασίλειο του Ιούδα, ώσπου κανείς από σας να μην απομείνει; ⁸Γιατί θέλετε να με εξοργίζετε με τα έργα σας προσφέροντας *θυμίαμα σε άλλους θεούς, ακόμη κι εδώ στην Αίγυπτο που έχετε έρθει; Θέλετε να εξολοθρευτείτε, και όλα τα έθνη της γης να σας καταριούνται και να σας εξευτελίζουν; ⁹Ξεχάσατε όλη την προσβολή που μου γινόταν στο βασίλειο του Ιούδα και στα σοκάκια της Ιερουσαλήμ από τους βασιλιάδες του Ιούδα και τις γυναίκες τους, κι από σας και τις γυναίκες σας; ¹⁰Δεν ταπεινωθήκατε μέχρι σήμερα, δε με σεβαστήκατε ούτε ακολουθήσατε το *νόμο μου και τα προστάγματά μου, αυτά που είχα δώσει σ' εσάς και στους προγόνους σας".

¹¹»Γι' αυτό, ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του Ισραήλ, λέει: "εγώ θα στραφώ εναντίον σας και θα καταστρέψω ολόκληρο το βασίλειο του Ιούδα. ¹²Ακόμη κι αυτοί που απέμειναν από το βασίλειο του Ιούδα κι αποφάσιζαν να πάνε να ζήσουν στην Αίγυπτο,

^{ρκδ}Παθρώς Έτσι ονομαζόταν το νότιο τμήμα της Αιγύπτου

θα καταστραφούν όλοι τους εκεί. Θα σκοτωθούν στον πόλεμο ή θα πεθάνουν από την πείνα, μικροί και μεγάλοι. Θα προκαλούν κατάπληξη¹³· θα τους καταριούνται και θα τους εξευτελίζουν. ¹³ Θα τιμωρήσω αυτούς που ήρθαν να μείνουν στην Αίγυπτο, όπως τιμώρησα τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, με πόλεμο, με πείνα και με ασθένειες. ¹⁴ Κανείς από τους κατοίκους του Ιούδα που απέμειναν και ήρθαν να ζήσουν στην Αίγυπτο δε θα ξεφύγει ούτε θα επιζήσει. Κανείς τους δε θα ξαναγυρίσει στη χώρα του Ιούδα, όπου τόσο επιθυμούν να επιστρέψουν μια μέρα και να ζήσουν εκεί. Κανένας δεν θα επιστρέψει, παρά μονάχα ελάχιστοι, που θ' αφήσω να διασωθούν».

Προσφορές στη Βασίλισσα του Ουρανού

¹⁵ Τότε όλοι οι άντρες, που ήξεραν ότι οι γυναίκες τους πρόσφεραν θυμίαμα σε άλλους θεούς και όλες οι γυναίκες που παρευρίσκονταν σ' εκείνη τη μεγάλη συνάθροιση, όλοι όσοι κατοικούσαν στην Παθρών, στην Αίγυπτο, είπαν στον Ιερεμία: ¹⁶ «Εμείς δεν θα υπακούσουμε στα λόγια που μας είπες και μας τα παρουσιάσες για μήνυμα του Κυρίου! ¹⁷ Θα κάνουμε αυτά που έχουμε πει: θα προσφέρουμε θυμίαμα στη Βασίλισσα του Ουρανού^{ρκε} και σπονδές, όπως κάναμε εμείς κι οι πρόγονοί μας, οι βασιλιάδες μας και οι άρχοντές μας στις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα και στα σοκάκια της Ιερουσαλήμ. Τότε χορταίναμε ψωμί, πενούσαμε καλά και τίποτε κακό δεν μας συνέβαινε. ¹⁸ Ενώ, από τότε που σταματήσαμε να θυμιάζουμε στη Βασίλισσα του Ουρανού και να της προσφέρουμε σπονδές, στερηθήκαμε τα πάντα κι οι άνθρωποί μας πέθαναν στον πόλεμο κι από την πείνα».^{ρκε} ¹⁹ Και οι γυναίκες πρόσθεσαν: «Όταν εμείς θυσιάζαμε στη Βασίλισσα του Ουρανού και της προσφέραμε σπονδές, οι άντρες μας ήταν κι εκείνοι σύμ-

φωνοι να της προσφέρουμε τα γλυκίσματα και τις σπονδές».

²⁰ Αλλά ο Ιερεμίας διακήρυξε σ' όλο το λαό, άντρες και γυναίκες, σ' όλους που του έδωσαν αυτή την απάντηση: ²¹ «Πράγματι το θυμίαμα που προσφέρατε στις πόλεις του βασιλείου του Ιούδα και στα σοκάκια της Ιερουσαλήμ εσείς κι οι πρόγονοί σας, οι βασιλιάδες σας, οι άρχοντές σας και οι κάτοικοι της χώρας, ο Κύριος δεν το ξέχασε: το έλαβε υπόψη του. ²² Δεν μπόρεσε να υποφέρει τα κακά σας έργα και τις βδελυρές σας πράξεις. Γι' αυτό η χώρα σας ερημώθηκε κι όσοι την έβλεπαν μετά έμεναν κατάπληκτοι και την καταριούνταν· κανείς δεν κατοικεί πια σ' αυτήν. ²³ Θυμιάζατε στους ξένους θεούς και αμαρτάνατε στον Κύριο· δεν υπακούατε στα λόγια του, δεν ακολουθούσατε το νόμο του, τα προστάγματά του και τις εντολές του· γι' αυτό σας έχουν βρει όλες αυτές οι συμφορές».

²⁴ Έπειτα είπε ο Ιερεμίας σ' όλον το λαό και κυρίως στις γυναίκες: «Ακούστε το λόγο του Κυρίου όλοι οι κάτοικοι του βασιλείου του Ιούδα που βρίσκεστε στην Αίγυπτο! ²⁵ Λέει ο Κύριος του σύμπαντος, ο θεός του Ισραήλ: «Εσείς και οι γυναίκες σας πραγματοποιήσατε την υπόσχεσή σας, ότι το δίχως άλλο θα εκπληρώνατε τα τάματά σας, να θυμιάζατε δηλαδή στη Βασίλισσα του Ουρανού και να της προσφέρετε σπονδές. Εκπληρώσατε λοιπόν τα τάματά σας και τηρήσατε τους όρκους σας. ²⁶ Ακούστε όμως όλοι τι λέω εγώ, ο Κύριος: Ορκίζομαι στο μεγάλο μου όνομα, ότι δε θα σας επιτρέψω να χρησιμοποιείτε το όνομά μου στους όρκους σας με τη φράση, Μα τον Αληθινό Θεό, τον Κύριο! ²⁷ Θα επαγρυπνώ για το κακό σας, όχι για το καλό σας. Και όλοι οι Ιουδαίοι που ζουν στην Αίγυπτο, θα καταστραφούν από τον πόλεμο και την πείνα, ωστόσο εξαφανιστούν όλοι. ²⁸ Όσοι γλιτώσουν από τον πόλεμο –πολύ λι-

^{ρκε} Βασίλισσα του Ουρανού Βλ υποσ εις κεφ 7,18 ^{ρκε} Κατά τη μακρά βασιλεία του Μανασσή (696-642 π Χ) ο οποίος ευνόησε τη λατρεία των ξένων θεοτήτων (Β' Βασ 21,1-18), επικρατούσε ειρήνη και ευημερία. Οι συμφορές άρχισαν με το βασιλιά Ιωσία (639-609 π Χ), ο οποίος απομάκρυνε τις ξένες θεότητες (Β' Βασ 22,1- 23,30)

44,14 42,17 44,16 6,16-17 44,17 Ωσ 2,7 44,17-19 7,18 44,18 Α' Μακ 1,11 44,21 11,12-13 44,22 15,6 24,9 44,26 4,2 22,5 44,28 Ησ 11,11 27,13

γοι— θα επιστρέψουν στη χώρα του Ιούδα από την Αίγυπτο, όπου είχαν πάει να μείνουν και τότε θα δουν ποιανού ο λόγος θα εκπληρωθεί: ο δικός σας ή ο δικός μου.^{ρκζ} 29 Θα σας τιμωρήσω σ' αυτόν εδώ τον τόπο και οι απειλές μου εναντίον σας θα πραγματοποιηθούν εξάπαντος. Κι αυτή θα είναι η απόδειξη", λέει ο Κύριος: 30 "Θα παραδώσω το βασίλειά της Αιγύπτου, το Φαραώ Χωφρά^{ρκε} στα χέρια των εχθρών του, που ζητούν να τον σκοτώσουν, όπως παρέδωσα το βασίλειό του Ιούδα Σεδεκία στα χέρια του εχθρού του του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας, που ζητούσε να τον σκοτώσει».

Μήνυμα για τον Βαρούχ

45 Το τέταρτο έτος της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ίωσία, στον Ίουδα, ο *προφήτης Ιερεμίας μίλησε στο Βαρούχ. Ο Βαρούχ, γιος του Νηρία, έγραψε τους λόγους αυτούς σε βιβλίο, όπως τους είχε υπογορεύσει σ' αυτόν ο Ιερεμίας. 2-3 «Εσύ είπες, Βαρούχ, "αλίμονο σ' εμένα! Ο Κύριος με οδήγησε από το κακό στο χειρότερο· κουράστηκα στενάζοντας κι ανάπαυση δε βρίσκω". Ο Κύριος, όμως, ο Θεός του Ισραήλ, έχει κάτι να σου πει. 4 Άκου, λοιπόν, τι με διατάζει ο Κύριος να σου πω: "θα γκρεμίσω ό,τι έχτισα και θα ξεριζώσω ό,τι φύτεψα σ' ολόκληρη τη χώρα. 5 Ζητάς προσωπικές χάρες για να τον εαυτό σου· μην περιμένεις τίποτα. Εγώ θα εξοντώσω κάθε άνθρωπο· αλλά εκείνο που σου υπόσχομαι είναι ότι θα σε σώσω οπουδήποτε κι αν πας».

46 Μηνύματα που ο Κύριος διαβίβασε στον *προφήτη Ιερεμία, σχετικά με τα έθνη.^{ρκθ}

^{ρκε}Το έτος 568 π Χ η Αίγυπτος κυριεύθηκε από το Ναβουχοδονόσορ. Είναι άγνωστο τι συνέβη τότε στους Ιουδαίους της Αιγύπτου. ^{ρκη}Ο Φαραώ Χωφρά φονεύθηκε το 569 π Χ σε μια εσωτερική πολιτική επανάσταση. ^{ρκθ}Οι αποτελέσει τίτλο στα κεφ 46-51. Κατά το περιεχόμενο τα κεφάλαια αυτά τοποθετούνται αμέσως μετά το 25,38. ^{ρλ}Το τέταρτο έτος Πρόκειται για το έτος 605 π Χ., κατά το οποίο οι Αιγύπτιοι νικήθηκαν από τους Βαβυλώνιους. ^{ρλα}Στο οραμα ο προφήτης ακούει τις διαταγές που δίνουν στους στρατιώτες τους οι Αιγύπτιοι αξιωματικοί. ^{ρלב}Βλ υποσ εις κεφ 6,25. ^{ρλγ}Λύβιοι. Στα εβρ κατά λ «Πουτ». Πρόκειται για φυλή που κατοικούσε στη Λιβύη — Λούδιοι. Άλλος αφρικανικός λαός. Αυτά τα τρία έθνη προμήθευσαν τους καλύτερους πολεμιστές στην Αίγυπτο. ^{ρλδ}Τους εχθρούς του. Οι Αιγύπτιοι ονομάζονται «εχθροί του Θεού», επειδή ο βασιλιάς Ιωσίας είχε φονευθεί απ' αυτούς στη μάχη της Μεγιδδών το 609 π Χ. Έτσι τελείωσε και η μεταρρύθμισή του (βλ Β' Βασ κεφ 22-23).

Ήττα των Αιγυπτίων στη Χαρκεμίς

2 Μήνυμα για την Αίγυπτο, για το στρατό του Φαραώ Νεχώ, που ήταν στρατοπεδευμένος κοντά στον ποταμό Ευφράτη, στην Χαρκεμίς και νικήθηκε από το βασίλειό της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ, το τέταρτο έτος.^{ρλε} της βασιλείας του Ιωακίμ, γιου του Ιωσία, στον Ίουδα:

3 «Πάρτε τις ασπίδες κι ελάτε να πολεμήσετε!^{ρλε} 4 Ζέψτε τ' άλογα και καθαλλικέψτε τα! Πάρτε θέσεις φορώντας τις περικεφαλαίες σας! Γυαλίστε τα δόρατα! Ντυθείτε τους θώρακες! 5 Τι συμβαίνει; Τους βλέπω να χάνουν το θάρρος τους και να οπισθοχωρούν, Ακόμα και οι πιο ισχυροί νικήθηκαν κι έφυγαν βιαστικά, χωρίς να κοιτάξουν πίσω. Τρόμος από παντού.^{ρλεβ}, λέει ο Κύριος. 6 «Δε θα μπορέσουν να ξεφύγουν οι γρήγοροι· οι ισχυροί δεν θα σωθούν. Θα σκοντάψουν και θα πέσουν στο βορρά, κοντά στον ποταμό Ευφράτη.

7 »Τι είναι αυτό που σαν τον Νείλο υψώνεται, που τα νερά του θορυβούν σαν ποταμός που ξεχειλίζει; 8 Είναι η Αίγυπτος, που σαν τον Νείλο υψώνεται, που τα νερά της θορυβούν σαν ποταμός, και λέει: "θα ανεβώ, θα πλημμυρίσω τη χώρα, θα καταστρέψω την πόλη και τους κατοίκους της". 9 Σηκωθείτε άλογα! Άμαξες ξεκινήστε με ορμή! Βγείτε πολεμιστές, Αιθίοπες και Λίβυοι, που βαστάτε ασπίδα, και Λούδιοι που κρατάτε και τεντώνετε το τόξο.^{ρλεγ}

10 »Αλλά η μέρα αυτή ανήκει στον Κύριο, το Θεό του *σύμπαντος. Είναι η μέρα που τους εχθρούς του.^{ρλεδ} θα εκδικηθεί. Το ξίφος του θα τους εξολοθρεύσει, θα χορτάσει και θα μεθύσει από το *αίμα τους, γιατί ο Κύ-

ριος, ο Θεός του σύμπαντος, θυσία θα προσφέρει στη χώρα του βορρά, κοντά στον ποταμό Ευφράτη.

¹¹ «Ανέβα στη Γαλαάδ^{ρλε} και πάρε βάλσαμο, άθλια, ελεεινή Αίγυπτος. Μάταια θα μαζεύεις γιατρικά· για σένα θεραπεία δεν υπάρχει. ¹² Μάθανε τα έθνη την ντροπή σου· όλοι στη γη ακούσαν· την κραυγή σου. Ο ένας πάνω στον άλλο σκόνταψαν οι πολεμιστές σου και όλοι έπεσαν μαζί».

Εισβολή στην Αίγυπτο

¹³ Όταν ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ ήρθε για να επιτεθεί στην Αίγυπτο,^{ρλς} είπε ο Κύριος στον προφήτη Ιερεμία σχετικά μ' αυτό το γεγονός:

¹⁴ «Στείλτε το μήνυμα στην Αίγυπτο, στη Μινδώλ, στη Μέμφιδα και στη Δάφνη^{ρλζ} και πείτε τους: "παταχθείτε και προετοιμαστείτε, γιατί ο πόλεμος καταστρέφει τους γείτονές σας". ¹⁵ Μα τι συμβαίνει; Ο Άπικς εφυγε, ο ταύρος σου ο δυνατός δεν άντεξε.^{ρλη} Τον έδιωξε ο Κύριος. ¹⁶ Οι στρατιώτες του Φαραώ σκοντάφτουνε και πέφτουν. Ο ένας λέει στον άλλο: "πάμε να γυρίσουμε πίσω στην πατρίδα μας και στο λαό μας. Να γλιτώσουμε απ' το ξίφος του εχθρού!" ¹⁷ Δώστε στο Φαραώ ένα νέο όνομα· πείτε τον "Ο βασιλιάς της Αιγύπτου, ο Υπερόπτης, που άφησε την ευκαιρία να χαθεί".^{ρλθ}

¹⁸ «Ορκίζομαι στον εαυτό μου", λέει ο βασιλιάς που ονομάζεται *Κύριος του σύμπαντος. "Όπως το Θαβώρ προεξέχει από τ' άλλα βουνά, κι ο Κάρμηλος από τη θάλασσα, έτσι υπερέχει η δύναμη, που ενάντια στην Αίγυπτο θα 'ρθεί. ¹⁹ Κάτοικοι της Αιγύπτου, ετοιμάστε τις αποσκευές σας για να πάτε στην εξορία! Η Μέμφις θα ερημωθεί και κανείς δε θ' απομείνει να κατοικεί σ' αυτήν".

²⁰ «Η Αίγυπτος είναι μια ωραία αγελάδα, που την τσίμπησε μύγα απ' το βορρά. ²¹ Ακό-

μα κι οι μισθοφόροι της, που έχουν γίνει σαν τα παχιά μοσχάρια, δεν έμειναν να πολεμήσουν, αλλά οπισθοχώρησαν και έφυγαν. Είχε φτάσει όμως η μέρα της καταστροφής τους, ο καιρός της τιμωρίας τους. ²² Η αιγυπτιακή στρατιά θα υποχωρήσει καθώς το φίδι που σφυρίζει, αμέσως όταν οι εχθροί έρθουν εναντίον της με τα τσεκούρια σαν τους ξυλόκοπους. ²³ Θα κόψουν το δάσος της το αδιαπέραστο· είναι πολύ περισσότεροι απ' τις ακριδες, είναι αναρίθμητοι. ²⁴ Θα ντραπέι η ωραία Αίγυπτος, θα παραδοθεί στην εξουσία ενός λαού που θα 'ρθεί από το βορρά.

²⁵ «Ο Κύριος του σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ, λέει: "θα τιμωρήσω τον Αμών, Θεό των Θηβών^{ρμ} και την Αίγυπτο με τους θεούς της και τους βασιλιάδες της, το Φαραώ και όλους εκείνους που τον εμπιστεύονται. ²⁶ Θα τους παραδώσω σ' εκείνους που γυρεύουν να τους θανατώσουν, δηλαδή στο βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ και στο στρατό του. Μετά απ' αυτά, η Αίγυπτος θα κατοικηθεί όπως τις παλιές μέρες", λέει ο Κύριος».

Απελευθέρωση των Ισραηλιτών

²⁷ «Μη φοβηθείς όμως εσύ, δούλε μου Ιακώβ!» λέει ο Κύριος. «Ισραηλίτες, μην τρομάξετε! Εγώ θα σώσω από τη μακρινή χώρα εσάς και τους απογόνους σας, από τη χώρα όπου συρθηκάτε "αιχμάλωτοι. Θα επιστρέψετε, απόγονοι του Ιακώβ, και θα ησυχάσετε· θα ζείτε αμέριμνοι και δε θα υπάρχει κανείς να σας τρομάζει. ²⁸ Μη φοβηθείτε, δούλοι μου Ισραηλίτες», λέει ο Κύριος, «γιατί εγώ θα είμαι μαζί σας. Κι αν καταστρέψω ακόμα όλα τα έθνη όπου σας διασκόρπισα, εσάς δεν θα σας καταστρέψω. Θα σας κρίνω με επιείκεια, αλλά δεν πρόκειται να σας αφήσω και εντελώς ατιμώρητους».

^{ρλεβλ} υποσ εις κεφ 8,22 ^{ρλς} Η Αίγυπτος νικηθηκε το 568 π Χ ^{ρλζ} Δάφνη βλ υποσ εις κεφ 2,16 ^{ρλη} Άπικς Όνομα του ταύρου, που λατρευόταν στη Μέμφιδα της Αιγύπτου Εδώ χρησιμοποιείται μεταφορικά για το Φαραώ ^{ρλθ} Απο την εποχή αυτή και ύστερα, η Αίγυπτος έχασε τη στρατιωτική επιρροή της πάνω στα άλλα έθνη ^{ρμ} Θήβες Πόλη της Άνω Αιγύπτου

46,11 8,22 46,13 43,11 46,14 44,1 46,17 Ησ 30,7 46,18 48,15 51,57 Ψλ 93,1 Ιερ 10,16 46,19 10,17 46,20.24 1,14 46,25 43,12 46,26α 44,30 46,26β 12,15 48,47 49,6 39 Ησ 19,19-25 Ιεζ 29,13-16 46,27-28 30,10-11

Διακήρυξη εναντίον των Φιλισטיών

47 Μήνυμα για τους *Φιλισταίους, που ο Κύριος διαβίβασε στον *προφήτη Ιερεμιά, πριν ο Φαραώ της Αιγύπτου επιτεθεί εναντίον της Γάζας.

² «Ο Κύριος λέει: “νερά έρχονται από το βορρά^{ρμσ} και θα γίνουνε σαν το ξέχειλο ποτάμι. Τη χώρα θα τη σκεπάσουν, τους κατοίκους κι όλα όσα βρισκονται σ’ αυτές τις πολιτείες. Τότε οι άνθρωποι θα ξεφωνίζουν κι οι κάτοικοι της χώρας θα κλαίνε πικρά, ³ όταν θ’ ακούν τον κρότο απ’ τις οπλές των δυνατών αλόγων, το θόρυβο των αμαξών και των τροχών τον ήχο. Τότε οι πατέρες για τα παιδιά τους δε θα φροντίζουνε, γιατί θα έχουν παραλύσει από τον τρόμο. ⁴ Έρχεται η μέρα της καταστροφής όλων των Φιλισטיών. Κανένας δε θα μείνει για να βοηθήσει την *Τύρο και τη *Σιδώνα,^{ρμβ} γιατί ο Κύριος θα καταστρέψει τους Φιλισταίους, θα εξολοθρέψει από της Κρήτης το νησί όσους θα έχουν επιζήσει”».

⁵ Οι κάτοικοι της Γάζας ξύρισαν τα κεφάλια τους απ’ τη μεγάλη λύπη. Οι κάτοικοι της Ασκάλωνας βυθίστηκαν στη σιωπή! Ως πότε εσείς που επιζήσατε από τους Ανακίμ^{μγ} θα κάνετε εντομές στα σώματά σας; ⁶ Αλίμονο, εσύ Ξίφος του Κυρίου, δε θα ξεκουραστείς; Μπερ μέσα στη θήκη σου, ησύχασε και μην κινείσαι. ⁷ Μα πώς να ησυχάσεις, όταν ο Κύριος σε διατάζει να χτυπάς την Ασκάλωνα και να χτυπάς των παραλιών τους κατοίκους;

Διακήρυξη εναντίον των Μωαβιτών

48 Να τι λέει για τους *Μωαβίτες ο Κύριος του *σύμπαντος, ο Θεός του *Ισραήλ: «Αλίμονο στη *Νεβώ! Ερημώθηκε, χάθηκε. Η Κιριαθαίμ ντροπιάστηκε, κυριεύτηκε. Το ισχυρό κάστρο κατατροπώθηκε, έπεσε. ² Χάθηκε η δόξα της *Μωάβ. Οι εχθροί σκέφτηκαν μοχθηρά για την Εσεβών:

“ελάτε”, είπαν, “να εξαφανίσουμε των Μωαβιτών το έθνος” Κι εσύ, Μαδμέν, θα πέσεις σε σιωπή· ο πόλεμος θα σε καταδιώκει».

³ Ακούστε! Κραυγή ανεβαίνει απ’ την Χωροναΐμ· ζητά βοήθεια. Καταστροφή μεγάλη και συντριμμός! ⁴ Οι Μωαβίτες καταστράφηκαν, κραυγές αφήνουν τα μικρά παιδιά. ⁵ Στην ανηφόρα της Λουεϊδ, άκου το κλάμα! Στην κατωφέρεια της Χωροναΐμ ακούγονται απελπισίας κραυγές: ⁶ «Φύγετε! Σωθείτε όποιος μπορεί! Γίνετε σαν τον αγριόθαμνο στην έρημο!»

⁷ Εμπιστευθήκατε στα οχυρά σας και στους θησαυρούς σας, Μωαβίτες. Γι’ αυτό κι εσάς θα σας κυριέψουν. Ο Θεός σας, ο *Χεμώς, θα αιχμαλωτιστεί μαζί με τους *ιερείς του και τους άρχοντές του. ⁸ Θα ‘ρθει ο καταστροφέας σε κάθε πόλη, καμιά δε θα γλιτώσει. Η κοιλάδα και η πεδιάδα θα καταστραφούν, θα εξαφανιστούν, όπως το είπε ο Κύριος. ⁹ Σήστε μνημείο επιτύμβιο για τους Μωαβίτες, γιατί η Μωάβ θα καταστραφεί. Θα ερημωθούν οι πόλεις της· κανένας δε θα κατοικήσει πια σ’ αυτές.

¹⁰ Καταραμένος είν’ εκείνος που εργάζεται με αμέλεια το έργο του Κυρίου κι είναι καταραμένος εκείνος που με το Ξίφος του αποφεύγει να χύσει *αίμα.

¹¹ Οι Μωαβίτες ζούσαν με ασφάλεια από τα νιάτα τους και ποτέ δεν οδηγηθήκαν στην *αιχμαλωσία. Είναι σαν το κρασί που δεν αδειάστηκε ποτέ από δοχείο σε δοχείο, γι’ αυτό κι η γεύση του και το άρωμά του δεν έχουν αλλοιωθεί.

¹² «Για τούτο», λέει ο Κύριος, «ήρθε ο καιρός που θα τους στείλω ανθρώπους, σ’ άλλο να τους αδειάσουνε δοχείο και τ’ άδεια τα δοχεία τους να τα συντρίψουν. ¹³ Θα ντροπιαστούν οι Μωαβίτες για το θεό Χεμώς, όπως ντροπιάστηκαν κι οι Ισραηλίτες για τη *Βαιθίλ, που σ’ αυτήν είχανε στηρίξει τις ελπίδες τους.

*ρμσ*βλ υποσ εις κεφ 1,14 *ρμβ*Κανένας Σιδώνα Προφανώς οι Φιλισταίοι είχαν υποσχεθεί να βοηθήσουν στρατιωτικώς την Τύρο και τη Σιδώνα *ρμγ*Γρβλ Β’ Σαμ 21,22 και Ιησ 11,21-22 15,14

47,1-7 25,20β Ησ 14,28-32 47,4 Δτ 2,23 Αμ 9,7 47,5 16,6 47,6 46,10 Ιεζ 21,19-21 47,2 1,14 48,1-47 25,21 Ησ 15,1-16,14 48,2 Αρ 21,26 48,7 49,3-4 48,11 48,32-33 48,13 50,2 Α’ Βασ 12,28-29

14» Πώς ισχυρίζεστε ότι είστε δυνατοί και ισχυροί πολεμιστές; 15 Οι εχθροί ερήμωσαν τη χώρα των Μωαβιτών, κυριέψαν τις πόλεις τους και σφάξανε τους εκλεκτούς της νέου», λέει ο βασιλιάς, που τ' *όνομά του είναι *Κύριος του σύμπαντος.

16 Η συμφορά των Μωαβιτών πλησιάζει και πολύ γρήγορα έρχεται η θλίψη τους. 17 Θρηγήστε τους, όλοι εσείς που κατοικείτε γύρω τους και όλοι όσοι γνωρίζετε τη φήμη τους. Πείτε: «Πώς εξαφανίστηκε η δύναμή της και η δόξα της Μωάβ!»

18 Κόρη, που κατοικείς στη Διβών, κατέβα από τον τόπο της δόξας σου και κάτσε στον ξερότοπο, γιατί ο καταστροφέας των Μωαβιτών έρχεται καταπάνω σου και θα κατεδαφίσει τα οχυρώματά σου. 19 Εσείς που κατοικείτε στην Αροήρ, σταθείτε πλάι στο δρόμο, κοιτάξτε τους φυγάδες και ρωτήστε τους τι τους συνέβη. 20 Οι Μωαβίτες ντροπιαστήκανε για την καταστροφή τους. Θρηγήστε και κλάψτε. Φέрте το μήνυμα σ' αυτούς που κατοικούν πλάι στον ποταμό Αρνών, ότι οι Μωαβίτες καταστράφηκαν.

21 Η κρίση του Κυρίου έπληξε την πεδινή χώρα, ήρθε η τιμωρία στις πολιτείες Χωλών, Ιασά και Μεφαάθ, 22 στις πολιτείες Διβών, Νεβώ και Βαιθ-Δεβλαθαΐμ, 23 Κριαθαΐμ, Βαιθ-Γαμούλ και Βαιθ-Μεών. 24 Ήρθε η κρίση στην Κεριώθ, στη Βοσρά και σ' όλες τις πολιτείες της χώρας των Μωαβιτών, μακρινές και κοντινές.

25 «Συντριβήθηκε η δύναμη των Μωαβιτών, χάθηκε η ισχύς τους» λέει ο Κύριος.

26 Μεθύστε τους Μωαβίτες, γιατί επαναστάτησαν ενάντια στον Κύριο· θα κυλιστούν μέσα στον εμετό τους, θα γίνουν κι αυτοί με τη σειρά τους απ' όλους καταγέλαστοι. 27 Μωαβίτες, μήπως δεν περιγελάσατε κι εσείς τους Ισραηλίτες; Και για ποιο λόγο; Μήπως πιάστηκαν να κλέβουν; Τότε, γιατί περιφρονητικά κουνάτε το κεφάλι σας όταν γι' αυτούς μιλάτε;

28 Εγκαταλείψτε τις πόλεις σας, Μωαβίτες, και πηγαίνετε να κατοικήσετε στους

βράχους γίνετε σαν τα περιστέρια που φωλιάζουν πλάι στο στόμιο της σπηλιάς.

29 Έχουμε ακούσει για τη μεγάλη περηφάνεια των Μωαβιτών. Ξέρουμε την υψηλοφροσύνη τους, την αλαζονεία τους, την υπερψία τους, την έπαρση της καρδιάς τους.

30 «Αναμφισβήτητα εγώ γνωρίζω την αλαζονεία τους», λέει ο Κύριος. «Δεν κατορθώνουν τίποτε μ' αυτήν».

31 Για τούτο θα θρηνήσω και θα ξεσπάσω σε λυγμούς για όλους τους Μωαβίτες, θα κλάψω για τους άντρες της Κιρ-Χέρες. 32 Κάτοικοι της Σιβμά, για σας θα κλάψω περισσότερο απ' ό,τι έκλαψα για τους κατοίκους της Ιαζήρ. Πόλη της Σιβμά μοιάζεις με αμπέλι, που τα κλήματά σου περνούν και διασχίζουν τη Νεκρά Θάλασσα και φτάνουν ως την Ιαζήρ. Αλλά έρχονται οι εχθροί και καταστρέφουν τη συγκομιδή των φρούτων και των σταφυλιών σου. 33 Χάθηκε η χαρά κι η ευφροσύνη από την καρποφόρο πεδιάδα της Μωάβ. Έπαψε να τρέχει από τα πατητήρια το κρασί. Κανένας δεν υπάρχει να πατήσει τα σταφύλια, έσβησαν οι χαρούμενες φωνές.

34 Η κραυγή για βοήθεια απ' τους κατοίκους της Εσεβών έφτασε ως την Ελεαλή και την Ιαάς. Μπορεί κανείς να τους ακούσει απ' τη Σηγγώρ ως την Χωροναΐμ και την Αγλάθ-Σελισιά. Κι αυτή η όαση της Νιμρίμ θα ερημωθεί.

35 «Θα σταματήσω τους Μωαβίτες», λέει ο Κύριος, «από του να προσφέρουν ολοκαυτώματα στους ιερούς *τόπους τους και θυμίαμα στους θεούς τους».

36 Γι' αυτό η καρδιά μου θα θρηνήσει για τους κατοίκους της Μωάβ και για τους άντρες της Κιρ-Χέρες, όπως αυτός που στη φλογέρα παίζει θρηνητικό σκοπό· γιατί όλοι οι θησαυροί που είχαν αποκτήσει οι Μωαβίτες, χάθηκαν. 37 Όλοι θα ξυρίσουν τα κεφάλια τους και θα κόψουν τα γένια τους· θα κάνουν εντομές στα χέρια τους και θα φορέσουν *πένθημα. 38 Στις στέγες των σπιτιών της Μωάβ και στα σοκάκια θρήνος ακούγε-

ται.

«Θα σπάσω τους Μωαβίτες σαν δοχείο, που κανένας πια δεν το χρειάζεται», λέει ο Κύριος.

³⁹ Θρηνήστε με τα λόγια αυτά: «Πώς κατατροπώθηκαν οι Μωαβίτες! Και τι ντροπή γι' αυτούς να οπισθοχωρήσουν!» Έτσι οι Μωαβίτες θα είναι στο εξής περιγέλως κι οι γείτονές τους σαν θα τους βλέπουν, θα νιώθουν φρίκη.

⁴⁰ Ο Κύριος λέει: «Ο εχθρός σαν τον αετό θα πετάξει μ' απλωμένα τα φτερά του πάνω από τη χώρα των Μωαβιτών».

⁴¹ Οι πόλεις θα κυριευθούν, τα φρούρια θα καταληφθούν· τη μέρα εκείνη οι καρδιές των γενναίων πολεμιστών της Μωάβ γεμάτες τρόμο θα χτυπούν σαν την καρδιά γυναίκας που γεννάει. ⁴² Οι Μωαβίτες θα εξαφανιστούν μέσ' από τους λαούς, γιατί επαναστάτησαν ενάντια στον Κύριο.

⁴³ «Τρόμος, λάκκοι και παγίδες περιμένουν τους Μωαβίτες», λέει ο Κύριος. ⁴⁴ «Αυτός που θα ξεφύγει απ' το φόβο θα πέσει στο λάκκο· κι αυτός που θα βγει από το λάκκο θα πιαστεί στην παγίδα, γιατί έφτασε ο χρόνος της τιμωρίας των Μωαβιτών».

⁴⁵ Αυτοί που ξέφυγαν, γυρεύουν εξαντλημένοι προστασία στην Εσεβών. Αλλά φωτιά πετιέται μέσ' από την πόλη κι απ' το παλάτι του βασιλιά Σιχόν.^{ρμδ} Φλόγα βγαίνει, που θα καταφάει τη χώρα των πολεμόχαρων Μωαβιτών από τα σύνορά της ως το κέντρο της. ⁴⁶ Αλίμονό σας Μωαβίτες! Καταστράφηκες εσύ λαέ, που λάτρευες το θεό Χεμώς, γιατί οι γιοι κι οι θυγατέρες σας αιχμαλωτίστηκαν.

⁴⁷ «Αλλά στις μέρες που θα 'ρθούν, εγώ θα επαναφέρω τους Μωαβίτες από την αιχμαλωσία», λέει ο Κύριος.

Εδώ τελειώνει η καταδικαστική απόφαση εναντίον των Μωαβιτών.

Διακήρυξη εναντίον των Αμμωνιτών

49 Για τους *Αμμωνίτες ο Κύριος λέει: «Γιατί ο *Μιλκώμ, ο θεός των Αμμωνιτών, κατέκτησε την περιοχή της φυλής Γαδ και ο λαός του κατοίκησε στις πόλεις της; Δεν έχουν γιους οι Ισραηλίτες; Κανένας δεν υπάρχει να υπερασπιστεί τη χώρα τους; ² Όμως έρχονται μέρες», λέει ο Κύριος, «που στη Ραββά των Αμμωνιτών θα κάνω ν' ακουστεί αλαλαγμός πολέμου· η πόλη θα μεταβληθεί σε σωρό ερειπίων και τα χωριά της θα καούν ως τα θεμέλια· τότε οι Ισραηλίτες θα ξαναπάρουν πίσω την *κληρονομιά που τους είχαν αρπάξει».

³ Θρηνήστε, της Εσεβών οι κάτοικοι, γιατί καταστράφηκε η Γαι! Θρηνήστε χωριά της Ραββά, φορέστε ρούχα *πένθιμα, τρέξτε γύρω από τις πέτρινες μάντρες των χωραφιών σας κλαίγοντας. Φεύγει για την *αιχμαλωσία ο θεός Μιλκώμ μαζί με τους ιερείς του και τους άρχοντές του. ⁴ Εσύ, πόλη, που επαναστάτησες ενάντια στο θεό, τι καυχάσαι για τις πεδιάδες σου; Χαθήκαν οι πεδιάδες σου! Εσύ που στηριζόσουν στους θησαυρούς σου κι έλεγες «ποιος θα εκστρατεύσει εναντίον μου;» ⁵ «Εγώ θα σου προκαλέσω φόβο απ' όλους σου τους γείτονες», λέει ο Κύριος, ο θεός του *σύμπαντος. «Θα σκορπιστείτε όλοι σας εδώ κι εκεί, και δε θα υπάχει ούτε ένας να συγκεντρωθεί τους διασκορπισμένους».

⁶ «Μετά απ' αυτά εγώ θ' αλλάξω την τύχη των Αμμωνιτών», λέει ο Κύριος.

Διακήρυξη εναντίον των Εδωμιτών

⁷ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει σχετικά με τους *Εδωμίτες: «Δεν υπάρχει πια *σοφία στη Θαϊμάν;^{ρμε} Χάθηκε η σκέψη από τους συνετούς; Εξαφανίστηκε η φρόνησή τους; ⁸ Φύγετε, τρέξτε! Βρείτε τόπους απόκρυφους να

ρμδ Σιχόν Αρχαιότατος βασιλιάς, που είχε βασιλέψει στην Εσεβών, κατά το Δτ 2,26 (πρβλ Αρ 21,28) *ρμε* Θαϊμάν Περιοχή της Εδώμ, γνωστή για τη σοφία των κατοίκων της (βλ Ιωβ 2,11 15,1 Οβδ 8-9)

48,40 49,22 48,41 4,31 48,42 48,26-27 48,43-44 Ηρ 24,17-18 Αμ 5,19 48,45 48,2 Αρ 21,28 48,46 Αρ 21,29 48,47 46,26β 49,1 Ιησ 13,24-28 49,1-6 25,21 Ιεζ 21,33-34 25,1-7 Αμ 1,13-15 Σφν 2,8-10 49,3-4 48,2 7 49,6 46,26β 49,7 Βαρ 3,22-23 49,7-22 25,21 Ηρ 34,5-17 49,8 Ιεζ 27,20

μείνετε, κάτοικοι της Δεδάν, γιατί έφτασε ο καιρός που θα σας τιμωρήσω· θα φέρω πάνω σας την καταστροφή, απόγονοι του Ησαύ. ⁹Όταν έρχονται σ' εσένα τρυγητές, λαέ του Εδώμ, αφήνουν λίγα τσαμπιά πίσω τους. Όταν τη νύχτα μπαίνουν κάπου κλέφτες, παίρνουν μονάχα αυτά που θέλουν. ¹⁰Αλλά εγώ απογύμνωσα τελείως τους απογόνους του Ησαύ· αποκάλυψα τους κρυψώνες τους κι έτσι πια δεν μπορούν να κρύβονται. Καταστράφηκαν οι απόγονοί του, οι αδερφοί του οι γείτονές του κι ο ίδιος δεν υπάρχει πια. Κανένας δεν μπορεί να πει: ¹¹“άφησε εδώ τα ορφανά σου κι εγώ θα σου τα φροντίσω· οι χήρες σου μπορούν σ' εμένα να ελπίζουν”».

¹²Ο Κύριος λέει: «Ακόμα κι όσοι δεν έπρεπε να πιουν από της τιμωρίας το ποτήρι, το ήπιαν· κι εσύ λαέ του *Εδώμ, θέλεις να μείνεις τελείως ατιμώρητος; Αυτό δεν πρόκειται να γίνει! Απ' το ποτήρι αυτό πρέπει να πεις. ¹³Εγώ ο Κύριος υποσχέθηκα με *όρκο ότι η πρωτεύουσά σας η Βοσρά θα ερημωθεί και θα γίνει αντικείμενο φρίκης και χλευασμού και όλοι θα την καταριούνται. Επίσης όλες οι γύρω πόλεις των Εδωμιτών θα ερημωθούν για πάντα».

Ο Θεός καλεί τα έθνη σε πόλεμο εναντίον των Εδωμιτών

¹⁴Άκουσα το μήνυμα που ο Κύριος έστειλε με μηνυτή στα έθνη: «Συναχθείτε», τους έλεγε, «και βαδίστε ενάντια στην Εδώμ, έτοιμοι να επιτεθείτε!»

¹⁵«Εδωμίτες θα σας κάνω ασήμαντους ανάμεσα στα έθνη», λέει ο Κύριος, «κι όλος ο κόσμος θα σας περιφρονεί. ¹⁶Δεν προκαλείτε τον τρόπο που νομίζετε· σας έχει εξαπατήσει η περηφάνεια σας. Εσείς που κατοικείτε στις σχισμές των βράχων και κατέχετε τις βουνοκορφές, ακόμη κι αν πάτε να εγκατασταθείτε εκεί που ζει ο αετός, κι από 'κει πάνω θα σας κατεβάσω».

Η Εδώμ θα ερημωθεί

¹⁷Ο Κύριος λέει: «Η Εδώμ τελείως θα ε-

ρειπωθεί. Με φρίκη θα τη βλέπει όποιος περνάει από 'κει· για την καταστροφή της θα τρομάζει, θα συγκλονίζεται. ¹⁸Θα γίνει και μ' αυτήν όπως έγινε όταν καταστράφηκαν τα *Σόδομα και τα *Γόμορρα και οι γύρω πόλεις. Κανένας δε θα κατοικήσει πια εκεί, ούτε θα μείνει σ' αυτήν, ούτε για λίγο.

¹⁹»Καθώς λιοντάρι από τη λόχμη του Ιορδάνη στα λειβάδια έρχεται τα πράσινα, έτσι ξάφνου θα εμφανιστώ κι εγώ· και τότε οι Εδωμίτες θα χαθούν από τη χώρα τους. Όποιος είναι ο εκλεκτός μου, αυτόν θα τον εγκαταστήσω αρχηγό εκεί. Ποιος είναι όμοιός μου και ποιος μπορεί να με προστάξει τι θα κάνω; Ποιος είναι ο ηγεμόνας, που θα μπορέσει να μου αντισταθεί;»

²⁰Γι' αυτό, ακούστε του Κυρίου το σχέδιο, όπως το σκέφτηκε ενάντια στους Εδωμίτες, τα σχέδια που ετοίμασε ενάντια στους κατοίκους της Θαιμάν: Όλοι τους, ως και τα παιδιά τους, το δίχως άλλο στην αιχμαλωσία θα συρθούν σαν κοπάδι, το δίχως άλλο η χώρα θα εκκενωθεί. ²¹Ο θόρυβος από την πτώση τους θα κάνει να σειστεί η γη, και οι θρηνωδίες τους ως την *Ερυθρά Θάλασσα θ' ακουστούν. ²²Ο εχθρός σαν τον αετό θα πετάξει μ' απλωμένα τα φτερά του πάνω στη Βοσρά· τη μέρα εκείνη οι καρδιές των γενναίων πολεμιστών της Εδώμ θα χτυπούν τρομαγμένες, σαν την καρδιά γυναίκας που γεννάει.

Διακήρυξη εναντίον της Δαμασκού

²³Για τη Δαμασκό: Η Χαμάθ και η Αρφάδ μείναν κατάπληκτες απ' την κακή την είδηση που άκουσαν. Η αγωνία τις σκεπάζει σαν τα-ραγμένη θάλασσα και δεν μπορούν να ησυχάσουν. ²⁴Οι κάτοικοι της Δαμασκού παρέλυσαν, γυρίζουνε να φύγουν, τους κυριεύει πανικός. Αγωνία και πόνοι τούς κατέχουν, σαν τη γυναίκα που γεννάει. ²⁵Η Δαμασκό, η φημισμένη πόλη της χαράς μου, γιατί δεν παραδόθηκε χωρίς πόλεμο;

²⁶«Τώρα οι νέοι της στα σοκάκια της θα θανατωθούν κι όλοι της οι πολεμιστές θα ε-

ξολοθρευτούνε την ημέρα εκείνη», λέει ο Κύριος του σύμπαντος. ²⁷ «Θα πυρπολήσω της Δαμασκού τα τείχη και η φωτιά θ' αποτεφρώσει τα παλάτια του Βεν-Αδάδ».

Διακήρυξη εναντίον των αραβικών φυλών

²⁸ Για την Κηδάρ και τα βασίλεια της Ασώρ, που τα είχε κυριέψει ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ.

Ο Κύριος διατάζει τους Βαβυλώνιους: «Σηκωθείτε κι επιτεθείτε στην Κηδάρ και καταστρέψτε τις φυλές που ζούνε στις στέπες της ανατολής. ²⁹ Πάρτε τους τις σκηνές και τα κοπάδια τους· σηκώστε τα παραπετάσματά τους κι όλα τα σκεύη μέσα απ' τις σκηνές τους. Πάρτε και τις καμήλες τους και πέστε στο λαό: "Τρόμος από παντού!" ^{ρμς}

³⁰ «Κάτοικοι της Ασώρ φύγετε!» λέει ο Κύριος. «Σκορπίστε, κρυφτείτε σε κρυψώνες και μείνετε εκεί, γιατί ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ έχει έτοιμες αποφάσεις και σχέδια εναντίον σας. ³¹ Σηκωθείτε, *Βαβυλώνιοι», λέει ο Κύριος, «κι επιτεθείτε ενάντια σ' αυτό το ανέμελο έθνος, που νόμιζε πως ζει με ασφάλεια. Οι πόλεις τους δεν έχουν πύλες ούτε αμπάρες. Ζουν εκεί απομονωμένοι. ³² Αρπάξτε τις καμήλες τους και πάρτε για λάφυρα τα κοπάδια τους. Εγώ ο Κύριος θα διασκορπίσω αυτούς με τα κομμένα μαλλιά σ' όλες τις κατευθύνσεις των ανέμων· θα φέρω από παντού την καταστροφή τους. ³³ Και θα γίνει η Ασώρ κρησφύγετο των τσακαλιών· θα ερημωθεί για πάντα. Ποτέ κανένας δε θα κατοικήσει εκεί ούτε θα πάει να μείνει έστω για λίγο».

Διακήρυξη εναντίον της Ελάμ

³⁴ Στην αρχή της βασιλείας του Σεδεκία στον *Ιούδα, είπε ο Κύριος στον *προφήτη Ιερεμία, σχετικά με την Ελάμ:

³⁵ «Ο Κύριος του σύμπαντος λέει: "Θα συντρίψω την πρώτη δύναμη της Ελάμ, που είναι οι τοξότες της. ³⁶ Θα φέρω εναντίον της τους τέσσερις ανέμους από τις τέσσερις άκρες του ουρανού και θα διασκορπίσω τους κατοίκους της σ' όλους αυτούς τους ανέμους· δε θα υπάρχει έθνος που να μην καταφύγουν κυνηγημένοι οι κάτοικοι της Ελάμ. ³⁷ Θα τους κάνω να πανικοβληθούν μπροστά στους αιμοβόρους εχθρούς τους και θα τους καταστρέψω στο φοβερό θυμό μου. Θα εξαπολύσω πόλεμο εναντίον τους ωστόσο τους αποτελειώσω. ³⁸ Θα καταστρέψω βασιλιά και άρχοντες στην Ελάμ και θα στήσω το δικό μου θρόνο εκεί" ^{ρμζ}

³⁹ »Αργότερα όμως θ' αλλάξω την τύχη των κατοίκων της Ελάμ», λέει ο Κύριος.

Διακήρυξη εναντίον της Βαβυλώνας

50 Ο Κύριος μίλησε στον *προφήτη Ιερεμία σχετικά με την πόλη της *Βαβυλώνας και με τη χώρα των *Βαβυλωνίων:

² Στείλτε διακήρυξη στα έθνη! Κάντε σινιάλο με σημαίες! Κηρύξτε το και τίποτα μην κρύψετε. Πείτε ότι κυριεύτηκε η Βαβυλώνα! Ντροπιάστηκαν τα είδωλά της, συντρίφθηκαν οι βδελυροί θεοί της. Ντροπή για τον *Βηλ, συντριβή για τον *Μαρδοούκ. ³ Ένα έθνος απ' το βορρά ^{ρμμ} έρχεται εναντίον της. Θα την ερημώσει, έτσι που κανένας πια δε θα κατοικεί σ' αυτήν· άνθρωποι και ζώα θα φύγουν και θα διασκορπιστούν.

⁴ «Όταν θα έρθει εκείνος ο καιρός», λέει ο Κύριος, «θα επιστρέψουν οι κάτοικοι του *Ισραήλ και του *Ιούδα μαζί, και θα 'ρθουν κλαίγοντας ν' αναζητήσουν τον Κύριο, το Θεό τους. ⁵ Θα ρωτήσουν για το δρόμο προς τη *Σιών και θα πάνε σ' αυτήν λέγοντας: "Έλάτε να ενωθούμε με τον Κύριο με *διαθήκη αιώνια, που δε θα τη λησμονήσουμε ποτέ"».

ρμζ Τρόμος από παντού Βλ υποσ εις 6,25 *ρμζ* Υπονοείται η τοποθέτηση του θρόνου του Ναβουχοδονόσορ στην Ελάμ *ρμμ* απ' το βορρά Στη σκέψη του προφήτη ο βορράς είναι συχνά η κατεύθυνση απ' όπου προέρχονται όλα τα δεινά (βλ κεφ 1,14 και υποσ) Εδώ όμως ο όρος λαμβάνεται μεταφορικός, δεδομένου ότι ο προαναγγελλόμενος εχθρός, που πιθανώς είναι οι Πέρσες, ήρθε από τα νοτιοανατολικά της Βαβυλώνας

49,28-33 25,24 Ησ 21,13-17 49,29 6,25 49,32 9,25 25,23 Ησ 21,13-14 49,34-39 25,25 Ιεζ 32,24-25 49,37 9,15 49,39 46,26β 50,2 48,13 51,44 Ησ 21,9 46,1-2 50,3 50,9 41 1,14 4,25 50,4 3,18 31,9 50,4-5 31,6 50,5 32,39

ἔχαμένο κοπάδι κατάντησε ο λαός μου. Οι βοσκοί τους τους παραπλάνησαν. Τους ὄδηγησαν στα βουνά και τους τριγύριζαν ἀπὸ βουνό σε βουνό, ἔτσι που ἔξεχασαν τὸ μαντρί τους. ⁷Ὅλοι ὅσοι τους συναντούσαν τους κατασπάραζαν. Οι εχθροί τους ἔλεγαν: “τι φταίμε εμεῖς ἀν αὐτοὶ ἀμάρτησαν στὸν Κύριο, που εἶναι ἡ πηγή τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἐλπίδα τῶν προγόνων τους;”»

Τιμωρία τῶν Βαβυλωνίων

Συγχώρηση τοῦ υπολοίπου τοῦ Ἰσραὴλ

⁸Ὁ Κύριος λέει: «Φύγετε ἀπ’ τῆ Βαβυλώνα! Βγεῖτε ἀπ’ τῆ χώρα τῶν Βαβυλωνίων! Βιασεῖτε νὰ βγεῖτε πρώτοι, ὅπως τὰ τραγιά, μπροστά ἀπ’ τὸ κοπάδι. ⁹Εγὼ θὰ ξεσηκώσω και θὰ φέρω ἐνάντια στὴ Βαβυλώνα πολλὰ και μεγάλα ἔθνη ἀπ’ τὸ βορρά, που θὰ τῆς ἐπιτεθοῦν και θὰ τῆν κυριέψουν. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι καλοὶ πολεμιστὲς· κανένα βέλος τους δὲν ξεστοχαεῖ. ¹⁰Ἡ Βαβυλώνα θὰ γίνεῖ λάφυρό τους κι αὐτοὶ που θὰ τῆ λεηλατήσουν θὰ χορτάσουν λάφυρα!

¹¹»Εμπρός! Χαρεῖτε, πανηγυρίστε, *Βαβυλώνιοι, που λεηλατήσατε τῆν ἰδιοκτησίᾱ μου. Τώρα χοροπηδάτε σαν τὰ μοσχάρια στὴ χλόη και χρεμετίζετε σαν τὰ τ’ ἄλογα τὰ δυνατά. ¹²Ἀλλὰ ἡ μάνα σας ἡ Βαβυλώνα θὰ καταντροπιαστεῖ· περιγέλωσ θὰ γίνεῖ αὐτὴ που σας γέννησε· θὰ καταντῆσει τὸ τελευταῖο ἀπὸ τὰ ἔθνη. Θὰ γίνεῖ ἔρημος ξερὴ κι ἀδιάβατη. ¹³Ἡ θὰ μείνει ἀκατοίκητη και θὰ ἐρημωθεῖ ἀπ’ ἄκρη σ’ ἄκρη, γιατί ὁ Κύριος ὀργίστηκε. Ὅποιος θὰ περνάει ἀπὸ τῆ Βαβυλώνα θὰ τὰ χάνει, θὰ νιώθει φρίκη γιὰ ὅλες τῆς πληγὲς τῆς».

¹⁴Παραταχθεῖτε ολόγυρα ἐνάντια στὴ Βαβυλώνα! Ὅσοι κρατάτε τόξο τοξέψτε ἐναντίον τῆς! Μὴ λυπηθεῖτε τὰ βέλη, γιατί ἀμάρτησε στὸν Κύριο. ¹⁵Ἀλαλάξτε ολόγυρά τῆς! Παραδόθηκε! Ἐπεσαν οἱ πύργοι τῆς, γκρεμίστηκαν τὰ τείχη τῆς! Αὐτὸ εἶναι ἡ ἐκδίκηση

τοῦ Κυρίου. Εκδικηθεῖτε τῆν· κάντε τῆς ὅ,τι ἔκανε κι αὐτὴ στους ἄλλους!¹⁶Μὴν ἀφήσετε κανέναν ζωντανό στὴ Βαβυλώνα, που θὰ μπορούσε νὰ σπείρει ἢ νὰ θερίσει με τὸ δρεπάνι τὸν καιρὸ τοῦ θερισμοῦ. Ἀπὸ τῆ φρίκη τοῦ πολέμου οἱ ξένοι θὰ φύγουν γιὰ τῆ χώρα τους, θὰ γυρίσουν στὸ λαὸ τους.

¹⁷Ὁ Ἰσραὴλ εἶναι σαν τὸ χαμένο πρόβατο, που τὸ ἔχουν κυνηγήσει τὰ λιοντάρια. Πρώτα τοῦ ἐπιτέθηκε ὁ βασιλιάς τῆς *Ἀσσυρίας, ἔπειτα ὁ βασιλιάς τῆς Βαβυλώνας, ὁ Ναβουχοδονόσορ, τοῦ σύντριψε τὰ κόκαλα. ¹⁸Γι’ αὐτὸ ὁ Κύριος τοῦ *σύμπαντος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, λέει: «Θὰ τιμωρήσω τὸ βασιλιά τῆς Βαβυλώνας και τῆ χώρα του, ὅπως τιμώρησα τὸ βασιλιά τῆς Ἀσσυρίας. ¹⁹Τὸν Ἰσραὴλ ὅμως θὰ τὸν ξαναφέρω στὴ μάντρα τοῦ· θὰ βοσκήσει στὸ ὄρος Κάρμηλος και στὴ *Βασάν και τίποτα δὲ θὰ τοῦ λείψει ἀπ’ ὅ,τι παράγεται στὸ βουνὸ τοῦ Εφραὴμ και στὴν περιοχὴ τῆς Γαλαὰδ.²⁰Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, μάταια θ’ ἀναζητᾶτε κανεῖς τῆν ἀνομία στὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ και τῆν ἀμαρτία στὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα· δὲ θὰ τις βρῖσκει· θὰ συγχωρήσω ὅσους ἀφήσω νὰ ζήσουν».

Ἡ ἀνταπόδοση γιὰ τῆν καταστροφὴ τοῦ ναοῦ

²¹Ὁ Κύριος λέει: «Ἐπιτεθεῖτε ἐναντίον τῆς χώρας Μεραθαῖμ και ἐναντίον τῶν κατοίκων τῆς Φεκῶδ!²²Θανατώστε τους, καταστρέψτε τους τελείως· καθετὶ που μένει πίσω τους προσφέρετε τὸ αφιέρωμα στὸν Κύριο. Κάνετε ὅλα ὅσα σας διέταξα».

²²Θόρυβος πολέμου ἀκούστηκε στὴ χώρα, καταστροφὴ ἐγίνε μεγάλη. ²³Πῶς κομματιάστηκε τὸ σφυρί που σύντριβε ὅλη τῆ γῆ! Πῶς ἐγίνε ἡ Βαβυλώνα θέαμα ἀποτρόπαιο ἀνάμεσα στὰ ἔθνη!

²⁴«Εγὼ σου ἔσθησα παγίδα, Βαβυλώνα», λέει ὁ Κύριος. «Πιάστηκες δίχως νὰ τὸ καταλάβεις· βρέθηκες μέσα τῆς παγιδευμένη,

²⁰Ἄλλες αὐτὲς οἱ περιοχὲς βρίσκονται στὸ βόρειο βασίλειο *PN* Μεραθαῖμ - Φεκῶδ. Καὶ οἱ δύο τοποθεσίες εἶναι περιοχὲς στὴ συμβολὴ τῶν ποταμῶν Τίγρη και Ευφράτη. Ἐδῶ υποδηλοῦν ὁλόκληρο τὸ βαβυλωνιακὸ κράτος

50,6 10,21 50,17 Ζαχ 10,2 50,8 50,16 51,45 50,9 50,3 50,12-13 4,26 18,16 50,15 25,14 50,29 50,17 50,6 50,18 Ἡσ 10,12 50,19 23,3 Ιεζ 34,11-16 50,20 31,32 Ἡσ 4,4 50,21 50,26-27 51,3 50,23 51,20 Ἡσ 10,5

γιατί αντιστάθηκες σ' εμένα τον Κύριο».

²⁵ Ο Θεός, ο Κύριος του σύμπαντος, άνοιξε την οπλοθήκη του και έβγαλε τα όπλα της οργής του,^{ρνα} γιατί αυτό είναι το έργο του στη χώρα των Βαβυλωνίων.

²⁶ «Επιτεθείτε εναντίον της από τα πέρατα της γης!» τα πρόσταξε. «Τις αποθήκες της ανοίξετε, κάντε την σωρούς ερειπία· καταστρέψτε την ως ανάθεμα στον Κύριο. Τίποτα να μη μείνει απ' αυτήν! ²⁷ Σφάξτε όλους τους νέους! Οδηγήστε τους σαν τα μοσχάρια στη σφαγή. Αλιμόνο τους! Ήρθε η μέρα τους, ο καιρός που θα πληρώσουν για τις πράξεις τους!»

²⁸ Ακούστε! Αυτοί που γλίτωσαν από τη Βαβυλώνα έφυγαν κι ήρθαν ν' αναγγείλουν στη *Σιών την εκδίκηση του Κυρίου, του Θεού μας, την εκδίκηση γι' αυτά που είχαν κάνει στο *νάο του.

Η υπερηφάνεια της Βαβυλώνας τιμωρείται

²⁹ Συγκαλέστε όλους τους τοξότες ενάντια στη Βαβυλώνα! Στρατοπεδέψτε ολόγυρα εναντίον της! Κανένας απ' αυτήν να μην ξεφύγει! Ανταποδώστε της ανάλογα με τα έργα της, γιατί περηφανεύτηκε απέναντι στον Κύριο, στον *Άγιο Θεό του Ισραήλ. ³⁰ Ο Κύριος λέει: «Γι' αυτό οι νέοι της θα φονευθούν στα σοκάκια της, θα εξαφανιστούν εκκείνη την ημέρα.

³¹ »Είμαι εναντίον σου, υπερήφανη Βαβυλώνα», λέει ο Θεός, ο Κύριος το σύμπαντος. «Έφτασε η μέρα σου, ο καιρός που θα πληρώσεις για τις πράξεις σου. ³² Η περήφανη Βαβυλώνα θα σκοντάψει και θα πέσει και κανένας δε θα βρίσκεται να τη σηκώσει· θα βάλω φωτιά στις πόλεις της, που θα καταφάει και όλα τα περιχώρα της».

Ο Κύριος επιτυγχάνει την απελευθέρωση του λαού του

³³ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει: «Οι κά-

τοικοι του *Ισραήλ, μαζί και του *Ιουδα, καταδυναστεύτηκαν. Όλοι αυτοί που τους αιχμαλώτισαν, τους κρατούν με τη βία· αρνούνται να τους ελευθερώσουν. ³⁴ Εγώ, ο λυτρωτής τους όμως είμαι δυνατός. *Κύριος του σύμπαντος είναι το *όνομά μου. Θα τους υποστηρίξω εξάπαντος στη δίκη τους, για να ειρηνέψω τη χώρα και να φέρω τρόπο στους κατοίκους της Βαβυλώνας».

³⁵ Ο Κύριος λέει: «Θάνατος στους Βαβυλώνιους, στους κατοίκους της πρωτεύουσας, στους άρχοντές της και στους σοφούς της! ³⁶ Θάνατος στους μάντιες της! Θα χάσουν το μυαλό τους. Θάνατος στους πολεμιστές της! Θα κατατρομάξουν. ³⁷ Θάνατος σ' άλογά τους, στις άμαξές τους και σ' όλο το ανάμεικτο πλήθος, που βρίσκεται μαζί τους! Θα δειλιάσουν σαν τις γυναίκες. Καταστροφή στους θησαυρούς τους! Θα διαρπαχθούν. ³⁸ Ξηρασία στα νερά τους! Να στερέψουν. Γιατί είναι χώρα ειδώλων· με τα είδωλά τους έχουν πλανηθεί. ³⁹ Γι' αυτό θα κατοικήσουν σ' αυτήν αγριόγατες, τσακάλια και στρουθοκάμηλοι· δε θα κατοικηθεί ποτέ πια στο μέλλον από ανθρώπους. ⁴⁰ Όπως καταστράφηκαν τα *Σόδομα και τα *Γόμορρα και τα περιχώρα τους, έτσι θα συμβεί και με τη Βαβυλώνα: Κανένας δε θα ξανακατοικήσει πια σ' αυτήν, ούτε θα θέλει να μείνει εκεί», λέει ο Κύριος.

Οι εχθροί από το βορρά

⁴¹ Ένας λαός έρχεται απ' το βορρά: έθνος μεγάλο και βασιλιάδες δυνατοί θα ξεσηκωθούν από τις άκρες της γης.^{ρναβ} ⁴² Τόξο και ακόντιο θα κρατούν· είναι σκληροί και άσπλαχνοι, είναι καβάλα σ' άλογα κι ο θόρυβος που κάνουν ακούγεται σαν τη βουή της θάλασσας· παρατάσσονται για μάχη εναντίον σου, ωραία Βαβυλώνα! ⁴³ Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας άκουσε την είδηση και παρέλευσαν τα χέρια του. Τον κατέλαβε αγωνία και τον

^{ρνα}τα όπλα της οργής του Εννοούνται τα ξένα έθνη, που ο Κύριος τα συναθροίζει εναντίον της Βαβυλώνας ^{ρναβ}για το βορρά, βλ υποσ εις στ 3 – Η ίδια απειλή που στρέφεται εναντίον του Ιουδα στο κεφ 6,22-24, εδώ στρέφεται εναντίον της Βαβυλώνας

έπασαν πόνοι, σαν τη γυναίκα που είναι να γεννήσει.

44 «Καθώς λιοντάρι από τη λόχμη του Ιορδάνη στα πράσινα λειβάδια έρχεται, έτσι ξάφνου θα εμφανιστώ κι εγώ· και τότε εκείνοι θα χαθούν από τη χώρα τους. Όποιος είναι ο εκλεκτός μου, αυτόν θα τον εγκαταστήσω αρχηγό εκεί. Ποιος είναι όμοιός μου; Και ποιος μπορεί να με προστάξει τι να κάνω; Ποιος είναι ο ηγεμόνας, που θα μπορέσει να μου αντισταθεί;»

45 Γ' αυτό ακούστε του Κυρίου το σχέδιο, όπως το σκέφτηκε ενάντια στη Βαβυλώνα, τα σχέδια που ετοίμασε ενάντια στους κατοίκους αυτής της χώρας. Όλοι τους, ως και τα παιδιά τους, το δίχως άλλο στην *αιχμαλωσία θα συρθούν σαν κοπάδι· το δίχως άλλο η χώρα τους θα εκκενωθεί. 46 Ο θόρυβος από την πτώση της Βαβυλώνας θα κάνει να σειστεί η γη, και η θρηνηδία της στα έθνη θ' ακουστεί.

Η κρίση του Θεού εναντίον της Βαβυλώνας

51 Ο Κύριος λέει: «Εγώ θα σηκώσω άνεμο καταστροφικό ενάντια στη *Βαβυλώνα και στους κατοίκους της.^{ρνγ2} Θα στείλω ξένους να χτυπήσουν τη Βαβυλώνα. Αυτοί θα τη λυχνίσουν σαν το άχυρο, που ο άνεμος το παρασέρνει· τη μέρα της συμφοράς θα περικυκλώσουν την πόλη και θα την ερημώσουν. 3 Θα δώσω εντολή οι τοξότες να στοχεύουν τους τοξότες της και όλους τους θωρακοφόρους στρατιώτες της: “μη λυπηθείτε τους νέους της! Καταστρέψτε όλη τη στρατιά της!”»

4 Οι νεκροί θα γεμίσουν τη χώρα των *Βαβυλωνίων και οι πληγωμένοι από το ξίφος θα κείτονται στους δρόμους της. 5 Γιατί ο Θεός, ο Κύριος του *σύμπαντος, δεν έχει εγκαταλείψει τους κατοίκους του *Ισραήλ και του *Ιουδα, αν και η χώρα τους γέμισε ανομιές ενάντια στον *Άγιο Θεό του Ισραήλ.

^{ρνγ} στους κατοίκους της Το εβρ έχει «του Λεβ-Καμάι», που κατά λ σημαίνει «της καρδιάς των αντιπάλων μου», είδος κρυπτογραφίας για τη Βαβυλώνα (πρβλ κεφ 25,26) ^{ρνδ} βασιλιάδες της Μηδίας Οι βασιλιάδες που νικήθηκαν από τον Κύρο, υποχρεώθηκαν να τον υποστηρίξουν για να στραφεί εναντίον της Βαβυλώνας

50,44-46 49,19-21 50– 51 25,26 Ησ 13,1-22 51,1 4,11-12 25,32 51,3 50,21 51,5 48,26-27 50,29 51,6 25,14 51,45 51,7 Απ 14,8 51,8 46,11 51,10 50,28 Ψλ 37,6 9,15 51,11 Ησ 13,17 Ιερ 50,28 51,13 Απ 17,1 51,14 22,5

6 Φύγετε απ' τη Βαβυλώνα για να γλιτώσετε, κάτοικοι του *Ισραήλ και του *Ιουδα! Μη χαθείτε εξαιτίας της ανομίας της! Ήρθε ο καιρός να εκδικηθεί ο Κύριος, ν' ανταποδώσει στους Βαβυλωνίους ανάλογα με τα έργα τους.

7 Χρυσό ποτήρι του Κυρίου το χέρι ήταν η Βαβυλώνα, που μεθούσε όλη την οικουμένη. Απ' το κρασί της έπιναν τα έθνη και παραφρονούσαν. 8 Ξαφνικά αυτό το ποτήρι έπεσε και συντρίφθηκε. Έθνη θρηνήστε γι' αυτήν! Βάλτε βάλσαμο στον πόνο της, ίσως γιατρευτεί. 9 Αλλά τα έθνη απάντησαν: «Μεταχειριστήκαμε φάρμακα για τη Βαβυλώνα, αλλά δεν γιατρεύτηκε. Εγκαταλείψτε την κι ας γυρίσουμε καθένας στη χώρα του, γιατί η καταδίκη της έφτασε ως τον ουρανό, υψώθηκε ως τα σύννεφα».

10 Οι κάτοικοι του Ισραήλ και του Ιουδα λένε: «Ο Κύριος μας έδωσε το δίκιο μας. Ελάτε να διηγηθούμε στη *Σιών το έργο του Κυρίου του Θεού μας!»

Οι Μήδοι πραγματοποιούν την τιμωρία του Θεού

11 Ο Κύριος υποκίνησε τους βασιλιάδες της *Μηδίας^{ρνδ} με σκοπό να καταστρέψουν τη Βαβυλώνα· η εκδίκηση του Κυρίου είναι εκδίκηση για το *νάο του: «Ακονίστε τα βέλη! Ετοιμάστε τις ασπίδες! 12 Δώστε το σήμα της επίθεσης στα τείχη της Βαβυλώνας! Ενισχύστε τη φρουρά! Βάλτε σκοπιές! Στήστε παγίδες!» Ο Κύριος πραγματοποιεί ό,τι έχει αποφασίσει κι ό,τι έχει εξαγγείλει ενάντια στους κατοίκους της Βαβυλώνας.

13 Εσείς που κατοικείτε πλάι στα πλατιά ποτάμια κι έχετε πολλούς θησαυρούς, ήρθε το τέλος σας! Πράγματι, αρκετά παράνομα κέρδη αποκτήσατε. 14 Ο Κύριος του σύμπαντος υποσχέθηκε με *όρκο στον εαυτό του να φέρει εχθρούς που θα επιτεθούν ενάντια στη Βαβυλώνα σαν πλήθος ακρίδες, αλαλά-

ζοντας εναντίον σας.

¹⁵Αυτός δημιούργησε τη γη με τη δύναμή του· στερῶσε την οικουμένη με τη *σοφία του και ἀπλῶσε τους *ουρανοὺς με τη σύνεσή του. ¹⁶Ὅταν αὐτὸς διατάζει συγκεντρώνονται πλῆθος τα νερά στον οὐρανό και ανεβαίνουν σύννεφα ἀπὸ τις ἄκρες της γῆς. Δημιουργεῖ ἀστραπές που φέρνουν βροχὴ κι ἐξαποστέλλει τον ἀνεμο ἀπὸ τις ἀποθήκες του. ¹⁷Ἔτσι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀποδεικνύονται ἀνόητοι παρ' ὅλα ὅσα ξέρουν. Ντροπιάζονται οἱ κατασκευαστές των εἰδῶλων, γιατί τα χυτὰ τους εἰδῶλα εἶναι ψεύτικα· δεν ὑπάρχει σ' αὐτὰ πνοή. ¹⁸Εἶναι ὅλα τους ματαιότητα και ἔργο πλάνης· στον καιρὸ της τιμωρίας τους θα καταστραφούν. ¹⁹Ὁ Θεὸς του Ἰσραὴλ δεν εἶναι σαν αὐτὰ. Αὐτὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς των πάντων· και διᾶλεξε το λαὸ του Ἰσραὴλ για να του ἀνήκει. *Κύριος του σύμπαντος εἶναι το *ὄνομά του.

Το τέλος της Βαβυλώνας

²⁰Ὁ Κύριος λέει: «Βαβυλώνα, εἶσαι το σφυρί μου, το ὄπλο του πολέμου. Μ' ἐσένα σύντριψα τα ἔθνη και κατέστρεψα τα βασίλεια. ²¹Μ' ἐσένα σύντριψα ἄλογα και καθυλάρηδες, ἄμαξες μαζί με τους οδηγούς τους. ²²Σύντριψα ἄντρες και γυναῖκες, γέρους και νέους, ἀγῶρια και κορίτσια. ²³Μ' ἐσένα σύντριψα βοσκούς με τα κοπάδια τους, γεωργούς με το ζευγάρι τα ζῶα τους, κυβερνήτες κι αξιωματούχους. ²⁴Ἀλλά θα δεῖτε», λέει ὁ Κύριος, «πῶς θ' ἀναποδώσω στη Βαβυλώνα και στους κατοίκους της ὅλο το κακό που ἔκαναν ἐναντία στη Σιών.

²⁵»Εἶμαι ἐναντίον σου, Βαβυλώνα, βουνὸ καταστροφής», λέει ὁ Κύριος, «που κατέστρεψες ὅλη τη γη. Θ' ἀπλώσω το χέρι μου ἐναντίον σου και θα σε κατρακυλίσω ἀπὸ τους βράχους· θα σε κάνω βουνὸ της στάχτης. ²⁶Δε θα ἀπομείνει σ' ἐσένα οὔτε πέτρα για να χρησιμοποιηθεῖ εἴτε στη γωνία εἴτε στο θεμέλιο· θα μείνεις ἔρημη για πάν-

τα!»

Το τέλος της Βαβυλώνας πλησιάζει

²⁷Δώστε το σῆμα της ἐπίθεσης ἐναντία στη Βαβυλώνα! Σαλπίστε με τη σάλπιγγα ν' ἀκούσουν ὅλα τα ἔθνη! Ετοιμάστε τα να πολεμήσουν ἐναντίον της! Πείτε στα βασίλεια του Αραράτ, του Μίνι και του Ασκενάζ^{ρνε} να ἐπιτεθῶν ἐναντίον της. Διατάξτε αξιωματικούς να συγκεντρώσουν στρατιώτες. Μαζέψτε ἄλογα πολλὰ σαν σμήνος ἀπὸ ἀκρίδες. ²⁸Ετοιμάστε τα ἔθνη να πολεμήσουν ἐναντίον της, τους βασιλιάδες της Μηδίας^{ρνε} με τους κυβερνήτες και τους αξιωματούχους της και ὅλες τις χώρες που εἶναι κάτω ἀπὸ την ἐξουσία τους. ²⁹Ἡ γη θα σεισθεῖ και θα πονέσει, γιατί ὁ Κύριος θα ἐκτελέσει τα σχέδιά του ἐναντία στη Βαβυλώνα και θα την ἐρημώσει· κανεὶς πια δε θα κατοικεῖ σ' αὐτήν.

³⁰Οἱ πολεμιστὲς της Βαβυλώνας ἀπόκαμαν να πολεμάνε κι ἔμειναν στα οχυρώματα· ἔχασαν τη δύναμή τους, δειλίασαν σαν γυναῖκες. Τα σπίτια της πόλης κᾶηκαν, οἱ ἀμπάρες της συντρίφηκαν. ³¹Ὁ ἕνας ταχυδρόμος τρέχει πίσω ἀπὸ τον ἄλλον, ὁ ἕνας ἀγγελιοφόρος ἀκολουθεῖ τον ἄλλο, για ν' ἀναγγεῖλουν στο βασιλιά της Βαβυλώνας πῶς ἡ πόλη κυριεύθηκε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη! ³²«Τα περάσματα πιάστηκαν και οἱ καλαμιῶνες κᾶηκαν! Οἱ πολεμιστὲς μας πανικοβλήθηκαν!»

³³Ὁ Κύριος του σύμπαντος, ὁ Θεὸς του Ἰσραὴλ, λέει: «Ἡ ὁμορφη Βαβυλώνα εἶναι σαν ἕνα ἀλώνι που το 'χουν κιάλας ἐτοιμάσει για να ποδοπατήσουν το σιτάρι. Ἀκόμα λίγο και θα 'ρθεῖ γι' αὐτήν ὁ καιρὸς του θερισμοῦ».

Ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει να υποστηρίξει το λαὸ του

³⁴Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ βασιλιάς της Βαβυλώνας, μᾶς τᾶραξε, μας κατασπάρᾶξε, μας ἄφησε σαν ἀδειανὸ δοχεῖο. Μας κατᾶ-

^{ρνε}Αραράτ, Μίνι, Ασκενάζ Περιοχές της Ἀρμενίας, οἱ ὁποῖες ἐκεῖνη την ἐποχὴ ἀνήκαν στους Μήδους ἢ στους Πέρσες ^{ρνε}Βασιλιάδες της Μηδίας Βλ ὑποσ εις κεφ 51,11

πτε σαν *δράκοντας· γέμισε την κοιλιά του με τα τρυφερά μας κομμάτια και το υπόλοιπο το πέταξε. ³⁵ Οι κάτοικοι της Σιών θα πουν: «Η αδικία που έγινε σ' εμάς, να γίνει και στη Βαβυλώνα· γι' αυτά που υποφέραμε εμείς, ας πληρώσουν οι κάτοικοι της Βαβυλώνας».

³⁶ Ο Κύριος απαντάει στην Ίερουσαλήμ: «Εγώ θα σας υποστηρίξω και θα πάρω εκδίκηση για σας! Θα ξηράνω τα ποτάμια της Βαβυλώνας και θα στερέψω τις πηγές της. ³⁷ Η πόλη θα γίνει σωρός από λιθάρια και κατοικία τσακαλιών· θα προκαλεί κατάπληξη και φρίκη. Κανένας δε θα υπάρχει να κατοικεί σ' αυτήν.

³⁸ »Ας βρυχιούνται όλοι μαζί οι *Βαβυλώνι-οι σαν τα λιοντάρια· ας σκούν σαν τα λιονταράκια. ³⁹ Όταν θα έχουν εξαφθεί στα συμπόσιά τους θα τους ποτίσω ώσπου να μεθύσουν και να 'ρθούν στο κέφι· ύστερα για πάντα να κοιμηθούν, να μην ξυπνήσουνε ποτέ. ⁴⁰ Θα τους πάω για σφάξιμο καθώς τ' αρνιά, σαν τα κριάρια και τους τράγους».

Θρήνος για τη Βαβυλώνα

⁴¹ Πώς κυριεύτηκε η Σησάχ!^{ρνζ} Πώς κατακίηθηκε η πιο ένδοξη πόλη της γης! Πώς έγινε η Βαβυλώνα θέαμα απαίσιο για τα έθνη! ⁴² Η θάλασσα ανέβηκε πάνω απ' τη Βαβυλώνα· τη σκέπασαν τ' αγριεμμένα κύματα. ⁴³ Οι πόλεις της έχουν ολέθρια όψη· άνυδρη στέππα έγινε η γη της. Κανείς πια εκεί δεν κατοικεί ούτε κανείς μέσ' από 'κει διαβαίνει.

Ο Βηλ και τα περίφημα τείχη θα πέσουν

⁴⁴ Ο Κύριος λέει: «Θα λογαριαστώ με το *Βηλ, το θεό της Βαβυλώνας, και θα τον κάνω να ξεράσει όλα όσα καταβρόχθισε. Τα έθνη πια δε θα συνάζονται για τη λατρεία του. Ακόμα και τα τείχη της Βαβυλώνας θα γκρεμιστούν.^{ρνη}

⁴⁵ »Βγείτε μέσ' απ' αυτήν, λαέ μου, για να σωθείτε, γιατί ο φοβερός θυμός μου θα ξε-

σπάσει εναντίον της».

Παράκληση για τους Ισραηλίτες

⁴⁶ Μην αποθαρρύνετε και μη φοβάστε από τις φήμες που στη χώρα διαδίδονται. Γιατί κάθε χρονιά διαδίδεται και μια καινούργια φήμη, τότε η μια τότε η άλλη. Στη χώρα κυριαρχεί η καταδυνάστευση, κι ο ένας εξουσιαστής τον άλλο εξουσιαστή κοιτάζει να τον ρίξει. ⁴⁷ Ο Κύριος λέει:

«Έρχεται ο καιρός που θα λογαριαστώ με τα είδωλα της Βαβυλώνας. Η χώρα θα κατατροπιαστεί, κι όλοι θα σκοτωθούν οι κάτοικοί της. ⁴⁸ Τότε όλα όσα υπάρχουν στον ουρανό και στη γη θα φωνάξουν από χαρά, όταν θα πέσει η Βαβυλώνα στα χέρια του έθνους που θα έρθει απ' το βορρά^{ρνθ} για να την καταστρέψει».

Η αμετάκλητη απόφαση του Κυρίου

⁴⁹ Η Βαβυλώνα προκάλεσε το θάνατο πολλών ανθρώπων σ' όλη τη γη. Επειδή όμως προκάλεσε το θάνατο τόσων πολλών Ισραηλιτών, τώρα θα πέσει και η ίδια. ⁵⁰ Εσείς που γλιτώσατε το θάνατο φύγετε, μη στέκεστε! Θυμηθείτε τον Κύριο, έστω και μακριά από την πατρίδα σας, θυμηθείτε την Ιερουσαλήμ.

⁵¹ Εσείς λέτε: «Μας απογοήτευσε ο Κύριος κι όλοι μάς κοροϊδεύουν. Η ντροπή σκέπασε το πρόσωπό μας, γιατί ξένοι μπηκαν στον άγιο *ναό του Κυρίου». ⁵² Ο Κύριος όμως απαντάει: «Έρχονται μέρες που θα λογαριαστώ με τα είδωλα της Βαβυλώνας. Τότε σ' όλη τη χώρα θ' ακούγονται τα βογγητά των πληγωμένων. ⁵³ Κι αν ακόμα η Βαβυλώνα υψωθεί ως τον ουρανό και κατασκευάσει εκεί οχυρό απόρθητο, εγώ κι εκεί ακόμη θα της στείλω τους εξολοθρευτές της».

Ο θόρυβος της μεγάλης πώλης θα πάψει

⁵⁴ Ακούστε τις κραυγές που έρχονται απ'

^{ρνζ} Σησάχ Άλλο κρυπτογραφικό όνομα για τη Βαβυλώνα (βλ κεφ 25,26) ^{ρνη} Τα τείχη της Βαβυλώνας καταστράφηκαν το 485 π.Χ. από το βασιλιά Ξέρξη Α' ^{ρνθ} απ' το βορρά Βλ υποσ εις κεφ 50,3

51,36 50,34 51,37 18,16 51,39 25,15 51,44 50,2 51,45 51,6 Ησ 48,20 Ζαχ 2,10-11 Απ 18,4 Ιερ 50,8 51,47 51,52 51,48 Απ 18,20 Ιερ 50,3 51,49 51,20-24 51,50 ψλ 137,5-6 51,51 ψλ 79,1-4 Θρ 1,10 Ησ 40,27 51,52 51,47 51,53 Ησ 14,13-15 Ιωβ 20,4-7

τη Βαβυλώνα, τον κρότο της μεγάλης καταστροφής της χώρας.⁵⁵ Ο Κύριος καταστρέφει τη Βαβυλώνα και μετατρέπει τις φωνές της σε σιγή. Τα κύματα των εχθρών ξεσπούν απάνω της· ο ήχος τους ακούγεται σαν θόρυβος από πολλά νερά.⁵⁶ Ήρθε ο εξολοθρευτής ενάντια στη Βαβυλώνα κι οι μαχητές της πιάστηκαν, τα τόξα τους θρυμματίστηκαν· γιατί ο Κύριος είναι θεός που κάνει ανταπόδοση κι εξάπαντος θ' ανταποδώσει επάξια.

⁵⁷ «Θα μεθύσω τους άρχοντές της και τους σοφούς της, τους κυβερνήτες της, τους αξιωματούχους της, και τους πολεμιστές της. Θα κοιμηθούν τον ύπνο τον αιώνιο και ποτέ πια δε θα ξυπνήσουν», λέει ο βασιλιάς που το όνομά του είναι Κύριος του σύμπαντος!

⁵⁸ Ο Κύριος του σύμπαντος λέει: «Τα πλάτια τείχη της Βαβυλώνας τελειώς θα γκρεμιστούν και οι ψηλές της πύλες θα πυρποληθούν».

Έτσι οι λαοί μάταια κουράζονται· και τα έθνη μοχθούν για τη φωτιά.

Το μήνυμα ρίχνεται στον Ευφράτη

⁵⁹⁻⁶⁰ Το τέταρτο έτος της βασιλείας του, ο βασιλιάς του Ιούδα Σεδεκίας πήγε στη Βαβυλώνα. Τον συνόδευε ο Σεραίας, γιος του Νηρία κι εγγονός του Μασαία, αρμόδιος για το κατάλυμα του βασιλιά. Στο μεταξύ ο Ιερεμίας είχε γράψει σ' ένα βιβλίο όλες αυτές τις συμφορές που πρόκεινται να συμβούν στη Βαβυλώνα. Έδωσε λοιπόν αυτό το βιβλίο στο Σεραία και του είπε: ⁶¹ «Όταν φτάσεις στη Βαβυλώνα, φρόντισε να διαβάσεις δυνατά στο λαό όλα όσα είναι γραμμένα εδώ. ⁶² Έπειτα να προσευχηθείς μ' αυτά τα λόγια: “εσύ, Κύριε, μίλησες γι' αυτό τον τόπο και είπες ότι θα τον καταστρέψεις, έτσι που να μην απομείνει τίποτα ζωντανό σ' αυτόν, ούτε άνθρωπος ούτε ζώο αλλά να ερμηνωθεί για πάντα”. ⁶³ Αφού τελειώσεις την ανάγνωση του βιβλίου προς το λαό, θα δέσεις σ' αυτό μια πέτρα και θα το ρίξεις στον ποταμό Ευ-

φράτη,⁶⁴ και θα πεις: “έτσι θα βυθιστεί η Βαβυλώνα! Θα βουλιάξει και δε θα σηκωθεί ποτέ πια, ύστερα από τα δεινά που ο Κύριος θα φέρει πάνω της. Οι Βαβυλώνιοι θα αποδυναμωθούν”».

Εδώ τελειώνουν τα λόγια του Ιερεμία.

Ο Ναβουχοδονόσορ αιχμαλωτίζει το Σεδεκία

(Β' Βασ 24,18– 25,7)

52 Ο Σεδεκίας ήταν είκοσι ενός ετών όταν έγινε βασιλιάς, και βασιλέψα έντεκα χρόνια στην Ίερουσαλήμ. Η μητέρα του καταγόταν από τη Λιβνά και ονομαζόταν Χαμουτάλ, κόρη του Ιερεμία.¹ Ο Σεδεκίας έπραξε ό,τι δυσареστεί τον Κύριο, όπως ακριβώς είχε κάνει κι ο αδερφός του ο Ιωακίμ.² Με όσα έκαναν οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ και του Ίουδα προκάλεσαν την οργή του Κυρίου τόσο, που τους έδιωξε από μπροστά του.

Ο Σεδεκίας επαναστάτησε εναντίον του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας. ⁴ Έτσι, τη δέκατη μέρα του δέκατου μ'ήνα του ένατου έτους⁵ της βασιλείας του Σεδεκία, ο Ναβουχοδονόσορ ήρθε με όλο το στρατό του στην Ιερουσαλήμ. Στρατοπέδευσε απέναντί της και κατασκεύασε πολιορκητικό τείχος γύρω από την πόλη. ⁵ Η πολιορκία κράτησε ως το ενδέκατο έτος της βασιλείας του Σεδεκία, ⁶ οπότε έπεσε πολύ μεγάλη πείνα στην πόλη· δεν υπήρχε καθόλου τροφή για τους κατοίκους της.

Τότε, την ένατη μέρα του τέταρτου μήνα ⁷ οι Βαβυλώνιοι έκαναν ένα άνοιγμα στο τείχος της πόλης. Τη νύχτα ο βασιλιάς και οι πολεμιστές του Ιούδα βγήκαν από το διάδρομο που ένωνε τα δύο τείχη, πέρασαν κοντά από το βασιλικό κήπο και πήραν το δρόμο προς την κοιλάδα του Ιορδάνη, παρ' όλο που οι Βαβυλώνιοι είχαν περικυκλώσει την πόλη. ⁸ Αλλά ο βαβυλωνιακός στρατός καταδίωξε το βασιλιά και τον πρόφτασε σ'

¹Βλ υποσ εις Β' Βασ 23,31 ²Ρεα Δηλ περί το τέλος Δεκεμβρίου του έτους 589 π Χ

πεδιάδες της Ιεριχώ· τότε όλοι οι στρατιώτες του τον εγκατέλειψαν και διασκορπίστηκαν. ⁹Οι Βαβυλώνιοι συνέλαβαν το Σεδεκία και τον έφεραν στο βασιλιά της Βαβυλώνας στη Ριβλά, στη χώρα της Χαμάθ^{ρξβ} κι εκείνος έβγαλε καταδικαστική απόφαση εναντίον του. ¹⁰Έβαλε να σφάξουν τους γιους του μπροστά στα μάτια του, καθώς και όλους τους άρχοντες του βασιλείου του Ιούδα, εκεί στη Ριβλά. ¹¹Μετά τύφλωσε το Σεδεκία και τον έδεσε με χάλκινες αλυσίδες· τον έφερε στη Βαβυλώνα και τον έβαλε στη φυλακή μέχρι που πέθανε.

Ο Ναβουχοδονόσορ ολοκληρώνει την καταστροφή της Ιερουσαλήμ

(Β΄ Βασ 25,8-21)

¹²Τη δέκατη μέρα του πέμπτου μήνα του δέκατου ένατου έτους της βασιλείας του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας, ήρθε στην Ιερουσαλήμ ο Νεβουζαραδάν, αρχηγός της σωματοφυλακής του. ¹³Αυτός έβαλε φωτιά στο *ναό του Κυρίου, στα ανάκτορα και σ' όλα τα σπίτια της Ιερουσαλήμ, ιδιαίτερα στα αρχοντικά της πόλης. ¹⁴Τα βαβυλωνιακά στρατεύματα που τον ακολουθούσαν γκρέμισαν τα τείχη της Ιερουσαλήμ. ¹⁵Και έσυρε ο Νεβουζαραδάν στην *αιχμαλωσία τους φτωχούς του λαού και το υπόλοιπο του λαού που είχε απομείνει στην πόλη, όλους όσοι είχαν αυτομολήσει προς το βασιλιά της Βαβυλώνας. ¹⁶Αλλά μερικούς από τους φτωχότερους της χώρας τούς άφησε πίσω, για να καλλιεργούν τα αμπέλια και τα χωράφια.

¹⁷Οι Βαβυλώνιοι έσπασαν τους χάλκινους στύλους του ναού του Κυρίου, τις βάσεις και τη χάλκινη λεκάνη, και μετέφεραν το χαλκό τους στη Βαβυλώνα. ¹⁸Επίσης πήραν τους λέβητες, τα φτυάρια, τα λυγνοψάλιδα τις λεκάνες, τα θυμιατήρια και όλα τα χάλκινα σκεύη που χρησίμευαν για τη λατρεία στο ναό. ¹⁹Πήρε ακόμα ο αρχηγός της σωματο-

φυλακής όλα τα χρυσά και τ' ασμένια σκεύη, δηλαδή τα κύπελα, τα πυροδοχεία, τις λεκάνες, τους λέβητες, τις *λυχνίες, τα θυμιατήρια και τις φιάλες. ²⁰Δύο στύλους, τη χάλκινη λεκάνη που στηριζόταν σε δώδεκα χάλκινα μοσχάρια, που τα είχε κατασκευάσει ο βασιλιάς Σολομών για το ναό του Κυρίου – ο χαλκός όλων αυτών των σκευών δεν ήταν δυνατό να ζυγιστεί. ²¹Το ύψος κάθε στύλου ήταν δέκαοχτώ πήχεις, η περιμέτρος του δώδεκα και το πάχος του τέσσερις δάκτυλοι· μέσα ήταν κούφιοι. ²²Το κιονόκρανο κάθε στύλου ήταν χάλκινο. Το ύψος κάθε κιονόκρανου ήταν πέντε πήχεις και ήταν διακοσμημένο με δικτυωτό και ρόδια ολόγυρα, όλα από χαλκό. ²³Όλα τα ρόδια που ήταν στο δικτυωτό ήταν εκατό, ενενήντα έξι από τα οποία μπορούσε κανείς να τα δει από κάτω.

²⁴Ο αρχηγός της σωματοφυλακής συνέλαβε τον *αρχιερέα Σεραία, τον δεύτερο *ιερέα Σοφονία και τους τρεις *φρουρούς της πύλης του ναού. ²⁵Επίσης συνέλαβε έναν αξιωματούχο, που ήταν επικεφαλής των πολεμιστών, επτά από τους συμβούλους του βασιλιά, το γραμματέα του αρχηγού του στρατού, υπεύθυνον για τη στρατολόγηση των κατοίκων της χώρας, καθώς και εξήντα επιφανείς άντρες απ' το λαό· όλοι αυτοί βρίσκονταν στην πόλη. ²⁶Αυτούς τους πήρε ο Νεβουζαραδάν και τους έφερε στο βασιλιά της Βαβυλώνας, στη Ριβλά. ²⁷Εκείνος έδωσε διαταγή και τους σκότωσαν εκεί στη Ριβλά, στη χώρα της Χαμάθ.^{ρξγ}

Έτσι, ο λαός του Ιούδα οδηγήθηκε στην αιχμαλωσία, μακριά από τη χώρα του.

²⁸Αυτοί είναι οι αριθμοί των *αιχμαλώτων: Το έβδομο έτος της βασιλείας του ο Ναβουχοδονόσορ πήρε μαζί του τρεις χιλιάδες είκοσι τρεις Ιουδαίους. ²⁹Το δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του πήρε στην αιχμαλωσία οχτακόσια τριάντα δύο άτομα από την Ιερουσαλήμ. ³⁰Και το εικοστό τρίτο έτος, ο αρχηγός της σωματοφυλακής Νεβουζαραδάν,

^{ρξβ} χώρα της Χαμάθ Βλ υποσ εις Β΄ Βασ 23,33 ^{ρξγ} χώρα της Χαμάθ Βλ υποσ εις στ 9

πήρε στην αιχμαλωσία εβδομήντα σαράντα πέντε άτομα· σύνολο τέσσερις χιλιάδες εβδομήντα άτομα.

Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας αμνηστεύει τον Ιωαχίν

(Β΄ Βασ 25,27-30)

³¹ Τριάντα επτά χρόνια από την αιχμαλωσία του βασιλιά Ιωαχίν, βασιλιάς της Βαβυλώνας έγινε ο Ευίλ-Μερωδάχ.^{ρξδ} Και τον ίδιο χρόνο, την εικοστή πέμπτη μέρα του δω-

δέκατου *μήνα, έδωσε αμνηστεία στον Ιωαχίν και τον έβγαλε από τη φυλακή.³² Του φέρθηκε με ευμένεια και τον τίμησε περισσότερο από τους άλλους βασιλιάδες, που ήταν μαζί του *αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα.³³ Έτσι, του επιτράπηκε να βγάλει τα ρούχα της φυλακής και να συντρώγει με το βασιλιά το υπόλοιπο της ζωής του.³⁴ Επίσης, όσο ζούσε, του παρέχονταν κάθε μέρα από το βασιλιά της Βαβυλώνας όλα τα απαραίτητα για τη συντήρησή του.

^{ρξδ}βλ υποσ. εις Β΄ Βασ 25,27

ΒΑΡΟΥΧ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Βαρούχ” συνιστά, σύμφωνα με την εισαγωγή του (1,1-14), ένα κείμενο το οποίο έστειλε ο μαθητής και γραμματέας του προφήτη Ιερεμία, Βαρούχ, από τη Βαβυλώνα, όπου ζούσε μεταξύ των εξόριστων Ιουδαίων, προς τους συμπατριώτες του στην Ιερουσαλήμ, για να διαβάζεται κατά τις λατρευτικές συνάξεις.

Το εβραϊκό πρωτότυπο του κειμένου χάθηκε και το έργο σώζεται μόνο σε μεταγενέστερη ελληνική μετάφραση, οπότε δεν συμπεριλαμβάνεται στα βιβλία της Εβραϊκής Βίβλου. Στη μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) κατατάσσεται στα “Ποιητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, μεταξύ των βιβλίων “Ιερεμίας” και “Θρήνοι”.

Το κύριο μέρος του βιβλίου αρχίζει με εκτενή προσευχή, στην οποία οι εξόριστοι Ιουδαίοι αναγνωρίζουν ότι αιτία των δεινών τους είναι η αποστασία τους από το Θεό και δηλώνουν τη μετάνοιά τους. Ακολουθεί ένα εγκώμιο της σοφίας, η οποία ταυτίζεται με το νόμο του Θεού. Στην τελευταία ενότητα παρουσιάζεται η Ιερουσαλήμ προσωποποιημένη να παρηγορεί τους εξορίστους ενισχύοντας την πίστη τους στο Θεό, και προφητεύεται το τέλος της αιχμαλωσίας.

Στο βιβλίο εκφράζεται η βασική προφητική πίστη ότι αιτία της καταστροφής υπήρξε η αποστασία του λαού από το Θεό, αλλά και η ελπίδα ότι η μετάνοια θα φέρει τα αναμενόμενα αγαθά αποτελέσματα.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εισαγωγή:	1,1-14
2. Η προσευχή των εξορίστων:	1,15–3,8
3. Το εγκώμιο της σοφίας:	3,9–4,4
4. Παρηγορητικός λόγος προς τους εξορίστους:	4,5–5,9

ΒΑΡΟΥΧ

Ο Βαρούχ και οι αιχμάλωτοι της Βαβυλώνας

1 Τα λόγια του βιβλίου αυτού γράφτηκαν στη *Βαβυλώνα από το Βαρούχ, γιο του Νηρία, εγγονό του Μασααίου και απόγονο του Σεδεκία, του Ασαδία και του Χελκία, 2^{την} έβδομη μέρα του μήνα^α του πέμπτου έτους, αφότου οι *Βαβυλώνιοι κυρίεψαν την *Ιερουσαλήμ και την έκαψαν.

³⁻⁴ Ο Βαρούχ διάβασε τα λόγια του βιβλίου αυτού για ν' ακούσουν ο βασιλιάς του *Ιούδα Ιεχονίας, γιος του Ιωακίμ και όλος ο λαός, που είχε απαχθεί στη Βαβυλώνα και κατοικούσαν εκεί κοντά στον ποταμό Σουδ. Πήγαν όλοι για ν' ακούσουν, μικροί και μεγάλοι^β: οι αξιωματούχοι, οι απόγονοι βασιλικών *οικογενειών και οι γεροντότεροι.

⁵ Όταν διαβάστηκε το βιβλίο, όλοι έκλαψαν, νήστεψαν και προσευχήθηκαν ενώπιον του Κυρίου. ⁶ Επίσης συγκέντρωσαν όσα χρήματα μπορούσε καθένας ⁷ και τα έστειλαν με το Βαρούχ στην Ιερουσαλήμ στον *αρχιερέα Ιωακίμ, γιο του Χελκία και εγγονό του Σαλώμ, στους *ιερείς και στο λαό, που βρισκόταν μαζί του εκεί.

⁸ Στις δέκα του *μήνα Σιουάν ο Βαρούχ είχε πάρει, για να τα φέρει πίσω στη χώρα του Ιούδα, τα ιερά σκεύη που ο Ναβουχοδονόσορ είχε αφαιρέσει από το *ναό του Κυρίου. Τα σκεύη αυτά τα είχε κατασκευάσει ο βασιλιάς του Ιούδα Σεδεκίας, γιος του Ιωσία, ⁹ μετά που ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της Βαβυλώνας, είχε μεταφέρει τον Ιεχονία, τους άρχοντες, τους κατασκευαστές οχυρω-

ματικών έργων, γ τους ισχυρούς και γενικά όλο το λαό της χώρας από την Ιερουσαλήμ στη Βαβυλώνα ως αιχμαλώτους.

¹⁰ Επίσης, ο εξόριστος λαός έγραψε την ακόλουθη επιστολή:

Σας στέλνουμε χρήματα για ν' αγοράσετε ζώα για τα *ολοκαυτώματα και για τις *θυσίες εξιλέωσης των αμαρτιών, καθώς και λιβάνι. Κάνετε λοιπόν αναίμακτες προσφορές και προσφέρετέ τις στο *θυσιαστήριο του Κυρίου του Θεού μας. Προσευχηθείτε για τη ζωή του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της Βαβυλώνας, και του γιου του Βαλτάσαρ, για να ζήσουν στη γη όσο χρόνο υπάρχει ο ουρανός. ¹² Ο Κύριος θα μας δώσει δύναμη και ευτυχία: θα ζήσουμε κάτω από την προστασία του Ναβουχοδονόσορ και του γιου του, θα τους υπηρετήσουμε για πολύν καιρό και θα έχουμε την εύνοιά τους. ¹³ Προσευχηθείτε λοιπόν για μας στον Κύριο το Θεό μας, επειδή αμαρτήσαμε σ' αυτόν και είναι ακόμα μέχρι σήμερα φοβερά οργισμένος μαζί μας. ¹⁴ Διαβάστε το βιβλίο αυτό που σας στέλνουμε και εξομολογηθείτε δημόσια στο ναό του Κυρίου μια μέρα γιορτής, που θα έχετε παλαιαίική συγκέντρωση, ¹⁵ και πείτε: Ο Κύριος ο Θεός μας είναι δίκαιος αλλά εμείς είμαστε μες στην ντροπή, όλοι μας: ο λαός του Ιούδα και οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, ¹⁶ οι βασιλιάδες μας, οι άρχοντές μας, οι ιερείς μας, οι *προφήτες μας και οι πρόγονοί μας. ¹⁷ Αμαρτήσαμε ενώπιον του Κυρίου του Θεού μας. ¹⁸ Απειθήσαμε σ' αυτόν και δεν υπακούσαμε στις εντολές του ούτε ακολουθήσαμε

^α μήνα. Πρόκειται πιθανώς για τον πέμπτο μήνα του εβραϊκού ημερολογίου δηλ. περί το τέλος Ιουλίου – Ο Βαρούχ ήταν γραμματέας του προφήτη Ιερεμία (βλ. Β' Βασ 25,8 Ιερ 52,12) ^β Όλοι αυτοί οι άνθρωποι είχαν μεταφερθεί στη Βαβυλώνα το 597 π.Χ. (βλ. Β' Βασ 24,14-16) ^γ τους κατασκευαστές έργων. Οι Ο' έχουν «τους φυλακισμένους» Πρβλ. όμως Ιερ 24,1 Β' Βασ 24,14

1,1 Ιερ 32,12 36,4 **1,2** Β' Βασ 25, 8-9 **1,3-4** Β' Βασ 24,8-16 **1,10** Εσθ 6,10 **1,11** Ιερ 29,7 Α' Τιμ 2,1-2 **1,13** Ιακ 5,15 **1,14** Λευ 23,33-36 **1,15-3,8** Δν 9,4-19' Εσθ 9,6-7 Νε 9 Τωβ 3,2-5 **1,15-18** Νε 9,32-36 Δν 9,5-11' Δν Β,5

τις προσταγές που μας έδωσε. ¹⁹Από την ημέρα που ο Κύριος έβγαλε τους προγόνους μας από την Αίγυπτο και μέχρι σήμερα εμείς απειθούμε στον Κύριο το Θεό μας και αρνούμαστε να υπακούσουμε στις εντολές του. ²⁰Γι' αυτό μας βρήκαν οι συμφορές και οι κατάρεις, τις οποίες ο Κύριος ανάγγειλε με το *δούλο του το Μωυσή την ημέρα που έβγαλε τους προγόνους μας από την Αίγυπτο, για να μας δώσει τη χώρα που ρέει γάλα και *μέλι. ²¹Δεν υπακούσαμε στις εντολές του Κυρίου του Θεού μας, που μας τις ανάγγειλε με τους προφήτες που μας έστειλε. ²²Αντίθετα, απομακρυνθήκαμε όλοι μας κι ακολουθήσαμε τις πονηρές μας σκέψεις. Λατρεύσαμε ξένους θεούς και πράξαμε ό,τι δυσареστούσε τον Κύριο το Θεό μας.

2 Ο Κύριος εκπλήρωσε το λόγο του που είπε εναντίον μας, εναντίον των κριτών που μας κυβέρνησαν, εναντίον των βασιλιάδων μας, των αρχόντων μας και του λαού του *Ισραήλ και του *Ιουδα. ²Πουθενά πάνω στη γη δεν τιμώρησε ο Κύριος κανέναν, όπως τιμώρησε την *Ιερουσαλήμ. Έγινε όπως είχε γραφτεί στο *νόμο του Μωυσή: ³φάγαμε άλλος τις σάρκες του γιου του και άλλος τις σάρκες της κόρης του. ⁴Ο Κύριος υποδούλωσε το λαό του σ' όλα τα γειτονικά μας βασίλεια: μας διασκόρπισε σ' όλους τους γύρω λαούς και όπου πηγαίναμε, οι άνθρωποι μας κοροΐδευαν και μας αποστρέφονταν με αποτροπιασμό. ⁵Ήμασταν κυρίαρχοι και γίναμε υπόδουλοι, γιατί αμαρτήσαμε στον Κύριο το Θεό μας και δεν υπακούσαμε τις εντολές του.

⁶Ο Κύριος ο Θεός μας είναι δίκαιος αλλά εμείς και οι πρόγονοί μας ζούμε μες στην ντροπή όπως σήμερα. ⁷Όλες οι συμφορές που προανέγγειλε ο Κύριος εναντίον μας, ξέσπασαν πάνω μας. ⁸Δεν παρακαλέσαμε τον Κύριο να βγάλει από μέσα μας τις αμαρτωλές μας επιθυμίες. ⁹Γι' αυτό ο Κύριος δεν λησμόνησε να φέρει πάνω μας τις τιμωρίες του. Πράγματι, είναι δίκαιος σε ό,τι α-

ποφαρίζει εναντίον μας. ¹⁰Δεν υπακούσαμε στις εντολές του, ώστε ν' ακολουθήσουμε τις προσταγές του.

Ο λαός ζητάει το έλεος του Θεού

¹¹Παρ' όλα αυτά, Κύριε, εσύ παραμένεις Θεός του Ισραήλ! Έβγαλες το λαό σου από την Αίγυπτο δυναμικά, με θαυμαστές ενέργειες και με την ακαταμάχητη δύναμή σου κι έκανες το *όνομά σου γνωστό παντού μέχρι σήμερα. ¹²Κύριε, Θεέ μας, αμαρτήσαμε, ασεβήσαμε, παρακούσαμε όλες τις προσταγές σου. ¹³Τώρα, όμως, πάψε να είσαι θυμωμένος μαζί μας, γιατί έχουμε απομείνει λίγοι ανάμεσα στα έθνη, όπου μας έχεις διασκορπίσει. ¹⁴Άκου, Κύριε, την προσευχή μας και την παράκλησή μας και απάλλαξέ μας επειδή είσαι δοξασμένος, και κάνε ν' αποκτήσουμε την εύνοια εκείνων που μας αιχμαλώτισαν. ¹⁵Για να γνωρίσουν όλοι οι λαοί ότι εσύ είσαι ο Κύριος ο Θεός μας, και ότι έχεις διακηρύξει πως ο Ιακώβ και οι απόγονοί του είναι ιδιοκτησία σου.

¹⁶Κοίταξε, Κύριε, από το άγιο σου κατοικητήριο στον ουρανό, και δες τη δυστυχία μας: άκουσέ μας με προσοχή. ¹⁷Άνοιξε, Κύριε, τα μάτια σου και κοίταξε: γιατί δεν πρόκειται να σε δοξάσουν και ν' αναγνωρίσουν τις μεγάλες πράξεις σου οι νεκροί στον *άδη, που τους έχεις αφαιρέσει κάθε πνοή από τα σώματά τους. ¹⁸Μόνον οι ζωντανοί θα σε δοξάσουν και θ' αναγνωρίσουν τις δικαιοπραξίες σου, ακόμη κι αν είναι λυπημένοι για τις πολλές τους αμαρτίες και εξαιτίας τους βαδίζουν σκυφοί και αδύναμοι, εξαντλημένοι και με εξασθενημένα μάτια.

¹⁹Σε παρακαλούμε, Κύριε Θεέ μας, σπριζόμενοι όχι στην εντιμότητα των προγόνων μας και των βασιλιάδων μας. ²⁰Αφησες, πράγματι, να ξεσπάσει ο φοβερός θυμός σου εναντίον μας, όπως ακριβώς το είχες προαναγγείλει με τους δούλους σου τους *προφήτες, οι οποίοι μας έφεραν το δικό σου λόγο και μας έλεγαν: ²¹«Ακούστε τι λέει

1,19 Ιερ 7,25-26 Ψλ 106,6-42 1,20 Δτ 28,15-68 1,21 Ιερ 25,4-6 1,22 Εξ 20,3 5 Ιερ 11,8 2,3 Ιερ 19,9 Λευ 26,29 Ιεζ 5,10 2,9 Ιερ 1,12 44,27 Δν 9,14 2,13 2,29 2,15 Δτ 7,6 Ψλ 135,4 2,16 Δτ 26,15 2,17-18 Ησ 38,18 Σειρ 17,27 Ψλ 6,6 74,21 86 2,19 Δν 9,18 2,21 Ιερ 27,10 12

για σας ο Κύριος· Υποταχθείτε και υπηρετήστε το βασιλιά της *Βαβυλώνας και μείνετε στη χώρα που έδωσα στους προγόνους σας. ²²Αν δεν με υπακούσετε και δεν υπηρετήσετε το βασιλιά της Βαβυλώνας, ²³θα κάνω να σωπάσουν οι χαρούμενες γιορταστικές φωνές και τα τραγούδια των νεονύμφων στις πόλεις του Ιούδα και στην Ιερουσαλήμ, κι όλη η χώρα θα μείνει ακατοίκητη».

²⁴Εμείς όμως δεν ακούσαμε στις προειδοποιήσεις σου να υποταχθούμε στο βασιλιά της Βαβυλώνας. Έτσι, εσύ εκπλήρωσες τις απειλές σου που ανήγγειλες με τους δούλους σου τους προφήτες, ότι οι εχθροί θα βγάλουν τα κόκαλα των βασιλιάδων μας και των προγόνων μας από τους τάφους τους. ²⁵Πράγματι, λοιπόν, τώρα αυτά είναι εκτεθειμένα στον καύσωνα της ημέρας και στην παγωνιά της νύχτας. Πολλοί από τη γενιά μας πέθαναν με φοβερούς πόνους ή από πείνα ή στον πόλεμο ή στην αιχμαλωσία. ²⁶Εξαιτίας της αμαρτίας του Ισραήλ και του Ιούδα ερήμωσες το ναό που φέρει το όνομά σου κι ερημωμένος μένει μέχρι σήμερα.

Η μετάνοια φέρνει τη σωτηρία

²⁷Σ' εμάς, όμως, Κύριε Θεέ μας, δείξε όλη σου την επιείκεια και τη μεγάλη σου αγάπη, ²⁸σύμφωνα με όσα είπες με το *δούλο σου το Μωυσή την ημέρα που τον διέταξες να γράψει το νόμο σου ενώπιον των Ισραηλιτών. Είπες δηλαδή ότι: ²⁹«Εάν δεν υπακούσετε τις εντολές μου, το μεγάλο πλήθος σας θα το κάνω μικρό ανάμεσα στα έθνη, όπου θα σας διασκορπίσω. ³⁰Προβλέπω ότι οι απόγονοί σας δε θα με ακούσουν, γιατί είναι λαός πεισματάρης. Εκεί, όμως, στη χώρα της *αιχμαλωσίας τους, θα βρουν τον εαυτό τους ³¹και θα πεισθούν ότι εγώ είμαι ο Κύριος ο Θεός τους. Εγώ θα τους δώσω καρδιά να αισθάνονται και αυτιά ν' ακούνε. ³²Εκεί, στη χώρα της αιχμαλωσίας τους, θα με θυμηθούν και θα με δοξάσουν. ³³Θα πάψουν να είναι πεισματάρηδες και θα απαρνηθούν τις κακές τους πράξεις, γιατί θα θυμηθούν πού

οδήγησε τους προγόνους τους η ανυπακοή τους ενώπιον μου. ³⁴Τότε εγώ θα κάνω να ξαναγυρίσουν στη χώρα που υποσχέθηκα με *όρκο στους προπάτορές τους, τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, και θα την επανακτήσουν. Θα τους αυξήσω πάλι και δε θα τους ελαττώσω πια. ³⁵Θα συνάψω μαζί τους αιώνια *διαθήκη ότι εγώ θα είμαι Θεός τους κι αυτοί λαός μου· δε θα μετακινήσω πια το λαό μου, τους Ισραηλίτες, από τη χώρα που τους έδωσα».

Επείγουσα επίκληση για βοήθεια

3 Κύριε παντοδύναμε, Θεέ του *Ισραήλ, σου φωνάζουμε δυνατά με λυπημένο πνεύμα από τα βάθη της θλιμμένης μας ψυχής. ²Άκουσέ μας, Κύριε, κι ελέησέ μας, γιατί αμαρτήσαμε ενώπιόν σου. ³Εσύ θα εξουσιάζεις αιώνια, ενώ εμείς θα χαθούμε για πάντα. ⁴Κύριε παντοδύναμε, Θεέ του Ισραήλ, άκουσε λοιπόν την προσευχή των μελλοθανάτων Ισραηλιτών· είμαστε τα παιδιά αυτών που έχουν αμαρτήσει ενώπιόν σου, που δεν υπάκουσαν τις εντολές του Κυρίου του Θεού τους και γι' αυτό ξέσπασαν εναντίον μας συμφορές. ⁵Μη λογαριάσεις τις αδικίες των προγόνων μας αλλά τη στιγμή αυτή θυμήσου τη δύναμή σου και διαφύλαξε τη φήμη του *ονοματός σου. ⁶Δείξε ότι εσύ είσαι ο Κύριος ο Θεός μας, και γι' αυτό θα σε δοξάζουμε, Κύριε. ⁷Έβαλες στην καρδιά μας σεβασμό για να επικαλούμαστε το όνομά σου. Ακόμα και στην *αιχμαλωσία μας σε δοξάζουμε, αφού έχουμε απαρνηθεί όλες τις αδικίες των προγόνων μας, οι οποίοι αμάρτησαν ενώπιόν σου. ⁸Παρ' όλα αυτά εμείς βρισκόμαστε σήμερα στην αιχμαλωσία, όπου μας διασκορπίσες. Όλοι μάς χλευάζουν και μας καταριούνται· πληρώνουμε για τις αδικίες των προγόνων μας, οι οποίοι απομακρύνθηκαν από τον Κύριο το Θεό μας».

Οι Ισραηλίτες πρέπει ν' αναζητήσουν την πηγή της ζωής

⁹ Ακούστε, Ισραηλίτες, τις εντολές που οδηγούν στη ζωή, και προσέξτε τις για να γίνετε συνετοί. ¹⁰ Πώς συνέβη αυτό, Ισραηλίτες; Γιατί βρίσκαστε στη χώρα των εχθρών και γεράσατε στην ξενιτειά; ¹¹ Γιατί μολυνθήκατε και πέσατε στην καταφρόνια, σαν να ήσασαν νεκροί στον *άδη; ¹² Είναι γιατί εγκαταλείψατε την πηγή της *σοφίας. ¹³ Αν ακολουθούσατε το δρόμο του Θεού, θα ζούσατε ειρηνικά για πάντα. ¹⁴ Μάθετε πού βρίσκεται η σύνεση, πού βρίσκεται η δύναμη, πού βρίσκεται η φρόνηση, για να γνωρίσετε ταυτόχρονα πού βρίσκεται η μακροζωία και η αληθινή ζωή, να γνωρίσετε πού βρίσκεται το φως και η ειρήνη. ¹⁵ Ποιος βρήκε πού κατοικεί η σοφία και ποιος μπήκε στους θησαυρούς της; ¹⁶ Πού είναι οι άρχοντες των εθνών κι αυτοί που εξουσιάζουν τα θηρία της γης; ¹⁷ Πού είναι αυτοί που πιάνουν τα όρνια και παίζουν μ' αυτά, κι αυτοί που συγκεντρώνουν το ασημί και το χρυσάφι, στα οποία όλοι στηρίζονται και δε σταματούν να τα αποκτούν; ¹⁸ Πού είναι αυτοί που επεξεργάζονται το ασημί και κοπιάζουν γι' αυτό αλλά που δεν υπάρχει ίχνος από τα έργα τους; ¹⁹ Εξαφανίστηκαν και κατέβηκαν στον άδη και τώρα άλλοι έχουν εμφανιστεί στη θέση τους. ²⁰ Στη συνέχεια οι απόγονοί τους κατοίκησαν πάνω στη γη, δε γνώρισαν όμως το δρόμο της σοφίας, ²¹ δεν την κατανόησαν ούτε διέκριναν τα ίχνη της. Αλλά κι αυτών οι απόγονοι απομακρύνθηκαν ακόμα περισσότερο από το δρόμο των προγόνων τους. ²² Δεν ακούστηκε η σοφία στη Χαναάν ούτε φανερώθηκε στη Θαιμάν.^δ ²³ Οι γιοι της Άγαρ, που αναζητούν τη σοφία πάνω στη γη,

οι έμποροι της Μερράν και της Θαιμάν, αυτοί που αφηγούνται του μύθους κι αναζητούν τη γνώση, δε βρήκαν το δρόμο της σοφίας ούτε διέκριναν τα μονοπάτια της ^ε

²⁴ Ισραηλίτες, πόσο μεγάλος είναι ο *ναός του Θεού κι απέραντος ο τόπος της κυριαρχίας του! ²⁵ Μεγάλος και ατέλειωτος, ψηλός κι αμέτρητος. ²⁶ Εκεί γεννήθηκαν οι γίγαντες, που από την αρχή ήταν ονομαστοί, ήταν μεγαλόσωμοι κι ήξεραν από πόλεμο. ²⁷ Δε διάλεξε, όμως, αυτούς ο Θεός ούτε έδειξε σ' αυτούς το δρόμο της γνώσης. ²⁸ Χάθηκαν από την αφροσύνη τους και την ανοησία τους.

²⁹ Ποιος ανέβηκε στον ουρανό, πήρε τη σοφία και την κατέβασε από τα σύννεφα; ³⁰ Ποιος πέρασε πέρα από τη θάλασσα και βρήκε τη σοφία για να τη φέρει, προτιμώντας την από το εκλεκτό χρυσάφι; ³¹ Κανένας δεν ξέρει πώς να τη φτάσει ούτε θυμάται κανείς τα μονοπάτια που οδηγούν σ' αυτήν.

³² Αλλά ο Θεός, που γνωρίζει τα πάντα, γνωρίζει τη σοφία. Τη βρήκε με τη σύνεσή του. Είναι αυτός που δημιούργησε τη γη για πάντα και τη γέμισε με τετράποδα ζώα. ³³ Είναι εκείνος που στέλνει το φως κι αυτό παρρυσιάζεται, το καλεί και υπακούει σ' αυτόν με τρόμο. ³⁴ Τ' αστέρια λάμπουν στις θέσεις τους και χαίρονται. ³⁵ Τα προσκαλεί, κι αυτά απαντούν: «Εδώ είμαστε!» Λάμπουν από χάρη για χάρη του δημιουργού τους. ³⁶ Αυτός είναι ο Θεός μας και κανένας δεν μπορούμε να τον θεωρήσουμε όμοιόν του. ³⁷ Αυτός ανακάλυψε τους δρόμους της γνώσης κι έδωσε τη σοφία στο δούλο του τον Ιακώβ, στον αγαπημένο του, τον Ισραήλ. ³⁸ Αργότερα η σοφία φανερώθηκε πάνω στη γη και συναναστράφηκε τους ανθρώπους.

^δ Μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της Χαναάν, η Τύρος, φημιζόταν για τη σοφία του βασιλιά της (Ιεζ 28,4 7 17) ^Η Θαιμάν ήταν πρωτεύουσα της Εδώμ και γνωστή για τους σοφούς της (Ιερ 49,7 Ιωβ 2,11) ^ε Οι γιοι της Άγαρ είναι οι Ισραηλίτες (Γεν 16,15) και οι κάτοικοι της Μερράν είναι πιθανώς οι Μαδιανίτες, ευφυείς έμποροι (Γεν 37,28) – ^Η Θαιμάν πιθανώς είναι όχι η ίδια μ' εκείνην του στ 22, αλλά η Θαιμά, που αναφέρεται εις Γεν 25,15 και είναι το ονομα ενός από τους γιους του Ισαήλ.

3,9-14 4,1 Δτ 30,15-20 Σολ 7,7 9,17 Σειρ 1,4 32,14 34,14 Πρμ 4,20-22 3,11 Αρ 19,11-13 3,12 Πρμ 14,27 3,15-23 Ιωβ 28,12-27 Πρμ 1,1-9 3,22 Ιερ 49,7 3,23 Γεν 16,15 3,24 Ησ 66,1-2 3,26-28 Γεν 6,4 Δτ 2,21 Σολ 14,6 3,29-31 Δτ 30,11-14 Σειρ 1,2-3 Ιω 3,13 Ρωμ 10,6-8 3,32 Ιωβ 28,27 Σειρ 1,6-9 3,34-35 Σειρ 43,9-10 Ιωβ 38,7 Ψλ 19,2 3,36 Ψλ 96,7-10 148,13 3,37-38 Σειρ 24,8 10-12

Ο νόμος του Θεού περιέχει όλη τη σοφία

4 Αυτό είναι το βιβλίο των εντολών του Θεού, ο νόμος που θα ισχύει για πάντα. Όλοι όσοι τηρούν το βιβλίο αυτό, θα ζήσουν, κι όσοι το εγκαταλείπουν θα πεθάνουν. ²Μετανοήστε, απόγονοι του Ιακώβ, ενστερνισθείτε το βιβλίο, βαδίστε στο φως του. ³Μη παραχωρήσετε τα ένδοξα πλεονεκτημάτά σας σε άλλους, τα προνόμιά σας σε ξένο έθνος. ⁴Ισραηλίτες, είμαστε ευτυχισμένοι γιατί γνωρίζουμε τι ευαρεστεί το Θεό.

Η χήρα Ιερουσαλήμ θρηνεί για την τύχη των παιδιών της

⁵Πάρε θάρρος, λαέ μου, εσείς που κρατάτε ζωντανό το όνομα του λαού *Ισραήλ! ⁶Πουληθήκατε στα έθνη και υποδουλωθήκατε στους εχθρούς σας όχι για να εξαφανιστείτε, αλλά επειδή εξοργίσατε το Θεό. ⁷Εξοργίσατε το δημιουργό σας, γιατί θυσιάσατε στα δαιμόνια και όχι στο Θεό. ⁸Λησμονήσατε τον αιώνιο Θεό, που ήταν ο τροφός σας, και λυπήσατε την *Ιερουσαλήμ, που σας ανέθρεψε. ⁹Η Ιερουσαλήμ είδε την οργή του Θεού, που ξέσπασε πάνω σας και είπε: «Ακούστε γειτονικοί λαοί της *Σιών: Ο Θεός προκάλεσε σ' εμένα μεγάλο πένθος. ¹⁰Είδα την *αιχμαλωσία των γιών μου και των θυγατέρων μου, στην οποία τους οδήγησε ο Αιώνιος. ¹¹Τους ανάθρεψα με χαρά αλλά τους έκλαψα και τους πένθησα όταν μου τους πήραν μακριά. ¹²Κανένας ας μη χαιρέται μ' εμένα: έμεινα χήρα και πολλοί μ' εγκατέλειψαν: απόμεινα ερημωμένη για τις αμαρτίες των παιδιών μου, που εγκατέλειψαν το νόμο του Θεού. ¹³Δεν ενδιαφέρθηκαν για τα προστάγματά του: δεν ακολούθησαν το δρόμο των εντολών του: δε δέχθηκαν να διαπαιδαγωγηθούν με τη σωστή του καθοδήγηση.

¹⁴»Ελάτε όλοι οι γειτονικοί λαοί της Σιών και θυμηθείτε την αιχμαλωσία των γιών μου και των θυγατέρων μου, στην οποία τους ο-

δήγησε ο αιώνιος Θεός. ¹⁵Έφερε εναντίον τους ένα έθνος από μακριά, έθνος αδιάντροπο που μιλάει άλλη γλώσσα: αυτοί δεν ντράπηκαν τους γέροντες ούτε σπλαχνίστηκαν τα παιδιά. ¹⁶Αιχμαλώτισαν τους αγαπημένους μου γιους ενώ ήμουνα χήρα και με ερήμωσαν από τις θυγατέρες μου αφήνοντάς με μόνη.

¹⁷»Εγώ όμως, παιδιά μου, πώς μπορώ να σας βοηθήσω; ¹⁸Αυτός που σας προξένησε τούτες τις συμφορές, θα σας απαλλάξει από την εξουσία των εχθρών σας. ¹⁹Πηγαίνετε στο καλό, παιδιά μου, πηγαίνετε. Τώρα πια εγώ απόμεινα έρημη. ²⁰Έβγαλα τη γιορτινή στολή μου και τύθηκα στα πένθημα. Την υπόλοιπη ζωή μου θα την περάσω κλάζοντας στον αιώνιο Θεό.»

Η χήρα Ιερουσαλήμ ενθαρρύνει τα παιδιά της

²¹«Πάρτε θάρρος, παιδιά μου, επικαλεσθείτε με δυνατές κραυγές το Θεό και θα σας απαλλάξει από την καταδυνάστευση των εχθρών σας. ²²Εγώ στήριξα την ελπίδα μου για τη σωτηρία σας στον Αιώνιο κι αυτός, ο Άγιος Θεός, μου 'δωσε αυτή τη χαρά: Ξέρω πως πολύ σύντομα ο αιώνιος σωτήρας σας θα σας δείξει το έλεός του. ²³Εγώ σας έκλαψα και σας πένθησα: ο Θεός, όμως, θα σας φέρει πίσω σ' εμένα και θα μου δώσει αιώνια ευφροσύνη και χαρά. ²⁴Όπως ακριβώς τώρα οι γειτονικοί της Σιών λαοί έχουν δει την αιχμαλωσία σας, έτσι σύντομα θα δουν τη σωτηρία από τον αιώνιο Θεό σας, η οποία θα έρθει σ' εσάς με μεγάλη δόξα και παντοτινή λαμπρότητα. ²⁵Παιδιά μου, κάντε υπομονή για τις συμφορές που σας έστειλε ο Θεός με την οργή του: σας καταδίωξε ο εχθρός σας αλλά θα δείτε γρήγορα την καταστροφή του και θα τον εξουσιάσετε. ²⁶Καλομαθημένα μου παιδιά, περάσατε από μεγάλες δυσκολίες: συρθήκατε σαν κοπάδι που το άρπαξαν οι εχθροί. ²⁷Πάρτε θάρρος, όμως, παιδιά μου κι επικαλεσθείτε με δυνατή

φωνή το Θεό. Σας τιμώρησε αλλά δε θα σας ξεχάσει. ²⁸ Όπως, λοιπόν, κάποτε αποφασίσατε να απομακρυνθείτε από το Θεό, τώρα δεκαπλασιάστε την επιθυμία σας να τον αναζητήσετε και να γυρίσετε σ' αυτόν. ²⁹ Γιατί αυτός που σας έστειλε τις συμφορές, ο ίδιος θα σας φέρει και την αιώνια χαρά μαζί με τη σωτηρία σας».

Αναγγέλλεται στη χήρα Ιερουσαλήμ η αλλαγή της κατάστασής της

³⁰ Πάρε θάρρος, Ιερουσαλήμ! Θα σε παρηγορήσει αυτός που σου 'δωσε το *όνομά σου. ³¹ Δυστυχία να έρθει σ' αυτούς που σε κακομεταχειρίστηκαν και χάρηκαν με την πτώση σου. ³² Δυστυχία στις πόλεις που τα παιδιά σου τα υποδούλωσαν· κι ιδιαίτερα η πόλη εκείνη που τα δέχτηκε *αιχμαλώτους. ³³ Όπως ακριβώς χάρηκε αυτή για την πτώση σου και ευχαριστήθηκε όταν είδε το πτώμα σου, έτσι τώρα θα λυπηθεί και για τη δική της ερήμωση. ³⁴ Θα χάσει τη χαρά του πολύβουου πλήθους της και η περηφάνεια της θα μετατραπεί σε πένθος. ³⁵ Γιατί θα έρθει εναντίον της φωτιά από τον αιώνιο Θεό για πολύν καιρό· και τον περισσότερο καιρό δαιμόνια θα κατοικούν σ' αυτήν.

³⁶ Στρέψε το βλέμμα σου εκεί που ο ήλιος ανατέλλει, Ιερουσαλήμ, και δες τη χαρά που έρχεται σ' εσένα από το Θεό. ³⁷ Κοίτα! Επιστρέφουν οι γιοι σου που τους είχες στείλει στην αιχμαλωσία· συγκεντρώθηκαν από ανατολή και δύση κι επιστρέφουν με την εντολή του Αγίου· χαίρονται για τη *δόξα του Θεού.

5 Βγάλε, *Ιερουσαλήμ, από πάνω σου τα *πένθημα! Πέταξε τα κουρέλια που σκεπάζουν την ταλαιπωρία σου και ντύσου τη λαμπρή, την αιώνια *δόξα του Θεού. ² Φόρεσε το *πανωφόρι της δικαιοσύνης του Θεού, βάλε στο κεφάλι σου την ένδοξη μίτρα του Αιωνίου, ³ γιατί ο Θεός θα δείξει σ' όλους τους ανθρώπους πάνω στη γη τη λαμπρότητά σου. ⁴ Θα ονομαστείς με το *όνομα που θα σου δώσει ο Θεός για πάντα: «Ειρήνη που στηρίζεται στη σωτηρία, και δόξα που πηγάζει από το σεβασμό προς το Θεό».

⁵ Σήκω, Ιερουσαλήμ, και στάσου σ' ένα ψηλό μέρος και κοίταξε προς τα 'κει που ανατέλλει ο ήλιος, να δεις τα παιδιά σου· συγκεντρώνονται από ανατολή και δύση με την εντολή του Αγίου και χαίρονται γιατί τους θυμήθηκε ο Θεός. ⁶ Βγήκαν από σένα πεζοί και σύρθηκαν στην *αιχμαλωσία από τους εχθρούς, αλλά τώρα ο Θεός τούς επαναφέρει σ' εσένα δοξασμένους, σαν να είναι πάνω σε βασιλικό θρόνο καθισμένοι. ⁷ Ο Θεός διέταξε να χαμηλώσουν τα ψηλά βουνά και οι αιώνιοι αμμόλοφοι, και να γεμίσουν τα φαράγγια, για να ισοπεδωθεί η γη και να βαδίσουν οι Ισραηλίτες με ασφάλεια κάτω απ' τη δόξα του Θεού. ⁸ Με του Θεού την εντολή, τα δάση κι όλα τα αρωματικά δέντρα πρόσφεραν τη σκιά τους και το άρωμά τους στους Ισραηλίτες. ⁹ Πράγματι, ο Θεός θα οδηγήσει τον ισραηλιτικό λαό με χαρά κάτω από το φως της δόξας του· μετά θα τους δείξει την ευσπλαχνία του και θα τους λυτρώσει.

ΘΡΗΝΟΙ

Εισαγωγή

Το βιβλίο “Θρήνοι” οφείλει τον τίτλο του στο περιεχόμενό του, που συνιστά μια συλλογή θρηνωδών ασμάτων για την καταστροφή της Ιερουσαλήμ από τους Βαβυλωνίους. Στο εβραϊκό πρωτότυπο το βιβλίο επιγράφεται “Εΐχάχ” (= Ω, πώς!) από την πρώτη λέξη των ασμάτων.

Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) το έργο κατατάσσεται στα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, επειδή ερμηνεύει την καταστροφή της Ιερουσαλήμ με βάση την προφητική διδασκαλία (Ιερεμίας) ως συνέπεια της αποστασίας του λαού από το Θεό. Στην Εβραϊκή Βίβλο το έργο κατατάσσεται στην τρίτη ομάδα βιβλίων, τα “Αγιόγραφα”.

Στο βιβλίο περιέχονται πέντε θρηνώδη άσματα, στα οποία περιγράφεται η οικτρή κατάσταση που δημιουργήθηκε στη χώρα και στην Ιερουσαλήμ μετά τη βαβυλωνιακή κατάκτηση. Ο ποιητής διερωτάται για το λόγο αυτής της απεριγράπτης καταστροφής, για να διαπιστώσει ότι δεν ευθύνεται ο Θεός γι’ αυτήν αλλά η αμαρτία του λαού. Παρά την απόγνωσή του όμως από το μέγεθος των δεινών, δεν παύει να εμπιστεύεται στη θεία μακροθυμία και ευσπλαχνία και να ελπίζει ότι ο Θεός και πάλι θα βοηθήσει και θα σώσει το λαό του.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1ος θρήνος:	1,1-22
2ος θρήνος:	2,1-22
3ος θρήνος:	3,1-66
4ος θρήνος:	4,1-22
5ος θρήνος:	5,1-22

ΘΡΗΝΟΙ

Θλίψη για την αιχμαλωσία της Σιών

- 1** Αχ, αλίμονο, πώς έμεινε έρημη
η πόλη που είχε άλλοτε
τόσο πολύ λαό!
Αυτή που ήταν ονομαστή στα έθνη
ανάμεσα
απόμεινε σαν χήρα·
των πόλεων η πριγκίπισσα
υποδουλώθηκε.
- 2** Κλαίει και κλαίει όλη τη νύχτα αδιάκοπα,
τα δάκρυα τα μάγουλά της
αυλακώνουν.
- Απ' όλους που την αγαπήσανε κανείς
δε βρίσκεται να την παρηγορήσει.
Όλοι οι φίλοι της την εγκατέλειψαν·
της έγιναν εχθροί.
- 3** Μετά τη θλίψη και το βάρος
της δουλείας,
ο λαός του *Ιούδα στην *αιχμαλωσία
σύρθηκε.
- Τώρα μένει στα έθνη ανάμεσα και ησυχία
δε βρίσκεται·
οι διώκτες του τον φέραν σε αδιέξοδο
τον πίεσαν σκληρά.
- 4** Οι δρόμοι που οδηγούνε στη *Σιών
πενθούν,
γιατί κανείς πια στις γιορτές
δεν έρχεται.
- Ερημώθηκαν όλες της οι πύλες,
οι *ιερείς της πικρά αναστενάζουνε,
θλιβονται οι κόρες της,
κι η ίδια πολύ είναι πικραμένη.
- 5** Οι αντίπαλοί της πάνω της κυριάρχησαν,
οι εχθροί της ζουν ευτυχισμένοι,
γιατί ο Κύριος την ταλαιπώρησε
για τις πολλές της ανομίες.

Τα νεαρά παιδιά της τα 'διωξε ο εχθρός
και πορευθήκαν' στην αιχμαλωσία.

6 Κι η πόλη της Σιών όλη τη δόξα της
την έχασε·
οι άρχοντές της γίνανε σαν ελάφια
που δε βρίσκουν τροφή·
κι είναι σχεδόν χαμένη η δύναμή τους,
καθώς τρέχουνε να ξεφύγουν
απ' το διώκτη τους.

7 Η *Ιερουσαλήμ στις δυστυχίας της
και στις κατάπτωσης τις μέρες
θυμάται όλη τη λαμπρότητα
που είχε τον παλιό καιρό.

Όταν όμως ο λαός της έπεσε στα χέρια
του εχθρού
ούτ' ένας δεν βρέθηκε να τη βοηθήσει.
Την κοίταζαν οι εχθροί της και γελούσαν
βλέποντας την κατάντια της.

8 Η Ιερουσαλήμ αμάρτησε πολύ,
γι' αυτό κι έγινε καταγέλαστη.

Όλοι όσοι την εκτιμούσαν, τώρα την
περιφρονούν,
γιατί βλέπουν τη γύμνια της·
κι αυτή αναστενάζει
κι από την άλλη στρέφεται μεριά.

9 Το φόρεμά της φέρνει τα ίχνη
της ντροπής της·
τέτοιο τέλος δεν τό 'χε ποτέ
φантаσσει.

Έπεσε τόσο χαμηλά, χωρίς ούτ' ένας
να βρεθεί
να την παρηγορήσει.

Φωνάζει η πόλη: «Κύριε, δες
τη θλίψη μου·

άκου τον πώς καυχιέται ο εχθρός μου!»

10 Ο εχθρός το χέρι του άπλωσε
σ' όλους τους θησαυρούς της·
κι αυτή είδε το *ναό της να πατούν,

τα έθνη εκείνα που είχε προστάξει
 ο Κύριος
 να μη μπουν μέσα στην κοινότητά του.
 11 Αναστενάζουν όλοι της οι κάτοικοι,
 ψωμί ζητούν·
 δίνουνε τα στολιδία τους, για να 'βρουν
 τροφή,
 έτσι που στη ζωή να κρατηθούμε.
 Η πόλη φωνάζει: «Κύριε, κοιτάξε,
 δεξ πόσο είμαι καταφρονεμένη!»

12 Κράζει προς τους διαβάτες:
 «Αχ, όλοι εσείς, κοιτάξτε με και πέστε
 αν υπάρχει
 πόνος σαν το δικό μου πόνο, που
 μου εδόθη,
 και που μ' αυτόν ο Κύριος με βασάνισε
 τη μέρα της φοβερής του οργής.

13 Από ψηλά έριξε φωτιά στα κόκκαλά μου
 και τα κατέστρεψε·
 δίχτυ στα πόδια μου άπλωσε,
 κάτω με πέταξε, μ' έκανε νά υποφέρω,
 για πάντα να πονώ.

14 Έκανε ο Κύριος ζυγό τις αμαρτίες μου,
 τις έσφιξε γερά απάνω στο λαιμό μου,
 έτσι η δύναμή μου ατόνησε.
 Ο Κύριος με παρέδωσε στα χέρια
 εκείνων,
 που δεν μπορώ να τους αντισταθώ.

15 Ο Κύριος μακριά μου απέρριψε
 όλους τους άντρες μου, τους ισχυρούς·
 πλήθος συγκέντρωσε εναντίον μου,
 για να συντρίψει τους πολεμιστές μου.
 Πάτησαν του 'Ιούδα το λαό
 καθώς στο πατητήρι τα σταφύλια.

16 Γι' αυτό εγώ κλαίω· τα μάτια δάκρυα
 πλημμυρίζουν,
 γιατί' είναι μακριά μου ο παρηγορητής
 μου
 εκείνος που θα μου ξανάδινε ζωή·
 αφανισήκαν τ'α παιδιά μου,
 γιατί ο εχθρός ήταν πολύ ισχυρός».

17 Τα χέρια της άπλωσε ικετευτικά η Σιών,
 αλλά κανείς δεν την παρηγορεί·

ο Κύριος επιστράτευσε στον Ιακώβ
 ενάντια
 τους γύρω του εχθρούς·
 η Ιερουσαλήμ έγινε μισητή γι' αυτούς.

18 «Ο Κύριος έχει δίκιο που έτσι μου
 φέρεται,
 γιατί εναντιώθηκα στους λόγους του.
 Ακούστε όμως όλοι εσείς εδώ οι λαοί,
 κοιτάξτε με στον πόνο μου.
 Οι κοπελιές μου και τα παλικάρια μου
 φύγαν' για την αιχμαλωσία.

19 Κάλεσα αυτούς που με είχαν αγαπήσει
 αλλά με πρόδωσαν·
 οι *ιερείς μου κι οι *πρεσβύτεροί μου
 στην πόλη πέθαναν γυρεύοντας τροφή,
 για να πάρουν δυνάμεις.

20 Κοίταξε, Κύριε, πόσο πολύ υποφέρω·
 φλογίζονται τα σπλάχνα μου,
 μέσα μου αναταράζεται η καρδιά μου,
 τόσο πολύ που σου εναντιώθηκα
 Έξω αφανίζει τα παιδιά μου το ξίφος,
 και μέσα το θανατικό.

21 Οι εχθροί μου μ' άκουσαν ν'
 αναστενάζω!
 Αλλά κανείς να με παρηγορήσει δεν
 υπάρχει.
 Όλοι τους άκουσαν και χάρηκαν
 για την καταστροφή που μου
 προξένησες εσύ.

Ας έρθει η *ημέρα που εξαγγείλεις,
 για να υποφέρουνε κι αυτοί όπως εγώ.

22 Μην παραβλέψεις την κακία τους·
 Κύριε,
 και σ' αυτούς κάνε ότι έκανες σ' εμένα,
 για όλες τις αμαρτίες μου.
 Γιατί πολλοί 'ναι οι αναστεναγμοί μου,
 κι είν' η καρδιά μου ανήμπορη.

**Οι θλίψεις της Σιών προέρχονται
 από τον Κύριο**

2 Αλίμονο, πώς εξεφτέλισε ο Κύριος
 πάνω στο θυμό του
 την πόλη της *Σιών!

Τη δόξα του *Ισραήλ την έριξε από τον ουρανό στη γη·
τη μέρα της οργής του δεν λογάριασε
του θρόνου του το υποπόδιο
–το *ναό.

20 Κύριος δίχως οίκτο κατέστρεψε όλα του Ιακώβ τα κτήματα·
γκρέμισε πάνω στο θυμό του τα οχυρά του λαού του *Ιούδα·
έριξε κάτω στο έδαφος και ταπεινώσε το βασιλιά τους και τους άρχοντές του

30 Θυμό γεμάτος τσάκισε όλη του Ισραήλ τη δύναμη·
το χέρι το δεξί του το αποτράβηξε,
όταν ήρθε ο εχθρός
και άναψε στον Ιακώβ φωτιά μεγάλη,
που όλα τριγύρω τα εξαφάνισε.

4 Τέντωσε σαν εχθρός το τόξο του,
το βέλος στέριωσε στο χέρι το δεξί του
και σαν αντίπαλος χτύπησε
καθετί που τα μάτια μας ευχαριστούσε
σαν φωτιά το θυμό του ξέχυσε
στη σκηνή πάνω της πόλης της *Σιών.

50 Κύριος σαν εχθρός μας έγινε!
Κατέστρεψε τον Ισραήλ,
κατέστρεψε όλα του τ' ανάκτορα,
γκρέμισε τα οχυρά του,
κι έφερε στο λαό του Ιούδα
θλίψεις και στεναγμούς.

6 Ξήλωσε το ναό του σαν να ήταν παράγκα σε κήπο,
διέλυσε τη γιορταστική
σύναξή του

0 Κύριος έκανε το λαό της Σιών να λησμονήσει και γιορτές και *Σάββατα,
και στην έξαψη πάνω της οργής του αποδοκίμασε και το βασιλιά και τους *ιερείς.

70 Κύριος κατεδάφισε το *θυσιαστήριό του,
το ναό του τον περιφρόνησε,

σε χέρια εχθρικά παρέδωσε της πόλης τα τείχη.
Φωνές εχθρών ακούστηκαν στον οίκο του Κυρίου,
όπως ηχούσαν τον καιρό της δικής μας γιορτής.

80 Κύριος είχε σκεφτεί το τείχος να γκρεμίσει της πόλης της Σιών·
τέντωσε γύρω της σχοινί με αποφασιστικότητα,
ώσπου να φέρει την καταστροφή.

Έκανε και το πρόχυμα και το τείχος να πενήθσουν·
έπεσαν και τα δυο μαζί.

90 Οι πύλες της Σιών σωριάστηκαν στη γη·
τους μοχλούς της τους κομμάτιασε.

0 βασιλιάς κι οι άρχοντές της βρίσκονται αιχμάλωτοι ανάμεσα στα έθνη·
οι ιερείς της πια το *νόμο δεν διδάσκουν·
ούτε οι *προφήτες της παίρνουν αποκαλύψεις
με οράματα απ' τον Κύριο.

10 Οι *πρεσβύτεροι της Σιών κάθονται χάμω σιωπηλοί,
ρίχνουνε στάχτη πάνω στο κεφάλι τους,
φοράνε ρούχα *πένθιμα.

Οι κόρες της *Ιερουσαλήμ με θλίψη γέρνουν το κεφάλι τους στη γη.

11 Τα μάτια μου μαράθηκαν από τα δάκρυα,
αναταράχθηκαν τα σπλάχνα μου,
δεν μπορώ να κρύψω την απελπισία μου^α

μπρος στου λαού μου την κατάρρευση,
ενώ πεθαίνουνε τά βρέφη και τα νήπια
στης πολιτείας τα σοκάκια.

12 Φωνάζουν στις manάδες τους,
γιατί πεινάνε και διψούν·
σαν τους τραυματίες λιποθυμούν
στης πολιτείας τα σοκάκια,
και ξεψυχούν στην αγκαλιά της

^αδεν μπορώ απελπισία μου 'Η «ξεχύθηκε το σπρώκι μου στη γη»

μάνας τους.

¹³Αγαπημένη Ιερουσαλήμ, με τι να σε συγκρίνω;

με τι να πω πως είσαι όμοια;
και με τι να σε παραβάλω
και πώς να σε παρηγορήσω,
πόλη της Σιών;

Η συμφορά σου είναι μεγάλη σαν
τη θάλασσα:
ποιος θα μπορούσε απ' αυτήν
να σε γιατρέψει;

¹⁴Όσα οι προφήτες σου είδανε για σένα
ήταν οράσεις ψεύτικες κι απατηλές.
Δε σου φανέρωσαν την ανομία σου,
για ν' αποτρέψουν έτσι την *αιχμαλωσία
σου,
αλλά σου δώσαν' ψεύτικους χρησμούς,
παραπλανητικούς.

¹⁵Όλοι όσοι περνούν στο δρόμο κατά 'δω
χτυπούν χαιρέκακα τα χέρια τους,
κουνάνε το κεφάλι για τα ερείπια
της Ιερουσαλήμ
σιγανά τραγουδώντας:

«Αυτή είναι η πόλη που την ονομάζανε
της ομορφιάς αποκορύφωμα,
χαρά όλης της γης;»

¹⁶Όλοι οι εχθροί σου σε κακολογούν·
σφυρίζουν, τρίζουνε τα δόντια
και φωνάζουν:

«Την καταστρέψαμε! Αυτή είναι η ημέρα
που περιμέναμε·
ήρθε, την είδαμε!»

¹⁷Ο Κύριος έκανε ό,τι είχε αποφασίσει,
ξεπλήρωσε τις απειλές
που είχε εξαγγείλει από καιρό·
ανελέητος όλα τα κατέστρεψε,
έκανε τον εχθρό σου να χαρεί
για σένα,
τους αντιπάλους σου τους έκανε
να θριαμβεύσουν.

¹⁸Πόλη της Σιών, τα τείχη σου ας

φωνάζουνε

στον Κύριο να σ' ελεήσει!^β

Άσε να τρέξουνε σαν χείμαρρος
μέρα και νύχτα ακούραστα
τα δάκρυά σου,
τα μάτια σου χωρίς σταματημό

¹⁹Σήκω πάλι και πάλι μες στη νύχτα
και περ τον πόνο σου στον Κύριο.

Ξέχυσε την καρδιά σου σαν νερό
μπροστά του,
ύψωσε προς αυτόν δεητικά τα χέρια
σου,
και παρακάλεσε για των παιδιών σου
τη ζωή,
για τα παιδιά που από την πείνα
ξεψυχούν
στις άκριες των δρόμων.

²⁰Κοίταξε, Κύριε, και δες σε ποιον
τα έκανες αυτά!

Ήταν σωστό να τρώνε οι γυναίκες
τα παιδιά τους
που τα γεννήσαν' και τα περιποιήθηκαν;
να θανατώνονται οι *ιερείς και οι
προφήτες
και μάλιστα μες στο *αγιαστήριό σου;

²¹Παιδιά και γέροντες είναι στο χώμα
ξαπλωμένοι·
το ξίφος θέρισε τα παλικάρια και
τις κοπελιές μου·
τη μέρα της οργής σου
τους θανάτωσες,
χωρίς συμπόνοια τους σφαγιάσες.

²²Σαν να 'τανε μέρα γιορτής
από παντού τους φοβερούς εχθρούς
μου
μάζεψες,
κι ούτ' ένας δεν διασώθηκε ούτε
ξέφυγε,
τη μέρα, Κύριε, της οργής σου.

Όλα μου τα παιδιά που τα μεγάλωσα
και τα περιποιήθηκα
ο εχθρός μου τα εξολόθρεψε.

^βσ ελεήσει, η πιθανή απόδοση Το εβρ έχει «Οι καρδιές τους φωνάζουν στον Κύριο, τείχος της Ιερουσαλήμ ^{ΥΣΠ}
:ω νύχτα Κατά λ «Σήκω όταν αρχίζει η κάθε βάρδια τη νύχτα» Οι Εβραίοι χώριζαν τη νύχτα σε τρεις «βαρδιες»

**Ελπίδα στο έλεος του Θεού
για αποκατάσταση**

- 3** Εγώ είμαι ο άνθρωπος που γνώρισε
τη δυστυχία
απ' το ραβδί της οργής του Κυρίου.
2 Με έσυρε και μ' έφερε μέσ' στο βαθύ
σκοτάδι, όχι στο φως.
3 Όλο εμένα χτυπάει καθημερινά.
4 Βασάνισε τη σάρκα και το δέρμα μου
και σύντριψε τα κόκαλά μου·
5 με απέκλεισε από παντού,
με περιστοίχισε με πίκρα και με πόνο.
6 Να ζήσω μέσα στο σκοτάδι μ' έβαλε,
σαν τους νεκρούς του παρελθόντος.
7 Σε τείχη μέσα μ' έκλεισε και δεν μπορώ
να βγώ·
μου 'κανε πιο βαρειές τις αλυσίδες
μου.
8 Ακόμη κι όταν με φωνές τον ικετεύω,
πνίγει την προσευχή μου
για να μη φτάσει ως αυτόν.
9 Τους δρόμους μου τους έφραξε με
πέτρες πελεκητές
κι έτσι ακολούθησα λαθεμένο
μονοπάτι.
10 Για μένα έγινε σαν αρκούδα
και σαν λιοντάρι που ενεδρεύει.
11 Μ' έβγαλε απ' το δρόμο μου
και μ' έκανε κομμάτια,
με αφάνισε.
12 Το τόξο μου το τέντωσε
και για σημάδι μ' έβαλε στο βέλος του.
13 Τα βέλη όλα της φaréτρας μου
τα έμπηξε στα νεφρά μου.
14 Έγινα του λαού μου ο περιίγελως,
το αδιάκοπο, χλευαστικό τραγούδι
τους.
15 Πίκρες με χόρτασε,
με πότισε φαρμάκι.
16 Χαλίκια με τα δόντια μου με έκανε
να φάω.
Μ' έριξε μες στη στάχτη,
17 μου πήρε την ειρήνη της ψυχής μου,

τι είναι ευτυχία το λησμόνησα,
18 και είπα: «Χάθηκε η δύναμή μου,
αυτή η ελπίδα που ερχόταν απ' τον
Κύριο».

- 19 Ν' αναλογίζομαι τη θλίψη και την
ταλαιπωρία μου
είναι δηλητήριο και χολή.
20 Αδιάκοπα τα σκέφτομαι και θλίβεται
η ψυχή μου.
21 Μα η ελπίδα έρχεται ετούτο όταν
θυμάμαι:
22 πως του Κυρίου η ευσπλαχνία δεν
εξαντλήθηκε,
ούτε και τέλειωσε το έλεός του.
23 Την κάθε αυγή ξαναγεννιούνται·
κι είν' η πιστότητά του απέραντη.
24 Είπα: «Ο Κύριος για μένα είναι το παν,
γι' αυτό και θα 'χω την ελπίδα μου
σ' αυτόν».
25 Ο Κύριος είναι καλός σ' όποιον τον
εμπιστεύεται,
σ' αυτόν που τον αναζητάει.
26 Είναι καλό να περιμένει κάποιος
σιωπηλά
από τον Κύριο τη βοήθεια.
27 Καλό είναι για τον άνθρωπο
να 'χει απ' τα νιάτα του υπομείνει
δυσκολίες.
28 Ας περιμένει κι ας σιωπά,
αφού ο Κύριος τις επιτρέπει.
29 Ας ταπεινώνεται ως τη γη· ίσως υπάρχει
ακόμα ελπίδα.
30 Και τα χτυπήματα ας τα δέχεται,
τις ταπεινώσεις ας τις υπομένει.
31 Γιατί ο Κύριος δεν θα τον ταλαιπωρεί
για πάντα.
32 Κι όταν τις στενοχώριες δίνει,
πάλι γίνεται σπλαχνικός·
τόσο είναι μεγάλη η αγαθότητά του.
33 Δε χαίρεται όταν στενοχωρεί
κι όταν πικραίνει τους ανθρώπους.
34 Όταν ποδοπατιούνται
της χώρας μας οι αιχμάλωτοι,

³⁵ ὅταν στα μάτια του Υἱοῦ του μπρος
καταπατιέται το δίκιο ενός ἀνθρώπου,
³⁶ ὅταν στο δικαστήριο κάποιος
ἀδικεῖται,
αὐτὰ ὁ Κύριος τάχα δὲν τα βλέπει;
³⁷ Ποιὸς εἶν' αὐτὸς που ὅταν πει κάτι,
γίνεται;
Ὁ Κύριος δὲν εἶναι ἐκεῖνος που
προστάζει;
³⁸ Ἀν κάτι γίνεται κακὸ ἢ κάτι καλὸ,
ὁ Ὑψιστος το πρόσταξε!
³⁹ Για ποιο πράγμα ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ
να παραπονεθεῖ,
αφοῦ, παρόλα του τα λάθη,
βρίσκεται ἀκόμα στη ζωὴ;
⁴⁰ Ἀς εξετάσουμε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας
κι ας τὸν διερευνήσουμε,
στον Κύριο ας επιστρέψουμε.
⁴¹ Καρδιές και χέρια στο Θεὸ του ουρανοῦ
ας υψώσουμε,
κι ας τοῦ προσευχηθούμε:
⁴² «Ἀμαρτήσαμε, ἀποστατήσαμε
κι ἐσὺ ἀκόμα δε μας το συγχώρησες!
⁴³ Σε κατέλαβε ὁ θυμὸς σου και μας
καταδίωξες,
δίχως συμπόνια μᾶς ἐξόντωσες.
⁴⁴ Με σύννεφο σκεπάστηκες,
ἐτσι που να μὴν μπορεῖ να το περάσει
ἡ προσευχή μας.
⁴⁵ Μας ἔκανες σκουπίδια,
βδέλυγμα στους λαοὺς ἀνάμεσα.
⁴⁶ Ὅλοι οἱ ἐχθροὶ μας με τα λόγια τους
μας κοροϊδεύουν
⁴⁷ Τρόμος και θάνατος ἔπεσε πάνω μας,
ερήμωση και καταστροφή.
⁴⁸ Χειμάρρους δάκρυα κατεβάζουνε
τα μάτια μου,
γιατί ὁ λαός μου καταστράφηκε!
⁴⁹ Τα μάτια μου γίναν' πηγές ἀστέρευτες
χωρὶς σταματημὸ,
⁵⁰ ὡστόσο ὁ Κύριος να σκύψει
ἀπὸ τα ουράνια και να δει.
⁵¹ Τα μάτια μου με κάνουν και πονῶ
ἀπὸ το συνεχές κλάμα
για τὴν πόλη μου.

⁵² »Εκεῖνοι που χωρὶς λόγο μ'
ἐχθρεύονται,
με καταδίωξαν σαν να 'μωνα
πετούμενο.
⁵³ Μ' ἔριξαν ζωντανὸ μες σ' ἓνα λάκκο
και κλείσαν' με μια πλάκα τὸ ἀνοιγμα.
⁵⁴ Τα νερά ἔφτασαν στο λαῖμό μου
και μέσα μου εἶπα:
"χάθηκα!"
⁵⁵ Ἐπικαλέστηκα τὸ *ὄνομά σου, Κύριε,
ἀπ' τὰ βαθιὰ του λάκκου.
⁵⁶ Εἶπα: "το αὐτὶ σου μὴν το κλείσεις
στο στεναγμὸ μου, σπὴν κραυγὴ μου".
Και τῆ φωνή μου ἐσὺ τὴν ἀκουσες.
⁵⁷ Ὅταν σε φώναξα ἠρθες κοντὰ
και μού 'πες: "μὴ φοβάσαι!"
⁵⁸ Ἐγίνες υπερασπιστὴς μου, Κύριε,
στὴ δίκη μου,
ἐσωσες τὴ ζωὴ μου.
⁵⁹ Κύριε, ξέρεις τὸ ἀδικο που μού 'γινε:
ἀπόδωσέ μου δικαιοσύνη!
⁶⁰ Εἶδες ὅλο τὸ μίσος τους,
ὅλα τα πονηρά τους σχέδια
ἐναντίον μου.
⁶¹ Ἀκουσες, Κύριε, τὶς προσβολές τους,
ὅλα τα πονηρά τους σχέδια
ἐναντίον μου.
⁶² Τα λόγια των ἐχθρῶν μου και
οἱ σκέψεις τους
εἶν' ἐναντίον μου ὅλη τὴν ἡμέρα.
⁶³ Κοίτα τους: εἶτε κάθονται εἶτε
σηκώνονται,
ἐγὼ εἶμαι τὸ ἐιρωνικὸ τους
το τραγοῦδι.
⁶⁴ Κύριε, ανταπόδωσέ τους σύμφωνα
με τα ἔργα τους.
⁶⁵ Σκλήρυνε τὴν καρδιά τους·
ας πέσει πάνω τους ἡ *κατάρρα σου.
⁶⁶ Μες σπὴν ὀργή σου καταδίωξέ τους,
κι ἀπὸ τῆ γῆ ἐξαφάνισέ τους, Κύριε».

Τέλος τῆς τιμωρίας τῆς Σιών

4 Ἀλίμονο, πὼς το χρυσάφι θάμπωσε,
πὼς ἀλλοιώθηκε τὸ καθαρὸ χρυσάφι!

Οι πέτρες οι ιερές^δ διασκορπίστηκαν
 στου κάθε δρόμου τις γωνιές!

2 Οι νέοι της *Σιών που ήταν πολύτιμοι
 και μέτραγαν το βάρος τους σε
 καθαρό χρυσάφι
 τώρα σαν σκευή λογαριάζονται
 πήλινα
 σαν κοινά έργα αγγειοπλάστη.

3 Και τα τσακάλια ακόμη στα μικρά τους
 δίνουν το γάλα τους και τα
 φροντίζουνε.

Μα οι γυναίκες του λαού μου γίνανε
 σκληρές
 κι αδιάφορες σαν στρουθοκάμηλοι
 στην έρημο.^ε

4 Κολλάει η γλώσσα των βρεφών
 στον ουρανίσκο από τη δίψα·
 ψωμί ζητάνε τα παιδιά,
 κι ούτ' ένας δεν υπάρχει να
 τους δώσει.

5 Αυτοί που τρέφονταν με φαγητά εκλεκτά
 στους δρόμους ξεψυχούν από την
 πείνα·
 αυτοί που ανατράφηκαν με
 πολυτέλειες,
 κείτονται τώρα στην κοπριά.

6 Η διαστροφή του λαού μου ήταν
 χειρότερη
 ακόμη κι απ' την αμαρτία
 των *Σοδόμων,
 που με μιας καταστράφηκαν,
 χωρίς τη μεσολάβηση χεριών.

7 Οι άρχοντές μας έλαμπαν πιο καθαροί
 απ' το χιόνι,
 κι από το γάλα πιο λευκοί·
 πιο ροδαλή κι απ' το κοράλι
 η όψη τους·
 οι φλέβες τους σωστό ζαφείρι.

8 Τώρα έγινε η όψη τους πιο σκοτεινή
 κι απ' την καπνιά·
 μέσα στους δρόμους δεν μπορείς

να τους αναγνωρίσεις.

Στα κόκαλά τους κόλλησε το δέρμα τους,
 έγινε ξερό σαν ξύλο.

9 Πιο τυχεροί όσοι με ξίφος θανατώθηκαν,
 παρά εκείνοι που πεθάναν' απ' την
 πείνα,
 που υπέκυψαν εξαντλημένοι
 απ' το λιμό.

10 Γυναίκες που είναι από τη φύση
 σπλαχνικές,
 έψησαν με τα ίδια τους τα χέρια
 τα παιδιά τους,
 για να τραφούν σ' εκείνη την
 πανωλεθρία του λαού μου.

11 Ο Κύριος εξάντλησε όλο του το θυμό!
 Ξεχείλισε η φλόγα της οργής του
 κι άναψε στη *Σιών φωτιά·
 η πόλη κατακάηκε μέχρι τα θέμελά της.

12 Κανείς δεν θα το πίστευε, ούτε της γης
 οι βασιλιάδες
 ούτε κανείς στον κόσμο,
 πως θα 'μπαινε κατακτητής ο εχθρός
 στις *Ιερουσαλήμ τις πύλες.

13 Αιτία για την καταστροφή της πόλης
 είναι οι αμαρτίες των *προφητών της,
 των *ιερέων της οι αμαρτίες,
 που τους δικαίους καταδίκασαν.

14 Σαν τους τυφλούς στους δρόμους
 τρίκλιζαν,
 στο *αίμα βουτηγμένοι,
 έτσι που δεν μπορούσε πια κανείς
 τα ρούχα τους ν' αγγίξει.

15 «Φύγετε, *ακάθαρτοι!» τους φώναζαν.
 «Φύγετε! Τίποτα μην αγγίζετε!»
 Έτσι φεύγανε και περιπλανιούνταν·
 Μα και τα έθνη έλεγαν:
 «Δε μπορούν αυτοί μαζί μας πια να
 κατοικούν».

16 Ο ίδιος ο Κύριος τους διασκορπίσε,
 δε θέλει πια να τους βοηθάει·

^δ Οι πέτρες οι ιερές Ορισμένοι θεωρούν ότι πρόκειται για πολυτιμους λίθους, που αποτελούσαν μέρος των θησαυρών του ναού. Παντως το χρυσάφι και οι «ιερές πέτρες» συμβολίζουν εδώ τη χαμένη δόξα της Ιερουσαλήμ. ^ε σαν στρουθοκάμηλο στην έρημο Οι στρουθοκάμηλοι θεωρούντο κακές μάνες, γιατί εγκατέλειπαν τ' αυγά τους στην έρημο να επωασθούν από τον ήλιο

4,3 Ιωβ 39,13-18 4,6 Γεν 18,20 19,24 Ιεζ 16,48 4,10 2,20 4,11 Δτ 32,22 Ιερ 7,19-20 4,12 Β' Σαμ 5,6 4,13 2,14 Ιερ 26,11 4,15 Λευ 13,45 4,16 5,12 2,20

Σέβας πια δεν υπάρχει για τους ιερείς,
ούτ' ευσπλαχνία για τους γέροντες.

¹⁷Τα μάτια μας απόκαμαν να καρτερούν
μάτια μια βοήθεια που δε
θα 'ρθει·
προσμέναμε αγναντεύοντας απ'
τις σκοπιές μας
ένα έθνος, που δεν μπορεί να σώσει.

¹⁸Παραμονεύουνε τα χνάρια μας
οι εχθροί,
έτσι που δεν μπορούμε ούτε στο
δρόμο μας να βγούμε.

Τελείωσαν οι μέρες μας, το τέλος μας
πλησιάζει,
ήρθε, είν' εδώ.

¹⁹Εκείνοι που μας καταδίωκαν
γίναν πιο γρήγοροι κι απ' τους αετούς·
μας κυνηγήσαν πάνω στα βουνά,
παραμονέψανε για μας στην έρημο.

²⁰Ο βασιλιάς μας, του Κυρίου ο εκλεκτός,
που απ' αυτόν κρεμόταν η ζωή μας,
έπεσε στις παγίδες τους·
αυτός, που λέγαμε πως
στη σκιά του θα ζήσουμε,
στα έθνη ανάμεσα.

²¹Χαρείτε και πανηγυρίσετε, *Εδωμίτες,
εσείς που κατοικείτε στη χώρα
της Ουζ'!

Μα και σ' εσάς θα φτάσει της κρίσης
το ποτήρι
και θα μεθύσετε και θα
ξεγυμνωθείτε.

²²Πόλη της Σιών, τελείωσε η τιμωρία σου!
Δε θα σε ξαναστεύει ο Κύριος
στην *αιχμαλωσία.

Όσο για σας όμως Εδωμίτες,
θα τιμωρήσει ο Κύριος την ανομία σας,
τις αμαρτίες σας θα τις αποκαλύψει.

Προσευχή για έλεος

5 Θυμήσου, Κύριε, τι μας συνέβηκε·
κοίτα να δεις και μόνος σου
την προσβολή μας!

²Τη χώρα που μας έδωσες την πήραν
οι αλλοεθνείς,
τα σπίτια μας οι ξένοι.

³Μείναμε ορφανοί χωρίς πατέρα,
έγιναν χήρες οι μανάδες μας.

⁴Πληρώνουμε για το νερό που πίνουμε
και πρέπει ν' αγοράζουμε τα ξύλα
της φωτιάς μας.

⁵Οι διώκτες μας μας κάθισαν στον
τράχηλο·
δυνάμεις πια δεν έχουμε
και δεν υπάρχει ανάπαυση
για μας.

⁶Απλώσαμε ικετευτικά τα χέρια μας
στην Αίγυπτο,
στην Ασσυρία, για να χορτάσουμε
ψωμί.

⁷Οι πρόγονοί μας αμαρτήσανε·
αυτοί όμως δεν υπάρχουν πια,
κι εμείς σηκώνουμε το βάρος
των κριμάτων τους.

⁸Οι δούλοι έγιναν τώρα αφεντικά μας·
κανείς δεν μας γλιτώνει από τα
χέρια τους.

⁹Τη ζωή μας τη διακινδυνεύουμε
για να μαζέψουμε τη συγκομιδή μας,
μας απειλούνε της ερήμου οι ληστές.

¹⁰Καίει το δέρμα μας σαν να 'μαστε
σε κλίβανο·
τόσο μας βασανίζει η πείνα.

¹¹Γυναίκες της *Σιών κακοποιήθηκαν,
παρθένες μες στις πόλεις του *Ιούδα.

¹²Πήραν τους άρχοντες της πόλης
και τους κρέμασαν,
στους γέροντες δεν δείξανε κανένα

Σχώρα της Ουζ' Όαση που δεν έχει εντοπισθεί ακριβώς. Πιθανότατα βρίσκεται στη ΒΑ περιοχή της αραβικής χερσο-
νήσου ή στα βόρεια της ανατολικά του Ιορδάνη χώρας

4,17 Iep 37,3-8 Iεζ 29,6-7 **4,18** B' Βασ 25,1-2 **4,19** B' Βασ 25,5 Oβδ 14 **4,20** A' Σαμ 8,19-20 B' Βασ 25,6-7 **4,21** Ψλ 137,7
Iep 25,15 49,12 **4,22** Iεζ 35,14-15 Oβδ 10-15 **5,1-5** B' Βασ 25,12 **5,6** Ησ 30,2 Iep 2,18 37,3-8 B' Βασ 16,7 Ωσ 7,11 **5,7**
EΞ 20,5 Iep 31,29 **5,12** B' Βασ 25,19-21

σεβασμό.

- ¹³Οι νέοι γυρίζουνε σαν σκλάβοι
τη μυλόπετρα,
και τα παιδιά κάτω απ' το φόρτωμα
των ξύλων
γονατίζουν.
¹⁴Οι γέροντες δεν κάθονται στην *πύλη
πια
να συσκεφθούν,
οι νέοι δεν παίζουν πια τη
μουσική τους.
¹⁵Έπαψε της καρδιάς μας η χαρά,
σε *πένθος μεταβλήθηκε ο χορός μας.
¹⁶Της δόξας το στεφάνι έπεσε απ'
το κεφάλι μας·
αλίμονο σε μας, γιατί αμαρτήσαμε!
¹⁷Γι' αυτό ατόνησε η καρδιά μας·
γι' αυτό θολώσανε τα μάτια μας·

¹⁸γιατί το όρος Σιών γέμισε ερείπια
κι απάνω του τρέχουν αλεπούδες.

- ¹⁹Εσύ, όμως, Κύριε, αιώνια βασιλεύεις,
μένει ο θρόνος σου από γενιά
σ' άλλη γενιά.
²⁰Γιατί θέλεις για πάντα να μας
λησμονήσεις,
να μας εγκαταλείψεις για όλη
τη ζωή μας;
²¹Φέρε μας, Κύριε, πάλι κοντά σου
και θα επιστρέψουμε·
δώσε μας πάλι τη ζωή, όπως παλιά.
²²Μήπως μας έχεις εντελώς
εγκαταλείψει;
ή μήπως είναι ο θυμός σου
εναντίον μας ασίγαστος;

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ

Εισαγωγή

Με τον τίτλο “Επιστολή Ιερεμίου” παρατίθεται από την ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄), μετά το βιβλίο “Θρήνοι”, μια σύντομη απολογητική πραγματεία κατά των ειδώλων. Το έργο ανάγεται σε κάποιο εβραϊκό πρωτότυπο, το οποίο όμως χάθηκε. Στη λατινική μετάφραση της Βίβλου (Βουλγάτα) βρίσκεται ενσωματωμένο ως 6ο κεφάλαιο στο βιβλίο “Βαρούχ”.

Σύμφωνα με το περιχόμενό της, η επιστολή γράφεται με σκοπό να προφυλάξει τους εξόριστους στη Βαβυλώνα Ιουδαίους από την ειδωλολατρία, τονίζοντας με σκωπτική διάθεση την αδυναμία των ειδώλων να βοηθήσουν με οποιονδήποτε τρόπο τους ανθρώπους.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Η αδυναμία των ειδώλων για βοήθεια:	στ. 1-40
2. Η ανοησία της ειδωλολατρίας:	στ.41-73

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ

Προειδοποίηση κατά της λατρείας των ειδώλων

Αντίγραφο επιστολής^α του *προφήτη Ιερεμία. Με την επιστολή αυτή ο προφήτης γνωστοποιεί τα όσα τον διέταξε ο Θεός να πει σ' εκείνους που επρόκειτο να οδηγηθούν *αιχμάλωτοι στη *Βαβυλώνα με διαταγή του βασιλιά της.

¹Για τις αμαρτίες που κάνατε ενώπιον του Θεού, θα οδηγηθείτε αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα, από το Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά των *Βαβυλωνίων. ²Αφού πάτε στη Βαβυλώνα, θα μείνετε εκεί για πάρα πολλά χρόνια, μέχρι εφτά γενιές.^β «Αλλά μετά απ' αυτό», λέει ο Κύριος, «εγώ θα σας βγάλω από 'κει σώους και αβλαβείς».

³Εκεί θα δείτε θεούς ασημένιους, χρυσούς και ξύλινους να μεταφέρονται πάνω στους ώμους των ανθρώπων και να εμπνέουν το φόβο στα ειδωλολατρικά έθνη. ⁴Προσέξτε, λοιπόν, μήπως κι εσείς γίνετε σαν εκείνους τους ειδωλολάτρες! Μην παρασυρθείτε στη λατρεία τους, ⁵όταν θα δείτε πολύ λάο να πηγαίνει μπρος και πίσω από τα είδωλα και να τα προσκυνάει. Τότε να πείτε μέσα σας: «Μόνον εσένα πρέπει να προσκυνάμε, Κύριε!» ⁶«Διότι ο *άγγελός μου», λέει ο Κύριος, «θα είναι μαζί σας και θα φροντίζει για τη ζωή σας».

Αδυναμία των ειδώλων να προσφέρουν προστασία

⁷Τα είδωλα είναι ψεύτικοι θεοί, καλυμμέ-

νοι με χρυσάφι και ασήμι. Η γλώσσα τους είναι καμωμένη από τεχνίτη και δεν μπορούν να μιλήσουν. ⁸Οι άνθρωποι κατασκευάζουν γι' αυτά χρυσά στεφάνια και τα βάζουν στα κεφάλια των θεών τους, όπως κάνουν τα κορίτσια, που τους αρέσει να στολιζονται. ⁹Εξάλλου οι ειδωλολάτρες ιερείς αφαιρούν το χρυσάφι και το ασήμι από τους θεούς τους και το ξοδεύουν για τους εαυτούς τους· δίνουν κιόλας και στις ιερόδουλες, που μένουν στα πορνεία.^γ ¹⁰Οι άνθρωποι ντύνουν με στολές τους θεούς τους, τους ασημένιους, τους χρυσούς και τους ξύλινους, σαν να ήταν κι εκείνοι άνθρωποι· αυτοί οι θεοί όμως δε γλιτώνουν από τη σκουριά ή το σάρακι. ¹¹Τους καλύπτουν με πολυτελή φορέματα και τους ξεσκονίζουν το πρόσωπο από την σκόνη του ναού, που κάθεται περίσσεια πάνω τους. ¹²Ο Θεός τους κρατάει σκήπτρο σαν βασιλιάς αλλά δεν μπορεί να θανατώσει αυτόν που αμαρτάνει εναντίον του. ¹³Στο δεξί του χέρι κρατάει ξίφος και τσεκούρι αλλά δεν μπορεί να γλιτώσει αν ένας εχθρός ή ληστής τού επιτεθεί. ¹⁴Όλα αυτά δείχνουν ότι τα είδωλα δεν είναι θεοί. Μην έχετε, λοιπόν, κανένα σεβασμό γι' αυτά!

¹⁵Όπως ακριβώς συμβαίνει με ένα δοχείο, που όταν σπάσει αχρηστεύεται, έτσι είναι και οι θεοί τους, που τους έχουν τοποθετήσει στους ναούς τους. ¹⁶Τα μάτια τους είναι γεμάτα σκόνης από τα ποδοβολητά αυτών που μπαινοβγαίνουν στο ναό. ¹⁷Κι όπως ακριβώς φυλακίζουν κάποιον καταδικασμένο σε θάνατο, επειδή έχει προσβάλει το βασι-

^αΣε μερικές εκδόσεις της Αγ. Γραφής η Επιστολή απαντάται ως το 6ο κεφ. του βιβλίου του Βαρούχ β. μέχρι εφτά γενιές. Οι Ιουδαίοι υπολόγιζαν την κάθε γενιά για περίπου 40 έτη. Επομένως εδώ ο συγγραφέας διαφοροποιείται του βιβλίου του Ιερεμία, όπου ο προφήτης οραματίζεται την αιχμαλωσία για 70 μόνο χρόνια (Ιερ 29,10 και 27,7) Υπορρησία. Εννοούνται τα ιδιαίτερα δωμάτια γύρω από τα ειδωλολατρικά ιερά, όπου ζούσαν οι ιερόδουλες

¹ Ιερ 29,1 ² Ιερ 29,10 ³ Ιερ 10,3-4 ⁴ Δν 3,28 Εξ 23,20 7-72 Ησ 40,18-20 41,21-29 44,9-20 Σολ 13-15 Ψλ 135,15-18 Δν 4,1-22 15 50

λιά, έτσι και οι ιερείς οχυρώνουν καλά τους ναούς τους με πόρτες, κλειδαριές κι αμπάρρες για να μην τους κλέψουν τίποτα οι ληστές. ¹⁸ Οι ιερείς ανάβουν περισσότερα λυχνάρια για τους θεούς τους απ' ό,τι για τους εαυτούς τους. Παρ' όλα αυτά, όμως, τα είδωλα κανέναν τους δεν μπορούν να δουν. ¹⁹ Είναι οι ειδωλολατρικοί θεοί σαν τα δοκάρια του ναού· το εσωτερικό τους και τα ρούχα που είναι ντυμένοι, τα τρώνε και τα γλείφουν σκουλήκια· αυτοί, όμως, δεν καταλαβαίνουν τίποτε. ²⁰ Τα πρόσωπά τους είναι μαυρισμένα από τους καπνούς του ναού. ²¹ Πάνω στο σώμα τους και στο κεφάλι τους πετούν νυχτερίδες, χελιδόνια και όρνια και κάθονται γάτες. ²² Απ' όλα αυτά καταλαβαίνετε ότι τα είδωλα δεν είναι θεοί. Λοιπόν, μην έχετε κανένα σεβασμό γι' αυτά.

²³ Καλύπτουν τους θεούς με χρυσάφι για να είναι ωραίοι· αλλά αν δεν τους βγάλουν τη βρωμιά, δεν γυαλίζουν. Κι όταν τους ρίχνουν στο χυτήριο δεν αισθάνονται τίποτα. ²⁴ Δεν υπάρχει στα είδωλα ζωή, αν κι έχουν αγοραστεί με πολλά χρήματα. ²⁵ Είναι χωρίς πόδια και μεταφέρονται πάνω στους ώμους των ανθρώπων. Έτσι φαίνεται η αδυναμία τους, γιατί αν κάποτε πέσουν κάτω, δεν μπορούν μόνο τους να σηκωθούν! Ακόμα κι εκείνοι που τα υπηρετούν ντρέπονται γι' αυτό. ²⁶ Το είδωλο, αν το στήσουν όρθιο, δε θα μπορέσει να κινηθεί μόνο του· ούτε αν γείρει και πέσει, μπορεί να σηκωθεί. Προσφέρουν, λοιπόν, τα δώρα τους σ' αυτά σαν σε νεκρούς. ²⁷ Τις θυσίες που προσφέρουν οι άνθρωποι, τις εκμεταλλεύονται οι ιερείς τους· ακόμα κι οι γυναίκες τους παστώνουν μερικά από τα προσφερόμενα και δε δίνουν τίποτα στο φτωχό και στον αδύναμο· τις θυσίες αυτές τις εγγίζουν οι εμμηνορούσες κι οι λεχώνες.^δ ²⁸ Απ' όλα αυτά, λοιπόν, καταλαβαίνετε ότι τα είδωλα δεν είναι θεοί· να

μην έχετε κανένα σεβασμό γι' αυτά.

²⁹ Πώς, λοιπόν, αυτά τα είδωλα, τα καμωμένα από σήμι, χρυσάφι ή ξύλο, μπορούν να ονομάζονται θεοί, τη στιγμή που γυναίκες επιτρέπεται και τους προσφέρουν θυσίες;^ε ³⁰ Οι ιερείς τους κάθονται στους ναούς τους με σκισμένους τους χιτώνες, τα μαλλιά τους και τα γένεια τους ξυρισμένα και τα κεφάλια τους ακάλυπτα.^ς ³¹ Φωνάζουν δυνατά στα νεκρόδειπνα. ³² Οι ιερείς παίρνουν τις στολές των θεών και ντύνουν μ' αυτές τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους. ³³ Οι θεοί δεν μπορούν ν' ανταποδώσουν τίποτε, αν κάποιος τους κάνει κακό ή καλό. Δεν μπορούν να εγκαταστήσουν κάποιον βασιλιά ούτε να τον εκθρονίσουν. ³⁴ Επίσης δεν μπορούν να κάνουν κάποιον πλούσιο ή να του δώσουν χρήματα. Αν κάποιος κάνει ένα τάμα και δεν το εκπληρώσει, εκείνοι δεν θα του το απαιτήσουν. ³⁵ Δεν μπορούν να απαλλάξουν έναν άνθρωπο από το θάνατο ούτε να γλιτώσουν τον αδύνατο από τον ισχυρό. ³⁶ Δεν μπορούν να αποκαταστήσουν την όραση ενός τυφλού ούτε να βοηθήσουν κάποιον που βρίσκεται σε ανάγκη. ³⁷ Δεν μπορούν να ελεήσουν μια χήρα ούτε να ευεργετήσουν ένα ορφανό. ³⁸ Τα ξύλινα επίχρυσα και επάργυρα αγάλματα αξίζουν όσο και τα λιθάρια που έχουν αποκοπεί από το βουνό. Ντροπή γι' αυτούς που τα λατρεύουν! ³⁹ Πώς να τα θεωρήσει ή να τα αποκαλέσει κανείς αυτά θεούς;

⁴⁰ Ακόμη κι αυτοί οι Βαβυλώνιοι περιφρονούν τα είδωλα. Αυτοί όταν δουν έναν κωφόλαλο που δεν μπορεί να μιλήσει, τον οδηγούν στον Ήθλ,^ζ και τον παρακαλούν να του δώσει φωνή, γιατί είναι δυνατός και μπορεί να τους νιώσει. ⁴¹ Δεν μπορούν να καταλάβουν οι άνθρωποι ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τα είδωλα, αφού αυτά δεν καταλαβαίνουν τίποτα. ⁴² Οι γυναίκες δένονται με σχοι-

^δ οι εμμηνορούσες και οι λεχώνες Γυναίκες τελετουργικά ακάθαρτες Κατά το Λευ κεφ 12 και 15,19-24 δεν επιτρέπταν να εγγίσουν τα σφάγια που προσφέρονταν θυσία στο Θεό ^ε Σε αντίθεση με τους άλλους λαούς, στο Ισραήλ δεν επιτρέπταν σε γυναίκες να τελεσουν οποιαδήποτε ιερατική εργασία ^ς Όλη αυτη η εμφάνιση ηταν σημειο πένθους για τους Ισραηλίτες ^ζ Ηθλ Σημαίνει «Κύριος» και είναι τίτλος του Μαρτυούκ, πολιούχου και κυριότερου Θεού της Βαβυλώνας

νά και κάθονται στους δρόμους για να θυμάσουν με πίστωση.⁷ ⁴³Κι αν κάποια απ' αυτές την προσλάβει ένας διαβάτης για να πλαγάσει μαζί της, αυτή κοροιδεύει τη διπλή της που κανείς δεν την προσέλαβε και δε λύθηκε το σχοινί της.^θ ⁴⁴Όλα τα σχετικά μ' αυτά τα είδωλα είναι ψέματα κι απάτη· πώς, λοιπόν, κανείς να τα θεωρήσει ή να ονομάσει θεούς;

⁴⁵Τα είδωλα είναι κατασκευασμένα από τεχνίτες και χρυσοχόους· τίποτε άλλο δεν μπορούν να γίνουν παρά μόνον αυτό που οι τεχνίτες θέλουν να τα κάνουν. ⁴⁶Αυτοί που τα κατασκευάζουν δεν ζουν πολλά χρόνια· πώς είναι δυνατόν λοιπόν τα δημιουργήματά τους να είναι αιώνιοι θεοί; ⁴⁷Δεν άφησαν στους μεταγενέστερους παρά μόνο πλάνη, που προκαλεί ντροπή. ⁴⁸Όταν ξεσπάσουν πόλεμοι και συμφορές, οι ιερείς συσκέπτονται μεταξύ τους πού να κρυφτούν μαζί με τα είδωλά τους. ⁴⁹Πώς, λοιπόν, οι άνθρωποι δεν μπορούν να καταλάβουν ότι αυτά δεν είναι θεοί; Τα είδωλα δεν μπορούν να σώσουν ούτε τους εαυτούς τους από τον πόλεμο και τις συμφορές! ⁵⁰Αργότερα θα αντιληφθούν ότι αυτά τα ξύλινα, τα επίχρυσα και τα επάργυρα είναι ψεύτικοι θεοί. Σ' όλα τα έθνη και στους βασιλιάδες τους θα γίνει φανερό ότι δεν είναι θεοί αλλά ανθρώπινα δημιουργήματα, στα οποία δεν υπάρχει δύναμη θεική. ⁵¹Ποιος, λοιπόν, μπορεί να τα θεωρήσει θεούς;

⁵²Τα είδωλα δεν μπορούν να εγκαταστήσουν βασιλιά σε μια χώρα ούτε να δώσουν βροχή στους ανθρώπους. ⁵³Δεν μπορούν να αποφασίσουν ούτε για τις δικές τους υποθέσεις και δεν μπορούν να αποδώσουν το δικαίο σ' έναν που αδικείται, γιατί δεν έχουν τέτοια δύναμη. Είναι σαν τις κουρούνες που πετούν στον αέρα. ⁵⁴Όταν ξεσπάσει φωτιά στο ναό των ξύλινων, των επίχρυσων και των επάργυρων αυτών θεών, οι ιερείς τους θα φύγουν για να σωθούν· οι θεοί τους ό-

μως θα γίνουν στάχτη, μαζί με τους μεσαίους δοκούς του ναού. ⁵⁵Δεν μπορούν ν' αντισταθούν στο βασιλιά και στους εχθρούς. ⁵⁶Πώς, λοιπόν, να τους δεχτεί κανείς αυτούς και να τους θεωρήσει θεούς;

⁵⁷Δεν μπορούν να γλιτώσουν από τους κλέφτες ή τους ληστές. Είναι ξύλινοι, επίχρυσοι και επάργυροι θεοί. Απ' αυτούς οι επιτήδειοι αφαιρούν το χρυσάφι, το ασήμι και τις στολές τους. Τα παίρνουν και φεύγουν, αλλά τα είδωλα δεν μπορούν να βοηθήσουν ούτε τους εαυτούς τους. ⁵⁸Επομένως, περισσότερο αξίζει ο βασιλιάς που πολεμάει με γενναιότητα ή ακόμη κι ένα δοχείο στο σπίτι, που είναι χρήσιμο στον ιδιοκτήτη του, παρά οι ψεύτικοι θεοί· περισσότερο αξίζει μια πόρτα που προφυλάσσει τα πράγματα που βρίσκονται μέσα στο σπίτι ή μια ξύλινη στήλη στα ανάκτορα, παρά οι ψεύτικοι θεοί. ⁵⁹Ο ήλιος, το φεγγάρι και τα άστρα δίνουν το φως τους και εκπληρώνουν την αποστολή τους με το να είναι χρήσιμα στον άνθρωπο. ⁶⁰Επίσης και η αστραπή όταν λάμπει, φαίνεται παντού. Το ίδιο και ο άνεμος πνέει παντού στη χώρα. ⁶¹Όταν ο θεός διατάζει τα σύννεφα να σκεπάσουν τη γη, εκτελούν την εντολή του. Και η φωτιά που στέλνεται από τον ουρανό για να καταστρέψει βουνά και δάση, εκτελεί κι αυτή τη διαταγή που πήρε. ⁶²Τα αγάλματα, όμως, δεν είναι όμοια με όλα αυτά ούτε στη μορφή ούτε στη δύναμη. ⁶³Επομένως δεν πρέπει αυτά να τα θεωρεί κανείς ή να ονομάζει θεούς, γιατί δεν έχουν καμιά δύναμη, ούτε μπορούν να τιμωρούν ή να ευεργετούν τους ανθρώπους. ⁶⁴Αφού, λοιπόν, ξέρετε ότι τα είδωλα δεν είναι θεοί, μην έχετε κανένα σεβασμό σ' αυτά.

⁶⁵Τα είδωλα δεν μπορούν να καταραστούν ούτε να ευλογήσουν τους βασιλιάδες. ⁶⁶Δεν μπορούν να παρουσιάσουν θαύματα στον ουρανό για να τα δουν τα έθνη, ούτε να λάμπουν σαν τον ήλιο ή να δώσουν το φως του φεγγαριού. ⁶⁷Τα θηρία είναι ανώτερα απ'

⁷Ηρσκειται για μαγική τελετή ^θδε λύθηκε το σχοινί της Το σχοινί έδειχνε ότι η γυναίκα ήταν υποδουλωμένη σε μια θεότητα Το λύσιμο ή το κόψιμο του σχοινοῦ, προκειμένου κάποιος να πλαγάσει με τη γυναίκα, θεωρείτο τιμή προς τη θεότητα

αυτά: τα θηρία, όταν κινδυνέψουν, μπορούν να τρέξουν στο καταφύγιό τους και να προστατευτούν.⁶⁸ Βλέπουμε, λοιπόν, ότι με κανέναν τρόπο δεν μπορούν τα είδωλα να είναι θεοί: γι' αυτό μην έχετε κανένα σεβασμό γι' αυτά.

⁶⁹ Όπως ακριβώς το σκιάχτρο δεν προφυλάσσει από τίποτε ένα χωράφι με αγγούρια, το ίδιο δεν παρέχουν καμιά προστασία οι θεοί τους οι ξύλινοι, οι επίχρυσοι και οι επάργυροι.⁷⁰ Όλοι αυτοί οι θεοί μοιάζουν με θάμνο στον κήπο, που πάνω του κάθονται τα

πουλιά. Μοιάζουν ακόμη μ' ένα πτώμα πεταγμένο στο σκοτάδι.⁷¹ Από τις στολές τους τις καμωμένες από πορφύρα και βύσσο,⁴ που λειώνουν πάνω τους, αναγνωρίζονται ότι δεν είναι θεοί: τελικά τα είδωλα θα καταστραφούν και όλοι στη χώρα θα γελούν μ' αυτά.

⁷² Τελικά, καλύτερος είναι ο άνθρωπος που είναι πιστός στο Θεό και δε λατρεύει τα είδωλα, γιατί δεν πρόκειται ποτέ να ντροπιαστεί.

⁴ και βύσσο. Οι Ο' έχουν «και της μαρμάρου». Πρόκειται για εσφαλμένη μετάφραση της αντίστοιχης εβρ. λέξεως, η Ο' ποιά δυνατόν να σημαίνει και «βύσσον»

Εισαγωγή

Ο προφήτης Ιεζεκιήλ, στη δράση και τις προφητείες του οποίου αναφέρεται το περιεχόμενο του φερώνυμου βιβλίου, ήταν ιερέας και οδηγήθηκε αιχμάλωτος στη Βαβυλώνα μετά την πρώτη κατάληψη της Ιερουσαλήμ το 597 π.Χ. Εκεί κλήθηκε στο προφητικό αξίωμα το 593 π.Χ. και έδρασε μεταξύ των εξόριστων συμπατριωτών του.

Το έργο ανήκει στα “Προφητικά Βιβλία” της Παλαιάς Διαθήκης, στην υποομάδα “Μεγάλοι Προφήται”. Στην Εβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται επίσης στους “Προφήτες”, στην υποομάδα “Μεταγενέστεροι Προφήτες”.

Μετά την εισαγωγή (κεφ. 1-3), όπου περιγράφεται ένα μεγαλειώδες όραμα και η κλήση του Ιεζεκιήλ στο προφητικό αξίωμα, ακολουθούν οι προφητείες, οι οποίες εξαγγέλθηκαν κατά τις δύο περιόδους της δράσης του, πριν και μετά την οριστική κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Βαβυλωνίους (587 π.Χ.). Κατά την πρώτη περίοδο της δράσης του εξαγγέλλει ο προφήτης το αναπόφευκτο της καταστροφής της Ιερουσαλήμ εξαιτίας των αμαρτιών των κατοίκων της, διαλύοντας έτσι τις απατηλές ελπίδες των εξόριστων συμπατριωτών του, οι οποίοι πίστευαν ότι ο Θεός θα λυπηθεί τελικά την πόλη του και οι ίδιοι γρήγορα θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους (κεφ. 1-24). Την ενότητα αυτή ακολουθεί μια συλλογή προφητειών κατά των γειτονικών με τον Ισραήλ λαών (κεφ. 25-32). Μετά την οριστική πτώση της Ιερουσαλήμ και την καταστροφή της αλλάζει και η αποστολή του προφήτη. Στόχος του κηρύγματός του (κεφ. 33-39) είναι πλέον να στηρίξει και να παρηγορήσει τους απογοητευμένους συμπατριώτες του, να τους προετοιμάσει για τη νέα επέμβαση του Θεού και να θέσει τα θεμέλια της αποκατάστασης. Η αποκατάσταση αυτή εξαγγέλλεται με το μεγαλειώδες όραμα των ξηρών οστών που αποκτούν και πάλι ζωή (37,1-14). Στα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου (40-48) ο προφήτης οραματίζεται τη νέα κοινότητα του Ισραήλ. Με κέντρο τον ανοικοδομημένο ναό της Ιερουσαλήμ, τον οποίο περιγράφει οραματικά με κάθε λεπτομέρεια, θα δημιουργηθεί μια νέα άγια κοινότητα, ξεχωριστή από τους υπόλοιπους λαούς.

Σε ό,τι αφορά την ερμηνεία της καταστροφής, ο Ιεζεκιήλ κινείται στην ίδια γραμμή με τους προηγούμενους προφήτες, διαφοροποιείται όμως ταυτόχρονα από αυτούς δεχόμενος ότι η ανομία του λαού είναι εγγενής και χρονολογείται από την αρχή της ιστορίας του. Παράλληλα τονίζει την ευθύνη που το κάθε άτομο ξεχωριστά έχει για τις πράξεις του και δίνει έμφαση στην ανάγκη εσωτερικής ανακαίνισης του ανθρώπου. Στη θεολογία του ο προφήτης τονίζει την υπερβατικότητα και την ελευθερία του Θεού. Ο άνθρωπος δεν είναι σε θέση να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός ε-

νεργεί στην ιστορία. Όσες φορές έσωσε ο Θεός στο παρελθόν το λαό του, δεν το έκανε από κάποια υποχρέωση, για να τηρήσει τις υποσχέσεις του, αλλά για τη δόξα του ονόματός του. Κατά ανάλογο τρόπο θα αντικαταστήσει την παλαιά με μια νέα διαθήκη, όχι ως επιβράβευση κάποιας επιστροφής του λαού προς αυτόν, αλλά ως χάρη. Αυτήν τη θεολογία της χάριτος του Θεού θα αναπτύξουν αργότερα πιο αναλυτικά ο ευαγγελιστής Ιωάννης και ο απόστολος Παύλος, ενώ τα αποκαλυπτικά οράματα του προφήτη θα ασκήσουν σημαντική επίδραση στις εικόνες του βιβλίου της Αποκάλυψης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

1. Εισαγωγή· η κλήση του προφήτη:	1,1–3,21
2. Η κρίση του Θεού κατά της Ιερουσαλήμ:	3,22–24,27
3. Προφητείες κατά των λαών:	25,1–32,32
4. Παρηγορητικοί λόγοι και υποσχέσεις:	33,1–39,29
5. Ο νέος νάος και η νέα κοινότητα:	40,1–48,35

ΙΕΖΕΚΙΗΛ

Όραμα του προφήτη για τη δόξα του Θεού

1¹⁻³ Την πέμπτη μέρα του τέταρτου *μήνα του τριακοστού έτους της ηλικίας μου, εγώ ο Ιεζεκιήλ, γιος του *ιερέα Βουζί, βρισκόμουν ανάμεσα στους *αιχμαλώτους, κοντά στον ποταμό Χεβάρ. Εκείνη την ημέρα ανοίχτηκαν οι *ουρανοί και είδα οράματα που μου τα φανέρωσε ο Θεός. Αυτό συνέβη τον πέμπτο χρόνο μετά που είχε αιχμαλωτιστεί ο βασιλιάς Ιωαχίν.^a

Εκεί, στη *Βαβυλώνα, στον ποταμό Χεβάρ, ο Κύριος μου μίλησε για πρώτη φορά και ένωσα τη δύναμή του πάνω μου.⁴ Καθώς παρατηρούσα, είδα να 'ρχεται από το βορρά μια ανεμοθύελλα, που έφερνε ένα μεγάλο σύννεφο. Το σύννεφο έβγαζε από μέσα του φωτιά και έλαμπε ολόγυρα, ενώ στο κέντρο του κάτι ακτινοβολούσε σαν το μέταλλο που βγαίνει από τη φωτιά.⁵ Μέσα από τη φωτιά διέκρινα τέσσερα *όντα που έμοιαζαν με άνθρωπο.⁶ Το καθένα τους είχε τέσσερα πρόσωπα και τέσσερα φτερά.⁷ Τα πόδια τους ήταν ίσια, ενώ τα πέλματά τους έμοιαζαν με του μοσχαριού και σπινθηροβολούσαν σαν γυαλιστερός χαλκός.⁸ Εκτός από τα τέσσερα πρόσωπα και τα τέσσερα φτερά, καθένα από τα όντα αυτά είχε τέσσερα ανθρωπίνα χέρια, ένα χέρι κάτω από κάθε φτερό.⁹ Τα ανοιγμένα *τερά τους συναντούσαν το ένα το άλλο στις άκρες καθώς κινούνταν· δεν άλλαζαν κατεύθυνση· βάδιζαν κατευθείαν μπροστά, εκεί που κοίταζε το κάθε πρόσωπο.¹⁰ Όσο για την όψη του προσώπου τους, το κάθε ον είχε από μπροστά τη μορφή αν-

θρώπου, δεξιά τη μορφή λιονταριού, αριστερά τη μορφή βοδιού και πίσω τη μορφή αετού.¹¹ Αυτά ήταν τα πρόσωπά τους. Τα δύο από τα φτερά του καθενός ήταν ανοιγμένα προς τα πάνω και άγγιζαν τα φτερά του άλλου, ενώ τα άλλα δύο φτερά σκέπαζαν το σώμα τους.¹² Το κάθε ον βάδιζε κατευθείαν μπροστά, εκεί που κοίταζε το κάθε πρόσωπό του, όπου τα πήγαινε το *Πνεύμα. Βάδιζαν χωρίς να γυρίζουν τα σώματά τους.¹³ Ανάμεσά τους διακρινόταν μια λάμψη σαν από αναμμένα κάρβουνα, σαν λάμψη από δαδιά που πηγαινοέρχονταν. Η φωτιά ήταν εκτυφλωτική κι από μέσα της πετιούνταν αστραπές.¹⁴ Τα όντα πηγαινοέρχονταν κι έτρεχαν σαν αστραπή.

¹⁵ Καθώς παρατηρούσα τα όντα, είδα ότι πάνω στο έδαφος υπήρχε ένας τροχός κοντά τους, ένας τροχός για κάθε ον με τις τέσσερις μορφές.¹⁶ Οι τέσσερις τροχοί είχαν το χρώμα του τοπαζιού. Όλοι τους είχαν το ίδιο σχήμα και ήταν έτσι κατασκευασμένοι, ώστε ο ένας τροχός φαινόταν να έχει έναν δεύτερο τροχό μέσα του σταυρωτά.¹⁷ Έτσι οι τροχοί είχαν τη δυνατότητα να κινούνται σταθερά και προς τις τέσσερις κατευθύνσεις.¹⁸ Οι τροχοί ήταν πολύ μεγάλοι· έφταναν σε τρομαχτικό ύψος και η περιφέρειά τους ήταν γεμάτη μάτια σπινθηροβόλα.¹⁹ Όταν τα όντα προχωρούσαν, προχωρούσαν μαζί τους κι οι τροχοί· κι όταν σηκώνονταν τα όντα από τη γη, σηκώνονταν κι εκείνοι.²⁰⁻²¹ Όπου το Πνεύμα πήγαινε τα όντα, μετατοπιζόνταν μαζί τους κι οι τροχοί. Όταν αυτά βαδίζανε μετακινούνταν και οι τροχοί·

^a Την πέμπτη της ηλικίας μου Το εβρ έχει απλώς «του τριακοστού έτους»· Ελλείψει πάσης άλλης ενδείξεως θεωρείται πιθανό να γίνεται εδώ νύξη για την ηλικία του Ιεζεκιήλ – Χεβάρ Πιθανώς πρόκειται για παραπόταμο του μεγάλου ποταμού Ευφρατη που περνούσε από τη Βαβυλώνα – τον πέμπτο χρόνο Δηλ τα έτη 593-592 π.Χ (Βλ Β' Βασ 24,8-17 Β' Χρ 36,9-10)

όταν αυτά σταματούσαν, σταματούσαν κι εκείνοι· κι όταν αυτά υψώνονταν από τη γη, υψώνονταν μαζί μ' αυτά και οι τροχοί· γιατί το ίδιο Πνεύμα κατεύθυνε τα όντα και τους τροχούς.

²² Πάνω από τα κεφάλια των όντων είδα κάτι που έμοιαζε με κρυστάλλινο, λαμπερό θόλο. ²³ Κάτω απ' το θόλο στέκονταν τα όντα με απλωμένα τα φτερά τους· καθένα άπλωνε δύο φτερά και άγγιζε τα φτερά του άλλου όντος, ενώ με τα άλλα δύο φτερά σκέπαζε το σώμα του. ²⁴ Όταν προχωρούσαν, άκουγα τον ήχο των φτερών τους· ήταν σαν μια μεγάλη θάλασσα που βρुχιέται, σαν τη φωνή του Παντοδύναμου· ήταν ένας ορυμαγδός σαν βουή από πολεμικό στρατόπεδο. Όταν στέκονταν, δίπλωναν τα φτερά τους. ²⁵ Αλλά και τότε ακουγόταν ακόμα ένας ήχος που ερχόταν από το θόλο, πάνω απ' τα κεφάλια τους.

²⁶ Κι εκεί, πάνω από το θόλο, υπήρχε κάτι που έμοιαζε με τεράστιο ζαφείρι σε σχήμα θρόνου. Και πάνω στο θρόνο είδα να κάθεται κάποιος που έμοιαζε με άνθρωπο. ²⁷ Έπειτα είδα, από τη μέση του και πάνω κάτι που έλαμπε σαν χρυσάφι κι από τη μέση του και κάτω είδα κάτι σαν φωτιά, που ολόγυρά του έβγαζε λάμψη. ²⁸ Έμοιαζε με το ουράνιο τόξο που εμφανίζεται στα σύννεφα μετά τη βροχή· τέτοια ήταν η λάμψη αυτή, σαν το απαύγασμα της *δόξας του Κυρίου.

Κλήση του προφήτη Ιεζεκιήλ

Όταν είδα τη λάμψη, έπεσα με το πρόσωπο στη γη· και τότε άκουσα τη φωνή κάποιου που μιλούσε.

2 Αυτός μου είπε: «Εσύ, άνθρωπε, ^β σήκω στα πόδια σου· θέλω να σου μιλήσω». ² Ενώ αυτός μου μιλούσε, το *Πνεύμα του Θεού μπήκε μέσα μου και με σήκωσε στα πόδια μου· τον άκουσα, λοιπόν, να μου λέει: ³ «Άν-

θρωπε, σε στέλνω στους Ισραηλίτες, στο έθνος των αποστατών, που έχει επαναστατήσει εναντίον μου· αυτοί όπως και οι πρόγονοί τους δε σταμάτησαν τις παραβάσεις τους απέναντί μου μέχρι σήμερα. ⁴ Είναι ανόητοι και πεισματάρηδες. Σ' αυτούς, λοιπόν, σε στέλνω, για να τους μεταβίβασεις τα όσα εγώ ο Κύριος, ο Θεός, έχω να τους πω. ⁵ Είτε σ' ακούσουν είτε όχι –γιατί είν' αποστάτες– θα μάθουν πάντως ότι υπάρχει ένας *προφήτης ανάμεσά τους. ⁶ Εσύ όμως, άνθρωπε, μην τους φοβηθείς ούτε αυτούς ούτε τα λόγια τους, έστω κι αν γύρω σου όλοι αυτοί είναι σαν τ' αγκάθια και τα παλούκια κι έχεις την αίσθηση πως ζεις ανάμεσα σε σκορπιούς. Παρ' όλα αυτά μη φοβηθείς τα λόγια τους και μη δειλιάσεις μπρος σ' αυτούς τους αποστάτες. ⁷ Εσύ θα τους πεις τα λόγια μου, είτε τ' ακούσουν είτε όχι, κι ας είναι αποστάτες. ⁸ Εσύ, άνθρωπε, θ' ακούς ό,τι σου λέω εγώ. Μη γίνεις κι εσύ αποστάτης όπως αυτοί· άνοιξε το στόμα σου και φάε αυτό που εγώ σου δίνω».

⁹ Τότε είδα να απλώνεται προς το μέρος μου ένα χέρι, που κρατούσε ένα βιβλίο σε σχήμα κυλίνδρου ¹⁰ και το χέρι το ξετύλιξε μπροστά μου. Ήταν γραμμένο κι από τις δύο πλευρές και περιείχε θρήνους, κλάματα και ουδυμούς.

3 Τότε μου είπε: «Εσύ άνθρωπε, φάε αυτό που βλέπεις εδώ· φάε ετούτο 'δω το βιβλίο και πήγαινε και μίλησε στους Ισραηλίτες». ² Έτσι, άνοιξα το στόμα μου και μου 'δωσε κι έφαγα το βιβλίο. ³ «Άνθρωπε», μου είπε, «φάε το βιβλίο που σου δίνω και γέμισε το στομάχι σου μ' αυτό». Το έφαγα κι ήταν γλυκό στο στόμα μου σαν μέλι.

⁴ Έπειτα ο Κύριος μου είπε: «Άνθρωπε, εμπρός, πήγαινε στους Ισραηλίτες και πες τους ό,τι εγώ σε προστάζω. ⁵ Δε σε στέλνω σε κάποιον λαό με ακατανόητη ή δύσκολη

β Εσύ, άνθρωπε Κατά λ το εβρ έχει «υιέ ανθρώπου» Η έκφραση απαντάται συχνότατα στο βιβλίο του Ιεζεκιήλ και θελεί να υπογραμμίσει την απόσταση αναμεσα στο Θεό και στον προφήτη του, που δεν είναι παρα ένας θνητος *Υ* Εσύ άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

γλώσσα αλλά στους Ισραηλίτες. ⁶ Αν σ' έστελνα σε άλλους, πολυάνθρωπους λαούς, που μιλάνε γλώσσες ξένες, δύσκολες κι ακατανόητες για σένα, εκείνοι σίγουρα θα σε άκουγαν. ⁷ Οι Ισραηλίτες όμως δε θα θελήσουν να σε ακούσουν. Αυτοί δεν θέλουν να με ακούν, γιατί είναι όλοι τους πεισματάρηδες και σκληρόκαρδοι. ⁸ Θα σε κάνω, όμως, κι εσένανε πεισματάρη και αμετάπειστο, ίδιον μ' αυτούς. ⁹ Θα σε κάνω σκληρότερον κι από την πέτρα· σαν το διαμάντι θα σε κάνω σκληρόν. Μην τους φοβηθείς ούτε να δειλιάσεις μπροστά σ' αυτούς τους αποστάτες».

¹⁰ Μου είπε ακόμη: «Άνθρωπε, βάλ' τα καλά μέσα σου όλα τα λόγια που θα σου πω και πρόσεξέ τα. ¹¹ Μετά πήγαινε στους εξορίστους, στους συμπατριώτες σου, και μεταβίβασέ τους αυτά που λέω εγώ ο Κύριος, ο Θεός, είτε τα ακούσουν είτε όχι!».

¹² Τότε, το *Πνεύμα του Θεού με σήκωσε κι άκουσα πίσω μου μια δυνατή κραυγή: «Ευλογημένη του Κυρίου η *δόξα στο ουράνιο κατοικητήριό του!» ¹³ Επίσης άκουσα τον ήχο απ' τα φτερά των *όντων, καθώς άγγιζαν το ένα το άλλο, και τον ήχο από τους τροχούς στο πλάι τους· ήταν τόσο δυνατός ο ήχος, σαν από σεισμό. ¹⁴ Έτσι το Πνεύμα του Θεού, που με σήκωσε, με μετέφερε μακριά· πήγαινα με ταραγμένη και λυπημένη την καρδιά, γιατί ένιωθα βαρύ το χέρι του Κυρίου πάνω μου. ¹⁵ Έφτασα έτσι στο Τελ-Αβιβ, στους εξορίστους που κατοικούσαν κοντά στον ποταμό Χεβάρ, κι έμεινα εκεί μαζί τους συντριμμένοις εφτά μέρες.

Ο Ιεζεκιήλ φρουρός του Ισραήλ

(33,1-9)

¹⁶ Αφού πέρασαν οι εφτά μέρες, μου είπε ο Κύριος:

¹⁷ «Εσένα άνθρωπε, σε βάζω φρουρό των Ισραηλιτών· θ' ακούς το λόγο μου και θα τους μεταφέρεις τα μηνύματά μου. ¹⁸ Αν αποφασίσω ότι ένας ασεβής το δίχως άλλο θα

πεθάνει κι εσύ δεν τον ειδοποιήσεις και δεν πεις τίποτα για να τον αποτρέψεις από τον κακό του δρόμο για να ζήσει, αυτός θα πεθάνει εξαιτίας της ανομίας του· εγώ όμως θα ζητήσω ευθύνη από σένα για το θάνατό του. ¹⁹ Αλλά αν ειδοποιήσεις τον ασεβή κι αυτός δεν μεταστραφεί από την ασέβειά του και δεν αλλάξει τρόπο ζωής, αυτός θα πεθάνει εξαιτίας της ανομίας του· ενώ εσύ θα έχεις γλιτώσει τη ζωή σου.

²⁰ Επίσης, αν ένας δίκαιος παρεκκλίνει από το σωστό δρόμο και στραφεί προς το κακό, εγώ θα προκαλέσω την πτώση του και θα πεθάνει. Αυτός θα πεθάνει εξαιτίας της αμαρτίας του και δε θα του λογαριαστούν οι καλές πράξεις που είχε κάνει· αλλά θα θεωρήσω εσένα υπεύθυνο για το θάνατό του, επειδή δεν τον ειδοποίησες. ²¹ Αν όμως ειδοποιήσεις τον δίκαιο να μην αμαρτάνει κι αυτός ακούσει τη νουθεσία σου και δεν αμαρτήσει, τότε εκείνος ασφαλώς θα ζήσει κι εσύ θα έχεις γλιτώσει τη ζωή σου».

Ο Θεός επιβάλλει σιωπή στον προφήτη

²² Ένωσα και πάλι πάνω μου τη δύναμη του Κυρίου, ο οποίος μου είπε: «Σήκω, πήγαινε στην πεδιάδα κι εκεί θα σου μιλήσω».

²³ Σηκώθηκα, λοιπόν, και πήγα στην πεδιάδα. Εκεί είδα τη δόξα του Κυρίου, την ίδια που είχα δει κοντά στον ποταμό Χεβάρ· κι έπεσα με το πρόσωπο στη γη. ²⁴ Τότε το Πνεύμα του Κυρίου μπήκε μέσα μου και με έκανε να σταθώ στα πόδια μου. Κι ο Κύριος μου είπε: «Πήγαινε, κλείσου στο σπίτι σου. ²⁵ Εκεί θα σε δέσουν με σκοινιά, άνθρωπε, κι έτσι δεν θα μπορείς πια να βγαίνεις έξω δημόσια. ²⁶ Θ' ακινητοποιήσω τη γλώσσα σου στον ουρανίσκο σου και θα γίνεις άφωνος και ανίκανος να τους ελέγξεις· γιατί είναι αποστάτες. ²⁷ Αλλά όταν θα σου μιλήσω, θ' ανοίξω το στόμα σου για να τους μεταφέρεις τι λέω εγώ, ο Κύριος, ο Θεός. Όποιος θέλει ν' ακούσει ας ακούσει κι όποιος δεν θέλει, ας μην ακούσει, γιατί αυτοί είναι αποστά-

ΤΕΣ».

Εικονίζεται η πολιορκία της Ιερουσαλήμ

4 Είπε ακόμη ο Κύριος: «Εσύ, άνθρωπε, πάρε ένα πλατύ κεραμίδι, βάλε το μπροστά σου και χάραξε πάνω του το σχεδιάγραμμα της πόλης της *Ιερουσαλήμ. ² Αναπαράστησέ την να είναι σε κατάσταση πολιορκίας: στήσε εναντίον της οχυρώματα και προχώματα, περικύκλωσέ την με στρατόπεδο και σήκωσε εναντίον της πολιορκητικές μηχανές ολόγυρά της. ³ Μετά πάρε μια χοντρή λαμαρίνα και βάλε την σαν σιδερένιο τείχος ανάμεσα σ' εσένα και στην πόλη. Κοίταξέ την εχθρικά και θα πολιορκηθεί: εσύ θα την πολιορκείς κι αυτό θα είναι *σημείο για τους Ισραηλίτες.

⁴»Επειτα, πήγαινε και πλάγιασε στο αριστερό σου πλευρό και πάρε πάνω σου την ανομία των Ισραηλιτών. Θα σηκώνεις την ανομία τους όσες μέρες θα είσαι ξαπλωμένος μ' αυτό το πλευρό. ⁵ Θα σου επιβάλω να μείνεις έτσι ξαπλωμένος για τριακόσιες ενενήντα μέρες, δηλαδή τόσες μέρες, όσα είναι τα χρόνια της ανομίας τους. Στη διάρκεια των ημερών αυτών εσύ θα σηκώνεις την ανομία των Ισραηλιτών. ⁶ Όταν συμπληρωθούν αυτές οι μέρες, θα ξαπλώσεις στο δεξί σου πλευρό και θα σηκώσεις την ανομία των κατοίκων του *Ιουδα. Σου ορίζω να μείνεις έτσι σαράντα μέρες, μία μέρα για κάθε χρόνο. ⁷ Μετά θα κοιτάξεις εχθρικά την πολιορκημένη Ιερουσαλήμ και με το μπράτσο σου γυμνό για πόλεμο θα προφητεύεις εναντίον της. ⁸ Κι εγώ θα σε δέσω και δε θα μπορείς να γυρίσεις από πλευρό σε πλευρό, ωστόσο συμπληρωθεί ο ορισμένος χρόνος της ακινησίας σου».

Απελπισία στην πολιορκημένη πόλη

⁹ Ο Κύριος συνέχισε: «Πάρε σιτάρι, κριθάρι, κουκιά, φακή, κεχρί και βρίζα. Βάλε τα όλα σε μια χύτρα και φτιάξε μ' αυτά ψωμί: και όλες εκείνες τις μέρες που θα 'σαι ξαπλωμένος στο πλευρό σου –τις τριακόσιες ενενήντα μέρες– θα τρως απ' αυτό. ¹⁰ Θα ζυγίζεις την τροφή που θα τρως, είκοσι *σίκλους τη μέρα, και θα σου φτάνει ως την άλλη μέρα. ¹¹ Θα μετράς το νερό που θα πίνεις, ένα έκτο του *χιν την ημέρα, και θα σου φτάνει ως την άλλη μέρα.

¹²»Την τροφή σου θα την τρως σε σχήμα κριθαρένιας πίττας, που θα την ψήνεις πάνω σε ανθρώπινα περιττώματα, μπροστά σ' όλο τον κόσμο». ¹³ Επειτα είπε ο Κύριος: «Έτσι θα φάνε οι Ισραηλίτες *ακάθαρτη τροφή, ανάμεσα στα έθνη που θα τους διασκορπίσω». ¹⁴ Τότε είπα: «Μα Κύριε, Θεέ, εγώ ποτέ μέχρι σήμερα δε μολύνθηκα: από τα νιάτα μου δεν έφαγα ποτέ ζώο που φόφησε ή ξεσκίστηκε από θηρία ούτε έβαλα στο στόμα μου ακάθαρτο κρέας». ¹⁵ Κι εκείνος μου είπε: «Καλά, σε αφήνω να χρησιμοποιήσεις αντί για ανθρώπινα περιττώματα, κοπριά αγελάδας, για να ψήνεις πάνω σ' αυτήν το ψωμί σου».

¹⁶ Μου είπε ακόμα ο Κύριος: «Άνθρωπε, θα περιορίσω τον εφοδιασμό της Ιερουσαλήμ σε ψωμί: θα τρώνε μετρημένο ψωμί και θα πίνουν μετρημένο νερό. Και θα ζουν με το φόβο μήπως κι αυτά τους λείψουν. ¹⁷ Στο τέλος θα στερηθούν τελείως το ψωμί και το νερό και θα πεθαίνουν μέσα σε μεγάλη απελπισία εξαιτίας των αμαρτιών τους».

Τιμωρία της Ιερουσαλήμ

5 Ο Κύριος μου είπε: «Εσύ, άνθρωπε, πάρε ένα κοφτερό ξίφος και ξύρισε το κε-

⁸ Τα 390 χρόνια εκτείνονται μέχρι και στη βασιλεία του Δαβίδ. Επομένως περιλαμβάνεται και η εποχή προ της διαίρεσης του βασιλείου. Τα 40 χρόνια αναφέρονται στην επερχόμενη τιμωρία του νοτίου βασιλείου, δηλαδή του Ιουδα. Ο προφήτης χρησιμοποιεί συμβολικά τον αριθμό 40, για να τονίσει ότι αυτή θα είναι περίοδος πλήρους τιμωρίας (Πρβλ. κεφ. 29, 11-13). ⁹ Το να φάει κανείς ζώο που το αίμα του δεν είχε χυθεί στη γη, απαγορευόταν από το νόμο (βλ. Λευ. 17, 15 Δτ. 14, 21)

φάλι σου και τα γένια σου⁵ πάρε μετά μια ζυγαριά και χώρισε σε τρία μέρη αυτά που θα έχεις κόψει. ² Το ένα τρίτο θα το κάψεις στη φωτιά στο μέσο της πόλης, που έχεις σχεδιάσει στο κεραμίδι, όταν τελειώσουν οι μέρες της πολιορκίας· το άλλο τρίτο θα το πάρεις και θα το κάνεις κομματάκια με το ξίφος τριγύρω στην πόλη· και το τελευταίο τρίτο θα το σκορπίσεις στον αέρα κι εγώ θα το καταδιώξω με το ξίφος μου. ³ Θα κρατήσεις οσότις λίγα απ' αυτά και θα τα δέσεις στο κάτω άκρο της φορεσιάς σου και θα τα φυλάξεις εκεί. ⁴ Κι απ' αυτά θα πάρεις λίγα και θα τα ρίξεις στη φωτιά και θα τα κάψεις. Από 'κει η φωτιά θ' απλωθεί σ' ολόκληρη τη χώρα των Ισραηλιτών.

⁵ »Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, δηλώνω ότι έτσι θα καταντήσει η *Ιερουσαλήμ, που εγώ την είχα κάνει το κέντρο όλων των εθνών. ⁶ Αυτή όμως παραβίασε τους *νόμους μου και τα προστάγματά μου και αποδείχτηκε πιο ασεβής και πιο ανυπάκουη από τα έθνη που την περιβάλλουν. Πράγματι, απέρριψε τους νόμους μου κι αρνήθηκε να ζήσει σύμφωνα με τα προστάγματά μου. ⁷ Λέω λοιπόν στους Ισραηλίτες: Επειδή εσείς ξεπεράσατε σε ανταρσία τα έθνη που σας περιβάλλουν και δεν ακολουθήσατε τους νόμους μου ούτε εφαρμόσατε τα προστάγματά μου, ούτε καν ακολουθήσατε τους νόμους των γύρω σας εθνών, ⁸ γι' αυτό, ακόμα κι εγώ είμαι εναντίον σας, κάτοικοι της Ιερουσαλήμ! Θα εκτελέσω τις αποφάσεις μου μέσα στην πόλη σας, μπροστά στα άλλα έθνη. ⁹ Για τις βδελυρές πράξεις σας θα σας κάνω ό,τι ποτέ δεν έχω κάνει μέχρι τώρα κι ούτε πρόκειται να ξανακάνω στο μέλλον. ¹⁰ Τελικά, για όλα αυτά μέσα στην πόλη σας θα φάνε οι πατεράδες τα παιδιά τους και τα παιδιά θα φάνε τους πατεράδες τους. Θα εκτελέσω τις αποφάσεις μου εναντίον σας· και τους υπόλοιπους από σας, όσοι επιζήσουν, θα τους

σκορπίσω στους τέσσερις ανέμους. ¹¹ Κι επειδή μολύνετε το *αγιαστήριό μου με τις μιαιρές πράξεις σας και τις βδελυγμίες σας, γι' αυτό, εγώ ο Κύριος, ο Θεός, ορκίζομαι πως όσο βέβαιο είναι ότι εγώ ζω, άλλο τόσο είναι βέβαιο ότι δε θα σας σπλαχνιστώ. Θα σας εξοντώσω δίχως να σας λυπηθώ. ¹² Το ένα τρίτο από σας θα πεθάνει από λοιμό ή θα λιώσει απ' την πείνα μέσα στην πόλη· το άλλο τρίτο θα θανατωθεί με ξίφος γύρω στην πόλη· και το τελευταίο τρίτο θα το διασκορπίσω σ' όλους τους ανέμους και θα τους καταδιώξω με το ξίφος μου.

¹³ »Έτσι ο θυμός μου θα ξεχυθεί πάνω σας, θα ξεθυμάνει η οργή μου εναντίον σας, ώσπου να ικανοποιηθώ πλήρως. Τότε, απ' τη βιαιότητα του θυμού μου θα καταλάβετε πόσο προκαλέσατε την αγανάκτησή μου. ¹⁴⁻¹⁵ Κοντά σ' όλα αυτά, θα σε ερημώσω, Ιερουσαλήμ. Τα γύρω σου έθνη και οι περαστικοί θα σε εμπαίζουν, θα σε περιγελούν και θα σε χλευάζουν. Αλλά θα τους προκαλείς και φρίκη και θα είσαι μια προειδοποίηση γι' αυτούς, όταν θα εκτελέσω τις αποφάσεις μου εναντίον σου με οργή, με θυμό και με αυστηρές ποινές. Εγώ ο Κύριος το λέω.

¹⁶ »Θα περιορίσω τον εφοδιασμό σας σε ψωμί και θα σας προκαλέσω ακόμα μεγαλύτερη πείνα, τόση που θα τη νιώθετε σαν βέλη θανατηφόρα να σας τρυπούν τα σωθικά, για να σας καταστρέψω και να σας εξαφανίσω. ¹⁷ Εκτός όμως από την πείνα, θα στείλω εναντίον σας και άγρια θηρία για να θανατώσουν τα παιδιά σας· οι αρρώστιες και η βία θα σας βρουν, κι εγώ θα σας καταδιώξω με το ξίφος μου. Εγώ ο Κύριος το λέω».

Η καταδίκη της ειδωλολατρίας του Ισραήλ

6 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ άνθρωπε, γύρνα και κοίταξε προς τα βουνά του *Ισραήλ και προφήτεψε εναντίον τους· ³ πες:

⁵ Σηνήθως ξύριζαν τους αιχμαλώτους πολέμου (βλ Ησ 3,17) Η προφητική αυτή πράξη δείχνει πως οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ θα οδηγούνταν στην αιχμαλωσία

“εσεῖς βουνά και λόφοι του Ισραήλ με τα φαράγια σας και τις κοιλάδες σας, ακούστε τι έχει να σας πει ο Κύριος, ο Θεός: Εγώ, ο Κύριος, θα στείλω εναντίον σας πόλεμο και θα καταστρέψω τους ιερούς τόπους της λατρείας των ειδώλων σας.⁴⁻⁵ Τα θυσιαστήριά σας θα γκρεμιστούν και οι βωμοί όπου προσφέρατε θυμιάμα θα κομματιαστούν. Θα ριζώ κάτω νεκρούς τους ανθρώπους σας μπροστά στα ειδώλα τους και θα σκορπίσω τα πτώματά τους και τα οστά τους γύρω από τα θυσιαστήριά τους.⁶ Σ’ ολόκληρη τη χώρα του Ισραήλ οι πόλεις θα ερημωθούν και οι ιεροί τόποι θα γίνουν ερείπια. Τα θυσιαστήριά σας θα ερημωθούν, τα ειδώλα σας θα κομματιαστούν και θ’ αφανιστούν, οι βωμοί σας του θυμιάματος θα κατεδαφιστούν· όλα όσα φτιάξατε θα χαθούν.⁷ Παντού οι σκοτωμένοι σας θα μένουν άταφοι. Έτσι ο λαός Ισραήλ θα μάθει ότι εγώ είμαι ο Κύριος.

⁸“Όπότε, θ’ αφήσω μερικούς από σας να γλιτώσουν απ’ τη σφαγή και να διασκορπιστούν ανάμεσα στα έθνη.⁹ Εκεί θα ζήσουν ως αιχμάλωτοι και θα με θυμηθούν. Θα καταλάβουν όλοι πως τους σύντριψα γιατί η άπιστη καρδιά τους με είχε εγκαταλείψει και είχαν αφοσιωθεί στα ειδώλα. Τότε θα σιχαθούν εντελώς τον εαυτό τους εξαιτίας των πονηρών και βδελυρών τους πράξεων.¹⁰ Τότε θα μάθουν ότι εγώ, ο Κύριος, δεν προειδοποιούσα μάταια, όταν απειλούσα μ’ ετούτα τα δεινά”».

¹¹ Μου είπε ακόμα ο Κύριος, ο Θεός: «Χτύπα με θυμό χέρια και πόδια και πες: “αλίμονο! Οι Ισραηλίτες θα πεθάνουν από τον πόλεμο, την πείνα και τις αρρώστιες για όλες τις βδελυρές τους πράξεις”.¹² Όσοι φύγουν μακριά, θα πεθάνουν απ’ τις αρρώστιες· όσοι βρίσκονται κοντά, θα σκοτωθούν στον πόλεμο· όσοι από τους πολιορκημένους επιζήσουν, θα πεθάνουν από την πείνα. Έτσι θα ξεσπάσει η οργή μου εναντίον

τους.¹³ Θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος, όταν οι σκοτωμένοι τους θα κείτονται ανάμεσα στα ειδώλα τους γύρω από τους βωμούς τους, στους ιερούς τόπους στις κορυφές των βουνών, κάτω από τις σκιές των δέντρων ή κάτω από τις δασύφυλλες βελανιδιές, παντού όπου αυτοί πρόσφεραν τις ευωδιαστές προσφορές στα ειδώλα τους.¹⁴ Έτσι θα τους τιμωρήσω, όπου κι αν κατοικούν και θα κάνω τη χώρα έρημη και χέρσα σ’ όλη της την έκταση, από τη νότια έρημο ως την πολιτεία της Ριβλά, στο βορρά.¹⁵ Έτσι όλοι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος”».

Αναγγελία του τέλους

7 Ο Κύριος μου είπε: ²«Εσύ άνθρωπε, θ· άκου τι εγώ ο Κύριος, ο Θεός, έχω να πω στους κατοίκους της χώρας του Ισραήλ: “ήρθε το τέλος! Το τέλος για όλη τη χώρα έφτασε!³ Θα εξαπολύσω το θυμό μου εναντίον σας και θα ‘ρθεί και για σας το τέλος. Θα σας κρίνω ανάλογα με τα έργα σας και θα σας τιμωρήσω για όλες τις βδελυρές σας πράξεις.⁴ Δε θα δείξω έλεος για σας, δε θα σας γλιτώσω· θα σας ζητήσω να πληρώσετε για όλες τις φρικτές σας πράξεις που ως τώρα εξακολουθείτε να κάνετε. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο “Κύριος”».

⁵ Λέει ο Κύριος ο Θεός: «Να! Η καταστροφή έρχεται. Και θα είναι ολοκληρωτική.⁶ Το τέλος έρχεται· έρχεται το τέλος. Το τέλος σας φτάνει, πλησιάζει!⁷ Τώρα είναι η σειρά σας, κάτοικοι της χώρας. ‘Ηρθε ο καιρός, η μέρα πλησιάζει, μέρα πανικού! Φωνές χαράς απ’ τις ειδωλολατρικές σας τελετές δεν θ’ ακούγονται πια στα βουνά.⁸ Σύντομα τώρα την οργή μου θα την αδειάσω πάνω σας και θα εξαντλήσω εναντίον σας το θυμό μου· θα σας κρίνω ανάλογα με τα έργα σας· και θα σας τιμωρήσω για όλες τις βδελυρές σας πράξεις.⁹ Δε θα σας δείξω επιεικεία ούτε θα σας σπλαχνιστώ· θα σας ζητήσω να πλη-

ζβουνά και λόφοι Τα ειδωλολατρικά ιερά βρίσκονταν γενικά πάνω στα βουνα *Ἡ από βορρα*, η πιθανότερη αποδοχή Το εβρ έχει «πιο έρημη κι από την έρημο της Διβλαθά» αλλά τέτοια έρημος δεν υπάρχει *Ἐσύ άνθρωπε* Βλ υποσημειώσεις κεφ 2,1

6,4-6 6,13 Λευ 26,30-31 6,7 15,7 22,22 33,29 6,8 Ησ 10,21-22 6,9 20,42-44 6,10 5,13 17,21 24,24 27 33,33 6,11-12 5,12 16-17 7,15 12,16 14,21 Ιερ 14,12 6,13 7,20 Ωσ 4,13 7,3-4 3,27 7,8 16,43 22,31 23,35 33,10 36,29-30 7,4 7,20

ρώσετε για τα έργα σας και για όλες τις βδελυρές σας πράξεις. Έτσι θα μάθετε ότι εγώ που σας κτυπώ, είμαι ο Κύριος».

Η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου

¹⁰Νάπην η ημέρα της κρίσεως, έρχεται· η καταδικη καταφθάνει, το μαστίγιο ετοιμάστηκε. Η περηφάνεια φούντωσε. ¹¹η βία δημιουργεί όλο και περισσότερη διαφθορά. Τίποτα δεν πρόκειται να μείνει από την αθονία σας και τον πλούτο σας· και δε θα γίνουν διακρίσεις ανάμεσά σας.¹

¹²Ο καιρός ήρθε, η ημέρα της κρίσεως πλησιάζει. Ας μη χαιρείται ο αγοραστής κι ας μη λυπάται αυτός που πρέπει να πουλήσει ακίνητη περιουσία, γιατί η καταστροφή επέρχεται εναντίον όλων. ¹³Ο πωλητής έστω κι αν επιζήσει, δεν πρόκειται να πάρει πίσω αυτό που πούλησε,² γιατί το προφητικό όραμα που απειλεί όλο το λαό δεν πρόκειται ν' ανακληθεί. Όλοι τους θα υποστούν τις συνέπειες της αδικίας τους· κανείς τους δεν θα μπορέσει να σωθεί.

¹⁴Ήχησε η σάλπιγγα· όλα είν' έτοιμα, αλλά κανείς δεν πάει στη μάχη, γιατί η οργή του Κυρίου έρχεται πιο γρήγορα πάνω σ' όλο το λαό. ¹⁵Ο πόλεμος θερίζει έξω στους δρόμους, μέσα στα σπίτια η πείνα και το θανατικό. Όποιος είναι στον κάμπο θα σκοτωθεί στη μάχη κι όποιος είναι στην πόλη θα υποκύψει απ' την πείνα και τις αρρώστιες. ¹⁶Αν μερικοί διαφύγουν κι επιζήσουν, θα καταφύγουν στα βουνά, όπως τα τρομαγμένα περιστέρια της πεδιάδας και θα στενάζουν για τις ανομίες τους.

¹⁷Τα χέρια τους θα παραλύσουν, τα γόνατά τους θ' αλληλοχτυπιούνται καθώς θα τρέμουν. ¹⁸Όλοι τους θα ντυθούν στα *πένθημα και φρίκη θα τους διακατέχει. Η ντροπή θα είναι ζωγραφισμένη στα πρόσωπα όλων και θα 'χουν ξυρισμένα τα κεφάλια τους σε

ένδειξη πένθους. ¹⁹Θα πετάξουν το ασήμι τους στους δρόμους και γι' αυτούς το χρυσάφι τους θα είναι σκουπίδια. Γιατί το ασήμι τους και το χρυσάφι τους δεν θα μπορούν να τους σώσουν την ημέρα της οργής του Κυρίου· δε θα μπορούν μ' εκείνα να γεμίσουν το στομάχι τους ή να ικανοποιήσουν την ψυχή τους. Αυτά ήταν άλλωστε και η αιτία που αμάρτησαν:²⁰ Ήταν περήφανοι για τα όμορφα στολίδια τους και μ' αυτά εφτιαξαν τα βδελυρά είδωλά τους, τα αποτρόπαια αντικείμενα της λατρείας τους. Γι' αυτό κι ο Κύριος θα τους κάνει να βλέπουν με απέχθεια τον πλούτο τους.

²¹«Στους ξένους θα τον παραδώσω όλον αυτό τον πλούτο», λέει ο Κύριος, «και στους εχθρούς για λάφυρα, για να τον βεβηλώσουν. ²²Θα εγκαταλείψω το λαό μου και οι εχθροί τ' άδυτα του *ναού μου θα μολύνουν. Ληστές θα εισχωρήσουν μέχρι εκεί και θα τον βεβηλώσουν. ²³Θα κάνουν μεγάλη σφαγή,³ γιατί η χώρα είναι γεμάτη αιματοχυσίες και στην πόλη βασιλεύει η βία. ²⁴Γι' αυτό θα φέρω τα σκληρότερα από τα έθνη και θα καταλάβουν τα σπίτια τους· θα συντρίψω την υπεροπτική τους δύναμη και θα βεβηλωθούν τα ιερά τους.

²⁵»Θα πανικοβληθούν και θα προσπαθήσουν να γλιτώσουν, αλλά μάταια. ²⁶Θα έρχονται αλλεπάλληλες οι καταστροφές και οι κακές ειδήσεις. Θα ζητήσουν μήνυμα του Θεού απ' τον *προφήτη, αλλά μάταια· ο *ιερέας δεν θα μπορεί πια να τους διδάξει ούτε οι *πρεσβύτεροι να τους δώσουν συμβουλές. ²⁷Ο βασιλιάς θα θρηγήσει, οι άρχοντες θα ντυθούν στα *πένθημα κι ο υπόλοιπος λαός θα έχει παραλύσει από τον τρόμο, γιατί θα τους μεταχειριστώ ανάλογα με τα έργα τους και θα τους κρίνω όπως κι εκείνοι κρίνουν. Έτσι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

¹Οι στ 10-11 στο εβρ είναι ασαφείς και η μετ αβέβαιη ²Αναφορά στο Ιωβηλαίο έτος (βλ Λευ 25,10-13) ³Μεγάλη σφαγή, κατά τους Ο' Το εβρ κατά λέξη έχει «κάνω δεσμά»

7,10-11 22,2-12 7,10-27 Αμ 5,18-20 7,12-13 Λευ 27,24 7,15 6,11-12 7,16 7,3-4 7,17 Ησ 13,7 7,18 Ησ 15,2-3 Αμ 8,10 7,19 ¹Ημ 11,4 Σφν 1,18 7,20 6,6 8,3 12 17 16,17 20,7-8 Ησ 2,8 Ιερ 8,19 Ωσ 8,4 7,22 Β' Βασ 25,9 13-16 7,24 Ησ 2,11 17-18 7,26 Α' Σαμ 28,6 Αμ 8,11-12 Θρ 2,9

Η ειδωλολατρία στο ναό της Ιερουσαλήμ

8 Την πέμπτη μέρα του έκτου *μήνα του έ-
κτου έτους της *αιχμαλωσίας μας,¹⁹ ενώ
καθόμουν στο σπίτι μου, με τους *πρεσβυτέ-
ρους του *Ιουδα καθισμένους μπροστά μου,
ένιωσα ξαφνικά τη δύναμη του Κυρίου, του
Θεού.² Τότε γύρισα και είδα μια μορφή που
είχε την όψη ανθρώπου.³ Από τη μέση και
κάτω έμοιαζε με φωτιά κι από τη μέση και
πάνω με λάμψη μετάλλου που φεγγυβολάει.
⁴ Άπλωσε κάτι σαν χέρι και μ' έπιασε απ' τα
μαλλιά· έτσι το *Πνεύμα του Θεού με σήκω-
σε στον αέρα και μ' έφερε μέσα σε όραμα
στην *Ιερουσαλήμ. Εκεί βρέθηκα στην εσω-
τερική πλευρά της βορινής πύλης της πό-
λης, στον τόπο όπου ήταν σημεμένο ένα εί-
δωλο,⁵ το οποίο προκαλεί την οργή του Θε-
ού.

⁴ Εκεί είδα τη *δόξα του Θεού του *Ισραήλ,
την ίδια που είχα δει και στην κοιλάδα.⁵ ⁵ Και
μου είπε ο Θεός: «Εσύ, άνθρωπε, κοίταξε
προς το βορρά». Κοίταξα προς τα βορρά και
πράγματι, έξω από την πόρτα που οδηγούσε
στο *θυσιαστήριο, κοντά στην είσοδο, ήταν
σημεμένο αυτό το είδωλο που προκαλεί το
Θεό.⁶ Έπειτα μου είπε ο Κύριος: «Άνθρωπε,
βλέπεις τι κάνουν τώρα; Βλέπεις τις βδελυ-
ρότατες πράξεις που κάνουν εδώ οι Ισραη-
λίτες για να με διώξουν από το *αγιαστήριό
μου; Θα δεις όμως ακόμη πιο βδελυρές
πράξεις».

⁷ Μ' έφερε τότε στην πύλη της εξωτερι-
κής *αυλής. Εκεί είδα ότι υπήρχε μια τρύπα
στον τοίχο.⁸ «Άνθρωπε», μου είπε ο Θεός,
«σκάψε στον τοίχο». Έσκαψα και είδα μια
πόρτα.⁹ «Πήγαινε μέσα», μου είπε, «και κοι-
ταξε τα βδελυρά έργα που κάνουν αυτοί ε-
κεί». ¹⁰ Μπήκα μέσα και είδα ότι γύρω γύρω
στους τοίχους ήταν ζωγραφισμένα όλα τα εί-

δη των ερπετών και των σιχαμερών ζώων, ό-
λα τα είδωλα των Ισραηλιτών. ¹¹ Εβδομήντα
πρεσβύτεροι των Ισραηλιτών είχαν στη μέση
τον Ιαζανία, γιο του Σαφάν, κι εκείνοι στέ-
κονταν μπροστά στις εικόνες κρατώντας κα-
θένας στο χέρι του ένα *θυμιατήρι, από το
οποίο ανέβαινε πυκνό νέφος *θυμιάματος.

¹² Τότε μου είπε: «Άνθρωπε, βλέπεις τι
κάνουν οι πρεσβύτεροι των Ισραηλιτών στο
σκοτάδι, καθένας στην τοιχογραφημένη κρη-
ψώνα του, "Πού να μας δει ο Κύριος," λένε.
"Ο Κύριος εγκατέλειψε τη χώρα"». ¹³ Έπειτα
μου είπε: «Θα δεις ότι αυτοί κάνουν ακόμη
πιο βδελυρές πράξεις».

¹⁴ Τότε μ' έφερε στην είσοδο της βορινής
πύλης του ναού του Κυρίου, όπου κάθονταν
γυναίκες και θρηνολογούσαν για το θάνατο
του Θεού Ταμμούζ.¹⁵ ¹⁵ Και μου είπε: «Άνθρω-
πε, το βλέπεις αυτό; Θα δεις πράξεις ακόμα
πιο βδελυρές».

¹⁶ Τότε μ' έφερε στην εσωτερική αυλή του
*ναού του Κυρίου κοντά στην κύρια πύλη του
ναού μεταξύ του πρόναου και του θυσιαστη-
ρίου. Εκεί ήταν περίπου είκοσι πέντε άντρες
με τα νώτα τους στραμμένα προς το ναό και
τα πρόσωπά τους προς τα ανατολικά και
προσκυνούσαν τον ήλιο την ώρα που ανέ-
τελλε. ¹⁷ «Το βλέπεις αυτό, άνθρωπε;» Μου
είπε ο Θεός. «Οι κάτοικοι του Ιουδα, δε φτά-
νει που κάνουν μέσα στο ναό μου τις βδελυ-
ρές πράξεις που κι εσύ είδες και γεμίζουν
τη χώρα με ανομία αλλά με προσβάλλουν
κιόλας ακόμη περισσότερο και μάλιστα με
το χειρότερο τρόπο.¹⁷ ¹⁸ Γι' αυτό κι εγώ θα ε-
νεργήσω με οργή. Δε θα τους σπλαχνιστώ
καθόλου, ούτε θα τους ελεήσω. Κι αν ακόμη
απευθυνθούν σ' εμένα με δυνατή φωνή, εγώ
δεν θα τους ακούσω».

¹⁹ Του έκτου έτους της αιχμαλωσίας μας Δηλ 592 - 591 π Χ ¹⁸ την όψη ανθρώπου, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «σαν φωτιά» ¹⁵ Ένα είδωλο Δεν είναι γνωστό ποια ξένη θεότητα αντιπροσωπευε το είδωλο αυτό Πιθανώς προκειται για το θεό Ταμμούζ (βλ στ 14) ¹⁵ Βλ κεφ 3,22-23 ¹⁴ Ταμμούζ Θεός της Μεσοποταμίας, που τιμούσαν κάθε χρόνο το θανάτο του ¹⁷ ακόμη περισσότερο τρόπο Το εβρ έχει κατά λ «σκηκώνουν τα κλαριά μπροστά στη μύτη τους» Η ση-
μασία της φρ είναι άγνωστη Πιθανώς πρόκειται για λατρευτική κίνηση σε καποια ειδωλολατρική τελεση

Σφαγή των ενόχων

9 Τότε άκουσα τον Κύριο να φωνάζει με δυνατή φωνή και να λέει: «Πλησιάστε τιμωροί της πόλης, κρατώντας καθένας στο χέρι του το καταστροφικό του όπλο». ² Ήρθαν τότε έξι άντρες από την κατεύθυνση της άνω πύλης, που βλέπει στο βορρά, καθένας κρατώντας το όπλο του για τη σφαγή και μαζι τους ήταν ένας άντρας ντυμένος στα λιβά ¹⁰ με ένα μελανοδοχείο γραμματέα στη μέση του. Ήρθαν και στάθηκαν δίπλα στο χάλκινο θυσιαστήριο.

³ Η δόξα του Θεού του Ισραήλ είχε σηκωθεί από τα *χερουβίμ, ^κ πάνω στα οποία αναπαυόταν, και είχε έρθει στο κατώφλι του ναού. Έπειτα ο Κύριος φώναξε τον άντρα, που ήταν ντυμένος στα λιβά και είχε το μελανοδοχείο του γραμματέα στη μέση του, ⁴ και του είπε: «Πήγαινε, διάσχισε την Ιερουσαλήμ και βάλε σημάδι στα μέτωπα των ανθρώπων εκείνων που στενάζουν και θλιβονται για τις βδελυρές πράξεις που γίνονται μέσα στην πόλη». ⁵ Και στους άλλους είπε, έτσι που ν' ακούω κι εγώ: «Ακολουθήστε αυτόν τον άντρα στην πόλη και σκορπίστε το θάνατο· μη λυπηθείτε ούτε να διαστάσετε για κανέναν. ⁶ Σφάζετε τους όλους αυτούς, γέροντες, νέους και παρθένες, μικρά παιδιά και μανάδες· εξοντώστε τους τελείως. Αλλά μην αγγίζετε κανέναν που έχει στο μέτωπό του το σημάδι. Αρχίστε από το *αγιαστήριό μου». Έτσι άρχισαν από τους *πρεσβυτέρους, που ήταν μπροστά στο ναό. ⁷ Ύστερα τους είπε: «Γεμίστε τις *αυλές με σκοτωμένους έστω κι αν μολύνετε το ναό μ' αυτούς. Μετά βγείτε έξω!» Και βγήκαν και σκότωναν στην πόλη.

⁸ Ενώ αυτοί σκότωναν, εγώ ήμουν μόνος· έπεσα τότε με το πρόσωπο στη γη και φώναξα: «Αχ, Κύριε, Θεέ! Θα ξεσπάσεις οργισμένος και εναντίον της Ιερουσαλήμ; Σκο-

πύεις δηλαδή να καταστρέψεις όλους τους Ισραηλίτες, που έχουν απομείνει.» ⁹ Εκείνος μου απάντησε: «Η ενοχή των κατοίκων του Ισραήλ και του Ιουδα είναι πάρα πολύ μεγάλη· η χώρα και η πόλη είναι γεμάτη εγκλήματα και αδικίες “Ο Κύριος εγκατέλειψε τη χώρα”, λένε, “ο Κύριος δεν βλέπει” ¹⁰ Γι' αυτό κι εγώ δε θα τους λυπηθώ ούτε θα τους δειξω έλεος. Θ' ανταποδώσω τα έργα τους πάνω στο κεφάλι τους». ¹¹ Τότε ο άνθρωπος με τα λιβά και το μελανοδοχείο στη μέση αποκρίθηκε: «Έκανα όπως με διέταξες».

Φωτιά καταστρέφει την Ιερουσαλήμ

10 Καθώς παρατηρούσα το θόλο που βρισκόταν πάνω από τα κεφάλια των *χερουβίμ, είδα κάτι που έμοιαζε με τεράστιο ζαφείρι σε σχήμα θρόνου. ² Ο Θεός είπε στον άνθρωπο που ήταν ντυμένος στα λιβά: «Μπες ανάμεσα στους τροχούς κάτω από τα χερουβίμ και γέμισε τις χούφτες σου με αναμμένα κάρβουνα από 'κει μέσα και σκόρπισέ τα στην πόλη».

Πράγματι, είδα πως ο άντρας μπήκε ανάμεσα στους τροχούς των χερουβίμ. ³⁻⁴ Τα χερουβίμ στέκονταν στη δεξιά πλευρά του ναού προς το νότο. Τότε η δόξα του Κυρίου σηκώθηκε από το θρόνο του και στάθηκε στο κατώφλι του ναού. Ένα σύννεφο γέμισε το ναό και την *αυλή· και το σύννεφο που ήταν στην αυλή έλαμπε γεμάτο από τη δόξα του Κυρίου. ⁵ Ο θόρυβος απ' τις φτερούγες των χερουβίμ ακουγόταν ως την εξωτερική αυλή, σαν τη φωνή του παντοκράτορα Θεού, όταν μιλάει. ⁶ Κι όταν πρόσταξε τον άντρα τον ντυμένο στα λιβά να πάρει φωτιά ανάμεσα από τους τροχούς των χερουβίμ, αυτός πήγε και στάθηκε δίπλα σε έναν τροχό. ⁷ Έπειτα, ένα χερουβίμ άπλωσε το χέρι του προς τη φωτιά, που έκαιγε ανάμεσά τους, πήρε μερικά αναμμένα κάρβουνα και τα έβαλε στα

¹⁰ Λιβά Υπονοείται η ενδυμασία ιεραως ^κ χερουβίμ Εδώ εννοούνται τα όντα του αρχικού οράματος του προφήτη (κεφ. 1,5-28)

9,3 8,4 9,4 Απ 7,2-3 9,8 11,13 9,9 7,10-11 9,12 24,6-7 9,10 5,11 7,3-4 10,1 9,3 1,22 26 10,2 Απ 8,5 10,3-4 Α' Βασ 8,10-11 Ησ 6,4 10,5 ψλ 29,3-9

χέρια του ανθρώπου με τα λινά· αυτός πήρε τη φωτιά και βγήκε έξω.

Η δόξα του Θεού απομακρύνεται από το ναό

⁸Είδα τότε ότι τα χερουβίμ είχαν κάτι που έμοιαζε με χέρι ανθρώπου κάτω από τα φτερά τους. ⁹Επίσης είδα ότι υπήρχαν τέσσερις τροχοί δίπλα σε κάθε χερουβ στο χρώμα του τοπαζίου. ¹⁰Οι τέσσερις τροχοί είχαν την ίδια εμφάνιση, ώστε καθένας να φαίνεται ότι έχει ένα δεύτερο τροχό μέσα του σταυρωτά.

¹¹Είχαν τη δυνατότητα να κινούνται σταθερά και προς τις τέσσερις κατευθύνσεις· κάθε φορά ακολουθούσαν την κατεύθυνση όπου ήταν στραμμένη η κεφαλή των χερουβίμ. ¹²⁻¹³ Άκουσα ότι οι τροχοί αυτοί ονομάζονταν «στρόβιλος» και ήταν γεμάτοι μάτια γύρω γύρω, όπως ακριβώς το σώμα, τα νώτα, τα χέρια και τα φτερά των χερουβίμ. ¹⁴Κάθε χερουβ είχε τέσσερα πρόσωπα: το πρώτο πρόσωπο ήταν πρόσωπο βοδιού, το δεύτερο ήταν πρόσωπο ανθρώπου, το τρίτο πρόσωπο λιονταριού και το τέταρτο πρόσωπο αετού. ¹⁵Ύστερα τα χερουβίμ άρχισαν να σηκώνονται ψηλά. Ήταν τα ίδια όντα που είχα δει στον ποταμό Χεβάρ. ¹⁶⁻¹⁷ Καθώς αυτά κινούνταν, κινούνταν μαζί τους και οι τροχοί. Όταν σταματούσαν, σταματούσαν και οι τροχοί. Όταν ύψωναν τις φτερούγες τους για να σηκωθούν από τη γη, οι τροχοί τα ακολουθούσαν· γιατί το ίδιο Πνεύμα κατεύθυνε τα όντα και τους τροχοούς.

¹⁸Τώρα είδα ότι η δόξα του Κυρίου προχώρησε από το κατώφλι του ναού και στάθηκε πάνω από τα χερουβίμ. ¹⁹Τα χερουβίμ άνοιξαν τα φτερά τους κι άρχισαν να σηκώνονται από τη γη, και μαζί τους σηκώνονταν και οι τροχοί. Μετά στάθηκαν στην είσοδο της ανατολικής πύλης του ναού του Κυρίου· κι η δόξα του Θεού του Ισραήλ ήταν από πάνω τους.

²⁰Αυτά ήταν τα ίδια όντα που είχα δει κά-

τω από το Θεό του Ισραήλ, στον ποταμό Χεβάρ και αναγνώρισα ότι επρόκειτο για χερουβίμ. ²¹Καθένα τους είχε τέσσερα πρόσωπα και τέσσερα φτερά και κάτω από τα φτερά τους ένα είδος ανθρώπινα χέρια. ²²Όσο για τα πρόσωπά τους, αυτά έμοιαζαν με τα πρόσωπα που είχα δει στον ποταμό Χεβάρ. Τα χερουβίμ κινούνταν το καθένα κατευθείαν εμπρός, εκεί που κοίταζε το πρόσωπό του

Οι κακοί άρχοντες επιτιμώνται

11 Το Πνεύμα με σήκωσε και με έφερε στην ανατολική πύλη του ναού του Κυρίου. Εκεί μπροστά στην πύλη ήταν είκοσι άντρες, ανάμεσα στους οποίους είδα δύο από τους άρχοντες του λαού: τον Ιαζονία, γιο του Αζζούρ και τον Πελατία, γιο του Βεναία. ²Ο Κύριος μου είπε: «Άνθρωπε, αυτοί είναι οι άντρες που σχεδιάζουν τις αδικίες και δίνουν πονηρές συμβουλές σ' αυτή την πόλη. ³Λένε: "ποιος είπε ότι δεν είναι καιρός πια να χτιζουμε σπίτια; Αυτή η πόλη είναι το καζάνι και μέσα είμαστε εμείς το κρέας".» ⁴Γι' αυτό προφήτεψε εναντίον τους, προφήτεψε, άνθρωπε!»

⁵Τότε το Πνεύμα ήρθε πάνω μου κι ο Κύριος μου είπε: «Πες στους Ισραηλίτες τα εξής: «Ακούστε τι λέει ο Κύριος: "γνωρίζω τι σκέφτεστε και τι σχεδιάζετε. ⁶Τόσα είναι τα φονικά σας στην πόλη, που οι δρόμοι της είναι γεμάτοι πτώματα. ⁷⁻⁸ Γι' αυτό εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω: Η πόλη είναι το καζάνι, αλλά το κρέας μέσα σ' αυτό είναι οι σκοτωμένοι, που τους έχετε ξαπλώσει στο μέσον της πόλης. Αφού φοβάστε τον πόλεμο, εγώ θα τον στρέψω εναντίον σας και θα σας διώξω μέσ' από την πόλη. Εγώ ο Κύριος το λέω. ⁹⁻¹⁰ Θα σας διώξω από την πόλη και θα σας παραδώσω στην εξουσία των ξένων. Έτσι θα εκτελέσω την απόφασή μου εναντίον σας. Θα εκτελέσω την κρίση μου εναντίον σας και θα πέσετε νεκροί στον πόλεμο μέσα

^{ΚΑ}ποιος κρέας Εκφράσεις που η ακριβής έννοιά τους είναι αγνώστη Πιθανώς το ολο πνεύμα τους είναι ότι οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ προτιμούν να μείνουν ασφαλείς μέσα στην πόλη, παρά να εκτοπισθούν

στα σύνορα του *Ισραήλ. Έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος. ¹¹ Δε θα είστε προφυλαγμένοι στην πόλη, όπως το κρέας στο καζάνι, αλλά θα σας τιμωρήσω οπουδήποτε θα βρίσκεστε μέσα στα σύνορα του Ισραήλ. ¹² Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος που τους *νόμους του δεν τους τηρήσατε και τις προσταγές του δεν τις εκτελέσατε: τηρήσατε τα έθιμα των εθνών που είναι γύρω σας”».

¹³ Ενώ εγώ προφήτευα, πέθανε ο Πελατίας, γιος του Βεναία. Τότε έπεσα με το πρόσωπο στη γη και φώναξα: «Αχ, Κύριε θεέ, σκοπεύεις, δηλαδή, να εξοντώσεις όλους όσους απέμειναν από τους Ισραηλίτες;»

Υπόσχεση για ανασυγκρότηση και ανακαίνιση

¹⁴ Τότε ο Κύριος μου απάντησε: ¹⁵ «Ανθρωπε, οι κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ λένε για όλους τους Ισραηλίτες που πήγαν στην *αιχμαλωσία μαζί σου, τους συμπατριώτες σου, τους αδερφούς σου: “άστους να μείνουν μακριά από την παρουσία του Κυρίου” τώρα εμείς κατέχουμε αυτή τη χώρα”. ¹⁶ Πες, λοιπόν, στους συναιχμαλώτους σου: “ο Κύριος ο Θεός λέει: Πράγματι, εγώ σας έστειλα μακριά ανάμεσα στα έθνη και σας σκόρπισα στις ξένες χώρες: και σ’ εκείνες τις χώρες που βρισκόμαστε, εγώ ήμουν ανάμεσα σας σαν να βρισκόμουν μέσα σε *αγιαστήριο. ¹⁷ Εγώ, όμως, ο Κύριος ο Θεός, θα τους συνάξω μέσα από τους λαούς, θα τους συγκεντρώσω μέσα από τις χώρες όπου είχαν διασκορπιστεί και θα τους ξαναδώσω τη χώρα του Ισραήλ. ¹⁸ Όταν θα ‘ρθουν εκεί θ’ απομακρύνουν όλα τα είδωλά τους και όλες τις μισητές πράξεις τους. ¹⁹ Θα τους δώσω νέα καρδιά και θα βάλω μέσα τους νέο πνεύμα: θα αφαιρέσω από το σώμα τους την πέτρινη καρδιά και θα τους δώσω καρδιά ζωντανή, ²⁰ για να ζουν σύμφωνα με τους νόμους μου και να τηρούν τις εντολές μου και να τις εφαρμόζουν. Αυτοί θα είναι λαός μου κι εγώ θα είμαι

Θεός τους. ²¹ Αλλά σ’ εκείνους που η καρδιά τους είναι κολλημένη στα είδωλά τους και στις βδελυρές πράξεις τους, θα τους ανταποδώσω σύμφωνα με αυτές τις πράξεις τους. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω”».

Ο Θεός εγκαταλείπει την Ιερουσαλήμ

²² Τότε τα *χερουβίμ, που πάνω τους ήταν η *δόξα του Θεού του Ισραήλ, άνοιξαν τα φτερά τους και οι τροχοί κινήθηκαν μαζί τους. ²³ Έτσι η δόξα του Κυρίου έφυγε από την πόλη και στάθηκε στο βουνό που είναι στ’ ανατολικά της. ²⁴ Το Πνεύμα του Θεού με σήκωσε και μ’ έφερε μέσα σε όραμα στη χώρα της *Βαβυλώνας, στους *αιχμαλώτους. Τότε το όραμα έφυγε από μένα. ²⁵ Κι εγώ είπα στους αιχμαλώτους όλα εκείνα τα πράγματα που μου είχε δείξει ο Κύριος.

Ο Ιεζεκιήλ περιγράφει την απαγωγή στην αιχμαλωσία

12 Ο Κύριος μου είπε: ² «Ανθρωπε, εσύ μένεις ανάμεσα σε αποστάτες, που έχουν μάτια για να βλέπουν αλλά δε βλέπουν, και αυτιά για ν’ ακούν αλλά δεν ακούν, γιατί είναι αποστάτες. ³⁻⁴ Γι’ αυτό, άνθρωπε, ετοίμασε τις αποσκευές σου και προσοπήσου ότι πας στην εξορία, ότι φεύγεις από τον τόπο σου για έναν άλλον τόπο. Βγάλε τις αποσκευές σου έξω από το σπίτι σαν να ετοιμάζεσαι για την εξορία, ενώ θα είναι ημέρα, για να σε δουν όλοι. Έπειτα, το βράδυ, βγες κι εσύ δήθεν ότι φεύγεις. Ίσως έ-τσι καταλάβουν, μολονότι είναι αποστάτες. ⁵ Σκάψε έναν τοίχο του σπιτιού σου μπροστά τους, άνοιξε μια τρύπα και βγες απ’ αυτήν. ⁶ Πάρε μπροστά τους το σακούλι σου στους ώμους και φύγε στο σκοτάδι με σκεπασμένο το πρόσωπό σου, για να μη βλέπεις πλέον τη χώρα. Σ’ έκανα σύμβολο στους Ισραηλίτες».

⁷ Εγώ, λοιπόν, έκανα όπως διατάχθηκα. Ετοίμασα το σακούλι μου σαν να ήταν αποσκευή εξορίας, ενώ ήταν ακόμα μέρα, και το βράδι έσκαψα τον τοίχο, άνοιξα μια τρύπα με

το χέρι μου και βγήκα μες στο σκοτάδι μεταφέροντας το σακούλι μου στους ώμους, ενώ αυτοί μ' έβλεπαν.

⁸ Το πρωί ο Κύριος μου είπε: ⁹ «Άνθρωπε, δε σε ρώτησαν οι Ισραηλίτες αποστάτες τι ήταν αυτά που έκανες; ¹⁰ Να τους πεις ότι ο Κύριος, ο Θεός λέει: “αυτή η συμβολική πράξη αφορά τον άρχοντα της Ίερουσαλήμ και όλους τους Ισραηλίτες που ζουν εκεί”. ¹¹ Πες τους ακόμη: “εγώ είμαι σύμβολο γι' αυτούς; ό,τι έκανα εγώ, αυτό θα συμβεί και σ' εκείνους. Θα συρθούν στην εξορία, στην *αιχμαλωσία. ¹² Κι ο άρχοντάς τους θα πάρει το σακούλι του στους ώμους μες στο σκοτάδι και θα φύγει μέσα από μια τρύπα που θα του ανοίξουν για να βγει. Θα σκεπάσει και το πρόσωπό του για να μη βλέπει πλέον τη χώρα”. ¹³ Θ' απλώσω το δίχτυ μου πάνω του και θα πιαστεί στην παγίδα μου. Θα τον φέρω στη *Βαβυλώνα, στη χώρα των *Χαλδαιών αλλά δε θα τη βλέπει· και θα πεθάνει εκεί. ¹⁴ Θα σκορπίσω στους τέσσερις ανέμους όλη την ακολουθία του, τους φρουρούς του και τα στρατεύματά του και θα τους καταδιώξω με το ξίφος μου. ¹⁵ Κι όταν θα τους έχω διασκορπίσει ανάμεσα στα έθνη, όταν θα τους έχω διασπείρει στις ξένες χώρες, τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος. ¹⁶ Αλλά μερικούς απ' αυτούς θα τους γλιτώσω από τον πόλεμο, την πείνα και την αρρώστια, για να διηγούνται στα έθνη στα οποία θα πάνε, όλες τις βδελυρές πράξεις τους. Έτσι θα μάθουν κι εκείνα τα έθνη ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Μελλοντική αγωνία της Ιερουσαλήμ

¹⁷ Πάλι ο Κύριος μου είπε: ¹⁸ «Εσύ, άνθρωπε, φάε το ψωμί σου με τρόμο και πιες το νερό σου με ανησυχία και αγωνία. ¹⁹ Και πες στον εξόριστο λαό της χώρας, ότι ο Κύριος ο Θεός, λέει: “οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ που θα 'χουν απομείνει στη χώρα του Ίσραήλ, θα φάνε το ψωμί τους με αγωνία και θα πιουν το νερό τους με φόβο, γιατί η

χώρα θα ερημωθεί εξαιτίας της ανομίας των κατοίκων της. ²⁰ Οι κατοικημένες πόλεις θ' αδειάσουν από τους κατοίκους τους και η χώρα θα ερημωθεί. Έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος”».

Πραγματοποίηση των λόγων του Κυρίου

²¹ Ο Κύριος μου είπε: ²² «Άνθρωπε, ποια είναι η σημασία της παροιμίας που λέτε στη χώρα του Ισραήλ, “ο καιρός περνά και κανένα όραμα δεν πραγματοποιείται”, ²³ Πες τους, λοιπόν: “ο Κύριος ο Θεός λέει: Θα θέσω τέρμα στην παροιμία αυτή και δε θα την ξαναπουν πια οι Ισραηλίτες. Πες τους αντίθετα: “πράγματι έρχεται καιρός, που κάθε όραμα θα εκπληρωθεί”. ²⁴ Δε θα υπάρξει πια ψευδές όραμα και πρόρρηση παραπλανητική στους Ισραηλίτες. ²⁵ Γιατί όταν εγώ, ο Κύριος, μιλάω, ο λόγος αυτός θα εκπληρώνεται χωρίς χρονοτριβή. Αποστάτες, στις μέρες σας εγώ ό,τι πω θα το κάνω. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

²⁶ Ο Κύριος μου είπε πάλι: ²⁷ «Άνθρωπε, οι Ισραηλίτες λένε για σένα ότι το όραμα που βλέπεις είναι για μια μελλοντική εποχή, ότι προφητεύεις για πολύ μακρινούς χρόνους. ²⁸ Πες τους, λοιπόν: “ο Κύριος ο Θεός λέει: “δε θ' αργήσει πια να εκπληρωθεί κανένας απ' τους λόγους μου. Κάθε λόγος που λέω εγώ εκπληρώνεται. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω”».

Καταδίκη των ψευδοπροφητών

13 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ άνθρωπε, ^{αβ} προφήτεψε εναντίον των *προφητών του Ίσραήλ που προφητεύουν αυθαίρετα, και πες τους: “ακούστε τι λέει για σας ο Κύριος ο Θεός:

³ “Αλίμονο στους ανόητους προφήτες που προφητεύουν αυθαίρετα, χωρίς να βλέπουν οράσεις. ⁴ Οι προφήτες σας, Ισραηλίτες, είναι σαν καταστροφικές αλεπούδες, που τριγυρνούν ανάμεσα στα ερείπια. ⁵ Δεν ανέβηκαν να επιδιορθώσουν τα χαλάσματα

^{αβ} Εσύ άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

του τείχους ούτε έχτισαν τοίχο για να σας προστατεύσουν από τον πόλεμο την ημέρα που εγώ ο Κύριος θα σας κρίνω. ⁶⁻⁷ Βλέπουν απατηλές οράσεις και προφητεύουν ψέματα, λέγοντας ότι ο Κύριος τους μίλησε, ενώ εγώ ποτέ δεν τους έστειλα· κι όμως, περιμένουν να πραγματοποιηθούν τα λόγια τους. ⁸ Γι' αυτό, εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Επειδή έχουν πει ψεύτικες προφητείες και έχουν δει απατηλές οράσεις, είμαι εναντίον τους. ⁹ Θα δείξω τη δύναμή μου εναντίον αυτών των φαντασιόπληκτων προφητών, που επινοούν οράσεις και δίνουν ψεύτικους χρησμούς. Δε θα μετέχουν στη συνέλευση του λαού μου ούτε θα καταγραφούν στον κατάλογο των Ισραηλιτών, ούτε θα μπουν στη χώρα τους. Έτσι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός. ¹⁰ Αποπλάνησαν το λαό μου λέγοντάς του ότι όλα θα πάνε καλά, ενώ τίποτα δεν πήγαινε καλά. Κι όταν ο λαός μου έχτιζε τοίχο με ξερολιθιά, αυτοί απλώς τον σοβαντίζανε. ¹¹ Πες, λοιπόν, σ' αυτούς τους προφήτες, που σοβαντίζουν την ξερολιθιά, πως θα 'ρθεί μια δυνατή βροχή, θα πέσει χαλάζι και θα ξεσπάσει ανεμοθύελλα, κι ο τοίχος θα πέσει. ¹² Όταν λοιπόν ο τοίχος πέσει, θα σας ρωτάνε: Τι απέγινε εκείνος ο όμορφος σοβάς που πασαλείψατε την ξερολιθιά; ¹³ Κι αυτό είν' εκείνο που εγώ, ο Κύριος ο Θεός, έχω να σας πω: Θα εξαπολύσω γεμάτος οργή έναν ισχυρό άνεμο, θα έρθει δυνατή βροχή και θα πέσει χαλάζι με mania καταστροφική. ¹⁴ Θα γκρεμίσω τον τοίχο που είχατε σοβαντίσει, θα τον κατεδαφίσω τελείως, έτσι που να φανούν τα θεμέλια του. Κι όταν ο τοίχος πέσει, θα εξαφανιστείτε κι εσείς μες στα ερείπιά του· έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. ¹⁵ Θα εξαντλήσω την οργή μου πάνω σ' αυτόν τον τοίχο και πάνω σ' αυτούς που τον σοβάντισαν. Και τότε εγώ θα σας ειρωνεύομαι: Πού είναι τώρα ο τοίχος; πού είναι εκείνοι που τον σοβάντισαν; ¹⁶ Τι έγι-

ναν εκείνοι οι προφύτες του Ισραήλ, που προφήτευαν για την *Ιερουσαλήμ και που οραματίζονταν ότι όλα θα πήγαιναν καλά σ' αυτήν; Τίποτα δεν πήγε καλά! Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω”».

Το τέλος της μαγείας

¹⁷ Μου είπε ακόμα ο Κύριος: «Εσύ άνθρωπε, απευθύνσου στις γυναίκες του λαού σου, που προφητεύουν αυθαίρετα, και προφήτεψε εναντίον τους. ¹⁸ Πες τους: “ακούστε τι λέει ο Κύριος ο Θεός:

“Αλίμονο σ' εσάς γυναίκες, που ράβετε μαγικές κορδέλες για τους καρπούς των χεριών και φτιάχνετε μαντήλες για τα κεφάλια ανθρώπων κάθε ηλικίας, παγιδεύοντας έτσι τις ζωές των ανθρώπων που ανήκουν στο λαό μου!^{κγ} Έχετε την εντύπωση ότι θα σώσετε τη δική σας ζωή; ¹⁹ Με τον τρόπο αυτό προσβάλλετε το *όνομά μου^{κδ} ανάμεσα στο λαό μου για μια χούφτα κριθάρι και για ένα κομμάτι ψωμί, παραδίνοντας στο θάνατο ανθρώπους που δεν ήταν να πεθάνουν και διατηρώντας στη ζωή ανθρώπους που δε θα 'πρεπε να ζήσουν. Έτσι πλανάτε το λαό μου, που του αρέσει να ακούει ψεύδη.

²⁰ Γι' αυτό, εγώ ο Κύριος, ο Θεός θα ενεργήσω ενάντια στα μαγικά δεσίματά σας, που μ' αυτά παγιδεύετε τους ανθρώπους· θα τα ξεσκίσω από τα μπράτσα σας και θα ελευθερώσω αυτούς που κυνηγάτε. ²¹ Θα ξεσκίσω τις μαντήλες σας και θα ελευθερώσω το λαό μου από τη μαγική εξουσία σας, που τους κρατάτε σαν θήραμα· και θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος.

²² “Με τα ψεύδη σας έχετε αποθαρρύνει τους δικαίους, αν κι εγώ ποτέ δεν τους αποθάρρυνα και ενθαρρύνατε τους ασεβείς, ώστε να μην αλλάξουν τον κακό τρόπο της ζωής τους και σωθούν. ²³ Γι' αυτό δεν θα ξαναδείτε τις απατηλές οράσεις σας, ούτε θα ξαναδώσετε τους ψεύτικους χρησμούς σας· θα ελευθερώσω το λαό μου από τη μαγική

^{κγ} Αναφορά σε τελετές μαγείας, άγνωστες σήμερα ^{κδ} Με τον τρόπο το όνομά μου Η μαγεία εθεωρείτο ευθεία περιφρόνηση του Θεου και τιμωρείτο με θάνατο (βλ. Λευ 19,26-31 20,27 Δτ 18,10-12)

δύναμή σας κι έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος»».

Κατηγορία κατά των ειδωλολατρών

14 Μερικοί από τους *πρεσβύτερους των Ισραηλιτών ήρθαν σ' εμένα για να συμβουλευθούν τον Κύριο και κάθισαν μπροστά μου. ²Μου είπε, λοιπόν, ο Κύριος: ³«Άνθρωπε, αυτοί έχουν αφιερωθεί ολόψυχα στα είδωλά τους, τα οποία τους οδηγούν στην αμαρτία. Τι έρχονται τώρα και με συμβουλευούνται; ⁴Γι' αυτό απάντησέ τους: "ο Κύριος, ο Θεός, λέει: Όποιος από τους Ισραηλίτες αφιερωθεί στα είδωλά του και τ' αφήσει να τον οδηγήσουν στην αμαρτία, και μετά πάει στον *προφήτη για να με συμβουλευτεί μέσω αυτού, εγώ ο ίδιος ο Κύριος θα του δώσω την απάντηση που του αξίζει. ⁵Έτσι θα δώσω ένα μάθημα στους Ισραηλίτες που έχουν αποξενωθεί από μένα εξαιτίας των ειδώλων τους".

⁶»Πες, λοιπόν, σ' όλους τους Ισραηλίτες: "ο Κύριος, ο Θεός, λέει: Μετανοήστε κι εγκαταλείψτε τα είδωλά σας· πάψτε πια να τηρείτε τα βδελυρά έθιμά σας. ⁷Όποιος από τους Ισραηλίτες ή από τους ξένους που ζουν στη χώρα σας^{κε} απομακρυνθεί από μένα και αφιερωθεί στα είδωλά του και τ' αφήσει να τον οδηγήσουν στην αμαρτία, και μετά έρθει στον προφήτη για να με συμβουλευτεί μέσω αυτού, εγώ ο ίδιος ο Κύριος θα του δώσω την απάντησή: ⁸Θα στραφώ εναντίον του και θα τον τιμωρήσω παραδειγματικά, έτσι που όλοι θα μιλάνε γι' αυτόν για πολύν καιρό και θα τον αποκόψω από το λαό μου. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος.

⁹»Κι αν ένας προφήτης πλανηθεί και δώσει παραπλανητικό χρησμό, εγώ ο Κύριος θα τον έχω παραπλανήσει· θ' απλώσω το χέρι μου εναντίον του και θα τον αφανίσω α-

πό το λαό μου.^{κς} ¹⁰Θα τιμωρηθούν και οι δυο γι' αυτό· η τιμωρία του προφήτη θα είναι όμοια με την τιμωρία του ανθρώπου που τον συμβουλευτήκε, ¹¹για να μάθουν να μην αποστατούν πια οι Ισραηλίτες από μένα και να μη μολύνονται με τις πολλές τους παραβάσεις, αλλά να είναι λαός μου κι εγώ να είμαι Θεός τους· εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω"».

Δίκαιη τιμωρία εναντίον της Ιερουσαλήμ

¹²Ο Κύριος μου είπε: ¹³«Άνθρωπε, αν κάποια χώρα απιστήσει σ' εμένα, θα την τιμωρήσω και θα της στείλω πείνα, για ν' αφανίσω και τους ανθρώπους και τα κτήνη της. ¹⁴Ακόμη κι αν ανάμεσα στον πληθυσμό της χώρας εκείνης ήταν άνθρωποι σαν τον Νώε, το Δανιήλ^{κζ} ή τον Ιώβ, η δικαιοσύνη τους δεν θα μπορούσε να σώσει παρά μόνο αυτούς τους ίδιους· εγώ ο Κύριος το λέω.

¹⁵»Η θα στείλω άγρια θηρία εναντίον εκείνης της χώρας, για να εξαφανίσουν τους κατοίκους της και να την ερημώσουν, ώστε να μην μπορεί άνθρωπος να περάσει μέσα απ' τη χώρα από τα πολλά θηρία της. ¹⁶Ακόμη κι αν ανάμεσα στον πληθυσμό της χώρας ήταν άνθρωποι σαν εκείνους τους τρεις άντρες, εγώ, ο αληθινός Θεός, το βεβαιώνω: δε θα μπορούσαν να σώσουν ούτε τα παιδιά της χώρας· μόνο τον εαυτό τους θα έσωζαν και η χώρα θα ερημωνόταν.

¹⁷»Η θα στείλω εναντίον εκείνης της χώρας εχθρούς να την περάσουν από σφαγή, για να εξαφανίσω απ' αυτήν ανθρώπους και ζώα. ¹⁸Ακόμα κι αν ανάμεσα στον πληθυσμό της χώρας ήταν άνθρωποι σαν εκείνους τους τρεις άντρες, εγώ, ο αληθινός Θεός, το βεβαιώνω: δε θα μπορούσαν να σώσουν ούτε τα παιδιά της χώρας· μόνο τον εαυτό τους θα έσωζαν.

¹⁹»Η θα στείλω αρρώστια σ' εκείνη τη χώρα και θα ξεσπάσει η οργή μου πάνω της

^{κε}από τους ξένους χώρα σας Οι ξένοι είχαν τις ίδιες υποχρεώσεις με τους Ισραηλίτες πολίτες και προστατεύονταν από τους ίδιους νόμους υπό τον όρο ότι θα υποβαλλόνταν σε περιτομή (βλ. Λευ 19,33-34) ^{κς}Γρηβλ Α' Βασ 22,15-23 και Δτ 13,2-6 ^{κζ}Δανιήλ Πιθανότατη αναφορά όχι στον προφήτη Δανιήλ του αντίστοιχου βιβλίου της Π Δ, αλλά σε έναν ήρωα γνωστό από τη χανανιτική παράδοση Ο Ιεζεκιήλ αναφέρεται σκόπιμα σε τρεις δικαίους που δεν ανήκαν στο ισραηλιτικό έθνος

με το θανατικό που θα εξοντώσει ανθρώπους και ζώα.²⁰ Ακόμα κι αν ανάμεσα στους κατοίκους της χώρας ήταν ο Νώε, ο Δανιήλ^{κ7} ή ο Ιάβ, εγώ, ο αληθινός Θεός το βεβαιώνω. **δε** θα μπορούσαν να σώσουν ούτε τα παιδιά της χώρας· η δικαιοσύνη τους μόνον αυτούς τους ίδιους θα μπορούσε να σώσει.

²¹»Και τώρα, εγώ ο Κύριος ο Θεός λέω. Θα στείλω εναντίον της Ίερουσαλήμ και τις τέσσερις θανατηφόρες τιμωρίες μου: δηλαδή τους εχθρούς, την πείνα, τα άγρια θηρία και την αρρώστια –όλα μαζί– για να εξαφανίσουν απ' αυτήν ανθρώπους και ζώα!²²⁻²³ Νομίζετε ότι θα γλιτώσει κανείς; Κι όμως! Μερικοί απ' αυτούς, άντρες και γυναίκες, θα επιζητήσουν στην πόλη. Αυτούς θα τους αφήσουν να φύγουν από την πόλη και θα έρθουν να σας βρουν εκεί στην εξορία. Τότε θα δείτε την ασεβή συμπεριφορά τους και θα παρηγορηθείτε για τις συμφορές που έστειλα εναντίον της Ιερουσαλήμ. Τότε θα διαπιστώσετε ότι όλα όσα έκανα εναντίον αυτής της πόλης, τα έκανα δικαιολογημένα· εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Η Ιερουσαλήμ άχρηστη κληματοβεργα

15 Ο Κύριος μου είπε: ²«Άνθρωπε, το κλήμα έχει μήπως μεγαλύτερη αξία από τα άλλα δέντρα του δάσους; ³Μπορεί κανείς να φτιάξει κάτι απ' το ξύλο του; Μπορεί μ' αυτό κανείς να φτιάξει έστω και μια ξυλόπροκα για να κρεμάσει κάποιο σκεύος; ⁴Όχι. Είναι κατάλληλο μόνο για τη φωτιά. Όταν η φωτιά έχει κάψει τις δύο άκρες του και το υπόλοιπο έχει καψαλιστεί σε τίποτα δε χρησιμεύει. ⁵Και τότε που ήταν ολόκληρο, σε τίποτα δεν χρησίμευε· πόσο μάλλον τώρα που το 'χει κάνει κάρβουνο η φωτιά.

Σε τι να χρησιμεύει;

⁶»Γι' αυτό εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω: Όπως το κλήμα περισσότερο απ' όλα τα δέντρα του δάσους, προορίζεται μόνο για τη φωτιά, έτσι και οι κάτοικοι της Ίερουσαλήμ προορίζονται μόνο για τη φωτιά. ⁷Θα τους τιμωρήσω. Αν κι έχουν γλιτώσει από τη φωτιά, όμως η φωτιά θα τους καταφάει^{κ8} έτσι θα καταλάβουν ότι εγώ είμαι ο ΊΚύριος. ⁸Θα ερημώσω τη χώρα τους, γιατί απίστησαν. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Ιερουσαλήμ η άπιστη γυναίκα

(16,1-63)

16 Ο Κύριος μου είπε: ²«Εσύ, άνθρωπε, ^λδείξε στην Ίερουσαλήμ πόσο βδελυρές είναι οι πράξεις της. ³Πες της: «Ο Κύριος, ο Θεός, λέει για σένα: Εσύ είσαι ΊΧαναναία και απ' την καταγωγή σου και απ' τη γέννησή σου· ο πατέρας σου ήταν ΊΑμορραίος και η μητέρα σου ΊΧετταία.^{λδ} ⁴Τη μέρα που γεννήθηκες δεν σου 'κοψαν τον ομφάλιο λώρο ούτε σε πλύναν· με νερό για να σε καθαρίσουν, δε σ' έτριψαν με αλάτι ούτε σε δέσαν· με φασκίες. ⁵Κανείς δεν σε λυπήθηκε να κάνει κάτι απ' όλα αυτά, αλλά σε πέταξαν μες στα χωράφια, όταν γεννήθηκες, χωρίς για τη ζωή σου να νοιαστούν.

⁶»Εγώ πέρασα από κοντά σου, σε είδα να κυλιέσαι μες στο αίμα σου, κι έτσι, στην κατάσταση που βρισκόσουν, σου είπα: Πάρε ζωή! ⁷Και σ' έκανα να μεγαλώσεις σαν το χορτάρι στον αγρό. Κι εσύ ψήλωσες κι έγινες πανέμορφη. Σχηματίστηκαν οι μαστοί σου και τα μαλλιά σου μάκρυναν· ήσουν όμως γυμνή κι ασκέπαστη.

⁸»Ξανάπέρασα από κοντά σου κι είδα πως ήσουν στην ηλικία της παντρείας. Τότε ά-

^{κ7}Δανιήλ βλ υποσ εις κεφ 14,14 ^{κ8}Αν και καταφασει Η πρώτη «φωτιά» συμβολίζει την πρώτη επίθεση εναντίον της Ιερουσαλήμ το 597 π Χ, κατά την οποία μονάχα λίγοι επιφάνεις, ανάμεσα στους οποίους και ο Ιεζεκιήλ, μεταφέρθηκαν στη Βαβυλώνα (β' Χρ 36,5-7). Οι υπόλοιποι που γλίτωσαν πίστευαν πως είναι ασφαλείς μέσα στην πόλη, όπως το κρέας στο καζάνι (βλ κεφ 11,3 15 33,24). Δε γλίτωσαν όμως από τη δεύτερη «φωτιά», με την οποία συμβολίζονται τα γεγονότα του 586 π Χ ^λΕσύ, άνθρωπε βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{λδ}Χαναναία - Αμορραίος - Χετταία Πριν πέσει στα χέρια των Ισραηλιτών και καθιερωθεί μετά από το Δαβίδ πρωτεύουσα του κράτους, η Ιερουσαλήμ κατοικείτο από Ιεβουσαίους (Ιησ 15,62) Ο Ιεζεκιήλ επιμενει στη μη ισραηλιτική προϊστορία της Ιερουσαλήμ (βλ Γεν 10,15-17)

14,21 5,16-17 Ιερ 15,3 14,22-23 12,16 15,1-8 Ιερ 2,21 Ιεζ 17,5-10 19,10-14 15,7 Αμ 4,11 Β' Βασ 24,8-17 Ιεζ 6,7 16,1-63 Κεφ 23 16,3 16,45 Ιησ 15,63 Κρ 19,11-12 Β' Σαμ 5,6-9

πλωσα το μανδύα μου πάνω σου^{Αβ} και σκέπασα τη γυμνότητά σου· σου υποσχέθηκα πίστη κι έκανα εγώ ο Κύριος, ο Θεός, μαζί σου συμφωνία.^{Αγ} Έτσι έγινες δική μου.

⁹“Έπειτα σ’ έπλυνα με νερό, σε καθάρισα από τα αίματα και σε άλειψα με λάδι. ¹⁰Σ’ έντυσα με πολύχρωμα υφαντά φορέματα και σου φόρεσα σανδάλια καμωμένα από το πιο μαλακό δέρμα· έζωσα τη μέση σου με ωραίο λινό και σε σκέπασα με μεταξωτό μανδύα. ¹¹Σε στόλισα με κοσμήματα: βραχιόλια έβαλα στα μπράτσα σου και περιδέραιο στο λαιμό σου, ¹²κρίκο στη μύτη σου, στ’ αυτιά σου σκουλαρίκια και στέμμα ατίμητο πάνω στο κεφάλι σου. ¹³Έτσι στολίστηκες με μάλαμα κι ασήμι και ντύθηκες μες στα λινά και μες στα μεταξένια και στα πολύχρωμα υφαντά. Έφαγες πίτα από σμιγδάλι, μέλι και λάδι. Έγινες πανέμορφη, άξια να βασιλέψεις.^{Αδ} ¹⁴Η φήμη σου απλώθηκε στα έθνη εξαιτίας της ομορφιάς σου· ήτανε τέλεια, χάρη στη λάμψη που σου χάρισα”, λέει ο Κύριος, ο Θεός”.

Η άπιστη Ιερουσαλήμ: Ειδωλολατρία

¹⁵“Εσύ όμως, εκμεταλλεύτηκες την ομορφιά που σου χάρισα και τη φήμη σου και πήγες κι έγινες πόρνη. Μες στην ακολασία βουτήχτηκες και δόθηκες χωρίς φραγμό στον κάθε τυχαίο διαβάτη. ¹⁶Διάλεξες τα πιο λαμπερόχρωμα φορέματά σου και τ’ άπλωσες στους δικούς σου ιερούς *τόπους· τους στόλισες μ’ αυτά κι εκεί απάνω πόρνευες.^{Αε} Τέτοια πράγματα δεν θα ‘πρεπε να είχαν συμβεί. ¹⁷Πήρες και τα λαμπερά, χρυσά και ασημένια κοσμήματα που σου είχα δώσει και μ’ αυτά έκανες ομοιώματα αντρών και μαζί τους με απάτησες. ¹⁸Πήρες τα πολύχρωμα

υφαντά φορέματά σου και σκέπασες αυτά τα είδωλα και πρόσφερες σ’ αυτά το λάδι μου και το *θυμίαμά μου. ¹⁹Τους πρόσφερες για ευχάριστη μυρωδιά την τροφή που εγώ σου είχα δώσει, την πίτα την καμωμένη από σμιγδάλι, λάδι και μέλι, που μ’ αυτά εγώ σε είχα θρέψει. Δυστυχώς, έτσι έγινε”, λέει ο Κύριος.

²⁰“Έπειτα πήρες τ’ αγόρια σου και τα κορίτσια σου, εκείνα που ανήκαν σ’ εμένα, και τα πρόσφερες θυσία στα είδωλα για να γίνουν τροφή τους. Σαν να μην έφταναν δηλαδή οι *πορνείες σου, ²¹έσφαξες τα παιδιά μου και τα παρέδωσες στα είδωλά σου για *ολοκαύτωμα.^{Ας} ²²Και μέσα σ’ όλες αυτές τις βδελυρές πράξεις και τις πορνείες σου, δε θυμήθηκες τον καιρό της νιότης σου, τότε που ήσουν γυμνή κι ασκέπαστη και μες στο αίμα σου βουτηγμένη”.

Η άπιστη Ιερουσαλήμ: Αθέμιτες συμμαχίες

²³“Αλίμονο, αλίμονο σ’ εσένα! Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω. Μετά απ’ αυτή σου την ασέβεια, ²⁴έχτισες και δικό σου θολωτό δωμάτιο, καθιέρωσες και δικούς σου ιερούς *τόπους σε κάθε πλατεία. ²⁵Στην είσοδο του κάθε δρόμου έχτισες και ψηλές εξέδρες όπου πορνεύσουν την ομορφιά σου· εκεί πρόσφερες τον εαυτό σου στους διαβάτες και βυθίζόσουν όλο και περισσότερο στην πορνεία. ²⁶Πορνεύτηκες με τους γεροδεμένους Αιγύπτιους,^{Ας} τους γείτονές σου, και γινόσουν όλο και πιο ακόλαστη, για να μ’ εξοργίζεις. ²⁷Άπλωσα πάνω σου το χέρι μου και σε τιμώρησα, λιγότεψα τη διατροφή σου και σε παρέδωσα στη διάθεση των εχθρών σου, στων *Φιλισταίων τις πόλεις,^{Αη} που ντράπηκαν για την αισχρή σου συμπεριφορά.

^{Αβ}Άπλωσα πάνω σου Συμβολική πράξη αποδοχής μιας γυναίκας ως συζύγου (πρβλ Ρουθ 3,9) ^{Αγ}Συμφωνία Νοείται όχι μόνο συμφωνία προστασίας αλλά και γάμο. Μετά τον προφήτη Οσηέ, η εικόνα του γάμου χρησιμοποιείται συχνά για να περιγραφεί η σχέση του Θεού με το λαό Ισραήλ (βλ Ησ 54,4-8 Ιερ 2,2) ^{Αδ}Η Ιερουσαλήμ είχε υπάρξει η κατ’ εξοχήν βασιλική πόλη (βλ Α΄ Βασ 11,36 15,4) ^{Αε}Η ΠΔ συχνά χρησιμοποιεί την εικόνα της πορνείας για να περιγράψει τη λατρεία των ειδώλων (βλ Ες 34,15 Ω 2,4) ^{Ας}Η χανανιτική συνήθεια να προσφέρουν τα παιδιά τους ολοκαύτωμα στα είδωλα είχε υιοθετηθεί και από τους Ισραηλίτες (βλ κεφ 20,31) κατά παράβαση του νόμου (βλ Λευ 18,21) ^{Αη}Η συμμαχία με την Αίγυπτο παρομοιάζεται εδώ με πορνεία. Οι προφήτες πάντοτε καταδίκασαν τέτοιες συμμαχίες (βλ Ησ 30,1 Ω 7,11 12,2) ^{Αη}Η πολιτική ορισμένων βασιλιάδων του Ιούδα είχε ως αποτέλεσμα την προσάρτηση εδαφών τους στη χώρα των Φιλισταίων (βλ κεφ 25,15-17 Β΄ Χρ 28,18)

28 "Πορνεύτηκες επίσης και με τους Ασσυρίους,¹⁶ επειδή ήσουν αχόρταγη, και πάλι, αν και πορνεύτηκες μ' αυτούς, ωστόσο δεν ικανοποιήθηκες. 29 Πορνεύτηκες αναριθμητές φορές στη χώρα των εμπόρων, τη Βαβυλώνα, αλλά και πάλι δε βρήκες κορεσμό. 30 Πόσο ασυγκράτητη ήσουν!" λέει ο Κύριος, ο Θεός. "Συμπεριφέρθηκες σαν αδιάντροπη πόρνη!" 31 Μα κι όταν έχτιζες τα θολωτά σου δωμάτια στην είσοδο των δρόμων και τις ψηλές σου εξέδρες στις πλατείες, δεν ενεργούσες καν σαν πόρνη, γιατί αδιαφορούσες για την αμοιβή σου. 32 Έμοιαζες με μοιχαλίδα, που προτιμάει τους ξένους απ' τον άντρα της. 33 Οι πόρνες δέχονται πληρωμή από τους άντρες αλλά εσύ πλήρωνες για να προσελκύσεις τους εραστές σου να 'ρθουν από παντού να σε βρουν και να πορνεύσουν μαζί σου. 34 Αυτή ήταν η διαφορά σου από τις άλλες πόρνες: Κανένας δε σε ήθελε· έδινες αμοιβή, δεν έπαιρνες· τόσο ήσουν διεφθαρμένη!"»

Η αντάξια τιμωρία

35 «Άκου, λοιπόν, πόρνη Ιερουσαλήμ, το λόγο του Κυρίου! 36 Λέει ο Κύριος, ο Θεός: Επειδή παραδόθηκες γυμνή στους εραστές σου, για να λατρέψεις τα βδελυρά σου είδωλα, προσφέροντας θυσία κι αυτό ακόμα το αίμα των παιδιών σου, 37 γι' αυτό κι εγώ θα συγκεντρώσω από παντού όλους τους εραστές σου, που ένιωθες μαζί τους ηδονή, όλους όσους αγάπησες και όλους όσους μίσησες, και μπροστά τους θα σε ξεγυμνώσω. 38 Θα σε τιμωρήσω σαν μοιχαλίδα και σαν φόνισσα. Μ' οργή και αγανάκτηση θα σε καταδικάσω σε θάνατο. 39 Θα σε παραδώσω στην εξουσία των εραστών σου. Αυτοί θα εξοφανίσουν τα θολωτά δωμάτιά σου και τις ψηλές εξέδρες· θα σου βγάλουν τα ρούχα,

θα πάρουν τα λαμπρά κοσμήματά σου, και θα σ' αφήσουνε γυμνή κι ασκέπαστη

40 "Επειτα θα ξεσηκώσουν εναντίον σου τη σύναξη του λαού και θα σε λιθοβολήσουν και θα σε κατασφάξουν με τα ξίφη τους 41 και θα κάψουν τα σπίτια σου. Έτσι, θα εκτελέσουν την καταδικαστική απόφαση εναντίον σου μπροστά στα μάτια πλήθους γυναικών. Θα βάλω τέρμα στις πορνείες σου και δε θα ξαναπληρώσεις για καμιά αμοιβή. 42 Μ' αυτό τον τρόπο θα ικανοποιήσω την οργή μου εναντίον σου, κι ύστερα δεν θα 'χω πια λόγο να είμαι αγανακτισμένος. Θα μου περάσει ο θυμός και θα ησυχάσω. 43 Έχασες τι ήμουν για σένα τον καιρό της νιότης σου και με εξόργισες με όλα αυτά τά έργα σου και επιπλέον ήσουν και ανήθικη. Γι' αυτό κι εγώ τώρα θα σε τιμωρήσω γι' αυτή σου τη συμπεριφορά. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω"».

Η Ιερουσαλήμ χειρότερη από τα Σόδομα και τη Σαμάρεια

44 «Ιερουσαλήμ, αυτοί που σκαρώνουν γνομικά θα σε κοροιδεύουν με τη γνωστή παροιμία: Το μήλο κάτω απ' τη μηλιά θα πέσει. 45 Πράγματι, είσαι κόρη μιας μάνας που πρόδωσε τον άντρα της και τα παιδιά της· ίδια κι απaráλλαχτη με τις αδερφές σου πόλεις, που πρόδωσαν τους άντρες τους και τα παιδιά τους. Η μάνα σας ήταν πράγματι Χετταία κι ο πατέρας σας Αμορραίος. 46 Η μεγάλη αδερφή σου ήταν η Σαμάρεια, με τα περίχωρά της βόρεια από σένα, και η νεότερη αδερφή σου ήταν τα Σόδομα, με τα περίχωρά της νότια από σένα. 47 Και δεν αρκέστηκες να μιμείσαι τη συμπεριφορά εκείνων, αλλά σε πολύ λίγο χρόνο τις ξεπέρασε σε διαφθορά. 48 Εγώ, ο αληθινός Θεός, το επιβεβαιώνω: Η αδερφή σου, τα Σόδομα, και τα περίχωρά τους δεν έκαναν ό,τι έκανες εσύ

¹⁶ Πολλοί βασιλιάδες του Ισραήλ και του Ιουδα είχαν επιδιώξει συμμαχία με την Ασσυρία (βλ Β' Βασ 15-19 16,7-9 Ωσ 5,13· 8,9) Μ' Για να επιτύχουν μια συμμαχία οι Ισραηλίτες συχνά έπρεπε να καταβάλουν βαρύτατο φόρο υποτέλει-
ας (βλ Β' Βασ 15,19 16,8) ^{16α} Θα σε ξεγυμνώσω Η γυμνότητα ήταν συμβολισμός κατασχετικής και πλήρους αδυνα-
μίας. Οι σύμμαχοι της Ιερουσαλημ (οι «εραστές της») θα έσπευδαν να την κυριεύσουν όταν θ' άκουγαν πως είχε ερη-
μωθεί

και τα περίχωρά σου.⁴⁹ Οι πόλεις αυτές α-
μάρτησαν όταν περηφανεύτηκαν πως είχαν
άφθονα πλούτη και ζούσαν με περιττή πολυ-
τέλεια, και δε βοήθησαν τους φτωχούς κι
αυτούς που είχαν ανάγκη.⁵⁰ Περηφανεύτη-
καν κι έκαναν πράξεις βδελυρές. Όταν τα
είδα αυτά τις εξαφάνισα.⁵¹ Η Σαμάρεια δεν
είχε πράξει ούτε τις μισές απ' τις δικές σου
αμαρτίες· αλλά οι δικές σου πράξεις ήταν
πολύ πιο αποκρουστικές, έτσι ώστε μπρο-
στά σου οι αδερφές σου να φαίνονται αθώ-
ες.⁵² Ο εξευτελισμός λοιπόν για τις ανομίες
σου θα είναι όλος δικός σου, αφού μπροστά
σ' αυτές οι αδερφές σου μοιάζουν αθώες».

Ο Θεός παραμένει πιστός

⁵³ «Θα αποκαταστήσω την ευημερία των
Σοδόμων και της Σαμάρειας και των γύρω
τους πόλεων μαζί με τη δική σου.⁵⁴ Όλα αυ-
τά θα τα κάνω για να ντραπείς για τις πρά-
ξεις σου και οι αδερφές σου ν' ανακουφι-
στούν.⁵⁵ Οι τρεις σας μαζί με τα περίχωρά
σας θα ανοικοδομηθείτε και θα ευτυχησετε
και πάλι όπως πριν.

⁵⁶ Τον καιρό της περηφάνειας σου κορόι-
δευες την αδερφή σου, τα Σόδομα.⁵⁷ Τώρα
όμως όλοι βλέπουν τη δική σου ασέβεια.
Έτσι, όλες οι πόλεις της Συρίας με τα πε-
ρίχωρά τους και οι πόλεις των Φιλισταίων σε
κοροϊδεύουν και σε περιφρονούν.⁵⁸ Εσύ εί-
σαι ένοχη εξαιτίας της ανηθικότητάς σου και
των βδελυρών σου πράξεων. Εγώ, ο Κύριος
ο Θεός, το λέω».

⁵⁹ Λέει ακόμα ο Κύριος, ο Θεός: «Εσύ, Ιε-
ρουσαλήμ, αθέτησες τον *όρκο σου, παρα-
βαίνοντας τη *διαθήκη μου. Θα σου κάνω,
λοιπόν, ό,τι σου αξίζει.⁶⁰ Εγώ, όμως, δε θα
ξεχάσω τη διαθήκη που έκανα μαζί σου όταν
ήσουν νέα και θα κάνω πάλι μ' εσένα αιώνια
διαθήκη.⁶¹ Τότε θα θυμηθείς τις πράξεις
σου και θα ντραπείς. Θα ξαναπάρεις τις α-
δερφές σου, τις μεγαλύτερες και τις μικρό-

τερες θα σου τις δώσω για θυγατέρες σου,
αλλά σαν κάτι πέρα από τη διαθήκη που έ-
κανα μ' εσένα.⁶² Κι όταν θα κάνω μ' εσένα
διαθήκη, θα μάθεις ότι εγώ είμαι ο *Κύριος.
⁶³ Τότε θα θυμάσαι τα περασμένα και θα
ντρέπεσαι και δε θα μπορείς πια ν' αρθρώ-
σεις λέξη από τη ντροπή σου τότε θα σε
συγχωρήσω για όλα όσα έχεις κάνει. Εγώ ο
Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Παραβολή των αετών και του αμπελιού

17 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ, άνθρω-
πε,^{μβ} πες στους Ισραηλίτες την πα-
ρακάτω αλληγορία.³ Πες τους ότι εγώ, ο Κύ-
ριος ο Θεός, λέω:

»Ένας μεγάλος αετός, με μεγάλα μακριά
και πολύχρωμα φτερά, ήρθε στο *Λίβανο κι
έπιασε την κορυφή ενός *κέδρου.⁴ Εκοψε το
πιο ψηλό κλωνάρι του, το έφερε στη χώρα
του εμπορίου και το απόθεσε στην πόλη των
εμπόρων.^{μγ} ⁵ Τότε πήρε μία άλλη καταβολά-
δα^δ από τη χώρα του *Ισραήλ και τη φύτεψε
όπως τις ιτιές σε γόνιμο έδαφος, κοντά σε
άφθονα νερά.⁶ Η καταβολάδα βλάστησε κι έ-
γινε πλατύ κλήμα χαμηλού αναστήματος,
που οι κλάδοι του στρέφονταν προς τον αε-
τό ενώ οι ρίζες του απλώνονταν κάτω απ'
αυτόν. Ήταν ένα κλήμα και έβγαζε συνεχώς
καινούρια κλαδιά.

⁷ »Αλλά ήρθε κι ένας άλλος τεράστιος αε-
τός κι αυτός, με πολλά και μεγάλα φτερά.
Τότε το κλήμα από την πρασιά όπου ήταν
φυτεμένο έστρεψε προς αυτόν τις ρίζες του
και άπλωσε τα κλαδιά του προς το μέρος
του για να ποτιζεται καλύτερα.⁸ Ωστόσο είχε
φυτευτεί σε καλό έδαφος, κοντά σε άφθονα
νερά, ώστε να μπορεί να κάνει κλαδιά και να
καρποφορεί και να γίνει ένα μεγαλόπρεπο
κλήμα.

⁹ »Ρώτησέ τους εκ μέρους μου: «Θα ευδο-
κιμήσει αυτό το κλήμα; Δεν θα το ξεριζώσει
ο πρώτος εκείνος αετός, έτσι που να μαρα-

^{μβ} Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{μγ} Με την εικόνα αυτή υπονοείται ο Ιωαχίν, βασιλιάς του Ιουδα, και οι
άρχοντες του βασιλείου (βλ στ 12) ^{μδ} Άλλη καταβολάδα Νοείται ο βασιλιάς Σεδεκίας, Θεός του Ιωαχιν, που ο Να-
βουχοδονοσορ τον τοποθέτησε στο θρόνο του Ιουδα (βλ Β' Βασ 24,17)

θούν όλα του τα φύλλα· δεν θα κόψει εκείνος τον καρπό του; Άλλωστε δε θα χρειαστεί και μεγάλη δύναμη ή πολλοί άνθρωποι για να το ξεριζώσουν! ¹⁰ Είναι γερά φυτεμένο, μα δε θα μπορέσει ν' αναπτυχθεί. Όταν το χτυπήσει ο ανατολικός άνεμος τότε θα μαραθεί τελείως. Θα μαραθεί στην πρασιά όπου επρόκειτο να βλαστήσει”».

Ερμηνεία της παραβολής: Ο ειδωλολάτρης βασιλιάς Σεδεκίας

¹¹ Στη συνέχεια ο Κύριος μου είπε: ¹² «Ρώτησε τώρα αυτούς τους αποστάτες αν ξέρουν τι σημαίνουν όλα αυτά. Ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας ήρθε στην *Ιερουσαλήμ και πήρε το βασιλιά της και τους άρχοντές της *αιχμαλώτους στη χώρα του. ¹³ Μετά πήρε κι ένα μέλος της βασιλικής οικογένειας, έκανε μαζί του συμφωνία και του επέβαλε να του ορκιστεί πίστη. Απήγαγε από τη χώρα όλους τους ηγέτες της, ¹⁴ ώστε το βασίλειο να μείνει στην υποτέλεια, χωρίς ποτέ ν' ανορθωθεί, και να διασφαλιστεί έτσι η πιστή τήρηση της συνθήκης. ¹⁵ Αλλά ο νέος βασιλιάς επαναστάτησε εναντίον του κατακτητή: Έστειλε αγγελιοφόρους στην Αίγυπτο για να ζητήσει άλογα και πολύ στρατό. Θα τα καταφέρει όμως; μπορεί κανείς να έχει αποτελέσματα με τέτοια πολιτική; μπορεί να παραβεί τη συνθήκη και όμως να γλιτώσει;

¹⁶ »Εγώ ο Κύριος, ο αληθινός Θεός, το επιβεβαιώνω: Θα πεθάνει στη Βαβυλώνα, στη χώρα του βασιλιά που τον είχε ανεβάσει στο θρόνο, γιατί αθέτησε τον *όρκο του και παρέβηκε τη συνθήκη που είχε κάνει μαζί του. ¹⁷ Ο *Φαραώ με τον πολυάριθμο στρατό του και τη μεγάλη του δύναμη δε θα τον βοηθήσει ν' αντισταθεί στους *Βαβυλώνιους, όταν θα υψώνουν προχώματα εναντίον του και θα χτίζουν οχυρώματα για να κατασφάξουν πλήθη ανθρώπων. ¹⁸ Αθέτησε τον όρκο του και παρέβηκε τη συνθήκη. Κι αφού συμπεριφέρθηκε έτσι, δεν τον σώζει τίποτα. ¹⁹ Εγώ, ο α-

ληθινός Θεός δηλώνω: “επειδή ο νέος αυτός βασιλιάς παραβίασε τη συνθήκη μου που επικυρώθηκε με όρκο στο όνομά μου, θα τα ανταποδώσω όλα αυτά στο κεφάλι του. ²⁰ Θ’ απλώσω το δίχτυ μου πάνω του και θα πιστεί στην παγίδα μου. Θα τον μεταφέρω στη Βαβυλώνα και εκεί θα τον κρίνω, γιατί απίστησε σ’ εμένα. ²¹ Όλοι οι εκλεκτοί του στρατού του^{με} θα θανατωθούν με ξίφος κι όσοι επιζητήσουν θα διασκορπιστούν στους πέντε ανέμους. Τότε θα μάθετε ότι εγώ, ο Κύριος, είμαι που μίλησα”».

Ο μελλοντικός αρχηγός της Σιών

²² Ο Κύριος, ο Θεός, μου είπε: «Εγώ ο ίδιος θα πάρω από την ψηλότερη κορυφή του κέδρου ένα βλαστάρι και θα το φυτέψω πάνω σε ένα πολύ ψηλό βουνό. ²³ Θα το φυτέψω πάνω σ’ ένα ψηλό βουνό του Ισραήλ. Το βλαστάρι θα μεγαλώσει, θα γίνει ψηλή κέδρος και θα καρποφορήσει· και κάτω από τη σκιά των κλαδιών της θα φωλιάζουν πουλιά κάθε είδους. ²⁴ Έτσι όλα τα δέντρα έξω στους αγρούς θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Ρίχνω κάτω τα ψηλά δέντρα και κάνω να μεγαλώσουν τα χαμηλά· εγώ ξεραίνω τα πράσινα δέντρα και κάνω να βλασταίνουν τα ξερά. Εγώ, ο Κύριος, μίλησα κι ό,τι είπα θα το κάνω».

Όποιος αμαρτάνει, ο ίδιος και θα πεθάνει

18 Ο Κύριος μου είπε: ² «Τι εννοείτε Ισραηλίτες με την παροιμία που λέτε στη χώρα σας: “οι γονείς έφαγαν άγουρα σταφύλια και τα δόντια των παιδιών μούδιασαν”; ³ Εγώ, ο αληθινός Θεός, βεβαιώνω ότι αυτή η παροιμία δεν θα είν’ ανάγκη να χρησιμοποιείται πια στη χώρα σας. ⁴ Κάθε ζωή σε μένα ανήκει. Τόσο η ζωή του πατέρα όσο και η ζωή του γιου δική μου είναι. Ο άνθρωπος που αμαρτάνει, ο ίδιος και θα πεθάνει.

⁵ »Ας υποτεθεί ότι ένας άνθρωπος είναι δίκαιος και πράττει το σωστό και το δίκαιο.

^{με} Όλοι στρατού του, η πιθανή απόδοση Το εβρ κατά λ έχει «όλα τα καταφύγιά του»

^{17,12} 2,3-5 ^{17,12-14} Β’ Βασ 24,10-12 15-17 ^{17,13} Β’ Χρ 36,13 ^{17,15} Β’ Βασ 24,20β ^{17,17} 4,2 ^{Ιερ} 37,3-7 ^{17,20-21} 12,13-
¹⁴ ^{17,22} Ησ 11,1 ^{17,23} 20,40 ^{17,24} 21,30-31 31,10 Α’ Σαμ 2,7-8 ^{18,2-4} ^{Ιερ} 31,29-30 ^{Δτ} 24,16

⁶ Δεν λατρεύει τα είδωλα των Ισραηλιτών στα βουνά, δεν τρώει απαγορευμένα σφαχτά, δεν μοιχεύει με τη γυναίκα του άλλου ούτε πλαγιάζει με τη γυναίκα του στην περίοδο που αυτή είναι "ακάθαρτη". ⁷ Δεν καταπιέζει άνθρωπο, αλλά δίνει πίσω το ενέχυρο στον οφειλέτη· μοιράζεται το ψωμί του μ' εκείνον που πεινάει και δίνει ρούχα στον γυμνό να σκεπαστεί. ⁸ Δεν δανείζει τοκογλυφικά, δεν παίρνει καν τόκο· δεν κάνει αδικίες, αλλά κρίνει δίκαια τις διαφορές των άλλων. ⁹ Με λίγα λόγια εφαρμόζει τους "νόμους μου και τηρεί τις εντολές μου. Εγώ, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός, βεβαιώνω πως ο άνθρωπος αυτός είναι πραγματικά δίκαιος και θα ζήσει.

¹⁰ «Ας υποτεθεί τώρα ότι αυτός ο άνθρωπος έχει έναν γιο που σφάζει και καταστρέφει, και γενικά κάνει ¹¹ τ' αντίθετα απ' ό,τι κάνει ο πατέρας του. Τρώει, δηλαδή, το σφαχτό με το αίμα του, μοιχεύει με τη γυναίκα του άλλου, ¹² καταπιέζει τον φτωχό κι εκείνον που έχει ανάγκη, διαπραττει ληστείες, δε δίνει πίσω το ενέχυρο και λατρεύει τα βδελυρά είδωλα. ¹³ Δανείζει τοκογλυφικά και ζητάει τόκο. Αυτός ο γιος δεν θα ζήσει. Θα τιμωρηθεί και εξάπαντος θα πεθάνει, γιατί έκανε όλες αυτές τις βδελυρές πράξεις.

¹⁴ «Ας υποθέσουμε, όμως, ότι αυτός ο κακός γιος έχει ένα γιο, που βλέπει τις αμαρτίες του πατέρα του, αλλά ο ίδιος φοβάται και δεν κάνει τα ίδια. ¹⁵ Δηλαδή δεν λατρεύει τα είδωλα των Ισραηλιτών ούτε τρώει απαγορευμένα σφαχτά, δεν μοιχεύει με τη γυναίκα του άλλου, ¹⁶ δεν καταπιέζει άνθρωπο, δεν κατακρατεί το ενέχυρο, δεν ληστεύει, μοιράζεται το ψωμί του με τον πεινασμένο και δίνει ρούχα στον γυμνό να ντυθεί. ¹⁷ Δεν αδικεί τον φτωχό ούτε παίρνει τόκο. Με λίγα λόγια, εφαρμόζει τις εντολές μου και τηρεί τους νόμους μου. Αυτός ο άνθρωπος είναι βέβαιο πως δεν θα πεθάνει κι ας έπραξε ανομίες ο πατέρας του· θα ζήσει. ¹⁸ Ο πατέρας του, όμως, επειδή καταπίεσε, λήστεψε τους συνανθρώπους του και γενικά έκανε

πράγματα ανεπίτρεπτα για το λαό μου, εκείνος το δίχως άλλο θα πεθάνει εξαιτίας της αδικίας του».

Καθένας είναι υπεύθυνος για τη δική του ζωή

¹⁹ «Εσείς όμως αναρωτιέστε: "γιατί να μην υποφέρει ο γιος εξαιτίας της ανομίας του πατέρα του;" Η απάντηση είναι ότι, ο γιος κάνει το σωστό και το δίκαιο και τηρεί με προσοχή όλους τους "νόμους μου· γι' αυτό θα ζήσει, οπωσδήποτε. ²⁰ Ο άνθρωπος όμως που κάνει το κακό θα πεθάνει· ο γιος δεν θα υποφέρει εξαιτίας της ανομίας του πατέρα του ούτε ο πατέρας θα υποφέρει εξαιτίας της ανομίας του παιδιού του. Η δικαιοσύνη του δικαίου θα αναγνωρίζεται στον ίδιο και η ασέβεια του ασεβή θα καταλογίζεται σε βάρος του ίδιου.

²¹ «Αν όμως ένας ασεβής πάψει να αμαρτάνει και εφαρμόσει τους νόμους μου και καθέτι που είναι σωστό και δίκαιο, τότε οπωσδήποτε θα ζήσει, δε θα πεθάνει. ²² Καμιά από τις προηγούμενες παραβάσεις του δε θα του καταλογιστεί· θα ζήσει λόγω των δικαίων πράξεών του. ²³ Δεν χαίρομαι όταν ένας άνθρωπος πεθαίνει εξαιτίας της αμαρτίας του», λέει ο Κύριος, ο Θεός. «Προτιμώ να μετανοήσει και να ζήσει.

²⁴ «Αντίθετα, αν ένας δίκαιος ξεφύγει από τον «ιο δρόμο και πράξει την αδικία, όλες τις βδελυρές πράξεις που κάνει ένας ασεβής, τότε καμιά από τις δίκαιες πράξεις του δεν θα του λογαριαστεί. Αυτός θα πεθάνει για την αμαρτία που διέπραξε».

Ο Θεός δίνει μια ακόμη ευκαιρία

²⁵ «Εσείς όμως, Ισραηλίτες, λέτε: "δεν είναι σωστός ο τρόπος που ενεργεί ο Κύριος". Ακούστε, λοιπόν, τώρα: Ο δικός μου τρόπος δεν είναι ο σωστός ή οι δικές σας ενέργειες είναι διεστραμμένες; ²⁶ Όπως το 'χω ξαναπεί, αν ένας δίκαιος ξεφύγει από τον «ιο δρόμο και πράξει την αδικία, θα πεθάνει εξαιτίας της ανομίας του. ²⁷ Κι αν ένας

ασεβής απαρνηθεί την ασεβεία του και κάνει το σωστό και το δίκαιο, αυτός αξίζει να ζήσει. ²⁸ Αν συναισθανθεί τις παραβάσεις του και μετανοήσει θα ζήσει οπωσδήποτε· δε θα πεθάνει. ²⁹ Κι όμως, εσείς Ισραηλίτες λέτε: “ο τρόπος που ενεργεί ο Κύριος δεν είναι ο σωστός”. Αχ, Ισραηλίτες, ο δικός μου τρόπος δεν είναι ο σωστός ή οι δικές σας ενέργειες είναι διεστραμμένες; ³⁰ Γι’ αυτό θα σας κρίνω, Ισραηλίτες, τον καθέναν από σας με τον τρόπο που ενεργείτε· εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω.

»Μετανοήστε και σταματήστε τις παραβάσεις σας, για να μη σας οδηγήσει στην καταστροφή η ανομία σας. ³¹ Σταματήστε τις παραβάσεις σας εναντίον μου κι ανανεώστε την καρδιά σας και το φρόνημά σας. Γιατί θέλετε να πεθάνετε, Ισραηλίτες; ³² Ξέρετε ότι εγώ δε χαίρομαι όταν ένας άνθρωπος πρέπει να πεθάνει. Αυτό το λέω εγώ, ο Κύριος ο Θεός. Μετανοήστε, λοιπόν, για να ζήσετε!»

Θρήνος για τους βασιλιάδες του Ισραήλ

19 Ο Κύριος με πρόσταξε να τονίσω ένα θρηνητικό τραγούδι για τους άρχοντες των Ισραηλιτών.

² «Τι λέαινα^{μς} ήταν η μάνα σας, σε σύγκριση μ’ άλλα lionτάρια! Ξάπλωνε ανάμεσα στα lionταρόπουλα κι άφηνε τα μικρά της να θηλάσουν.

³ Ένα από τα μικρά της το μεγάλωσε και έγινε δυνατό lionτάρι.

Έμαθε να κατασπαράζει τη λεία του και να καταβροχθίζει ανθρώπους.

⁴ Τα έθνη άκουσαν γι’ αυτό, έτρεξαν, το παγίδεψαν σε λάκκο και το τραβήξαν με άγκιστρα στην Αίγυπτο.^{μκ}

⁵ Όταν η μάνα του είδε πως γελάστηκε, και πως ήταν η ελπίδα της χαμένη,

πήρε ένα άλλο από τα μικρά της και το ‘κανε lionτάρι δυνατό.

⁶ Να ζήσει το ‘φερε σ’ άλλα lionτάρια ανάμεσα

κι έγινε ένα lionτάρι δυνατό έμαθε να κατασπαράζει τη λεία του, και να καταβροχθίζει ανθρώπους.

⁷ Τα φρούριά τους τα γκρέμιζε τις πόλεις τους τις έκανε ερείπια· οι κάτοικοι της χώρας έτρεμαν στο άκουσμα του βρυχηθμού του.

⁸ Τότε εναντίον του τα έθνη παρατάχθηκαν, από τις γύρω χώρες, άπλωσαν γύρω του τα δίχτυα τους, και το παγίδεψαν στο λάκκο.

⁹ Μ’ άγκιστρα το τραβήξαν το βάλαν’ σε κλουβί και το μετέφεραν στο βασιλιά της ‘Βαβυλώνας.^{μλ}

Μέσα σε φρούριο το ρίξαν ώστε να μην ξανακουστεί ο βρυχηθμός του πια πάνω στα όρη του ‘Ισραήλ.

¹⁰ «Ήταν η μάνα σας σαν την κληματαριά τη φυτεμένη στον νερόν τις όχθες· ήταν καρπούς γεμάτη και κλαδιά, απ’ τα πολλά νερά που την ποτίζουν.

¹¹ Είχε κλωνάρια για σκήπτρα ηγεμόνων. Ψηλότερα απ’ τ’ άλλα δέντρα ανέβαιναν και θαύμαζαν τη λιγερή κορμοστασιά της με τα πολλά της τα κλαδιά.

¹² Αλλά με οργή και βία ξεριζώθηκε, ρίχτηκε καταγής· ο ανατολικός ο άνεμος ξέρανε τον καρπό της και τον σκόρπισε.

Τα υπέροχα κλωνάρια της ξεράθηκαν και στη φωτιά καήκαν.

¹³ Τώρα φυτεύτηκε σ’ έρημη,

^{μς} Με λέαινα συμβολίζεται εδώ η πόλη της Ιερουσαλήμ και η φυλή Ιούδα. ^{μζ} Οι στ 3-4 αναφέρονται πιθανότατα στο βασίλειά Ιωάχαζ. ^{μη} Το δεύτερο lionτάρι συμβολίζει πιθανώς το βασίλειά Ιωαχίν

άνυδρη και διψασμένη γη.
 14 Φωτιά βγήκε από τον κορμό της
 κι έκαψε τους καρπούς και
 τα κλωνάρια της·
 δεν της έμεινε πια ούτ' ένα
 απ' τα υπέροχα κλαδιά,
 κατάλληλο για σκήπτρο ηγεμόνα».

Αυτό το ποίημα έχει γίνει μοιρολόι.

Συμπεριφορά του Θεού προς τους Ισραηλίτες

20 Τη δέκατη μέρα του πέμπτου *μήνα του έβδομου έτους^{μθ} της *αιχμαλωσίας μας, ήρθαν μερικοί από τους *πρεσβυτέρους του *Ισραήλ να συμβουλευτούν τον Κύριο και κάθισαν μπροστά του.² Τότε ο Κύριος μου είπε:³ «Εσύ άνθρωπε,^ν δώσε στους πρεσβυτέρους του Ισραήλ την ακόλουθη απάντηση: Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: “ήρθατε να με συμβουλευθείτε; Εγώ, ο αληθινός Θεός, βεβαιώνω ότι δε θ' αφήσω να με συμβουλευθείτε!”⁴ Και με διέταξε: «Κρίνε τους, άνθρωπε, κρίνε τους! Φανέρωσέ τους τις βδελυρές πράξεις των προγόνων τους.⁵ Πες τους:

“Ο Κύριος ο Θεός λέει: Όταν οι Ισραηλίτες ήταν στην Αίγυπτο, εγώ τους διάλεξα για λαό μου. Ορκίστηκα στους απογόνους του Ιακώβ υψώνοντας το χέρι μου και τους φανέρωσα τον εαυτό μου λέγοντάς τους: Εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός σας.⁶ Τότε τους ορκίστηκα υψώνοντας το χέρι μου ότι θα τους βγάλω από την Αίγυπτο, για να τους πάω στη χώρα που είχα γι' αυτούς προβλέψει, στη γη όπου ρέει γάλα και *μέλι, την πιο θαυμαστή μέσα σ' όλες τις χώρες.⁷ Πετάξτε μακριά, τους είπα, τα βδελυρά είδωλα της Αιγύπτου που τόσο σας είναι ελκυστικά, και μη μολύνεστε μ' αυτά. Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας.

⁸ “Αλλά εκείνοι επαναστάτησαν εναντίον μου και δεν ήθελαν να με υπακούσουν. Δεν

απαρνήθηκαν τα βδελυρά είδωλα της Αιγύπτου που τους ήταν τόσο ελκυστικά. Τότε σκέφτηκα να εξαπολύσω την οργή μου πάνω τους, μέσα στην Αίγυπτο.⁹ Δεν το 'κανα όμως από σεβασμό στο *όνομά μου, για να μη βεβηλωθεί μπροστά στα έθνη που ανάμεσά τους τότε κατοικούσαν. Γιατί μπροστά στα έθνη εγώ είχα υποσχεθεί να βγάλω το λαό μου τον Ισραήλ από την Αίγυπτο.¹⁰ Τους έβγαλα λοιπόν από την Αίγυπτο και τους έφερα στην έρημο.

¹¹ “Τους έδωσα τους *νόμους μου και τους φανέρωσα τις εντολές μου, που η τήρησή τους δίνει στον άνθρωπο ζωή.¹² Ακόμη τους έδωσα την ημέρα του *Σαββάτου, *σημείο της *διαθήκης ανάμεσα σ' εμένα και σ' εκείνους, για να θυμούνται ότι εγώ είμαι ο Κύριος που τους ξεχώρισα για λαό μου.

¹³ “Αλλά οι Ισραηλίτες δε με υπάκουσαν στην έρημο. Δεν τήρησαν τους νόμους μου και τις εντολές μου, που η τήρησή τους δίνει στον άνθρωπο ζωή, και βεβήλωσαν την ημέρα του Σαββάτου με το χειρότερο τρόπο. Τότε σκέφτηκα να εξαπολύσω πάνω τους την οργή μου στην έρημο και να τους εξαφανίσω.¹⁴ Δεν το 'κανα όμως από σεβασμό στο όνομά μου, για να μη βεβηλωθεί μπροστά στα έθνη, που με είχαν δει να τους βγάλω από την Αίγυπτο.¹⁵ Ωστόσο, τους ορκίστηκα υψώνοντας το χέρι μου, εκεί στην έρημο, ότι δεν θα τους έφερα στη χώρα που τους είχα υποσχεθεί, στη γη όπου ρέει γάλα και μέλι, την ομορφότερη ανάμεσα σ' όλες τις χώρες.¹⁶ Γιατί αρνήθηκαν τις εντολές μου και τους νόμους μου και βεβήλωσαν το Σάββατο. Η καρδιά τους ήταν στραμμένη στα είδωλά τους.¹⁷ Τους λυπήθηκα, όμως, και δεν τους κατέστρεψα, ούτε τους εξαφάνισα τελειώς εκεί στην έρημο.

¹⁸ “Είπα τότε στα παιδιά τους, εκεί στην έρημο: Μην τηρήσετε τους νόμους και τις εντολές των πατεράδων σας, και μη μολυνθεί-

^{μθ} Δηλ μεταξύ Ιουλιου-Αυγουστου, το έβδομο έτος της βασιλείας του Σεδεκία (591 - 590 π Χ) ^ν Βλ υποσ εις κεφ 2,1

τε με τα είδωλά τους. ¹⁹Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας. Τους δικούς μου νόμους και τις δικές μου εντολές να τηρείτε και να εφαρμόζετε. ²⁰Να θεωρείτε το Σάββατο μέρα ιερή κι αυτό να είναι το "σημείο ανάμεσα σ' εμένα και σ' εσάς" για να θυμάστε ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σας.

²¹Αλλά και τα παιδιά τους δε με υπάκουσαν. Δεν τήρησαν με επιμέλεια τους νόμους μου και τις εντολές μου, που η τήρησή τους δίνει στον άνθρωπο ζωή, και βεβήλωσαν την ημέρα του Σαββάτου. Τότε σκέφτηκα να εξαπολύσω την οργή μου πάνω τους, εκεί στην έρημο. ²²Δεν το έπραξα όμως, από σεβασμό στο όνομά μου, για να μη βεβηλωθεί στα μάτια των εθνών, που είχαν δει ότι τους έβγαλα από την Αίγυπτο. ²³Αλλά, τους ορκίστηκα υψώνοντας το χέρι μου ότι θα τους διασκορπίσω μέσα στα έθνη και ότι θα τους διασπείρω στις ξένες χώρες. ²⁴Γιατί δεν τήρησαν τις εντολές μου και τους νόμους μου· βεβήλωσαν την ημέρα του Σαββάτου και λάτρεψαν τα είδωλα των πατεράδων τους. ²⁵Ακόμα τους έδωσα νόμους που δεν ήταν καλοί^{να} και εντολές με τις οποίες δε θα μπορούσαν να ζήσουν. ²⁶Και τους έκανα να μολυνθούν με τις προσφορές τους, καθώς θυσίαζαν τα "πρωτότοκα παιδιά τους,"^{να} ώστε να τους τιμωρήσω και να μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος^{να}.

²⁷»Γι' αυτό, άνθρωπε», συνέχισε ο Κύριος, «πες στους Ισραηλίτες ότι εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Οι πρόγονοί σας με πρόσβαλαν και μ' έναν άλλο τρόπο: με την προδοτική συμπεριφορά τους. ²⁸Αφού τους έφερα στη χώρα που είχα ορκιστεί να τους δώσω, αυτοί, όπου έβλεπαν ψηλό λόφο και πυκνόφυλλο *δέντρο, εκεί πρόσφεραν τις θυσίες τους. Με εξόργιζαν έτσι με τις προ-

σφορές τους, καθώς άφηναν ν' ανεβαίνουν ψηλά οι ευχάριστες μυρωδιές τους κι έχυναν τις σπονδές τους. ²⁹Τότε τους ρώτησα: "ποιοι είναι αυτοί ο ιεροί *τόποι όπου συναντιέστε;" Έτσι από τότε εκείνες οι τοποθεσίες ονομάστηκαν "ιεροί *τόποι".

³⁰»Πες, λοιπόν, στους Ισραηλίτες ότι εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: "γιατί τρέχετε πίσω από τα βδελυρά είδωλα των προγόνων σας και μολύνεστε όπως εκείνοι;"³¹Ακόμα και σήμερα φέρνετε τα ίδια δώρα και μολύνεστε με τα ίδια εκείνα είδωλα, προσφέροντας σ' αυτά ακόμη και τα παιδιά σας ολοκαύτωμα.^{να} Και μετά έρχεστε να με συμβουλευτείτε, Ισραηλίτες; Εγώ, ο αληθινός Θεός, βεβαιώνω ότι δε θ' αφήσω να με συμβουλευθείτε»^{να}.

Ο Θεός καλεί σε νέο ξεκίνημα

³²Λέει ακόμα ο Κύριος: «Εσείς ίσως φαντάζεστε πως μπορείτε να γίνετε σαν τα έθνη, σαν τις φυλές των ξένων χωρών, και να λατρεύετε θεούς από ξύλο και πέτρα. Αλλά αυτό ποτέ δε θα συμβεί!³³ Εγώ, ο αληθινός Θεός, βεβαιώνω πως με το δυνατό μου χέρι, με τη δύναμή μου την ακαταμάχητη και με το φλογερό θυμό μου θα βασιλεύω πάνω σας. ³⁴Με το δυνατό μου χέρι, με τη δύναμή μου την ακαταμάχητη και με το φλογερό θυμό μου θα σας βγάλω μέσα από τους λαούς και θα σας συμμαζέψω από τις χώρες όπου ήσασταν σκορπισμένοι, ³⁵και θα σας φέρω στην έρημο, μακριά από τους άλλους λαούς,^{να} κι εκεί θα λογαριαστώ μαζί σας, πρόσωπο με πρόσωπο. ³⁶Όπως λογαριάστηκα με τους προγόνους σας στην έρημο της Αιγύπτου, έτσι θα κάνω και μ' εσάς. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω. ³⁷Θα σας κάνω να γίνετε το ποίμνίό μου^{να} και θα σας αναγκάσω

^{να}Εδώ ο Ιεζεκιήλ υπαινίσσεται το νόμο της προσφοράς των πρωτοτόκων (βλ στ 26 και Εξ 13,1), τον οποίο ορισμένοι ερμήνευαν ανεξάρτητα από τον άλλο νόμο της εξαγοράς των πρωτοτόκων, κι έτσι πρόσφεραν πραγματικά τα παιδιά τους ολοκαύτωμα ^{να}βλ υποσ εις κεφ 16,21 ^{να}προσφέροντας ολοκαύτωμα Η προσφορά των παιδιών ήταν συμβολική πράξη Στην εποχή του προφήτη δεν έκαιγαν πια τα παιδιά στο Μολώχ (βλ Γλωσσάριο) ^{να}στην έρημο λαούς. Κατά λ «στην έρημο των λαών» Εδώ δεν πρόκειται για γεωγραφική περιοχή, αλλά για συμβολική τοποθεσία, όπου ο Θεός θα μπορούσε να μιλήσει ιδιαιτέρως στο λαό του, χωρίς την επίδραση των άλλων εθνών (πρβλ Ωσ 2,16) ^{να}Θα.. ποίμνίό μου Το εβρ έχει κατά λ «θα σας κάνω να περασετε κάτω από τη γκλίτσα μου»

να υπακούσετε στη *διαθήκη μου. ³⁸Θ' απομακρύνω απ' ανάμεσά σας τους στασιαστές κι εκείνους που αποστάτησαν από μένα. Θα τους βγάλω από τη χώρα του Ισραήλ, όπου κατοικούν προσωρινά, και δε θα ξαναγυρίσουν πια σ' αυτήν. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

³⁹Ακούστε τώρα, Ισραηλίτες, τι έχει να σας πει ο Κύριος, ο Θεός: «Πηγαίνετε, λατρέψτε καθένας σας τα είδωλά του! Αλλά μετά θα υποχρεωθείτε να με υπακούσετε· θα πάψετε πια να σπιδώνετε το άγιο *όνομά μου με τα δώρα που προσφέρετε στα είδωλά σας. ⁴⁰Πράγματι, στο άγιο μου *βουνό, στο ψηλό βουνό του Ισραήλ, εκεί θα με λατρέψετε όλοι οι Ισραηλίτες όταν θα ξαναγυρίσετε στη χώρα. Εκεί θα σας δεχτώ κι εκεί θα ζητήσω τις προσφορές σας και το καλύτερο μέρος της συγκομιδής σας κι όλες τις άγιες προσφορές σας. ⁴¹Θα σας δεχτώ όπως την ευχάριστη οσμή, όταν θα σας βγάλω από τους λαούς και σας συνάξω από τις χώρες όπου θα είστε διασκορπισμένοι. Έτσι, με τις ενέργειές μου προς εσάς, θα δείξω στα έθνη ότι είμαι ο άγιος Θεός. ⁴²Κι εσείς, θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος, όταν θα σας φέρω στη χώρα του Ισραήλ που ορκίστηκα να τη δώσω στους προγόνους σας. ⁴³Εκεί θ' αναλογίζεστε την προηγούμενη συμπεριφορά σας και τις πράξεις με τις οποίες είχατε μολυνθεί και θα σιχάνεστε τον εαυτό σας για όλα αυτά. ⁴⁴Εγώ, Ισραηλίτες, θα σας φερθώ όχι σύμφωνα με την κακή και διεφθαρμένη διαγωγή σας, αλλά με τρόπο που να δοξαστεί το όνομά μου. Τότε θα καταλάβετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω».⁴⁵

Φωτιά και ξίφος εναντίον της Ιερουσαλήμ

21 Ο Κύριος μου είπε: ²«Εσύ άνθρωπε, γύρνα το πρόσωπό σου προς το νό-

το,³ φώναξε και προφήτεψε ενάντια στους κατοίκους της δασώδους χώρας του νότου. ³Πες στο δάσος του νότου: “άκου τι λέει ο Κύριος, ο Θεός: Φωτιά θα σου βάλω που θ' αποτεφρώσει όλα σου τα δέντρα, χλωρά και ξερά. Η φωτιά δεν θα σβήνει και θα κάψει κάθε άνθρωπο από το νότο ως το βορρά”. ⁴Τότε όλοι θα δουν ότι εγώ ο Κύριος άναψα τη φωτιά και τίποτα δεν θα μπορεί να τη σβήσει».

⁵Εγώ είπα: «Αχ, Κύριε Θεέ! Τώρα αυτοί θα με κατηγορήσουν ότι τους μιλάω με ανίγματα».

⁶Κι ο Κύριος μου είπε: ⁷«Γύρνα, άνθρωπε, το πρόσωπό σου προς την *Ιερουσαλήμ και φώναξε ενάντια στ' *αγιαστήριά τους, προφήτεψε ενάντια στη χώρα των Ισραηλιτών. ⁸⁻⁹ Πες στη χώρα του *Ισραήλ ότι εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: “έρχομαι εναντίον σου! Θα βγάλω το ξίφος μου από τη θήκη του και θα εξολοθρεύσω όλους τους κατοίκους σου, δικαίους και ασεβείς, από το νότο ως το βορρά. ¹⁰Και κάθε άνθρωπος θα μάθει ότι εγώ, ο Κύριος, τράβηξα το ξίφος μου και δεν θα το ξαναβάλω πίσω”.

¹¹»Γι' αυτό στέναξε, άνθρωπε· στέναξε μπροστά τους με συντριβή και πίκρα. ¹²Κι όταν σε ρωτήσουν γιατί αναστενάζεις, πες τους: “επειδή έχω άσκημα νέα για την καταστροφή, που όταν έρθει, όλων οι καρδιές θα λιώσουν· τα χέρια τους θα παραλύσουν, το πνεύμα τους θα ταραχτεί και θα τους κοπούν τα γόνατα από το φόβο. Νάτην, έρχεται τώρα να πραγματοποιηθεί!” λέει ο Κύριος, ο Θεός».

Το κοφτερό ξίφος του Κυρίου

¹³Ο Κύριος μου είπε: ¹⁴«Εσύ, άνθρωπε, προφήτεψε και πες εκ μέρους μου στους Ισραηλίτες:

“Ξίφος!

⁴⁵Στη μετ των Ο' και σε άλλες μετ το κεφ συνεχίζεται μέχρι το στ 5 του επομένου κεφ με αριθμηση 45-49 ⁴⁵εσύ άνθρωπε, βλ υποσ. εις κεφ 2,1 – προς το νότο Πρόκειται για την Ιερουσαλήμ, η οποία από τη Βαβυλώνα εθεωρείτο «νότος», διότι, λόγω της ερήμου ανατολικά της, η πρόσβαση σ' αυτήν γινόταν από τη Συρία, βόρεια της Ιερουσαλήμ

Το ξίφος ακονίστηκε, γυαλίστηκε!

^{15a-16} Ακονίστηκε για να σφάξει
γυαλίστηκε για να λάμψει σαν αστραπή.
Το ξίφος δόθηκε να γυαλιστεί,
να το κρατήσει ένα χέρι.

Είναι ακονισμένο και γυαλισμένο
για να δοθεί στο χέρι του σφαγέα.

^{15b} "Μη λέτε ότι μπορείτε να χαιρόσαστε,
επειδή του βασιλιά σας το σκήπτρο κατα-
φρονεί όλα τ' άλλα σκήπτρα. ¹⁸Εγώ τον δοκί-
μασα· αυτός ο βασιλιάς δεν θα περιφρονή-
σει πια κανέναν άλλο βασιλιά".¹⁷

¹⁷ »Γι' αυτό φώναξε, εσύ άνθρωπε, και
θρήνησε! Γιατί το ξίφος είναι εναντίον του
λαού μου και των αρχόντων του. Όλοι τους
παραδίνονται στο ξίφος. Γι' αυτό χτύπα το
στήθος σου μ' απελπισία.

¹⁹Και προφήτεψε:

"Άσε το ξίφος να πέσει και δεύτερη φορά
και τρίτη·
είναι το ξίφος της σφαγής,
το ξίφος της μεγάλης σφαγής,
το ξίφος που θα τους καταδιώξει.

²⁰Ρίχνει τον τρόπο στην καρδιά τους
τα θύματα πληθαίνουν·
σ' όλες μπροστά τις πόρτες τους
με το ξίφος θα τους απειλώ.

Ναι! Είναι καμωμένο για ν' αστράφτει,
είναι ακονισμένο για να σφάζει.

²¹Γύρνα για να να επιτεθείς
δεξιά κι αριστερά,
όπου πηγαίνει η κόψη σου,
σ' όλες τις κατευθύνσεις.

²² "Και εγώ με τη σειρά μου θα χτυπήσω
τα χέρια μου για να ξεσπάσει η οργή μου.
Εγώ, ο Κύριος, μίλησα".

Ο κλήρος πέφτει εναντίον της Ιερουσαλήμ

²³ Ο Κύριος μου είπε: ²⁴ «Εσύ, άνθρωπε,
χάραξε δυο δρόμους απ' όπου είναι δυνατόν
να έρθει ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας με το
ξίφος^{2b} του. Και οι δύο δρόμοι θα ξεκινούν
από την ίδια χώρα. Στην αρχή του κάθε δρό-
μου δείξε μ' ένα σημάδι την πόλη στην ο-
ποία αυτός οδηγεί. ²⁵ Ο ένας απ' τους δυο
δρόμους θα οδηγήσει το στρατό της Βαβυ-
λώνας στη Ραββά των *Αμμωνιτών κι ο άλ-
λος στην πόλη την οχυρωμένη της Ιερουσα-
λήμ, στο βασίλειο του *Ιουδα.

²⁶ »Ο βασιλιάς της Βαβυλώνας στέκεται
κιάλας στην αρχή των δυο δρόμων για να
πάρει χρησμό ποιον να διαλέξει. Ανακατεύει
τα βέλη,^ξ συμβουλευέται τα είδωλα, εξετά-
ζει το σηκώτι του ζώου που προσφέρθηκε
θυσία. ²⁷ Το βέλος, που έπιασε το δεξί του
χέρι, γράφει "Ιερουσαλήμ". Θα υψώσει πο-
λιορκητικούς κριούς ενάντια στις πύλες της,
θα κατασκευάσει προχώματα και θ' ανυψώ-
σει προμαχώνες· θα διατάξει τη σφαγή, πο-
λεμικές κραυγές θα ηχήσουν. ²⁸ Στα μάτια
των κατοίκων της Ιερουσαλήμ αυτός ο χρη-
σμός σαν ψέμα θα φανεί, επειδή τους έχουν
δώσει ιερούς *όρκους για το αντίθετο.^{ξα}
Όμως θα είναι αληθινός, γιατί θα προμηνάει
ότι θα πρέπει να συλληφθούν *αιχμάλωτοι
λόγω της παρανομίας τους.

²⁹ »Γι' αυτό, ο Κύριος ο Θεός, λέει: "επει-
δή μου θυμίζετε την ενοχή σας με τις ολο-
φάνερες παραβάσεις και τις αμαρτίες που
διέπουν τη συμπεριφορά σας, γι' αυτό θα
συλληφθείτε αιχμάλωτοι".

³⁰ »Όσο για σένα, ασεβέστατε άρχοντα
των Ισραηλιτών, πλησιάζει η μέρα σου, ο
καιρός που η ανομία σου θα πάρει τέλος.^{ξβ}
³¹ Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω: "θα πέσει

¹⁷Μεγάλο τμήμα των στ 15-18 στο εβρ πρωτότυπο είναι ασαφές. Με τη μετάθεση των στίχων επιχειρείται κάποια σαφέστερη κατανόηση του κειμένου. ^{2b}ξίφος. Ενονοείται μεταφορικά ο στρατός. ^ξΑνακατεύει τα βέλη. Τρόπος άσκησης μαντείας. Έβαζαν δύο βέλη μέσα σ' ένα σακκούλι και το κάθε βέλος είχε γραμμένον πάνω του έναν προορισμό. Κουνούσαν το σακκούλι κι όποιο βέλος έβγαине πρώτο κι έπεφτε στη γη, ήταν και η ζητούμενη απαντηση. ^{ξα}Ιερούς όρκους για το αντίθετο. Ενονοούνται τα μηνύματα των ψευδοπροφητων, που βεβαίωναν το λαό ότι η Ιερουσαλημ δεν θα καταστραφεί. ^{ξβ}Πρόκειται πιθανον για το βασιλιά Σεδεκια. Για τα γεγονότα που πρόκειται να συμβούν, βλ Β' Βασ 25,4-7.

απ' το κεφάλι σου και το τουρμπάνι σου και το διάδημά του· τίποτα στη θέση του δε θα μείνει! Οι ανίσχυροι θα εξυψωθούν και οι δυνατοί θα ταπεινωθούν.³² Ερείπια, ερείπια, ερείπια θα κάνω την Ιερουσαλήμ! Ποτέ δεν ξανάγινε κάτι τέτοιο. Όμως τίποτα δεν θ' αλλάξει ωσότου έρθει εκείνος, που εγώ τον έχω ορίσει να καταστρέψει την πόλη.

Κρίση εναντίον των Αμμωνιτών

³³ «Εσύ άνθρωπε, προφήτεψε και πες τι λέω εγώ, ο Κύριος ο Θεός, εναντίον των Αμμωνιτών που εμπαιζουν τον Ισραήλ:

“Ξίφος!

Το ξίφος έτοιμο είναι να σας σφάξει!

Βγήκε από το θηκάρι του,
γυαλίστηκε για να λάμψει
σαν αστραπή!

³⁴ “Ενώ οι Αμμωνιτές βλέπουν ψευδείς οράσεις και στηρίζονται σε ψεύτικους χρησμούς, το ξίφος είναι έτοιμο να πέσει στο λαμό αυτών των ασεβών. Πραγματικά, έφτασε η μέρα τους και ο καιρός που η ανομία τους θα πάρει τέλος”.

³⁵ “Τώρα, βάλε το ξίφος στο θηκάρι, βασιλιά της Βαβυλώνας. Θα φέρω την κρίση μου εναντίον σου στον ίδιο σου τον τόπο όπου γεννήθηκες, στη χώρα της καταγωγής σου.³⁶ Θα εξαπολύσω πάνω σου την οργή μου· θα φυσήξω πάνω σου τη φωτιά του θυμού μου και θα σε παραδώσω σε χέρια βάρβαρων ανθρώπων που έχουν την 만ία να καταστρέφουν.³⁷ Τροφή θα γίνεις της φωτιάς· θα χυθεί το *αίμα σου καταμεσής της χώρας και κανένας δε θα σε θυμάται πια. Εγώ, ο Κύριος, το λέω».

Ιερουσαλήμ πόλη φονιάδων

22 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ, άνθρωπε,³ ετοιμάσου να κρίνεις την πόλη των φονιάδων, την *Ιερουσαλήμ. Φανέρωσε τις όλες τις βδελυρές της πράξεις. ³ Πεσ

της: “Ακου, πόλη, τι λέει ο Κύριος, ο Θεός: Σκοτώνεις αθώους και προκαλείς την ημέρα της καταστροφής σου, λατρεύεις τα βδελυρά είδωλα και μολύνεις το έδαφός σου. ⁴ Είσαι ένοχη για τα φονικά που σε βαραίνουν και μολυσμένη για τα είδωλα που κατασκευάσες. Προκάλεσες έτσι την ημέρα της καταστροφής σου· ήρθε το τέλος σου. Γι' αυτό κι εγώ θα κάνω να σε εμπαιζουν τα έθνη και να σε περιφρονούν όλες οι χώρες. ⁵ Είσαι ξακουστή για την ανηθικότητά σου και γεμάτη αναταραχές· όλοι οι μακρινοί και οι γειτονικοί σου λαοί θα γελάνε μ' εσένα.

⁶ “Δες τους άρχοντες του *Ισραήλ! Σπαταλούν τη δύναμή τους για να κάνουν φονικά. ⁷ Οι κάτοικοί σου καταφρονούν τους γονείς τους, καταπιέζουν τους ξένους που ζουν ανάμεσά τους και αδικούν τις χήρες και τα ορφανά. ⁸ Ασεβούν προς τους τόπους της λατρείας μου και βεβηλώνουν το *Σάββατό μου. ⁹ Ανάμεσά σου υπάρχουν άνθρωποι που συκοφαντούν για να δολοφονήσουν, που τρώνε απαγορευμένα σφαχτά και κάνουν ασέλγειες. ¹⁰ Ανάμεσά σου υπάρχουν άνθρωποι που πλαγιάζουν με τη γυναίκα του πατέρα τους και με γυναίκες στην περίοδο που είναι *ακάθαρτες. ¹¹ Άλλος μοιχεύει με τη γυναίκα του πλησίον του, άλλος ατιμάζει τη νύφη του, δηλαδή τη γυναίκα του γιου του, άλλος πλαγιάζει με την ετεροθαλή αδερφή του, κόρη του πατέρα του. ¹² Υπάρχουν άνθρωποι που δωροδοκούνται για να καταδικάσουν σε θάνατο, πλουτίζουν με την τοκογλυφία, εκμεταλλεύονται τους συμπατριώτες τους για να πλουτίζουν. Κι εμένα, τον Κύριο το Θεό, μ' έχουν τελειώς ξεχάσει.

¹³ “Εξοργίζομαι για τις απάτες σου και για το αθώο *αίμα που χύνεται στο έδαφός σου. ¹⁴ Θα 'χεις άραγε το θάρρος και τη δύναμη ν' αντέξεις το χτύπημα, όταν θα λογαριαστώ μαζί σου; Εγώ, ο Κύριος, μίλησα κι αυτό που είπα θα το πραγματοποιήσω. ¹⁵ Θα διασκορ-

ΞΥΕσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

πίσω τους κατοίκους σου ανάμεσα στα έθνη, θα τους διασπείρω στις ξένες χώρες, θα σε εξαφανίσω. ¹⁶Θ' ατιμαστώ εξαιτίας σου μπροστά στα έθνη, αλλά θα πεισθείς ό-τι εγώ είμαι ο *Κύριος».

Οι Ισραηλίτες είναι άχρηστοι σαν τη σκουριά

¹⁷Μου είπε ακόμα ο Κύριος: ¹⁸«Άνθρωπε, όλοι οι Ισραηλίτες για μένα είναι σαν τη σκουριά. Ένα άχρηστο μείγμα από χαλκό, κασσίτερο, σίδηρο και μολύβι, ό,τι απομένει μέσα στο καμίνι αφού το ασήμι καθαριστεί. ¹⁹⁻²¹Πες, λοιπόν, σ' αυτούς: «ακούστε τι λέει ο Κύριος, ο Θεός: Έτσι που γίνατε όλοι σας σαν τη σκουριά, θα σας συγκεντρώσω με φλογερό θυμό μέσα στην Ιερουσαλήμ, όπως μαζεύουνε τα μεταλλεύματα που περιέχουν ασήμι, χαλκό, σίδηρο, μολύβι και κασσίτερο μες στο καμίνι, κι ανάβουν δυνατή φωτιά για να τα λιώσουν. Έτσι θα σας λιώσω κι εγώ. ²²Όπως λιώνει το ασήμι στο καμίνι, έτσι θα λιώσετε κι εσείς μέσα στην Ιερουσαλήμ. Τότε θα μάθετε ότι εγώ ο Κύριος, εξαπέλυσσα πάνω σας την οργή μου».

Οι άρχοντες του Ιουδα αιτία καταστροφής του

²³Μετά πρόσθεσε ο Κύριος: ²⁴«Πες στους Ισραηλίτες, άνθρωπε, πως η χώρα τους είναι τόσο *ακάθαρτη, ώστε δεν θα πέσει πάνω της βροχή όσον καιρό είμαι μαζί της αγανακτισμένος. ²⁵Μέσα στη χώρα αυτή οι άρχοντες της^{εδ} είναι σαν λιοντάρι που βρυχιέται, καθώς κατασπαράζει τη λεία του. Καταβροχθίζουν ανθρώπους, αρπάζουν θησαυρούς και πολύτιμα πράγματα, πληθαίνουν τις χήρες.

²⁶»Οι *ιερείς της παραβιάζουν το *νόμο μου και μολύνουν τους τόπους λατρείας μου. Δεν κάνουν διάκριση ανάμεσα στο *άγιο και στο κοσμικό· δε διδάσκουν τη διαφο-

ρά ανάμεσα στο ακάθαρτο και στο *καθαρό κι αδιαφορούνε για τα *Σάββατά μου. Κανένας σεβασμός για μένα δεν υπάρχει ανάμεσα τους.

²⁷»Οι άρχοντες^{εε} της είναι σαν τους λύκους που ξεσκίζουν τη λεία τους, χύνουν αίμα, καταστρέφουν ανθρώπους για να ληστέψουν τα αγαθά τους.

²⁸»Οι *προφήτες της σκεπάζουν όλες αυτές τις αμαρτίες με ψεύτικα οράματα και δίνουν ψεύτικους χρησμούς. Λένε: «αυτά τα είπε ο Κύριος, ο Θεός», ενώ εγώ, ο Κύριος, δεν μίλησα.

²⁹»Οι ισχυροί της χώρας καταπιέζουν και ληστεύουν· αδικούν τον φτωχό κι εκείνον που έχει ανάγκη και εκβιάζουν τον ξένο που παροικεί στη χώρα.

³⁰»Έψαξα ανάμεσά τους να βρω έναν άνθρωπο έτοιμο να επισκευάσει το τείχος ή να σταθεί στ' ανοίγματα των οχυρών απέναντί μου και να υπερασπιστεί τη χώρα για να μην την καταστρέψω, μα δε βρήκα ούτε έναν. ³¹Γ' αυτό σκόρπισα πάνω τους την αγανάκτησή μου και με τη φλογερή οργή μου τους εξαφάνισα. Τους έκανα έτσι να υποστούν τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Ιερουσαλήμ και Σαμάρεια, δύο αδερφές

(23,1-49)

23 Ο Κύριος μου είπε: ²«Κάποτε, άνθρωπε,^{εε} υπήρχαν δυο γυναίκες, κόρες της ίδιας μάνας, ³οι οποίες ήταν πόρνες στην Αίγυπτο από τα νιάτα τους. Εκεί τους χάιδεψαν για πρώτη φορά τα παρθενικά τους στήθη. ⁴Η μεγαλύτερη γυναίκα, που ονομαζόταν Οολά, ήταν η *Σαμάρεια· και η αδερφή της, η Οολιβά, ήταν η *Ιερουσαλήμ. Τις πήρα και τις δυο για γυναίκες μου και μου γέννησαν αγόρια και κορίτσια.

⁵»Αλλά η Οολά, μολονότι ήταν γυναίκα μου, έγινε πόρνη κι αγάπησε με πάθος τους

^{εδ} Οι άρχοντες της, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «συνωμοσία των προφητών της» Με τον όρο νοείται η δικαστική αρμοδιότητα των αρχόντων του λαού ^{εε} άρχοντες Βλ υποσ εις στ ^{εε} άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

22,16 36,20 22,18 Ησ 1,22 Ιερ 6,29-30 22,22 6,7 22,24 Δτ 11,16-17 Ιερ 14,2-4 22,25 Β' Βασ 21,16 22,25-28 Σφν 3,3-4 22,26 44,23-24 22,8 Λευ 10,10 22,28 13,1-16 22,30 13,5 Ψλ 106,23 22,31 7,3-4 23,1-21 Κεφ 16 Ιερ 3,6-10 23,3 20,8 23,5-8 Οσ 7,11

εραστές της τους Ασσυρίους, που ήταν γείτονές της.⁶ Αυτοί ήταν κυβερνήτες και άρχοντες, ντυμένοι με πορφύρα, όλοι τους νέοι μεγαλόπρεποι, επιδέξιοι καβαλάρηδες.⁷ Πορνεύτηκε μ' αυτούς που ήταν οι πιο εκλεκτοί άντρες της *Ασσυρίας⁸ τους αγάπησε όλους με πάθος και μολύνθηκε με τη λατρεία των ειδώλων τους.⁸ Δε σταμάτησε να πορνεύεται όπως και στην Αίγυπτο, όταν από τα νιάτα της πλάγιαζε με άντρες που της θώπευαν τα παρθενικά της στήθη και ασελγούσαν πάνω της.⁹ Γι' αυτό την παρέδωσε στην εξουσία των εραστών της, των *Ασσυρίων, που με τόσο πάθος τούς είχε αγαπήσει.¹⁰ Αυτοί άρπαξαν τ' αγόρια της και τα κορίτσια της, κι αυτήν την ίδια την ξεγύμνωσαν και τη θανάτωσαν με ξίφος. Της επέβαλαν έτσι ποινή παραδειγματική για όλες τις γυναίκες.

¹¹»Η αδερφή της, η Οολιβιά, αν και τα είδε όλα αυτά, έπεσε στη διαφθορά πιο πολύ από κείνη και επιδόθηκε με παράφορο πάθος στις πορνικές της πράξεις.¹² Αγάπησε κι αυτή με πάθος τους Ασσύριους κυβερνήτες, αρχηγούς και πολεμιστές, που ήταν όλοι τους ντυμένοι με πορφύρα, ωραίοι νέοι κι επιδέξιοι καβαλάρηδες.¹³ Έτσι βυθίστηκε στην ανηθικότητα. Κι εγώ διαπίστωσα ότι ακολούθησαν κι οι δυο αδερφές τον ίδιο δρόμο.¹⁴⁻¹⁵ Ετούτη εδώ όμως, η Οολιβιά, προχώρησε ακόμα περισσότερο στις *πορνείες της: Μια μέρα είδε κάτι παραστάσεις *Βαβυλωνίων αντρών ζωγραφισμένες στον τοίχο με κόκκινο χρώμα. Φορούσαν στη μέση τους ζώνες και στο κεφάλι τους κορδέλες, όπως ντύνονταν στην πατρίδα τους. Όλοι τους έμοιαζαν με άρχοντες.¹⁶ Αυτή όταν τους είδε, τους αγάπησε με πάθος κι έστειλε αγγελιοφόρους^ζ στη *Βαβυλώνα για να τους βρουν.¹⁷ Ήρθαν, λοιπόν, σ' αυτήν οι Βαβυλώνιοι, στο ερωτικό της κρεβάτι, και τη μόλυναν με την ασέλγειά τους, μέχρις ότου και η ίδια τούς σιχάθηκε.¹⁸ Όσο συνέχιζε τις πορνείες

της, τόσο πιο πολύ φανερωνόταν η γύμνια της.

»Έτσι σιχάθηκα την Οολιβιά, όπως είχα σιχαστεί και την αδερφή της.¹⁹ Ετούτη όμως εκπορνεύτηκε σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, και συμπεριφέρθηκε όπως στον καιρό της νίκης της, τότε που ήταν πόρνη στην Αίγυπτο.²⁰ Τότε που είχε αγαπήσει με πάθος τους εραστές της, που το γεννητικό τους μόριο ήταν σαν των όνων και ο οργασμός τους σαν των αλόγων.²¹ Τώρα ξανάρχισε την ανηθικότητα της νίκης της, όπως τότε που οι Αιγύπτιοι έπαιζαν με τα νεανικά της στήθη».

Η τιμωρία της νεότερης αδερφής

²²«Γι' αυτό, Οολιβιά, εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Θα ξεσηκώσω από παντού τους εραστές σου, που τους αποστράφηκες, και θα τους φέρω εναντίον σου.²³ Τους *Βαβυλώνιους και τους άλλους *Χαλδαίους, δηλαδή τους άντρες από την Πεκώδ, τη Σωά και την Κοά, και μαζί τους τους Ασσυρίους, που όλοι τους είναι κυβερνήτες και αρχηγοί, αξιωματούχοι και σύμβουλοι, ωραίοι νέοι, καβαλάρηδες ξακουστοί.²⁴ Θα 'ρθουν εναντίον σου με πλήθος άμαξες και τροχοφόρα και με αναρίθμητο στρατό. Προστατευμένοι από τους θυρεούς τους, τις ασπίδες και τις περικεφαλαίες τους, θα σε περικυκλώσουν από παντού και θα τους αναθέσω να σε τιμωρήσουν κατά την κρίση τους.²⁵ Θα εξαπολύσω την αγανάκτησή μου εναντίον σου και θα τους αφήσω να σου φερθούν με μανία. Θα σου κόψουν τη μύτη και τ' αυτιά και θα σε αποτελειώσουν με τα ξίφη τους. Θα πάρουν τ' αγόρια σου και τα κορίτσια σου και όσο επιζηήσουν από σένα θα τους εξαφανίσει η φωτιά.²⁶ Θα σου βγάλουν τα ρούχα και θα σου αρπάξουν τα πολύτιμα κοσμήματά σου.²⁷ Έτσι θαβάλω τέρμα στην ανηθικότητά σου και στην *πορνεία σου που διαπράττεις από τότε που ήσουν ακόμα στην Αίγυπτο. Δε θα ξανασηκώσεις πια τα μάτια σου σ' αυτούς

^ζΈστειλε αγγελιοφόρους Πιθανός υπαινιγμός για τις διπλωματικές σχέσεις του Εζεκία με τον Μερωδαχ-Βαλαάκ

και την Αίγυπτο θα την ξεχάσεις.

²⁸»Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Θα σε παρδάσω στην εξουσία εκείνων που τώρα μισείς και αποστρέφεται. ²⁹Αυτοί θα σου φερθούν με μίσος· θ' αρπάξουν όλους τους καρπούς του μόχθου σου και θα σ' αφήσουν εντελώς γυμνή. ³⁰Κι όλα αυτά θα σου τα κάνουν επειδή πορνεύτηκες με τα έθνη και μολύνθηκες με τη λατρεία των ειδώλων τους.

³¹»Ακολούθησες το δρόμο της αδερφής σου, γι' αυτό κι εγώ θα σου δώσω να πιεις το ίδιο μ' αυτήν ποτήρι. ³²Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Θα πιεις το ίδιο ποτήρι με την αδερφή σου, ένα ποτήρι βαθύ και πλατύ· θα ντροπιαστείς, θα γίνεις καταγέλαστη, γιατί το ποτήρι θα είναι ξέχειλα γεμάτο. ³³Θα γεμίσεις πόνο και λύπη, γιατί ποτήρι τρόμου και φρίκης είναι το ποτήρι της αδερφής σου, της Σαμάρειας. ³⁴Θα το πιεις και θα το στραγγίξεις· θα ρουφήξεις τα σπασμένα κομμάτια του κι αυτά θα σου ξεσκίσουν τα στήθη, γιατί εγώ ο Κύριος, ο Θεός, μίλησα. ³⁵Επειδή με έχασες και με αρνήθηκες, πρέπει να υποστείς τις συνέπειες για την ανηθικότητά σου και τις πορνείες σου».

Οι δυο αδερφές κακό παράδειγμα

³⁶Μου είπε ακόμα ο Κύριος: «Εσύ άνθρωπε, ετοιμάσου να κρίνεις την Οολά και την Οολιβά και να τις επιπλήξεις για τις βδελυρές πράξεις τους. ³⁷Διέπραξαν *μοιχεία και φόνο· διέπραξαν ανήθικες πράξεις με τη λατρεία των ειδώλων τους, προσφέροντάς τους για τροφή τα παιδιά που γέννησαν για μένα. ³⁸Κι ετούτο ακόμα μου έκαναν: ³⁹Αφού θυσίασαν τα παιδιά τους στα ειδωλά τους, την ίδια μέρα πήγαν στο *αγιαστήριό μου και το μόλυναν κι αυτό· κι ακόμα βεβήλωσαν το *Σάββατο που είναι αφιερωμένο σ' εμένα.

⁴⁰»Πες τους ακόμα: «στείλατε και αγγελιοφόρους και καλέσατε άντρες από χώρα μακρινή και ήρθαν σ' εσάς· για χάρη τους

λουστήκατε, βάψατε τα μάτια σας και στολιστήκατε. ⁴¹Καθίσατε σε κρεβάτια μεγαλοπρεπή με στρωμένα τραπέζια μπροστά σας, και πάνω τους βάλατε το *θυμιάμα μου και το αρωματικό λάδι μου». ⁴²Στο σπίτι τους ακούγονταν χαρούμενες φωνές ξέγνοιαστου πλήθους, που είχαν έρθει από την έρημο Περνούσαν βραχιόλια στα χέρια των δύο γυναικών και τους φορούσαν ωραία στέμματα στο κεφάλι τους. ⁴³Τότε σκέφτηκα: Αυτές που γέρασαν στην *πορνεία, δεν είναι δυνατόν παρά να διαπράξουν και τώρα πορνεία! ⁴⁴Πράγματι, ήρθαν οι άντρες στην Οολά και στην Οολιβά, στις διεφθαρμένες αυτές γυναίκες, και τις μεταχειρίστηκαν σαν πόρνες.

⁴⁵»Αλλά οι δίκαιοι άντρες θα τις καταδικάσουν για μοιχεία και φόνο, γιατί είχαν μοιχεύσει και σκοτώσει. ⁴⁶Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Πλήθος ανθρώπων θα έρθει εναντίον τους και θα τις κακομεταχειριστούν, θα τις ληστέψουν. ⁴⁷Ο όχλος θα τις λιθοβολήσει και θα τις κατασφάξει· θα σφάξουν τ' αγόρια και τα κορίτσια τους και θα κάψουν τα σπίτια τους.

⁴⁸»Έτσι θα σταματήσω την ανηθικότητα από τη χώρα· και όλες οι γυναίκες θα μάθουν να μην μιμούνται τις ακολασίες αυτών των δυο αδερφών. ⁴⁹Θα τις τιμωρήσω για την ανηθικότητά τους και για τις αμαρτίες που κάνανε λατρεύοντας τα ειδώλα. Έτσι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός».

Η παραβολή της χύτρας

24 Τη δέκατη μέρα του δέκατου *μήνα του ένατου έτους της *αιχμαλωσίας μας,⁵⁷ ο Κύριος μου είπε: ²«Εσύ άνθρωπε,⁵⁸ σημείωσε αυτή την ημέρα· είναι η μέρα που ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας πολιορκίσε την *Ιερουσαλήμ. ³Πες λοιπόν, την παροιμία που εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω γι' αυτούς τους αποστάτες:^ο

«βάλε τη χύτρα στη φωτιά

⁵⁷Δηλ. Δεκέμβριο 589 με Ιανουάριο 588 π Χ (βλ Β' Βασ 25,1) ⁵⁸Άνθρωπε βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^οΑποστάτες Ο προφήτης απευθύνεται στους εξόριστους Ισραηλίτες

23,31-34 Ιερ 25,15 23,35 7,3-4 23,37 16,16-21 Λευ 18,21 23,38-39 22,8 23,45-47 16,38 40 Λευ 20,2 10 23,49 23,35 24,1 1,1-3 8,1 20,1 29,1 17 30,20 31,1 32,1 32,21 40,1 24,2 Β' Βασ 25,1 24,3-5 11,3-11

και μέσα νερό ρίξε.

⁴Κόψε μετά το κρέας και πάρε τα κομμάτια τα καλύτερα το μπούτι και τη σπάλα και βάλ' τα μες στη χύτρα.

Για να γεμίσει, πρόσθεσε κόκαλα διαλεχτά.

⁵Το κρέας να 'ναι απ' τα καλύτερα τα πρόβατα του κοπαδιού.

Σώριασε ξύλα^{σα} κάτω από τη χύτρα κι άσ' τα να βράσουν τόσο πολύ ως να ψηθούν ακόμα και τα κόκκαλα.

⁶“Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Αλίμονο στην αιμοβόρα πόλη, στη σκουριασμένη χύτρα, που η σκουριά της με τίποτα δε βγαίνει! Θ' αδειάσει απ' όλο της το κρέας, κομμάτι κομμάτι, χωρίς εξαίρεση.⁷ Φόνοι έγιναν στην πόλη και το *αίμα απλώθηκε πάνω στο βράχο το γυμνό: το χώμα δεν το ρούφηξε ούτε το σκέπασε η σκόνη.⁸ Κι εγώ το αφήνω εκεί για να το βλέπω, πάνω στο βράχο το γυμνό, για να φουντώνει την οργή μου και να γυρεύει εκδίκηση.^{9β} Γί' αυτό, εγώ ο Κύριος, ο Θεός λέω: Αλίμονο στην πόλη την αιμοσταγή, γιατί θα ετοιμάσω κι εγώ πυρά, μ' ένα μεγάλο σωρό από ξύλα.¹⁰ Σώριασέ τα, άναψε τη φωτιά, βράσε καλά το κρέας, πρόσθεσε τα μπαχαρικά κι άσε να φύγει όλο το νερό και να καούν τα κόκαλα.¹¹ Τη χύτρα άφησέ την αδειανή πάνω στα κάρβουνα ώσπου να πυρωθεί το μέταλλο, να κοκκινίσει και να χαθεί η ακαθαρσία που 'χει μέσα της και να εξαφανιστεί η σκουριά της.¹² Μάτια, όμως: είναι πολλή η σκουριά της και δεν εξαφανίζεται με τη φωτιά.¹³ Η σκουριά είναι η ακολασία σου, Ιερουσαλήμ. Προσπάθησα να σ' εξαγνίσω, μα στάθηκε αδύνατο. Τώρα δεν θα μπορέσεις πια να εξαγνιστείς, ωστόσο εξαντλήσω την οργή μου πάνω σου.¹⁴ Εγώ, ο Κύριος μίλησα: αυτό θα γίνει. Θα το κάνω! Δε θ' αλλάξω γνώμη, δε θα λυπηθώ ούτε θα

μετανιώσω. Θα σε τιμωρήσω ανάλογα με το πώς φέρθηκες και τι έπραξες. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω”».

Το πένθος του Ιεζεκιήλ

¹⁵Μου είπε ακόμα ο Κύριος: ¹⁶«Άνθρωπε, τώρα εγώ μ' ένα χτύπημα θα σου πάρω αυτήν που είναι των ματιών σου η χαρά. Μη θρηνησεις όμως και μην πενήθσεις ούτε να χύσεις δάκρυα.¹⁷ Στέναξε αιωπηλά: μην πενήθσεις για τη νεκρή. Τύλιξε όπως πάντα το κάλυμμα γύρω στο κεφάλι σου και βάλε τα σανδάλια σου στα πόδια σου: μη σκεπάσεις το σαγόνι σου και μη δεχτείς να φας απ' το ψωμί που προσφέρουν σ' αυτούς που πενήθούν».¹⁸ Μίλησα, λοιπόν, στο λαό το πρωί, και το βράδυ η γυναίκα μου πέθανε: το άλλο πρωί έκανα όπως με είχε διατάξει ο Κύριος.¹⁹ Τότε ο λαός με ρώτησε: «Δε θα μας πεις τι σημαίνουν όλα αυτά που κάνεις;»

²⁰Εγώ τους απάντησα: «Ο Κύριος ο Θεός με πρόσταξε, Ισραηλίτες,²¹ να σας πω εκ μέρους του τα εξής: “εγώ, ο Κύριος, θα μολύνω το *αγιαστήριό μου, που είναι το κάυχημά σας και το στήριγμά σας, που καμαρώνετε να το βλέπετε και να το επισκέπτεσθε. Τ' αγόρια σας και τα κορίτσια σας που έμειναν στην Ιερουσαλήμ,²² με ξίφος θα θανατωθούν.²² Τότε θα κάνετε ότι έκανε κι ο Ιεζεκιήλ: Δε θα καλύψετε το σαγόνι σας ούτε θα φάτε το ψωμί που θα σας φέρουν.²³ Το κάλυμμά σας θα μείνει πάνω στο κεφάλι σας και τα σανδάλια σας στα πόδια σας: δεν θα θρηνησετε ούτε θα κλάψετε, μόνο θα λιώνετε από τις ανομίες σας και θ' αναστενάζετε όταν συναντάτε ο ένας τον άλλο.²⁴ Ο Ιεζεκιήλ θα είναι για σας υπόδειγμα: όπως έκανε εκείνος έτσι θα κάνετε κι εσείς. Όταν θα γίνει κι αυτό, τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, ο Θεός”».

²⁵Έπειτα, ο Κύριος μου είπε: «Άνθρωπε,

^{σα}ξύλα Το εβρ έχει «κόκαλα» ^{οβ}γύριχε η αντίληψη πως το χυμένο αίμα βούσσε προς το θεό ζητώντας του αυτός να κάνει εκδίκηση, γιατί δεν μπορούσε να απορροφηθεί από το έδαφος ή να σκεπαστεί από τη σκόνη ^{ογ}που εμειναν στην Ιερουσαλήμ Κατά την πρώτη μετοικεσία το 597 π Χ, μόνον ένα τμήμα του πληθυσμού είχε υποχρεωθεί να εγκαταλείψει την Ιουδαία

θα 'ρθεί μια μέρα που θα πάρω απ' αυτούς το αγιαστήριό μου, που σ' αυτό στηρίζονται, που είναι το καμάρι τους και η χαρά τους, όταν το βλέπουν και όταν το επισκέπτονται. Επίσης θα τους πάρω τ' αγόρια τους και τα κορίτσια τους.²⁶ Τότε θα 'ρθει σ' εσένα ένας που θα έχει γλιτώσει για να σου πει τα νέα. ²⁷ Την ίδια μέρα θα πάψεις να είσαι άλαλος²⁸ και θα μιλήσεις στο φυγάδα. 'Έτσι θα γίνεις γι' αυτούς *σημείο και θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Κρίση του Κυρίου εναντίον των Ξένων λαών

(Κεφ 25 - 32)

Προφητεία εναντίον των Αμμωνιτών

25 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ άνθρωπε,²⁶ στρέψου προς τους *Αμμωνίτες και προφήτεψε εναντίον τους, ³ μ' αυτά τα λόγια:

» «Ακούστε, Αμμωνίτες, τι έχει να σας πει ο Κύριος, ο Θεός: Επειδή χαρήκατε και κοροϊδέσατε όταν το *αγιαστήριό μου βεβηλώθηκε και η χώρα των Ισραηλιτών ερημώθηκε και οι κάτοικοι του *Ιουδα πήγαν στην εξορία, ⁴ γι' αυτό κι εγώ θα σας παραδώσω στους λαούς της ανατολής!⁵ Θα στήσουν τις σκηνές τους μέσα από τα σύνορά σας και θα εγκατασταθούν ανάμεσά σας: αυτοί θα φάνε τους καρπούς σας και θα πιουν το γάλα των κοπαδιών σας. ⁵ Θα κάνω την πρωτεύουσά σας, τη Ραββά, βοσκοτόπι για καμήλες και τη χώρα σας μάντρα για κοπάδια. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος.

⁶ Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: Επειδή χειροκροτήσατε κι αλαλάξατε με χαιρεκακία για τα δεινά που βρήκαν τη χώρα των Ισραηλιτών, ⁷ γι' αυτό κι εγώ θα εκδηλώσω τη δύναμή μου εναντίον σας και θα σας παραδώσω λάφυρο στα άλλα έθνη! Θα σας εξολοθρεύ-

σω μέσα από τους λαούς και θα σας εξαφανίσω ως χώρα: θα σας καταστρέψω εντελώς. Έτσι θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Προφητεία εναντίον των Μωαβιτών

⁸ Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Επειδή οι *Μωαβίτες⁹ είπαν ότι οι κάτοικοι του Ιούδα είναι ένας λαός σαν όλα τα άλλα έθνη, ⁹ γι' αυτό κι εγώ θ' αφήσω τους εχθρούς να επιτεθούν εναντίον των πόλεων της Μωάβ από την πλαγιά που βρίσκονται οι καλύτερες πόλεις της, δηλαδή η Βαιθ-Ισειμώθ, η Βάαλ-Μεών και η Κιριαθαίμ. ¹⁰ Και θα τους παραδώσω στους λαούς της ανατολής, όπως παρέδωσα τη χώρα των Αμμωνιτών, έτσι που κανείς πια μέσα στα έθνη να μη θυμάται τη Μωάβ. ¹¹ Θα τιμωρήσω τους Μωαβίτες και τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Προφητεία εναντίον των Εδωμιτών

¹² Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Επειδή οι *Εδωμίτες φέρθηκαν εκδικητικά εναντίον των κατοίκων του Ιούδα,¹² είναι ένοχοι. ¹³ Κι εγώ δηλώνω ότι θ' απλώσω το χέρι μου εναντίον της *Εδώμ και θα εξολοθρεύσω τους ανθρώπους και τα κτήνη της! Θα την ερημώσω από τη Θαιμάν ως τη Δεδάν, όλοι οι κάτοικοί τους θα πεθάνουν στον πόλεμο. ¹⁴ Θα εκδικηθώ τους Εδωμίτες με το λαό μου τον *Ισραήλ και θα τους κάνω να αισθανθούν το θυμό μου και την αγανάκτησή μου: και τότε θα γνωρίσουν καλά έμένα τον Κύριο».

Προφητεία εναντίον των Φιλισטיών

¹⁵ Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Επειδή οι *Φιλισταίοι κινήθηκαν με κακία κι αιώνια έχθρα για να εκδικηθούν και να εξαφανίσουν τον Ιούδα, ¹⁶ γι' αυτό δηλώνω ότι θα εκδηλώσω τη δύναμή μου εναντίον των Φιλισטיών και

²⁶Γι' αυτήν την αλαλία του Ιεζεκιήλ βλ κεφ 3,26 ²⁸άνθρωπε βλ υποσ εις κεφ 2,1 ²⁹στους λαούς της ανατολής Εναούνται διάφορες φυλές Βεδουϊτών ²⁹Μωαβίτες Το εβρ προσθέτει «και ο Σηείρ» αλλά η προφητεία εναντίον του Σηείρ δηλ των Εδωμιτών αρχίζει από το στ 12 ²⁷Οι Εδωμίτες επιφωλέθηκαν από την ερήμωση του βασιλείου του Ιούδα και καταπάτησαν μεγάλο τμήμα του εδάφους του, μέχρι τη Χεβρών Το τμήμα αυτό έκτοτε ονομάστηκε Ιδουμαία (βλ Μκ 3,8)

25,1-7 ¹εβ 49,1-6 **25,3** 25,8 36,1-3 ²Θρ 2,15-16 ³Β' Βασ 25,8-21 **25,4** Κρ 6,3 **25,8** 25,3 ⁴Β' Βασ 18,35 **25,8-11** Ησ 15,1-16,14 **25,12** 35,5-6 **25,12-14** Ησ 34,5-17 **25,14** 25,11 17 26,6 30,8 **25,15** 25,12 **25,15-17** Ησ 14,28-32

θα εξολοθρεύσω τους Κρήτες· θα εξαφανί-
σω το υπόλοιπο του παραλιακού αυτού λα-
ού.¹⁰ ¹⁷Θα τους εκδικηθώ με αυστηρές τιμω-
ρίες και τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύ-
ριος».

Προφητεία εναντίον της Τύρου

26 Την πρώτη μέρα του *μήνα,¹ του εν-
δέκατου έτους της *αιχμαλωσίας
μας, ο Κύριος μου είπε:² «Η *Τύρος, άνθρω-
πε,³ θριαμβολόγησε εναντίον της *Ιερουσα-
λήμ και είπε: “θαυμάσια! Η πύλη των λαών
έγινε κομμάτια! Σειρά μου να χορτάσω, τώ-
ρα που αυτή είναι έρημη!”³ Γι’ αυτό κι εγώ, ο
Κύριος ο Θεός, τής λέω:

»“Είμαι εναντίον σου, Τύρος, και θα ξεση-
κώσω εναντίον σου έθνη πολλά, όπως η θά-
λασσα ξεσηκώνει τα κύματά της.⁴ Θα κατα-
στρέψουν τα τείχη σου και θα γκρεμίσουν
τους πύργους σου. Εγώ θα σαρώσω τα ερεί-
πιά σου και το χώμα σου και θα σε αφήσω
βράχο γυμνό.⁵ Θα μείνεις ένας τόπος τόσο
δα καταμεσής της θάλασσας, ίσα για να στε-
γνώνουνε τα δίχτυα και θα γίνεις λάφυρο
των εθνών. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, θα το
πραγματοποιήσω.⁶ Και οι πόλεις που εξαρ-
τώνται από σένα στην ενδοχώρα θα κατα-
στραφούν· και θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο
*Κύριος.

⁷“Δηλώνω ακόμα, εγώ ο Κύριος, ο Θεός,
ότι θα φέρω από το βορρά εναντίον σου, Τύ-
ρος, το βασιλιά των βασιλιάδων Ναβουχοδο-
νόσορ, βασιλιά της *Βαβυλώνας, με άλογα
και άμαξες, με βαβαλήρηδες και αναρίθμητο
πεζικό.⁸ Αυτός θα καταστρέψει τις πόλεις
που εξαρτώνται από σένα στην ενδοχώρα.
Και θα στραφεί εναντίον σου χρησιμοποιών-
τας πολιορκητικά τείχη, προχώματα και προ-
στατευτικές οροφές.⁹ Θα στρέψει τους πο-
λιορκητικούς κριούς του ενάντια στα τείχη
σου και με τα τσεκούρια του θα γκρεμίσει
τους πύργους σου.¹⁰ Η σκόνη από το πολυά-

ριθμο ιππικό του θα σε σκεπάσει και θα σει-
στούν τα τείχη σου από το θόρυβο των αλό-
γων του και των τροχών των αμαξών του, ό-
ταν αυτός θα περνάει τις πύλες σου κατα-
κτητής.¹¹ Με τις οπλές των αλόγων του θα
καταπατήσει όλους τους δρόμους σου· θα
κατασφάξει το λαό σου και θα γκρεμίσει τις
ωραίες εντυπωσιακές σου στήλες.¹² Θα
πάρουν τον πλούτο σου, λάφυρα θα γίνουν
τα εμπορεύματά σου. Θα γκρεμιστούν τα
τείχη σου και θα καταστραφούν τα όμορφα
σπίτια σου. Οι πέτρες, τα ξύλα και το χώμα
σου θα ριχτούν στη θάλασσα.¹³ Θα βάλω εγώ
τέλος στα τραγούδια σου και η μουσική απ’
τις άρπες σου δεν θα ξανακουστεί.¹⁴ Θ’ αφή-
σω από σένα μονάχα λίγο βράχο γυμνό, κα-
τάλληλο για να στεγνώνουν απάνω του τα
δίχτυα· η πόλη σου δεν θα ξαναχτιστεί. Εγώ
ο Κύριος, ο Θεός, το είπα”».

Η Τύρος θα βυθιστεί στον άδη

¹⁵Ο Κύριος, ο Θεός, λέει στην Τύρο: «Οι
μακρινές οι χώρες θα σειστούν από το θό-
ρυβο της πτώσης σου, όταν οι τραυματίες
σου θα στενάζουν και θα γίνεται σφαγή μέσα
στα τείχη σου.¹⁶ Τότε θα κατεβούν από τους
θρόνους τους όλοι οι άρχοντες των παραθα-
λάσιων περιοχών, θα βγάλουν τους μαν-
δύες τους και θα πετάξουν από πάνω τους
τα χρυσοκενημένα ρούχα τους. Θα καθή-
σουν κατάχαμα γεμάτοι τρόμο, και βλέπον-
τας το κατάντημά σου θα τρέμουν από τη
φρίκη.¹⁷ Θα θρηγούν για σένα και θα λένε:

“Αχ, πώς καταστράφηκες έτσι!

Πώς χάθηκες από τις θάλασσες, εσύ
η δοξασμένη πολιτεία!

Εσύ που ήσουν ισχυρή στη θάλασσα,
κι οι κάτοικοί σου έσπερναν τον τρόμο
σ’ όλους της παραλίας τους κατοίκους·

¹⁸Τώρα τρέμουνε τα παράλια
στης πτώσης σου τη μέρα·
οι μακρινές οι χώρες πέρα

¹⁰Κρήτες - παραλιακού λαού Εκφράσεις που αναφέρονται στους Φιλιστιαίους, οι οποίοι προερχονταν από την Κρή-
τη ¹¹Ο ακριβής μήνας δεν αναφέρεται. Πιθανόν πρόκειται για χρόνο πολύ κοντά μετά την καταστροφή της Ιερουσα-
λήμ ¹²Α άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ¹³Στήλες Πιθανώς εννοούνται οι δύο κολόνες στην εισοδο του ναού του
Μελκάρ, κύριας θεότητας της Τύρου

στη θάλασσα

ταράζονται για το χαμό σου»».

¹⁹»Άκου, Τύρος, τι έχω να σου πω εγώ ο Κύριος, ο Θεός: Έρμηθ θα σε κάνω κι ακατοίκητη, όπως έχω κάνει πολλές άλλες πόλεις. Θα φέρω πάνω σου τα νερά της *αβύσσου και θα σε σκεπάσουν. ²⁰Θα σε καταποντίσω μαζί μ' εκείνους που κατεβαίνουν στον *άδη, μαζί με τους λαούς του παρελθόντος, και θα σε κάνουν να κατοικήσεις στον κάτω κόσμo, ανάμεσα στα αιώνια ερείπια. Θα παραμένεις ακατοίκητη και πια δε θα 'χεις θέση στον κόσμο των ζωντανών.^{ny} ²¹Θα σε οδηγήσω σε τέλος φοβερό, στην εξαφάνιση. Κι αν κανείς σε αναζητήσει δεν θα σε βρεί ποτέ. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω»».

Θρήνος για την Τύρο

27 Ο Κύριος μου είπε: ²«Κι εσύ, άνθρωπε,nd σύνθεσε θρηνητικό τραγούδι για την *Τύρο, ³που είναι κτισμένη στην είσοδο της θάλασσας και κάνει εμπόριο με όλους τους παραλιακούς λαούς. Πες της εκ μέρους μου:

Αχ, Τύρος! Είπες πως είσαι τέλεια σε ωραιότητα.

⁴Μες στην καρδιά των θαλασσών ήταν τα σύνορά σου, οι χτίστες σου σε φτιάξανε καθώς ωραία φρεγάτα.

⁵Σε κυπαρίσσια απ' το Ερμών πλάνισαν όλα τα δοκάρια σου· πήρανε *κέδρο από το *Λίβανο για να σου φτιάξουν τα κατάρτια.

⁶Απ' τη *Βασάν πήραν βελανιδιές να σχηματίσουν τα κουπιά σου, κάνανε το κατάστρωμά σου με πεύκο από της Κύπρου τις ακτές

⁷Απ' της Αιγύπτου ύφασμα λεπτό, ομορφοκετημένο, ήτανε καμωμένα τα πανιά σου,

για να σε αναγνωρίζουνε από μακριά.

Από γαλάζιο ύφασμα και μενεξεδί, φερμένο απ' τις ακτές της Ελισά, ήταν οι τέντες σου.

⁸Είχες για κωπηλάτες σου άντρες απ' τη *Σιδώνα και από την Αρβάδ^{ne}

οι πιο επιδέξιοι άντρες σου, οι Τύριοι, κρατούσαν το πηδάλιο.

⁹Είχες μαζί σου της Γεβάλ^{ns} τους ναυπηγούς, τους έμπειρους τεχνίτες, τις βλάβες σου να επισκευάζουν.

Όλα τα πλοία που οργώνουνε τις θάλασσες σ' εσένα σταματούσαν, και τα πληρώματά τους, αγοράζαν τιςπραμάτειες σου.

¹⁰Άντρες απ' την Περσία, από τη Λουδ κι απ' τη Λιβύη^{nc} υπηρετούσαν στο δικό σου στράτευμα, πολεμιστές σου.

Κρεμούσαν τις ασπίδες και τις περικεφαλαίες τους μες στους στρατώνες σου· προσθέτανε στη δόξα και στο γόητρό σου.

¹¹»Άντρες απ' την Αρβάδ μαζί με το στρατό σου αλλάζανε σκοπιές πάνω στα τείχη σου κι άντρες απ' την Γκαμάδ φυλάγανε τους πύργους σου· κρεμούσαν τις ασπίδες τους στα τείχη που σε κύκλωναν· αυτοί συμπλήρωναν την ομορφιά σου.

¹²»Μαζί σου εμπορευόταν η *Θαρσείς, γιατί είχες πλούτη άφθονα και κάθε είδους. Ασήμι, σίδηρο, κασσίτερο και μολύβι έδινε αντάλλαγμα για τα εμπορεύματά σου. ¹³Οι λαοί Ιαυάν,ⁿⁱ *Τουβάλ και *Μεσέχ μ' εσένα εμπορευόνταν, κι έδιναν δούλους και σκευή χάλκινα αντάλλαγμα για τα εμπορεύματά σου. ¹⁴Οι άνθρωποι της Βαιθ-Τωγαρμά^{no} έδι-

^{ny} και πια ζωντανών Το εβρ έχει κατα λ «και θα δώσω ομορφιά στη γη» nd άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ne} Σιδώνα - Αρβάδ Πόλεις στα φοινικικά παράλια, κοντα στην Τύρο ^{nc} της Γεβάλ Δηλ της Βύβλου ^{ns} Λουδ - Λιβύη Βλ υποσ εις Ιερ 46,9 ⁿⁱ Ιαυάν Εβρ λεξη για τους Έλληνες, ειδικότερα για τους Ιωνες ^{no} Βαιθ-Τωγαρμά Πιθανώς η Αρμενία. Βλ κεφ 38,6

van άλογα για άμαξες, άλογα για ιππασία και μουλάρια, αντάλλαγμα για τα εμπορεύματά σου. ¹⁵ Οι Ρόδιοι^ζ ήταν έμποροί σου· πολλά νησιά ήταν αγορές σου. Σου έφερναν ελεφαντόδοντο και έβενο για αντάλλαγμα. ¹⁶ Οι Εδωμίτες^{ζα} εμπορεύονταν μ' εσένα για τους άφθονους πόρους σου. Για τα εμπορεύματά σου πρόσφεραν σμαράγδια, πορφύρα, είδη κεντητά, λινά, κοράλλια και ρουμπίνια. ¹⁷ Η χώρας του *Ιούδα και του *Ισραήλ μαζί σου εμπορεύονταν δίνοντάς σου γι' αντάλλαγμα σιτάρι από τη Μινιθ, κεχρί, μέλι, λάδι και βάλαμο. ¹⁸ Η Δαμασκός μαζί σου εμπορευόταν για τα άφθονα αγαθά σου και για τα κάθε είδους πλούτη σου· σου προμήθευε κρασί από τη Χελβών και μαλλί από τη Σαχάρ. ¹⁹ Ο Δαν και ο Ιαυάν απ' την Ουζάλ,^{ζβ} προσφέραν για εμπορεύματά σου σίδηρο σφυρήλατο, κασσία και αρωματικό καλάμι. ²⁰ Η Δεδάν μαζί σου εμπορευόταν σέλλες για ιππασία. ²¹ Η *Αραβία και όλοι οι ηγεμόνες της Κηδάρ ήταν πελάτες σου· μ' εσένα εμπορεύονταν αρνιά, κριάρια και γίδια. ²² Οι έμποροι της *Σαβά και της Ραγάμ μ' εσένα εμπορεύονταν προσφέροντας για τα εμπορεύματά σου τα πιο καλά απ' όλα τα είδη των αρωμάτων και των πολύτιμων *λίθων και καθαρό χρυσό. ²³ Οι έμποροι της *Χαρράν, της Χαναά, της Εδέν,^{ζγ} της Ασσούρ και της Χιλμάδ έκαναν εμπόριο κι αυτοί μαζί σου. ²⁴ Σου πουλούσαν εκλεκτά υφάσματα, γαλάζια κεντητά ενδύματα, πολύχρωμα ταπέτα, υφασμένα με κορδύνα γεροδεμένα.

²⁵ »Πλοία τεράστια μετέφεραν τα εμπορεύματά σου.

Και ήσουν πλούσια και δοξασμένη στην καρδιά των θαλασσών.

²⁶ Οι κωπηλάτες σου σε φέραν' σε βαθιά νερά, αλλά ο άνεμος ο ανατολικός μες στην καρδιά της θάλασσας σε τσάκισε.

²⁷ Ο πλούτος σου, τα εμπορεύματά σου, τ' αγαθά σου, οι ναύτες σου και τα πληρώματά σου, οι τεχνίτες που επισκευάζανε τις βλάβες σου, οι έμποροί σου κι όλοι οι πολεμιστές σου, το πλήθος των κατοίκων σου, θα καταποντιστούν μες στην καρδιά της θάλασσας, σης πτώσης σου τη μέρα.

²⁸ Τρέμουν οι κάτοικοι των ακτών, όταν ακούν' των ναυτικών σου τις κραυγές.

²⁹ Τότε όλοι οι κωπηλάτες και οι ναύτες, όλοι οι θαλασσινοί από τα πλοία κατεβαίνουν και στέκουν στη στεριά.

³⁰ Σε θρήνο υψώνουνε για σένα τη φωνή τους και κλαίνε για τη μοίρα σου πικρά· ρίχνουνε χώμα πάνω στο κεφάλι τους, κυλιούνται μες στη στάχτη.

³¹ Για χάρη σου ξυρίζουν το κεφάλι τους και *πένθιμα φορούν' για σένα κλαίν' με πίκρα στην καρδιά τους.

³² Μες στην οδύνη τους μοιρολογούν για σένα, θρηνολογούν και λένε: «ποια άλλη πολιτεία εξαφανίστηκε της θάλασσας τη μέση σαν την Τύρο;

³³ Σαν έρχονταν απ' τα πελάγη οι πρματίειες σου, πολλούς λαούς προμήθευες με του πλούτου και των εμπορευμάτων σου την αφθονία.

Πλούσιους έκανες της γης τους βασιλιάδες.

³⁴ Τώρα είσαι ναυάγιο των θαλασσών, θαμμένη μες στα βάθη των υδάτων. Το εμπόρευσμά σου κι όλο σου το πλήρωμα

^ζΡόδιοι, κατά τους Ο· Το εβρ έχει «Δεδάν» ^{ζα}Εδωμίτες, κατά τον Σύμμαχο και τον Ακύλα Το εβρ έχει «Αρόμ», δηλ Σύριοι ^{ζβ}Ουζάλ Το εβρ κείμενο είναι πολύ αβέβαιο ^{ζγ}Εδέν Στο σημείο αυτό, το εβρ επαναλαμβάνει τη φράση «έμποροι της Σαβά» από το στ. 22

βυθίστηκαν μέσα στη θάλασσα μαζί σου.

³⁵ Όλοι οι κάτοικοι των μακρινών χωρών μαζί σου τρόμαξαν· οι βασιλιάδες τους ταραχτήκαν, ο φόβος τους διαβάζεται στα πρόσωπά τους.

³⁶ Οι έμποροι απ' τους λαούς τους ξένους στενάζουν απ' τον τρόμο τους για σένα, γιατί κατάντησες πράγμα φρικτό και θλιβερό, εξουθενώθηκες για πάντα».

Προφητεία εναντίον του βασιλιά της Τύρου

28 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ άνθρωπε, ³ πες στο βασιλιά της Τύρου:

“Άκου τι λέει για σένα ο Κύριος, ο Θεός: Περηφανεύτηκες και ισχυρίστηκες πως είσαι θεός κι ότι κάθεται στο θρόνο του Θεού μες στην καρδιά των θαλασσών· ενώ είσαι ένας απλός άνθρωπος κι όχι θεός, κι ας θεωρείς εσύ τον εαυτό σου *σοφό σαν το θεό. ³ Θαρρείς πως είσαι από το Δανιήλ ⁴ σοφότερος και πως κανένα μυστικό δεν κρύβεται από σένα! ⁴ Με τη σοφία σου και τη σύνεσή σου πλούτη απέκτησες και μάζεψες χρυσάφι και ασήμι στα θησαυροφυλάκιά σου. ⁵ Με τη μεγάλη εμπορική σου ικανότητα αύξησες τον πλούτο σου και η καρδιά σου περηφανεύτηκε γι' αυτόν. ⁶ Θεώρησες τον εαυτό σου σοφό σαν το θεό· γι' αυτό εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω:

⁷ “Θα φέρω εναντίον σου ξένους, τα πιο φοβερά έθνη, που θα κομματιάσουν τα επιτεύγματα της αξιοθαύμαστης σοφίας σου, και θα κηλιδώσουν τη λαμπρότητά σου. ⁸ Όταν με βίαιο θάνατο θα πεθάνεις, θα σε κατεβάσουν στον *άδη, στην καρδιά των θαλασσών. ⁹ Θα ισχυρίζεσαι ακόμα τότε μπροστά στους φονιάδες σου πως είσαι θεός; Μα στα χέρια των φονιάδων σου θα είσαι

άνθρωπος κι όχι θεός! ¹⁰ Ξένοι θα σε σκοτώσουν και θα 'χεις θάνατο επεισχύντο. Κι αυτό, γιατί εγώ το διέταξα, ο Κύριος ο Θεός».

Θρήνος για το βασιλιά της Τύρου

¹¹ Μου είπε πάλι ο Κύριος: ¹² «Εσύ άνθρωπε, τόνισε για το βασιλιά της Τύρου θρηνητικό τραγούδι και πες του:

“Άκου τι έχει να σου πει ο Κύριος ο Θεός: Εσύ ήσουν υπόδειγμα τελειότητας, με τη μεγάλη σου σοφία και την ασύγκριτη ομορφιά σου. ¹³ Ζούσες στην *Εδέμ, στον κήπο του Θεού κι ήσουν ντυμένος πλήθος *λίθους πολύτιμους: ρουμπίνια, τοπάζια, διαμάντια, όνυχα, βήρυλλο και ίασπι, ζαφείρια, γρανάτες και σμαράγδια· και το χρυσάφι ήταν κεντημένο πάνω στο στήθος σου. Τη μέρα που δημιουργήθηκες όλα αυτά είχαν κιόλας ετοιμαστεί. ¹⁴ Σε είχα βάλει φύλακα *χερούβ στο άγιο μου *όρος και περπατούσες ανάμεσα σε λαμπερά πετράδια.

¹⁵ “Ήσουν τέλειος στη συμπεριφορά σου από την ημέρα που πλάστηκες, ωσότου αμάρτησες. ¹⁶ Με το δραστήριο εμπόριό σου οδηγήθηκες στη βία και στην αδικία. Γι' αυτό κι εγώ σε πέταξα σαν μολυσμένο πράγμα από το όρος μου, φύλακα χερούβ, σε έσπρωξα μέσα από τα πολύτιμα πετράδια σου στην καταστροφή. ¹⁷ Επειδή ήσουν όμορφος περηφανεύτηκες· επειδή ήσουν δοξασμένος η σοφία σου διαφθάρηκε. Γι' αυτό σε πέταξα στη γη και σε παρέδωσα στην κοινή θέα των άλλων βασιλιάδων.

¹⁸ “Με τις πολλές παρανομίες που έκανες στο εμπόριό σου, μόλυνες τους τόπους της λατρείας σου. Γι' αυτό έβαλα φωτιά στην πόλη σου για να καταστραφείς και να γίνεις στάχτη πάνω στη γη, μπροστά στην κοινή θέα. ¹⁹ Όλοι όσοι σε γνώριζαν ανάμεσα στα έθνη τρόμαξαν με το κατάντημά σου· έφτασες σε τέλος φοβερό κι εκεί θα μείνεις για πάντα».

³⁵ άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ³⁶ Δανιήλ Βλ υποσ εις κεφ 14,14

27,35-36 28,19 28,2 Ησ 14,13-14 Γεν 3,5 28,3 14,14 Δν 1,17 28,3-5 28,12β 17 31,10 Ζαχ 9,2-3 28,7 30,11 31,12 32,12· Ιερ 31,11 28,8 26,20 28,12α 26,17 27,2 32,2 Αμ 5,1-2 28,12β 28,3-5 28,13 Γεν 2,8 28,14 Ησ 14,13 28,17 27,3 28,19 26,16 27,35-36 32,10

Προφητεία εναντίον της Σιδώνας

²⁰ Ο Κύριος μου είπε: ²¹ «Εσύ άνθρωπε, κοίτα προς τη Σιδώνα και προφήτεψε εναντίον της. ²² Πες της: “Άκου τι έχει να σου πει ο Κύριος ο Θεός: Είμαι εναντίον σου, Σιδώνα, και θα σου δείξω τη δύναμή μου. Θα σε κρίνω και θα σου φανερώσω την αγιότητά μου. Έτσι οι κάτοικοί σου θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος. ²³ Θα σου στείλω αρρώστια και οι δρόμοι σου θα γεμίσουν πτώματα. Θα σου επιτεθούν απ’ όλες τις μεριές και οι κάτοικοί σου θα παραδοθούν στη σφαγή. Τότε όλοι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος”».

Ο Ισραήλ θα είναι ασφαλής από τους εχθρούς

²⁴ Ο Κύριος, ο Θεός λέει: «Δε θα υπάρξει πια για τους Ισραηλίτες αγκαθερός θάμνος να τους πληγώνει ούτε αγκάθι να τους αγκυλώνει ανάμεσα σ’ όλους τους γειτονικούς λαούς, που άλλοτε βλέπαν’ τους Ισραηλίτες με περιφρόνηση. Θα μάθουν όλοι, λοιπόν, ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός. ²⁵ Θα συγκεντρώσω τους Ισραηλίτες από τα έθνη, που ανάμεσά τους είναι σκορπισμένοι, θα φανερώσω σ’ αυτούς την αγιότητά μου, μπροστά στα μάτια των εθνών, και θα εγκατασταθούν στη χώρα τους, που την έδωσα στους απογόνους του δούλου μου του Ιακώβ. ²⁶ Θα κατοικούν σ’ αυτήν με ασφάλεια, θα χτιζούν σπίτια και θα φυτεύουν αμπελεια. Θα τιμωρήσω όμως όλους τους γειτονικούς λαούς, που τους συμπεριφέρθηκαν με περιφρόνηση. Τότε οι Ισραηλίτες, θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός τους».

Προφητεία εναντίον της Αιγύπτου

29 Τη δωδέκατη μέρα του δέκατου μήνα του δέκατου έτους της αιχμαλω-

σίας μας, ² ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ, άνθρωπε, ³ κοίταξε προς το Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, και προφήτεψε εναντίον του και εναντίον όλης της χώρας του. ³ Φώναξε και πες του:

“Άκου τι έχει να σου πει ο Κύριος ο Θεός Είμαι εναντίον σου, Φαραώ, βασιλιά της Αιγύπτου! Μεγάλε κροκόδειλε, που είσαι ξαπλωμένος μέσα στα ποτάμια της και ισχυρίζεσαι πως ο Νείλος είναι δικός σου και ότι εσύ τον έφτιαξες! ⁴ Θα σου βάλω ακίστρια στα σαγόνια και θα κάνω τα ψάρια των ποταμών σου να κολλήσουν στα λέπια σου θα σε βγάλω από τον Νείλο μαζί με τα ψάρια που θα έχουν κολλήσει πάνω σου. ⁵ Θα σε πετάξω στην έρημο μαζί με όλα αυτά τα ψάρια. Θα εγκαταλειφθείς μες στα χωράφια. Κανένας δε θα σε περιμαζέψει ούτε θα σε θάψει. ⁶ Θα σε δώσω στα θηρία και στα πουλιά να σε φάνε. ⁶ Τότε θα μάθουν όλοι οι κάτοικοι της Αιγύπτου ότι εγώ είμαι ο Κύριος.

”Ήσουν καλαμένιο ραβδί για τους Ισραηλίτες, χώρα της Αιγύπτου. ⁷ Όταν στηρίζονταν πάνω σου, έσπαζες και τους έσχιζες τα χέρια κι αυτοί σωριάζονταν κάτω. ⁸ Γι’ αυτό, εγώ ο Κύριος, ο Θεός, δηλώνω πως θα σε παραδώσω στους εχθρούς σου και θα εξολοθρεύσω τους ανθρώπους και τα ζώα σου. ⁹ Η χώρα σου θα γίνει έρημη και χέρσα και τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος.

”Ισχυρίστηκες, Φαραώ, πως ο Νείλος είναι δικός σου κι ότι εσύ τον έφτιαξες. ¹⁰ Γι’ αυτό είμαι εναντίον σου και εναντίον του ποταμού σου. Θα κάνω την Αίγυπτο άγονη και έρημη, από τη Μιγδώλ, στο βορρά, ως τη Συήνη, νότια, κι ως τα σύνορα της Αιθιοπίας. ¹¹ Δε θα περάσει μέσα απ’ αυτήν άνθρωπος, ούτε κανένα ζώο θα τη διασχίσει για σαράντα χρόνια δεν θα κατοικηθεί. ¹² Όπως έκανα κι άλλες χώρες, έτσι θα κάνω

²Αγκαθερός θάμνος - αγκάθι. Ενοούνται οι εχθροί του λαού Ισραήλ. ³Δηλ. Δεκέμβριος 588 - Ιανουάριος 587 π.Χ. ⁴Εσύ, άνθρωπε. Βλ. υποσ. εις κεφ. 2,1. ⁵Το να μείνει κανείς άταφος εθεωρείτο ποιητή εξαιρετικά βαριά (βλ. Β' Βασ. 9,37. 1ερ. 8,2. 22,19). ⁶Η Συήνη είναι το σημερινό Ασσουάν, στο νότιο άκρο της Αιγύπτου. - Η Μιγδώλ ήταν πόλη στο ανατολικό Δέλτα του Νείλου.

και την Αίγυπτο έρημη και τις πόλεις της ερείπια για σαράντα χρόνια και θα διασκορπισώ τους Αιγύπτιους στις ξένες χώρες.

¹³⁻¹⁴ "Αλλά μετά από σαράντα χρόνια, εγώ ο Κύριος ο Θεός, θα αλλάξω την κατάσταση της Αιγύπτου. Θα ξανασυγκεντρώσω τους Αιγύπτιους μέσα από τους λαούς, όπου θα είναι διασκορπισμένοι και θα τους εγκαταστήσω πάλι στην Παθρών, ^{ρσ} στη χώρα της καταγωγής τους. Εκεί θα ιδρύσουν ένα ανίσχυρο βασίλειο. ¹⁵ Απ' όλα τα βασίλεια αυτό θα είναι το πιο ανίσχυρο και ποτέ πια δε θα κυριαρχήσει πάνω στα άλλα έθνη –τόσο ασήμαντους θα τους κάνω. ¹⁶ Το βασίλειο αυτό δε θα είναι πια για τους Ισραηλίτες ελπίδα σωτηρίας, αλλά θα τους θυμίζει την ανομία τους, όταν θα στρέφονται προς αυτό για βοήθεια. ^{ρβ} Έτσι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός".

Η Αίγυπτος δίδεται στο Ναβουχοδονόσορ ως ανταμοιβή

¹⁷ Την πρώτη μέρα του πρώτου *μήνα του εικοστού έβδομου έτους της αιχμαλωσίας μας, ^{ργ} ο Κύριος μου είπε:

¹⁸ «Άνθρωπε, ο Ναβουχοδονόσορ, βασιλιάς της *Βαβυλώνας, επιχείρησε με το στρατό του μεγάλη εκστρατεία εναντίον της *Τύρου. Οι στρατιώτες του καταπονήθηκαν και υπέφεραν πάρα πολλά από την ταλαιπωρία. Παρά ταύτα, ούτε ο ίδιος ούτε ο στρατός του κέρδισαν τίποτε από εκείνη την εκστρατεία.

¹⁹ »Γ' αυτό εγώ, ο Κύριος ο Θεός, δηλώνω ότι δίνω την Αίγυπτο στο Ναβουχοδονόσορ. Αυτός θα την καταλάβει σαν λάφυρο, θα τη λεηλατήσει και θα αρπάξει όλο τον πλούτο της για να πληρώσει το στρατό του. ²⁰ Του έδωσα τη χώρα της Αιγύπτου σαν ανταμοιβή για την εκστρατεία που είχε αναλάβει

εναντίον της Τύρου, γιατί δούλεψε για μένα Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω.

²¹ »Τότε θα κάνω τους Ισραηλίτες δυνατούς και σένα θα σε κάνω ικανό να μιλάς ελεύθερα ανάμεσά τους, ώστε να μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Η τιμωρία της Αιγύπτου

30 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ, άνθρωπε, ^{ρδ} προφήτησε και πες ότι εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω:

“Θρηνηστέ! Αλίμονο! ³ Πλησιάζει η ημέρα, είναι κοντά, που του Κυρίου θα ξεσπάσει ο θυμός! Θα είναι μέρα σκοτεινή, μέρα καταστροφής πολλών εθνών. ⁴ Πόλεμος θα 'ρθεί πάνω στην Αίγυπτο και τρόμος θα κυριέψει την *Αιθιοπία. Οι Αιγύπτιοι θα πέφτουν πληγωμένοι, τα πλούτη τους θα διαρπάζονται κι η χώρα θα ερημωθεί απ' τα θεμέλια της. ⁵ Η Αιθιοπία, η Πουτ, η Λουδ, η Λιβύη όλο το σύμμεικτο πλήθος των λαών, μαζί και ο λαός μου, θα πέσουνε στη μάχη. ^{ρε} ⁶ Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, δηλώνω ότι θα πέσουν εκείνοι που υποστηρίζουν την Αίγυπτο και θα καταρρεύσει η περήφανη δύναμή της' από τη Μιγδώλ στο βορρά ως τη Σήνη, ^{ρς} νότια, θα σκοτωθούν όλοι οι κάτοικοί της. ⁷ Όπως συνέβη και με άλλες χώρες, θα μείνει έρημη και οι πόλεις της θα μεταβληθούν σε ερείπια. ⁸ Τότε θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, όταν βάλω φωτιά στην Αίγυπτο κι όταν συντριφθούν όλοι εκείνοι που την βοηθάνε. ⁹ Την ημέρα της καταδίκης της Αιγύπτου θα στείλω με καράβι αγγελιοφόρους για να τρομάξουν την αμέριμνη Αιθιοπία και τρόμος θα πέσει πάνω στους κατοίκους της. Νάτην η μέρα εκείνη, πλησιάζει!”

¹⁰ Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Θα καταστρέψω τον πληθυσμό της Αιγύπτου μέσω του Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά της *Βαβυλώνας.

^{ρσ} Παθρών Βλ υποσ εις Ιερ 44,1 ^{ρβ} Εδώ ο προφήτης υπαινίσσεται τις κατα καιρούς συμμαχίες με την Αίγυπτο (βλ Ησ 30,2 Ιερ 2,18 Ωσ 7,11) ^{ργ} Δηλ Μάρτιος - Απρίλιος 571 π.Χ. ^{ρδ} Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ρε} Λιβύη, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «Κουβ», χώρα αγνωστή, που μόνο εδω απαντά στην Π Δ – και ο λαός μου Πρόκειται για Ισραηλίτες που ζούσαν στην Αίγυπτο Το εβρ έχει κατά λέξη, «ο λαός της χώρας της διαθήκης» ^{ρς} Σήνη Βλ υποσ εις κεφ 29,10

¹¹Αυτός, μαζί με το λαό του, τον πιο βάρβαρο απ' όλους, θα έρθουν και θα καταστρέψουν τη χώρα. Θα σύρουν τα ξίφη τους εναντίον της και θα τη γεμίσουν πτώματα. ¹²Θα στερέψω το Νείλο και θα παραδώσω τη χώρα στα χέρια ξένων, κακών ανθρώπων, που θα ερημώσουν τα πάντα. Εγώ ο Κύριος, μίλησα».

¹³Λέει ακόμα ο Κύριος ο Θεός: «Θα καταστρέψω τελείως τα είδωλα και τους ψευτικούς θεούς της Μέμφιδας. Δε θα υπάρχει πια κανείς να κυβερνήσει την Αίγυπτο και θα κάνω να κυριαρχεί ο φόβος απ' άκρη σ' άκρη στη χώρα. ¹⁴Θα ερημώσω την Παθρών, φωτιά θα βάλω στη Σόαν^{ρζ} και θα τιμωρήσω τις θήβες. ¹⁵Θα εξαπολύσω την οργή μου πάνω στη Σιν^{ρθ}, το φρούριο της Αιγύπτου, και θα εξαφανίσω τον πληθυσμό των θηβών. ¹⁶Φωτιά θα βάλω στην Αίγυπτο και η Σιν θα είναι σε μεγάλη αγωνία: των θηβών το τείχος θα υποστεί ρήγμα και η Μέμφις θα ζει σε διαρκή φόβο. ¹⁷Τα παλικάρια της Ηλιούπολης και της Βουβάστις θα σκοτωθούν κι ο υπόλοιπος πληθυσμός θα οδηγηθεί στην αιχμαλωσία.

¹⁸»Στη Δάφνη η μέρα θα σκοτεινιάσει όταν θα συντρίψω εκεί την κυριαρχία της Αιγύπτου και θα βάλω τέρμα στην έπαρσή της. Σύννεφο θα σκεπάσει την πόλη και οι κάτοικοί της θα οδηγηθούν στην αιχμαλωσία. ¹⁹Θα εκτελέσω την καταδικαστική μου απόφαση κατά της Αιγύπτου και θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Η δύναμη του Φαραώ εκμηδενίζεται

²⁰Την έβδομη μέρα του πρώτου *μήνα του ενδέκατου έτους της *αιχμαλωσίας μας,^{ρθ} ο Κύριος μου είπε: ²¹«Άνθρωπε, έσπασα το χέρι του Φαραώ, βασιλιά της Αιγύπτου! Δε θα δεθεί με επιδέσμους κι έτσι δεν θα θεραπευτεί και δε θα γίνει ισχυρό για να μπορέι να κρατάει ξίφος».

²²Ακόμη ο Κύριος ο Θεός, μου είπε: «Είμαι εναντίον του Φαραώ, βασιλιά της Αιγύπτου και θα του σπάσω τα χέρια, και το γερό και το σπασμένο, και θα κάνω να του πέσει το ξίφος από το χέρι. ²³Θα διασκορπίσω τους Αιγυπτίους σε ξένες χώρες ανάμεσα στα έθνη. ²⁴Τα χέρια όμως του βασιλιά της Βαβυλώνας θα τα ενισχύσω και θα βάλω σ' αυτά το ξίφος μου· ο Φαραώ θα στενάζει μπροστά του με σπασμένα τα χέρια, πληγωμένος θανάσιμα. ²⁵Θα βάλω το ξίφος μου στο χέρι του βασιλιά της Βαβυλώνας, για να το χρησιμοποιήσει εναντίον των Αιγυπτίων και τότε αυτοί θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Θα δυναμώσω τα χέρια του βασιλιά της Βαβυλώνας, ενώ τα χέρια του Φαραώ θα παραλύσουν. ²⁶Θα διασκορπίσω τους Αιγυπτίους στις ξένες χώρες ανάμεσα στα έθνη, για να μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Το μέλλον του Φαραώ και του λαού του

31 Την πρώτη μέρα του τρίτου *μήνα του ενδέκατου έτους της *αιχμαλωσίας μας,^{ρλ} ο Κύριος μου είπε:

²«Εσύ άνθρωπε,^{ρσα} πες στο *Φαραώ, βασιλιά της Αιγύπτου, και στον πολυάριθμο λαό του:

³Πόσο μεγάλος είσαι! Με τι να παρομοιάσω τη μεγαλοσύνη σου; Είσαι σαν *κέδρος του *Λιβάνου με ωραία κλαδιά και πυκνή φυλλωσιά, μεγαλόπρεπο ύψος και κορφή ως τα σύννεφα. ⁴Τα νερά της βροχής τον μεγάλωσαν και τα υπόγεια ποτάμια τον έκαναν να ψηλώσει. Γύρω στις ρίζες του τα νερά μαζεύονταν κι ύστερα σκόρπιζαν σ' όλα του αγρού τα δέντρα. ⁵Έτσι ο κέδρος ψήλωσε πάνω απ' όλα τα δέντρα του αγρού. Τα κλαριά του πληθύνανε, τα παρακλάδια του άπλωσαν, από τα πολλά νερά που τον πότιζαν. ⁶Κάθε λογής πουλιά φωλιάζαν στα κλαριά του· κάτω από τα κλωνάρια του γεννούσαν τ' άγρια θηρία τα μικρά τους κι έθνη πολλά κά-

^{ρζ}Σόαν Βλ υποσ εις Αρ 13,22 ^{ρθ}Σιν. Ή Σαΐς, στο δυτικό Δέλτα ή «Πηλούσιον» στα ανατολικά του Δελτα ^{ρθ}Δηλ Μάρτιος - Απρίλιος 587 π.Χ ^{ρλ}Δηλ Μάιος - Ιούνιος 587 π.Χ ^{ρσα}Εσύ άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

τώ από τη σκιά του κατοικούσαν. ⁷Ήταν υπέροχος με την ψηλή κορμωστασιά του και τ' απλωτά κλωνάρια του, γιατί οι ρίζες του βυθίζονταν μες σ' έδαφος με άφθονο νερό. ⁸Μέσα στον κήπο του Θεού κανένας άλλος κέδρος μαζί του δεν μπορούσε να συγκριθεί, κανένα κυπαρίσσι δεν είχε τα κλωνάρια του, κανένας πλάτανος τη φυλλωσιά του, κανένα άλλο δέντρο δεν τον έφτανε στην ομορφιά. ⁹Εγώ του είχα δώσει τέτοια θαυμάσια κλαδιά, ώστε στον παράδεισο της Έδέμ όλα τα δέντρα να τον ζηλεύουν.

¹⁰»Γι' αυτό, λέει ο Κύριος, ο Θεός: «πολύ ύψωσε το ανάστημά του αυτός ο κέδρος και η κορφή του ως τα σύννεφα έφτασε και για το ύψος του αυτό περηφανεύτηκε. ¹¹Γι' αυτό κι εγώ στην εξουσία θα τον παραδώσω του ισχυρότερου των εθνών, για να τον μεταχειριστεί όπως αξίζει στην ασέβειά του. ¹²Ξένοι από τα έθνη τα πιο βάρβαρα θα κατακόψουν τον κέδρο και θα τον εγκαταλείψουν. Στα βουνά και σ' όλες τις κοιλάδες τα κλαδιά του θα σκορπιστούν και τα κλωνάρια του θα βρίσκονται σπασμένα σ' όλα της χώρας τα φαράγγια. Όλοι οι ξένοι λαοί που ζούσαν στη σκιά του θα φύγουν και μονάχο θα τον αφήσουν. ¹³Στα υπολείμματά του τώρα θα φωλιάζουν κάθε λογής πουλιά και τ' άγρια θηρία θα πατούν τα κλαδιά του που στο χώμα θα σέρνονται. ¹⁴Κι αυτό θα γίνει για παραδειγματισμό, ώστε κανένα δέντρο καλοποτισμένο να μην ορθώνει πια υπερήφανα το ανάστημά του ούτε να υψώνει την κορφή του ως τα σύννεφα· για το ύψος του να μην καυχείται. Γιατί όλ' αυτά τα δέντρα είναι καταδικασμένα όπως κι οι άνθρωποι, να κοπούνε, να πάνε στον κάτω κόσμο· στον άδη να συναντήσουν όσους βρίσκονται εκεί».

¹⁵»Λέει ακόμα ο Κύριος, ο Θεός: «την ημέρα που αυτός ο κέδρος θα κατεβεί στον άδη, θα βάλω τη φύση να θρηνησει γι' αυτόν· θα σταματήσω το υπόγειο ποτάμι και θα

περιορίσω τ' άφθονα νερά του. Το Λίβανο θα βάλω να τον πενήθει κι όλα τα δέντρα του αγρού να μαραθούν γι' αυτόν. ¹⁶Όταν κάτω στον άδη θα τον ρίχνω μαζί μ' εκείνους που κατεβαίνουν σ' αυτόν, θα κάνω να σειστούν τα έθνη, από τον κρότο του. Όλα τα δέντρα στην Εδέμ, τα εκλεκτά και τα ωραία δέντρα του Λιβάνου, τα καλοποτισμένα, θα ανακουφιστούν στον κάτω κόσμο. ¹⁷Όλοι αυτοί μαζί του θα κατεβούν στον άδη μαζί με τα θύματα του πολέμου, καθώς κι όλοι εκείνοι από τα σύμμαχα έθνη, που κατοικούσαν κάτω απ' τη σκιά του.

¹⁸»Κανένα από τα δέντρα της Εδέμ δεν έχει τη δική σου δόξα και μεγαλοπρέπεια. Κι όμως θα ριχτείς μαζί μ' αυτά στα καταχθόνια. Θα πας μαζί με τους απερίμητους και με τα θύματα των πολέμων. ^{ριβ} Αυτή θα είναι η κατάληξη του Φαραώ και όλου του πολυάριθμου λαού του. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός το λέω».

Ο Φαραώ δράκος έξω απ' τα νερά του

32 Την πρώτη μέρα του δωδέκατου *μήνα του δωδέκατου έτους της *αιχμαλωσίας μας, ^{ρ1γ} ο Κύριος μου είπε: ²«Εσύ, άνθρωπε, ^{ρ1δ} τόνισε θρηνητικό τραγούδι για το *Φαραώ, το βασιλιά της Αιγύπτου, και πες του:

«Θαρρρείς πως είσαι λιονταρόπουλο στα έθνη ανάμεσα.

Μα φαίνεται πως είσαι κροκόδειλος μες στα νερά.

Νερό πετάς απ' τα ρουθούνια σου, ^{ρ1ε} ταραζεις το ποτάμι με τα πόδια σου και το θολώνεις».

³»Ακου τι λέει ο Κύριος, ο Θεός: «θ' απλώσω πάνω σου το δίχτυ μου και θα βάλω πολλά έθνη να σε τραβήξουν μ' αυτό έξω στην όχθη. ⁴Θα σε ξαπλώσω στο έδαφος και θα φέρω όλα τα πουλιά να κατοικήσουν πάνω σου· και θα δώσω τις σάρκες σου να τις

^{ρ1β}Θα πας πολέμων Κατά τους Εβραίους, οι ξένοι (απερίμητοι) και οι σκοτωμένοι στα πεδία των μαχών, θεωρείται ότι πάνε στο βαθύτερο μέρος του κάτω κόσμου ^{ρ1γ}Δηλ. Φεβρουάριος - Μάρτιος 585 π.Χ. ^{ρ1δ}Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ. εις κεφ 2,1 ^{ρ1ε}απ' τα ρουθούνια σου, το πιθανό κείμενο Το εβρ έχει «απ' τα ποτάμια σου»

φάνε τ' άγρια θηρία και να χορτάσουν μ' αυτές.⁵ Θα σκορπίσω τα υπολείμματά σου στα βουνά και θα γεμίσω μ' αυτά τις κοιλάδες.⁶ Με το *αίμα σου που θα τρέχει από τα βουνά, θα ποτίσω τη γη, θα πλημμυρίσω τα φαράγια.⁷⁻⁸ Και όταν σε αποτελειώσω, θα σκεπάσω τον ουρανό, θα σκοτεινιάσω τ' άστρα του τα λαμπερά, τον ήλιο από πάνω σου θα τον σκεπάσω με σύννεφα και η σελήνη δεν θα δίνει πια φως. Θα βυθίσω τη χώρα σου στο σκοτάδι. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός το λέω.

⁹ Θα συνταράξω πολλούς λαούς, όταν θ' ανακοινώσω την πτώση σου ανάμεσα στα έθνη, σε χώρες που δε γνώρισες ποτέ.¹⁰ Θα μείνουν άφωνοι οι λαοί απ' το κατόντημα στο οποίο θα σε φέρω κι οι βασιλιάδες τους από τη φρίκη θα ριγούν για σένα, όταν το ξίφος μου θα σείσω πάνω απ' το κεφάλι τους. Θα τρέμουν ασταμάτητα για τη ζωή τους τη μέρα της δικής σου καταστροφής.

¹¹ "Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, σού λέω, χώρα της Αιγύπτου: Ο στρατός του βασιλιά της *Βαβυλώνας εναντίον σου θα στραφεί.¹² Από τα ξίφη ισχυρών πολεμιστών θα σκοτωθεί ο λαός σου. Αυτοί είναι οι πιο σκληροί πολεμιστές ανάμεσα στα έθνη. Θα εκμηδενίσουν την υπεροψία σου και θα εξολοθρεύσουν όλο σου τον πληθυσμό.¹³ Θα καταστρέψω όλα τα κτήνη σου που βόσκουν πλάι στο Νείλο. Τα νερά του πόδι ανθρώπου δε θα τα ταραξει πια ούτε καν οπλή κτήνους.¹⁴ Θα κάνω τα νερά σου να λιμνάζουν αδιατάραχτα και τα ποτάμια σου να κυλάνε σαν λάδι. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω.¹⁵ Όταν θα σ' ερημώσω χώρα της Αιγύπτου και θ' αφανίσω όλους τους κατοίκους σου και θα μείνεις ακατοίκητη, τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο *Κύριος".

¹⁶»Αυτό είναι το θρηνητικό τραγούδι με το οποίο οι γυναίκες των εθνών θα θρηνήσουν την Αίγυπτο και τους κατοίκους της. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Θρήνος για το λαό της Αιγύπτου

¹⁷ Τη δέκατη πέμπτη μέρα του δωδέκατου μήνα του δωδέκατου έτους της αιχμαλωσίας μας, ο Κύριος μου είπε:¹⁸ «Εσύ, άνθρωπε, θρήνησε για της Αιγύπτου το λαό και στείλε τους με το θρήνο σου στον κάτω κόσμο, στα κατώτατα μέρη της γης, όπου και άλλα ισχυρά έθνη έχουν κατέβει. Πες στην Αίγυπτο:

¹⁹⁻²⁰ "Νομίζεις πως είσαι πιο όμορφη από κάθε άλλη χώρα; Κατέβα μαζί με το λαό σου να μείνεις με τους ξένους και μ' αυτούς που έχουν σκοτωθεί στον πόλεμο.²¹ Εκεί, στον κόσμο των νεκρών, οι ισχυρότεροι πολεμιστές και οι προηγούμενοι σύμμαχοι του Φαραώ θα υποδεχτούν τους Αιγυπτίους και θα φωνάζουν: Να που οι *απερίτμητοι, οι σκοτωμένοι στον πόλεμο, κατέβηκαν και κείνται εδώ μαζί μας!

²²⁻²³ "Εκεί βρίσκεται ο Ασσούρ και ο στρατός του, όλοι αυτοί που στη ζωή τους είχαν σπείρει τον τρόμο στη γη, όλοι θύματα του πολέμου. Οι τάφοι τους είναι στα εσώτερα του *άδη· στη μέση είν' ο βασιλιάς και γύρω όλοι οι άλλοι.

²⁴⁻²⁵ "Εκεί είναι ο Ελάμ και ο στρατός του, όλοι αυτοί που στη ζωή τους είχαν σπείρει τον τρόμο στη γη. Έχουν σκοτωθεί στη μάχη και είν' εκεί ντροπιασμένοι μαζί με τους άλλους νεκρούς του πολέμου. Στη μέση είν' ο βασιλιάς και γύρω όλοι οι άλλοι *απερίτμητοι.

²⁶ "Εκεί είναι ο *Μεσέχ-Τουβάλ και όλοι οι τάφοι των στρατιωτών του γύρω από το δικό του τάφο, όλοι τους απερίτμητοι, σκοτωμένοι στη μάχη· βρίσκονται εκεί, αφού έσπειραν τον τρόμο στη γη.²⁷ Αυτοί δεν βρίσκονται μαζί με τους πολεμιστές που σκοτώθηκαν σε παλιότερα χρόνια έχοντας σπείρει τον τρόμο στη γη· εκείνους τους εθαψαν με τιμές, μαζί με τα πολεμικά τους όπλα, τα

¹⁷Στο δωδέκατο Στα εβρ δεν αναφέρεται ο μήνας, αλλά εικάζεται ότι πρόκειται για τον ίδιο μήνα μ' αυτόν που αναφέρεται στο στ 1 του κεφαλαίου ²¹με τους ξένους πόλεμο Βλ υποσ εις κεφ 31,18

ξίφη τους τοποθετήθηκαν κάτω από τα κεφάλια τους και οι ασπίδες τους πάνω στα σώματά τους.^{ρη}

²⁸ »Έτσι κι εσύ, χώρα της Αιγύπτου, θα βρεθείς ανάμεσα στους απερίτμητους, σ' εκείνους που σκοτώθηκαν στη μάχη.

²⁹ »Εκεί είναι η Έδωμ, οι βασιλιάδες της και όλοι οι άρχοντές της, εκείνοι που ήταν κάποτε δυνατοί, μα τώρα βρίσκονται μαζί με τους νεκρούς του πολέμου, τους απερίτμητους.³⁰ Εκεί είναι κι όλοι οι ηγεμόνες των λαών του βορρά και όλοι οι Σιδώνιοι. Έχουν κατέβει ντροπισασμένοι να συναντήσουν τους νεκρούς. Κάποτε είχαν φοβερή δύναμη, μα τώρα βρίσκονται εκεί απερίτμητοι και ντροπισασμένοι, μαζί με τα θύματα του πολέμου».

³¹ »Όλους αυτούς θα τους δει ο Φαραώ και θα παρηγορηθεί για το λαό του που εξολοθρεύτηκε στη μάχη. Εγώ το λέω, ο Κύριος ο Θεός.³² Εγώ επέτρεψα στο Φαραώ να σπείρει τον τρόπο του στη γη· αλλά τώρα θα βρεθεί μαζί με τους απερίτμητους, τους σκοτωμένους στη μάχη, μαζί με όλο το λαό του. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Ο προφήτης φύλακας του Ισραήλ

33 Ο Κύριος μου είπε: ² «Εσύ, άνθρωπε,^{ρηθ} μίλησε στους συμπατριώτες σου και θύμισέ τους τι συμβαίνει όταν εγώ φέρνω πόλεμο σε μια χώρα. Ο λαός της χώρας βάζουν για φύλακα τους έναν από τους συμπολίτες τους.³ Όταν ο φύλακας δει τον εχθρό να έρχεται εναντίον τους θα ειδοποιήσει με τη σάλπιγγα το λαό.⁴⁻⁵ Τότε, όποιος ακούσει τον ήχο της σάλπιγγας και δε λάβει τα μέτρα του, κι έρθει ο εχθρός και τον σκοτώσει, θα είναι ο ίδιος υπεύθυνος για το θάνατό του, γιατί ενώ άκουσε τη σάλπιγγα, δεν έλαβε τα μέτρα του. Αν προφυλαγόταν θα γλιτώνε.⁶ Αν όμως ο φύλακας δει τον εχθρό να έρχεται και δεν ειδοποιήσει με τη σάλπιγγα κι ο λαός δεν λάβει τα μέτρα του κι έρθει ο εχθρός και σκοτώσει κάποιον, αυτός θα

θανατωθεί εξαιτίας της ανομίας του· εγώ όμως θα θεωρήσω υπεύθυνο το φύλακα.

⁷ »Έτσι κι εσένα, άνθρωπε, σε βάζω φύλακα στους Ισραηλίτες: Όταν ακούσεις ένα λόγο από το στόμα μου, θα τους ειδοποιείς εκ μέρους μου.⁸ Όταν πω για έναν αμαρτωλό ότι το δίχως άλλο πρέπει να πεθάνει, κι εσύ δεν του πεις τίποτα για να τον προειδοποιήσεις ν' αλλάξει τρόπο ζωής, ο αμαρτωλός θα πεθάνει εξαιτίας της αμαρτίας του· εγώ όμως θα θεωρήσω υπεύθυνο εσένα.⁹ Αν όμως πεις στον αμαρτωλό ν' αλλάξει τρόπο ζωής αλλά αυτός δεν μεταστραφεί, αυτός θα πεθάνει εξαιτίας της αμαρτίας του, εσύ όμως θα έχεις προφυλάξει τη ζωή σου.

¹⁰⁻¹¹ »Πες, λοιπόν, άνθρωπε, στους Ισραηλίτες, που λένε συνέχεια πως δεν πρόκειται να ζήσουν και πως είναι χαμένοι από τις ανομίες τους και τις αμαρτίες τους που τους βαραίνουν: «εγώ ο Κύριος, ο αληθινός Θεός, βεβαιώνω ότι δε χαίρομαι για το θάνατο του ασεβή, αλλά θέλω να αλλάξει τρόπο ζωής και να ζήσει. Γυρίστε, γυρίστε πίσω απ' τον κακό σας δρόμο! Γιατί θέλετε να πάτε στην καταστροφή, Ισραηλίτες;»

¹² »Πες ακόμα στους συμπατριώτες σου: «τα καλά έργα του δικαίου δεν θα τον σώσουν τη μέρα που θα αμαρτήσει· και οι αμαρτίες του ασεβή δε θα είναι εμπόδιο τη μέρα που θα μετανοήσει. Ο δίκαιος δεν θα μπορέσει να ζήσει από τα προηγούμενα καλά του έργα, τη μέρα που θ' αμαρτήσει.¹³ Αν βεβαιώσω έναν δίκαιο ότι θα ζήσει, κι αυτός στηριχθεί στις προηγούμενες καλές του πράξεις και κάνει το κακό, τότε καμιά από αυτές δε θα υπολογιστεί· θα πεθάνει εξαιτίας του κακού που έκανε.¹⁴ Κι αν πω σ' έναν άνομο ότι το δίχως άλλο θα πεθάνει, αλλά αυτός μετανοήσει και πράξει το ορθό και το δίκαιο¹⁵ τότε οπωσδήποτε θα ζήσει, δε θα πεθάνει – αν δηλαδή επιστρέψει το ενέχυρο ή ό,τι άλλο άρπαξε και τηρήσει τους νόμους που οδηγούν στη ζωή και δεν ξανα-

^{ρη}σε παλιότερα χρόνια, κατα τους Ο΄ Το εβρ έχει «απερίτμητοι» – οι ασπίδες, το πιθανό κείμενο Το εβρ έχει «οι ανομίες», ^{ρηθ}Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

πράξει το κακό. ¹⁶Καμιά από τις αμαρτίες που έκανε δε θα υπολογιστεί εναντίον του, γιατί θα έχει πράξει το νόμιμο και το δίκαιο· οπωσδήποτε θα ζήσει!.

¹⁷»Οι συμπατριώτες σου όμως είπαν: «ο τρόπος που ενεργεί ο Κύριος δεν είναι ο σωστός!» –ενώ ο δικός τους τρόπος δεν είναι ο σωστός. ¹⁸Αν ένας δίκαιος απαρνηθεί το σωστό δρόμο και πράξει το κακό, θα πεθάνει γι' αυτό. ¹⁹Κι αν ένας άνομος αποστραφεί την ανομία του και πράξει το νόμιμο και το δίκαιο, θα ζήσει γι' αυτό. ²⁰Και όμως, εσείς, Ισραηλίτες, λέτε: «δεν είναι σωστός ο τρόπος που ενεργεί ο Κύριος». Εγώ θα κρίνω τον καθένα σας σύμφωνα με τη συμπεριφορά του».

Αναγγελία της πώσης της Ιερουσαλήμ

²¹Την πέμπτη μέρα του δέκατου *μήνα του δωδέκατου έτους της *αιχμαλωσίας μας,^{ρκ} συνέβη να 'ρθεί σ' εμένα ένας άνθρωπος που είχε γλιτώσει από την *Ιερουσαλήμ, και μου είπε: «Η πόλη έπεσε».

²²Το προηγούμενο βράδυ, πριν έρθει ο φυγάς, είχα νιώσει τη δύναμη του Κυρίου πάνω μου και το στόμα μου άνοιξε. Και το άλλο πρωί, τη στιγμή ακριβώς που ο φυγάς έφτανε σ' εμένα, λύθηκε η γλώσσα μου κι έπαψα να είμαι άφωνος.

Απατηλή ασφάλεια του Ιουδα

²³Τότε μου είπε ο Κύριος: ²⁴«Άνθρωπε, αυτοί που κατοικούν στα ερείπια της χώρας των Ισραηλιτών λένε διαρκώς: «ο Αβραάμ ήταν ένας κι ο Θεός τού έδωσε τη χώρα για ιδιοκτησία· τώρα που εμείς είμαστε πολλοί, έχουμε μεγαλύτερο δικαίωμα να κατέχουμε τη χώρα».

²⁵»Γι' αυτό πες τους ότι εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω: «εσείς τρώτε κρέας με το *αίμα του, λατρεύετε τα είδωλα και κάνετε φόβους· και πιστεύετε ότι θα σας δώσω τη χώ-

ρα ιδιοκτησία σας; ²⁶Στηρίζεστε στη δύναμη σας, κάνετε βδελυρές πράξεις, ο ένας αιμάζει τη γυναίκα του άλλου· και θέλετε να πάρετε και τη χώρα ιδιοκτησία σας; ²⁷Ποτέ! Εγώ, ο Κύριος, ο αληθινός Θεός, το επιβεβαιώνω: Αυτοί που κατοικούν στα ερείπια, θα σκοτωθούν· αυτούς που ζουν στο ύπαιθρο, θα τους δώσω τροφή στα θηρία· και εκείνοι που κατοικούν στα βουνά και στα σπήλαια, θα πεθάνουν από αρρώστια. ²⁸Θα κάνω τη χώρα έρημη και χέρσα· έτσι θα εκμηδυνστεί η περήφανη δύναμή της. Θα ερημωθούν τα βουνά της χώρας του *Ισραήλ, σε σημείο που κανείς να μην μπορεί να τα διαβεί. ²⁹Εξαιτίας των βδελυρών τους πράξεων θα κάνω τη χώρα έρημη και χέρσα και τότε θα μάθουν οι Ισραηλίτες ότι εγώ είμαι ο *Κύριος».

Ο προφήτης και οι ακροατές του

³⁰Ο Κύριος μου είπε: «Άνθρωπε, οι συμπατριώτες σου μιλάνε για σένα κοντά στα τείχη κι έξω απ' τις πόρτες των σπιτιών και λένε μεταξύ τους: «ελάτε ν' ακούσουμε το λόγο του Κυρίου». ³¹Έρχεται σ' εμένα ο λαός μου και κάθονται μπροστά σου, ακούν τα λόγια σου, αλλά δεν τα εφαρμόζουν. Με τα λόγια τους δείχνουν την απληστία τους^{ρκα} και η καρδιά τους είναι στραμμένη στην αισχροκέρδια. ³²Αλίμονο! Εσύ είσαι γι' αυτούς σαν ένας τραγουδιστής ερωτικών τραγουδιών, με ωραία φωνή, που παίζει καλά το όργανο. Αυτοί ακούν τα λόγια σου, αλλά δεν τα εφαρμόζουν. ³³Όταν έρθει όμως η κατάλληλη στιγμή –και ήδη έρχεται– τότε θα μάθουν ότι ανάμεσά τους υπήρξε ένας *προφήτης».

Προφητεία εναντίον των ποιμένων του Ισραήλ

34 Ο Κύριος μου είπε: ²«Άνθρωπε, προφήτηψε εναντίον των ποιμένων του

^{ρκ}Δηλ. Δεκέμβριος 587 - Ιανουάριος 586 π Χ ^{ρκα}με τα λόγια απληστία τους Ἡ με τα λόγια τους σου δείχνουν α-γάπη Το εβρ είναι ασαφές

Ἰσραήλ και περ τους: ^{ρκβ}

“Ακούστε τι λέει ο Κύριος ο Θεός: Αλίμονο σ’ εσάς ποιμένες των Ισραηλιτών, που τρέφετε τον εαυτό σας! Δε θα έπρεπε οι ποιμένες να τρέφουν τα ποίμνια; ³Εσείς όμως τρέφεστε με το γάλα, ντύνεστε με το μαλλί, θυσιάζετε τα παχιά πρόβατα αλλά δε βόσκατε το ποίμνιο. ⁴Το αδύνατο πρόβατο δεν το δυναμώνετε και το άρρωστο δεν το γιατρεύετε· δε βάλατε επίδεσμο στο πληγωμένο ούτε φέρατε πίσω το παραστρατημένο· ούτε το χαμένο ζητήσατε να βρείτε. Αλλά φερθήκατε σ’ αυτά με βία και σκληρότητα. ⁵Έτσι διασκορπίστηκε το κοπάδι μου γιατί δεν είχε βοσκούς, κι έγινε τροφή για τα θηρία του αγρού. ⁶Περιπλανήθηκε το κοπάδι μου πάνω στα βουνά και στους ψηλούς λόφους: ^{ρκγ} μετά τα πρόβατά μου σκορπίστηκαν σ’ όλη τη γη, χωρίς κανείς να ενδιαφερθεί ή να ψάξει γι’ αυτά.

⁷Γι’ αυτό, ποιμένες, ακούστε τι λέει ο ίδιος ο Κύριος: ⁸Εγώ, ο αληθινός Θεός, το επιβεβαιώνω: Το κοπάδι μου έγινε λάφυρο και τα πρόβατά μου έγιναν τροφή των άγριων θηρίων. Δεν υπήρχε βοσκός και οι βοσκοί δεν αναζήτησαν το κοπάδι μου, αλλά έτρεφαν τον εαυτό τους αντί να βόσκουν το κοπάδι! Γι’ αυτό, ακούστε ποιμένες: ⁹⁻¹⁰ Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, είμαι εναντίον σας, ποιμένες! Θα ζητήσω από σας ευθύνες για το κοπάδι μου και θα σας πάψω από τη θέση να είστε ποιμένες των προβάτων μου, οι οποίοι φροντίζουν μόνο για τον εαυτό τους. Θα ελευθερώσω το κοπάδι μου από το στόμα σας και δε θα είναι πια τροφή για σας”».

Ο καλός ποιμένας φροντίζει το κοπάδι του

¹¹Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Τώρα, εγώ ο ίδιος θα ψάξω για το κοπάδι μου και θα φροντίσω γι’ αυτό. ¹²Θ’ αναζητήσω τα πρόβατά

μου, όπως ο βοσκός προσπαθεί να ξαναμαζέψει το σκορπισμένο κοπάδι του. Θα τα ξαναμαζέψω από παντού όπου διασκορπίστηκαν τη μέρα της συννεφιάς και του σκότους. ^{ρκδ} ¹³Θα τα βγάλω ανάμεσα από τα έθνη, θα τα συγκεντρώσω από τις ξένες χώρες και θα τα φέρω στη χώρα τους. Θα τα βοσκήσω στα βουνά του Ισραήλ, στις κοιλάδες και σ’ όλα τα κατοικήσιμα μέρη της χώρας. ¹⁴Σε καλούς βοσκότοπους θα τα βοσκήσω, στα ψηλά βουνά του Ισραήλ θα είναι το μαντρί τους· εκεί θα κοιμούνται με ασφάλεια και θα βόσκουν στα πλούσια βοσκοτόπια, ναι, πάνω στα βουνά της χώρας. ¹⁵Εγώ θα είμαι ποιμένας στα πρόβατά μου κι αυτός που θα τους βρίσκει τόπο να ξεκουράζονται. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω. ¹⁶Θ’ αναζητήσω το χαμένο πρόβατο και θα φέρω πίσω το παραστρατημένο· στο πληγωμένο θα βάλω επιδέσμους και το αδύναμο θα το δυναμώσω. Θα περιορίσω ^{ρκε} όμως τα δυνατά ή τα πολύ παχιά πρόβατα και θα τα βόσκω όλα με δικαιοσύνη.

¹⁷»Όσο για σας, το ποίμνιό μου, εγώ ο Κύριος ο Θεός, ετούτο έχω να σας πω: Θα κάνω διάκριση ανάμεσα στα πρόβατα, στα κριάρια και στα τραγιά. ¹⁸Δε φτάνει σ’ εσάς, κριάρια και τραγιά, που βόσκατε σε καλά βοσκοτόπια; είναι ανάγκη να πατάτε το υπόλοιπο της βοσκής σας με τα πόδια σας; Δε σας φτάνει που πίνετε από καθαρό νερό; πρέπει να θalώνετε με τα πόδια σας το υπόλοιπο; ¹⁹Γιατί; Είναι υποχρεωμένο το κοπάδι μου να τρώει ό,τι εσείς έχετε πατήσει και να πίνει ό,τι εσείς έχετε θalώσει με τα πόδια σας; ²⁰Γι’ αυτό, εγώ ο Κύριος ο Θεός, δηλώνω πως θα προστατέψω τα αδύναμα πρόβατα από σας τα δυνατά. ²¹Επειδή εσείς με τα οπίσθιά σας και με τον ώμο σας σπρώχνετε και με τα κέρατά σας χτυπάτε τα αδύνατα πρό-

^{ρκβ} *Ανθρωπιε* βλ. υποσ εις κεφ 2,1 – *ποιμένες (του λαού)* Τιμητικός τίτλος των βασιλέων στην αρχαία Ανατολή Ο ίδιος τίτλος μπορούσε να αποδοθεί και σε εξισου σπουδαίους άρχοντες του λαού (βλ Ησ 56,11 Ζαχ 11,4-17)

^{ρκγ} *πάνω λόφους* Υπονοείται προφανώς η ειδωλωλατρική πρακτική την οποία πολλές φορές ακολουθούσαν οι Ισραηλίτες (βλ υποσ εις κεφ 6,2 20,28) ^{ρκδ} *μέρα σκότους* Εννοείται η ημέρα της κρίσεως του Κυρίου, δηλ της καταστροφής της Ιερουσαλήμ και της αιχμαλωσίας ^{ρκε} *θα περιορίσω*, σύμφωνα με αρχαίες μετ Το εβρ έχει «θα καταστρέψω»

34,3-4 Ζαχ 11,15-16 **34,5,6** Α΄ Βασ 22,17-18 Μτ 9,36 **34,11-16** Ησ 40,10 Ιερ 31,8-10 Ψλ 23 Ιω 10,11-16 **34,12-13** 28,25 Ιερ 50,19 **34,17-22** 7,10-11 Ησ 1,23 Ψλ 9,13

βατα και τα εκτοπίζετε, ²² γι' αυτό εγώ θα προστατέψω το κοπάδι μου και δεν θα είναι πια λάφυρο. Θ' αποδώσω σε κάθε πρόβατο το δίκιο του».

Βασιλεία της ειρήνης

²³ Λέει ο Κύριος: «Θα βάλω στα πρόβατά μου μόνο έναν ποιμένα να τα βόσκει, όπως ο *δούλος μου ο Δαβίδ. Αυτός θα τα τρέφει κι αυτός θα είναι ποιμένας τους. ²⁴ Εγώ, ο Κύριος, θα είμαι θεός τους κι αυτός θα είναι αρχηγός τους, όπως ήταν ο δούλος μου ο Δαβίδ. Εγώ ο Κύριος, το λέω.

²⁵»Θα κάνω *διαθήκη ειρήνης με το κοπάδι μου και θα εξαφανίσω τα άγρια θηρία από τη χώρα, ώστε τα πρόβατά μου να κατοικούν με ασφάλεια στην έρημο και να κοιμούνται στα δάση. ²⁶ Θα ευλογίσω αυτούς και τους τόπους που είναι γύρω από το *όρος μου· θα ρίχνω τη βροχή στον καιρό της και θα είναι βροχή ευλογίας. ²⁷ Τα δέντρα έξω στους αγρούς θα κάνουν τους καρπούς τους και η γη θα δίνει τα προϊόντα της. Τα πρόβατά μου θα ζουν με ασφάλεια στη χώρα τους και θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος, όταν θα σπάσω τα δεσμά της δουλείας τους και όταν θα τους λυτρώσω από την εξουσία αυτών που τους υποδούλωσαν. ²⁸ Δε θα είναι πια λάφυρο για τα έθνη ούτε θα τους κατασπαράζουν τα άγρια θηρία. Θα ζουν ασφαλείς χωρίς το φόβο κανενός. ²⁹ Θα τους εξασφαλίζω εύφορες εκτάσεις και δε θα υποφέρουν πια από πείνα στη χώρα τους, ούτε θα εμπαίζονται από τα άλλα έθνη. ³⁰ Τότε όλος ο κόσμος θα μάθει ότι εγώ, ο Κύριος ο Θεός τους, είμαι μαζί τους κι ότι οι Ισραηλίτες είναι ο λαός μου. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω». ³¹ «Εσείς είστε το κοπάδι μου, που το φροντίζω, κι εγώ ο Κύριος είμαι ο Θεός σας», λέει ο Κύριος ο Θεός.

Η τιμωρία των Εδωμιτών

35 Ο Κύριος μου είπε: ² «Κοίταξε, άνθρωπε, προς την ορεινή χώρα Σηείρ και προφήτεψε εναντίον της. ³ Πες της: “άκου τις έχει να σου πει ο Κύριος ο Θεός: Είμαι εναντίον σου Σηείρ και θα σε τιμωρήσω· θα σε κάνω έρημη και χέρσα. ⁴ Τις πόλεις σου θα τις εξαφανίσω κι εσύ ως χώρα θα ερημωθείς και θα μάθεις ότι εγώ είμαι ο *Κύριος.

⁵”Μέσα σου είχες αιώνια έχθρα για τους Ισραηλίτες. ⁶ Τους άφησες να πεθάνουν τον καιρό της συμφοράς τους, τον καιρό της τελικής καταδίκης τους. ⁶ Γι' αυτό κι εγώ ορκίζομαι στον εαυτό μου ότι θα σε θεωρήσω ένοχη αιματοχυσίας και το *αίμα αυτό θα σε καταδιώκει παντού. ⁷ Θα κάνω, Σηείρ, ν' απομείνεις έρημη κι εγκαταλειμμένη. Θα θανατώνω όποιον περνάει απ' την περιοχή σου. ⁸ Θα γεμίσω τα βουνά σου με πτώματα. Στους λόφους σου και στις κοιλάδες σου και σ' όλα τα φαράγγια σου θα κοιτώνται οι νεκροί του πολέμου. ⁹ Θα σε κάνω αιώνια έρημη και οι πόλεις σου ποτέ πια δε θα κατοικηθούν. Και τότε ο λαός σου θα μάθει ότι εγώ είμαι ο Κύριος.

¹⁰”Είπες: Θα κατακτήσω δύο έθνη, τον *Ισραήλ και τον *Ιούδα! Δύο χώρες, όπου κατοικεί ο Κύριος, θα γίνουν δικές μου! ¹¹ Γι' αυτό κι εγώ ορκίζομαι στον εαυτό μου ότι θα σου ανταποδώσω όλη την οργή, το μίσος και το φθόνο που έδειξες στους Ισραηλίτες. Θα μάθουν κι αυτοί ότι σας τιμωρώ για τα όσα τους κάνατε. ¹² Και θα μάθεις κι εσύ ότι εγώ ο Κύριος άκουσα όλες τις βλασφημίες που ξεστόμισες ενάντια στα βουνά του Ισραήλ, όταν διακήρυττες ότι είναι έρημη και θα μπορούσες να τα αρπάξεις για λεία σου. ¹³⁻¹⁴ Με τα λόγια σου καυχήθηκες κατά κόρον εναντίον μου, αλλά εγώ, ο Κύριος ο Θεός, σε άκουσα. Έχω, λοιπόν, να

ΡΚΣ Άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 – χώρα Σηείρ Βλ υποσ εις Γεν 32,4 *ΡΚΣ* Η αιώνια έχθρα χρονολογείται από την εποχή της κατάληψης του Ισραηλιτικού εδάφους από τους Εδωμίτες (βλ Αρ 20,20)

34,23-24 37,22 24 Ιερ 3,18 23,5 Ωσ 2,2 Απ 7,17 **34,23-31** 37,24-28 **34,25** 37,26 Ησ 54,10 Ιερ 23,6 Ωσ 2,20 **34,25-31** Λευ 26,3-13 **34,27** Ιερ 30,8 **34,29** 36,29-30 **34,30** 28,24 26 37,13-14 39,28 **34,30-31** 11,20 **34,31** Ψλ 100,3 **35,1-15** Ησ 34,5-17 **35,5-6** 25,12 Οβδ 10-14 Ψλ 137,7 **35,12** 25,3 **35,14-15** 38,23

πω τούτο: Επειδή όλη αυτή η χώρα χαιρείται, εγώ θα την ερημώσω. ¹⁵Εσύ ευχαριστήθηκες με την καταστροφή της χώρας του Ισραήλ, της χώρας που μου ανήκει. Ε, λοιπόν, την ίδια τιμωρία θα φέρω κι επάνω σου. Θα ερημωθείς, ορεινή χώρα Σηείρ,^{ρκθ} και όλοι οι κάτοικοί σου θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος”».

Η μελλοντική αποκατάσταση του Ισραήλ

36¹⁻² Ο Κύριος λέει: «Εσύ, άνθρωπε,^{ρκθ} προφήτεψε προς τα βουνά του Ισραήλ και πες τους: “βουνά εσείς του Ισραήλ, ακούστε το λόγο του Κυρίου του Θεού! Ο εχθρός καυχήθηκε για σας ότι κατέκτησε τα αιώνια ψηλώματα. ³Αλλά εγώ ο Κύριος, ο Θεός, έχω να πω τούτο: Ξέρω ότι αυτοί σας ερήμωσαν και σας καταπάτησαν απ’ όλες τις μεριές· σας έχουν βάλει στο μάτι, γίνετε κτήμα των άλλων εθνών και όλοι οι λαοί σάς εμπαιζουν και σας ταπεινώνουν. ⁴Να λοιπόν ποιο είναι το μήνυμά μου: Ακούστε εσείς, βουνά και λόφοι, φαράγγια και κοιλάδες, ερημωμένα χαλάσματα και εγκαταλειμμένες πόλεις του Ισραήλ! Ακούστε τι υπόσχομαι εγώ ο Κύριος ο Θεός. Έχετε γίνει λάφυρο και χλευασμός των γειτονικών σας εθνών. ⁵Πάνω στην έξαψη του θυμού μου φωνάζω εναντίον τους και εναντίον ολόκληρης της Έδωμ, που πήραν σαν κτήμα τους τη χώρα μου, με περισσή χαρά και πολλή περιφρόνηση και την κρατούν για λάφυρο. ⁶Προφήτεψε, άνθρωπε, για τη χώρα του Ισραήλ και πες εκ μέρους μου στα βουνά και στους λόφους, στα φαράγγια και στις κοιλάδες, ότι θέλω ν’ αφήσω να ξεσπάσουν η αγανάκτηση και η οργή μου, γιατί σας εμπαιζουν τα άλλα έθνη. ⁷Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, υψώνω το χέρι μου και ορκίζομαι ότι τα γύρω σας έθνη θα πάθουν την ίδια ατίμωση.

⁸”Εσείς, όμως, βουνά της χώρας του Ισραήλ, θα γεμίσετε δέντρα που θα δώσουν τον καρπό τους στο λαό μου, τους Ισραηλί-

τες, γιατί γρήγορα αυτοί θα ξανάρθουν στην πατρίδα τους. ⁹Εγώ είμαι μαζί σας· θα στρέψω την προσοχή μου πάνω σας, θα σας οργώσουν και θα σας σπειρούν. ¹⁰Θα πολλαπλασιάσω τους κατοίκους σας, όλους τους Ισραηλίτες· τα ερείπια θα ξαναχτιστούν και οι πόλεις θα κατοικηθούν. ¹¹Θα κάνω να πολλαπλασιαστούν πάνω σας τα κτήνη και ν’ αποκτήσουν οι άνθρωποι πλήθος απογόνους. Θα κάνω να κατοικηθείτε όπως και στο παρελθόν και θα σας ευεργετήσω περισσότερο από πριν. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. ¹²Θα κάνω να περπατήσουν πάλι πάνω σας άνθρωποι, ο λαός μου ο Ισραήλ· θα τους ανήκετε και θα σας έχουν στην κατοχή τους· και δε θα αφήσετε πια τα παιδιά τους να στερηθούν τίποτε”».

¹³Λέει ο Κύριος ο Θεός, στη χώρα του Ισραήλ: «Σε εμπαιζουν ότι είσαι γη που καταστρέφεις τους ανθρώπους σου κι αφήνεις άτεκνο το λαό σου. ¹⁴Αλλά εγώ δηλώνω ότι δε θα καταστρέψεις πια ανθρώπους και δε θα στερήσεις πια το λαό σου από τα παιδιά του. ¹⁵Δε θ’ αφήσω να ακουστεί εναντίον σου λόγος προσβλητικός από τα άλλα έθνη. Δε θα σε χλευάζουν πια οι λαοί και δεν θα προκαλείς θάνατο στο λαό σου. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω».

Η νέα ζωή του Ισραήλ

¹⁶Ο Κύριος μου είπε ακόμη: ¹⁷«Άνθρωπε, όταν οι Ισραηλίτες κατοικούσαν στη χώρα τους, τη μόλυναν με τη διαγωγή τους και τις πράξεις τους. Η συμπεριφορά τους ενώπιόν μου ήταν ακάθαρτη, όπως το αίμα που χάνει η γυναίκα στον καιρό της περιόδου της. ¹⁸Έτσι, εξαπέλυσα την οργή μου πάνω τους για τους φόνους που έκαναν στη χώρα και για τα είδωλα με τα οποία τη μόλυναν. ¹⁹Τους διασκόρπισα ανάμεσα στα έθνη, τους έσπειρα στις ξένες χώρες. Τους τιμώρησα ανάλογα με τη διαγωγή τους και τις πράξεις τους. ²⁰Και μέσα στα έθνη όπου πήγαν, βεβήλω-

^{ρκθ}ορεινή Σηείρ Βλ υποσ εις Γεν 32,4 ^{ρκθ}Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

36,1-15 6,1-7 36,1-3 35,10-13 25,3 36,8 28,25 36,10-11 34,30 36,13 Αρ 13,32 36,17 Λευ 18,24-25 15,19 36,18 22,2-5 36,20-23 20,9 14 22 Ησ 48,11 Ιερ 14,21 Ψλ 115,1-2

σαν κι εκεί το άγιο *όνομά μου, γιατί ο κόσμος έλεγε γι' αυτούς: "αυτοί είναι ο λαός του Κυρίου, κι όμως ο Κύριος δεν μπόρεσε να εμποδίσει την εξορία τους από τη χώρα του!"²¹ Και λυπήθηκα, που έβλεπα το άγιο όνομά μου να βεβηλώνεται από τους Ισραηλίτες ανάμεσα στα έθνη όπου πήγαιναν.

²² »Γι' αυτό πες τους: "Ισραηλίτες, ο Κύριος ο Θεός λέει: Αυτό που πρόκειται να κάνω, δεν θα το κάνω για χάρη σας αλλά χάρη στο άγιο όνομά μου, που εσείς το βεβηλώσατε ανάμεσα στα έθνη όπου πήγατε.²³ Μολοντί το όνομά μου βεβηλώθηκε ανάμεσα στα έθνη εξαιτίας σας, εγώ θ' αποδείξω στα έθνη πως είμαι Θεός μεγάλος και άγιος. Και τότε αυτά θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος.²⁴ Θα σας βγάλω μες από τα έθνη, θα σας συνάξω μέσα απ' όλες τις ξένες χώρες και θα σας φέρω στη χώρα σας.²⁵ Θα σας ραντίσω με καθαρό νερό και θα εξαγινιστείτε από την ακαθαρσία της ειδωλολατρίας σας· ναι, θα σας εξαγινίσω.²⁶ Θα σας δώσω καινούρια καρδιά και θα βάλω μέσα σας νέο πνεύμα. Θα αφαιρέσω από το σώμα σας την πέτρινη καρδιά και θα σας δώσω καρδιά ζωντανή.²⁷ Θα βάλω μέσα σας το *Πνεύμα μου και θα σας κάνω ν' ακολουθείτε τους *νόμους μου και να τηρείτε με προσοχή τις εντολές μου.²⁸ Θα μπορείτε να κατοικήτε στη χώρα που έδωσα στους προγόνους σας· θα είστε λαός μου κι εγώ θα είμαι Θεός σας.

²⁹ »Θα σας απαλλάξω από την ακαθαρσία σας και θα διατάξω το σιτάρι να γίνει άφθονο, για να μην πεινάσετε.³⁰ Θ' αυξήσω τους καρπούς των δέντρων και τα προϊόντα της γης, για να μη σας εμπαίζουν τα έθνη εξαιτίας της πείνας.³¹ Τότε θα θυμάστε την κακή σας συμπεριφορά και τις κακές σας πράξεις και θα αισθάνεστε αηδία για τις αμαρτίες σας και για τα βδελυρά σας έργα.³² Δε θα το κάνω εγώ αυτό για χάρη σας, Ισραηλίτες. Να το ξέρετε. Θα το κάνω για να ντραπείτε και

να αισχυνθείτε για τη διαγωγή σας! Αυτό έχω να πω εγώ, ο Κύριος»·».

³³ Λέει ακόμα ο Κύριος, ο Θεός: «Την ημέρα που θα σας καθάρισω από τις ανομιές σας, θα κάνω να κατοικηθούν πάλι οι πόλεις σας και ό,τι ήταν ερειπωμένο θα ξαναχτιστεί.³⁴ Η χώρα η ρημαγμένη θα καλλιεργηθεί· όποιος θα τη διασχίζει δεν θα βλέπει πια μια έρημη χώρα.³⁵ Θα λένε. "αυτή η χώρα που ήταν ρημαγμένη έγινε σαν κήπος της *Εδέμ και οι πόλεις οι έρημες, οι εγκαταλειμμένες και οι ερειπωμένες, τώρα είναι οχυρωμένες και κατοικημένες".³⁶ Τα έθνη που θα 'χουν απομείνει γύρω σας, θα μάθουν ότι εγώ, ο Κύριος, ξανάχτισα τις ερειπωμένες πόλεις και ξαναέμισα δέντρα τους ερημωμένους τόπους. Εγώ, ο Κύριος το είπα και θα το κάνω.

³⁷ »Κάτι ακόμα θα επιτρέψω στους Ισραηλίτες να μου ζητήσουν να τους κάνω: να αυξήσω τον πληθυσμό τους, όπως ένα κοπάδι.³⁸ Γέμιζε παλιά η *Ιερουσαλήμ με κοπάδια ζώων που πήγαιναν για τις *θυσίες στις μεγάλες γιορτές. Έτσι θα γεμίσουν οι έρημες πόλεις με κοπάδια από ανθρώπους κι όλοι θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος».

Το όραμα της πεδιάδας με τα ξερά κόκαλα

37 Ένιωσα πάνω μου τη δύναμη του Κυρίου. Μ' έβγαλε με το *Πνεύμα του έξι, μ' έφερε σε μια πεδιάδα που ήταν γεμάτη κόκαλα.² και με περιέφερε πάνω απ' αυτά. Τα κόκαλα ήταν πάρα πολλά και πολύ ξερά, απλωμένα στην πεδιάδα.

³ «Άνθρωπε»,^{ρλ} με ρώτησε, «μπορούν να γίνουν ζωντανοί άνθρωποι αυτά τα κόκαλα;» Κι εγώ απάντησα: «Κύριε, Θεέ, εσύ ξέρεις». ⁴ Τότε μου είπε: «Μίλα εκ μέρους μου σ' αυτά τα κόκαλα και πες τους: "κόκαλα εσείς ξερά,⁵ ο Κύριος ο Θεός σας λέει: Προσέξτε! Εγώ θα φέρω πνοή μέσα σας και θα πάρετε ζωή.⁶ Θα σας δώσω νεύρα και θα κάνω να

^{ρλ} Άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1

ῥθει πάνω σας σάρκα και θα τη σκεπάσω με δέρμα· μετά θα σας δώσω πνοή και θα πάρετε ζωή. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο «Κύριος»».

⁷ Προφήτεψα, λοιπόν, κατά πώς διατάχθηκα. Κι εκεί που προφήτευα, έγινε ένας θόρυβος κι ακούγονταν τριξίματα· τα κόκαλα πλησίαζαν το ένα το άλλο. ⁸ Ύστερα κοίταξα και είδα ότι νεύρα και σάρκες φύτρωναν πάνω στα κόκαλα και μετά ντύθηκαν με δέρμα· ζωή όμως δεν υπήρχε ακόμα μέσα τους.

⁹ Τότε μου είπε ο Κύριος: «Μίλα εκ μέρους μου στην πνοή της ζωής! Προφήτεψε, άνθρωπε, και πες της: «ο Κύριος ο Θεός λέει: Έλα, πνοή, από τις τέσσερις άκρες και μπες μέσα σ' αυτά τα πτώματα για να ξαναπάρουν ζωή»». ¹⁰ Προφήτεψα, λοιπόν, όπως με πρόσταξε ο Κύριος. Μπήκε τότε η πνοή της ζωής στα πτώματα και αναστήθηκαν και στάθηκαν στα πόδια τους, κι ήταν ένα πάρα πολύ μεγάλο στράτευμα.

¹¹ «Άνθρωπε», μου είπε ο Κύριος, «αυτά τα κόκαλα συμβολίζουν τους Ισραηλίτες, οι οποίοι λένε συνεχώς ότι είναι σαν ξερά κόκαλα, ότι χάθηκε κάθε ελπίδα γι αυτούς, ότι είναι χαμένοι πια. ¹² Γι' αυτό, προφήτεψε και πες τους ότι εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω: «Θ' ανοίξω τους τάφους σας και θα σας βγάλω μες απ' αυτούς, λαέ μου, και θα σας φέρω στη χώρα του *Ισραήλ. ¹³ Κι όταν το κάνω αυτό θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. ¹⁴ Θα σας δώσω το Πνεύμα μου και θα ξαναβρείτε τη ζωή. Θα σας φέρω στη χώρα σας και θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Το είπα και θα το κάνω εγώ, ο Κύριος»».

Συνένωση των βασιλείων Ιούδα και Ισραήλ

¹⁵ Ο Κύριος μου είπε: ¹⁶ «Εσύ, άνθρωπε, πάρε ένα ραβδί και γράψε πάνω του τη φράση «βασιλείο του *Ιούδα και οι Ισραηλίτες που ζουν σ' αυτό». Μετά πάρε άλλο ραβδί

και γράψε πάνω του τη φράση: «Ιωσήφ, ^{ρλα} το ραβδί του Εφραΐμ και οι Ισραηλίτες που ζουν σ' αυτό». ¹⁷ Έπειτα ένωσε τα δυο ραβδιά ώστε να σχηματίσουν ένα, και κράτα τα στο χέρι σου.

¹⁸»Κι όταν οι συμπατριώτες σου σε ρωτήσουν τι σημαίνει αυτό, ¹⁹ πες τους: «ο Κύριος ο Θεός λέει: Θα πάρω το ραβδί του Ιωσήφ, που είναι στην κατοχή του Εφραΐμ και των Ισραηλιτών που ζουν εκεί, και θα το ενώσω με το ραβδί του Ιούδα· θα τα κάνω ένα ραβδί και θα τα κρατάω στο χέρι μου».

²⁰»Κι ενώ θα κρατάς μπροστά τους τα ραβδιά με χαραγμένες τις επιγραφές πάνω τους, ²¹ θα τους πεις: «ο Κύριος ο Θεός λέει: Θα πάρω τους Ισραηλίτες από τα έθνη όπου έχουν πάει, θα τους συγκεντρώσω από παντού και θα τους φέρω στη χώρα τους. ²² Θα τους κάνω όλους ένα έθνος στη χώρα, στα βουνά του Ισραήλ. Ένας βασιλιάς θα τους κυβερνάει όλους· δε θα είναι πια δύο έθνη, δε θα είναι χωρισμένοι σε δύο βασίλεια. ²³ Δε θα μολύνονται πια με τη λατρεία των ειδώλων τους, με τις βδελυρές πράξεις τους και με τις παρανομίες τους. Θα τους απαλλάξω από κάθε μορφή απιστίας, ^{ρλβ} με τις οποίες αμάρτησαν εναντίον μου· θα τους εξαγνίσω κι έτσι θα είναι λαός μου κι εγώ θα είμαι Θεός τους. ²⁴ Ένας μόνο ποιμένας θα υπάρχει για όλους κι αυτός θα είναι ένας βασιλιάς σαν το Δαβίδ, το *δούλο μου. Θ' ακολουθούν τις εντολές μου και θα τηρούν με προσοχή τους *νόμους μου.

²⁵»Θα κατοικούν στη χώρα που έδωσα στο δούλο μου τον Ιακώβ, στη χώρα που κατοίκησαν οι πρόγονοί τους. Θα εγκατασταθούν εκεί με τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους για πάντα· κι ο άρχοντάς τους θα είναι παντοτινός, σαν το Δαβίδ, το δούλο μου. ²⁶ Θα κάνω μ' αυτούς αιώνια *διαθήκη ειρήνης· θα τους δώσω μόνιμη εγκατάσταση και θα αυ-

ρλα Ιωσήφ Πατέρας του Εφραΐμ (Γεν 41,50-52), αποτελεί προσωποποίηση του βορείου βασιλείου, που εξαφανίστηκε μετά την άλωση της Σαμάρειας και τον εκποτισμό των κατοίκων της το 721 π.Χ. *ρλβ* από απιστίας Σύμφωνα με πολλά χειρ. και αρχαίες μετ. Το εβρ. έχει «από τις κατοικίες τους»

37,9-10 Γεν 2,7 Ψλ 104,29-30 Ησ 26,19 37,11 33,10 37,12 28,25 37,13-14 34,30 37,14 39,29 37,16 Γεν 49,8 22 Α΄ Βασ 12,19-20 37,21 28,25 37,22 34,23-24 Ησ 11,10 37,23 36,25 11,20 37,24 Ιερ 23,5 Ψλ 78,70-72 Ρωμ 1,3 37,25 Γεν 35,12 37,26 34,25 36,37-38 37,26β-28 43,6-7 11,20 Λευ 26,11-12 Απ 21,3

ξήσω τον πληθυσμό τους· θα τοποθετήσω το *αγιαστήριό μου ανάμεσά τους παντοτινά. ²⁷Θα κατοικήσω μαζί τους· θα είμαι ο Θεός τους κι αυτοί θα είναι λαός μου. ²⁸Κι όταν το αγιαστήριό μου θα εγκατασταθεί ανάμεσά τους για πάντα, τότε θα μάθουν τα άλλα έθνη ότι εγώ, ο Κύριος, έχω ξεχωρίσει τους Ισραηλίτες σαν άγιο λαό μου”».

Ο μελλοντικός εχθρός του λαού του Θεού και η εξόντωσή του

(Κεφ 38 - 39)

Προφητεία εναντίον του Γωγ

38 Ο Κύριος μου είπε: ² «Άνθρωπε, κοίταξε προς τον Γωγ στη χώρα του Μαγώγ, στο μεγάλο άρχοντα της *Μεσέχ και της *Τουβάλ, και προφήτεψε εναντίον του. ³ Πες του ότι εγώ ο Κύριος, ο Θεός, λέω: Είμαι εναντίον σου, Γωγ, μεγάλη άρχοντα της Μεσέχ και της Τουβάλ! ⁴ Θα σε θέσω κάτω από τον έλεγχο μου. Θα βάλω άγκιστρα στα σαγόνια σου και θα σε βγάλω για πόλεμο εσένα και όλο το στρατό σου, τα άλογα και τους καβαλάρηδες, όλους ντυμένους μεγαλόπρεπα, μεγάλο πλήθος πεπειραμένων πολεμιστών με θυρεούς και με ασπίδες. ⁵ Μαζί σου θα έρθουν οι στρατοί της Περσίας, της *Αιθιοπίας και της Λιβύης, οπλισμένοι με ασπίδες και περικεφαλαίες, ⁶ κι επίσηξη τα στρατεύματα της Γόμερ και της Βαιθ-Τωγαρμά, ⁷ από τις εσχατιές του βορρά, καθώς και πολλοί άλλοι λαοί. ⁷ Ετοιμάσου εσύ ως επικεφαλής και να έχεις έτοιμο και όλο το στράτευμά σου υπό τις διαταγές σου. ⁸ Έπειτα από πολλά χρόνια, στα τέλη των καιρών, θ' αναλάβεις υπηρεσία και θα επιτεθείς εναντίον της χώρας του *Ισραήλ. Οι κάτοικοί της, που θα έχουν γλιτώσει από τον

πόλεμο, θα έχουν επιστρέψει από πολλές χώρες όπου ζούσαν και θα έχουν συγκεντρωθεί στα βουνά του Ισραήλ, τα οποία για πολύν καιρό ήταν έρημα. Κι ενώ όλοι θα κατοικούν εκεί με ασφάλεια, ⁹ εσύ με το στρατό σου και το πλήθος των συμμάχων σου θα προελάσεις σαν θύελλα και θα εισβάλεις στη χώρα τους σαν σύννεφο που έρχεται να καλύψει τη γη.

¹⁰ »Την ημέρα εκείνη πολλές σκέψεις θα έρθουν στο μυαλό σου και θα συλλάβεις ένα ύπουλο σχέδιο: ¹¹ Θα σκεφτείς να εκστρατεύσεις εναντίον αυτών των φιλήσυχων ανθρώπων, που κατοικούν με ασφάλεια σε μια χώρα με ατείχιστες πόλεις και σε περιοχές δίχως πύλες και αμπάρες. ¹² Θα έρθεις να λεηλατήσεις και ν' αρπάξεις πολλά λάφυρα. Θα επιτεθείς εναντίον ανθρώπων που εγκαταστάθηκαν σ' ερημωμένους τόπους κι έχτισαν εκεί τα σπίτια τους, εναντίον ενός λαού που συνάχθηκε μέσα από τα έθνη κι απέκτησε κτήνη και άλλα αγαθά, και τώρα ζει στο κέντρο της γης. ¹³ Οι κάτοικοι της *Σαβά και της Δεδάν και οι έμποροι της *Θαρσείς και των γύρω περιοχών της θα σε ρωτούν: “μάζεψες στρατό για να λεηλατήσεις και ν' αρπάξεις λάφυρα; Ήρθες για να πάρεις ασήμι και χρυσάφι, ν' αρπάξεις κτήνη και αγαθά και πλούσια λεία.” Εγώ ο Κύριος ο Θεός του λέω.

¹⁴ »Γι' αυτό, άνθρωπε, προφήτεψε εναντίον του Γωγ και πες του: “άκου τι έχει να σου πει ο Κύριος, ο Θεός: Εκείνο τον καιρό, τότε που ο λαός μου ο Ισραήλ θα ζει με ασφάλεια, θα σηκωθείς ¹⁵ και θα έρθεις από τον τόπο σου, από τις εσχατιές του βορρά, επικεφαλής ενός μεγάλου και δυνατού στρατού, ο οποίος θ' αποτελείται από άντρες πολλών εθνοτήτων και όλοι τους θα ιπ-

²⁷ *Άνθρωπε* Βλ υποσ εις κεφ 2,1 – *άρχοντα* Το εβρ έχει «Ρως» που σημαίνει «κεφαλή, αρχηγός» – Τα ονόματα *Γωγ - Μαγώγ*, που απαντώνται εδώ, στο κεφ 39 και στο Γεν 10,2-3 είναι μυστηριώδη. Πρόκειται κατα πασαν πιθανότητα για συμβολικά ονόματα του εχθρού και είναι ανυπαρκτη η γεωγραφική τους θέση. ¹³ *Γόμερ - Βαιθ-Τωγαρμά* Εκπροσωπούν πρωτόγονες φυλές της Αρμενίας. ¹⁴ *στο κέντρο της γης* Με τη φράση αυτή νοείται η Ιερουσαλήμ, η οποία θεωρείτο ότι είναι το κέντρο της γης. ¹⁵ *θα σηκωθείς*, κατά τους Ο΄ Το εβρ έχει «θα γνωριστείς»

πεύουν σε άλογα ¹⁶Θα επιτεθείς εναντίον του λαού μου, του Ισραήλ, σαν σύννεφο που έρχεται να καλύψει τη γη. Στα τέλη των καιρών θα γίνει αυτό· θα σε στείλω, Γωγ, να κατακτήσεις τη χώρα μου, για να γνωρίσουν τα άλλα έθνη ότι εγώ είμαι Θεός· άγιος. Αυτό θα τους το αποδείξω ενεργώντας μέσω εσού. ¹⁷Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, δηλώνω ότι εσύ είσαι εκείνος για τον οποίο μίλησα στο παρελθόν με τους *δούλους μου, τους *προφήτες του Ισραήλ. Αυτοί για χρόνια προφήτευαν ότι θα σε έστειλα να πολεμήσεις τον Ισραήλ».

Ο Γωγ χρησιμοποιείται και καταστρέφεται από το Θεό

¹⁸Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Την ημέρα που ο Γωγ θα εισβάλει στη χώρα των Ισραηλιτών, θ' ανάψει ο φοβερός θυμός μου. ¹⁹Και δηλώνω ότι μέσα στην αγανάκτηση και στο θυμό μου θα γίνει στη χώρα του Ισραήλ μεγάλος σεισμός. ²⁰Από την παρουσία μου θα τρέμουν τα ψάρια στη θάλασσα, τα πουλιά στον ουρανό, τα άγρια θηρία, όλα τα ερπετά που σέρνονται στη γη και όλοι οι άνθρωποι που ζουν πάνω σ' αυτήν. Τα βουνά θα ισοπεδωθούν, οι γκρεμοί θα κατολισθήσουν και κάθε τείχος θα καταρρεύσει. ²¹Θα τον κατατρομάξω με κάθε τρόπο· ²²οι στρατιώτες του Γωγ θ' αλληλοεξοντωθούν. ²³Θα τον τιμωρήσω με επιδημίες και αιματοχυσίες· θα ριξώ πάνω στον ίδιο, στο στρατό του και στο πλήθος των συμμάχων του καταιγίδες και χαλάζι, φωτιά και θειάφι. ²⁴Έτσι θα φανερώσω τη μεγαλοσύνη και την αγιότητά μου και θα κάνω γνωστόν τον εαυτό μου στα ξένα έθνη· θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος.

39 «Κι εσύ, άνθρωπε, προφήτεψε εναντίον του Γωγ και πες του: «Άκου τι λέει για σένα ο Κύριος, ο Θεός: Είμαι εναντίον σου, Γωγ, μεγάλη άρχοντα της *Μεσέχ και της *Τουβάλ. ²Θα σε βάλω κάτω από τον

έλεγχό μου και θα σε κατευθύνω· θα σε ανεβάσω από τις εσχατιές του βορρά και θα σε φέρω να επιτεθείς στα βουνά του *Ισραήλ. ³Μετά θα χτυπήσω κι εσένα, έτσι που να πέσει το τόξο σου από το αριστερό σου χέρι και τα βέλη σου απ' το δεξί. ⁴Θα πέσετε νεκροί στα βουνά του Ισραήλ, εσύ, ο στρατός σου και το πλήθος των συμμάχων σου. Θα σας δώσω για τροφή στα όρνεα κάθε είδους και στ' άγρια θηρία. ⁵Θα πέσεις νεκρός στο χώρο, κατά πώς το λέω εγώ, ο Κύριος ο Θεός.

⁶»Φωτιά θα στείλω στη χώρα του Μαγώγ^{αβ} και εναντίον αυτών που κατοικούν με ασφάλεια στις ακτές· θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο *Κύριος. ⁷Θα κάνω να γνωρίσουν οι Ισραηλίτες, ο λαός μου, πόσο άγιος είμαι· δε θα τους αφήσω άλλο να με αγνοούν και τα έθνη θα μάθουν ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο άγιος Θεός του Ισραήλ. ⁸Να, έρχεται η μέρα που αυτό θα πραγματοποιηθεί, κατά πώς εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το έχω προαναγγείλει».

Εκκαθάριση του πεδίου της μάχης

⁹Ο Κύριος λέει: «Οι κάτοικοι των πόλεων του Ισραήλ θα βγουν εκείνη την ημέρα έξω από τις πόλεις τους και θα κάψουν τα όπλα των εχθρών τους: τις ασπίδες, τους θυρεούς, τα τόξα, τα βέλη, τα ακόντια και τις λόγχες. Θα τα χρησιμοποιούν για καυσόξυλα εφτά χρόνια. ¹⁰Δεν θα έχουν ανάγκη να φέρουν ξύλα από τους αγρούς ούτε από τα δάση, γιατί θ' ανάβουν φωτιά με τα όπλα. Έτσι θα λεηλατήσουν εκείνους που τους λεηλάτησαν και θα λαφυραγωγήσουν εκείνους που τους λαφυραγόγησαν.

¹¹»Όταν θα συμβούν αυτά, θα δώσω στο Γωγ τόπο ταφής εκεί, στη χώρα του Ισραήλ. Ο τόπος αυτός θα βρίσκεται ανατολικά της Νεκράς Θάλασσας και το νεκροταφείο θα κλείνει το δρόμο στους ταξιδιώτες. Εκεί θα θάψουν το Γωγ και όλο το στρατό του και θα

^{αβ}Θα τρόπο, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «θα προκαλέσω εναντίον του πόλεμο για να προστατεύσω τα βουνά μου»
^{αβ}άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 – Για το όνομα Γωγ βλ υποσ εις κεφ 38,2 ^{αβ}Μαγώγ Βλ υποσ εις κεφ 38,2

ονομάσουν τον τόπο εκείνο "Κοιλάδα του Στρατού του Γωγ".¹² Εφτά μήνες θα τους θάβουν οι Ισραηλίτες, για να καθαρίσουν τη χώρα.¹³ Όλοι οι κάτοικοι της περιοχής θα βοηθήσουν σ' αυτό το έργο· η μέρα εκείνη, που θα φανερώσω τη *δόξα μου, θα μείνει σ' αυτούς ονομαστή. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω.¹⁴ Μετά τους εφτά μήνες θα συνεχίσουν να ψάχνουν προσεκτικά. Θα ορίσουν άντρες, οι οποίοι θα περιέρχονται τη χώρα συνεχώς, για να θάβουν όσους θα έχουν απομείνει άταφοι, ώστε να καθαρίσουν τη χώρα.¹⁵ Όταν κάποιος απ' αυτούς θα βλέπει ένα ανθρώπινο κόκαλο, θα βάζει κοντά του σημάδι, ωστόσο οι ενταφιαστές το θάψουν κι αυτό στην κοιλάδα του Στρατού του Γωγ.¹⁶ Εκεί θα υπάρχει και μια πόλη, η οποία θα ονομαστεί "Αμωνά" (Πλήθος). Έτσι θα καθαριστεί η χώρα.

¹⁷ «Κι εσύ, άνθρωπε, πες σε όλα τα πτηνά και στ' άγρια θηρία: "ακούστε τι σας προτάζει ο Κύριος ο Θεός· Συναχθείτε κι ελάτε· μαζευτείτε απ' όλα τα μέρη στο συμπόσιο που ετοιμάζω για σας, στη μεγάλη θυσία, πάνω στα βουνά του Ισραήλ. Θα φάτε σάρκα και θα πιείτε *αίμα. ¹⁸ Θα φάτε τις σάρκες των πολεμιστών και θα πιείτε το αίμα των αρχηγών της γης. Όλοι τους είναι κριάρια, αρνιά και τράγοι, παχιά μοσχάρια της *Βασάν. ¹⁹ Θα φάτε πάχος ώσπου να χορτάσετε και θα πιείτε αίμα ώσπου να μεθύσετε, από τη θυσία μου που εγώ ετοιμάζω για σας. ²⁰ Θα χορτάσετε στο τραπέζι μου από άλογα και καβαλάρηδες, από πολεμιστές κι από πτώματα στρατιωτών!"»

Αυτά λέει ο Κύριος, ο Θεός.

Το μέλλον του Ισραήλ

²¹ Ο Κύριος λέει: «Θα φανερώσω τη *δόξα μου και τη δύναμή μου ανάμεσα στα άλλα έθνη, όταν θα δουν πώς χρησιμοποιώ τη δύ-

ναμή μου για να εκτελέσω τις καταδικαστικές μου αποφάσεις εναντίον τους. ²² Και οι Ισραηλίτες θα μάθουν από τη μέρα εκείνη και στο εξής ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός τους.

²³ «Τα έθνη θα μάθουν ότι οι Ισραηλίτες οδηγήθηκαν στην *αιχμαλωσία εξαιτίας της ανομίας τους. Επειδή με πρόδωσαν, τους αποστράφηκα και τους παρέδωσα στην εξουσία των εχθρών τους και σκοτώθηκαν όλοι στον πόλεμο. ²⁴ Τους αποστράφηκα, τους μεταχειρίστηκα όπως άξιζε στην *ακαθαρσία τους και στις παραβάσεις τους.

²⁵ «Ακούστε όμως τι λέω εγώ, ο Κύριος ο Θεός, για τους απογόνους του Ιακώβ: Από 'δω και πέρα θα δείξω ευσπλαχνία στους Ισραηλίτες και θ' αλλάξω την κατάσταση τους· δε θα αφήσω να τιμάζεται άλλο το άγιο *όνομά μου. ²⁶ Αυτοί θα ντρέπονται για τις τόσες προδοσίες τους εναντίον μου, όταν θα ζουν στη χώρα τους με ασφάλεια και κανείς δε θα τους απειλεί, ²⁷ όταν θα τους έχω φέρει πίσω, μέσα από τους ξένους λαούς και θα τους συγκεντρώσω από τις χώρες των εχθρών τους. Τότε θα τους χρησιμοποιήσω για να φανερώσω σε πολλά έθνη ότι εγώ είμαι άγιος Θεός. ²⁸ Θα μάθουν και οι ίδιοι ότι εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός τους, αφού τους έστειλα στην αιχμαλωσία, ανάμεσα στα έθνη, αλλά έπειτα τους συγκέντρωσα στη χώρα τους, δίχως ν' αφήσω κανέναν απ' αυτούς πίσω στην αιχμαλωσία. ²⁹ Θα δώσω το *Πνεύμα μου στους Ισραηλίτες κι έτσι δεν θα τους αποστραφώ ποτέ πια. Εγώ, ο Κύριος ο Θεός, το λέω».

*ΡΗ*Κανονικά αρνούνταν να παραχωρήσουν στον εχθρό ολόκληρο νεκροταφείο (βλ Β΄ Βασ 9,37 1ερ 8,1-3) Στην περίπτωση αυτή όμως η παρουσία των πτωμάτων του Γωγ και των ανδρών του είχε μολύνει τη χώρα του Ισραήλ (βλ Αρ 19,11) και η ανάγκη ήταν επιτακτική

Όραμα του προφήτη για το ναό στην καινούρια χώρα

(Κεφ 40 - 48)

Εισαγωγή

40 Τη δέκατη μέρα του πρώτου *μήνα του εικοστού πέμπτου έτους της *αιχμαλωσίας μας, δεκατέσσερα χρόνια μετά την πτώση της *Ιερουσαλήμ, ^{ρμ}α ένωσα επάνω μου τη δύναμη του Κυρίου, ο οποίος με πήγε στην Ιερουσαλήμ. ²Με θεία οράματα με έφερε στη χώρα του *Ισραήλ, όπου και μ' έβαλε πάνω σ' ένα πολύ ψηλό βουνό. Πάνω σ' αυτό υπήρχε προς τη νότια πλευρά του κάτι που έμοιαζε με οικοδομήματα πόλης. ³Με πήγε εκεί και είδα έναν άντρα που το παρουσιαστικό του είχε όψη χαλκού. Κρατούσε στο χέρι του ένα λινό νήμα κι ένα καλαμένιο μέτρο και στεκόταν κοντά στην πύλη. ⁴Ο άντρας μού είπε: «Άνοιξε, άνθρωπε ^{ρμ}β τα μάτια σου και τ' αυτιά σου και πρόσεξε καλά όλα όσα θα σου δείξω, γιατί γι' αυτό το σκοπό ήρθες εδώ. Έπειτα περ στους Ισραηλίτες αυτά που θα δεις».

Η εξωτερική ανατολική πύλη του ναού

⁵Γύρω από το *ναό υπήρχε ένα τείχος, ^{ρμ}γ Το καλαμένιο μέτρο που κρατούσε ο άντρας είχε μήκος έξι μεγάλους πήχεις, ^{ρμ}δ καθένας από τους οποίους ισοδυναμούσε με έναν κοινό πήχυ και μία παλάμη. Μέτρησε το πάχος του τείχους και το βρήκε ένα καλαμένιο μέτρο. Τόσο βρήκε και το ύψος.

⁶Μετά ο άντρας ήρθε στην ανατολική πύλη. Ανέβηκε τα σκαλιά της, μέτρησε το κατώφλι της και βρήκε ότι το πλάτος του ήταν ένα καλαμένιο μέτρο.

⁷Κάθε θάλαμος του οικοδομήματος της πύλης είχε ένα καλαμένιο μέτρο πλάτος και ένα μήκος και ο μεσότοιχος ανάμεσά τους

ήταν πέντε πήχεις. Προς την πλευρά του ναού το οικοδόμημα της πύλης κατέληγε σε προθάλαμο, το κατώφλι του οποίου ήταν ένα καλαμένιο μέτρο. ⁸Έπειτα ο άντρας μέτρησε τον προθάλαμο, ⁹ο οποίος είχε μήκος οκτώ πήχεις και οι πεσσοί του ανοίγματος της εισόδου προς το ναό ήταν δύο πήχεις. ¹⁰(Οι θάλαμοι του οικοδομήματος της ανατολικής πύλης ήταν τρεις σε κάθε πλευρά και είχαν όλοι τις ίδιες διαστάσεις).

¹¹Μετά ο άντρας μέτρησε το πλάτος του ανοίγματος της πύλης και ήταν δέκα πήχεις, ενώ το συνολικό πλάτος της πύλης ήταν δεκατρείς πήχεις. ¹²Μπροστά από τους θαλάμους υπήρχε φράκτης, που είχε ύψος έναν πήχυ. Οι θάλαμοι και των δύο πλευρών ήταν έξι πήχεις. ¹³Μέτρησε και το πλάτος του οικοδομήματος της πύλης από το πίσω μέρος του ενός θαλάμου μέχρι το πίσω μέρος του άλλου και ήταν είκοσι πέντε πήχεις· οι είσοδοί τους ήταν αντικρουστά.

¹⁴Ο προθάλαμος μαζί με τους πεσσούς ήταν είκοσι πήχεις και εκτεινόταν μέσα στην *αυλή. ¹⁵Έτσι από την εξωτερική πρόσοψη του οικοδομήματος της πύλης μέχρι την πρόσοψη του προθαλάμου στην εσωτερική πλευρά ήταν πενήντα πήχεις.

¹⁶Στους εξωτερικούς τοίχους των θαλάμων υπήρχαν παράθυρα που στένευαν προς το εσωτερικό της πύλης· επίσης ο προθάλαμος είχε γύρω γύρω ανάλογα παράθυρα. Στους πεσσούς κι από τις δύο πλευρές υπήρχαν διακοσμήσεις από φοινικόκλαδα.

Η εξωτερική αυλή και οι δυο άλλες πύλες

¹⁷Έπειτα ο άντρας μ' έφερε στην εξωτερική αυλή· αυτή είχε ολόγυρα τριάντα δωμάτια και το δάπεδο μπροστά τους ήταν λιθόστρωτο. ¹⁸Το λιθόστρωτο έφτανε ως τις πλευρές των πυλών, και το πλάτος του ήταν ίσο με το πλάτος των πυλών· αυτό το λιθό-

^{ρμ}α Δηλ το 573 π.Χ. ^{ρμ}β ανθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ρμ}γ Το κείμενο των κεφ 40,5–42,20 παρουσιάζει πολλά προβλήματα σε σημείο που οποιαδήποτε μετάφραση πολλές φορές να περιορίζεται σε μια απλή απόπειρα. Πολλές λεπτομέρειες σχετικά με την περιοχή του ναού παραμένουν αδιευκρίνιστες. ^{ρμ}δ μεγάλους πήχεις Καθενας ισοδυναμούσε με 52,5 εκ περίπου

στρωτο ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο (από την εσωτερική αυλή).¹⁹ Μέτρησε και το πλάτος από την εσωτερική πρόσοψη της εξωτερικής πύλης μέχρι την εξωτερική πρόσοψη της εσωτερικής αυλής και ήταν εκατό πήχεις.

²⁰ Από την ανατολική πλευρά πήγαμε στη βόρεια· εκεί ήταν η βορινή πύλη της εξωτερικής αυλής, και μέτρησε το μήκος και το πλάτος της.²¹ Είχε τρεις θαλάμους σε κάθε πλευρά και οι πεσοί της και ο προθάλαμός της είχαν τις ίδιες διαστάσεις με την πρώτη πύλη: Πενήντα πήχεις μήκος και είκοσι πέντε πλάτος.²² Τα παράθυρά της, ο προθάλαμός της και τα φοινικόκλαδά της ήταν ίδια μ' εκείνα της πύλης που έβλεπε προς τ' ανατολικά. Εφτά σκαλοπάτια οδηγούσαν σ' αυτήν την πύλη και κατέληγαν στους πεσσούς.²³ Απέναντι από τη βορινή πύλη, καθώς κι από την ανατολική, υπήρχε μια πύλη που οδηγούσε στην εσωτερική αυλή· μέτρησε από πύλη σε πύλη και η απόσταση ήταν εκατό πήχεις.

²⁴ Έπειτα ο άντρας μ' έφερε στο νότιο μέρος· εκεί ήταν η νότια πύλη. Μέτρησε τον προθάλαμο και τους πεσσούς της και είχαν το ίδιο μέγεθος με τα άλλα.²⁵ Υπήρχαν και παράθυρα στην πύλη και στον προθάλαμο της ολόγυρα, ίδια με τα άλλα παράθυρα. Το μήκος της ήταν πενήντα πήχεις και το πλάτος της είκοσι πέντε.²⁶ Εφτά σκαλοπάτια οδηγούσαν και σ' αυτήν την πύλη και κατέληγαν στους πεσσούς της, οι οποίοι είχαν επίσης διακόσμηση από φοινικόκλαδα, ένα φοινικόκλαδο σε κάθε πλευρά.²⁷ Στη νότια πλευρά της εσωτερικής αυλής υπήρχε μια πύλη· μέτρησε την απόσταση ανάμεσα στις δύο νότιες πύλες και τη βρήκε εκατό πήχεις.

Οι πύλες της εσωτερικής αυλής

²⁸ Μετά ο άντρας μ' έφερε στην εσωτερική αυλή από τη νότια πύλη. Μέτρησε την πύλη αυτή και βρήκε ότι είχε τις ίδιες διαστάσεις με τις άλλες.²⁹ Οι θάλαμοί της, ο προθάλαμός της και οι πεσοί της είχαν το ίδιο μέγεθος με τα άλλα· ολόγυρα σ' αυτήν

και στον προθάλαμο της υπήρχαν επίσης παράθυρα. Το μήκος της ήταν πενήντα πήχεις και το πλάτος της είκοσι πέντε.³⁰ Οι προθάλαμοι των πυλών γύρω στην εσωτερική αυλή, είχαν μήκος είκοσι πέντε πήχεις και πλάτος πέντε.³¹ Ο προθάλαμός της έβλεπε προς την εξωτερική αυλή· στους πεσσούς της υπήρχαν διακοσμήσεις με φοινικόκλαδα· σ' αυτήν την πύλη έφτανε κανείς από οκτώ σκαλοπάτια.

³² Έπειτα ο άντρας μ' έφερε στο ανατολικό μέρος της εσωτερικής αυλής· μέτρησε την πύλη και βρήκε ότι είχε τις ίδιες διαστάσεις με τις άλλες.³³ Οι θάλαμοί της, ο προθάλαμός της και οι πεσοί της είχαν το ίδιο μέγεθος με τα άλλα· ολόγυρα σ' αυτήν και στον προθάλαμό της υπήρχαν επίσης παράθυρα. Το μήκος της ήταν πενήντα πήχεις και το πλάτος της είκοσι πέντε.³⁴ Ο προθάλαμός της έβλεπε προς την εξωτερική αυλή· στους πεσσούς της υπήρχαν διακοσμήσεις με φοινικόκλαδα κι από τις δύο πλευρές· σ' αυτήν την πύλη έφτανε κανείς από οκτώ σκαλοπάτια.³⁵ Έπειτα μ' έφερε στη βορινή πύλη τη μέτρησε και βρήκε ότι είχε τις ίδιες διαστάσεις με τις άλλες.³⁶ Υπήρχαν επίσης σ' αυτήν θάλαμοι, προθάλαμος, πεσοί και παράθυρα ολόγυρα. Το μήκος της ήταν πενήντα πήχεις και το πλάτος της είκοσι πέντε.³⁷ Ο προθάλαμός της έβλεπε προς την εξωτερική αυλή· στους πεσσούς της υπήρχαν διακοσμήσεις από φοινικόκλαδα. Σ' αυτήν την πύλη έφτανε κανείς από οκτώ σκαλοπάτια.

Λεπομέρειες της εσωτερικής αυλής

³⁸ Εκεί υπήρχε ένα δωμάτιο, το οποίο με την είσοδό του συνδεόταν με τον προθάλαμο της πύλης, όπου έπλεναν τα σφάγια που προοριζόνταν για *ολοκαύτωμα.³⁹ Σε κάθε άκρη του προθαλάμου υπήρχαν από δύο τραπέζια, πάνω στα οποία έσφαζαν τα ζώα που προοριζόνταν για τα ολοκαυτώματα, για τις *θυσίες εξιλέωσης και τις θυσίες επανόρθωσης.⁴⁰ Έξω από τον προθάλαμο, κοντά στην είσοδο της βορινής πύλης, υπήρχαν δύο τραπέζια από τη μια πλευρά και δύο από την άλλη.⁴¹ Τέσσερα τραπέζια μέσα και τέσ-

σερα τραπέζια έξω από την είσοδο της πύλης, οκτώ όλα μαζί, πάνω στα οποία έσφαζαν τα ζώα των *θυσιών. ⁴² Τα τέσσερα τραπέζια που προοριζόνταν για τα ολοκαυτώματα και τις άλλες *θυσίες, ήταν από πελεκητή πέτρα· καθένα είχε μήκος και πλάτος ενάμιση πήχυ και ύψος έναν πήχυ. Πάνω σ' αυτά τοποθετούσαν τα εργαλεία με τα οποία έσφαζαν τα ζώα για τις θυσίες. ⁴³ Τα τσιγγέλια, μακριά σαν μια παλάμη, ήταν καρφωμένα στον εσωτερικό τοίχο ολόγυρα. Πάνω στα τραπέζια τοποθετούσαν το κρέας των θυσιών.

⁴⁴ Έξω από την εσωτερική αυλή υπήρχαν δύο δωμάτια^{ρμ} με πρόσβαση στην αυλή· το ένα κοντά στη βορινή πύλη και πρόσοψη προς το νότο και το άλλο κοντά στη νότια πύλη με πρόσοψη προς το βορρά. ⁴⁵ Ο άντρας μού εξήγησε ότι το δωμάτιο που βλέπει προς το νότο είναι για τους *ιερείς που υπηρετούν στο ναό. ⁴⁶ Το άλλο δωμάτιο, που βλέπει προς το βορρά, είναι για τους ιερείς που υπηρετούν το θυσιαστήριο. Αυτοί είναι οι απόγονοι του Σαδώκ, οι μόνοι ανάμεσα στους απογόνους του *Λευί που επιτρέπεται να μπαίνουν στο *αγιαστήριο για να υπηρετούν τον Κύριο. ⁴⁷ Ο άντρας μέτρησε την αυλή· ήταν τετράγωνη και είχε μήκος και πλάτος από εκατό πήχεις. Το θυσιαστήριο ήταν μπροστά στο ναό.

Ο κυρίως ναός

⁴⁸ Έπειτα ο άντρας με έφερε στον πρόναο και τον μέτρησε· το άνοιγμα της εισόδου ήταν δεκατέσσερις πήχεις και οι τοίχοι δεξιά κι αριστερά της τρεις πήχεις ο καθένας, ενώ το πάχος τους ήταν πέντε πήχεις. ⁴⁹ Το μήκος του πρόναου ήταν είκοσι πήχεις και το πλάτος του δώδεκα. Έφτανε κανείς σ' αυτόν από δέκα σκαλοπάτια, και δεξιά κι αριστερά από την είσοδο υπήρχε από μία κολόνα^{ρμ}.

41 Στη συνέχεια ο άντρας μ' έφερε στον κυρίως ναό και μέτρησε τους τοίχους από τις δύο πλευρές της εισόδου που είχαν πάχος έξι πήχεις. ² Το άνοιγμα της εισόδου ήταν δέκα πήχεις και οι τοίχοι δεξιά κι αριστερά της πέντε πήχεις ο καθένας. Κατόπιν μέτρησε το μήκος του ναού, που ήταν σαράντα πήχεις, και το πλάτος του, που ήταν είκοσι πήχεις. ³ Έπειτα μπήκε στον εσωτερικό χώρο του ναού και μέτρησε τους τοίχους δίπλα στην είσοδο, που είχαν πάχος δύο πήχεις. Το άνοιγμα της εισόδου ήταν έξι πήχεις και οι τοίχοι δεξιά κι αριστερά της επτά πήχεις ο καθένας. ⁴ Μέτρησε κατόπιν το μήκος του χώρου στο βάθος του *ναού, που ήταν είκοσι πήχεις, και το πλάτος του, που ήταν επίσης είκοσι πήχεις, και μου είπε: «Αυτό είναι το *άγιο των αγίων».

Τα παραοικοδομήματα του ναού

⁵ Έπειτα ο άνθρωπος μέτρησε τον τοίχο του ναού, που είχε πάχος έξι πήχεις. Εξωτερικά ο *ναός περιβαλλόταν στις τρεις πλευρές του από παραοικοδομήματα πλάτους τεσσάρων πήχεων. ⁶ Τα παραοικοδομήματα ήταν τριώροφα και διέθεταν τριάντα δωμάτια στον κάθε όροφο. Στον εξωτερικό τοίχο του ναού υπήρχαν σπηρίγματα, περιμετρικά, για να σπηρίζονται τα δωμάτια, χωρίς να ακουμπάνε στον τοίχο του ναού. ⁷ Ανεβαίνοντας πλάταινε η επιφάνεια των δωματίων, γιατί μειωνόταν το πάχος του τοίχου σ' όλη την περίμετρο του ναού. Έτσι μεγάλωνε ο χώρος εσωτερικά. Από το χαμηλότερο όροφο μπορούσε ν' ανέβει κανείς προς τον ψηλότερο, περνώντας από το μεσαίο όροφο. ⁸ Γύρω γύρω στο ναό ήταν μια εξέδρα, που σχημάτιζε τα θεμέλια των παραοικοδομημάτων και που το ύψος της ήταν ένα ολόκληρο μετρικό ραβδί, έξι πήχεις μακρύ. ⁹ Το πάχος του εξωτερικού τοίχου των παραοικοδομημάτων ήταν πέντε πήχεις· και ανάμεσα στα

^{ρμ} Δύο δωμάτια, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «δύο δωμάτια για τους ψάλτες» ^{ρμ} δώδεκα, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «έντεκα» – δέκα, κατά τους Ο' Το εβρ είναι ασαφές

40,46 44,15-16 48,10-12 Α' Βασ 1,8 39 Α' Χρ 5,30-34 **40,47** 43,13-17 **40,48** Α' Βασ 6,3 **40,49** Α' Βασ 7,21 **41,3-4** Α' Βασ 6,19-20 **41,7** Α' Βασ 6,5-6

πλαϊνά δωμάτια του ναού¹⁰ και στα δωμάτια της *αυλής υπήρχε απόσταση είκοσι πήχεις ολόγυρα στο ναό.¹¹ Οι θύρες των παραοικοδομημάτων άνοιγαν σ' ελεύθερο χώρο, η μία θύρα προς το βορρά και η άλλη προς το νότο· το πλάτος του ελεύθερου χώρου της εξέδρας ήταν πέντε πήχεις ολόγυρα.¹² Στη δυτική πλευρά του ναού υπήρχε ελεύθερος χώρος και ένα ξεχωριστό οικοδόμημα, που είχε πλάτος εβδομήντα πήχεις και μήκος ενενήντα· ο τοίχος του οικοδομήματος είχε πάχος πέντε πήχεις ολόγυρα.

¹³ Έπειτα ο άντρας μέτρησε το ναό, που είχε μήκος εκατό πήχεις, καθώς και τον ελεύθερο χώρο μαζί με το δυτικό οικοδόμημα και τους τοίχους του, που είχαν μήκος επίσης εκατό πήχεις.¹⁴ Το πλάτος του ελεύθερου χώρου προς την ανατολική πρόσοψη του ναού ήταν εκατό πήχεις.¹⁵ Έπειτα μέτρησε το μήκος του οικοδομήματος, που ήταν απέναντι από τον ελεύθερο χώρο πίσω από το ναό, μαζί με τους διαδρόμους του από τη μια κι από την άλλη πλευρά, και ήταν εκατό πήχεις.

Το εσωτερικό του ναού

Το εσωτερικό του κυρίως ναού και του πρόναου,¹⁶ τα πλαίσια των παραθύρων που στένευαν προς το εσωτερικό και το τριπλό γείσο, που άρχιζε από το κατώφλι και πήγαινε γύρω γύρω, είχαν ξύλινη επένδυση από το δάπεδο ως τα παράθυρα –τα παράθυρα ήταν καλυπτόμενα–¹⁷ και πάνω από τη θύρα.

Σ' όλους τους τοίχους γύρω γύρω, στο εσώτερο μέρος και στο ναό,¹⁸ υπήρχαν σκαλισμένα *χερουβίμ και φοινικόδεντρα· κάθε φοινικόδεντρο ανάμεσα σε δύο χερουβίμ. Κάθε χερουβίμ είχε δύο πρόσωπα.¹⁹ Από την πλευρά του ενός φοινικόδεντρου ήταν ένα πρόσωπο ανθρώπου κι από την πλευρά του άλλου ένα πρόσωπο λιονταριού. Αυτά ήταν χαραγμένα σ' όλο το ναό γύρω γύρω.²⁰ Από

το δάπεδο μέχρι πάνω από τις πόρτες υπήρχαν σκαλισμένα χερουβίμ και φοινικόδεντρα στον τοίχο.²¹ Οι παραστάτες της πύλης του ναού είχαν τετραπλό σκάλισμα, και μπροστά στο *άγιο των αγίων ήταν κάτι που έμοιαζε με²² ξύλινο θυσιαστήριο, τρεις πήχεις ψηλά, δύο πήχεις μακρύ και δύο πήχεις πλατύ· οι γωνίες του, η βάση του και οι πλευρές του ήταν από ξύλο. Ο άντρας μου είπε: «Αυτό είναι το τραπέζι που βρίσκεται ενώπιον του Κυρίου».

²³ Ο κυρίως ναός και το άγιο των αγίων είχαν από μία θύρα.²⁴ Η καθεμιά τους είχε δύο θυρόφυλλα που ανοιγόκλειναν.²⁵ Στις θύρες του ναού ήταν σκαλισμένα χερουβίμ και φοινικόδεντρα όπως και στους τοίχους· επίσης υπήρχε ένα ξύλινο στέγαστρο στη μπροστινή πλευρά του πρόναου προς το έξω μέρος.²⁶ Στους δύο πλάγιους τοίχους του πρόναου και στα παραοικοδομήματα του ναού υπήρχαν παράθυρα που στένευαν προς το εσωτερικό και σκαλισμένα φοινικόδεντρα.

Τα δυο παραοικοδομήματα για τους ιερείς

42 Έπειτα ο άντρας μ' έβγαλε στην εξωτερική *αυλή, και μ' έφερε σε ένα οικοδόμημα με επιμέρους δωμάτια, το οποίο βρισκόταν απέναντι από τον ελεύθερο χώρο και βόρεια από το ξεχωριστό οικοδόμημα.^{ρμκ}
² Το μήκος της βορινής πλευράς, όπου βρίσκονταν οι εισόδοι, ήταν εκατό πήχεις και το πλάτος του πενήντα.³ Συνόρευε με τον ελεύθερο χώρο, που είχε πλάτος είκοσι πήχεις και ανήκε στον εσωτερική αυλή και με το λιθόστρωτο, που ανήκε στην εξωτερική αυλή. Υψωνόταν κλιμακωτά σε τρεις ορόφους.⁴ Μπροστά στο παραοικοδόμημα υπήρχε ένας διάδρομος, που είχε δέκα πήχεις πλάτος και από την εσωτερική πλευρά υπήρχε άλλος διάδρομος, που είχε μήκος εκατό πήχεις.^{ρμπ} Οι θύρες όμως της εισόδου των δωματίων έβλεπαν στο βορρά.⁵ Τα δωμάτια του πάνω ορόφου ήταν στενότερα,

^{ρμκ} Ξεχωριστό οικοδόμημα. Εννοείται το κτίριο που αναφέρεται εις κεφ 41,12. ^{ρμπ} Μήκος εκατό πήχεις, κατά τους Ο' Το εβρ. έχει «έναν πήχου πλάτος»

γιατί λόγω της κλιμακωτής μορφής του κτιρίου, ο μεσαίος και ο κάτω όροφος ήταν πλατύτεροι. ⁶Αυτά ήταν σε τρεις ορόφους και δεν είχαν στύλους σαν εκείνους της εξωτερικής αυλής, και γι' αυτό τα ψηλότερα δωμάτια στένευαν περισσότερο απ' ό,τι τα χαμηλότερα και τα μεσαία. ⁷Προς την πλευρά της εξωτερικής αυλής, απέναντι στο παραοικοδόμημα, υπήρχε τοίχος που εκτεινόταν σε μήκος πενήντα πήχων, ⁸γιατί το μήκος των δωματίων που ανήκαν στην εξωτερική αυλή ήταν πενήντα πήχεις, ενώ το μήκος ολόκληρου του τοίχου ήταν εκατό πήχεις. ⁹Η είσοδος στα κάτω δωμάτια, γινόταν από τ' ανατολικά, όπως έρχεται κανείς από την εξωτερική αυλή.

¹⁰Προς το νότο συνόρευε με τον τοίχο της εξωτερικής αυλής άλλο ένα κτίριο με επιμέρους δωμάτια απέναντι από τον ελεύθερο χώρο και το ξεχωριστό οικοδόμημα. ¹¹Μπροστά του ήταν ένας διάδρομος με δωμάτια όμοια μ' εκείνα του παραοικοδομήματος της βόρειας πλευράς, με το ίδιο μήκος και πλάτος, με τις ίδιες εξόδους, διαρρυθμίσεις και εισόδους, ¹²μόνο που αυτές ήταν στραμμένες προς το νότο. Υπήρχε επίσης είσοδος στην αρχή του διαδρόμου μπροστά στον πέτρινο διαχωριστικό τοίχο, καθώς πλησίαζε κανείς και έμπαινε από τ' ανατολικά.

¹³Ο άνθρωπος μου είπε: «Τα παραοικοδομήματα που βλέπουν στο βορρά και στο νότο και που είναι μπροστά στον ελεύθερο χώρο, είναι *άγια. Οι *ιερείς οι οποίοι μπορούν να πλησιάζουν τον Κύριο, θα τρώνε τις αγιότατες προσφορές μέσα σ' αυτούς τους χώρους. Εκεί θα αποθηκεύονται οι αγιότατες προσφορές, δηλαδή οι προσφορές των σιτηρών για τη θυσία εξιλέωσης και για τη θυσία επανόρθωσης, γιατί ο τόπος είναι άγιος. ¹⁴Όταν οι ιερείς μπαίνουν εκεί, δε θα βγαίνουν από τον άγιο τόπο στην εξωτερική αυλή, αν πρώτα δεν αφήσουν εκεί τις στολές

με τις οποίες τέλεσαν την ιερουργία. Θα βάζουν άλλα ρούχα, πριν έρθουν στον τόπο όπου στέκεται ο λαός, γιατί οι στολές είναι ιερές.

Η περίμετρος της όλης περιοχής του ναού

¹⁵Όταν τέλειωσε το μέτρημα του εσωτερικού *ναού, ο άντρας μ' έβγαλε έξω μέσα από την ανατολική πύλη κι άρχισε να μετράει τον περίγυρο του ναού. ¹⁶Στην αρχή μέτρησε με το καλαμένιο μέτρο την ανατολική πλευρά και βρήκε ότι ήταν πεντακόσιοι πήχεις. ¹⁷Έπειτα στράφηκε και μέτρησε τη βόρεια πλευρά με το καλαμένιο μέτρο και βρέθηκε ότι ήταν πεντακόσιοι πήχεις. ¹⁸Στη συνέχεια στράφηκε προς τη νότια πλευρά και τη μέτρησε με το καλαμένιο μέτρο και ήταν πεντακόσιοι πήχεις. ¹⁹Τέλος στράφηκε προς τη δυτική πλευρά και τη μέτρησε επίσης με το καλαμένιο μέτρο και ήταν πεντακόσιοι πήχεις. ²⁰Μέτρησε το οικοδόμημα κι από τις τέσσερις πλευρές καθώς και το τείχος που ήταν γύρω του, και ήταν πεντακόσιους πήχεις μακρύ και πεντακόσιους πήχεις πλατύ. Αυτό χρησίμευε για να χωρίζει το άγιο τμήμα από το κοσμικό.

Η δόξα του Κυρίου γεμίζει το ναό

43 Μετά ο άντρας με οδήγησε στην ανατολική πύλη. ²Εκεί είδα τη *δόξα του Θεού του *Ισραήλ να έρχεται από την ανατολή. Τη συνόδεε ένας ήχος, που έμοιαζε με τον ήχο πολλών νερών, και η γη φωτίστηκε από τη λάμψη της. ³Το όραμα που είδα ήταν σαν εκείνο που είχα δει όταν ο Κύριος ήρθε να καταστρέψει την πόλη της *Ιερουσαλήμ και σαν εκείνη που είχα δει κοντά στον ποταμό Χεβάρ. ⁴Τότε εγώ έπεσα με το πρόσωπο στη γη. ⁵Η δόξα του Κυρίου μπήκε στο *ναό από την ανατολική πύλη.

⁵Το *Πνεύμα του Κυρίου με σήκωσε και μ' έφερε στην εσωτερική *αυλή, και η δόξα του

¹³μὴ πηχεις Εδώ και στους στ 17, 18, 19 το εβρ έχει «καλαμένιο μέτρο» το οποίο είχε μήκος έναν πήχου και όχι έξι πηχεις όπως στο Ιεζ 40,5 ¹⁴Χεβάρ Βλ υποσ εις κεφ 1,1-2

42,7-8 40,17 42,13 Αρ 18,8-10 Λευ 6,17-23 42,14 44,19 43,2-4 Κεφ 1 8,1-4 10,18-19 11,22-23 43,5 Εξ 40,34 Α΄ Βασ 8,10-11

Κυρίου γέμισε το ναό. ⁶Ενώ ο άντρας που με είχε οδηγήσει εκεί στεκόταν ακόμη πλάι μου, άκουσα κάποιον να μου μιλάει μέσα από το ναό.

⁷ «Εσύ άνθρωπε», ^{ρνα} μου είπε, «κοίταξε τον τόπο του θρόνου μου και το υποπόδιο που πατούν τα πόδια μου. Εδώ θα κατοικώ, ανάμεσα στους Ισραηλίτες, για πάντα. Ο λαός του Ισραήλ δεν θα ατιμάζει πια το άγιο όνομά μου με τις ακολασίες τους και με τα μνήματα των νεκρών βασιλιάδων τους. ⁸ Οι βασιλιάδες τους δεν θα χτίζουν πια τα παλάτια τους κοντά στο ναό μου· δε θα κατοικούν πλάι μου έχοντας μόνο έναν τοίχο να μας χωρίζει, γιατί έτσι βεβηλώνουν το άγιο όνομά μου με τις βδελυρές πράξεις τους, για τις οποίες εγώ γεμάτος θυμό τους εξολόθρευσα. ⁹ Ας σταματήσουν τώρα κιόλας οι Ισραηλίτες να λατρεύουν τα είδωλα και ας πάρουν από μπροστά μου τα μνήματα των νεκρών βασιλιάδων τους» ^{ονβ} τότε κι εγώ θα κατοικώ ανάμεσά τους για πάντα.

¹⁰ »Εσύ όμως, άνθρωπε, δώσε στους Ισραηλίτες την περιγραφή του ναού, άφησέ τους το σχέδιό του να το μελετήσουν και κάνε τους να ντραπούν για τις αμαρτίες τους. ¹¹ Κι άμα ντραπούν ειλικρινά για τις πράξεις τους, τότε παρουσιάσέ τους το εξωτερικό του ναού, την εσωτερική διαρρύθμισή του, τις εισόδους του και τις εξόδους του και το σχέδιό συνολικά. Ζωγράφισέ τα όλα αυτά μπροστά στα μάτια τους και υπόδειξέ τους ν' ακολουθούν όλες τις οδηγίες και τους κανονισμούς του ναού. ¹² Η βασική διαταγή όμως για το ναό είναι αυτή: Ολόκληρη η περιοχή που τον περιβάλλει, μέχρι την κορυφή του βουνού, θα είναι *αγιάτατη.

Το θυσιαστήριο και ο καθαγιασμός του

¹³ Οι διαστάσεις του μεγάλου *θυσιαστηρίου σε πήχεις, είναι οι εξής: Η τάφος τριγύ-

ρω στη βάση του θα έχει έναν πήχυ πλάτος και έναν πήχυ βάθος και θα περιβάλλεται από γείσο που θα έχει ύψος μισό πήχυ. ¹⁴ Από 'κει και πάνω το θυσιαστήριο θα είναι χτισμένο κλιμακωτά. Το κάτω σκαλί θα έχει ύψος δύο πήχεις. Εκεί το θυσιαστήριο θα στενεύει κατά έναν πήχυ. Το επόμενο σκαλί θα έχει ύψος τέσσερις πήχεις και πάλι οι πλευρές του θυσιαστηρίου θα στενεύουν κατά έναν πήχυ. ¹⁵ Το πάνω τμήμα του θυσιαστηρίου θ' ανεβαίνει κατά τέσσερις πήχεις. Αυτό το τμήμα θα είναι η εστία όπου θ' ανάβουν τη φωτιά. Οι τέσσερις γωνιές του θα προεξέχουν προς τα πάνω. Αυτά θα είναι τα τέσσερα *κέρατα. ¹⁶ Η εστία της φωτιάς θα είναι τετράγωνη, δώδεκα πήχεις η κάθε πλευρά. ¹⁷ Το κάτω σκαλί θα έχει δεκατέσσερις πήχεις μήκος και δεκατέσσερις πλάτος. Τέλος η τάφος θα έχει έναν πήχυ πλάτος και το γείσο τριγύρω μισόν πήχυ πλάτος. Θα μπορεί να φτάσει κανείς ψηλά στο θυσιαστήριο χάρη σε μερικά σκαλιά τοποθετημένα στην ανατολική πλευρά του».

¹⁸ Ο Κύριος ο θεός μου είπε: «Εσύ, άνθρωπε, άκουσε· αυτοί είναι οι κανονισμοί για το θυσιαστήριο, όταν κατασκευαστεί. Σύμφωνα μ' αυτούς θα προσφέρουν πάνω στο θυσιαστήριο *ολοκαυτώματα και θα το ραντίζουν με το *αίμα των ζώων: ¹⁹ Θα παραδώσεις ένα μοσχάρι στους *ιερείς-λευίτες, τους απογόνους του Σαδώκ, ^{ρνα} οι οποίοι είναι και οι μόνοι που επιτρέπεται να με πλησιάζουν για να με υπηρετούν· κι αυτοί θα το προσφέρουν θυσία εξιλέωσης. ²⁰ Θα πάρεις από το αίμα του ζώου και θα βάλεις στα τέσσερα κέρατα του θυσιαστηρίου, στις τέσσερις γωνιές της τάφρου και στο γείσο του γύρω γύρω. Έτσι θα το *καθαρίσεις και θα το εξαγνίσεις. ²¹ Κατόπιν θα πεις να πάρουν το μοσχάρι για τη θυσία εξιλέωσης και να το κάψουν στην ορισμένη θέση του ναού, ^{εξω}

^{ρνα} Εσύ άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ονβ} με τα μνήματα των νεκρών βασιλιάδων τους Ή «με τα πτώματα των βασιλιάδων τους» (το ίδιο εις στ 7) Το βασιλικό νεκροταφείο της Ιερουσαλήμ βρισκόταν μέσα στην πόλη (βλ Α΄ Βασ 2,10 11,43) δίπλα ακριβώς από τα ανάκτορα, τα οποία συνόρευαν με το ναό (στ 8 και Α΄ Βασ 7,12) ^{ρνα} τους απογόνους του Σαδώκ Βλ κεφ 40,46

από το *αγιαστήριο.

22.»Τη δεύτερη μέρα θα προσφέρεις έναν τράγο χωρίς ελάττωμα προσφορά εξιλέωσης και θα κάνεις εξαγνισμό του θυσιαστηρίου, όπως με το μοσχάρι. 23 Αφού τελειώσεις τον εξαγνισμό, θα προσφέρεις ένα μοσχάρι χωρίς ελάττωμα και ένα κριάρι επίσης χωρίς ελάττωμα, από το κοπάδι. 24 Αφού τα φέρεις μπροστά σ' εμένα τον Κύριο, οι ιερείς θα τουςβάλουν αλάτι^{ρνδ} και θα μου τα προσφέρουν ολοκαύτωμα.

25.»Κάθε μέρα και για επτά μέρες θα προσφέρεις έναν τράγο θυσία εξιλέωσης κι επίσης θα προσφέρεις ένα μοσχάρι κι ένα κριάρι από το κοπάδι: όλα θα είναι χωρίς κανένα ελάττωμα. 26 Μ' αυτό τον τρόπο για επτά μέρες θα κάνουν καθαρμούς στο θυσιαστήριο, θα το εξαγνίσουν και θα το καθαγιάσουν για τη λατρεία. 27 Όταν συμπληρωθούν αυτές οι μέρες, από την όγδοη μέρα και μετά, θα προσφέρουν οι ιερείς πάνω στο θυσιαστήριο τα ολοκαυτώματά σας και τις θυσίες κοινωνίας και εγώ θα σας αποδέχομαι».

Αυτά λέει ο Κύριος, ο Θεός.

Η κλεισμένη ανατολική πύλη

44 Ο άντρας μ' έφερε πάλι στην εξωτερική πύλη, ανατολικά του θυσιαστηρίου, η οποία ήταν κλειστή. 2 Ο Κύριος μου είπε: «Αυτή η πύλη θα παραμείνει κλειστή: κανείς δε θα περάσει ποτέ απ' αυτήν, γιατί έχω μπει απ' αυτήν εγώ, ο Κύριος ο Θεός του Ισραήλ. Γι' αυτό θα μείνει κλειστή. 3 Ο άρχοντας όμως μπορεί να καθίσει στην αίθουσα που βρίσκεται απέναντι από την πύλη και να φάει από το σφάγιο που θυσιάστηκε. Θα πρέπει να μπει και να βγει απ' αυτή την πύλη».

Οδηγίες προς τον προφήτη

4 Έπειτα ο άντρας μ' έφερε μέσα από τη βόρεια πύλη μπροστά στο *ναό και παρατή-

ρησα ότι ήταν γεμάτος από τη *δόξα του Κυρίου. Τότε έπεσα με το πρόσωπο στη γη. 5 Κι ο Κύριος μου είπε: «Εσύ, άνθρωπε,^{ρνε} άνοιξε τα μάτια σου και τ' αυτιά σου και πρόσεξε καλά αυτά που θα σου πω, σχετικά με τους κανονισμούς και τις διατάξεις του ναού μου και σημείωσε καλά ποιοι επιτρέπεται να μπαίνουν σ' αυτόν και ποιοι όχι».

Αποκλεισμός των Ξένων και υποβιβασμός των λειυτών

6 Ο Κύριος διεβίβασε μέσω εμού στους Ισραηλίτες, τον αποστάτη λαό, 8 ακόλουθο μήνυμα:

«Ακούστε τι έχει να σας πει ο Κύριος, ο Θεός σας: “απαρνηθείτε πια τις βδελυρές σας πράξεις, Ισραηλίτες! 7 Την ίδια ώρα που μου προσφέρετε την τροφή μου, το πάχος και το *αίμα, αφήνετε να μπαίνουν στο *αγιαστήριό μου ξένοι,^{ρνς} *απερίτμητοι στην καρδιά και στο σώμα και να μολύνουν έτσι το *ναό μου. Παραβιάσατε έτσι τη *διαθήκη μου με τις βδελυρές σας πράξεις. 8 Δεν φροντίσατε εσείς οι ίδιοι να με υπηρετήσετε στο *αγιαστήριό μου, αλλά βάλατε στη θέση σας ξένους να με υπηρετούν.

9.»Γι' αυτό σας το δηλώνω, εγώ ο Κύριος, ο Θεός, πως κανένας ξένος, απερίτμητος στην καρδιά και στο σώμα, ακόμα κι αν ζει ανάμεσα στους Ισραηλίτες, δεν θα μπει πια στο αγιαστήριό μου. 10 Οι *λειύτες που απομακρύνθηκαν από μένα, όταν οι Ισραηλίτες είχαν πλανηθεί και με είχαν αφήσει για ν' ακολουθήσουν τα είδωλά τους, θα τιμωρηθούν για την ανομία τους. 11 Θα μπορούν να με υπηρετούν στο αγιαστήριό μου, να επιβλέπουν τις πύλες του ναού και να προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες στο ναό.

»Οι λειύτες θα επιτρέπεται μόνο να σφάζουν εκ μέρους του λαού τα ζώα που προορίζονται για τα *ολοκαυτώματα και τις άλλες *θυσίες, και να είναι στη διάθεση του λαού

^{ρνδ}Το αλάτι ήταν μέσον εξαγνισμού (βλ Εξ 30,35 Β' Βασ 2,20) κι επίσης σύμβολο συμφωνίας (βλ Λευ 2,13 Αρ 18,19) ^{ρνε}Εσύ, άνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ρνς}Ξενοι. Ενίοτε προσλαμβάνονταν μη Ισραηλίτες για τις δευτερεύουσες υπηρεσίες στο ναό

43,24 Λευ 2,13 43,26 Εξ 29,35-37 44,1-2 43,4 Ψλ 24,7-10 44,4 43,5 44,5 Ψλ 15,1-5 44,6 2,3-5 44,7 Ιηρ 9,27 Ιερ 4,4 Ησ 52,1

για να τον υπηρετούν. ¹²Επειδή όμως μεσολάβησαν ανάμεσα στο λαό και στα είδωλά τους και έγιναν μάλιστα αιτία να πέσουν οι Ισραηλίτες στην αμαρτία, γι' αυτό ύψωσα το χέρι μου και ορκίστηκα, ότι θα τιμωρηθούν για την αμαρτία τους αυτή. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω. ¹³Δεν θα επιτρέπεται πια να με πλησιάζουν και να με υπηρετούν ως *ιερείς ούτε να πλησιάζουν τα αντικείμενα που είναι αφιερωμένα στη λατρεία μου, ούτε τα *άγια των αγίων. Έτσι θα υποστούν τις συνέπειες για τις epαισχύντες και βδελυρές πράξεις που έκαναν. ¹⁴Θα τους κάνω απλούς υπηρέτες του ναού, θα τους αναθέσω τις δευτερεύουσες δουλειές, που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του ναού.

¹⁵»Οι ιερείς-λευίτες, απόγονοι του Σαδώκ, που τήρησαν πιστά τον κανονισμό του αγιαστηρίου μου, όταν οι Ισραηλίτες είχαν πλανηθεί μακριά από μένα, μόνον αυτοί θα μπορούν να με πλησιάζουν για να με υπηρετούν και θα στέκονται μπροστά μου για να μου προσφέρουν το πάχος και το αίμα. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω. ¹⁶Μόνον αυτοί θα μπαίνουν στο αγιαστήριό μου και θα πλησιάζουν την τράπεζά μου^{ρνζ} για να ιερουργούν και να με υπηρετούν.

Οδηγίες για τους ιερείς

¹⁷«Όταν θα περνούν οι ιερείς τις πύλες τις εσωτερικής *αυλής για να μπουν στο ναό να ιερουργήσουν, θα φορούν λινές φορεσιές. Δεν θα φορούν καθόλου ρούχα μάλλινα. ¹⁸Θα έχουν λινά καλύμματα στο κεφάλι τους και λινές περισκελίδες στη μέση τους· δεν θα φορούν τίποτα που να προκαλεί εφίδρωση. ¹⁹Όταν θα βγαίνουν στην εξωτερική αυλή, στο λαό, θα βγάζουν τις φορεσιές με τις οποίες ιερούργησαν και θα τις φυλάνε στα ιερά δωμάτια· θα φορούν άλλα ρούχα,

ώστε να μη θέτουν σε κίνδυνο το λαό με την αγιότητα των ιερατικών στολών τους.^{ρνη}

²⁰»Οι ιερείς δεν θα ξυρίζουν το κεφάλι τους, ούτε θ' αφήνουν να μακραίνουν πολύ τα μαλλιά τους· απλώς θα τα περιποιούνται. ²¹Κανένας ιερέας δεν θα πίνει κρασί όταν πρόκειται να μπει στην εσωτερική αυλή. ²²Δε θα έρχονται σε γάμο με χήρα ή χωρισμένη γυναίκα, αλλά μόνο με παρθένα Ισραηλίτσα ή χήρα άλλου ιερέα.

²³»Οι ιερείς πρέπει να διδάσκουν το λαό μου να ξεχωρίζει ανάμεσα στο *άγιο και στο μιαρό, και να του δείχνουν πώς να ξεχωρίζει το *ακάθαρτο από το *καθαρό. ²⁴Σε περίπτωση φιλονεικίας, αυτοί θα ενεργούν σαν δικαστές, και θα κρίνουν την περίπτωση σύμφωνα με τις εντολές μου. Θα εφαρμόζουν τους *νόμους μου και τις διαταγές μου σχετικά με όλες τις γιορτές μου και θα φροντίζουν η ημέρα του *Σαββάτου ν' αφιερώνεται σ' εμένα.

²⁵»Ο ιερέας δεν θα πλησιάζει νεκρό άνθρωπο για να μη μολυνθεί· εκτός αν πρόκειται για τον πατέρα του ή τη μάνα του, για το γιο του ή τη θυγατέρα του, για τον αδερφό του ή για ανύπαντρη αδερφή του. ²⁶Σε μια τέτοια περίπτωση, αφού καθαριστεί, θα περιμένει ακόμα επτά μέρες για να επανέλθει στα καθήκοντά του. ²⁷Και την ημέρα που θα ξαναμπει στο αγιαστήριο, στην εσωτερική αυλή για να ιερουργήσει, θα προσφέρει θυσία εξιλέωσης για την αμαρτία του. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω.

²⁸»Οι ιερείς δεν θα έχουν ιδιοκτησία, όπως έχουν οι άλλοι Ισραηλίτες. Εγώ θα είμαι η ιδιοκτησία τους. ²⁹Θα τρέφονται από τις προσφορές των σιτηρών και από τα ζώα που θα προσφέρονται θυσία εξιλέωσης· επίσης καθετί που θ' αφιερώνεται σ' εμένα από τους Ισραηλίτες θα είναι δικό τους. ³⁰Οι κα-

^{ρνζ}στην τράπεζά μου. Ενν η τράπεζα της προθέσεως (βλ Λευ 24,5-9) ^{ρνη}Κατά τις αρχαίες αντιλήψεις, η αγιότητα ήταν σαν μια δύναμη, η οποία μεταβιβαζόταν από τα ιερά σκεύη της λατρείας, τις ιερατικές στολές κλπ σε οσους τα άγγιζαν (Εξ 30,29) Αυτή η φοβερή δύναμη θα μπορούσε να εξολοθρεύσει όσους δεν είχαν υποβληθεί στον απαιτούμενο εξαγνισμό (Β' Σαμ 6,6-7)

44,12 6,3-6 7,20 44,13 Α· Χρ 23,13 44,15 40,46 44,17-18 Εξ 28,39-40 Λευ 16,3-4 44,19 42,14 Λευ 16,23 Εξ 29,37 44,20 Λευ 21,5 44,21 Λευ 10,9 44,22 Λευ 21,13-14 44,23 22,26 Λευ 10,10 44,24 Δτ 18,8-9 Ιεζ 45,18-25 22,8 44,25 Λευ 21,1-4 44,26 Αρ 19,11 44,28 Αρ 18,20 44,29-30 Αρ 18,8-19 15,20-21

λύτεροι καρποί από τα *πρωτογεννήματα κάθε είδους και κάθε προσφορά που δίνουν για μένα οι Ισραηλίτες, θα ανήκει στους ιερείς· επίσης την απαρχή της ζύμης σας θα τη δίνετε στους ιερείς, για να είναι τα σπίτια σας ευλογημένα.

³¹»Οι ιερείς δεν θα τρώνε το κρέας από κανένα πουλί και από κανένα ζώο που ψόφησε ή που κατασπαράχθηκε».^{ρνθ}

Κατανομή της χώρας και δίκαια μέτρα

45 Ο Κύριος είπε: «Όταν θα μοιράσετε τη χώρα με κλήρους στις φυλές σας, θα ξεχωρίσετε για μένα ένα άγιο μερίδιο γης· αυτό θα έχει μάκρος είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις και πλάτος είκοσι χιλιάδες. Όλη αυτή η έκταση θα είναι *άγια. ²Μέσα σ' αυτήν θα ξεχωριστεί για το *θυσιαστήριο ένα τετράγωνο κομμάτι, που κάθε πλευρά του θα είναι πεντακόσιους πήχεις· γύρω του θ' αφήσετε έναν ανοιχτό χώρο πλάτους πενήντα πήχεων. ³Απ' αυτό το μερίδιο θα ξεχωρίσετε ένα κομμάτι είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις μακρύ και δέκα χιλιάδες πήχεις πλατύ κι εκεί θα τοποθετηθεί το *αγιαστήριο, το *άγιο των αγίων. ⁴Αυτό το τμήμα γης, που θα είναι άγιο, θα έχει ξεχωριστεί για τους *ιερείς που με υπηρετούν στο αγιαστήριο. Θα είναι τόπος για τα σπίτια τους και για το αγιαστήριο.

⁵»Ενα άλλο τμήμα, είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις μακρύ και δέκα χιλιάδες πήχεις πλατύ θα είναι ιδιοκτησία των *λειτουργών που υπηρετούν το *ναό. Εκεί θα έχουν τις πόλεις όπου θα κατοικούν.^{ρξ} ⁶Κοντά στο τμήμα που θα έχει ξεχωριστεί για το αγιαστήριο, θα δώσετε ένα τμήμα πέντε χιλιάδες πήχεις πλατύ και είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις μακρύ, για να χτιστεί η πόλη της *Ιερουσαλήμ, όπου κάθε Ισραηλίτης θα μπορεί να κατοικήσει.

⁷»Ο άρχοντας θα έχει κι αυτός τη γη του,

εκατέρωθεν του αγίου τμήματος· από το δυτικό του όριο θα εκτείνεται δυτικά μέχρι τη Μεσόγειο κι από το ανατολικό όριο του αγίου τμήματος θα εκτείνεται μέχρι τ' ανατολικά σύνορα της χώρας. Το μήκος της γης του άρχοντα θα είναι ίσο με το μήκος μιας από τις περιοχές που θα δοθούν στις φυλές του *Ισραήλ.

Αυτό το τμήμα θ' ανήκει στον άρχοντα, στη χώρα των Ισραηλιτών. ⁸Έτσι οι άρχοντές μου δε θα καταπιέζουν πια το λαό μου, αλλά θα μοιράσουν τη γη στους Ισραηλίτες ανάλογα με τις φυλές τους».

Προτροπές προς τους άρχοντες του Ισραήλ

⁹Ο Κύριος, ο Θεός, λέει στους άρχοντες του Ισραήλ: «Φτάνει πια! Σταματήστε τη βία και την καταπίεση και ασκήστε την ορθή κρίση και τη δικαιοσύνη· σταματήστε ν' αρπάζετε τα αγαθά του λαού μου. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το λέω.

¹⁰»Να έχετε ακριβείς ζυγαριές, σωστό *εφά και σωστό *βαθ. ¹¹Το εφά για τα σιτηρά και το βαθ για τα υγρά θα πρέπει να έχουν την ίδια χωρητικότητα· δηλαδή το βαθ να ισοδυναμεί με ένα δέκατο του *χομόρ και το εφά επίσης με ένα δέκατο του χομόρ· το χομόρ θα είναι το βασικό μέτρο. ¹²Το ασημένιο νόμισμα ενός *σίκλου θα πρέπει να ζυγίζει είκοσι *γερά· εξήντα σίκλοι θα ισοδυναμούν με μία *μνα.

¹³Έτσι θα υπολογίζετε τις προσφορές σας· θα ξεχωρίζετε ένα εξηκοστό της συγκομιδής σας του σταριού ή του κριθαριού ¹⁴και ένα εκατοστό της παραγωγής του λαδιού σας. Για μονάδα μέτρησης του λαδιού θα έχετε το βαθ, που είναι το δέκατο ενός χομόρ, και ισοδυναμεί με ένα *κορ. ¹⁵Τέλος, στους βοσκότοπους του Ισραήλ, από κάθε διακόσια γιδοπρόβατα θα ξεχωρίζετε ένα ζώο. Όλα αυτά που θα ξεχωρίζετε, θα προορίζονται για τα *ολοκαυτώματα ή για τις *θυ-

^{ρνθβλ} υποσ εις κεφ 4,14 ^{ρξ}Είκοσι πέντε χιλιάδες, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «δεκα χιλιάδες» – τις πόλεις, κατά τους Ο' Το εβρ έχει «είκοσι δωμάτια»

44,31 Λευ 22,8 45,1 Ιηρ 14,2 45,1-8 48,1-29 45,5 44,10-14 45,8-9 46,18 Ιερ 21,11-12 22,3-4 13-17 Μιχ 3,1-3 45,10 Δτ 19,35-36

σίες κοινωνίας, ώστε να συγχωρούνται οι αμαρτίες σας. Εγώ, ο Κύριος, το λέω.

¹⁶ »Αυτές οι προσφορές θα ζητούνται απ' όλους τους Ισραηλίτες και ο λαός θα τις φέρνει στον άρχοντα του Ισραήλ. ¹⁷ Καθήκον του άρχοντα θα είναι να προμηθεύει τα αναγκαία για τα ολοκαυτώματα, για τις προσφορές των σιτηρών και για τις σπονδές στις γιορτές, στις *νουμηνίες, στα *Σάββατα και σ' όλες τις καθιερωμένες γιορτές των Ισραηλιτών. Αυτός θα εξασφαλίζει τις προσφορές για τη συγχώρηση της αμαρτίας, τις προσφορές των σιτηρών, καθώς και τα ζώα που προορίζονται για τα ολοκαυτώματα· ακόμη θα φροντίζει την προσφορά για τις θυσίες κοινωνίας και για τις θυσίες εξιλέωσης».

Οι μεγάλες γιορτές και οι θυσίες τους

¹⁸ Λέει ακόμη ο Κύριος, ο Θεός: «Την πρώτη μέρα του πρώτου *μήνα, θα θυσιάσετε έναν ταύρο χωρίς ελάττωμα, για να εξαγνίσετε το αγιαστήριο. ¹⁹Ο ιερέας θα πάρει από το *αίμα της θυσίας για τη συγχώρηση της αμαρτίας και θα ραντίσει μ' αυτό τους παραστάτες των θυρών του ναού, τα τέσσερα *κέρατα του θυσιαστηρίου και τους παραστάτες των πυλών της εσωτερικής *αυλής. ²⁰Το ίδιο θα κάνετε και την έβδομη μέρα του ίδιου μήνα, για καθέναν που αμαρτάνει χωρίς να το θέλει ή χωρίς να το γνωρίζει, κι έτσι θα εξαγνίσετε το ναό.

²¹ »Τη δέκατη τέταρτη μέρα του πρώτου μήνα θα γιορτάσετε το *Πάσχα· επτά μέρες θα τρώτε *άζυμα ψωμιά. ²²Ανήμερα, την πρώτη μέρα της γιορτής, ο άρχοντας θα προσφέρει ένα μοσχάρι θυσία εξιλέωσης για τον εαυτό του και για όλο το λαό. ²³Επιπλέον, στις επτά μέρες της γιορτής θα μου προσφέρει επτά μοσχάρια και επτά κριάρια, όλα χωρίς ελάττωμα, για τη θυσία του ολοκαυτώματος. Ακόμη, κάθε μία από τις επτά μέρες θα προσφέρει και έναν τράγο θυσία εξιλέωσης. ²⁴Για την προσφορά των σιτηρών θα δίνει έ-

να εφά για κάθε μοσχάρι και ένα εφά για κάθε τράγο που θυσιάζεται καθώς και ένα *χιν λαδιού για το κάθε εφά.

²⁵ »Τη δέκατη πέμπτη μέρα του έβδομου μήνα ο άρχοντας θα κάνει την ίδια προσφορά όπως και για τη γιορτή του Πάσχα· Κάθε μέρα της γιορτής^{25α} και για επτά μέρες θα προσφέρει τη θυσία εξιλέωσης, το ολοκαύτωμα και τις ίδιες προσφορές σε σιτηρά και σε λάδι».

Οι καθημερινές προσφορές

46 Ο Κύριος ο Θεός, λέει: «Η ανατολική πύλη της εσωτερικής *αυλής, θα παραμένει κλειστή τις έξι εργάσιμες μέρες· αλλά το *Σάββατο θ' ανοίγει, και επίσης την ημέρα της *νουμηνίας. ²Εκείνη την εποχή, ο άρχοντας θα έρχεται απ' έξω περνώντας από τη στοά της εσωτερικής πύλης και θα στέκεται κοντά στον παραστάτη της· και οι *ιερείς θα προσφέρουν το ζώο που προορίζεται για το *ολοκαύτωμά του καθώς και για τις *θυσίες κοινωνίας. Ο άρχοντας θα προσκυνάει στο κατώφλι της πύλης και θα ξαναβγαίνει έξω· η πύλη όμως δεν θα κλείνει ως το βράδυ. ³Ο λαός της χώρας θα προσκυνάει τον Κύριο στην είσοδο αυτής της πύλης τα Σάββατα και τις νουμηνίες.

⁴ »Τα ζώα που θα προσφέρει ο άρχοντας ολοκαύτωμα στον Κύριο το Σάββατο, θα είναι έξι αρτιμελή αρνιά και ένα αρτιμελές κριάρι. ⁵Η προσφορά των σιτηρών θα είναι ένα *εφά για το κριάρι και όσα μπορεί να δώσει για τα αρνιά κι επίσης ένα *χιν λάδι για κάθε εφά των σιτηρών. ⁶Την ημέρα της νουμηνίας η προσφορά θα είναι ένα αρτιμελές μοσχάρι, έξι αρτιμελή αρνιά και ένα αρτιμελές κριάρι. ⁷Για προσφορά σιτηρών θα δώσει ένα εφά για το μοσχάρι, ένα για το κριάρι και όσο μπορεί να δώσει για τ' αρνιά, κι επίσης ένα χιν λάδι για κάθε εφά.

⁸ »Όταν θα μπαίνει ο άρχοντας στην αίθουσα απέναντι από την πύλη, θα περνάει

25α της γιορτής Ενν η γιορτή της Σκηνοπηγίας (βλ Γλωσσάριο)

από τη στοά και θα βγαίνει από τον ίδιο δρόμο.⁹ Αλλά όταν ο λαός της χώρας έρχεται ενώπιον του Κυρίου στις καθιερωμένες γιορτές, εκείνος που θα μπαίνει για να προσκυνήσει από τη βορινή πύλη, θα βγαίνει από τη νότια· και εκείνος που θα μπαίνει από τη νότια πύλη, θα βγαίνει από τη βορινή· κανένας δηλαδή δε θα βγαίνει από την ίδια πύλη που μπήκε αλλά από την απέναντι.¹⁰ Όταν μπαίνουν θα μπαίνουν και ο άρχοντας μαζί τους· κι όταν βγαίνουν θα βγαίνει και αυτός μαζί τους.

¹¹»Στις γιορτές και στις καθορισμένες τελετές η προσφορά των σιτηρών θα είναι ένα εφά για το μοσχάρι, ένα για το κριάρι και όσο μπορεί κανείς να δώσει για τα αρνιά κι επίσης ένα χιν λάδι για κάθε εφά.

¹²»Όταν ο άρχοντας πρόκειται να προσφέρει αυτοπροαίρετα ένα ολοκαύτωμα ή θυσία κοινωνίας στον Κύριο, θ' ανοίγει για χάρη του η ανατολική πύλη και θα προσφέρει το ολοκαύτωμά του και τις θυσίες του της κοινωνίας, όπως κάνει το Σάββατο και στη συνέχεια θα αποχωρεί· μετά την έξοδο του θα κλείνει η πύλη.

¹³»Κάθε μέρα θα προσφέρουν ολοκαύτωμα στον Κύριο ένα αρνί ενός έτους χωρίς ελάττωμα. Κάθε πρωί θα το προσφέρουν.¹⁴ Επίσης κάθε πρωί θα προσφέρουν στον Κύριο, μαζί με το αρνί, ένα έκτο του εφά σιμγδάλι και ένα τρίτο του χιν λάδι, που θα το αναμειγνύουν με το σιμγδάλι, προσφορά σιτηρών στον Κύριο. Οι διατάξεις αυτής της καθημερινής προσφοράς θα ισχύουν για πάντα.¹⁵ Το αρνί, τα σιτηρά και το λάδι θα προσφέρονται μαζί κάθε πρωί ολοκαύτωμα στον Κύριο· κι αυτό θα ισχύει για πάντα».

Η εδαφική περιουσία του άρχοντα

¹⁶Ο Κύριος, ο Θεός, λέει: «Αν ο άρχοντας μεταβιβάσει λόγω δωρεάς σ' ένα παιδί του ένα τμήμα της περιουσίας του, το τμήμα αυτό θ' αποτελεί οικογενειακή ιδιοκτησία του

παιδιού του.¹⁷ Αν όμως κάνει παρόμοια δωρεά σ' έναν υπηρέτη του, η μεταβιβασθείσα περιουσία θ' ανήκει στον υπηρέτη ως το έτος της αφέσεως, οπότε και θα επιστραφεί στον άρχοντα· ενώ η παροχή που δίνεται στο παιδί του θα ανήκει σ' αυτό για πάντα.¹⁸ Ο άρχοντας δεν έχει δικαίωμα να ιδιοποιηθεί τον κλήρο που ανήκει σε κάποιον από το λαό, εκτοπίζοντάς τον από την περιουσία του. Στα παιδιά του θα δίνει από τα δικά του εδάφη, ώστε κανένας στο λαό μου να μην αποκόπτεται από την περιουσία του».

Τα μαγειρεία του ναού

¹⁹Έπειτα ο άντρας με πέρασε από την είσοδο που είναι κοντά στην πύλη και μ' έφερε στα ιερά δωμάτια των ιερέων, που βλέπουν στο βορρά. Μου έδειξε έναν τόπο στο απομακρυσμένο άκρο στα δυτικά,²⁰ και μου είπε: «Αυτός είναι ο τόπος όπου θα βράζουν οι ιερείς το κρέας των ζώων, τα οποία προσφέρονται θυσία εξιλέωσης και θυσία επανόρθωσης· εκεί επίσης θα ψήνουν την προσφορά των σιτηρών, ώστε τίποτε να μη βγαίνει στην εξωτερική αυλή και ο λαός να μην έρχεται σε επαφή με τίποτε το άγιο».^{ρξβ}

²¹Έπειτα μ' έβγαλε στην εξωτερική αυλή και με πέρασε από τις τέσσερις γωνίες της· σε κάθε γωνία υπήρχε μια μικρότερη αυλή.²² Η καθεμιά είχε μήκος σαράντα πήχεις και πλάτος τριάντα –ήταν και οι τέσσερις όμοιες.²³ Γύρω από κάθε αυλή υπήρχε ένας τοίχος και σ' όλο του το μήκος γύρω γύρω υπήρχαν κατασκευασμένα μαγειρεία.²⁴ Τότε μου είπε ο άντρας: «Αυτά είναι τα μαγειρεία, όπου οι υπηρέτες του *ναού θα βράζουν τα κρέατα των ζώων που ο λαός θα προσφέρει *θυσία».

Ευεργετικά ύδατα από το ναό

47 Έπειτα ο άντρας μ' έφερε πάλι στην πύλη του *ναού. Εκεί είδα ότι έβγαινε νερό κάτω από το κατώφλι του ναού με κα-

^{ρξββλ} υποσ εις κεφ 44,19

^{46,9} Εξ 23,17 ^{46,13-15} Εξ 29,38-41 ^{Αρ} 28,3-8 ^{46,17} Λευ 25,8-13 ^{46,18} 45,8-9 ^{46,19} 42,1-9 ^{46,20} 42,13 44,29 ¹⁹ 47,1-12 ^{Ιλ} 4,18 ^{Ζαχ} 14,8 ^{Ψλ} 46,5 ^{Απ} 22,1-2

τεύθυνση προς ανατολάς, επειδή ο ναός έβλεπε ανατολικά. Το νερό έτρεχε από τη νότια πλευρά του ναού και περνούσε νότια από το *Θυσιαστήριο.² Τότε μ' έβγαλε από τη βορινή πύλη και μ' έφερε γύρω γύρω από το εξωτερικό του ναού προς την ανατολική εξωτερική πύλη. Το νερό κατέβαινε από τη νότια πλευρά της.³ Αφού προχώρησε κι άλλο ανατολικά, μέτρησε χίλιους πήχεις με το ραβδί μετρήσεως που κρατούσε και με πέρασε από το νερό· το νερό έφτανε μέχρι τους αστραγάλους μου.⁴ Μέτρησε ακόμα χίλιους πήχεις και με ξαναπέρασε από το νερό και το νερό έφτανε ως τα γόνατά μου. Μετά μέτρησε χίλιους ακόμα πήχεις και με πέρασε από το νερό και το νερό έφτανε ως τη μέση μου.⁵ Τέλος, μέτρησε άλλους χίλιους πήχεις και το νερό είχε τόσο ανεβεί, που δεν μπορούσα να περάσω· είχε γίνει σαν βαθύ ποτάμι αδιάβατο και μόνο κολυμπώντας μπορούσε κανείς να το διαβεί.

⁶ «Εσύ, άνθρωπε^{ρξ}», μου είπε, «πρόσεξέ τα καλά όλα αυτά». Κατόπιν με τράβηξε έξω και με ξανάφερε στην όχθη του ποταμού.⁷ Καθώς κοίταζα, παρατήρησα ότι στις δύο όχθες του ποταμού υπήρχαν πάρα πολλά δέντρα.⁸ «Τα νερά αυτά», μου είπε ο άντρας, «κυλούν προς ανατολάς και κατεβαίνουν στην κοιλάδα του Ιορδάνη, και πέφτοντας στη Νεκρά Θάλασσα γλυκαίνουν το νερό της.⁹ Όπου θα κυλάει ο ποταμός, εκεί θα υπάρχουν σε αφθονία ζώα και στα νερά του ψάρια. Τα ρεύματά του θ' ανανεώνουν τα νερά της Νεκράς Θάλασσας και θ' αναπτύσσεται ζωή παντού όπου πηγαινει το ποτάμι.¹⁰ Σε όλο το μήκος της Νεκράς Θάλασσας θα στέκονται ψαράδες, από το Εν-Γεδί ως το Εν-Εγλαϊμ και θ' απλώνουν τα δίχτυα τους να στεγνώσουν. Θα υπάρχουν εκεί τόσα είδη ψαριών, όσα και στη Μεσόγειο Θάλασσα.¹¹ Αλλά τα έλη και οι βάλτοι γύρω της δεν θα α-

νανεώνονται· θα μένουν έτσι για να βγάξουν αλάτι.¹² Στις όχθες του ποταμού, κι από τις δυο πλευρές του, θα φυτρώνουν όλα τα είδη των καρποφόρων δέντρων. Τα φύλλα τους δεν θα μαραίνονται ούτε θα τους λείπει ο καρπός αλλά θα δίνουν νέα καρποφορία κάθε μήνα, γιατί θα ποτίζονται από το νερό που πηγάζει από το αγιαστήριο. Ο καρπός τους θα είναι φαγώσιμος και τα φύλλα τους θεραπευτικά».

Σύνορα της χώρας και διαιρέσεις της

¹³ Λέει ο Κύριος, ο Θεός: «Αυτά είναι τα σύνορα της χώρας, την οποία θα μοιράσετε με κλήρο στις δώδεκα φυλές του Ισραήλ. Η φυλή του Ιωσήφ θα πάρει διπλό μερίδιο.^{ρξ}¹⁴ Ίσια θα τη μοιράσετε τη χώρα. Θα την πάρετε ιδιοκτησία σας, γιατί εγώ ύψωσα το χέρι μου και ορκίστηκα να τη δώσω στους προγόνους σας.

¹⁵ »Τα σύνορα της χώρας θα είναι αυτά: Το βόρειο σύνορο θα ξεκινάει από τη Μεσόγειο Θάλασσα με κατεύθυνση προς ανατολάς· θα περνάει από τις πόλεις Εθλών, Λεμπώ-Χαμάθ^{ρξ} και Σεδαδά·¹⁶ από τη Βηρωθά και τη Σιβραϊμ, πόλεις που βρίσκονται ανάμεσα στα εδάφη της Δαμασκού και σ' αυτά του βασιλείου της Χαμάθ· τέλος θα περνάει από την Ασάρ-Ενάν,^{ρξ} που είναι χτισμένη κοντά στα σύνορα της Αυράν.¹⁷ Έτσι τα βόρεια σύνορα θα εκτείνονται προς ανατολάς από τη Μεσόγειο Θάλασσα ως την Ασάρ-Ενάν, νότια της Δαμασκού η οποία συνορεύει με τη Χαμάθ.

¹⁸ »Το ανατολικό σύνορο θα ξεκινάει από ένα σημείο μεταξύ Αυράν και Δαμασκού με κατεύθυνση προς νότον· ο Ιορδάνης θα σχηματίζει φυσικό σύνορο ανάμεσα Γαλαάδ και Ισραήλ, από το βόρειο άκρο ως την πόλη Ταμάρ στη Νεκρά Θάλασσα.

¹⁹ »Το νότιο σύνορο θα ξεκινάει από την

^{ρξ}Υάνθρωπε Βλ υποσ εις κεφ 2,1 ^{ρξ}δΟ Ιωσήφ λαμβάνει διπλό μερίδιο, διότι τους γιους του Εφραϊμ και Μανασσή τους είχε υιοθετήσει ο πατέρας του ο Ιακώβ (βλ Γεν κεφ 48) κι από τότε υπολογίζονταν μαζί με τις δώδεκα φυλές του Ισραήλ (στ 21), μαζί με τους άλλους γιους του Ιακώβ ^{ρξ}εΕθλών - Λεμπώ-Χαμάθ, κατά τους Ο· Το εβρ έχει «Εθλών, Λεμπώ, Σεδαδ, Αιμάθ» ^{ρξ}εΑσάρ-Ενάν, κατά τους Ο· Το εβρ έχει Ασάρ-Ατιχών

Ταμάρ και θα φτάνει ως τη Μεριβά-Κάδης· από 'κει θ' ακολουθεί το χείμαρρο που σχηματίζει σύνορο με την Αίγυπτο, με κατεύθυνση προς την Μεσόγειο. ²⁰ Το δυτικό σύνορο θ' αποτελείται ως ένα σημείο από τη Μεσόγειο Θάλασσα ως το ύψος της Λεμπώ Χαμάθ.

²¹ »Θα μοιράσετε τη χώρα ανάμεσα στις φυλές των Ισραηλιτών. ²² Θα την μοιράσετε με κλήρο για σας και για τους ξένους που ζουν ανάμεσά σας και έχουν αποκτήσει παιδιά στη χώρα σας. Θα συμπεριφέρεστε στους ξένους σαν ν' ανήκουν στο λαό του Ισραήλ. Αυτοί θα πάρουν κλήρο γης μαζί μ' εσάς, μαζί με τις φυλές των Ισραηλιτών. ²³ Σ' όποια φυλή κατοικεί ο ξένος, εκεί θα του δώσετε το μεριδίό του. Αυτά λέω εγώ ο Κύριος, ο Θεός».

48 ¹⁻⁷ Το βόρειο σύνορο της χώρας κινείται προς ανατολάς· ξεκινάει από τη Μεσόγειο και περνάει από την Εθλών, την Λεμπώ-Χαμάθ, την Ασάρ-Ενάν, ως τα σύνορα μεταξύ Δαμασκού και Χαμάθ. Ο Κύριος είπε:

«Κάθε φυλή θα πάρει έναν κλήρο στη χώρα, η οποία θα εκτείνεται από το ανατολικό σύνορο προς δυσμάς, ως τη Μεσόγειο Θάλασσα, με την ακόλουθη σειρά και τα ονόματα, από βορρά προς νότον: «Δαν, Ασήρ, Νεφθαλί, Μανασσή, Εφραΐμ, Ρουβήν, *Ιούδα.

⁸ »Στα νότια του κλήρου του Ιούδα, θα είναι ο κλήρος που θα ξεχωρίσετε για μένα. Το μήκος του θα είναι το ίδιο με κάθε φυλής, από το ανατολικό σύνορο ως τη Μεσόγειο Θάλασσα στα δυτικά, και θα έχει πλάτος είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις. Στη μέση αυτού του τμήματος θα χτιστεί το *αγιαστήριο. ⁹ Το τμήμα αυτό, που θα ξεχωρίσετε για μένα τον Κύριο, θα είναι είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις μακρύ και δέκα χιλιάδες πήχεις πλατύ. ¹⁰ Σ' αυτό το άγιο τμήμα, οι *ιερείς θα έχουν μια περιοχή μήκους είκοσι πέντε χιλιάδων πήχεων από το ανατολικό σύνορο ως το δυτικό και πλάτους δέκα χιλιάδων πήχεων από το βορινό ως το νότιο. Στο μέσον

αυτού του τμήματος θα χτιστεί το *αγιαστήριο του Κυρίου. ¹¹ Αυτό το καθαγιασμένο μέρος θα ανήκει στους ιερείς, απογόνους του Σαδώκ, οι οποίοι με υπηρέτησαν πιστά και δεν πλανήθηκαν, όπως έκαναν οι *λευίτες όταν οι Ισραηλίτες με εγκατέλειψαν. ¹² Γι' αυτό θα λάβουν ένα ξεχωριστό μερίδιο απ' όλα τα μερίδια της χώρας, που θα είναι τόπος εξαιρετικά *άγιος, κοντά στα σύνορα των λευιτών. ¹³ Οι λευίτες θα έχουν ένα μέρος κατά μήκος των συνόρων των ιερέων, είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις μάκρος και δέκα χιλιάδες πήχεις πλάτος. ¹⁴ Κανένα κομμάτι από αυτό το εκλεκτό τμήμα της χώρας δεν θα μπορεί να πουληθεί ούτε να ανταλλαχθεί ούτε γενικά να μεταβιβασθεί, γιατί θα είναι αφιερωμένο στον Κύριο.

¹⁵ »Οι πέντε χιλιάδες πήχεις που απομένουν κατά πλάτος από τις είκοσι πέντε χιλιάδες, θα είναι μη αγιασμένη περιοχή· θα ανήκει στην πόλη και θα χρησιμεύει για κατοικίες και για βοσκοτόπια· στο μέσο της θα χτιστεί η πόλη. ¹⁶ Η πόλη θα είναι τετράγωνη, τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιες πήχεις η κάθε πλευρά της ¹⁷ και θα περιβάλλεται από λειβάδια πλάτους διακοσίων πενήντα πήχεων η κάθε τους πλευρά. ¹⁸ Το υπόλοιπο μέρος, μήκους δέκα χιλιάδων πήχεων ανατολικά της πόλης και δέκα χιλιάδων πήχεων δυτικά, θα είναι κατά μήκος του αγίου τμήματος. Τα προϊόντα του θα χρησιμεύουν για τροφή στους κατοίκους της πόλης. ¹⁹ Όλοι όσοι θα εργάζονται στην πόλη θα μπορούν να το καλλιεργούν, ανεξάρτητα από τη φυλή από την οποία προέρχονται.

²⁰ »Το σύνολο του τμήματος που θα ξεχωρίσετε για μένα τον Κύριο, δηλαδή το άγιο τμήμα, μαζί μ' αυτό που θ' ανήκει στην πόλη, θα είναι τετράγωνο, είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις η κάθε του πλευρά. ²¹ Ό,τι απομένει θ' ανήκει στον άρχοντα. Η περιοχή του θα βρίσκεται εκατέρωθεν του αγίου τμήματος και του τμήματος που θ' ανήκει στην πόλη. Θα εκτείνεται από το ανατολικό σύνορο, ως τη Μεσόγειο Θάλασσα στα δυτικά, σε πλά-

τους είκοσι πέντε χιλιάδες πήχεις, παράλληλα προς τα άλλα τμήματα. Έτσι, λοιπόν, το τμήμα το αφιερωμένο στον Κύριο καθώς και το αγιαστήριο θα βρίσκονται στο μέσο του τμήματος της περιοχής που θα έχει ειδικά ξεχωριστεί.²² Το τμήμα των λευιτών και το τμήμα που θ' ανήκει στην πόλη θα κόβουν στα δύο το τμήμα του άρχοντα που θα εκτείνεται μέσα στα εδάφη του Ιούδα, προς βορράν και του Βενιαμίν προς νότον.

²³⁻²⁷ »Στα νότια αυτού του αγίου τμήματος θα βρίσκεται το μερίδιο των υπόλοιπων φυλών, στη χώρα που εκτείνεται από το ανατολικό σύνορο προς δυσμάς ως τη Μεσόγειο Θάλασσα, με την ακόλουθη σειρά από βορράν προς νότον: Βενιαμίν, Συμεών, Ισάχαρ, Ζαβουλών, Γαδ.²⁸ Το νότιο σύνορο της φυλής Γαδ θα είναι το σύνορο της χώρας· θα περνάει ανατολικά από την Ταμάρ ως την όαση της Μεριβά-Κάδης κι από 'κει θα προχωράει κατά μήκος του χειμάρρου της Αιγύπτου²⁹ ως τη Μεσόγειο θάλασσα.

²⁹ »Έτσι, λοιπόν, θα μοιράσετε τη χώρα, στα μερίδια που κάθε φυλή του Ισραήλ θα πάρει για ιδιοκτησία της. Εγώ ο Κύριος, ο Θεός, το προστάζω».

Οι πύλες της Ιερουσαλήμ και το νέο της όνομα

³⁰ Οι έξοδοι της πόλης της Ιερουσαλήμ θα είναι οι εξής δώδεκα: στη βόρεια πλευρά, στον τοίχο που θα έχει μάκρος τέσσερις χιλιάδες και πεντακόσιους πήχεις, θα υπάρχουν τρεις πύλες.³¹ Η καθεμιά τους θα έχει το όνομα μιας από τις φυλές του Ισραήλ: η πύλη του Ρουβήν, η πύλη του Ιούδα και η πύλη του Άλει.³² Στην ανατολική πλευρά θα υπάρχει πάλι ένας τοίχος, τέσσερις χιλιάδες και πεντακόσιους πήχεις μάκρος κι εκεί θα υπάρχουν τρεις πύλες: η πύλη του Ιωσήφ, του Βενιαμίν και του Δαν.³³ Στη νότια πλευρά θα υπάρχει πάλι ένας τοίχος, τέσσερις χιλιάδες και πεντακόσιους πήχεις μάκρος, με τρεις πύλες: την πύλη του Συμεών, του Ισάχαρ και του Ζαβουλών.³⁴ Τέλος στη δυτική πλευρά θα υπάρχει πάλι ένας τοίχος τέσσερις χιλιάδες και πεντακόσιους πήχεις μάκρος, με τρεις πύλες κι αυτός: την πύλη του Γαδ, του Ασήρ και του Νεφθαλί.

³⁵ Το συνολικό μήκος των τοίχων που θα περιβάλλουν την πόλη θα είναι δεκαοκτώ χιλιάδες πήχεις.

Στο εξής το *όνομα της πόλης θα είναι: "Ο Κύριος είναι Εκεί".

²⁹ του χειμάρρου της Αιγύπτου Βλ υποσ εις Αρ 34,5

Εισαγωγή

Ο προφήτης Δανιήλ, η δράση, οι προφητείες και τα οράματα του οποίου περιέχονται στο φερώνυμο βιβλίο, μεταφέρθηκε σε νεαρή ηλικία ως αιχμάλωτος στη Βαβυλώνα, όπου εκπαιδεύτηκε στην αυλή του Ναβουχοδονόσορ, για να ενταχθεί αρχικά στο υπηρετικό προσωπικό και να αναλάβει στη συνέχεια καθήκοντα αυλικού αξιωματούχου. Στη Βαβυλώνα παρέμεινε ο Δανιήλ και μετά την κατάληψή της από τους Πέρσες, συνεχίζοντας και υπό το νέο καθεστώς τη λαμπρή σταδιοδρομία του.

Στην ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) το βιβλίο κατατάσσεται συνήθως στο τέλος της Παλαιάς Διαθήκης, στην ομάδα “Προφητικά Βιβλία”. Αντίθετα, στην Εβραϊκή Βίβλο δεν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των προφητικών έργων, αλλά κατατάσσεται στα “Αγίογραφα”. Το κείμενο του έργου σώζεται σε τρεις βασικές παραλλαγές: α) Το πρωτότυπο κείμενο, ένα μέρος του οποίου είναι γραμμένο στα εβραϊκά (1,1-2,4α΄ 8,1-12) και ένα άλλο μέρος στα αραμαϊκά (2,4β-7,28), β) Το κείμενο των Ο΄ που συνιστά μάλλον παράφραση στα ελληνικά παρά μετάφραση του έργου και γ) Το κείμενο του Θεοδοτίωνα, μια πιστότερη στο πρωτότυπο ελληνική μετάφραση, που εκπονήθηκε κατά το 2ο μ.Χ. αιώνα. Η τελευταία αυτή παραλλαγή αντικατέστησε τελικά το κείμενο των Ο΄ στον κανόνα της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Τα ελληνικά κείμενα περιέχουν, εκτός από το υλικό του πρωτότυπου κειμένου, εκτενείς προσθήκες σε πεζό και έμμετρο λόγο. Η πρώτη συνιστά μια αφήγηση που αναφέρεται στην περιπέτεια της εξοριστής στη Βαβυλώνα ενάρετης Ιουδαίας Σουσάννας, η οποία κατηγορήθηκε άδικα και σώθηκε από τον Δανιήλ. Η αφήγηση αυτή τίθεται συνήθως επικεφαλής του βιβλίου. Μετά το στίχο 3,23 του πρωτοτύπου ακολουθούν στα ελληνικά κείμενα η προσευχή του Αζαρία και ο ύμνος των Τριών Παίδων σε έμμετρο λόγο και στο τέλος του έργου παρατίθενται δύο επεισόδια που αναφέρονται στην αποκάλυψη από τον Δανιήλ της απάτης των ειδωλολατρών ιερέων του θεού Βηλ και στη θανάτωση, επίσης από τον Δανιήλ, ενός ιερού δράκοντα, που είχε ως συνέπεια το να ριχτεί ο προφήτης στο λάκκο με τα λιοντάρια. Οι ελληνικές προσθήκες μεταφράστηκαν στην παρούσα έκδοση από το κείμενο του Θεοδοτίωνα και σημειώνονται με τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου Α, Β, Γ, κλπ.

Το περιεχόμενο του έργου διακρίνεται σε δύο μέρη, ένα αφηγηματικό (κεφ. 1-6) και ένα προφητικό - αποκαλυπτικό (κεφ. 7-12). Στο αφηγηματικό μέρος περιέχονται βιογραφικά στοιχεία και περιγράφονται οι περιπέτειες του Δανιήλ και τριών φίλων του, οι οποίοι μεταφέρονται σε νεαρή ηλικία αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα και εκπαιδεύονται στην αυλή του Ναβουχοδονόσορ. Παρά την ανατροφή τους σε ειδωλολατρικό

περιβάλλον, παραμένουν πιστοί στο Θεό και ανυποχώρητοι στην τήρηση του νόμου του και κατορθώνουν έτσι να υπερνικήσουν με θεία βοήθεια όλα τα εμπόδια και τις απειλές κατά της ζωής τους (πυρακτωμένο καμίνι, λάκκος με λιοντάρια, κλπ). Το θείο, μάλιστα, χάρισμα του Δανιήλ να ερμηνεύει όνειρα του δίνει τη δυνατότητα να ανέλθει σε ανώτατα αξιώματα, αρχικά στη βαβυλωνιακή και αργότερα στην περσική αυλή. Στο δεύτερο μέρος περιέχονται πολυσύνθετα οράματα, τα οποία είδε ο Δανιήλ κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Βαβυλώνα. Στα οράματα αυτά πρωταγωνιστούν διάφορα θηρία που συμβολίζουν τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής. Περιγράφεται η διαδοχή τους στην κυριαρχία του κόσμου και η συντριβή τους, την οποία θα ακολουθήσει η αιώνια βασιλεία του "Υιού του Ανθρώπου". Στο τελευταίο όραμα του βιβλίου περιγράφονται τα βασικότερα γεγονότα της ιστορίας από τους περσικούς χρόνους μέχρι τη μακκαβαϊκή εποχή. Με ιδιαίτερα αναλυτικό τρόπο περιγράφεται ο ανταγωνισμός Σελευκιδών και Πτολεμαίων και με ακόμη περισσότερες λεπτομέρειες η περίοδος της βασιλείας του Αντιόχου Δ' του Επιφανούς. Το έργο ολοκληρώνεται με την εξαγγελία της πτώσης του τυράννου και της εγκαθίδρυσης της βασιλείας του Θεού.

Τα βιογραφικά τμήματα του βιβλίου (1-6), παρ' όλο που στοχεύουν στο να δώσουν πληροφορίες για την προσωπικότητα του προφήτη, έχουν διδακτικό χαρακτήρα. Στόχος των αφηγήσεων αυτών είναι να τονίσουν από τη μια μεριά ότι η υποχρέωση της υπακοής στο νόμο του Κυρίου δεν εξαρτάται από τις περιστάσεις, και από την άλλη ότι ο Θεός προστατεύει και αναδεικνύει όποιον υπακούει στο νόμο του. Τονίζοντας ο συγγραφέας την παντοδυναμία και την παρουσία του Θεού στην ιστορία του κόσμου, θέλει να παρηγορήσει, αλλά και να ενθαρρύνει το δοκιμαζόμενο λαό, ώστε να προσβλέπει με εμπιστοσύνη στο μέλλον. Η ίδια ιδέα υπόκειται και στα οράματα του προφήτη. Κύριος της ιστορίας είναι ο Θεός, ο οποίος την οδηγεί σύμφωνα με το προαιώνιο σχέδιό του προς την τελική της έκβαση που είναι η εγκαθίδρυση της αιώνιας βασιλείας του. Οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής παριστάνονται σαν εύθραυστα κατασκευάσματα που διαδέχονται το ένα το άλλο, για να αντικατασταθούν τελικά από την αιώνια κυριαρχία του "Υιού του Ανθρώπου" με την απεριόριστη εξουσία. Τα όσα αναφέρονται στο βιβλίο για τον "Υιό του Ανθρώπου" συμπληρώνουν την εικόνα του αναμενόμενου από τους άλλους προφήτες Μεσσία. Αυτή η απεριόριστη εξουσία θα αποκαλυφθεί στο έργο του Ιησού Χριστού, ο οποίος ως "Υιός του Ανθρώπου" συγχωρεί αμαρτίες (Μκ 2,10) και εξουσιάζει το Σάββατο (Μκ 2,28).

Διάγραμμα του περιεχομένου

ΣΟΥΣΑΝΝΑ:	A, 1-64
1. Ο Δανιήλ και οι φίλοι του στη Βαβυλώνα:	1,1-6,29
B: 3,24-45: ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΑΖΑΡΙΑ	
Γ: 3,46-90: ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΩΝ	
2. Τα οράματα του Δανιήλ:	7,1-12,13
ΒΗΛ ΚΑΙ ΔΡΑΚΩΝ:	Δ,1-42

ΔΑΝΙΗΛ

ΣΟΥΣΑΝΝΑ

Η αθώα Σουσάννα σε δύσκολη θέση

Α Στη *Βαβυλώνα κατοικούσε ένας Ιουδαίος που ονομαζόταν Ιωακίμ. ² Αυτός είχε σύζυγο μια γυναίκα που την έλεγαν Σουσάννα, κόρη του Χελκία· ήταν πάρα πολύ όμορφη και θεοσεβής. ³ Οι γονείς της ήταν ευσεβείς και είχαν διαπαιδαγωγήσει την κόρη τους σύμφωνα με το *νόμο του Μωυσή. ⁴ Ο Ιωακίμ ήταν πάρα πολύ πλούσιος και είχε στο σπίτι του κήπο. Πολλοί Ιουδαίοι τον επισκέπτονταν για να τον συμβουλευθούν, γιατί τον εκτιμούσαν περισσότερο από κάθε άλλον.

⁵ Το χρόνο εκείνο αναδείχθηκαν από το λαό δύο *πρεσβύτεροι ως δικαστές, οι οποίοι όμως πολύ απείχαν από του να κυβερνούν σωστά το λαό. Για ανθρώπους σαν κι αυτούς ο Κύριος είχε πει ότι «η αδικία πρόκειται από τη Βαβυλώνα από πρεσβυτέρους δικαστές, που νόμιζαν ότι κυβερνούσαν το λαό».^a ⁶ Σύχναζαν κι αυτοί στο σπίτι του Ιωακίμ, και έρχονταν σ' αυτούς όλοι όσοι είχαν διαφορές.

⁷ Το μεσημέρι, που έφευγε ο κόσμος, ερχόταν η Σουσάννα και έκανε τον περιπάτο της στον κήπο του άντρα της. ⁸ Οι δύο πρεσβύτεροι την παρατηρούσαν κάθε μέρα που πήγαινε και περπατούσε, και καταλαμβάνονταν από φλογερή επιθυμία γι' αυτήν. ⁹ Με το μυαλό σκοτισμένο προσήλθωναν τα μάτια τους σ' αυτήν, αντί να τα στρέφουν στον ουρανό για προσευχή· δε σκέφτονταν πως ήταν υπεύθυνοι δικαστές του λαού. ¹⁰ Ήταν και οι δυο κυριευμένοι από το πάθος τους

γι' αυτήν ¹¹ αλλά δε φανέρωνε ο ένας στον άλλο τα αισθήματά τους, γιατί ντρέπονταν που ήθελαν να πλαгиάσουν μαζί της. ¹² Αναζητούσαν, λοιπόν, με λαχτάρα κάθε μέρα ευκαιρία για να την κοιτάζουν.

¹³ Ένα μεσημέρι είπε ο ένας στον άλλο: «Ας πάμε σπίτι τώρα· είναι ώρα για φαγητό». ¹⁴ Φεύγοντας, όμως, πήραν διαφορετικούς δρόμους και σε λίγο γύρισαν και οι δύο πίσω και συναντήθηκαν στο ίδιο σημείο. Ρωτώντας ο ένας τον άλλο για το λόγο που είχαν επιστρέψει, φανερώθηκε η κοινή τους επιθυμία. Τότε αποφάσισαν μαζί ποια θα ήταν κατάλληλη μέρα που θα μπορούσαν να ξεμοναχιάσουν τη Σουσάννα.

¹⁵ Όταν ήρθε εκείνη η μέρα, οι δύο πρεσβύτεροι παραμόνευαν και είδαν τη Σουσάννα, που μπήκε ως συνήθως με δυο μόνο δούλες· ήθελε να κάνει το μπάνιο της στον κήπο, γιατί έκανε ζέση. ¹⁶ Δεν ήταν κανείς εκεί, εκτός από τους δύο πρεσβυτέρους, που ήταν κρυμμένοι και την αποθαύμαζαν. ¹⁷ Η Σουσάννα είπε στις δούλες: «Φέρτε μου λάδι και την αλοιφή και κλείστε τις πόρτες του κήπου για να κάνω μπάνιο». ¹⁸ Εκείνες έκαναν όπως τις διέταξε: έκλεισαν τις πόρτες του κήπου και βγήκαν από τις πλαινές πόρτες, για να φέρουν ό,τι τους παρήγγειλε· δεν είδαν όμως τους πρεσβυτέρους στην κρυψώνα τους.

¹⁹ Όταν οι δούλες είχαν φύγει, σηκώθηκαν οι δυο πρεσβύτεροι και έτρεξαν κοντά στη Σουσάννα ²⁰ και της είπαν: «Οι πόρτες του κήπου είναι κλειστές και κανείς δε μας βλέπει· σε ποθούμε κι οι δυο· έλα και μην αρνηθείς να πλαγιασείς μαζί μας, ²¹ αλλιώς θα σε κατηγορήσουμε ότι ήταν μαζί σου κάποιος

^aκακία...δικαστές. Η ρήση αυτή δεν υπάρχει στην ΠΔ και είναι άγνωστη η προέλευσή της. Πιθανή αναφορά εις Ιερ 29,21-23, όπου εν πάση περιπτώσει πρόκειται για προφήτες και όχι για δικαστές.

νεαρός και γι' αυτό έδωξες τις δούλες από κοντά σου».

²² Η Σουσάννα στέναζε κι έλεγε: «Αχ, πώς έμπλεξα έτσι! Αν υποκύψω με περιμένει ο θάνατος για *μοιχεία* αν δεν υποκύψω, πάλι δε γλιτώνω από τα χέρια σας. ²³ Καλύτερα να μην υποκύψω κι ας πέσω στα χέρια σας, παρά να αμαρτήσω στον Κύριο».

²⁴ Ξαφνικά έβαλε τις φωνές, αλλά άρχισαν να φωνάζουν κι οι δυο πρεσβύτεροι εναντίον της. ²⁵ Ο ένας μάλιστα έτρεξε κι άνοιξε τις πόρτες του κήπου. ²⁶ Μόλις, όμως, άκουσαν τις φωνές από τον κήπο αυτοί που ήταν στο σπίτι, πήδησαν μέσα από την πλαϊνή πόρτα για να δουν τι συνέβαινε στη Σουσάννα. ²⁷ Οι πρεσβύτεροι είπαν την αιτία που φώναζαν και οι υπηρέτες καταντροπιάστηκαν, γιατί ουδέποτε μέχρι τότε είχε ακουστεί κάτι τέτοιο για τη Σουσάννα.

²⁸ Την άλλη μέρα, όταν είχε συγκεντρωθεί κόσμος στο σπίτι του άντρα της, του Ιωακίμ, ήρθαν οι δύο πρεσβύτεροι για να πραγματοποιήσουν το παράνομο σχέδιό τους εναντίον της Σουσάννας και να πετύχουν τη θανατική της καταδίκη. ²⁹ Είπαν, λοιπόν, μπροστά σε όλους: «Στείλτε ανθρώπους να φέρουν εδώ τη Σουσάννα, κόρη του Χελκία και γυναίκα του Ιωακίμ». Έτσι κι έκαναν. ³⁰ Ήρθε τότε εκείνη, οι γονείς της, τα παιδιά της και όλοι οι συγγενείς της. ³¹ Η Σουσάννα ήταν πάρα πολύ κομψή και όμορφη εξωτερικά. ³² Είχε όμως καλύψει το πρόσωπό της και γι' αυτό τη διέταξαν να το ξεσκεπάσει για ν' απολαύσουν την ομορφιά της. ³³ Οι δικοί της και όλοι όσοι την έβλεπαν ακάλυπτη έκλαιγαν.

³⁴ Τότε σηκώθηκαν οι δύο πρεσβύτεροι μπροστά στη σύναξη και έβαλαν τα χέρια τους στο κεφάλι της. ³⁵ Αυτή όμως κλαίγοντας κοίταξε στον ουρανό, γιατί η καρδιά της είχε εμπιστοσύνη στον Κύριο. ³⁶ Τότε είπαν οι πρεσβύτεροι: «Ενώ εμείς περπατούσαμε στον κήπο μόνοι, μπήκε αυτή με δύο δούλες, έκλεισε τις πόρτες του κήπου κι άφησε τις δούλες ελεύθερες να φύγουν. ³⁷ Τότε την

πλησίασε ένας νεαρός που μέχρι τότε ήταν κάπου εκεί κρυμμένος και πλάγιασε μαζί της. ³⁸ Εμείς ήμασταν στη γωνία του κήπου, είδαμε την παρανομία, τρέξαμε προς τα 'κει ³⁹ και τους είδαμε να συνευρίσκονται. Εκείνον δεν μπορέσαμε να τον πιάσουμε, γιατί ήταν πιο δυνατός από μας· άνοιξε τις πόρτες κι έφυγε. ⁴⁰ Πιάσαμε, όμως, αυτήν και τη ρωτούσαμε ποιος ήταν ο νεαρός, ⁴¹ αλλά δεν ήθελε να μας τον φανερώσει. Αυτά είχαμε να καταθέσουμε».

Η σύναξη τους πίστεψε, επειδή ήταν πρεσβύτεροι και δικαστές, και την καταδίκασαν σε θάνατο. ⁴² Τότε η Σουσάννα φώναξε δυνατά και είπε: «Αιώνιε Θεέ, εσύ που είσαι γνώστης των κρυπτών και γνωρίζεις τα πάντα πριν γίνουν, ⁴³ ξέρεις καλά ότι αυτοί οι πρεσβύτεροι μαρτύρησαν ψέματα εναντίον μου· και τώρα πρέπει να πεθάνω χωρίς να έχω κάνει τίποτε απ' όσα αυτοί μηχανεύτηκαν εναντίον μου».

Ο Δανιήλ αποκαλύπτει τους κατηγορούς και γλιτώνει τη Σουσάννα

⁴⁴ Ο Κύριος άκουσε τη Σουσάννα που του ζήτησε βοήθεια ⁴⁵ κι ενώ την οδηγούσαν στο θάνατο, αφύπνισε την άγια συνείδηση κάποιου νέου που ονομαζόταν Δανιήλ ⁴⁶ και φώναξε δυνατά: «Εγώ δεν έχω καμιά σχέση με το φόνο αυτής της γυναίκας!» ⁴⁷ Ο κόσμος στράφηκε τότε προς αυτόν και τον ρώτησε τι σήμαιναν αυτά τα λόγια. ⁴⁸ Ο Δανιήλ στάθηκε ανάμεσά τους και τους είπε: «Μα είστε στα καλά σας, Ισραηλίτες; Καταδικάσατε σε θάνατο μια Ισραηλίτισσα χωρίς ανάκριση και χωρίς ν' αποδειχτεί η αλήθεια. ⁴⁹ Γυρίστε πίσω στο δικαστήριο! Ψέματα είπαν αυτοί εναντίον της».

⁵⁰ Έτσι γύρισαν όλοι αμέσως πίσω. Τότε οι άλλοι πρεσβύτεροι του είπαν: «Εμπρός, πάρε θέση δικαστή ανάμεσά μας και πες μας τι ξέρεις, γιατί σ' εσένα έχει δώσει ο Θεός *σοφία γερόντων*». ⁵¹ Ο Δανιήλ τους είπε: «Πάρτε μακριά τον ένα πρεσβύτερο από τον

άλλο και θα τους εξετάσω χωριστά».

⁵²Κάλεσε τον πρώτο και του είπε: «Γέρασες αμαρτάνοντας. Τώρα θα τιμωρηθείς για όλες τις αμαρτίες που έχεις κάνει. ⁵³Μέχρι τώρα έβγαζες αποφάσεις άδικες· καταδίκάζεις τους αθώους και αθώωνες τους ενόχους, ενώ ο Κύριος λέει να μη θανατώσεις τον αθώο και τον δίκαιο. ⁵⁴Τώρα λοιπόν, εάν πράγματι την είδες, λέγε: κάτω από τι δέντρο τους είδες να συνευρίσκονται;» Εκείνος απάντησε: «Κάτω από ένα σχίνο». ⁵⁵Τότε ο Δανιήλ είπε: «Να, που είπες ψέματα, γιατί ο *άγγελος του Θεού έχει λάβει κιόλας εντολή από το Θεό να σε σχίσει^β στα δύο».

⁵⁶Τον κράτησε μακριά και διάταξε να φέρουν τον άλλο. «Απόγονο του Χαναάν και όχι του *Ιούδα», του είπε, «η ομορφιά σε παρέσυρε και η παράνομη επιθυμία διέφθειρε το μυαλό σου. ⁵⁷Έτσι κάνατε στις Ισραηλιτίσες, κι εκείνες, επειδή φοβόντουσαν, πλάγιαζαν μαζί σας. Αλλά αυτή η Ιουδαία δεν υπέκυψε στην παρανομία σας. ⁵⁸Τώρα λοιπόν περ μου: Κάτω από τι δέντρο τους έπιασες να συνευρίσκονται;» Εκείνος απάντησε: «Κάτω από ένα πουρνάρι». ⁵⁹Κι ο Δανιήλ του είπε: «Νάτο, ψέμα είπες κι εσύ, που μάλιστα στρέφεται εναντίον σου! Ο άγγελος του Θεού σε περιμένει με το ξίφος του για να σε κόψει στα δύο και να σ' εξαφανίσει!».

⁶⁰Όλη η σύναξη τότε αλάλαξε και δόξασε το Θεό, που σώζει όσους ελπίζουν σ' αυτόν. ⁶¹Έπειτα επιτέθηκαν εναντίον των δύο πρεσβυτέρων και τους έκαναν ό,τι εκείνοι είχαν σκεφτεί να κάνουν στη συμπατριώτισσά τους, γιατί ο Δανιήλ απέδειξε ότι έλεγαν ψέματα. ⁶²Εφήρμοσαν το νόμο του Μωυσή και τους εκτέλεσαν.

Έτσι σώθηκε μια αθώα εκείνη την ημέρα. ⁶³Ο Χελκίας και η γυναίκα του δόξασαν το Θεό για την κόρη τους τη Σουσάνα μαζί με τον Ιωακίμ, τον άντρα της, και όλους τους

συγγενείς τους, γιατί δε βρέθηκε ένοχη για καμιά αισχρή πράξη. ⁶⁴Όσο για το Δανιήλ, από την ημέρα εκείνη και μετά απέκτησε μεγάλη φήμη μέσα στο λαό.

Ο Δανιήλ και οι φίλοι του στο παλάτι του Βαβυλώνιου βασιλιά

1 Τον τρίτο χρόνο του Ιωακίμ, βασιλιά του *Ιούδα, ήρθε ο βασιλιάς της *Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ στην *Ιερουσαλήμ και την πολιορκήσε. ²Τότε ο Κύριος παρέδωσε στην εξουσία του τον Ιωακίμ και μερικά από τα σκεύη του *ναού του Θεού.

Ο Ναβουχοδονόσορ έφερε τους αιχμαλώτους στη χώρα Σινάρ^δ και τα ιερά σκεύη στο θησαυροφυλάκιο του ναού του Θεού του. ³Διέταξε τον Ασπενάζ, προϊστάμενο του προσωπικού του, να επιλέξει από τους Ισραηλίτες όσους νέους ήταν από βασιλική γενιά ή από οικογένειες ευγενών. ⁴Αυτοί δεν έπρεπε να έχουν κανένα σωματικό ελάττωμα: έπρεπε να είναι εμφανίσιμοι, να έχουν μεγάλη μόρφωση και να διαθέτουν γνώση και αντήληψη, προκειμένου να προσληφθούν στα ανάκτορα, στην υπηρεσία του βασιλιά. Θα τους δίδασκαν να διαβάζουν και να γράφουν τη γλώσσα των Βαβυλωνίων. ⁵Ο βασιλιάς είχε διατάξει να τους δίνουν κάθε μέρα από το φαγητό και το κρασί που έτρωγε κι έπινε ο ίδιος. Και μετά από τριετή εκπαίδευση θα προσλαμβάνονταν στην υπηρεσία του.

⁶Ανάμεσα σ' αυτούς τους άντρες της φυλής Ιούδα ήταν ο Δανιήλ, ο Ανανίας, ο Μισσαήλ και ο Αζαρίας. ⁷Αλλά ο προϊστάμενος του προσωπικού τους έδωσε άλλα ονόματα: ονόμασε το Δανιήλ, Βαλτάσαρ· τον Ανανία, Σεδράχ· το Μισσαήλ, Μισάχ και τον Αζαρία, Αβέδ-Νεγώ.^ε

Η πίστη του Δανιήλ ανταμείβεται

⁸Ο Δανιήλ αποφάσισε να μη μιανθεί^ι από

^βσχίνο - σχίζω Το κείμεν των Ο' παίζει με το ομόηχο των δύο λέξεων. Υπο γεγονός συνέβη το 606 π Χ ^δΣινάρ. Άλλο όνομα για τη Βαβυλώνα ^εΤο όνομα «Δανιήλ» στα εβρ. σημαίνει «Ο Θεός είναι ο Κριτής μου». Η αλλαγή του ονόματος των νέων συμβολίζει την εξουσία που ο βασιλιάς θα ασκούσε στο εξής πάνω τους (βλ Γεν 17,5 32,29 Λκ 6,14). ^ιΝα μη μιανθεί. Διότι τα φαγητά των Βαβυλωνίων ήταν απαγορευμένα από το Μωσαϊκό νόμο.

A,52 Πρμ 16,31 Σολ 4,8-9 **A,53** Εξ 23,7 **A,56** Γεν 9,25· Λευ 18,3· Δτ 7,1-4· Σειρ 16,9 **A,62** Δτ 19,16-21 1,1-2 Β' Βασ 24,1-2 10-16 Β' Χρ 36,5-7 1,3-4 Β' Βασ 20,17-18 1,8 Λευ 11· 17,10-12 Εσθ Ο' Γ, 28

τις τροφές και το κρασί του βασιλιά· γι' αυτό παρακάλεσε τον προϊστάμενο του προσωπικού να τον απαλλάξει απ' αυτήν την υποχρέωση. ⁹Ο Θεός βοήθησε το Δανιήλ να κερδίσει την εύνοια και την καλοσύνη του προϊσταμένου. ¹⁰Είπε όμως στο Δανιήλ: «Εγώ φοβάμαι τον κύριό μου το βασιλιά, που καθόρισε το φαγητό σας και το ποιό σας. Αν αυτός δει ότι φαίνεσθε πιο αδύνατοι από τους άλλους νέους της ηλικίας σας, θα θεωρηθώ εγώ υπεύθυνος και θα με θανατώσει. ¹¹Τότε ο Δανιήλ είπε στον επόπτη, που είχε διοριστεί από τον προϊστάμενο του προσωπικού για να φροντίζει αυτόν, τον Ανανία, το Μισαήλ και τον Αζαρία: ¹²«Δοκίμασε, λοιπόν, τους δούλους σου δέκα μέρες. Ας μας δώσουν όσπρια να φάμε και νερό να πιούμε. ¹³Και μετά ας συγκρίνουν μπροστά σου τα πρόσωπά μας με τα πρόσωπα των νέων που τρώνε από το φαγητό του βασιλιά· τότε θ' αποφασίσεις τι θα κάνεις μ' εμάς».

¹⁴Ο επόπτης τούς άκουσε και τους δοκίμασε δέκα μέρες. ¹⁵Όταν πέρασαν οι δέκα μέρες, τα πρόσωπά τους φάνηκαν ωραιότερα και παχύτερα απ' όλους τους άλλους νέους που έτρωγαν από το φαγητό του βασιλιά. ¹⁶Έτσι ο επόπτης συνέχισε να μην τους παρέχει το φαγητό και το κρασί του βασιλιά και τους έδινε όσπρια. ¹⁷Ο Θεός όμως έδωσε στους τέσσερις αυτούς νέους γνώση και αντίληψη να κατανοούν όλα τα γράμματα και τη *σοφία· επιπλέον ο Δανιήλ κατανοούσε κάθε όραμα και όνειρο.

¹⁸Αφού πέρασε ο χρόνος που είχε ορίσει ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ για να παρουσιάσουν σ' αυτόν τους νέους, ο προϊστάμενος του προσωπικού τούς οδήγησε μπροστά του. ¹⁹Ο βασιλιάς συζήτησε μ' όλους αυτούς αλλά δε βρήκε κανέναν σαν τον Δανιήλ, τον Ανανία, το Μισαήλ και τον Αζαρία. Έτσι τους προσέλαβε στην υπηρεσία του. ²⁰Και για ο-

ποιοδήποτε ζήτημα τους ρωτούσε ο βασιλιάς και απαιτείτο *σοφία και ευφυΐα, τούς έβρισκε δέκα φορές καλύτερους απ' όλους τους *μάγους και τους μάντιες του βασιλείου του.

²¹Ο Δανιήλ παρέμεινε στο ανάκτορο μέχρι τον πρώτο χρόνο της βασιλείας του Κύρου.

Το πρώτο όνειρο του Ναβουχοδονόσορ

2 Το δεύτερο χρόνο της βασιλείας του ο Ναβουχοδονόσορ είδε ένα όνειρο που τόσο τον αναστάτωσε, ώστε έχασε τον ύπνο του. ²Διέταξε τότε να καλέσουν τους *μάγους, τους μάντιες, τους εξορκιστές και τους αστρολόγους για να του εξηγήσουν το όνειρο. Ήρθαν, λοιπόν, αυτοί και παρουσιάστηκαν στο βασιλιά. ³Ο βασιλιάς τούς είπε: «Είδα ένα όνειρο κι αναστατώθηκα· θέλω να μάθω τι σημαίνει».

⁴Οι αστρολόγοι τού απάντησαν: ⁷«Να ζεις αιώνια, βασιλιά! Πες το όνειρο στους δούλους σου κι εμείς θα σου το εξηγήσουμε».

⁵Ο βασιλιάς είπε στους αστρολόγους: «Η απόφασή μου είναι οριστική: Αν δεν μου φανερώσετε και το όνειρο και την ερμηνεία του, θα κατατεμαχιστείτε όλοι, και τα σπίτια σας θα μεταβληθούν σε ερείπια. ⁶Αν όμως μου τα φανερώσετε, θα έχετε από μένα πλούσια δώρα κι αμοιβές και μεγάλες τιμές. Γι' αυτό, φανερώστε μου και το όνειρο και την ερμηνεία του».

⁷Αυτοί για δεύτερη φορά είπαν στο βασιλιά: «Πες, βασιλιά, το όνειρο στους δούλους σου κι εμείς θα σου φανερώσουμε την ερμηνεία του».

⁸Ο βασιλιάς απάντησε: «Ξέρω, βέβαια, ότι θέλετε να κερδίσετε χρόνο, γιατί βλέπετε ότι η απόφασή μου είναι αμετάκλητη. ⁹Αλλά αν δεν μου αποκαλύψετε το όνειρο, έχω πάρει την απόφασή μου για σας. Εσείς όμως συμφωνήσατε να με παραπλανήσετε με ψέματα περιμένοντας να δείτε πώς θα εξελι-

⁷Εν. μέχρι τότε που ο Κύρος, βασιλιάς των Περσών κυριέψε τη Βαβυλώνα. Βλ. και υποσ. εις Εσδ 1,1 ⁷του *απάντησαν*. Το εβρ. εδώ προσθέτει. «στα αραμαϊκά». Πιθανώς όμως πρόκειται για ένδειξη προς τους αναγνώστες ότι από το σημείο αυτό και μέχρι το τέλος του κεφ 7 το κείμενο είναι γραμμένο όχι στα εβραϊκά αλλά στα αραμαϊκά, τη διεθνή γλώσσα της Εγγύς Ανατολής από τον 8ο αι. π.Χ. και μετά.

χθεί η κατάσταση. Γι' αυτό πείτε μου το όνειρο για να πεισθώ ότι μπορείτε να μου φανερώσετε και την ερμηνεία του».

¹⁰ Οι αστρολόγοι απάντησαν στο βασιλιά: «Δεν υπάρχει άνθρωπος πάνω στη γη που να μπορεί να σου φανερώσει, βασιλιά, αυτό που ζητάς· γι' αυτό άλλωστε και κανείς βασιλιάς όσο μεγάλος και ισχυρός κι αν ήταν, δεν ζήτησε ποτέ τέτοιο πράγμα από τους μάγους του, τους μάντιες ή τους αστρολόγους του. ¹¹ Αυτό που ζητάς, βασιλιά, είναι πολύ δύσκολο. Κανένας δεν είναι σε θέση να σου το φανερώσει παρά μόνον οι θεοί, που όμως η κατοικία τους δεν βρίσκεται σ' αυτό τον κόσμο των θνητών».

¹² Έτσι ο βασιλιάς οργίστηκε πάρα πολύ και διέταξε να σφάξουν όλους τους σοφούς^θ της Βαβυλώνας. ¹³ Κι όταν δημοσιεύτηκε το διάταγμα, μαζί με τους σοφούς έψαχναν να βρουν και το Δανιήλ με τους φίλους του για να τους σκοτώσουν. ¹⁴ Όταν ο Αριώχ, αρχισωματοφύλακας του βασιλιά, πήγε να τους σκοτώσει, ο Δανιήλ φέρθηκε με φρόνηση και σοφία: ¹⁵ «Γιατί βγήκε μια τόσο σκληρή διαταγή από το βασιλιά;» τον ρώτησε. Τότε ο Αριώχ φανέρωσε στο Δανιήλ όλα όσα είχαν συμβεί. ¹⁶ Αμέσως ο Δανιήλ μπήκε στο ανάκτορο και παρακάλεσε το βασιλιά να του δώσει καιρό για να του φανερώσει το όνειρο και την ερμηνεία του. ¹⁷ Έπειτα πήγε στο σπίτι του και διηγήθηκε στους φίλους του τον Ανανία, το Μισαήλ και τον Αζαρία όλη την ιστορία. ¹⁸ Παράλληλα τους πρότρεψε να ζητήσουν έλεος από το Θεό του ουρανού για να του αποκαλύψει το μυστήριο, ώστε να μην τον σκοτώσουν και μαζί του τους ίδιους και όλους τους άλλους σοφούς της Βαβυλώνας.

¹⁹ Πράγματι, την ίδια εκείνη νύχτα αποκαλύφθηκε το μυστήριο στο Δανιήλ με όραμα· κι εκείνος ύμνησε το Θεό του ουρανού ²⁰ μ' αυτά τα λόγια:

«Ευλογημένο να 'ναι αιώνια τ' ^{*} όνομα

του Θεού,
γιατί δική του είναι η ^{*}σοφία και η δύναμη!

²¹ Αυτός καιρούς και χρόνους μεταβάλλει, βασιλιάδες κατεβάζει κι ανεβάζει· τη σοφία αυτός δίνει στους σοφούς και τη γνώση στους συνετούς.

²² Αυτός φανερώνει τα μύχια, τα κρυφά, γνωρίζει τι συμβαίνει στο σκοτάδι, και φως τον περιβάλλει.

²³ Εσένα, Θεέ των προγόνων μου, δοξάζω και υμνώ, γιατί σοφία μου ^{*}δωσες και δύναμη κι ό,τι ζητήσαμε μας το αποκάλυψες, μας φανέρωσες τ' όνειρο του βασιλιά».

²⁴ Πήγε, λοιπόν, ο Δανιήλ στον Αριώχ, στον οποίον ο βασιλιάς είχε δώσει τη διαταγή να φονεύσει τους σοφούς της Βαβυλώνας, και του είπε: «Μη φονεύσεις τους σοφούς της Βαβυλώνας! Οδήγησέ με μπροστά στο βασιλιά κι εγώ θα του εξηγήσω το όνειρο». ²⁵ Ο Αριώχ οδήγησε αμέσως το Δανιήλ στο βασιλιά και του τον παρουσίασε: «Βασιλιά», του είπε, «βρήκα έναν άνθρωπο από τους ^{*}αχμαλώτους του ^{*}Ιούδα, που θα σου εξηγήσει το όνειρο». ²⁶ Τότε εκείνος ρώτησε το Δανιήλ, που ονομαζόταν και Βαλτάσαρ: «Μπορείς να μου φανερώσεις το όνειρο που είδα και να μου πεις την ερμηνεία του;»

²⁷ Ο Δανιήλ απάντησε: «Το μυστήριο που ζήτησες να μάθεις, βασιλιά, δεν μπορούν να σου το φανερώσουν οι σοφοί, οι μάντιες, οι μάγοι και οι αστρολόγοι. ²⁸⁻²⁹ Υπάρχει όμως Θεός στον ουρανό, που φανερώνει τα μυστήρια. Αυτός θέλει να σου κάνει γνωστό, βασιλιά Ναβουχοδονόσορ, τι θα συμβεί στο τέλος των καιρών. Να, λοιπόν, ποιο ήταν το όνειρο που είδες την ώρα που κοιμόσουνα. Εκεί που βρισκόσουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι σου, ήρθε στο πνεύμα σου ένα όραμα σχετικά με το τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον. Εκείνος που φανερώνει τα μυστήρια, σου φανέρωσε τα μελλούμενα. ³⁰ Κι όσο

^θ σοφούς. Ο όρος συμπεριλαμβάνει όλους όσους αναφέρονται στο στ. 2 του παρόντος κεφ.

για μένα, το μυστήριο αυτό δε μου φανερώθηκε επειδή είμαι πιο σοφός απ' όλους τους άλλους αλλά για ν' αποκαλύψω σ' εσένα, βασιλιά, την ερμηνεία του και να μπορέσεις να μάθεις τι ήταν αυτό που τάραξε τη σκέψη σου.

³¹»Να, λοιπόν, τι είδες, βασιλιά: Ήρθε και στάθηκε μπροστά σου ένα άγαλμα, πολύ μεγάλο, με εξαιρετική λαμπρότητα και φοβερή όψη. ³²Το κεφάλι του ήταν από καθαρό χρυσάφι, το στήθος του και οι βραχιόνες του από ασήμι, η κοιλιά του και οι μηροί του από χαλκό, ³³οι κνήμες του από σίδηρο, και τα πόδια του ήταν ένα μέρος από σίδηρο κι ένα μέρος από πηλό. ³⁴Ενώ εσύ κοίταζες το άγαλμα, ένα λιθάρι κόπηκε από κάποιο βουνό, χωρίς να το αγγίξει ανθρώπινο χέρι, και χτύπησε το άγαλμα στα πόδια τα καμωμένα από σίδηρο κι από πηλό και τα σύντριψε. ³⁵Τότε ο σίδηρος, ο πηλός, ο χαλκός, το ασήμι και το χρυσάφι έγιναν όλα κομμάτια και διασκορπίστηκαν όπως το άχυρο στο αλώνι το καλοκαίρι· τα πήρε ο άνεμος και δε βρέθηκε ίχνος απ' αυτά. Το λιθάρι όμως που χτύπησε το άγαλμα, έγινε ένα μεγάλο βουνό και σκέπασε όλη τη γη.

³⁶»Αυτό ήταν το όνειρο, βασιλιά. Και τώρα θα πούμε εδώ μπροστά σου την ερμηνεία του: ³⁷Εσύ είσαι πραγματικά ο υπέρτατος βασιλιάς, που ο Θεός του ουρανού σου έδωσε αυτή τη βασιλεία, τη δύναμη, την εξουσία και τη δόξα. ³⁸Παρέδωσε στην εξουσία σου τους ανθρώπους όλης της οικουμένης, τα άγρια θηρία και τα πτηνά και σ' έκανε κυρίαρχο πάνω σε όλα αυτά. Εσύ λοιπόν, βασιλιά, είσαι το χρυσό κεφάλι. ³⁹Μετά από σένα θα έρθει άλλη βασιλεία, όχι τόσο ισχυρή όσο η δική σου και μετά τρίτη βασιλεία από χαλκό, που θα κυριαρχήσει πάνω στη γη. ⁴⁰Μετά θα ακολουθήσει τέταρτη βασιλεία, που θα είναι δυνατή σαν το σίδηρο, που όλα τα συντρίβει και τα καταστρέφει· κι όπως το σίδηρο τα

κομματιάζει όλα, έτσι κι αυτή θα συντρίβει και θα καταστρέφει.⁴¹ Το γεγονός ότι τα πόδια και τα δάχτυλα ήταν ένα μέρος από πηλό και ένα μέρος από σίδηρο, αυτό σημαίνει ότι η βασιλεία αυτή θα είναι διαιρεμένη. Όμως, θα μείνει κάτι σ' αυτήν από τη δύναμη του σιδήρου, επειδή είδες τον σίδηρο ανακατωμένο με τον πηλό. ⁴²Κι όπως τα δάχτυλα των ποδιών ήταν ένα μέρος από σίδηρο κι ένα μέρος από πηλό, έτσι η βασιλεία θα είναι εν μέρει δυνατή και εν μέρει αδύνατη. ⁴³Το ότι ο σίδηρος ήταν ανακατωμένος με πηλό, αυτό σημαίνει ότι οι λαοί θα κάνουν μικτούς γάμους, αλλά δε θα ενωθούν ο ένας με τον άλλο, όπως δεν μπορεί να ενωθεί ο σίδηρος με τον πηλό.

⁴⁴»Στις ημέρες των βασιλιάδων εκείνων, ο Θεός του ουρανού θα ιδρύσει μια βασιλεία, που δε θα καταστραφεί ποτέ ούτε θα παραδοθεί σε άλλον λαό. Αυτή η βασιλεία θα διαλύσει και θα συντρίψει όλα τα προηγούμενα βασίλεια, η ίδια όμως θα μείνει στεριωμένη για πάντα· ⁴⁵αυτό σημαίνει το λιθάρι που είδες ότι κόπηκε από το βουνό, χωρίς να το αγγίξει ανθρώπινο χέρι και κατασύντριψε το σίδηρο, το χαλκό, τον πηλό, το ασήμι και το χρυσάφι του αγάλματος.⁴⁶ Ο μεγάλος Θεός γνωστοποίησε στο βασιλιά τι θα γίνει στο μέλλον. Το όνειρο είναι αληθινό και η ερμηνεία του σωστή».

⁴⁶Τότε ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ έσκυψε και προσκίνησε το Δανιήλ και πρόσταξε να του προσφέρει θυσίες και θυμιάμα. ⁴⁷«Αλήθεια, Δανιήλ», του είπε, «ο Θεός σας είναι ο υπέρτατος Θεός και ο Κύριος όλων των βασιλιάδων! Είναι αυτός που αποκαλύπτει τα μυστικά, αφού μπόρεσες να μου φανερώσεις αυτό το μυστήριο». ⁴⁸Τότε ο βασιλιάς τίμησε το Δανιήλ και του έδωσε πολλά και μεγάλα δώρα· τον έκανε *διοικητή σ' όλη την επαρχία της Βαβυλώνας και επικεφαλής όλων των σοφών της. ⁴⁹Ο Δανιήλ ζήτησε α-

¹Τα διάφορα πολύτιμα μέταλλα συμβολίζουν τη διαδοχική εμφάνιση των βασιλείων των Βαβυλωνίων, των Μηδων, των Περσών και των Ελλήνων, ή κατ' άλλη εκδοχή, των Βαβυλωνίων, των Μηδοπερσών, των Ελλήνων και των Ρωμαίων
^{1α}Το λιθάρι προαναγγέλλει την έλευση μιας καινούριας βασιλείας, που θα ιδρυθεί από τον ίδιο το Θεό

πό το βασιλιά και διόρισε σε διοικητικές θέσεις της επαρχίας της Βαβυλώνας το Σεδράχ, το Μισάχ και τον Αβέδ-Νεγώ, κι ο ίδιος έγινε σύμβουλος στο παλάτι του βασιλιά.

Οι φίλοι του Δανιήλ αρνούνται να προδώσουν την πίστη τους

3 Ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ κατασκεύασε ένα χρυσό άγαλμα εξήντα πήχεις ύψος και έξι πήχεις πλάτος και το έστησε στην πεδιάδα Δουρά της επαρχίας της Βαβυλώνας. ² Μετά έστειλε και συγκέντρωσε όλους τους σατράπες, τους διοικητές, τους νομάρχες, τους συμβούλους, τους ταμίες, τους δικαστές, τους δημόσιους υπαλλήλους και τους κυβερνήτες των επαρχιών, να παρευρεθούν στα εγκαίνια του αγάλματος που ο ίδιος είχε στήσει. ³ Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, όλοι αυτοί στα εγκαίνια του αγάλματος, και στάθηκαν μπροστά σ' αυτό. ⁴ Τότε ο κήρυκας φώναξε δυνατά: «Σ' εσάς άνθρωποι κάθε λαού, εθνότητας και γλώσσας, δίνεται η διαταγή: ⁵ Όταν ακούσετε τον ήχο της σάλπιγγας, της φλογέρας, της κιθάρας, της άρπας, του ψαλτηρίου, του λαγούτου και των άλλων μουσικών οργάνων, τότε να πέσετε και να προσκυνήσετε το χρυσό άγαλμα, που έστησε ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ. ⁶ Όποιος δεν πέσει να το προσκυνήσει, θα ριχτεί αμέσως στο φλογερό καμίνι». ⁷ Γι' αυτό, μόλις άκουσαν όλοι οι λαοί τον ήχο της σάλπιγγας, της φλογέρας, της κιθάρας, της άρπας, του ψαλτηρίου και των άλλων μουσικών οργάνων, προσκύνησαν το χρυσό άγαλμα, που είχε στήσει ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ.

⁸ Αμέσως μετά, έτρεξαν μερικοί Βαβυλώνιοι και κατηγορήσαν τους Ιουδαίους ⁹ στο βασιλιά Ναβουχοδονόσορ: «Μακάρι να ζεις αιώνια, βασιλιά!» του είπαν. ¹⁰ «Εσύ έδωσες διαταγή, κάθε άνθρωπος που θ' ακούσει τον ήχο της σάλπιγγας, της φλογέρας, της κιθάρας, της άρπας, του ψαλτηρίου, του λαγούτου και των άλλων μουσικών οργάνων, να πέσει και να προσκυνήσει το χρυσό άγαλμα.

¹¹ Κι όποιος δεν πέσει να προσκυνήσει, διέταξες να ριχτεί στο κέντρο του φλογερού καμινιού. ¹² Υπάρχουν όμως κάτι Ιουδαίοι, που εσύ τους έχεις διορίσει σε διοικητικές θέσεις της επαρχίας της Βαβυλώνας, ο Σεδράχ, ο Μισάχ και ο Αβέδ-Νεγώ. Αυτοί οι άνθρωποι δεν έδωσαν καμιά σημασία στη διαταγή σου, βασιλιά· τους θεούς σου δεν τους λατρεύουν και το χρυσό άγαλμα που έστησες δεν το προσκυνούν».

¹³ Τότε ο Ναβουχοδονόσορ με θυμό και μανία διέταξε να του φέρουν μπροστά του το Σεδράχ, το Μισάχ και τον Αβέδ-Νεγώ. Όταν τους έφεραν, ¹⁴ τους ρώτησε: «Είν' αλήθεια, Σεδράχ, Μισάχ και Αβέδ-Νεγώ, ότι δε λατρεύετε τους θεούς μου και δεν προσκυνάτε το χρυσό άγαλμα που έστησα; ¹⁵ Τώρα, λοιπόν, να είστε έτοιμοι, όταν θ' ακούσετε τον ήχο της σάλπιγγας, της φλογέρας, της κιθάρας, της άρπας, του ψαλτηρίου, του λαγούτου, και των άλλων μουσικών οργάνων, να πέσετε και να προσκυνήσετε το άγαλμα που κατασκεύασα. Αν δεν προσκυνήσετε, θα ριχτείτε στο κέντρο του φλογερού καμινιού· και να δω τότε, ποιος θεός θα σας γλιτώσει από την εξουσία μου!»

¹⁶ Ο Σεδράχ, ο Μισάχ και ο Αβέδ-Νεγώ απάντησαν στο Ναβουχοδονόσορ: «Βασιλιά, εμείς δεν έχουμε ανάγκη να προβάσουμε καμιά δικαιολογία. ¹⁷ Αν μας συμβεί κάτι τέτοιο, ο Θεός, που εμείς λατρεύουμε, μπορεί να μας βγάλει από το φλογερό καμίνι και να μας γλιτώσει έτσι από την εξουσία σου. ¹⁸ Αλλά κι αν αυτό δε γίνει, πρέπει να ξέρεis, βασιλιά, ότι εμείς τους θεούς σου δεν τους λατρεύουμε και το χρυσό άγαλμα που έστησες δεν το προσκυνάμε».

¹⁹ Τότε ο Ναβουχοδονόσορ θύμωσε πολύ, εναντίον του Σεδράχ, του Μισάχ και του Αβέδ-Νεγώ και η όψη του αλλοιώθηκε. Αμέσως διέταξε να κάψουν το καμίνι εφτά φορές περισσότερο απ' ό,τι χρειαζόταν. ²⁰ Μετά διέταξε μερικούς από τους πιο ισχυρούς άντρες του στρατού του να δέσουν το Σεδράχ, το Μισάχ και τον Αβέδ-Νεγώ και να τους ρίξουν στο καμίνι που φλεγόταν. ²¹ Οι τρεις άντρες δε-

θηκαν όπως ήταν, φορώντας τους χιτώνες τους, τις τιάρες τους και τ' άλλα ρούχα τους και ρίχτηκαν στο κέντρο του φλογερού καμινιού. ²² Η διαταγή του βασιλιά ήταν αυστηρή και το καμίνι είχε πυρωθεί υπερβολικά, τόσο που οι φλόγες έκαψαν τους στρατιώτες, που οδηγούσαν το Σεδράχ, το Μισάχ και τον Αβέδ-Νεγώ. ²³ Έτσι οι τρεις άντρες ρίχτηκαν δεμένοι στο κέντρο της φωτιάς.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΑΖΑΡΙΑ

Β ²⁴ Οι τρεις άντρες (ο Ανανίας, ο Αζαρίας και ο Μισαήλ) περπατούσαν ανάμεσα στις φλόγες και έψαλλαν διάφορους ύμνους δοξολογώντας τον Κύριο το Θεό. ²⁵ Σε μια στιγμή ο Αζαρίας στάθηκε και προσευχήθηκε εκεί μες στη φωτιά μ' αυτά τα λόγια:

²⁶ «Δοξασμένος είσαι Κύριε, Θεέ των προγόνων μας και άξιος να εξυμνεύσαι! Δοξασμένο είναι τ' όνομά σου για πάντα! ²⁷ Είσαι δίκαιος ό,τι κι αν έκανες εναντίον μας. Όλες οι πράξεις και οι αποφάσεις σου είναι γνήσιες και οι τρόποι που ενεργείς άδολοι. ²⁸ Αλήθεια, είσαι αμερόληπτος. Όλες οι τιμωρίες που έφερες ενάντια σ' εμάς και στην Ίερουσαλήμ, την άγια πόλη των προγόνων μας, ήταν αντίστοιχες με τις αμαρτίες μας, σύμφωνα με τη δίκαιη κρίση σου. ²⁹ Αμαρτήσαμε, πράγματι, και ανομήσαμε, γιατί απομακρυνθήκαμε από σένα· αμαρτήσαμε σε κάθε μας εκδήλωση και δεν υπακούσαμε στις εντολές σου· ³⁰ δεν τις τηρήσαμε ούτε κάναμε όπως μας διάταξες για να ευτυχίσουμε. ³¹ Όλα τα δεινά που έφερες εναντίον μας και οι τιμωρίες σου ήταν αποτέλεσμα της δίκαιης κρίσης σου. ³² Μας παρέδωσες στην εξουσία σκληρών εχθρών, που δε σέβονται το νόμο σου και μάλιστα στον πιο άδικο και πονηρό βασιλιά όλης της γης.

³³ »Τώρα δεν μπορούμε να πούμε το παράπονό μας ούτε να υποφέρουμε την ντροπή και τον εξευτελισμό, που προκλήθηκε σ' εμάς που εξοικουλούμε να είμαστε δούλοι σου και να σε σεβόμαστε. ³⁴ Χάρη στο όνομά

σου μη μας αποξεχάσεις και μη διαλύσεις τη διαθήκη σου μαζί μας· ³⁵ μην πάρεις το έλεός σου από μας, για χάρη του Αβραάμ, του αγαπημένου σου, του Ισαάκ του δούλου σου και του Ισραήλ, του εκλεκτού σου. ³⁶ Εσύ τους υποσχέθηκες ότι θα πολλαπλασιάσεις τους απογόνους τους σαν τ' αστέρια του ουρανού και σαν την άμμο στην ακρογιαλιά. ³⁷ Τώρα όμως, Κύριε, έχουμε γίνει λιγότεροι απ' όλα τα άλλα έθνη κι έχουμε ταπεινωθεί σήμερα στα μάτια όλου του κόσμου εξαιτίας των αμαρτιών μας. ³⁸ Σήμερα δεν έχουμε άρχοντα, προφήτη ή αρχηγό· δεν γίνονται πια *ολοκαυτώματα ούτε *θυσίες ούτε προσφορές ή *θυμιάματα· δεν υπάρχει *τόπος ιερός να σου προσφέρουμε θυσία και να μας δώσεις τη συγγνώμη σου.

³⁹ »Δέξου, όμως, τη συντριμμένη μας ψυχή και το ταπεινό μας πνεύμα, όπως θα δεχόσουν τα ολοκαυτώματα των κριαριών και των ταύρων ή τις μυριάδες τα παχιά αρνιά. ⁴⁰ Αυτό είναι το μόνο που μπορούμε να σου προσφέρουμε σήμερα και μακάρι να συμφιλιωθούμε μαζί σου. Πράγματι, δε θα ντροπιαστούν εκείνοι που στηρίζουν την πεποίθησή τους σ' εσένα. ⁴¹ Τώρα εμείς σε ακολουθούμε μ' όλη μας την καρδιά, σε σεβόμαστε και σε αποζητάμε. Μη μας ντροπιώσεις. ⁴² Μεταηφίσιον μες σύμφωνα με τη φιλανθρωπία σου και τη μεγάλη σου ευσπλαχνία. ⁴³ Ελευθέρωσέ μας, όπως παλιά, με τις θαυμαστές σου ενέργειες και δόξασε το όνομά σου, Κύριε. ⁴⁴ Ας ντροπιαστούν όλοι αυτοί που κάνουν κακό στους δούλους σου κι ας εξευτελιστούν χάνοντας κάθε δύναμη και εξουσία· ας συντριφθεί η δύναμή τους. ⁴⁵ Ας γνωρίσουν ότι εσύ, Κύριε, είσαι ο μόνος Θεός και είσαι δοξασμένος σ' όλη την οικουμένη».

ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

Γ ⁴⁶ Οι υπηρέτες του βασιλιά, που έβαλαν στο καμίνι (τους τρεις φίλους του Δανιήλ), δε σταματούσαν να καίνε το καμίνι με

νάφθα, πίσσα και στουπιά και με άφθονα ξε-
ρά κλήματα. ⁴⁷ Οι φλόγες ξεπηδούσαν ως α-
πάνω από το καμίνι μέχρι σαράντα εννέα^β
πήχεις, ⁴⁸ τόσο, που πέρασαν κι έκαψαν ό-
σους ήταν γύρω από το καμίνι εκείνο των
*Βαβυλωνίων. ⁴⁹ Αλλά μαζί με τους συντρό-
φους του Αζαρία μπήκε στο καμίνι και ο *άγ-
γελος του Κυρίου. Παραμέρισε τις φλόγες
⁵⁰ και μετέβαλε το κέντρο του καμινιού σε
δροσερή περιοχή, σαν να την είχε φυσήσει
δροσερή αύρα. Η φωτιά ούτε που τους άγγι-
ξε· δε φοβήθηκαν ούτε υπέφεραν το παρα-
μικρό.

⁵¹ Τότε οι τρεις νέοι μ' ένα στόμα άρχισαν
να υμνολογούν, να δοξάζουν και να ευλο-
γούν το Θεό μέσα στο καμίνι μ' αυτά τα λό-
για:

⁵² «Δοξασμένος είσαι Κύριε, Θεέ
των προγόνων μας!

Αξίζει να σε υμνούν και να σε δοξολογούν
για πάντα.

Δοξασμένο το *άγιο, το ένδοξο
*ονόμα σου!

Αξίζει να το υμνούν και να το δοξολογούν
για πάντα.

⁵³ Δοξασμένος είσαι στον άγιο, στον
ένδοξο *ναό σου!

Αξίζει να σε υμνούν και να σε δοξάζουν
για πάντα.

⁵⁴ Δοξασμένος είσαι εσύ που επιβλέπεις
στις *αβύσσους

και κάθεται πάνω στα *χερουβίμ!

Αξίζει να σε υμνούν και να σε δοξολογούν
για πάντα.

⁵⁵ Δοξασμένος είσαι πάνω στο θρόνο
της βασιλείας σου!

Αξίζει να σε υμνούν και να σε δοξολογούν
για πάντα.

⁵⁶ Δοξασμένος είσαι στο *στερέωμα
του ουρανού!

Σε εξυμνούμε και σε δοξάζουμε
για πάντα.

⁵⁷ »Δοξάστε τον Κύριο όλα εσείς
τα δημιουργήματά του·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁵⁸ Δοξάστε τον Κύριο *ουρανοί·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁵⁹ Δοξάστε τον Κύριο εσείς οι *άγγελοι
του·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁰ Δοξάστε τον Κύριο όλα τα νερά
που είστε πάνω από τον ουρανό·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶¹ »Δοξάστε τον Κύριο όλες οι *δυναμείς·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶² Δοξάστε τον Κύριο ήλιο και φεγγάρι·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶³ Δοξάστε τον Κύριο αστέρια
του ουρανού·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁴ Δοξάστε τον Κύριο εσείς βροχή
και δροσιά·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁵ Δοξάστε τον Κύριο όλοι οι άνεμοι·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁶ Δοξάστε τον Κύριο εσείς φωτιά
και καύσωνας·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁷ Δοξάστε τον Κύριο εσείς το κρύο
και η λάβα·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁸ Δοξάστε τον Κύριο εσείς δροσιές και οι
χιονοιφάδες·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷¹ Δοξάστε τον Κύριο εσείς οι νύχτες
και οι μέρες·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷² Δοξάστε τον Κύριο εσείς το φως
και το σκοτάδι·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁶⁹ Δοξάστε τον Κύριο εσείς παγετώνες
και ψύχος·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁰ Δοξάστε τον Κύριο ομίχλες και χιόνια·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

^β *σαράντα εννέα* Ο αριθμός έχει συμβολική σημασία: αποτελεί το γινόμενο 7 επί 7.

⁷³ Δοξάστε τον Κύριο αστραπές
και σύννεφα·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁴ »Δόξασε τον Κύριο γη·
εξύμνησε κι εξύψωσε τον για πάντα.

⁷⁵ Δοξάστε τον Κύριο, όρη και βουνά·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁶ Δοξάστε τον Κύριο όλα όσα φυτρώνετε
στη γη·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁸ Δοξάστε τον Κύριο θάλασσες
και ποταμοί·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁷ Δοξάστε τον Κύριο πηγές·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁷⁹ Δοξάστε τον Κύριο μεγάλα ψάρια και
καθετί που κολυμπάει στα νερά·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁰ Δοξάστε τον Κύριο, όλα τα πουλιά
στον ουρανό·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸¹ Δοξάστε τον Κύριο, όλα τα θηρία
και τα κτήνη·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸² »Δοξάστε τον Κύριο, εσείς οι άνθρωποι·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸³ Δοξάστε τον Κύριο, Ισραηλίτες·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁴ Δοξάστε τον Κύριο, εσείς
οι *ιερείς του·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁵ Δοξάστε τον Κύριο, εσείς οι δούλοι του·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁶ Δοξάστε τον Κύριο, εσείς
οι αφοσιωμένοι και πιστοί του·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁷ Δοξάστε τον Κύριο, εσείς που είστε
ευσεβείς
κι έχετε ταπεινή καρδιά·
εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα.

⁸⁸ »Δοξάστε τον Κύριο εσείς, Ανανία,
Αζαρία και Μισαήλ·

εξυμνήστε κι εξυψώστε τον για πάντα,
γιατί αυτός μας έβγαλε από τον *άδη,
μας έσωσε από το θάνατο,
και μας γλίτωσε μέσα από τη λάβα
του φλογερού καμινιού,
μας λύτρωσε από τη φωτιά.

⁸⁹ »Ευχαριστήστε τον Κύριο, γιατί είναι
αγαθός,
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του.

⁹⁰ Δοξάστε τον Κύριο, το Θεό των θεών,
όλοι εσείς που τον σέβεστε·
εξυμνήστε τον κι ευχαριστήστε τον,
γιατί αιώνια διαρκεί η αγάπη του».

Ο Θεός σώζει τους τρεις φίλους

3 ²⁴ Ξάφνου ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ
ταράχτηκε· σηκώθηκε αναστατωμένος
και ρώτησε τους συμβούλους του: «Τρεις
άντρες δεν ρίξαμε δεμένους στο κέντρο της
φωτιάς;» Εκείνοι του απάντησαν: «Ασφα-
λώς, βασιλιά». ²⁵ «Πώς εγώ βλέπω τέσσερις
άντρες», είπε ο βασιλιάς, «να περπατούν
λυμένοι στο κέντρο του καμινιού, χωρίς να
καίγονται; Και μάλιστα η όψη του τέταρτου
μοιάζει με θείο *ον!»

²⁶ Τότε ο Ναβουχοδονόσορ πλησίασε στο
στόμιο του καμινιού και φώναξε: «Σεδράχ,
Μισάχ και Αβέδ-Νεγώ, δούλοι του ύψιστου
Θεού, βγείτε και ελάτε εδώ». Εκείνοι βγή-
καν από τη φωτιά. ²⁷ Οι σατράπες, οι δικικη-
τές, οι νομάρχες και οι σύμβουλοι του βασι-
λιά συγκεντρώθηκαν για να τους εξετάσουν:
Η φωτιά δεν είχε προξενήσει καμιά βλάβη
στο σώμα τους· οι τρίχες του κεφαλιού τους
δεν είχαν καεί και τα ρούχα τους είχαν μεί-
νει ανέπαφα· ούτε καν μυρωδιά φωτιάς δεν
είχε περάσει από πάνω τους.

²⁸ Τότε ο Ναβουχοδονόσορ είπε: «Ευλογη-
μένος να είναι ο Θεός του Σεδράχ, του Μι-
σάχ και του Αβέδ-Νεγώ, που έστειλε τον
*άγγελό του και έσωσε τους δούλους του,
που είχαν εμπιστοσύνη σ' αυτόν και παρά-
κουσαν τη διαταγή μου. Προτίμησαν να πα-
ραδοθούν στη φωτιά, παρά να λατρεύσουν

και να προσκυνήσουν άλλο θεό, εκτός απ' το Θεό τους. ²⁹Γι' αυτό δίνω τώρα διαταγή, ότι όποιος πει κακό εναντίον του Θεού του Σεδράχ, του Μισάχ και του Αβέδ-Νεγώ, οποιoσδήποτε κι αν είναι ο λαός του, η εθνικότητά του ή η γλώσσα του, αυτός θα καταταμαχισθεί και το σπίτι του θα καταστραφεί, γιατί άλλος θεός δεν υπάρχει, που να μπορεί να σώζει από μια τέτοια κατάσταση». ³⁰Με-τά ο βασιλιάς έδωσε στο Σεδράχ, στο Μισάχ και στον Αβέδ-Νεγώ σπουδαιότερες θέσεις στην επαρχία της Βαβυλώνας, απ' αυτές που κατείχαν ως τότε.

Δεύτερο όνειρο του Ναβουχοδονόσορ

³¹Ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ απήυθυνε σ' όλους τους λαούς των διαφόρων εθνοτήτων και γλωσσών που κατοικούσαν στη γη, το ακόλουθο μήνυμα: Ειρήνη κι ευτυχία σε όλους! ³²Θέλω να σας γνωστοποιήσω τα *σημεία και τα θαύματα που έκανε σ' εμένα ο ύψιστος Θεός. ³³Πόσο μεγάλα είναι τα σημεία του και πόσο δυνατά τα θαύματά του! Η βασιλεία του είναι βασιλεία αιώνια, και η εξουσία του δεν έχει τέλος.

4 Εγώ, ο Ναβουχοδονόσορ, αναπαύομαι ευτυχισμένος στο ανάκτορό μου. ²Μια νύχτα, ενώ ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου, είδα ένα όνειρο, που μου δημιούργησε ανησυχητικές σκέψεις: πράγματι, το όραμα αυτό ήταν τρομερό! ³Γι' αυτό διέταξα να οδηγηθούν μπροστά μου όλοι οι σοφοί¹ της *Βαβυλώνας, για να μου εξηγήσουν το όνειρο. ⁴Ήρθαν, λοιπόν, οι *μάγοι, οι μάντεις και οι αστρολόγοι, τούς είπα το όνειρό μου, αλλά δεν μπόρεσαν να το εξηγήσουν. ⁵Τέλος παρουσιάστηκε μπροστά μου κι ο Δανιήλ. Ο άνθρωπος αυτός, που ονομάζεται και Βαλτάσαρ (όνομα που προέρχεται απ' αυτό του θεού μου), έχει το *Πνεύμα των *αγίων θεών,^{1δ} κι έτσι του είπα το όνειρό μου: ⁶«Βαλτάσαρ, αρχηγέ των μάγων, ξέρω πως σ' ε-

σένα υπάρχει το Πνεύμα των αγίων θεών και κανένα μυστήριο δεν είναι δύσκολο για σένα. Πες μου, λοιπόν, την ερμηνεία του ονείρου που είδα:

⁷»Ενώ κοιμόμουν στο κρεβάτι μου, είδα σε όραμα ένα δέντρο στη μέση της γης, που το ύψος του ήταν πολύ μεγάλο. ⁸Το δέντρο μεγάλωσε κι άλλο και δυνάμωσε: άγγιξε τον ουρανό και ήταν ορατό από κάθε άκρη της γης. ⁹Τα φύλλα του ήταν ωραία και οι καρποί του ήταν τόσο πολλοί, ώστε όλος ο κόσμος μπορούσε να φάει απ' αυτούς. Κάτω από τη σκιά του αναπαύονταν τα άγρια θηρία, στα κλαδιά του έχτιζαν φωλιές τα πουλιά κι από αυτό τρεφόταν κάθε ζωντανός οργανισμός. ¹⁰Πάντα ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου είδα ακόμα ότι ένας άγρυπνος *άγγελος κατέβηκε από τον ουρανό. ¹¹Αυτός φώναξε δυνατά και είπε: «κόψτε το δέντρο και σπάστε τα κλαδιά του, τινάζτε τα φύλλα του και σκορπίστε τους καρπούς του! Διώξτε τα θηρία κάτω από τη σκιά του και τα πουλιά από τα κλαδιά του! ¹²Μόνο τον κορμό με τις ρίζες του αφήστε στη γη πάνω στο χορτάρι, αλλά δέστε τον με σιδερένια και χάλκινα δεσμά. Με τη δροσιά του ουρανού θα ποτίζεται και θα ζει εκεί στο χορτάρι της γης μαζί με τα θηρία. ¹³Για επτά χρόνια δεν θα έχει ανθρώπινο λογικό αλλά λογικό θηρίου. ¹⁴Αυτή είναι η διαταγή των άγρυπνων αγγέλων, που μεταβιβάζεται στους θνητούς, για να γνωρίσουν ότι ο Ύψιστος είναι κυρίαρχος όλων των ανθρώπινων βασιλείων. Σ' όποιον αυτός θέλει, τα δίνει: και τον πιο ταπεινό από τους ανθρώπους τον κάνει κυρίαρχο πάνω στους άλλους». ¹⁵Αυτό το όνειρο είδα εγώ, ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ. Και τώρα εσύ, Βαλτάσαρ, εξήγησέ το, γιατί όλοι οι σοφοί του βασιλείου μου δεν μπόρεσαν να το ερμηνεύσουν. Εσύ όμως μπορείς, γιατί έχεις το Πνεύμα των αγίων θεών».^{1ε}

¹⁶Τότε ο Δανιήλ, που ονομαζόταν και Βαλ-

¹Υσοφοί Βλ υποσ. εις κεφ 2,12 Για την αρίθμηση των στ του κεφ 4: Σε ορισμένες μετ. οι στ. 3,31-4,34 αριθμούνται ως 4,1-37. ^{1δ}Ως θεός του ο Ναβουχοδονόσορ εννοεί τον Βηλ, την κυρίαρχη θεότητα των Βαβυλωνίων – Των αγίων θεών ή «του Αγίου Θεού». ^{1ε}Βλ υποσ εις στ. 5.

τάσαρ, για μια στιγμή τρόμαξε και τaráχηκε με τις σκέψεις του. Ο βασιλιάς τού είπε: «Βαλτάσαρ, το όνειρο και η ερμηνεία του ας μη σε τaráζουν». Κι ο Βαλτάσαρ απάντησε: «Κύριέ μου, βασιλιά, το όνειρο που είδες ας πραγματοποιηθεί σ' αυτούς που σε μισούν, και η ερμηνεία του ας βρει τους εχθρούς σου. ¹⁷Είπες πως είδες ένα δέντρο που μεγάλωσε και θέρειψε, έτσι που το ύψος του ν' αγγίζει τον ουρανό και ήταν ορατό από κάθε άκρη της γης· ¹⁸τα φύλλα του ήταν ωραία και οι καρποί του πολλοί, ώστε να θρέψει όλους τους ανθρώπους· κάτω απ' αυτό αναπαύονταν τα άγρια θηρία και στα κλαδιά του έχτιζαν φωλιές τα πουλιά. ¹⁹Εσύ είσαι το δέντρο αυτό, βασιλιά! Μεγάλωσες και θέρειψες· η δύναμή σου αυξήθηκε κι άγγιξε τον ουρανό και η εξουσία σου έφτασε σ' όλα τα άκρα της γης. ²⁰Μετά όμως είδες έναν άγρυπνο άγγελο που κατέβαινε από τον ουρανό κι έλεγε: "κόψτε το δέντρο και καταστρέψτε το! Μόνο τον κορμό με τις ρίζες του αφήστε στη γη, πάνω στο χορτάρι, αλλά δέστε τον με σιδερένια και χάλκινα δεσμά. Με τη δροσιά του ουρανού θα ποτίζεται και θα ζει εκεί στο χορτάρι της γης μαζί με τ' άγρια θηρία για επτά χρόνια". ²¹Κύριέ μου, βασιλιά, αυτή είναι η ερμηνεία και η απόφαση του Ύψιστου, που διακηρύσσεται εναντίον σου: ²²Θα αποπεμφθείς από την ανθρώπινη κοινωνία και θα πας να μείνεις μαζί με τ' άγρια θηρία. Χορτάρι θα τρως, σαν το βόδι, και θα βρέχεσαι απ' τη δροσιά του ουρανού. Κι όταν περάσουν επτά χρόνια θα καταλάβεις ότι ο Ύψιστος είναι κυρίαρχος όλων των ανθρώπινων βασιλείων και σ' όποιον αυτός θέλει, τα δίνει. ²³Το ότι δόθηκε διαταγή ν' αφήσουν τον κορμό με τις ρίζες του δέντρου, αυτό σημαίνει ότι το βασίλειό σου θα σου αποδοθεί πάλι, όταν αναγνωρίσεις ότι ο Θεός είναι ο μόνος εξουσιαστής. ²⁴Γι' αυτό, βασιλιά, ακολούθησε τη συμβουλή μου: Απαρνήσου την αμαρτία σου, πράξε το

σωστό και δειξε καλοσύνη στους φτωχούς, μήπως και συνεχιστεί η ευτυχία σου».

²⁵Πράγματι, όλα αυτά ξέσπασαν εναντίον του βασιλιά Ναβουχοδονόσορ. ²⁶Αφού πέρασαν δώδεκα μήνες, εκεί που βημάτιζε πάνω σε κάποιον εξώστη των ανακτόρων της Βαβυλώνας, ²⁷φώναξε: «Αυτή είναι η μεγάλη Βαβυλώνα, που την έχτισα για πρωτεύουσα του βασιλείου μου! Με τη μεγάλη δύναμή μου την ολοκλήρωσα, για να δείχνει σ' όλους τη δόξα και το μεγαλείο μου!» ²⁸Ενώ ακόμα ο βασιλιάς μιλούσε, ήρθε μια φωνή από τον ουρανό, που έλεγε: «Άκου αυτό το μήνυμα, Ναβουχοδονόσορ, βασιλιά: Η βασιλεία αφαιρέθηκε από σένα. ²⁹Θα αποπεμφθείς μέσα από την ανθρώπινη κοινωνία και θα πας να μείνεις μαζί με τα άγρια θηρία. Χορτάρι θα τρως, σαν το βόδι, επτά χρόνια, ώσπου να καταλάβεις ότι ο Ύψιστος είναι κυρίαρχος όλων των ανθρώπινων βασιλείων και σ' όποιον θέλει αυτός, τα δίνει». ³⁰Την ίδια στιγμή εκπληρώθηκε αυτός ο λόγος εναντίον του Ναβουχοδονόσορ: Αποπέμφθηκε μέσα από την ανθρώπινη κοινωνία κι έτρωγε χορτάρι, σαν το βόδι. Το σώμα του βρεχόταν από τη δροσιά του ουρανού, οι τρίχες του μεγάλωσαν σαν φτερά αετών και τα νύχια του έγιναν σαν του όρνιου.

³¹«Αφού πέρασαν τα επτά χρόνια, εγώ ο Ναβουχοδονόσορ σήκωσα τα μάτια μου στον ουρανό και ξαναβρήκα τα λογικά μου. Ευλόγησα τότε τον Ύψιστο· ύμνησα και δοξολόγησα αυτόν που ζει αιώνια μ' ετούτα τα λόγια:

Παντοτινή είν' η εξουσία του
κι από γενιά σ' άλλη γενιά
η βασιλεία του!

³²Όλοι οι κάτοικοι της γης
μπροστά του υπολογίζονται σαν
τίποτα.

Κάνει ό,τι θέλει στις θεότητες
του ουρανού³³
και στα ανθρώπινα όντα·

¹³Θεότητες του ουρανού. Νοούνται οι αστρικές συζυγίες, στις οποίες κατά τη βαβυλωνιακή θρησκεία αποδίδονταν θεϊκές δυνάμεις.

κανένας δεν υπάρχει
τα σχέδιά του να εμποδίσει
ούτε τα έργα του ν' αμφισβητήσει.

³³»Κι όταν ξαναβρήκα τα λογικά μου, ξαναβρήκα και τη μεγαλοπρέπειά μου, τη λαμπρότητά μου και τη δόξα του βασιλείου μου. Οι σύμβουλοί μου και οι μεγιστάνες μου με καλωσόρισαν κι αποκαταστάθηκα πάλι στο βασιλείο μου· και μάλιστα μου αποδόθηκαν τιμές μεγαλύτερες από πριν.

³⁴»Τώρα εγώ ο Ναβουχοδονόσορ μυνώ, τιμώ και δοξολογώ το βασιλιά του ουρανού! Όλες του οι ενέργειες είναι σωστές, όλες οι πράξεις του δίκαιες. Αυτός μπορεί και ταπεινώνει όσους υπερηφανεύονται!».

Η αιγιματική γραφή στον τοίχο

5 Κάποτε ο βασιλιάς Βαλτάσαρ^κ παρέθεσε μεγάλο δείπνο σε χίλιους μεγιστάνες του για να πει μαζί τους κρασί. ²Όταν άρχισε να πίνει, διέταξε να φέρουν τα χρυσά και τα ασμένια σκεύη, που ο πατέρας του ο Ναβουχοδονόσορ είχε αρπάξει από το *ναό της Ίερουσαλήμ, για να πιουν μ' αυτά ο ίδιος, οι μεγιστάνες του, οι γυναίκες του και οι παλλακίδες του. ³Έφεραν λοιπόν τα σκεύη που είχαν αφαιρεθεί από το ναό, από τον οίκο του Θεού στην Ιερουσαλήμ· και έπιναν σ' αυτά ο βασιλιάς κι όλοι οι συνδαιτημόνες. ⁴Έπιναν κρασί και μπουσάν τους θεούς τους, τους καμωμένους από χρυσάφι, ασήμι, χαλκό, σίδερο, ξύλα και πέτρες.

⁵Εκείνη την ώρα παρουσιάστηκε ένα ανθρώπινο χέρι πλάι στη λυχνία κι άρχισε κάτι να γράφει πάνω στην αμμοκονία του τοίχου του παλατιού. Όταν ο βασιλιάς είδε το χέρι που έγραφε, ⁶το πρόσωπό του χλώμιασε και οι σκέψεις του τον κατατρόμαξαν· παρέλυσε ολόκληρος και τα γόνατά του άρχισαν να τρέμουν. ⁷Πανικόβλητος φώναξε να έρθουν όλοι οι σοφοί της *Βαβυλώνας: οι ε-

ξορκιστές, οι μάντιες και οι αστρολόγοι,^η και τους είπε: «Όποιος διαβάσει τη γραφή αυτή και μου την εξηγήσει, θα του φορέσουν πορφύρα και γύρω από το λαιμό του αλυσίδα χρυσή και θα εξουσιάζει σαν τρίτος άρχοντας στο βασίλειο». ⁸Παρουσιάστηκαν τότε όλοι οι σοφοί του βασιλιά, αλλά δεν μπόρεσαν να διαβάσουν τη γραφή ούτε να του την εξηγήσουν. ⁹Έτσι ο Βαλτάσαρ συνταράχθηκε ακόμα περισσότερο κι έγινε κάτωχαρος· οι μεγιστάνες του ταράχτηκαν κι αυτοί.

Ο Δανιήλ εξηγεί τη γραφή

¹⁰Η μητέρα του βασιλιά, όταν άκουσε απ' έξω τα λόγια του ίδιου και των μεγιστάνων του, μήκκε στην αίθουσα του συμποσίου και είπε στο γιο της: «Να ζεις αιώνια βασιλιά! Σταμάτα ν' αναστατώνεσαι από τις σκέψεις σου και να χλωμιάζεις έτσι. ¹¹Βρίσκεται στο βασιλείο σου ένας άνθρωπος, που έχει το *Πνεύμα των *αγίων θεών.^θ Τον καιρό του πατέρα σου, αυτός είχε τη φήμη φωτισμένου ανθρώπου με φρόνηση και *σοφία, όμοια με τη σοφία των θεών. Και μάλιστα, ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ, ο πατέρας σου, τον είχε κάνει αρχηγό των *μάγων, των εξορκιστών, των μάντεων και των αστρολόγων. ¹²Πράγματι, αυτός ο Δανιήλ, που ο βασιλιάς τον ονόμασε Βαλτάσαρ, είναι έξοχο μυαλό και διαθέτει φρόνηση, γνώση και ικανότητα να ερμηνεύει όνειρα, να εξηγεί αινίγματα και να λύνει προβλήματα. Στείλε, λοιπόν, να φέρουν το Δανιήλ κι αυτός θα σου ερμηνεύσει τη γραφή».

¹³Έτσι, ο Δανιήλ οδηγήθηκε μπροστά στο βασιλιά. Ο βασιλιάς τού είπε: «Εσύ είσαι ο Δανιήλ, από τους *αχαιαλώτους του *Ιούδα, που ο βασιλιάς πατέρας μου έφερε από την Ιουδαία; ¹⁴Άκουσα για σένα ότι έχεις το Πνεύμα των θεών, φωτισμό, φρόνηση κι ε-

^κΒαλτάσαρ. Εγγονός του Ναβουχοδονόσορ και γιος του τελευταίου Βαβυλωνίου βασιλιά Ναβονίδη. Βασίλεψε κατά τη διάρκεια της πολυχρονης απουσίας του πατέρα του. Πιθανώς πρόκειται για το γιο και διάδοχο του Ναβουχοδονόσορ, τον Ευθ-Μερωδάχ (Β' Βασ 25,27), ο οποίος δολοφονήθηκε μετά από βασιλεία δύο ετών. ^ηΟι αστρολόγοι. Κατά λ «οι Χαλδαίοι και οι αστρολόγοι», έννοιες ταυτόσημες. Οι αστρολόγοι κατάγονταν από τη Χαλδαία, δηλ. τη Βαβυλωνία και ήταν φημισμένοι για τη σοφία τους. ^θτων αγίων θεών. Βλ. υποσ. εις κεφ 4,5.

Ξαιρετική σοφία. ¹⁵ Τώρα παρουσιάστηκαν μπροστά μου οι σοφοί και οι μάντιες για να διαβάσουν τη γραφή αυτή και να την ερμηνεύσουν αλλά δεν μπόρεσαν να μου εξηγήσουν τι σημαίνει. ¹⁶ Άκουσα για σένα ότι μπορείς να ερμηνεύεις και να ξεδιαλύνεις τα μυστήρια. Τώρα λοιπόν, αν μπορείς να διαβάσεις αυτή τη γραφή και να μου φανερώσεις την ερμηνεία της, θα σου φορέσουν πορφύρα και γύρω από το λαιμό σου αλυσίδα χρυσή και θα εξουσιάζεις σαν τρίτος άρχοντας στο βασίλειο».

¹⁷ Τότε ο Δανιήλ απάντησε στο βασιλιά: «Τα δώρα σου κράτησέ τα για τον εαυτό σου, βασιλιά, και τις αμοιβές δώσ' τις σε άλλους· εγώ θα σου διαβάσω τη γραφή και θα σου την εξηγήσω: ¹⁸ Βασιλιά, ο ύψιστος Θεός είχε δώσει στον πατέρα σου το Ναβουχοδονόσορ βασίλειο, μεγαλοπρέπεια, δόξα και τιμή. ¹⁹ Για τη μεγαλοπρέπεια που του έδωσε, οι λαοί όλων των εθνοτήτων και των γλωσσών τον έτρεμαν και τον φοβούνταν. Όποιον αυτός ήθελε τον θανάτωνε και όποιον ήθελε τον άφηνε να ζήσει· όποιον αυτός ήθελε τον εξύψωνε και όποιον ήθελε τον ταπεινώνει. ²⁰ Όταν όμως αλαζονεύτηκε μέσα του και γέμισε υπερηφάνεια, ανατράπηκε από το βασιλικό του θρόνο κι έχασε τη δόξα του. ²¹ Αποπέμφθηκε μέσα από την ανθρώπινη κοινωνία, γιατί το μυαλό του είχε γίνει σαν των ζώων. Έτσι πήγε και ζούσε μαζί με τ' άγρια γαϊδούρια και τρεφόταν με χορτάρι σαν τα βόδια· το σώμα του βρεχόταν από τη δροσιά του ουρανού, μέχρις ότου κατάλαβε ότι ο ύψιστος Θεός είναι που εξουσιάζει όλα τα ανθρώπινα βασίλεια, κι όποιον αυτός θέλει τον αναδεικνύει σ' αυτά. ²² Τώρα κι εσύ, ο γιος του ο Βαλτάσαρ, αν και τα γνώριζες όλα αυτά, δεν έδειξες ταπεινή διάθεση. ²³ Προκάλεσες τον Κύριο του ου-

ρανού και διέταξες να φέρουν μπροστά σου τα σκεύη του ναού του και ήπιατε απ' αυτά κρασί εσύ και οι μεγιστάνες σου, οι γυναίκες σου και οι παλλακίδες σου. Ύμνησες τους θεούς που είναι κατασκευασμένοι από ασήμι και χρυσάφι, από χαλκό, σίδηρο, ξύλα και πέτρες, θεούς που δε βλέπουν, δεν ακούν και δεν καταλαβαίνουν. Το Θεό όμως, που στα χέρια του βρίσκεται η πνοή σου και το μέλλον σου, δεν τον δοξολόγησες. ²⁴ Γι' αυτό, λοιπόν, έστειλε ο Θεός το χέρι για να γράψει αυτά τα λόγια. ²⁵ Οι λέξεις που γράφτηκαν είναι: “μενέ, μενέ, τεκέλ, ου-φαρσίν”. ²⁶ Η ερμηνεία τους είναι η ακόλουθη: “Μενέ”, σημαίνει ότι μέτρησε ο Θεός τη βασιλεία σου και την έφερε στο τέλος της. ²⁷ “Τεκέλ”: ζυγίστηκες στην πλάστιγγα και βρέθηκες λειψός. ²⁸ “Περέσ”,^κ σημαίνει “δι-αίρεση”. Διαιρέθηκε το βασίλειό σου και δόθηκε στους Μήδους και στους Πέρσες».

²⁹ Τότε ο Βαλτάσαρ διέταξε να φορέσουν στο Δανιήλ την πορφύρα και τη χρυσή αλυσίδα στο λαιμό του και ν' αναγγείλουν ότι αυτός είναι ο τρίτος άρχοντας στο βασίλειο. ³⁰ Την ίδια εκείνη νύχτα φονεύθηκε ο Βαλτάσαρ, βασιλιάς των Βαβυλωνίων.

Οι αντίπαλοι του Δανιήλ το στήνουν παγίδα

6 Ο Δαρείος ο Μήδιος^{κα} έγινε βασιλιάς στη θέση του Βαλτάσαρ, σε ηλικία εξήντα δύο ετών. ² Αυτός αποφάσισε να διορίσει στο βασίλειό του εκατόν είκοσι *διοικητές που να το διοικούν εκ μέρους του. ³ Σ' αυτούς διόρισε επόπτες το Δανιήλ και δύο άλλους άρχοντες· οι διοικητές θα έδιναν αναφορά σ' αυτούς κι έτσι θα διασφαλιζόνταν τα συμφέροντα του βασιλιά. ⁴ Ο Δανιήλ υπερέιχε από τους δύο άλλους άρχοντες και απ' όλους τους διοικητές, γιατί είχε ιδιαίτερες ι-

^κΠερέσ - Ου-φαρσίν. Είναι ο ενικός και ο πληθυντικός της ίδιας αραμαϊκής λέξης. Ο συγγραφέας κάνει λογοπαίγνιο όχι μόνο με την έννοια της λέξης (διαίρεση) αλλά και με τον όρο Πέρσες. ^{κα}Ο Δαρείος ως βασιλιάς των Μήδων δεν είναι γνωστός. Ο τελευταίος Βαβυλωνίος βασιλιάς, ο Ναβονίδης, εκθρονίστηκε από το βασίλειο των Περσών Κύρο (βλ κεφ. 6,29). Στους στ. 9 και 16 δεν γίνεται διάκριση μεταξύ Μήδων και Περσών. – Σε ορισμένες μετ. ο στ. 6,1 αριθμείται ως 5,31. Συνεπώς οι επόμενοι στ. 2-29 αριθμούνται σ' αυτές ως 1-28.

κανότητες κι έτσι ο βασιλιάς σκέφτηκε να τον τοποθετήσει υπεύθυνο σ' όλο το βασίλειο. ⁵ Τότε οι άρχοντες και οι διοικητές προσπάθησαν να βρουν κάποιο παράπτωμα στο Δανιήλ σχετικά με τις υποθέσεις του βασιλείου αλλά δεν μπόρεσαν να του βρουν κανένα σφάλμα ή παράλειψη, γιατί ήταν απόλυτα τίμιος. Έτσι δεν είχαν τίποτε να τον κατηγορήσουν.

⁶ Τότε είπαν οι άνθρωποι αυτοί: «Δε θα βρούμε καμιά αφορμή εναντίον του Δανιήλ, εκτός αν του βρούμε κάτι σχετικά με το νόμο του Θεού του». ⁷ Ήρθαν, λοιπόν, οι άρχοντες και οι διοικητές εκείνοι στο βασιλιά και του είπαν: «Να ζεις αιώνια, βασιλιά Δαρείε! ⁸ Όλοι οι άρχοντες του βασιλείου, οι κυβερνήτες, οι διοικητές και οι σατράπες, οι σύμβουλοι και οι τοπάρχες συσκεφθήκαμε κι αποφασίσαμε να εκδοθεί βασιλικό διάταγμα, που να ορίζει ότι για τριάντα μέρες, όποιος απευθύνει παράκληση σε οποιονδήποτε θεό ή άνθρωπο εκτός από σένα, βασιλιά, να ριχτεί στο λάκκο με τα λιοντάρια. ⁹ Τώρα, λοιπόν, βασιλιά, επικύρωσε την απαγόρευση και υπόγραψε το έγγραφο, για να μην μπορεί ν' αλλάξει, σύμφωνα με το νόμο των *Μήδων και των Περσών, ο οποίος δεν μεταβάλλεται». ¹⁰ Έτσι, ο βασιλιάς Δαρείος υπέγραψε το έγγραφο με την απαγόρευση.

¹¹ Όταν έμαθε ο Δανιήλ ότι υπογράφηκε ένα τέτοιο έγγραφο, πήγε στο σπίτι του και προσευχήθηκε όπως πάντα. Είχε στο άνω μέρος του σπιτιού του άνοιχτά παράθυρα προς την *Ιερουσαλήμ, και τρεις φορές την ημέρα γονάτιζε εκεί και προσευχόταν και δοξολογούσε το Θεό. ¹² Τότε οι άνθρωποι εκείνοι ήρθαν και βρήκαν το Δανιήλ να προσεύχεται και ν' απευθύνει ικεσίες στο Θεό του.

¹³ Κατόπιν ήρθαν και μίλησαν στο βασιλιά για την απαγόρευσή του: «Βασιλιά, εσύ δεν υπέγραψες απαγόρευση, ότι για τριάντα μέρες όποιος απευθύνει παράκληση σε οποιονδήποτε θεό ή άνθρωπο, εκτός από σένα, θα ριχτεί στο λάκκο με τα λιοντάρια;» Ο βασιλιάς απάντησε: «Πράγματι, έτσι είναι,

σύμφωνα με το νόμο των Μήδων και των Περσών, ο οποίος δε μεταβάλλεται». ¹⁴ «Ε, λοιπόν, βασιλιά», είπαν αυτοί, «ο Δανιήλ, που προέρχεται από τους *αιχμαλώτους του *Ιουδα, δε σέβεται ούτε εσένα ούτε την απαγόρευση που υπέγραψες, αλλά προσεύχεται στο Θεό του τρεις φορές την ημέρα».

Ο Θεός προστατεύει το Δανιήλ στο λάκκο των λεόντων

¹⁵ Μόλις ο βασιλιάς άκουσε αυτά τα λόγια, στενοχωρήθηκε πολύ και σκεφτόταν πώς να καλύψει το Δανιήλ. Μέχρι τη δύση του ήλιου προσπαθούσε να βρει έναν τρόπο να τον γλιτώσει. ¹⁶ Αλλά οι κατήγοροι του Δανιήλ έτρεξαν πάλι στο βασιλιά και του υπενθύμισαν: «Ξέρεις, βασιλιά, ότι σύμφωνα με το νόμο των Μήδων και των Περσών καμιά απαγόρευση ή διάταγμα, που εκδίδεται από το βασιλιά, δεν μεταβάλλεται». ¹⁷ Τότε ο βασιλιάς διέταξε να φέρουν το Δανιήλ και να τον ριξουν στο λάκκο των λεόντων. Και είπε στο Δανιήλ: «Ο Θεός σου, που τον λατρεύεις συνεχώς, ας σε σώσει». ¹⁸ Αυτοί έφεραν ένα λιθάρι και το έβαλαν στο στόμιο του λάκκου και ο βασιλιάς το σφράγισε με τη σφραγίδα του και με τη σφραγίδα των μεγιστάνων του, για να μην μπορεί κανείς να απελευθερώσει το Δανιήλ.

¹⁹ Μετά ο βασιλιάς πήγε στο παλάτι του και πέρασε τη νύχτα του άυπνος, νηστικός και χωρίς διασκέδαση. ²⁰ Το πρωί σηκώθηκε πολύ νωρίς και πήγε τρέχοντας στο λάκκο με τα λιοντάρια. ²¹ Όταν πλησίασε στο λάκκο, φώναξε με φωνή θλιμμένη στο Δανιήλ: «Δανιήλ, δούλε του αληθινού Θεού, που τον λατρεύεις συνεχώς, μπόρεσε αυτός να σε σώσει απ' τα λιοντάρια;» ²² Τότε ο Δανιήλ τού απάντησε: «Μακάρι να ζεις αιώνια, βασιλιά! ²³ Πράγματι, ο Θεός μου έστειλε τον *άγγελό του και έφραξε το στόμα των λιονταριών και δεν με έβλαψαν, γιατί είμαι αθώος απέναντί σου, βασιλιά, τίποτε κακό δεν έχω κάνει».

²⁴ Ο βασιλιάς χάρηκε πάρα πολύ και διέταξε να βγάλουν το Δανιήλ από το λάκκο. Κι ο

Δανιήλ βγήκε έξω χωρίς να έχει πάθει το παραμικρό, γιατί έμεινε πιστός στο Θεό του. ²⁵ Μετά ο βασιλιάς διέταξε κι έφεραν τους ανθρώπους εκείνους, που είχαν συκοφαντήσει το Δανιήλ, και τους έρριξαν στο λάκκο των λεόντων μαζί με τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους. Και πριν φτάσουν στο κάτω μέρος του λάκκου, τα λιοντάρια τούς άρπαζαν και τους έσπαζαν τα κόκαλα.

²⁶ Μετά ο βασιλιάς Δαρείος έστειλε γραπτό μήνυμα στους λαούς όλων των εθνοτήτων και των γλωσσών, που κατοικούσαν στην επικράτεια: «Μακάρι όλοι σας να ευτυχείτε! ²⁷ Εκδίδεται από μένα διαταγή σ' όλη την επικράτεια του βασιλείου μου, οι άνθρωποι να φοβούνται και να σέβονται το Θεό του Δανιήλ, γιατί είναι Θεός που ζει και θα υπάρχει αιώνια. Η βασιλεία του δεν θα καταστραφεί ποτέ και η κυριαρχία του θα είναι παντοτινή. ²⁸ Αυτός σώζει κι ελευθερώνει και κάνει *σημεία και θαύματα στον ουρανό και στη γη. Αυτός έσωσε και το Δανιήλ από τη δύναμη των λιονταριών».

²⁹ Έτσι ο Δανιήλ ζούσε ευτυχισμένος όσον καιρό βασιλευαν ο Δαρείος και ο Κύρος στους Πέρσες.^{κβ}

Το πρώτο όραμα του Δανιήλ: Τα κοσμικά βασίλεια και το βασίλειο του Θεού

7 Τον πρώτο χρόνο της βασιλείας του Βαλτάσαρ^{κγ} στη *Βαβυλώνα, ο Δανιήλ, εκεί που κοιμόταν στο κρεβάτι του, είδε διάφορα όνειρα και οράματα. Αργότερα, τα έγραψε όλα και τα διηγήθηκε:

² Μια νύχτα, είδα σε όραμα ότι οι τέσσερις άνεμοι του ουρανού συντάραξαν τη μεγάλη *θάλασσα, ³ και τέσσερα μεγάλα θηρία^{κδ} έβγαιναν απ' αυτήν, το ένα διαφορετικό απ' το άλλο. ⁴ Το πρώτο ήταν σαν λιοντάρι αλλά είχε φτερά αετού. Παρατηρούσα μέχρις ότου τα φτερά του αποσπάρθηκαν απ' αυτό· μετά σηκώθηκε από το έδαφος και στάθηκε στα δυο

του πόδια· ήταν σαν άνθρωπος και του δόθηκε ανθρώπινος νους. ⁵ Το δεύτερο θηρίο ήταν όμοιο με αρκούδα. Ήταν μισσοσηκωμένο και στο στόμα του, ανάμεσα στα δόντια του, κρατούσε τρία πλευρά· η διαταγή που πήρε ήταν «Σήκω και φάγε κρέας πολύ». ⁶ Μετά, εκεί που κοίταζα, είδα ένα άλλο θηρίο όμοιο με λεοπάρδαλη. Είχε στη ράχη του τέσσερα φτερά πουλιού και τέσσερα κεφάλια, και του δόθηκε εξουσία κυριαρχίας. ⁷ Το νυχτερινό μου όραμα, όμως, συνεχίστηκε: Είδα ένα τέταρτο θηρίο φοβερό και τρομερό και πάρα πολύ δυνατό με μεγάλα σιδερένια δόντια. Έτρωγε και σύντριβε κι ό,τι απόμεινε το καταπατούσε με τα πόδια του. Αυτό το θηρίο ήταν διαφορετικό απ' όλα τα προηγούμενα και είχε στο κεφάλι του δέκα κέρατα. ⁸ Εκεί που παρατηρούσα τα κέρατα, ξεφύτρωσε ανάμεσα σ' αυτά ένα άλλο, πολύ μικρό κέρατο, το οποίο έκανε να ξεριζωθούν τρία από τα προηγούμενα κέρατα· το μικρό αυτό κέρατο είχε ανθρώπινα μάτια και στόμα, που λαλούσε λόγια αλαζονικά.

⁹ Συνέχισα να παρατηρώ, μέχρις ότου τοποθετήθηκαν θρόνοι και κάθησε ο Πρωαιώνιος.^{κε} Το ένδυμά του ήταν λευκό σαν το χιόνι και η κόμη του κεφαλιού του σαν καθαρό μαλλί. Ο θρόνος του ήταν από φλόγες φωτιάς και είχε πύρινους τροχούς. ¹⁰ Από μπροστά του ξειπδούσε και κυλούσε ένα ποτάμι φωτιάς. Εκατομμύρια και δισεκατομμύρια *όντα στέκονταν μπροστά του έτοιμα να τον υπηρετήσουν. Στήθηκε, λοιπόν, το δικαστήριο κι ανοίχτηκαν τα βιβλία. ¹¹ Καθώς παρατηρούσα, είδα ότι το τέταρτο θηρίο, εξαιτίας των αλαζονικών λόγων που λαλούσε το κέρατο, σκοτώθηκε και το πτώμα του καταστράφηκε και ρίχτηκε στη φωτιά. ¹² Η εξουσία αφαιρέθηκε κι από τα άλλα θηρία, αλλά τους επιτράπηκε να ζήσουν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

¹³ Τα οράματά μου συνεχίζονταν στη διάρ-

^{κβ} Για την αρίθμηση των στ. βλ. υποσ. εις στ 1. ^{κγ} Βαλτάσαρ βλ. υποσ εις κεφ 5,1. ^{κδ} τέσσερα θηρία. Συμβολίζουν τα τέσσερα κράτη που αναφέρονται εις κεφ. 2,31-43 ^{κε} ο Πρωαιώνιος Υποδηλώνεται ότι ο ίδιος ο Θεός κάνει τη δική

κεια της νύχτας: Μέσα στα σύννεφα του ουρανού είδα να έρχεται κάποιος που έμοιαζε με άνθρωπο· έφτασε μέχρι τον Προαιώνιο και οδηγήθηκε μπροστά του. ¹⁴ Σ' αυτόν δόθηκαν εξουσία και δόξα και βασιλεία, ώστε όλοι οι λαοί, κάθε εθνικότητας και γλώσσας, να τον υπηρετούν. Η εξουσία του θα είναι αιώνια κι ατελείωτη και το βασιλείό του δεν θα καταστραφεί ποτέ.

Η σημασία του οράματος

¹⁵ Εγώ, ο Δανιήλ, καταταράχτηκα και τρόμαξα με τα οράματα που έβλεπα. ¹⁶ Πλησίασα τότε έναν από κείνους που βρίσκονταν εκεί και παρακάλεσα να μάθω τι σήμαιναν στην πραγματικότητα όλα αυτά. Εκείνος μου απάντησε και μου φανέρωσε τη σημασία των οραμάτων: ¹⁷ «Αυτά τα τέσσερα μεγάλα θηρία», μου είπε, «είναι τέσσερις βασιλιάδες, που θα εμφανιστούν στη γη. ¹⁸ Αλλά στο τέλος τη βασιλεία θα την παραλάβει ο *άγιος λαός του ύψιστου θεού και θα τη διατηρήσει για πάντα σ' όλους τους αιώνες».

¹⁹ Μετά θέλησα να μάθω τι σήμαινε το τέταρτο θηρίο, που ήταν διαφορετικό από τα άλλα, αφάνταστα τρομερό. Τα δόντια του ήταν σιδερένια και τα νύχια του χάλκινα· έτρωγε, σύντριβε κι ό,τι απόμεινε το καταπατούσε με τα πόδια του. ²⁰ Κυρίως ενδιαφερόμουν να μάθω για τα δέκα κέρατα που ήταν στο κεφάλι του και για το άλλο κέρατο που ξεφύτρωσε και έκανε να ξεριζωθούν τρία από τα προηγούμενα· το κέρατο εκείνο είχε μάτια και στόμα που λαλούσε λόγια αλαζονικά και εμφανιζόταν να είναι μεγαλύτερο απ' τους συντρόφους του. ²¹ Επίσης είδα ότι το κέρατο εκείνο έκανε πόλεμο εναντίον του αγίου λαού και τον νίκησε. ²² Τότε όμως ήρθε ο Προαιώνιος κι έστησε το δικαστήριο για

χάρη του αγίου λαού του ύψιστου θεού· κι όταν έφτασε ο κατάλληλος καιρός, ο άγιος λαός παρέλαβε τη βασιλεία.

²³ Η εξήγηση που μου δόθηκε ήταν η ακόλουθη: «Το τέταρτο θηρίο θα είναι μια τέταρτη βασιλεία πάνω στη γη, που θα διαφέρει απ' όλες τις άλλες· αυτή θα καταφάει ολόκληρη τη γη, θα την καταπατήσει και θα τη συντρίψει. ²⁴ Τα δέκα κέρατα είναι δέκα βασιλιάδες που θα προέλθουν απ' αυτήν τη βασιλεία. Μετά θα παρουσιαστεί ένας άλλος βασιλιάς, που θα διαφέρει από τους προηγούμενους και θα καταβάλει τρεις απ' αυτούς. ²⁵ Θα ξεστομίσει λόγια εναντίον του ύψιστου θεού και θα καταδιώξει τον άγιο λαό του· θα προσπαθήσει ν' αλλάξει τις γιορτές και τους *νόμους, και ο λαός του θεού θα παραδοθεί στην εξουσία του για τριάμισυ χρόνια. ²⁶ Μετά θα στηθεί το ουράνιο δικαστήριο· η εξουσία του θ' αφαιρεθεί απ' αυτόν κι ο ίδιος θα αφανιστεί και θα καταστραφεί για πάντα. ²⁷ Η βασιλεία, η εξουσία και η μεγαλοπρέπεια όλων των βασιλείων της γης θ' αποδοθούν στον άγιο λαό του ύψιστου θεού· η βασιλεία αυτού του λαού θα είναι αιώνια κι όλοι οι άρχοντες θα τον υπηρετούν και θα τον υπακούουν».

²⁸ Εδώ τελειώνει το όραμα. Εμένα το Δανιήλ πολύ με τάραξαν. οι σκέψεις μου κι έγινα κατάχλωμος. Συγκράτησα όμως στο μυαλό μου όλα όσα είδα.

Το δεύτερο όραμα:

Μονομαχία των κριαριών και του τράγου

8 Τον τρίτο χρόνο της βασιλείας του Βαλτάσαρ^{κθ} εγώ, ο Δανιήλ, είδα ένα δεύτερο όραμα. ² Είδα ότι βρισκόμουν στα Σούσα, πόλη της κατοικίας του βασιλιά στην επαρχία Ελάμ, κοντά στον ποταμό Ουλαί.^λ ³ Εκεί

^{κς}βλ. υποσ. εις κεφ. 2,40. ^{κζ}Οι δέκα βασιλιάδες αντιπροσωπεύουν τους δέκα επικρατέστερους Σελευκίδες βασιλείς. Με τη φρ. ένας άλλος βασιλιάς υπονοείται ο Αντίοχος Δ' ο Επιφανής. Πράγματι, αυτός έγινε βασιλιάς αφού κατέβαλε τρεις βασιλιάδες, δηλαδή ανέβηκε στο θρόνο μετά τη δολοφονία του προκατόχου του, Σελεύκου Δ', που ήταν κι αδερφός του, και μετά την απομάκρυνση δύο άλλων αντιπάλων του. ^{κθ}Ο Αντίοχος Δ' ο Επιφανής (175-164 π.Χ.) ξεσηκώσε σκληρό διωγμό εναντίον των Ιουδαίων, από τον οποίο τους απαγορεύθηκε να γιορτάζουν το Σάββατο και τις άλλες γιορτές του ημερολογίου. ^λβλ. υποσ. εις κεφ. 5,1 ^λΗ επαρχία Ελάμ βρισκόταν στα βόρεια του Περσικού Κόλπου και πρωτεύουσά της είχε τα Σούσα (βλ. υποσ. εις Εσθ 1,2-3). Πλάι της περνούσε ο ποταμός Ουλαί

που κοιτάζα, είδα ένα κριάρι με δύο κέρατα να στέκεται κοντά στο ποτάμι. Τα κέρατά του ήταν ψηλά, αλλά το ένα ήταν ψηλότερο από το άλλο και το ψηλότερο φύτρωσε αργότερα στο κεφάλι του. ⁴Είδα ότι το κριάρι^α χτυπούσε με τα κέρατα προς τη δύση, προς το βορρά και το νότο και κανένα από τ' άλλα ζώα δεν μπορούσε να του αντισταθεί, ούτε κανένας μπορούσε να τα γλιτώσει από την εξουσία του. Έκανε ό,τι ήθελε, και γινόταν όλο και πιο δυνατό.

⁵Ενώ προσπαθούσα να καταλάβω αυτά που έβλεπα, ήρθε από τη δύση ένας τράγος^β που έτρεχε πάνω σ' όλη τη γη, χωρίς ν' αγγίζει το έδαφος. Ο τράγος είχε ένα εντυπωσιακό κέρατο ανάμεσα στα μάτια του. ⁶Ήρθε ως το κριάρι που είχε τα δύο κέρατα και το είχα δει να στέκεται κοντά στο κανάλι, κι έτρεξε εναντίον του με όλη την ορμή της δύναμής του. ⁷Τον είδα να πλησιάζει το κριάρι και να εξαγριώνεται εναντίον του, να το χτυπάει και να συντρίβει τα δυο του κέρατα. Το κριάρι δεν είχε τη δύναμη ν' αντισταθεί μπροστά του κι έτσι ο τράγος το έριξε στη γη και το καταπάτησε. Κανένας δεν μπορούσε να γλιτώσει το κριάρι από την εξουσία του τράγου.

⁸Ο τράγος μεγάλωσε πάρα πολύ σε δύναμη, αλλά όταν έφτασε στο αποκορύφωμά του συντρίφθηκε το μεγάλο κέρατο, και στη θέση του βγήκαν τέσσερα άλλα εντυπωσιακά κέρατα, που καθένα ήταν στραμμένο προς ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.^γ ⁹Από το καθένα απ' αυτά τα κέρατα βγήκε ένα καινούριο κέρατο, μικρό αρχικά, που επεξέτεινε τη δύναμή του προς το νότο, προς την

ανατολή και προς τη δοξασμένη χώρα.^δ ¹⁰Επίσης στράφηκε ενάντια στη στρατιά του ουρανού^ε κι έριξε στη γη ένα μέρος της στρατιάς και πολλά από τ' αστέρια και τα καταπάτησε. ¹¹Το κέρατο αυτό προσπάθησε ν' αναδειχτεί μεγαλύτερο ακόμη κι από τον Άρχοντα της στρατιάς· κατήγγησε την καθημερινή *θυσία που προσφερόταν σ' αυτόν και γκρέμισε τον άγιο του *ναό. ¹²Μέσα στην ασέβειά του απαγόρευσε την καθημερινή θυσία. Κατέστρεψε τη στρατιά του ουρανού και είχε επιτυχία σε ό,τι κι αν επιχειρούσε.^ς

¹³Τότε άκουσα έναν *άγγελο να μιλάει, κι ένας άλλος άγγελος τον ρωτούσε: «Μέχρι πότε θα διαρκέσουν τα γεγονότα που αναγγέλλονται με το όραμα; Δηλαδή η απαγόρευση της καθημερινής θυσίας, η αδικία που όλα τα ερμηνώνει, η καταπάτηση του *αγιαστηρίου και της στρατιάς του ουρανού;» ¹⁴Κι εκείνος του απάντησε:^ζ «Σε χίλιες εκατόν πενήντα μέρες το αγιαστήριο θα εξαγιστεί».

Η σημασία του δεύτερου οράματος

¹⁵Ενώ εγώ, ο Δανιήλ, έβλεπα το όραμα και ζητούσα να το καταλάβω, στάθηκε μπροστά μου κάποιος με όψη άντρα. ¹⁶Τότε άκουσα μια ανθρώπινη κραυγή μέσα από τον ποταμό Ουλαί, που έλεγε: «Γαβριήλ, κάνε να καταλάβει αυτός το όραμα». ¹⁷Ο Γαβριήλ ήρθε κοντά μου. Τότε εγώ τρόμαξα κι έπεσα με το πρόσωπο στη γη. Αυτός όμως μου είπε: «Κατάλαβε, εσύ άνθρωπε· το όραμα αναφέρεται στο τέλος των καιρών».^η

¹⁸Ενώ αυτός μου μιλούσε, εγώ κοιμόμουν βαθιά με το πρόσωπό μου στη γη. Με άγγιξε

^αΤο κριάρι με τα δύο κέρατα συμβολίζει τους ηγεμόνες των Μήδων και των Περσών (βλ. υποσ. εις κεφ. 2,40) ^βΟ τράγος συμβολίζει του ελληνικό βασίλειο του Μεγάλου (=κέρατο) Αλεξάνδρου. ^γΜετά τον πρόωπο θάνατο του Αλεξάνδρου σε ηλικία 33 ετών, τέσσερις από τους στρατηγούς του μοιράστηκαν το βασίλειο του ^δδοξασμένη χώρα Ενν η γη της Παλαιστίνης. ^εΣτρατιά του ουρανού. Υπονοούνται τ' αστέρια, οι άγγελοι, ακόμα και οι ίδιοι οι Ιουδαίοι. ^ςΤο εβρ. είναι ασαφές και η μετ. αβέβαιη ^ζτου απάντησε, κατά τους Ο' και τη συριακή μετ. Το εβρ. έχει «μου απάντησε». Το εβρ. κείμενο κάνει λόγο για 2.300 μέρες και νύχτες, έκφραση που απλώς σημαίνει 2.300 μέρες. Το πιθανότερο όμως είναι να σημαίνει «1.150 πρωινές και 1.150 εσπερινές θυσίες». Η περίοδος των 1.150 ημερών ισοδυναμεί περίπου με τριάντισι χρόνια, όσον καιρό δηλ διήρκεσε ο διωγμός του Αντίοχου Δ' του Επιφανούς (πρβλ. κεφ. 7,24-25 και υποσ.) ^ηΓια τη φρ. εσύ άνθρωπε βλ. υποσ. εις Ιεζ 2,1. – Στο τέλος των καιρών: Οι πληροφορίες του Δανιήλ αναφέρονται κατ' αρχήν στους Μακκαβαϊκούς χρόνους (Α' Μακ 1,54) αλλά από τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (Μτ 24,15) φαίνεται ότι αναφέρονται και στους μεταγενέστερους χρόνους

ὁμως και μ' ἔκανε να σταθῶ ὀρθιος. ¹⁹ «Ε-
γώ», μου εἶπε, «θα σου γνωρίσω τι θα γίνει
στο τέλος, σε συγκεκριμένο χρόνο, όταν η
οργή του Θεοῦ θα πάψει. ²⁰ Το κριάρι που εἴ-
δες με τα δύο κέρατα, εἶναι οἱ βασιλιάδες
των *Μήδων και των Περσῶν. ²¹ Ο τράγος εἶ-
ναι το βασίλειο των Ἑλλήνων, και το κέρατο
το μεγάλο ἀνάμεσα στα μάτια του, αὐτός εἶ-
ναι ο πρῶτος βασιλιάς. ²² Το ὅτι το κέρατο
συντρίφθηκε και στη θέση του βγήκαν ἄλλα
τέσσερα, σημαίνει ὅτι τέσσερα βασίλεια θα
προέλθουν ἀπό το ἔθνος αὐτό, ἀλλά δε θα
ἔχουν τη δική του δύναμη. ²³ Στο τέλος της
βασιλείας τους, ὅταν οἱ ἀμαρτίες τους θα ἔ-
χουν φτάσει στο ἀποκορύφωμα, θα παρου-
σιαστεῖ ἕνας ἀσεβῆς και πανούργος βασι-
λιάς. ²⁴ Θα γίνει πολὺ ἰσχυρὸς ἀλλά ὄχι ἀπὸ
δική του δύναμη. Θα προξενεῖ τρομερές κα-
ταστροφές και θα κατορθώνει τα πάντα· ἐπί-
σης θα ἐξολοθρεύει τοὺς ἰσχυροὺς και τον
*ἅγιο λαό. ²⁵ Με την ἰκανότητά του θα φτάσει
να εξαπατάει ὅλους τοὺς ἄλλους. Μέσα
στην ἀλαζονεία του θα εξαφανίσει αἰφνιδια-
στικά πολλούς. Τέλος θα στραφεῖ και ἐναν-
τίον του υπέρτατου ἀρχοντα, ἀλλά θα συν-
τριφθεῖ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι. ²⁶ Ὅσο για
το ὄραμα το σχετικὸ με τις μέρες και τις νύ-
χτες, εἶναι κι αὐτὸ ἀληθινὸ. Εὐσὺ τώρα κρά-
τησε μυστικὸ το ὄραμα, γιατί ἀναφέρεται
στο ἀπώτερο μέλλον».^{λθ}

²⁷ Εκείνη τη στιγμή ἐγώ, ο Δανιήλ, ἤμουν
ἐξαντλημένος κι ἐνίωθα ἔτσι καταβεβλημέ-
νος για ἀρκετὸν καιρὸ. Μετά σηκώθηκα και
τελείωσα τις υποθέσεις του βασιλιά. Δεν
μπορούσα να ησυχάσω ἀπὸ το ὄραμα που
εἶχα δεῖ και δεν μπορούσα να το καταλάβω.^μ

Ο Δανιήλ παρακαλεῖ το Θεὸ για εὐσπλαχνία και φωτισμὸ

9¹⁻² Τον πρῶτο χρόνο που εἶχε ἀνέβει
στο θρόνο της *Βαβυλώνας ο Δαρείος,

γιος του Ξέρξη, ἀπὸ το λαὸ των *Μήδων,^{μα}
ἐγὼ ο Δανιήλ συμβουλευτήκα τα ιερὰ βιβλία·
κατάλαβα, λοιπόν, τη σημασία αὐτοῦ που ο
Κύριος εἶχε πει στον *προφήτη Ἰερεμία, ὅτι
δηλαδή η *Ἱερουσαλήμ θα πρέπει να παρα-
μείνει ερειπωμένη για ἐβδομήντα χρόνια.
³ Ἀρχισα τότε *νηστεία ντυμένος στα *πένθι-
μα· εἶχα ρίξει στάχτη στο κεφάλι μου^{μβ} και
προσευχόμενος με στεναγμούς στον Κύριο
το Θεὸ μου. ⁴ Του ἀπηύθυνα την ἀκόλουθη
προσευχὴ ἐξομολόγησης:

«Ἀχ, Κύριε, μεγάλε και φοβερὸ Θεέ», του
εἶπα. «Εὐσὺ τηρεῖς τη *διαθήκη σου και ἀγα-
πᾶς αὐτοὺς που σε ἀγαποῦν κι ἐφαρμόζουν
τις ἐντολές σου. ⁵ Ἀμαρτήσαμε κι ἀνομήσα-
με, ἀσεβήσαμε, ἐπαναστατήσαμε και στρέ-
ψαμε τα νῶτα μας στις ἐντολές σου και στις
υποδείξεις σου. ⁶ Δεν ἀκούσαμε τοὺς *δού-
λους σου τοὺς προφῆτες, που μίλησαν ἐξ ὀ-
νόματός σου στους βασιλιάδες μας, στους
ἀρχόντες μας, στους προγόνους μας και σ'
ὅλο το λαὸ της χώρας. ⁷ Εὐσὺ, Κύριε, εἶσαι δί-
καιος, ἐνῶ ἐμεῖς μέχρι σήμερα ζοῦμε ὅλοι
μας μες στην καταφρόνια, δηλαδή ο λαὸς
του *Ἰούδα, οἱ κάτοικοι της Ἱερουσαλήμ κι ὄ-
λοι οἱ ἄλλοι Ἰσραηλίτες που εἶναι διασκορπι-
σμένοι στις διάφορες χώρες, κοντὰ μας ἢ
μακριὰ μας, ὅπου εὐσὺ τους ἔχεις διασκορπί-
σει, ἐπειδὴ ἔδειξαν ἀπιστία σ' ἐσένα. ⁸ Ναι,
Κύριε, ο λόγος που σήμερα ζοῦμε στην
ντροπή ἐμεῖς, οἱ βασιλιάδες μας, οἱ ἀρχον-
τές μας κι οἱ πρόγονοί μας, εἶναι ὅτι ἀμαρ-
τήσαμε σ' ἐσένα. ⁹ Εὐσὺ, ὁμως, Θεέ μας, εἶ-
σαι σπλαχνικὸς και συγχωρητικὸς, μολονότι
ἐπαναστατήσαμε ἐναντίον σου. ¹⁰ Πράγματι,
δεν ἀκούσαμε τοὺς λόγους σου, Κύριε Θεέ
μας, να ζήσουμε σύμφωνα με τοὺς νόμους
σου, που μας ἔδωσες με τοὺς δούλους σου
τοὺς προφῆτες. ¹¹ Ὅλος ο λαὸς του *Ἰσραήλ
παρέβηκε το νόμο σου και σου ἐστρεψε τα
νῶτα για να μην ἀκούει πια τις ἐντολές σου.

^{λθ} Για το περιεχόμενο των στ. 20-26 βλ. υποσ. εἰς στ. 4-5, 8-10 και 12 του παρόντος κεφ. – ἐναντίον του υπέρτατου ἀρχοντα, δηλ. ἐναντίον του ἰδιοῦ του Θεοῦ – οἱ μέρες και οἱ νύχτες: βλ. υποσ. εἰς στ. 14. ^{μδ} Δεν μπορούσα να το καταλάβω. Το εβρ. ἔχει: «καίνεις δεν μπορούσε να το καταλάβει». ^{μαβ} Βλ. υποσ. εἰς κεφ. 6, 1. ^{μβ} στάχτη στο κεφάλι μου βλ. υποσ. εἰς Νε 9, 1.

8,21-22 11,3-4 **8,23-25** 8,9 11,21-45 **8,26** 8,11 12,4 **8,27** 7,28 9,1-2 6,1 ¹ Ἰερ 25,11-12· 29,10 **9,3** Ἡσ 58,5 **9,4-10** Εσὸ 9· ² Νε 9· ³ Ἰερ 14,7-9 19-22 ⁴ Βαρ 1,15-3,8· ⁵ Τωβ 3,2-5 **9,4β** ⁶ Νε 1,5 **9,9** ⁷ Εξ 34,6 **9,11.13** ⁸ Λευ 26,14-39 ⁹ Δτ 28,15-68

Γι' αυτή μας την αμαρτία ξέσπασαν επάνω μας οι κατάρεις και το ανάθεμα, που έχουν γραφτεί στο νόμο του Μωυσή, του δούλου σου. ¹² Έτσι πραγματοποιήσες τις απειλές σου εναντίον μας και εναντίον των αρχόντων μας, που μας κυβερνούσαν· έφερες εναντίον μας, στην Ιερουσαλήμ, κακό μεγάλο, τέτοιο που δεν ξανάγινε σ' όλο τον κόσμο. ¹³ Το κακό αυτό ξέσπασε πάνω μας κατά πώς είναι γραμμένο στο νόμο του Μωυσή· κι εμείς δεν αποστραφήκαμε τις ανομίες μας και δεν κατανοήσαμε την αλήθεια σου, ώστε να σε εξευμενίσουμε, Θεέ μας. ¹⁴ Γι' αυτό κι εσύ, Κύριε, δεν παρέλειψες να ρίξεις επάνω μας όλο αυτό το κακό. Πράγματι, Κύριε, Θεέ μας, εσύ είσαι δίκαιος ό,τι κι αν κάνεις, ενώ εμείς δεν λέμε να υπακούσουμε στις εντολές σου.

¹⁵ »Κύριε Θεέ μας, εσύ έβγαλες το λαό μας από την Αίγυπτο με την ακαταμάχητη δύναμή σου κι έτσι απέκτησες μεγάλη φήμη, η οποία υπάρχει μέχρι σήμερα· ενώ εμείς στο μεταξύ αμαρτήσαμε κι ασεβήσαμε. ¹⁶ Κύριε, δείξε πάλι την καλοσύνη σου! Πάψε να είσαι οργισμένος ενάντια στην πόλη σου, την Ιερουσαλήμ, κι ενάντια στο άγιο σου βουνό. Είναι από τις αμαρτίες μας και τις ανομίες των προγόνων μας που όλοι οι γύρω λαοί χλευάζουν τώρα την Ιερουσαλήμ και το λαό σου. ¹⁷ Άκουσε, λοιπόν, Θεέ μας, την προσευχή του δούλου σου και τους στεναγμούς μου και κοίταξε μ' ευμένεια τον ερημωμένο ναό σου, για χάρη σου, Κύριε. ¹⁸ Στρέψε το αυτί σου, Θεέ μου, κι άκουσε· κοίταξε προσεκτικά και δες τις ερημώσεις μας και την πόλη, η οποία φέρει το όνομά σου. Δεν προσευχόμαστε σ' εσένα στηριγμένοι στη δικαιοσύνη μας αλλά στη δική σου άπειρη ευσπλαχνία. ¹⁹ Άκουσε Κύριε, συγχώρησε Κύριε, κοίταξε προσεκτικά Κύριε, και πράξε. Μη βραδύνεις, Θεέ μου, γιατί η πόλη αυτή και ο λαός της φέρουν το όνομά σου».

Ο άγγελος εξηγεί το μυστικό των 70 επταετιών

²⁰ Συνέχισα να μιλάω, να προσεύχομαι και να εξομολογούμαι την αμαρτία τη δική μου και του λαού μου, του Ισραήλ και παρακαλούσα τον Κύριο το Θεό μου για το άγιο βουνό του. ²¹ Κι εκεί που προσευχόμουν, ο άντρας που είχα δει στην αρχή του οράματός μου, ο Γαβριήλ, πέταξε γρήγορα και με άγγιξε την ώρα της βραδινής προσφοράς. ²² Ήρθε και μίλησε μαζί μου. «Δανιήλ», μου είπε, «ήρθα για να σε κάνω να καταλάβεις την έννοια της προφητείας. ²³ Όταν άρχισες τις ικεσίες σου στο Θεό, ο Θεός μού έδωσε μια απάντηση για σένα, γιατί του είσαι πολύ αγαπητός. Και τώρα εγώ είμαι εδώ για να σου την αναγγειλώ. Γι' αυτό πρόσεξε το λόγο μου και προσπάθησε να καταλάβεις το όραμα: ²⁴ Όχι εβδομήντα χρόνια αλλά εβδομήντα επταετίες καθορίστηκαν για το λαό σου και την άγια σου πόλη. Αυτή η περίοδος είναι απαραίτητη για να λάβει τέλος η παρακοή, να σταματήσουν οι αμαρτίες, να συγχωρηθεί η ανομία και να εκδηλωθεί η αιώνια δικαιοσύνη· για να εκπληρωθούν τα οράματα και οι προφητείες και να καθαγιαστεί εκ νέου το άγιο των αγίων.

²⁵ »Μάθε, λοιπόν, και κατάλαβε ότι από την εξαγγελία της διαταγής για την επιστροφή από την αιχμαλωσία και για την ανοικοδόμηση της Ιερουσαλήμ, μέχρι την εμφάνιση του χρισμένου άρχοντα, ²⁶ θα περάσουν επτά επταετίες. Μετά, για εξήντα δύο επταετίες, θα ανοικοδομείται η Ιερουσαλήμ και τα οχυρά της. Οι καιροί όμως θα είναι δύσκολοι. ²⁶ Στο τέλος των εξήντα δύο αυτών επταετιών θα εξολοθρευτεί ο χρισμένος άρχοντας χωρίς να δικάσει. Μετά, ο λαός ενός ξένου άρχοντα θα έρθει και θα καταστρέψει την πόλη και το άγιαστήριο. Παρ' όλα αυτά, το τέλος αυτού του άρχοντα θα έρθει σαν κα-

ΜΥ την ώρα ..προσφοράς. Η θυσία αυτή προσφερόταν πιθανώς περί το μέσον του απογεύματος (πρβλ. Α' Βασ 18,29-36). *Μδ του χρισμένου άρχοντα* Το έτος 516 π.Χ. τοποθετήθηκε αρχιερέας («κεχρισμένος άρχοντας») ο Ιησούς, γιος του Ιωσαδάκ (πρβλ. Ζαχ 3,1· 4,14).

9,15 Εξ 12,51· Ιερ 32,20-21 9,17 Ιεζ 36,20-23 9,18 Δτ 9,4-6· Ρωμ 3,23-24 9,21 8,16 Αρ 28,3-8 9,24 9,1-2 Α' Μακ 4,36-59 9,25 Ζαχ 3,1 4,14 9,26 Β' Μακ 3,1· 4,7 34-35

τακλυσμός και ως το τέλος του πολέμου θα διαρκέσουν οι καθορισμένες ερημώσεις.^{μϵ} 27 Στη διάρκεια της επταετίας αυτός θα συνάψει συνθήκη με πολλούς^ς και στη μέση της επταετίας θα απαγορεύσει τις *θυσίες και τις προσφορές στο ναό. Τότε θα στήσει εκεί το *βδέλυγμα της ερημώσεως, μέχρις ότου εκτελεσθεί η απόφαση που έχει ληφθεί γι' αυτόν που προκαλεί την ερήμωση).

Το τρίτο όραμα: Ένας άντρας ντυμένος λινά

10 Τον τρίτο χρόνο της βασιλείας του Κύρου^{μϵ} στους Πέρσες, ήρθε μήνυμα θεού στο Δανιήλ, ο οποίος ονομαζόταν Βαλτάσαρ. Ο λόγος ήταν αξιόπιστος και προανάγγελλε μεγάλες δυσκολίες. Ο Δανιήλ προσπάθησε να τον καταλάβει και η εξήγηση δόθηκε σ' αυτόν με όραμα.

² Εκείνη την εποχή εγώ ο Δανιήλ βρισκόμουν επί τρεις εβδομάδες σε *πένθος για το λαό μου. ³ Μέχρι να περάσουν οι τρεις εβδομάδες, δεν έφαγα νόστιμα εδέσματα ή κρέας, δεν ήπια καθόλου κρασί ούτε άλειψα με αλοιφή το σώμα μου. ⁴ Την εικοστή τέταρτη μέρα του πρώτου *μήνα είχα βρεθεί στην όχθη του μεγάλου ποταμού, που ονομαζόταν *Τίγρης. ⁵ Εκεί που κοίταζα, είδα έναν άνθρωπο που ήταν ντυμένος λινά ρούχα και στη μέση του φορούσε ζώνη από χρυσάφι καθαρό. ⁶ Το σώμα του λαμποκοπούσε σαν τοπάζι και το πρόσωπό του σαν λάμψη αστραπή^ς: τα μάτια του ήταν πύρινα, οι βραχιόνες του και τα πόδια του έλαμπαν σαν αστραφτερός χαλκός κι όταν μιλούσε ήταν σαν ν' ακουγόταν φωνή πλήθους.

⁷ Μόνον εγώ ο Δανιήλ είδα το όραμα^ς οι άντρες που ήταν μαζί μου δεν είδαν τίποτα. Τους κατέλαβε όμως μεγάλος φόβος κι έ-

τρεξαν να κρυφτούν. ⁸ Έμεινα, λοιπόν, μόνος και είδα το μεγάλο εκείνο όραμα. Οι δυνάμεις μου με εγκατέλειψαν, η όψη μου άλλαξε και το πρόσωπό μου χλώμιασε: κάθε ενεργητικότητα χάθηκε μέσα μου. ⁹ Τότε άκουσα τον άντρα να μιλάει. Και καθώς άκουγα τη φωνή του βυθίστηκα σε ύπνο βαθύ, πεσμένος με το πρόσωπο στη γη. ¹⁰ Ξάφνου με άγγιξε ένα χέρι, με σήκωσε στα γονατά μου κι εγώ στηρίχθηκα στις παλάμες μου.

¹¹ «Δανιήλ», μου είπε ο άντρας, «εσύ που τόσο σ' αγαπάει ο Θεός, προσπάθησε να καταλάβεις τα λόγια που θα σου πω: στάσου όρθιος στα πόδια σου, γιατί αυτή τη φορά έχω αποσταλεί ειδικά για σένα». Όταν μου είπε αυτά τα λόγια εγώ σηκώθηκα πάνω τρομαγμένος. ¹² «Μη φοβάσαι Δανιήλ», μου είπε, «γιατί απ' την πρώτη μέρα που ταπεινώθηκες ενώπιον του Θεού σου και συγκέντρωσες την προσοχή σου για να καταλάβεις όλα αυτά τα γεγονότα, η προσευχή σου εισακουστήκε^ς κι εγώ ξεκίνησα για να σου φέρω την απάντηση. ¹³ Αλλά ο αρχάγγελος του βασιλείου των Περσών μου αντιστεκόταν είκοσι μία μέρες. Τότε ο Μιχαήλ, ένας από τους αρχαγγέλους, ήρθε να με βοηθήσει: είχα μείνει, λοιπόν, εκεί κοντά στους βασιλιάδες των Περσών.^{μϵ} ¹⁴ Τώρα όμως ήρθα για να σε βοηθήσω να καταλάβεις τι θα συμβεί στο λαό σου τις τελευταίες μέρες, γιατί το όραμα αυτό αναφέρεται στο μέλλον».

¹⁵ Ενώ μου έλεγε αυτά τα λόγια, έπεσα με το πρόσωπο στη γη και έμεινα άφωνος. ¹⁶ Τότε, κάποιος που έμοιαζε με άνθρωπο, στάθηκε μπροστά μου κι άγγιξε τα χείλη μου, κι εγώ του είπα: «Κύριέ μου, απ' αυτό το όραμα μ' έπιασαν πόνοι κι απόμεινα δίχως δύναμη. ¹⁷ Πώς είναι δυνατόν εγώ ο δούλος σου, κύριέ μου, να μιλάω μ' εσένα; Από τότε

^{μϵ} Εδώ ο *χρισμένος άρχοντας* πιθανόν είναι ο αρχιερέας Ονίας Γ', που δολοφονήθηκε το 171 π.Χ. ενώ βρισκόταν εκθρονισμένος στην εξορία (βλ. Β' Μακ 3,1· 4,7.33-35). Ο *ξένος άρχοντας* είναι πάλι ο Αντίοχος Δ' ο Επιφανής (βλ. υποσ. εις κεφ. 7,25). Πάντως το βιβρ στο στ. 27 είναι ασαφές και η μετ. αβέβαιη. ^{μϵ} *Κύρου*. Βλ. κεφ. 1,21 και υποσ. εις Εοδ 1,1. ^{μϵ} Σε κάθε αντιπαράθεση των λαών αντιστοιχεί μια αντιπαράθεση των υπερφυσικών δυνάμεων (βλ. Εφ 6,12). Οι άγγελοι που μάχονται στο πλευρό των διαφόρων λαών και τους προστατεύουν ονομάζονται «αρχάγγελοι». Ο Μιχαήλ ήταν ο αρχάγγελος-προστάτης του Ισραήλ (βλ. στ. 21· Ιουδα 9· Απ 12,7).

που είδα το όραμα δεν έχω δύναμη κι ούτε έμεινε πνοή μέσα μου».

¹⁸ Τότε, εκείνος που έμοιαζε με άνθρωπο με άγγιξε πάλι και με δυνάμωσε. ¹⁹ «Μη φοβάσαι», μου είπε, «άνθρωπε, εσύ που τόσο σ' αγαπάει ο Θεός. Ειρήνη σ' εσένα! Να είσαι θαρραλέος και δυνατός». Κι ενώ μου μιλούσε, ενδυναμώθηκα και είπα: «Μίλα, κύριέ μου. Μου 'δωσες δύναμη!»

²⁰⁻²¹ Τότε εκείνος με ρώτησε: «Ξέρεις γιατί ήρθα σ' εσένα; Για να σου αναγγειλω αυτό που είναι γραμμένο στο βιβλίο της αλήθειας. Τώρα θα επιστρέψω να πολεμήσω εναντίον του αρχαγγέλου των Περσών· κι όταν εγώ θα φεύγω, θα έρθει ο αρχηγός των Ελλήνων. Και δε θα υπάρχει κανείς να με ενδυναμώσει εναντίον αυτών, εκτός από το Μιχαήλ τον αρχάγγελό σας,

11 όπως τον είχα βοηθήσει κι εγώ, τον πρώτο χρόνο του Δαρείου του *Μήδιου».^{μ7}

² Ο *άγγελος συνέχισε: «Και τώρα, το μήνυμα που έχω να σου αναγγειλω είναι αληθινό: Τρεις ακόμη βασιλιάδες θα βασιλέψουν στους Πέρσες κι ένας τέταρτος θα πλουτίσει περισσότερο απ' όλους τους προηγούμενους. Κι αφού γίνει δυνατός με τον πλούτο του, θα ξεσηκώσει τους πάντες εναντίον του βασιλείου των Ελλήνων. ³ Τότε όμως θα εμφανιστεί ένας γενναίος Έλληνας βασιλιάς,^{μ8} που θα εξουσιάζει με μεγάλη δύναμη και θα πραγματοποιήσει όλα τα σχέδιά του. ⁴ Αλλά πάνω στο κορύφωμα της δύναμής του το βασιλείό του θα συντριφθεί και θα διαμοιραστεί στους τέσσερις ανέμους του ουρανού και όχι στους απογόνους του. Κανένας όμως δε θα έχει την εξουσία που είχε αυτός, γιατί η βασιλεία του θα ξεριζωθεί και θα μοιραστεί σε άλλους εκτός από τους απογό-

νους του».

Ανταγωνισμός Πτολεμαίων και Σελευκιδών βασιλέων

⁵ «Ο βασιλιάς του νότου,^ν θα αποκτήσει δύναμη αλλά κάποιος από τους στρατηγούς του θα γίνει ισχυρότερος απ' αυτόν και θα καταλάβει την εξουσία. Η κυριαρχία του θα είναι ευρύτατη. ⁶ Μετά από χρόνια τα δύο βασίλεια θα ενωθούν, γιατί η κόρη αυτού του βασιλιά θα παντρευτεί το βασιλιά του βορρά, για να συνάψουν συμμαχία. Αυτή όμως δε θα διατηρήσει τη δύναμή της. Ο άντρας της δεν θα μείνει για πολύ ζωντανός ούτε τα παιδιά τους. Θα εξοντωθεί κι αυτή, την ίδια εποχή που θα εξοντωθεί το περιβάλλον της, ο πατέρας της και ο άντρας της.^{να} ⁷ Εκείνη την εποχή θ' αναδειχθεί κάποιος άλλος, συγγενής της, στη θέση του πατέρα της και θα απειλήσει το στρατό του βασιλιά του βορρά μέσα στα ίδια του τα οχυρώματα. Θα επιτεθεί στο στρατό του και θα τον νικήσει.^{νβ} ⁸ Επίσης θα φέρει λάφυρα στην Αίγυπτο τα αγάλματα των θεών της χώρας μαζί με τα πολύτιμά τους σκεύη, τα ασημένια και τα χρυσά. Και για μερικά χρόνια δε θα ξαναεπιτεθεί εναντίον του βασιλιά του βορρά. ⁹ Μετά ο βασιλιάς του βορρά θα εισβάλει στο βασίλειο του νότου αλλά θα υποχρεωθεί να ξαναγυρίσει στη χώρα του.

¹⁰ «Οι γιοι του βασιλιά του βορρά, όμως, θα προετοιμαστούν για πόλεμο και θα συγκεντρώσουν πάρα πολλές δυνάμεις. Ένας απ' αυτούς θα προελάσει με το στρατό του εναντίον των εχθρών του και θα επιτεθεί στα οχυρά τους σαν χείμαρρος που υπερχειλίζει. Και καθώς θα επιστρέφει στη χώρα του θα επιτεθεί σε μια οχυρή εχθρική πόλη.^{νγ} ¹¹ Τότε ο βασιλιάς του νότου θα οργι-

^{μ7} Αναφορά στην απελευθέρωση των Ιουδαίων αιχμαλώτων από τη βαβυλωνιακή αιχμαλωσία (βλ κεφ. 9,1-2). Για το Δαρείο το Μήδιο βλ υποσ. εις κεφ. 6,1. ^{μ8} Δηλ. ο Μέγας Αλέξανδρος ^ν Δηλ. της Αιγύπτου. ^{να} Το βασιλιά του βορρά. Ο στρατηγός που αναφέρεται στο στ 5, δηλ. ο Αντίοχος Β', που έγινε βασιλιάς της Συρο-Βαβυλωνίας, παντρεύτηκε τη Βερενίκη, κόρη του Πτολεμαίου Β', βασιλιά της Αιγύπτου. – Τα παιδιά τους, κατά τους Ο'. Το εβρ. έχει «τη δύναμή της». ^{νβ} Εννοείται η εκστρατεία του Πτολεμαίου Γ' κατά του Σέλευκου Β', γιου του Αντίοχου Β', για να εκδικηθεί το θάνατο της αδερφής του Βερενίκης. ^{νγ} Οι γιοι. Ο Σέλευκος Γ' κι έπειτα ο αδερφός του Αντίοχος Γ', γιοι του Σέλευκου Β'. – Ένας απ' αυτούς, δηλ. ο Αντίοχος Γ'. – οχυρή εχθρική πόλη. Πιθανώς πρόκειται για τη Γάζα.

στεί και θα βγει να πολεμήσει εναντίον του βασιλιά του βορρά· ο τελευταίος θ' αντιπαράξει πολυάριθμο στρατό, αλλά θα παραδοθεί ολόκληρος στην εξουσία του πρώτου. ¹²Ο βασιλιάς του νότου μετά απ' αυτή την ήττη του θα υπερηφανευθεί πολύ· αλλά παρ' όλο που θα εξουδετερώσει μυριάδες εχθρών του, τελικά δεν θα επικρατήσει. ¹³Γιατί ο βασιλιάς του βορρά θα γυρίσει και θ' αντιπαράξει πολυάριθμο στρατό, περισσότερον απ' ό,τι την πρώτη φορά και καλά εξοπλισμένον, και το δίκως άλλο θα κάνει επίθεση στον κατάλληλο καιρό.

¹⁴»Εκείνη την εποχή πολλοί θα ξεσηκωθούν εναντίον του βασιλιά του νότου κι επίσης βίαιοι επαναστάτες από το λαό σου, Δανιήλ, θα κάνουν εξέγερση για να πραγματοποιήσουν το όραμα, αλλά θα νικηθούν. ¹⁵Ο βασιλιάς του βορρά, λοιπόν, θα έρθει και θα κατασκευάσει ανάχωμα εναντίον μιας οχυρής πόλης^{νδ} και θα την καταλάβει. Ο βασιλιάς του νότου δεν θ' αντέξει και οι επιλεγμένοι του στρατού του δεν θα έχουν τη δύναμη ν' αντισταθούν. ¹⁶Ο εισβολέας θα κάνει ό,τι θέλει και κανείς δεν θα μπορεί να του αντισταθεί. Θα εγκατασταθεί στη δοξασμένη χώρα,^{νε} αφού στο πέρασμά του θα έχει προκαλέσει καταστροφές.

¹⁷»Μετά θ' αποφασίσει να εισβάλει με όλο το στρατό του βασιλείου του στη χώρα και θα προσποιηθεί ότι συμπεριφέρεται με ειλικρίνεια: θα δώσει μια από τις κόρες του σε γάμο με το βασιλιά του νότου, με απώτερο στόχο να ερημώσει τη χώρα του εχθρού του. Δε θα μπορέσει, όμως, να επιτύχει το σκοπό του. ¹⁸Τότε θα στραφεί ενάντια στις παράκτιες περιοχές και θα κυριέψει πολλές απ' αυτές. Αλλά ένας ηγεμόνας θα βάλει τέ-

λος στην υπερηφάνεια του, ώστε να μην την επαναλάβει.^{νς} ¹⁹Τότε θα στραφεί ενάντια στις οχυρές πόλεις της δικής του χώρας, αλλά θα νικηθεί και θα εξαφανιστεί τελείως.

²⁰»Στη θέση του θα εμφανιστεί άλλος βασιλιάς, που θα στείλει κάποιον να καταπιέσει το λαό με βαριά φορολογία, αλλά μετά από λίγον καιρό αυτός ο βασιλιάς θα φονευθεί ύπουλα και όχι στη μάχη».

Ο Αντίοχος Δ' ο Επιφανής εχθρός του λαού του Θεού

²¹«Το βασιλιά αυτόν θα τον διαδεχθεί ένας μισητός άνθρωπος, ο οποίος δεν θα είναι νόμιμος διάδοχος. Σε καιρό ειρήνης θα έρθει αιφνίδια και θα καταλάβει το βασίλειο με διάφορες δολοπλοκίες. ²²Κανένας στρατός δεν θα μπορεί να εισβάλει στη χώρα του· θα τους κατατροπώνει όλους. Αυτός θα φονεύσει ακόμα και τον αρχιερέα.^{νζ} ²³Σε κάθε συμμαχία του με άλλους λαούς θα μεταχειρίζεται απάτη· έτσι η δύναμή του θα αυξάνει όλο και περισσότερο, μολοντί οι άντρες του θα είναι λίγοι. ²⁴Σε καιρό ειρήνης θα εισβάλει στα ευφορότερα μέρη της επαρχίας και θα κάνει ό,τι δεν έκαναν οι πρόγονοί του ούτε οι πρόγονοι των προγόνων του. Θα λεηλατήσει εκείνους τους τόπους και θα μοιράσει στους πααδούς του λάφυρα και αγαθά κι επίσης θα καταστρώσει σχέδια εναντίον οχυρών πόλεων^{νη}· αλλά αυτό δεν θα διαρκέσει για πολύν καιρό.

²⁵»Με τη δύναμή του και την τόλμη του θα φύγει με πολύ στρατό εναντίον του βασιλιά του νότου.^{νθ} Ο βασιλιάς του νότου θα εμπλακεί μαζί του σε πόλεμο με μεγάλο και ισχυρό στρατό, αλλά δε θα μπορέσει να του αντισταθεί, γιατί κάποιιοι θα έχουν καταστρώσει

^{νδ}μιας οχυρής πόλης. Πιθανώς πρόκειται για τη Σιδώνα, που κυριεύτηκε το 198 π.Χ. από τον Αντίοχο Γ'. ^{νε}δοξασμένη χώρα. Βλ. υποσ. εις κεφ. 8,9 ^{νς}Το εβρ. στους στ. 17-18 δεν είναι πολύ σαφές και η μετ. είναι αβέβαιη – ένας ηγεμόνας. Πιθανώς πρόκειται για το Ρωμαίο ύπατο Λούκιο Σκιπίωνα, ο οποίος νίκησε τον Αντίοχο Γ' το 190 π.Χ. ^{νζ}τον Αρχιερέα. Πιθανώς πρόκειται για τον αρχιερέα Ονία Γ' (βλ. υποσ. εις κεφ. 9,26). Το εβρ. χρησιμοποιεί τον όρο «αρχηγός της διαθήκης». Ανάλογοι όροι χρησιμοποιούνται και στους στ. 28 και 30 («αγία διαθήκη» και «λαός της διαθήκης»), για να δηλωθούν η ιουδαϊκή θρησκεία και ο ιουδαϊκός λαός αντίστοιχα. ^{νη}Οι στ. 25-29 αναφέρονται στις δύο εκστρατείες του Αντίοχου Δ' του Επιφανούς εναντίον του Πτολεμαίου ΣΤ'. Στη δεύτερη εκστρατεία ο Αντίοχος Δ' υποχρεώθηκε σε υποχώρηση από το Ρωμαίο απεσταλμένο Πόπλιο Λαίνα (στ. 30).

σχέδια εναντίον του. ²⁶ Πράγματι, άνθρωποι του περιβάλλοντός του θα τον προδώσουν, ο στρατός του θα κατατροπωθεί και θα σκοτωθούν πολλοί στρατιώτες του. ²⁷ Και οι δύο αυτοί βασιλιάδες θα έχουν στο νου τους πώς να κάνουν κακό ο ένας στον άλλο. Ενώ θα τρώνε στο ίδιο τραπέζι, θα λένε ψέματα ο ένας στον άλλο. Τα σχέδιά τους όμως δε θα πετύχουν, γιατί δεν θα έχει έρθει ακόμα ο κατάλληλος καιρός. ²⁸ Ο βασιλιάς του βορρά, θα επιστρέψει στη χώρα του με πολλά πλούτη. Επιστρέφοντας θα πραγματοποιήσει τα σχέδιά του εναντίον της ιουδαϊκής θρησκείας.

²⁹ »Αργότερα ο ίδιος αυτός βασιλιάς θα εκστρατεύσει και θα εισβάλει στο νότο· αλλά η τελευταία εκστρατεία δε θα είναι όπως η πρώτη. ³⁰ Θα έρθουν εναντίον του τα πλοία των Κιτταίων^θ κι αυτός θα φοβηθεί και θα γυρίσει πίσω. Έπειτα θα στρέψει την οργή του κατά των Ιουδαίων και θα πραγματοποιήσει τα σχέδιά του εναντίον τους. Μετά θα επιστρέψει στη χώρα του και θα συνεννοηθεί μ' εκείνους από τους Ιουδαίους που πρόδωσαν την πίστη τους ³¹ και θα έρθει ο στρατός του και θα βεβηλώσει το ναό πάνω στο φρούριο: θα καταργήσει την καθημερινή *θυσία και θα στήσει εκεί το *βδέλυγμα της ερημώσεως. ³² Ο βασιλιάς αυτός με τις δολοπλοκίες του θα παρασύρει αυτούς που παραβαίνουν τη *διαθήκη. Ο λαός όμως που γνωρίζει το θεό του, θα παραμείνει σταθερός στον τρόπο ζωής του. ³³ Οι πιο μυαλωμένοι ανάμεσα στο λαό θα συνεντίσουν και τους άλλους· αλλά για μεγάλο χρονικό διάστημα άλλοι θα σκοτώνονται στη μάχη, άλλοι θα καίγονται, άλλοι θα αιχμαλωτίζονται ή οι περιουσίες τους θα λεηλατούνται. ³⁴ Και μετά απ' όλους αυτούς τους διωγμούς ο λαός του Θεού θα έχει μικρή βοήθεια,^ς γιατί πολ-

λοί απ' αυτούς που θα τους συμπαρασταθούν, θα τους φερθούν υποκριτικά. ³⁵ Από τους συνετούς μερικοί θα σκοτωθούν κι ο θάνατός τους θα έχει ως αποτέλεσμα ο λαός να εξαγιστεί, να *καθαριστεί και να τελειοποιηθεί, ώσπου να 'ρθεί το τέλος στον ορισμένο καιρό.

³⁶ »Ο βασιλιάς αυτός του βορρά θα φέρεται αυταρχικά και θα υπερηφανευθεί ότι είναι ανώτερος από κάθε άλλον θεό· ακόμα κι εναντίον του υπέρτατου Θεού θα κομπορημονεί. Όλα αυτά θα τα κάνει μέχρις ότου ξεσπάσει η οργή του Θεού, γιατί ό,τι έχει οριστεί, θα εκπληρωθεί. ³⁷ Δε θα υπολογίζει τους θεούς των προγόνων του ούτε τον αγαπημένο θεό των γυναικών·^{ςα} θα θεωρεί τον εαυτό του ανώτερον από όλους τους θεούς και κανένα δε θα σέβεται. ³⁸ Στη θέση τους θα τιμήσει το θεό των οχυρών,^{ςβ} ένα θεό που ποτέ δε γνώρισαν οι πρόγονοί του· θα προσφέρει σ' αυτόν χρυσάφια και σήμα, πολύτιμα πετράδια και πλούσια δώρα. ³⁹ Με τη βοήθεια αυτού του ξένου θεού θα επιτεθεί εναντίον διαφόρων πόλεων. Εκείνους που θα τον αναγνωρίσουν θα τους τιμήσει ανάλογα· θα τους δώσει εξουσία πάνω σε πολλούς ανθρώπους και θα τους μοιράσει τη χώρα για ανταμοιβή.

⁴⁰ »Στον καιρό του τέλους,^{ςγ} όμως, ο βασιλιάς του νότου θα επαναλάβει τις εχθροπραξίες αλλά ο βασιλιάς του βορρά θα του επιτεθεί με άμαξες, ιππικό και πολλά πλοία. Θα έρθει στις χώρες του ορμητικός σαν πλημμύρα και θα διαβεί μέσα απ' αυτές. ⁴¹ Θα εισβάλει και στη δοξασμένη χώρα^{ςδ} και θα εξολοθρέψει μυριάδες· αλλά οι *Εδωμίτες, οι *Μωαβίτες και ένα μέρος των Αμμωνιτών θα διαφύγουν. ⁴² Κι όταν θα έχει εισβάλει σ' όλες αυτές τις χώρες δεν θα διστάσει να επιτεθεί και εναντίον της Αιγύ-

^θ Τα πλοία των Κιτταίων. Δηλ. πλοία από την Κύπρο. Εδώ υπονοούνται οι Ρωμαίοι (βλ. υποσ. εις στ 25). ^ς Μικρή βοήθεια. Υπονοείται η Μακκαβαϊκή επανάσταση (βλ. Α' Μακ κεφ. 2 - 4). ^{ςα} Θεό των γυναικών. Πιθανόν ενν. ο Ταμμούζ (Ιεζ 8,14). ^{ςβ} Θεό των οχυρών. Πιθανώς τον Ολύμπιο Δία. ^{ςγ} Τα γεγονότα που αναφέρονται στους επόμενους στίχους δεν είναι δυνατόν να καταταχθούν ιστορικά. ^{ςδ} Δοξασμένη χώρα. Βλ. υποσ. εις κεφ. 8,9

πτου ⁴³ και ν' αρπάξει το χρυσάφι και το ασήμι της κι όλους τους πολύτιμους θησαυρούς της. Επίσης θα υποτάξει τους Λίβυες και τους Αιθίοπες. ⁴⁴ Θα τον αναστατώσουν όμως δυσάρεστες ειδήσεις, ότι δηλαδή επίκειται εισβολή στη χώρα του εχθρών από ανατολάς κι από βορρά· έτσι θα στραφεί εναντίον τους και θα τους πολεμήσει με μεγάλη μανία και θα εξολοθρέψει πολλούς απ' αυτούς. ⁴⁵ Θα στήσει τις βασιλικές του σκηνές ανάμεσα στη θάλασσα και στο 'άγιο *βουνό, όπου βρίσκεται ο ναός του Θεού. Θα πεθάνει όμως χωρίς κανείς να μπορεί να τον βοηθήσει».

Επίθεση του Μιχαήλ και ανάσταση των νεκρών

12 «Εκείνη την εποχή», συνέχισε ο *άγγελος, «θα παρουσιαστεί ο αρχάγγελος Μιχαήλ, ο προστάτης του λαού σου. Θα είναι στενάχωρα χρόνια, που όμοια τους δεν υπήρξαν ποτέ από τότε που δημιουργήθηκαν τα έθνη. Θα σωθούν, όμως, από το λαό σου 'όλοι εκείνοι που τα ονόματά τους είναι γραμμένα στο βιβλίο του Θεού. ² Πολλοί που έχουν πεθάνει θ' αναστηθούν, άλλοι για να ζήσουν αιώνια κι άλλοι για ν' αντιμετωπίσουν αιώνια ντροπή και περιφρόνηση. ³ Οι συνετοί όμως θα λάμψουν σαν το λαμπρό *στερέωμα, κι εκείνοι που βοήθησαν πολλούς να μείνουν πιστοί, θα λάμψουν επίσης σαν αστέρια για πάντα.

⁴ »Τώρα εσύ, Δανιήλ, κλείσε το βιβλίο μ' αυτά τα λόγια και κράτησε μυστικό το περιεχόμενό του μέχρι τον καιρό του τέλους. Πολλοί θα θελήσουν να το διερευνήσουν για ν' αυξήσουν τις γνώσεις τους».

Πότε θα έρθει το τέλος

⁵ Εκείνη τη στιγμή εγώ, ο Δανιήλ, είδα δύο άλλους άντρες να στέκονται ένας από τη μία όχθη του ποταμού κι ο άλλος απ' την άλ-

λη. ⁶ Ο ένας ρώτησε τον άντρα που φορούσε λινά και στεκόταν πάνω από τα νερά του ποταμού: «Πότε θα πάρουν τέλος όλα αυτά τα θαυμαστά πράγματα;»

⁷ Τότε εκείνος σήκωσε τα δυο του χέρια στον ουρανό και τον άκουσα που ορκίστηκε στον αιώνιο Θεό ότι θα περάσουν τριάμισυ χρόνια. Όλα αυτά θα εκπληρωθούν, όταν τελειώσουν και τα δεινά του *άγιου λαού του Θεού.

⁸ Εγώ άκουσα αλλά δεν κατάλαβα, και ξαναρώτησα: «Κύριέ μου, πότε είπες ότι θα τελειώσουν όλα αυτά;»

⁹ Εκείνος απάντησε: «Πήγαινε τώρα, Δανιήλ, γιατί το μήνυμά μου πρέπει να παραμείνει σφραγισμένο μέχρι τον καιρό του τέλους. ¹⁰ Πολλοί θα εξαγιστούν, θα *καθαριστούν και θα τελειοποιηθούν με τα δεινά τους· αλλά οι ασεβείς θα εξακολουθήσουν να ασεβούν και κανένας απ' αυτούς δε θα καταλάβει τίποτα. Μόνον οι συνετοί θα καταλάβουν. ¹¹ Από τον καιρό που θα καταργηθεί η καθημερινή *θυσία και θα στηθεί στο *θυσιαστήριο το *βδέλυγμα της ερημώσεως, θα περάσουν χίλιες διακόσιες ενενήντα μέρες. ¹² Μακάριος όποιος δείξει καρτερία, ώσπου να περάσουν χίλιες τριακόσιες τριάντα πέντε μέρες! ¹³ Εσύ όμως τώρα, Δανιήλ, πήγαινε κι αναπαύσου, μέχρις ότου έρθει το τέλος. Αλλά στο τέλος των καιρών θ' αναστηθείς για να λάβεις την αμοιβή σου».

ΒΗΛ ΚΑΙ ΔΡΑΚΟΝ

Δ Όταν πέθανε ο βασιλιάς των Μήδων Αστυάγης, τον διαδέχτηκε στο βασιλείο του ο Κύρος, βασιλιάς των Περσών. ² Ο Δανιήλ ήταν έμπιστος του βασιλιά και ζούσε μαζί του στο παλάτι· ήταν ο πιο ονομαστός απ' όλους τους άλλους φίλους του. ³ Οι *Βαβυλώνιοι είχαν ένα άγαλμα, που τ' όνομά του ήταν *Βηλ, και ξόδευαν σ' αυτό κάθε μέρα δώδεκα αρτάβες σιμιγδάλι, σαράντα πρό-

⁶ Ο Κύρος ανέβηκε στο θρόνο των Περσών το 558 π.Χ. και κατέλαβε το βασίλειο των Μήδων το 550 (πρβλ. Εοδ 1,1).

11,45 7,26 12,1 Μτ 24,21· Μακ 3,16· 10,13,21 Ιδθ 9· Απ 12,7 12,2 Ησ 26,19 66,22-24 Β' Μακ 7,9,14,36 12,43-45 Σολ 2,23-3,8· Μτ 25,46 12,3 11,33· Μτ 13,43 12,4 8,26· Απ 22,10 12,5-6 10,4-5 12,7,25 12,10 11,35 Απ 22,11 12,11 8,11-14 12,13 12,2 Δ,2 Δν 6,29 Δ,3 Ησ 50,2· 51,44

βατα και έξι μετρητές κρασί.⁵⁵ 4 Ο βασιλιάς λάτρευε αυτό το άγαλμα και πήγαινε κάθε μέρα και το προσκυνούσε.

Ο Δανιήλ, όμως, προσκυνούσε το δικό του Θεό. 5 Μια μέρα ο βασιλιάς τον ρώτησε: «Γιατί εσύ δεν προσκυνάς το Βηλ;» Ο Δανιήλ απάντησε: «Επειδή δεν λατρεύω αγάλματα καμωμένα από ανθρώπινα χέρια, αλλά τον αληθινό Θεό, που δημιούργησε τον ουρανό και τη γη και έχει εξουσία πάνω σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη». 6 Ο βασιλιάς τού είπε: «Δεν πιστεύεις ότι ο Βηλ είναι πραγματικός θεός; Δε βλέπεις πόσα τρώει και πίνει κάθε μέρα;» 7 Ο Δανιήλ γέλασε και είπε: «Μην πλανάσαι βασιλιά! Αυτός από μέσα είναι λάσπη κι απ' έξω χαλκός· ποτέ μέχρι τώρα δεν έχει φάει ούτε έχει πει τίποτα».

8 Ο βασιλιάς θύμωσε και κάλεσε τους ιερείς του και τους είπε: «Αν δε μου πείτε ποιος είν' αυτός που τρώει τις προσφορές για τις οποίες δαπανώνται τόσα χρήματα, θα πεθάνετε· αν όμως αποδείξετε ότι όλα αυτά τα τρώει πράγματι ο Βηλ, τότε θα θανατωθεί ο Δανιήλ, γιατί πρόσβαλε το άγαλμα». 9 Ο Δανιήλ είπε στο βασιλιά: «Ας γίνει όπως διάταξες». Οι ιερείς του Βηλ ήταν εβδομήντα, εκτός από τις γυναίκες και τα παιδιά τους.

10 Μόλις ο βασιλιάς πήγε μαζί με το Δανιήλ στο ναό του Βηλ, 11 οι ιερείς του Βηλ είπαν: «Εμείς τώρα βγαίνουμε έξω, κι εσύ βασιλιά φέρε τις τροφές, βάλε κρασί στο ποτήρι και τοποθέτησέ τα όλα μπροστά στο Βηλ. Μετά κλείσε την πόρτα και σφράγισέ την με το δαχτυλίδι σου· και έλα το πρωί κι αν δεν τα βρεις να έχουν φαγωθεί όλα από το Βηλ, εμείς να πεθάνουμε· αλλιώς να πεθάνει ο Δανιήλ, που είπε ψέματα εναντίον μας». 12 Στην πραγματικότητα, όμως, αυτοί τα αψηφούσαν όλα, γιατί είχαν κάνει κάτω από το τραπέζι μια κρυφή καταπακτή, απ' όπου έμ-

παιναν κάθε φορά κι έκλεβαν τα τρόφιμα.

13 Πράγματι, μόλις οι ιερείς βγήκαν έξω, ο βασιλιάς τοποθέτησε τις τροφές μπροστά στο Βηλ. 14 Ο Δανιήλ διάταξε τους υπηρέτες του και έφεραν στάχτη και την κοσκίνισαν σ' όλο το δάπεδο του ναού· μόνο ο βασιλιάς ήταν παρών. Ύστερα, αφού βγήκαν έξω, έκλεισαν την πόρτα, τη σφράγισαν με το δαχτυλίδι του βασιλιά και έφυγαν. 15 Οι ιερείς όμως ήρθαν τη νύχτα, σύμφωνα με τη συνήθειά τους, μαζί με τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους και τα έφαγαν και τα ήπιαν όλα.

16 Το άλλο πρωί ο βασιλιάς σηκώθηκε και μαζί του κι ο Δανιήλ. 17 «Είναι άθικτες οι σφραγίδες, Δανιήλ;» ρώτησε ο βασιλιάς. Κι ο Δανιήλ απάντησε: «Ναι, βασιλιά». 18 Μόλις άνοιξαν οι πόρτες, ο βασιλιάς κοίταξε πάνω στο τραπέζι και φώναξε: «Είσαι μεγάλος, Βηλ! Εσύ ποτέ δεν κάνεις απάτες!» 19 Ο Δανιήλ έβαλε τα γέλια και έπιασε το βασιλιά για να μην μπει μέσα στο ναό. «Κοίτα το δάπεδο», του λέει μετά, «και βρες ποιανού είναι αυτές οι πατημασιές». 20 Ο βασιλιάς απάντησε: «Πράγματι, βλέπω εδώ πατημασιές ανδρών, γυναικών και παιδιών». 21 Τότε οργίστηκε, συνέλαβε τους ιερείς, τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους και του έδειξαν τις κρυφές πόρτες, από τις οποίες έμπαιναν και καταβρόχθιζαν τις προσφορές που ήταν πάνω στο τραπέζι. 22 Ο βασιλιάς τούς εκτέλεσε όλους και παρέδωσε τον Βηλ στη διάθεση του Δανιήλ, ο οποίος κατέστρεψε κι αυτόν και το ναό του.

Ο Δανιήλ νικάει το Δράκοντα

23 Υπήρχε επίσης ένα μεγάλο φίδι, που το λάτρευαν οι Βαβυλώνιοι. 24 Μια μέρα ο βασιλιάς είπε στο Δανιήλ: «Δεν μπορείς να πεις ότι αυτός δεν είναι πραγματικός θεός! Εμπρός, λοιπόν, προσκύνησέ τον!» 25 Ο Δανιήλ απάντησε: «Εγώ τον Κύριο το Θεό μου θα

⁵⁵Το Βηλ ήταν ένα από τα ονόματα του Μαρνούκ, βασικού βαβυλωνιακού θεού (πρβλ. Ησ 46,1, Ιερ 50,2 51,44) - Η αραβική (περική μονάδα χωρητικότητας) ισοδυναμεί με 30 έως 45 κιλά (οι εκτιμήσεις των ειδικών διαφέρουν). - Ο μετρητής (μέτρο υγρών της αρχαίας Αθήνας) ισοδυναμούσε με 39 λίτρες.

προσκυνήσω, γιατί αυτός είναι αληθινός Θεός. Δώσε μου όμως, βασιλιά, την άδεια και θα σκοτώσω το φίδι χωρίς μαχαίρι ή ραβδί». ²⁶Ο βασιλιάς απάντησε: «Σου τη δίνω». ²⁷Τότε ο Δανιήλ πήρε πίσσα, ξύγγι και τρίχες και τα έψησε μαζί· τα έκανε σβώλους και τα έβαλε στο στόμα του φιδιού. Το φίδι τα έφαγε και έσκασε. Τότε ο Δανιήλ είπε: «Κοιτάξε, λοιπόν, πού προσφέρετε τη λατρεία σας!»

²⁸Μόλις το 'μαθαν αυτό οι Βαβυλώνιοι, αγανάκτησαν φοβερά και ξεσηκώθηκαν εναντίον του βασιλιά. «Ο βασιλιάς έγινε Ιουδαίος!» έλεγαν. «Κατέστρεψε το Βηλ, σκότωσε το φίδι και έσφαξε τους ιερείς». ²⁹Πήγαν, λοιπόν, στο βασιλιά και του είπαν: «Πάρδωσε μας το Δανιήλ· αλλιώς θα φονεύσουμε κι εσένα και τους δικούς σου. ³⁰Ο βασιλιάς όταν είδε ότι τον πιέζουν αόρητα, αναγκάστηκε να τους παραδώσει το Δανιήλ.

³¹Αυτοί τον έρριξαν στο λάκκο των λεόντων και έμεινε εκεί έξι μέρες. ³²Στο λάκκο βρίσκονταν επτά λιοντάρια και τους έδιναν για τροφή κάθε μέρα δύο ανθρώπινα σώματα και δύο πρόβατα. Εκείνη την ημέρα όμως δεν τους έδωσαν τίποτα, για να κατασπαράξουν το Δανιήλ.

³³Στην Ιουδαία ζούσε εκείνον τον καιρό ο *προφήτης Αββακούμ. Αυτός είχε βράσει φαγητό, έκοψε ψωμί σε μικρά κομμάτια, τα

έβαλε όλα μαζί σε μια σουπιέρα και πήγαινε στο χωράφι για να τα φέρει στους θεριστές. ³⁴Τότε ένας *άγγελος του Κυρίου διέταξε τον Αββακούμ να πάει το φαγητό αυτό στη Βαβυλώνα και να το δώσει στο Δανιήλ, στο λάκκο με τα λιοντάρια. ³⁵Ο Αββακούμ απάντησε: «Κύριε, τη Βαβυλώνα δεν την έχω ξαναδεί κι ούτε γνωρίζω κανέναν τέτοιο λάκκο». ³⁶Τότε ο άγγελος του Κυρίου τον έπιασε από τα μαλλιά και μ' ένα δυνατό άνεμο τον έφερε στη Βαβυλώνα. ³⁷Ο Αββακούμ φώναξε δυνατά: «Δανιήλ, Δανιήλ, πάρε το φαγητό που σου στέλνει ο Θεός». ³⁸Ο Δανιήλ απάντησε: «Με θυμήθηκες βέβαια, Θεέ μου· εσύ ποτέ δεν εγκαταλείπεις αυτούς που σε αγαπούν». ³⁹Σηκώθηκε κι έφαγε, κι ο άγγελος του Θεού ξανάφερε τον Αββακούμ αμέσως πίσω στον τόπο του.

⁴⁰Την έβδομη μέρα πήγε ο βασιλιάς να θρηνήσει το Δανιήλ. Όταν όμως ήρθε στο λάκκο και κοίταξε μέσα, ο Δανιήλ ήταν εκεί καθισμένος. ⁴¹Τότε ο βασιλιάς φώναξε δυνατά και είπε: «Είσαι μεγάλος, Κύριε, Θεέ του Δανιήλ! Δεν υπάρχει άλλος εκτός από σένα». ⁴²Και διέταξε να τον βγάλουν από το λάκκο. Αυτούς όμως που είχαν γίνει αιτία να ταλαιπωρηθεί ο Δανιήλ, τους έριξε στο λάκκο, και τα λιοντάρια τούς κατασπάραξαν αμέσως μπροστά στα μάτια του.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

ΑΡΙΘ. { Πρωτ. 3196/87
Διοκπ. 664

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΗ 2α 'Ιουνίου 1988
Θ Ε Μ Α :

Πρός
Τούς 'Ελλογιμωτάτους Καθηγητάς
κ.κ. Γεώργιον Γαλίτην
'Ιωάννην Καραβιδόπουλον
Πέτρον Βασιλειάδην
'Ιωάννην Γαλάνην

'Ελλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί,

'Η 'Ιερά Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 21ης 'Απριλίου 1988, κατόπιν τοῦ ἀπό 10-12-87 ὑμετέρου ἐγγράφου, δι' οὗ ὑπεβλήθη πρὸς ἐγκρισιν ἐν τυπογραφικοῖς δοκιμίοις ἡ ὑφ' ὑμῶν γενομένη ἀπόδοσις εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν τοῦ 'Ιεροῦ Κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ μετ' εἰσήγησιν τῆς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης ἐξ ἀρχιερέων ἐπιτροπῆς, ἐνέκρινε τὴν ὑμετέραν ἐργασίαν, ἣν θεωρεῖ σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς 'Εκκλησίας καὶ πρὸς τὴν 'Ιεράν αὐτῆς Παράδοσιν.

'Επὶ τούτοις, ἐπευλεγούντες ὑμᾶς εὐχόμεθα ὅπως ὁ Δομήτωρ τῆς 'Εκκλησίας Κύριος 'Ιησοῦς Χριστὸς ἐνισχύη καὶ φωτίζη ὑμᾶς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ἀποσκοποῦν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν διακονίαν τοῦ λαοῦ Του.

Ὁ ἁγιοπαιστήριος ἀρχιεπίσκοπος Ἰεροσολύμων

© ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

επιφ. Γαλιάνης

1988

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

بطريركية المروم الأرثوذكس
الاسكندرية

3-5-88

Ἀγαπητοί μου Καθηγηταί κ.κ. Γ.Γαλίτη, Ἰω-
άννη Καραβιδόπουλε, Πέτρο Βασιλειάδη καί Ἰω-
άννη Γαλάνη,

Σᾶς εὐχομαι τά καλά τοῦ Θεοῦ.

Νά μέ συγχωρήσετε, πού δέν ἀπάντησα ἐγκαίρως, κι'
αὐτό γιατί ἔλλειπα σέ ἀποστολή γιά τό Πατριαρχεῖο μας.

Σᾶς συγχαίρω ἐκ βαθέων διὰ τήν προσφοράν Σας καί τόν
καλόν Σας ἀγῶνα διὰ τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ μας Χριστοῦ,
μέ τήν ἀπόδοσιν εἰς τήν νεοελληνικήν γλῶσσαν τοῦ Ἱεροῦ
Κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού ἐνεκρίθη καί ἀπό τήν
Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Αὐτή ἡ προσφορά Σας, πού συνεχίζει μιὰ παράδοση τολ-
μηρῶν καί ἀξίων συναδέλφων Σας, γιά τόν λαό τοῦ Θεοῦ, πού
τήν περίμενε, γιά τούς νέους καί νέες μας προπάντων, αὐτή
τήν κρίσιμη ὥρα γιά τήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀγῶνας
καλός καί ἀξιός. Ἀπό τήν ἀρχή τήν δέχθηκα μέ χαρά, τήν
διάβασα μέ ἀγάπη. Δείξατε καί τόλμη καί θάρρος, ἀπό ἀγά-
πη στόν Χριστό καί τόν λαό Του, καί στήν ἀποστολή τῆς
θεολογικῆς Ἐπιστήμης, πού ἡ Ἀλεξάνδρεια μιὰ ἐποχή παρα-
δοσιακή, ἱστορική, αἰώνια, μέ τήν Σχολή της, τολμηρά φα-
νέρωσε ποιά εἶναι τά αἰτήματα τῶν καιρῶν. Καί ἡ πορεία
αὐτή, νομίζω ταπεινῶς ὅτι πρέπει νά συνεχιστεῖ παντοῦ,
σ' ὅλους τούς κλάδους, κάθε φύσεως ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς,
μέ τήν ἴδια ἄγια τόλμη καί τό θεῖο θάρρος. Δέν ὑπάρχει
ἄλλη ὁδός παρά ἐκεῖνη τῆς ἀλήθειας καί τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ
τοῦ Θεοῦ, ἐδῶ καί τώρα καί πάντα.

Σᾶς συγχαίρω καί Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεός νά νάει μαζί Σας καί νά εὐλογεῖ τόν ἀγῶνα Σας.

Μετὰ ἀγάπης
Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας

Ἐπιτομή τῆς ἑξήκοντης ἑβδόμης ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου ἁποστόλου Παύλου πρὸς τὸν ῥωμαῖον λαόν.

Ἄριθμ. Πρωτ.

539

Τοῖς ἐλλογιμωτάτοις καθηγηταῖς κ.κ. Γεωργίῳ Γαλίτῃ, Ἰωάννῃ Καραβιδουπόλῳ, Ἰωάννῃ Γαλάνῃ καὶ Πέτρῳ Βασιλειάδῃ, τέκνοις ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάριν καὶ εἰρήνην ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς.

Περιχαρεῖα πολλῇ ἐκομισάμεθα τὸ ἀπὸ 30ῆς Ἰουνίου 1988 μνηολογούμενον γράμμα ὑμῶν δι' οὗ γνωρίζετε ἡμῖν τὴν ὑφ' ὑμῶν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν τοῦ ἱεροῦ Κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τὴν ἐγκρισὶν ταύτης πρὸς ἐκδόσιν ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁδεύοντες πρὸς τὸ τέλος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, τοῦ μεστοῦ ριζικῶν ἀλλαγῶν καὶ τροποποιήσεων εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξελίξεως ἐπὶ τὰ ἀπλούστερα καὶ οὐσιωδέστερα ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως τὴν ἐπιτακτικὴν τῆς Ἐκκλησίας φωνήν, εἰς ἣν ὑμεῖς ὑπέκοντες "πεπληρωμένοι γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν" (Ρωμ. 15,14 ἀνελάβετε εὐχαρίστως τὸ δυνῶς πνευματικῶς ὑπεύθυνον καὶ ἐπίμοχθον ἔργον τῆς ἀποδόσεως, δηλονότι, εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν τοῦ Ἱεροῦ Κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης, συμβάλλοντες οὕτω εἰς τὴν ἀπλοποίησιν αὐτοῦ, τὴν εὐρεῖαν μελέτην καὶ εὐχερεστέραν κατανόησιν τῶν σωτηριωδῶν νοημάτων αὐτοῦ διὰ τοὺς πιστοὺς καὶ ἰδίᾳ τὴν νεολαίαν, διώκοντες τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς τοιαύτης παρουσιάσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ Παύλειον ρητόν, "τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους" (Ρωμ. 14,19) ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ χριστιανύμου πληρώματος τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀπανταχοῦ εὐρισκομένων ἑλληνοφῶνων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

Πατρικῶς συγχαίροντες ὑμῖν ἐπὶ τῇ, εὐσεβείᾳ πολλῇ καὶ ἐνθέῳ ζήλῳ, ἀναληφθείσῃ τοιαύτῃ πρωτοβουλίᾳ, ἥτις θάπαρᾳσχη τοῖς πιστοῖς καὶ παντὶ ἐνδιαφερομένῳ εὐχερεστέραν πνευματικὴν ἐντρόφησιν μελέτην καὶ κατανόησιν, ἀπνεύμονεν ὀλοθύμως ὑμῖν τὸν δίκαιον ἐπαινον σὺν ταῖς Πατριαρχαῖς ἡμῶν εὐχαῖς καὶ Πατριαρχικαῖς εὐλογίαις καὶ διατελοθῆμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ ἁγία Ἰουλίου 13.

Διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης,

Ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
ΔΙΟΔΩΡΟΣ Α΄
Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκφραση “Καινή Διαθήκη” προέρχεται από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό, ο οποίος κατά το μυστικό δείπνο είπε: «*τούτο γάρ ἐστί τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*» (Μτ 26,28), δηλώνοντας έτσι τη νέα περίοδο της λυτρωτικής οικονομίας του Θεού. Η νέα αυτή περίοδος για την ανθρωπότητα, που εγκαινιάζει ο Χριστός με τη σάρκωσή του και σφραγίζει με το σταυρικό του θάνατο και την ανάσταση, αποτελεί πραγματοποίηση των υποσχέσεων της Παλαιάς Διαθήκης, στα χρόνια της οποίας οι προφήτες οραματίστηκαν μια καινούρια, αιώνια διαθήκη ανάμεσα στο Θεό και το λαό του. Ἦδη ο Ιερεμίας προαναγγέλλει: «*Ἐρχονται μέρες, λέει ὁ Κύριος, που θα κάνω καινούρια διαθήκη με τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα...*» (Ἰερ 31,31· 32,40). Η υπόσχεση αυτή πραγματοποιήθηκε όχι μόνο για το λαό του Ισραήλ και του Ιούδα αλλά για ὅλη την ανθρωπότητα, που μπορεί να καρπωθεῖ τις συνέπειες της σταύρωσης και της ἀνάστασης.

Ὁ σταυρός του Χριστοῦ, ἐνῶ πραγματοποιεῖ τις υποσχέσεις του παρελθόντος, εἶναι συγχρόνως τὸ ορόσημο γιὰ τὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς. Τα βιβλία ἐκεῖνα, που γράφτηκαν ἀπὸ ἐμπνευσμένους ἄντρες τῆς πρώτης Ἐκκλησίας καὶ περιέχουν τὴν πραγματοποίηση τῶν υποσχέσεων τοῦ Θεοῦ με τὴ ζωὴ, τὸ θάνατο καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐναρξη δηλ. τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ τὴν προσδοκία τῆς μελλοντικῆς ολοκλήρωσής τῆς, ονομάστηκαν “Καινή Διαθήκη” σε ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὰ βιβλία τῆς προηγούμενης περιόδου τῆς οικονομίας τοῦ Θεοῦ, τῆς “Παλαιάς Διαθήκης”. Ὁ ὅρος “Καινή Διαθήκη” πρὸς δῆλωση τοῦ συνόλου τῶν βιβλίων που περιέχουν τὴ νέα οικονομία τοῦ Θεοῦ, μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 2ου αἰῶνα καὶ επικρατεῖ ὀριστικά ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 3ου αἰῶνα καὶ ἐξῆς. Τα βιβλία αὐτὰ που γράφτηκαν ἀπὸ τὰ μέσα μέχρι τὰ τέλη τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνα εἶναι τὰ ἐξῆς 27: Τα 4 ευαγγέλια (κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκάν, κατὰ Ἰωάννην), οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, οἱ ἐπιστολές τοῦ Παύλου (πρὸς Ῥωμαίους, Α΄- Β΄ Κορινθίους, Γαλάτας, Ἐφεσίους, Φιλιππησίους, Κολοσσαείς, Α΄-Β΄ Θεσσαλονικεῖς, Α΄- Β΄ πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ πρὸς Φιλήμονα καθὼς καὶ ἡ πρὸς Εβραίους), οἱ ἐπτὰ Καθολικὲς (Ἰακώβου, Α΄- Β΄ Πέτρου, Α΄- Β΄- Γ΄ Ἰωάννου, Ἰούδα) καὶ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου.

Βέβαια γιὰ τὴν πρωτοχριστιανικὴ Ἐκκλησία “Γραφή” ἢ “Γραφαί” ἦταν τὰ βιβλία τῆς Παλαιάς Διαθήκης, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς παραθέτουν φράσεις εἰσάγοντάς τες με τὸ “γέγραπται”, “λέγει ἡ γραφή” καὶ ἄλλες παρόμοιες. Σιγά-σιγά δίπλα σπὴν αυθεντία τῶν Γραφῶν τοποθετεῖται αὐτός που τὶς πραγματοποίησε με ὅσα εἶπε καὶ ἐπραξε καὶ κυρίως με τὸ θάνατο καὶ τὴν ἀνάστασή του. Ὅ,τι εἶπε ὁ Κύριος ἐπιβάλλεται στὴ συνείδηση τῶν χριστιανῶν ὡς ὁ νέος κανόνας ζωῆς. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος π.χ. σὲς ἐπιστολές του ἐπανειλημμένα στηρίζει τὴ διδασκαλία του σὲ σχετικὸ λόγο τοῦ Κυρίου: «*με βάση τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου σὰς λέμε τούτο*»: (Α΄ Θεσ 4,15), «*δίνω ἐντολὴ ὄχι ἐγὼ ἀλλὰ ὁ Κύριος*» (Α΄ Κορ 7,10), «*ὁ Κύριος καθόρισε*» (Α΄ Κορ 9,14), «*ἐγὼ αὐτὸ παρέλαβα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο, κι αὐτὸ σας παρέδωσα*» (Α΄ Κορ 11,23). Ἀπὸ τὸν 2ο αἰῶνα καὶ ὕστερα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς παραθέτουν χωρὶα τῶν ευαγγελίων εἰσάγοντάς τα με τὶς συνηθισμένες γιὰ βιβλικὲς παραθέσεις φράσεις “γέγραπται” κ.τ.ό.

Υπάρχουν ενδείξεις που οδηγούν προς την άποψη ότι στα τέλη του 1ου ή στις αρχές του 2ου αιώνα συγκεντρώθηκαν οι επιστολές του Παύλου σε ένα σώμα και στα μέσα του 2ου αιώνα ο φιλόσοφος και μάρτυς Ιουστίνος αναφέρεται στα “ευαγγέλια” (σε πληθυντικό αριθμό) που τα χαρακτηρίζει ως “απομνημονεύματα των αποστόλων” και μας πληροφορεί ότι διαβάζονται στις λατρευτικές συνάξεις των χριστιανών μαζί με τα συγγράμματα των προφητών.

Το ερώτημα είναι, πότε τα ευαγγέλια μαζί με τις επιστολές και τα λοιπά βιβλία της Καινής Διαθήκης καθιερώθηκαν ως “Γραφή”, ως η “Καινή Διαθήκη”. Μπορούμε να απαντήσουμε ότι κατά τα τέλη του 2ου αιώνα απαριθμούνται ως κανονικά τα περισσότερα από τα 27 βιβλία της Καινής Διαθήκης. Η κατάσταση του κανόνα στις αρχές του 3ου αιώνα απηχείται στα έργα του Ωριγένη, η μαρτυρία του οποίου έχει μεγάλη σημασία, γιατί ταξίδευσε σε πολλές εκκλησίες (Ελλάδα, Μ. Ασία, Ρώμη, Αίγυπτο, Παλαιστίνη) και γνώρισε την πράξη των διαφόρων εκκλησιών ως προς τα βιβλία της Καινής Διαθήκης.

Τελικός σταθμός στην εξέλιξη και οριστική διαμόρφωση του κανόνα θεωρείται η 39η Εορταστική Επιστολή του Μ. Αθανασίου (367), στην οποία αναφέρονται ως κανονικά τα 27 βιβλία της Καινής Διαθήκης.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Εισαγωγή

Το κατά Ματθαίον ευαγγέλιον, πρώτο στον κανόνα των βιβλίων της Καινής Διαθήκης, αποτελεί κατά κάποιον τρόπο το συνδετικό κρίκο μεταξύ της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, όπως συνάγεται τόσο από τη γενεαλογία του Ιησού, με την οποία αρχίζει, όσο και από τη σταθερή συνήθεια που έχει ο ευαγγελιστής να παρουσιάζει τα σχετικά με τη ζωή, τη διδασκαλία, το θάνατο και την ανάσταση του Ιησού ως πραγματοποίηση των προρρήσεων της Παλαιάς Διαθήκης. Το ευαγγέλιο αυτό αποδίδει η αρχαία εκκλησιαστική παράδοση στο Ματθαίο, ο οποίος ανήκει στον κύκλο των δώδεκα μαθητών του Ιησού. Ο Ματθαίος –ή Λευίς, κατά το Μκ 2,14– ασκούσε το επάγγελμα του τελώνη στην Καπερναούμ, όταν κλήθηκε στο αποστολικό αξίωμα (Μτ 9,9εξ). Η επιγραφή “κατά Ματθαίον” είναι μεταγενέστερη της συγγραφής του ευαγγελίου και μαρτυρεί την πεποίθηση της Εκκλησίας από το 2ο αιώνα και εξής, ότι για το ευαγγέλιο αυτό εγγύαται η αυθεντία ενός μαθητή του Ιησού, του Ματθαίου. Το ευαγγέλιο αυτό προϋποθέτει αναγνώστες ιουδαιοχριστιανούς που είναι εξοικειωμένοι με την Παλαιά Διαθήκη και τις ιουδαϊκές παραστάσεις και αντιλήψεις, για τις οποίες καμιά επεξήγηση δεν δίνει ο ευαγγελιστής.

Σ’ ολόκληρο το ευαγγέλιο κυριαρχεί η διδασκαλία του Ιησού περί “βασιλείας του Θεού” ή “βασιλείας των ουρανών”. Τη βασιλεία αυτή αποκαλύπτει, πραγματοποιεί και εγκαθιστά ο Μεσσίας, ο οποίος συνάμα προτρέπει τους πιστούς σε συνεχή επαγρύπνηση ενόψει της μελλοντικά ερχόμενης ολοκληρωμένης μορφής της. Πρόκειται για το “μυστήριο” της βασιλείας του Θεού που, ενώ άρχισε ήδη να πραγματοποιείται στο πρόσωπο και το έργο του Χριστού, συγχρόνως αναμένεται να έρθει στην πλήρη μορφή της κατά το μέλλον. Ο Ιησούς, ο οποίος αποκαλύπτει τα “μυστήρια της βασιλείας του Θεού”, είναι ο Μεσσίας, στο πρόσωπο του οποίου πραγματοποιούνται οι προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης και ο οποίος συγκροτεί γύρω του το νέο λαό του Θεού, την Εκκλησία, με πυρήνα τους δώδεκα μαθητές. Το ιουδαϊκό δωδεκάφυλο ανασυγκροτείται και συνεχίζεται μέσα στην Εκκλησία, η οποία αποβαίνει κληρονόμος των επαγγελιών του Θεού, που δόθηκαν στον παλιό Ισραήλ. Η βασιλεία του Θεού αίρεται από τον άκαρπο Ισραήλ και δίδεται σ’ ένα λαό που θα παράγει τους καρπούς της (21,43). Περισσότερο από τους άλλους ευαγγελιστές υπογραμμίζει ο Ματθαίος τη “δικαιοσύνη” του ανθρώπου ως απάντηση στη σώζουσα “δικαιοσύνη του Θεού”. Υπογραμμίζει την ανθρώπινη ανταπόκριση στην προσφορά της λύτρωσης, την υποχρέωση των πιστών να “ποιούν” έργα αγάπης και να παράγουν “καρπούς”.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η γέννηση του Μεσσία και οι πρώτες αντιδράσεις εναντίον του:	1 - 2
Αποκάλυψη της κλήσης του Ιησού στη βάπτιση από το Βαπτιστή Ιωάννη, και στους Πειρασμούς:	3,1–4,11
Η επί του Όρους Ομβλία, τα θαύματα του Ιησού και η δράση του ως Διδασκάλου στη Γαλιλαία:	4,12–10,42
Παραπέρα δραστηριότητα του Ιησού στη Γαλιλαία και στη γύρω περιοχή:	11 - 18
Το ταξίδι προς τα Ιεροσόλυμα:	19 - 20
Η είσοδος στα Ιεροσόλυμα και η σύγκρουση με τις θρησκευτικές αρχές:	21 - 25
Σύλληψη, καταδίκη, σταύρωση και ανάσταση του Ιησού:	26,1–28,15
Η αποστολή των μαθητών στην οικουμένη:	28,16-20

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Οι προπάτορες του Ιησού

(Λκ 3,23-38)

1 Γενεαλογικός κατάλογος του Ιησού Χριστού που προερχόταν από το Δαβίδ, απόγονο του *Αβραάμ.

²Ο Αβραάμ εγέννησε τον Ισαάκ, ο Ισαάκ εγέννησε τον Ιακώβ, ο Ιακώβ εγέννησε τον Ιούδα και τους αδερφούς του. ³Ο Ιούδας εγέννησε τον Φαρές και τον Ζαρά με τη Θάμαρ. Ο Φαρές εγέννησε τον Εσρώμ και ο Εσρώμ τον Αράμ. ⁴Ο Αράμ εγέννησε τον Αμιναδάβ, ο Αμιναδάβ τον Ναασών και ο Ναασών τον Σαλμών. ⁵Ο Σαλμών εγέννησε τον Βοόζ με τη Ραχάβ, ο Βοόζ εγέννησε τον Οβήδ με τη Ρουθ· ο Οβήδ εγέννησε τον Ιεσσαί· ⁶κι ο Ιεσσαί εγέννησε το Δαβίδ το βασιλιά.

Ο βασιλιάς Δαβίδ εγέννησε τον Σολομώντα με τη γυναίκα τού Ουρία· ⁷ο Σολομών εγέννησε τον Ροβοάμ, ο Ροβοάμ τον Αβιά, ο Αβιά τον Ασά· ⁸ο Ασά εγέννησε τον Ιωσαφάτ, ο Ιωσαφάτ τον Ιωράμ, ο Ιωράμ τον Οζία· ⁹ο Οζίας εγέννησε τον Ιωάθαμ, ο Ιωάθαμ τον Άχαζ, ο Άχαζ τον Εζεκία· ¹⁰ο Εζεκίας εγέννησε τον Μανασσή, ο Μανασσής τον Αμών, ο Αμών τον *Ιωσία· ¹¹ο Ιωσίας εγέννησε τον Ιεχονία και τους αδερφούς του την εποχή της *αιχμαλωσίας στη *Βαβυλώνα.

¹²Μετά την αιχμαλωσία στη Βαβυλώνα, ο Ιεχονίας εγέννησε τον Σαλαθιήλ και ο Σαλαθιήλ τον Ζοροβάβελ· ¹³ο Ζοροβάβελ εγέννησε τον Αβιούδ, ο Αβιούδ τον Ελιακίμ, ο Ελιακίμ τον Αζώρ· ¹⁴ο Αζώρ εγέννησε τον Σαδώκ, ο Σαδώκ τον Αχίμ και ο Αχίμ τον Ελιοούδ· ¹⁵ο Ελιοούδ εγέννησε τον Ελεάζαρ, ο Ελεάζαρ τον Ματθάν, ο Ματθάν τον Ιακώβ, ¹⁶και ο Ιακώβ εγέννησε τον Ιωσήφ τον άν-

τρα της Μαρίας. Από τη Μαρία γεννήθηκε ο Ιησούς, ο λεγόμενος Χριστός.

¹⁷Από τον Αβραάμ ως τον Δαβίδ μεσολαβούν δεκατέσσερις γενιές· το ίδιο κι από τον Δαβίδ ως την αιχμαλωσία στη Βαβυλώνα, καθώς κι από την αιχμαλωσία στη Βαβυλώνα ως το Χριστό.

Η γέννηση του Ιησού Χριστού

(Λκ 2,1-7)

¹⁸Η γέννηση του Ιησού Χριστού έγινε ως εξής: Η μητέρα του, η Μαρία, αρραβωνιάστηκε με τον Ιωσήφ. Προτού όμως συνευρεθούν, έμεινε έγκυος με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος. ¹⁹Ο μνηστήρας της ο Ιωσήφ, επειδή ήταν ευσεβής και δεν ήθελε να τη διαπομπεύσει, αποφάσισε να διαλύσει τον αρραβώνα, χωρίς επίσημη διαδικασία. ²⁰Όταν όμως κατέληξε σ' αυτή τη σκέψη, του εμφανίστηκε στον ύπνο του ένας *άγγελος σταλμένος από το Θεό και του είπε: «Ιωσήφ, απόγονε του Δαβίδ, μη διστάσεις να πάρεις στο σπίτι σου τη Μαριάμ, τη γυναίκα σου, γιατί το παιδί που περιμένει προέρχεται από το Άγιο Πνεύμα. ²¹Θα γεννήσει γιο, και θα του δώσουν το όνομα Ιησούς, γιατί αυτός θα σώσει το λαό του από τις αμαρτίες τους».

²²Με όλα αυτά που έγιναν, εκπληρώθηκε ο λόγος του Κυρίου, που είχε πει ο *προφήτης:

*²³Η παρθένος θα μείνει έγκυος
και θα γεννήσει γιο,
και θα του δώσει
το όνομα *Εμμανουήλ,*

που σημαίνει, ο Θεός είναι μαζί μας.

²⁴Όταν ξύπνησε ο Ιωσήφ, έκανε όπως τον πρόσταξε ο άγγελος του Κυρίου και πή-

^{1,1} Ρωμ. 1,3-4 Β' Τιμ 2,8 Μτ 20,30-31 **1,2** Γεν 21,2-3· 25,26 29,32—30,24 **1,3α** Γεν 38,29-30 **1,3β-6α** Ρουθ 4,18-22 **1,6β** Β' Σαμ 12,24 **1,7-12** Α' Χρ 3,10-19 **1,11** Β' Βασ 24,8-16 **1,16** Λκ 1,27 **1,18** Λκ 1,35 **1,21** Ψλ 130,7· Μτ 1,25 Λκ 1,31 Πραξ 4,12 **1,23** Ησ 7,14

ρε στο σπίτι του τη Μαρία τη γυναίκα του.
²⁵Και δεν είχε συζυγικές σχέσεις μαζί της·
 ωστόσο γέννησε το γιο της τον *πρωτότοκο
 και του έδωσε το όνομα Ιησούς.

Η προσκύνηση των Μάγων

2 Όταν γεννήθηκε ο Ιησούς στη Βηθλεέμ
 της Ιουδαίας, στα χρόνια του βασιλιά
 *Ηρώδη, έφτασαν στα *Ιεροσόλυμα σοφοί
 *μάγοι από την Ανατολή και ρωτούσαν:
² «Πού είναι ο νεογέννητος βασιλιάς των
 Ιουδαίων; Είδαμε ν' ανατέλλει το άστρο του
 και ήρθαμε να τον προσκυνήσουμε». ³ Όταν
 έμαθε το νέο ο Ηρώδης, ταραχτηκε, και μαζί
 του όλοι οι κάτοικοι των Ιεροσολύμων. ⁴ Φώ-
 ναξε λοιπόν όλους τους *αρχιερείς και τους
 *γραμματείς του λαού, και ζήτησε να τον
 πληροφορήσουν πού θα γεννηθεί ο *Μεσ-
 σίας. ⁵ Κι αυτοί του είπαν: «Στη Βηθλεέμ της
 Ιουδαίας, γιατί έτσι γράφει ο *προφήτης:

⁶Κι εσύ Βηθλεέμ, στην περιοχή

*του *Ιούδα,*

δεν είσαι διόλου ασήμαντη

ανάμεσα στις σπουδαιότερες πόλεις

του Ιούδα,

γιατί από σένα θα βγει αρχηγός,

που θα οδηγήσει το λαό μου,

τον Ισραήλ».

⁷ Ο Ηρώδης τότε κάλεσε κρυφά τους μά-
 γους κι έμαθε απ' αυτούς από πότε ακριβώς
 φάνηκε το άστρο. ⁸ Έπειτα τους έστειλε στη
 Βηθλεέμ λέγοντάς τους: «Πηγαίνετε και
 ψάξτε καλά για το παιδί· μόλις το βρείτε, να
 με ειδοποιήσετε, για να έρθω κι εγώ να το
 προσκυνήσω».

⁹ Οι μάγοι άκουσαν το βασιλιά κι έφυγαν.
 Μόλις ξεκίνησαν, ξαναφάνηκε το άστρο που
 είχαν δει ν' ανατέλλει με τη γέννηση του
 παιδιού, και προχωρούσε μπροστά τους· τε-
 λικά ήρθε και στάθηκε πάνω από τον τόπο
 όπου βρισκόταν το παιδί. ¹⁰ Χάρηκαν πάρα
 πολύ που είδαν ξανά το αστέρι. ¹¹ Όταν
 μπήκαν στο σπίτι, είδαν το παιδί με τη Μα-
 ρία, τη μητέρα του, κι έπεσαν στη γη και το

προσκύνησαν. Έστερα άνοιξαν τους θησαυ-
 ρούς τους και του πρόσφεραν δώρα: χρυσά-
 φι, λίβανι και σμύρνα. ¹² Ο Θεός όμως τους
 πρόσταξε στο όνειρό τους να μην ξαναγυρί-
 σουν στον Ηρώδη· γι' αυτό έφυγαν για την
 πατρίδα τους από άλλο δρόμο.

Η φυγή στην Αίγυπτο

¹³ Όταν αναχώρησαν οι μάγοι, ένας *άγ-
 γελος του Θεού παρουσιάστηκε στον Ιωσήφ
 στο όνειρό του και του είπε: «Σήκω αμέσως,
 πάρε το παιδί και τη μητέρα του και φύγε
 στην Αίγυπτο και μείνε εκεί ωστόσο σου πω.
 Γιατί ο Ηρώδης όπου να 'ναι θα ψάξει να
 βρει το παιδί, για να το σκοτώσει». ¹⁴ Ο Ιω-
 σήφ σηκώθηκε αμέσως, πήρε το παιδί και τη
 μητέρα του και μέσα στη νύχτα έφυγε στην
 Αίγυπτο. ¹⁵ Εκεί έμεινε ώσπου πέθανε ο
 Ηρώδης. Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος του
 Κυρίου που είχε πει ο *προφήτης: *Από την
 Αίγυπτο κάλεσα το γιο μου.*

Η σφαγή των νηπίων

¹⁶ Όταν κατάλαβε ο Ηρώδης πως οι μάγοι
 τον εξαπάτησαν, οργίστηκε πάρα πολύ. Έ-
 στειλε τότε στρατιώτες και σκότωσαν στη
 Βηθλεέμ και στην περιοχή της όλα τα παιδιά
 από δύο χρονών και κάτω, σύμφωνα με το
 χρόνο που εξακρίβωσε από τους μάγους.
¹⁷ Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος του Κυρίου,
 που είχε πει ο προφήτης Ιερεμίας:

¹⁸Ακούστηκε στη Ραμά κραυγή,

θρήνος, κλάματα και

στεναγμός βαρύς·

για τα παιδιά της κλαίει η Ραχήλ

και πουθενά δε βρίσκει παρηγοριά,

γιατί δεν υπάρχουν πια στη ζωή.

Η επιστροφή από την Αίγυπτο

¹⁹ Όταν, λοιπόν, πέθανε ο *Ηρώδης, ένας
 *άγγελος σταλμένος από τον Κύριο εμφανί-
 στηκε στον Ιωσήφ σε όνειρο στην Αίγυπτο,
²⁰ και του είπε: «Σήκω, πάρε το παιδί και τη
 μητέρα του και πήγαινε στη χώρα του *Ισ-
 ραήλ, γιατί πέθαναν όσοι ήθελαν να θανα-

τώσουν το παιδί». ²¹ Τότε ο Ιωσήφ σηκώθηκε, πήρε το παιδί και τη μητέρα του και γύρισε πάλι στη χώρα του Ισραήλ.

²² Όταν έμαθε πως βασιλιάς της Ιουδαίας είναι ο Αρχέλαος, στη θέση του πατέρα του, του Ηρώδη, φοβήθηκε να εγκατασταθεί εκεί. Με θεϊκή εντολή όμως, που του δόθηκε στο όνειρό του, αναχώρησε για την περιοχή της Γαλιλαίας. ²³ Ήρθε, λοιπόν, κι εγκαταστάθηκε στην πόλη Ναζαρέτ. Έτσι εκπληρώθηκε για το Χριστό η προφητεία που έλεγε ότι θα ονομαστεί *Ναζωραίος.

Το κήρυγμα του Ιωάννη του Βαπτιστή

(Μκ 1,1-8 Λκ 3,1-9.15-17· Ιω 1,19-28)

3 Εκείνο τον καιρό, εμφανίστηκε στην έρημο της Ιουδαίας ο Ιωάννης ο Βαπτιστής. Κήρυττε ² κι έλεγε: «Μετανοείτε, γιατί έφτασε η *βασιλεία του Θεού». ³ Για τον Ιωάννη είχε προφητέψει ο *προφήτης Ησαΐας:

Μια φωνή βροντοφωνάζει στην έρημο:

ετοιμάστε το δρόμο για τον Κύριο,

ισιώστε τα μονοπάτια να περάσει.

⁴ Ο Ιωάννης φορούσε ρούχα από τρίχες καμήλας και ζώνη δερμάτινη στη μέση του. Η τροφή του ήταν ακρίδες και μέλι από αγριομέλισσες. ⁵ Σ' αυτόν τον άνθρωπο πήγαινε τότε όλος ο κόσμος, από τα *Ιεροσόλυμα κι απ' όλη την Ιουδαία, κι απ' όλη την περιοχή του Ιορδάνη. ⁶ Έρχονταν και τους βάφτιζε στον Ιορδάνη ποταμό, καθώς ομολογούσαν τις αμαρτίες τους.

⁷ Όταν ο Ιωάννης είδε πολλούς *Φαρισαίους και *Σαδδουκαίους να έρχονται για να βαφτιστούν, τους είπε: «Οχιάς γεννήματα, ποιος σας είπε πως έτσι θα ξεφύγετε από την οργή του Θεού, που πλησιάζει; ⁸ Αν θέλετε να γλιτώσετε, κάνετε έργα που ταιριάζουν σε όποιον πραγματικά μετανοεί. ⁹ Και μην αυταπατάστε λέγοντας, "εμείς καταγόμαστε από τον *Αβραάμ". Να είστε βέβαιοι πως ο Θεός, ακόμη κι απ' αυτές εδώ τις πέτρες μπορεί να κάνει απογόνους του Αβραάμ. ¹⁰ Το τσεκούρι βρίσκεται κιόλας στη ρίζα

των δέντρων. Κάθε δέντρο που δε δίνει καλό καρπό θα κοπεί σύρριζα και θα ριχτεί στη φωτιά.

¹¹ »Εγώ σας βαπτίζω με νερό, και το βάπτισμά μου είναι βάπτισμα μετάνοιας. Αυτός όμως που έρχεται ύστερα από μένα, είναι πιο ισχυρός από μένα, και δεν είμαι άξιος ούτε τα υποδήματά του να κρατήσω. Αυτός θα σας βαφτίσει με Άγιο Πνεύμα και φωτιά. ¹² Κρατάει στο χέρι του το λιχιστήρι, για να ξεκαθαρίσει το αλώνι του· το σιτάρι θα το συνάξει στην αποθήκη του, μα το άχυρο θα το κατακάψει στη φωτιά που δε σβήνει ποτέ».

Η βάπτισμα του Ιησού

(Μκ 1,9-11· Λκ 3,21-22)

¹³ Τότε έρχεται ο Ιησούς από τη Γαλιλαία στον Ιορδάνη, προς τον Ιωάννη για να βαφτιστεί απ' αυτόν. ¹⁴ Ο Ιωάννης όμως τον εμπόδιζε λέγοντάς του: «Εγώ έχω ανάγκη να βαφτιστώ από σένα κι έρχεσαι εσύ σ' εμένα;» ¹⁵ Ο Ιησούς όμως του αποκρίθηκε: «Άς τ' αφήσουμε τώρα αυτά, γιατί πρέπει να εκπληρώσουμε κι οι δυο μας ό,τι προβλέπει το σχέδιο του Θεού». Τότε ο Ιωάννης τον άφησε να βαφτιστεί. ¹⁶ Βαφτίστηκε, λοιπόν, ο Ιησούς κι αμέσως βγήκε από το νερό. Κι αμέσως άνοιξαν γι' αυτόν οι *ουρανοί και είδε το *Πνεύμα του Θεού σαν περιστέρι να κατεβαίνει και να έρχεται πάνω του. ¹⁷ Ακούστηκε τότε μια φωνή από τα ουράνια που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου *Υιός, αυτός είναι ο εκλεκτός μου».

Οι πειρασμοί του Ιησού

(Μκ 1,12-13· Λκ 4,1-13)

4 Τότε ο Ιησούς οδηγήθηκε από το *Πνεύμα στην έρημο για να αντιμετωπίσει τους πειρασμούς του διαβόλου. ² Σαράντα μέρες και σαράντα νύχτες δεν έφαγε τίποτε ο Ιησούς· ύστερα όμως πείνασε. ³ Τότε εμφανίστηκε αυτός που βάζει σε πειρασμό τους ανθρώπους και του είπε: «Αν είσαι

2,23 Λκ 1,26· 2,39 51· Ιω 1,46 3,2 4,17· Λκ 3,3 3,3 Ησ 40,3 3,4 Β' Βασ 1,8 3,7 12,34 23,33· Κεφ 2,4 3,9 Λκ 1,54-55· Ιω 8,39 Ρωμ 2,28-29 4,12 3,10 7,19 3,11 Λκ 3,16 3,12 Ιερ 13,24· Μτ 13,30 3,15 5,17 28,19 3,16 Ησ 63,19 Ιεζ 1,1-3 Ιω 1,51· Πραξ 7,56 3,17 Ησ 42,1 Ψλ 2,7· Μτ 12,18 17,5 4,1 Εβρ 2,18· 4,15 4,2 Εξ 34,28· Μτ 6,16-17

*Υιός του Θεού, πες να γίνουν αυτές οι πέτρες ψωμιά». ⁴ Ο Ιησούς όμως του αποκρίθηκε: «Ο άνθρωπος, λέει η *Γραφή, δε ζει μόνο με ψωμί, αλλά με κάθε λόγο που βγαίνει από το στόμα του Θεού».

⁵ Ύστερα τον οδήγησε ο διάβολος στην *άγια πόλη, την Ιερουσαλήμ, και τον έστησε στο πιο ψηλό μέρος του *ναού ⁶ και του είπε: «Αν είσαι Υιός του Θεού, πέσε κάτω γιατί η Γραφή λέει:

*Θα δώσει εντολή για σένα στους
*αγγέλους του
και θα σε σηκώσουν στα χέρια τους,
για να μη σκοντάψει σε πέτρα
το πόδι σου».*

⁷ Μα ο Ιησούς του είπε: «Αλλού όμως λέει η Γραφή: *δεν πρέπει να βάλεις σε δοκιμασία τον Κύριο, το Θεό σου».*

⁸ Πάλι τον οδήγησε ο διάβολος σ' ένα πολύ ψηλό βουνό και του έδειξε όλα του κόσμου τα βασίλεια και τη λαμπρότητά τους: ⁹ Ύστερα του είπε: «Όλα αυτά θα σου τα δώσω, αν πέσεις και με προσκυνήσεις». ¹⁰ Ο Ιησούς όμως του απάντησε: «Φύγε από μπροστά μου, *σατανά! Η Γραφή το λέει καθαρά: *μόνο τον Κύριο το Θεό σου θα προσκυνάς και μόνο αυτόν θα λατρεύεις».*

¹¹ Τότε ο διάβολος άφησε τον Ιησού, και άγγελιο Θεού ήρθαν και τον υπηρετούσαν.

Ο Ιησούς αρχίζει το έργο του στη Γαλιλαία (Μκ 1,14-15 Λκ 4,14-15)

¹² Όταν έμαθε ο Ιησούς πως συνέλαβαν τον Ιωάννη, έφυγε για τη Γαλιλαία. ¹³ Εγκατέλειψε όμως τη Ναζαρέτ και πήγε κι έμεινε στην Καπερναούμ, πόλη που βρίσκεται στις όχθες της λίμνης, στην περιοχή των φυλών Ζαβουλών και Νεφθαλείμ. ¹⁴ Έτσι πραγματοποιήθηκε η προφητεία του Ησαΐα που λέει:

*¹⁵ Η χώρα του Ζαβουλών και η χώρα του Νεφθαλείμ,
εκεί που ο δρόμος πάει για
τη θάλασσα
και πέρα από τον Ιορδάνη,
η Γαλιλαία που την κατοικούν*

ειδωλόλατρες,

*¹⁶ εκεί αυτοί που κατοικούνε στο σκοτάδι
είδαν φως δυνατό.*

*Και για όσους μένουν στη χώρα
που τη σκιάζει ο θάνατος
ανέτειλε ένα φως για χάρη τους.*

¹⁷ Από τότε άρχισε κι ο Ιησούς να κηρύττει και να λέει: «Μετανοείτε γιατί έφτασε η *βασιλεία του Θεού».

Η κλήση των πρώτων μαθητών (Μκ 1,16-20 Λκ 5,1-11)

¹⁸ Καθώς ο Ιησούς περπατούσε στην όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας, είδε δύο αδέρφια, το Σίμωνα, που τον έλεγαν και Πέτρο, και τον αδερφό του τον Ανδρέα, να ρίχνουν τα δίχτυα στη λίμνη, γιατί ήταν ψαράδες. ¹⁹ «Ακολουθήστε με», τους λέει, «και θα σας κάνω ψαράδες ανθρώπων». ²⁰ Κι αυτοί αμέσως άφησαν τα δίχτυα και τον ακολούθησαν.

²¹ Προχωρώντας πιο πέρα από 'κει, είδε δύο άλλους αδερφούς, τον Ιάκωβο, γιο του Ζεβεδαίου, και τον αδερφό του τον Ιωάννη. Βρίσκονταν στο ψαροκάικο μαζί με τον πατέρα τους το Ζεβεδαίο και τακτοποιούσαν τα δίχτυα τους. Τους κάλεσε, ²² κι αυτοί άφησαν αμέσως το καΐκι και τον πατέρα τους και τον ακολούθησαν.

Δράση στη Γαλιλαία (Λκ 6,17-19)

²³ Ο Ιησούς περιόδευε όλη τη Γαλιλαία. Δίδασκε στις *συναγωγές τους, κήρυττε το χαρμόσυνο μήνυμα για τον ερχομό της *βασίλειας του Θεού, και γιάτρευε τους ανθρώπους από κάθε ασθένεια και κάθε αδυναμία.

²⁴ Η φήμη του απλώθηκε σ' όλη τη *Συρία. Του έφερναν όλους όσοι έπασχαν από διάφορα νοσήματα και τους τυραννούσαν κάθε είδους ασθένειες, όπως ακόμα δαιμονισμένους, επιληπτικούς και παράλυτους, και τους γιάτρευε. ²⁵ Και τον ακολούθησε πολύς κόσμος από τη Γαλιλαία, τη *Δεκάπολη, τὰ *Ιεροσόλυμα και την Ιουδαία και από την Περαία.

Η επί του όρους ομιλία

(Μτ κεφ. 5-7)

5 Όταν ο Ιησούς είδε τα πλήθη ανέβηκε στο όρος, κάθισε, και οι μαθητές του ήρθαν κοντά του. ² Τότε εκείνος άρχισε να τους διδάσκει μ' αυτά τα λόγια:

Οι Μακαρισμοί

(Λκ 6, 20-23)

- ³ «Μακάριοι όσοι νιώθουν τον εαυτό τους φτωχό μπροστά στο Θεό, γιατί δική τους είναι η *βασιλεία του Θεού.
- ⁴ «Μακάριοι όσοι θλιβονται για τις αμαρτίες τους και το κακό που κυριαρχεί στον κόσμο, γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν από το Θεό.
- ⁵ «Μακάριοι όσοι φέρονται με πραότητα στους άλλους, γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν τη γη της επαγγελίας.
- ⁶ «Μακάριοι όσοι πεινούν και διψούν για την επικράτηση του θελήματος του Θεού, γιατί ο Θεός θα ικανοποιήσει την επιθυμία τους.
- ⁷ «Μακάριοι όσοι δείχνουν έλεος στους άλλους, γιατί σ' αυτούς θα δείξει ο Θεός το έλεός του.
- ⁸ «Μακάριοι όσοι έχουν καθαρή καρδιά, γιατί αυτοί θα δουν το πρόσωπο του Θεού.
- ⁹ «Μακάριοι όσοι φέρνουν την ειρήνη στους ανθρώπους, γιατί αυτοί θα ονομαστούν παιδιά του Θεού.
- ¹⁰ «Μακάριοι όσοι δίδονται για την επικράτηση του θελήματος του Θεού,

γιατί σ' αυτούς ανήκει η βασιλεία του Θεού.

¹¹ «Μακάριοι είστε όταν σας χλευάσουν και σας καταδιώξουν και σας κακολογήσουν με κάθε ψεύτικη κατηγορία εξαιτίας μου. ¹² Να αισθάνεστε χαρά και αγαλλίαση, γιατί θ' ανταμειφθείτε με το παραπάνω στους *ουρανούς. Έτσι καταδίωξαν και τους *προφήτες πριν από σας».

Οι μαθητές αλάτι και φως του κόσμου

(Μκ 9,50 Λκ 14,34-35)

¹³ «Ότι είναι το αλάτι για την τροφή, είστε κι εσείς για τον κόσμο. Αν το αλάτι χάσει την αρμύρα του, πώς θα την ξαναποκτήσει; Δε χρησιμεύει πια σε τίποτε· το πετούν έξω στο δρόμο και το πατούν οι άνθρωποι.

¹⁴ «Εσείς είστε το φως για τον κόσμο· μια πόλη χτισμένη ψηλά στο βουνό δεν μπορεί να κρυφτεί.

¹⁵ «Οι άνθρωποι, όταν ανάψουν το λυχνάρι, δεν το βάζουν κάτω από το δοχείο με το οποίο μετρούν το σιτάρι, αλλά το τοποθετούν στο λυχνοστάτη, για να φωτίζει όλους τους ανθρώπους του σπιτιού. ¹⁶ Έτσι να λάμπει και το δικό σας φως μπροστά στους ανθρώπους, για να δουν τα καλά σας έργα και να δοξολογήσουν τον ουράνιο Πατέρα σας».

Ο Ιησούς και ο νόμος

¹⁷ «Μη νομίσετε πως ήρθα για να καταργήσω το *νόμο ή τους προφήτες. Δεν ήρθα για να τα καταργήσω, αλλά για να τα πραγματοποιήσω.^a ¹⁸ Σας βεβαιώνω πως όσο υπάρχει ο κόσμος, έως τη συντέλειά του, δε θα πάψει να ισχύει ούτε ένα γιώτα ή μία οξεία από το νόμο. ¹⁹ Οποιος, λοιπόν, καταργήσει ακόμα και μία από τις πιο μικρές εντολές αυτού του νόμου και διδάξει έτσι τους άλλους, θα θεωρηθεί ελάχιστος στη βασιλεία του Θεού. Ενώ όποιος τις τηρήσει όλες

^aγια να τα πραγματοποιήσω. Ή για να τα συμπληρώσω

5,1 4,8 14,23 15,29 17,1 28,16 5,1—7,29 Λκ 6,20-49 5,3 Ησ 57,15 61,1 5,4 Ψλ 126,5 5,5 Ψλ 37,11 5,7 18,33 1ακ 2,13 5,8 Ψλ 24,3-5 5,9 Εβρ 12,14 5,10 Α΄ Πε 3,14 5,11 10,22 Λκ 6,22 5,12 Β΄ Χρ 36,16 17,22 23,30 Λκ 6,23 Πραξ 7,52 Εβρ 11,32-38 1ακ 5,10 5,13 Μκ 9,50 5,15 Μκ 4,21 1ακ 8,16 5,16 Εφ 5,8 Φιλ 2,15 Α΄ Πε 2,12 5,17 3,15 7,12 22,40 Ρωμ 3,31 5,18-19 1ακ 2,10

και διδάξει έτσι και τους άλλους, αυτός θα θεωρηθεί μεγάλος στη βασιλεία του Θεού.

²⁰»Γι' αυτό να έχετε υπόψη σας ότι, αν η ευσεβεία σας δεν ξεπεράσει την ευσεβεία των *γραμματέων και των *Φαρισαίων, δε θα μπειτε στη *βασιλεία του Θεού.

²¹»Έχετε ακούσει την εντολή που δόθηκε παλιά στους προγόνους μας: «*να μην κάνεις φόνο*, κι όποιος κάνει φόνο πρέπει να καταδικαστεί από το τοπικό δικαστήριο». ²²Εγώ όμως σας λέω πως ακόμα κι όποιος οργίζεται εναντίον του αδερφού του χωρίς λόγο, πρέπει να καταδικαστεί από το τοπικό δικαστήριο. Κι όποιος πει τον αδερφό του «ρακά»; δηλαδή «άνοητο», πρέπει να καταδικαστεί από το μεγάλο *συνέδριο. Κι όποιος τον πει «μωρέ», δηλαδή «ηλίθιο», πρέπει να καταδικαστεί στη φωτιά της κόλασης. ²³Γι' αυτό, όταν προσφέρεις το δώρο σου στο *ναό κι εκεί θυμηθείς πως ο αδερφός σου έχει κάτι εναντίον σου, ²⁴άφησε εκεί, μπροστά στο *θυσιαστήριο του ναού, το δώρο σου και πήγαινε να συμφιλιωθείς πρώτα με τον αδερφό σου, και ύστερα έλα να προσφέρεις το δώρο σου. ²⁵Κοίταξε να συμβιβαστείς γρήγορα με τον αντίδικό σου, όσο ακόμα βρίσκεστε στο δρόμο προς το δικαστήριο· γιατί ύστερα ο αντίδικος θα σε παραδώσει στο δικαστή, κι ο δικαστής θα σε παραδώσει στο δεσμοφύλακα, κι αυτός θα σε κλείσει στη φυλακή. ²⁶Σε βεβαιώνω πως δε θα μπορέσεις να βγεις από 'κει, πριν ξεπληρώσεις και το τελευταίο δίλεπτο».

Η μοιχεία

²⁷«Ακούσατε επίσης πως δόθηκε στους προγόνους μας η εντολή: *μη μοιχεύσεις*. ²⁸Εγώ όμως σας λέω πως όποιος βλέπει μια γυναίκα με πονηρή επιθυμία, έχει κιόλας διαπράξει μέσα του μοιχεία μ' αυτήν. ²⁹Κι αν κάτι τόσο σπουδαίο σαν το δεξί σου μάτι σε σκανδαλίζει, βγάλ' το και πέταξέ το· γιατί σε συμφέρει να χάσεις ένα μέλος σου, παρά να

ριχτεί όλο το σώμα σου στην κόλαση. ³⁰Κι αν κάτι τόσο σπουδαίο σαν το δεξί σου χέρι σε σκανδαλίζει, κόψε το και πέταξέ το· γιατί σε συμφέρει να χάσεις ένα μέλος σου, παρά να ριχτεί όλο το σώμα σου στην κόλαση».

Το διαζύγιο

(Μτ 19,9 Μκ 10,11-12 Λκ 16,18)

³¹«Δόθηκε ακόμα η εντολή: *όποιος χωρίσει τη γυναίκα του, να της δώσει έγγραφο *διαζυγίου*. ³²Εγώ όμως σας λέω πως όποιος χωρίσει τη γυναίκα του για οποιονδήποτε λόγο, εκτός από *πορνεία, την οδηγεί στη μοιχεία· αλλά κι όποιος παντρευτεί χωρισμένη διαπράττει μοιχεία».

Ο όρκος

³³«Έχετε επίσης ακούσει την εντολή που δόθηκε παλιά στους προγόνους μας: *να μη γίνεις επίορκος, αλλά να τηρήσεις τους *όρκους που έδωσες στο όνομα του Κυρίου*. ³⁴Εγώ όμως σας λέω να μην ορκίζεστε καθόλου· ούτε στον ουρανό, γιατί είναι ο θρόνος του Θεού· ³⁵ούτε στη γη, γιατί είναι το σκαμνί όπου πατούν τα πόδια του· ούτε στα *Ιεροσόλυμα, γιατί είναι η πόλη του Θεού, του μεγάλου βασιλιά· ³⁶αλλά ούτε στο κεφάλι σου να ορκιστείς, γιατί δεν μπορείς να κάνεις ούτε μία τρίχα του άσπρη ή μαύρη. ³⁷Το «ναι» σας να είναι ναι και το «όχι» σας να είναι όχι· καθετί πέρα απ' αυτά, προέρχεται από τον πονηρό».

Η ανταπόδοση

(Λκ 6,29-30)

³⁸«Έχετε επίσης ακούσει πως δόθηκε η εντολή: «*ν* ανταποδίδεις *οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος*». ³⁹Εγώ όμως σας λέω να μην αντιστέκεστε στον κακό άνθρωπο· αλλά αν κάποιος σε χτυπήσει στο δεξί μάγουλο, γύρισέ του και το άλλο. ⁴⁰Κι αν κάποιος θέλει να σε πάει στο δικαστήριο για να σου πάρει το πουκάμισο, ά-

φρσέ του και το *πανωφόρι. ⁴¹Κι αν σε πάρει κάποιος αγγαρεία για ένα μίλι, πήγαινε μαζί του δύο. ⁴²Σ' εκείνον που σου ζητάει κάτι, να του το δίνεις, κι αν κάποιος θέλει να του δανείσει κάτι, μην του το αρνηθείς».

Η αγάπη για τον πλησίον

(Λκ 6,27-28 32-36)

⁴³ «Έχετε ακούσει πως δόθηκε η εντολή: “ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου και να μισήσεις τον εχθρό σου”. ⁴⁴Εγώ όμως σας λέω: Ν' αγαπάτε τους εχθρούς σας, να δίνετε ευχές σ' αυτούς που σας δίνουν κατάρες, να ευεργετείτε αυτούς που σας μισούν, και να προσεύχεστε γι' αυτούς που σας κακομεταχειρίζονται και σας καταδιώκουν. ⁴⁵Έτσι θα γίνετε παιδιά του ουράνιου Πατέρα σας, γιατί αυτός ανατέλλει τον ήλιο του για κακούς και καλούς και στέλνει τη βροχή σε δικαίους και αδίκους. ⁴⁶Γιατί, αν αγαπάτε μόνο όσους σας αγαπούν, ποια αμοιβή περιμένετε από το Θεό; Το ίδιο δεν κάνουν κι οι *τελώνες; ⁴⁷Κι αν χαιρετάτε μόνο τους φίλους σας, τι παραπάνω κάνετε από τους άλλους; Μήπως και οι τελώνες το ίδιο δεν κάνουν; ⁴⁸Να γίνετε, λοιπόν, κι εσείς τέλειοι, όπως τέλειος είναι και ο Πατέρας σας ο ουράνιος».

Η αληθινή ελεημοσύνη

6 «Να προσέχετε την ελεημοσύνη σας, να μη γίνεται μπροστά στους ανθρώπους, με σκοπό να σας επιδοκιμάσουν. Γιατί αν γίνεται έτσι, μην περιμένετε ανταμοιβή από τον ουράνιο Πατέρα σας.

²» Όταν κάνεις ελεημοσύνη, μην το διατυμπανίζεις, όπως κάνουν οι υποκριτές στις *συναγωγές και στους δρόμους, για να τους τιμήσουν οι άνθρωποι: σας βεβαιώνω πως αυτή η τιμή είναι όλη κι όλη η ανταμοιβή τους. ³Εσύ, αντίθετα, όταν δίνεις ελεημοσύνη, μην ξέρει ούτε το αριστερό σου χέρι τι κάνει το δεξί σου, ⁴για να 'ναι αληθινά

κρυφή η ελεημοσύνη σου. Κι ο Πατέρας σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις, θα σε ανταμείψει φανερά».

Η αληθινή προσευχή

⁵ «Κι όταν προσεύχεστε, να μην είστε σαν τους υποκριτές, που τους αρέσει να στέκονται και να προσεύχονται στις συναγωγές και στα σταυροδρόμια, για να κάνουν καλή εντύπωση στους ανθρώπους: σας βεβαιώνω πως αυτή είναι όλη κι όλη η ανταμοιβή τους. ⁶Εσύ, αντίθετα, όταν προσεύχεσαι, πήγαινε στο πιο απόμερο δωμάτιο του σπιτιού σου, κλείσε την πόρτα σου και προσευχήσου εκεί κρυφά στον Πατέρα σου: κι ο Πατέρας σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις, θα σε ανταμείψει φανερά. ⁷Όταν προσεύχεστε, μη φλυαρείτε όπως οι ειδωλολάτρες, που νομίζουν ότι με την πολυλογία τους θα εισακουστούν. ⁸Μη γίνεστε όμοιοι μ' αυτούς: γιατί ο Πατέρας σας ξέρει από τι έχετε ανάγκη, προτού ακόμα του το ζητήσετε».

Η Κυριακή Προσευχή

(Λκ 11,2-4)

⁹ «Εσείς, λοιπόν, έτσι να προσεύχεστε:

Πατέρα μας, που βρίσκεσαι στους *ουρανοίς, κάνε να σε δοξάσουν όλοι ως Θεό,

¹⁰να έρθει η *βασιλεία σου

και από τους ανθρώπους, όπως γίνεται από τις ουράνιες *δυνάμεις.

¹¹ Δώσε μας σήμερα τον απαραίτητο για τη ζωή μας άρτο.

¹² Και χάρισέ μας τα χρέη των αμαρτιών μας, όπως κι εμείς τα χαρίζουμε στους δικούς μας οφειλέτες.

¹³ Και μη μας αφήσεις να πέσουμε σε πειρασμό, αλλά γλίτωσέ μας από τον πονηρό.

»Γιατί σ' εσένα ανήκει παντοτινά η *βασιλεία, η δύναμη και η δόξα. *Αμήν».

Προϋπόθεση της θεϊκής συγγνώμης

¹⁴ «Γιατί, αν συγχωρήσετε τους ανθρώπους για τα παραπτώματά τους, θα σας συγχωρήσει κι εσάς ο ουράνιος Πατέρας σας. ¹⁵ Αν όμως δε συγχωρήσετε στους ανθρώπους τα παραπτώματά τους, ούτε κι ο Πατέρας σας θα συγχωρήσει τα δικά σας παραπτώματα».

Η αληθινή νηστεία

¹⁶ «Όταν νηστεύετε, να μη γίνεστε σκυθρωποί, όπως οι υποκριτές, που παραμορφώνουν την όψη τους για να δείξουν στους ανθρώπους πως νηστεύουν. Σας βεβαιώνω πως έτσι έχουν κιάλας λάβει την ανταμοιβή τους. ¹⁷ Εσύ, αντίθετα, όταν νηστεύεις, περιποίησου τα μαλλιά σου και νίψε το πρόσωπό σου, ¹⁸ για να μη φανεί στους ανθρώπους η νηστεία σου, αλλά στον Πατέρα σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις· και ο Πατέρας σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις, θα σου το ανταποδώσει φανερά».

Ο αληθινός θησαυρός

(Λκ 12,33-34)

¹⁹ «Μη μαζεύετε θησαυρούς πάνω στη γη, όπου τους αφανίζει ο σκόρος και η σκουριά, κι όπου οι κλέφτες κάνουν διαρρήξεις και τους κλέβουν. ²⁰ Αντίθετα, να μαζεύετε θησαυρούς στον ουρανό, όπου δεν τους αφανίζουν ούτε ο σκόρος ούτε η σκουριά, κι όπου οι κλέφτες δεν κάνουν διαρρήξεις και δεν τους κλέβουν. ²¹ Γιατί όπου είναι ο θησαυρός σας εκεί θα είναι και η καρδιά σας».

Το λυχνάρι του σώματος

(Λκ 11,33-36)

²² «Το λυχνάρι του σώματος είναι τα μάτια. Αν λοιπόν τα μάτια σου είναι γερά, όλο

το σώμα σου θα είναι στο φως. ²³ Αν όμως τα μάτια σου είναι χαλασμένα, όλο το σώμα σου θα είναι στο σκοτάδι. Κι αν το φως που έχεις, μεταβληθεί σε σκοτάδι, σκέψου πόσο θα 'ναι το σκοτάδι!»

Θεός και χρήμα

(Λκ 16,13)

²⁴ «Κανείς δεν μπορεί να είναι δούλος σε δύο κυρίους· γιατί ή θα μισήσει τον ένα και θα αγαπήσει τον άλλο, ή θα στηριχτεί στον ένα και θα περιφρονήσει τον άλλο. Δεν μπορείτε να είστε δούλοι και στο θεό και στο χρήμα».

Το άγχος για τη ζωή

(Λκ 12, 22-34)

²⁵ «Γι' αυτό, λοιπόν, σας λέω: Μη μερινάτε για τη ζωή σας, τι θα φάτε και τι θα πιείτε ούτε για το σώμα σας, τι θα ντυθείτε. Η ζωή δεν είναι σπουδαιότερη από την τροφή; Και το σώμα δεν είναι σπουδαιότερο από το ντύσιμο; ²⁶ Κοιτάξτε τα πουλιά που δε σπέρνουν ούτε θερίζουν ούτε συνάζουν αγαθά σε αποθήκες, κι όμως ο ουράνιος Πατέρας σας τα τρέφει· εσείς δεν αξίζετε πολύ περισσότερο απ' αυτά; ²⁷ Κι έπειτα, ποιος από σας μπορεί με το άγχος του να προσθέσει έναν πήχυ στο ανάστημά του;^β ²⁸ Και γιατί τόσο άγχος για το ντύσιμό σας; Ας σας διδάξουν τα αγριόκρινα πώς μεγαλώνουν: δεν κοπιάζουν ούτε γνέθουν· ²⁹ κι όμως σας βεβαιώνω πως ούτε ο Σολομών σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια δεν ντυνόταν όπως ένα από αυτά. ³⁰ Αν όμως ο θεός ντύνει έτσι το αγριόχορτο, που σήμερα υπάρχει κι αύριο θα το ρίξουν στη φωτιά, δε θα φροντίσει πολύ περισσότερο για σας, ολιγόπιστοι; ³¹ Μην έχετε, λοιπόν, άγχος και μην αρχίσετε να λέτε: «τι θα φάμε;» ή: «τι θα πιούμε;» ή: «τι θα ντυθούμε;» ³² γιατί για όλα αυτά αγωνιούν όσοι δεν εμπιστεύονται το θεό· ό-

^β Έναν πήχυ στο ανάστημά του · Η· λίγο χρόνο στη ζωή του.

6,14 Σειρ 28,2 Εφ 4,32 6,14-15 5,24· Λκ 6,37 6,15 18,35 6,16-17 4,2· 9,14-15 17,21 Μκ 2,18 9,29 Λκ 2,37· 4,2 5,33 18,12 Πραξ 13,2-3 14,23 Β· Κορ 6,5· 11,27 Ησ 58,5 6,19 Ιακ 5,2-3 6,20 19,21 Μκ 10,21· Λκ 12,33 6,24-34 6,11 6,25 Φιλ 4,6 Α· Πε 5,7 6,26 10,29-31 Λκ 12,6-7 6,29 Α· Βασ 10 6,30 14,31 6,32 6,8

μως ο ουράνιος Πατέρας σας ξέρει καλά ότι έχετε ανάγκη απ' όλα αυτά. ³³Γι' αυτό πρώτα απ' όλα να επιζητείτε τη βασιλεία του Θεού και την επικράτηση του θελήματός του, κι όλα αυτά θα ακολουθήσουν. ³⁴Μην αγωνιάτε, λοιπόν, για το αύριο, γιατί η αυριανή μέρα θα έχει τις δικές της φροντίδες. Φτάνουν οι έγνοιες τής κάθε μέρας».

Η κατάκριση

(Λκ 6,37-38.41-42)

7 «Μην κρίνετε τους συνανθρώπους σας, για να μη σας κρίνει κι εσάς ο Θεός. ²Με το κριτήριο που κρίνετε θα κριθείτε, και με το μέτρο που μετράτε θα μετρηθείτε. ³Πώς μπορείς και βλέπεις το σκουιπιδάκι στο μάτι του αδερφού σου και δε νιώθεις ένα ολόκληρο δοκάρι στο δικό σου μάτι; ⁴Ή πώς θα πεις στον αδερφό σου "άφησέ με να σου βγάλω το σκουιπιδάκι από το μάτι σου", όταν έχεις ένα ολόκληρο δοκάρι στο δικό σου μάτι; ⁵Υποκριτή! Βγάλε πρώτα από το μάτι σου το δοκάρι, και τότε θα δεις καθαρά και θα μπορέσεις να βγάλεις το σκουιπιδάκι από το μάτι του αδερφού σου».

Τα μαργαριτάρια στους χοίρους

⁶«Μην δώσετε τα *άγια πράγματα στους σκύλους ούτε να πετάξετε τα μαργαριτάρια στους χοίρους, γιατί αλλιώς, οι χοίροι θα τα καταπατήσουν με τα πόδια τους κι οι σκύλοι θα στραφούν εναντίον σας και θα σας καταξερκίσουν».

Η ικανοποίηση των αιτημάτων

της προσευχής

(Λκ 11,9-13)

⁷«Ζητάτε και θα σας δοθεί, ψάχνετε και θα βρείτε, χτυπάτε την πόρτα και θα σας ανοιχτεί. ⁸Γιατί όποιος ζητάει λαβαίνει κι όποιος ψάχνει βρίσκει κι όποιος χτυπά του ανοίγεται. ⁹Μα και ποιος από σας, αν του ζητήσει το παιδί του ψωμί, θα του δώσει λιθά-

ρι; ¹⁰Ή, αν του ζητήσει ψάρι, θα του δώσει φίδι; ¹¹Αφού, λοιπόν, εσείς, παρ' όλο που είστε αμαρτωλοί, ξέρετε να δίνετε στα παιδιά σας καλά πράγματα, πολύ περισσότερο ο ουράνιος Πατέρας σας θα δώσει αγαθά σ' όσους του τα ζητούν».

Ο χρυσός κανόνας

¹²«Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς; σ' αυτό συνοψίζονται ο *νόμος και οι *προφήτες».

Η στενή πύλη και η δύσκολη οδός

(Λκ 13,24)

¹³«Μπειτε από τη στενή πύλη· γιατί είναι πλατιά η πύλη κι ευρύχωρη η οδός που οδηγεί στο χαμό, και πολλοί μπαίνουν απ' αυτήν. ¹⁴Είναι στενή η πύλη και γεμάτη δυσκολίες η οδός που οδηγεί στη ζωή, και λίγοι είναι εκείνοι που τη βρίσκουν».

Οι ψευδοπροφήτες

(Λκ 6,43-44)

¹⁵«Φυλαχτείτε από τους ψευδοπροφήτες, που σας έρχονται ντυμένοι σαν πρόβατα, από μέσα τους όμως είναι λύκοι αρπακτικοί. ¹⁶Θα τους καταλάβετε από τα έργα τους. Μήπως μαζεύουν από τ' αγκάθια σταφύλια ή από τα τριβόλια σύκα; ¹⁷Ένα καλό δέντρο κάνει καλούς καρπούς, ενώ το άχρηστο δέντρο κάνει άχρηστους καρπούς. ¹⁸Δεν μπορεί το καλό δέντρο να κάνει άχρηστους καρπούς ούτε το άχρηστο δέντρο να κάνει καλούς καρπούς. ¹⁹Κι όποιο δέντρο δεν κάνει καλούς καρπούς, το κόβουν και το ρίχνουν στη φωτιά. ²⁰Θα τους καταλάβετε, λοιπόν, από τους καρπούς των».

Ο αληθινός μαθητής

(Λκ 13,25-27)

²¹«Στη *βασιλεία του Θεού δεν θα μπει όποιος μου λέει "Κύριε, Κύριε", αλλά όποιος

6,33 Α' Βασ 3,11-14 Ψλ 37,4-5 6,34 Εξ 16,4 19-20 7,1 Ιακ 4,11-12 Α' Κορ 4,5 7,2 Μκ 4,24 Ρωμ 2,1 14,10-12 7,7 Ιερ 29,12-14 Μτ 18,19 21,22 Μκ 11,24 Ιακ 1,5 Ιω 14,13-14 15,7 16,24 Α' Ιω 5,14-15 7,11 Ιακ 1,17 7,12 5,17 Ρωμ 13,8-10 Γαλ 5,14 7,14 Πραξ 14,22 7,15 Δτ 13,2-4 Μτ 24,11 24 Πραξ 20,29 Β' Κορ 11,13-15 Β' Πε 2,1 Α' Ιω 4,1 7,16 Ιακ 3,12 7.16-18 12,33 7,17 Γαλ 5,19-23 7,19 3,10 Λκ 3,9 Ιω 15,2 6 7,21 6,10β 7,24-27 21,28-31 Ρωμ 2,13 Ιακ 1,22-25 2,14-26

κάνει το θέλημα του ουράνιου Πατέρα μου. ²²Την *ημέρα της κρίσεως πολλοί θα μου πουν: «Κύριε, Κύριε, δεν προφητέψαμε στο *όνομά σου; Δε διώξαμε δαιμόνια στο όνομά σου; Δεν κάναμε τόσα θαύματα στο όνομά σου;» ²³Και τότε θα τους πω κι εγώ: «ποτέ δε σας ήξερα· φύγετε μακριά μου, εσείς που ανπιστρατεύεστε το νόμο του Θεού».

Η παραβολή για τα δύο σπίτια

(Λκ 6,47-49)

²⁴ «Όποιος ακούει αυτά τα λόγια μου και τα τηρεί, αυτόν τον παρομοιάζω μ' έναν συνετό άνθρωπο, που έχτισε το σπίτι του πάνω στο βράχο. ²⁵ Έτσι, όταν ήρθε η βροχή και πλημμύρισαν τα ποτάμια και φύσηξαν οι άνεμοι και έπεσαν ορμητικά πάνω σ' εκείνο το σπίτι, δεν γκρεμίστηκε, γιατί είχε θεμελιωθεί πάνω στο βράχο. ²⁶ Κι όποιος ακούει αυτά τα λόγια μου, μα δεν τα τηρεί στην πράξη, μοιάζει μ' έναν άμυαλο άνθρωπο, που έχτισε το σπίτι του πάνω στην άμμο. ²⁷ Έτσι, όταν ήρθε η βροχή και πλημμύρισαν τα ποτάμια και φύσηξαν οι άνεμοι κι έπεσαν πάνω σ' εκείνο το σπίτι, αυτό γκρεμίστηκε· και η πτώση του έγινε με πάταγο μεγάλο».

Ο Ιησούς αληθινός δάσκαλος

²⁸ Όταν τελείωσε ο Ιησούς μ' αυτά τα λόγια, ο κόσμος είχε εντυπωσιασθεί βαθιά από τη διδασκαλία του. ²⁹ Γιατί τους δίδασκε με αυθεντία, κι όχι όπως οι *γραμματείς.

Θεραπεία λεπρού

(Μκ 1,40-45· Λκ 5,12-16)

8 Όταν κατέβηκε ο Ιησούς από το όρος, τον ακολούθησε κόσμος πολύς. ² Ένας *λεπρός τον πλησίασε, τον προσκύνησε και του είπε: «Κύριε, αν θέλεις, μπορείς να με καθαρίσεις από τη λέπρα». ³ Ο Ιησούς άπλωσε το χέρι, τον άγγιξε και του είπε: «Θέλω· να καθαριστείς από τη *λέπρα». Κι αμέσως καθαρίστηκε από τη λέπρα του. ⁴ Του λέει τότε ο Ιησούς: «Πρόσεξε, μην το πεις σε κανένα· για να τους αποδείξεις ό-

μως ότι θεραπεύτηκες, πήγαινε να δείξεις τον εαυτό σου στον *ιερέα, και πρόσφερε το δώρο που έχει καθορίσει ο Μωυσής».

Η θεραπεία του δούλου του εκατόνταρχου

(Λκ 7,1-10 Ιω 4,43-54)

⁵ Μόλις μπήκε ο Ιησούς στην Καπερναούμ, τον πλησίασε ένας *εκατόνταρχος και τον παρακαλούσε ⁶ μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, ο δούλος μου είναι κατάκοιτος στο σπίτι, παράλυτος, και υποφέρει φοβερά». ⁷ Ο Ιησούς του λέει: «Εγώ θα έρθω και θα τον θεραπεύσω». ⁸ Ο εκατόνταρχος του αποκρίθηκε: «Κύριε, δεν είμαι άξιος να σε δεχτώ στο σπίτι μου· πες όμως μόνο ένα λόγο, και θα γιατρευτεί ο δούλος μου. ⁹ Είμαι κι εγώ άνθρωπος κάτω από εξουσία, και έχω στρατιώτες στη διοίκησή μου· λέω στον ένα «πήγαινε» και πηγαίνει, και στον άλλο «έλα και έρχεται, και στο δούλο μου «κάνε αυτό» και το κάνει». ¹⁰ Όταν τον άκουσε ο Ιησούς, θαύμασε και είπε σ' όσους τον ακολουθούσαν: «Σας βεβαιώνω πως τόση πίστη ούτε ανάμεσα στους Ισραηλίτες δε βρήκα. ¹¹ Και σας λέω πως θα 'ρθουν πολλοί από ανατολή και δύση και θα καθίσουν μαζί με τον *Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ στο τραπέζι της *βασιλείας των ουρανών, ¹² ενώ οι *κληρονόμοι της βασιλείας θα πεταχτούν έξω στο σκοτάδι· εκεί θα κλαίνει, και θα τρίζουν τα δόντια τους». ¹³ Ύστερα είπε στον εκατόνταρχο ο Ιησούς: «Πήγαινε, κι ως γίνει αυτό που πίστεψες». Και γιατρεύτηκε ο δούλος εκείνη την ώρα.

Η θεραπεία της πεθεράς του Πέτρου

και άλλων αρρώστων

(Μκ 1,29-34· Λκ 4,38-41)

¹⁴ Όταν έφτασε ο Ιησούς στο σπίτι του Πέτρου, είδε την πεθερά του στο κρεβάτι με πυρετό. ¹⁵ Μόλις έπιασε το χέρι της, την άφησε ο πυρετός κι εκείνη σηκώθηκε και τον υπηρετούσε.

¹⁶ Κατά το δειλινό τού έφεραν πολλούς δαιμονισμένους, και μόνο με το λόγο του έ-

διωχνε τα πονηρά *πνεύματα. Επίσης θεράπευσε όλους τους αρρώστους, ¹⁷κι έτσι εκπληρώθηκε αυτό που είχε ειπωθεί μέσω του *προφήτη Ησαΐα μ' αυτά τα λόγια:

*Αυτός πήρε τις ασθένειές μας
και βάσταξε τις αρρώστιες μας.*

Προϋποθέσεις της μαθητείας

(Λκ 9,57-62)

¹⁸Όταν είδε ο Ιησούς να τον τριγυρίζει πολύς κόσμος, έδωσε την εντολή να περάσουν στην απέναντι όχθη της λίμνης. ¹⁹Τον πλησίασε τότε ένας *γραμματέας και του είπε: «Διδάσκαλε, θα σε ακολουθήσω όπου κι αν πας». ²⁰Ο Ιησούς του λέει: «Οι αλεπούδες έχουν καταφύγιο, και τα πουλιά έχουν φωλιές· ο *Υιός όμως του Ανθρώπου δεν έχει πού να γείρει το κεφάλι». ²¹Ένας άλλος πάλι από τους μαθητές του του είπε: «Κύριε, άφησέ με να πάω πρώτα να θάψω τον πατέρα μου». ²²Ο Ιησούς όμως του είπε: «Ακολουθήσέ με κι άφησε τους νεκρούς να θάψουν τους νεκρούς τους».

Η κατάπωση της τρικυμίας

(Μκ 4,35-41· Λκ 8,22-25)

²³Ο Ιησούς μπήκε στο πλοιάριο, και τον ακολούθησαν και οι μαθητές του. ²⁴Ξαφνικά έγινε μεγάλη τρικυμία στη λίμνη, έτσι που τα κύματα σκέπαζαν το πλοιάριο· αυτός όμως κοιμόταν. ²⁵Πήγαν τότε οι μαθητές του και τον ξύπνησαν λέγοντας: «Κύριε, σώσε μας, χανόμαστε». ²⁶Και τους λέει: «Ολιγόπιστοι, γιατί είστε δειλοί;» Μετά σηκώθηκε και επιτίμησε τους ανέμους και τη θάλασσα, κι έγινε απόλυτη γαλήνη. ²⁷Και οι άνθρωποι είπαν γεμάτοι κατάπληξη: «Ποιος είν' αυτός, που τον υπακούνε οι άνεμοι και η θάλασσα;»

Η θεραπεία των δαιμονισμένων στα Γάδαρα

(Μκ 5,1-20 Λκ 8,26-39)

²⁸Όταν έφτασε στην απέναντι όχθη, στην περιοχή των Γεργεσηνών, τον συνάντησαν

δύο δαιμονισμένοι που έρχονταν από τα μνήματα, τόσο φοβερόι, που κανένας δεν τολμούσε να περάσει από κείνον το δρόμο. ²⁹Και με κραυγές του έλεγαν: «Τι δουλειά έχεις εσύ μ' εμάς, *Υιέ του Θεού; Ήρθες εδώ να μας βασανίσεις πριν την ώρα μας;» ³⁰Μακριά απ' αυτούς έβσκε ένα μεγάλο κοπάδι χοίρων. ³¹Και οι δαίμονες τον παρακαλούσαν λέγοντας: «Αν είναι να μας διώξεις, άφησέ μας να πάμε στο κοπάδι των χοίρων». ³²Κι εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε». Αυτοί βγήκαν και πήγαν στο κοπάδι των χοίρων. Και όλο το κοπάδι όρμησε και γκρεμίστηκε στη λίμνη και πνίγηκαν μέσα στα νερά. ³³Οι βοσκοί έφυγαν, πήγαν στην πόλη και ανάγγειλαν όλα τα συμβάντα και ό,τι έγινε με τους δαιμονισμένους. ³⁴Βγήκε τότε όλη η πόλη να συναντήσει τον Ιησού, κι όταν τον είδαν, τον παρακάλεσαν να φύγει από την περιοχή τους.

Θεραπεία παραλύτου

(Μκ 2,1-12· Λκ 5,17-26)

9 Ο Ιησούς επιβιάστηκε στο πλοίο, διέσχισε τη λίμνη και ήρθε στην πόλη του.

²Τότε του έφεραν έναν παράλυτο ξαπλωμένο σ' ένα κρεβάτι. Όταν είδε ο Ιησούς την πίστη τους, είπε στον παράλυτο: «Θάρρος, παιδί μου, σου συγχωρήθηκαν οι αμαρτίες σου». ³Τότε μερικοί από τους *γραμματείς του είπαν μέσα τους: «Μα αυτός προσβάλλει το Θεό». ⁴Ο Ιησούς όμως, που κατάλαβε τις σκέψεις τους, είπε: «Γιατί κάνετε πονηρές σκέψεις; ⁵Τι είναι ευκολότερο να πω: "σου συγχωρούνται οι αμαρτίες" ή να πω: "σήκω και περπάτα"; ⁶Για να μάθετε λοιπόν πως ο *Υιός του Ανθρώπου έχει την εξουσία να συγχωρεί αμαρτίες πάνω στη γη» — λέει στον παράλυτο: «Σήκω, πάρε το κρεβάτι σου και πήγαινε στο σπίτι σου». ⁷Εκείνος σηκώθηκε και πήγε στο σπίτι του. ⁸Όταν ο κόσμος το είδε αυτό έμειναν κατάπληκτοι και δοξολόγησαν το Θεό, που έδωσε τέτοια εξουσία στους ανθρώπους.

Η κλήση του Ματθαίου

(Μκ 2,13-17· Λκ 5,27-32)

⁹ Προχωρώντας πιο πέρα ο Ιησούς, είδε να κάθεται στο *τελωνείο ένας άνθρωπος που τον έλεγαν Ματθαίο, και του λέει: «Ακολούθησέ με». Κι εκείνος σηκώθηκε και τον ακολούθησε.

¹⁰ Ενώ έτρωγε στο σπίτι, ήρθαν πολλοί *τελώνες κι αμαρτωλοί και κάθισαν μαζί με τον Ιησού και τους μαθητές του στο τραπέζι.

¹¹ Όταν το είδαν αυτό οι *Φαρισαίοι, είπαν στους μαθητές του: «Γιατί ο δάσκαλός σας τρώει με τους τελώνες και τους αμαρτωλούς;» ¹² Ο Ιησούς, που το άκουσε, τους είπε: «Δεν έχουν ανάγκη από γιατρό οι υγιείς αλλά οι άρρωστοι. ¹³ Και πηγαίνετε να μάθετε τι σημαίνει, *αγάπη θέλω και όχι θυσία*. Γιατί δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους αλλά τους αμαρτωλούς».

Το ερώτημα για τη νηστεία

(Μκ 2,18-22 Λκ 5,33-39)

¹⁴ Ήρθαν τότε και τον βρήκαν οι μαθητές του Ιωάννη και του λένε: «Γιατί εμείς κι οι *Φαρισαίοι νηστεύουμε συχνά, ενώ οι μαθητές σου δε νηστεύουν;» ¹⁵ Ο Ιησούς τους είπε: «Μπορούν οι φίλοι του γαμπρού να πενθούν όσον καιρό είναι μαζί τους ο γαμπρός; Θα έρθουν όμως μέρες που θα τους πάρουν από κοντά τους το γαμπρό, και τότε θα νηστεύουν. ¹⁶ Κανένας δε βάζει για μπάλωμα σε παλιό ρούχο ένα καινούριο κομμάτι ύφασμα. Γιατί το μπάλωμα θα τραβήξει το παλιό ύφασμα και το άνοιγμα θα γίνει μεγαλύτερο. ¹⁷ Ούτε βάζουν καινούριο κρασί σε παλιά ασκιά· γιατί τα ασκιά θα σκάσουν, θα χυθεί το κρασί και θα καταστραφούν και τα ασκιά. Αλλά το καινούριο κρασί το βάζουν σε καινούρια ασκιά, κι έτσι διατηρούνται και τα δύο».

Η θεραπεία της γυναίκας με την αιμορραγία και η ανάσταση της κόρης του άρχοντα

(Μκ 5,21-43 Λκ 8,40-56)

¹⁸ Ενώ τους τα έλεγε αυτά ο Ιησούς, έρχεται ένας άρχοντας, τον προσκυνάει και του λέει: «Η θυγατέρα μου μόλις πέθανε· έλα όμως να βάλεις το χέρι σου πάνω της, και θα ζήσει». ¹⁹ Ο Ιησούς σηκώθηκε και τον ακολούθησε μαζί με τους μαθητές του.

²⁰ Μια γυναίκα, που υπέφερε από αιμορραγία δώδεκα χρόνια, τον πλησίασε τότε από πίσω και άγγιξε την άκρη από το ρούχο του. ²¹ Γιατί έλεγε από μέσα της: «Και μόνο ν' αγγίξω το ρούχο του, θα σωθώ». ²² Ο Ιησούς γύρισε, την είδε και της είπε: «Θάρρος, κόρη μου, η πίστη σου σε έσωσε». Κι από την ώρα εκείνη θεραπεύτηκε η γυναίκα.

²³ Όταν έφτασε ο Ιησούς στο σπίτι του άρχοντα και είδε τους μουσικούς, που ήρθαν για την κηδεία, και τον κόσμο ταραγμένο, τους είπε: ²⁴ «Φύγετε, γιατί το κοριτσάκι δεν πέθανε αλλά κοιμάται». Και τον περιγελούσαν. ²⁵ Όταν έβγαλαν έξω τον κόσμο, μπήκε μέσα, την έπιασε από το χέρι της και το κοριτσάκι σηκώθηκε. ²⁶ Και η φήμη του διαδόθηκε σ' όλη την περιοχή εκείνη.

Η θεραπεία των δύο τυφλών

²⁷ Όταν προχώρησε πιο πέρα ο Ιησούς, τον ακολούθησαν δύο τυφλοί, που φώναζαν κι έλεγαν: «Σπλαχνίσου μας, *Υιέ του Δαβίδ!» ²⁸ Κι όταν έφτασε στο σπίτι, πήγαν κοντά του οι τυφλοί, και ο Ιησούς τους λέει: «Πιστεύετε πως μπορώ να το κάνω αυτό;» Του λένε: «Ναι, Κύριε». ²⁹ Τότε άγγιξε τα μάτια τους και είπε: «Όπως το πιστεύετε να σας γίνει». ³⁰ Κι ανοίχτηκαν τα μάτια τους. Τότε ο Ιησούς τους πρόσταξε λέγοντας: «Προσέξτε να μην το μάθει κανένας». ³¹ Αυτοί όμως, μόλις βγήκαν έξω, διέδωσαν τη φήμη του σ' όλη την περιοχή εκείνη.

Θεραπεία ενός κωφάλαλου δαιμονισμένου

³²Ενώ έβγαιναν έξω οι δύο τυφλοί, τού έφεραν έναν κωφάλαλο δαιμονισμένο. ³³Μόλις έδωξε το δαιμόνιο, μίλησε ο κωφάλαλος. Κι ο κόσμος θαύμασε και είπε: «Ποτέ ως τώρα δεν είδαν οι Ισραηλίτες τέτοια πράγματα!» ³⁴Οι Φαρισαίοι όμως έλεγαν: «Με τη δύναμη του άρχοντα των δαιμονίων διώχνει τα δαιμόνια».

Διάφορες θεραπείες

³⁵Ο Ιησούς περιόδευε σ' όλες τις πόλεις και στα χωριά, δίδασκε στις συναγωγές τους, κήρυττε το χαρμόσυνο μήνυμα για τον ερχομό της βασιλείας του Θεού και γιάτρειε κάθε ασθένεια και κάθε αδυναμία στο λαό.

Ο Ιησούς και οι Ισραηλίτες

³⁶Όταν είδε ο Ιησούς τον κόσμο, τους σπλαχνίστηκε, γιατί ήταν ταλαιπωρημένοι και εγκαταλειμμένοι σαν πρόβατα που δεν έχουν ποιμένα. ³⁷Τότε λέει στους μαθητές του: «Ο θερισμός είναι πολός, οι εργάτες όμως λίγοι. ³⁸Γι' αυτό παρακαλέστε τον κύριο του χωραφιού να στείλει εργάτες για το θερισμό του».

Η αποστολή των δώδεκα μαθητών

(Μκ 3,13-19 Λκ 6,12-16)

10 Ο Ιησούς κάλεσε τότε τους δώδεκα μαθητές του και τους έδωσε την εξουσία πάνω στα δαιμονικά πνεύματα, για να μπορούν να τα διώχνουν, και να μπορούν να θεραπεύουν κάθε ασθένεια και κάθε αδυναμία.

²Τα ονόματα των δώδεκα αποστόλων του Ιησού είναι τα εξής: Πρώτος ο Σίμων, που λέγεται Πέτρος, κι ο αδερφός του ο Ανδρέας· ο Ιάκωβος, γιος του Ζεβεδαιού, κι ο αδερφός του ο Ιωάννης· ³ο Φίλιππος κι ο Βαρθολομαίος, ο Θωμάς κι ο Ματθαίος ο

*τελώνης, ο Ιάκωβος, γιος του Αλφαιού, και ο Λεββαίος, που επονομάστηκε Θαδδαίος· ⁴ο Σίμων ο Κανανίτης κι ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, αυτός που τον πρόδωσε.

Οδηγίες για την ιεραποστολή

(Μκ 6,6-13 Λκ 9,1-6)

⁵Αυτούς τους δώδεκα τους έστειλε ο Ιησούς να κηρύξουν, και τους έδωσε τις εξής παραγγελίες: «Μην πάρετε το δρόμο για την περιοχή που κατοικούν ειδωλολάτρες και μην μπειτέ σε πόλη Σαμαρειτών. ⁶Προτιμήστε να πάτε στους Ισραηλίτες που έχουν πλανηθεί. ⁷Όπου πάτε, να κηρύττετε λέγοντας πως έφτασε η βασιλεία του Θεού. ⁸Να θεραπεύετε τους αρρώστους, να ανασταίνετε τους νεκρούς, να γιατρεύετε τους λεπρούς, να κάνετε καλά τους δαιμονισμένους. Δωρεάν τα λάβατε, δωρεάν και να τα δίνετε. ⁹Μην πάρετε στο ζωνάρι σας χρυσό ή ασήμενιο ή χάλκινο νόμισμα ¹⁰ούτε σακίδιο για το δρόμο ούτε διπλά ρούχα ούτε υποδήματα ούτε ραβδί. Στον εργάτη πρέπει να του δοθεί η τροφή που του αξίζει. ¹¹Σ' όποια πόλη ή χωριό κι αν μπειτέ, εξετάστε ποιος είναι άξιος εκεί να σας δεχτεί, και μείνετε εκεί ώσπου να φύγετε. ¹²Όταν μπαίνετε σ' ένα σπίτι, να χαιρετάτε με τα λόγια "ειρήνη σ' αυτό το σπίτι". ¹³Κι αν το σπίτι το αξίζει, ο χαιρετισμός σας "ειρήνη" θα πάει σ' αυτούς· αν δεν το αξίζουν, η "ειρήνη" που θα πείτε ας επιστρέψει σ' εσάς. ¹⁴Όποιος δεν σας δεχτεί και δεν ακούσει τα λόγια σας, όταν βγείτε έξω απ' αυτό το σπίτι ή από κείνη την πόλη, τινάξτε και τη σκόνη ακόμη από τα πόδια σας. ¹⁵Σας βεβαιώνω πως την ημέρα της κρίσεως ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επιείκεια για τα Σόδομα και τα Γόμορρα, παρά για την πόλη εκείνη».

Η αντίδραση του κόσμου στην ιεραποστολή

(Μκ 13,9-13 Λκ 12,2-7· 21,12-19)

¹⁶«Σας στέλνω σαν πρόβατα ανάμεσα

9,32-34 12,22-24 9,34 10,25· 12,24 27· Μκ 3,22 Λκ 11,15,19 9,35 4,23 9,36 Αρ 27,17 Ιεζ 34,5 Ζαχ 10,2 Μτ 14,14 15,32· Μκ 8,2 10,2 Λκ 6,13 10,2-4 Πραξ 1,13· Ιω 1,40-44 10,5 Λκ 10,33 10,5-15 Λκ 10,4-12 10,6 Ιερ 50,6· Μτ 15,24· Πραξ 13,46 10,7 4,17 10,10 Α' Κορ 9,14· Α' Τιμ 5,18 10,13 Λκ 2,14 10,14 Πραξ 13,51 10,15 Γεν 18,20 19,1-29· Μτ 15,24 10,16 Λκ 10,3

στους λύκους. Να έχετε τη σύνεση που έχουν τα φίδια και την ακεραιότητα που έχουν τα περιστέρια.

¹⁷»Φυλαχτείτε από τους ανθρώπους· γιατί θα σας παραδώσουν σε δικαστήρια και θα σας μαστιγώσουν στις *συναγωγές τους· ¹⁸θα σας οδηγήσουν μπροστά σε άρχοντες και βασιλιάδες εξαιτίας μου, για να δώσετε μαρτυρία για μένα σ' αυτούς και στους ειδωλολάτρες. ¹⁹Κι όταν σας σύρουν στα δικαστήρια, μην αγωνιάτε για το τι θα πείτε ή πώς θα το πείτε. Ο Θεός θα σας φωτίσει εκείνη την ώρα τι να πείτε, ²⁰γιατί δε θα είστε εσείς που θα μιλάτε, αλλά το *Πνεύμα του Πατέρα σας που θα μιλάει μέσα σας.

²¹»Θα παραδώσει ο αδερφός τον αδερφό στο θάνατο, κι ο πατέρας το παιδί, και θα ξεσηκωθούν τα παιδιά να θανατώσουν τους γονείς. ²²Κι όλοι θα σας μισούν εξαιτίας μου. Όποιος όμως μένει σταθερός ως το τέλος, αυτός θα σωθεί.

²³»Όταν σας καταδιώκουν σε μια πόλη, φύγετε στην άλλη. Σας βεβαιώνω πως δε θα προλάβετε να τελειώσετε με τις πόλεις του *Ισραήλ, και θα έρθει ο *Υιός του Ανθρώπου.

²⁴»Δεν υπάρχει μαθητής πιο πάνω από το δάσκαλο ούτε δούλος πιο πάνω από τον κύριό του. ²⁵Είναι αρκετό για το μαθητή να γίνει όπως ο δάσκαλός του, και για το δούλο όπως ο κύριός του. Αν αποκάλεσαν τον οικοδεσπότη *Βεελζεβούλ, πολύ περισσότερο θα το κάνουν για τους δικούς του. ²⁶Μην τους φοβηθείτε λοιπόν.

»Δεν υπάρχει τίποτε καλυμμένο που δε θα ξεσκεπαστεί και τίποτα κρυφό που δε θα μαθευτεί. ²⁷Αυτό που σας λέω στα σκοτεινά, πέστε το στο φως· κι αυτό που ακούτε ψιθυριστά σ' αυτά, διακηρύξτε το από τους εξώστες.

²⁸»Μη φοβηθείτε αυτούς που σκοτώνουν το σώμα, αλλά δεν μπορούν να σκοτώσουν την ψυχή. Αντίθετα, να φοβηθείτε όποιον

μπορεί να καταστρέψει ψυχή και σώμα στην κόλαση. ²⁹Ένα ζευγάρι σπουργίτια δεν πουλιέται για ένα μόνο *ασσάριο; Κι όμως, ούτε ένα απ' αυτά δεν πέφτει στη γη χωρίς το θέλημα του Πατέρα σας. ³⁰Όσο για σας, ο Θεός έχει μετρημένες και τις τρίχες της κεφαλής σας. ³¹Μη φοβηθείτε, λοιπόν, γιατί εσείς αξίζετε περισσότερο από πολλά σπουργίτια».

Η αναγκαιότητα της ομολογίας

(Λκ 12,8-9)

³²«Όποιος ομολογήσει μπροστά στους ανθρώπους ότι ανήκει σ' εμένα, θα τον αναγνωρίσω κι εγώ για δικόν μου μπροστά στον ουράνιο Πατέρα μου. ³³Όποιος όμως με απαρνηθεί μπροστά στους ανθρώπους, θα τον απαρνηθώ κι εγώ μπροστά στον ουράνιο Πατέρα μου».

Ο διχασμός των ανθρώπων

(Λκ 12,51-53)

³⁴«Μη νομίσετε πως ήρθα για να επιβάλω αναγκαστική ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων. Δεν ήρθα να φέρω τέτοια ομόνοια αλλά διαίρεση. ³⁵Πράγματι, ο ερχομός μου έφερε το διχασμό του ανθρώπου με τον πατέρα του, της θυγατέρας με τη μάνα της, της νύφης με την πεθερά της. ³⁶Κι έτσι εχθροί του ανθρώπου είναι οι δικοί του».

Η αγάπη για τον Ιησού φέρνει κρίση

(Λκ 14,26-27)

³⁷«Όποιος αγαπάει τον πατέρα του ή τη μάνα του παραπάνω από μένα, δεν είναι άξιος για μαθητής μου. Κι όποιος αγαπάει το γιο του ή τη θυγατέρα του παραπάνω από μένα, δεν είναι άξιος για μαθητής μου. ³⁸Επίσης όποιος δεν παίρνει το σταυρό του και δε με ακολουθεί, δεν είναι άξιος για μαθητής μου. ³⁹Όποιος προσπαθήσει να σώσει τη ζωή του θα τη χάσει, κι όποιος χάσει τη ζωή του για μένα, θα τη σώσει».

10,17 Πρα5,40· Β' Κορ 11,24 10,17-22 Μκ 13,9-13 Λκ 21,12-19· Μτ 24,9-14· Ιω 16,1-4 10,18 Πρα5 24—26 10,19-20 Λκ 12,11-12 10,21 Μκ 7,6· Μτ 10,35· Λκ 12,52-53 10,22 5,11· Ιω 15,18 10,23 Πρα5 8,1· Μτ 16,28 10,24-25 Λκ 6,40· Ιω 13,16· 15,20 10,25 9,34 10,26 Μκ 4,22· Λκ 8,17 10,28 Εβρ 10,31 10,30 Λκ 21,18 10,32 Απ 3,5 10,33 Μκ 8,38· Λκ 9,26 Β' Τιμ 2,12 10,34 Λκ 2,14 10,35 10,21· 24,10· Μκ 13,12· Λκ 21,16 10,35-36 Μκ 7,6 10,37 Δτ 13,7-10· 33,9 Μτ 19,29 Μκ 10,29 Λκ 18,29 10,38-39 16,24-25· Μκ 8,34-35 Λκ 9,23-24· Ιω 12,25-26

Η στάση απέναντι στους αποστόλους

(Μκ 9,41)

⁴⁰ «Όποιος δέχεται εσάς, δέχεται εμένα· κι όποιος δέχεται εμένα, δέχεται αυτόν που μ' έστειλε στον κόσμο. ⁴¹ Όποιος δέχεται έναν *προφήτη, επειδή τον πιστεύει για προφήτη, θ' ανταμειφθεί σαν να ήταν ο ίδιος προφήτης. Επίσης όποιος δέχεται έναν ευσεβή, γιατί τον πιστεύει για ευσεβή, αυτός θ' ανταμειφθεί σαν να ήταν ο ίδιος ευσεβής. ⁴² Κι όποιος δώσει σ' έναν απ' αυτούς τους άσημους ένα ποτήρι κρύο νερό επειδή είναι μαθητής μου, αλήθεια σας λέω, θα λάβει την αμοιβή του».

11 Μόλις τέλειωσε ο Ιησούς με τις εντολές στους δώδεκα μαθητές του, έφυγε από 'κει για να διδάξει και να κηρύξει στις πόλεις της περιοχής.

Το ερώτημα του Ιωάννη

(Λκ 7,18-23)

² Ο Ιωάννης, που βρισκόταν στη φυλακή, άκουσε για τα έργα του Χριστού, κι έστειλε δύο από τους μαθητές του ³ να τον ρωτήσουν: «Εσύ είσαι ο *Μεσσίας που πρόκειται να έρθει ή να περιμένουμε κανέναν άλλο;» ⁴ Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Να πάτε και να πείτε στον Ιωάννη αυτά που ακούτε και βλέπετε:

⁵ Τυφλοί ξαναβλέπουν
και κουτσοί περπατούν,
*λεπροί καθαρίζονται
και κουφοί ακούν,
νεκροί ανασταίνονται
και φτωχοί ακούνε το χαρμόσυνο
άγγελμα.

⁶ Και μακάριος είναι όποιος δε χάσει την εμπιστοσύνη του σ' εμένα».

Το πρόσωπο του Ιωάννη

(Λκ 7,24-35)

⁷ Ενώ έφευγαν οι απεσταλμένοι του Ιωάννη, ο Ιησούς άρχισε να μιλάει γι' αυτόν στον κόσμο: «Τι βγήκατε να δείτε στην έρημο; Ένα καλάμι που το πάει πέρα δώθε ο άνεμος; ⁸ Ή μήπως βγήκατε να δείτε κανέναν ντυμένο με πολυτελή ρούχα; Αυτοί που φορούν τα πολυτελή ρούχα βρίσκονται στα ανάκτορα. ⁹ Εσείς όμως τι βγήκατε να δείτε; Κανέναν *προφήτη; Ναι, σας βεβαιώνω μάλιστα πως αυτός είναι περισσότερο από προφήτη, ¹⁰ γιατί είναι αυτός για τον οποίο λέει η *Γραφή:

*Έγώ στέλνω τον αγγελιοφόρο μου
πριν από σένα,*

για να προετοιμάσει το δρόμο σου.

¹¹ » Σας βεβαιώνω πως μάνα δεν γέννησε ως τώρα άνθρωπο πιο μεγάλο από τον Ιωάννη το Βαπτιστή. Ο πιο μικρός όμως στη *βασιλεία του Θεού είναι μεγαλύτερός του. ¹² Από τότε που εμφανίστηκε ο Ιωάννης ο Βαπτιστής ως τώρα, η βασιλεία του Θεού κερδίζεται με προσπάθεια, και την κατακτούν αυτοί που αγωνίζονται. ¹³ Γιατί, όλοι οι προφήτες και ο *νόμος προφήτεψαν ως τον Ιωάννη. ¹⁴ Κι αν θέλετε να το παραδεχτείτε, αυτός είναι ο Ηλίας, που έμελλε να 'ρθει. ¹⁵ Όποιος έχει αυτιά για να ακούει, ας ακούει».

Η αντίδραση τής γενιάς του Ιησού

(Λκ 10,13-15)

¹⁶ «Με τι να την παρομοιάσω αυτήν τη γενιά; Μοιάζει με παιδιά που κάθονται στην αγορά, κι η μια ομάδα λέει στην άλλη τραγουδώντας:

¹⁷ » Σας παίξαμε με τη φλογέρα
χαρούμενα τραγούδια,
μα εσείς δε χορέψατε.

Σας τραγουδήσαμε μοιρολόγια,

Υη βασιλεία του Θεού. αγωνίζονται. Ή. τη βασιλεία του Θεού προσπαθούν να την επιβάλουν με τη βία, και να την ισοπονηθούν άνθρωποι της βίας.

10,40 Ιω 13,20 Γαλ 4,14· Μτ 18,5· Μκ 9,37· Λκ 9,48α **11,1** 7,28 **11,2** 14,3· 8,1—9,34· 11,19β **11,3** Ιω 1,15,27· 3,31· 11,27 **11,5** Ησ 35,5-6 26,19· 61,1· Λκ 4,18 **11,10** Ματ 3,1 & Εξ 23,20 Μκ 1,2· Λκ 1,76 **11,14** Α· Βασ 17,1· Ματ 3,23· Σερ 48,10-11 Μτ 17,12-13· Μκ 9,13 **11,15** 13,9 43β· Μκ 4,9 23 7,16 Λκ 8,8· 14,35

μα εσεείς δε θρηνηλογήσατε».

¹⁸»Το ίδιο κάνει κι ετούτη η γενιά· ήρθε ο Ιωάννης, που δεν έτρωγε και δεν έπινε, και είπαν: «είναι δαιμονισμένος». ¹⁹Ήρθε ο *Υιός του Ανθρώπου, που τρώει και πίνει, και λένε: «φαγός και οινοπότης είν' αυτός, κάνει παρέα με *τελώνες κι αμαρτωλούς». Και όμως δικαιώθηκε η *σοφία του Θεού στο πρόσωπο των απεσταλμένων της».^δ

²⁰Τότε άρχισε να κατακρίνει τις πόλεις που έγιναν τα πιο πολλά θαύματά του, γιατί δε μετανόησαν: ²¹«Αλίμονό σου, Χοραζίν· αλίμονό σου Βηθσαιδά! Γιατί, αν γίνονταν στην *Τύρο και στη Σιδώνα όσα θαύματα έγιναν σ' εσάς, οι κάτοικοί τους θα είχαν μετανοήσει από καιρό, φορώντας ρούχα *πένθιμα και βάζοντας στάχτη στα μαλλιά τους. ²²Γι' αυτό σας βεβαιώνω πως ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επιείκεια την *ημέρα της κρίσεως για την Τύρο και τη Σιδώνα παρά για σας. ²³Κι εσύ Καπερναούμ, που υψώθηκες ως τα ουράνια, θα κατεβείς στα τρισβαθα του *άδη. Γιατί, αν τα θαύματα που έγιναν σ' εσένα, γίνονταν στα *Σόδομα, θα είχαν διατηρηθεί ίσαμε σήμερα. ²⁴Γι' αυτό σας βεβαιώνω πως ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επιείκεια την ημέρα της κρίσεως για τα Σόδομα παρά για σένα».

Η αποκάλυψη στους ταπεινούς

(Λκ 10,21-22)

²⁵Εκείνο τον καιρό, είπε ο Ιησούς: «Σ' ευχαριστώ, Πατέρα, Κύριε του ουρανού και της γης, γιατί αυτά τα έκρυψες από τους σοφούς και τους συνετούς και τα φανέρωσες στους ταπεινούς. ²⁶Ναι, Πατέρα μου, αυτό ήταν το θέλημά σου.

²⁷»Όλα έχουν παραδοθεί σ' εμένα από τον Πατέρα μου. Κανένας δε γνωρίζει πραγματικά τον *Υιό, παρά μόνον ο Πατέρας· ούτε τον Πατέρα τον ξέρει κανείς πραγματικά,

παρά μόνο ο Υιός, καθώς κι εκείνος στον οποίο θέλει ο Υιός να τον φανερώσει.

²⁸»Ελάτε σ' εμένα όλοι όσοι κοπιάζετε κι είστε φορτωμένοι, κι εγώ θα σας ξεκουράσω. ²⁹Σηκώστε πάνω σας το ζυγό μου και διδαχτείτε από το δικό μου παράδειγμα, γιατί είμαι πρoός και ταπεινός στην καρδιά, και οι ψυχές σας θα βρουν ξεκούραση. ³⁰Γιατί ο ζυγός μου είναι απαλός, και το φορτίο μου ελαφρό».

Η τήρηση του Σαββάτου

(Μκ 2,23-28 Λκ 6,1-5)

12 Εκείνο τον καιρό ο Ιησούς περνούσε ένα *Σάββατο μέσα από σπαρμένα χωράφια. Οι μαθητές του πείνασαν κι άρχισαν να τρίβουν τα στάχια και να τρώνε τους σπόρους. ²Όταν το είδαν οι *Φαρισαίοι, του είπαν: «Κοίτα, οι μαθητές σου κάνουν κάτι που δεν επιτρέπεται από το *νόμο να γίνεται το Σάββατο». ³Αυτός τους αποκρίθηκε: «Δε διαβάσατε στη *Γραφή τι έκανε ο Δαβίδ όταν πείνασε αυτός κι οι σύντροφοί του; ⁴Πως μπήκε στο *ναό του Θεού, κι έφαγε τους άρτους της *προθέσεως, που δεν επιτρεπόταν από το νόμο να τους φάει ούτε αυτός ούτε οι σύντροφοί του παρά μόνο οι *ιερείς; ⁵Ή δε διαβάσατε στο νόμο πως οι ιερείς παραβιάζουν το Σάββατο, αφού εργάζονται μέσα στο ναό, κι όμως δεν είναι ένοχοι; ⁶Σας βεβαιώνω πως εδώ έχουμε κάτι ανώτερο από το ναό. ⁷Κι αν είχατε καταλάβει τι σημαίνει *αγάπη θέλω και όχι *θυσία*, δε θα καταδικάζατε αυτούς τους αθώους ανθρώπους. ⁸Άλλωστε ο *Υιός του Ανθρώπου εξουσιάζει και το Σάββατο».

Θεραπεία το Σάββατο

(Μκ 3,1-6 Λκ 6,6-11)

⁹Ο Ιησούς έφυγε από 'κει και πήγε στη *συναγωγή τους. ¹⁰Εκεί βρισκόταν ένας άν-

^δΚι όμως απεσταλμένων της. Ή. Και όμως δικαιώθηκε το σοφό σχέδιο του Θεού στο πρόσωπο αυτών που το αποδέχτηκαν.

11,18-19a 9,14 Μκ 2,18 Λκ 5,33 11,19a 9,10 11,19b 11,2 11,21 Ησ 23,1-16 11,23 Ησ 14,13 15 11,24 10,15 11,25 Ησ 29,14 Α' Κορ 1,18-29 11,27 28,18 Ιω 3,35 13,3· 17,2· 1,18· 10,15 11,28-30 Σειρ 24,19-22· 51,27· 6,24-25,28 Ησ 28,12 11,29 Ιερ 6,16 12,1 Δτ 23,25-26 12,1-8 Μκ 2,27-28 12,2 Εξ 20,8-10 12,3-4 Α' Σαμ 21,2-7 Λευ 24,5-9 12,5 Αρ 28,9-10 12,7 9,13 12,9-14 Μκ 2,27-28

θρωπος με παράλυτο χέρι. Και ρώτησαν τον Ιησού αν επιτρέπεται από το νόμο να γίνονται θεραπείες το Σάββατο, για να βρουν αφορμή να τον κατηγορήσουν. ¹¹Αυτός τους είπε: «Ποιος από σας, αν έχει ένα πρόβατο και το Σάββατο του πέσει σ' ένα λάκκο, δε θα το πιάσει να το βγάλει έξω; ¹²Ένας άνθρωπος είναι πολύ ανώτερος από ένα πρόβατο. Ο νόμος, λοιπόν, επιτρέπει να κάνουμε το καλό την ημέρα του Σαββάτου». ¹³Ύστερα λέει στον άρρωστο: «Τέντωσε το χέρι σου». Εκείνος το τέντωσε, και ξανάγινε γερό όπως το άλλο.

¹⁴Τότε βγήκαν έξω οι Φαρισαίοι και ύστερα από σύσκεψη αποφάσισαν να τον εξοτώσουν. ¹⁵Ο Ιησούς όμως το έμαθε κι έφυγε από 'κει.

Η προφητεία του Ησαΐα για τον Ιησού

Κόσμος πολὺς ακολούθησε τον Ιησού, κι αυτός θεράπευσε όλους τους πάσχοντες, ¹⁶αλλά τους διέταξε να μην τον διαφημίζουν. ¹⁷Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος του Θεού, που είπε ο *προφήτης Ησαΐας:

¹⁸*Νάτος ο *δούλος μου που διάλεξα,
ο αγαπημένος μου που εγώ
τον εξέλεξα·
θα δώσω το *πνεύμα μου σ' αυτόν
και θ' αναγγείλει στα έθνη
την ερχόμενη κρίση.*

¹⁹*Δε θα μαλώσει και δε θα κραυγάζει,
ούτε θ' ακούσει κανένας στις πλατείες
τη φωνή του.*

²⁰*Το ραγισμένο καλάμι δεν θα
το συντρίψει,
το λυχνάρι που καπνίζει δε θα
το σβήσει,
ωστόσο οδηγήσει τη δίκαιη κρίση
στη νίκη·*

²¹*και σι' *ονομά του θα στηρίξουν
τα έθνη την ελπίδα τους.*

Η εξουσία του Ιησού πάνω στα δαιμόνια

(Μκ 3,20-27· Λκ 11,14-23)

²²Τότε του έφεραν ένα δαιμονισμένο τυ-

φλό και κωφάλαλο και τον θεράπευσε· κι ο τυφλός και κωφάλαλος άρχισε να μιλάει και να βλέπει. ²³Όλοι έμειναν κατάπληκτοι κι έλεγαν: «Μήπως αυτός είναι ο *Μεσσίας, ο *Υιός του Δαβίδ;» ²⁴Οι Φαρισαίοι όμως ό-ταν τους άκουσαν, είπαν: «Αυτός δεν διώχνει τα δαιμόνια αλλιώς, παρά με τη δύναμη του *Βεελζεβούλ, του άρχοντα των δαιμονίων». ²⁵Ο Ιησούς κατάλαβε τους διαλογισμούς τους και τους είπε: «Όταν ένα βασιλείο χωριστεί σε αντιμαχόμενες παρατάξεις, ερημώνεται· κι όταν σε μια πόλη ή σε μια οικογένεια πέσει διχασμός, θα διαλυθεί. ²⁶Αν ο *σατανάς διώχνει το σατανά, πολεμάει τον εαυτό του· πώς θα σταθεί πια η κυριαρχία του; ²⁷Κι αν εγώ βγάζω με τη δύναμη του Βεελζεβούλ τα δαιμόνια, οι δικοί σας με ποια δύναμη τα βγάζουν; Αυτόι, λοιπόν, αποτελούν απόδειξη πως έχετε άδικο. ²⁸Αν όμως εγώ βγάζω τα δαιμόνια με το Πνεύμα του Θεού, αυτό σημαίνει πως έφτασε σ' εσάς η *βασιλεία του Θεού. ²⁹Έπειτα, πώς μπορεί να μπει κανείς στο σπίτι ενός δυνατού και να του αρπάξει τα πράγματά του, αν δε δέσει πρωτύτερα τον δυνατό; Μόνο τότε θα λεηλατήσει το σπίτι του. ³⁰Όποιος δεν είναι με το μέρος μου, είναι εναντίον μου κι όποιος δεν μαζεύει μαζί μου, σκορπίζει».

Η προσβολή κατά του Αγίου Πνεύματος

(Μκ 3,28-30· Λκ 12,10)

³¹«Γι' αυτό σας βεβαιώνω πως κάθε αμαρτία και προσβολή κατά του Θεού θα συγχωρηθεί στους ανθρώπους· η προσβολή όμως κατά του Αγίου Πνεύματος δε θα τους συγχωρηθεί. ³²Αν κάποιος μιλήσει προσβλητικά κατά του Υιού του Ανθρώπου, ο Θεός θα τον συγχωρήσει· όποιος όμως μιλήσει εναντίον του Αγίου Πνεύματος, αυτόν ο Θεός δε θα τον συγχωρήσει ούτε στον τωρινό ούτε στο μελλοντικό κόσμο».

Τα λόγια κρίνουν τον άνθρωπο

(Λκ 6,43-45)

³³ Εάν έχετε καλό δέντρο, θα έχετε και καλό καρπό· αν έχετε άχρηστο δέντρο, θα έχετε άχρηστο καρπό. Γιατί από τον καρπό αναγνωρίζεται το δέντρο. ³⁴ Γεννήματα οχιάς, πώς μπορείτε να λέτε καλά λόγια, αφού είστε κακοί; Το στόμα μιλάει απ' το περιόσσευμα της καρδιάς. ³⁵ Ο καλός άνθρωπος βγάξει από το καλό του απόθεμα τα καλά, κι ο κακός άνθρωπος από το απόθεμα της κακίας του τα άσχημα λόγια. ³⁶ Σας βεβαιώνω όμως πως οι άνθρωποι, για κάθε λόγο ανώφελο που θα πουν, θα λογοδοτήσουν γι' αυτόν την ημέρα της κρίσεως. ³⁷ Έτσι, τα λόγια σου θα σε δικαιώσουν αλλά και τα λόγια σου θα σε καταδικάσουν».

Το σημάδι του Ιωνά

(Μτ 16,1-4 Μκ 8,11-12 Λκ 11,29-32)

³⁸ Τότε μερικοί *γραμματείς και Φαρισαίοι του είπαν: «Διδάσκαλε, θέλουμε ν' αποδείξεις μ' ένα θαυματουργικό *σημάδι την αποστολή σου». ³⁹ Αυτός τους αποκρίθηκε: «Μια γενιά πονηρή και άπιστη ζητάει να δει θαυματουργικό σημάδι! Άλλο σημάδι όμως δε θα της δοθεί, παρά μόνον εκείνο του προφήτη Ιωνά. ⁴⁰ Όπως δηλαδή ο *προφήτης Ιωνάς ήταν τρεις μέρες και τρεις νύχτες στην κοιλιά του κήτους*, έτσι θα είναι κι ο Υιός του Ανθρώπου μέσα στη γη τρεις μέρες και τρεις νύχτες. ⁴¹ Οι κάτοικοι της *Νινευή θ' αναστηθούν στην τελική κρίση μαζί με τη γενιά αυτή και θα την κατηγορήσουν, γιατί εκείνοι μετανόησαν όταν άκουσαν το κήρυγμα του Ιωνά· κι όμως εδώ υπάρχει κάποιος μεγαλύτερος από τον Ιωνά. ⁴² Η *βασίλισσα του Νότου θ' αναστηθεί στην τελική κρίση μαζί με τη γενιά αυτή και θα την κατηγορήσει, γιατί εκείνη ήρθε από την άλλη άκρη του κόσμου ν' ακούσει τη σοφία του Σολομώντα· κι όμως εδώ υπάρχει κάποιος μεγαλύτερος από το Σολομώντα».

Η επιστροφή του δαιμονικού πνεύματος

(Λκ 11,24-26)

⁴³ «Όταν το δαιμονικό *πνεύμα βγει από τον άνθρωπο, περνάει από ξερούς τόπους, ψάχνοντας να βρει κάπου να ξεκουραστεί, μα δε βρίσκει. ⁴⁴ Τότε λέει: "Θα γυρίσω ξανά στην κατοικία μου, εκεί απ' όπου έφυγα". Έρχεται και τη βρίσκει αδειανή, σκουπισμένη και στολισμένη. ⁴⁵ Τότε πηγαίνει και παίρνει μαζί του άλλα επτά πνεύματα, πιο πονηρά κι από το ίδιο, και μπαίνουν και κατοικούν εκεί· και γίνεται η τελευταία κατάσταση του ανθρώπου εκείνου χειρότερη από την προηγούμενη. Έτσι θα γίνει και μ' αυτήν εδώ την πονηρή γενιά».

Η μητέρα και τ' αδέρφια του Ιησού

(Μκ 3,31-35· Λκ 8,19-20)

⁴⁶ Ενώ ο Ιησούς μιλούσε ακόμα στο πλήθος, η μητέρα και τ' αδέρφια του ήρθαν και στάθηκαν έξω από το σπίτι, και ήθελαν να του μιλήσουν. ⁴⁷ Του λέει κάποιος: «Η μητέρα σου και τ' αδέρφια σου στέκουν έξω και θέλουν να σε δουν». ⁴⁸ Εκείνος απάντησε σ' αυτόν που του το είπε: «Ποια είναι η μητέρα μου και ποια είναι τ' αδέρφια μου;» ⁴⁹ Και δείχνοντας με το χέρι του τους μαθητές του είπε: «Να η μητέρα μου και τ' αδέρφια μου. ⁵⁰ Γιατί όποιος εφαρμόζει το θέλημα του ουράνιου Πατέρα μου, αυτός είναι αδερφός και αδερφή και μητέρα μου».

Η παραβολή του σποριά

(Μκ 4,1-9· Λκ 8,4-8)

13 Εκείνη την ημέρα ο Ιησούς βγήκε από το σπίτι και καθόταν δίπλα στη λίμνη. ² Γύρω του μαζεύτηκε πολύς κόσμος· γι' αυτό μπήκε και κάθισε σ' ένα καϊκι κι όλος ο κόσμος στεκόταν στο γιאלό.

³ Τους είπε πολλά με παραβολές: «Βγήκε ο σποριάς να σπείρει. ⁴ Καθώς έσπερνε, μερικοί σπόροι έπεσαν στο δρόμο, κι ήρθαν τα πουλιά και τους έφαγαν όλους. ⁵ Άλλοι έπεσαν σε έδαφος πετρώδες, που δεν είχε πο-

λύ χῶμα, κι ἀμέσως φύτεψαν, γιατί το χῶμα ἦταν λιγοστό. ⁶Μόλις ὁμως ἀνέτειλε ο ἥλιος κάρηκαν και, ἐπειδὴ δεν εἶχαν ρίζες, ξεράθηκαν. ⁷Ἄλλοι σπόροι πάλι ἔπεσαν στ' ἀγκάθια και, ὅταν τ' ἀγκάθια μεγάλωσαν, τους ἐπνιξαν. ⁸Τέλος ἄλλοι ἔπεσαν στο γόνιμο ἔδαφος και ἔδωσαν καρπὸ, ἄλλοι ἐκατὸ φορές περισσότερο, ἄλλοι ἐξήντα κι ἄλλοι τριάντα. ⁹Ὅποιος ἔχει αὐτιά για ν' ἀκούει, ἀς ἀκούει».

Γιατί ο Ἰησοῦς μιλάει με παραβολές

(Μκ 4,10-12· Λκ 8,9-10)

¹⁰ Πήγαν τότε οι μαθητές του και τον ρώτησαν: «Γιατί τους μιλάς με παραβολές;» ¹¹ Αὐτὸς τους ἀπάντησε: «Γιατί σ' εσάς ἔδωσε ο Θεὸς νὰ γνωρίσετε τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, σ' ἐκείνους ὁμως ὄχι. ¹² Ὅποιος ἔχει, σ' αὐτὸν θα δοθεῖ, και μάλιστα με το παραπάνω. Ὅποιος ὁμως δεν ἔχει, κι αὐτὸ που ἔχει θα του το πάρουν. ¹³ Γι' αὐτὸ τους μιλάω με παραβολές· για νὰ μὴ βλέπουν ἐνῶ βλέπουν, κι ἐνῶ ἀκούν νὰ μὴ ἀκούν οὔτε νὰ καταλαβαίνουν, μήπως ἐτσι κάποτε μετανοήσουν. ¹⁴ Τότε θα ἐκπληρωθεῖ σ' αὐτοὺς ἡ προφητεία του Ησαΐα, ἡ οποία λέει:

*Θ' ἀκούσετε με τὴν ἀκοή μα δε θα καταλάβετε,
και θα δεῖτε μα δε θ' ἀντιληφθεῖτε.*

¹⁵ *Γιατί ἐγίνε ἀναίσθητη ἡ καρδιά
αυτοῦ του λαοῦ,
και με τ' αὐτιά βαριάκουσαν
κι ἐκλείσαν τὰ μάτια τους·
για νὰ μὴ δούνε με τὰ μάτια
κι ἀκούσουν με τ' αὐτιά
και καταλάβουν με τὴν καρδιά,
κι ἐπιστρέψουν σ' ἐμένα και τους
γιατρέψω.*

¹⁶ Μακάρια ὁμως τὰ δικά σας μάτια γιατί βλέπουν, και τ' αὐτιά σας γιατί ἀκούνε! ¹⁷ Σας βεβαίωνω πως πολλοὶ ἠποφῆτες και δίκαιοι ἐπιθύμησαν νὰ δουν αὐτὰ που βλέπετε εσεῖς, μα δεν τὰ εἶδαν· και ν' ἀκούσουν ὅσα ἀκούτε εσεῖς, μα δεν τὰ ἀκουσαν».

Ἡ ἐξήγηση τῆς παραβολῆς του σποριά

(Μκ 4,13-20· Λκ 8,11-15)

¹⁸ «Ἀκούστε, λοιπόν, εσεῖς τὴν ἐξήγηση τῆς παραβολῆς του σποριά: ¹⁹ Σ' ἐκείνον που ἀκούει το κήρυγμα για τὴ βασιλεία και δεν το ἀποδέχεται, ἐρχεται ο πονηρὸς και του παίρνει ὅ,τι σπάρθηκε στὴν καρδιά του· αὐτὸς εἶναι ο σπόρος που σπάρθηκε στο δρόμο. ²⁰ Αὐτὸς που σπάρθηκε σε πετρώδες ἔδαφος, εἶναι ὁποιος ἀκούει το λόγο και τον δέχεται ἀμέσως με πολλή χαρά, ²¹ δεν ἔχει ὁμως μέσα του ρίζα και εἶναι προσωρινός· κι ὅταν ἀρχίσουν οι κατατρεγμοὶ και οι διωγμοὶ ἐξαιτίας του ευαγγελίου, ἀμέσως το ἀρᾶνεται. ²² Ο σπόρος που σπάρθηκε στ' ἀγκάθια, εἶναι ὁποιος ἀκούει το λόγο, ἡ μέριμνα ὁμως για τὰ ἐγκόσμια και ἡ ἀπάτη του πλοῦτου καταπνίγουν το λόγο κι ἐτσι δεν καρποφορεῖ. ²³ Και με το σπόρο που σπάρθηκε στο γόνιμο ἔδαφος ἐννοεῖται ὁποιος ἀκούει το ευαγγέλιο και το ἀποδέχεται· αὐτὸς, λοιπόν, φέρνει καρπὸ και κάνει ἄλλος ἐκατὸ, ἄλλος ἐξήντα κι ἄλλος τριάντα φορές περισσότερο».

Ἡ παραβολὴ τῶν ζιζανίων

²⁴ Ἰησοῦς τους διηγῆθηκε κι ἄλλη παραβολή: «Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μοιάζει μ' ἓναν ἄνθρωπο που ἔσπειρε καλὸ σπόρο στο χωράφι του. ²⁵ Ἐνῶ ὁμως οι ἄνθρωποι κοιμόνταν, πήγε ο ἔχθρὸς του κι ἔσπειρε ζιζάνια ἀνάμεσα στο σιτάρι κι ὕστερα ἔφυγε. ²⁶ Μόλις βλάστησαν τὰ σπαρτὰ κι ἔδωσαν καρπὸ, τότε φάνηκαν και τὰ ζιζάνια. ²⁷ Πήγαν τότε οι δούλοι του οἰκοδεσπότη και του εἶπαν: «κύριε, δεν ἔσπειρες καλὸ σπόρο στο χωράφι σου; Πὼς λοιπόν ἔχει ζιζάνια;» ²⁸ Ἐκεῖνος τους εἶπε: «κάποιος ἐχθρὸς το ἔκανε αὐτό». Του λένε οι δούλοι: «θέλεις νὰ πάμε νὰ τὰ μαζέψουμε;» ²⁹ Κι αὐτὸς τους εἶπε: «ὄχι, γιατί μπορεῖ, μαζεύοντας τὰ ζιζάνια, νὰ ξεριζώσετε μαζὶ μ' αὐτὰ και το σιτάρι. ³⁰ Ἀφήστε νὰ μεγαλώνουν και τὰ δύο μαζὶ ως το θερισμό· κι ὅταν ἐρθεῖ ἡ ὥρα του θερισμοῦ,

θα πω στους θεριστές: Μαζέψτε πρώτα τα ζιζάνια και δέστε τα δεμάτια για να τα κάψετε· το σιτάρι όμως να το συνάξετε στην αποθήκη μου”».

Η παραβολή για το σπόρο του σιναπιού

(Μκ 4,30-32 Λκ 13,18-19)

³¹ Τους διηγήθηκε και μιαν άλλη παραβολή: «Η βασιλεία των ουρανών μοιάζει με σπόρο σιναπιού, που τον πήρε ένας άνθρωπος και τον έσπειρε στο χωράφι του. ³² Είναι μικρότερος απ’ όλους τους σπόρους, όταν όμως μεγαλώσει, ξεπερνά όλα τα λαχανικά και γίνεται δέντρο, ώστε να έρχονται τα πουλιά και να φωλιάζουν στα κλαδιά του».

Η παραβολή για το προζύμι

(Λκ 13,20-21)

³³ Τους είπε και μιαν άλλη παραβολή: «Η βασιλεία των ουρανών μοιάζει με προζύμι, που το πήρε μια γυναίκα και το ανακάτεψε με ένα σακί αλεύρι, ώπου ζυμώθηκε όλο».

³⁴ Όλα αυτά τα είπε ο Ιησούς στο πλήθος με παραβολές και δεν τους έλεγε τίποτα χωρίς παραβολή· ³⁵ έτσι εκπληρώθηκε αυτό που είπε ο Θεός με το στόμα του *προφήτη:

Θα μιλήσω με παραβολές,

θα πω πράγματα κρυμμένα

από τότε που δημιουργήθηκε

ο κόσμος.

Ερμηνεία της παραβολής των ζιζανιών

³⁶ Τότε άφησε το πλήθος και ήρθε στο σπίτι του. Και πήγαν οι μαθητές του και του είπαν: «Εξηγήσέ μας την παραβολή για τα ζιζάνια στο χωράφι». ³⁷ Κι αυτός τους αποκρίθηκε: «Ο σποριάς που σπέρνει τον καλό σπόρο είναι ο *Υιός του Ανθρώπου, ³⁸ το χωράφι είναι ο κόσμος και ο καλός σπόρος είναι όσοι ανήκουν στη βασιλεία του Θεού. Τα ζιζάνια είναι όσοι ανήκουν στον πονηρό, ³⁹ ο εχθρός που τα έσπειρε είναι ο διάβολος, ο θερισμός είναι το τέλος του κόσμου και οι θεριστές είναι οι *άγγελοι. ⁴⁰ Όπως λοιπόν μαζεύονται τα ζιζάνια και καίγονται στη φω-

τιά, έτσι θα γίνει στο τέλος του κόσμου. ⁴¹ Ο Υιός του Ανθρώπου θα στείλει τους αγγέλους του και θα μαζέψουν από το χώρο της βασιλείας του όσους προκαλούν την πτώση των άλλων και κάνουν πράγματα αντίθετα με το *νόμο του Θεού, ⁴² και θα τους ρίξουν στο καμίνι της φωτιάς· εκεί θα κλαίνε και θα τρίζουν τα δόντια τους. ⁴³ Τότε οι ευσεβείς θα λάμψουν σαν τον ήλιο στη βασιλεία του Πατέρα τους. Όποιος έχει αυτιά για ν’ ακούει, ας ακούει».

Η παραβολή για τον κρυμμένο θησαυρό

⁴⁴ «Η βασιλεία των ουρανών μοιάζει επίσης με θησαυρό κρυμμένο στο χωράφι, που τον βρήκε ένας άνθρωπος και τον έκρυψε, κι όλος χαρά πάει και πουλάει όλα όσα έχει κι αγοράζει εκείνο το χωράφι».

Η παραβολή για το πανάκριβο μαργαριτάρι

⁴⁵ «Η βασιλεία των ουρανών πάλι μοιάζει μ’ έναν έμπορο, που ζητούσε να βρει όμορφα μαργαριτάρια. ⁴⁶ Κι όταν βρήκε ένα πανάκριβο μαργαριτάρι, πήγε και πούλησε όλα όσα είχε και το αγόρασε».

Η παραβολή για το δίχτυ

⁴⁷ «Η βασιλεία των ουρανών είναι πάλι όμοια μ’ ένα δίχτυ, που το έριξαν στη θάλασσα και έπιασε κάθε λογής ψάρια. ⁴⁸ Όταν γέμισε, το έσυραν έξω στο γιαλό και κάθισαν και μάζεψαν τα καλά ψάρια σε πανέρια, ενώ τα άχρηστα τα πέταξαν έξω. ⁴⁹ Έτσι θα γίνει και στο τέλος του κόσμου· θα βγουν οι άγγελοι και θα ξεχωρίσουν τους κακούς ανάμεσα από τους ευσεβείς ⁵⁰ και θα τους ρίξουν στο καμίνι της φωτιάς· εκεί θα κλαίνε και θα τρίζουν τα δόντια τους».

Μια παραβολή για τους μαθητές

⁵¹ Ο Ιησούς τους ρωτάει: «Τα καταλάβατε όλα αυτά;» Του απαντούν: «Ναι». ⁵² Κι αυτός τους λέει: «Γι’ αυτό, κάθε *γραμματέας που αποδέχτηκε τη βασιλεία του Θεού είναι όμοιος μ’ έναν πλούσιο που βγάζει από το

θησαυροφυλάκιό του καινούριους και παλιούς θησαυρούς».

Ο Ιησούς δε γίνεται δεκτός στην πατρίδα του
(Μκ 6,1-6· Λκ 4,16-30)

⁵³ Μόλις τελείωσε ο Ιησούς μ' αυτές τις παραβολές, έφυγε από 'κει. ⁵⁴ Πήγε στην πατρίδα του και τους δίδασκε στη *συναγωγή τους, κι αυτοί απορούσαν κι έλεγαν: «Από πού απέκτησε αυτός τη σοφία τούτη κι αυτές τις θαυματουργικές δυνάμεις; ⁵⁵ Αυτός δεν είναι ο γιος του ξυλουργού; Η μητέρα του δεν λέγεται Μαριάμ και οι αδερφοί του Ιάκωβος, Ιωσής, Σίμων και Ιούδας; ⁵⁶ Κι οι αδερφές του δε μένουν όλες στον τόπο μας; Από πού, λοιπόν, τα κατέχει όλα αυτά;» ⁵⁷ Κι αυτό τους δημιουργούσε εμπόδιο να τον πιστέψουν. Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Δεν υπάρχει *προφήτης που να μην τον περιφρονούν οι συμπατριώτες του κι η οικογένειά του». ⁵⁸ Έτσι, δεν έκανε εκεί πολλά θαύματα εξαιτίας της απιστίας τους.

Ο αποκεφαλισμός του Ιωάννη του Βαπτιστή
(Μκ 6,14-29 Λκ 9,7-9)

14 Εκείνο τον καιρό, άκουσε ο τετράρχης *Ηρώδης για τον Ιησού ² και είπε στους δούλους του: «Αυτός είναι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, που αναστήθηκε από τους νεκρούς και γι' αυτό κάνει θαύματα».

³ Ο Ηρώδης είχε πιάσει τον Ιωάννη, τον είχε δέσει και τον είχε ρίξει στη φυλακή εξαιτίας της *Ηρωδιάδας, της γυναίκας του αδερφού του, του *Φίλιππου. ⁴ Γιατί, ο Ιωάννης του έλεγε: «Δε σου επιτρέπεται να την έχεις αυτή για γυναίκα». ⁵ Ο Ηρώδης ήθελε να τον σκοτώσει, αλλά φοβόταν τον κόσμο, γιατί τον πίστευαν για *προφήτη.

⁶ Την ημέρα που ο Ηρώδης γιόρταζε τα γενέθλιά του, η θυγατέρα της Ηρωδιάδας χόρευε μπροστά στους καλεσμένους κι άρεσε στον Ηρώδη. ⁷ Γι' αυτό της υποσχέθηκε με *όρκο να της δώσει ό,τι του ζητήσει. ⁸ Αυτή, με την καθοδήγηση της μάνας της,

του είπε: «Δώσε μου εδώ στο πιάτο το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή». ⁹ Ο βασιλιάς στενοχωρήθηκε, επειδή όμως είχε ορκιστεί μπροστά στους καλεσμένους, πρόσταξε να της το δώσουν. ¹⁰ Έστειλε, λοιπόν, ανθρώπους κι αποκεφάλισαν τον Ιωάννη μέσα στη φυλακή. ¹¹ Έφεραν το κεφάλι του σ' ένα πιάτο και το έδωσαν στο κορίτσι, κι αυτή το πήγε στη μάνα της. ¹² Πήγαν τότε οι μαθητές του Ιωάννη και σήκωσαν το σώμα και το έθαψαν, κι ύστερα πήγαν και το ανήγγειλαν στον Ιησού.

Ο χορτασμός των πέντε χιλιάδων
(Μκ 6,30-44 Λκ 9,10-17 Ιω 6,1-14)

¹³ Όταν το άκουσε αυτό ο Ιησούς έφυγε από 'κει με καίκι και πήγε σ' έναν έρημο τόπο μόνος του. Το πληροφορήθηκε όμως το πλήθος και τον ακολούθησαν πεζοπορώντας από τις διάφορες πόλεις. ¹⁴ Έτσι όταν βγήκε στη στεριά, είδε πολύν κόσμο και τους σπλαχνίστηκε, και γιάτρεψε τους αρρώστους των.

¹⁵ Όταν έπεσε το δειλινό, τον πλησίασαν οι μαθητές του και του είπαν: «Ο τόπος είναι ερημικός, και η ώρα πια περασμένη. Διώξε τον κόσμο να πάνε στα χωριά για ν' αγοράσουν φαγητά να φάνε». ¹⁶ Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Δεν υπάρχει λόγος να φύγουν, δώστε τους εσείς να φάνε». ¹⁷ «Δεν έχουμε εδώ παρά πέντε ψωμιά και δύο ψάρια», του απαντούν. ¹⁸ «Φέρτε μου τα εδώ», τους λέει. ¹⁹ Κι αφού πρόσταξε τον κόσμο να καθίσει για φαγητό πάνω στο χορτάρι, πήρε τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό, τα ευλόγησε, έκοψε τα ψωμιά σε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές, και οι μαθητές στο πλήθος. ²⁰ Έφαγαν όλοι και χόρτασαν. Και μάζεψαν τα περισσεύματα από τα κομμάτια, δώδεκα κοφίνια γεμάτα. ²¹ Αυτοί που έφαγαν ήταν περίπου πέντε χιλιάδες άντρες, χωρίς τις γυναίκες και τα παιδιά.

Ο περίπατος του Ιησού πάνω στα νερά της λίμνης

(Μκ 6,45-52· Ιω 6,16-21)

²² Αμέσως ύστερα ο Ιησούς υποχρέωσε τους μαθητές του να μπουν στο καΐκι και να πάνε να τον περιμένουν στην απέναντι όχθη, ωστόσο αυτός διαλύσει τα πλήθη. ²³ Αφού τους διέλυσε, ανέβηκε μόνος του στο βόθυνο να προσευχηθεί. Όταν βράδιασε ήταν μόνος του εκεί. ²⁴ Στο μεταξύ του καΐκι βρισκόταν κιόλας στη μέση της λίμνης και το παιδεύαν τα κύματα, γιατί ήταν αντίθετος ο άνεμος. ²⁵ Κατά τα ξημερώματα, ήρθε ο Ιησούς κοντά τους περπατώντας πάνω στη λίμνη. ²⁶ Οι μαθητές, όταν τον είδαν να περπατάει πάνω στη λίμνη, τρόμαξαν· έλεγαν πως είναι φάντασμα κι έβαλαν τις φωνές από το φόβο τους. ²⁷ Αμέσως όμως ο Ιησούς τους μίλησε και τους είπε: «Θάρρος! Εγώ είμαι· μη φοβάστε». ²⁸ Ο Πέτρος του αποκρίθηκε: «Κύριε, αν είσαι εσύ, δώσε μου εντολή να έρθω κοντά σου περπατώντας στα νερά». ²⁹ Κι εκείνος του είπε: «Έλα». Κατέβηκε τότε από το πλοίο ο Πέτρος κι άρχισε να περπατάει πάνω στα νερά για να πάει στον Ιησού. ³⁰ Βλέποντας όμως τον ισχυρό άνεμο φοβήθηκε, κι άρχισε να καταποντίζεται· έβαλε τότε τις φωνές: «Κύριε, σώσε με!» ³¹ Αμέσως ο Ιησούς άπλωσε το χέρι, τον έπιασε και του λέει: «Ολιγόπιστε, γιατί σε κυριέψα η αμφιβολία;» ³² Και μόλις ανέβηκαν στο καΐκι κόπασε ο άνεμος. ³³ Τότε όσοι ήταν στο καΐκι ήρθαν και τον προσκύνησαν λέγοντας: «Αληθινά, είσαι ο *Υιός του Θεού!»

Θεραπείες στη Γεννησαρέτ

(Μκ 6,53-56)

³⁴ Αφού διασχίσανε τη λίμνη, ήρθαν στην περιοχή της Γεννησαρέτ. ³⁵ Όταν αντιλήφθηκαν την παρουσία του Ιησού οι κάτοικοι εκείνης της περιοχής ειδοποίησαν όλα τα χωριά και του έφεραν όλους τους αρρώστους. ³⁶ Και τον παρακαλούσαν ν' αγγίξουν

μόνο την άκρη από το ρούχο του. Κι όσοι την άγγιζαν γιατρεύονταν.

Ανθρώπινες παραδόσεις και θεικές εντολές

(Μκ 7,1-13)

15 Έρχονται τότε στον Ιησού από τα *Ιεροσόλυμα *γραμματείς και *Φαρισαίοι και του λένε: ² «Γιατί οι μαθητές σου παραβαίνουν την παράδοση των προγόνων μας; Πριν φάνε, δεν πλένουν τα χέρια τους σύμφωνα με το θρησκευτικό έθιμο». ³ Αυτός τους απάντησε: «Κι εσείς γιατί παραβαίνετε την εντολή του Θεού με πρόσχημα την παράδοσή σας; ⁴ Ενώ ο Θεός έδωσε την εντολή, να τιμάς τον πατέρα σου και τη μητέρα σου, και όποιος κακολογεί τον πατέρα του ή μητέρα του να τιμωρείται με θάνατο, ⁵ εσείς λέτε, "όποιος πει στον πατέρα του ή στη μητέρα του: αυτό που μπορείς να ωφεληθείς από μένα το έχω κάνει δώρο στο *νάο, απαλλάσσεται από την υποχρέωση να βοηθήσει τον πατέρα του". ⁶ Έτσι ακυρώσατε με την παράδοσή σας την εντολή του Θεού. ⁷ Υποκριτές! Καλά είπε για σας προφητικά ο Ησαΐας τούτα τα λόγια:

⁸ Αυτός ο λαός με προσεγγίζει με τα λόγια, και με τα χείλη με τιμά, η καρδιά τους όμως βρίσκεται πολύ μακριά μου.

⁹ Δεν ωφελεί που με λατρεύουν, αφού διδάσκουν εντολές που επινόησαν οι άνθρωποι».

Τι κάνει τον άνθρωπο ακάθαρτο

(Μκ 7,14-23)

¹⁰ Ο Ιησούς φώναξε κοντά του τον κόσμο και τους είπε: «Ακούστε με και καταλάβετε το· ¹¹ τον άνθρωπο δεν τον κάνει *ακάθαρτο ό,τι μπαίνει στο στόμα του, αλλά ό,τι βγαίνει απ' το στόμα του· αυτό κάνει τον άνθρωπο ακάθαρτο».

¹² Τότε πήγαν οι μαθητές του και του εί-

παν: «Ξέρεις πως οι Φαρισαίοι σκανδαλί-
στηκαν μ' αυτά τα λόγια που άκουσαν;»¹³Κι
αυτός τους αποκρίθηκε: «Κάθε φυτεία που
δεν τη φύτεψε ο ουράνιος Πατέρας μου θα
ξεριζωθεί.¹⁴ Αφήστε τους αυτούς· είναι τυ-
φλοί που οδηγούν τυφλούς. Κι όταν τυφλός
οδηγήσει τυφλόν, θα πέσουν κι οι δύο στο χαν-
τάκι».

¹⁵Τότε πήρε το λόγο ο Πέτρος και του εί-
πε: «Εξήγησέ μας αυτά που είπες πριν».
¹⁶Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε εσείς ακόμα
δεν μπορείτε να καταλάβετε; ¹⁷Δεν καταλα-
βαίνετε πως ό,τι μπαίνει στο στόμα προχω-
ρεί στην κοιλιά κι έπειτα αποβάλλεται στο
αποχωρητήριο; ¹⁸Όσα όμως βγαίνουν από το
στόμα προέρχονται από την καρδιά, κι αυτά
είναι που κάνουν ακάθαρτο τον άνθρωπο.
¹⁹Γιατί από την καρδιά βγαίνουν πονηρές
σκέψεις, φόνοι, μοιχειές, *πορνείες, κλο-
πές, ψευδομαρτυρίες, βλαστήμιες. ²⁰Όλα
αυτά κάνουν ακάθαρτο τον άνθρωπο, ενώ το
να φάει με άπλυτα χέρια δεν τον κάνει ακά-
θαρτο».

Η πίστη μιας Χαναναίας

(Μκ 7,24-30)

²¹Ο Ιησούς άφησε τον τόπο εκείνο κι ανα-
χώρησε για την περιοχή της *Τύρου και της
Σιδώνας. ²²Τότε μια γυναίκα *Χαναναία βγή-
κε έξω από τα όρια της περιοχής εκείνης
και του φώναζε δυνατά: «Ελέησέ με, Κύριε,
*Γιέ του Δαβίδ. Η θυγατέρα μου βασανίζεται
από δαιμόνιο». ²³Αυτός δεν της απαντούσε
λέξη. Τον πλησίασαν τότε οι μαθητές του
και τον παρακαλούσαν: «Διώξε την, γιατί
μας ακολουθεί και φωνάζει». ²⁴Ο Ιησούς εί-
πε: «Έχω αποσταλεί μόνο για τους πλανε-
μένους Ισραηλίτες». ²⁵Εκείνη όμως ήρθε
και τον προσκύνησε λέγοντας: «Κύριε, βοή-
θησέ με». ²⁶Αυτός της αποκρίθηκε: «Δεν εί-
ναι σωστό να πάρει κανείς το ψωμί των παι-
διών και να το πετάξει στα σκυλιά». ²⁷«Ναι,
Κύριε», είπε εκείνη, «αλλά και τα σκυλιά
τρώνε από τα ψίχουλα που πέφτουν από το
τραπέζι των κυρίων τους». ²⁸Τότε ο Ιησούς

της απάντησε: «Μεγάλη είναι η πίστη σου,
γυναίκα! Ας γίνει όπως το θέλεις». Κι από
εκείνη την ώρα γιατρεύτηκε η θυγατέρα της.

Διάφορες θεραπείες

²⁹Ο Ιησούς έφυγε από *κει και ήρθε κοντά
στη λίμνη της Γαλιλαίας· ανέβηκε σ' ένα
βουνό και καθόταν εκεί. ³⁰Και πήγε και τον
βρήκε κόσμος πολλός, έχοντας μαζί τους
κουτσούς, τυφλούς, κουλούς, κωφάλαους
κι άλλους πολλούς, και τους έβαλαν μπρος
στα πόδια του Ιησού και τους θεράπευσε.
³¹Έτσι το πλήθος θαύμασε που είδε κου-
φούς ν' ακούν και άλαλους να μιλούν, κου-
λούς να γίνονται καλά, κουτσούς να περπα-
τούν και τυφλούς να βλέπουν· και δόξασαν
το Θεό του *Ισραήλ.

Ο χορτασμός των τεσσάρων χιλιάδων

(Μκ 8,1-10)

³²Ο Ιησούς κάλεσε τότε τους μαθητές του
και τους είπε: «Σπλαχνίζομαι αυτό τον κό-
σμο· τρεις μέρες τώρα είναι μαζί μου και
δεν έχουν τι να φάνε. Και δε θέλω να τους
διώξω νηστικούς, μην αποκάμουν στο δρό-
μο». ³³Και του λένε οι μαθητές: «Πού να
βρούμε εδώ στην ερημιά τόσα ψωμιά για να
χορτάσει τόσος κόσμος;» ³⁴Τους λέει ο Ιη-
σούς: «Πόσα ψωμιά έχετε;» «Εφτά, και λίγα
ψαράκια», του απαντούν. ³⁵Κι αφού πρόστα-
ξε τον κόσμο να καθίσουν καταγής για φα-
γητό, ³⁶πήρε τα εφτά ψωμιά και τα ψάρια, εί-
πε ευχαριστήρια προσευχή, τα έκοψε κομ-
μάτια και τα έδωσε στους μαθητές, κι οι μα-
θητές στον κόσμο. ³⁷Έφαγαν όλοι και χόρ-
τασαν. Κι όταν μάζεψαν τα κομμάτια που πε-
ρίσσεψαν γέμισαν εφτά καλάθια. ³⁸Αυτοί
που έφαγαν ήταν τέσσερις χιλιάδες άντρες,
χωρίς γυναίκες και παιδιά.

³⁹Έπειτα άφησε τον κόσμο να φύγει,
μπήκε στο καιί και ήρθε στην περιοχή της
Μαγδαλά.

Οι Φαρισαίοι ζητούν θαυματουργικά σημάδια

(Μτ 12,38-42 Μκ 8,11-13 Λκ 12,54-56)

16 Ἦρθαν κάποτε στον Ἰησοῦ μερικοί *Φαρισαίοι και οι *Σαδδουκαῖοι και, για να τον φέρουν σε δύσκολη θέση, του ζήτησαν ν' αποδείξει μ' ένα θαύμα τη θεϊκὴ του αποστολή. ² Αυτὸς τους ἀπάντησε: «Ὅταν ἐρθεῖ το δειλινό, λέτε: "θα ἔχουμε καλὸν καιρὸ, γιατί ο ουρανὸς εἶναι κόκκινος". ³ Και το πρῶτὸ λέτε: "σήμερα θα ἔχουμε κακοκαιρία, γιατί ο ουρανὸς εἶναι κόκκινος και συννεφιασμένος". Ὑποκριτές! Τα σημάδια στον ουρανὸ μπορεῖτε να τα διακρίνετε, και τα *σημάδια των καιρῶν δεν μπορεῖτε να τα καταλάβετε; ⁴ Μια γενιά πονηρὴ και ἀπιστη ζητᾷ να δεῖ σημάδι, μα δε θα της δοθεῖ ἄλλο σημάδι, παρά μόνο το σημάδι του *προφήτη Ἰωνά». Και τους ἀφησε κι ἐφυγε.

Ἡ ἀδυναμία των μαθητῶν να καταλάβουν

(Μκ 8,14-21)

⁵ Ὅταν ἐφτασαν οι μαθητὲς στην ἄλλη ὄχθη, εἶδαν ὅτι εἶχαν ξεχάσει να πάρουν ψωμιά. ⁶ Ὁ Ἰησοῦς τους λέει: «Να φυλάγεστε και να προσέχετε ἀπὸ το προζύμι των Φαρισαίων και των Σαδδουκαίων». ⁷ Αυτοὶ σκέφτονταν κι ἐλεγαν μεταξύ τους: «ψωμὶ δεν πήραμε!» ⁸ Το κατάλαβε ὁ Ἰησοῦς και τους εἶπε: «Τι σκέφτεστε, ὀλιγόπιστοι, πως δεν ἔχετε πάρει ψωμιά; ⁹ Ἀκόμη δεν το ἐνοησατε οὔτε θυμάστε τα πέντε ψωμιά για τους πέντε χιλιάδες ἄντρες, και πόσα κοφίνια πήρατε ἐπειτα; ¹⁰ Οὔτε τα ἐφτά ψωμιά για τους τέσσερις χιλιάδες ἄντρες και πόσα καλάθια πήρατε; ¹¹ Πῶς δεν καταλαβαίνετε ὅτι δε σας μιλοῦσα για ψωμιά, ὅταν σας ἐλεγα να φυλαχτεῖτε ἀπὸ το προζύμι των Φαρισαίων και των Σαδδουκαίων;» ¹² Τότε κατάλαβαν πως δεν τους εἶπε να φυλάγονται ἀπὸ το προζύμι που φτιάχνουν ψωμὶ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ

διδασκαλία των Φαρισαίων και των Σαδδουκαίων.

Ἡ ὁμολογία του Πέτρου

(Μκ 8,27-30 Λκ 9,18-21)

¹³ Ὅταν ἦρθε ὁ Ἰησοῦς στα μέρη της Καισάρειας του *Φιλίππου, ρώτησε τους μαθητὲς του: «Ποιὸς λένε οι ἄνθρωποι πως εἶναι ὁ *Υἱὸς του Ἀνθρώπου;» Αυτοὶ ἀπάντησαν: ¹⁴ «Ἄλλοι λένε πως εἶναι ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ἄλλοι ὁ Ἡλίας, ἄλλοι ὁ Ἰερεμίας ἢ ἐνας ἀπὸ τους *προφῆτες». ¹⁵ «Εσεῖς, ποιὸς λέτε πως εἶμαι;» τους λέει. ¹⁶ Ὁ Σίμων Πέτρος ἀπάντησε: «Εσὺ εἶσαι ὁ *Μεσσίας, ὁ Υἱὸς του ἀληθινοῦ Θεοῦ». ¹⁷ Τότε ὁ Ἰησοῦς του ἀποκρίθηκε: «Μακάριος εἶσαι, Σίμων, γιε του Ἰωνά, γιατί αὐτό δε σου το ἀποκάλυψε ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ ουράνιος Πατέρας μου. ¹⁸ Κι ἐγὼ λέω σ' ἐσένα πως ἐσὺ εἶσαι ὁ Πέτρος, και πάνω σ' αὐτὴ την πέτρα θα οἰκοδομήσω την ἐκκλησία μου, και δε θα την κατακινήσουν οι *δυνάμεις του *ἀδῆ. ¹⁹ Θα σου δώσω τα κλειδιά που ανοίγουν την πόρτα της βασιλείας των ουρανῶν, και ὅ,τι κρατήσεις ἀσυγχώρητο στη γη θα εἶναι ἀσυγχώρητο και στους ουρανοῦς· και ὅ,τι συγχωρήσεις στη γη θα εἶναι συγχωρημένο και στους ουρανοῦς». ^ε ²⁰ Τότε ἐδῶσε στους μαθητὲς του την ἐντολή να μην πουν σε κανένα πως αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας.

Ὁ Ἰησοῦς προλέγει το θάνατο και την ἀνάστασή του

(Μκ 8,31-33 Λκ 9,21-22)

²¹ Ἀπὸ τότε ἄρχισε ὁ Ἰησοῦς να φανερῶνει στους μαθητὲς του πως πρέπει να πάει στα *Ἱεροσόλυμα και να πάθει πολλὰ ἀπὸ τους *πρεσβυτέρους και τους *ἀρχιερεῖς και τους *γραμματεῖς και να θανατωθεῖ και ν' ἀναστηθεῖ την τρίτη μέρα. ²² Ὁ Πέτρος τον πήρε κατὰ μέρος κι ἄρχισε να τον μαλώνει και να του λέει: «Θεὸς φυλάξει, Κύριε! Να μη σου

^ε και ὅ,τι κρατήσεις... ουρανοῦς. Ἡ και ὅ,τι ἀπαγορεύσεις πάνω στη γη, αὐτό θα ἰσχύει και στους ουρανοῦς και ὅ,τι πάνω στη γη ἐπιτρέψεις, αὐτό θα ἰσχύει και στους ουρανοῦς

16,1 ἰω 6,30 **16,1-4** 12,38-39 **Λκ** 11,16 29-30 **16,6** **Λκ** 12,1 **16,7-8** 14,31 **16,7-9** **Μκ** 6,52 **16,9** 14,20 **16,10** 15,37 **16,14** 14,2 17,10-11 17,12-13 21,11 **16,16** 14,33· ἰω 1,49 11,27 **16,18** **Λκ** 22,32 ἰω 1,42· 21,15-17 **Εφ** 2,20 **16,19** **Λκ** 11,52 **Μτ** 18,18 ἰω 21,15-17 **16,20** 17,9 **16,21** 17,22-23 20,17-19 26,2

συμβεί αυτό!» ²³ Τότε ο Ιησούς γύρισε και του είπε: «Φύγε από μπροστά μου, *στανά! Εσύ μου γίνεσαι εμπόδιο, γιατί δε σκέφτεσαι όπως θέλει ο Θεός, αλλά όπως θέλουν οι άνθρωποι».

Ο σταυρός του αληθινού μαθητή

(Μκ 8,34—9,1 Λκ 9,23-27)

²⁴ Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, ας σηκώσει το σταυρό του κι ας με ακολουθεί. ²⁵ Γιατί όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του θα τη χάσει· όποιος όμως εξαιτίας μου χάσει τη ζωή του, θα τη βρει. ²⁶ Τι ωφελείται ο άνθρωπος, αν κερδίσει ολόκληρο τον κόσμο, χάσει όμως τη ζωή του; Ή τι μπορεί να δώσει ο άνθρωπος αντίλλαγμα για τη ζωή του; ²⁷ Γιατί ο Υιός του Ανθρώπου θα έρθει με όλη τη λαμπρότητα του Πατέρα του μαζί με τους *αγγέλους του, και τότε θα ανταμείψει τον καθένα ανάλογα με τις πράξεις του.

²⁸ »Σας βεβαιώνω πως υπάρχουν μερικοί ανάμεσα σ' αυτούς που βρίσκονται εδώ, οι οποίοι δε θα γευτούν το θάνατο, πριν δουν τον Υιό του Ανθρώπου να έρχεται στη βασιλεία του».

Η μεταμόρφωση του Ιησού

(Μκ 9,2-13 Λκ 9,28-36)

17 Ύστερα από έξι μέρες, παίρνει ο Ιησούς μαζί του τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, τον αδερφό του, και τους ανεβάζει σ' ένα ψηλό βουνό. ² Εκεί μεταμορφώθηκε μπροστά τους· έλαμψε το πρόσωπό του σαν τον ήλιο και τα ενδύματά του έγιναν άσπρα σαν το φως. ³ Τότε εμφανίστηκε σ' αυτούς ο Μωυσής και ο Ηλίας, και συνομιλούσαν με τον Ιησού. ⁴ «Κύριε, είναι ωραία να μείνουμε εδώ!» είπε ο Πέτρος στον Ιησού. «Να κάνουμε, αν θέλεις, εδώ τρεις σκηνές: μια για σένα, μια για το Μωυσή και μια για τον Ηλία». ⁵ Ενώ μιλούσε ακόμα, ένα

φωτεινό σύννεφο τους σκέπασε, και μέσα από το σύννεφο ακούστηκε μια φωνή που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου *Υιός, ο εκλεκτός μου· αυτόν να ακούτε». ⁶ Όταν το άκουσαν οι μαθητές, έπεσαν με το πρόσωπο στη γη και φοβήθηκαν πολύ. ⁷ Τους πλησίασε τότε ο Ιησούς, τους άγγιξε και τους είπε: «Σηκωθείτε και μη φοβόσαστε». ⁸ Σήκωσαν τότε τα μάτια τους και δεν είδαν κανέναν άλλο, παρά τον ίδιο τον Ιησού μόνο του.

⁹ Ενώ κατέβαιναν από το βουνό, τούς πρόσταξε: «Μην πείτε σε κανέναν αυτό που είδατε, ώσπου ν' ανταστηθεί ο Υιός του Ανθρώπου από τους νεκρούς». ¹⁰ Οι μαθητές τον ρώτησαν: «Γιατί οι *γραμματείς λένε πως πρέπει να έρθει πρώτα ο Ηλίας;» ¹¹ Αυτός απάντησε: «Πρώτα θα έρθει ο Ηλίας και θα τα αποκαταστήσει όλα. ¹² Σας βεβαιώνω όμως πως ο Ηλίας ήρθε κιόλας, μα δεν τον αναγνώρισαν, και του έκαναν ό,τι ήθελαν. Έτσι κι ο Υιός του Ανθρώπου μέλλει να πάθει απ' αυτούς». ¹³ Τότε κατάλαβαν οι μαθητές πως τους μίλησε για τον Ιωάννη το Βαπτιστή.

Η θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα

(Μκ 9,14-29 Λκ 9,37-43α)

¹⁴ Όταν έφτασαν στο πλήθος, τον πλησίασε ένας άνθρωπος, γονάτισε μπροστά το ¹⁵ και του είπε: «Κύριε, σπλαχνίσου το γιο μου, γιατί είναι επιληπτικός και υποφέρει πολλές φορές μάλιστα πέφτει στη φωτιά και στο νερό. ¹⁶ Τον έφερα στους μαθητές σου, αλλά δεν μπόρεσαν να τον θεραπεύσουν». ¹⁷ Ο Ιησούς απάντησε: «Γενιά άπιστη και διεφθαρμένη, ως πότε θα είμαι μαζί σας; Ως πότε θα σας ανέχομαι; Φέρτε μου τον εδώ». ¹⁸ Ο Ιησούς επιτίμησε το δαιμόνιο, και βγήκε απ' αυτόν· από 'κείνη την ώρα το παιδί γιαιτρεύτηκε. ¹⁹ Πήγαν τότε ιδιαίτερος στον Ιησού οι μαθητές και τον ρώτησαν: «Γιατί ε-

16,24 Α΄ Πε 2,21 **16,24-25** 10,38-39· Λκ 14,27· 17,33· Ιω 12,25-26 **16,27** 25,31· Ψλ 62,13 Ιωβ 34,11· Μτ 7,23· 7,24-27 13,41 25,31-46 Λκ 13,27 Ιω 5,29 Ρωμ 2,6 Α΄ Κορ 3,13-15 Α΄ Πε 1,17 Β΄ Τιμ 4,14 Απ 22,12 **16,28** 10,23 24,34· Μκ 9,1 13,30 Λκ 9,27· 21,32 **17,1** 5,1 **17,2-8** Α΄ Πε 1,16-18 Απ 1,16 **17,5** 3,17 Δτ 18,15 **17,9** 16,20 **17,10-11** Μαλ 3,23-24 Σειρ 48,10 Μτ 16,14 **17,12-13** 11,14· Λκ 1,17 Ιω 1,21 **17,17** Δτ 32,5 20

μείς δεν μπορέσαμε να το βγάλουμε;»
 20 «Εξαιτίας της απιστίας σας», τους είπε ο Ιησούς. «Σας βεβαιώνω πως, αν έχετε πίστη έστω και σαν κόκκο σιναπιού, θα λέτε σ' αυτό το βουνό "πήγαινε από 'δω εκεί", και θα πηγαίνει· και τίποτα δε θα είναι αδύνατο για σας. 21 Αυτό το δαιμονικό γένος δε βγαίνει παρά μόνο με προσευχή και *νηστεία».

Δεύτερη πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης

(Μκ 9,30-32· Λκ 9,43β-45)

22 Ενώ οι μαθητές περιερχόνταν τη Γαλιλαία, τους είπε ο Ιησούς: «Ο Υιός του Ανθρώπου πρόκειται να παραδοθεί σε χέρια ανθρώπων· 23 θα τον θανατώσουν, και την τρίτη μέρα θα αναστηθεί». Και λυπήθηκαν πάρα πολύ.

Πώς πλήρωσε ο Ιησούς το φόρο για το ναό

24 Όταν έφτασαν στην Καπερναούμ, ήρθαν στον Πέτρο ο εισπράκτορες του φόρου για το *ναό και του είπαν: «Ο δάσκαλός σας δεν πληρώνει τις δύο δραχμές του φόρου;» 25 Λέει: «Ναι, πληρώνει». Μόλις μπήκε στο σπίτι, και πριν πει τίποτα, τον πρόλαβε ο Ιησούς και του είπε: «Τι γνώμη έχεις, Σίμων; Οι βασιλιάδες της γης από ποιους εισπράττουν τέλη ή φόρο; Από τους δικούς τους ή από τους ξένους;» 26 Κι όταν του είπε ο Πέτρος «από τους ξένους», ο Ιησούς του λέει: «Συνεπώς απαλλάσσονται οι δικοί τους. 27 Για να μην τους σκανδαλίσουμε όμως, πήγαινε στη λίμνη, ρίξε τ' αγκίστρι και πάρε το πρώτο ψάρι που θα βγάλεις· άνοιξε το στόμα του και θα βρεις μέσα ένα τετράδραχμο· πάρ' το και δώσ' τους το, για μένα και για σένα».

Ποιος είναι ο ανώτερος

(Μκ 9,33-37· 42-48· Λκ 9,46-48 17,1-2)

18 Εκείνη την ώρα, πήγαν οι μαθητές στον Ιησού και τον ρώτησαν: «Ποιος είναι άραγε ανώτερος στη *βασιλεία του Θεού;» 20 Ιησούς φώναξε τότε ένα παιδάκι, το 'βαλε να σταθεί ανάμεσά τους και είπε:

3 «Σας βεβαιώνω πως αν δεν αλλάξετε κι αν δε γίνετε σαν τα παιδιά, δε θα μπειτε στη βασιλεία του Θεού. 4 Όποιος λοιπόν ταπεινώσει τον εαυτό του σαν αυτό το παιδί, αυτός είναι ο ανώτερος στη βασιλεία του Θεού. 5 Και όποιος δεχτεί ένα τέτοιο παιδί στο *όνομά μου, δέχεται εμένα τον ίδιο.

6 «Όποιος γίνει αφορμή να κλονιστεί ένας απ' αυτούς τους μικρούς που πιστεύουν σ' εμένα, είναι προτιμότερο γι' αυτόν να κρεμάσει μια μυλόπετρα στο λαιμό του και να καταποντιστεί στη θάλασσα. 7 Αλίμονο στον κόσμο για τα σκάνδαλα που έχει ν' αντιμετωπίσει. Γιατί αναγκαστικά θα έρθουν τα σκάνδαλα· μα αλίμονο στον άνθρωπο που προκαλεί το σκάνδαλο. 8 Αν σε σκανδαλίζει κάτι τόσο σπουδαίο σαν το χέρι σου ή το πόδι σου, κόψε τα και πέταξέ τα. Γιατί είναι προτιμότερο για σένα να μπεις στην αληθινή ζωή κουλός ή κουτσός, παρά να έχεις δύο χέρια ή δύο πόδια και να σε ρίξουν στην αιώνια κόλαση. 9 Κι αν κάτι τόσο σπουδαίο σαν το μάτι σου σε σκανδαλίζει, βγάλ' το και πέταξέ το. Γιατί είναι προτιμότερο για σένα να μπεις μονόφθαλμος στην αληθινή ζωή, παρά να έχεις μάτια και να σε ρίξουν στην πύρινη κόλαση.

10 «Προσέξτε, μην περιφρονήσετε κανέναν απ' αυτούς τους μικρούς, γιατί σας βεβαιώνω πως οι *άγγελοι τους στον ουρανό βλέπουν συνεχώς το πρόσωπο του ουράνιου Πατέρα μου. 11 Γιατί ο *Υιός του Ανθρώπου ήρθε να σώσει τους πλανημένους».

Η παραβολή για το χαμένο πρόβατο

(Λκ 15,1-7)

12 «Τι νομίζετε; αν κάποιος έχει εκατό πρόβατα και του χαθεί απ' αυτά το ένα, δε θ' αφήσει τα ενενήντα εννιά στα βουνά για να πάει ν' αναζητήσει το χαμένο; 13 Κι όταν το βρει, σας βεβαιώνω πως χαίρεται πιο πολύ γι' αυτό, παρά για τα ενενήντα εννιά που δεν έχουν χαθεί. 14 Έτσι ο ουράνιος Πατέρας μου δε θέλει να χαθεί ούτε ένας απ' αυτούς τους μικρούς».

Η συγγνώμη για τον αδερφό

(Λκ 17,3)

¹⁵ «Αν σφάλει απέναντί σου ο αδερφός σου, πήγαινε κι επίπληξέ τον χωρίς να είναι άλλος μπροστά. Αν σε ακούσει, τον κέρδισες. ¹⁶ Αν όμως δε σ' ακούσει, πάρε μαζί σου ακόμα έναν ή δύο άλλους, για να μπορείς ν' αποδειχθεί ό,τι ειπώθει, αφού θα το βεβαιώνουν δύο ή τρεις μάρτυρες. ¹⁷ Αν κι αυτούς δεν τους ακούσει, περ τ στη συνάθροιση της εκκλησίας· κι αν παρακούσει και την εκκλησία, τότε πια ας είναι για σένα όπως ο ειδωολάτρης ή ο *τελώνης.

¹⁸» Σας βεβαιώνω πως ό,τι κρατήσετε ασυγχώρητο στη γη, θα είναι ασυγχώρητο και στον ουρανό· και ό,τι συγχωρήσετε στη γη θα είναι συγχωρημένο και στον ουρανό. ¹⁹ Σας βεβαιώνω επίσης πως αν δύο από σας συμφωνήσουν στη γη για ένα πράγμα που θα ζητήσουν, ο ουράνιος Πατέρας μου θα τους το κάνει. ²⁰ Γιατί όπου είναι συναγμένοι δύο ή τρεις στο όνομά μου, εκεί είμαι κι εγώ ανάμεσά τους».

²¹ Τότε πήγε ο Πέτρος και του είπε: «Κύριε, πόσες φορές θα σφάλει σ' εμένα ο αδερφός μου και θα τον συγχωρήσω; Ως εφτά φορές;» ²² Του λέει ο Ιησούς: «Δε σου λέω ως εφτά, αλλά ως εβδομήντα φορές εφτά».

Η παραβολή του κακού δούλου

²³ «Γι' αυτό η βασιλεία των ουρανών μοιάζει μ' ένα βασιλιά, που θέλησε να του αποδώσουν λογαριασμό οι δούλοι του. ²⁴ Μόλις άρχισε να κάνει το λογαριασμό, του φέρανε κάποιον που όφειλε δέκα χιλιάδες τάλαντα. ²⁵ Επειδή δεν μπορούσε να τα επιστρέψει, ο κύριός του διέταξε να πουλήσουν τον ίδιο, τη γυναίκα του, τα παιδιά του κι όλα τα υπάρχοντά του και να του δώσουν το ποσό από την πώληση. ²⁶ Ο δούλος τότε έπεσε στα πόδια του, τον προσκυνούσε κι έλεγε: "δείξε μου μακροθυμία και θα σου τα δώσω

όλα τα χρέη μου πίσω". ²⁷ Τον λυπήθηκε λοιπόν ο κύριός του εκείνον το δούλο και τον άφησε να φύγει· του χάρισε μάλιστα και το χρέος. ²⁸ Βγαίνοντας έξω ο ίδιος δούλος, βρήκε έναν από τους συνδούλους του, που του όφειλε μόνο εκατό *δηνάρια· τον έπιασε και τον έσφιγγε να τον πνίξει λέγοντάς του: "ξόφλησέ μου αυτά που μου χρωστάς". ²⁹ Ο σύνδουλος του τότε έπεσε στα πόδια του και τον παρακαλούσε: "δείξε μου μακροθυμία, και θα σου τα ξεπληρώσω". ³⁰ Εκείνος όμως δε δεχόταν, αλλά πήγε και τον έβαλε στη φυλακή, ώσπου να ξεπληρώσει ό,τι του χρωστούσε. ³¹ Όταν το είδαν αυτό οι σύνδουλοί του, λυπήθηκαν πάρα πολύ, και πήγαν και διηγήθηκαν στον κύριό τους όλα όσα έγιναν. ³² Τότε ο κύριος τον κάλεσε και του λέει: "κακέ δούλε, σου χάρισα όλο εκείνο το χρέος, επειδή με παρακάλεσες. ³³ Δεν έπρεπε κι εσύ να σπλαχνιστείς το σύνδουλό σου, όπως κι εγώ σπλαχνίστηκα εσένα;" ³⁴ Και οργισμένος τον παρέδωσε στους βασανιστές, ώσπου να ξεπληρώσει όσα του χρωστούσε. ³⁵ Έτσι θα κάνει και σ' εσάς ο ουράνιος Πατέρας μου, αν ο καθένας σας δε συγχωρεί τα παραπτώματα του αδερφού του μ' όλη του την καρδιά».

Γάμος και διαζύγιο

(Μκ 10,1-12)

19 Όταν ο Ιησούς τελείωσε αυτά τα λόγια, αναχώρησε από τη Γαλιλαία και ήρθε στα σύνορα της Ιουδαίας, στην απέναντι όχθη του Ιορδάνη. ² Πληθός πολύ τον ακολούθησε, κι εκεί τους θεράπευσε.

³ Τον πλησίασαν τότε οι *Φαρισαίοι και, για να τον φέρουν σε δύσκολη θέση, του είπαν: «Επιτρέπεται να χωρίσει κανείς τη γυναίκα του για οποιονδήποτε λόγο;» ⁴ Κι αυτός τους απάντησε: «Δε διαβάσατε πως ο δημιουργός από την αρχή *τους έκανε άντρα και γυναίκα*; Και είπε, ⁵ *γι' αυτό θα εγκαταλείψει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενωθεί με τη γυναίκα του,*

18,15 Λευ 19,17· Σειρ 19,13-17 Γαλ 6,1 18,16 Δτ 19,15· Ιω 8,17· Β' Κορ 13,1· Α' Τιμ 5,19 18,17 Τιτ 3,10 18,18 16,19 Ιω 20,23 18,19 7,7 18,20 28,20B 18,22 Γεν 4,24 18,23 25,19 18,27 Ακ 7,42 18,33 5,7 18,34 5,26 18,35 6,12 15 Ιακ 2,13 Εφ 4,32 Κολ 3,13 19,1 7,28· Ακ 9,51 19,4 Γεν 1,27 19,5 Γεν 2,24· Εφ 5,31

και θα γίνουν οι δύο ένας άνθρωπος. ⁶Συνεπώς δεν είναι πια δύο αλλά ένας άνθρωπος. ⁷Ό,τι λοιπόν συνένωσε ο Θεός, δεν πρέπει να το χωρίζει ο άνθρωπος». ⁸Του λένε: «Γιατί τότε ο Μωυσής πρόσταξε να της δίνει γραπτό *διαζύγιο και να τη χωρίζει;» ⁹Τους λέει: «Ο Μωυσής επέτρεψε να χωρίζετε τις γυναίκες σας, γιατί είστε σκληρόκαρδοι· αρχικά όμως δεν ήταν έτσι τα πράγματα. ¹⁰Σας βεβαιώνω πως όποιος χωρίσει τη γυναίκα του, για άλλον λόγο εκτός από *πορνεία, και παντρευτεί άλλη, διαπράττει μοιχεία. Αλλά και όποιος παντρευτεί χωρισμένη γυναίκα διαπράττει μοιχεία».

¹⁰Του λένε τότε οι μαθητές του: «Αν τέτοια είναι η σχέση του άντρα με τη γυναίκα, καλύτερα να μην παντρευτεί κανείς». ¹¹Κι αυτός τους είπε: «Αυτό δεν το μπορούν όλοι, αλλά μόνο εκείνοι που τους το έδωσε ο Θεός. ¹²Υπάρχουν *ευνούχοι που γεννήθηκαν έτσι από τη μάνα τους, υπάρχουν ευνούχοι που τους ευνούχισαν οι άνθρωποι, και υπάρχουν ευνούχοι που μόνοι τους ευνουχίστηκαν, για χάρη της *βασιλείας των ουρανών. Όποιος μπορεί να βαδίζει αυτόν το δρόμο ας τον βαδίσει».

Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά

(Μκ 10,13-16 Λκ 18,15-17)

¹³Έφεραν τότε στον Ιησού παιδιά για να τα ευλογήσει βάζοντας τα χέρια του πάνω τους και να προσευχηθεί γι' αυτά, αλλά οι μαθητές τους μάλωσαν. ¹⁴Ο Ιησούς όμως είπε: «Αφήστε τα παιδιά και μην τα εμποδίζετε να *ρθούν κοντά μου, γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά». ¹⁵Κι αφού τα ευλόγησε, έφυγε από 'κει.

Ο πλούτος κι η αιώνια ζωή

(Μκ 10,17-31· Λκ 18,18-30)

¹⁶Πλησίασε κάποιος τον Ιησού και τον ρώτησε: «Αγαθέ Διδάσκαλε, τι καλό να κάνω για ν' αποκτήσω αιώνια ζωή;» ¹⁷Ο Ιησούς

του είπε: «Γιατί με ονομάζεις αγαθό; Κανένας δεν είναι αγαθός, παρά μόνο ένας, ο Θεός. Αν θέλεις πάντως να μπεις στη ζωή, τήρησε τις εντολές». ¹⁸«Ποιες;» του λέει. Κι ο Ιησούς είπε: «Το μη σκοτώσεις, μη μοιχεύσεις, μην κλέψεις, μην ψευδομαρτυρήσεις, ¹⁹τίμα τον πατέρα και τη μητέρα σου και αγάπα τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου». ²⁰«Όλα αυτά τα τηρώ από πολύ μικρός», του λέει ο νεαρός. «Σε τι ακόμα υστερώ;» ²¹Ο Ιησούς του απάντησε: «Αν θέλεις να γίνεις τέλειος, πήγαινε πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε τα χρήματα στους φτωχούς, και θα έχεις θησαυρό κοντά στο Θεό· κι έλα να με ακολουθήσεις» ²²Μόλις άκουσε την απάντηση ο νεαρός, έφυγε λυπημένος, γιατί είχε μεγάλη περιουσία.

²³Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: «Σας βεβαιώνω πως δύσκολα θα μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού. ²⁴Και σας το επαναλαμβάνω: Είναι ευκολότερο να περάσει καμήλα από βελονότρυπα, παρά να μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού». ²⁵Όταν τ' άκουσαν οι μαθητές του, ένιωσαν μεγάλη κατάπληξη κι έλεγαν: «Τότε ποιος μπορεί να σωθεί;» ²⁶Ο Ιησούς τους κοίταξε και είπε: «Αυτό είναι αδύνατο για τους ανθρώπους· για το Θεό όμως όλα είναι δυνατά».

²⁷Μίλησε τότε ο Πέτρος και του είπε: «Να, εμείς αφήσαμε τα πάντα και σε ακολουθήσαμε. Τι θα γίνει μ' εμάς;» ²⁸Κι ο Ιησούς τους απάντησε: «Σας βεβαιώνω πως εσείς που με ακολουθήσατε, όταν θα καθίσει ο *Υιός του Ανθρώπου στο μεγαλόθρονο θρόνο του, στον καινούριο κόσμο, θα καθίσετε κι εσείς σε δώδεκα θρόνους, για να κρίνετε τις δώδεκα φυλές του *Ισραήλ. ²⁹Κι όποιος άφησε σπίτια ή αδερφούς ή αδερφές ή πατέρα ή μητέρα ή γυναίκα ή παιδιά ή χωράφια για χάρη μου, θα πάρει εκατό φορές περισσότερα και θα κληρονομήσει την αιώνια ζωή. ³⁰Πολλοί θα βρεθούν από πρώτοι τελευταίοι, κι άλλοι από τελευταίοι πρώτοι».

Η παραβολή για τους εργάτες του αμπελιού

20 «Ἡ βασιλεία των ουρανῶν μοιάζει μ' έναν γαιοκτήμονα, που βγήκε νωρίς το πρωί να προσλάβει εργάτες για το αμπέλι του. Συμφώνησε με τους εργάτες να τους πληρώσει ένα δηνάριο την ημέρα, και τους έστειλε στο αμπέλι του. ³Όταν γύρω στις εννιά βγήκε στην αγορά, είδε άλλους να στέκονται εκεί χωρίς δουλειά, ⁴και τους είπε: "πηγαίνετε και εσείς στο αμπέλι και θα σας δώσω ό,τι είναι δίκαιο". ⁵Έφυγαν κι αυτοί για το αμπέλι. Όταν ξαναβγήκε κατά τις δώδεκα και κατά τις τρεις, έκανε το ίδιο. ⁶Κατά τις πέντε, βγήκε και βρήκε κι άλλους να κάθονται, και τους ρωτάει: "γιατί κάθεστε εδώ άνεργοι όλη την ημέρα;" ⁷Κανένας δε μας πήρε στη δουλειά", του απαντούν. "Πηγαίνετε", τους λέει, "κι εσείς στο αμπέλι μου και θα πάρετε ό,τι δικαιούσθε". ⁸Όταν βράδιασε, λέει ο ιδιοκτήτης του αμπελιού στο διαχειριστή του: "φώναξε τους εργάτες και πλήρωσέ τους το μεροκάματο, αρχίζοντας από τους τελευταίους ως τους πρώτους". ⁹Ἦρθαν λοιπόν αυτοί που έπιασαν δουλειά στις πέντε και πήραν από ένα δηνάριο. ¹⁰Ἦρθαν και οι πρώτοι και νόμισαν πως θα πάρουν περισσότερα· πήραν όμως κι αυτοί από ένα δηνάριο. ¹¹Όταν το πήραν, άρχισαν να διαμαρτύρονται εναντίον του γαιοκτήμονα: ¹²"αυτοί οι τελευταίοι", έλεγαν, "εργάστηκαν μία ώρα και τους εξίσωσες μ' εμάς, που υπομείναμε το μόχθο και τον καύσωμα μιας ολόκληρης μέρας;" ¹³Εκείνος όμως γύρισε σ' έναν απ' αυτούς και του είπε: "φίλε, δε σε αδικώ· δε συμφωνήσες μαζί μου ένα δηνάριο; ¹⁴Πάρ' το και πήγαινε. Εγώ θέλω να πληρώσω αυτόν που ήρθε τελευταίος όσο κι εσένα. ¹⁵Δεν μπορώ τα λεφτά μου να τα κάνω ό,τι θέλω; Ἡ μήπως επειδὴ εἶμαι καλός, αυτό προκαλεί τη ζήλεια σου;" ¹⁶Ἔτσι θα βρεθούν οι τελευταίοι πρώτοι και οι πρώτοι τελευταίοι. Γιατί πολλοί είναι οι καλεσμένοι, λίγοι όμως οι εκλεκτοί».

Τρίτη πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης

(Μκ 10,32-34 Ἀκ 18,31-34)

¹⁷Καθώς ανέβαινε ο Ιησούς προς τα Ἱεροσόλυμα, πήρε ιδιαίτερως τους δώδεκα μαθητές και πηγαίνοντας τους είπε: ¹⁸«Ακούστε: τώρα που ανεβάνουμε στα Ἱεροσόλυμα, ο Ἰγίός του Ανθρώπου θα παραδοθεῖ στους ἀρχιερείς και στους γραμματεῖς και θα τον καταδικάσουν σε θάνατο. ¹⁹Θα τον παραδώσουν στους ἐθνικούς για να τον περιγελάσουν, να τον μαστιγώσουν και να τον σταυρώσουν· όμως την τρίτη μέρα αυτός θ' αναστηθεί».

Το αίτημα των γιων του Ζεβεδαίου

(Μκ 10,35-45)

²⁰Τον πλησίασε τότε η μητέρα των γιων του Ζεβεδαίου με τους γιους της και τον προσκύνησε ζητώντας του μια χάρη. ²¹«Τι θέλεις;» τη ρώτησε. Εκείνη του λέει: «Πες να καθίσουν αυτοί οι δυο γιοι μου στη βασιλεία σου ένας στα δεξιά σου κι ένας στ' αριστερά σου». ²²Ο Ιησούς αποκρίθηκε: «Δεν ξέρετε τι ζητάτε. Μπορείτε να πιείτε το ποτήρι του πάθους που θα πιω εγώ ή να βαφτιστείτε με το βάπτισμα με το οποίο θα βαφτιστώ εγώ;» Του λένε: «Μπορούμε». ²³Τους απαντάει: «Το ποτήρι μου θα το πιείτε, και με το βάπτισμα των παθημάτων μου με το οποίο θα βαφτιστώ εγώ θα βαφτιστείτε. Το να καθίσετε όμως στα δεξιά μου και στ' αριστερά μου δεν μπορώ να σας το δώσω εγώ, αλλά θα δοθεῖ σ' εκείνους για τους οποίους έχει ετοιμαστεί από τον Πατέρα μου».

²⁴Όταν το άκουσαν αυτό οι υπόλοιποι δέκα μαθητές, αγανάκτησαν με τους δύο αδερφούς. ²⁵Τότε ο Ιησούς τους κάλεσε και τους είπε: «Ξέρετε ότι οι ηγέτες των εθνῶν ασκούν απόλυτη εξουσία πάνω τους και οι άρχοντες τα καταδυναστεύουν. ²⁶Σ' εσάς όμως δεν πρέπει να συμβαίνει αυτό, αλλά όποιος θέλει να γίνει μεγάλος ανάμεσά σας πρέπει να γίνει υπηρέτης σας· ²⁷κι όποιος

από σας θέλει να είναι πρώτος πρέπει να γίνει δούλος σας. ²⁸ Όπως κι ο Υιός του Ανθρώπου δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να προσφέρει τη ζωή του λύτρο για όλους».

Η θεραπεία δύο τυφλών στην Ιεριχώ

(Μκ 10,46-52 Λκ 18,35-43)

²⁹ Όταν έβγαιναν από την Ιεριχώ, τους ακολουθούσε πολύς κόσμος. ³⁰ Δύο τυφλοί, που κάθονταν στην άκρη του δρόμου και άκουσαν πως περνάει ο Ιησούς, άρχισαν να φωνάζουν: «Κύριε, Υιέ του Δαβίδ, σπλαχνίσου μας!» ³¹ Ο κόσμος τους μάλωνε να σωπάσουν. Αυτοί όμως φώναζαν ακόμα πιο δυνατά: «Κύριε, Υιέ του Δαβίδ, σπλαχνίσου μας!» ³² Ο Ιησούς στάθηκε, τους φώναξε και τους είπε: «Τι θέλετε να σας κάνω;» ³³ «Κύριε», του λένε, «ν' ανοίξουν τα μάτια μας». ³⁴ Ο Ιησούς τους σπλαχνίστηκε· άγγιξε τα μάτια τους, κι αμέσως απέκτησαν το φως τους και τον ακολουθούσαν.

Η είσοδος του Ιησού στα Ιεροσόλυμα

(Μκ 11,1-11 Λκ 19,28-38 Ιω 12,12-19)

21 Όταν πλησίαζαν στα Ιεροσόλυμα κι έφτασαν στην Βηθφαγή, κοντά στο όρος των Ελαιών, ο Ιησούς έστειλε δύο μαθητές ² λέγοντάς τους: «Να πάτε στο χωριό που είναι απέναντί σας, και θα βρείτε αμέσως ένα θηλυκό γαϊδούρι δεμένο, μαζί με το πουλάρι του. Να τα λύσετε και να να τα φέρετε. ³ Κι αν σας πει κανένας τίποτε, να του πείτε πως το χρειάζεται ο Κύριος. Κι αυτός θα τα στείλει αμέσως». ⁴ Αυτά έγιναν για να εκπληρωθεί εκείνο που είχε πει ο Θεός με τα λόγια του *προφήτη:

*⁵ Πέστε στην πόλη της *Σιών:*

*Έρχεται σ' εσένα ο βασιλιάς σου
πρός, καβάλα πάνω σε γαϊδούρι,
πάνω σε πουλάρι, γέννημα υποζυγίου.*

⁶ Οι μαθητές πήγαν κι έκαναν όπως τους πρόσταξε ο Ιησούς: ⁷ Έφεραν το γαϊδούρι

και το πουλάρι του, έβαλαν πάνω τους τα ρούχα τους κι εκείνος κάθισε πάνω σ' αυτά. ⁸ Οι πιο πολλοί από το πλήθος έστρωναν τα ρούχα τους στο δρόμο, ενώ άλλοι έκοβαν κι έστρωναν κλαδιά από τα δέντρα. ⁹ Και το πλήθος, όσοι βάδιζαν μπροστά του κι όσοι ακολουθούσαν, κραύγαζαν:

*Δόξα στον *Υιό του Δαβίδ!*

*Ευλογημένος αυτός που έρχεται
σταλμένος από τον Κύριο!*

Δόξα στον ύψιστο Θεό!

¹⁰ Όταν μπήκε στα Ιεροσόλυμα, αναστατώθηκε όλη η πόλη. «Ποιος είναι αυτός;» ρωτούσαν. ¹¹ Το πλήθος έλεγε: «Αυτός είναι ο *προφήτης Ιησούς, από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας».

Η εκδίωξη των εμπόρων από το ναό

(Μκ 11,15-19· Λκ 19,45-48· Ιω 2,13-22)

¹² Ο Ιησούς μπήκε στο *ναό του Θεού κι έδιωξε όλους αυτούς που πουλούσαν και αγόραζαν στο χώρο του ναού, και αναποδογύρισε τα τραπέζια των αργυραμοιβών και τα καθίσματα αυτών που πουλούσαν περιστερία. ¹³ Και τους είπε: «Η Γραφή λέει:

*Ο οίκος μου πρέπει να είναι οίκος
προσευχής·*

*εσείς όμως τον κάνετε σπήλαιο
ληστών».*

¹⁴ Εκεί στο ναό τον πλησίασαν κουτσοί και τυφλοί, και τους θεράπευσε. ¹⁵ Όταν είδαν οι *αρχιερείς και οι *γραμματείς τα θαύματα που έκανε, και τα παιδιά να φωνάζουν μέσα στο ναό και να λένε «δόξα στον Υιό του Δαβίδ», αγανάκτησαν ¹⁶ και του έλεγαν: «Δεν ακούς τι λένε αυτοί;» «Και βέβαια τ' άκουσα», τους απάντησε ο Ιησούς. «Αλλά κι εσείς δε διαβάσατε ποτέ στην *Γραφή, πως *από το στόμα των νηπιών και των βρεφών έκανες να βγει τέλειος ύμνος;»*

¹⁷ Τους άφησε και βγήκε έξω από την πόλη, στην Βηθανία, και διανυκτέρευσε εκεί.

20,28 Ησ 53,12· Α' Κορ 6,20 7,23 Γαλ 1,4· Α' Τιμ 2,5-6· Α' Πε 1,18-19 20,29-34 9,27-30 20,30-31 1,1 9,27 12,23 15,22 21,9,15 22,41-46 Μκ 10,47-48· 11,10· Λκ 1,32 69 2,11· 18,38-39· Ιω 7,42 21,5 Ησ 62,11 και Ζαχ 9,9 21,8 Β' Βασ 9,13 21,9 Ψλ 118,26 148,1 Μτ 20,30-31 21,11 16,14· 21,46 26,68 Λκ 7,16 21,13 Ησ 56,7· Ιερ 7,11 21,15 20,30-31 21,16 ^{Ψλ} 8,3

Η άκαρπη συκιά

(Μκ 11,12-14 20-24)

¹⁸Ξαναπηγαίνοντας ο Ιησούς το πρωί στην πόλη, πείνασε. ¹⁹Βλέποντας στο δρόμο μια συκιά, ήρθε κοντά της, μα δε βρήκε παρά μόνο φύλλα· και της λέει: «Ποτέ πια να μην ξαναβγάλεις καρπό!» Κι αμέσως ξεράθηκε η συκιά. ²⁰Όταν το είδαν οι μαθητές, απόρησαν και είπαν: «Πώς ξεράθηκε αμέσως η συκιά;» ²¹Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Σας βεβαιώνω, αν έχετε πίστη χωρίς ν' αμφιβάλλετε, όχι μόνο θα κάνετε το θαύμα με τη συκιά, αλλά κι αν πείτε σ' αυτό το βουνό, "σήμερα και πέσε στη θάλασσα", θα γίνει. ²²Κι όλα όσα ζητήσετε στην προσευχή με πίστη, θα τα λάβετε».

Η εξουσία του Ιησού

(Μκ 11,27-33 Λκ 20,1-8)

²³Όταν ο Ιησούς ήρθε στο ναό και δίδασκε, τον πλησίασαν οι αρχιερείς και οι *πρεσβύτεροι του λαού και του είπαν: «Με ποια εξουσία τα κάνεις αυτά; Και ποιος σου έδωσε αυτή την εξουσία;» ²⁴Τους αποκρίθηκε ο Ιησούς: «Θα σας κάνω κι εγώ μια ερώτηση· αν μου απαντήσετε, θα σας πω κι εγώ με ποια εξουσία τα κάνω αυτά: ²⁵Το βάπτισμα του Ιωάννη από πού προερχόταν; από το Θεό ή από τους ανθρώπους;» Αυτοί συζητούσαν μεταξύ τους κι έλεγαν: «Αν πούμε "από το Θεό", θα μας πει, "γιατί τότε δεν το πιστέψατε;" ²⁶Αν πάλι πούμε, "από τους ανθρώπους", φοβόμαστε τον κόσμο, γιατί όλοι τον Ιωάννη τον θεωρούν προφήτη». ²⁷Απάντησαν, λοιπόν, στον Ιησού: «Δεν ξέρουμε». Τους είπε κι εκείνος: «Ούτε κι εγώ σας λέω με ποια εξουσία τα κάνω αυτά».

Η παραβολή για τους δύο γιους

²⁸«Τι γνώμη έχετε τώρα γι' αυτό που θα σας πω: Κάποιος είχε δύο παιδιά. Πάει λοιπόν στον πρώτο και του λέει: "παιδί μου, πήγαινε σήμερα κι εργάσου στο αμπέλι". ²⁹Αυτός του είπε: "δε θέλω". Ύστερα όμως

μετάνιωσε και πήγε. ³⁰Πάει και στον δεύτερο και του λέει τα ίδια. Εκείνος του αποκρίθηκε: "μάλιστα, κύριε", αλλά δεν πήγε. ³¹Ποιος από τους δύο έκανε το θέλημα του πατέρα του;» «Ο πρώτος», του απαντούν. Τους λέει ο Ιησούς: «Σας βεβαιώνω πως οι *τελώνες και οι πόρνες θα μπουν πριν από σας στη βασιλεία του Θεού. ³²Ήρθε σ' εσάς ο Ιωάννης κηρύττοντας την οδό της σωτηρίας, και δεν τον πιστέψατε· οι τελώνες όμως και οι πόρνες τον πίστεψαν. Κι εσείς, παρ' όλο που τους είδατε, δε μετανοήσατε ούτε τότε για να τον πιστέψετε».

Η παραβολή των κακών γεωργών

(Μκ 12,1-12 Λκ 20,9-10)

³³«Ακούστε άλλη μια παραβολή: Ένας γαιοκτήμονας *φύτεψε ένα αμπέλι, το περίφραξε, έσκαψε σ' αυτό πατητήρι, έχτισε πύργο, το νοίκιασε σε γεωργούς και έφυγε για άλλον τόπο. ³⁴Όταν πλησίαζε η εποχή της καρποφορίας, έστειλε τους δούλους του στους γεωργούς να πάρουν το μερίδιό του από τους καρπούς. ³⁵Οι γεωργοί όμως έπιασαν τους δούλους του, κι άλλον τον έδειραν, άλλον τον σκότωσαν κι άλλον τον *λιθοβόλησαν. ³⁶Ξανάστειλε άλλους δούλους, περισσότερους από τους πρώτους και τους έκαναν τα ίδια. ³⁷Τελευταίον τους έστειλε το γιο του με τη σκέψη: "θα σεβαστούν το γιο μου". ³⁸Οι γεωργοί όμως, όταν είδαν το γιο, είπαν μεταξύ τους: "αυτός είναι ο κληρονόμος. Εμπρός, ες τον σκοτώσουμε και ας αρπάξουμε την κληρονομιά του". ³⁹Έτσι, τον έπιασαν, τον έβγαλαν έξω από τ' αμπέλι και τον σκότωσαν. ⁴⁰Όταν λοιπόν έρθει ο ιδιοκτήτης του αμπελιού, τι θα κάνει σ' εκείνους τους γεωργούς;» ⁴¹«Είναι κακοί», του λένε. «Γι' αυτό θα τους εξολοθρεύσει με το χειρότερο τρόπο και θα νοικιάσει το αμπέλι σ' άλλους γεωργούς, που θα του δίνουν τους καρπούς στην εποχή τους».*

⁴²Τους λέει ο Ιησούς: «Ποτέ δε διαβάσατε στις Γραφές;

*Ο λίθος που τον πέταξαν σαν άχρηστον
οι οικοδόμοι,
αυτός έγινε αγκωνάρι·
ο Κύριος το έκανε αυτό,
και είν' αξιοθαύμαστο στα μάτια μας.*

⁴³⁻⁴⁴ «Όποιος πέσει πάνω σ' αυτόν το λίθο θα τσακιστεί· και σ' όποιον πάνω πέσει ο λίθος θα τον κομματιάσει. Γι' αυτό σας βεβαιώνω πως ο Θεός θα σας αφαιρέσει το προνόμιο να είστε ο λαός της βασιλείας του, και θα το δώσει σ' ένα λαό που θα παράγει τους καρπούς της βασιλείας».

⁴⁵ Οι αρχιερείς και οι Φαρισαίοι άκουσαν τις παραβολές του και κατάλαβαν πως μιλάει γι' αυτούς. ⁴⁶Κι ενώ ήθελαν να τον πιάσουν, φοβήθηκαν τα πλήθη, γιατί τον πίστευαν για προφήτη.

Η παραβολή των βασιλικών γάμων

(Λκ 14,15-24)

22 Ο Ιησούς τους μίλησε πάλι με παραβολές και τους είπε: ² «Η Βασιλεία των ουρανών μοιάζει μ' ένα βασιλιά, που έκανε το γάμο του γιου του. ³ Έστειλε τους δούλους του να φωνάξουν τους καλεσμένους στο γάμο, εκείνοι όμως δεν ήθελαν να έρθουν. ⁴ Έστειλε ξανά άλλους δούλους λέγοντάς τους: “να πείτε στους καλεσμένους: έχω ετοιμάσει το γεύμα, έχω σφάξει τους ταύρους και τα θρεφτάρια, κι όλα είναι έτοιμα· ελάτε στο γάμο”. ⁵ Οι καλεσμένοι όμως αδιαφόρησαν και πήγαν άλλος στο χωράφι του κι άλλος στο εμπόριό του. ⁶ Οι υπόλοιποι έπιασαν τους δούλους του, τους κακοποίησαν και τους σκότωσαν. ⁷ Όταν το άκουσε ο βασιλιάς εκείνος, θύμωσε· έστειλε το στρατό του κι αφάνισε εκείνους τους φονιάδες και πυρπόλησε την πόλη τους. ⁸ Τότε λέει στους δούλους του: “το τραπέζι του γάμου είναι έτοιμο, μα οι καλεσμένοι δε φάνηκαν άξιοι. ⁹ Πηγαίνετε, λοιπόν, στα σταυροδρόμια κι όσους βρείτε καλέστε τους στους γάμους”. ¹⁰ Βγήκαν τότε οι δούλοι στους δρόμους και μάζεψαν όλους όσους βρήκαν, κακούς και καλούς. Η αίθουσα του γάμου γεμί-

σε από συνδαιτυμόνες. ¹¹ Μπήκε κι ο βασιλιάς για να δει τους συνδαιτυμόνες, κι εκεί είδε κάποιον που δεν ήταν ντυμένος με τη γαμήλια φορεσιά. ¹² “Φίλε”, του λέει, “πώς μπήκες εδώ χωρίς το κατάλληλο ντύσιμο;” Εκείνος έχασε τη λαλιά του. ¹³ Τότε ο βασιλιάς είπε στους υπηρέτες: “δέστε του τα πόδια και τα χέρια και πάρτε τον και βγάλτε τον έξω στο σκοτάδι”· εκεί θα κλαίει και θα τριζίζει τα δόντια του. ¹⁴ Γιατί, πολλοί είναι οι καλεσμένοι, λίγοι όμως οι εκλεκτοί».

Ο φόρος στο Ρωμαίο αυτοκράτορα

(Μκ 12,13-17 Λκ 20,20-26)

¹⁵ Τότε πήγαν οι Φαρισαίοι κι έκαναν σύσκεψη πώς να τον παγιδέψουν με ερωτήσεις. ¹⁶ Έστειλαν, λοιπόν, τους μαθητές τους μαζί με τους Ηρωδιανούς και του είπαν: «Διδάσκαλε, ξέρουμε πως λες την αλήθεια και διδάσκεις αληθινά το θέλημα του Θεού, και δε φοβάσαι κανέναν γιατί δεν υπολογίζεις σε πρόσωπα. ¹⁷ Πες μας, λοιπόν, τι γνώμη έχεις; Επιτρέπεται να πληρώνουμε φόρο στον αυτοκράτορα ή όχι;» ¹⁸ Ο Ιησούς κατάλαβε την πονηριά τους και τους είπε: «Γιατί προσπαθείτε να με παγιδέψετε, υποκριτές; ¹⁹ Δείξτε μου το νόμισμα που πληρώνουμε για φόρο». Εκείνοι του έφεραν ένα δηνάριο. ²⁰ «Ποιανού είναι αυτή η εικόνα και η επιγραφή;» τους ρωτάει. ²¹ «Του αυτοκράτορα», του απαντούν. «Δώστε, λοιπόν», τους λέει, «στον αυτοκράτορα ό,τι ανήκει στον αυτοκράτορα, και στο Θεό ό,τι ανήκει στο Θεό». ²² Όταν το άκουσαν αυτό έμειναν κατάπληκτοι και τον άφησαν κι έφυγαν.

Το ερώτημα για την ανάσταση των νεκρών

(Μκ 12,18-27 Λκ 20,27-40)

²³ Εκείνη την ημέρα πήγαν στον Ιησού μερικοί Σαδδουκαίοι — αυτοί λένε πως δεν υπάρχει ανάσταση — ²⁴ και τον ρώτησαν: «Διδάσκαλε, ο Μωυσής είπε: *αν κάποιος πεθάνει άτεκνος, ο αδερφός του να παντρευτεί τη χήρα του και να κάνει απογόνους για τον νεκρό αδερφό του.* ²⁵ Ήταν σ' εμάς εφτά α-

δερφοί· ο πρώτος, αφού παντρεύτηκε πέθανε και, επειδή δεν είχε παιδιά, άφησε τη γυναίκα του στον αδερφό του. ²⁶ Το ίδιο κι ο δεύτερος κι ο τρίτος, ως τον έβδομο. ²⁷ Ύστερα απ' όλους πέθανε και η γυναίκα. ²⁸ Όταν λοιπόν θ' αναστηθούν, σε ποιον από τους εφτά θ' ανήκει αυτή η γυναίκα; Αφού όλοι την είχαν παντρευτεί». ²⁹ Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Βρίσκεστε σε πλάνη, γιατί ούτε τις *Γραφές καταλαβαίνετε ούτε τη δύναμη του Θεού. ³⁰ Όταν αναστηθούν οι νεκροί, ούτε θα νυμφεύονται ούτε θα παντρεύονται, αλλά θα είναι όπως οι *άγγελοι στον ουρανό. ³¹ Όσο για την ανάσταση των νεκρών, δε διαβάσατε τι σας λέει ο ίδιος ο Θεός; ³² *Εγώ είμαι ο Θεός του *Αβραάμ και ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ*. Ο Θεός δεν είναι Θεός νεκρών, αλλά ζωντανών». ³³ Τα πλήθη, όταν τ' άκουσαν έμειναν κατάπληκτοι με τη διδασκαλία του.

Η σπουδαιότερη εντολή

(Μκ 12,28-34· Λκ 10,25-28)

³⁴ Όταν έμαθαν οι Φαρισαίοι ότι αποστόμωσε τους Σαδδουκαίους, συγκεντρώθηκαν όλοι μαζί, ³⁵ και ένας απ' αυτούς, νομοδιδάσκαλος, για να τον φέρει σε δύσκολη θέση, του έκανε το εξής ερώτημα: ³⁶ «Διδάσκαλε, ποια είναι η πιο μεγάλη εντολή στο *νόμο;» ³⁷ Αυτός του απάντησε: «*Ν' αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου, μ' όλη την ψυχή σου και μ' όλο το νου σου*. ³⁸ Αυτή είναι η πρώτη και η πιο μεγάλη εντολή. ³⁹ Δεύτερη, εξίσου σπουδαία με αυτήν: *ν' αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου*. ⁴⁰ Σ' αυτές τις δύο εντολές συνοψίζονται όλος ο νόμος κι οι *προφήτες».

Ο Μεσσίας και ο Δαβίδ

(Μκ 12,35-37· Λκ 20,41-44)

⁴¹ Εκεί που ήταν συγκεντρωμένοι οι Φαρισαίοι, ⁴² τους ρώτησε ο Ιησούς: «Τι νομίζετε για το *Μεσσία; Ποιανού απόγονος είναι;»

«Του Δαβίδ», του απαντούν. ⁴³ Τους λέει: «Πώς τότε ο Δαβίδ, οδηγημένος από το *Πνεύμα, τον ονομάζει «*Κύριο»; Λέει:

⁴⁴ *Ο Κύριος είπε στον Κύριό μου:*

*κάθισε στα *δεξιά μου*

ώσου να υποτάξω τους εχθρούς σου κάτω απ' τα πόδια σου.

⁴⁵ »Αν, λοιπόν, ο Δαβίδ τον ονομάζει «Κύριο», πώς είναι απόγονός του;» ⁴⁶ Κανένας δεν μπορούσε να του απαντήσει, ούτε τολμούσε πια κανείς από κείνη τη μέρα να του θέσει ερωτήματα.

Αντίθεση Φαρισαίων και μαθητών

(Μκ 12,38-40· Λκ 11,37-52· 20,45-47)

23 Τότε ο Ιησούς μίλησε στο πλήθος και στους μαθητές του ² και τους είπε: «Τη θέση του Μωυσή ως δασκάλου την πήραν οι *γραμματείς και οι *Φαρισαίοι. ³ Όσα λοιπόν σας λένε να τηρείτε, να τα τηρείτε και να τα πράττετε· να μην κάνετε όμως κατά τα έργα τους, γιατί λένε μόνο και δεν πράττουν. ⁴ Φτιάχνουν φορτία βαριά, που δύσκολα σηκώνονται, και τα φορτώνουν στους ώμους των ανθρώπων, ενώ οι ίδιοι δε θέλουν ούτε με το δάκτυλό τους να τα κινήσουν. ⁵ Όλα τα έργα τους τα πράττουν για να κάνουν καλή εντύπωση στους ανθρώπους. Πλατύνουν τα *φυλακτά τους και φαρδαίνουν τις άκρες από τα ιμάτια τους. ⁶ Τους αρέσουν οι καλύτερες θέσεις στα δείπνα και τα πρώτα καθίσματα στη *συναγωγή, ⁷ να τους χαιρετούν με σεβασμό στην αγορά και να τους φωνάζουν οι άνθρωποι «δάσκαλέ μου». ⁸ »Εσείς όμως να μη δεχτείτε να σας αποκαλούν «δάσκαλέ μου». Ένας είναι ο δάσκαλός σας, ο Χριστός· κι εσείς όλοι είστε αδερφοί. ⁹ Και πατέρα σας μην ονομάσετε κανέναν στη γη, γιατί ένας είναι ο Πατέρας σας: ο ουράνιος. ¹⁰ Μην ονομαστείτε «ηγήτορες», γιατί ο ηγήτοράς σας είναι ένας: ο Χριστός. ¹¹ Ο πιο σπουδαίος από σας να είναι υπηρέτης σας. ¹² Γιατί

όποιος υψώσει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί· κι όποιος ταπεινώσει τον εαυτό του θα υψωθεί».

Ταλιναρισμός των γραμματέων και των Φαρισαίων

¹³ «Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί κατατρώντε τις περιουσίες των χηρών, κάνετε όμως μεγάλες προσευχές για να φανεϊτέ καλοί· γι' αυτό η τιμηρία σας θα είναι ιδιαίτερα αυστηρή.

¹⁴ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί κλείνετε στους ανθρώπους το δρόμο για τη *βασιλεία των ουραμών. Ούτε εσείς μπαίνετε ούτε το επιτρέπτε σ' όσους θέλουν να μπουν.

¹⁵ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί τριγυρνάτε στη στεριά και στη θάλασσα για να κερδίσετε έναν *προσηλύτο· κι όταν τον κερδίσετε, τον κάνετε ν' αξίζει για την κόλαση δυο φορές παραπάνω από σας.

¹⁶ »Αλίμονό σας, οδηγοί τυφλοί, που λέτε: «όποιος ορκιστεί στο *ναό ο όρκος του δεν πιάνει, όποιος όμως ορκιστεί στο χρυσάφι του ναού πρέπει να τηρήσει τον όρκο του”. ¹⁷ Μωροί και τυφλοί, τι είναι μεγαλύτερο: το χρυσάφι ή ο ναός που αγιάζει το χρυσάφι; ¹⁸ Λέτε ακόμα: “όποιος ορκιστεί στο *θυσιαστήριο ο όρκος του δεν πιάνει· όποιος όμως ορκιστεί στο δώρο που είναι πάνω στο θυσιαστήριο πρέπει να τηρήσει τον όρκο του”. ¹⁹ Ανόητοι και τυφλοί, τι είναι μεγαλύτερο: το δώρο ή το θυσιαστήριο, που αγιάζει το δώρο; ²⁰ Όποιος λοιπόν ορκίζεται στο θυσιαστήριο ορκίζεται σ' αυτό και σ' ό,τι βρίσκεται πάνω του. ²¹ Κι όποιος ορκίζεται στο ναό ορκίζεται σ' αυτόν και σ' εκείνον που κατοικεί μέσα. ²² Κι όποιος ορκιστεί στον ουρανό ορκίζεται στο θρόνο του Θεού και σ' εκείνον που κάθεται πάνω στο θρόνο.

²³ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί δίνετε στο ναό το ένα *δέκατο από το δούσμο, το άνηθο και το κύμνο, και δεν τηρείτε τις σπουδαιότερες εν-

τολές του νόμου, τη δικαιοσύνη, την ευσπλαχνία και την πιστότητα. Αυτά όμως έπρεπε να κάνετε, χωρίς βέβαια να παραμελείτε κι εκείνα. ²⁴ Τυφλοί οδηγοί, που περνάτε από στραγγιστήρι το κουνούπι και καταπίνετε ολόκληρη καμήλα.

²⁵ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί καθαρίζετε το εξωτερικό του ποτηριού και του πιάτου, το περιεχόμενο τους όμως προέρχεται από αρπαγή και αδικία. ²⁶ Φαρισαίε τυφλέ, καθάρισε πρώτα το εσωτερικό του ποτηριού και του πιάτου, για να έχει αξία και η εξωτερική τους καθαρότητα.

²⁷ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί μοιάζετε με τάφους ασεβηστωμένους, που εξωτερικά φαίνονται ωραίοι, εσωτερικά όμως είναι γεμάτοι κόκαλα νεκρών και κάθε λογής ακαθαρσία. ²⁸ Έτσι κι εσείς, εξωτερικά φαίνεστε ευσεβείς στους ανθρώπους, κι εσωτερικά είστε γεμάτοι υποκρισία και ανομία.

²⁹ »Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί χτίζετε τάφους για τους *προφήτες και διακοσμείτε τα μνήματα των δικαίων του Ισραήλ. ³⁰ «Αν ζούσαμε εμείς”, λέτε, “στην εποχή των προγόνων μας, δε θα παίρναμε μέρος μαζί τους στο φόνο των προφητών”. ³¹ Έτσι ομολογείτε πως είστε απόγονοι αυτών που σκότωσαν τους προφήτες. ³² Ολοκληρώστε λοιπόν τώρα εσείς ό,τι άρχισαν οι πρόγονοί σας. ³³ Φίδια, γεννήματα οχιάς, πώς θα ξεφούγετε από την τελική κρίση και την κόλαση;»

Ο Ιησούς και η Ιερουσαλήμ

(Ακ 13,34-35)

³⁴ «Γι' αυτό κι εγώ θα σας στείλω προφήτες και σοφούς και γραμματείς. Άλλους απ' αυτούς θα τους σκοτώσετε και θα τους σταυρώσετε, κι άλλους θα τους μαστιγώσετε στις *συναγωγές σας και θα τους καταδώξετε από πόλη σε πόλη. ³⁵ Έτσι θα πέσει πάνω σας η ευθύνη για όλο το δίκαιο *αίμα που χύνεται στη γη, από το αίμα του δίκαιου

“Αβελ, ως το αίμα του Ζαχαρία, γιου του Βαραχία, που τον σκοτώσατε ανάμεσα στο *ιερό και στο θυσιαστήριο. ³⁶ Σας βεβαιώνω πως όλα αυτά θα πέσουν πάνω στην τωρινή γενιά.

³⁷ »*Ιερουσαλήμ Ιερουσαλήμ, που σκοτώνεις τους προφήτες και *λιθοβολείς αυτούς που σου στέλνει ο Θεός! Πόσες φορές θέλησα να συνάξω τα παιδιά σου όπως η κλώσα συνάξει τα κλωσόπουλα κάτω απ’ τις φτερούγες της, αλλά εσείς δεν το θελήσατε. ³⁸ Γι’ αυτό ο τόπος σας θα ερημωθεί! ³⁹ Σας βεβαιώνω πως δε θα με δείτε πια, ως την ώρα που θα πείτε:

*Ευλογημένος αυτός που έρχεται
σταλμένος από τον Κύριο!»*

Πρόρρηση της καταστροφής του ναού

(Μκ 13,1-2 Λκ 21,5-6)

24 Όταν ο Ιησούς βγήκε από το *ναό και ξεκίνησε να φύγει, ήρθαν οι μαθητές του για να του δείξουν τα οικοδομήματα του ναού. ² Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Τα βλέπετε όλα αυτά; Σας βεβαιώνω πως δε θα μείνει εδώ πέτρα πάνω στην πέτρα* όλα θα κρημμιστούν».

Η συντέλεια του κόσμου

(Μκ 13,3-31 Λκ 21,7-33)

³ Ύστερα ο Ιησούς πήγε και κάθισε στο όρος των Ελαιών. Κι ήρθαν οι μαθητές του και τον ρώτησαν ιδιαίτερω: «Πες μας, πότε θα γίνουν αυτά, και ποιο *σημάδι θα δείξει πως πλησιάζει η *παρουσία σου και η συντέλεια του κόσμου;»

⁴ Ο Ιησούς τους απάντησε: «Προσέχετε μη σας ξεγελάσει κανείς. ⁵ Γιατί πολλοί θα εμφανιστούν σαν μεσσίες και θα ισχυρίζονται: “εγώ είμαι ο *Μεσσίας”. Έτσι θα παραπλανήσουν πολλούς. ⁶ Τότε θ’ ακούσετε πως γίνονται πόλεμοι, ή προετοιμάζονται πόλεμοι. Προσέξτε να μην ταραχτείτε, γιατί όλα αυτά πρέπει να γίνουν, αλλά δεν είναι

ακόμη το τέλος. ⁷ Το ένα έθνος θα ξεσηκωθεί εναντίον του άλλου και το ένα βασίλειο εναντίον του άλλου* θα έρθουν πείνα, αρρώστειες και σεισμοί σε διάφορα μέρη. ⁸ Όλα αυτά όμως είναι σαν τους πρώτους πόνους της γέννας.

⁹ »θα σας παραδώσουν σε βασιανιστήρια και θα σας σκοτώσουν, κι όλοι οι λαοί θα σας μισούν εξαιτίας μου. ¹⁰ Τότε πολλοί θα αποστατήσουν, θα καταδώσουν ο ένας τον άλλο και θα μισούν ο ένας τον άλλο. ¹¹ Θα εμφανιστούν και πολλοί ψευδοπροφήτες και θα παραπλανούν πολλούς. ¹² Επειδή μάλιστα θα πληθύνει η κακία, η αγάπη πολλών θα ψυχραθεί. ¹³ Όποιος όμως μείνει σταθερός ως το τέλος, αυτός θα σωθεί. ¹⁴ Πρώτα θα κρηυχθεί σ’ όλη την οικουμένη αυτό το ευαγγέλιο για τη *βασιλεία του Θεού, για να το ακούσουν όλα τα έθνη, και ύστερα θα έρθει το τέλος.

¹⁵ »Όταν λοιπόν θα δείτε να στήνεται στο *ιερό το *βδέλυγμα της ερημώσεως, που προφήτεψε ο Θεός μέσω του *προφήτη Δανιήλ — ο αναγνώστης ας καταλάβει— ¹⁶ τότε, όσοι βρεθούν στην Ιουδαία, να φύγουν στα βουνά* ¹⁷ όποιος βρεθεί στο λιακωτό, να φύγει χωρίς να κατεβεί να πάρει τα πράγματα απ’ το σπίτι του. ¹⁸ Το ίδιο κι όποιος βρεθεί στο χωράφι, να φύγει χωρίς να γυρίσει πίσω να πάρει το *πανωφόρι του. ¹⁹ Κι αλίμονο στις γυναίκες που θα ’ναι έγκυες ή θα θηλάζουν εκείνον τον καιρό!

²⁰ »Να προσεύχεστε να μην αναγκαστείτε να φύγετε χειμώνα ή μέρα *Σάββατο. ²¹ Γιατί τα δεινά που θα συμβούν τότε θα ’ναι τέτοια, που δεν ξανάγιναν απ’ την αρχή του κόσμου έως σήμερα κι ούτε θα ξαναγίνουν. ²² Κι αν δε λιγόστευε ο Θεός τις ημέρες των δεινών, δε θα γλίτωνε κανένας* αλλά για χάρη των εκλεκτών θα λιγοστέψει τις ημέρες εκείνες.

²³ »Αν κάποιος τότε σας πει, “να, εδώ είναι ο Μεσσίας” ή “να, εκεί είναι”, μην τον

πιστέψετε. ²⁴ Γιατί θα εμφανιστούν ψευδο-μεσσίες και ψευδοπροφήτες, που θα κάνουν μεγάλα και φοβερά θαύματα, για να παραπληήσουν, αν είναι δυνατόν, ακόμα κι αυτούς που διάλεξε ο Θεός. ²⁵ Εγώ σας τα είπα πριν γίνουν. ²⁶ Αν, λοιπόν, σας πουν, “να τος, είναι στην έρημο”, μην πάτε· κι αν σας πουν, “να τος, εκεί είναι κρυμμένος”, μην τους πιστέψετε. ²⁷ Γιατί ο *Υιός του Ανθρώπου θα έρθει τόσο φανερά, όπως η αστραπή που βγαίνει στην ανατολή και φαίνεται ως τη δύση. ²⁸ Κι όπως λέει η παροιμία, όπου το πτώμα, εκεί και τα όρνεα.

²⁹ »Αμέσως ύστερα από τα δεινά εκείνης της εποχής,

ο ήλιος θα σκοτεινιάσει,
και το φεγγάρι θα πάψει πια να φέγγει·
τ' άστρα θα πέσουν από τον ουρανό,
και οι ουράνιες *δυνάμεις
που κρατούν την τάξη του σύμπαντος,
θα διασαλευτούν.

³⁰ Τότε θα εμφανιστεί στον ουρανό το σημάδι του Υιού του Ανθρώπου και θα θρηγήσουν όλες οι φυλές της γης· θα δουν τον Υιό του Ανθρώπου να έρχεται πάνω στα σύννεφα του ουρανού, με δύναμη και λαμπρότητα μεγάλη. ³¹ Αυτός θα στείλει τους *αγγέλους του να σαλπίσουν δυνατά και να συνάξουν τους εκλεκτούς του από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, από το ένα άκρο του κόσμου ως το άλλο.

³² »Πάρτε μάθημα από τη σικιά: Όταν πια μαλακώσουν τα κλαδιά της και βγάλει φύλλα, καταλαβαίνετε πως πλησιάζει το καλοκαίρι. ³³ Έτσι κι εσείς, όταν τα δείτε όλα αυτά, να καταλάβετε ότι πλησιάζει το τέλος, ότι βρίσκεται πολύ κοντά. ³⁴ Σας βεβαιώνω πως όλα αυτά θα γίνουν όσο ακόμη ζουν οι άνθρωποι ετούτης της γενιάς. ³⁵ Ο σημερινός κόσμος θα πάψει να υπάρχει, τα λόγια μου όμως ποτέ».

Ο αιφνίδιος ερχομός του τέλους

(Μκ 13,32-37 Λκ 17,26-30 34-36)

³⁶ «Ποια όμως μέρα και ώρα θα έρθει το τέλος, κανένας δεν το ξέρει· ούτε οι άγγελοι των *ουρανών, παρά μόνον ο Πατέρας μου.

³⁷ »Η *παρουσία του Υιού του Ανθρώπου θα μοιάζει με ό,τι έγινε την εποχή του Νώε. ³⁸ Εκείνη την εποχή, πριν από τον κατακλυσμό, οι άνθρωποι έτρωγαν και έπιναν, παντρεύονταν και πάντρευαν ως την ημέρα που μπήκε ο Νώε στην κιβωτό. ³⁹ Δεν κατάλαβαν τίποτε, ώσπου ήρθε ο κατακλυσμός και τους αφάνισε όλους. Έτσι θα γίνει και με την παρουσία του Υιού του Ανθρώπου. ⁴⁰ Τότε, από δύο ανθρώπους που θα βρεθούν στο χωράφι, ο ένας θα σωθεί κι ο άλλος θα χαθεί. ⁴¹ Δύο γυναίκες θ' αλέθουν στο μύλο, η μία θα σωθεί κι η άλλη θα χαθεί.

⁴² »Να αγρυπνείτε, λοιπόν, γιατί δεν ξέρετε ποια μέρα θα έρθει ο Κύριός σας. ⁴³ Και να ξέρετε τούτο: Αν ήξερε ο ιδιοκτήτης ενός σπιτιού ποια ώρα θα έρθει ο κλέφτης, θα ξαγρυπνούσε και δε θ' άφηνε να διαρρήξουν το σπίτι του. ⁴⁴ Γι' αυτό κι εσείς να είστε έτοιμοι, γιατί ο Υιός του Ανθρώπου θα έρθει την ώρα που δεν τον περιμένετε».

Ο έμπιστος δούλος

(Λκ 12,41-48)

⁴⁵ «Ποιος άραγε είναι ο έμπιστος και συνετός δούλος που ο κύριός του τον έκανε επιστάτη των δούλων του, να τους δίνει την τροφή τις ορισμένες ώρες; ⁴⁶ Μακάριος ο δούλος εκείνος που όταν έρθει ο κύριός του, θα τον βρει να κάνει σωστά τη δουλειά του. ⁴⁷ Σας βεβαιώνω πως θα τον βάλει υπεύθυνο σ' όλα του τα υπάρχοντα. ⁴⁸ Αν όμως ο κακός εκείνος δούλος πει μέσα του: “αργεί να 'ρθεί ο κύριός μου” ⁴⁹ κι αρχίσει

24,24 24,5· 7,15 Απ 13,13-14 24,27 24,30 37 25,31 Α' Κορ 15,23 Α' Θεο 3,13· 4,15· Β' Θεο 2,1 8 Ιακ 5,7-8· Β' Πε 3,4· Α' Ιω 2,28 24,28 Ιωβ 39,30 Απ 19,17-18 24,29 Ησ 13,10 34,4 Αγγ 2,6 21· Β' Πε 3,10 12 Απ 6,12-14 24,30 Ζαχ 12,10-14 Δν 7,13-14 Μτ 24,27 26,64· Μκ 14,62 Απ 1,7 24,31 13,41 Α' Κορ 15,52· Α' Θεο 4,16 24,34 16,28 24,36 Πραξ 1,7 24,37-39 Γεν 6,11-13· 7,7-13· Β' Πε 3,6 24,42 24,44,50 25,13· Μκ 13,33,35 Λκ 12,40 21,36 24,43 Α' Θεο 5,1-2 Β' Πε 3,10 Απ 3,3 24,45-47 25,21-23 24,48 Β' Πε 3,4

να χτυπάει τους συνδούλους του και να τρώει και να πίνει μαζί με μέθυσους, ⁵⁰θα 'ρθεί ο κύριός του μια μέρα που αυτός δε θα τον περιμένει και σε ώρα που δε θα την υποψιάζεται· ⁵¹θα του επιβάλει σκληρή τιμωρία και θα τον ρίξει στον τόπο όπου τιμωρούνται οι υποκριτές. Εκεί θα κλαίει και θα τρίζει τα δόντια του».

Η παραβολή των δέκα παρθένων

25 «Ο ερχομός της βασιλείας του Θεού θα μοιάζει με ό,τι έγινε με δέκα παρθένες. Αυτές πήραν τα λυχνάρια τους και βγήκαν να προϋπαντήσουν το γαμπρό. ²Πέντε απ' αυτές ήταν συνετές και πέντε άμυαλες. ³Οι άμυαλες πήραν τα λυχνάρια τους, μα δεν πήραν μαζί τους και λάδι. ⁴Απεναντίας, οι συνετές πήραν μαζί με τα λυχνάρια τους και λάδι στα δοχεία τους. ⁵Επειδή όμως ο γαμπρός αργοπορούσε, νύσταξαν όλες και κοιμήθηκαν. ⁶Κατά τα μεσάνυχτα ακούστηκε μια φωνή: «έρχεται ο γαμπρός· βγείτε να τον προϋπαντήσετε!» ⁷Όλες, λοιπόν, οι παρθένες σηκώθηκαν και τακτοποίησαν τα λυχνάρια τους. ⁸Οι άμυαλες είπαν τότε στις συνετές: «δώστε μας από το λάδι σας, γιατί τα λυχνάρια μας σβήνουν». ⁹Οι συνετές όμως απάντησαν: «όχι, γιατί δε θα φτάσει και για μας και για σας· καλύτερα, πηγαίνετε στους πωλητές ν' αγοράσετε για δικό σας». ¹⁰Αλλά ενώ πήγαιναν ν' αγοράσουν λάδι, ήρθε ο γαμπρός. Τότε οι έτοιμες παρθένες μπήκαν μαζί του στη γιορτή του γάμου, και έκλεισε η πόρτα. ¹¹Ύστερα από λίγο φτάνουν και οι υπόλοιπες παρθένες κι άρχισαν να φωνάζουν: «κύριε, κύριε, άνοιξέ μας!» ¹²Εκείνος όμως τους αποκρίθηκε: «αλήθεια σας λέω, δε σας ξέρω». ¹³Να είστε, λοιπόν, άγρυπνοι, γιατί δεν ξέρετε ούτε την ημέρα ούτε την ώρα που θα έρθει ο Υιός του Ανθρώπου».

Η παραβολή των ταλάντων

(Λκ 19,11-27)

¹⁴«Η βασιλεία του Θεού μοιάζει μ' έναν άν-

θρωπο ο οποίος φεύγοντας για ταξίδι, κάλεσε τους δούλους του και τους εμπιστεύτηκε τα υπάρχοντά του. ¹⁵Σ' άλλον έδωσε πέντε τάλαντα, σ' άλλον δύο, σ' άλλον ένα, στον καθένα ανάλογα με την ικανότητά του, κι έφυγε αμέσως για το ταξίδι. ¹⁶Αυτός που έλαβε τα πέντε τάλαντα πήγε και τα εκμεταλλεύτηκε και κέρδισε άλλα πέντε. ¹⁷Κι αυτός που έλαβε τα δύο τάλαντα, κέρδισε επίσης άλλα δύο. ¹⁸Εκείνος όμως που έλαβε το ένα τάλαντο, πήγε κι έσκαψε στη γη και έκρυψε τα χρήματα του κυρίου του.

¹⁹Ύστερα από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, γύρισε ο κύριος εκείνων των δούλων και έκανε λογαριασμό μαζί τους. ²⁰Παρουσιάστηκε τότε εκείνος που είχε λάβει τα πέντε τάλαντα και του έφερε άλλα πέντε. «Κύριε», του λέει, «μου εμπιστεύτηκες πέντε τάλαντα· κοίτα, κέρδισα μ' αυτά άλλα πέντε». ²¹Ο κύριός του του είπε: «εύγε, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος στα λίγα, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ πολλά. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». ²²Παρουσιάστηκε κι ο άλλος με τα δύο τάλαντα και του είπε: «κύριε, μου εμπιστεύτηκες δύο τάλαντα· κοίτα, κέρδισα άλλα δύο». ²³Του είπε ο κύριός του: «εύγε, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος στα λίγα, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ πολλά. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». ²⁴Παρουσιάστηκε κι εκείνος που είχε λάβει το ένα τάλαντο και του είπε: «κύριε, ήξερα πως είσαι σκληρός άνθρωπος. Θερίζεις εκεί όπου δεν έσπειρες και συνάζεις καρπούς εκεί που δε φύτεψες. ²⁵Γι' αυτό φοβήθηκα και πήγα κι έκρυψα το τάλαντό σου στη γη. Ορίστε τα λεφτά σου». ²⁶Ο κύριός του του αποκρίθηκε: «δούλε κακέ και κνηρέ, ήξερες πως θερίζω όπου δεν έσπειρα, και συνάζω καρπούς απ' όπου δε φύτεψα! ²⁷Τότε έπρεπε να βάλεις τα χρήματά μου στην τράπεζα, κι εγώ όταν θα γυρνούσα πίσω θα τα έπαιρνα με τόκο. ²⁸Πάρτε του, λοιπόν, το τάλαντο και δώστε το σ' αυτόν που έχει τα δέκα τάλαντα. ²⁹Γιατί σε καθέναν που έχει, θα του δο-

θεί με το παραπάνω και θα 'χει περίσσευμα· ενώ απ' όποιον δεν έχει, θα του πάρουν και τα λίγα που έχει. ³⁰Κι αυτόν τον άρχηστο δούλο πετάξτε τον έξω στο σκοτάδι. Εκεί θα κλαίει, και θα τρίζουν τα δόντια».

Πώς θα κριθεί ο κόσμος

³¹ «Όταν θα έρθει ο Υιός του Ανθρώπου με όλη του τη μεγαλοπρέπεια και θα τον συνοδεύουν όλοι οι *άγιοι *άγγελοι, θα καθίσει στο βασιλικό θρόνο του. ³² Τότε θα συναχθούν μπροστά του όλα τα έθνη, και θα τους ξεχωρίσει όπως ξεχωρίζει ο βοσκός τα πρόβατα από τα κατσίκια. ³³ Τα πρόβατα θα τα τοποθετήσει στα δεξιά του και τα κατσίκια στ' αριστερά του. ³⁴ Θα πει τότε ο βασιλιάς σ' αυτούς που βρίσκονται δεξιά του: «ελάτε, οι ευλογημένοι απ' τον Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία που σας έχει ετοιμαστεί απ' την αρχή του κόσμου. ³⁵ Γιατί, πείνασα και μου δώσατε να φάω, δίψασα και μου δώσατε να πιω, ήμουν ξένος και με περιμαζέψατε, ³⁶ γυμνός και με ντύσατε, άρρωστος και μ' επισκεφθήκατε, φυλακισμένος κι ήρθατε να με δείτε». ³⁷ Τότε θα του απαντήσουν οι άνθρωποι του Θεού: «Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς και σε θρέψαμε ή να διψάς και σου δώσαμε να πιεις; ³⁸ Πότε σε είδαμε ξένον και σε περιμαζέψαμε ή γυμνόν και σε ντύσαμε; ³⁹ Πότε σε είδαμε άρρωστον ή φυλακισμένον κι ήρθαμε να σε επισκεφθούμε;» ⁴⁰ Τότε θα τους απαντήσει ο βασιλιάς: «σας βεβαιώνω πως αφού τα κάνατε αυτά για έναν από τους άσημους αδερφούς μου, τα κάνατε για μένα».

⁴¹ » Ύστερα θα πει και σ' αυτούς που βρίσκονται αριστερά του: «φύγετε από μπροστά μου, καταραμένοι· πηγαίνετε στην αιώνια φωτιά, που έχει ετοιμαστεί για το διάβολο και τους δικούς του. ⁴² Γιατί, πείνασα και δε μου δώσατε να φάω, δίψασα και δε μου δώσατε να πιω, ⁴³ ήμουν ξένος και δε με περιμαζέψατε, γυμνός και δε με ντύσατε, άρρω-

στος και φυλακισμένος και δεν ήρθατε να με δείτε». ⁴⁴ Τότε θα του απαντήσουν κι αυτοί: «Κύριε, πότε σε είδαμε πεινασμένον ή διψασμένον ή ξένον ή γυμνόν ή άρρωστον ή φυλακισμένον και δε σε υπηρετήσαμε;» ⁴⁵ Και θα τους απαντήσει: «σας βεβαιώνω πως αφού δεν τα κάνατε αυτά για έναν από αυτούς τους άσημους αδερφούς μου, δεν τα κάνατε ούτε για μένα». ⁴⁶ Αυτοί λοιπόν θα πάνε στην αιώνια τιμωρία, ενώ οι δίκαιοι στην αιώνια ζωή».

Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού

(Μκ 14,1-2 Λκ 22,1-2 Ιω 11,45-53)

26 Όταν τελείωσε ο Ιησούς όλα αυτά τα λόγια, είπε στους μαθητές του: ² «Ξέρετε ότι σε δύο μέρες είναι η γιορτή του *Πάσχα· και ο *Υιός του Ανθρώπου θα παραδοθεί για να σταυρωθεί».

³ Συγκεντρώθηκαν τότε οι *αρχιερείς και οι *γραμματείς και οι *πρεσβύτεροι του *συνεδριού στο παλάτι του αρχιερέα, ο οποίος ονομαζόταν Καϊάφας, ⁴ κι αποφάσισαν να συλλάβουν με δόλο τον Ιησού και να τον θανατώσουν. ⁵ «Όχι όμως πάνω στη γιορτή», έλεγαν, «για να μην ξεσηκωθεί ο λαός».

Η χρίση του Ιησού με μύρο

(Μκ 14,3-9 Ιω 12,1-8)

⁶ Στο μεταξύ ο Ιησούς πήγε στη Βηθανία στο σπίτι του Σίμωνα του *λεπρού. ⁷ Εκεί τον πλησίασε μια γυναίκα που κρατούσε ένα αλαβάστρινο δοχείο με πάρα πολύ ακριβό μύρο κι έχυσε το μύρο στο κεφάλι του καθώς ο Ιησούς έτρωγε. ⁸ Όταν το είδαν αυτό οι μαθητές, αγανάκτησαν. «Προς τι αυτή η σπατάλη;» έλεγαν. ⁹ «Αυτό το μύρο θα μπορούσε να πουληθεί ακριβά και το αντίτιμο να δοθεί στους φτωχούς». ¹⁰ Ο Ιησούς όμως κατάλαβε και τους είπε: «Γιατί δημιουργείτε προβλήματα στη γυναίκα; Έκανε μια καλή πράξη για μένα. ¹¹ Όσο για τους φτωχούς, αυτούς πάντοτε θα τους έχετε μαζί σας· εμένα όμως δεν θα μ' έχετε πάντοτε. ¹² Το

μύρο που έριξε στο σώμα μου αυτή η γυναίκα ήταν προετοιμασία για την ταφή μου. ¹³Σας βεβαιώνω όμως πως σ' όλον τον κόσμο, όπου κι αν κηρυχθεί το ευαγγέλιο, θα γίνεται λόγος και για την πράξη της και έτσι θα τη θυμούνται».

Η προδοσία του Ιούδα

(Μκ 14,10-11 Λκ 22,3-6)

¹⁴Τότε ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, ένας από τους δώδεκα μαθητές, σηκώθηκε και πήγε στους αρχιερείς και τους είπε: ¹⁵«Τι θα μου δώσετε; κι εγώ θα σας τον παραδώσω». Αυτοί του μέτρησαν τριάντα αργύρια. ¹⁶Από τότε ζητούσε να βρει κατάλληλη ευκαιρία για να τους τον παραδώσει.

Το τελευταίο δείπνο

(Μκ 14,12-26· Λκ 22,7-23)

¹⁷Την πρώτη μέρα της γιορτής των *Αζύμων πήγαν στον Ιησού οι μαθητές και τον ρώτησαν: «Πού θέλεις να σου ετοιμάσουμε να φας το пасχαλινό δείπνο;» ¹⁸Αυτός τους απάντησε: «Να πάτε στην πόλη, στον τάδε, και να του πείτε: "ο Διδάσκαλος λέει: κοντεύει η ώρα μου· θα γιορτάσω στο σπίτι σου το Πάσχα μαζί με τους μαθητές μου"». ¹⁹Οι μαθητές έκαναν όπως τους πρόσταξε ο Ιησούς κι ετοίμασαν το пасχαλινό τραπέζι.

²⁰Όταν βράδιασε, κάθισε στο τραπέζι με τους δώδεκα. ²¹Εκεί που έτρωγαν τους είπε: «Αλήθεια σας λέω, ένας από σας θα με προδώσει». ²²Αυτοί λυπήθηκαν κατάκαρδα κι άρχισαν ένας ένας να ρωτούν: «Μήπως εγώ, Κύριε;» ²³Εκείνους τους έδωσε τούτη την απάντηση: «Όποιος βούτηξε μαζί μου το χέρι στην πιατέλα, αυτός θα με παραδώσει. ²⁴Ο Υιός του Ανθρώπου θα πεθάνει, όπως έχουν πει γι' αυτόν οι *Γραφές. Αλίμονο όμως στον άνθρωπο εκείνον που θα προδώσει τον Υιό του Ανθρώπου. Θα 'ταν καλύτερα γι' αυτόν να μην είχε γεννηθεί». ²⁵Ρώτησε κι ο Ιούδας, που τον πρόδωσε: «Μήπως

είμαι εγώ, Διδάσκαλε;» Κι ο Ιησούς του απάντησε: «Και βέβαια, όπως το είπες».

²⁶Ενώ έτρωγαν, πήρε ο Ιησούς το ψωμί και αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, το έκοψε κομμάτια και το έδωσε στους μαθητές του λέγοντας: «Λάβετε και φάγετε· αυτό είναι το σώμα μου». ²⁷Υστερα πήρε το ποτήρι και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τους το έδωσε λέγοντας: «Πιείτε από αυτό όλοι, ²⁸γιατί αυτό είναι το *αίμα μου, που επισφραγίζει τη νέα *διαθήκη και χύνεται για χάρη όλων, για να τους συγχωρηθούν οι αμαρτίες. ²⁹Σας βεβαιώνω πως δεν θα ξαναπιω από τούτο τον καρπό του αμπελιού ως την ημέρα που θα το πίνω καινούριο μαζί σας στη *βασιλεία του Πατέρα μου». ³⁰Αφού έψαλαν τους καθερωμένους ψαλμούς, βγήκαν για να πάνε στο όρος των Ελαιών.

Η πρόρρηση της άρνησης του Πέτρου

(Μκ 14,27-31· Λκ 22,31-34 Ιω 13,36-38)

Τους λέει τότε ο Ιησούς: ³¹«Αυτή τη νύχτα όλοι σας θα χάσετε την εμπιστοσύνη σας σ' εμένα, όπως άλλωστε το λέει η Γραφή:

*Θα σκοτώσω το βοσκό,
και θα σκορπιστούν τα πρόβατα
του κοπαδιού.*

³²Μετά την ανάστασή μου όμως θα σας περιμένω στη Γαλιλαία, όπου θα πάω πριν από σας». ³³Ο Πέτρος του αποκρίθηκε: «Κι αν όλοι χάσουν την εμπιστοσύνη τους σ' εσένα, εγώ ποτέ δε θα τη χάσω». ³⁴Του είπε κι ο Ιησούς: «Σε βεβαιώνω πως αυτή τη νύχτα, προτού λαλήσει ο πετεινός, θα με απαρνηθείς τρεις φορές». ³⁵Ο Πέτρος όμως του λέει: «Δε θα σε απαρνηθώ, έστω και αν χρειαστεί να πεθάνω μαζί σου». Τα ίδια έλεγε και όλοι οι άλλοι μαθητές.

Η προσευχή του Ιησού στη Γεθσημανή

(Μκ 14,32-42 Λκ 22,39-46)

³⁶Τότε ο Ιησούς ηγαίνει μαζί με τους μα-

26,15 Ζαχ 11,12 Εξ 21,32· Ιω 11,57 13,2 26,17 Εξ 12,15-20 26,17-29 Εξ 12,1-14 26,20-25 Ιω 13,2.21-30 26,23 Ψλ 41,10 26,24 Ψλ 22,7-8 16-19· Ησ 53,9 26,26-28 Α· Κορ 10,16 26,28 Εξ 24,8 Ιερ 31,31· Εβρ 7,22· 9,15-20 26,30 Λκ 22,39· Ιω 18,1 26,31 Ζαχ 13,7· Μτ 26,56 Ιω 16,32 26,32 28,7.16 26,34 26,75 26,34-35 Λκ 22,33-34 Ιω 13,36-38 26,36-46 Λκ 5,16 Εβρ 5,7-8

θητές σ' έναν τόπο που λέγεται Γεθσημανή και τους λέει: «Καθίστε αυτού· εγώ θα πάω λίγο παραπέρα να προσευχηθώ». ³⁷Κι αφού πήρε μαζί του τον Πέτρο και τους δύο γιους του Ζεβεδαίου, άρχισε να λυπάται και να αγωνιά. ³⁸Τότε τους λέει: «Περιλυπη μέχρι θανάτου είναι η ψυχή μου. Περιμένετε εδώ και μείνετε ξάγρυπνοι μαζί μου». ³⁹Αφού απομακρύνθηκε λίγο, έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσευχόταν με τούτα τα λόγια: «Πατέρα μου, αν είναι δυνατό, ας μην πιω αυτό το ποτήρι· όμως ας μη γίνει το δικό μου θέλημα αλλά το δικό σου». ⁴⁰Μετά έρχεται στους μαθητές και τους βρίσκει να κοιμούνται· τότε λέει στον Πέτρο: «Ούτε μία ώρα δεν μπορέσατε να μείνετε ξάγρυπνοι μαζί μου; ⁴¹Μένετε άγρυπνοι και προσεύχεστε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός· το πνεύμα είναι πρόθυμο, η σάρκα όμως αδύναμη». ⁴²Για δεύτερη φορά απομακρύνθηκε και προσευχήθηκε με τούτα τα λόγια: «Πατέρα μου, αν δεν μπορώ ν' αποφύγω αυτό το ποτήρι αλλά πρέπει να το πιω, ας γίνει το θέλημά σου». ⁴³Μετά ήρθε και τους βρήκε πάλι να κοιμούνται, γιατί τα μάτια τους ήταν βαριά από τη νύστα. ⁴⁴Τους άφησε όπως ήταν και ξανάφυγε για να προσευχηθεί για τρίτη φορά με τα ίδια λόγια. ⁴⁵Κατόπιν έρχεται στους μαθητές και τους λέει: «Κοιμάστε ακόμα και ξεκουράζεστε; Να, έφτασε η ώρα και ο Υιός του Ανθρώπου παραδίνεται στα χέρια ανθρώπων αμαρτωλών. ⁴⁶Σηκωθείτε, πρέπει να πηγαίνουμε· έφτασε αυτός που θα με προδώσει»·

Η σύλληψη του Ιησού

(Μκ 14,43-52· Λκ 22,47-53· Ιω 18,1-11)

⁴⁷Μιλούσε ακόμα ο Ιησούς όταν έφτασε ο Ιούδας, ένας από τους δώδεκα. Μαζί του ερχόταν κι ένα πλήθος από ανθρώπους οπλισμένους με ξίφη και ρόπαλα, σταλμένους από τους αρχιερείς και τους πρεσβυτέρους του συνεδρίου. ⁴⁸Αυτός που θα τον πρόδιδε τους είχε δώσει τούτο το συνθηματικό σημάδι: «Όποιον φιλήσω, αυτός είναι· πιάστε

τον». ⁴⁹Αμέσως, λοιπόν, πλησίασε τον Ιησού, του είπε: «Χαίρε, Διδάσκαλε!» και τον φίλησε. ⁵⁰Ο Ιησούς του λέει: «Φίλε, κάνε αυτό για το οποίο ήρθες». Τότε πλησίασαν, συνέλαβαν τον Ιησού και τον έδεσαν. ⁵¹Ένας όμως απ' τη συντροφιά του Ιησού έσυρε το μαχαίρι του, χτύπησε το δούλο του αρχιερέα και του έκοψε το αυτί. ⁵²Τότε του λέει ο Ιησούς: «Βάλε το μαχαίρι σου ξανά στη θήκη του· γιατί όλοι όσοι τραβούν μαχαίρι από μαχαίρι θα πεθάνουν. ⁵³Ή θαρρείς πως δεν μπορώ να παρακαλέσω τον Πατέρα μου και αυτός να μου στείλει για συμπαράσταση πάνω από δώδεκα λεγεώνες *αγγέλους; ⁵⁴Πώς όμως θα βγουν αληθινές οι Γραφές, ότι έτσι πρέπει να γίνει;» ⁵⁵Γύρισε ύστερα στο πλήθος ο Ιησούς και είπε: «Ληστής είμαι, και βγήκατε να με συλλάβετε με ξίφη και ρόπαλα; Κάθε μέρα καθόμουνα στο *ναό και δίδασκα, κι όμως δε με συλλαμβάνατε. ⁵⁶Αυτό όμως έγινε για να βγουν αληθινές οι προφητείες της Γραφής». Τότε οι μαθητές του τον εγκατέλειψαν όλοι και έφυγαν.

Ο Ιησούς στο μεγάλο συνέδριο

(Μκ 14,53-65· Λκ 22,54-55 63-71· Ιω 18,12-14.19-24)

⁵⁷Αυτοί που συλλάβανε τον Ιησού τον έσυραν στον αρχιερέα Καϊάφα, όπου συγκεντρώθηκαν οι γραμματείς και οι πρεσβύτεροι. ⁵⁸Ο Πέτρος τον ακολουθούσε από μακριά ως την αυλή στο παλάτι του αρχιερέα· εκεί μπήκε μεσικά και κάθισε με τους υπηρέτες, περιμένοντας να δει τι θ' απογίνει.

⁵⁹Οι αρχιερείς, οι πρεσβύτεροι και όλα τα μέλη του συνεδρίου ζητούσαν να βρουν μια ψεύτικη μαρτυρία σε βάρος του Ιησού, για να τον καταδικάσουν σε θάνατο. ⁶⁰Παρουσιάστηκαν πολλοί ψευδομάρτυρες, αλλά δε βρήκαν την κατηγορία που ήθελαν. Τελικά όμως παρουσιάστηκαν δύο ψευδομάρτυρες, που έλεγαν: ⁶¹«Αυτός είπε, "μπορώ να γκρεμίσω το ναό του Θεού και μέσα σε τρεις μέρες να τον ξαναχτίσω"». ⁶²Ο αρχιερέας σηκώθηκε και του είπε: «Δεν έχεις να

πεις τίποτα; Τι είναι αυτά που σε κατηγορούν;»⁶³ Ο Ιησούς όμως σιωπούσε. Κι ο αρχιερέας του είπε: «Σε εξορκίζω στο όνομα του αληθινού Θεού, να μας πεις αν εσύ είσαι ο *Μεσσίας, ο Υιός του Θεού». ⁶⁴ «Είμαι», του λέει ο Ιησούς, «όπως μόνος σου το είπες. Και σας λέω πως σύντομα θα δείτε τον Υιό του Ανθρώπου να κάθεται στα *δεξιά του Θεού και να έρχεται πάνω στα σύννεφα του ουρανού». ⁶⁵ Διέρρηξε τότε τα ιμάτιά του από αγανάκτηση ο αρχιερέας και είπε: «Αυτό είναι βλασφημία στο Θεό. Τι μας χρειάζονται τώρα πια οι μάρτυρες; Να, μόλις τώρα ακούσατε τα βλάσφημα λόγια του. ⁶⁶ Τι απόφαση παίρνετε;» Κι αυτοί αποκρίθηκαν: «Είναι ένοχος και πρέπει να θανατωθεί». ⁶⁷ Τότε τον έφτυσαν στο πρόσωπο και τον χτύπησαν, ενώ άλλοι του έδιναν ραπίσματα ⁶⁸ λέγοντας: «Μεσσία, σαν *προφήτης που είσαι, πες μας ποιος σε χτύπησε;»

Η άρνηση του Πέτρου

(Μκ 14,66-72· Λκ 22,54-62 Ιω 18,15-18 25-27)

⁶⁹ Στο μεταξύ, ο Πέτρος καθόταν έξω στην αυλή. Εκεί τον πλησίασε μια δούλη και του είπε: «Ήσουν κι εσύ μαζί με τον Ιησού το Γαλιλαίο». ⁷⁰ Αυτός όμως αρνήθηκε μπροστά σ' όλους αυτούς λέγοντας: «Δεν ξέρω τι λες». ⁷¹ Την ώρα όμως που πήγαινε στην αυλόπορτα, τον είδε μια άλλη δούλη, και τους λέει: «Ήταν κι αυτός εκεί με τον Ιησού ο *Ναζωραίο». ⁷² Και πάλι αυτός αρνήθηκε, ορκίστηκε μάλιστα: «Δεν τον ξέρω αυτόν τον άνθρωπο». ⁷³ Ύστερα από λίγο πλησίασαν οι παρευρισκόμενοι κι είπαν στον Πέτρο: «Ασφαλώς είσαι κι εσύ απ' αυτούς· σε προδίνει ο τρόπος που μιλάς». ⁷⁴ Τότε εκείνος άρχισε να ορκίζεται: «Ο Θεός να με τιμωρήσει αν τον ξέρω αυτόν τον άνθρωπο!» Κι αμέσως τότε λάλησε ο πετεινός. ⁷⁵ Και θυμήθηκε ο Πέτρος τα λόγια που του είχε πει ο Ιησούς: «Πριν λαλήσει ο πετεινός, θ' αρνηθείς τρεις φορές πως με ξέ-

ρεις». Βγήκε τότε έξω και έκλαψε πικρά.

Ο Ιησούς παραδίνεται στον Πιλάτο

(Μκ 15,1 Λκ 23,1-2 Ιω 18,28-32)

27 Όταν ξημέρωσε, συνεδρίασαν όλοι οι *αρχιερείς και οι *πρεσβύτεροι του *συνεδρίου κι αποφάσισαν να καταδικάσουν σε θάνατο τον Ιησού. ² Αφού λοιπόν τον έδεσαν, τον πήγαν και τον παρέδωσαν στον Πόντιο Πιλάτο, το Ρωμαίο διοικητή.

Η αυτοκτονία του Ιούδα

(Πραξ 1,18-19)

³ Όταν ο Ιούδας που τον είχε προδώσει έμαθε πως καταδικάστηκε ο Ιησούς, μεταμελήθηκε· επέστρεψε τα τριάντα αργύρια στους αρχιερείς και στους πρεσβυτέρους του συνεδρίου ⁴ και τους είπε: «Αμάρτησα, γιατί έστειλα στο θάνατο έναν αθώο». Εκείνοι όμως του αποκρίθηκαν: «Κι εμάς τι μας νοιάζει; Δικό σου είναι το κρίμα». ⁵ Ο Ιούδας τότε πέταξε τα αργύρια στο *ναό, έφυγε και πήγε και κρεμάστηκε. ⁶ Οι αρχιερείς μάζεψαν τα αργύρια και είπαν: «Αυτά τα χρήματα στάζουν *αίμα και δεν επιτρέπεται να μπουν στο χρηματοκιβώτιο του ναού». ⁷ Έκαναν σύσκεψη κι αποφάσισαν ν' αγοράσουν μ' αυτά το χωράφι του κεραμέα, για να θάβουν εκεί τους ξένους. ⁸ Γι' αυτό, το χωράφι εκείνο ονομάστηκε «Αγρός Αίματος», κι έτσι λέγεται ως τα σήμερα. ⁹ Βγήκε έτσι αληθινό αυτό που είχε προφητέψει ο Ιερεμίας: *Και πήραν τα τριάντα αργύρια, όσο τον εκτίμησαν οι Ισραηλίτες πως αξίζει, ¹⁰ και τα έδωσαν για το χωράφι του κεραμέα, όπως με πρόσταξε ο Κύριος.*

Η καταδίκη του Ιησού

(Μκ 15,2-15 Λκ 23,3-5.13-25· Ιω 18,33—19,16)

¹¹ Ο Ιησούς στάθηκε μπροστά στο Ρωμαίο διοικητή, κι εκείνος άρχισε την ανάκριση: «Εσύ είσαι λοιπόν ο βασιλιάς των Ιουδαίων;» Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Ναι, όπως

26,63 Ησ 53,7 Μτ 27,12-14 Μτ 14,33 27,40 43 Λκ 22,70 26,64 Δν 7,13 Μτ 22,44 24,30 Μκ 13,26 Λκ 21,27 26,65 Αρ 14,6 Εσθ 9,3· Λευ 24,16 Ιω 19,7 26,67 Ησ 50,6 53,5 26,68 21,11 26,75 26,34 27,3 26,15 27,6 Δτ 23,19 27,9-10 Ζαχ 11,12-13 και Ιερ 32,8-9 27,11 2,2· 27,29 37,42 Μκ 15,2,9.12 18 26 32 Λκ 23,3 37 38· Ιω 1,49 12,13· 18,33 39 19,3 15 19 21

το λες». ¹² Ἄρχισαν τότε να τον κατηγοροῦν οι αρχιερεῖς και οι πρεσβύτεροι, μα αυτός δεν ἔδινε καμιά ἀπάντηση. ¹³ «Δεν ακούς πόσα σου καταμαρτυροῦν;» του λέει ο Πιλάτος. ¹⁴ Ο Ἰησοῦς ὅμως δεν ἔδινε καμιά ἀπάντηση, κι ο διοικητὴς ἀπόρησε πολὺ γι' αὐτό.

¹⁵ Υἰήρχε η συνήθεια κάθε Ἰάσχα να ελευθερώνει ο Ρωμαῖος διοικητὴς ἓναν φυλακισμένο, ὅποιον θα του ζητούσε ο λαός. ¹⁶ Στις φυλακὲς βρισκόταν τότε ἓνας πασίγνωστος φυλακισμένος, που λεγόταν Βαρραβάς. ¹⁷ Ὄταν συγκεντρώθηκε λοιπὸν το πλήθος, ο Πιλάτος τους ρώτησε: «Ποιον θέλετε να ελευθερώσω; Το Βαρραβά ή τον Ἰησοῦ, που τον λένε και Ἰησοῦς;» ¹⁸ Γιατί εἶχε καταλάβει πως ἀπὸ φθόνο και μόνο τοῦ εἶχαν παραδώσει τον Ἰησοῦ.

¹⁹ Ἐνῶ καθόταν στη δικαστικὴ του ἔδρα, η γυναίκα του του ἔστειλε με κάποιον ετοῦτο το μήνυμα: «Μην κάνεις τίποτα εναντίον αὐτοῦ του αἰθῶου, γιατί πολὺ τλαιπωρήθηκε ἀπὸψε στ' ὄνειρό μου εξαιτίας του».

²⁰ Στο μεταξύ οι αρχιερεῖς και οι πρεσβύτεροι του συνεδρίου ἔπεισαν το πλήθος να ζητήσουν να ελευθερωθεῖ ο Βαρραβάς και να θανατωθεῖ ο Ἰησοῦς. ²¹ Ὄταν λοιπὸν τους ξαναρώτησε ο διοικητὴς: «Ποιον ἀπὸ τους δύο θέλετε να σας ελευθερώσω;» το πλήθος ἀποκρίθηκε: «Το Βαρραβά!» ²² Τους λέει ο Πιλάτος: «Και τι να τον κάνω τον Ἰησοῦ, που τον λένε Χριστός;» Κι ὅλοι του λένε: «Να σταυρωθεῖ!» ²³ Ο Πιλάτος ξαναρωτά: «Γιατί; Τι κακό ἔκανε;» Το πλήθος ὅμως κραύγαζε με περισσότερη δύναμη: «Να σταυρωθεῖ!»

²⁴ Ὄταν εἶδε ο Πιλάτος πως ἔτσι δεν πετυχαίνει τίποτα, ἀλλὰ ἀντίθετα γίνεται περισσότερη ἀναταραχὴ, πήρε νερό και ἔνιψε τα χέρια του μπροστά στο πλήθος, λέγοντας: «Εγὼ εἶμαι ἀθῶος για το αἷμα αὐτοῦ του δικαίου· το κρίμα πάνω σας». ²⁵ Τότε ἀποκρίθηκε ὅλος ο λαός και εἶπε: «Το αἷμα του πάνω μας και πάνω στα παιδιά μας». ²⁶ Ἐτσι τους ἀπέλυσε το Βαρραβά, ἐνῶ τον

Ἰησοῦ τον μαστίγωσε και τον παρέδωσε να σταυρωθεῖ.

Ο εμπαιγμός του Ἰησοῦ ἀπὸ τους στρατιῶτες (Μκ 15,16-26 Ἰω 19,2-3)

²⁷ Τότε οι στρατιῶτες του Πιλάτου πήραν τον Ἰησοῦ στο διοικητήριο και μάζεψαν γύρω του ὅλη τη φρουρά. ²⁸ Του ἔβγαλαν τα ρούχα και τον ἔντυσαν με μια κόκκινη χλαῖνη. ²⁹ Ἐπλεξαν ἓνα στεφάνι ἀπὸ ἀγκάθια και του το φόρεσαν στο κεφάλι σαν στέμμα, και στο δεξιὸ του χέρι τοῦ ἔβαλαν ἓνα καλάμι. Ἰστερα γονάτισαν μπροστά του και του ἔλεγαν περιπαιχτικά: «Ζήτηω ο βασιλιάς των Ἰουδαίων!» ³⁰ Ἐπειτα τον ἔφτυσαν, του πήραν το καλάμι και μ' αὐτό τον χτυπούσαν στο κεφάλι. ³¹ Ἀφοῦ τον περιπαῖξαν, του ἔβγαλαν τη χλαῖνη, τον ἔντυσαν με τα ρούχα του και τον πήγαν να τον σταυρώσουν.

Η σταύρωση του Ἰησοῦ

(Μκ 15,21-32· Ἀκ 23,26-43 Ἰω 19,16β-27)

³² Βγαίνοντας ἀπὸ το διοικητήριο, οι στρατιῶτες βρήκαν κάποιον Σίμωνα ἀπὸ την Κυρήνη και τον ἀγγάρεψαν να σηκώσει το σταυρό του Ἰησοῦ.

³³ Ἐφτασαν ἔτσι στον τόπο που λέγεται Γολγοθὰς — στα ἐλληνικά το ὄνομα σημαίνει «Τόπος Κρανίου». ³⁴ Ἐδῶσαν στον Ἰησοῦ να πιει ξυδι ἀνακατεμένο με χολή· ὅταν ὅμως το γεύτηκε δεν ἤθελε να πιεῖ. ³⁵ Ἰστερα τον σταύρωσαν και στη συνέχεια μοιράστηκαν τα ρούχα του τραβώντας κλήρο. ³⁶ Και κάθισαν ἐκεῖ και τον φύλαγαν. ³⁷ Πάνω ἀπὸ το κεφάλι του ἔβαλαν μια ἐπιγραφή με την αἰτία της καταδίκης: «Αὐτός εἶναι ο Ἰησοῦς, ο βασιλιάς των Ἰουδαίων». ³⁸⁻³⁹ Δεξιά κι ἀριστερά του σταυρώθηκαν δυο ληστές. Και οι περαστικοὶ κουνούσαν εἰρωνικά το κεφάλι και τον ἔβριζαν, ⁴⁰ λέγοντας: «Εσὺ που θα γκρέμιζες το ἴναό και σε τρεις μέρες θα τον ξαναχίτζεις, σώσε τον εαυτό σου, ἀν εἶσαι Ἰγός του Θεοῦ, και κατέβα ἀπὸ το

σταυρό». ⁴¹ Το ίδιο τον περιπαίζανε και οι αρχιερείς μαζί με τους *γραμματείς, τους πρεσβυτέρους και τους *Φαρισαίους κι έλεγαν: ⁴² «Τους άλλους τους έσωσε· τον εαυτό του δεν μπορεί να τον σώσει. Αν είναι ο βασιλιάς του *Ισραήλ, ας κατεβεί από το σταυρό, και θα πιστέψουμε σ' αυτόν. ⁴³ Εμπιστεύτηκε τον εαυτό του στο Θεό, ας τον γλιτώσει λοιπόν τώρα, αν τον θέλει, αφού είπε πως είναι Υιός του Θεού». ⁴⁴ Το ίδιο κι οι ληστές που είχαν σταυρωθεί μαζί του, τον περιγελούσαν.

Ο θάνατος του Ιησού

(Μκ 15,33-39 Λκ 23,44-48 Ιω 19,28-30)

⁴⁵ Από το μεσημέρι ως τις τρεις το απόγευμα έπεσε σκοτάδι σ' όλη τη γη. ⁴⁶ Γύρω στις τρεις κράυγασε ο Ιησούς με δυνατή φωνή:

«*Ηλί ηλί λαμιά σαβαχθανί;*»

δηλαδή, «*Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες;*» ⁴⁷ Μερικοί από τους παρευρισκομένους εκεί σαν τον άκουσαν, έλεγαν: «Αυτός φωνάζει τον Ηλία». ⁴⁸ Κι αμέσως ένας απ' αυτούς πήγε και πήρε ένα σφουγγάρι, το βούτηξε στο ξίδι και, αφού το στέριωσε πάνω σ' ένα καλάμι, του έδωσε να πει. ⁴⁹ Οι υπόλοιποι έλεγαν: «Άσε να δούμε αν θα 'ρθει ο Ηλίας να τον σώσει». ⁵⁰ Ο Ιησούς έβγαλε πάλι μια δυνατή κραυγή και άφησε την τελευταία του πνοή. ⁵¹ Τότε το *καταπέτασμα του ναού σκίστηκε στα δύο, από πάνω ως κάτω, η γη σείστηκε, ⁵² έσπασαν οι ταφόπετρες κι άνοιξαν τα μνήματα. Πολλοί *άγιοι που είχαν πεθάνει αναστήθηκαν ⁵³ και βγήκαν από τα μνήματα, και μετά την ανάσταση του Ιησού μπήκαν στην άγια πόλη της Ιερουσαλήμ κι εμφανίστηκαν σε πολλούς.

⁵⁴ Ο Ρωμαίος *εκατόνταρχος και οι στρατιώτες που φύλαγαν μαζί του τον Ιησού, όταν είδαν το σεισμό και τ' άλλα συμβάντα, φοβήθηκαν πάρα πολύ και είπαν: «Στ' αλήθεια, αυτός ήταν *Υιός Θεού».

⁵⁵ Εκεί βρίσκονταν και πολλές γυναίκες που παρακολουθούσαν από μακριά· ήταν αυτές που ακολούθησαν τον Ιησού από τη Γα-

λιλαία και τον υπηρετούσαν. ⁵⁶ Ανάμεσά τους ήταν η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου και του Ιωσή, και η μητέρα των γιων του Ζεβεδαίου.

Η ταφή του Ιησού

(Μκ 15,42-46 Λκ 23,50-54· Ιω 19,38-42)

⁵⁷ Κατά το δειλινό, ένας άνθρωπος πλούσιος από την Αριμαθαία, που τον έλεγαν Ιωσήφ και ήταν κι αυτός μαθητής του Ιησού, ⁵⁸ ήρθε στον Πιλάτο και ζήτησε το σώμα του Ιησού. Ο Πιλάτος διέταξε να του το δώσουν. ⁵⁹ Αφού ο Ιωσήφ πήρε το σώμα του Ιησού, το τύλιξε σ' ένα καθαρό σεντόνι, ⁶⁰ και το έβαλε στο δικό του καινούριο μνήμα, που ήταν λαξευμένο στο βράχο. Ύστερα κύλησε μια μεγάλη πέτρα, έκλεισε την είσοδο του μνήματος και έφυγε.

⁶¹ Εκεί έμειναν καθισμένες απέναντι από τον τάφο η Μαρία η Μαγδαληνή και η άλλη Μαρία.

Η φρούρηση του τάφου

⁶² Την άλλη μέρα, που ήταν Σάββατο, πήγαν οι αρχιερείς και οι Φαρισαίοι, όλοι μαζί, στον Πιλάτο ⁶³ και του είπαν: «Κύριε, θυμηθήκαμε πως εκείνος ο λαοπλάνος είχε πει όταν ζούσε: "σε τρεις μέρες θα αναστηθώ". ⁶⁴ Γι' αυτό, δώσε διαταγή να φρουρηθεί καλά ο τάφος ως την τρίτη μέρα, μην τυχόν έρθουν οι μαθητές του ση νύχτα και τον κλέψουν, κι έπειτα πουν στο λαό πως αναστήθηκε από τους νεκρούς· γιατί τότε η τελευταία πλάνη θα είναι χειρότερη από την προηγούμενη». ⁶⁵ Ο Πιλάτος τους είπε: «Σας διαθέτω τη φρουρά. Πηγαίνετε και πάρτε όποια μέτρα ασφαλείας νομίζετε». ⁶⁶ Τότε αυτοί πήγαν στον τάφο και τον ασφάλισαν: σφράγισαν την πέτρα κι άφησαν και τη φρουρά εκεί.

Η ανάσταση του Ιησού

(Μκ 16,1-8· Λκ 24,1-12 Ιω 20,1-10)

28 Μετά το *Σάββατο, τα ξημερώματα της επόμενης ημέρας, η Μαρία η Μα-

γδαλινή και η άλλη Μαρία ήρθαν να δουν τον τάφο του Ιησού. ²Ξαφνικά έγινε μεγάλος σεισμός, γιατί ένας άγγελος Κυρίου κατέβηκε από τον ουρανό, ήρθε, κύλησε την πέτρα από την είσοδο και καθόταν πάνω της. ³Η όψη του ήταν σαν αστραπή και τα ρούχα του ολόλευκα σαν το χιόνι. ⁴Τόσο τον φοβήθηκαν οι φρουροί, που άρχισαν να τρέμουν κι έγιναν σαν νεκροί. ⁵Ο άγγελος είπε στους γυναίκες: «Εσείς μη φοβάστε! Ξέρω πιον γυρεύετε: τον Ιησού, τον σταυρωμένο. ⁶Δεν είναι εδώ· αναστήθηκε, όπως το είπε! Ελάτε να δείτε το μέρος όπου βρισκόταν το σώμα του. ⁷Τρέξτε όμως γρήγορα και πείτε στους μαθητές του: “αναστήθηκε από τους νεκρούς και πηγαίνει πριν από σας, να σας περιμένει στη Γαλιλαία· εκεί θα τον δείτε”. Αυτά είχα να σας πω».

⁸Οι γυναίκες βγήκαν γρήγορα από το μνήμα με φόβο και με χαρά μεγάλη, κι έτρεξαν να πουν τα νέα στους μαθητές. ⁹Καθώς όμως πήγαιναν να πουν τα νέα στους μαθητές του, τις συνάντησε ο Ιησούς, και τους λέει: «Χαίρετε!» Αυτές τον πλησίασαν, έπεσαν στα πόδια του και τον προσκύνησαν. ¹⁰«Μη φοβάστε!» τους λέει ο Ιησούς. «Πηγαίνετε να πείτε στους αδερφούς μου να φύγουν για τη Γαλιλαία, κι εκεί θα με δουν».

Η αναφορά των φρουρών του τάφου

¹¹Όταν έφυγαν οι γυναίκες, μερικοί από

τους φρουρούς πήγαν στην πόλη κι ανέφεραν στους *αρχιερείς όλα όσα είχαν γίνει. ¹²Οι αρχιερείς φώναξαν και τους *πρεσβυτέρους, έκαναν συμβούλιο κι αποφάσισαν: Έδωσαν πολλά χρήματα στους στρατιώτες και τους είπαν: ¹³«Να πείτε: “τη νύχτα που εμείς κοιμόμασταν, ήρθαν οι μαθητές του και τον έκλεψαν”. ¹⁴Κι αν αυτό φτάσει στ’ αυτιά του Ρωμαίου διοικητή, εμείς θα τον πείσουμε και θα σας απαλλάξουμε από κάθε ευθύνη». ¹⁵Οι στρατιώτες πήραν τα χρήματα κι έκαναν όπως τους δασκάλεψαν. Έτσι κυκλοφόρησε αυτή η φήμη στους Ιουδαίους μέχρι σήμερα.

Η αποστολή των μαθητών

(Μκ 16,14-18 Λκ 24,36-49· Ιω 20,19-23 Πρ 1,6-8)

¹⁶Οι έντεκα μαθητές έφυγαν για τη Γαλιλαία, στο βουνό όπου ο Ιησούς τους είχε παραγγείλει να πάνε. ¹⁷Όταν τον είδαν, τον προσκύνησαν· μερικοί όμως είχαν αμφιβολίες. ¹⁸Ο Ιησούς τους πλησίασε και τους είπε: «Ο Θεός μού έδωσε όλη την εξουσία στον ουρανό και στη γη. ¹⁹Πηγαίνετε λοιπόν και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο *όνομα του Πατρός και του *Υιού και του Αγίου Πνεύματος ²⁰και διδάξτε τους να τηρούν όλες τις εντολές που σας έδωσα. Κι εγώ θα είμαι μαζί σας πάντα, ως τη συντέλεια του κόσμου». *Αμήν.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Εισαγωγή

Η επιγραφή “κατά Μάρκον” δεν οφείλεται στον ίδιο το συγγραφέα του ευαγγελίου, αλλά προέρχεται από το 2ο αιώνα και μαρτυρεί την πίστη της εκκλησίας ότι το ευαγγέλιο αυτό γράφτηκε από το Μάρκο, τον οποίο η ομόφωνη παράδοση της εκκλησίας και οι περισσότεροι από τους νεότερους ερευνητές ταυτίζουν με τον Ιωάννη Μάρκο, συνεργάτη των δύο κορυφαίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου στη διάδοση του ευαγγελίου, και για τον οποίο γίνεται λόγος στις Πράξεις των Αποστόλων καθώς και σε επιστολές της Καινής Διαθήκης.

Το ευαγγέλιο του Μάρκου δεν προϋποθέτει αναγνώστες εξοικειωμένους με την Παλαιά Διαθήκη και με τις ιουδαϊκές συνήθειες. Απευθύνεται σε χριστιανούς που ήταν πρώην εθνικοί και που ζουν έξω από την Παλαιστίνη. Ο ευαγγελιστής μάς χαρακτηρίζει ο ίδιος το κείμενό του ήδη με την πρώτη του φράση ως “Ευαγγέλιον Ιησού Χριστού”. Έχει λοιπόν επίγνωση του γεγονότος ότι δεν συγγράφει βιογραφία του Ιησού αλλά μεταφέρει ένα μήνυμα ζωής, μια χαρμόσυνη αγγελία, ένα “ευαγγέλιο”. Το κατά Μάρκον ευαγγέλιο θεωρείται από τη σύγχρονη έρευνα ως το αρχαιότερο από τα 4 ευαγγέλια. Έτσι ο Μάρκος είναι ο εισηγητής ενός νέου φιλολογικού είδους στην παγκόσμια φιλολογία, αυτό του ευαγγελίου, που χωρίς να παύσει να είναι ιστορική αφήγηση, την υπερβαίνει και αποβαίνει αισιόδοξο μήνυμα, το οποίο τα ιστορικά γεγονότα και το κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας, ο Ιησούς Χριστός, απευθύνουν στον άνθρωπο κάθε εποχής. Σε αντίθεση προς τα άλλα ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης το κατά Μάρκον δεν ενδιαφέρεται τόσο να μας παρουσιάσει τη διδασκαλία του Ιησού (τα “λεχθέντα”) όσο το πρόσωπό του, δηλ. τη θαυματουργική εξουσία (τα “πραχθέντα”) του Υιού του Θεού, του Μεσσία, ο οποίος διώχνει το σατανά και ελευθερώνει τους ανθρώπους από τη δουλεία σ’ αυτόν. Ο μεσσιανικός τίτλος “Υιός Θεού” δεν χρησιμοποιείται στο ευαγγέλιο του Μάρκου από τους ανθρώπους για τον Ιησού, αλλ’ από το Θεό Πατέρα που απευθύνεται προς τον Υιό του σε στιγμές χαρακτηριστικές της επίγειας ζωής του (βάπτιση, μεταμόρφωση) ή από τους δαίμονες, που αναγνωρίζουν το Μεσσία και καταλαβαίνουν ότι έφτασε το τέλος της δικής τους κυριαρχίας. Μόνο μία φορά χρησιμοποιείται ο τίτλος αυτός από άνθρωπο: από το Ρωμαίο εκατόνταρχο μπροστά στο σταυρό του Ιησού (15,39). Δεν είναι χωρίς σημασία το γεγονός ότι προς το τέλος του ευαγγελίου ένας άνθρωπος, και μάλιστα εθνικός, αναγνωρίζει τον Ιησού, ως Υιόν του Θεού. Και μάλιστα αυτό συμβαίνει κατά την ώρα του θανάτου του Ιησού –πράγμα που υποδηλώνει ότι οι λυτρωτικές συνέπειες του σταυρού αρχίζουν να επεκτείνονται σ’ ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Ο τίτλος, τον οποίο κυρίως χρησιμοποιεί ο ίδιος ο Ιησούς για τον εαυτό του, είναι «Υιός του ανθρώπου». Το έργο του Ιησού περιγράφεται ως το έργο του Υιού του ανθρώπου που οδεύει προς το πάθος και τελικά υφίσταται το πάθος «υπέρ πολλών».

Διάγραμμα του περιεχομένου

Ο Βαπτιστής Ιωάννης και η εμφάνιση του Ιησού στη Γαλιλαία.

Το κήρυγμα του Ιησού για τη βασιλεία του Θεού, και τα θαυμαστά του έργα: 1

Οι θεραπείες και οι διδασκαλίες συναντούν αντίδραση από παντού: 2,1–8,26

Ο Ιησούς φανερώνει στους μαθητές του ότι είναι ο Μεσσίας, που όμως θα υποστεί το πάθος, και επισημαίνει τις δυσκολίες της μαθητείας: 8,27–10,52

Η είσοδος στα Ιεροσόλυμα, η σύγκρουση με τις θρησκευτικές αρχές και η πρόρρηση του τέλους της Ιερουσαλήμ και της αλλαγής του κόσμου: 11 - 13

Σύλληψη, δίκη, σταύρωση και ανάσταση του Μεσσία Ιησού: 14 - 16

Επίλογος: 16,9-20

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής και το κήρυγμά του

(Μτ 3,1-12· Λκ 3,1-9 15-17· Ιω 1,19-28)

1 Αυτή είναι η αρχή του χαρμόσунου μηνύματος για τον Ιησού Χριστό, τον *Υιό του Θεού.

²Στα βιβλία των *προφητών είναι γραμμένο:
*Στέλνω τον αγγελιοφόρο μου πριν
από σένα, για να προετοιμάσει
το δρόμο σου!*

³*Μια φωνή βροντοφωνάζει
στην έρημο:*

*ετοιμάστε το δρόμο για τον Κύριο,
ισιώστε τα μονοπάτια να περάσει.*

⁴Σύμφωνα μ' αυτά, παρουσιάστηκε ο Ιωάννης, ο οποίος βάφτιζε στην έρημο και κήρυττε να μετανοήσουν οι άνθρωποι και να βαφτιστούν, για να συγχωρηθούν οι αμαρτίες τους. ⁵Πήγαιναν σ' αυτόν όλοι οι κάτοικοι της Ιουδαίας κι οι Ιεροσολυμίτες, κι όλους τους βάφτιζε στον ποταμό Ιορδάνη, καθώς ομολογούσαν τις αμαρτίες τους. ⁶Ο Ιωάννης φορούσε ρούχο από τρίχες καμήλας και δερμάτινη ζώνη στη μέση του, έτρωγε ακρίδες, και μέλι από αγριομέλισσες.

⁷Στο κήρυγμά του τόνιζε: «Έρχεται ύστερα από μένα αυτός που είναι πιο ισχυρός και που εγώ δεν είμαι άξιος να σκύψω και να λύσω το λουρί από τα υποδήματά του. ⁸Εγώ σας βάφτισα με νερό, εκείνος όμως θα σας βαπτίσει με Άγιο Πνεύμα».

Η βάπτισμα του Ιησού

(Μτ 3,13-17 Λκ 3,21-22)

⁹Εκείνες τις μέρες ήρθε ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας και βαφτίστηκε στον Ιορδάνη από τον Ιωάννη. ¹⁰Κι αμέσως, ενώ έβγαινε από το νερό, είδε ν' ανοίγουν οι *ουρανοί, και το Πνεύμα σαν περιστέρι να

κατεβαίνει πάνω του. ¹¹Τότε μια φωνή ακούστηκε από τα ουράνια: «Εσύ είσαι ο αγαπημένος μου Υιός, εσύ είσαι ο εκλεκτός μου».

Οι πειρασμοί του Ιησού

(Μτ 4,1-11· Λκ 4,1-13)

¹²Αμέσως, το Πνεύμα οδηγεί τον Ιησού έξω στην έρημο. ¹³Εκεί στην έρημο έμεινε σαράντα μέρες κι αντιμετώπισε τους πειρασμούς του *στανά. Ζούσε μαζί με τα θηρία, και *άγγελιο τον υπηρετούσαν.

Το πρώτο κήρυγμα του Ιησού

(Μτ 4,12-17 Λκ 4,14-15)

¹⁴Μετά τη σύλληψη του Ιωάννη, ο Ιησούς ήρθε στη Γαλιλαία και κήρυττε το χαρμόσυνο μήνυμα για τη *βασιλεία του Θεού. ¹⁵«Συμπληρώθηκε», έλεγε, «ο καθορισμένος καιρός κι έφτασε η βασιλεία του Θεού· μετανοείτε και πιστεύετε στο χαρμόσυνο αυτό μήνυμα».

Η κλήση των πρώτων μαθητών

(Μτ 4,18-22 Λκ 5,1-11)

¹⁶Καθώς ο Ιησούς περπατούσε στην όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας, είδε τον Σίμωνα και τον Ανδρέα, αδερφό του Σίμωνα, να ρίχνουν τα δίχτυα στη λίμνη, γιατί ήταν ψαράδες. ¹⁷«Ακολουθήστε με», τους είπε ο Ιησούς, «και θα σας κάνω ψαράδες ανθρώπων». ¹⁸Εκείνοι αμέσως άφησαν τα δίχτυα και τον ακολούθησαν. ¹⁹Αφού προχώρησε λίγο πιο πέρα ο Ιησούς, είδε τον Ιάκωβο, γιο του Ζεβεδαίου, και τον αδερφό του τον Ιωάννη να τακτοποιούν κι αυτοί τα δίχτυα μέσα στο ψαροκάικο, ²⁰και τους κάλεσε αμέσως. Αυτοί άφησαν τότε τον πατέρα τους το Ζεβεδαίο στο ψαροκάικο με τους μισθωτούς και τον ακολούθησαν.

Θεραπεία του δαιμονισμένου στην Καπερναούμ

(Λκ 4,31-37)

²¹ Έρχονται στην Καπερναούμ, κι αμέσως το *Σάββατο ο Ιησούς μπήκε στη *συναγωγή και δίδασκει. ²² Οι άνθρωποι έμεναν κατάπληκτοι από τη διδασκαλία του, γιατί τους δίδασκει με αυθεντία κι όχι όπως δίδασκαν οι *γραμματείς.

²³ Εκεί στη συναγωγή τους ήταν κάποιος που κατεχόταν από δαιμονικό *πνεύμα. Αυτός κραύγασε λέγοντας: ²⁴ «Ε! Τι δουλειά έχεις εσύ μ' εμάς, Ιησού *Ναζαρηνέ; Ήρθες να μας αφανίσεις; Σε ξέρω ποιος είσαι: είσαι ο Εκλεκτός του Θεού». ²⁵ Ο Ιησούς επιτίμησε το δαιμονικό πνεύμα και του είπε: «Πάψε να μιλάς και βγες απ' αυτόν». ²⁶ Το δαιμονικό πνεύμα, αφού συντάραξε τον άνθρωπο και φώναξε με δυνατή φωνή, βγήκε απ' αυτόν. ²⁷ Όλοι τότε κυριεύτηκαν από δέος και συζητούσαν μεταξύ τους: «Τι σημαίνουν όλα αυτά; Ποια είναι η καινούρια αυτή διδασκαλία; Με αυθεντία διατάζει ακόμη και τα δαιμονικά πνεύματα και τον υπακούνε». ²⁸ Κι αμέσως κυκλοφόρησε η φήμη του παντού σ' όλη την περιοχή της Γαλιλαίας.

Θεραπεία της πεθεράς του Σίμωνα και άλλων ασθενών

(Μτ 8,14-17· Λκ 4,38-41)

²⁹ Μόλις βγήκαν από τη συναγωγή, ήρθαν στο σπίτι του Σίμωνα και του Ανδρέα, με τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη. ³⁰ Αμέσως λένε στον Ιησού για την πεθερά του Σίμωνα, που ήταν στο κρεβάτι με πυρετό. ³¹ Ο Ιησούς την πλησίασε, την έπιασε από το χέρι και τη σήκωσε. Ο πυρετός τότε την άφησε αμέσως, κι αυτή τους υπηρετούσε.

³² Κατά το δειλινό, όταν έδυσε ο ήλιος, τού έφεραν όλους τους αρρώστους και τους δαιμονισμένους, ³³ κι όλοι οι κάτοικοι της πόλης είχαν μαζευτεί μπροστά στην πόρτα.

³⁴ Ο Ιησούς θεράπευσε πολλούς που υπέφεραν από διάφορες αρρώστιες, κι έβγαλε

πολλά δαιμόνια· δεν τα άφηνε όμως να μιλούν, γιατί τον αναγνώριζαν ότι είναι ο *Μεσσίας.

Αναχώρηση από την Καπερναούμ

(Λκ 4,42-44)

³⁵ Το πρωί, πολύ πριν ακόμα φέξει, ο Ιησούς βγήκε έξω και πήγε σ' ένα ερημικό μέρος, κι εκεί προσευχόταν. ³⁶ Τον αναζήτησαν όμως ο Σίμων κι οι σύντροφοί του, ³⁷ τον βρήκαν και του λένε: «Όλοι σε ζητούν». ³⁸ Εκείνος τους λέει: «Πάμε στα γειτονικά χωριά, για να κηρύξω κι εκεί: αυτή είναι η αποστολή μου». ³⁹ Κήρυττε λοιπόν στις συναγωγές τους σ' όλη τη Γαλιλαία, κι έβγαζε τα δαιμόνια.

Θεραπεία λεπρού

(Μτ 8,1-4 Λκ 5,12-16)

⁴⁰ Έρχεται στον Ιησού ένας *λεπρός, και πεσμένος στα γόνατα τον παρακαλούσε λέγοντας: «Εάν θέλεις, έχεις τη δύναμη να με καθαρίσεις από τη *λέπρα». ⁴¹ Ο Ιησούς τον σπλαχνίστηκε, άπλωσε το χέρι του, τον άγγιξε και του είπε: «Θέλω· να καθαριστείς από τη λέπρα». ⁴² Μόλις τα είπε αυτά, αμέσως έφυγε απ' αυτόν η λέπρα και καθαρίστηκε. ⁴³ Και συνοδεύοντάς τον έξω ο Ιησούς του μίλησε σε τόνο αυστηρό και του είπε: ⁴⁴ «Πρόσεξε μην πεις τίποτα σε κανέναν. Πήγαινε όμως να δείξεις τον εαυτό σου στον *ιερέα, και πρόσφερε για τον *καθαρισμό σου ό,τι έχει καθορίσει ο Μωυσής, για να τους αποδείξεις ότι θεραπεύτηκες». ⁴⁵ Αυτός όμως βγήκε κι άρχισε να διαλαλεί τα πάντα και να διαδίδει το γεγονός, έτσι που ο Ιησούς δεν μπορούσε πια να μπει φανερά σε κάποια πόλη, αλλά έμενε έξω σε ερημικά μέρη. Ωστόσο ερχόταν σ' αυτόν ο κόσμος από παντού.

Θεραπεία παραλύτου στην Καπερναούμ

(Μτ 9,1-8 Λκ 5,17-26)

2 Ύστερα από μερικές μέρες μπήκε πάλι ο Ιησούς στην Καπερναούμ και διαδόθη-

κε ότι βρίσκεται σε κάποιο σπίτι. ² Αμέσως συγκεντρώθηκαν πολλοί, ώστε δεν υπήρχε χώρος ούτε κι έξω από την πόρτα· και τους κήρυττε το μήνυμά του. ³ Έρχονται τότε μερικοί προς αυτόν, φέρνοντας έναν παράλυτο, που τον βάσταζαν τέσσερα άτομα. ⁴ Κι επειδή δεν μπορούσαν να τον φέρουν κοντά στον Ιησού εξαιτίας του πλήθους, έβγαλαν τη στέγη πάνω από 'κει που ήταν ο Ιησούς, έκαναν ένα άνοιγμα και κατέβασαν το κρεβάτι, πάνω στο οποίο ήταν ξαπλωμένος ο παράλυτος. ⁵ Όταν είδε ο Ιησούς την πίστη τους, είπε στον παράλυτο: «Παιδί μου, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες». ⁶ Κάθονταν όμως εκεί μερικοί *γραμματείς και συλλογίζονταν μέσα τους: ⁷ «Μα πώς μιλάει αυτός έτσι, προσβάλλοντας το Θεό; Ποιος μπορεί να συγχωρεί αμαρτίες; Μόνον ένας, ο Θεός». ⁸ Αμέσως κατάλαβε ο Ιησούς ότι αυτά σκέφτονται και τους λέει: «Γιατί κάνετε αυτές τις σκέψεις στο μυαλό σας; ⁹ Τι είναι ευκολότερο να πω στον παράλυτο: "σου συγχωρούνται οι αμαρτίες" ή να του πω, "σήκω, πάρε το κρεβάτι σου και περπάτα"; ¹⁰ Για να μάθετε λοιπόν ότι ο *Υιός του Ανθρώπου έχει την εξουσία να συγχωρεί πάνω στη γη αμαρτίες» — λέει στον παράλυτο: ¹¹ «Σ' εσένα το λέω, σήκω, πάρε το κρεβάτι σου και πήγαινε στο σπίτι σου». ¹² Εκείνος σηκώθηκε αμέσως, πήρε το κρεβάτι του και μπροστά σ' όλους βγήκε έξω, έτσι που όλοι θαύμαζαν και δόξαζαν το Θεό: «Τέτοια πράγματα», έλεγαν, «ποτέ μέχρι τώρα δεν έχουμε δει!»

Η κλήση του Λευί

(Μτ 9,9-13 Λκ 5,27-32)

¹³ Πήγε πάλι ο Ιησούς προς τη λίμνη. Όλος ο κόσμος ερχόταν κοντά του, κι εκείνος τους δίδασκε. ¹⁴ Εκεί που προχωρούσε, είδε το Λευί, γιο του Αλφαίου, να κάθεται στο *τελωνείο. «Ακολούθησέ με», του λέει. Κι εκείνος σηκώθηκε και τον ακολούθησε.

¹⁵ Κι ενώ ο Ιησούς και οι μαθητές του έτρωγαν στο σπίτι του Λευί, κάθονταν μαζί

τους στο τραπέζι και πολλοί *τελώνες κι αμαρτωλοί· ήταν πολλοί αυτοί και τον ακολουθούσαν. ¹⁶ Οι γραμματείς και οι *Φαρισαίοι, βλέποντας ότι τρώει με τελώνες και αμαρτωλούς, ρωτούσαν τους μαθητές του: «Γιατί τρώει και πίνει με τους τελώνες κι τους αμαρτωλούς;» ¹⁷ Ο Ιησούς τους άκουσε και τους λέει: «Δεν έχουν ανάγκη από γιατρό οι υγιείς αλλά οι άρρωστοι· δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους αλλά τους αμαρτωλούς».

Το ερώτημα για τη νηστεία

(Μτ 9,14-17· Λκ 5,33-39)

¹⁸ Όταν κάποτε νήστευαν οι μαθητές του Ιωάννη και οι μαθητές των *Φαρισαίων, έρχονται μερικοί και λένε στον Ιησού: «Γιατί οι μαθητές του Ιωάννη και οι μαθητές των Φαρισαίων νηστεύουν, ενώ οι δικοί σου μαθητές δε νηστεύουν;» ¹⁹ Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Μπορούν οι φίλοι του γαμπρού να νηστεύουν όσο αυτός είναι μαζί τους; Όσον καιρό είναι μαζί τους ο γαμπρός δεν μπορούν να νηστεύουν. ²⁰ Θα 'ρθει όμως καιρός που θα τους πάρουν από κοντά τους το γαμπρό, και τότε θα νηστεύουν εκείνες τις ημέρες.

²¹ »Κανένας δε βάζει για μπάλωμα σε παλιό ρούχο ένα κομμάτι από καινούριο ύφασμα, γιατί το καινούριο μπάλωμα θα τραβήξει το παλιό ρούχο και το σχίσιμο θα γίνει μεγαλύτερο. ²² Επίσης, κανένας δε βάζει καινούριο κρασί σε παλιά ασκιά· γιατί το καινούριο κρασί θα κάνει να σκάσουν τα ασκιά, κι έτσι και το κρασί θα χυθεί και τα ασκιά θα καταστραφούν· αλλά το καινούριο κρασί πρέπει να μπει σε καινούρια ασκιά».

Η τήρηση του Σαββάτου

(Μτ 12,1-8 Λκ 6,1-5)

²³ Συνέβη κάποιο *Σάββατο να βαδίζει ο Ιησούς μέσα από σπαρμένα χωράφια, κι οι μαθητές του, ενώ περπατούσαν, έτριβαν στάχια και έτρωγαν τους σπόρους. ²⁴ Οι Φαρισαίοι τότε του έλεγαν: «Κοίτα, κάνουν το

Σάββατο κάτι που δεν επιτρέπεται από το νόμο». ²⁵ «Ποτέ δε διαβάσατε στη Γραφή», τους λέει, «τι έκανε ο Δαβίδ, όταν βρέθηκε στην ανάγκη και πείνασε αυτός κι οι σύντροφοί του; ²⁶ Μπήκε στο ναό του Θεού τον καιρό που αρχιερέας ήταν ο Αβιάθαρ κι έφαγε τους άρτους της προθέσεως, που δεν επιτρέπεται από το νόμο να τρώνε παρά μόνον οι ιερείς, κι έδωσε μάλιστα και σ' αυτούς που ήταν μαζί του». ²⁷ Και τους έλεγε ο Ιησούς: «Το Σάββατο έγινε για τον άνθρωπο όχι ο άνθρωπος για το Σάββατο. ²⁸ Συνεπώς ο Υιός του Ανθρώπου εξουσιάζει και το Σάββατο».

Θεραπεία κατά το Σάββατο

(Μτ 12,9-15α Λκ 6,6-11)

3 Ο Ιησούς μπήκε πάλι στη συναγωγή. Εκεί ήταν ένας άνθρωπος με παράλυτο χέρι, ² κι όλοι πρόσεχαν να δουν αν θα τον θεραπεύσει την ημέρα του Σαββάτου, για να τον κατηγορήσουν. ³ Λέει τότε στον άνθρωπο με το παράλυτο χέρι: «Σήκω κι έλα εδώ στη μέση». ⁴ «Επιτρέπει ο νόμος», τους ρωτάει, «να κάνει το Σάββατο κανείς καλό ή να κάνει κακό; Να σώσει μια ζωή ή να την αφήσει να χαθεί;» Αυτοί σιωπούσαν. ⁵ Κι αφού έριξε σ' όλους μια ματιά με οργή, λυπημένος πολύ για την πώρωση της καρδιάς τους, λέει στον άνθρωπο: «Τέντωσε το χέρι σου». Εκείνος το τέντωσε, κι έγινε καλό το χέρι του σαν το άλλο. ⁶ Βγήκαν έξω οι Φαρισαίοι κι αμέσως συσκέφθηκαν με τους Ήρωδιανούς και πήραν απόφαση να τον εξοτώσουν.

Απήχηση του έργου του Ιησού Άλλες Θεραπείες

⁷ Ο Ιησούς κατευθύνθηκε με τους μαθητές του προς τη λίμνη και τον ακολούθησε πολύς κόσμος από τη Γαλιλαία. ⁸ Επίσης πολύς κόσμος από την Ιουδαία, από τα Ιεροσόλυμα, από την Ιδουμαία κι από την περιοχή πέρα από τον Ιορδάνη και γύρω από την

*Τύρο και Σιδώνα, όταν άκουσαν όσα έκανε, ήρθαν σ' αυτόν. ⁹ Είπε μάλιστα στους μαθητές του να έχουν ένα πλοιάριο έτοιμο στη διάθεσή του, για να μην τον συνθλίβει ο κόσμος. ¹⁰ Γιατί, είχε θεραπεύσει πολλούς, με αποτέλεσμα όσοι μαστίζονταν από αρρώστιες να πέφτουν πάνω του για να τον αγγίξουν. ¹¹ Οι άρρωστοι από δαιμονικά πνεύματα, όταν τον έβλεπαν, έπεφταν μπροστά του και κραύγαζαν: «Εσύ είσαι ο Υιός του Θεού». ¹² Εκείνος όμως επιτιμούσε αυστηρά τα πνεύματα να μη φανερώνουν ποιος είναι.

Εκλογή των δώδεκα μαθητών

(Μτ 10,1-4 Λκ 6,12-16)

¹³ Ο Ιησούς τότε ανεβαίνει στο βουνό, καλεί κοντά του αυτούς που ήθελε, κι όταν εκείνοι ήρθαν σ' αυτόν ¹⁴ διάλεξε δώδεκα, για να είναι μαζί του και να τους στέλνει να κηρύττουν. ¹⁵ Κι ακόμη για να έχουν την εξουσία να θεραπεύουν τις ασθένειες και να διώχνουν τα δαιμόνια. ¹⁶ Στο Σίμωνα έδωσε το όνομα Πέτρος. ¹⁷ στον Ιάκωβο, γιο του Ζεβεδαιού, και στον Ιωάννη, αδερφό του Ιακώβου, έδωσε το όνομα Βοανεργές, που σημαίνει «Παιδιά Βροντής». ¹⁸ Οι άλλοι ήταν ο Ανδρέας, ο Φίλιππος, ο Βαρθολομαίος, ο Ματθαίος, ο Θωμάς, ο Ιάκωβος, γιος του Αλφαίου, ο Θαδδαίος, ο Σίμων ο Κανανίτης ¹⁹ κι ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, ο οποίος και τον πρόδωσε.

Η εξουσία του Ιησού πάνω στα δαιμόνια

(Μτ 12,22-30 Λκ 11,14-23)

²⁰ Μετά έρχονται σ' ένα σπίτι εκεί μαζεύτηκε πάλι τόσοσ κόσμος, που αυτός και οι μαθητές δεν μπορούσαν ούτε να φάνε. ²¹ Όταν τ' άκουσαν αυτό οι δικοί του, βγήκαν να τον συγκρατήσουν, γιατί νόμιζαν ότι είχε χάσει τα λογικά του.

²² Αλλά κι οι γραμματείς που ήρθαν από τα Ιεροσόλυμα, έλεγαν ότι έχει μέσα του το Βεελζεβούλ κι ότι με τη δύναμη του άρχοντα των δαιμονίων διώχνει τα δαιμόνια.

²³ Τότε τους κάλεσε ο Ιησούς κοντά του και τους μιλούσε με παραβολικές εικόνες: «Πώς μπορεί ο *σατανάς να διώχνει το σατανά; ²⁴ Αν ένα βασίλειο χωριστεί σε αντιμαχόμενες παρατάξεις, θα διαλυθεί. ²⁵ Κι αν σε μια οικογένεια πέσει διχασμός, θα διαλυθεί κι αυτή. ²⁶ Αν ο σατανάς στραφεί εναντίον του εαυτού του και διχαστεί, δεν μπορεί να σταθεί· τελείωσε η κυριαρχία του. ²⁷ Κανείς δεν μπορεί να μπει στο σπίτι ενός δυνατού ανθρώπου και να κλέψει τα πράγματά του, αν πρωτύτερα δεν δέσει το δυνατό άνθρωπο. Μόνο τότε θα λεηλατήσει το σπίτι του».

Η προσβολή κατά του Αγίου Πνεύματος

(Μτ 12,31-32 Λκ 12,10)

²⁸ «Σας βεβαιώνω πως ο Θεός θα συγχωρήσει όλες τις αμαρτίες των ανθρώπων και τις προσβολές που θα του κάνουν· ²⁹ όποιος όμως προσβάλει το Πνεύμα το Άγιο, δε θα συγχωρηθεί ποτέ· είναι ένοχος αιώνιας καταδίκης». ³⁰ Τα είπε αυτά ο Ιησούς γιατί έλεγαν πως έχει σατανικό πνεύμα.

Η μητέρα και τα αδέρφια του Ιησού

(Μτ 12,46-50· Λκ 8,19-21)

³¹ Ήρθαν τότε η μητέρα και τ' αδέρφια του Ιησού και περιμένοντας έξω από το σπίτι έστειλαν να τον φωνάξουν. ³² Γύρω του καθόταν πλήθος, και του λένε: «Η μητέρα σου και τ' αδέρφια σου είναι έξω και σε ζητούν». ³³ Εκείνος απαντώντας τούς λέει: «Ποια είναι η μητέρα μου και ποιοι είναι οι αδερφοί μου;» ³⁴ Κι αφού έριξε μια ματιά ολόγυρα σ' αυτούς που κάθονταν γύρω του, λέει: «Να η μητέρα μου και τα αδέρφια μου. ³⁵ Γιατί, όποιος εφαρμόζει το θέλημα του Θεού, αυτός είναι αδερφός μου και αδερφή και μητέρα».

Η παραβολή του σποριά

(Μτ 13,1-9· Λκ 8,4-8)

4 Άρχισε πάλι να διδάσκει ο Ιησούς δίπλα στη λίμνη της Γαλιλαίας. Γύρω του είχε μαζευτεί πάρα πολύς κόσμος· γι' αυτό ο ίδιος μπήκε και κάθισε σ' ένα πλοιάριο, ενώ

όλος ο κόσμος έμεινε στη στεριά δίπλα στη λίμνη. ² Τους δίδασκε πολλά με παραβολές και τους έλεγε:

³ «Προσέξτε. Βγήκε ο σποριάς να σπείρει. ⁴ Και καθώς έσπερνε, μερικοί σπόροι έπεσαν στο δρόμο, κι ήρθαν τα πουλιά και τους έφαγαν. ⁵ Άλλοι έπεσαν σε πετρώδες έδαφος που δεν είχε πολύ χώμα κι αμέσως φύτρωσαν, γιατί το χώμα ήταν λιγοστό. ⁶ Μόλις όμως ανέτειλε ο ήλιος, κάηκαν, κι επειδή δεν είχαν ρίζες ξεράθηκαν. ⁷ Άλλοι σπόροι έπεσαν σ' αγκάθια, κι όταν τ' αγκάθια μεγάλωσαν τους έπνιξαν και δεν καρποφόρησαν. ⁸ Τέλος άλλοι έπεσαν στο γόνιμο έδαφος, όπου βλάστησαν, αυξήθηκαν κι έδωσαν καρπό, τριάντα κι εξήντα κι εκατό φορές περισσότερο. ⁹ Όποιος έχει αυτιά για ν' ακούει, ας τ' ακούει αυτά», τους έλεγε.

Γιατί ο Ιησούς μιλάει με παραβολές

(Μτ 13,10-17· Λκ 8,9-10)

¹⁰ Όταν ο Ιησούς έμεινε μόνος, όσοι ήταν μαζί του, καθώς κι οι δώδεκα μαθητές, τον ρωτούσαν για το νόημα των παραβολών. ¹¹ Εκείνος τους έλεγε: «Σ' εσάς έχει δοθεί να γνωρίσετε τα μυστήρια της *βασιλείας του Θεού· σ' όσους όμως βρίσκονται έξω, όλα παρουσιάζονται με παραβολές, ¹² ώστε, όσο κι αν κοιτάζουν να μη βλέπουν, όσο κι αν ακούν να μην καταλαβαίνουν· μίληως μετανοήσουν και τους συγχωρήσει ο Θεός τις αμαρτίες».

Εξήγηση της παραβολής του σποριά

(Μτ 13,18-23 Λκ 8,11-15)

¹³ Τους λέει ο Ιησούς: «Αν αυτή την παραβολή δεν καταλαβαίνετε, πώς τότε θα καταλάβετε όλες τις άλλες παραβολές; ¹⁴ Ο σποριάς σπέρνει το λόγο του Θεού. ¹⁵ Με τους σπόρους που έπεσαν στο δρόμο εννοούνται εκείνοι στους οποίους σπέρνεται ο λόγος και, μόλις τον ακούσουν, αμέσως έρχεται ο *σατανάς και παίρνει το λόγο που έχει σπαρθεί στις καρδιές τους. ¹⁶ Με άλλους πάλι συμβαίνει ό,τι με τους σπόρους που

σπέρνονται σε πετρώδες έδαφος: αυτοί, ό-
ταν ακούσουν το λόγο, αμέσως τον δέχονται
με χαρά· ¹⁷δε ριζώνει όμως μέσα τους, αλλά
είναι προσωρινός. Έπειτα, όταν αρχίσουν
κατατρεγμοί ή διωγμοί εξαιτίας του ευαγγελ-
λίου, αμέσως το απαρνούνται. ¹⁸Με τους
σπόρους που σπέρνονται στ' αγκάθια εννο-
ούνται αυτοί που ακούν το λόγο, ¹⁹οι μέρι-
μνες όμως για τα εγκόσμια, η απάτη του
πλούτου και οι λοιπές επιθυμίες μπαίνουν
μέσα τους και καταπνίγουν το λόγο, κι έτσι
δεν καρποφορεί. ²⁰Άλλοι, τέλος, μοιάζουν
με το σπόρο που σπάρθηκε στο γόνιμο έδα-
φος: αυτοί ακούν το ευαγγέλιο, το δέχονται
και φέρνουν καρπό, άλλοι τριάντα, άλλοι ε-
ξήντα κι άλλοι εκατό φορές περισσότερο».

Παραβολικά λόγια για το λυχνάρι και το μέτρο

(Λκ 8,16-18)

²¹Τους έλεγε ο Ιησούς: «Μήπως φέρνουν
το λυχνάρι για να το τοποθετήσουν κάτω
από το δοχείο που μετρούν το σάρι ή κάτω
απ' το κρεβάτι; Το φέρνουν για να το τοπο-
θετήσουν στο λυχνοστάτη. ²²Έτσι, δεν υ-
πάρχει τίποτε κρυφό που δε θα γίνει φανε-
ρό ούτε μυστικό που δε θα φανερωθεί. ²³Ας
τ' ακούει αυτά όποιος έχει αυτιά για ν' α-
κούει». ²⁴Τους έλεγε ακόμη: «Προσέχετε
αυτό που ακούτε. Με όποιο μέτρο ενδιαφέ-
ροντος ακούτε, με το ίδιο μέτρο θα σας δώ-
σει ο Θεός να καταλάβετε, και μάλιστα με
μεγαλύτερο.^a ²⁵Γιατί όποιος έχει, θα του
δοθεί ακόμη περισσότερο· όποιος όμως δεν
έχει, και αυτό που έχει θα του αφαιρεθεί».

Παραβολή του σπόρου που αυξάνει μόνος του

²⁶Ο Ιησούς έλεγε: «Με τη βασιλεία του
Θεού συμβαίνει ό,τι με τον άνθρωπο που
σπέρνει το σπόρο στη γη: ²⁷κοιμάται τη νύ-
χτα και ξυπνάει την ημέρα, κι ο σπόρος βλα-
σταίνει κι αυξάνει με τρόπο που ο ίδιος δεν

ξέρει. ²⁸Η γη καρποφορεί από μόνη της:
στην αρχή βλαστάρι, ύστερα στάχυ και τέ-
λος μεστωμένο σιτάρι στο στάχυ. ²⁹Όταν ω-
ριμάσει ο καρπός, αμέσως αρχίζει να θερί-
ζει, γιατί ήρθε ο καιρός του θερισμού».

Η παραβολή για το σπόρο του σιναπιού

(Μτ 13,31-32 34-35 Λκ 13,18-19)

³⁰Έλεγε ακόμη ο Ιησούς: «Με τι να παρο-
μοιάσουμε τη βασιλεία του Θεού ή με ποια
παραβολή να την παραστήσουμε; ³¹Μοιάζει
με σπόρο σιναπιού, που όταν τον σπειρουνε
στη γη είναι ο μικρότερος απ' όλους τους
σπόρους που σπέρνονται. ³²Μετά τη σπορά,
όμως, βλασταίνει και γίνεται μεγαλύτερο
απ' όλα τα λαχανικά. Κάνει τόσο μεγάλα
κλαδιά, ώστε τα πουλιά να μπορούν να φω-
λιάζουν στη σκιά του».

³³Έτσι με πολλές παρόμοιες παραβολές
τούς κήρυττε το μήνυμά του, σύμφωνα με τη
δυνατότητα που είχαν να καταλαβαίνουν.
³⁴Χωρίς παραβολές δεν τους κήρυττε το λό-
γο, όλα όμως τα εξηγούσε ιδιαίτερως στους
μαθητές του.

Η κατάπαυση της τρικυμίας

(Μτ 8,23-27· Λκ 8,22-25)

³⁵Το βράδυ εκείνης της ημέρας λέει ο Ιη-
σούς στους μαθητές του: «Ας περάσουμε
στην απέναντι όχθη». ³⁶Κι αφού άφησαν τον
κόσμο, πήραν τον Ιησού όπως ήταν σ' ένα
πλοιάριο κι έφυγαν. Τον συνόδευαν κι άλλα
πλοιάρια. ³⁷Τότε έγινε μεγάλη ανεμοθύελλα
και τα κύματα χτυπούσαν πάνω στο πλοιά-
ριο, με αποτέλεσμα αυτό ν' αρχίσει να βυθί-
ζεται. ³⁸Ο Ιησούς ήταν στην πρύμνη και κοι-
μόταν πάνω σ' ένα μαξιλάρι. Τον ξυπνούν
και του λένε: «Διδάσκαλε, δε σε νοιάζει που
χανόμαστε;» ³⁹Εκείνος σηκώθηκε, επιτίμησε
τον άνεμο και είπε στη θάλασσα: «Σώπα· φι-
μώσου!» Σταμάτησε τότε ο άνεμος κι έγινε
απόλυτη γαλήνη. ⁴⁰Και στους μαθητές είπε:
«Γιατί είστε τόσο δειλοί; Γιατί δεν έχετε πύ-

^aΜε όποιο... μεγαλύτερο. Ή. Ό,τι μέτρο χρησιμοποιείτε για τους άλλους, το ίδιο θα χρησιμοποιήσει και για σας ⁰
θεός, και μάλιστα αυστηρότερο

ση;»⁴¹ Τότε τους κατέλαβε μεγάλο δέος κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ποιος τάχα είναι αυτός, που κι ο άνεμος και η θάλασσα τον υπακούουν;»

Η θεραπεία του δαιμονισμένου στα Γέργεσα

(Μτ 8,28-34· Λκ 8,26-39)

5 Ήρθαν στο απέναντι μέρος της λίμνης, στην περιοχή των Γεργεσηνών.^β ² Εκεί, μόλις ο Ιησούς βγήκε από το πλοιάριο, τον συνάντησε αμέσως ένας άνθρωπος που ερχόταν από τα μνήματα. ³ Ήταν δαιμονισμένος και κατοικούσε στα μνήματα. Δεν μπορούσε κανείς να τον δέσει ούτε με αλυσίδες. ⁴ Πολλές φορές του είχαν βάλει σιδερένια δεσμά στα πόδια και τον είχαν δέσει με αλυσίδες, αυτός όμως είχε σπάσει τις αλυσίδες κι είχε συντρίψει τα δεσμά. Κανείς δεν μπορούσε να τον δαμάσει. ⁵ Νύχτα μέρα συνεχώς έμενε στα μνήματα και στα βουνά, έβγαζε κραυγές και κατακοβόταν με πέτρες. ⁶ Όταν είδε τον Ιησού από μακριά, έτρεξε και τον προσκύνησε. ⁷ Κραυγάζοντας δυνατά τού λέει: «Τι δουλειά έχεις εσύ μ' εμένα, Ιησού, *Υιέ του υψίστου Θεού; Σ' εξορκίζω στο θεό να μη με βασανίσεις». ⁸ Γιατί, ο Ιησούς του έλεγε: «Δαιμονικό *πνεύμα, βγες απ' αυτόν τον άνθρωπο». ⁹ Ακόμα ο Ιησούς τον ρώτησε: «Ποιο είναι τ' όνομά σου;» Κι εκείνος απάντησε: «Το όνομά μου είναι Λεγεών, γιατί είμαστε πολλοί». ¹⁰ Τα δαιμόνια παρακαλούσαν τον Ιησού να μην τα διώξει έξω από την περιοχή.

¹¹ Εκεί κοντά στο βουνό έβασκε ένα μεγάλο κοπάδι χοίρων. ¹² Όλοι οι δαίμονες, λοιπόν, τον παρακαλούσαν: «Στείλε μας να μπούμε στους χοίρους». ¹³ Αμέσως ο Ιησούς τους το επέτρεψε. Βγήκαν τότε τα δαιμονικά πνεύματα από τον άνθρωπο και μπήκαν στους χοίρους, με αποτέλεσμα να ορμήσει το κοπάδι στον γκρεμό και να πνιγεί στη λίμνη. Ήταν περίπου δύο χιλιάδες χοίροι. ¹⁴ Οι χοιροβοσκοί έφυγαν και διέδωσαν την είδη-

ση στην πόλη και στην ύπαιθρο. Ήρθαν τότε οι κάτοικοι να δουν τι συνέβη. ¹⁵ Πηγαίνουν στον Ιησού και βλέπουν το δαιμονισμένο που είχε μέσα του το Λεγεώνα να είναι καθισμένος, να φοράει ρούχα και να φέρεται λογικά· φοβήθηκαν λοιπόν. ¹⁶ Όσοι είχαν δει το γεγονός τούς διηγήθηκαν τι συνέβη στο δαιμονισμένο και στους χοίρους. ¹⁷ Τότε αυτοί άρχισαν να παρακαλούν τον Ιησού να φύγει από την περιοχή τους. ¹⁸ Ενώ έμπαινε ο Ιησούς στο πλοιάριο, τον παρακαλούσε ο άλλοτε δαιμονισμένος να τον πάρει μαζί του. ¹⁹ Ο Ιησούς όμως δεν του το επέτρεψε αλλά του είπε: «Πήγαινε στο σπίτι σου, στους δικούς σου, και διηγήσου σ' αυτούς το καλό που σου έκανε ο Κύριος και την ευσπλαχνία που σου έδειξε». ²⁰ Εκείνος έφυγε κι άρχισε να διακηρύττει στη *Δεκάπολη, τι έκανε γι' αυτόν ο Ιησούς. Κι όλοι έμεναν κατάπληκτοι.

Η θεραπεία της γυναίκας με την αιμορραγία και η ανάσταση της κόρης του Ιαείρου

(Μτ 9,18-26· Λκ 8,40-56)

²¹ Όταν πέρασε ο Ιησούς με το πλοιάριο πάλι στην απέναντι όχθη, συγκεντρώθηκε πολύς κόσμος γύρω του. Ήταν δίπλα στη λίμνη. ²² Έρχεται τότε ένας από τους άρχοντες της *συναγωγής, που λεγόταν Ιαείρος· μόλις βλέπει τον Ιησού έπεσε στα πόδια του και ²³ τον παρακαλούσε θερμά λέγοντας: «Η κορούλα μου βρίσκεται στα τελευταία της· έλα να βάλεις τα χέρια σου πάνω της για να γιατρευτεί και να ζήσει». ²⁴ Ο Ιησούς έφυγε μαζί του.

Τον ακολουθούσε και πολύς κόσμος, που τον περιέβαλλε ασφυκτικά. ²⁵ Ανάμεσά τους ήταν και μια γυναίκα που υπέφερε από αιμορραγία δώδεκα χρόνια. ²⁶ Είχε ξοδέψει όλη την περιουσία της σε πολλές θεραπείες από πολλούς γιατρούς, χωρίς να δει καμιά βελτίωση· αντίθετα, είχε γίνει πολύ χειρότερα. ²⁷ Όταν άκουσε για τον Ιησού, ήρθε μέσα από τον κόσμο πίσω του κι άγγιξε το

^β Γεργεσηνών Άλλα χειρόγραφα έχουν «Γαδαρηνών» και άλλα «Γερασηνών»

ρούχο του. ²⁸ «Και μόνο ν' αγγίξω τα ρούχα του», έλεγε μέσα της, «θα σωθώ». ²⁹ Η αιμορραγία της σταμάτησε αμέσως κι αισθάνθηκε στο σώμα της ότι θεραπεύτηκε από την αρρώστια που τη βασάνιζε. ³⁰ Ταυτόχρονα ο Ιησούς ένιωσε τη δύναμη που βγήκε απ' αυτόν, στράφηκε στο πλήθος και είπε: «Ποιος άγγιξε τα ρούχα μου;» ³¹ Οι μαθητές του έλεγαν: «Δε βλέπεις τον κόσμο που σε περιβάλλει ασφυκτικά; Τι ρωτάς ποιος σε άγγιξε;» ³² Εκείνος όμως έστρεψε το βλέμμα του τριγύρω για να δει εκείνην που τον είχε αγγίξει. ³³ Η γυναίκα τότε, φοβισμένη και τρομαγμένη, ξέροντας αυτό που της συνέβη, ήρθε κι έπεσε στα πόδια του και του είπε όλη την αλήθεια. ³⁴ Ο Ιησούς της είπε: «Κόρη μου, η πίστη σου σε έσωσε. Πήγαινε στο καλό. Είσαι θεραπευμένη από την αρρώστια σου».

³⁵ Ενώ ακόμη ο Ιησούς μιλούσε, έρχονται άνθρωποι του άρχοντα της συναγωγής και του λένε: «Η κόρη σου πέθανε· τι εξακολουθείς να ενοχλείς το δάσκαλο;» ³⁶ Ο Ιησούς όμως αμέσως μόλις άκουσε να λένε τα λόγια αυτά, είπε στον άρχοντα της συναγωγής: «Εσύ μη φοβάσαι· μόνο πίστευε». ³⁷ Και δεν επέτρεψε σε κανέναν να τον ακολουθήσει παρά μόνο στον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, τον αδερφό του Ιακώβου. ³⁸ Έρχονται στο σπίτι του άρχοντα της συναγωγής και βλέπει ο Ιησούς να υπάρχει αναστάτωση, και τους ανθρώπους να κλαίνε και να οδύρονται δυνατά. ³⁹ Μπήκε μέσα και τα λέει: «Γιατί αυτός ο θόρυβος και τα κλάματα; Το παιδί δεν πέθανε αλλά κοιμάται». Εκείνοι τον περιγελούσαν. ⁴⁰ Αυτός όμως, αφού τους έβγαλε όλους έξω, παίρνει τον πατέρα και τη μητέρα του παιδιού και τους μαθητές του και μπαίνει εκεί που ήταν το παιδί ξαπλωμένο. ⁴¹ Πιάνει το κορίτσι από το χέρι και του λέει: «Ταλιθά κόυμι», που σημαίνει «κορίτσι, σε διατάζω να σηκωθείς!» ⁴² Το κορίτσι σηκώθηκε αμέσως και περπατούσε. Ήταν δώδεκα ετών. Όλοι τότε κυριεύτηκαν από μεγάλη κατάπληξη. ⁴³ Ο Ιησούς όμως τους έδωσε αυστηρή παραγγε-

λία να μην το μάθει κανείς αυτό, και είπε να δώσουν στο κορίτσι να φάει.

Ο Ιησούς δεν γίνεται δεκτός στην πατρίδα του (Μτ 13,53-58 Λκ 4,16-30)

6 Ο Ιησούς έφυγε από 'κει και ήρθε στην πατρίδα του. Οι μαθητές του τον ακολουθούσαν. ² Το *Σάββατο άρχισε να διδάσκει στη *συναγωγή. Πολλοί που τον άκουγαν απορούσαν κι έλεγαν: «Από πού τα κατέχει αυτά; Και ποια είναι η σοφία αυτή που του δόθηκε; Πώς κάνει τέτοια θαύματα με τα χέρια του; ³ Αυτός δεν είναι ο ξυλουργός, ο γιος της Μαρίας κι αδερφός του Ιακώβου, του Ιωσή, του Ιούδα και του Σίμωνος; Κι οι αδερφές του δεν μένουν εδώ στον τόπο μας;» Αυτό, λοιπόν, τους δημιουργούσε εμπόδιο να τον πιστέψουν. ⁴ Κι ο Ιησούς τους έλεγε: «Δεν υπάρχει *προφήτης που να μην τον περιφρονούν οι συμπατριώτες του, οι συγγενείς του κι η οικογένειά του». ⁵ Έτσι δεν μπόρεσε να κάνει εκεί κανένα θαύμα, παρά μόνο ακούμπησε τα χέρια του σε λίγους αρρώστους και τους θεράπευσε. ⁶ Κι έμενε κατάπληκτος από την απιστία τους.

Η αποστολή των δώδεκα (Μτ 10,5-15 Λκ 9,1-6)

Ο Ιησούς περιόδευε στα γύρω χωριά και δίδασκε. ⁷ Κάλεσε τους δώδεκα μαθητές του κι άρχισε να τους στέλνει δύο δύο, δίνοντάς τους εξουσία να διώχνουν τα δαιμονικά *πνεύματα. ⁸ Τους παράγγειλε να μην παίρνουν τίποτε μαζί τους για το δρόμο: ούτε σακίδιο ούτε φαγητό ούτε χρήματα στο ζωνάρι τους παρά μόνο ένα ραβδί· ⁹ να βάλουν σανδάλια στα πόδια τους και να μην πάρουν μαζί τους διπλά ρούχα. ¹⁰ Τους έλεγε ακόμη: «Σ' όποιο σπίτι φιλοξενηθείτε, εκεί να μένετε ώσπου να φύγετε από 'κείνο το μέρος. ¹¹ Σ' όποιον τόπο δεν σας δεχτούν και δεν ακούσουν το μήνυμά σας, όταν φεύγετε, τινάξτε τη *σκόνη κάτω απ' τα πόδια σας, για να υπάρχει μια μαρτυρία εναντίον τους. Σας βεβαιώνω πως την *ημέρα της

κρίσεως ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επείκεια για τα *Σόδομα και τα Γόμορρα, παρά για την πόλη εκείνη». ¹²Οι μαθητές έφυγαν και κήρυτταν στους ανθρώπους να μετανοήσουν, ¹³και θεράπευαν πολλούς δαιμονισμένους. Άλειφαν με λάδι πολλούς αρρώστους και τους γιάτρευαν.

Ο αποκεφαλισμός του Ιωάννη του Βαπτιστή

(Μτ 14,1-12 Λκ 9,7-9)

¹⁴Ο βασιλιάς *Ηρώδης άκουσε για τον Ιησού, γιατί το όνομά του είχε γίνει γνωστό. Μερικοί έλεγαν: «Αναστήθηκε από τους νεκρούς ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, γι' αυτό μπορεί και κάνει τέτοια θαύματα». ¹⁵Άλλοι έλεγαν: «Είναι ο Ηλίας». Άλλοι έλεγαν: «Είναι προφήτης, σαν ένας από τους μεγάλους προφήτες». ¹⁶Όταν τ' άκουσε αυτά ο Ηρώδης, είπε: «Αυτός είναι ο Ιωάννης, που εγώ τον αποκεφάλισα· αναστήθηκε από τους νεκρούς».

¹⁷Πραγματικά, ο ίδιος ο Ηρώδης είχε στείλει να συλλάβουν τον Ιωάννη και τον είχε βάλει στη φυλακή. Αυτό το έκανε εξαιτίας της *Ηρωδιάδας, που την είχε παντρευτεί, παρ' όλο που ήταν γυναίκα του *Φίλιππου του αδερφού του. ¹⁸Ο Ιωάννης δηλαδή έλεγε στον Ηρώδη: «Δεν επιτρέπεται να έχεις τη γυναίκα του αδερφού σου». ¹⁹Η Ηρωδιάδα λοιπόν μισούσε τον Ιωάννη και ήθελε να τον σκοτώσει, αλλά δεν μπορούσε, ²⁰γιατί ο Ηρώδης τον φοβόταν. Ήξερε πως ο Ιωάννης ήταν δίκαιος και *άγιος άνθρωπος, και γι' αυτό έκανε πολλά απ' αυτά που έλεγε, και τον άκουγε ευχαρίστως.

²¹Τελικά η Ηρωδιάδα βρήκε την ευκαιρία, όταν ο Ηρώδης για τα γενέθλιά του κάλεσε σε δείπνο τους πολιτικούς και στρατιωτικούς άρχοντες και τους επισήμους της Γαλιλαίας. ²²Τότε μπήκε στην αίθουσα η θυγατέρα της Ηρωδιάδας και χόρεψε. Τόσο άρεσε στον Ηρώδη και στους καλεσμένους, που ο βασιλιάς είπε στο κορίτσι: «Ζήτησέ μου ό,τι θέλεις, και θα σου το δώσω». ²³Της έκανε μάλιστα και όρκο: «Ό,τιδήποτε μου ζη-

τήσεις θα σου το δώσω, μέχρι και το μισό μου βασίλειο». ²⁴Αυτή πήγε και ρώτησε τη μητέρα της: «Τι να ζητήσω;» Κι εκείνη της απάντησε: «Το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή». ²⁵Ήρθε αμέσως βιαστικά στο βασιλιά και του είπε: «Θέλω τώρα αμέσως να μου δώσεις το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή μέσα σ' ένα πιάτο». ²⁶Ο βασιλιάς στενοχωρήθηκε· εξαιτίας όμως του *όρκου που είχε δώσει μπροστά στους καλεσμένους, δεν ήθελε να της το αρνηθεί. ²⁷Έστειλε τότε αμέσως ένα στρατιώτη της φρουράς με τη διαταγή να φέρει το κεφάλι του Ιωάννη. ²⁸Εκείνος πήγε και τον αποκεφάλισε στη φυλακή. Έφερε το κεφάλι του σ' ένα πιάτο και το έδωσε στο κορίτσι, και το κορίτσι το πήγε στη μάνα της. ²⁹Όταν το 'μαθαν οι μαθητές του Ιωάννη, ήρθαν και πήραν το σώμα του και το έβαλαν σε μνήμα.

Ο χορτασμός των πέντε χιλιάδων

(Μτ 14,13-21· Λκ 9,10-17· Ιω 6,1-14)

³⁰Οι απόστολοι επέστρεψαν στον Ιησού και του διηγήθηκαν όλα όσα έκαναν κι όσα δίδαξαν. ³¹Ο Ιησούς τους λέει: «Ελάτε σε μια ερημική τοποθεσία μόνοι σας, για ν' αναπαυθείτε λίγο»· κι αυτό γιατί ήταν πολλοί αυτοί που πηγαινόερχονταν, κι ο Ιησούς και οι μαθητές δεν είχαν χρόνο ούτε για φαγητό. ³²Έτσι έφυγαν με το πλοιάριο μακριά από τον κόσμο σ' ένα ερημικό μέρος. ³³Πολλοί όμως τους είδαν να φεύγουν και τους αναγνώρισαν· έτσι έτρεξαν απ' όλα τα μέρη με τα πόδια προς τα 'κει κι έφτασαν πριν απ' αυτούς και μαζεύτηκαν γύρω από τον Ιησού. ³⁴Όταν εκείνος βγήκε στη στεριά, είδε πολύ κόσμο και τους σπλαχνίστηκε, γιατί ήταν σαν πρόβατα που δεν έχουν βοσκό, κι άρχισε να τους διδάσκει πολλά. ³⁵Αφού πέρασε πολλή ώρα, τον πλησιάζουν οι μαθητές του και του λένε: «Το μέρος εδώ είναι έρημο, κι η ώρα περασμένη». ³⁶Διώξε τον κόσμο να πάνε στις γύρω αγροικίες και στα χωριά, για ν' αγοράσουν ψωμιά, γιατί δεν έχουν τι να φάνε». ³⁷Ο Ιησούς όμως τους α-

ποκρίθηκε: «Δώστε τους εσείς να φάνε». Του λένε τότε: «Να πάμε και ν' αγοράσουμε ψωμί για διακόσια *δηνάρια και να τους δώσουμε να φάνε;» ³⁸ «Πόσα ψωμιά έχετε;» τους ρωτάει εκείνος. «Πηγαίνετε να δείτε». Αφού εξακριβώσαν, του λένε: «Πέντε, και δύο ψάρια». ³⁹ Τους διέταξε τότε να τουςβάλουν όλους να καθίσουν για φαγητό κατά ομάδες πάνω στο χλωρό χορτάρι. ⁴⁰ Κάθισαν λοιπόν παρέες ανά εκατό και ανά πενήντα άτομα. ⁴¹ Πήρε ο Ιησούς τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό, τα ευλόγησε, έκοψε τα ψωμιά σε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές του, για να τα μοιράσουν στον κόσμο. Επίσης μοίρασε σ' όλους και τα δύο ψάρια. ⁴² Έφαγαν όλοι και χόρτασαν. ⁴³ Μάζεψαν μάλιστα και κομμάτια απ' τα ψωμιά και τα ψάρια, δώδεκα κοφίνια γεμάτα. ⁴⁴ Αυτοί που έφαγαν τα ψωμιά ήταν πέντε χιλιάδες άντρες.

Ο Ιησούς περπατάει πάνω στη λίμνη (Μτ 14,22-33 Ιω 6,15-21)

⁴⁵ Αμέσως έπειτα ο Ιησούς υποχρέωσε τους μαθητές του να μπουν στο πλοιάριο και να πάνε να τον περιμένουν στην απέναντι όχθη, στη Βηθσαϊδά, ωστόσο ο ίδιος διαλύσει τα πλήθη. ⁴⁶ Κι αφού τους αποχαιρέτησε, ανέβηκε στο βουνό για να προσευχηθεί. ⁴⁷ Όταν βράδιασε, το πλοιάριο ήταν στο μέσο της λίμνης, κι ο Ιησούς μόνος στη στεριά. ⁴⁸ Τους είδε τότε να παιδεύονται στην κωπηλασία, γιατί ήταν αντίθετος ο άνεμος. Κατά τα ξημερώματα ήρθε ο Ιησούς σ' αυτούς, περπατώντας πάνω στη λίμνη κι έκανε να τους προσπεράσει. ⁴⁹ Οι μαθητές, όταν τον είδαν να περπατάει πάνω στη λίμνη, νόμισαν ότι είναι φάντασμα κι έβαλαν τις φωνές, ⁵⁰ γιατί τον είχαν δει όλοι και τρόμαξαν. Αμέσως όμως ο Ιησούς τους μίλησε και τους είπε: «Θάρρος! Εγώ είμαι· μη φοβάστε». ⁵¹ Μετά ανέβηκε στο πλοιάριο μαζί τους, κι ο άνεμος κόπασε. Οι μαθητές κυριεύτηκαν από πολύ μεγάλη κατάπληξη και

θαυμασμό, ⁵² γιατί δεν είχαν καταλάβει τι είχε συμβεί πραγματικά με τα ψωμιά· η καρδιά τους ήταν πλωρωμένη.

Θεραπείες στη Γεννησαρέτ (Μτ 14, 34-36)

⁵³ Αφού διέσχισαν τη λίμνη, πήγαν στη Γεννησαρέτ. ⁵⁴ Όταν βγήκαν από το πλοιάριο, αμέσως ο κόσμος αναγνώρισε τον Ιησού. ⁵⁵ Έτρεξαν τότε γύρω σ' όλη την περιοχή εκείνη κι άρχισαν να φέρνουν τους αρρώστους πάνω στα κρεβάτια τους, όπου μάθαιναν ότι είναι ο Ιησούς. ⁵⁶ Κι όπου έμπαινε, σε χωριά ή σε πόλεις ή στην ύπαιθρο, τοποθετούσαν τους αρρώστους στις αγορές και τον παρακαλούσαν να τους επιτρέψει ν' αγγίξουν έστω και την άκρη από τα ρούχα του. Κι όσοι τον άγγιζαν θεραπεύονταν.

Ανθρώπινες παραδόσεις και θεϊκές εντολές (Μτ 15,1-9)

7 Οι *Φαρισαίοι και μερικοί *γραμματείς που είχαν έρθει από τα *Ιεροσόλυμα, μαζεύτηκαν γύρω από τον Ιησού. ² Αυτοί παρατήρησαν ότι μερικοί από τους μαθητές του έτρωγαν ψωμί με *ακάθαρτα χέρια, δηλαδή χωρίς προηγουμένως να τα πλύνουν, και τους κατέκριναν. ³ Οι Φαρισαίοι κι όλοι οι Ιουδαίοι δεν τρώνε αν δεν πλύνουν πρώτα τα χέρια τους, τηρώντας έτσι την παράδοση των προγόνων τους. ⁴ Επίσης, όταν επιστρέφουν από την αγορά, δεν τρώνε αν δεν κάνουν πρώτα *καθαρισμούς. Και πολλά άλλα τηρούν κατά την παράδοση, όπως τον καθαρισμό ποτηριών και σκευών, χάλκινων αντικειμένων και κρεβατιών. ⁵ Ρωτούν λοιπόν οι Φαρισαίοι και οι γραμματείς τον Ιησού: «Γιατί δε ζουν οι μαθητές σου σύμφωνα με την παράδοση των προγόνων μας, αλλά τρώνε με ακάθαρτα χέρια;»

⁶ Εκείνος τους απάντησε: «Πολύ σωστά προφήτησε για σας τους υποκριτές ο Ησαΐας, που γράφει:

Αυτός ο λαός με τα χείλη με τιμάει,

η καρδιά τους όμως βρίσκεται πολύ μακριά μου.

⁷ Δεν ωφελεί που με λατρεύουν, αφού διδάσκουν εντολές που επινόησαν οι άνθρωποι.

⁸ Αφήνετε κατά μέρος την εντολή του Θεού και τηρείτε ανθρώπινες παραδόσεις, όπως είναι οι καθαρμοί σκευών και ποτηριών, και κάνετε πολλά άλλα παρόμοια μ' αυτά». ⁹ Τους έλεγε ακόμη: «Ωραία λοιπόν. Παραβαίνετε την εντολή του Θεού, για να διατηρήσετε την παράδοσή σας! ¹⁰ Ο Μωυσής είπε: *τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου* και όποιος κακολογεί τον πατέρα του ή μητέρα του να τιμωρείται με θάνατο. ¹¹ Εσείς όμως λέτε: "αν κάποιος πει στον πατέρα του ή στη μητέρα του Κορβάν, που σημαίνει ότι αυτό που μπορείς να ωφεληθείς από μένα το έχω δωρίσει στο Θεό, ¹² απαλλάσσεται από την υποχρέωση να κάνει κάτι για τον πατέρα του ή τη μητέρα του". ¹³ Έτσι, ακυρώνετε το λόγο του Θεού, με τις διατάξεις που παραλάβατε και τις μεταβιβάζετε. Και κάνετε και πολλά άλλα παρόμοια».

Τι κάνει τον άνθρωπο ακάθαρτο

(Μτ 15,10-20)

¹⁴ Φώναξε πάλι ο Ιησούς τον κόσμο κοντά του και τους είπε: «Ακούστε με όλοι και καταλάβετε το: ¹⁵ Τίποτε απ' αυτά που απ' έξω μπαίνουν μέσα στον άνθρωπο, δεν μπορεί να τον κάνει ακάθαρτο· αυτά όμως που βγαίνουν μέσα από τον άνθρωπο, αυτά τον κάνουν ακάθαρτο. ¹⁶ Όποιος έχει αυτιά για ν' ακούει, ας τ' ακούει!».

¹⁷ Όταν απομακρύνθηκε ο Ιησούς από τα πλήθη και μπήκε σ' ένα σπίτι, τον ρωτούσαν οι μαθητές του τι εννοούσε μ' αυτό που είπε. ¹⁸ Τους απάντησε: «Κι εσείς ακόμη δυσκολεύεστε τόσο να καταλάβετε; Ακόμη δεν καταλαβαίνετε πως καθετί που απ' έξω μπαίνει μέσα στον άνθρωπο δεν μπορεί να τον κάνει ακάθαρτο; ¹⁹ Δεν μπαίνει στην καρδιά του αλλά στην κοιλιά του

και αποβάλλεται στο αποχωρητήριο, αφήνοντας στον οργανισμό όλες τις άλλες τροφές καθαρές.» ²⁰ Ό,τι βγαίνει μέσα από τον άνθρωπο» — τους έλεγε ακόμη — «εκείνο τον κάνει ακάθαρτο. ²¹ Γιατί μέσα από την καρδιά των ανθρώπων πηγάζουν οι κακές σκέψεις, μοιχείες, πορνείες, φόνος, ²² κλοπές, πλεονεξίες, πονηριές, δόλος, ακολασία, φθόνος, βλασφημία, αλαζονεία, αφροσύνη. ²³ Όλα αυτά τα κακά πηγάζουν μέσα από τον άνθρωπο και τον κάνουν ακάθαρτο».

Η πίστη μιας ειδωλολάτρισσας

(Μτ 15,21-28)

²⁴ Ο Ιησούς έφυγε απ' εκεί και πήγε στην περιοχή της Τύρου και της Σιδώνας. Μπήκε σ' ένα σπίτι και ήθελε να μην τον αντιληφθεί κανείς· δεν μπόρεσε όμως να ξεφύγει την προσοχή του κόσμου. ²⁵ Μόλις πληροφορήθηκε γι' αυτόν κάποια γυναίκα που το κορίτσι της κατεχόταν από δαιμονικό *πνεύμα, ήρθε κι έπεσε στα πόδια του. ²⁶ Η γυναίκα αυτή ήταν ειδωλολάτρισσα και καταγόταν από τη Φοινίκη της Συρίας. Παρακαλούσε, λοιπόν, τον Ιησού να θεραπεύσει το κορίτσι της από το δαιμόνιο. ²⁷ Εκείνος όμως της είπε: «Άσε πρώτα να χορτάσουν τα παιδιά, γιατί δεν είναι σωστό να πάρει κανείς το ψωμί των παιδιών και να το πετάξει στα σκυλιά». ²⁸ «Ναι, Κύριε», του αποκρίθηκε η γυναίκα, «αλλά και τα σκυλιά τρώνε από τα ψίχουλα των παιδιών, που πέφτουν από το τραπέζι!». ²⁹ Της είπε τότε ο Ιησούς: «Γι' αυτό το λόγο που είπες, πήγαινε· το κορίτσι σου έχει κιόλας θεραπευτεί από το δαιμόνιο». ³⁰ Η γυναίκα επέστρεψε στο σπίτι της και βρήκε το παιδί ξαπλωμένο στο κρεβάτι και θεραπευμένο.

Θεραπεία κωφολάλου

(Μτ 15,29-31)

³¹ Πάλι έφυγε ο Ιησούς από την περιοχή της Τύρου και της Σιδώνας και ήρθε στη λι-

Υαφνιγοντας... καθαρές. Τα αρχαιότερα χειρόγραφα αντί «καθαρίζον» έχουν «καθαρίζων», οπότε η φράση πρέπει να μεταφραστεί. «Λέγοντας αυτά ο Ιησούς θεωρούσε όλα τα φαγητά καθαρά».

μνη της Γαλιλαίας, περνώντας μέσα από την περιοχή της *Δεκάπολης. ³²Εκεί του έφεραν έναν κωφάλαλο και τον παρακαλούσαν να βάλει το χέρι του πάνω του. ³³Ο Ιησούς τον πήρε ξεχωριστά, μακριά από το πλήθος, έβαλε τα δάχτυλά του στ' αυτιά του, και με το σάλιο του άγγιξε τη γλώσσα του. ³⁴Έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό, στέναξε και του λέει: «Εφραθά», που σημαίνει «Άνοιξε». ³⁵Αμέσως άνοιξαν τ' αυτιά του, λύθηκε η δεμένη γλώσσα του και μιλούσε κανονικά. ³⁶Ο Ιησούς τους ζήτησε να μην το πουν σε κανέναν. Όσο όμως κι αν τους το ζητούσε, εκείνοι πολύ περισσότερο το διαλαλούσαν. ³⁷Υπερβολικά εντυπωσιασμένοι έλεγαν: «Τι ωραία που τα τακτοποιεί όλα! Ακόμη και τους κουφούς κάνει ν' ακούν, και τους βουβούς να μιλούν».

Ο χορτασμός των τεσσάρων χιλιάδων

(Μτ 15,32-39)

8 Εκείνες τις μέρες πάλι μαζεύτηκε πολλός κόσμος, κι επειδή δεν είχαν τι να φάνε, κάλεσε ο Ιησούς τους μαθητές και τους λέει: ²«Σπλαχνίζομαι αυτό τον κόσμο· τρεις μέρες τώρα είναι μαζί μου και δεν έχουν τι να φάνε. ³Αν τους αφήσω να φύγουν στα σπίτια τους νηστικοί, θα αποκάμουν στο δρόμο». Μερικοί μάλιστα είχαν έρθει από μακριά. ⁴Τότε του αποκρίθηκαν οι μαθητές του: «Πώς είναι δυνατό να τους χορτάσει κανείς ψωμί εδώ στην ερημιά;» ⁵Ο Ιησούς τους ρώτησε: «Πόσα ψωμιά έχετε;» Αυτοί του απάντησαν: «Εφτά». ⁶Πρόσταξε τότε τον κόσμο να καθίσουν καταγής. Πήρε τα εφτά ψωμιά, είπε ευχαριστήρια προσευχή, τα έκοψε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές του να τα μοιράσουν. Αυτοί τα μοίρασαν στον κόσμο. ⁷Είχαν και λίγα ψαράκια. Τα ευλόγησε και είπε να τα μοιράσουν κι αυτά. ⁸Έφαγαν λοιπόν και χόρτασαν. Συγκεντρώθηκαν μάλιστα κι εφτά καλάθια περισσείματα. ⁹Ο κόσμος ήταν περίπου τέσσερις χιλιάδες. Κατόπιν ο Ιησούς τους άφησε να

φύγουν, ¹⁰κι ο ίδιος μπήκε αμέσως με τους μαθητές στο καιί και ήρθε στα μέρη Δαλμανουθά.

Οι Φαρισαίοι ζητούν θαυματουργικά σημάδια

(Μτ 16,1-4)

¹¹Ήρθαν οι *Φαρισαίοι κι άρχισαν να συζητούν μαζί του· και θέλοντας να τον φέρον σε δύσκολη θέση, του ζητούσαν ν' αποδείξει μ' ένα θαύμα τη θεική αποστολή του. ¹²Ο Ιησούς λυπήθηκε κατάβαθα και τους είπε: «Γιατί η γενιά αυτή ζητάει θαυματουργικό *σημάδι; Σας βεβαιώνω πως δε θα δοθεί στη γενιά αυτή τέτοιο σημάδι». ¹³Τους άφησε στο πλοιάριο και έφυγε πάλι.

Η αδυναμία των μαθητών να καταλάβουν

(Μτ 16,5-12)

¹⁴Οι μαθητές ξέχασαν να πάρουν μαζί τους τρόφιμα. Εκτός από ένα ψωμί δεν είχαν τίποτε άλλο μαζί τους στο πλοιάριο. ¹⁵Ο Ιησούς τους πρότρεπε λέγοντας: «Να προφυλάγεστε και να προσέχετε από το προζύμι των Φαρισαίων κι από το προζύμι του *Ηρώδη». ¹⁶Εκείνοι σκέφτονταν κι έλεγαν μεταξύ τους πως αυτό το λέει γιατί δεν έχουν ψωμιά. ¹⁷Ο Ιησούς κατάλαβε και τους λέει: «Γιατί σκέφτεστε ότι δεν έχετε ψωμιά; Ακόμη δεν καταλαβαίνετε και δεν μπαίνετε στο νόημα; Τόσο πτωρωμένη είναι η καρδιά σας; ¹⁸Παρ' όλο που έχετε μάτια δε βλέπετε και παρ' όλο που έχετε αυτιά δεν ακούτε; Τίποτα δε θυμάστε; ¹⁹Όταν μοίρασα τα πέντε ψωμιά στους πέντε χιλιάδες ανθρώπους, πόσα κοφίνια γεμάτα περισσέματα μαζέψατε;» «Δώδεκα», του λένε. ²⁰«Όταν μοίρασα τα εφτά ψωμιά στους τέσσερις χιλιάδες, πόσα καλάθια γεμάτα περισσέματα μαζέψατε;» «Εφτά» του απαντούν. ²¹«Ακόμη δεν καταλαβαίνετε;» τους λέει.

Η θεραπεία του τυφλού της Βηθσαιδά

²²Όταν ήρθε ο Ιησούς στη Βηθσαιδά, του

φέρνηνουν έναν τυφλό και τον παρακαλούσαν να τον αγγίξει. ²³ Έπιασε ο Ιησούς τον τυφλό από το χέρι και τον έφερε έξω από το χωριό. Έβαλε σάλιο στα μάτια του, ακούμπησε τα χέρια πάνω του και τον ρώτησε αν βλέπει τίποτε. ²⁴ Εκείνος, αρχίζοντας να ξαναβρίσκει το φως του, είπε: «Βλέπω τους ανθρώπους· τους βλέπω όμως σαν δέντρα που περπατούν». ²⁵ Ύστερα πάλι έβαλε τα χέρια του ο Ιησούς στα μάτια του τυφλού και τον έκανε να βλέπει καθαρά. Η όρασή του αποκαταστάθηκε τελείως και τα έβλεπε όλα ξεκάθαρα. ²⁶ Τότε ο Ιησούς τον έστειλε σπίτι του λέγοντας: «Ούτε στο χωριό να μπεις ούτε να πεις τίποτα σε κανέναν εκεί».

Η ομολογία του Πέτρου

(Μτ 16,13-20 Λκ 9,18-21)

²⁷ Ο Ιησούς και οι μαθητές του βγήκαν στα χωριά της Καισάρειας του *Φιλίππου. Καθώς περπατούσαν, ρώτησε τους μαθητές του: «Ποιος λένε οι άνθρωποι ότι είμαι;» ²⁸ Εκείνοι του απάντησαν: «Λένε ότι είσαι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, άλλοι ότι είσαι ο Ηλίας, άλλοι ότι είσαι ένας από τους *προφήτες». ²⁹ «Εσείς ποιος λέτε ότι είμαι;» τους ρώτησε ο Ιησούς. Ο Πέτρος του αποκρίθηκε: «Εσύ είσαι ο *Μεσσίας». ³⁰ Τότε ο Ιησούς τους έδωσε αυστηρή διαταγή να μη μιλάνε σε κανέναν γι' αυτόν.

Ο Ιησούς προλέγει το θάνατο και την ανάστασή του

(Μτ 16,21-23· Λκ 9,22)

³¹ Ο Ιησούς άρχισε να τους διδάσκει ότι πρέπει ο *Υιός του Ανθρώπου να πάθει πολλά, να αποδοκιμαστεί από τους *πρεσβυτέρους και τους *αρχιερείς και τους *γραμματείς, να θανατωθεί και μετά από τρεις ημέρες ν' αναστηθεί. ³² Τους έλεγε αυτά τα λόγια ξεκάθαρα. Ο Πέτρος τότε τον πήρε ιδιαίτερω και άρχισε να τον μαλώνει. ³³ Ο Ιησούς όμως στράφηκε στους μαθητές, τους κοίταξε και μάλωσε τον Πέτρο μ' αυτά τα λόγια: «Φύγε από μπροστά μου, *σανάτι! Δε

σκέφτεσαι όπως θέλει ο Θεός αλλά όπως θέλουν οι άνθρωποι».

Ο σταυρός του αληθινού μαθητή

(Μτ 16,24-28 Λκ 9,23-27)

³⁴ Ο Ιησούς κάλεσε τότε τον κόσμο μαζί με τους μαθητές και τους είπε: «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, ας σηκώσει το σταυρό του κι ας με ακολουθεί. ³⁵ Γιατί όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του θα τη χάσει· όποιος όμως χάσει τη ζωή του εξαιτίας μου και εξαιτίας του ευαγγελίου, αυτός θα τη σώσει. ³⁶ Τι θα ωφεληθεί ο άνθρωπος, αν κερδίσει ολόκληρο τον κόσμο αλλά χάσει τη ζωή του; ³⁷ Τι μπορεί να δώσει ο άνθρωπος αντάλλαγμα για τη ζωή του; ³⁸ Όποιος, ζώντας μέσα σ' αυτή τη γενιά την άπιστη κι αμαρτωλή, ντραπεί για μένα και για τη διδασκαλία μου, θα ντραπεί γι' αυτόν και ο Υιός του Ανθρώπου, όταν έρθει με όλη τη λαμπρότητα του Πατέρα του, μαζί με τους *άγιους *αγγέλους».

9 Τους έλεγε ακόμη ο Ιησούς: «Σας βεβαιώνω πως υπάρχουν μερικοί ανάμεσα σ' αυτούς που βρίσκονται εδώ, οι οποίοι δε θα γευτούν το θάνατο, πριν δουν να έρχεται δυναμικά η *βασιλεία του Θεού».

Η μεταμόρφωση του Ιησού

(Μτ 17,1-13· Λκ 9,28-36)

² Ύστερα από έξι μέρες, παίρνει ο Ιησούς ιδιαίτερω μόνο τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, και τους ανεβάζει σ' ένα ψηλό βουνό. Εκεί μεταμορφώθηκε μπροστά τους, ³ τα ρούχα του έγιναν αστραφτερά, κατάλευκα σαν το χιόνι, τόσο που κανένας βαφέας πάνω στη γη δεν μπορούσε να τα κάνει τόσο λευκά. ⁴ Μετά τους εμφανίστηκε ο Ηλίας μαζί με το Μωυσή, και συζητούσαν με τον Ιησού. Λέει τότε ο Πέτρος στον Ιησού: ⁵ «Διδάσκαλε, είναι ωραία να μείνουμε εδώ! Να στήσουμε τρεις σκηνές: μία για σένα, μία για το Μωυσή και μία για τον Ηλία». ⁶ Δεν ήξερε τι να πει, γιατί είχαν κυριευτεί από τρόμο. ⁷ Ήρθε τότε ένα σύννεφο και τους

σκέπασε, και μια φωνή ακούστηκε μέσα από το σύννεφο: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός· αυτόν ν' ακούτε». ⁸ Ξαφνικά, όταν έστρεψαν τριγύρω τα βλέμματά τους, δεν είδαν κανέναν, παρά τον Ιησού μόνον μαζί τους.

⁹Ενώ κατέβαιναν από το βουνό, τους πρόσταξε να μη διηγηθούν σε κανέναν αυτά που είδαν, παρά μόνον όταν ο Υιός του Ανθρώπου αναστηθεί από τους νεκρούς. ¹⁰Τα λόγια αυτά τα συγκράτησαν και συζητούσαν μεταξύ τους τι σημαίνει αυτό το «Θ' αναστηθεί από τους νεκρούς». ¹¹Τον ρωτούσαν ακόμη: «Γιατί λένε οι *γραμματείς ότι πρέπει πρώτα να έρθει ο Ηλίας;» ¹²Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Πραγματικά, πρέπει να έρθει πρώτα ο Ηλίας και να τα αποκαταστήσει όλα. Γιατί όμως λένε οι *Γραφές για τον Υιό του Ανθρώπου ότι θα υποστεί πολλά και θα περιφρονηθεί; ¹³Σας λέω πως ο Ηλίας ήρθε κιόλας και του κάνανε ό,τι ήθελαν, όπως προβλέπουν οι Γραφές γι' αυτόν».

Θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα (Μτ 17,14-21 Λκ 9,37-43α)

¹⁴Όταν ήρθε στους υπόλοιπους μαθητές, είδε πολύν κόσμο γύρω τους και γραμματείς να συζητούν μαζί τους. ¹⁵Αμέσως, μόλις ο κόσμος είδαν τον Ιησού, θαμπώθηκαν κι έτρεχαν όλοι να τον χαιρετήσουν. ¹⁶Ο Ιησούς ρώτησε τους γραμματείς: «Τι συζητάτε μεταξύ σας;» ¹⁷Τότε ένας μέσα από το πλήθος τού αποκρίθηκε: «Διδάσκαλε, έφερα σ' εσένα το γιο μου, γιατί έχει μέσα του δαιμονικό *πνεύμα που τον κάνει άλαλο. ¹⁸Κάθε φορά που τον πιάνει, τον ρίχνει κάτω και τότε βγάζει αφρούς, τριζιέ τα δόντια και μένει ξερός. Είπα στους μαθητές σου να διώξουν αυτό το πνεύμα, αλλά δεν μπόρεσαν». ¹⁹«Άπιστη γενιά!» αποκρίθηκε ο Ιησούς. «Ως πότε θα είμαι μαζί σας; Πόσον καιρό ακόμη θα σας ανέχομαι; Φέρτε μου εδώ το παιδί». Εκείνοι του το έφεραν. ²⁰Μόλις το πνεύμα είδε τον Ιησού, αμέσως τάραξε το παιδί, κι ε-

κείνο έπεσε καταγής και κυλιόταν βγάζοντας αφρούς. ²¹«Πόσος καιρός είναι που του συμβαίνει αυτό;» ρώτησε ο Ιησούς τον πατέρα του παιδιού. Εκείνος απάντησε: «Από μικρό παιδί. ²²Πολλές φορές μάλιστα και στη φωτιά τον έριξε και στα νερά για να τον εξολοθρέψει. Αλλά αν μπορείς να κάνεις κάτι, σπλαχνίσου μας και βοήθησέ μας». ²³Ο Ιησούς του είπε τούτο: «Εάν μπορείς να πιστέψεις, όλα είναι δυνατά γι' αυτόν που πιστεύει». ²⁴Αμέσως τότε φώναξε δυνατά ο πατέρας του παιδιού και είπε με δάκρυα: «Πιστεύω, Κύριε! Αλλά βοήθησέ με, γιατί η πίστη μου δεν είναι δυνατή». ²⁵Βλέποντας ο Ιησούς ότι συγκεντρώνεται κόσμος, πρόσταξε το δαιμονικό πνεύμα μ' αυτά τα λόγια: «Άλαλο και κουφό πνεύμα, εγώ σε διατάζω: βγες απ' αυτόν και μην ξαναμπείς πια μέσα του». ²⁶Βγήκε τότε το πνεύμα, αφού έκραξε δυνατά και συντάραξε το παιδί. Εκείνο έμεινε αναισθητό, έτσι που πολλοί έλεγαν ότι πέθανε. ²⁷Ο Ιησούς όμως το έπιασε από το χέρι του, το σήκωσε, κι αυτό στάθηκε όρθιο.

²⁸Όταν μπήκε ο Ιησούς στο σπίτι, τον ρώτησαν οι μαθητές του ιδιαιτέρως: «Γιατί εμείς δεν μπορέσαμε να βγάλουμε αυτό το δαιμονικό πνεύμα;» ²⁹Κι εκείνος τους απάντησε: «Αυτό το δαιμονικό γένος δεν μπορεί κανείς να το βγάλει με τίποτε άλλο παρά μόνο με προσευχή και *νηστεία».

Ο Ιησούς προλέγει για δεύτερη φορά το πάθος και την ανάστασή του (Μτ 17,22-23 Λκ 9,43β-45)

³⁰Έφυγαν από 'κει και προχωρούσαν διασχίζοντας τη Γαλιλαία. Δεν ήθελε ο Ιησούς να μάθει κανείς ότι περνούσε από 'κει, ³¹γιατί δίδασκε τους μαθητές του και τους έλεγε: «Ο Υιός του Ανθρώπου θα παραδοθεί σε χέρια ανθρώπων, που θα τον θανατώσουν· την τρίτη όμως ημέρα μετά το θάνατό του θ' αναστηθεί. ³²Αυτοί όμως δεν κατάλαβαν αυτόν το λόγο· ωστόσο φοβούνταν να τον ρωτήσουν.

Ποιος είναι ο ανώτερος

(Μτ 18,1-5 Λκ 9,46-48)

³³Ο Ιησούς ήρθε στην Καπερναούμ, και ό-
ταν μπήκε στο σπίτι ρώτησε τους μαθητές:
«Τι συζητούσατε μεταξύ σας στο δρόμο;»
³⁴Αυτοί όμως σιωπούσαν, γιατί στο δρόμο
συζητούσαν μεταξύ τους ποιος είναι ανώτε-
ρος ανάμεσά τους. ³⁵Κάθισε τότε ο Ιησούς,
φώναξε τους δώδεκα και τους λέει: «Ό-
ποιος θέλει να είναι ο πρώτος θα πρέπει να
γίνει ο τελευταίος απ' όλους κι ο υπηρέτης
όλων». ³⁶Ύστερα πήρε ένα παιδάκι, το έβα-
λε ανάμεσά τους, το αγκάλιασε και τους εί-
πε: ³⁷«Όποιος δεχτεί ένα τέτοιο παιδί στο
ὄνομά μου, δέχεται εμένα τον ίδιο· κι ὁ-
ποιος δέχεται εμένα, δεν δέχεται εμένα αλ-
λά αυτόν που μ' έστειλε στον κόσμο».

Όποιος δεν είναι εναντίον μας είναι μαζί μας

(Λκ 9,49-50)

³⁸Λέει ο Ιωάννης στον Ιησού: «Διδάσκα-
λε, είδαμε κάποιον που δεν είναι δικός μας,
να βγάζει δαιμόνια επικαλούμενος το ὄνομά
σου, και τον εμποδίσαμε, γιατί δεν είναι δι-
κός μας». ³⁹Ο Ιησούς του απάντησε: «Μην
τον εμποδίζετε, γιατί δεν μπορεί κανείς, α-
φού χρησιμοποιήσει το ὄνομά μου για να κά-
νει θαύμα, αμέσως μετά να μιλήσει άσχημα
για μένα. ⁴⁰Όποιος, λοιπόν, δεν είναι εναν-
τίον μας είναι με το μέρος μας. ⁴¹Όποιος ε-
πίσης σας δώσει για χάρη μου ένα ποτήρι
νερό επειδή ανήκετε στο Χριστό, σας βεβαι-
ώνω πως δε θα χάσει την αμοιβή του».

Το πνεύμα της θυσίας

(Μτ 18,6-9 5,13 Λκ 17,1-2)

⁴²«Όποιος γίνει αφορμή να κλονιστεί έ-
νας απ' αυτούς τους μικρούς που πιστεύουν
σ' εμένα, το καλύτερο γι' αυτόν είναι να
κρεμάσει μια μυλόπετρα στο λαιμό του και
να πέσει στη θάλασσα. ⁴³Αν σε σκανδαλίζει
κάτι τόσο σπουδαίο σαν το χέρι σου, κόψε

το· είναι προτιμότερο να μπεις στην αληθινή
ζωή κουλός, παρά να έχεις δύο χέρια και να
πας στη γέεννα, στη φωτιά που δε σβήνει
ποτέ. ⁴⁴Εκεί το σκουλήκι που θα τους τρώει
δεν πεθαίνει και η φωτιά δε σβήνει. ⁴⁵Κι αν
σε σκανδαλίζει κάτι τόσο σπουδαίο σαν το
πόδι σου, κόψε το· είναι προτιμότερο για
σένα να μπεις στην αληθινή ζωή με ένα πό-
δι, παρά να έχεις τα δυο σου πόδια και να
σε ρίξουν στη γέεννα, στη φωτιά που δε
σβήνει ποτέ. ⁴⁶Εκεί το σκουλήκι που θα
τους τρώει δεν πεθαίνει και η φωτιά δε σβή-
νει. ⁴⁷Επίσης αν ακόμη κάτι τόσο σπουδαίο
σαν το μάτι σου σε σκανδαλίζει, βγάλε το·
είναι προτιμότερο να μπεις μονόφθαλμος
στη βασιλεία του Θεού, παρά να έχεις δύο
μάτια και να πας στη γέεννα του πυρός.
⁴⁸Εκεί το σκουλήκι που θα τους τρώει δεν
πεθαίνει και η φωτιά δε σβήνει ποτέ. ⁴⁹Ο κα-
θένας θα αλατιστεί με τη φωτιά της δοκιμα-
σίας, όπως κάθε θυσιαζόμενο ζώο αλατίζε-
ται με αλάτι. ⁵⁰Το αλάτι είναι χρήσιμο· εάν
όμως χάσει την αρμύρα του, πώς θα του την
ξαναδώσετε; Να έχετε, λοιπόν, μέσα σας το
πνεύμα της θυσίας και ειρήνη μεταξύ σας».

Γάμος και διαζύγιο

(Μτ 19,1-12)

10 Έφυγε από 'κει ο Ιησούς και ήρθε
στα σύνορα της Ιουδαίας, περνών-
τας μέσα από την περιοχή που βρίσκεται
στην άλλη μεριά του Ιορδάνη. Μαζεύτηκε
πάλι κόσμος γύρω του κι εκείνος, όπως συ-
νήθιζε, τους δίδασκε. ²Τον πλησίασαν και
μερικοί *Φαρισαίοι, οι οποίοι, θέλοντας να
τον φέρουν σε δύσκολη θέση, τον ρωτούσαν
αν επιτρέπεται στον άντρα να χωρίσει τη
γυναίκα του. ³Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε λέ-
γοντας: «Τι σας πρόσταξε ο Μωυσής;»
⁴Εκείνοι είπαν: «Ο νόμος του Μωυσή επι-
τρέπει στον άντρα να δίνει γραπτό *διαζύγιο
και να χωρίζει τη γυναίκα του». ⁵Κι ο Ιησούς
τους απάντησε: «Ο Μωυσής σάς έδωσε αυ-
τή την εντολή, γιατί είστε σκληρόκαρδοι.

⁶Από την αρχή όμως της κτίσεως ο Θεός τούς δημιούργησε άντρα και γυναίκα. ⁷Γι' αυτό ο άντρας θα εγκαταλείψει τον πατέρα και τη μητέρα του, θα ενωθεί με τη γυναίκα του, ⁸και οι δύο θα γίνουν ένας άνθρωπος. Συνεπώς δεν είναι δύο πια αλλά ένας άνθρωπος. ⁹Ο,τι λοιπόν συνένωσε ο Θεός δεν πρέπει να το χωρίζει ο άνθρωπος».

¹⁰Για το θέμα αυτό τον ρωτούσαν πάλι οι μαθητές στο σπίτι. ¹¹Κι ο Ιησούς τους έλεγε: «Όποιος χωρίσει τη γυναίκα του και παντρευτεί άλλη, διαπράττει μοιχεία απέναντι της πρώτης. ¹²Επίσης η γυναίκα που χωρίζει τον άντρα της και παντρεύεται άλλον διαπράττει μοιχεία».

Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά

(Μτ 19,13-15 Λκ 18,15-17)

¹³Έφεραν στον Ιησού παιδιά για να τα ευλογήσει· οι μαθητές όμως μάλωσαν αυτούς που τα είχαν φέρει. ¹⁴Όταν το είδε ο Ιησούς αγανάκτησε και τους είπε: «Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα. Μην τα εμποδίζετε. Γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά. ¹⁵Σας βεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν». ¹⁶Τότε πήρε τα παιδιά στην αγκαλιά του και τα ευλογούσε βάζοντας τα χέρια του πάνω τους.

Ο κίνδυνος του πλούτου

(Μτ 19,16-30· Λκ 18,18-30)

¹⁷Ο Ιησούς ήταν έτοιμος να φύγει, όταν έτρεξε κάποιος, έπεσε στα γόνατα και τον ρώτησε: «Αγαθέ Διδάσκαλε, τι να κάνω για να κληρονομήσω την αιώνια ζωή;» ¹⁸Ο Ιησούς του είπε: «Γιατί με αποκαλείς αγαθό; Κανένας δεν είναι αγαθός, παρά μόνο ένας, ο Θεός. ¹⁹Ξέρεις τις εντολές: μη μοιχεύσεις, μη σκοτώσεις, μην κλέψεις, μην ψευδομαρτυρήσεις, μη στερήσεις από κάποιον ό,τι του ανήκει, τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου». ²⁰«Διδάσκαλε», αποκρίθηκε εκείνος, «όλα αυτά τα τηρώ από τα νιάτα

μου». ²¹Ο Ιησούς τότε τον κοίταξε γεμάτος αγάπη και του είπε: «Ένα πράγμα σου λείπει: εάν θέλεις να είσαι τέλειος, πήγαινε, πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε τα χρήματα στους φτωχούς. Έτσι θα έχεις θησαυρό κοντά στο Θεό· κι έλα να με ακολουθήσεις σηκώνοντας το σταυρό σου». ²²Αλλά εκείνος, μόλις άκουσε αυτά τα λόγια, έγινε σκυθρωπός κι έφυγε λυπημένος, γιατί είχε μεγάλη περιουσία.

²³Ο Ιησούς έστρεψε ολόγυρα τη ματιά του και είπε στους μαθητές του: «Πολύ δύσκολα θα μπουں στη βασιλεία του Θεού αυτοί που έχουν τα χρήματα». ²⁴Οι μαθητές έμειναν κατάπληκτοι από τα λόγια του. Ο Ιησούς όμως τους είπε ακόμη: «Παιδιά μου, πολύ δύσκολο είναι να μπουں στη βασιλεία του Θεού όσοι έχουν στηρίξει τις ελπίδες τους στα χρήματα. ²⁵Πιο εύκολο είναι να περάσει καμήλα από τη βελονότρυπα, παρά να μπει ένας πλούσιος στη βασιλεία του Θεού». ²⁶Οι μαθητές ένιωσαν ακόμη πιο μεγάλη κατάπληξη κι έλεγαν μεταξύ τους: «Τότε ποιος μπορεί να σωθεί;» ²⁷Ο Ιησούς τους κοίταξε και τους είπε: «Για τους ανθρώπους αυτό είναι αδύνατο, όχι όμως και για το Θεό· όλα είναι δυνατά για το Θεό».

²⁸Άρχισε τότε να του λέει ο Πέτρος: «Εμείς εδώ αφήσαμε τα πάντα και σ' ακολουθήσαμε». ²⁹Κι ο Ιησούς απάντησε: «Σας βεβαιώνω πως όποιος άφησε, για μένα και για το ευαγγέλιο, σπίτι ή αδερφούς ή αδερφές ή μητέρα ή πατέρα ή γυναίκα ή παιδιά ή χωράφια, ³⁰θα πάρει εκατό φορές περισσότερα στα χρόνια που ζούμε τώρα: και σπίτια και αδερφούς και αδερφές και πατέρα και μητέρα και παιδιά και χωράφια — και μάλιστα μέσα σε διωγμούς· αλλά και στο μελλοντικό κόσμο θα έχει την αιώνια ζωή. ³¹Πολλοί όμως θα βρεθούν από πρώτοι τελευταίοι κι άλλοι από τελευταίοι πρώτοι».

Ο Ιησούς προλέγει για τρίτη φορά το πάθος και την αναστάσή του

(Μτ 20,17-19 Λκ 18,31-34)

³² Ανέβαιναν προς τα *Ιεροσόλυμα. Ο Ιησούς προχωρούσε μπροστά από τους μαθητές του, που ήταν κυριευμένοι από δέος. Ο κόσμος που ακολουθούσε αισθανόταν φόβο. Ο Ιησούς πήρε πάλι τους δώδεκα χωριστά κι άρχισε να τους λέει τα όσα ήταν να του συμβούν. ³³ «Ακούστε», τους έλεγε· «τώρα που ανεβαίνουμε στα Ιεροσόλυμα, ο *Υιός του Ανθρώπου θα παραδοθεί στους *αρχιερείς και στους *γραμματείς, οι οποίοι θα τον καταδικάσουν σε θάνατο και θα τον παραδώσουν στους *εθνικούς. ³⁴ Θα τον περιγελάσουν, θα τον μαστιγώσουν, θα τον φτύσουν και θα τον θανατώσουν. Ύστερα από τρεις μέρες όμως αυτός θα αναστηθεί».

Το αίτημα των γιων του Ζεβεδαίου

(Μτ 20,20-28)

³⁵ Πλησιάζουν τότε τον Ιησού ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης, οι γιοι του Ζεβεδαίου, και του λένε: «Διδάσκαλε, θέλουμε να μας κάνεις τη χάρη που θα σου ζητήσουμε». ³⁶ «Τι θέλετε να κάνω για σας;» τους ρώτησε εκείνος. ³⁷ «Όταν θα εγκαταστήσεις την ένδοξη βασιλεία σου», του αποκρίθηκαν, «βάλε μας να καθίσουμε ο ένας στα δεξιά σου κι ο άλλος στα αριστερά σου». ³⁸ Ο Ιησούς τότε τους είπε: «Δεν ξέρετε τι ζητάτε. Μπορείτε να πιείτε το ποτήρι του πάθους που θα πιω εγώ ή να βαφτιστείτε με το βάπτισμα με το οποίο θα βαφτιστώ εγώ;» ³⁹ «Μπορούμε», του λένε. Κι ο Ιησούς τους απάντησε: «Το ποτήρι που θα πιω εγώ θα το πιείτε, και με το βάπτισμα των παθημάτων μου θα βαφτιστείτε» ⁴⁰ το να καθίσετε όμως στα δεξιά μου και στα αριστερά μου δεν μπορώ να σας το δώσω εγώ, αλλά θα δοθεί σ' αυτούς για τους οποίους έχει ετοιμαστεί».

⁴¹ Όταν τ' άκουσαν αυτά οι υπόλοιποι δέκα μαθητές, άρχισαν ν' αναγκαστούν με τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη. ⁴² Τους κάλεσε τότε

ο Ιησούς και τους λέει: «Ξέρετε ότι αυτοί που θεωρούνται ηγέτες των εθνών ασκούν απόλυτη εξουσία πάνω τους, και οι άρχοντές τους τα καταδυναστεύουν. ⁴³ Σ' εσάς όμως δεν πρέπει να συμβαίνει αυτό, αλλά όποιος θέλει να γίνει μεγάλος ανάμεσά σας πρέπει να γίνει υπηρέτης σας» ⁴⁴ και όποιος από σας θέλει να είναι πρώτος πρέπει να γίνει δούλος όλων. ⁴⁵ Γιατί και ο Υιός του Ανθρώπου δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να προσφέρει τη ζωή του λύτρο για όλους».

Η θεραπεία του τυφλού Βαρτίμαίου

(Μτ 20,29-34 Λκ 18,35-43)

⁴⁶ Ερχονται στην Ιεριχώ. Καθώς ο Ιησούς, οι μαθητές του και πολύς κόσμος έβγαιναν από την πόλη, ένας τυφλός, ο Βαρτίμαιος, γιος του Τιμαίου, καθόταν στην άκρη του δρόμου και ζητιάνευε. ⁴⁷ Όταν άκουσε ότι αυτός που περνάει είναι ο Ιησούς ο *Ναζωραίος, άρχισε να φωνάζει δυνατά: «Υιέ του Δαβίδ, Ιησού, σπλαχνίσου με!» ⁴⁸ Πολλοί τον μάλωναν για να σιωπάσει, εκείνος όμως φώναζε ακόμη πιο πολύ: «Υιέ του Δαβίδ, σπλαχνίσου με!» ⁴⁹ Τότε ο Ιησούς στάθηκε και είπε: «Φωνάξτε τον». Φωνάζουν τον τυφλό και του λένε: «Θάρρος, σήκω, σε φωνάζει». ⁵⁰ Εκείνος πέταξε το πανωφόρι του, πετάχτηκε πάνω και ήρθε κοντά στον Ιησού. ⁵¹ «Τι θέλεις να σου κάνω;» τον ρώτησε ο Ιησούς. Ο τυφλός του αποκρίθηκε: «Διδάσκαλε, θέλω να αποχτήσω το φως μου». ⁵² Ο Ιησούς του λέει: «Πήγαινε, η πίστη σου σε έσωσε». Ο τυφλός αμέσως απέκτησε το φως του κι ακολουθούσε τον Ιησού στην πορεία του.

Η είσοδος του Ιησού στα Ιεροσόλυμα

(Μτ 21,1-9 Λκ 19,28-40 Ιω 12,12-19)

11 Όταν πλησιάζαν στα *Ιεροσόλυμα, στη Βηθφαγή και στη Βηθανία, κοντά στο Όρος των Ελαιών, έστειλε ο Ιησούς δύο από τους μαθητές του, ² και τους λέει: «Πηγαίνετε στο απέναντι χωριό και μόλις μπειτε σ' αυτό θα βρείτε ένα πουλάρι δεμένο, στο

οποίο κανένας άνθρωπος ακόμη δεν έχει καθίσει. Λύστε το και φέρτε το εδώ. ³Αν κανείς σας ρωτήσει “γιατί το κάνετε αυτό;” να του πείτε, “ο Κύριος το χρειάζεται κι αμέσως ύστερα θα το στείλει πάλι πίσω”». ⁴Εκείνοι πήγαν και βρήκαν το πουλάρι δεμένο κοντά σε μια αυλόπορτα έξω στο δρόμο και το έλυσαν. ⁵Μερικοί απ’ αυτούς που στέκονταν εκεί τους ρώτησαν: «Τι συμβαίνει και λύνετε το πουλάρι;» ⁶Οι μαθητές τους απάντησαν όπως τους είχε πει ο Ιησούς, κι εκείνοι τους άφησαν. ⁷Έφεραν τότε το πουλάρι στον Ιησού, έβαλαν πάνω σ’ αυτό τα ρούχα τους κι εκείνος κάθισε πάνω του. ⁸Πολλοί έστρωναν τα ρούχα τους στο δρόμο κι άλλοι έκοβαν κλαδιά από τα δέντρα και τα έστρωναν χάμω. ⁹Όσοι βάδιζαν μπροστά και όσοι ακολουθούσαν από πίσω κραύγαζαν:

«Δόξα στο Θεό!

*Ευλογημένος αυτός που έρχεται
σταλμένος απ’ τον Κύριο!*

¹⁰Ευλογημένη η *βασιλεία
του προγόνου μας Δαβίδ,
που έρχεται στ’ όνομα του Κυρίου!
Δόξα στον ύψιστο Θεό!»

¹¹Ο Ιησούς μπήκε στα Ιεροσόλυμα και πήγε στο *ναό. Αφού έριξε μια ματιά σ’ όλα γύρω του, επειδή είχε κιόλας βραδιάσει, γύρισε με τους δώδεκα μαθητές στη Βηθανία.

Η άκαρπη συκιά

(Μτ 21,18-19)

¹²Την επόμενη μέρα, όταν βγήκαν από τη Βηθανία, ο Ιησούς πείνασε. ¹³Είδε από μακριά μια συκιά που είχε φύλλα, και πλησίασε μήπως βρει τίποτε σ’ αυτήν. Όταν όμως έφτασε κοντά της, δε βρήκε τίποτε παρά μόνο φύλλα· γιατί δεν ήταν η εποχή των σύκων. ¹⁴Απευθύνθηκε τότε σ’ αυτήν και της είπε: «Ποτέ πια να μη φάει κανείς καρπό από σένα!» Και τ’ άκουσαν αυτό οι μαθητές του.

Η εκδίωξη των εμπόρων από το ναό

(Μτ 21,12-17· Λκ 19,45-48 Ιω 2,13-22)

¹⁵Όταν ήρθαν πάλι στα Ιεροσόλυμα, μπή-

κε ο Ιησούς στο ναό κι άρχισε να διώχνει αυτούς που πουλούσαν κι αγόραζαν στο χώρο του ναού. Αναποδογύρισε τα τραπέζια των αργυραμοιβών και τα καθίσματα αυτών που πουλούσαν περισσότερα. ¹⁶Επίσης δεν επέτρεπε να μεταφέρει κανείς πράγματα δια μέσου του ναού. ¹⁷Τους δίδασκει και τους έλεγε: «Δε λέει η *Γραφή ότι ο *οίκος μου πρέπει να είναι οίκος προσευχής για όλους τους λαούς*;; Εσείς όμως τον κάνετε σπήλαιο ληστών».

¹⁸Όταν τα πληροφορήθηκαν αυτά οι *γραμματείς, οι *Φαρισαίοι και οι *αρχιερείς, αναζητούσαν τρόπο να τον εξοντώσουν. Τον φοβούνταν όμως, γιατί ο λαός εντυπωσιαζόταν με τη διδασκαλία του. ¹⁹Όταν βράδιασε, ο Ιησούς βγήκε έξω από την πόλη.

Η δύναμη της πίστεως

(Μτ 21,20-22)

²⁰Το επόμενο πρωί, καθώς περνούσαν από το ίδιο μέρος, είδαν τη συκιά ξεραμένη από τη ρίζα. ²¹Ο Πέτρος θυμήθηκε και λέει στον Ιησού: «Διδάσκαλε, κοίτα, η συκιά που καταράστηκες ξεράθηκε». ²²Τότε ο Ιησούς στράφηκε κι είπε στους μαθητές: «Να έχετε πίστη στο Θεό. ²³Σας βεβαιώνω πως όποιος πει σ’ αυτό το βουνό “σήκω και πέσε στη θάλασσα”, χωρίς ν’ αμφιβάλλει μέσα του, αλλά με πίστη πως ό,τι λέει γίνεται, τότε θα του γίνει αυτό που ζητάει. ²⁴Γι’ αυτό σας λέω: όλα όσα ζητάτε όταν προσεύχεστε, να πιστεύετε ότι θα τα λάβετε, και θα σας δοθούν. ²⁵Κι όταν στέκεστε να προσευχηθείτε, να συγχωρείτε αν έχετε κάτι εναντίον οποιουδήποτε, ώστε κι ο ουράνιος Πατέρας σας να συγχωρήσει τα παραπτώματά σας. ²⁶Εάν όμως εσείς δεν συγχωρείτε, ούτε κι ο ουράνιος Πατέρας σας θα συγχωρήσει τα δικά σας παραπτώματα».

Η εξουσία του Ιησού

(Μτ 21,23-27 Λκ 20,1-8)

²⁷Έρχονται πάλι στα Ιεροσόλυμα. Ενώ περπατούσε ο Ιησούς στο ναό, τον πλησία-

ζουν οι αρχιερείς, οι *γραμματείς και οι *πρεσβύτεροι. ²⁸ «Με ποια εξουσία τα κάνεις αυτά;» του λένε. «Η ποιος σου έδωσε αυτή την εξουσία να τα κάνεις όλα αυτά;» ²⁹ Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Θα κάνω κι εγώ σ' εσάς μια ερώτηση, να μου την απαντήσετε· και τότε θα σας πω με ποια εξουσία τα κάνω αυτά: ³⁰ Το βάπτισμα του Ιωάννη προερχόταν από το Θεό ή από τους ανθρώπους; Απαντήστε μου». ³¹ Αυτοί συζητούσαν μεταξύ τους κι έλεγαν: «Αν πούμε ότι προερχόταν από το Θεό, θα μας πει, "γιατί λοιπόν δεν τον πιστεύατε;" ³² Αλλά και πώς να του πούμε, "από τους ανθρώπους";» — φοβόνταν το λαό, γιατί όλοι θεωρούσαν τον Ιωάννη *προφήτη. ³³ Αποκρίθηκαν λοιπόν στον Ιησού: «Δεν ξέρουμε». Τους λέει τότε κι ο Ιησούς: «Ούτε κι εγώ σας λέω με ποια εξουσία τα κάνω αυτά».

Η παραβολή των κακών γεωργών

(Μτ 21,33-46 Λκ 20,9-19)

12 Ο Ιησούς άρχισε να τους μιλάει με παραβολές: «Ένας άνθρωπος φύτεψε αμπέλι. Το περίφραξε, έσκαψε άνοιγμα κάτω από το πατητήρι κι έχτισε πύργο. Μετά το νοίκιασε σε γεωργούς κι έφυγε σε άλλον τόπο. ² Όταν ήρθε ο καιρός, έστειλε ένα δούλο στους γεωργούς για να πάρει το μερίδιο από τον καρπό του αμπελιού. ³ Αυτοί τον έπιασαν, τον έδειραν και τον έστειλαν πίσω με άδεια χέρια. ⁴ Τους έστειλε ξανά και άλλον δούλο· κι αυτόν τον χτύπησαν με πέτρες στο κεφάλι, τον κακοποίησαν και τον έδιωξαν. ⁵ Έστειλε και άλλον και τον σκότωσαν. Και πολλούς άλλους έστειλε, από τους οποίους άλλους έδειραν κι άλλους σκότωσαν. ⁶ Του έμεινε ένας ακόμα, ο αγαπημένος του γιος. Αυτόν τους τον έστειλε τελευταίον. "Θα σεβαστούν το γιο μου", σκέφτηκε. ⁷ Οι γεωργοί όμως εκείνοι, όταν τον είδαν να έρχεται, είπαν μεταξύ τους: "αυτός είναι ο κληρονόμος· εμπρός να τον σκοτώσουμε, και η κληρονομιά θα 'ναι δική μας". ⁸ Τον έπιασαν, λοιπόν, τον σκότωσαν και τον

πέταξαν έξω από τ' αμπέλι. ⁹ Τι θα κάνει ο ιδιοκτήτης του αμπελιού; Θα έρθει και θα εξολοθρέψει αυτούς τους γεωργούς και θα δώσει το αμπέλι σε άλλους. ¹⁰ Ούτε αυτόν το λόγο της *Γραφής διαβάσατε;

*Ο λίθος που τον πέταξαν σαν άχρηστον
οι οικοδόμοι,*

αυτός έγινε αγκωνάρι.

¹¹ *Ο Κύριος το 'κανε αυτό,*

και είν' αξιοθαύμαστο στα μάτια μας».

¹² Ήθελαν λοιπόν να συλλάβουν τον Ιησού, γιατί κατάλαβαν ότι γι' αυτούς την είπε την παραβολή. Φοβήθηκαν όμως το λαό κι έτσι τον άφησαν κι έφυγαν.

Ο φόρος στο Ρωμαίο αυτοκράτορα

(Μτ 22,15-22 Λκ 20,20-26)

¹³ Έστειλαν στον Ιησού μερικούς *Φαρισαίους και *Ηρωδιανούς, για να τον πιάσουν σε παγίδα με ερωτήσεις. ¹⁴ Έρχονται λοιπόν και του λένε: «Διδάσκαλε, ξέρουμε ότι λες την αλήθεια και δε φοβάσαι κανέναν· δεν υπολογίζεις σε πρόσωπα ανθρώπων, αλλά διδάσκεις αληθινά το θέλημα του Θεού. Πες μας λοιπόν: επιτρέπεται να πληρώνουμε φόρο στο Ρωμαίο αυτοκράτορα ή όχι; Να δώσουμε ή να μη δώσουμε;» ¹⁵ Εκείνος όμως κατάλαβε την υποκρισία τους και τους είπε: «Γιατί προσπαθείτε να με παγιδέψετε; Φέρτε μου ένα *δηνάριο να το δω». ¹⁶ Όταν του το 'φεραν, τους ρώτησε: «Τίνος είναι αυτή η εικόνα και η επιγραφή;» «Του αυτοκράτορα», του απαντούν. ¹⁷ Ο Ιησούς τότε τους είπε: «Δώστε στον αυτοκράτορα ό,τι ανήκει στον αυτοκράτορα, και στο Θεό ό,τι ανήκει στο Θεό». Κι έμειναν κατάπληκτοι για την απάντησή του.

Το ερώτημα για την ανάσταση

(Μτ 22,23-33 Λκ 20,27-40)

¹⁸ Έρχονται στον Ιησού μερικοί *Σαδδουκαίοι — αυτοί ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει ανάσταση — και τον ρωτούν: ¹⁹ «Διδάσκαλε, ο Μωυσής μάς έδωσε την εξής γραπτή εντολή: *αν κάποιου ο αδερφός πεθάνει κι α-*

φήσει γυναίκα χωρίς ν' αφήσει παιδί, να πάρει ο αδερφός του τη χήρα και να κάνει απογόνους για τον νεκρό αδερφό του. ²⁰ Ήταν λοιπόν εφτά αδερφοί. Ο πρώτος παντρεύτηκε μια γυναίκα και πέθανε, χωρίς ν' αφήσει απογόνους. ²¹ Την παντρεύτηκε κι ο δεύτερος αδερφός, ο οποίος πέθανε χωρίς ούτε αυτός ν' αφήσει απογόνους. Το ίδιο κι ο τρίτος. ²² Την παντρεύτηκαν και οι εφτά χωρίς ν' αφήσουν απογόνους. Τελευταία απ' όλους πέθανε και η γυναίκα. ²³ Στην ανασταση, όταν αναστηθούν οι νεκροί, σε ποιον απ' όλους θ' ανήκει αυτή η γυναίκα; Αφού και οι εφτά την είχαν παντρευτεί». ²⁴ Ο Ιησούς τους απάντησε: «Βρίσκεστε σε πλάνη, γιατί δεν καταλαβαίνετε ούτε τη Γραφή ούτε τη δύναμη του Θεού. ²⁵ Όταν αναστηθούν οι νεκροί, ούτε θα νυμφεύονται ούτε θα παντρεύονται, αλλά θα ζουν όπως οι άγγελοι στον ουρανό. ²⁶ Όσο, άλλωστε, για το ότι οι νεκροί ανασταίνονται, δε διαβάσατε στο βιβλίο του Μωυσή εκεί που γίνεται λόγος για τη βάτο; Εκεί είναι γραμμένο ότι του είπε ο Θεός: *Εγώ είμαι ο Θεός του Άβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ.* ²⁷ Ο Θεός δεν είναι Θεός νεκρών αλλά ζωντανών. Εσείς, λοιπόν, βρίσκεστε σε μεγάλη πλάνη».

Η σπουδαιότερη εντολή

(Μτ 22,34-40· Λκ 10,25-28)

²⁸ Ένας από τους *γραμματείς, που άκουσε τη συζήτησή τους και είδε ότι σωστά απάντησε ο Ιησούς στους Σαδδουκαίους, τον πλησίασε και τον ρώτησε: «Ποια είναι η σπουδαιότερη απ' όλες τις εντολές;» ²⁹ Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Η πρώτη και σπουδαιότερη εντολή είναι: *Άκου Ίσραήλ: ο Κύριος ο Θεός μας είναι ένας και μοναδικός Κύριος.* ³⁰ Και, *να αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου, μ' όλη την ψυχή σου, μ' όλο το νου σου και μ' όλη τη δύναμή σου.* Αυτή είναι η πρώτη εντολή. ³¹ Δεύτερη όμοια είναι αυτή: *Να αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου.* Δεν υπάρχει άλλη εντολή μεγαλύτερη απ' αυτές». ³² «Σωστά,

Διδάσκαλε», του είπε ο γραμματέας. «Είναι αλήθεια αυτό που είπες, ότι ένας είναι ο Θεός και δεν υπάρχει άλλος πλην αυτού. ³³ Και ότι το να τον αγαπάει ο άνθρωπος με όλη την καρδιά του, με όλο το νου του, με όλη την ψυχή του και με όλη τη δύναμή του, και το να αγαπάει τον πλησίον του όπως τον εαυτό του είναι σπουδαιότερο απ' όλα τα *ολοκαυτώματα και τις *θυσίες». ³⁴ Βλέποντας ο Ιησούς ότι συνετά του αποκρίθηκε, του είπε: «Δε βρίσκεσαι μακριά από τη βασιλεία του Θεού». Και κανείς δεν τολμούσε πια να του κάνει άλλες ερωτήσεις.

Ο Μεσσίας και ο Δαβίδ

(Μτ 22,41-46· Λκ 20,41-44)

³⁵ Ρωτούσε ο Ιησούς ενώ δίδασκε στο *ναό: «Πώς ισχυρίζονται οι *γραμματείς ότι ο *Μεσσίας είναι απόγονος του Δαβίδ; ³⁶ Ο ίδιος ο Δαβίδ, εμπνευσμένος από το Άγιο Πνεύμα, είπε:

Ο Κύριος είπε στον Κύριό μου:

*κάθισε στα *δεξιά μου,*

ώσου να υποτάξω τους εχθρούς σου

κάτω απ' τα πόδια σου.

³⁷ Αφού ο ίδιος ο Δαβίδ τον ονομάζει «Κύριο», πώς μπορεί να είναι απόγονός του;» Κι ο πολύς κόσμος τον άκουγε με ευχαρίστηση.

Η υποκρισία των γραμματέων

(Μτ 23,1-36· Λκ 20,45-47)

³⁸ Έλεγε επίσης ο Ιησούς κατά τη διδασκαλία του: «Φυλαχτείτε από τους γραμματείς, που τους αρέσει να περπατούν με τις επίσημες στολές τους και να τους χαιρετούν με σεβασμό στις αγορές. ³⁹ Επιδιώκουν τα πρώτα καθίσματα στις *συναγωγές και τις καλύτερες θέσεις στα δείπνα. ⁴⁰ Κάνουν μεγάλες προσευχές για να φανούν καλοί, κατατρώγουν όμως τις περιουσίες των χηρών. Αυτοί θα τιμωρηθούν με ιδιαίτερη αυστηρότητα».

Η προσφορά της χήρας

(Λκ 21,1-4)

⁴¹ Ο Ιησούς κάθισε απέναντι από το θησαυροφυλάκιο του ναού και παρατηρούσε πώς ο κόσμος έριχνε κέρματα σ' αυτό. ⁴² Πολλοί πλούσιοι έριχναν πολλά. Έρθε και μια φτωχή χήρα κι έριξε δύο *λεπτά, δηλαδή έναν *κοδράντη. ⁴³ Κάλεσε τότε ο Ιησούς τους μαθητές του και τους είπε: «Σας βεβαιώνω πως η χήρα αυτή, η φτωχή, έριξε περισσότερα απ' όσα έριξαν όλοι οι άλλοι στο θησαυροφυλάκιο. ⁴⁴ Γιατί όλοι έριξαν από το περισσευμά τους, ενώ αυτή έριξε από το υστέρημά της όλα όσα είχε, όλη της την περιουσία».

Πρόρρηση της καταστροφής του ναού

(Μτ 24,1-2· Λκ 21,5-6)

13 Καθώς έβγαινε ο Ιησούς από το *ναό, του λέει ένας από τους μαθητές του: «Διδάσκαλε, κοίτα τι τεράστιοι λίθοι και τι επιβλητικές οικοδομές!» ² Κι ο Ιησούς του είπε: «Βλέπεις αυτά τα μεγάλα οικοδομήματα; Δε θα μείνει εδώ πέτρα πάνω στην πέτρα· όλα θα γκρεμιστούν».

Τα δεινά πριν από το τέλος του κόσμου

(Μτ 24,3-28· Λκ 21,7-24)

³ Ενώ καθόταν ο Ιησούς στο όρος των Ελαιών απέναντι από το ναό, τον ρώτησαν ι-δαιτέρως ο Πέτρος, ο Ιάκωβος, ο Ιωάννης κι ο Ανδρέας: ⁴ «Πες μας, πότε θα γίνουν αυτά και ποιο είναι το σημάδι που θα αναγγείλει τη συντέλεια όλων αυτών;» ⁵ Τότε ο Ιησούς άρχισε να τους λέει: «Προσέχετε να μη σας ξεγελάσει κανείς. ⁶ Πολλοί θα παρουσιαστούν χρησιμοποιώντας το *όνομά μου και θα ισχυρίζονται: "εγώ είμαι ο *Μεσσίας". Και πολλούς θα παραπλανήσουν. ⁷ Όταν ακούσετε ότι γίνονται πόλεμοι ή προετοιμάζονται πόλεμοι, μην ταραζέστε· πρέπει να γίνουν αυτά, δε θα είναι όμως ακόμη το τέλος. ⁸ Θα ξεσηκωθεί το ένα έθνος εναντίον του άλλου,

και το ένα βασίλειο εναντίον του άλλου· θα γίνουν σεισμοί σε διάφορα μέρη· θα έρθουν πείνα και ταραχές. ⁹ Αυτά όμως είναι όπως η αρχή των πόνων της γέννας.

»Εσείς να προσέχετε τους εαυτούς σας. Θα σας παραδώσουν σε δικαστήρια, θα σας δείρουν στις *συναγωγές τους, θα σας οδηγήσουν μπροστά σε ηγεμόνες και βασιλιάδες εξαιτίας μου, για να δώσετε σ' αυτούς μαρτυρία για μένα. ¹⁰ Αλλά πρέπει πρώτα να κηρυχθεί το ευαγγέλιο σ' όλους τους λαούς. ¹¹ Όταν σας σύρουν στα δικαστήρια, να μην αγωνιάτε εκ των προτέρων για το τι θα πείτε, μήτε να προμελετάτε, αλλά ό,τι σας φωτίσει ο Θεός εκείνη την ώρα, αυτό να πείτε. Γιατί δε θα είστε εσείς που θα μιλάτε, αλλά το Άγιο Πνεύμα. ¹² Επίσης, θα παραδώσει αδερφός τον αδερφό στο θάνατο, και πατέρας το παιδί. Και θα ξεσηκωθούν τα παιδιά να θανατώσουν τους γονείς. ¹³ Όλοι θα σας μισούν εξαιτίας μου. Όποιος όμως μείνει σταθερός ως το τέλος, αυτός θα σωθεί.

¹⁴ «Κι όταν δείτε το *βδέλυγμα της ερημώσεως, που προείπε ο *προφήτης Δανιήλ, να στέκεται εκεί που δεν πρέπει — ο αναγνώστης ας καταλάβει — τότε όσοι βρεθούν στην Ιουδαία να φύγουν στα βουνά. ¹⁵ Όποιος βρεθεί στο λιακωτό να φύγει χωρίς να μπει στο σπίτι του για να πάρει κάτι μαζί του. ¹⁶ Κι όποιος βρεθεί στο χωράφι να μην επιστρέψει πίσω να πάρει το *πανωφόρι του. ¹⁷ Αλίμονο στις γυναίκες που θα είναι κείνες τις μέρες έγκυες ή θα θηλάζουν!

¹⁸ »Προσεύχεστε να μη γίνει η φυγή σας το χειμώνα. ¹⁹ Γιατί τα δεινά που θα συμβούν τότε θα 'ναι τέτοια που δεν ξανάγιναν ως τώρα, από τότε που δημιούργησε ο Θεός τον κόσμο, ούτε και θα ξαναγίνουν. ²⁰ Κι αν ο Κύριος δε λιγότευε τις ημέρες των δεινών, δε θα γλίτωνε κανένας. Για χάρη όμως των εκλεκτών του, λιγότευε εκείνες τις ημέρες.

²¹ »Αν κάποιος τότε σας πει "να, εδώ εί-

ναι ο Μεσσίας, να, εκεί είναι”, μην το πιστέψετε. ²²Γιατί θα εμφανιστούν ψευδομεσσίες και ψευδοπροφήτες που θα κάνουν τρομερά και φοβερά *σημεία για να παραπλανήσουν, αν είναι δυνατό, ακόμη κι αυτούς που διάλεξε ο Θεός. ²³Εσείς όμως να προσέχετε. Σας τα είπα όλα πριν γίνουν».

Ο ερχομός του Υιού του Ανθρώπου

(Μτ 24,29-31 Λκ 21,25-28)

²⁴ «Εκείνες τις ημέρες, ύστερα από αυτά τα δεινά, ο ήλιος θα σκοτεινιάσει και το φεγγάρι δε θα δίνει πια το φως του. ²⁵τα άστρα θα πέφτουν από τον ουρανό, και οι ουράνιες *δυνάμεις που κρατούν την τάξη του σύμπαντος θα διασαλευτούν. ²⁶Τότε θα δουν τον *Υιό του Ανθρώπου να έρχεται πάνω σε σύννεφα με πολλή δύναμη και λαμπρότητα. ²⁷Αυτός θα στείλει τότε τους *αγγέλους και θα συνάξει τους εκλεκτούς του από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, απ’ όλα τα πέρατα της γης».

Η επαγρύπνηση μπροστά στον αιφνίδιο ερχομό του τέλους

(Μτ 24,32-44· Λκ 21,29-33)

²⁸ «Πάρτε μάθημα από τη συκιά: όταν πια μαλακώσουν τα κλαδιά της και βγάλουν φύλλα, καταλαβαίνετε ότι πλησιάζει το καλοκαίρι. ²⁹Έτσι κι εσείς, όταν δείτε να γίνονται αυτά, να καταλάβετε ότι πλησιάζει το τέλος, ότι βρίσκεται πολύ κοντά.

³⁰»Σας βεβαιώνω πως όλα αυτά θα γίνουν όσο ακόμη ζουν οι άνθρωποι αυτής της γενιάς. ³¹Ο σημερινός κόσμος θα πάψει να υπάρχει, τα λόγια μου όμως ποτέ.

³²»Όσο για την ημέρα εκείνη ή για τη στιγμή που θα γίνουν αυτά, κανείς δεν ξέρει, ούτε οι άγγελοι στον ουρανό ούτε ο ίδιος ο Υιός παρά μόνο ο Πατέρας.

³³»Προσέχετε, αγρυπνείτε και προσεύχεσθε, γιατί δεν ξέρετε πότε θα έρθει ο καιρός. ³⁴Θα είναι σαν έναν άνθρωπο που ταξίδεψε σε άλλη χώρα κι άφησε στους δούλους τη φροντίδα του σπιτικού του· στον και-

θένα όρισε ένα έργο, και στο θυρωρό έδωσε την εντολή να μένει άγρυπνος. ³⁵Να είστε, λοιπόν, άγρυπνοι, γιατί δεν ξέρετε πότε θα επιστρέψει ο κύριος του σπιτιού: το βράδυ ή τα μεσάνυχτα ή κατά το λάλημα του πετεινού ή το πρωί. ³⁶Μήπως έρθει ξαφνικά και σας βρει να κοιμάστε. ³⁷Αυτό που λέω σ’ εσάς, το λέω σε όλους: αγρυπνείτε!»

Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού

(Μτ 26,1-5 Λκ 22,1-2· Ιω 11,45-53)

14 Ύστερα από δύο μέρες ήταν η γιορτή του *Πάσχα και των *Αζύμων. Οι *αρχιερείς και οι *γραμματείς αναζητούσαν τρόπο να συλλάβουν τον Ιησού με πονηριά και να τον θανατώσουν. ²«Όχι όμως κατά τη γιορτή», έλεγαν, «για να μην ξεσηκωθεί ο λαός».

Η χρίση του Ιησού με μύρο

(Μτ 26,6-13 Ιω 12,1-8)

³Ενώ βρισκόταν ο Ιησούς στη Βηθανία, στο σπίτι του Σίμωνα του *λεπρού, την ώρα που έτρωγε, ήρθε μια γυναίκα που κρατούσε ένα αλαβάστρινο δοχείο με μύρο από γνήσια, πανάκριβη *νάοδο· έσπασε το δοχείο κι έχυσε το μύρο στο κεφάλι του. ⁴Μερικοί τότε από τους παρόντες αγανάκτησαν κι έλεγαν: «Προς τι αυτή η σπατάλη του μύρου; ⁵Αυτό το μύρο θα μπορούσε να πουληθεί περισσότερο από τριακόσια *δηνάρια και το αντίτιμο να δοθεί στους φτωχούς». Κι επιτιμούσαν τη γυναίκα αυστηρά. ⁶Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Αφήστε την ήσυχη· γιατί της δημιουργείτε προβλήματα; Έκανε μια καλή πράξη για μένα. ⁷Όσο για τους φτωχούς, αυτούς πάντα τους έχετε μαζί σας και μπορείτε να τους ευεργετήσετε όποτε θέλετε· εμένα όμως δε θα μ’ έχετε πάντοτε. ⁸Αυτή εδώ η γυναίκα έκανε αυτό που μπορούσε: άλειψε προκαταβολικά το σώμα μου με μύρο για να το ετοιμάσει για την ταφή. ⁹Και σας βεβαιώνω πως σ’ όλον τον κόσμο, όπου κηρυχθεί το ευαγγέλιο, θα γίνεται λόγος και για την πράξη της, κι έτσι θα τη θυμούνται».

Η προδοσία του Ιούδα

(Μτ 26,14-16 Λκ 22,3-6)

¹⁰ Τότε ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, ένας από τους δώδεκα μαθητές, πήγε στους αρχιερείς, για να τους παραδώσει τον Ιησού. ¹¹ Τ' άκουσαν αυτοί και χάρηκαν, και του υποσχέθηκαν να του δώσουν χρήματα. Έτσι εκείνος ζητούσε να βρει την κατάλληλη ευκαιρία, για να τους τον παραδώσει.

Το τελευταίο δείπνο

(Μτ 26,17-30 Λκ 22,7-23 Ιω 13,21-30)

Α' Κορ 11,23-25)

¹² Την πρώτη μέρα της γιορτής των Αζύμων, τότε που θυσιάζαν τον αμνό του Πάσχα, λένε στον Ιησού οι μαθητές του: «Πού θέλεις να πάμε να σου ετοιμάσουμε να φας το πασχαλινό δείπνο;» ¹³ Στέλνει τότε δύο από τους μαθητές του και τους λέει: «Πηγαίνετε στην πόλη, και θα σας συναντήσει κάποιος που μεταφέρει ένα σταμνί με νερό· ακολουθήστε τον, ¹⁴ και στο σπίτι που θα μπει πείτε στον οικοδεσπότη ότι ο Διδάσκαλος ρωτάει: "πού είναι το δωμάτιο όπου θα φάω το πασχαλινό δείπνο με τους μαθητές μου;" ¹⁵ Αυτός θα σας δείξει ένα μεγάλο ανώγι, έτοιμο στρωμένο. Εκεί να κάνετε τις ετοιμασίες για μας». ¹⁶ Έφυγαν οι μαθητές και πήγαν στην πόλη· τα βρήκαν όπως τους είχε πει ο Ιησούς κι ετοίμασαν το πασχαλινό τραπέζι.

¹⁷ Όταν βράδιασε, πήγε εκεί ο Ιησούς με τους δώδεκα. ¹⁸ Ενώ ήταν στο τραπέζι κι έτρωγαν, είπε ο Ιησούς: «Αλήθεια σας λέω πως κάποιος από σας που τρώει μαζί μου θα με προδώσει». ¹⁹ Λυπήθηκαν οι μαθητές κι άρχισαν να ρωτούν ο ένας μετά τον άλλο: «Μήπως είμαι εγώ;» Και άλλος: «Μήπως εγώ;» ²⁰ Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Ένας από τους δώδεκα· αυτός που βουτάει το ψωμί του μαζί μου στην ίδια πιατέλα. ²¹ Ο "Υιός του Ανθρώπου, βέβαια, θα πεθάνει όπως το λένε οι "Γραφές γι' αυτόν, αλίμονο

όμως στον άνθρωπο εκείνον που προδίδει τον Υιό του Ανθρώπου. Θα ήταν καλύτερα γι' αυτόν να μην είχε γεννηθεί».

²² Κι ενώ έτρωγαν, πήρε ο Ιησούς το ψωμί, το ευλόγησε, το έκοψε κομμάτια και έδωσε στους μαθητές λέγοντας: «Λάβετε και φάγετε, αυτό είναι το σώμα μου». ²³ Ύστερα πήρε το ποτήρι, κι αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τους το έδωσε, και ήπιαν απ' αυτό όλοι. ²⁴ Και τους είπε: «Αυτό είναι το "αίμα μου, που επισφραγίζει τη νέα "διαθήκη και χύνεται για χάρη όλων. ²⁵ Σας βεβαιώνω πως δε θα ξαναπιά από τον καρπό του αμπελιού ως την ημέρα εκείνη που θα το πίνω καινούριο στη "βασιλεία του Θεού».

²⁶ Κι αφού έψαλαν τους καθιερωμένους ψαλμούς, βγήκαν έξω για να πάνε στο όρος των Ελαιών.

Πρόρρηση της άρνησης του Πέτρου

(Μτ 26,31-35· Λκ 22,31-34 Ιω 13,36-38)

²⁷ Τους λέει τότε ο Ιησούς: «Όλοι θα χάσετε την εμπιστοσύνη σας σ' εμένα αυτή τη νύχτα· όπως το λέει κι η Γραφή:

Θα σκοτώσω το βοσκό,

και θα διασκορπιστούν τα πρόβατα.

²⁸ »Μετά την ανάστασή μου όμως θα σας περιμένω στη Γαλιλαία, όπου θα πάω πριν από σας». ²⁹ Ο Πέτρος τότε του είπε: «Κι αν όλοι χάσουν την εμπιστοσύνη τους σ' εσένα, εγώ όμως όχι!». ³⁰ Τότε του λέει ο Ιησούς: «Σε βεβαιώνω πως εσύ σήμερα κιάλας, αυτή τη νύχτα, πριν λαλήσεις δύο φορές ο πετεινός, τρεις φορές θα αρνηθείς πως με ξέρεις». ³¹ Ο Πέτρος όμως ακόμη πιο έντονα τον διαβεβαίωσε: «Δε θα σε απαρνηθώ, κι αν ακόμη χρειαστεί να πεθάνω μαζί σου». Τα ίδια έλεγαν κι όλοι οι άλλοι.

Η προσευχή του Ιησού στη Γεσθημανή

(Μτ 26,36-46 Λκ 22,39-46)

³² Έρχονται σ' έναν τόπο που τ' όνομά του είναι Γεσθημανή, και λέει ο Ιησούς στους μαθητές του: «Καθίστε εδώ ώσπου να προ-

σευχηθῶ». ³³Παίρνει μαζί του τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη και άρχισε να συνταράζεται και να αγωνιά. ³⁴Τότε τους λέει: «Περίλυπη μέχρι θανάτου είναι η ψυχή μου· περιμένετε εδώ και μείνετε ξάγρυπνοι». ³⁵Κι αφού απομακρύνθηκε λίγο, έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσευχόταν, να γλιτώσει, αν ήταν δυνατό, από αυτή την ώρα. ³⁶«Αββά, Πατέρα», έλεγε, «όλα είναι δυνατά για σένα· γλίτωσέ με απ' αυτό το ποτήρι· ας μη γίνει όμως το δικό μου θέλημα αλλά το δικό σου». ³⁷Έρχεται πίσω και τους βρίσκει να κοιμούνται, και λέει στον Πέτρο: «Σίμων, κοιμάσαι; Δεν μπορέσατε να μείνετε άγρυπνοι ούτε μία ώρα; ³⁸Μείνετε άγρυπνοι και προσεύχεστε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός· το πνεύμα είναι πρόθυμο, η σάρκα όμως αδύναμη». ³⁹Απομακρύνθηκε πάλι και προσευχήθηκε με τα ίδια λόγια. ⁴⁰Γύρισε και τους ξαναβρήκε να κοιμούνται· τα μάτια τους ήταν βαριά από τη νύστα και δεν ήξεραν τι να του απαντήσουν. ⁴¹Έρχεται για τρίτη φορά και τους λέει: «Κοιμάστε ακόμα και ξεκουράζεστε; Φτάνει. Ήρθε η ώρα. Τώρα ο Υιός του Ανθρώπου παραδίνεται στα χέρια ανθρώπων αμαρτωλών. ⁴²Σηκωθείτε, πρέπει να πηγαίνουμε· να, έφτασε αυτός που θα με προδώσει».

Η σύλληψη του Ιησού

(Μτ 26,47-56 Λκ 22,47-53· Ιω 18,3-12)

⁴³Κι αμέσως, ενώ ακόμα μιλούσε ο Ιησούς, φτάνει ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, ένας από τους δώδεκα, και μαζί του ένα πλήθος από ανθρώπους οπλισμένους με ξίφη και ρόπαλα, σταλμένους από τους *αρχιερείς, τους *γραμματείς και τους *πρεσβυτέρους του *συνεδρίου. ⁴⁴Αυτός που θα τον πρόδι-δε τους είχε δώσει το εξής συνθηματικό σημάδι: «Όποιον φιλήσω, αυτός είναι· πιάστε τον και μεταφέρετέ τον με μέτρα ασφαλείας». ⁴⁵Έρχεται αμέσως ο Ιούδας, πλησιάζει τον Ιησού και του λέει: «Χαίρε Δάσκαλε!» και τον φίλησε θερμά. ⁴⁶Αυτοί τότε συνέλα-

βαν τον Ιησού και τον έδεσαν. ⁴⁷Κάποιος όμως από τους παρόντες τράβηξε το μαχαίρι του, χτύπησε το δούλο του αρχιερέα και του έκοψε τ' αυτί.

⁴⁸Ο Ιησούς απευθύνθηκε σ' αυτούς και τους είπε: «Ληστής είμαι, και βγήκατε με ξίφη και ρόπαλα να με συλλάβετε; ⁴⁹Κάθε μέρα ήμουν ανάμεσά σας στο *ναό και διδάσκα, και δε με συλλάβατε· αλλά έγινε έτσι για να επαληθευτούν οι Γραφές». ⁵⁰Όλοι τότε τον εγκατέλειψαν κι έφυγαν. ⁵¹Ένας νέος τον ακολούθησε περιτυλιγμένος κατάσαρκα μ' ένα σεντόνι, αλλά τον έπιασαν άλλοι νέοι. ⁵²Αυτός όμως άφησε το σεντόνι στα χέρια τους κι έφυγε γυμνός.

Ο Ιησούς στο μεγάλο συνέδριο

(Μτ 26,57-68 Λκ 22,54-55.63-71· Ιω 18,13-14.19-24)

⁵³Έσυραν τον Ιησού στον αρχιερέα· εκεί συγκεντρώθηκαν όλοι οι αρχιερείς, οι πρεσβύτεροι και οι γραμματείς. ⁵⁴Ο Πέτρος τον ακολούθησε από μακριά μέχρι μέσα στην αυλή, στο παλάτι του αρχιερέα· εκεί καθισε με τους υπηρέτες και ζεσταινόταν κοντά στη φωτιά.

⁵⁵Οι αρχιερείς κι ολόκληρο το συνέδριο αναζητούσαν μια μαρτυρία εναντίον του Ιησού, ώστε να τον καταδικάσουν σε θάνατο, αλλά δεν έβρισκαν. ⁵⁶Πολλοί τον κατηγορούσαν με ψεύτικες μαρτυρίες, μα οι μαρτυρίες δε συμφωνούσαν μεταξύ τους. ⁵⁷Παρουσιάστηκαν τότε μερικοί ψευδομάρτυρες και είπαν εναντίον του: ⁵⁸«Εμείς τον ακούσαμε να λέει: "εγώ θα γκρεμίσω αυτόν το ναό, που έγινε από ανθρώπινα χέρια, και σε τρεις μέρες θα οικοδομήσω άλλον, που δε θα τον έχουν φτιάξει ανθρώπινα χέρια"». ⁵⁹Αλλά και σ' αυτό δε συμφωνούσαν οι μαρτυρίες τους. ⁶⁰Σηκώθηκε τότε ο αρχιερέας στη μέση και ρώτησε τον Ιησού: «Δεν έχεις να πεις τίποτε; Τι είναι αυτά που σε κατηγορούν;» ⁶¹Ο Ιησούς όμως σιωπούσε και δεν έδινε καμιά απάντηση. Πάλι ο αρχιερέας τον ρώτησε: «Εσύ είσαι ο *Μεσσίας, ο Υιός του

ειλογημένου Θεού;» ⁶² Ο Ιησούς απάντησε: «Εγώ είμαι. Και θα δείτε τον *Υίο του Ανθρώπου να κάθεται στα *δεξιά του παντοδύναμου Θεού, και να έρχεται πανω στα σύννεφα του ουρανού». ⁶³ Ο αρχιερέας τότε διέρρηξε τα ιμάτιά του και είπε: «Τι μας χρειάζονται τώρα πια οι μάρτυρες; ⁶⁴ Ακούσατε, βέβαια, τα βλάσφημα λόγια του. Τι απόφαση παίρνετε;» Και όλοι έκριναν πως είναι ένοχος και πρέπει να θανατωθεί.

⁶⁵ Μερικοί τότε άρχισαν να τον φτύνουν. Του σκέπαζαν το πρόσωπο, τον χαστούκιζαν και τον ρωτούσαν: «Αφού είσαι προφήτης, πες μας ποιος είναι αυτός που σε χτύπησε». Επίσης και οι υπηρέτες τού έδιναν ραπίσματα.

Η άρνηση του Πέτρου

(Μτ 26,69-75 Λκ 22,56-62 Ιω 18,15-18 25-27)

⁶⁶ Ενώ ο Πέτρος ήταν κάτω στην αυλή, έρχεται μια από τις δούλες του αρχιερέα, ⁶⁷ και βλέποντάς τον να ζεσταίνεται, τον κοίταξε και του είπε: «Ήσουν κι εσύ μαζί με τον Ιησού το *Ναζαρηνό». ⁶⁸ Αυτός αρνήθηκε λέγοντας: «Ούτε ξέρω ούτε καταλαβαίνω τι λες». Βγήκε έξω στο προαύλιο και τότε λάλησε ο πετεινός.

⁶⁹ Η δούλη που τον είδε άρχισε πάλι να λέει σ' αυτούς που βρίσκονταν εκεί: «Είναι κι αυτός από κείνους». ⁷⁰ Ο Πέτρος όμως πάλι αρνιόταν. Ύστερα από λίγο πάλι οι παρευρισκόμενοι του έλεγαν: «Ασφαλώς κι εσύ είσαι απ' αυτούς, γιατί είσαι Γαλιλαίος: το δείχνει και η προφορά σου». ⁷¹ Ο Πέτρος όμως άρχισε να ορκίζεται: «Ο Θεός να με τιμωρήσει αν ξέρω αυτόν τον άνθρωπο για τον οποίο μιλάτε». ⁷² Κι αμέσως για δεύτερη φορά λάλησε ο πετεινός. Θυμήθηκε τότε ο Πέτρος τι του είχε πει ο Ιησούς: ότι δηλαδή πριν λαλήσει δυο φορές ο πετεινός, τρεις φορές θ' αρνηθείς πως με ξέρεις. Και άρχισε να κλαίει.

Ο Ιησούς στον Πιλάτο

(Μτ 27,1-2.11-26· Λκ 23,1-5 13-35 Ιω 18,28 – 19,16)

15 Νωρίς το πρωί οι *αρχιερείς με τους *πρεσβυτέρους και τους *γραμματείς κι ολόκληρο το *συνέδριο συγκεντρώθηκαν και πήραν την απόφαση: έδεσαν τον Ιησού, και τον πήγαν και τον παρέδωσαν στον Πιλάτο.

² Ο Πιλάτος τον ρώτησε: «Εσύ είσαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων;» Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Ναι, όπως το λες». ³ Οι αρχιερείς τότε τον κατηγορούσαν για πολλά. Ο Ιησούς όμως δεν έδωσε καμιά απόκριση. ⁴ Ο Πιλάτος πάλι τον ρώτησε: «Τίποτα δεν αποκρίνεσαι; Κοίτα για πόσα σε κατηγορούν». ⁵ Ο Ιησούς όμως δεν αποκρίθηκε πια τίποτε, έτσι που ο Πιλάτος να απορεί.

⁶ Κάθε *Πάσχα ο Πιλάτος απέλυε ένα φυλακισμένο, όποιον ζητούσε ο λαός. ⁷ Ήταν τότε φυλακισμένος κάποιος που λεγόταν Βαραββός, μαζί με άλλους στασιαστές, που κατά την εξέγερση είχαν διαπράξει φόνο. ⁸ Το πλήθος άρχισε να ζητάει με κραυγές να κάνει ο Πιλάτος αυτό που έκανε πάντα. ⁹ Ο Πιλάτος τους ρώτησε: «Θέλετε να σας ελευθερώσω το βασιλιά των Ιουδαίων;» ¹⁰ Είχε καταλάβει ότι από φθόνο τού τον είχαν παραδώσει οι αρχιερείς. ¹¹ Οι αρχιερείς όμως ξεσήκωσαν τα πλήθη να προτιμήσουν να τους ελευθερώσει το Βαραββό. ¹² Ο Πιλάτος τους ξαναρώτησε: «Τι θέλετε, λοιπόν, να κάνω αυτόν που ονομάζετε βασιλιά των Ιουδαίων;» ¹³ Αυτοί πάλι φώναζαν: «Σταύρωσέ τον!» ¹⁴ «Μα γιατί, τι κακό έκανε;» τους έλεγε ο Πιλάτος. Αυτοί όμως με περισσότερη δύναμη κραύγαζαν: «Σταύρωσέ τον!»

¹⁵ Κι επειδή ο Πιλάτος ήθελε να ικανοποιήσει τα πλήθη, τούς ελευθέρωσε το Βαραββό, ενώ τον Ιησού τον μαστίγωσε και τον παρέδωσε να σταυρωθεί.

Οι εμπαιγμοί του Ιησού από τους στρατιώτες

(Μτ 27,27-31· Ιω 19,2-3)

¹⁶ Οι στρατιώτες έφεραν τον Ιησού στην ε-

σωτερική αυλή, εκεί που είναι το διοικητήριο, και φώναξαν όλη τη φρουρά: ¹⁷τον έντυσαν με κόκκινο μανδύα, έπλεξαν ένα ακάθινο στεφάνι και του το φόρεσαν στο κεφάλι σαν στέμμα. ¹⁸Μετά άρχισαν να τον χαιρετούν: «Ζήτω ο βασιλιάς των Ιουδαίων!» ¹⁹Τον χτυπούσαν στο κεφάλι μ' ένα καλάμι, τον έφτυναν και γονατιστοί τον προσκυνούσαν. ²⁰Αφού λοιπόν τον περιπαίξανε, του έβγαλαν τον κόκκινο μανδύα, τον έντυσαν με τα ρούχα του και τον πήγαν να τον σταυρώσουν.

Η σταύρωση του Ιησού

(Μτ 27, 32-44 Λκ 23, 26-43 Ιω 19, 17-27)

²¹ Αγγαρεύουν τότε έναν περαστικό που γυρνούσε από το χωράφι του, για να σηκώσει το σταυρό του Ιησού. Ήταν ο Σίμων ο Κυρηνάιος, ο πατέρας του Αλεξανδρου και του Ρούφου. ²²Τον φέρνουν στον τόπο που λέγεται Γολγοθάς, και στα ελληνικά σημαίνει «Τόπος Κρανίου». ²³Του έδωσαν να πιεί κρασί ανακατεμένο με ένα αναισθητικό· ο Ιησούς όμως δεν το δέχτηκε. ²⁴Τότε τον σταύρωσαν και μοιράστηκαν τα ρούχα του τραβώντας κλήρο για το τι απ' αυτά θα πάρει ο καθένας. ²⁵Η ώρα ήταν εννέα το πρωί όταν τον σταύρωσαν. ²⁶Η αιτία της σταύρωσης ήταν γραμμένη σε μια επιγραφή: «Ο Βασιλιάς των Ιουδαίων».

²⁷ Μαζί με τον Ιησού σταύρωσαν δύο ληστές, έναν στα δεξιά του κι έναν στ' αριστερά του. ²⁸Έτσι εκπληρώθηκε η *Γραφή που έλεγε: «Συγκαταριθμήθηκε μεταξύ των ανόμων».

²⁹ Οι περαστικοί κουνούσαν ειρωνικά το κεφάλι τους, και τον έβριζαν: «Α, εσύ που θα γκρέμιζες το *νάο και σε τρεις μέρες θα τον οικοδομούσεις!» του έλεγαν. ³⁰ «Σώσε τον εαυτό σου και κατέβα από το σταυρό». ³¹ Τον κοροϊδεύαν επίσης κι οι αρχιερείς και οι γραμματείς: «Τους άλλους τους έσωσε», λέγανε μεταξύ τους, «τον εαυτό του δεν μπορεί να τον σώσει. ³² Είναι λείο ο *Μεσσίας, ο βασιλιάς του *Ισραήλ· ας κατέβει τώρα από

το σταυρό, για να δούμε και να πιστέψουμε σ' αυτόν». Τον περιγελοούσαν μάλιστα κι αυτοί που ήταν σταυρωμένοι μαζί του.

Ο θάνατος του Ιησού

(Μτ 27,45-56 Λκ 23,44-49 Ιω 19,28-30)

³³ Όταν η ώρα έφτασε δώδεκα το μεσημέρι, έπεσε σκοτάδι σ' όλη τη γη ως τις τρεις το απόγευμα. ³⁴ Στις τρεις η ώρα κραύγασε ο Ιησούς με δυνατή φωνή: *Ελωί, Ελωί λιμά σαβαχθανί*; Που σημαίνει: *Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες*; ³⁵ Μερικοί απ' τους παρευρισκόμενους τ' άκουσαν και είπαν: «Ακούστε, φωνάζει τον Ηλία». ³⁶ Έτρεξε τότε ένας και βούτηξε ένα σφουγγάρι στο ξίδι, το στερέωσε πάνω σ' ένα καλάμι και του έδωσε να πιει λέγοντας: «Αφήστε να δούμε τώρα αν θα 'ρθει ο Ηλίας να τον κατεβάσει από το σταυρό». ³⁷ Τότε ο Ιησούς έβγαλε μια δυνατή κραυγή και ξεψύχησε.

³⁸ Τότε σκίστηκε το *καταπέτασμα του ναού στα δύο, από πάνω ως κάτω. ³⁹ Βλέποντας ο Ρωμαίος *εκατόνταρχος που ήταν εκεί, απέναντί του, ότι με τέτοια κραυγή ξεψύχησε, είπε: «Στ' αλήθεια, αυτός ο άνθρωπος ήταν *Υιός Θεού».

⁴⁰ Εκεί βρίσκονταν και μερικές γυναίκες που παρακολουθούσαν από μακριά. Ανάμεσα σ' αυτές και η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου του νεότερου και του Ιωσή, και η Σαλώμη. ⁴¹ Αυτές κι όταν ο Ιησούς ήταν στη Γαλιλαία τον ακολουθούσαν και τον υπηρετούσαν. Μαζί μ' αυτές ήταν εκεί και πολλές άλλες γυναίκες, που είχαν ανεβεί μαζί του στα *Ιεροσόλυμα.

Η ταφή του Ιησού

(Μτ 27,57-61 Λκ 23,50-56 Ιω 19,38-42)

⁴² Ήταν ημέρα Παρασκευή, παραμονή του *Σαββάτου. Κατά το δειλινό, ⁴³ ο Ιωσήφ, ένα αξιοσέβαστο μέλος του συνεδρίου, που καταγόταν από την Αριμαθαία, και περίμενε κι αυτός τη *βασιλεία του Θεού, τόλμησε να πάει στον Πιλάτο και να του ζητήσει το σώ-

μα του Ιησού. ⁴⁴Ο Πιλάτος απόρησε που ο Ιησούς είχε κιάλας πεθάνει. Κάλεσε τον *εκατόνταρχο και τον ρώτησε αν είχε πεθάνει από ώρα. ⁴⁵Όταν πήρε την απάντηση από τον εκατόνταρχο, χάρισε το σώμα στον Ιωσήφ. ⁴⁶Εκείνος αγόρασε ένα σεντόνι, κατέβασε τον Ιησού, τον τύλιξε μ' αυτό και τον τοποθέτησε σ' ένα μνήμα που ήταν λαξεμένο σε βράχο· μετά κύλησε ένα λιθάρι κι έκλεισε την είσοδο του μνήματος. ⁴⁷Η Μαρία η Μαγδαληνή και η Μαρία η μητέρα του Ιωσήφ παρακολουθούσαν πού τον έβαλαν.

Η ανάσταση του Ιησού

(Μτ 28,1-8· Ακ 24,1-12· Ιω 20,1-10)

16 Όταν πέρασε το *Σάββατο, η Μαρία η Μαγδαληνή και η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου, και η Σαλώμη, αγόρασαν αρώματα, για να πάνε ν' αλείψουν το σώμα του Ιησού. ²Ήρθαν στο μνήμα πολύ πρωί την επομένη του Σαββάτου, μόλις ανέτειλε ο ήλιος. ³Κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ποιος θα μας κυλήσει την πέτρα από την είσοδο του μνήματος;» ⁴Γιατί ήταν πάρα πολύ μεγάλη. Μόλις όμως κοίταξαν προς τα 'κει, παρατήρησαν ότι η πέτρα είχε κυλήσει από τον τόπο της.

⁵Μόλις μπήκαν στο μνήμα, είδαν ένα νεαρό με λευκή στολή να κάθεται στα δεξιά, και τρόμαξαν. ⁶Αυτός όμως τους είπε: «Μην τρομάζετε. Ψάχνετε για τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, το σταυρωμένο. Αναστήθηκε. Δεν είναι εδώ. Να και το μέρος όπου τον είχαν βάλει. ⁷Πηγαίνετε τώρα και πείτε στους μαθητές του και στον Πέτρο: "πηγαίνει πριν από σας στην Γαλιλαία και σας περιμένει· εκεί θα τον δείτε, όπως σας το είπε"». ⁸Οι γυναίκες βγήκαν κι έφυγαν από το μνήμα γεμάτες τρόμο και δέος· δεν είπαν όμως τίποτα σε κανέναν, γιατί ήταν φοβισμένες.

Εμφανίσεις του αναστημένου Χριστού

(Μτ 28,9-10· 16-20· Ακ 24,13-53· Ιω 20,11-23· Πραξ 1,1-11)

⁹Μετά την ανάστασή του ο Ιησούς, το πρωί της Κυριακής, εμφανίστηκε πρώτα στη Μαρία τη Μαγδαληνή, την οποία είχε θεραπεύσει από επτά δαιμόνια. ¹⁰Εκείνη πήγε και το είπε στους μαθητές, που ήταν λυπημένοι κι έκλαιγαν. ¹¹Αυτοί όμως, όταν άκουσαν ότι ο Ιησούς ζει και τον είδε η Μαρία, δεν την πίστεψαν.

¹²Κατόπιν ο Ιησούς εμφανίστηκε με διαφορετική μορφή σε δύο απ' αυτούς, καθώς περπατούσαν και πήγαιναν έξω στα χωράφια. ¹³Εκείνοι πήγαν και τα διηγήθηκαν στους υπολοίπους· αλλά ούτε κι αυτούς τους πίστεψαν.

¹⁴Τέλος, ο Ιησούς εμφανίστηκε στους έντεκα μαθητές καθώς έτρωγαν, και τους επέπληξε γιατί αμφέβαλλαν κι επέμεναν να μην πιστεύουν αυτούς που τον είδαν αναστημένο. ¹⁵Μετά τους είπε: «Πορευθείτε σ' ολόκληρο τον κόσμο και διακηρύξτε το χαρμόσυνο μήνυμα σ' όλη την κτίση. ¹⁶Όποιος πιστέψει και βαπτιστεί θα σωθεί· όποιος δεν πιστέψει θα καταδικαστεί. ¹⁷Να και τα θαύματα που θα κάνουν όποιοι πιστέψουν: Με την επίκληση του *ονοματός μου θα διώχνουν δαιμόνια, θα μιλούν νέες γλώσσες, ¹⁸κι αν παίρνουν φίδια στα χέρια τους ή πίνουν κάτι δηλητηριώδες δε θα παθαίνουν τίποτε· θα βάζουν τα χέρια τους πάνω σε αρρώστους και θα τους θεραπεύουν».

¹⁹Αφού τους είπε αυτά ο Κύριος, αναλήφθηκε στον ουρανό και κάθισε στα *δεξιά του Θεού. ²⁰Οι μαθητές τότε έφυγαν και έφεραν το χριστιανικό μήνυμα παντού· κι ο Κύριος συνεργούσε μαζί τους κι επιβεβαίωσε το κήρυγμά τους με τα θαύματα που το συνόδευαν. *Αμήν.^δ

^δΟι στ 9-20 λείπουν από ορισμένα αρχαία χειρόγραφα

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Εισαγωγή

Το τρίτο στη σειρά του κανόνα της Καινής Διαθήκης ευαγγέλιο διακρίνεται από τα άλλα ευαγγέλια για τη γλωσσική του καλλιέργεια και την ακριβέστερη ιστορική τοποθέτηση των γεγονότων. Σύμφωνα με την αρχαία εκκλησιαστική παράδοση το ευαγγέλιο αυτό προέρχεται από τη γραφίδα του συνοδού του Παύλου Λουκά. Ο Λουκάς ήταν γιατρός, όπως αυτό μαρτυρείται ήδη στις επιστολές του Παύλου (βλ. Κολ 4,14), και το ευαγγέλιό του διακρίνεται από τα άλλα ευαγγέλια όχι μόνο για την πιο φροντισμένη γλώσσα του αλλά και για τον πρόλογο με τον οποίο αρχίζει (1,1-4).

Από τον πρόλογο αυτό πληροφορούμαστε ότι: α) Πριν από το Λουκά και άλλοι επιχείρησαν να συντάξουν διηγήσεις για τα γεγονότα που έλαβαν χώρα «ανάμεσά μας». β) Οι διηγήσεις αυτές όπως και η του τρίτου ευαγγελιστή στηρίζονται στη μαρτυρία αυτών που υπήρξαν «εκείνοι που από την αρχή ήταν αυτόπτες μάρτυρες και έγιναν κήρυκες του χαρμόσунου μηνύματος» (1,2). Στόχος του ευαγγελιστή είναι να παρακολουθήσει και να εκθέσει τα γεγονότα από την αρχή τους (άνωθεν), με πληρότητα (πάσιν), με ακρίβεια (ακριβώς) και με τη χρονολογική τους σειρά (καθεξής). δ) Το έργο απευθύνεται σε κάποιον εντιμότατο θεόφιλο, πιθανώς Ρωμαίο αξιωματούχο, ο οποίος ή είναι «κατηχημένος» χριστιανός και ο συγγραφέας του ευαγγελίου θέλει να θεμελιώσει με περισσότερα στοιχεία την πίστη του, ή είναι εθνικός και έλαβε ανακριβείς πληροφορίες για το χριστιανισμό, τις οποίες ο ευαγγελιστής θέλει να ανατρέψει δίδοντας τις σωστές και ακριβείς.

Στο ευαγγέλιο του Λουκά τονίζεται ιδιαίτερα η δράση της εκκλησίας μέσα στην ιστορία. Χωρίς να απουσιάζει, απαμβλύνεται κάπως η αναμονή των εσχάτων και αφήνεται περισσότερος χώρος για τη δράση του Αγίου Πνεύματος κατά το παρόν, για τη σωτηριολογική αξιολόγηση του χρόνου που παρεμβάλλεται μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης έλευσης του Χριστού. Ο ευαγγελιστής παρουσιάζει μια προσπάθεια ακριβέστερης ιστορικής τοποθέτησης των γεγονότων, ωστόσο βλέπει και περιγράφει τη ζωή του Ιησού κυρίως ως θεολόγος κάτω από το φως της ανάστασης. Τα γεγονότα τα οποία εκθέτει παίρνουν νόημα υπό το πρίσμα της ανάστασης και ανύψωσης του Χριστού στα δεξιά του Θεού Πατέρα. Το ευαγγέλιο του Λουκά διασώζει πολλούς ύμνους και πολλές προσευχές και κυριαρχείται από ατμόσφαιρα χαράς. Είναι επίσης χαρακτηριστικό του ευαγγελίου ότι οι ρωμαϊκές αρχές δεν καταδιώκουν το χριστιανισμό, αλλά τηρούν στάση ανοχής. Η ευθύνη για την καταδίκη του Ιησού σε θάνατο επιρρίπτεται στην επιμονή και το φανατισμό των Ιουδαίων, ενώ ο Πιλάτος τρεις φορές διακηρύσσει την αθώτητα του Ιησού.

Ο οικουμενικός χαρακτήρας της διδασκαλίας και δράσης του Ιησού, ο τονισμός της χάρις του Θεού, της αγάπης προς τους φτωχούς κι αμαρτωλούς και της μετάνοιας φέρνουν το Λουκά πολύ κοντά στη θεολογία του Παύλου, του οποίου άλλωστε υπήρξε μαθητής και ακόλουθος κατά τις περιοδείες. Το τρίτο ευαγγέλιο μας αφηγείται με τρόπο χαρακτηριστικό το ενδιαφέρον του Ιησού για τους αμαρτωλούς, τους φτωχούς και περιφρονημένους, τις γυναίκες και τα παιδιά. Μας τονίζει ότι τα κοινωνικά προβλήματα δεν είναι αδιάφορα για το χριστιανισμό και η πίστη στον Υιό του Θεού δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητη από την αντιμετώπιση των προβλημάτων του συνανθρώπου. Χωρίς να καθιστά το χριστιανισμό απλή κοινωνική διδασκαλία, υπενθυμίζει στα μέλη της Εκκλησίας το αδιαχώριστο πίστης και αγάπης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Ο ευαγγελισμός, και η γέννηση του Βαπτιστή και του Ιησού - Περιστατικά από τα παιδικά χρόνια:	1 - 2
Στη Βάπτιση και στους Πειρασμούς αποκαλύπτεται η κλήση του Ιησού:	3,1-4,13
Η δράση στη Γαλιλαία:	4,14-9,50
Στο δρόμο για τα Ιεροσόλυμα - Ο Ιησούς ως ο Μεσσίας των φτωχών και καταφρονημένων:	9,51-19,27
Είσοδος στα Ιεροσόλυμα, σύγκρουση με τις θρησκευτικές αρχές, σύλληψη, σταύρωση, ανάσταση και ανάληψη του Μεσσία, σύμφωνα με τις Γραφές:	19,28-24,52

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

1 Πολλοί προσπάθησαν να συντάξουν μια διήγηση για τα γεγονότα, που είναι βεβαιωμένο ότι συνέβησαν ανάμεσά μας, ²όπως μας τα παρέδωσαν εκείνοι που από την αρχή ήταν αυτόπτες μάρτυρες και έγιναν κήρυκες αυτού του χαρμόσунου μηνύματος. ³Γι' αυτό θεώρησα κι εγώ καλό, εντιμότετε θεόφιλε, αφού ερεύνησα όλα τα γεγονότα από την αρχή και με ακρίβεια, να σου τα γράψω με τη σειρά, ⁴για να βεβαιωθείς ότι τα όσα διδάχθηκες είναι αυθεντικά.

Η προαγγελία της γεννήσεως του Προδρόμου

⁵Την εποχή που βασιλιάς στην Ιουδαία ήταν ο *Ηρώδης, ζούσε κάποιος *ιερέας από την ιερατική τάξη του Αβιά, που τον έλεγαν Ζαχαρία· η γυναίκα του λεγόταν Ελισάβετ, απόγονος του *Ααρών. ⁶Ήταν και οι δύο άνθρωποι πιστοί στο Θεό, και η ζωή τους ήταν άμεμπτη, σύμφωνη με το *νόμο και τις εντολές του Κυρίου. ⁷Δεν είχαν όμως παιδιά, γιατί η Ελισάβετ ήταν στείρα, και ήταν κι οι δυο τους περασμένης ηλικίας.

⁸Όταν ήρθε η σειρά να εφημερεύσει η τάξη του Ζαχαρία κι αυτός εκτελούσε τα ιερατικά του καθήκοντα προς το Θεό, συνέβη ⁹να του ανατεθεί με κλήρο —όπως συνηθίζονταν να μοιράζονται τα ιερατικά καθήκοντα— να μπει στο *ναό του Κυρίου και να προσφέρει *θυμίαμα. ¹⁰Όλο το πλήθος του λαού, την ώρα του θυμιάματος, προσευχόταν έξω. ¹¹Τότε εμφανίστηκε στο Ζαχαρία ένας *άγγελος Κυρίου, και στάθηκε στα δεξιά του *θυσιαστηρίου του θυμιάματος. ¹²Ο Ζαχαρίας ταράχτηκε, όταν τον είδε, και τον κυρίεψε φόβος. ¹³Ο άγγελος όμως του είπε: «Μη φοβάσαι, Ζαχαρία, γιατί η προσευχή σου εισακούστηκε: η γυναίκα σου η Ελισά-

βετ θα σου γεννήσει γιο, και θα του δώσεις το όνομα Ιωάννης. ¹⁴Θα νιώσεις χαρά και αγαλλίαση και θα χαρούν πολλοί για τη γέννησή του. ¹⁵Η προσφορά του θα είναι μεγάλη στο έργο του Κυρίου· κρασί και άλλα δυνατά ποτά δεν θα πιει· θα είναι γεμάτος με Πνεύμα Άγιο ήδη από την κοιλιά της μάνας του ¹⁶και θα κάνει πολλούς Ισραηλίτες να επιστρέψουν στον Κύριο το Θεό τους. ¹⁷Αυτός θα προπορευτεί στο έργο του Κυρίου με το πνεύμα και τη δύναμη του *προφήτη Ηλία. Θα συμφιλιώσει πατέρες με παιδιά, και θα κάνει τους ασεβείς να αποκτήσουν τη φρόνηση των δικαίων. Έτσι θα ετοιμάσει το λαό να υποδεχτεί τον Κύριο». ¹⁸Ο Ζαχαρίας είπε στον άγγελο: «Πώς μπορώ να βεβαιωθώ γι' αυτό; Εγώ είμαι πια γέρος και η γυναίκα μου περασμένης ηλικίας». ¹⁹Ο άγγελος του αποκρίθηκε: «Εγώ είμαι ο Γαβριήλ, που βρίσκομαι δίπλα στο Θεό. Με έστειλε να σου μιλήσω και να σου αναγγείλω αυτή την ευχάριστη είδηση. ²⁰Επειδή όμως δεν πίστευφες στα λόγια μου, τα οποία θα πραγματοποιηθούν στην ώρα τους, απ' αυτή τη στιγμή θα χάσεις ως την ημέρα που όλα αυτά θα πραγματοποιηθούν».

²¹Ο λαός στο μεταξύ περίμενε το Ζαχαρία και απορούσε για την αργοπορία του μέσα στο ναό. ²²Όταν βγήκε δεν μπορούσε να τους μιλήσει, και κατάλαβαν ότι κάποιο όραμα είχε δει μέσα στο ναό. Εκείνος τους έκανε νοήματα και παρέμενε άλαλος. ²³Όταν τελειώσαν οι μέρες της υπηρεσίας του στο ναό, πήγε στο σπίτι του. ²⁴Μερικές μέρες αργότερα, η γυναίκα του η Ελισάβετ έμεινε έγκυος. Έκρυβε όμως την εγκυμοσύνη της για πέντε μήνες ²⁵και έλεγε: «Ο Θεός είδε τη στενοχώρια μου και φρόντισε να με α-

παλλάξει από την ντροπή που ένιωθα μπροστά στους ανθρώπους για την ατεκνία μου».

Η προαγγελία της γεννήσεως του Ιησού

²⁶ Τον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης της Ελισάβετ, ο Θεός έστειλε τον άγγελο Γαβριήλ στην πόλη της Γαλιλαίας Ναζαρέτ ²⁷ σε μια παρθένο, που ήταν αρραβωνιασμένη με κάποιον που λεγόταν Ιωσήφ και προερχόταν από τη γενιά του Δαβίδ. Η παρθένος λεγόταν Μαριάμ. ²⁸ Παρουσιάστηκε, λοιπόν, σ' αυτήν ο άγγελος και της είπε: «Χαίρε εσύ, η προικισμένη με τη χάρη του Θεού! Ο Κύριος είναι μαζί σου. Ευλογημένη απ' το Θεό είσαι εσύ, περισσότερο απ' όλες τις γυναίκες». ²⁹ Εκείνη μόλις τον είδε τaráχτηκε με τα λόγια του και προσπαθούσε να εξηγήσει τι σημαίνει ο χαιρετισμός αυτός. ³⁰ Ο άγγελος της είπε: «Μη φοβάσαι, Μαριάμ, ο Θεός σου έδωσε τη χάρη του. ³¹ Θα μείνεις έγκυος, θα γεννήσεις γιο και θα τον ονομάσεις Ιησού. ³² Αυτός θα γίνει μέγας και θα ονομαστεί "Υιός του Υψίστου. Σ' αυτόν θα δώσει ο Κύριος ο Θεός το θρόνο του Δαβίδ, του προπάτορά του. ³³ Θα βασιλέψει για πάντα στους απογόνους του Ιακώβ και η βασιλεία του δε θα έχει τέλος». ³⁴ Η Μαριάμ τότε ρώτησε τον άγγελο: «Πώς θα μου συμβεί αυτό, αφού εγώ δεν έχω συζυγικές σχέσεις με κανέναν άντρα;» ³⁵ Ο άγγελος της απάντησε: «Το Άγιο Πνεύμα θα έρθει επάνω σου και θα σε καλύψει η δύναμη του Θεού· γι' αυτό και το "άγιο παιδί που θα γεννήσεις θα ονομαστεί "Υιός Θεού. ³⁶ Μάθε ακόμη ότι η συγγενής σου Ελισάβετ συνέλαβε γιο στα γηρατιά της· έτσι, αυτή που την αποκαλούσαν στείρα, τώρα βρίσκεται στον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης. ³⁷ Για το Θεό τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο». ³⁸ Η Μαριάμ τότε είπε: «Είμαι μια δούλη του Κυρίου· ας γίνει το θέλημά του σ' εμένα όπως μου το είπες». Κι έφυγε από αυτήν ο άγγελος.

Η Μαριάμ επισκέπεται την Ελισάβετ

³⁹ Αμέσως ύστερα, η Μαριάμ σηκώθηκε και πήγε γρήγορα σε κάποια πόλη της ορεινής Ιουδαίας· ⁴⁰ μπήκε στο σπίτι του Ζαχαρία και χαιρέτησε την Ελισάβετ. ⁴¹ Μόλις εκείνη άκουσε το χαιρετισμό της Μαρίας, το βρέφος που ήταν στα σπλάχνα της σκίρτησε. Η Ελισάβετ τότε πλημμύρισε με το Άγιο Πνεύμα ⁴² και φώναξε με δυνατή φωνή: «Ευλογημένη απ' το Θεό είσαι εσύ, περισσότερο από όλες τις γυναίκες! Ευλογημένο και το παιδί που έχεις στα σπλάχνα σου! ⁴³ Αλλά πώς μου έγινε αυτή η τιμή να με επισκεφθεί η μητέρα του Κυρίου μου; ⁴⁴ Μόλις έφτασε σ' αυτιά μου η φωνή του χαιρετισμού σου, σκίρτησε από αγαλλίαση το παιδί στα σπλάχνα μου. ⁴⁵ Χαρά σ' αυτήν που πίστεψε ότι θα εκπληρωθούν τα λόγια που της είπε ο Κύριος».

Ο ύμνος της Μαρίας

⁴⁶ Η Μαριάμ τότε είπε:

⁴⁷ «Η ψυχή μου δοξάζει τον Κύριο, και το πνεύμα μου νιώθει αγαλλίαση για το Θεό, το σωτήρα μου, ⁴⁸ γιατί έδειξε την ευμένειά του στην ταπεινή του δούλη.

Από τώρα θα με καλοτυχίζουν όλες οι γενιές,

⁴⁹ γιατί ο δυνατός Θεός έκανε σ' εμένα θαυμαστά έργα.

*Άγιο είναι το *όνομά του.

⁵⁰ Και το έλεός του υπάρχει από γενιά σε γενιά, σ' όσους με δέος τον υπακούνε.

⁵¹ Έδειξε έμπρακτα τη δύναμή του: διασκορπίσε τους περήφανους και χάλασε τα σχέδια που είχανε στο νου τους.

⁵² Καθαίρεσε άρχοντες από τους θρόνους τους και ταπεινούς ανύψωσε.

⁵³ Ανθρώπους που πεινούσαν

τους γέμισε με αγαθά
και πλούσιους τους έδωξε
με χέρια αδειανά.

⁵⁴Βοήθησε το *δούλο του τον *Ισραήλ,
μην ξεχνώντας την υπόσχεση
⁵⁵που είχε δώσει στους
προγόνους μας,
ότι δηλαδή θα σπλαχνιστεί τον *Αβραάμ
και τους απογόνους του
για παντοτινά».

⁵⁶Η Μαριάμ έμεινε με την Ελισάβετ περί-
που τρεις μήνες και ύστερα γύρισε στο σπί-
τι της.

Η γέννηση του Ιωάννη του Βαπτιστή

⁵⁷Όταν συμπληρώθηκε ο καιρός να γεν-
νήσει, η Ελισάβετ έκανε γιο. ⁵⁸Οι γείτονες
και οι συγγενείς άκουσαν ότι ο Κύριος έδει-
ξε μεγάλη ευσπλαχνία σ' αυτήν και χαίρον-
ταν μαζί της. ⁵⁹Όταν το παιδί έγινε οχτώ η-
μερών, ήρθαν να του κάνουν *περιτομή και
ήθελαν να του δώσουν το όνομα Ζαχαρίας,
όπως λεγόταν ο πατέρας του. ⁶⁰Η μητέρα
του όμως είπε: «Όχι, θα ονομαστεί Ιωάν-
νης». ⁶¹Τότε της είπαν: «Μα δεν υπάρχει
κανένας απ' τους συγγενείς σου που να έ-
χει το όνομα αυτό». ⁶²Με νοήματα ρώτησαν
τον πατέρα του τι όνομα θα ήθελε να δώσει
στο παιδί· ⁶³αυτός ζήτησε μια μικρή πλάκα
και έγραψε: «Ιωάννης είναι το όνομά του»·
κι όλοι απόρησαν. ⁶⁴Αμέσως το στόμα του
άνοιξε, λύθηκε η γλώσσα του και άρχισε να
μιλάει δοξάζοντας το Θεό. ⁶⁵Όλοι οι κάτοι-
κοι της γύρω περιοχής κυριεύτηκαν από δέ-
ος, και τα γεγονότα αυτά διαδόθηκαν σ' ο-
λόκληρη την ορεινή περιοχή της Ιουδαίας.
⁶⁶Όσοι τα άκουσαν τα κρατούσαν μέσα τους
και σκέφτονταν: «Τι θα γίνει άραγε το παιδί
αυτό;» γιατί πραγματικά τον προστάτευε ο
Θεός.

Η προφητεία του Ζαχαρία

⁶⁷Ο Ζαχαρίας, ο πατέρας του παιδιού,

πλημμύρισε από Πνεύμα 'Αγιο, και είπε τα
ακόλουθα προφητικά λόγια:

⁶⁸«Ας είναι ευλογημένος ο Κύριος,
ο Θεός του Ισραήλ,
γιατί ήρθε και λύτρωσε το λαό του!

⁶⁹Για χάρη μας έστειλε ένα
δυνατό σωτήρα
από τη γενιά του Δαβίδ,
του δούλου του,

⁷⁰όπως ακριβώς είχε πει αιώνες πριν
με το στόμα των *άγιων
· *προφητών του.

⁷¹Μ' αυτόν θα μας σώσει από
τους εχθρούς μας
και από την εξουσία όλων όσοι
μας μισούν.

⁷²Έδειξε την ευσπλαχνία του
στους προγόνους μας
κι εκπλήρωσε την άγια *διαθήκη του·

⁷³τήρησε τον *όρκο που έδωσε
στον πατέρα μας τον Αβραάμ,
⁷⁴να μας αξιώσει,

αφού γλιτώσουμε απ' τα χέρια
των εχθρών μας,
να τον λατρεύουμε άφοβα

⁷⁵σαν άνθρωποι που του ανήκουμε
και κάνουμε το σωστό ενώπιόν του
σ' όλη μας τη ζωή.

⁷⁶Κι εσύ, παιδί μου, θα ονομαστείς
*προφήτης του ύψιστου Θεού,
γιατί θα προπορευτείς πριν από
τον Κύριο

για να ετοιμάσεις το δρόμο του
⁷⁶κάνοντας γνωστή στο λαό του
τη σωτηρία

με τη συχώρηση των αμαρτιών τους,
⁷⁸γιατί ο Θεός μας είναι γεμάτος
ευσπλαχνία.

Έκανε ν' ανατείλει για μας ένα φως
από ψηλά,

⁷⁹για να φωτίσει αυτούς που ζούνε
στο σκοτάδι

και κάτω απ' του θανάτου τη σκιά,

και να οδηγήσει τα βήματά μας
στο δρόμο της ειρήνης».

⁸⁰Το παιδί μεγάλωνε και το πνεύμα του
δυνάμωνε. Ζούσε στις ερημίες, ως την ημέ-
ρα που εμφανίστηκε στο λαό Ισραήλ.

Η γέννηση του Ιησού

(Μτ 1,18-25)

2 Τις ημέρες εκείνες ο Καίσαρας Αύγου-
στος έβγαλε διάταγμα να απογραφτεί
όλη η οικουμένη. ²Η απογραφή αυτή ήταν η
πρώτη που έγινε όταν έπαρχος της *Συρίας
ήταν ο Κυρήνιος. ³Όλοι πήγαιναν, λοιπόν,
να απογραφτούν, καθέννας στον τόπο της
καταγωγής του. ⁴Ανέβηκε κι ο Ιωσήφ από τη
Ναζαρέτ, πόλη της Γαλιλαίας, στην Ιουδαία,
για να απογραφτεί στην *πόλη Δαβίδ, που ο-
νομάζεται Βηθλεέμ, γιατί καταγόταν από την
οικογένεια και τη γενιά του Δαβίδ. ⁵Είχε μα-
ζί του και τη Μαριάμ, τη μνηστή του, η οποία
ήταν έγκυος. ⁶Τον καιρό που αυτοί ήταν ε-
κεί, ήρθε η ώρα της Μαριάμ να γεννήσει,
⁷και γέννησε τον γιο της τον *πρωτότοκο.
Τον σπαργάνωσε και τον ξάπλωσε σ' ένα
παχνί, γιατί δε βρήκαν μέρος στο πανδο-
χείο.

Οι βοσκοί και οι άγγελοι

⁸Στην περιοχή εκείνη βρίσκονταν βοσκοί
που έμεναν στο ύπαιθρο και φύλαγαν βάρ-
διες τη νύχτα για το κοπάδι τους. ⁹Σ' αυ-
τούς παρουσιάστηκε ένας *άγγελος Κυρίου
και τους περιέβαλε θεική λαμπρότητα. Εκεί-
νοι κατατρόμαξαν. ¹⁰αλλά ο άγγελος τους
είπε: «Μην τρομάζετε! Σας φέρνω ένα χαρ-
μόσυνο άγγελμα, που θα γεμίσει με χαρά
μεγάλη όλο τον κόσμο: ¹¹Σήμερα, στην πόλη
του Δαβίδ γεννήθηκε για χάρη σας σωτήρας
— κι αυτός είναι ο Χριστός, ο Κύριος. ¹²Και
τούτο είναι το σημάδι για να τον αναγνωρί-
σετε: Θα βρείτε ένα βρέφος σπαργανωμένο
και ξαπλωμένο μέσα σ' ένα παχνί». ¹³Ξαφνι-
κά, κοντά στον άγγελο, παρουσιάστηκε ένα
πλήθος απ' την ουράνια στρατιά των αγγέ-

λων, οι οποίοι υμνούσαν το Θεό και έλεγαν
¹⁴«Δόξα στον ύψιστο Θεό
και ειρήνη στη γη,
αγάπη και σωτηρία για
τους ανθρώπους!»

¹⁵Όταν οι άγγελοι έφυγαν στον ουρανό, οι
βοσκοί είπαν μεταξύ τους: «Ας πάμε λοιπόν
ως τη Βηθλεέμ να δούμε αυτά που έγιναν
και που μας έκανε γνωστά ο Κύριος».

¹⁶Τρέχοντας ήρθαν και βρήκαν τη Μαριάμ
και τον Ιωσήφ, και το βρέφος ξαπλωμένο στο
παχνί. ¹⁷Όταν τους είδαν, τους διηγήθηκαν
τα λόγια που τους είπε ο άγγελος γι' αυτό
το παιδί. ¹⁸Όλοι όσοι τα άκουσαν έμειναν
κατάπληκτοι μ' αυτά που τους είπαν οι βο-
σκοί. ¹⁹Η Μαριάμ διατηρούσε όλα αυτά τα
λόγια στην καρδιά της και τα σκεφτόταν συ-
νεχώς. ²⁰Οι βοσκοί γύρισαν πίσω δοξάζον-
τας και υμνώντας το Θεό για όλα όσα άκου-
σαν και είδαν· ήταν όλα όπως τους είχαν ει-
πωθεί.

Η περιτομή του Ιησού και η παρουσίασή του στο ναό

²¹Όταν συμπληρώθηκαν οχτώ μέρες, έκα-
ναν στο παιδί *περιτομή και του έδωσαν το
όνομα Ιησούς, όπως δηλαδή το είχε ονομά-
σει ο άγγελος προτού ακόμα συλληφθεί
στην κοιλιά της μάνας του.

²²Όταν, σύμφωνα με το Μωσαϊκό *νόμο,
συμπληρώθηκαν και οι μέρες για τον *καθα-
ρισμό τους, έφεραν το παιδί στα *Ιεροσόλυ-
μα, για να το αφιερώσουν στο Θεό. —²³Σύμ-
φωνα με το *νόμο του Κυρίου, *αν το πρώτο
παιδί που φέρνει μια γυναίκα στον κόσμο
είναι αγόρι, πρέπει να θεωρείται αφιερω-
μένο στον Κύριο.* — ²⁴Επίσης θα πρόσφεραν
*θυσία ένα ζευγάρι τρυγόνια ή δύο μικρά
περιστέρια, όπως λέει ο νόμος του Κυρίου.

²⁵Στα Ιεροσόλυμα βρισκόταν ένας άνθρω-
πος που τον έλεγαν Συμεών. Ήταν πιστός
και ευλαβής, περίμενε τη σωτηρία του *Ισ-
ραήλ και τον καθοδηγούσε το Πνεύμα το
Άγιο. ²⁶Του είχε φανερώσει, λοιπόν, το Άγιο

Πνεύμα ότι δε θα πεθάνει προτού να δει το *Μεσσία. ²⁷Τότε το Άγιο Πνεύμα του υπέδειξε να πάει στο ναό. Μόλις οι γονείς έφεραν εκεί το παιδί, τον Ιησού, για να κάνουν γι' αυτό τα έθιμα του νόμου, ²⁸τον πήρε στην αγκαλιά του, δόξασε το Θεό και είπε:

²⁹«Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις το δούλο σου

να πεθάνει ειρηνικά,

όπως του υποσχέθηκες,

³⁰γιατί τα μάτια μου είδαν το σωτήρα

³¹που ετοίμασες για όλους τους λαούς,

³²φως που θα φωτίσει τα έθνη

και θα δοξάσει το λαό σου τον Ισραήλ».

³³Ο Ιωσήφ και η μητέρα του θαύμαζαν για όσα λέγονταν γι' αυτό. ³⁴Ο Συμεών τους ελόγησε και είπε στη Μαριάμ, τη μητέρα του Ιησού: «Αυτός θα γίνει αιτία να καταστραφούν ή να σωθούν πολλοί Ισραηλίτες. Θα είναι σημείο αντιλεγόμενο, ³⁵για να φανερωθούν οι πραγματικές διαθέσεις πολλών. Όσο για σένα, ο πόνος για το παιδί σου θα διαπεράσει την καρδιά σου σαν δίκικο μαχαίρι».

³⁶Στα Ιεροσόλυμα ζούσε μια γυναίκα που προφήτευε και την έλεγαν Άννα· ήταν θυγατέρα του Φανουήλ από τη φυλή Ασήρ. Αυτή ήταν πολύ ηλικιωμένη. Έζησε εφτά χρόνια με τον άντρα της μετά το γάμο ³⁷και τώρα χήρα, ηλικίας ογδόντα τεσσάρων χρονών, δεν έφευγε από το *ναό, αλλά λάτρευε το Θεό νύχτα και μέρα με *νηστείες και προσευχές. ³⁸Αυτή παρουσιάστηκε εκείνη την ώρα και δοξολογούσε το Θεό και μιλούσε για το παιδί σε όλους στην Ιερουσαλήμ περιέμεναν τη λύτρωση.

Η επιστροφή στη Ναζαρέτ

³⁹Όταν έκαναν όλα όσα πρόσταζε ο νόμος του Κυρίου, γύρισαν στη Γαλιλαία, στην πόλη τους τη Ναζαρέτ. ⁴⁰Στο μεταξύ το παιδί μεγάλωνε και το πνεύμα του δυνάμωνε· ήταν γεμάτος σοφία, και η χάρη του Θεού ήταν μαζί του.

Ο Ιησούς δωδεκάχρονος στο ναό

⁴¹Κάθε χρόνο, τη γιορτή του *Πάσχα οι γονείς του Ιησού πήγαιναν στην Ιερουσαλήμ. ⁴²Όταν έγινε δώδεκα χρονών, ανέβηκαν στα Ιεροσόλυμα, στη γιορτή, όπως συνηθίζαν. ⁴³Όταν τέλειωσε η γιορτή και γύριζαν πίσω, το παιδί ο Ιησούς παρέμεινε στην Ιερουσαλήμ, χωρίς να το ξέρουν ο Ιωσήφ και η μητέρα του. ⁴⁴Νομίζοντας ότι ήταν μέσα στο πλήθος των προσκυνητών, περπάτησαν μια μέρας δρόμο και ύστερα άρχισαν να τον αναζητούν ανάμεσα στους συγγενείς και τους γνωστούς. ⁴⁵Δεν τον βρήκαν, όμως, και γύρισαν στην Ιερουσαλήμ να τον αναζητήσουν. ⁴⁶Τον βρήκαν ύστερα από τρεις μέρες στο ναό καθισμένον ανάμεσα στους *νομοδιδασκάλους, να τους ακούει και να τους κάνει ερωτήσεις. ⁴⁷Όλοι όσοι τον άκουγαν έμεναν κατάπληκτοι για τη νοημοσύνη και τις απαντήσεις του. ⁴⁸Μόλις τον είδαν οι γονείς του, απόρησαν, και η μητέρα του του είπε: «Παιδί μου, γιατί μας το 'κανες αυτό; Ο πατέρας σου κι εγώ σε αναζητούσαμε με πολλή αγωνία». ⁴⁹Ο Ιησούς τους απάντησε: «Γιατί με αναζητούσατε; Δεν ξέρατε ότι πρέπει να βρίσκομαι στο σπίτι του Πατέρα μου;» ⁵⁰Εκείνοι όμως δεν κατάλαβαν τα λόγια που τους είπε.

⁵¹Ο Ιησούς κατέβηκε μαζί τους και ήρθε στη Ναζαρέτ και ζούσε κοντά τους με υπακοή. Η μητέρα του όμως διατηρούσε μέσα στην καρδιά της όλα αυτά τα λόγια. ⁵²Ο Ιησούς μεγάλωνε και πρόκοβε στη σοφία, και η χάρη που είχε ευαρεστούσε το Θεό και τους ανθρώπους.

Το κήρυγμα του Ιωάννη του Βαπτιστή

(Μτ 3,1-12 Μκ 1,1-8· Ιω 1,19-28)

3 Ήταν ο δέκατος πέμπτος χρόνος της βασιλείας του αυτοκράτορα Τιβέριου. Επίτροπος της Ιουδαίας ήταν ο Πόντιος Πιλάτος. Τετράρχης της Γαλιλαίας ήταν ο *Ηρώδης, της Ιουραίας και της Τραχωνίτιδας ο *Φίλιππος ο αδερφός του, και της Αβιλι-

νής ο Λυσανίας. ^{2*}Αρχιερείς ήταν ο Άννας και ο Καϊάφας. Τότε δόθηκε εντολή από το Θεό στο γιο του Ζαχαρία, τον Ιωάννη, που ήταν στην έρημο· ³έτσι αυτός πήγε σε όλα τα περιχώρα του Ιορδάνη, και κήρυττε να μετανοήσουν οι άνθρωποι και να βαφτιστούν, για να συγχωρηθούν οι αμαρτίες τους, ⁴όπως είναι γραμμένο στο βιβλίο του *προφήτη Ησαΐα, ο οποίος είχε πει:

Μια φωνή βροντοφωνάζει στην έρημο:

*“ετοιμάστε το δρόμο για τον Κύριο,
ισιώστε τα μονοπάτια να περάσει.*

*⁵Κάθε φαράγγι θα γεμίσει
και κάθε βουνό και λόφος
θα χαμηλώσει.*

*Οι στραβοί δρόμοι θα γίνουν ίσοι
και οι ανώμαλοι θα γίνουν ομαλοί.*

*⁶Τότε όλοι οι άνθρωποι θα δουν
τη σωτηρία που προσφέρει ο Θεός”.*

⁷Ο Ιωάννης έλεγε στα πλήθη που πήγαιναν σ’ αυτόν για να βαφτιστούν: «Οχιάς γεννήματα, ποιος σας είπε πως έτσι θα ξεφύγετε απ’ του Θεού την οργή που πλησιάζει; Κάνετε, λοιπόν, έργα που ταιριάζουν σε άνθρωπο που πραγματικά μετανοεί· ⁸και μην αρχίσετε να λέτε μεταξύ σας “εμείς καταγόμαστε από τον *Αβραάμ”. Να είστε βέβαιοι πως ο Θεός, ακόμη κι απ’ αυτές εδώ τις πέτρες μπορεί να κάνει απογόνους του Αβραάμ. ⁹Το τσεκούρι βρίσκεται κιάλας στη ρίζα των δέντρων. Κάθε δέντρο, λοιπόν, που δε δίνει καλό καρπό, θα κοπεί σύρριζα και θα ριχτεί στη φωτιά». ¹⁰Οι όχλοι τον ρωτούσαν: «Τι να κάνουμε, λοιπόν;» ¹¹Κι εκείνος τους απαντούσε: «Όποιος έχει δύο χιτώνες ας δώσει τον ένα σ’ αυτόν που δεν έχει, κι όποιος έχει τροφή ας κάνει το ίδιο». ¹²Ήρθαν επίσης και *τελώνες να βαφτιστούν και του είπαν: «Δάσκαλε, τι να κάνουμε;» ¹³Κι εκείνος τους αποκρίθηκε: «Να μην απαιτείτε περισσότερα απ’ ό,τι σας παραχωρεί ο νόμος». ¹⁴Τον ρωτούσαν ακόμη και στρατιώτες: «Κι εμείς τι πρέπει να κάνουμε;» Και τους έλεγε: «Μην παίρνετε λε-

φτά από κανέναν με ψεύτικες κατηγορίες ούτε με τη βία, αλλά να αρκείστε στο μισθό σας».

¹⁵Καθώς ο κόσμος περίμενε κι όλοι σκέφτονταν μέσα τους για τον Ιωάννη, μήπως αυτός είναι ο Χριστός, ¹⁶εκείνος απαντούσε σε όλους κι έλεγε: «Εγώ σας βαπτίζω με νερό, έρχεται όμως αυτός που είναι πιο ισχυρός από μένα και που εγώ δεν είμαι άξιος να λύσω το λουρί απ’ τα υποδήματά του. Αυτός θα σας βαπτίσει με Άγιο Πνεύμα και φωτιά. ¹⁷Στο χέρι του κρατάει το λιχνιστήρι για να ξεκαθαρίσει το αλώνι του και να συνάξει το σιτάρι στην αποθήκη του· το άχυρο όμως θα το κάψει με φωτιά που δε σβήνει ποτέ». ¹⁸Και με πολλές άλλες προτροπές ακόμη κήρυττε στο λαό το χαρμόσυνο μήνυμα.

¹⁹Επειδή όμως ο Ιωάννης κατηγορούσε τον Ηρώδη τον τετράρχη γιατί είχε για γυναίκα τη γυναίκα του αδερφού του, την *Ηρωδιάδα, καθώς και για πολλές άλλες φαύλες πράξεις, ²⁰ο Ηρώδης πρόσθεσε σ’ όλες αυτές και τούτο: έκλεισε τον Ιωάννη στη φυλακή.

Η βάπτισμα του Ιησού

(Μτ 3,13-17· Μκ 1,9-11)

²¹Όταν βαφτίστηκαν όλοι, βαφτίστηκε κι ο Ιησούς· και την ώρα που προσευχόταν, άνοιξε ο *ουρανός ²²και κατέβηκε σ’ αυτόν το Άγιο Πνεύμα με ορατή μορφή, σαν περιστέρι. Τότε ήρθε μια φωνή από τον ουρανό που έλεγε: «Εσύ είσαι ο αγαπημένος μου *Υιός, εσύ είσαι ο εκλεκτός μου».

Η γενεαλογία του Ιησού

(Μτ 1,1-17)

²³Αυτός ήταν ο Ιησούς, που όταν άρχισε το έργο του ήταν περίπου τριάντα χρόνων· καθώς νόμιζαν, ήταν γιος του Ιωσήφ, του Ηλί, ²⁴του Ματθάν, του Λευί, του Μελχί, του Ιαννά, του Ιωσήφ, ²⁵του Ματταθίου, του Αμώς, του Ναούμ, του Εσλίμ, του Ναγγαί,

²⁶του Μαάθ, του Ματθαίου, του Σεμεί, του Ιωσήφ, του Ιωδά, ²⁷του Ιωαννάν, του Ρησά, του Ζοροβάβελ, του Σαλαθιήλ, του Νηρί, ²⁸του Μελχί, του Αδδί, του Κωσάμ, του Ελμωδάμ, του Ηρ, ²⁹του Ιωσή, του Ελιέζερ, του Ιωρείμ, του Ματθάτ, του Λευί, ³⁰του Συμεών, του Ιούδα, του Ιωσήφ, του Ιωνά, του Ελιακείμ, ³¹του Μελεά, του Μαϊνάν, του Ματθαθά, του Νάθαν, του Δαβίδ, ³²του Ιεσσαί, του Ωβηδ, του Βοόζ, του Σαλμών, του Ναασών, ³³του Αμιναδάβ, του Αράμ, του Ιωράμ, του Εσρώμ, του Φαρές, του *Ιούδα, ³⁴του Ιακώβ, του Ισαάκ, του *Αβραάμ, του Θάρα, του Ναχώρ, ³⁵του Σερούχ, του Ραγαύ, του Φάλεκ, του Έβερ, του Σαλά, ³⁶του Καϊνάν, του Αρφαξάδ, του Σημ, του Νώε, του Λάμεχ, ³⁷του Μαθουσάλα, του *Ενώχ, του Ιάρεδ, του Μαλελεήλ, του Καϊνάν, ³⁸του Ενώς, του Σηθ, του *Αδάμ, του Θεού.

Οι πειρασμοί του Ιησού

(Μτ 4,1-11· Μκ 1,12-13)

4 Ο Ιησούς, έφυγε από τον Ιορδάνη γεμάτος από Πνεύμα Άγιο. Το *Πνεύμα τον οδήγησε στην έρημο, ²όπου για σαράντα μέρες αντιμετώπιζε τους πειρασμούς του διαβόλου. Τις σαράντα αυτές μέρες δεν έφαγε τίποτε και, όταν συμπληρώθηκαν, πείνασε. ³Τότε ο διάβολος του είπε: «Αν είσαι *Υιός του Θεού, περ σ' αυτή την πέτρα να γίνει ψωμί». ⁴Ο Ιησούς του απάντησε: «Η *Γραφή λέει ότι ο *άνθρωπος δε ζει μόνο με ψωμί, αλλά με κάθε λόγο που βγαίνει απ' το στόμα του Θεού*». ⁵Ύστερα ο διάβολος τον ανέβασε σ' ένα ψηλό βουνό, του έδειξε σε μια στιγμή όλα τα βασίλεια της οικουμένης, ⁶και του είπε: «Θα σου δώσω όλη αυτήν την εξουσία και τη λαμπρότητα αυτών των βασιλείων· σ' εμένα έχει παραδοθεί και τη δίνω σ' όποιον εγώ θέλω. ⁷Αν, λοιπόν, με προσκυνήσεις, θα είναι όλη δική σου». ⁸Απαντώντας ο Ιησούς του είπε: «Φύγε από μπροστά μου *στανά. Η Γραφή λέει:

Τον Κύριο το Θεό σου θα προσκυνάς και μόνο αυτόν θα λατρεύεις».

⁹Τότε ο διάβολος τον πήγε στα *Ιεροσόλυμα και τον έστησε στο πιο ψηλό μέρος του *ναού και του είπε: «Αν είσαι Υιός του Θεού, πέσε από 'δώ κάτω· ¹⁰γιατί η Γραφή λέει ότι:

*Θα δώσεις για σένα εντολή στους *αγγέλους να σε προφυλάξουν*

¹¹κι ακόμη:

Θα σε σηκώσουν στα χέρια, για να μη σκοντάψει το πόδι σου σε καμιά πέτρα».

¹²Ο Ιησούς του απάντησε: «Η Γραφή λέει ότι *δεν πρέπει να βάξεις σε δοκιμασία τον Κύριο το Θεό σου*». ¹³Αφού ο διάβολος τελείωσε με όλους τους πειρασμούς, έφυγε προσωρινά απ' αυτόν.

Ο Ιησούς στη Γαλιλαία

(Μτ 4,12-17· Μκ 1,14-15)

¹⁴Ο Ιησούς επέστρεψε γεμάτος με τη δύναμη του Πνεύματος στη Γαλιλαία και η φήμη του διαδόθηκε σε όλα τα περίχωρα. ¹⁵Δίδασκε στις *συναγωγές τους και τον τιμούσαν όλοι.

Το πρώτο κήρυγμα στη Ναζαρέτ

(Μτ 13, 53-58 Μκ 6, 1-6)

¹⁶Ύστερα ήρθε στη Ναζαρέτ, όπου είχε μεγαλώσει. Το *Σάββατο πήγε όπως συνήθιζε στη συναγωγή και σηκώθηκε να διαβάσει τις Γραφές, ¹⁷του έδωσαν το χειρόγραφο με τα λόγια του *προφήτη Ησαΐα. Ο Ιησούς το ξετύλιξε και βρήκε το σημείο όπου ήταν γραμμένο το εξής:

¹⁸Το Πνεύμα του Κυρίου με κατέχει, γιατί ο Κύριος με έχρισε και μ' έστειλε

¹⁹να αναγγείλω το χαρμόσυνο μήνυμα στους φτωχούς, να θεραπεύσω τους συντριμμένους

3,27 Α· Χρ 3,17 Εσθ 3,2 3,31 Β· Σαμ 5,14 3,31-33 Ρουθ 4,18-22 Α· Χρ 2,1-14 3,33-38 Γεν 29,35 25,19-26 11,10-20 5,1-32 4,1-2 Εβρ 4,15 Ακ 4,18 Μτ 6,16-17 4,4 Δτ 8,3 4,6 Ιω 12,31 Μτ 28,18 4,8 Δτ 6,13 5,9 4,10-11 Ψλ 91,11-12 4,12 Δτ 6,16 4,13 22,3 31 4,14 4,18 4,18 1,35 3,16 22· 4,1,14 10,21 24,49 Πραξ 1,2,5 8· 2,4 17,18· Μτ 1,18,20 3,11,16· 4,1· 12,18 28 31-32 28,19 Μκ 1,8,10 12 3,29 4,18-19 Ησ 61,1-2 Μτ 11,5· Ακ 7,22 4,18-21 1,68 4,19 Λευ 25,10

ψυχικά.

*Στους αιχμαλώτους να κηρύξω
απελευθέρωση
και στους τυφλούς ότι θα βρουν
το φως τους,
να φέρω λευτεριά στους
τσακισμένους,
να αναγγείλω του καιρού τον ερχομό
που ο Κύριος θα φέρει τη σωτηρία
στο λαό του.*

²⁰ Ύστερα τύλιξε το χειρόγραφο, το έδωσε στον υπηρέτη και κάθισε. Τα μάτια όλων στη συναγωγή ήταν προσηλωμένα πάνω του. ²¹ Άρχισε τότε να τους λέει: «Σήμερα βρίσκει την εκπλήρωσή της η προφητεία που μόλις ακούσατε».

²² Όλοι συμφωνούσαν μαζί του· θαύμαζαν για τα γεμάτα χάρη λόγια που έβγαιναν από το στόμα του, και ρωτούσαν: «Αυτός δεν είναι ο γιος του Ιωσήφ;» ²³ Εκείνος τους απάντησε: «Ασφαλώς θα μου πείτε την παροιμία που λέει, "γιατρέ, γιάτρεψε τον εαυτό σου". "Όσα ακούσαμε ότι έγιναν στην Καπερναούμ κάνε τα κι εδώ στην πατρίδα σου"». ²⁴ «Σας βεβαιώνω», πρόσθεσε, «πως κανένας ²⁵ προφήτης δεν είναι δεκτός στην πατρίδα του. ²⁶ Πράγματι, την εποχή του προφήτη Ηλία υπήρχαν πολλές χήρες στον ²⁷ Ισραήλ. Τότε ο ουρανός δεν είχε βρέξει για τρία χρόνια και έξι μήνες και μεγάλη πείνα είχε πέσει σ' όλη τη γη. ²⁸ Θεός όμως δεν έστειλε τον Ηλία σε καμιά απ' αυτές, παρά μόνο σε μια χήρα στα Σάρεπτα της ²⁹ Σιδωνίας. ³⁰ Επίσης την εποχή του προφήτη ³¹ Ελισαίου υπήρχαν πολλοί ³² λεπροί ανάμεσα στους Ισραηλίτες, κανένας όμως απ' αυτούς δεν καθαρίστηκε, εκτός από το Νεεμάν το Σύρο». ³³ Όταν τ' άκουσαν αυτά μέσα στη συναγωγή εξοργίστηκαν όλοι. ³⁴ Σηκώθηκαν τότε και έβγαλαν τον Ιησού έξω από την πόλη και τον έφεραν ως την άκρη του βουνού, πάνω στο οποίο ήταν χτισμένη, για να τον ρίξουν στον γκρεμό. ³⁵ Αυτός όμως πέρασε απ' ανάμεσά τους και έφυγε.

Η Θεραπεία του δαιμονισμένου στην Καπερναούμ

(Μκ 1,21-28)

³¹ Κατέβηκε στην Καπερναούμ, πόλη της Γαλιλαίας, και το Σάββατο τους δίδασκε· ³² όλοι έμεναν κατάπληκτοι με τη διδασκαλία του, γιατί μιλούσε με αυθεντία. ³³ Στη συναγωγή ήταν κάποιος που κατεχόταν από πονηρό δαιμονικό ³⁴ πνεύμα. Αυτός φώναζε με δυνατή φωνή: ³⁵ «Ε! Τι δουλειά έχεις εσύ μ' εμάς, Ιησού ³⁶ Ναζαρηνέ; ³⁷ Έρθες να μας αφανίσεις; Σε ξέρω ποιος είσαι· είσαι ο Εκλεκτός του Θεού». ³⁸ Ο Ιησούς επιτίμησε το πνεύμα λέγοντάς του: «Πάψε να μιλάς και βγες απ' αυτόν». Τότε το δαιμόνιο, αφού τον έριξε κάτω ανάμεσά τους, βγήκε απ' αυτόν χωρίς καθόλου να τον βλάψει. ³⁹ Όλους τούς έπιασε δέος και έλεγαν ο ένας στον άλλο: «Τι λόγος είναι αυτός! Με εξουσία και δύναμη διατάζει τα πονηρά πνεύματα και βγαίνουν». ⁴⁰ Έτσι η φήμη του απλωνόταν παντού στην περιοχή.

Η Θεραπεία της πεθεράς του Σίμωνα και άλλων ασθενών

(Μτ 8,14-17 Μκ 1,29-34)

³⁸ Όταν ο Ιησούς έφυγε από τη συναγωγή, πήγε στο σπίτι του Σίμωνα. Η πεθερά του Σίμωνα υπέφερε από υψηλό πυρετό, και τον παρακάλεσαν να την κάνει καλά. ³⁹ Ο Ιησούς ήρθε κοντά της, επιτίμησε τον πυρετό, κι ο πυρετός της άφησε. Εκείνη σηκώθηκε αμέσως και τους υπηρέτούσε. ⁴⁰ Όταν έγερνε ο ήλιος, όλοι όσοι είχαν ασθενείς από διάφορες αρρώστιες τούς έφερναν σ' αυτόν. Εκείνος τους θεράπευε ακουμπώντας τα χέρια πάνω στον καθένα απ' αυτούς. ⁴¹ Από πολλούς έβγαιναν και δαιμόνια, τα οποία κραύγαζαν και έλεγαν: «Εσύ είσαι ο Μεσσίας, ο Υιός του Θεού»· γιατί ήξεραν ότι αυτός είναι ο Χριστός. Εκείνος όμως τα επιτίμωσε και δεν τα άφηνε να μιλούν.

Αναχώρηση από την Καπερναούμ

(Μκ 1,35-39)

⁴²Όταν ξημέρωσε, έφυγε και πήγε σ' ένα ερημικό μέρος. Ο κόσμος όμως τον αναζητούσε και πήγαν εκεί που ήταν και τον κρατούσαν να μη φύγει από κοντά τους. ⁴³Εκείνος τους έλεγε: «Πρέπει να αναγγείλω το χαρμόσυνο μήνυμα για τη βασιλεία του Θεού και στις άλλες πόλεις, γιατί αυτόν το σκοπό έχει η αποστολή μου». ⁴⁴Ύστερα απ' αυτό δίδασκε στις συναγωγές της Γαλιλαίας.

Η κλήση των πρώτων μαθητών

(Μτ 4,18-22 Μκ 1,16-20)

5 Καθώς τα πλήθη συνωστιζόνταν κάποτε γύρω του για ν' ακούσουν το λόγο του Θεού κι εκείνος στεκόταν στην όχθη της λίμνης Γεννησαρέτ, ²είδε δύο ψαροκάικα στην άκρη της λίμνης. Οι ψαράδες είχαν κατεβεί απ' αυτά και έπλεναν τα δίχτυα. ³Εκείνος ανέβηκε σ' ένα από τα ψαροκάικα, σ' αυτό που ήταν του Σίμωνα, και τον παρακάλεσε να τραβηχτεί λίγο από την ξηρά. Κάθισε στο ψαροκάικο και απ' αυτό δίδασκε τα πλήθη. ⁴Όταν τελείωσε την ομιλία του, είπε στο Σίμωνα: «Πήγαινε στα βαθιά και ρίξτε τα δίχτυα σας για ψάρεμα». ⁵Ο Σίμων του αποκρίθηκε: «Διδάσκαλε, όλη τη νύχτα παιδεύομασταν και δεν πήσαμε τίποτε· επειδή όμως το λες εσύ, θα ρίξω το δίχτυ». ⁶Το έριξαν κι έπιασαν πάρα πολλά ψάρια, τόσα που το δίχτυ τους άρχισε να σκίζεται. ⁷Με νεύματα ειδοποίησαν τους συνεταίρους τους, που ήταν στο άλλο πλοίο να έρθουν να τους βοηθήσουν. Εκείνοι ήρθαν και γέμισαν και τα δύο ψαροκάικα σε σημείο που να κινδυνεύουν να βυθιστούν. ⁸Όταν ο Σίμων Πέτρος είδε τι έγινε, έπεσε στα γόνατα του Ιησού και του είπε: «Βγες από το καϊκι μου, Κύριε, γιατί είμαι άνθρωπος αμαρτωλός». ⁹Αυτά τα είπε γιατί είχε κυριευτεί από δέος, αυτός και όλοι όσοι ήταν μαζί του, για τα πολλά ψάρια που είχαν πιάσει. ¹⁰Το ίδιο συ-

νέβη και με τα παιδιά του Ζεβεδαίου, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, που ήταν συνεργάτες του Σίμωνα. Ο Ιησούς τότε είπε στο Σίμωνα: «Μη φοβάσαι, από τώρα θα ψαρεύεις ανθρώπους». ¹¹Ύστερα, αφού τράβηξαν τα ψαροκάικα στη στεριά, άφησαν τα πάντα και τον ακολούθησαν.

Θεραπεία λεπρού

(Μτ 8,1-4 Μκ 1,40-45)

¹²Ο Ιησούς βρισκόταν κάποτε σε μια πόλη. Ένας άνθρωπος γεμάτος λέπρα, μόλις τον είδε, έπεσε με το πρόσωπο στη γη και τον παρακαλούσε: «Κύριε, αν θέλεις, μπορείς να με καθαρίσεις από τη λέπρα». ¹³Εκείνος άπλωσε το χέρι του, τον άγγιξε και είπε: «Θέλω να καθαριστείς από τη λέπρα». Αμέσως η λέπρα έφυγε από πάνω του. ¹⁴Ο Ιησούς τον διέταξε να μην πει τίποτα σε κανέναν· «για να τους αποδείξεις όμως ότι θεραπεύτηκες», του λέει, «πήγαινε να δείξεις τον εαυτό σου στον ιερέα και πρόσφερε για τον καθαρισμό σου ό,τι έχει καθορίσει ο Μωυσής». ¹⁵Η φήμη του, λοιπόν, απλωνόταν όλο και περισσότερο, και πλήθος ανθρώπων πήγαιναν κοντά του να τον ακούσουν και να τους θεραπεύσει απ' τις αρρώστιες τους. ¹⁶Εκείνος όμως αποσυρόταν σε ερημικά μέρη και προσευχόταν.

Θεραπεία παραλύτου

(Μτ 9,1-8 Μκ 2,1-12)

¹⁷Μια μέρα που ο Ιησούς δίδασκε, κοντά του κάθονταν *Φαρισαίοι και δάσκαλοι του νόμου, οι οποίοι είχαν έρθει από κάθε χωριό της Γαλιλαίας και της Ιουδαίας, καθώς κι από την Ίερουσαλήμ. Ο Θεός τού είχε δώσει τη δύναμη να θεραπεύει τους αρρώστους. ¹⁸Την ώρα εκείνη κάποιοι άντρες έφεραν πάνω σ' ένα κρεβάτι έναν παράλυτο, και προσπαθούσαν να τον βάλουν μέσα στο σπίτι και να τον αποθέσουν μπροστά του. ¹⁹Επειδή δεν βρήκαν τρόπο να τον περάσουν μέσα εξαιτίας του πλήθους, ανέβηκαν στη στέγη και τον κατέβασαν ανάμεσα από

4,43 11,2 5,4-9 Ιω 21,2-11 5,11 Μτ 8,21-22 5,14 Μκ 7,36α Λευ 14,2-32 Λκ 17,14 5,15 Μκ 7,36β 5,16 Μτ 14,22-23 26,36-46 Μκ 1,35 6,46 Λκ 3,21 6,12 9,18 28-29 11,1 Πραξ 1,14 2,42 6,4 12,5

τα κεραμίδια μαζί με το κρεβάτι στη μέση, μπροστά στον Ιησού. ²⁰Εκείνος όταν είδε την πίστη τους είπε: «Ἄνθρωπέ μου, σου έχουν συγχωρηθεῖ οι αμαρτίες σου». ²¹Οι ἄρχισαν να λένε από μέσα τους: «Μα ποιος εἶν' αὐτός, που με τα λόγια του προσβάλλει το Θεό; Ποιος μπορεί να συγχωρεῖ αμαρτίες, εκτός από το Θεό;» ²²Ο Ιησούς κατάλαβε τις σκέψεις τους και τους αποκρίθηκε: «Τι σκέφτεστε μέσα σας; ²³Τι εἶναι ευκολότερο: να πω "σου έχουν συγχωρηθεῖ οι αμαρτίες σου" ἢ να πω, "σῆκω και περπάτα"; ²⁴Για να μάθετε, λοιπόν, ὅτι ο Ἰός του Ἀνθρώπου ἔχει την ἐξουσία να συγχωρεῖ αμαρτίες πάνω στη γῆ» — λέει στον παράλυτο: «Σ' ἐσένα το λέω: σῆκω, πάρε το κρεβάτι σου και πήγαινε στο σπίτι σου». ²⁵Εκείνος σηκώθηκε αμέσως μπροστά τους, πήρε το κρεβάτι στο οποίο ἦταν κατάκοιτος και πήγε στο σπίτι του δοξάζοντας το Θεό. ²⁶Όλοι ἐμείναν κατὰπληκτοι και δόξαζαν το Θεό. Γεμάτοι δέος ἔλεγαν: «Σήμερα εἶδαμε παράδοξα πράγματα!»

Ἡ κλήση του Λευί

(Μτ 9,9-13 Μκ 2,13-17)

²⁷ Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ βγήκε ἐξω και εἶδε ἕναν ἄνθρωπο, που ονομαζόταν Λευί, να κάθεται στο ἄσπιλο και του εἶπε: «Ἀκολουθήσε με». ²⁸Εκείνος τα εγκατέλειψε ὅλα, σηκώθηκε και τον ἀκολούθησε, ²⁹και του ἔκανε πλοῦσιο τραπέζι σπῆτι του. Μαζί τους στο τραπέζι ἦταν πολλοὶ κόμοιοι, τελώνες και ἄλλοι ἄνθρωποι. ³⁰Οι ἄρχισαῖοι, και οι γραμματεῖς που ανῆκαν στην παράταξή τους, διαμαρτύρονταν στους μαθητές του και τους ἔλεγαν: «Γιατί τρώτε και πίνετε μαζί με τελώνες και αμαρτωλούς;» ³¹Ο Ιησούς τους ἀπάντησε: «Δεν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ γιατρό οι υγιεῖς, ἀλλὰ οι ἄρρωστοι: ³²δεν ἦρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους, ἀλλὰ τους αμαρτωλούς».

Το ἐρώτημα για τη νηστεία

(Μτ 9,14-17 Μκ 2,18-22)

³³Τότε ἐκεῖνοι του εἶπαν: «Γιατί οι μαθητές του Ἰωάννη νηστεύουν συχνά και κάνουν και προσευχές, το ἴδιο και οι μαθητές των Φαρισαίων, ἐνῶ οι δικοὶ σου τρώνε και πίνουν;» ³⁴Ο Ιησούς τους ἀπάντησε: «Μπορεῖτε να κάνετε τους φίλους του γαμπροῦ να νηστεύουν ὅσον καιρό εἶναι μαζί τους ο γαμπρός; ³⁵Θα ἔρθουν ὁμως μέρες που θα τους πάρουν ἀπὸ κοντά τους το γαμπρό, και τότε θα νηστεύουν τις μέρες ἐκεῖνες». ³⁶Τους εἶπε ἀκόμη και μια παραβολή: «Κανένας δεν σκίζει καινούριο ὕφασμα για να βάλει μάλωμα σε παλιό, γιατί τότε και το καινούριο ὕφασμα θα σκιστεῖ, και το μάλωμα ἀπὸ το καινούριο δε θα ταιριάζει με το παλιό. ³⁷Επίσης, κανένας δε βάζει καινούριο κρασί σε παλιὰ ἀσκιά: γιατί το καινούριο κρασί θα κάνει τα ἀσκιά να σκάσουν, κι ἔτσι κι αὐτό θα χυθεῖ και τα ἀσκιά θα καταστραφούν. ³⁸Πρέπει, λοιπόν, το καινούριο κρασί να μπαίνει σε καινούρια ἀσκιά, και ἔτσι θα διατηροῦνται και τα δύο. ³⁹Επίσης, κανένας που πίνει παλιό κρασί δε θέλει ἀμέσως καινούριο, γιατί κρίνει ὅτι το παλιό εἶναι καλύτερο».

Ἡ τήρηση του Σαββάτου

(Μτ 12,1-8 Μκ 2,23-28)

6 Το δεῦτερο Ἰάββατο μετὰ το πρώτο του Ἰάσχα, συνέβη να περνᾶει ο Ιησούς μέσα ἀπὸ σπαρμένα χωράφια. Οι μαθητές του ἔκοβαν στάχυα, τα ἔτριβαν με τα χέρια και ἔτρωγαν τους σπόρους. ²Κάποιοι ἄρχισαῖοι τότε τους εἶπαν: «Γιατί κάνετε κάτι που δεν ἐπιτρέπεται ἀπὸ το ἴνομο να γίνεται το Σάββατο;» ³Κι ο Ιησούς τους ἀπάντησε: «Οὔτε κι αὐτό δε διαβάσατε στην Ἰγραφή, που ἔκανε ο Δαβὶδ ὅταν πείνασαν αὐτός και οι σύντροφοί του; ⁴Μπήκε στο ἴναό του Θεοῦ, πήρε κι ἔφαγε κι ἔδωσε και στους ἄντρες του τους ἄρτους της Ἰπροθέσεως, που δεν ἐπιτρέπεται ἀπὸ το ἴνομο να

φάνε παρά μόνο οι *ιερείς».

⁵Και τους είπε καταλήγοντας: «Ο *Υιός του Ανθρώπου εξουσιάζει και το Σάββατο».

Θεραπεία κατά το Σάββατο

(Μτ 12,9-15· Μκ 3,1-6)

⁶Ένα άλλο Σάββατο, μπήκε ο Ιησούς στη *συναγωγή και δίδασκε. Εκεί ήταν ένας άνθρωπος με παράλυτο το δεξί του χέρι. ⁷Οι *γραμματείς και οι Φαρισαίοι, λοιπόν, πρόσεχαν να δουν αν θα θεραπεύσει κανέναν το Σάββατο, για να βρουν αφορμή να τον κατηγορήσουν. ⁸Ο Ιησούς, που γνώριζε τους διαλογισμούς τους, είπε στον άνθρωπο με το παράλυτο χέρι: «Σήκω και στάσου στη μέση». Εκείνος σηκώθηκε και στάθηκε. ⁹Τότε ο Ιησούς είπε στους γραμματείς και στους Φαρισαίους: «Θα σας κάνω ένα ερώτημα: Τι επιτρέπει ο *νόμος να κάνει κανείς το Σάββατο; να κάνει καλό ή να κάνει κακό; να σώσει μια ζωή ή να την αφήσει να χαθεί;» ¹⁰Κι αφού έριξε τη ματιά του σ' όλους αυτούς γύρω, είπε στον παράλυτο: «Τέντωσε το χέρι σου». Αυτός το έκανε, και το χέρι του έγινε καλά σαν το άλλο.

¹¹Εκείνοι τότε έγιναν έξω φρενών και συζητούσαν μεταξύ τους τι θα 'πρεπε να κάνουν εναντίον του Ιησού.

Η εκλογή των δώδεκα αποστόλων

(Μτ 10,1-4· Μκ 3,13-19)

¹²Εκείνες τις ημέρες ανέβηκε ο Ιησούς στο βουνό για να προσευχηθεί. Όλη τη νύχτα προσευχόταν στο Θεό. ¹³Όταν ξημέρωσε, φώναξε κοντά του τους μαθητές του κι απ' αυτούς διάλεξε δώδεκα, τους οποίους ονόμασε αποστόλους: ¹⁴Το Σίμωνα, που του έδωσε το όνομα Πέτρος, και τον αδερφό του τον Ανδρέα· τον Ιάκωβο, τον Ιωάννη, το Φίλιππο, το Βαρθολομαίο· ¹⁵το Ματθαίο, το Θωμά, τον Ιάκωβο, γιο του Αλφαίου, το Σίμωνα, που λεγόταν Ζηλωτής· ¹⁶τον Ιούδα, γιο του Ιακώβου, και τον Ιούδα τον Ισκαριώτη, αυτόν που έγινε προδότης.

Ο Ιησούς διδάσκει και θεραπεύει

(Μτ 4,23-25)

¹⁷Ο Ιησούς με τους μαθητές του κατέβηκε από το βουνό και στάθηκε σε μια πεδιάδα. Ένα μεγάλο πλήθος μαθητών του, καθώς και πολλός λαός απ' όλη την Ιουδαία, από την *Ιερουσαλήμ και τις παραλιακές πόλεις της Τύρου και της Σιδώνας ¹⁸είχαν πάει εκεί για να τον ακούσουν και για να θεραπευτούν από τις αρρώστιες τους. Ήρθαν ακόμα και όσοι υπέφεραν από *ακάθαρτα *πνεύματα· όλοι αυτοί θεραπεύτηκαν. ¹⁹Όλος ο κόσμος προσπαθούσε να τον αγγίξει, γιατί μια δύναμη έβγαινε από πάνω του και θέρápευε τους πάντες.

Μακαρισμοί και ταλανισμοί

(Μτ 5,1-12)

²⁰Τότε ο Ιησούς στράφηκε προς τους μαθητές του και τους είπε:

«Μακάριοι εσείς οι φτωχοί,
γιατί δική σας είναι η *βασιλεία
του Θεού.

²¹Μακάριοι εσείς που τώρα πεινάτε,
γιατί θα σας χορτάσει ο Θεός.
Μακάριοι εσείς που τώρα κλαίτε,
γιατί θα χαρείτε.

²²Μακάριοι είστε, άμα σας μισήσουν οι άνθρωποι και σας διώξουν απ' τις *συναγωγές και σας χλευάσουν και δυσφημίσουν το όνομά σας εξαιτίας του *Υιού του Ανθρώπου. ²³Χαρείτε όταν συμβεί αυτό, κι από χαρά σκιρτήστε· γιατί ο Θεός θα σας ανταμείψει με το παραπάνω στον ουρανό. Τα ίδια έκαναν και οι πρόγονοί τους στους *προφήτες.

²⁴Αλίμονο όμως σ' εσάς τους πλουσίους,
γιατί την αμοιβή σας την έχετε πάρει
ήδη σ' αυτό τον κόσμο.

²⁵Αλίμονο σ' εσάς που τώρα
είστε χορτάτοι
γιατί θα πεινάσετε.

Αλίμονο σ' εσάς που τώρα γελάτε,
γιατί θα θρηνήσετε και θα κλάψετε.

²⁶Αλίμονο αν όλοι οι άνθρωποι σας επαινούν, γιατί το ίδιο έκαναν κι οι πρόγονοί τους στους ψευδοπροφήτες».

Αγαπάτε τους εχθρούς σας

(Μτ 5,38-48)

²⁷«Σ' εσάς όμως που μ' ακούτε λέω:

Αγαπάτε τους εχθρούς σας,

ευεργετείτε όσους σας μισούν·

²⁸δίνετε ευχές σ' όσους σας δίνουν

κατάρες,

προσεύχεστε γι' αυτούς

που σας κακομεταχειρίζονται.

²⁹»Σ' όποιον σε χαστουκίζει στο ένα μάγουλο, γύριζε και το άλλο· κι αν κάποιος σου πάρει το πανωφόρι, μην τον εμποδίσεις να πάρει και το πουκάμισο. ³⁰Σ' όποιον σου ζητάει κάτι δίνε το, κι αν κάποιος σου πάρει αυτό που σου ανήκει, μη ζητάς να σου το επιστρέψει. ³¹Όπως θέλετε να σας συμπεριφέρονται οι άνθρωποι, έτσι ακριβώς να συμπεριφέρεστε κι εσείς σ' αυτούς. ³²Γιατί, αν αγαπάτε αυτούς που σας αγαπούν, ποια εύνοια περιμένετε από το Θεό; Αφού και οι αμαρτωλοί αγαπούν αυτούς που τους αγαπούν. ³³Κι αν κάνετε καλό σ' αυτούς που σας κάνουν καλό, ποια εύνοια περιμένετε από το Θεό; Και οι αμαρτωλοί το ίδιο κάνουν. ³⁴Αν δανείζετε σ' όσους ελπίζετε να σας τα επιστρέψουν, ποια εύνοια περιμένετε από το Θεό; Και οι αμαρτωλοί δανείζουν στους ομοίους τους για να τα πάρουν πίσω.

³⁵»Αντίθετα, εσείς ν' αγαπάτε τους εχθρούς σας, να κάνετε το καλό και να δανείζετε, χωρίς να περιμένετε να πάρετε πίσω τίποτα. Έτσι, ο Θεός, που είναι καλός ακόμα και με τους αχάριστους και τους κακούς, θα σας ανταμείψει με το παραπάνω και θα σας κάνει παιδιά του. ³⁶Να είστε λοιπόν σπλαχνικοί, όπως σπλαχνικός είναι κι ο Θεός Πατέρας σας».

Κρίση και κατάκριση

(Μτ 7,1-5)

³⁷«Μην κρίνετε τους συνανθρώπους σας,

για να μη σας κρίνει κι εσάς ο Θεός. Μην τους καταδικάζετε, για να μη σας καταδικάσει κι εσάς ο Θεός. Συγχωρείτε, για να σας συγχωρήσει κι εσάς ο Θεός. ³⁸Δίνετε, για να σας δώσει κι εσάς ο Θεός. Η δωρεά του θα είναι πλούσια, άφθονη, τέλεια και ξέχειλη· γιατί, ό,τι μέτρο χρησιμοποιείτε για τους άλλους, το ίδιο θα χρησιμοποιήσει και για σας ο Θεός». ³⁹Επίσης τους είπε ο Ιησούς και μια παρομοίωση: «Μπορεί ένας τυφλός να οδηγήσει έναν άλλον τυφλό; Δεν θα πέσουν κι οι δυο στο χαντάκι; ⁴⁰Ένας μαθητής δεν μπορεί να είναι πάνω από το δάσκαλό του· όποιος όμως καταρτιστεί τέλεια, μπορεί να φτάσει το δάσκαλό του.

⁴¹»Γιατί βλέπεις το σκουπιδάκι στο μάτι του αδερφού σου και δε νιώθεις ολόκληρο δοκάρι που είναι στο δικό σου μάτι; ⁴²Πώς μπορείς να λες στον αδερφό σου, “αδερφέ, άφησε να βγάλω το σκουπιδάκι από το μάτι σου”, όταν εσύ ο ίδιος δε βλέπεις ολόκληρο δοκάρι στο μάτι σου; Υποκριτή! Βγάλε πρώτα από το μάτι σου το δοκάρι και τότε θα δεις καθαρά και θα μπορέσεις να βγάλεις το σκουπιδάκι από το μάτι του αδερφού σου».

Το κριτήριο της καλοσύνης

(Μτ 7,17-20 12,33-35)

⁴³«Ένα καλό δέντρο δεν κάνει άχρηστο καρπό, ούτε πάλι ένα άχρηστο δέντρο μπορεί να κάνει καλό καρπό. ⁴⁴Κάθε δέντρο αναγνωρίζεται από τον καρπό που παράγει. Δε μαζεύουμε σύκα απ' τ' αγάθια ούτε τρυγάμε σταφύλια από τα βάτα. ⁴⁵Ο καλός άνθρωπος βγάζει το καλό από το αγαθό απόθεμα της καρδιάς του, κι ο κακός από το κακό απόθεμα της καρδιάς του βγάζει το κακό. Γιατί, το στόμα του ανθρώπου μιλάει από το περίσσειμα της καρδιάς».

Η αξία της εφαρμογής των λόγων του Θεού

(Μτ 7,24-27)

⁴⁶«Γιατί με προσφωνείτε “Κύριε, Κύριε” και δεν εφαρμόζετε αυτά που σας λέω;

⁴⁷Όποιος έρχεται σ' εμένα κι ακούει τα λόγια μου και τα εφαρμόζει, θα σας δείξω με ποιον μοιάζει: ⁴⁸Μοιάζει με έναν που για να χτίσει το σπίτι του, έσκαψε βαθιά, κι έβαλε τα θεμέλια πάνω σ' ένα βράχο. Έτσι όταν έγινε πλημμύρα κι έπεσαν ποτάμι τα νερά πάνω στο σπίτι, δεν μπόρεσαν να το σαλέψουν, γιατί είχε θεμελιωθεί πάνω στο βράχο. ⁴⁹Αντίθετα, αυτός που ακούει τα λόγια μου και δεν τα εφαρμόζει, μοιάζει με έναν, που έχτισε το σπίτι του πάνω στο χόμα, χωρίς θεμέλια. Μόλις έπεσαν ποτάμι τα νερά πάνω στο σπίτι, γκρεμίστηκε και η ζημιά που έπαθε ήταν μεγάλη».

Ο Ιησούς θεραπεύει το δούλο του εκατόνταρχου (Μτ 8,5-13 Ιω 4,43-54)

7 Όταν τελείωσε ο Ιησούς τη διδασκαλία του προς το λαό, πήγε στην Καπερναούμ. ²Εκεί ο δούλος κάποιου εκατόνταρχου ήταν βαριά άρρωστος, ετοιμοθάνατος. Ο εκατόνταρχος, που αγαπούσε πολύ το δούλο του, ³όταν άκουσε για τον Ιησού, έστειλε Ιουδαίους *πρεσβυτέρους να τον παρακαλέσουν να έρθει να σώσει το δούλο του. ⁴Εκείνοι πήγαν στον Ιησού και τον θερμopαρακαλούσαν: «Αξίζει να τον βοηθήσεις», του έλεγαν, ⁵«γιατί αγαπάει το έθνος μας, και τη *συναγωγή αυτός μας την έχτισε». ⁶Όταν όμως ο Ιησούς προχωρώντας μαζί τους είχε κίλας φτάσει κοντά στο σπίτι, ο εκατόνταρχος έστειλε φίλους και του είπε: «Κύριε, μην κάνεις τον κόπο· δεν είμαι άξιος να σε δεχτώ στο σπίτι μου· ⁷γι' αυτό και δε θεώρησα τον εαυτό μου άξιο να σ' επισκεφθεί. Ένα λόγο πες μόνο, και θα γιατρευτεί ο δούλος μου. ⁸Εγώ ξέρω από εξουσία: είμαι άνθρωπος κάτω από εξουσία κι έχω και στρατιώτες στη διοίκησή μου. Στον ένα λέω "πήγαινε" και πηγαίνει, στον άλλο λέω "έλα" κι έρχεται, και στο δούλο μου "κάνε αυτό" και το κάνει». ⁹Όταν άκουσε αυτά τα λόγια ο Ιησούς, τον θαύμασε· και γυρίζοντας προς το πλήθος που τον ακολουθούσε είπε:

«Σας βεβαιώνω πως τέτοια πίστη ούτε ανάμεσα στους Ισραηλίτες δε βρήκα!» ¹⁰Όταν οι φίλοι του εκατόνταρχου γύρισαν στο σπίτι, βρήκαν τον άρρωστο δούλο θεραπευμένο.

Ο Ιησούς ανασταίνει το γιο μιας χήρας της Ναϊν

¹¹Ύστερα πήγε ο Ιησούς σε μια πόλη που λεγόταν Ναϊν. Μαζί του ήταν αρκετοί μαθητές του και πολύ πλήθος. ¹²Την ώρα που πλησίαζαν στην πύλη της πόλης, έβγαζαν ένα νεκρό, το μονάκριβο γιο μιας μάνας, που μάλιστα ήταν χήρα. Κόσμος πολός από την πόλη τη συνόδευε. ¹³Όταν είδε τη χήρα ο Κύριος, τη σπλαχνίστηκε και της είπε: «Μην κλαις». ¹⁴Έπειτα προχώρησε, ακούμπησε τη σορό, και αφού στο μεταξύ αυτοί που βαστούσαν το φέρετρο σταμάτησαν, είπε: «Νεαρέ, σε διατάζω να σηκωθείς». ¹⁵Ο νεκρός ανακάθισε κι άρχισε να μιλάει. Ο Ιησούς τότε τον παρέδωσε στη μητέρα του.

¹⁶Όλους τους κυρίεψε δέος και δόξαζαν το θεό: «Μεγάλος *προφήτης», έλεγαν, «εμφανίστηκε ανάμεσά μας!» και: «Ο θεός ήρθε να σώσει το λαό του!» ¹⁷Έτσι διαδόθηκε αυτή η φήμη για τον Ιησού σ' ολόκληρη την Ιουδαία και στα περιχώρα.

Ο Ιησούς και ο Ιωάννης ο Βαπτιστής (Μτ 11,2-19)

¹⁸Οι μαθητές του Ιωάννη του Βαπτιστή τον πληροφόρησαν για όλα όσα συνέβησαν. Τότε ο Ιωάννης φώναξε δύο από τους μαθητές του ¹⁹και τους έστειλε να ρωτήσουν τον Ιησού: «Εσύ είσαι ο *Μεσσίας που είναι να έρθει ή να περιμένουμε κανέναν άλλο;» ²⁰Αυτοί πήγαν στον Ιησού και του είπαν: «Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής μάς έστειλε σ' εσένα και ρωτάει αν εσύ είσαι ο Μεσσίας που πρόκειται να έρθει ή να περιμένουμε άλλον». ²¹Εκείνη την ώρα ο Ιησούς είχε γιατρέψει πολλούς αρρώστους, βαριά ασθενείς και δαιμονισμένους, και χάρισε το φως σε πολλούς τυφλούς. ²²Έτσι γύρισε και τους

είπε: «Να πάτε να πείτε στον Ιωάννη αυτά που είδατε κι ακούσατε:

Τυφλοί ξαναβλέπουν, κουτσοί περπατούν,
*λεπροί καθαρίζονται, κουφοί ακούν,
νεκροί ανασταίνονται, φτωχοί ακούνε
το χαρμόσυνο άγγελμα.

²³Και μακάριος είναι όποιος δε χάσει την εμπιστοσύνη του σ' εμένα».

²⁴Όταν έφυγαν οι μαθητές του Ιωάννη, ο Ιησούς άρχισε να μιλάει στον κόσμο για τον Ιωάννη: «Τι βγήκατε να δείτε στην έρημο; Ένα καλάμι που το πάει πέρα δώθε ο άνεμος; ²⁵Η μήπως βγήκατε να δείτε κανέναν ντυμένο με πολυτελή ρούχα; Όσοι φοράνε λαμπρά ρούχα και ζουν με απολαύσεις βρίσκονται σ' ανάκτορα. ²⁶Τι βγήκατε λοιπόν να δείτε; Έναν προφήτη, δεν είν' έτσι; Ναι, σας βεβαιώνω μάλιστα πως αυτός είναι περισσότερο από προφήτη. ²⁷Είναι αυτός για τον οποίο λέει η Γραφή:

*Εγώ στέλνω τον αγγελιοφόρο μου
πριν από σένα,*

για να προετοιμάσει το δρόμο σου.

²⁸Σας βεβαιώνω πως μάνα δε γέννησε ως τώρα προφήτη πιο μεγάλο από τον Ιωάννη το Βαπτιστή· ο πιο μικρός όμως στη Βασιλεία του Θεού είναι μεγαλύτερός του». ²⁹(Όλος ο κόσμος, που είχε ακούσει το κήρυγμα του Ιωάννη, ακόμη και οι *τελώνες· βαφτίστηκαν απ' αυτόν, γιατί πίστεψαν πως τον είχε στείλει ο Θεός. ³⁰Αντίθετα, οι *Φαρισαίοι και οι *νομοδιδάσκαλοι, με το να μη βαφτιστούν από τον Ιωάννη, αρνήθηκαν αυτό που ήθελε ο Θεός γι' αυτούς).

³¹«Με τι, λοιπόν, να παρομοιάσω τη σημερινή γενιά των ανθρώπων; Με τι μοιάζουν; ³²Μοιάζουν με τα παιδιά που κάθονται στην αγορά, και η μια ομάδα φωνάζει στην άλλη και λέει: "σας παίξαμε με τη φλογέρα χαρούμενα τραγούδια, μα εσείς δε χορεύατε· σας τραγουδήσαμε μοιρολόγια, μα εσείς δεν κλάψατε". ³³Το ίδιο κάνετε κι εσείς: Ήρθε ο Ιωάννης ο Βαπτιστής που δεν έτρω-

γε φαί και δεν έπινε κρασί, και τον βγάλατε δαιμονισμένο. ³⁴Ήρθε ο *Υιός του Ανθρώπου, που τρώει και πίνει, και λέτε "φαγάς και οινοπότης είν' αυτός, που κάνει παρέα με τελώνες και αμαρτωλούς". ³⁵Και όμως, η *σοφία του Θεού δικαιώθηκε στο πρόσωπο όλων των απεσταλμένων της!»^a

Ο Ιησούς συγχωρεί μια αμαρτωλή γυναίκα

(Μτ 26,6-13· Ιω 12,3-8)

³⁶Κάποιος Φαρισαίος προσκάλεσε τον Ιησού σε γεύμα. Ο Ιησούς μπήκε στο σπίτι του Φαρισαίου και κάθισε στο τραπέζι. ³⁷Στην πόλη ήταν κάποια αμαρτωλή γυναίκα· όταν άκουσε ότι ο Ιησούς γευματίζει στο σπίτι του Φαρισαίου, έφερε ένα αλαβάστρινο δοχείο με μύρο, ³⁸στάθηκε πίσω κοντά στα πόδια του και κλαίγοντας τα έβρεχε με τα δάκρυά της και τα σκούπιζε με τα μαλλιά της· τα φιλούσε και τα άλειφε με το μύρο.

³⁹Όταν το είδε αυτό ο Φαρισαίος που τον είχε προσκαλέσει, είπε από μέσα του: «Αν ο άνθρωπος αυτός ήταν προφήτης, θα γνώριζε ποια και τι είδους γυναίκα είναι αυτή που τον αγγίζει· γιατί είναι αμαρτωλή». ⁴⁰Ο Ιησούς απάντησε σ' αυτές τις σκέψεις του και του είπε: «Σίμων, έχω κάτι να σου πω». «Πες μου Διδάσκαλε», είπε εκείνος. ⁴¹«Δύο άνθρωποι χρωστούσαν λεφτά σε κάποιον δανειστή· ο ένας πεντακόσια *δηνάρια κι ο άλλος πενήντα. ⁴²Επειδή όμως δεν είχαν να τα επιστρέψουν, τα χάρισε και στους δυο. Πες μου λοιπόν, ποιος από τους δυο θα του χρωστάει μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη;» ⁴³Ο Σίμων αποκρίθηκε: «Νομίζω εκείνος στον οποίο χάρισε τα περισσότερα». «Ορθά έκρινες», του είπε ο Ιησούς· ⁴⁴και ρίχνοντας τη ματιά του στη γυναίκα τού είπε: «Βλέπεις ετούτη τη γυναίκα; Όταν μπήκα στο σπίτι σου, δε μου έπλυνες με νερό τα πόδια. Αυτή, αντίθετα, με δάκρυα μου έπλυνε τα πόδια και μου τα σκούπισε με τα μαλλιά της. ⁴⁵Ένα φίλημα δε μου 'δωσες· ενώ αυτή, από

^aΚαι όμως· απεσταλμένων της. Ή. Και όμως, δικαιώθηκε το σοφό σχέδιο του Θεού από όλους όσοι το αποδέχονται!

τη στιγμή που μπήκε, δεν έπαψε να μου φιλάει τα πόδια. ⁴⁶Το κεφάλι μου δεν μου το άλειψες με λάδι, ενώ αυτή μου άλειψε με μύρο τα πόδια. ⁴⁷Γι' αυτό, λοιπόν, σε βεβαιώνω πως οι πολλές της αμαρτίες συγχωρήθηκαν, όπως δείχνει η πολλή ευγνωμοσύνη της. Σ' όποιον συγχωρούνται λίγες αμαρτίες, αυτός δείχνει λίγη ευγνωμοσύνη». ⁴⁸Και στη γυναίκα είπε: «Οι αμαρτίες σου συγχωρήθηκαν». ⁴⁹Όσοι κάθονταν μαζί με τον Ιησού στο τραπέζι άρχισαν να λένε μεταξύ τους: «Ποιος είναι αυτός που ακόμη και αμαρτίες συγχωρεί;»

⁵⁰Μετά ο Ιησούς είπε στη γυναίκα: «Η πίστη σου σ' έσωσε· πήγαινε στο καλό».

Οι γυναίκες που υπηρετούσαν τον Ιησού

8 Λίγον καιρό αργότερα ο Ιησούς περιόδευε από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό, κηρύττοντας και φέρνοντας το χαρμόσυνο άγγελμα της βασιλείας του Θεού. Μαζί του ήταν και οι δώδεκα μαθητές του, ²καθώς και μερικές γυναίκες, που είχαν θεραπευτεί από αρρώστιες και βάσανα, από δαιμονικά πνεύματα και ασθένειες. Αυτές ήταν η Μαρία, που ονομαζόταν Μαγδαληνή, απ' την οποία ο Ιησούς είχε βγάλει επτά δαιμόνια, ³η Ιωάννα η γυναίκα του Χουζά, αξιωματούχου του Ήρωδη, η Σουσάννα και άλλες πολλές, που χρησιμοποιούσαν τα υπάρχοντά τους για να υπηρετήσουν τον Ιησού.

Η παραβολή του σποριά

(Μτ 13,1-9 Μκ 4,1-9)

⁴Όταν συγκεντρώθηκε κοντά στον Ιησού πολύς κόσμος, που έρχονταν από διάφορες πόλεις, εκείνος τους είπε μια παραβολή: ⁵«Βγήκε ο σποριάς για να σπείρει το σπόρο του· καθώς έσπερνε, μερικοί σπόροι έπεσαν στο δρόμο, όπου καταπατήθηκαν και τους έφαγαν τα πουλιά. ⁶Άλλοι έπεσαν στις πέτρες και, όταν φύτρωσαν, ξεράθηκαν, γιατί δεν είχε υγρασία. ⁷Άλλοι σπόροι έπεσαν ανάμεσα σε αγκάθια και, όταν αυτά φύ-

τρωσαν μαζί τους, τους έπνιξαν. ⁸Άλλοι όμως έπεσαν στο γόνιμο έδαφος, φύτρωσαν κι έδωσαν καρπό εκατό φορές περισσότερο». Αφού τα είπε όλα αυτά, πρόσθεσε με έμφαση: «Όποιος έχει αυτιά για ν' ακούει ασ τα ακούει».

Γιατί ο Ιησούς μιλάει με παραβολές

(Μτ 13,10-17 Μκ 4,10-12)

⁹Οι μαθητές του τότε τον ρωτούσαν: «Τι σημαίνει η παραβολή αυτή;» ¹⁰Εκείνος τους απάντησε: «Σ' εσάς έδωσε ο Θεός να γνωρίσετε τα μυστήρια της βασιλείας του, ενώ στους υπολοίπους αυτά δίνονται με παραβολές, ώστε

*να κοιτάζουν αλλά να μη βλέπουν
και ν' ακούνε αλλά να μην
καταλαβαίνουν».*

Εξήγηση της παραβολής του σποριά

(Μτ 13,18-23 Μκ 4,13-20)

¹¹«Η παραβολή αυτή σημαίνει το εξής: Ο σπόρος είναι ο λόγος του Θεού. ¹²Οι σπόροι που έπεσαν στο δρόμο είναι εκείνοι που άκουσαν το λόγο του Θεού· έρχεται όμως ύστερα ο διάβολος και τον παίρνει απ' τις καρδιές τους, για να μην πιστέψουν και σωθούν. ¹³Οι σπόροι που έπεσαν στο πετρώδες έδαφος είναι εκείνοι που, όταν ακούσουν το λόγο, τον δέχονται με χαρά, δεν έχουν όμως ρίζα· γι' αυτό πιστεύουν για λίγο διάστημα και, όταν έρθει ο καιρός της δοκιμασίας, απομακρύνονται. ¹⁴Αυτοί που έπεσαν στ' αγκάθια είναι εκείνοι που άκουσαν το λόγο, συμπορεύονται όμως με τις φροντίδες, με τον πλούτο και τις απολαύσεις της ζωής, πνίγονται απ' αυτά και δεν καρποφορούν. ¹⁵Με το σπόρο που έπεσε στο γόνιμο έδαφος εννοούνται όσοι άκουσαν το λόγο με καλή και αγαθή καρδιά, τον φυλάνε μέσα τους και καρποφορούν με υπομονή».

Το λυχνάρι και ο λυχνοστάτης

(Μκ 4,21-25)

¹⁶«Κανέναν όταν ανάβει το λυχνάρι δεν

το καλύπτει με κάποιο σκεύος ούτε το βάζει κάτω απ' το κρεβάτι. Το τοποθετεί πάνω στο λυχνοστάτη, για να βλέπουν το φως όσοι μπαίνουν στο σπίτι. ¹⁷ Δεν υπάρχει τίποτε κρυφό που δε θα γίνει φανερό και τίποτε μυστικό που δε θα μαθευτεί και δε θα έρθει στο φως. ¹⁸ Προσέξτε λοιπόν καλά αυτά που ακούτε, γιατί όποιος έχει θα του δοθεί, και όποιος δεν έχει, κι αυτό που νομίζει ότι έχει θα του αφαιρεθεί».

Η μητέρα και τα αδέρφια του Ιησού

(Μτ 12,46-50· Μκ 3,31-35)

¹⁹ Ήρθαν τότε να συναντήσουν τον Ιησού η μητέρα του και τ' αδέρφια του, δεν μπορούσαν όμως να τον πλησιάσουν από τον πολύ κόσμο. ²⁰ Τον ειδοποίησαν λοιπόν: «Η μητέρα σου και τ' αδέρφια σου στέκονται έξω και θέλουν να σε δουν». ²¹ Εκείνος τους αποκρίθηκε και τους είπε: «Μητέρα μου και αδέρφια μου είναι αυτοί εδώ που ακούνε το λόγο του Θεού και τον εφαρμόζουν».

Η κατάπαυση της τρικυμίας

(Μτ 8,23-27 Μκ 4,35-41)

²² Μια μέρα ο Ιησούς μπήκε μαζί με τους μαθητές του σ' ένα πλοιάριο και τους είπε: «Ας πάμε στην απέναντι όχθη της λίμνης». Και τράβηξαν στ' ανοιχτά. ²³ Ενώ έπλεαν, εκείνος αποκοιμήθηκε. Ξαφνικά ξέσπασε στη λίμνη ανεμοθύελλα, άρχισαν να μπαίνουν νερά στο πλοιάριο, και κινδύνευαν. ²⁴ Τον πλησίασαν τότε οι μαθητές και τον ξύπνησαν λέγοντάς του: «Δάσκαλε, δάσκαλε, χανόμαστε!» Εκείνος τότε ξύπνησε κι επιτίμησε τον άνεμο και την τρικυμία· σταμάτησαν, κι έγινε γαλήνη. ²⁵ Είπε τότε στους μαθητές του: «Πού είναι η πίστη σας;» Εκείνοι φοβήθηκαν κι έλεγαν με κατάπληξη μεταξύ τους: «Ποιος λοιπόν είναι αυτός, που διατάζει ακόμη και τους ανέμους και τα κύματα και τον υπακούν;»

Η θεραπεία του δαιμονισμένου στα Γάδαρα

(Μτ 8,28-34· Μκ 5,1-20)

²⁶ Ο Ιησούς κατέπλευσε στην περιοχή των Γαδαρηνών,^β που βρίσκεται στην απέναντι όχθη από τη Γαλιλαία. ²⁷ Όταν βγήκε στην ξηρά, τον συνάντησε κάποιος άντρας από την πόλη, που είχε μέσα του δαιμόνια από πολύν καιρό. Ρούχο δεν τυνόνταν ούτε έμενε σε σπίτι, αλλά ζούσε στα μνήματα. ²⁸ Όταν είδε τον Ιησού, έβγαλε μια κραυγή, έπεσε στα πόδια του και του είπε με δυνατή φωνή: «Τι δουλειά έχεις εσύ μ' εμένα Ιησού, *Υιέ του ύπιστου Θεού; Σε παρακαλώ μη με βασανίσεις». ²⁹ Αυτά τα είπε, γιατί ο Ιησούς είχε διατάξει το δαιμονικό *πνεύμα να βγει από τον άνθρωπο. Από πολλά χρόνια τον είχε στην εξουσία του, και για να τον συγκρατήσουν τον έδεσαν με αλυσίδες και του έβαζαν στα πόδια σιδερένια δεσμά. Εκείνος όμως έσπαζε τα δεσμά, και το δαιμόνιο τον οδηγούσε στις ερημιές. ³⁰ Ο Ιησούς τον ρώτησε: «Ποιο είναι το όνομά σου;» Εκείνος απάντησε: «Λεγεών»· γιατί είχαν μπει μέσα του πολλά δαιμόνια. ³¹ Τα δαιμόνια, λοιπόν, τον παρακαλούσαν να μην τα διατάξει να πάνε στην *άβυσσο. ³² Εκεί κοντά ήταν ένα κοπάδι από πολλούς χοίρους που έβοσκαν στο βουνό, και τα δαιμόνια παρακαλούσαν τον Ιησού να τους επιτρέψει να μπουν στους χοίρους, και τους το επέτρεψε. ³³ Βγήκαν, λοιπόν, από τον άνθρωπο και μπήκαν στους χοίρους. Τότε το κοπάδι όρμησε προς τον γκρεμό και πνίγηκε στη λίμνη. ³⁴ Μόλις οι βοσκοί είδαν τι έγινε, έφυγαν και το είπαν στην πόλη και στην ύπαιθρο. ³⁵ Βγήκαν οι άνθρωποι να δουν τι έγινε και ήρθαν κοντά στον Ιησού. Βρήκαν τον άνθρωπο από τον οποίο βγήκαν τα δαιμόνια να κάθεται δίπλα στον Ιησού, να φοράει ρούχα και να φέρεται λογικά, και φοβήθηκαν. ³⁶ Όσοι είχαν δει τι είχε γίνει, τους είπαν για το πώς ο δαιμονισμένος σώθηκε. ³⁷ Τότε όλο το πλήθος από την περιοχή των

^β Γαδαρηνών. Άλλα χειρόγραφα έχουν «Γερασηνών» και άλλα «Γεργεσινών».

Γαδάρων παρακαλούσαν τον Ιησού να φύγει από κοντά τους, γιατί τους είχε πιάσει μεγάλος φόβος. Εκείνος μπήκε στο πλοιάριο για να γυρίσει πίσω. ³⁸Ο άνθρωπος από τον οποίο είχαν βγει τα δαιμόνια τον παρακαλούσε να τον πάρει μαζί του. Ο Ιησούς όμως του είπε να φύγει, με τα παρακάτω λόγια: ³⁹«Γύρισε στο σπίτι σου και διηγήσου όσα έκανε σ' εσένα ο Θεός». Εκείνος έφυγε διαλαλώντας σ' όλη την πόλη όσα έκανε σ' αυτόν ο Ιησούς.

Η ανάσταση της θυγατέρας του Ιαείρου Θεραπεία της γυναίκας με την αιμορραγία (Μτ 9,18-26· Μκ 5,21-43)

⁴⁰Όταν επέστρεψε ο Ιησούς, τον υποδέχτηκε το πλήθος, γιατί όλοι περίμεναν τον ερχομό του. ⁴¹Τότε ήρθε κάποιος που τον έλεγαν Ιάειρο και ήταν άρχοντας της συναγωγής. Αυτός έπεσε στα πόδια του Ιησού και τον παρακαλούσε να πάει στο σπίτι του, ⁴²γιατί είχε μια μοναχοκόρη δώδεκα χρόνων, που ήταν ετοιμοθάνατη.

Την ώρα που ο Ιησούς βάδιζε προς το σπίτι, τα πλήθη τον περιέβαλλαν ασφυκτικά. ⁴³Κάποια γυναίκα, που υπέφερε από αιμορραγία δώδεκα χρόνια και είχε ξοδέψει όλη της την περιουσία στους γιατρούς, χωρίς κανέναν να μπορέσει να την κάνει καλά, ⁴⁴πήγε πίσω από τον Ιησού, άγγιξε την άκρη το ρούχου του, κι αμέσως η αιμορραγία της σταμάτησε. ⁴⁵Τότε ο Ιησούς είπε: «Ποιος με άγγιξε;» Ενώ όλοι αρνιούνταν, ο Πέτρος και όσοι ήταν μαζί του έλεγαν: «Διδάσκαλε, οι όχλοι έχουν στριμωχτεί κοντά σου και σε πιέζουν κι εσύ λες ποιος με άγγιξε;» ⁴⁶Ο Ιησούς όμως είπε: «Κάποιος με άγγιξε, γιατί εγώ ένιωσα να βγαίνει από μένα δύναμη». ⁴⁷Μόλις η γυναίκα είδε ότι δεν ξέφυγε την προσοχή του, ήρθε τρέμοντας κι έπεσε στα πόδια του και μπροστά σ' όλο τον κόσμο τού είπε για ποια αιτία τον άγγιξε κι ότι είχε γιατρευτεί αμέσως. ⁴⁸Εκείνος της είπε: «Θάρρος, κόρη μου, η πίστη σου σε έσωσε· πήγαινε στο καλό».

⁴⁹Ενώ ο Ιησούς ακόμα μιλούσε, ήρθε κάποιος από το σπίτι του άρχοντα της συναγωγής και του λέει: «Η κόρη σου πέθανε· μην ενοχλείς πια το δάσκαλο». ⁵⁰Όταν το άκουσε ο Ιησούς, του είπε: «Εσύ μη φοβάσαι, μόνο πίστευε, και θα σωθεί». ⁵¹Φτάνοντας στο σπίτι, δεν άφησε κανέναν να μπει μέσα μαζί του, εκτός από τον Πέτρο, τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο, καθώς και τον πατέρα και τη μητέρα του κοριτσιού. ⁵²Όλοι έκλαιγαν και τη θρηνολογούσαν. Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Μην κλαίτε· δεν πέθανε, αλλά κοιμάται». ⁵³Εκείνοι τον περιγελούσαν, βέβαιο πως είχε πεθάνει. ⁵⁴Ο Ιησούς, αφού τους έβγαλε όλους έξω, έπιασε το κορίτσι από το χέρι και του είπε δυνατά: «Κορίτσι, σήκω!» ⁵⁵Το πνεύμα της επέστρεψε κι αυτή αμέσως σηκώθηκε. Ο Ιησούς τότε διέταξε να της δώσουν να φάει. ⁵⁶Οι γονείς της έμειναν κατάπληκτοι. Εκείνος όμως τους είπε να μην πουν σε κανέναν τι είχε γίνει.

Η αποστολή των δώδεκα (Μτ 10,5-15· Μκ 6,7-13)

9 Ο Ιησούς κάλεσε τους δώδεκα μαθητές και τους έδωσε εξουσία πάνω σ' όλα τα δαιμόνια, καθώς και δύναμη να θεραπεύουν ασθένειες. ²Μετά τους έστειλε να κηρύττουν τη βασιλεία του Θεού και να γιατρεύουν τους αρρώστους. ³«Μην παίρνετε τίποτε μαζί σας για το δρόμο», τους είπε: «ούτε ραβδί ούτε σακίδιο ούτε φαγητό ούτε χρήματα ούτε διπλά ρούχα. ⁴Σ' όποιο σπίτι μπαίνετε, εκεί να μένετε κι από 'κει να βγαίνετε. ⁵Κι όπου δεν σας δέχονται, όταν βγαίνετε από εκείνη την πόλη να τινάζετε και τη σκόνη από τα πόδια σας, για να υπάρξει μια μαρτυρία εναντίον τους». ⁶Εκείνοι έφυγαν και περνούσαν ένα ένα τα χωριά, φέρνοντας το χαρμόσυνο μήνυμα και κάνοντας παντού θεραπείες.

Η απορία του Ηρώδη (Μτ 14,1-12· Μκ 6,14-29)

⁷Ο Ηρώδης ο τετράρχης άκουσε όλα όσα

γίνονταν από τον Ιησού και απορούσε, γιατί άλλοι έλεγαν ότι ο Ιωάννης αναστήθηκε από τους νεκρούς, ⁸ άλλοι ότι εμφανίστηκε ο Ηλίας κι άλλοι ότι αναστήθηκε κάποιος από τους αρχαίους *προφήτες. ⁹ Ο Ηρώδης όμως έλεγε: «Εγώ τον Ιωάννη τον αποκεφάλισα· ποιος είναι πάλι αυτός για τον οποίο ακούω τέτοια πράγματα;» Και ζητούσε να τον δει.

Ο χορτασμός των πέντε χιλιάδων

(Μτ 14,13-21· Μκ 6,30-44· Ιω 6,1-14)

¹⁰ Οι απόστολοι επέστρεψαν και διηγήθηκαν στον Ιησού όλα όσα είχαν κάνει. Εκείνος τους πήρε μαζί του κι αναχώρησαν μόνοι τους σε μια έρημη περιοχή κοντά στην πόλη που λεγόταν Βηθσαϊδά. ¹¹ Ο όχλος όμως τους αντιλήφθηκε και τον ακολούθησε. Εκείνος τους δέχτηκε και τους μιλούσε για τη βασιλεία του Θεού, και όσοι είχαν ανάγκη από θεραπεία τούς θεράπευσε. ¹² Η μέρα όμως άρχισε να γέρνει. Οι δώδεκα μαθητές πήγαν κοντά του και του είπαν: «Διώξε τον κόσμο, για να πάνε στα γύρω χωριά και τις αγροικίες να βρουν κατάλυμα και φαγητό, γιατί εδώ είμαστε στην ερημιά». ¹³ Ο Ιησούς τους απάντησε: «Δώστε τους εσείς να φάνε»· κι εκείνοι του είπαν: «Δεν έχουμε παρά πέντε ψωμιά και δύο ψάρια, εκτός κι αν πάμε εμείς ν' αγοράσουμε φαγητά για όλο αυτό το πλήθος». ¹⁴ Ήταν περίπου πέντε χιλιάδες άντρες. Είπε τότε στους μαθητές του: «Βάλτε τους να καθίσουν για φαγητό κάτω στο έδαφος κατά ομάδες ανά πενήντα». ¹⁵ Έτσι κι έκαναν, και τους έβαλαν όλους να καθίσουν για φαγητό. ¹⁶ Πήρε τότε στα χέρια του τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια, έστρεψε το βλέμμα του στον ουρανό, τα ευλόγησε, τα έκοψε σε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές του να τα μοιράσουν στον κόσμο. ¹⁷ Έφαγαν όλοι τους και χόρτασαν, και τα περισσεύματα που μάζεψαν ήταν δώδεκα κοφίνια.

Η ομολογία του Πέτρου

(Μτ 16,13-19· Μκ 8,27-29)

¹⁸ Κάποτε που ο Ιησούς προσευχόταν μόνος του, ήρθαν κοντά του οι μαθητές κι εκείνος τους ρώτησε: «Ποιος λέει ο κόσμος ότι είμαι;» ¹⁹ «Άλλοι λένε ότι είσαι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής», του απάντησαν, «άλλοι ο Ηλίας κι άλλοι κάποιος από τους αρχαίους προφήτες που αναστήθηκε». ²⁰ Εκείνος τότε τους είπε: «Κι εσείς, ποιος λέτε ότι είμαι;» Ο Πέτρος απάντησε: «Είσαι ο *Μεσσίας που έστειλε ο Θεός».

Ο Ιησούς προλέγει το θάνατο

και την αναστάσή του

(Μτ 16,20-21· Μκ 8,30-31)

²¹ Ο Ιησούς τότε τους έδωσε αυστηρή διαταγή να μην το πουν αυτό σε κανένα. ²² «Ο *Υιός του Ανθρώπου», τους είπε, «πρέπει να πάθει πολλά, να αποδοκιμαστεί από τους *πρεσβυτέρους, τους *αρχιερείς και τους *γραμματείς, να θανατωθεί και την τρίτη μέρα ν' αναστηθεί».

Ο σταυρός του αληθινού μαθητή

(Μτ 16,24-28· Μκ 8,34—9,1)

²³ Ο Ιησούς έλεγε σε όλους: «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του κι ας σηκώνει κάθε μέρα το σταυρό του κι ας με ακολουθεί» ²⁴ γιατί όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του θα τη χάσει· όποιος όμως χάσει τη ζωή του εξαιτίας μου, αυτός θα τη σώσει. ²⁵ Τι ωφελείται ο άνθρωπος άμα κερδίσει όλον τον κόσμο, χάσει όμως τον εαυτό του ή καταστραφεί; ²⁶ Όποιος ντραπεί για εμένα και για τη διδασκαλία μου, θα ντραπεί γι' αυτόν και ο *Υιός του Ανθρώπου, όταν έρθει με τη λαμπρότητά του και τη λαμπρότητα του Πατέρα του και των *αγίων *αγγέλων. ²⁷ Σας βεβαιώνω πως υπάρχουν μερικοί ανάμεσα σ' αυτούς που βρίσκονται εδώ, οι οποίοι δε θα γευτούν το θάνατο, πριν δουν τη βασιλεία του Θεού».

Η μεταμόρφωση του Ιησού

(Μτ 17,1-8· Μκ 9,2-8)

²⁸Οχτώ περίπου μέρες ύστερα από τότε που ο Ιησούς είπε αυτά τα λόγια, πήρε τον Πέτρο, τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο κι ανέβηκε στο βουνό να προσευχηθεί. ²⁹Την ώρα που προσευχόταν, η όψη του προσώπου του έγινε διαφορετική και τα ρούχα του άσπρα κι αστραφτερά. ³⁰Ξαφνικά δυ άντρες άρχισαν να μιλούν μαζί του: ήταν ο Μωυσής κι ο Ηλίας, ³¹οι οποίοι παρουσιάστηκαν με λαμπρότητα και μιλούσαν για το θάνατό του στην Ίερουσαλήμ, με τον οποίο θα εκπλήρωνε την αποστολή του. ³²Ο Πέτρος και οι σύντροφοί του είχαν πέσει σε ύπνο βαρύ. Όταν ξύπνησαν, είδαν τη λαμπρότητά του και τους δυ άντρες που στέκονταν δίπλα του. ³³Την ώρα που αυτοί αποχωρίζονταν από τον Ιησού, ο Πέτρος του είπε: «Διδάσκαλε, ωραία είναι να μείνουμε εδώ· να φτιάξουμε τρεις σκηνές: μία για σένα, μία για το Μωυσή και μία για τον Ηλία» — δεν ήξερε τι έλεγε. ³⁴Ενώ τα έλεγε αυτά ήρθε ένα σύννεφο και τους σκέπασε. Οι μαθητές καθώς βρέθηκαν μέσα στο σύννεφο, φοβήθηκαν. ³⁵Μέσα απ' το σύννεφο ακούστηκε μια φωνή που έλεγε: «Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός· αυτόν ν' ακούτε». ³⁶Αφού ακούστηκε η φωνή αυτή, βρέθηκε ο Ιησούς μόνος. Αυτοί δεν μίλησαν καθόλου και τις μέρες εκείνες δεν είπαν σε κανέναν τίποτε γι' αυτά που είδαν.

Η θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα

(Μτ 17,14-21 Μκ 9,14-27)

³⁷Την άλλη μέρα, όταν κατέβηκαν από το βουνό, τον Ιησού τον υποδέχτηκε πολύς κόσμος. ³⁸Και τότε φώναξε ένας μέσα από το πλήθος: «Διδάσκαλε, σε παρακαλώ ρίξε μια ματιά στο γιο μου, το μονάκριβο παιδί μου. ³⁹Τον πιάνει δαιμόνιο και ξαφνικά φωνάζει. Τον κάνει να σπαράζει και ν' αφρίζει· τον ε-

ξαντλεί και δύσκολα βγαίνει απ' αυτόν. ⁴⁰Παρακάλεσα τους μαθητές σου να δώξουν το δαιμόνιο αλλά δεν τα κατάφεραν». ⁴¹Ο Ιησούς απάντησε: «Γενιά άπιστη και διεστραμμένη, ως πότε θα είμαι μαζί σας και θα σας ανέχομαι; Φέρε μου εδώ το γιο σου». ⁴²Καθώς πήγαινε κοντά του, το δαιμόνιο έριξε κάτω το παιδί και το έκανε να σπαράξει. Ο Ιησούς επιτίμησε το δαιμονικό πνεύμα, γιάτρεψε το παιδί, και το παρέδωσε στον πατέρα του. ⁴³Όλοι τότε έμειναν κατάπληκτοι από το μεγαλείο του θεού.

Ο Ιησούς προλέγει για δεύτερη φορά το πάθος του

(Μτ 17,22-23· Μκ 9,30-32)

Ενώ όλοι θαύμαζαν γι' αυτά που είχε κάνει ο Ιησούς, είπε στους μαθητές του: ⁴⁴«Ακούστε καλά τα λόγια αυτά: Ο Υιός του Ανθρώπου θα παραδοθεί σε χέρια ανθρώπων». ⁴⁵Εκείνοι όμως δεν τα καταλάβαιναν αυτά τα λόγια. Το νόημά τους ήταν κρυμμένο για να μην το καταλάβουν, και φοβούνταν να τον ρωτήσουν ποια σημασία είχαν τα λόγια του.

Ποιος είναι ο ανώτερος

(Μτ 18,1-5· Μκ 9,33-37)

⁴⁶Άρχισε τότε μια συζήτηση μεταξύ των μαθητών για το ποιος ήταν ο ανώτερος ανάμεσά τους. ⁴⁷Όταν ο Ιησούς κατάλαβε τις σκέψεις τους, πήρε ένα παιδί, το έστησε μπροστά του ⁴⁸και τους είπε: «Όποιος δεχτεί αυτό το παιδάκι στο όνομά μου, δέχεται εμένα τον ίδιο· κι όποιος δεχτεί εμένα, δέχεται αυτόν που μ' έστειλε στον κόσμο· εκείνος που είναι ο πιο ταπεινός μεταξύ όλων σας, αυτός είναι ο ανώτερος».

Όποιος δεν είναι εναντίον σας είναι μαζί σας

(Μκ 9,38-40)

⁴⁹Ο Ιωάννης του είπε: «Διδάσκαλε, είδαμε κάποιον που έδιωχνε δαιμόνια επικαλού-

μενος το όνομά σου και τον εμποδίσασα, γιατί δεν είναι δικός μας». ⁵⁰Ο Ιησούς του απάντησε: «Μην τον εμποδίζετε, γιατί αυτός δεν είναι εναντίον σας. Όποιος δεν είναι εναντίον σας είναι με το μέρος σας».

Η αναχώρηση του Ιησού για την Ιερουσαλήμ και η αφιλοξενία των Σαμαρειτών

⁵¹Ενώ πλησίαζαν να συμπληρωθούν οι μέρες που ο Ιησούς θα άφηνε αυτόν τον κόσμο, πήρε την απόφαση να πάει στην Ιερουσαλήμ. ⁵²Πριν πάει, έστειλε αγγελιοφόρους, οι οποίοι μπήκαν σ' ένα χωριό των Σαμαρειτών για να προετοιμάσουν τον ερχομό του. ⁵³Οι Σαμαρείτες όμως δεν τον δέχτηκαν, γιατί κατευθυνόταν προς την Ιερουσαλήμ. ⁵⁴Όταν το είδαν αυτό οι μαθητές του Ιάκωβος και Ιωάννης, του είπαν: «Κύριε, θέλεις να ζητήσουμε να κατεβεί φωτιά από τον ουρανό και να τους καταστρέψει, όπως έκανε και ο Ηλίας;» ⁵⁵Εκείνος στράφηκε προς αυτούς και τους επέπληξε λέγοντας: «Ξεχάσατε ποιο πνεύμα κατευθύνει τη ζωή σας; ⁵⁶Ο Υιός του Ανθρώπου δεν ήρθε για να καταστρέψει ανθρώπους αλλά να τους σώσει». Ύστερα από αυτό έφυγαν για άλλο χωριό.

Προϋποθέσεις μαθητείας (Μτ 8,19-22)

⁵⁷Καθώς προχωρούσαν στο δρόμο, του είπε κάποιος: «Κύριε, θα σε ακολουθήσω όπου κι αν πας». ⁵⁸Κι ο Ιησούς του είπε: «Οι αλεπούδες έχουν καταφύγια και τα πουλιά φωλιές, ο Υιός του Ανθρώπου όμως δεν έχει πού να γείρει το κεφάλι». ⁵⁹Είπε και σε κάποιον άλλο: «Ακολουθήσέ με». Εκείνος του απάντησε: «Κύριε, άφησέ με πρώτα να πάω να θάψω τον πατέρα μου». ⁶⁰Κι ο Ιησούς του είπε: «Άφησε τους νεκρούς να θάψουν τους νεκρούς τους, εσύ όμως πήγαινε να αναγγείλεις τη βασιλεία του Θεού». ⁶¹Του είπε και κάποιος άλλος: «Θα σε ακολουθήσω Κύριε, αλλά άφησέ με πρώτα

ν' αποχαιρετήσω τους δικούς μου». ⁶²Κι ο Ιησούς του είπε: «Όποιος βάζει το χέρι του στο αλέτρι και κοιτάζει προς τα πίσω, δεν είναι κατάλληλος για τη βασιλεία του Θεού».

Η αποστολή των εβδομήντα μαθητών

10 Ύστερα απ' αυτό, ο Κύριος διάλεξε και άλλους εβδομήντα μαθητές, που τους έστειλε δύο δύο πριν απ' αυτόν, σε κάθε πόλη και τόπο που έμελλε να επισκεφθεί. ²«Ο θερισμός είναι πολλός», τους έλεγε, «οι εργάτες όμως λίγοι· παρακαλέστε, λοιπόν, τον κύριο του θερισμού να στείλει εργάτες για το θερισμό του. ³Πηγαίνετε· σας στέλνω σαν πρόβατα ανάμεσα σε λύκους. ⁴Μην παίρνετε μαζί σας χρήματα ούτε σακίδιο ούτε υποδήματα, και μη χάνετε την ώρα σας για να χαιρετήσετε κάποιον στο δρόμο σας. ⁵Σε όποιο σπίτι μπείτε, πρώτα να λέτε "ειρήνη σε τούτο το σπίτι!" ⁶Αν εκεί μένει κάποιος ειρηνικός άνθρωπος, η ευχή σας θα πιάσει τόπο, αλλιώς θα γυρίσει πίσω σ' εσάς. ⁷Να μένετε στο ίδιο σπίτι τρώγοντας και πίνοντας, ό,τι σας προσφέρουν, γιατί στον εργάτη πρέπει να δοθεί ο μισθός που του αξίζει· μην αλλάζετε κατοικία. ⁸Όταν πάλι μπαίνετε σε κάποια πόλη και σας υποδέχονται, τρώτε ό,τι σας προσφέρουν. ⁹Να θεραπεύετε τους αρρώστους εκείνης της πόλης και να τους λέτε: "έφτασε σ' εσάς η βασιλεία του Θεού". ¹⁰Σ' όποια πόλη μπαίνετε και δε σας δέχονται, βγείτε στους δρόμους και πείτε: ¹¹"ακόμη και τη σκόνη της πόλης σας, που κάθισε στα πόδια μας, την τινάζουμε πάνω σας. Ένα όμως να ξέρετε: έφτασε σ' εσάς η βασιλεία του Θεού". ¹²Σας βεβαιώνω πως την ημέρα της κρίσεως ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επιείκεια στα Σόδομα παρά στην πόλη εκείνη».

Ο Ιησούς ταλανίζει τις αμετανόητες πόλεις (Μτ 11,20-24)

¹³«Αλίμονό σου Χοραζίν· αλίμονό σου Βηθσαϊδά! Γιατί αν γίνονταν στην Ύδρο και

στη Σιδώνα τα θαύματα που έγιναν σ' εσάς, οι κάτοικοί τους θα είχαν μετανοήσει από καιρό φορώντας ρούχα *πένθιμα και βάζοντας στάχτη στα μαλλιά τους. ¹⁴Στην Τύρο και στη Σιδώνα ο Θεός θα δείξει μεγαλύτερη επιεικεία την ημέρα της κρίσεως παρά σ' εσάς.

¹⁵Κι εσύ Καπερναούμ, που ανέβηκες ψηλά στα ουράνια, θα κατεβείς βαθιά στον *άδη.

¹⁶Όποιος ακούει εσάς ακούει εμένα· όποιος απορρίπτει εσάς απορρίπτει εμένα· κι όποιος απορρίπτει εμένα απορρίπτει αυτόν που μ' έστειλε».

Η επιστροφή των εβδομήντα μαθητών

¹⁷Όταν γύρισαν πίσω οι εβδομήντα μαθητές, έλεγαν γεμάτοι χαρά: «Κύριε, ακόμη και τα δαιμόνια μας υπακούνε όταν τα προστάζουμε στο *όνομά σου». ¹⁸Κι ο Ιησούς τους είπε: «Εγώ έχω δει το *σατανά να πέφτει από τον ουρανό σαν αστραπή. ¹⁹Σας έχω δώσει εξουσία να πατάτε πάνω σε φίδια και σκορπιούς, και να κυριαρχείτε πάνω σ' όλη τη δύναμη του *εχθρού· τίποτε δε θα σας βλάψει. ²⁰Μη χαίρεστε όμως γιατί σας υπακούνε τα δαιμονικά *πνεύματα· μάλλον να χαίρεστε που τα ονόματά σας έχουν γραφτεί στον ουρανό».

Ο Ιησούς απευθύνεται στον Πατέρα γεμάτος αγαλλίαση (Μτ 11,25-27 13,16-17)

²¹Εκείνη τη στιγμή ο Ιησούς ένωσε μέσα του αγαλλίαση, και είπε: «Σ' ευχαριστώ Πατέρα, Κύριε του ουρανού και της γης, γιατί αυτά που απέκρυψες από τους σοφούς και τους συνετούς τα φανέρωσες στους ταπεινούς. Ναι, Πατέρα μου, αυτό έγινε γιατί έτσι το θέλησες». ²²Ύστερα στράφηκε στους μαθητές και είπε: «Όλα μού έχουν παραδοθεί απ' τον Πατέρα μου. Κανένας δεν ξέρει ποιος είναι ο *Υιός παρά μόνον ο Πατέρας·

ούτε ποιος είναι ο Πατέρας παρά μόνον ο Υιός, κι εκείνος στον οποίο θέλει ο Υιός να το φανερώσει».

²³Και γυρίζοντας στους μαθητές του τους είπε ιδιαιτέρως: «Μακάριοι είναι εκείνοι που βλέπουν όσα βλέπετε εσείς! ²⁴Σας βεβαιώνω πως πολλοί *προφήτες και βασιλιάδες θέλησαν να δουν αυτά που βλέπετε εσείς, μα δεν τα είδαν· ν' ακούσουν όσα ακούτε εσείς, μα δεν τα άκουσαν».

Ο καλός Σαμαρείτης

²⁵Κάποιος *νομοδιδάσκαλος παρουσιάστηκε στον Ιησού, και για να τον φέρει σε δύσκολη θέση του είπε: «Διδάσκαλε, τι πρέπει να κάνω για να κερδίσω την αιώνια ζωή;» ²⁶Ο Ιησούς τον ρώτησε: «Ο *νόμος τι γράφει;» ²⁷Εκείνος απάντησε: «*Ν' αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου και μ' όλη την ψυχή σου, μ' όλη τη δύναμή σου και μ' όλο το νου σου· και τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου*». ²⁸«Πολύ σωστά απάντησες», του είπε ο Ιησούς· «αυτό κάνε και θα ζήσεις». ²⁹Εκείνος όμως, θέλοντας να δικαιολογήσει τον εαυτό του, είπε στον Ιησού: «Και ποιος είναι ο πλησίον μου;»

³⁰Πήρε τότε αφορμή ο Ιησούς και είπε: «Κάποιος άνθρωπος, κατεβαίνοντας από τα *Ιεροσόλυμα για την Ιεριχώ, έπεσε πάνω σε ληστές. Αυτοί τον ξεγύμνωσαν, τον τραυμάτισαν και έφυγαν παρατώντας τον μισοπεθαμένο. ³¹Από 'κεινό το δρόμο έτυχε να κατεβάνει και κάποιος *Ιερέας, ο οποίος τον είδε, αλλά τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. ³²Το ίδιο και κάποιος *Λευίτης, που περνούσε από 'κεινό το μέρος· παρ' όλο που τον είδε κι αυτός, τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. ³³Κάποιος όμως *Σαμαρείτης που ταξίδευε, ήρθε προς το μέρος του, τον είδε και τον σπλαχνίστηκε. ³⁴Πήγε κοντά του, άλειψε τις πληγές του με λάδι και κρασί και τις έδεσε καλά. Μάλιστα τον ανέβασε στο δικό του το

10,15 Ησ 14,13 15 10,16 9,48α Μτ 18,5 Μκ 9,37 Ιω 13,20 10,17 9,10 Μκ 6,30 10,18 Ιω 12,31 Απ 12,9 10,19 Ψλ 91,13 10,20 Εξ 32,32· Φλ 4,3 Απ 3,5 10,21 4,18 Μτ 11,25 10,22 Μτ 11,27 10,24 Α' Πε 1,10-12 10,25 18,18 Μτ 19,16 Μκ 10,17 10,27α Μτ 22,37 10,27β Μτ 22,39 10,28 Λευ 18,5 Ρωμ 10,5 Γαλ 3,12· Ιω 13,17 10,33 Μτ 10,5· Ακ 9,52 17,11 16 Πραξ 1,8 8,1 5 14-17 25· 9,31 Ιω 4,9 39-40

ζώο, τον οδήγησε στο πανδοχείο και φρόντισε γι' αυτόν. ³⁵Την άλλη μέρα φεύγοντας έβγαλε κι έδωσε στον πανδοχέα δύο *δηνάρια και του είπε: “φρόντισέ τον, κι ό,τι παραπάνω ξοδέψεις, εγώ όταν ξαναπεράσω θα σε πληρώσω”. ³⁶Ποιος λοιπόν απ' αυτούς τους τρεις κατά τη γνώμη σου αποδείχτηκε “πλησιόν” εκείνου που έπεσε στους ληστές;» ³⁷Ο νομοδιδάσκαλος απάντησε: «Εκείνος που τον σπλαχνίστηκε».

Τότε ο Ιησούς του είπε: «Πήγαινε, και να κάνεις κι εσύ το ίδιο».

Ο Ιησούς επισκέπτεται τη Μάρθα και τη Μαρία

³⁸Καθώς πορευόταν με τους μαθητές του ο Ιησούς, μπήκε σ' ένα χωριό, και τον υποδέχτηκε σπίτι της κάποια γυναίκα που την έλεγαν Μάρθα. ³⁹Αυτή είχε μια αδερφή που ονομαζόταν Μαρία, κι η οποία κάθισε στα πόδια του Ιησού και άκουγε τη διδασκαλία του. ⁴⁰Αντίθετα, η Μάρθα δούλευε ασταμάτητα για να τους περιποιηθεί. Πήγε λοιπόν στον Ιησού και του είπε: «Κύριε, δε νοιάζεσαι που η αδερφή μου με άφησε μόνη να σε περιποιούμαι; Πες της, λοιπόν, να με βοηθήσει». ⁴¹Ο Ιησούς της αποκρίθηκε: «Μάρθα, Μάρθα, ασχολείσαι κι αγωνιάς για τόσα πολλά πράγματα, ⁴²ενώ ένα μόνο χρειάζεται. Αυτό διάλεξε η Μαρία, και δεν πρόκειται να της το αφαιρέσει κανείς».

Η διδασκαλία του Ιησού για την προσευχή

11 Κάποτε ο Ιησούς προσευχόταν σ' έναν τόπο. Όταν τελείωσε, ένας από τους μαθητές του του είπε: «Κύριε, διδάξε μας πώς να προσευχόμαστε, όπως κι ο Ιωάννης Βαπτιστής διδάξε τους μαθητές του». ²Κι ο Ιησούς τους είπε: «Όταν προσεύχεσθε να λέτε:

Πατέρα μας, που βρίσκεσαι
στους ουρανούς,

κάνε να σε δοξάσουν όλοι ως Θεό,

κάνε να έρθει η *βασιλεία σου,
κάνε να γίνει το θέλημά σου
και από τους ανθρώπους
όπως γίνεται από τις ουράνιες
*δυνάμεις.

³Δίνε μας κάθε μέρα τον απαραίτητο για τη ζωή μας άρτο.

⁴Συγχώρησε τις αμαρτίες μας,
γιατί κι εμείς συγχωρούμε
όλους όσοι μας φταίνε.

Και μη μας αφήσεις να πέσουμε
σε πειρασμό,
αλλά γλίτωσέ μας από
τον πονηρό.»

⁵»Φανταστείτε», συνέχισε, «πως κάποιος από σας πάει τα μεσάνυχτα στο σπίτι του φίλου του και του λέει: “φίλε, δάνεισέ μου τρία ψωμιά, ⁶γιατί κάποιος φίλος μου ταξιδιώτης ήρθε σπίτι μου και δεν έχω τίποτε να του προσφέρω να φάει”. ⁷Εκείνος του απαντάει από μέσα: “μη μ' ενοχλείς: έχω πια κλειδώσει την πόρτα, και τα παιδιά μου κι εγώ είμαστε στο κρεβάτι: δεν μπορώ να σηκωθώ και να σου δώσω”. ⁸Σας βεβαιώνω πως κι αν ακόμη δεν τον εξυπηρετήσει επειδή είναι φίλος του, για την αναίδειά του θα σηκωθεί και θα του δώσει ό,τι χρειάζεταιται.

⁹»Σας λέω λοιπόν: ζητάτε και θα σας δοθεί, ψάχνετε και θα βρείτε, χτυπάτε την πόρτα και θα σας ανοίξει. ¹⁰Όποιος ζητάει παίρνει, όποιος ψάχνει βρίσκει, κι όποιος χτυπάει του ανοίγεται. ¹¹Ποιος πατέρας από σας, όταν του ζητήσει ο γιος του ψωμί, θα του δώσει πέτρα; ή όταν του ζητήσει ψάρι, θα του δώσει ψίδι αντί για ψάρι; ¹²ή αν του ζητήσει αυγό θα του δώσει σκορπιό; ¹³Αν λοιπόν εσείς, παρ' όλο που είστε αμαρτωλοί, ξέρετε να δίνετε καλά πράγματα στα παιδιά σας, πολύ περισσότερο ο ουράνιος Πατέρας θα δώσει το Άγιο Πνεύμα σε όσους του το ζητούν».

Υπολλά αρχαία χειρόγραφα του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου έχουν συντομότερη γραφή της Κυριακής Προσευχής

10,38-39 Ιω 11,2· 12,2-3 11,1 5,16 11,2 4,43· 9,2 62· 10,9,11· 17,21· 19,11· Πράξ 1,6-8· 19,8 28,23,31 11,3 12,22-32 11,4α Μτ 6,12 11,4β Μτ 6,13 11,7-8 18,5 11,9 Μτ 7,7

Η εξουσία του Ιησού πάνω στα δαιμόνια

(Μτ 12,22-30 Μκ 3,20-27)

¹⁴Κάποτε ο Ιησούς θεράπευσε έναν βουβό, που ήταν δαιμονισμένος. Όταν βγήκε το δαιμόνιο, ο βουβός άρχισε να μιλάει. Ο κόσμος έμεινε κατάπληκτος. ¹⁵Μερικοί όμως απ' αυτούς είπαν πως με τη δύναμη του άρχοντα των δαιμονίων βγάζει τα δαιμόνια. ¹⁶Άλλοι πάλι ήθελαν να τον φέρουν σε δύσκολη θέση και ζητούσαν να αποδείξει με ένα θαυματουργικό *σημάδι τη θεϊκή του αποστολή. ¹⁷Ο Ιησούς όμως, που γνώριζε τις σκέψεις τους τους είπε: «Κάθε βασίλειο που χωρίζεται σε αντιμαχόμενες παρατάξεις ερμώνεται· το ίδιο και κάθε οικογένεια που τα μέλη της μαλώνουν μεταξύ τους. ¹⁸Λέτε πως εγώ βγάζω τα δαιμόνια με τη δύναμη του *Βεελζεβούλ. Αν όμως ο *σατανάς πολεμάει τον εαυτό του πώς μπορεί να σταθεί η κυριαρχία του; ¹⁹Κι αν εγώ βγάζω τα δαιμόνια με τη δύναμη του Βεελζεβούλ, οι δικοί σας με ποια δύναμη τα βγάζουν; Αυτοί, λοιπόν, αποτελούν απόδειξη πως έχετε άδικο. ²⁰Αν όμως εγώ βγάζω τα δαιμόνια με τη δύναμη του Θεού, αυτό σημαίνει ότι έφτασε σ' εσάς η βασιλεία του Θεού. ²¹Όταν ένας δυνατός οπλιστεί γερά για να προστατεύσει το σπιτικό του, τα υπάρχοντά του είναι ασφαλισμένα. ²²Όταν όμως του επιτεθεί ένας δυνατότερος και τον νικήσει, τότε παίρνει τον οπλισμό στον οποίο εκείνος στηριζόταν και μοιράζει εδώ κι εκεί τα λάφυρά του. ²³Όποιος δεν είναι με το μέρος μου, είναι εναντίον μου· κι όποιος δε μαζεύει μαζί μου, σκορπίζει».

Η επιστροφή του δαιμονικού πνεύματος

(Μτ 12,43-45)

²⁴«Όταν το δαιμονικό *πνεύμα βγει από τον άνθρωπο, περνάει από ξηρούς τόπους ψάχνοντας να βρει κάπου να ξεκουραστεί, μα δε βρίσκει. Τότε λέει: "θα γυρίσω ξανά στην κατοικία μου απ' όπου έφυγα". ²⁵Ερχε-

ται και τη βρίσκει σκουπισμένη και στολισμένη. ²⁶Τότε πηγαίνει και παίρνει άλλα εφτά πνεύματα, πιο πονηρά από τον ίδιο, και μπαίνουν και κατοικούν εκεί. Έτσι, η τελευταία κατάσταση του ανθρώπου εκείνου γίνεται χειρότερη από την προηγούμενη».

Χαρά σ' εκείνους που τηρούν το λόγο του Θεού

²⁷Ενώ έλεγε αυτά ο Ιησούς, κάποια γυναίκα από το πλήθος έβγαλε μια δυνατή φωνή και του είπε: «Χαρά στη μάνα που σε γέννησε και σε θήλασε!» ²⁸Κι εκείνος είπε: «Πιο πολύ χαρά σ' εκείνους που ακούν το λόγο του Θεού και τον εφαρμόζουν!»

Το σημάδι του Ιωνά

(Μτ 12,38-42)

²⁹Όταν το πλήθος πύκνωσε, ο Ιησούς άρχισε να λέει: «Η σημερινή γενιά των ανθρώπων είναι πονηρή· ζητάει σημάδι θαυματουργικό, αλλά σημάδι δε θα της δοθεί εκτός από κείνο του *προφήτη Ιωνά. ³⁰Όπως ο Ιωνάς ήταν σημάδι για τους Νινευίτες, έτσι θα είναι κι ο *Υιός του Ανθρώπου σημάδι για τη σημερινή γενιά. ³¹Η βασίλισσα του Νότου θα αναστηθεί κατά την τελική κρίση μαζί με τους ανθρώπους της σημερινής γενιάς και θα τους κατηγορήσει, γιατί εκείνη ήρθε από την άλλη άκρη του κόσμου για ν' ακούσει τη σοφία του Σολομώντα. Κι όμως εδώ υπάρχει κάποιος μεγαλύτερος από το Σολομώντα. ³²Οι κάτοικοι της "Νινευή θ' αναστηθούν κατά την τελική κρίση μαζί με τη σημερινή γενιά και θα την κατηγορήσουν, γιατί εκείνοι μετανόησαν όταν άκουσαν το κήρυγμα του Ιωνά. Κι όμως εδώ υπάρχει κάποιος μεγαλύτερος από τον Ιωνά».

Το λυχνάρι του σώματος

(Μτ 5,15 6,22-23)

³³«Όταν ανάβει κανείς ένα λυχνάρι, δεν το βάζει σε κάποιο κρυφό μέρος ούτε κάτω από το δοχείο με το οποίο μετράνε το σιτά-

ρι, αλλά στο λυχνοστάτη, ώστε όλοι όσοι μπαίνουν στο σπίτι να μπορούν να δουν.³⁴ Το λυχνάρι του σώματος είναι τα μάτια. Αν, λοιπόν, τα μάτια σου είναι γερά, όλο σου το σώμα θα είναι φωτεινό· αν όμως είναι χαλασμένα, τότε και όλο το σώμα σου θα είναι σκοτεινό.³⁵ Πρόσεχε, λοιπόν, μη μεταβληθεί το φως που έχεις σε σκοτάδι.³⁶ Γιατί αν ολόκληρο το σώμα σου είναι φωτεινό χωρίς κανένα σκοτεινό μέρος, τότε θα φωτίζει γύρω του πραγματικά, όπως το λυχνάρι φωτίζει με τη λάμψη του».

Ο Ιησούς κατακεραυνώνει τους Φαρισαίους και τους νομοδιδασκάλους

(Μτ 23,1-36)

³⁷Όταν τελείωσε ο Ιησούς, ένας *Φαρισαίος τον παρακάλεσε να γευματίσει μαζί του. Μπήκε ο Ιησούς στο σπίτι και κάθισε στο τραπέζι.³⁸ Ο Φαρισαίος παραξενεύτηκε που δεν πλύθηκε πριν από το φαγητό, σύμφωνα με το θρησκευτικό έθιμο.³⁹ Ο Κύριος όμως του είπε: «Εσείς οι Φαρισαίοι καθαρίζετε το εξωτερικό του ποτηριού και του πιάτου, ενώ το εσωτερικό σας είναι γεμάτο πλεονεξία και πονηριά.⁴⁰ Ανόητοι. Ο ίδιος δημιουργός δεν έφτιαξε το εξωτερικό και το εσωτερικό; ⁴¹Δώστε λοιπόν ελεημοσύνη το περιεχόμενο του ποτηριού και του πιάτου και τότε θα τα έχετε όλα *καθαρά.

⁴²»Αλίμονό σας, Φαρισαίοι. Δίνετε στο *ναό το ένα *δέκατο από το δυόσμο, το πήγανο κι από κάθε χορταρικό, και παραμελείτε τη δικαιοσύνη και την αγάπη του Θεού. Αυτά όμως έπρεπε να κάνετε, χωρίς βέβαια να παραμελείτε κι εκείνα.

⁴³»Αλίμονό σας Φαρισαίοι. Αγαπάτε την πρωτοκαθεδρία στις *συναγωγές και τους ασπασμούς στις αγορές.

⁴⁴»Αλίμονό σας, *γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές. Μοιάζετε με τάφους που δε φαίνονται, και όμως οι άνθρωποι που βαδίζουν από πάνω τους δεν έχουν ιδέα ότι μολύνονται».

⁴⁵Τότε κάποιος *νομοδιδάσκαλος του λέει: «Διδάσκαλε, με όσα λες προσβάλλεις κι εμάς». ⁴⁶Κι ο Ιησούς είπε: «Αλίμονο και σ' εσάς, νομοδιδάσκαλοι. Φορτώνετε τους ανθρώπους με δυσβάστακτα φορτία κι εσείς ούτε με το δάκτυλό σας δεν τα αγγίζετε να τους βοηθήσετε.

⁴⁷»Αλίμονό σας. Χτίζετε μνημεία για τους *προφήτες, που τους έχουν σκοτώσει οι πρόγονοί σας.⁴⁸ Άρα χτίζοντας μνημεία γι' αυτούς που εκείνοι σκότωσαν, αποδεικνύετε ότι είστε μάρτυρες και συνένοχοι στα έργα των προγόνων σας.⁴⁹ Γι' αυτό και η *σοφία του Θεού είπε: "θα τους στείλω προφήτες και αποστόλους, αλλά μερικούς απ' αυτούς θα τους σκοτώσουν και θα τους καταδιώξουν". ⁵⁰Έτσι η σημερινή γενιά των ανθρώπων θα δώσει λόγο για τα φονικά που έγιναν εναντίον όλων των προφητών από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος.⁵¹ από το φονικό του *Άβελ, μέχρι το φονικό του Ζαχαρία, που σκοτώθηκε ανάμεσα στο *θυσιαστήριο και στο ναό. Σας βεβαιώνω πως για όλα αυτά η σημερινή γενιά θα δώσει λόγο.

⁵²»Αλίμονό σας, νομοδιδάσκαλοι. Αφαιρέσατε το κλειδί της γνώσεως· και εσείς δεν μπήκατε, και αυτούς που θέλησαν να μπουν τους εμποδίσατε».

⁵³Ενώ ο Ιησούς τους έλεγε αυτά, οι γραμματείς και οι Φαρισαίοι άρχισαν να δείχνουν έντονη εχθρότητα και να τον προκαλούν με πολλές ερωτήσεις.⁵⁴ του έστηναν παγίδες, προσπαθώντας ν' αρπάξουν κάτι από το στόμα του, με σκοπό να τον κατηγορήσουν.

Προσέχετε την υποκρισία

12 Στο μεταξύ είχε μαζευτεί πλήθος κόσμου, έτσι που ο ένας να πατάει πάνω στον άλλο. Τότε ο Ιησούς άρχισε να λέει πρώτα στους μαθητές του: «Προσέχετε απ' το προζύμι των *Φαρισαίων, που είναι η υποκρισία τους. ²Δεν υπάρχει τίποτε σκεπασμένο που δε θα ξεσκεπαστεί, και τίποτε κρυφό που δε θα μαθευτεί. ³Ό,τι, λοιπόν,

λέτε στο σκοτάδι θα ακουστεί στο φως, κι ό,τι ψιθυρίζετε σε κλειστό χώρο θ' ανακοινωθεί στα φανερά».

Ομολογείτε χωρίς φόβο

(Μτ 10,19-20 28-33 12,31-32)

⁴«Σ' εσάς όμως, φίλοι μου, λέω: Μη φοβηθείτε αυτούς που σκοτώνουν το σώμα και ύστερα δεν μπορούν τίποτα περισσότερο να κάνουν. ⁵Να σας πω ποιον να φοβηθείτε: το Θεό, που έχει την εξουσία να σας ρίξει στην κόλαση μετά το φυσικό θάνατο. Σας βεβαιώνω πως αυτόν πρέπει να φοβάστε. ⁶Τα πέντε σπουργίτια δεν πουλιούνται για δύο μόνο *ασάρια; Κι όμως ο Θεός ούτε ένα απ' αυτά δεν ξεχνάει. ⁷Ο Θεός έχει μετρημένες ακόμα και τις τρίχες της κεφαλής σας. Μη φοβάστε, λοιπόν, γιατί αξίζετε περισσότερο από πολλά σπουργίτια.

⁸»Σας βεβαιώνω πως όποιος ομολογήσει μπροστά στους ανθρώπους ότι ανήκει σ' εμένα, το ίδιο θα κάνει γι' αυτόν και ο *Υιός του Ανθρώπου κατά την τελική κρίση, μπροστά στους *αγγέλους του Θεού. ⁹Όποιος όμως με απαρνηθεί μπροστά στους ανθρώπους, θα τον απαρνηθεί και ο Υιός του Ανθρώπου μπροστά στους αγγέλους του Θεού, κατά την τελική κρίση. ¹⁰Όποιος μιλήσει προσβλητικά κατά του Υιού του Ανθρώπου, ο Θεός θα τον συγχωρήσει: όποιος όμως προσβάλλει το Άγιο Πνεύμα, ο Θεός δε θα τον συγχωρήσει. ¹¹Όταν σας οδηγήσουν μπροστά στις συναγωγές ή στις πολιτικές αρχές, μην αγωνιάτε για το πώς θα απολογηθείτε ή τι θα πείτε, ¹²γιατί το Άγιο Πνεύμα θα σας φωτίσει εκείνη τη στιγμή τι θα πρέπει να πείτε».

Η παραβολή του άφρονα πλουσίου

¹³Κάποιος από το πλήθος είπε στον Ιησού: «Διδάσκαλε, πες στον αδερφό μου να μοιράσουμε την κληρονομιά μας». ¹⁴Κι ο Ιησούς του απάντησε: «Ανθρωπέ μου, εγώ

δεν είμαι δικαστής για να χωρίζω την περιουσία σας». ¹⁵Και στο πλήθος είπε: «Να προσέχετε και να φυλάγεστε από κάθε είδους πλεονεξία, γιατί τα πλούτη, όσο περισσότερα κι αν είναι, δε δίνουν στον άνθρωπο την αληθινή ζωή». Τους είπε μάλιστα την εξής παραβολή: ¹⁶«Κάποιοι πλούσιοι ανθρώπου τα χωράφια έδωσαν άφθονη σοδειά. ¹⁷Τότε εκείνος σκεφτόταν και έλεγε: "τι να κάνω; Δεν έχω μέρος να συγκεντρώσω τα γεννηματά μου! ¹⁸Αλλά να τι θα κάνω", είπε. "Θα γκρεμίσω τις αποθήκες μου και θα χτίσω μεγαλύτερες για να συγκεντρώσω εκεί όλη τη σοδειά μου και τ' αγαθά μου. ¹⁹Μετά θα πω στον εαυτό μου: τώρα έχεις πολλά αγαθά, που αρκούν για χρόνια πολλά: ξεκουράσου, τρώγε, πίνε, διασκεδάζε". ²⁰Τότε του είπε ο Θεός: "ανόητε. Αυτή τη νύχτα θα παραδώσεις τη ζωή σου. Αυτά, λοιπόν, που ετοίμασες σε ποιον θα ανήκουν;"

²¹»Αυτά, λοιπόν, παθαίνει όποιος μαζεύει πρόσκαιρους θησαυρούς και δεν πλουτίζει τον εαυτό του με ό,τι θέλει ο Θεός».

Εμπιστευτείτε τον εαυτό σας στο Θεό

(Μτ 6,25-34)

²²Είπε τότε ο Ιησούς στους μαθητές του: «Γι' αυτό σας λέω να μην αγωνιάτε για τη ζωή σας τι θα φάτε και για το σώμα σας τι θα ντυθείτε. ²³Η ζωή σας είναι σπουδαιότερη από το φαγητό, και το σώμα σας από τα ρούχα. ²⁴Παρατηρήστε τα κοράκια: ούτε σπέρνουν ούτε θερίζουν, και δεν έχουν ούτε κελάρι ούτε αποθήκη: κι όμως ο Θεός τα τρέφει. Εσείς αξίζετε πολύ περισσότερο από τα πουλιά. ²⁵Ποιος από σας μπορεί με τις φροντίδες του να προσθέσει έναν πήχυ στο ανάστημα του; ²⁶Αν, λοιπόν, δεν έχετε τη δυνατότητα να πετύχετε ούτε τόσο λίγο, γιατί αγωνιάτε για τα υπόλοιπα; ²⁷Παρατηρήστε τα κρίνα πώς μεγαλώνουν: δεν κοπιάζουν ούτε γνέθουν: κι όμως σας βεβαιώνω πως ούτε ο Σολομών σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια δεν

^δέναν πήχυ στο ανάστημά του Ἡ λίγο χρόνο στη ζωή του

ντυνόταν όπως ένα απ' αυτά. ²⁸Κι αν ο Θεός ντύνει έτσι το αγριόχορτο, που σήμερα υπάρχουν κι αύριο το ρίχνουν στη φωτιά, σκεφτείτε, ολιγόπιστοι, πόσο περισσότερο θα φροντίσει για σας! ²⁹Μη σας απασχολεί, λοιπόν, τι θα φάτε και τι θα πιείτε, και μη σας πιάνει άγχος. ³⁰Για όλα αυτά αγωνιούν όσοι δεν εμπιστεύονται το Θεό. Ο Πατέρας σας όμως ξέρει καλά ότι έχετε ανάγκη απ' αυτά. ³¹Εσείς να επιζητείτε μόνο τη βασιλεία του Θεού, κι όλα αυτά θ' ακολουθήσουν.

³²»Μη φοβάσαι, μικρό μου ψάμιο. Σ' εσάς ευαρεστήθηκε ο Πατέρας σας να δώσει τη βασιλεία του. ³³Πουλήστε τα υπάρχοντά σας και δώστε τα χρήματα στους φτωχούς. Αποκτήστε πορτοφόλια που δεν παλιώνουν, πλούτη μόνιμα στον κόσμο του Θεού, όπου ούτε κλέφτης τα αγγίζει ούτε σκόρος τα καταστρέφει. ³⁴Γιατί όπου είναι τα πλούτη σας εκεί θα είναι και η καρδιά σας».

Οι έμπιστοι δούλοι

(Μτ 24,45-51)

³⁵«Να είστε συνεχώς έτοιμοι με δεμένο το ζωνάρι στη μέση σας και αναμμένα τα λυχνάρια σας. ³⁶Να συμπεριφέρεστε σαν αυτούς που περιμένουν τον κύριό τους πότε θα γυρίσει από το γάμο, ώστε μόλις έρθει και χτυπήσει την πόρτα, να του ανοίξουν αμέσως. ³⁷Μακάριοι οι δούλοι εκείνοι που ο κύριός τους θα τους βρει ξύπνιους όταν έρθει. Σας βεβαιώνω πως θ' ανασκουμπωθεί, θα του βάλει να καθίσουν και θα τους περιποιηθεί. ³⁸Χαρά σ' εκείνους μάλιστα τους δούλους, που όταν ο κύριός τους επιστρέψει τα μεσάνυχτα ή τα ξημερώματα, θα τους βρει να τον περιμένουν. ³⁹Και να ξέρετε τούτο: αν ο ιδιοκτήτης ενός σπιτιού ήξερε ποια ώρα θα έρθει ο κλέφτης, θα ήταν άγρυπνος και δε θα άφηνε να του διαρρήξουν το σπίτι. ⁴⁰Να είστε, λοιπόν, κι εσείς έτοιμοι, γιατί ο Υιός του Ανθρώπου θα έρθει την ώρα που δεν τον περιμένετε». ⁴¹Τότε ο Πέτρος του είπε: «Κύριε, για μας την είπες

αυτή την παραβολή ή για όλους;» Κι ο Κύριος απάντησε: ⁴²«Ποιος είναι ο έμπιστος και συνετός δούλος, που ο κύριός του θα τον αφήσει επιστάτη των υπηρετών του, για να τους μοιράζει την αμοιβή τους την κατάλληλη στιγμή; ⁴³Μακάριος είναι εκείνος ο δούλος, που όταν επιστρέψει ο κύριός του, θα τον βρει να συμπεριφέρεται μ' αυτόν τον τρόπο. ⁴⁴Σας βεβαιώνω πως θα τον βάλει υπεύθυνο σ' όλα του τα υπάρχοντα. ⁴⁵Αν όμως ο δούλος εκείνος σκεφτεί μέσα του: "θ' αργήσει να επιστρέψει ο κύριός μου", κι αρχίσει να δέρνει τους άλλους υπηρέτες και τις υπηρέτριες, να τρώει και να πίνει και να μεθάει, ⁴⁶τότε θα έρθει ο κύριός του μια μέρα που αυτός δε θα τον περιμένει και σε ώρα που δε θα την ξέρει. Θα τον τιμωρήσει πολύ αυστηρά και θα τον ρίξει στον τόπο όπου τιμωρούνται οι άπιστοι.

⁴⁷»Εκείνος ο δούλος που ξέρει τι θέλει ο κύριός του, δεν είναι όμως έτοιμος και δεν κάνει αυτό που θέλει ο κύριός του, θα τιμωρηθεί αυστηρά. ⁴⁸Αντίθετα, εκείνος που δεν ξέρει το θέλημα του κυρίου του και κάνει κάτι αξιόποιο, θα τιμωρηθεί ελαφρότερα. Σ' όποιον δόθηκαν πολλά, θα ζητηθούν πολλά απ' αυτόν και σ' όποιον δόθηκαν περισσότερα θα του ζητηθούν περισσότερα».

Ο Ιησούς αιτία διαιρέσεων

(Μτ 10,34-36)

⁴⁹«Φωτιά ήρθα να βάλω στη γη και τι άλλο θέλω αν έχει κιόλας ανάψει! ⁵⁰Έχω όμως να περάσω μια δοκιμασία και με κατέχει ανυπομονησία ωστόσο την υποστάω! ⁵¹Νομίζετε πως ήρθα για να επιβάλω αναγκαστική ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων; Κάθε άλλο: σας βεβαιώνω πως ο ερχομός μου θα φέρει διαιρέσεις. ⁵²Από τώρα και στο εξής μία οικογένεια με πέντε μέλη θα χωριστεί σε δύο παρατάξεις: τρεις εναντίον δύο και δύο εναντίον τριών.

⁵³»Ο πατέρας θα είναι αντίθετος με το γιο του

κι ο γιος με τον πατέρα του
η μάνα με την κόρη της
κι η κόρη με τη μάνα της
η πεθερά με τη νύφη της
κι η νύφη με την πεθερά της».

Η ερμηνεία των καιρών

(Μτ 16,2-3)

⁵⁴ Έλεγε ακόμη ο Ιησούς στα πλήθη: «Όταν δείτε τα σύννεφα να έρχονται από τη δύση, αμέσως λέτε πως έρχεται βροχή, κι έτσι γίνεται. ⁵⁵Κι όταν φυσάει νοτιάς, λέτε πως θ' ακολουθήσει καύσωνας, κι έτσι γίνεται. ⁵⁶Υποκριτές! Τα σημάδια του ουρανού και της γης ξέρετε να τα διακρίνετε. Πώς δεν ξέρετε να διακρίνετε τα *σημάδια των καιρών;»

Λύνετε τις διαφορές σας γρήγορα

(Μτ 5,25-26)

⁵⁷ «Γιατί δεν κρίνετε κι από μόνοι σας ποιο είναι το σωστό; ⁵⁸ Όταν για παράδειγμα, πηγαίνεις με τον αντίδικό σου στο δικαστή, φρόντισε όσο βρίσκεσαι ακόμη στο δρόμο να συμφιλιωθείς μαζί του· γιατί αλλιώς, αν σε πάει στο δικαστή, ο δικαστής θα σε παραδώσει στο δεσμοφύλακα και ο δεσμοφύλακας θα σε κλείσει στη φυλακή. ⁵⁹ Να ξέρεις πως δεν πρόκειται να βγεις από 'κει, αν δεν επιστρέψεις και το τελευταίο *λεπτό».

Προτροπή για μετάνοια

13 Εκείνο τον καιρό πήγαν στον Ιησού μερικοί και του αφηγήθηκαν για τους Γαλιλαίους, τους οποίους σκότωσε ο Πιλάτος την ώρα που πρόσφεραν *θυσία, κι έτσι το *αίμα τους ανακατεύτηκε με το αίμα των ζώων που θυσιάζονταν. ² Ο Ιησούς τους είπε: «Νομίζετε ότι αυτοί οι Γαλιλαίοι, επειδή τα 'παθαν αυτά, ήταν πιο αμαρτωλοί από όλους τους άλλους Γαλιλαίους; ³ Σας βεβαιώνω πως όχι· αν όμως δε μετανοήσετε, θα χαθείτε όλοι σας με τον ίδιο τρόπο. ⁴ Η μήπως νομίζετε ότι εκείνοι οι δεκαοχτώ, που

έπεσε πάνω τους ο πύργος στο Σιλωάμ και τους σκότωσε, ήταν χειρότεροι από όλους τους ανθρώπους που κατοικούν στην *Ιερουσαλήμ; ⁵ Σας βεβαιώνω πως όχι· αν όμως δεν μετανοήσετε, όλοι θα χαθείτε κατά τον ίδιο τρόπο».

Η παραβολή της άκαρπης συκιάς

⁶ Ο Ιησούς τους είπε ακόμη την ακόλουθη παραβολή: «Κάποιος είχε φυτέψει στο αμπέλι του μια συκιά· όταν όμως πήγε να μαζέψει απ' αυτή σύκα, δε βρήκε. ⁷ Είπε τότε στον αμπελουργό: "τρία χρόνια τώρα έρχομαι σ' αυτήν τη συκιά να βρω σύκα και δε βρίσκω· κόψε την, λοιπόν, για να μην αχρηστεύει και το έδαφος". ⁸ Εκείνος του απάντησε: "άφησέ την, κύριε, κι ετούτη τη χρονιά, για να τη σκάψω γύρω γύρω και να τηςβάλω κοπριά. ⁹ Και αν κάνει καρπό, την αφήνεις· αλλιώς, θα την κόψεις στο μέλλον"».

Η θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας το Σάββατο

¹⁰ Κάποιο *Σάββατο δίδασκε ο Ιησούς σε μια *συναγωγή. ¹¹ Εκεί βρισκόταν και μια γυναίκα, δεκαοχτώ χρόνια άρρωστη από δαιμονικό *πνεύμα. Ήταν κυρτωμένη και δεν μπορούσε καθόλου να ισιώσει το σώμα της. ¹² Όταν την είδε ο Ιησούς, τη φώναξε και της είπε: «Γυναίκα, απαλλάσσεσαι από την αρρώστια σου». ¹³ Έβαλε πάνω της τα χέρια του κι αμέσως εκείνη ορθώθηκε και δόξαζε το Θεό. ¹⁴ Ο *αρχισυναγωγός όμως, αγανακτισμένος που ο Ιησούς έκανε τη θεραπεία το Σάββατο, γύρισε στο πλήθος και είπε: «Υπάρχουν εξί μέρες που επιτρέπεται να εργάζεται κανείς· μέσα σ' αυτές, λοιπόν, να έρχεστε και να θεραπεύεστε, και όχι το Σάββατο». ¹⁵ Ο Κύριος του απάντησε: «Υποκριτή! Ο καθένας σας δε λύνει το βόδι του ή το γαϊδούρι του από το παχί το Σάββατο και πάει να το ποτίσει; ¹⁶ Κι αυτή, που είναι απόγονος του *Αβραάμ, και ο *σατανάς την είχε δεμένη δεκαοχτώ χρόνια, δεν έπρεπε να λυθεί απ' αυτά τα δεσμά το Σάββατο;» ¹⁷ Με

τα λόγια του αυτά ντροπιάζονταν όλοι οι αντίπαλοί του κι ο κόσμος χαίροταν για όλα τα θαυμαστά που έκανε ο Ιησούς.

Η παραβολή για το σπόρο του σιναπιού και το προζύμι

(Μτ 13,31-32· Μκ 4,30-32)

¹⁸ Έλεγε ακόμη ο Ιησούς: «Με τι μοιάζει η βασιλεία του Θεού και με τι να την παρομοιάσω; ¹⁹Μοιάζει με σπόρο σιναπιού, που κάποιος τον φύτεψε στον κήπο του. Μεγάλωσε, έγινε ολόκληρο δέντρο, και τα πουλιά φώλιασαν στα κλαδιά του».

²⁰ Είπε πάλι: «Με τι να παρομοιάσω τη βασιλεία του Θεού; ²¹Μοιάζει με προζύμι, που το πήρε κάποια γυναίκα και το ανακάτωσε με ένα σακί αλεύρι, ώσπου ζυμώθηκε όλο».

Η στενή πύλη

(Μτ 7,13-14.21-23)

²² Καθώς ο Ιησούς πήγαινε στα Ιεροσόλυμα, περνούσε μέσα από πόλεις και χωριά διδάσκοντας. ²³ Κάποιος τον ρώτησε: «Κύριε, είναι λίγοι αυτοί που θα σωθούν;» Εκείνος τους απάντησε: ²⁴ «Εσείς αγωνιστείτε να μπειτε από τη στενή πύλη, γιατί σας βεβαιώνω πως πολλοί θα θελήσουν να μπουν και δε θα μπορέσουν. ²⁵ Όταν έρθει η ώρα, θα σηκωθεί ο οικοδεσπότης και θα μανταλώσει την πόρτα· κι εσείς θα σταθείτε απ' έξω και θ' αρχίσετε να χτυπάτε λέγοντας "Κύριε, άνοιξέ μας". Τότε εκείνος θα σας απαντήσει: "δε σας ξέρω από πού είστε". ²⁶ Τότε θ' αρχίσετε να λέτε: "εμείς φάγαμε και ήπιαμε μαζί σου, και μας διδάξες στις πλατείες μας". ²⁷ Κι εκείνος θα σας πει: "σας λέω, δε σας ξέρω από πού είστε· φύγετε από κοντά μου όλοι εσείς οι εργάτες του κακού". ²⁸ Εκεί θα κλαίτε και θα τρίζετε τα δόντια σας, όταν θα δείτε τον Αβραάμ, τον Ισαάκ, τον Ιακώβ και όλους τους προφήτες στη βασιλεία του Θεού, κι εσάς να σας πετάνε έξω. ²⁹ Θα έρθουν άνθρωποι από την ανατολή και τη δύση, απ' το βορρά και το νότο και θα καθίσουν στο τραπέζι της βασιλεί-

ας του Θεού. ³⁰ Και υπάρχουν πολλοί που τώρα είναι τελευταίοι αλλά τότε θα είναι πρώτοι· και πρώτοι που θα είναι τελευταίοι.

Ο θρήνος για την Ιερουσαλήμ

(Μτ 23,37-39)

³¹ Εκείνη την ημέρα πλησίασαν μερικοί *Φαρισαίοι και του έλεγαν: «Απομακρύνσου απ' αυτή την περιοχή, γιατί ο *Ηρώδης θέλει να σε σκοτώσει!». ³² Εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε να πείτε σ' αυτήν την αλεπού πως σήμερα κι αύριο θεραπεύω δαιμονισμένους και γιατρέυω ασθενείς· και την τρίτη μέρα θα φτάσει το έργο μου στο τέλος. ³³ Πείτε του πως αυτά θα γίνουν σήμερα κι αύριο, και την επομένη θα συνεχίσω την πορεία μου, γιατί δε συνηθίζεται να σκοτώνουν *προφήτη έξω από την Ιερουσαλήμ. ³⁴ Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ, εσύ που σκοτώνεις τους προφήτες και *λιθοβολείς αυτούς που σου στέλνει ο Θεός! Πόσες φορές θέλησα να συνάξω τα παιδιά σου, όπως η κλώσα τα κλωσόπουλά της κάτω από τις φτερούγες της, αλλά εσείς δεν το θελήσατε! ³⁵ Γι' αυτό ο τόπος σας θα ερημωθεί. Σας βεβαιώνω πως δε θα με δείτε πια, ώσπου να 'ρθεί ο καιρός που θα πείτε, *ευλογημένος αυτός που έρχεται σταλμένος απ' τον Κύριο!*»

Η θεραπεία του υδρωπικού

14 Ένα *Σάββατο ο Ιησούς πήγε στο σπίτι κάποιου *Φαρισαίου άρχοντα για να φάει, και οι Φαρισαίοι τον παρακολούθούσαν. ² Τότε στάθηκε μπροστά του ένας άνθρωπος που έπασχε από υδρωπικία. ³ Ο Ιησούς πήρε το λόγο και ρώτησε τους *νομοδιδασκάλους και τους Φαρισαίους: «Επιτρέπεται να γίνονται θεραπείες το Σάββατο;» ⁴ Εκείνοι δεν απάντησαν. Ο Ιησούς έπιασε τον άρρωστο, τον γιάτρεψε και τον άφησε να φύγει. ⁵ Ύστερα τους είπε: «Ποιος από σας, όταν πέσει το παιδί του ή το βόδι του στο πηγάδι το Σάββατο δε θα το ανασύρει αμέσως;» ⁶ Και δεν μπόρεσαν να δώσουν απάντηση σ' αυτά.

Η παραβολή για τις πρωτοκαθεδρίες

⁷Βλέποντας ο Ιησούς τους καλεσμένους με ποιον τρόπο διάλεξαν τις πρώτες θέσεις στο τραπέζι, τούς είπε μια παραβολή: ⁸«Όταν σε καλέσει κάποιος σε γάμο, μην πας να καθίσεις στην πρώτη θέση, γιατί μπορεί κάποιος άλλος καλεσμένος να είναι πιο σπουδαίος από σένα. ⁹Και τότε θα έρθει αυτός που κάλεσε κι εσένα κι εκείνον, και θα σου πει: "δώσε τη θέση σου σ' αυτόν". Τότε εσύ ντροπιασμένος θα πας να καθίσεις στην τελευταία θέση. ¹⁰Γι' αυτό, όταν σε καλέσουν κάπου, πήγαινε και κάθισε στην τελευταία θέση, ώστε όταν έρθει αυτός που σε κάλεσε, να σου πει: "φίλε μου, έλα σε μια καλύτερη θέση". Έτσι αυτό θα είναι μια τιμή για σένα μπροστά στους συνδαιτυμόνες σου. ¹¹Γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, κι αυτός που ταπεινώνει τον εαυτό του θα υψωθεί». ¹²Και σ' αυτόν που τον είχε καλέσει έλεγε ο Ιησούς: «Εσύ όταν κάνεις γεύμα ή δείπνο, μην καλείς τους φίλους σου και τ' αδέρφια σου ούτε τους συγγενείς σου και τους πλούσιους γείτονες, γιατί κι αυτοί θα σε καλέσουν με τη σειρά τους, κι έτσι θα σου το ανταποδώσουν. ¹³Αντίθετα, όταν κάνεις τραπέζι, να καλείς φτωχούς, ανάπηρους, κουτσούς, τυφλούς. ¹⁴Θα είσαι μακάριος που δεν θα μπορούν να σου το ανταποδώσουν, γιατί θα σου ανταποδοθεί όταν οι δίκαιοι θ' αναστηθούν».

Η παραβολή του μεγάλου δείπνου

(Μτ 22,1-10)

¹⁵Όταν τ' άκουσε αυτά κάποιος από κείνους που έτρωγαν μαζί με τον Ιησού, του είπε: «Μακάριος όποιος πάρει μέρος στο τραπέζι της βασιλείας του Θεού». ¹⁶Κι ο Ιησούς του είπε: «Κάποιος άνθρωπος ετοίμασε ένα μεγάλο δείπνο και κάλεσε πολλούς. ¹⁷Όταν ήρθε η ώρα του δείπνου, έστειλε το δούλο του να πει στους καλεσμένους: "ελάτε, όλα είναι πια έτοιμα". ¹⁸Τότε άρχισαν ο

ένας μετά τον άλλο να βρίσκουν δικαιολογίες: Ο πρώτος του είπε: "έχω αγοράσει ένα χωράφι και πρέπει να πάω να το δω· σε παρακαλώ, θεώρησέ με δικαιολογημένο". ¹⁹Άλλος του είπε: "έχω αγοράσει πέντε ζευγάρια βόδια και πάω να τα δοκιμάσω· σε παρακαλώ, δικαιολόγησέ με". ²⁰Κι ένας άλλος του είπε: "είμαι νιόπαντρος και γι' αυτό δεν μπορώ να έρθω". ²¹Γύρισε ο δούλος εκείνος και τα είπε αυτά στον κύριο του. Τότε ο οικοδεσπότης οργισμένος είπε στο δούλο του: "πήγαινε γρήγορα στις πλατείες και στους δρόμους της πόλης και φέρε μέσα τους φτωχούς, τους ανάπηρους, τους κουτσούς και τους τυφλούς". ²²Όταν γύρισε ο δούλος τού είπε: "κύριε, αυτό που πρόσταξες έγινε και υπάρχει ακόμη χώρος". ²³Είπε πάλι ο κύριος στο δούλο: "πήγαινε έξω από την πόλη στους δρόμους και στα μονοπάτια κι ανάγκασέ τους να έρθουν, για να γεμίσει το σπίτι μου". ²⁴γιατί σας βεβαιώνω πως κανένας από κείνους που κάλεσα δε θα γευτεί το δείπνο μου».

Οι απαιτήσεις του Ιησού από τους πιστούς

(Μτ 10,37-38)

²⁵Μαζί με τον Ιησού βάδιζε πολύς λαός, κι εκείνος στράφηκε και τους είπε: ²⁶«Αν κάποιος έρχεται κοντά μου και δεν απαρνιέται τον πατέρα του και τη μάνα του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του, τους αδερφούς και τις αδερφές του, ακόμη και την ίδια του τη ζωή, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου. ²⁷Όποιος δεν σηκώνει το σταυρό του και δε με ακολουθεί, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου. ²⁸Ποιος από σας που θέλει να χτίσει έναν πύργο δε θα καθίσει πρώτα να υπολογίσει τη δαπάνη, για να δει αν του φτάνουν τα χρήματα να τον τελειώσει; ²⁹Κι αυτό, ώστε όταν βάλει το θεμέλιο και δεν μπορεί να τελειώσει το έργο, να μην αρχίσουν όλοι όσοι τον βλέπουν να τον κοροϊδεύουν ³⁰και να λένε ότι αυτός ο άνθρωπος άρχισε να χτίζει αλλά δεν μπόρεσε να τελειώσει. ³¹Ποιος βασιλιάς, πάλι, ξεκινάει να κάνει πόλεμο με

άλλον βασιλιά χωρίς πρώτα να καθίσει να σκεφτεί αν μπορεί με δέκα χιλιάδες άντρες να αντιμετωπίσει αυτόν που του επιτίθεται με είκοσι χιλιάδες; ³²Αν δεν μπορεί, στέλνει μεσολαβητές, όταν ακόμη ο άλλος είναι μακριά, και ζητάει διαπραγματεύσεις για ειρήνη. ³³Ετσι, λοιπόν, κανείς από σας δεν μπορεί να είναι μαθητής μου αν δεν απαρνηθεί όλα του τα υπάρχοντα».

Η αξία του αλατιού

(Μτ 5,13· Μκ 9,50)

³⁴«Το αλάτι είναι καλό, αν όμως χάσει την αμύρα του, με ποιον τρόπο θα την αποκτήσει πάλι; ³⁵Δεν κάνει ούτε για χώμα ούτε για κοπριά· το πετάνε. Όποιος έχει αυτιά για να ακούει ας ακούει!».

Η παραβολή του χαμένου προβάτου

(Μτ 18,12-14)

15 Όλοι οι *τελώνες και οι αμαρτωλοί συνήθιζαν να πλησιάζουν τον Ιησού και να τον ακούνε. ²Οι *Φαρισαίοι και οι *γραμματείς διαμαρτύρονταν, λέγοντας ότι αυτός δέχεται αμαρτωλούς και τρώει μαζί τους. ³Εκείνος τότε τους είπε την ακόλουθη παραβολή: ⁴«Ποιος από σας αν έχει εκατό πρόβατα και χάσει ένα απ' αυτά, δε θα εγκαταλείψει τα ενενήντα εννιά στην έρημο για να ψάξει για το χαμένο ώσπου να το βρει; ⁵Κι όταν το βρει, το βάζει χαρούμενος στους ώμους του, ⁶έρχεται στο σπίτι και προσκαλεί τους φίλους και τους γείτονες και τους λέει: "χαρείτε μαζί μου, γιατί βρήκα το πρόβατό μου που είχε χαθεί". ⁷Σας βεβαιώνω πως το ίδιο χαρά θα γίνει στον ουρανό για τη μετάνοια ενός αμαρτωλού, παρά για ενενήντα εννιά δικαίους, που δεν έχουν ανάγκη από μετάνοια».

Το χαμένο νόμισμα

⁸«Ποια γυναίκα, όταν έχει δέκα *δραχμές και χάσει τη μία, δεν ανάβει το λυχνάρι, δε σκουπίζει το σπίτι και δεν ψάχνει με επιμέλεια, ώσπου να τη βρει; ⁹Κι όταν τη βρει, φωνάζει τις φίλες και τις γειτόνισσες και

τους λέει: "χαρείτε μαζί μου, γιατί βρήκα τη δραχμή που είχα χάσει!" ¹⁰Σας βεβαιώνω πως το ίδιο χαίρονται οι *άγγελοι του Θεού για τη μετάνοια ενός αμαρτωλού».

Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα (ή του Ασώτου Υιού)

¹¹Τους είπε επίσης ο Ιησούς: «Κάποιος άνθρωπος είχε δύο γιους. ¹²Ο μικρότερος απ' αυτούς είπε στον πατέρα του: "πατέρα, δώσε μου το μερίδιό της περιουσίας που μου αναλογεί!"· κι εκείνος τους μοίρασε την περιουσία. ¹³Υστερα από λίγες μέρες ο μικρότερος γιος τα μάζεψε όλα κι έφυγε σε χώρα μακρινή. Εκεί σκόρπισε την περιουσία του κάνοντας άσπρη ζωή. ¹⁴Όταν τα ξόδεψε όλα, έτυχε να πέσει μεγάλη πείνα στη χώρα εκείνη, και άρχισε κι αυτός να στερείται. ¹⁵Πήγε λοιπόν κι έγινε εργάτης σε έναν από τους πολίτες εκείνης της χώρας, ο οποίος τον έστειλε στα χωράφια του να βόσκει χοίρους. ¹⁶Έφτασε στο σημείο να θέλει να χορτάσει με τα ξυλοκέρατα που έτρωγαν οι χοίροι, αλλά κανένας δεν του έδινε. ¹⁷Τελικά συνήλθε και είπε: "πόσοι εργάτες του πατέρα μου έχουν περίσσιο ψωμί, κι εγώ εδώ πεθαίνω της πείνας! ¹⁸Θα σηκωθώ και θα πάω στον πατέρα μου και θα του πω: πατέρα, αμάρτησα στο Θεό και σ' εσένα· ¹⁹δεν είμαι άξιος πια να λέγομαι γιος σου· κάνε με σαν έναν από τους εργάτες σου". ²⁰Σηκώθηκε, λοιπόν, και ξεκίνησε να πάει στον πατέρα του.

»Ενώ ήταν ακόμη μακριά, τον είδε ο πατέρας του, τον σπλαχνίστηκε, έτρεξε, τον αγκάλιασε σφιχτά και τον καταφιλούσε. ²¹Τότε ο γιος του του είπε: "πατέρα, αμάρτησα στο Θεό και σ' εσένα και δεν αξίζω να λέγομαι παιδί σου". ²²Ο πατέρας όμως γύρισε στους δούλους του και τους διέταξε: "βγάλτε γρήγορα την καλύτερη στολή και ντύστε τον· φορέστε του δαχτυλίδι στο χέρι και δώστε του υποδήματα. ²³Φέρτε το σιτευτό μοσχάρι και σφάξτε το να φάμε και να ευφρανθούμε, ²⁴γιατί αυτός ο γιος μου ήταν νεκρός και αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε".

Έτσι άρχισαν να ευφραίνονται.

²⁵»Ο μεγαλύτερος γιος του βρισκόταν στο χωράφι· και καθώς ερχόταν και πλησίαζε στο σπίτι, άκουσε μουσικές και χορούς. ²⁶Φώναξε, λοιπόν, έναν από τους υπηρέτες και ρώτησε να μάθει τι συμβαίνει. ²⁷Εκείνος του είπε: “γύρισε ο αδερφός σου, κι ο πατέρας σου έσφαξε το σιτευτό μοσχάρι, γιατί του ήρθε πίσω γερός”. ²⁸Αυτός τότε θύμωσε και δεν ήθελε να μπει μέσα. Ο πατέρας του βγήκε και τον παρακαλούσε, ²⁹εκείνος όμως του αποκρίθηκε: “εγώ τόσα χρόνια σου δουλεύω και ποτέ δεν παρήκουσα καμιά εντολή σου· κι όμως σ’ εμένα δεν έδωσες ποτέ ένα κασίκι για να ευφρανθώ με τους φίλους μου. ³⁰Όταν όμως ήρθε αυτός ο γιος σου, που κατασπατάλησε την περιουσία σου με πόρνες, έσφαξες για χάρη του το σιευτό μοσχάρι”. ³¹Κι ο πατέρας του του απάντησε: “παιδί μου, εσύ είσαι πάντοτε μαζί μου κι ό,τι είναι δικό μου είναι και δικό σου. ³²Έπρεπε όμως να ευφρανθούμε και να χαρούμε, γιατί ο αδερφός σου αυτός ήταν νεκρός κι αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε”».

Η παραβολή του άδικου διαχειριστή

16 Ο Ιησούς έλεγε στους μαθητές του: «Κάποιοι πλούσιοι είχε έναν διαχειριστή που του τον κατηγόρησαν ότι σπαταλά την περιουσία του. ²Τον φώναξε λοιπόν και του είπε: “τι είναι αυτά που ακούω για σένα; Δώσε λογαριασμό και παράδωσε την διαχειριστή σου, γιατί δεν μπορείς πια να είσαι διαχειριστής”. ³Ο διαχειριστής είπε μέσα του: “τι να κάνω τώρα που μου αφαιρεί τη διαχείριση ο κύριός μου; Να σκάβω δεν μπορώ, να ζητιανεύω ντρέπομαι. ⁴Ξέρω όμως τι θα κάνω, για να με δέχονται οι άνθρωποι στα σπίτια τους τώρα που θα πάψω να είμαι διαχειριστής”. ⁵Κάλεσε λοιπόν έναν έναν τους χρεοφειλέτες του κυρίου του, και είπε στον πρώτο: “πόσα χρωστάς εσύ στον κύριό μου;” ⁶Εκείνος του απάντησε: “εκατό βαρέλια λάδι”. “Πάρε το γραμμάτιο”, του λέει ο διαχειριστής, “και κάθισε και γράψε γρήγο-

ρα πενήντα”. ⁷Μετά είπε στον άλλο: “εσύ πόσα χρωστάς;” “εκατό σακιά σιτάρι”, του απαντάει εκείνος, “Πάρε το γραμμάτιο”, του λέει, “και γράψε ογδόντα”. ⁸Το αφεντικό εξέφρασε το θαυμασμό του για τον άδικο εκείνο διαχειριστή, επειδή ενήργησε έξυπνα· γιατί οι σκοτεινοί άνθρωποι αυτού του κόσμου στις σχέσεις με τους ομοίους τους είναι εξυπνότεροι από τα τέκνα του φωτός.

⁹»Και σας συμβουλεύω να κάνετε φίλους σας ακόμη κι από τα χρήματα της αδικίας, ώστε κι όταν έρθει το τέλος σας, να σας δεχτούν στις αιώνιες κατοικίες. ¹⁰Όποιος είναι αξιόπιστος στα λίγα, είναι αξιόπιστος και στα πολλά· κι όποιος είναι άδικος στα λίγα, είναι άδικος και στα πολλά. ¹¹Αν, λοιπόν, δε φανήκατε αξιόπιστοι ως προς τον άδικο πλούτο, ποιος θα σας εμπιστευτεί τον αληθινό; ¹²Κι αν δε φανήκατε αξιόπιστοι σ’ αυτό που είναι ξένο, ποιος θα σας δώσει αυτό που ανήκει σ’ εσάς; ¹³Κανένας δεν μπορεί να είναι δούλος σε δύο κυρίες, γιατί ή θα μισήσει τον ένα και θ’ αγαπήσει τον άλλο ή θα προσκολληθεί στον ένα και θα περιφρονήσει τον άλλο. Δεν μπορείτε να είστε δούλοι και στο θεό και στο χρήμα».

Απάντηση του Ιησού στην αντίδραση των Φαρισαίων (Μτ 11,12-13)

¹⁴Όλα αυτά τα άκουγαν οι *Φαρισαίοι, που ήταν φιλάργυροι, και τον χλεύαζαν. ¹⁵Ο Ιησούς τους είπε: «Εσείς θέλετε να παριστάνετε τον δίκαιο μπροστά στους ανθρώπους, ο θεός όμως γνωρίζει τι κρύβετε στις καρδιές σας· γιατί αυτό που τιμούν οι άνθρωποι το σιχάινεται ο θεός. ¹⁶Ο *νόμος και οι *προφήτες προφήτεψαν ως τον Ιωάννη το Βαπτιστή. Από τότε το χαρμόσυνο μήνυμα για τη *βασιλεία του θεού κηρύττεται, κι ο καθένας σπεύδει να μπει σ’ αυτήν. ¹⁷Είναι πιο εύκολο να εξαφανιστεί ο ουρανός και η γη, παρά να μείνει απραγματοποίητος κι ο πιο ασήμαντος λόγος του νόμου.

¹⁸»Όποιος διώχνει τη γυναίκα του και παντρεύεται άλλη γίνεται μοιχός· κι όποιος

παντρεύεται χωρισμένη από τον άντρα της είναι το ίδιο μοιχός».

Ο Πλούσιος και ο φτωχός Λάζαρος

¹⁹ «Κάποιος άνθρωπος ήταν πλούσιος, φορούσε πολυτελή ρούχα και το τραπέζι του κάθε μέρα ήταν λαμπρό. ²⁰ Κάποιος φτωχός όμως, που τον έλεγαν Λάζαρο, ήταν πεσμένος κοντά στην πόρτα του σπιτιού του πλουσίου, γεμάτος πληγές, ²¹ και προσπαθούσε να χορτάσει από τα ψίχουλα που έπεφταν από το τραπέζι του πλουσίου. Έρχονταν και τα σκυλιά και του έγλειφαν τις πληγές. ²² Κάποτε πέθανε ο φτωχός, και οι άγγελοι τον πήγαν κοντά στον *Αβραάμ. Πέθανε κι ο πλούσιος και τον έθαψαν. ²³ Στον *άδη που ήταν και βασανιζόταν, σήκωσε τα μάτια του και είδε από μακριά τον Αβραάμ και κοντά του το Λάζαρο. ²⁴ Τότε φώναξε ο πλούσιος και είπε: “πατέρα μου Αβραάμ, σπλαχνίσου με και στείλε το Λάζαρο να βρέξει με νερό την άκρη του δάχτυλού του και να μου δροσίσει τη γλώσσα, γιατί υποφέρω μέσα σ’ αυτή τη φωτιά”. ²⁵ Ο Αβραάμ όμως του απάντησε: “παιδί μου, θυμήσου ότι εσύ απόλαυσες την ευτυχία στη ζωή σου, όπως κι ο Λάζαρος τη δυστυχία. Τώρα λοιπόν αυτός χαίρεται εδώ, κι εσύ υποφέρεις. ²⁶ Κι εκτός απ’ όλα αυτά, υπάρχει ανάμεσά μας μεγάλο χάσμα, ώστε αυτοί που θέλουν να διαβούν από ‘δω σ’ εσάς να μην μπορούν· ούτε οι από ‘κει μπορούν να περάσουν σ’ εμάς”. ²⁷ Είπε πάλι ο πλούσιος: “τότε σε παρακαλώ, πατέρα, στείλε τον στο σπίτι του πατέρα μου, ²⁸ να προειδοποιήσει τους πέντε αδερφούς μου, ώστε να μην έρθουν κι εκείνοι σ’ αυτόν εδώ τον τόπο των βασάνων”. ²⁹ Ο Αβραάμ του λέει: “έχουν τα λόγια του Μωυσή και των προφητών· ας υπακούσουν σ’ αυτά”. ³⁰ “Όχι, πατέρα μου Αβραάμ”, του λέει εκείνος, “δεν αρκεί· αν όμως πάει σ’ αυτούς κάποιος από τους νεκρούς, θα μετανοήσουν”. ³¹ Του λέει τότε κι ο Αβραάμ: “αν δεν υπακούνε στα λόγια του Μωυσή και των προφητών, ακόμη κι αν αναστηθεί κάποιος από

τους νεκρούς, δεν πρόκειται να πεισθούν”».

Προτροπές του Ιησού στους μαθητές του

(Μτ 18,6-7.21-22 Μκ 9,42)

17 Ο Ιησούς είπε και στους μαθητές του: «Είναι αδύνατο να μην έρθουν τα σκάνδαλα· αλίμονο όμως σ’ εκείνον που τα προκαλεί. ² Είναι προτιμότερο γι’ αυτόν να κρεμάσει μια μιλόπετρα στο λαιμό του και να πάει να πέσει στη θάλασσα, παρά να κλονίσει την πίστη ενός απ’ αυτούς εδώ τους μικρούς. ³ Προσέχετε τη συμπεριφορά σας.

»Αν ο αδερφός σου σου κάνει κακό, επιτιμήσε τον, κι αν μετανοήσει συγχώρησέ τον. ⁴ Αν σου κάνει κακό πολλές φορές την ημέρα κι έρθει άλλες τόσες και σου πει “μετανοώ”, να τον συγχωρήσεις».

⁵ Οι απόστολοι είπαν στον Κύριο: «Αύξησε την πίστη μας». ⁶ Κι εκείνος τους είπε: «Αν είχατε πίστη σαν κόκκο σιναπιού, θα λέγατε σ’ αυτή τη μουριά: “Ξεριζώσου και πήγαινε να φυτρώσεις στη θάλασσα” κι εκείνη θα σας υπάκουε.

⁷» Ποιος από σας, όταν ο δούλος του, που τον έχει για να οργώνει τα χωράφια ή να βόσκει τα πρόβατα, έρθει στο σπίτι από το χωράφι, θα του πει: “έλα αμέσως και κάθισε να φας”; ⁸ Δε θα του πει μάλλον: “ετοίμασε να δειπνήσω, ζώσου την ποδιά κι υπηρετήσέ με ώσπου να φάω και να πιω, και μετά θα φας και θα πιεις κι εσύ”; ⁹ Πρέπει μήπως να χρωστάει χάρη στο δούλο, επειδή έκανε αυτό που τον διέταξε; ¹⁰ Δεν το νομίζω. Έτσι κι εσείς, όταν κάνετε όλα όσα σας προστάζει ο Θεός, να λέτε: “είμαστε ανάξιοι δούλοι· κάναμε αυτό που οφείλαμε να κάνουμε”».

Η θεραπεία των δέκα λεπρών

¹¹ Πηγαίνοντας ο Ιησούς προς την *Ιερουσαλήμ, περνούσε ανάμεσα από τη *Σαμάρεια και τη Γαλιλαία. ¹² Καθώς έμπαινε σ’ ένα χωριό, τον συνάντησαν δέκα *λεπρώ· στάθηκαν λοιπόν από μακριά ¹³ και του φώναζαν δυνατά: «Ιησού, αφέντη, ελέησέ

μας!»¹⁴ Βλέποντάς τους εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε να σας εξετάσουν οι ιερείς». Και καθώς πήγαιναν, καθάρισθηκαν από τη λέπρα.¹⁵ Ένας απ' αυτούς, όταν είδε ότι θεραπεύτηκε, γύρισε δοξάζοντας με δυνατή φωνή το Θεό,¹⁶ έπεσε με το πρόσωπο στα πόδια του Ιησού και τον ευχαριστούσε. Κι αυτός ήταν Ξαμαρείτης.¹⁷ Τότε ο Ιησούς είπε: «Δε θεραπεύτηκαν και οι δέκα; Οι άλλοι εννιά πού είναι;»¹⁸ Κανένας τους δε βρέθηκε να γυρίσει να δοξάσει το Θεό παρά μόνο τούτος εδώ ο αλλοεθνής;»¹⁹ Και σ' αυτόν είπε: «Σήκω και πήγαινε στο καλό· η πίστη σου σε έσωσε».

Ο ερχομός της βασιλείας

(Μτ 24, 23-28 37-41)

²⁰ Όταν ρωτήθηκε από τους *Φαρισαίους ο Ιησούς πότε έρχεται η *βασιλεία του Θεού, τούς απάντησε: «Η βασιλεία του Θεού δεν έρχεται με τρόπο φανερό σε όλους.²¹ Δε θα πούνε “να, εδώ είναι” ή “εκεί”, γιατί η βασιλεία του Θεού είναι κιόλας ανάμεσά σας».^ε ²² Είπε τότε στους μαθητές: «Θα έρθει καιρός που θα θελήσετε να δείτε μία από τις ημέρες του *Υιού του Ανθρώπου και δε θα τη δείτε.²³ Θα σας πουν: “να, εκεί είναι” ή “να, εδώ είναι”, αλλά μην πάτε και μην τους ακολουθήσετε.²⁴ Γιατί η *παρουσία του Υιού του Ανθρώπου θα είναι τόσο φανερή, όπως η αστραπή, που η λάμψη της διασχίζει τον ορίζοντα από τη μια άκρη ως την άλλη.²⁵ Ο Υιός του Ανθρώπου όμως πρέπει πρώτα να πάθει πολλά και να αποδοκιμαστεί από τούτη τη γενιά.²⁶ Όπως έγινε τον καιρό του Νώε, έτσι θα γίνει και με τον ερχομό του Υιού του Ανθρώπου.²⁷ Τότε έτρωγαν κι έπιναν, άντρες και γυναίκες παντρεύονταν και πάντρευαν, ως την ημέρα που ο Νώε μπήκε στην κιβωτό. Ύστερα ήρθε ο κατακλυσμός και τους αφάνισε όλους.²⁸ Το ίδιο έγινε και τον καιρό του Λωτ. Έτρωγαν κι έ-

πιναν, αγόραζαν και πουλούσαν, φύτευαν κι έχτιζαν.²⁹ Την ημέρα όμως που βγήκε ο Λωτ από τα *Σόδομα, έβρεξε φωτιά και θειάφι απ' τον ουρανό και τους αφάνισε όλους.³⁰ Τα ίδια θα συμβούν και την ημέρα που θα φανερωθεί ο *Υιός του ανθρώπου.³¹ Την ημέρα εκείνη όποιος θα βρίσκεται στο λιακωτό και τα πράγματά του θα είναι στο σπίτι, να μην κατεβεί να τα πάρει. Κι όποιος είναι στο χωράφι να μη γυρίσει πίσω.³² Να θυμάστε τη γυναίκα του Λωτ.³³ Όποιος θελήσει να σώσει τη ζωή του θα τη χάσει, κι όποιος τη χάσει θα τη διατηρήσει.³⁴ Σας βεβαιώνω πως εκείνη τη νύχτα, απ' τους δύο που θα κοιμούνται στο ίδιο κρεβάτι ο ένας θα σωθεί κι ο άλλος θα χαθεί.³⁵ Απ' τις δύο γυναίκες που θα αλέθουν μαζί η μία θα σωθεί κι η άλλη θα χαθεί.³⁶ Από δύο ανθρώπους που θα βρεθούν στο χωράφι, ο ένας θα σωθεί κι ο άλλος θα χαθεί».³⁷ Τότε τον ρώτησαν: «Πού θα γίνουν αυτά, Κύριε;» Κι εκείνος τους είπε: «Όπου είναι το πτώμα, εκεί θα μαζευτούν και τα όρνεα».

Η παραβολή του άδικου κριτή και της χήρας

18 Τους έλεγε και μια παραβολή για το πώς πρέπει πάντοτε να προσεύχονται και να μην αποκάμουν στην προσευχή.² «Σε κάποια πόλη», τους είπε, «ήταν ένας δικαστής, που ούτε Θεό φοβόταν ούτε άνθρωπο υπολόγιζε.³ Σ' αυτή την πόλη κατοικούσε μια χήρα, που ερχόταν στο δικαστή και του έλεγε: “προστατέψέ με απ' αυτόν που με κατατρέπει”.⁴ Εκείνος για πολύν καιρό αρνιόταν, αλλά ύστερα είπε μέσα του: “παρ' όλο που δε φοβάμαι το Θεό κι ούτε υπολογίζω άνθρωπο,⁵ όμως επειδή τούτη εδώ η χήρα μου έγινε φορτική, θα της δώσω το δίκιο της, για να μην έρχεται συνεχώς και με ταλαιπωρεί”». ⁶ Κι ο Κύριος πρόσθεσε: «Προσέξτε τι είπε ο άδικος δικαστής.⁷ Θα

^ε ανάμεσά σας. Ή μέσα σας

αναβάλει, λοιπόν, ο Θεός να αποδώσει το δίκιο στους εκλεκτούς του, που του φωνάζουν για βοήθεια μέρα και νύχτα; ⁸Σας βεβαιώνω ότι θα τους αποδώσει το δίκιο τους πολύ γρήγορα. Όταν όμως έρθει ο *Υιός του Ανθρώπου, θα βρει τάχα πιστούς ανθρώπους στη γη;»

Η παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου

⁹Σε μερικούς που ήταν σίγουροι για την ευσεβεία τους και περιφρονούσαν τους άλλους, είπε την παρακάτω παραβολή: ¹⁰«Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο *ναό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν *Φαρισαίος κι ο άλλος *τελώνης. ¹¹Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά κι έκανε την εξής προσευχή σχετικά με τον εαυτό του: "Θεέ μου, σ' ευχαριστώ που εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός, ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. ¹²Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στο ναό το *δέκατο απ' όλα τα εισοδήματά μου". ¹³Ο τελώνης, αντίθετα, στεκόταν πολύ πίσω και δεν τολμούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό. Χτυπούσε το στήθος του και έλεγε: "Θεέ μου, σπλαχνίσου με τον αμαρτωλό". ¹⁴Σας βεβαιώνω πως αυτός έφυγε για το σπίτι του αθώς και συμπιλιωμένος με το Θεό, ενώ ο άλλος όχι· γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, κι όποιος τον ταπεινώνει θα υψωθεί».

Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά

(Μτ 19,13-15· Μκ 10,13-16)

¹⁵Κάποιοι έφεραν τότε στον Ιησού και τα μικρά παιδιά, για να τα ευλογήσει. Όταν τα είδαν οι μαθητές, τούς μάλωσαν. ¹⁶Ο Ιησούς όμως τα κάλεσε κοντά του και είπε: «Αφήστε τα παιδιά να έρθουν σ' εμένα και μην τα εμποδίζετε, γιατί η *βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά. ¹⁷Σας βεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν».

Ο κίνδυνος του πλούτου

(Μτ 19,16-30 Μκ 10,17-31)

¹⁸Κάποιοι άρχοντες τον ρώτησε: «Αγαθέ Διδάσκαλε, τι να κάνω για να κληρονομήσω την αιώνια ζωή;» ¹⁹Ο Ιησούς του απάντησε: «Γιατί με αποκαλείς "αγαθό"; Κανένας δεν είναι αγαθός, παρά μόνο ένας, ο Θεός. ²⁰Ξέρεις τις εντολές: μη μοιχεύσεις, μη σκοτώσεις, μην κλέψεις, μην ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου». ²¹Κι εκείνος του είπε: «Όλα αυτά τα τηρώ από τα νιάτα μου». ²²Όταν τ' άκουσε ο Ιησούς του είπε: «Ένα ακόμη σου λείπει: πούλησε όλα όσα έχεις και δώσε τα χρήματα στους φτωχούς, κι έτσι θα έχεις θησαυρό κοντά στο Θεό· κι έλα να με ακολουθήσεις». ²³Μόλις εκείνος τ' άκουσε αυτά, πολύ στενοχωρήθηκε, γιατί ήταν πάμπλουτος.

²⁴Όταν ο Ιησούς τον είδε τόσο στενοχωρημένον, είπε: «Πόσο δύσκολα θα μπουν στη βασιλεία του Θεού αυτοί που έχουν τα χρήματα! ²⁵Ευκολότερο είναι να περάσει καμήλα μέσα από βελονότρυπα, παρά να μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού». ²⁶Όσοι τον άκουσαν είπαν: «Τότε ποιος μπορεί να σωθεί;» ²⁷Κι εκείνος τους απάντησε: «Αυτά που για τους ανθρώπους είναι αδύνατα, για το Θεό είναι δυνατά». ²⁸Τότε ο Πέτρος του λέει: «Να, εμείς εδώ αφήσαμε τα πάντα και σε ακολουθήσαμε». ²⁹Κι ο Ιησούς του είπε: «Σας βεβαιώνω πως όποιος άφησε σπίτι ή γονείς ή αδέρφια ή γυναίκα ή παιδιά για χάρη της βασιλείας του Θεού, ³⁰θα κερδίσει πολύ περισσότερα τώρα, στα χρόνια που ζούμε, και στο μελλοντικό κόσμο την αιώνια ζωή».

Τρίτη πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης

(Μτ 20,17-19 Μκ 10,32-34)

³¹Ο Ιησούς πήρε κοντά του τους δώδεκα μαθητές και τους είπε: «Ακούστε· τώρα που ανεβαίνουμε στην *Ιερουσαλήμ, όλα όσα έ-

γραψαν οι *προφήτες για τον Υιό του Ανθρώπου θα εκπληρωθούν. ³² Δηλαδή, θα παραδοθεί στους *εθνικούς, θα τον περιγελάσουν, θα τον βρίσουν και θα τον φτύσουν. ³³ Ύστερα θα τον μαστιγώσουν και θα τον σκοτώσουν, αλλά την τρίτη μέρα αυτός θ' αναστηθεί». ³⁴ Εκείνοι όμως τίποτε απ' αυτά δεν κατάλαβαν. Αυτά τα λόγια τούς ήταν αινιγματικά, και δεν τα εννοούσαν.

Η θεραπεία του τυφλού στην Ιεριχώ

(Μτ 20,29-34· Μκ 10,46-52)

³⁵ Καθώς ο Ιησούς πλησίαζε στην Ιεριχώ, ένας τυφλός καθόταν στην άκρη του δρόμου και ζητιάνευε. ³⁶ Όταν άκουσε το πλήθος που περνούσε, ρώτησε να μάθει τι συνέβαινε. ³⁷ Του είπαν ότι περνάει ο Ιησούς ο *Ναζωραίος. ³⁸ Τότε εκείνος άρχισε να φωνάζει δυνατά: «Ιησού, Υιέ του Δαβίδ, σπλαχνίσου με!» ³⁹ Αυτοί που προπορεύονταν τον μάλωναν να σωπάσει, εκείνος όμως φώναζε ακόμη πιο πολύ: «Υιέ του Δαβίδ, σπλαχνίσου με!» ⁴⁰ Τότε ο Ιησούς στάθηκε κι έδωσε εντολή να τον φέρουν κοντά του. Αυτός πλησίασε κι εκείνος τον ρώτησε: ⁴¹ «Τι θέλεις να σου κάνω;» «Κύριε, θέλω ν' αποκτήσω το φως μου», αποκρίθηκε. ⁴² Κι ο Ιησούς του είπε: «Ν' αποκτήσεις το φως σου! Η πίστη σου σε έσωσε». ⁴³ Αμέσως ο τυφλός βρήκε το φως του κι ακολουθούσε τον Ιησού δοξάζοντας το Θεό. Και όλος ο κόσμος, όταν τον είδε, δοξολογούσε το Θεό.

Ο Ιησούς και ο Ζακχαίος

19 Ο Ιησούς μπήκε στην Ιεριχώ και περνούσε μέσα από την πόλη. ² Εκεί υπήρχε κάποιος, που το όνομά του ήταν Ζακχαίος. Ήταν *αρχιτελώνης και πλούσιος. ³ Αυτός προσπαθούσε να δει ποιος είναι ο Ιησούς· δεν μπορούσε όμως εξαιτίας του πλήθους και γιατί ήταν μικρόσωμος. ⁴ Έτρεξε λοιπόν μπροστά πριν από το πλήθος κι ανέβηκε σε μια συκομουριά για να τον δει, γιατί θα περνούσε από 'κει. ⁵ Όταν έφτασε ο

Ιησούς στο σημείο εκείνο, κοίταξε προς τα πάνω, τον είδε και του είπε: «Ζακχαίε, κατέβα γρήγορα, γιατί σήμερα πρέπει να μείνω στο σπίτι σου». ⁶ Εκείνος κατέβηκε γρήγορα και τον υποδέχτηκε με χαρά. ⁷ Όλοι όσοι τα είδαν αυτά διαμαρτύρονταν κι έλεγαν ότι πήγε να μείνει στο σπίτι ενός αμαρτωλού. ⁸ Τότε σηκώθηκε ο Ζακχαίος και είπε στον Κύριο: «Κύριε, υπόσχομαι να δώσω τα μισά από τα υπάρχοντά μου στους φτωχούς και ν' ανταποδώσω στο τετραπλάσιο όσα έχω πάρει με απάτη». ⁹ Ο Ιησούς, απευθυνόμενος σ' αυτόν, είπε: «Σήμερα αυτή η οικογένεια σώθηκε· γιατί κι αυτός ο *τελώνης είναι απόγονος του *Αβραάμ. ¹⁰ *Υιός του Ανθρώπου ήρθε για ν' αναζητήσει και να σώσει αυτούς που έχουν χάσει το δρόμο τους».

Η παραβολή των δέκα δούλων

(Μτ 25,14-30)

¹¹ Καθώς αυτοί τα άκουγαν αυτά, ο Ιησούς πρόσθεσε και μια παραβολή, επειδή ήταν κοντά στην Ίερουσαλήμ, κι αυτοί νόμιζαν ότι η *βασιλεία του Θεού θα φανερωνόταν αμέσως. ¹² Είπε λοιπόν: «Ένας ευγενής πήγε σε χώρα μακρινή να χριστεί βασιλιάς και να επιστρέψει. ¹³ Πριν φύγει, κάλεσε δέκα δούλους του, τους έδωσε από ένα χρυσό νόμισμα και τους είπε: “εμπορευτείτε μ' αυτά, ώσπου να έρθω”. ¹⁴ Οι συμπολίτες του τον μισούσαν κι έστειλαν ύστερα απ' αυτόν αντιπροσωπεία για να πει: “αυτόν δεν τον θέλουμε για βασιλιά μας”. ¹⁵ Αυτός όμως χρίστηκε βασιλιάς και γύρισε πίσω. Και διέταξε να του φωνάξουν τους δούλους στους οποίους είχε δώσει τα χρήματα, για να μάθει πώς τα είχαν εκμεταλλευθεί ο καθένας. ¹⁶ Παρουσιάστηκε ο πρώτος και του είπε: “κύριε, το νόμισμά σου απέφερε άλλα δέκα νομίσματα”. ¹⁷ Εκείνος τότε του είπε: “εύγε, καλέ δούλε! Επειδή αποδείχτηκες έμπιστος σ' αυτό το ελάχιστο, ανάλαβε την εξουσία πάνω σε δέκα πόλεις”. ¹⁸ Ήρθε ο δεύτερος και του είπε: “το νόμισμά σου, κύριε, έφερε

άλλα πέντε νομίσματα”.¹⁹ Είπε και σ’ αυτόν: “πάρε κι εσύ την εξουσία πάνω σε πέντε πόλεις”.²⁰ Ἦρθε κι ο άλλος και του λέει: “κύριε, ορίστε το νόμισμά σου. Το είχα κρύψει σ’ ένα μαντήλι,²¹ γιατί σε φοβόμουν, επειδή είσαι άνθρωπος σκληρός· παίρνεις αυτό που δεν έδωσες, θερίζεις αυτό που δεν έσπειρες και μαζεύεις από ‘κει που δε λίχνισες”.²² Του λέει κι ο βασιλιάς: “από τα ίδια σου τα λόγια θα σε κρίνω, κακὲ δούλε: ἤξερες ότι εγώ είμαι άνθρωπος σκληρός κι ότι παίρνω αυτό που δεν έδωσα, θερίζω αυτό που δεν έσπειρα και μαζεύω από ‘κει που δε λίχνισα.²³ Γιατί τότε δεν έβαλες τα χρήματά μου σε μια τράπεζα, ώστε, όταν έρθω, να τα πάρω πίσω με τον τόκο τους;”²⁴ Και στους παρευρισκόμενους είπε: “πάρτε του το νόμισμα και δώστε το σ’ αυτόν που έχει τα δέκα νομίσματα”.²⁵ Εκείνοι του είπαν: “κύριε, αυτός έχει ήδη δέκα νομίσματα”.²⁶ “Σας βεβαιώνω”, τους απάντησε, “πως σ’ αυτόν που έχει θα του δοθεί κι άλλο· αλλά απ’ όποιον δεν έχει, και εκείνο το λίγο που έχει θα του αφαιρεθεί.²⁷ Όσο για τους εχθρούς μου, αυτούς που δε με θέλησαν για βασιλιά τους, φέρτε τους εδώ και σφάζτε τους μπροστά μου”.

Η είσοδος του Ιησού στα Ιεροσόλυμα

(Μτ 21,1-11· Μκ 11,1-11· Ιω 12,12-19)

²⁸ Αφού είπε αυτά τα λόγια, προχώρησε μπροστά από τους άλλους βαδίζοντας για τα Ιεροσόλυμα.²⁹ Όταν έφτασε κοντά στη Βηθφαγή και τη Βηθανία, κοντά στο βουνό που ονομάζεται όρος των Ελαιών, έστειλε δύο από τους μαθητές του³⁰ με την εξής παραγγελία: «Πηγαίνετε στο απέναντι χωριό και, μόλις μπειτε σ’ αυτό, θα βρείτε ένα πουλάρι δεμένο, στο οποίο κανένας άνθρωπος ως τώρα δεν έχει καθίσει. Λύστε το και φέρτε το εδώ.³¹ Αν κάποιος σας ρωτήσει γιατί το λύνετε, να του απαντήσετε ότι ο Κύριος το χρειάζεται». ³² Πήγαν λοιπόν οι μαθητές και βρήκαν το πουλάρι να στέκεται όπως τους

είχε πει ο Ιησούς.³³ Όταν το έλυναν, οι κάτοχοί του τους ρώτησαν: «Γιατί λύνετε το πουλάρι;»³⁴ Εκείνοι απάντησαν: «Το χρειάζεται ο Κύριος». ³⁵ Το έφεραν, λοιπόν, στον Ιησού, και, αφού έριξαν πάνω στο πουλάρι τα ρούχα τους, τον ανέβασαν σ’ αυτό.³⁶ Καθώς προχωρούσε, έστρωναν κάτω στο δρόμο τα ρούχα τους.

³⁷ Όταν ο Ιησούς πλησίαζε πια στο σημείο που κατηφορίζει από το όρος των Ελαιών, το πλήθος των μαθητών του άρχισαν να δοξάζουν χαρούμενοι το θεό με δυνατή φωνή για όλα τα θαύματα που είδαν.³⁸ «*Ευλογημένος ο βασιλιάς που έρχεται σταλμένος από τον Κύριο!*» έλεγαν. «Ειρήνη στον ουρανό, και δόξα στον ύψιστο θεό!»³⁹ Μερικοί όμως από τους *Φαρισαίους τού είπαν μέσα από το πλήθος: «Διδάσκαλε, να επιτιμήσεις τους μαθητές σου». ⁴⁰ Κι εκείνος τους αποκρίθηκε: «Πρέπει να ξέρετε πως, αν αυτοί σιωπάσουν, οι πέτρες θα κραυγάζουν».

⁴¹ Όταν πλησίασε και είδε την πόλη, έκλαψε γι’ αυτήν.⁴² «Μακάρι», είπε, «να ήξερες κι εσύ, έστω κι αυτή την ημέρα, τι θα μπορούσε να σου χαρίσει την ειρήνη. Τώρα όμως αυτό μένει κρυφό από τα μάτια σου.⁴³ Θα ‘ρθούν για σένα μέρες που οι εχθροί σου θα σε ζώσουν με χαρακώματα, θα σε περικυκλώσουν και θα σε πολιορκήσουν από παντού.⁴⁴ Θα αφανίσουν κι εσένα και τα παιδιά σου και δε θα σου αφήσουν πέτρα πάνω στην πέτρα. Κι όλα αυτά, γιατί δεν έδωσες σημασία την ημέρα που σ’ επισκέφθηκε ο Θεός».

Η εκδίωξη των εμπόρων από το ναό

(Μτ 21,12-17· Μκ 11,15-19· Ιω 2,13-22)

⁴⁵ Ο Ιησούς μπήκε στο ‘ναό κι άρχισε να διώχνει από ‘κει τους πωλητές και τους αγοραστάς.⁴⁶ «Η Γραφή λέει ότι ο *οίκος μου θα είναι οίκος προσευχής*· εσείς όμως τον κάνατε σπήλαιο ληστών», τους έλεγε.

⁴⁷ Κάθε μέρα δίδασκε στο ναό, οι *αρχιερείς όμως, οι *γραμματείς και οι προύχον-

τες του λαού ζητούσαν ευκαιρία να τον εξοντώσουν. ⁴⁸ Δεν έβρισκαν όμως τον τρόπο, γιατί όλος ο λαός, όταν τον άκουγε, κρεμόταν από τα χείλη του.

Η εξουσία του Ιησού

(Μτ 21,23-27 Μκ 11,27-33)

20 Μια μέρα που ο Ιησούς δίδασκε το λαό στο *ναό και τους μιλούσε για το χαρμόσυνο άγγελμα, πήγαν ξαφνικά οι *αρχιερείς και οι *γραμματείς μαζί με τους *πρεσβυτέρους ² και του είπαν: «Πες μας, με ποια εξουσία τα κάνεις αυτά, ή ποιος είναι αυτός που σου έδωσε αυτή την εξουσία;» ³ Τους αποκρίθηκε: «Θα κάνω κι εγώ σ' εσάς μια ερώτηση: πέστε μου, ⁴ το βάπτισμα του Ιωάννη προερχόταν από το Θεό ή από τους ανθρώπους;» ⁵ Αυτοί το συζήτησαν μεταξύ τους και είπαν: «Αν πούμε ότι προερχόταν από το Θεό, θα μας πει, "γιατί λοιπόν δεν πιστέψατε σ' αυτόν;" ⁶ Αν πάλι πούμε ότι προερχόταν από τους ανθρώπους, όλος ο λαός θα μας *λιθοβολήσει, γιατί είναι απόλυτα βέβαιο πως ο Ιωάννης είναι *προφήτης». ⁷ Γι' αυτό η απάντησή τους ήταν ότι δεν ξέρουν από πού προέρχεται. ⁸ Κι ο Ιησούς τους είπε: «Ούτε κι εγώ σας λέω με ποια εξουσία τα κάνω αυτά».

Η παραβολή των κακών γεωργών

(Μτ 21,33-46 Μκ 12,1-12)

⁹ Ο Ιησούς άρχισε να διηγείται στο λαό την ακόλουθη παραβολή: «Κάποιος άνθρωπος φύτεψε ένα αμπέλι, το νοίκιασε σε γεωργούς κι έφυγε σε άλλον τόπο για πολλά χρόνια. ¹⁰ Όταν ήρθε ο καιρός, έστειλε στους γεωργούς ένα δούλο, για να του δώσουν το μερίδιο απ' τον καρπό του αμπελιού. Οι γεωργοί όμως τον έδειραν και τον έστειλαν πίσω με άδεια χέρια. ¹¹ Ύστερα τους έστειλε κι άλλον δούλο, αλλά εκείνοι τον έδειραν κι αυτόν και τον κακοποίησαν, και τον έστειλαν πίσω με άδεια χέρια. ¹² Ύστερα έστειλε και τρίτον, αλλά κι αυτόν τον τραυμάτισαν και τον έδιωξαν. ¹³ Τότε ο ιδιο-

κτήτης του αμπελιού είπε: "τι να κάνω; Θα στείλω τον αγαπημένο μου γιο: ίσως όταν τον δουν να τον σεβαστούν". ¹⁴ Όταν τον είδαν οι γεωργοί, είπαν μεταξύ τους: "αυτός είναι ο κληρονόμος: ας τον σκοτώσουμε, για να γίνει δική μας η κληρονομιά". ¹⁵ Κι αφού τον έβγαλαν έξω από το αμπέλι, τον σκότωσαν. Τι θα τους κάνει, λοιπόν, αυτούς ο ιδιοκτήτης του αμπελιού; ¹⁶ Θα έρθει και θα εξολοθρέψει αυτούς τους γεωργούς, και θα δώσει το αμπέλι σε άλλους». Όταν το άκουσαν, είπαν: «Ποτέ τέτοιο πράγμα!» ¹⁷ Εκείνος όμως τους κοίταξε και τους είπε: «Τι σημαίνουν, λοιπόν, τα ακόλουθα λόγια της *Γραφής:

Ο λίθος που τον πέταξαν σαν άχρηστον

οι οικοδόμοι

αυτός έγινε αγκωνάρι;

¹⁸ Όποιος πέσει πάνω σ' αυτόν το λίθο θα τσακιστεί, και σ' όποιον πέσει ο λίθος θα τον κομματιάσει». ¹⁹ Τότε οι αρχιερείς και οι γραμματείς κατάλαβαν ότι αυτές τις παραβολές τις είπε γι' αυτούς και θέλησαν να τον συλλάβουν εκείνη την ώρα: φοβήθηκαν όμως το λαό.

Ο φόρος στο Ρωμαίο αυτοκράτορα

(Μτ 22,15-22 Μκ 12,13-17)

²⁰ Αφού παρακολούθησαν τον Ιησού, έστειλαν κατασκόπους, που προσποιούνταν τους ευσεβείς, για να τον πιάσουν από κάποια απάντηση, ώστε να τον παραδώσουν στο Ρωμαίο διοικητή. ²¹ Του έκαναν λοιπόν την εξής ερώτηση: «Διδάσκαλε, ξέρουμε ότι μιλάς και διδάσκεις σωστά. Δεν επηρεάζεσαι από πρόσωπα, αλλά διδάσκεις πραγματικά το θέλημα του Θεού. ²² Επιτρέπεται να πληρώνουμε φόρο στον αυτοκράτορα ή όχι;» ²³ Εκείνος κατάλαβε την πανουργία τους και τους είπε: «Γιατί μου στήνετε παγίδα; ²⁴ Δείξτε μου ένα *δηνάριο: ποιανού είναι η εικόνα και η επιγραφή που έχει;» Εκείνοι του απάντησαν: «Του αυτοκράτορα». ²⁵ Εκείνος τότε τους απάντησε: «Δώστε, λοιπόν, στον αυτοκράτορα, ό,τι ανήκει στον αυ-

τοκράτορα, και στο Θεό ό,τι ανήκει στο Θεό». ²⁶Κι έτσι δεν κατάφεραν να τον πιάσουν από κάποιο λόγο μπροστά στο λαό. Έμειναν κατάπληκτοι απ' την απάντησή του και σώπασαν.

Το ερώτημα για την ανάσταση

(Μτ 22, 23-33· Μκ 12, 18-27)

²⁷ Τον πλησίασαν τότε μερικοί από τους *Σαδδουκαίους, οι οποίοι δε δέχονται ότι υπάρχει ανάσταση, και τον ρώτησαν: ²⁸ «Διδάσκαλε, ο Μωυσής μάς έδωσε γραπτή εντολή: *αν κάποιου πεθάνει ο αδερφός, ο οποίος είναι παντρεμένος αλλά άτεκνος, να πάρει ο αδερφός του τη χήρα και να κάνει απογόνους για τον νεκρό αδερφό του.* ²⁹ Ήταν, λοιπόν, εφτά αδερφοί. Ο πρώτος παντρεύτηκε μια γυναίκα και πέθανε άτεκνος. ³⁰ Την πήρε κι ο δεύτερος τη γυναίκα, και πέθανε κι αυτός άτεκνος. ³¹ Επίσης την πήρε και ο τρίτος. Το ίδιο και οι εφτά: πέθαναν χωρίς ν' αφήσουν παιδιά. ³² Τελευταία απ' όλους πέθανε και η γυναίκα. ³³ Αυτή, λοιπόν, σε ποιον απ' όλους αυτούς θα ανήκει στην ανάσταση; Αφού την είχαν πάρει γυναίκα τους και οι εφτά». ³⁴ Ο Ιησούς τότε τους απάντησε: «Οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτόν τον κόσμο, παντρεύονται και παντρεύουν. ³⁵ Όσοι όμως αξιωθούν ν' αναστηθούν από τους νεκρούς και να ζήσουν στον καινούριο κόσμο, αυτοί ούτε θα νυμφεύονται ούτε θα παντρεύονται. ³⁶ Κι αυτό, γιατί δε θα υπάρχει γι' αυτούς θάνατος· σαν αναστημένοι άνθρωποι που θα είναι, θα είναι ίσοι με τους *αγγέλους και παιδιά του Θεού. ³⁷ Ότι άλλωστε οι νεκροί ανασταίνονται, αυτό το αναφέρει κι ο Μωυσής, όταν μιλάει για τη βάτο, και λέει ότι *ο Κύριος είναι Θεός του *Αβραάμ, Θεός του Ισαάκ και Θεός του Ιακώβ.* ³⁸ Ο Θεός δεν είναι Θεός νεκρών αλλά ζωντανών, γιατί γι' αυτόν όλοι είναι ζωντανοί». ³⁹ Μερικοί τότε από τους γραμματείς τού είπαν: «Καλά τα είπες, Διδάσκαλε».

⁴⁰ Από τότε δεν τολμούσαν πια να τον ρωτήσουν τίποτε.

Ο Μεσσίας και ο Δαβίδ

(Μτ 22,41-46· Μκ 12,35-37)

⁴¹ Τότε τους ρώτησε κι ο Ιησούς: «Πώς λένε ότι ο *Μεσσίας είναι απόγονος του Δαβίδ; ⁴² Ο ίδιος ο Δαβίδ λέει στο βιβλίο των ψαλμών:

Είπε ο Κύριος στον Κύριό μου:

*κάθισε στα *δεξιά μου*

⁴³ώσπου να υποτάξω τους

εχθρούς σου

κάτω απ' τα πόδια σου.

⁴⁴ Αφού, λοιπόν, ο Δαβίδ τον ονομάζει *Κύριο", πώς μπορεί να είναι απόγονός του;»

Η υποκρισία των γραμματέων

(Μτ 23,1-36 Μκ 12,38-40)

⁴⁵ Την ώρα που όλος ο λαός τον άκουγε, είπε στους μαθητές του: ⁴⁶ «Να φυλάγεστε από τους γραμματείς, που τους αρέσει να περπατάνε με τις επίσημες στολές τους και θέλουν να τους χαιρετούν στις αγορές με σεβασμό. Τους αρέσουν οι πρωτοκαθεδρίες στις *συναγωγές και οι καλύτερες θέσεις στα δείπνα. ⁴⁷ Για να φανούν καλοί, κάνουν μεγάλες προσευχές, κατατρώνουν όμως τις περιουσίες των χηρών. Αυτοί θα τιμωρηθούν με ιδιαίτερη αυστηρότητα».

Η προσφορά της χήρας

(Μκ 12,41-44)

21 Κάποτε ο Ιησούς έριξε μια ματιά και είδε τους πλουσίους που έριχναν τις εισφορές τους στο θησαυροφυλάκιο του *ναού. ² Είδε και κάποια φτωχή χήρα να ρίχνει σ' αυτό δύο *λεπτά, ³ και είπε: «Σας βεβαιώνω πως αυτή η φτωχή χήρα έριξε περισσότερο απ' όλους· ⁴ όλοι οι άλλοι έριξαν απ' το περισσευμά τους στις εισφορές, ενώ αυτή απ' το υστέρημά της· έριξε όλη της την περιουσία».

Η πρόρρηση της καταστροφής του ναού

(Μτ 24,1-2 Μκ 13,1-2)

⁵Καθώς μερικοί έλεγαν για το ναό ότι είναι στολισμένος με εκλεκτούς λίθους κι αφιερώματα, ο Ιησούς είπε: ⁶«Αυτά που βλέπετε όλα θα γκρεμιστούν· θα 'ρθουν μέρες που δεν θα μείνει πέτρα πάνω στην πέτρα».

Τα σημάδια της τελικής κρίσεως

(Μτ 24,3-14 Μκ 13,3-13)

⁷Τον ρώτησαν τότε: «Διδάσκαλε, πότε θα γίνουν αυτά, και ποιο θα είναι το *σημάδι όταν έρθει η ώρα να γίνουν;» ⁸«Προσέξτε», απάντησε εκείνος, «μην ξεγελαστείτε, γιατί θα έρθουν πολλοί που θα χρησιμοποιούν το *όνομά μου και θα ισχυρίζονται: "εγώ είμαι ο *Μεσσίας" και "ο καιρός έφτασε"· να μην τους ακολουθήσετε όμως. ⁹Όταν πάλι ακούσετε για πολέμους κι αναστατώσεις, μην τρομοκρατηθείτε, γιατί αυτά πρέπει να γίνουν πρώτα· δε θα ακολουθήσει όμως αμέσως το τέλος». ¹⁰«Θα ξεσηκωθεί», τους έλεγε, «το ένα έθνος εναντίον του άλλου, και το ένα βασίλειο εναντίον του άλλου. ¹¹Θα γίνουν μεγάλοι σεισμοί σε διάφορα μέρη και θα παρουσιαστούν πείνες και επιδημίες. Θα συμβούν φοβερά πράγματα, και θα φανούν μεγάλα σημάδια από τον ουρανό. ¹²Πριν όμως γίνουν όλα αυτά, θα σας συλλάβουν, θα σας καταδιώξουν, θα σας παραδώσουν στις *συναγωγές, θα σας κλείσουν στις φυλακές και θα σας οδηγήσουν μπροστά σε βασιλιάδες και ηγεμόνες εξαιτίας μου. ¹³Όλα αυτά θα σας δώσουν την ευκαιρία να δώσετε μαρτυρία για μένα. ¹⁴Νιώστε το καλά, πως δε χρειάζεται να ετοιμάζετε από πριν την απολογία σας, ¹⁵γιατί εγώ θα σας δώσω λόγια και σοφία, και σ' αυτά δε θα μπορέσουν να αντισταθούν ή να τα αντικρούσουν οι αντίπαλοί σας. ¹⁶Θα παραδοθείτε από γονείς κι αδέρφια, από συγγενείς και φίλους, και μερικούς από σας θα σας σκοτώσουν. ¹⁷Όλοι θα σας μισούν εξαιτίας

μου. ¹⁸Δεν θα χαθεί όμως ούτε μια τρίχα απ' το κεφάλι σας. ¹⁹Με την υπομονή σας θα σώσετε τη ζωή σας».

Προαγγελία της καταστροφής**της Ιερουσαλήμ**

(Μτ 24,15-21· Μκ 13,14-19)

²⁰«Όταν θα δείτε την *Ιερουσαλήμ να κυκλώνεται από στρατεύματα, τότε να ξέρετε πως έφτασε η καταστροφή της. ²¹Τότε, όσοι βρεθούν στην Ιουδαία, να φύγουν στα βουνά· κι όσοι μέσα στην Ιερουσαλήμ, να φύγουν αμέσως· κι όσοι βρίσκονται στα χωριά, να μην μπουν στην πόλη. ²²γιατί αυτές θα είναι μέρες εκδικήσεως, για να εκπληρωθούν όλα όσα λέει η *Γραφή. ²³Αλίμονο στις γυναίκες που εκείνες τις μέρες θα είναι έγκυες και θα θηλάζουν. Γιατί τότε θα έρθει μεγάλη δυστυχία σ' όλη τη χώρα, και η οργή του Θεού εναντίον αυτού του λαού. ²⁴Πολλοί θα θανατωθούν με ξίφος κι άλλοι θα οδηγηθούν αιχμάλωτοι σ' όλο τον κόσμο, και η Ιερουσαλήμ θα καταπατιέται από τους *εθνικούς, ωσότου συμπληρωθεί για τα έθνη ο καθορισμένος από το Θεό χρόνος».

Ο ερχομός του Υιού του Ανθρώπου

(Μτ 24,29-31· Μκ 13,24-27)

²⁵«Θα παρουσιαστούν *σημάδια στον ήλιο, στο φεγγάρι και στ' αστέρια. Στη γη οι λαοί θα αναστατωθούν και θα ζουν σε αγωνία, εξαιτίας της βοής και των μεγάλων κυμάτων της θάλασσας. ²⁶Οι άνθρωποι θα κοντεύουν να πεθάνουν από το φόβο κι από την αγωνία γι' αυτά που πρόκειται να συμβούν στην οικουμένη, γιατί οι ουράνιες *δυνάμεις, που κρατούν την τάξη του σύμπαντος, θα διασαλευτούν. ²⁷Τότε θα δουν τον *Υίο του Ανθρώπου να έρχεται πάνω σε σύννεφο με δύναμη και με μεγάλη λαμπρότητα. ²⁸Όταν αυτά αρχίσουν να γίνονται σηκώστε τα κεφάλια σας και αναθαρρήστε, γιατί πλησιάζει η ώρα του λυτρωμού σας».

Διαρκής επαγρύπνηση για το τέλος του κόσμου

(Μτ 24,32-35· Μκ 13,28-31)

²⁹Τους είπε και μια παραβολή: «Κοιτάξτε τι συμβαίνει με τη συκιά και με όλα τα δέντρα. ³⁰Όταν δείτε ότι έχουν ήδη βλαστήσει, καταλαβαίνετε από μόνοι σας ότι πλησιάζει πια το καλοκαίρι. ³¹Έτσι κι εσείς· όταν δείτε να γίνονται αυτά, να καταλάβετε ότι πλησιάζει η βασιλεία του Θεού. ³²Σας βεβαιώνω πως όλα αυτά θα γίνουν όσο ακόμη ζουν οι άνθρωποι ετούτης της γενιάς. ³³Ο ουρανός και η γη θα πάψουν να υπάρχουν, τα λόγια μου όμως ποτέ».

Προειδοποίηση για τους ανέτοιμους

³⁴«Προσέξτε καλά τους εαυτούς σας. Μην παραδοθείτε στην κραιπάλη και στη μέθη και στις βιοτικές ανάγκες, και σας αιφνιδιάσει η ημέρα εκείνη. ³⁵Γιατί θα 'ρθεί σαν την παγίδα σε όλους τους κατοίκους της γης. ³⁶Να μένετε λοιπόν άγρυπνοι και να προσεύχεστε αδιάκοπα, για να μπορέσετε να ξεπεράσετε όλα όσα είναι να συμβούν, και να παρουσιαστείτε έτοιμοι μπροστά στον Υίο του Ανθρώπου».

³⁷Την ημέρα ο Ιησούς δίδασκε στο ναό, και τα βράδια πήγαινε και έμενε στο βουνό που ονομάζεται όρος των Ελαιών. ³⁸Όλος ο κόσμος πήγαινε πρωί πρωί στο ναό και τον περίμενε για να τον ακούσει.

Η προδοσία του Ιούδα

(Μτ 26,1-5.14-16 Μκ 14,1-2.10-11 Ιω 11,45-53)

22 Πλησίαζε η γιορτή των Αζύμων, που ονομάζεται Πάσχα. ²Οι αρχιερείς και οι γραμματείς αναζητούσαν ευκαιρία να θανατώσουν τον Ιησού, γιατί φοβούνταν το λαό. ³Τότε πήκε ο σατανάς στον Ιούδα τον ονομαζόμενο Ισκαριώτη, που ήταν ένας από τους δώδεκα μαθητές. ⁴Αυτός πήγε στους αρχιερείς, στους γραμματείς και στους στρατηγούς του ναού και συζήτησε μαζί τους με ποιο τρόπο θα τους παρέδιδε

τον Ιησού. ⁵Αυτοί χάρηκαν και του υποσχέθηκαν να του δώσουν χρήματα. ⁶Εκείνος δέχτηκε, και ζητούσε να βρει την κατάλληλη ευκαιρία να τους τον παραδώσει, χωρίς να το αντιληφθεί ο όχλος.

Το τελευταίο δείπνο

(Μτ 26,17-30· Μκ 14,12-26· Ιω 13,21-30

Α΄ Κορ 11,23-25)

⁷Έφτασε η γιορτή των Αζύμων, κατά την οποία έπρεπε να θυσιαστεί ο αμνός του Πάσχα. ⁸Ο Ιησούς έστειλε τον Πέτρο και τον Ιωάννη με την εξής εντολή: «Πηγαίνετε και ετοιμάστε να φάμε όλοι μαζί το пасχαλινό δείπνο». ⁹Εκείνοι τον ρώτησαν: «Πού θέλεις να ετοιμάσουμε;» ¹⁰Κι ο Ιησούς τους απάντησε: «Μόλις μπειτε στην πόλη, θα σας συναντήσει κάποιος που θα κουβαλάει μια στάμνα με νερό· ακολουθήστε τον στο σπίτι που θα μπει ¹¹και πείτε στον οικοδεσπότη του σπιτιού: "ο Διδάσκαλος ρωτάει: πού είναι το δωμάτιο όπου θα φάω μαζί με τους μαθητές μου το πασχαλινό δείπνο;" ¹²Εκείνος τότε θα σας δείξει ένα μεγάλο ανώγι στρωμένο· εκεί να ετοιμάσετε». ¹³Εφυγαν και τα βρήκαν όπως ακριβώς τους τα είχε πει· κι ετοίμασαν το πασχαλινό τραπέζι.

¹⁴Όταν ήρθε η ώρα του δείπνου, ο Ιησούς κάθισε στο τραπέζι μαζί με τους δώδεκα αποστόλους. ¹⁵«Πάρα πολύ επιθύμησα», τους είπε, «αυτό το πασχαλινό δείπνο να το φάω μαζί σας πριν από το θάνατό μου. ¹⁶Σας βεβαιώνω πως δε θα το ξαναφάω μαζί σας, ωστόσο αυτό βρει την αληθινή πληρότητά του στη βασιλεία του Θεού». ¹⁷Υστερα πήρε το ποτήρι, έκανε ευχαριστήρια προσευχή και είπε: «Πάρτε το αυτό και μοιράστε το μεταξύ σας· ¹⁸σας λέω πως από 'δω και πέρα δε θα ξαναπιω απ' τον καρπό του αμπελιού, ώσπου να έρθει η βασιλεία του Θεού». ¹⁹Υστερα πήρε ψωμί και, αφού έκανε ευχαριστήρια προσευχή, το κομμάτισε και τους το έδωσε λέγοντας: «Αυτό είναι το σώμα μου, που παραδίνεται για χάρη σας· αυτό που κάνω τώρα, να το κάνετε

στην ανάμνησή μου». ²⁰ Το ίδιο, μετά το δείπνο, πήρε και το ποτήρι λέγοντας: «Αυτό το ποτήρι είναι η νέα *διαθήκη, που επισφραγίζεται με το *αίμα μου το οποίο χύνεται για χάρη σας.

²¹»Αλλά να, το χέρι αυτού που θα με προδώσει είναι μαζί μου πάνω στο τραπέζι. ²² Ο *Υιός του Ανθρώπου, βέβαια, βαδίζει σύμφωνα μ' αυτό που όρισε ο Θεός: αλίμονο όμως σ' εκείνον τον άνθρωπο από τον οποίο θα προδοθεί». ²³ Αυτοί τότε άρχισαν να συζητούν μεταξύ τους ποιος άραγε απ' όλους να είναι αυτός που πρόκειται να διαπράξει κάτι τέτοιο.

Συζήτηση για το ποιος είναι ο πρώτος

(Μτ 20,24-28 19,28· Μκ 10,41-45)

²⁴ Έγινε μεταξύ των μαθητών φιλονικία για το ποιος άραγε απ' αυτούς είναι ο ανώτερος. ²⁵ Ο Ιησούς τους είπε: «Οι βασιλιάδες των εθνών καταδυναστεύουν τους λαούς τους και οι δυνάστες τους τιτλοφορούνται ευεργέτες. ²⁶ Εσείς όμως δεν πρέπει να κάνετε το ίδιο, αλλά ο ανώτερος ανάμεσά σας πρέπει να γίνει σαν τον κατώτερο, κι ο αρχηγός σαν τον υπηρέτη. ²⁷ Ποιος είναι ανώτερος; Αυτός που κάθεται στο τραπέζι ή αυτός που τον υπηρετεί; Δεν είναι αυτός που κάθεται στο τραπέζι; Εγώ όμως είμαι σαν τον υπηρέτη ανάμεσά σας. ²⁸ Εσείς είστε αυτοί που μέinate κοντά μου στις δοκιμασίες μου. ²⁹ Κι όπως ο Πατέρας μου μου έδωσε τη βασιλεία, θα σας δώσω κι εγώ το δικαίωμα να τρώτε και να πίνετε στο τραπέζι μου στην βασιλεία μου. ³⁰ Θα καθίσετε πάνω σε θρόνους και θα κρίνετε τις δώδεκα φυλές του *Ισραήλ».

Διάλογος Ιησού και Πέτρου

(Μτ 26,31-35 Μκ 14,27-31· Ιω 13,36-38)

³¹ Είπε επίσης ο Κύριος: «Σίμων, Σίμων! Ο *σατανάς ζήτησε να σας δοκιμάσει σαν το σιτάρι στο κόσκινο. ³² Εγώ όμως προσευχή-

θηκα για σένα, να μη σε εγκαταλείψει η πίστη σου. Κι εσύ όταν ξαναβρείς την πίστη σου, στήριξε τους αδερφούς σου». ³³ Εκείνος του είπε: «Κύριε, μαζί σου εγώ είμαι έτοιμος να πάω και στη φυλακή, ακόμη και στο θάνατο». ³⁴ Ο Ιησούς τότε του είπε: «Πέτρο, σου λέω ότι πριν λαλήσει σήμερα ο πετεινός, τρεις φορές θα αρνηθείς ότι με ξέρεις».

Διάλογος του Ιησού με τους μαθητές

³⁵ Και στους άλλους μαθητές του είπε: «Όταν σας έστειλα χωρίς χρήματα και σακίδιο και υποδήματα, στερηθήκατε μήπως τίποτε;» Αυτοί του απάντησαν: «Τίποτε». ³⁶ «Τώρα όμως», τους είπε, «όποιος έχει χρήματα ας τα πάρει· το ίδιο κι αυτός που έχει σακίδιο. Όποιος δεν έχει, ας πουλήσει το πανωφόρι του κι ας αγοράσει μαχαίρι. ³⁷ Γιατί σας βεβαιώνω πως πρέπει να εκπληρωθεί για μένα αυτό που είναι γραμμένο στη *Γραφή: και με τους ανόμους συγκαταλέχθηκε. Ό,τι έχει γραφτεί για μένα, εκπληρώνεται». ³⁸ Οι μαθητές τού είπαν: «Κύριε, να, υπάρχουν εδώ δύο μαχαίρια». Κι εκείνος τους απάντησε: «Αρκετά».

Η προσευχή του Ιησού στο όρος

των Ελαιών

(Μτ 26,36-46 Μκ 14,32-42)

³⁹ Ύστερα ο Ιησούς βγήκε και πήγε, όπως συνήθιζε, στο όρος των Ελαιών. Τον ακολούθησαν και οι μαθητές του. ⁴⁰ Όταν έφτασε στο συνηθισμένο τόπο τούς είπε: «Προσευχηθείτε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός». ⁴¹ Εκείνος απομακρύνθηκε απ' αυτούς σε απόσταση πετροβολιάς· γονάτισε κι άρχισε να προσεύχεται ⁴² μ' ετούτα τα λόγια: «Πατέρα, αν θέλεις, γλίτωσέ με απ' αυτό το ποτήρι. Ας μη γίνει όμως το δικό μου θέλημα αλλά το δικό σου». ⁴³ Φανερώθηκε τότε σ' αυτόν ένας *άγγελος από τον ουρανό και τον ενίσχυε. ⁴⁴ Η αγωνία τον κυρίεψε και

22,20 Ιερ 31,31 Εξ 24,8· Ζαχ 9,11· Ρωμ 11,27 Β· Κορ 3,6· Γαλ 4,24 Εβρ 8,6· 9,12 22,21-23 Ιω 13,2 21-30 22,24 Μτ 18,1 Μκ 9,33-34 22,24-26 9,46-48 22,26 9,48β· Μτ 23,11 Μκ 9,35 22,27 Ιω 13,4-5.12-17 22,30 Μτ 19,28 21,31 22,3 22,32 Μτ 16,18· Ιω 21,15-17 22,33-34 Μτ 26,34-35 Μκ 14,30-31 22,34 22,61· Μτ 26,75· Μκ 14,72 22,35 9,2-3 10,4 22,37 Ησ 53,12 22,39 21,37 Μτ 26,30 Μκ 14,26· Ιω 18,1 22,39-46 5,16 22,42 Μτ 20,22 Μκ 10,38 Μτ 6,10β Ιω 12,27-28

προσευχόταν πιο πολλή ώρα. Ο ιδρώτας του γινόταν σαν σταγόνες αίματος κι έπεφτε στη γη. ⁴⁵ Όταν σηκώθηκε από την προσευχή, ήρθε προς τους μαθητές του και τους βρήκε να κοιμούνται, γιατί ήταν αποκαμωμένοι από τη λύπη. ⁴⁶ «Γιατί κοιμάστε;» τους είπε. «Σηκωθείτε και προσεύχεσθε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός».

Η σύλληψη του Ιησού

(Μτ 26,47-56· Μκ 14,43-50· Ιω 18,3-11)

⁴⁷ Ενώ μιλούσε ακόμα ο Ιησούς, φάνηκε πλήθος ανθρώπων. Τους οδηγούσε ένας από τους δώδεκα μαθητές που ονομαζόταν Ιούδας. Αυτός πλησίασε τον Ιησού για να τον φιλήσει. Γιατί αυτό το σημάδι τους είχε δώσει: όποιον φιλήσω, αυτός είναι. ⁴⁸ Ο Ιησούς όμως του είπε: «Ιούδα, με φίλημα προδίνεις τον *Υιό του Ανθρώπου;» ⁴⁹ Όταν είδαν οι μαθητές του τι έμελλε να γίνει, του είπαν: «Κύριε, να τους χτυπήσουμε με το μαχαίρι;» ⁵⁰ Ένας μάλιστα απ' αυτούς χτύπησε το δούλο του *αρχιερέα και του έκοψε το δεξί αυτί. ⁵¹ Ο Ιησούς γύρισε σ' αυτούς και τους είπε: «Φτάνει, έως εδώ!» Άγγιξε ύστερα το αυτί του δούλου και τον γιάτρεψε.

⁵² Τότε ο Ιησούς είπε στους αρχιερείς, στους στρατηγούς του ναού και στους *πρεσβυτέρους που είχαν έρθει να τον πιάσουν: «Ληστής είμαι και βγήκατε με μαχαίρια και ρόπαλα; ⁵³ Κάθε μέρα ήμουν ανάμεσά σας στο ναό, και δεν απλώσατε χέρι πάνω μου. Αυτή όμως είναι η ώρα σας, η ώρα που κυριαρχεί το σκοτάδι!».

Ο Πέτρος αρνείται το Χριστό

(Μτ 26,57-58 69-75 Μκ 14,53-54.66-72· Ιω 18,12-18.25-27)

⁵⁴ Αφού συνέλαβαν τον Ιησού, τον έσυραν και τον έβαλαν μέσα στο σπίτι του αρχιερέα. Ο Πέτρος ακολουθούσε από μακριά. ⁵⁵ Άναψαν φωτιά στη μέση της αυλής και κάθισαν όλοι γύρω. Ανάμεσά τους κάθισε κι ο Πέτρος. ⁵⁶ Κάποια υπηρέτρια που τον είδε να κάθεται κοντά στη φωτιά, τον κοίταξε και εί-

πε: «Ήταν κι αυτός μαζί του». ⁵⁷ Εκείνος όμως αρνήθηκε λέγοντας: «Δεν τον γνωρίζω αυτόν, κόρη μου». ⁵⁸ Ύστερα από λίγο τον είδε κάποιος άλλος και είπε: «Κι εσύ ένας απ' αυτούς είσαι». Ο Πέτρος όμως είπε: «Άνθρωπέ μου, δεν είμαι». ⁵⁹ Αφού πέρασε περίπου μία ώρα, κάποιος άλλος επέμενε λέγοντας: «Ασφαλώς ήταν κι αυτός μαζί του, γιατί είναι κι Γαλιλαίος». ⁶⁰ Είπε τότε ο Πέτρος: «Άνθρωπέ μου, δεν καταλαβαίνω τι λες;» κι αμέσως, ενώ ακόμα μιλούσε, λάλησε ο πετεινός. ⁶¹ Τότε ο Κύριος γύρισε, έριξε μια ματιά στον Πέτρο, κι ο Πέτρος θυμήθηκε τα λόγια που του είχε πει: «Προτού λαλήσει ο πετεινός, θα αρνηθείς τρεις φορές πως με ξέρεις». ⁶² Ύστερα απ' αυτό ο Πέτρος βγήκε έξω και έκλαψε πικρά.

Οι εμπαιγμοί κατά του Ιησού

(Μτ 26,67-68· Μκ 14,65)

⁶³ Οι άντρες που κρατούσαν τον Ιησού, τον περιγελούσαν και τον έδερναν. ⁶⁴ Του είχαν καλύψει το κεφάλι, τον χτυπούσαν στο πρόσωπο και τον ρωτούσαν: «Μάντεψε: ποιος σε χτύπησε;» ⁶⁵ Κι άλλα πολλά του έλεγαν βλαστημώντας τον.

Ο Ιησούς στο μέγα συνέδριο

(Μτ 26,59-66· Μκ 14,55-64· Ιω 18,19-24)

⁶⁶ Όταν ξημέρωσε, συγκεντρώθηκαν οι πρεσβύτεροι του λαού, οι αρχιερείς και οι γραμματείς και τον έσυραν στο *συνέδριό τους. ⁶⁷ Εκεί τον ρωτούσαν: «Πες μας, εσύ είσαι ο Χριστός;» Εκείνος τους απάντησε: «Αν σας το πω δε θα με πιστέψετε, ⁶⁸ κι αν σας ρωτήσω δε θα μου απαντήσετε, ούτε θα με ελευθερώσετε. ⁶⁹ Από τώρα όμως, ο Υιός του Ανθρώπου θα κάθεται στα *δεξιά του παντοδύναμου Θεού». ⁷⁰ Είπαν τότε όλοι: «Εσύ, λοιπόν, είσαι ο Υιός του Θεού;» Κι αυτός τους αποκρίθηκε: «Εγώ είμαι, ό-πως ακριβώς το λέτε». ⁷¹ Κι εκείνοι είπαν: «Τι μας χρειάζονται πια οι μάρτυρες; Το ακούσαμε οι ίδιοι από το στόμα του».

Ο Ιησούς στον Πιλάτο

(Μτ 27,1-2.11-14 Μκ 15,1-5· Ιω 18,28-38)

23 Τότε όλα τα μέλη του *συνεδρίου σηκώθηκαν και έσυραν τον Ιησού στον Πιλάτο. ² Εκεί άρχισαν να τον κατηγορούν λέγοντας: «Αυτόν εδώ τον πιάσαμε να ξεσηκώνει το λαό μας, να τον εμποδίζει να πληρώνει τους φόρους στον αυτοκράτορα, και να ισχυρίζεται για τον εαυτό του πως είναι ο βασιλιάς, ο *Μεσσίας». ³ Ο Πιλάτος τότε τον ρώτησε: «Ώστε εσύ είσαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων;» Κι ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Ναι, όπως το λες». ⁴ Τότε ο Πιλάτος είπε στους *αρχιερείς και στον όχλο: «Δε βρίσκω καμιά αιτία καταδίκης αυτού του ανθρώπου». ⁵ Εκείνοι όμως επέμεναν, και έλεγαν ότι αναστατώνει το λαό με όσα διδάσκει σε όλη την Ιουδαία. «Άρχισε από τη Γαλιλαία και έφτασε ως εδώ», έλεγαν.

Ο Ιησούς στον Ηρώδη

⁶ Όταν ο Πιλάτος άκουσε για Γαλιλαία, ρώτησε να μάθει αν ο άνθρωπος αυτός είναι Γαλιλαίος. ⁷ Κι όταν διαπίστωσε ότι υπαγόταν στη δικαιοδοσία του *Ηρώδη, τον παρέπεμψε στον Ηρώδη, που ήταν κι αυτός στα *Ιεροσόλυμα εκείνες τις ημέρες.

⁸ Όταν ο Ηρώδης είδε τον Ιησού, χάρηκε πολύ. Γιατί από αρκετό καιρό ήθελε να τον δει, ύστερα από τα πολλά που άκουγε γι' αυτόν· έλπιζε μάλιστα να τον δει να κάνει και κανένα θαύμα. ⁹ Του έκανε πολλές ερωτήσεις, αυτός όμως δεν του έδινε καμιά απάντηση. ¹⁰ Εκεί βρίσκονταν και οι *αρχιερείς και οι *γραμματείς, οι οποίοι τον κατηγορούσαν με πολύ πείσμα. ¹¹ Τότε ο Ηρώδης με τους στρατιώτες του, αφού τον εξετέλεισε και τον περιγέλασε, τον έντυσε με μια μεγαλόπρεπη στολή και τον έστειλε πίσω στον Πιλάτο. ¹² Εκείνη την ημέρα μάλιστα ο Ηρώδης και ο Πιλάτος συμφιλιώθηκαν μεταξύ τους· πρωτύτερα οι σχέσεις τους ήταν εχθρικές.

Η καταδίκη του Ιησού σε θάνατο

(Μτ 27,15-26· Μκ 15,6-15· Ιω 18,39–19,16)

¹³ Ο Πιλάτος συγκάλεσε τους αρχιερείς, τους άρχοντες των Ιουδαίων και το λαό ¹⁴ και τους είπε: «Μου φέρατε εδώ αυτόν τον άνθρωπο, επειδή ξεσηκώνει το λαό. Είδατε, τον ανέκρινα μπροστά σας και δεν τον βρήκα ένοχο για τίποτε απ' όσα τον κατηγορείτε· ¹⁵ ούτε όμως κι ο Ηρώδης, στον οποίο σας παρέπεμψα. Είναι φανερό ότι δεν έκανε τίποτε που ν' αξίζει την καταδίκη του σε θάνατο. ¹⁶ Γι' αυτό, λοιπόν, θα τον βασανίσω και θα τον απολύσω». ¹⁷ Αυτό το είπε γιατί ένα έθιμο υποχρέωνε τον Πιλάτο κατά την γιορτή να ελευθερώνει έναν φυλακισμένο για χάρη τους. ¹⁸ Όλο μαζί όμως το πλήθος κραύγαζε και έλεγε: «Θανάτωσέ τον αυτόν κι ελευθερώσέ μας το Βαραββά». ¹⁹ Ο Βαραββάς είχε ριχτεί στη φυλακή για κάποια εξέγερση που είχε γίνει στην πόλη και για φόνο. ²⁰ Ο Πιλάτος, λοιπόν, επειδή ήθελε να ελευθερώσει τον Ιησού, τους μίλησε ξανά: ²¹ αυτοί όμως φώναζαν κι έλεγαν: «Σταύρωσέ τον, σταύρωσέ τον!» ²² Ο Πιλάτος τους είπε για τρίτη φορά: «Τι κακό έκανε ο άνθρωπος; Δεν του βρήκα τίποτα που να επισύρει τη θανατική καταδίκη· θα τον βασανίσω, λοιπόν, και θα τον ελευθερώσω». ²³ Εκείνοι όμως επέμεναν με δυνατές φωνές ζητώντας να σταυρωθεί ο Ιησούς. Οι φωνές οι δικές τους και των αρχιερέων υπερίσχαν ²⁴ κι έτσι ο Πιλάτος αποφάσισε να κάνει δεκτό το αίτημά τους. ²⁵ Τους ελευθερώσε αυτόν που ζητούσαν, το Βαραββά, που ήταν φυλακισμένος για εξέγερση και φόνο· και τον Ιησού τούς τον παρέδωσε να τον κάβουν ό,τι ήθελαν.

Η σταύρωση του Ιησού

(Μτ 27,32-44 Μκ 15,21-32· Ιω 19,17-27)

²⁶ Καθώς πήγαιναν να τον σταυρώσουν, έπιασαν κάποιον Σίμωνα Κυρηναίο, που γύριζε από το χωράφι του, και του φόρτωσαν το σταυρό να τον μεταφέρει πίσω από τον Ιη-

σοῦ. ²⁷ Τον ακολουθούσε πολὺς κόσμος και πολλές γυναίκες, που τον θρηνούσαν χτυπώντας τα στήθη τους. ²⁸ Ο Ἰησοῦς γύρισε σ' αυτές και τους εἶπε: «Γυναίκες της Ἱερουσαλήμ, μην κλαίτε για μένα· κλάψτε μάλλον για τον εαυτὸ σας, και για τα παιδιά σας, ²⁹ γιατί ἔρχονται μέρες που θα λένε: «καλότυχες οι ἀτεκνες, ὅσες δε γέννησαν κι ὅσες δε θήλασαν παιδιά». ³⁰ Τότε θ' αρχίσουν να λένε *στα βουνα*: «*πέστε πάνω μας*» και στους λόφους: «*σκεπάστε μας*». ³¹ Γιατί αν αὐτὰ γίνουν στα χλωρά, τὶ θα γίνει στα ξερὰ;»

³² Μαζί με τον Ἰησοῦ πῆγαιναν να σταυρώσουν κι ἄλλους δύο, κακούργους. ³³ Ὄταν ἔφτασαν στο μέρος που ονομαζόταν «Κρανίο», σταύρωσαν ἐκεῖ τον Ἰησοῦ και τους κακούργους, τον ἓνα στα δεξιά του και τον ἄλλο στα αριστερά. ³⁴ Ο Ἰησοῦς ἔλεγε: «Πατέρα, συγχώρησέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν». Ἐκεῖνοι μοιράστηκαν τα ρούχα του ρίχνοντας κλήρο. ³⁵ Ο λαὸς στεκόταν και ἐβλεπε. Μαζί μ' αὐτούς κι οι ἄρχοντες κορόιδευαν και ἔλεγαν: «Τους ἄλλους τους ἔσωσε, ας σώσει τώρα και τον εαυτὸ του, αν αὐτὸς εἶναι ο Μεσσίας, ο εκλεκτὸς του Θεοῦ». ³⁶ Τον χλευάζαν και οι στρατιῶτες· ἔρχονταν κοντὰ του, του ἔδιναν ξίδι ³⁷ και του ἔλεγαν: «Αν εσὺ εἶσαι ο βασιλιάς των Ἰουδαίων, σώσε τον εαυτὸ σου». ³⁸ Ὑπῆρχε μάλιστα και μια ἐπιγραφή ἀπὸ πάνω του, γραμμένη στα ἑλληνικά, στα εβραϊκά και στα ρωμαϊκά: «Αὐτὸς εἶναι ο βασιλιάς των Ἰουδαίων».

³⁹ Ἐνας ἀπὸ τους κακούργους που ἦταν κρεμασμένους στο σταυρὸ τον βλασημύωσε και του ἔλεγε: «Ἐάν εσὺ εἶσαι ο Μεσσίας, σώσε τον εαυτὸ σου κι ἐμὰς». ⁴⁰ Ὁ ἄλλος στράφηκε σ' αὐτόν, τον ἐπιτίμησε και του εἶπε: «Οὔτε το Θεὸ δε φοβάσαι εσὺ; Δεν εἶσαι ὅπως κι ἐκεῖνος καταδικασμένος; ⁴¹ Ἐμεῖς βέβαια δίκαια, γιατί τιμωρούμαστε γι' αὐτὰ που κάναμε· αὐτὸς ὅμως δεν ἔκανε κανένα κακό». ⁴² Και στον Ἰησοῦ ἔλεγε: «Θυμήσου με, Κύριε, ὅταν ἔρθεις στη βασιλεία σου». ⁴³ Ο Ἰησοῦς του ἀπάντησε: «Σε βεβαιώνω

πως σήμερα κίολας θα εἶσαι μαζί μου στον παράδεισο».

Ο θάνατος του Ἰησοῦ

(Μτ 27,45-56 Μκ 15,33-41 Ἰω 19,28-30)

⁴⁴ Ἦταν περίπου δώδεκα ἡ ὥρα το μεσημέρι, κι ἔπεσε σκοτάδι σε ὅλη τη γη ὡς τις τρεις το ἀπόγευμα, ⁴⁵ γιατί ο ἥλιος χάθηκε. Το *καταπέτασμα του *ναοῦ σκίστηκε στη μέση. ⁴⁶ Τότε ο Ἰησοῦς κραύγαζε με δυνατὴ φωνή και εἶπε: «Πατέρα, *στα χέρια σου παραδίνω το πνεῦμα μου*». Μόλις το εἶπε αὐτό, ξεψύχησε. ⁴⁷ Ὄταν ο Ρωμαῖος αξιωματικός εἶδε αὐτὸ που ἐγένε, δόξασε το Θεό: «Πραγματικά», εἶπε, «αὐτὸς ο ἄνθρωπος ἦταν ἀθῶος!» ⁴⁸ Κι ὅλοι ὅσοι εἶχαν μαζευτεῖ ἐκεῖ για να δουν το θέαμα, μόλις εἶδαν αὐτὰ που ἐγέναν, ἐφευγαν χτυπώντας μετανιωμένοι τα στήθη τους. ⁴⁹ Ὅλοι οι γνωστοὶ του Ἰησοῦ στέκονταν μακριά. Μαζί τους τα παρακολουθούσαν αὐτὰ και γυναίκες που τον εἶχαν ακολουθήσει ἀπὸ τη Γαλιλαία.

Ο ενταφισμός του Ἰησοῦ

(Μτ 27,57-61· Μκ 15,42-47· Ἰω 19,38-42)

⁵⁰ Ὑπῆρχε κάποιος που τον ἔλεγαν Ἰωσήφ, μέλος του *συνεδρίου και ἄνθρωπος καλοκάγαθος και δίκαιος –⁵¹ αὐτὸς δεν ἦταν σύμφωνος με τη γνώμη και τις πράξεις των Ἰουδαίων. Καταγόταν ἀπὸ την ἰουδαϊκὴ πόλη Ἀριμαθαία και περίμενε κι αὐτὸς τη *βασιλεία του Θεοῦ. ⁵² Πῆγε, λοιπὸν, στον Πιλάτο και ζήτησε το σῶμα του Ἰησοῦ. ⁵³ Ἀφοῦ το κατέβασε, το τύλιξε μ' ἓνα σεντόνι και το ἔβαλε σ' ἓνα λαξευμένο μνήμα, στο οποίο δεν εἶχαν βάλει ποτέ κανέναν. Ἦταν ἡμέρα Παρασκευῆ, ⁵⁴ και πλησίαζε το *Σάββατο. ⁵⁵ Παρακολουθούσαν και οι γυναίκες που εἶχαν ἔρθει μαζί με τον Ἰησοῦ ἀπὸ τη Γαλιλαία, οι οποίες εἶδαν το μνήμα και ὅτι σ' αὐτὸ τοποθετήθηκε το σῶμα του Ἰησοῦ. ⁵⁶ Γύρισαν, λοιπὸν, πίσω και ετοίμασαν ἀρώματα και μύρα.

Την ἡμέρα του *Σαββάτου δεν ἔκαναν καμιά ἐνέργεια, ὅπως προστάζει ο *νόμος.

Η ανάσταση του Ιησού

(Μτ 28,1-10 Μκ 16,1-8 Ιω 20,1-10)

24 Την επόμενη μέρα όμως μετά το *Σάββατο, από τα βαθιά χαράματα, ήρθαν οι γυναίκες στον τάφο με τα αρώματα που είχαν ετοιμάσει· μαζί τους ήταν και μερικές άλλες. ² Βρήκαν τότε την πέτρα κυλισμένη από το μνήμα ³ και, όταν μπήκαν σ' αυτό, δε βρήκαν το σώμα του Κυρίου Ιησού. ⁴ Καθώς απορούσαν γι' αυτό, φάνηκαν μπροστά τους δύο άντρες με αστραφτερές στολές. ⁵ Κι ενώ αυτές κατατρομαγμένες είχαν σκυμμένο το πρόσωπό τους στη γη, τις ρώτησαν: «Τι ζητάτε τον ζωντανό ανάμεσα στους νεκρούς; ⁶ Δεν είναι εδώ, αναστήθηκε! Θυμηθείτε τι σας είχε πει, όταν ακόμα ήταν στη Γαλιλαία. ⁷ Σας είπε ότι ο *Υιός του Ανθρώπου πρέπει να παραδοθεί στα χέρια των εχθρών του Θεού, να σταυρωθεί και την τρίτη ημέρα ν' αναστηθεί». ⁸ Θυμήθηκαν τότε τα λόγια του. ⁹ Επέστρεψαν λοιπόν απ' το μνήμα και τα ανάγγειλαν όλα αυτά στους έντεκα μαθητές και σ' όλους τους άλλους. ¹⁰ Αυτές που τα έλεγαν αυτά στους αποστόλους ήταν η Μαρία η Μαγδαληνή, η Ιωάννα, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου και οι υπόλοιπες που ήταν μαζί τους. ¹¹ Τα λόγια αυτά τους φάνηκαν φλυαρίες και δεν τις πίστευαν. ¹² Ο Πέτρος όμως σηκώθηκε κι έτρεξε στο μνήμα. Όταν έσκυψε, είδε μέσα μόνο τα σάβανα και γύρισε σπίτι του γεμάτος απορία γι' αυτό που είχε γίνει.

Η πορεία στους Εμμαούς

(Μκ 16,12-13)

¹³ Την ίδια μέρα, δύο από τους μαθητές του Ιησού πήγαιναν σ' ένα χωριό που απέχει εξήντα *στάδια από την *Ιερουσαλήμ και λέγεται Εμμαούς. ¹⁴ Αυτοί μιλούσαν μεταξύ τους για όλα όσα είχαν συμβεί. ¹⁵ Καθώς μιλούσαν και συζητούσαν, τους πλησίασε ο ίδιος ο Ιησούς και βάδιζε μαζί τους. ¹⁶ Τα μάτια τους όμως εμποδίζονταν, έτσι που να μην τον αναγνωρίζουν. ¹⁷ Ο Ιησούς τους ρώ-

τησε: «Για ποιο ζήτημα μιλάτε μεταξύ σας τόσο έντονα, έτσι που περπατάτε σκυθρωποί;» ¹⁸ Ο ένας, που ονομαζόταν Κλεόπας, του αποκρίθηκε: «Μονάχος ζεις εσύ στην Ιερουσαλήμ και δεν έμαθες τα όσα έγιναν εκεί αυτές τις μέρες;» ¹⁹ «Ποια;» τους ρώτησε. «Αυτά», του λένε, «με τον Ιησού από την Ναζαρέτ, που ήταν *προφήτης δυνατός σε έργα και σε λόγια ενώπιον του Θεού και ολόκληρου του λαού. ²⁰ Πώς τον παρέδωσαν οι *αρχιερείς και οι άρχοντες μας να καταδικαστεί σε θάνατο και τον σταύρωσαν. ²¹ Εμείς ελπίζαμε ότι αυτός είναι εκείνος που έμελλε να ελευθερώσει το λαό Ισραήλ. Αντίθετα, είναι η τρίτη μέρα σήμερα από τότε που έγιναν αυτά και δεν έχει συμβεί τίποτα. ²² Επιπλέον, μας αναστάτωσαν και μερικές γυναίκες από τον κύκλο μας. Πήγαν πρωί πρωί στον τάφο ²³ και δε βρήκαν το σώμα του. Ήρθαν λοιπόν και μας έλεγαν ότι είδαν οπτασία *αγγέλων, οι οποίοι τους είπαν ότι αυτός ζει. ²⁴ Τότε μερικοί από τους δικούς μας πήγαν στο μνήμα και διαπίστωσαν τα ίδια που έλεγαν και οι γυναίκες, αυτόν όμως δεν τον είδαν». ²⁵ Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Ανόητοι, που η καρδιά σας αργεί να πιστέψει όλα όσα είπαν οι προφήτες. ²⁶ Αυτά δεν έπρεπε να πάθει ο *Μεσσίας και να δοξαστεί;» ²⁷ Και αρχίζοντας από τα βιβλία του Μωυσή και όλων των προφητών, τους εξήγησε όσα αναφέρονταν στις *Γραφές για τον εαυτό του.

²⁸ Όταν πλησίασαν στο χωριό που πήγαιναν, αυτός προσποιήθηκε πως πηγαίνει πιο μακριά. ²⁹ Εκείνοι όμως τον πείζαν και του έλεγαν: «Μείνε μαζί μας, γιατί πλησίασε βράδυ και η μέρα ήδη τελειώνει». Μπήκε λοιπόν στο χωριό για να μείνει μαζί τους. ³⁰ Την ώρα που κάθισε μαζί τους για φαγητό, πήρε το ψωμί, το ευλόγησε και, αφού το έκοψε σε κομμάτια, τους έδωσε. ³¹ Τότε ανοίχτηκαν τα μάτια τους και κατάλαβαν ποιος είναι. Εκείνος όμως έγινε άφαντος. ³² Είπαν τότε μεταξύ τους: «Δεν φλεγόταν η καρδιά μας μέσα μας, καθώς μας μιλούσε στο δρόμο και μας

ερμήνευε τις Γραφές;» ³³Την ίδια ώρα σηκώθηκαν και γύρισαν στην Ιερουσαλήμ. Εκεί βρήκαν συγκεντρωμένους τους έντεκα μαθητές και όσους ήταν μαζί τους, ³⁴που έλεγαν ότι πραγματικά αναστήθηκε ο Κύριος και φανερώθηκε στο Σίμωνα. ³⁵Τους εξήγησαν λοιπόν κι αυτοί τα όσα τους είχαν συμβεί στο δρόμο και πώς τον αναγνώρισαν όταν τεμάχιζε το ψωμί.

Η εμφάνιση στους μαθητές

(Μτ 28,16-20· Μκ 16,14-18· Ιω 20,19-23· Πραξ 1,6-8)

³⁶Ενώ συζητούσαν αυτά, σάθηκε ανάμεσα τους ο Ιησούς και τους λέει: «Ειρήνη σ' εσάς!» ³⁷Αυτοί από την ταραχή και το φόβο τους νόμιζαν ότι έβλεπαν φάντασμα. ³⁸Εκείνος τους είπε: «Γιατί είστε τρομαγμένοι και γιατί γεννιούνται στην καρδιά σας αμφιβολίες; ³⁹Κοιτάξτε τα χέρια μου και τα πόδια μου, για να βεβαιωθείτε ότι είμαι εγώ ο ίδιος. ψηλαφίστε με και δείτε· ένα φάντασμα δεν έχει σάρκα και οστά, όπως βλέπετε εμένα να έχω». ⁴⁰Και λέγοντας αυτά τους έδειξε τα χέρια και τα πόδια του. ⁴¹Αυτοί από τη χαρά και την έκπληξή τους δεν πίστευαν στα μάτια τους· τους ρώτησε τότε ο Ιησούς: «Έχετε τίποτε φαγώσιμο;» ⁴²Του έδωσαν τότε ένα κομμάτι ψητό ψάρι και ένα κομμάτι κηρύθρα με μέλι. ⁴³Τα πήρε και τα έφαγε μπροστά τους.

⁴⁴Ύστερα τους είπε: «Αυτά εννοούσα με τα λόγια που σας έλεγα όταν ήμουν ακόμη μαζί σας, ότι δηλαδή πρέπει να εκπληρωθούν όλα όσα είναι γραμμένα για μένα στο *νόμο του Μωυσή, στους προφήτες και στους Ψαλμούς». ⁴⁵Τότε τους φώτισε το νου, για να καταλαβαίνουν τις Γραφές, ⁴⁶και τους είπε: «Οι Γραφές λένε ότι έτσι έπρεπε να γίνει, και έτσι έπρεπε να πάθει ο Μεσσίας, ν' αναστηθεί από τους νεκρούς την τρίτη μέρα ⁴⁷και να κηρυχθεί στο *όνομά του μετάνοια και άφεση αμαρτιών σ' όλα τα έθνη, αρχίζοντας από την Ιερουσαλήμ. ⁴⁸Εσείς είστε μάρτυρες όλων αυτών. ⁴⁹Κι εγώ θα σας στείλω αυτό που σας υποσχέθηκε ο Πατέρας μου. Εσείς καθίστε στην Ιερουσαλήμ ωστόσο ο Θεός σάς οπλίσει με την δύναμή του».

Η ανάληψη του Ιησού

(Μκ 16,19-20· Πραξ 1,9-11)

⁵⁰Κατόπιν τους οδήγησε έξω από την πόλη ως τη Βηθανία, σήκωσε τα χέρια του και τους ευλόγησε. ⁵¹Καθώς τους ευλογούσε, άρχισε ν' απομακρύνεται απ' αυτούς και ν' ανεβαίνει στον ουρανό. ⁵²Αυτοί τότε τον προσκύνησαν και γύρισαν στην Ιερουσαλήμ με μεγάλη χαρά, ⁵³κι έμεναν συνεχώς στο *ναό μνημονολογώντας και δοξολογώντας το Θεό. *Αμήν.

24,34 Μκ 16,7· Α΄ Κορ 15,4-5α 24,36 Α΄ Κορ 15,5β· Λκ 2,14 24,36-49 Μκ 16,14-16 24,37 Μτ 14,26· Μκ 6,49 24,41-43 Ιω 21,5,10· Πραξ 10,41 24,44 24,27· Ιω 5,39· Πραξ 7,9-10,25-27,35,37-39· Ιω 5,46· Ησ 52,13— 53,12· Ωσ 6,2· Ψλ 22,69 24,45 24,25-27-27,32· Ιω 20,9 24,46 9,21-22 Μτ 26,56 Μκ 14,49β· Α΄ Κορ 15,3 15,4· Πραξ 17,2-3· 28,23 24,47α 3,3· Πραξ 5,31· 11,18· 17,30-31· 20,21 24,47β Πραξ 1,8· Ρωμ 15,19 24,48 Πραξ 1,8 22· 2,32· 3,15 4,33 10,39-41 13,31 24,48-49 Πραξ 5,32· Ιω 15,26-27 24,49 4,18 24,50-51 9,51 Πραξ 1,9· 3,21· Μκ 16,19 24,52 Πραξ 1,12· Ιω 14,28 16,22 24,53 Πραξ 2,46 5,12

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Εισαγωγή

Αποτελεί σταθερή παράδοση της εκκλησίας από το 2ο κιάλας μ.Χ. αιώνα ότι το δ' ευαγγέλιο είναι έργο του Ιωάννη του μαθητή του Κυρίου. Βέβαια ο ιερός συγγραφέας πουθενά στο ευαγγέλιό του δεν αναφέρει το όνομά του, δίνει όμως αρκετές ενδείξεις για την ταυτότητά του. Ο χρόνος συγγραφής τοποθετείται στα τέλη του 1ου μ.Χ. αιώνα και ως τόπος συγγραφής γίνεται γενικώς αποδεκτή η Έφεσος.

Η αρχαία εκκλησιαστική παράδοση χαρακτηρίζει το ευαγγέλιο του Ιωάννη "πνευματικό", ενώ τα τρία πρώτα ευαγγέλια τα ονομάζει "σωματικά", κι αυτό γιατί στο δ' ευαγγέλιο βρίσκει κανείς μια ατμόσφαιρα υψηλότερη και πνευματικότερη. Πραγματικά όταν διαβάσει κανείς τον Ιωάννη αισθάνεται ότι εγκαταλείπει τις πολυσύχναστες ρύμες και τις πολυπληθείς πλατείες όπου ο Ιησούς συζητεί με τον όχλο, τους γραμματείς, τους Φαρισαίους κ.λ.π., για να εισέλθει σ' ένα μεγαλοπρεπή και επιβλητικό ναό, όπου ο Ιησούς ομιλεί ήρεμα προς τους πιστούς για την αγάπη του Θεού προς τον κόσμο, για την πίστη σ' αυτόν που απέστειλε ο Θεός για να σώσει τον κόσμο από το θάνατο και να του προσφέρει τη ζωή, και για την ελπίδα στην έλευση του Παρακλήτου. Δεν είναι λοιπόν το δ' ευαγγέλιο εξιστόρηση απλώς επεισοδίων από τη ζωή του Ιησού, αλλά έκφραση του βιώματος της Εκκλησίας που πιστεύει στο Χριστό. Είναι μαρτυρία της πίστεώς της για το τι σήμαινε για τα μέλη της ο Χριστός κατά τα τέλη του 1ου μ.Χ. αιώνα. Επίσης, έχει κανείς την εντύπωση ότι ο Ιωάννης ομιλεί στο ευαγγέλιό του όχι ως μεμονωμένο άτομο αλλ' ως εκπρόσωπος της Εκκλησίας απηχώντας σε κάθε βήμα την πίστη της.

Ο Ιωάννης παρουσιάζει στο ευαγγέλιό του τα εξής ιδιαίτερα γνωρίσματα που τον διαφοροποιούν από τους τρεις άλλους ευαγγελιστές: α) Δεν αναφέρει καμία από τις 50 και πλέον παραβολές του Ιησού, ούτε μεμονωμένα λόγια που ακολουθούν αλυσιδωτά το ένα μετά το άλλο, αλλά παραθέτει μακρούς λόγους του Ιησού με ενιαίο θέμα. β) Η έκφραση "βασιλεία του Θεού" (ή "βασιλεία των ουρανών") δίνει εδώ τη θέση της στην έκφραση "αιώνια ζωή" ή απλώς "ζωή" που έχει το ίδιο νόημα. γ) Τονίζει ιδιαίτερα ο δ' ευαγγελιστής ότι η "κρίσις" συντελείται ήδη στο παρόν ανάλογα με τη θέση που παίρνουν οι άνθρωποι απέναντι στην αποκάλυψη του Θεού στο πρόσωπο του Χριστού. δ) Τα χρονικά και γεωγραφικά πλαίσια της δράσης του Ιησού είναι ευρύτερα. ε) Από τα θαύματα των άλλων ευαγγελιστών ο Ιωάννης έχει μόνο δύο (πολλαπλασιασμός των άρτων και περίπατος πάνω στη λίμνη), ενώ παραδίδει μόνον αυτός πέντε άλλα θαύματα: μετατροπή του νερού σε κρασί (2,1-12), θεραπεία του γιου του αξιωματούχου (4,46-54), θεραπεία παράλυτου στην κολυμβήθρα της Βηθεσδά (5,1-11),

θεραπεία τυφλού (9,1-40), ανάσταση του Λαζάρου (11,1-44). στ) Στους άλλους ευαγγελιστές η μεσσιανικότητα του Ιησού αποκαλύπτεται διαδοχικά και με πολλές προφυλάξεις. Στο δ΄ ευαγγέλιο εξ αρχής διακηρύσσεται η σάρκωση του Λόγου και η φανέρωση της "δόξας" του. Αποκορύφωμα αυτής της δόξας αποτελεί ο σταυρός, η ανάσταση και η επάνοδος του Ιησού στο Θεό Πατέρα. Τέλος ζ) στη διήγηση του πάθους απαντούν πληροφορίες μη διασωζόμενες από τα άλλα ευαγγέλια.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η ενανθρώπιση του Λόγου:	1, 1-18
Η μαρτυρία του Βαπτιστή για τον Ιησού:	1, 19-51
Σημεία του Ιησού στη Γαλιλαία και στα Ιεροσόλυμα, και λόγοι του που ερμηνεύουν το νόημα των σημείων:	2 - 12
Τελευταίο δείπνο του Ιησού με τους μαθητές - Αποχαιρετισμός και διαθήκη προς τους μαθητές:	13 - 17
Σύλληψη του Ιησού, καταδίκη, σταύρωση και ανάσταση:	18 - 20
Εμφάνιση του Αναστημένου στη Γαλιλαία:	21

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ο Λόγος έγινε άνθρωπος

- 1** Απ' όλα πριν υπήρχε ο *Λόγος
κι ο Λόγος ήταν με το Θεό,
κι ήταν Θεός ο Λόγος.^ο
- 2** Απ' την αρχή ήταν αυτός με το Θεό.
- 3** Τα πάντα δι' αυτού δημιουργήθηκαν
κι απ' όσα έγιναν τίποτα χωρίς αυτόν
δεν έγινε.
- 4** Αυτός ήταν η ζωή,
και ήταν η ζωή αυτή το φως
για τους ανθρώπους.
- 5** Το φως αυτό έλαμψε μέσα στον κόσμο
το σκοτάδι,
μα το σκοτάδι δεν το δέχτηκε.^α
- 6** Ο Θεός έστειλε έναν άνθρωπο που τον
έλεγαν Ιωάννη· ⁷αυτός ήρθε ως μάρτυρας
για να κηρύξει ποιος είναι το φως, ώστε με
τα λόγια του να πιστέψουν όλοι. ⁸Δεν ήταν
ο ίδιος το φως, ήρθε όμως για να πει ποιος
είναι το φως.
- 9** Ο Λόγος ήταν το αληθινό το φως,
που καθώς έρχεται στον κόσμο
φωτίζει κάθε άνθρωπο.^β
- 10** Μέσα στον κόσμο ήταν,
κι ο κόσμος δι' αυτού δημιουργήθηκε,
μα δεν τον αναγνώρισε ο κόσμος.
- 11** Ήρθε στον τόπο το δικό του,
και οι δικοί του δεν τον δέχτηκαν.
- 12** Σ' όσους όμως τον δέχτηκαν
και πίστεψαν σ' αυτόν,
έδωσε το δικαίωμα να γίνουν
παιδιά του Θεού.
- 13** Απ' το Θεό γεννήθηκαν αυτοί

και όχι από γυναίκας *αίμα,
ούτε από επιθυμία ανθρώπινη
ή επιθυμία άντρα.

- 14** Ο Λόγος έγινε άνθρωπος
κι έσπησε τη σκηνή του ανάμεσά μας
και είδαμε τη θεική του *δόξα,
τη δόξα που ο μοναχογιός την έχει
απ' τον Πατέρα,
ήρθε γεμάτος χάρη θεική
κι αλήθεια για μας.
- 15** Ο Ιωάννης είπε επίσημα τη γνώμη του
γι' αυτόν και τη διακήρυξε λέγοντας: «Γι'
αυτόν ήταν που είπα, "εκείνος που έρχεται
ύστερα από μένα είναι ανώτερός μου, γιατί
υπήρχε πριν από μένα"».
- 16** Απ' το δικό του πλούτο πήραμε
όλοι εμείς
τη μια δωρεά πάνω στην άλλη.
- 17** Ο *νόμος δόθηκε δια του Μωυσέως,
η χάρη η θεική όμως και η αλήθεια
ήρθε σ' εμάς δια του Ιησού Χριστού.
- 18** Κανείς ποτέ δεν είδε το Θεό·
μόνο ο μονογενής Υιός,
που είναι μέσα στην αγκαλιά
του Πατέρα,
εκείνος μας τον έκανε γνωστό.

Η μαρτυρία του Ιωάννη του Βαπτιστή

(Μτ 3,1-12 Μκ 1,2-8 Λκ 3,15-17)

19 Αυτή είναι η μαρτυρία που έδωσε ο Ιω-
άννης, όταν οι Ιουδαίοι άρχοντες έστειλαν
από τα Ίεροσόλυμα ιερείς και *λευίτες να
τον ρωτήσουν: «Εσύ ποιος είσαι;» **20** Τότε
αυτός διακήρυξε και δεν αρνήθηκε· διακή-

^αμα ..δέχτηκε Ή' μα η σκοτεινιά δεν μπόρεσε να το σβήσει ^βΟ Λόγος .. άνθρωπο. Ή' Ο Λόγος ήταν το αληθινό το φως, εκείνο που φωτίζει κάθε άνθρωπο που έρχεται στον κόσμο.

1,1-2 17,5· Α' Ιω 1,1-2 Απ 19,13-16 Γεν 1,1-2,4 Φιλ 2,6 1,3-4 1,9-10 5,26· Α' Κορ 8,6 Κολ 1,16-17· Σολ 7,10-12 9,1· Εβρ 1,2 Απ 3,14 1,5 Γεν 1,3-4 1,6 Μτ 3,1 1,8 1,20 1,9-10 8,12· 17,25 Α' Ιω 2,8 1,12 Α' Ιω 3,1· Γαλ 3,26· 4,5 1,13 3,3 5-6 Α' Ιω 3,9 Α' Πε 1,23 1,14 Γαλ 4,4· Φιλ 2,7 Α' Τιμ 3,16· Εβρ 2,14· Α' Ιω 4,2 Βαρ 3,38· Σειρ 25,7-22· 2,11· Α' Ιω 1,1-3· Μτ 17,2· Εξ 34,6· Κολ 2,9-10 1,15 1,24-27· 30· 5,31-34 36 1,17 7,19 Εξ 31,18 1,18 6,46 14,8-9 Α' Ιω 4,12 Α' Τιμ 6,16 Εξ 33,20 Μτ 11,27 1,19-27 5,33 1,20 3,28

ρυξε απερίφραστα: «Δεν είμαι εγώ ο *Μεσσίας». ²¹ «Τότε λοιπόν;» τον ρώτησαν. «Μήπως είσαι ο Ηλίας;» Εκείνος είπε: «Όχι, δεν είμαι». «Μήπως είσαι ο *προφήτης που περιμένουμε;» Κι απάντησε: «Όχι». ²² Τότε του είπαν: «Ποιος είσαι: ώστε να δώσουμε απόκριση σ' αυτούς που μας έστειλαν· τι έχεις να πεις για τον εαυτό σου;» ²³ Είπε:

«*Εγώ είμαι, σύμφωνα με τα λόγια του προφήτη Ησαΐα,*

η φωνή κάποιου που κράζει στην έρημο:

“ιαώστε το δρόμο, να περάσει ο Κύριος”».

²⁴ Μεταξύ των απεσταλμένων ήταν και μερικοί *Φαρισαίοι, ²⁵ οι οποίοι τον ρώτησαν: «Γιατί, λοιπόν, βαπτίζεις, αφού δεν είσαι ούτε ο Μεσσίας ούτε ο Ηλίας ούτε ο προφήτης που περιμένουμε;» ²⁶ Αυτός τους αποκρίθηκε: «Εγώ βαπτίζω με νερό· ανάμεσά σας όμως βρίσκεται κιόλας εκείνος που εσείς δεν τον γνωρίζετε. ²⁷ Αυτός είναι που έρχεται ύστερα από μένα, που όμως υπάρχει πριν από μένα και που εγώ δεν είμαι άξιος ούτε να λύσω το λουρί από τα υποδήματά του». ²⁸ Αυτά συνέβαιναν στην Βηθανία, πέρα από τον Ιορδάνη, εκεί που βάφτιζε ο Ιωάννης.

Ο αμνός του Θεού

(Μτ 3,13-17· Μκ 1,9-11· Λκ 3,21-22)

²⁹ Την άλλη μέρα, ο Ιωάννης βλέπει τον Ιησού να έρχεται προς το μέρος του και λέει: «Αυτός είναι ο *αμνός του Θεού, που παίρνει πάνω του την αμαρτία των ανθρώπων. ³⁰ Γι' αυτόν σας μίλησα όταν είπα, “ύστερα από μένα έρχεται ένας που είναι ανώτερός μου, γιατί υπήρχε πριν εγώ να γεννηθώ”. ³¹ Εγώ κάποτε δεν τον ήξερα ποιος είναι. Για να τον γνωρίσει όμως ο *Ισραήλ, γι' αυτό ήρθα εγώ και βαπτίζω με νερό». ³² Κι ο Ιωάννης διακήρυξε δημόσια και είπε: «Είδα το *Πνεύμα να κατεβαίνει σαν περιστέρι από τον ουρανό και να μένει πάνω

του. ³³ Εγώ δεν τον ήξερα ποιος ήταν, αυτός όμως που με έστειλε να βαπτίζω με νερό, αυτός μου είπε: “εκείνος που πάνω του θα δεις να κατεβαίνει και να μένει το Πνεύμα, αυτός είναι που βαπτίζει με Άγιο Πνεύμα”. ³⁴ Κι αυτό εγώ το είδα· και διακήρυξα δημόσια πως αυτός είναι ο *Υιός του Θεού».

Οι πρώτοι μαθητές

(Μτ 4,18-22· Μκ 1,16-20)

³⁵ Την άλλη μέρα, ο Ιωάννης στεκόταν πά- λι με δύο από τους μαθητές του· ³⁶ και, καθώς είδε τον Ιησού να προσπερνάει, είπε: «Αυτός είναι ο αμνός του Θεού». ³⁷ Οι δύο μαθητές τον άκουσαν να το λέει και ακολούθησαν τον Ιησού. ³⁸ Ο Ιησούς γύρισε και, βλέποντάς τους να τον ακολουθούν, τους είπε: ³⁹ «Τι θέλετε;» Κι αυτοί του απάντησαν: «Ραββί — που σημαίνει Διδάσκαλε — πού μένεις;» ⁴⁰ «Ελάτε και θα δείτε», τους λέει. Πήγαν λοιπόν, και είδαν που μένει, κι εκείνη την ημέρα έμειναν κοντά του· ⁴¹ η ώρα ήταν περίπου τέσσερις το απόγευμα.

Ο ένας από τους δύο που άκουσαν τα λόγια του Ιωάννη κι ακολούθησαν τον Ιησού ήταν ο Ανδρέας, ο αδερφός του Σίμωνος Πέτρου. ⁴² Αυτός βρίσκει σε λίγο τον αδερφό του το Σίμωνα και του λέει: «Βρήκαμε το Μεσσία» — που σημαίνει το Χριστό. ⁴³ Και τον έφερε στον Ιησού. Ο Ιησούς τον κοίταξε καλά και είπε: «Εσύ είσαι ο Σίμων, ο γιος του Ιωνά· εσύ θα ονομαστείς Κηφάς» — που σημαίνει Πέτρος.

Ο Ιησούς καλεί το Φίλιππο και το Ναθαναήλ

⁴⁴ Την άλλη μέρα ο Ιησούς αποφάσισε να πάει στη Γαλιλαία. Βρίσκει τότε το Φίλιππο και του λέει: «Έλα μαζί μου». ⁴⁵ Ο Φίλιππος καταγόταν από τη Βηθσαϊδά, την πατρίδα του Ανδρέα και του Πέτρου. ⁴⁶ Βρίσκει ο Φίλιππος το Ναθαναήλ και του λέει: «Αυτόν που προανήγγειλε ο Μωυσής στο νόμο και οι προφήτες, τον βρήκαμε· είναι ο Ιησούς, ο γιος του Ιωσήφ από τη Ναζαρέτ». ⁴⁷ «Μπορεί

από τη Ναζαρέτ να βγει τίποτα καλό;» τον ρώτησε ο Ναθαναήλ. «Έλα και δες μόνος σου», του λέει ο Φίλιππος. ⁴⁸Ο Ιησούς είδε το Ναθαναήλ να πλησιάζει και λέει γι' αυτόν: «Να ένας γνήσιος Ισραηλίτης, χωρίς δόλο μέσα του». ⁴⁹«Από πού με ξέρεις;» τον ρωτάει ο Ναθαναήλ. Κι ο Ιησούς του απάντησε: «Προτού σου πει ο Φίλιππος να 'ρθείς, σε είδα που ήσουν κάτω απ' τη συκιά». ⁵⁰Τότε ο Ναθαναήλ του είπε: «Διδάσκαλε, εσύ είσαι ο Υιός του Θεού, εσύ είσαι ο βασιλιάς του Ισραήλ». ⁵¹Κι ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Επειδή σου είπα πως σε είδα κάτω από τη συκιά, γι' αυτό πιστεύεις; Θα δεις μεγαλύτερα πράγματα απ' αυτά». ⁵²Και του λέει: «Σας βεβαιώνω ότι σύντομα θα δείτε να έχει ανοίξει ο *ουρανός, και οι *άγγελοι του Θεού να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν πάνω στον Υιό του Ανθρώπου».^γ

Ο γάμος στην Κανά

2 Την τρίτη μέρα, γινόταν ένας γάμος στην Κανά της Γαλιλαίας. Ήταν εκεί και η μητέρα του Ιησού. ²Προσκάλεσαν λοιπόν και τον Ιησού και τους μαθητές του στο γάμο. ³Κάποια στιγμή που τέλειωσε το κρασί, η μητέρα του Ιησού του λέει: «Δεν έχουν κρασί». ⁴Της λέει ο Ιησούς: «Τι επεμβαίνεις εσύ στο δικό μου έργο,^δ γυναίκα; Δεν ήρθε ακόμα η ώρα μου». ⁵Τότε η μητέρα του λέει στους υπηρέτες: «Κάντε ό,τι σας πει». ⁶Εκεί βρίσκονταν έξι πέτρινες στάμνες, που χωρούσαν η καθεμιά ογδόντα ως εκατόν είκοσι λίτρα. Χρειάζονταν για τον *καθαρισμό που απαιτούσε ο ιουδαϊκός *νόμος. ⁷Τότε ο Ιησούς λέει στους υπηρέτες: «Γεμίστε τις στάμνες με νερό». Και τις γέμισαν ως άπáνω. ⁸«Πάρτε τώρα», τους είπε, «και φέρτε να δοκιμάσει ο υπεύθυνος για το τραπέζι». Κι αυτοί του έφεραν. ⁹Μόλις όμως ο υπεύθυνος για το τραπέζι γεύτηκε το νερό που είχε γίνει κρασί, μην ξέροντας την προέλευ-

σή του, γιατί μόνο οι υπηρέτες που είχαν βάλει το νερό ήξεραν, φωνάζει το γαμπρό ¹⁰και του λέει: «Όλος ο κόσμος προσφέρει πρώτα το καλό κρασί, κι όταν μεθύσουν, τότε φέρνει το πιο δεύτερο· εσύ όμως φύλαξες το καλό κρασί ως αυτή την ώρα».

¹¹Αυτή ήταν η αρχή των *σημείων του Ιησού στην Κανά της Γαλιλαίας. Έτσι φανέρωσε τη δόξα του, και οι μαθητές του πίστεψαν σ' αυτόν.

¹²Ύστερα κατέβηκε στην Καπερναούμ, αυτός και η μητέρα του, τ' αδέρφια του και οι μαθητές του κι έμειναν εκεί λίγες μέρες.

Η εκδίωξη των εμπόρων από το ναό

(Μτ 21,12-13· Μκ 11,15-17· Λκ 19,45-46)

¹³Καθώς πλησίαζε η γιορτή του ιουδαϊκού *Πάσχα, ανέβηκε ο Ιησούς στα Ίεροσόλυμα. ¹⁴Μέσα στον περίβολο του Ίερού βρήκε αυτούς που πουλούσαν βόδια, πρόβατα και περιστέρια για τις θυσίες, και τους αργυραμοιβούς καθιστούς πίσω από τους πάγκους. ¹⁵Τότε έφτιαξε ένα μαστίγιο από σκοινιά και τους έβγαλε όλους έξω από τον περίβολο του *ναού, μαζί και τα πρόβατα και τα βόδια, έριξε καταγής τα νομίσματα των αργυραμοιβών, κι αναποδογύρισε τους πάγκους. ¹⁶Κι έλεγε σ' αυτούς που πουλούσαν τα περιστέρια: «Πάρτε τα αυτά από 'δω, μην κάνετε εμπορικό κατάστημα το σπίτι του Πατέρα μου». ¹⁷Θυμήθηκαν τότε οι μαθητές του τα λόγια της *Γραφής: *ο ζήλος για τον οίκο σου θα με καταφάει σαν τη φωτιά*. ¹⁸Τον ρώτησαν τότε οι Ιουδαίοι άρχοντες: «Με τι θαύμα μπορείς να αποδείξεις πως έχεις το δικαίωμα να τα πράττεις αυτά;» ¹⁹Ο Ιησούς απάντησε: «Γκρεμίστε αυτόν το ναό, και σε τρεις μέρες εγώ θα τον ξαναχτίσω». ²⁰Είπαν τότε οι Ιουδαίοι άρχοντες: «Σαραντά έξι χρόνια δουλειάς χρειάστηκαν για να χτιστεί ο ναός αυτός, κι εσύ σε τρεις μέρες θα τον ξαναχτίσεις;» ²¹Εκείνος όμως μιλούσε για

^γ Πάνω...Ανθρώπου. Ή: για χάρη του Υιού του Ανθρώπου ^δΤι επεμβαίνεις. έργο Ή. Δική σου και δική μου έγνοια εί-
 γαι αυτό,

ναό εννοώντας το σώμα του. ²²Όταν, λοιπόν, αναστήθηκε, θυμήθηκαν οι μαθητές του πως γι' αυτό μιλούσε και πίστεψαν στην Γραφή και στα λόγια που είχε πει ο Ιησούς.

²³Κατά την παραμονή του Ιησού στα Ιεροσόλυμα για τη γιορτή του Πάσχα πολλοί πίστεψαν σ' αυτόν, βλέποντας τα θαύματα που έκανε. ²⁴Ο Ιησούς όμως δεν τους εμπιστευόταν, γιατί τους ήξερε όλους καλά. ²⁵Δε χρειαζόταν να τον πληροφορήσει κανείς για έναν άνθρωπο, γιατί αυτός ήξερε καλά τι είχε καθέννας μέσα του.

Ο Ιησούς και ο Νικόδημος

3 Κάποιος από τη μερίδα των *Φαρισαίων, που λεγόταν Νικόδημος, άρχοντας των Ιουδαίων, ²ήρθε στον Ιησού νύχτα και του είπε: «Διδάσκαλε, ξέρουμε πως ο Θεός σε έστειλε να διδάξεις· γιατί κανείς δεν μπορεί να κάνει αυτά τα θαύματα που κάνεις εσύ, αν ο Θεός δεν είναι μαζί του». ³Ο Ιησούς του είπε: «Σε βεβαιώνω, πως αν δε γεννηθεί κανείς ξανά, δεν μπορεί να δει τη *βασιλεία του Θεού. ⁴Τον ρώτησε ο Νικόδημος: «Πώς είναι δυνατόν ένας άνθρωπος ηλικιωμένος πια να γεννηθεί ξανά; Μήπως μπορεί να μπει στην κοιλιά της μάνας του και να γεννηθεί άλλη μια φορά;» ⁵Ο Ιησούς του απάντησε: «Σε βεβαιώνω πως αν κανείς δε γεννηθεί από το νερό κι από το *Πνεύμα, δεν μπορεί να μπει στη βασιλεία του Θεού. ⁶Ό,τι γεννιέται από τον άνθρωπο είναι ανθρώπινο, ενώ ό,τι γεννιέται από το Πνεύμα είναι πνευματικό. ⁷Μην απορείς που σου είπα ότι πρέπει να γεννηθείτε ξανά. ⁸Ο άνεμος πνέει όπου θέλει· ακούς τη βοή του αλλά δεν ξέρεις από πού έρχεται και πού πηγαίνει· έτσι συμβαίνει και με καθέναν που γεννιέται από το Πνεύμα». ⁹«Πώς μπορούν να γίνουν αυτά τα πράγματα;» ρώτησε ο Νικόδημος. ¹⁰Ο Ιησούς του απάντησε: «Εσύ είσαι δάσκαλος του λαού Ισραήλ κι αυτά δεν τα ξέρεις; ¹¹Σε βεβαιώνω πως εμείς λέμε

αυτό που ξέρουμε από πείρα, και μεταδίδουμε στους άλλους αυτό που έχουμε δει με τα μάτια μας· τη μαρτυρία μας όμως εσείς δεν τη δέχεστε. ¹²Αν δεν με πιστεύετε όταν σας μιλάω για πράγματα που συμβαίνουν στη γη, πώς θα με πιστέψετε αν σας πω για πράγματα που συμβαίνουν στον *ουρανό; ¹³Κανέννας, βέβαια, δεν ανέβηκε στον ουρανό παρά μόνο ο *Υιός του Ανθρώπου, που κατέβηκε από τον ουρανό, και που είναι στον ουρανό. ¹⁴Όπως ο Μωυσής ύψωσε το χάλκινο φίδι στην έρημο, έτσι πρέπει να υψωθεί ο Υιός του Ανθρώπου, ¹⁵ώστε όποιος πιστεύει σ' αυτόν να μη χαθεί αλλά να ζήσει αιώνια.

¹⁶»Τόσο πολύ αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε παρέδωσε στο θάνατο το μονογενή του Υιό, για να μη χαθεί όποιος πιστεύει σ' αυτόν αλλά να έχει ζωή αιώνια. ¹⁷Γιατί, ο Θεός δεν έστειλε τον Υιό του στον κόσμο για να καταδικάσει τον κόσμο, αλλά για να σωθεί ο κόσμος δι' αυτού. ¹⁸Όποιος πιστεύει σ' αυτόν δεν έχει να φοβηθεί τη θεική κρίση· αυτός όμως που δεν πιστεύει έχει κίολας καταδικαστεί, γιατί δεν πίστεψε στο μονογενή Υιό του Θεού. ¹⁹Και να ποια είναι η καταδίκη: Το φως ήρθε στον κόσμο, οι άνθρωποι όμως αγάπησαν περισσότερο το σκοτάδι παρά το φως, γιατί οι πράξεις τους ήταν πονηρές. ²⁰Κάθε άνθρωπος που πράττει έργα φαύλα μισεί το φως και δεν έρχεται στο φως, γιατί φοβάται μήπως αποκαλυφθούν τα έργα του και κριθούν. ²¹Όποιος όμως κάνει πράξεις σύμφωνες με την αλήθεια του Θεού, αυτός έρχεται στο φως· έτσι θα φανεί πως οι πράξεις του έχουν γίνει από υπακοή στο Θεό».

Ο Ιησούς και ο Βαπτιστής Ιωάννης

²²Ύστερα απ' αυτά, ήρθε ο Ιησούς και οι μαθητές του στην περιοχή της Ιουδαίας, κι εκεί έμεινε αρκετόν καιρό μαζί τους και βάφτιζε. ²³Αλλά κι ο Ιωάννης βάφτιζε τότε στην

2,22 1,45 12,16· 14,26· Ακ 24,6-8 27 2,23 2,11· 6,29 7,31· 8,30 9,38 10,42 11,45 12,42 20,29 31 16,9 3,1-2 7,50 19,39 3,2 Mt 22,16· 2,11 3,3 1,13 3,5 3,6 6,63 3,8 Εκ 11,5 3,11 3,32· 8,26 3,12 17,5· 12,32· 14,1-3 Σολ 9,16-17 3,13 Ρωμ 10,6 Πρμ 30,4 3,14 Αρ 21,9 Σολ 16,5-7· Ιω 8,28· 12,32-34 18,32 3,15 20,31 3,16 3,16 3,36 5,24 Α· Ιω 3¹ 4,9-10· 5,11 13 Ρωμ 8,32 3,17 12,47 3,18 5,22 3,19 8,12 3,20 Εφ 5,11-13 3,21 Α· Ιω 2,4 3,22 4,1-2

Αινών, κοντά στο Σαλείμ, γιατί είχε πολύ νερό εκεί, και οι άνθρωποι έρχονταν και βαφτιζόνταν, ²⁴αφού ο Ιωάννης δεν είχε ακόμα φυλακιστεί. ²⁵Έγινε κάποτε μια συζήτηση ανάμεσα σε μερικούς από τους μαθητές του Ιωάννη και σ' έναν Ιουδαίο, σχετικά με το θρησκευτικό *καθαρό. ²⁶Ήρθαν λοιπόν στον Ιωάννη και του είπαν: «Δάσκαλε, αυτός που ήταν μαζί σου πέρα από τον Ιορδάνη, αυτός που εσύ επίσημα τον παρουσίασες, αυτός τώρα βαφτίζει, κι όλοι πηγαίνουν σ' αυτόν». ²⁷Ο Ιωάννης απάντησε: «Τίποτα δεν μπορεί να λάβει ο άνθρωπος, αν δεν του είναι δοσμένο από το Θεό. ²⁸Εσείς οι ίδιοι είστε μάρτυρες ότι είπα, "δεν είμαι εγώ ο *Μεσσίας, αλλά είμαι απεσταλμένος πριν απ' αυτόν". ²⁹Γαμπρός είναι εκείνος που έχει τη νύφη· ο φίλος όμως του γαμπρού, που στέκεται κοντά και τον ακούει, είναι γεμάτος χαρά ακούγοντας τη φωνή του γαμπρού. Αυτή είναι η χαρά η δική μου και τώρα έχει ολοκληρωθεί. ³⁰Εκείνου το έργο πρέπει να μεγαλώνει και το δικό μου να μικραίνει».

Αυτός που έρχεται από το Θεό

³¹«Αυτός που έρχεται από το Θεό είναι ανώτερος απ' όλους· αυτός που προέρχεται από τη γη έχει ανθρώπινη προέλευση και μιλάει ανάλογα. Αυτός που έρχεται από το Θεό είναι ανώτερος απ' όλους· ³²κηρύττει ό,τι είδε κι άκουσε, κανείς όμως δε δέχεται τη μαρτυρία του. ³³Αυτός που δέχεται τη μαρτυρία του αναγνωρίζει ότι ο Θεός λέει την αλήθεια. ³⁴Γιατί τα λόγια του Θεού λαλεί αυτός που στάλθηκε από το Θεό, αφού ο Θεός τού δίνει το Πνεύμα απεριόριστα. ³⁵Ο Πατέρας αγαπάει τον Υιό και του έδωσε εξουσία πάνω σε όλα. ³⁶Εκείνος που πιστεύει στον Υιό έχει αιώνια ζωή· εκείνος που αρνείται να πιστέψει στον Υιό δε θα δει τη ζωή, αλλά η οργή του Θεού μένει πάνω του».

Ο Ιησούς και η Σαμαρείτισσα

4 Όταν λοιπόν έμαθε ο Κύριος ότι οι *Φαρισαίοι πληροφορήθηκαν πως ο Ιησούς αποκτά περισσότερους οπαδούς από τον Ιωάννη και τους βαφτίζει –²αν και ο ίδιος ο Ιησούς δε βάφτιζε αλλά οι μαθητές του –³άφησε την Ιουδαία κι έφυγε πάλι για τη Γαλιλαία. ⁴Έπρεπε όμως να περάσει από τη *Σαμαρεία. ⁵Έφτασε έτσι σε μια πόλη της Σαμαρείας που λεγόταν Συχάρ, κοντά στο χωράφι που είχε δώσει ο Ιακώβ στο γιο του τον Ιωσήφ. ⁶Εκεί βρισκόταν το πηγάδι του Ιακώβ. Ο Ιησούς, κουρασμένος από την πεζοπορία, κάθισε κοντά στο πηγάδι· ήταν γύρω στο μεσημέρι.

⁷⁻⁸Οι μαθητές του είχαν πάει στην πόλη ν' αγοράσουν τρόφιμα. Έρχεται τότε μια γυναίκα από τη Σαμαρεία να βγάλει νερό. Ο Ιησούς της λέει: «Δώσ' μου να πω». ⁹Εκείνη τού απάντησε: «Εσύ είσαι Ιουδαίος κι εγώ *Σαμαρείτισσα. Πώς μπορείς να μου ζητάς να σου δώσω νερό να πειες;» — επειδή οι Ιουδαίοι αποφεύγουν κάθε επικοινωνία με τους Σαμαρείτες. ¹⁰Ο Ιησούς της απάντησε: «Αν ήξερες τη δωρεά του Θεού και ποιος είν' αυτός που σου λέει "δώσ' μου να πω", τότε εσύ θα του ζητούσες κι εκείνος θα σου έδινε ζωντανό νερό». ¹¹Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, εσύ δεν έχεις ούτε καν κουβά, και το πηγάδι είναι βαθύ· από πού, λοιπόν, το 'χεις το τρεχούμενο νερό; ¹²Αυτό το πηγάδι μάς το χάρισε ο προπάτοράς μας ο Ιακώβ· ήπια απ' αυτό ο ίδιος και οι γιοι του και τα ζωντανά του. Μήπως εσύ είσαι ανώτερος απ' αυτόν;» ¹³Ο Ιησούς της απάντησε: «Όποιος πίνει απ' αυτό το νερό θα διψάσει πάλι· ¹⁴όποιος όμως πει από το νερό που θα του δώσω εγώ δε θα διψάσει ποτέ, αλλά το νερό που θα του δώσω θα γίνει μέσα του μια πηγή που θ' αναβλύζει νερό ζωής αιώνιας». ¹⁵Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, δώσ' μου αυτό το νερό για να μη διψάω, κι ούτε να έρχομαι ως εδώ για να το παίρνω».

3,24 Mt 4,12 14,3 3,26 1,29-34 3,27 19,11 Α' Κορ 4,7· Εβρ 5,4 3,28 1,20 Ματ 3,1 Mt 11,10 3,29 Mt 9,15 3,31 8,23 15,19 Α' Ιω 4,5 3,32 3,11 3,35 5,20· 10,17 13,3 14,10 17,2 Mt 11,27 28,18 3,36 3,16 4,1-2 3,22 4,4 4,9 Λκ 9,52 17,11.16 Πραξ 8,4-25 4,5 Γεν 33,19 48,22 4,9 Mt 10,5· Λκ 9,52-55· Β' Βασ 17,29-41· Εσθ 4,1-3 4,10 4,26 7,37 4,12 8,53 4,13-14 7,37 6,35 4,15 6,34

¹⁶Τότε ο Ιησούς της είπε: «Πήγαινε να φωνάξεις τον άντρα σου κι έλα εδώ». ¹⁷«Δεν έχω άντρα», απάντησε η γυναίκα. Ο Ιησούς της λέει: «Σωστά είπες, "δεν έχω άντρα"» ¹⁸γιατί πέντε άντρες πήρες κι αυτός που μαζί του τώρα ζεις δεν είναι άντρας σου· αυτό που είπες είναι αλήθεια». ¹⁹Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, βλέπω ότι εσύ είσαι "προφήτης"» ²⁰οι προπάτορές μας· λάτρεψαν το Θεό σ' αυτό το βουνό· εσείς όμως λέτε ότι στα *Ιεροσόλυμα βρίσκεται ο τόπος όπου πρέπει κανείς να τον λατρεύει». ²¹«Πιστέψέ με, γυναίκα», της λέει τότε ο Ιησούς, «είναι κοντά ο καιρός που δε θα λατρεύετε τον Πατέρα ούτε σ' αυτό το βουνό ούτε στα Ιεροσόλυμα. ²²Εσείς οι Σαμαρείτες λατρεύετε αυτό που δεν ξέρετε· εμείς όμως λατρεύουμε αυτό που ξέρουμε, γιατί η σωτηρία έρχεται στον κόσμο από τους Ιουδαίους. ²³Είναι όμως κοντά ο καιρός, ήρθε κιόλας, που οι πραγματικοί λατρευτές θα λατρεύσουν τον Πατέρα με τη δύναμη του *Πνεύματος, που αποκαλύπτει την αλήθεια^ε γιατί έτσι τους θέλει ο Πατέρας αυτούς που τον λατρεύουν. ²⁴Ο Θεός είναι πνεύμα. Κι αυτοί που τον λατρεύουν πρέπει να τον λατρεύουν με τη δύναμη του Πνεύματος, που φανερώνει την αλήθεια».^ε ²⁵Του λέει τότε η γυναίκα: «Ξέρω ότι θα έρθει ο *Μεσσίας, δηλαδή ο Χριστός· όταν έρθει εκείνος, θα μας τα εξηγήσει όλα». ²⁶«Εγώ είμαι», της λέει ο Ιησούς, «εγώ, που σου μιλάω αυτή τη στιγμή». ²⁷Εκείνη την ώρα ήρθαν οι μαθητές του κι απορούσαν που συνομιλούσε με γυναίκα. Βέβαια, κανείς δεν του είπε «τι συζητάς;» ή «γιατί μιλάς μαζί της;» ²⁸Τότε η γυναίκα άφησε τη στάμνα της, πήγε στην πόλη κι άρχισε να λέει στον κόσμο: ²⁹«Ελάτε να δείτε έναν άνθρωπο που μου είπε όλα όσα έχω κάνει στη ζωή μου· μήπως είναι αυτός ο Μεσσίας;» ³⁰Βγήκαν, λοιπόν, από την πόλη κι έρχονταν σ' αυτόν.

³¹Στο μεταξύ οι μαθητές τον παρακαλού-

σαν και του έλεγαν: «Διδάσκαλε, φάε κάτι». ³²Αυτός όμως τους είπε: «Εγώ έχω να φάω τροφή που εσείς δεν την ξέρετε». ³³Οι μαθητές έλεγαν μεταξύ τους: «Μήπως του 'φερε κανείς να φάει;» ³⁴Αλλά ο Ιησούς τους είπε: «Δικιά μου τροφή είναι να εκτελώ το θέλημα εκείνου που με έστειλε, και να φέρω σε πέρας το έργο του. ³⁵Εσείς συνηθίζετε να λέτε "τέσσερις μήνες ακόμη, κι έφτασε ο θερισμός". Εγώ σας λέω: σηκώστε τα μάτια σας και κοιτάξτε τα χωράφια. Ασπροκοπούν από τα στάχια τα ώριμα, έτσι κιόλας για το θερισμό. ³⁶Ο θεριστής αμείβεται για τη δουλειά του και συνάξει καρπό για την αιώνια ζωή, έτσι ώστε μαζί να χαίρονται κι αυτός που σπέρνει κι αυτός που θερίζει. ³⁷Γιατί εδώ αληθεύει η παροιμία "άλλος είναι που σπέρνει κι άλλος που θερίζει". ³⁸Εγώ σας έστειλα να θερίσετε καρπό που γι' αυτόν εσείς δεν κοπιάσατε· άλλοι μόχθησαν, κι εσείς μπήκατε εκεί να θερίσετε το δικό τους κόπο».

³⁹Πολλοί από τους Σαμαρείτες εκείνης της πόλης πίστεψαν σ' αυτόν, εξαιτίας της μαρτυρίας της γυναίκας που έλεγε: «Μου είπε όλα όσα έχω κάνει». ⁴⁰Όταν λοιπόν οι *Σαμαρείτες ήρθαν κοντά του, τον παρακαλούσαν να μείνει μαζί τους· κι έμεινε εκεί δύο μέρες. ⁴¹Έτσι, πίστεψαν πολύ περισσότεροι ακούγοντας τα λόγια του ⁴²κι έλεγαν στη γυναίκα: «Η πίστη μας δε στηρίζεται πια στα δικά σου λόγια· γιατί εμείς οι ίδιοι τον έχουμε τώρα ακούσει και ξέρουμε πως πραγματικά αυτός είναι ο σωτήρας του κόσμου, ο Χριστός».

Η Θεραπεία του γιου ενός αξιωματούχου του βασιλιά

⁴³Ύστερα απ' αυτές τις δύο μέρες, ο Ιησούς έφυγε από 'κει για τη Γαλιλαία. ⁴⁴Βέβαια, ο ίδιος ο Ιησούς είχε πει: «Τον προφήτη δεν τον εκτιμούν στην πατρίδα του». ⁴⁵Όταν όμως ήρθε στη Γαλιλαία, οι Γαλιλαίοι

^εμε τη δύναμη...αλήθεια. 'Η: πνευματικά και αληθινά.

4,19 9,17 Mt 21,46 4,20 Δτ 12,5-14 Ψλ 122,1-5 4,22 Ησ 2,3· 0βδ 17 Ρωμ 9,3-4 4,23-24 3,3-8 Β' Κορ 3,17 Φιλ 3,3 4,25 4,29 1,41· 7,26· 11,27 4,26 9,37 4,29 Mt 12,23 4,34 6,38 8,28· 12,49-50 14,31 15,10· 17,4 4,35 Mt 9,37· Απ 14,14-20 4,37 Μιχ 6,15 4,42 Α' Ιω 4,14 4,44 Mt 13,57

τον υποδέχτηκαν, γιατί είχαν πάει κι αυτοί στα Ιεροσόλυμα για τη γιορτή και είχαν δει όλα όσα είχε κάνει εκείνο τον καιρό εκεί.

⁴⁶Ο Ιησούς ήρθε πάλι στην Κανά της Γαλιλαίας, όπου είχε κάνει το νερό κρασί. Κάποιος αξιωματικός του βασιλιά, που ο γιος του ήταν βαριά άρρωστος στην Καπερναούμ, ⁴⁷μόλις έμαθε πως ο Ιησούς ήρθε από την Ιουδαία στη Γαλιλαία, έτρεξε κοντά του και τον παρακαλούσε να κατεβεί ως την Καπερναούμ, να γιατρέψει το γιο του, που ήταν ετοιμοθάνατος. ⁴⁸Τότε ο Ιησούς του είπε: «Αν δε δείτε εσείς *σημεία και τέρατα, δεν πρόκειται να πιστέψετε». ⁴⁹Του είπε τότε ο αξιωματικός: «Κύριε, έλα πριν πεθάνει το παιδί μου». ⁵⁰«Πήγαινε στο σπίτι σου», του λέει ο Ιησούς, «ο γιος σου σώθηκε». Ο άνθρωπος πίστεψε στο λόγο που του είπε ο Ιησούς και ξεκίνησε. ⁵¹Πραγματικά, καθώς κατέβαινε πια, οι υπηρέτες του ήρθαν να τον προϋπαντήσουν και του ανακοίνωσαν: «Το παιδί σου είναι καλά». ⁵²Τους ρώτησε τότε να μάθει τι ώρα άρχισε να πηγαίνει προς το καλύτερο. «Χθες, στη μία το μεσημέρι», του λένε, «του 'πεσε ο πυρετός». ⁵³Ο πατέρας κατάλαβε τότε, πως αυτή ήταν ακριβώς η ώρα που ο Ιησούς τού είπε, «ο γιος σου σώθηκε». Έτσι πίστεψε αυτός και όλη του η οικογένεια. ⁵⁴Αυτό ήταν το δεύτερο σημείο που έκανε ο Ιησούς όταν ήρθε από την Ιουδαία στη Γαλιλαία.

Η θεραπεία του παραλύτου στη Βηθεσδά

5 Ύστερα απ' αυτά, οι Ιουδαίοι είχαν μια γιορτή, κι ο Ιησούς ανέβηκε στα *Ιεροσόλυμα. ²Κοντά στην προβατική πύλη, στα Ιεροσόλυμα, υπάρχει μια δεξαμενή με πέντε στοές, που *εβραϊκά ονομάζεται Βηθεσδά. ³Σ' αυτές τις στοές κείτονταν πολλοί άρρωστοι, τυφλοί, κουτσοί, παράλυτοι, που περίμεναν να αναταραχθεί το νερό. ⁴Γιατί, από καιρό σε καιρό, ένας *άγγελος Κυρίου κατέβαινε στη δεξαμενή κι ανατάραζε τα νερά: όποιος, λοιπόν, έμπαινε πρώτος μετά την α-

ναταραχή του νερού, αυτός γινόταν καλά, όποια κι αν ήταν η αρρώστια που τον ταλαιπωρούσε. ⁵Εκεί ήταν κι ένας άνθρωπος, άρρωστος τριάντα οκτώ ολόκληρα χρόνια. ⁶Όταν τον είδε ο Ιησούς κατάκοιτο, τον ρώτησε: «Θέλεις να γίνεις καλά;» Ήξερε πως ήταν έτσι για πολύ καιρό. ⁷«Κύριε», του αποκρίθηκε ο άρρωστος, «δεν έχω κανέναν να με βάλει στη δεξαμενή μόλις αναταραχθούν τα νερά: έτσι, ενώ εγώ προσπαθώ να πλησιάσω μόνος μου, πάντοτε κάποιος άλλος κατεβαίνει στο νερό πριν από μένα». ⁸Ο Ιησούς του λέει: «Σήκω πάνω, πάρε το κρεβάτι σου και περπάτα». ⁹Κι αμέσως ο άνθρωπος έγινε καλά, σήκωσε το κρεβάτι του και περπατούσε.

Η μέρα που έγινε αυτό ήταν *Σάββατο. ¹⁰Έλεγαν, λοιπόν, οι Ιουδαίοι άρχοντες στο θεραπευμένο: «Είναι Σάββατο, και δεν επιτρέπεται να σηκώνεις το κρεβάτι σου». ¹¹Αυτός όμως τους απάντησε: «Εκείνος που μ' έκανε καλά, εκείνος μου είπε "πάρε το κρεβάτι σου και περπάτα"». ¹²Τον ρώτησαν: «Ποιος είναι ο άνθρωπος που σου είπε "πάρε το και περπάτα;" ¹³Ο θεραπευμένος όμως δεν ήξερε να πει ποιος ήταν, επειδή ο Ιησούς είχε φύγει απαρατήρητος εξαιτίας του πλήθους που ήταν μαζεμένο εκεί. ¹⁴Αργότερα ο Ιησούς τον βρήκε στο *ναό και του είπε: «Βλέπεις, έχεις γίνει καλά: από 'δω και πέρα μην αμαρτάνεις, για να μην πάθεις τίποτα χειρότερο». ¹⁵Ο άνθρωπος έφυγε αμέσως κι ανάγγειλε στους Ιουδαίους άρχοντες ότι ο Ιησούς ήταν αυτός που τον γιάτρεψε. ¹⁶Γι' αυτόν το λόγο οι Ιουδαίοι καταδίωκαν τον Ιησού και ζητούσαν να τον σκοτώσουν, γιατί έκανε τα έργα αυτά το Σάββατο. ¹⁷Ο Ιησούς όμως τους έλεγε: «Ο Πατέρας μου εξακολουθεί να εργάζεται ως τώρα, γι' αυτό κι εγώ εργάζομαι». ¹⁸Γι' αυτά τα λόγια οι Ιουδαίοι άρχοντες επιζητούσαν ακόμη περισσότερο να τον σκοτώσουν, γιατί όχι μόνο παραβίαζε τους κανόνες για το Σάββατο, αλλά και το θεό τον ονόμαζε πα-

τέρα του, εξισώνοντας τον εαυτό του με το Θεό.

Η αυθεντία του Υιού

¹⁹Τότε ο Ιησούς απάντησε στις επικρίσεις τους: «Σας βεβαιώνω», τους έλεγε, «πως ο *Υιός δεν μπορεί να κάνει τίποτε από μόνος του· κάνει μόνο αυτό που βλέπει να κάνει ο Πατέρας· αυτά που κάνει εκείνος, τα ίδια ακριβώς κάνει και ο Υιός. ²⁰Ο Πατέρας αγαπάει τον Υιό και του δείχνει όλα όσα κάνει εκείνος· και θα του δείξει ακόμα μεγαλύτερα έργα, που θα προκαλέσουν την έκπληξή σας. ²¹Γιατί, όπως ο Πατέρας ανασταίνει τους νεκρούς και τους δίνει νέα ζωή, έτσι κι ο Υιός, σε όσους θέλει, δίνει την αιώνια ζωή. ²²Επίσης ο Πατέρας δε δικάζει κανέναν, αλλά έδωσε στον Υιό όλη την εξουσία να κρίνει τους ανθρώπους, ²³έτσι ώστε όλοι να τιμούν τον Υιό, καθώς τιμούν τον Πατέρα. Όποιος δεν τιμάει τον Υιό δεν τιμάει ούτε τον Πατέρα που τον έστειλε.

²⁴»Σας βεβαιώνω πως όποιος δέχεται τα λόγια μου και πιστεύει σ' αυτόν που με έστειλε, έχει κίολας την αιώνια ζωή και δεν θα αντιμετωπίσει την τελική κρίση, αλλά έχει κίολας περάσει από το θάνατο στη ζωή. ²⁵Να είστε βέβαιοι πως πλησιάζει ο καιρός, έφτασε κίολας, που οι νεκροί θ' ακούσουν τη φωνή του Υιού του Θεού, κι όσοι την ακούσουν θα ζήσουν. ²⁶Γιατί όπως ο Πατέρας είναι πηγή ζωής, έτσι έκανε και τον Υιό πηγή ζωής. ²⁷και του έδωσε την εξουσία να κρίνει τους ανθρώπους, γιατί αυτός είναι ο Υιός του Ανθρώπου. ²⁸Μην απορείτε γι' αυτό. Πλησιάζει ο καιρός που όλοι οι νεκροί θ' ακούσουν τη φωνή του. ²⁹Όσοι έχουν πράξει δίκαια στη ζωή τους θ' αναστηθούν τότε για να λάβουν μέρος στην καινούρια ζωή· κι όσοι έπραξαν φάυλα έργα, θ' αναστηθούν για ν' αντιμετωπίσουν την καταδίκη

³⁰»Εγώ δεν μπορώ τίποτε να κάνω από μόνος μου· αποφασίζω ως κριτής, σύμφωνα

με όσα ακούω από τον Πατέρα, και οι αποφάσεις μου είναι δίκαιες· γιατί δεν επιζητώ να ικανοποιήσω το δικό μου θέλημα, αλλά το θέλημα εκείνου που με έστειλε.

³¹»Αν εγώ έδινα μαρτυρία για τον εαυτό μου, αυτή η μαρτυρία μου θα μπορούσε να μην είναι αληθινή. ³²Άλλος όμως είναι που δίνει μαρτυρία για μένα, και ξέρω πως ό,τι λέει εκείνος για μένα είναι αληθινό. ³³Εσείς στείλατε απεσταλμένους στον Ιωάννη, κι αυτός είπε την αλήθεια. ³⁴Βέβαια, εγώ δεν έχω ανάγκη από τη μαρτυρία ενός ανθρώπου· σας τα λέω όμως αυτά, για να σας δώσω τη δυνατότητα να σωθείτε. ³⁵Ο Ιωάννης ήταν το αναμμένο λυχνάρι που φωτίζει, κι εσείς θελήσατε για λίγο στο φως του να χαρείτε.

³⁶»Εγώ όμως έχω για τον εαυτό μου μαρτυρία ανώτερη από του Ιωάννη· γιατί τα έργα που μου ανέθεσε ο Πατέρας να τελειώσω, αυτά τα έργα που επιτελώ, μαρτυρούν για μένα πώς είμαι σταλμένος από τον Πατέρα. ³⁷Ο Πατέρας που με έστειλε, αυτός ο ίδιος έχει δώσει μαρτυρία για μένα. Εσείς όμως ούτε τη φωνή του έχετε ποτέ ακούσει ούτε τη μορφή του έχετε δει, ³⁸και το λόγο του δεν τον έχετε μόνιμα μέσα στην καρδιά σας, γιατί δεν πιστεύετε στον απεσταλμένο του. ³⁹Εσείς μελετάτε με ζήλο τις *Γραφές, με την πεποίθηση πως σ' αυτές βρίσκει κανείς την αιώνια ζωή· ακριβώς όμως αυτός είναι που δίνουν μαρτυρία για μένα. ⁴⁰Κι όμως δεν είστε πρόθυμοι να έρθετε κοντά μου, για να βρείτε την αληθινή ζωή.

⁴¹»Δεν επιζητώ να με τιμούν οι άνθρωποι. ⁴²Εσάς όμως σας ξέρω· ξέρω πως μέσα σας δεν αγαπάτε το Θεό. ⁴³Εγώ ήρθα εξουσιοδοτημένος από τον Πατέρα μου, εσείς όμως δε με παραδέχετε· αν έρθει κάποιος άλλος από δική του πρωτοβουλία, αυτόν θα τον δεχτείτε. ⁴⁴Πώς όμως μπορείτε εσείς να πιστέψετε, αφού αποζητάτε τον έπαινο ο ένας του άλλου, και δεν επιδιώκετε τον έ-

παινο του μοναδικού Θεού; ⁴⁵Μη νομίζετε πως εγώ θα σας κατηγορήσω μπροστά στο δικαστήριο του Πατέρα· υπάρχει ο κατηγορός σας, κι αυτός είναι ο Μωυσής, στον οποίο έχετε στηριχτεί τις ελπίδες σας. ⁴⁶Γιατί, αν πράγματι πιστεύατε όσα έγραψε ο Μωυσής, θα πιστεύατε και σ' εμένα, αφού για μένα εκείνος έγραψε. ⁴⁷Αν όμως δεν πιστεύετε σ' ό,τι έγραψε εκείνος, πώς θα πιστέψετε στα λόγια τα δικά μου;»

Ο χορτασμός των πέντε χιλιάδων

(Μτ 14,13-21 Μκ 6,30-44 Λκ 9,10-17)

6 Μετά απ' αυτά ο Ιησούς έφυγε για την άλλη όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας, που λεγόταν Τιβεριάδα. ²Τον ακολούθησε πλήθος πολύ, γιατί έβλεπαν τα θαύματα θεραπείας των ασθενών, που έκανε. ³Ο Ιησούς τότε ανέβηκε σ' ένα λόφο κι εκεί καθόταν με τους μαθητές του. ⁴Πλησίαζε το Πάσχα, η γιορτή των Ιουδαίων. ⁵Καθώς σηκωσε τα μάτια ο Ιησούς και είδε ότι πολύς κόσμος ερχόταν προς το μέρος του, λέει στο Φίλιππο: «Από πού μπορούμε ν' αγοράσουμε ψωμί, για να φάνε όλοι αυτοί οι άνθρωποι;» ⁶Αυτό το είπε για να δει τι θ' απαντούσε ο Φίλιππος, γιατί ο ίδιος ήξερε τι έμελλε να κάνει. ⁷Ο Φίλιππος του απάντησε: «Ακόμα και διακόσια *δηνάρια να δώσουμε για ψωμιά, δε θα φτάσουν ώστε να πάρει ο καθένας ένα μικρό κομμάτι». ⁸Ο Ανδρέας, ένας από τους μαθητές του και αδερφός του Σίμωνα Πέτρου, του λέει: ⁹«Είναι εδώ ένα παιδί που έχει πέντε κρίθινα ψωμιά και δύο ψάρια· αλλά τι είναι αυτά για τόσους ανθρώπους;» ¹⁰Τότε είπε ο Ιησούς: «Φροντίστε να καθίσουν οι άνθρωποι κάτω για φαγητό». Το χορτάρι στην περιοχή ήταν πολύ. Κάθισαν λοιπόν κάτω· οι άντρες ήταν περίπου πέντε χιλιάδες. ¹¹Πήρε τότε ο Ιησούς τα ψωμιά και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τα μοίρασε στους μαθητές και οι μαθητές στον κόσμο που είχε καθίσει κάτω· παρομοίως κι από τα ψάρια έδινε όσο ήθε-

λαν. ¹²Όταν χόρτασαν, λέει στους μαθητές του: «Μαζέψτε τα κομμάτια που περισσεύσαν, για να μην πάει τίποτε χαμένο». ¹³Τα μάζεψαν, λοιπόν, και γέμισαν δώδεκα κοφίνια με περισσέμματα από τα πέντε κρίθινα ψωμιά, κομμάτια που είχαν περισσέψει απ' αυτούς που έφαγαν. ¹⁴Όταν οι άνθρωποι είδαν πως έκανε ένα τέτοιο θαύμα ο Ιησούς, έλεγαν: «Σίγουρα αυτός είναι ο *προφήτης που περιμένουμε να έρθει στον κόσμο». ¹⁵Ο Ιησούς όμως, επειδή κατάλαβε πως σκόπευαν να έρθουν να τον αρπάξουν για να τον κάνουν βασιλιά, έφυγε πάλι και πήγε στο βουνό ολομόναχος.

Ο Ιησούς βαδίζει πάνω στα κύματα

(Μτ 14,22-33· Μκ 6,45-52)

¹⁶Όταν βράδιασε κατέβηκαν οι μαθητές του στη λίμνη, ¹⁷μήπκαν στο πλοιάριο κι έρχονταν στην Καπερναούμ, στην άλλη όχθη της λίμνης. Είχε κιάλας σκοτεινιάσει, κι ο Ιησούς δεν είχε έρθει ακόμα κοντά τους. ¹⁸Επειδή φυσούσε δυνατός αέρας, κύματα σηκώνονταν στη λίμνη. ¹⁹Είχαν διανύσει είκοσι πέντε ή τριάντα *στάδια, όταν βλέπουν τον Ιησού να περπατάει πάνω στη λίμνη και να πλησιάζει το πλοιάριο. Και τρόμαξαν. ²⁰Αυτός τότε τους είπε: «Εγώ είμαι, μην τρομάξετε!» ²¹Εκείνοι ήθελαν να τον πάρουν πάνω στο πλοιάριο, ξαφνικά όμως αυτό άραξε στη στεριά όπου κατευθύνονταν.

Ο Ιησούς είναι ο άρτος της ζωής

²²Την άλλη μέρα, τα πλήθη του λαού που είχαν μείνει στην πέρα όχθη είδαν πως δε βρισκόταν εκεί άλλο πλοιάριο παρά μόνο ένα, δηλαδή εκείνο στο οποίο ανέβηκαν οι μαθητές του, και ήξεραν πως ο Ιησούς δεν είχε μπει με τους μαθητές του στο πλοίο, αλλά πως εκείνοι είχαν φύγει χωρίς αυτόν. ²³Από την Τιβεριάδα ήρθαν κι άλλα πλοιάρια κοντά στον τόπο όπου τα πλήθη είχαν φάει το ψωμί, που πολλαπλασιάστηκε με την ευχαριστήρια προσευχή του Κυρίου. ²⁴Όταν,

λοιπόν, τα πλήθη είδαν πως ούτε ο Ιησούς ούτε οι μαθητές του ήταν εκεί, μπήκαν κι αυτοί στα πλοιάρια και ήρθαν στην Καπερναούμ αναζητώντας τον Ιησού. ²⁵Τον βρήκαν στην άλλη όχθη της λίμνης, και του είπαν: «Διδάσκαλε, πότε έφτασες εδώ;» ²⁶Ο Ιησούς τους απάντησε: «Σας βεβαιώνω πως ψάχνετε να με βρείτε όχι επειδή είδατε θαυμαστά από το Θεό *σημάδια, αλλά επειδή ήφαγα τα ψωμιά και χορτάσατε. ²⁷Μην κοπιάζετε για τη φθαρτή τροφή, που προσωρινά συντηρεί, αλλά για την τροφή που τρέφει μόνιμα για την αιώνια ζωή· αυτή την τροφή θα σας τη χαρίσει ο *Υιός του Ανθρώπου. Γιατί αυτόν εξουσιοδότησε ο Πατέρας Θεός για το έργο αυτό». ²⁸Τον ρώτησαν τότε: «Τι πρέπει να κάνουμε, για να εκτελούμε τα έργα του Θεού;» ²⁹Κι ο Ιησούς τους απάντησε: «Το έργο του Θεού είναι να πιστέψετε στον απεσταλμένο του». ³⁰Αυτοί τότε του είπαν: «Τι σημείο λοιπόν έχεις εσύ να μας παρουσιάσεις, για να δούμε και να πιστέψουμε σ' εσένα; Τι έργα θαυμαστά κάνεις;» ³¹Οι πρόγονοί μας έφαγαν το *μάννα στην έρημο· όπως λέει η *Γραφή, *ψωμί από τον ουρανό τούς έδωσε να φάνε*». ³²Τους είπε τότε ο Ιησούς: «Σας βεβαιώνω πως το ψωμί από τον ουρανό δε σας το έδωσε ο Μωυσής, αλλά ο Πατέρας μου σας δίνει από τον ουρανό το αληθινό ψωμί· ³³γιατί το ψωμί του Θεού είναι αυτό που κατεβαίνει από τον ουρανό και χαρίζει στον κόσμο ζωή».

³⁴Κι αυτοί του είπαν: «Κύριε, δώσ' μας για πάντα αυτό το ψωμί». ³⁵Τους είπε ο Ιησούς: «Εγώ είμαι αυτό το ψωμί, ο άρτος της ζωής. Όποιος έρχεται σ' εμένα δε θα πεινάσει, κι όποιος πιστεύει σ' εμένα δε θα διψήσει ποτέ.

³⁶»Σας έχω όμως κιόλας πει πως, ενώ με είδατε, δε με πιστεύετε. ³⁷Όποιον δίνει σ' εμένα ο Πατέρας, αυτός θα 'ρθεί κοντά μου· κι αυτόν που θα 'ρθεί κοντά μου, εγώ δε θα τον αποδιώξω, ³⁸γιατί εγώ κατέβηκα από τον ουρανό για να κάνω όχι αυτό που θέλω

εγώ, αλλά αυτό που θέλει εκείνος που μ' έστειλε. ³⁹Και το θέλημα εκείνου που μ' έστειλε είναι να μη χαθεί κανένας απ' όσους μου έχει δώσει, αλλά όλους να τους αναστήσω την έσχατη *ημέρα. ⁴⁰Το θέλημα εκείνου που μ' έστειλε είναι τούτο: Όποιος παραδέχεται τον Υιό και πιστεύει σ' αυτόν, να αποκτήσει αιώνια ζωή· και εγώ θα τον αναστήσω την έσχατη ημέρα».

⁴¹Αγανακτούσαν τότε οι Ιουδαίοι που είπε για τον εαυτό του: «Εγώ είμαι ο άρτος που κατέβηκε από τον ουρανό». ⁴²Κι έλεγαν: «Μα αυτός δεν είναι ο Ιησούς, ο γιος του Ιωσήφ, που τον πατέρα του και τη μητέρα του εμείς τους ξέρουμε καλά; Πώς τώρα λέει ότι κατέβηκε από τον ουρανό;» ⁴³Ο Ιησούς τους είπε: «Μην αγανακτείτε και μη φιλονικείτε μεταξύ σας. ⁴⁴Κανένας δεν μπορεί να έρθει κοντά μου, αν δεν τον ελκύσει ο Πατέρας που μ' έστειλε· κι εγώ θα τον αναστήσω την έσχατη ημέρα. ⁴⁵Έχει γραφτεί από τους *προφήτες: *ο ίδιος ο Θεός θα τους διδάσκει όλους*: όποιος, λοιπόν, ακούει τον Πατέρα και μαθαίνει απ' αυτόν, έρχεται κοντά μου. ⁴⁶Αυτό δεν σημαίνει πως είδε κανείς τον Πατέρα· μόνο αυτός που έρχεται από το Θεό, αυτός μόνο έχει δει τον Πατέρα. ⁴⁷Σας βεβαιώνω: όποιος πιστεύει σ' εμένα αυτός έχει την αιώνια ζωή. ⁴⁸Εγώ είμαι ο άρτος που δίνει τη ζωή. ⁴⁹Οι πρόγονοί σας έφαγαν στην έρημο το μάννα, αλλά πέθαναν. ⁵⁰Όποιος όμως τρώει απ' αυτόν τον άρτο που κατέβηκε από τον ουρανό, αυτός δε θα πεθάνει. ⁵¹Εγώ είμαι ο άρτος που κατέβηκε από τον ουρανό και χαρίζει τη ζωή· όποιος φάει απ' αυτόν τον άρτο θα ζήσει αιώνια. Και ο άρτος τον οποίο θα δώσω εγώ είναι το σώμα μου, που θα το προσφέρω για να ζήσει ο κόσμος».

⁵²Τότε οι Ιουδαίοι άρχισαν να φιλονικούν μεταξύ τους: «Πώς μπορεί αυτός να μας δώσει να φάμε τη σάρκα του;» έλεγαν. ⁵³Κι ο Ιησούς τους είπε: «Σας βεβαιώνω: αν δεν φάτε τη σάρκα του Υιού του Ανθρώπου και

δεν πιείτε το *αίμα του, δεν έχετε μετοχή στη ζωή.⁵⁴ Αυτός που τρώει τη σάρκα μου και πίνει το αίμα μου έχει ζωή παντοτινή, κι εγώ θα τον αναστήσω την έσχατη ημέρα.⁵⁵ Γιατί η σάρκα μου είναι αληθινή τροφή και το αίμα μου αληθινό ποτό.⁵⁶ Εκείνος που τρώει τη σάρκα μου και πίνει το αίμα μου είναι ενωμένος μαζί μου, κι εγώ μ' αυτόν.⁵⁷ Ο Πατέρας, η πηγή της ζωής, με έστειλε κι εγώ ζω εξαιτίας του. Έτσι, κι αυτός που τρώει εμένα θα ζήσει εξαιτίας μου.⁵⁸ Αυτός είναι ο άρτος που κατέβηκε πραγματικά από τον ουρανό, κι όχι το μάννα που έφαγαν οι πρόγονοί σας κι όμως πέθαναν· εκείνος που τρώει αυτόν τον άρτο θα ζήσει για πάντα».⁵⁹ Αυτά είπε ο Ιησούς διδάσκοντας σε μια *συναγωγή στην Καπερναούμ.

Λόγια που οδηγούν στην αιώνια ζωή

(Μτ 16,13-20· Μκ 8,27-30· Λκ 9,18-21)

⁶⁰ Πολλοί από τους μαθητές του, όταν τ' άκουσαν αυτά, είπαν: «Σκληρά είναι αυτά τα λόγια· ποιος μπορεί να τον ακούει;»⁶¹ Ο Ιησούς κατάλαβε πως οι μαθητές του δυσανασχετούσαν γι' αυτά τα λόγια και τους είπε: «Σ' αυτά σκοντάφτετε;»⁶² Τότε τι θα γίνει αν δείτε τον Υιό του Ανθρώπου ν' ανεβαίνει εκεί που ήταν πρωτύτερα;»⁶³ Το *Πνεύμα του Θεού είναι αυτό που δίνει ζωή· τα ανθρώπινα δεν ωφελούν σε τίποτα. Τα λόγια που σας είπα εγώ είναι πνεύμα και είναι ζωή.⁶⁴ Υπάρχουν όμως μερικοί από σας που δεν πιστεύουν». Αυτά τα είπε ο Ιησούς επειδή γνώριζε εξ αρχής ποιοι ήταν αυτοί που δεν πίστευαν και ποιος ήταν αυτός που θα τον πρόδιδε.⁶⁵ «Γι' αυτό σας είπα ότι κανείς δεν μπορεί να έρθει κοντά μου», τους έλεγε, «αν δεν του έχει δοθεί η δύναμη από τον Πατέρα».

⁶⁶ Από τότε πολλοί από τους μαθητές του ξεμάκρυναν και δεν τον ακολουθούσαν πια.⁶⁷ Τότε ο Ιησούς είπε στους δώδεκα: «Μήπως θέλετε να φύγετε κι εσείς;»⁶⁸ Ο Σίμων

Πέτρος του απάντησε: «Και σε ποιον να πάμε, Κύριε; Εσύ κατέχεις τα λόγια που οδηγούν στην αιώνια ζωή.⁶⁹ Κι εμείς έχουμε πιστέψει κι έχουμε καταλάβει πως εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του αληθινού Θεού». ⁷⁰ Κι ο Ιησούς τους είπε: «Εγώ δεν σας διάλεξα εσάς τους δώδεκα; Κι όμως, ένας από σας είναι διάβολος». ⁷¹ Εννοούσε τον Ιούδα τον Ισκαριώτη, γιο του Σίμωνα. Γιατί αυτός, αν κι ήταν ένας από τους δώδεκα, έμελλε να τον προδώσει.

Η απιστία των αδερφών του Ιησού

7 Έγερτα απ' αυτά, ο Ιησούς εξακολούθησε να περιοδεύει στη Γαλιλαία. Δεν ήθελε να περιοδεύει στην Ιουδαία, γιατί οι Ιουδαίοι ζητούσαν να τον σκοτώσουν.² Πλησίαζε η γιορτή των Ιουδαίων, η *Σκηνοπηγία,³ και του είπαν οι αδερφοί του: «Φύγε απ' αυτόν τον τόπο και πήγαινε στην Ιουδαία, για να δουν οι οπαδοί σου τα θαύματα που κάνεις· ⁴γιατί κανείς δεν ενεργεί στα κρυφά, όταν θέλει να τον γνωρίσει ο κόσμος. Αν πραγματικά κάνεις θαύματα, άφησε τον κόσμο να δει ποιος είσαι». ⁵ Ακόμα και τ' αδέρφια του δεν πίστευαν σ' αυτόν. ⁶ Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Η δική μου η ώρα δεν έφτασε ακόμα, ενώ για σας κάθε ώρα είναι κατάλληλη. ⁷ Ο κόσμος δεν μπορεί να μισεί εσάς· εμένα όμως με μισεί, γιατί εγώ δεν παύω να τον καταγγέλλω πως τα έργα του κατευθύνονται από το διάβολο. ⁸ Εσείς ν' ανεβείτε στα Ιερουσόλυμα για τη γιορτή· εγώ όμως δεν ανεβαίνω στη γιορτή αυτή, γιατί η δική μου η ώρα δε συμπληρώθηκε ακόμα». ⁹ Αυτά τους είπε κι έμεινε ο ίδιος στη Γαλιλαία.

Ο Ιησούς στη γιορτή της Σκηνοπηγίας

¹⁰ Όταν όμως ανέβηκαν τ' αδέρφια του στα Ιερουσόλυμα για τη γιορτή, ανέβηκε κι ο Ιησούς, όχι φανερά αλλά κρυφά. ¹¹ Οι Ιουδαίοι τον αναζητούσαν στη γιορτή κι έλεγαν:

Σμετοχή στη ζωή. Ή. μέσα σας τη ζωή

«Πού είναι εκείνος;»¹² Μέσα στο πλήθος υπήρχε μεγάλη διχογνωμία γι' αυτόν. Άλλοι έλεγαν: «Είναι καλός άνθρωπος», ενώ άλλοι έλεγαν: «Όχι· είναι λαοπλάνος». ¹³Κανένας όμως δε μιλούσε γι' αυτόν φανερά, γιατί φοβούνταν τους Ιουδαίους άρχοντες.

¹⁴Είχαν πια περάσει οι μισές μέρες της γιορτής, και τότε ο Ιησούς ανέβηκε στο *ναό και δίδασκει. ¹⁵Οι Ιουδαίοι απορούσαν κι έλεγαν: «Πώς ξέρει γράμματα αυτός, χωρίς να έχει σπουδάσει;» ¹⁶Ο Ιησούς γύρισε σ' αυτούς και τους είπε: «Αυτά που διδάσκω δεν είναι δικά μου αλλά εκείνου που μ' έστειλε. ¹⁷Όποιος είναι πρόθυμος να τηρεί το θέλημά του, αυτός θα καταλάβει αν αυτά που λέω προέρχονται από το Θεό ή τα λέω από μόνος μου. ¹⁸Εκείνος που μιλάει από μόνος του επιδιώκει τον έπαινο των άλλων για τον εαυτό του· όποιος όμως επιδιώκει τον έπαινο εκείνου που τον έστειλε, αυτός είναι αξιόπιστος και δεν υπάρχει τίποτα ψεύτικο σ' αυτόν. ¹⁹Ο Μωυσής δεν σας έδωσε το *νόμο; Κι όμως κανείς σας δεν τον τηρεί. Γιατί λοιπόν θέλετε να με σκοτώσετε;» ²⁰«Είσαι δαιμονισμένος», απάντησε το πλήθος, «ποιος θέλει να σε σκοτώσει;» ²¹Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Ένα θαύμα έκανα, κι όλοι απορείτε ²²γι' αυτό. Ο Μωυσής σας έδωσε την εντολή της *περιτομής. Βέβαια, η περιτομή δεν έχει την αρχή της στο Μωυσή αλλά στους πατριάρχες· έτσι την ασκείτε ακόμη και το *Σάββατο. ²³Ένα βρέφος, λοιπόν, περιτέμνεται ακόμα και το Σάββατο, για να μην καταλυθεί ο νόμος του Μωυσή, κι εσείς οργίζεστε εναντίον μου επειδή θεράπευσα ολόκληρον άνθρωπο το Σάββατο! ²⁴Μην κρίνετε επιφανειακά, αλλά να κρίνετε με τα σωστά κριτήρια».

Μήπως αυτός είναι ο Μεσσίας;

²⁵Μερικοί Ιεροσολυμίτες έλεγαν: «Αυτός δεν είναι εκείνος που ζητούν να τον σκοτώσουν; ²⁶Να τος όμως που μιλάει δημόσια και δεν του λένε τίποτα. Μήπως οι άρχοντες

πειστήκαν πως πραγματικά αυτός είναι ο *Μεσσίας; ²⁷Αλλά αυτόν τον ξέρουμε από πού κατάγεται, ενώ, όταν έρθει ο Μεσσίας, κανείς δε θα ξέρει από πού θα προέρχεται». ²⁸Τότε, ο Ιησούς, που δίδασκει στο ναό, φώναξε: «Κι εμένα ξέρετε και από πού κατάγομαι επίσης ξέρετε. Κι όμως δεν ήρθα από μόνος μου· αλλά εκείνος που μ' έστειλε αξίζει την εμπιστοσύνη σας· αυτός, που εσείς δεν τον ξέρετε. ²⁹Εγώ τον ξέρω, γιατί απ' αυτόν κατάγομαι, κι εκείνος με έστειλε». ³⁰Επιζητούσαν τότε να τον συλλάβουν, κανείς όμως δεν άπλωσε χέρι πάνω του, γιατί δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα του. ³¹Από το πλήθος, ωστόσο, πολλοί πίστεψαν σ' αυτόν κι έλεγαν: «Όταν έρθει ο Μεσσίας, μήπως θα κάνει περισσότερα θαύματα απ' όσα έκανε αυτός;»

Φρουροί στέλνονται για να συλλάβουν τον Ιησού

³²Όταν οι *Φαρισαίοι άκουσαν αυτές τις διχογνωμίες του πλήθους σχετικά μ' αυτόν, έστειλαν αυτοί και οι *αρχιερείς φρουρούς του ναού για να τον συλλάβουν. ³³Τότε ο Ιησούς είπε: «Λίγον καιρό ακόμη θα είμαι μαζί σας και ύστερα θα πάω σ' εκείνον που μ' έστειλε. ³⁴Θα με αναζητήσετε αλλά δε θα με βρείτε, γιατί εκεί που θα είμαι εγώ, εσείς δεν μπορείτε να έρθετε». ³⁵Τότε οι Ιουδαίοι ρωτούσαν ο ένας τον άλλο: «Πού πρόκειται να πάει αυτός, ώστε εμείς να μην μπορούμε να τον βρούμε; Μήπως σκέφτεται να πάει στους Ιουδαίους τους διεσπαρμένους ανάμεσα στους *Έλληνες και να διδάξει τους Έλληνες; ³⁶Τι σημαίνουν τα λόγια που είπε, "θα με αναζητήσετε αλλά δε θα με βρείτε" και "όπου θα είμαι εγώ εσείς δεν μπορείτε να 'ρθείτε";»

Ποταμοί ύδατος ζώντος

³⁷Την τελευταία μέρα της γιορτής, την πιο λαμπρή, στάθηκε ο Ιησούς μπροστά στο πλήθος και φώναξε: «Όποιος διψάει, να

ῥθει σ' ἐμένα και να πει. ³⁸Μέσα από κείνον που πιστεύει σ' ἐμένα, καθώς λέει η Ἔραφή, ποτάμια ζωντανό νερό θα τρέξουν». ³⁹Αυτό το είπε ο Ιησούς εννοώντας το Πνεύμα που θα έπαιρναν όσοι πίστευαν σ' αυτόν. Γιατί, τότε ακόμα δεν είχαν το Άγιο Πνεύμα, αφού ο Ιησούς δεν είχε δοξαστεί με την ανάσταση.

Διαιρέσεις ανάμεσα στο λαό

⁴⁰Πολλοί άνθρωποι από το πλήθος, που άκουσαν αυτά τα λόγια, έλεγαν: «Αυτός είναι πραγματικά ο *προφήτης που περιμένουμε». ⁴¹Άλλοι έλεγαν: «Αυτός είναι ο Μεσσίας». Ενώ άλλοι έλεγαν: «Ο Μεσσίας θα ῥθει από τη Γαλιλαία; ⁴²Η Γραφή δεν είπε πως ο Μεσσίας θα προέρχεται από τους απογόνους του Δαβίδ και θα γεννηθεί στη Βηθλεέμ, το χωριό καταγωγής του Δαβίδ;» ⁴³Διχάστηκε, λοιπόν, το πλήθος εξαιτίας του. ⁴⁴Μερικοί απ' αυτούς ήθελαν να τον πιάσουν, κανείς όμως δεν άπλωνε χέρι πάνω του.

Η απιστία των αρχόντων

⁴⁵Γύρισαν, λοιπόν, πίσω οι φρουροί στους αρχιερείς και στους Φαρισαίους, κι αυτοί τους ρώτησαν: «Γιατί δεν τον φέρατε;» ⁴⁶Οι φρουροί απάντησαν: «Ποτέ άνθρωπος δε μίλησε όπως αυτός». ⁴⁷Τους ξαναρώτησαν τότε οι Φαρισαίοι: «Μήπως παρασυρθήκατε κι εσείς; ⁴⁸Πίστεψε σ' αυτόν κανένα μέλος του *συνεδρίου ή κανείς από τους Φαρισαίους; ⁴⁹Μόνον αυτός ο όχλος πιστεύει, που δεν ξέρουν το νόμο του Μωυσή και γι' αυτό είναι καταραμένοι». ⁵⁰Τους ρώτησε τότε ο Νικόδημος, που ήταν ένας απ' αυτούς, εκείνος που είχε πάει στον Ιησού νύχτα λίγον καιρό πριν: ⁵¹«Μήπως μπορούμε σύμφωνα με το νόμο μας να καταδικάσουμε έναν άνθρωπο, αν πρώτα δεν τον ακούσουμε και δε μάθουμε τι έκανε;» ⁵²Αυτοί του είπαν: «Μή-

πως κατάγεσαι κι εσύ από τη Γαλιλαία; Μελέτησε τις Γραφές και θα δεις πως κανένας προφήτης δεν πρόκειται να έρθει από τη Γαλιλαία». ⁵³Και έφυγαν καθένας για το σπίτι του.

Ο Ιησούς συγχωρεί τη μοιχαλίδα

8 Ο Ιησούς πήγε στο όρος των Ελαιών. ² Αλλά πρωί πρωί γύρισε πάλι στο *ναό, κι όλο το πλήθος ερχόταν κοντά του. Αυτός κάθισε και τους δίδασκε. ³ Τότε οι δάσκαλοι του *νόμου και οι *Φαρισαίοι φέρνουν μια γυναίκα που την είχαν πιάσει να διαπράττει μοιχεία: την έβαλαν στη μέση ⁴ και του είπαν: «Διδάσκαλε, αυτή τη γυναίκα την έπιασαν επ' αυτοφώρω να διαπράττει μοιχεία. ⁵ Ο Μωυσής στο νόμο μάς έχει δώσει εντολή να *λιθοβολούμε τέτοιου είδους γυναίκες. ⁶ Εσύ τι γνώμη έχεις;» Αυτό το 'λεγαν για να του στήσουν παγίδα, ώστε να βρουν κάποια κατηγορία εναντίον του. Ο Ιησούς τότε έσκυψε κάτω και με το δάχτυλο έγραφε στο χώμα. ⁷ Καθώς όμως επέμεναν να τον ρωτούν, σηκώθηκε πάνω και τους είπε: «Όποιος από σας είναι αναμάρτητος, ας ρίξει πρώτος πέτρα πάνω της». ⁸ Κι έσκυψε πάλι κάτω κι έγραφε στο χώμα. ⁹ Αυτοί όμως, όταν άκουσαν την απάντηση, άρχισαν με πρώτους τους γεροντότερους να φεύγουν ένας ένας, μέχρι και τον τελευταίο: κι έμεινε μόνος ο Ιησούς και η γυναίκα στη μέση. ¹⁰ Τότε σηκώθηκε όρθιος ο Ιησούς και τη ρώτησε: «Γυναίκα, πού είναι οι κατηγοροί σου; Κανένας δε σε καταδίκασε;» ¹¹ «Κανένας, Κύριε», απάντησε εκείνη. «Ούτε εγώ σε καταδικάζω», της είπε ο Ιησούς: «πήγαινε, κι από 'δώ και πέρα μην αμαρτάνεις πια». ¹²

Ο Ιησούς είναι το φως του κόσμου

¹² Τότε ο Ιησούς τους μίλησε πάλι και τους είπε: «Εγώ είμαι το φως του κόσμου»

⁵ Η περιεκτική 7,53—8,11 λείπει από πολλά αρχαία χειρόγραφα, και όταν υπάρχει δε βρίσκεται παντού στην ίδια θέση.

7,39 14,16 17,1 7,40 6,14 7,42 Η 11,1· Μκ 5,1-2· Μτ 20,30-31 7,50 3,1-2 7,51 Δτ 1,16-17 17,6 8,2 Μτ 26,55 8,5 Δτ 22,22-24 8,6 Μτ 22,15 8,7 Δτ 17,7 13,10 8,9 Μτ 22,22 8,11 5,14 8,12 1,5 9-10 3,19 9,5 12,46 Α' Ιω 2,8 Ησ 49,6 Λκ 2,32 Β' Κορ 4,4 6 Μτ 5,14 1,5· 9,4 11,9-10 12,35-36 46 Α' Ιω 1,5-7 3,14· Εφ 5,8-14

όποιος με ακολουθεί δεν θα πλανιέται στο σκοτάδι, αλλά θα έχει το φως που οδηγεί στη ζωή».

¹³ Τότε του είπαν οι Φαρισαίοι: «Εσύ ο ίδιος μαρτυρείς για τον εαυτό σου· η μαρτυρία σου δεν ισχύει». ¹⁴ Ο Ιησούς τους απάντησε: «Κι αν εγώ καταθέτω μαρτυρία για τον εαυτό μου, η μαρτυρία μου ισχύει γιατί εγώ ξέρω από πού ήρθα και πού πηγαίνω, ενώ εσείς δεν ξέρετε ούτε από πού έρχομαι ούτε πού πηγαίνω. ¹⁵ Εσείς κρίνετε με ανθρώπινα κριτήρια, ενώ εγώ δεν κρίνω κανέναν. ¹⁶ Αλλά ακόμα κι αν κρίνω εγώ, η κρίση μου είναι έγκυρη, γιατί δεν είμαι μόνος, αλλά είμαστε εγώ και ο Πατέρας που μ' έστειλε. ¹⁷ Και στο νόμο σας είναι γραμμένο πώς η μαρτυρία δύο ανθρώπων είναι έγκυρη. ¹⁸ Εγώ καταθέτω μαρτυρία για τον εαυτό μου, συγχρόνως όμως καταθέτει και ο Πατέρας που μ' έστειλε». ¹⁹ «Και πού είναι ο Πατέρας σου;», τον ρώτησαν τότε. Ο Ιησούς απάντησε: «Εσείς δεν ξέρετε ούτε εμένα ούτε τον Πατέρα μου· αν ξέρατε εμένα, θα ξέρατε και τον Πατέρα μου». ²⁰ Αυτά τα λόγια είπε ο Ιησούς ενώ δίδασκε στο ναό, στο χώρο όπου προσφέρονταν χρηματικές εισφορές, και κανείς δεν τον συνέλαβε, γιατί δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα του.

«Εκεί που πηγαίνω εγώ εσείς δεν μπορείτε να 'ρθείτε»

²¹ Ο Ιησούς τους είπε πάλι: «Εγώ φεύγω, και μάταια θα με αναζητήσετε· και θα χαθείτε εξαιτίας της αμαρτίας σας· εκεί που πηγαίνω εγώ, εσείς δεν μπορείτε να 'ρθείτε». ²² Έλεγαν, λοιπόν, οι Ιουδαίοι: «Μήπως σκέφτεται ν' αυτοκτονήσει; Γιατί να λέει, "εκεί που πηγαίνω εγώ, εσείς δεν μπορείτε να 'ρθείτε";» ²³ Κι εκείνος τους έλεγε: «Εσείς κατάγεστε από 'δω κάτω, ενώ εγώ κατάγομαι από πάνω· εσείς προέρχεστε από αυτόν εδώ τον κόσμο, ενώ εγώ δεν προέρχομαι από τον κόσμο αυτό. ²⁴ Σας είπα πως θα χαθείτε ε-

ξαιτίας των αμαρτιών σας· γιατί, αν δεν πιστέψετε πως εγώ είμαι αυτός που πραγματικά είμαι, θα πεθάνετε εξαιτίας των αμαρτιών σας». ²⁵ Τότε τον ρώτησαν: «Εσύ ποιος είσαι;» Ο Ιησούς τους απάντησε: «Αυτό που δεν έπαψα να σας λέω από την αρχή· ²⁶ Πολλά έχω να πω και να κρίνω σχετικά μ' εσάς· εκείνος όμως που μ' έστειλε είναι αξιόπιστος, κι εγώ αυτά που άκουσα από κείνον, αυτά λέω στους ανθρώπους». ²⁷ Εκείνοι δεν κατάλαβαν πως τους μιλούσε για τον Πατέρα. ²⁸ Τους είπε λοιπόν ο Ιησούς: «Όταν θα υψώστε τον Υίο του Ανθρώπου, τότε θα καταλάβετε πως εγώ είμαι αυτός που πραγματικά είμαι κι ότι δεν κάνω τίποτε από μόνος μου, αλλά τα λέω αυτά όπως με δίδαξε ο Πατέρας. ²⁹ Αυτός που μ' έστειλε είναι πάντοτε μαζί μου· δε με άφησε μόνο μου ο Πατέρας, γιατί εγώ κάνω πάντοτε αυτά που του είναι ευάρεστα». ³⁰ Πολλοί που άκουσαν τον Ιησού να μιλάει έτσι, πίστεψαν σ' αυτόν.

«Η αλήθεια θα σας ελευθερώσει»

³¹ Τότε ο Ιησούς είπε στους Ιουδαίους που είχαν πιστέψει σ' αυτόν: «Αν εσείς αποδειχθείτε υπάκουοι στο λόγο μου, τότε θα είστε πραγματικά μαθητές μου. ³² Θα γνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει». ³³ «Εμείς είμαστε απόγονοι του Αβραάμ», του απάντησαν, «και ποτέ δεν υπήρξαμε δούλοι κανενός· πώς εσύ λες, "θα ελευθερωθείτε";» ³⁴ Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Σας βεβαιώνω πως όποιος αμαρτάνει είναι δούλος της αμαρτίας. ³⁵ Ο δούλος όμως δεν ανήκει για πάντα σε μια οικογένεια, ενώ ο γιος ανήκει σ' αυτήν για πάντα. ³⁶ Αν, λοιπόν, σας ελευθερώσει ο Υιός, τότε θα είστε πραγματικά ελεύθεροι.

³⁷ «Ξέρω πως είστε απόγονοι του Αβραάμ· κι όμως γυρεύετε να με σκοτώσετε, γιατί ο λόγος μου δε βρίσκει χώρο μέσα σας. ³⁸ Εγώ, αυτά που είδα κοντά στον Πατέρα

¹⁷ Αυτό .. αρχή. ¹⁸ Για ποιο σκοπό πρώτα πρώτα κουβεντιάζω μαζί σας;

μου, αυτά λέω· κι εσείς, αυτά που είδατε από τον πατέρα σας, αυτά κάνετε».

³⁹«Ο δικός μας πατέρας είναι ο *Αβραάμ», του αποκρίθηκαν. Τους λέει τότε ο Ιησούς: «Αν ήσασταν γνήσια τέκνα του Αβραάμ, θα κάνατε τα έργα του Αβραάμ. ⁴⁰Εσείς όμως θέλετε να με σκοτώσετε, έναν άνθρωπο που σας κήρυξα την αλήθεια όπως την έμαθα από το Θεό· τέτοιο πράγμα δεν το έκανε ο Αβραάμ. ⁴¹Εσείς κάνετε τα έργα του πατέρα σας». Τότε του είπαν: «Εμείς δεν είμαστε νόθοι· έναν πατέρα έχουμε, κι αυτός είναι ο Θεός». ⁴²«Αν ο Θεός ήταν πραγματικά πατέρας σας», τους είπε ο Ιησούς, «θα με αγαπούσατε, επειδή εγώ από το Θεό εξήλθα κι ήρθα σ' εσάς· εγώ δεν ήρθα από μόνος μου, εκείνος μ' έστειλε. ⁴³Και ξέρετε γιατί δεν καταλαβαίνετε τη γλώσσα που σας μιλάω; Είναι γιατί δεν έχετε τη δύναμη να καταλάβετε το λόγο μου. ⁴⁴Ο πατέρας που έχετε εσείς είναι ο διάβολος, κι όσα επιθυμεί ο πατέρας σας αυτά θέλετε να κάνετε. Εκείνος εξαρχής ήταν ανθρωποκτόνος και δεν μπόρεσε να σταθεί μέσα στην αλήθεια, γιατί δεν υπάρχει μέσα του τίποτα το αληθινό. Όταν λέει ψέματα, εκφράζει τον εαυτό του, γιατί είναι ψεύτης, κι είναι ο πατέρας του ψεύδους. ⁴⁵Εμένα όμως, επειδή λέω την αλήθεια, δε με πιστεύετε. ⁴⁶Ποιος από σας μπορεί να αποδείξει πως έκανα κάποια αμαρτία; Αν, λοιπόν, σας λέω την αλήθεια, γιατί δε με πιστεύετε; ⁴⁷Εκείνος που κατάγει από το Θεό καταλαβαίνει τα λόγια του Θεού· γι' αυτό εσείς δεν καταλαβαίνετε, γιατί δεν κατάγεστε από το Θεό».

Ιησούς και Αβραάμ

⁴⁸Του είπαν τότε οι Ιουδαίοι: «Καλά το λέμε εμείς πως είσαι *Σαμαρείτης και δαιμονισμένος!» ⁴⁹«Εγώ δεν είμαι δαιμονισμένος», αποκρίθηκε ο Ιησούς, «αλλά με ό,τι κάνω τιμώ τον Πατέρα μου, ενώ εσείς με περιφρονείτε. ⁵⁰Εγώ όμως δεν επιζητώ δόξα για τον

εαυτό μου. Κάποιος άλλος τη ζητάει, κι αυτός είναι ο Κριτής. ⁵¹Σας βεβαιώνω πως αν κάποιος τηρήσει το λόγο μου, ποτέ δε θ' αντικρύσει το θάνατο». ⁵²Τότε του είπαν οι Ιουδαίοι: «Τώρα είμαστε βέβαιοι πως είσαι δαιμονισμένος. Ο Αβραάμ πέθανε όπως και οι *προφήτες, κι εσύ λες, "αν κάποιος δεχτεί το λόγο μου δε θα γευτεί ποτέ το θάνατο"; ⁵³Μήπως εσύ είσαι ανώτερος απ' τον πατέρα μας τον Αβραάμ που πέθανε; και οι προφήτες πέθαναν· εσύ ποιος νομίζεις πως είσαι;» ⁵⁴Απάντησε ο Ιησούς: «Αν εγώ αποδώσω δόξα στον εαυτό μου, η δόξα μου δεν είναι τίποτα· υπάρχει αυτός που με δοξάζει, ο Πατέρας μου, εκείνος για τον οποίο εσείς λέτε, "είναι Θεός μας". ⁵⁵Αλλά δεν τον γνωρίσατε, ενώ εγώ τον γνωρίζω. Αν πω ότι δεν τον γνωρίζω, θα είμαι ψεύτης, όπως εσείς. Τον γνωρίζω όμως και τηρώ το λόγο του. ⁵⁶Ο πατέρας σας ο Αβραάμ αναγάλιασε στη σκέψη πως μπορεί να δει τις δικές μου τις ημέρες· τις είδε και χάρηκε». ⁵⁷Του είπαν τότε οι Ιουδαίοι: «Ούτε πενήντα χρονών δεν είσαι ακόμα κι έχεις δει τον Αβραάμ;» ⁵⁸Κι ο Ιησούς τούς αποκρίθηκε: «Σας βεβαιώνω πως πριν να γεννηθεί ο Αβραάμ, εγώ υπάρχω». ⁵⁹Σήκωσαν τότε πέτρες να τον λιθοβολήσουν. Ο Ιησούς όμως κρύφτηκε και βγήκε από το *ναό, περνώντας απ' ανάμεσά τους· έτσι έφυγε.

Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού

9 Καθώς πήγαινε στο δρόμο του ο Ιησούς, είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. ²Τον ρώτησαν, λοιπόν, οι μαθητές του: «Διδάσκαλε, ποιος αμάρτησε και γεννήθηκε αυτός τυφλός, ο ίδιος ή οι γονείς του;» ³Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε αυτός αμάρτησε ούτε οι γονείς του, αλλά γεννήθηκε τυφλός για να φανερωθεί η δύναμη των έργων του Θεού πάνω σ' αυτόν. ⁴Όσο διαρκεί η μέρα, πρέπει να εκτελώ τα έργα εκείνου που μ' έστειλε. Έρχεται η νύχτα, οπότε

^θΕγώ υπάρχω. Βλ υποσ. εις Εξ 3,14.

8,39 8,33 8,41β Δτ 32,6· Ησ 63,16 8,42 Α' Ιω 5,1 8,44 Α' Ιω 3,8 2,4 Σολ 2,24 Γεν 3,1-5 8,46 Β' Κορ 5,21· Α' Πε 2,22· Α' Ιω 3,5 8,47 10,27 18,37 8,48 4,9 7,20 10,20 Μκ 3,21-22 8,50 7,18 8,51 5,24 8,53 4,12 8,55 7,28-29· 4,34 8,58 1,1· 17,5 8,59 10,31 9,2 Εξ 20,5 Ιεζ 18,20· Λκ 13,2 4 9,3 11,4 9,4 5,17

κανένας δεν μπορεί να εργάζεται. ⁵Όσο είμαι σ' αυτόν τον κόσμο, είμαι το φως για τον κόσμο». ⁶Όταν τα είπε αυτά ο Ιησούς, έφτυσε κάτω, έφτιαξε πηλό από το φτύμα, άλειψε με τον πηλό τα μάτια του ανθρώπου, ⁷και του είπε: «Πήγαινε να νιφτείς στην *κολυμβήθρα του Σιλωάμ» — που σημαίνει «απεσταλμένος από το Θεό». Ξεκίνησε, λοιπόν, ο άνθρωπος, πήγε και νίφτηκε και, όταν γύρισε πίσω, έβλεπε. ⁸Τότε οι γείτονες κι όσοι τον έβλεπαν προηγουμένως ότι ήταν τυφλός, έλεγαν: «Αυτός δεν είναι ο άνθρωπος που καθόταν εδώ και ζητιάνευε;» ⁹Μερικοί έλεγαν: «Αυτός είναι», ενώ άλλοι έλεγαν: «Όχι, είναι κάποιος που του μοιάζει». Ο ίδιος όμως έλεγε: «Εγώ είμαι». ¹⁰Τότε τον ρωτούσαν: «Πώς, λοιπόν, άνοιξαν τα μάτια σου;» ¹¹Εκείνος απάντησε: «Ένας άνθρωπος που τον λένε Ιησού έκανε πηλό, μου άλειψε τα μάτια και μου είπε: "πήγαινε στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ και νίψου". πήγα λοιπόν εκεί, νίφτηκα και βρήκα το φως μου». ¹²Τον ρώτησαν: «Πού είναι ο άνθρωπος εκείνος;» «Δεν ξέρω», τους απάντησε.

¹³Τον έφεραν τότε στους *Φαρισαίους, τον άνθρωπο που ήταν άλλοτε τυφλός. ¹⁴Η μέρα που έφτιαξε ο Ιησούς τον πηλό και του άνοιξε τα μάτια ήταν *Σάββατο. ¹⁵Άρχισαν λοιπόν και οι Φαρισαίοι να τον ρωτούν πάλι πώς απέκτησε το φως του. Αυτός τους απάντησε: «Έβαλε πάνω στα μάτια μου πηλό, νίφτηκα και βλέπω». ¹⁶Μερικοί από τους Φαρισαίους έλεγαν: «Αυτός ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι σταλμένος από το Θεό, γιατί δεν τρείν την αργία του Σαββάτου». Άλλοι όμως έλεγαν: «Πώς μπορεί ένας αμαρτωλός άνθρωπος να κάνει τέτοια *σημεία;» Και υπήρχε διχογνωμία ανάμεσά τους. ¹⁷Ρωτούν λοιπόν πάλι τον τυφλό: «Εσύ τι λες γι' αυτόν; πώς εξηγείς ότι σου άνοιξε τα μάτια;» Κι εκείνος τους απάντησε: «Είναι *προφήτης».

¹⁸Οι Ιουδαίοι όμως δεν εννοούσαν να πιστέψουν πως αυτός ήταν τυφλός κι απέκτησε το φως του, ώπου κάλεσαν τους γονείς

του ανθρώπου ¹⁹και τους ρώτησαν: «Αυτός είναι ο γιος σας που λέτε ότι γεννήθηκε τυφλός; Πώς, λοιπόν, τώρα βλέπει;» ²⁰Οι γονείς του τότε αποκρίθηκαν: «Ξέρουμε πως αυτός είναι ο γιος μας κι ότι γεννήθηκε τυφλός. ²¹πώς όμως τώρα βλέπει, δεν το ξέρουμε, ή ποιος του άνοιξε τα μάτια, εμείς δεν το ξέρουμε. Ρωτήστε τον ίδιο· ενήλικος είναι, αυτός μπορεί να μιλήσει για τον εαυτό του». ²²Αυτά είπαν οι γονείς του, από φόβο προς τους Ιουδαίους. Γιατί, οι Ιουδαίοι άρχοντες είχαν κιάλας συμφωνήσει να αφορίζεται από τη *συναγωγή όποιος παραδεχτεί πως ο Ιησούς είναι ο *Μεσσίας. ²³Γι' αυτό είπαν οι γονείς του, «ενήλικος είναι, ρωτήστε τον ίδιο».

²⁴Κάλεσαν, λοιπόν, για δεύτερη φορά τον άνθρωπο που ήταν πριν τυφλός και του είπαν: «Πες την αλήθεια ενώπιον του Θεού· εμείς ξέρουμε ότι ο άνθρωπος αυτός είναι αμαρτωλός». ²⁵Εκείνος τότε τους απάντησε: «Αν είναι αμαρτωλός, δεν το ξέρω· ένα ξέρω: πως, ενώ ήμουν τυφλός, τώρα βλέπω». ²⁶Τον ρώτησαν τότε: «Τι σου έκανε; Πώς σου άνοιξε τα μάτια;» ²⁷«Σας το είπα κιάλας», τους αποκρίθηκε, «αλλά δεν πειστήκατε· γιατί θέλετε να το ξανακούσετε; Μήπως θέλετε κι εσείς να γίνετε μαθητές του;» ²⁸Τον περιέλασαν τότε και του είπαν: «Εσύ είσαι μαθητής εκείνου· εμείς είμαστε μαθητές του Μωυσή» ²⁹εμείς ξέρουμε πως ο Θεός μίλησε στο Μωυσή, ενώ γι' αυτόν δεν ξέρουμε την προέλευσή του». ³⁰Τότε απάντησε ο άνθρωπος και τους είπε: «Εδώ είναι το παράξενο, πως εσείς δεν ξέρετε από πού είναι ο άνθρωπος, κι όμως αυτός μου άνοιξε τα μάτια. ³¹Ξέρουμε πως ο Θεός τούς αμαρτωλούς δεν τους ακούει, αλλά αν κάποιος τον σέβεται και κάνει το θέλημά του, αυτόν τον ακούει. ³²Από τότε που έγινε ο κόσμος δεν ακούστηκε ν' άνοιξει κανείς τα μάτια ενός γεννημένου τυφλού. ³³Αν αυτός δεν ήταν από το Θεό δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα». ³⁴«Εσύ είσαι βουτηγμένος στην αμαρτία από τότε που γεννήθηκες»,

του αποκριθήκαν, «και κάνεις το δάσκαλο σ' εμάς;» Και τον πέταξαν έξω.

Πνευματική τυφλότητα

³⁵Ο Ιησούς έμαθε ότι τον πέταξαν έξω και, όταν τον βρήκε, του είπε: «Εσύ πιστεύεις στον Ύιο του Θεού;» ³⁶Εκείνος αποκρίθηκε: «Και ποιος είναι αυτός, κύριε, για να πιστέψω σ' αυτόν;» ³⁷«Μα τον έχεις κιόλας δει», του είπε ο Ιησούς. «Αυτός που μιλάει τώρα μαζί σου, αυτός είναι!», ³⁸Τότε εκείνος είπε: «Πιστεύω Κύριε», και τον προσκύνησε. ³⁹Κι Ιησούς είπε: «Ήρθα για να φέρω σε κρίση τον κόσμο, έτσι ώστε αυτοί που δε βλέπουν να βρουν το φως τους, κι εκείνοι που βλέπουν ν' αποδειχθούν τυφλοί».

⁴⁰Μερικοί *Φαρισαίοι που ήταν εκεί μαζί του, άκουσαν τα λόγια αυτά και του είπαν: «Μήπως είμαστε κι εμείς τυφλοί;» ⁴¹«Αν ήσασταν τυφλοί», τους απάντησε ο Ιησούς, «δε θα ήσασταν ένοχοι· τώρα όμως λέτε με βεβαιότητα ότι βλέπετε· η ενοχή σας λοιπόν παραμένει».

Η παραβολή του ποιμένα και των προβάτων

10 «Σας βεβαιώνω: εκείνος που δεν μπαίνει από την πόρτα στη μάντρα των προβάτων, αλλά πηδάει μέσα απ' αλλού, είναι κλέφτης και ληστής. ²Αυτός όμως που μπαίνει από την πόρτα είναι ο βοσκός των προβάτων. ³Ο φύλακας του ανοίγει και τα πρόβατα αναγνωρίζουν τη φωνή του· τα φωνάζει το καθένα με τ' όνομά του και τα οδηγεί έξω. ⁴Όταν βγάλει έξω τα πρόβατά του, μπαίνει αυτός μπροστά κι εκείνα τον ακολουθούν, γιατί αναγνωρίζουν τη φωνή του. ⁵Εναν ξένο δεν θα τον ακολουθήσουν, αλλά θα φύγουν μακριά του, γιατί δεν αναγνωρίζουν τη φωνή των ξένων». ⁶Αυτή την παραβολή τούς είπε ο Ιησούς· εκείνοι όμως δεν κατάλαβαν για ποιο πράγμα τους μιλούσε.

Ο Ιησούς είναι ο καλός ποιμένας

⁷Τους είπε λοιπόν πάλι ο Ιησούς: «Σας βεβαιώνω πως εγώ είμαι η θύρα για τα πρόβατα. ⁸Όλοι όσοι ήρθαν πριν από μένα ήταν κλέφτες και ληστές· έτσι, τα πρόβατα δεν τους αναγνώρισαν. ⁹Εγώ είμαι η θύρα· όποιος περάσει από μένα θα βρει σωτηρία· και θα μπάινει και θα βγαίνει και θα βρίσκει βοσκή. ¹⁰Ο κλέφτης δεν έρχεται, παρά μόνο για να κλέψει, να σφάξει και να εξολοθρεύσει· εγώ όμως ήρθα για να έχουν τα πρόβατά μου ζωή, και μάλιστα ζωή περίσσια.

¹¹»Εγώ είμαι ο καλός ποιμένας· ο καλός ποιμένας θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των προβάτων. ¹²Ο μισθωτός όμως, που δεν είναι ο βοσκός και δεν είναι δικά του τα πρόβατα, όταν βλέπει το λύκο να έρχεται, αφήνει τα πρόβατα και φεύγει. Έτσι ο λύκος τ' αρπάζει και τα διασκορπίζει. ¹³Ο μισθωτός φεύγει, γιατί είναι μισθωτός και τα πρόβατα δεν είναι δικά του. ¹⁴⁻¹⁵Εγώ είμαι ο καλός βοσκός. Όπως ο Πατέρας αναγνωρίζει εμένα κι εγώ αυτόν, έτσι κι εγώ αναγνωρίζω τα δικά μου πρόβατα κι εκείνα αναγνωρίζουν εμένα· και θυσιάζω τη ζωή μου για χάρη των προβάτων. ¹⁶Έχω κι άλλα πρόβατα, που δεν ανήκουν σ' αυτή την μάντρα· πρέπει κι εκείνα να τα οδηγήσω. Θα γνωρίσουν τη φωνή μου και θα γίνουν ένα ποίμνιο με έναν ποιμένα. ¹⁷Γι' αυτό ο Πατέρας με αγαπάει, γιατί εγώ θυσιάζω τη ζωή μου, ώστε να την ξαναπάρω πίσω. ¹⁸Κανείς δε μου την παίρνει· εγώ από μόνος μου την προσφέρω. Από μένα εξαρτάται να την προσφέρω κι από μένα εξαρτάται να την ξαναπάρω πίσω. Αυτήν την εντολή έλαβα από τον Πατέρα μου».

¹⁹Εξαιτίας αυτών των λόγων διχάστηκαν πάλι οι Ιουδαίοι. ²⁰Και πολλοί απ' αυτούς έλεγαν: «Είναι δαιμονισμένος και τρελός· τι τον ακούτε;» ²¹Άλλοι όμως έλεγαν: «Αυτά τα λόγια δεν είναι λόγια δαιμονισμένου· μή-

πως μπορεί το πονηρό πνεύμα ν' ανοίγει μάτια τυφλών;»

Οι Ιουδαίοι απορρίπτουν τον Ιησού

²² Ήταν χειμώνας, και στα Ίεροσόλυμα τελούσαν τη γιορτή των *Εγκαινίων. ²³ Ο Ιησούς περπατούσε στο *ναό, στη στοά του Σολομώντα. ²⁴ Τον περικύκλωσαν τότε οι Ιουδαίοι και του έλεγαν: «Ως πότε θα μας κρατάς σε αγωνία; Αν εσύ είσαι ο *Μεσσίας της το μας καθαρά;». ²⁵ Τους αποκρίθηκε ο Ιησούς: «Σας το είπα, αλλά δε θέλετε να πιστέψετε. Τα έργα που κάνω στο *όνομα του Πατέρα μου, αυτά μαρτυρούν για μένα: ²⁶ εσείς όμως δε θέλετε να πιστέψετε, γιατί δεν είστε από τα δικά μου πρόβατα. ²⁷ Τα δικά μου τα πρόβατα αναγνωρίζουν τη φωνή μου, κι εγώ τα αναγνωρίζω και με ακολουθούν: ²⁸ εγώ τους δίνω αιώνια ζωή και δε θα χαθούν ποτέ, γιατί κανείς δε θα μπορέσει να τ' αρπάξει από την εξουσία μου. ²⁹ Ο Πατέρας μου, που μου τα έχει δώσει όλα, είναι ισχυρότερος απ' όλους. Κανείς δεν μπορεί ν' αρπάξει ό,τι βρίσκεται στα χέρια του Πατέρα μου. ³⁰ Εγώ κι ο Πατέρας είμαστε ένα».

³¹ Οι Ιουδαίοι πήραν πάλι πέτρες για να τον *λιθοβολήσουν. ³² Ο Ιησούς τους είπε: «Πολλά καλά έργα έκανα μπροστά σας με εντολή του Πατέρα μου: για ποιο απ' αυτά θέλετε να με λιθοβολήσετε;» ³³ Του απάντησαν οι Ιουδαίοι: «Δε θέλουμε να σε λιθοβολήσουμε για κάποιο καλό έργο, αλλά επειδή βλασφημείς: ενώ είσαι άνθρωπος, παρουσιάζεις τον εαυτό σου για Θεό». ³⁴ Ο Ιησούς τους είπε: «Μήπως δεν είναι γραμμένο στο *νόμο σας, *εγώ είπα είστε θεοί*; ³⁵ Στη *Γραφή ονομάζονται θεοί εκείνοι στους οποίους απευθύνθηκε ο λόγος του Θεού. Και ό,τι είναι γραμμένο στη Γραφή δεν μπορεί να καταλυθεί. ³⁶ Πώς, λοιπόν, εσείς λέτε ότι βλασφημώ, επειδή είπα ότι είμαι *Υιός του Θεού, εγώ, που ο Πατέρας με ξεχώρισε και με έστειλε στον κόσμο; ³⁷ Αν δεν κάνω τα

έργα του Πατέρα μου, μη με πιστεύετε. ³⁸ Αν όμως αυτά κάνω, ακόμα κι αν δεν πιστεύετε σ' εμένα, πιστέψτε τουλάχιστον στα έργα. Έτσι θα μάθετε και θα αναγνωρίσετε ότι ο Πατέρας ζει μέσα σ' εμένα, κι εγώ ζω μέσα στον Πατέρα». ³⁹ Τότε ζητούσαν πάλι να τον πιάσουν, ο Ιησούς όμως γλίτωσε από τα χέρια τους.

⁴⁰ Γύρισε πίσω πάλι, πέρα από τον Ιορδάνη, στον τόπο όπου αρχικά βάφτιζε ο Ιωάννης, κι έμεινε εκεί. ⁴¹ Πολλοί άνθρωποι ήρθαν κοντά του κι έλεγαν: «Ο Ιωάννης δεν έκανε κανένα *σημείο, όλα όμως όσα είπε για τον Ιησού ήταν αληθινά». ⁴² Και πολλοί εκεί πίστεψαν σ' αυτόν.

Η ανάσταση του Λαζάρου

11 Κάποιος που ονομαζόταν Λάζαρος αρρώστησε. Ήταν από τη Βηθανία, το χωριό όπου κατοικούσαν η Μαρία και η αδερφή της η Μάρθα. ² Η Μαρία ήταν εκείνη που αργότερα άλειψε τον Κύριο με μύρο και σκούπισε τα πόδια του με τα μαλλιά της. Ο Λάζαρος που αρρώστησε, ήταν αδερφός της. ³ Έστειλαν, λοιπόν, οι αδερφές του μήνυμα στον Ιησού, και του έλεγαν: «Κύριε, ο αγαπημένος σου φίλος είναι άρρωστος». ⁴ Ο Ιησούς, όταν το έμαθε, είπε: «Αυτή η αρρώστια δεν είναι για να φέρει το θάνατο, αλλά για να φανεί η δύναμη του Θεού, για να φανερωθεί μέσω αυτής η *δόξα του *Υιού του Θεού». ⁵ Ο Ιησούς αγαπούσε τη Μάρθα και την αδερφή της, καθώς και το Λάζαρο. ⁶ Κι όμως, όταν έμαθε πως είναι άρρωστος, έμεινε στον τόπο όπου βρισκόταν δυο μέρες ακόμα. ⁷ Έπειτα, αφού πέρασαν αυτές οι δυο μέρες, λέει στους μαθητές: «Ας ξαναγυρίσουμε στην Ιουδαία». ⁸ Του λένε τότε οι μαθητές: «Διδάσκαλε, μόλις τώρα οι Ιουδαίοι ζητούσαν να σε *λιθοβολήσουν, κι εσύ θες να πας πάλι εκεί;» ⁹ Ο Ιησούς αποκρίθηκε: «Δώδεκα ώρες δεν έχει η μέρα; Αν περπατάει κανείς τη μέρα δε σκοτιάφτει, γιατί

βλέπει το φως αυτού του κόσμου. ¹⁰Αν όμως περπατάει κανείς τη νύχτα, σκονιάφτει, γιατί, βέβαια, το φως δεν είναι μέσα του». ¹¹Αυτά είπε, κι αμέσως ύστερα τους λέει: «Ο Λάζαρος ο φίλος μας κοιμήθηκε, πηγαίνω όμως να τον ξυπνήσω». ¹²Του είπαν τότε οι μαθητές: «Κύριε, αν κοιμήθηκε, θα γίνει καλά». ¹³Ο Ιησούς όμως είχε μιλήσει για το θάνατό του, ενώ εκείνοι νόμισαν πως μιλάει για το συνηθισμένο ύπνο. ¹⁴Τότε λοιπόν ο Ιησούς τους μίλησε καθαρά: «Ο Λάζαρος πέθανε», τους λέει, ¹⁵«και χαίρομαι για σας, για να πιστέψετε, επειδή δεν ήμουν εκεί όταν πέθανε· ας πάμε όμως κοντά του». ¹⁶Τότε ο Θωμάς, που λεγόταν Δίδυμος, είπε στους άλλους μαθητές: «Πάμε κι εμείς, να πεθάνουμε μαζί του».

¹⁷Όταν λοιπόν έφτασε ο Ιησούς, ο Λάζαρος βρισκόταν κιόλας τέσσερις μέρες στο μνήμα. ¹⁸Η Βηθανία ήταν κοντά στα Ίεροσόλυμα, σε απόσταση δεκαπέντε περίπου στάδια. ¹⁹Πολλοί από τους Ιουδαίους της πόλης είχαν έρθει στη Μάρθα και τη Μαρία, να τις παρηγορήσουν για το θάνατο του αδερφού τους. ²⁰Όταν όμως η Μάρθα έμαθε ότι έρχεται ο Ιησούς, πήγε να τον προϋπαντήσει, ενώ η Μαρία έμεινε στο σπίτι. ²¹Είπε τότε η Μάρθα στον Ιησού: «Κύριε, αν ήσουν εδώ, δε θα πέθαινε ο αδερφός μου. ²²Ξέρω όμως πως και τώρα, ό,τι κι αν ζητήσεις από το Θεό, αυτός θα σου το δώσει. ²³«Ο αδερφός σου θ' αναστηθεί», της λέει ο Ιησούς. ²⁴«Το ξέρω πως θ' αναστηθεί, όταν θα γίνει η ανάσταση στην έορτή *ημέρα», του απάντησε η Μάρθα. ²⁵Τότε ο Ιησούς της είπε: «Εγώ είμαι η ανάσταση και η ζωή· εκείνος που πιστεύει σ' εμένα, και αν πεθάνει, θα ζήσει. ²⁶και καθέννας που ζει κι εμπιστεύεται σ' εμένα δε θα πεθάνει ποτέ. Το πιστεύεις αυτό;» ²⁷«Ναι, Κύριε», του λέει, «εγώ έχω πιστέψει πως εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, που περιμέναμε να 'ρθεί στον κόσμο».

²⁸Αφού τα είπε αυτά, έφυγε και ειδοποίησε κρυφά την αδερφή της τη Μαρία, λέγον-

τας: «Ο Διδάσκαλος έφτασε και σε ζητάει». ²⁹Εκείνη, μόλις το άκουσε, σηκώθηκε γρήγορα κι έτρεξε να πάει κοντά του, ³⁰γιατί ο Ιησούς δεν είχε φτάσει ακόμα στο χωριό, αλλά βρισκόταν στον τόπο όπου τον συνάντησε η Μάρθα. ³¹Οι Ιουδαίοι, λοιπόν, που ήταν στο σπίτι και την παρηγορούσαν, όταν είδαν τη Μαρία να σηκώνεται βιαστικά και να βγαίνει από το σπίτι, την ακολούθησαν, νομίζοντας πως πηγαίνει στο μνήμα για να κλάψει εκεί. ³²Η Μαρία όμως, όταν ήρθε εκεί που ήταν ο Ιησούς, καθώς τον αντίκρουσε, έπεσε στα πόδια του και του έλεγε: «Κύριε, αν ήσουν εδώ, δε θα πέθαινε ο αδερφός μου». ³³Ο Ιησούς, όταν την είδε να κλαίει, να κλαίνει κι οι Ιουδαίοι που είχαν έρθει μαζί της, λυπήθηκε βαθιά και ταραχτήκε. ³⁴«Πού τον έχετε βάλει;» τους ρώτησε. Του λένε: «Κύριε, έλα και δες». ³⁵Τότε ο Ιησούς δάκρυσε. ³⁶«Δες πόσο τον αγαπούσε!» έλεγαν οι Ιουδαίοι. ³⁷«Δε θα μπορούσε αυτός, που άνοιξε τα μάτια του τυφλού, να κάνει κάτι, ώστε κι αυτός εδώ να μην πεθάνει;» έλεγαν μερικοί απ' αυτούς.

³⁸Ο Ιησούς, ταραγμένος πάλι και θλιμμένος μέσα του, έρχεται στο μνήμα. Αυτό ήταν μια σπηλιά, που την είσοδό της την έφραζε μια μεγάλη πέτρα. ³⁹«Βγάλτε την πέτρα», λέει ο Ιησούς. Του λέει η Μάρθα, η αδερφή του νεκρού: «Κύριε, τώρα πια θα μυρίζει άσχημα, γιατί είναι τέσσερις μέρες στο μνήμα». ⁴⁰Της λέει ο Ιησούς: «Δε σου είπα πως, αν πιστέψεις, θα δεις τη δύναμη του Θεού;» ⁴¹Έβγαλαν, λοιπόν, την πέτρα από το μνήμα του νεκρού. Τότε ο Ιησούς σήκωσε τα μάτια ψηλά και είπε: «Πατέρα, σ' ευχαριστώ που με άκουσες. ⁴²Εγώ το ήξερα ότι πάντα με ακούς· το είπα όμως για χάρη του πλήθους που στέκει εδώ γύρω, για να πιστέψουν πως εσύ με έστειλες». ⁴³Κι όταν τα είπε αυτά, κραύγασε με φωνή δυνατή: «Λάζαρε, έλα έξω!» ⁴⁴Βγήκε ο νεκρός με δεμένα τα πόδια και τα χέρια σε πάνινες λουρίδες, και το πρόσωπό του περιτυλιγμένο με το *σουδάριο. Τους λέει τότε ο Ιη-

σούς: «Λύστε τον κι αφήστε τον να περπατήσει!».

Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού

(Μτ 26,1-5· Μκ 14,1-2· Λκ 22,1-2)

⁴⁵ Πολλοί, λοιπόν, από τους Ιουδαίους, αυτοί που είχαν έρθει να επισκεφθούν τη Μαρία, και είδαν τι έκανε ο Ιησούς, πίστεψαν σ' αυτόν. ⁴⁶ Μερικοί όμως απ' αυτούς έφυγαν και πήγαν στους *Φαρισαίους και τους είπαν αυτά που έκανε ο Ιησούς. ⁴⁷ Συγκάλεσαν τότε οι *αρχιερείς και οι Φαρισαίοι συμβούλιο και έλεγαν: «Τι θα κάνουμε; Πολλά *σημεία κάνει αυτός ο άνθρωπος. ⁴⁸ Αν τον αφήσουμε να συνεχίσει έτσι, όλοι θα πιστέψουν σ' αυτόν, και τότε θα επέμβουν οι Ρωμαίοι και θα καταστρέψουν και το *νάο μας και το έθνος μας». ⁴⁹ Τότε ένας απ' αυτούς, ο Καϊάφας, που ήταν αρχιερέας για κείνη τη χρονιά, τους είπε: «Μιλάτε σαν να μην καταλαβαίνετε τίποτα. ⁵⁰ Και δε σκέφτεστε πως είναι συμφέρον μας να πεθάνει ένας άνθρωπος για χάρη του λαού, για να μην αφανιστεί ολόκληρο το έθνος». ⁵¹ Αυτό, βέβαια, δεν το είπε από μόνος του, αλλά ως αρχιερέας εκείνης της χρονιάς, προφήτησε πως ο Ιησούς θα πέθαινε για χάρη του έθνους. ⁵² κι όχι μόνο για χάρη του έθνους, αλλά για να συνάξει σε μια ενότητα και τα διασκορπισμένα παιδιά του Θεού. ⁵³ Από εκείνη λοιπόν την ημέρα αποφάσισαν να τον θανατώσουν. ⁵⁴ Γι' αυτό ο Ιησούς δεν κυκλοφορούσε πια ελεύθερα ανάμεσα στους Ιουδαίους, αλλά έφυγε από 'κει και πήγε στην περιοχή κοντά στην έρημο, σε μια πόλη που λεγόταν Εφραΐμ. Εκεί έμενε μαζί με τους μαθητές του.

⁵⁵ Πλησίαζε όμως το *Πάσχα των Ιουδαίων. Και πολλοί απ' όλη τη χώρα ανέβηκαν στα Ιεροσόλυμα πριν από το Πάσχα, για να τελέσουν τους καθορισμένους *καθαρούς. ⁵⁶ Αναζητούσαν, λοιπόν, τον Ιησού, κι εκεί που στέκονταν, στο χώρο του ναού, έλεγαν μεταξύ τους: «Τι νομίζετε, δε θα 'ρθει στη

γιορτή;» ⁵⁷ Μάλιστα οι αρχιερείς και οι Φαρισαίοι είχαν δώσει εντολές, αν μάθει κανείς πού είναι, να ειδοποιήσει για να τον συλλάβουν.

Η Μαρία αλείφει με μύρο τα πόδια του Ιησού

(Μτ 26,6-13· Μκ 14,3-9)

12 Έξι μέρες πριν από το *Πάσχα, ήρθε ο Ιησούς στη Βηθανία, όπου έμενε ο Λάζαρος, που ο Ιησούς τον είχε αναστήσει από τους νεκρούς. ² Ετοιμάσαν, λοιπόν, εκεί για χάρη του δείπνο, και η Μάρθα υπηρετούσε, ενώ ο Λάζαρος ήταν ένας απ' αυτούς που παρακάθονταν μαζί με τον Ιησού στο δείπνο. ³ Τότε η Μαρία πήρε μια φιάλη από το πιο ακριβό άρωμα της *νάρδου κι αλείψε τα πόδια του Ιησού. Έπειτα σκούπισε με τα μαλλιά της τα πόδια του, κι όλο το σπίτι γέμισε με την ευωδιά του μύρου. ⁴ Λέει τότε ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, ένας από τους μαθητές του, αυτός που σκόπευε να τον προδώσει: ⁵ «Γιατί να μην πουληθεί αυτό το μύρο για τριακόσια αργυρά νομίσματα, και τα χρήματα να διανεμηθούν στους φτωχούς;» ⁶ Αυτό το είπε όχι γιατί νοιαζόταν για τους φτωχούς, αλλά γιατί ήταν κλέφτης και, καθώς διαχειριζόταν το κοινό ταμείο, συχνά κρατούσε για τον εαυτό του από τα χρήματα που έβαζαν σ' αυτό. ⁷ Είπε τότε ο Ιησούς: «Αφσέ την ήσυχη· αυτό που κάνει είναι για την ημέρα του ενταφιασμού μου. ⁸ Οι φτωχοί πάντοτε θα υπάρχουν κοντά σας, εμένα όμως δε θα με έχετε πάντοτε».

Η συνωμοσία εναντίον του Λαζάρου

⁹ Πλήθος πολύ από τους Ιουδαίους της πόλεως έμαθαν ότι ο Ιησούς βρίσκεται εκεί και ήρθαν για να δουν όχι μόνο αυτόν αλλά και το Λάζαρο, που τον είχε αναστήσει από τους νεκρούς. ¹⁰ Γι' αυτό οι *αρχιερείς αποφάσισαν να σκοτώσουν και το Λάζαρο, ¹¹ επειδή εξαιτίας του πολλοί Ιουδαίοι εγκατέλειπαν αυτούς και πίστευαν στον Ιησού.

Η θριαμβευτική είσοδος στα Ιεροσόλυμα

(Μτ 21,1-11· Μκ 11,1-11· Λκ 19,28-40)

¹²Την άλλη μέρα, το μεγάλο πλήθος που είχε έρθει για τη γιορτή του Πάσχα, όταν άκουσαν ότι έρχεται ο Ιησούς στα Ιεροσόλυμα, ¹³πήραν κλαδιά φοινικιάς, και βγήκαν από την πόλη να τον προϋπαντήσουν κραυγάζοντας:

*Δόξα στο Θεό!**Ευλογημένος αυτός που έρχεται
σταλμένος από τον Κύριο!**Ευλογημένος ο βασιλιάς του Ισραήλ!*

¹⁴Ο Ιησούς είχε βρει ένα γαϊδουράκι και κάθισε πάνω του, όπως λέει η Γραφή:

*¹⁵Μη φοβάσαι θυγατέρα μου,
πόλη της Σιών
να που έρχεται σ' εσένα
ο βασιλιάς σου,*
σε γαϊδουράκι πάνω καθισμένος.*

¹⁶Αυτά στην αρχή δεν τα κατάλαβαν οι μαθητές του· όταν όμως ο Ιησούς ανυψώθηκε στη θεία δόξα, τότε τα θυμήθηκαν. Ότι είχε γράψει για κείνον η Γραφή, αυτά και του έκαναν. ¹⁷Όλοι, λοιπόν, εκείνοι που ήταν μαζί με τον Ιησού, όταν φώναξε το Λάζαρο από τον τάφο και τον ανέστησε από τους νεκρούς, δηγούνταν αυτά που είχαν δει. ¹⁸Γι' αυτό ήρθε το πλήθος να τον προϋπαντήσει, επειδή έμαθαν ότι αυτός είχε κάνει το θαυμαστό αυτό σημείο. ¹⁹Οι Φαρισαίοι τότε είπαν μεταξύ τους: «Βλέπετε πως η αναβολή δεν ωφελεί· να που όλος ο κόσμος έχει τρέξει πίσω του».

Έλληνες ζητούν να δουν τον Ιησού

(Μτ 16,24-25· Μκ 8,34-35· Λκ 9,23-24)

²⁰Ανάμεσα σ' αυτούς που ανέβηκαν να προσκυνήσουν στη γιορτή ήταν και μερικοί Έλληνες. ²¹Αυτοί, λοιπόν, πήγαν στο Φίλιππο, που καταγόταν από τη Βηθσαϊδά της Γαλιλαίας, και τον παρακαλούσαν μ' αυτά τα λόγια: «Κύριε, θέλουμε να δούμε τον Ιησού». ²²Πηγαίνει ο Φίλιππος και το λέει

στον Ανδρέα. Έπειτα έρχονται ο Ανδρέας κι ο Φίλιππος και το λένε στον Ιησού. ²³Ο Ιησούς τότε τους απάντησε: «Ήρθε πια η ώρα να δοξαστεί ο Υιός του Ανθρώπου. ²⁴Αλήθεια σας λέω: Αν του σιταριού ο σπόρος πέσει στη γη αλλά δεν πεθάνει, μένει ένας μονάχος σπόρος· αν όμως πεθάνει, κάνει άφθονο καρπό. ²⁵Αυτός που αγαπάει τη ζωή του, θα τη χάσει· αυτός όμως που τη ζωή του δεν τη λογαριάζει όσο κρατάει αυτός ο κόσμος, θα τη φυλάξει για την αιώνια ζωή. ²⁶Όποιος θέλει να με υπηρετείς ακολουθεί το δικό μου δρόμο, κι όπου είμαι εγώ, εκεί θα είναι κι ο δικός μου υπηρέτης. Κι ο Πατέρας μου θα τιμήσει όποιον με υπηρετεί».

Ο Ιησούς μιλάει για το θάνατό του

²⁷«Νιώθω τώρα ταραχή μέσα μου. Αλλά τι να πω; Να πω "Πατέρα, γλίτωσέ με απ' ό,τι θα συμβεί αυτή την ώρα"; Μα εγώ γι' αυτό ακριβώς ήρθα, για να περάσω αυτή την ώρα της οδύνης. ²⁸Θα πω, "Πατέρα, κάνε αυτό που θα δοξάσει το όνομά σου"». Τότε ήρθε μια φωνή από τον ουρανό: «Το όνομά μου το δοξάσα και θα το δοξάσω και πάλι». ²⁹Το πλήθος των ανθρώπων που βρίσκονταν εκεί και άκουσαν τη φωνή, έλεγαν πως έγινε βροντή. Άλλοι έλεγαν: «*Άγγελος του μίλησε». ³⁰Ο Ιησούς τους αποκρίθηκε: «Αυτή η φωνή δεν ακούστηκε για μένα αλλά για σας. ³¹Έφτασε η ώρα που ο κόσμος αυτός θα κριθεί· έφτασε η ώρα που ο άρχοντας αυτού του κόσμου θα διωχτεί έξω από τον κόσμο. ³²Εγώ, όταν θα υψωθώ από τη γη, όλους τους ανθρώπους θα τους τραβήξω κοντά μου». ³³Λέγοντας αυτό, υποδήλωνε με τι είδος θάνατο θα πέθαινε. ³⁴Τότε το πλήθος τού αποκρίθηκε: «Εμείς μάθαμε από το νόμο πως ο Μεσσίας θα ζήσει αιώνια· πώς εσύ λες ότι πρέπει να υψωθεί από τη γη ο Υιός του Ανθρώπου; Ποιος είναι αυτός ο Υιός του Ανθρώπου;» ³⁵Τότε ο Ιησούς τους είπε: «Λίγον καιρό ακόμα το φως θα είναι α-

12,13 ψλ 118,26α Ιω 1,49 Μτ 27,11 12,15 Ζαχ 9,9 12,16 2,22 17,1 12,17 11,42-45 12,19 11,48 12,21 1,44 Λκ 19,3 23,8 12,23 2,4 12,16 12,24 Α Κορ 15,36 12,25 Μτ 16,24-25 10,39 12,26 14,3 17,24 12,27 12,23 Μτ 26,38 12,28 17,1 Μτ 3,17 17,5 12,31 5,22 14,30 16,11 12,32-34 3,14 12,33 18,32 12,34 ψλ 89,37 110,4 Ιεζ 37,25 Ιω 12,23 3,14 12,35-36 7,33 8,12

νάμεσά σας. Περπατάτε όσο έχετε το φως, για να μη σας πιάσει το σκοτάδι· κι αυτός που περπατάει στο σκοτάδι δεν ξέρει πού πάει. ³⁶Όσο έχετε το φως πιστεύετε στο φως, για να γίνετε *παιδιά του φωτός».

Η απιστία των Ιουδαίων

Αυτά είπε ο Ιησούς, κι έφυγε και κρύφτηκε μακριά τους. ³⁷Και μολονότι είχε κάνει τόσα θαύματα μπροστά στα μάτια τους, εκείνοι δεν πίστευαν σ' αυτόν, ³⁸έτσι ώστε να επαληθευτούν τα λόγια που είχε πει ο *προφήτης Ησαΐας:

Κύριε, ποιος πίστεψε στο μήνυμά μας;

Σε ποιον φανέρωσε ο Κύριος

τη δύναμή του;

³⁹Ο Ησαΐας είχε πει επίσης για ποιο λόγο αυτοί δεν μπορούσαν να πιστέψουν:

⁴⁰Ο Θεός τύφλωσε τα μάτια τους

και σκότισε το νου τους,

έτσι που να μη δούνε με τα μάτια τους,

και με το νου τους να μην καταλάβουν,

κι επιστρέψουν σ' εμένα και

τους γιατρέψω.

⁴¹Αυτά τα είχε πει ο Ησαΐας για τον Ιησού· κι είχε μιλήσει έτσι γι' αυτόν, όταν είδε τη *δόξα του. ⁴²Πολλοί ωστόσο κι από τους άρχοντες πίστεψαν σ' αυτόν, αλλά δεν ομολογούσαν την πίστη τους εξαιτίας των Φαρισαίων, για να μην τους διώξουν από τη *συναγωγή. ⁴³Προτίμησαν τον έπαινο των ανθρώπων παρά τον έπαινο του Θεού.

Συνοπτική δημόσια διδασκαλία του Ιησού

⁴⁴Ο Ιησούς φώναξε δυνατά και είπε: «Αυτός που πιστεύει σ' εμένα, δεν πιστεύει μόνο σ' εμένα, αλλά και σ' εκείνον που μ' έστειλε· ⁴⁵κι αυτός που βλέπει εμένα, βλέπει και εκείνον που μ' έστειλε. ⁴⁶Εγώ ήρθα στον κόσμο σαν το φως, έτσι ώστε όποιος πιστεύει σ' εμένα να μη μείνει στο σκοτάδι. ⁴⁷Όποιος ακούσει τα λόγια μου και δεν τα δεχτεί, αυτόν δεν θα τον κρίνω εγώ, γιατί

δεν ήρθα για να καταδικάσω τον κόσμο, αλλά για να τον σώσω. ⁴⁸Αυτός που με απορρίπτει και δε δέχεται τα λόγια μου, σ' αυτά θα βρει εκείνον που θα τον δικάσει· ο λόγος που κήρυξα, αυτός θα τον κρίνει την έσχατη *ημέρα. ⁴⁹Γιατί, εγώ δε δίδαξα από μόνος μου, αλλά ο Πατέρας που μ' έστειλε, εκείνος μου όρισε τι να πω και τι να κηρύξω. ⁵⁰Και ξέρω πως ό,τι ορίζει εκείνος οδηγεί στην αιώνια ζωή. Αυτά, λοιπόν, που κηρύττω εγώ, τα κηρύττω έτσι όπως μου τα έχει πει ο Πατέρας».

Ο Ιησούς πλένει τα πόδια των μαθητών

(Μτ 23,6-12 10,24-40· Ακ 22,24-28· 6,40)

13 Πριν από τη γιορτή του *Πάσχα, ξέροντας ο Ιησούς πως ήρθε η καθορισμένη γι' αυτόν ώρα να φύγει από τούτο τον κόσμο, και να πάει στον Πατέρα, έδειξε την αγάπη του ως το τέλος· ¹σ' αυτούς που, μέσα σ' αυτόν τον κόσμο τού ανήκαν και τους αγαπούσε. ²Βρισκονταν στο δείπνο, κι ο διάβολος είχε βάλει κιάλας στην καρδιά του Ιούδα του Ισκαριώτη, γιου του Σίμωνα, τη σκέψη να παραδώσει τον Ιησού στους εχθρούς του. ³Ο Ιησούς ήξερε ότι ο Πατέρας τού είχε δώσει απεριόριστη εξουσία, κι ότι από τον Πατέρα ήρθε και στον Πατέρα επιστρέφει. ⁴Σηκώνεται, λοιπόν, από το τραπέζι που δειπνούσαν, βγάζει το ιμάτιό του, παίρνει μια πετσέτα και τη ζώνεται· ⁵έπειτα βάζει νερό στη λεκάνη κι αρχίζει να πλένει τα πόδια των μαθητών και να τα σκουπίζει με την πετσέτα που είχε ζωστεί. ⁶Φτάνει λοιπόν και στο Σίμωνα Πέτρο· αυτός του λέει: «Εσύ, Κύριε, θα μου πλύνεις τα πόδια;» ⁷«Αυτό που κάνω εγώ», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «εσύ δεν το καταλαβαίνεις τώρα· θα το καταλάβεις όμως αργότερα». ⁸Του λέει ο Πέτρος: «Ποτέ δε θα σ' αφήσω να μου πλύνεις τα πόδια». «Αν δεν σε πλύνω», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «δεν έχεις θέση κοντά μου». ⁹Του λέει τότε ο Σίμων Πέτρος: «Αν

¹ως το τέλος. ¹Η. στο μέγιστο βαθμό.

είναι έτσι, Κύριε, όχι μόνο τα πόδια να μου πλύνεις αλλά και τα χέρια και το κεφάλι». ¹⁰«Αυτός που έχει κάνει λουτρό», του λέει ο Ιησούς, «είναι ολόκληρος καθαρός και δεν έχει ανάγκη να πλύνει παρά μόνο τα πόδια του. Εσείς είστε καθαροί, όχι όμως όλοι». ¹¹Ο Ιησούς ήξερε αυτόν που θα τον παραδώσει· γι' αυτό είπε «δεν είστε όλοι καθαροί».

¹²Όταν τους έπλυνε τα πόδια, φόρεσε το ιμάτιό του, πήρε πάλι τη θέση του στο τραπέζι και τους είπε: «Καταλαβαίνετε τι έκανα σ' εσάς; ¹³Εσείς με φωνάζετε "Διδάσκαλε" και "Κύριε", και σωστά το λέτε, γιατί είμαι. ¹⁴Αν, λοιπόν, εγώ ο Κύριος κι ο Διδάσκαλος σας έπλυνα τα πόδια, έχετε κι εσείς την υποχρέωση να πλένετε ο ένας τα πόδια του άλλου. ¹⁵Σας έδωσα το παράδειγμα, για να κάνετε κι εσείς όπως έκανα εγώ. ¹⁶Η αλήθεια είναι πως δεν υπάρχει δούλος ανώτερος από τον κύριό του, ούτε απεσταλμένος ανώτερος από κείνον που τον έστειλε. ¹⁷Εάν τα μάθατε αυτά, θα είστε μακάριοι αν τα εφαρμόζετε κιόλας.

¹⁸»Δε μιλάω για όλους σας. Εγώ ξέρω ποιους διάλεξα· πρέπει όμως να εκπληρωθεί αυτό που είπε η *Γραφή: *Εκείνος, που μοιράζεται μαζί μου το ψωμί, στράφηκε εναντίον μου.* ¹⁹Σας τα λέω από τώρα πριν γίνουν, ώστε, όταν γίνουν, να πιστέψετε ότι εγώ είμαι αυτός, στον οποίο αναφέρονται αυτά. ²⁰Σας βεβαιώνω ότι όποιος δέχεται αυτόν που στέλνω εγώ, εμένα δέχεται· κι όποιος δέχεται εμένα, δέχεται κι εκείνον που με έστειλε».

Ο Ιησούς προλέγει ότι θα προδοθεί

(Μτ 26,20-25· Μκ 14,17-21· Λκ 22,21-23)

²¹Όταν τα είπε αυτά ο Ιησούς, ταράχτηκε μέσα του βαθιά, μίλησε ανοιχτά και είπε: «Αλήθεια σας λέω, ένας από σας θα με προδώσει στους εχθρούς μου». ²²Οι μαθητές κοιτάζαν ο ένας τον άλλο με απορία,

μην ξέροντας για ποιον μιλάει. ²³Ένας από τους μαθητές του, που ο Ιησούς τον αγαπούσε, ήταν γερμένος στο τραπέζι κοντά στο στήθος του. ²⁴Κάνει, λοιπόν, νόημα σ' αυτόν ο Σίμων Πέτρος να μάθει ποιος ήταν αυτός για τον οποίο μιλούσε. ²⁵Έγειρε τότε εκείνος ο μαθητής στο στήθος του Ιησού και τον ρώτησε: «Ποιος είναι, Κύριε;» ²⁶Ο Ιησούς αποκρίθηκε: «Είναι εκείνος, στον οποίο θα δώσω ένα κομμάτι ψωμί, αφού το βουτηξώ στο πιάτο». Παιρνει τότε ένα κομμάτι ψωμί, το βουτάει στο πιάτο και το δίνει στον Ιούδα τον Ισκαριώτη, γιο του Σίμωνα. ²⁷Όταν ο Ιούδας πήρε το ψωμί, μπήκε ο *σατανάς μέσα του. Του λέει, λοιπόν, ο Ιησούς: «Ό,τι έχεις να κάνεις κάνε το γρήγορα». ²⁸Αυτό κανείς απ' όσους έτρωγαν εκεί μαζί δεν κατάλαβε γιατί του το είπε· ²⁹επειδή μάλιστα ο Ιούδας κρατούσε το ταμείο, μερικοί νόμιζαν πως ο Ιησούς του είπε, «αγόρασε ό,τι μας χρειάζεται για τη γιορτή», ή να δώσει κάτι στους φτωχούς. ³⁰Εκείνος, αφού πήρε το ψωμί, βγήκε αμέσως έξω. Ήτανε νύχτα.

Η νέα εντολή

³¹Όταν εκείνος έφυγε, λέει ο Ιησούς: «Ήρθε τώρα η ώρα να φανερωθεί η δόξα του *Υιού του Ανθρώπου κι ο Θεός να δοξαστεί εξαιτίας του»· ³²κι αν ο Θεός δοξαστεί δι' αυτού, τότε κι ο Θεός θα τον δοξάσει κοντά του, κι αυτό μάλιστα θα γίνει πολύ γρήγορα. ³³Παιδιά μου, για πολύ λίγο θα είμαι ακόμη μαζί σας· θα με αναζητήσετε, και αυτό που είπα στους Ιουδαίους, πως δηλαδή εκεί που ηγαίνω εγώ εσείς δεν μπορείτε να 'ρθείτε, το λέω και σ' εσάς τώρα. ³⁴Σας δίνω μια νέα εντολή, να αγαπάτε ο ένας τον άλλο. Όπως σας αγάπησα εγώ, να αγαπάτε κι εσείς ο ένας τον άλλο. ³⁵Έτσι θα σας ξεχωρίζουν όλοι πως είστε μαθητές μου, αν έχετε αγάπη ο ένας για τον άλλο».

Ο Ιησούς προλέγει την άρνηση του Πέτρου

(Μτ 26,31-35 Μκ 14,27-31· Ακ 22,31-34)

³⁶Του λέει τότε ο Σίμων Πέτρος: «Πού πηγαίνεις, Κύριε;» Του αποκρίθηκε ο Ιησούς: «Εκεί που πηγαίνω εγώ, δεν μπορείς εσύ να με ακολουθήσεις τώρα· θα με ακολουθήσεις όμως αργότερα». ³⁷Του λέει ο Πέτρος: «Κύριε, γιατί δεν μπορώ να σε ακολουθήσω τώρα; Εγώ και τη ζωή μου θα θυσιάσω για σένα». ³⁸Του αποκρίνεται ο Ιησούς: «Τη ζωή σου θα θυσιάσεις για μένα; Σε βεβαιώνω ότι πριν λαλήσει απόψε ο πετεινός, θα αρνηθείς τρεις φορές πως με ξέρεις».

Ο Ιησούς είναι η οδός που οδηγεί στον Πατέρα

14 «Μην ταραζεται η καρδιά σας· να 'χετε πίστη στο Θεό, να 'χετε πίστη και σ' εμένα. ²Στο σπίτι του Πατέρα μου υπάρχουν πολλοί τόποι διαμονής· αν δεν υπήρχαν, θα σας το 'λεγα. Εγώ πηγαίνω να σας ετοιμάσω τόπο. ³Κι όταν πάω και σας ετοιμάσω τόπο, πάλι θα 'ρθώ και θα σας πάρω κοντά μου, ώστε όπου είμαι εγώ να είστε κι εσείς. ⁴Ξέρετε, βέβαια, και πού πηγαίνω και την οδό που οδηγεί εκεί».

⁵«Κύριε», του λέει ο Θωμάς, «δεν ξέρουμε πού πηγαίνεις· πώς λοιπόν μπορούμε να ξέρουμε την οδό που οδηγεί εκεί;» ⁶Ο Ιησούς του απάντησε: «Εγώ είμαι η οδός, η αλήθεια και η ζωή· κανείς δεν πηγαίνει στον Πατέρα παρά μόνο αν περάσει από μένα. ⁷Αν με είχατε γνωρίσει, θα είχατε γνωρίσει και τον Πατέρα μου. Αλλά κι από τώρα τον γνωρίζετε και τον έχετε δει».

⁸«Κύριε», του λέει ο Φίλιππος, «δείξε μας τον Πατέρα, κι αυτό μας αρκεί». ⁹Του λέει ο Ιησούς: «Τόσον καιρό είμαι μαζί σας, Φίλιππε, και δε μ' έχεις γνωρίσει; Αυτός που έχει δει εμένα έχει δει τον Πατέρα. Πώς μπορείς εσύ να λες "δείξε μας τον Πατέρα"; ¹⁰Δεν πιστεύεις πως εγώ είμαι αχώ-

ριστος από τον Πατέρα, κι ο Πατέρας από μένα; Τα λόγια που σας λέω εγώ, δεν τα λέω από μόνος μου· κι ο Πατέρας, που είναι ένα μ' εμένα, αυτός πραγματοποιεί τα έργα. ¹¹Πιστέψτε με ότι εγώ είμαι αχώριστος από τον Πατέρα, κι ο Πατέρας από μένα· αν πάλι δεν πιστεύετε στο λόγο μου, πιστέψτε εξαιτίας των ίδιων των έργων.

¹²»Σας βεβαιώνω πως αυτός που πιστεύει σ' εμένα, θα κάνει κι εκείνος τα ίδια έργα που κάνω εγώ και μάλιστα ακόμη μεγαλύτερα απ' αυτά, γιατί εγώ πηγαίνω κοντά στον Πατέρα. ¹³Κι ό,τι ζητήσετε στο *όνομά μου, θα το κάνω, ώστε η *δόξα του Πατέρα να φανερωθεί μέσω του *Υιού. ¹⁴Αν ζητήσετε κάτι στο όνομά μου, εγώ θα το πραγματοποιήσω».

Ο Ιησούς υπόσχεται ότι θα στείλει το Πνεύμα

¹⁵«Αν με αγαπάτε, τηρήστε τις εντολές μου. ¹⁶Κι εγώ θα παρακαλέσω τον Πατέρα να σας δώσει άλλον *Παράκλητο, το Πνεύμα της Αλήθειας, ώστε να είναι για πάντα μαζί σας. ¹⁷Το Πνεύμα αυτό δεν μπορεί να το δεχτεί ο κόσμος, γιατί ούτε το διακρίνει ούτε το γνωρίζει· εσείς το γνωρίζετε, γιατί μένει κοντά σας και θα υπάρχει μέσα σας. ¹⁸Δε θα σας αφήσω ορφανούς· θα ξανάρθω κοντά σας. ¹⁹Σε λίγο ο κόσμος δεν θα με βλέπει πια, εσείς όμως θα με βλέπετε, γιατί εγώ εξακολουθώ να ζω· το ίδιο κι εσείς θα ζείτε. ²⁰Όταν έρθει εκείνη τη μέρα, θα το καταλάβετε ότι εγώ είμαι αχώριστος από τον Πατέρα, κι εσείς από μένα, κι εγώ από σας. ²¹Εκείνος που κρατάει τις εντολές μου και τις εκτελεί, αυτός με αγαπάει· κι αυτός που με αγαπάει θ' αγαπηθεί από τον Πατέρα μου, κι εγώ θα τον αγαπήσω και θα του φανερώσω τον εαυτό μου».

²²«Κύριε», του λέει ο Ιούδας, όχι ο Ισκαριώτης, «γιατί θα φανερώσεις τον εαυτό σου σ' εμάς κι όχι στον κόσμο;» ²³«Όποιος

13,36 8,14 21,19 13,38 18,27 14,1 14,27 14,3 12,26 14,5 20,24 14,6 Εβρ 10,20 14,7 8,19 14,9 12,45 14,10 3,35 14,11 5,18· 10,37-38 5,36 14,13 15,16 17,1 14,15 14,21,23 15,10 Α' Ιω 5,3 Β' Ιω 6· Σολ 6,18-19 14,16 7,39 14,26 15,26 16,7 13 20,22 Α' Ιω 3,24· 4,13 Πραξ 1,4· 2,4 14,17 Α' Κορ 2,10-16 14,19 16,16· 8,14 14,20 5,18 14,21 14,15 14,23 Απ 3,20

με αγαπάει», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «θα τηρήσει το λόγο μου. Κι ο Πατέρας μου θα τον αγαπήσει, και θα έρθουμε σ' αυτόν και θα κατοικήσουμε μαζί του. ²⁴Αυτός που δε με αγαπάει δεν ακολουθεί τα λόγια μου. Τα λόγια όμως που ακούτε δεν προέρχονται από μένα, αλλά από τον Πατέρα που μ' έστειλε.

²⁵»Αυτά σας τα δίδαξα όλον αυτό τον καιρό που βρίσκομαι κοντά σας. ²⁶Αλλά το Πνεύμα το Άγιο, ο Παράκλητος, που θα στείλει ο Πατέρας στο όνομά μου, εκείνος θα σας διδάξει τα πάντα και θα φέρει στη μνήμη σας όλα όσα σας έχω πει εγώ».

Η ειρήνη του Θεού

²⁷«Φεύγω και σας αφήνω την ειρήνη. Τη δική μου ειρήνη σας δίνω. Δε σας τη δίνω όπως τη δίνει ο κόσμος. Μην ανησυχείτε και μη δειλιάζετε. ²⁸Ακούσατε αυτό που σας είπα: “φεύγω, αλλά θα ξανάρθω κοντά σας”. Αν με αγαπούσατε, θα χαϊρόσασταν που σας είπα ότι πηγαίνω στον Πατέρα, γιατί ο Πατέρας είναι ανώτερος από μένα. ²⁹Σας τα είπα αυτά τώρα, πριν γίνουν, ώστε, όταν τα δείτε να γίνονται, να πιστέψετε. ³⁰Δε θα μιλήσω πια για πολύ μαζί σας, γιατί ο κυρίαρχος αυτού του κόσμου έρχεται να με θανατώσει, αν και δεν έχει πάνω μου καμιά εξουσία. ³¹Ο κόσμος όμως πρέπει ν' αναγνωρίσει ότι αγαπώ τον Πατέρα και πεθαίνοντας κάνω αυτό που ήταν η εντολή του.

»Και τώρα σηκωθείτε. Ας φύγουμε από δω».

Ο Ιησούς - το αληθινό κλήμα

15 «Εγώ είμαι το αληθινό κλήμα, κι ο Πατέρας μου είναι ο αμπελουργός. ²Κάθε κληματόβεργα πάνω μου που δεν κάνει καρπό την κόβει· και κάθε κληματόβεργα που κάνει καρπό την κλαδεύει, για να καρποφορήσει περισσότερο. ³Εσείς είστε κίβλας κλαδεμένοι και καθαροί εξαιτίας των ό-

σων σας έχω διδάξει. ⁴Μείνετε ενωμένοι μαζί μου· τότε θα 'μαι κι εγώ ενωμένος μαζί σας. Όπως η κληματόβεργα δεν μπορεί να καρποφορήσει από μόνη της, αν δεν είναι ενωμένη με το κλήμα, το ίδιο κι εσείς αν δε μείνετε ενωμένοι μαζί μου. ⁵Εγώ είμαι το κλήμα, εσείς οι κληματόβεργες. Εκείνος που μένει ενωμένος μαζί μου κι εγώ μαζί του, αυτός δίνει άφθονο καρπό, γιατί χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε. ⁶Αν κάποιος δεν μένει ενωμένος μαζί μου, θα τον πετάξουν έξω σαν την κληματόβεργα, και θα ξεραθεί. Τις βέργες αυτές τις μαζεύουν, τις ρίχνουν στη φωτιά, και καίγονται. ⁷Αν μείνετε ενωμένοι μαζί μου και τα λόγια μου μείνουν ζωντανά μέσα σας, ό,τι θελήσετε ζητήστε το και θα σας δοθεί. ⁸Μ' αυτόν τον τρόπο φανερώνεται η δόξα του Πατέρα μου: Όταν εσείς δώσετε άφθονο καρπό κι αποδειχθείτε έτσι μαθητές μου».

Η εντολή της αγάπης

⁹«Όπως με αγάπησε ο Πατέρας, έτσι σας αγάπησα κι εγώ· μείνετε πιστοί στην αγάπη μου. ¹⁰Και θα μείνετε πιστοί στην αγάπη μου, αν τηρήσετε τις εντολές μου, όπως εγώ τηρήσα τις εντολές του Πατέρα μου και γι' αυτό μένω πιστός στην αγάπη του.

¹¹»Σας τα είπα αυτά, ώστε η χαρά η δική μου να είναι μέσα σας, κι η χαρά σας να είναι ολοκληρωμένη. ¹²Αυτή είναι η δική μου εντολή: να αγαπάτε ο ένας τον άλλο, όπως εγώ σας αγάπησα. ¹³Κανείς δεν έχει μεγαλύτερη αγάπη, από εκείνον που θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των φίλων του. ¹⁴Εσείς είστε φίλοι μου, αν κάνετε αυτά που εγώ σας παραγγέλλω. ¹⁵Δε σας ονομάζω πια δούλους, γιατί ο δούλος δεν ξέρει τι κάνει ο κύριός του. Σας ονομάζω φίλους, γιατί σας έκανα γνωστά όλα όσα άκουσα από τον Πατέρα μου. ¹⁶Δε με διαλέξατε εσείς, αλλά εγώ σας διάλεξα και σας όρισα να πάτε και να καρποφορήσετε, κι ο καρπός σας να είναι

14,24 7,16 14,26 14,16 14,27 16,33 20,19 21 14,28 8,14 14,29 13,19 14,30 12,31 14,31 15,10 Mt 26,46 15,1 Ωσ 10,1· Ψλ 80,9-12 15,2 Mt 3,10 15,3 13,10 15,4-5 Ρωμ 11,17-18· 15,7 10, 6,56 Α΄ Ιω 2,6 28 3,6 24 15,16 Β΄ Κορ 3,5 4,7 15,6 Mt 7,19 15,7 15,16 15,8 14,13· 17,1 15,9 13,1 5,18 15,10 14,15 15,11 16,22 24· 17,13 Α΄ Ιω 1,4 15,12 13,34 Α΄ Ιω 4,11 15,13 10,11 15,16 6,70 13,18 14,13 15,7 16,23-24 Α΄ Ιω 3,22 5,14-15· Mt 18,19

μόνιμος. Ὡστε ὅ,τι ζητήσετε ἀπὸ τον Πατέρα στο *ὄνομά μου, να σας το δώσει. ¹⁷Αυτή την εντολή σας δίνω: να αγαπάτε ο ένας τον άλλο».

Το μίσος του κόσμου

¹⁸«Αν σας μισεί ο κόσμος, να ξέρετε πως πριν ἀπὸ σας ἐμένα ἔχει μισήσει. ¹⁹Αν ἀνῆκατε στον κόσμο, τότε ο κόσμος θα σας αγαπούσε καν κάτι δικό του. Επειδὴ ὅμως δεν ἀνήκετε στον κόσμο, ἀφοῦ ἐγὼ σας διδάξακα και σας ξεχώρισα ἀπὸ τον κόσμο, γι' αὐτό σας μισεί ο κόσμος. ²⁰Να θυμάστε το λόγο που σας εἶπα: δεν ὑπάρχει δούλος ἀνώτερος ἀπὸ τον κύριό του. Αν ἐμένα καταδίδωξαν, θα καταδίδωξουν κι εσάς· αν ἐφάρμοσαν τα λόγια μου, θα ἐφαρμόσουν και τα δικά σας. ²¹Αλλὰ θα σας τα κάνουν ὅλα αὐτὰ ἐξαιτίας μου, γιατί δεν ξέρουν αὐτόν που με ἔστειλε. ²²Αν δεν εἶχα ἔρθει και δεν τους εἶχα κηρύξει, δε θα εἶχαν ἀμαρτία. Τώρα ὅμως δεν ἔχουν καμιά δικαιολογία για την ἀμαρτία που διαπράττουν. ²³Αυτός που μισεί ἐμένα, μισεί και τον Πατέρα μου. ²⁴Αν δεν εἶχα κάνει ἀνάμεσά τους τα ἔργα που κανείς ἄλλος δεν ἔκανε, δε θα εἶχαν ἀμαρτία. Τώρα ὅμως και τα ἔργα ἔχουν δεῖ, και μας ἔχουν μισήσει κι ἐμένα και τον Πατέρα μου. ²⁵Αλλὰ αὐτό γίνεται για να ἐκπληρωθεῖ ο λόγος που εἶναι γραμμένος στο *νόμο τους: *με μίσησαν χωρὶς καμιά αἰτία.*

²⁶»Ὡταν ἔρθει ο *Παράκλητος, που θα σας τον στείλω ἐγὼ ἀπὸ τον Πατέρα, το Πνεῦμα της Ἀλήθειας, που ἐκπορεύεται ἀπὸ τον Πατέρα, αὐτός θα ἐρμηνεύσει την αποστολή μου. ²⁷Αλλὰ κι εσεῖς θα δώσετε μαρτυρία για μένα, γιατί ἐξαρχῆς εἶστε μαζί μου».

16 «Αὐτά σας τα εἶπα για να μην κλονιστεῖ η πίστη σας. ²Θα σας διώξουν ἀπ' τις *συναγωγές. Θα ἔρθει μάλιστα ο καιρὸς που ὅποιος σας θανατώσει θα νομίζει πως ἔτσι ὑπηρετεῖ το Θεό. ³Αὐτά θα τα

πράξουν γιατί δε γνώρισαν τον Πατέρα οὔτε ἐμένα. ⁴Αλλὰ σας τα εἶπα αὐτά, ὥστε, ὅταν ἔρθει η ὥρα τους να γίνουν, να το θυμηθεῖτε πως ἐγὼ σας τα εἶχα πει πιο μπροστά. Δε σας τα εἶπα, βέβαια, ἐξαρχῆς, επειδὴ ἤμουν μαζί σας».

Το ἔργο του Ἁγίου Πνεύματος

⁵«Τώρα ὅμως ἐγὼ πηγαίνω σ' ἐκεῖνον πού μ' ἔστειλε, και κανένας σας δε με ρωτάει πού πηγαίνω. ⁶Μόνο που η λύπη ἔχει γεμίσει την καρδιά σας, επειδὴ σας τα εἶπα αὐτά. ⁷Κι ὅμως, ἐγὼ σας λέω την ἀλήθεια· σας συμφέρει να φύγω ἐγὼ. Γιατί, αν ἐγὼ δεν φύγω, δε θα ἔρθει σ' εσάς ο *Παράκλητος· ἐνὼ αν πάω ἐκεῖ, θα τον στείλω σ' εσάς. ⁸Κι ὅταν ἔρθει ἐκεῖνος, θα ἐλέγξει τους ἀνθρώπους ως προς την ἀμαρτία, ως προς τη δικαιοσύνη και ως προς την κρίση του Θεοῦ. ⁹Ὡς προς την ἀμαρτία, επειδὴ δεν πιστεύουν σ' ἐμένα. ¹⁰Ὡς προς τη δικαιοσύνη, επειδὴ ἐγὼ πηγαίνω δικαιωμένος στον Πατέρα, και δε θα με βλέπετε πια. ¹¹Και ως προς την κρίση, επειδὴ ο κυρίαρχος αὐτοῦ του κόσμου εἶναι κιόλας καταδικασμένος.

¹²»Πολλὰ ἔχω ἀκόμη να σας πω, ἀλλὰ δεν μπορεῖτε τώρα να σηκώσετε μεγαλύτερο βάρος. ¹³Ὡταν ὅμως θα ἔρθει ἐκεῖνος, το Πνεῦμα της Ἀλήθειας, θα σας ὀδηγήσει σε ὅλη την ἀλήθεια. Γιατί δε θα μιλήσει ἀπὸ μόνος του, ἀλλὰ θα πει ὅσα θα ἀκούσει, και θα σας ἀναγγεῖλει αὐτά που μέλλουν να συμβοῦν. ¹⁴Εκεῖνος θα φανερώσει τη δική μου δόξα, γιατί θα πάρει ἀπὸ αὐτά που ἐγὼ ἔχω και θα σας τα ἀναγγεῖλει. ¹⁵Ὅλα ὅσα ἀνήκουν στον Πατέρα εἶναι δικά μου· γι' αὐτό σας εἶπα πως το Πνεῦμα θα πάρει ἀπὸ αὐτά που ἔχω ἐγὼ και θα σας τα ἀναγγεῖλλει».

Η λύπη θα μετατραπεί σε χαρά

¹⁶«Σε λίγο δεν θα με βλέπετε πια, ἀλλὰ και πάλι σε λίγο θα με δεῖτε, γιατί ἐγὼ πηγαίνω στον Πατέρα». ¹⁷Εἶπαν τότε μερικοί

15,17 13,34 15,18 7,7 15,20 13,16 15,21 16,3 15,22 9,41 15,23 Ἀκ 10,16 ἰω 5,23 Ἀ· ἰω 2,23 15,24 5,36 15,25 ψλ 69,5 35,19 15,26 14,16 1,15 5,36 Ἀ· ἰω 5,6-9 15,27 1,14· Ἀ· ἰω 1,2· 4,14· Πραξ 1,8 16,2 9,22 16,3 15,21 16,4 13,19 16,5 8,14 16,6 16,22 16,7 14,16 16,8 Πραξ 24,25 16,9 5,38· 6,36 64· 7,5 10,26 12,37· 2,23 16,11 12,31 16,13 15,26 Ἀ· ἰω 2,27 ἰω 14,16 16,14 17,1 16,15 17,10 16,16 14,19

μαθητές του μεταξύ τους: «Τι σημαίνει αυτό που μας λέει, “σε λίγο δεν θα με βλέπετε, αλλά και πάλι σε λίγο θα με δείτε”; Και τι σημαίνει, “πηγαίνω στον Πατέρα”;»¹⁸ Συζητούσαν λοιπόν: «Τι να σημαίνει αυτό το “σε λίγο” που λέει; Δεν καταλαβαίνουμε τι θέλει να πει».

¹⁹Ο Ιησούς κατάλαβε πως ήθελαν να τον ρωτήσουν και τους είπε: «Συζητάτε μεταξύ σας γι’ αυτό που σας είπα, “σε λίγο δεν θα με βλέπετε και πάλι σε λίγο θα με δείτε”;²⁰ Σας βεβαιώνω πως εσείς θα κλάψετε και θα θρηνήσετε, ενώ ο κόσμος θα χαρεί. Εσείς θα λυπηθείτε, η λύπη σας όμως θα μετατραπεί σε χαρά.²¹ Όταν η γυναίκα είναι να γεννήσει, υποφέρει πολύ, γιατί ήρθε η ώρα των πόνων της· όταν όμως γεννήσει το παιδί, ξεχνάει πια τους πόνους, από τη χαρά της που έφερε έναν άνθρωπο στον κόσμο.²² Κι εσείς, λοιπόν, τώρα λυπόσαστε· αλλά θα σας ξαναδώ και θα χαρεί η καρδιά σας, και τη χαρά σας κανείς δε θα μπορέσει να σας την αφαιρέσει.

²³ Όταν έρθει εκείνη η μέρα, τίποτα δε θα έχετε να με ρωτήσετε. Σας βεβαιώνω πως αν ζητήσετε κάτι από τον Πατέρα στο όνομά μου, αυτός θα σας το δώσει.²⁴ Ως τώρα δε ζητήσατε τίποτα στο όνομά μου· να ζητάτε και θα παίρνετε, κι έτσι η χαρά σας θα είναι πλήρης».

Ο Ιησούς νίκησε τον κόσμο

²⁵ «Όλα αυτά σας τα είπα χρησιμοποιώντας εικόνες. Πλησιάζει ο καιρός που δε θα σας μιλάω πια με εικόνες, αλλά θα σας μιλήσω καθαρά για τον Πατέρα.²⁶ Όταν έρθει εκείνη η μέρα, θα του απευθύνετε τα αιτήματά σας στο όνομά μου. Και δε σας λέω πως εγώ θα παρακαλέσω τον Πατέρα για χάρη σας,²⁷ γιατί ο ίδιος ο Πατέρας σάς αγαπάει, επειδή εσείς έχετε αγαπήσει εμένα κι έχετε πιστέψει πως εγώ ήρθα απ’ το Θεό.²⁸ Προέρχομαι από τον Πατέρα και ήρθα στον κόσμο· τώρα αφήνω πάλι τον κόσμο και

πηγαίνω στον Πατέρα».

²⁹ Λένε τότε οι μαθητές του: «Να που τώρα μας μιλάς καθαρά και δε λες τίποτα με παραβολές.³⁰ Τώρα καταλαβαίνουμε ότι τα ξέρεις όλα. Ξέρεις από πριν τι θα σε ρωτούσε κάποιος. Γι’ αυτό πιστεύουμε ότι προήλθες από το Θεό».³¹ Τους αποκρίθηκε ο Ιησούς: «Τώρα πιστεύετε;³² Έρχεται η ώρα, έφτασε κιόλας, να σκορπιστείτε ο καθένας στο σπίτι του κι εμένα να μ’ αφήσετε μόνον. Δεν είμαι όμως μόνος, γιατί είναι μαζί μου ο Πατέρας.³³ Αυτά σας τα είπα, ώστε ενωμένοι μαζί μου να έχετε ειρήνη. Ο κόσμος θα σας κάνει να υποφέρετε· αλλά εσείς να ‘χετε θάρρος, γιατί εγώ τον έχω νικήσει τον κόσμο».

Η προσευχή του Ιησού για τους μαθητές του

17 Αφού τα είπε αυτά ο Ιησούς, σήκωσε τα μάτια του στον ουρανό και είπε: «Πατέρα, έφτασε η ώρα· φανέρωσε τη δόξα του Υιού σου, ώστε κι ο Υιός να φανερώσει τη δική σου δόξα.² Εσύ του έδωσες εξουσία πάνω σε όλους τους ανθρώπους· έτσι κι αυτός θα δώσει την αιώνια ζωή σε όλους αυτούς που του εμπιστεύτηκες.³ Και να ποια είναι η αιώνια ζωή: Ν’ αναγνωρίζουν οι άνθρωποι εσένα ως τον μόνο αληθινό Θεό, καθώς κι εκείνον που έστειλες, τον Ιησού Χριστό.⁴ Εγώ φανέρωσα τη δόξα σου πάνω στη γη, αφού ολοκλήρωσα το έργο που μου ανέθεσες να κάνω.⁵ Τώρα λοιπόν εσύ, Πατέρα, δόξασέ με κοντά σ’ εσένα με τη δόξα που είχα κοντά σου προτού να γίνει ο κόσμος.

⁶ «Εγώ σε έκανα γνωστό στους ανθρώπους που τους πήρες μέσα από τον κόσμο και μου τους εμπιστεύτηκες. Ανήκαν σ’ εσένα, κι εσύ τους έδωσες σ’ εμένα, κι έχουν δεχτεί το λόγο σου.⁷ Αυτοί τώρα ξέρουν πως όλα όσα μου έδωσες προέρχονται από σένα·⁸ γιατί τις διδαχές που μου έδωσες, εγώ τις έδωσα σ’ αυτούς, κι αυτοί τις δε-

χτηκαν και αναγνώρισαν πως πραγματικά από σένα προέρχομαι, και πίστεψαν πως εσύ με έστειλες στον κόσμο.

⁹»Εγώ γι' αυτούς παρακαλώ. Δεν παρακαλώ για τον κόσμο αλλά γι' αυτούς που μου έδωσες, γιατί ανήκουν σ' εσένα. ¹⁰Κι όλα όσα είναι δικά μου είναι και δικά σου, και τα δικά σου είναι και δικά μου, και δι' αυτών θα φανερωθεί η *δόξα μου. ¹¹Τώρα δεν είμαι πια μέσα στον κόσμο· ενώ αυτοί μένουν μέσα στον κόσμο, κι εγώ έρχομαι σ' εσένα. *Άγιε Πατέρα, διατήρησέ τους στην πίστη με τη δύναμη του *ονοματός σου που μου χάρισε, για να μείνουν ενωμένοι όπως εμείς. ¹²Όταν ήμουν μαζί τους στον κόσμο, εγώ τους διατηρούσα στην πίστη με τη δύναμη του ονοματός σου. Αυτούς που μου έδωσες τους φύλαξα, και κανένας απ' αυτούς δε χάθηκε, παρά μόνο ο άνθρωπος της απώλειας, για να εκπληρωθούν τα λόγια της *Γραφής. ¹³Τώρα όμως εγώ έρχομαι σ' εσένα, και τα λέω αυτά όσο είμαι ακόμα στον κόσμο, ώστε να έχουν τη δική μου τη χαρά μέσα τους σ' όλη την πληρότητά της. ¹⁴Εγώ τους έδωσα το δικό σου μήνυμα· ο κόσμος όμως τους μίσησε γιατί δεν ανήκουν στον κόσμο, όπως και εγώ δεν προέρχομαι από τον κόσμο. ¹⁵Σε παρακαλώ, όχι να τους πάρεις από τον κόσμο, αλλά να τους προστατέψεις από το διάβολο. ¹⁶Δεν προέρχονται από τον πονηρό κόσμο, όπως και εγώ δεν προέρχομαι απ' αυτόν τον κόσμο. ¹⁷Με την αλήθεια σου ξεχώρισέ τους από τον κόσμο· ο δικός σου ο λόγος είναι αλήθεια. ¹⁸Όπως εσύ έστειλες εμένα στον κόσμο, έτσι κι εγώ έστειλα στον κόσμο αυτούς· ¹⁹και για χάρη τους αφιερώνω και προσφέρω τον εαυτό μου σ' εσένα, ώστε κι αυτοί, με τη βοήθεια της αλήθειας, να είναι αφιερωμένοι σ' εσένα.

²⁰»Δεν προσεύχομαι μόνο γι' αυτούς αλλά και για κείνους που με το κήρυγμα αυτών θα πιστεύουν σ' εμένα, ²¹ώστε να είναι όλοι ένα, όπως εσύ, Πατέρα, είσαι ενωμένος μ'

εμένα κι εγώ μ' εσένα. Να είναι κι αυτοί ενωμένοι μ' εμάς, κι έτσι ο κόσμος να πιστέψει ότι μ' έστειλες εσύ. ²²Εγώ τη δόξα που μου έδωσες την έδωσα σ' αυτούς, για να είναι ένα μεταξύ τους, όπως εμείς είμαστε ένα: ²³Εγώ ενωμένος μαζί τους κι εσύ ενωμένος μαζί μου, ώστε ν' αποτελούν μια τέλεια ενότητα, κι έτσι ο κόσμος να καταλαβαίνει ότι μ' έστειλες εσύ κι ότι αγάπησες κι αυτούς όπως αγάπησες εμένα.

²⁴»Πατέρα, θέλω αυτοί που μου έδωσες να είναι μαζί μου όπου είμαι κι εγώ, για να μπορούν να βλέπουν τη δόξα μου, τη δόξα που μου χάρισε, γιατί με αγάπησες προτού να γίνει ο κόσμος. ²⁵Πατέρα, δίκαιε κριτή, ο κόσμος δε σε γνώρισε, ενώ εγώ σε γνώρισα, κι αυτοί εδώ έχουν αναγνωρίσει πως μ' έστειλες εσύ. ²⁶Τους έμαθα ποιος είσαι και θα συνεχίσω να τους το μαθαίνω, ώστε να είναι μέσα τους η αγάπη με την οποία με αγάπησες, όπως κι εγώ θα είμαι μέσα τους».

Η προδοσία και η σύλληψη του Ιησού

(Μτ 26,47-56· Μκ 14,43-50 Λκ 22,47-53)

18 Όταν τέλειωσε την προσευχή του ο Ιησούς, βγήκε μαζί με τους μαθητές του και πήγαν στην απέναντι πλευρά του χειμάρρου των *Κέδρων. Εκεί ήταν ένας κήπος, όπου μπήκε ο Ιησούς και οι μαθητές του.

²Αυτόν τον τόπο τον ήξερε κι ο Ιούδας, αυτός που τον πρόδωσε, γιατί πολλές φορές πήγαινε εκεί ο Ιησούς με τους μαθητές του. ³Έρχεται, λοιπόν, εκεί ο Ιούδας με Ρωμαιοίους στρατιώτες και φρουρούς του *ναού, που του έδωσαν οι *αρχιερείς και οι *Φαρισαίοι. Ήταν οπλισμένοι και κρατούσαν δαυλούς και λυχνάρια στα χέρια τους. ⁴Ο Ιησούς τα ήξερε όλα όσα τον περίμεναν· προχώρησε λοιπόν προς το μέρος τους και τους ρωτάει: «Ποιον γυρεύετε;» ⁵«Τον Ιησού από τη Ναζαρέτ», του αποκρίνονται. Τους λέει ο Ιησούς: «Εγώ είμαι». Ο Ιούδας που τον είχε προδώσει στεκόταν κι αυτός ε-

κει ανάμεσά τους. ⁶Μόλις, λοιπόν, τους είπε ο Ιησούς «εγώ είμαι», πισωδρόμησαν κι έπεσαν καταγής. ⁷Τότε τους ρώτησε πάλι: «Ποιον γυρεύετε;» Κι αυτοί είπαν: «Τον Ιησού από τη Ναζαρέτ». ⁸«Σας είπα ότι εγώ είμαι», τους αποκρίθηκε ο Ιησούς: «αν, λοιπόν, γυρεύετε εμένα, αφήστε τους αυτούς να φύγουν». ⁹Έτσι εκπληρώθηκε ο λόγος που είχε πει: «Δεν άφησα να χαθεί ούτε ένας απ' αυτούς που μου εμπιστεύτηκες». ¹⁰Ο Σίμων Πέτρος είχε ένα μαχαίρι: το τραβάει, χτυπάει το δούλο του αρχιερέα και του κόβει το δεξι αυτί. Το όνομα του δούλου ήταν Μάλχος. ¹¹Τότε ο Ιησούς είπε στον Πέτρο: «Βάλε το μαχαίρι στη θήκη. Θέλεις να μην πιω το ποτήρι που όρισε ο Πατέρας για μένα;»

Ο Ιησούς οδηγείται στον Άννα

(Μτ 26,57-58· Μκ 14,53-54· Λκ 22,54)

¹²Οι στρατιώτες με το χιλιάρχο και οι Ιουδαίοι φρουροί συνέλαβαν τότε τον Ιησού, τον έδεσαν ¹³και τον έφεραν πρώτα στον Άννα. Αυτός ήταν πεθερός του Καϊάφα, που είχε για κείνη τη χρονιά το αξίωμα του αρχιερέα. ¹⁴Ο Καϊάφας ήταν εκείνος που είχε δώσει τη συμβουλή στους Ιουδαίους άρχοντες, ότι συμφέρει να πεθάνει ένας άνθρωπος για το καλό ολόκληρου του λαού.

Ο Πέτρος αρνείται τον Ιησού

(Μτ 26,69-70· Μκ 14,66-68· Λκ 22,55-57)

¹⁵Ο Σίμων Πέτρος κι ένας άλλος μαθητής ακολουθούσαν τον Ιησού. Αυτός ο άλλος μαθητής ήταν γνωστός του αρχιερέα κι έτσι μπήκε μαζί με τον Ιησού στην αυλή του αρχιερέα. ¹⁶Ο Πέτρος όμως στεκόταν απ' έξω, κοντά στην πόρτα. Βγήκε, λοιπόν, εκείνος ο άλλος μαθητής ο γνωστός του αρχιερέα, μίλησε στη θυρωρή, κι εκείνη άφησε τον Πέτρο να μπει. ¹⁷Ρωτάει τότε τον Πέτρο η νεαρή υπηρέτρια, η θυρωρός: «Μήπως είσαι κι εσύ από τους μαθητές αυτού του ανθρώπου;» Λέει εκείνος: «Όχι, δεν είμαι». ¹⁸Εκεί στέκονταν οι δούλοι και οι φρουροί και, ε-

πειδή έκανε κρύο, είχαν ανάψει φωτιά και ζεσταινόταν. Ήταν κι ο Πέτρος μαζί τους· στεκόταν κι αυτός και ζεσταινόταν.

Ο Άννας ανακρίνει τον Ιησού

(Μτ 26,59-66· Μκ 14,55-64· Λκ 22,66-71)

¹⁹Ο αρχιερέας έκανε ερωτήσεις στον Ιησού για τους μαθητές του και για τη διδασκαλία του. ²⁰Ο Ιησούς του απάντησε: «Εγώ μίλησα φανερά στον κόσμο. Μιλούσα πάντοτε στις *συναγωγές και στο ναό, όπου μαζεύονταν πάντοτε οι Ιουδαίοι· κρυφά δε διδάξα τίποτε. ²¹Τι ρωτάς εμένα; Ρώτησε αυτούς που άκουσαν τι τους είπα. Αυτοί ξέρουν εγώ τι είπα». ²²Μόλις είπε αυτά τα λόγια, ένας από τους φρουρούς, που ήταν εκεί κοντά, έδωσε ένα ράπισμα στον Ιησού και του είπε: «Έτσι απαντάς στον αρχιερέα;» ²³«Αν είπα κάτι κακό», του απάντησε ο Ιησούς, «πες ποιο ήταν αυτό· αν όμως μίλησα σωστά, γιατί με χτυπάς;» ²⁴Τότε ο Άννας έστειλε τον Ιησού δεμένο στον αρχιερέα Καϊάφα.

Ο Πέτρος αρνείται και πάλι τον Ιησού

(Μτ 26,71-75· Μκ 14,69-72· Λκ 22,58-62)

²⁵Εκεί, λοιπόν, που ο Σίμων Πέτρος στεκόταν και ζεσταινόταν, του λένε: «Μήπως είσαι κι εσύ από τους μαθητές εκείνου;» Αυτός αρνήθηκε και είπε: «Δεν είμαι». ²⁶Λέει ένας από τους δούλους του αρχιερέα, συγγενής εκείνου που του έκοψε ο Πέτρος το αυτί: «Δε σε είδα εγώ στον κήπο μαζί του;» ²⁷Ο Πέτρος πάλι αρνήθηκε, κι αμέσως τότε λάλησε ένας πετεινός.

Ο Ιησούς οδηγείται στον Πιλάτο

(Μτ 27,1-2,11-14· Μκ 15,1-5· Λκ 23,1-5)

²⁸Μετά, οδήγησαν τον Ιησού από το σπίτι του Καϊάφα στο *πραιτώριο. Ήταν νωρίς το πρωί. Οι Ιουδαίοι όμως δεν μπήκαν στο πραιτώριο για να μη βεβηλωθούν, αλλά να φάνε το *Πάσχα *καθαροί. ²⁹Ο Πιλάτος βγήκε έξω και τους λέει: «Για ποιο αδίκημα κατηγορείτε αυτόν τον άνθρωπο;» ³⁰Του απο-

κρίθηκαν: «Αν δεν ήταν κακοποιοός, δε θα τον παραδίναμε σ' εσένα». ³¹Τους λέει τότε ο Πιλάτος: «Πάρτε τον εσείς και δικάστε τον σύμφωνα με το νόμο σας». Του λένε οι Ιουδαίοι: «Σ' εμάς δεν επιτρέπεται να επιβάλουμε ποινή θανάτου σε κανέναν». ³²Ετσι εκπληρώθηκε ο λόγος που είχε πει ο Ιησούς, δηλώνοντας με τι είδους θάνατο θα πέθαινε.

³³Ο Πιλάτος μπήκε πάλι μέσα στο πραιτώριο, διέταξε να φέρουν τον Ιησού και τον ρώτησε: «Εσύ είσαι ο βασιλιάς των Ιουδαίων;» ³⁴Ο Ιησούς αποκρίθηκε: «Το ρωτάς αυτό από μόνος σου ή σου έχουν μιλήσει άλλοι για μένα;» ³⁵«Μήπως εγώ είμαι Ιουδαίος;» του απάντησε ο Πιλάτος: «ο λαός ο δικός σου και οι αρχιερείς σε παρέδωσαν σ' εμένα· τι έκανες, λοιπόν;» ³⁶Ο Ιησούς απάντησε: «Η δική μου βασιλεία δεν προέρχεται απ' αυτόν τον κόσμο· αν η βασιλεία μου προερχόταν απ' αυτόν τον κόσμο, οι στρατιώτες μου θα αγωνίζονταν να μην πέσω στα χέρια των Ιουδαίων αρχόντων. Αλλά η δική μου βασιλεία δεν προέρχεται από 'δώ». ³⁷Του λέει τότε ο Πιλάτος: «Είσαι, λοιπόν, βασιλιάς;» «Ναι, είμαι βασιλιάς, όπως το λες», αποκρίθηκε ο Ιησούς. «Εγώ γι' αυτό γεννήθηκα και γι' αυτό ήρθα στον κόσμο, για να φανερώσω την αλήθεια· όποιος αγαπάει την αλήθεια καταλαβαίνει τα λόγια μου». ³⁸Του λέει ο Πιλάτος: «Και τι είναι αλήθεια;»

Ο Ιησούς καταδικάζεται σε θάνατο

(Μτ 27,15-31· Μκ 15,6-20· Λκ 23,13-25)

Όταν το είπε αυτό, βγήκε πάλι έξω στους Ιουδαίους και τους λέει: «Εγώ δεν βρίσκω κανένα λόγο για να τον καταδικάσω. ³⁹Αλλωστε, υπάρχει μια συνήθεια σ' εσάς, να ελευθερώνω για χάρη σας έναν υπόδικο στη γιορτή του Πάσχα. Θέλετε, λοιπόν, να σας ελευθερώσω το βασιλιά των Ιουδαίων;» ⁴⁰Όλοι όμως άρχισαν να φωνάζουν πάλι και να λένε: «Όχι αυτόν! Το Βαραββά!» Κι ήταν

ο Βαραββάς ληστής.

19 Τότε διέταξε ο Πιλάτος και πήραν τον Ιησού και τον μαστίγωσαν. ²Οι στρατιώτες έπλεξαν ένα στεφάνι από αγκάθια και το έβαλαν στο κεφάλι του, τον τύλιξαν μ' έναν κατακόκκινο μανδύα ³και του έλεγαν: «Ζήτη ο βασιλιάς των Ιουδαίων!» και τον χτυπούσαν στο πρόσωπο. ⁴Ο Πιλάτος βγήκε πάλι έξω προς τους Ιουδαίους και τους λέει: «Κοιτάξτε, σας τον φέρνω εδώ έξω για να δείτε κι εσείς πως δεν μπορέσα να του βρω καμια αιτία για να τον καταδικάσω». ⁵Έφεραν, λοιπόν, έξω τον Ιησού, που φορούσε το αγκάθινο στεφάνι και τον κατακόκκινο μανδύα. Τους λέει ο Πιλάτος: «Ίδού ο άνθρωπος!» ⁶Όταν όμως τον είδαν έτσι οι αρχιερείς και οι φρουροί του ναού, άρχισαν να φωνάζουν και να λένε: «Σταύρωσέ τον, σταύρωσέ τον!» Τους λέει ο Πιλάτος: «Πάρτε τον εσείς και σταυρώστε τον· εγώ δεν του βρίσκω καμιά αιτία καταδίκης». ⁷Του απάντησαν οι Ιουδαίοι: «Εμείς έχουμε νόμο, και σύμφωνα με το νόμο μας πρέπει να πεθάνει, γιατί ισχυρίστηκε πως είναι Υιός Θεού».

⁸Ο Πιλάτος, όταν άκουσε αυτόν το λόγο, φοβήθηκε ακόμη περισσότερο. ⁹Μπήκε πάλι μέσα στο πραιτώριο και λέει στον Ιησού: «Από πού είσαι εσύ;» Αλλά ο Ιησούς δεν του 'δωσε απόκριση. ¹⁰Του λέει τότε ο Πιλάτος: «Σ' εμένα δεν αποκρίνεσαι; Δεν ξέρεις πως έχω εξουσία να σε σταυρώσω, όπως έχω και εξουσία να σε αφήσω ελεύθερο;» ¹¹Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Δε θα είχες καμια εξουσία πάνω μου, αν δε σου είχε δοθεί από το θεό· γι' αυτό, εκείνος που με παρέδωσε σ' εσένα έχει μεγαλύτερο κρίμα από το δικό σου». ¹²Ο Πιλάτος, ακούγοντας αυτά τα λόγια, προσπάθησε για άλλη μια φορά να βρει τρόπο να τον αφήσει ελεύθερο· οι Ιουδαίοι όμως κραύγαζαν κι έλεγαν: «Αν ελευθερώσεις αυτόν, δεν μπορείς να είσαι φίλος του αυτοκράτορα· όποιος κάνει τον εαυτό του βασιλιά, είναι εχθρός του αυτοκράτορα».

¹³Ο Πιλάτος, όταν άκουσε αυτά τα λόγια, διέταξε να φέρουν έξω τον Ιησού κι ο ίδιος κάθισε στην έδρα του δικαστή, στο τόπο που ονομάζεται Λιθόστρωτο — στα εβραϊκά «Γαββαθά». ¹⁴Ήταν σχεδόν μεσημέρι, παραμονή του Πάσχα. Λέει λοιπόν ο Πιλάτος στους Ιουδαίους: «Να ο βασιλιάς σας!» ¹⁵Τότε εκείνοι άρχισαν να φωνάζουν με κραυγές: «Θάνατος, θάνατος, σταύρωσέ τον!» Τους λέει ο Πιλάτος: «Το βασιλιά σας να σταυρώσω;» Αποκρίθηκαν οι αρχιερείς: «Δεν έχουμε άλλον βασιλιά, εκτός από τον αυτοκράτορα». ¹⁶Τότε κι ο Πιλάτος τούς τον παρέδωσε για να σταυρωθεί.

Η σταύρωση του Ιησού

(Μτ 27,32-56· Μκ 15,21-41· Λκ 23,26-49)

Οι στρατιώτες, λοιπόν, παρέλαβαν τον Ιησού και ξεκίνησαν. ¹⁷Και βγήκε αυτός από την πόλη σηκώνοντας στους ώμους του το σταυρό, μέχρι τον λεγόμενο «Τόπος του Κρανίου» — στα *εβραϊκά λέγεται «Γολγοθά». ¹⁸Εκεί σταύρωσαν τον Ιησού. Μαζί του σταύρωσαν άλλους δύο, τον ένα από τη μια μεριά και τον άλλο από την άλλη, και στη μέση τον Ιησού. ¹⁹Ο Πιλάτος διέταξε επίσης κι έγραψαν μια επιγραφή, και την τοποθέτησαν πάνω στο σταυρό. Κι έγραφε: «Ιησούς ο *Ναζωραίος, Βασιλιάς των Ιουδαίων». ²⁰Αυτή την επιγραφή τη διάβασαν πολλοί από τους Ιουδαίους, γιατί ο τόπος όπου σταυρώθηκε ο Ιησούς ήταν κοντά στην πόλη, και η επιγραφή ήταν γραμμένη εβραϊκά, ελληνικά και λατινικά. ²¹Διαμαρτύρονταν, λοιπόν, οι *αρχιερείς των Ιουδαίων στον Πιλάτο: «Μη γράφεις “Βασιλιάς των Ιουδαίων”, αλλά ότι “εκείνος είπε, Είμαι βασιλιάς των Ιουδαίων”». ²²Τότε ο Πιλάτος αποκρίθηκε: «Ό,τι έγραψα, έγραψα».

²³Όταν, λοιπόν, οι στρατιώτες σταύρωσαν τον Ιησού, πήραν τα ρούχα του και τα μοίρασαν σε τέσσερα μερίδια, ένα μερίδιο για κάθε στρατιώτη. Πήραν επίσης και το χιτώνα, που ήταν χωρίς καμιά ραφή, υφαντός ολό-

κληρος από πάνω μέχρι κάτω. ²⁴Είπαν τότε μεταξύ τους: «Άς μην τον σκίσουμε, αλλά να ρίξουμε κλήρο για να δούμε ποιος θα τον πάρει». Έτσι εκπληρώθηκε η *Γραφή, που έλεγε:

*Τα ρούχα μου μοίρασαν μεταξύ τους
και το ιμάτιό μου το 'βαλαν
στον κλήρο.*

²⁵Αυτά έκαναν οι στρατιώτες.

Κοντά του σταυρό του Ιησού στέκονταν η μητέρα του, η αδερφή της η Μαρία, γυναίκα του Κλωπά, και η Μαρία η Μαγδαληνή. ²⁶Ο Ιησούς, όταν είδε τη μητέρα του και το μαθητή που αγαπούσε, να στέκεται πλάι της, λέει στη μητέρα του: «Αυτός τώρα είναι ο γιος σου». ²⁷Ύστερα λέει στο μαθητή: «Αυτή τώρα είναι η μητέρα σου». Από κείνη την ώρα ο μαθητής την πήρε στο σπίτι του.

²⁸Μετά απ' αυτό, ο Ιησούς γνωρίζοντας πως όλα είχαν φτάσει πια στο καθορισμένο τέλος, για να εκπληρωθεί η προφητεία της Γραφής, λέει: «Διψώ». ²⁹Εκεί κοντά, βρισκόταν ένα σκεύος γεμάτο ξίδι. Οι στρατιώτες βούτηξαν ένα σφουγγάρι στο ξίδι, το στήριξαν στην άκρη ενός κλαδιού από *ύσσωπο και το 'φεραν στο στόμα του Ιησού. ³⁰Εκείνος όταν γεύτηκε το ξίδι είπε: «Τετέλεσται». ³¹Έγειρε το κεφάλι και παρέδωσε το πνεύμα.

Ο στρατιώτης λοχίζει την πλευρά του Ιησού

³¹Ήταν παραμονή του *Πάσχα, και οι Ιουδαίοι δεν ήθελαν να μείνουν τα σώματα των σταυρωμένων πάνω στο σταυρό την ημέρα του *Σαββάτου, γιατί η μέρα εκείνη ήταν πολύ μεγάλη γιορτή. Γι' αυτό παρακάλεσαν τον Πιλάτο να διατάξει να σπάσουν τα σκέλη τους και να τους πάρουν από 'κει. ³²Έτσι, οι στρατιώτες ήρθαν κι έσπασαν τα σκέλη του πρώτου, έπειτα του άλλου, που είχαν σταυρωθεί μαζί με τον Ιησού. ³³Όταν όμως ήρθαν στον Ιησού, δεν του έσπασαν τα σκέλη, γιατί τον βρήκαν ήδη νεκρό. ³⁴Ένας από τους

¹⁹Τετέλεσται Δηλ. όλα τώρα εκπληρώθηκαν ή τελείωσαν όλα

στρατιώτες τού τρύπησε την πλευρά με τη λόγχη, κι αμέσως βγήκε από την πληγή αίμα και νερό. ³⁵Αυτός που αναφέρει το γεγονός το είδε με τα μάτια του, κι αυτό που αναφέρει είναι αληθινό. Ξέρει κι ο ίδιος πως λέει την αλήθεια, ώστε κι εσείς να το πιστέψετε. ³⁶Μ' αυτά που έγιναν εκπληρώθηκε ο λόγος της *Γραφής: *Κανένα κόκαλό του δεν θα συντριφθεί.* ³⁷Κι ένας άλλος λόγος της Γραφής λέει: *Θα στρέψουν τα μάτια τους σ' εκείνον που τον κέντησαν με τη λόγχη.*

Η ταφή του Ιησού

(Μτ 27,57-61· Μκ 15,42-47· Λκ 23,50-56)

³⁸Αφού έγιναν αυτά, ο Ιωσήφ από την πόλη Αρριμαθαία παρακάλεσε τον Πιλάτο να του επιτρέψει να πάρει από το σταυρό το σώμα του Ιησού. Ο Ιωσήφ ήταν μαθητής του Ιησού, κρυφός όμως, γιατί φοβόταν τους Ιουδαίους. Ο Πιλάτος έδωσε την άδεια. Ήρθε, λοιπόν, ο Ιωσήφ και κατέβασε το σώμα του Ιησού. ³⁹Ήρθε επίσης και ο Νικόδημος, αυτός που την πρώτη φορά είχε πάει νύχτα να συναντήσει τον Ιησού· αυτός έφερε ένα μίγμα από σμύρνα κι αλόη, εκατό περίπου λίτρες.⁴⁰ Πήραν το σώμα του Ιησού και το έδεσαν με πάνινες λουρίδες, βάζοντας και τα αρώματα, όπως συνηθίζουν οι Ιουδαίοι να ετοιμάζουν το σώμα για την ταφή. ⁴¹Στο μέρος όπου σταυρώθηκε ο Ιησούς ήταν ένας κήπος, και μέσα στον κήπο ένα καινούριο μνήμα, όπου κανένας δεν είχε ακόμη ταφεί. ⁴²Επειδή, λοιπόν, ήταν παραμονή της γιορτής των Ιουδαίων και το μνήμα ήταν κοντά, ενταφίασαν τον Ιησού εκεί.

Το κενό μνήμα

(Μτ 28,1-10· Μκ 16,1-8· Λκ 24,1-12)

20 Την πρώτη μέρα μετά το *Σάββατο, το πρωί, κι ενώ ήταν ακόμη σκοτεινά, έρχεται η Μαρία η Μαγδαληνή στο μνήμα και βλέπει την πέτρα μετατοπισμένη από την είσοδο του μνήματος. ²Τρέχει, λοιπόν,

και πηγαίνει στο Σίμωνα Πέτρο και στον άλλο μαθητή που ο Ιησούς τον αγαπούσε, και τους λέει: «Πήραν τον Κύριο από το μνήμα και δεν ξέρουμε πού τον έβαλαν». ³Βγήκαν τότε έξω ο Πέτρος κι ο άλλος μαθητής κι έρχονταν στο μνήμα. ⁴Έτρεχαν κι οι δυο μαζί. Ο άλλος μαθητής όμως έτρεξε γρηγορότερα από τον Πέτρο κι έφτασε πρώτος στο μνήμα. ⁵Σκύβει μέσα για να δει και βλέπει τις πάνινες λουρίδες στον έδαφος, δεν πήκε όμως μέσα. ⁶Έφτασε μετά κι ο Σίμων Πέτρος, που ερχόταν πίσω του, και μπήκε μέσα στο μνήμα. Εκεί βλέπει στο έδαφος τις πάνινες λουρίδες κάτω, ⁷και το *σουδάριο με το οποίο είχαν δέσει το κεφάλι του Ιησού να μην είναι μαζί με τις λουρίδες, αλλά σε μια μεριά τυλιγμένο χωριστά. ⁸Εκείνη τη στιγμή, μπήκε μέσα κι ο άλλος μαθητής, που είχε έρθει πρώτος στο μνήμα, τα είδε αυτά και πίστεψε. ⁹Γιατί, ως τότε δεν είχαν καταλάβει τη *Γραφή, που λέει ότι σύμφωνα με το σχέδιο του Θεού ο *Μεσσίας θ' ανασταίνονταν από τους νεκρούς. ¹⁰Οι μαθητές έφυγαν τότε και γύρισαν πάλι στο σπίτι τους.

Η εμφάνιση του Ιησού στη Μαρία

(Μκ 16,9-11)

¹¹Η Μαρία όμως στεκόταν έξω κοντά στον τάφο κι έκλαιγε. Εκεί που έκλαιγε, σκύβει να δει μέσα στο μνήμα, ¹²και βλέπει δυο *αγγέλους ντυμένους στα λευκά, να κάθονται εκεί που βρισκόταν πριν το σώμα του Ιησού, ο ένας προς το μέρος του κεφαλιού κι ο άλλος προς το μέρος των ποδιών. ¹³Της λένε τότε εκείνοι: «Γυναίκα, γιατί κλαις;» «Πήραν τον Κύριό μου», τους λέει αυτή, «και δεν ξέρω πού τον έβαλαν». ¹⁴Καθώς έλεγε αυτά, γυρίζει προς τα πίσω και βλέπει τον Ιησού να στέκεται όρθιος, δεν κατάλαβε όμως πως ήταν ο Ιησούς. ¹⁵Της λέει τότε εκείνος: «Γυναίκα, γιατί κλαις; Ποιον ζητάς;» Εκείνη νόμισε πως ήταν ο κηπουρός και του λέει: «Κύριε, αν τον πήρες εσύ, πες μου πού τον έβα-

⁴⁰Περίπου τριάντα σημερινά κιλά

λες, κι εγώ θα τον πάρω από 'κει». ¹⁶Της λέει ο Ιησούς: «Μαρία!» Γυρίζει εκείνη και του λέει: «Ραββουνί!» — που σημαίνει «Διδάσκαλε». ¹⁷«Μη μ' αγγίζεις», της λέει ο Ιησούς, «γιατί δεν ανέβηκα ακόμα στον Πατέρα· πήγαινε όμως στους αδερφούς μου και πες τους: "ανεβαίνω σ' εκείνον που είναι δικός μου και δικός σας Πατέρας, δικός μου και δικός σας Θεός"». ¹⁸Πηγαίνει τότε η Μαρία η Μαγδαληνή στους μαθητές και τους αναγγέλλει: «Είδα τον Κύριο!» Και διηγήθηκε αυτά που της είχε πει.

Η εμφάνιση του Ιησού στους μαθητές

(Μτ 28,16-20 Μκ 16,14-18· Λκ 24,36-49)

¹⁹Την ίδια εκείνη μέρα, δηλαδή την πρώτη μέρα μετά το Σάββατο, όταν βράδιασε κι ενώ οι μαθητές ήταν συγκεντρωμένοι κάπου με κλειστές τις πόρτες, επειδή φοβούνταν τις ιουδαϊκές αρχές, ήρθε ο Ιησούς, στέκεται στη μέση και τους λέει: «Ειρήνη σ' εσάς». ²⁰Κι όταν το είπε αυτό, τους έδειξε τα χέρια και την πλευρά του. Οι μαθητές χάρηκαν που είδαν τον Κύριο. ²¹Ο Ιησούς τους είπε πάλι: «Ειρήνη σ' εσάς! Όπως ο Πατέρας έστειλε εμένα, έτσι στέλνω κι εγώ εσάς». ²²Έπειτα από τα λόγια αυτά, φύσηξε στα πρόσωπά τους και τους λέει: «Λάβετε Πνεύμα Άγιο. ²³Σε όποιους συγχωρήσετε τις αμαρτίες, θα τους είναι συγχωρημένες· σε όποιους τις κρατήσετε ασυγχώρητες, θα κρατηθούν έτσι».

Ο Ιησούς και ο Θωμάς

²⁴Ο Θωμάς όμως, ένας από τους δώδεκα μαθητές, που λεγόταν Δίδυμος, δεν ήταν μαζί τους όταν ήρθε ο Ιησούς. ²⁵Του έλεγαν λοιπόν οι άλλοι μαθητές: «Είδαμε τον Κύριο με τα μάτια μας». Αυτός όμως τους είπε: «Εγώ αν δεν δω στα χέρια του τα σημάδια από τα καρφιά, κι αν δε βάλω το δάχτυλό μου στα σημάδια από τα καρφιά, και δε βάλω το βάλω το χέρι μου στη λογχισμένη πλευρά του, δε θα πιστέψω». ²⁶Οχτώ μέρες

αργότερα οι μαθητές ήταν πάλι μέσα στο σπίτι, μαζί τους κι ο Θωμάς. Έρχεται λοιπόν ο Ιησούς, ενώ οι πόρτες ήταν κλειστές, στάθηκε στη μέση και είπε: «Ειρήνη σ' εσάς». ²⁷Έπειτα λέει στο Θωμά: «Φέρε εσύ το δάχτυλό σου εδώ και δες τα χέρια μου, φέρε και το χέρι σου και βάλ' το στην πλευρά μου. Μη αμφιβάλλεις και πίστεψε». ²⁸Ο Θωμάς τότε του αποκρίθηκε: «Είσαι ο Κύριός μου και ο Θεός μου». ²⁹Του λέει τότε ο Ιησούς: «Πισιότητες επειδή με είδες με τα μάτια σου· μακάριοι εκείνοι που πιστεύουν χωρίς να μ' έχουν δει!»

Ο σκοπός της συγγραφής του Ευαγγελίου

³⁰Ο Ιησούς έκανε βέβαια και πολλά άλλα θαύματα μπροστά στους μαθητές του, που δεν είναι γραμμένα σ' αυτό εδώ το βιβλίο. ³¹Αυτά όμως γράφτηκαν για να πιστέψετε πως ο Ιησούς είναι ο Χριστός ο Ύιός του Θεού, και πιστεύοντας να έχετε δι' αυτού τη ζωή.

Η εμφάνιση του Ιησού σε εφτά μαθητές

21 Αργότερα ο Ιησούς εμφανίστηκε πάλι στους μαθητές στην όχθη της λίμνης της Τιβεριάδας. Και να πώς εμφανίστηκε: ²Ήταν μαζί ο Σίμων Πέτρος, ο Θωμάς που λεγόταν Δίδυμος, ο Ναθαναήλ, που καταγόταν από την Κανά της Γαλιλαίας, οι δύο γιοι του Ζεβεδαίου κι άλλοι δύο από τους μαθητές του. ³Τους λέει ο Σίμων Πέτρος: «Πηγαίνω να ψαρέψω». «Ερχόμαστε κι εμείς μαζί σου», του λένε εκείνοι. Βγήκαν έξω κι αμέσως ανέβηκαν στο πλοίο, αλλά όλη εκείνη τη νύχτα δεν έπιασαν τίποτα. ⁴Όταν πια ξημέρωσε, στάθηκε ο Ιησούς στο γιολό· οι μαθητές όμως δεν ήξεραν ότι ήταν ο Ιησούς. ⁵Τους λέει τότε ο Ιησούς: «Παιδιά, μήπως έχετε κάτι για προσφάγι;» «Όχι», του αποκρίθηκαν. ⁶Εκείνος τότε τους λέει: «Ρίξτε το δίχτυ στη δεξιά μεριά του πλοίου και θα βρείτε ψάρια». Πραγματικά, έριξαν το δίχτυ, και τα ψάρια ήταν τόσα πολλά, που δεν μπο-

ρούσαν να τραβήξουν το δίκτυ. ⁷Λέει τότε στον Πέτρο ο μαθητής εκείνος που ο Ιησούς τον αγαπούσε: «Ο Κύριος είναι!» Μόλις άκουσε ο Σίμων Πέτρος πως είναι ο Κύριος, ζώσθηκε το ιμάτιό του, επειδή ήταν γυμνός, και ρίχτηκε στο νερό. ⁸Οι άλλοι μαθητές ήρθαν με το πλοιάριο, σέρνοντας το δίκτυ με τα ψάρια, γιατί δεν απείχαν από τη στεριά παρά εκατό περίπου μέτρα. ⁹Όταν αποβιβάστηκαν στη στεριά, βλέπουν εκεί αναμμένη μια ανθρακιά κι ένα ψάρι πάνω στη φωτιά, και ψωμί. ¹⁰Τους λέει ο Ιησούς: «Φέрте από τα ψάρια που πιάσατε τώρα». ¹¹Ανέβηκε τότε στο πλοίο ο Σίμων Πέτρος και τράβηξε το δίκτυ στη στεριά, γεμάτο μεγάλα ψάρια, για την ακρίβεια εκατόν πενήντα τρία. Κι ενώ ήταν τόσα πολλά ψάρια, το δίκτυ δεν είχε σκιστεί. ¹²«Ελάτε να φάτε», τους λέει ο Ιησούς. Και κανείς από τους μαθητές δεν τολμούσε να τον ρωτήσει, «εσύ ποιος είσαι;» γιατί ήξεραν πως είναι ο Κύριος. ¹³Έρχεται ο Ιησούς, παίρνει το ψωμί και τους το μοιράζει. Το ίδιο έκανε και με το ψάρι. ¹⁴Αυτή ήταν η τρίτη εμφάνιση του Ιησού στους μαθητές μετά την ανάστασή του.

Ο Ιησούς και ο Πέτρος

¹⁵Όταν, λοιπόν, έφαγαν, λέει ο Ιησούς στο Σίμονα Πέτρο: «Σίμων, γιε του Ιωνά, μ' αγαπάς περισσότερο απ' όσο αυτοί εδώ;» «Ναι, Κύριε», του απαντάει ο Πέτρος, «εσύ ξέρεις πως σ' αγαπώ». Του λέει τότε: «Βόσκε τ' αρνιά μου». ¹⁶Τον ρωτάει πάλι για δεύτερη φορά: «Σίμων, γιε του Ιωνά, μ' αγαπάς;» «Ναι, Κύριε», του αποκρίνεται εκείνος, «εσύ ξέρεις ότι σ' αγαπώ». Του λέει τότε: «Ποίμαινε τα πρόβατά μου». ¹⁷Τον ρωτάει για τρίτη φορά: «Σίμων, γιε του Ιωνά, μ' αγαπάς;» Στενοχωρήθηκε ο Πέτρος που τον

ρωτήσε για τρίτη φορά «μ' αγαπάς;» και του απαντάει: «Κύριε, εσύ τα ξέρεις όλα' εσύ ξέρεις ότι σ' αγαπώ». Του λέει τότε ο Ιησούς: «Βόσκε τα πρόβατά μου.

¹⁸Όταν ήσουν νεότερος, έδενες τη ζώνη στη μέση σου και πήγαινες όπου ήθελες εσύ' όταν όμως γεράσεις, σε βεβαιώνω πως θ' απλώσεις τα χέρια σου, και κάποιος άλλος θα σε ζώσει και θα σε πάει εκεί που δε θέλεις». ¹⁹Αυτό το είπε για να δείξει με ποιον θάνατο θα δόξαζε το Θεό. Κι αφού το είπε αυτό, του λέει: «Ακολουθήσε με».

Ο Ιησούς και ο αγαπημένος μαθητής

²⁰Γυρίζει τότε ο Πέτρος και βλέπει να ακολουθεί κι ο μαθητής που ο Ιησούς τον αγαπούσε, εκείνος που στο δείπνο είχε γείρει στο στήθος του και του είχε πει: «Κύριε, ποιος είναι αυτός που θα σε παραδώσει;» ²¹Όταν λοιπόν τον είδε ο Πέτρος, λέει στον Ιησού: «Κύριε, και μ' αυτόν τι θα γίνει;» ²²Ο Ιησούς του λέει: «Κι αν εγώ θέλω αυτός να με περιμένει ώσπου να ξανάρθω, τι έχει να κάνει αυτό μ' εσένα; Εσύ ακολούθησε με». ²³Διαδόθηκε, λοιπόν, αυτός ο λόγος στους αδερφούς, ότι δηλαδή ο μαθητής εκείνος δε θα πεθάνει. Ενώ ο Ιησούς δεν του είπε πως δε θα πεθάνει, αλλά «κι αν εγώ θέλω αυτός να με περιμένει ώσπου να ξανάρθω, τι έχει να κάνει αυτό μ' εσένα;»

²⁴Αυτός είναι ο μαθητής που επιβεβαιώνει αυτά τα γεγονότα και που τα έγγραψε. Κι εμείς ξέρουμε πως λέει την αλήθεια.

²⁵Υπάρχουν κι άλλα πολλά που έκανε ο Ιησούς, που, αν γραφτούν ένα προς ένα, ούτε ο κόσμος ολόκληρος δε θα χωρούσε, νομίζω, τα βιβλία που θα 'πρεπε να γραφτούν. *Αμήν.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Εισαγωγή

Ο “πρώτος λόγος” που υπαινίσσεται ο συγγραφέας στον πρόλογο των Πράξεων (Πραξ 1,1) είναι προφανώς το κατά Λουκάν ευαγγέλιο. Έτσι το βιβλίο των Πράξεων θα μπορούσε να ονομαστεί ο “δεύτερος λόγος” του ίδιου συγγραφέα, ο οποίος αφού παρουσίασε τις πράξεις και τα λόγια του Ιησού, τώρα περιγράφει τις πράξεις κυρίως αλλά και τα λόγια των αποστόλων, και ιδιαίτερα των δύο κορυφαίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Ότι συγγραφέας των δύο έργων είναι το ίδιο πρόσωπο, δηλ. ο ευαγγελιστής Λουκάς, συνάγεται από την ταυτότητα του λεξιλογίου, του ύφους και των θεολογικών διδασκαλιών, όπως και από την αφιέρωση στο ίδιο πρόσωπο, τον Θεόφιλο.

Ο σκοπός, τον οποίο επιδιώκει ο ιερός συγγραφέας, είναι να δείξει πώς το φως του ευαγγελίου με τις “πράξεις” των Αποστόλων μεταλαμπαδεύεται από πόλη σε πόλη και έτσι από τη μητέρα εκκλησία των Ιεροσολύμων περνάει στον εθνικό κόσμο και διατρέχει όλη την αυτοκρατορία για να φθάσει τελικά στην καρδιά της αυτοκρατορίας, τη Ρώμη. Την εξάπλωση αυτή του χριστιανικού ευαγγελίου επιτέλεσε το Άγιο Πνεύμα, το οποίο εμφανίζεται σ’ όλη τη διάρκεια των Πράξεων να ενεργεί δραστικά. Θα μπορούσε λοιπόν να χαρακτηρισθεί το βιβλίο των Πράξεων ως “το ευαγγέλιο του Αγίου Πνεύματος”.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Με την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος, που έλαβαν την ημέρα της Πεντηκοστής, ο Πέτρος και οι λοιποί Απόστολοι εδραϊνούν την Εκκλησία μέσα από μεγάλες δυσκολίες. Το ευαγγέλιο διαδίδεται σε όλη την Ιουδαία και τη Σαμάρεια, ενώ με τη δράση των Ελληνιστών φτάνει ως την Αντιόχεια:	1 - 12
Η πρώτη ιεραποστολική περιοδεία οργανώνεται από την εκκλησία της Αντιοχείας: Ο Παύλος και ο Βαρνάβας κηρύττουν στην Κύπρο και στη Γαλατία προς Ιουδαίους και εθνικούς:	13 - 14
Η αποστολική σύνδοδος ρυθμίζει ζητήματα συμβίωσης Ιουδαίων και εθνικών μέσα στην Εκκλησία:	15
Δεύτερη περιοδεία του Παύλου: Δημιουργία εκκλησιών κατ’ εξοχήν “εξ εθνών” στην Ελλάδα. Επιστροφή στην Αντιόχεια μέσω Εφέσου:	16 - 18
Τρίτη περιοδεία του Παύλου στην επαρχία της Ασίας και στην Ελλάδα:	19 - 20

Ο Παύλος αποφασίζει να έρθει στα Ιεροσόλυμα. Σύλληψη και φυλάκιση στην Καισάρεια. Προσφυγή για να δικαστεί στη Ρώμη:	21 - 26
Το ταξίδι στη Ρώμη:	27,1-28,15
Το κήρυγμα του υπόδικου Παύλου στη Ρώμη προκαλεί και εκεί αντιδράσεις των Ιουδαίων:	28,16-31

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Υπόσχεση για την αποστολή του Αγίου Πνεύματος Ανάληψη του Χριστού

1 Στο πρώτο μου βιβλίο, Θεόφιλε, διηγήθηκα όλα όσα ο Ιησούς έκανε και διδασκε, από την αρχή ²ως την ημέρα που αναλήφθηκε, αφού πρώτα έδωσε εντολές, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, στους αποστόλους που είχε διαλέξει ο ίδιος. ³Μετά το θάνατό του παρουσιάστηκε σ' αυτούς ζωντανός με πολλές αποδείξεις· για σαράντα μέρες τούς εμφανιζόταν και τους μιλούσε σχετικά με τη *βασιλεία του Θεού.

⁴Ενώσω ήταν μαζί τους κι έτρωγε, τους παρήγγελλε: «Μην απομακρυνθείτε από τα *Ιεροσόλυμα, αλλά να περιμένετε από τον Πατέρα την εκπλήρωση της υποσχέσεως για την οποία σας μίλησα· ⁵ότι, δηλαδή, ενώ ο Ιωάννης βάπτιζε με νερό, εσείς θα βαφτιστείτε σε λίγες μέρες με το Άγιο Πνεύμα».

⁶Οι μαθητές, λοιπόν, συγκεντρώθηκαν μια μέρα και τον ρωτούσαν: «Κύριε, έφτασε άραγε η ώρα να αποκαταστήσεις τη βασιλεία στον *Ισραήλ;» ⁷Κι αυτός τους απάντησε: «Εσείς δεν μπορείτε να γνωρίζετε τον ακριβή χρόνο· αυτόν τον κρατάει ο Πατέρας στην αποκλειστική του εξουσία. ⁸Θα λάβετε όμως δύναμη όταν θα 'ρθει το Άγιο Πνεύμα σ' εσάς, και θα γίνετε μάρτυρες δικόι μου, στην *Ιερουσαλήμ, σε όλη την Ιουδαία και στη *Σαμάρεια και ως τα πέρατα της γης».

⁹Μόλις τα είπε αυτά, κι ενώ εκείνοι τον κοίταζαν, ανυψώθηκε προς τον ουρανό, και μια νεφέλη τον έκρυψε από τα μάτια τους.

¹⁰Και καθώς κοίταζαν που ανέβαινε προς τον ουρανό, ξαφνικά δυο άντρες εμφανίστη-

καν μπροστά τους με άσπρα ενδύματα, ¹¹και τους είπαν: «Γαλιλαίοι, τι σταθήκατε και κοιτάτε στον ουρανό; Αυτός ο Ιησούς, που αναλήφθηκε από ανάμεσά σας στον ουρανό, έτσι θα 'ρθει πάλι, με τον ίδιο τρόπο που τον είδατε να πηγαίνει εκεί!».

Εκλογή του διαδόχου του Ιούδα

¹²Τότε αυτοί γύρισαν στην Ιερουσαλήμ από το όρος των Ελαιών, που ήταν κοντά στην Ιερουσαλήμ και απείχε περίπου ένα χιλιόμετρο. ¹³Όταν μπήκαν στην πόλη, ανέβηκαν στο ανώγι όπου έμεναν: ο Πέτρος, ο Ιωάννης, ο Ιάκωβος και ο Ανδρέας, ο Φίλιππος και ο Θωμάς, ο Βαρθολομαίος και ο Ματθαίος, ο Ιάκωβος του Αλφαίου, ο Σίμων ο Ζηλωτής και ο Ιούδας του Ιακώβου. ¹⁴Όλοι αυτοί, με μια ψυχή ήταν αφοσιωμένοι στην προσευχή και τη δέηση προς το Θεό. Μαζί τους ήταν και γυναίκες, καθώς και η Μαρία, μητέρα του Ιησού, και τα αδέρφια του.

¹⁵Μια από κείνες τις μέρες, σηκώθηκε ο Πέτρος, στάθηκε ανάμεσα στους μαθητές — είχαν συγκεντρωθεί περίπου εκατόν είκοσι πρόσωπα — και είπε: ¹⁶«Αδερφοί μου, δεν μπορούσε παρά να πραγματοποιηθούν αυτά τα λόγια της *Γραφής. Τα είχε πεί από παλιά το Άγιο Πνεύμα με το στόμα του Δαβίδ σχετικά με τον Ιούδα, που έγινε οδηγός εκείνων που συνέλαβαν τον Ιησού. ¹⁷Ήταν κι αυτός ένας από μας και είχε αξιωθεί να λάβει το ίδιο λειτουργήμα με το δικό μας. ¹⁸Ο άνθρωπος αυτός, λοιπόν, με τα λεφτά που πήρε ως αμοιβή για το έγκλημά του, αγόρασε ένα χωράφι. Έπεσε όμως με το πρόσωπο στη γη, σκίστηκε η κοιλιά του και χύθηκαν έξω όλα του τα σπλάχνα. ¹⁹Αυτό

μαθεύτηκε σ' όλους τους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, και γι' αυτό εκείνο το χωράφι ονομάστηκε στη δική τους γλώσσα Ακελδαμά, δηλαδή "Χωράφι Αίματος". ²⁰Σχετικά έχει γραφτεί στο βιβλίο των Ψαλμών:

*Το σπίτι του να ερημωθεί,
και να μην κατοικήσει κανείς σ' αυτό,
και:*

Την αποστολή του να την πάρει άλλος.

²¹⁻²²»Πρέπει, λοιπόν, ένας από τους άντρες που ήταν μαζί μας όλον τον καιρό που ο Κύριος, ο Ιησούς, συναστράφηκε μ' εμάς, αρχίζοντας από τότε που βαφτίστηκε από τον Ιωάννη, ως την ημέρα που αναλήφθηκε από ανάμεσά μας, να γίνει μάρτυρας μαζί μ' εμάς ότι ο Ιησούς αναστήθηκε».

²³Πρότειναν, λοιπόν, δύο: τον Ιωσήφ, που τον έλεγαν Βαρσαββά και που πήρε και το όνομα Ιούστος, και το Ματθία. ²⁴Ύστερα προσευχήθηκαν και είπαν: «Εσύ, Κύριε, που ξέρεις τις καρδιές όλων, δείξε μας ποιον από τους δύο αυτούς διάλεξες ²⁵να αναλάβει τη θέση στο λειτούργημα αυτό και στην αποστολή που εγκατέλειψε ο Ιούδας και πήγε στη θέση που του άξιζε». ²⁶Ύστερα έβαλαν κλήρους με τα ονόματά τους, κι ο κλήρος έπεσε στο Ματθία, ο οποίος και προστέθηκε στους έντεκα αποστόλους.

Η δωρεά του Αγίου Πνεύματος

2 Όταν έφτασε η ημέρα της *Πεντηκοστής, ήταν όλοι μαζί συγκεντρωμένοι με ομοψυχία στο ίδιο μέρος. ²Ξαφνικά ήρθε από τον ουρανό μια βουή σαν να φυσούσε δυνατός άνεμος, και γέμισε όλο το σπίτι όπου έμεναν. ³Επίσης τους παρουσιάστηκαν γλώσσες σαν φλόγες φωτιάς, που μοιράστηκαν και κάθισαν από μία στον καθένα απ' αυτούς. ⁴Όλοι τότε πλημμύρισαν από Πνεύμα Άγιο και άρχισαν να μιλούν σε άλλες γλώσσες, ανάλογα με την ικανότητα που τους έδινε το *Πνεύμα.

⁵Στην *Ιερουσαλήμ βρισκόνταν τότε ευσεβείς Ιουδαίοι από όλα τα μέρη του κόσμου.

⁶Όταν ακούστηκε αυτή η βουή, συγκεντρώθηκε πλήθος απ' αυτούς και ήταν κατάπληκτοι, γιατί ο καθένας τους άκουγε τους αποστόλους να μιλάνε στη δική του γλώσσα. ⁷Είχαν μείνει όλοι εκστατικοί και με απορία έλεγαν μεταξύ τους: «Μα αυτοί όλοι που μιλάνε δεν είναι Γαλιλαίοι; ⁸Πώς, λοιπόν, εμείς τους ακούμε να μιλάνε στη δική μας μητρική γλώσσα; ⁹Πάρθοι, *Μήδοι και Ελαμίτες, κάτοικοι της *Μεσοποταμίας, της Ιουδαίας και της Καππαδοκίας, του Πόντου και της *Ασίας, ¹⁰της Φρυγίας και της Παμφυλίας, της Αιγύπτου, και από τα μέρη της λιβυκής Κυρήνης, Ρωμαίοι που είναι εγκατεστημένοι εδώ, ¹¹Κρητικοί και Άραβες, όλοι εμείς, είτε ιουδαϊκής καταγωγής είτε *προσήλυτοι, τους ακούμε να μιλούν στις γλώσσες μας για τα θαυμαστά έργα του Θεού». ¹²Όλοι, λοιπόν, εκστατικοί κι απορημένοι έλεγαν ο ένας στον άλλο: «Τι να σημαίνει άραγε αυτό;» ¹³Άλλοι πάλι χλεύαζαν και έλεγαν: «Ετούτοι πρέπει να 'ναι πολύ μεθυσμένοι».

Το κήρυγμα του Πέτρου

¹⁴Τότε σηκώθηκε ο Πέτρος μαζί με τους άλλους έντεκα αποστόλους και με δυνατή φωνή τούς είπε: «Ιουδαίοι κι όλοι εσείς που βρισκεστε στην Ιερουσαλήμ! Θα σας εξηγήσω τι συμβαίνει, κι ακούστε καλά τα λόγια μου: ¹⁵Αυτοί δεν είναι μεθυσμένοι, όπως εσείς νομίζετε· αφού η ώρα είναι ακόμη εννιά το πρωί. ¹⁶Αυτό που βλέπετε είναι εκείνο που είπε ο Θεός μέσω του *προφήτη Ιωήλ:

*¹⁷Αυτό θα συμβεί στις έσχατες ημέρες,
λέει ο Θεός:*

*Θα χαρίσω πλουσιοπάροχα
το Πνεύμα μου σε κάθε άνθρωπο·
έτσι, οι γιοι σας κι οι θυγατέρες σας
θα κηρύξουν την αλήθεια·
οι νέοι σας θα δουν οράματα
κι οι γέροντές σας θα ονειρευτούν
όνειρα θεϊκά.*

¹⁸*Και σ' αυτούς που μου ανήκουν,*

άντρες και γυναίκες,
θα χαρίσω, τις ημέρες εκείνες,
πλουσιοπάροχα το Πνεύμα μου,
κι αυτοί θα κηρύξουν την αλήθεια
του Θεού.

¹⁹Θα δείξω θαυμαστά σημάδια
πάνω, στον ουρανό και κάτω, στη γη:
αίμα και φωτιά και σύννεφο καπνού.

²⁰Ο ήλιος θα μεταβληθεί σε σκοτάδι
και το φεγγάρι θα γίνει κόκκινο
σαν αίμα
πριν έρθει η *ημέρα του Κυρίου
η μεγάλη και λαμπρή.

²¹Όποιος τότε επικαλεστεί το όνομα
του Κυρίου, θα σωθεί.

²²»Ισραηλίτες, ακούστε αυτά που θα σας
πω: Ποιος ήταν ο Ιησούς ο *Ναζωραίος σάς
το απέδειξε ο Θεός με τα θαύματα και τα
καταπληκτικά έργα που έκανε μέσω αυτού
ανάμεσά σας. Αυτά τα ξέρετε εσείς οι ίδιοι
πολύ καλά. ²³Κι όμως εσείς τον Ιησού τον
θανατώσατε, βάζοντας ανθρώπους που δεν
έχουν το *νόμο του Θεού να τον καρφώσουν
στο σταυρό. Βέβαια, σας παραδόθηκε, γιατί
έτσι είχε ορίσει ο Θεός, που το θέλησε και
το γνώριζε. ²⁴Ο Θεός όμως τον ανέστησε,
ελευθερώνοντάς τον από τα δεσμά του θανα-
τάτου, γιατί ήταν αδύνατο να τον κρατήσει
πια ο θάνατος. ²⁵Πραγματικά, ο Δαβίδ λέει
γι' αυτόν:

*Βλέπω τον Κύριο πάντοτε μπροστά μου·
είναι στα *δεξιά μου για να
με προστατέψει.*

²⁶Γι' αυτό χαίρεται η καρδιά μου
και τραγουδάει η γλώσσα μου·
κι όταν το σώμα μου πάει στον τάφο,
θα έχει την ελπίδα συντροφιά.

²⁷Δε θα εγκαταλείψεις την ψυχή μου
στον *άδη,
ούτε θ' αφήσεις τον *άγιο σου
να γνωρίσει τη φθορά.

²⁸Μου 'δείξες το δρόμο προς τη ζωή.

Θα με γεμίσεις ευφροσύνη,
όταν θα είμαι κοντά σου.

²⁹»Αδερφοί, μπορώ να σας πω ελεύθερα
για τον προπάτορα, το βασιλιά Δαβίδ, ότι και
πέθανε και θάφτηκε και το μνήμα του υπάρ-
χει εδώ μέχρι σήμερα. ³⁰Επειδή όμως ήταν
*προφήτης και γνώριζε ότι ο Θεός του υπο-
σχέθηκε με *όρκο πως από έναν απόγονό
του θα αναστήσει το Χριστό ως άνθρωπο
για να καθίσει στο θρόνο του, ³¹μίλησε προ-
φητικά για την ανάσταση του Χριστού, ο ο-
ποίος, ούτε εγκαταλείφθηκε στον άδη, ούτε
στο σώμα του γνώρισε φθορά.

³²»Αυτόν τον Ιησού τον ανέστησε ο Θεός,
και για το γεγονός αυτό όλοι εμείς είμαστε
μάρτυρες. ³³Αφού, λοιπόν, ανέβηκε με τη
δύναμη του Θεού στον ουρανό και έλαβε
από τον Πατέρα το Άγιο Πνεύμα που του το
είχε υποσχεθεί, το μοίρασε πλούσια σ' ε-
μάς, αυτό που τις ενέργειές του εσείς τώρα
βλέπετε και ακούτε. ³⁴Ο Δαβίδ, βέβαια, δεν
ανέβηκε στον ουρανό, κι όμως λέει ο ίδιος:

Είπε ο Κύριος στον Κύριό μου:

κάθισε στα δεξιά μου,

³⁵ώσπου να υποτάξω

τους εχθρούς σου

κάτω απ' τα πόδια σου.

³⁶»Ας γνωρίζει, λοιπόν, με βεβαιότητα ο
κάθε Ισραηλίτης ότι αυτόν τον Ιησού, που ε-
σείς τον σταυρώσατε, ο Θεός τον ανέδειξε
*Κύριο και *Μεσσία!»

³⁷Όταν τ' άκουσαν αυτά, ένιωσαν, βαθιά
συντριβή και είπαν στον Πέτρο και στους
άλλους αποστόλους: «Τι να κάνουμε, αδερ-
φοί;» ³⁸Κι ο Πέτρος τους απάντησε: «Να με-
τανοήσετε, και να βαπτιστεί ο καθένας σας
στο όνομα του Ιησού Χριστού, για να συγχω-
ρηθούν οι αμαρτίες σας, κι έτσι θα λάβετε
τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος. ³⁹Αυτά που
υποσχέθηκε ο Θεός είναι για σας και για τα
παιδιά σας και για όλους που βρίσκονται μα-
κριά, όσους θα προσκαλέσει ο Κύριος, ο

2,21 22,16 Ρωμ 10,13 2,22 Λκ 24,19 Ιω 3,2 Πραξ 2,43· 4,30 5,12-16 6,8 14,3 15,12 19,11-12· Ρωμ 15,19· Εβρ. 2,4
2,23 3,15 4,28 7,52 Α' Θεσ 2,15· Λκ 23,33 2,24 3,15 Λκ 24,5 2,25-28 Ψλ 16,8-11 2,27 13,35 2,29 Α' Βασ 2,10· Πραξ
13,36 2,30 Β' Σαμ 7,16 7,12-13 2,31 Ψλ 16,10 2,32 1,8 2,33 2,34 3,13 5,30-34· 7,55-56· Μκ 16,19 Λκ 20,42· 22,69· Ρωμ
8,34 Εφ 1,20· Κολ 3,1 Εβρ 8,1· Α' Πε 3,22· 1,4· Ιω 14,16-17 15,26 2,34-35 Ψλ 110,1· Λκ 20,42-43· Εβρ 1,13 2,36 3,15
2,37 16,30 Λκ 3,10 12,14 2,38 3,19 Λκ 3,3 2,39 Ησ 57,18-19 Εφ 2,17

Θεός μας». ⁴⁰Και με πολλά άλλα λόγια ακόμα ο Πέτρος τους θερμοπαρακαλούσε και τους παρότρυνε λέγοντας: «Σωθείτε από την καταστροφή, που έρχεται πάνω στη διεστραμμένη αυτή γενιά!» ⁴¹Τότε όσοι δέχτηκαν με χαρά το λόγο του βαπτίστηκαν, και προστέθηκαν στην εκκλησία την ημέρα εκείνη περίπου τρεις χιλιάδες άνθρωποι.

Η ζωή μέσα στην πρώτη κοινότητα

⁴²Όλοι αυτοί ήταν αφοσιωμένοι στη διδασκαλία των αποστόλων και στη μεταξύ τους κοινωνία, στην τέλεση της θείας Ευχαριστίας και στις προσευχές. ⁴³Ένα δέος τούς κατείχε όλους όσοι έβλεπαν πολλά εκπληκτικά θαύματα να γίνονται μέσω των αποστόλων. ⁴⁴Όλοι οι πιστοί ζούσαν σε έναν τόπο και είχαν τα πάντα κοινά. ⁴⁵Πουλούσαν ακόμα και τα κτήματα και τα υπάρχοντά τους, και μοίραζαν τα χρήματα σε όλους, ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. ⁴⁶Κάθε μέρα συγκεντρώνονταν με ομοψυχία στο *ναό, τελούσαν τη θεία Ευχαριστία^α σε σπίτια, τρώγοντας την τροφή τους γεμάτοι χαρά και με απλότητα στην καρδιά. ⁴⁷Δοξολογούσαν το Θεό, κι όλος ο λαός τούς εκτιμούσε. Και ο Κύριος πρόσθετε κάθε μέρα στην εκκλησία αυτούς που σώζονταν.

Θεραπεία του χωλού

3 Κάποια μέρα, ανέβαιναν μαζί ο Πέτρος κι ο Ιωάννης στο *ναό, στις τρεις το απόγευμα, την ώρα της προσευχής. ²Μπροστά στην πύλη του ναού, που λέγεται Ωραία, έφερναν έναν άνθρωπο χωλό εκ γενετής και τον έβαζαν κάθε μέρα εκεί για να ζητάει ελεημοσύνη απ' αυτούς που έμπαιναν στο ναό. ³Μόλις αυτός είδε τον Πέτρο και τον Ιωάννη που ήταν έτοιμοι να μπουν στο ναό, τούς παρακάλεσε να του δώσουν ελεημοσύνη. ⁴Ο Πέτρος έστρεψε το βλέμμα του σ' αυτόν, όπως κι ο Ιωάννης και του είπε:

«Κοίταξέ μας». ⁵Ο Πέτρος τότε του είπε: «Εγώ χρήματα ασημένια και χρυσά δεν έχω· αυτό όμως που έχω, αυτό σου δίνω: στο όνομα του Ιησού Χριστού του *Ναζωραίου, σήκω πάνω και περπάτα!» ⁷Και πιάνοντάς τον από το δεξί χέρι τον σήκωσε. Αμέσως στερεώθηκαν τα πόδια του και οι αστράγαλοί του, ⁸και μ' ένα πήδημα στάθηκε όρθιος κι άρχισε να περπατάει. Ύστερα μπήκε μαζί τους στο ναό περπατώντας και πηδώντας και δοξολογώντας το Θεό. ⁹Και τον είδαν όλοι να περπατάει και να δοξάζει το Θεό. ¹⁰Τον αναγνώρισαν λοιπόν, ότι αυτός ήταν που καθόταν και ζητιάνευε στην Ωραία πύλη του ναού. Γέμισαν τότε με θαυμασμό και κατάπληξη γι' αυτό που του συνέβη.

Ομιλία του Πέτρου στο ναό

¹¹Ενώ ο χωλός που θεραπεύτηκε ακολουθούσε από κοντά τον Πέτρο και τον Ιωάννη, μαζεύτηκαν γύρω τους κατάπληκτοι όλοι οι άνθρωποι στη στοά που λεγόταν «του Σολομώντα». ¹²Όταν τους είδε ο Πέτρος είπε στον κόσμο: «Ισραηλίτες, γιατί θαυμάζετε γι' αυτό, και τι μας κοιτάτε έτσι, σαν να ήταν με δική μας δύναμη ή με δική μας ευσέβεια που τον κάναμε αυτόν εδώ να περπατάει; ¹³Ο Θεός του *Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, ο Θεός των προπατόρων μας, έδειξε τη δόξα του Ιησού του *δούλου του» που εσείς τον παραδώσατε να σταυρωθεί και τον αρνηθήκατε μπροστά στον Πιλάτο, όταν εκείνος είχε αποφασίσει να τον αφήσει ελεύθερο. ¹⁴Εσείς αρνηθήκατε τον *άγιο και δίκαιο, και ζητήσατε να ελευθερωθεί για χάρη σας ένας φονιάς. ¹⁵Και σκοτώσατε αυτόν που έφερε τη ζωή. Ο Θεός όμως τον ανέστησε από τους νεκρούς και αυτού του γεγονότος εμείς τώρα είμαστε μάρτυρες. ¹⁶Και τούτον εδώ, που τον βλέπετε και τον γνωρίζετε, τον στερέωσε στα πόδια του το όνομα του Ιησού και η πίστη σ' αυτόν. Η πί-

^αΤελούσαν τη θεία Ευχαριστία. Ή. μετείχαν σε κοινά τραπέζια

στη που δίνει ο Ιησούς τον έκανε σωματικά ακέραιο, όπως όλοι το βλέπετε μπροστά σας.

¹⁷»Και τώρα, αδέρφια, ξέρω πως ό,τι κάνατε το κάνατε από άγνοια, όπως και οι άρχοντές σας. ¹⁸Έτσι πραγματοποιήσε ο Θεός αυτά που είχε προαναγγείλει με το στόμα όλων των *προφητών ότι θα πάθει ο *Μεσσίας του. ¹⁹Μετανοήστε, λοιπόν και επιστρέψτε στο Θεό, για να εξαλειφθούν οι αμαρτίες σας, ²⁰ώστε να 'ρθεί ο καιρός που ο Κύριος θα σας ανακουφίσει από τα δεινά, στέλνοντας τον Ιησού, που τον έχει χρίσει για σας Μεσσία. ²¹Αυτός είναι καθορισμένος να μείνει στον ουρανό ώσπου να πραγματοποιηθούν όλα όσα είπε ο Θεός με το στόμα όλων των άγιων προφητών του από πολύ παλιά. ²²Ο Μωυσής είπε στους προγόνους μας: *Έναν προφήτη σαν κι εμένα θα σας στείλει ο Κύριος ο Θεός σας μέσα από το λαό σας. Αυτόν να ακούτε σε όλα όσα θα σας πει.* ²³*Κι όποιος δεν ακούσει τον προφήτη αυτόν, θα αποκοπεί από το λαό και θα εξολοθρευτεί.* ²⁴Τα ίδια είπαν και όλοι οι άλλοι προφήτες από το Σαμουήλ και έπειτα, όσοι κήρυξαν και προανάγγειλαν τις μέρες αυτές. ²⁵Εσείς είστε τα παιδιά των προφητών και οι *κληρονόμοι της *διαθήκης που έδωσε ο Θεός στους προγόνους μας, όταν έλεγε στον Αβραάμ: *Ο απόγονός σου θα φέρει ευλογία σ' όλους τους λαούς της γης.* ²⁶Έτσι ο Θεός φανέρωσε το δούλο του το Μεσσία, τον Ιησού, και τον έστειλε πρώτα σ' εσάς για να σας ευλογήσει, απομακρύνοντας τον καθένα σας από το στραβό σας δρόμο».

Ο Πέτρος και ο Ιωάννης στο συνέδριο.

4 Ενώ αυτοί μιλούσαν στο λαό, τους πλησίασαν οι *ιερείς και ο διοικητής της φρουράς του *ναού και οι *Σαδδουκαίοι, ²αγανακτισμένοι, γιατί δίδασκαν το λαό και κήρυτταν ότι η ανάσταση του Ιησού αποδεικνύ-

ει την ανάσταση των νεκρών. ³Τους συνέλαβαν, λοιπόν, και τους έβαλαν στη φυλακή ως την επόμενη μέρα, γιατί ήταν κιάλας βράδου. ⁴Πολλοί όμως απ' αυτούς που άκουσαν το λόγο του Πέτρου πίστεψαν, κι ο αριθμός των αντρών στην εκκλησία έφτασε τις πέντε χιλιάδες.

⁵Την άλλη μέρα μαζεύτηκαν στα Ιεροσόλυμα οι άρχοντες των Ιουδαίων, οι *πρεσβύτεροι και οι *γραμματείς, ⁶καθώς και ο Άννας ο *αρχιερέας, ο Καϊάφας, ο Ιωάννης, ο Αλέξανδρος και όσοι άλλοι κατάγονταν από οικογένεια αρχιερατική. ⁷Τους έβαλαν να σταθούν στη μέση και τους ρώτησαν: «Με ποια δύναμη ή στο όνομα τίνος το κάνατε αυτό εσείς;» ⁸Τότε ο Πέτρος, γεμάτος από το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, τους είπε: «Άρχοντες του λαού και πρεσβύτεροι, ⁹σήμερα μας δικάζετε γιατί ευεργετήσαμε έναν άρρωστο άνθρωπο και μας ρωτάτε πώς σώθηκε. ¹⁰Μάθετέ το, λοιπόν, όλοι σας και όλος ο λαός του *Ισραήλ: Με τη δύναμη του ονόματος του Ιησού Χριστού του *Ναζωραίου, που εσείς σταυρώσατε, κι ο Θεός τον ανέστησε από τον τάφο, μ' αυτή τη δύναμη στέκεται αυτός μπροστά σας υγιής. ¹¹Αυτός είναι ο λίθος που περιφρονήθηκε από σας τους οικοδόμους και που έγινε το πιο βασιλικό αγκωνάρι. ¹²Από κανέναν άλλο δεν μπορεί να προσέλθει η σωτηρία ούτε υπάρχει άλλο πρόσωπο κάτω από τον ουρανό δοσμένο στους ανθρώπους με το οποίο να μπορούμε να σωθούμε».

¹³Όταν είδαν το θάρρος του Πέτρου και του Ιωάννη και κατάλαβαν ότι είναι άνθρωποι αγράμματοι κι απλοϊκοί, έμειναν κατάπληκτοι. Τους ήξεραν ότι αυτοί ήταν μαζί με τον Ιησού. ¹⁴Βλέποντας όμως και τον άνθρωπο που θεραπεύτηκε να είναι μαζί τους, δεν μπορούσαν να φέρουν καμιά αντίρρηση. ¹⁵Τους διέταξαν, λοιπόν, να βγουν έξω από την αίθουσα του *συνεδρίου και έκαναν συμβούλιο: ¹⁶«Τι να κάνουμε με τους ανθρω-

3,17 Λκ 23,34· Α' Τιμ 1,13 3,18 Λκ 24,26-27 44-46 Πραξ 5,42 3,19 2,38 3,22-23 Δτ 18,15 19 Πραξ 7,37 3,24 3,18 3,25 Γεν 12,3 Γαλ 3,8.16 3,26 13,46 18,6 Ρωμ 1,16 4,1 Λκ 22,4 52 4,1-2 5,17 23,8· Λκ 20,27 4,2 2,24· 4,33· 17,18 26,23 4,3 5,18 4,4 2,41 4,7 Λκ 20,2 4,8 2,4 4,10 3,6 3,15 4,11 Ψλ 118,22· Λκ 20,17 Α' Πτε 2,4-7 4,12 Μτ 1,21 Α' Κορ 3,11 4,15 5,34-35 4,16 Ιω 11,47

πους αυτούς;» ἔλεγαν. «Σ' όλους τους κατόικους της Ἱερουσαλήμ είναι φανερό πως μέσω αυτών ἐγένετο ἓνα σπουδαῖο θαῦμα, και δεν μπορούμε να το αρνηθούμε. ¹⁷ Ἀλλά για να μη διαδοθεῖ περισσότερο στο λαό, να τους απειλήσουμε να μην ξαναμιλήσουν πια για το πρόσωπο αυτό σε κανέναν». ¹⁸ Τους κάλεσαν, λοιπόν, και τους ἔδωσαν ἐντολή να μη μιλοῦν καθόλου οὔτε να διδάσκουν για τον Ἰησοῦ. ¹⁹ Τότε ο Πέτρος και ο Ἰωάννης τους ἀποκρίθηκαν: «Ἀποφασίστε μόνοι σας αν εἶναι σωστό ἐνώπιον του Θεοῦ, ν' ἀκούμε περισσότερο ἐσάς ἢ το Θεό. ²⁰ Ἐμεῖς πάντως δεν μπορούμε να μη μιλάμε γι' αὐτά που εἶδαμε και ἀκούσαμε». ²¹ Τότε ἐκεῖνοι τους ἀπειλήσαν πάλι και ὕστερα τους ἀφῆσαν ἐλεύθερους, ἐπειδὴ δεν εὑρίσκαν δικαιολογία να τους τιμωρήσουν. Φοβούνταν το λαό, γιατί ὅλοι δόξαζαν το Θεό γι' αὐτό που εἶχε γίνει, ²² αφοῦ ο ἄνθρωπος, στον ὁποῖον ἐγένετο το θαῦμα αὐτό της θεραπείας, ἦταν πάνω ἀπὸ σαράντα ἐτῶν.

Προσευχὴ για ἐνίσχυση

²³ Ὅταν οἱ δύο ἀπόστολοι ἀπολύθηκαν, πήγαν στους ἀδελφούς και τους ἀνακοίνωσαν ὅσα τους εἶπαν οἱ *ἀρχιερεῖς και οἱ πρεσβύτεροι. ²⁴ Αὐτοί, ὅταν τ' ἀκούσαν, προσευχήθηκαν ὅλοι μαζί στο Θεό και εἶπαν: «Κύριε, ἐσὺ δημιούργησες τον οὐρανὸ, τὴ γῆ, τὴ θάλασσα και ὅλα ὅσα βρίσκονται σ' αὐτά. ²⁵ Ἐσὺ εἶπες με το στόμα του Δαβὶδ, του δούλου σου:

Γιατί φρύαξαν τα ἔθνη;

Γιατί οἱ λαοὶ μηχανεύθηκαν ἀνώφελα σχέδια;

²⁶ *Παρατάχθηκαν για πόλεμο*

*οἱ βασιλιάδες τῆς γῆς
και οἱ ἄρχοντες συγκεντρώθηκαν
σ' ἓναν τόπο,
ἐναντίον του Κυρίου και
του *Μεσσία του.*

²⁷ »Πραγματικά, ἐναντίον του *ἁγίου *δούλου σου, του Ἰησοῦ, που ἐσὺ τον ἔχρισες Μεσσία, συγκεντρώθηκαν ο *Ἡρώδης και ο

Πόντιος Πιλάτος μαζί με πλήθος ἐθνικῶν και Ἰουδαίων, ²⁸ για να κάνουν ὅσα εἶχε ὀρίσει προηγουμένως ἡ δύναμή σου και ἡ σοφία σου να γίνουν. ²⁹ Και τώρα, Κύριε, κοίταξε τὶς ἀπειλές τους! Δώσε δύναμη στους δούλους σου να κηρύττουν το λόγο σου με θάρρος. ³⁰ Ἀπλώσε το χέρι σου, για να γίνονται θεραπείες και θαυματουργικὲς ἀποδείξεις τῆς δυνάμεώς σου, στο ὄνομα του ἁγίου δούλου σου, του Ἰησοῦ». ³¹ Ὅταν τελείωσαν τὴν προσευχή, σειστίκε ο τόπος ὅπου ἦταν συγκεντρωμένοι· ὅλοι πλημμύρισαν ἀπὸ το Ἅγιο Πνεῦμα και κήρυτταν το λόγο του Θεοῦ με θάρρος.

Ἡ κοινοκτημοσύνη των πρώτων χριστιανῶν

³² Ὅλοι ὅσοι πίστεψαν εἶχαν μία καρδιά και μία ψυχή. Κανείς δεν θεωροῦσε ὅτι κάτι ἀπὸ τα υπάρχοντά του ἦταν δικό του, ἀλλὰ ὅλα τα εἶχαν κοινά. ³³ Οἱ ἀπόστολοι κήρυτταν και βεβαίωναν με μεγάλη πειστικότητα ὅτι ο Κύριος Ἰησοῦς ἀναστήθηκε. Κι ο Θεὸς ἔδινε σε ὅλους πλοῦσια τὴ χάρη του. ³⁴ Δεν ὑπῆρχε κανεὶς ἀνάμεσά τους που να στερεῖται τα ἀπαραίτητα. Γιατί ὅσοι εἶχαν χωράφια ἢ σπίτια τα πουλοῦσαν, κι ἔφερναν το ἀντίτιμο αὐτῶν που πουλοῦσαν, ³⁵ και το ἔθεταν στη διάθεση των ἀποστόλων. Ἀπ' αὐτό δινόταν στον καθένα ἀνάλογα με τὶς ἀνάγκες του. ³⁶ Ἔτσι ἔκανε κι ο Ἰωσῆς, ἓνας *λευίτης ἀπὸ τὴν Κύπρο, που οἱ ἀπόστολοι τον ὀνόμασαν Βαρνάβα, ὄνομα που μεταφράζεται «ο ἄνθρωπος τῆς παρηγορίας». ³⁷ Αὐτὸς εἶχε ἓνα χωράφι, το πούλησε κι ἔφερε τα χρήματα και τα ἔθεσε στη διάθεση των ἀποστόλων.

Ὁ Ἀνανίας και ἡ Σαπφείρα

5 Το ἀντίθετο ἐγένετο με κάποιον που τον ἔλεγαν Ἀνανία. Αὐτὸς, μαζί με τὴ γυναῖκα του τὴ Σαπφείρα, πούλησε ἓνα κτήμα, ² και με τὴ συγκατάθεση τῆς γυναίκας του κράτησε ἓνα μέρος ἀπὸ το ἀντίτιμο για τον εαυτό του· το υπόλοιπο το ἔφερε και το ἔθεσε στη διάθεση των ἀποστόλων. ³ Τότε ο Πέτρος του εἶπε: «Ἀνανία, γιατί ἀφῆρες το

*σατανά να κυριέψει την καρδιά σου; Γιατί είπες ψέματα στο Άγιο Πνεύμα και κράτησες για τον εαυτό σου ένα μέρος από το αντίτιμο του κτήματος; ⁴Όσο ήταν απούλητο δεν ήταν δικό σου; Κι όταν πουλήθηκε, πάλι στο χέρι σου δεν ήταν να κρατήσεις το αντίτιμο; Γιατί σκέφτηκες να κάνεις αυτό το πράγμα; Δεν είπες ψέματα σε ανθρώπους, αλλά στο Θεό». ⁵Ακούγοντας ο Ανανίας τα λόγια αυτά έπεσε κάτω και ξεψύχησε· κι όλοι όσοι τα έμαθαν αυτά, φοβήθηκαν πολύ. ⁶Μερικοί νέοι πήγαν και τον ετοίμασαν για την ταφή, τον έβγαλαν έξω και τον έθαψαν.

⁷Είχαν περάσει περίπου τρεις ώρες, όταν μπήκε μέσα η γυναίκα του, μη γνωρίζοντας τι είχε συμβεί. ⁸Ο Πέτρος τη ρώτησε: «Πες μου, τόσο πουλήσατε το κτήμα;» Κι αυτή είπε: «Ναι, τόσο». ⁹Ο Πέτρος τότε της λέει: «Γιατί συμφωνήσατε να προκαλέσετε το Πνεύμα του Κυρίου; Κοίτα, αυτή τη στιγμή βρίσκονται στην πόρτα εκείνοι που έθαψαν τον άντρα σου· αυτοί θα βγάλουν κι εσένα». ¹⁰Την ίδια στιγμή, αυτή έπεσε μπρος στα πόδια του και ξεψύχησε. Μπήκαν μέσα οι νέοι και τη βρήκαν νεκρή· την έβγαλαν κι αυτήν και την έθαψαν δίπλα στον άντρα της. ¹¹Όλη η εκκλησία και όλοι όσοι τ' άκουσαν αυτά, φοβήθηκαν πολύ.

Άλλα θαύματα των αποστόλων

¹²Μέσω των αποστόλων γίνονταν πολλά εκπληκτικά θαύματα στο λαό. Οι πιστοί συνήθιζαν να συγκεντρώνονται όλοι μαζί στη Στοά του Σολομώντα. ¹³Από τους άλλους που ήταν στο ναό κανείς δεν τολμούσε να προσκολληθεί σ' αυτούς, όμως ο λαός τούς είχε σε μεγάλη υπόληψη. ¹⁴Όλο και περισσότερα πλήθη από άντρες και γυναίκες πίστευαν στον Κύριο και γίνονταν μέλη της εκκλησίας. ¹⁵Ακόμη και στις πλατείες έφερναν τους ασθενείς και τους ξάπλυναν σε κρεβάτια και σε φορεία, για να πέσει πάνω σε κάποιον απ' αυτούς έστω και η σκιά του Πέτρου όταν περνούσε. ¹⁶Κι από τις πόλεις

που ήταν γύρω στην Ίερουσαλήμ συνέρρεε το πλήθος, φέρνοντας αρρώστους κι άλλους που τους βασάνιζαν πνεύματα πονηρά· κι όλοι αυτοί γιατρέυονταν.

Οι απόστολοι οδηγούνται στο συνέδριο

¹⁷Τότε ο αρχιερέας και όλοι όσοι ήταν μαζί του, δηλαδή αυτοί που ανήκαν στο κόμμα των Σαδδουκαίων, γεμάτοι φθόνο ¹⁸έβγαλαν τους αποστόλους και τους έβαλαν στη φυλακή. ¹⁹Αλλά, τη νύχτα, ένας άγγελος Κυρίου άνοιξε τις πόρτες της φυλακής, τους έβγαλε έξω και τους είπε. ²⁰«Πηγαίνετε στο ναό και κηρύξτε στο λαό το μήνυμα γι' αυτή την καινούρια ζωή». ²¹Αυτοί υπάκουσαν· πήγαν πολύ πρωί στο ναό και δίδασκαν. Στο μεταξύ, έφτασε ο αρχιερέας και οι δικοί του, συγκάλεσαν το συνέδριο και όλη τη γερουσία των Ισραηλιτών, και έστειλαν στη φυλακή να φέρουν τους αποστόλους. ²²Όταν όμως πήγαν οι φύλακες, δεν τους βρήκαν στη φυλακή. Γύρισαν λοιπόν και ανάφεραν: ²³«Τη φυλακή τη βγήκαμε κλεισμένη και καλά ασφαλισμένη· οι φύλακες στέκονταν μπροστά στις πόρτες· όταν όμως ανοίξαμε, δε βρήκαμε κανέναν μέσα». ²⁴Μόλις άκουσαν τα λόγια αυτά, ο διοικητής της φρουράς του ναού και οι αρχιερείς απορούσαν κι έλεγαν τι να συνέβη με τους αποστόλους. ²⁵Τότε έφτασε κάποιος και τους ανάγγειλε: «Οι άνθρωποι που βάλατε στη φυλακή, βρίσκονται στο ναό και διδάσκουν το λαό». ²⁶Τότε ο διοικητής πήγε μαζί με τη φρουρά και τους έφερε, όχι με τη βία, γιατί φοβούνταν μη λιθοβοληθούν από το λαό. ²⁷Τους έφεραν λοιπόν και τους έβαλαν να σταθούν μπροστά στο συνέδριο. Ο αρχιερέας τούς ρώτησε: ²⁸«Δε σας διατάξαμε να μη διδάσκετε για τον άνθρωπο αυτόν; Εσείς γεμίσατε την Ιερουσαλήμ με τη διδασκαλία σας, και θέλετε να ρίξετε πάνω μας το κρίμα για το θάνατο αυτού του ανθρώπου!» ²⁹Ο Πέτρος όμως και οι άλλοι απόστολοι είπαν: «Πιο πολύ πρέπει να υπακούμε στο Θεό πα-

ρά στους ανθρώπους. ³⁰Ο Θεός των προγόνων μας ανέστησε τον Ιησού, που εσείς τον σκοτώσατε κρεμώντας τον στο ξύλο του σταυρού. ³¹Αυτόν ο Θεός τον ανύψωσε με την κραταιά δύναμή του στη θέση του αρχηγού και του σωτήρα, για να δώσει στους Ισραηλίτες την ευκαιρία να μετανοήσουν και να λάβουν συγχώρηση για τις αμαρτίες τους. ³²Μάρτυρες ότι είναι αλήθεια αυτά που λέμε είμαστε εμείς και το Άγιο Πνεύμα, που ο Θεός το έδωσε σ' όσους του είναι υπάκουοι».

³³Τα μέλη του συνεδρίου, όταν τ' άκουσαν αυτά, έγιναν έξαλλοι και ήθελαν να τους σκοτώσουν. ³⁴Τότε πήρε το λόγο ένας *Φαρισαίος που ήταν μέλος του συνεδρίου και τον έλεγαν Γαμαλιήλ. Αυτός ήταν δάσκαλος του νόμου, και τον εκτιμούσε όλος ο λαός. Διέταξε να βγάλουν για λίγο έξω τους αποστόλους ³⁵και είπε στο συνέδριο: «Ισραηλίτες, σκεφτείτε καλά τι θα κάνετε με τους ανθρώπους αυτούς. ³⁶Γιατί πριν από λίγον καιρό ξεσηκώθηκε ο Θευδάς κι έκανε τον σπουδαίο, και πήγαν μαζί του περίπου τετρακόσιοι άντρες. Ο ίδιος σκοτώθηκε, όμως, διαλύθηκαν όλοι οι οπαδοί του και το κίνημα έσβησε. ³⁷Υστερα απ' αυτόν ξεσηκώθηκε ο Ιούδας ο Γαλιλαίος, τον καιρό της απογραφής, και παρέσυρε στην επανάστασή του πολύ κόσμο. Το ίδιο κι εκείνος σκοτώθηκε, και όλοι οι οπαδοί του διασκορπίστηκαν. ³⁸Γι' αυτό και στην περίπτωση αυτή σας λέω: μην ασχολείστε μ' αυτούς τους ανθρώπους και ελευθερώστε τους. Γιατί, αν αυτό που σκέφτονται ή αυτό που κάνουν προέρχεται από ανθρώπινη δύναμη, θα διαλυθεί μόνο του. ³⁹Αν όμως προέρχεται από το Θεό, δε θα μπορέσετε να το διαλύσετε — για να μη σας πω ότι μπορεί να βρεθείτε τελικά και θεομάχοι».

Τα μέλη του συνεδρίου πείστηκαν από τα λόγια του, ⁴⁰προσκάλεσαν τους αποστόλους και αφού τους έδειραν, τους διέταξαν να μην κηρύττουν για τον Ιησού· ύστερα τους

απέλυσαν. ⁴¹Οι απόστολοι έφυγαν από το συνέδριο χαρούμενοι, γιατί ο Θεός τούς είχε αξιώσει να κακοποιηθούν για χάρη του Χριστού. ⁴²Και κάθε μέρα στο ναό και στα σπίτια δε σταματούσαν να διδάσκουν και να φέρνουν το χαρούμενο μήνυμα ότι ήρθε ο *Μεσσίας, κι αυτός είναι ο Ιησούς.

Η εκλογή των επτά Διακόνων

6 Εκείνες τις μέρες, καθώς μεγάλωνε ο αριθμός των μαθητών, άρχισαν να παραπονιούνται οι ελληνόφωνοι πιστοί εναντίον των εβραιοφώνων, ότι στην καθημερινή διανομή των τροφίμων δεν φρόντιζαν τις ελληνόφωνες χήρες όσο έπρεπε. ²Τότε οι δώδεκα απόστολοι σύναξαν όλους τους μαθητές και τους είπαν: «Δεν είναι σωστό εμείς ν' αφήσουμε το κήρυγμα του λόγου του Θεού και να ασχολούμαστε με διανομές τροφίμων. ³Φροντίστε, λοιπόν, αδελφοί, να εκλέξετε απ' ανάμεσά σας επτά άντρες με καλή φήμη, γεμάτους από τη σοφία του Αγίου Πνεύματος, θα ορίσουμε αυτούς να κάνουν αυτό το έργο, ⁴κι εμείς θα αφιερωθούμε αποκλειστικά στην προσευχή και στο έργο του κηρύγματος». ⁵Μ' αυτά τα λόγια συμφώνησε όλη η κοινότητα. Έτσι διάλεξαν το Στέφανο, άνθρωπο γεμάτον πίστη και Άγιο Πνεύμα· επίσης το Φίλιππο, τον Πρόχορο, το Νικάνορα, τον Τίμωνα, τον Παρμενά και το Νικόλαο από την Αντιόχεια, ο οποίος προηγουμένως είχε προσχωρήσει στον Ιουδαϊσμό. ⁶Η κοινότητα τους έφερε μπροστά στους αποστόλους, οι οποίοι προσευχήθηκαν κι έβαλαν τα χέρια πάνω στα κεφάλια αυτών των επτά.

⁷Στο μεταξύ ο λόγος του Θεού είχε μεγάλη διάδοση. Ο αριθμός των μαθητών στην *Ιερουσαλήμ μεγάλωνε πολύ. Ακόμη και πάρα πολλοί *ιερείς αποδέχονταν την πίστη.

Η σύλληψη του Στεφάνου

⁸Ο Στέφανος, εξάλλου, γεμάτος πίστη και δύναμη, έκανε μεγάλα και καταπληκτικά

θαύματα ανάμεσα στο λαό. ⁹Μερικοί από τη *συναγωγή που λεγόταν «των Λιβερτίων», καθώς και μερικοί Κυρηναίοι και Αλεξανδρινοί, κι άλλοι από την Κιλικία κι από την επαρχία της *Ασίας, άρχισαν να λογομαχούν με το Στέφανο. ¹⁰Δεν μπορούσαν όμως ν' αντιμετωπίσουν τη σοφία και το Άγιο Πνεύμα που τον φώτιζε όταν αυτός μιλούσε. ¹¹Τότε έβαλαν ανθρώπους να πουν ότι τον άκουσαν να λέει λόγια βλάσφημα για το Μωυσή και για το Θεό. ¹²Κι έτσι ξεσήκωσαν το λαό, τους *πρεσβυτέρους και τους *γραμματείς. Πήγαν, λοιπόν, και τον συνέλαβαν και τον έσυραν στο *συνέδριο. ¹³Εκεί παρουσίασαν ψευδομάρτυρες που έλεγαν: «Ο άνθρωπος αυτός συνεχώς λέει βλάσφημα λόγια εναντίον του *αγίου *ναού και εναντίον του *νόμου. ¹⁴Τον έχουμε ακούσει να λέει ότι αυτός ο Ιησούς ο *Ναζωραίος θα γκρεμίσει το ναό και θ' αλλάξει τους θεσμούς που μας παρέδωσε ο Μωυσής». ¹⁵Όλα τα μέλη του συνεδρίου κοίταξαν το Στέφανο και είδαν ότι το πρόσωπό του έλαμπε σαν να ήταν πρόσωπο *αγγέλου.

Ο λόγος του Στεφάνου

7 Τότε ρώτησε ο *αρχιερέας το Στέφανο: «Έτσι έχουν τα πράγματα;» ²Ο Στέφανος αποκρίθηκε: «Αδερφοί και πατέρες, ακούστε: Ο δοξασμένος Θεός φανερώθηκε στον προπάτορά μας τον *Αβραάμ όταν ήταν στη *Μεσοποταμία, πριν έρθει να κατοικήσει στη *Χαρράν, ³και του είπε: *Φύγε από την πατρίδα σου κι από τους συγγενείς σου, και πήγαινε στη χώρα που θα σου δείξω.* ⁴Εκείνος τότε έφυγε από τη χώρα των Χαλδαιών και πήγε να κατοικήσει στη Χαρράν. Από 'κει, όταν πέθανε ο πατέρας του, ο Θεός τον έφερε να κατοικήσει σ' ετούτη τη χώρα, που κι εσείς τώρα κατοικείτε. ⁵Όμως δεν του έδωσε τότε ιδιοκτησία ούτε ένα μέτρο γης, αλλά του υποσχέθηκε να τη δώσει σ' αυτόν, και μετά το θάνατό του

στους απογόνους του, αν και ο Αβραάμ δεν είχε ακόμη παιδί. ⁶Ο Θεός δηλαδή του είπε: *Οι απόγονοί σου θα ζήσουν σαν ξένοι σε ξένη χώρα· τετρακόσια χρόνια θα είναι υπόδουλοι και θα τους κακομεταχειριστούν.* ⁷*Το έθνος που θα τους υποδουλώσει θα το τιμωρήσω εγώ, είπε ο Θεός· ύστερα θα φύγουν από 'κει και θα με λατρέψουν σ' αυτόν εδώ τον τόπο.* ⁸Τότε ο Θεός έκανε μαζί του *διαθήκη, που σημάδι της είναι η *περιτομή. Έτσι όταν απέκτησε ύστερα ο Αβραάμ το γιο του τον Ισαάκ, του έκανε την όγδοη μέρα περιτομή· το ίδιο έκανε κι ο Ισαάκ στον Ιακώβ και ο Ιακώβ στους δώδεκα γιους του, τους προπάτορες των φυλών μας.

⁹Οι δώδεκα γιοι του Ιακώβ ζήτησαν τον Ιωσήφ και τον πούλησαν στην Αίγυπτο. Ο Θεός όμως ήταν μαζί του ¹⁰και τον γλίτωσε απ' όλα του τα δεινά. Του έδωσε χάρη και σοφία τόση που ο Φαραώ, ο βασιλιάς της Αιγύπτου, τον διόρισε διοικητή της χώρας και διαχειριστή όλης της βασιλικής περιουσίας. ¹¹Κατόπιν έπεσε φοβερή πείνα σ' όλη την Αίγυπτο και τη *Χαναάν, και οι προπάτορές μας δεν έβρισκαν τίποτε να φάνε. ¹²Όταν ο Ιακώβ άκουσε ότι στην Αίγυπτο υπήρχε σιτάρι, έστειλε τους προπάτορές μας εκεί. Πήγαν την πρώτη φορά, ¹³και τη δεύτερη φανερώθηκε ο Ιωσήφ στους αδερφούς του· έτσι έμαθε ο Φαραώ την καταγωγή του Ιωσήφ. ¹⁴Έστειλε τότε ο Ιωσήφ και κάλεσε κοντά του τον πατέρα του τον Ιακώβ και όλους τους συγγενείς του, εβδομήντα πέντε άτομα. ¹⁵Έτσι ο Ιακώβ κατέβηκε στην Αίγυπτο, όπου και πέθανε αυτός και οι προπάτορές μας. ¹⁶Αργότερα τα οστά τους μεταφέρθηκαν στη Συχέμ, όπου και θάφτηκαν στο μνήμα που είχε αγοράσει ο Αβραάμ από τα παιδιά τού Εμμόρ του Συχεμίτη, πληρώνοντας το αντίτιμο σε ασήμι.

¹⁷Καθώς πλησίαζε ο καιρός να εκπληρωθεί η υπόσχεση που είχε δώσει με *όρκο ο Θεός στον Αβραάμ, ο λαός Ισραήλ πληθαι-

6,10 6,3 Ακ 21,15 6,11 Mt 26,59-61 6,13 21,28 18,13 Ιερ 26,11 7,2 22,1 7,3 Γεν 12,1 Εβρ 11,8-10 7,4 Γεν 11,31 12,4 7,5 Γεν 12,7 7,6-7 Γεν 15,13-14 7,8 Γεν 17,9-14 21,2-4 25,26 29,31—30,24· 35,16-18 7,9 Γεν 37,11.28 39,2 21 7,10 Γεν 41,37-44 7,11-12 Γεν 41,54 42,1-2 5 7,13 Γεν 45,1 3 16 7,14-15 Γεν 45,9-10 18 46,6-7 Γεν 46,27 και 46,19-22 7,16 Γεν 23,3-16 49,29-30 50,13· Ιησ 24,32 Εβρ 11,9 13 7,17-18 ΕΞ 1,7-8

νε στην Αίγυπτο και γίνονταν όλο και πιο πολυάριθμοι. ¹⁸Τότε ανέλαβε την εξουσία στην Αίγυπτο ένας άλλος βασιλιάς, που δε γνώριζε τον Ιωσήφ. ¹⁹Αυτός έβαλε κακό σχέδιο στο νου του και προσπάθησε να εξολοθρεύσει το γένος μας, υποχρεώνοντας τους προπάτορές μας ν' αφήνουν έκθετα τα βρέφη τους, ώστε να μη ζούν. ²⁰Εκείνο τον καιρό γεννήθηκε ο Μωυσής και ήταν αρεστός στο Θεό· ανατράφηκε τρεις μήνες στο σπίτι του πατέρα του ²¹και όταν τον άφησαν έκθετο, τον πήρε η θυγατέρα του Φαραώ και τον ανέθρεψε σαν δικό της γιο. ²²Ο Μωυσής μορφώθηκε με όλη τη σοφία των Αιγυπτίων και ήταν δυνατός στα λόγια και στα έργα.

²³»Όταν έγινε σαράντα ετών, του γεννήθηκε η επιθυμία να γνωρίσει τα αδέρφια του, τους Ισραηλίτες. ²⁴Τότε είδε κάποιον που τον κακοποιούσε αναίτια ένας Αιγύπτιος· πήρε το μέρος του και υπερασπίστηκε τον καταπιεζόμενο, σκοτώνοντας τον Αιγύπτιο. ²⁵Νόμιζε ότι οι συμπατριώτες του θα καταλάβαιναν πως ο Θεός ήθελε να τους δώσει την ελευθερία τους μέσω αυτού, εκείνοι όμως δεν το κατάλαβαν. ²⁶Την άλλη μέρα είδε δυο Ισραηλίτες να φιλονικούν και προσπαθούσε να τους συμφιλιώσει: *“Για ακούστε εδώ:”* τους έλεγε, *“εσείς είστε αδέρφια· γιατί μαλώνετε;”* ²⁷Αυτός όμως που είχε το άδικο τον έσπρωξε και του είπε: *Ποιος σε διόρισε άρχοντα και δικαστή μας;* ²⁸*Μήπως θέλεις να με σκοτώσεις, όπως σκότωσες χτες τον Αιγύπτιο;* ²⁹Όταν άκουσε ο Μωυσής τα λόγια αυτά, έφυγε και εγκαταστάθηκε στη *Μαδιάμ. Εκεί απέκτησε δύο παιδιά.

³⁰»Όταν συμπληρώθηκαν σαράντα χρόνια από τότε, του φανερώθηκε στην έρημο του όρους *Σινά ένας άγγελος μέσα στην πύρινη φλόγα που έβγαινε από μια βάτο. ³¹Όταν είδε το φαινόμενο αυτό ο Μωυσής, ξαφνιάστηκε. Κι ενώ πλησίαζε να δει τι συμβαίνει, ακούστηκε η φωνή του Κυρίου να του λέει:

32 *Εγώ είμαι ο Θεός των προγόνων σου, ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ. Ο Μωυσής τρόμαξε και δεν τολμούσε να κοιτάξει προς τα 'κει. 33* *Τότε ο Κύριος του είπε: βγάλε τα υποδήματα από τα πόδια σου· γιατί ο τόπος όπου στέκεσαι είναι άγιος. 34* *Ξέρω καλά τα βάσανα του λαού μου στην Αίγυπτο και άκουσα το στεναγμό τους, γι' αυτό κατέβηκα να τους γλιτώσω. Έλα λοιπόν τώρα, να σε στείλω στην Αίγυπτο.*

³⁵»Αυτόν, λοιπόν, το Μωυσή που τον είχαν απαρνηθεί όταν του είπαν ποιος σε διόρισε άρχοντα και δικαστή, αυτόν ο Θεός τον έστειλε άρχοντα και ελευθερωτή μέσω του αγγέλου που του φανερώθηκε στη βάτο.

³⁶Αυτός τους οδήγησε στην ελευθερία, αφού έκανε καταπληκτικά θαύματα στην Αίγυπτο και στην *Ερυθρά Θάλασσα, καθώς και στην έρημο σαράντα χρόνια. ³⁷Αυτός είναι ο Μωυσής που είπε στους Ισραηλίτες: *Έναν προφήτη σαν κι εμένα θα αναδείξει για σας ο Θεός από σας τους ίδιους· αυτόν να ακούτε.* ³⁸Αυτός, όταν συγκεντρώθηκε ο λαός στην έρημο, μεσολάβησε ανάμεσα στον άγγελο που του μιλούσε στο όρος Σινά και στους προγόνους μας, κι αυτός παρέλαβε λόγια που οδηγούσαν στη ζωή, για να μας τα μεταδώσει.

³⁹»Οι πρόγονοί μας τότε δε θέλησαν να υπακούσουν σ' αυτόν, αλλά τον παραμέρισαν και νοστήλησαν την Αίγυπτο. ⁴⁰Γι' αυτό είπαν στον *Ααρών: *Φτιάξε μας θεούς για να πηγαίνουν μπροστά να μας δείχνουν το δρόμο· γιατί αυτός ο Μωυσής που μας έβγαλε από την Αίγυπτο δεν ξέρουμε τι απέγινε.* ⁴¹Τότε επίσης ήταν που κατασκεύασαν ένα μοσχάρι και πρόσφεραν θυσία σ' εκείνο το είδωλο· και γιόρταζαν για να τιμήσουν αυτό που είχαν φτιάξει με τα χέρια τους. ⁴²Έτσι κι ο Θεός τούς αποστράφηκε και τους άφησε να λατρεύουν τα αστέρια τ' ουρανού, όπως γράφει στο βιβλίο των προφητών: *μήπως μου προσφέρατε σφαχτά και θυσίες σαράντα χρόνια στην έρημο, Ισραη-*

λίτες; ⁴³Όχι· αλλά περιφέρατε τη σκηνή του *Μολόχ και το αστέρι του θεού σας Ρεμφάν, τα είδωλα που φτιάξατε για να τα προσκυνάτε. Γι' αυτό κι εγώ θα σας εξορίσω πέρα από τη *Βαβυλώνα.

⁴⁴»Στην έρημο οι πρόγονοί μας είχαν τη *σκηνή του Μαρτυρίου, που ο Θεός είχε διατάξει το Μωυσή να την κατασκευάσει σύμφωνα με το υπόδειγμα που του είχε φανερωθεί. ⁴⁵Τη σκηνή εκείνη την παρέλαβαν οι πρόγονοί μας της επόμενης γενιάς και την έφεραν μαζί τους στη χώρα που κατέλαβαν με τον Ιησού του Ναυή, καθώς ο Θεός έδωχνε από μπροστά τους όλα τα έθνη που κατοικούσαν εκεί. Και τη διατήρησαν ως την εποχή του Δαβίδ. ⁴⁶Αυτός απέκτησε την εύνοια του Θεού και ζήτησε την άδεια να χτίσει κατοικία για το Θεό τού Ιακώβ. ⁴⁷Την κατοικία αυτή την έχτισε για το Θεό ο Σολομών. ⁴⁸Ο Ύψιστος όμως δεν κατοικεί σε χειροποίητους ναούς. Όπως λέει ο προφήτης:

*⁴⁹Ο ουρανός είναι ο θρόνος μου,
κι η γη είναι το στήριγμα για
ν' ακουμπούν τα πόδια μου.*

*Τι σπίτι θα μου χτίσετε; λέει ο Κύριος,
και ποιος μπορεί να είναι ο τόπος
της κατοικίας μου;*

⁵⁰Εγώ δεν τα 'φτιαξα όλα αυτά;

⁵¹»Σκληροτράχηλοι! Η καρδιά σας είναι πορωμένη και τ' αυτιά σας κλειστά. Πάντοτε αντιθέκεστε στο Άγιο Πνεύμα· όπως οι πρόγονοί σας, το ίδιο κι εσείς.

⁵²»Ποιον από τους προφήτες δεν κατάδωξαν οι πρόγονοί σας; Θανάτωσαν αυτούς που προφήτεψαν τον ερχομό του Δίκαιου *Μεσσία, που κι εσείς τώρα γίνετε προδότες και φονιάδες του, ⁵³εσείς οι ίδιοι που λάβατε το νόμο του Θεού μέσω αγγέλων αλλά δεν τον τηρήσατε!»

Ο λιθοβολισμός του Στεφάνου

⁵⁴Όταν τ' άκουσαν αυτά οι αρχιερείς, εξαγριώθηκαν και έτριζαν τα δόντια τους ε-

ναντίον του Στεφάνου. ⁵⁵Αυτός όμως γεμάτος από το Άγιο Πνεύμα, ατένισε τον ουρανό και είδε τη *δόξα του Θεού και τον Ιησού να στέκεται στα *δεξιά του Θεού· ⁵⁶και είπε: «Να, βλέπω τον ουρανό ανοιχτό και τον *Υίο του Ανθρώπου να στέκεται στα δεξιά του Θεού». ⁵⁷Τότε αυτοί έβγαλαν μια μεγάλη κραυγή κι έκλεισαν τ' αυτιά τους· όρμησαν όλοι μαζί καταπάνω του, ⁵⁸τον έσυραν έξω από την πόλη και τον *λιθοβολούσαν. Οι μάρτυρες κατηγορίας, που θα 'ρχιζαν πρώτοι τις πέτρες, απέθεταν τα ρούχα τους στα πόδια ενός νεαρού που λεγόταν Σαύλος. ⁵⁹Ενώ αυτοί τον λιθοβολούσαν, ο Στέφανος προσευχόταν και έλεγε: «Κύριε Ιησού, δέξου το πνεύμα μου». ⁶⁰Ύστερα έπεσε στα γόνατα και φώναξε δυνατά: «Κύριε, μην τους λογαριάσεις την αμαρτία αυτή». Και μ' αυτά τα λόγια, ξεψύχησε.

Ο Σαύλος διώκει την Εκκλησία

Ο Σαύλος επικροτούσε τη θανάτωση του Στεφάνου.

8 Εκείνη την ημέρα έγινε μεγάλος διωγμός στην εκκλησία των Ίεροσολύμων· κι όλοι διασκορπίστηκαν στα χωριά της Ιουδαίας και της *Σαμάρειας, εκτός από τους αποστόλους. ²Το Στέφανο τον έθαψαν μερικοί άντρες ευλαβείς και τον θρήνησαν πολύ. ³Στο μεταξύ ο Σαύλος ρήμαζε την εκκλησία· έμπαινε με τη βία στα σπίτια, έσερνε έξω άντρες και γυναίκες και τους έριχνε στη φυλακή.

Ο Φίλιππος στη Σαμάρεια

⁴Εκείνοι που είχαν διασκορπιστεί διέσχισαν τη χώρα κηρύττοντας το ευαγγέλιο. ⁵Έτσι κι ο Φίλιππος, κατέβηκε σε μια πόλη της Σαμάρειας και τους κήρυττε ότι ο Ιησούς είναι ο *Μεσσίας. ⁶Ο κόσμος όλος με μια καρδιά πρόσεχε αυτά που έλεγε ο Φίλιππος, ακούγοντάς τον και βλέποντας τα θαύματα που έκανε. ⁷Από πολλούς, που εί-

χαν *πνεύματα δαιμονικά, αυτά έβγαιναν φωνάζοντας με δυνατή φωνή, και πολλοί παραλυτικοί και κουτσοί θεραπεύονταν. ⁸Έτσι, στην πόλη εκείνη έγινε μεγάλη χαρά.

Ο μάγος Σίμων

⁹Στην ίδια πόλη υπήρχε από καιρό κάποιος που λεγόταν Σίμων. Αυτός, με διάφορες μαγείες άφηνε κατάπληκτο το λαό της Σαμάρειας και παράστανε τον μεγάλο. ¹⁰Όλοι, μικροί και μεγάλοι, τον ακολουθούσαν και έλεγαν: «Αυτός είναι η Μεγάλη Δύναμη του Θεού». ¹¹Και τον ακολουθούσαν, γιατί για αρκετόν καιρό τούς είχε καταπλήξει με τις μαγείες του. ¹²Όταν όμως πίστεψαν στο Φίλιππο, που κήρυττε τη χαρμόσυνη είδηση για τη *βασιλεία του Θεού και για τη σωτηρία μέσω του Ιησού Χριστού, βαφτίζονταν άντρες και γυναίκες. ¹³Πίστεψε και ο Σίμων, βαφτίστηκε και προσκολλήθηκε στο Φίλιππο· και βλέποντας να γίνονται μεγάλα θαύματα έμενε κατάπληκτος.

¹⁴Όταν έμαθαν οι απόστολοι στα Ιεροσόλυμα ότι η Σαμάρεια δέχτηκε το λόγο του Θεού, τούς έστειλαν τον Πέτρο και τον Ιωάννη. ¹⁵Αυτοί πήγαν εκεί και προσευχήθηκαν για να λάβουν το Άγιο Πνεύμα όσοι είχαν βαπτιστεί. ¹⁶Και τούτο, γιατί το Άγιο Πνεύμα δεν είχε κατεβεί σε κανέναν απ' αυτούς· απλώς ήταν βαφτισμένοι στο όνομα του Κυρίου Ιησού. ¹⁷Τότε, καθώς οι απόστολοι έθεταν τα χέρια πάνω τους, εκείνοι λάμβαναν το Άγιο Πνεύμα. ¹⁸Όταν είδε ο Σίμων ότι με το να θέτουν τα χέρια τους οι απόστολοι πάνω σ' αυτούς τους ανθρώπους, δινόταν το Άγιο Πνεύμα, έφερε χρήματα σ' αυτούς ¹⁹και τους είπε: «Δώστε και σ' εμένα αυτήν την εξουσία, ώστε σ' όποιον επιθέτω τα χέρια μου, να λαβαίνει Άγιο Πνεύμα». ²⁰Ο Πέτρος τότε του είπε: «Να χαθείς κι εσύ και τα λεφτά σου! Γιατί φαντάστηκες πως η δωρεά του Θεού μπορεί ν' αποκτηθεί με χρήματα. ²¹Καμιά σχέση δεν έχεις εσύ με το ευαγγέλιο που κηρύττουμε. Γιατί η καρδιά σου δεν είναι ίσια μπροστά στο Θεό. ²²Μετανόησε λοιπόν και παράτησε την κακή

σου αυτή πρόθεση. Παρακάλεσε τον Κύριο, μήπως σε συγχωρήσει γι' αυτό που σκέφτηκες· ²³γιατί σε βλέπω να είσαι γεμάτος κακία και κυριευμένος από την αδικία». ²⁴Ο Σίμων αποκρίθηκε και είπε: «Παρακαλέστε εσείς για μένα το Θεό να μη μου συμβεί τίποτε απ' αυτά που είπατε».

²⁵Ύστερα απ' αυτά ο Πέτρος και ο Ιωάννης έδωσαν τη μαρτυρία τους και κήρυξαν το λόγο του Κυρίου, και μετά γύρισαν στα Ιεροσόλυμα. Στο δρόμο κήρυξαν το ευαγγέλιο σε πολλά χωριά των Σαμαρειτών.

Ο Φίλιππος και ο Αιθίοπας

²⁶Ένας *άγγελος Κυρίου είπε στο Φίλιππο: «Σήκω και πήγαινε κατά το νότο, στο δρόμο που κατεβαίνει από την Ιερουσαλήμ στη Γάζα». Ο δρόμος αυτός είναι ερημικός. ²⁷Ο Φίλιππος σηκώθηκε και πήγε. Συγχρόνως, ένας Αιθίοπας *ευνούχος, αξιωματικός στην υπηρεσία της Κανδάκης, δηλαδή της βασίλισσας των Αιθίοπων, και διαχειριστής των οικονομικών της, που είχε έρθει να προσκυνήσει στην Ιερουσαλήμ, ²⁸γύριζε τώρα στη πατρίδα του. Καθόταν στο αμάξι του και διάβαζε τον *προφήτη Ησαΐα. ²⁹Το Άγιο Πνεύμα είπε στο Φίλιππο: «Πλησίασε και περπάτα κοντά στο αμάξι αυτό». ³⁰Ο Φίλιππος έτρεξε κοντά και άκουσε τον Αιθίοπα να διαβάζει τον προφήτη Ησαΐα. Τότε τον ρώτησε: «Άραγε, καταλαβαίνεις αυτά που διαβάζεις;» ³¹Εκείνος απάντησε: «Πώς θα μπορούσα να καταλάβω αν δε με οδηγήσει κάποιος;» Παρακάλεσε, λοιπόν, το Φίλιππο ν' ανέβει και να καθίσει μαζί του. ³²Η περικοπή της *Γραφής, που διάβαζε, ήταν η εξής:

*Σαν πρόβατο οδηγήθηκε στη σφαγή,
και σαν το αρνί που παραμένει άφωνο
μπροστά σ' αυτόν που το κουρευεί,
έτσι κι αυτός δεν ανοίγει
το στόμα του.*

³³*Καταδικάστηκε σε ταπεινωτικό θάνατο
και του αρνήθηκαν τη δίκαιη κρίση.
Εξάλειψαν τη ζωή του από το πρόσωπο
της γης·*

*ποιος μπορεί να μετρήσει
τους απογόνους του;*

³⁴Ο ευνούχος είπε στο Φίλιππο: «Πες μου, σε παρακαλώ, για ποιον το λέει αυτό ο προφήτης: για τον εαυτό του ή για κανέναν άλλο;» ³⁵Τότε ο Φίλιππος, παίρνοντας ευκαιρία από το κομμάτι αυτό της Γραφής, άρχισε να του κηρύττει το χαρμόσυνο μήνυμα για τον Ιησού. ³⁶Καθώς προχωρούσαν στο δρόμο, έφτασαν σ' έναν τόπο που είχε νερό. Τότε ο ευνούχος λέει: «Να νερό; τι με εμποδίζει να βαπτιστώ;» ³⁷Ο Φίλιππος του απάντησε: «Αν πιστεύεις μ' όλη σου την καρδιά, μπορείς να βαπτιστείς». Ο ευνούχος αποκρίθηκε: «Πιστεύω ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο *Υιός του Θεού». ³⁸Κι αμέσως διέταξε να σταματήσει το αμάξι· κατέβηκαν κι οι δυο στο νερό, ο Φίλιππος και ο ευνούχος, κι ο Φίλιππος τον βάπτισε. ³⁹Όταν βγήκαν έξω από το νερό, το Πνεύμα του Κυρίου άρπαξε το Φίλιππο και δεν τον ξαναείδε πια ο ευνούχος, ο οποίος συνέχισε το ταξίδι του γεμάτος χαρά. ⁴⁰Ο Φίλιππος βρέθηκε στην Άζωτο. Από 'κει, κι ώσπου να φτάσει στην Καισάρεια, κήρυττε το ευαγγέλιο σ' όλες τις πόλεις απ' όπου περνούσε.

Η μεταστροφή του Σαύλου

(Πρ 22,6-16 26,12-18)

9 Στο μεταξύ ο Σαύλος συνέχιζε να έχει απειλητικές και φονικές διαθέσεις για τους μαθητές του Κυρίου· πήγε μάλιστα στον *αρχιερέα ²και του ζήτησε συστατικές επιστολές για τις *συναγωγές στη Δαμασκό. Ήθελε να φέρει δεμένους στην *Ιερουσαλήμ όποιους θα 'βρισκε εκεί να ακολουθούν την οδό του Κυρίου, άντρες και γυναίκες. ³Καθώς πήγαινε και πλησίαζε στην Δαμασκό, ξαφνικά τον φώτισε μια αστραπή από τον ουρανό. ⁴Αυτός έπεσε στη γη κι άκουσε μια φωνή να του λέει: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;» ⁵«Ποιος είσαι, Κύριε;» ρώτησε. Κι ο Κύριος του απάντησε: «Εγώ είμαι ο Ιησούς, που εσύ τον καταδιώκεις. ⁶Σήκω ό-

μως και μπες στην πόλη· εκεί θα σου πούνε τι πρέπει να κάνεις». ⁷Οι άντρες που συνόδευαν το Σαύλο έμειναν μ' ανοιχτό το στόμα, γιατί άκουγαν τη φωνή, δεν έβλεπαν όμως κανένα. ⁸Αυτός σηκώθηκε πάνω κι ενώ τα μάτια του ήταν ανοιχτά, δεν έβλεπε τίποτε. Οι συνοδοί του τότε τον έπιασαν από το χέρι και τον οδήγησαν στη Δαμασκό. ⁹Τρεις μέρες ήταν τυφλός. Στο διάστημα αυτό ούτε έφαγε ούτε ήπια.

¹⁰Εκεί στη Δαμασκό ζούσε ένας μαθητής που τον έλεγαν Ανανία. Σ' αυτόν φανερώθηκε σε όραμα ο Κύριος και του είπε: «Ανανία!» Εκείνος απάντησε: «Ορίστε, Κύριε!» ¹¹«Σήκω», του λέει ο Κύριος, «και πήγαινε στην οδό που λέγεται Ευθεία. Εκεί, στο σπίτι του Ιούδα, ζήτησε κάποιον από την Ταρσό που λέγεται Σαύλος. Αυτή τη στιγμή προσεύχεται, ¹²και είδε σε όραμα κάποιον που λέγεται Ανανίας να μπαίνει και ν' ακουμπάει πάνω του το χέρι του για να ξαναβρεί το φως του».

¹³Ο Ανανίας απάντησε: «Κύριε, έχω ακούσει από πολλούς πόσα δεινά έχει προκαλέσει αυτός ο άνθρωπος στους πιστούς σου στην Ιερουσαλήμ. ¹⁴Κι εδώ που ήρθε, έχει εξουσιοδότηση από τους αρχιερείς να συλλάβει όλους όσοι ομολογούν το όνομά σου». ¹⁵«Πήγαινε», του λέει ο Κύριος, «γιατί αυτόν εγώ τον διάλεξα για να τον χρησιμοποιήσω ως όργανο που θα με κάνει γνωστό στα έθνη και στους άρχοντές τους, και στον ισραηλιτικό λαό. ¹⁶Κι εγώ θα του δείξω πόσα θα πρέπει να πάθει για χάρη του ονόματός μου».

¹⁷Τότε ο Ανανίας έφυγε και πήγε σ' εκείνο το σπίτι. Ακούμπησε τα χέρια του πάνω στο Σαούλ και του είπε: «Σαούλ, αδερφέ, ο Κύριος, ο Ιησούς, αυτός που σου φανερώθηκε στο δρόμο καθώς ερχόσουν, με έστειλε για να ξαναβρείς το φως σου και να γεμίσεις με Άγιο Πνεύμα». ¹⁸Αμέσως τότε έπεσαν από τα μάτια του κάτι σαν λέπια και ξαναβρήκε το φως του. Σηκώθηκε, βαπτίσθη-

κε, ¹⁹και κατόπιν έφαγε και συνήλθε.

Το κήρυγμα του Σαύλου στη Δαμασκό

Ο Σαύλος έμεινε μερικές μέρες με τους μαθητές που ήταν στη Δαμασκό. ²⁰Από την πρώτη στιγμή κήρυττε στις συναγωγές ότι ο Ιησούς είναι ο *Υιός του Θεού. ²¹Όλοι όσοι τον άκουγαν έμεναν κατάπληκτοι και έλεγαν: «Μα αυτός δεν είναι εκείνος που καταδίδωξε στην Ιερουσαλήμ αυτούς που πιστεύουν στον Ιησού; Κι εδώ γι' αυτό δεν έχει έρθει, για να τους πάει δεμένους στους αρχιερείς;» ²²Ο Σαύλος όμως ενισχυόταν όλο και περισσότερο και δημιουργούσε σύγχυση στους Ιουδαίους που κατοικούσαν στη Δαμασκό, αποδεικνύοντάς τους ότι ο Ιησούς είναι ο *Μεσσίας.

²³Υστερα από αρκετές μέρες, οι Ιουδαίοι αποφάσισαν να τον σκοτώσουν. ²⁴Η επιβουλή τους όμως έγινε γνωστή στο Σαύλο. Επιτηρούσαν τις πύλες μέρα και νύχτα για να τον σκοτώσουν. ²⁵Αλλά οι μαθητές του τον πήραν, τον έβαλαν μέσα σ' ένα καλάθι και με σχοινί τον κατέβασαν νύχτα από το τείχος.

Ο Σαύλος στην Ιερουσαλήμ

²⁶Ο Σαύλος πήγε στην Ιερουσαλήμ και προσπαθούσε να συνδεθεί με τους μαθητές. Όλοι όμως τον φοβούνταν και δεν πίστευαν ότι είναι μαθητής. ²⁷Τότε ο Βαρνάβας τον πήρε και τον πήγε στους αποστόλους και τους διηγήθηκε πώς είδε στο δρόμο τον Κύριο, πώς ο Κύριος του μίλησε, και πώς κήρυττε στη Δαμασκό με τόλμη τον Ιησού. ²⁸Έτσι ο Σαύλος συναναστρεφόταν μαζί τους στα Ιεροσόλυμα και κήρυττε με θάρρος τον Κύριο Ιησού. ²⁹Ιδίως μιλούσε και συζητούσε με τους ελληνόφωνους Εβραίους. Αυτοί όμως ήθελαν να τον σκοτώσουν. ³⁰Όταν το έμαθαν οι αδερφοί, τον οδήγησαν στην Καισάρεια κι από 'κει τον έστειλαν στην Ταρσό.

³¹Έτσι, λοιπόν, οι εκκλησίες σ' όλη την

Ιουδαία, τη Γαλιλαία και τη *Σαμάρεια είχαν ειρήνη, στερεώνονταν και πορεύονταν με αφοσίωση στον Κύριο, και με την ενίσχυση του Αγίου Πνεύματος πλήθαιναν.

Η Θεραπεία του Αινέα

³²Περνώντας ο Πέτρος απ' όλες αυτές τις εκκλησίες, κατέβηκε και στους χριστιανούς που κατοικούσαν στη Λύδδα. ³³Εκεί βρήκε κάποιον άνθρωπο που λεγόταν Αινέα. Αυτός ήταν οχτώ χρόνια κατάκοιτος, επειδή ήταν παράλυτος. ³⁴Ο Πέτρος του είπε: «Αινέα σε γιατρεύει ο Ιησούς Χριστός, Σήκω και στρώσε το κρεβάτι σου». Κι αυτός αμέσως σηκώθηκε. ³⁵Όλοι όσοι κατοικούσαν στη Λύδδα και στο Σάρωνα τον είδαν και δέχτηκαν τον Ιησού για Κύριό τους.

Η ανάσταση της Ταβιθά

³⁶Στην Ιόπη ήταν μια μαθήτρια που την έλεγαν Ταβιθά — στα ελληνικά σημαίνει «Δορκάδα». Αυτή είχε κάνει πολλές αγαθοεργίες και ελεημοσύνες. ³⁷Εκείνες τις μέρες συνέβη να αρρωστήσει και να πεθάνει. Έλουσαν, λοιπόν, το σώμα της και το έβαλαν στο ανώγειο. ³⁸Η Λύδδα ήταν κοντά στην Ιόπη, και, όταν οι μαθητές άκουσαν ότι ο Πέτρος ήταν εκεί, του έστειλαν δύο άντρες και τον παρακαλούσαν να πάει σ' αυτούς όσο γίνεται πιο γρήγορα. ³⁹Αυτός ξεκίνησε και πήγε μαζί τους. Μόλις έφτασε, τον ανέβασαν στο ανώγειο. Αμέσως τον περικύκλωσαν όλες οι χήρες κλαίγοντας και δείχνοντάς του τα ρούχα που είχε φτιάξει γι' αυτούς η Δορκάδα όσο ζούσε. ⁴⁰Ο Πέτρος τότε τους έβγαλε όλους έξω, γονάτισε και προσευχήθηκε. Κατόπιν γύρισε στη νεκρή και της είπε: «Ταβιθά, σήκω πάνω». Αυτή άνοιξε τα μάτια της, κι όταν είδε τον Πέτρο ανασηκώθηκε. ⁴¹Ο Πέτρος της έδωσε το χέρι του και τη σήκωσε. Υστερα φώναξε τους πιστούς και τις χήρες και τους την παρουσίασε ζωντανή. ⁴²Αυτό έγινε γνωστό σ' όλη την Ιόπη, και πολλοί πίστεψαν στον

Κύριο. ⁴³Ο Πέτρος έμεινε αρκετές μέρες στην Ιόππη, σε κάποιο Σίμωνα, που ήταν βυρσοδέψης.

Πέτρος και Κορνήλιος

10 Στην Καισάρεια ζούσε ένας *εκατόνταρχος, που λεγόταν Κορνήλιος και υπηρετούσε στη στρατιωτική μονάδα, η οποία ονομαζόταν «ιταλική». ²Ήταν ευσεβής και είχε προσχωρήσει στην ιουδαϊκή κοινότητα μαζί με όλη την οικογένειά του. Έδινε πολλές ελεημοσύνες και προσευχόταν συνεχώς στο Θεό. ³Μια μέρα, γύρω στις τρεις το απόγευμα, είδε καθαρά σε όραμα έναν *άγγελο του Θεού να μπαίνει στο σπίτι του, να τον πλησιάζει και να του λέει: «Κορνήλιε!» ⁴Αυτός τον κοίταξε τρομαγμένος και είπε: «Τι είναι, Κύριε;» Ο άγγελος του είπε: «Οι προσευχές σου και οι ελεημοσύνες σου ανέβηκαν μπροστά στο Θεό, κι ο Θεός δε σε ξεχνάει. ⁵Τώρα λοιπόν στείλε στην Ιόππη ανθρώπους να καλέσουν εδώ κάποιον Σίμωνα, που λέγεται και Πέτρος. ⁶Αυτός φιλοξενείται σε κάποιον Σίμωνα βυρσοδέψη, που έχει το σπίτι του κοντά στη θάλασσα». ⁷Όταν έφυγε ο άγγελος που μιλούσε στον Κορνήλιο, αυτός φώναξε δύο από τους υπηρέτες του και ένα στρατιώτη ευσεβή, απ' αυτούς που ήταν στην υπηρεσία του. ⁸Τους τα διηγήθηκε όλα και τους έστειλε στην Ιόππη.

⁹Την άλλη μέρα, ενώ εκείνοι ακόμα οδοιπορούσαν και κόντευαν να φτάσουν στην πόλη, ο Πέτρος ανέβηκε στο υπερώο γύρω στο μεσημέρι για να προσευχηθεί. ¹⁰Εκεί πείνασε και ήθελε να φάει. Ενώ ετοιμάζαν το φαγητό, είδε σε έκσταση ένα όραμα: ¹¹Είδε πως άνοιξε ο ουρανός και ένα πράγμα σαν μεγάλο σεντόνι, με δεμένες τις τέσσερις άκρες, κατέβαινε στη γη. ¹²Μέσα σ' αυτό υπήρχαν όλα τα τετράποδα της γης, τα θηρία, τα ερπετά και τα πουλιά του ουρανού. ¹³Μια φωνή τότε του είπε: «Σήκω, Πέτρο, σφάξε και φάγε». ¹⁴Ο Πέτρος όμως α-

πάντησε: «Ποτέ, Κύριε! Αφού ποτέ στη ζωή μου δεν έφαγα κάτι απαγορευμένο ή *ακάθαρτο». ¹⁵Η φωνή τού μίλησε για δεύτερη φορά: «Αυτά που ο Θεός καθάρισε, εσύ μην τα θεωρείς ακάθαρτα». ¹⁶Αυτό έγινε τρεις φορές, κι ύστερα, αυτό που έβλεπε εξαφανίστηκε στον ουρανό.

¹⁷Καθώς ο Πέτρος σκεφτόταν και απορούσε τι να σήμαινε το όραμα που είδε, οι απεσταλμένοι του Κορνήλιου είχαν ρωτήσει και είχαν βρει το σπίτι του Σίμωνα και τώρα στέκονταν μπροστά στην εξώπορτα. ¹⁸Φώναξαν δυνατά και ζητούσαν να μάθουν αν φιλοξενούσαν εκεί τον Σίμωνα που λεγόταν και Πέτρος. ¹⁹Κι ενώ ο Πέτρος γύριζε ακόμη στο νου του το όραμα, του είπε το Άγιο Πνεύμα: «Τρεις άντρες σε ζητούν. ²⁰Κατέβα αμέσως και πήγαινε μαζί τους χωρίς κανένα δισταγμό, γιατί τους έχω στείλει εγώ». ²¹Ο Πέτρος κατέβηκε, πλησίασε τους άντρες και τους είπε: «Εγώ είμαι αυτός που ζητάτε. Για ποιο λόγο ήρθατε εδώ;» ²²Αυτοί απάντησαν: «Ο Κορνήλιος, ο εκατόνταρχος, ένας άνθρωπος ευλαβής, που λατρεύει το Θεό και εκτιμάται από όλον τον ιουδαϊκό λαό, πήρε εντολή από έναν άγγελο του Θεού να στείλει να σε καλέσει στο σπίτι του και ν' ακούσει από σένα αυτά που έχεις να του πεις».

²³Ο Πέτρος κάλεσε τους απεσταλμένους στο σπίτι και τους φιλοξένησε. Την άλλη μέρα πήρε το δρόμο μαζί τους. Τον συνόδευαν και μερικοί από τους αδερφούς που έμεναν στην Ιόππη. ²⁴Την παραπάνω μέρα έφτασαν στην Καισάρεια. Ο Κορνήλιος στο μεταξύ τους περίμενε, κι είχε μαζέψει στο σπίτι τούς συγγενείς του και τους πιο στενούς του φίλους. ²⁵Όπως έμπαινε ο Πέτρος, έτρεξε ο Κορνήλιος να τον προύπαντήσει έπεσε στα πόδια του και τον προσκύνησε. ²⁶Ο Πέτρος τον σήκωσε λέγοντας: «Σήκω πάνω. Κι εγώ άνθρωπος είμαι». ²⁷Μιλώντας μαζί του, μπήκε στο σπίτι, όπου βρήκε πολλούς μαζεμένους. ²⁸«Εσείς ξέρετε»,

τους λέει, «ότι δεν επιτρέπεται από το *νόμο σ' έναν Ιουδαίο να συναναστρέφεται έναν μη Ιουδαίο ή να μπαίνει στο σπίτι του. Εμένα όμως μου έδειξε ο Θεός ότι κανέναν άνθρωπο δεν πρέπει να τον θεωρούμε μολυσμένο ή ακάθαρτο. ²⁹Γι' αυτό και ήρθα χωρίς αντιρρήσεις όταν στείλατε να με καλέσετε. Πέστε μου, λοιπόν, για ποιο λόγο με καλέσατε εδώ;» ³⁰Τότε ο Κορνήλιος του αποκρίθηκε: «Πριν από τρεις μέρες, νήστευα από το πρωί ως αυτή την ώρα. Στις τρεις το απόγευμα προσευχόμουν στο σπίτι μου, όταν είδα κάποιον να στέκεται μπροστά μου με ρούχα που λάμπανε ³¹ και να μου λέει: "Κορνήλιε, ο Θεός άκουσε την προσευχή σου και πρόσεξε τις ελεημοσύνες σου. ³²Γι' αυτό στείλε στην Ιόπη να φωνάξεις το Σίμωνα που λέγεται και Πέτρος. Αυτός φιλοξενείται στο σπίτι του Σίμωνα του βυρσοδέψη, κοντά στη θάλασσα. Όταν θα 'ρθεί, θα σου πει τι πρέπει να κάνεις". ³³Αμέσως τότε εγώ έστειλα και σε κάλεσα, κι έκανες καλά που ήρθες. Τώρα, λοιπόν, όλοι εμείς είμαστε συγκεντρωμένοι ενώπιον του Θεού, για ν' ακούσουμε όλα όσα σ' έχει διατάξει ο Θεός να μας πεις».

Η ομιλία του Πέτρου στο σπίτι του Κορνήλιου

³⁴Ο Πέτρος τότε έλαβε το λόγο και είπε: «Αλήθεια, τώρα καταλαβαίνω ότι ο Θεός δεν κάνει διακρίσεις, ³⁵αλλά δέχεται τον καθένα, σ' όποιον λαό κι αν ανήκει, αρκεί να τον σέβεται και να ζει σύμφωνα με το θέλημά του. ³⁶Έστειλε στον ισραηλιτικό λαό το λόγο του κι έφερε το χαρμόσυνο άγγελμα της ειρήνης μέσω του Ιησού Χριστού, που είναι ο Κύριος των πάντων. ³⁷Εσείς έχετε μάθει για το γεγονός που διαδόθηκε σ' όλη την Ιουδαία, αρχίζοντας από τη Γαλιλαία, μετά το βάπτισμα που κήρυξε ο Ιωάννης. ³⁸Μάθατε για τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, που τον έχρισε ο Θεός με Άγιο Πνεύμα και με δύναμη. Παντού όπου πέρασε, ευεργετούσε και γιά-

τρευε όλους όσους καταταρρανούσε ο διάβολος, γιατί ο Θεός ήταν μαζί του. ³⁹Εμείς είμαστε μάρτυρες για όλα αυτά που έκανε, και στην ύπαιθρο της Ιουδαίας και στην Ίερουσαλήμ. Αυτόν τον σκότωσαν καρφώνοντας τον στο σταυρό. ⁴⁰Ο Θεός όμως την τρίτη μέρα από το θάνατό του τον ανέστησε, κι έκανε να τον δουν αναστημένον ⁴¹όχι ολόσ ο λαός, αλλά οι μάρτυρες που ο Θεός τους είχε διαλέξει από πριν, δηλαδή εμείς, που φάγαμε και ήπιαμε μαζί του μετά την ανάστασή του από τους νεκρούς. ⁴²Αυτός μας έδωσε εντολή να κηρύξουμε στο λαό και να μαρτυρήσουμε ότι αυτός είναι ο ορισμένος από το Θεό κριτής των ζωντανών και των νεκρών. ⁴³Όλοι οι *προφήτες βεβαιώνουν γι' αυτόν, ότι καθένας που πιστεύει σ' αυτόν θα λάβει μέσω αυτού τη συγχώρηση των αμαρτιών του».

Η επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος στους εθνικούς

⁴⁴Ενώ ακόμη ο Πέτρος έλεγε αυτά τα λόγια, κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα πάνω σε όλους όσοι άκουγαν το κήρυγμα. ⁴⁵Οι πιστοί που προέρχονταν από τους Ιουδαίους και είχαν έρθει μαζί με τον Πέτρο, έμειναν κατάπληκτοι βλέποντας να δίνεται και στους *εθνικούς πλούσια η δωρεά του Αγίου Πνεύματος. ⁴⁶Γιατί τους άκουγαν να μιλούν γλώσσες και να δοξάζουν το Θεό. Τότε ο Πέτρος είπε: ⁴⁷«Ποιος μπορεί να εμποδίσει να βαφτιστούν με νερό αυτοί, που έλαβαν το Άγιο Πνεύμα όπως κι εμείς;» ⁴⁸Διέταξε, λοιπόν, να βαφτιστούν στο όνομα του Κυρίου. Τότε τον παρακάλεσαν να μείνει μαζί τους μερικές μέρες.

Η έκθεση του Πέτρου προς την εκκλησία της Ιερουσαλήμ

11 Οι απόστολοι και οι χριστιανοί που ήταν στην Ιουδαία άκουσαν ότι και οι *εθνικοί δέχτηκαν το λόγο του Θεού. ²Όταν, λοιπόν, ο Πέτρος ανέβηκε στην Ίερουσα-

λήμ, τον κατηγορούσαν οι ιουδαϊκής καταγωγής χριστιανοί ³ και του έλεγαν: «Πήγες σε ανθρώπους εθνικούς και έφαγες μαζί τους». ⁴ Τότε ο Πέτρος άρχισε να τους εκθέτει τα γεγονότα με τη σειρά: ⁵ «Όταν βρισκόμουν στην Ιόππη», τους είπε, «είδα, ενώ προσευχόμουν, ένα όραμα: είδα να κατεβαίνει από τον ουρανό κάτι σαν ένα μεγάλο σεντόνι πιασμένο από τις τέσσερις άκρες του και να έρχεται ως εμένα. ⁶ Όταν κοίταξα καλά τι είχε μέσα, είδα τα τετράποδα της γης και τα θηρία και τα ερπετά και τα πουλιά του ουρανού. ⁷ Τότε άκουσα μια φωνή που έλεγε: "Πέτρο, σήκω, σφάξε και φάγε". ⁸ Εγώ είπα: "ποτέ, Κύριε! Αφού ποτέ στη ζωή μου δεν έβαλα στο στόμα μου κάτι απαγορευμένο ή "ακάθαρτο". ⁹ Η φωνή από τον ουρανό μου μίλησε για δεύτερη φορά: "αυτά που ο Θεός καθάρισε, εσύ να μην τα θεωρείς ακάθαρτα". ¹⁰ Αυτό έγινε τρεις φορές, κι ύστερα όλα εξαφανίστηκαν στον ουρανό. ¹¹ Την ίδια στιγμή, στάθηκαν μπροστά στο σπίτι που έμενα τρεις άντρες, σταλμένοι από την Καισάρεια για να με βρουν. ¹² Το Άγιο Πνεύμα μου είπε να πάω μαζί τους, χωρίς να διστάσω καθόλου. Μαζί μου ήρθαν και αυτοί οι έξι αδερφοί, και πήγαμε στο σπίτι του Κορνήλιου. ¹³ Αυτός μας διηγήθηκε πως είχε δει έναν άγγελο που ήρθε στο σπίτι του και του είπε: "στείλε ανθρώπους στην Ιόππη και κάλεσε το Σίμων, που λέγεται και Πέτρος. ¹⁴ Αυτός θα σου πει πράγματα που, αν τ' ακολουθήσεις, θα σωθείς κι εσύ και όλο σου το σπίτι". ¹⁵ Όταν εγώ άρχισα να μιλάω κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα πάνω τους, όπως είχε έρθει και σ' εμάς στην αρχή. ¹⁶ Τότε θυμήθηκα αυτά που έλεγε ο Κύριος: "ο Ιωάννης βάφτιζε με νερό, εσείς όμως θα βαπτιστείτε με το Άγιο Πνεύμα". ¹⁷ Εφόσον, λοιπόν, ο Θεός το δώρο που έδωσε σ' εμάς το έδωσε και σ' αυτούς, μόλις δέχτηκαν τον Ιησού Χριστό για Κύριό τους, ποιος ήμουν εγώ που θα μπορούσα να εμποδίσω το Θεό;»

¹⁸ Όταν τ' άκουσαν αυτά ησύχασαν και δό-

ξασαν το Θεό λέγοντας: «Άρα, λοιπόν, και στους εθνικούς έδωσε ο Θεός τη δυνατότητα να μετανοήσουν και να κερδίσουν την αληθινή ζωή».

Η εκκλησία στην Αντιόχεια

¹⁹ Οι χριστιανοί που είχαν διασκορπιστεί από τα Ιεροσόλυμα, μετά το διωγμό που ακολούθησε το λιθοβολισμό του Στεφάνου, έφτασαν ως τη Φοινίκη, την Κύπρο και την Αντιόχεια. Σε κανέναν δεν κήρυτταν για το Χριστό παρά μόνο στους Ιουδαίους. ²⁰ Ανάμεσά τους ήταν και μερικοί Κύπριοι και Κυρηναίοι, που είχαν έρθει στην Αντιόχεια και κήρυτταν στους ελληνόφωνους Ιουδαίους το χαρμόσυνο μήνυμα, ότι ο Ιησούς είναι ο Κύριος. ²¹ Η δύναμη του Κυρίου ήταν μαζί τους, και πολλοί ήταν εκείνοι που πίστεψαν και δέχτηκαν τον Ιησού για Κύριό τους.

²² Οι ειδήσεις γι' αυτά έφτασαν και στην εκκλησία των Ιεροσολύμων· έτσι έστειλαν το Βαρνάβα να πάει στην Αντιόχεια. ²³ Αυτός, όταν έφτασε εκεί και είδε το έργο της χάριτος του Θεού, χάρηκε και τους συμβούλευε όλους να μένουν αφοσιωμένοι στον Κύριο με όλη τους την καρδιά. ²⁴ Ο Βαρνάβας ήταν άνθρωπος αγαθός και γεμάτος Άγιο Πνεύμα και πίστη. Έτσι, πολύς κόσμος προστέθηκε στους πιστούς του Κυρίου.

²⁵ Ύστερα ο Βαρνάβας πήγε στην Ταρσό για να αναζητήσει τον Σαύλο. ²⁶ Όταν τον βρήκε, τον έφερε στην Αντιόχεια. Εκεί συμμετείχαν στις συνάξεις της εκκλησίας για έναν ολόκληρο χρόνο και δίδαξαν πολύν κόσμο. Επίσης στην Αντιόχεια για πρώτη φορά ονομάστηκαν οι μαθητές του Ιησού «χριστιανοί».

²⁷ Εκείνες τις μέρες κατέβηκαν από τα Ιεροσόλυμα *προφήτες στην Αντιόχεια. ²⁸ Ένας απ' αυτούς, που τον έλεγαν Άγαβο, προανάγγειλε με το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος ότι θα πέσει σ' όλη την οικουμένη μεγάλη πείνα, πράγμα που έγινε όταν αυτοκράτορας ήταν ο Κλαύδιος. ²⁹ Οι χριστιανοί στην Αντιόχεια αποφάσισαν να στεί-

λουν βοήθεια στους αδερφούς που κατοικούσαν στην Ιουδαία, ό,τι μπορούσε ο καθένας. ³⁰Αυτό κι έκαναν: έστειλαν τη βοήθεια τους με το Βαρνάβα και το Σαύλο στους *πρεσβυτέρους των Ιεροσολύμων.

Ο θάνατος του Ιακώβου και η φυλάκιση του Πέτρου

12 Εκείνη την εποχή, ο βασιλιάς *Ηρώδης άρχισε το διωγμό εναντίον μερικών μελών της εκκλησίας. ²Πρώτα αποκεφάλισε τον Ιάκωβο, τον αδερφό του Ιωάννη. ³Όταν είδε ότι αυτό άρεσε στους Ιουδαίους, αποφάσισε στη συνέχεια να συλλάβει και τον Πέτρο. Αυτό έγινε τις μέρες του *Πάσχα. ⁴Τον συνέλαβε, λοιπόν, και τον έριξε στη φυλακή, κι έβαλε να τον φυλάνε διαδοχικά τέσσερις ομάδες από τέσσερις στρατιώτες στην κάθε μια, σκοπεύοντας να τον φέρει σε δημόσια δίκη μετά το Πάσχα. ⁵Ενώ ο Πέτρος ήταν στη φυλακή, η εκκλησία προσευχόταν αδιάκοπα στο Θεό γι' αυτόν.

Η απελευθέρωση του Πέτρου

⁶Τη νύχτα που ο Ηρώδης επρόκειτο να φέρει τον Πέτρο, εκείνος κοιμόταν ανάμεσα σε δυο στρατιώτες, δεμένος με δυο αλυσίδες, και δυο φύλακες μπροστά στην πόρτα φύλαγαν σκοπιά. ⁷Ξαφνικά φανερώθηκε ένας *άγγελος Κυρίου κι ένα φως έλαμψε στο κελί. Ο άγγελος ξύπνησε τον Πέτρο σκουντώντας τον στο πλευρό και του είπε: «Σήκω γρήγορα». Αμέσως έπεσαν οι αλυσίδες από τα χέρια του. ⁸Ο άγγελος συνέχισε: «Βάλε τη ζώνη σου και τα σανδάλια σου». Ο Πέτρος το έκανε. Ύστερα του λέει ο άγγελος: «Βάλε το ιμάτιό σου κι ακολούθησέ με».

⁹Ο Πέτρος τον ακολούθησε και βγήκε έξω. Δεν καταλάβαινε ότι συνέβαιναν πραγματικά αυτά που γίνονταν μέσω του αγγέλου, αλλά νόμισε ότι έβλεπε όραμα. ¹⁰Πέρασαν την πρώτη φρουρά και τη δεύτερη κι έφτασαν στη σιδερένια πύλη που βγάζει στην πόλη. Η πύλη άνοιξε από μόνη της, και βγήκαν έξω. Πέρασαν ένα στενό, και τότε ο άγ-

γελος εξαφανίστηκε. ¹¹Τότε ο Πέτρος συνήλθε και είπε: «Τώρα κατάλαβα πραγματικά ότι ο Κύριος έστειλε τον άγγελό του και με γλίτωσε από τα χέρια του Ηρώδη και απ' αυτό που οι Ιουδαίοι περίμεναν να πάθω!»

¹²Όταν κατάλαβε πού ήταν, πήγε στο σπίτι της Μαρίας, μητέρας του Ιωάννη, που τον έλεγαν και Μάρκο. Εκεί ήταν μαζεμένοι αρκετοί και προσεύχονταν. ¹³Χτύπησε την εξώπορτα και βγήκε μια υπηρέτρια, η Ρόδη, να δει ποιος είναι. ¹⁴Όταν αναγνώρισε τη φωνή του Πέτρου, από τη χαρά της δεν άνοιξε την πόρτα, αλλά έτρεξε μέσα αναγγέλλοντας ότι ο Πέτρος στέκεται μπροστά στην εξώπορτα. ¹⁵Αυτοί της είπαν: «Είσαι τρελή!» Εκείνη όμως επέμενε ότι ήταν αλήθεια. Αυτοί έλεγαν: «Είναι ο άγγελός του».

¹⁶Ο Πέτρος στο μεταξύ χτυπούσε επίμονα. Επιτέλους του άνοιξαν κι όταν τον είδαν έμειναν κατάπληκτοι. ¹⁷Αυτός τους έκανε νόημα με το χέρι να σωπάσουν και τους διηγήθηκε πώς ο Κύριος τον έβγαλε από τη φυλακή. «Διηγηθείτε τα αυτά στον Ιάκωβο και στους αδερφούς», συμπλήρωσε. Ύστερα έφυγε από τα Ιεροσόλυμα και πήγε σε άλλον τόπο.

¹⁸Όταν ξημέρωσε, έγινε μεγάλη αναστάτωση στους στρατιώτες, για το τι άραγε να έγινε ο Πέτρος. ¹⁹Ο Ηρώδης διέταξε να ψάξουν να τον βρουν και, επειδή δεν τον βρήκε, ανέκρινε τους φύλακες και διέταξε να τους εκτελέσουν. Ύστερα κατέβηκε από την Ιουδαία και έμεινε στην Καισάρεια.

Ο θάνατος του Ηρώδη

²⁰Ο Ηρώδης ήταν σε διαμάχη με τους κατοίκους της *Τύρου και της Σιδώνας. Εκείνοι αποφάσισαν από κοινού και έστειλαν αντιπροσώπους σ' αυτόν. Κατόρθωσαν να πάρουν με το μέρος τους και το Βλάστο, που ήταν ανώτερος αυλικός του βασιλιά, και μέσω αυτού ζητούσαν να συνδιαλλαγούν, γιατί οι προμήθειές τους σε τρόφιμα έρχονταν από τη χώρα του βασιλιά. ²¹Τη μέρα που όρισε για να εξετάσει το ζήτημα, ο Ηρώδης

ντύθηκε τη βασιλική του στολή, κάθισε στο θρόνο και άρχισε να αγορεύει σ' αυτούς. ²²Ο λαός επευφημούσε: «Θεός μιλάει και όχι άνθρωπος!» ²³Αμέσως τότε, επειδή δέχτηκε να δοξαστεί σαν θεός και δεν έδωσε την τιμή στο Θεό, τον χτύπησε ένας άγγελος του Κυρίου με μια ξαφνική αρρώστια: γέμισε σκουλήκια και πέθανε.

²⁴Ενώ γίνονταν αυτά, η διάδοση του λόγου του Θεού προόδευε και οι οπαδοί του πλήθαιναν. ²⁵Στο μεταξύ ο Βαρνάβας και ο Σαύλος, αφού τελείωσαν στην *Ιερουσαλήμ την υπηρεσία που τους είχε ανατεθεί, γύρισαν στην Αντιόχεια, παίρνοντας μαζί τους και τον Ιωάννη, που είχε πάρει το όνομα Μάρκος.

Η αποστολή Βαρνάβα και Σαύλου

13 Στην εκκλησία της Αντιόχειας υπήρχαν μερικοί *προφήτες και δάσκαλοι, ο Βαρνάβας, ο Συμεών που λεγόταν και Νίγερ, ο Λουκίος ο Κυρηναίος, ο Μαναήν, που είχε μεγαλώσει μαζί με τον *Ηρώδη τον τετράρχη, και ο Σαύλος. ²Κάποτε, ενώ αυτοί βρίσκονταν σε λειτουργική σύναξη λατρεύοντας τον Κύριο και νηστεύοντας, είπε το Άγιο Πνεύμα: «Να μου ξεχωρίσετε το Βαρνάβα και το Σαύλο για το έργο, για το οποίο τους έχω καλέσει». ³Τότε αυτοί, αφού και πάλι νήστεψαν και προσευχήθηκαν, έβαλαν τα χέρια πάνω σ' αυτούς και τους απέστειλαν.

Ο Σαύλος και ο Βαρνάβας στην Κύπρο Αρχή της πρώτης περιοδείας

⁴Έτσι, λοιπόν αυτοί, σταλμένοι από το Άγιο Πνεύμα, κατέβηκαν στη Σελεύκεια κι από 'κει με πλοίο πήγαν στην Κύπρο. ⁵Όταν έφτασαν στη Σαλαμίνα της Κύπρου, κήρυτταν το λόγο του Θεού στις *συναγωγές των Ιουδαίων. Βοηθό είχαν μαζί τους τον Ιωάννη. ⁶Αφού διέσχισαν το νησί, έφτασαν στην Πάφο. Εκεί βρήκαν κάποιον μάγο και ψευδοπροφήτη Ιουδαίο, που λεγόταν Βαρισησούς. ⁷Αυτός ήταν φίλος του ανθύπατου Σεργίου

Παύλου, που ήταν άνθρωπος συνετός. Ο Σέργιος Παύλος προσκάλεσε το Βαρνάβα και το Σαύλο και ζήτησε ν' ακούσει το λόγο του Θεού. ⁸Αλλά ο Ελύμας ο μάγος — γιατί έτσι μεταφράζεται το όνομα Βαρισησούς — τους αντιστεκόταν και προσπαθούσε να εμποδίσει τον ανθύπατο να πιστέψει. ⁹Τότε ο Σαύλος, που λεγόταν και Παύλος, πλημμύρισε από το Άγιο Πνεύμα, τον κοίταξε διαπεραστικά ¹⁰και του είπε: «Γιε του διαβόλου! Είσαι γεμάτος από κάθε είδους πονηρία και ραδιουργία και πολεμάς καθετί το καλό. Δε θα πάψεις να διαστρεβλώνεις τους ίσιους δρόμους του Θεού; ¹¹Τώρα το χέρι του Κυρίου θα πέσει πάνω σου: θα τυφλωθείς και για ένα διάστημα δε θα βλέπεις τον ήλιο». Την ίδια στιγμή έπεσε πάνω του ομίχλη και σκοτάδι κι άρχισε να περιφέρεται εδώ κι εκεί ζητώντας να τον χειραγωγήσουν. ¹²Τότε ο ανθύπατος, όταν είδε αυτό που έγινε, πίστεψε, γιατί ήταν βαθιά εντυπωσιασμένος από τη δύναμη που είχε η διδασκαλία του Κυρίου.

Το κήρυγμα στην Αντιόχεια της Πισιδίας

¹³Ο Παύλος και η συνοδεία του έφυγαν με πλοίο από την Πάφο και ήρθαν στην Πέργη της Παμφυλίας. Ο Ιωάννης όμως τους άφησε και γύρισε πίσω στα *Ιεροσόλυμα. ¹⁴Αυτοί διέσχισαν την περιοχή, κι από την Πέργη έφτασαν στην Αντιόχεια της Πισιδίας. Το Σάββατο πήγαν στη *συναγωγή και κάθισαν. ¹⁵Μετά την ανάγνωση των περικοπών από το *νόμο και τους *προφήτες, οι *αρχισυνάγωγοι έστειλαν και τους είπαν: «Αδερφοί, αν έχετε να πείτε στο λαό κανένα λόγο ενισχυτικό, μιλήστε». ¹⁶Τότε ο Παύλος σηκώθηκε, έκανε νόημα με το χέρι να γίνει ησυχία, και είπε:

«Ισραηλίτες, κι εσείς οι άλλοι που λατρεύετε τον ένα Θεό, ακούστε με: ¹⁷ο Θεός του λαού τούτου, του *Ισραήλ, διάλεξε τους προγόνους μας και τους έκανε ένα μεγάλο λαό, ενώ ακόμα ήταν ξένοι στην Αίγυπτο. Με την μεγάλη δύναμή του τους έβγαλε από

'κει ¹⁸ και υπέμεινε τη διαγωγή τους σαράντα χρόνια στην έρημο. ¹⁹ Εξολόθρευσε εφτά έθνη στη *Χαναάν και τους έδωσε *κληρονομιά τη γη τους. ²⁰ Ύστερα από τετρακόσια πενήντα χρόνια τούς έδωσε *Κριτές, μέχρι τον προφήτη Σαμουήλ. ²¹ Από 'κει κι έπειτα ζήτησαν βασιλιά, κι ο Θεός τούς έδωσε το Σαούλ, γιο του Κις, από τη φυλή Βενιαμίν, για σαράντα χρόνια. ²² Ύστερα τον καθαίρεσε, ανέδειξε βασιλιά τους το Δαβίδ κι έδωσε τη μαρτυρία του γι' αυτόν λέγοντας: *"βρήκα το Δαβίδ, γιο του Ιεσσαί, όπως τον θέλει η καρδιά μου· αυτός θα πραγματοποιήσει όλα όσα εγώ θέλω"*. ²³ Κι όπως το είχε υποσχεθεί, έφερε ο Θεός τη σωτηρία στον *Ισραήλ με έναν απόγονο του Δαβίδ, τον Ιησού. ²⁴ Προηγουμένως, πριν αρχίσει ο Ιησούς τη δημόσια δράση του, είχε κηρύξει ο Ιωάννης σ' όλον το λαό του Ισραήλ να μετανοήσουν και να βαφτιστούν. ²⁵ Κι όταν πια ο Ιωάννης κόντευε να τελειώσει το έργο του, έλεγε: "ποιος νομίζετε πως είμαι; Δεν είμαι εγώ αυτός που περιμένετε· αυτός έρχεται ύστερα από μένα, κι εγώ δεν είμαι άξιος ούτε να λύσω τα υποδήματα από τα πόδια του".

²⁶ »Αδέρφια, απόγονοι του *Αβραάμ και οι άλλοι εδώ που σέβεστε τον ένα Θεό: σ' εσάς στάλθηκε το μήνυμα της σωτηρίας αυτής, για την οποία σας μιλάω. ²⁷ Οι κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ και οι άρχοντές τους δεν κατάλαβαν ούτε ποιος είναι ο Ιησούς ούτε τα λόγια των *προφητών που διαβάζονται κάθε Σάββατο, αλλά, χωρίς να το ξέρουν, τα εκπλήρωσαν καταδικάζοντας τον Ιησού. ²⁸ Αν και δε βρήκαν καμιά αιτία για να τον καταδικάσουν σε θάνατο, ζήτησαν από τον Πιλάτο να θανατωθεί. ²⁹ Κι όταν εκτέλεσαν όλα όσα είχαν προφητέψει οι *Γραφές γι' αυτόν, τον κατέβασαν από το σταυρό και τον έβαλαν σ' ένα μνήμα. ³⁰ Ο Θεός όμως τον ανέστησε από τους νεκρούς. ³¹ Τότε αυτός για πολλές μέρες συνέχεια φανερωνόταν σ'

εκείνους που είχαν ανεβεί μαζί του από τη Γαλιλαία στα Ιεροσόλυμα. Αυτοί είναι μάρτυρες της ανάστασής του μπροστά στο λαό.

³² »Έτσι κι εμείς σας φέρνουμε το χαρμόσυνο μήνυμα, ότι την υπόσχεση που έδωσε ο Θεός στους προγόνους μας, την εκπλήρωσε στα παιδιά τους —σ' εμάς: ανέστησε τον Ιησού, ³³ όπως είναι γραμμένο στο δεύτερο Ψαλμό:

*Υιός μου είσ' εσύ,

εγώ σήμερα σε γέννησα.

³⁴ Το ότι τον ανέστησε από τους νεκρούς και δεν πρόκειται ποτέ πια να επιστρέψει στη φθορά του θανάτου, το έχει πει με τα παρακάτω λόγια:

*Θα σας δώσω τα *άγια δώρα που*

υποσχέθηκα στο Δαβίδ,

δώρα που δε χάνονται ποτέ.

³⁵ Γι' αυτό λέει κι αλλού ο Δαβίδ:

Δε θ' αφήσεις να δει φθορά

ο αφιερωμένος σ' εσένα δούλος σου.

³⁶ Κι όσο για το Δαβίδ, αυτός υπηρέτησε το θέλημα του Θεού στη γενιά του κι ύστερα πέθανε, θάφτηκε δίπλα στους προγόνους του και γνώρισε τη φθορά του θανάτου.

³⁷ Αυτός όμως που ο Θεός τον ανέστησε δε γνώρισε τη φθορά του θανάτου. ³⁸ Μάθετε, λοιπόν, αδέρφια, ότι μέσω αυτού σας προσφέρεται συγχώρηση των αμαρτιών. ³⁹ Και λυτρώνεται καθένας που τον εμπιστεύεται απ' όλα εκείνα απ' όσα δεν μπορέσατε να λυτρωθείτε με το νόμο του Μωυσή. ⁴⁰ Προσέξτε, λοιπόν, μην έρθει πάνω σας αυτό που είπαν οι προφήτες:

41 Κοιτάξε εσείς, οι καταφρονητές,

θαυμάστε κι αφανιστείτε!

Γιατί εγώ ετοιμάζω κάτι μεγάλο

στις μέρες σας,

κάτι που θα σας το διηγούνται

και δεν θα το πιστεύετε».

⁴² Καθώς ο Παύλος και ο Βαρνάβας έφευγαν από τη συναγωγή των Ιουδαίων, οι *εθνικοί τους παρακαλούσαν να τους εξηγη-

θούν τα λόγια αυτά το επόμενο Σάββατο. ⁴³Κι όταν διαλύθηκε η σύναξη, πολλοί από τους Ιουδαίους και τους προσήλυτους στον Ιουδαϊσμό ακολούθησαν τον Παύλο και το Βαρνάβα. Αυτοί τους ανέπτυσσαν τα προηγούμενα και τους έπειθαν να μένουν σταθεροί στη χάρη που τους πρόσφερε ο Θεός.

⁴⁴Το επόμενο Σάββατο, ολόκληρη σχεδόν η πόλη μαζεύτηκε για ν' ακούσουν το λόγο του Κυρίου. ⁴⁵Όταν είδαν οι Ιουδαίοι το πλήθος, κυριεύτηκαν από φθόνο· αντιμιλούσαν σ' αυτά που έλεγε ο Παύλος και βλασφημούσαν. ⁴⁶Τότε ο Παύλος και ο Βαρνάβας τους μίλησαν με παρρησία και τους είπαν: «Έπρεπε να κηρύξουμε το λόγο του Θεού πρώτα σ' εσάς. Επειδή όμως τον αντικρούετε και καταδικάζετε τον εαυτό σας να μην αξιωθεί την αιώνια ζωή, γι' αυτό κι εμείς στρεφόμεστε στους εθνικούς. ⁴⁷Αυτή την εντολή άλλωστε μας έδωσε ο Κύριος:

*Εσένα έχω ορίσει φως για τα έθνη,
για να φέρεις τη σωτηρία ως τα πέρατα
της γης».*

⁴⁸Καθώς τ' άκουγαν αυτά οι εθνικοί, χαιρόνταν και δέχονταν το λόγο του Κυρίου· και πίστεψαν όσοι ήταν ταγμένοι για την αιώνια ζωή.

⁴⁹Ο λόγος του Κυρίου διαδιδόταν σ' όλη τη χώρα. ⁵⁰Οι Ιουδαίοι όμως παρότρυναν τις προσήλυτες γυναίκες της ανώτερης τάξης και τους προκρίτους της πόλης, ξεσήκωσαν διωγμό εναντίον του Παύλου και του Βαρνάβα και τους έβγαλαν έξω από τα σύνορά τους. ⁵¹Αυτοί τότε τίναξαν τη *σκόνη από τα πόδια τους εναντίά τους και ήρθαν στο Ικόνιο. ⁵²Και οι χριστιανοί στην Αντιόχεια ήταν γεμάτοι χαρά και Άγιο Πνεύμα.

Ο Παύλος και ο Βαρνάβας στο Ικόνιο

14 Στο Ικόνιο Ξαναπήγαν στη *συναγωγή των Ιουδαίων και μίλησαν τόσο πειστικά, ώστε πίστεψαν πλήθος πολύ Ιουδαίων και *εθνικών. ²Οι Ιουδαίοι όμως που δεν πίστευαν ξεσήκωσαν και γέμισαν με κακή

διάθεση τις ψυχές των εθνικών εναντίον των χριστιανών. ³Παρ' όλα αυτά, ο Παύλος και ο Βαρνάβας έμειναν αρκετόν καιρό στην πόλη. Κήρυτταν με παρρησία έχοντας εμπιστοσύνη στον Κύριο, ο οποίος βεβαίωνε το μήνυμα της σωτήριας χάρης του, με τα εκπληκτικά θαύματα που τους έδινε τη δύναμη να κάνουν.

⁴Ο πληθυσμός της πόλης είχε διχαστεί: άλλοι ήταν με τους Ιουδαίους, άλλοι με τους αποστόλους. ⁵Κι όταν η κατάσταση έφτασε στο απροχώρητο και οι εθνικοί με τους Ιουδαίους και τους άρχοντές τους ετοιμάζονταν να τους κακοποιήσουν και να τους *λιθοβολήσουν, ⁶αυτοί το κατάλαβαν και κατέφυγαν στις πόλεις της Λυκαονίας, Λύστρα και Δέρβη, και στη γύρω περιοχή τους. ⁷Εκεί κήρυτταν το ευαγγέλιο:

Ο Παύλος και ο Βαρνάβας στα Λύστρα και στη Δέρβη

⁸Στα Λύστρα ήταν ένας άνθρωπος με παράλυτα πόδια, κουτσός εκ γενετής· ποτέ στη ζωή του δεν είχε περπατήσει. ⁹Αυτός καθόταν κι άκουγε τον Παύλο που μιλούσε. Ο Παύλος τον κοίταξε καλά και είδε ότι έχει την πίστη πως θα γιατρευτεί. ¹⁰Του είπε λοιπόν με δυνατή φωνή: «Σήκω όρθιος στα πόδια σου!» Ο άνθρωπος πήδηξε πάνω κι άρχισε να περπατάει. ¹¹Τα πλήθη, βλέποντας αυτό που έκανε ο Παύλος, φώναζαν δυνατά στη λυκαονική τους γλώσσα κι έλεγαν: «Οι θεοί πήραν τη μορφή ανθρώπων και κατέβηκαν σ' εμάς!» ¹²Και ονόμαζαν το Βαρνάβα Δία και τον Παύλο Ερμή, γιατί αυτός κυρίως μιλούσε. ¹³Ο ιερέας στο ναό του Δία που ήταν μπροστά στη πόλη τους, έφερε στην πύλη της πόλης ταύρους και στεφάνια και ήθελε μαζί με το πλήθος να τους προσφέρει θυσία. ¹⁴Όταν οι απόστολοι Βαρνάβας και Παύλος κατάλαβαν τι ήθελαν να κάνουν, διέρρηξαν τα ιμάτιά τους με αποτροπιασμό και πήδηξαν μέσα στο πλήθος ¹⁵φωνάζοντας: «Άνθρωποι, τι είναι αυτά που κά-

νετε; Κι εμείς άνθρωποι είμαστε, θνητοί σαν κι εσάς. Θέλουμε να σας φέρουμε το χαρμόσυνο μήνυμα, να εγκαταλείψετε αυτούς τους ανύπαρκτους θεούς και να στραφείτε στο ζωντανό Θεό, αυτόν που δημιούργησε τον ουρανό, τη γη, τη θάλασσα και όλα όσα υπάρχουν μέσα σ' αυτά. ¹⁶ Στις περασμένες γενιές άφησε όλα τα έθνη να πορεύονται το δρόμο τους. ¹⁷ Αλλά δεν άφησε αφανέρωτο τον εαυτό του· γιατί και τότε εκδηλωνόταν ευεργετώντας, στέλνοντάς σας από τον ουρανό βροχές και εποχές καρποφορίας, γεμίζοντας με τροφή και χαρά τις καρδιές σας». ¹⁸ Λέγοντας αυτά, μόλις και μετά βίας κατόρθωσαν να σταματήσουν τα πλήθη από του να τους προσφέρουν θυσία.

¹⁹ Κατόπιν όμως ήρθαν μερικοί Ιουδαίοι από την Αντιόχεια και το Ικόνιο. Αυτοί πήραν με το μέρος τους τα πλήθη και λιθοβόλησαν τον Παύλο. Έπειτα τον έσυραν έξω από την πόλη, νομίζοντας ότι πέθανε. ²⁰ Όταν όμως τον περικύκλωσαν οι χριστιανοί, συνήλθε και μπήκε στην πόλη. Την άλλη μέρα ξεκίνησε μαζί με το Βαρνάβα για τη Δέρβη.

Επιστροφή στην Αντιόχεια της Συρίας

²¹ Αφού κήρυξαν το ευαγγέλιο στην πόλη εκείνη και έκαναν πολλούς χριστιανούς, γύρισαν στα Λύστρα, στο Ικόνιο και στην Αντιόχεια της Πισιδίας. ²² Εκεί στήριξαν το ηθικό των χριστιανών και τους συμβούλευαν να μένουν ακλόνητοι στην πίστη. «Για να μπούμε στη βασιλεία των ουρανών», τους έλεγαν, «πρέπει να περάσουμε από πολλούς διωγμούς». ²³ Επίσης χειροτόνησαν *πρεσβυτέρους σε κάθε εκκλησία τους, νήστεψαν και προσευχήθηκαν και τους εμπιστεύτηκαν στον Κύριο, στον οποίο είχαν πιστέψει. ²⁴ Ύστερα διέσχισαν την Πισιδία και ήρθαν στην Παμφυλία. ²⁵ Κήρυξαν το μήνυμά τους στην Πέργη και στη συνέχεια κατέβηκαν στην Αττάλεια. ²⁶ Από 'κει πήγαν με πλοίο στην Αντιόχεια της *Συρίας, στην πόλη απ' όπου είχαν ξεκινήσει παραδομένοι στη χάρη του Θεού για το έργο που τώρα εί-

χαν τελειώσει.

²⁷ Όταν έφτασαν, συγκέντρωσαν την εκκλησία και τους διηγήθηκαν όσα είχε κάνει ο Θεός μ' αυτούς και ότι άνοιξε και στους εθνικούς την πόρτα της πίστεως. ²⁸ Ο Παύλος και ο Βαρνάβας παρέμειναν εκεί αρκετόν καιρό με τους πιστούς.

Η σύνοδος των Ιεροσολύμων

15 Μερικοί χριστιανοί που ήρθαν από την Ιουδαία δίδασκαν τους αδελφούς: «Αν δεν περιτέμνεσθε, όπως προστάζει ο *νόμος του Μωυσή, δεν μπορείτε να σωθείτε». ² Επειδή έγινε αναστάτωση και συζήτηση μεγάλη ανάμεσα στον Παύλο και τον Βαρνάβα από τη μια, και σ' αυτούς από την άλλη, αποφασίστηκε ν' ανέβουν ο Παύλος και ο Βαρνάβας και μερικοί άλλοι από τους χριστιανούς της Αντιόχειας στα *Ιεροσόλυμα, για να λύσουν εκεί το ζήτημα αυτό με τους αποστόλους και τους *πρεσβυτέρους. ³ Η εκκλησία τους κατευδόωσε, κι αυτοί διέσχισαν τη Φοινίκη και τη *Σαμάρεια, μιλώντας παντού για την επιστροφή των *εθνικών στο Χριστό. Έδιναν έτσι μεγάλη χαρά σ' όλους τους αδελφούς. ⁴ Όταν έφτασαν στην *Ιερουσαλήμ, τους έγινε υποδοχή από τα μέλη της εκκλησίας, από τους αποστόλους και από τους *πρεσβυτέρους. Αυτοί τους διηγήθηκαν όσα ο Θεός είχε κάνει μ' αυτούς, και ότι έδωσε και στους εθνικούς τη δυνατότητα να πιστέψουν. ⁵ Σηκώθηκαν όμως μερικοί από την παράταξη των Φαρισαίων που είχαν πιστέψει, κι έλεγαν ότι πρέπει τους εθνικούς να τους περιτέμνουν και να απαιτούν να τηρούν το νόμο του Μωυσή.

⁶ Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, οι απόστολοι και οι πρεσβύτεροι για να εξετάσουν το θέμα. ⁷ Αφού έγινε πολλή συζήτηση, έλαβε το λόγο ο Πέτρος και τους είπε: «Αδερφοί, εσείς ξέρετε καλά ότι ο Θεός από παλιά με διάλεξε από όλους μας εμένα, για ν' ακούσουν οι εθνικοί από το στόμα μου το λόγο του ευαγγελίου και να πιστέψουν. ⁸ Και ο Θεός, που γνωρίζει τις καρδιές των ανθρω-

πων, έδωσε σημάδι ότι κι αυτοί μπορούν να σωθούν, χορηγώντας τους το Άγιο Πνεύμα όπως και σ' εμάς. ⁹ Δεν έκανε καμιά διάκριση ανάμεσα σ' εμάς και σ' αυτούς, αλλά καθάρισε με την πίστη τις καρδιές τους. ¹⁰ Τώρα, λοιπόν, γιατί προκαλείτε το Θεό, θέλοντας να φορτώσετε στον τράχηλο των χριστιανών ένα βάρος, που ούτε οι πρόγονοί μας ούτε εμείς μπορούσαμε να σηκώσουμε; ¹¹ Αντίθετα, πιστεύουμε ότι θα μας σώσει η χάρη του Κυρίου Ιησού, με τον ίδιο τρόπο που θα σώσει κι εκείνους».

¹² Όλο το πλήθος σώπασε, και όλοι άκουγαν το Βαρνάβα και τον Παύλο να διηγούνται τα θαύματα που έκανε ο Θεός μέσω αυτών στους εθνικούς. ¹³ Όταν τελείωσαν, μίλησε ο Ιάκωβος: «Ακούστε με, αγαπητοί αδερφοί. ¹⁴ Ο Συμεών-Πέτρος διηγήθηκε πώς ο Θεός για πρώτη φορά φρόντισε να φτιάξει από τους εθνικούς ένα λαό δικό του. ¹⁵ Μ' αυτό συμφωνούν τα λόγια των *προφητών, οι οποίοι έχουν γράψει:

*¹⁶ Υστερα απ' αυτά θα επιστρέψω
και θ' ανοικοδομήσω τον οίκο
του Δαβίδ, τον γκρεμισμένο,
και τα ερείπιά του θα τ' ανοικοδομήσω
και θα τα ανορθώσω,
¹⁷ για να ζητήσουν τον Κύριο
οι υπόλοιποι άνθρωποι
και όλα τα έθνη που θα 'χουν γίνει
δικός μου λαός.*

*Εγώ, ο Κύριος, τα λέω αυτά,
κι εγώ θα τα πραγματοποιήσω όλα.*

¹⁸ »Ο Θεός αποφάσισε προαιωνίως όλα τα έργα του. ¹⁹ Γι' αυτό εγώ έχω τη γνώμη να μην επιβαρύνουμε τους εθνικούς που επιστρέφουν στο Θεό, ²⁰ αλλά να τους στείλουμε μια επιστολή και να τους καθορίσουμε να φυλάγονται από τους μολυσμούς των *ειδωλοθύτων, από την *πορνεία, από τη βρώση πνιγμένου ζώου και από τη πόση *αίματος ζώου. ²¹ Αυτές οι διατάξεις του Μωυσή είναι πασιγνωστες, γιατί από τα παλιά χρόνια διαβάζονται σε κάθε πόλη στις * συναγωγές κά-

θε Σάββατο».

Η απόφαση της Συνόδου

²² Τότε αποφάσισαν οι απόστολοι και οι πρεσβύτεροι μαζί με όλη την εκκλησία να εκλέξουν από ανάμεσά τους μερικούς που να τους στείλουν στην Αντιόχεια μαζί με τον Παύλο και το Βαρνάβα. Έτσι, εξέλεξαν τον Ιούδα, που λεγόταν και Βαρσαββάς, και το Σίλα, ανθρωπούς με εξέχουσα θέση ανάμεσα στους χριστιανούς, ²³ και τους έδωσαν να μεταφέρουν την ακόλουθη επιστολή:

«Οι απόστολοι, οι πρεσβύτεροι και οι αδερφοί, χαιρετούν τους αδερφούς που προέρχονται από τους εθνικούς στην Αντιόχεια, στη *Συρία και στην Κιλικία. ²⁴ Επειδή ακούσαμε ότι μερικοί από μας ήρθαν και σας τάραξαν με τα λόγια τους και κλόνισαν τις ψυχές σας, χωρίς να τους έχουμε δώσει εντολή εμείς, ²⁵ αποφασίσαμε ομόφωνα να εκλέξουμε μερικούς άντρες και να τους στείλουμε σ' εσάς, μαζί με τους αγαπητούς μας Βαρνάβα και Παύλο, ²⁶ που έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στο έργο του Κυρίου μας, του Ιησού Χριστού. ²⁷ Στείλαμε, λοιπόν, τον Ιούδα και το Σίλα, οι οποίοι θα σας πουν και προφορικά τα ίδια πράγματα. ²⁸ Δηλαδή: αποφασίστηκε ως σωστό από το Άγιο Πνεύμα και από μας να μη σας επιβάλουμε κανένα πρόσθετο βάρος, εκτός από αυτά τα αναγκαία: ²⁹ να απέχετε από τα ειδωλόθυτα, το αίμα, το κρέας από πνιγμένα ζώα και την πορνεία. Αν φυλάγεστε από αυτά, θα κάνετε το σωστό. Υγιαίνετε».

³⁰ Οι απεσταλμένοι έφυγαν και ήρθαν στην Αντιόχεια. Εκεί συγκέντρωσαν τους πιστούς και τους παρέδωσαν την επιστολή. ³¹ Οι πιστοί τη διάβασαν και χάρηκαν με την παρήγορη αυτή απόφαση. ³² Ο Ιούδας και ο Σίλας, που ήταν κι αυτοί *προφήτες, συμβούλεψαν με πολλούς λόγους τους αδερφούς και τους ενίσχυσαν. ³³ Έμειναν ακόμη λίγο χρόνο εκεί, και ύστερα οι αδερφοί τους κατευθώ-

σαν για να επιστρέψουν στους αποστόλους.
³⁴ Στο Σίλα όμως φάνηκε καλό να παραμείνει ακόμη.

³⁵ Ο Παύλος και ο Βαρνάβας έμεναν στην Αντιόχεια, διδάσκοντας και κηρύττοντας μαζί με πολλούς άλλους το λόγο του Κυρίου.

Χωρισμός Παύλου και Βαρνάβα Αρχή της δεύτερης περιοδείας

³⁶ Ύστερα από λίγες μέρες ο Παύλος έιπε στο Βαρνάβα: «Άς επιστρέψουμε να επισκεφθούμε τους αδερφούς μας σ' όλες τις πόλεις όπου έχουμε κηρύξει το λόγο του Κυρίου, να δούμε πώς είναι». ³⁷ Ο Βαρνάβας σκέφτηκε να πάρει μαζί και τον Ιωάννη, που λεγόταν και Μάρκος. ³⁸ Ο Παύλος όμως επέμενε να μην πάρουν μαζί τους αυτόν που τους είχε εγκαταλείψει στην Παμφυλία και είχε διακόψει τη συνεργασία μαζί τους. ³⁹ Προκλήθηκε τότε ζωηρή διαφωνία, ως το σημείο να χωρισουν ο ένας από τον άλλο. Ο Βαρνάβας πήρε το Μάρκο και πήγε με πλοίο στην Κύπρο. ⁴⁰ Ο Παύλος διάλεξε το Σίλα για συνοδό του και ξεκίνησε, αφού πρώτα οι αδερφοί τον εμπιστεύτηκαν στη χάρη του Θεού. ⁴¹ Περιόδευσε, λοιπόν, τη Συρία και την Κιλικία, στηρίζοντας τις εκκλησίες στις χώρες αυτές.

Ο Τιμόθεος, νέος συνοδός

16 Ο Παύλος έφτασε στη Δέρβη και ύστερα στα Λύστρα. Εκεί ζούσε ένας χριστιανός που λεγόταν Τιμόθεος. Η μητέρα του ήταν χριστιανή ιουδαϊκής καταγωγής κι ο πατέρας του *Έλληνας. ² Στους χριστιανούς των Λύστρων και του Ικονίου είχε καλή φήμη. ³ Ο Παύλος θέλησε να τον πάρει μαζί του για συνοδό. Για να διευκολύνει τη δράση του μεταξύ των Ιουδαίων εκείνης της περιοχής, τού έκανε *περιτομή, γιατί όλοι ήξεραν πως ο πατέρας του ήταν Έλληνας.

⁴ Στις πόλεις απ' όπου περνούσαν, γνωστοποιούσαν στους πιστούς τις αποφάσεις που είχαν λάβει οι απόστολοι και οι *πρεσβύτεροι στην *Ιερουσαλήμ, και τους πρό-

τρεπαν να τις τηρούν. ⁵ Έτσι, οι εκκλησίες στερεώνονταν στην πίστη και μεγάλωναν κάθε μέρα και πιο πολύ.

Από τη Φρυγία στη Μακεδονία

⁶ Ύστερα διέσχισαν τη Φρυγία και τη Γαλατία, επειδή το Άγιο Πνεύμα δεν τους άφησε να κηρύξουν το ευαγγέλιο στην επαρχία της *Ασίας. ⁷ Όταν ήρθαν στα σύνορα της Μυσίας, ήθελαν να συνεχίσουν το δρόμο για τη Βιθυνία, το Πνεύμα του Ιησού όμως δεν τους άφησε. ⁸ Έτσι παρέκαμψαν τη Μυσία και κατέβηκαν στην Τρωάδα. ⁹ Εκεί ο Παύλος είδε τη νύχτα ένα όραμα: ένας *Μακεδόνας στεκόταν μπροστά του και τον παρακαλούσε μ' αυτά τα λόγια: «Πέρασε στη *Μακεδονία και βοήθησέ μας». ¹⁰ Όταν είδε το όραμα, αμέσως ψάξαμε για πλοίο να πάμε στη *Μακεδονία, γιατί ήμασταν βέβαιοι ότι μας είχε προσκαλέσει ο Κύριος να τους φέρουμε το μήνυμα του ευαγγελίου.

Ο Παύλος στους Φιλίππους

¹¹ Από την Τρωάδα αποπλεύσαμε και πήγαμε κατευθείαν στη Σαμοθράκη και την επομένη στη Νεάπολη. ¹² Από *εκει πήγαμε στους Φιλίππους, που είναι η σπουδαιότερη πόλη εκείνης της περιοχής της Μακεδονίας, αποικία των Ρωμαίων. Σ' αυτή την πόλη παραμείναμε μερικές μέρες. ¹³ και, όταν ήρθε το *Σάββατο, βγήκαμε έξω από την πόλη, στο ποτάμι, όπου σκεφτήκαμε ότι θα ήταν τόπος προσευχής των Ιουδαίων. Εκεί καθίσαμε και μιλούσαμε στις γυναίκες που είχαν συγκεντρωθεί. ¹⁴ Μια γυναίκα από τα Θυάτειρα που ονομαζόταν Λυδία, έμπορος πορφυρών υφασμάτων, *προσήλυτη, άκουγε, και ο Κύριος άνοιξε την καρδιά της ώστε να δίνει προσοχή σ' αυτά που έλεγε ο Παύλος. ¹⁵ Αφού βαπτίστηκε αυτή και όλη η οικογένειά της, μας παρακαλούσε: «Αν με κρίνετε πιστή στον Κύριο, ελάτε να μείνετε στο σπίτι μου»· και μας το ζήτησε με πολλή επιμονή.

Ο Παύλος και ο Σίλας στη φυλακή

¹⁶Μια μέρα, καθώς πηγαίναμε στον τόπο της προσευχής, συνέβη να συναντήσουμε μια δούλη που είχε μαντικό *πνεύμα και με τις μαντείες της απέφερε πολλά κέρδη στους κυριούς της. ¹⁷Αυτή ακολουθούσε τον Παύλο και το Σίλα και φώναζε: «Αυτοί οι άνθρωποι είναι δούλοι του ύψιστου Θεού, που σας κηρύττουν την οδό της σωτηρίας!» ¹⁸Αυτό το έκανε πολλές μέρες. Ο Παύλος αγανάκτησε· γύρισε πίσω και είπε στο πνεύμα: «Σε διατάζω στο όνομα του Ιησού Χριστού να βγεις απ' αυτήν». Την ίδια στιγμή βγήκε το *πνεύμα. ¹⁹Όταν είδαν τ' αφεντικά της ότι μαζί με το πνεύμα χάθηκε κι η ελπίδα του κέρδους που είχαν από την εργασία της, έπιασαν τον Παύλο και το Σίλα και τους έσυραν στην αγορά για να τους παρουσιάσουν στις αρχές. ²⁰Τους οδήγησαν μπροστά στους ανώτατους άρχοντες της πόλης και είπαν: «Αυτοί οι άνθρωποι είναι Ιουδαίοι ²¹και προκαλούν ταραχές στην πόλη. Θέλουν να εισαγάγουν έθιμα που δεν επιτρέπεται σ' εμάς, που είμαστε Ρωμαίοι, να τα δεχτούμε ή να τα τηρήσουμε». ²²Τότε ο λαός ξεσηκώθηκε εναντίον τους. Οι άρχοντες τους έσκισαν τα ρούχα και έδωσαν διαταγή να τους ραβδίσουν. ²³Τους έδωσαν πολλά χτυπήματα και μετά τους έβαλαν στη φυλακή κι έδωσαν εντολή στο δεσμοφύλακα να τους φυλάει ασφαλισμένους καλά. ²⁴Αυτός, εφόσον πήρε μια τέτοια εντολή, τους έβαλε στο πιο εσωτερικό κελί και για λόγους ασφάλειας έσφιξε τα πόδια τους στην ξυλοπέδη.

²⁵Γύρω στα μεσάνυχτα, ο Παύλος και ο Σίλας προσεύχονταν και έψελναν ύμνους στο Θεό· και τους άκουγαν οι άλλοι φυλακισμένοι. ²⁶Ξαφνικά έγινε ένας μεγάλος σεισμός, τόσο που σαλεύτηκαν τα θεμέλια της φυλακής. Αμέσως άνοιξαν όλες οι πόρτες και τα δεομά των φυλακισμένων λύθηκαν. ²⁷Ο δεσμοφύλακας ξύπνησε· κι όταν είδε τις πόρτες της φυλακής ανοιχτές, έβγαλε το

σπαθί του κι ήθελε να σκοτωθεί, νομίζοντας ότι οι φυλακισμένοι είχαν δραπετεύσει. ²⁸Τότε ο Παύλος του φώναξε: «Μην κάνεις κανένα κακό στον εαυτό σου! Είμαστε όλοι εδώ». ²⁹Ο δεσμοφύλακας ζήτησε να του φέρον φώτα, πήδηξε μέσα στο κελί, και τρομαγμένος έπεσε στα πόδια του Παύλου και του Σίλα. ³⁰Ύστερα τους έβγαλε έξω και τους ρώτησε: «Κύριοι, τι πρέπει να κάνω για να σωθώ;» ³¹Αυτοί του είπαν: «Πίστεψε στον Κύριο Ιησού Χριστό, και θα σωθείς κι εσύ και το σπίτι σου». ³²Και κήρυξαν σ' αυτόν και σ' όσους ήταν στο σπίτι του το λόγο του Κυρίου.

³³Ο δεσμοφύλακας τους πήρε την ίδια εκείνη ώρα μέσα στη νύχτα κι έπλυνε τις πληγές τους· ύστερα βαπτίστηκε αμέσως ο ίδιος και όλη η οικογένειά του. ³⁴Κατόπιν τους ανέβασε στο σπίτι του και τους έστρωσε τραπέζι. Ήταν πανευτυχής που κι αυτός και όλη η οικογένειά του είχαν βρει την πίστη στο Θεό.

³⁵Όταν ξημέρωσε, οι άρχοντες έστειλαν τους κλητήρες στο δεσμοφύλακα και του είπαν: «Απόλυσε τους ανθρώπους εκείνους». ³⁶Ο δεσμοφύλακας μετέφερε τα λόγια αυτά στον Παύλο: «Οι άρχοντες», του είπε, «έστειλαν εντολή ν' απολυθείτε. Τώρα, λοιπόν, βγείτε και πηγαίnete στο καλό». ³⁷Ο Παύλος όμως είπε στους κλητήρες: «Μας έδειραν δημοσίως χωρίς να μας δικάσουν, αν και είμαστε Ρωμαίοι πολίτες, και μας έκλεισαν στη φυλακή. Και τώρα μας διώχνουν στα κρυφά; Όχι βέβαια! Να 'ρθούν να μας βγάλουν αυτοί οι ίδιοι». ³⁸Οι κλητήρες μετέφεραν στους άρχοντες τα λόγια αυτά. Εκείνοι όταν άκουσαν ότι είναι Ρωμαίοι, φοβήθηκαν. ³⁹Ήρθαν και τους ζήτησαν συγγνώμη, τους έβγαλαν έξω και τους παρακαλούσαν να φύγουν από την πόλη. ⁴⁰Αυτοί βγήκαν από τη φυλακή και πήγαν στο σπίτι της Λυδίας. Εκεί είδαν τους αδερφούς, τους ενθάρρυναν και έφυγαν.

Στη Θεσσαλονίκη

17 Πέρασαν από την Αμφίπολη και την Απολλωνία και ήρθαν στη Θεσσαλονίκη, όπου υπήρχε *συναγωγή των Ιουδαίων. ²Ο Παύλος σύμφωνα με τη συνήθειά του πήγε στη συναγωγή, και τρία Σάββατα συνέχεια συζητούσε μαζί τους ³ερμηνεύοντας τη *Γραφή και δείχνοντας πως σύμφωνα μ' αυτήν ο *Μεσσίας έπρεπε να πάθει και ν' αναστηθεί από τους νεκρούς. «Αυτός ο Μεσσίας είναι ο Ιησούς, αυτός που εγώ σας κηρύττω», τους έλεγε. ⁴Μερικοί απ' αυτούς πείστηκαν και έγιναν μαθητές του Παύλου και του Σίλα. Από τους *Έλληνες που ήταν *προσήλυτοι πίστεψε πλήθος πολύ· επίσης πίστεψαν όχι και λίγες από τις γυναίκες που είχαν επιρροή στην κοινωνία.

⁵Τότε οι Ιουδαίοι που δεν πίστεψαν, προσέλαβαν μερικούς πονηρούς ανθρώπους, από κείνους που τριγυρίζουν στην αγορά, ξεσήκωσαν τον όχλο και δημιούργησαν ταραχές στην πόλη. Στάθηκαν μπροστά στο σπίτι του Ιάσονα και ήθελαν να φέρουν τον Παύλο και το Σίλα στη λαϊκή συνέλευση. ⁶Επειδή όμως δεν τους βρήκαν, έσυραν τον Ιάσονα και μερικούς άλλους χριστιανούς μπροστά στους άρχοντες της πόλης και κραύγαζαν: «Αυτοί που αναστάτωσαν την οικουμένη ήρθαν κι εδώ! ⁷Τους φιλοξενεί ο Ιάσων. Όλοι τους παραβαίνουν τους νόμους του αυτοκράτορα και ισχυρίζονται ότι ο πραγματικός βασιλιάς είναι άλλος, ο Ιησούς». ⁸Μ' αυτά τα λόγια αναστάτωσαν το λαό και τους άρχοντες της πόλης που τ' άκουγαν. ⁹Οι άρχοντες, αφού πήραν χρηματική εγγύηση από τον Ιάσονα και τους άλλους, τους άφησαν ελεύθερους.

Στη Βέροια

¹⁰Μόλις νύχτωσε, οι χριστιανοί φυγάδευσαν τον Παύλο και το Σίλα στη Βέροια. Αυτοί όταν έφτασαν εκεί, πήγαν στη συναγωγή των Ιουδαίων. ¹¹Οι Ιουδαίοι στη Βέροια ήταν

πιο καλοπροαίρετοι απ' αυτούς στη Θεσσαλονίκη. Δέχτηκαν το κήρυγμα με πολλή προθυμία και κάθε μέρα εξέταζαν τη Γραφή, για να ελέγξουν αν ήταν έτσι όπως τα έλεγε ο Παύλος. ¹²Πίστεψαν, λοιπόν, όχι και λίγοι τόσο από τις *Ελληνίδες της ανώτερης τάξης, όσο κι από τους άντρες.

¹³Όταν οι Ιουδαίοι της Θεσσαλονικής έμαθαν ότι και στη Βέροια κήρυξε ο Παύλος το λόγο του Θεού, ήρθαν κι εκεί αναστατώνοντας τον κόσμο. ¹⁴Οι χριστιανοί τότε έστειλαν αμέσως τον Παύλο να πάει ως τη θάλασσα. Ο Σίλας και ο Τιμόθεος όμως έμειναν εκεί. ¹⁵Οι συνοδοί έφεραν τον Παύλο ως την Αθήνα. Από 'κει γύρισαν πίσω, με την εντολή να πουν στο Σίλα και στον Τιμόθεο να έρθουν να τον συναντήσουν όσο γίνεται πιο γρήγορα.

Στην Αθήνα

¹⁶Ενώ ο Παύλος τους περίμενε στην Αθήνα, αναστατώνόταν μέσα του που έβλεπε την πόλη να είναι γεμάτη είδωλα. ¹⁷Συζητούσε, λοιπόν, γι' αυτό στη συναγωγή με τους Ιουδαίους και τους *προσήλυτους, και στην αγορά κάθε μέρα μ' όσους συναντούσε. ¹⁸Μερικοί από τους επικούρειους και τους στωικούς φιλοσόφους συζητούσαν μαζί του, και κάποιοι απ' αυτούς έλεγαν: «Τι να θέλει άραγε να μας πει ετούτος ο παραμυθός;» Άλλοι έλεγαν: «Φαίνεται πως κηρύττει τίποτα ξένους θεούς». Αυτό το 'λεγαν, γιατί ο Παύλος κήρυττε σ' αυτούς τον Ιησού και την ανάσταση. ¹⁹Τον πήραν, λοιπόν, και τον έφεραν στον Άρειο Πάγο. «Μπορούμε να μάθουμε», του έλεγαν, «ποια είναι η καινούρια αυτή διδασκαλία που κηρύττεις; ²⁰Φέρνεις σ' αυτιά μας παράξενα πράγματα. Θέλουμε λοιπόν να μάθουμε σαν τι μπορεί να είναι αυτά». ²¹Γιατί, όλοι οι Αθηναίοι και οι ξένοι που έμεναν στην Αθήνα για τίποτε άλλο δεν είχαν καιρό, παρά για να λένε ή ν' ακούνε κάτι το καινούριο.

²²Στάθηκε, λοιπόν, ο Παύλος στη μέση

17,1-9 Α' Θεσ 2,1-2 17,2 9,20 13,5.14.44 14,1· 16,13· 17,10.17· 18,5.26· 19,8-9 28,17 17,3 3,18 17,4 13,50 16,14· 17,17 17,5 Ρωμ 16,21 17,6 16,20 17,7 Λκ 23,2· Ιω 19,12 17,10 17,2 17,11 Ιω 5,39 17,12 11,18 17,13 14,5.19· Α' Θεσ 2,14-16 17,17 17,2· 17,4 17,18 Α' Κορ 1,22· Πραξ 4,2

του Αρείου Πάγου και είπε: «Αθηναίοι! Σας βλέπω ευλαβέστατους από κάθε άποψη. ²³Πράγματι, ενώ περιδιάβαζα την πόλη σας και έβλεπα τους ιερούς σας τόπους, βρήκα ανάμεσα σ' αυτούς κι ένα βωμό, με την επιγραφή: "στον Άγνωστο Θεό". Αυτόν, λοιπόν, που εσείς λατρεύετε χωρίς να τον γνωρίζετε, αυτόν εγώ τώρα σας τον κάνω γνωστό. ²⁴Είναι ο Θεός που δημιούργησε τον κόσμο κι όλα όσα υπάρχουν σ' αυτόν. Ως Κύριος του ουρανού και της γης, δεν κατοικεί σε χειροποίητους ναούς, ²⁵ούτε υπηρετείται από χέρια ανθρώπινα σαν να 'χε ανάγκη από κάτι, αφού αυτός είναι που δίνει σε όλα ζωή και πνοή και τα πάντα. ²⁶Δημιούργησε από έναν άνθρωπο όλα τα έθνη των ανθρώπων και τους εγκατέστησε πάνω σ' όλη τη γη. Επίσης όρισε πόσον καιρό θα υπάρχουν και μέσα σε ποια σύνορα θα κατοικούν. ²⁷Θέλησε να ζητούν τον Κύριο και να προσπαθούν να τον βρουν ψηλαφώντας στο σκοτάδι, αν και δεν είναι μακριά από τον καθένα μας. ²⁸Γιατί μέσα σ' αυτόν ζούμε και κινούμαστε και υπάρχουμε, όπως λένε και μερικοί απ' τους δικούς σας ποιητές:

“Δική του είμαστε γενιά”.

²⁹Αφού, λοιπόν, είμαστε γενιά του Θεού, δε θα πρέπει να νομίζουμε ότι η θεότητα είναι κάτι όμοιο με χρυσάφι ή ασήμι ή πέτρα, δηλαδή με γλυπτό έργο της τέχνης ή της φαντασίας του ανθρώπου. ³⁰Ο Θεός παρέβλεψε τα χρόνια της άγνοιας· τώρα όμως απαιτεί απ' όλους τους ανθρώπους σε κάθε τόπο να μετανοήσουν, ³¹γιατί έχει καθορίσει μια μέρα που θα κρίνει την οικουμένη με δικαιοσύνη, μέσω ενός ανδρός που τον έχει ορίσει γι' αυτό το σκοπό. Κι έδωσε βέβαιη απόδειξη σε όλους, ότι αυτός θα είναι ο κριτής, ανασταίνοντάς τον από τους νεκρούς».

³²Όταν εκείνοι άκουσαν για ανάσταση νεκρών, άλλοι κορόιδευαν κι άλλοι έλεγαν: «Θα μας τα ξαναπείς μιαν άλλη φορά».

³³Τότε ο Παύλος έφυγε απ' ανάμεσά τους.

³⁴Μερικοί όμως άντρες προσκολλήθηκαν σ' αυτόν κι έγιναν χριστιανοί, ανάμεσά τους και ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης· επίσης ήταν και μια γυναίκα που λεγόταν Δάμαρις, και άλλοι μαζί μ' αυτούς.

Στην Κόρινθο

18 Έπειτα απ' αυτά ο Παύλος αναχώρησε από την Αθήνα και ήρθε στην Κόρινθο. ²Εκεί βρήκε έναν Ιουδαίο από τον Πόντο, που τον έλεγαν Ακύλα. Αυτός είχε έρθει πρόσφατα από την Ιταλία μαζί με τη γυναίκα του την Πρίσκιλλα, γιατί ο Κλαύδιος είχε διατάξει να φύγουν όλοι οι Ιουδαίοι από τη Ρώμη. Ο Παύλος ήρθε σ' αυτούς, ³κι επειδή είχαν την ίδια τέχνη, έμεινε μαζί τους και εργαζόταν. Η τέχνη τους ήταν να φτιάχνουν σκηνές. ⁴Κάθε Σάββατο ο Παύλος συζητούσε στη * συναγωγή και προσπαθούσε να πείσει Ιουδαίους και * Έλληνες.

⁵Όταν κατέβηκαν από τη * Μακεδονία ο Σίλας και ο Τιμόθεος, ο Παύλος συγκέντρωσε την προσοχή του στην προσπάθεια να αποδείξει στους Ιουδαίους ότι ο * Μεσσίας ήταν ο Ιησούς. ⁶Επειδή όμως αυτοί αντέλεγαν και τον έβριζαν, αυτός τίναξε τη * σκόνη από τα ρούχα του και τους είπε: «Δική σας η ευθύνη για το χαμό σας. Εγώ είμαι αθώος. Από τη στιγμή αυτή πηγαίνω στους * εθνικούς». ⁷Έφυγε τότε από 'κει και πήγε στο σπίτι κάποιου που λεγόταν Ιούστος. Αυτός ήταν χριστιανός και το σπίτι του συνόρευε με τη συναγωγή.

⁸Ο αρχισυνάγωγος Κρίσπος πίστεψε στον Κύριο μαζί μ' όλο το σπίτι του, και πολλοί από τους Κορινθίους που άκουγαν το κήρυγμα πίστευαν και βαφτίζονταν. ⁹Μια νύχτα είπε ο Κύριος στον Παύλο μ' ένα όραμα: «Μη φοβάσαι· κήρυττε το ευαγγέλιο και μη σωμαίνεις, ¹⁰γιατί εγώ είμαι μαζί σου· κανείς δεν θα σου επιτεθεί να σε κακοποιήσει, γιατί έχω πολύ λαό σ' αυτή την πόλη». ¹¹Έτσι ο Παύλος κάθισε εκεί ένα χρόνο κι έξι μήνες,

17,24 7,48· Ψλ 146,6 Α΄ Βασ 8,27 17,25 Ψλ 50,10-13 Β΄ Μακ 14,35 17,26 Δτ 32,8 Ιωβ 12,23 17,27 Ιερ 29,13-14· Σολ 13,6-9 17,28 Εφ 4,6 17,29 19,26· Ησ 44,9-20· Σολ 13,10-19 17,30 14,16· Σολ 11,23 Ρωμ 2,4 17,31 10,42· 3,15 18,2 Ρωμ 16,3 Α΄ Κορ 16,19· Β΄ Τιμ 4,19 18,3 20,33-34 Α΄ Κορ 4,12· 9,12-18· Α΄ Θεσ 2,9 Β΄ Θεσ 3,7-9 18,5-11 11,18 18,5-6 3,26 5,42 18,6 13,51· 20,26 18,8 8,36 18,9-10 Α΄ Κορ 2,3-4 Ησ 41,10 Ιερ 1,8

και τους δίδασκε το λόγο του Θεού.

¹²Την εποχή που ανθύπατος της *Αχαΐας ήταν ο Γαλλίων, εξεγέρθηκαν όλοι μαζί οι Ιουδαίοι εναντίον του Παύλου και τον έφεραν στο δικαστήριο, ¹³με την κατηγορία ότι αυτός προσπαθεί να πείσει τους ανθρώπους να λατρεύουν το Θεό με τρόπο που είναι αντίθετος στο *νόμο. ¹⁴Εκεί που πήγαινε ο Παύλος ν' ανοίξει το στόμα του, ο Γαλλίων είπε στους Ιουδαίους: «Αν ήταν για κανένα αδίκημα ή για ένα κακούρηγμα με δόλο, θα ήταν λογικό να σας ακούσω, Ιουδαίοι. ¹⁵Εφόσον όμως πρόκειται για θέματα διδασκαλίας και ονομάτων και νόμου δικού σας, τακτοποιήστε τα μόνοι σας. Δικαστής εγώ αυτών των ζητημάτων δεν θέλω να είμαι». ¹⁶Και τους έδωσε από το δικαστήριο. ¹⁷Τότε όλοι οι *Έλληνες^β έπιασαν το Σωσθένη τον *αρχισυνάγωγο και τον χτυπούσαν μπροστά στο δικαστήριο. Ο Γαλλίων όμως δε νοιαζόταν καθόλου γι' αυτά.

Επιστροφή στην Αντιόχεια Αρχή της τρίτης περιόδου

¹⁸Ο Παύλος, αφού έμεινε αρκετές μέρες στην Κόρινθο, αποχαιρέτησε τους αδερφούς και ξεκίνησε να πάει με πλοίο στη *Συρία. Μαζί του αναχώρησαν η Πρίσκιλλα και ο Ακύλας. Προηγουμένως στις Κεγχρεές κούρεψε το κεφάλι του, γιατί είχε κάνει τάξιμο. ¹⁹Όταν έφτασε στην Έφεσο, άφησε τον Ακύλα και την Πρίσκιλλα εκεί, κι αυτός πήγε στη συναγωγή και μιλούσε με τους Ιουδαίους. ²⁰Αυτοί τον παρακάλεσαν να μείνει σ' αυτούς περισσότερο χρόνο, εκείνος όμως δε θέλησε. ²¹Τους αποχαιρέτησε και τους είπε: «Πρέπει οπωσδήποτε τη γιορτή που έρχεται να την κάνω στα *Ιεροσόλυμα. Αν θέλει ο Θεός, θα ξαναγυρίσω πάλι σ' εσάς». Και έφυγε με πλοίο από την Έφεσο. ²²Αποβιβάστηκε στην Καισάρεια κι από 'κει ανέβηκε στην Ιερουσαλήμ για να χαιρετήσει την κοινότητα των πιστών. Ύστερα κατέβηκε στην Αντιόχεια. ²³Εκεί έμεινε λίγον καιρό κι ύστε-

ρα έφυγε. Περιόδευσε την περιοχή της Γαλατίας και της Φρυγίας, στηρίζοντας στην πίστη όλους τους χριστιανούς.

Ο Απολλώς

²⁴Στο μεταξύ έφτασε στην Έφεσο ένας Ιουδαίος, που λεγόταν Απολλώς. Αυτός καταγόταν από την Αλεξάνδρεια: ήταν προικισμένος ρήτορας και ήξερε καλά τη *Γραφή. ²⁵Είχε κατηχηθεί στην οδό του Κυρίου και με μεγάλο ζήλο κήρυττε, και δίδασκε με ακρίβεια για τον Ιησού, αν και του ήτανε γνωστό μόνο το βάπτισμα του Ιωάννη. ²⁶Άρχισε, λοιπόν, να μιλάει με παρησία στη συναγωγή. Όταν τον άκουσαν η Πρίσκιλλα και ο Ακύλας, τον πήραν κοντά τους και του εξέθεσαν την οδό του Θεού με πιο μεγάλη ακρίβεια.

²⁷Όταν κατόπιν αυτός ήθελε να περάσει στην Αχαΐα, οι αδερφοί έγραψαν στους πιστούς και τους συνιστούσαν να τον δεχτούν με εμπιστοσύνη. Πραγματικά, όταν πήγε εκεί ο Απολλώ, βοήθησε πολύ με τα χαρίσματά του εκείνους που είχαν πιστέψει. ²⁸Γιατί αποστόμωνε με δύναμη σε δημόσιες συζητήσεις τους Ιουδαίους και έφερνε αποδείξεις μέσα από τις Γραφές ότι ο Ιησούς είναι ο *Μεσσίας.

Ο Παύλος στην Έφεσο

19 Ενώ ο Απολλώς ήταν στην Κόρινθο, ο Παύλος περιόδευσε τα ψηλά οροπέδια της Μικράς Ασίας κι ύστερα ήρθε στην Έφεσο. Εκεί βρήκε μερικούς χριστιανούς ² και τους ρώτησε: «Όταν πιστέψατε, λάβατε το Άγιο Πνεύμα;» Αυτοί απάντησαν: «Μα εμείς ούτε καν έχουμε ακούσει ότι υπάρχει Άγιο Πνεύμα». ³Ο Παύλος τους ρώτησε: «Τι είδους βάπτισμα λοιπόν λάβατε;» Κι αυτοί απάντησαν: «Το βάπτισμα του Ιωάννη». ⁴Ο Παύλος τότε τους εξήγησε: «Ο Ιωάννης βάφτισε εκείνους που ήθελαν να αρχίσουν μια καινούρια ζωή. Έλεγε όμως στο λαό να πιστέψουν σ' εκείνον που ερχόταν ύ-

^βΠολλά αρχαία χειρόγραφα παραλείπουν τη φρ «οι Έλληνες». Μερικά έχουν «οι Ιουδαίοι».

στερα απ' αυτόν, δηλαδή στον Ιησού Χριστό».

⁵Όταν το άκουσαν αυτό, βαφτίστηκαν στο όνομα του Κυρίου Ιησού. ⁶Ο Παύλος ακούμπησε τα χέρια του πάνω τους, και ήρθε το Άγιο Πνεύμα σ' αυτούς· άρχισαν τότε να μιλούν γλώσσες και να προφητεύουν. ⁷Αυτοί ήταν συνολικά κάπου δώδεκα άντρες.

⁸Τους επόμενους τρεις μήνες ο Παύλος πήγαινε στη *συναγωγή, όπου με παρηγοσία κήρυττε και συζητούσε, φέρνοντας πειστικές αποδείξεις σχετικά με τη *βασιλεία του Θεού. ⁹Όταν όμως μερικοί σκλήρυναν τη στάση τους και δεν ήθελαν να πιστέψουν, αλλά διέβαλλαν τη διδασκαλία μπροστά στον κόσμο, ο Παύλος τους εγκατέλειψε και απομάκρυνε τους χριστιανούς από τη συναγωγή. Από 'κει κι έπειτα μιλούσε κάθε μέρα στη σχολή κάποιου που λεγόταν Τύραννος. ¹⁰Αυτό γινόταν δύο χρόνια συνέχεια. Έτσι, μπόρεσαν ν' ακούσουν το λόγο του Κυρίου Ιησού όλοι όσοι κατοικούσαν στην επαρχία της *Ασίας, Ιουδαίοι και Έλληνες.

Οι γιοι του Σκευά

¹¹Ο Θεός έκανε με τα χέρια του Παύλου θαύματα όχι συνηθισμένα. ¹²Οι άνθρωποι έπαιρναν ακόμη και τα μαντίλια της κεφαλής ή του λαιμού, που τα είχε χρησιμοποιήσει ο Παύλος και τα έβαζαν πάνω στους ασθενείς. Αυτοί τότε γιαιτρεύονταν από τις αρρώστιες τους, και τα πονηρά *πνεύματα έφευγαν απ' αυτούς. ¹³Μερικοί από τους περιοδεύοντες Ιουδαίους εξορκιστές επιχειρήσαν να χρησιμοποιήσουν το όνομα του Κυρίου Ιησού σ' αυτούς που είχαν *πνεύματα πονηρά, και έλεγαν: «Σας εξορκίζουμε στο όνομα του Ιησού, που κηρύττει ο Παύλος». ¹⁴Αυτό το έκαναν και οι επτά γιοι κάποιου Σκευά, Ιουδαίου *αρχιερέα. ¹⁵Το πονηρό πνεύμα όμως τους είπε: «Τον Ιησού τον γνωρίζω και τον Παύλο τον ξέρω· εσείς όμως ποιοί είστε;» ¹⁶Και ορμώντας πάνω τους ο άνθρωπος μέσα στον οποίο ήταν το πονηρό πνεύμα, τούς έριξε κάτω και τους

κακοποίησε τόσο, ώστε να φύγουν από το σπίτι εκείνο γυμνοί και τραυματισμένοι. ¹⁷Αυτό έγινε γνωστό σε όλους τους κατοίκους της Εφέσου, Ιουδαίους και Έλληνες, και όλοι κυριεύτηκαν από φόβο· έτσι δοξαζόταν το όνομα του Κυρίου Ιησού. ¹⁸Πολλοί από τους χριστιανούς έρχονταν και ομολογούσαν δημοσίως την ανάμειξή τους σε μαγείες. ¹⁹Αρκετοί από κείνους που είχαν ασχοληθεί με μαγείες έφερναν τα μαγικά βιβλία και τα έκαιγαν μπροστά σε όλους. Υπολόγισαν την αξία τους και βρήκαν ότι στοίχιζαν πενήντα χιλιάδες ασήμενα νομίσματα. ²⁰Έτσι, το μήνυμα του Κυρίου εξαπλωνόταν και δυνάμωνε.

Οι ταραχές στην Έφεσο

²¹Έπειτα απ' αυτά, ο Παύλος αποφάσισε να περάσει από τη *Μακεδονία και την *Αχαΐα και να πάει στα *Ιεροσόλυμα. «Ύστερα από 'κει», είπε, «πρέπει να δω και τη Ρώμη». ²²Έτσι, έστειλε στη Μακεδονία δύο από τους βοηθούς του, τον Τιμόθεο και τον Έραστο, ενώ αυτός καθυστέρησε λίγο στην επαρχία της Ασίας.

²³Εκείνο τον καιρό έγιναν πολλές ταραχές εξαιτίας της χριστιανικής διδασκαλίας. ²⁴Στην Έφεσο υπήρχε κάποιος που λεγόταν Δημήτριος. Ήταν αργυροχόος και κατασκεύαζε ασήμενα ομοιώματα του ναού της Άρτεμης κι έτσι έδινε πολλή δουλειά στους τεχνίτες. ²⁵Τους μάζεψε λοιπόν και αυτούς και τους εργάτες που απασχολούσε, και τους είπε: «Άντρες, ξέρετε καλά ότι η ευημερία μας εξαρτάται από αυτήν την εργασία. ²⁶Τώρα βλέπετε και ακούτε ότι όχι μόνο στην Έφεσο αλλά σχεδόν σε όλη την επαρχία της Ασίας αυτός ο Παύλος έπεισε και μετέστρεψε πολύ πλήθος, λέγοντας ότι δεν είναι θεοί αυτοί που κατασκευάζονται με τα χέρια. ²⁷Έτσι, δεν κινδυνεύει μόνο το επάγγελμά μας να δυσφημιστεί, αλλά και ο ναός της μεγάλης θεάς Άρτεμης να χάσει τη σημασία του. Κινδυνεύει και η θεά να χάσει το μεγαλείο της, αυτή που τη σέβεται όλη η

Ασία και η οικουμένη».

²⁸ Όταν τ' άκουσαν αυτά, πλημμύρισαν από οργή κι άρχισαν να φωνάζουν: «Μεγάλη η Άρτεμη των Εφεσίων!» ²⁹ Η ταραχή απλώθηκε σ' όλη την πόλη. Το πλήθος άρπαξε το Γάιο και τον Αρίσταρχο, που ήταν *Μακεδόνες κι είχαν ακολουθήσει τον Παύλο, και όρμησαν όλοι μαζί στο θέατρο. ³⁰ Ο Παύλος ήθελε να παρουσιαστεί στο πλήθος, δεν τον άφησαν όμως οι χριστιανοί. ³¹ Επίσης μερικοί από τους ανώτατους άρχοντες της επαρχίας της Ασίας, που έτρεφαν φιλικά αισθήματα γι' αυτόν, έστειλαν αγγελιοφόρους και τους συνιστούσαν να μην παρουσιαστεί στο θέατρο.

³² Άλλοι, λοιπόν, φώναζαν το ένα και άλλο το άλλο. Στη συγκέντρωση κυριαρχούσε μεγάλη σύγχυση, και οι περισσότεροι δεν ήξεραν για ποιο λόγο είχαν συναχθεί. ³³ Μερικοί από τον όχλο έσπρωξαν μπροστά κάποιον Αλέξανδρο και οι Ιουδαίοι τον παρότρυναν να μιλήσει. Τότε ο Αλέξανδρος έκανε σημείο με το χέρι να σωπάσουν και ήθελε να υπερασπιστεί τους Ιουδαίους μπροστά στο πλήθος. ³⁴ Αλλά όταν αυτοί κατάλαβαν ότι ήταν Ιουδαίος, βγήκε μια φωνή από όλους, που φώναζαν δυο ώρες συνέχεια. «Μεγάλη η Άρτεμη των Εφεσίων!»

³⁵ Όταν τελικά κατόρθωσε ο γραμματέας της πόλης να ηρεμήσει τον όχλο, τούς είπε: «Άντρες της Εφέσου! Υπάρχει άραγε άνθρωπος που να μην ξέρει ότι η πόλη της Εφέσου κατέχει το ναό της μεγάλης θεάς Άρτεμης και το άγαλμά της, που το έριξε ο Δίας από τον ουρανό; ³⁶ Αφού, λοιπόν, αυτά είναι αναντίρρητα, πρέπει να είστε ήρεμοι και να μην κάνετε απερισκεψίες. ³⁷ Σας τα λέω αυτά, γιατί εσείς φέρατε εδώ τους ανθρώπους αυτούς, που ούτε το ναό έκλεψαν ούτε τη θεά σας πρόσβαλαν. ³⁸ Αν, λοιπόν, ο Δημήτριος και οι τεχνίτες του έχουν καμιά κατηγορία για κάποιον, συνεδριάζουν δικαστήρια και υπάρχουν αρχές. Εκεί μπορούν να κάνουν τις καταγγελίες τους όσοι έχουν λόγους εναντίον κάποιου. ³⁹ Αν όμως έχετε άλλα ζητήματα, αυτά θα λυθούν στην τακτι-

κή συνέλευση του δήμου σύμφωνα με το νόμο. ⁴⁰ Διαφορετικά, κινδυνεύουμε να κατηγορηθούμε για στάση μ' αυτά που έγιναν σήμερα, αφού δεν υπάρχει αιτία την οποία θα μπορέσουμε να προβάλουμε ως δικαιολογία γι' αυτήν την αναταραχή». ⁴¹ Αφού είπε αυτά τα λόγια, διέλυσε τη συγκέντρωση.

Στη Μακεδονία και στην Ελλάδα

20 Όταν τελείωσαν οι ταραχές, ο Παύλος προσκάλεσε τους χριστιανούς, τους αποχαιρέτησε και αναχώρησε, για να πάει στη Μακεδονία. ² Αφού περιόδευσε τα μέρη εκείνα και τους ενίσχυσε με πολλούς λόγους, ήρθε στη νότια Ελλάδα. ³ Εκεί έκανε τρεις μήνες. Κατόπιν σκόπευε να πάει με πλοίο στη *Συρία. Επειδή όμως οι Ιουδαίοι σχεδίαζαν να τον σκοτώσουν, αποφάσισε να επιστρέψει περνώντας από τη Μακεδονία.

⁴ Στο ταξίδι του τον συνόδευαν μέχρι την *Ασία ο Σώπατρος, που καταγόταν από τη Βέροια, ο Αρίσταρχος και ο Σεκούνδος από τους Θεσσαλονικείς, ο Γάιος, που καταγόταν από τη Δέρβη, ο Τυχικός και ο Τρόφιμος, που κατάγονταν από την επαρχία της Ασίας, και ο Τιμόθεος. ⁵ Αυτοί προπορεύτηκαν και μας περίμεναν στην Τρωάδα. ⁶ Εμείς οι άλλοι αποπλεύσαμε μετά το *Πάσχα από τους Φιλίππους και μετά από πέντε μέρες τούς συναντήσαμε στην Τρωάδα. Εκεί μείναμε επτά μέρες.

Ο Εύτυχος

⁷ Την Κυριακή είχαν συγκεντρωθεί οι μαθητές για τη θεία Ευχαριστία. Ο Παύλος μιλούσε στους συγκεντρωμένους, γιατί θα έφευγε την άλλη μέρα, και παρέτεινε το λόγο ως τα μεσάνυχτα. ⁸ Ήμασταν μαζεμένοι στο τελευταίο πάτωμα του σπιτιού, κι εκεί υπήρχαν πολλές λαμπάδες. ⁹ Ένας νεαρός, που τον έλεγαν Εύτυχος, καθόταν πάνω στο παράθυρο. Ενώ ο Παύλος συνέχιζε να μιλάει, ο Εύτυχος έπεσε σε ύπνο βαθύ. Παραλυμένος από τον ύπνο, έπεσε από το τρίτο πάτωμα κάτω και τον σήκωσαν νεκρό.

¹⁰ Ο Παύλος όμως κατέβηκε κάτω, έπεσε

πάνω του, τον πήρε στην αγκαλιά του και εί-
πε: «Μην ανησυχείτε, γιατί είναι ζωντανός».
11 Ύστερα ανέβηκε πάνω, τέλεσε τη θεία
Ευχαριστία και έφαγε. Κατόπιν συνέχισε να
μιλάει για πολύ ακόμη, ως το πρωί ύστερα
αναχώρησε. 12 Το νεαρό τον έφεραν στο σπι-
τι ζωντανό και χάρηκαν πολύ.

Από την Τρωάδα στη Μίλητο

13 Εμείς οι άλλοι επιβιβαστήκαμε στο
πλοίο και αποπλεύσαμε για την Άσσο, απ' ό-
που θα παίρναμε τον Παύλο. Τα είχε κανονί-
σει ο ίδιος έτσι, γιατί αυτός θα 'ρχόταν με
τα πόδια από τη στεριά. 14 Όταν μας συνάν-
τησε στην Άσσο, τον πήραμε και πήγαμε στη
Μυτιλήνη. 15 Από 'κει την άλλη μέρα απο-
πλεύσαμε και φτάσαμε απέναντι από τη Χίο.
Την επομένη σταματήσαμε στη Σάμο, μείνα-
με στο Τρωγύλλιο, και τη μεθεπομένη φτά-
σαμε στη Μίλητο. 16 Κι αυτό, γιατί ο Παύλος
αποφάσισε να παρακάμψει την Έφεσο, για
να μη χρονοτριβήσει στην επαρχία της
Ασίας· βιαζόταν να είναι στα Ίεροσόλυμα,
αν του ήταν δυνατό, την ημέρα της Πεντη-
κοστής.

Ομιλία στους πρεσβυτέρους της Εφέσου

17 Από τη Μίλητο ο Παύλος έστειλε στην
Έφεσο και κάλεσε τους πρεσβυτέρους της
εκκλησίας. 18 Όταν ήρθαν και τον συνάντη-
σαν τους είπε: «Εσείς οι ίδιοι ξέρετε πώς
συμπεριφέρθηκα απέναντί σας όλον τον και-
ρό, από την πρώτη μέρα που πάτησα το πόδι
μου στην επαρχία της Ασίας. 19 Εργάστηκα
για τον Κύριο με πολλή ταπεινώση, με πολ-
λά δάκρυα και με δοκιμασίες που με βρήκαν
εξαιτίας των επιβουλών των Ιουδαίων. 20 Ξέ-
ρετε πως κανένα απ' αυτά που έπρεπε να
μάθετε δε σας το 'κρυφα από φόβο αλλά
σας το είπα, και σας διδάξα δημόσια και σε
συνάξεις στα σπίτια. 21 Κήρυττα και στους
Ιουδαίους και στους Έλληνες και τους πρό-
τρεπα να επιστρέψουν στο Θεό και να πι-
στέψουν στον Κύριό μας τον Ιησού Χριστό.

22 Τώρα, αιχμαλωτισμένοι από το Άγιο Πνεύ-
μα, πηγαίνω στην Ίερουσαλήμ, μη γνωρίζον-
τας τι θα συναντήσω εκεί. 23 Το μόνο που ξέ-
ρω είναι ότι, σ' όποια πόλη πηγαίνω, το Άγιο
Πνεύμα μου γνωστοποιεί ότι με περιμένουν
δεσμά και διωγμοί. 24 Εγώ όμως τίποτε απ'
αυτά δε λογαριάζω, ούτε θεωρώ τη ζωή μου
πολύτιμη. Το μόνο που θέλω είναι να ολο-
κληρώσω την αποστολή μου με χαρά, και το
έργο που μου ανέθεσε ο Κύριος Ιησούς, δη-
λαδή να κηρύξω το χαρμόσυνο μήνυμα της
δωρεάς του Θεού.

25 »Και τώρα, εγώ ξέρω ότι δε θα με ξανα-
δείτε πια εσείς όλοι, που σας κήρυξα τον
ερχομό της βασιλείας του Θεού. 26 Γι' αυτό
σας δηλώνω επίσημα σήμερα ότι δεν έχω
καμιά ευθύνη αν κάποιος από σας χαθεί.
27 Γιατί δεν παρέλειψα να σας κηρύξω όλο
το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία μας.
28 Προσέχετε, λοιπόν, τον εαυτό σας και όλο
το ποίμνιο, στο οποίο το Πνεύμα το Άγιο
σας έθεσε επισκόπους για να ποιμαίνετε
την εκκλησία του Κυρίου και Θεού, που την
έκανε δική του με το αίμα του. 29 Εγώ το ξέ-
ρω ότι μετά την αναχωρήσή μου θα εισβάλου-
ν σ' εσάς λύκοι άγριοι, που δε θα λυπη-
θούν το ποίμνιο. 30 Ακόμα και από ανάμεσά
σας θα βγουν πρόσωπα που θα διδάσκουν
πλάνες για να παρασύρουν τους πιστούς με
το μέρος τους. 31 Γι' αυτό να αγρυπνείτε, και
να θυμάστε ότι τρία χρόνια συνέχεια δεν έ-
παψα μέρα και νύχτα να νουθετώ με δάκρυα
τον καθένα σας.

32 »Τώρα, αδερφοί, σάς εμπιστεύομαι στο
Θεό και στο κήρυγμα που σας αποκάλυψε η
χάρη του. Αυτός μπορεί να σας κάνει ώρι-
μους στην πίστη και να σας δώσει την επου-
ράνια ζωή μαζί με όλους όσοι είναι δικοί
του. 33 Ασήμη ή χρυσάφι ή ιματισμό ποτέ δε
ζήτησα. 34 Εσείς οι ίδιοι ξέρετε ότι για τις α-
νάγκες τις δικές μου και των συνοδών μου
δούλεψαν αυτά εδώ τα χέρια. 35 Με κάθε
τρόπο σάς έδωσα το παράδειγμα, ότι πρέ-
πει να εργάζεστε έτσι σκληρά, για να μπο-

ρείτε να βοηθάτε αυτούς που έχουν ανάγκη. Να θυμάστε τα λόγια του Κυρίου μας Ιησού, που είπε: «καλύτερο είναι να δίνεις παρά να παίρνεις»».

³⁶ Αφού είπε αυτά τα λόγια, γονάτισε αυτός κι εκείνοι και προσευχήθηκε. ³⁷ Όλοι τότε ξέσπασαν σ' ένα μεγάλο κλάμα, έπεφταν στην αγκαλιά του και τον καταφιλούσαν. ³⁸ Αυτό κυρίως που τους προξενούσε οδύνη ήταν ο λόγος που τους είχε πει ότι δε θα τον ξαναδούν. Κατόπιν τον ξεπροβόδισαν ως το πλοίο.

Ταξίδι στα Ιεροσόλυμα

21 Με δυσκολία κατορθώσαμε ν' αποσπαστούμε απ' αυτούς, και το πλοίο ξεκίνησε. Πήγαμε κατευθείαν στην Κω, την άλλη μέρα στη Ρόδο κι από 'κει στα Πάταρα. ² Εκεί βρήκαμε πλοίο που πήγαινε απέναντι στη Φοινίκη. Επιβιβαστήκαμε και ξεκινήσαμε. ³ Προχωρήσαμε μέχρι που φάνηκε η Κύπρος, την αφήσαμε αριστερά μας και τραβήξαμε για τη *Συρία. Αράξαμε στην *Τύρο, γιατί εκεί έπρεπε το πλοίο να ξεφορτώσει το εμπόρευμα.

⁴ Εκεί ψάξαμε και βρήκαμε τους χριστιανούς και μείναμε σ' αυτούς επτά μέρες. Κι αυτοί, με έμπνευση του Αγίου Πνεύματος έλεγαν στον Παύλο να μην ανεβεί στα *Ιεροσόλυμα. ⁵ Όταν πέρασαν οι μέρες, ξεκινήσαμε για το πλοίο, κι αυτοί μας ξεπροβόδιζαν όλοι με τις γυναίκες τους και τα παιδιά τους ως έξω από την πόλη. Όταν φτάσαμε στο γιαλό, γονάτισαμε, προσευχήθήκαμε. ⁶ Μετά αποχαιρετιστήκαμε και επιβιβαστήκαμε στο πλοίο· εκείνοι γύρισαν στα σπίτια τους.

⁷ Το θαλάσσιο ταξίδι μας τελείωσε και από την Τύρο καταλήξαμε στην Πτολεμαίδα. Εκεί χαιρετήσαμε τους αδερφούς και μείναμε κοντά τους μία μέρα. ⁸ Την επομένη συνεχίσαμε από τη στεριά και φτάσαμε στην Καισάρεια. Εκεί πήγαμε στο σπίτι του ευαγγελιστή Φίλιππου, που ήταν ένας απ' τους επτά *διακόνους, και μείναμε μαζί του. ⁹ Αυτός είχε τέσσερις θυγατέρες ανύπαντρες,

που είχαν το χάρισμα της προφητείας.

¹⁰ Αφού μείναμε εκεί αρκετές ημέρες, κατέβηκε από την Ιουδαία ένας *προφήτης που λεγόταν Άγαβος. ¹¹ Αυτός ήρθε να μας συναντήσει· πήρε τη ζώνη του Παύλου, έδεσε τα πόδια και τα χέρια του και είπε: «Αυτά λέει το Πνεύμα το Άγιο: “τον άντρα στον οποίο ανήκει η ζώνη αυτή, έτσι θα τον δέσουν στην Ιερουσαλήμ οι Ιουδαίοι και θα τον παραδώσουν στα χέρια των “εθνικών”»». ¹² Όταν τ' ακούσαμε αυτά, τον παρακαλούσαμε κι εμείς και οι ντόπιοι να μην ανεβεί στην Ιερουσαλήμ. ¹³ Τότε ο Παύλος αποκρίθηκε: «Γιατί κλαίτε και μου σκίζετε την καρδιά; Εγώ όχι μόνο να δεθώ είμαι έτοιμος, αλλά και να πεθάνω στην Ιερουσαλήμ για το *όνομα του Κυρίου μου, του Ιησού». ¹⁴ Όταν είδαμε ότι δεν πειθεται, σταματήσαμε και είπαμε: «Του Κυρίου το θέλημα ας γίνει».

¹⁵ Ύστερα απ' αυτά ετοιμάσαμε τα πράγματά μας και ξεκινήσαμε για τα Ιεροσόλυμα. ¹⁶ Ήρθαν μαζί μας και μερικοί χριστιανοί από την Καισάρεια και μας οδήγησαν σε κάποιον Μνάσωνα· Κύπριο, παλιό χριστιανό, που θα μας φιλοξενούσε.

Ο Παύλος επισκέπτεται τον Ιάκωβο

¹⁷ Όταν φτάσαμε στα Ιεροσόλυμα, μας υποδέχτηκαν με χαρά οι αδερφοί. ¹⁸ Την άλλη μέρα πήγε ο Παύλος μαζί μ' εμάς στον Ιάκωβο. Είχαν έρθει και όλοι οι *πρεσβύτεροι. ¹⁹ Ο Παύλος τους χαιρέτησε και τους διηγήθηκε λεπτομερώς όλα όσα είχε κάνει ο Θεός ανάμεσα στους εθνικούς με τη δική του διακονία. ²⁰ Όταν αυτοί τα άκουσαν, δόξασαν τον Κύριο και του είπαν: «Βλέπεις, αδερφέ, πόσες μυριάδες Ιουδαίοι υπάρχουν που έγιναν χριστιανοί, κι όλοι αυτοί ακολουθούν με ζήλο το *νόμο του Μωυσή. ²¹ Σ' αυτούς σε κατηγορήσαν ότι διδάσκεις τους Ιουδαίους που ζουν ανάμεσα στους εθνικούς την αποστασία από το Μωυσή, και ότι τους λες να μην περιτέμνουν τα παιδιά τους ούτε να ζουν σύμφωνα με τους κανόνες του Μωσαϊκού *νόμου. ²² Τι να κάνουμε λοιπόν; Το δι-

χωρ άλλο θα μαζευτούν τα πλήθη, γιατί θα μάθουν ότι ήρθες. ²³Κάνε λοιπόν αυτό που σου λέμε: έχουμε τέσσερις άντρες που έχουν κάνει τάξιμο. ²⁴Πάρε τους και λάβε κι εσύ μέρος μαζί μ' αυτούς στις τελετές του αγνισμού. Πλήρωσε και τις δαπάνες για τις θυσίες, για να τελειώσει το τάξιμο και να ξυρίσουν το κεφάλι τους. Έτσι θα μάθουν όλοι ότι οι κατηγορίες που έχουν διαδώσει εναντίον σου δε στέκουν, αλλά ότι κι εσύ ζεις σύμφωνα με το Μωσαϊκό νόμο και τον τηρείς. ²⁵Όσο για τους εθνικούς που έγιναν χριστιανοί, εμείς τους στείλαμε επιστολή, ύστερα από την απόφαση που πήραμε, να μην τηρούν τίποτε απ' αυτά, παρά μόνο να φυλάγονται από τα *ειδωλόθυτα, από το *αίμα, από το κρέας του πνιγμένου ζώου και από την πορνεία».

²⁶Έτσι ο Παύλος πήρε τους άντρες μαζί του. Την επόμενη μέρα έκανε τις τελετές του αγνισμού μαζί τους και μπήκε στο *ναό, για να δηλώσει πότε θα συμπληρώνονταν οι μέρες του αγνισμού, οπότε θα προσφερόταν θυσία για τον καθένα απ' αυτούς.

Η σύλληψη του Παύλου

(Πρ 9,1-19 26,12-18)

²⁷Όταν κόντευαν να συμπληρωθούν οι εφτά μέρες, οι Ιουδαίοι από την επαρχία της *Ασίας, βλέποντας τον Παύλο στο ναό, ξεσήκωσαν όλον το λαό και τον πιάσανε ²⁸φωλιάζοντας: «Ισραηλίτες, βοηθάτε! Αυτός είναι ο άνθρωπος που παντού διδάσκει τους πάντες εναντίον του λαού και του Μωσαϊκού νόμου και του ναού αυτού. Επιπλέον έχει εισαγάγει ακόμα και *Έλληνες στο ναό και μόλυνε αυτόν τον *άγιο τόπο». ²⁹Τα έλεγαν αυτά, γιατί είχαν δει στην πόλη μαζί του τον Τρόφιμο από την Έφεσο και νόμιζαν ότι τον πήρε μαζί του στο ναό. ³⁰Η αναταραχή επεκτάθηκε σ' όλη την πόλη. Συνέρρευσε ο λαός, πιάσανε τον Παύλο, τον έσυραν έξω από τον ιερό τόπο, κι αμέσως έκλεισαν οι πόρτες του ναού.

³¹Ο όχλος ήθελε να τον σκοτώσει. Ειδο-

ποιήθηκε όμως ο διοικητής του ρωμαϊκού στρατοπέδου ότι ξέσπασαν ταραχές σ' όλη την Ιερουσαλήμ. ³²Αυτός αμέσως παίρνει στρατιώτες και αξιωματικούς και τρέχει καταπάνω τους. Εκείνοι, μόλις είδαν το διοικητή και τους στρατιώτες, σταμάτησαν να χτυπούν τον Παύλο. ³³Ο διοικητής πλησίασε και τον συνέλαβε και διέταξε να τον δέσουν με δύο αλυσίδες. Κατόπιν ρώτησε ποιος είναι και τι είχε κάνει. ³⁴Από τον όχλο φώναζε άλλος το ένα κι άλλος το άλλο. Αυτός, επειδή με το θόρυβο δεν μπορούσε να σχηματίσει μια σωστή εικόνα για το τι είχε συμβεί, διέταξε να φέρουν τον Παύλο στο στρατόπεδο. ³⁵Στα σκαλοπάτια του στρατώνα ήταν τόσο το στρίμωγμα του όχλου, ώστε οι στρατιώτες αναγκάστηκαν να τον σηκώσουν στα χέρια. ³⁶Γιατί το πλήθος του λαού ακολουθούσε και έκραζε: «Θάνατος, θάνατος!»

Η απολογία του Παύλου

³⁷Καθώς πήγαιναν να τον βάλουν μέσα στο στρατόπεδο, λέει ο Παύλος στο διοικητή: «Μπορώ να σου πω κάτι;» Κι αυτός του είπε: «Ξέρεις ελληνικά; ³⁸Δεν είσαι εσύ, λοιπόν, ο Αιγύπτιος που πριν λίγον καιρό ξεσήκωσε και έβγαλε στην έρημο τέσσερις χιλιάδες οπλισμένους *ζηλωτές επαναστάτες;» ³⁹Ο Παύλος απάντησε: «Εγώ είμαι Ιουδαίος από την Κιλικία, πολίτης της Ξακουστής πόλης Ταρσού. Σε παρακαλώ, άφησέ με να μιλήσω στο λαό». ⁴⁰Εκείνος του επέτρεψε, κι ο Παύλος στάθηκε στα σκαλιά κι έκανε νόημα με το χέρι στο λαό να σταματήσει ο θόρυβος. Όταν έγινε αρκετή ησυχία, τους μίλησε *εβραϊκά και τους είπε:

22 «Άντρες, αδερφοί και πατέρες! Ακούστε με τι έχω να απολογηθώ ενώπιόν σας αυτή τη στιγμή». ²Όταν άκουσαν ότι τους μιλούσε στην *εβραϊκή γλώσσα, έκαναν ακόμα πιο πολλή ησυχία. Κι ο Παύλος συνέχισε:

³«Εγώ είμαι Ιουδαίος, γεννημένος στην Ταρσό της Κιλικίας, μεγαλωμένος όμως εδώ στα *Ιερουσόλυμα. Είχα δάσκαλο το Γαμαλιήλ,

που με δίδαξε με ακρίβεια το νόμο των προγόνων μας. Αγώνιστηκα με ζήλο για το Θεό, όπως κάνετε όλοι εσείς σήμερα. ⁴Την πίστη των χριστιανών την καταδίωξα μέχρι θανάτου, συλλαμβάνοντας και κλείνοντας στις φυλακές άντρες και γυναίκες, ⁵ όπως μπορεί να μαρτυρήσει κι ο αρχιερέας και όλο το μέγα συνέδριο. Απ' αυτούς πήρα ακόμα και συστατικές επιστολές προς τους αδερφούς μας τους Ιουδαίους στη Δαμασκό, και πήγαινα για να φέρω δεμένους στην Ιερουσαλήμ τους εκεί χριστιανούς για να τιμωρηθούν.

⁶»Καθώς όμως πήγαινα και πλησίαζα στη Δαμασκό, ξαφνικά κατά το μεσημέρι άστραψε γύρω μου ένα δυνατό φως από τον ουρανό. ⁷Έπεσα στη γη κι άκουσα μια φωνή να μου λέει: "Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;" ⁸Εγώ απάντησα: "ποιος είσαι, Κύριε;" Η φωνή μου είπε: "εγώ είμαι ο Ιησούς ο Ναζωραίος, που εσύ τον καταδιώκεις". ⁹Όσοι ήταν μαζί μου είδαν το φως και φοβήθηκαν: δεν άκουσαν όμως τη φωνή εκείνου που μιλούσε. ¹⁰Τότε εγώ είπα: "τι να κάνω, Κύριε;" Κι αυτός μου απάντησε: "σήκω και πήγαινε στη Δαμασκό. Εκεί θα μάθεις όλα όσα σου έχει ορίσει ο Θεός να κάνεις". ¹¹Καθώς δεν έβλεπα από τη λαμπρότητα του φωτός εκείνου, μ' έπιασαν από το χέρι αυτοί που ήταν μαζί μου και με οδήγησαν στη Δαμασκό.

¹²»Εκεί ζούσε κάποιος Ανανίας, άνθρωπος που ακολουθούσε πιστά όσα λέει ο Μωσαϊκός νόμος, και τον τιμούσαν όλοι οι Ιουδαίοι που κατοικούσαν στη Δαμασκό. ¹³Αυτός ήρθε να με συναντήσει, στάθηκε μπροστά μου και μου είπε: "Σαούλ, αδερφέ μου, πάρε πάλι το φως σου". Κι εγώ την ίδια εκείνη στιγμή βρήκα το φως μου και τον κοίταξα. ¹⁴Ο Ανανίας μου είπε: "ο Θεός των προγόνων μας σε διάλεξε να γνωρίσεις το θέλημά του, να δεις εκείνον που το εκπλήρωσε και ν' ακούσεις τη φωνή από το ίδιο του το στόμα. ¹⁵Γιατί εσύ θα γίνεις μάρτυράς του, και θα μαρτυρήσεις σ' όλους τους

ανθρώπους αυτά που είδες και άκουσες ¹⁶Και τώρα, τι καθυστερείς; Σήκω και βαπτίσου και ομολόγησε ότι αυτός είναι ο Κύριος, για να καθαριστείς από τις αμαρτίες σου".

¹⁷»Όταν γύρισα στην Ιερουσαλήμ, κάποτε που προσευχόμουν στο ναό, βρέθηκα σε έκσταση ¹⁸και είδα τον Κύριο. "Βιάσου", μου έλεγε, "και φύγε γρήγορα από την Ιερουσαλήμ, γιατί δε θα παραδεχθούν τη μαρτυρία που θα δώσεις για μένα". ¹⁹Εγώ τότε είπα: "Κύριε, αυτοί ξέρουν ότι εγώ φυλάκιζα και έδερνα στις συναγωγές αυτούς που πίστευαν σ' εσένα. ²⁰Κι όταν χυνόταν το αίμα του Στεφάνου, του μάρτυρά σου, εγώ ο ίδιος ήμουν εκεί, επιδοκίμαζα το φόνο και φύλαγα τα ρούχα αυτών που τον σκότωναν". ²¹Εκείνος τότε μου απάντησε: "πήγαινε, γιατί εγώ θα σε στείλω μακριά, στους εθνικούς».

Συνομιλία με το Ρωμαίο διοικητή

²²Ως αυτό το σημείο τον άκουγαν. Τώρα όμως άρχισαν όλοι να φωνάζουν δυνατά: «Αυτό το υποκείμενο εξαφάνισε το από το πρόσωπο της γης! Δεν έπρεπε να ζει!» ²³Επειδή κραύγαζαν και πετούσαν τα ρούχα τους ψηλά και έριχναν χώματα στον αέρα, ²⁴ο διοικητής διέταξε να τον φέρουν στο στρατόπεδο να τον ανακρίνουν μαστιγώνοντάς τον, για να μάθει την αιτία για την οποία φώναζαν έτσι οι Ιουδαίοι εναντίον του. ²⁵Όταν τον έδεναν με τους μάντες, ο Παύλος είπε στον αξιωματικό που στεκόταν εκεί: «Σας επιτρέπεται λοιπόν να μαστιγώνετε έναν Ρωμαίο πολίτη, και μάλιστα χωρίς δίκη;» ²⁶Όταν το άκουσε ο αξιωματικός, πήγε και το ανέφερε στο διοικητή: «Πρόσεξε τι πας να κάνεις», του είπε. «Ο άνθρωπος αυτός είναι Ρωμαίος πολίτης!» ²⁷Τότε ο διοικητής πήγε και ρώτησε τον Παύλο: «Πες μου, εσύ είσαι Ρωμαίος πολίτης;» Αυτός απάντησε: «Ναι». ²⁸Ο διοικητής τού είπε: «Εγώ έγινα Ρωμαίος πολίτης πληρώνοντας πολλά λεφτά». Κι ο Παύλος τού αντιγύρισε: «Εγώ ό-

μως γεννήθηκα Ρωμαίος!»²⁹ Τότε απομακρύνθηκαν αμέσως απ' αυτόν εκείνοι που θα τον ανέκριναν. Αλλά και ο διοικητής φοβήθηκε, όταν έμαθε ότι ήταν Ρωμαίος πολίτης κι αυτός τον είχε δέσει.

Μπροστά στο μέγα συνέδριο

³⁰Την άλλη μέρα, θέλοντας ο διοικητής να μάθει τι ακριβώς ήταν εκείνο για το οποίο τον κατηγορούσαν οι Ιουδαίοι, τον έλυσε από τα δεσμά και διέταξε να έρθουν οι αρχιερείς και όλο το συνέδριό τους. Εκεί κατέβασε τον Παύλο και τον έστησε μπροστά τους.

23 Ο Παύλος ατένισε το *συνέδριο και είπε: «Αδερφοί, εγώ έχω ήσυχη τη συνειδήσή μου ότι σ' όλη μου τη ζωή μέχρι σήμερα υπηρέτησα το Θεό». ²Ακούγοντας αυτά ο *αρχιερέας Ανανίας διέταξε τους υπηρέτες που στέκονταν δίπλα του να τον χτυπήσουν στο στόμα. ³Τότε ο Παύλος του είπε: «Εσένα θα σε χτυπήσει ο Θεός, που είσαι υποκριτής σαν τοίχος ασβεστωμένος! Εσύ κάθεσαι εδώ για να με δικάσεις σύμφωνα με το *νόμο και παρανομώντας διατάξεις να με χτυπήσουν;» ⁴Οι υπηρέτες τού είπαν: «Τον αρχιερέα του Θεού βρίζεις;» Ο Παύλος απάντησε: ⁵«Δεν ήξερα, αδερφοί, ότι είναι αρχιερέας. Αν το 'ξερα, δεν θα το 'λεγα' γιατί η *Γραφή λέει να μην κακολογήσεις άρχιστά του λαού σου».

⁶Επειδή κατάλαβε ο Παύλος ότι το ένα μέρος ήταν *Σαδδουκαίοι και το άλλο *Φαρισαίοι, φώναξε δυνατά στο συνέδριο: «Αδερφοί, εγώ είμαι Φαρισαίος, γιος Φαρισαίου. Δικάζομαι γιατί ελπίζω στην ανάσταση των νεκρών». ⁷Μόλις το είπε αυτό, οι Φαρισαίοι και οι Σαδδουκαίοι άρχισαν να φιλονικούν, και το συνέδριο χωρίστηκε στα δύο. ⁸Γιατί οι Σαδδουκαίοι λένε ότι δεν υπάρχει ανάσταση ούτε *άγγελιοι ή άλλα πνεύματα, ενώ οι Φαρισαίοι τα πιστεύουν και τα δυο. ⁹Έγινε μεγάλη ταραχή, και οι *γραμματείς που ανήκαν στη μερίδα των Φαρισαίων σηκώθηκαν και συζητούσαν θυμωμένα λέγοντας:

«Τίποτε κακό δε βρίσκουμε να έκανε ο άνθρωπος αυτός. Αν πραγματικά του μίλησε πνεύμα ή άγγελος, ας μη θεομαχούμε».

¹⁰Η αναστάτωση τελικά ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ο διοικητής φοβήθηκε μήπως τον κομματιάσουν τον Παύλο. Γι' αυτό διέταξε τους στρατιώτες να κατέβουν και να τον αρπάξουν απ' ανάμεσά τους και να τον φέρουν στο στρατόπεδο.

¹¹Τη νύχτα που ακολούθησε, φανερώθηκε σ' αυτόν ο Κύριος και του είπε: «Θάρρος, Παύλε! Όπως έδωσες τη μαρτυρία σου για μένα στην *Ιερουσαλήμ, έτσι πρέπει να τη δώσεις και στη Ρώμη».

Η συνωμοσία κατά του Παύλου

¹²Όταν ξημέρωσε, συνωμότησαν μερικοί Ιουδαίοι κι ορκίστηκαν να μη φάνε ούτε να πιουν, ώσπου να σκοτώσουν τον Παύλο.

¹³Αυτοί που έκαναν τη συνωμοσία ήταν πάνω από σαράντα άτομα. ¹⁴Πήγαν στους αρχιερείς και στους *πρεσβυτέρους και τους είπαν: «Εμείς δεσμευτήκαμε με ιερό *όρκο να μη φάμε τίποτε πριν σκοτώσουμε τον Παύλο. ¹⁵Τώρα, λοιπόν, εσείς και το συνέδριο ειδοποιήστε το διοικητή να σας τον φέρει αύριο μπροστά σας, για να τον ανακρίνετε δήθεν καλύτερα. Κι εμείς, πριν πλησιάσει, είμαστε έτοιμοι να τον σκοτώσουμε».

¹⁶Τις συζητήσεις αυτές για την ενέδρα τις έμαθε ο γιος της αδερφής του Παύλου. Μπήκε, λοιπόν, στο στρατόπεδο και ειδοποίησε τον Παύλο. ¹⁷Τότε αυτός φώναξε έναν αξιωματικό και του είπε: «Πήγαινε τον νεαρό στο διοικητή, γιατί έχει κάτι να του πει». ¹⁸Ο αξιωματικός τον πήρε και τον έφερε στο διοικητή και του είπε: «Ο κρατούμενος Παύλος με φώναξε και με παρακάλεσε να σου φέρω αυτόν το νεαρό, που έχει κάτι να σου πει». ¹⁹Ο διοικητής τον έπιασε από το χέρι, τον πήρε ιδιαιτέρως και τον ρώτησε: «Τι είν' αυτό που έχεις να μου πεις;» ²⁰Αυτός απάντησε: «Οι Ιουδαίοι συμφώνησαν να σε παρακαλέσουν να κατεβάσεις αύριο τον Παύλο στο συνέδριο, για να τον ανα-

κρίνουν τάχα καλύτερα. ²¹ Εσύ όμως να μην τους πιστέψεις. Γιατί πάνω από σαράντα άντρες θα του έχουν στήσει ενέδρα. Έχουν ορκιστεί να μη φάνε ούτε να πιουν ώσπου να τον σκοτώσουν. Τώρα είναι έτοιμοι και περιμένουν μόνο να τους υποσχεθείς ότι θα το κάνουν».

²² Ο διοικητής άφησε το νεαρό να φύγει λέγοντάς του: «Να μην πεις σε κανέναν ότι τα φανέρωσες αυτά σ' εμένα».

Η μεταγωγή του Παύλου στην Καισάρεια

²³ Ύστερα ο διοικητής φώναξε δύο αξιωματικούς και τους είπε: «Ετοιμάστε διακόσιους στρατιώτες, για να πάνε ως την Καισάρεια, με εβδομήντα ιππείς και διακόσιους λογχοφόρους. Θα ξεκινήσουν στις εννιά το βράδυ. ²⁴ Βρείτε και μερικά ζώα, για να βάλετε πάνω τον Παύλο, και να τον πάτε σώο στον ηγεμόνα Φήλικα». ²⁵ Κατόπιν έγραψε επιστολή με το εξής περιεχόμενο:

²⁶ «Ο Κλαύδιος Λυσίας στον εξοχότατο ηγεμόνα Φήλικα. Χαίρει! ²⁷ Τον άνθρωπο αυτό τον συνέλαβαν οι Ιουδαίοι. Όταν έμαθα ότι είναι Ρωμαίος πολίτης κι εκείνοι σκόπευαν να τον σκοτώσουν, κατέφθασα επί τόπου με ένα στρατιωτικό απόσπασμα και τον γλίτωσα. ²⁸ Θέλοντας να μάθω την αιτία για την οποία τον κατηγορούσαν, τον παρέπεμψα στο συνέδριό τους. ²⁹ Διαπίστωσα όμως ότι κατηγορείται για ζητήματα του νόμου τους και ότι δεν έχει κάνει κανένα έγκλημα που να επισύρει την ποινή του θανάτου ή της φυλακίσεως. ³⁰ Όταν επιπλέον μου μηνύθηκε ότι σχεδιαζόταν να γίνει δολοφονική απόπειρα εναντίον του από τους Ιουδαίους, αμέσως τον έστειλα σ' εσένα και ειδοποίησα τους κατηγορούς του να εκθέσουν ό,τι έχουν εναντίον του ενώπιόν σου. Υγίαινε».

³¹ Οι στρατιώτες, λοιπόν, σύμφωνα με τις διαταγές που είχαν, πήραν τον Παύλο και τον πήγαν νύχτα στην Αντιπατριδα. ³² Την άλλη μέρα άφησαν τους ιππείς να πάνε μαζί του, κι αυτοί γύρισαν στο στρατόπεδο. ³³ Οι

ιππείς μπήκαν στην Καισάρεια, έδωσαν την επιστολή στον ηγεμόνα και του προσήγαγαν τον Παύλο. ³⁴ Ο ηγεμόνας διάβασε το γράμμα και τον ρώτησε από ποια επαρχία ήταν. Όταν άκουσε ότι ήταν από την Κιλικία, του είπε: ³⁵ «Θα σε ανακρίνω όταν έρθουν εδώ και οι κατήγοροί σου». Και διέταξε να τον φυλακίσουν στο *πραιτώριο του *Ηρώδη.

Οι κατηγορίες κατά του Παύλου

24 Ύστερα από πέντε μέρες κατέβηκε στην Καισάρεια ο *αρχιερέας Ανανίας μαζί με τους *πρεσβυτέρους και με κάποιον δικηγόρο Τέρτυλλο, και κατέθεσαν μήνυση εναντίον του Παύλου. ² Όταν κλήθηκε ο Παύλος, άρχισε ο Τέρτυλλος να εκθέτει την κατηγορία λέγοντας: ³ «Εξοχότατε Φήλιξ! Μακρά ειρήνη απολαμβάνουμε χάρη σ' εσένα, και μεγάλα έργα γίνονται στο έθνος τούτο, χάρη στη δική σου φροντίδα. Αυτά όλα, με κάθε τρόπο και παντού, τα γνωρίζουμε με βαθιά ευγνωμοσύνη. ⁴ Για να μη σε κουράζω όμως περισσότερο, σε παρακαλώ ν' ακούσεις με ευμένεια όσα θα σου πούμε με συντομία. ⁵ Έχουμε διαπιστώσει ότι ο άνθρωπος αυτός είναι πολύ επικίνδυνος. Υποκινεί σε στάση τους Ιουδαίους, που είναι διασκορπισμένοι σ' όλη την οικουμένη, και είναι πρωτοστάτης της αιρέσεως των *Ναζωραίων. ⁶ Προσπάθησε να βεβηλώσει ακόμα και το *ναό μας. Τότε εμείς τον συλλάβαμε και θελήσαμε να τον δικάσουμε σύμφωνα με το *νόμο μας. ⁷ Κατέφθασε όμως ο Λυσίας, ο διοικητής, και τον άρπαξε από τα χέρια μας με πολλή βία, ⁸ και διέταξε να έρθουν σ' εσένα οι κατήγοροί του. Όταν διενεργήσεις την ανάκριση, θα μπορέσεις να μάθεις απ' αυτόν κι εσύ ο ίδιος όλα εκείνα για τα οποία τον κατηγορούμε». ⁹ Οι άλλοι Ιουδαίοι συμφώνησαν και βεβαίωσαν ότι έτσι έχουν τα πράγματα.

Η υπερásπιση του Παύλου

¹⁰ Ο ηγεμόνας έκανε νεύμα στον Παύλο να μιλήσει, κι εκείνος απάντησε στις κατηγορίες:

«Ξέρω ότι από πολλά χρόνια είσαι δικαστής σ' αυτή τη χώρα, γι' αυτό με εμπιστοσύνη απολογούμαι σ' εσένα. ¹¹Εύκολα μπορείς να μάθεις ότι δεν είναι πάνω από δώδεκα μέρες αφότου ανέβηκα στα Ίεροσόλυμα να προσκυνήσω. ¹²Κανείς δε με είδε να συζητώ με κάποιον ή να ξεσηκώνω το λαό σε στάση ούτε στο ναό ούτε στις συναγωγές ούτε στην πόλη. ¹³Ούτε μπορούν να αποδείξουν αυτά για τα οποία τώρα με κατηγορούν. ¹⁴Βέβαια, ομολογώ μπροστά σου τούτο: ότι ακολουθώ τη διδασκαλία που αυτοί αποκαλούν αίρεση· έτσι όμως λατρεύω μόνο το Θεό των προγόνων μας και πιστεύω σε όλα όσα είναι γραμμένα στο νόμο του Μωυσή και στα βιβλία των προφητών. ¹⁵Επίσης έχω την ίδια ελπίδα στο Θεό μ' αυτούς, ότι θα αναστηθούν όλοι οι νεκροί, δίκαιοι και άδικοι. ¹⁶Γι' αυτό κι εγώ προσπαθώ να έχω πάντοτε καθαρή συνείδηση απέναντι στο Θεό και στους ανθρώπους.

¹⁷» Ύστερα από πολλά χρόνια απουσίας, επέστρεψα για να φέρω χρηματική βοήθεια στο έθνος μου και να προσφέρω θυσία στο ναό. ¹⁸Ούτε οπαδούς είχα συγκεντρώσει ούτε καμιά αναταραχή γινότανε. Ακριβώς τη στιγμή που πρόσφερα τη θυσία του αγνισμού, με βρήκαν μερικοί Ιουδαίοι από την επαρχία της Ασίας στο ναό. ¹⁹Αυτοί έπρεπε να είναι παρόντες μπροστά σου και να παρουσιάσουν τις κατηγορίες τους, αν πραγματικά έχουν κάτι ενοχοποιητικό για μένα. ²⁰Εν πάση περιπτώσει, ας πουν αυτοί εδώ ποιο αδίκημά μου μπόρεσαν να αποδείξουν, όταν ανακρινόμουν στο συνέδριο. ²¹Εκτός αν εννοούν τη μία εκείνη φράση που φώναξα όταν στεκόμουν μπροστά τους: «εγώ δικάζομαι σήμερα από σας, επειδή πιστεύω στην ανάσταση των νεκρών»».

²²Όταν τ' άκουσε αυτά ο Φήλιξ, που ήξερε αρκετά για τη χριστιανική διδασκαλία, ανέβαλε την υπόθεση και είπε: «Η απόφαση θα εκδοθεί όταν έρθει ο Λυσίας, ο διοικητής». ²³Συγχρόνως διέταξε τον αξιωματικό να φρουρείται ο Παύλος, να έχει όμως διευ-

κολύνσεις, και να μην εμποδίζεται κανένας από τους δικούς του να τον περιποιείται ή να τον επισκέπτεται.

Ο Παύλος μπροστά στο Φήλικα και στη Δρουσίλλα

²⁴Ύστερα από λίγες μέρες πήγε στο πραιτώριο ο Φήλιξ με τη γυναίκα του τη Δρουσίλλα, που ήταν Ιουδαία, και έστειλε να φέρουν τον Παύλο, από τον οποίο άκουσε για την πίστη στο Χριστό. ²⁵Όταν όμως αυτός άρχισε να μιλάει για μια ζωή σύμφωνη με το θέλημα του Θεού, για εγκράτεια και για τη μέλλουσα κρίση, ο Φήλιξ κυριεύτηκε από φόβο και του είπε: «Προς το παρόν πήγαινε· όταν βρω καιρό θα σε ξανακαλέσω». ²⁶Αυτό το είπε έχοντας και την ελπίδα ότι ο Παύλος θα του έδινε χρήματα για να τον απολύσει. Γι' αυτό και συχνά έστελνε και τον έφερναν και μιλούσε μαζί του.

²⁷Έτσι, συμπληρώθηκαν δύο χρόνια, και το Φήλικα τον διαδέχτηκε ο Πόρκιος Φήστος. Ο Φήλιξ, θέλοντας ν' αφήσει καλές εντυπώσεις στους Ιουδαίους, φεύγοντας άφησε τον Παύλο στη φυλακή.

Ο Παύλος μπροστά στο Φήστο

25 Ο Φήστος τρεις μέρες αφότου ανέλαβε τα καθήκοντά του, ανέβηκε από την Καισάρεια στα Ίεροσόλυμα. ²Εκεί ο αρχιερέας και οι πρόκριτοι των Ιουδαίων παρουσίασαν τις κατηγορίες τους εναντίον του Παύλου και τον παρακαλούσαν ³να τους κάνει τη χάρη και να στείλει να τον φέρουν στα Ιεροσόλυμα, σκοπεύοντας να στήσουν ενέδρα και να τον σκοτώσουν στο δρόμο. ⁴Ο Φήστος όμως αποκρίθηκε ότι ο Παύλος θα μείνει στην Καισάρεια και ότι κι ο ίδιος επρόκειτο να επιστρέψει σύντομα εκεί. ⁵«Οι αρχηγοί σας», είπε, «μπορούν να έρθουν μαζί μου και να υποστηρίξουν την κατηγορία εναντίον του, αν ο άνθρωπος αυτός έχει κάνει κάτι το παράνομο».

⁶Ο Φήστος έμεινε μαζί τους πάνω από δέκα μέρες, κι ύστερα κατέβηκε στην Και-

σάρεια. Την άλλη κιάλας μέρα κάθισε στην έδρα και διέταξε να προσαχθεί ο Παύλος. ⁷Μόλις αυτός εμφανίστηκε, τον περικύκλωσαν οι Ιουδαίοι που είχαν κατεβεί από τα Ιεροσόλυμα και παρουσίαζαν εναντίον του πολλές και βαριές κατηγορίες, που όμως δεν μπορούσαν να τις αποδείξουν. ⁸Ο Παύλος στην απολογία του έλεγε: «Ούτε το νόμο των Ιουδαίων ούτε το νόμο ούτε τον αυτοκράτορα πρόσβαλα ποτέ στο παραμικρό».

⁹Ο Φήστος, θέλοντας να γίνει αγαπητός στους Ιουδαίους, ρώτησε τον Παύλο: «Θέλεις να πας στα Ιεροσόλυμα και να δικαστείς εκεί ενώπιόν μου γι' αυτές τις κατηγορίες;» ¹⁰Ο Παύλος απάντησε: «Παρίσταμαι στο αυτοκρατορικό δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να με κρίνει. Κανένα κακό δεν έκανα στους Ιουδαίους, όπως κι εσύ πολύ καλά το ξέρεις. ¹¹Αν, λοιπόν, έκανα κάτι κακό και διέπραξα κάτι που επισύρει την ποινή του θανάτου, είμαι έτοιμος να πεθάνω. Αν όμως αυτά για τα οποία με κατηγορούν είναι ανυπόστατα, κανείς δεν μπορεί να με παραδώσει σ' αυτούς. Ζητώ να παραπέμψετε την υπόθεσή μου στον αυτοκράτορα».

¹²Τότε ο Φήστος διασκέφθηκε μαζί με το συμβούλιό του και ανακοίνωσε την απόφασή: «Τον αυτοκράτορα επικαλέστηκες, στον αυτοκράτορα θα πας».

Ο Παύλος μπροστά στον Αγρίππα και στη Βερενίκη

¹³Αφού πέρασαν μερικές μέρες, έφτασαν στην Καισάρεια ο βασιλιάς Αγρίππας και η Βερενίκη, για να χαιρετήσουν το Φήστο. ¹⁴Ύστερα από αρκετές μέρες, ο Φήστος εξέθεσε στο βασιλιά την υπόθεση του Παύλου: «Ο Φήλιξ άφησε εδώ έναν φυλακισμένο», του είπε. ¹⁵«Όταν πήγα στα Ιεροσόλυμα, οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι των Ιουδαίων παρουσίασαν κατηγορίες εναντίον του και ζητούσαν την καταδίκη του. ¹⁶Εγώ τους είπα ότι δε συνηθίζουν οι Ρωμαίοι να καταδικάζουν κάποιον, πριν ο κατηγορούμενος έρθει σε αντιπαράσταση με τους κατηγορού-

γόρους του και του δοθεί η ευκαιρία να απολογηθεί για το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται. ¹⁷Αυτοί, λοιπόν, ήρθαν μαζί μου εδώ, κι εγώ αμέσως χωρίς καμία αναβολή κάθισα στην έδρα και διέταξα να προσαχθεί ο άνθρωπος αυτός. ¹⁸Οι κατηγοροί όμως, όταν παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο, δε διατύπωσαν εναντίον του καμιά κατηγορία, για αδικήματα τέτοια που υποπετυούμουν εγώ. ¹⁹Απεναντίας, είχαν μαζί του κάτι διαφορές για ζητήματα της θρησκείας τους, και για κάποιον Ιησού που έχει πεθάνει, αλλά ο Παύλος ισχυριζόταν ότι ζει. ²⁰Επειδή εγώ δεν έχω τις γνώσεις για ν' ανακατευτώ σ' ένα τέτοιο ζήτημα, του είπα αν ήθελε, να πάει στα Ιεροσόλυμα και να δικαστεί εκεί γι' αυτά. ²¹Ο Παύλος όμως ζήτησε να μείνει φυλακισμένος και να παραπέμψουμε την υπόθεσή του στην κρίση του αυτοκράτορα. Γι' αυτό κι εγώ διέταξα να συνεχιστεί η φυλάκισή του ώσπου να τον στείλω στον αυτοκράτορα».

²²Ο Αγρίππας είπε στο Φήστο: «Θα ήθελα να τον ακούσω κι εγώ ο ίδιος αυτόν τον άνθρωπο». «Αύριο», του είπε ο Φήστος, «θα τον ακούσεις».

²³Την άλλη μέρα ήρθε ο Αγρίππας και η Βερενίκη με φανταχτερή πομπή και εισήλθαν στην αίθουσα του δικαστηρίου, μαζί με ανώτατους αξιωματικούς και με προύχοντες της πόλης. Ο Φήστος διέταξε να προσαχθεί ο Παύλος, ²⁴και είπε: «Βασιλιά Αγρίππα, και όλοι εσείς που είστε εδώ μαζί μας! Μπροστά σας έχετε αυτόν, για τον οποίο όλοι οι Ιουδαίοι ήρθαν και μου μίλησαν, και στα Ιεροσόλυμα και εδώ, και φώναζαν ότι δεν πρέπει πια να ζει. ²⁵Εγώ όμως κατάλαβα ότι δεν έκανε τίποτε που να επισύρει την ποινή του θανάτου. Κι όταν αυτός ζήτησε να δικαστεί από τον αυτοκράτορα, αποφάσισα να τον στείλω εκεί. ²⁶Δεν έχω όμως να γράψω κάτι το συγκεκριμένο γι' αυτόν στον κύριό μου τον αυτοκράτορα. Γι' αυτό τον έφερα μπροστά σ' εσάς και μάλιστα μπροστά σ' εμένα, βασιλιά Αγρίππα, για να γίνει η ανάκριση, και να έχω έτσι στοιχεία για το γράμ-

μα μου. ²⁷ Γιατί μου φαίνεται παράλογο να στέλνω έναν φυλακισμένο και να μην εκθέτω τις εναντίον του κατηγορίες».

Ο λόγος του Παύλου ενώπιον του Αγρίππα

(Πρ 9,1-19· 22,6-16)

26 Ο Αγρίππας τότε είπε στον Παύλο: «Σου επιτρέπεται να απολογηθείς». Τότε ο Παύλος σήκωσε το χέρι του και άρχισε την απολογία του:

² «Θεωρώ ευτυχί τον εαυτό μου, βασιλιά Αγρίππα, γιατί σήμερα θα απολογηθώ ενώπιόν σου για όλα όσα με κατηγορούν οι Ιουδαίοι. ³Κι αυτό, προπάντων γιατί εσύ είσαι γνώστης όλων των εθίμων και των θρησκευτικών προβλημάτων που απασχολούν τους Ιουδαίους. Παρακαλώ, λοιπόν, να με ακούσεις με υπομονή.

⁴» Όλοι οι Ιουδαίοι ξέρουν το βίο μου από τη νεαρή μου ηλικία, αφού από τα νιάτα μου έζησα ανάμεσα στο λαό μου και στα *Ιεροσόλυμα. Αυτοί με γνωρίζουν από παλιά, και μπορούν να ⁵μαρτυρήσουν ότι έζησα σύμφωνα με τις αρχές της πιο αυστηρής παράταξης της θρησκείας μας, των *Φαρισαίων. ⁶Και τώρα στέκομαι εδώ και δικάζομαι, γιατί πιστεύω πως ο Θεός θα εκπληρώσει την υπόσχεση που έδωσε στους προγόνους μας. ⁷Οι δώδεκα φυλές μας συνεχώς, νύχτα και μέρα, λατρεύουν το Θεό, με την ελπίδα να φτάσουν τελικά να δουν την εκπλήρωση αυτής της υπόσχεσης. Γι' αυτή την ελπίδα κατηγορούμαι από τους Ιουδαίους, βασιλιά Αγρίππα. ⁸Γιατί σας φαίνεται απίστευτο ότι ο Θεός ανασταίνει νεκρούς; ⁹Κι εγώ ο ίδιος, βέβαια, είχα πιστέψει ότι έπρεπε να κάνω ό,τι μπορούσα εναντίον του ονόματος του Ιησού του *Ναζωραίου. ¹⁰Αυτό και έκανα στα Ιεροσόλυμα: πολλούς από τους χριστιανούς εγώ τους έκλεισα στις φυλακές, έχοντας τη σχετική εξουσιοδότηση των *αρχιερέων· κι όταν τους καταδίκασαν σε θάνατο έδινα κι εγώ καταδικαστική ψήφο. ¹¹Σε όλες τις *συναγωγές πολλές φορές προσπαθούσα, χρησιμοποιώντας βία, να τους αναγκάσω να αρ-

νηθούν την πίστη τους. Η μανία μου ήταν τόσο μεγάλη, ώστε τους καταδίωκα ακόμη και στις πόλεις που είναι έξω από τα όρια της χώρας.

¹²» Πηγαίνοντας γι' αυτόν το σκοπό στη Δαμασκό με εξουσιοδότηση και άδεια από τους αρχιερείς, ¹³είδα στο δρόμο, βασιλιά μου, μέρα μεσημέρι, ένα φως από τον ουρανό, πιο λαμπρό κι από τον ήλιο, να με περιβάλλει με τη λάμψη του κι εμένα κι αυτούς που πήγαιναν μαζί μου. ¹⁴Όλοι μας πέσαμε στη γη, κι εγώ άκουσα μια φωνή που μου έλεγε στην *εβραϊκή γλώσσα: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις; Είναι οδυνηρό να κλοτσάς στα καρφιά». ¹⁵Εγώ ρώτησα: «ποιος είσαι, Κύριε;» Κι εκείνος απάντησε: «εγώ είμαι ο Ιησούς, που εσύ τον καταδιώκεις. ¹⁶Σήκω όμως και στάσου στα πόδια σου. Γι' αυτό σου φανερώθηκα: για να σε πάρω στην υπηρεσία μου και να σε καταστήσω μάρτυρα γι' αυτά που είδες και γι' αυτά που θα σου δείξω ακόμη. ¹⁷Θα σε προστατεύω από το λαό σου και από τους *εθνικούς, στους οποίους εγώ σε στέλνω, ¹⁸για ν' ανοίξεις τα μάτια τους, ώστε να επιστρέψουν από το σκοτάδι στο φως κι από την εξουσία του *σατανά στο Θεό. Γιατί, αν πιστέψουν σ' εμένα θα λάβουν τη συγχώρηση των αμαρτιών τους και μια θέση ανάμεσα σ' εκείνους που ανήκουν στο Θεό».

¹⁹» Ύστερα απ' αυτά, βασιλιά Αγρίππα, δεν αρνήθηκα να υπακούσω στην ουράνια οπτασία, ²⁰αλλά άρχισα να κηρύττω, πρώτα σ' αυτούς που ήταν στη Δαμασκό και στα Ιεροσόλυμα κι ύστερα σ' όλη τη χώρα της Ιουδαίας και στους εθνικούς, να μετανοήσουν και να επιστρέψουν στο Θεό και μετά να δείχνουν τη μετάνοιά τους πράττοντας ανάλογα έργα. ²¹Αυτοί ήταν οι λόγοι για τους οποίους οι Ιουδαίοι με συνέλαβαν στο *ναό και προσπάθησαν να με σκοτώσουν. ²²Ο Θεός όμως με βοήθησε μέχρι σήμερα, και στέκομαι εδώ ζωντανός για να καταθέσω τη μαρτυρία μου σε μικρούς και σε μεγάλους, και να μη λέω τίποτε άλλο εκτός από 'κείνα που οι *προφή-

τες και ο Μωυσής είπαν ότι πρόκειται να γίνουν: ²³ότι δηλαδή ο Χριστός θα υποστεί το πάθος και θ' αναστηθεί πρώτος από τους νεκρούς, και θα κηρύξει το φως της σωτηρίας στο λαό μας και στους εθνικούς».

Η απήγηση της απολογίας

²⁴Ενώ ο Παύλος συνέχιζε έτσι την απολογία του, φώναξε ο Φήστος δυνατά: «Είσαι τρέλος, Παύλε! Τα πολλά σου γράμματα σ' έφεραν στην τρέλα!» ²⁵ «Δεν είμαι τρελός, εξοχότατε Φήστε», λέει ο Παύλος, «αλλά λέω λόγια αληθινά και λογικά. ²⁶Ο βασιλιάς ξέρει για ποιο πράγμα μιλάω, γι' αυτό και του μιλάω ανοιχτά. Γιατί είμαι βέβαιος ότι τίποτε απ' αυτά δεν του είναι άγνωστο, γιατί αυτά δεν έγιναν σε καμιά απόμερη γωνιά. ²⁷Πιστεύεις, βασιλιά Αγρίππα, στους *προφήτες; Ξέρω ότι πιστεύεις». ²⁸Τότε ο Αγρίππας είπε στον Παύλο: «Λίγο ακόμη και θα με πείσεις να γίνω χριστιανός!» ²⁹Κι ο Παύλος είπε: «Θα ευχόμουν στο Θεό, σε λίγο ή σε πολύ χρόνο, όχι μόνο εσύ αλλά και όλοι όσοι με ακούνε σήμερα, να γίνουν όμοιοι μ' εμένα, εκτός απ' αυτά εδώ τα δεσμά».

³⁰Όταν τα είπε αυτά, σηκώθηκαν ο βασιλιάς, ο ηγεμόνας, η Βερενίκη και όσοι κάθονταν μαζί τους ³¹ και, καθώς έφευγαν, έλεγαν μεταξύ τους: «Ο άνθρωπος αυτός δεν έκανε τίποτε για το οποίο να πρέπει να πεθάνει ή να φυλακιστεί». ³²Κι ο Αγρίππας είπε στο Φήστο: «Ο άνθρωπος αυτός θα μπορούσε να απολυθεί, αν δεν είχε ζητήσει να δικαστεί από τον αυτοκράτορα».

Η μεταγωγή στη Ρώμη

27 Μόλις αποφασίστηκε να αποπλεύσουμε για την Ιταλία, παρέδωσαν τον Παύλο και μερικούς άλλους κρατούμενους σε κάποιον αξιωματικό που λεγόταν Ιούλιος, από τη στρατιωτική μονάδα που ονομαζόταν «αυτοκρατορική». ²Επιβαστήκαμε από το Αδραμύττιο σ' ένα πλοίο που θα πήγαινε

στα μέρη της επαρχίας της *Ασίας και Ξεκινήσαμε. Μαζί μας ήταν κι ο Αρίσταρχος ο *Μακεδόνας, που καταγόταν από τη Θεσσαλονίκη. ³Την άλλη μέρα φτάσαμε στη *Σιδώνα. Ο Ιούλιος φέρθηκε με καλοσύνη στον Παύλο και του επέτρεψε να πάει στους φίλους του, για να τον περιποιηθούν. ⁴Από 'κει Ξεκινήσαμε και παραπλεύσαμε την Κύπρο, γιατί είχαμε αντίθετους ανέμους. ⁵Υστερα διαπλεύσαμε το πέλαγος της Κιλικίας και της Παμφυλίας και φτάσαμε στα Μύρα της Λυκίας. ⁶Εκεί ο αξιωματικός βρήκε ένα αλεξανδρινό πλοίο, που πήγαινε στην Ιταλία και μας επιβίβασε σ' αυτό.

⁷Πλέαμε για πολλές μέρες με μεγάλη βραδύτητα, και με κόπο φτάσαμε στην Κνίδο. Επειδή δεν μας επέτρεπε ο άνεμος, πλεύσαμε από κάτω από την Κρήτη, αφού περάσαμε το ακρωτήριο Σαλώμη. ⁸Με πολλή δυσκολία, πλέοντας κοντά στις ακτές της, φτάσαμε σ' έναν τόπο που λεγόταν Καλοί Λιμένες, κοντά στους οποίους ήταν η πόλη Λασαία.

⁹Στο μεταξύ χάθηκε αρκετός χρόνος, και το ταξίδι ήταν επικίνδυνο, αφού είχε κιάλας περάσει η φθινοπωρινή νηστεία. Γι' αυτό ο Παύλος τους συμβούλευε ¹⁰ και τους έλεγε: «Άντρες, προβλέπω ότι το ταξίδι θα γίνει με τλαιπωρία και με μεγάλη ζημιά, όχι μόνο για το φορτίο και το πλοίο αλλά και για τις ζωές μας». ¹¹Ο αξιωματικός όμως άκουγε περισσότερο τον κυβερνήτη και τον ιδιοκτήτη του πλοίου παρά αυτά που έλεγε ο Παύλος. ¹²Κι επειδή το λιμάνι ήταν ακατάλληλο για να παραχειμάσει κανείς, οι περισσότεροι ήταν της γνώμης να αποπλεύσουν από 'κει, μήπως μπορέσουν να φτάσουν και να παραχειμάσουν στο Φοίνικα, λιμάνι της Κρήτης που είναι ανοιχτό νοτιοδυτικά και βορειοδυτικά.

Η τρικυμία

¹³Όταν άρχισε να πνέει ελαφρά νότιος ά-

Υφθινοπωρινή νηστεία. Μετά τη νηστεία της γιορτής του εξιλασμού (τέλη Σεπτεμβρίου, αρχές Οκτωβρίου) η ναυσιπλοία εθεωρείτο επικίνδυνη

26,23 3,15 Άκ 24,46-47 Α' Κορ 15,20 Ησ 49,6 26,26 Ιω 18,20 26,28 11,26 26,31 23,29 26,32 25,11-12 27,1 25,12 27,2 19,29 27,3 24,23 28,2 27,9-10 Β' Κορ 11,26

νεμος, νόμισαν ότι μπορούσαν να πραγματοποιήσουν την πρόθεσή τους. Έτσι, σήκωσαν τις άγκυρες και έπλεαν κοντά στις ακτές της Κρήτης. ¹⁴ Ύστερα από λίγο ξέσπασε στο νησί ένας θυελλώδης άνεμος, αυτός που λέγεται Ευροκλύδων. ¹⁵ Άρπαξε το πλοίο, κι όπως αυτό δεν μπορούσε να πάει αντίθετα, τ' αφήσαμε και το πήγαιναν ο άνεμος και τα κύματα. ¹⁶ Περνώντας κάτω από ένα νησάκι που το έλεγαν Κλαύδη,^δ μόλις και μετά βίας καταφέραμε ν' ανεβάσουμε πάνω τη σωσίβια λέμβο. ¹⁷ Όταν την ανεβάσαμε, χρησιμοποίησαν σκοινιά, και μ' αυτά έζωσαν το πλοίο για να μην ανοίξει. Κι επειδή φοβούνταν να μην εξοκειλουν στη Μεγάλη Σύρτη, έριξαν την άγκυρα να κρέμεται κι άφησαν το πλοίο να το πηγαινούν τα κύματα. ¹⁸ Επειδή πολύ μας ταλαιπωρούσε η τρικυμία, την άλλη μέρα ρίξανε το φορτίο στη θάλασσα, ¹⁹ και τη μεθεπομένη ρίξαμε στη θάλασσα με τα χέρια μας όλον τον εξοπλισμό του πλοίου. ²⁰ Για πολλές μέρες δε φαίνονταν ούτε ο ήλιος ούτε τα άστρα· η κακοκαιρία συνεχιζόταν κι έτσι χανόταν κάθε ελπίδα να σωθούμε.

²¹ Κανείς δεν ήθελε πια να φάει τίποτε. Τότε ο Παύλος στάθηκε ανάμεσά τους και είπε: «Έπρεπε, άντρες, να με είχατε ακούσει και να μην ξεκινούσαμε από την Κρήτη. Έτσι, θα είχαμε γλιτώσει από την ταλαιπωρία αυτή κι απ' τη ζημιά. ²² Τώρα όμως σας συνιστώ να μη χάσετε το θάρρος σας. Κανείς από σας δε θα χαθεί, μόνο το πλοίο. ²³ Την περασμένη νύχτα μου φανερώθηκε ένας ἄγγελος του θεού στον οποίο ανήκω και τον οποίο υπηρετώ, ²⁴ και μου είπε: “μη φοβάσαι, Παύλε! Πρέπει να εμφανιστείς στον αυτοκράτορα, κι έτσι ο θεός για χάρη σου θα σώσει όλους όσοι είναι μαζί σου στο πλοίο”. ²⁵ Γι' αυτό να 'χετε θάρρος, άντρες! Εγώ έχω εμπιστοσύνη στο θεό ότι θα γίνει έτσι όπως μου τα είπε ο ἄγγελος. ²⁶ Πρέπει να προσαρξάσουμε σε κάποιο νησί».

²⁷ Όταν έφτασε η δέκατη τέταρτη νύχτα

που φερόμασταν ακυβέρνητοι στη Μεσόγειο, τα μεσάνυχτα οι ναύτες υποψιάστηκαν ότι πλησιάζουν σε κάποια στεριά. ²⁸ Βυθομέτρησαν και βρήκαν είκοσι οργυιές. Αφού προχώρησαν λίγο, βυθομέτρησαν πάλι και βρήκαν δεκαπέντε οργυιές. ²⁹ Επειδή φοβήθηκαν μήπως πέσουμε σε τίποτε βράχια, έριξαν τέσσερις άγκυρες από την πρύμνη και παρακαλούσαν να ξημερώσει. ³⁰ Οι ναύτες στο μεταξύ επιχείρησαν να φύγουν από το πλοίο. Με την πρόφαση ότι θα ρίξουν άγκυρες από την πρόρα μακριά από το πλοίο, κατέβασαν τη λέμβο στη θάλασσα. ³¹ Ο Παύλος όμως είπε στον αξιωματικό και στους στρατιώτες: «Αν αυτοί δεν μείνουν στο πλοίο, εσείς δεν μπορείτε να σωθείτε». ³² Τότε οι στρατιώτες έκοψαν τα σκοινιά της λέμβου και την άφησαν να πέσει στη θάλασσα.

³³ Καθώς περιμέναμε να ξημερώσει, ο Παύλος τους παρακινούσε όλους να φάνε κάτι. «Δεκατέσσερις μέρες ως σήμερα», τους έλεγε, «περιμένετε να κοπάσει η τρικυμία και είστε νηστικοί· δεν έχετε φάει τίποτε. ³⁴ Γι' αυτό, σας παρακαλώ, φάτε κάτι. Αυτό είναι απαραίτητο, αν θέλετε να σωθείτε. Μη φοβάστε, γιατί κανενός από σας δε θα πέσει ούτε μια τρίχα απ' το κεφάλι σας». ³⁵ Αφού είπε αυτά, πήρε ψωμί, ευχαρίστησε το θεό μπροστά σε όλους, το έκοψε κι άρχισε να τρώει. ³⁶ Τότε πήρανε όλοι θάρρος κι έφαγαν κι αυτοί. ³⁷ Στο πλοίο ήμασταν συνολικά διακόσια εβδομήντα έξι άτομα. ³⁸ Αφού χόρτασαν όλοι, πέταξαν το σιτάρι στη θάλασσα, για να αλαφρώσει το πλοίο.

Το ναούγιο

³⁹ Όταν ξημέρωσε, είδαν μια στεριά που τους ήταν άγνωστη. Ανακάλυψαν όμως έναν κόλπο που είχε γιαλό, στον οποίο αποφάσισαν να ρίξουν το πλοίο αν μπορούσαν. ⁴⁰ Έλυσαν, λοιπόν, τα σκοινιά που κρατούσαν τις άγκυρες, και τις άφησαν να πέσουν στη θάλασσα. Συγχρόνως έλυσαν τα σκοινιά

^δ Η σημερινή Γαύδος.

με τα οποία είχαν δέσει τα πηδάλια για να τα αχρησιτέψουν. Έπειτα σήκωσαν το μπροστινό πανί και με τον άνεμο προσπαθούσαν να προσορμιστούν στο γιαλό. ⁴¹ Έπεσαν όμως σ' έναν ύφαλο από άμμο κι έριξαν εκεί το πλοίο. Η πλήρη μπήχτηκε στην άμμο κι έμεινε ακίνητη, η πρύμνη όμως διαλυόταν από τη manία των κυμάτων. ⁴² Οι στρατιώτες τότε αποφάσισαν να σκοτώσουν τους κρατουμένους, για να μην μπορέσει κανείς να δραπετεύσει κολυμπώντας. ⁴³ Ο αξιωματικός όμως, που ήθελε να σώσει τον Παύλο, τους εμπόδισε να εκτελέσουν την απόφασή τους και διέταξε, όσοι μπορούν να κολυπήσουν, να πηδήξουν πρώτοι στη θάλασσα και να βγουν στη στεριά, ⁴⁴ κι οι άλλοι να βγουν πάνω σε σανίδια ή σε άλλα μέρη του πλοίου. Έτσι, βγήκαν όλοι στη στεριά και σώθηκαν.

Στη Μελίτη

28 Όταν σώθηκαν, έμαθαν ότι το νησί λεγόταν Μελίτη. ² Οι ιθαγενείς μάς δέχτηκαν πολύ φιλικά. Άναψαν φωτιά και μας προσκάλεσαν όλους, γιατί είχε αρχίσει να βρέχει κι έκανε κρύο. ³ Ο Παύλος έκανε ένα δέμα από πολλά φρύγανα και τα έριξε πάνω στη φωτιά. Τότε μια οχιά πετάχτηκε εξαιτίας της θερμότητας και τον δάγκωσε στο χέρι. ⁴ Οι ιθαγενείς, όταν είδαν το ερπετό να κρέμεται από το χέρι του, έλεγαν μεταξύ τους: «Το δίχως άλλο φονιάς είναι. ο άνθρωπος αυτός. Σώθηκε από τη θάλασσα, αλλά η θεία δική δεν τον άφησε να ζήσει». ⁵ Ο Παύλος όμως τίναξε το ερπετό στη φωτιά κι ο ίδιος δεν έπαθε τίποτε. ⁶ Αυτοί περίμεναν ότι θα πρηζόταν ή ότι θα 'πεφτε ξαφνικά κάτω νεκρός. Περίμεναν πολλή ώρα και, βλέποντας ότι τίποτε κακό δεν του συνέβαινε, άλλαξαν στάση και έλεγαν ότι είναι θεός.

⁷ Κοντά σ' εκείνον τον τόπο ήταν τα κτήματα του πρώτου τού νησιού, που λεγόταν Πόπλιος. Αυτός μάς δέχτηκε και μάς φιλοξένησε με καλοσύνη τρεις μέρες. ⁸ Τότε συνέβαινε να είναι στο κρεβάτι ο πατέρας του

Πόπλιου, που υπέφερε από πυρετούς και δυσεντερία. Ο Παύλος μπήκε στο δωμάτιό του, προσευχήθηκε, ακούμπησε πάνω του τα χέρια και τον γιάτρεψε. ⁹ Ύστερα απ' αυτό έρχονταν όλοι οι άλλοι ασθενείς του νησιού και θεραπεύονταν. ¹⁰ Μας τίμησαν με πολλές εκδηλώσεις σεβασμού κι όταν φεύγαμε, μάς εφοδίασαν με ό,τι χρειαζόμασταν για το ταξίδι.

Από τη Μελίτη στη Ρώμη

¹¹ Ύστερα από τρεις μήνες αποπλεύσαμε με ένα πλοίο αλεξανδρινό, που είχε παραχειμάσει στο νησί και είχε έμβλημα του τους Διόσκουρους. ¹² Καταπλεύσαμε στις Συρακούσες, όπου μείναμε τρεις μέρες. ¹³ Από 'κει περιπλεύσαμε τη Σικελία και φτάσαμε στο Ρήγιο, κι όταν ύστερα από μία μέρα φύσηξε νοτιάς, ήρθαμε σε δύο μέρες στους Ποτιόλους. ¹⁴ Εκεί βρήκαμε χριστιανούς, οι οποίοι μάς παρακάλεσαν να μείνουμε μαζί τους επτά μέρες.

Κατόπιν ήρθαμε στη Ρώμη. ¹⁵ Οι χριστιανοί εκεί άκουσαν για μάς και βγήκαν να μάς προϋπαντήσουν ως την Αγορά του Αππίου και τις «Τρεις Ταβέρνες». Όταν τους είδε ο Παύλος, ευχαρίστησε το Θεό και αναθάρρησε.

Ο Παύλος στη Ρώμη

¹⁶ Όταν ήρθαμε στη Ρώμη, ο αξιωματικός παρέδωσε τους κρατουμένους στο στρατοπεδάρχη. Στον Παύλο όμως δόθηκε η άδεια να μείνει σε ιδιωτικό κατάλυμα μαζί με το στρατιώτη που τον φύλαγε.

¹⁷ Ύστερα από τρεις μέρες ο Παύλος κάλεσε τους προκρίτους των Ιουδαίων. Όταν αυτοί συγκεντρώθηκαν, τους έλεγε: «Εγώ, αγαπητοί αδερφοί, δεν έχω κάνει τίποτα εναντίον του λαού μας ή των προγονικών μας παραδόσεων. Παρ' όλα αυτά με συνέλαβαν στα Ίεροσόλυμα και με παρέδωσαν στα χέρια των Ρωμαίων. ¹⁸ Αυτοί με ανέκριναν κι ήθελαν να με απολύσουν, γιατί δε μου βρήκαν κανένα έγκλημα για να με καταδικάσουν

σε θάνατο. ¹⁹Επειδή όμως διαμαρτυρήθηκαν οι Ιουδαίοι, αναγκάστηκα να προσφύγω στον αυτοκράτορα, όχι με σκοπό να κατηγορήσω για κάτι το έθνος μου. ²⁰Σας παρακάλεσα να έρθετε να σας δω και να σας μιλήσω, για να σας εξηγήσω αυτά τα πράγματα. Γιατί είμαι δεμένος με την αλυσίδα αυτή, επειδή κηρύττω εκείνον στον οποίο ελπίζει ο λαός του *Ισραήλ».

²¹ Αυτοί του απάντησαν: «Εμείς ούτε γράμματα πήραμε για σένα από την Ιουδαία ούτε κανένας αδερφός ήρθε να μας ανακοινώσει επίσημα ή ανεπίσημα κάτι κακό για σένα. ²²Θεωρούμε όμως σωστό να ακούσουμε τις απόψεις σου. Γιατί μας είναι γνωστό ότι για την αίρεση αυτή στην οποία ανήκεις παντού προβάλλονται αντιρρήσεις».

²³ Του όρισαν μία μέρα, και ήρθαν στο κατάλυμά του περισσότεροι αυτή τη φορά. Σ' αυτούς, από το πρωί ως το βράδυ ο Παύλος εξηγούσε το κήρυγμά του διαβεβαιώνοντάς τους για τη *βασιλεία του Θεού· και προσπαθούσε να τους πείσει για τον Ιησού με λόγια από το *νόμο του Μωυσή και από τα βιβλία των *προφητών. ²⁴ Άλλοι πίστευαν σ' αυτά που έλεγε κι άλλοι δεν ήθελαν να τον πιστέψουν. ²⁵ Έτσι, χωρίς να συμφωνήσουν μεταξύ τους, έφυγαν. Κι ο Παύλος τους είπε

ένα λόγο ακόμη:

«Καλά είπε το Άγιο Πνεύμα στους προγόνους μας μέσω του προφήτη Ησαΐα, ²⁶ότι:

Πήγαινε στο λαό αυτόν και περ του:

θ' ακούσετε με τ' αυτιά σας,

μα δε θα καταλάβετε·

και θα δείτε, μα δε θ' αντιληφθείτε.

²⁷ *Γιατί έγινε αναίσθητη η καρδιά του λαού αυτού*

και με τ' αυτιά βαρυάκουσαν,

και έκλεισαν τα βλέφαρά τους,

μη τυχόν δούνε με τα μάτια

και ακούσουν με τ' αυτιά

και καταλάβουν με την καρδιά,

κι επιστρέψουν σ' εμένα και

τους γιατρέψω.

²⁸ Μάθετε, λοιπόν, ότι ο Θεός έστειλε τη σωτηρία αυτή στους *εθνικούς. Αυτοί θ' ακούσουν τώρα!» ²⁹ Αφού τα είπε αυτά, έφυγαν οι Ιουδαίοι, έχοντας αναμεταξύ τους μεγάλη διχονογμία.

³⁰ Ο Παύλος έμεινε μια ολόκληρη διετία σε ιδιαίτερη νοικιασμένη κατοικία, όπου δεχόταν όλους όσους τον επισκέπτονταν. ³¹ Κήρυττε τη *βασιλεία του Θεού και δίδασκε για τον Κύριο Ιησού Χριστό με μεγάλη παρρησία και χωρίς κανένα εμπόδιο.

ΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Οι επιστολές του αποστόλου Παύλου είναι τα πρώτα γραπτά μνημεία της Καινής Διαθήκης και αποτελούν έργα όχι συστηματικά αλλά περιστασιακά. Δεν γράφτηκαν δηλαδή για να αναπτύξουν συστηματικά κάποιο θέμα, αλλά για να απαντήσουν σε διάφορα ερωτήματα που έθεταν οι νεοϊδρυθείσες εκκλησίες στον απόστολο. Παρόλο όμως ότι οι επιστολές προέρχονται από το ποιμαντικό ενδιαφέρον του αποστόλου για τους χριστιανούς, τους οποίους τους «γέννησε με το κήρυγμα του ευαγγελίου» (Α΄ Κορ 4,15), μας δίδουν συνάμα και τη θεολογία του και τον αναδεικνύουν ως τον πρώτο μεγάλο θεολόγο της Εκκλησίας.

Κατά τη συγγραφή των επιστολών του ακολουθεί ο Παύλος τους ισχύοντες κανόνες της ελληνικής επιστολογραφίας (προοίμιο που περιέχει τον αποστολέα, παραλήπτη και χαιρετισμό – ανάπτυξη του θέματος – τελικοί χαιρετισμοί), δείγματα της οποίας έχουμε τόσο στην Καινή Διαθήκη (π.χ. Πραξ 15,23· 23,26) όσο και σε αποσπάσματα παπύρων της εποχής. Συνήθως ο απόστολος υπαγορεύει τις επιστολές του και προσθέτει στο τέλος ιδιόχειρο χαιρετισμό προς δήλωση της γνησιότητας της επιστολής (Ρωμ 16,22· Α΄ Κορ 16,21· Γαλ 6,11· Κολ 4,18· Β΄ Θεσ 3,17· Φιλ 19).

Η χρονολογική τοποθέτηση των επιστολών του Παύλου στη διάρκεια της ζωής και της ιεραποστολικής του δράσης είναι δυνατή από τις πληροφορίες των ίδιων των επιστολών σε συνδυασμό προς αντίστοιχες πληροφορίες των Πράξεων ή από τη συσχέτισή τους με γεγονότα της ιστορίας.

Οι επιστολές του Παύλου μπορούν να διακριθούν, ανάλογα με τους παραλήπτες τους, σε τρεις κατηγορίες: Επιστολές που απευθύνονται σε μια συγκεκριμένη εκκλησία (Α΄ Β΄ Κορ, Α΄ Β΄ Θεσ, Φιλ, Κολ), σε μια ομάδα εκκλησιών και ονομάζονται “εγκύκλιες επιστολές” (Εφ, και ίσως η Ρωμ), σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο (Α΄ Β΄ Τιμ, Τιτ, Φλμ). Μερικές επιστολές γράφτηκαν τον καιρό που ο Παύλος ήταν φυλακισμένος: Αυτές είναι οι 4 “επιστολές των δεσμών” ή “της αιχμαλωσίας” (Εφ, Φιλ, Κολ, Φλμ) και η Β΄ Τιμ. Οι τρεις επιστολές Α΄ Β΄ Τιμ και Τιτ που απευθύνονται σε ποιμένες των εκκλησιών ονομάζονται από το 18ο αιώνα και ύστερα “Ποιμαντικές”.

Η διάταξη των επιστολών του Παύλου στον κανόνα της Καινής Διαθήκης έγινε ανάλογα με την έκτασή τους. Πρώτη δηλ. τοποθετήθηκε η προς Ρωμαίους, που είναι η μεγαλύτερη (16 κεφάλαια) και τελευταία η προς Φιλήμονα (25 στίχοι): Ρωμ, Α΄ Β΄ Κορ, Γαλ, Εφ, Φιλ, Κολ, Α΄ Β΄ Θεσ, Α΄ Β΄ Τιμ, Τιτ, Φιλήμ. Η Εβρ συνήθως ακολουθεί μετά από την ομάδα των 13 επιστολών του Παύλου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Εισαγωγή

Η προς Ρωμαίους επιστολή απευθύνεται στην εκκλησία της Ρώμης. Ο Παύλος την εποχή που γράφει την επιστολή έχει ήδη κηρύξει το ευαγγέλιο «από την Ιερουσαλήμ ως την Ιλλυρία» (15,19). Πρόκειται σε λίγο να κατευθυνθεί στην Ιερουσαλήμ για να φέρει τα βοηθήματα που συγκέντρωσαν οι χριστιανοί της Μακεδονίας και Αχαΐας για τους αδελφούς των Ιεροσολύμων και κατόπιν να ικανοποιήσει την από πολλά χρόνια σφοδρή επιθυμία του να δει τους χριστιανούς της Ρώμης και «να κατευοοθηθεί» απ' αυτούς στην Ισπανία (Ρωμ 15, 23-26, πρβλ. και Πραξ 23,11). Όλα αυτά τα στοιχεία μάς επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι ο απόστολος βρίσκεται προς το τέλος της γ' περιοδείας και μάλιστα στην Κόρινθο (έτος 57). Εκεί γράφει την προς Ρωμαίους, μετά από πλούσια ιεραποστολική και συγγραφική δραστηριότητα. Έχει ήδη κηρύξει το ευαγγέλιο στο ανατολικό μέρος της αυτοκρατορίας και μετά το ταξίδι του στα Ιεροσόλυμα σκοπεύει να μεταθέσει την ιεραποστολική του δραστηριότητα στη Δύση με πιθανό κέντρο τη Ρώμη. Με την επιστολή του θέλει να συστηθεί προσωπικά ενόψει της μελλοντικής του επίσκεψης αλλά και διότι έχουν ήδη διαδοθεί γι' αυτόν ποικίλες πληροφορίες. Για το λόγο αυτό εκθέτει λεπτομερώς το “ευαγγέλιο” που κηρύττει.

Η προς Ρωμαίους επιστολή είναι η σπουδαιότερη σε θεολογικό περιεχόμενο και η μεγαλύτερη σε έκταση απ' όλες τις επιστολές του Παύλου. Χαρακτηρίζεται συνήθως ως η “δογματική” ή το “Ευαγγέλιο του αποστόλου Παύλου”. Ωστόσο η επιστολή αυτή δεν περιέχει σύνοψη της θεολογίας του, αλλά εκθέτει μια βασική πτυχή της παύλειας θεολογίας: Τη δικαίωση του αμαρτωλού ανθρώπου με τη χάρη του Χριστού και όχι με τα έργα του νόμου. Το θέμα αυτό αναπτύσσει ο Παύλος μέσα στο πλαίσιο της θείας οικονομίας, ξεκινώντας από τον Αδάμ, που παρέβη την εντολή του Θεού και φθάνοντας στον έσχατο Αδάμ, τον Ιησού Χριστό που αποκατέστησε την παράβαση του πρώτου γενάρχη. Ο πρώτος έφερε το θάνατο στην ανθρωπότητα, ο “έσχατος” δώρισε πλουσιοπάροχα τη ζωή. Εκείνο που ενδιαφέρει τον ιερό συγγραφέα δεν είναι να εξιστορήσει την προέλευση των δεινών της ανθρωπότητας αλλά να υπογραμμίσει τη δωρεά της ζωής που πηγάζει από το Χριστό. Το παρόν και το μέλλον της ζωής κατέχει το κέντρο του ενδιαφέροντός του και όχι το παρελθόν της φθοράς και του θανάτου. Μπορούμε συνεπώς να υποστηρίξουμε πως το μήνυμα της επιστολής είναι ένα μήνυμα αισιοδοξίας: Όπου βασιλεύε άλλοτε ο θάνατος, η αμαρτία και ο νόμος, τώρα δια του Χριστού αφθονεί η ζωή, η αγιότητα, η χάρη.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η σωτηρία, δώρο της χάρις του Θεού προς την ανθρωπότητα, γίνεται κτήμα του ανθρώπου με την πίστη στον Ιησού Χριστό. Έτσι, το Πνεύμα του Ιησού κάνει νεκρό για μας τον παλαιό κόσμο, μας ελευθερώνει από την αμαρτία, το νόμο και το θάνατο και μας οδηγεί στην οικογένεια της αιώνιας αγάπης του Θεού:	1 - 8
Το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία όλης της ανθρωπότητας, Ιουδαίων και εθνικών:	9 - 11
Καρποί της σωτηρίας: Η ενότητα των πιστών και η άσκηση της αγάπης:	12
Η σχέση του χριστιανού προς την εξουσία, καθώς περιμένει την επάνοδο του Κυρίου:	13
Ισχυροί και ασθενείς αδελφοί μέσα στην κοινότητα:	14,1-15,13
Σχέδια για μελλοντικά ταξίδια:	15,14-33
Χαιρετισμοί προς πολλούς παλαιούς συνεργάτες και φίλους:	16

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Προοίμιο

1 Ο Παύλος, δούλος του Ιησού Χριστού, που τον κάλεσε ο Θεός να γίνει απόστολος και τον ξεχώρισε για να διαδώσει το ευαγγέλιο.

^{7a} Προς όλους τους πιστούς της Ρώμης, που τους αγάπησε και τους κάλεσε ο Θεός.

² Ο Θεός είχε προαναγγείλει με τους *προφήτες του στις *άγιες *Γραφές το ευαγγέλιο ³για τον *Υιό του τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας, ο οποίος, ως άνθρωπος, γεννήθηκε από τη γενιά του Δαβίδ, ⁴αποδείχτηκε όμως Υιός Θεού με δύναμη από το *Πνεύμα που αγιάζει, όταν αναστήθηκε από τους νεκρούς. ⁵Από αυτόν έλαβα τη χάρη και την αποστολή να οδηγήσω όλα τα έθνη στην πίστη και στην αποδοχή του ευαγγελίου, κι έτσι να δοξαστεί το όνομα του Χριστού. ⁶Σ' αυτούς ανήκετε κι εσείς, αφού σας κάλεσε ο Ιησούς Χριστός.

^{7b} Εύχομαι ο Θεός Πατέρας μας κι ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν *χάρη και *ειρήνη.

Ο Παύλος επιθυμεί να επισκεφθεί τη Ρώμη

⁸Πρώτα πρώτα ευχαριστώ, με τη χάρη του Ιησού Χριστού, το Θεό μου για όλους εσάς, γιατί σ' όλον τον κόσμο γίνεται λόγος για την πίστη σας.

⁹Μάρτυράς μου ο Θεός, που τον λατρεύω με το πνεύμα μου διαδίδοντας το ευαγγέλιο του Υιού του, ¹⁰πως σας θυμάμαι αδιάκοπα κάθε φορά που προσεύχομαι. Τον θερμοπαράκαλλω να μου δώσει την ευκαιρία, αν βέβαια είναι θέλημά του, επιτέλους να σας ε-

πισκεφθώ. ¹¹Γιατί επιθυμώ πολύ να σας δω, για να σας μεταδώσω κάποιο πνευματικό χάρισμα κι έτσι να σας στηρίξω. ¹²Αυτό όμως σημαίνει ότι κι εγώ θα ενισχυθώ ανάμεσά σας με την κοινή μας πίστη, τη δική σας και τη δική μου.

¹³Θέλω να ξέρετε, αδερφοί μου, πως πολλές φορές είχα προγραμματίσει ένα ταξίδι στη Ρώμη, ως τώρα όμως όλο και κάτι με εμπόδιζε. Θέλω να έρθω, για να έχω κάποιον καρπό και σ' εσάς, όπως και στα άλλα έθνη. ¹⁴Γιατί αισθάνομαι πως έχω αυτό το χρέος προς όλους, πολιτισμένους κι απολίτιστους, μορφωμένους κι αμόρφωτους. ¹⁵Γι' αυτό κι έχω την επιθυμία να κηρύξω το ευαγγέλιο και σ' εσάς στη Ρώμη.

Η δύναμη του ευαγγελίου

¹⁶Δεν ντρέπομαι που υπηρετώ το ευαγγέλιο του Χριστού, γιατί αυτό είναι η δύναμη του Θεού, που σώζει καθέναν που πιστεύει, πρώτα τον Ιουδαίο και ύστερα τον ειδωλόλατρη. ¹⁷Γιατί στο ευαγγέλιο αποκαλύπτεται ότι ο Θεός δικαιώνει τον άνθρωπο, αρκεί αυτός να πιστέψει ολοκληρωτικά στο Θεό. Όπως λέει κι η Γραφή: *Ο δίκαιος εξαιτίας της πίστεώς του θα ζήσει.*

Η ανθρώπινη ενochή

¹⁸Αποκαλύπτεται όμως και η οργή του Θεού από τον ουρανό για να τιμωρήσει κάθε ασέβεια και αδικία των ανθρώπων, που με τα άδικα έργα τους συγκαλύπτουν την αλήθεια. ¹⁹Αυτό γίνεται γιατί ό,τι μπορούσαν να γνωρίζουν για το Θεό τούς ήταν γνωστό, αφού ο Θεός τούς το φανέρωσε. ²⁰Δηλαδή, παρ'

1,1b Πραξ 9,3-15· 26,16· Γαλ 1,15-16 1,2 3,21· Α' Πε 1,10-12 1,3-4 Β' Τιμ 2,8 Μτ 1,1· 20,30-31· Πραξ 13,33 1,5 11,13 15,15-18· Γαλ 2,7-9· 1,1 1,7 5,1· 15,33· 16,20 Α' Κορ 7,15 1,8 16,19· Α' Θεσ 1,8 1,9-10 Εφ 1,16 15,23· Πραξ 19,21 1,13 Α' Κορ 9,19-22 1,14 Κολ 3,11 1,16 Β' Τιμ 1,8· Α' Κορ 1,18 24· 2,9· Πραξ 13,46 1,17 3,21-30· 4· 10,4-13· Γαλ 3,9-12· Φιλ 3,9 Αβ 2,4 Γαλ 3,11 Εβρ 10,38 1,18 2,5,8 Εφ 5,6· Β' Θεσ 2,12 1,19-20 Πραξ 17,27-28· Α' Κορ 1,21 Ιωβ 12,7-9 Ψλ 19,2-5 Σολ 13,1-9

ό,τι είναι αόρατες και η αιώνια δύναμη του Θεού και η θεϊκή του ιδιότητα, μπορούσαν να τις δουν μέσα στη δημιουργία, από τότε που έγινε ο κόσμος. Γι' αυτό και δεν έχουν καμιά δικαιολογία. ²¹ Ενώ γνώρισαν το Θεό μέσα από τη δημιουργία, ούτε τον δόξασαν ούτε τον ευχαρίστησαν ως Θεό. Αντίθετα, η σκέψη τους ακολούθησε λαθεμένο δρόμο, και η ασύνετη καρδιά τους βυθίστηκε στο σκοτάδι της πλάνης. ²² Έτσι, ενώ θριαμβολογούσαν για τη σοφία τους, κατάντησαν ανόητοι, ²³ ως το σημείο, αντί για το δημιουργό αθάνατο Θεό, να προσκυνούν είδωλα που παρασταίνουν θνητούς ανθρώπους, πουλιά, τετράποδα ζώα κι ερπετά.

²⁴ Γι' αυτό τους παρέδωσε ο Θεός στις βρωμερές επιθυμίες τους και τους άφησε να ατιμάζουν μόνοι τους τα σώματά τους. ²⁵ Στη θέση της αλήθειας του Θεού έβαλαν το ψέμα και σεβάστηκαν και λάτρεψαν την κτίση αντί για τον Κτίστη —ας είναι αιώνια ευλογημένος*— αμήν. ²⁶ Γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, τους παρέδωσε ο Θεός σε επαισχύντα πάθη: Οι γυναίκες αντικατέστησαν τις φυσικές σχέσεις με αφύσικες ²⁷ το ίδιο και οι άντρες: άφησαν τη φυσική σχέση με τη γυναίκα και φλογίστηκαν με σφοδρό πάθος ο ένας για τον άλλο, διαπραπτόντας ασχήμες αρσενικοί μ' αρσενικούς, και πληρώνοντας έτσι με το ίδιο τους το σώμα το τίμημα που ταίριαζε στην πλάνη τους. ²⁸ Κι αφού το θεώρησαν περιττό να γνωρίσουν το Θεό ενσυνείδητα, τους παρέδωσε ο Θεός στη μωρία τους, κι έτσι κάνουν ανάρμοστα πράγματα. ²⁹ Είναι γεμάτοι από κάθε λογής αδικία, πορνεία, πονηρία, πλεονεξία, κακία. Είναι γεμάτοι φθόνο, φόνο, φιλονικία, απάτη και κακοήθεια. ³⁰ Κακολογούν και κατηγορούν ο ένας τον άλλο, μισούν το Θεό, είναι κακοποιοί, υπερήφανοι, αλαζόνες, σκέφτονται μόνο πώς θα βλάψουν τους άλλους, είναι ανυπάκουοι στους γονείς τους. ³¹ Άνθρωποι χωρίς σύνεση, δεν κρατούν το λόγο τους, δεν έ-

χουν στοργή, διαλλακτικότητα και έλεος ³² Κι ενώ γνωρίζουν καλά τη θεϊκή προειδοποίηση, πως όσοι συμπεριφέρονται έτσι είναι καταδικασμένοι σ' αιώνιο θάνατο, όχι μόνο κάνουν όλα όσα αναφέραμε, αλλά και επιδοκιμάζουν όσους βλέπουν να συμπεριφέρονται έτσι.

Η δίκαιη κρίση του Θεού για όλους

2 Αλλά κι εσύ, άνθρωπέ μου, που κατακρίνεις αυτή τη διαγωγή, δεν είσαι λιγότερο ένοχος. Γιατί, κρίνοντας τον άλλο, καταδικάζεις τον ίδιο τον εαυτό σου, αφού κι εσύ ο κριτής κάνεις τα ίδια. ² Πραγματικά, ξέρουμε πως ο Θεός καταδικάζει δίκαια όσους έχουν παρόμοια διαγωγή. ³ Πώς, λοιπόν, άνθρωπέ μου, νομίζεις πως εσύ θα ξεφύγεις τη θεϊκή καταδίκη, αφού κάνεις όσα κάνουν αυτοί, τους οποίους εσύ ο ίδιος κατακρίνεις; ⁴ Ή περιφρονείς την άπειρη καλοσύνη, την ανεκτικότητα και τη μακροθυμία του Θεού; Ξεχνάς πως η αγαθότητα του Θεού θέλει να σε οδηγήσει στη μετάνοια; ⁵ Εσύ όμως παραμένεις σκληρός κι αμετανόητος και συσσωρεύεις για τον εαυτό σου την οργή του Θεού για την *ημέρα της κρίσεως, όταν θα γίνει σ' όλους φανερή η δίκαιη κρίση του Θεού. ⁶ Τότε ο Θεός θα πληρώσει τον καθένα κατά τα έργα του. ⁷ Θα δώσει αιώνια ζωή σ' όσους κάνουν υπομονετικά το καλό κι αναζητούν έτσι τη δόξα, την τιμή και την αφθαρσία κοντά στο Θεό. ⁸ Αντίθετα, ο θυμός κι η οργή του Θεού περιμένουν όσους αντιστατεύονται στο Θεό, αντιστέκονται στην αλήθεια και υπηρετούν την αδικία.

⁹ Θλίψη και στενοχώρια περιμένουν κάθε άνθρωπο που υπηρετεί το κακό, πρώτα τον Ιουδαίο αλλά και τον *εθνικό· ¹⁰ αντίθετα, δόξα, τιμή και ειρήνη προσμένουν όποιον κάνει το καλό, πρώτα τον Ιουδαίο αλλά και τον εθνικό· ¹¹ γιατί ο Θεός δεν κάνει διακρίσεις. ¹² Έτσι, λοιπόν, όσοι αμάρτησαν χωρίς να ξέρουν το *νόμο του Θεού, θα καταδικά-

1,21 Εφ 4,17-19 1,22 Α΄ Κορ 1,19-20 1,23 Δτ 4,16-18 Ψλ 106,20΄ Σολ 12,24 1,24-32 Σολ 14,22-26 1,25 9,5 1,26-27 Α΄ Κορ 6,9 1,27 Λευ 18,22 20,13 1,29 Γαλ 5,19-21΄ Β΄ Τιμ 3,2-4 2,1 Μτ 7,2΄ Ψλ 50,16 2,4 Πραξ 17,30΄ Β΄ Πε 3,9,15 Σολ 11,23 2,5 Ησ 2,11-21 2,6 Α΄ Κορ 3,13-15΄ Β΄ Κορ 5,10΄ Εφ 6,8΄ Μτ 16,27 2,11 Πραξ 10,34 Κολ 3,25 Α΄ Πε 1,17 Σολ 6,7 Ιακ 2,1

στούν όχι με κριτήριο το νόμο. Κι από την άλλη, όσοι αμάρτησαν γνωρίζοντας το νόμο, θα δικαστούν με κριτήριο το νόμο. ¹³Γιατί στο θεϊκό δικαστήριο δεν δικαιώνονται όσοι άκουσαν απλώς το νόμο αλλά μόνο όσοι τηρήσαν το νόμο. ¹⁴Όσο για τα άλλα έθνη, που δε γνωρίζουν το νόμο, πολλές φορές κάνουν από μόνοι τους αυτό που απαιτεί ο νόμος. Αυτό δείχνει πως, αν και δεν τους δόθηκε ο νόμος, μέσα τους υπάρχει νόμος. ¹⁵Η διαγωγή τους φανερώνει πως οι εντολές του νόμου είναι γραμμένες στις καρδιές τους· και σ' αυτό συμφωνεί και η συνειδησή τους, που η φωνή της τους τύπτει ή τους επαινεί, ανάλογα με τη διαγωγή τους. ¹⁶Όλα αυτά θα γίνουν την ημέρα που ο Θεός θα κρίνει δια του Ιησού Χριστού τις κρυφές σκέψεις των ανθρώπων, όπως λέει το ευαγγέλιό μου.

Η κρίση του Ιουδαίου σύμφωνα με το νόμο

¹⁷Εσύ όμως έχεις το τιμημένο όνομα του Ιουδαίου, σπηρίζεσαι στο νόμο και καυχιέσαι για τη σχέση σου με το Θεό. ¹⁸Ξέρεις ακόμα το θέλημα του Θεού, κι ο νόμος σε καθοδηγεί να διαλέγεις το καλό. ¹⁹Πιστεύεις πως είσαι οδηγός των πνευματικά τυφλών, φως για όσους βρίσκονται στο σκοτάδι, ²⁰παιδαγωγός για τους αμόρφωτους και δάσκαλος για τους πνευματικά ανώριμους. Κι είσαι σίγουρος για την κατάρτισή σου, αφού με το νόμο ξέρεις την αλήθεια για το Θεό και για το θέλημά του. ²¹Εσύ, λοιπόν, που κάνεις το δάσκαλο στους άλλους, δε διδάσκεις τον εαυτό σου; Εσύ που κηρύττεις να μην κλέβουμε, κλέβεις; ²²Εσύ που λες να μη μοιχεύουμε, μοιχεύεις; Εσύ που σιχαινόσαι τα είδωλα, αρπάζεις τους θησαυρούς των ειδωλολατρικών νάνων;^α ²³Εσύ που καυχιέσαι για το νόμο, ντροπιάζεις το Θεό παραβαίνοντας το νόμο; ²⁴Όπως λέει η *Γραφή, *εξαιτίας σας διασύρεται το *όνομα του Θεού από*

τους ειδωλολάτρες.

²⁵Και η *περιτομή σε ωφελεί μόνο αν ακολουθείς το νόμο. Αν όμως παραβαίνεις το νόμο, η περιτομή σου είναι σαν να μην έχει γίνει. ²⁶Αντίστροφα, αν ένας απερίτμητος ζει σύμφωνα με τις εντολές του νόμου, η ακροβυστία^β του δεν είναι στα μάτια του Θεού περιτομή; ²⁷Ο απερίτμητος που τηρεί το νόμο θα σε κρίνει, εσένα που παραβαίνεις το νόμο ενώ τον έχεις παραλάβει γραμμένον κι έχεις κι την περιτομή. ²⁸Γιατί, βέβαια, δεν είναι Ιουδαίος αυτός που έχει τα εξωτερικά γνωρίσματα, ούτε ταυτίζεται η περιτομή μ' ένα σωματικό σημάδι. ²⁹Αλλά στο λαό του Θεού ανήκει αληθινά αυτός που έχει τα εσωτερικά γνωρίσματα· αυτός που έχει περιποιηθεί όχι εξωτερικά, σύμφωνα με το γράμμα του νόμου, αλλά στην καρδιά του, από το Άγιο Πνεύμα. Αυτός είναι αληθινός Ιουδαίος, και η αναγνώρισή του προέρχεται από το Θεό κι όχι από τους ανθρώπους.

3 Τι παραπάνω έχει, λοιπόν, ο Ιουδαίος, και σε τι ωφελεί η *περιτομή; ²Πολύ ωφελεί, και μάλιστα από πολλές απόψεις. Πρώτα πρώτα, ο Θεός εμπιστεύτηκε στους Ιουδαίους τις επαγγελίες του. ³Τι κι αν ορισμένοι Ιουδαίοι δεν έμειναν πιστοί στο Θεό; Μήπως η απιστία τους θα κάνει το Θεό ν' αθετήσει το λόγο του; ⁴Όχι, βέβαια! Αντίθετα, ο Θεός κρατάει το λόγο του, ακόμη κι αν όλοι οι άνθρωποι τον αθετήσουν, όπως το λέει και η *Γραφή:

*Θα δικαιωθείς για όσα έχεις πει
και θα νικήσεις κάθε επικριτή σου.*

⁵Αν όμως η δική μας αδικία κάνει να φανερωθεί η δικαιοσύνη του Θεού, τότε τι να πούμε; Μιλώντας με ανθρώπινα κριτήρια, να ισχυριστούμε πως είναι άδικος ο Θεός όταν τιμωρεί; ⁶Όχι βέβαια! Γιατί, πώς αλλιώς θα κρίνει ο Θεός τον κόσμο; ⁷Μα, θα πει κάποιος, αφού το δικό μου ψέμα κάνει φανερή την πιστότητα του Θεού κι έτσι κάνει μεγαλύτε-

^αΑρπάξεις· νάνων; Η διαπράττεις ιεροσουλία μετέχοντας σε ειδωλολατρικές τελετές; ^βΗ λέξη ακροβυστία σημαίνει την έλλειψη περιτομής. Με τον όρο αυτόν εννοούσαν οι εθνικοί.

2,13 Mt 7,21 2,16 2,6· Α· Κορ 4,5 2,17 9, 4· Ησ 48,1 2,19 Mt 15,14 2,21 Mt 23,3-4· Ιω 7,19 2,24 Ιεζ 36,20 2,25 Α· Κορ 7,19 Γαλ 5,3 2,26 Γαλ 5,6 2,28-29 9,6· Φιλ 3,2-3 Κολ 2,11 Ιερ 4,4 3,2 9,4 Ψλ 147,19-20 3,3-4 9,6 11,29· Β' Τιμ 2,13· Αρ 23,19 3,4 Ψλ 51,6 3,5 9,14 3,6 Ιωβ 34,12,17

ρη τη *δόξα του, τότε γιατί εγώ καταδικάζομαι ως αμαρτωλός; ⁸Μήπως — όπως μας συκοφαντούν μερικοί, και ισχυρίζονται πως το λέμε κιόλας — «πρέπει να κάνουμε το κακό, για να έρθει το καλό»; Όσοι λένε παρόμοια πράγματα θα τιμωρηθούν από το Θεό, όπως το αξίζουν.

Κανένας άνθρωπος δεν είναι δίκαιος

⁹Ποιο είναι, λοιπόν, το συμπέρασμα; Υπερέχουμε εμείς οι Ιουδαίοι; Καθόλου! Τώρα μόλις κατηγορήσαμε τόσο τους Ιουδαίους όσο και τους *εθνικούς πως βρίσκονται κάτω από το ζυγό της αμαρτίας. ¹⁰Το λέει και η Γραφή:

*Δεν υπάρχει δίκαιος άνθρωπος,
ούτε ένας.*

¹¹Δεν υπάρχει κανένας με σύνεση.

*Δεν υπάρχει κανένας που να αναζητεί
το Θεό.*

*¹²Όλοι απομακρύνθηκαν από το Θεό,
όλοι εξαχρειώθηκαν.*

Κανένας, μα κανένας δεν κάνει το καλό.

*¹³Το λαρύγγι τους είναι σαν τάφος
ανοιχτός,*

*απ' τη γλώσσα τους βγαίνει
μόνο ψέμα,*

τα χείλη τους κρύβουν φαρμάκι οχιάς.

*¹⁴Το στόμα τους είναι γεμάτο
από πικρόχολες κατάρες.*

*¹⁵Τρέχουν γρήγορα τα πόδια τους
όταν είναι για φόνο,*

*¹⁶συντρίμια και καταστροφές αφήνουν
στο διάβα τους.*

¹⁷Κι ούτε καν ξέρουν τι θα πει ειρήνη.

¹⁸Ζουν χωρίς φόβο Θεού.

¹⁹Ξέρουμε πως όσα λέει ο *νόμος ισχύουν για όσους ζουν κάτω από την εξουσία του νόμου. Και τα παραπάνω τα λέει για να κλείσει κάθε στόμα, και για ν' αποδειχτεί ότι όλη η ανθρωπότητα είναι υπόδικη ενώπιον του Θεού. ²⁰Γιατί, με τα έργα που επιβάλλει

ο νόμος, κανένας δεν μπορεί να δικαιωθεί. Το μόνο που καταφέρνει με το νόμο είναι να συνειδητοποιήσει τη δύναμη της αμαρτίας.

Πώς σώζει ο Θεός τον άνθρωπο

²¹Τώρα όμως έγινε αυτό που είχαν προαναγγείλει ο νόμος και οι *προφήτες: αποκαλύφθηκε στον κόσμο η σωτήρια επέμβαση του Θεού, χωρίς τη μεσολάβηση του νόμου.

²²Η σωτήρια αυτή επέμβαση του Θεού απευθύνεται, δια μέσου της πίστewς στον Ιησού Χριστό, σε όλους τους ανθρώπους και ο Θεός σώζει όλους όσοι πιστεύουν, χωρίς να κάνει διάκριση Ιουδαίων και εθνικών. ²³Γιατί όλοι έχουν αμαρτήσει και βρίσκονται μακριά από τη δόξα του Θεού. ²⁴Ο Θεός όμως τους δικαιώνει χωρίς αντάλλαγμα, με τη χάρη του. Γι' αυτό έστειλε τον Ιησού Χριστό να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. ²⁵Ο Θεός τον όρισε να γίνει, με το σταυρικό του θάνατο, ο εξιλασμός των αμαρτιών δια της πίστewς δείχνοντας την αγάπη του και συγχωρώντας τις αμαρτίες που έγιναν ²⁶στο παρελθόν εξαιτίας της ανεκτικότητάς του. Έτσι ο Θεός φανερώνει την αγάπη του στον έσχατο αυτό καιρό, και δείχνει καθαρά ότι είναι και δίκαιος και δικαιώνει όσους πιστεύουν στον Ιησού.

²⁷Τι έγινε λοιπόν με την καύχησή μας; Έσβησε. Σε ποιο νόμο θα μπορούσε να στηριχτεί; Στο νόμο της επιταγής των έργων; Όχι, αλλά στην αρχή της σωτηρίας δια της πίστewς. ²⁸Πιστεύουμε, λοιπόν, πως ο άνθρωπος σώζεται όχι με την τήρηση των εντολών του νόμου, αλλά με την πίστη του στο Θεό. ²⁹Η μήπως ο Θεός είναι μόνο για τους Ιουδαίους; Δεν είναι και για τους εθνικούς; Και βέβαια είναι. ³⁰Αφού ένας είναι ο Θεός, που σώζει τόσο τους Ιουδαίους όσο και τους άλλους ανθρώπους μόνο με την πίστη. ³¹Μήπως όμως με την πίστη καταργούμε το νόμο; Ποτέ τέτοιο πράγμα· αντίθετα, δίνου-

3,8 6,1 3,9 1,18—2,24 3,23 3,10-12 ψλ 14,1-3 3,13 ψλ 5,10 140,4 3,14 ψλ 10,7 3,15-17 Ησ 59,7-8 3,18 ψλ 36,2 3,20 Γαλ 2,16 3,22 ψλ 143,2 130, 3 Ιωβ 4,17 Ρωμ 4,15 3,21 1,2 3,21-22 1,17 3,22 2,11 3,9 10,12 11,32 3,23 5,2 12 8,18-20 Γεν 3,19 Σολ 2,23 3,24 5,17 Εφ 2,8 Τίτ 3,7 3,25-26 Μτ 26,28 Εφ 2,13 Κολ 1,20 Εβρ 9,12-14 Α' Ιω 1,7 Απ 1,5 5,9 5,1 Β' Κορ 5,18-21 Εφ 2,14-16 Κολ 1,20 1,17 3,3-4 3,27 3,1 3,21 3,1 8,2 3,28 Γαλ 2,16 3,29-30 3,22 4,11-12 3,31 6,15 8,2-4

με στο νόμο την πραγματική του θέση.

Το παράδειγμα του Αβραάμ

4 Τι θα πούμε, λοιπόν, πως συνέβη με τον προπάτορά μας τον *Αβραάμ; ² Αν ο Αβραάμ είχε βρει τη σωτηρία με τα έργα του, μπορούσε να καυχηθεί, όχι όμως απέναντι στο Θεό. ³ Τι λέει σχετικά η Γραφή; Ο Αβραάμ πίστεψε στο Θεό, και γι' αυτή του την πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο. ⁴ Στον εργάτη ο μισθός δεν δίνεται χαριστικά αλλά υποχρεωτικά. ⁵ Όποιος πάλι δεν έχει έργα, αλλά πιστεύει στο Θεό, που σώζει τον ασεβή, ο Θεός τον αναγνωρίζει δίκαιο γι' αυτή του την πίστη. ⁶ Έτσι κι ο Δαβίδ μακαρίζει τον άνθρωπο που ο Θεός τον αναγνωρίζει δίκαιο χωρίς να έχει έργα:

⁷Μακάριοι αυτοί που τους συγχωρήθηκαν οι αδικίες, που τους σκεπάστηκαν οι αμαρτίες!

⁸Μακάριος ο άνθρωπος που δεν του λογαριάζει ο Κύριος την αμαρτία του!

⁹ Ο μακαρισμός αυτός ισχύει μόνο για τους Ιουδαίους ή μήπως ισχύει και για τους *εθνικούς; Γιατί, όπως είπαμε, ο Θεός αναγνώρισε δίκαιο τον Αβραάμ εξαιτίας της πίστεώς του. ¹⁰ Πότε έγινε αυτό; Όταν είχε περιτμηθεί ο Αβραάμ ή πριν περιτμηθεί; Έγινε όταν δεν είχε ακόμα περιτμηθεί. ¹¹ Και για σημάδι ο Αβραάμ έλαβε την *περιτομή, απόδειξη απτή πως η πίστη του στο Θεό τον έσωσε πριν αυτός περιτμηθεί. Έτσι έγινε πατέρας όλων όσοι πιστεύουν στο Θεό χωρίς να έχουν περιτμηθεί, ώστε ν' αναγνωριστούν κι αυτοί δίκαιοι. ¹² Έγινε πατέρας και των περιτμημένων· παιδιά του όμως είναι όχι μόνον όσοι έχουν περιτμηθεί, αλλά και όσοι ακολουθούν το παράδειγμα της πίστης του προπάτορά μας του Αβραάμ, όταν ήταν ακόμη απερίτμητος.

Η εμπιστοσύνη στις επαγγελίες του Θεού

¹³ Ο Θεός έδωσε στον Αβραάμ την υπό-

σχεση πως αυτός κι οι απόγονοί του θα κληρονομούσαν τον κόσμο. Αυτή η υπόσχεση δεν δόθηκε επειδή ο Αβραάμ τηρούσε το *νόμο, αλλά επειδή πίστεψε στο Θεό και ο Θεός τον δικαίωσε. ¹⁴ Γιατί, αν η *κληρονομία συνδέοταν με την τήρηση του νόμου, θα έχανε το περιεχόμενό της η πίστη του Αβραάμ και την ισχύ της η *επαγγελία του Θεού. ¹⁵ Ο νόμος έχει ως αποτέλεσμα μόνο την οργή του Θεού για τις παραβάσεις. Όπου όμως δεν υπάρχει νόμος, εκεί δεν μπορεί να γίνει λόγος ούτε για παράβαση.

¹⁶ Γι' αυτό, λοιπόν, η υπόσχεση συνδέθηκε με την πίστη του Αβραάμ στο Θεό, για να φανεί πως είναι δωρεά της αγάπης του Θεού. Έτσι η υπόσχεση ισχύει με βεβαιότητα για όλους τους απογόνους του Αβραάμ· όχι μόνο για όσους έχουν το νόμο, αλλά επίσης και για όσους εμπιστεύονται τον εαυτό τους στο Θεό, όπως ο Αβραάμ. Είναι, λοιπόν, πατέρας όλων μας ο Αβραάμ, ¹⁷ ενώπιον του Θεού στον οποίο πίστεψε — του Θεού που ζωογονεί τους νεκρούς και δημιουργεί με το λόγο του τα όντα από το μηδέν — αφού, σύμφωνα με τη Γραφή, ο Θεός τού είπε *σ' έχω κάνει πατέρα πολλών λαών*.

¹⁸ Ο Αβραάμ, παρ' όλο που δεν είχε λόγο να ελπίζει, έδειξε εμπιστοσύνη και σπήριξε την ελπίδα του στο Θεό· έτσι έγινε *πατέρας πολλών λαών*, όπως του είπε ο Θεός: *Τόσο πολλοί θα είναι οι απόγονοί σου*. ¹⁹ Σ' αυτά τα λόγια δεν απίστησε ο Αβραάμ. Αν και ήταν τότε κάπου εκατό ετών, δε σκέφτηκε πως δεν μπορούσε πια να κάνει παιδιά, όπως εξάλλου δεν μπορούσε και η Σάρρα· ²⁰ δεν αμφιταλαντεύτηκε ως προς την εκπλήρωση της *επαγγελίας του Θεού, αλλ' αντίθετα, η πίστη του δυνάμωσε και δόξασε το Θεό. ²¹ Ήταν τελείως βέβαιος πως ο Θεός, ο οποίος του έδωσε την επαγγελία, είχε και τη δύναμη να την εκπληρώσει. ²² Γι' αυτό κι ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο. ²³ Αυτά τα λόγια της Γραφής, ότι δηλαδή τον αναγνώρισε δίκαιο, δεν ισχύουν μόνο για τον Αβραάμ,

²⁴αλλά και για μας. Γιατί θ' αναγνωριστούμε δίκαιοι κι εμείς που πιστεύουμε στο Θεό, ο οποίος ανέστησε τον Ιησού τον Κύριό μας από τους νεκρούς. ²⁵Ο Ιησούς παραδόθηκε στο θάνατο για τις ανομίες μας και αναστήθηκε για τη σωτηρία μας.

Η συμφιλίωση με το Θεό

5 Αφού, λοιπόν, ο Θεός μάς έσωσε επειδή πιστέψαμε, οι σχέσεις μας μ' αυτόν αποκαταστάθηκαν με τη μεσολάβηση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ²Αυτός μας οδήγησε με την πίστη στο χώρο αυτής της χάρις του Θεού, στην οποία είμαστε στερεωμένοι, και καυχόμαστε για την ελπίδα της συμμετοχής μας στη *δόξα του Θεού. ³Μα δε σταματά εκεί η καύχησή μας· καυχόμαστε ακόμα και στις δοκιμασίες, γιατί ξέρουμε καλά πως οι δοκιμασίες οδηγούν στην υπομονή, ⁴η υπομονή στο δοκιμασμένο χαρακτήρα, κι ο δοκιμασμένος χαρακτήρας στην ελπίδα. ⁵Κι η ελπίδα τελικά δεν απογοητεύει. Μαρτυρεί γι' αυτό η αγάπη του Θεού, με την οποία το Άγιο Πνεύμα που μας δόθηκε, γέμισε και ξεχειλίσε τις καρδιές μας. ⁶Γιατί ο Χριστός, παρ' όλο που ήμασταν ακόμη ανίκανοι να κάνουμε το καλό, πέθανε για μας, τους ασεβείς ανθρώπους, στον προκαθορισμένο καιρό. ⁷Δύσκολα θα 'δινε κανείς τη ζωή του ακόμα και για ένα δίκαιο άνθρωπο. Ίσως αποφάσιζε κανείς να πεθάνει για κάποιον καλό άνθρωπο. ⁸Ο Θεός όμως ξεπερνώντας αυτά τα όρια έδειξε την αγάπη του για μας, γιατί ενώ εμείς ζούσαμε ακόμα στην αμαρτία, ο Χριστός έδωσε τη ζωή του για μας. ⁹Τώρα, λοιπόν, αφού ο Θεός μάς απάλλαξε από την καταδίκη, με τη μεσολάβηση του σταυρικού θανάτου του Χριστού, πολύ περισσότερο ο ίδιος θα μας σώσει κι από τη μέλλουσα οργή. ¹⁰Παρ' ό,τι ήμασταν εχθροί με το Θεό, μας συμφιλίωσε μαζί του ο σταυρικός θάνατος του *Υιού του· πολύ περισσό-

τερο τώρα που συμφιλιωθήκαμε, η ζωή του θα μας χαρίσει τη σωτηρία. ¹¹Κι όχι μόνο συμφιλιωθήκαμε, αλλά και καυχόμαστε για το Θεό, που μας έδωσε τώρα αυτή τη συμφιλίωση μέσω του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Αδάμ και Χριστός

¹²Μέσω ενός ανθρώπου μπήκε στον κόσμο η αμαρτία και μέσω της αμαρτίας ο θάνατος. Έτσι εξαπλώθηκε ο θάνατος σ' όλους τους ανθρώπους, γιατί όλοι αμάρτησαν. ¹³Η αμαρτία υπήρχε στον κόσμο και πριν να δοθεί ο *νόμος. Αλλά χωρίς το νόμο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως αμαρτία η παράβαση των εντολών του. ¹⁴Ωστόσο, ο θάνατος κυριάρχησε σ' όλους τους ανθρώπους, από τον *Αδάμ ως το Μωυσή, ακόμα και σ' αυτούς που δεν αμάρτησαν, όπως ο Αδάμ, ο οποίος παραβίασε μια ρητή εντολή του Θεού. Ο Αδάμ ήταν προτύπωση του μελλοντικού γενάρχη.

¹⁵Η χάρη όμως του Θεού, που έφερε ο Χριστός, δε συγκρίνεται με την παράβαση του Αδάμ. Γιατί εάν η παράβαση ενός ανθρώπου είχε σαν συνέπεια το θάνατο όλων, πολύ περισσότερο η χάρη που μας δώρισε ο Ιησούς Χριστός —η πλούσια δωρεά της χάρις που έφερε στον κόσμο ο ένας άνθρωπος— πλημμύρισε όλη την ανθρωπότητα. ¹⁶Δε συγκρίνεται η πλούσια δωρεά του Χριστού με το κακό που έκανε η αμαρτία ενός ανθρώπου. Γιατί η απόφαση για το ένα παράπτωμα ήταν καταδικαστική, ενώ η χαριστική πράξη για τα πολλά παραπτώματα οδήγησε στην αθώωση.

¹⁷Ήταν αρκετό, λοιπόν, το παράπτωμα ενός ανθρώπου, για να κυριαρχήσει ο θάνατος σ' όλον τον κόσμο, εξαιτίας του ενός ανθρώπου. Το ίδιο, κι ακόμα περισσότερο, ο ένας Ιησούς Χριστός θα γίνει η αιτία να κυριαρχήσουν μέσα στην αληθινή ζωή όσοι αποδέχονται την άφθονη χάρη του Θεού και

4,24 10,9 4,25 Ησ 53,4-5.10 Ρωμ 8,32-34· Α' Κορ 15,17 5,1 3,21-30· 3,25-26 5,2 6,14 Β' Κορ 6,1· 12,9 Γαλ 1,6 5,4· Εφ 2,5-8· Α' Πε 1,10-11· 4,13-14· 5,10.12 5,2 8,17-18· 9,23· Α' Κορ 2,7· Β' Κορ 3,18 4,17· Κολ 1,27 3,4· Α' Θεσ 2,12 Β' Τιμ 2,10· Α' Πε 5,1· Ρωμ 3,23 5,3-5 Ιακ 1,2-3 12 Α' Πε 1,5-7 5,5 Ψλ 22,6· Εβρ 6,19 Ρωμ 8,39 5,6-7 Α' Πε 3,18 5,8 Ιω 3,16 5,9 1,18 Α' Θεσ 1,10 5,10 Β' Κορ 5,18-20 Κολ 1,20-22 5,11 8,31 5,12 Γεν 2,17· 3,19· Σολ 2,23-24· Ρωμ 6,21 23 7,9-10 5,13 4,15 5,14β Α' Κορ 15,21-22.45-49 5,17 Μτ 19,28· Α' Κορ 6,2-3· Β' Τιμ 2,12 Απ 20,4 6

τη δωρεά της λυτρώσεως. ¹⁸Το συμπέρασμα είναι πως, όπως το ένα παράπτωμα έγινε αιτία καταδίκης όλων των ανθρώπων, έτσι και το σωτήριο έργο έγινε αιτία σωτηρίας και ζωής για όλους τους ανθρώπους. ¹⁹Κι όπως η παρακοή του ενός ανθρώπου έκανε όλη την ανθρωπότητα αμαρτωλή, έτσι και με την υπακοή του ενός θα αναγνωριστούν όλοι δίκαιοι από το Θεό. ²⁰Ανάμεσα στους δύο γενάρχες μπήκε στο μεταξύ ο νόμος, για να φανούν πόσο πολλά ήταν τα ανθρώπινα παραπτώματα. Κι όπου η αμαρτία φάνηκε στο αληθινά τρομακτικό της μέγεθος, εκεί η χάρη του Θεού την υπερκάλυψε με το παραπάνω. ²¹Όπως με το όπλο του θανάτου κυριάρχησε στον κόσμο η αμαρτία, έτσι θα κυριαρχήσει και η χάρη με τη σωτηρία, που οδηγεί στην αιώνια ζωή μέσω του Ιησού Χριστού, του Κυρίου μας.

Νεκροί για την αμαρτία, ζωντανό για το Χριστό

6 Ποιο είναι το πρακτικό συμπέρασμα; Θα εξακολουθήσουμε να αμαρτάνουμε, για να περισσέψει η χάρη; ²Ποτέ τέτοιο πράγμα! Εμείς είμαστε πεθαμένοι για την αμαρτία. Πώς λοιπόν θα εξακολουθήσουμε να ζούμε κάτω από την εξουσία της; ³Ή μήπως λησμονείτε πως το βάπτισμα στο όνομα του Χριστού σημαίνει συμμετοχή στο θάνατό του; ⁴Πραγματικά, το βάπτισμά μας σημαίνει πως συμμετέχουμε στο θάνατο και στην ταφή του Χριστού. Κι όπως ο Πατέρας Θεός με τη δύναμή του ανέστησε το Χριστό από τους νεκρούς, το ίδιο κι εμείς μπορούμε να ζήσουμε μια νέα ζωή. ⁵Όπως δηλαδή ενταχθήκαμε οργανικά στο σώμα του Χριστού με μια πράξη που συμβολίζει συμμετοχή στο θάνατό του, έτσι θα συμμετάσχουμε πραγματικά και στην ανάστασή του. ⁶Ξέρουμε άλλωστε με βεβαιότητα τούτο: Ο παλιός αμαρτωλός εαυτός μας πέθανε στο σταυρό μαζί με το Χριστό. Έτσι, έπαψε να ζει ο αμαρτωλός άνθρωπος και δεν είμαστε πια υπόδου-

λοι στο ζυγό της αμαρτίας. ⁷Γιατί σ' έναν που πέθανε, η αμαρτία δεν έχει πια καμιά εξουσία. ⁸Αν, λοιπόν, πεθάναμε μαζί με το Χριστό, είμαστε βέβαιοι πως θα ζήσουμε κιόλας μαζί του. ⁹Ξέρουμε άλλωστε καλά πως ο αναστημένος Χριστός δεν είναι πια υπόδουλος στο θάνατο, γιατί ο θάνατος δεν τον εξουσιάζει πια. ¹⁰Πέθανε αυτός για να νεκρώσει μια για πάντα την αμαρτία με το σταυρικό του θάνατο, κι η τωρινή του ζωή είναι ζωή κοντά στο Θεό. ¹¹Έτσι να σκέφτεστε κι εσείς για τον εαυτό σας: Έχετε πεθάνει για την αμαρτία, κι η ζωή σας βρίσκεται πια κοντά στο Θεό χάρη στην ένωσή σας με τον Ιησού Χριστό τον Κύριό μας.

¹²Μην αφήνετε, λοιπόν, την αμαρτία να κυριαρχεί στο φθαρτό σας σώμα, και μην υπακούετε σ' αυτήν υποκύπτοντας στις επιθυμίες αυτού του σώματος. ¹³Κι ακόμα, μην αφήνετε τίποτε από τον εαυτό σας στη διάθεση της αμαρτίας ώστε αυτή να το χρησιμοποιήσει εναντίον σας σαν όργανο για το κακό. Αντίθετα, να προσφέρετε τον εαυτό σας στο Θεό, όπως ταιριάζει σε ανθρώπους που πέθαναν κι αναστήθηκαν για μια νέα ζωή. Να κάνετε κάθε μέλος σας όπλο στα χέρια του Θεού για το καλό. ¹⁴Δεν μπορεί πια, λοιπόν, η αμαρτία να σας εξουσιάζει, γιατί ζείτε όχι κάτω από την κυριαρχία του νόμου, αλλά στο χώρο της χάρης του Θεού.

Η αληθινή ελευθερία

¹⁵Ποιο είναι το συμπέρασμα; Να αμαρτάνουμε, μια και δε μας εξουσιάζει ο νόμος αλλά η χάρη του Θεού; Ποτέ τέτοιο πράγμα! ¹⁶Δεν ξέρετε πως σ' όποιον δείχνετε δουλική υπακοή, σ' αυτόν και ανήκετε ολοκληρωτικά; Έτσι, ή ανήκετε στην αμαρτία, και τότε σας περιμένει ο αιώνιος θάνατος ή υπακούτε στο Θεό, και σας προσμένει η σωτηρία μαζί του. ¹⁷Ας ευχαριστήσουμε το Θεό! Παλιότερα υπήρξατε βέβαιοι δούλοι της αμαρτίας, τώρα όμως δεχτήκατε με την καρδιά σας και υποτάξατε όλο το είναι σας στην α-

λήθεια που διδαχτήκατε. ¹⁸Είστε, λοιπόν, ελεύθεροι πια από το ζυγό της αμαρτίας κι υπηρετείτε το καλό και το δίκαιο. ¹⁹Χρησιμοποιώ την ανθρώπινη εικόνα της δουλείας, γιατί δεν μπορείτε αλλιώς να με καταλάβετε. Παλιότερα είχατε υποδουλώσει όλο το είναι σας σε πάθη και πράξεις αντίθετες στο θεϊκό θέλημα, με αποτέλεσμα να ζείτε αντίθετα προς τις εντολές του Θεού. Έτσι πρέπει και τώρα να υποδουλώσετε όλο το είναι σας στο θεϊκό θέλημα, για να βρεθείτε κοντά στο Θεό. ²⁰Μην ξεχνάτε πως, όσον καιρό ήσασταν υπόδουλοι στην αμαρτία, ήσασταν μακριά από το θέλημα του Θεού. ²¹Ποιο ήταν το κέρδος σας από τη διαγωγή σας εκείνη; Ντρέπεστε τώρα γι' αυτήν, γιατί οδήγωσε τελικά στο θάνατο. ²²Τώρα όμως είστε ελεύθεροι πια από την αμαρτία κι ανήκετε στο Θεό. Καρπός της καινούριας ζωής σας είναι η αγιοσύνη, και το τέλος της πορείας σας είναι η αιώνια ζωή. ²³Γιατί ο μισθός που δίνει η αμαρτία είναι ο θάνατος, ενώ το δώρο που χαρίζει ο Θεός είναι η αιώνια ζωή, την οποία έφερε ο Ιησούς Χριστός, ο Κύριός μας.

Ο νόμος δεν ισχύει πια

7 Επειδή έχετε γνώση του νόμου, ξέρετε καλά, αδερφοί μου, πως ο νόμος εξουσιάζει τον άνθρωπο, όσο είναι ακόμα ζωντανός. ²Έτσι, λόγου χάρη, η παντρεμένη γυναίκα είναι: δεμένη από το νόμο με τον άντρα της, όσο αυτός ζει. Αν όμως ο άντρας πεθάνει, τότε πια δεν ισχύει η νομική δεσμευση. ³Όσο, λοιπόν ζει ο άντρας της, διαπράττει μοιχεία αν πάει με άλλον άντρα. Αν όμως πεθάνει ο άντρας της, ο νόμος δεν ισχύει πια γι' αυτήν, και δε διαπράττει μοιχεία αν παντρευτεί άλλον άντρα. ⁴Έτσι λοιπόν κι εσείς, αδερφοί μου: Πεθάνετε μαζί με το Χριστό ως προς το νόμο, για να ανήκετε σ' έναν άλλον, αυτόν που αναστήθηκε από τους νεκρούς. Έτσι θα δοξάζουμε το Θεό με τους πνευματικούς μας καρπούς.

⁵Γιατί, όσο ζούσαμε με κριτήριο το εγώ μας, ήμασταν υποταγμένοι σε αμαρτωλά πάθη. Ο νόμος ξυπνούσε τα πάθη μας, κι έτσι όλο το είναι μας πορευόταν με τη διαγωγή μας αυτή προς το θάνατο. ⁶Τώρα όμως δεν ισχύει πια για μας ο νόμος, γιατί πεθάναμε και λυτρωθήκαμε από την εξουσία του. Και υπηρετούμε το Θεό όχι με τον παλιό τρόπο, που απαιτούσε το γράμμα του νόμου, αλλά με τον καινούριο τρόπο, όπως μας καθοδηγεί το Άγιο Πνεύμα.

⁷Πού καταλήγουμε; Πως ο νόμος είναι αμαρτία; Ποτέ τέτοιο πράγμα! Χωρίς το νόμο όμως δε θα γνώριζα τη δύναμη της αμαρτίας. Δε θα ήξερα τι είναι αμαρτωλή επιθυμία, αν ο νόμος δεν έλεγε: *Μην έχεις αμαρτωλές επιθυμίες.* ⁸Η αμαρτία άδραξε την ευκαιρία που της προσφέρουν οι εντολές και με γέμισε με κάθε λογής επιθυμίες. Αλλιώς, χωρίς το νόμο, η αμαρτία είναι νεκρωμένη. ⁹Υπήρξε εποχή που εγώ ζούσα χωρίς να έχω το νόμο. Μόλις όμως εμφανίστηκαν οι εντολές του νόμου, η αμαρτία ζωντάνεψε, ¹⁰κι εγώ πέθανα. Έτσι, οι εντολές, που έπρεπε να με οδηγήσουν στη ζωή, με οδήγησαν στο θάνατο. ¹¹Κι αυτό, επειδή η αμαρτία εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία που της πρόσφεραν οι εντολές, με εξαπάτησε και με θανάτωσε μ' αυτές. ¹²Συνεπώς ο νόμος είναι άγιος, και οι εντολές του επίσης άγιες και δίκαιες και καλές.

¹³Να δεχτούμε, λοιπόν, πως το καλό με οδήγησε στο θάνατο; Και βέβαια όχι! Η αμαρτία με οδήγησε στο θάνατο μέσω του καλού, κι έτσι φάνηκε καθαρά τι είναι η αμαρτία: Εκδηλώθηκε σε όλη της την αμαρτωλότητα χρησιμοποιώντας τη θεϊκή εντολή. ¹⁴Ξέρουμε, λοιπόν, καλά πως ο νόμος είναι θεϊκός, ενώ εγώ είμαι αδύναμος άνθρωπος, πουλημένος στην αμαρτία. ¹⁵Έτσι, δεν ξέρω ουσιαστικά τι κάνω: δεν κάνω αυτό που θα 'θελα να κάνω αλλά, αντίθετα, ό,τι θα 'θελα να αποφύγω. ¹⁶Κάνοντας όμως αυτό που κατὰ βάθος δε θέλω, αναγνωρίζω έμπρακτα

πως οι εντολές του νόμου είναι σωστές.

¹⁷ Έτσι φτάνω πια στο σημείο να μη διαπράττω εγώ ο ίδιος το κακό αλλά η αμαρτία, που έχει εγκατασταθεί μέσα μου. ¹⁸ Η ίδια η συνειδησή μου μαρτυρεί γι' αυτό: Δεν κατοικεί μέσα μου, δηλαδή στο είναι μου, το καλό. Απόδειξη είναι πως εγώ θέλω να κάνω το καλό, δεν βρίσκω όμως τη δύναμη να το μετατρέψω σε πράξη. ¹⁹ Κι έτσι, δεν κάνω το καλό που θα 'θέλα, αλλά υπηρετώ το κακό, που δεν το θέλω. ²⁰ Αν όμως κάνω αυτό που δε θέλω, τότε την πράξη μου δεν την καθορίζω πια εγώ αλλά η αμαρτία, που έχει θροναστεί μέσα μου.

²¹ Συνεπώς, η πείρα δείχνει ότι, ενώ εγώ θέλω να κάνω το καλό, οι πράξεις μου δείχνουν πως κάνω το κακό. ²² Εσωτερικά συμφωνώ και χαίρομαι με όσα λέει ο νόμος του Θεού. ²³ Διαπιστώνω όμως πως η πράξη μου ακολουθεί έναν άλλο νόμο, που αντιστρατεύεται το νόμο με τον οποίο συμφωνεί η συνειδησή μου: Είναι ο νόμος της αμαρτίας που κυριαρχεί στην ύπαρξή μου και με κάνει αιχμάλωτό της. ²⁴ Τι δυστυχισμένος, αληθινά, που είμαι! Ποιος μπορεί να με λυτρώσει από την ύπαρξη αυτή, που έχει υποταχθεί στο θάνατο; ²⁵ Ας ευχαριστήσουμε το Θεό που το έκανε αυτό, με το σωτήριο έργο του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Άρα, λοιπόν, εγώ ο ίδιος, ενώ συμφωνώ θεωρητικά με το νόμο του Θεού, στην πράξη είμαι υποταγμένος στο νόμο της αμαρτίας.

Η νέα ζωή

8 Συνεπώς, δεν υπάρχει τώρα πια θέμα καταδίκης γι' αυτούς που ανήκουν στον Ιησού Χριστό και δεν ζουν σύμφωνα με τις ανθρώπινες αδυναμίες αλλ' όπως υπαγορεύει το *Πνεύμα του Θεού. ² Ο Ιησούς Χριστός μάς οδήγησε στο χώρο όπου κυριαρχεί το ζωοποιό Πνεύμα και μας απελευθέρωσε από την κυριαρχία της αμαρτίας και του θα-

νάτου. ³ Ο νόμος, όπως ξέρουμε, ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί εξαιτίας της ανθρωπίνης αδυναμίας. Γι' αυτό ο Θεός έστειλε στον κόσμο τον *Υιό του, που για να νικήσει την αμαρτία πήρε σάρκα όμοια με τη δική μας την αμαρτωλή, χωρίς να είναι αμαρτωλή. Μ' αυτόν τον τρόπο καταδίκασε την αμαρτία εκεί ακριβώς που αυτή εκδηλώνεται. ⁴ Έτσι, η απαίτηση του νόμου εκπληρώνεται πια στη ζωή μας, αφού εμείς δεν ακολουθούμε την πορεία του αμαρτωλού ανθρώπου, αλλά την πορεία του Πνεύματος. ⁵ Οι αμαρτωλοί άνθρωποι διαπνέονται από τις αμαρτωλές επιθυμίες, ενώ οι αναγεννημένοι από το Πνεύμα ακολουθούν τις προσταγές του Πνεύματος. ⁶ Οι επιθυμίες του αμαρτωλού ανθρώπου οδηγούν στο θάνατο. Αντίθετα, όποιος διαπνέεται από τις εντολές του Πνεύματος, οδηγείται στη ζωή και στην ειρήνη. ⁷ Όποιος διακατέχεται από τις αμαρτωλές ανθρώπινες επιθυμίες, εχθρεύεται το Θεό, αφού δεν υποτάσσεται στο θεϊκό νόμο, αλλά ούτε και μπορεί να υποταχθεί. ⁸ Όσοι, λοιπόν, ακολουθούν τις αμαρτωλές επιθυμίες, δεν μπορούν ν' αρέσουν στο Θεό.

⁹ Εσείς όμως δε ζείτε κάτω από την εξουσία της αμαρτίας, αλλά ακολουθείτε τις εντολές του Πνεύματος, εφόσον βέβαια το Πνεύμα του Θεού κυριαρχεί στην ύπαρξή σας. Κι αν κάποιος δεν έχει το Πνεύμα του Χριστού, αυτός δεν ανήκει στον Χριστό. ¹⁰ Αν όμως ο Χριστός κυριαρχεί στην ύπαρξή σας, τότε εξακολουθείτε βέβαια να πεθαίνετε σωματικά εξαιτίας της αμαρτίας, αλλά το Πνεύμα σάς δίνει ζωή, επειδή ο Θεός σάς δικαίωσε. ¹¹ Κι αν κατοικεί στο είναι σας το Πνεύμα του Θεού που ανέστησε τον Ιησού από τους νεκρούς, αυτός που ανέστησε το Χριστό από τους νεκρούς θα δώσει και στα θνητά σας σώματα ζωή με το Πνεύμα του, που ζει μέσα σας.

Υπόμνημα...δικαίωσε Ἡ τότε, το σώμα πεθαίνει για την αμαρτία, αλλά το πνεύμα παίρνει ζωή για να επιτελέσει τη δικαιοσύνη

7,18 Γεν 8,21· Φιλ 2,13 7,23 Γαλ 5,17 Ιακ 4,1 Α' Πέ 2,11 7,24-25 Α' Κορ 15,57 8,1 1,18 5,1 8,2 7,7-11· 3,27 8,3 Γαλ 4,4 Φιλ 2,7-8 Β' Κορ 5,21 8,4 6,22 7,4 13,10 Γαλ 5,16 25 8,6 6,21 Γαλ 6,8 8,9 Α' Κορ 3,16 8,10 Γαλ 2,20 Α' Ιω 3,24 8,11 Β' Κορ 4,14

¹²Συνεπώς, αδερφοί μου, είμαστε οφειλότες, αλλά όχι προς το φυσικό άνθρωπο, που απαιτεί διαγωγή σύμφωνη με τις επιθυμίες του. ¹³Γιατί, αν ζείτε σύμφωνα με τις επιθυμίες του φυσικού ανθρώπου, σας περιμένει βέβαιος θάνατος. Αν όμως νεκρώνετε τις αμαρτωλές επιθυμίες σας με τη βοήθεια του Πνεύματος, θα ζήσετε. ¹⁴Πραγματικά, όσοι καθοδηγούνται από το Πνεύμα του Θεού, αυτοί είναι παιδιά του Θεού. ¹⁵Γιατί το Πνεύμα που σας έδωσε ο Θεός δεν εμπνέει φόβο για το Θεό ούτε κάνει τους ανθρώπους δούλους, αλλά παιδιά του Θεού. Αυτό το Πνεύμα μάς δίνει το θάρρος να λέμε το Θεό: «Αββά, Πατέρα μου!» ¹⁶Το ίδιο το Πνεύμα του Θεού διαβεβαιώνει το δικό μας πνεύμα πως είμαστε παιδιά του Θεού. ¹⁷Αφού, λοιπόν, είμαστε παιδιά, είμαστε και *κληρονόμοι. Κληρονόμοι του Θεού, που θα μετάσχουμε μαζί με το Χριστό στη θεϊκή δωρεά. Εφόσον συμμεριζόμαστε τα παθήματα του Χριστού, θα μετάσχουμε μαζί του και στη δόξα του.

Ο μελλοντικός νέος κόσμος

¹⁸Πιστεύω πραγματικά πως αυτά που τώρα υποφέρουμε, δεν ισοσταθμίζουν τη δόξα που μας επιφυλάσσει ο Θεός στο μέλλον. ¹⁹Γιατί όλη η κτίση προσμένει με λαχτάρα πότε θα φανερωθεί η δόξα των παιδιών του Θεού. ²⁰Ξέρετε, βέβαια, πως η κτίση υποτάχθηκε κι αυτή στη φθορά, όχι γιατί έφταιγε αλλά γιατί έτσι θέλησε αυτός που την υπέταξε. ²¹Έχει όμως πάντοτε την ελπίδα, κι αυτή ακόμα η κτίση, πως θ' απελευθερωθεί από την υποδούλωσή της στη φθορά, και θα μετάσχει στην ελευθερία που θ' απολαμβάνουν τα δοξασμένα παιδιά του Θεού. ²²Ξέρουμε καλά ότι ως τώρα όλη η κτίση στενάζει και κραυγάζει από πόνο, σαν την ετοιμόγεννη γυναίκα. ²³Κι όχι μόνο η κτίση. Το ίδιο κάνουμε κι εμείς: Έχουμε ως αρραβώνα του νέου κόσμου το Άγιο Πνεύμα, εσωτερικά ό-

μως στενάζουμε κι εμείς, γιατί λαχταρούμε να γίνουμε για πάντα παιδιά του Θεού και να γλιτώσει το σώμα μας από τη φθορά. ²⁴Γιατί το ότι έχουμε σωθεί συνδέεται με την ελπίδα μας. Η ελπίδα όμως είναι για κάτι που δεν το βλέπουμε — γιατί, αν κάτι το βλέπει κανείς, ποιος ο λόγος να το ελπίζει; ²⁵Κι αν ελπίζουμε σε κάτι που δεν το βλέπουμε, αυτό σημαίνει πως το προσμένουμε με υπομονή.

²⁶Επίσης και το Πνεύμα έρχεται βοηθός στις αδυναμίες μας. Εμείς δεν ξέρουμε ούτε τι ούτε πώς να προσευχηθούμε. Το Πνεύμα όμως μεσιτεύει το ίδιο στο Θεό για μας με στεναγμούς που δεν μπορούν να εκφραστούν με λέξεις. ²⁷Ο Θεός όμως, που βλέπει τα βάθη της καρδιάς, ξέρει καλά τι θέλει να πει το Πνεύμα, γιατί το Πνεύμα μεσολαβεί για τους χριστιανούς προς το Θεό και σύμφωνα με το θέλημα εκείνου. ²⁸Είμαστε βέβαιοι ότι, αν αγαπά κανείς το Θεό, ο Θεός κάνει τα πάντα να συντελούν στο καλό του. Αυτό ισχύει για όσους κάλεσε ο Θεός σύμφωνα με το λυτρωτικό του σχέδιο. ²⁹Τους ήξερε από πριν, και τους προόρισε να γίνουν όμοιοι με τον *Υίο του, έτσι που ο Χριστός να είναι ο πρώτος ανάμεσα σ' ένα πλήθος από αδέρφια. ³⁰Κι αυτούς που προόρισε, αυτούς και κάλεσε. Κι αυτούς που κάλεσε, τους έσωσε. Κι αυτούς που έσωσε, αυτούς τους δόξασε.

Η δύναμη της αγάπης του Θεού

³¹Τι να προσθέσουμε σ' αυτά; Όταν είναι ο Θεός με το μέρος μας, ποιος μπορεί να είναι εναντίον μας; ³²Ο Θεός δεν λιπήθηκε ούτε το μονογενή του Υίο, αλλά τον παρέδωσε στο θάνατο για χάρη όλων μας. Δε θα μας δωρίσει, λοιπόν, μαζί μ' αυτόν τα πάντα; ³³Ποιος μπορεί να κατηγορήσει αυτούς που διάλεξε ο Θεός; Κανείς, γιατί ο Θεός ο ίδιος τούς δικαίώνει. ³⁴Και ποιος θα τους καταδικάσει; Κανείς, γιατί ο Χριστός πέθανε για

8,12 6,18 8,13 Γαλ 6,8· Εφ 4,22-24 8,14 Α΄ Ιω 2,29—3,1 8,15 Γαλ 4,5-7 Μκ 14,36 8,17 Γαλ 4,7 Φιλ 3,10-11· Ρωμ 5,12 8,18 Β΄ Κορ 4,17· Σολ 3,4-6 8,19 Κολ 3,4· Α΄ Ιω 3,2 8,20 Γεν 3,17-19 8,23 Β΄ Κορ 5,2-5 8,24 Β΄ Κορ 5,7· Εβρ 11,1 8,25 Β΄ Κορ 4,18 8,27 Ψλ 139,1 8,28 Εφ 1,11· Ιωβ 2,10 8,29 Κολ 1,18· Εβρ 1,6 8,30 Β΄ Θεσ 2,13-14· Ρωμ 1,17 5,2 8,31 Ψλ 118,6 8,31-34 Ησ 50,8-9 8,32 5,8· Ιω 3,16 8,34 4,25· Πραξ 2,33· Εβρ 7,25· Α΄ Ιω 2,1

μας. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά κι αναστήθηκε και βρίσκεται τώρα στα δεξιά του Θεού, όπου μεσολαβεί για μας. ³⁵Τι, λοιπόν, μπορεί να μας χωρίσει από την αγάπη του Χριστού; Μήπως τα παθήματα, οι στενοχώριες, οι διωγμοί, η πείνα, η γύμνια, οι κίνδυνοι ή ο μαρτυρικός θάνατος; ³⁶Σύμφωνα με τη *Γραφή:

*Για σένα πεθαίνουμε όλη την ημέρα.
Μας μεταχειρίζονται σαν πρόβατα
που τα πάνε για σφαγή.*

³⁷Εμείς όμως υπερνικούμε μέσα απ' όλες αυτές τις δυσκολίες με τη βοήθεια του Χριστού, ο οποίος μας αγάπησε. ³⁸Κι είμαι πραγματικά βέβαιος πως ούτε θάνατος ούτε ζωή ούτε *άγγελιοι ούτε άλλες ουράνιες *δυνάμεις ούτε παρόντα ούτε μέλλοντα ³⁹ούτε κάτι άλλο είτε στον ουρανό είτε στον *αήν ούτε κανένα άλλο δημιούργημα θα μπορέσουν ποτέ να μας χωρίσουν από την αγάπη του Θεού για μας, όπως αυτή φανερώθηκε στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας.

Η εκλογή του Ισραήλ

9 Λέω την αλήθεια — μάρτυράς μου ο Χριστός — δε λέω ψέματα. Η συνείδησή μου, που την κατευθύνει το Άγιο Πνεύμα, μαρτυρεί κι αυτή πως λέω την αλήθεια. ²Λυπούμαι πάρα πολύ, και μια θλίψη βαραίνει αδιάκοπα την καρδιά μου. ³Φτάνω στο σημείο να εύχομαι να χωριζόμουν εγώ από το Χριστό, αρκεί να πηγαιναν κοντά του οι ομοεθνείς αδερφοί μου. ⁴Είναι οι απόγονοι του Ισραήλ, που ο Θεός τούς έκανε παιδιά του, τους φανέρωσε τη *δόξα του, ανανέωσε επανειλημμένα τη *διαθήκη του μ' αυτούς, τους έδωσε το *νόμο, τη λατρεία και τις υποσχέσεις του. ⁵Είναι απόγονοι των πατριάρχων, κι απ' αυτούς κατάγεται ως άνθρωπος ο Χριστός, ο Θεός,^δ που εξουσιάζει

^δο Χριστός, ο Θεός. Η... ο Χριστός. Ο Θεός...

8,35 Β' Κορ 5,14 8,36 Ψλ 44,23· Β' Κορ 4,11 8,37 Α' Ιω 5,4-5 8,38 Εφ 1,21 Α' Κορ 3,22 15,24· Α' Πε 3,22 8,39 5,5· Β' Κορ 13,13 Εφ 1,4· 2,4· Α' Θεσ 1,4 Β' Θεσ 2,16· Ιω 3,16 9,2-3 Εε 32,32 9,4 Εε 4,22· Ωσ 11,1· Εε 16,10· 24,16-17 40,34-35· Γεν 17,7 Εε 24,7-8· Εε 20—24· Δτ 12,5· Α' Βασ 6—8 Εσδ 6,3,14 3,2,4· 4,13,17· Γαλ 3,6,14 9,5 15,8· Εε 3,6 15 Μτ 1,1· Ρωμ 1,3-4 9,6 3,3-4 2,28-29 9,7 Μτ 3,9· Γεν 21,12 9,8 Γαλ 4,23 3,7 9,9 Γεν 18,10 14 9,10-12 Γεν 25,21-23· Ρωμ 11,6 9,13 Μαλ 1,2-3 9,14 3,5· Δτ 32,4 9,15 Εε 33,19 Μτ 20,1-15 9,16 Εφ 2,8 9,17 Εε 9,16

τα πάντα· ας είναι ευλογημένος στους αιώνες· *αμήν.

⁶Όχι βέβαια, πως δεν εκπληρώθηκε το σχέδιο του Θεού. Γιατί δεν ταυτίζεται ο αληθινός Ισραήλ μ' όλους όσους κατάγονται από τον *Ισραήλ. ⁷Ούτε είναι αληθινά παιδιά του *Αβραάμ όλοι όσοι κατάγονται από τον Αβραάμ, γιατί ο ίδιος ο Θεός είπε στον Αβραάμ: *Μόνο από τον Ισαάκ θ' αποκτήσεις αληθινούς απογόνους.* ⁸Δηλαδή δεν είναι οι σαρκοικοί απόγονοι τα παιδιά που του υποσχέθηκε ο Θεός· αντίθετα, θεωρούνται αληθινοί απόγονοι του Αβραάμ τα παιδιά που γεννήθηκαν σύμφωνα με την υπόσχεσή του Θεού. ⁹Και η υπόσχεση λέει κατά λέξη: *Θα ξανάρθω πάλι τέτοια εποχή, και μέχρι τότε η Σάρρα θα έχει γιο.*

¹⁰Η υπόσχεση δεν σταματάει εδώ, αλλά συνεχίζεται και στη Ρεβέκκα, που έκανε δίδυμα από έναν άντρα, τον προπάτορά μας τον Ισαάκ. ¹¹Δεν είχαν γεννηθεί καλά καλά τα παιδιά, ούτε είχαν προφτάσει να κάνουν κάτι καλό ή κακό, όταν ο Θεός, για να φανεί πως το σχέδιό του εξαρτάται μόνο από την εκλογή του, ¹²πως εξαρτάται μόνο από αυτόν που καλεί κι όχι από τα έργα του ανθρώπου, είπε στη Ρεβέκκα: *Ο μεγαλύτερος θα υπηρετήσει τον νεότερο.* ¹³Όπως λέει η *Γραφή: *Αγάπησα τον Ιακώβ, μίσησα όμως τον Ησαύ.*

¹⁴Τι μπορούμε να πούμε για όλα αυτά; Πως ο Θεός είναι άδικος; Ποτέ τέτοιο πράγμα! ¹⁵Άλλωστε λέει στο Μωυσή: *Θα δείξω έλεος σ' όποιον θέλω να ελεήσω και θα φανώ σπλαχνικός σ' όποιον θέλω να σπλαχνιστώ.* ¹⁶Όλα εξαρτώνται, λοιπόν, από το έλεος του Θεού, κι όχι από την ανθρώπινη θέληση και προσπάθεια. ¹⁷Στη Γραφή λέει ο Θεός στο Φαραώ: *Σ' έκανα βασιλιά, ακριβώς για να δείξω στην περίπτωση σου τη δύναμή μου κι έτσι να γίνει ξακουστό το ό-*

νομά μου σ' όλη τη γη.¹⁸ Ο Θεός, λοιπόν, ε-
λεεί τον άνθρωπο ή σκληραίνει την καρδιά
του, κατά το θέλημά του.

Οργή και έλεος του Θεού

¹⁹Θα πει βέβαια κάποιος: «Τότε γιατί ακό-
μη μας βρίσκει σφάλματα ο Θεός; Ποιος τά-
χα μπορεί ν' αντισταθεί στο θέλημά του;»

²⁰Άνθρωπε, ποιος είσαι εσύ, λοιπόν, που
κάνεις κριτική στο Θεό; Μπορεί να πει ένα
δημιούργημα στο δημιουργό του, «γιατί μ' έ-
κανες έτσι;» ²¹Δεν είναι στο χέρι του αγγει-
οπλάστη να κάνει με τον πηλό ό,τι θέλει;
Από το ίδιο υλικό φτιάχνει σκεύη πολύτιμα
και σκεύη για τις πιο συνηθισμένες χρήσεις.
²²Έτσι και ο Θεός, θέλοντας να δείξει την
οργή του και να κάνει γνωστή τη δύναμή
του, φέρθηκε με μεγάλη μακροθυμία σ' αυ-
τούς που άξιζαν την οργή του και που ήταν
έτοιμοι για το χαμό τους. ²³Σ' άλλους πάλι
θέλησε να φανεί η άπειρη δόξα του, σ' αυ-
τούς που το έλεός του όρισε να μετάσχουν
στη δόξα του —²⁴κι αυτοί είμαστε εμείς. Μας
κάλεσε όχι μόνο από τον ιουδαϊκό λαό, αλλά
και από τους *εθνικούς, ²⁵όπως λέει και στο
βιβλίο του Ωσηέ:

*Θα ονομάσω λαό μου αυτούς
που δεν είναι λαός μου,
αγαπημένους μου, αυτούς που δεν είχαν
αγαπήσει.*

²⁶Και στον τόπο που τους είπα «εσείς
δεν είστε λαός μου»,
εκει θα τους ονομάσω γιους
του αληθινού Θεού.

²⁷Αλλά και ο Ησαΐας διακηρύττει για τον
Ισραήλ:

*Κι αν ακόμα είναι τόσο πολλοί
οι απόγονοι του Ισραήλ
όσοι οι κόκκοι της άμμου στη θάλασσα,
θα σωθεί μόνο ένα μικρό *υπόλοιπο.*

²⁸Γιατί ο Κύριος πραγματοποιεί
το λόγο του
σύντομα με δικαιοσύνη·

*το λόγο του σύντομα θα τον κάνει
πραγματικότητα πάνω στη γη.*

²⁹Και πάλι ο Ησαΐας το προφήτεψε καθαρά:
*Αν ο παντοδύναμος *Κύριος
δε μας άφηνε το υπόλοιπο,
θα γινόμασταν σαν τα *Σόδομα,
θα εξομιονόμασταν με τα *Γόμορρα.*

Ο Ισραήλ και το ευαγγέλιο

³⁰Τι συμπέρασμα, λοιπόν, βγάζουμε απ'
όλα αυτά; Οι άλλοι λαοί, οι ειδωλολάτρες,
που δε ζητούσαν να βρουν δικαίωση στο
Θεό, βρήκαν τη δικαίωση, μια δικαίωση που
προέρχεται από την πίστη. ³¹Αντίθετα, ο
Ισραήλ, που επιδίωκε να δικαιωθεί με την
τήρηση του νόμου, δε μπόρεσε να δικαιωθεί
με το νόμο. ³²Γιατί; Επειδή θέλησε να το πε-
τύχει όχι με την πίστη στο Θεό, αλλά με τα
έργα του νόμου. Έτσι σκόνταψαν στο λίθο
του προσκόμματος, ³³όπως το είχε πει η
Γραφή:

*Κοιτάξτε, τοποθετώ στη *Σιών έναν
λίθο για πρόσκομμα,
για πέτρα για πτώση,
Όποιος όμως πιστεύει σ' αυτόν,
δε θα ντροπισαστεί.*

10 Αδερφοί, η σφοδρή επιθυμία της καρ-
διάς μου και η δέησή μου στο Θεό εί-
ναι να οδηγηθούν οι Ιουδαίοι στη σωτηρία.
²Μπορώ να σας βεβαιώσω πως έχουν ζηλο
Θεού, αλλά χωρίς τη σωστή γνώση. ³Γι' αυ-
τό, στην πράξη αγνοούν το γεγονός πως μό-
νο ο Θεός μπορεί να δικαιώσει τον άνθρω-
πο, και προσπαθούν με κάθε τρόπο να δι-
καιωθούν με τα έργα τους. Το αποτέλεσμα
είναι πως δεν αποδέχτηκαν τη δικαίωση που
προσφέρει ο Θεός μέσω του Χριστού. ⁴Γιατί
ο Χριστός είναι το τέλος του νόμου, αφού
εκπληρώνει το σκοπό του, δίνοντας τη σω-
τηρία σ' όποιον πιστεύει.

Σωτηρία για όλους

⁵Ο Μωυσής γράφει για τη δικαίωση που

9, 18 ΕΕ 4,21· 7,3· 9,12 14,4 Α΄ Πέ 2,8 9,20 Ησ 29,16· 45,9· Σολ 12,12 9,21 Ιερ 18,6 Σολ 15,7 Β΄ Τιμ 2,20 9,22 2,4 8 9,23
5,2 9,24 1,16 10,12 9,25 Ωσ 2,25· Α΄ Πέ 2,10 9,26 Ωσ 1,10 9,27-28 Ησ 10,22-23 9,29 Ησ 1,9 9,30 10,20 9,31 10,2-3 Σειρ
27,8 9,32 4,4-5 9,33 Ησ 8,14 και 28,16· Α΄ Πέ 2,6-8 10,1 9,1-3 10,2 Πραξ 22,3 10,3 1,17 10,4 Γαλ 3,24-25 10,5 Λευ 18,5
Γαλ 3,12

προέρχεται από το *νόμο, ότι *όποιοι πράττει σύμφωνα με τις εντολές του νόμου, θα βρει σ' αυτές τη ζωή.* ⁶Για τη δικαίωση όμως που πηγάζει από την πίστη, λέει: «*Μην αναρωτηθείς "ποιος μπορεί ν' ανέβει στον ουρανό;"*» για να κατεβάσει δηλαδή το Χριστό. ⁷Όυτε να πεις *"ποιος μπορεί να κατεβεί στον *άδη;"*» για ν' ανεβάσει δηλαδή το Χριστό από τους νεκρούς. ⁸Αλλά τι λέει; *Κοντά σου είναι ο λόγος, στο στόμα σου και στην καρδιά σου, και εννοεί το λόγο της πίστεως που κηρύττουμε.* ⁹Αν ομολογήσεις με το στόμα σου πως ο Ιησούς είναι ο *Κύριος και πιστέψεις με την καρδιά σου πως ο Θεός τον ανέστησε από τους νεκρούς, θα βρεις τη σωτηρία. ¹⁰Πραγματικά, όποιος πιστεύει με την καρδιά του οδηγείται στη δικαίωση, κι όποιος ομολογεί με το στόμα οδηγείται στη σωτηρία. ¹¹Όπως λέει η Γραφή: *Όποιος πιστεύει σ' αυτόν δε θα ντροπιαστεί.* ¹²Καμιά διάκριση δεν γίνεται αν είναι Ιουδαίος ή όχι, γιατί ο ίδιος είναι Κύριος για όλους, που σκορπιά πλούσια τη χάρη του σ' όλους όσοι τον επικαλούνται. ¹³*Γιατί, οποιοςδήποτε επικαλεσθεί το όνομα του Κυρίου θα σωθεί.*

¹⁴Πώς όμως θα τον επικαλεστούν, αν δεν τον πιστέψουν; Και πώς θα τον πιστέψουν, αν δεν έχουν ακούσει γι' αυτόν; Και πώς πάλι θ' ακούσουν γι' αυτόν, αν κάποιος δεν τους τον κηρύξει; ¹⁵Και πώς θα κηρύξουν σωστά, αν δεν τους αποστείλει ο Κύριος; Γι' αυτό προφήτεψε η Γραφή: *Πόσο όμορφος είναι ο ερχομός αυτών που φέρνουν τη χαρμόσυνη είδηση για την ειρήνη, τη χαρμόσυνη είδηση για τα αγαθά του Θεού!* ¹⁶Μα το χαρμόσυνο αυτό μήνυμα δεν το δέχτηκαν όλοι. Όπως το έχει πει κιόλας ο Ησαΐας, *Κύριε, ποιος πίστεψε στο κήρυγμά μας;* ¹⁷Επομένως, για να πιστέψει κανείς χρειάζεται ν' ακούσει το κήρυγμα και το κήρυγμα γίνεται με το λόγο του Θεού. ¹⁸Αναρωτιέμαι όμως, μήπως οι Ιουδαίοι δεν άκου-

σαν το κήρυγμα; Και βέβαια το άκουσαν! Γιατί, λέει η Γραφή:

Σ' όλη τη γη αντήχησε η φωνή τους, στα πέρατα της οικουμένης τα λόγια τους.

¹⁹Και πάλι αναρωτιέμαι: μήπως ο *Ισραήλ δεν τα κατάλαβε; Την απάντηση τη δίνει πρώτος ο Μωυσής:

Θα σας κάνω να ζηλέψετε ένα έθνος που δεν είν' έθνος· θα σας κάνω να εξοργιστείτε μ' ένα λαό που δεν έχει σύνεση.

²⁰Κι ο Ησαΐας φτάνει στο σημείο να λέει: *Με βρήκαν αυτοί που δε μ' αναζητούσαν. Φανερώθηκα σ' εκείνους που δε ρωτούσαν καν για μένα.*

²¹Για τον Ισραήλ όμως λέει: *Όλη τη μέρα άπλωνα τα χέρια μου σ' ένα λαό ανυπάκουο, που όλο μου αντιμιλά.*

Το υπόλοιπο του Ισραήλ

11 Έπειτα απ' όλα αυτά αναρωτιέμαι: μήπως ο Θεός απέρριψε το λαό του; Αποκλείεται! Γιατί κι εγώ είμαι Ισραηλίτης, απόγονος του *Αβραάμ, από τη φυλή Βενιαμίν. ²«Δεν απέρριψε, λοιπόν, ο Θεός το λαό του», που από παλιά τον έχει ξεχωρίσει και αγαπήσει. Θυμηθείτε τι λέει η *Γραφή για τον Ηλία. Ο Ηλίας κατηγορεί το λαό *Ισραήλ στο Θεό με αυτά τα λόγια: ³«Κύριε, σκότωσαν τους *προφήτες σου και γκρέμισαν τελείως τα *θυσιαστήριά σου. Μόνο εγώ απόμεινα ολομόναχος, κι εμένα θέλουν να με σκοτώσουν». ⁴Τι του απαντάει όμως ο Θεός; *Έχω κρατήσει για τον εαυτό μου ένα υπόλοιπο από επτά χιλιάδες άντρες, που δεν προσκύνησαν το είδωλο του *Βάαλ.* ⁵Ετσι, λοιπόν, και στη σημερινή εποχή υπάρχει ένα *υπόλοιπο που το διάλεξε η χάρη του Θεού από τον Ισραήλ. ⁶Τους διάλεξε με τη χάρη του ο Θεός, κι όχι με κριτήρια τα έργα τους,

10,6-8 Δτ 30,12-14 Βαρ 3,29 10,9 Α' Κορ 12,3 Φιλ 2,11 10,11 9,33 10,12 3,22 10,13 Ιλ 3,5 10,15 Ησ 52,7 10,16 Ησ 53,1· Ιω 12,38 10,17 Ιω 17,20 10,18 Ψλ 19,5 10,19 Δτ 32,21 Ρωμ 11,11 10,20 Ησ 65,1 Ρωμ 9,30 10,21 Ησ 65,2 11,1 Φιλ 3,5· Β' Κορ 11,22· Γαλ 1,13-14 Πραξ 22,3 11,20 11,29 Ψλ 94,14· Ιερ 31,37 11,3-4 Α' Βασ 19,10 14 18 11,5 9,27 11,6 4,5· Γαλ 3,18

γιατί αλλιώς δε θα μπορούσαμε να μιλάμε για χάρη. Εάν τους διάλεγε με κριτήριο τα έργα τους, η χάρη δεν θα ήταν πια χάρη· αλλά ούτε και τα έργα θα ήταν πια έργα, εφόσον στα έργα τα ακολουθεί ανταμοιβή και όχι χάρη. ⁷ Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως ο Ισραήλ ως σύνολο δεν κατόρθωσε αυτό που επιδίωκε, ενώ το πέτυχαν αυτοί που τους διάλεξε η χάρη του Θεού· οι υπόλοιποι έπαθαν πώρωση, ⁸ όπως το προείπε η Γραφή:

*Έκανε ο Θεός να ναρκωθεί
το πνεύμα τους,
τα μάτια τους να μη βλέπουν
και τ' αυτιά τους να μην ακούν,
ως τα σήμερα.*

⁹Και ο Δαβίδ λέει:

*Την ώρα του φαγητού
κάνε να πέσουν σε παγίδα
και να πιαστούν,
κάνε να σκοντάψουν και
να τιμωρηθούν.*

¹⁰Σκότισε τα μάτια τους,
για να μη δουν την παγίδα·
κάνε τους για πάντα σκλάβους.

Η σωτηρία των εθνών

¹¹Κι αναρωτιέμαι: μήπως σκόνταψαν οι Ιουδαίοι, για να πέσουν οριστικά; Με κανέναν τρόπο! Επειδή όμως σκόνταψαν αυτοί, ήρθε στα άλλα έθνη η σωτηρία, για να κάνει τους Ιουδαίους να ζηλέψουν. ¹²Η πτώση τους έφερε πλούσια τη χάρη του Θεού στον υπόλοιπο κόσμο, και η ήττα τους πλούτισε πνευματικά τα άλλα έθνη. Σκεφτείτε, λοιπόν, τι θα γίνει όταν οι Ιουδαίοι στο σύνολό τους θα δεχτούν το Χριστό!

¹³Και τώρα απευθύνομαι σ' εσάς, που δεν είστε Ιουδαίοι. Ως απόστολος σταλμένος στα έθνη, θεωρώ σπουδαία αυτή τη διακονία μου. ¹⁴Ίσως έτσι κάνω τους ομοεθνείς μου να ζηλέψουν και σώσω μερικούς απ' αυτούς. ¹⁵Όταν τους παραμέρισε ο Θεός, αυτό σημαίνει τη συμφιλίωση του κόσμου με το Θεό.

Όταν θα τους δεχτεί ξανά κοντά του, αυτό θα είναι σαν να τους ξαναφέρει στη ζωή.

¹⁶Αν είναι αφιερωμένο στο Θεό το προζύμι, τότε είναι και το ζυμάρι· κι αν ανήκει στο Θεό η ρίζα, τότε του ανήκουν και τα κλαδιά. ¹⁷Τώρα μερικά κλαδιά έχουν κοπεί. Στη θέση τους μπολιάστηκες εσύ, ένα κλαδί αγριελιάς, και μετέχεις στην πλούσια τροφή που δίνει η ρίζα της ήμερης ελιάς. ¹⁸Γι' αυτό μην καυχίεσαι για υπεροχή απέναντι στα κομμένα κλαδιά. Δεν έχεις το δικαίωμα να καυχίεσαι, γιατί δεν κρατάς εσύ τη ρίζα, αλλά η ρίζα εσένα. ¹⁹Ίσως μου πεις: «Αποκόπηκαν τα κλαδιά, για να μπολιαστώ εγώ στη θέση τους». ²⁰Σωστά. Τα απέκοψε η απιστία του και τώρα εσύ έχεις πάρει τη θέση τους δια της πίστεως. Αυτό όμως δεν πρέπει να σε κάνει περήφανο, αλλά προσεκτικό. ²¹Πρόσεξε, μήπως ο Θεός, που δε λυπήθηκε τα φυσικά κλαδιά, δε λυπηθεί ούτε εσένα..

²²Δες το έλεος αλλά και την αυστηρότητα του Θεού: Γι' αυτούς που έπεσαν, αυστηρότητα· για σένα, έλεος — εφόσον βέβαια παραμείνεις στο έλεος, γιατί αλλιώς θ' αποκοπείς και εσύ. ²³Όσο για τους Ιουδαίους, αν δεν επιμείνουν στην απιστία τους, θα μπολιαστούν ξανά στο δέντρο, γιατί ο Θεός έχει τη δύναμη να τους μπολιάσει ξανά. ²⁴Σκέψου τη δική σου περίπτωση: Φυσιολογικά ανήκεις σε μια αγριελιά, και σ' έκοψε και σε μπόλιασε στην ήμερη ελιά, αντίθετα προς τη φύση. Το ίδιο και καλύτερα μπορεί ο Θεός να ξαναμπολιάσει και τους Ιουδαίους στην ήμερη ελιά, όπου φυσιολογικά ανήκουν.

Η αποκατάσταση του Ισραήλ

²⁵Για να μην έχετε ψεύτικη αυτοπεποίθηση, αδερφοί, δε θέλω να μείνετε στην άγνοια, σχετικά με το εξής μυστικό σχέδιο του Θεού: Η απιστία του Ισραήλ στο Θεό θα κρατήσει ωστόσο να δεχτούν όλοι οι άλλοι λαοί τη σωτηρία. ²⁶Υστερα θα σωθεί κι ολόκληρος ο Ισραήλ, όπως το λέει και η Γραφή: *Από τη *Ζιών θα έρθει ο ελευθερωτής,*

*θα διώξει την ασέβεια από
τους απογόνους του Ιακώβ.*

*²⁷ Αυτή θα είναι η *διαθήκη που
θα συνάψω μαζί τους,
όταν θα εξαλειψώ τις αμαρτίες τους.*

²⁸ Η στάση των Ιουδαίων απέναντι στο ευαγγέλιο τους κάνει εχθρούς του Θεού για το δικό σας καλό. Μα η εκλογή τους από το Θεό τούς κάνει αγαπητούς εξαιτίας των προπατόρων τους. ²⁹ Γιατί ο Θεός δεν ανακαλεί τις δωρεές του ούτε την κλήση του.

³⁰ Έτσι κι εσείς, κάποτε δεν ήσασταν υπάκουοι στο Θεό, ενώ τώρα η ανυπακοή των Ιουδαίων σας έφερε το έλεος του Θεού.

³¹ Το ίδιο κι αυτοί τώρα δεν υπακούουν στο Θεό, γιατί ο Θεός ήθελε να ελεήσει εσάς· κι αυτό, για να βρουν κι αυτοί το έλεός του.

³² Ο Θεός δηλαδή, τους άφησε όλους να πέσουν στην ανυπακοή, για να δείξει σε όλους το έλεός του.

*³³ Πόσο απέραντος είναι ο πλούτος,
η σοφία και η γνώση του Θεού!*

*Πόσο ανεξερεύνητες είναι
οι αποφάσεις του*

κι ανεξιχνίαστα τα σχέδιά του!

*³⁴ Ποιος γνώρισε τη σκέψη του Κυρίου;
Ποιος μπόρεσε να γίνει σύμβουλός του;*

*³⁵ Η ποιος του έδωσε πρώτος κάτι
και μπορεί ν' απαιτήσει ανταπόδοση;*

*³⁶ Όλα υπάρχουν από αυτόν και μέσω
αυτού,*

κι αυτόν έχουν σκοπό τους.

Άς είναι δοξασμένοι στους αιώνες!

**Αμήν.*

Η ζωή μας στην υπηρεσία του Θεού

12 Ο Θεός, αδερφοί, μάς έδειξε το έλεός του. Σας παρακαλώ, λοιπόν, να του προσφέρετε όλον τον εαυτό σας θυσία ζωντανή, *άγια, ευπρόσδεκτη στο Θεό. Αυτή είναι η πραγματική πνευματική σας λατρεία. ² Μην προσαρμόξετε στη νοοτροπία αυτού

του κόσμου, αλλά να μεταμορφώνεστε συνεχώς προς το καλό, αποκτώντας το νέο φρόνημα του πιστού. Έτσι θα μπορείτε να διακρίνετε ποιο είναι το θέλημα του Θεού, το καλό και αρεστό στο Θεό και τέλειο.

³ Με τη χάρη του Θεού, που μου δόθηκε, ως απόστολος απευθύνομαι στον καθένα από σας και σας λέω: μη φρονείτε για τον εαυτό σας παραπάνω απ' ό,τι πρέπει να φρονείτε, αλλά να σας διακρίνει η μετριοφροσύνη και η σύνεση. Θυμηθείτε πως στο χώρο της πίστewς ο Θεός είναι που χάρισε στον καθένα σας ό,τι έχετε. ⁴ Παράδειγμα το σώμα μας: έχουμε πολλά μέλη, δεν επιτελούν όμως όλα την ίδια λειτουργία. ⁵ Έτσι και το πλήθος των χριστιανών είμαστε ένα σώμα χάρη στο Χριστό, και καθένας μας αποτελεί μέλος του σώματος, που μέλη του είναι και όλοι οι άλλοι. ⁶ Η χάρη του Θεού μάς έδωσε διάφορα πνευματικά χαρίσματα: Άλλος είναι *προφήτης, για να κηρύττει ανάλογα με το βαθμό της πίστewς του· ⁷ άλλος έχει το χάρισμα της διακονίας, για να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Το ίδιο να κάνει κι ο δάσκαλος του λαού του Θεού με τη διδασκαλία· ⁸ κι όποιος έχει το χάρισμα να στηρίζει τους αδερφούς, να τους στηρίζει. Αλλά κι όποιος μοιράζει τα αγαθά του με τους άλλους να το κάνει με απλότητα· ο προϊστάμενος να δείχνει ζήλο για το έργο του· όποιος μοιράζει τις ελεημοσύνες να το κάνει με καλοσύνη.

⁹ Η αγάπη σας να είναι ειλικρινής. Να αποστρέψετε το κακό και να ακολουθείτε το καλό. ¹⁰ Να δείχνετε με στοργή την αγάπη σας για τους άλλους πιστούς. Να συναγωνίζεστε ποιος θα δείξει περισσότερη εκτίμηση στον άλλο. ¹¹ Μην είστε οκνηροί σ' ό,τι πρέπει να δείχνετε ζήλο, να έχετε πνευματικό ενθουσιασμό, να υπηρετείτε τον Κύριο. ¹² Η ελπίδα να σας δίνει χαρά. Να έχετε υπομονή στις δοκιμασίες. Να επιμένετε στην προσευχή. ¹³ Να βοηθάτε τους άλλους χρι-

11,29 15,8 3,3-4 11,32 3,22· Γαλ 3,22 11,33 Ιωβ 11,7· Ψλ 139,17 11,34 Ιωβ 15,8· Ησ 40,13 11,35 Ιωβ 41,3 11,36 Α' Κορ 8,6 Ρωμ 16,27 12,1 6,13 Α' Πε 2,5 12,2 Εφ 4,22-24· Α' Θεσ 5,21 12,3 1, 5 Μτ 20,26· Α' Κορ 12,11.28 Εφ 4,7 12,4-5 Α' Κορ 12,27 12,6-8 Α' Κορ 12,4-11· 12,27—14,40 Α' Πε 4,10-11 12,9 Β' Κορ 6,6· 8,24· Α' Τιμ 1,5· Α' Πε 1,22· Α' Κορ 13,4-7 12,10 14,15· Γαλ 5,13· 6,3· Εφ 4,2· Φιλ 2,2-3 Ιω 13,14-15 Σειρ 3,18· Γαλ 6,10 12,11 12,11 Απ 3,15 Ρωμ 8,9· Γαλ 5,25 12,12 5,2-3 8,24 8,25· Μτ 24,13.22· Α' Κορ 10,13 Α' Θεσ 2,14 Λκ 18,1 12,13 Γαλ 6,10 Εβρ 13,2

στιανούς, όταν βρίσκονται σε ανάγκη, και να επιδιώκετε να φιλοξενείτε τους αδερφούς. ¹⁴Να προσεύχεστε για το καλό των δικτύν σας, να ζητάτε την ευλογία του Θεού γι' αυτούς κι όχι να τους καταριέστε. ¹⁵Να μετέχετε στη χαρά όσων χαίρονται και στη λύπη όσων λυπούνται. ¹⁶Να έχετε ομόνοια μεταξύ σας. Μην είστε υπερήφανοι, αλλά να συναναστρέφεστε και τους απλοϊκούς χριστιανούς. Μην έχετε την ψευδαίσθηση πως είστε σοφοί. ¹⁷Αν κάποιος σας κάνει κακό, μην του το ανταποδίδετε. Φροντίζετε να κάνετε το καλό σ' όλους τους ανθρώπους. ¹⁸Όσο εξαρτάται από σας, να ζείτε ειρηνικά με όλους. ¹⁹Μην αγωνίζεστε, αγαπητοί, να πάρετε εσείς εκδίκηση, γιατί αυτό είναι δουλειά του Θεού την ώρα της κρίσεως. Όπως λέει η Γραφή: *Δίκη μου είναι η εκδίκηση, εγώ θα τους το ξεπληρώσω, λέει ο Κύριος.* ²⁰Αν λοιπόν πεινάει ο εχθρός σου, δώσ' του να φάει· αν διψάει, δώσ' του να πιεί· μ' αυτή την τακτική θα τον κάνεις να αισθανθεί τύψεις και ντροπή. ²¹Μην αφήνεις να σε νικήσει το κακό, αλλά να νικάς το κακό με το αγαθό.

Υποταγή στις εξουσίες

13 Κάθε άνθρωπος οφείλει να υποτάσσεται στις ανώτερες εξουσίες, γιατί δεν υπάρχουν εξουσίες παρά από το Θεό· κι αυτές οι εξουσίες που υπάρχουν έχουν τεθεί από το Θεό. ²Έτσι, λοιπόν, όποιος αντιτάσσεται στην εξουσία, αντιστέκται στην τάξη που έβαλε ο Θεός· κι όσοι αντιστέκονται είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για την τιμωρία τους. ³Οι άρχοντες δεν προκαλούν φόβο σ' όποιον κάνει το καλό, αλλά σ' όποιον κάνει το κακό. Θέλεις εσύ να μη φοβάσαι την εξουσία; Κάνε το καλό, και θα σε επαινέσει η εξουσία, ⁴γιατί είναι στην υπηρεσία του Θεού για το καλό σου. Αν όμως κάνεις το κακό, να φοβάσαι, γιατί η εξουσία δεν κρατάει

χωρίς λόγο το σπαθί· το Θεό υπηρετεί και γίνεται όργανο της οργής του, για να τιμωρήσει όποιον κάνει το κακό. ⁵Πρέπει, λοιπόν, να υποτάσσεστε, όχι μόνο για ν' αποφύγετε την οργή της εξουσίας, αλλά και γιατί αυτό επιβάλλεται από τη συνειδησή σας. ⁶Γι' αυτό να πληρώνετε τους φόρους, αφού οι άρχοντες, που φροντίζουν για την εισπραξή τους, είναι υπηρέτες του Θεού. ⁷Ν' αποδίδετε σε όλους ό,τι τους οφείλετε: το φόρο και το δασμό σ' όποιον οφείλετε φόρο και δασμό, το σεβασμό και την τιμή σ' όποιον οφείλετε σεβασμό και τιμή.

Αδερφική αγάπη

⁸Μην αφήνετε κανένα χρέος σε κανένα, εκτός βέβαια από την αγάπη που την οφείλετε πάντοτε ο ένας στον άλλο. Όποιος αγαπάει τον άλλο έχει τηρήσει το σύνολο των εντολών του Θεού. ⁹Γιατί *το μη μοιχεύσεις, μη φονεύσεις, μην κλέψεις, μην επιθυμήσεις*, κι όλες γενικά οι εντολές συνοψίζονται στη μία ετούτη: *Ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου.* ¹⁰Η αγάπη σε καμιά περίπτωση δεν κάνει κακό στον άλλο· η αγάπη είναι η τέλεια εκπλήρωση των εντολών του Θεού.

Η τελική σωτηρία πλησιάζει

¹¹Όλα αυτά σας τα λέω επειδή, όπως ξέρετε, είναι κοντά το τέλος. Ήρθε η ώρα να ξυπνήσουμε από τον ύπνο. Γιατί τώρα η τελική σωτηρία βρίσκεται πιο κοντά μας παρά τότε που πιστέψαμε. ¹²Η νύχτα όπου να 'ναι φεύγει, και η μέρα κοντεύει να 'ρθεί. Γι' αυτό ας πετάξουμε από πάνω μας τα έργα του σκότους, κι ας φορέσουμε τα όπλα του φωτός. ¹³Η διαγωγή μας ας είναι κόσμια, τέτοια που ταιριάζει στο φως. Ας πάψουν τα φαγοπότια και τα μεθύσια; η ασύδοτη κι ακόλαστη ζωή, οι φιλονικίες κι οι φθόνοι. ¹⁴Ντυθείτε τον Κύριό μας Ιησού Χριστό και

12,14 Μτ 5,44 12,15 Ιωβ 30,25· Σειρ 7,34· Α' Κορ 12,26 Β' Κορ 11,29 12,16 Α' Κορ 1,10-11· 1,27-28· Α' Κορ 1,19-20 8,1β· Πρμ 3,7 12,17 Πρμ 20,22· Α' Κορ 6,7· Α' Θεσ 5,15· Α' Πε 3,9 12,19 Δτ 32,35· Μτ 5,39 12,20 Πρμ 25,21-22 Μτ 5,44 12,7-8 Πραξ 6,1-3 Β' Κορ 9,5 7 13,1 Πρμ 8,15-16· Σειρ 10,4 13,1-7 Ττ 3,1 Α' Πε 2,13-17 Σολ 6,1-9· Πραξ 5,29 Απ 13 20,4 13,3 Α' Πε 2,14 3,13 13,5 2,15 13,7 Μτ 22,21 13,8-10 Α' Κορ 13 16,14· Γαλ 6,10 Ιω 13,34 13,9 Δτ 5,17-21 Λευ 19,18 Μτ 22,34-40 Γαλ 5,14· Ιακ 2,8-13 13,11 Εφ 5,14-16 Α' Κορ 7,29-31 13,11-12 Α' Θεσ 5,5-8 13,12 Α' Ιω 2,8 Εφ 5,11 6,11 13 13,13 Εφ 5,18· Ακ 21,34 13,14 Φιλ 2,5· Κολ 3,15

μην αφήνετε τον αμαρτωλό εαυτό σας να σας παρασύρει στην ικανοποίηση των επιθυμιών σας.

Μην κρίνετε τον άλλο

14 Να δέχεστε όποιον έχει ασθενική πίστη, χωρίς να επικρίνετε τις απόψεις του. ²Για παράδειγμα, ένας πιστεύει πως μπορεί να φάει απ' όλα, ενώ κάποιος άλλος, που έχει ασθενική πίστη, τρώει μόνο χόρτα. ³Αυτός που τρώει απ' όλα, ας μην περιφρονεί εκείνον που δεν τρώει· κι εκείνος που δεν τρώει, ας μην κατακρίνει εκείνον που τρώει, γιατί ο Θεός τον έχει δεχτεί στην εκκλησία του. ⁴Ποιος είσαι εσύ που θα κρίνεις έναν ξένο υπηρέτη; Μόνο ο Κύριός του μπορεί να κρίνει αν στέκεται ή όχι στην πίστη του, γιατί ο Θεός έχει τη δύναμη να τον στηρίξει. ⁵Άλλοι κάνουν διάκριση ανάμεσα στις μέρες, ενώ άλλοι τις θεωρούν όλες ίδιες. Ας κάνει καθένας ό,τι νομίζει σωστό. ⁶Όποιος τιμάει μια ορισμένη μέρα το κάνει για να τιμήσει τον Κύριο· κι όποιος δεν τιμάει μια ορισμένη μέρα, κι αυτός το κάνει για να τιμήσει τον Κύριο. Το ίδιο όποιος τρώει απ' όλα, τρώει γιατί θέλει να τιμήσει τον Κύριο, αφού ευχαριστεί το Θεό όταν τρώει. Μα κι όποιος δεν τρώει απ' όλα, για να τιμήσει τον Κύριο δεν τρώει, γι' αυτό ευχαριστεί κι αυτός το Θεό. ⁷Κανένας μας άλλωστε δε ζει για τον εαυτό του και κανένας δεν πεθαίνει για τον εαυτό του. ⁸Γιατί όταν ζούμε, ζούμε για τον Κύριο, κι όταν πεθαίνουμε, πεθαίνουμε για χάρη του Κυρίου. Είτε, λοιπόν, ζούμε είτε πεθαίνουμε, ανήκουμε στον Κύριο. ⁹Αυτός είναι άλλωστε ο σκοπός του έργου του Χριστού: πέθανε και αναστήθηκε και ξανάζησε, για να γίνει *Κύριος και νεκρών και ζωντανών. ¹⁰Γιατί λοιπόν εσύ, ο ασθενικός στην πίστη, κατακρίνεις τον αδερφό σου; Κι εσύ ο ισχυρός στην πίστη, γιατί περιφρονείς τον αδερφό σου; Όλοι μας θα σταθούμε μπροστά στο Χριστό, για

να δώσουμε λόγο. ¹¹Το λέει και η *Γραφή: *Εγώ ο ζωντανός Κύριος το λέω, πως όλοι θα με προσκυνήσουν κι όλοι οι λαοί θ' αναγνωρίσουν τη δόξα του Θεού.*

¹²Καθένας μας, λοιπόν, θα λογοδοτήσει στο Θεό για τον εαυτό του.

Μη βάζετε εμπόδια στον αδερφό

¹³Γι' αυτό, λοιπόν, ας σταματήσουμε να κατακρίνουμε τους άλλους. Αντίθετα, κοιτάξτε να μη βάζετε πρόσκομμα ή εμπόδιο στον αδερφό. ¹⁴Ξέρω καλά, κι ο Κύριος Ιησούς μου δίνει τη βεβαιότητα, πως δεν υπάρχει τίποτε από μόνο του *ακάθαρτο. Μόνο γι' αυτόν που πιστεύει στην ύπαρξη ακάθαρτων τροφών, γι' αυτόν υπάρχουν ακάθαρτες τροφές. ¹⁵Αν τώρα εσύ με το φαγητό σου γίνεσαι αιτία να στενοχωρηθεί κάποιος αδερφός σου χριστιανός, δε συμπεριφέρεσαι καθόλου με αγάπη· γιατί, με την επιμονή σου να δείξεις ότι δεν υπάρχουν ακάθαρτες τροφές, οδηγείς στην καταστροφή έναν αδερφό, για τον οποίο πέθανε ο Χριστός. ¹⁶Μη γίνεστε αφορμή να δυσφημείται αυτό που για σας είναι αγαθό. ¹⁷Μην ξεχνάτε πως η *βασιλεία του Θεού δεν είναι φαγητά και ποτά, αλλά δικαιοσύνη, ειρήνη και χαρά, που δίνει το Άγιο Πνεύμα. ¹⁸Όποιος υπηρετεί μ' αυτά το Χριστό, ενεργεί σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, κι οι άνθρωποι επιδοκιμάζουν τη διαγωγή του. ¹⁹Ας επιδιώξουμε λοιπόν ό,τι φέρνει την ειρήνη κι ό,τι συντελεί στην πνευματική οικοδόμη του συνόλου της εκκλησίας. ²⁰Ας μη γίνονται αφορμή τα φαγητά να καταστρέφεται το έργο του Θεού. Όλα είναι *καθαρά, κάνουν όμως κακό στον άνθρωπο που σκανδαλίζει τους άλλους όταν τα τρώει. ²¹Το σωστό είναι να μη φας κρέας ούτε να πιεις κρασί ούτε ο,τιδήποτε άλλο γίνεται αιτία να σκοντάφτει ή να σκανδαλίζεται ή ν' αδυνατίζει η πίστη του αδερφού σου. ²²Εσύ έχεις ισχυρή πίστη;

14,1 15,7 14,1—15,6 Α' Κορ 8,1-13 9,22 10,23-33 Κολ 2,16 20-22 Α' Τιμ 4,4-5 Εβρ 13,9 14,2 Α' Κορ 10,25-28 Δν 1,18 14,5 Γαλ 4,10 14,6 Α' Τιμ 4,3-5 14,7-9 Β' Κορ 5,14-15 Γαλ 2,19-20 14,10 2,6 14,11 Ησ 45,23-24 14,12 Γαλ 6,5 14,13 Α' Κορ 10,32 Α' Ιω 2,10 14,14 Μτ 15,11 Πραξ 10,15 Τττ 1,15 Ρωμ 14,23 14,15 Α' Κορ 8,1β 11-13 13 Γαλ 6,10 14,17 Α' Κορ 8,8 Μτ 6,31-33 Γαλ 5,22-24 14,21 Α' Κορ 8,13

Έχε την, αλλά να την ξέρεις εσύ κι ο Θεός. Μακάριος εκείνος που η συνειδησή του δεν του δημιουργεί προβλήματα για την τροφή. ²³ Όποιος όμως πιστεύει στη διάκριση των τροφών, αν φάει κάτι απαγορευμένο, θα αισθανθεί ενοχος, γιατί δεν έπραξε κατά την πίστη του. Κι ό,τι δεν προέρχεται από την πίστη του είναι αμαρτία. ²⁴ Ας είναι δοξασμένος ο Θεός, που έχει τη δύναμη να σας ενισχύει στην πίστη με το ευαγγέλιο που κηρύττω για τον Ιησού Χριστό. Σ' αυτό αποκαλύπτεται ένα μυστικό, που έμενε για πολλούς αιώνες κρυμμένο ²⁵ και φανερώθηκε τώρα. Οι *προφήτες είχαν μιλήσει στη Γραφή γι' αυτό το μυστήριο, που ο αιώνιος Θεός πρόσταξε να γνωστοποιηθεί στις μέρες μας σ' όλα τα έθνη, για να το ακούσουν και να πιστέψουν.

²⁶ Ας είναι δοξασμένος στους αιώνες ο μόνος σοφός Θεός, που ο Ιησούς Χριστός μάς τον έκανε γνωστό! *Αμήν.

15 Όσοι έχουμε δυνατή πίστη οφείλουμε να ανεχόμαστε τις αδυναμίες αυτών που έχουν αδύναμη πίστη, και να μην κάνουμε ό,τι αρέσει σ' εμάς. ² Η συμπεριφορά του καθενός μας να είναι αρεστή στον πλησίον, ώστε να τον βοηθάει να προκόβει στο αγαθό κι έτσι να συντελεί στην οικοδομή της εκκλησίας. ³ Άλλωστε, κι ο Χριστός δεν έζησε για να ευαρεστήσει τον εαυτό του, αλλά, όπως λέει η *Γραφή, *οι ύβρεις όσων σ' έβριζαν, Θεέ, έπρασαν πάνω μου.* ⁴ Να ξέρετε ότι όσα γράφτηκαν στις Γραφές, έχουν γραφτεί για να μας διδάσκουν. Έτσι, με την υπομονή και την ενθάρρυνση που δίνει η Γραφή, θα στηριχτεί η ελπίδα μας. ⁵ Είθε ο Θεός, που χαρίζει την υπομονή και την ενθάρρυνση, να σας δώσει την ομόνοια σύμφωνα με το θέλημα του Ιησού Χριστού. ⁶ Έτσι, όλοι μαζί με μια φωνή θα δοξάσετε το Θεό, τον Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Η παγκόσμια δοξολογία στο Θεό

⁷ Να δέχεστε ο ένας τον άλλο, όπως δέ-

χτηκε κι εσάς ο Χριστός, για να δοξάζεται ο Θεός. ⁸ Κι εννιώ το εξής: Ο Ιησούς Χριστός έφτασε ως το σημείο να γίνει υπηρέτης του ιουδαϊκού λαού, για ν' αποδειχθεί πως ο Θεός τηρεί τις υποσχέσεις του. Στο πρόσωπό του εκπληρώθηκαν οι υποσχέσεις που είχαν δοθεί στους προπάτορές μας, ⁹ και χάρη σ' αυτόν δόξασαν το Θεό για την ευσπλαχνία του και οι άλλοι λαοί. Όπως λέει η Γραφή:

- Γι' αυτό θα σε υμνήσω, Κύριε, ανάμεσα στους άλλους λαούς και θα ψάλω το όνομά σου.

¹⁰ Και σε άλλο σημείο λέει:

Χαρείτε μαζί με το λαό του Θεού και οι άλλοι λαοί.

¹¹ Αλλού πάλι λέει:

Υμνείτε τον Κύριο όλα τα έθνη δοξάστε τον όλοι οι λαοί.

¹² Κι ο Ησαΐας λέει κι αυτός:

Θα έρθει ο απόγονος του Ιεσσαί, θα εμφανιστεί για να εξουσιάσει λαούς:

σ' αυτόν θα στηρίξουν τα έθνη την ελπίδα τους.

¹³ Ο Θεός της ελπίδας να σας γεμίσει με κάθε λογής χαρά και ειρήνη που δίνει η πίστη, για να έχετε περίσσια ελπίδα με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος.

Η αποστολική δράση του Παύλου

¹⁴ Εγώ προσωπικά, αδερφοί μου, είμαι βέβαιος πως εσείς είστε όλο καλοσύνη, γεμάτοι από την απαραίτητη γνώση και μπορείτε να νοουθετείτε ο ένας τον άλλο. ¹⁵ Γι' αυτό, αν σε μερικά σημεία της επιστολής τόλμησα και σας έγραφα πιο έντονα, το έκανα μόνον σαν υπενθύμιση, με το θάρρος που μου δίνει το χάρισμα που μου εμπιστεύτηκε ο Θεός, ¹⁶ να κηρύττω τον Ιησού Χριστό στους *εθνικούς. Όταν κηρύττω το ευαγγέλιο, ενεργώ ως *ιερέας του Θεού, για να γίνουν όλοι αυτοί οι λαοί *προσφορά ευπρόσδεκτη από το Θεό, αγιασμένη από το Άγιο Πνεύμα.

¹⁷Χάρη στον Ιησού Χριστό μπορώ, λοιπόν, να έχω καύχηση για το έργο του Θεού που κάνω. ¹⁸Άλλωστε δε θα τολμήσω να αναφέρω τίποτε παραπάνω από όσα έκανε ο Χριστός μέσω εμού· όλα είναι έργο του Χριστού για να δεχτούν οι διάφοροι λαοί το ευαγγέλιο, με λόγια και με έργα, ¹⁹με μεγάλα σημεία και θαύματα, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος. Έτσι, με την κηρυκτική δράση μου γέμισε με το ευαγγέλιο του Χριστού όλος ο χώρος από την *Ιερουσαλήμ ως την Ιλλυρία. ²⁰Πάντοτε όμως φιλοτιμήθηκα να κηρύξω το ευαγγέλιο εκεί όπου δεν είχε ακόμη ακουστεί το όνομα του Χριστού, γιατί δεν ήθελα να οικοδομώ πάνω σε ξένα θεμέλια, ²¹σύμφωνα με τα λόγια της Γραφής:

*Θα τον δουν αυτοί στους οποίους
δεν τον είχαν αναγγείλει,
και θα τον καταλάβουν όσοι δεν τον
είχαν καν ακουστά.*

Τα σχέδια του Παύλου για το μέλλον

²²Αυτή η δραστηριότητα μ' εμπόδισε πολλές φορές να έρθω σ' εσάς, ²³Τώρα όμως δεν έχω άλλο χώρο δραστηριότητας σ' αυτά εδώ τα μέρη. Εδώ και πολλά χρόνια έχω την επιθυμία να έρθω σ' εσάς, ²⁴πηγαίνοντας για την Ισπανία. Ελπίζω, λοιπόν, όταν θα περάσω από τη Ρώμη, να σας δω και να με κατευοδώσετε για τη συνέχεια του ταξιδιού, αφού πρωτύτερα χορτάσω από την παρουσία σας, έστω και για λίγο. ²⁵Για την ώρα έχω να κάνω ένα ταξίδι στην *Ιερουσαλήμ, για να μεταφέρω τα βοηθήματα στους πιστούς. ²⁶Γιατί οι πιστοί της *Μακεδονίας και της *Αχαΐας έκαναν με πολλή αγάπη έναν έρανο για τους φτωχούς της εκκλησίας της Ιερουσαλήμ. ²⁷Έδειξαν αγάπη, η προσφορά τους όμως είναι και μια οφειλή που έχουν για τους Ιεροσολυμίτες. Όπως δηλαδή οι μη Ιουδαίοι πήραν μερίδιο από τα πνευματικά αγαθά εκείνων, οφείλουν τώρα να τους συνδράμουν με τα δικά τους υλικά αγαθά. ²⁸Μό-

λις, λοιπόν, τελειώσω μ' αυτή την αποστολή και παραδώσω επίσημα στην εκκλησία της Ιερουσαλήμ τον καρπό του εράνου, θα φύγω μέσω Ρώμης για την Ισπανία. ²⁹Κι είμαι βέβαιος πως, όταν θα έρθω σ' εσάς, θα έρθω μ' όλη την ευλογία του ευαγγελίου του Χριστού.

³⁰Σας παρακαλώ, αδερφοί, στο όνομα του Κυρίου του Θεού Ιησού Χριστού και στην αγάπη που δίνει το Άγιο Πνεύμα, να προσευχηθείτε κι εσείς θερμά για μένα στο Θεό. ³¹Προσευχθείτε να με γλιτώσει από τους άπιστους Ιουδαίους και να κάνει επίσης, οι πιστοί της Ιερουσαλήμ να δεχτούν ευχαρίστως αυτή μου την προσφορά. ³²Έτσι, αν θέλει ο Θεός, θα έρθω χαρούμενος σ' εσάς και θα απολαύσω τη συντροφιά σας. ³³Ο Θεός, που δίνει την ειρήνη, να είναι μαζί σας. *Αμήν.

Χαιρετισμοί

16 Σας συστήνω την αδερφή μας τη Φοίβη, που είναι διάκονος της εκκλησίας στις Κεγχρεές. ²Σας παρακαλώ να τη δεχτείτε στο όνομα του Κυρίου, όπως αρμόζει σε χριστιανούς, και να της παρασταθείτε σ' ό,τι σας έχει ανάγκη. Γιατί κι αυτή έχει βοηθήσει πολλούς, κι εμένα τον ίδιο.

³Χαιρετισμούς στην Πρίσκιλλα και στον Ακύλα, τους συνεργάτες μου στο έργο του Ιησού Χριστού. ⁴Διακινδύνεψαν τη ζωή τους για χάρη μου και τους ευχαριστώ, όχι μόνο εγώ, αλλά κι όλες οι εκκλησίες τού μη ιουδαϊκού κόσμου. ⁵Να δώσετε χαιρετισμούς και στην εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι τους. Δώστε επίσης χαιρετίσματα στον αγαπητό μου Επαίνετο, τον πρώτο που έγινε χριστιανός στην επαρχία της *Αχαΐας. ⁶Χαιρετίστε μου επίσης τη Μαριάμ, που τόσο κοπίασε για μας. ⁷Να μου χαιρετήσετε ακόμη τους ομοεθνείς μου και συντρόφους μου στη φυλακή, τον Ανδρόνικο και την Ιουνία. Ο κύκλος των αποστόλων τούς έχει σε

15,18 Β΄ Κορ 3,5 15,19 Β΄ Κορ 12,12 Μκ 16,17 15,20 Β΄ Κορ 10,15-16 Α΄ Κορ 3,10-12 15,21 Ησ 52,15 15,22-24 1,9-13 15,25 Πραξ 19,21 20,22 24,17 15,26 Α΄ Κορ 16,1 Β΄ Κορ 8—9 Γαλ 2,10 15,27 Α΄ Κορ 9,11 15,30 Β΄ Κορ 1,11 Εφ 6,18-19 Κολ 4,3 Β΄ Θεσ 3,1-2 15,31 Πραξ 21,10-11 Α΄ Θεσ 2,14-15 15,32 1,7 15,33 Α΄ Θεσ 5,23 16,1 Πραξ 18,18 16,3 Πραξ 18,2 18,18-19 26 16,5 Α΄ Κορ 16,15 Α΄ Κορ 16,19 Κολ 4,15 Φλμ 2

μεγάλη εκτίμηση, κι έχουν γίνει χριστιανοί πριν από μένα. ⁸Χαιρετισμούς επίσης στον Αμπλία, που μαζί του με ενώνει η αγάπη του Χριστού. ⁹Χαιρετήστε μου ακόμα τον Ουρβανό, συνεργάτη μου στο έργο του Χριστού, και τον αγαπητό μου Στάχυ. ¹⁰Χαιρετισμούς στον Απελλή, το δοκιμασμένο χριστιανό, και στους πιστούς από το σπιτικό του Αριστόβουλου. ¹¹Να μου χαιρετήσετε τον ομοεθνή μου τον Ηρωδίωνα και τους χριστιανούς από το σπιτικό του Νάρκισσου. ¹²Χαιρετήστε μου επίσης την Τρύφαινα και την Τρυφώσα, που κοπιάζουν για το έργο του Κυρίου. Το ίδιο χαιρετήστε μου και την αγαπητή Περσίδα, που τόσα πολλά έχει προσφέρει στο έργο του Κυρίου. ¹³Χαιρετισμούς στο Ρούφο, τον εκλεκτό αυτό χριστιανό, και στη μητέρα του, που στάθηκε και δική μου μητέρα. ¹⁴Χαιρετισμούς στον Ασύγκριτο, στο Φλέγοντα, στον Ερμή, στον Πατροβά, στον Ερμά και στους χριστιανούς που είναι μαζί τους. ¹⁵Χαιρετισμούς επίσης στο Φιλόλογο και στην Ιουλία, στο Νηρέα και στην αδερφή του, στον Ολυμπά και σ' όλους τους χριστιανούς της συντροφιάς τους. ¹⁶Χαιρετήστε ο ένας τον άλλο με αδερφικό φίλημα. Σας χαιρετούν οι εκκλησίες του Χριστού.

¹⁷Σας παρακαλώ, αδερφοί, να προσέχετε όσους δημιουργούν διχόνοιες και σύγχυση και διδάσκουν πράγματα αντίθετα με όσα έχετε μάθει. Τέτοιους ανθρώπους να τους αποφεύγετε, ¹⁸γιατί δεν υπηρετούν τον Κύριό μας το Χριστό, αλλά τα συμφέροντά τους, εξαπατώντας τους αφελείς με ηθικολογίες και ψευτοευλάβειες.

¹⁹Όλοι έχουν να λένε για την υπακοή σας στο Θεό. Χαίρομαι, λοιπόν, για σας. Σας θέλω όμως να είστε σοφοί για το καλό κι ανυποχώρητοι στο κακό. ²⁰Κι ο Θεός της ειρήνης πολύ σύντομα θα συντρίψει το *σατανά και θα τον υποτάξει σ' εσάς. Ας είναι πάντα μαζί σας η *χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

²¹Έχετε χαιρετισμούς από το συνεργάτη μου τον Τιμόθεο κι από τους ομοεθνείς μου Λούκιο, Ιάσονα και Σωσίπατρο. ²²Σας στέλνω χριστιανικούς χαιρετισμούς κι εγώ ο Τέρπιος, που έγραψα την επιστολή.

²³Σας χαιρετά κι ο Γάιος, που φιλοξενεί εμένα κι όλη την εκκλησία. Επίσης έχετε χαιρετισμούς από τον Έραστο, τον ταμία της πόλης κι από τον αδερφό Κούαρτο. ²⁴Η χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού ας είναι με όλους σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α΄

Εισαγωγή

Μετά το κήρυγμα του ευαγγελίου στην Αθήνα (βλ. Πραξ 17,16-34) ο Παύλος πήγε στην Κόρινθο, πρωτεύουσα της Αχαΐας, όπου έμεινε και κήρυξε επί 18 μήνες· εκεί ίδρυσε την τοπική εκκλησία με την οποία και μετά την αναχώρησή του διατήρησε προσωπική επαφή. Στις δύο προς Κορινθίους επιστολές που μας διασώζονται, γίνονται αναφορές και για άλλες επιστολές που έστειλε ο Παύλος προς την εκκλησία της Κορίνθου (βλ. Α΄ Κορ 5,9· Β΄ Κορ 2,4).

Από όσα λέγει ο απόστολος στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή του συνάγεται ότι η επιστολή αυτή γράφτηκε γύρω στο έτος 55 από την Έφεσο, προς το τέλος της εκεί τριετούς παραμονής του.

Αφορμή για τη συγγραφή αποτέλεσε το γεγονός ότι η εκκλησία αυτή συνταρασσόταν από ορισμένα προβλήματα και αντιμετώπιζε ερωτήματα, τα οποία ακολούθως αναφέρονται με συνομία:

Α. Στην εκκλησία της Κορίνθου είχαν δημιουργηθεί «μερίδες», κάθε μια από τις οποίες έδειχνε θαυμασμό και εκτίμηση σ' έναν απόστολο, που τον θεωρούσε ανώτερο από τους άλλους. Ο Παύλος αφιερώνει τα 4 πρώτα κεφάλαια της επιστολής για να καταπολεμήσει τη διάσπαση της ενότητας της εκκλησίας της Κορίνθου.

Β. Ο Παύλος επιπλήττει την εκκλησία για τη χαλαρή στάση της απέναντι στην πορνεία και για την ανοχή της απέναντι σ' έναν αιμομίκτη.

Γ. Οι χριστιανοί δεν επιτρέπεται να προσφεύγουν στα εθνικά δικαστήρια για την επίλυση των διαφορών τους, αλλά πρέπει να τις επιλύουν μόνοι τους.

Δ. Με επιστολή τους οι Κορίνθιοι υπέβαλαν στον Παύλο ερωτήματα σχετικά με το «γάμο» και την «παρθενία», με τα «ειδωλόθυτα», με τη «θεία λατρεία», με το «Κυριακό δείπνο», με τα πνευματικά «χαρίσματα», με την «ανάσταση των νεκρών».

Σε όλα αυτά ο Παύλος δίνει απαντήσεις.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Αντιμετώπιση εκτρόπων στην Εκκλησία που τα πληροφορήθηκε

ο απόστολος από διάφορα πρόσωπα:

1 - 4: Έριδες μεταξύ παρατάξεων

5· 6,12-20: Περιπτώσεις πορνείας

6,1-11: Προσφυγή χριστιανών εναντίον χριστιανών
στα ειδωλολατρικά δικαστήρια

Απαντήσεις του αποστόλου σε ερωτήματα επιστολής των Κορινθίων:	7 - 14
7: Σχετικά με το γάμο και τις σχέσεις των φύλων	
8 - 10: Σχετικά με την κοινωνική ζωή: ειδωλόθυτα	
11,1-16: Το θέμα της κόμης των γυναικών και των ανδρών κατά τη δημόσια λατρεία	
11,17-34: Κοινωνικές διακρίσεις κατά την τέλεση του Δείπνου του Κυρίου	
12 - 14: Πνευματικά χαρίσματα και προτεραιότητες	
Προβλήματα συναφή με τη διδασκαλία για την ανάσταση των νεκρών:	15
Η λογία, τα μελλοντικά σχέδια του αποστόλου, τελικές προτροπές:	16

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α΄

Χαιρετισμός και ευχαριστία

1 Ο Παύλος, που ο Θεός θέλησε να τον καλέσει ως απόστολο του Ιησού Χριστού, και ο αδερφός Σωσθένης,

² Προς τους πιστούς της εκκλησίας του Θεού στην Κόρινθο, που ο Ιησούς Χριστός τους ξεχώρισε και τους κάλεσε να γίνουν *άγιοι, καθώς και σε όλους εκείνους που, σε κάθε τόπο, αναγνωρίζουν τον Κύριό μας, τον Ιησού Χριστό, ως δικό τους και δικό μας Κύριο. ³ Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

⁴ Ευχαριστώ πάντοτε το Θεό για σας, που σας έδωσε τη χάρη του δια του Ιησού Χριστού. ⁵ Γιατί αυτός σας πλούτισε με όλα τα χαρίσματα, με κάθε είδους λόγο και με κάθε είδους γνώση. ⁶ Αλήθεια, η μαρτυρία για το Χριστό στερεώθηκε τόσο ανάμεσά σας, ⁷ ώστε να μη λείπει από σας κανένα χάρισμα, καθώς ζείτε προσδοκώντας την *παρουσία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ⁸ Αυτός θα σας στηρίξει και μέχρι τέλους, ώστε να παρουσιαστείτε άμεμπτοι την *ημέρα της παρουσίας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ⁹ Ο Θεός, που σας κάλεσε να ζείτε σε κοινωνία με τον *Υίο του, τον Ιησού Χριστό τον Κύριό μας, κρατάει τις υποσχέσεις του.

Διαιρέσεις μέσα στην εκκλησία

¹⁰ Και τώρα, αδερφοί, σας ζητώ, στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, να είστε όλοι σύμφωνοι μεταξύ σας και να μην υπάρχουν ανάμεσά σας διαιρέσεις, αλλά να είστε ενωμένοι, με μία σκέψη και με ένα φρόνημα. ¹¹ Αυτό το γράφω, αδερφοί μου, γιατί

με πληροφόρησαν για σας άνθρωποι της Χλόης ότι έρχεστε σε προστριβές μεταξύ σας. ¹² Θέλω να πω ότι ο καθένας σας λέει κάτι διαφορετικό. Ο ένας λέει: «Εγώ είμαι του Παύλου», ο άλλος: «Εγώ είμαι του Απολλώ», ένας άλλος: «Εγώ είμαι του Κηφά» και κάποιος άλλος: «Εγώ είμαι του Χριστού». ¹³ Διαμοιράστηκε, λοιπόν, ο Χριστός; Μήπως είναι ο Παύλος που πέθανε πάνω στο σταυρό για να σας σώσει; Ή μήπως στο όνομα του Παύλου έχετε βαπτιστεί; ¹⁴ Ευχαριστώ το Θεό που δε βάπτισα κανένα σας εκτός από τον Κρίσπο και το Γάιο. ¹⁵ Έτσι δεν μπορεί να πει κανείς πως βαπτιστήκατε στο δικό μου όνομα. ¹⁶ Ναι, βέβαια, βάπτισα και την οικογένεια του Στεφανά. Εκτός απ' αυτούς, όμως, δε θυμάμαι να βάπτισα κανέναν άλλο. ¹⁷ Η αποστολή που μου όρισε ο Χριστός δεν ήταν να βαπτίζω, αλλά να κηρύττω το ευαγγέλιο, χωρίς σοφά και περίτεχνα λόγια, ώστε ο θάνατος του Ιησού Χριστού στο σταυρό να μη χάσει το περιεχόμενό του.

Η σοφία του Θεού ως μωρία

¹⁸ Το κήρυγμα για το σταυρικό θάνατο του Χριστού είναι μωρία γι' αυτούς που πάνε προς το χαμό τους· για μας όμως που είμαστε στο δρόμο της σωτηρίας είναι η δύναμη του Θεού. ¹⁹ Ο Θεός διακηρύττει στη *Γραφή:

*Θα αφανίσω τη σοφία των σοφών,
και των έξυπνων την έξυπνάδα θα
την καταπατήσω.*

²⁰ Πού, λοιπόν, να βρεθεί σοφός; πού να βρεθεί έμπειρος στις Γραφές; πού να βρεθεί απολογητής αυτού εδώ του *αιώνα; Ο Θεός απέδειξε πως η σοφία αυτού του κό-

σμου είναι μωρία. ²¹ Πράγματι, επειδή οι άνθρωποι δεν μπόρεσαν με τη σοφία τους ν' αναγνωρίσουν τον αληθινό Θεό μέσα στα δημιουργήματά του, που φανερώνουν τη σοφία του,^a ο Θεός ευδόκησε να σώσει με τη μωρία του κηρύγματος από τον τελικό όλεθρο εκείνους που θα πιστέψουν. ²² Οι Ιουδαίοι ζητούν ως αποδείξεις θαύματα και οι *εθνικοί φιλοσοφικές αλήθειες. ²³ Εμείς όμως κηρύττουμε το σωτήρα Χριστό, και μάλιστα σταυρωμένον — ένα κήρυγμα προσβλητικό για τους Ιουδαίους κι ανόητο για τους εθνικούς· ²⁴ γι' αυτούς όμως που κάλεσε ο Θεός, Ιουδαίους και εθνικούς, ο Χριστός που κηρύττουμε είναι του Θεού η δύναμη και του Θεού η *σοφία. ²⁵ Γιατί αυτό που μοιάζει με μωρία του Θεού είναι σοφότερο απ' τη σοφία των ανθρώπων, κι αυτό που μοιάζει με αδυναμία του Θεού είναι πιο δυνατό από τη δύναμη των ανθρώπων.

²⁶ Εξάλλου, αδερφοί μου, βλέπετε ποιοί είστε εσείς που σας κάλεσε ο Θεός· δε βρίσκονται ανάμεσά σας πολλοί σοφοί με τα ανθρώπινα κριτήρια, ούτε πολλοί με πολιτική ισχύ, ούτε πολλοί με αριστοκρατική καταγωγή. ²⁷ Αλλά αυτούς που ο κόσμος τούς θεωρεί μωρούς, εκείνους διάλεξε ο Θεός για να ντροπιάσει τελικά τους σοφούς· κι αυτούς που ο κόσμος τούς θεωρεί ανίσχυρους, εκείνους διάλεξε ο Θεός για να ντροπιάσει τελικά τους κατά κόσμον ισχυρούς· ²⁸ κι αυτούς που ο κόσμος τούς θεωρεί παρακατιανούς και περιφρονημένους, εκείνους διάλεξε ο Θεός, τα μηδενικά, για να καταργήσει όσους θαρρούν πως είναι κάτι. ²⁹ Έτσι, κανένας δεν μπορεί να καυχηθεί για κάτι μπροστά στο Θεό. ³⁰ Χάρη σ' αυτόν όμως, εσείς βρίσκεστε μέσα στην πίστη του Ιησού Χριστού, εκείνου που έγινε από το Θεό σοφία δική μας και δικαίωση και εξαγιασμός και απολύτρωση. ³¹ Οπότε, καθώς λέει

η Γραφή, *όποιος καυχάται, ας καυχάται μόνο για τον Κύριο.*

2 Όταν εγώ ήρθα σ' εσάς, αδερφοί μου, ήρθα για να σας αναγγείλω το σωτήριο σχέδιο του Θεού, χωρίς καμιά υψηλή ρητορική τέχνη ή ανθρώπινη σοφία. ² Γιατί σκοπός μου δεν ήταν να σας κάνω να γνωρίσετε κάτι άλλο, παρά μόνο τον Ιησού Χριστό, και μάλιστα σταυρωμένον. ³ Έτσι κι εγώ όταν ήρθα κοντά σας ήμουν ανήμπορος, φοβισμένος και κατατρομαγμένος. ⁴ Τα λόγια μου και το κήρυγμά μου δε στηριζόνταν σε ανθρώπινη σοφία, που πειθει, αλλά στην πεποίθηση που γεννούν τα χαρίσματα του *Πνεύματος και οι θαυματουργικές δυνάμεις.^b ⁵ Όστε η πίστη σας να βασίζεται όχι σε ανθρώπινη σοφία, αλλά στη δύναμη του Θεού.

Αποκάλυψη της σοφίας του Θεού δια του Πνεύματος

⁶ Μιλώ, βέβαια, κι εγώ για σοφία στους πνευματικά ώριμους· αλλά για τη σοφία όχι αυτού εδώ του *αιώνα ούτε των *δυνάμεων που κυβερνούν αυτόν εδώ τον κόσμο και που βαδίζουν κιάλας προς την κατάργησή τους. ⁷ Εγώ μιλάω για το σοφό σχέδιο του Θεού, που έμεινε μυστικό και κρυμμένο από τους ανθρώπους, το σχέδιο που καθόρισε ο Θεός πριν από τη δημιουργία του κόσμου αποβλέποντας στη δική μας δόξα. ⁸ Αυτό καμιά από τις δυνάμεις που κυβερνούν αυτόν εδώ τον κόσμο δεν το κατάλαβε· γιατί αν το είχαν καταλάβει, δε θα σταύρωναν το χορηγό της *δόξας. ⁹ Αλλά, όπως λέει η *Γραφή, **Μάτι δεν τα είδε κι ούτε τ' άκουσε αυτί κι ούτε που τα 'βαλε ο λογισμός του ανθρώπου, όσα ετοίμασε ο Θεός για κείνους που τον αγαπούν.**

¹⁰ Αλλά τα φανέρωσε σ' εμάς ο Θεός με το

^a Μέσα στα. σοφία του. Ή σύμφωνα με το σοφό σχέδιο του Θεού ^β Αλλά στην πεποίθηση...δυνάμεις Ή αλλά τις αποδείξεις που δίνουν τα πνευματικά χαρίσματα και οι θαυματουργικές δυνάμεις

1,21 Ρωμ 1,19-20 1,22 Μτ 12,38 Ιω 4,48 Πραξ 17,18 32 1,23 Γαλ 3,1 5,11 Α΄ Κορ 2,14 1,24 1,18 2,5 Κολ 2,3 1,25 Β΄ Κορ 13,4 1,26 Ιω 7,48 1,27-28 Ρωμ 12,16· Ικ 2,5 Λκ 1,51-53 6,20 1,30 Β΄ Κορ 5,21 1,31 Ιερ 9,22-23 1,29 2,2 4,7 Β΄ Κορ 10,17 11,30 12,5· Εφ 2,9 2,1 1,17 2,2 1,23 Γαλ 6,14 2,3 Πραξ 18,9 Β΄ Κορ 10,1 10 2,4 4,20 Α΄ Θεσ 1,5 2,5 1,18 2,4 2,7 Κολ 1,26 Β΄ Κορ 3,18 4,17 Ρωμ 5,2 2,8 Λκ 23,34 2,9 Ησ 64,3· και Σειρ 1,10

Άγιο Πνεύμα. Γιατί το Πνεύμα εξετάζει τα πάντα, ακόμη και τα πιο βαθιά κρυμμένα σχέδια του Θεού. ¹¹ Αλήθεια, ποιος από τους ανθρώπους ξέρει τα μυστικά τού άλλου, εκτός το πνεύμα του ίδιου του ανθρώπου που βρίσκεται μέσα του; Έτσι και τα μυστικά του Θεού κανένας δεν μπορούσε να τα ξέρει εκτός από το Πνεύμα του Θεού. ¹² Κι εμείς δεν λάβαμε το πνεύμα του κόσμου, αλλά το Πνεύμα που στέλνει ο Θεός, για να μπορούμε να μάθουμε αυτά που ο ίδιος ετοίμασε για χάρη μας. ¹³ Έτσι λοιπόν, μιλάω όχι με λόγια που διδάσκει η ανθρώπινη σοφία, αλλά με λόγια που διδάσκει το ίδιο το Πνεύμα, ερμηνεύοντας σ' αυτούς που έχουν το Πνεύμα αυτά τα πνευματικά πράγματα. ¹⁴ Όποιος όμως δεν έχει το Πνεύμα, δεν παραδέχεται τα δώρα που φανερώνει το Πνεύμα του Θεού, αφού για κείνον όλα αυτά είναι μωρία. Και δεν μπορεί να τα καταλάβει, γιατί αυτά τα πράγματα μόνο με τη βοήθεια του Πνεύματος κατανοούνται. ¹⁵ Αντίθετα, ο άνθρωπος που έχει το Πνεύμα όλα τα καταλαβαίνει· αυτόν όμως κανείς από κείνους που δεν έχουν το Πνεύμα δεν είναι σε θέση να τον καταλάβει. ¹⁶ Όπως λέει και η Γραφή,

*Τις σκέψεις του Κυρίου ποιος κατάλαβε
για να του γίνει σύμβουλος;*

Εμείς όμως οι πνευματικοί έχουμε το νου και τις σκέψεις του Χριστού.

Η αληθινή σοφία ταιριάζει στους πνευματικά ώριμους

3 Κατά συνέπεια, αδερφοί, δεν μπόρεσα κι εγώ να σας μιλήσω σαν σε ανθρώπους που έχουν το *Πνεύμα του Θεού· αλλά σας μίλησα σαν σε ανθρώπους που εμπιστεύονται στη δική τους σοφία και είναι νήπια στην πίστη του Χριστού. ² Σας έθρεψα με γάλα, όχι με στέρεη τροφή, γιατί δεν μπορούσατε ακόμα να τη δεχτείτε. Αλλά ούτε και τώρα ακόμα το μπορείτε, ³ γιατί εξακολουθείτε να ζείτε σαν άνθρωποι αυτού εδώ

του κόσμου. Αφού υπάρχουν μεταξύ σας ζηλοτυπίες, φιλονικίες και διχόνοιες, αυτό δε δείχνει ότι είστε άνθρωποι αυτού του κόσμου και ότι συμπεριφέρεστε όπως οι άλλοι άνθρωποι; ⁴ Όταν ο ένας λέει: «Εγώ είμαι του Παύλου» κι ο άλλος: «Εγώ είμαι του Απολλώ» δεν είστε κι εσείς σαν τους άλλους ανθρώπους;

Οι απόστολοι και το έργο τους μέσα στην κοινότητα

⁵ Επιτέλους, ποιος είναι ο Παύλος; Και ποιος είναι ο Απολλώ; Είναι απλώς υπηρέτες του Θεού που σας οδήγησαν στην πίστη. Καθένας από μας κάνει το έργο που του ανέθεσε ο Κύριος. ⁶ Εγώ φύτεψα, ο Απολλώ πότισε, αυτός όμως που έφερε την αύξηση είναι ο Θεός. ⁷ Όστε ούτε αυτός που φυτεύει είναι κάτι, ούτε αυτός που ποτίζει, αλλά εκείνος που φέρνει την αύξηση, ο Θεός. ⁸ Στο ίδιο επίπεδο είναι και αυτός που φυτεύει και αυτός που ποτίζει· αλλά ο καθένας θα πάρει το δικό του μισθό, ανάλογα με τον κόπο του. ⁹ Γιατί εμείς είμαστε συνεργάτες στην υπηρεσία του Θεού κι εσείς το χωράφι του Θεού, το οικοδόμημα του Θεού.

¹⁰ Σύμφωνα με το ειδικό χάρισμα που μου έδωσε ο Θεός, ως έμπειρος αρχιμάστορας, έβαλα εγώ το θεμέλιο. Άλλος τώρα χτίζει πάνω σ' αυτό. Ο καθένας όμως ας προσέχει πώς χτίζει. ¹¹ Γιατί κανένας δεν μπορεί να βάλει άλλο θεμέλιο εκτός από αυτό που υπάρχει και που είναι ο Ιησούς Χριστός. ¹² Τώρα, αν κάποιοι χτίζουν πάνω σ' αυτό το θεμέλιο με χρυσάφι ή ασήμι ή πολύτιμα πετράδια, με ξυλεία, χορτάρι ή άχυρο, ¹³ η δουλειά του καθενός θα φανεί· θα τη φέρει στο φως η *ημέρα της κρίσεως. Γιατί η ημέρα αυτή θα φανερωθεί με τρόπο πύρινο, και η ποιότητα του έργου καθενός θα δοκιμαστεί από τη φωτιά. ¹⁴ Αν το έργο που έχτισε κάποιος αντέξει, αυτός θα λάβει μισθό· ¹⁵ αν το έργο του καταστραφεί από τη φωτιά, αυτός θα χάσει την αμοιβή του· ο ίδιος όμως

θα σωθεί, όπως ένας που περνάει μέσα από τις φλόγες. ¹⁶ Δεν ξέρετε πως είστε ναός του Θεού κι ότι το Πνεύμα του κατοικεί ανάμεσά σας; ¹⁷ Αν κάποιος, λοιπόν, με τις διαιρέσεις καταστρέφει το ναό του Θεού, αυτόν θα τον αφανίσει ο Θεός. Γιατί ο ναός του Θεού είναι *άγιος, κι ο ναός αυτός είστε εσείς.

¹⁸ Καθένας, λοιπόν, ας μην ξεγελάει τον εαυτό του. Όποιος από σας νομίζει πως είναι σοφός με τα μέτρα αυτού εδώ του *αιώνα, ας γίνει μωρός, για να γίνει έτσι πραγματικά σοφός. ¹⁹ Επειδή ό,τι ο κόσμος αυτός θεωρεί σοφία, είναι μωρία στα μάτια του Θεού. Το λέει κι η *Γραφή:

*Ο Θεός πιάνει τους σοφούς
στην πανουργία τους την ίδια.*

²⁰ Και αλλού πάλι λέει:

*Ξέρει ο Κύριος πως οι σκέψεις
των σοφών
τίποτα δεν αξίζουν.*

²¹ Γι' αυτό κανείς να μην καυχάται ότι ανήκει σε ανθρώπους. Όλα είναι δικά σας: ²² και ο Παύλος και ο Απολλώς και ο Πέτρος· σ' εσάς ανήκει όλος ο κόσμος, και η ζωή και ο θάνατος, και το παρόν και το μέλλον. Όλα σ' εσάς ανήκουν· ²³ εσείς όμως ανήκετε στο Χριστό, και ο Χριστός στο Θεό.

Το παράδειγμα των αποστόλων

4 Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο καθένας ας μας βλέπει ως υπηρέτες του Χριστού και διαχειριστές των μυστικών βουλών του Θεού. ² Εκείνο που απαιτεί κανείς από ένα διαχειριστή είναι να αποδειχτεί έμπιστος. ³ Όσο για μένα, μικρή σημασία έχει αν θα μου ζητηθεί ν' αποδώσω λογαριασμό ως διαχειριστής σ' εσάς ή σ' οποιοδήποτε ανθρώπινο δικαστήριο, αφού ούτε εγώ ο ίδιος δεν μπορώ να δικάσω τον εαυτό μου. ⁴ Είναι αλήθεια πως η συνειδησή μου δε με ελέγχει για τίποτα, αλλά αυτό δεν αποδεικνύει πως είμαι πραγματικά αθώος. Αυτός που μπορεί

να με κρίνει είναι μόνο ο Κύριος. ⁵ Γι' αυτό μη βιάζεστε να κρίνετε και να βγάζετε αποφάσεις, ωστόσο έρθει ο Κύριος. Εκείνος θα ρίξει φως σε ό,τι είναι κρυμμένο στο σκοτάδι και θα φέρει στην επιφάνεια τις κρυφές προθέσεις της καρδιάς μας· και τότε ο καθένας θα λάβει από το Θεό τον έπαινο που του αξίζει.

⁶ Αυτά, αδερφοί, τα είπα για μένα και για τον Απολλώ, ώστε να διδαχτείτε από το παράδειγμά μας και να μη φρονείτε παραπάνω απ' ό,τι λέει η Γραφή, για να μη νιώθει κανείς περήφανος για τον ένα και περιφρονεί τον άλλο. ⁷ Αλήθεια, ποιος σ' έκανε εσένα ανώτερο από τους άλλους; Τι έχεις που να μην το έλαβες; Αφού, λοιπόν, το έλαβες από το Θεό, γιατί καυχέσαι σαν να μην το είχες λάβει ποτέ ως δώρο;

⁸ Εσείς όμως νιώθετε κιόλας χορτάτοι· έχετε κιόλας αποκτήσει τα προσδοκώμενα πλούτη, χωρίς εμάς τους αποστόλους· νιώθετε κιόλας σαν βασιλιάδες μέσα στο βασίλειο του Θεού! Και μακάρι να είχατε γίνει βασιλιάδες, ώστε κι εμείς να συμμεριστούμε τη βασιλική σας δόξα. ⁹ Μου φαίνεται όμως πως ο Θεός σ' εμάς τους αποστόλους έδωσε την ελεεινότερη θέση, σαν να είμαστε καταδικασμένοι να πεθάνουμε στην αρένα. Γιατί γίναμε θέαμα για τον κόσμο, για *αγγέλους και γι' ανθρώπους. ¹⁰ Εμείς παρουσιάζομαστε μωροί για χάρη του Χριστού, ενώ εσείς είστε σοφοί χάρη του Χριστού· εμείς είμαστε αδύναμοι, ενώ εσείς είστε δυνατοί· εμείς είμαστε περιφρονημένοι, ενώ εσείς είστε τιμημένοι! ¹¹ Ως αυτήν την ώρα πεινάμε, διψάμε, γυρνάμε με κουρέλια, ξυλοδαρμένοι, από τόπο σε τόπο χωρίς σπίτι, ¹² και μοχθούμε να ζήσουμε δουλεύοντας με τα ίδια μας τα χέρια. Στους εμπαιγμούς απαντάμε με καλά λόγια, στους διωγμούς με υπομονή, ¹³ στις συκοφαντίες με λόγια φιλικά. Καταντήσαμε σαν τα σκουπίδια όλου του κόσμου, ως αυτήν την ώρα θεωρούμαστε τα

αποβράσματα της κοινωνίας.

¹⁴ Δε σας τα γράφω αυτά για να σας κάνω να ντραπείτε, αλλά για να σας συμβουλευθώ όπως ο πατέρας τ' αγαπημένα του παιδιά. ¹⁵ Γιατί κι αν ακόμα έχετε χιλιάδες δασκάλους στη ζωή σας με το Χριστό, δεν έχετε πολλούς πατέρες αλλά μόνον ένα. Στη σωτήρια οικονομία του Ιησού Χριστού, εγώ σαν πατέρας σάς γέννησα με το κήρυγμα του ευαγγελίου. ¹⁶ Σας ζητώ λοιπόν να μου μοιάσετε. ¹⁷ Για το σκοπό αυτό σας έστειλα τον Τιμόθεο, που είναι στο έργο του Κυρίου, τέκνο μου έμπιστο κι αγαπημένο. Αυτός θα σας θυμίσει τις αρχές που με κατευθύνουν στο έργο του Χριστού, αρχές που τις διδάσκω παντού σ' όλες τις εκκλησίες.

¹⁸ Μερικοί από σας, νομίζοντας πως δε θα ξανάρθω κοντά σας, προβάλλονται για σπουδαίοι. ¹⁹ Αλλά εγώ θα σας έρθω πολύ σύντομα, αν είναι το θέλημα του Κυρίου, και τότε θα δω όχι τα λόγια αυτών που φουσκώνουν νομίζοντας πως είναι κάτι, αλλά τη δύναμή τους. ²⁰ Γιατί η βασιλεία του Θεού δε φαίνεται στα λόγια, αλλά στη δύναμη. ²¹ Τι προτιμάτε; Να έρθω κοντά σας με το ραβδί στο χέρι για να βάλω τάξη ή με αγάπη και πνεύμα επιείκειας;

Καταδίκη της ανηθικότητας από την εκκλησία

5 Κυκλοφορεί η φήμη ότι παρουσιάστηκαν ανάμεσά σας περιπτώσεις *πορνείας, και μάλιστα τέτοιου είδους που δεν τη συναντάει κανείς ούτε στους ειδωλολάτρες, να συζητῆ δηλαδή κάποιος με τη μητριά του. ² Κι εσείς, αντί να λυπηθείτε βαθιά, ώστε αυτός που διέπραξε κάτι τέτοιο να απομακρυνθεί από την εκκλησία, είστε περήφανοι για τον εαυτό σας! ³ Εγώ πάντως, απών σωματικά, παρών όμως πνευματικά και με την εξουσία που δίνει ο Κύριός μας Ιησούς, έχω ήδη καταδικάσει σαν να ήμουν παρών αυτόν που διέπραξε μια τέτοια ασχήμια. ⁴ Αφού, λοιπόν, συγκεντρωθεί η εκκλησία, στην ο-

ποία θα μετέχω και εγώ πνευματικά, ⁵ να παραδοθεί, με τη δύναμη του Κυρίου μας Ιησού, ο άνθρωπος αυτός στο *σατανά για το σωματικό του αφανισμό, έτσι ώστε να σωθεί το πνεύμα του την *ημέρα του Κυρίου. ⁶ Δεν είναι καλό να καυχάστε για τον εαυτό σας. Δεν ξέρετε ότι λίγο προζύμι φουσκώνει όλο το ζυμάρι; ⁷ Βγάλτε, λοιπόν, από ανάμεσά σας το παλιό προζύμι για να γίνετε καινούριο ζυμάρι — αφού πραγματικά είστε χωρίς το προζύμι της αμαρτίας. Γιατί η δική μας γιορτή του *Πάσχα συνίσταται στο γεγονός ότι θυσιάστηκε για χάρη μας ο Χριστός. ⁸ Ας γιορτάζουμε, λοιπόν, το Πάσχα όχι με ψωμί που περιέχει την παλιά ζύμη, τη ζύμη της αμαρτίας και της πονηρίας, αλλά με το άζυμο ψωμί της καθαρότητας και της αλήθειας.

⁹ Σας έγραψα σε προηγούμενη επιστολή να μη συναναστρέφεστε ανθρώπους που έχουν ανήθικη διαγωγή. ¹⁰ Βέβαια, δεν εννοούσα όλους γενικά τους έξω από την εκκλησία σας ανήθικους αυτού του κόσμου ή τους πλεονέκτες ή τους κλέφτες ή τους ειδωλολάτρες· γιατί τότε θα έπρεπε να εγκαταλείψετε τον κόσμο! ¹¹ Μ' αυτό, λοιπόν, που σας έγραψα, εννοούσα να μη συναναστρέφεστε κάποιον που, ενώ ονομάζεται χριστιανός, είναι ανήθικος ή πλεονέκτης ή ειδωλολάτρης ή υβριστής ή μέθυσος ή άρπαγας. Με τέτοιου είδους άνθρωπο πρέπει να αποφεύγετε ακόμα και το κινό φαγητό. ¹²⁻¹³ Φυσικά, δεν είναι δικό μου έργο να κρίνω εγώ αυτούς που είναι έξω από την εκκλησία. Ο Θεός θα τους κρίνει. Αλλά αυτούς που είναι μέσα στην εκκλησία εσείς δεν πρέπει να τους κρίνετε; Η Γραφή λέει: Διώξτε τον κακό από ανάμεσά σας.

Προσφυγή σε ειδωλολατρικά δικαστήρια

6 Όταν κάποιος έχει μια διαφορά μ' έναν άλλο χριστιανό, πώς τολμάει να καταφύγει στην κρίση των άδικων ειδωλολατρών δικαστών και όχι στην κρίση των μελών της

εκκλησίας; ² Δεν ξέρετε ότι αυτοί που απο-
τελούν το λαό του Θεού θα κρίνουν τελικά
τον κόσμο; Κι αφού από σας θα γίνει η τελι-
κή κρίση του κόσμου, είστε ανίκανοι να κρί-
νετε μικροδιαφορές μεταξύ σας; ³ Δεν ξέρε-
τε ότι εμείς θα κρίνουμε ακόμα και αγγελικά
πνεύματα; Και να μην μπορούμε να κρίνουμε
ζητήματα της καθημερινής ζωής; ⁴ Όταν λοι-
πόν έχετε να κρίνετε τέτοια ζητήματα, να ο-
ρίζετε δικαστές μέσα από την εκκλησία έ-
σως και τους πιο περιφρονημένους. ⁵ Αυτό
σας το λέω για να ντραπείτε! Εκεί φτάσατε,
να μη βρίσκεται ένας άνθρωπος γνωστικός
ανάμεσά σας που να μπορείει να λύσει μια
διαφορά ανάμεσα σε αδερφούς, ⁶ αλλά χρι-
στιανός σέρνει χριστιανό στα δικαστήρια, και
μάλιστα σε δικαστήρια απίστων; ⁷ Και μόνο
το γεγονός ότι έχετε δίκες μεταξύ σας απο-
τελεί ήδη πλήρη αποτυχία σας. Γιατί δεν
προτιμάτε να είστε οι αδικημένοι; Γιατί δεν
προτιμάτε να ζημιώνεστε; ⁸ Αντίθετα, εσείς
αδικείτε και ζημιώνετε άλλους, και μάλιστα
αδερφούς. ⁹ Ή μήπως δεν ξέρετε ότι άν-
θρωποι άδικοι δε θα έχουν θέση στη βασι-
λεία του Θεού; Μην έχετε αυταπάτες· στη
*βασιλεία του Θεού δε θα έχουν θέση ούτε
πόρνοι ούτε ειδωλολάτρεις ούτε μοιχοί ούτε
θηλυπρεπείς ούτε αρσενοκοίτες ¹⁰ ούτε
κλέφτες ούτε πλεονέκτες ούτε μέθυσοι ού-
τε υβριστές ούτε άρπαγες. ¹¹ Και τέτοιοι ή-
σασαν κάποτε μερικοί· αλλά με τη δύναμη
του Κυρίου μας Ιησού και με την ενέργεια
του Πνεύματος του Θεού καθαριστήκατε από
την αμαρτία, γίνετε λαός του Θεού και σω-
θήκατε από την επερχόμενη οργή του Θεού.

Ο Θεός δοξάζεται με το πνεύμα και με το σώμα μας

¹² Μερικοί μεταξύ σας λένε: «Όλα μου ε-
πιτρέπονται». Σωστά· όλα όμως δεν είναι
προς το συμφέρον. Όλα μου επιτρέπονται,
εγώ όμως δε θα αφήσω τίποτε να με κυριέ-

ψει. ¹³ Λένε επίσης: «Οι τροφές προορίζον-
ται για την κοιλιά και η κοιλιά είναι καμωμέ-
νη για τις τροφές»· ο Θεός όμως θα τα α-
χρηστέψει και το ένα και το άλλο. Το σώμα
δεν έγινε για να πορνεύουμε, αλλά για να
δοξάζουμε τον Κύριο, και ο Κύριος θα δοξά-
σει το σώμα. ¹⁴ Και ο Θεός που ανέστησε
τον Κύριο, με τη δύναμή του θα αναστήσει κι
εμάς. ¹⁵ Δεν ξέρετε ότι τα σώματά σας είναι
μέλη του σώματος του Χριστού; Μπορώ,
λοιπόν, να πάρω κάτι που είναι μέλος του
σώματος του Χριστού και να το κάνω μέλος
του σώματος μιας πόρνης; Ποτέ τέτοιο
πράγμα! ¹⁶ Ή μήπως δεν ξέρετε ότι αυτός
που ενώνεται με μια πόρνη γίνεται ένα σώ-
μα μαζί της; Γιατί, καθώς λέει η *Γραφή, οι
δύο θα γίνουν ένα σώμα. ¹⁷ Όποιος όμως ε-
νώνεται με τον Κύριο, γίνεται ένα πνεύμα
μαζί του. ¹⁸ Μακριά λοιπόν από την *πορνεία!
Κάθε άλλο αμάρτημα που μπορεί να διαπρά-
ξει κανείς βρίσκεται έξω από το σώμα του·
αυτός όμως που πορνεύει βεβηλώνει το ίδιο
του το σώμα. ¹⁹ Ή μήπως δεν ξέρετε ότι το
σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος
που σας το χάρισε ο Θεός και βρίσκεται μέ-
σα σας; Δεν ανήκετε στον εαυτό σας· ²⁰ σας
αγόρασε ο Θεός πληρώνοντας το τίμημα. Το
Θεό λοιπόν να δοξάζετε με το σώμα σας και
με το πνεύμα σας, που ανήκουν σ' εκείνον.

Γάμος και αποχή από το γάμο

7 Έρχομαι τώρα σ' αυτά που μου γράψα-
τε. Καλό είναι για τον άντρα να μη συ-
νάπτει σχέσεις με γυναίκα. ² Αλλά· για ν' α-
ποφεύγεται η *πορνεία, κάθε άντρας πρέπει
να έχει τη δική του γυναίκα, και κάθε γυναί-
κα πρέπει να έχει το δικό της άντρα. ³ Στη
γυναίκα του πρέπει ν' αποδίδει ο άντρας το
συζυγικό του χρέος· το ίδιο και η γυναίκα
στον άντρα της. ⁴ Η γυναίκα δεν εξουσιάζει
το σώμα της η ίδια, αλλά ο άντρας της· πα-
ρόμοια και ο άντρας δεν εξουσιάζει το σώμα

ΥΗ. Μου γράψατε ότι είναι καλό για τον· άντρα να μη συνάπτει σχέσεις με γυναίκα. ² Σας απαντώ ότι .

6,2-3 Ρωμ 5,17 Απ 1,6· Σολ 3,8· Β΄ Πε 2,4 Ιουδα 6 6,7 Ρωμ 12,17· Μτ 5,39-40 6,9-10 15,50 Γαλ 5,19-21 6,11 Ττ 3,37
Εβρ 9,14 Α΄ Ιω 1,7 6,12 10,23· 8,9 Γαλ 5,13· Α΄ Πε 2,16 Σειρ 37,28 6,13 Μτ 15,17-19· Α΄ Θεσ 4,3 6,14 Β΄ Κορ 4,14 Ρωμ
8,11· 6,4 Α΄ Κορ 15,15 20 6,15 12,27 6,16 Γεν 2,24· Εφ 5,31 Μτ 19,5 6,17 Ρωμ 8,9-11· Β΄ Κορ 3,17-18 Γαλ 2,20 Ιω
17,21-23 6,19 3,16 6,20 7,23· Ρωμ 13,14· Α΄ Πε 1,18-19 7,2 Α΄ Θεσ 4,3-4 7,3 Εφ 5,21-29

του ο ίδιος, αλλά η γυναίκα του. ⁵Μη στερείτε ο ένας τον άλλο, παρά μόνο πρόσκαιρα και έπειτα από κοινή συμφωνία για να αφοσιωθείτε στη *ησυχία και στην προσευχή. Μετά όμως πρέπει πάλι να σμίγετε για να μην πέφτετε στους πειρασμούς του *σατανά εξαιτίας της αδυναμίας σας. ⁶Αυτά που λέω δεν είναι δεσμευτικά, γιατί δε θέλω να σας επιβάλω κάτι. ⁷Φυσικά, θα προτιμούσα όλοι οι άνθρωποι να είναι όπως εγώ. Ο καθένας όμως έχει το δικό του χάρισμα από το Θεό, ο ένας έτσι, ο άλλος αλλιώς.

⁸Στους ανύπαντρους και στις χήρες, συνιστώ: Καλό γι' αυτούς είναι να μείνουν όπως εγώ. ⁹Αν όμως δεν μπορούν να μείνουν εγκρατείς, ας παντρευτούν. Είναι καλύτερα να παντρεύεται κανείς παρά να φλέγεται από την επιθυμία. ¹⁰Στους εγγάμους όμως δίνω εντολή, όχι εγώ αλλά ο Κύριος: Η γυναίκα να μη χωρίζει από τον άντρα της. ¹¹Κι αν χωρίσει, να μην ξαναπαντρευτεί, ή να συμφιλιωθεί με τον άντρα της. Και ο άντρας να μη διώχνει τη γυναίκα του.

¹²Για τις άλλες περιπτώσεις, να τι έχω να πω, εγώ αυτή τη φορά και όχι ο Κύριος: Αν ένας αδερφός έχει σύζυγο μη χριστιανή, και αυτή συγκατατίθεται να μένει μαζί του, να μην τη χωρίσει. ¹³Κι αν μια γυναίκα έχει σύζυγο μη χριστιανό, που συγκατατίθεται να μένει μαζί της, να μην τον χωρίσει. ¹⁴Γιατί ο μη χριστιανός άντρας, χάρη στην ένωση με τη γυναίκα του, μπήκε στο χώρο του Θεού^δ και η μη χριστιανή γυναίκα μπήκε στο χώρο του Θεού χάρη στην ένωση με το χριστιανό. Αλλιώςτικα, τα παιδιά σας θα ήταν *ακάθαρτα, όπως τα παιδιά των ειδωολατρών, ενώ τώρα έχουν μπει κι αυτά στο χώρο του Θεού. ¹⁵Σε περίπτωση όμως που ο μη χριστιανός θέλει να χωρίσει, ας χωρίσει. Σε τέτοια θέματα δε δεσμεύεται ο χριστιανός ή η χριστιανή. Ο Θεός σάς έχει καλέσει για να ζείτε ειρηνικά. ¹⁶Πού ξέρεις εσύ, γυναίκα;

Ίσως σώσεις τον άντρα σου. Ή, πού ξέρεις εσύ, άντρα; Ίσως σώσεις τη γυναίκα σου.

¹⁷Πάντως, ο καθένας ας κανονίζει την πορεία του σύμφωνα με το χάρισμα που του έδωσε ο Θεός και σύμφωνα με την κατάσταση στην οποία ήταν όταν τον κάλεσε ο Κύριος. Αυτή την εντολή δίνω σε όλες τις εκκλησίες. ¹⁸Αν κάποιος ήταν περιτμημένος όταν δέχτηκε την κλήση του Θεού, δε χρειάζεται να εγχειριστεί για να καλύψει την περιτομή του. Αν κάποιος ήταν απεριτμημένος όταν δέχτηκε την κλήση του Θεού, δε χρειάζεται να περιτμηθεί. ¹⁹Ούτε το να κάνει κανείς *περιτομή ούτε το να μην κάνει έχει καμιά σημασία, αλλά η τήρηση των εντολών του Θεού. ²⁰Ας μένει ο καθένας στην κατάσταση που ήταν, όταν δέχτηκε την κλήση του Θεού. ²¹Ήσους δούλος όταν σε κάλεσε; Μη νοιάζεσαι γι' αυτό. Κι αν ακόμα έχεις τη δυνατότητα να γίνεις ελεύθερος, προτίμησε μάλλον αυτό που είσαι.^δ ²²Γιατί, όποιος δέχτηκε την κλήση του Κυρίου όντας δούλος, απελευθερώθηκε από τον Κύριο^δ παρόμοια, κι αυτός που όντας ελεύθερος δέχτηκε την κλήση του Κυρίου, γίνεται δούλος του Χριστού. ²³Έχει καταβληθεί το αντίτιμο για την απελευθέρωσή σας. Γι' αυτό μην υποδουλώνεστε σε ανθρώπους. ²⁴Αδερφοί, στη θέση που βρισκόταν ο καθένας όταν δέχτηκε την κλήση, σ' αυτήν ας μένει ενώπιον του Θεού.

Άγαμοι και χήρες

²⁵Σχετικά με τους αγάμους, δεν έχω ειδική εντολή από τον Κύριο, αλλά εκφράζω τη γνώμη μου, αφού με τη χάρη του Κυρίου είμαι αξιόπιστος. ²⁶Νομίζω, λοιπόν, πως για τους σημερινούς δύσκολους καιρούς είναι καλό τούτο, δηλαδή να μην αλλάζει ο άνθρωπος την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. ²⁷Είσαι παντρεμένος; Μη ζητάς διάλυση του γάμου. Είσαι ελεύθερος από γυναίκα;

^δΚι αν ακόμα ..είσαι Ή: Αν όμως έχεις τη δυνατότητα να γίνεις ελεύθερος, μη χάσεις την ευκαιρία

Μην αναζητάς σύζυγο. ²⁸ Αλλά κι αν παντρευτείς, δεν αμάρτησες. Κι αν η παρθένος παντρευτεί, δεν αμάρτησε. Αλλά όσοι παντρεύονται μπαίνουν σε βάσανα, κι εγώ θέλω να σας γλιτώσω απ' αυτά. ²⁹ Τούτο σας λέω, αδερφοί μου: Ο καιρός που απομένει είναι πολύ λίγος, έτσι ώστε όσοι έχουν σύζυγο ας ζουν σαν να μην έχουν, ³⁰ όσοι περνούν θλίψεις σαν να μη θλιβονται, όσοι δοκιμάζουν χαρές σαν να μη χαιρόνται, όσοι αγοράζουν σαν να μην κατέχουν τα αγορασμένα, ³¹ κι όσοι ασχολούνται με τα αγαθά αυτού του κόσμου, σαν να μην ασχολούνται καθόλου μ' αυτά· γιατί η σημερινή μορφή αυτού εδώ του κόσμου δε θα διαρκέσει πολύ. ³² Κι εγώ θέλω να είστε ελεύθεροι από φροντίδες. Ο άγαμος φροντίζει μόνο ό,τι αφορά το έργο του Κυρίου, πώς θα αρέσει στον ερχόμενο Κύριο· ³³ ενώ αυτός που έχει παντρευτεί φροντίζει για τα πράγματα του κόσμου, πώς θα ευχαριστήσει τη γυναίκα του. ³⁴ Διαφέρουν στις φροντίδες τους η παντρεμένη από την ανύπαντρη γυναίκα. Η ανύπαντρη νοιάζεται μόνο για ό,τι αφορά τον Κύριο, να του είναι αφιερωμένη ολοκληρωτικά, και με το σώμα και με το πνεύμα· ενώ η παντρεμένη νοιάζεται για κοσμικά πράγματα, πώς θα ευχαριστήσει τον άντρα της.

³⁵ Αυτά τα λέω για το δικό σας συμφέρον, όχι για να σας βάλω θηλιά στο λαιμό, αλλά για να κατευθύνετε τη ζωή σας χωρίς περισπασμούς προς εκείνο που ταιριάζει και είναι αρεστό στον ερχόμενο Κύριο. ³⁶ Αν όμως κάποιος καταλάβει ότι θα συμπεριφερθεί άσχημα προς την παρθένο που ζει μαζί του, και έτσι σίγουρα θα συμβεί, αν έχει έντονες ορμές, ας κάνει ό,τι επιθυμεί, δεν αμαρτάνει· ας παντρευτούν. ³⁷ Αντίθετα, αυτός που η καρδιά του είναι αμετακίνητη, και νιώθει πως δεν έχει ανάγκη, αλλά είναι ικανός να εξουσιάζει τις επιθυμίες του, και έχει πάρει από βαθιά μέσα του την απόφαση να τηρήσει άθικτη την παρθένο που ζει μαζί του, κά-

νει καλά. ³⁸ Έτσι, και αυτός που προχωρεί σε γάμο κάνει καλά, και αυτός που δεν προχωρεί κάνει ακόμα καλύτερα.

³⁹ Σύμφωνα με το *νόμο, μια γυναίκα είναι δεμένη με τον άντρα της ενόσω αυτός ζει· αν ο άντρας πεθάνει, είναι ελεύθερη να παντρευτεί όποιον θέλει, μόνο σύμφωνα με το θέλημα του Θεού. ⁴⁰ Πάντως ευτυχέστερη είναι αν μείνει έτσι, κατά τη γνώμη μου βέβαια· νομίζω, όμως, πως έχω κι εγώ *Πνεύμα Θεού.

Σχέση γνώσης και αγάπης: ο αδερφός μας είναι το κριτήριο

8 Σχετικά με τα κρέατα των ειδωλολατρικών θυσιών, είναι αλήθεια πως «όλοι έχουμε τη σωστή γνώση», όπως λέτε. Αλλά αυτή η γνώση φουσκώνει τον άνθρωπο με υπεροψία απέναντι στους άλλους, ενώ η αγάπη οικοδομεί. ² Όταν κάποιος επικαλείται τη γνώση του, νομίζοντας πως αυτός ξέρει σωστά κάτι, δείχνει πως αυτό δεν το 'μαθε ακόμα τόσο καλά όσο πρέπει· ³ όταν όμως κάποιος αγαπάει το Θεό, αυτόν ο Θεός τον έχει γνωρίσει και αυτός έχει τη σωστή γνώση. ⁴ Σχετικά, λοιπόν, με το ζήτημα αν πρέπει να τρώμε *ειδωλόθυτα, ξέρουμε ότι τα είδωλα δεν αντιπροσωπεύουν τίποτα μέσα στον κόσμο, κι ότι δεν υπάρχει άλλος Θεός παρά μόνο ένας. ⁵ Γιατί κι αν πράγματι υπάρχουν *δυνάμεις, είτε στον ουρανό είτε πάνω στη γη, που ονομάζονται από άλλους θεοί — και οι πραγματικά οι θεοί αυτοί είναι πολλοί και οι κύριοι είναι πολλοί — ⁶ για μας όμως δεν υπάρχει παρά ένας Θεός, ο Πατέρας, που είναι ο δημιουργός των πάντων και ο σκοπός της υπάρξεώς μας· και ένας Κύριος, ο Ιησούς Χριστός, μέσω του οποίου δημιουργήθηκαν τα πάντα και δόθηκε σ' εμάς η νέα ζωή.

⁷ Οστόσο δεν έχουν όλοι τη σωστή γνώση· μερικοί μάλιστα, που δεν έχουν ακόμα αποβάλει τη συνήθεια της ειδωλολατρίας, τρώ-

νε τα ειδωλόθυτα σαν να ήταν κάτι ιερό, και η συνειδήσή τους που είναι αδύνατη, τους κάνει να νιώθουν μολυσμένοι. ⁸ Σωστά, δεν είναι οι τροφές που θα καθορίσουν τη θέση μας απέναντι στο Θεό· ούτε αν δε φάμε κάποια απ' αυτές χάνουμε κάτι· ούτε αν φάμε αποκτάμε κάτι παραπάνω. ⁹ Προσέξτε όμως, μήπως το ελεύθερο αυτό δικαίωμά σας γίνει αιτία να σκοντάψουν και να πέσουν εκείνοι που η πίστη τους είναι αδύνατη. ¹⁰ Πράγματι, αν κάποιος, απ' αυτούς δει εσένα, που έχεις τη «γνώση», να κάθεται στο τραπέζι ενός ειδωλολατρικού ναού, η συνειδήσή του, αφού αυτός είναι αδύνατος, δε θα παρασυρθεί από το παράδειγμά σου και δε θα παρακινηθεί να τρώει τα ειδωλόθυτα; ¹¹ Έτσι, η δική σου «γνώση» θα προκαλέσει το χαμό αυτού του αδύνατου, του αδερφού μας, για τον οποίον ο Χριστός έδωσε τη ζωή του. ¹² Αμαρτάνοντας όμως μ' αυτό τον τρόπο απέναντι στους αδερφούς και πληγώνοντας τη συνειδήσή τους που είναι αδύνατη, αμαρτάνετε απέναντι στον ίδιο το Χριστό. ¹³ Γι' αυτό, αν κάποια τροφή μπορεί να γίνεται αιτία να σκοντάφτει και να πέφτει ο αδερφός μου, εγώ δεν θα βάλω ποτέ κρέας στο στόμα μου, για να μη γίνω αιτία να πέσει ο αδερφός μου.

Η ελευθερία του Παύλου: παραίτηση από δικαιώματα

9 Πάρτε παράδειγμα εμένα. Δεν είμαι απόστολος; δεν είμαι ελεύθερος; δεν είδα αναστημένο τον Ιησού, τον Κύριό μας; δεν είστε εσείς ο καρπός του κόπου μου στην υπηρεσία του Κυρίου; ² Κι αν ακόμα άλλοι αρνούνται να με αναγνωρίσουν ως απόστολο, για σας οπωσδήποτε είμαι· γιατί η ίδια η ύπαρξη της εκκλησίας σας είναι η απόδειξη πως είμαι απόστολος.

³ Να πώς απολογούμαι σ' αυτούς που αμφισβητούν και συζητούν την αυθεντία μου ως αποστόλου.^ε ⁴ Δεν έχω τάχα δικαίωμα να

συντηρούμαι με δαπάνη της εκκλησίας που υπηρετώ; ⁵ Μήπως δεν έχω δικαίωμα να έχω μαζί στα ταξίδια μου αδερφή χριστιανή ως σύζυγο,^ς όπως κάνουν και οι άλλοι απόστολοι και τα αδέρφια του Κυρίου και ο Κηφάς; ⁶ Η μήπως είμαστε οι μόνοι, εγώ κι ο Βαρνάβας, που δεν έχουμε δικαίωμα συντηρήσεως, αλλά πρέπει να ζούμε με την εργασία μας; ⁷ Ποιος πάει ποτέ στρατιώτης στον πόλεμο με δικά του έξοδα; ποιος φυτεύει αμπέλι και δεν τρώει από τον καρπό του; ή ποιος βόσκει πρόβατα και δεν τρώει από το γάλα του κοπαδιού; ⁸ Μήπως αυτά που λέω είναι σύμφωνα μόνο με την ανθρώπινη καθημερινή πείρα; Κι ο *νόμος δε λέει τα ίδια; ⁹ Πράγματι, στο Μωσαϊκό νόμο είναι γραμμένο: *Μη βάλεις φίμωτρο στο βόδι που αλωνίζει.* Μήπως για τα βόδια νοιάζεται ο Θεός; ¹⁰ Μήπως αυτά που λέει αναφέρονται πραγματικά σ' εμάς; Ασφαλώς αυτά γράφτηκαν για μας. Αυτός που οργώνει κι αυτός που αλωνίζει πρέπει να κάνουν τη δουλειά τους με την ελπίδα της συμμετοχής στη συγκομιδή. ¹¹ Εμείς σπειράμε ανάμεσά σας πνευματικό σπόρο· σας φαίνεται πάρα πολύ αν θερίσουμε από σας τα υλικά, που είναι αναγκαία για τη συντήρησή μας; ¹² Αν άλλοι κάνουν χρήση αυτού του δικαιώματος απέναντί σας, δε θα ταίριαζε να το κάνουμε περισσότερο εμείς;

Εμείς όμως δεν κάναμε χρήση του δικαιώματος αυτού, αλλά υπομένουμε κάθε στήρηση, για να μη δημιουργήσουμε κανένα εμπόδιο στη διάδοση του ευαγγελίου του Χριστού.

¹³ Δεν ξέρετε ότι αυτοί που ιεουργούν στους ναούς ζουν από τα έσοδα του ναού, και ότι αυτοί που προσφέρουν τις θυσίες παίρνουν το μερίδιό τους από τις θυσίες αυτές; ¹⁴ Παρόμοια και ο Κύριος καθόρισε γι' αυτούς που κηρύττουν το ευαγγέλιο, να ζουν από το κήρυγμα του ευαγγελίου. ¹⁵ Εγώ όμως δεν έκανα χρήση κανενός από αυτά τα

^εΝα αποστόλου. Ή. Η δική μου απάντηση σ' αυτούς που με ρωτούν είναι η εξής. *Σως σύζυγο.* Ή. ως οικονόμο.

8,8-9 Ρωμ 14,13,15 17,21· Γαλ 5,13 9,1-2 4,9 15,8-10· Β' Κορ 2,14-17 5,18-20· 10,7-8 11,5,13 12,11-13 Γαλ 1,1· 4,15· Β' Κορ 3,1-3· 10,13 9,4 Λκ 10,7-8· Μτ 10,10 9,6 Πραξ 11,22-26· 4,36· Πραξ 18,3 9,9 Δτ 25,4· Α' Τιμ 5,18· Α' Κορ 10,11 9,11 9,4 Ρωμ 15,27· Γαλ 6,6 9,12 Πραξ 20,34-35 Β' Κορ 11,9 9,13 Αρ 18,8-19 9,14 9,4 9,15 Πραξ 18,3

δικαιώματα· ούτε και γράφω αυτά τα λόγια για να γίνει το ίδιο και σ' εμένα. Γιατί θα προτιμούσα να πεθάνω, παρά να αποδείξει κάποιος ότι το καύχημά μου είναι κούφια λόγια. ¹⁶ Αν κηρύττω το ευαγγέλιο, αυτό δεν αποτελεί για μένα αιτία για καύχιση, αλλά μου επιβάλλεται ως ανάγκη. Αλίμονο μου αν δεν κηρύττω το ευαγγέλιο! ¹⁷ Αν έκανα αυτό το έργο με δική μου πρωτοβουλία, θα έπαιρνα μισθό· αφού όμως δεν το κάνω με δική μου πρωτοβουλία, πρόκειται για κάτι που μου ανέθεσε ο Θεός. ¹⁸ Ποια λοιπόν είναι η αμοιβή μου; Να κηρύττω το ευαγγέλιο δωρεάν, χωρίς να κάνω χρήση του δικαιωμάτός μου να συντηρούμαι από το κήρυγμα του ευαγγελίου.

¹⁹ Είμαι ελεύθερος, χωρίς εξάρτηση από κανέναν· κι όμως έκανα τον εαυτό μου σκλάβο όλων για να κερδίσω όσο το δυνατό πιο πολλούς. ²⁰ Ανάμεσα στους Ιουδαίους συμπεριφέρθηκα σαν Ιουδαίος για να τους κερδίσω για το Χριστό· κι ενώ εγώ ο ίδιος δεν είμαι πια κάτω από την εξουσία του νόμου, ανάμεσα σ' αυτούς που είναι συμπεριφέρθηκα σαν να ήμουν και εγώ, για να τους κερδίσω για το Χριστό. ²¹ Παρόμοια, όταν βρισκόμουν μ' αυτούς που αγνοούν το Μωσαϊκό νόμο, για να τους κερδίσω ζούσα κι εγώ σαν ξένος προς το νόμο, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπακούω στο νόμο του Θεού, αφού είμαι δεμένος με το νόμο του Χριστού. ²² Με όσους έχουν αδύνατη πίστη, έγινα το ίδιο, για να κερδίσω τους αδύνατους στην πίστη. Για τους πάντες, έγινα τα πάντα, έτσι ώστε με κάθε τρόπο να σώσω μερικούς. ²³ Όλα αυτά τα κάνω για το ευαγγέλιο, ώστε να μπορέσω και εγώ να συμμετάσχω στα αγαθά του.

²⁴ Δεν ξέρετε ότι οι δρομείς στο στάδιο τρέχουν όλοι, ένας όμως παίρνει το βραβείο; Τρέχετε, λοιπόν, κι εσείς έτσι ώστε να κατακτήσετε το βραβείο. ²⁵ Οι αθλητές που ετοιμάζονται για τον αγώνα, υποβάλλονται

σε κάθε είδους αποχή· για να λάβουν, εκείνοι ένα στεφάνι που μαραίνεται, εμείς όμως ένα αμάραντο. ²⁶ Εγώ, λοιπόν, έτσι τρέχω, με τα μάτια στηλωμένα στο τέρμα· έτσι πυγμαχώ, όχι σαν κάποιον που δίνει γροθιές στον αέρα. ²⁷ Αλλά με σκληρές ασκήσεις ταλαιπωρώ το σώμα μου και το υποδουλώνω, από φόβο μήπως, ενώ θα έχω κηρύξει στους άλλους, εγώ ο ίδιος κριθώ ακατάλληλος.

Προειδοποίηση για αποφυγή υποτροπής στην ειδωλολατρία

10 Δε θέλω, αδερφοί, να σας διαφεύγει τι συνέβη στους προπάτορές μας, που ακολουθούσαν το Μωυσή. Όλοι ήταν κάτω από την προστασία της νεφέλης και όλοι πέρασαν με ασφάλεια τη θάλασσα. ² Όλοι, μ' εμπιστοσύνη στο Μωυσή, πήραν το βάπτισμα της νεφέλης και της θάλασσας. ³ Όλοι τους έφαγαν την ίδια θεόσταλη τροφή, ⁴ και όλοι τους ήπιαν το ίδιο θεόσταλο ποτό· γιατί έπιναν νερό από το θεϊκό βράχο που τους ακολουθούσε, κι αυτός ο βράχος ήταν ο ίδιος ο Χριστός. ⁵ Παρ' όλα αυτά, οι πιο πολλοί απ' αυτούς δεν αποδείχτηκαν ευάρεστοι στο Θεό και πέθαναν στην έρημο. ⁶ Λοιπόν, αυτά τα περιστατικά έγιναν για παραδειγματισμό μας, προειδοποίηση για να μην επιθυμούμε πράγματα κακά, όπως επιθύμησαν εκείνοι· ⁷ ούτε να λατρεύετε τα είδωλα, όπως μερικοί απ' αυτούς. Καθώς λέει η "Γραφή γι' αυτούς: *Ο λαός κάθισε κάτω για φαγητό και για ποτό, κι ύστερα σηκώθηκαν για τον ειδωλολατρικό χορό.* ⁸ Ούτε να παραδίνουμε τον εαυτό μας στην πορνεία, όπως έκαναν μερικοί απ' αυτούς, κι έπεσαν νεκροί είκοσι τρεις χιλιάδες σε μια μέρα. ⁹ Ούτε να προσπαθούμε να δοκιμάσουμε αν θα μας προστατέψει ο Χριστός, όπως έκαναν μερικοί απ' αυτούς, και θανατώθηκαν από τα φίδια που τους δάγκωσαν. ¹⁰ Ούτε στις ταλαιπωρίες να γογγύζετε, όπως γογγύζουν μερικοί απ' αυτούς, και θα-

9,16 Ιερ 20,9 9,17 4,1 9,19 Μτ 20,26-27 9,19-22 10,23-24 32-33· Ρωμ 15,1 9,20 Πραξ 16,3 21,20-26 9,21 Γαλ 2,3-4 9,22 Β' Κορ 11,29 Β' Κορ 5,11· Ρωμ 1,13 9,24-25 Φιλ 3,12-14· Β' Τιμ 2,4-6 4,7-8 Β' Τιμ 4,8 Ιακ 1,12 Α' Πτε 5,4 Απ 2,10 9,27 Ρωμ 8,13 13,14 10,1 Εξ 13,21· 14,21-29 Σολ 19,7 10,3 Εξ 16,13-36· Δτ 8,3 Ψλ 78,24-25 10,4 Εξ 17,6· Ψλ 78,15 10,5 Αρ 14,29-30 Ψλ 78,31 Εβρ 3,17 Ιουδα 5 10,6 Αρ 11,4 34 Ψλ 106,14 10,7 Εξ 32,6 10,8 Αρ 25,1-9 10,9 Αρ 21,5-6 10,10 Αρ 16,1-2 17,6-15 Ψλ 106,25-27· Εβρ 3,17-18

νατώθηκαν από τον εξολοθρευτή *άγγελο. 11 Όλα αυτά τα κακά συνέβαιναν σ' εκείνους ως προεικονίσεις, και γράφτηκαν για να νουθετήσουν εμάς, που ζούμε σε μια εποχή κατά την οποία φτάνουν στο τέλος τους οι αιώνες και οι γενεές. 12 Επομένως, όποιος νομίζει ότι στέκεται καλά στα πόδια του, καλύτερα ας προσέχει να μην πέσει. 13 Οι πειρασμοί που αντιμετώπισατε ως τώρα δεν ήταν παρά στα ανθρώπινα μέτρα σας. Κι ο Θεός, που κρατάει τις υποσχέσεις του, δε θα επιτρέψει σε κανέναν πειρασμό να ξεπεράσει τις δυνάμεις σας· αλλά, όταν έρθει ο πειρασμός, θα δώσει μαζί και τη διέξοδο, ώστε να μπορέσετε να τον αντέξετε.

14 Γι' αυτούς τους λόγους, αγαπητοί μου, φεύγετε μακριά από τη λατρεία των ειδώλων. 15 Απευθύνομαι σε λογικούς ανθρώπους· κρίνετε μόνοι σας αυτό που σας λέω. 16 Όταν πίνουμε το ποτήριο της ευχαριστίας, με το οποίο ευχαριστούμε το Θεό, δεν κοινωνούμε με το *αίμα του Χριστού; Κι όταν κόβουμε και μοιράζουμε τον άρτο, τρώγοντάς τον δεν κοινωνούμε με το σώμα του Χριστού; 17 Όπως ο άρτος είναι ένας, έτσι κι εμείς αποτελούμε ένα σώμα, αν και είμαστε πολλοί, γιατί όλοι τρώμε από τον ίδιο άρτο. 18 Προσέξτε ποια είναι η θρησκευτική πράξη στους Ισραηλίτες: Όσοι τρώνε αυτά που προσφέρονται στις *θυσίες δεν έρχονται σε κοινωνία με το Θεό του *θυσιαστηρίου; 19 Τι θέλω να πω μ' αυτό; Ότι το κρέας που προσφέρθηκε στα είδωλα αντιπροσωπεύει κάτι; ή ότι ένα είδωλο έχει κάποια οντότητα; Όχι! 20 Αλλά θέλω να πω πως ό,τι θυσιάζουν οι *εθνικοί στους ιερούς *τόπους, τα προσφέρουν στα δαιμόνια και όχι στον αληθινό Θεό· και φυσικά δεν επιθυμώ για σας να έρχεστε σε κοινωνία με τα πονηρά *πνεύματα. 21 Δεν μπορείτε να πίνετε και από το ποτήριο του Κυρίου και από το ποτήριο των πονηρών πνευμάτων· δεν μπορείτε να παίρνετε μέρος στο τραπέζι του Κυρίου και στο τραπέζι

των πονηρών πνευμάτων. 22 Μήπως, όπως λέει η Γραφή, θέλουμε να προκαλέσουμε τη ζηλοτυπία του Κυρίου; Νομίζουμε πως είμαστε πιο δυνατοί απ' αυτόν;

Ειδωλολατρική κοινωνία και ελευθερία του χριστιανού

23 «Όλα επιτρέπονται», λένε μερικοί. Ναι, αλλά όλα δε συντελούν στο καλύτερο. «Όλα επιτρέπονται», δεν οικοδομούν όμως όλα. 24 Δεν πρέπει κανείς να επιδιώκει ό,τι βολεύει τον ίδιο, αλλά ό,τι βοηθάει τον άλλο. 25 Τρώτε ό,τι πουλιέται στην αγορά των κρεάτων, χωρίς να ρωτάτε για την προέλευσή τους, ώστε να μη δημιουργείτε πρόβλημα συνειδήσεως· 26 γιατί, σύμφωνα με τη *Γραφή, του Κυρίου είναι η γη και ό,τι τη γεμίζει. 27 Όταν κάποιος μη χριστιανός σας καλεί σε γεύμα και θέλετε να πάτε, ό,τι σας παραθέτουν στο γεύμα να το τρώτε χωρίς να εξετάζετε και να δημιουργείτε πρόβλημα συνειδήσεως. 28 Αν όμως κάποιος στο τραπέζι σας πει: «Αυτό το κρέας προέρχεται από θυσία στα είδωλα», μην το τρώτε, για χάρη εκείνου που σας έδωσε την πληροφορία και για χάρη της συνειδήσεως· αν και του Κυρίου είναι η γη και ό,τι τη γεμίζει. 29 Κι όταν μιλάω για συνείδηση, δεν εννοώ τη δική σου αλλά τη συνείδηση του άλλου.

«Αλλά γιατί», θα ρωτήσει κάποιος, «η δική μου ελευθερία συμπεριφοράς πρέπει να ρυθμίζεται ανάλογα με τη συνείδηση του άλλου; 30 Αν εγώ με τη χάρη του Θεού μπορώ να τρώω ό,τι θέλω, γιατί με κακολογούν σαν αμαρτωλό, αφού γι' αυτό που τρώω ευχαριστώ το Θεό;» 31 Βέβαια, είτε τρώτε είτε πίνετε είτε ο,τιδήποτε άλλο πράττετε, πρέπει όλα να τα κάνετε για τη δόξα του Θεού. 32 Αλλά, να ζείτε έτσι που να μη σκανδαλίζονται από τη διαγωγή σας ούτε οι Ιουδαίοι ούτε οι εθνικοί ούτε η εκκλησία του Θεού. 33 Κάνετε όπως κι εγώ: Προσπαθώ να δημιουργώ επικοινωνία με όλους σε όλα τα

10,11 Ρωμ 15,4 Α΄ Κορ 7,29-31 10,12 Γαλ 6,1 10,13 1,9· Ιακ 1,13-14 10,14 Α΄ Ιω 5,21 10,16 Ακ 22,17-20 Α΄ Κορ 11,24-25 10,17 12,27 10,18 Λευ 19,5-8 10,19 8,4 10,20 Δτ 32,17· Βαρ 4,7· Ψλ 106,37· Απ 9,20 10,21 Β΄ Κορ 6,15-16 10,23 6,12 8,7-13 10,23-33 Ρωμ 14,1—15,6 10,24 10,32 13,5 Ρωμ 15,1-2 Φιλ 2,4 10,25 Ρωμ 14,2 10,26 Ψλ 24,1· 89,12 10,28 8,7 10,30 Ρωμ 14,6 Α΄ Τιμ 4,4 10,31 Κολ 3,17 10,32 Ρωμ 14,13 10,33 9,19-22

πράγματα, επιδιώκοντας αυτό που συμφέρει όχι εμένα αλλά τους πολλούς, ώστε τελικά να σωθούν.

11 Μιμηθείτε εμένα, όπως κι εγώ μιμούμαι το Χριστό.

Οι γυναίκες στη λατρεία

²Είστε αξιέπαινοι, αδερφοί, γιατί σε όλα με θυμάστε και διατηρείτε πιστά τις παραδόσεις όπως σας τις παρέδωσα. ³Θέλω όμως επίσης να ξέρετε ότι η κεφαλή του κάθε άντρα είναι ο Χριστός, κεφαλή της γυναίκας είναι ο άντρας και κεφαλή του Χριστού είναι ο Θεός. ⁴Οι άντρες, όταν προσεύχονται ή προφητεύουν με κάλυμμα στο κεφάλι, ντροπιάζουν το Χριστό. ⁵Και κάθε γυναίκα που προσεύχεται ή προφητεύει χωρίς κάλυμμα στο κεφάλι, ντροπιάζει τον άντρα της, γιατί δε διαφέρει σε τίποτα από τη γυναίκα που έχει το κεφάλι της ξυρισμένο. ⁶Αν μια γυναίκα δεν βάζει κάλυμμα στο κεφάλι της, τότε ας κουρευτεί κιόλας. Εφόσον όμως το κούρεμα ή το ξύρισμα της κεφαλής είναι ντροπή για τη γυναίκα, τότε ας φοράει κάλυμμα στο κεφάλι της. ⁷Ο άντρας δεν είναι υποχρεωμένος να σκεπάζει το κεφάλι του, γιατί είναι εικόνα και δόξα του Θεού, ενώ η γυναίκα είναι δόξα του άντρα. ⁸Δε δημιουργήθηκε ο άντρας από τη γυναίκα, αλλά η γυναίκα από τον άντρα. ⁹Ούτε πλάστηκε ο άντρας για χάρη της γυναίκας, αλλά η γυναίκα για χάρη του άντρα. ¹⁰Γι' αυτό, εξαιτίας των *αγγέλων, η γυναίκα πρέπει να έχει στο κεφάλι της ένα σύμβολο της εξουσίας του άντρα της. ¹¹Μέσα στην οικονομία του Κυρίου όμως, ούτε ο άντρας νοείται ανεξάρτητα από τη γυναίκα ούτε η γυναίκα ανεξάρτητα από τον άντρα. ¹²Γιατί όπως η πρώτη γυναίκα έγινε από τον πρώτο άντρα, έτσι κι ο άντρας γεννιέται από τη γυναίκα, και τα πάντα προέρχονται από το Θεό που τα δημιουργεί.

¹³Κρίνετε και μόνοι σας: ταιριάζει στη γυναίκα να προσεύχεται στο Θεό με ακάλυπτο

κεφάλι; ¹⁴Η ίδια η φύση μάς διδάσκει πως είναι ντροπή για τον άντρα να έχει μακριά μαλλιά, ¹⁵ενώ για τη γυναίκα είναι τιμή τα μακριά μαλλιά. Γιατί τα μαλλιά της έχουν δοθεί αντί για κάλυμμα. ¹⁶Σε περίπτωση όμως που κάποιος από αντιδίκια νομίζουν σωστό κάτι άλλο, ας μάθουν πως ούτε εγώ ούτε οι εκκλησίες του Θεού ξέρουν άλλη τάξη στη λατρεία.

Το Δείπνο του Κυρίου

(Μτ 26,26-29· Μκ 14,22-25· Λκ 22,14-20)

¹⁷Σχετικά με το θέμα στο οποίο αφορούν οι παρακάτω παραγγελίες μου, δεν μπορώ να σας επαινέσω. Οι συνάξεις σας γίνονται πιο πολύ για ζημιά σας παρά για το καλό σας. ¹⁸Πρώτα πρώτα, έμαθα πως όταν έχετε σύναξη παρουσιάζονται ανάμεσά σας διαιρέσεις. Και μερικά από αυτά που άκουσα τα πιστεύω. ¹⁹Βέβαια, είναι ανάγκη να παρουσιάζονται και διαιρέσεις μεταξύ σας, για να φαίνονται ανάμεσά σας αυτοί που πιστεύουν ειλικρινά. ²⁰Ακούω, λοιπόν, πως όταν συναθροίζεστε δεν τελείτε σωστά το δείπνο του Κυρίου. ²¹Γιατί, ο καθένας βιάζεται να φάει το δείπνο που έχει φέρει μαζί του, και έτσι άλλοι μένουν νηστικοί ενώ άλλοι μεθάνε. ²²Δεν έχετε τα σπίτια σας για να τρώτε εκεί και να πίνετε; Ή καταφρονείτε την εκκλησία του Θεού, και κάνετε να νιώθουν ντροπή αυτοί που δεν έχουν τι να φάνε; Τι να σας πω; να σας επαινέσω γι' αυτό; όχι, δε σας επαινώ.

²³Εγώ αυτό παρέλαβα από τον ίδιο τον Κύριο, κι αυτό σας παρέδωσα: Ο Κύριος Ιησούς, τη νύχτα που ήταν να παραδοθεί στους σταυρωτές του, πήρε ψωμί, ²⁴και, αφού έκανε ευχαριστήρια προσευχή, το τεμάχισε και είπε: «Λάβετε και φάγετε· αυτό είναι το σώμα μου, που τεμαχίζεται για χάρη σας. Αυτό να κάνετε στην ανάμνησή μου». ²⁵Παρόμοια, όταν τέλειωσε το δείπνο, πήρε το ποτήρι και είπε: «Αυτό το ποτήρι είναι η νέα *διαθήκη που επικυρώνεται με το *αίμα μου. Όποτε πίνετε απ' αυτό το ποτήρι, να

το κάνετε στην ανάμνησή μου». ²⁶Γιατί ωστόσο να έρθει ο Κύριος, πάντοτε, όποτε τρώτε αυτό το ψωμί και πίνετε αυτό το ποτήριο, διακηρύττετε το θάνατο του Κυρίου.

²⁷Όποιος, λοιπόν, τρώει τον άρτο και πίνει το ποτήριο του Κυρίου με τρόπο ανάξιο, γίνεται ένοχος αμαρτήματος απέναντι στο σώμα και στο αίμα του Κυρίου. ²⁸Γι' αυτό πρέπει να εξετάζει κανείς προσεκτικά τον εαυτό του, και τότε να τρώει από τον άρτο και να πίνει από το ποτήριο. ²⁹Γιατί όποιος τρώει τον άρτο και πίνει τον οίνο με τρόπο ανάξιο, χωρίς να αναγνωρίζει σ' αυτά το σώμα του Κυρίου, αυτό που τρώει κι αυτό που πίνει φέρνουν πάνω του καταδίκη. ³⁰Έτσι εξηγείται γιατί έχετε ανάμεσά σας πολλούς ελαφρά και βαριά αρρώστους, καθώς και αρκετούς θανάτους. ³¹Αν αρχίζαμε με την εξέταση του εαυτού μας, δε θα επισύραμε την τιμωρία του Θεού. ³²Αλλά, όταν ο Κύριος μας τιμωρεί, μας διαπαιδαγωγεί, έτσι ώστε να μην υποστούμε την τελική καταδίκη μαζί με τον κόσμο. ³³Λοιπόν, αδερφοί μου, όταν συναθροίζεστε για το δείπνο του Κυρίου, να περιμένετε ο ένας τον άλλο. ³⁴Αν κάποιος είναι πεινασμένος, ας τρώει στο σπίτι του, έτσι ώστε η σύναξη να μην επισύρει την τιμωρία του Θεού. Ό,τι άλλο μένει, θα το ρυθμίσω όταν σας επισκεφθώ.

Τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος

12 Έρχομαι τώρα στα χαρίσματα που χορηγεί το Άγιο Πνεύμα. Δε θέλω, αδερφοί μου, να έχετε άγνοια σε τέτοια θέματα. ²Ξέρετε πως, όταν ακόμη ήσασταν ειδωλολάτρες, τα άφωνα είδωλα σας τραβούσαν σαν να σας έσπρωχνε σ' αυτά μια μυστηριώδης δύναμη. ³Γι' αυτό θέλω να καταλάβετε πως όποιος μιλάει φωτισμένος από το Πνεύμα του Θεού ποτέ δε λέει: «καταραμένος να είναι ο Ιησούς» και κανείς εξάλλου δεν μπορεί να πει: «ο Ιησούς είναι ο Κύριος», παρά μόνο με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος.

⁴Υπάρχουν διάφορα είδη χαρισμάτων, αλλά είναι ένα και το ίδιο Πνεύμα που τα χορηγεί. ⁵Υπάρχουν διάφορα είδη διακονιών, αλλά η ανάθεσή τους προέρχεται από ένα και τον ίδιο Κύριο. ⁶και υπάρχουν διάφορα είδη δραστηριοτήτων, αλλά είναι ο ίδιος Θεός που τις θέτει σε ενέργεια όλες σε όλους. ⁷Στον καθένα δωρίζεται η φανέρωση του Αγίου Πνεύματος για το συμφέρον όλων. ⁸Στον ένα το Πνεύμα δίνει το χάρισμα να μιλάει με θεία σοφία, σ' έναν άλλο το ίδιο Πνεύμα δίνει το χάρισμα να μιλάει με θεία γνώση. ⁹Σε άλλον το ίδιο Πνεύμα δίνει ξεχωριστή δύναμη πίστωσης, σε άλλον το ίδιο Πνεύμα δίνει τη δύναμη της θεραπείας ασθενειών. ¹⁰Σε άλλον το Πνεύμα δίνει τη δύναμη να κάνει θαύματα, σ' έναν άλλο, το δώρο να μεταβιβάζει μηνύματα από το Θεό. Σε άλλον, το δώρο να διακρίνει τα ψεύτικα πνεύματα από το αληθινό Πνεύμα, σε άλλον τη δυνατότητα να λαλεί διάφορα είδη γλωσσών, και σε άλλον την ικανότητα να εξηγεί αυτές τις γλώσσες. ¹¹Και όλα αυτά είναι ενέργειες ενός και του αυτού Πνεύματος, που χορηγεί τα χαρίσματα όπως αυτό θέλει στον καθένα χωριστά.

Ένα σώμα με πολλά μέλη

¹²Ο Χριστός μοιάζει με το σώμα, που ενώ είναι ένα, έχει πολλά μέλη· και όλα τα μέλη του σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα. ¹³Κι εμείς όλοι, είτε Ιουδαίοι είτε μη Ιουδαίοι, είτε δούλοι είτε ελεύθεροι, γίναμε με το βάπτισμα δια του ενός Πνεύματος ένα σώμα, και όλοι ποτιστήκαμε από ένα και το αυτό Πνεύμα.

¹⁴Γιατί, βέβαια, το σώμα δεν αποτελείται από ένα μέλος αλλά από πολλά. ¹⁵Αν έλεγε το πόδι: «Εγώ δεν είμαι χέρι, άρα δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε μολαταύτα να ανήκει στο σώμα; ¹⁶Κι αν έλεγε το αυτί: «Εγώ δεν είμαι μάτι, άρα δεν ανήκω στο σώμα», θα έπαυε μολαταύτα να ανήκει στο σώμα; ¹⁷Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα μάτι,

πώς θα μπορούσε κανείς ν' ακούσει; Αν όλο το σώμα δεν ήταν παρά ένα αυτί, πώς θα μπορούσαμε να σφραγιστούμε; ¹⁸ Ο Θεός όμως τοποθέτησε στο σώμα το καθένα από τα μέλη όπως αυτός θέλησε. ¹⁹ Αν όλα ήταν ένα μονάχα μέλος, θα υπήρχε πουθενά το σώμα; ²⁰ Ενώ τώρα υπάρχουν πολλά μέλη, αλλά ένα μόνο σώμα. ²¹ Και δεν μπορεί να πει το μάτι στο χέρι: «Εγώ δεν έχω την ανάγκη σου», ούτε το κεφάλι στα πόδια: «Δεν σας χρειάζομαι». ²² Αντίθετα, τα μέλη του σώματος που φαίνονται να είναι τα πιο αδύναμα, αυτά είναι τα πιο αναγκαία: ²³ κι εκείνα τα μέλη του σώματος που τα έχουμε σε λιγότερη υπόληψη, αυτά τα περιποιούμαστε περισσότερο· και τα άλλα, που δεν είναι παρουσιάσιμα, τα περιβάλλουμε με περισσή φροντίδα, ²⁴ που δεν τη χρειάζονται τα άλλα, τα παρουσιάσιμα μέλη. Ο Θεός συναρμολόγησε το σώμα δίνοντας μεγαλύτερη τιμή στα μέλη εκείνα που υστερούν. ²⁵ Έτσι ώστε να μην υπάρχει πόλεμος μέσα στο σώμα, αλλά τα μέλη να φροντίζουν το ένα το άλλο. ²⁶ Πραγματικά, όταν υποφέρει ένα μέλος, συμπάσχουν όλα τα υπόλοιπα μέλη· κι όταν τιμάται ένα μέλος, χαίρονται μαζί του όλα τα υπόλοιπα μέλη.

²⁷ Εσείς όλοι μαζί αποτελείτε το σώμα του Χριστού, και είστε μέλη του, ο καθένας σας χωριστά. ²⁸ Γι' αυτό στην εκκλησία ο Θεός τοποθέτησε τον καθένα στην ορισμένη του θέση: πρώτα έρχονται οι απόστολοι, σε δεύτερη θέση οι 'προφήτες, σε τρίτη οι διδασκαλοί, και ακολουθούν οι θαυματουργοί, οι θεραπευτές, αυτοί που παραστεύονται στις ανάγκες, οι διαχειριστές, όσοι λαλούν διάφορα είδη γλωσσών. ²⁹ Δεν είναι όλοι απόστολοι ούτε όλοι προφήτες ούτε όλοι διδασκαλοί. Δεν είναι όλοι θαυματουργοί ³⁰ ούτε όλοι θεραπευτές ούτε όλοι λαλούν γλώσσες κι ούτε όλοι ξέρουν πώς να τις εξηγούν. ³¹ Ο ζήλος σας, μάλιστα, πρέπει να στρέφεται προς τα σημαντικότερα χαρίσματα.

Σας δείχνω κι έναν πολύ ανώτερο ακόμα δρόμο:

Η αγάπη

13 Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των *αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, οι λόγοι μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν κυμβάλου αλαλαγμός. ² Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα κι όλα κατέχω τα μυστήρια κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα. ³ Κι αν ακόμα μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, κι αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, σε τίποτα δε μ' ωφελεί.

⁴ Εκείνος που αγαπάει έχει μακροθυμία, έχει και καλοσύνη· εκείνος που αγαπάει δε ζηλοφθονεί· εκείνος που αγαπάει δεν κομπάζει ούτε περηφανεύεται· ⁵ είναι ευπρεπής, δεν είναι εγωιστής ούτε ευερέθιστος· ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει. ⁶ Δε χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά μετέχει στη χαρά για το σωστό. ⁷ Εκείνος που αγαπάει, όλα τα ανέχεται· σε όλα εμπιστεύεται, για όλα ελπίζει, όλα τα υπομένει.

⁸ Ποτέ η αγάπη δε θα πάψει να υπάρχει. Τα θεία μηνύματα των *προφητών κάποτε δε θα υπάρχουν πια· η γλωσσολαλία θα πάψει· θα σταματήσει η γνώση των μυστηρίων του Θεού. ⁹ Γιατί και η γνώση μας και η προφητεία μας περιορίζονται μονάχα σ' ένα μέρος της αλήθειας. ¹⁰ Όταν όμως το τέλειο που περιμένουμε θα 'ρθεί, τότε το μερικό θα πάψει να υπάρχει.

¹¹ Μικρό παιδί όταν ήμουν, σαν μικρό παιδί μιλούσα, αισθανόμουν και σκεφτόμουν. Άντρας πια όταν έγινα, κατήργησα τους τρόπους του μικρού παιδιού. ¹² Αλήθεια, τώρα βλέπουμε τα πράγματα θαμπά, σαν μέσα από μεταλλικό καθρέφτη· τότε όμως πρόσωπο με πρόσωπο θα δούμε το Θεό. Τώρα

γνωρίζω μόνο ένα μέρος, τότε όμως θα γνωρίσω με πληρότητα, όπως και ο Θεός μ' έχει γνωρίσει.

¹³ Θα μείνουν τελικά για πάντα αυτά τα τρία: η πίστη, η ελπίδα κι η αγάπη. Και απ' αυτά, το πιο σπουδαίο είναι η αγάπη.

Η σωστή εκδήλωση των χαρισμάτων στη λατρεία

14 Να επιδιώκετε, λοιπόν, την αγάπη, και να επιθυμείτε με ζήλο τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, ιδίως το χάρισμα της προφητείας. ² Γιατί αυτός που λαλεί παράξενες γλώσσες δεν απευθύνεται στους ανθρώπους, αλλά στο Θεό· κανείς δεν τον καταλαβαίνει, αλλά με τη δύναμη του *Πνεύματος εκφράζει ακατάληπτες αλήθειες. ³ Ενώ αυτός που προφητεύει απευθύνεται στους ανθρώπους με λόγους οικοδομητικούς, προτρεπτικούς και παρηγορητικούς. ⁴ Αυτός που λαλεί γλώσσες οικοδομεί μόνο τον εαυτό του, ενώ αυτός που μεταφέρει τα θεόσταλτα μηνύματα ενισχύει την πίστη όλης της εκκλησίας. ⁵ Θα επιθυμούσα όλοι σας να είχατε το χάρισμα της γλωσσολαλίας· περισσότερο όμως θα επιθυμούσα να είχατε το χάρισμα της προφητείας. Αυτός που προφητεύει είναι ανώτερος σε χρησιμότητα από κείνον που γλωσσολαλεί, εκτός αν αυτός ο τελευταίος εξηγεί κιόλας αυτά που λαλεί, ώστε η εκκλησία να ενισχύεται στην πίστη της.

⁶ Αν, αδερφοί μου, τώρα σας επισκεφθώ λαλώντας γλώσσες, σε τι θα ωφελήσω; Σε τίποτα, εκτός αν σας μεταδώσω με τα λόγια μου κάποια αποκάλυψη ή κάποια γνώση ή ένα μήνυμα από το Θεό ή κάποια διδασκαλία. ⁷ Πάρτε για παράδειγμα τα μουσικά όργανα, όπως μια φλογέρα ή μια άρπα. Αν οι ήχοι τους δεν ξεχωρίζουν ο ένας από τον άλλο, πώς θα καταλάβει κανείς ποια μελωδία παίζει το καθένα; ⁸ Και αν η σάλπιγγα δεν ηχησει τα γνωστά σε όλους προσκλητήριο, ποιος θα ξεσηκωθεί για πόλεμο; ⁹ Παρόμοια κι εσείς, αν δε μιλήσετε με λόγια κα-

τανοητά, πώς θα καταλάβουν οι άλλοι αυτό που λέτε; Θα είναι σαν να μιλάτε στον αέρα. ¹⁰ Υπάρχουν στον κόσμο τόσες γλώσσες όσα και τα έθνη των ανθρώπων, και δεν υπάρχει έθνος χωρίς τη γλώσσα του. ¹¹ Όταν όμως δεν ξέρω τη σημασία της γλώσσας, γι' αυτόν που μου μιλάει εγώ είμαι βάρβαρος· το ίδιο κι εκείνος για μένα. ¹² Έτσι θα συμβεί και μ' εσάς. Αφού δείχνετε μεγάλο ζήλο για τα χαρίσματα του Πνεύματος, πρέπει να επιζητείτε να είστε πιο πλούσιοι σ' εκείνα που οικοδομούν την εκκλησία. ¹³ Γι' αυτό όποιος γλωσσολαλεί ας ζητάει στην προσευχή του και το χάρισμα να εξηγεί στους άλλους αυτά που λαλεί. ¹⁴ Γιατί, αν προσεύχομαι σε ακατανόητη γλώσσα, προσεύχεται το πνεύμα μου, ο νους μου όμως παραμένει αμέτοχος. ¹⁵ Τι πρέπει λοιπόν να κάνω; Θα προσευχηθώ με το πνεύμα μου, θα προσευχηθώ όμως και με το νου μου· θα ψάλω με το πνεύμα, θα ψάλω και με το νου. ¹⁶ Γιατί, πραγματικά, αν ευλογείς το Θεό στη γλώσσα του πνεύματος, πώς θα μπορέσει αυτός που δεν καταλαβαίνει αυτή τη γλώσσα να πει το «*αμήν» στην προσευχή της ευχαριστίας που είπες; Αφού δεν καταλαβαίνει τι λες. ¹⁷ Εσύ μπορεί να λες μια ωραία προσευχή ευχαριστίας, ο άλλος όμως δεν κερδίζει τίποτα. ¹⁸ Ευχαριστώ το Θεό γιατί περισσότερο από όλους σας έχω το χάρισμα των γλωσσών. ¹⁹ Αλλά στην εκκλησία προτιμώ να λέω πέντε λόγια κατανοητά για να καθοδηγήσω και άλλους στην πίστη, παρά μύρια λόγια που κανείς δε θα τα καταλάβει.

²⁰ Αδερφοί, μη γίνεστε σαν παιδιά στο μυαλό. Να είστε σαν παιδιά ως προς την κακία, αλλά στο μυαλό να είστε ώριμοι άνθρωποι. ²¹ Στις άγιες *Γραφές λέει ο Κύριος: *Θα μιλήσω σ' αυτό το λαό μέ ανθρώπους που λαλούν ξένες γλώσσες, και με το στόμα ξένων. Αλλά ούτε κι έτσι θα με ακούσουν.* ²² Η γλωσσολαλία, λοιπόν, είναι ένα *σημείο που προορίζεται όχι για τους πιστούς, αλλά για τους απίστευτους. Ενώ η προφητεία δεν απευθύνεται στους απίστευτους αλλά στους πιστούς.

²³ Υποθέστε πως συναθροίζεται όλη η εκκλησία και αρχίζουν όλοι να μιλούν γλώσσες. Αν μπουν μέσα στο χώρο της συναθροίσεως άσχετοι ή άπιστοι, δε θα σας περάσουν για τρελούς; ²⁴ Αντίθετα, αν όλοι έχουν κάποιο μήνυμα του Θεού για την εκκλησία, και μπει στο χώρο της συναθροίσεως ένας άπιστος ή άσχετος, αυτά που θ' ακούσει από όλους θα είναι έλεγχος, εξέταση ²⁵ και φανέρωση των κρυπτών της καρδιάς του. Τότε θα γωνιάσει και θα προσκυνήσει το Θεό διακηρύσσοντας ότι «πραγματικά ο Θεός βρίσκεται ανάμεσά σας».

Όλα να γίνονται με τάξη

²⁶ Σε ποιο συμπέρασμα λοιπόν καταλήγουμε, αδερφοί; Όταν έχετε λατρευτική σύναξη, ό,τι έχει να πει ο καθένας, είτε ψαλμό είτε διδασκαλία είτε αποκάλυψη είτε γλωσσολαλία είτε εξήγηση του νοήματος των γλωσσών, όλα να γίνονται με σκοπό την οικοδομή της εκκλησίας. ²⁷ Στην περίπτωση μάλιστα της γλωσσολαλίας, δεν πρέπει να λαλούν περισσότεροι από δύο ή το πολύ τρεις με τη σειρά, ο ένας μετά τον άλλο, και κάποιος να εξηγεί αυτά που λένε. ²⁸ Αν δεν υπάρχει κάποιος με το χάρισμα να εξηγεί, τότε αυτός που λαλεί γλώσσες να σιωπά μέσα στην εκκλησία, και ας μιλάει μόνο μέσα του για τον εαυτό του και για το Θεό. ²⁹ Από τους 'προφήτες να μιλούν δύο ή τρεις' οι άλλοι να κρίνουν όσα ειπώθηκαν. ³⁰ Αν αποκαλυφθεί ένα μήνυμα σε κάποιον που κάθεται την ώρα που ένας άλλος μιλάει, τότε ο προηγουμένος να σιωπάσει. ³¹ Μπορείτε όλοι, ο ένας μετά τον άλλο, να δίνετε τα μηνύματα που δέχεστε από το Θεό, ώστε όλοι να μαθαίνουν και όλοι να ενισχύονται. ³² Γιατί αυτά τα μηνύματα μπορούν οι προφήτες να τα βάλουν σε τάξη. ³³ Ο Θεός δεν είναι Θεός ακαταστασίας αλλά ειρήνης.

Όπως συνηθίζεται σε όλες τις χριστιανικές εκκλησίες, ³⁴ οι γυναίκες οφείλουν στις

συνάξεις να σιωπούν. Δεν τους επιτρέπεται να μιλούν αλλά, καθώς το λέει και ο 'νόμος, να υποτάσσονται. ³⁵ Αν επιθυμούν να μάθουν κάτι καλύτερα, ας ρωτούν στο σπίτι τους άντρες τους· γιατί δεν είναι ταιριαστό στη γυναίκα να μιλάει μέσα στη σύναξη. ³⁶ Η μήπως ο λόγος του Θεού ξεκίνησε από σας κι έφτασε μόνο σ' εσάς;

³⁷ Αν κάποιος θεωρεί τον εαυτό του προφήτη ή κάτοχο πνευματικού χαρίσματος, αυτός πρέπει να καταλαβαίνει καλύτερα πως αυτά που σας γράφω είναι εντολές του Κυρίου. ³⁸ Όποιος το αγνοεί αυτό, αγνοείται και ο ίδιος από το Θεό.

³⁹ Λοιπόν, αδερφοί μου, να έχετε ζήλο για το προφητικό χάρισμα, αλλά και τη γλωσσολαλία μην την εμποδίζετε. ⁴⁰ Όλα να γίνονται με ευπρέπεια και τάξη.

Η ανάσταση του Χριστού

15 Αδερφοί, σας θυμίζω το χαρμόσυνο μήνυμα που σας έφερα με το κήρυμά μου. Αυτό το μήνυμα το δεχθήκατε, σ' αυτό παραμείνατε σταθεροί, ² μ' αυτό και σώζεστε, αν βέβαια μένετε προσκολλημένοι σ' αυτό, με το νόημα που σας το κήρυξα· εκτός εάν μάταια πιστέψατε. ³ Σας παρέδωσα τη διδασκαλία που είχα κι εγώ παραλάβει και που έχει πρωταρχική σημασία: ότι δηλαδή ο Χριστός πέθανε, σύμφωνα με τις 'Γραφές, για τις αμαρτίες μας· ⁴ ότι ενταφιάστηκε και ότι, σύμφωνα με τις 'Γραφές αναστήθηκε την τρίτη ημέρα και ⁵ ότι εμφανίστηκε στον Κηφά, έπειτα στους Δώδεκα. ⁶ Έπειτα εμφανίστηκε σε περισσότερους από πεντακόσιους αδερφούς συγχρόνως, από τους οποίους μερικοί πέθαναν, οι περισσότεροι όμως είναι ακόμα στη ζωή. ⁷ Έπειτα εμφανίστηκε στον Ιάκωβο, έπειτα σε όλους τους αποστόλους. ⁸ Τελευταία από όλους, εμφανίστηκε και σ' εμένα σαν σε έκτρωμα. ⁹ Γιατί εγώ πραγματικά είμαι ο τελευταίος ανάμεσα σε όλους τους αποστόλους· εγώ δεν είμαι

14,23 Πραξ 2,13 14,25 Ιω 4,17-19 Ησ 45,14 14,26 12,8-10· 8,1β 12,7· 14,4· Εφ 4,11-13 14,29 Α΄ Θεσ 5,21 Πραξ 17,11 14,33 7,15 14,34-35 11,3· Εφ 5,22· Α΄ Τιμ 2,12 14,37 Α΄ Ιω 4,6 14,39 14,1 5 14,40 14,33 15,1 Γαλ 1,11 15,2 Γαλ 2,1-2 15,3 11,23 Ησ 53,5-12 15,4 Ιω 20,9 Πραξ 2,24-31· Ιωv 1,17· Μτ 12,40 15,5 Ακ 24,34 Μτ 28,16-17 Ακ 24,36· Ιω 20,19 15,7 Ακ 24,50 15,8 9,1· Γαλ 1,15-16· Πραξ 9,3-6 15,9 Εφ 3,8 Γαλ 1,13-14 15,9-10 Α΄ Τιμ 1,12-16

άσιος ούτε να ονομάζομαι απόστολος, γιατί καταδίωξα την εκκλησία του Θεού. ¹⁰Με τη χάρη όμως του Θεού έγινα αυτό που έγινα· κι αυτή η χάρη προς εμένα δεν υπήρξε άκαρπη: εργάστηκα περισσότερο απ' όλους τους αποστόλους, όχι βέβαια εγώ, αλλά η χάρη του Θεού που με συνοδεύει. ¹¹Είτε εγώ, λοιπόν, είτε εκείνοι, αυτά κηρύττουμε και αυτά πιστεύατε.

Η δική μας ανάσταση

¹²Αν όμως κηρύττουμε ότι ο Χριστός έχει αναστηθεί, πώς μερικοί ανάμεσά σας ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει ανάσταση νεκρών; ¹³Αν δεν υπάρχει ανάσταση νεκρών, τότε ούτε ο Χριστός έχει αναστηθεί. ¹⁴Κι αν ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί, τότε το κήρυγμά μας είναι χωρίς νόημα, το ίδιο και η πίστη σας. ¹⁵Επιπλέον παρουσιαζόμαστε και ψευδομάρτυρες απέναντι στο Θεό, αφού είπαμε γι' αυτόν ότι ανέστησε το Χριστό ενώ δεν τον ανέστησε, αν βέβαια δεχτεί κανείς πως οι νεκροί δεν ανασταίνονται. ¹⁶Γιατί αν οι νεκροί δεν ανασταίνονται, τότε ούτε ο Χριστός έχει αναστηθεί. ¹⁷Κι αν ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί, η πίστη σας είναι χωρίς περιεχόμενο· ζείτε ακόμα μέσα στις αμαρτίες σας. ¹⁸Πρέπει επίσης να συμπεράνει κανείς ότι και οι χριστιανοί που πέθαναν έχουν χαθεί. ¹⁹Αν η χριστιανική ελπίδα μας περιορίζεται μόνο σ' αυτήν τη ζωή, τότε είμαστε οι πιο αξιοθρήνητοι απ' όλους τους ανθρώπους.

²⁰Η αλήθεια όμως είναι πως ο Χριστός έχει αναστηθεί, κάνοντας την αρχή για την ανάσταση όλων των νεκρών. ²¹Γιατί, όπως ο θάνατος ήρθε στον κόσμο από έναν άνθρωπο, έτσι από έναν άνθρωπο ήρθε και η ανάσταση των νεκρών. ²²Όπως πεθαίνουν όλοι εξαιτίας της συγγένειας με τον *Αδάμ, έτσι, χάρη στη συγγένεια με το Χριστό, όλοι θα ξαναπάρουν ζωή. ²³Ο καθένας με τη σειρά του: πρώτος αναστήθηκε ο Χριστός, έπειτα

θ' αναστηθούν όσοι είναι δικοί του, την ημέρα της *παρουσίας του. ²⁴Ύστερα θα έρθει το τέλος, όταν ο Χριστός, έχοντας καταργήσει κάθε *αρχή και κάθε *εξουσία και *δύναμη, θα παραδώσει τη *βασιλεία στο Θεό και Πατέρα. ²⁵Γιατί ο ίδιος ο Χριστός πρέπει να βασιλεύει ως τότε ο Θεός υποτάξει σ' αυτόν όλους τους εχθρούς. ²⁶Ο τελευταίος εχθρός που θα συντριφθεί είναι ο θάνατος. ²⁷Γιατί η Γραφή διακηρύττει: *Ο Θεός υπέταξε τα πάντα σ' αυτόν.* Όταν όμως λέει ότι έχουν υποταχθεί σ' αυτόν «τα πάντα», είναι φανερό ότι σ' αυτό το «πάντα» δεν περιλαμβάνεται και ο Θεός, που υπέταξε τα πάντα στο Χριστό. ²⁸Όταν, λοιπόν, θα υποταχθούν σ' αυτόν τα πάντα, τότε και ο ίδιος ο *Υιός θα υποταχθεί σ' αυτόν που έθεσε κάτω από την εξουσία του τα πάντα· έτσι ο Θεός θα βασιλέψει πλήρως πάνω σε όλα.

²⁹Σκεφτείτε ακόμα και τούτο: Όσοι βαπτίζονται για τους νεκρούς για ποιο λόγο να βαπτίζονται για χάρη τους, αν δεν υπάρχει ελπίδα αναστάσεως των νεκρών; ³⁰Κι εμείς οι ίδιοι, γιατί να διακινδυνεύουμε τη ζωή μας κάθε στιγμή; ³¹Αντικρύζω, αδερφοί μου, το θάνατο κάθε μέρα —μα την καύχηση που έχω εξαιτίας σας στο έργο του Κυρίου μας Ιησού Χριστού! ³²Αν ήταν ανθρώπινα τα κίνητρα της πάλης μου με τα θηρία στην Έφεσο, ποιο ήταν το κέρδος μου; Αν οι νεκροί δεν πρόκειται ν' αναστηθούν, τότε, όπως λέγαται, *ας φάμε και ας πιούμε, γιατί αύριο δεν θα ζούμε.*

³³Μην παρασύρεστε σε πλάνες! «Οι κακές συναναστροφές καταστρέφουν τον καλό χαρακτήρα». ³⁴Συνέλθετε, ξαναγυρίστε στο σωστό και πάψτε να αμαρτάνετε. Θα σας πω κάτι για να σας κάνω να ντραπέιτε: Μερικοί από σας δεν γνωρίζουν το Θεό.

Η ανάσταση του σώματος

³⁵Αλλά ίσως ρωτήσει κάποιος: Πώς ανα-

15,10 Β· Κορ 11,23 15,11 1,12 Γαλ 1,17-18 2,6-9 15,15 Πραξ 1,22 4,33· 5,30-32 15,17 15,3· Ρωμ 4,25 15,18 Α΄ Θεο 4,13 15,20 6,14· Κολ 1,18 15,21-22 15,45-49 Γεν 3,17-19· Ρωμ 5,12,14,18 15,22 Β· Κορ 5,17 15,23 15,51-52 Α΄ Θεο 4,16 15,24 Δν 2,44 15,25 Ψλ 110,1· Μτ 22,44 15,26 Απ 1,18 20,14 21,4 15,27 Ψλ 8,68 15,28 Ρωμ 11,36 15,30 Ρωμ 8,36 15,31 Β· Κορ 4,10-11 15,32 Β· Κορ 1,8 Ησ 22,13· Ακ 12,19-20 15,34 Ρωμ 13,11-14· Εφ 5,6-17· Μτ 22,29

σταίνονται οι νεκροί; και με τι σώμα έρχονται ξανά στη ζωή; ³⁶Ανόητε! Ο σπόρος που ρίχνεις εσύ στο χωράφι, δεν παίρνει ζωή αν πρώτα δεν πεθάνει. ³⁷Κι εκείνη την ώρα δεν σπέρνεις το σώμα του φυτού που πρόκειται να φυτρώσει, αλλά ένα γυμνό κόκκο είτε σταριού είτε κάποιου άλλου είδους. ³⁸Ο Θεός δίνει σε κάθε σπόρο το σώμα του φυτού που έχει ορίσει. Κάθε είδος σπόρου έχει δικό του είδος σώματος. ³⁹Κάθε ζωντανό πράγμα δεν έχει την ίδια σύσταση: άλλη σύσταση σώματος έχουν οι άνθρωποι, άλλη τα κτήνη, άλλη τα πτηνά και άλλη τα ψάρια. ⁴⁰Εξάλλου, υπάρχουν σώματα πάνω στον ουρανό και σώματα πάνω στη γη: άλλη όμως είναι η λαμπρότητα των ουράνιων και άλλη των επίγειων σωμάτων. ⁴¹Άλλη η λάμψη του ήλιου, άλλη της σελήνης και άλλη των άστρων· αλλά και μεταξύ των άστρων, άλλη η λάμψη του ενός και άλλη του άλλου.

⁴²Το ίδιο θα συμβεί και με την ανάσταση των νεκρών: Όταν το σώμα σαν το σπόρο μπαίνει στη γη, είναι φθαρτό· θα αναστηθεί όμως άφθαρτο. ⁴³Θάβεται άδοξο, θα αναστηθεί όμως ένδοξο· ενταφιάζεται ανίσχυρο, θα αναστηθεί όμως δυνατό. ⁴⁴Ενταφιάζεται σώμα που ήταν εμψυχωμένο από ζωική φυσική δύναμη, θ' αναστηθεί όμως ζωοποιημένο από το Πνεύμα του Θεού. Όπως υπάρχει φυσικό σώμα, υπάρχει και πνευματικό. ⁴⁵Πραγματικά, έτσι διδάσκει και η Γραφή: Στον Αδάμ, τον πρώτο άνθρωπο, δόθηκε η φυσική ζωή. Αντίθετα, στον έσχατο Αδάμ, το Χριστό, δόθηκε το Πνεύμα, και έγινε πηγή ζωής. ⁴⁶Πρώτα έρχεται το φυσικό, έπειτα το πνευματικό, όχι το αντίστροφο. ⁴⁷Ο πρώτος άνθρωπος προέρχεται από τη γη και είναι χωματένιος· ο δεύτερος άνθρωπος, ο Κύριος, προέρχεται από τον ουρανό. ⁴⁸Όπως είναι ο Αδάμ, που είναι χωματένιος, έτσι είναι και όσοι ανήκουν στον παλιό κόσμο· κι ό,τι λογής είναι ο ουράνιος άνθρωπος, ο Χριστός, τέτοιας λογής είναι κι όσοι περιμένουν τον ουράνιο κόσμο. ⁴⁹Όπως τώρα εί-

μαστε όμοιοι με τον άνθρωπο που πλάστηκε από γη, αργότερα θα μοιάσουμε μ' εκείνον που ήρθε από τον ουρανό.

⁵⁰Να τι θέλω να πω, αδερφοί μου: Άνθρωποι από σάρκα και αίμα δεν μπορούν να πάρουν μέρος στη βασιλεία του Θεού, ούτε αυτό που είναι φθαρτό μπορεί να κληρονομήσει την αφθαρσία. ⁵¹Θα σας αποκαλύψω ένα μυστήριο: δε θα πεθάνουμε όλοι· θα μεταμορφωθούμε όμας όλοι, ⁵²σε μια στιγμή, όσο θέλει το μάτι για ν' ανοιγοκλείσει, όταν ηχησει η σάλπιγγα των έσχατων καιρών. Θ' ακουστεί ο ήχος της σάλπιγγας, κι αμέσως οι νεκροί θα επιστρέψουν στη ζωή άφθαρτοι, κι εμείς οι ζωντανοί θ' αλλάξουμε το παλιό με ένα νέο σώμα. ⁵³Πρέπει αυτό που είναι φθαρτό να μεταμορφωθεί σε άφθαρτο, κι αυτό που είναι θνητό να γίνει αθάνατο. ⁵⁴Όταν αυτό το φθαρτό μεταμορφωθεί σε άφθαρτο και το θνητό μεταμορφωθεί σε αθάνατο, τότε θα πραγματοποιηθεί ο λόγος της Γραφής: Ο θάνατος αφανίστηκε· η νίκη είναι πλήρης! ⁵⁵Θάνατε, πού είναι το κεντρί της δύναμής σου; *Αδη, πού είναι η νίκη σου; ⁵⁶Τη δύναμη να πληγώνει θανάσιμα την παίρνει ο θάνατος από την αμαρτία, κι η αμαρτία παίρνει τη δύναμή της από το *νόμο. ⁵⁷Ας ευχαριστήσουμε όμως το Θεό που μας χάρισε τη νίκη δια του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ⁵⁸Λοιπόν, αγαπητοί μου αδερφοί, να γίνεστε όλο και πιο σταθεροί και αμετακίνητοι στην πίστη, και να έχετε πάντοτε όλο και περισσότερο ζήλο για την εκπλήρωση του έργου του Κυρίου, αφού ξέρετε ότι ο κόπος που καταβάλλετε για χάρη του Κυρίου δεν είναι μάταιος.

Ο έρνος για τους χριστιανούς της Ιουδαίας

16 Έρχομαι τώρα στο θέμα της συλλογής χρημάτων για τις κοινότητες της Ιουδαίας. Πράξτε κι εσείς σύμφωνα με τις οδηγίες που έδωσα στις εκκλησίες της Γαλιτίας: ²Τις Κυριακές καθένας σας ας βάζει

κατά μέρος χρήματα, μαζεύοντάς τα έτσι, ανάλογα με τα έσοδά του, ώστε να μη γίνονται συνεισφορές όταν έρθω. ³Κι όταν έρθω σ' εσάς, αυτούς που εσείς θα προκρίνετε, θα τους στείλω με συστατικά γράμματα για να φέρουν το δώρο σας στα Ίεροσόλυμα. ⁴Αν θεωρηθεί ότι θα είναι καλό να πάω κι εγώ, θα ταξιδέψουν μαζί μου.

Σχέδια για καινούρια ταξίδια

⁵Σ' εσάς θα έρθω όταν περάσω τη *Μακεδονία γιατί σκοπεύω να περιοδεύσω τη Μακεδονία. ⁶Είναι πιθανό να μείνω κοντά σας λίγο καιρό ή να περάσω και όλο το χειμώνα, ώστε να με κατευθώσετε εσείς, όπου κι αν πρόκειται να ταξιδέψω. ⁷Αυτή τη φορά δε θέλω να σας δώ περαστικός. Ελπίζω να μείνω λίγο καιρό κοντά σας, αν ο Κύριος το επιτρέψει. ⁸Στην Έφεσο θα παρατείνω τη διαμονή μου ως την *Πεντηκοστή· ⁹γιατί εδώ παρουσιάστηκαν ευκαιρίες για μεγάλη και αποτελεσματική εργασία, αλλά και πολλοί αντίπαλοι, που πρέπει να τους αντιμετωπίσω.

¹⁰Αν έρθει ο Τιμόθεος, προσέξτε να τον περιποιηθείτε έτσι, ώστε να νιώσει άνετα· γιατί κι αυτός εργάζεται για το έργο του Κυρίου όπως κι εγώ. ¹¹Δεν πρέπει λοιπόν κανείς να τον περιφρονήσει. Βοηθήστε τον να συνεχίσει το ταξίδι του ειρηνικά, για να έρθει σ' εμένα. Τον περιμένω εδώ με άλλους αδερφούς. ¹²Σχετικά με τον αδερφό Απολλώ, πολλές φορές τον πρότρεψα να έρθει σ' εσάς μαζί με τους αδερφούς, αλλά με κανένα τρόπο δε θέλησε να έρθει τώρα· θα

έρθει όμως όταν του δοθεί ευκαιρία.

Τελικές προτροπές και χαιρετισμοί

¹³Αγρυπνείτε! Μένετε στέρεοι στην πίστη! Να είστε γενναίοι και δυνατοί! ¹⁴Όλες τις πράξεις σας να τις εμπνέει η αγάπη.

¹⁵Εχω να σας ζητήσω κάτι, αδερφοί: Γνωρίζετε την οικογένεια του Στεφανά, που τα μέλη της υπήρξαν ο πρώτος καρπός του κηρύγματος στην *Αχαΐα, κι αφιέρωσαν τον εαυτό τους στην υπηρεσία των πιστών. ¹⁶Γι' αυτό κι εσείς πρέπει να ακούτε τέτοιους ανθρώπους καθώς και όποιον εργάζεται και κοπιάζει μαζί τους. ¹⁷Είμαι πολύ χαρούμενος από την παρουσία κοντά μου του Στεφανά, του Φουρτουνάτου και του Αχαϊκού, γιατί αυτοί αναπλήρωσαν το κενό της απουσίας σας. ¹⁸Μου ξεκούρασαν την ψυχή, όπως και τη δική σας. Σε τέτοιους ανθρώπους οφείλετε αναγνώριση.

¹⁹Σας στέλνουν χαιρετισμούς οι εκκλησίες της *Ασίας. Πολλούς χριστιανικούς χαιρετισμούς σας στέλνουν ο Ακύλας και η Πρίσκιλλα και όλη η εκκλησία που συναθροίζεται σπίτι τους. ²⁰Σας στέλνουν χαιρετισμούς όλοι οι αδερφοί. Χαιρετήστε ο ένας τον άλλο με αδερφικό φιλήμα.

²¹Ο χαιρετισμός αυτός γράφεται από μένα τον Παύλο με το ίδιο μου το χέρι. ²²Όποιος δεν αγαπάει τον Κύριο Ιησού Χριστό ας είναι χωρισμένος από το σώμα της εκκλησίας. Μαράν θάά — ο Κύριος έρχεται! ²³Η *χάρη του Κυρίου Ιησού να είναι μαζί σας. ²⁴Στο όνομα του Ιησού Χριστού που μας ενώνει, η αγάπη μου είναι μαζί με όλους σας. *Αμήν.

16,5 Πραξ 19,21 16,6 Ρωμ 15,24 16,7 4,19 16,8 Πραξ 2,1 16,8-9 Πραξ 19,8-10 16,10 4,17 16,12 1,12 16,13 15,38 ψλ 31,25 Εφ 6,10 16,14 8,18· Β΄ Κορ 6,6· Ρωμ 13,8-10· Ιω 13,34· Γαλ 6,10 Εφ 5,2 16,15 1,16· Ρωμ 16,5 16,18 Φιλ 2,29 Α΄ Θεσ 5,12 16,19 Απ 1,4 11 Ρωμ 16,5· Πραξ 18,2 16,20 Ρωμ 16,16 16,21 Γαλ 6,11· Κολ 4,18 Β΄ Θεσ 3,17 Φλμ 19 16,22 Γαλ 1,8-9 Απ 22,20 16,24 4,21· Β΄ Κορ 2,4 11,11 12,15· Φιλ 1,8 2,17 Α΄ Θεσ 2,8 3,12 Β΄ Τιμ 3,10 Φλμ 9

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β´

Εισαγωγή

Μετά τη συγγραφή της Α´ προς Κορινθίους επιστολής έφθασαν στην εκκλησία της Κορίνθου ιουδαίζοντες χριστιανοί ιεραπόστολοι και με το κήρυγμά τους υπονόμειαν την αποστολική αυθεντία του Παύλου, διδάσκοντας παράλληλα προς την νέα πίστη και την τήρηση του Μωσαϊκού νόμου. Ο Παύλος πληροφορείται τα γεγονότα καθώς βρίσκεται στην Έφεσο στο τέλος της τριετούς εκεί ιεραποστολικής του δραστηριότητας και επειδή δεν δέχεται τη σχετικοποίηση ή νόθευση του χριστιανικού ευαγγελίου που κήρυξε, πορεύεται πάλι προς την Κόρινθο. Καθ' οδόν λοιπόν προς την πόλη αυτήν, κάπου από την Μακεδονία, κατά το έτος 56, γράφει την Β´ προς Κορινθίους.

Στη Β´ προς Κορινθίους επιστολή δεν βρίσκουμε κανένα υπαινιγμό για τα θέματα που απασχόλησαν τον απόστολο στην Α´ επιστολή. Στην Β´ επιστολή κυριαρχεί άλλη ατμόσφαιρα και το ύφος της είναι πιο συναισθηματικό. Ο απόστολος εκδηλώνει τον πλούτο της καρδιάς του προς τα πνευματικά του παιδιά, τα οποία «στη σωτήρια οικονομία του Ιησού Χριστού, σαν πατέρας τούς γέννησε με το κήρυγμα του ευαγγελίου» και εκθέτει τις υπέρ του Χριστού κακοπάθειές του καθώς και την «ύπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων» που δέχθηκε. Όλα αυτά αναγκάζεται να τα γράψει εξαιτίας των κατηγοριών του, των ιουδαϊζόντων χριστιανών, οι οποίοι αφού τάραξαν τις εκκλησίες της Γαλατίας, ήρθαν και στην Κόρινθο για να κλονίσουν την εμπιστοσύνη των χριστιανών ως προς το κύρος του αποστολικού αξιώματος του Παύλου. Η Β´ προς Κορινθίους επιστολή, στην οποία αντιμετωπίζει ο Παύλος τις κατηγορίες αυτές (χάρη του ευαγγελίου και των χριστιανών της Κορίνθου και όχι για τον εαυτό του) και μιλάει για το μεγάλο αλλά και για τις κακοπάθειες του αποστόλου, ανήκει, μαζί με την προς Φιλήμονα, στις πιο προσωπικές και συναισθηματικές επιστολές του.

Η επιστολή αυτή μπορεί σε γενικές γραμμές να διαιρεθεί σε τρεις μεγάλες ενότητες:

Α. Η σχέση του Παύλου με την εκκλησία της Κορίνθου. Ο απόστολος πέρασε ένα πολύ μεγάλο κίνδυνο στην Μ. Ασία, τόσο που πλησίασε τα όρια του θανάτου· θέλει να το γνωρίζουν αυτό οι Κορίνθιοι, τους οποίους δεν μπόρεσε να επισκεφθεί όπως τους υποσχέθηκε, όχι από αδιαφορία αλλά ενδιαφερόμενος να μην τους λυπήσει. Στη συνέχεια υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα του αποστολικού του αξιώματος καθώς και την υπεροχή της διακονίας της νέας διαθήκης σε σχέση προς τη διακονία της παλαιάς. Η διακονία βέβαια αυτή συνοδεύεται από πολλές θλίψεις και στενοχώριες αλλά και από τη σταθερή ελπίδα ότι θα υπερνικηθεί ο θάνατος με την ανάσταση. Η διακονία εκδηλώνεται ακόμη ως πρεσβεία υπέρ του Χριστού για τη συμφιλίωση του κόσμου.

Β. Οδηγίες για τη λογία υπέρ των χριστιανών των Ιεροσολύμων.

Γ. Απολογία του Παύλου και υπεράσπιση του αποστολικού του αξιώματος. *Με ύφος γεμάτο πάθος και αγάπη για τους αναγνώστες του υπεραμύνεται ο Παύλος της αποστολικής του ιδιότητας, την οποία χαρακτηρίζει ως διακονία της νέας διαθήκης, αντιπαραθέτοντάς την προς την διακονία της παλαιάς, την οποία ασκούν οι ιουδαίζοντες.*

Διάγραμμα του περιεχομένου

Οι σχέσεις Παύλου και Κορινθίων:	1 - 7
1,12-2,17: Απολογία του Παύλου σε κατηγορίες εναντίον του	
3,1-6,10: Η δόξα του αποστολικού αξιώματος	
6,11-7,16: Η συμφιλίωση του Παύλου με τους Κορινθίους	
Η λογία για την εκκλησία των Ιεροσολύμων:	8 - 9
Αντιπάρθεση του Παύλου προς τους ψευδαποστόλους, υπεράσπιση του αποστολικού του αξιώματος:	10-13,10
Τελικές προτροπές:	13,11-13

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄

Χαιρετισμός

1 Ο Παύλος, απόστολος του Ιησού Χριστού, σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, κι ο Τιμόθεος ο αδερφός,

Προς την εκκλησία του Θεού που είναι στην Κόρινθο, καθώς και προς όλους τους πιστούς που βρίσκονται σε ολόκληρη την *Αχαΐα.

² Ευχόμεσθε ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Ευχαριστίες προς το Θεό

³ Ευλογημένοι να 'ναι ο Θεός και Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, Πατέρας που μας ελεεί και Θεός που μας δίνει κάθε είδους ενίσχυση. ⁴ Αυτός μας ενισχύει σε κάθε μας θλίψη. Έτσι, με τον ίδιο τρόπο που μας ενισχύει ο Θεός, μπορούμε κι εμείς να ενθαρρύνουμε όσους περνούν κάθε είδους θλίψη. ⁵ Όπως συμμετέχουμε στα παθήματα του Χριστού με το παραπάνω, έτσι με το παραπάνω λαμβάνουμε και την ενίσχυση του Χριστού. ⁶ Όταν περνάμε θλίψεις, αυτό γίνεται για τη δική σας ενίσχυση και σωτηρία.^a Κι όταν ο Θεός μάς ενισχύει, αυτό γίνεται για τη δική σας ενίσχυση, για να μπορείτε να υποφέρετε με υπομονή τα ίδια παθήματα που κι εμείς υποφέρουμε. ⁷ Ό,τι ελπίζουμε για σας είναι βάσιμο, γιατί ξέρουμε ότι, όπως συμπάσχετε μαζί μας, έτσι θα ενισχυθείτε κιόλας μαζί μας.

⁸ Θέλουμε να ξέρετε, αδερφοί μου, για τον κίνδυνο που αντιμετωπίσαμε στην *Ασία.

^aΟρισμένα χειρ. μεταθέτουν τις φράσεις «της ενεργουμένης εν υπομονή των αυτών παθημάτωνων και ημείς πάσχομεν» - «και η ελπίς ημών βεβαία υπέρ υμών» μετά τη φρ «είτε δε θλιβόμεθα, υπέρ της υμών παρακλήσεως και σωτηρίας»

1,1 Γαλ 1,1 Α΄ Κορ 4,17 1,3 Εφ 1,3 Α΄ Πε 1,3 1,5 4,10 Κολ 1,24 Ψλ 34,20 94,19 1,6-7 4,15 17 1,8 4,8 Πραξ 19,23 Α΄ Κορ 15,32 1,9 Ρωμ 4,17 1,10 Β΄ Τιμ 4,18 1,11 Ρωμ 15,30 4,15 1,12 Α΄ Κορ 1,31 Εβρ 13,18 Β΄ Κορ 2,17 Α΄ Κορ 1,17.19 2,13 1,14 5,12 Φιλ 2,16 1,15-16 Α΄ Κορ 16,5-6

Το μέγεθός του ήταν πράγματι υπερβολικό και ξεπερνούσε τις δυνάμεις μας, σε σημείο μάλιστα, που παραλίγο να χάσουμε και τη ζωή μας. ⁹ Το είχαμε πάρει απόφαση ότι η θανατική μας καταδίκη ήταν αναπόφευκτη: έτσι δεν ελπίζαμε πια στις δικές μας δυνάμεις, παρά μόνο στη βοήθεια του Θεού, που ανασταίνει τους νεκρούς. ¹⁰ Αυτός που μας έσωσε από έναν τέτοιο θανάσιμο κίνδυνο, θα κάνει το ίδιο και στο μέλλον. Σ' αυτόν στηρίζουμε την ελπίδα μας ότι και πάλι θα μας σώσει, ¹¹ με τη συμβολή και των δικών σας προσευχών για μας, ώστε να αποδοθούν για χάρη μας από πολλά πρόσωπα πολλές ευχαριστίες στο Θεό γι' αυτό που μας χάρισε.

Ο Παύλος αναβάλλει την επίσκεψή του στην Κόρινθο

¹² Αυτή είναι η καύχησή μας: Η συνειδησή μας μαρτυρεί ότι συμπεριφερθήκαμε στον κόσμο και πιο πολύ σ' εσάς με την απλότητα και την ειλικρίνεια που δίνει ο Θεός· όχι με ανθρώπινη σοφία αλλά με τη χάρη του Θεού. ¹³ Δε σας γράφουμε άλλα και άλλα να εννοούμε, αλλά γράφουμε αυτά ακριβώς που διαβάζετε και που καταλαβαίνετε. ¹⁴ Ελπίζω μάλιστα ότι θα τα κατανοήσετε πλήρως ως το τέλος, όπως καταλάβατε ως ένα σημείο κι εμάς, γιατί την *ημέρα του Κυρίου Ιησού, το καύχημα το δικό σας θα 'μαστε εμείς και το δικό μας θα είστε εσείς.

¹⁵ Μ' αυτή την πεποίθηση ήθελα την προηγούμενη φορά να έρθω κοντά σας, για να χαρείτε άλλη μια φορά. ¹⁶ Από σας θα α-

νέβαινα στη *Μακεδονία κι από 'κει θα ερχόμουν πάλι σ' εσάς κι εσείς θα με ξεπροβοδίζατε για την Ιουδαία. ¹⁷Μήπως άραγε αυτό το σχέδιό μου ήταν επιπόλαιο; ή μήπως αυτά που σκέφτομαι είναι σκέψεις ανθρώπινης αδυναμίας, ώστε στη σκέψη μου να μπερδεύεται το «ναι» και το «όχι»; ¹⁸Ο Θεός είναι αξιόπιστος μάρτυρας, ότι αυτά που σας είπαμε δεν είναι «ναι» και «όχι» ταυτόχρονα. ¹⁹Γιατί ο *Υιός του Θεού, ο Ιησούς Χριστός, που σας τον κηρύξαμε εγώ, ο Σιλουανός και ο Τιμόθεος, δεν ήταν «ναι» και «όχι» ταυτόχρονα, αλλά ήταν αυτός που πραγματοποίησε το «ναι» του Θεού. ²⁰Δηλαδή στο πρόσωπό του εκπληρώθηκαν όλες οι *επαγγελίες του Θεού· αυτός είναι το «ναι» του Θεού. Γι' αυτό κι εμείς δοξολογούμε το Θεό δι' αυτού λέγοντας «*αμήν». ²¹Ο Θεός, που στερεώνει και εμάς και εσάς στο Χριστό και μας έχρισε λαό του, ²²είναι ο ίδιος που με τη σφραγίδα του μας εγγυάται το μέλλον και σαν πρόγευσή του δίνει μέσα στις καρδιές μας το *Πνεύμα.

²³Μάρτυς μου ο Θεός, που γνωρίζει τα βάθη της ψυχής μου ότι δεν λέω ψέματα. Δεν ξανάρθα στην Κόρινθο, για να μη σας λυπήσω. ²⁴Αυτό δεν σημαίνει πως θέλω να σας επιβληθώ σε ζητήματα της πίστewς, γιατί σ' αυτή μένετε σταθεροί. Επειδή όμως θέλω να συμβάλω στη χαρά σας,

2 γι' αυτό έκρινα σωστό να μη σας φέρω λύπη, όταν θα 'ρθώ ξανά κοντά σας. ²Γιατί, αν εγώ σας προκαλώ λύπη, τότε θα πρέπει να παίρνω χαρά από κείνους που στενοχωρώ. ³Γι' αυτό σας έγραψα όπως σας έγραψα, ώστε όταν έρθω να μη δοκιμάσω λύπη από κείνους που έπρεπε να μου δώσουν χαρά. Είμαι απόλυτα βέβαιος πως όλοι σας πιστεύετε ότι η δική μου χαρά είναι και χαρά όλων σας. ⁴Σας έγραψα με πολλή οδύνη, με πόνο στην καρδιά και με πολλά δάκρυα, όχι για να σας στενοχωρήσω, αλλά για να γνωρίσετε την περίσσια α-

γάπη που έχω για σας.

Ο Παύλος προτείνει να συγχωρηθεί ο υπαίτιος

⁵Αν κάποιος προκάλεσε στενοχώρια, δε στενοχώρησε εμένα, αλλά όλους εσάς, ή τουλάχιστο — για να μην είμαι υπερβολικός — μερικούς από σας. ⁶Είναι αρκετή γι' αυτόν η τιμωρία που δέχτηκε από την πλειονότητα. ⁷Θα ήταν μάλιστα προτιμότερο να τον συγχωρήσετε και να τον παρηγορήσετε, για να μην καταρρεύσει από τη μεγάλη στενοχώρια. ⁸Σας παρακαλώ, λοιπόν, αποφασίστε να τον δεχτείτε με αγάπη. ⁹Γι' αυτό και σας το γράφω, για να σας δοκιμάσω αν είστε υπάκουοι σε όλα. ¹⁰Σ' όποιον εσείς συγχωρείτε κάτι, συγχωρώ κι εγώ. Γιατί κι εγώ, ό,τι έχω συγχωρήσει — αν υπήρχε κάτι να συγχωρήσω — το έκανα για χάρη σας ενώπιον του Χριστού. ¹¹Έτσι, δε θα βγει κερδισμένος από μας ο *σατανάς. Γνωρίζουμε καλά τις επιδιώξεις του.

Ο θρίαμβος του κηρύγματος του Χριστού

¹²Όταν έφτασα στην Τρωάδα για να κηρύξω το ευαγγέλιο του Χριστού, αν και μου ήταν ευνοϊκές οι περιστάσεις για το έργο του Κυρίου, ¹³δεν μπορούσα να ησυχάσω, γιατί δε συνάντησα εκεί τον αδερφό μου τον Τίτο. Γι' αυτό, λοιπόν, τους αποχαιρέτησα κι έφυγα για τη Μακεδονία.

¹⁴Ας είναι δοξασμένος ο Θεός, που μας οδηγεί πάντοτε σε θρίαμβους με τη δύναμη του Χριστού, και κάνει με το κήρυγμά μας να διαδίδεται σαν άρωμα παντού η γνώση του Χριστού. ¹⁵Γιατί εμείς είμαστε η ευωδιά του Χριστού που προσφέρεται στο Θεό, και διαδίδεται ανάμεσα και σ' όσους βαδίζουν στη σωτηρία και σ' όσους βαδίζουν στην απώλεια. ¹⁶Για τους τελευταίους είναι μυρωδιά που προέρχεται από το θάνατο και φέρνει το θάνατο· για τους άλλους είναι άρωμα που προέρχεται από τη ζωή και δίνει ζωή. Και

1,17 Α΄ Κορ 4,18-19 1,18 1,23 1,19 Πραξ 18,5 1,20 Α΄ Κορ 14,16 Απ 3,14 1,22 5,5· Εφ 1,13-14 Ρωμ 8,15-16.23 1,23 11,31· Ρωμ 1,9· Φιλ 1,8 Α΄ Θεσ 2,5· Β΄ Θεσ 2,10· 13,2 1,24 Α΄ Πε 5,3 2,1 Α΄ Κορ 4,21· Β΄ Κορ 12,21 2,3 13,10 2,4 Πραξ 20,31· Β΄ Κορ 7,8· Α΄ Κορ 16,24 2,6 7,11 2,7 Κολ 3,13 2,9 7,15 10,6 2,11 Α΄ Πε 5,8 2,12 Α΄ Κορ 16,9 2,13 Α΄ Θεσ 3,1· Β΄ Κορ 7,6.13β-14 8,6 16 23 12,18· Γαλ 2,1 3· Β΄ Τιμ 4,10 Τιτ 1,4· Β΄ Κορ 7,5· Πραξ 20,1 2,15 Α΄ Κορ 1,18 2,16 3,5-6

ποιος είναι άξιος για ένα τέτοιο έργο; ¹⁷Εμείς πάντως δεν είμαστε όπως οι άλλοι που εμπορεύονται το λόγο του Θεού, αλλά μιλάμε με ειλικρίνεια μπροστά στο Θεό, σαν υπηρέτες του Χριστού σταλμένοι από το Θεό.

Ο νόμος και το Πνεύμα

3 Μήπως αρχίζουμε πάλι να συστήνουμε τον εαυτό μας; Ή μήπως χρειαζόμαστε, όπως μερικοί, συστατικές επιστολές για σας ή από σας; ²Εσείς είστε η συστατική επιστολή για το ποιοι είμαστε. Αυτή είναι γραμμένη μέσα στις καρδιές μας και μπορούν να τη διαβάζουν και να την καταλαβαίνουν όλοι οι άνθρωποι. ³Είναι φανερό πως εσείς είστε συστατική επιστολή, γραμμένη από το Χριστό με τη δική μας φροντίδα. Πρόκειται για μια επιστολή που δε γράφτηκε με μελάνι, αλλά με το *Πνεύμα του αληθινού Θεού* δε γράφτηκε πάνω σε πέτρινες πλάκες, αλλά πάνω σε πλάκες ανθρώπινες, στις καρδιές σας.

⁴Τη βεβαιότητα αυτή μας την έδωσε ο Θεός μέσω του Χριστού. ⁵Δηλαδή εμείς δεν είμαστε από μόνοι μας ικανοί να θεωρήσουμε ότι κάτι προέρχεται από μας τους ίδιους· αλλά η ικανότητά μας προέρχεται από το Θεό. ⁶Αυτός μας αξίωσε να υπηρετήσουμε τη νέα *διαθήκη, όχι το γράμμα του *νόμου, αλλά το Πνεύμα του Θεού. Γιατί το γράμμα του νόμου οδηγεί στο θάνατο, ενώ το Πνεύμα δίνει ζωή.

⁷Η *διαθήκη του Μωυσή, που ήταν χαραγμένη σε λίθινες πλάκες και οδηγούσε στο θάνατο, εγκαινιάστηκε με λαμπρότητα. Οι Ισραηλίτες δεν μπορούσαν να τον ατενίσουν εξαιτίας της λαμπρότητας του προσώπου του, αν και η λαμπρότητα εκείνη ήταν πρόσκαιρη. ⁸Η διαθήκη του Πνεύματος δεν πρέπει να παρουσιάζεται με μεγαλύτερη λαμπρότητα στο έργο των διακόνων της; ⁹Αν το έργο της διαθήκης που οδηγούσε στην κα-

ταδίκη το συνόδευε λαμπρότητα, πολύ περισσότερη είναι η λαμπρότητα του έργου που οδηγεί στη σωτηρία. ¹⁰Πραγματικά, η δόξα στην περίπτωση εκείνη δε συγκρίνεται με τη λαμπρότητα της νέας διαθήκης. ¹¹Γιατί, αν εκείνο που έμελλε να καταργηθεί δόθηκε με λαμπρότητα, μεγαλύτερη λαμπρότητα συνοδεύει αυτό που διαρκεί αιώνια.

¹²Επειδή, λοιπόν, έχουμε μια τέτοια ελπίδα, γι' αυτό μιλάμε τόσο ξεκάθαρα. ¹³Δεν κάνουμε όπως ο Μωυσής, που έβαζε κάλυμμα στο πρόσωπό του, για να μην αντικρύσουν οι Ισραηλίτες μια λαμπρότητα που έμελλε να σβήσει. ¹⁴Το μυαλό τους όμως ήταν σκοτισμένο. Και μέχρι σήμερα υπάρχει το ίδιο κάλυμμα· το βάζουν όταν διαβάζουν την Παλαιά Διαθήκη, και δεν αφαιρείται, γιατί μόνο με τον Ιησού Χριστό καταργείται. ¹⁵Ακόμη μέχρι σήμερα, όποτε διαβάζουν τα βιβλία του Μωυσή, το κάλυμμα αυτό υπάρχει στη σκέψη τους. ¹⁶Όταν όμως επιστρέφει κανείς στον Κύριο, το κάλυμμα αφαιρείται, όπως συνέβαινε με το Μωυσή. ¹⁷Η λέξη «Κύριος» εδώ σημαίνει το Πνεύμα· και όπου υπάρχει το Πνεύμα του Κυρίου εκεί υπάρχει και ελευθερία. ¹⁸Όλοι, εμείς, λοιπόν, χωρίς κάλυμμα στο πρόσωπο, κοιτάζουμε σαν σε καθρέφτη τη λαμπρότητα του Κυρίου και μεταμορφωνόμαστε σ' αυτήν τη λαμπρή εικόνα του· με την ενέργεια του Κυρίου, που είναι το Πνεύμα, βαδίζουμε από δόξα σε δόξα.

Η βοήθεια του Θεού στο έργο του Ευαγγελίου

4 Ο Θεός μάς ελέησε και μας εμπιστεύτηκε αυτό το έργο, γι' αυτό δε χάνουμε το θάρρος μας. ²Εμείς όμως απαρνηθήκαμε τις σκοτεινές και άτιμες πράξεις. Δε συμπεριφερόμαστε με πανουργία ούτε νοθεύουμε το λόγο του Θεού. Αντίθετα, φανερώνουμε την αλήθεια και συστήνουμε τους εαυτούς μας στον καθένα που η συνείδησή του είναι καθαρή ενώπιον του Θεού. ³Αν α-

2,17 4,2 Φιλ 1,15-17 Α΄ Θεσ 2,3 5 10 Α΄ Πε 4,11 3,1 5,12 10,12΄ Πραξ 18,27 3,2 Α΄ Κορ 9,1-2 3,3 Εφ 24,12΄ Ιερ 31,33΄ Ιεζ 36,26 3,5 2,16 Ρωμ 15,18 3,6 Α΄ Κορ 11,25΄ Ρωμ 7,5-6 8,2 6 10 Ιω 6,63 3,7 Εφ 34,29-30 3,9 Γαλ 3,10 Ρωμ 8,2 3,3 1,13 Εφ 34,33-35 3,14 Ησ 6,10 3,16 Εφ 34,34 3,17 Ρωμ 8,2 Γαλ 5,1 1,13 Ιω 8,32 3,6 3,18 4,6 Α΄ Κορ 2,7 4,1 3,4 6 4,2 2,17΄ 6,4 4,3 Α΄ Κορ 1,18

κόμη φαίνεται συγκαλυμμένο το μήνυμα της σωτηρίας, που εμείς κηρύττουμε, είναι συγκαλυμμένο για όσους οδεύουν προς την καταστροφή. ⁴Γιατί ο *σταναός, ο θεός αυτού του *αιώνα, έχει τυφλώσει τη σκέψη των απίστων, ώστε να μην μπορούν να δουν το φως του ευαγγελίου, που αποκαλύπτει τη *δόξα του Χριστού, ο οποίος είναι εικόνα του Θεού. ⁵Εμείς δεν κηρύττουμε τον εαυτό μας, αλλά τον Ιησού Χριστό ως *Κύριο, και τους εαυτούς μας δούλους σας για χάρη του Ιησού. ⁶Ο Θεός που είπε να λάμψει φως μέσα από το σκοτάδι, αυτός ο ίδιος έλαμψε μέσα στις καρδιές μας και μας φώτισε να γνωρίσουμε τη *δόξα του στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

⁷Αλλά εμείς που έχουμε αυτόν το θησαυρό είμαστε σαν τα πήλινα δοχεία· έτσι γίνεται φανερό πως η υπερβολική αξία του θησαυρού αυτού προέρχεται από το Θεό κι όχι από μας. ⁸Αν και μας πιέζουν από παντού, δε μας καταβάλλουν. Βρισκόμαστε σε αδιέξοδο, όμως δεν απελπιζόμαστε. ⁹Μας καταδιώκουν, ο Θεός όμως δε μας εγκαταλείπει. Μας ρίχνουν κάτω, μα δε χάνουμε τον αγώνα. ¹⁰Συνεχώς υποφέρουμε σωματικά μετέχοντας έτσι στο θάνατο του Κυρίου Ιησού, για να φανερωθεί στο πρόσωπό μας η ζωή του αναστημένου Ιησού. ¹¹Δηλαδή είμαστε ζωντανόι, αλλά εκθέτουμε συνεχώς τον εαυτό μας στο θάνατο για χάρη του Ιησού, ώστε να φανερωθεί στο θνητό μας σώμα η ζωή του Ιησού. ¹²Ετσι, εμάς μας απειλεί συνεχώς ο θάνατος, ενώ εσείς κερδίζετε τη ζωή. ¹³Έχουμε, λοιπόν, την ίδια εμπιστοσύνη στο Θεό, που αναφέρει η *Γραφή: *Εμπιστεύτηκα τον εαυτό μου στο Θεό, γι' αυτό και μίλησα*. Κι εμείς έχουμε εμπιστοσύνη στο Θεό, γι' αυτό και κηρύττουμε. ¹⁴Ξέρουμε ότι ο Θεός, που ανέστησε τον Κύριο Ιησού, θα αναστήσει και εμάς δια του Ιησού

και θα μας παρουσιάσει μπροστά του μαζί σας. ¹⁵Όλα, λοιπόν, γίνονται για σας. Έτσι, όσο πιο πολλοί δεχτούν τη χάρη τόσο πιο μεγάλη θα είναι η ευχαριστία και η δοξολογία προς το Θεό.

¹⁶Γι' αυτό, λοιπόν, δε χάνουμε το θάρρος μας. Μπορεί εξωτερικά να βαδίζουμε στο θάνατο, εσωτερικά όμως, μέρα με την ημέρα, η ζωή μας ανανεώνεται. ¹⁷Γιατί ό,τι προσωρινά ασκεί μια ελαφριά πίεση πάνω μας μας προετοιμάζει για ολοένα και μεγαλύτερο πλούτο αιώνιας δόξας. ¹⁸Δε στοχεύουμε σ' αυτά που φαίνονται, αλλά σ' αυτά που δε φαίνονται· γιατί αυτά που φαίνονται είναι πρόσκαιρα, ενώ εκείνα που δε φαίνονται είναι αιώνια.

Η πρόσκαιρη και η αιώνια κατοικία

5 Ξέρουμε πως, αν η επίγεια σκηνή που κατοικούμε, δηλαδή το σώμα μας, διαλυθεί, έχουμε στους ουρανοί κατοικία αιώνια, οικοδομημένη από το Θεό κι όχι από ανθρώπινα χέρια. ²Γι' αυτό τώρα στεναζούμε, περιμένοντας με λαχτάρα να ντυθούμε το ουράνιο σώμα μας. ³Κι αν αποβάλουμε το επίγειο σώμα,β δε θα μείνουμε γυμνοί. ⁴Γιατί εμείς που είμαστε μέσα σ' αυτό το σώμα στεναζούμε από το βάρος του. Όχι πως θέλουμε να το αποβάλουμε, αλλά θέλουμε να ντυθούμε ένα καινούριο. Έτσι η ζωή θα νικήσει το θάνατο. ⁵Αυτός που μας προετοίμασε γι' αυτό το άφθαρτο σώμα είναι ο Θεός. Αυτός μας έδωσε το *Πνεύμα ως εγγύηση.

⁶Ας έχουμε, λοιπόν, πάντα θάρρος κι ας ξέρουμε ότι όσο ζούμε σ' αυτό το σώμα είμαστε μακριά από τον Κύριο. ⁷Ζούμε τώρα με την πίστη· δε βλέπουμε καθαρά. ⁸Αλλά έχουμε θάρρος, και προτιμάμε να βγούμε απ' αυτό το σώμα και να πάμε κοντά στον Κύριο. ⁹Γι' αυτό κι αγωνιζόμαστε με ζήλο,

*β*Κι αν σώμα Πολλά χερ έχουν «ενδυσάμενοι» = «Κι αν ντυθούμε το ουράνιο σώμα»

4,4 Εφ 2,2 Ιω 12,31 Κολ 1,15· Εβρ 1,3 4,5 1,24 4,6 Γεν 1,3 Ησ 9,1 Β΄ Κορ 3,18 Α΄ Πε 2,9 4,8 1,8 7,5 11,23-29 4,10 1,5 Γαλ 6,17 Ρωμ 6,8· Φιλ 3,10-11 4,11 Ρωμ 8,35-36· Α΄ Κορ 15,31 4,12 Κολ 1,24 4,13 Ψλ 116,10 4,14 Α΄ Κορ 6,14 Ρωμ 8,11 4,15 1,5-6 1,11· 9,11 15 4,16 Εφ 3,16 4,17 3,18 Ρωμ 5,2 Α΄ Πε 1,6-7 4,18 Ρωμ 8,25 Εβρ 11,5 1,1 Ιωβ 4,21· Β΄ Πε 1,14 5,2 Ρωμ 8,23-24 5,4 Α΄ Κορ 15,53-54 5,5 1,22 5,7 Α΄ Κορ 13,12 Α΄ Πε 1,8-9 5,8 Φιλ 1,23 5,9 Κολ 1,10 Α΄ Θεσ 4,1

για να είμαστε ευάρεστοι στο Θεό είτε μένοντας στο σώμα είτε βγαίνοντας απ' αυτό. ¹⁰Γιατί όλοι μας πρέπει να παρουσιαστούμε μπροστά στο βήμα του Χριστού, για να πάρει καθένας την αμοιβή του ανάλογα με τα όσα καλά ή κακά έπραξε σ' αυτή τη ζωή.

Η συμφιλίωση με το Θεό μέσω του Χριστού

¹¹Επειδή, λοιπόν, ξέρουμε πόσο φοβερή θα είναι η παρουσία του Κυρίου, προσπαθούμε να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των ανθρώπων. Ο Θεός μάς ξέρει καλά. Ελπίζω να μας έχετε μάθει κι εσείς καλά. ¹²Δε σας συστήνουμε πάλι τον εαυτό μας, αλλά σας δίνουμε αφορμή να καυχηθείτε για μας. Έτσι θα μπορείτε να αντιτάξετε κάτι σε όσους καυχώνται για εξωτερικά πράγματα κι όχι για τον ψυχικό τους κόσμο. ¹³Όταν φαινόμαστε σαν παράφρονες, αυτό γίνεται για χάρη του Θεού· όταν είμαστε σώφρονες, αυτό γίνεται για χάρη δική σας. ¹⁴Μας διακατέχει η αγάπη του Χριστού, αφού ξεκινάμε με την πεποίθηση πως ένας πέθανε για χάρη όλων, πράγμα που σημαίνει πως όλοι πέθαναν. ¹⁵Πέθανε για χάρη όλων· κι αυτό σημαίνει ότι όσοι ζουν δεν μπορούν να ζουν πια για τον εαυτό τους, αλλά για κείνον που πέθανε κι αναστήθηκε γι' αυτούς.

¹⁶Εμείς πια δεν κρίνουμε κανέναν με ανθρώπινα κριτήρια. Κι αν κάποτε βλέπαμε το Χριστό από την ανθρώπινη πλευρά μόνο, τώρα πια δεν τον βλέπουμε έτσι. ¹⁷Όταν κάποιος ανήκει στο Χριστό είναι μια καινούρια δημιουργία. Τα παλιά πέρασαν· όλα έχουν γίνει καινούρια. ¹⁸Κι όλα αυτά προέρχονται από το Θεό, που μας συμφιλίωσε μαζί του δια του Χριστού, κι ανέθεσε σ' εμάς να υπηρετήσουμε στο έργο της συμφιλίωσης. ¹⁹Δηλαδή, ο Θεός ήταν αυτός που στο πρόσωπο του Χριστού συμφιλίωσε τον κόσμο μαζί του, χωρίς να καταλογίσει στους ανθρώπους τα παραπτώματά τους, κι επίσης

ανέθεσε σ' εμάς να αναγγείλουμε το γεγονός της συμφιλίωσης. ²⁰Εμείς ενεργούμε σαν πρεσβευτές του Χριστού. Μέσα από τα δικά μας λόγια είναι σαν να σας παρακαλεί ο Θεός. Στο όνομα του Χριστού, λοιπόν, σας παρακαλούμε: Συμφιλιωθείτε με το Θεό! ²¹Αυτόν που δεν είχε γνωρίσει αμαρτία, τον φόρτωσε ο Θεός με όλη την αμαρτία για χάρη μας, για να μπορέσουμε εμείς μέσω εκείνου να βρούμε τη σωτηρία κοντά στο Θεό.

6 Συνεργάτες του Θεού καθώς είμαστε, σας παρακαλούμε να μην αφήσετε να πάει χαμένη η χάρη του Θεού που δεχτήκατε, ²γιατί η Γραφή λέει: *Στον καιρό της χάριτος σε άκουσα, και την ημέρα της σωτηρίας σε βοήθησα.* Τώρα, λοιπόν, είναι ο καιρός της χάριτος, τώρα είναι η ημέρα της σωτηρίας. ³Κανένα πρόσκομμα δε φέρνουμε σε κανένα, για να μη δυσφημηθεί το έργο μας. ⁴Αντίθετα, με κάθε τρόπο συστήνουμε τον εαυτό μας σαν υπηρέτες του Θεού: με τη μεγάλη υπομονή μας, με τις θλίψεις, με τις δυσχέρειες, τις στενοχώριες, ⁵τις κακοποιήσεις, τις φυλακίσεις, τις εναντίον μας εξεγέρσεις, τις ταλαιπωρίες, τις αγρύπνιες, την πείνα. ⁶Συστήνουμε τους εαυτούς μας με την εντιμότητα, τη γνώση της αλήθειας, την ανεκτικότητα, την καλοσύνη, τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος, την ανυπόκριτη αγάπη, ⁷με το κήρυγμα για την αλήθεια, με τη δύναμη του Θεού, με τα όπλα της σωτηρίας τα επιθετικά και τα αμυντικά. ⁸Δοκιμάζουμε δόξα και ατίμωση, δυσφήμιση και έπαινο. Μας θεωρούν λαοπλόους, και όμως λέμε την αλήθεια: ⁹μας αγνοούν και όμως γινόμαστε γνωστοί· φτάνουμε στο θάνατο, και να που ζούμε· μας βασανίζουν, αλλά δεν πεθαίνουμε· ¹⁰μας προξενούν στενοχώριες κι όμως πάντοτε χαιρόμαστε· είμαστε φτωχοί, κάνουμε όμως πολλούς να πλουτίσουν· τίποτα δεν έχουμε και τα πάντα κατέχουμε.

5,10 Α΄ Κορ 3,13-15 4,5 Β΄ Κορ 11,15 Φιλ 3,19 Β΄ Θεο 1,7-10 Ρωμ 2,6 Πραξ 17,31· Ησ 2,12 Δν 7,9-10· 12,2 5,11 4,2 6,4 Α΄ Κορ 9,22 5,12 3,1 1,14 5,14 Ρωμ 8,35 Γαλ 2,20 Εφ 3,19· 5,2 25 Α΄ Ιω 3,16 Ιω 17,23 5,15 Ρωμ 6,3-4 7,4 14,7-9 5,17 Ρωμ 6,4 Γαλ 6,15· Εφ 4,24· Απ 21,5 Ησ 43,19 5,18 Ρωμ 5,10 5,19 Ρωμ 3,24-26 Κολ 1,20 5,20 Μτ 10,40 Ησ 52,7 5,21 Ιω 8,46 Εβρ 4,15 Α΄ Κορ 1,30 Ρωμ 8,3 Γαλ 3,13 6,1 Α΄ Κορ 15,10 Ρωμ 5,2 6,2 Ησ 49,8 Λκ 4,19-21 6,4 3,1· 4,2 6,5-10 11,23-29 6,6 Α΄ Τιμ 4,12 Γαλ 5,22-23· 8,24 Α΄ Κορ 13,4-7 16,24 Ρωμ 12,9 6,7 10, 4-5 Α΄ Κορ 2,4· 16,24 Ρωμ 13,12 6,9 4,10 6,10 7,4· Ρωμ 5,3 12,12 Φιλ 4,12-13

¹¹ Σας μιλήσαμε με ειλικρίνεια, Κορίνθιοι. Σας ανοίξαμε διάπλατα την καρδιά μας. ¹² Δε σας κλείσαμε την καρδιά μας· εσείς κλείσατε τη δική σας. ¹³ Σας μιλάω σαν παιδιά μου. Κάντε κι εσείς το ίδιο μ' εμάς. Ανοίξτε κι εσείς διάπλατα τις καρδιές σας.

Ο ναός του αληθινού Θεού

¹⁴ Μην κάνετε αταίριαστους δεσμούς με απίστους. Γιατί ποια σχέση μπορεί να έχει η δικαιοσύνη με την ανομία; ή τι κοινό υπάρχει ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι; ¹⁵ Ποια συμφωνία μπορεί να γίνει ανάμεσα στο Χριστό και στο διάβολο; ή τι έχει να μοιράσει ο πιστός με τον άπιστο; ¹⁶ Μπορεί να υπάρχουν στον ίδιο τόπο ο ναός του Θεού και ο ναός των ειδώλων; Εσείς είστε ναός του αληθινού Θεού, όπως ο ίδιος είπε: *Θα κατοικήσω ανάμεσά τους και θα πορεύομαι μαζί τους. Θα είμαι Θεός τους, κι αυτοί θα είναι λαός μου.* ¹⁷ Γι' αυτό λέει ο Κύριος: *Φύγετε μακριά απ' αυτούς και αποχωριστείτε τους. Μην αγγίζετε ακάθαρτο πράγμα, κι εγώ θα σας δεχτώ.* ¹⁸ Θα είμαι για σας ο Πατέρας, κι εσείς θα είστε γιοι και θυγατέρες μου, λέει ακόμα ο παντοκράτορας Κύριος.

7 Αφού λοιπόν, αγαπητοί μου, έχουμε αυτές τις υποσχέσεις, ας καθαρίσουμε τους εαυτούς μας από καθετί που μολύνει το σώμα και την ψυχή. Ας ζήσουμε μια άγια ζωή με φόβο Θεού.

Η στενοχώρια και η χαρά του Παύλου

² Δώστε μας λίγο χώρο στην καρδιά σας. Κανέναν δεν αδικήσαμε, κανέναν δεν καταστρέψαμε, κανέναν δεν εκμεταλλευτήκαμε. ³ Δεν τα λέω αυτά για να σας κατακρίνω· σας είπα και πρωτύτερα ότι είστε μέσα στην καρδιά μας, είστε ενωμένοι μαζί μας στη ζωή και στο θάνατο. ⁴ Σας μιλάω τελείως ανοιχτά. Είμαι πολύ περήφανος για σας. Η συμπεριφορά σας με γέμισε παρηγοριά. Η

χαρά μου ξεχείλισε και σκέπασε όλες τις στενοχώριες που περνάμε.

⁵ Όταν ήρθαμε στη Μακεδονία, πουθενά δε βρήκαμε ησυχία. Αντίθετα, από παντού μας περίμεναν δυσκολίες· πόλεμοι απ' έξω, ανησυχίες από μέσα. ⁶ Ο Θεός όμως, που παρηγορεί τους ταπεινούς, παρηγόρησε κι εμάς με την παρουσία του Τίτου. ⁷ Κι όχι μόνο με την παρουσία του, αλλά και με την παρηγοριά που του δώσατε. Μας είπε για την έντονη επιθυμία σας, για τα κλάματά σας και το ζήλο σας για μένα. Αυτό μ' έκανε να χαρώ ακόμα περισσότερο. ⁸ Γιατί, αν και σας στενοχώρησα με το γράμμα μου, δε μετανιώνω. Αν και τότε υπήρχε λόγος να μετανιώσω — γιατί βλέπω πως το γράμμα εκείνο, έστω και προσωρινά, σας λύπησε — ⁹ τώρα όμως χαίρομαι, όχι γιατί στενοχωρηθήκατε, αλλά γιατί η στενοχώρια εκείνη, που την αντιμετώπισατε σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, σας οδήγησε στη μετάνοια. Έτσι, δε ζημιωθήκατε σε τίποτε από μας. ¹⁰ Γιατί η λύπη που αντιμετωπίζεται σύμφωνα με το θέλημα του Θεού οδηγεί στη μετάνοια, κι αυτή καταλήγει στη σωτηρία, για την οποία κανένας δε μετανιώνει. Αντίθετα, η λύπη που προέρχεται από ανθρώπινα προβλήματα οδηγεί στο θάνατο. ¹¹ Αυτή, λοιπόν, η ίδια η λύπη, που είναι σύμφωνη με το θέλημα του Θεού, να τώρα πόση προθυμία σας έδωσε, πόση ανάγκη για απολογία αισθανθήκατε, πόση αγανάκτηση για τον υπαίτιο, πόσο φόβο για τις συνέπειες, πόση επιθυμία να με δείτε, πόσο ζήλο, πόση επιθυμία τιμωρίας του κακού! Με όλα αυτά αποδείξατε ότι σ' αυτή την υπόθεση είστε αθώοι. ¹² Επομένως, αν και σας έγραψα, δεν το έκανα για να τιμωρηθεί αυτός που διέπραξε το αδίκημα ούτε για να ικανοποιηθεί αυτός που αδικήθηκε, αλλά το έκανα για να γίνει ολοφάνερος ενώπιον του Θεού ο ζήλος σας για μας. ¹³ Γι' αυτό και παρηγορηθήκαμε.

ΥΕσείς είστε Άλλα χειρ. έχουν «ημείς εσμέν» = «εμείς είμαστε».

6,13 Α΄ Κορ 4,14 6,14-16 Εφ 5,5-11· Α΄ Κορ 6,9-13· 10,21 6,16 Α΄ Κορ 3,16 6,16β Λευ 26,12 Ιεζ 37,27 6,17 Ησ 52,11· Απ 18,4 6,18 Β΄ Σαμ 7,14 και Ησ 43,6 Αμ 4,13· Απ 11,17 7,1 Α΄ Ιω 3,3 7,2 6,13· 12,17 7,3 6,11· Φιλ 1,7 7,4 6,10 7,5 2,13 4,8 7,6 1,3-4 2,13 7,8 2,4 7,11 2,5-6 7,12 2,9

Αλλά εκτός απ' την παρηγοριά που μας δώσατε, χαρήκαμε πολύ περισσότερο για τη χαρά του Τίτου, γιατί πολύ ευχαριστήθηκε από τη συμπεριφορά όλων σας. ¹⁴Αν κατά κάποιον τρόπο καυχήθηκα σ' αυτόν για σας, δεν ντροπιάσηκα. Αντίθετα, όπως όλα όσα κηρύξαμε σ' εσάς αποδείχτηκαν αληθινά, έτσι και η καύχησή μας στον Τίτο αποδείχτηκε αληθινή. ¹⁵Η καρδιά του είναι πιο πολύ κοντά σας, γιατί θυμάται την υπακοή όλων σας και το ότι τον δεχθήκατε με φόβο και τρόμο. ¹⁶Χαίρομαι γιατί μπορώ να σας έχω απόλυτη εμπιστοσύνη.

Η εισφορά για την εκκλησία της Ιερουσαλήμ

8 Σας πληροφορώ, αδερφοί μου, τι κατόρθωσε η χάρη που έδωσε ο Θεός στις εκκλησίες της Μακεδονίας. ²Μέσα στις πολλές δοκιμασίες και θλίψεις που πέρασαν, η χαρά τους ήταν τόσο μεγάλη, κι η εσχάτη φτώχεια τους ξεχειλίσει σε μια πλούσια γενναιοδωρία. ³Σας βεβαιώνω ότι πρόσφεραν σύμφωνα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, και μάλιστα παραπάνω απ' αυτές, χωρίς κανένας να τους το ζητήσει. ⁴Με πολλά παρακάλια μάς ζητούσαν να τους κάνομε τη χάρη να πάρουν μέρος στην προσφορά για τους χριστιανούς της Ιερουσαλήμ. ⁵Και δεν πρόσφεραν μόνο αυτά που περιμέναμε, αλλά πρώτα δόθηκαν οι ίδιοι στον Κύριο και σ' εμάς, σύμφωνα με το θέλημα του Θεού. ⁶Υστερα από αυτό παρακαλέσαμε τον Τίτο, αφού πια έκανε την αρχή, να ολοκληρώσει αυτό το έργο της προσφοράς και μεταξύ σας. ⁷Όπως, λοιπόν, υπερέχετε σε όλα, στην πίστη και στο λόγο, στη γνώση, στο ενδιαφέρον που δείχνετε για όλους κι όπως αποδέχεστε την αγάπη μας για σας, έτσι να υπερέχετε και σ' αυτό το έργο της ελεημοσύνης.

⁸Δεν το λέω σαν διαταγή, αλλά σας μιλώ για το ζήλο των άλλων, για να σας παρακινήσω ν' αποδείξετε τη γνησιότητα και της δικής σας αγάπης. ⁹Γνωρίζετε, βέβαια, τη

χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού· ήταν πλούσιος κι έγινε για χάρη σας φτωχός, για να μπορέσετε εσείς να πλουτίσετε με τη φτώχεια εκείνου. ¹⁰Πάνω σ' αυτό σας δίνω τη γνώμη μου: Αυτό συμφέρει σ' εσάς, που από πέρυσι αρχίσατε πρώτοι όχι μόνο να κάνετε, αλλά και να θέλετε αυτό το έργο. ¹¹Τώρα, ολοκληρώστε αυτό το έργο, ώστε, όπως υπήρχε η πρόθυμη βούληση σας, έτσι να πραγματοποιηθεί και η εκτέλεσή του ανάλογα με τις δυνατότητές σας. ¹²Γιατί, όταν υπάρχει η προθυμία, η προσφορά είναι ευπρόσδεκτη με όσα έχει κανείς κι όχι με όσα δεν έχει. ¹³Σκοπός βέβαια δεν είναι να στερηθείτε εσείς για να ανακουφίσετε τους άλλους, αλλά να υπάρχει σε όλους ισότητα. ¹⁴Στην παρούσα περίπτωση, το δικό σας περίσσευμα θα προστεθεί στο υστέρημα εκείνων, ώστε μια άλλη φορά το δικό τους περίσσευμα να προστεθεί στο δικό σας υστέρημα και να υπάρξει έτσι ισότητα. ¹⁵Όπως λέει η "Γραφή, *αυτός που μάζευε πολύ δεν είχε περίσσευμα, κι αυτός που μάζευε λίγο δεν είχε υστέρημα.*

Ο Τίτος και οι δύο ανώνυμοι συνεργάτες

¹⁶Ας ευχαριστήσουμε το Θεό, που έδωσε στην καρδιά του Τίτου το ίδιο ενδιαφέρον για σας. ¹⁷Γιατί όχι μόνο αποδέχτηκε την παράκλησή μου, αλλά φάνηκε πολύ πιο πρόθυμος κι ήρθε κοντά σας αυτοπροαίρετα. ¹⁸Μαζί του στείλαμε και τον αδερφό, που επαινείται από όλες τις εκκλησίες για το έργο που προσφέρει στη διάδοση του ευαγγελίου. ¹⁹Κι όχι μόνο αυτό, αλλά και τον εξέλεξαν οι εκκλησίες να ταξιδέψει μαζί μας στο έργο της μεταφοράς της δωρεάς αυτής, για να δοξαστεί ο ίδιος ο Κύριος και να ενισχυθεί η δική μας προθυμία. ²⁰Έτσι θέλαμε να προφυλαχτούμε από όποιον θα μας κατηγορούσε για τον τρόπο που διαχειριστήκαμε ένα τόσο μεγάλο ποσό. ²¹Εμείς φροντίζουμε οι αποφάσεις μας να είναι σωστές και απέναντι στον Κύριο αλλά και απέναντι στους ανθρώπους. ²²Μαζί μ' αυτούς στείλα-

με και τον αδερφό μας, που τον δοκιμάσαμε σε πολλές περιπτώσεις και τον βρήκαμε πολύ πρόθυμο. Τώρα μάλιστα δείχνει πολύ μεγαλύτερη προθυμία, επειδή έχει πολλή εμπιστοσύνη στη γενναιοδωρία σας. ²³ Για τον Τίτο σας λέω ότι είναι σύντροφός μου και συνεργάτης στο έργο μου για σας. Όσο για τους αδερφούς μας, είναι απεσταλμένοι των εκκλησιών κι εργάζονται για τη δόξα του Χριστού. ²⁴ Αποδείξτε, λοιπόν, στις εκκλησίες με τη συμπεριφορά σας απέναντι σ' αυτούς ότι τους αγαπάτε κι ότι εμείς δίκαια καυχόμαστε για σας.

Προτροπές για την καλύτερη απόδοση του εράνου

9 Για τη βοήθεια προς τους αδερφούς χριστιανούς, το βρίσκω περιττό να σας γράψω. ² Ξέρω καλά την προθυμία σας, που με κάνει να καυχώμαι στους *Μακεδόνες για σας, ότι η *Αχαΐα είναι από πέρυσι έτοιμη. Ο ζήλος σας έχει ξεσηκώσει τους περισσότερους. ³ Στέλνω τους αδερφούς κι είμαι βέβαιος πως η καύχησή μου για σας δε θα αποδειχθεί αβάσιμη σ' αυτό το σημείο, αλλά θα είστε προετοιμασμένοι, όπως το έχω πει. ⁴ Τώρα φοβάμαι πως, αν έρθουν μαζί μου Μακεδόνες και σας βρουν απροετοίμαστους, θα ντροπιαστούμε εμείς — για να μην πω εσείς — που με τόση βεβαιότητα καυχόμαστε. ⁵ Θεώρησα, λοιπόν, αναγκαίο να παρακαλέσω τους αδερφούς να έρθουν σ' εσάς πιο πριν, για να προετοιμάσουν τη δική σας προσφορά στη συνεισφορά που είχατε ήδη υποσχεθεί. Θέλω να ετοιμάσετε την εισφορά με γενναιοδωρία προαιρετική κι όχι με τσιγκουνιά.

⁶ Πρέπει να ξέρετε πως όποιος σπέρνει με φειδώ θα έχει λίγη σοδειά· κι όποιος σπέρνει απλόχερα η σοδειά του θα είναι άφθονη. ⁷ Ο καθένας ας δώσει ό,τι του λέει η καρδιά του χωρίς να στενοχωριέται ή να εξαναγκάζεται, γιατί «ο Θεός αγαπάει αυτόν

που δίνει με ευχαρίστηση». ⁸ Ο Θεός έχει τη δύναμη να σας χορηγήσει πλουσιοπάροχα κάθε δωρεά, ώστε να είστε πάντοτε σε όλα τελειώς αυτόρκεις, και να δίνετε με το παραπάνω για κάθε καλό σκοπό. ⁹ Το λέει κι η *Γραφή: *Σκόρπισε, έδωσε στους φτωχούς, η αγαθοεργία του θα διαρκεί αιώνια.* ¹⁰ Αυτός που δίνει στο σποριά το σπόρο και το ψωμί για να τραφεί, θα δώσει και θα πληθύνει^δ τους καρπούς της αγαθοεργίας σας. ¹¹ Ο Θεός θα σας κάνει πλούσιους σε όλα, για να μπορείτε να δίνετε γενναιόδωρα. Αυτοί που θα πάρουν από μας τη δική σας εισφορά θα ευχαριστούν το Θεό. ¹² Γιατί η συνεισφορά σ' αυτόν τον έρανο όχι μόνο θα αναπληρώσει τις ελλείψεις των χριστιανών της Ιερουσαλήμ, αλλά και θα δώσει αφορμή για πάρα πολλές ευχαριστίες στο Θεό. ¹³ Όταν πάρουν αυτή την προσφορά, θα δοξάζουν το Θεό, επειδή ομολογείτε έμπρακτα το ευαγγέλιο του Χριστού και συμμετέχετε γενναιόδωρα στις ανάγκες τις δικές τους και όλων των χριστιανών. ¹⁴ Θα προσεύχονται για σας και θα λαχταρούν να σας δουν για την πλούσια χάρη που σας έδωσε ο Θεός. ¹⁵ Ας ευχαριστήσουμε το Θεό για τη δωρεά του, η οποία δεν μπορεί να περιγραφτεί με λόγια.

Η εξουσία και η αποστολή του Παύλου

10 Σας παρακαλώ με την πραότητα και την επιείκεια του Χριστού, εγώ ο Παύλος, που όπως λένε, όταν βρίσκομαι κοντά σας είμαι ταπεινός, όταν όμως είμαι μακριά είμαι θαρραλέος απέναντί σας. ² Παρακαλώ, λοιπόν, όταν θα είμαι κοντά σας, να μη χρειαστεί να φανώ θαρραλέος στις απόψεις μου και να δείξω την τόλμη που θεωρώ ότι χρειάζονται μερικοί, οι οποίοι νομίζουν για μας ότι κινούμαστε από κοσμικά ελατήρια. ³ Γιατί μπορεί να ζούμε μέσα στον κόσμο, δεν πολεμάμε όμως με όπλα κοσμικά. ⁴ Τα όπλα με τα οποία πολεμάμε εμείς δεν

^δΘα δώσει.. θα πληθύνει.. θα αυξησει. Σύμφωνα με ορισμένα χειρ : «ας δώσει. . . ας πληθύνει... ας αυξησει»

8,23 2,13 8,24 8,7-8 7,14 9,1 8,1-4 9,3 8,22 24 9,6 Πρμ 11,24 19,17 28,27 9,7 Σειρ 35,11 9,9 Ψλ 112,9 9,10 Ησ 55,10
 Οα 10,12 9,11 1,11 4,25 9,11 9,15 9,11 10,1 10,10 Α΄ Κορ 2,3 10,1-18 Α΄ Κορ 9,3-10,2 13,10 Α΄ Κορ 13,2 10,4 6,7 Εφ
 6,13-17 Ρωμ 13,12

είναι κοσμικά, αλλά έχουν τη δύναμη από το Θεό να γκρεμίζουν οχυρά. Με αυτά ανατρέπουμε ψεύτικους ισχυρισμούς ⁵ και καθετί που ορθώνεται με αλαζονεία εναντίον της γνώσεως του Θεού. Με αυτά αιχμαλωτίζουμε κάθε σκέψη και την κάνουμε να υπακούει στο Χριστό. ⁶Είμαστε έτοιμοι να τιμωρήσουμε κάθε παρακοή, όταν ολοκληρωθεί η δική σας υπακοή.

⁷Μη βλέπετε τα πράγματα επιφανειακά. Όποιος είναι βέβαιος από μόνος του ότι ανήκει στο Χριστό, πρέπει από μόνος του πάλι να σκέφτεται ότι, όπως αυτός ανήκει στο Χριστό, έτσι ανήκουμε κι εμείς. ⁸Γιατί δε θα ντροπιαστώ, κι αν ακόμη καυχηθώ κάπως περισσότερο για την εξουσία που μας έδωσε ο Κύριος —για να σας στηρίξουμε κι όχι για να σας καταστρέψουμε. ⁹Δε θέλω να δώσω την εντύπωση ότι προσπαθώ να σας εκφοβίσω με τις επιστολές μου. ¹⁰Λένε για μένα: «Οι επιστολές του είναι αυστηρές και δυνατές, ενώ η προσωπική του παρουσία είναι ασθενική και ο προφορικός του λόγος τιποτένιος». ¹¹Αυτός που τα λέει αυτά πρέπει να ξέρει το εξής: Όποιοι είμαστε με όσα γράφουμε στις επιστολές κατά την απουσία μας, οι ίδιοι είμαστε και με τα έργα μας. Όταν βρισκόμαστε κοντά σας.

¹²Γιατί δεν τολμάμε να βάλουμε τους εαυτούς μας στο ίδιο επίπεδο ή να τους συγκρίνουμε με μερικούς που αυτοσυστήνονται. Αυτοί όμως, όταν παίρνουν ως κριτήριο και μέτρο σύγκρισης του εαυτού τους τον ίδιο τους τον εαυτό, είναι ανόητοι. ¹³Εμείς, αντίθετα, δεν θα καυχηθούμε ποτέ πέρα από τα όρια, αλλά μέσα στα πλαίσια του κανόνα που μας καθόρισε ο Θεός, σύμφωνα με τον οποίο φτάσαμε μέχρι και σ' εσάς. ¹⁴Δε θα επιτρέπαμε στους εαυτούς μας την καύχηση, αν δεν είχαμε φτάσει σ' εσάς. Γιατί φτάσαμε και σ' εσάς, κηρύττοντας το ευαγγέλιο του Χριστού. ¹⁵Εμείς, λοιπόν, δεν καυχόμαστε πέρα από τα όρια του έργου μας —για ξένους κόπους. Έχουμε όμως την ελπίδα ότι

όσο αυξάνεται η πίστη σας, τόσο μεγαλώνει ανάμεσά σας και το δικό μας έργο και γίνεται πλουσιότερο. ¹⁶Μετά θα κηρύξουμε το ευαγγέλιο σε μέρη πέρα από σας και δε θα καυχόμαστε για το έτοιμο έργο που έγινε σε ξένη δικαιοδοσία. ¹⁷Η *Γραφή λέει: *Όποιος καυχάται, να καυχάται γι' αυτό που έκανε ο Κύριος.* ¹⁸Γιατί άξιος δεν είναι αυτός που αυτοσυστήνεται, αλλά αυτός που τον συστήνει ο Κύριος.

Ο Παύλος και οι ψευτοαπόστολοι

11 Θα ήθελα να ανεχθείτε λίγο την α-φροσύνη μου. Ανεχθείτε την λοιπόν. ²Σας ζηλεύω με θεϊκή ζήλια, γιατί σας αρραβώνιασα μ' έναν άντρα, το Χριστό, για να σας παρουσιάσω σ' αυτόν σαν αγνή παρθένο. ³Φοβάμαι όμως μήπως κάποιοι διαφθείρουν τις σκέψεις σας κατά τον ίδιο τρόπο που το φίδι εξαπάτησε με την πανουργία του την *Εύα, και χάσετε τη χριστιανική σας απλότητα. ⁴Γιατί, αν κάποιος έρθει και σας κηρύξει έναν άλλο Ιησού, τον οποίο εμείς δεν κηρύξαμε, ή αν σας δώσει κάποιο άλλο πνεύμα, διαφορετικό απ' αυτό που λάβατε ή αν σας μιλήσει για ένα άλλο ευαγγέλιο, διαφορετικό απ' αυτό που δεχτήκατε, αυτόν τον δέχεστε ευχαρίστως. ⁵Έχω όμως τη γνώμη ότι σε τίποτα δεν υστερώ απέναντι σ' αυτούς που λέτε υπεραποστόλους. ⁶Μπορεί να είμαι αδύνατος στον προφορικό λόγο, όχι όμως και στη γνώση. Αυτό σας το δείξαμε καθαρά σε κάθε στιγμή και με κάθε ευκαιρία.

⁷Μήπως ήταν αμαρτία που σας κήρυξα δωρεάν το ευαγγέλιο του Θεού, ταπεινώνοντας τον εαυτό μου για να εξυψωθείτε εσείς; ⁸Επιβάρινα άλλες εκκλησίες για να έχω την οικονομική δυνατότητα να υπηρετώ εσάς. ⁹Ακόμη κι όταν ήμουνα κοντά σας και περνούσα στερήσεις, δεν επιβάρινα κανέναν, γιατί αυτά που μου έλειπαν για τη συντήρησή μου τα συμπλήρωσαν οι αδερφοί που ήρθαν από τη *Μακεδονία. Έτσι κατά-

φερα να μη σας γίνω σε καμιά περίπτωση βάρος, και θα το τηρήσω αυτό και στο μέλλον. ¹⁰ Σας το λέω με την ειλικρίνεια του Χριστού που είναι μέσα μου, ότι την καύχησή μου αυτή κανένας δε θα μου την αποκλείσει για τα μέρη της *Αχαΐας. ¹¹ Για ποιο λόγο; μήπως γιατί δε σας αγαπώ; Ο Θεός ξέρει ότι σας αγαπώ.

¹² Αυτό το κάνω, και θα συνεχίσω να το κάνω, για να αφαιρέσω την αφορμή από κείνους που γυρεύουν αφορμή για να δείξουν ότι το έργο τους για το οποίο καυχώνται είναι σαν το δικό μας. ¹³ Αυτοί στην πραγματικότητα είναι ψευτοαπόστολοι, απατεώνες, άνθρωποι που μεταμφιέζονται σε αποστόλους του Χριστού. ¹⁴ Και μη σας φαίνεται παράξενο, γιατί κι ο ίδιος ο *σατανάς μεταμφιέζεται σε *άγγελο φωτός. ¹⁵ Δεν είναι, λοιπόν, μεγάλο πράγμα όταν και οι υπηρέτες του σατανά μεταμφιέζονται σε υπηρέτες της δικαιοσύνης. Το τέλος τους θα είναι ανάλογο με τα έργα τους.

Ο Παύλος συγκρίνει τον εαυτό του με τους ψευτοαποστόλους

¹⁶ Σας επαναλαμβάνω: Μη με θεωρήσει κανείς ανόητο. Αν όμως δε γίνεται αλλιώς, πάρτε με, έστω και για ανόητο, ώστε να καυχηθώ κι εγώ για λίγο. ¹⁷ Αυτό που θα πω δε θα το πω με εντολή του Κυρίου, αλλά σαν ένας ανόητος που νομίζει πως έχει το δικαίωμα να καυχηθεί. ¹⁸ Αφού πολλοί καυχώνται για ανθρώπινα πλεονεκτήματα, θα καυχηθώ κι εγώ. ¹⁹ Κι ενώ παρασταίνετε τους φρόνιμους, ανέχεστε μ' ευχαρίστηση τους ανόητους. ²⁰ Ανέχεστε δηλαδή όποιον σας καταπιέζει, όποιον σας εκμεταλλεύεται, όποιον σας εξαπατά, όποιον σας παριστάνει τον σπουδαίο, όποιον σας χαστουκίζει. ²¹ Ντρέπομαι που το λέω: σαν να μην μπορούσαμε εμείς να σας κάνουμε τα ίδια! Όμως, για ο,τιδήποτε τολμά κάποιος να καυχηθεί — σαν ανόητος μιλώ — τολμώ κι

εγώ. ²² *Εβραίοι είναι αυτοί; κι εγώ. Είναι Ισραηλίτες; κι εγώ. Είναι απόγονοι του *Αβραάμ; κι εγώ. ²³ Είναι υπηρέτες του Χριστού; — θα μιλήσω σαν τρελός — εγώ είμαι με το παραπάνω. Μόχησα πιο πολύ απ' αυτούς, φυλακίστηκα περισσότερες φορές, με χτύπησαν με αφάνταστη αγριότητα, κινδύνεψα πολλές φορές να θανατωθώ. ²⁴ Πέντε φορές μαστιγώθηκα από Ιουδαίους με τα τριάντα εννιά μαστιγώματα. ²⁵ Τρεις φορές με τιμώρησαν με ραβδισμούς, μία φορά με *λιθοβόλησαν, τρεις φορές ναυάγησα, ένα μερόνυχτο έμεινα ναυαγός στο πέλαγος, ²⁶ Έκανα πολλές κοπιαστικές οδοιπορίες, διάβηκα επικίνδυνα ποτάμια, κινδύνεψα από ληστές, κινδύνεψα από τους ομογενείς μου Ιουδαίους, κινδύνεψα από τους *εθνικούς, κινδύνεψα από ανθρώπους που υποκρίνονταν τους αδερφούς. Πέρασα κινδύνους σε πόλεις, κινδύνους σε ερημιές, κινδύνους στη θάλασσα. ²⁷ Κόπιασα και μόχησα πολύ, ξαγρύπνησα πολλές φορές, πείνασα, δίψασα, πολλές φορές μου έλειψε εντελώς το φαγητό, ξεπάγιαζα και δεν είχα ρούχα να φορέσω. ²⁸ Εκτός από τα άλλα είχα και την καθημερινή πίεση των εχθρών μου και τη φροντίδα για όλες τις εκκλησίες. ²⁹ Ποιανού η πίστη ασθενεί και δεν ασθενώ κι εγώ; Ποιος υποκύπτει στον πειρασμό και δεν υποφέρω κι εγώ;

³⁰ Αν πρέπει να καυχηθώ, θα καυχηθώ για τα παθήματά μου. ³¹ Ο Θεός και Πατέρας του Κυρίου Ιησού Χριστού — ας είναι ευλογημένο το όνομά του στους αιώνες — ξέρει ότι δε λέω ψέματα. ³² Στη Δαμασκό, ο διοικητής-εκπρόσωπος του βασιλιά Αρέτα έβαλε φρουρούς σε όλη την πόλη για να με συλλάβει. ³³ Μέσα όμως από ένα άνοιγμα του τείχους με κατέβασαν με καλάθι και ξέφυγα από τα χέρια του.

Οράματα και αποκαλύψεις

12 Δε με συμφέρει βέβαια να καυχηθώ· θα το κάνω όμως, γιατί πρόκειται για οράματα κι αποκαλύψεις που μου χάρισε ο Κύριος. ²Ξέρω έναν άνθρωπο πιστό, ο οποίος πριν από δεκατέσσερα χρόνια ανυψώθηκε μέχρι και τον τρίτο ουρανό — δεν ξέρω αν ήταν με το σώμα του ή χωρίς το σώμα, αυτό ο θεός το ξέρει. ³Ξέρω ότι αυτός ο άνθρωπος — ή ήταν με το σώμα ή χωρίς το σώμα δεν το ξέρω, ο θεός το ξέρει — ⁴μεταφέρθηκε ξαφνικά στον παράδεισο κι άκουσε λόγια που δεν μπορεί ούτε επιτρέπεται να τα πει άνθρωπος. ⁵Γι' αυτόν τον άνθρωπο θα καυχηθώ· για τον εαυτό μου όμως δε θα καυχηθώ, παρά μόνο για τις ταλαιπωρίες μου. ⁶Άμα θελήσω, λοιπόν, να καυχηθώ, δε θα φανώ ανόητος, γιατί θα πω την αλήθεια. Το αποφεύγω όμως, μήπως εξαιτίας του μεγαλείου των αποκαλύψεων, με θεωρήσει κανείς παραπάνω απ' αυτό που βλέπει ή ακούει από μένα. ⁷Για να μην περηφανεύομαι όμως, ο θεός μου έδωσε ένα αγκάθι στο σώμα μου, έναν υπηρέτη τού *στανά να με ταλαιπωρεί, ώστε να μην περηφανεύομαι. ⁸Γι' αυτό το αγκάθι τρεις φορές παρακάλεσα τον Κύριο να το διώξει από πάνω μου. ⁹Η απάντησή του ήταν: «Σου αρκεί η *χάρη μου, γιατί η δύναμή μου φανερώνεται στην πληρότητά της μέσα σ' αυτή την αδυναμία σου». Με περισσότερη ευχαρίστηση, λοιπόν, θα καυχηθώ για τις ταλαιπωρίες μου, για να κατοικήσει μέσα μου η δύναμη του Χριστού. ¹⁰Γι' αυτό χαίρομαι για τα παθήματά μου, για τις βρισιές, τις θλίψεις, τους διωγμούς και τις πιέσεις που πέρασα για χάρη του Χριστού. Γιατί όταν φαίνεται πως έχω χάσει κάθε δύναμη, τότε είμαι πραγματικά δυνατός.

Η αγάπη και η φροντίδα του Παύλου για τους Κορινθίους

¹¹ Φέρθηκα σαν ανόητος με όσα καυχήθη-

κα. Εσείς με αναγκάσατε. Εσείς έπρεπε να με συστήνατε. Εγώ σε τίποτα δεν υστέρησα από αυτούς που θεωρείτε «υπεραποστόλους», κι ας μην είμαι τίποτα. ¹²Οι αποδείξεις ότι είμαι απόστολος, παρουσιάστηκαν μπροστά σας με πολλή υπομονή, με θεικά *σημεία, με θαύματα στη φύση και με θεραπείες. ¹³Γιατί σε τι υστερήσατε από τις άλλες εκκλησίες, πέρα από το ότι εγώ ο ίδιος δε σας επιβάρυνα; Συγχωρήσατε μου αυτή την αδικία! ¹⁴Να που τώρα για τρίτη φορά ετοιμάζομαι να έρθω κοντά σας και δε θα σας επιβαρύνω. Δε ζητάω τα χρήματά σας αλλά εσάς. Γιατί δεν έχουν χρέος να μαζεύουν χρήματα τα παιδιά για τους γονείς, αλλά οι γονείς για τα παιδιά. ¹⁵Εγώ μάλιστα με ευχαρίστηση θα τα δώσω όλα, ακόμη και τον ίδιο μου τον εαυτό για χάρη σας. Αν και, ενώ εγώ σας αγαπώ περισσότερο, εσείς με αγαπάτε λιγότερο. ¹⁶Εγώ δεν σας επιβάρυνα. Ας πούμε όμως πως όντας πανούργος σας κατέκτησα με δόλο. ¹⁷Μήπως σας εκμεταλλεύτηκα με κάποιον απ' αυτούς που σας έστειλα; ¹⁸Παρακάλεσα τον Τίτο να έρθει και έστειλα μαζί και τον αδερφό. Μήπως σας εκμεταλλεύτηκε ο Τίτος; Δε σας συμπεριφερθήκαμε όλοι με το ίδιο πνεύμα; Δεν περηπατήσαμε στα ίδια αχνάρια;

¹⁹Ίσως πάλι να νομίζετε ότι τόση ώρα απολογούμαστε σ' εσάς. Εμείς όμως μιλάμε ενόπιον του θεού με τη δύναμη που μας δίνει ο Χριστός. Κι όλα, αγαπητοί μου, τα κάνουμε για τη δική σας ωφέλεια. ²⁰Φοβάμαι ακόμα μήπως, όταν έρθω, δε σας βρω όπως σας θέλω, κι εσείς δε με βρείτε όπως με θέλετε. Φοβάμαι μήπως υπάρχουν ανάμεσά σας έριδες, ζηλοτυπίες, φιλονικίες, διαπληκτισμοί, αλληλοκατηγορίες, διαβολές, εγωισμοί, αναστατώσεις. ²¹Φοβάμαι ακόμα, μήπως, όταν έρθω πάλι, με ταπεινώσει ο θεός μου απέναντί σας και πενήθσω για πολλούς απ' αυτούς που αμάρτησαν προηγουμένως και δε μετάνιωσαν για την ακαθαρσία, την *πορνεία και την ασέλγεια που διέπραξαν.

Τελικές προειδοποιήσεις και χαιρετισμοί

13 Για τρίτη φορά έρχομαι τώρα σ' εσάς, και, όπως λέει η *Γραφή: *Με τη μαρτυρία δύο και τριών μαρτύρων θα βεβαιωθεί καθετί που λέγεται.* ²Τη δεύτερη φορά που ήμουν κοντά σας είχα προείπει, και τώρα που είμαι μακριά γράφω το ίδιο σε όσους είχαν αμαρτήσει, και σε όλους τους άλλους, πώς, όταν ξανάρθω δε θα σας λυπηθώ. ³Εσείς, όπως φαίνεται, ζητάτε απόδειξη ότι ο Χριστός μιλάει μέσω εμού. Αυτός ο Χριστός δεν παρουσιάζεται αδύναμος, αλλά δυνατός ανάμεσά σας. ⁴Γιατί αν και σταυρώθηκε σαν αδύναμος άνθρωπος, όμως με τη δύναμη του Θεού είναι ζωντανός. Το ίδιο κι εμείς μετέχουμε στην αδυναμία του Χριστού, όμως με τη δύναμη του Θεού θα ζήσουμε μαζί του ανάμεσά σας.

⁵Να εξετάζετε τους εαυτούς σας αν έχετε την πίστη. Να δοκιμάζετε τους εαυτούς σας. Ή δεν καταλάβατε ακόμη καλά ότι ο Ιησούς Χριστός κατοικεί μέσα σας; Εκτός βέβαια αν αποτύχατε στη δοκιμασία. ⁶Ελπίζω να διαπιστώσετε ότι εμείς δεν αποτύχαμε

στη δοκιμασία. ⁷Ευχόμαστε μάλιστα στο Θεό να μην κάνετε κανένα κακό. Όχι για να φανεί ότι εμείς πετύχαμε, αλλά για να κάνετε εσείς το καλό, κι εμείς ας φανούμε ότι δεν πετύχαμε. ⁸Γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα εναντίον της αλήθειας, αλλά για χάρη της αλήθειας. ⁹Χαιρόμαστε όταν εμείς είμαστε αδύνατοι κι εσείς είστε δυνατοί. Αυτή είναι κι η ευχή μας: να προκόβετε. ¹⁰Σας τα γράφω αυτά τώρα που δεν είμαι κοντά σας, ώστε όταν έρθω να μη χρησιμοποιήσω αυστηρότητα, σύμφωνα με την εξουσία που μου έδωσε ο Κύριος να χιτίζω κι όχι να γκρεμίζω.

¹¹Λοιπόν, αδερφοί μου, να χαιρεσετε, να προσδεύετε, να συμπαραστέκεστε ο ένας στον άλλο· να μην έχετε διαφωνίες, να έχετε ειρήνη, κι ο Θεός που χαρίζει την αγάπη και την *ειρήνη θα είναι μαζί σας. ¹²Χαιρετήστε ο ένας τον άλλο με το *άγιο φίλημα. Σας χαιρετούν όλοι οι χριστιανοί.

¹³Η *χάρη του Κυρίου Ιησού Χριστού και η αγάπη του Θεού και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος ας είναι μαζί με όλους σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

Εισαγωγή

Η επιστολή αυτή απευθύνεται προς τις εκκλησίες της Γαλατίας (1,2), περιοχής της κεντρικής Μ. Ασίας. Σύμφωνα με τα χωρία Πραξ 16,6 και 18,23 ο Παύλος κατά τις περιοδείες του είχε έρθει δύο φορές στη Γαλατία. Μερικά χρόνια μετά την ίδρυση των τοπικών εκκλησιών στη Γαλατία εμφανίζονται εκεί οι «ταράσσοντες», οι οποίοι «διαστρεβλώνουν το ευαγγέλιο του Χριστού». Πρόκειται για ιουδαιοχριστιανούς οι οποίοι επιβάλλουν στα μέλη της εκκλησίας την περιτομή και την τήρηση του Μωσαϊκού νόμου· προσπαθούν να υποσκάψουν το κύρος του Παύλου λέγοντας ότι δεν είναι απόστολος της αξίας των δώδεκα, ότι το αξίωμά του το αντλεί απ' αυτούς και ότι διδάσκει την αποδέσμευση από το νόμο για να είναι αρεστός στους εξ εθνών χριστιανούς.

Στην προς Γαλάτας επιστολή εκθέτει ο Παύλος το ευαγγέλιό του, το οποίο συνίσταται στην ελευθερία από το Μωσαϊκό νόμο που την προσφέρει ο Χριστός και στη δικαίωση του ανθρώπου δια της πίστewς. Η έκθεση του «ευαγγελίου» αυτού έχει τόνο πολεμικό· δεν γράφει ο Παύλος για να εκθέσει ήρεμα και συστηματικά τη διδασκαλία του αλλά για να αντιμετωπίσει την κατάσταση που δημιουργήθηκε στις εκκλησίες της Γαλατίας. Στην επιστολή αυτή ο Παύλος μάς δίνει αυτοβιογραφικές πληροφορίες και εκφράζει τη συνείδηση, που είχε για το αποστολικό του αξίωμα και τη σχέση του με τους δώδεκα αποστόλους. Υπογραμμίζει ότι δεν έγινε απόστολος από ανθρώπους, ούτε με την παρέμβαση κάποιου ανθρώπου αλλά από τον Ιησού Χριστό και το Θεό Πατέρα (1,1). Εκφράζει έντονα την έκπληξή του για το ότι οι χριστιανοί της Γαλατίας τόσο εύκολα παρασύρονται απ' αυτούς που κηρύττουν άλλο ευαγγέλιο απ' αυτό που τους κήρυξε ο ίδιος και που είναι το ευαγγέλιο του Χριστού.

Για να εξάρει ο απόστολος το γεγονός ότι το ευαγγέλιο που κηρύττει το έλαβε όχι από ανθρώπινη αυθεντία αλλά «δι' αποκαλύψεως Ιησού Χριστού», προβαίνει σε μια αναδρομή αυτοβιογραφική, από την οποία φαίνεται ότι τον πρώην διώκτη της εκκλησίας μετέβαλε η χάρη του Θεού σε ευαγγελιστή των εθνών. Δεν πηγαίνει λοιπόν αμέσως μετά την μεταστροφή του στα Ιεροσόλυμα, στο κέντρο της ζωής και ιεραποστολικής δράσης της Εκκλησίας, αλλά ύστερα από τρία χρόνια, για να γνωρίσει από κοντά τον Πέτρο, χωρίς να συναντήσει άλλους αποστόλους. Έτσι το αποστολικό του αξίωμα, θέλει να πει, προέρχεται απ' ευθείας από τη χάρη του Θεού και όχι από κάποια ανθρώπινη εκκλησιαστική αυθεντία.

Ο απόστολος επισείει τον κίνδυνο που διατρέχουν οι «ανόητοι Γαλάτες», εάν παραιορθούν από αυτούς που τους ζητούν επιστροφή στα έργα του νόμου. Φέρει ως βιβλικό παράδειγμα δικαίωσης από την πίστη τον Αβραάμ, ομιλεί για την προτεραιότητα

και υπεροχή της επαγγελίας του Θεού έναντι του νόμου, για τον προπαρασκευαστικό ρόλο που έπαιξε ο νόμος μέσα στο σχέδιο της θείας οικονομίας, και για την κατάργηση των διακρίσεων φύλου, κοινωνικής κατάστασης, προηγουμένων θρησκευτικών πεποιθήσεων μέσα στην περιοχή της πίστεως, στην περιοχή της Εκκλησίας. Κεντρικό σημείο του ευαγγελίου που κηρύττει ο Παύλος είναι ότι η σταυρική θυσία του Κυρίου φέρει ως καρπό την ελευθερία του ανθρώπου από το νόμο και την απόκτηση των αγαθών της κατά χάρη υιοθεσίας. Ο Παύλος ζητάει από τους παραλήπτες της επιστολής να μείνουν στην περιοχή της εν Χριστώ ελευθερίας και να μην επιστρέφουν στο ζυγό της δουλείας των νομικών τύπων. Η ελευθερία δεν σημαίνει βέβαια ασυδοσία αλλά ζωή αγάπης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Το ιεραποστολικό αξίωμα του Παύλου οφείλεται στο Χριστό, όχι σε ανθρώπους:	1, 11–2, 21
Το ελεύθερο από το νόμο ευαγγέλιο του Παύλου θεμελιώνεται στην Αγία Γραφή:	3 - 4
Η «έν Χριστώ» ελευθερία και οι καρποί της:	5 - 6

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

Χαιρετισμός

1 Ο Παύλος, που έγινε απόστολος όχι από ανθρώπους, ούτε με την παρέμβαση κάποιου ανθρώπου αλλά από τον Ιησού Χριστό και το Θεό Πατέρα, ο οποίος ανέστησε τον Ιησού από το θάνατο, ² κι όλοι οι αδερφοί που είναι μαζί μου,

Προς τις εκκλησίες της Γαλατίας.

³ Ευχόμαστε να είναι μαζί σας η *χάρη και η *ειρήνη του Θεού Πατέρα μας και του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

⁴ Αυτός, όπως το θέλησε ο Πατέρας μας Θεός, έδωσε τη ζωή του για τις αμαρτίες μας, για να μας λυτρώσει από τον τωρινό κόσμο, όπου κυριαρχεί το κακό· ⁵ας είναι αιώνια δοξασμένος ο Θεός! *Αμήν.

Ένα μόνο είναι το Ευαγγέλιο

⁶ Απορώ πώς τόσο γρήγορα απομακρύνεστε από το Θεό, που σας κάλεσε με τη χάρη του Χριστού, κι ακολουθείτε ένα άλλο ευαγγέλιο! ⁷ Δεν υπάρχει όμως άλλο ευαγγέλιο. Υπάρχουν μόνο μερικά που σας αναστατώνουν και θέλουν να διαστρεβλώσουν το ευαγγέλιο του Χριστού.

⁸ Αλλά κι αν εμείς ή ακόμη κι ένας *άγγελος από τον ουρανό σάς κηρύξει ένα ευαγγέλιο διαφορετικό από το ευαγγέλιο που σας κηρύξαμε, αυτός να είναι ανάθεμα! ⁹ Σας το είπα κίολας και το ξαναλέω· όποιος σας κηρύττει ως ευαγγέλιο άλλη διδασκαλία, διαφορετική απ' αυτήν που παραλάβατε, να είναι ανάθεμα!

¹⁰ Τι νομίζετε; Των ανθρώπων την εύνοια επιδιώκω τώρα ή του Θεού; Ή μήπως ζητώ να αρέσω στους ανθρώπους; Όχι· γιατί αν

πράγματι ζητούσα να αρέσω στους ανθρώπους, δεν θα ήμουν υπηρέτης του Χριστού.

Πώς ο Παύλος έγινε απόστολος

¹¹ Πρέπει να ξέρετε, αδερφοί μου, πως το ευαγγέλιο που σας κήρυξα εγώ δεν προέρχεται από άνθρωπο. ¹² Γιατί κι εγώ ούτε το παρέλαβα ούτε το διδάχτηκα από άνθρωπο, αλλά μου το αποκάλυψε ο Ιησούς Χριστός.

¹³ Ασφαλώς έχετε ακούσει για τη διαγωγή μου όσον καιρό ανήκα στην ιουδαϊκή θρησκεία, ότι καταδίωκα με πάθος την εκκλησία του Θεού και προσπαθούσα να την εξαφανίσω. ¹⁴ Και πρόκοβα στον ιουδαϊσμό πιο πολύ από πολλούς συνομηλικούς συμπατριώτες μου, γιατί είχα μεγαλύτερο ζήλο για τις προγονικές μου παραδόσεις.

¹⁵ Ο Θεός όμως με είχε ξεχωρίσει από την κοιλιά της μάνας μου και η χάρη του με είχε καλέσει να τον υπηρετήσω. ¹⁶ Όταν, λοιπόν, ευδόκησε να μου αποκαλύψει τον *Υίο του για να φέρω στους *εθνικούς το χαρμόσυνο μήνυμα γι' αυτόν, δε σπρίχθηκα σ' ανθρώπινες δυνάμεις· ¹⁷ ούτε ανέβηκα στα *Ιεροσόλυμα να δω εκείνους που ήταν απόστολοι πριν από μένα, αλλά έφυγα στην *Αραβία, και ύστερα ξαναγύρισα στη Δαμασκό.

¹⁸ Έπειτα, μετά από τρία χρόνια, ανέβηκα στα Ιεροσόλυμα να γνωρίσω από κοντά τον Πέτρο, κι έμεινα κοντά του δεκαπέντε μέρες. ¹⁹ Άλλον απόστολο δεν είδα, παρά τον Ιάκωβο, τον αδερφό του Κυρίου. ²⁰ Για όσα σας γράφω, μάρτυράς μου ο Θεός, δε λέω ψέματα.

²¹ Έπειτα ήρθα στην περιοχή της *Συρίας και της Κιλικίας. ²² Προσωπικά ήμουν άγνωστος στις εκκλησίες του Χριστού που βρί-

σκοντα στην Ιουδαία. ²³Άκουγαν μόνο πως αυτός που κάποτε μας καταδίωκε τώρα κηρύττει την πίστη που άλλοτε προσπαθούσε να εξαφανίσει. ²⁴Και δόξαζαν το Θεό για την αλλαγή μου.

Η αποστολική σύνοδος

2 Έπειτα, μετά από δεκατέσσερα χρόνια, ανέβηκα πάλι στα *Ιεροσόλυμα με το Βαρνάβα παίρνοντας μαζί μου και τον Τίτο. ²Ανέβηκα ύστερα από υπόδειξη του Κυρίου. Τους εξέθεσα το ευαγγέλιο που κηρύττω στους *εθνικούς. Το εξέθεσα ιδιαίτερα στους προκρίτους, μήπως αγωνίστηκα ή αγωνίζομαι μάταια. ³Όμως ούτε ο Τίτος που ήταν μαζί μου, και ήταν εθνικός, αναγκάστηκε να υποβληθεί στην *περιτομή. ⁴Κι ως ήταν εκεί οι παρείσακτοι ψευδάδελφοι, που γλίστρησαν ανάμεσά μας σαν κατάσκοποι με στόχο την ελευθερία μας, που την έχουμε χάρη στο έργο του Ιησού Χριστού, και θέλουν να μας κάνουν δούλους. ⁵Δεν υποχωρήσαμε ούτε στιγμή στις απαιτήσεις τους, για να μείνει ανέθετο το ευαγγέλιο για χάρη σας. ⁶Οι πρόκριτοι πάλι — τι ήταν άλλοτε δε μ' ενδιαφέρει — ο Θεός δεν ξεχωρίζει πρόσωπα — αυτοί δεν πρόσθεσαν τίποτε σε όσα είπα εγώ. ⁷Αντίθετα μάλιστα, είδαν ότι ο Θεός μου έχει αναθέσει το κήρυγμα του ευαγγελίου στους εθνικούς, όπως στον Πέτρο στους περιτμημένους. ⁸Γιατί αυτός που όρισε τον Πέτρο απόστολο για τους Ιουδαίους όρισε κι εμένα απόστολο για τους εθνικούς. ⁹Όταν κατάλαβαν, λοιπόν, πως μου δόθηκε η χάρη του Θεού, ο Ιάκωβος και ο Κηφάς και ο Ιωάννης, που θεωρούνται στυλοβάτες, έσφιξαν το χέρι το δικό μου και του Βαρνάβα σ' ένδειξη αναγνώρισης και συμφώνησαν να κηρύττουμε εμείς στους εθνικούς κι αυτοί στους Ιουδαίους. ¹⁰Μας ζήτησαν μόνο να θυμόμαστε τους φτωχούς χριστιανούς της Ιουδαίας, και ξέρετε με πόσο ζήλο φρόντισα γι' αυτό.

Το επεισόδιο στην Αντιόχεια

¹¹Όταν ήρθε ο Πέτρος στην Αντιόχεια, του αντιμίλησα κατά πρόσωπο, γιατί ήταν αξιοκατάκριτος. ¹²Πριν έρθουν μερικοί άνθρωποι του Ιακώβου, έτρωγε στα κοινά δείπνα μαζί με τους εθνικούς· σαν ήρθαν όμως, υποχωρούσε και διαχώριζε τη θέση του, επειδή φοβόταν τους Ιουδαίους. ¹³Μαζί του άρχισαν να υποκρίνονται και οι υπόλοιποι Ιουδαίοι, σε σημείο που παρασύρθηκε στην υποκρισία τους ακόμα κι ο Βαρνάβας! ¹⁴Εγώ όμως όταν είδα πως δε βαδίζουν σύμφωνα με την αλήθεια του ευαγγελίου, είπα στον Πέτρο μπροστά σ' όλους: «Εάν εσύ που είσαι Ιουδαίος συμπεριφέρεσαι σαν εθνικός κι όχι σαν πιστός στο *νόμο Ιουδαίος, τότε γιατί εξαναγκάζεις τους εθνικούς να συμπεριφέρονται σαν Ιουδαίοι;»

Η σωτηρία προέρχεται από το Χριστό και όχι από το νόμο

¹⁵Εμείς είμαστε εκ γενετής Ιουδαίοι κι όχι αμαρτωλοί εθνικοί. ¹⁶Ξέρουμε όμως πως ο άνθρωπος δεν μπορεί να σωθεί με την τήρηση των διατάξεων του νόμου. Αυτό γίνεται μόνο με την πίστη στον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό κι εμείς πιστέψαμε στον Ιησού Χριστό, για να δικαιωθούμε με την πίστη στο Χριστό κι όχι με την τήρηση του νόμου· γιατί με τα έργα του νόμου δε θα σωθεί κανένας άνθρωπος. ¹⁷Αν όμως, ζητώντας να σωθούμε από το Χριστό, βρεθήκαμε να είμαστε κι εμείς αμαρτωλοί όπως οι εθνικοί, σημαίνει τάχα πως ο Χριστός οδηγεί στην αμαρτία; Όχι βέβαια! ¹⁸Γιατί, αν ό,τι γκρέμισα το ξαναχτίζω, είναι σαν να ομολογώ πως έκανα λάθος όταν το γκρέμιζα. ¹⁹Κι αληθινά, με κριτήριο το νόμο, έχω πεθάνει για τη θρησκεία του νόμου, για να βρω τη ζωή κοντά στο Θεό. Έχω πεθάνει στο σταυρό μαζί με το Χριστό. ²⁰Τώρα πια δε ζω εγώ, αλλά ζει στο πρόσωπό μου ο Χριστός. Κι η τωρινή σωματική μου ζωή είναι ζωή βασισμένη στην

πίστη μου στον *Υίο του Θεού, που με αγάπησε και πέθανε εκούσια για χάρη μου. ²¹ Δεν μπορώ ν' αγνοήσω αυτή τη δωρεά του Θεού. Αν όμως η σωτηρία εξασφαλίζεται με την τήρηση του νόμου, τότε ο Χριστός πέθανε χωρίς λόγο.

Νόμος και πίστη

3 Ανόητοι Γαλάτες, ποιος σας μάτιασε και δεν πιστεύετε στην αλήθεια, εσείς, μπροστά στα μάτια των οποίων ζωγράφισα με το κήρυγμά μου τόσο ζωντανά τον Ιησού Χριστό σταυρωμένο; ² Αυτό θέλω μόνο να μου πείτε: Τηρώντας το *νόμο δεχθήκατε το *Πνεύμα ή ακούγοντας το κήρυγμα και πιστεύοντας; ³ Τόσο ανόητοι είστε; Αρχίσατε με την εμπειρία του Πνεύματος. Πώς τώρα καταλήγετε να εμπιστεύεστε σ' ανθρώπινες δυνάμεις; ⁴ Όλες οι εμπειρίες σας πήγαν χαμένες; Ελπίζω να μην πήγαν χαμένες. ⁵ Το Θεό, που σας χορηγεί το Πνεύμα και κάνει θαύματα στις συνάξεις σας, τον ξέρετε από την τήρηση του νόμου ή από το κήρυγμα που πιστέψατε; ⁶ Το ίδιο και ο *Αβραάμ, σύμφωνα με τη *Γραφή, *πίστεψε στο Θεό, και γι' αυτή του την πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο.*

⁷ Μάθετε, λοιπόν, ποιοι είναι γνήσιοι απόγονοι του Αβραάμ: είναι όσοι εμπιστεύονται στο Θεό όπως εκείνος. ⁸ Και η Γραφή, προβλέποντας πως ο Θεός θα σώσει τα έθνη με την πίστη, έδωσε από πριν στον Αβραάμ το ελπιδοφόρο μήνυμα *ότι θα ευλογηθούν στο πρόσωπό του όλα τα έθνη.* ⁹ Συνεπώς, όσοι εμπιστεύονται στο Θεό ευλογούνται μαζί με τον πιστό Αβραάμ.

¹⁰ Αντίθετα, όσοι στηρίζουν την ελπίδα τους στην τήρηση του νόμου βρίσκονται κάτω από την κατάρα. Γιατί αναφέρεται στη Γραφή: *Καταραμένος όποιος δε μένει πιστός σ' όλα όσα είναι γραμμένα στο βιβλίο του νόμου και δεν τα τηρεί.* ¹¹ Κι είναι ολοφάνερο πως με το νόμο κανένας δεν πετυ-

χάινει τη σωτηρία από το Θεό, αφού, σύμφωνα με τη Γραφή, *ο δίκαιος εξαιτίας της πίστεώς του θα ζήσει.* ¹² Ο νόμος όμως δε δέχεται ότι σώζεται κανείς από την πίστη, παρά ότι *ο άνθρωπος που τηρεί τις εντολές, αυτός θα ζήσει απ' αυτές.* ¹³ Ο Χριστός μάς εξαγόρασε από την κατάρα του νόμου, αφού έγινε αυτός κατάρα για χάρη μας. Γιατί είναι γραμμένο: *Καταραμένος όποιος κρεμείται πάνω σε ξύλο.* ¹⁴ Η ευλογία, λοιπόν, του Αβραάμ έρχεται με τον Ιησού Χριστό στα έθνη, κι έτσι με την πίστη αποκτούμε το Πνεύμα που υποσχέθηκε ο Θεός.

Νόμος και επαγγελίες

¹⁵ Θα χρησιμοποιήσω ένα ανθρώπινο παράδειγμα, αδερφοί μου. Κανένας βέβαια δεν μπορεί ν' ακυρώσει μια έγκυρη ανθρώπινη διαθήκη ή να προσθέσει κάτι σ' αυτήν. ¹⁶ Οι *επαγγελίες, λοιπόν, δόθηκαν ως *διαθήκη στον Αβραάμ και στον απόγονό του. Η Γραφή δεν λέει «και στους απογόνους», όπως θα έκανε αν εννοούσε πολλούς, αλλά μιλάει για έναν: *και στον απόγονό σου.* Αυτός ο απόγονος είναι ο Χριστός. ¹⁷ Να τι θέλω να πω: Αυτή τη διαθήκη που την επικύρωσε προηγουμένως ο Θεός και αναφερόταν στο πρόσωπο του Χριστού, δεν μπορεί ο νόμος, που ήρθε ύστερα από τετρακόσια τριάντα χρόνια, να την ακυρώσει, καταργώντας έτσι τις υποσχέσεις του Θεού. ¹⁸ Γιατί φυσικά η *κληρονομία δεν σχετίζεται πια με την *επαγγελία, αν μπορεί ν' αποκτηθεί με την τήρηση του νόμου. Είναι όμως βέβαιο πως ο Θεός έδωσε τη χάρη του στον Αβραάμ με την επαγγελία.

¹⁹ Τότε, γιατί δόθηκε ο νόμος; Προστέθηκε για να φανεί πόσο πολύ παραβαίνουν οι άνθρωποι το θέλημα του Θεού. Ίσχυσε όμως ωστόσο να έρθει ο απόγονος του Αβραάμ, για τον οποίο μιλούσε η υπόσχεση του Θεού. Ο νόμος δόθηκε με τη μεσολάβηση *αγγέλων με το χέρι ενός μεσίτη. ²⁰ Ο με-

3,1 5,7 Α' Κορ 1,17-25 3,2-5 4,6 Ρωμ 8,9-16 Β' Κορ 3,6 17 3,4 4,11 3,6 Γεν 15,6 Ρωμ 4,3 3,7 Ρωμ 4,11-12 3,8 Γεν 12,3 3,9 Ρωμ 4,16 3,10 Δτ 27,26 Ιακ 2,10 3,11 Ρωμ 3,20 Αβ 2,4 Ρωμ 1,17 3,12 Λευ 18,5 Ρωμ 10,5 3,13 Ρωμ 8,3 Β' Κορ 5,21 Δτ 21,23 3,14 3,2-5 Ιλ 3,1-2 3,16 Γεν 12,7 17,7-8 3,17 Εβ 12,40 3,18 Ρωμ 4,14 11,6 3,19 Ρωμ 4,15 Πραξ 7,38 53 Εβρ 2,2 3,20 Δτ 6,4

σίτης, όμως, είναι περιττός όταν υπάρχει ένα μόνο πρόσωπο^α και το ένα αυτό πρόσωπο είναι ο Θεός.

²¹ Είναι, λοιπόν, αντίθετος ο νόμος προς τις υποσχέσεις του Θεού; Καθόλου! Πάντως, αν ο νόμος που δόθηκε στους ανθρώπους είχε τη δύναμη να δίνει ζωή, η σωτηρία θα προερχόταν πραγματικά από το νόμο. ²² Η Γραφή όμως διακηρύττει πως όλοι οι άνθρωποι είναι υπόδουλοι στην αμαρτία. Αυτό σημαίνει πως η υπόσχεση για σωτηρία δόθηκε σ' όσους πιστεύουν στον Ιησού Χριστό.

²³ Πραγματικά, πριν έρθει ο Χριστός, μας φρουρούσε ο νόμος. Ήμασταν φυλακισμένοι, ώσπου να φανερωθεί ο μελλοντικός σωτήρας μας. ²⁴ Ο νόμος, λοιπόν, ήταν σκληρός παιδονόμος για μας, ώσπου εμφανίστηκε ο Χριστός, οπότε η πίστη μας σ' αυτόν μας χάρισε τη σωτηρία. ²⁵ Τώρα όμως που ήρθε ο Χριστός, δεν είμαστε πια υπόδουλοι στο νόμο.

Ο Χριστός μάς απελευθερώνει

²⁶ Είστε, λοιπόν, όλοι παιδιά του Θεού, αφού πιστεύετε στον Ιησού Χριστό. ²⁷ Κι αυτό, γιατί όσοι βαπτιστήκατε στο όνομα του Χριστού, έχετε ντυθεί το Χριστό. ²⁸ Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλωλάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα^α: όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό. ²⁹ Κι αφού ανήκατε στο Χριστό, είστε απόγονοι του Αβραάμ και *κληρονόμοι της ζωής, όπως την υποσχέθηκε ο Θεός.

4 Να τι θέλω να πω: Όσον καιρό ο κληρονόμος είναι ανήλικος, δε διαφέρει σε τίποτε από ένα δούλο. Είναι βέβαια ιδιοκτήτης των πάντων, ²εξαρτάται όμως από επιτρόπους και διαχειριστές, ως την προθεσμία που καθόρισε ο πατέρας. ³ Έτσι κι εμείς, όταν ήμασταν ανήλικοι, ήμασταν υπόδουλοι στα *στοιχεία του κόσμου. ⁴ Όταν όμως έφτασε η ώρα που είχε καθορίσει ο Θεός,

απέστειλε τον *Υιό του. Γεννήθηκε από μια γυναίκα και υποτάχτηκε στο νόμο, ⁵ για να εξαγοράσει αυτούς που ήταν υποδούλοι στο νόμο, για να γίνουμε παιδιά του Θεού. ⁶ Κι επειδή πραγματικά είστε παιδιά του,^α ο Θεός απέστειλε το Πνεύμα του Υιού του στις καρδιές μας, και αυτό φωνάζει: «Αββά, Πατέρα μου!» ⁷ Συνεπώς, δεν είσαι πια δούλος, αλλά παιδί του Θεού. Και σαν παιδί του που είσαι, θα γίνεις κληρονόμος του δια του Χριστού.

Η αλλαγή στη στάση των Γαλατών

⁸ Παλιότερα, βέβαια, δε γνωρίζατε το Θεό, και είχατε υποδουλωθεί σε είδωλα, σε ψεύτικες θεότητες. ⁹ Τώρα όμως που γνωρίσατε το Θεό, ή σωστότερα τώρα που σας γνώρισε ο Θεός, γιατί ξαναγυρίζετε στα ασθενικά και ανίσχυρα στοιχεία; Γιατί θέλετε να υποδουλωθείτε πάλι σ' αυτά; ¹⁰ Γιατί δίνετε ξεχωριστή σημασία σ' ορισμένες μέρες, μήνες, εποχές και χρόνια; ¹¹ Φοβάμαι πως μάταια κοπίασα για σας.

¹² Σας παρακαλώ, αδερφοί μου, γίνετε σαν κι εμένα, γιατί κι εγώ κάποτε ήμουν σαν εσάς. Ποτέ ως τώρα δε μου δώσατε αφορμή για παράπονα. ¹³ Θυμάστε πώς πρωτοκήρυξα στον τόπο σας: αναγκάστηκα από μια αρρώστια να μείνω κοντά σας. ¹⁴ Δεν έγινε όμως αφορμή αυτή η σωματική μου δοκιμασία να με περιφρονήσετε ή να με σιχαθείτε. Αντίθετα, με δεχθήκατε σαν *άγγελο Θεού, σαν τον ίδιο του Ιησού Χριστό. ¹⁵ Πού είναι όμως τώρα εκείνος ο ενθουσιασμός σας; Μπορώ να το βεβαιώσω πως τότε, αν μπορούσατε, θα βγάζατε και τα μάτια σας να μου τα δώσετε. ¹⁶ Δηλαδή τώρα έγινα εχθρός σας, επειδή σας λέω την αλήθεια;

¹⁷ Οι ταραξίες δείχνουν ζήλο για σας, όχι όμως με καλό σκοπό: θέλουν να σας απομακρύνουν από μένα, για να προσκολληθείτε σ' αυτούς. ¹⁸ Καλό όμως θα ήταν να δεί-

^αΚι επειδή... παιδιά του. Ή Και για ν' αποδείξει ότι είστε παιδιά του

3,21 Ρωμ 7,13 8,2 3,22 Ρωμ 3,9-30: 11,32 3,23 4,3 3,24-25 Ρωμ 10,4 3,26 4,5-7: Ρωμ 8,14-17: Ιω 1,12 3,27 Ρωμ 6,3 Εφ 4,24 3,27-28 Κολ 3,9-11: Ρωμ 10,12 Α' Κορ 12,13 3,29 3,7.14.18: 4,7 4,3 4,9-10 4,4 Ιω 1,14 4,4-5 3,13 4,6 Ρωμ 8,15-16 4,7 Ρωμ 4,13 8,17 4,8 Α' Κορ 8,4-6 4,9 Α' Κορ 8,3: Κολ 2,15 4,9-10 Εφ 1,21: Κολ 2,8-23 4,10 Ρωμ 14,5: Δτ 4,19 Πραξ 7,42 4,12 Α' Κορ 9,19-21 4,13 Πραξ 16,6: Β' Κορ 12,7 4,17 1,7

χνετε το ζήλο σας για το καλό πάντοτε, κι όχι μόνο όταν είμαι κοντά σας. ¹⁹Παιδιά μου, για σας πάλι περνώ τους πόνους της γέννας, ώσπου να διαμορφωθεί μέσα σας ο Χριστός. ²⁰Πολύ θα 'θελα τώρα να ήμουν κοντά σας και ν' αλλάξω τον τόνο μου, γιατί μ' έχετε φέρεi σε δύσκολη θέση.

Η δούλη Άγαρ και η ελεύθερη Σάρρα

²¹Για πέστε μου, εσείς που θέλετε να ζείτε υπόδουλοι στο νόμο, δεν ακούτε τι διακηρύττει ο ίδιος ο νόμος; ²²Λέει δηλαδή η Γραφή πως ο Άβραάμ απέκτησε δύο γιους, έναν από τη δούλη κι έναν από την ελεύθερη γυναίκα του. ²³Ο γιος της δούλης όμως γεννήθηκε σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους, ενώ ο γιος της ελεύθερης σύμφωνα με την υπόσχεση του Θεού. ²⁴Αυτά πρέπει να τα καταλάβουμε σαν μια εικόνα. Οι γυναίκες δηλαδή είναι οι δύο διαθήκες: η μία στο όρος Σινά, που γεννάει δούλους, κι αυτή είναι η Άγαρ. ²⁵Η Άγαρ συμβολίζει το όρος Σινά στην Αραβία, κι αντιστοιχεί στην τωρινή Ιερουσαλήμ, που πραγματικά είναι υπόδουλη, αυτή και τα παιδιά της. ²⁶Αντίθετα, η ουράνια Ιερουσαλήμ είναι ελεύθερη, κι αυτή είναι η μητέρα όλων μας. ²⁷Λέει σχετικώς η Γραφή:

*Να χαιρέσαι, στείρα, που δε γεννάς!
Φώναξε και κράξε με χαρά,
εσύ που δεν κοιλοπονάς!*

*Γιατί είναι περισσότερα τα παιδιά
της διωγμένης
παρά εκείνης που έχει τον άντρα.*

²⁸Εμείς, αδερφοί μου, είμαστε παιδιά της υποσχέσεως του Θεού, όπως ο Ισαάκ. ²⁹Όπως όμως τότε ο γεννημένος σύμφωνα με τη φυσική τάξη καταδίωκε τον γεννημένο σύμφωνα με την πνευματική τάξη, έτσι γίνεται και τώρα. ³⁰Αλλά τι λέει η Γραφή; *Διώξε τη δούλη και το γιο της, γιατί δε θα γίνει κληρονόμος ο γιος της δούλης μαζί με το γιο της ελεύθερης.* ³¹Δεν είμαστε, λοιπόν,

αδερφοί μου, παιδιά δούλης, αλλά της ελεύθερης γυναίκας.

Η χριστιανική ελευθερία

5 Ο Χριστός μάς απελευθέρωσε για να είμαστε ελεύθεροι. Παραμένετε, λοιπόν, σταθεροί στην ελευθερία και μην ξαναπαίνετε κάτω από ζυγό δουλείας.

²Ακούστε με, εγώ ο Παύλος σας το λέω: Αν περιτέμνεστε, ο Χριστός δε θα σας ωφελήσει σε τίποτε. ³Επίσης θυμίζω σ' όποιον θέλει να περιτμηθεί, πως έχει υποχρέωση να τηρεί όλον το νόμο. ⁴Όσοι όμως από σας ψάχνετε να βρείτε τη σωτηρία στο νόμο δεν ανήκετε πια στο Χριστό· έχετε φύγει από τη χάρη του Θεού. ⁵Όσο για μας, εμείς με την πίστη που μας δίνει το Πνεύμα έχουμε στραμμένη την ελπίδα μας στην ευσπλαχνία του Θεού, που θα μας δικαιώσει την ημέρα της κρίσεως. ⁶Άλλωστε εκεί που κυριαρχεί ο Ιησούς Χριστός δεν έχει καμιά σημασία ούτε το να κάνεις περιτομή ούτε το να μην κάνεις· σημασία έχει η πίστη στο Χριστό, η οποία εκδηλώνεται έμπρακτα με αγάπη.

⁷Πηγαίνατε καλά. Ποιος σας έκοψε την ορμή και δεν πιστεύετε πια στην αλήθεια; ⁸Όσα σας είπαν για να σας μεταπέισουν δεν προέρχονται από το Θεό, που σας προσκαλεί. ⁹Είναι αρκετό λίγο προζύμι, για να φουσκώσει όλο το ζυμάρι. ¹⁰Εγώ βέβαια σας έχω εμπιστοσύνη. Ο Κύριος θα σας βοηθήσει να μην παρασυρθείτε. Όσο γι' αυτόν που σας αναστατώνει, το κρίμα πάνω του, όποιος κι αν είναι. ¹¹Κι όσο για μένα αδερφοί μου, γιατί με καταδιώκουν, αν εξακολουθώ να κηρύττω την αναγκαιότητα της περιτομής, όπως με κατηγορούν; Αν ήταν έτσι, το κήρυγμα για το σταυρό θα είχε πάψει να είναι σκάνδαλο. ¹²Να πάνε να ευνοχιστούν όσοι σας αναστατώνουν με τέτοια πράγματα!

¹³Ο Θεός, λοιπόν, αδερφοί μου, σας κάλεσε για να ζήσετε ελεύθεροι. Μόνο να μη

γίνει η ελευθερία αφορμή για αμαρτωλή διαγωγή, αλλά με αγάπη να υπηρετείτε ο ένας τον άλλο. ¹² Άλλωστε όλος ο νόμος συνοψίζεται σε μια φράση: Στο ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου. ¹⁵ Αν όμως δαγκάνετε και τρώτε ο ένας τον άλλον, προσέξτε μήπως αλληλοεξοντωθείτε.

Τα αμαρτωλά έργα και ο καρπός του Πνεύματος

¹⁶ Θέλω ακόμα να σας πω και τούτο: Να καθορίζει το *Πνεύμα τη διαγωγή σας και τότε δε θ' ακολουθείτε τις αμαρτωλές επιθυμίες σας. ¹⁷ Γιατί οι αμαρτωλές επιθυμίες είναι αντίθετες με το Πνεύμα, και φυσικά το Πνεύμα αντίθετο με τις αμαρτωλές επιθυμίες. Αυτά τα δύο αντιμάχονται το ένα το άλλο, και γι' αυτό άλλωστε δεν κάνετε αυτά που θα θέλατε να κάνετε. ¹⁸ Αν έχετε το Πνεύμα για οδηγό, δεν είστε υπόδουλοι στο νόμο.

¹⁹ Είναι ολοφάνερο ποια είναι τα αμαρτωλά έργα: Είναι η μοιχεία, η *πορνεία, η ηθική ακαθαρσία, η αισχρότητα, ²⁰ η ειδωλολατρία, η μαγεία, οι έχθρες, οι φιλονικίες, οι ζηλιές, οι θυμίοι, οι διαπληκτισμοί, οι διχονοίες, τα σχίσματα, ²¹ οι φθόνοι, οι φόνοι, οι μέθες, οι ασωτίες και τα παρόμοια. Σας προειδοποιώ, όπως σας προειδοποίησα κι άλλοτε: όσοι κάνουν τέτοια πράγματα δεν θα κληρονομήσουν τη *βασιλεία του Θεού.

²² Αντίθετα, ο καρπός του Αγίου Πνεύματος είναι η αγάπη, η χαρά, η ειρήνη, η μακροθυμία, η καλοσύνη, η αγαθότητα, η πίστη, ²³ η πραότητα, η εγκράτεια. Τίποτε απ' αυτά δεν καταδικάζει ο νόμος. ²⁴ Άλλωστε όσοι είναι του Χριστού έχουν σταυρώσει τον αμαρτωλό εαυτό τους μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες του. ²⁵ Αφού, λοιπόν, ζούμε με τη δύναμη του Πνεύματος, πρέπει ν' ακολουθούμε το Πνεύμα. ²⁶ Ας μη γινόμαστε μα-

ταϊόδοξοι, ας μην προκαλούμε κι ας μη φθονούμε ο ένας τον άλλο.

Οι σχέσεις των χριστιανών μεταξύ τους

6 Αν κάποιος, αδερφοί μου, βρεθεί να κάνει κάποιο παράπτωμα, εσείς που έχετε το *Πνεύμα του Θεού να τον διορθώνετε με πραότητα. Προσέχετε μόνο να μην παρασυρθείτε κι εσείς από τον πειρασμό. ² Να σηκώνετε ο ένας το φορτίο του άλλου, κι έτσι θα εφαρμόσετε πλήρως το νόμο του Χριστού.

³ Όποιος φαντάζεται πως είναι κάτι, ενώ δεν είναι τίποτε· εξαπατά τον εαυτό του. ⁴ Γι' αυτό, ας εξετάζει καθένας τα έργα του, και τότε, αν καυχηθεί, θα το κάνει μόνο για τον εαυτό του κι όχι σε σύγκριση με τους άλλους. ⁵ Άλλωστε καθένας για τις δικές του πράξεις θα δώσει λόγο στο Θεό.

⁶ Αυτός που διδάσκεται το λόγο του Θεού ας δίνει απ' όλα τα υλικά αγαθά του σ' αυτόν που τον διδάσκει.

⁷ Μην έχετε ψευδαισθήσεις, ο Θεός δεν εμπαίζεται. Ότι σπέρνει ο άνθρωπος, αυτό θα θερίσει. ⁸ Έτσι, όποιος σπέρνει στον αγρό των αμαρτωλών επιθυμιών του, θα θερίσει από εκεί ως καρπό την καταστροφή. Όποιος όμως σπέρνει στον αγρό του Πνεύματος, αυτός θα θερίσει ως καρπό του Πνεύματος την αιώνια ζωή.

⁹ Κι όταν κάνουμε το καλό, ας μην αποκάμουμε. Γιατί, αν αντέξουμε ως το τέλος, θα θερίσουμε τον καρπό στον κατάλληλο καιρό. ¹⁰ Όσο έχουμε, λοιπόν, ακόμα την ευκαιρία, ας κάνουμε το καλό σε όλους, και κυρίως σ' αυτούς που έχουν την ίδια πίστη μ' εμάς.

Ανακεφαλαίωση και τελική ευλογία

¹¹ Προσέξτε μέ πόσο μεγάλα γράμματα σας γράφω τώρα με το ίδιο μου το χέρι. ¹² Όσοι θέλουν ν' αποκτήσουν καλή φήμη

5,14 Ρωμ 13,9 Λευ 19,18 5,15 Ιακ 4,1-2 5,16 5,25 Ρωμ 8,2-13 5,17 Ρωμ 7,13-23 5,18 Ρωμ 6,14 7,4 5,19-21 Α' Κορ 6,9-10 Ρωμ 1,28-32 Εφ 5,3-5 Κολ 3,5-8 Α' Τιμ 1,9-10 Β' Τιμ 3,2-5 Α' Πε 4,3 Απ 22,15 5,22 Εφ 5,9 5,23 Β' Πε 1,6 Α' Τιμ 1,9 5,24 2,19 6,14 Ρωμ 6,6 Κολ 3,5 Α' Ιω 3,6 5,25 5,16 Α' Κορ 6,19 Εφ 4,30 5,26 Φιλ 2,3 Ρωμ 12,10 6,1 Μτ 18,15 Ιακ 5,19 Α' Κορ 10,12 6,2 Β' Κορ 11,29 Α' Κορ 9,21 Ιω 13,34 6,3 Α' Κορ 4,7 6,5 Ρωμ 2,6 14,12 6,6 Α' Κορ 9,11.14 6,7 Σειφ 7,3 6,8 Ρωμ 8,6 13 Ιω 6,63 6,9 Β' Θεο 3,13 6,10 Α' Θεο 3,12 Β' Πε 1,7 Γαλ 5,6 5,13-14 Ρωμ 12,10 13,8 14,15 Α' Κορ 8,1β 13 13 Β' Κορ 8,7-8 Α' Θεο 4,9 Εφ 5,2 Φιλ 2,2 Α' Τιμ 1,5 Εβρ 13,1 Ιω 13,34 6,11 Α' Κορ 16,21 6,12 5,2.11 Α' Θεο 2,14-16

στους ανθρώπους, αυτοί προσπαθούν να σας υποχρεώσουν να περιτέμνεστε με μόνο στόχο να μην καταδιώκονται από τους Ιουδαίους εξαιτίας του σταυρού του Χριστού. ¹³Άλλωστε ούτε κι αυτοί που επιμένουν στην περιτομή τηρούν το *νόμο. Απλώς θέλουν να περιτέμνεστε εσείς, για να καυχηθούν ότι σας κατάφεραν να το κάνετε. ¹⁴Όσο για μένα, δεν θέλω άλλη αφορμή για καύχηση εκτός από το σταυρό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, το σταυρό που πάνω του ο κόσμος πέθανε για μένα κι εγώ για τον κόσμο. ¹⁵Για όσους ανήκουν στον Ιησού Χρι-

στό δεν έχει καμιά σημασία ούτε το να κάνεις *περιτομή ούτε το να μην κάνεις, αλλά όλοι είναι νέα δημιουργήματα του Θεού. ¹⁶Όσοι ακολουθούν αυτή την αρχή, θα έχουν την ειρήνη και το έλεος του Θεού μαζί τους, αυτοί και όλος ο λαός του Θεού.

¹⁷Στο εξής κανένας ας μη μου δημιουργεί προβλήματα. Αρκετά έχω πάθει για τον Ιησού, όπως δείχνουν τα σημάδια στο σώμα μου.

¹⁸Η *χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού εύχομαι να είναι μαζί σας, αδερφοί μου. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

Εισαγωγή

Η προς Εφεσίους είναι μια εγκύκλιος επιστολή, όπως προκύπτει μεταξύ άλλων από τη γενικότητα του θέματός της, το οποίο δεν ενδιαφέρει αποκλειστικά μια ορισμένη τοπική εκκλησία που αντιμετωπίζει συγκεκριμένα προβλήματα αλλά όλη την Εκκλησία του Χριστού, και από την απουσία χαιρετισμών σε γνωστά στον γράφοντα πρόσωπα. Παραλήπτες της επιστολής κατά πάσα πιθανότητα είναι οι χριστιανοί της Μ. Ασίας ή μιας ακόμη μεγαλύτερης περιοχής.

Η επιστολή αναπτύσσει, όπως αναφέρθηκε, ένα θέμα γενικού ενδιαφέροντος, την πραγματοποίηση της λυτρωτικής οικονομίας του Θεού μέσα στην ανθρώπινη ιστορία με την ίδρυση της Εκκλησίας, στην οποία ενώνονται και αποτελούν ένα σώμα οι πρώην εχθροί μεταξύ τους Ιουδαίοι και εθνικοί: κι αυτό είναι έργο του Χριστού, ο οποίος με το σταυρό και την ανάστασή του φέρνει στον κόσμο την ειρήνη και συμφιλιώνει τους ανθρώπους με το Θεό, το δε Άγιο Πνεύμα τροφοδοτεί, συνέχει και συγκροτεί τη νέα αυτή κοινωνία των λυτρωμένων, που αποτελούν το σώμα του Χριστού. Αυτά αναπτύσσονται στο Α΄ μέρος της επιστολής (κεφ. 1-3), ενώ στο Β΄ μέρος (κεφ. 4-6), το πρακτικό, παρουσιάζει ο απόστολος τις συνέπειες που απορρέουν για τη ζωή των μελών του σώματος του Χριστού από τη σωτηρία που τους προσφέρθηκε. Γίνεται λόγος για την ενότητα της Εκκλησίας, για τον παλαιό και τον καινούριο άνθρωπο, για τις εκδηλώσεις του καινούριου ανθρώπου μέσα στην κοινωνία, τις σχέσεις των συζύγων, τις σχέσεις των δούλων με τους κατά κόσμον κυρίους τους. Προς το τέλος περιγράφεται η «πανοπλία του Θεού», την οποία πρέπει να φέρει κάθε χριστιανός για την αντιμετώπιση των σατανικών δυνάμεων που αποτελούν μόνιμο κίνδυνο. Αυτό σημαίνει ότι η νέα ζωή μέσα στην Εκκλησία δεν αποτελεί οριστική κατάσταση αλλά αρχή αγώνων για τους οποίους απαιτείται συνεχής εγρήγορση.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Ο προαιώνιος σκοπός του Θεού για την ενότητα της ανθρωπότητας
αποκαλύπτεται με το Χριστό και την Εκκλησία:

1 - 3

Ανταπόκριση στη δωρεά του Θεού: Πρακτικές υποχρεώσεις κάθε
μέλους της Εκκλησίας στην καθημερινή ζωή:

4 - 6

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

Προοίμιο

1 Ο Παύλος, απόστολος του Ιησού Χριστού, σύμφωνα με το θέλημα του Θεού,

Προς τους χριστιανούς που ζουν στην Έφεσο και τους ενώνει η πίστη στον Ιησού Χριστό.

²Εύχομαι ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Ύμνος στο Θεό για το λυτρωτικό του έργο

³Ευλογημένος να είναι ο Θεός, ο Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, που μέσω του Χριστού μάς δώρισε πλούσιες τις ευλογίες του, πνευματικές και ουράνιες.

⁴Μας διάλεξε πριν θεμελιώσει τον κόσμο, να γίνουμε δικοί του δια του Χριστού, αφεγάδιαστοι στην τελική του κρίση. ⁵Μας πρόορισε με την αγάπη του να γίνουμε παιδιά του δια του Ιησού Χριστού, σύμφωνα με το καλόβουλο για μας θέλημά του. ⁶ώστε να τον υμνούμε για την πλούσια χάρη του, που μας δώρισε δια του αγαπημένου του *Υιού.

⁷Μας λύτρωσε με το *αίμα του Χριστού, συγχώρησε τις αμαρτίες μας με την πλούσια χάρη ⁸που μας τη σκόρπισε περίσσια, μαζί με κάθε λογής φρόνηση και γνώση. ⁹⁻¹⁰Μας έκανε γνωστό το μυστήριο του θελήματός του, που με αγαθότητα προσεχδίασε να πραγματοποιήσει με το έργο του Χριστού στην καθορισμένη στιγμή, δηλαδή να τα ενώσει όλα, ουράνια κι επίγεια, στο πρόσωπο του Χριστού. ¹¹Δια του Χριστού αποκτήσαμε μερίδιο στην *κληρονομία του Θεού, γιατί αυτό ήταν απαρχής το σχέδιό του, σύμφωνα με το οποίο πραγματοποίησε το θέλημά του.

¹²Για να είμαστε εκείνοι που υμνούμε τη δόξα του Θεού, εμείς που από πριν έχουμε σπριζίει την ελπίδα μας στο Χριστό.

¹³Έτσι κι εσείς ακούσατε το λόγο της αλήθειας, το χαρμόσυνο μήνυμα που σας φέρνει τη σωτηρία. Κι αφού πιστέψατε στο Χριστό, σας σφράγισε ο Θεός με το Άγιο Πνεύμα που το είχε υποσχεθεί. ¹⁴Κι είναι το Πνεύμα εγγύηση για την κληρονομία μας, για το μελλοντικό λυτρωμό μας. Έτσι θα υμνείται και θα δοξάζεται το μεγαλείο του Θεού.

Ευχαριστία και δέηση του Παύλου προς το Θεό

¹⁵Γι' αυτό κι εγώ, αφότου πληροφορήθηκα την πίστη σας στον Κύριο Ιησού και την αγάπη σας για όλους τους χριστιανούς, ¹⁶δεν παύω να ευχαριστώ για σας το Θεό και να σας αναφέρω στις προσευχές μου. ¹⁷Παρακαλώ το Θεό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, το μεγαλοδύναμο Πατέρα, να σας δίνει πνεύμα *σοφίας, που θα σας αποκαλύψει πώς να τον γνωρίσετε ακόμη καλύτερα. ¹⁸Τον παρακαλώ να φωτίζει τα μάτια της καρδιάς σας, για να βλέπετε πιο ξεκάθαρα ποια είναι τα μελλοντικά αγαθά για τα οποία σας κάλεσε, πόσο λαμπρή και πλούσια είναι η κληρονομία που έχει ετοιμάσει για τους δικούς του, ¹⁹και με πόσο υπερβολικά μεγάλη δύναμη ενεργεί σ' εμάς που πιστεύουμε. ²⁰Τη δύναμή του αυτή την έδειξε με το να αναστήσει το Χριστό από τους νεκρούς και να τον βάλει να καθίσει στα *δεξιά του στον ουρανό, ²¹πάνω από κάθε *αρχή και *εξουσία και *δύναμη και *κυριότητα, πάνω από καθετί που ανήκει όχι μόνο στον τωρινό αλ-

λά και στο μελλοντικό κόσμο. ²²Τα σύμπαντα υπέταξε στην εξουσία του, κι αυτόν τον ίδιο το Χριστό τον έδωσε στην εκκλησία ως υπέρτατο αρχηγό. ²³Η εκκλησία είναι το σώμα του Χριστού, είναι η πληρότητα εκείνου ο οποίος με την παρουσία του γεμίζει πλήρως τα πάντα.

Η νέα ζωή των πιστών δώρο του Θεού

2 Ήσασταν κι εσείς άλλοτε πνευματικά νεκροί εξαιτίας των παραπτωμάτων και των αμαρτιών σας. ²Ζούσατε τότε σύμφωνα με τις απαιτήσεις αυτού εδώ του κόσμου, υπακούοντας στον άρχοντα των πονηρών *δυνάμεων που βρίσκονται ανάμεσα σε ουρανό και γη, στο σατανικό *πνεύμα που εξακολουθεί να εξουσιάζει όσους δεν υπακούν στο Θεό. ³Έτσι, σαν κι αυτούς, ζήσαμε κάποτε κι εμείς όλοι: ήμασταν δούλοι στις επιθυμίες μας και κάναμε ό,τι ήθελε το αμαρτωλό εγώ μας. Η αμαρτωλή μας φύση μας οδηγούσε, όπως και τους υπόλοιπους ανθρώπους, σε πράξεις που προκαλούσαν την οργή του Θεού. ⁴Ο Θεός όμως μας αγάπησε, γιατί είναι πλούσιος σε έλεος κι έχει απέραντη αγάπη. ⁵Κι ενώ ήμασταν πνευματικά νεκροί εξαιτίας των παραπτωμάτων μας, μας ξανάδωσε ζωή μαζί με το Χριστό. Με τη χάρη του Θεού έχετε σωθεί. ⁶Μας ανέστησε μαζί με τον Ιησού Χριστό και μας έβαλε να καθήσουμε μαζί μ' αυτόν στα ουράνια. ⁷Έτσι, με την αγάπη που μας έδειξε δια του Ιησού Χριστού, φανερώνας στις μελλοντικές γενιές πόσο υπερβολικά γενναιόδωρη είναι η χάρη του. ⁸Πραγματικά, με τη χάρη του σωθήκαμε δια της πίστεως. Κι αυτό δεν είναι δικό σας κατόρθωμα αλλά δώρο Θεού. ⁹Δε σωθήκατε με τα δικά σας έργα κι έτσι κανείς δεν μπορεί να καυχηθεί γι' αυτό. ¹⁰Είμαστε δημιούργημα του Θεού, ο οποίος

δια του Ιησού Χριστού μάς έκανε καινούριους ανθρώπους, για να μπορούμε να κάνουμε καλά έργα, που τα προετοίμασε ο Θεός, για να είναι μ' αυτά γεμάτη η ζωή μας.

Το σώμα του Χριστού ως κοινωνία ειρήνης

¹¹Κι εσείς οι *εθνικοί — οι Ιουδαίοι σας ονομάζουν «απερίτμητους», όπως ονομάζουν τον εαυτό τους «περιτμημένο» από το σημάδι που γίνεται στο σώμα τους με ανθρώπινο χέρι — ¹²μην ξεχνάτε ότι εκείνα τα χρόνια ζούσατε χωρίς Χριστό: ήσασταν αποκλεισμένοι από την κοινότητα του λαού του Θεού κι από τις υποσχέσεις που έδωσε ο Θεός: ζούσατε στον κόσμο χωρίς ελπίδα και χωρίς Θεό. ¹³Τώρα όμως, με το έργο του Ιησού Χριστού, εσείς, που τότε ήσασταν μακριά από το Θεό, έχετε έρθει κοντά του: σας έφερε κοντά του η σταυρική θυσία του Χριστού.

¹⁴Αυτός πραγματικά είναι για μας η ειρήνη. Αυτός έκανε τους δύο αντιμαχόμενους κόσμους ένα λαό και γκρέμισε με το σταυρικό του θάνατο ό,τι σαν τείχος τούς χώριζε και προκαλούσε έχθρα μεταξύ τους. ¹⁵Κατήργησε δηλαδή τον ιουδαϊκό *νόμο των εντολών και των διατάξεων, για να δημιουργήσει με το έργο του από τα δύο εχθρικά μέρη, από τους Ιουδαίους και τους *εθνικούς, μία νέα ανθρωπότητα, φέρνοντας την ειρήνη. ¹⁶Κι αφού θανάτωσε με το σταυρό του την έχθρα, ένωσε τους δύο πρώην εχθρούς σε ένα σώμα και τους συμφιλίωσε με το Θεό. ¹⁷Έτσι, ο Χριστός ήρθε κι έφερε το χαρμόσυνο μήνυμα της ειρήνης σ' εσάς τους εθνικούς, που ήσασταν μακριά από το Θεό, και σ' εσάς τους Ιουδαίους, που ήσασταν κοντά του. ¹⁸Πραγματικά, δια του Χριστού μπορούμε μ' ένα πνεύμα και οι δύο, εθνικοί και Ιουδαίοι, να πλησιάσουμε τον Πα-

1,22 1,10 Ψλ 8,7 1,10 4,15 5,23· Κολ 1,18 2,19 1,23 2,16 4,4-16 25 5,30 Κολ 2,19· Α' Κορ 12,4-11,27 2,14 18 4,1-6· Κολ 3,15 3,19 4,10 2,1 2,5 2,2 Α' Ιω 2,16 6,12· Ιω 12,31 14,30· Πραξ 26,18 2,3 5,8 5,6· Κολ 3,6· Ρωμ 1,28 2,4 Ρωμ 9,16 Ιακ 5,11· Ρωμ 8,39 2,5 Ρωμ 6,13 Κολ 2,13 2,8 Ρωμ 3,24 2,6 1,3· Κολ 2,12 3,1 2,7 1, 7 Ρωμ 5,20 2,8 Πραξ 15,11 Γαλ 2,16 Ιω 4,10 Μτ 20,15 2,9 Ρωμ 3,28· Β' Τιμ 1,9 Τιτ 3,5 Α' Κορ 1,31 2,10 Τιτ 2,14 2,11 5,8 Γαλ 5,6 Φιλ 3,3 2,11-13 Ρωμ 11,17 2,12 Ρωμ 9,4· Κολ 1,21-22 2,19· Α' Θεσ 4,13 Α' Κορ 15,19 2,13 2,17 3,6 1,7 Γαλ 1,4 2,14 2,16 4,3 Κολ 1,20 1,23 Ρωμ 10,12 Α' Κορ 12,13 Γαλ 3,28 2,15 Κολ 2,14 Β' Κορ 5,17 2,16 1,23 Ρωμ 5,10 Κολ 1,20-22 2,17 Ησ 57,18-19 Πραξ 2,39 2,18 3,12 Ρωμ 5,2

τέρα. ¹⁹Δεν είστε, λοιπόν, πια ξένοι και χωρίς δικαιώματα, αλλά ανήκετε στο λαό του Θεού, στην οικογένεια του Θεού. ²⁰Προστέθηκετε κι εσείς στο οικοδόμημα που έχει θεμέλιο τους αποστόλους και τους *προφήτες κι ακρογωνιαίο λίθο αυτόν τον ίδιο το Χριστό. ²¹Μ' αυτόν ολόκληρο το οικοδόμημα δένεται και μεγαλώνει, ώστε να γίνει ναός *άγιος για τον Κύριο. ²²Ο Κύριος οικοδομεί κι εσάς μαζί με τους άλλους, για να γίνετε πνευματική κατοικία του Θεού.

Η διακονία του Παύλου στο μυστήριο της σωτηρίας

3 Γι' αυτό προσεύχομαι στο Θεό κι εγώ, ο Παύλος, ο φυλακισμένος του Ιησού Χριστού, για σας τους *εθνικούς. ²Θα έχετε ακούσει βέβαια, για τη χάρη που μου έδωσε ο Θεός σύμφωνα με το σχέδιό του να κηρύξω σ' εσάς ³το λυτρωτικό του μήνυμα, που μου το φανέρωσε με αποκάλυψη. Σας έγραψα ήδη πιο πάνω λίγα λόγια, ⁴που διαβάζοντάς τα μπορείτε να καταλάβετε πόσο βαθιά έχω γνωρίσει το μυστήριο του Χριστού. ⁵Αυτό το μυστήριο δεν το είχε φανερώσει ο Θεός προηγουμένως στους ανθρώπους· το αποκάλυψε τώρα με το Άγιο Πνεύμα του στους *άγιους αποστόλους και *προφήτες του. ⁶Το μυστήριο αυτό είναι ότι με το έργο του Ιησού Χριστού και οι εθνικοί λαμβάνουν μέρος στην *κληρονομία μαζί με τους Ιουδαίους, αποτελούν μέλη του ίδιου σώματος του Χριστού και μετέχουν στις υποσχέσεις του Θεού. ⁷Αυτό το ευαγγέλιο διακονώ κι εγώ με τη χάρη που μου δώρισε ο Θεός, δείχνοντας έτσι τη μεγάλη του δύναμη.

⁸Σ' εμένα, τον πιο ασήμαντο απ' όλους τους χριστιανούς, έδωσε ο Θεός αυτή τη χάρη, να κηρύξω στους εθνικούς τον ανεξερεύνητο πλούτο του Χριστού ⁹και να κάνω σ' όλους φανερό πώς πραγματοποιείται αυτό το μυστήριο που ήταν κρυμμένο απρχής στο Θεό, ο οποίος δημιούργησε τα πάντα

δια του Ιησού Χριστού. ¹⁰Έτσι τώρα, με την ύπαρξη της εκκλησίας, φανερώνεται στις *αρχές και στις *εξουσίες που βρίσκονται στα επουράνια, η πολύπλευρη *σοφία του Θεού, ¹¹σύμφωνα με το προαιώνιο σχέδιό του, που πραγματοποιήθηκε με τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας. ¹²Επειδή πιστεύουμε στο Χριστό, μπορούμε με απόλυτη εμπιστοσύνη να πλησιάζουμε το Θεό και να απευθυνόμαστε σ' αυτόν. ¹³Σας παρακαλώ, λοιπόν, να μην αποθαρρύνεστε για τις θλίψεις που υποφέρω για χάρη σας· να είστε περήφανοι γι' αυτές.

Η αγάπη του Χριστού

¹⁴Γι' αυτό γονατίζω μπροστά στον Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ¹⁵που δίνει ζωή και ύπαρξη σ' όλα τα *όντα, ουράνια και επίγεια. ¹⁶Παρακαλώ το Θεό να ενισχύει πλουσιοπάροχα και δυναμικά με το *Πνεύμα του τον εσωτερικό σας άνθρωπο, ¹⁷να κατοικήσει ο Χριστός στις καρδιές σας με την πίστη, ¹⁸και να είστε ριζωμένοι και θεμελιωμένοι στην αγάπη. Έτσι, θα μπορέσετε μαζί με ολόκληρο το λαό του Θεού να συλλάβετε ποιο είναι το πλάτος και το μήκος, το βάθος και το ύψος του μυστηρίου της σωτηρίας, ¹⁹και να γνωρίσετε την αγάπη του Χριστού, που ξεπερνάει κάθε ανθρώπινη γνώση. Έτσι θα γεμίσει η ζωή σας με την πλούσια χάρη του Θεού.

²⁰Ο Θεός έχει τη δύναμη να κάνει απείρωσ περισσότερα απ' όσα ζητάμε ή σκεφτόμαστε, καθώς η δύναμή του ενεργεί σ' εμάς. ²¹Ας είναι δοξασμένος παντοτινά μέσα στην εκκλησία και δια του Ιησού Χριστού. *Αμήν.

Η ενότητα της Εκκλησίας και τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος

4 Σας παρακαλώ, λοιπόν, εγώ που είμαι φυλακισμένος για τον Κύριο, να ζείτε με τρόπο αντάξιο εκείνου που σας κάλεσε στη

2,19 2,12· 3,6· Εβρ 12,22-23 2,20 Απ 21,14· Μτ 16,18 Α' Κορ 3,10-11 2,21 Α' Κορ 3,16 2,22 Α' Πε 2,5 3,1 4,1· Φιλ 1,7· Κολ 4,18 Φιμ 1 9 3,1-3 Κολ 1,25 3,3 3,6 3,4 Ρωμ 16,25· Β' Κορ 11,6 3,5 Κολ 1,26 3,6 1,9-10 2,13-14,18-19· 3,9-11· Κολ 1,26-27· Ρωμ 16,25 3,7-8 Α' Κορ 15,8-10 Γαλ 1,13-16 Φιλ 3,6-8 Α' Τιμ 1,12-16 3,9 1,4 3,10 1,21· 1,23 3,12 Ρωμ 5,2 Εβρ 4,16 10,19 3,13 Κολ 1,24 3,14 6,18-19 3,16 Κολ 1,11 3,17 Κολ 1,23 2, 7· Ιω 14,23· Εφ 5,2 3,18 Κολ 2,2 3,19 5,2 25· Β' Κορ 5,14· 1,23· Κολ 2,9-10 3,20 Κολ 1,29 4,1 3,1

νέα ζωή. ²Να ζείτε με ταπεινωση, πραότητα και υπομονή· να ανέχεστε με αγάπη ο ένας τον άλλο ³και να προσπαθείτε να διατηρείτε, με την ειρήνη που σας συνδέει μεταξύ σας, την ενότητα που δίνει το *Πνεύμα του Θεού. ⁴Ένα σώμα αποτελείτε όλοι κι ένα πνεύμα σάς ενώνει, όπως και μία είναι η ελπίδα σας για την οποία σας κάλεσε ο Θεός.

⁵Ένας Κύριος υπάρχει, μία πίστη, ένα βάπτισμα.

⁶Ένας Θεός και Πατέρας όλων, που κυριαρχεί σ' όλους, ενεργεί μέσα απ' όλους και κατοικεί σε όλους σας.

⁷Στον καθένα μας όμως έχει δοθεί κάποιο ιδιαίτερο χάρισμα, σύμφωνα με το μέτρο που δωρίζει ο Χριστός. ⁸Γι' αυτό λέει η *Γραφή:

Ανέβηκε ψηλά,

πήρε μαζί του αιχμαλώτους,

έδωσε δώρα στους ανθρώπους.

⁹Το «ανέβηκε» όμως, τι άλλο σημαίνει παρά πως προηγουμένως είχε κατέβει εδώ κάτω στη γη; ¹⁰Αυτός που κατέβηκε είναι ο ίδιος που ανέβηκε πάνω απ' όλους τους ουρανούς, για να γεμίσει με την παρουσία του το σύμπαν. ¹¹Αυτός, λοιπόν, σε άλλους έδωσε το χάρισμα του αποστόλου, σε άλλους του *προφήτη, σε άλλους του ευαγγελιστή και σ' άλλους του ποιμένα και δασκάλου, ¹²για να καταρτίζουν και να διακονούν τους πιστούς, ώστε να οικοδομείται το σώμα του Χριστού. ¹³Έτσι θα καταλήξουμε όλοι στην ενότητα που δίνει η πίστη και η βαθιά γνώση του *Υιού του Θεού, θα γίνουμε ώριμοι και θα φτάσουμε στην τελειότητα που μέτρο της είναι ο Χριστός. ¹⁴Δε θα είμαστε πια νήπια, δε θα κλυδωνιζόμαστε και δε θα μας πηγαίνει πέρα δώθε ο άνεμος της κάθε διδασκαλίας, η ανθρώπινη δολιότητα και τα τεχνάσματα που μηχανεύεται η απάτη. ¹⁵Αντίθετα, έχοντας την αληθινή πίστη και την α-

γάπη, ας φτάσουμε σε όλα μας αυτόν που είναι η κεφαλή, δηλαδή το Χριστό. ¹⁶Αυτός συναρμολογεί και συνδέει με αρθρώσεις ολόκληρο το σώμα· και κάθε μέλος, κατά το μέτρο του χαρίσματος που του χορηγήθηκε, συμβάλλει στην αύξηση του σώματος και στην οικοδομή του με αγάπη.

Ο παλιός και ο καινούριος άνθρωπος

¹⁷Τούτο σας λέω και το τονίζω, στο όνομα του Κυρίου: να μη ζείτε πια όπως ζουν οι ειδωλολάτρες, που ακολουθούν τους μάταιους διαλογισμούς τους. ¹⁸Το μυαλό τους είναι σκοτισμένο και έχουν αποξενωθεί από τη ζωή που δίνει ο Θεός, γιατί έχουν άγνοια, κι η καρδιά τους έχει πωρωθεί. ¹⁹Είναι αναίσθητοι, ασελγούν αδιάντροπα, και εκτελούν χωρίς φραγμό βρώμικες πράξεις. ²⁰Εσείς, αντίθετα, δεν διδαχθήκατε έναν τέτοιο Χριστό, ²¹αφού ασφαλώς ακούσατε γι' αυτόν και διδαχθήκατε αυτό που είναι η χριστιανική αλήθεια: ²²Να πετάξετε από πάνω σας τον παλιό εαυτό σας, που σας συνδέει με την προηγούμενη ζωή σας και που φθείρεται με τις απατηλές επιθυμίες του. ²³Να ανανεωθείτε σ' όλο το πνευματικό σας βάθος. ²⁴Να ντυθείτε τον καινούριο άνθρωπο, που ο Θεός κατά το σχέδιό του τον έχει πλάσει για να ζει με δικαιοσύνη και αγιότητα που προέρχονται από την αλήθεια.

Οι εκδηλώσεις του καινούριου ανθρώπου

²⁵Πετάξετε από πάνω σας το ψέμα και ο καθένας ας λέει την αλήθεια στο διπλανό του, γιατί είμαστε μέλη του ίδιου σώματος. ²⁶Όταν οργίζεστε, μη φτάνετε ως την αμαρτία· η δύση του ήλιου ας μη σας βρίσκει ακόμα οργισμένους. ²⁷Μη δίνετε με τη συμπεριφορά σας χώρο να δρα ο διάβολος. ²⁸Όποιος έκλεβε ας μην κλέβει πια, αλλά ας εργάζεται τίμια με τα δικά του χέρια, για να μπορεί να δίνει και σ' όποιον έχει ανάγκη.

4,2 Κολ 3,12-13· 5,2 4,3 Κολ 3,14-15· 2,14-16 4,4 1,23 2,18 4,5 Α· Κορ 8,6 Ιω 10,16 Ρωμ 6,3-4· Μτ 28,19 4,6 Α· Κορ 12,6 4,7 Ρωμ 12,3,6 Α· Κορ 12,11 4,8 Ψλ 68,19 4,9 Ιω 3,13 4,10 1,23 4,11 Α· Κορ 12,28 4,12 Α· Κορ 14,26 4,13 Κολ 1,28 4,14 Α· Κορ 14,20 Ιακ 1,6· Εβρ 5,13-14 4,15 1,22 4,15-16 5,2 4,16 1,23· 2,21-22· 4,13,25 Κολ 2,19 4,17-18 5,8 Ρωμ 1,21· Α· Πέ 1,14 4,19 Κολ 3,5 4,22 Κολ 3,9 Ρωμ 8,13 Γαλ 6,8 4,23 Ρωμ 12,2 4,24 Κολ 3,10 Β· Κορ 5,17· Γεν 1,26-27 4,25 Ζαχ 8,16-17· Κολ 3,8-9 4,16 4,26 Ιακ 1,19-20 4,28 Α· Θεο 4,11

²⁹Κανένας βλαβερός λόγος ας μη βγαίνει από το στόμα σας παρά μόνο ωφέλιμος, που να μπορεί να οικοδομήσει, όταν χρειάζεται, και να κάνει καλό σ' αυτούς που τον ακούνε. ³⁰Μη λυπείτε με τη συμπεριφορά σας το Πνεύμα το Άγιο του Θεού, το οποίο αποτελεί τη σφραγίδα του Θεού πάνω σας, εγγύηση ότι θα έρθει η *ημέρα της τελικής απολύτρωσης. ³¹Διώξτε μακριά σας κάθε δυσαρέσκεια, θυμό, οργή, κραυγή, κατηγορία, καθώς και κάθε άλλη κακότητα. ³²Να φέρεστε μεταξύ σας με καλοσύνη κι ευσπλαχνία, και να συγχωρείτε ο ένας τον άλλο, όπως κι ο Θεός συγχώρησε κι εσάς δια του Χριστού.

5 Μιμηθείτε λοιπόν το Θεό, αφού είστε αγαπητά του παιδιά· ²να συμπεριφέρεστε με αγάπη κατά το πρότυπο του Χριστού, που μας αγάπησε κι έδωσε τη ζωή του για μας, *προσφορά και *θυσία που τη δέχεται ευχάριστα ο Θεός.

³Αφού ανήκετε στο Θεό, δεν πρέπει ούτε καν λόγος να γίνεται μεταξύ σας για ακολασία και κάθε είδους ηθική ακαθαρσία και πλεονεξία. ⁴Επίσης δεν σας ταιριάζει η αισχρότητα, τα ανόητα λόγια και τα βρώμικα αστεία· αυτό που σας ταιριάζει είναι λόγια ευγνωμοσύνης προς το Θεό. ⁵Γιατί, να το ξέρετε καλά, κανένας απ' όσους επιδιόδονται στην ακολασία, στην ανηθικότητα, στην πλεονεξία — που ουσιαστικά είναι λατρεία των ειδώλων — δε θα έχει μερίδιο στη *βασιλεία του Χριστού και τη ζωή.

⁶Μην αφήνετε κανέναν να σας εξαπατάει με απατηλά λόγια. Γιατί όλα αυτά φέρνουν την τιμωρία του Θεού πάνω σε όσους δεν τον υπακούν. ⁷Μην έχετε, λοιπόν, τίποτε το κοινό μ' αυτούς. ⁸Κάποτε ήσασταν στο σκοτάδι· τώρα όμως, που πιστεύετε στον Κύριο, είστε στο φως. Να ζείτε, λοιπόν, σαν άνθρωποι που ανήκουν στο φως. ⁹Γιατί η ζωή

εκείνων που οδηγούνται από το Άγιο Πνεύμα διακρίνεται για την αγαθότητα, τη δικαιοσύνη και την αλήθεια. ¹⁰Να εξετάζετε τι αρέσει στον Κύριο. ¹¹Και να μη συμμετέχετε στα σκοτεινά κι ανώφελα έργα των άλλων, αλλά να τα ξεσκεπάζετε. ¹²Γι' αυτά που κάνουν εκείνοι στα κρυφά, είναι ντροπή ακόμα και να μιλάμε. ¹³Όταν όμως όλα αυτά έρχονται στο φως, αποκαλύπτεται η αληθινή τους φύση. ¹⁴Γιατί ό,τι φανερώνεται γίνεται κι αυτό φως. Γι' αυτό λέει ένας ύμνος:

«Ξύπνα εσύ που κοιμάσαι,
αναστήσου από τους νεκρούς,
και θα σε φωτίσει ο Χριστός».

Προτροπές για σύνεση και εγρήγορηση

¹⁵Προσέχετε, λοιπόν, καλά, πώς ζείτε· μη ζείτε ως ασύνετοι αλλά ως συνετοί. ¹⁶Να χρησιμοποιείτε σωστά το χρόνο σας, γιατί ζούμε σε πονηρούς καιρούς. ¹⁷Γι' αυτό μην είστε άφρονες, αλλά ν' αντιλαμβάνεστε τι θέλει ο Κύριος από σας. ¹⁸Να μη μεθάτε με κρασί, που οδηγεί στην ασωτεία, αλλά να γεμίζετε με το Πνεύμα του Θεού. ¹⁹Να τραγουδάτε στις συνάξεις σας ψαλμούς και ύμνους και πνευματικές ωδές· να ψάλλετε με την καρδιά σας στον Κύριο. ²⁰Να ευχαριστείτε πάντοτε και για όλα το Θεό και Πατέρα στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Άντρες και γυναίκες

²¹Να υποτάσσετε ο ένας στον άλλο με φόβο Χριστού. ²²Οι γυναίκες να υποτάσσονται στους άντρες τους όπως στον Κύριο. ²³Γιατί ο άντρας είναι ο αρχηγός της γυναίκας, όπως κι ο Χριστός είναι ο αρχηγός της εκκλησίας. Ο Χριστός είναι και ο σωτήρας του σώματός του, δηλαδή της εκκλησίας. ²⁴Όπως όμως η εκκλησία υποτάσσεται στο

4,29 5,4 Κολ 3,8 4,6 Ιακ 3,10 4,30 1,13-14 Ησ 63,10 Γαλ 5,25 4,32 Κολ 3,12-13 Μτ 6,14· 18,22-35 5,1 Μτ 5,48 Α' Ιω 3,1 5,2 3,17-18 4,2,15-16 Φιλ 2,2· Κολ 2,2 3,14-15· Α' Κορ 8,1β Γαλ 6,10 Β' Κορ 5,14· Γαλ 1,4 Εβρ 10,5-10 5,3 Κολ 3,5 5,3-5 Γαλ 5,19-21 5,4 4,29 Κολ 3,8 5,5 Ρωμ 5,17 5,6 Κολ 2,4,8 Εφ 2,3 Κολ 3,6 Ρωμ 1,18 5,8 2,3 11-12· 4,17-18 22· Κολ 3,7 Ττ 3,3 Κολ 1,13 Α' Πε 2,9· Ιω 8,12 5,9 Γαλ 5,22-23 5,10 Ρωμ 12,2 Α' Θεσ 5,22 5,13 Ιω 3,20-21 5,14 Ρωμ 13,11· Ιακ 5,8 Ησ 26,19 60,1 5,16 Κολ 4,5 5,17 1,17 Ρωμ 12,2 5,18 Ρωμ 13,13 Πρμ 23,31-35 5,19-20 Κολ 3,16-17· Εβρ 13,15· Ψλ 33,2-3 5,21 Α' Πε 5,5 5,21—6,9 Κολ 3,18—4,1 Α' Πε 2,18—3,7 Α' Τιμ 2,1-13 Ττ 2,1-10 Α' Ιω 2,12-17 5,22 Α' Κορ 14,34-35 5,22-24 Κολ 3,18· Α' Πε 3,1 Ττ 2,5 5,23 1,22 Α' Κορ 11,3

Χριστό, έτσι και οι γυναίκες πρέπει σε όλα να υποτάσσονται στους άντρες τους.

²⁵ Οι άντρες να αγαπάτε τις γυναίκες σας, όπως ο Χριστός αγάπησε την εκκλησία και πρόσφερε τη ζωή του γι' αυτήν. ²⁶ Ήθελε έτσι να την εξαγιάσει, αφού την καθάρισε με το λουτρό του βαπτίσματος και με το λόγο, ²⁷ ώστε η εκκλησία να του ανήκει ως νύφη με όλη της τη λαμπρότητα, την καθαρότητα και αγιότητα, χωρίς ψεγάδι ή ελάττωμα ή κάτι παρόμοιο. ²⁸ Το ίδιο και οι άντρες σφειλούν να αγαπούν τις γυναίκες τους, όπως αγαπούν το δικό τους το σώμα. Όποιος αγαπάει τη γυναίκα του αγαπάει τον εαυτό του. ²⁹ Κανείς ποτέ δε μίσησε το ίδιο του το σώμα, αλλά αντίθετα το τρέφει και το φροντίζει· έτσι κάνει κι ο Κύριος για την εκκλησία, ³⁰ γιατί όλοι είμαστε μέλη του σώματός του από τη σάρκα του και τα οστά του. ³¹ Γι' αυτό —λέει η *Γραφή— *θα εγκαταλείψει ο άντρας τον πατέρα και τη μητέρα του, για να ζήσει μαζί με τη γυναίκα του· θα γίνουν οι δυο τους ένας άνθρωπος.* ³² Σ' αυτά τα λόγια κρύβεται ένα μεγάλο μυστήριο, που εγώ σας λέω ότι αναφέρεται στη σχέση Χριστού και εκκλησίας. ³³ Αλλά κι εσείς, ο καθένας ν' αγαπάει τη γυναίκα του όπως αγαπάει τον εαυτό του, και η γυναίκα να σέβεται τον άντρα της.

Παιδιά και γονείς

6 Εσείς, παιδιά, να υπακούτε στους γονείς σας, σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου· αυτό άλλωστε είναι το σωστό. *Τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου*, αυτή είναι η μόνη εντολή που περιέχει υπόσχεση: ³ *για να ευτυχήσεις και να ζήσεις πολλά χρόνια πάνω στη γη.*

⁴ Κι εσείς, πατέρες, μη φέρνεστε στα παιδιά σας έτσι ώστε να εξοργίζονται, αλλά να τα ανατρέφετε δίνοντάς τους αγωγή και συμβουλές που εμπνέονται από την πίστη στον Κύριο.

Δούλοι και κύριοι

⁵ Οι δούλοι να υπακούτε στους κατά κόσμο κυρίους σας με φόβο και τρόμο· να τους υπηρετείτε με ειλικρίνεια στην καρδιά, όπως θα κάνατε στο Χριστό. ⁶ Όχι μόνο για τα μάτια, για να είστε αρεστοί στους ανθρώπους, αλλά για να εκπληρώνετε ολόψυχα το θέλημα του Θεού, ως δούλοι του Χριστού. ⁷ Κάνετε καλόβουλα τη δουλειά σας, σαν να δουλεύετε για τον Κύριο και όχι για τους ανθρώπους. ⁸ Να ξέρετε καλά πως για το καλό που κάνει κανείς θα ανταμειφθεί από τον Κύριο, είτε είναι δούλος είτε είναι ελεύθερος.

⁹ Κι εσείς, οι κύριοι, παρόμοια να φέρεστε προς τους δούλους. Αφήστε κατά μέρος τις απειλές. Να ξέρετε καλά ότι ο δικός σας Κύριος είναι στους *ουρανούς· και αυτός δεν κάνει διακρίσεις ανάμεσα σε πρόσωπα.

Η πανοπλία του χριστιανού

¹⁰ Τέλος, πάρτε δύναμη από την ένωσή σας με τον Κύριο κι από τη μεγάλη του ισχύ. ¹¹ Ντυθείτε με την πανοπλία που δίνει ο Θεός, για να μπορέσετε ν' αντιμετωπίσετε τα τεχνάσματα του διαβόλου. ¹² Γιατί δεν έχουμε να παλέψουμε με ανθρώπους αλλά με *αρχές και *εξουσίες, δηλαδή με τους κυρίαρχους του σκοτεινού τούτου κόσμου, τα πονηρά *πνεύματα που βρίσκονται ανάμεσα στη γη και στον ουρανό. ¹³ Γι' αυτό φορέστε την πανοπλία του Θεού, ώστε να μπορέσετε να προβάλετε αντίσταση, όταν έρθει η ώρα της σατανικής επίθεσης. Λάβετε κάθε απαραίτητο μέτρο για να μείνετε ως το τέλος σταθεροί στις θέσεις σας. ¹⁴ Σταθείτε, λοιπόν, σε θέση μάχης· ζωστείτε την αλήθεια σαν ζώνη στη μέση σας· φορέστε σαν θώρακα τη δικαιοσύνη. ¹⁵ Για υποδήματα στα πόδια σας βάλτε την ετοιμότητα να διακηρύξετε το χαρούμενο άγγελμα της ειρήνης.

5,25 3,19 5,25-28 Κολ 3,19· Α' Πε 3,7 1,23 5,26 Τιτ 3,5· Ρωμ 6,3-4· Εβρ 10,22 5,27 1,4 Κολ 1,22· Φιλ 1,10 Β' Κορ 11,2 5,30 1,23· Α' Κορ 12,27 5,31 Γεν 2,24 5,32 Απ 19,7 6,1 Κολ 3,20 6,2-3 Δτ 5,16 6,4 Κολ 3,21 6,5-8 Κολ 3,22-25· Α' Τιμ 6,1-2· Τιτ 2,9-10· Α' Πε 2,18-21 6,6 Α' Κορ 7,22 6,8 Β' Κορ 5,10· Κολ 3,24-25 6,9 Κολ 4,1· Ιακ 2,1· Κολ 3,25 6,10 Α' Κορ 16,13· Ιω 15,5 6,11 Ιακ 4,7 6,11-17 Β' Κορ 10,4 Α' Θεσ 5,8· Ησ 59,17· Σολ 5,17-20 6,12 2,2· 1,21· Α' Πε 5,8-9 6,13 Ρωμ 13,12 6,14 Ησ 11,5 6,15 Ησ 52,7· Ρωμ 10,15

¹⁶Εκτός απ' όλα αυτά, κρατάτε πάντα την πίστη σαν ασπίδα, πάνω στην οποία θα μπορέσετε να σβήσετε τα φλογισμένα βέλη του πονηρού. ¹⁷Η σωτηρία ας είναι περικεφαλαία σας, και ο λόγος του Θεού η μάχαιρα που σας δίνει το *Πνεύμα. ¹⁸Προσεύχεστε συνεχώς και απευθύνετε τα αιτήματά σας σε κάθε περίπτωση προς το Θεό, οδηγημένοι από το Άγιο Πνεύμα του. Να είστε άγρυπνοι και να μην παύετε να προσεύχεστε για όλο το λαό του Θεού. ¹⁹Προσεύχεστε και για μένα, να μου δίνει ο Θεός τα κατάλληλα λόγια όταν ανοίγω το στόμα μου, ώστε άφοβα να διακηρύττω το μυστήριο του ευαγγελίου. ²⁰Το ίδιο ευαγγέλιο διακονώ και τώρα που είμαι φυλακισμένος. Προσεύχεστε, λοιπόν, να μιλάω άφοβα γι' αυτό, σύμφωνα με

την εντολή που μου έχει δοθεί.

Αποστολή του Τυχικού και τελική ευλογία

²¹Ο Τυχικός, ο αγαπητός αδερφός και πιστός βοηθός στο έργο του Κυρίου, θα σας πληροφορήσει για όλα όσα μου συμβαίνουν, ώστε να γνωρίζετε κι εσείς τα νέα μου. ²²Γι' αυτό ακριβώς σας τον στέλνω, για να μάθετε τα σχετικά μ' εμάς και να ενισχυθούν οι καρδιές σας.

²³Εύχομαι ο Θεός Πατέρας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να δίνουν στους αδερφούς χριστιανούς ειρήνη, αγάπη και πίστη. ²⁴Η *χάρη του Θεού να βρίσκεται με όλους όσοι αγαπούν τον Κύριό μας τον Ιησού Χριστό με άφθαρτη αγάπη. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

Εισαγωγή

Οι Φίλιπποι είναι η πρώτη ευρωπαϊκή πόλη στην οποία σπέρνεται ο σπόρος του ευαγγελίου από τον Απ. Παύλο και τους συνεργάτες του και ιδρύεται εκεί η τοπική εκκλησία γύρω στο έτος 50, κατά τη δεύτερη περιόδεΐα του Παύλου. Με την εκκλησία των Φιλιππών ο Παύλος είχε ιδιαίτερα φιλικές σχέσεις, όπως φαίνεται από την επιστολή που της απευθύνει και η οποία είναι η πιο προσωπική, συναισθηματική και τρυφερή επιστολή του. Την επιστολή γράφει ο Παύλος από τη φυλακή, στη Ρώμη, γύρω στα έτη 60-62 ή το πιθανότερο στην Έφεσο, γύρω στο έτος 55.

Η προς Φιλιππησίους μπορεί να χαρακτηριστεί “επιστολή της χαράς”, γιατί το θέμα της χαράς και η συνεχής προτροπή του αποστόλου προς τους Φιλιππησίους να χαίρουν, δεσπόζουν στην επιστολή, ενώ θα μπορούσε επίσης να χαρακτηριστεί και “επιστολή της ταπεινοφροσύνης”, γιατί και το θέμα αυτό κυριαρχεί, με αποκορύφωμα μάλιστα ένα θαυμάσιο και πυκνό σε νοήματα ύμνο προς το Χριστό, που ενώ ήταν Θεός, πήρε δούλου μορφή και ταπεινώθηκε μέχρι ακόμη και του σταυρικού θανάτου. Ο Παύλος αφήνει την καρδιά του να εκφραστεί με τον πιο αυθόρμητο και τρυφερό τόνο για να ευχαριστήσει τους χριστιανούς των Φιλιππών που επανειλημμένα του έστειλαν βοηθήματα και άλλοτε και τώρα που είναι φυλακισμένος.

Οι σκέψεις και τα αισθήματα του αποστόλου εκτίθενται χωρίς αυστηρό διάγραμμα, όπως μιλώντας κανείς μ’ ένα φιλικό του πρόσωπο λέγει αυθόρμητα όσα έχει να πει, χωρίς να τα κατατάσσει με τρόπο αυστηρά συστηματικό. Όλα αυτά βέβαια δεν σημαίνουν ότι η επιστολή στερείται θεολογικού βάθους και ότι έχει μόνο πρακτικό προσανατολισμό· η κένωση του Χριστού (2,6εξ), η δικαιοσύνη «έκ πίστεως», η εσχατολογική ελπίδα, ο μετασχηματισμός του φθαρτού σώματος σε ένδοξο σώμα κ.ά. αποτελούν βασικά θέματα της επιστολής.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η διάδοση του ευαγγελίου κατά τη φυλάκιση του αποστόλου:	1
Η ανταξία του ευαγγελίου ζωή των πιστών – Πληροφορίες για τον Τιμόθεο και τον Επαφρόδιτο:	2
Οι εχθροί του σταυρού του Χριστού, η ομόνοια της εκκλησίας και η επιδίωξη της πνευματικής τελειότητας – Ευχαριστίες για την αποστολή βοηθημάτων:	3 - 4

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

Προοίμιο

1 Ο Παύλος και ο Τιμόθεος, δούλοι του Ιησού Χριστού,

Προς όλα τα μέλη του λαού του Θεού που πιστεύουν στον Ιησού Χριστό και ζουν στους Φιλίππους, και προς τους *επισκόπους και τους *διακόνους.

² Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Ευχαριστία, δέηση και δοξολογία

³ Ευχαριστώ το Θεό μου κάθε φορά που σας θυμάμαι· ⁴ πάντοτε, σε κάθε προσευχή μου, με χαρά προσεύχομαι για όλους σας κι ευχαριστώ το Θεό ⁵ για τη συμμετοχή σας στο ευαγγέλιο από την πρώτη μέρα ως σήμερα. ⁶ Έχω την πεποίθηση πως ο Θεός που άρχισε αυτό το αγαθό έργο σ' εσάς, θα το ολοκληρώσει ως την *ημέρα του ερχομού του Ιησού Χριστού. ⁷ Αυτή η σκέψη μου για όλους σας είναι δικαιολογημένη, αφού σας έχω μέσα στην καρδιά μου. Γιατί όλοι σας μετέχετε στη χάρη που μου δόθηκε, τόσο τώρα που είμαι φυλακισμένος, όσο κι όταν ελεύθερος με το κηρυγμά μου υπερασπίζομαι και βεβαιώνω την αλήθεια του ευαγγελίου. ⁸ Μάρτυράς μου είναι ο Θεός πόσο σας λαχταρώ όλους σας με την αγάπη του Ιησού Χριστού. ⁹ Η προσευχή μου είναι αυτή: Να μεγαλώνει η αγάπη σας όλο και περισσότερο και να συνοδεύεται από αληθινή γνώση και σωστή κρίση, ¹⁰ για να διακρίνετε τι είναι καλό για σας. Έτσι θα είστε καθαροί και χωρίς κατηγορία την ημέρα που θα μας κρίνει ο Χριστός, ¹¹ πλούσιοι σε καλά έργα που προέρχονται από την πίστη στον Ιησού Χρι-

στό για να δοξάζεται και να υμνείται ο Θεός.

Η διάδοση του ευαγγελίου κατά τη φυλάκιση του Παύλου

¹² Θέλω να γνωρίζετε, αδερφοί μου, ότι όσα μου συνέβησαν συνέβαλαν περισσότερο στην πρόοδο του ευαγγελίου. ¹³ Έτσι ό- σοι υπηρετούν στο *πραιτώριο κι όλοι οι άλλοι έμαθαν ότι είμαι φυλακισμένος επειδή κηρύττω το Χριστό, ¹⁴ και οι περισσότεροι αδερφοί, αντλώντας από τα δεσμά μου εμπιστοσύνη στον Κύριο, με μεγαλύτερη τόλμη κηρύττουν, χωρίς φόβο, το λόγο του Θεού.

¹⁵ Μερικοί, βέβαια, απ' αυτούς κηρύττουν το Χριστό από ζηλότυπη κι ανταγωνιστική προς εμένα διάθεση, άλλοι όμως από αγαθή πρόθεση. ¹⁶ Οι πρώτοι διαδίδουν το χριστιανικό μήνυμα με ανταγωνιστική διάθεση κι όχι με αγνά ελατήρια, νομίζοντας ότι έτσι θα προσθέσουν ακόμη μεγαλύτερη θλίψη στη φυλάκισή μου· ¹⁷ ενώ οι άλλοι ενεργούν από αγάπη, γιατί ξέρουν ότι μου έχει ανατεθεί από το Θεό η υπεράσπιση του ευαγγελίου. ¹⁸ Και τι μ' αυτό; Ένα πράγμα έχει σημασία: Ότι με κάθε τρόπο, είτε με υστεροβουλία είτε με ειλικρίνεια, ο Χριστός κηρύσσεται. Γι' αυτό χαίρομαι κι ακόμη περισσότερο θα χαρώ, ¹⁹ γιατί ξέρω ότι τελικά με τις προσευχές σας και με την ενίσχυση του Πνεύματος του Ιησού Χριστού θα απελευθερωθώ. ²⁰ Έχω την έντονη προσμονή κι ελπίδα ότι σε τίποτα δε θα ντροπιάσω την αποστολή μου, αλλά όπως πάντα, έτσι και τώρα με πολύ θάρρος θ' αγωνιστώ, ώστε να δοξαστεί ο Χριστός με όλο μου το είναι, είτε μ' αφήσουν να ζήσω είτε με καταδικάσουν να πεθάνω. ²¹ Γιατί για μένα το να ζω σημαίνει ζωή με το Χριστό, και το να πεθάνω είναι

κέρδος. ²² Αφού όμως η ζωή μου σ' αυτόν τον κόσμο μου δίνει την ευκαιρία για ένα καρποφόρο έργο, δεν ξέρω τι να διαλέξω. ²³ Και τα δύο με συνεπαίρνουν: Από τη μια μεριά, επιθυμώ να φύγω απ' αυτόν τον κόσμο και να είμαι μαζί με το Χριστό, που είναι το καλύτερο απ' όλα· ²⁴ από την άλλη όμως να παραμείνω στη ζωή είναι πιο απαραίτητο για σας. ²⁵ Και μ' αυτή την πεποίθηση ξέρω ότι σίγουρα θα μείνω στη ζωή για χάρη όλων σας, για να σας βοηθήσω να προκόψετε και να νιώσετε τη χαρά που δίνει η πίστη. ²⁶ Έτσι, η παρουσία μου πάλι ανάμεσά σας θα γίνει αφορμή να μεγαλώσει εξαιτίας μου το καύχημά σας για την πίστη σας στον Ιησού Χριστό.

Ζωή αντίξιο του ευαγγελίου

²⁷ Εσείς προσέξτε μόνο να ζείτε με τρόπο αντίξιο του ευαγγελίου του Χριστού, ώστε είτε βρίσκομαι ανάμεσά σας και σας βλέπω είτε βρίσκομαι μακριά σας, να πληροφορούμαι για σας ότι είστε σταθεροί και σας ενώνει το ίδιο πνεύμα, ότι αγωνίζεστε σαν ένας άνθρωπος για την πίστη του ευαγγελίου· ²⁸ και ότι σε τίποτα δε σας φοβίζουν οι εχθροί σας. Τούτο είναι γι' αυτούς σημάδι απώλειας, ενώ για σας σημάδι σωτηρίας και προέρχεται από το Θεό. ²⁹ Γιατί σ' εσάς δόθηκε το χάρισμα, όχι μόνο να πιστεύετε στο Χριστό, αλλά και να υποφέρετε γι' αυτόν, ³⁰ διεξάγοντας τον ίδιο αγώνα που είδατε να διεξάγω εγώ, και που τώρα μαθαίνετε ότι τον συνεχίζω.

Προτροπή για ταπείνωση κατά το παράδειγμα του Χριστού

2 Αν θέλετε, λοιπόν, να μου προσφέρετε μια ενθάρρυνση που δίνει η πίστη στο Χριστό ή μια παρηγορία που προέρχεται από αγάπη· αν μετέχετε στο ίδιο πνεύμα· αν έχετε έλεος και στοργή· ² τότε γεμίστε την

καρδιά μου με χαρά ζώντας με ομόνοια, έχοντας την ίδια αγάπη μεταξύ σας, έχοντας όλοι μία ψυχή, ένα φρόνημα. ³ Μην κάνετε τίποτε από ανταγωνισμό ή από ματαιοδοξία, αλλά με ταπεινοφροσύνη ας θεωρεί καθένας τον άλλο ανώτερό του. ⁴ Ας μη φροντίζει ο καθένας σας μόνο για ό,τι ενδιαφέρει τον εαυτό του, αλλά και για ό,τι ωφελεί τους άλλους.

⁵ Να υπάρχει μεταξύ σας το ίδιο φρόνημα που είχε κι ο Ιησούς Χριστός,

⁶ ο οποίος, αν και ήταν Θεός, δε θεώρησε την ισότητά του με το Θεό αποτέλεσμα αρπαγής,

⁷ αλλά τα απαρνήθηκε όλα, πήρε μορφή δούλου κι έγινε *άνθρωπος·

και όντας πραγματικός άνθρωπος

⁸ ταπεινώθηκε θεληματικά υπακούοντας μέχρι θανάτου,

και μάλιστα θανάτου σταυρικού.

⁹ Γι' αυτό και ο Θεός τον ανέβασε πολύ ψηλά

και του χάρισε το *όνομα που είναι πάνω απ' όλα τα ονόματα.

¹⁰ Έτσι, στο όνομα του Ιησού όλα τα επουράνια, τα επίγεια και τα υποχθόνια

θα προσκυνήσουν,

¹¹ και κάθε γλώσσα θα ομολογήσει

ότι *Κύριος είναι ο Ιησούς Χριστός,

για να δοξάζεται έτσι ο Θεός Πατέρας.

Οι Χριστιανοί είναι φώτα του κόσμου

¹² Αγαπητοί μου, όπως με υπακούατε πάντοτε, το ίδιο να κάνετε και τώρα: Εργαστείτε με φόβο Θεού και δέος για τη σωτηρία σας, όχι μόνο όταν είμαι κοντά σας, αλλά πολύ περισσότερο τώρα που είμαι μακριά σας.

¹³ Κι αυτό, γιατί ο ίδιος ο Θεός ενεργεί σ' εσάς, ώστε και να θέλετε και να πράττετε, ό,τι είναι σύμφωνο με το λυτρωτικό του σχε-

1,23 Β' Κορ 5,8-9 1,27 Κολ 1,10· Α' Θεσ 2,12 1,30 Πραξ 16,19-40 Φλ 1,13 2,2 Εφ 5,2· Ιω 13,34· Α' Ιω 4,12 Γαλ 6,10 Α' Κορ 1,10-11 2,3 Ρωμ 12,10 Γαλ 5,26 2,4 Α' Κορ 10,24 2,5 Ιω 13,15 Ρωμ 13,14 15,5 2,6 Ιω 1,1-2 17,5 Εβρ 1,3 2,7 Β' Κορ 8,9 Ιω 1,14 Ρωμ 8,3 Εβρ 2,14 17 2,8 Ιω 10,17 Εβρ 5,8 12,2 2,9 Εφ 1,21· Εβρ 1,4 Πραξ 2,33 2,10-11 Ησ 45,23 Ιω 5,23 Ρωμ 10,9 Απ 5,13 2,13 1,6· Ιω 15,5 Ρωμ 7,18· 15,18 Α' Κορ 12,6 15,10 Β' Κορ 3,5

διο. ¹⁴Όλα να τα κάνετε χωρίς γογγυσμούς, κι επιφυλάξεις, ¹⁵για να γίνετε άψογοι και ολοκληρωμένοι, παιδιά του Θεού αγνά, ανάμεσα σε ανθρώπους κακούς και διεφθαρμένους. Ανάμεσά τους να λάμπετε σαν αστέρια στον κόσμο, ¹⁶μένοντας σταθεροί στο ευαγγέλιο που δίνει ζωή. Έτσι θα μπορώ κι εγώ να καυχηθώ την *ημέρα της κρίσεως, ότι δεν αγωνίστηκα μάταια και δεν πήγαν χαμένοι οι κόποι μου. ¹⁷Αλλά κι αν ακόμα προσφέρω τη ζωή μου σπονδή στη θυσία και στη λειτουργία που επιτελώ για χάρη της πίστεώς σας, χαίρομαι γι' αυτό και μοιράζομαι τη χαρά μου αυτή με όλους σας. ¹⁸Το ίδιο κι εσείς, χαρείτε κι ενώσετε τη χαρά σας με τη δική μου.

Πληροφορίες για τον Τιμόθεο και τον Επαφρόδιτο

¹⁹Ελπίζω με τη βοήθεια του Κυρίου Ιησού να σας στείλω σύντομα τον Τιμόθεο, για να πάρω κι εγώ θάρρος μαθαίνοντας τα νέα σας. ²⁰Γιατί κανέναν άλλο δεν έχω τόσο έμπιστο, που να φροντίζει πραγματικά για τα ζητήματά σας. ²¹Όλοι φροντίζουν να κάνουν αυτά που αρέσουν στον εαυτό τους κι όχι στον Ιησού Χριστό. ²²Ξέρετε ότι ο Τιμόθεος απέδειξε έμπρακτα την αξία του· δούλεψε μαζί μου για τη διάδοση του ευαγγελίου και με βοήθησε όπως ένα παιδί τον πατέρα του. ²³Ελπίζω να τον στείλω αμέσως, μόλις δω πιο καθαρά τι θ' απογίνει μ' εμένα· ²⁴έχω μάλιστα πεποιθήσει στον Κύριο ότι κι εγώ ο ίδιος θα έρθω σύντομα.

²⁵Θεώρησα όμως απαραίτητο να σας στείλω τον αδερφό και σύντροφό μου στη δουλειά και στον αγώνα, τον Επαφρόδιτο, που μου τον είχατε στείλει βοηθό στις δύσκολες ώρες που περνώ. ²⁶Σας αποζητούσε όλους και ήταν όλο έγνοια που μάθατε ότι αρρώστησε. ²⁷Πραγματικά, αρρώστησε τόσο βαριά, που κόντεψε να πεθάνει· ο Θεός όμως τον σπλαχνίστηκε, κι όχι μόνο αυτόν

αλλά κι εμένα, ώστε να μη δοκιμάσω τη μια θλίψη πάνω στην άλλη. ²⁸Βιάστηκα, λοιπόν, να σας τον στείλω, για να τον δείτε πάλι και να χαρείτε, κι έτσι ν' αλαφρώσει και η δική μου λύπη. ²⁹Υποδεχθείτε τον όπως ταιριάζει σε αδερφό χριστιανό, με μεγάλη χαρά. Τέτοιους ανθρώπους σαν κι αυτόν να τους τιμάτε ιδιαίτερα, ³⁰γιατί έφτασε κοντά στο θάνατο για το έργο του Χριστού, βάζοντας σε κίνδυνο τη ζωή του, για να φέρει αυτός τη βοήθεια που δεν μπορούσατε εσείς οι ίδιοι να μου φέρετε.

Η επιδίωξη της τελειότητας

3 Λοιπόν, αδερφοί μου, να έχετε τη χαρά που δίνει η πίστη στον Κύριο. Το να σας γράφω τα ίδια πράγματα, εμένα δεν με κουράζει, σ' εσάς όμως δίνει σιγουριά.

²Να φυλάγεστε απ' αυτά τα σκυλιά· να φυλάγεστε απ' αυτούς που με τη δράση τους κάνουν κακό· να φυλάγεστε απ' αυτούς που με την *περιτομή κατακόβουν τη σάρκα τους. ³Εμείς είμαστε οι πραγματικά περιτμημένοι· εμείς, που λατρεύουμε το Θεό με το *Πνεύμα του και σπηρίζουμε την καύχηση και την πεποίθησή μας στον Ιησού Χριστό και όχι σε ανθρώπινα πλεονεκτήματα· ⁴μολονότι εγώ έχω και τέτοια πλεονεκτήματα. Αν κάποιος άλλος νομίζει ότι μπορεί να καυχηθεί γι' αυτά, εγώ πολύ περισσότερο· ⁵Περιτμήθηκα βρέφος οχτώ ημερών· γεννήθηκα Ισραηλίτης από τη φυλή Βενιαμίν· *Εβραίος γέννημα θρέμμα· ως προς την εξήγηση του *νόμου ανήκα στους *Φαρισαίους· ⁶καταδίωκα με ζήλο την εκκλησία και ήμουν άμεμπτος σε ό,τι αφορά την τήρηση του νόμου. ⁷Αυτά όμως που άλλοτε για μένα ήταν πλεονεκτήματα, τώρα με την πίστη στο Χριστό τα βλέπω σαν μειονεκτήματα. ⁸Πραγματικά, όλα εξακολουθώ να τα θεωρώ μειονεκτήματα σε σχέση με το ασύγκριτα ανώτερο αγαθό που κέρδισα γνωρίζοντας τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μου. Γι' αυτόν τα πέταξα όλα και τα θεώρησα σκουπίδια, προκει-

μένου να κερδίσω το Χριστό, ⁹ και να ενωθώ μαζί του. Δε θέλω πια τη δικαίωση που δίνει η δική μου τήρηση του νόμου, αλλά αυτήν που προέρχεται από την πίστη στο Χριστό, τη δικαίωση που προέρχεται από το Θεό και στηρίζεται στην πίστη. ¹⁰ Αυτό που επιθυμώ είναι να γνωρίσω το Χριστό και τη δύναμη της αναστάσεώς του, και να μετάσχω στα παθήματά του ακολουθώντας τον στο θάνατο, ¹¹ με την ελπίδα να λάβω μέρος στην ανάσταση των νεκρών.

¹² Δεν ισχυρίζομαι βέβαια ότι έφτασα ήδη στο τέρμα, ούτε ότι έγινα τέλειος. Συνεχίζω όμως τον αγώνα για να κερδίσω αυτό το βραβείο, για το οποίο ήδη με κέρδισε ο Ιησούς Χριστός. ¹³ Αδερφοί μου, εγώ δεν θεωρώ τον εαυτό μου ότι έφτασε στο τέρμα· σ' ένα όμως πράγμα συγκεντρώνω την προσοχή μου: Ξεχνώ αυτά που είναι πίσω μου και κάνω ό,τι μπορώ για να φτάσω αυτά που βρίσκονται μπροστά μου. ¹⁴ Αγωνίζομαι να τερματίσω και προσβλέπω στο βραβείο της ουράνιας πρόσκλησης του Θεού δια του Ιησού Χριστού. ¹⁵ Έτσι ας σκεφτόμαστε, όσοι θέλουμε να είμαστε τέλειοι. Κι αν σε κάποιο σημείο σκέφτεστε διαφορετικά, ο Θεός και σ' αυτό θα σας φανερώσει το σωστό. ¹⁶ Όπου κι αν έχουμε φτάσει, ας συνεχίσουμε το δρόμο που ακολουθήσαμε ως τώρα, ας έχουμε το ίδιο πρόσημα.

¹⁷ Μιμηθείτε όλοι εμένα, αδερφοί μου, και παραδειγματιστείτε απ' αυτούς που συμπεριφέρονται σύμφωνα με το δικό μας πρότυπο. ¹⁸ Σας το είπα πολλές φορές και τώρα το επαναλαμβάνω κλαίγοντας, ότι πολλοί ζουν ως εχθροί του σταυρού του Χριστού. ¹⁹ Το τέλος τους θα είναι η καταστροφή, Θεός τους είναι η κοιλιά τους και καυχώνται για πράγματα, για τα οποία θα έπρεπε να ντρέπονται. Οι σκέψεις τους είναι προσκολλημένες στα επίγεια. ²⁰ Εμείς όμως, αντίθετα, είμαστε πολίτες του ουρανού, απ' όπου και

περιμένουμε να έρθει ο σωτήρας μας, ο Κύριος Ιησούς Χριστός. ²¹ Αυτός θα μεταμορφώσει το φθαρτό μας σώμα και θα το κάνει όμοιο με το δικό του ένδοξο σώμα με τη δύναμη και την εξουσία που έχει, να υποτάξει στο εαυτόν του τα πάντα.

4 Έτσι λοιπόν, αγαπητοί και περιπόθητοι αδερφοί μου, εσείς που είστε η χαρά και το στεφάνι της νίκης μου, μείνετε, αγαπητοί μου, σταθεροί στον Κύριο.

Προτροπές

² Προτρέπω την Ευοδία, προτρέπω και τη Συντύχη να μονοιάσουν, αφού έχουν την ίδια πίστη στον Κύριο. ³ Ναι, παρακαλώ κι εσένα, πιστέ μου σύντροφε, να τους συμπαρασταθείς· αυτές αγωνίστηκαν μαζί μου για τη διάδοση του ευαγγελίου, όπως και ο Κλήμης και οι άλλοι συνεργάτες μου, που τα ονόματά τους είναι γραμμένα στο βιβλίο της ζωής. ⁴ Να χαίρεστε πάντοτε με τη χαρά που δίνει η κοινωνία με τον Κύριο. Θα το πω και πάλι: να χαίρεστε. ⁵ Σ' όλους να δείχνετε την καλοσύνη σας. Ο Κύριος έρχεται σύντομα. ⁶ Για τίποτε να μη σας πιάνει άγχος, αλλά σε κάθε περίπτωση τα αιτήματά σας να τα απευθύνετε στο Θεό με προσευχή και δέηση, που θα συνοδεύονται από ευχαριστία. ⁷ Και η ειρήνη του Θεού, που είναι ασύλληπτη στο ανθρώπινο μυαλό, θα διαφυλάξει τις καρδιές και τις σκέψεις σας κοντά στον Ιησού Χριστό.

⁸ Τέλος, αδερφοί μου, ό,τι αληθινό, σεμνό, δίκαιο, καθαρό, αξιαγάπητο, καλόφημο, ό,τι έχει σχέση με την αρετή και είναι αξιοεπαίνου, αυτά να έχετε στο μυαλό σας. ⁹ Αυτά που μάθατε, παραλάβετε κι ακούσατε από μένα, αυτά που είδατε σ' εμένα, αυτά να κάνετε κι εσείς. Και ο Θεός που δίνει την ειρήνη θα είναι μαζί σας.

3,9 Ρωμ 1,17 3,10-11 Ρωμ 6,8-11· Β' Κορ 4,10-11· Ρωμ 5,17· Πραξ 4,2 3,12 Α' Τιμ 6,12 Β' Τιμ 4,7· Εβρ 12,1 3,14 Α' Κορ 9,24-25 3,16 Γαλ 6,15-16 3,17 Α' Κορ 4,16· Α' Πέ 5,3 3,18 Α' Κορ 1,23· Γαλ 6,12 3,19 Ρωμ 16,18 3,20 Εφ 2,6· Εβρ 13,14 3,21 Ρωμ 8,29· Α' Κορ 15,43-53· Α' Κορ 15,25,28· Κολ 3,4 4,1 Α' Θεο 2,19-20 4,3 Απ 3,5 4,4 2,18 4,5 1,10· Ρωμ 13,11-12 Α' Κορ 16,22· Εβρ 10,25· Ιακ 5,8· Α' Θεο 5,1-2 4,6 Ψλ 37,5· Μτ 6,25· Α' Πέ 5,7 4,7 Ιω 14,27· Κολ 3,15 4,8 Ρωμ 12,17-18 4,9 3,17 Α' Κορ 13,11

Ευχαριστίες για τα βοηθήματα

¹⁰ Μεγάλη χαρά αισθάνθηκα, χαρά που δωρίζει ο Κύριος, γιατί το ενδιαφέρον σας για μένα άνοιξε τώρα ακόμη μια φορά· βέβαια, πάντοτε με σκεπτόσασταν, δεν είχατε όμως την ευκαιρία να το εκδηλώσετε. ¹¹ Δεν το λέω αυτό επειδή αντιμετωπίζω στερήσεις. Εγώ έμαθα να αρκούμαι σε όσα έχω. ¹² Μπορώ να ζησω και με στερήσεις και με αφθονία· έχω μάθει ν' αντιμετωπίζω κάθε φορά οποιαδήποτε κατάσταση: και να είμαι χορτάτος και να πεινώ· και να έχω περίσσειμα και να στερούμαι. ¹³ Όλα τα μπορώ χάρη στο Χριστό που με δυναμώνει. ¹⁴ Καλά όμως κάνετε και μου συμπαρασταθήκατε στις δυσκολίες μου.

¹⁵ Ξέρετε καλά κι εσείς, Φιλιππησίοι, πως όταν άρχισα το κήρυγμα του ευαγγελίου, μετά την αναχώρησή μου από τη *Μακεδονία, με καμιά εκκλησία δεν είχα υλικές δοσοληψίες παρά μόνο μ' εσάς. ¹⁶ Ακόμα κι όταν ήμουν στη Θεσσαλονίκη, επανειλημμένα μου στείλατε βοηθήματα για τις ανάγκες μου.

¹⁷ Όχι ότι επιζητώ τα δώρα, αλλά επιθυμώ να βλέπω να πληθαίνουν οι καρποί της αγάπης σας για δικό σας κέρδος. ¹⁸ Έλαβα ό,τι μου στείλατε, και ήταν υπεραρκετά. Καλύφθηκαν όλες οι ανάγκες μου μ' αυτά που μου έφερε ο Επαφρόδιτος από μέρους σας και που αποτελούν προσφορά ευχάριστης οσμής, *θυσία που δέχεται με ευχαρίστηση ο Θεός. ¹⁹ Έτσι κι όλες τις δικές σας ανάγκες θα τις καλύψει ο Θεός μου σύμφωνα με τον πλούτο του, που μας χαρίζει δια του Ιησού Χριστού, για να δοξάζεται η αγαθότητά του. ²⁰ Ας δοξάζεται αιώνια ο Θεός και Πατέρας μας! *Αμήν.

Χαιρετισμοί και τελική ευλογία

²¹ Χαιρετήστε όλα τα μέλη του λαού του Θεού, που πιστεύουν στον Ιησού Χριστό. Σας στέλνουν χαιρετίσματα οι αδερφοί που βρίσκονται μαζί μου. ²² Σας χαιρετούν όλοι οι χριστιανοί κι ιδιαίτερα αυτοί που είναι στην υπηρεσία του αυτοκράτορα. ²³ Η *χάρη του Κυρίου Ιησού Χριστού ας είναι μαζί σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

Εισαγωγή

Η επιστολή αυτή απευθύνεται προς χριστιανούς που δεν γνωρίζει προσωπικά ο Παύλος, γιατί δεν ίδρυσε ο ίδιος την εκκλησία τους. Από έμμεσες πληροφορίες της επιστολής συνάγεται ότι ο Επαφράς, ο οποίος προερχόταν από τις Κολοσσές, κήρυξε κατ' εντολή του Παύλου το ευαγγέλιο και ίδρυσε την εκκλησία της πόλης αυτής που βρίσκεται στην κοιλάδα του ποταμού Λύκου, στη δυτική Μ. Ασία (Φρυγία). Κατά το χρόνο συγγραφής της επιστολής ο Επαφράς επισκέφθηκε τον Παύλο στη φυλακή, όπου και τον πληροφόρησε για την κατάσταση των χριστιανών στις Κολοσσές, επισημαίνοντας ιδιαίτερα τον κίνδυνο που διατρέχει η εκκλησία τους από κάποια αιρετική διδασκαλία που άρχισε να διαδίδεται.

Η αιρετική διδασκαλία διεκδικούσε για τον εαυτό της το χαρακτηρισμό της «φιλοσοφίας», της ανώτερης δηλαδή γνώσης και κατοχής διδασκαλιών περί Θεού, κόσμου, ανθρώπου κλπ. Περιείχε διατάξεις που αφορούσαν αποχή από τροφές ή ποτά, διακρίσεις ημερών και υποτιμητική στάση έναντι του σώματος. Κεντρικό σημείο της αιρετικής «φιλοσοφίας» ήταν η «θηρσκειά των αγγέλων», η λατρεία δηλαδή πνευμάτων και αγγελικών δυνάμεων, που ονομάζονται στην επιστολή «στοιχεία του κόσμου» ή «αρχές και εξουσίες», όμως επέτρεπε συγχρόνως την πίστη στο Χριστό.

Η επιστολή μετά το συνηθισμένο προοίμιο, τις ευχαριστίες και την προσευχή του Παύλου (1,1-12), διακρίνεται σε δύο μέρη εκ των οποίων το πρώτο είναι θεωρητικό-θεολογικό και το δεύτερο ηθικό-παραινετικό.

Στο πρώτο μέρος ο Παύλος τονίζει την υπεροχή και κυριότητα του Χριστού πάνω σ' όλη την κτίση. Ο Χριστός είναι «κύριος κάθε αρχής και εξουσίας» (2,10), σ' αυτόν οφείλουν την ύπαρξή τους τα πάντα, αυτός είναι ο τελικός σκοπός όλων, σ' αυτόν κατοικεί σωματικά όλη η θεότητα. Στο σταυρό του Χριστού νικήθηκαν ολοσχερώς οι εχθρικές προς το Θεό πνευματικές δυνάμεις κι έτσι οι χριστιανοί έχουν τύχει «απολυτρώσεως και αφέσεως των αμαρτιών» και μεταπήδησαν από την «εξουσία του σκότους στη βασιλεία του υιού της αγάπης» του Θεού, που είναι το σώμα του Χριστού, η Εκκλησία.

Οι χριστιανοί με το βάπτισμα έχουν πεθάνει μαζί με το Χριστό ως προς τα «στοιχεία του κόσμου» και έχουν απελευθερωθεί από αυτά, επειδή έχουν αναστηθεί μαζί με το Χριστό σε μια καινούργια ζωή, ζωή μέσα στο σώμα του Χριστού.

Όποιος ζει «σύν Χριστώ» ως μέλος του σώματός του, δεν πρέπει να φοβάται τις επικρίσεις των αιρετικών για θέματα φαγητών ή ποτών ή εορτών. Όλα αυτά είναι η προπορευόμενη σκιά της ήδη παρούσας πραγματικότητας, δηλαδή του σώματος του

Χριστού. Οι αιρετικοί «φιλόσοφοι» άδικα και χωρίς λόγο επαίρονται, νομίζοντας ότι είναι κάτοχοι κάποιας ανώτερης γνώσης, γιατί μόνο στο Χριστό «βρίσκονται κρυμμένοι όλοι οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσης». Ο Χριστός που σταυρώθηκε, αναστήθηκε και υψώθηκε στα δεξιά του Θεού, είναι ο Κύριος των πάντων και η κυριαρχία του αναγνωρίζεται μέχρι των περάτων της γης.

Στο δεύτερο μέρος της επιστολής, το ηθικό και παραινετικό, την ηθική προσταγή στηρίζει ο Παύλος στο θάνατο του πιστού μαζί με το Χριστό, η οποία συντελέσθηκε στο βάπτισμα και στη συνέγευση με αυτόν σε μια καινούρια ζωή· περιγράφει τις εκδηλώσεις του νέου εν Χριστώ ανθρώπου και δίνει κανόνες ζωής, που δεν αποτελούν προϋπόθεση σωτηρίας των χριστιανών αλλά καρπό της σωτηρίας που φέρνει ο Χριστός.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η ασύγκριτη υπεροχή του Χριστού σε σχέση με τις αγγελικές δυνάμεις:	1,14–2,7
Προειδοποίηση για επαγρύπνηση έναντι των αιρετικών και για εμμονή στην παραδομένη πίστη:	2,8-23
Η νέα εν Χριστώ ζωή:	3 - 4

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

1 Ο Παύλος, απόστολος του Ιησού Χριστού σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, και ο Τιμόθεος ο αδερφός,

² Προς τους *άγιους και πιστούς χριστιανούς αδερφούς των Κολοσσών.

Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Ευχαριστία προς το Θεό για τους Κολοσσαείς

³ Πάντοτε στις προσευχές μας ευχαριστούμε για σας το Θεό και Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ⁴ γιατί πληροφορηθήκαμε την πίστη σας στον Ιησού Χριστό και την αγάπη σας για όλο το λαό του Θεού.

⁵ Τον ευχαριστούμε επίσης για την ελπίδα σας σε όλα όσα είναι αποθησαυρισμένα για σας στον ουρανό, για τα οποία ακούσατε ήδη από το κήρυγμα του ευαγγελίου, που περιέχει την αλήθεια ⁶ και που έφτασε σ' εσάς, όπως και σ' όλον τον κόσμο. Παντού το ευαγγέλιο καρποφορεί και αυξάνει όπως και στη δική σας εκκλησία από την ημέρα που ακούσατε και γνωρίσατε πραγματικά τη χάρη του Θεού. ⁷ Το χαρμόσυνο αυτό μήνυμα σας το έφερε ο αγαπητός Επαφράς, δούλος κι αυτός όπως κι εμείς του Θεού, πιστός υπηρέτης του Χριστού για χάρη σας. ⁸ Αυτός μας μίλησε για την αγάπη σας, που την εμπνέει το Άγιο Πνεύμα.

Προσευχή για την πνευματική πρόοδο των αναγνωστών

⁹ Γι' αυτό κι εμείς, αφότου μάθαμε τα νέα σας, δεν παύουμε να προσευχόμαστε για

σας και να παρακαλούμε το Θεό να σας δώσει όλη τη σοφία και τη σύνεση που χαρίζει το Άγιο Πνεύμα, ώστε να γνωρίσετε στην εντέλεια το θέλημά του. ¹⁰ Για να ζείτε με τρόπο αντάξιο του Κυρίου και κατά πάντα ευάρεστο σ' αυτόν, να έχετε σαν καρπό κάθε λογής καλά έργα και να προοδεύετε στη βαθιά γνώση του Θεού, ¹¹ παίρνοντας δύναμη από τον ισχυρό και δοξασμένο Θεό. Έτσι σε κάθε περίπτωση θα έχετε υπομονή και μακροθυμία, ¹² και θα ευχαριστείτε με χαρά το Θεό και Πατέρα, που σας αξίωσε να έχετε μερίδιο στην *κληρονομία των αγίων του που ζουν μέσα στο φως.

Ύμνος στο Χριστό

¹³ Ο Θεός Πατέρας μάς λύτρωσε από τη σκοτεινή εξουσία του *σατανά και μας πολιτογράφησε στη *βασιλεία του αγαπητού *Υιού του, ¹⁴ ο οποίος μας έδωσε την απολύτρωση, μας συγχώρησε τις αμαρτίες.

¹⁵ Αυτός είναι εικόνα του αόρατου Θεού, πριν από κάθε πλάσμα γεννημένος.

¹⁶ Γιατί τα πάντα δι' αυτού ήρθαν στην ύπαρξη,

όσα στον ουρανό κι όσα στη γη, τα ορατά και τα αόρατα, *θρόνοι και *κυριότητες, *αρχές και *εξουσίες.

Ό,τι υπάρχει είναι πλασμένο δι' αυτού κι αυτόν έχει σκοπό του.

¹⁷ Υπάρχει αυτός πριν από καθετί κι αυτός τα πάντα συγκρατεί, για να μπορούν να υπάρχουν.

¹⁸ Αυτός η κεφαλή του σώματος που είναι η εκκλησία,

1,1 Γαλ 1,1 1,3 Εφ 1,16· Α΄ Θεσ 1,2-3 1,4 Εφ 1,15 1,5 Α΄ Πε 1,2-4 Εφ 1,13 1,6 Α΄ Τιμ 3,16 Πραξ 2,41· Ρωμ 1,13 1,7 4,12· Φλμ 23 1,8 Α΄ Κορ 8,1β 1,9-10 Εφ 1,17· Φιλ 1,9 1,10 Εφ 4,1· Φιλ 1,27· Εφ 2,10 1,11-12 Εφ 1,18· Ρωμ 5,2 1,13 Ακ 22,53· Πραξ 26,18· Εφ 2,2· 6,12· 1,21· Εφ 1,6· Ιω 5,18 1,14 Εφ 1,7 1,15 Α΄ Τιμ 6,16· Β΄ Κορ 4,4· Ιω 1,18· Εβρ 1,3· Σολ 7,26 1,16 1,13· Ιω 1,3,10· Α΄ Κορ 8,6· Εβρ 1,2 1,17 Ιω 1,1· 8,58 1,18 2,19· Εφ 1,22· Κολ 3,15· Εφ 1,23· Πραξ 4,2· 26,23· Α΄ Κορ 15,20· Απ 1,5

αυτός αρχή της νέας ανθρωπότητας απ' τους νεκρούς ο πρωταναστημένος, ώστε να γίνει σ' όλα εκείνος πρώτος.

¹⁹Γιατί μέσα σ' εκείνον η θεότητα έστερξε ολάκερη να κατοικήσει, ²⁰κι όλα όσα στη γη κι όσα στον ουρανό μαζί της να συμπλιώσει δι' αυτού, που την ειρήνη έφερε με του σταυρού του το *αίμα.

Η συμπιλίωση των Κολοσσαέων με το Θεό

²¹Έτσι έγινε και μ' εσάς. Άλλοτε ήσασταν αποξενωμένοι από το Θεό κι είχατε απέναντί του εχθρικές διαθέσεις, όπως έδειχναν τα πονηρά σας έργα. ²²Αλλά τώρα ο Χριστός, πεθαίνοντας ως άνθρωπος, σας συμπιλίωσε με το Θεό, για να σας παρουσιάσει μπροστά του αγίους, αφεγάδιαστους και χωρίς καμιά κατηγορία εναντίον σας. ²³Αυτό, βέβαια, με την προϋπόθεση ότι θα μείνετε σταθεροί στην πίστη σας, θεμελιωμένοι κι ακλόνητοι, και δε θα απομακρυνθείτε από την ελπίδα του ευαγγελίου που ακούσατε και που έχει κηρυχτεί σ' ολόκληρη την οικουμένη. Αυτό το ευαγγέλιο υπηρετώ κι εγώ ο Παύλος.

Η διακονία του Παύλου στην Εκκλησία

²⁴Χαίρομαι τώρα που υποφέρω για χάρη σας και συντελώ έτσι με τα σωματικά μου παθήματα, ώστε να ολοκληρωθούν οι θλίψεις μου πρέπει να υπομείνει το σώμα του Χριστού, δηλαδή η εκκλησία.^a ²⁵Αυτήν υπηρετώ κι εγώ, σύμφωνα με την αποστολή που μου εμπιστεύτηκε ο Θεός μέσα στο λυτρωτικό του σχέδιο για σας, ώστε να ολοκληρωσω το έργο του κηρύγματος. ²⁶Αυτό το λυτρωτικό σχέδιο είναι το μυστήριο που, κρυμμένο για αιώνες και γενιές ολόκληρες, φανερώθηκε τώρα στους πιστούς. ²⁷Σ' αυτούς θέλησε ο Θεός να κάνει γνωστό πόσο πλού-

σιο κι ένδοξο είναι το μυστήριο αυτό, που εκτείνεται και στους ειδωλολάτρες. Και το μυστήριο αυτό δεν είναι άλλο παρά ο Χριστός, που βρίσκεται ανάμεσά σας και αποτελεί την ελπίδα της συμμετοχής σας στη μελλοντική *δόξα. ²⁸Αυτόν το Χριστό κηρύτουμε κι εμείς. Συμβουλευόμαστε και διδάσκουμε κάθε άνθρωπο με όλη τη σοφία που μας δίνει ο Θεός, για να τους βοηθήσουμε όλους να γίνουν τέλειοι, σύμφωνα με το πρότυπο του Ιησού Χριστού. ²⁹Για να πραγματοποιηθεί αυτό το έργο μοχθώ κι αγωνίζομαι με τη δύναμη του Χριστού, που ενεργεί πανίσχυρη μέσα μου.

2 Θέλω να γνωρίζετε τι δύσκολο αγώνα έχω αναλάβει για σας και για τους χριστιανούς της Λαοδικείας και για όσους δεν με γνώρισαν προσωπικά. ²Αγωνίζομαι να ενισχυθούν οι καρδιές τους, να είναι όλοι ενωμένοι με αγάπη και πλουτισμένοι με τη βεβαιότητα που δίνει η αληθινή γνώση. Έτσι θα γνωρίσουν καλά το μυστήριο του Θεού Πατέρα και του Χριστού, ³στον οποίο βρίσκονται κρυμμένοι όλοι οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσεως. ⁴Τα λέω αυτά, για να μη σας ξεγελάσει κανένας με συλλογισμούς που φαίνονται λογικοί, είναι όμως απατηλοί. ⁵Γιατί, αν και είμαι σωματικά μακριά σας, με το πνεύμα μου βρίσκομαι μαζί σας και με χαρά διαπιστώνω την τάξη και τη σταθερότητα της πίστης σας στο Χριστό.

Ο θρίαμβος του Χριστού εναντίον των δαιμονικών δυνάμεων

⁶Δεχτήκατε ως Κύριό σας τον Ιησού Χριστό. Να ζείτε λοιπόν ενωμένοι μαζί του. ⁷Να είστε ριζωμένοι σ' αυτόν και να οικοδομείτε τη ζωή σας πάνω του. Να γίνεστε όλο και πιο σταθεροί στην πίστη σας, όπως τη διδασχτήκατε, και να προοδεύετε σ' αυτήν ευχαριστώντας το Θεό. ⁸Προσέχετε καλά, μη

^aώστε... εκκλησία: 'Η. ώστε να συμπληρωθεί ό,τι απομένει από τα παθήματα του Χριστού υπέρ του σώματός του, που είναι η εκκλησία.

1,19 2,9-10· Εφ 1,23 Ιω 1,16 1,20 Εφ 1,9-10 1,21· 2,13-16· Ρωμ 3,25-26 1,21-22 Ρωμ 5,10 Εφ 2,12-13· Εφ 5,27 1,23α 2,7 Εφ 3,17· Εβρ 3,6 1,23β Α· Τιμ 3,16 1,24 Εφ 3,13 Β· Κορ 1,5 11,23-29 1,25 Εφ 3,1-3 1,26-27 2,2· 4,4 Εφ 3,6 1,27 Κολ 3,4 Εφ 1,18· Ρωμ 5,2 1,28 Εφ 4,13 1,29 Εφ 3,20· Φιλ 4,13 2,2 Εφ 5,2 Κολ 1,26-27 2,3 Πρμ 2,4-6 Α· Κορ 1,24 30 Εφ 3,19 2,4 2,8 Ρωμ 16,18 2,5 Α· Κορ 5,3 2,7 1,23α 2,8 Α· Τιμ 6,20

σας εξαπατήσει κανείς με τους απατηλούς και κούφιους συλλογισμούς της ανθρώπινης σοφίας, που στηρίζονται σε ανθρώπινες παραδόσεις και σε μια λαθεμένη πίστη προς τα *στοιχεία του κόσμου και όχι στη διδασκαλία του Χριστού. ⁹Γιατί μόνο στο Χριστό κατοικεί σωματικά όλη η θεότητα. ¹⁰Μόνο αυτός μπορεί να μας δώσει την πληρότητα της ζωής, αυτός που είναι κύριος κάθε *αρχής και *εξουσίας. ¹¹Πιστεύοντας σ' αυτόν λάβατε την πραγματική *περιτομή, αυτή που δε γίνεται με ανθρώπινα χέρια, αλλά την κάνει ο Χριστός και είναι η απαλλαγή από την αμαρτία που εξουσίαζε τον άνθρωπο. ¹²Όταν βαφτιστήκατε, θαφτήκατε μαζί με το Χριστό, αλλά κι αναστηθήκατε μαζί του, γιατί πιστέψατε στη δύναμη του Θεού, ο οποίος τον ανέστησε από τους νεκρούς. ¹³Κι εσάς, που ήσασταν νεκροί εξαιτίας των αμαρτιών και της ειδωλολατρίας σας, ο Θεός σάς ζωοποίησε μαζί με το Χριστό. Μας συγχώρησε όλα τα παραπτώματα. ¹⁴Κατήργησε το χρεόγραφο με τις διατάξεις του, που ήταν εναντίον μας, και το έβγαλε από τη μέση καρφώνοντάς το στο σταυρό. ¹⁵Αφαίρεσε τη δύναμη που είχαν οι δαιμονικές *αρχές και *εξουσίες και τις διαπόμπεψε, σέρνοντάς τες νικημένες στο θρίαμβο του σταυρού του Χριστού.

Η ελευθερία των χριστιανών

¹⁶Μην αφήνετε, λοιπόν, κανέναν να σας κρίνει για ζητήματα φαγητών ή ποτών ή πως δεν τηρείτε τις γιορτές, τις *νουμηνίες ή τα *Σάββατα. ¹⁷Αυτά ήταν απλώς σκιά της πραγματικότητας που επρόκειτο να έρθει, και η πραγματικότητα αυτή είναι τώρα ο Χριστός. ¹⁸Ας μη σας κατακρίνει κανένας απ' αυτούς που τους αρέσει μια δήθεν ταπεινόφρονη λατρεία των *αγγέλων, που βυθίζονται σε ψεύτικα οράματα και χωρίς λόγο υπε-

ρηφανεύονται με το υποδουλωμένο στην αμαρτία μυαλό τους. ¹⁹Αυτοί δεν είναι ενωμένοι με το Χριστό, που είναι η κεφαλή. Απ' αυτήν τρέφεται, συγκρατείται κι αυξάνει όλο το σώμα με τις αρθρώσεις και τους μύες του, όπως το θέλει ο Θεός. ²⁰Αφού, λοιπόν, πεθάνατε μαζί με το Χριστό και λυτρωθήκατε από τα *στοιχεία του κόσμου, γιατί ζείτε σαν να είστε υποταγμένοι σ' αυτά; Και γιατί δέχεστε να σας επιβάλλουν απαγορεύσεις, ²¹όπως: «μην ακουμπήσεις αυτό, μη γευτείς το άλλο, μην αγγίξεις εκείνο»; ²²Αυτές οι απαγορεύσεις αναφέρονται σε πράγματα που είναι καταδικασμένα να φθαρούν μετά τη χρήση τους· πρόκειται για κανόνες που στηρίζονται σε ανθρώπινες διατάξεις και διδασκαλίες. ²³Βέβαια, αυτές οι διατάξεις έχουν μια εξωτερική εμφάνιση σοφίας, που εκδηλώνεται σαν θρησκεία στηριγμένη στο ανθρώπινο θέλημα, σαν ψευτοταπεινοφροσύνη και περιφρόνηση του σώματος. Δεν έχουν όμως καμιά αξία και το μόνο που κάνουν είναι να ικανοποιούν το αμαρτωλό φρόνημα.^β

Ο ανακαινισμένος άνθρωπος

3 Αφού, λοιπόν, αναστηθήκατε μαζί με το Χριστό, να επιδιώκετε τα αγαθά που βρίσκονται στον ουρανό, εκεί που κάθεται ο Χριστός στα *δεξιά του Θεού.² ο σκέψεις σας να είναι στραμμένες προς αυτά κι όχι προς τα γήινα πράγματα. ³Γιατί πεθάνατε μαζί με το Χριστό κι η ζωή σας είναι κρυμμένη μαζί με το Χριστό στο Θεό. ⁴Όταν ο Χριστός, που είναι η αληθινή ζωή μας, φανερωθεί, τότε κι εσείς θα φανερωθείτε μαζί του δοξασμένοι στην *παρουσία του.

⁵Απονεκρώστε, λοιπόν, ό,τι σας συνδέει με το αμαρτωλό παρελθόν: Την *πορνεία, την ηθική ακαθαρσία, το πάθος, την κακή επιθυμία και την πλεονεξία, που είναι ειδωλολατρία. ⁶Για όλα αυτά θα πέσει η οργή

^βΔεν έχουν...φρόνημα. Η Αυτή η περιφρόνηση, δε σημαίνει τιμή προς το σώμα, αλλά πραγματικά αποβλέπει στην ικανοποίηση αμαρτωλών επιθυμιών

2,9-10 1,9 2,15-20 Εφ 1,21 2,11 Εφ 2,11 2,12 3,1 Εφ 2,6 Ρωμ 6,3-4 Εφ 1,19-20 2,13 Εφ 2,15-16 Α' Πε 2,24 2,15 2,19-20 2,16 Ρωμ 14,1-6 2,17 Εβρ 8,5 2,18 Εφ 1,21 2,19 1,18 Εφ 4,16 2,20 2,9-10 Γαλ 4,3-5 9 2,21-22 Ησ 29,13 Μτ 15,9 Α' Τιμ 4,3 Εβρ 13,9 3,1 2,12 Εφ 1,20 3,2 Μτ 6,33 3,3 Ρωμ 6,4 Β' Κορ 5,14 3,4 Γαλ 2,20 Φιλ 1,21 1,27 Φιλ 3,21 Α' Κορ 15,43 Α' Ιω 3,2 3,5 Εφ 4,19 5,3 Ρωμ 6,6 11· 8,13 Γαλ 5,24 3,5-8 Γαλ 5,19-21 3,6 Εφ 5,6

του Θεού πάνω σ' εκείνους που δε θέλουν να πιστέψουν. ⁷Σ' αυτούς ανήκατε άλλοτε κι εσείς, όταν αυτά τα πάθη δυνάστευαν τη ζωή σας. ⁸Τώρα όμως πετάξτε τα όλα αυτά από πάνω σας: Την οργή, το θυμό, την πονηρία, την κακολογία και την αισχρολογία. ⁹Μη λέτε ψέματα ο ένας στον άλλο, αφού βγάλατε από πάνω σας τον παλιό αμαρτωλό εαυτό σας με τις συνήθειές του. ¹⁰Τώρα πια έχετε ντυθεί τον καινούριο άνθρωπο, που ανανεώνεται συνεχώς σύμφωνα με την εικόνα του δημιουργού του, ώστε με τη νέα ζωή του να φτάσει στην τέλεια γνώση του Θεού. ¹¹Σ' αυτή τη νέα κατάσταση δεν υπάρχουν πια *εθνικοί και Ιουδαίοι, περιτιμημένοι κι απεριτίμητοι, βάρβαροι, Σκύθες, δούλοι, ελεύθεροι· του Χριστού είναι όλα και ο Χριστός τα διέπει όλα.

¹²Ως εκλεκτοί λοιπόν του Θεού, αγιασμένοι και αγαπημένοι του, αποκτήστε φιλευσπλαχνία, καλοσύνη, ταπεινοφροσύνη, πραότητα, μακροθυμία. ¹³Να ανέχεστε με υπομονή ο ένας τον άλλο, και να συγχωρείτε ο ένας τον άλλο, κάθε φορά που δημιουργούνται παράπονα ανάμεσά σας. Όπως ο Χριστός σάς συγχώρησε τα παραπτώματα, έτσι να κάνετε κι εσείς μεταξύ σας. ¹⁴Πάνω απ' όλα, να έχετε αγάπη, που είναι ο σύνδεσμος όλων και οδηγεί στην τελειότητα. ¹⁵Η ειρήνη του Θεού, στην οποία έχετε κληθεί όλοι σαν ένα σώμα, ας κατευθύνει τις καρδιές σας. Και για όλα να ευγνωμονείτε το Θεό. ¹⁶Ο λόγος του Χριστού, με όλο τον πλούτο του, ας μένει μόνιμα ανάμεσά σας. Κι έτσι, να διδάσκετε και να συμβουλευέτε ο ένας τον άλλο με σοφία. Να ψάλλετε μ' ευγνωμοσύνη στον Κύριο απ' την καρδιά σας ψαλμούς, ύμνους κι άσματα που εμπνέει το Άγιο Πνεύμα. ¹⁷Καθετί που λέτε ή κάνετε ας γίνεται στο όνομα του Κυρίου Ιησού, κι έτσι να ευχαριστείτε δια του Χριστού το Θεό Πατέρα.

Οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις

¹⁸Οι γυναίκες, να υποτάσσετε στους άντρες σας, όπως ταιριάζει σε γυναίκες που πιστεύουν στον Κύριο. ¹⁹Οι άντρες, να αγαπάτε τις γυναίκες σας, και να μη τους φέρετε με σκληρότητα.

²⁰Τα παιδιά, να υπακούτε τους γονείς σας στο καθετί, γιατί αυτό ευχαριστεί τον Κύριο. ²¹Οι πατέρες, να μην εξοργίζετε τα παιδιά σας, για να μην αποθαρρύνονται.

²²Οι δούλοι, να υπακούτε τους επίγειους κυρίου σας σε όλα, όχι υποκριτικά, μόνο δηλαδή όταν σας βλέπουν, για να τους είστε αρεστοί, αλλά με ειλικρινή καρδιά και από σεβασμό προς το Θεό. ²³Όποια εργασία κάνετε να την κάνετε με την καρδιά σας, σαν να δουλεύετε για τον Κύριο κι όχι για τους ανθρώπους. ²⁴Ξέρετε καλά ότι θα πάρετε από τον Κύριο ως ανταμοιβή σας την *κληρονομία της *βασιλείας του. Γιατί στην πραγματικότητα ο Κύριος τον οποίον υπηρετείτε είναι ο Χριστός. ²⁵Όποιος όμως διαπράττει το κακό, θα λάβει την αντίστοιχη τιμωρία, γιατί ο Θεός δεν κάνει διακρίσεις ανάμεσα σε πρόσωπα.

4 Οι κύριοι, να δίνετε στους δούλους σας ό,τι είναι δίκαιο κι αντάξιο της εργασίας τους. Μην ξεχνάτε ότι κι εσείς έχετε κύριο στον ουρανό.

Προτροπές και πληροφορίες

²Επιμένετε στην προσευχή. Μην παύετε να ευγνωμονείτε το Θεό. ³Προσεύχεστε κοντά στα άλλα και για μας, να δώσει ο Θεός νέες ευκαιρίες για το κήρυγμα, ώστε να διακηρύξουμε το μυστήριο της σωτηρίας που προσφέρει ο Χριστός — για το οποίο και είμαι τώρα φυλακισμένος. ⁴Προσεύχεστε, για να φανερώσω στους ανθρώπους αυτό το μυστήριο, σύμφωνα με την εντολή που μου έχει δοθεί. ⁵Σ' εκείνους που δεν είναι μέλη της εκκλησίας, να φέρεστε με

3,7 Εφ 5,8 Ρωμ 1,18 3,9 Εφ 4,25.22 3,10 Εφ 4,24· Γεν 1,26-27 3,11 2,11· Γαλ 3,28· Α' Κορ 12,13 3,12-15 Εφ 4,2-4 3,13 Εφ 4,32 3,14 Εφ 5,2 3,15 1,20· Β' Κορ 13,11· 1,18· Εφ 1,23· 4,4 3,16-17 Εφ 5,19-20 Εβρ 13,15 3,18 Εφ 5,22-24 3,18 — 4,1 Εφ 5,21 — 6,9 3,19 Εφ 5,25-28 3,24 Εφ 6,8 3,25 Ιακ 2,1 3,8 Εφ 4,29· 5,4 4,1 Λευ 25,43 4,2 Φιλ 4,6· Α' Θεσ 5,17 4,2-4 Ρωμ 15,30 Εφ 6,18-19 4,3 Ρωμ 15,30 4,4 1,26 4,5 Εφ 5,16

σύνεση, κάνοντας καλή χρήση κάθε ευκαιρίας. ⁶Τα λόγια σας να είναι πάντα γεμάτα χάρη κι όχι ανούσια. Να ξέρετε πώς πρέπει να αποκρίνεστε στον καθένα.

⁷Τα νέα μου θα σας τα πει ο Τυχικός, ο αγαπητός αδερφός και πιστός συνεργάτης, δούλος του Κυρίου όπως κι εγώ. ⁸Γι' αυτό ακριβώς, σας τον έστειλα, για να μάθει τα νέα σας και να ενισχύσει τις καρδιές σας, ⁹μαζί με τον Ονήσιμο, τον πιστό κι αγαπητό αδερφό, το συμπατριώτη σας· αυτοί θα σας δώσουν πληροφορίες για όσα συμβαίνουν εδώ.

Χαιρετισμοί και τελική ευλογία

¹⁰Σας στέλνουν χαιρετισμούς ο Αρίσταρχος, που είναι φυλακισμένος μαζί μου, κι ο Μάρκος, ο ανηψιός του Βαρνάβα— για τον οποίο πήρατε οδηγίες να τον καλοδεχτείτε όταν έρθει— ¹¹κι ο Ιησούς, που λέγεται και Ιούστος. Αυτοί είναι οι μόνοι από τους εξ Ιουδαίων χριστιανούς που συνεργάστηκαν μαζί μου στη διάδοση της *βασιλείας του Θεού, και στάθηκαν η παρηγοριά μου. ¹²Σας

χαιρετάει ο συμπατριώτης σας ο Επαφράς, δούλος του Χριστού. Αυτός αδιάκοπα μοχθεί για σας με τις προσευχές του, ώστε να είστε τέλειοι και να εκπληρώνετε σε όλα το θέλημα του Θεού. ¹³Σας βεβαιώνω ότι έχει πολύ ζήλο για σας, καθώς και για τους χριστιανούς της Λαοδίκειας και της Ιεράπολης. ¹⁴Σας χαιρετούν ο αγαπητός μου γιατρός Λουκάς και ο Δημάς. ¹⁵Δώστε τούς χαιρετισμούς μου στους χριστιανούς της Λαοδίκειας, καθώς και στον Νυμφά και στην εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι του. ¹⁶Όταν διαβάσετε αυτή την επιστολή, στείλτε την να διαβαστεί και στην εκκλησία των Λαοδικέων, κι εσείς φροντίστε να πάρετε την επιστολή που έστειλα στη Λαοδίκεια, για να τη διαβάσετε. ¹⁷Πείτε στον Άρχιππο: «Πρόσεχε να εκπληρώσεις στο ακέραιο το διακόνημα που σου ανέθεσε ο Κύριος».

¹⁸Σας στέλνω κι εγώ ο Παύλος χαιρετισμό, γραμμένον με το ίδιο μου το χέρι. Μην ξεχνάτε στις προσευχές σας τα δεσμά μου. Η *χάρη του Θεού ως είναι μαζί σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α΄

Εισαγωγή

Την εκκλησία της Θεσσαλονίκης ίδρυσε ο Παύλος κατά τη δεύτερη ιεραποστολική περιοδεία του (βλ. Πραξ 17,1-10), όταν μετά τους Φιλίππους, που ήταν ο πρώτος σταθμός της ιεραποστολικής δραστηριότητάς του στο ευρωπαϊκό έδαφος, έφθασε στη Θεσσαλονίκη μαζί με τον Τιμόθεο, γύρω στο έτος 50. Ο Παύλος αναγκάστηκε να φύγει από τη Θεσσαλονίκη πολύ σύντομα, διότι η μεγάλη επιτυχία του έργου του εξόργισε τους εκεί Ιουδαίους. Από την Αθήνα στέλνει τον Τιμόθεο στη Θεσσαλονίκη, για να ενθαρρύνει και να στηρίξει στην πίστη τους Θεσσαλονικείς. Σε λίγο ο Τιμόθεος ξανασυναντά τον Παύλο στην Κόρινθο και του κομίζει ευχάριστες πληροφορίες για τους νέους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης καθώς και ορισμένα ερωτήματά τους. Έτσι ο Παύλος στέλνει από την Κόρινθο το έτος 51 στους Θεσσαλονικείς την πρώτη επιστολή του. Δεν άργησε να ακολουθήσει και δεύτερη. Πρόκειται για τα πρώτα γραπτά κείμενα του Παύλου και ολόκληρης της Καινής Διαθήκης.

Τα κεντρικά θέματα της Α΄ προς Θεσσαλονικείς επιστολής είναι τα εξής:

Α. Η στοργή και το ενδιαφέρον του Παύλου για τους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης: Μετά το προοίμιο της επιστολής υπενθυμίζει ο απόστολος στους αναγνώστες τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ήρθε στην πόλη τους, τους πολλούς αγώνες και τις θλίψεις του καθώς και τα ελατήρια που τον οδήγησαν εκεί. Η αγάπη και η στοργή κατ΄εξοχήν τον έργο του, καθώς επίσης και η επιθυμία να μεταδώσει στους Θεσσαλονικείς όχι μόνο το ευαγγέλιο αλλά και την ψυχή του, «σαν τη μητέρα που φροντίζει τα παιδιά της». Απόδειξη του μεγάλου ενδιαφέροντός του αποτελεί η αποστολή του Τιμόθεου προς αυτούς και η χαρά του για τις καλές ειδήσεις που του έφερε· επίσης η σφοδρή επιθυμία του να τους επισκεφθεί και πάλι και η θλίψη του, γιατί αυτό δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί προς το παρόν. Ο Παύλος επιμένει τόσο έντονα στην αποσαφήνιση των ελατηρίων του κηρύγματός του και στην υπογράμμιση της στοργής του γι΄ αυτούς, ώστε να άρει κάθε τυχόν υποψία τους ότι ήταν κάποιος φιλόδοξος πλανόδιος κήρυκας, που διέδιδε τις ιδέες του από πόλη σε πόλη.

Β. Η ηθική καθαρότητα και φιλαδελφία: η νέα πίστη απαιτεί νέο ήθος από τον άνθρωπο· το νέο ήθος είναι η συμμόρφωση προς το θέλημα του Θεού, που συνίσταται στον εξαγνισμό και την αποφυγή της πορνείας. Υπάρχει πάντοτε κίνδυνος να υποπέσουν οι χριστιανοί, ιδίως οι “εξ εθνών χριστιανοί” στις αμαρτωλές συνήθειες της πρώην εθνικής θρησκείας τους, γι΄ αυτό και ο Παύλος υπογραμμίζει γενικά στις επιστολές του και ιδιαίτερα εδώ την απόλυτη απαίτηση του Θεού για ηθική καθαρότητα.

Γ. Η ανάσταση των “κεκοιμημένων”: Φαίνεται ότι ένα από τα ερωτήματα των Θεσ-

σαλονικέων αναφερόταν στην τύχη των ήδη «κεκοιμημένων» μελών της κοινότητας. Τι πρόκειται να συμβεί μ' αυτούς; Δεν θα παρευρεθούν στην παρουσία του Κυρίου; Οι ζώντες θα βρίσκονται σε πιο πλεονεκτική θέση; Ο Παύλος απαντά «έν λόγω Κυρίου» προβάλλοντας την ελπίδα ως χαρακτηριστικό γνώρισμα των χριστιανών σε σχέση με τους λοιπούς και τονίζοντας τη στενή συσχέτιση ανάστασης του Χριστού και ανάστασης των κεκοιμημένων χριστιανών. Κατά την παρουσία του Κυρίου οι κεκοιμημένοι θα ξυπνήσουν και μαζί με τους ζώντες εκείνη την ώρα θα συναντήσουν τον Κύριο για να ζήσουν μαζί του. Σε σχέση προς το ερώτημα, πότε θα γίνει το γεγονός αυτό, πότε θα έρθει η «ημέρα του Κυρίου», ο Παύλος απαντά ότι το "πότε" δεν είναι γνωστό, θα έρθει όμως «όπως ο κλέφτης τη νύχτα» και γι' αυτό απαιτείται συνεχής επαγρύπνηση εκ μέρους των ανθρώπων και ζωή που αρμόζει σε «ανθρώπους του φωτός και της ημέρας».

Δ. Διάφορες προτροπές για υπακοή στους "προϊσταμένους" της εκκλησίας, για αγαθοεργία, αδιάλειπτη προσευχή, για διατήρηση των πνευματικών χαρισμάτων κλπ.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η κατάσταση της εκκλησίας και το στοργικό ενδιαφέρον του Παύλου γι' αυτήν:	1 - 3
Προβλήματα της εκκλησίας:	4 - 5
4,1-8: Ηθικά	
4,9-12: Κοινωνικά	
4,13-5,11: Σχετική με το μέλλον πιστών μελλών που πέθαναν πριν από την παρουσία του Κυρίου.	

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α΄

1 Ο Παύλος, ο Σίλουανός και ο Τιμόθεος, προς τα μέλη της εκκλησίας της Θεσσαλονίκης, που πιστεύουν στο Θεό Πατέρα και στον Κύριο Ιησού Χριστό. Ευχόμαστε η χάρη κι η ειρήνη, που δίνει ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός, να είναι μαζί σας.

Ευχαριστία

² Ευχαριστούμε πάντοτε το Θεό για όλους εσάς και σας αναφέρουμε στις προσευχές μας. ³ Θυμόμαστε αδιάκοπα ενώπιον του Θεού Πατέρα μας την ενεργό σας πίστη, την έμπρακτη αγάπη και τη σταθερή ελπίδα σας στον ερχομό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ⁴ Ευχαριστούμε το Θεό, αδερφοί, γιατί ξέρουμε, ότι σας αγαπάει και σας έχει διαλέξει για ν' ανήκετε σ' αυτόν. ⁵ Γιατί το χαρμόσυνο άγγελμά μας για το Χριστό δεν το φέραμε σ' εσάς μόνο με λόγια, αλλά και με δυνάμεις θαυματουργικές, με τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος και με μεγάλη πεισικότητα. Έτσι, ξέρετε τι κάναμε για σας όταν ήμασταν μαζί σας.

Η πίστη των Θεσσαλονικέων παράδειγμα για τις άλλες εκκλησίες

⁶ Αλλά κι εσείς μιμηθήκατε εμάς και τον Κύριο, γιατί, κάτω από σκληρό διωγμό, αποδεχθήκατε το κήρυγμα με τη χαρά που δίνει το Άγιο Πνεύμα. ⁷ Έτσι γίνατε υπόδειγμα σε όλους τους πιστούς της *Μακεδονίας και της *Αχαΐας. ⁸ Από σας, όχι μόνο διαδόθηκε ο λόγος του Κυρίου στη Μακεδονία και στην Αχαΐα, αλλά απλώθηκε παντού η είδηση για την πίστη σας στο Θεό, ώστε εμείς να μη χρειάζεται να πούμε τίποτα. ⁹ Όλοι αυτοί έ-

χουν να το λένε πώς μας δεχθήκατε όταν ήρθαμε σ' εσάς και πώς εσείς, εγκαταλείποντας τα είδωλα, επιστρέψατε στη λατρεία του ζωντανού κι αληθινού Θεού. ¹⁰ και τώρα προσμένετε να κατεβεί δοξασμένος ο *Υιός του, που εκείνος τον ανέστησε, ο Ιησούς, ο οποίος θα μας γλιτώσει από την επερχόμενη θεική οργή.

Το έργο του Παύλου και των συνεργατών του στη Θεσσαλονίκη

2 Το ξέρετε κι εσείς, αδερφοί μου, ότι ο ερχομός μας στην πόλη σας δεν πήγε χαμένος. ² Πρωτύτερα στους Φιλίππους μάς κακοποίησαν και μας έβρισαν, όπως ξέρετε. Ο Θεός όμως μας έδωσε θάρρος, ώστε να σας κηρύξουμε το ευαγγέλιό του μέσα από πολλές δυσκολίες. ³ Το κήρυγμά μας δεν προέρχεται από κάποια πλάνη, δεν έχει ανήθικα ελατήρια ούτε πονηρούς σκοπούς, ⁴ αλλά κηρύττουμε το ευαγγέλιο όπως μας το εμπιστεύτηκε ο Θεός, αφού πρώτα μας δοκίμασε. Έτσι, κηρύττουμε όχι για να αρέσουμε σε ανθρώπους, αλλά στο Θεό, ο οποίος γνωρίζει καλά τις καρδιές μας. ⁵ Γιατί δε σας κολακίσαμε ποτέ, όπως ξέρετε, ούτε ήρθαμε με προσχήματα για να κερδίσουμε κάτι — μάρτυράς μας ο Θεός. ⁶ Δε ζητήσαμε ανθρώπινη δόξα ούτε από σας ούτε από άλλους, ⁷ αν και μπορούσαμε να σας επιβαρύνουμε ως απόστολοι του Χριστού. Απεναντίας ήμασταν στοργικοί σαν τη μητέρα που φροντίζει τα παιδιά της. ⁸ Και ήταν τόση η έγνοια μας για σας, ώστε ήμασταν έτοιμοι να σας δώσουμε όχι μόνο το ευαγγέλιο του Θεού, αλλά και την ίδια μας τη ζωή, επειδή σας αγαπήσαμε. ⁹ Οπωσδήποτε θα

θυμάστε, αδερφοί, τον κόπο και το μόχθο μας. Όταν σας κηρύτταμε το ευαγγέλιο του Θεού, παράλληλα εργαζόμεσταν μέρα νύχτα, για να μην επιβαρύνουμε κανέναν από σας με τη συντήρησή μας. ¹⁰Εσείς κι ο Θεός είστε μάρτυρες για το πόσο άγια, δίκαιη και άσπογη ήταν η συμπεριφορά μας απέναντι σ' εσάς που πιστέψατε. ¹¹Ξέρετε καλά ότι φερθήκαμε στον καθένα σας όπως ο πατέρας στα παιδιά του. ¹²Σας προτρέπαμε, σας συμβουλευάμε και σας εξορκίζαμε να πορευέστε σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, που σας προσκαλεί στη *βασιλεία και στη *δόξα του.

¹³Γι' αυτό κι εμείς ευχαριστούμε αδιάκοπα το Θεό, γιατί, όταν ακούσατε από μας το λόγο του, τον δεχτήκατε όχι ως ανθρώπινο λόγο αλλά ως λόγο θεϊκό, όπως πραγματικά και είναι. Αυτός ο λόγος εκδηλώνεται με έργα σ' εσάς που πιστεύετε. ¹⁴Εσείς, αδερφοί, μμηθήκατε εκείνες τις εκκλησίες του Θεού που βρίσκονται στην Ιουδαία και πιστεύουν στον Ιησού Χριστό. Γιατί κι εσείς πάθατε τα ίδια από τους συμπατριώτες σας, όπως κι εκείνοι από τους Ιουδαίους. ¹⁵Αυτοί είναι που θανάτωσαν τον Κύριό μας τον Ιησού και τους *προφήτες τους και καταδίωξαν κι εμάς· δεν αρέσουν στο Θεό και εχθρεύονται όλους τους ανθρώπους. ¹⁶Αυτοί μας εμποδίζουν να κηρύξουμε στους *εθνικούς για να σωθούν κι έτσι ολοένα ξεχειλίζει το ποτήρι των αμαρτιών τους. Φτάνει όμως πάνω τους τελειωτικά η οργή του Θεού.

Ο Παύλος συνεχίζει να φροντίζει για τους Θεσσαλονικείς

¹⁷Εμείς, όμως αδερφοί, όταν σας αποστειρηθήκαμε προσωρινά — με το σώμα βέβαια και όχι με την καρδιά — πολλές φορές προσπαθήσαμε με πολλή λαχτάρα να σας ξαναδούμε. ¹⁸Το θέλαμε πολύ να σας επισκεφθούμε, εγώ ο Παύλος μάλιστα επανειλημ-

μένα, μας εμπόδισε όμως ο *σατανάς ¹⁹Ποια θα είναι αλήθεια η ελπίδα μας, η χαρά, το στεφάνι και το καύχημά μας μπροστά στον Κύριό μας Ιησού Χριστό, όταν θα ξανάρθει, αν όχι και εσείς; ²⁰Ναι, εσείς είστε η δόξα μας και η χαρά μας.

3 Έτσι, μην αντέχοντας πια άλλο, αποφασίσαμε να μείνουμε μόνοι μας στην Αθήνα. ²Σας στείλαμε όμως τον αδερφό μας τον Τιμόθεο, υπηρέτη του Θεού και συνεργάτη δικό μας στη διάδοση του ευαγγελίου του Χριστού, για να σας ενθαρρύνει και να σας στηρίξει στην πίστη σας, ³ώστε οι διωγμοί που περνάτε να μην κλονίσουν κανέναν. Άλλωστε κι εσείς οι ίδιοι το ξέρετε πως αυτά μας περιμένουν. ⁴Όταν βρισκόμαστε κοντά σας, σας προειδοποιούσαμε ότι θα μας έβρισκαν διωγμοί, όπως και έγινε και το ξέρετε καλά. ⁵Γι' αυτό κι εγώ δεν άντεξα άλλο, κι έστειλα να μάθω για την πίστη σας, μήπως υποκύψατε στον πειρασμό του σατανά και πάει χαμένος ο κόπος μας.

⁶Πριν από λίγο μας ήρθε ο Τιμόθεος από σας και μας έφερε τις καλές ειδήσεις για την πίστη και την αγάπη σας. Μας είπε ότι διατηρείτε πάντα καλές αναμνήσεις από μας και ότι θέλετε πολύ να μας ξαναδείτε, όπως κι εμείς εσάς. ⁷Έτσι λοιπόν, αδερφοί, μέσα σε όλους τους διωγμούς και τις θλίψεις μας πήραμε θάρρος εξαιτίας σας. Μας τόνωσε η πίστη σας, ⁸γιατί τώρα που μάθαμε πως εσείς μένετε σταθεροί κοντά στον Κύριο πήραμε ζωή. ⁹Με ποια λόγια θα μπορούσαμε να ευχαριστήσουμε το Θεό για σας, που να είναι αντάξια της μεγάλης χαράς που δοκιμάζουμε εξαιτίας σας ενώπιον του Θεού μας; ¹⁰Τον παρακαλούμε μέρα και νύχτα με όλη μας την καρδιά να μας αξιώσει να σας δούμε από κοντά και να συμπληρώσουμε τα κενά που υπάρχουν στην πίστη σας.

¹¹Ο ίδιος ο Πατέρας μας Θεός και ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός ας κατευθύνουν τα

2,10 2,5 2,11 Πραξ 20,31 2,12 4,1 Φιλ 1,27 Ρωμ 5,2 2,13 1,2-3 1,5 Γαλ 1,11-12 Ρωμ 1,16 2,14 Πραξ 17,5 2,15 Πραξ 2,23 Ρωμ 11,28 Πραξ 9,23 29 13,45 50 14,2 5 19 17,5 13 Β΄ Κορ 11,23-29 2,16 Μτ 23,31-33 2,17 3,10 2,19-20 Β΄ Όεσ 1,4 Φιλ 4,1 Α΄ Κορ 9,24-25 3,1 Πραξ 17,15 3,2 1,1 3,3 Μκ 13,9-13 Α΄ Κορ 10,11-13 Πραξ 14,22 Β΄ Τιμ 3,12 3,4 Πραξ 14,22 3,5 Φιλ 2,16 3,6 Πραξ 18,5 Β΄ Όεσ 1,3 Α΄ Τιμ 1,5 Φλμ 5-7 Γαλ 5,6 3,7 Β΄ Όεσ 1,4 3,10 2,17

βήματά μας κοντά σας. ¹²Κι ο Κύριος ας κάνει να αυξάνει όλο και περισσότερο η αγάπη μεταξύ σας και προς όλους, και να γίνει τόσο μεγάλη, όση είναι η δική μας αγάπη για σας. ¹³Έτσι θα στερεώσει τις καρδιές σας, ώστε να σταθείτε μπροστά στο Θεό και Πατέρα μας *άγιοι και άμεμπτοι, όταν θα ξανάρθει ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός μαζί με όλους όσοι του ανήκουν.

Ζωή αρεστή στο Θεό

4 Ακόμη κάτι, αδερφοί: Μάθατε από μας πώς πρέπει να ζείτε, για να αρέσετε στο Θεό. Σας παρακαλούμε, λοιπόν, και σας προτρέπουμε στο όνομα του Κυρίου Ιησού να συνεχίσετε με ακόμα περισσότερο ζήλο, για να προοδεύετε όλο και πιο πολύ. ²Θυμάστε ποιες οδηγίες σας δώσαμε με εντολή του Κυρίου Ιησού. ³Το θέλημα του Θεού είναι να γίνετε *άγιοι, δηλαδή: να αποφεύγετε την *πορνεία· ⁴ο καθένας σας να μάθει να διατηρεί το σώμα του αγιασμένο και τιμημένο ⁵και να μην το υποδουλώνει σε σαρκικά πάθη, όπως κάνουν οι *εθνικοί που δε γνωρίζουν το Θεό.^α ⁶Να μη ζητάτε σ' αυτό το θέμα πλεονεκτήματα βλάπτοντας τον αδερφό σας στην πίστη, γιατί όπως σας το προείπαμε και σας το τονίσαμε, ο Κύριος θα είναι δίκαιος τιμωρός για όλα αυτά. ⁷Ο Θεός μάς κάλεσε με σκοπό να γίνουμε όχι ηθικά ασύδοτοι, αλλά άγιοι. ⁸Συνεπώς όποιος τα παραβαίνει αυτά, δεν παραβαίνει εντολές ανθρωπίνων, αλλά του Θεού, που σας έδωσε το Πνεύμα του το Άγιο.

⁹Όσο για την αγάπη προς τους αδερφούς, δε χρειάζεται να σας γράψουμε, γιατί ο Θεός σάς δίδαξε εσάς τους ίδιους να αγαπάτε ο ένας τον άλλο. ¹⁰Αυτό το εφαρμόζετε ήδη σε όλους τους αδερφούς που είναι σε ολόκληρη τη *Μακεδονία. Σας προτρέπουμε όμως, αδερφοί, να το αναπτύξετε α-

κόμη περισσότερο. ¹¹Να το θεωρείτε τιμητικό να ζείτε χωρίς αναταραχές, να ασχολείστε μόνο με τις δικές σας υποθέσεις και να εργάζεστε για να βγάξετε το ψωμί σας με τα ίδια σας τα χέρια, όπως σας παραγγείλαμε. ¹²Έτσι θα έχετε το σεβασμό των μη χριστιανών και δε θα εξαρτάσθε οικονομικά από κανέναν.

Η δευτέρα παρουσία

¹³Θέλουμε να ξέρετε, αδερφοί, τι θα γίνει με αυτούς που πέθαναν, για να μη λυπάστε κι εσείς όπως και οι άλλοι, που δεν ελπίζουν πουθενά. ¹⁴Εμείς πιστεύουμε ότι ο Ιησούς πέθανε κι αναστήθηκε· το ίδιο πιστεύουμε κι ότι αυτούς που πέθαναν πιστεύοντας στον Ιησού, ο Θεός θα τους αναστήσει για να ζήσουν μαζί του.

¹⁵Με βάση τη διδασκαλία του Κυρίου σάς λέμε τούτο: Εμείς που θα είμαστε ακόμη στη ζωή κατά την *παρουσία του Κυρίου, δε θα προηγηθούμε στη συνάντηση με τον Ιησού από κείνους που θα έχουν πεθάνει. ¹⁶Γιατί, ο ίδιος ο Κύριος με πρόσταγμα, με φωνή αρχάγγελου και με σάλπιγγα Θεού θα κατεβεί από τον ουρανό και αυτοί που πέθαναν πιστοί στο Χριστό θ' αναστηθούν πρώτοι. ¹⁷Έπειτα, εμάς που θα είμαστε ακόμα στη ζωή, θα μας αρπάξουν σύννεφα μαζί μ' εκείνους, για να προύπανθήσουμε τον Κύριο στον αέρα κατά τον ερχομό του· κι έτσι θα είμαστε για πάντα μαζί με τον Κύριο. ¹⁸Ας παρηγορεί λοιπόν ο ένας τον άλλο με τα λόγια αυτά.

5 Σχετικά με το χρόνο του ερχομού του Κυρίου, αδερφοί, δε χρειάζεται να σας γράψουμε, ²γιατί κι εσείς το ξέρετε πολύ καλά ότι η *ημέρα του Κυρίου θα έρθει απροειδοποίητα, όπως ο κλέφτης τη νύχτα. ³Όταν λένε «έχουμε ειρήνη και ασφάλεια» τότε, όπως οι πόνοι στην έγκυο γυναίκα, έρ-

^αο καθένας το Θεο Ἡ ο καθένας σας να μάθει να έχει τη γυναίκα του και να ζει μαζί της με στόχο τον αγιασμό και την τιμή και να μην υποδουλώνεται σε σαρκικά πάθη, όπως κάνουν οι εθνικοί, που δε γνωρίζουν το Θεό

3,12 Γαλ 6,10 3,13 Φιλ 1,10 Α΄ Θεσ 5,1-2 4,1 2,13 Β΄ Θεσ 3,6 Κολ 1,10 4,3 5,23 Α΄ Κορ 6,13 Εβρ 10,10 4,7 4,3 Α΄ Πε 1,15-16 4,8 Α΄ Κορ 6,19-20 4,9 Γαλ 6,10 Εφ 5,2 Ιερ 31,33-34 4,10 Β΄ Θεσ 3,4 4,11 Β΄ Θεσ 3,10 12 Εφ 4,28 Α΄ Θεσ 2,9 4,12 Α΄ Κορ 5,12-13 Κολ 4,5 4,13 Εφ 2,12 Α΄ Κορ 15,18-19 4,13-17 5,1-2 Α΄ Κορ 15,51-52 4,14 Ρωμ 14,9 Α΄ Κορ 15,3-4 12 20 4,15 Α΄ Κορ 7,10 25 4,16 Α΄ Κορ 15,23 4,17 Ιω 12,26 Ρωμ 5,17 Φιλ 3,20 5,1 Μτ 24,36 5,1-2 1,2-3 10 2,19 3,13 5,23 Β΄ Θεσ 1,7 10 2,1-2 Φιλ 4,5 Μτ 24,43 Β΄ Πε 3,10 Απ 3,3 16,15 5,3 Ιερ 6,14-15 Μτ 24,39

χεται ξαφνικά πάνω τους η καταστροφή από την οποία δε θα γλιτώσουν. ⁴Εσείς όμως, αδερφοί, δε ζείτε στο σκοτάδι, για να σας αιφνιδιάσει σαν τον κλέφτη η ημέρα της παρουσίας του Κυρίου. ⁵Είστε όλοι σας *άνθρωποι του φωτός και της ημέρας. ⁶Δεν ανήκουμε στη νύχτα ούτε στο σκοτάδι. Ας μην κοιμόμαστε, λοιπόν, όπως και οι άλλοι, αλλά ας είμαστε άγρυπνοι και νηφάλιοι. ⁷Όσοι κοιμούνται, τη νύχτα κοιμούνται, κι όσοι μεθούν, τη νύχτα μεθούν. ⁸Εμείς όμως, ως άνθρωποι της ημέρας, ας είμαστε νηφάλιοι φορώντας την πίστη και την αγάπη για θώρακα και την ελπίδα της σωτηρίας για περικεφαλαία. ⁹Γιατί ο Θεός δεν μας προόρισε να δοκιμάσουμε την τελική οργή του, αλλά ν' αποκτήσουμε τη σωτηρία μέσω του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ¹⁰Αυτός πέθανε για μας, ώστε, όταν έρθει, είτε μας βρει ζωντανούς είτε νεκρούς, να ζήσουμε μαζί του. ¹¹Γι' αυτό να ενισχύετε και να βοηθάτε ο ένας τον άλλο, όπως άλλωστε και κάνετε.

Προτροπές και ασπασμοί

¹²Σας παρακαλούμε, αδερφοί, ν' αναγνωρίζετε όσους από σας κοπιάζουν και προϊστανται ανάμεσά σας, σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου, και σας νουθετούν. ¹³Για το έργο τους αυτό να τους περιβάλλετε με περισσή τιμή κι αγάπη. Να έχετε ειρήνη μεταξύ σας. ¹⁴Σας προτρέπουμε, αδερφοί, να

συμβουλευέτε τους άστατους, να παρηγορείτε τους λιγώψυχους, να στηρίζετε τους αδύνατους στην πίστη και να δείχνετε μακροθυμία σε όλους. ¹⁵Προσέχετε να μην ανταποδίδετε ο ένας στον άλλο κακό στο κακό, αλλά να επιδιώκετε πάντα το αγαθό και μέσα στην εκκλησία και σ' όλον τον κόσμο.

¹⁶Να είστε πάντοτε χαρούμενοι. ¹⁷Να προσεύχεστε αδιάκοπα. ¹⁸Να ευχαριστείτε το Θεό για το καθετί. Αυτό είναι το θέλημα του Θεού, όπως αποκαλύφθηκε σ' εσάς δια του Χριστού. ¹⁹Μη σβήνετε τη φλόγα των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος. ²⁰Μην περιφρονείτε τα κηρύγματα των *προφητών, ²¹αλλά να τα εξετάζετε όλα και να κρατάτε ό,τι είναι χρήσιμο. ²²Να απέχετε από κάθε λογής πονηρό.

²³Είθε ο Θεός, που δίνει την *ειρήνη, να σας κάνει ολοκληρωτικά δικούς του. Κι ας διατηρηθεί ολόκληρη η ύπαρξή σας — το πνεύμα, η ψυχή και το σώμα σας — άμεμπτη κατά τον ερχομό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ²⁴Αυτός που σας καλεί κρατάει το λόγο του και θα τον κάνει πράξη.

²⁵Αδερφοί μου, να προσεύχεστε για μας.

²⁶Χαιρετήστε όλα τα μέλη της εκκλησίας με αδερφικό φίλημα. ²⁷Σας εξορκίζω στο όνομα του Κυρίου να διαβαστεί η επιστολή σε όλους τους αδερφούς. ²⁸Εύχομαι η *χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού να είναι μαζί σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β΄

Εισαγωγή

Όσα γράφει ο Παύλος στην Α΄ επιστολή του για τον αιφνίδιο ερχομό της “ημέρας του Κυρίου” φαίνεται ότι παρανοήθηκαν από τους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι νόμισαν ότι το γεγονός αυτό είναι τόσο επικείμενο, ώστε δεν υπάρχει λόγος ούτε να εργάζονται. Για την αποσαφήνιση αυτών των παρεξηγήσεων, τις οποίες πληροφορήθηκε ο Παύλος, γράφει τη Β΄ επιστολή, ευρισκόμενος ακόμη στην Κόρινθο, στα τέλη του έτους 51 με αρχές του 52.

Σε γενικές γραμμές το περιεχόμενο της επιστολής έχει ως εξής: Μετά το προίμιο, ο Παύλος ευχαριστεί το Θεό για την πίστη των αναγνωστών παρά τους διωγμούς και τις θλίψεις· επισημαίνει την τελική δίκαιη κρίση του Θεού και προσεύχεται για την πνευματική τους ολοκλήρωση. Η “ημέρα του Κυρίου” δεν θα έρθει τόσο νωρίς, όπως νόμισαν οι Θεσσαλονικείς, αλλά θα προηγηθεί η «αποστασία» και η δράση του «ανθρώπου της ανομίας», ο οποίος, όταν φύγει από τη μέση ό,τι εμποδίζει την πλήρη φανέρωσή του, θα αποκαλυφθεί, αλλά θα εξολοθρευτεί από τον Κύριο.

Κατόπιν εκφράζει και πάλι ευχαριστίες για τους αναγνώστες του και συνιστά τηρήρηση των παραδεδομένων διδασκαλιών και προσευχή για την επιτυχία του ιεραποστολικού έργου του. Σε ύψος αυστηρό δίνει στη συνέχεια οδηγίες για τη συμπεριφορά των αδελφών έναντι των ατακούντων, των μη εργαζομένων αλλά «περιεργαζομένων» και για την επαναφορά τους στην τάξη. Τελειώνει την επιστολή με ιδιόχειρο χαιρετισμό και ευλογία.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η υπομονή των πιστών σε διωγμούς και θλίψεις, καθώς αναμένουν τον Κύριο:	1
Διδασκαλία για τον ερχομό της Παρουσίας – θα προηγηθεί ο Αντίχριστος:	2
Παραινέσεις για προσευχή και εργασία:	3

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β΄

Χαιρετισμός

1 Ο Παύλος, ο Σιλουανός και ο Τιμόθεος, Προς τα μέλη της εκκλησίας της Θεσσαλονίκης, που πιστεύουν στο Θεό Πατέρα μας και στον Κύριο Ιησού Χριστό.

² Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας κι ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Η κρίση του Θεού στη δευτέρα παρουσία

³ Έχουμε κάθε λόγο, και είναι σωστό, να ευχαριστούμε πάντοτε το Θεό για σας, αδερφοί, γιατί η πίστη σας προοδεύει πολύ και η αγάπη σας του ενός για τον άλλο αυξάνει όλο και περισσότερο. ⁴ Έτσι, εμείς οι ίδιοι καυχόμαστε στις άλλες εκκλησίες του Θεού για σας, γιατί με τόση καρτερικότητα και πίστη υπομένετε όλους τους διωγμούς και τις θλίψεις. ⁵ Αυτά είναι *σημάδια πως πλησιάζει η τελική δίκαιη κρίση του Θεού, γιατί έτσι θα θεωρηθείτε άξιοι για τη *βασιλεία του, για την οποία και υποφέρετε. ⁶ Πραγματικά, είναι δίκαιο για το Θεό ν' ανταποδώσει θλίψεις σ' όσους σας θλίβουν, ⁷ και ν' απαλλάξει και εσάς και εμάς από κάθε θλίψη. Αυτό θα γίνει όταν ο Κύριος Ιησούς φανερωθεί από τον ουρανό με τη συνοδεία των ισχυρών *αγγέλων του ⁸ με πύρινη φλόγα, για να τιμωρήσει όσους δε σέβονται το Θεό και δεν υπακούν στο ευαγγέλιό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ⁹ Αυτοί θα τιμωρηθούν μ' αιώνιο όλεθρο, μακριά από το πρόσωπο του Κυρίου κι από την ένδοξη μεγαλοπρέπεία του, ¹⁰ όταν την *ημέρα εκείνη θα έρθει για να δοξαστεί μαζί μ' αυτούς που του ανήκουν και να τιμηθεί μαζί με όλους εκείνους που τον πίστεψαν, αλλά και μαζί μ'

εσάς, γιατί το κήρυγμά μας έγινε πιστευτό και από σας. ¹¹ Γι' αυτό και πάντα προσευχόμαστε για σας, να σας αξιώσει ο Θεός μας να πετύχετε το σκοπό για τον οποίο σας κάλεσε· επίσης προσευχόμαστε ώστε με τη δύναμή του να εκπληρώσει κάθε αγαθή προσδοκία σας και να τελειοποιήσει κάθε έργο που εμπνέει η πίστη σας. ¹² Έτσι θα δοξαστεί το όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού από σας κι εσείς θα δοξαστείτε μ' αυτόν, σύμφωνα με το σχέδιό του και το σχέδιο του Θεού μας για τη σωτηρία μας.

Τι θα συμβεί πριν από τη δευτέρα παρουσία

2 Αδερφοί, σχετικά με την *παρουσία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού και με τη σύναξή μας κοντά του, σας παρακαλούμε: ² Μην αφήνετε να σας σαλεύουν τόσο γρήγορα το μυαλό, ούτε να σας αναστατώνουν όσοι ισχυρίζονται ότι τάχα φτάνει όπου να 'ναι η *ημέρα του Κυρίου. Μην τους πιστεύετε όταν επικαλούνται είτε αποκάλυψη του *Πνεύματος είτε λόγια ή επιστολή που προέρχονται δήθεν από μας. ³ Κανείς μη σας εξαπατήσει με κανέναν τρόπο. Γιατί δε θα έρθει η *ημέρα εκείνη, αν πρώτα δεν γίνει η *αποστασία και δε φανερωθεί ο άνθρωπος της αμαρτίας, αυτός που είναι προορισμένος για την απώλεια. ⁴ Αυτός θα εναντιωθεί και θα σηκώσει κεφάλι μπροστά σε καθετί που λέγεται Θεός ή είναι αντικείμενο λατρείας. Θα το κάνει αυτό, για να στήσει ο ίδιος το θρόνο του στο *ναό του Θεού, προσπαθώντας να αποδείξει πως είναι Θεός. ⁵ Δε θυμάστε ότι αυτά σας τα έλεγα όταν ακόμη ήμουν μαζί σας; ⁶ Και τώρα ξέρετε τι είναι εκείνο που τον εμποδίζει, ώστε να φανερωθεί όταν έρθει ο καιρός του. ⁷ Η μυστι-

κή δύναμη της ανομίας είναι ήδη επί το έργον. Αυτό όμως θα γίνεται μόνο ωσότου φύγει από τη μέση αυτός που τώρα είναι το εμπόδιο. ⁸ Τότε θα φανερωθεί ο άνομος, που ο Κύριος θα τον εξολοθρεύσει με την πνοή του στόματός του και θα τον αφανίσει, όταν θα έμφανισθεί κατά την παρουσία του. ⁹ Αυτός ο άνομος θα έρθει με την ενέργεια του *σατανά. Θα κάνει κάθε είδους θαυματουργικές δυνάμεις με απατηλά *σημεία και *τέρατα. ¹⁰ Με κάθε είδους άνομα κι απατηλά μέσα θα παρασύρει όσους βαδίζουν προς την καταστροφή, επειδή δεν αγάπησαν την αλήθεια για να σωθούν. ¹¹ Γι' αυτό και ο Θεός θα επιτρέψει να ενεργήσει σ' αυτούς η πλάνη, για να πιστέψουν σ' αυτό το ψέμα. ¹² Έτσι, θα τιμωρηθούν όλοι όσοι δεν πίστεψαν στην αλήθεια και δέχθηκαν ολόψυχα την αδικία.

Η σωτηρία των εκλεκτών

¹³ Εμείς, αδερφοί, οφείλουμε να ευχαριστούμε το Θεό πάντοτε για σας που σας αγαπάει ο Κύριος. Γιατί εσείς ανήκετε σ' αυτούς που κάλεσε αρχικά στη σωτηρία του με τον αγιασμό που ενεργεί το Άγιο Πνεύμα και με την πίστη σας στην αλήθεια. ¹⁴ Σας κάλεσε στη σωτηρία με το δικό μας κήρυγμα, ώστε να μετάσχετε στη *δόξα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. ¹⁵ Γι' αυτό λοιπόν, αδερφοί, να είστε σταθεροί και να μένετε πιστοί στις διδασκαλίες που σας παραδώσαμε είτε προφορικά είτε με επιστολή μας. ¹⁶ Και ο Κύριός μας ο Ιησούς Χριστός κι ο Πατέρας μας ο Θεός, που μας αγάπησε και μας έδωσε με τη χάρη του παρηγορία αιώνια και ελπίδα για τα μελλοντικά αγαθά, ¹⁷ ας ενισχύσει τις καρδιές σας κι ας σας δώσει τη δύναμη να κάνετε και να λέτε πάντοτε το καλό.

Ευχές και τελικές συμβουλές

3 Τέλος, αδερφοί, να προσεύχεστε για μας, ώστε ο λόγος του Κυρίου να διαδι-

δεται και να δοξάζεται όπως συνέβη και σ' εσάς. ² Να προσεύχεστε ακόμη ν' απαλλαγούμε από τους κακούς και πονηρούς ανθρώπους· γιατί δεν πιστεύουν όλοι. ³ Ο Κύριος όμως κρατάει το λόγο του· αυτός θα σας σπηρίξει και θα σας φυλάξει από τον πονηρό. ⁴ Αυτός μας κάνει να έχουμε εμπιστοσύνη σ' εσάς, ότι αυτά που σας παραγγέλλουμε τα εφαρμόζετε και θα εξακολουθήσετε να τα εφαρμόζετε. ⁵ Εύχομαι ο Κύριος να κατευθύνει τις καρδιές σας, να αγαπάτε όπως ο Θεός και να υπομένετε όπως ο Χριστός.

⁶ Σας παραγγέλλουμε, αδερφοί, στο όνομα του Κυρίου Ιησού Χριστού, να αποφεύγετε κάθε αδερφό που είναι αργόσχολος και δε ζει σύμφωνα με την παράδοση που παρέλαβε από μας. ⁷ Εσείς οι ίδιοι ξέρετε πώς πρέπει να ακολουθείτε το παράδειγμά μας; Δεν αποφύγαμε την εργασία όταν ήμασταν κοντά σας, ⁸ ούτε επιβαρύναμε κανέναν με τη διατροφή μας, αλλά εργαζόμεσταν μέρα νύχτα με κόπο και μόχθο, για να μη γίνουμε βάρος σε κανέναν σας. ⁹ Όχι γιατί δεν είχαμε το δικαίωμα αυτό, αλλά για να γίνουμε παράδειγμα σ' εσάς να μας μιμηθείτε. ¹⁰ Κι όταν ήμασταν κοντά σας, αυτό σας παραγγέλλαμε: Όποιος δεν θέλει να εργάζεται, αυτός να μη τρώει κιόλας. ¹¹ Γιατί μαθαίνουμε ότι μερικοί από σας είναι αργόσχολοι, δηλαδή δεν εργάζονται, αλλά περιεργάζονται τους άλλους. ¹² Σ' αυτούς παραγγέλλουμε και τους παρακαλούμε, στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, να ηρεμήσουν και να εργάζονται κανονικά, για να κερδίσουν το ψωμί τους. ¹³ Κι εσείς, αδερφοί, να κάνετε ακούραστα το καλό. ¹⁴ Όποιος δεν συμμορφώνεται μ' αυτά που λέμε στην επιστολή, αυτόν να τον επισημαίνετε και να μην τον συναναστρέφεστε, για να ντραπεί. ¹⁵ Βέβαια, μην τον θεωρείτε εχθρό, αλλά να τον νουθετείτε σαν αδερφό.

2,8 Ησ 11,4· Απ 19,15 2,9 Μτ 24,24 Απ 13,11-13 2,11 Β΄ Τιμ 4,4 2,12 1,6-8 2,13 1,3 2,14 Α΄ Θεο 5,9 2,15 3,6 Α΄ Κορ 11,2 2,16 Α΄ Θεο 1,4 3,1 Α΄ Θεο 5,25 Ρωμ 15,30 Πραξ 2,41 3,3 Α΄ Κορ 10,13· Α΄ Ιω 5,18 3,4 Γαλ 5,10 Α΄ Κορ 4,16 3,6 3,12 Α΄ Θεο 5,14 3,8 Α΄ Θεο 2,9 3,9 Α΄ Κορ 9,4 Α΄ Θεο 1,6· Πραξ 18,3 3,10 Α΄ Θεο 4,11 3,11 Α΄ Τιμ 5,13 3,12 Εφ 4,28 3,13 Γαλ 6,9 3,14 Α΄ Κορ 5,9 11 3,15 Α΄ Θεο 5,14 Μτ 18,15-17

Χαιρετισμός

¹⁶Ο Κύριος της *ειρήνης ας δίνει σ' εσάς την ειρήνη πάντοτε και με κάθε τρόπο. Ο Κύριος να είναι μαζί με όλους σας.

¹⁷Το χαιρετισμό τον γράφω εγώ ο Παύλος με το ίδιο μου το χέρι. Αυτό είναι σημάδι γνησιότητας σε κάθε επιστολή. Έτσι γράφω.
¹⁸Εύχομαι η *χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού να είναι μαζί με όλους σας. *Αμήν.

Οι ποιμαντικές επιστολές

«Ποιμαντικές» ονομάστηκαν οι δύο επιστολές προς Τιμόθεον και η προς Τίτον, επειδή απευθύνονται σε ποιμένες της Εκκλησίας, τον επίσκοπο Εφέσου Τιμόθεο και τον επίσκοπο Κρήτης Τίτο. Οι επιστολές αναφέρονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι δύο αυτοί ηγέτες στις εκκλησίες, στις οποίες τους εγκατέστησε ο Παύλος, και παρέχουν οδηγίες για το ποιμαντικό τους έργο. Έχουν μεγάλη αξία οι επιστολές αυτές, γιατί μας παρουσιάζουν το ενδιαφέρον και την αγωνία του για τις εκκλησίες που ίδρυσε και την φροντίδα των οποίων ανέθεσε στους συνεργάτες του. Η σκέψη του αποστόλου είναι στραμμένη προς το μέλλον, προς τους κινδύνους ιδιαίτερα που διατρέχουν τα μέλη της εκκλησίας από τους αιρετικούς και προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να τους αντιμετωπίζουν οι ποιμένες των εκκλησιών.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

Εισαγωγή

Για τον Τιμόθεο έχουμε πολλές πληροφορίες από τις Πράξεις και από τις επιστολές του Παύλου. Κατάγεται από τα Λύστρα της Λυκαονίας, από ειδωλολάτρη πατέρα και ιουδαία μητέρα που έγινε χριστιανή. Στην πόλη αυτή γνώρισε τον Παύλο και έγινε ο πιο στενός και έμπιστος συνεργάτης του. Ήδη από πολύ μικρή παιδική ηλικία γνώρισε «τα ιερά γράμματα» με τη φροντίδα της μητέρας του Ευνίκης και της γιαγιάς του Λωίδας. Αργότερα διακόνησε με ζήλο και αφοσίωση τον Παύλο στη διάδοση του ευαγγελίου Βρίσκεται κοντά του κατά τη β΄ και γ΄ περιοδεία, μεταφέρει μαζί του τη «λογία» για τους χριστιανούς των Ιεροσολύμων, αναλαμβάνει λεπτές αποστολές που του αναθέτει ο Παύλος και αναφέρεται ως συναποστολέας μαζί με τον Παύλο στις επιστολές Α΄-Β΄ Θεσ, Β΄ Κορ, Φιλ, Κολ, Φλμ.

Στην Α΄ προς Τιμόθεον επιστολή ο Παύλος εφιστά την προσοχή του ποιμένα της εκκλησίας της Εφέσου στον κίνδυνο των αιρετικών και τον προτρέπει να μείνει πιστός στην υγιαίνουσα χριστιανική διδασκαλία. Στη συνέχεια δίνει οδηγίες ο απόστολος για ορισμένα ζητήματα λατρείας, περιγράφει τα προσόντα που πρέπει να έχουν οι επίσκοποι και οι διάκονοι και ομιλεί σε ποιητικό τόνο για «το μυστήριο της πίστεως που μας αποκαλύφθηκε», το οποίο συνίσταται στην ενανθρώπιση του Χριστού και την ένδοξη επάνοδό του στους ουραμούς. Επανέρχεται στο θέμα των «ψευδολόγων» αιρετικών για να καταπολεμήσει τις διδασκαλίες τους και να τονίσει το καθήκον του Τιμόθεου να προβάλλει τον εαυτό του ως τύπο και παράδειγμα σε όλα. Τον συμβουλεύει για τον τρόπο συμπεριφοράς του έναντι των ηλικιωμένων, των νεωτέρων, των χηρών, των αξιωματούχων της εκκλησίας και για την υποχρέωσή του να τηρεί τον εαυτό του αγνό. Μετά από μερικές γενικές συστάσεις προς τους δούλους, στρέφεται πάλι κατά των ετεροδιδασκάλων που αποτελούν το μόνιμο κίνδυνο της εκκλησίας και δίνει συμβουλές στον Τιμόθεο για συνεχή αγώνα, για ζωή άσπιλη και για την τήρηση της ιερής παρακαταθήκης της πίστεως.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Ο εμπιστευμένος το ευαγγέλιο Παύλος υπόδειγμα αποστολικού εργάτη:	1
Η αποστολή και το έργο του Τιμόθεου ενόψη του κινδύνου από τους αιρετικούς:	2,1–4,5
Υποδείξεις σχετικά με τη μεταχείριση ορισμένων ομάδων μέσα στην εκκλησία:	4,6–6,19

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

Χαιρετισμός

1 Ο Παύλος, απόστολος του Ιησού Χριστού με εντολή του σωτήρα μας Θεού και του Κυρίου Ιησού Χριστού, που είναι η ελπίδα μας,

² Προς τον Τιμόθεο, το γνήσιο παιδί μου κατά την πίστη. Εύχομαι ο Θεός ο Πατέρας και ο Ιησούς Χριστός ο Κύριός μας να σου δίνουν τη *χάρη, το έλεος και την *ειρήνη.

Οι ψευδοδιδάσκαλοι

³ Όπως σε παρακάλεσα όταν έφευγα για τη *Μακεδονία, το ίδιο σε παρακαλώ και τώρα, να μείνεις στην Έφεσο, για να παραγγείλεις σε μερικούς να μη διαδίδουν αιρετικές διδασκαλίες, ⁴ ούτε να ασχολούνται με μύθους και με απέραντες γενεαλογίες. Αυτά φέρνουν περισσότερο εριστικές συζητήσεις, παρά την εκπλήρωση του σχεδίου του Θεού, σύμφωνα με την πίστη μας. ⁵ Σκοπός αυτής της παραγγελίας είναι η αγάπη, που προέρχεται από καθαρή καρδιά, από αγαθή συνείδηση κι από ειλικρινή πίστη. ⁶ Μερικοί απέτυχαν σ' αυτά και ξεστράτισαν σε κούφια λόγια. ⁷ Θέλουν να είναι δάσκαλοι του θείου νόμου, ενώ δεν καταλαβαίνουν ούτε τι λένε ούτε τι υποστηρίζουν.

⁸ Εμείς όμως ξέρουμε ότι ο νόμος είναι καλός, αν τον χρησιμοποιεί κανείς όπως πρέπει. ⁹ Εξυπακούεται βέβαια και τούτο: Ότι ο νόμος δεν ορίστηκε για κείνον που κάνει ό,τι θέλει ο Θεός, αλλά για κείνους που δε λογαριάζουν το σωστό και το δίκαιο ούτε υποτάσσονται σ' αυτό. Ορίστηκε για τους ασεβείς και τους αμαρτωλούς, για ό-

σους δεν έχουν ούτε ιερό ούτε όσιο, για τους πατροκτόνους και τους μητροκτόνους, για τους φονιάδες, ¹⁰ τους πόρνους, τους αρσενικοκοίτες, για τους δουλεμπόρους, τους ψεύτες, τους επίορκους και γενικά γι' αυτούς που κάνουν ο,τιδήποτε είναι αντίθετο στη διδασκαλία τη σωστή. ¹¹ Αυτή είναι σύμφωνη με το χαρμόσυνο μήνυμα για τη μέλλουσα δόξα που θα μας δώσει ο μακάριος Θεός, ο οποίος και το εμπιστεύτηκε σ' εμένα να το κηρύξω.

Ευχαριστία για το έλεος του Θεού

¹² Ευγνωμονώ αυτόν που μου έδωσε τη δύναμη να τον υπηρετήσω, τον Ιησού Χριστό τον Κύριό μας: μου έδειξε εμπιστοσύνη και με όρισε στην υπηρεσία του, ¹³ εμένα που πρωτύτερα ήμουν περιφρονητής, διώκτης και υβριστής του. Κι όμως εκείνος με ελέησε, γιατί ό,τι έκανα το έκανα από άγνοια, όταν ήμουν ακόμη άπιστος. ¹⁴ Η χάρη όμως του Κυρίου μας με καταπλημμύρισε μαζί με την πίστη και την αγάπη, που χορηγεί ο Ιησούς Χριστός. ¹⁵ Σ' αυτά τα λόγια που θα πω μπορεί να στηριχτεί κανείς και πρέπει όλοι να τα δεχτούν: Ο Ιησούς Χριστός ήρθε στον κόσμο για να σώσει τους αμαρτωλούς* και πρώτος ανάμεσά τους είμαι εγώ. ¹⁶ Ακριβώς όμως γι' αυτό με ελέησε, για να δείξει ο Ιησούς Χριστός σ' εμένα πρώτον όλη του τη μακροθυμία, ώστε να γίνω παράδειγμα για κείνους που πρόκειται να πιστέψουν σ' αυτόν και να οδηγηθούν έτσι στην αιώνια ζωή. ¹⁷ Παντοτινή, λοιπόν, τιμή και δόξα στον αιώνιο βασιλιά, τον άφθαρτο, τον αόρατο, τον μόνο σοφό Θεό. *Αμήν.

1,1 2,7 Τίτ 3,4 Κολ 1,26-27 **1,2** Α΄ Κορ 4,17 Α΄ Κορ 4,15 Α΄ Θεο 2,11 Τίτ 1,4 **1,3** Πραξ 20,1 **1,3β-7** 4,1-10: 6,3-5 20-21 Β΄ Τιμ 2,16-18 23,26 Τίτ 1,10-16: 3,9-11 **1,4** 4,7-6,20 Β΄ Τιμ 2,16,23: 4,4 Τίτ 1,14 **1,5** 1,14: 2,15: 4,12: Β΄ Τιμ 1,13: 3,10 Ρωμ 12,9: 13,10: Α΄ Κορ 8,1β: Γαλ 6,10: 1,19 Β΄ Τιμ 1,3: Τίτ 1,15 **1,6** 1,4: 6,4 20: Τίτ 1,10 **1,8** Ρωμ 7,12 16 **1,9-10** Γαλ 5,19-21 **1,10** 4,6: 6,3: Β΄ Τιμ 1,13: 2,2,15: 3,14: 4,2-3: Τίτ 1,9: 2,1 7-8 **1,11** Α΄ Θεο 2,4 **1,12** Γαλ 1,15-16 **1,12-17** 2,7 **1,13** Πραξ 8,3: 9,1-5: Α΄ Κορ 15,9: Γαλ 1,13 **1,14** Α΄ Κορ 15,10 1,5 **1,15** Ρωμ 5,8: Ακ 15,2: 19,10 **1,16** Εφ 3,7-9 Κολ 1,25 **1,17** Ρωμ 16,27

¹⁸Αυτή την παραγγελία σου εμπιστεύομαι, παιδί μου Τιμόθεε: Σου θυμίζω τι είπαν οι *προφήτες της εκκλησίας για σένα, για να πολεμήσεις, έχοντας αυτά για όπλα στον ωραίο σου αγώνα. ¹⁹Κράτα την πίστη και την αγαθή συνείδηση. Αυτή τη συνείδηση που μερικοί την απέρριψαν και ναυάγησαν στην πίστη. ²⁰Ανάμεσά τους είναι κι ο Υμέναιος κι ο Αλέξανδρος, που τους παρέδωσα στο *στανάθ, για να μάθουν να μην προσβάλουν το Θεό.

Οδηγίες για την προσευχή και τη λατρεία

2 Σας παρακαλώ πρώτα απ' όλα να κάνετε δεήσεις, προσευχές, παρακλήσεις, ευχαριστίες για όλους τους ανθρώπους, ²για τους κυβερνήτες και για όλους εκείνους που ασκούν την εξουσία, ώστε να ζούμε ήρεμα και ειρηνικά με ευσέβεια κι ευπρέπεια από κάθε άποψη. ³Αυτό είναι καλό κι ευπρόσδεκτο από το σωτήρα μας Θεό, ⁴ο οποίος θέλει να σωθούν όλοι οι άνθρωποι και να γνωρίσουν σε βάθος την αλήθεια. ⁵Γιατί ένας είναι ο Θεός κι ένας ο μεσίτης μεταξύ Θεού και ανθρώπων, ο άνθρωπος Ιησούς Χριστός, ⁶που πρόσφερε τη ζωή του λύτρο για χάρη όλων. Έτσι, στον προσδιορισμένο καιρό, έδωσε ο Θεός τη μαρτυρία του ότι θέλει να σώσει τον κόσμο. ⁷Αυτής της μαρτυρίας με έταξε ο Θεός κήρυκα και απόστολο — την αλήθεια λέω ενώπιον του Χριστού, δεν ψεύδομαι — για να διδάξω την πίστη και την αλήθεια στους *εθνικούς.

⁸Επιθυμώ, λοιπόν, να προσεύχονται οι άντρες σε κάθε τόπο προσευχής, χωρίς οργή κι εριστικότητα, και τα χέρια που υψώνουν στον ουρανό να είναι *καθαρά. ⁹Παρόμοια και οι γυναίκες να προσεύχονται με κόσμια αμφίεση. Να στολίζουν τον εαυτό τους με σεμνότητα και σωφροσύνη κι όχι με περιτεχνες κομμώσεις και χρυσά κοσμήματα ή μαργαριτάρια ή πολυτελή ενδύματα. ¹⁰Αντί-

θετα, να στολίζονται με ό,τι ταιριάζει σε γυναίκες που λένε ότι σέβονται το Θεό, δηλαδή με καλά έργα. ¹¹Η γυναίκα στη σύναξη πρέπει να ακούει και να μαθαίνει σιωπηλή και με πλήρη υποταγή. ¹²Δεν επιτρέπω σε γυναίκα να διδάσκει στην εκκλησία ούτε να κάνει τον αφέντη στον άντρα, αλλά να μένει σιωπηλή. ¹³Γιατί ο *Αδάμ πλάστηκε πρώτος, και ύστερα η *Εύα ¹⁴κι αυτός που απατήθηκε δεν ήταν ο Αδάμ, αλλά η γυναίκα εξαπατήθηκε κι έπεσε στην παράβαση. ¹⁵Θα σωθεί όμως με την τεκνογονία· αρκεί οι γυναίκες να μείνουν στην πίστη και στην αγάπη και στην άγια ζωή, και να έχουν κοσμιότητα.

Οι λειτουργοί της εκκλησίας

3 Είναι αληθινός ο λόγος ότι όποιος ορέγεται *επισκοπή καλό έργο επιθυμεί. ²Γι' αυτό πρέπει ο *επίσκοπος να είναι αδιάβλητος και σύζυγος μιας μόνο γυναίκας· να είναι προσεκτικός, συνετός, ευπρεπής, φιλόξενος, καλός δάσκαλος. ³Να μην είναι πότης, βίαιος, αισχροκερδής αλλά να είναι επεικής, ειρηνικός κι αφιλοχρήματος. ⁴Να διευθύνει καλά το σπίτι του και να έχει παιδιά που να τον υπακούνε με πολύ σεβασμό· ⁵γιατί, αν κάποιος δεν ξέρει να κυβερνήσει το ίδιο του το σπίτι, πώς θα φροντίσει την εκκλησία του Θεού; ⁶Να μην είναι καινούριος στην πίστη, για να μην το πάρει απάνω του και καταδικαστεί, όπως ο διάβολος. ⁷Επίσης πρέπει να έχει καλή φήμη κι έξω από την εκκλησία, για να μην εξευτελιστεί και πέσει έτσι στην παγίδα του διαβόλου.

⁸Το ίδιο και οι *διάκονοι πρέπει να είναι σεμνοί, όχι διπρόσωποι, να μην έχουν το νου τους στο πολύ κρασί ούτε στο άνομο κέρδος· ⁹να κρατούν με καθαρή συνείδηση την πίστη που αποκάλυψε ο Θεός. ¹⁰Κι αυτοί όμως πρέπει πρώτα να δοκιμάζονται, και, όταν βρεθεί ότι δεν τους κατηγορεί κανείς, τότε μόνο να γίνονται διάκονοι. ¹¹Το ίδιο κι

1,18 4,14 6,12 Β΄ Τιμ 4,7-8 Ιουδα 3 Α΄ Κορ 9,24-25 1,19 1,5 1,20 Β΄ Τιμ 2,17 Β΄ Τιμ 4,14 Α΄ Κορ 5,5 2,1 Εφ 6,18-19 Φιλ 4,6 2,2 Εσθ 6,10 2,3 Τιτ 3,4 2,4 Ιεζ 18,23 Β΄ Πε 3,9 Β΄ Τιμ 2,25-26 2,5 Δτ 6,4-5 Α΄ Κορ 8,6 Ρωμ 3,29-30 10,12-13 2,6 Τιτ 2,14 Γαλ 1,4 Τιτ 1,3 Γαλ 4,4 2,7 1,11-17 Β΄ Τιμ 1,11 Γαλ 1,1 2,7-8 Εφ 3,7 2,8 Α΄ Πε 3,7 2,9 Α΄ Πε 3,3-5 2,10 5,10 2,11-12 Α΄ Κορ 14,34 2,13 Γεν 2,7 21-22 Α΄ Κορ 11,8-9 2,14 Γεν 3,1-6 13 Β΄ Κορ 11,3 Σειρ 25,24 3,2-7 Τιτ 1,6-9 Α΄ Πε 5 1-4 3,3 Β΄ Τιμ 2,24 3,7 Β΄ Κορ 8,21 Πραξ 6,3 3,11 Τιτ 2,3

οι γυναίκες^α πρέπει να είναι σεμνές, να μην κακολογούν, να είναι προσεκτικές, άξιες εμπιστοσύνης σε όλα. ¹²Οι διάκονοι να είναι σύζυγοι μιας μόνο γυναίκας και να κυβερνάνε καλά τα παιδιά τους και τα σπίτια τους. ¹³Κι όσοι διάκονοι έχουν εκπληρώσει καλά το λειτουργημά τους, αποκτούν για τον εαυτό τους μια τιμητική διάκριση και πολύ θάρρος, για να μπορούν να διακηρύττουν την πίστη τους στον Ιησού Χριστό.

Το μεγάλο μυστήριο

¹⁴Σου τα γράφω αυτά, αν και ελπίζω να έρθω κοντά σου σύντομα. ¹⁵Αν όμως τύχει και καθυστερήσω, σου γράφω για να μάθεις πώς πρέπει να συμπεριφέρεται κανείς στον οίκο του Θεού, που είναι η εκκλησία του αληθινού Θεού, ο στύλος και το θεμέλιο της αλήθειας.

¹⁶Όπως ομολογούμε, είναι μεγάλο το μυστήριο της πίστεως που μας αποκαλύφθηκε:

Ο Θεός φανερώθηκε ως άνθρωπος,
το Πνεύμα απέδειξε ποιος ήταν
φανερώθηκε στους *αγγέλους,
κηρύχθηκε στα έθνη,
τον πίστεψε ο κόσμος,
αναλήφθηκε με δόξα.

Ο καλός υπηρέτης του Ιησού Χριστού

4 Το *Πνεύμα μέσω των *προφητών το λέει ξεκάθαρα ότι στους έσχατους καιρούς θα αποστατήσουν μερικοί από την πίστη και θα προσκολληθούν σε *πνεύματα παραπλανητικά και σε διδασκαλίες δαιμονικές. ²Θα παρασυρθούν από απατεώνες και υποκριτές που έχουν πωρωμένη τη συνείδησή τους. ³Αυτοί απαγορεύουν το γάμο και επιβάλλουν αποχή από φαγητά που τα δημιούργησε ο Θεός για να τα τρώνε και να τον ευχαριστούν όσοι πίστεψαν και κατανόησαν την αλήθεια του Χριστού. ⁴Καθετί που δημι-

ούργησε ο Θεός είναι καλό, και τίποτα δεν είναι απαγορευμένο, όταν το χρησιμοποιούμε ευχαριστώντας το Θεό. ⁵Γιατί εξαγιάζεται με το λόγο του Θεού και με την προσευχή.

⁶Αν κάνεις αυτές τις υποδείξεις στους αδερφούς, θα είσαι ένας καλός υπηρέτης του Ιησού Χριστού, που τρέφεται από τα λόγια της πίστεως και της καλής διδασκαλίας, που ακολούθησες. ⁷Κόψε κάθε σχέση με τους ανίερους μύθους που είναι για γριούλες. Εσύ να γυμνάζεσαι στην ευσεβεία. ⁸Γιατί η εκγύμναση του σώματος λίγο ωφελεί η ευσεβεία όμως είναι ωφέλιμη για όλα, επειδή υπόσχεται τη ζωή και την τωρινή και τη μελλοντική. ⁹Αυτό που λέω είναι αλήθεια κι αξίζει να γίνει πέρα για πέρα αποδεκτό. ¹⁰Κι εμείς γι' αυτό υπομένουμε κόπους και ονειδισμούς, γιατί στηρίζαμε την ελπίδα μας στον αληθινό Θεό, που είναι σωτήρας όλων των ανθρώπων κι ιδιαίτερα των πιστών.

¹¹Αυτά να παραγγέλλεις και να διδάσκεις. ¹²Κανείς να μη σε καταφρονεί που είσαι ακόμη νέος. Αντίθετα, να γίνεις υπόδειγμα για τους πιστούς με το λόγο, με τη συμπεριφορά σου, με την αγάπη, με την πνευματική ζωή, με την πίστη, με την αγνότητα. ¹³Όσπου να έρθω, συγκέντρωσε την προσοχή σου στην ανάγνωση των *Γραφών, στις συμβουλές και στη διδασκαλία. ¹⁴Μην αφήνεις αχρησιμοποίητο το χάρισμα που έχεις και που σου δόθηκε όταν ύστερα από υπόδειξη των προφητών της εκκλησίας σε χειροτόνησαν οι *πρεσβύτεροι. ¹⁵Αυτά να έχεις στο νού σου, μ' αυτά να ασχολείσαι, ώστε η πρόδοός σου να είναι φανερή σ' όλα. ¹⁶Πρόσεχε τον εαυτό σου και τη διδασκαλία σου. Σ' αυτά να είσαι ανυποχώρητος. Μ' αυτό τον τρόπο, και τον εαυτό σου θα σώσεις και αυτούς που σε ακούνε.

^αοι γυναίκες Πιθανώς εννοούνται οι διακόνισσες

3,15 Εφ 2,19-22 1,23 3,16 Φιλ 2,6-11 Ιω 1,14 Φιλ 2,10 Εφ 1,20-21 Β΄ Τιμ 4,17 Μτ 28,18-19 Κολ 1,6 23β Μκ 16,19 Πραξ 2,33 4,1 Β΄ Τιμ 3,1 4,1-11 1,10 4,3 Α΄ Κορ 7,1 Ρωμ 14,2 Κολ 2,21 Εβρ 13,9 Γεν 9,3 Ρωμ 14,6 Α΄ Κορ 10,30 4,4 Γεν 1,31 Πραξ 10,15 4,6 1,10 4,7 1,4 4,8 6,6 4,10 Τττ 3,4 4,12 1,5 Τττ 2,7 4,13 Β΄ Τιμ 3,15-16 4,4 1,18 Β΄ Τιμ 1,6 2,2 Α΄ Τιμ 5,22 Πραξ 6,6 4,16 4,12 Β΄ Τιμ 2,22 3,10 1,10

Φροντίδες για διάφορες κατηγορίες πιστών

5 Τον γεροντότερο μην τον μαλώνεις, αλλά να τον συμβουλεύεις ήπια σαν να ήταν ο πατέρας σου, τους νεότερους σαν να ήταν αδέρφια σου, ² τις γεροντότερες σαν μητέρες, τις νεότερες σαν αδερφές, με πολλή αγνότητα.

³ Να φροντίζεις τις χήρες, αλλά τις πραγματικές χήρες. ⁴ Αν όμως μια χήρα έχει παιδιά ή εγγόνια, αυτά πρέπει να μάθουν να σέβονται πρώτα το δικό τους σπίτι και να ανταποδίδουν στους προγόνους τους ό,τι τους οφείλουν, γιατί αυτό είναι καλό και το θέλει ο Θεός. ⁵ Η πραγματική χήρα, αυτή που δεν έχει κάποιον να τη φροντίσει, έχει στηρίξει τις ελπίδες της στο Θεό και δεν παύει να δέεται και να προσεύχεται νύχτα και μέρα. ⁶ Όποια εξάλλου ζει μέσα στη σπατάλη, αυτή έχει κίολας πεθάνει, κι ας είναι ζωντανή. ⁷ Αυτά να τους τα παραγγέλεις για να μη δίνουν αφορμή να τους κατηγορεί κανείς. ⁸ Αν όμως κάποιος δε φροντίζει για τους συγγενείς του, κι ιδιαίτερα για κείνους που μένουν στο ίδιο σπίτι μαζί του, αυτός έχει αρνηθεί την πίστη κι είναι χειρότερος κι από έναν άπιστο.

⁹ Ως χήρα να καταγράφεται κάποια, αν έχει συμπληρώσει το εξηκοστό έτος της ηλικίας της. ¹⁰ αν υπήρξε γυναίκα ενός μόνο άντρα: αν είναι γνωστή για τα καλά της έργα: ανέθρεψε σωστά τα παιδιά της, φιλόξενησε ανθρώπους στο σπίτι της, έπλυσε τα πόδια χριστιανών οδοιπόρων, βοήθησε αυτούς που αντιμετώπισαν δυσκολίες, φρόντισε πρόθυμα με κάθε τρόπο να κάνει καλά έργα.

¹¹ Τις νεότερες χήρες μην τις γράφεις στον κατάλογο. Γιατί, όταν οι επιθυμίες τους νικήσουν τον πόθο να υπηρετήσουν το Χριστό, θέλουν να παντρευτούν. ¹² Έτσι γίνονται ένοχες, γιατί αθετούν την πρώτη τους υπόσχεση. ¹³ Εκτός απ' αυτό, συνηθίζουν στην αργία, γυρίζοντας από σπίτι σε

σπίτι. Κι όχι μόνο στην αργία συνηθίζουν, αλλά είναι και φλύαρες κι ανακατεύονται σε ξένες υποθέσεις, λέγοντας πράγματα που δεν πρέπει. ¹⁴ Θέλω, λοιπόν, οι νεότερες χήρες να παντρευτούν, να κάνουν παιδιά, να φροντίζουν το σπίτι τους και να μη δίνουν καμιά αφορμή στον εχθρό να μας χλευάζει. ¹⁵ Αυτά τα λέω, γιατί μερικές ξεστράτισαν κίολας κι ακολούθησαν το *σατανά.

¹⁶ Όποιος χριστιανός ή χριστιανή έχει συγγενείς χήρες, να φροντίζει ο ίδιος γι' αυτές και να μην επιβαρύνεται η εκκλησία, για να μπορέσει να επαρκέσει στη συντήρηση των απροστάτευτων χηρών.

¹⁷ Οι *πρεσβύτεροι που προΐστανται καλά, να ανταμειβονται διπλά, προπαντός αυτοί που κοπιάζουν στο κήρυγμα και στη διδασκαλία. ¹⁸ Γιατί λέγει η *Γραφή: *Μη βάλεις φίμωτρο σε βόδι που αλωνίζει*. Και: Στον εργάτη πρέπει να δοθεί ο μισθός που του αξίζει. ¹⁹ Να μη δέχεσαι κατηγορία εναντίον πρεσβυτέρου, εκτός αν τη βεβαιώνουν δύο ή τρεις μάρτυρες. ²⁰ Τους πρεσβυτέρους που αμαρτάνουν να τους ελέγχεις μπροστά σε όλους, για να φοβούνται και οι υπόλοιποι. ²¹ Σε εξορκίζω μπροστά στο Θεό και στον Κύριο Ιησού Χριστό και στους *άγιους *αγγέλους, να τα φυλάξεις τα παραπάνω χωρίς προκατάληψη και χωρίς να ενεργείς τίποτε μεροληπτικά. ²² Μη βιάζεσαι να χειροτονείς κανέναν, για να μη συμμετέχεις έ-τσι σε ξένες αμαρτίες. Να διατηρείς τον ε-αυτό σου καθαρό.

²³ Σταμάτα πια να πίνεις μόνο νερό: να χρησιμοποιείς και λίγο κρασί για το στομάχι σου και για τις συχνές σου ασθένειες.

²⁴ Μερικών ανθρώπων οι αμαρτίες είναι ολοφάνερες ακόμη και πριν από την τελική κρίση. Άλλων όμως φανερώνονται ύστερα. ²⁵ Έτσι και τα έργα τα καλά είναι ολοφάνερα: κι όσα δεν είναι φανερά τώρα, δεν είναι δυνατό να μείνουν για πάντα κρυμμένα.

6 Όσοι είναι δούλοι σε άπιστους, να θεωρούν τους κυρίους τους άξιους σεβα-

σμού, για να μη δυσφημείται ο Θεός κι η διδασκαλία του ευαγγελίου. ²Κι όσοι έχουν πιστούς κυρίους, να μην τους καταφρονούν με τη δικαιολογία ότι είναι αδερφοί. Απεναντίας, πρέπει να δουλεύουν περισσότερο, ακριβώς γιατί αυτοί που δέχονται την ευεργεσία της πρόθυμης υπηρεσίας τους είναι πιστοί και αγαπητοί. ³Αυτά να διδάσκεις και να συμβουλεύεις.

Οι αιρετικοί, η φιλαργυρία τους κι ο πραγματικός πλούτος

Όποιος διδάσκει άλλα απ' ό,τι το ευαγγέλιο και δεν ακολουθεί τα σωστά λόγια, αυτά που είπε ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, ή τη διδασκαλία της πίστεώς μας, ⁴αυτός έχει φουσκώσει από εγωισμό και δεν ξέρει τίποτε. Αντίθετα, καταγίνεται νοσηρά σε λεπτολογίες και λογομαχίες, από τις οποίες γεννιούνται φθόνος, φιλονικία, προσβολές, καχυποψίες, ⁵συνεχείς συγκρούσεις ανθρώπων με χαλασμένο μυαλό, που έχουν χάσει την αλήθεια και νομίζουν ότι η ευσέβεια είναι μέσο για να πλουτίσουν. Κρατήσου μακριά από τέτοιους ανθρώπους. ⁶Και βέβαια, η ευσέβεια είναι μεγάλος πλούτος, μόνο όμως για όποιον ικανοποιείται με όσα έχει. ⁷Γιατί τίποτα δε φέραμε μαζί μας όταν ήρθαμε στον κόσμο, και είναι φανερό πως ούτε μπορούμε να βγάλουμε τίποτα φεύγοντας. ⁸Όταν έχουμε, λοιπόν, τροφές και ενδύματα, θα αρκεστούμε σ' αυτά. ⁹Όσοι όμως θέλουν να πλουτίσουν πέφτουν σε πειρασμό, σε παγίδα του διαβόλου και σε πολλές επιθυμίες ανόητες και βλαβερές, που βυθίζουν τους ανθρώπους στην καταστροφή και στο χαμό. ¹⁰Γιατί η ρίζα όλων των κακών είναι η φιλαργυρία. Το χρήμα μερικοί το επιθύμησαν τόσο πολύ, ώστε πλανήθηκαν κι απομακρύνθηκαν από την πίστη και πλήγωσαν τον εαυτό τους με βάσανα πολλά.

Τελικές συμβουλές

¹¹Εσύ, όμως, άνθρωπε του Θεού, όλα αυτά να τ' αποφεύγεις. Να επιδιώκεις τη δικαιοσύνη, την ευσέβεια, την πίστη, την αγάπη, την υπομονή, την πραότητα. ¹²Να αγωνίζεσαι τον ωραίο αγώνα της πίστεως. Έτσι θα κατακτήσεις την αιώνια ζωή, στην οποία και σε κάλεσε ο Θεός για την οποία ομολόγησες την καλή ομολογία μπροστά σε πολλούς μάρτυρες. ¹³Σου παραγγέλλω ενώπιον του Θεού, που δίνει ζωή στα πάντα, και ενώπιον του Ιησού Χριστού, που μπροστά στον Πόντιο Πιλάτο έδωσε τη μαρτυρία της καλής ομολογίας: ¹⁴να διατηρείς ακηλιδωτή και άψογη, την εντολή που σου έχει δοθεί, ώσπου να έρθει ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός. ¹⁵Αυτόν, όταν έρθει ο καιρός, θα τον φανερώσει ο Θεός, ο μακάριος και μόνος εξουσιαστής, ο βασιλέας των βασιλέων και ο κυρίαρχος των κυριάρχων. ¹⁶Αυτός είναι ο μόνος αθάνατος και κατοικεί σε φως απρόσιτο. Κανένας από τους ανθρώπους ούτε τον είδε ούτε μπορεί να τον δει. Σ' αυτόν η τιμή και η αιώνια δύναμη! *Αμήν.

¹⁷Στους πλουσίους αυτού εδώ του κόσμου να παραγγέλλεις να μην υπερηφανεύονται ούτε να στηρίζουν τις ελπίδες τους σε κάτι αβέβαιο όπως ο πλούτος, αλλά στο Θεό τον αληθινό, που μας τα δίνει όλα πλουσιόπαροχα, για να τα απολαμβάνουμε. ¹⁸Να τους παραγγέλλεις να κάνουν το καλό, να γίνονται πλούσιοι σε καλά έργα, να είναι πρόθυμοι να δίνουν και να μοιράζονται με τους άλλους ό,τι έχουν. ¹⁹Έτσι θ' αποταμιεύουν το θησαυρό τους και θα βάζουν ένα καλό θεμέλιο για το μέλλον, για να αποκτήσουν την αιώνια ζωή.

²⁰Αγαπητέ Τιμόθεε, διαφύλαξε αυτό που σου εμπιστεύτηκε ο Χριστός και η εκκλησία, κι απόφυγε τα βλάσφημα κούφια λόγια και τις αντιρρήσεις εναντίον της πίστεως, που προβάλλουν οι αιρετικοί με το ψεύτικο όνο-

μα της «Γνώσεως». ²¹ Αυτή τη γνώση ισχυρίζονται μερικοί πως έχουν, κι απέτυχαν στην πίστη τους.

Η *χάρη του Θεού ας είναι μαζί σου.
*Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

Εισαγωγή

Η Β΄ προς Τιμόθεον έχει προσωπικότερο χαρακτήρα από την Α΄ προς Τιμόθεον και την προς Τίτον. Όταν ο απόστολος Παύλος γράφει την επιστολή, γνωρίζει ότι πλησιάζει το τέλος του και γι' αυτό κάνει ένα σύντομο απολογισμό του έργου του (4,6-8): επίσης ζητάει απ' τον Τιμόθεο να έρθει να τον συναντήσει μαζί με το Μάρκο (4,9-11). Πρέπει λοιπόν η επιστολή να γράφτηκε από τη Ρώμη λίγο πριν από το μαρτυρικό τέλος του αποστόλου, κατά το τέλος του έτους 66 ή στις αρχές του 67. Χαρακτηρίζεται συνήθως ως το "κύκνειον άσμα" του Παύλου, το τελευταίο δηλαδή έργο του.

Στη Β΄ προς Τιμόθεον, αντιμετωπίζοντας ο Παύλος με θάρρος το γεγονός του επικείμενου μαρτυρίου του, προτρέπει τον Τιμόθεο να συγκακοπαθήσει και αυτός «ως καλός στρατιώτης του Ιησού Χριστού», αγωνιζόμενος για τη διατήρηση της πίστεως και την καταπολέμηση των αιρετικών. Την κακία και έκλυση των ηθών που εμφανίζονται στις έσχατες ημέρες μπορεί να αντιμετωπίσει ο Τιμόθεος ενθυμούμενος το παράδειγμα του δασκάλου του, του Παύλου, και την από παιδικής ηλικίας βιβλική αγωγή του, και ασκώντας αδιάκοπα το έργο του ευαγγελιστή. Τέλος ο Παύλος, καθώς βρίσκεται στο τέλος του βίου του και της ιεραποστολικής του δράσης, προβαίνει σε απολογισμό του έργου του, καλεί τον Τιμόθεο να έρθει να τον συναντήσει φέρνοντας μαζί του και το Μάρκο και στέλνει χαιρετισμούς.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η ποιμαντική δραστηριότητα κατά την αντιμετώπιση των αιρετικών:
Επίγειουσες συστάσεις στον Τιμόθεο, καθώς εγγίζει το τέλος του
δέσμιου αποστόλου:

1 - 3

4

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

1 Ο Παύλος, που ο Θεός θέλησε να γίνει απόστολος του Ιησού Χριστού, για να κηρύξω τη ζωή που υποσχέθηκε ο Ιησούς Χριστός,

²Προς τον Τιμόθεο, το αγαπητό μου παιδί.

Εύχομαι ο Θεός Πατέρας και ο Ιησούς Χριστός, ο Κύριός μας, να σου δίνουν τη ³χάρη, το έλεος και την ⁴ειρήνη.

Το θάρρος του Παύλου υπόδειγμα για τον Τιμόθεο

⁵Ευχαριστώ το Θεό, τον οποίο λατρεύω με καθαρή συνείδηση, όπως και οι πρόγονοί μου, καθώς σε θυμάμαι αδιάκοπα στις προσευχές μου νύχτα και μέρα. ⁶Θυμάμαι τα δάκρυά σου όταν χωριστήκαμε και ποθώ πολύ να σε δω για να γεμίσω χαρά. ⁷Θυμάμαι την ανυπόκριτη πίστη που έχεις, την ίδια πίστη που είχε πριν από σένα η γιαγιά σου η Λωΐδα κι η μητέρα σου η Ευνίκη, κι είμαι βέβαιος ότι την έχεις κι εσύ. ⁸Γι' αυτό σου υπενθυμίζω να αναζωπυρώνεις το χάρισμα του Θεού, που το έλαβες όταν έθεσα τα χέρια μου στο κεφάλι σου. ⁹Γιατί το ¹⁰Πνεύμα που μας έδωσε ο Θεός, δεν είναι πνεύμα δειλίας αλλά πνεύμα δύναμης κι αγάπης και σωφροσύνης. ¹¹Να μην ντρέπεται λοιπόν να ομολογείς τον Κύριό μας, ούτε να ντρέπεται για μένα, που είμαι φυλακισμένος για χάρη του. Να είσαι έτοιμος να κακοπαθήσεις μαζί μ' εμένα για το κήρυγμα του ευαγγελίου, κι ο Θεός θα σου δώσει τη δύναμη. ¹²Εκείνος μας έσωσε και μας κάλεσε να γίνουμε λαός του, όχι εξαιτίας των έργων μας, αλλά γιατί ο ίδιος το θέλησε και μας έδωσε τη χάρη του δια του Ιησού Χριστού. Αυτή η χάρη είχε δοθεί προαιώνια, ¹³φανερώθηκε όμως τώρα με την εμφάνιση στη γη

του σωτήρα μας Ιησού Χριστού, που με το ευαγγέλιο κατήργησε το θάνατο κι έκανε να λάμψει η άφθαρτη ζωή. ¹⁴Αυτού του ευαγγελίου ορίστηκα να είμαι εγώ κήρυκας κι απόστολος και διδάσκαλος των ¹⁵εθνικών. ¹⁶Γι' αυτόν το λόγο υποφέρω αυτά τα δεινά. Δε δειλιάζω όμως, γιατί ξέρω σε ποιον έχω στηριχτεί την πίστη μου. Και είμαι βέβαιος ότι αυτός έχει τη δύναμη να φυλάξει ως την ¹⁷ημέρα εκείνη ό,τι μου έχει εμπιστευθεί. ¹⁸Να έχεις ως υπόδειγμα της ορθής διδασκαλίας όσα άκουσες από μένα. Να τα τηρείς με την πίστη και την αγάπη, που δίνει ο Ιησούς Χριστός. ¹⁹Την ορθή πίστη που σου εμπιστεύτηκε ο Θεός φύλαγέ την, με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος που κατοικεί μέσα μας.

²⁰Το ξέρεις ότι με απαρνήθηκαν όλοι αυτοί που ήταν στην ²¹Ασία — ανάμεσά τους κι ο Φύγκελος κι ο Ερμογένης. ²²Ο Κύριος ας δείξει το έλεός του στην οικογένεια του Ονησιφόρου, που με ανακούφισε πολλές φορές και δεν ντράπηκε για τη φυλάκισή μου, ²³αλλά ήρθε στη Ρώμη, με αναζητήσε με πολλή επιμονή και με βρήκε. ²⁴Ας δώσει ο Κύριος να βρει έλεος από το Θεό εκείνη την ημέρα! Και πόσες υπηρεσίες μου πρόσφερε στην Έφεσο, εσύ το ξέρεις καλύτερα.

Ο καλός στρατιώτης υπομένει

2 Εσύ, λοιπόν, παιδί μου, να παίρνεις δύναμη από τη χάρη που μας έδωσε ο Ιησούς Χριστός. ²Κι όσα άκουσες από μένα μπροστά σε πολλούς μάρτυρες, αυτά να τα μεταδώσεις σε έμπιστους ανθρώπους, που θα είναι ικανοί να διδάξουν και άλλους. ³Κακοπάθησε λοιπόν σαν καλός στρατιώτης του Ιησού Χριστού. ⁴Κανείς στρατευμένος δεν

μπλέκεται στις υποθέσεις της καθημερινής ζωής, αν θέλει να είναι συνεπής απέναντι σ' εκείνον που τον στρατολόγησε. ⁵Κι όταν κάποιος μετέχει σε αθλητικούς αγώνες, δεν παίρνει το στεφάνι της νίκης, αν δεν αγωνιστεί σύμφωνα με τους κανόνες. ⁶Ο γεωργός πρέπει να κοπιάσει, για να μπορέσει να φάει πρώτος από τους καρπούς. ⁷Προσπάθησε να καταλάβεις αυτά που λέω. Ο Κύριος να σε βοηθήσει να τα εννοήσεις όλα.

⁸Να μην ξεχνάς τον Ιησού Χριστό, τον αναστημένο από τους νεκρούς και απόγονο του Δαβίδ, σύμφωνα με το ευαγγέλιο που κηρύττω. ⁹Για το ευαγγέλιο αυτό κακοπαθώ ως το σημείο να με δέσουν σαν κακούργο. Αλλά ο λόγος του Θεού δεν δένεται. ¹⁰Γι' αυτό, όλα τα υπομένω για χάρη των εκλεκτών του Θεού, για να πετύχουν κι αυτοί τη σωτηρία που έφερε ο Ιησούς Χριστός και να δοξαστούν αιώνια. ¹¹Πρέπει να έχουμε εμπιστοσύνη στα λόγια:

«Μαζί με το Χριστό αν πεθάναμε,
μαζί του και θα ζήσουμε.

¹²Αν υπομένουμε, μαζί του και
θα βασιλέψουμε.

Αν τον αρνηθούμε, κι εκείνος
θα μας αρνηθεί.

¹³Αν απιστούμε, πιστός εκείνος μένει,
να αρνηθεί τον εαυτό του δεν μπορεί».

Ο σωστός εργάτης

¹⁴Αυτά να τους θυμίζεις και να τους εξορκίζεις στο όνομα του Κυρίου να μη μάχονται για λέξεις, γιατί αυτό σε τίποτα δε χρησιμεύει, αλλά φέρνει καταστροφή σ' εκείνους που ακούν. ¹⁵Φρόντισε να παρουσιαστείς μπροστά στο Θεό άγιος της επιδοκμασίας του, εργάτης που δεν ντρέπεται για το έργο του, αλλά διδάσκει σωστά την αλήθεια του ευαγγελίου. ¹⁶Να αποφεύγεις τις κούφιας φλυαρίες, που βεβηλώνουν την αλήθεια· γιατί όσοι επιδίδονται σ' αυτές θα προχωρούν όλο και περισσότερο στην ασέβεια

¹⁷και η διδασκαλία τους θα εξαπλωθεί σαν γάγγραινα. Ανάμεσα σ' αυτούς είναι κι ο Υμέναιος κι ο Φιλήτος, ¹⁸οι οποίοι ξεστράτισαν και απομακρύνθηκαν από την αλήθεια, λέγοντας ότι η ανάσταση των νεκρών έγινε ήδη· γκρεμίζουν έτσι την πίστη μερικών. ¹⁹Κι όμως, το στερεό θεμέλιο που έβαλε ο Θεός μένει ακλόνητο κι έχει τούτη την επιγραφή: Ο Κύριος γνωρίζει αυτούς που του ανήκουν· και «Όποιος λέει ότι ανήκει στον Κύριο να φύγει μακριά από την αμαρτία». ²⁰Σ' ένα μεγάλο σπίτι δεν υπάρχουν σκευή χρυσά και ασημένια μόνο, αλλά και ξύλινα και πήλινα. Άλλα είναι φτιαγμένα για να δέχονται κάτι πολύτιμο και άλλα για να δέχονται ακαθαρσίες. ²¹Αν, λοιπόν, καθαρίσει κανείς τον εαυτό του και τον ξεχωρίσει απ' αυτά, θα είναι σκευός για πολύτιμη χρήση, αγιασμένο και χρήσιμο στη διάθεση του οικοδεσπότη, ετοιμασμένο για κάθε καλό έργο.

²²Απόφυγε τις επιθυμίες της νεότητας. Να αγωνίζεσαι για τη δικαιοσύνη, την πίστη, την αγάπη, την ειρήνη, μαζί μ' εκείνους που ομολογούν με καθαρή καρδιά ότι ανήκουν στον Κύριο. ²³Μην παίρνεις μέρος στις ανόητες κι ανώφελες συζητήσεις, γιατί ξέρεις καλά ότι καταλήγουν σε φιλονικίες. ²⁴Κι ο δούλος του Κυρίου δεν πρέπει να φιλονικεί, αλλά να είναι ήπιος απέναντι σε όλους, πρόθυμος να διδάξει, ανεκτικός. ²⁵Πρέπει να παιδαγωγείς με πραότητα τους αντιθέτους για να τους δώσει κάποτε ο Θεός μετάνοια να καταλάβουν την αλήθεια ²⁶και να συνέλθουν ξεφεύγοντας από την παγίδα του διαβόλου, που τους είχε αιχμαλωτίσει για να κάνουν το θέλημά του.

Οι έσχατες ημέρες

3 Να ξέρεις ακόμα και τούτο: Τις έσχατες ημέρες θα έρθουν δύσκολοι καιροί. ²Γιατί οι άνθρωποι θα είναι φιλαυτοί, φιλάργυροι, αλαζόνες, υπερήφανοι, βλάσφημοι, απειθείς στους γονείς τους, αγράριστοι, ασέ-

2,5 4,7-8 2,8 Ρωμ 1,3-4 Α' Κορ 15,4 2,9 1,8 Εφ 3,1 Φιλ 1,12-14 2,10 Κολ 1,24 Ρωμ 5,2 2,11 Ρωμ 6,8 2,12 Ρωμ 5,17 Μτ 10,32-33 2,13 Ρωμ 3,3-4 2,14 Α' Τιμ 6,4 Τττ 3,9 2,14 Α' Τιμ 1,3β-7 2,15 Α' Τιμ 1,10 2,16 Α' Τιμ 1,4 2,17 Α' Τιμ 1,20 2,19 Αρ 16,5 Ιω 10,14 Αρ 16,26 & Ηο 26,13 2,20 Ρωμ 9,21 Σολ 15,7 2,21 3,17 2,22 Α' Τιμ 6,11 2,23 2,16 2,24 Α' Τιμ 3,3 Τττ 2,7-8 2,25-26 Α' Τιμ 2,4 3,1 Α' Τιμ 4,1 Β' Πε 3,3 Ιουδα 18 Α' Ιω 2,18 3,2-4 Γαλ 5,19-21

βείς, ³ άστοργοι, αδιάλλακτοι, συκοφάντες, άσωτοι, άγριοι, εχθροί του καλού, ⁴ προδότες, αυθάδεις, φουσκωμένοι από εγωισμό. Θ΄ αγαπάνε πιο πολύ τις ηδονές παρά το Θεό. ⁵Θα δείχνουν ότι έχουν ευσέβεια, αλλά θα έχουν αρνηθεί τη δύναμή της με τις πράξεις τους. Κι αυτούς να τους αποφεύγεις. ⁶Απ΄ αυτούς είναι κι εκείνοι που εισχωρούν μέσα στα σπίτια και προσηλυτίζουν γυναίκα-ρια φορτωμένα ένα σωρό αμαρτίες, που παρασύρονται από κάθε λογής επιθυμίες: ⁷που συνεχώς μαθαίνουν και ποτέ δεν μπορούν να φτάσουν στην τέλεια γνώση της αλήθειας. ⁸Κι όπως ο Ιανής κι ο Ιαμβρής αντιστάθηκαν στο Μωυσή, έτσι κι αυτοί αντιστέκονται στην αλήθεια: άνθρωποι με διεφθαρμένο μυαλό, με κίβδηλη πίστη. ⁹Αλλά δε θα προχωρήσουν περισσότερο: γιατί η ανοησία τους θα γίνει σε όλους φανερή, όπως έγινε κι η ανοησία του Ιανή και του Ιαμβρή.

Τελευταίες υποθήκες

¹⁰Εσύ όμως συμπορευτήκες μαζί μου στη διδασκαλία, στον τρόπο ζωής, στους σκοπούς, στην πίστη, στη μακροθυμία, στην αγάπη, στην υπομονή, ¹¹ στους διωγμούς, στα παθήματα σαν αυτά που υπέμεινα στην Αντίοχεια, στο Ικόνιο, στα Λύστρα. Τι διωγμούς υπέφερα! Κι απ΄ όλα με γλίτωσε ο Κύριος. ¹²Κι όχι μόνο εγώ, αλλά και όλοι όσοι θέλουν να ζήσουν με ευσέβεια, σύμφωνα με το θέλημα του Ιησού Χριστού, θα αντιμετωπίσουν διωγμούς. ¹³Μόνο οι πονηροί άνθρωποι και οι απατεώνες θα προκόβουν στο χειρότερο: θα εξαπατούν τους άλλους και οι άλλοι θα τους εξαπατούν. ¹⁴Εσύ όμως να μένεις σ΄ αυτά που έμαθες και που για την αξιοπιστία τους έχεις τεκμήρια. Ξέρεις από ποιον τα έμαθες: ¹⁵και μη λησμονείς ότι από τη βρεφική σου ηλικία γνωρίζεις τη *Γραφή, που μπορεί να σε κάνει σοφό οδηγώντας σε

στη σωτηρία δια της πίστεως στον Ιησού Χριστό. ¹⁶Ό,τι βρίσκεται στη Γραφή είναι εμπνευσμένο από το *Πνεύμα του Θεού κι είναι ωφέλιμο για τη διδασκαλία της αλήθειας, για τον έλεγχο της πλάνης, για τη διόρθωση των λαθών, για τη διαπαιδαγώγηση σε μια ζωή όπως τη θέλει ο Θεός: ¹⁷έτσι ο άνθρωπος του Θεού θα είναι τέλειος και κατάρτισμένος για κάθε καλό έργο.

4 Εγώ, λοιπόν, σε εξορκίζω ενώπιον του Θεού και του Κυρίου Ιησού Χριστού, που πρόκειται να κρίνει τους ζωντανούς και τους νεκρούς όταν θα εμφανιστεί και θα βασιλέψει: ²Κήρυξε το λόγο του Θεού με επιμονή, στον κατάλληλο και στον ακατάλληλο καιρό: έλεγξε, επίπληξε, συμβούλεψε. Κι όλα αυτά με όλη τη μακροθυμία σου, διδάσκοντας με όλη σου την υπομονή. ³Θα ρθει καιρός που οι άνθρωποι δε θα ανέχονται τη σωστή διδασκαλία, αλλά θα συγκεντρώνουν γύρω τους πλήθος από δασκάλους, που να ταιριάζουν με τις επιθυμίες τους, για ν΄ ακούνε αυτά που τους αρέσουν. ⁴Θα κλείνουν τ΄ αυτιά τους στην αλήθεια και θα στρέφονται στα παραμύθια. ⁵Εσύ όμως να έχεις ξεκαθαρισμένη κρίση για να τα αντιμετωπίσεις όλα αυτά. Να κατορθώσεις, να εργαστείς για τη διάδοση του ευαγγελίου, να εκπληρώσεις το καθήκον σου στην υπηρεσία του Θεού.

⁶Εγώ πια ήρθε η ώρα να χύσω το αίμα μου σπονδή στο Θεό: έφτασε ο καιρός να φύγω απ΄ αυτό τον κόσμο. ⁷Αγωνίστηκα τον ωραίο αγώνα, έτρεξα το δρόμο ως το τέλος, φύλαξα την πίστη. ⁸Τώρα πια με περιμένει το στεφάνι της δικαιοσύνης, που μ΄ αυτό θα με ανταμείψει ο Κύριος εκείνη την *ημέρα, ο δίκαιος κριτής. Κι όχι μόνο εμένα, αλλά κι όλους εκείνους που περιμένουν με αγάπη τον ερχομό του.

3,5 Μτ 7,15 21 Ρωμ 2,19-20 Τττ 1,16 3,6 Τττ 1,11 3,8 Εξ 7,11 22 8 3 14 Α΄ Τμ 6,4-5 3,10 Α΄ Τμ 1,5 Ρωμ 16,24 3,11 Πραξ 13,50 Πραξ 14,5 Πραξ 14,19 Ψλ 34,20 Β΄ Κορ 11,23-29 3,12 Μτ 16,24 Ιω 15,20 Πραξ 14,22 Α΄ Θεο 3,3 3,14 2,2 Α΄ Τμ 1,10 3,15-16 Α΄ Τμ 4,13 Β΄ Πε 1,21 Ιω 5,39 Ρωμ 15,4 3,17 2,21 4,1 Πραξ 10,42 Β΄ Κορ 5,10 Α΄ Πε 4,5 4,2 Πραξ 20,20 31 Τττ 1,13 4,3 Α΄ Τμ 1,10 4,1 Σειρ 32,17 4,4 Α΄ Τμ 1,4 4,6 Φλ 2,17 Β΄ Πε 1,14 4,7-8 Φλ 3,12-14 Α΄ Τμ 1,18 Α΄ Κορ 9,24-25 Σολ 5,16

Τελευταίες παραγγελίες

⁹ Σπεύσε να με συναντήσεις γρήγορα.
¹⁰ Γιατί ο Δημάς αγάπησε τον παρόντα *αίωνα* με εγκατέλειψε και πήγε στη Θεσσαλονίκη. Ο Κρήσκης πήγε στη Γαλατία, ο Τίτος στη Δαλματία. ¹¹ Μόνον ο Λουκάς είναι μαζί μου. Πάρε το Μάρκο και φέρε τον μαζί σου. Τον χρειάζομαι να με βοηθήσει. ¹² Τον Τυχικό τον έστειλα στην Έφεσο. ¹³ Καθώς θα έρχεσαι φέρε το *πανωφόρι που άφησα στην Τρώαδα, στον Κάρπο* και τα βιβλία, προπαντός αυτά που είναι γραμμένα σε μεμβράνες. ¹⁴ Ο Αλέξανδρος ο σιδηρουργός πολλά κακά μου προξένησε. Ο Κύριος ας τον κρίνει σύμφωνα με τα έργα του. ¹⁵ Να φυλάγεσαι κι εσύ απ' αυτόν, γιατί πολύ αντιστάθηκε στο κήρυγμά μας.

¹⁶ Στην πρώτη μου απολογία στο δικαστήριο δεν μου συμπαραστάθηκε κανείς· όλοι με εγκατέλειψαν. Ας μην τους το λογαριά-

σει ο Θεός. ¹⁷ Μου παραστάθηκε όμως ο Κύριος και με δυνάμωσε, για να μπορέσω να ολοκληρώσω το αποστολικό μου έργο και ν' ακούσουν το κήρυγμα όλα τα έθνη. Με γλίτωσε από το στόμα του λιονταριού. ¹⁸ Ο Κύριος θα με γλιτώσει κι από κάθε έργο κακό, και θα με σώσει οδηγώντας με στη *βασιλεία του την ουράνια. Ας είναι δοξασμένος αιώνια! *Αμήν.

Τελευταίοι χαιρετισμοί

¹⁹ Χαιρέτησέ μου την Πρίσκα και τον Ακύλα, και την οικογένεια του Ονησιφόρου. ²⁰ Ο Έραστος έμεινε στην Κόρινθο, και τον Τρόφιμο τον άφησα άρρωστο στη Μίλητο. ²¹ Φρόντισε να έρθεις πριν από το χειμώνα. Σε χαιρετά ο Εύβουλος, ο Πούδης, ο Λίνος, η Κλαυδία και όλοι οι αδερφοί. ²² Ο Κύριος Ιησούς Χριστός να είναι μαζί σου.

Η *χάρη του Θεού να είναι μαζί σας. Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

Εισαγωγή

Για τον Τίτο, ο οποίος μαζί με τον Τιμόθεο ανήκε στους πιο στενούς συνεργάτες του Παύλου, δεν μιλούν καθόλου οι Πράξεις· μας δίνει όμως πληροφορίες ο Παύλος στις επιστολές του. Προέρχεται από εθνική οικογένεια, παραμένει απερίτμητος, συνοδεύει τον Παύλο (μαζί με τον Βαρνάβα) στην Αποστολική Σύνοδο (Γαλ 2,1-3), αναλαμβάνει να συμφιλιώσει του Κορινθίους με τον Παύλο στα γεγονότα που μεσολάβησαν ανάμεσα στις δύο προς Κορινθίους επιστολές (βλ. Β΄ Κορ 7,6-10· πρβλ. 12,17-18), παίρνει μέρος στον έρανο για τους χριστιανούς των Ιεροσολύμων (Β΄ Κορ 8,6). Στη δεύτερη φυλάκιση του Παύλου στη Ρώμη βρίσκεται μάλλον κοντά του κι από εκεί φεύγει για τη Δαλματία (Β΄ Τιμ 4,10). Πριν από τη φυλάκιση αυτή του ανατίθεται από τον Παύλο η διαποίμανση της εκκλησίας της Κρήτης.

Ο Παύλος υπενθυμίζει στον παραλήπτη της επιστολής ότι τον εγκατέστησε ποιμένα στην Κρήτη «για να συνεχίσει να διορθώνει τις ελλείψεις και να εγκαταστήσει σε κάθε πόλη πρεσβυτέρους» (1,5), των οποίων απαριθμεί τα προσόντα που πρέπει να έχουν (1,6-9). Περιγράφει κατόπιν τους αιρετικούς ψευδοδιδασκάλους (1,10-16) και υπενθυμίζει στον Τίτο τα ποιμαντικά του καθήκοντα απαριθμώντας συνάμα τις αρετές που πρέπει να κοσμούν τους ηλικιωμένους άντρες και γυναίκες, τους νεαρούς και τους δούλους (2,1-15). Επίσης προτρέπει τον Τίτο να θυμίζει στα μέλη της εκκλησίας την υποχρέωσή τους μετά το «βάπτισμα της αναγέννησης και της ανανέωσης που χαρίζει το Άγιο Πνεύμα» να διάγουν ζωή πλήρη έργων αγάπης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η οργάνωση της εκκλησίας για την αντιμετώπιση των αιρετικών:

1

Το κήρυγμα της υγιούς διδασκαλίας – Συμβουλές προς ομάδες πιστών:

2 - 3

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

Προοίμιο

1 Ο Παύλος, δούλος του Θεού, που με έστειλε ο Ιησούς Χριστός, για να διαδώσω την πίστη των εκλεκτών του Θεού και τη βαθιά γνώση της χριστιανικής αλήθειας ² και να κηρύξω την ελπίδα για την αιώνια ζωή. Αυτήν υποσχέθηκε από πολύ παλιά ο αψευδής Θεός, ³ κι όταν ήρθε η ορισμένη ώρα φανέρωσε το λόγο του με το ευαγγέλιο, που το εμπιστεύτηκε σ' εμένα ο σωτήρας μας Θεός, με την εντολή να το κηρύξω.

⁴ Προς τον Τίτο, γνήσιο παιδί μου, χάρη στην πίστη που μας ενώνει.

Εύχομαι ο Θεός Πατέρας και ο σωτήρας μας ο Κύριος Ιησούς Χριστός, να σου δίνουν τη χάρη, το έλεος και την ειρήνη.

Η διοργάνωση της εκκλησίας της Κρήτης

⁵ Ο λόγος που σε άφησα στην Κρήτη ήταν να συνεχίσεις να διορθώνεις τις ελλείψεις και να εγκαταστήσεις σε κάθε πόλη πρεσβυτέρους, σύμφωνα με τις οδηγίες που σου έδωσα. ⁶ Πρεσβύτερος να γίνεται όποιος είναι αδιάβλητος, άντρας μιας μόνο γυναίκας, και με παιδιά πιστά, που δεν κατηγορούνται για άσωτη ζωή ή είναι ανυπάκουα. ⁷ Γιατί ο επίσκοπος, ως διαχειριστής του Θεού, πρέπει να είναι αδιάβλητος: να μην είναι υπεροπτικός, ευέξαπτος, μέθυσος, φιλόνικος, και να μην επιδιώκει αθέμιτα κέρδη. ⁸ Αντίθετα, πρέπει να είναι φιλόξενος, ν' αγαπάει το καλό, να είναι συνετός, δίκαιος, ευσεβής, να κυριαρχεί στον εαυτό του. ⁹ να είναι προσηλωμένος στο κήρυγμα που συμφωνεί με τη διδασχία που μας παραδόθηκε, και συνεπώς αξίζει να το εμπιστευ-

θούμε. Έτσι ο επίσκοπος θα μπορεί και να καθοδηγεί σύμφωνα με τη σωστή διδασκαλία και να ελέγχει όσους είναι αντίθετοι σ' αυτήν.

¹⁰ Γιατί υπάρχουν πολλοί, προπάντων αυτοί που ήρθαν από τον ιουδαισμό, που δε θέλουν να υποταχθούν, και διδάσκουν ψεύτικα πράγματα εξαπατώντας τους ανθρώπους. ¹¹ Αυτούς πρέπει κανείς να τους αποστομώνει, γιατί γκρεμίζουν σπίτια ολόκληρα, διδάσκοντας πράγματα που δεν πρέπει, μόνο και μόνο για να κερδίσουν χρήματα με αθέμιτα μέσα. ¹² Είπε ένας συμπατριώτης τους, δικός τους προφήτης: «Οι Κρητικοί είναι πάντα ψεύτες, θηρία ανήμερα, οκνηροί κοιλιόδουλοι». ¹³ Αυτός ο λόγος είναι αληθινός. Γι' αυτό να τους ελέγχεις αυστηρά, ώστε να έχουν τη σωστή πίστη ¹⁴ και να μην προσέχουν σε ιουδαϊκούς μύθους και σε εντολές ανθρώπων που αποστρέφονται την αλήθεια. ¹⁵ Για τους *καθαρούς όλα είναι καθαρά. Για τους μολυσμένους όμως και τους απίστευτους τίποτα δεν είναι καθαρό, γιατί και το μυαλό τους κι η συνειδησή τους είναι μολυσμένα. ¹⁶ Διακηρύττουν ότι γνωρίζουν το Θεό, αλλά με τα έργα τους τον αρνούνται. Είναι απειθείς, δεν υποτάσσονται στο Θεό κι είναι ανίκανοι για οποιοδήποτε καλό έργο.

Οδηγίες για κάθε τάξη πιστών

2 Εσύ, όμως, να διδάσκεις ό,τι συμφωνεί με τη σωστή διδασκαλία. ² Να παρακινείς τους ηλικιωμένους να είναι νηφάλιοι, αξιοπρεπείς, να ελέγχουν τον εαυτό τους, να είναι υγιείς στην πίστη, στην αγάπη, στην υπομονή. ³ Το ίδιο και τις ηλικιωμένες γυναίκες να τις παρακινείς να συμπεριφέρονται

1,1-3 Α' Τιμ 2,7 1,2 Α' Πε 1,3-5 Γαλ 3,6 17-18 1,3 Α' Τιμ 2,6 Τίτ 3,4 1,4 Β' Κορ 2,13 Α' Τιμ 1,2 1,5 Πραξ 14,23 1,6-9 Α' Τιμ 3,2-7 Α' Πε 5,1-4 1,9 2,1 Α' Τιμ 1,10 1,10 Α' Τιμ 1,6 1,10-16 3,9-11 Α' Τιμ 1,3β-7 1,11 Β' Τιμ 3,6 Α' Τιμ 6,5 1,13 Β' Τιμ 4,2 1,14 3,9 Α' Τιμ 1,4 1,15 Α' Τιμ 1,5 Μτ 15,11 Ρωμ 14,14 20 1,16 Α' Τιμ 6,20 Β' Τιμ 3,5 Α' Ιω 2,4 2,1 Α' Τιμ 1,10 2,1-9 Εφ 5,21 — 6,9 2,2 Α' Κορ 13,13 2,3 Α' Τιμ 3,11 Α' Πε 3,1-5

έτσι που να εμπνέουν το σεβασμό· να μην κακολογούν, να μην είναι υποδουλωμένες στο κρασί· να διδάσκουν το καλό. ⁴Έτσι θα καθοδηγούν τις νέες να αγαπούν τους άντρες τους και τα παιδιά τους, ⁵να έχουν σωφροσύνη, αγνότητα, να φροντίζουν για το σπίτι τους, να έχουν καλοσύνη και να υποτάσσονται στους άντρες τους, για να μη δυσφημίζεται ο λόγος του Θεού. ⁶Το ίδιο και τους νέους, να τους προτρέπεις να είναι εγκρατείς. ⁷Κι εσύ να συμπεριφέρεσαι έτσι, ώστε σε όλα να είσαι υπόδειγμα καλών έργων. Η διδασκαλία σου να είναι ανόθευτη, σοβαρή, καθαρή, ⁸με σωστό περιεχόμενο, που δε θα δίνει αφορμή για κατηγορίες. Έτσι οι αντίπαλοι θα ντροπιαστούν, αφού δε θα 'χουν τίποτε κακό να λένε για μας. ⁹Συμβούλευε τους δούλους να υποτάσσονται στους κυρίους τους σε όλα, να τους είναι ευχάριστοι, να μην αντιμιλούν· ¹⁰να μην κλέβουν, αλλά με την καλοσύνη τους να δείχνουν ότι είναι άξιοι εμπιστοσύνης. Έτσι με ό,τι κάνουν θα τιμούν τη διδασκαλία του Θεού, του σωτήρα μας.

¹¹Ο Θεός φανέρωσε τη χάρη του, για να σώσει όλους τους ανθρώπους. ¹²Αυτή η χάρη μάς καθοδηγεί να αρνηθούμε την ασέβεια και τις αμαρτωλές επιθυμίες και να ζήσουμε με σωφροσύνη, με δικαιοσύνη και με ευσέβεια στον παρόντα *αίωνα, ¹³περιμένοντας τη μακαριότητα που ελπίζουμε, δηλαδή την εμφάνιση της *δόξας του μεγάλου Θεού και σωτήρα μας, του Ιησού Χριστού. ¹⁴Αυτός έδωσε τον εαυτό του για μας, για να μας λυτρώσει από κάθε ανομία, να μας καθαρίσει και να μας κάνει ένα λαό που να ανήκει μόνο σ' αυτόν και να καταγίνεται με ζήλο στα καλά έργα. ¹⁵Αυτά να διδάσκεις κι αυτά να συμβουλευείς· με βάση αυτά και με όλο σου το κύρος να ελέγχεις τους ακροατές σου. Να μην αφήνεις κανένα να σε περιφρονηί.

Ο χριστιανός στην κοινωνία

3 Να θυμίζεις στους πιστούς να υποτάσσονται στους άρχοντες και σ' αυτούς που ασκούν την εξουσία, να πειθαρχούν, να είναι έτοιμοι για κάθε καλό έργο, ²να μην κακολογούν κανένα, να είναι ειρηνικοί, ανεξίκακοι και να δείχνουν σε κάθε περίπτωση πραότητα προς όλους τους ανθρώπους.

³Γιατί κι εμείς ήμασταν κάποτε άμυαλοι, απείθαρχοι, πλανημένοι, υποδουλωμένοι σε κάθε λογής επιθυμίες και ηδονές· ζούσαμε μέσα στην κακία και στο φθόνο· ήμασταν μισητοί και μισούσαμε ο ένας τον άλλο. ⁴Όταν όμως ο σωτήρας μας ο Θεός φανέρωσε την καλοσύνη του και την αγάπη του στους ανθρώπους, ⁵μας έσωσε, όχι για τα καλά έργα που τυχόν κάναμε εμείς, αλλά γιατί μας σπλαχνίστηκε. Μας έσωσε με το βάπτισμα της αναγέννησης και της ανανέωσης που χαρίζει το Άγιο Πνεύμα, ⁶που το σκόρπισε πλούσια πάνω μας δια του Ιησού Χριστού του σωτήρα μας. ⁷Έτσι δικαιωθήκαμε με τη δική του χάρη και κληρονομήσαμε την αιώνια ζωή, που την προσδοκάμε.

Η αντιμετώπιση των αιρετικών

⁸Αυτά τα λόγια είναι αληθινά και θέλω να τα βεβαιώνεις με την προσωπική σου μαρτυρία, ώστε όσοι έχουν πιστέψει στο Θεό να φροντίζουν να πρωτοστατούν σε καλά έργα. Αυτά είναι τα καλά και τα χρήσιμα στους ανθρώπους.

⁹Από το άλλο μέρος, να αποφεύγεις τις ανόητες αναζητήσεις σε γενεαλογικούς καταλόγους, τις φιλονικίες και τις διαμάχες γύρω από τις διατάξεις του ιουδαϊκού *νόμου, γιατί όλα αυτά είναι άωφελα και μάταια.

¹⁰Τον άνθρωπο που ακολουθεί πλανερές διδασκαλίες συμβούλεψέ τον μια δυο φορές, κι αν δεν ακούσει άφησέ τον, ¹¹με τη βεβαιότητα πως αυτός έχει πια διαστραφεί

2,5 Εφ 5,22-24 2,6 Α΄ Ιω 2,14 2,7 Α΄ Τιμ 4,12 Φιλ 3,17 2,8 Α΄ Πε 2,15 2,9-10 Α΄ Τιμ 6,1-2 2,10 3,4 2,12 Εφ 1,4 Α΄ Ιω 2,16 2,13 Α΄ Κορ 1,7 Α΄ Θεσ 1,10 2,14 Α΄ Τιμ 2,6 Γαλ 1,4 Α΄ Ιω 3,16 Εξ 19,5 Ιεζ 11,20 Εβρ 13,12 Α΄ Πε 2,9· 3,14· Εφ 2,10 3,1 Ρωμ 13,1-7 Α΄ Πε 2,13-17 3,3 Α΄ Κορ 6,11 Εφ 5,8 3,4 1,3· 2,10-11 Α΄ Τιμ 1,1 2,3-4· 4,10· Ττ 3,6 3,5 Β΄ Τιμ 1,9 Εφ 2,8-9 Ιω 3,5 Α΄ Πε 1,3 Ρωμ 6,4 Εφ 5,26 3,6 Α΄ Κορ 6,11· Ρωμ 8,9-16 Γαλ 5,25· 2,13· Β΄ Τιμ 1,10 Φιλ 3,20· Α΄ Ιω 4,14 Β΄ Πε 1,11 Ττ 3,4 3,7 Ρωμ 3,24 3,9 1,14 Α΄ Τιμ 1,4 3,9-11 1,10-16 3,10 Μτ 18,15-17

και αμαρτάνει, καταδικάζοντας έτσι ο ίδιος τον εαυτό του.

Επίλογος

¹²Όταν θα σου στείλω τον Αρτεμά ή τον Τυχικό, έλα το συντομότερο να με συναντήσεις στη Νικόπολη, γιατί εκεί αποφάσισα να περάσω το χειμώνα. ¹³Το Ζηνά το νομικό και τον Απολλώ, να τους εφοδιάσεις πλουσιο-

πάροχα με ό,τι χρειάζονται για το ταξίδι τους, ώστε να μην τους λείπει τίποτα. ¹⁴Ας μαθαίνουν και οι δικοί μας να πρωτοστατούν σε καλά έργα, για ν' αντιμετωπίζουν τις επείγουσες υλικές ανάγκες, ώστε η ζωή τους να μην είναι άκαρπη.

¹⁵Σε χαιρετούν όλοι όσοι είναι μαζί μου. Χαιρέτησε τους πιστούς που μας αγαπούν. Η *χάρη να είναι μαζί με όλους σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Εισαγωγή

Η προς Φιλήμονα είναι η μικρότερη από τις επιστολές του Παύλου. Ο Φιλήμων είναι εύπορος χριστιανός που ζει στις Κολοσσές και οφείλει τη μεταστροφή του στο χριστιανισμό στον ίδιο τον Παύλο. Διαθέτει το σπίτι του για τις χριστιανικές συνάξεις και έχει μεγάλη φιλανθρωπική δραστηριότητα. Από το σπίτι του Φιλήμονα δραπέτευσε ο δούλος Ονήσιμος, αφού διέπραξε κάποια αδικία, και, άγνωστο κάτω από ποιες συνθήκες, βρέθηκε κοντά στον Παύλο στη φυλακή. Από τον απόστολο γνώρισε το χριστιανισμό και ως αδερφός πια επιστρέφει στον κύριό του στις Κολοσσές, εφοδιασμένος μ' αυτό το συστατικό γράμμα του Παύλου.

Ο Παύλος αποκαλύπτεται μέσα σ' αυτή την επιστολή όχι μόνο ως θεολόγος αλλά και ως άνθρωπος με εξαιρετική λεπτότητα τόσο προς τον παραλήπτη της επιστολής όσο και προς το πρόσωπο για το οποίο στέλνει την επιστολή: Προς τον πρώτο γράφει ως φίλος, παραιτούμενος ακόμη και του τίτλου του αποστόλου στην αρχή της επιστολής, καθώς και της εξουσίας που θα μπορούσε με τον τίτλο αυτό να ασκήσει επάνω του· σέβεται τα κυριαρχικά του δικαιώματα επί του δούλου του βάσει του ισχύοντος δικαίου της εποχής· δεν προχωρεί πέραν του δέοντος για να του συστήσει την απελευθέρωση του επιστρέφοντος δούλου· αναγνωρίζει την οφειλή του Ονήσιμου αναλαμβάνοντάς ο ίδιος να την πληρώσει. Προς τον Ονήσιμο από την άλλη πλευρά διαφαίνεται η λεπτότητα του αποστόλου στο ότι αποφεύγει να χαρακτηρίσει την πράξη του ως φυγή· δεν αναφέρει την αδικία, αλλά λέει πόσο είναι τώρα πλέον χρήσιμος –τόσο πολύ μάλιστα που θα ήθελε να τον κρατήσει ο ίδιος– κι ακόμη τον αποκαλεί «παιδί του, που στη φυλακή τον γέννησε στη νέα πίστη, τα ίδια του τα σπλάχνα και αγαπητό αδερφό».

Πέραν του λεπτού ανθρώπου, αναγνωρίζει κανείς εδώ και τον ηγέτη Παύλο που χρησιμοποιεί έμμεσα το αξίωμά του χωρίς να είναι πιεστικός στους συνεργάτες και φίλους του, που σοβαρολογεί αλλά και αστειεύεται (βλ. στιχ. 18), που κάνει λογοπαίγνιο με το όνομα του δούλου (στ. 11) αλλά με την έμφαση τελικά στο σοβαρό χαρακτήρα του αιτήματός του.

Η μικρή αυτή επιστολή αποτελεί ένα μαργαριτάρι εφαρμογής της χριστιανικής πίστης και αγάπης στην καθημερινή ζωή. Ο χριστιανός δεν αναμένει την ανατροπή των υφιστάμενων κοινωνικών δομών για να πραγματώσει τις αρχές της πίστης του, αλλά με την καθημερινή του πράξη τις υπερβαίνει, προσδοκώντας ταυτόχρονα την επικράτηση της βασιλείας του Θεού.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Προοίμιο:	στ. 1 - 3
Η αγάπη και η πίστη του Φιλήμονα:	στ. 4 - 7
Η αδερφική παράκληση για τον Ονήσιμο:	στ. 8 - 22
Ασπασμοί και τελική ευλογία:	στ. 23 - 25

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Προοίμιο

¹ Ο Παύλος που είμαι φυλακισμένος για χάρη του Ιησού Χριστού, και ο Τιμόθεος ο αδερφός,

Προς τον αγαπητό συνεργάτη μας Φιλήμονα. Γράφουμε σ' εσένα, ² καθώς και στην αγαπητή Απφία, στον Άρχιππο, που αγωνίζεται τον ίδιο μ' εμάς αγώνα, και στην εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι σου.

³ Ευχόμαστε ο Θεός Πατέρας μας κι ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν τη *χάρη και την *ειρήνη.

Η αγάπη και η πίστη του Φιλήμονα

⁴ Σε θυμάμαι πάντοτε στις προσευχές μου κι ευχαριστώ το Θεό μου, ⁵ γιατί ακούω για την αγάπη που δείχνεις σ' όλους τους χριστιανούς, και για την πίστη που έχεις στον Κύριο Ιησού. ⁶ Ζητώ από το Θεό, η πίστη που μας ενώνει να εκδηλώνεται έμπρακτα στη ζωή σου με όλο και μεγαλύτερη επίγνωση κάθε αγαθού πράγματος που υπάρχει στη ζωή μας και μας οδηγεί στον Ιησού Χριστό. ⁷ Η αγάπη σου μου έδωσε μεγάλη χαρά κι ενθάρρυνση, αδερφέ· επίσης ανακουφίστηκαν οι καρδιές των πιστών χάρη σ' εσένα.

Η αδερφική παράκληση για τον Ονήσιμο

⁸ Γι' αυτό, παρ' όλη την εξουσία που έχω από το Χριστό να σε προστάξω τι πρέπει να κάνεις, ⁹ προτιμώ στο όνομα της αγάπης να σε παρακαλέσω. Εγώ, λοιπόν, ο Παύλος, έτσι που είμαι προχωρημένος στα χρόνια και τώρα μάλιστα φυλακισμένος για τον Ιησού Χριστό, ¹⁰ σε παρακαλώ για τον *Ονήσιμο, το παιδί μου, που εδώ στη φυλακή μου το γέννησα στη νέα πίστη. ¹¹ Αυτός που κάποτε

σου ήταν άχρηστος, τώρα είναι χρήσιμος σ' εσένα και σ' εμένα. ¹² Σου τον στέλνω λοιπόν πίσω. Δέξου τον, αυτόν που είναι τα ίδια μου τα σπλάχνα. ¹³ Ήθελα να τον κρατήσω κοντά μου, ώστε να με διακονεί αντί για σένα, τώρα που είμαι στη φυλακή επειδή κηρύττω το ευαγγέλιο. ¹⁴ Χωρίς τη συγκατάθεσή σου όμως δεν θέλησα τίποτε να κάνω, γιατί δε θέλω να σε αναγκάσω να μου κάνεις αυτό το καλό· προτιμώ να το κάνεις με τη θέλησή σου.

¹⁵ Ίσως μάλιστα γι' αυτό απομακρύνθηκε από σένα ο Ονήσιμος προσωρινά: για να τον πάρεις πίσω για πάντα. ¹⁶ Όχι πια ως δούλο, αλλά παραπάνω από δούλο —ως αγαπητό αδερφό. Σ' εμένα είναι πράγματι πολύ αγαπητός, πολύ περισσότερο θα είναι σ' εσένα και ως άνθρωπος και ως χριστιανός.

¹⁷ Αν, λοιπόν, με θεωρείς φίλο σου, δέξου τον σαν να ήμουν εγώ. ¹⁸ Κι αν σε ζημίωσε ή σου χρωστάει κάτι, χρέωσέ το σ' εμένα. ¹⁹ Εγώ ο Παύλος το γράφω με το ίδιο μου το χέρι, εγώ θα σου το ξεπληρώσω· για να μη σου πω ότι εσύ μου χρωστάς περισσότερα — τον ίδιο τον εαυτό σου. ²⁰ Ναι, αδερφέ μου, ας πάρω κι εγώ κάτι από σένα για χάρη του Κυρίου· ανακούφισε την καρδιά μου σ' όνομα του Χριστού.

²¹ Όλα αυτά σου τα γράφω επειδή έχω εμπιστοσύνη ότι θα με υπακούσεις· και μάλιστα είμαι βέβαιος ότι θα κάνεις ακόμη περισσότερα απ' όσα γράφω. ²² Συνάμα, ετοίμασέ μου και φιλοξενία, γιατί ελπίζω ότι οι προσευχές σας θα έχουν ως αποτέλεσμα να έρθω πάλι κοντά σας.

Ασπασμοί και τελική ευλογία

²³ Σε ασπάζονται ο Επαφράς, που είναι

φυλακισμένος μαζί μου για τον Ιησού Χριστό, ²⁴ ο Μάρκος, ο Αρίσταρχος, ο Δημάς και ο Λουκάς, οι συνεργάτες μου.

²⁵Εύχομαι η *χάρη του Κυρίου Ιησού Χριστού να είναι μαζί σας. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Εισαγωγή

Η προς Εβραίους, γραμμένη σε λόγια γλώσσα, δίνει περισσότερο την εντύπωση πραγματείας παρά επιστολής. Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει το κείμενό του, που αρχίζει χωρίς μνεία του αποστολέα και των παραληπτών, «ενθαρρυντικό λόγο», τον οποίο απευθύνει σε μια κοινότητα, για την οποία δεν μας πληροφορεί πού βρίσκεται και από ποιους αποτελείται. Παραλήπτες της επιστολής πιθανότατα είναι “εξ Ιουδαίων χριστιανοί” που ζουν στην Παλαιστίνη και γνωρίζουν καλά την Παλαιά Διαθήκη.

Φαίνεται ότι αυτή η ιουδαιοχριστιανική κοινότητα αντιμετώπισε κάποιον κοινωνικό διωγμό, απ’ τον οποίο κινδύνευσαν ίσως μερικοί να χάσουν την πίστη τους στο Χριστό. Ο διωγμός προερχόταν από πρώην ομοθρήσκους τους, οι οποίοι τους κατέκριναν γιατί εγκατέλειψαν τη θρησκεία των πατέρων τους με τις μεγαλοπρεπείς θυσίες στο ναό και τις λοιπές τελετές. Ο ιερός συγγραφέας γράφει την επιστολή αυτή για να τους στηρίξει στην πίστη και προβάλλει ως υπόδειγμα υπακοής τον «άρχηγόν τῆς πίστεως» Ιησού Χριστό, ο οποίος, επειδή ο ίδιος έπαθε και δοκιμάστηκε, μπορεί τώρα να βοηθήσει αυτούς που δοκιμάζονται (2,18).

Δύο είναι βασικά τα θέματα που συμπλέκονται μεταξύ τους σ’ όλη την επιστολή: Η έξαρση της υπεροχής του χριστιανισμού έναντι του ιουδαϊσμού και η προτροπή να αντλήσουν δύναμη οι χριστιανοί παραλήπτες της επιστολής από τα παθήματα του Χριστού. Με την προσαγωγή πολλών χωρίων της Παλαιάς Διαθήκης υπογραμμίζεται ότι ο Υιός είναι ανώτερος των αγγέλων και του Μωυσή και ότι η ευθύνη των χριστιανών είναι μεγάλη εάν αμελήσουν τη σωτηρία τους. Κατά τις δυσχερείς περιστάσεις οι χριστιανοί μπορούν να απευθύνονται στον «άρχηγόν τῆς σωτηρίας», που επειδή υπέφερε και ο ίδιος, μπορεί να τους βοηθήσει. Τώρα που είναι «μέτοχοι του Χριστού» πρέπει να προσέχουν, ώστε να μην απατηθούν από την αμαρτία και να μην «παραπικράνουν» το Θεό, όπως έκανε ο ισραηλιτικός λαός στην έρημο και τιμωρήθηκε σκληρά. Ο Ιησούς Χριστός είναι ο αληθινός μέγας αρχιερέας. Είναι ανώτερος του Ιουδαίου αρχιερέα και το ουράνιο θυσιαστήριο στο οποίο βρίσκεται είναι ανώτερο του επίγειου ιουδαϊκού ναού· η «εφάπαξ» θυσία του Χριστού στο σταυρό είναι ασφαλώς ανώτερη των ιουδαϊκών θυσιών που επαναλαμβάνονται συνεχώς στο ναό. Οι χριστιανοί αναγνώστες αποτελούν μέλος ενός λαού που πορεύεται μέσα από εμπόδια στην τελική πραγματοποίηση της επαγγελίας· τα ηρωικά παραδείγματα πίστης των αγίων ανδρών της Παλαιάς Διαθήκης εμπνέουν και τη δική τους πορεία και εναποθέτουν στους ώμους τους μεγάλες ευθύνες. Τα μάτια τους πρέπει να είναι στραμμένα προς τον Ιησού που κι αυτός

γνώρισε το σταυρό της αισχύνης, αλλά τώρα βρίσκεται στα δεξιά του θρόνου του Θεού.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Ο Ιησούς είναι ανώτερος από τους αγγέλους, το Μωυσή και τον Ιουδαίο αρχιερέα:	1 - 7
Η εξιλαστήρια θυσία του αρχιερέα Χριστού είναι ασύγκριτα ανώτερη από την ιουδαϊκή αρχιερατική προσφορά θυσιών:	8,1–10,18
Η τελική παραίνεση:	10,19–13,24
10,19-39: Αντοχή στα βασανιστήρια και στις διώξεις	
11: Μίμηση της ηρωικής πίστης των πατέρων της ιστορίας του λαού του Θεού	
12: Τα σημερινά παθήματα αποτελούν δοκιμασία από τον Πατέρα Θεό και οδηγούν προς μια μελλοντική δόξα ανώτερη από κείνη της Παλαιάς Διαθήκης	
13: Ηθικά παραγγέλματα	

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Ο Θεός μίλησε μέσω του Υιού του

1 Ο Θεός τα παλιά χρόνια μίλησε στους προπάτορες πολλές φορές και με ποιητικούς τρόπους δια των *προφητών, ² και σ' αυτούς εδώ τους έσχατους καιρούς μίλησε σ' εμάς μέσω του *Υιού του. Δι' αυτού ο Θεός δημιούργησε το σύμπαν και τον όρισε *κληρονόμο των πάντων. ³ Αυτός είναι η ακτινοβολία του θεϊκού μεγαλείου και η τέλεια έκφραση της θεϊκής υπόστασης, κι αυτός συγκρατεί το σύμπαν με τη δύναμη του λόγου του. Αφού με το σταυρικό του θάνατο μας καθάρισε από τις αμαρτίες μας, κάθησε ψηλά, στα *δεξιά του παντοδύναμου Θεού.

Ο Υιός είναι ανώτερος από τους αγγέλους

⁴ Ο Υιός έγινε τόσο ανώτερος από τους *αγγέλους όσο ανώτερο είναι το *όνομα που του έδωσε ο Θεός. ⁵ Γιατί σε κανέναν από τους αγγέλους δεν είπε ποτέ ο Θεός:

*Εσύ είσαι ο Υιός μου,
εγώ σήμερα σε γέννησα.*

Ούτε πάλι είπε για κανέναν:

*Εγώ θα 'μαι πατέρας του
κι αυτός θα 'ναι Υιός μου.*

⁶ Κι όταν αλλού παρουσιάζει τον *πρωτότοκο Υιό του στην οικουμένη, λέει:

*Να τον προσκυνήσουν όλοι
οι άγγελοι του Θεού.*

⁷ Ενώ για τους αγγέλους λέει:

*Ο Θεός κάνει σαν ανέμους
τους αγγέλους του
κι αυτούς που τον υπηρετούν*

*τους κάνει σαν πύρινη φλόγα,
8* στον Υιό λέει:

*Η *βασιλεία σου, Θεέ είναι αιώνια
και κυβερνάς τον κόσμο δίκαια·
9* αγαπάς το δίκαιο και μισείς το άδικο.
*Γι' αυτό, Θεέ, σε έχρισε *Μεσσία
ο Θεός σου
με έλαιο αγαλλιάσεως,
τιμώντας σε παραπάνω
απ' τους μετόχους^α σου.*

¹⁰ Κι αλλού:

*Εσύ, Κύριε, αρχικά στερέωσες τη γη
κι έργο δικό σου είναι οι *ουρανοί.*

¹¹ Αυτοί θα εξαφανιστούν,
ενώ εσύ αιώνια παραμένεις.

Τα πάντα θα παλιώσουνε σαν ρούχο.

¹² Σαν μανδύα θα τους τυλίξεις,
και θ' αλλάξουν.

*Εσύ όμως παραμένεις πάντα ο ίδιος,
τα χρόνια σου ποτέ δε θα τελειώσουν.*

¹³ Σε κανέναν απ' τους αγγέλους δεν είπε ποτέ ο Θεός:

*Κάθισε στα *δεξιά μου,
ωστόσο υποτάξω τους εχθρούς σου
κάτω από τα πόδια σου.*

¹⁴ Δεν είναι, λοιπόν, όλοι οι άγγελοι πνεύματα που υπηρετούν το θεό κι αποστέλλονται απ' αυτόν για να βοηθήσουν όσους μέλλουν να σωθούν;

Η σπουδαιότητα της σωτηρίας

2 Γι' αυτό κι εμείς πρέπει να μένουμε πιο σταθεροί στις αλήθειες που ακούσαμε, για να μην ξεστρατίσουμε ποτέ. ² Γιατί, αν ο

α Μετόχους. Νοούνται όσοι εχρίοντο στην Π Διαθήκη με ειδικό έλαιο, δηλ οι βασιλείς, οι αρχιερείς και μερικοί προφήτες. Όλοι αυτοί ονομάζονταν χριστοί. Ο κατεξοχήν Χριστός όμως —εβρ Μεσσίαχ, εξελληνισμένο. Μεσσίας— είναι ο Ιησούς, ο οποίος εχρίσθη με το Άγιο Πνεύμα, που στο στίχο αυτό ονομάζεται «έλαιον αγαλλιάσεως». Σύμφωνα με άλλη άποψη «μέτοχοι» είναι όλοι οι πιστοί οι οποίοι λαμβάνουν το χρίσμα του Αγίου Πνεύματος

1,2 5,8· Ιω 1,2 Κολ 1,16 Εβρ 11,3 1,3 Β' Κορ 4,4· Κορ 1,15 Σολ 7,26 8,1 1,4 Εφ 1,21 Φιλ 2,9 1,5α Ψλ 2,7· Εβρ 5,5 Πραξ 13,33· Μτ 3,17 1,5β Β' Σαμ 7,14 1,6 Ψλ 89,28 Ψλ 97,7 1,7 Ψλ 104,4 1,8-9 Ψλ 45,7-8 1,10-12 Ψλ 102,26-28 1,13 Ψλ 110,1· Εβρ 8,1 1,14 Ψλ 34,8 91,11 2,1-3 6,4-6 2,2 Πραξ 7,38 53 Γαλ 3,19

λόγος που δόθηκε άλλοτε μέσω *αγγέλων, αποδέχτηκε αληθινός, κι όσοι τον παρέβηκαν ή δεν υπάκουσαν σ' αυτόν δέχθηκαν την τιμωρία που τους έπρεπε, ³πώς είναι δυνατόν εμείς να ξεφύγουμε, αν δε δώσουμε την προσοχή που ταιριάζει σε μια τόσο σπουδαία σωτηρία; Τη σωτηρία αυτή, που άρχισε να διακηρύττει ο Κύριος, μας τη βεβαίωσαν όσοι άκουσαν το λόγο του. ⁴Κι ο Θεός πρόσθεσε τη μαρτυρία του γι' αυτήν, με κάθε λογής θαυματουργικές ενέργειες και με τις διάφορες δωρεές των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος, σύμφωνα με το θέλημά του.

Ο Ιησούς είναι αυτός που οδηγεί στη σωτηρία

⁵Το μελλοντικό κόσμο, για τον οποίο μιλάμε, ο Θεός δεν τον υπέταξε στους αγγέλους. ⁶Αντίθετα, όπως λέει κάπου η *Γραφή,

Τι είναι ο άνθρωπος για να τον σκέφτεσαι; ή ο υιός του ανθρώπου για να τον φροντίζεις;

⁷Τον έκανες για λίγο κατώτερο απ' τους αγγέλους, τον στεφάνωσες με δόξα και τιμή

⁸όλα τα υπέταξες κάτω απ' τα πόδια του.

Λέγοντας «όλα τα υπέταξες» σ' αυτόν, εννοεί πως τίποτε δεν άφησε που να μην το υποτάξει σ' αυτόν. Ως τώρα όμως δε βλέπουμε να είναι όλα υποταγμένα σ' αυτόν. ⁹Βλέπουμε όμως ότι ο Ιησούς, που έγινε για ένα χρονικό διάστημα «κατώτερος απ' τους αγγέλους», στεφανώθηκε «με δόξα και τιμή» εξαιτίας του θανάτου του. Γιατί η χάρη του Θεού θέλησε αυτός να γευτεί το θάνατο για το καλό όλων.

¹⁰Ο Θεός, λοιπόν, η αρχή και ο σκοπός των πάντων, ενώ οδήγησε πολλούς υιούς στη *δόξα, έπρεπε με το πάθος να οδηγήσει το χορηγό της σωτηρίας τους στην ολοκλη-

ρωση του έργου του. ¹¹Όλοι έχουν τον ίδιο πατέρα: Και αυτός που εξαγνίζει και αυτοί που εξαγνίζονται. Γι' αυτό και δεν ντρέπεται ο Ιησούς να τους ονομάζει αδέρφια. ¹²Όπως λέει η Γραφή:

Θα διαλαλήσω στ' αδέρφια μου το μεγαλείο σου,

θα σε εξυμνήσω μέσα στη συνάθροιση.

¹³Και αλλού:

Θα εμπιστευθώ τον εαυτό μου σ' αυτόν.

Και συνεχίζει:

Να, εγώ και τα παιδιά που μου 'δωσε ο Θεός.

¹⁴Επειδή λοιπόν «τα παιδιά» αυτά ήταν άνθρωποι, έγινε κι ο Ιησούς άνθρωπος, για να καταργήσει με το θάνατό του αυτόν που εξουσίαζε το θάνατο, δηλαδή το διάβολο.

¹⁵Μ' αυτόν τον τρόπο απελευθέρωσε όσους ο φόβος του θανάτου τούς είχε καταδικάσει να είναι δούλοι σ' όλη τους τη ζωή. ¹⁶Είναι φανερό ότι δεν έρχεται να βοηθήσει αγγέλους, αλλά τους απογόνους του *Αβραάμ.

¹⁷Έπρεπε λοιπόν να γίνει σε όλα όμοιος με τ' αδέρφια του, ώστε να είναι σπλαχνικός και πιστός *αρχιερέας στην υπηρεσία του Θεού, ώστε να συγχωρηθούν οι αμαρτίες του λαού. ¹⁸Έτσι, επειδή ο ίδιος υπέφερε και δοκιμάστηκε, μπορεί τώρα να βοηθήσει αυτούς που δοκιμάζονται.

Ο Ιησούς είναι ανώτερος από το Μωυσή

3 Λοιπόν, αδερφοί μου, εσείς που ανήκετε στο Θεό, ο οποίος σας κάλεσε να μετάσχετε στο νέο του κόσμο, κατανοήστε καλά ποιος ήταν ο Ιησούς, ο απεσταλμένος του Θεού και *αρχιερέας της πίστεως που ομολογούμε. ²Φάνηκε πιστός στο Θεό που τον διάλεξε γι' αυτό το σκοπό, όπως ακριβώς πιστός ήταν κι ο Μωυσής στο σπίτι που του εμπιστεύτηκε ο Θεός. ³Ο Ιησούς όμως αξιώθηκε μεγαλύτερη τιμή από το Μωυσή, μια και όποιος κατασκευάζει ένα σπίτι αξίζει

περισσότερο από το ίδιο το σπίτι. ⁴Κάθε σπίτι, βλέπετε, χρειάζεται κάποιον δημιουργό· αλλά εκείνος που δημιούργησε τα πάντα είναι ο Θεός. ⁵Ο Μωυσής βέβαια ήταν πιστός σ' ολόκληρο το σπίτι που του εμπιστεύτηκε ο Θεός, όπως ένας υπηρέτης, και μαρτύρησε γι' αυτά που θα φανέρωνε μελλοντικά ο Θεός. ⁶Ενώ ο Χριστός ήταν πιστός, όπως ένας γιος στο σπίτι του πατέρα του και σπίτι του είμαστε εμείς, αν βέβαια διατηρήσουμε ως το τέλος το θάρρος και την ελπίδα για την οποία καυχόμαστε.

Η υπόσχεση του Θεού και η απιστία του λαού του

⁷Γι' αυτό, όπως λέει το Άγιο Πνεύμα:

Σήμερα,

αν ακούσετε τη φωνή του Θεού,

⁸μην κλείσετε με πείσμα

την καρδιά σας,

όπως τότε που με πικράνατε

τον καιρό της δοκιμασίας στην έρημο.

⁹Εκεί οι πρόγονοί σας,

αν και είχαν δει τα έργα μου

¹⁰για σαράντα χρόνια,

μ' έβαλαν σε δοκιμασία.

Γι' αυτό

αγανάκτησα μ' εκείνους

τους ανθρώπους

και είπα:

«πάντα πλανιέται η καρδιά τους

και δε γνώρισαν το δρόμο μου».

¹¹Μες στην οργή μου ορκίστηκε:

«ποτέ δε θα μπουν στην ανάπαυση

που ετοιμάσα».

¹²Προσέξτε, αδερφοί μου, μήπως κανείς

από σας έχει τόσο κακή και άπιστη καρδιά, ώστε ν' απομακρυνθεί από τον αληθινό Θεό.

¹³Κάθε μέρα να ενθαρρύνετε ο ένας τον άλλο, όσο ισχύει το «σήμερα», έτσι ώστε να μην εξαπατήσει κανέναν από σας η αμαρτία και τον κάνει σκληρόκαρδο. ¹⁴Γιατί τότε μόνο θα μετέχουμε στο μεγαλείο του Θεού, αν διατηρήσουμε ως το τέλος σταθερή την εμ-

πιστοσύνη που δείξαμε αρχικά στο Χριστό.

¹⁵Η *Γραφή το λέει καθαρά:

Σήμερα,

αν ακούσετε τη φωνή του Θεού,

μη γίνετε σκληρόκαρδοι,

όπως τότε που με πικράνατε.

¹⁶Ποιοι όμως πίκραναν το Θεό, παρ' όλο που άκουσαν τη φωνή του; Δεν ήταν όλοι ανεξάρτητα όσοι έφυγαν με τη βοήθεια του Μωυσή από την Αίγυπτο; ¹⁷Με ποιους «αγανάκτησε για σαράντα χρόνια»; Δεν αγανάκτησε με δόσους αμάρτησαν κι άφησαν τα κόκκαλά τους στην έρημο; ¹⁸Και για ποιους ορκίστηκε ότι δε θα τους άφηνε «να μπουν στη γη που θα τους έδινε για ανάπαυση», αν όχι για κείνους που επαναστάτησαν εναντίον του; ¹⁹Και βλέπουμε πως δεν μπόρεσαν να μπουν στη γη της επαγγελίας εξαιτίας της απιστίας τους.

Η υπόσχεση του Θεού ισχύει γι' αυτούς που πιστεύουν

4 Η υπόσχεση ότι θα μπορούμε στον τόπο, που ετοίμασε ο Θεός για ανάπαυση, ισχύει ακόμη. Ας προσέξουμε, λοιπόν, μήπως κανείς από σας βρεθεί απ' έξω. ²Γιατί κι εμείς ακούσαμε τη χαρμόσυνη είδηση, όπως κι εκείνοι στην έρημο. Εκείνους όμως δεν τους ωφέλησε το ότι άκουσαν αυτή την είδηση, γιατί δεν αποδέχτηκαν με πίστη αυτά που άκουσαν. ³Ενώ εμείς που πιστέψαμε, θα μπορούμε στον τόπο της ανάπαυσης, αντίθετα μ' εκείνους για τους οποίους λέει η *Γραφή:

Μες στην οργή μου ορκίστηκε:

«ποτέ δε θα μπουν στη γη

της ανάπαυσης

που τους ετοιμάσα».

Κι αυτό το είπε, παρ' όλο που το έργο του Θεού είχε ολοκληρωθεί από τότε που δημιούργησε τον κόσμο. ⁴Γιατί κάπου στη Γραφή λέει για την έβδομη μέρα τα εξής: *Και την έβδομη μέρα σταμάτησε ο Θεός κάθε έργο του κι αναπαύθηκε.* ⁵Και στο σημείο που α-

ναφέραμε: *Ποτέ δε θα μπουν στη χώρα της ανάπαυσης που τους ετοίμασα.* ⁶ Απομένει, λοιπόν, ακόμη να μπουν μερικοί στη χώρα της ανάπαυσης· κι επίσης εκείνοι που άκουσαν τότε τη χαρμόσυνη είδηση δεν μπήκαν σ' αυτήν, εξαιτίας της απιστίας τους. ⁷ Γι' αυτό και ο Θεός ορίζει πάλι κάποια μέρα που την ονομάζει «σήμερα», για την οποία ο Δαβίδ πολλά χρόνια αργότερα είπε, όπως αναφέρει η Γραφή:

Σήμερα,

*αν ακούσετε τη φωνή του Θεού,
μην κλείσετε με πείσμα
την καρδιά σας.*

⁸ Αν, λοιπόν, ο Ιησούς του Ναυή, είχε οδηγήσει εκείνους στον τόπο της ανάπαυσης, δε θα έκανε λόγο ο Θεός για άλλη μεταγενέστερη μέρα. ⁹ Επομένως, υπολείπεται κάποια μέρα που θα αναπαυθεί ο λαός του Θεού, όπως ο Θεός το *Σάββατο. ¹⁰ Γιατί αυτός που θα μπει στη γη της επαγγελίας θα αναπαυθεί κι ο ίδιος από τα έργα του, όπως ακριβώς κι ο Θεός αναπαύθηκε από τα δικά του. ¹¹ Ας προσπαθήσουμε, λοιπόν, να μπούμε στον τόπο της ανάπαυσης, για να μην πέσει κανείς στο ίδιο παράπτωμα της απιστίας.

¹² Ο λόγος του Θεού είναι ζωντανός και δραστικός, πιο κοφτερός κι από κάθε δίκωπο σπαθί· εισχωρεί βαθιά, ως εκεί που χωρίζει την ψυχή απ' το πνεύμα, το κόκκαλο απ' το μεδούλι, και κρίνει τους διαλογισμούς και τις προθέσεις της καρδιάς. ¹³ Δεν υπάρχει δημιούργημα στον κόσμο που να μπορεί να κρυφτεί απ' το Θεό· όλα είναι γυμνά και φανερά μπροστά στα μάτια του· σ' αυτόν θα δώσουμε λόγο.

Ο Ιησούς είναι ο μέγας αρχιερέας

¹⁴ Ας κρατήσουμε, λοιπόν, σταθερά την πίστη που ομολογούμε. Γιατί έχουμε μέγαν *αρχιερέα — τον Ιησού, τον *Υιό του Θεού— που έφτασε ως το θρόνο του Θεού. ¹⁵ Δεν έ-

χουμε αρχιερέα που να μην μπορεί να συμμεριστεί τις αδυναμίες μας. Αντίθετα, έχει δοκιμαστεί σε όλα, επειδή έγινε άνθρωπος σαν κι εμάς, χωρίς όμως να αμαρτήσει. ¹⁶ Ας πλησιάσουμε, λοιπόν, με θάρρος το θρόνο της χάριτος του Θεού, για να μας σπλαχνιστεί και να μας δωρίσει τη χάρη του, την ώρα που τη χρειαζόμαστε.

5 Κάθε *αρχιερέας που προέρχεται από ανθρώπους εγκαθίσταται για να υπηρετεί το Θεό για χάρη τους και για να προσφέρει δώρα και *θυσίες για τις αμαρτίες τους. ² Είναι σε θέση να δείχνει ανοχή σ' όσους ζουν στην άγνοια και στην πλάνη, αφού κι ο ίδιος έχει ανθρώπινες αδυναμίες. ³ Εξαιτίας τους είναι υποχρεωμένος να προσφέρει, όπως για το λαό, έτσι και για τον εαυτό του, θυσίες για τη συγχώρηση των αμαρτιών. ⁴ Επίσης, κανένας δεν παίρνει μόνος του αυτή την τιμή, αλλά όταν τον καλέσει ο Θεός, όπως ακριβώς κάλεσε τον *Ααρών.

⁵ Έτσι κι ο Χριστός, δεν τίμησε ο ίδιος τον εαυτό του με το αξίωμα του αρχιερέα, αλλά του το έδωσε εκείνος που του είπε:

*Εσύ είσαι ο *Υιός μου,*

εγώ σήμερα σε γέννησα.

⁶ Σ' ένα άλλο σημείο η *Γραφή λέει:

*Εσύ είσαι *ιερέας για πάντα*

*όπως ο *Μελχισεδέκ.*

⁷ Ο Χριστός, κατά τη διάρκεια της επίγειας ζωής του, με δυνατές κραυγές και δάκρυα απηύθησε προσευχές και ικεσίες στο Θεό, που μπορούσε να τον σώσει από το θάνατο. Και εισακούστηκε από το Θεό για την ευλάβειά του. ⁸ Αν και ήταν Υιός, έμαθε μέσα από τα παθήματά του την υπακοή. ⁹⁻¹⁰ Έτσι ολοκλήρωσε το έργο κι ανακηρύχθηκε από το Θεό αρχιερέας, όπως ο Μελχισεδέκ, κι έγινε η αιτία να σωθούν για πάντα όλοι όσοι υπακούνε σ' αυτόν.

Συμβουλές για εμμονή στην πίστη

¹¹ Γι' αυτό το θέμα, πολλά μπορούμε να

4,7 3,7-8 4,8 Δτ 31,7 Ιησ 22,4 4,10 4,4 4,12 Α΄ Πε 1,23 Ησ 55,11 Απ 1,16 Ησ 49,2 Σολ 18,16 Εφ 6,17 Ιω 12,48 Ιερ 17,10 4,14 2,17-18 3,1· 5,1,4-6 7,24-28· 8,3· 9,7 11 8,1 5,8 4,15 2,18 5,2 7,26 9,12 Α΄ Ιω 3,5 4,16 10,19 5,1 4,14 5,2 2,17-18 4,15· 7,28 5,3 7,27 9,7· Άευ 9,7 16,6 15 5,4 Εξ 28,1 5,5 1,5α 5,6 Ψλ 110,4 Εβρ 6,20 5,7 Μτ 26,36-46 5,8 1· 2 4,14 6,4-6 7,3 28 10,29 Ιω 1,34 Εβρ 4,15· Φιλ 2,8 5,9 7,27 5,10 5,6 6,20

σας πούμε. Είναι όμως δύσκολο να εξηγηθούν, γιατί δε δείχνετε προθυμία να τα καταλάβετε. ¹²Εσείς έπρεπε να ήσασταν δασκαλοι έπειτα από τόσον καιρό. Παρ' όλα αυτά έχετε πάλι ανάγκη να διδαχτείτε και τα βασικά ακόμα στοιχεία του λόγου του Θεού. Κατανήσατε να έχετε ανάγκη από γάλα κι όχι από στέρεη τροφή. ¹³Γιατί όποιος τρέφεται με γάλα δεν έχει την πείρα να διακρίνει το καλό από το κακό, αφού είναι ακόμα νήπιος. ¹⁴Η στέρεη τροφή είναι για τους ωρίμους, οι οποίοι με τη συνεχή χρήση έχουν εξασκήσει τα αισθητήρια όργανά τους, για να μπορούν να διακρίνουν το καλό απ' το κακό.

6 Ας αφήσουμε λοιπόν τις στοιχειώδεις χριστιανικές διδασκαλίες κι ας προχωρήσουμε προς την τελειότητα. Ας μην κάνουμε πάλι λόγο για μετάνοια από νεκρά έργα, για πίστη στο Θεό, ²για διδασκαλία σχετικά με το βάπτισμα, για τη χειροθεσία, για την ανάσταση των νεκρών και για την αιώνια κρίση. ³Θα το κάνουμε βέβαια κι αυτό, αν το επιτρέπει ο Θεός. ⁴Είναι αδύνατο αυτούς που μια φορά φωτίστηκαν, γεύτηκαν τη δωρεά του Θεού, δέχτηκαν τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, ⁵γεύτηκαν την ομορφιά του λόγου του Θεού και τις θαυματουργικές ενέργειες που προμηνάνε πως έρχεται η βασιλεία του Θεού, ⁶και παρ' όλα αυτά πρόδωσαν την πίστη τους, είναι αδύνατο να τους κάνουν να ξαναεπιστρέψουν στο Θεό με τη μετάνοια, τη στιγμή που με τη συμπεριφορά τους ξανασταυρώνουν και διαπομπεύουν τον *Υίο του Θεού. ⁷Η γη, η οποία ρουφάει τη βροχή που συχνά πέφτει πάνω της και γεννάει για τους καλλιεργητές της χρήσιμα χορταρικά, δέχεται την ευλογία του Θεού. ⁸Όταν όμως βλασταίνει αγκάθια και τριβόλια είναι άχρηστη, και η κατάρα πλησιάζει πάνω της: το τέλος της θα 'ναι να παρδοθεί στη φωτιά.

⁹Για σας όμως, αγαπητοί μου, αν και μιλά-

με μ' αυτόν τον τρόπο, έχουμε πειστεί ότι αξίζετε ανώτερα πράγματα, που οδηγούν στη σωτηρία. ¹⁰Γιατί ο Θεός δεν είναι άδικος για να ξεχάσει τα έργα σας και την έμπρακτη αγάπη που δείξατε για χάρη του, με τις υπηρεσίες που προσφέρατε και που προσφέρετε στους αδερφούς χριστιανούς. ¹¹Επιθυμούμε ο καθένας από σας να δείχνει ως το τέλος τον ίδιο ζήλο για να εκπληρωθεί η ελπίδα μας. ¹²Και να μη γίνεστε εκηνηροί, αλλά ν' ακολουθείτε το παράδειγμα αεικίων που με την πίστη και την υπομονή κληρονομούν αυτά που υποσχέθηκε ο Θεός.

Η αμετάκλητη υπόσχεση του Θεού

¹³Όταν ο Θεός έδωσε την υπόσχεσή του στον *Αβραάμ, επειδή δεν υπήρχε ανώτερος για να ορκιστεί, *ορκίστηκε στον εαυτό του*, ¹⁴λέγοντας: *Σου υπόσχομαι ότι θα σ' ευλογήσω και θα σου δώσω πολλούς απογόνους*. ¹⁵Έτσι πήρε ο Αβραάμ την υπόσχεση, και με την υπομονή του πέτυχε την εκπλήρωσή της. ¹⁶Ο άνθρωποι ορκίζονται σε κάποιον ανώτερό τους, κι ο *όρκος δίνει γι' αυτούς τέλος σε κάθε αμφισβήτηση και υποδηλώνει επιβεβαίωση. ¹⁷Ο Θεός, λοιπόν, επειδή ήθελε να δείξει πιο καθαρά σ' αυτούς που θα κληρονομούσαν τα όσα υποσχέθηκε, ότι η απόφασή του ήταν αμετάκλητη, την εγγυήθηκε με όρκο. ¹⁸Για δύο λοιπόν αμετακίνητα πράγματα, για τα οποία είναι αδύνατο να διαψευστεί ο Θεός, εμείς που καταφύγαμε σ' αυτόν οφείλουμε να μείνουμε σταθεροί σ' αυτά που ελπίζουμε. ¹⁹Αυτή μας η ελπίδα μάς ασφαλίζει και μας βεβαιώνει σαν άγκυρα, και μας οδηγεί στα ενδότερα του *καταπετάσματος, ²⁰όπου μπήκε πριν από μας και για χάρη μας ο Ιησούς, *αρχιερέας για πάντα όπως ο *Μελχισεδέκ.

Η ιεροσύνη του Μελχισεδέκ

7 Αυτός ο *Μελχισεδέκ ήταν βασιλιάς της Σαλήμ και *ιερέας του ύψιστου Θεού. Όταν ο *Αβραάμ επέστρεψε από τη νικηφόρα μάχη του κατά των βασιλέων, τον συνάντησε ο Μελχισεδέκ και τον ευλόγησε.² Ο Αβραάμ του έδωσε το ένα δέκατο από τα λάφυρα. Το όνομα Μελχισεδέκ σημαίνει πρώτον «βασιλιάς δικαιοσύνης»· έπειτα είναι και βασιλιάς της Σαλήμ, που σημαίνει «βασιλιάς ειρήνης». ³Κανείς δεν ξέρει τον πατέρα ή τη μητέρα του ή το γενεαλογικό του δένδρο· ούτε πότε γεννήθηκε ή πότε πέθανε. Παραμένει, λοιπόν, ο Μελχισεδέκ παντοτινά ιερέας, και μοιάζει έτσι με τον *Υίο του Θεού.

⁴Σκεφτείτε πόσο μεγάλος ήταν ο Μελχισεδέκ, ώστε ο προπάτοράς μας ο Αβραάμ του έδωσε το ένα δέκατο απ' όλα του τα λάφυρα. ⁵Και όσοι από τους απογόνους του *Λευί γίνονται ιερείς, έχουν εντολή σύμφωνα με το *νόμο να παίρνουν το ένα δέκατο από τη σοδειά του λαού, δηλαδή από τους ομοεθνείς τους, μολοντί κι αυτοί κατάγονται απ' τον Αβραάμ. ⁶Ο Μελχισεδέκ όμως, χωρίς να είναι απόγονος του Λευί, πήρε το ένα δέκατο από τον Αβραάμ και ευλόγησε αυτόν στον οποίο ο Θεός είχε δώσει τις *επαγγελίες. ⁷Αναντίρρητα, αυτός που ευλογεί είναι ανώτερος απ' αυτόν που ευλογείται. ⁸Κι ενώ οι λειυίτες που συγκεντρώνουν τη δέκατη είναι κοινοί θνητοί, ο Μελχισεδέκ, όπως μαρτυρούν οι *Γραφές, ζει. ⁹Θα μπορούσε μάλιστα να πει κανείς πως δίνοντας ο Αβραάμ το ένα δέκατο, έδωσε τη δέκατη και ο Λευί, αυτός δηλαδή που είχε πάρει την εντολή να την εισπράττει. ¹⁰Δεν ήταν βέβαια γεννημένος ακόμα, ήταν όμως στο σώμα του προπάτορά του Αβραάμ, όταν τον τελευταίο τον συνάντησε ο Μελχισεδέκ.

¹¹Αν η λειυιτική ιεροσύνη οδηγούσε στην τελειότητα — γιατί από το νόμο αυτή η ιεροσύνη δόθηκε στο λαό — ποια ανάγκη υπήρχε να εμφανιστεί νέο είδος ιεροσύνης όπως

εκείνη του Μελχισεδέκ; Δεν αρκούσε η ιεροσύνη από τη γενιά του *Ααρών; ¹²Όταν όμως αλλάζει ο φορέας της ιεροσύνης, τότε αναγκαστικά αλλάζει και ο νόμος. ¹³⁻¹⁴Και ο Κύριός μας, για τον οποίο λέγονται τα παραπάνω, ανήκε σε άλλη φυλή, απ' την οποία κανείς δεν υπηρέτησε ως ιερέας το *θυσιαστήριο. Όλοι ξέρουμε πως γεννήθηκε απ' τη φυλή *Ιουδα, για την οποία ο Μωυσής δεν έκανε καθόλου λόγο για ιεροσύνη.

Ο Ιησούς είναι ο δεύτερος Μελχισεδέκ

¹⁵Αυτό γίνεται ακόμη σαφέστερο· εμφανίζεται ένας άλλος ιερέας, όμοιος με το Μελχισεδέκ, ¹⁶όχι σύμφωνα με τις επιταγές του ανθρώπινου νόμου, αλλά με τη δύναμη που δίνει μια δίχως τελειωμό ζωή. ¹⁷Όπως μαρτυρεί η *Γραφή,

*Εσύ είσαι ιερέας για πάντα
όπως ο Μελχισεδέκ.*

¹⁸Οι παλιές διατάξεις λοιπόν καταργούνται, γιατί ήταν ανίσχυρες και άχρηστες, ¹⁹αφού ο νόμος δεν οδήγησε τίποτα στην τελειότητα. Προσφέρεται όμως μια καλύτερη ελπίδα, με την οποία εμείς μπορούμε να πλησιάσουμε το Θεό.

²⁰⁻²²Επιπλέον, ο Ιησούς έγινε και εγγυητής ανώτερης *διαθήκης, αφού στην περίπτωση του έχουμε *όρκο του Θεού. Γιατί, ενώ οι ιερείς γίνονται χωρίς τέτοιο όρκο εκ μέρους του Θεού, στη δική του περίπτωση έχουμε όρκο, με τα λόγια που απευθύνονται σ' αυτόν:

*Ορκίστηκε ο Κύριος
και δε θα αθετήσει τον όρκο του:
«εσύ είσαι ιερέας για πάντα
όπως ο Μελχισεδέκ».*

²³Κι ενώ οι άλλοι ιερείς ήταν πολλοί, γιατί ο θάνατος τους εμπόδιζε να παραμένουν αιώνια, ²⁴ο Ιησούς, επειδή παραμένει αιώνιος, έχει ιεροσύνη που δε μεταβιβάζεται. ²⁵Γι' αυτό μπορεί να σώζει για πάντα όσους μέσω αυτού πλησιάζουν το Θεό. Ζει αιώνια, για να μεσιτεύει γι' αυτούς.

²⁶Τέτοιος, λοιπόν, *αρχιερέας μάς χρεια-

ζόταν· *άγιος, άκακος, αφεγάδιαστος, χωρίς καμιά σχέση με την ανθρώπινη αμαρτία, ο οποίος ανέβηκε πάνω από τα ουράνια. ²⁷ Αυτός δεν έχει ανάγκη, όπως οι άλλοι αρχιερείς, να προσφέρει καθημερινά *θυσίες, πρώτα για τις δικές του αμαρτίες, κι ύστερα για τις αμαρτίες του λαού. Αυτό το έκανε μια για πάντα, προσφέροντας τον ίδιο τον εαυτό του. ²⁸ Ο νόμος εγκαθιστά αρχιερείς ανθρώπους με ατέλειες. Τα λόγια όμως του όρκου, ο οποίος δόθηκε μετά το νόμο, εγκαθιστούν αρχιερέα τον Υιό, που είναι και παραμένει αιώνια τέλειος.

Ο Ιησούς είναι ανώτερος αρχιερέας

8 Το βασικό στοιχείο των όσων είπαμε είναι πως εμείς έχουμε *αρχιερέα τέτοιον, που ανέβηκε στα ουράνια και κάθεται στα *δεξιά της μεγαλοσύνης του Θεού. ² Ως αρχιερέας υπηρετεί στα *άγια των αγίων και στην αληθινή *σκηνή του Μαρτυρίου, την οποία δεν την έστησε άνθρωπος, αλλά ο Θεός. ³ Κάθε αρχιερέας εγκαθίσταται για να προσφέρει στο Θεό δώρα και *θυσίες· γι' αυτό είναι απαραίτητο να έχει κι αυτός κάτι να προσφέρει. ⁴ Αν βέβαια ο Χριστός ήταν κάτω στη γη, δε θα ήταν καν ιερέας, αφού υπάρχουν *ιερείς που προσφέρουν σύμφωνα με το *νόμο τα δώρα. ⁵ Η λατρεία που προσφέρουν οι ιερείς είναι απεικόνιση και σκιά της επουράνιας λατρείας, σύμφωνα με την εντολή που ο Θεός έδωσε στο Μωυσή, όταν θα έστηνε τη σκηνή. *Πρόσεξε*, του είπε ο Θεός, *να τα κάνεις όλα σύμφωνα με τον τύπο που σου υποδείχτηκε πάνω στο βουνό*. ⁶ Τώρα όμως η υπηρεσία που ανέλαβε ο Ιησούς είναι τόσο ανώτερη από εκείνη των ιερέων, όσο ανώτερη είναι και η *διαθήκη για την οποία αυτός μεσιτεύει και η οποία βασιζέται σε ανώτερες υποσχέσεις.

⁷ Αν η πρώτη εκείνη διαθήκη ήταν τέλεια, δε θα υπήρχε ανάγκη για δεύτερη. ⁸ Γιατί ο Θεός στη *Γραφή κατηγορεί τους Ισραηλι-

τες, λέγοντας:

*Έρχονται μέρες, λέει ο Κύριος, που θα συνάψω καινούρια διαθήκη με το λαό του *Ισραήλ και το λαό του *Ιούδα
⁹αυτή δεν θα είναι όμοια με τη διαθήκη που έκανα με τους προπάτορές τους, τότε που τους πήρα από το χέρι και τους έβγαλα από την Αίγυπτο. Εκείνοι όμως δεν έμειναν πιστοί στη διαθήκη μου, κι εγώ τους εγκατέλειψα, λέει ο Κύριος.*

¹⁰*Η διαθήκη που θα συνάψω με το λαό του Ισραήλ μετά τις μέρες εκείνες, λέει ο Κύριος, είναι η εξής:*

Θα τοποθετήσω το νόμο μου μέσα στο νου τους και θα χαράξω τις εντολές του μέσα στις καρδιές τους.

Εγώ θα είμαι γι' αυτούς Θεός, κι αυτοί θα είναι ο λαός μου.

¹¹*Τότε δεν θα διδάσκει ο καθένας το συμπατριώτη του, ούτε θα λέει ο καθένας στον αδερφό του «έλα να γνωρίσεις τον Κύριο», γιατί όλοι θα με γνωρίζουν, από τον μικρότερο ως τον μεγαλύτερο.*

¹²*Θα συγχωρήσω την ανυπακοή τους και θα ξεχάσω πια τις αμαρτίες τους και τις ανομίες τους.*

¹³Το να μιλάει για «καινούρια διαθήκη», σημαίνει πως έχει κάνει παλιά την πρώτη. Ό,τι παλιώνει και γερνάει κοντεύει να εξαφανιστεί.

Η θυσία του Χριστού αποτελεί τη νέα διαθήκη του Θεού

9 Φυσικά, η πρώτη *διαθήκη είχε λατρευτικές διατάξεις κι ένα γήινο *θυσιαστή-

ριο. ²Κατασκευάστηκε δηλαδή το πρώτο μέρος της *σκηνής, που λεγόταν «*άγια», στο οποίο υπήρχε η *λυχνία, η τράπεζα και οι άρτοι της *προθέσεως. ³Πίσω από το δεύτερο *καταπέτασμα ήταν το δεύτερο μέρος της σκηνής, που λεγόταν «*άγια των αγίων». ⁴Εκεί υπήρχε το χρυσό θυσιαστήριο του *θυμιάματος και η *κιβωτός της διαθήκης, σκεπασμένη γύρω γύρω με χρυσάφι, μέσα στην οποία υπήρχε η χρυσή στάμνα με το *μάννα, το ραβδί του *Ααρών, που είχε βλαστήσει θαυματουργικά, και οι δύο πλάκες για τις διατάξεις της διαθήκης. ⁵Πάνω από την κιβωτό υπήρχαν αστραφτερά *χερουβίμ, που σκέπαζαν με τα φτερά τους το *ίλαστήριο. Για όλα αυτά δεν είναι ανάγκη τώρα να μιλήσουμε λεπτομερειακά.

⁶Το θυσιαστήριο είχε τέτοια διάταξη, ώστε στο πρώτο μέρος της σκηνής να μπαίνουν πάντοτε οι *ιερείς και να επιτελούν τις ιεροτελεστίες. ⁷Στο δεύτερο όμως μέρος μπαίνει μόνον ο *αρχιερέας μία φορά το χρόνο, φέρνοντας μαζί του *αίμα, που το προσφέρει για τον εαυτό του και για τις αμαρτίες που από άγνοια έχει διαπράξει ο λαός. ⁸Με τη διάταξη αυτή, το Άγιο Πνεύμα ήθελε να υποδηλώσει ότι, όσο υπήρχε η πρώτη σκηνή, δεν είχε ακόμη φανερωθεί ο δρόμος που οδηγούσε στα άγια των αγίων. ⁹Η πρώτη σκηνή συμβολίζει τη σημερινή εποχή κατά την οποία εξακολουθούν να προσφέρονται *θυσίες και δώρα, που όμως δεν είναι σε θέση να οδηγήσουν στην εσωτερική τελειότητα αυτούς που τα προσφέρουν. ¹⁰Κι αυτό, γιατί αναφέρονται μόνο σε φαγητά και ποτά και σε διάφορες *καθάρσεις, διατάξεις δηλαδή για το σώμα, που ισχύουν ωστόσο έρθει η ώρα της ανακαινίσεως.

¹¹Αντίθετα, ο Χριστός ήρθε ως αρχιερέας των αγαθών πραγμάτων που προσμένουμε. Η σκηνή στην οποία μπήκε είναι ανώτερη και τελειότερη. Δεν είναι ανθρώπινο κατα-

σκευάσμα, μέρος δηλαδή αυτής της δημιουργίας. ¹²Ο Χριστός μπήκε μια για πάντα στα άγια των αγίων, για να προσφέρει αίμα όχι ταύρων και μοσχαριών, αλλά το δικό του αίμα· κι έτσι μας εξασφάλισε την αιώνια σωτηρία. ¹³Το αίμα των ταύρων και των τράγων, και το ράντισμα με τη στάχτη του δαμαλιού εξαγνίζουν τους θρησκευτικά *ακάθαρτους καθαρίζοντάς τους εξωτερικά. ¹⁴Πόσο μάλλον το αίμα του Χριστού! Αυτός, έχοντας το *Πνεύμα του Θεού, πρόσφερε τον εαυτό του άψογη θυσία στο Θεό, κι έτσι θα καθαρίσει τη συνειδησή μας από τα έργα που οδηγούν στο θάνατο, για να μπορούμε να λατρεύουμε τον αληθινό Θεό.

¹⁵Γι' αυτόν το λόγο ο Χριστός είναι μεσίτης μιας νέας διαθήκης, σύμφωνα με την οποία όσοι έχουν κληθεί να μετάρχουν στην αιώνια *κληρονομία θα πάρουν το μερίδιο που τους υποσχέθηκε. Αυτό μπορεί να γίνει, επειδή ο Χριστός πέθανε για μας, κι ο θάνατός του μας απόλαξε από τις παραβάσεις, που είχαν τελεσθεί την εποχή της πρώτης διαθήκης. ¹⁶Διαθήκη υπάρχει όταν έχει πιστοποιηθεί ο θάνατος του διαθέτη. ¹⁷Μια διαθήκη ισχύει μόνο μετά το θάνατο· δεν έχει ποτέ ισχύ όσο ζει ο διαθέτης. ¹⁸Γι' αυτό, ούτε και η πρώτη διαθήκη εγκαινιάστηκε δίχως αίμα. ¹⁹Όταν ο Μωυσής απήγγελε όλες τις εντολές του νόμου μπροστά σ' ολόκληρο το λαό, πήρε αίμα μοσχαριών και τράγων, μαζί με νερό, και ράντισε με κόκκινο μαλλί και *ύσσωπο το ίδιο το βιβλίο και ολόκληρο το λαό λέγοντας: ²⁰«Αυτό είναι το αίμα της διαθήκης την οποία σας όρισε ο Θεός». ²¹Με τον ίδιο τρόπο ράντισε με το αίμα τη σκηνή και όλα τα λατρευτικά σκεύη. ²²Όλα σχεδόν, σύμφωνα με το νόμο, καθαρίζονται με αίμα· και δεν υπάρχει συγχώρηση αμαρτιών χωρίς να χυθεί αίμα.

9,2 8,5 9,11-12 Εξ 26,1-30 Εξ 25,31-39 Εξ 25,23-30 9,3 Εξ 26,31-33 Λευ 16,2· Εβρ 6,19 9,7 12 10,20 9,4 Εξ 30,1-6 Εξ 25,10-16 Εξ 16,32-35· Αρ 17,21-25 Εξ 25,16 9,5 Εξ 25,18-22 9,6 Αρ 18,2-6 Εβρ 10,11 9,7 5,3· 9,25· 13,11 Λευ 16,2-16 9,9 9,2 7,19 9,10 Λευ 11 15 Αρ 19 9,11 4,14 9,12 7,27· 10,4· Λευ 16,14-16 Εβρ 9,25 12,24 13,12 20 Μτ 26,28 Ρωμ 3,25-26 Α· Πε 1,2 18-19 Α· Ιω 1,7 9,13 Αρ 19,1-10.17 9,14 Ρωμ 6,20-23 8,2 9,15 8,6 9,19-20 Εξ 24,6-8 Εβρ 9,12-13 Λευ 14,4 6· Αρ 19,6 9,22 Λευ 17,11

Η θυσία του Χριστού είναι ανώτερη και μοναδική

²³ Όλα όσα συμβολίζουν την ουράνια πραγματικότητα ήταν ανάγκη να καθαρίζονται με τον παραπάνω τρόπο. Τα ίδια όμως τα επουράνια απαιτούν θυσίες ανώτερες απ' αυτές. ²⁴ Γιατί ο Χριστός δεν μπήκε στα άγια των αγίων που έχτισαν άνθρωποι και που είναι απεικόνιση του ουράνιου θυσιαστηρίου, αλλά στον ίδιο τον ουρανό, για να παρουσιαστεί τώρα μπροστά στο Θεό, μεσιτεύοντας για μας. ²⁵ Ούτε προσφέρει πολλές φορές θυσία τον εαυτό του, όπως συμβαίνει με τον *αρχιερέα που εισέρχεται κάθε χρόνο στα άγια των αγίων και προσφέρει ξένο αίμα. ²⁶ Διαφορετικά ο Χριστός θα έπρεπε να είχε πεθάνει πολλές φορές από καταβολής κόσμου. Ενώ τώρα φανερώθηκε μια για πάντα στο τέλος των αιώνων και κατήγγησε με τη θυσία του την αμαρτία. ²⁷ Οι άνθρωποι μία φορά πεθαίνουν κι ύστερα κρίνονται από το Θεό. ²⁸ Έτσι κι ο Χριστός, αφού θυσιάστηκε μία φορά για να σηκώσει πάνω του τις αμαρτίες όλων μας, θα εμφανιστεί για δεύτερη φορά, όχι για ν' αντιμετωπίσει την αμαρτία, αλλά για να σώσει αυτούς που τον προσμένουν.

Η θυσία του Χριστού κατέργησε τις ιουδαϊκές θυσίες

10 Αφού ο *νόμος αποτελεί σκιά των μελλοντικών αγαθών κι όχι την ίδια την εικόνα της πραγματικότητας, δεν μπορεί ποτέ να οδηγήσει στην τελειότητα αυτούς που διαρκώς κάθε χρόνο προσέρχονται για να προσφέρουν τις ίδιες *θυσίες. ² Αλλιώς, αυτές θα είχαν πάψει να προσφέρονται. Γιατί, αν είχαν μία φορά καθαριστεί όσοι λάτρευαν μ' αυτόν τον τρόπο το Θεό, δε θα είχαν πια καμιά συναίσθηση ενοχής για τις αμαρτίες τους. ³ Με τις θυσίες όμως αυτές γίνεται κάθε χρόνο υπόμνηση των αμαρτιών, ⁴ γιατί το αίμα των ταύρων και των τράγων δεν έχει τη δύναμη να αφαιρεί αμαρτίες.

⁵ Γι' αυτό, κατά τον ερχομό του στον κόσμο ο Χριστός είπε στο Θεό:

*Δε θέλεις θυσίες και *προσφορές,
αλλά μου ετοιμάσες ανθρώπινο σώμα.*

⁶ Δε σου αρέσουν *ολοκαυτώματα
και θυσίες για συγχώρηση αμαρτιών.

⁷ Τότε είπε: «να με, Θεέ, έρχομαι
να κάνω το θέλημά σου,
όπως είναι γραμμένο για μένα
στο νόμο».

⁸ Αφού είπε πρώτα «δε θέλεις θυσίες και προσφορές» και «δε σου αρέσουν ολοκαυτώματα και θυσίες για συγχώρηση αμαρτιών», που προσφέρονται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, ⁹ ύστερα είπε: «Να με, έρχομαι να κάνω το θέλημά σου». Αναίρει δηλαδή τις παλαιές θυσίες και τις αντικαθιστά με τη δική του. ¹⁰ Εξαιτίας αυτού του «θελήματος» έχουμε εξαγνιστεί μια για πάντα με την προσφορά του σώματος του Ιησού Χριστού.

¹¹ Όλοι οι *ερείς λειτουργούν καθημερινά και προσφέρουν πολλές φορές τις ίδιες θυσίες, που όμως ποτέ δεν μπορούν να εξαλείψουν αμαρτίες. ¹² Αντίθετα, ο Ιησούς πρόσφερε για τις αμαρτίες μία θυσία για πάντα, κι έπειτα κάθισε στα *δεξιά του Θεού. ¹³ από τότε περιμένει, ωστόσο υποταχθούν κάτω από τα πόδια του οι εχθροί του. ¹⁴ Γιατί με μία μόνο προσφορά οδήγησε στην τελειότητα για πάντα αυτούς που εξαγνίστηκαν με το αίμα του.

¹⁵ Αυτό μας το επιβεβαιώνει και το Άγιο Πνεύμα. Στην αρχή λέει:

*¹⁶ Η *διαθήκη που θα συνάψω μαζί τους,
μετά τις ημέρες εκείνες,
λέει ο Κύριος,
είναι η εξής:*

*Θα τοποθετήσω το νόμο μου μέσα
στις καρδιές τους
και θα χαράξω τις εντολές του
μέσα στο νου τους.*

¹⁷ Στη συνέχεια όμως προσθέτει:

*Και θα ξεχάσω πια τις αμαρτίες τους
και τις παρανομίες τους.*

¹⁸Είναι φανερό πως όπου υπάρχει συγχώρηση αμαρτιών δε χρειάζεται θυσία γι' αυτές.

Προτροπές και προειδοποιήσεις

¹⁹Το *αίμα του Ιησού, λοιπόν αδερφοί μου, μας δίνει θάρρος να μπαίνουμε στα *άγια των αγίων ²⁰από το νέο δρόμο που οδηγεί στη ζωή. Αυτόν μας τον εγκαινίασε πρόσφατα ο Ιησούς με το *καταπέτασμα, δηλαδή με το σώμα του. ²¹Έτσι έχουμε ένα μεγάλο ιερέα επικεφαλής του οίκου του Θεού. ²²Γι' αυτό, ας προχωρήσουμε με ειλικρινή διάθεση και με βεβαιότητα στην πίστη μας, με την καρδιά καθαρή από τις κακές διαθέσεις και με το σώμα πλυμένο με καθαρό νερό. ²³Ας μένουμε σταθεροί στην ελπίδα που ομολογούμε, γιατί εκείνος που έδωσε τις υποσχέσεις κρατάει το λόγο του. ²⁴Ας φροντίζουμε ο ένας τον άλλο παροτρύνοντάς τον στην αγάπη και στα καλά έργα. ²⁵Ας μην εγκαταλείψουμε τις θρησκευτικές μας συνάξεις, όπως συνηθίζουν μερικοί, αλλά ας ενισχύει ο ένας τον άλλο, τώρα μάλιστα που βλέπετε να πλησιάζει η *ημέρα του Κυρίου.

²⁶Γιατί, αν ζούμε στην αμαρτία με τη θέλησή μας παρ' όλο που γνωρίσαμε καλά την αλήθεια, δεν απομένει πια καμιά θυσία για τη συγχώρηση των αμαρτιών μας. ²⁷Αντίθετα, μας περιμένει φοβερή κρίση και τρομερή φωτιά, που θα καταφέρει αυτούς που είναι αντίθετοι στο Θεό. ²⁸Αν κανείς παραβεί το Μωσαϊκό νόμο θανατώνεται χωρίς έλεος, άμα καταθέσουν δυο ή τρεις μάρτυρες. ²⁹Σκεφτείτε πόσο αυστηρότερη τιμωρία αξίζει εκείνος που εξευτέλισε τον *Υίο του Θεού, που θεώρησε χωρίς αξία το αίμα της νέας διαθήκης με το οποίο εξαγνίστηκε, και που εξύβρισε το Άγιο Πνεύμα το οποίο του δώρισε τη χάρη. ³⁰Ξέρουμε ποιος είναι αυτός που είπε: *Σ' εμένα ανήκει η εκδίκηση,*

εγώ θα ανταποδώσω, λέει ο Κύριος, και το άλλο: *Ο Κύριος θα κρίνει το λαό του.* ³¹Είναι φοβερό να πέσει κανείς στα χέρια του αληθινού Θεού.

³²Να θυμάστε τις μέρες που πέρασαν, τότε που γνωρίσατε την αλήθεια κι αγωνιστήκατε και υπομείνατε πολλά παθήματα. ³³Άλλους από σας τους διαπόμπευαν με βρισιές και διωγμούς κι άλλοι συμπαραστεκόσασταν σ' εκείνους που περνούσαν τέτοιες στιγμές. ³⁴Συμπάσχατε μ' εμένα το φυλακισμένο^β κι αντιδρούσατε με χαρά όταν άρπαζαν τα υπάρχοντά σας, γιατί ξέρατε πως είχατε καλύτερη και μόνιμη περιουσία. ³⁵Μη χάσετε, λοιπόν, το θάρρος σας, που θα ανταμειφθεί πλουσιοπάροχα. ³⁶Χρειάζεστε υπομονή για να κάνετε το θέλημα του Θεού και να καρπωθείτε αυτό που υποσχέθηκε. ³⁷Όπως λέει η *Γραφή:

*Λίγο ακόμη, και φτάνει ο ερχόμενος·
δε θ' αργήσει.*

³⁸*Ο δίκαιος εξαιτίας της πίστεώς του
θα ζήσει·
αν όμως δειλιάσει,
θα δυσαρσηθώ μ' αυτόν.*

³⁹Εμείς όμως δεν είμαστε από κείνους που υποχωρούν και χάνονται, αλλά απ' αυτούς που πιστεύουν και σώζονται.

Οι ήρωες της πίστεως

11 Πίστη σημαίνει σιγουριά γι' αυτά που ελπίζουμε και βεβαιότητα γι' αυτά που δε βλέπουμε. ²Μ' αυτήν απέκτησαν και οι προπάτορές μας την καλή μαρτυρία.

³Με την πίστη καταλαβαίνουμε ότι ο Θεός με το λόγο του δημιούργησε το σύμπαν κι ότι, συνεπώς, καθετί που βλέπουμε δημιουργήθηκε από κάτι που δε φαίνεται.

⁴Επειδή ο *Άβελ πίστευε στο Θεό, πρόσφερε καλύτερη θυσία απ' τον Κάιν· μ' αυτή

*β*μ' εμένα το φυλακισμένο Σύμφωνα με άλλα χειρ. «με τους φυλακισμένους»

10,19 4,16 9,8 10,20 9,3 Μτ 27,51 Εβρ 9,14-15 2,14-15 Ιω 14,6 10,21 4,14 3,6 10,22 Ιεζ 36,25 Εφ 5,26 10,23 3,6 10,24 13,1 10,26 6,4-6 10,27 Ησ 26,11 10,28 Δτ 19,15 Β' Κορ 13,1 10,29 5,8 9,12 2,3 Μτ 12,31 10,30 Δτ 32,35 Δτ 32,36 10,32-34 6,10 10,33 Α' Κορ 4,9 10,34 11,26 13,14 10,35-36 6,11-12 3,6 10,37-38 Αβ 2,3-4 10,38 Ρωμ 1,17 Γαλ 3,11 11,1 Ρωμ 8,24 Β' Κορ 4,18 11,3 Γεν 1,1 Ψλ 33,6,9 Β' Μακ 7,28 Ρωμ 4,17 Β' Κορ 4,18 11,4 Γεν 4,3-10

την πίστη θεωρήθηκε δίκαιος από το Θεό, που έδωσε τη μαρτυρία του πάνω στα δώρα του, και μ' αυτήν, αν και πεθαμένος, μάς μιλάει ακόμη. ⁵Επειδή πίστευε ο Ενώχ στο Θεό, μεταφέρθηκε στον ουρανό και δε γνώρισε θάνατο· *δεν τον έβρισκε κανείς στον κόσμο, γιατί τον είχε μεταθέσει ο Θεός.* Η Γραφή μαρτυρεί ότι πριν από τη μετάστασή του ο Ενώχ *είχε ευαρεστήσει το Θεό.* ⁶Χωρίς όμως πίστη είναι αδύνατο να ευαρεστήσει κανείς το Θεό, γιατί αυτός που τον πλησιάζει πρέπει να πιστεύει ότι υπάρχει Θεός και ότι ανταμειβεί όσους τον αποζητούν. ⁷Χάρη στην πίστη του ο Νώε, μολονότι δεν έβλεπε ακόμη τα πράγματα για τα οποία τον είχε προειδοποιήσει ο Θεός, υπάκουσε σ' αυτόν και κατασκεύασε την κιβωτό, για να σώσει την οικογένειά του. Έτσι κληρονόμησε από το Θεό τη δικαιοσύνη που προέρχεται από την πίστη, και με την πίστη απέδειξε πόσο αξίως καταδίκης ήταν ο κόσμος.

⁸Με την πίστη ο *Αβραάμ υπάκουσε στο Θεό, που τον καλούσε να φύγει για τη χώρα που θα κληρονομούσε, κι έφυγε χωρίς να ξέρει πού πηγαίνει. ⁹Με πίστη εγκαταστάθηκε στη γη που του είχε υποσχεθεί ο Θεός, ξένος σε άγνωστη χώρα, ζώντας σε σκηνές με τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, που κι αυτοί ήταν *κληρονόμοι της ίδιας υποσχέσεως. ¹⁰Κι αυτό, γιατί περίμενε την πόλη που θα είχε στέρα θεμέλια και που αρχιτέκτονας και δημιουργός της θα ήταν ο Θεός. ¹¹Με την πίστη του Αβραάμ απέκτησε ακόμα και η Σάρρα την ικανότητα να δεχτεί το σπέρμα και να γεννήσει παρά τη μεγάλη ηλικία της, επειδή ο Αβραάμ θεώρησε αξιόπιστο το Θεό, που του το υποσχέθηκε. ¹²Έτσι, από έναν άνθρωπο που μάλιστα δεν μπορούσε πια να τεκνοποιήσει, ήρθαν στη ζωή απόγονοι αμέτρητοι *όπως τα άστρα του ουρανού, αναρίθμητοι όπως η άμμος στην ακροθαλασσιά.*

¹³Όλοι αυτοί πέθαναν μ' εμπιστοσύνη στο

Θεό, χωρίς να έχουν μπει στη γη της επαγγελίας· απλώς την είδαν από μακριά, τη χαιρέτησαν και διακήρυξαν ότι είναι *ξένοι και περαστικοί πάνω στη γη.* ¹⁴Ασφαλώς, όσοι εκφράζονται έτσι δείχνουν πως επιζητούν μια μόνιμη πατρίδα. ¹⁵Γιατί, αν είχαν το νου τους πίσω, στη χώρα απ' όπου είχαν φύγει, θα είχαν βρει μια ευκαιρία να ξαναγυρίσουν. ¹⁶Τώρα όμως λαχταρούν μια καλύτερη πατρίδα, δηλαδή την επουράνια. Γι' αυτό και δεν ντρέπεται ο Θεός να λέγεται Θεός τους· γιατί τους έχει ετοιμάσει μια μόνιμη πολιτεία.

¹⁷Με την πίστη πρόσφερε ο Αβραάμ τον Ισαάκ, όταν δοκιμάστηκε από το Θεό. Αυτός που πήρε τις υποσχέσεις του Θεού πρόσφερε θυσία το μονάκριβο γιο του, ¹⁸μολονότι του είχε ειπωθεί: *Από τον Ισαάκ θα προέλθουν οι απόγονοί σου.* ¹⁹Ο Αβραάμ σκέφτηκε πως ο Θεός μπορούσε και τους νεκρούς να ξαναφέρει στη ζωή. Μπορούμε, λοιπόν, να πούμε πως στην ουσία ο Αβραάμ πήρε το γιο του πίσω από τους νεκρούς. ²⁰Με την πίστη έδωσε ο Ισαάκ στον Ιακώβ και στον Ησαύ τις ευλογίες του, οι οποίες αναφέρονταν σε υποσχέσεις που επρόκειτο να εκπληρωθούν. ²¹Με την πίστη ο Ιακώβ, όταν πέθαινε, ευλόγησε και τους δυο γιους του Ιωσήφ και *προσκύνησε το Θεό ακουμπώντας στην άκρη του ραβδιού του.* ²²Επειδή πίστευε ο Ιωσήφ, όταν πέθαινε, μίλησε για την έξοδο των Ισραηλιτών κι έδωσε εντολές για τα οστά του.

²³Με την πίστη οι γονείς του Μωυσή τον έκρυβαν για τρεις μήνες μετά τη γέννησή του· είδαν ότι το βρέφος ήταν πολύ χαριτωμένο, και δε φοβήθηκαν τη διαταγή του βασιλιά.

²⁴Με την πίστη ο Μωυσής, *όταν πια μεγάλωσε,* αρνήθηκε να ονομάζεται γιος της κόρης του Φαραώ· ²⁵προτίμησε να υποφέρει μαζί με το λαό του Θεού, παρά ν' απολαμβάνει την πρόσκαιρη αμαρτωλή ζωή. ²⁶Θεώρη-

σε μεγαλύτερο πλούτο από τους θησαυρούς της Αιγύπτου τον εξευτελισμό, σαν εκείνον που υπέφερε ο Χριστός, γιατί απέβλεπε στην ανταπόδοση. ²⁷ Με την πίστη εγκατέλειψε την Αίγυπτο, χωρίς να φοβηθεί την οργή του βασιλιά, γιατί παρέμενε σταθερός στην πίστη του στον αόρατο Θεό, σαν να τον έβλεπε. ²⁸ Με την πίστη γιόρτασε το *Πάσχα και έκανε το ραντισμό του *αίματος, για να μη θίξει ο εξολοθρευτής *άγγελος τα *πρωτότοκα παιδιά των Εβραίων. ²⁹ Με την πίστη πέρασαν την *Ερυθρά Θάλασσα σαν να ήταν στεριά, ενώ οι Αιγύπτιοι, όταν προσπάθησαν, καταποντίστηκαν. ³⁰ Με την πίστη έπεσαν τα τείχη της Ιεριχώ, αφού για επτά μέρες οι Ισραηλίτες βάδιζαν τριγύρω τους. ³¹ Με την πίστη η πόρνη Ραάβ δε χάθηκε μαζί με τους απίστευτους, επειδή είχε δεχτεί φιλικά τους κατασκόπους.

³² Χρειάζεται να συνεχίσω; Δε θα με πάρει ο χρόνος να διηγηθώ για το Γεδεών, το Βαράκ, το Σαμψών, τον Ιεφθάε, το Δαβίδ, το Σαμουήλ και τους *προφήτες. ³³ Με την πίστη κατατρόπωσαν βασιλεία, επέβαλαν το δίκαιο, πέτυχαν την πραγματοποίηση των υποσχέσεων του Θεού, έφραξαν στόματα λεόντων· ³⁴ έσβησαν τη δύναμη της φωτιάς, διέφυγαν τη σφαγή, έγιναν από αδύνατοι ισχυροί, αναδείχτηκαν ήρωες στον πόλεμο, έτρεψαν σε φυγή εχθρικά στρατεύματα· ³⁵ γυναίκες ξαναπήραν πίσω στη ζωή τους ανθρώπους τους, κι άλλοι βασανίστηκαν ως το θάνατο, χωρίς να δεχτούν την απελευθέρωσή τους, γιατί πίστευαν ότι μπορούσαν ν' αναστηθούν σε μια καλύτερη ζωή. ³⁶ Άλλοι δοκίμασαν εξευτελισμούς και μαστιγώσεις, ακόμη και δεσμά και φυλακίσεις. ³⁷ *Λιθοβολήθηκαν, πριονίστηκαν, πέρασαν δοκιμασίες, θανατώθηκαν με μαχαίρι, περιπλανήθηκαν ντυμένοι με προβιές και κατσικίσια δέρματα, έζησαν σε στερήσεις, υπέφεραν

καταπιέσεις, θλίψεις και κακουχίες – ³⁸ ο κόσμος δεν ήταν άξιος να 'χει τέτοιους ανθρώπους – πλανήθηκαν σε ερημιές και βουνά, σε σπηλιές και σε τρύπες της γης.

³⁹ Όλοι οι παραπάνω, παρά την καλή μαρτυρία της πίστης τους, δεν πήραν ό,τι τους υποσχέθηκε ο Θεός. ⁴⁰ Αυτός είχε προβλέψει κάτι καλύτερο για μας, έτσι ώστε να μη φτάσουν εκείνοι στην τελειότητα χωρίς εμάς.

Ο Κύριος μας διαπαιδαγωγεί

12 Έχοντας, λοιπόν, γύρω μας μια τόσο μεγάλη στρατιά μαρτύρων, ας τινάξουμε από πάνω μας κάθε φορτίο, και την αμαρτία που εύκολα μας εμπλέκει, κι ας τρέχουμε με υπομονή το αγώνισμα του δύσκολου δρόμου, που έχουμε μπροστά μας. ² Ας έχουμε τα μάτια μας προσηλωμένα στον Ιησού, που μας έδωσε την πίστη, την οποία και τελειοποιεί. Αυτός, αντί για τη χαρά που θα μπορούσε να έχει, υπέμεινε το σταυρικό θάνατο περιφρονώντας την ατίμωση, και κάθισε στα *δεξιά του θρόνου του Θεού. ³ Αναλογιστείτε, λοιπόν, αυτόν που υπέμεινε μια τέτοια εχθρότητα εναντίον του από μέρους των αμαρτωλών, και μην αποκάμετε και χάσετε το θάρρος σας.

⁴ Στον αγώνα σας κατά της αμαρτίας δεν αντιμετωπίσατε ακόμα το ενδεχόμενο να χύσετε το αίμα σας· ⁵ κι όμως λησμονήσατε τη νοουεσία που σας δόθηκε σαν σε γιους:

*Παιδί μου, μην περιφρονείς
τη διαπαιδαγώγηση*

του Κυρίου,

*και μη χάνεις το θάρρος σου
όταν ελέγχεσαι απ' αυτόν.*

*⁶ Γιατί όποιον ο Κύριος αγαπάει,
τον διαπαιδαγωγεί,
και μαστιγώνει καθένα
που παραδέχεται για παιδί του.*

⁷ Δείξε υπομονή κατά τη διαπαιδαγώγησή

Υαντί. έχει. Ή επειδή είχε υπόψη του τη χαρά που τον περιμένει

11,27 Εβ 2,15 12,41 11,28 Εβ 12,1-14 11,29 Εβ 14,21-29 11,30 Ιησ 6,12-21 11,31 Ιησ 2,11-12 6,21-25 Μτ 1,5 Ιακ 2,25 11,32 Κρ 6,11—8,32 4,6—5,31 13,2—16,31 11,1—12,7 Α' Σαμ 16,1 Α' Βασ 2,11 Α' Σαμ 1,1—25,1 11,33 Κρ 14,6-7 Α' Σαμ 17,34-36 Δν 6,1-27 11,34 Δν 3,23-25 11,35α Α' Βασ 17,17-24 Β' Βασ 4,18-37 11,35β Β' Μακ 6,18—7,42 11,36 Ιερ 20,2 37,15 11,37 Β' Χρ 24,21 11,38 Α' Σαμ 13,6 Α' Μακ 2,29-31 12,1 Α' Κορ 9,24 12,2 2,10 13,13 8,1 12,5-6 Πρμ 3,11-12 Απ 3,19 12,7 Δτ 8,5

σας· ο Θεός σας μεταχειρίζεται σαν παιδιά του. Γιατί ποιο παιδί δεν το διαπαιδαγωγεί ο πατέρας του; ⁸ Αν πάλι δεν έχετε τη διαπαιδαγωγή που έχουν πάρει όλοι, τότε είστε νόθα κι όχι γνήσια παιδιά. ⁹ Επειτα, οι σαρκικοί μας πατέρες μάς διαπαιδαγωγούσαν με τιμωρίες, κι όμως τους σεβόμασταν· δε θα πρέπει πολύ περισσότερο να υποταχθούμε στον Πατέρα των πνευμάτων για να κερδίσουμε την πραγματική ζωή; ¹⁰ Οι πρώτοι μάς διαπαιδαγωγήσαν όπως αυτοί νόμιζαν για λίγο χρόνο· εκείνος για το καλό μας, για να μετάρχουμε στην αγιότητά του. ¹¹ Η διαπαιδαγωγή ποτέ δε φαίνεται στην αρχή να προξενεί χαρά αλλά λύπη· αργότερα, όμως, αποφέρει ειρήνη και δικαιοσύνη σ' αυτούς που διαπαιδαγωγήθηκαν.

¹² Γι' αυτό, λοιπόν, *σηκώστε ψηλά τα κουρασμένα χέρια σας και στεριώστε τα παραλυμένα σας γόνατα.* ¹³ *Ας βαδίσουν σε ίσιους δρόμους τα πόδια σας,* για να μην εξαρθρωθούν τα χωλά μέλη σας, αλλά να γιαιτρευτούν.

Προτροπές και υποδείξεις

¹⁴ Να επιδιώκετε την ειρήνη με όλους· επιδιώκετε και την αγιότητα, χωρίς την οποία κανείς δε θ' αντικρύσει τον Κύριο. ¹⁵ Προσέχετε μήπως κανείς από σας βρεθεί μακριά από τη χάρη του Θεού· *μήπως υπάρχει καμιά ρίζα πίκρας, που θα φυτρώσει και θα προξενήσει ενοχλήσεις,* κι έτσι θα μολυνθούν πολλοί απ' αυτήν. ¹⁶ Μήπως υπάρχει κανέναν πόρνος ή με κοσμικό φρόνημα όπως ο Ησαΐ, ο οποίος για ένα πιάτο φαί *πούλησε τα δικαιώματά του του *πρωτοτόκου.* ¹⁷ Ξέρετε, βέβαια, πως αργότερα, όταν θέλησε να πάρει την ευλογία, αποδοκιμάστηκε. Δεν μπόρεσε ν' αλλάξει τη γνώμη του πατέρα του, αν και το επιδίωξε με δάκρυα.

Η ασύγκριτη ανωτερότητα της ουράνιας Ιερουσαλήμ

¹⁸ Δεν προσήλθατε στο όρος *Σινά, που μπορεί κανείς να το ψηλαφήσει και *που κήκε με φωτιά και καλύφθηκε με ομίχλη, σκοτάδι και θύελλα.* ¹⁹ εκεί ακούστηκε ο ήχος της σάλπιγγας κι η τρομερή εκείνη φωνή *που όσοι την άκουσαν παρακαλούσαν να μην ακούσουν άλλη λέξη.* ²⁰ Δεν μπορούσαν ν' αντέξουν τη διαταγή: *Και θηρίο ακόμη αν αγγίξει το βουνό, θα *λιθοβοληθεί.* ²¹ Ήταν μάλιστα τόσο φοβερό το φαινόμενο, ώστε ο Μωυσής είπε: *Είμαι γεμάτος φόβο και τρόμο.*

²² Αντίθετα, εσείς προσήλθατε στο όρος *Σιών, στην πόλη του αληθινού Θεού, στην επουράνια Ιερουσαλήμ, σε μυριάδες *αγγέλους, ²³ σε πανηγύρι, και σε σύναξη των *πρωτοτόκων υιών του Θεού, που τα ονόματά τους έχουν καταγραφεί στους ουραμούς. Προσήλθατε στο Θεό, που είναι κριτής των πάντων, και σε πνεύματα δικαίων ανθρώπων, που έχουν φτάσει στην τελείωση· ²⁴ και στον Ιησού, μεσίτη νέας *διαθήκης, και σε *αίμα εξαντισμού, που ο Θεός το εισακούει καλύτερα από το αίμα του *Άβελ.

²⁵ Προσέχετε, λοιπόν, να μην αρνηθείτε τη φωνή αυτού που σας μιλάει. Γιατί, αν εκείνοι δεν ξέφυγαν την τιμωρία, όταν αρνήθηκαν ν' ακούσουν εκείνον που τους δίδαξε πάνω στη γη, πολύ περισσότερο δε θα ξεφύγουμε εμείς, αν απαρνηθούμε εκείνον που μας μιλάει από τους ουραμούς. ²⁶ Η φωνή του σάλεψε τότε τη γη· μα τώρα έδωσε τούτη 'δω την υπόσχεση: *«Θα σαλέψω ακόμα μια φορά όχι μόνο τη γη αλλά και τον ουρανό»* ²⁷ Το «ακόμα μια φορά» σημαίνει πως εκείνα που ως δημιουργήματα σαλεύονται θα παραμεριστούν, για να παραμείνουν όσα δεν είναι δυνατό να σαλευτούν. ²⁸ Γι' αυτό ας είμαστε ευγνώμονες που μας προσφέρεται μια ασάλευτη βασιλεία, κι ας

λατρεύουμε το Θεό με τρόπο ευάρεστο, με σεβασμό και με ευλάβεια, ²⁹γιατί ο Θεός μας είναι φωτιά που κατακαίει.

Ηθικά παραγγέλματα

13 Συνεχίστε ν' αγαπάτε ο ένας τον άλλο σαν αδέρφια. ²Μην ξεχνάτε τη φιλοξενία, γιατί μ' αυτήν μερικοί, χωρίς να το ξέρουν, φιλοξένησαν *αγγέλους. ³Να θυμάστε τους φυλακισμένους, σαν να είστε κι εσείς φυλακισμένοι μαζί τους· κι όσους υποφέρουν, γιατί κι εσείς μπορείτε να βρεθείτε στη θέση τους. ⁴Ο γάμος να θεωρείται από όλους σας άγιος τιμής, και η συζυγική κλίνη να είναι αμόλυπτη· γιατί ο Θεός θα καταδικάσει τους πόρνους και τους μοιχούς. ⁵Μην είστε φιλάργυροι· αρκείστε σε όσα έχετε. Όπως είπε ο Θεός: *Δε θα σ' αφήσω μόνον, ούτε θα σ' εγκαταλείψω.* ⁶Έτσι θα μπορούμε με θάρρος να λέμε:

*Ο Κύριος είναι βοηθός μου·
δε θα φοβηθώ.*

Τι μπορεί να μου κάνει ένας άνθρωπος;

⁷Να θυμάστε τους εκκλησιαστικούς ηγέτες σας, που σας μετέδωσαν το λόγο του Θεού· να βλέπετε πώς τέλειωσαν τη ζωή τους και ν' ακολουθείτε το παράδειγμα της πίστης τους. ⁸Ο Ιησούς Χριστός είναι ο ίδιος χτες, σήμερα και για πάντα. ⁹Μην παρασύρεστε από διάφορες ξένες διδασκαλίες. Είναι προτιμότερο να στηρίζετε την καρδιά σας στη χάρη του Θεού παρά σε φαγητά. Όσοι βασίστηκαν σ' αυτά δεν είδαν καμιά ωφέλεια. ¹⁰Εμείς έχουμε ένα *θυσιαστήριο από το οποίο δεν έχουν το δικαίωμα να φάνε όσοι συνεχίζουν να λατρεύουν το Θεό στη *σκηνή. ¹¹Τα σώματα των ζώων, που το *αίμα τους εισάγεται από τον *αρχιερέα στα *άγια των αγίων για τη συγχώρηση των αμαρτιών, καίγονται έξω από το στρατόπεδο. ¹²Γι' αυτό κι ο Ιησούς, για να εξαγνίσει

το λαό του με το ίδιο του το αίμα, θανατώθηκε έξω από την πύλη. ¹³Ας πάμε, λοιπόν, κι εμείς έξω από το στρατόπεδο κοντά του, κι ας υποστούμε τον ίδιο μ' αυτόν εξευτελισμό. ¹⁴Γιατί δεν έχουμε εδώ μόνιμη πολιτεία, αλλά λαχταρούμε τη μελλοντική. ¹⁵Ας προσφέρουμε, λοιπόν, συνεχώς στο Θεό δια του Ιησού σαν *θυσία τον ύμνο μας*, δηλαδή τον *καρπό των χειρών μας*, που ομολογούν τον μεγαλείο του. ¹⁶Μην ξεχνάτε ακόμα να κάνετε το καλό και να μοιράζεστε με τους άλλους, ό,τι έχετε. Με τέτοιες θυσίες ευχαριστείται ο Θεός.

¹⁷Ν' ακολουθείτε πιστά και να υπακούτε τους εκκλησιαστικούς σας ηγέτες. Γιατί αυτοί αγρυπνούν για τη σωτηρία σας, επειδή θα δώσουν λόγο στο Θεό. Έτσι η μερίμνά τους θα γίνεται με χαρά, κι όχι με στενοχώρια, πράγμα που δε σας συμφέρει.

¹⁸Να προσεύχεστε για μας. Φυσικά, είμαστε βέβαιοι πως έχουμε καθαρή τη συνειδησή μας, αφού σε κάθε περίπτωση θέλουμε να συμπεριφερόμαστε όπως πρέπει. ¹⁹Ιδιαίτερα σας παρακαλώ να προσεύχεστε για να με φέρει ο Θεός σύντομα κοντά σας.

Ευλογία και χαιρετισμοί

²⁰⁻²¹ Ο Θεός που δίνει την ειρήνη και που ανέστησε τον Κύριό μας Ιησού, το μεγάλο *ποιμένα των προβάτων, αυτόν δηλαδή που επικύρωσε με το αίμα του την αιώνια *διαθήκη*, αυτός να σας δίνει τη δύναμη για κάθε καλό έργο, έτσι ώστε να κάνετε το θέλημά του. Ας ενεργεί δια του Ιησού Χριστού να γίνεται ανάμεσά σας αυτό που τον ευχαριστεί. Σ' αυτόν ανήκει η δόξα παντοτινά. *Αμήν.

²²Σας παρακαλώ, αδερφοί, ν' ακούσετε υπομονετικά τους ενθαρρυντικούς αυτούς λόγους. Εξάλλου, το γράμμα αυτό δεν είναι μεγάλο. ²³Πρέπει να σας πω πως ο αδερφός

12,29 Δτ 4,24 13,1 6,10 10,24 13,16 Α΄ Πε 1,22 13,2 Ρωμ 12,13 Α΄ Τιμ 3,2 5,10 Α΄ Πε 4,9 Γ΄ Ιω 8 Σειρ 9,23 Ιωβ 31,32 Β΄ Μακ 2,28 Γεν 18,1-8 19,1-3 13,3 10,34 Μτ 25,36 13,4 Α΄ Κορ 7,2-4 Α΄ Θεο 4,3-8 13,5α Φιλ 4,11-12 Α΄ Τιμ 6,7-10 13,5β Δτ 31,6 8 13,6 Ψλ 118,6 13,7 6,12 Α΄ Κορ 4,16 13,8 Σειρ 42,21 13,9 Κολ 2,20-22 Α΄ Τιμ 4,3 Ρωμ 14,2 13,11 9,7 Λευ 16,27 13,12-13 Μτ 27,31-33 Εβρ 11,26 13,14 11,9-10 13,16 12,22 28 Φιλ 3,20 Β΄ Κορ 5,6 Α΄ Πε 2,11 Απ 21,2 13,15 Εφ 5,19-20 Ψλ 50,23 13,16 Γαλ 6,10 Φιλ 4,18 Σειρ 35,4 13,17 Ιεζ 3,17 Α΄ Κορ 16,16 Πραξ 20,28-31 13,18 Ρωμ 15,30 Εβρ 10,22 Β΄ Κορ 1,12 Πραξ 24,16 13,20 12,14 Ρωμ 5,1 Β΄ Κορ 13,11 Ησ 63,11 Ιω 10,11 Α΄ Πε 2,25 Εβρ 9,12 8,6 13,21 Εφ 2,10 Φιλ 2,12-13 13,23 Α΄ Κορ 4,17

μας ο Τιμόθεος βγήκε από τη φυλακή. Αν έρθει σύντομα, θα τον πάρω μαζί μου όταν σας επισκεφθώ.

²⁴Χαιρετίσματα σ' όλους τους εκκλησιαστικούς σας ηγέτες και σ' όλους τους πι-

στούς. Οι αδερφοί από την Ιταλία σας στέλνουν χαιρετίσματα.

²⁵Η *χάρη του Θεού να είναι με όλους εσάς. Αμήν.

ΟΙ ΚΑΘΟΛΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

«Καθολικές» ονομάζονται οι επιστολές: Ιακώβου, Α΄-Β΄ Πέτρου, Α΄-Β΄-Γ΄ Ιωάννου και Ιούδα, που ακολουθούν στις έντυπες εκδόσεις της Καινής Διαθήκης μετά την προς Εβραίους. Οι επτά αυτές επιστολές, που επιγράφονται όχι με το όνομα των παραληπτών, όπως οι άλλες επιστολές της Καινής Διαθήκης, αλλά με το όνομα του συγγραφέα τους, ονομάζονται “καθολικές”, γιατί απευθύνονται στο σύνολο της Εκκλησίας, στο σύνολο δηλαδή των ανά των κόσμo πιστών ή σε ομάδα εκκλησιών και όχι σε μία επί μέρους κοινότητα (εξαίρεση η Β΄ Ιωάννου) ή σε κάποιο πρόσωπο (εξαίρεση η Γ΄ Ιωάννου).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΩΒΟΥ

Εισαγωγή

Η πρώτη από τις καθολικές επιστολές έχει ως αποστολέα τον Ιάκωβο, ο οποίος προσδιορίζεται ως «δούλος του Θεού και του Κυρίου Ιησού Χριστού» και απευθύνεται στους χριστιανούς που είναι σκορπισμένοι σε όλο τον κόσμο (1,1). Πρόκειται προφανώς για τον αδελφόθεο Ιάκωβο. Το παραινετικό και προτρεπτικό ύφος της και ο εν γένει αυθεντικός τρόπος με τον οποίον εκφράζεται ο συγγραφέας της, δείχνουν πράγματι ότι το κείμενο αυτό προέρχεται από μια ηγετική μορφή της πρώτης εκκλησίας, μορφή που είχε σεβαστή θέση στις συνειδήσεις των αναγνωστών.

Τα θέματα που αναπτύσσονται στην επιστολή είναι τα ακόλουθα: Το νόημα των πειρασμών και ο τρόπος αντιμετώπισής τους· η διαγωγή των «πλουσίων» έναντι των «πτωχών» της κοινότητας και η μεροληπτική προς τους πλουσίους στάση ορισμένων διδασκάλων· η σημασία των έργων για την πίστη· πολλές δοκιμασίες της κοινότητας προέρχονται από την αδυναμία μελών της να χαλιναγωγήσουν τη γλώσσα τους, ενώ τέλειος είναι αυτός που ελέγχει τη γλώσσα του· πραγματική σοφία είναι αυτή που προέρχεται από το Θεό και εκδηλώνεται με ανάλογο τρόπο ζωής· η προσκόλληση στα αγαθά του κόσμου αποβαίνει τελικά έχθρα προς το Θεό· η κρίση όμως του Θεού θα είναι αυστηρή για όσους παραγνωρίζουν το θέλημά του και στηριζόμενοι στις δικές τους δυνάμεις κάνουν σχέδια που αντιστρατεύονται την εντολή του Θεού· οι πιστοί πρέπει να δείξουν καρτερία γιατί πλησιάζει η κρίση, να προσεύχονται, να εξομολογούνται τα αμαρτήματά τους και να προσπαθούν να επαναφέρουν τους αμαρτωλούς από την πλάνη στην οδό του Θεού.

Όταν ο Ιάκωβος υπογραμμίζει ότι «ο άνθρωπος δικαιώνεται από τα έργα κι όχι μόνο από την πίστη» (2,24) δεν στρέφεται κατά της γνωστής παύλειας διδασκαλίας, αλλά κατά της παρερμηνείας της από ορισμένους χριστιανούς. Όσο κι αν ο τόπος είναι διαφορετικός στους δύο συγγραφείς –ο Παύλος τονίζει ιδιαίτερα την πίστη, ο Ιάκωβος τα έργα– πρόκειται για την ίδια διδασκαλία και στους δύο, για την πίστη που εκδηλώνεται με έργα. Ούτε για τον Παύλο είναι δυνατή η πίστη που δεν «εκδηλώνεται έμπρακτα με αγάπη» (Γαλ 5,6), ούτε για τον Ιάκωβο μπορούν να υπάρχουν έργα χωρίς πίστη. Όπως η πίστη χωρίς τα έργα είναι νεκρή (Ιακ 2,26), έτσι και τα έργα, ιδίως τα έργα του νόμου, δεν σώζουν τον άνθρωπο αν δεν έχει πίστη στον Ιησού Χριστό.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η κολακεία των πλουσίων από τους φτωχούς χριστιανούς αποτελεί άρνηση του χριστιανισμού, στον οποίο πίστη και έργα είναι αχώριστα:	2
Οι πολλοί με κοσμική σοφία δάσκαλοι δε βοηθούν την κοινότητα:	3
Ο φθόνος, η χρήση βίας και ο φόνος είναι ξένα προς τους χριστιανούς: αλίμονο στους εκμεταλλευτές εμπόρους και στους πλούσιους γαιοκτήμονες – Οι πιστοί πρέπει να περιμένουν την παρουσία του Κυρίου που πλησιάζει:	4,1-5,11
Συστάσεις για επιμέρους προβλήματα που δημιούργησε ο πειρασμός:	5,12-20

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑΚΩΒΟΥ

Χαιρετισμός

1 Ο Ιάκωβος, δούλος του Θεού και του Κυρίου Ιησού Χριστού, χαιρετίζει τους χριστιανούς που είναι διασκορπισμένοι σε όλο τον κόσμο.

Πίστη και σοφία

² Αδερφοί μου, να χαίρεστε όταν δοκιμάζεστε από πολλούς και διαφόρους πειρασμούς· ³γιατί πρέπει να ξέρετε ότι μέσα από τη δοκιμασία της πίστεώς σας γεννιέται η υπομονή. ⁴Η υπομονή σας όμως πρέπει να κρατήσει ως το τέλος, για να γίνετε τέλειοι και ολοκληρωμένοι και να μην υστερείτε σε τίποτε. ⁵Αν κάποιος από σας υστερεί σε σοφία, ας τη ζητήσει από το Θεό, κι αυτός θα του τη δώσει. Γιατί ο Θεός δίνει σε όλους με απλοχεριά και χωρίς να περιφρονεί κανέναν. ⁶Ό,τι όμως ζητάτε να το ζητάτε με πίστη, και να μην έχετε αμφιβολίες. Γιατί όποιος αμφιβάλει, μοιάζει με το κύμα της θάλασσας, που το παρασέρνει ο άνεμος και το πηγαίνει εδώ κι εκεί. ⁷Να μην ελπίζει ότι θα πάρει κάτι από τον Κύριο ένας τέτοιος άνθρωπος, ⁸δίγνωμος κι άστατος σε όλες του τις ενέργειες.

Η πλεονεκτική θέση των φτωχών απέναντι στους πλούσιους

⁹Ο άσημος και φτωχός αδερφός ας καυχάται, γιατί ο Θεός θα τον ανεβάσει ψηλά. ¹⁰Επίσης κι ο πλούσιος ας είναι ταπεινός, ξέροντας ότι θα μαραθεί σαν το λουλούδι. ¹¹Όπως με την ανατολή του ήλιου βγαίνει ο λίβας και ξεραίνει το χορτάρι, ρίχνει τον ανθό του και καταστρέφει την ομορφιά του, έ-

τσι και ο πλούσιος θα αφανιστεί μέσα στις επιχειρήσεις του.

Η αιτία των δοκιμασιών

¹²Μακάριος ο άνθρωπος που δέχεται με υπομονή τις δοκιμασίες! Γιατί, αν τις υποστεί με επιτυχία, θα κερδίσει το βραβείο της αιώνιας ζωής, που υποσχέθηκε ο Θεός σ' όσους τον αγαπούν. ¹³Κανένας απ' αυτούς που μπαίνουν σε πειρασμό να μη λέει: «Ο Θεός με βάζει σε πειρασμό». Γιατί ο Θεός ούτε μπαίνει σε πειρασμό από το κακό ούτε ο ίδιος βάζει σε πειρασμό κανέναν. ¹⁴Καθένας μπαίνει σε πειρασμό από τη δική του επιθυμία. Αυτή τον παρασύρει και τον εξαπατάει· ¹⁵έπειτα η επιθυμία αυτή συλλαμβάνει το κακό και γεννάει την αμαρτία· κι η αμαρτία, όταν ολοκληρωθεί, φέρνει το θάνατο.

Ο Θεός είναι η πηγή κάθε αγαθού

¹⁶Μην πλανάσθε, αγαπητοί μου αδερφοί. ¹⁷Κάθε καλή προσφορά και κάθε τέλειο δώρο έρχεται από ψηλά, από το δημιουργό των ουράνιων σωμάτων. Ο ουράνιος Πατέρας δεν αλλάζει τη λάμψη του ούτε αναβοσβήνει σαν τα αστέρια. ¹⁸Επειδή εκείνος το θέλησε, μας έφερε στην καινούρια ζωή με το λόγο της αλήθειας, ώστε να κατέχουμε την πρώτη θέση ανάμεσα στα δημιουργήματά του.

Ακρόαση και έμπρακτη εφαρμογή του λόγου του Θεού

¹⁹Να ξέρετε καλά, αγαπητοί μου αδερφοί: Κάθε άνθρωπος πρέπει να είναι πρόθυμος στο να ακούει, να μη βιάζεται να μιλάει και να μη βιάζεται να οργίζεται. ²⁰Ο οργισμένος

άνθρωπος δεν κάνει αυτό που για το Θεό είναι δίκαιο και σωστό. ²¹Γ' αυτό, διώξτε από πάνω σας όλη τη βρωμιά και την πληθώρα της κακίας και δεχτείτε με ταπεινοφροσύνη το λόγο που φύτεψε μέσα σας ο Θεός και που μπορεί να σώσει τις ψυχές σας.

²²Αυτόν το λόγο να τον κάνετε πράξη κι όχι μόνο να τον ακούτε ξεγελώντας τους ε-αυτούς σας. ²³Όποιος ακούει το λόγο του Θεού και δεν τον εφαρμόζει, αυτός μοιάζει με άνθρωπο που βλέπει τον εαυτό του μέσα σ' έναν καθρέφτη· ²⁴τον βλέπει και φεύγοντας ξεχνάει αμέσως πώς ήταν. ²⁵Όποιος όμως μελέτησε τον τέλειο νόμο, δηλαδή το νόμο της ελευθερίας, και έμεινε σταθερός σ' αυτόν, όποιος δεν υπήρξε απλός ακροατής που ξεχνάει, αλλά τον εφήρμοσε στην πράξη, αυτός με την έμπρακτη αυτή εφαρμογή θα είναι μακάριος.

²⁶Αν κάποιος από σας νομίζει ότι θρησκευεί, αλλά δε βάζει χαλινάρι στη γλώσσα του, αυτός εξαπατάει τον εαυτό του, και η θρησκεία του δεν έχει περιεχόμενο. ²⁷Θρησκεία καθαρή κι αμόλυντη για το Θεό και Πατέρα είναι αυτή: Να συμπαραστέκεστε στα ορφανά και στις χήρες όταν υποφέρουν, και να διατηρείτε αγνό τον εαυτό σας από την επιρροή του αμαρτωλού κόσμου.

Μεροληψία σε βάρος των φτωχών

2 Αδερφοί μου, την πίστη σας στον Κύριο της *δόξας, τον Ιησού Χριστό, να μην την εκδηλώνετε με μεροληπτικές πράξεις προς τους συνανθρώπους σας. ²Για παράδειγμα: Έρχεται στη σύναξή σας κάποιος με χρυσά δαχτυλίδια και πολυτελή ενδύματα. Κι έρχεται κι ένας φτωχός με λερωμένα ρούχα. ³Αν δώσετε σημασία στον καλοντυμένο λέγοντάς του: «Κάθισε, παρακαλώ, εδώ στην καλή θέση», και στο φτωχό πείτε: «Εσύ στάσου εκεί ή κάθισε εδώ κάτω, δίπλα στο

σκαμνί που βάζω στα πόδια μου», ⁴δε μεροληπτείτε και δε γίνεστε κριτές, κάνοντας πονηρές σκέψεις;

⁵Ακούστε, αγαπητοί μου αδερφοί. Ο Θεός διάλεξε αυτούς που για τον κόσμο είναι φτωχοί, να γίνουν πλούσιοι στην πίστη και να κληρονομήσουν τη *βασιλεία του, αυτήν που υποσχέθηκε σ' όσους τον αγαπούν. ⁶Εσείς, αντίθετα, εξευτελίζετε το φτωχό. Κι όμως, οι πλούσιοι είναι αυτοί που σας καταδυναστεύουν, αυτοί που σας σέρνουν στα δικαστήρια. ⁷Είναι αυτοί που προσβάλλουν το τιμητικό όνομα του χριστιανού, που φέρε-τε. ⁸Αν, βέβαια, εφαρμόζετε την εντολή του Θεού που, σύμφωνα με τη *Γραφή, λέει: *Ν' αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου*, καλά κάνετε. ⁹Αν όμως μεροληπτείτε, αμαρτάνετε, κι ελέγχετε από το *νόμο ως παραβάτες. ¹⁰Όποιος τηρήσει όλες τις διατάξεις του νόμου και παραβεί μία, θεωρείται παραβάτης όλου του νόμου. ¹¹Γιατί, αυτός που είπε *μη μοιχεύσεις* είπε και *μη φονεύσεις*. Αν όμως δε μοιχεύσεις αλλά φονεύσεις, θεωρείσαι παραβάτης όλου του νόμου. ¹²Πάντα να μιλάτε και να ενεργείτε σαν άνθρωποι που μέλλετε να κριθείτε με το νόμο της ελευθερίας. ¹³Γιατί στην τελική κρίση δε θα υπάρχει έλεος γι' αυτόν που δεν έδειξε ευσπλαχνία. Για τον εύσπλαχνο όμως η τελική κρίση θα είναι θρίαμβος.

Πίστη και έργα

¹⁴Ποιο είναι το όφελος, αδερφοί μου, αν κάποιος λέει ότι έχει πίστη, δεν την αποδεικνύει όμως με έργα; Μήπως μπορεί μόνη της η πίστη να τον σώσει; ¹⁵Ας πάρουμε την περίπτωση που κάποιος αδερφός ή κάποια αδερφή δεν έχουν ρούχα να ντυθούν και στερούνται το καθημερινό τους φαγητό· ¹⁶αν κάποιος από σας τους πει: «Ο Θεός μαζί σας! Εύχομαι να βρείτε ρούχα και να χορτάσετε φαγητό», ποιο το όφελος, αν δεν

1,21 Κολ 3,8 Α' Πε 2,1 1,22 Μτ 7,24 26 Ιακ 2,17 Ρωμ 2,13 1,25 2,12 Ψλ 19,8 Γαλ 6,2 Ρωμ 8,2 Ιακ 2,24 Ιω 13,17 1,26 3,2 10 Ψλ 34,14 141,3 1,27 Ησ 1,17 Ψλ 10,14 18· Μτ 25,35-36 2,1 Δτ 10,17· Β' Χρ 19,7 Ιωβ 34,19 Σειρ 35,15-16 Σολ 6,7 Μτ 5,45 Πραξ 10,34 Ρωμ 2,11 10,12 Γαλ 2,6· Εφ 6,9 Κολ 3,25 Α' Πε 1,17 Ιακ 2,1-9 Δτ 1,17 16,19 Ψλ 82,2 Πρμ 24,23 2,5 1,9 Ακ 6,20-21 Α' Κορ 1,26-28 Απ 2,9 2,8 Λευ 19,18 Μτ 22,39 Ρωμ 13,9 2,9 2,1 2,10 Μτ 5,19 Γαλ 3,10 5,3 2,11 Εβ 20,14 13 2,12 1,25 2,13 Μτ 5,7 7,1 18,32-35 Σειρ 3,30-31 4,6 2,14 Μτ 7,21 Α' Ιω 3,17 2,15 Μτ 25,35-36

τους δώσει κίβλας τα απαραίτητα που χρειάζεται το σώμα; ¹⁷ Έτσι και η πίστη, αν δεν εκδηλώνεται με έργα, μόνη της είναι νεκρή.

¹⁸ Αλλά θα πει κάποιος: «Εσύ έχεις πίστη κι εγώ έχω έργα». Του απαντώ: «Δείξε μου την πίστη σου από τα έργα σου. Εγώ μπορώ να σου αποδείξω την πίστη μου από τα έργα μου». ¹⁹ Εσύ πιστεύεις ότι ένας είναι ο Θεός. Καλά κάνεις. Και τα δαιμόνια το πιστεύουν αυτό και τρέμουν. ²⁰ Θέλεις να μάθεις, ανόητε άνθρωπε, ότι η πίστη χωρίς τα έργα είναι νεκρή; ²¹ Ο Άβραάμ, ο προπάτοράς μας, δεν δικαιώθηκε από τα έργα του, επειδή οδήγησε το παιδί του, τον Ισαάκ, στο θυσιαστήριο; ²² Βλέπεις ότι η πίστη του συνοδευόταν από έργα, και μ' αυτά τα έργα η πίστη αποδείχτηκε τέλεια. ²³ Έτσι εκπληρώθηκε η Γραφή που λέει: *Ο Αβραάμ πίστεψε στο Θεό, και γι' αυτή του την πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δικαίο*, κι ονομάστηκε φίλος του Θεού. ²⁴ Βλέπετε, λοιπόν, ότι ο άνθρωπος δικαιώνεται από τα έργα κι όχι μόνο από την πίστη. ²⁵ Κατά τον ίδιο τρόπο και η πόρνη Ραάβ δικαιώθηκε από τα έργα της, όταν υποδέχτηκε τους κατασκόπους και τους βοήθησε να φύγουν κρυφά από άλλο δρόμο. ²⁶ Όπως, λοιπόν, το σώμα είναι νεκρό χωρίς την ψυχή, έτσι και η πίστη χωρίς τα έργα είναι νεκρή.

Η αχαλίωτη γλώσσα

3 Αδερφοί μου, μην κάνετε όλοι σας το δάσκαλο, γιατί πρέπει να ξέρετε ότι οι δάσκαλοι θα κριθούμε πιο αυστηρά. ² Όλοι μας κάνουμε πολλά σφάλματα. Αν κάποιος δεν κάνει σφάλματα με τα λόγια, αυτός είναι τέλειος άνθρωπος και ικανός να χαλιναγωγήσει όλον τον εαυτό του. ³ Βάζοντας στο στόμα των αλόγων χαλινάρι, τα κάνουμε να πειθαρχούν σ' εμάς· έτσι μπορούμε να κατευθύνουμε όλο τους το σώμα. ⁴ Το ίδιο συμβαίνει και με τα πλοία. Αν και είναι τόσο μεγάλα και σπρώχνονται από δυνατούς ανέ-

μους, όμως αυτός που τα διευθύνει μπορεί με ένα πολύ μικρό τιμόνι να τα οδηγήει όπου θέλει. ⁵ Έτσι και η γλώσσα: Είναι ένα μικρό μέλος, μπορεί και καυχάται όμως για μεγάλα πράγματα.

Σκεφτείτε, μια μικρή φωτιά πόσο μεγάλο δάσος μπορεί να κάψει! ⁶ Και η γλώσσα είναι σαν τη φωτιά. Είναι ένας ολόκληρος κόσμος αδικίας. Η γλώσσα εξουσιάζει τα μέλη μας. Αυτή σπιλώνει όλο το σώμα. Κατακαίει τον κύκλο της ζωής μας και παίρνει τη φλόγα της από τη φωτιά της κόλασης. ⁷ Όλα τα είδη των θηρίων και των πτηνών, των ερπετών και των θαλασσινών, δαμάστηκαν και δαμάζονται από τον άνθρωπο. ⁸ Τη γλώσσα όμως κανένας από τους ανθρώπους δεν μπορεί να τη δαμάσει. Είναι ασυγκράτητο κακό, γεμάτη θανατηφόρο δηλητήριο. ⁹ Μ' αυτήν ευλογούμε το Θεό και Πατέρα και μ' αυτή καθαριόμαστε τους ανθρώπους που πλάστηκαν καθ' ομοίωση του Θεού. ¹⁰ Από το ίδιο στόμα βγαίνει η ευλογία και η κατάρα. Δεν πρέπει, αδερφοί μου, να γίνεται αυτό. ¹¹ Μήπως η πηγή από το ίδιο στόμιο αναβλύζει γλυκό και πικρό νερό; ¹² Μήπως μπορεί, αδερφοί μου, η σικιά να κάνει ελιές και το αμπέλι σύκα; Το ίδιο, καμιά πηγή δεν μπορεί ταυτόχρονα να βγάλει αλμυρό και γλυκό νερό.

Ουράνια και γήινη σοφία

¹³ Όποιος από σας ισχυρίζεται πως είναι σοφός και συνετός, ας δείξει τα έργα της καλής του διαγωγής με τον ήρεμο τρόπο της αληθινής σοφίας. ¹⁴ Αν όμως έχετε στην καρδιά σας φαρμακερό φθόνο κι εριστικές τάσεις, μην περηφανεύεστε και μην ψεύδεστε εναντίον της αλήθειας. ¹⁵ Αυτή η δήθεν σοφία δεν έρχεται από τον ουρανό, αλλά είναι γήινη, σαρκική, δαιμονική. ¹⁶ Όπου υπάρχει φθόνος κι εριστική διάθεση, εκεί υπάρχει αναστάτωση και κάθε λογής κακό. ¹⁷ Η

2,17 Γαλ 5,6 16 22-24 Α΄ Ιω 3,18 **2,19** Δτ 6,4 Μτ 8,29 Μκ 1,24 **2,21** Γεν 22,9 12 Εβρ 11,17 Ρωμ 4,1-5 13-16 19-22 **2,23** Γεν 15,6 Ρωμ 4,3 Β΄ Χρ 20,7 **2,25** Ιησ 6,17 Μτ 1,5 Εβρ 11,31 **2,26** 2,17 20 **3,2** 1,26 Σειρ 14,1 **3,2-10** Ψλ 141,3 Πρμ 10,19 Σειρ 22,27 19,16 **3,3** Ψλ 32,9 **3,6** Μτ 15,11 18-19 Σειρ 5,13 Πρμ 10,19 **3,7** Γεν 9,2 **3,8** Ψλ 140,4 Ρωμ 3,13 Εφ 4,29 **3,9** Γεν 1,26-27 **3,12** Μτ 7,16 **3,13** Σειρ 3,17 Ρωμ 12,16 **3,14** Α΄ Κορ 3,1-3 Γαλ 5,20—6,4 **3,15** 1,5 17 **3,17** Μτ 5,48 Φιλ 1,9-11 Α΄ Κορ 13,4-7 Γαλ 5,22-23

σοφία όμως που έρχεται από τον ουρανό είναι πρώτα πρώτα γνήσια, ύστερα είναι ειρηνική, αγαθή, πειστική, γεμάτη ευσπλαχνία και καλούς καρπούς, αμερόληπτη και ειλικρινής. ¹⁸ Και ο καρπός της δικαιοσύνης σπέρνεται ειρηνικά από όσους επιζητούν την ειρήνη.

Η πιστότητα στο Θεό

4 Από πού προέρχονται οι πόλεμοι κι από πού οι μεταξύ σας διαμάχες; Δεν προέρχονται από τα πάθη σας που μάχονται μέσα σας; ² Επιθυμείτε κάτι και δεν το έχετε. Για να το αποκτήσετε, φονεύετε και μισείτε; και όμως δεν μπορείτε να το πετύχετε. Αγωνίζεστε και πολεμάτε και δεν αποκτάτε αυτό που επιδιώκετε, γιατί δεν το ζητάτε από το Θεό. ³ Ζητάτε κάτι και δεν το παίρνετε, γιατί το ζητάτε με κακό σκοπό, για να το κατασπαταλήσετε, δηλαδή, στην ικανοποίηση των παθών σας. ⁴ Άπιστοι και άπιστες, δεν ξέρετε ότι η αγάπη για τον αμαρτωλό κόσμο είναι έχθρα εναντίον του Θεού; Όποιος, λοιπόν, θέλει να είναι φίλος του κόσμου γίνεται εχθρός του Θεού. ⁵ Η μήπως νομίζετε ότι μάταια διδάσκει η *Γραφή πως το πνεύμα που έβαλε ο Θεός να κατοικήσει μέσα μας μπορεί να ρέπει προς το φθόνο; Όχι. ⁶ Αντίθετα, ο Θεός δίνει περισσότερη τη χάρη του· γι' αυτό λέει η Γραφή: ^α

*Ο Θεός εναντιώνεται
στους υπερήφανους,
στους ταπεινούς όμως δίνει
τη χάρη του.*

⁷ Υποταχθείτε, λοιπόν, στο Θεό. Αντισταθείτε στο διάβολο, κι αυτός θα φύγει μακριά σας. ⁸ Πλησιάστε το Θεό, και θα σας πλησιάσει κι εκείνος. Καθαρίστε τα χέρια σας οι αμαρτωλοί, κι εξαγνίστε τις καρδιές σας κι

δίνωμοι. ⁹ Θρηνήστε και πενθήστε και κλάψτε. Ας γίνει το γέλιο σας πένθος και η χαρά σας θλίψη. ¹⁰ Ταπεινωθείτε μπροστά στον Κύριο, κι εκείνος θα σας ανεβάσει ψηλά.

Η κατάκριση

¹¹ Μην κακολογείτε ο ένας τον άλλον, αδερφοί. Όποιος κακολογεί και κρίνει τον αδερφό του κακολογεί και κρίνει το νόμο. Κι όταν κρίνεις το νόμο δεν είσαι τηρητής του, αλλά κριτής του. ¹² Ένας είναι ο νομοθέτης και ο κριτής, που μπορεί να σώσει και να καταστρέψει. Ενώ εσύ, που κρίνεις τον πλησίον σου, ποιος είσαι;

Αποφυγή της αλαζονείας

¹³ Ακούστε με τώρα κι εσείς που λέτε, «σήμερα ή αύριο θα πάμε στην τάδε πόλη, θα καθίσουμε εκεί ένα χρόνο, θα κάνουμε εμπόριο και θα κερδίσουμε». ¹⁴ Εσείς που τα λέτε αυτά δεν ξέρετε τι μπορεί να συμβεί αύριο. Τι είναι η ζωή σας; Είναι σαν τον ατμό που φαίνεται για λίγο κι ύστερα εξαφανίζεται. ¹⁵ Αντί γι' αυτά, να λέτε: «Αν ο Κύριος θελήσει, θα ζήσουμε και θα κάνουμε τούτο ή εκείνο». ¹⁶ Τώρα όμως καυχάσθε με αλαζονεία, και κάθε τέτοια καύχηση είναι κακή. ¹⁷ Όποιος, λοιπόν, ξέρει να κάνει το καλό και δεν το κάνει, αμαρτάνει.

Η σκληρότητα των πλουσίων

5 Ακούστε με τώρα κι εσείς οι πλούσιοι. Κλάψτε με γοερές κραυγές για τα βάσανά σας, που όπου να 'ναι έρχονται. ² Ο πλούτος σας σάπισε, και τα ρούχα σας τα 'φαγε ο σκόρος· ³ το χρυσάφι σας και το ασήμι κατασκούριασαν, και η σκουριά τους θα είναι μαρτυρική κατάθεση εναντίον σας και

^α Η μήπως νομίζετε Γραφή Ή Η μήπως νομίζετε ότι μάταια διδάσκει η Γραφή πως ο Θεός θέλει ζηλότυπα για δικό του το πνεύμα που έβαλε να κατοικήσει μέσα μας, Μήπως δεν δίνει περίσσεια τη χάρη του σε όσους του είναι πιστοί, Να τα λόγια της Γραφής

3,18 Μτ 5,9 4,1 Ρωμ 7,5 Α΄ Πε 2,11 4,2 Α΄ Ιω 3,16 4,4 Μτ 6,24 Ιω 15,18-19 Α΄ Ιω 2,15 4,6 Πρμ 3,34 Α΄ Πε 5,5 Μτ 23,12 Ιακ 4,10 4,7 Εφ 6,12 Α΄ Πε 5,8-9 4,8 Ζαχ 1,2-3 Μαλ 3,6-7 Ησ 1,16 Ψλ 18,21 25 4,9 Λκ 6,25 4,10 4,6 Α΄ Πε 5,6 4,11 Α΄ Πε 2,1 Σολ 1,11 Ψλ 101,5 4,12 Α΄ Κορ 4,5 Ρωμ 14,4 4,13-14 Πρμ 27,1 Λκ 12,18-20 4,14 Ιωβ 7,9-10 Ψλ 39,6 4,15 Πρσβ 18,21 Ρωμ 1,10 Α΄ Κορ 4,19 16,7 4,16 Α΄ Τιμ 6,17 Α΄ Ιω 2,16 Σολ 5,8 4,17 Λκ 12,47 5,1 1,10 Λκ 6,24 5,1-6 Ησ 5,8-10 Αμ 6,3-7 Πρμ 15,6 5,2-3 Μτ 6,19 Σειρ 29,10-11

θα καταφάει τις σάρκες σας σαν τη φωτιά. Κι ενώ πλησιάζει η κρίση, εσείς μαζεύετε θησαυρούς. ⁴Ακούτε! Κραυγάζει ο μισθός των εργατών που θέρισαν τα χωράφια σας κι εσείς τους τον στερήσατε· και οι κραυγές των θεριστών έφτασαν ως στ' αυτιά του παντοδύναμου Κυρίου. ⁵Ζήσατε πάνω στη γη με απολαύσεις και σπατάλες. Παχύνετε σαν τα ζώα, που τα πάνε για σφάξιμο. ⁶Καταδικάσατε και φονεύσατε τον αθώο· δε σας πρόβαλε αντίσταση καμιά.

Προτροπή για υπομονή

⁷Λοιπόν, αδερφοί, κάνετε υπομονή, ώσπου να 'ρθει ο Κύριος. Κοιτάξτε πώς ο γεωργός περιμένει τον πολύτιμο καρπό του χωραφιού, καρτερώντας με υπομονή να πέσει η πρώιμη κι η όψιμη βροχή. ⁸Κάνετε κι εσείς υπομονή. Πάρτε θάρρος, γιατί όπου να 'ναι ο Κύριος έρχεται. ⁹Μην αγανακτείτε, αδερφοί, ο ένας εναντίον του άλλου, για να μην καταδικαστείτε. Νάτος ο κριτής, στέκεται κιόλας μπροστά στην πόρτα. ¹⁰Αδερφοί μου, πάρτε για παράδειγμα καρτερικότητας στις θλίψεις τους *προφήτες, που μίλησαν στο όνομα του Κυρίου. ¹¹Καλοτυχίζουμε εκείνους που δείχνουν υπομονή. Ακούσατε για την υπομονή του Ιώβ και γνωρίζετε ποιο τέλος τού επιφύλαξε ο Κύριος, γιατί ο Κύριος είναι γεμάτος ευσπλαχνία και έλεος.

Γενικές προτροπές

¹²Προπαντός, αδερφοί μου, να μην ορκί-

ζεστε ούτε στον ουρανό ούτε στη γη ούτε να κάνετε κανέναν άλλο όρκο. Ας είναι το «ναι» σας πραγματικό ναι και το «όχι» σας πραγματικό όχι, για να μη βρεθείτε κατηγορούμενοι στην τελική κρίση.

¹³Βρίσκεται κανένας σας σε δύσκολη θέση; Να προσεύχεται. Είναι κάποιος χαρούμενος; Να υμνεί το Θεό. ¹⁴Είναι κάποιος από σας άρρωστος; Να προσκαλέσει τους *πρεσβυτέρους της εκκλησίας να προσευχηθούν γι' αυτόν και να τον αλείψουν με λάδι, επικαλούμενοι το όνομα του Κυρίου. ¹⁵Και η προσευχή που γίνεται με πίστη θα σώσει τον άρρωστο· ο Κύριος θα τον κάνει καλά. Κι αν έχει κάνει αμαρτίες, θα του τις συγχωρήσει. ¹⁶Να εξομολογείστε, τις αμαρτίες σας ο ένας στον άλλο και να προσεύχεστε ο ένας για τον άλλο, για να θεραπευτείτε. Η παράκληση του δικαίου έχει μεγάλη δύναμη και αποτελεσματικότητα. ¹⁷Ο Ηλίας ήταν άνθρωπος σαν κι εμάς και προσευχήθηκε να μη βρέξει, και δεν έβρεξε πάνω στη γη τρία χρόνια κι έξι μήνες. ¹⁸Και προσευχήθηκε ξανά, κι ο ουρανός έδωσε βροχή, και βλάστησε η γη το σπόρο που είχε μέσα της.

¹⁹Αδερφοί μου, αν κάποιος από σας ξεστράτισει από την αλήθεια και κάποιος άλλος τον επαναφέρει, ²⁰πρέπει να ξέρει ότι αυτός που επανέφερε έναν αμαρτωλό από τον πλανεμένο δρόμο του θα σώσει μια ψυχή από το θάνατο και θα την απαλλάξει από πλήθος αμαρτίες.^β

*β*Θα σώσει αμαρτίες Ἡ θα σώσει την ψυχή του από το θάνατο και θα απαλλαγεί από πλήθος αμαρτίες

5,4 Λευ 19,13 Ἰερ 22,13 Ματ 3,5 Τωβ 4,14 Εξ 3,7 5,5 Ἰερ 12,3 25,34 5,6 Σολ 2,10 12 5,7 Β' Πε 3,3 Ἰλ 2,23 5,8 Ρωμ 13,11-12 Α' Θεσ 5,5-8 Εβρ 10,25 37 5,9 Μτ 7,1-2 5,10 Μτ 5,12 Εβρ 11,32-38 5,11 1,12 Ἰωβ 1,21-22 2,10 42,10-17 Εξ 34,6 5,12 Μτ 5,34-37 5,13 1,5-6 Πραξ 16,25 5,14 Σειρ 38,9-10 Μκ 6,13 5,15 Μκ 16,18 Μτ 9,2 5,16 Ψλ 32,3-5 38,4-6 Πρμ 28,13 Α' Ἰω 1,8-9 5,17 Α' Βασ 17,1 5,18 Α' Βασ 18,42-45 5,19 Γαλ 6,1 5,20 Α' Πε 4,8

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΕΤΡΟΥ

Εισαγωγή

Η Α΄ επιστολή του Πέτρου απευθύνεται προς τους χριστιανούς που κατοικούν στα βόρεια και δυτικά μέρη της Μ. Ασίας.

Από το περιεχόμενο της επιστολής συνάγεται ότι οι παραλήπτες βρίσκονταν σε κατάσταση κοινωνικού διωγμού και θλίψης, ακόμη και για το όνομα του “χριστιανού” που έφεραν (4,14). Δεν πρόκειται για γενικευμένο διωγμό των χριστιανών από τις ρωμαϊκές αρχές, αλλά μάλλον για τοπικές δυσχέρειες και κοινωνικές πιέσεις των χριστιανών εκ μέρους των συμπατριωτών τους. Ο Πέτρος τους προτρέπει να αντλούν δύναμη από τα παθήματα του Χριστού, ο οποίος «έπαθεν» επί του σταυρού για τις αμαρτίες μας (3,18εξ· 4,1εξ). Είχαν ανάγκη ενίσχυσης οι χριστιανοί αναγνώστες του, γιατί, όπως φαίνεται, ήταν «νεογέννητα βρέφη» στο χριστιανισμό και η έλλειψη μεγάλης εμπειρίας στη νέα πίστη ήταν δυνατό να οδηγήσει σε κλονισμό της συνειδήσής τους.

Μετά το προοίμιο υπενθυμίζει ο απόστολος στους χριστιανούς αναγνώστες του ότι οφείλουν ευχαριστία στο Θεό για την αναγέννησή τους και τους συνηθιστά εμμονή στην πίστη παρά τις δοκιμασίες τους ενόψει της βεβαιότητας των μελλόντων αγαθών για τα οποία μίλησαν οι προφήτες. Ως αναγεννημένα παιδιά του Θεού οι χριστιανοί που εξαγοράστηκαν με το αίμα του Χριστού από την προηγούμενη αμαρτωλή κατάστασή τους, οφείλουν να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της νέας ζωής: να επιδιώκουν την αγιότητα, να ασκούν την αγάπη, να είναι ενωμένοι με το Χριστό, ώστε σαν ζωντανά λιθάρια του πνευματικού ναού, που έχει θεμέλιο το Χριστό, να προσφέρουν στο Θεό την αληθινή λατρεία.

Στη συνέχεια μεταφέρει ο ιερός συγγραφέας τις γενικές αυτές υποδείξεις στις επί μέρους εκδηλώσεις της ζωής. Μετά από την υπόμνηση της επερχόμενης κρίσης του Θεού επανέρχεται ο ιερός συγγραφέας στο θέμα των δοκιμασιών και των θλίψεων των χριστιανών. Τέλος δίνει συμβουλές στους ηλικωμένους, στους νεότερους και στους πιστούς γενικά.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η ζωντανή ελπίδα των χριστιανών:	1
Η ζωή των χριστιανών καθώς προσμένουν την παρουσία του Κυρίου:	2 - 3
Υπομονή στους διωγμούς και στα παθήματα:	4
Προτροπές και παραινέσεις:	5

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΕΤΡΟΥ

Χαιρετισμός

1² Ο Πέτρος, απόστολος του Ιησού Χριστού.

Προς τους χριστιανούς που ζουν διασκορπισμένοι προσωρινά στον Πόντο, στη Γαλατία, στην Καππαδοκία, στην Ασία και στη Βιθυνία. Ο Θεός Πατέρας σας έχει ξεχωρίσει σύμφωνα με το σχέδιό του, και το Άγιο Πνεύμα σας έχει εξαγιάσει, έτσι ώστε να υπακούτε στον Ιησού Χριστό και να εξαγνίζετε με το αίμα του.

Εύχομαι να πληθαίνει ανάμεσά σας η χάρις και η ειρήνη.

Η ζωντανή ελπίδα

³Ευλογημένος να 'ναι ο Θεός, ο Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, που από μεγάλη ευσπλαχνία μάς ξαναγέννησε σε μια καινούρια ζωή με την ανάσταση του Ιησού Χριστού. Έτσι τώρα μπορείτε να ελπίζετε πραγματικά ⁴σε μια κληρονομιά φυλαγμένη για σας στους ουρανούς, που δε φθείρεται, δεν έχει τίποτα το βέβηλο και δε μαραίνεται ποτέ. ⁵Με την πίστη θα σας περιφρουρεί η δύναμη του Θεού ωστόσο έρθει η σωτηρία, που είναι κιόλας έτοιμη να φανερωθεί κατά τους έσχατους χρόνους. ⁶Με τη σκέψη αυτή να αισθάνεστε αγαλλίαση, έστω κι αν χρειαστεί προς το παρόν να στενοχωρηθείτε για λίγο από ποικίλες δοκιμασίες. ⁷Έτσι, η δοκιμασμένη πίστη σας, που είναι πολυτιμότερη κι από το χρυσάφι — το οποίο είναι φθαρτό, κι όμως δοκιμάζεται κι αυτό με τη φωτιά — θα βρεθεί ότι αξίζει έπαινο, τιμή και δόξα, όταν φανερωθεί ο Ιησούς Χριστός. ⁸Το Χριστό τον αγαπάτε, αν και δεν τον έχετε γνω-

ρίσει κατ' όψη. Τώρα δεν τον βλέπετε, πιστεύετε όμως σ' αυτόν, κι αυτό σας γεμίζει ανείπωτη χαρά και αγαλλίαση, και προγεύεστε την τελική δόξα, ⁹δηλαδή τη σωτηρία σας, που είναι κι ο τελικός στόχος της πίστεως σας.

¹⁰Αυτή τη σωτηρία την αναζήτησαν διεξοδικά και γι' αυτήν ερεύνησαν οι προφήτες, που προφήτεψαν για τη χάρι που σας δόθηκε. ¹¹Προσπάθησαν να εξακριβώσουν ποια και τι λογής θα ήταν η χρονική στιγμή για την οποία τους μιλούσε το Πνεύμα του Χριστού που ήταν μέσα τους, όταν τους προέλεγε τα παθήματα του Χριστού και τη δόξα που θ' ακολουθούσε. ¹²Ο Θεός τούς αποκάλυψε ότι όσα έλεγαν δεν αφορούσαν τη δική τους γενιά αλλά τη δική σας. Όλα αυτά τ' ακούσατε τώρα από κείνους που σας έφεραν το χαρμόσυνο μήνυμα με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος που στάλθηκε από τον ουρανό. Αυτό το μήνυμα, ακόμα και οι άγγελοι θα ήθελαν να το κατανοήσουν.

Η ζωή του χριστιανού

¹³Ετοιμαστείτε, λοιπόν, πνευματικά, και μείνετε άγρυπνοι· αφήστε την ελπίδα να σας καθοδηγήι πλήρως στη σωτηρία που σας προσμένει, όταν φανερωθεί ο Ιησούς Χριστός. ¹⁴Αφού έχετε πάρει την απόφαση να υπακούετε στο Θεό, μην αφήνετε τώρα να ρυθμίζουν τη ζωή σας οι επιθυμίες, που είχατε πριν τον γνωρίσετε. ¹⁵Αντίθετα, όλη σας η συμπεριφορά να είναι άγια, όπως άγιος είναι κι ο Θεός που σας κάλεσε. ¹⁶Γι' αυτό λέει η Γραφή: *Να γίνετε άγιοι γιατί εγώ είμαι άγιος.*

¹⁷Αφού στις προσευχές σας ονομάζετε

«Πατέρα» το Θεό, που κρίνει τον καθένα σύμφωνα με τα έργα του χωρίς να κάνει διακρίσεις σε πρόσωπα, έχετε υποχρέωση να περνάτε την πρόσκαιρη ζωή σας πάνω στη γη με σεβασμό στο Θεό. ¹⁸ Ξέρετε καλά τι πληρώθηκε ως αντάλλαγμα για να απελευθερωθείτε από το μάταιο τρόπο ζωής, που κληρονομήσατε από τους προπάτορές σας. Δε δόθηκε ως αντάλλαγμα κάτι που φθείρεται, όπως το ασήμι ή το χρυσάφι, ¹⁹ αλλά το ανεκτίμητο αίμα του Χριστού, ο οποίος θυσιάστηκε σαν άμωμος και άπιλος *αμνός. ²⁰ Η θυσία αυτή είχε προκαθοριστεί πριν από τη δημιουργία του κόσμου, φανερώθηκε όμως για χάρη σας τα τελευταία χρόνια. ²¹ Εξαιτίας του Χριστού πιστεύετε στο Θεό, ο οποίος τον ανέστησε από τους νεκρούς και του έδωσε δόξα και τιμή. Έτσι η πίστη κι η ελπίδα σας αναφέρονται στο Θεό.

²² Τώρα πια υπακούτε στον αληθινό Θεό κι έχετε έτσι καθαρίσει τις καρδιές σας με το Άγιο Πνεύμα. Αγαπήστε λοιπόν ειλικρινά ο ένας τον άλλο: η αγάπη σας να είναι ολόψυχη και να βγαίνει από καθαρή καρδιά. ²³ Μην ξεχνάτε ότι έχετε ξαναγεννηθεί από έναν Πατέρα που δεν είναι θνητός, αλλά αθάνατος, δια του λόγου του που είναι ζωντανός και αιώνιος. ²⁴ Όπως λέει η Γραφή:

Όλοι οι άνθρωποι είναι σαν το χορτάρι, κι η δόξα τους σαν τον ανθό του χορταριού.

Μόλις ξεραίνεται το χορτάρι, μαζί του κι ο ανθός του πέφτει.

²⁵ *Αιώνιος είναι μόνο ο λόγος του Κυρίου.*

Αυτός ο λόγος είναι το χαρμόσυνο μήνυμα που κηρύχθηκε σ' εσάς.

Το ακρογωνιαίο λιθάρι και ο λαός του Θεού

2 Πετάξτε, λοιπόν, από πάνω σας κάθε είδους κακία, κάθε λογής δολιότητα, υποκρισία, φθόνο και κάθε είδους κακογλω-

σιά. ² Σαν τα νεογέννητα βρέφη, να λαχταράτε το πνευματικό κι άδολο γάλα, για να αυξηθείτε και να φτάσετε στη σωτηρία, ³ μια και *γευθήκατε την καλοσύνη του Κυρίου.*

⁴ Ελάτε, λοιπόν, κοντά σ' αυτόν που είναι το ζωντανό λιθάρι, το οποίο, ενώ αποδοκιμάστηκε από τους ανθρώπους, έχει εκλεγεί από το Θεό κι αποδείχτηκε ανεκτίμητο. ⁵ Ελάτε κι εσείς να χρησιμοποιηθείτε σαν ζωντανά λιθάρια στο χτίσιμο του πνευματικού ναού, στον οποίο θα υπηρετείτε ως ιερατείο *άγιο, προσφέροντας *θυσίες πνευματικές, ευπρόσδεκτες στο Θεό δια του Ιησού Χριστού. ⁶ Για όλα αυτά λέει η *Γραφή:

*Θα διαλέξω ένα πολύτιμο λιθάρι
και θα το τοποθετήσω *ακρογωνιαίο
στη *Σίων.*

*Όποιος πιστεύει σ' αυτό
δε θα ντροπιαστεί ποτέ.*

⁷ Για σας, που πιστεύετε, αυτό το λιθάρι είναι πολύτιμο· για όσους όμως δεν πιστεύουν, είναι το λιθάρι που οι χτίστες το παραπέταξαν σαν άχρηστο· αυτό όμως έγινε το πιο πολύτιμο αγκωνάρι. Και σ' αυτό το λιθάρι ο κόσμος θα σκοντάφτει, και θα 'ναι γι' αυτούς η πέτρα που θα τους κάνει να πέφτουν. ⁸ Σκοντάφτουν όσοι δεν πιστεύουν στα λόγια του Θεού κι έτσι ακολουθούν το δρόμο του χαμού, που μόνοι τους έχουν διαλέξει. ⁹ Εσείς όμως είστε η εκλεκτή γενιά, το βασιλικό ιερατείο, το άγιο έθνος, ο λαός τον οποίο διάλεξε ο Θεός, για να διακηρύξετε τα μεγαλεία εκείνου που σας οδήγησε απ' το σκοτάδι στο θαυμαστό του φως. ¹⁰ Εσείς, που κάποτε δεν ήρασαν καν λαός, τώρα γίνετε λαός του Θεού· εσείς, που άλλοτε δεν είχατε ελεηθεί, βρήκατε τώρα έλεος.

Πώς πρέπει να ζουν οι χριστιανοί

¹¹ Αγαπητοί μου, σαν περαστικοί και πρόσκαιροι που είστε, σας παρακαλώ, αποφεύ-

1,18 Μτ 20,28 Α΄ Κορ 7,23 6,20 1,19 1,1-2 Πραξ 20,28 Εφ 1,7 Εβρ 9,12- Ιω 1,29 Α΄ Κορ 5,7 1,20 Εφ 1,4 1,21 5,1 Ρωμ 5,2 1,22 2,17 3,8 4,8 Β΄ Πε 1,7 Ρωμ 12,9 Γαλ 6,10 Α΄ Ιω 4,11 1,23 Ιω 1,13 Εβρ 4,12 Ιακ 1,18 1,24-25 Ησ 40,6-8 Ιακ 1,10-11 2,1 Ιακ 1,21 4,11 Εφ 4,25 2,2 Α΄ Κορ 3,2 2,3 Ψλ 34,9 2,4 Ψλ 118,22 & Ησ 28,16 2,5 Εφ 2,21-22 2,9 Ρωμ 12,1 2,6 Ησ 28,16 Ρωμ 9,33 2,7 Ψλ 118,22 Μτ 21,42 Πραξ 4,11 2,8 Ησ 8,14 Ρωμ 9,33 2,9 1,2- Εξ 19,5-6 Δτ 7,6 Απ 1,6 20,4 Ρωμ 5,17 Α΄ Πε 2,5 Ησ 61,6 Λευ 19,2 Δτ 14,2 Ττ 2,14 Εβρ 13,12 Δτ 4,20 7,6 Ησ 9,1 Πραξ 26,18 Β΄ Κορ 4,6 Εφ 5,8 Ησ 43,21 2,10 Ωσ 2,25 Ρωμ 9,25 2,11 1,1 17 Ψλ 39,13 Εβρ 13,14 Ρωμ 7,15 17-23 Γαλ 5,17

γεται τις αμαρτωλές επιθυμίες, που αντιμάχονται τη νέα σας ζωή. ¹² Η διαγωγή σας ανάμεσα στους ειδωλολάτρες να είναι γεμάτη καλοσύνη, έτσι ώστε, ενώ σας συκοφαντούν ότι είστε κακοποιοί, βλέποντας τα καλά σας έργα να πιστέψουν και να δοξάσουν το Θεό την *ἡμέρα της παρουσίας του*.

¹³ Να υπακούετε λοιπόν σε κάθε ανθρώπινη εξουσία, για χάρη του Κυρίου είτε είναι ο αυτοκράτορας, επειδή είναι ο ανώτατος άρχοντας ¹⁴ είτε οι τοπικοί διοικητές, επειδή είναι σταλμένοι απ' αυτόν για να τιμωρούν τους κακοποιούς και να επαινούν αυτούς που κάνουν το καλό. ¹⁵ Αυτό είναι το θέλημα του Θεού: Να αποστομώνετε με τις καλές σας πράξεις την άγνοια των ανόητων ανθρώπων. ¹⁶ Καθώς είστε ελεύθεροι, μη χρησιμοποιείτε την ελευθερία σαν πρόσχημα για να σκεπάζετε την κακία, αλλά να ζείτε σαν δούλοι του Θεού. ¹⁷ Όλους να τους τιμάτε: να αγαπάτε τους αδερφούς σας χριστιανούς: να σέβεστε το Θεό: να τιμάτε τον αυτοκράτορα.

Το παράδειγμα του Χριστού

¹⁸ Οι δούλοι να υποτάσσεστε με πολύ σεβασμό στους κυρίους σας: κι όχι μόνο στους καλούς κι επιεικείς, αλλά και στους δύστροπους. ¹⁹ Γιατί αξία έχει το να υπομένει κανείς δοκιμασίες και να πάσχει άδικα, επειδή έχει συνείδηση της παρουσίας του Θεού. ²⁰ Τι αξία θα είχε αν υπομένετε τους βασανισμούς για κάτι κακό που κάνατε; Αν όμως κάνατε το καλό και σας τιμωρούν, και παρ' όλα αυτά δείχνετε υπομονή, τότε θα 'χετε την ευλογία του Θεού.

²¹ Σ' αυτό σας κάλεσε ο Θεός.

Γιατί ο Χριστός πέθανε για σας, αφήνοντάς σας το υπόδειγμα για να βαδίζετε στ' αχνάρια τα δικά του.

²² Αυτός *αμαρτία δεν έκανε*,

και δόλος στο στόμα του δεν βρέθηκε.

²³ Τις λοιδορίες δεν τις ανταπέδιδε, και όταν έπασχε δεν απειλούσε: εμπιστευόταν στο δίκαιο Κριτή.

²⁴ Αυτός *σήκωσε τις αμαρτίες μας με το ίδιο του το σώμα στο σταυρό, για να πεθάνουμε κι εμείς ως προς την αμαρτία, και να ζήσουμε μέσα στο θέλημα του Θεού.*

*Με τις πληγές του Χριστού
γιατρευθήκατε.*

²⁵ *Περιπλανιόσασταν σαν πρόβατα, μα τώρα γυρίσατε πίσω, στον ποιμένα που φροντίζει για σας.*

Πώς πρέπει να συμπεριφέρονται οι γυναίκες και οι άντρες

3 Οι γυναίκες επίσης να υποτάσσεστε στους άντρες σας. Έτσι, κι αν μερικοί απ' αυτούς δεν πιστεύουν στο λόγο του Θεού, με τη συμπεριφορά σας θα τους κάνετε να πιστέψουν χωρίς καμιά διδαχή. ² Θα βλέπουν απλώς την άμεμπτη διαγωγή σας και το σεβασμό σας. ³ Στολίδια σας δεν πρέπει να είναι τα εξωτερικά, όπως η περίτεχνη κόμμωση, τα χρυσά κοσμήματα και τα εντυπωσιακά φορέματα, ⁴ αλλά τα εσωτερικά, όπως η καθαρότητα της καρδιάς, η πραότητα και η ηρεμία, που χορηγεί το Πνεύμα. Αυτά δεν φθείρονται κι έχουν μεγάλη αξία ενώπιον του Θεού. ⁵ Τέτοια στολίδια χρησιμοποιούσαν και στο παρελθόν οι ευσεβείς γυναίκες, που είχαν αποθέσει τις ελπίδες τους στο Θεό. Υποτάσσονταν στους άντρες τους –⁶ όπως η Σάρρα, της οποίας είστε πραγματικοί απόγονοι, ήταν υπάκουη στον Αβραάμ και τον αποκαλούσε «κύριο» — συμπεριφέρονταν με καλοσύνη και δε φοβούνταν τίποτε.

⁷ Το ίδιο κι οι άντρες: να συμπεριφέρεστε με φρόνηση στις γυναίκες σας, γιατί είναι το

ασθενέστερο φύλο, και να τις τιμάτε, γιατί ο Θεός τις έκανε κι αυτές *κληρονόμους της νέας ζωής, όπως κι εσάς. Η κοινή σας ζωή να είναι τέτοια, ώστε να μην εμποδίζονται οι προσευχές σας.

Γενικότερες συμβουλές

⁸ Όλοι, τέλος, να έχετε ομοφροσύνη και συμπόνοια ο ένας για τον άλλο. Να έχετε αδερφική αγάπη μεταξύ σας και να είστε σπλαχνικοί και καλοσυνάτοι. ⁹ Να μην ανταποδίδετε κακό στο κακό και βρισιά στη βρισιά αλλά με ευλογίες. Να ξέρετε ότι ο Θεός όταν σας κάλεσε υποσχέθηκε να σας δώσει την ευλογία του. ¹⁰ Όπως λέει η *Γραφή:

*Αυτός που θέλει να χαρεί τη ζωή του
κι επιθυμεί να δει καλές μέρες
ας πάψει η γλώσσα του
να λέει το κακό
κι από τα χείλη του ας μη
βγαίνει δόλος.*

¹¹ Ας αποφεύγει το κακό
κι ας κάνει το καλό
ας επιδιώκει την ειρήνη
κι ας τη ζητάει επίμονα.

¹² Γιατί ο Θεός βλέπει τους δικαίους
κι ακούει τις προσευχές τους.

Εναντιώνεται όμως
σ' αυτούς που κάνουν το κακό.

Τα άδικα παθήματα

¹³ Γιατί ποιος μπορεί να σας βλάψει, όταν επιδιώκετε με κάθε τρόπο το καλό; ¹⁴ Αλλά, κι αν χρειαστεί να υποφέρετε επειδή κάνατε αυτό που είναι δίκαιο, να μακαρίζετε τον ε-αυτό σας. *Μη φοβάστε τις απειλές τους και μην τaráζεστε.* ¹⁵ Να τιμάτε τον Κύριο, το Θεό, μ' όλη σας την καρδιά. *Να είστε πάντοτε έτοιμοι να δώσετε τη σωστή απάντηση σ' όλους όσοι ζητούν να τους δικαιολογήσετε τη χριστιανική σας ελπίδα.* ¹⁶ Αυτό όμως να το κάνετε με πραότητα και φόβο Θεού, έχοντας καθαρή τη συνείδησή σας.

Έτσι, αυτοί που δυσφημούν την καλή σας χριστιανική συμπεριφορά θα καταντροπιστούν γι' αυτά που σας κατηγορούν. ¹⁷ Είναι καλύτερα να υποφέρετε — αν αυτό είναι το θέλημα του Θεού — επειδή κάνατε το καλό, παρά επειδή κάνατε το κακό. ¹⁸ Γιατί κι ο Χριστός υπέμεινε το πάθος μια για πάντα για τις αμαρτίες μας,

ένας δίκαιος για χάρη των αμαρτωλών,
για να μας φέρει κοντά στο Θεό.

Θανατώθηκε σωματικά,
το Πνεύμα όμως τον ζωοποίησε.

¹⁹ Έτσι πήγε και κήρυξε στις φυλακισμένες στον *άδη ψυχές. ²⁰ Αυτές κάποτε δεν υπάκουσαν στο Θεό, όταν αυτός υπομονετικά περίμενε να μετανοήσουν. Έτσι έγινε λόγου χάρη τον καιρό του Νώε, τότε που ετοιμαζόταν η κιβωτός. Λίγοι μονάχα, οχτώ όλοι κι όλοι, διασώθηκαν με την κιβωτό από το νερό, ²¹ που ήταν κι ο τύπος του σημερινού βαπτίσματος: αυτό δεν είναι η αποβολή της ακαθαρσίας του σώματος αλλά η δέσμευση που αναλαμβάνετε ευσυνείδητα απέναντι στο Θεό. Με το βάπτισμα κερδίζετε τώρα κι ε-σείς τη σωτηρία σας, χάρη στην ανάσταση του Ιησού Χριστού, ²² ο οποίος πήγε στον ουρανό και κάθισε στα *δεξιά του Θεού, αφού υπέταξε τους *αγγέλους, τις *εξουσίες και τις *δυνάμεις.

Η αλλαγή στον τρόπο της ζωής

4 Αφού, λοιπόν, ο Χριστός πέθανε για μας ως άνθρωπος, πρέπει κι εσείς να οπλιστείτε με το ίδιο φρόνημα, γιατί όποιος πέθανε ως προς τον παλιό άνθρωπο, έπαψε να ζει μέσα στην αμαρτία. ² Από τώρα, λοιπόν, και στο εξής πρέπει να ζείτε την υπόλοιπη ζωή σας όχι σύμφωνα με τις ανθρώπινες επιθυμίες, αλλά σύμφωνα με το θέλημα του Θεού. ³ Έχετε ξεδέψει αρκετό χρόνο στο παρελθόν ζώντας όπως ήθελαν οι *εθνικοί, μέσα δηλαδή σε κάθε λογής αισχροτήτες, αμαρτωλές επιθυμίες, μεθυσία,

3,8 1,22 Εφ 4,2-3 Φιλ 2,2-3 3,9 2,23 Μτ 5,44 Ρωμ 12,17 Ιωβ 31,30 3,10-12 Ψλ 34,13-17 Ιακ 1,26 3,13 Ρωμ 13,3 3,14 4,14 Μτ 5,10 3,15 Κολ 4,6 1,3-5 3,16 2,15 3,18 2,21β Ρωμ 5,6-8 6,10 Εβρ 4,15 Εβρ 7,27 3,19-20 Β΄ Πε 2,4 Ιουδα 6 Γεν 6,2 3,20 Γεν 6,14 — 22 3,21 Ρωμ 6,3-4 Εβρ 10,22 Ρωμ 8,34 Μτ 22,44 Πραξ 2,33 3,22 Πραξ 1,9 Εφ 1,21 6,12 4,1 2,24 Β΄ Κορ 4,10 Γαλ 5,24 4,2 2,21β 4,3 Γαλ 5,19-21 Εφ 2,3 Τιτ 3,3

κραipάλες, οργιαστικά γλέντια κι ασεβείς ειδωλολατρικές τελετές. ⁴Και τώρα που δεν τους ακολουθείτε σ' αυτό το κατακύλισμα της σωτίας παραξενεύονται και σας κακο-λογούν. ⁵Θα δώσουν όμως λόγο σ' εκείνον που όπου να 'ναι θα κρίνει ζωντανούς και νεκρούς. ⁶Γι' αυτόν το λόγο άλλωστε ο Χριστός κήρυξε το χαρμόσυνο μήνυμά του και στους νεκρούς, ώστε παρ' ό,τι ως άνθρωποι έχουν καταδικαστεί να είναι θνητοί, να βρουν στην τελική κρίση του Θεού τη ζωή που χορηγεί το Πνεύμα.

⁷Όπου να 'ναι, όλα τελειώνουν. Γι' αυτό πρέπει να είστε εγκρατείς και νηφάλιοι, για να μπορείτε να προσεύχεστε. ⁸ Πάνω απ' όλα να αγαπάτε ο ένας τον άλλο με όλη σας την ψυχή, γιατί η αγάπη καλύπτει πολλές αμαρτίες. ⁹ Να είστε φιλόξενοι μεταξύ σας, χωρίς να βαρυνκομάτε. ¹⁰ Ο Θεός σάς εμπιστεύτηκε τη χάρη του με ποικίλους τρόπους. Ο καθένας σας, λοιπόν, σαν καλός διαχειριστής της θείας χάριτος, ας χρησιμοποιεί το χάρισμά του για να υπηρετεί τους άλλους. ¹¹ Όποιος κηρύττει, να διακηρύττει το λόγο του Θεού και μόνο. Όποιος προσφέρει υπηρεσία, να το κάνει με τη δύναμη που του δίνει ο Θεός, για να δοξάζεται σ' όλα ο Θεός δια του Ιησού Χριστού. Σ' αυτόν ανήκει παντοτινά η δόξα και η δύναμη. *Αμήν.

Το προνόμιο να υποφέρει κανείς για χάρη του Χριστού.

¹² Αγαπητοί μου, μην παραξενεύεστε για τη φοβερή δοκιμασία με την οποία δοκιμάζεστε, σαν να ήταν κάτι παράξενο. ¹³ Αντίθετα, να χαίρεστε που συμμετέχετε στα παθήματα του Χριστού, γιατί έτσι θα γεμίσετε χαρά κι αγαλλίαση, όταν αποκαλυφθεί η *δόξα του. ¹⁴ Μακάριοι είστε αν σας ντροπιάζουν για το όνομα του Χριστού. Γιατί το *Πνεύμα του Θεού σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια και δύναμη

αναπαύεται πάνω σας· αυτό το όνομα απ' αυτούς βλασφημείται, από σας όμως δοξάζεται. ¹⁵ Προσέχετε να μη φτάνει κανένας από σας να υποφέρει τιμωρίες επειδή σκότωσε ή έκλεψε ή έκανε κακό ή αναμείχθηκε σε ξένες υποθέσεις. ¹⁶ Αν όμως υποφέρει επειδή είναι χριστιανός, να μην ντρέπεται αλλά να δοξάζει το Θεό γι' αυτό. ¹⁷ Είναι καιρός πια ν' αρχίσει η κρίση απ' το λαό του Θεού. Κι αν η κρίση αρχίσει πρώτα από μας, σκεφτείτε τι έχει να γίνει με όσους δεν δέχονται το ευαγγέλιο του Θεού. ¹⁸ *Κι αν μόλις και μετά βίας σώζονται οι δίκαιοι άνθρωποι, τι θα συμβεί με τους αμαρτωλούς και απίστευτους;*

¹⁹ Εκείνοι, λοιπόν, που υποφέρουν, γιατί έτσι το θέλησε ο Θεός, ας εμπιστεύονται τον εαυτό τους με τις καλές τους πράξεις στο Θεό, που κρατάει τις υποσχέσεις του.

Προτροπές στο ποίμνιο της Εκκλησίας

5 Στους *πρεσβυτέρους σας έχω να δώσω μερικές συμβουλές ως πρεσβύτερος κι εγώ, μάρτυρας των παθμάτων του Χριστού και μέτοχος στη *δόξα του, που θ' αποκαλυφθεί μελλοντικά. ² Να ποιμαίνετε το ποίμνιο που σας εμπιστεύτηκε ο Θεός, όπως αυτός θέλει, δηλαδή με τη θέλησή σας, κι όχι κάνοντας αγγαρεία· με προθυμία κι όχι για τα χρήματα. ³ Μην καταδυναστεύετε αυτούς που ποιμαίνετε, αλλά να είστε υπόδειγμα στο ποίμνιό σας. ⁴ Κι όταν έρθει ο Χριστός, ο αρχηγός όλων των ποιμένων, θα πάρετε το αμάραντο στεφάνι της δόξας.

⁵ Το ίδιο κι εσείς, οι νεότεροι· να υποτάσσετε στους πρεσβυτέρους. Κι όλοι μαζί να υπηρετείτε με ταπείνωση ο ένας τον άλλο. Γιατί,

*ο Θεός εναντιώνεται
στους υπερήφανους,
στους ταπεινούς όμως δίνει
τη χάρη του.*

⁶ Ταπεινώστε, λοιπόν, τους εαυτούς σας κάτω από τη δύναμη του Θεού, για να σας εξυψώσει την ώρα της κρίσεως. ⁷ Αφήστε όλες σας τις φροντίδες σ' αυτόν, γιατί αυτός φροντίζει για σας.

⁸ Να είστε νηφάλιοι και άγρυπνοι. Ο αντίπαλός σας ο διάβολος περιφέρεται σαν λιοντάρι που βρυχάται, ζητώντας κάποιον να καταβροχθίσει. ⁹ Αντισταθείτε του, λοιπόν, μένοντας ακλόνητοι στην πίστη σας. Να ξέρετε πως τις ίδιες δοκιμασίες υπομένουν κι οι αδερφοί σας χριστιανοί σ' όλο τον κόσμο. ¹⁰ Ο Θεός όμως, ο οποίος σας μοιράζει τα κάθε λογής χαρίσματα και σας καλεί να πάρετε μέρος στην παντοτινή δόξα του δια του Ιησού Χριστού, μετά την παροδική σας δοκιμασία θα σας αποκαταστήσει και θα σας δυναμώσει πνευματικά, θα σας στηρίξει και θα σας στερεώσει πάνω σε σωστή βάση. ¹¹ Σ'

αυτόν ανήκει η δόξα και η δύναμη παντοτινά. *Αμήν.

Τελικοί χαιρετισμοί

¹² Σας έγραψα τούτη τη σύντομη επιστολή με τη βοήθεια του Σίλουανού, που τον θεωρώ πιστό αδερφό, για να σας διαβεβαιώσω πως αυτά που σας έγραψα είναι η αληθινή χάρη του Θεού, στην οποία έχετε μείνει σταθεροί.

¹³ Σας στέλνει χαιρετίσματα η εκκλησία από τη *Βαβυλώνα, που τη διάλεξε, όπως κι εσάς, ο Θεός. Σας στέλνει χαιρετίσματα ο Μάρκος, ο πνευματικός μου γιος. ¹⁴ Χαιρετήστε ο ένας τον άλλο με το αδερφικό φίλημα της αγάπης.

Εύχομαι, όσοι ανήκετε στον Ιησού Χριστό να ειρηνεύετε. Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΠΕΤΡΟΥ

Εισαγωγή

Το θέμα με το οποίο ασχολείται η Β΄ Πέτρου είναι τελείως διαφορετικό από το θέμα της Α΄ Πέτρου. Εδώ αντιμετωπίζεται η σφαλερή και πολύ επικίνδυνη για την εκκλησία διδασκαλία των ελευθεριαζόντων αιρετικών, οι οποίοι παρεξηγώντας ριζικά το κήρυγμα του Παύλου περί ελευθερίας από το νόμο κήρυτταν την ασυδοσία και ειρωνεύονταν την πίστη στην εγγίζουσα Παρουσία του Κυρίου.

Ο συγγραφέας της επιστολής προτρέπει τους αναγνώστες του να αποφεύγουν τη φθορά του κόσμου και να γίνουν «μέτοχοι της θείας φύσεως», να συνοδεύουν την πίστη τους με ενάρετη ζωή και να μην αμφιβάλλουν για την υπόσχεση της Παρουσίας, η οποία προανακρούεται ήδη στο γεγονός της μεταμόρφωσης του Χριστού και στις προφητικές αναγγελίες. Αυτοί που αρνούνται την Παρουσία είναι ασύδοτοι ψευδοδιδασκαλοι, η δράση των οποίων έχει προβλεφθεί και δεν πρέπει να αιφνιδιάσει τους χριστιανούς· αυτοί αρνούνται με τη ζωή τους τον Κύριο και Σωτήρα τους. Για την ασύδοτη ζωή τους θα τιμωρηθούν, όπως οι διάφοροι ασεβείς του παρελθόντος. Οι προφητείες για την εμφάνιση των αιρετικών που εμπαίζουν τις θείες επαγγελίες θα εκπληρωθούν, όπως επίσης θα εκπληρωθεί και η επαγγελία της Παρουσίας. Εάν αργεί, αυτό οφείλεται στο ότι ο Θεός υπολογίζει το χρόνο με διαφορετικά μέτρα από τους ανθρώπους και στο ότι δίνει έτσι με την αργοπορία ευκαιρίες μετάνοιας σ' όλους τους ανθρώπους. Η ημέρα του Κυρίου θα έλθει σαν κλέφτης και θα τη συνοδεύει η ολοκληρωτική καταστροφή του παλιού κόσμου και η εγκατάσταση καινούριου ουρανού και καινούριας γης, όπου θα βασιλεύει η δικαιοσύνη. Ενόψει αυτής της προσδοκίας πρέπει η ζωή του πιστού να είναι άψογη. Τέλος, προτρέπονται οι αναγνώστες να προσδεύουν στη χάρη και στη γνώση του Κυρίου και η επιστολή τελειώνει με δοξολογία στον Ιησού Χριστό.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η εκλογή και κλήση του χριστιανού – Η θέα της δόξας του Θεού:	1
Ο κίνδυνος που διατρέχει η αληθινή γνώση από τους ψευδοδιδασκάλους:	2
Η καθυστέρηση της Παρουσίας του Κυρίου είναι ένδειξη της μακροθυμίας του Θεού:	3

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΠΕΤΡΟΥ

Χαιρετισμός

1 Ο Συμεών Πέτρος, δούλος κι απόστολος του Ιησού Χριστού,

Προς εκείνους που η αγάπη του Θεού και του σωτήρα μας Ιησού Χριστού δώρισε την ίδια πίστη που έχουμε κι εμείς οι απόστολοι.

²Εύχομαι η *χάρη και η *ειρήνη να πληθαινουν ανάμεσά σας, με τη βαθιά γνώση του Θεού και του Ιησού του Κυρίου μας.

Η εκλογή και η κλήση του χριστιανού

³Η θεία δύναμή του μας δώρισε όλα όσα μας χρειάζονται για τη ζωή μας και για τη λατρεία του Θεού, με τη βαθιά γνώση εκείνου που μας κάλεσε με τη δόξα του και τα θαυμαστά του έργα. ⁴Έτσι μας έχει δώσει τις πιο πολύτιμες και τις πιο μεγάλες υποσχέσεις, με τις οποίες θα γίνετε μέτοχοι της θείας φύσεως, και θα αποφύγετε τη φθορά που προκαλούν οι κοσμικές επιθυμίες. ⁵Γι' αυτό ακριβώς να καταβάλετε κάθε προσπάθεια για να πλουτίσετε την πίστη σας με την αρετή, την αρετή με τη γνώση, ⁶τη γνώση με την αυτοκυριαρχία, την αυτοκυριαρχία με την υπομονή, την υπομονή με την ευσέβεια, ⁷την ευσέβεια με την αγάπη για τους αδερφούς, την αγάπη για τους αδερφούς με την αγάπη για όλους. ⁸Γιατί, αν όλα αυτά τα έχετε σε αφθονία, θα σας βοηθήσουν να γίνετε δραστήριοι κι αποδοτικοί για να μπορέσετε να γνωρίσετε βαθύτερα τον Κύριό μας Ιησού Χριστό. ⁹Αντίθετα, όποιος δεν τα έχει αυτά είναι τόσο κοντόφθαλμος, που δε βλέπει κι έχει ξεχάσει ότι καθαρίστηκε απ' τις παλιές του αμαρτίες. ¹⁰Γι' αυτό, αδερφοί μου, προσπαθήστε ακό-

μη περισσότερο να διασφαλίσετε την κλήση σας και την εκλογή σας από το Θεό. Γιατί, αν εφαρμόσετε τα παραπάνω, δε θα σκοντάψετε ποτέ. ¹¹Μ' αυτόν τον τρόπο θα σας χορηγηθεί γενναιόδωρα η είσοδος στην αιώνια *βασιλεία του Κυρίου και σωτήρα μας Ιησού Χριστού.

Η θέα της δόξας του Χριστού

¹²Γι' αυτό θα φροντίζω πάντα να σας υπενθυμίζω αυτά τα πράγματα, μολονότι βέβαια τα ξέρετε και μένετε σταθεροί στην αλήθεια που διδαχτήκατε. ¹³Και νομίζω πως είναι σωστό να κεντρίζω τη θύμησή σας με τις υπομνήσεις μου, όσο βρίσκομαι σε τούτη την πρόσκαιρη ζωή. ¹⁴Ξέρω πως γρήγορα θα εγκαταλείψω αυτό τον πρόσκαιρο κόσμο, όπως άλλωστε μου το 'χει φανερώσει ο Κύριός μας, ο Ιησούς Χριστός. ¹⁵Γι' αυτό θα φροντίσω να μπορείτε να φέρνετε στο νου σας όλα αυτά τα πράγματα σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι όταν εγώ θα έχω φύγει απ' αυτή τη ζωή.

¹⁶Δε βασιστήκαμε, λοιπόν, σε περίτεχνους μύθους για να σας γνωστοποιήσουμε τη δυναμική έλευση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Έχουμε δει με τα ίδια μας τα μάτια το μεγαλείο του. ¹⁷τότε που ο Θεός Πατέρας του έδωσε τιμή και δόξα, και η ένδοξη μεγαλοπρέπειά του αναφώνησε γι' αυτόν μια τέτοια φωνή: «Αυτός είναι ο αγαπητός μου *Υιός· αυτός είναι ο εκλεκτός μου». ¹⁸Κι αυτήν τη φωνή την ακούσαμε που ερχόταν από τον ουρανό εμείς οι ίδιοι, που ήμασταν μαζί του στο *άγιο εκείνο *βουνό. ¹⁹Κι έτσι είμαστε περισσότερο βέβαιοι για την αλήθεια του κηρύγματος των *προφητών, που καλά κάνετε και το προσέχετε σαν φως που

φέγγει στο σκοτάδι, ωστόσο γλυκοχαράζει το πρωί κι ανατελίζει στις καρδιές σας ο αυγερινός. ²⁰ Πρώτα απ' όλα, να ξέρετε καλά πως κανένας δεν μπορεί μόνος του να ερμηνεύσει τις προφητείες των *Γραφών. ²¹ Γιατί καμιά προφητεία δεν προήλθε ποτέ από ανθρώπινο θέλημα, αλλά εμπνευσμένοι από το Άγιο Πνεύμα, αξιώθηκαν άγιοι άνθρωποι να μιλήσουν εκ μέρους του Θεού.

Ο κίνδυνος από τους ψευδοδιδασκάλους

(Ιουδα 4,13)

2 Υπήρχαν όμως και ψευδοπροφήτες ανάμεσα στους Ισραηλίτες, όπως κι ανάμεσα σας θα υπάρξουν ψευδοδιδάσκαλοι. Οι άνθρωποι αυτοί θα διασπείρουν στην κοινότητά σας αιρετικές διδασκαλίες που οδηγούν στην απώλεια, και θ' απαρνούνται τον Κύριο, που τους ελευθέρωσε από την αμαρτία: έτσι θα φέρνουν πάνω τους γρήγορα την καταστροφή. ² Πολλοί θα τους ακολουθήσουν στην ανηθικότητα κι εξαιτίας τους θα δυσφημιστεί η αληθινή διδασκαλία. ³ Από αγάπη για το χρήμα, οι ψευδοδιδάσκαλοι θα προσπαθήσουν με πλαστές ιστορίες να σας εκμεταλλευτούν. Η καταδίκη τους, από παλιά αποφασισμένη, δεν θ' αργήσει: η καταστροφή τους έρχεται.

⁴ Ο Θεός ούτε τους *αγγέλους δε λυπήθηκε όταν αμάρτησαν, αλλά τους έριξε στα *τάρταρα, όπου φυλάγονται δέσμοι στο σκοτάδι περιμένοντας την τελική κρίση. ⁵ Ούτε τον αρχαίο κόσμο δε λυπήθηκε, έναν κόσμο που ήταν γεμάτος από ασεβείς, αλλά έφερε τον ήταν κατακλυσμό. Μόνο τον Νώε, τον κήρυκα της δικαιοσύνης, τον άφησε να σωθεί, μαζί με άλλους εφτά. ⁶ Επίσης καταδίκασε σε καταστροφή τις πόλεις *Σόδομα και Γόμορρα και τις έκανε στάχτη: κι αυτό, για να παραδειγματίζονται όσοι στο μέλλον δε σέβονται το Θεό. ⁷ Έσωσε όμως τον δίκαιο Λωτ, ο οποίος υπέφερε από την ανήθικη συμπεριφορά των ανόμων, ⁸ γιατί σπάραζε μέρα με τη μέρα η καρδιά του από τα άνομα έργα που έ-

βλεπε κι άκουγε ο δίκαιος αυτός άνθρωπος, ζώντας ανάμεσά τους. ⁹ Άρα, λοιπόν, ο Κύριος ξέρει να σώζει τους ευσεβείς από τις δοκιμασίες τους, ενώ τους αδίκους τους κρατάει σε τιμωρία ως την *ημέρα της τελικής κρίσεως: ¹⁰ και προπάντων, κρατάει εκείνους που ακολουθούν τις βρωμερές σαρκικές επιθυμίες και περιφρονούν την εξουσία του Θεού.

Οι ψευδοδιδάσκαλοι αυτοί είναι θρασεείς κι υπερποπτικοί: δε σέβονται τις ανώτερες *δυνάμεις, αλλά τις χλευάζουν. ¹¹ Αυτές, ούτε οι άγγελοι, που υπερτερούν σε δύναμη και μεγαλοπρέπεια, δεν τις κατηγορούν βλάσφημα μπροστά στο Θεό. ¹² Κι όπως τα άγρια ζώα γεννήθηκαν προορισμένα από τη φύση να πιαστούν και να σφαχτούν, έτσι κι αυτοί, με το να χλευάζουν όσα δεν ξέρουν, θα υποστούν την καταστροφή που τους περιμένει. ¹³ Μ' αυτόν τον τρόπο θα πληρώσουν για το κακό που έκαναν. Θεωρούν ηδονή το να οργιάζουν ακόμα και την ημέρα. Είναι ντροπή και σκάνδαλο να συμμετέχουν στα κοινά σας δείπνα απολαμβάνοντας τον καρπό της απάτης τους. ¹⁴ Έχουν μάτια γεμάτα ανηθικότητα κι αχόρταγα για αμαρτία: δελεάζουν τους πιο αδύνατους κι έχουν καρδιά εξασκημένη στην πλεονεξία. Καταραμένοι από το Θεό, ¹⁵ άφησαν τον ίδιο δρόμο κι ακολούθησαν την πλάνη, βαδίζοντας στ' αγνήρια του *Βαλαάμ, γιου του Βοσώρ, που αγάπησε την αισχροκέρδεια: ¹⁶ και ελέγχθηκε γι' αυτή του την παρανομία: ένα γαϊδουράκι, που φυσικά δεν έχει μιλιά, του μίλησε με ανθρώπινη φωνή κι εμπόδισε την παραφροσύνη του *προφήτη.

¹⁷ Οι άνθρωποι αυτοί μοιάζουν με πηγές που στέρεψαν και με σύννεφα που τα παρασέρνει η ανεμοθύελλα. Τους περιμένει μια θέση στο ζοφερό σκοτάδι. ¹⁸ Με λόγια παχιά, χωρίς περιεχόμενο, παρασέρνουν εκείνους που είχαν πραγματικά εγκαταλείψει αυτούς που ζουν στην πλάνη: και για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούν ως δόλωμα τις σαρκικές επι-

θυμίες, που οδηγούν στην ασέλγεια. ¹⁹Τους υπόσχονται ελευθερία, ενώ οι ίδιοι είναι δούλοι της διαφθοράς· γιατί ο άνθρωπος γίνεται δούλος εκείνου απ' τον οποίο έχει νικηθεί. ²⁰Αν οι άνθρωποι, λοιπόν, που με τη βαθιά γνώση του Κυρίου μας και σωτήρα Ιησού Χριστού έχουν αποφύγει τη διαφθορά του κόσμου, αναμειχθούν πάλι σ' αυτήν και βγουν νικημένοι, τότε βρίσκονται σε χειρότερη κατάσταση από πριν. ²¹Θα ήταν καλύτερα γι' αυτούς να μην είχαν γνωρίσει την οδό της σωτηρίας, παρά αφού τη γνωρίσουν να εγκαταλείψουν την *άγια εντολή που τους παραδόθηκε. ²²Σ' αυτούς αποδεικνύονται αληθινές οι παροιμίες: «*Το σκυλί γυρίζει πίσω στο ίδιο του το ξέραςμα*» και «*Το γουρούνι, αφού λουστεί, κυλιέται πάλι στο βούρκο*».

Η υπόσχεση για την επάνοδο του Κυρίου

3 Αγαπητοί μου, αυτή είναι η δεύτερη κιόλας επιστολή που σας γράφω. Και στις δύο προσαπλώθη να ξυπνήσω καθαρές σκέψεις μέσα σας, ²για να θυμάστε τα όσα προφήτεψαν οι *άγιοι *προφήτες και την εντολή του Κυρίου και σωτήρα, που σας δόθηκε από τους αποστόλους σας. ³Πρώτα απ' όλα πρέπει να ξέρετε ότι στις έσχατες μέρες θα εμφανιστούν άνθρωποι που θα ακολουθούν τις δικές τους επιθυμίες. Θα σας εμπαίζουν ⁴και θα σας ρωτούν: «Τι έγινε μ' εκείνη την υπόσχεση ότι θα ξανάρθει ο Κύριος; Οι πατέρες μας πέθαναν, αλλά τα πάντα παραμένουν όπως ήταν απ' την αρχή του κόσμου». ⁵Λησμονούν, φαίνεται, θεληματικά ότι με το λόγο του Θεού δημιουργήθηκαν από παλιά οι *ουρανοί και η γη, η οποία βγήκε μέσα από το νερό και στηρίχτηκε πάνω στο νερό. ⁶Με το ίδιο όμως στοιχείο καταστράφηκε και ο τότε κόσμος, όταν έγινε ο κατακλυσμός. ⁷Έτσι κι ο σημερινός κόσμος διατηρείται με το λόγο του Θεού, ώσπου να καταστραφεί με τη φωτιά την *ημέρα εκείνη, κατά την οποία

θα κριθούν και θα καταδικαστούν οι ασεβείς.

⁸Ένα πράγμα να μην ξεφεύγει από την προσοχή σας, αγαπητοί μου: Ότι για τον Κύριο μία μέρα είναι σαν χίλια χρόνια, και χίλια χρόνια σαν μία μέρα. ⁹Δεν καθυστερεί ο Κύριος να εκπληρώσει την υπόσχεσή του, όπως νομίζουν μερικοί. Κάνει υπομονή, γιατί δε θέλει να καταστραφούν μερικοί από σας, αλλά να μετανοήσουν όλοι.

¹⁰Ωστόσο, η *ημέρα του Κυρίου θα έρθει όπως ο κλέφτης τη νύχτα, και τότε οι ουρανοί θα εξαφανιστούν με τρομερό πάταγο, τα *στοιχεία της φύσεως θα διαλυθούν στη φωτιά, και η γη, όπως κι όλα όσα έγιναν πάνω σ' αυτήν, θα κατακαούν. ¹¹Αν, λοιπόν, τα πάντα θα διαλυθούν μ' αυτόν τον τρόπο, σκεφτείτε ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά σας: Να είναι άγια κι αφιερωμένη στο Θεό, ¹²όσον καιρό θα προσμένετε με ζήλο και λαχτάρα τον ερχομό της ημέρας του Θεού. Τότε οι ουρανοί θα διαλυθούν στη φωτιά και τα στοιχεία της φύσεως θα καούν και θα λιώσουν. ¹³Εμείς όμως, σύμφωνα με την υπόσχεση του Θεού, προσμένουμε καινούριους ουραμούς και καινούρια γη, όπου θα βασιλεύει η δικαιοσύνη.

¹⁴Γι' αυτό, αγαπητοί μου, προσμένοντας τον ερχομό του Κυρίου, φροντίστε να βρεθείτε μπροστά του με ειρήνη, χωρίς κηλίδες και ψεγάδια. ¹⁵Θεωρήστε τη μακροθυμία του Κυρίου μας ως ευκαιρία σωτηρίας, όπως σας έγραψε κι ο αγαπητός μας αδερφός ο Παύλος, με τη σοφία που του έδωσε ο Θεός. ¹⁶Το λέει άλλωστε και σ' όλες του τις επιστολές, όταν αναφέρεται σ' αυτό το θέμα. Υπάρχουν σ' αυτές μερικά δυσνόητα σημεία, τα οποία οι αμαθείς και ταλαντεύμενοι τα διαστρεβλώνουν. Το ίδιο κάνουν και με την υπόλοιπη *Γραφή, με αποτέλεσμα να προκαλούν την καταστροφή τους.

Τελική συνοπτική προτροπή

¹⁷Εσείς όμως, αγαπητοί μου, είστε προειδοποιημένοι. Φυλαχτείτε, λοιπόν, για να μην παρασυρθείτε από την πλάνη των ανόμων

και, χάνοντας το στήριγμά σας, πέσετε.
¹⁸Αντίθετα, να προοδεύετε στη χάρη και στη γνώση του Κυρίου μας και σωτήρα Ιησού Χριστού. Σ' αυτόν ανήκει η δόξα και τώρα και για πάντα. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εισαγωγή

Η επιστολή αυτή είναι εγκύκλιος και απευθύνεται σε πολλές εκκλησίες. Ο αποστολος Ιωάννης αποσκοπεί μ' αυτήν στην καταπολέμηση των αιρετικών, όπως ο Κήρινθος, οι οποίοι αρνούνται την πραγματική ενανθρώπιση του Λόγου του Θεού.

Εναντίον των αιρετικών αυτών, τους οποίους χαρακτηρίζει "αντίχριστους", προβάλλει ο Ιωάννης το μαρτυρημένο και από την εμπειρία των αποστόλων βεβαιωμένο ιστορικό γεγονός της ενσάρκωσης και του θανάτου του Ιησού Χριστού, γεγονός που φανερώνει την αγάπη του Θεού προς την ανθρωπότητα.

Σε γενικές γραμμές το περιεχόμενο της επιστολής είναι το ακόλουθο: Μετά το προοίμιο, στο οποίο ο Ιωάννης ως αυτόπτης και αυθεντικός μάρτυρας των γεγονότων της ζωής του Χριστού γράφει προς τους χριστιανούς, ώστε να έχουν «κοινωνία» με τον Πατέρα και τον Υιό, αναπτύσσει καταρχήν σε τι συνίσταται αυτή η κοινωνία: Εφόσον ο Θεός είναι φως, όποιος έχει κοινωνία μ' αυτόν οφείλει να ζει «μέσα στο φως» και μακριά από την αμαρτία· η κοινωνία αυτή φαίνεται έμπρακτα με την τήρηση των εντολών· όποιος αγαπά τον αδερφό του βρίσκεται στο φως· η αγάπη όμως προς τον κόσμο και την αμαρτία του κόσμου είναι ασυμβίβαστη με την αγάπη προς το Θεό· αυτοί που αρνούνται ότι ο Ιησούς είναι ο Χριστός είναι αντίχριστοι.

Στη συνέχεια παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των παιδιών του Θεού: Αναμένουν τον Κύριο· δεν έχουν σχέση με την αμαρτία αλλά με τη δικαιοσύνη· αγαπούν τους αδερφούς τους όχι με λόγια αλλά με έργα· αποφεύγουν το πνεύμα της πλάνης που είναι η διδασκαλία των αντίχριστων αιρετικών.

Μετά επανέρχεται στο κεντρικό θέμα της αγάπης. Ο Θεός από αγάπη έστειλε τον Υιό του στον κόσμο· απ' αυτό απορρέει η υποχρέωση του χριστιανού να αγαπάει τον αδερφό του και η αγάπη αυτή προς τον αδερφό είναι απόδειξη της κοινωνίας με το Θεό. Η αγάπη δίνει παρηγορία στο χριστιανό και τον απαλλάσσει από το φόβο της κρίσης και της τιμωρίας. Η αγάπη προς το Θεό, εάν δεν συνοδεύεται από την αγάπη προς τον αδερφό, είναι ψεύτικη. Αγάπη προς το Θεό σημαίνει τήρηση των εντολών του και η τήρηση των εντολών εξασφαλίζει τη νίκη επί των δαιμονικών δυνάμεων του κόσμου· νικά όμως τον κόσμο όποιος πιστεύει στον σαρκωθέντα Χριστό.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Η αποστολική παράδοση είναι το κριτήριο της αληθινής πίστης:
Οι αιρετικοί αρνούνται ότι ο Χριστός είναι αληθινός άνθρωπος:

1,5-2,17
2,18-29

- Οι αιρετικοί ισχυρίζονται πως βλέπουν το Θεό· όσοι όμως
αμαρτάνουν ούτε είδαν ούτε θα-τον δουν το Θεό: 3,1-10
- Οι αιρετικοί κινούνται από μίσος· όμως μόνον όσοι αγαπούν
τους αδερφούς έχουν ήδη νικήσει το θάνατο και μπήκαν
στην αληθινή ζωή: 3,11-4,6
- Βλέπει αληθινά το Θεό όποιος τον αγαπάει. Η αγάπη του Θεού
αποκαλύφθηκε στο θάνατο του Χριστού: 4,7-5,12

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η κοινωνία με το Λόγο της ζωής

1 Σας γράφουμε για το ζωοποιό *Λόγο, που υπήρχε εξαρχής. Εμείς τον έχουμε ακούσει και τον έχουμε δει με τα ίδια μας τα μάτια. Μάλιστα τον είδαμε από κοντά, και τα χέρια μας τον ψηλάφησαν. ² Όταν η ζωή φανερώθηκε, την είδαμε με τα μάτια μας. Καταθέτουμε, λοιπόν, τη μαρτυρία μας και σας μιλάμε για την αιώνια ζωή που ήταν με τον Πατέρα, φανερώθηκε όμως σ' εμάς. ³ Αυτό που είδαμε κι ακούσαμε, το αναγγέλλουμε και σ' εσάς, για να συμμετάσχετε κι εσείς μ' εμάς στην ίδια κοινωνία, που είναι η κοινωνία με τον Πατέρα και με τον *Υίο του τον Ιησού Χριστό. ⁴ Κι αυτά σας τα γράφουμε για να είναι ολοκληρωμένη η χαρά σας.

Η κοινωνία αυτή αποκλείει την αμαρτία και το μίσος

⁵ Αυτό είναι το μήνυμα που ακούσαμε από τον Ιησού Χριστό και σας το μεταφέρουμε: Ο Θεός είναι φως, και δεν υπάρχει σ' αυτόν καθόλου σκοτάδι. ⁶ Αν, λοιπόν, ισχυριστούμε πως έχουμε κοινωνία με το Θεό, ενώ ζούμε στο σκοτάδι, λέμε ψέματα, και οι πράξεις μας δε συμφωνούν με την αλήθεια. ⁷ Αν όμως ζούμε μέσα στο φως, όπως ο Θεός είναι στο φως, τότε έχουμε κοινωνία και μεταξύ μας, και το *αίμα που πρόσφερε με το θάνατό του ο *Υιός του ο Ιησούς μάς καθαρίζει από κάθε αμαρτία. ⁸ Αν ισχυριστούμε πως είμαστε αναμάρτητοι, εξαπατούμε τον εαυτό μας και δε λέμε την αλήθεια. ⁹ Αν όμως ομολογούμε τις αμαρτίες μας, ο Θεός,

που είναι αξιόπιστος και δίκαιος, θα συγχωρήσει τις αμαρτίες μας και θα μας καθαρήσει από κάθε άδικη πράξη. ¹⁰ Αν ισχυριστούμε πως δεν έχουμε ποτέ αμαρτήσει, βγάζουμε ψεύτη το Θεό, και ο λόγος του δε ζει μέσα μας.

2 Παιδιά μου, αυτά σας τα γράφω για να σας προτρέψω να μην αμαρτάνετε. Αν όμως κάποιος αμαρτήσει, έχουμε συνήγορο κοντά στον Πατέρα, τον δίκαιο Ιησού Χριστό. ² Αυτός θυσιάστηκε για να μας ελευθερώσει από τις αμαρτίες μας, και μάλιστα θυσιάστηκε όχι μόνο για τις δικές μας αμαρτίες, αλλά και όλου του κόσμου. ³ Το βέβαιο κριτήριο πως τον έχουμε γνωρίσει είναι ότι τηρούμε τις εντολές του. ⁴ Όποιος λέει «τον γνώρισα», δεν τηρεί, όμως τις εντολές του, είναι ψεύτης· δε λέει την αλήθεια. ⁵ Όποιος όμως υπακούει στο λόγο του, ασφαλώς αυτός αγαπάει το Θεό με όλη του την καρδιά.^a Μόνο έτσι έχουμε τη βεβαιότητα πως είμαστε ενωμένοι μαζί του. ⁶ Όποιος λέει πως μένει σταθερά ενωμένος μαζί του οφείλει να ζει όπως ακριβώς έζησε εκείνος.

⁷ Αδερφοί μου, η εντολή που σας γράφω δεν είναι καινούρια αλλά η παλιά εντολή, που την είχατε δεχτεί εξαρχής. Αυτή η εντολή η παλιά είναι το κήρυγμα που αρχικά ακούσατε. ⁸ Ωστόσο, η εντολή που σας γράφω είναι καινούρια, κι αυτό είναι αλήθεια για το Χριστό και για σας: το σκοτάδι της νύχτας παρέρχεται, κι άρχισε ήδη να χαράζει το φως το αληθινό.

⁹ Όποιος, λοιπόν, λέει πως βρίσκεται στο φως αλλά μισεί τον αδερφό του, αυτός βρι-

^aαυτός...καρδιά. Ή· σ' αυτόν η αγάπη του Θεού έχει πετύχει το σκοπό της.

σκειται ακόμα μέσα στο σκοτάδι. ¹⁰ Όποιος αγαπάει τον αδερφό του, αυτός μένει σταθερά μέσα στο φως και δε γίνεται αφορμή να σκοντάψει και ν' αμαρτήσσει ο αδερφός του. ¹¹ Όποιος όμως μισεί τον αδερφό του βρίσκεται στο σκοτάδι και πορεύεται μέσα στο σκοτάδι· και δεν ξέρει πού πάει, γιατί το σκοτάδι έχει τυφλώσει τα μάτια του.

Η αγάπη για τον Πατέρα και η αγάπη για τον κόσμο

¹² Σας γράφω, παιδιά μου,
για να σας βεβαιώσω πως
οι αμαρτίες σας
έχουν συγχωρηθεί χάρη στο Χριστό.

¹³ Σας γράφω, πατέρες,
για να σας βεβαιώσω πως έχετε
γνωρίσει αυτόν
που υπάρχει εξαρχής.

Σας γράφω, νέοι μου,
για να σας βεβαιώσω πως έχετε
νικήσει τον πονηρό.

¹⁴ Σας έγραψα, παιδιά μου,
πως έχετε γνωρίσει τον Πατέρα.

Σας έγραψα, πατέρες,
πως έχετε γνωρίσει αυτόν που υπάρχει
εξαρχής.

Σας έγραψα, νέοι μου, πως είστε δυνατοί,
και ο λόγος του Θεού ζει μέσα σας
και έχετε νικήσει τον πονηρό.

¹⁵ Μην αγαπάτε τον κόσμο, μήτε όσα είναι του κόσμου. Αν κάποιος αγαπάει τον κόσμο, δεν έχει μέσα του την αγάπη για τον Πατέρα. ¹⁶ Γιατί όλα όσα είναι του κόσμου — οι αμαρτωλές επιθυμίες του εγώ, η λαχτάρα ν' αποκτήσουμε ό,τι βλέπουν τα μάτια μας, και η υπεροψία πως κατέχουμε γήινα αγαθά— δεν προέρχονται από τον Πατέρα αλλά από τον αμαρτωλό κόσμο. ¹⁷ Ο κόσμος όμως παρέρχεται και μαζί του όλα όσα επιθυμούν οι άνθρωποι να κατέχουν μέσα σ' αυτόν· ενώ όποιος εκτελεί το θέλημα του Θεού θα ζήσει αιώνια.

Ο αντίχριστος και το χρίσμα από το Χριστό

¹⁸ Παιδιά μου, έφτασε το τέλος. Έχετε ακούσει σχετικά με τον ερχομό του *αντιχρίστου. Τώρα, λοιπόν, έχουν παρουσιαστεί πολλοί αντίχριστοι. Απ' αυτό καταλαβαίνουμε πως έφτασε το τέλος. ¹⁹ Αυτοί βγήκαν απ' ανάμεσά μας, ποτέ όμως δεν ανήκαν πραγματικά σ' εμάς. Γιατί, αν αληθινά προέρχονταν από μας, θα είχαν μείνει μαζί μας. Αλλά αυτοί έφυγαν, ώστε να γίνει φανερό πως κανένας απ' αυτούς δεν ανήκε ποτέ σ' εμάς. ²⁰ Εσείς όμως έχετε λάβει από το Χριστό το χρίσμα του Αγίου Πνεύματος, και μένετε όλοι σταθεροί στην αληθινή γνώση. ²¹ Σας γράφω, όχι γιατί δεν ξέρετε την αλήθεια, αλλά γιατί την ξέρετε και γιατί κανένα ψέμα δεν έχει την πηγή του στην αλήθεια. ²² Ποιος είναι ο ψεύτης; Δεν είναι αυτός που αρνείται πως ο άνθρωπος Ιησούς είναι ο Χριστός; Αυτός είναι ο αντίχριστος. Αυτός αρνείται συγχρόνως και τον Πατέρα και τον *Υιό. ²³ Γιατί όποιος απορρίπτει τον Υιό που ενανθρώπησε απορρίπτει και τον Πατέρα. ²⁴ Εσείς λοιπόν κρατήστε μέσα στις καρδιές σας το μήνυμα που ακούσατε εξαρχής. Αν μείνει στις καρδιές σας ό,τι ακούσατε εξαρχής, τότε θα μείνετε κι εσείς ενωμένοι με τον Υιό και με τον Πατέρα. ²⁵ Και να τι υποσχέθηκε να σας δώσει ο Χριστός: την αιώνια ζωή.

²⁶ Σας έγραψα τα παραπάνω, για να σας προφυλάξω από εκείνους που προσπαθούν να σας εξαπατήσουν. ²⁷ Βέβαια, μέσα στις δικές σας καρδιές μένει το χρίσμα του Αγίου Πνεύματος που λάβατε από το Χριστό, και δεν έχετε ανάγκη από δάσκαλο. Καθώς, λοιπόν, το χρίσμα το δικό του σας τα μαθαίνει όλα — κι ό,τι αυτός διδάσκει είναι αλήθεια, δεν είναι ψέμα — παραμείνετε ενωμένοι μαζί του, όπως το Πνεύμα σας έδωσε.

²⁸ Και τώρα, παιδιά μου, να μένετε έτσι ενωμένοι μ' αυτόν, ώστε όταν φανερωθεί στη

δευτέρα *παρουσία του, να έχουμε θάρρος και να μη νιώσουμε ντροπή αντικρύζοντάς τον. ²⁹Αφού ξέρετε πως ο Χριστός είναι δίκαιος, πρέπει επίσης να ξέρετε πως κι όποιος πράττει δίκαια είναι παιδί του Θεού.

Ποια είναι τα παιδιά του Θεού

3 Κοιτάξτε με πόση αγάπη μάς αγάπησε ο Πατέρας! Η αγάπη του είναι τόσο μεγάλη, ώστε να ονομαστούμε παιδιά του Θεού. Γι' αυτό ο κόσμος δε μας καταλαβαίνει, γιατί δε γνωρίζει το Θεό Πατέρα. ²Αγαπητοί μου, τώρα είμαστε παιδιά του Θεού. Τι πρόκειται να γίνουμε στο μέλλον δεν έχει ακόμη φανερωθεί. Ξέρουμε όμως πως όταν ο Χριστός φανερωθεί στη δευτέρα *παρουσία του, θα γίνουμε όμοιοι μ' αυτόν, γιατί θα τον δούμε όπως πραγματικά είναι. ³Όποιος, λοιπόν, μ' εμπιστοσύνη στο Χριστό έχει αυτή την ελπίδα, προετοιμάζεται. Καθαρίζει τον εαυτό του από την αμαρτία, έχοντας ως πρότυπο την καθαρότητα εκείνου.

⁴Όποιος αμαρτάνει παραβαίνει το νόμο του Θεού. Η αμαρτία είναι η ίδια η ανομία. ⁵Και ξέρετε πως ο Χριστός ήρθε στον κόσμο για να πάρει από πάνω μας τις αμαρτίες μας, ενώ στον ίδιο δεν υπάρχει ούτε ίχνος αμαρτίας. ⁶Έτσι, όποιος είναι ενωμένος μ' αυτόν παύει ν' αμαρτάνει. Όποιος αμαρτάνει, αυτός ούτε είδε ούτε γνώρισε ποτέ το Χριστό. ⁷Παιδιά μου, μην αφήνετε κανέναν να σας παρασύρει: όποιος πράττει το σωστό, αυτός είναι δίκαιος, όπως ακριβώς ο Χριστός είναι δίκαιος. ⁸Όποιος όμως αμαρτάνει κατάγεται από το διάβολο, γιατί ο διάβολος συνδέεται με την αμαρτία εξαρχής. Γι' αυτόν το λόγο ο *Υιός του Θεού ήρθε στον κόσμο: Για να καταστρέψει τα έργα του διαβόλου. ⁹Όποιος έχει γεννηθεί από το Θεό και είναι παιδί του παύει ν' αμαρτάνει, γιατί η δύναμη της ζωής του Θεού, που τον γέννησε, μένει μέσα του. Αφού ο Θεός τον γέννησε, δεν μπορεί να συνεχίσει να αμαρ-

τάνει. ¹⁰Έτσι διακρίνονται τα παιδιά του Θεού από τα παιδιά του διαβόλου: Όποιος δεν κάνει το σωστό δεν είναι παιδί του Θεού. Το ίδιο και όποιος δεν αγαπάει τον αδερφό του.

Αγάπη, παρρησία και πνευματικά χαρίσματα

¹¹Πραγματικά, η παραγγελία που ακούσατε εξαρχής είναι αυτή: Να αγαπάμε ο ένας τον άλλο. ¹²Δεν πρέπει να γίνουμε σαν τον Κάιν. Αυτός ήταν γέννημα του διαβόλου και έσφαξε τον αδερφό του. Και γιατί τον έσφαξε; Γιατί τα δικά του έργα ήταν πονηρά, ενώ του αδερφού του ήταν δίκαια. ¹³Γι' αυτό δεν πρέπει, αδερφοί μου, να απορείτε που ο κόσμος σάς μισεί. ¹⁴Εμείς ξέρουμε πως από το θάνατο έχουμε περάσει στη ζωή: κι αυτό το ξέρουμε επειδή αγαπάμε τους αδερφούς μας. Αυτός που δεν αγαπάει τον αδερφό του παραμένει στο θάνατο. ¹⁵Όποιος μισεί τον αδερφό του είναι ανθρωποκτόνος, και ξέρετε πως κανένας φονιάς δεν έχει συμμετοχή στην αιώνια ζωή. ¹⁶Να πώς μάθαμε τι είναι αγάπη: Εκείνος πρόσφερε τη ζωή του για χάρη μας: έτσι οφείλουμε κι εμείς να προσφέρουμε τη ζωή μας για χάρη των αδερφών μας. ¹⁷Αλλά αν κάποιος που έχει τα πλούτη του κόσμου δει τον αδερφό του σε κατάσταση ανάγκης και δεν τον σπλαχνιστεί, πώς ο άνθρωπος αυτός να έχει μέσα του αγάπη για το Θεό; ¹⁸Παιδιά μου, ας μην αγαπάμε με λόγια και ωραίες φράσεις, αλλά με έργα κι αγάπη αληθινή.

¹⁹Απ' αυτό θα καταλάβουμε ότι είμαστε παιδιά της αλήθειας και θα βεβαιώσουμε χωρίς αγωνία την καρδιά μας μπροστά στο Θεό, ²⁰όταν αυτή μας κατηγορεί για κάτι, αφού ο Θεός είναι ανώτερος από τη συνείδησή μας και τα ξέρει όλα. ²¹Έτσι, αγαπητοί μου, όταν η καρδιά μας παύει να μας κατηγορεί, αποκτούμε θάρρος ενώπιον του Θεού, ²²και μας δίνει ό,τι του ζητούμε, γιατί ε-κτελούμε τις εντολές του και κάνουμε ό,τι

2,29 3,10 3,1 Ιω 1,12 3,16 Ρωμ 8,14-17 Γαλ 4,5-7 3,2 Α΄ Κορ 13,12 Β΄ Κορ 3,18 Φιλ 3,21 3,5 1,7 2,2 4,10 Ιω 1,29 Β΄ Κορ 5,21 Α΄ Πε 2,24 Ησ 53,9 Ιω 8,46 Εβρ 4,15 9,14 Α΄ Πε 1,19 2,22 3,18 3,6 3,9 5,18 Ιω 15,5 Ρωμ 6,2 14 3,8 Ιω 8,44 Μτ 12,26-29 3,10 2,9 2,29 3,11 2,7-8 4,11 3,12 Γεν 4,8 3,13 Ιω 15,18 3,14 Ιω 5,24 Α΄ Ιω 2,11 3,15 Μτ 5,21-22 Απ 21,8 3,16 Ιω 15,13 Ρωμ 5,8 Α΄ Θεο 2,8 3,17 Δτ 15,7 3,18 Ιακ 2,15-17 3,21 2,28 3,22 Ιω 15,16

του είναι αρεστό. ²³Αυτή είναι η εντολή του: Να πιστέψουμε στο όνομα του του Ιησού Χριστού, του Ύιού του, και να αγαπάμε ο ένας τον άλλο, σύμφωνα με την εντολή που μας έδωσε ο Χριστός. ²⁴Όποιος τηρεί τις εντολές του μένει ενωμένος μαζί του κι εκείνος μ' αυτόν. Το ξέρουμε πως ο Θεός ζει μέσα μας κι ανάμεσά μας από το Πνεύμα που μας έδωσε.

4 Αγαπητοί μου, μην εμπιστεύεστε όλους εκείνους που ισχυρίζονται πως έχουν το *Πνεύμα, αλλά δοκιμάζετέ τους για να διαπιστώσετε αν το πνεύμα που έχουν προέρχεται από το Θεό. Γιατί πολλοί ψευδοπροφήτες έχουν ξεχυθεί μέσα στον κόσμο. ²Να με ποιο κριτήριο θ' αναγνωρίζετε το Πνεύμα του Θεού: Όποιος διακηρύττει πως ο Ιησούς είναι ο Χριστός που ήρθε και έγινε αληθινός άνθρωπος, αυτός έχει το Πνεύμα του Θεού. ³Όποιος όμως δεν παραδέχεται ότι ο Ιησούς Χριστός ήρθε και έγινε αληθινός άνθρωπος, δεν έχει το Πνεύμα του Θεού, αλλά του *αντιχρίστου, που έχετε ακούσει πως έρχεται. Λοιπόν, αυτός ήδη βρίσκεται μέσα στον κόσμο. ⁴Εσείς όμως, παιδιά μου, αναγεννηθήκατε από το Θεό, και έχετε υπερνικήσει τις διδασκαλίες αυτών των ψευδοπροφητών, γιατί αυτός που ενεργεί μέσα σας είναι ισχυρότερος απ' αυτόν που κυριαρχεί μέσα στον κόσμο. ⁵Αυτοί προέρχονται από τον κόσμο, γι' αυτό μιλάνε τη γλώσσα του κόσμου, και ο κόσμος τούς καταλαβαίνει. ⁶Εμείς προερχόμαστε από το Θεό. Όποιος γνωρίζει το Θεό, μάς καταλαβαίνει: όποιος δεν προέρχεται από το Θεό, δεν μας καταλαβαίνει. Έτσι μπορούμε να ξεχωρίσουμε το πνεύμα της αλήθειας από το *πνεύμα της πλάνης.

Όποιος αγαπάει βλέπει το Θεό

⁷Αγαπητοί μου, ας αγαπάμε ο ένας τον άλλο, γιατί η αγάπη προέρχεται από το Θεό. Όποιος αγαπάει, δείχνει ότι έχει αναγεννη-

θεί από το Θεό και ότι γνωρίζει το Θεό. ⁸Όποιος δεν αγαπάει, δε γνώρισε το Θεό, γιατί ο Θεός είναι αγάπη. ⁹Έτσι αποδείχτηκε η αγάπη του Θεού για μας: Απέστειλε τον Ύιο του το μονογενή στον κόσμο για να μας χαρίσει τη νέα ζωή, αν ενωθούμε μ' αυτόν. ¹⁰Αυτό είναι το χαρακτηριστικό της αγάπης του Θεού: Όχι ότι εμείς τον αγαπήσαμε, αλλά ότι αυτός μας αγάπησε και έστειλε τον Υίο του, που θυσιάστηκε για να μας ελευθερώσει από τις αμαρτίες μας. ¹¹Αν ο Θεός, αγαπητοί μου, έτσι μας αγάπησε, οφείλουμε κι εμείς ν' αγαπάμε ο ένας τον άλλο. ¹²Κανένας δεν αξιώθηκε ποτέ ως τώρα να δει το Θεό: αν αγαπάμε ο ένας τον άλλο, είμαστε σε κοινωνία με το Θεό, και η αγάπη του μέσα μας έχει ολοκληρωθεί.

¹³Μας έδωσε το Πνεύμα του: έτσι είμαστε βέβαιοι πως είμαστε σε κοινωνία με το Θεό και ο Θεός σε κοινωνία μ' εμάς. ¹⁴Εμείς οι ίδιοι με τα μάτια μας είδαμε και καταθέτουμε τη μαρτυρία μας, ότι ο Πατέρας έστειλε τον Υίο του για να σώσει τον κόσμο. ¹⁵Όποιος παραδέχεται πως ο άνθρωπος Ιησούς είναι ο απεσταλμένος Υιός του Θεού, ο Θεός κατοικεί μέσα σ' αυτόν και αυτός ζει ενωμένος με το Θεό. ¹⁶Κι εμείς γνωρίζουμε πια την αγάπη που μας έχει ο Θεός κι εμπιστευόμαστε τον εαυτό μας σ' αυτήν.

Ο Θεός είναι αγάπη: κι όποιος ζει μέσα στην αγάπη ζει μέσα στο Θεό, κι ο Θεός μέσα σ' αυτόν. ¹⁷Έτσι καταλαβαίνουμε πως η αγάπη έχει ολοκληρωθεί μέσα μας: Όταν αντιμετωπίζουμε την *ημέρα της κρίσεως με θάρρος. Γιατί κι εμείς ζούμε σ' αυτό τον κόσμο, όπως έζησε εκείνος. ¹⁸Όποιος αγαπάει δεν φοβάται. Η τέλεια αγάπη διώχνει το φόβο. Γιατί ο φόβος σχετίζεται με την τιμωρία κι όποιος φοβάται την τιμωρία, δείχνει πως δεν έχει φτάσει στην τέλεια αγάπη. ¹⁹Εμείς αγαπάμε το Θεό, γιατί εκείνος πρώτος μάς αγάπησε. ²⁰Αν κάποιος πει «αγαπώ το Θεό», μισεί όμως τον αδερφό του, είναι

3,23 Ιω 2,23· 13,34 3,24 Ιω 15,5 Α΄ Ιω 4,13 Ρωμ 8,5,9 14 Ιω 14,16 4,1 Α΄ Θεοσ 5,21 Α΄ Ιω 2,18 4,2 Α΄ Κορ 12,3 Ιω 1,14 Ρωμ 10,9 4,3 2,22 18 4,4 5,5 4,5 Ιω 3,31 4,6 3,1 Ιω 8,47 18,37 Α΄ Ιω 2,4 4,8 4,16 4,9-10 Ιω 3,16 4,10 2,2 3,5 Ρωμ 5,8 10 4,11 3,11· 4,21 Β΄ Ιω 5· Ιω 13,34· Μτ 18,33 5,44-45 4,12 Ιω 1,18 Α΄ Ιω 2,5· 4,17 4,13 3,24 4,14 Ιω 15,27 4,15 2 23 4,16 4,8-10 Ιω 15,5 4,17 4,12· 2,28 4,20 2,9

ψεύτης. Γιατί, πραγματικά, αυτός που δεν αγαπάει τον αδερφό του, τον οποίο βλέπει, πώς μπορεί να αγαπάει το Θεό, τον οποίο δε βλέπει; ²¹ Αυτή την εντολή μάς έδωσε ο Χριστός: Όποιος αγαπάει το Θεό πρέπει ν' αγαπάει και τον αδερφό του.

Η μαρτυρία του Πνεύματος

5 Όποιος πιστεύει πως ο Ιησούς είναι ο Χριστός, αυτός είναι γεννημένος από το Θεό· κι όποιος αγαπάει τον πατέρα αγαπάει επίσης και το παιδί του. ² Μ' αυτόν τον τρόπο γνωρίζουμε ότι αγαπάμε τα παιδιά του Θεού: Όταν αγαπάμε το Θεό και τηρούμε τις εντολές του. ³ Πραγματικά, την αγάπη μας για το Θεό την εκφράζουμε τηρώντας τις εντολές του. Και οι εντολές του δεν είναι δύσκολο να εφαρμοστούν, ⁴ αφού κάθε παιδί του Θεού μπορεί να νικήσει τον κόσμο. Να πώς μπορούμε να νικούμε τον κόσμο: με την πίστη μας. ⁵ Ποιος μπορεί να νικάει τον κόσμο; Μόνον όποιος πιστεύει πως ο Ιησούς είναι ο *Υιός του Θεού.

⁶ Αυτός είναι που ήρθε με το νερό του βαπτίσματός του και με το *αίμα του θανάτου του, ο Ιησούς Χριστός. Όχι μόνο με το νερό, αλλά με το νερό και με το αίμα. Το ίδιο το Πνεύμα είναι μάρτυρας γι' αυτό, και το Πνεύμα είναι η αλήθεια. ⁷ Υπάρχουν τρεις μάρτυρες [στον ουρανό: ο Πατέρας, ο *Λόγος και το Άγιο Πνεύμα· αυτοί οι τρεις είναι ένα· ⁸ και υπάρχουν τρεις μάρτυρες στη γη]: ^β Το Πνεύμα, το νερό και το αίμα, κι αυτοί οι τρεις δίνουν ομόφωνη μαρτυρία. ⁹ Δεχόμαστε τη μαρτυρία των ανθρώπων· αλλά η μαρτυρία του Θεού είναι πολύ ισχυρότερη, και ο Θεός έχει δώσει τη μαρτυρία του σχετικά με τον Υιό του. ¹⁰ Όποιος πιστεύει στον Υιό του Θεού, αυτός έχει μέσα του αυτή τη μαρτυρία. Όποιος δεν πιστεύει στο Θεό, τον θεωρεί ψεύτη, γιατί δεν έδειξε εμπιστοσύνη στη μαρτυρία που έδωσε ο Θεός σχετικά με

τον Υιό του. ¹¹ Να ποια είναι αυτή η μαρτυρία: Ο Θεός μάς χάρισε την αιώνια ζωή, κι αυτή η ζωή υπάρχει στην κοινωνία με τον Υιό του. ¹² Όποιος έχει τον Υιό, αυτός μόνο έχει τη ζωή· όποιος δεν έχει τον Υιό του Θεού, αυτός δεν έχει ούτε τη ζωή.

Η βεβαιότητα για την αιώνια ζωή

¹³ Αυτά τα έγγραφα σ' εσάς που πιστεύετε στο όνομα του *Υιού του Θεού, για να ξέρετε πως έχετε την αιώνια ζωή, και για να πιστεύετε στο όνομα του Υιού του Θεού. ¹⁴ Και να γιατί έχουμε εμπιστοσύνη και θάρρος απέναντι στο Θεό: Αν του ζητήσουμε κάτι σύμφωνα με το θέλημά του, μας ακούει. ¹⁵ Έτσι, ξέροντας ότι ακούει τα αιτήματά μας, είμαστε βέβαιοι πως θα εκπληρωθούν.

¹⁶ Αν, λοιπόν, δει κανείς τον αδερφό του να διαπράττει μια αμαρτία που δεν οδηγεί στο θάνατο, να παρακαλέσει το Θεό, κι ο Θεός θα δώσει στον αδερφό τη ζωή. Αυτό το λέω για όσους διαπράττουν αμαρτίες που δεν οδηγούν στο θάνατο. Γιατί υπάρχει και αμαρτία που οδηγεί στο θάνατο. Δε λέω να παρακαλέσει για κείνη. ¹⁷ Κάθε άδικη πράξη είναι αμαρτία· υπάρχουν όμως αμαρτίες που δεν οδηγούν στο θάνατο.

¹⁸ Ξέρουμε πως όποιος έχει αναγεννηθεί από το Θεό δεν κυριεύεται από την αμαρτία· γιατί ο Υιός του Θεού τον προστατεύει, κι ο διάβολος δεν μπορεί να τον βλάψει. ¹⁹ Ξέρουμε πως είμαστε παιδικά του Θεού και πως όλος ο κόσμος βρίσκεται κάτω από την εξουσία του διαβόλου. ²⁰ Ξέρουμε πως ο Υιός του Θεού ήρθε και μας έδωσε την πνευματική δύναμη για να γνωρίσουμε τον αληθινό Θεό. Είμαστε ενωμένοι με τον αληθινό Θεό μέσω του Υιού του, του Ιησού Χριστού. Αυτός είναι ο αληθινός Θεός, αυτός είναι η αιώνια ζωή. ²¹ Παιδιά μου, φυλαχτείτε από τους ψεύτικους θεούς. *Αμήν.

^βΤο εντός των αγκυλών κείμενο δεν υπάρχει στα κυριότερα χειρόγραφα

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εισαγωγή

Η Β΄ επιστολή Ιωάννου δεν έχει εγκύκλιο χαρακτήρα, αλλά απευθύνεται σε κάποια συγκεκριμένη εκκλησιαστική κοινότητα, στην οποία ο απόστολος συστήνεται ως “ο πρεσβύτερος”, επισημαίνοντας με τον τρόπο αυτό την αυθεντία του. Ο απόστολος γράφει ότι η αγάπη συνίσταται στην τήρηση των εντολών του Θεού και εφιστά την προσοχή των μελών της στη δράση των πλάνων και αντιχρίστων που δεν ομολογούν ότι «ο Ιησούς είναι ο Χριστός που έγινε άνθρωπος». Συνοψίζει δηλαδή στη μικρή αυτή επιστολή των 13 στίχων τα δύο κεντρικά θέματα της Α΄ επιστολής του. Αναγγέλλει την επικείμενη επίσκεψή του και κλείνει την επιστολή με χαιρετισμούς της κοινότητας στην οποία βρίσκεται.

Η επιστολή είναι ένα δείγμα της χριστιανικής σκέψης της εποχής εκείνης, και μας παρουσιάζει την άμυνα της εκκλησίας απέναντι στους ψευδοδιδάσκλους. Τονίζεται βεβαίως έντονα η εντολή της αγάπης, αλλά χαράσσεται μια σαφής διαχωριστική γραμμή απέναντι στους αιρετικούς.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Χαιρετισμός:

στ. 1 - 3

Αλήθεια και αγάπη:

στ. 4 - 11

Τελικός χαιρετισμός:

στ. 12 - 13

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄ ΙΩΑΝΝΟΥ

Χαιρετισμός

¹Ο *Πρεσβύτερος, προς την εκλεκτή κοινότητα και τα μέλη της, που εγώ τους αγαπάω αληθινά, κι όχι μόνο εγώ αλλά και όλοι όσοι έχουν γνωρίσει την αλήθεια. ²Σας αγαπάμε χάρη στην αλήθεια που βρίσκεται σ' εμάς και θα μείνει μαζί μας αιώνια.

³Η *χάρη, η ευσπλαχνία και η *ειρήνη από τον Πατέρα Θεό και τον Κύριο Ιησού Χριστό, τον *Υιό του Πατέρα, ας είναι μαζί σας με αλήθεια και αγάπη.

Αλήθεια και αγάπη

⁴Χάρηκα πάρα πολύ που βρήκα μέλη της κοινότητάς σας να σκέφτονται και να ζούνε σύμφωνα με την αλήθεια, όπως ακριβώς λέει η εντολή που λάβαμε από τον Πατέρα. ⁵Και τώρα σας παραγγέλλω, αγαπητή κοινότητα, να αγαπάμε ο ένας τον άλλο. Δε σας γράφω καμιά καινούρια εντολή, αλλά αυτήν που είχαμε εξαρχής. ⁶Να τι είναι η αγάπη: Να ζούμε σύμφωνα με τις εντολές του· και η εντολή, όπως την ακούσατε εξαρχής, είναι πως πρέπει να ζείτε με αγάπη.

⁷Πολλοί πλάνοι έχουν εμφανιστεί στον

κόσμο, που δεν παραδέχονται ότι ο Ιησούς είναι ο Χριστός που έγινε άνθρωπος. Όποιος τα λέει αυτά είναι ο πλάνος και ο *αντίχριστος. ⁸Προσέξτε τον εαυτό σας, για να μη χάσουμε ό,τι καταφέραμε ως τώρα, αλλά να μπορέσουμε να λάβουμε ολόκληρο το μισθό μας. ⁹Όποιος δεν μένει πιστός στη διδασκαλία του Χριστού αλλά την παραβαίνει, προχωρώντας δήθεν πέρα απ' αυτή, δεν έχει κοινωνία με το Θεό· όποιος όμως μένει πιστός σε ό,τι δίδαξε ο Χριστός, αυτός έχει κοινωνία και με τον Πατέρα και με τον Υιό. ¹⁰Όταν, λοιπόν, κάποιος κήρυκας σας επισκέπτεται και δε διδάσκει αυτή τη διδαχή, μην τον βάζετε στο σπίτι σας και μην τον καλωσορίζετε, ¹¹γιατί όποιος τον καλωσορίζει συμμετέχει στα πονηρά του έργα.

Τελικός χαιρετισμός

¹²Έχω πολλά ακόμη να σας γράψω. Δε θέλησα όμως να το κάνω με χαρτί και μελάνι. Ελπίζω να σας επισκεφτώ και να τα πούμε από κοντά. Έτσι η χαρά μας θα είναι πλήρης. ¹³Τα μέλη της εκλεκτής αδερφικής σας κοινότητας σας χαιρετούν. *Αμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ΄ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εισαγωγή

Η Γ΄ επιστολή Ιωάννου έχει προσωπικό χαρακτήρα και αποστέλλεται «προς τον αγαπητό Γάιο» τον οποίο επαινεί, γιατί «ζει σύμφωνα με την αλήθεια» και φιλοξένησε περιοδεύοντες χριστιανούς ιεραποστόλους. Φαίνεται ότι ο Γάιος ήταν ηγέτης κάποιας εκκλησίας στη Μ. Ασία και πολύ αγαπητός στον Ιωάννη. Δεν γνωρίζουμε ποιος ήταν ο μνημονευόμενος Διοτρέφης (στ. 9-10), για τον οποίο γράφει ο απόστολος ότι αγαπά τα πρωτεία, δεν δέχεται τους απεσταλμένους (προφανώς του Ιωάννη) και δεν συμμορφώνεται προς την επιστολή του. Το πιθανότερο είναι ότι ο Διοτρέφης ήταν κάποιος φιλόδοξος ταραχοποιός ο οποίος αμφισβητούσε την αυθεντία των αποστόλων προβάλλοντας τον εαυτό του ως ηγέτη.

Στο τέλος της επιστολής ο ιερός συγγραφέας επαινεί κάποιον Δημήτριο, κάνει λόγο για επικείμενη επίσκεψή του και στέλνει χαιρετισμούς.

Ο χρόνος συγγραφής και της Γ΄ επιστολής πρέπει να τοποθετηθεί επίσης στα τέλη του 1ου αιώνα.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Χαιρετισμός:

στ. 1 - 4

Συνεργάτες και αντίπαλοι:

στ. 5 - 12

Τελικός χαιρετισμός:

στ. 13 - 15

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ' ΙΩΑΝΝΟΥ

Χαιρετισμός

¹ Ο *Πρεσβύτερος, προς τον αγαπητό Γάιο, που εγώ τον αγαπώ αληθινά.

² Αγαπητέ, εύχομαι στο Θεό να υγιαίνει και όλα να σου πηγαίνουν καλά, όπως πάει καλά και η πνευματική σου ζωή. ³ Πολύ χάρηκα από τις πληροφορίες περαστικών αδερφών, πως μένεις πιστός στην αλήθεια και ζεις σύμφωνα μ' αυτήν. ⁴ Καμιά άλλη δεν έχω μεγαλύτερη χαρά παρά να μαθαίνω πως τα παιδιά μου ζουν σύμφωνα με την αλήθεια.

Συνεργάτες και αντίπαλοι

⁵ Αγαπητέ, ενεργείς πιστά σε ό,τι κάνεις για τους αδερφούς, ακόμα κι όταν αυτοί προέρχονται από ξένες κοινότητες. ⁶ Οι αδερφοί αυτοί μίλησαν για την αγάπη σου σε σύναξη της κοινότητάς μας. Καλά λοιπόν θα κάνεις να τους βοηθήσεις να συνεχίσουν το ταξίδι τους κατά τρόπο άξιο του θείου έργου που επιτελούν. ⁷ γιατί περιοδεύουν στην υπηρεσία του ονόματος του Χριστού, χωρίς να δέχονται καμιά υποστήριξη από τους ειδωλολάτρες. ⁸ Πρέπει, λοιπόν, εμείς οι χριστιανοί να δεχόμαστε τέτοιους ανθρώπους. Έτσι συμβάλλουμε στην εξάπλωση της αλήθειας.

⁹ Έστειλα στην εκκλησία ένα γράμμα. Ο Διοτρεφής όμως, που του αρέσει να παρασταίνει τον αρχηγό τους, δε μας αποδέχεται. ¹⁰ Γι' αυτό, όταν έρθω, θα επισημάνω όλα τα έργα που διαπράττει συκοφαντώντας μας με λόγια πονηρά. Και δεν αρκείται σ' αυτά. Όχι μόνο δεν φιλοξενεί τους περαστικούς ιεραποστόλους αδερφούς, αλλά εμποδίζει και όσους θέλουν να τους φιλοξενήσουν, και τους διώχνει από την εκκλησία.

¹¹ Αγαπητέ, μην παίρνεις για πρότυπο το κακό αλλά το καλό. Όποιος κάνει το καλό είναι παιδί του Θεού· όποιος κάνει το κακό δεν έχει δει το Θεό. ¹² Σχετικά με το Δημήτριο, ακούγονται από όλους καλές πληροφορίες. Κι η ίδια η πραγματικότητα το επιβεβαιώνει. Επιβεβαιώνουμε κι εμείς αυτή τη μαρτυρία, κι εσύ ξέρεις πως λέμε την αλήθεια.

Τελικός χαιρετισμός

¹³ Πολλά είχα να σου γράψω, δε θέλω όμως να σου τα κάνω γνωστά με μελάνι και πένα. ¹⁴ Ελπίζω γρήγορα να σε δω και τότε θα τα πούμε από κοντά. ¹⁵ Η *ειρήνη του Θεού να σε συντροφεύει. Οι φίλοι σε χαιρετούν. Χαιρέτησέ μου τους φίλους προσωπικά, έναν ένα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΟΥΔΑ

Εισαγωγή

Η επιστολή απευθύνεται «προς τους αγαπημένους που κάλεσε ο Θεός Πατέρας και διατηρεί κοντά στον Ιησού Χριστό», όμως δεν γνωρίζουμε πού βρίσκονται οι παραλήπτες της, όπως επίσης δεν γνωρίζουμε πού βρίσκεται ο συγγραφέας, ο οποίος συστήνεται «ως Ιούδας, δούλος του Ιησού Χριστού και αδερφός του Ιακώβου». Επικαλείται τον Ιάκωβο ο οποίος είναι γνωστή ηγετική προσωπικότητα της πρώτης εκκλησίας, συνεπώς και των παραληπτών της επιστολής.

Ο συγγραφέας αναγκάστηκε να στείλει εσπευσμένα την επιστολή αυτή εξαιτίας των αιρετικών που εμφανίστηκαν στους κόλπους της Εκκλησίας και αποτελούσαν με τη διδασκαλία τους και τη φιλελεύθερη ζωή τους κίνδυνο για τους πιστούς. Ζητεί από τους χριστιανούς παραλήπτες «να συνεχίσουν τον αγώνα για την πίστη, που μια για πάντα δόθηκε στο λαό του Θεού» (στ. 3). Οι αιρετικοί χαρακτηρίζονται ως «ασεβείς», γιατί παρερμηνεύουν τη χάρη του Θεού θεωρώντας την ως δικαιολογία για την ανήθικη ζωή τους και αρνούνται «ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο μοναδικός Κύριός μας» (4). Υπενθυμίζει τις σκληρές τιμωρίες του Θεού προς τους ασεβείς κατά το παρελθόν και προειδοποιεί ότι και για τους αιρετικούς αυτούς έρχεται η αυστηρή τιμωρία του Θεού, εφόσον μμούνται τις αμαρτίες των ασεβών του παρελθόντος. Προτρέπει τους αναγνώστες να ενθυμούνται «τα προφητικά λόγια των αποστόλων του Κυρίου», τους συμβουλεύει και τελειώνει την επιστολή με δοξολογία στο Σωτήρα Θεό.

Με όσα γράφει ο ιερός συγγραφέας δέχεται ότι ο χριστιανισμός δεν περιορίζεται μόνο στην καθαρότητα του δόγματος αλλ' εκτείνεται και στην καθαρότητα του ήθους. Το ένα χωρίς το άλλο δεν αποτελεί ολοκληρωμένο χριστιανισμό, πράγμα άλλωστε που με διαφορετική ορολογία και διαφορετικές παραστάσεις υπογραμμίζουν όλοι οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης.

Διάγραμμα του περιεχομένου

Χαιρετισμός:	στ. 1 - 2
Η καταδίκη των ψευδοδιδασκάλων:	στ. 3 - 16
Συμβουλές και προτροπές:	στ. 17 - 23
Δοξολογία:	στ. 24 - 25

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΟΥΔΑ

Χαιρετισμός

¹ Ο Ιούδας, δούλος του Ιησού Χριστού και αδερφός του Ιακώβου.

Προς τους αγαπημένους που τους κάλεσε ο Θεός Πατέρας και τους διατηρεί κοντά στον Ιησού Χριστό.

² Εύχομαι το έλεος, η *ειρήνη και η αγάπη να πληθαίνουν ανάμεσά σας.

Η καταδίκη των ψευδοδιδασκάλων

(Β΄ Πε 2,1-17)

³ Αγαπητοί μου, πάντοτε είχα μεγάλη επιθυμία να σας γράψω, για τη σωτηρία που χάρισε σ' όλους μας ο Θεός. Τώρα όμως αναγκάζομαι να σας γράψω για να σας προτρέψω να συνεχίσετε τον αγώνα για την πίστη, που έχει δοθεί μια για πάντα στο λαό του Θεού. ⁴ Αφορμή μου δίνουν μερικοί άνθρωποι, που παρεισέφρυσαν ανάμεσά σας. Οι ασεβείς αυτοί μετατρέπουν τη σωτηρία χάρη του Θεού σε κάθε λογής ασέλγεια, και δεν παραδέχονται ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο μοναδικός αφέντης και Κύριός μας. Από καλιά οι *Γραφές είχαν προαναγγείλει την καταδίκη που τους περιμένει.

⁵ Όλα αυτά τα ξέρετε βέβαια, αλλά θα ήθελα να σας θυμίσω πως ο Κύριος αν και έσωσε στην αρχή το λαό του Ισραήλ από τη δουλεία της Αιγύπτου, στη συνέχεια αφάνισε όσους δεν πίστεψαν. ⁶ Θυμηθείτε τους *αγγέλους που δεν έμειναν πιστοί στο αξίωμά τους, αλλά εγκατέλειψαν την ουράνια κατοικία τους. Ο Κύριος τους έχει φυλακίσει στο σκοτάδι με αιώνια δεσμά, για να δικαστούν τη μεγάλη *ημέρα της κρίσεως. ⁷ Θυ-

μηθείτε τα *Σόδομα και τα Γόμορρα και τις γειτονικές τους πόλεις, που είχαν παραδοθεί κατά παρόμοιον μ' αυτούς τρόπο στην *πορνεία και στις αφύσικες ηδονές. Η αιώνια καταδίκη τους αποτελεί ζωντανό παράδειγμα.

⁸ Το ίδιο συμβαίνει και με τους ανθρώπους αυτούς. Βλέπουν όνειρα που τους οδηγούν να μολύνουν με την αμαρτία το ίδιο τους το σώμα, να απορρίπτουν τη θεϊκή εξουσία και να καθυβρίζουν τους αγγέλους. ⁹ Κι όμως, ούτε ο αρχάγγελος Μιχαήλ δεν τόλμησε να ξεστομίσει υβριστική κατηγορία εναντίον του διαβόλου, όταν σε μια φιλονικία μαζί του διεκδικούσε το σώμα του Μωυσή. Το μόνο που είπε ήταν: *Ο Κύριος να σε κατακρίνει.* ¹⁰ Οι ψευδοδιδάσκαλοι, αντίθετα, καθυβρίζουν εκείνα που ξεπερνούν την αντίληψή τους· κι εκείνα που τα ξέρουν από ένστικτο, αυτά ακριβώς τους οδηγούν στην καταστροφή, σαν τα ζώα που δεν έχουν λογικό. ¹¹ Αλίμονό τους· βαδίζουν στ' αχνάρια του Κάιν και σαν το *Βαλαάμ έχουν ριχτεί ακράτητοι στην πλάνη της φιλαργυρίας. Με τις επαναστατικές αντιλογίες τους θα αφανιστούν όπως ο Κορέ. ¹² Αυτοί είναι βρώμικες κηλίδες, που συμμετέχουν χωρίς ντροπή στα κοινά σας δείπνα. Νοιάζονται μονάχα για τον εαυτό τους.^α Μοιάζουν με σύννεφα που παρασύρονται από τους ανέμους και δε φέρνουν βροχή· μοιάζουν με δέντρα που μέχρι και το φθινόπωρο δε δίνουν καρπό, και που, σαν ξεραθούν για τα καλά, τα ξεριζώνουν. ¹³ Μοιάζουν με τ' άγρια κύματα της θάλασσας, που αντί για αφρό ξεβράζουν τις ντροπές τους· με άστρα περιπλανώμενα, που τα προσμένει

^α Νοιάζονται .εαυτό τους. Ή δεν παραδέχονται καμιά εκκλησιαστική εξουσία

1 Mt 13,55 2 Β΄ Πε 1,2 4 Γαλ 5,13 4-13 Β΄ Πε 2,1-22 5 Β΄ Πε 1,12-13 Εξ 12,51 Αρ 14,29-30 Α΄ Κορ 10,5 6 Β΄ Πε 2,4 Α΄ Πε 3,19-20 7 Γεν 19,1-24 Β΄ Πε 2,6 8 Β΄ Πε 2,10 9 Β΄ Πε 2,11 Απ 12,7 Δτ 34,6 Ζαχ 3,2 10 Β΄ Πε 2,12 11 Γεν 4,3-8 Α΄ Ιω 3,12 Αρ 22,7 17 Α΄ Πε 2,15 Αρ 16,1-34 12 Β΄ Πε 2,13β 17 Ιεζ 34,8 13 Β΄ Πε 2,17 Ησ 57,20

το παντοτινό, το ζοφερό σκοτάδι.

¹⁴Γι' αυτούς προφήτεψε ο Ενώχ, έβδομη γενιά από τον *Αδάμ, λέγοντας: «Ήρθε ο Κύριος με τις μυριάδες των *αγίων αγγέλων του, ¹⁵για να κρίνει όλη την οικουμένη και να ελέγξει όλους τους ασεβείς ανάμεσά τους για τις αμαρτωλές τους πράξεις και για όσα σκληρά λόγια ξεστόμισαν εναντίον του οι ασεβείς κι αμαρτωλοί». ¹⁶Οι άνθρωποι αυτοί γογγύζουν και μεμφιμοιρούν για όλα. Ζουν σύμφωνα με τις επιθυμίες τους, ξεστομίζουν περήφανα λόγια και κολακεύουν τους ανθρώπους, μόνο και μόνο για να 'χουν οι ίδιοι κάποιο όφελος.

Συμβουλές και προτροπές

¹⁷Εσείς όμως, αγαπητοί μου, να θυμάστε τα προφητικά λόγια των αποστόλων του Κυρίου μας Ιησού Χριστού: ¹⁸«Στους έσχατους χρόνους», σας έλεγαν, «θα εμφανιστούν άνθρωποι που θα σας εμπαίζουν και θα ζουν σύμφωνα με τις αμαρτωλές επιθυμίες τους». ¹⁹Αυτοί είναι που προκαλούν τις διαιρέσεις· κυριαρχούνται από τις φυσικές τους

επιθυμίες κι όχι από το *Πνεύμα του Θεού. ²⁰Εσείς όμως, αγαπητοί μου, συνεχίστε να προοδεύετε στεριωμένοι πάνω στο θεμέλιο της πανάγιας πίστης σας και προσεύχεστε με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος. ²¹Διατηρήστε τον εαυτό σας στην αγάπη του Θεού, προσμένοντας το έλεος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, που θα μας χαρίσει την αιώνια ζωή.

²²Άλλους να τους ελεείτε με διάκριση, ²³και άλλους να φροντίζετε να τους σώσετε με μεγάλη προσοχή, αρπάζοντάς τους μέσα από τη φωτιά, αποφεύγοντας ακόμη και ν' αγγίζετε τα ρούχα τους που έχουν λερωθεί από την αμαρτωλή τους σάρκα.

Δοξολογία

²⁴⁻²⁵Σ' αυτόν που μπορεί να σας προφυλάξει από κάθε πτώση και μπορεί να σας αξιώσει να σταθείτε χωρίς ψεγάδι, γεμάτοι χαρά μπροστά στην ένδοξη παρουσία του, στο μόνο σοφό Θεό, το σωτήρα μας, ανήκει η δόξα, η μεγαλοσύνη, η δύναμη και η εξουσία και τώρα και για πάντα. *Αμήν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εισαγωγή

Η Αποκάλυψις του Ιωάννου, μοναδικό στο είδος του βιβλίο της Κ.Δ., ανήκει σε ένα ευρύτερο φιλολογικό ρεύμα του ιουδαϊκού κόσμου της εποχής, που λέγεται αποκαλυπτική γραμματεία. Ενώ όμως εξωτερικά και φιλολογικά μοιάζει με τα έργα αυτού του αποκαλυπτικού τύπου, ουσιαστικά ως χριστιανικό κείμενο διαφέρει απ' αυτά, γιατί μας παρουσιάζει μια νέα θέαση της ιστορίας και των εσχάτων –αλληλένδετα και τα δύο και αδιάσπαστα για το χριστιανισμό– με κέντρο το «εσφαγμένον άρνιον», που δεν είναι άλλος από τον σταυρωμένο και αναστημένο Ιησού Χριστό, τον οποίον κηρύττουν και όλα τα άλλα βιβλία της Κ.Δ. Το πρόσωπο αυτό είναι το κλειδί της κατανόησης της πορείας του κόσμου προς τα έσχατα αλλά και του βιβλίου της Αποκάλυψης. Η Αποκάλυψη δεν διδάσκει τίποτε διαφορετικό από ό,τι τα άλλα βιβλία της Κ.Δ., τα περιγράφει όμως όλα με διαφορετικό τρόπο και διαφορετικές εικόνες και παραστάσεις.

Με τα οράματα που είδε ο Ιωάννης Εξόριστος στην Πάτμο στα τέλη του 1ου αιώνα μ.Χ. και κατέγραψε με εικόνες και σύμβολα της προφητικής γραμματείας της Π.Δ. μας δίνει όχι μόνο την πορεία της ιστορίας προς τα έσχατα αλλά και μια χριστολογική ερμηνεία της Π.Δ., σε άμεση πάντοτε αναφορά προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Εκκλησία στην εποχή του.

Οι βασικοί θεματικοί άξονες, γύρω από τους οποίους στρέφεται η Αποκάλυψη είναι οι εξής :

α) Οι τρεις σειρές πληγών που εκτυλίσσονται επάνω στη γη με το άνοιγμα των εφτά σφραγίδων, με τα σαλπίσματα των εφτά αγγέλων και με την έκχυση του περιεχομένου των εφτά φιαλών πάνω στη γη, δεν αποβλέπουν στο να δημιουργήσουν τρόμο και αγνία στον αναγνώστη, αλλά στο να δείξουν την φθορά και παραμόρφωση που υπέστη ο κόσμος από υπαιτιότητα του ανθρώπου. Οι πληγές αυτές, που επιτρέπει ο Θεός, ενεργούν ως κάθαρση του παλαιού κόσμου, ο οποίος τελικά θα παραχωρήσει τη θέση του στον «καινούριο ουρανό» και την «καινούρια γη» που στέλνει ο Θεός.

β) Τα δεινά, ενώ λειτουργούν ως κάθαρση του παλαιού κόσμου, αποτελούν συνάμα και ένα προσκλητήριο μετάνοιας για τους ανθρώπους, οι οποίοι όμως παραμένουν αμετανόητοι.

γ) Το κακό, που φέρει διάφορες ονομασίες στην Αποκάλυψη (διάβολος, σατανάς, όφις, δράκων, θηρίον), γιγαντώνεται συνεχώς μέσα στον κόσμο και αντιστρατεύεται το έργο του Θεού, πειθοντας μάλιστα τους ανθρώπους να το ακολουθήσουν και να το λατρέψουν, τον τελικό όμως λόγο στην ιστορία τον έχει ο Θεός που κρίνει τον κόσμο και ρίχνει οριστικά το σατανά στη λίμνη του πυρός.

δ) Σε τελευταία ανάλυση το μήνυμα της Αποκάλυψης είναι αισιόδοξο και ελπιδοφόρο, εφόσον ο Θεός, «ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ», υπόσχεται τον καινούριο κόσμο της βασιλείας του, τη νέα Ιερουσαλήμ που κατεβαίνει από τον ουρανό, όχι μόνο ως εσχατολογικό όραμα αλλά και ως παρούσα πραγματικότητα δια του Ιησού Χριστού μέσα στην Εκκλησία. Ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος διακηρύσσει «Μη φοβάσαι! Εγώ εἶμαι ο πρῶτος και ο ἔσχατος. Εγώ εἶμαι ο ζωντανός: με θανάτωσαν, μα να που τώρα ζω για πάντα κι ἐξουσιάζω το θάνατο και το βασίλειό του» (1,17β-18), ἐρχεται ως κριτής των πάντων. Αυτό το τελευταίο δεν αποτελεί απειλή αλλά υπόσχεση ελπίδας. Γι αυτό και οι πιστοί, στην υπόσχεση του Ιησού, με την οποία τελειώνει η Αποκάλυψη και μ' αυτήν ὅλη η Αγία Γραφή «ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ», απαντούν χωρίς φόβο αλλά με πίστη και ἐλπίδα «Ἀμήν, ναί, ἔρχου Κύριε Ιησοῦ».

Διάγραμμα του περιεχομένου

Τα περιστατικά συγγραφής του βιβλίου:	1
Μηνύματα προς τις Εφτά Εκκλησίες:	2 - 3
Το όραμα της ουράνιας λειτουργίας:	4 - 5
Ο ἐρχομός των δεινών κατά επτάδες:	6 - 16
6,1– 8,5: Οι εφτά σφραγίδες	
8,6–11,19: Οι εφτά σάλπιγγες	
12 - 14: Ο διωγμός της Γυναίκας από το Δράκοντα – Η εμφάνιση και τα έργα των δύο Θηρίων	
15: Οι εφτά ἄγγελοι και οι εφτά πληγές	
16: Οι εφτά φιάλες της οργής του Θεού	
Η πτώση της Βαβυλώνας:	17 - 19
Η τελείωση των πάντων – Ο καινούριος ουρανός και γη:	20 - 22

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Πρόλογος

1 Αυτό το βιβλίο περιέχει την αποκάλυψη που έδωσε ο Θεός στον Ιησού Χριστό, για να φανερώσει στους δούλους του αυτά που είναι καθορισμένα να γίνουν πολύ σύντομα. Ο Ιησούς έστειλε τον *άγγελό του και τα αποκάλυψε στο δούλο του τον Ιωάννη. ²Ο Ιωάννης έδωσε μαρτυρία για το λόγο του Θεού και για τον Ιησού Χριστό· γράφει όσα είδε. ³Μακάριος ο αναγνώστης κι όσοι ακούνε τα λόγια τούτης της προφητείας και τηρούν όσα λέει αυτό το βιβλίο· γιατί πλησιάζει ο καιρός.

Χαιρετισμός στις επτά Εκκλησίες

⁴Ο Ιωάννης προς τις επτά εκκλησίες που βρίσκονται στην *Ασία.

Εύχομαι να σας δίνουν χάρη και ειρήνη ο Θεός, αυτός που αληθινά υπάρχει, υπήρχε και θα 'ρθεί, και τα επτά πνεύματα που είναι μπροστά στο θρόνο του, ⁵καθώς κι ο Ιησούς Χριστός, ο αξιόπιστος μάρτυρας. Αυτός αναστήθηκε πρώτος από τους νεκρούς κι εξουσιάζει τους άρχοντες της γης. Αυτός μας αγαπάει κι έχει χύσει το *αίμα του για να μας καθαρίσει από τις αμαρτίες μας· ⁶μας έκανε έτσι μετόχους στην εξουσία του και κοινωνούς στην προσφορά λατρείας στον Πατέρα του Θεό. Σ' αυτόν ανήκει η δόξα και η δύναμη για πάντα· *αμήν.

⁷Νάτος, έρχεται μέσα στα σύννεφα και θα τον δούνε όλοι, ακόμα κι όσοι τον κεντήσαν με τη λόγχη, και θα θρηνήσουν εξαιτίας του όλοι οι λαοί της γης.

Ναι, σίγουρα θα γίνει αυτό!

⁸«Εγώ είμαι το Άλφα και το Ωμέγα», λέει ο Θεός, ο Παντοκράτορας Κύριος, αυτός που αληθινά υπάρχει και υπήρχε και θα 'ρθεί.

Η εμφάνιση του Χριστού στον Ιωάννη

⁹Εγώ ο Ιωάννης, ο αδερφός σας, που με τη δύναμη του Ιησού Χριστού συμμερίζομαι μαζί σας τους κατατρεγμούς κι υπομονετικά προσμένω τον ερχομό της *βασιλείας του Θεού, βρέθηκα εξόριστος στο νησί της Πάτμου, γιατί κήρυξα το λόγο του Θεού και ομολόγησα τον Ιησού Χριστό. ¹⁰Μέρα Κυριακή με συνήρπασε το *Πνεύμα. Άκουσα τότε πίσω μου μια φωνή βροντερή σαν σάλπιγγα, ¹¹που έλεγε: «Γράψε αυτό που βλέπεις σε βιβλίο και στείλε το στις εξής επτά εκκλησίες: Στην Έφεσο, στη Σμύρνη, στην Πέργαμο, στα Θυάτειρα, στις Σάρδεις, στη Φιλαδέλφεια και στη Λαοδίκεια».

¹²Γύρισα προς τα 'κει να δω ποιος μου μιλούσε. Και καθώς γύρισα, είδα επτά λυχνοστάτες χρυσούς. ¹³Ανάμεσα στους επτά λυχνοστάτες είδα κάποιον που έμοιαζε με άνθρωπο, ντυμένον με χιτώνα που έφτανε ως τα πόδια του, μ' ένα χρυσό ζωνάρι που του έζωνε το στήθος. ¹⁴Στο κεφάλι του οι τρίχες ήταν κάτασπρες σαν ολόλευκο μαλλί ή σαν χιόνι και τα μάτια του ήταν σαν τη φλόγα της φωτιάς. ¹⁵Τα πόδια του έμοιαζαν με χρυσάφι πυρωμένο στο καμίνι. Η φωνή του ηχούσε σαν τη βουή του καταρράκτη. ¹⁶Στο δεξί του χέρι κρατούσε επτά αστέρια, κι από το στόμα του έβγαине ένα αιχμηρό δίκικοπο σπαθί. Το πρόσωπό του έλαμπε σαν τον ήλιο σ' όλη του τη λαμπρότητα.

¹⁷Όταν τον είδα, έπεσα μπροστά στα πόδια του σαν νεκρός. Εκείνος τότε ακούμπησε πάνω μου το δεξί του χέρι και μου είπε: «Μη φοβάσαι! Εγώ είμαι ο πρώτος και ο έσχατος. ¹⁸Εγώ είμαι ο ζωντανός· με θανάτωσαν, μα να που τώρα ζω για πάντα κι εξουσιάζω το θάνατο και το βασιλείο του. ¹⁹Γράψε, λοιπόν, αυτά που βλέπεις: όσα ανήκουν στο παρόν και όσα μέλλεται να γίνουν ύστερα απ' αυτά. ²⁰Άκουσε τώρα τι σημαίνουν τα επτά αστέρια που είδες στο δεξί μου χέρι και οι επτά χρυσοί λυχνοστάτες: Τα επτά αστέρια είναι οι *άγγελοι των επτά εκκλησιών και οι επτά λυχνοστάτες είναι οι επτά εκκλησίες».

Η επιστολή στην εκκλησία της Εφέσου

2 «Στον *άγγελο της εκκλησίας της Εφέσου γράψε:

Να τι λέει αυτός που κρατάει τα επτά αστέρια στο δεξί του χέρι και περπατάει ανάμεσα στους επτά χρυσοί λυχνοστάτες: ²Ξέρω καλά τα έργα σου, πόσο κοπιάζεις και πόση υπομονή δείχνεις. Ξέρω πως δεν μπορείς να ανεχτείς τους κακούς· αυτούς που λένε πως είναι τάχα απόστολοι χωρίς να είναι· τους δοκίμασες και τους βρήκες κίβδηλους. ³Έχεις υπομονή· για χάρη μου υπέμεινες δεινά και δεν απέκαμες. ⁴Έχω όμως κάτι εναντίον σου: Η αγάπη σου δεν είναι όπως στην αρχή. ⁵Θυμήσου λοιπόν από πού ξέπεσες· μετανόησε και γύρνα ξανά στην αρχική διαγωγή σου. Αλλιώς, θα καταφτάσω γρήγορα για να μετακινήσω το λυχνοστάτη σου από τον τόπο του, αν δεν δείξεις μετάνοια. ⁶Έχεις όμως κι ένα καλό: Μισείς όσα κάνουν οι *Νικολαίτες, που τα μισώ κι εγώ.

⁷Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει τι λέει το *Πνεύμα στις εκκλησίες. Σ' όποιον νικήσει θα του δώσω να φάει τον καρπό από το δέντρο της ζωής, που βρίσκεται στον παράδεισο του Θεού μου».

Η επιστολή στην εκκλησία της Σμύρνης

⁸ «Στον άγγελο της εκκλησίας της Σμύρνης γράψε:

Να τι λέει ο πρώτος και ο έσχατος, που τον θανάτωσαν και όμως ζει: ⁹Ξέρω καλά τα έργα σου και πως σε κατατρέχουν και πως είσαι φτωχός — κι όμως είσαι πλούσιος. Ξέρω πως σε διαβάλλουν άνθρωποι που ισχυρίζονται ότι ανήκουν τάχα στο λαό του Θεού· αυτοί όμως δεν είναι δικοί του, γιατί ανήκουν στη σύναξη του *σατανά. ¹⁰Μη φοβάσαι καθόλου για όσα σου μέλλεται να πάθεις. Ο διάβολος θα ρίξει μερικούς από σας στη φυλακή για να δοκιμαστείτε. Ο διωγμός θα κρατήσει δέκα μέρες. Κράτα την πίστη σου, ακόμη κι αν σου στοιχίσει τη ζωή, κι εγώ θα σου δώσω για στεφάνι της νίκης, την αιώνια ζωή.

¹¹Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει τι λέει το Πνεύμα στις εκκλησίες. Το νικητή δεν θα μπορέσει να τον πειράξει ο δεύτερος θάνατος».

Επιστολή στην εκκλησία της Περγάμου

¹² «Στον άγγελο της εκκλησίας της Περγάμου γράψε:

Να τι λέει ο Κύριος, αυτός που έχει το αιχμηρό, δίκικο σπαθί: ¹³Ξέρω καλά τα έργα σου και πού κατοικείς: εκεί που έχει στήσει το θρόνο του ο *σατανάς. Παρέμεινες όμως πιστός στο όνομά μου και δεν απαρνήθηκες την πίστη σου σ' εμένα, ακόμα κι όταν στον τόπο σας όπου κατοικεί ο σατανάς, σκότωσαν την εποχή του διωγμού τον Αντύπα, που μαρτύρησε για να μου μείνει πιστός. ¹⁴Έχω όμως και μερικά εναντίον σου· ανέχεσαι να υπάρχουν εκεί οπαδοί της διδασκαλίας του *Βαλαάμ. Αυτός είχε δασκαλέψει το Βαλάκ να παρασύρει στην αμαρτία τούς Ισραηλίτες και να φάνε *ειδωλόθυτα και ν' αποστατήσουν από το Θεό. ¹⁵Έτσι κι εσύ ανέχεσαι να υπάρχουν οπαδοί της διδα-

σκαλίας των Νικολαϊτών. ¹⁶Μετανόησε, λοιπόν· αλλιώς, θα καταφτάσω σύντομα κοντά σου και θα πολεμήσω εναντίον τους με το σπαθί που βγαίνει από το στόμα μου.

¹⁷Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει τι λέει το Πνεύμα στις εκκλησίες. Όποιος νικήσει, θα του δώσω από το κρυμμένο *μάννα. Θα του δώσω και μια άσπρη ψηφίδα, μ' ένα καινούριο όνομα γραμμένο πάνω της, που δε θα το ξέρει κανένας άλλος, εκτός απ' αυτόν που θα την πάρει».

Επιστολή στην εκκλησία των Θυατείρων

¹⁸ «Στον άγγελο της εκκλησίας των Θυατείρων γράψε:

Να τι λέει ο *Υιός του Θεού, που τα μάτια του είναι σαν τη φλόγα της φωτιάς και τα πόδια του μοιάζουν με χρυσάφι: ¹⁹Ξέρω καλά τα έργα σου: την αγάπη, την πίστη, τις υπηρεσίες σου στους αδερφούς, την καρτερικότητά σου. Ξέρω ακόμα πως τα τελευταία σου έργα είναι περισσότερα από τα πρώτα. ²⁰Έχω όμως μερικά εναντίον σου: Αυτή τη γυναίκα, την *Ιεζάβελ, που λέει πως είναι τάχα *προφήτισσα, την αφήνεις να παρασύρει με τη διδασκαλία της τους δούλους μου ν' αποστατήσουν από το Θεό και να φάνε ειδωλόθυτα. ²¹Της έδωσα προθεσμία να μετανοήσει, αυτή όμως δε θέλει να μετανοήσει και επιμένει στην αποστασία της. ²²Γι' αυτό θα τη ρίξω σε αρρώστια, κι όσοι συμπεράττουν μαζί της θα πέσουν σε μεγάλη δοκιμασία — εκτός κι αν αλλάξουν ζωή και πάψουν ν' ακολουθούν τη συμπεριφορά της — ²³και θα χτυπήσω με θανατικό τα παιδιά της. Θα μάθουν έτσι όλες οι εκκλησίες πως εγώ ξέρω τι κρύβει ο νους και η καρδιά του ανθρώπου· θα κρίνω τον καθένα σας ανάλογα με τα έργα σας. ²⁴Σ' εσάς όμως τους άλλους πιστούς των Θυατείρων, που δεν παρασυρθήκατε από τη διδασκαλία της Ιεζάβελ και δε λέτε πως μάθατε τα απόκρυφα μυστικά του *σατανά, όπως ισχυρίζονται οι οπαδοί της, σ' εσάς λέω πως δεν θα σας ε-

πιβαρύνω με άλλες δοκιμασίες. ²⁵Κρατήστε όμως σταθερά αυτό που έχετε ωστόσο έρθω.

²⁶Όποιος μένει πιστός ως το τέλος στη διαγωγή που εγώ του ζητώ και φτάσει έτσι στη νίκη, θα του δώσω εξουσία πάνω στα έθνη. ²⁷Θα τα κυβερνήσει με σιδερένια πυγμή και θα τα συντρίψει σαν πηλίνα σκευή. ²⁸Θα του δώσω την εξουσία που κι εγώ πήρα από τον Πατέρα μου, κι ακόμα θα του δώσω το *άστρο το πρωινό. ²⁹Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει τι λέει το Πνεύμα στις εκκλησίες».

Επιστολή στην εκκλησία των Σάρδεων

3 «Στον *άγγελο της εκκλησίας των Σάρδεων γράψε:

Να τι λέει ο Κύριος, που έχει τα επτά πνεύματα του Θεού και τα επτά αστέρια: Ξέρω καλά τα έργα σου: τ' όνομά σου λέει πως είσαι ζωντανός, μα στην πραγματικότητα είσαι νεκρός. ²Ξύπνα και στήριξε τους άλλους, γιατί κινδυνεύουν να πεθάνουν. Σε δοκίμασα και βρήκα πως τα ως τώρα έργα σου δεν μπορούν να σταθούν μπροστά στο Θεό μου. ³Για θυμήσου πώς δέχτηκες το μήνυμα της σωτηρίας και με πόσο ζήλο το άκουσες! Μείνε πιστός σ' αυτό και μετανόησε. Γιατί, αν δεν ξυπνήσεις, θα σου έρθω ξαφνικά όπως ο κλέφτης, χωρίς να ξέρεις ποια ώρα θα 'ρθώ να σε κρίνω. ⁴Έχεις ποια ώρα θα 'ρθώ να σε κρίνω. ⁴Έχεις ποια ώρα θα 'ρθώ να σε κρίνω. ⁴Έχεις ποια ώρα θα 'ρθώ να σε κρίνω. ⁴Έχεις ποια ώρα θα 'ρθώ να σε κρίνω. Αυτοί θα βαδίσουν μαζί μου ντυμένοι στα λευκά, γιατί το αξίζουν.

⁵Το νικητή θα τον ντύσει ο Θεός με τα λευκά ρούχα της νίκης· δε θα διαγράψω το όνομά του από το βιβλίο της ζωής και θα τον αναγνωρίσω ως δικό μου μπροστά στο Θεό και στους αγγέλους του. ⁶Όποιος έχει αυτιά ας ακούσει τι λέει το *Πνεύμα στις εκκλησίες».

Επιστολή στην εκκλησία της Φιλαδέλφειας

⁷ «Στον άγγελο της εκκλησίας της Φιλαδέλφειας γράψε:

Να τι λέει ο Κύριος, που είναι *άγιος και τηρεί τις υποσχέσεις του, που έχει τα κλειδιά του Δαβίδ, κι όταν ανοίγει, κανείς δεν μπορεί να κλείσει· και όταν κλείνει, κανείς δεν μπορεί ν' ανοίξει. ⁸ Ξέρω καλά τα έργα σου· μικρές είναι οι δυνάμεις σου, κι όμως έμεινες πιστός στο λόγο μου και δε με απαρνήθηκες. Γι' αυτό έχω ανοίξει μπροστά σου μια πόρτα που κανένας δε θα μπορέσει να την κλείσει. ⁹ Υπάρχουν μερικοί που ισχυρίζονται πως ανήκουν στο λαό του Θεού· αλλά δεν ανήκουν, λένε ψέματα· στην πραγματικότητα ανήκουν στη σύναξη του *σατανά. Αυτούς θα τους κάνω να 'ρθούν και να γονατίσουν ταπεινωμένοι μπροστά σου, για να μάθουν πως εγώ εσένα αγάπησα. ¹⁰ Επειδή τήρησες το λόγο μου κι έδειξες υπομονή, γι' αυτό κι εγώ θα σε διαφυλάξω όταν θα έρθει η ώρα του τελικού πειρασμού, που θ' αποτελέσει τη μεγάλη δοκιμασία για τον κόσμο, για όλους τους κατοίκους της γης. ¹¹ Όπου να 'ναι έρχομαι. Κράτα σταθερά αυτό που έχεις, για να μη σου αφαιρέσει κανείς το στεφάνι της νίκης σου.

¹² Το νικητή, θα τον κάνω στύλο αμετακίνητο στο ναό του Θεού μου· θα γράψω πάνω του το *όνομα του Θεού μου και το όνομα της πόλης του Θεού μου, της νέας *Ιερουσαλήμ, που κατεβαίνει από τον ουρανό, από το Θεό μου· κι επίσης θα γράψω πάνω του το καινούριο όνομά μου. ¹³ Όποιος έχει αυτιά ας ακούσει τι λέει το Πνεύμα στις εκκλησίες».

Επιστολή στην εκκλησία της Λαοδικείας

¹⁴ «Στον άγγελο της εκκλησίας της Λαοδικείας γράψε:

Να τι λέει ο *Αμήν, ο αξιόπιστος κι αληθινός μάρτυρας, αυτός που είναι η αιτία όλων των δημιουργημάτων του Θεού: ¹⁵ Ξέρω κα-

λά τα έργα σου· δεν είσαι ούτε κρύος ούτε ζεστός. Μακάρι να ήσουν κρύος ή ζεστός! ¹⁶ Επειδή όμως δεν είσαι ούτε κρύος ούτε ζεστός αλλά χλιαρός, γι' αυτό θα σε ξεράσω από το στόμα μου. ¹⁷ Καυχιέσαι πως είσαι πλούσιος, πως απόκτησες μεγάλη περιουσία, πως δεν έχεις ανάγκη από τίποτε. Ξεχνάς, φαίνεται, πως στην πραγματικότητα είσαι ταλαίπωρος κι αξιοθρήνητος, φτωχός, τυφλός και γυμνός. ¹⁸ Γι' αυτό σε συμβουλεύω ν' αγοράσεις από μένα χρυσάφι καθαρισμένο στη φωτιά, για ν' αποκτήσεις πλούτη· λευκά ρούχα για να ντυθείς και να μην ντρέπεσαι που φαίνεται η γύμνια σου· κολύριο για ν' αλείψεις τα μάτια σου και ν' αποκτήσεις το φως σου. ¹⁹ Εγώ όσους αγαπώ τους διαπαιδαγωγώ με αυστηρότητα. Γι' αυτό δείξε ζήλο και μετανόησε. ²⁰ Δες με, στέκομαι μπροστά στην πόρτα και χτυπώ. Αν κάποιος ακούσει τη φωνή μου και μ' ανοίξει την πόρτα, θα μπω στο σπίτι του και θα διειπνήσω μαζί του, κι αυτός μαζί μου.

²¹ Το νικητή θα τον βάλω να καθίσει μαζί μου στο θρόνο μου, όπως κάθισα κι εγώ νικητής μαζί με τον Πατέρα μου στο θρόνο του. ²² Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει τι λέει το Πνεύμα στις εκκλησίες».

Η ουράνια λειτουργία

4 Ύστερα απ' αυτά, είδα μια πύλη ανοιχτή στον ουρανό. Και η φωνή του άκουσα προηγουμένως ν' αντηχεί σαν σάλπιγγα απευθύνθηκε σ' εμένα και μου είπε: «Ανέβα εδώ πάνω για να σου δείξω τι θα συμβεί ύστερα απ' αυτά».

² Αμέσως τότε με συνήρασε το *Πνεύμα και είδα ένα θρόνο στον ουρανό και κάποιον να κάθεται στο θρόνο. ³ Είχε θωριά που άστραφτε όπως ο *ίασπης και το *σάρδι, τα πολύτιμα πετράδια. Ένα φωτεινό τόξο περικύκλωνε το θρόνο, που λαμπύριζε σαν το *σμαράγδι. ⁴ Είκοσι τέσσερις άλλοι θρόνοι σχημάτιζαν έναν κύκλο γύρω από το θρόνο·

σ' αυτούς τους θρόνους κάθονταν οι είκοσι τέσσερις *πρεσβύτεροι ντυμένοι με λευκά ρούχα, και με χρυσά στεφάνια στο κεφάλι τους. ⁵ Από το θρόνο έβγαιναν αστραπές, φωνές και βροντές, και μπροστά του έκαιγαν επτά πύρινες λαμπάδες, δηλαδή τα επτά πύρινα πνεύματα του Θεού. ⁶ Μπροστά από το θρόνο απλωνόταν κάτι σαν θάλασσα από γυαλί, όμοια με κρύσταλλο.

Στο κέντρο, γύρω από το θρόνο, βρίσκονταν τέσσερα όντα γεμάτα μάτια, μπροστά και πίσω. ⁷ Το πρώτο ον έμοιαζε με λιοντάρι, το δεύτερο με μοσχάρι, το τρίτο είχε όψη ανθρώπινη και το τέταρτο έμοιαζε με αετό που πετάει. ⁸ Καθένα από τα τέσσερα όντα είχε έξι φτερούγες, και όλα τους είχαν παντού μάτια γύρω γύρω κι από μέσα. Τα τέσσερα όντα έλεγαν ακατάπαυστα, μέρα νύχτα:

«*Άγιος, άγιος, άγιος είναι ο Κύριος,
ο Θεός ο Παντοκράτορας!

Αυτός που αληθινά υπήρχε, υπάρχει
και θα 'ρθεί».

⁹ Όταν τα τέσσερα όντα δοξολογούν, αιτούν και αναπέμπουν ευχαριστία σ' αυτόν που κάθεται στο θρόνο και ζει παντοτινά, ¹⁰ οι είκοσι τέσσερις πρεσβύτεροι πέφτουν μπροστά σ' αυτόν που κάθεται στο θρόνο, προσκυνούν αυτόν που ζει παντοτινά, αποθέτουν τα στεφάνια τους μπροστά στο θρόνο και λένε:

¹¹ «Σ' εσένα ανήκει, Κύριε και Θεέ μας, η δοξολογία, ο αίνος και η δύναμη, γιατί εσύ δημιούργησες τα πάντα· το θέλημά σου τους έδωσε τη δύναμη και τη ζωή».

Το βιβλίο και το Αρνίο

5 Είδα πως αυτός που καθόταν στο θρόνο κρατούσε στο δεξί του χέρι ένα βιβλίο σε σχήμα κυλίνδρου. Το βιβλίο ήταν γραμμένο και από τη μέσα και από την έξω πλευρά, κι εκεί που έκλεινε ήταν σφραγισμένο με ε-

φτά σφραγίδες από βουλοκέρι. ² Είδα ακόμα έναν άγγελο δυνατό που διαλαλούσε μεγαλόφωνα: «Ποιος είναι άξιος να σπάσει τις σφραγίδες του βιβλίου και να το ανοίξει;» ³ Και δε βρέθηκε κανένας, ούτε στον ουρανό ούτε στη γη ούτε κάτω από τη γη, που να μπορεί ν' ανοίξει ή έστω και ν' αντικρύσει το βιβλίο. ⁴ Άρχισα τότε να κλαίω πολύ που δε βρέθηκε κανένας ν' ανοίξει το βιβλίο ή έστω να το αντικρύσει. ⁵ Ένας από τους *πρεσβυτέρους μου λέει τότε: «Μην κλαις, γιατί το λιοντάρι από τη φυλή του 'Ιούδα, ο απόγονος του Δαβίδ, νίκησε στη μάχη που έδωσε, και μπορεί να σπάσει τις επτά σφραγίδες και ν' ανοίξει το βιβλίο».

⁶ Είδα τότε μπροστά στο θρόνο και στο μέσο των τεσσάρων *όντων και στο μέσο των πρεσβυτέρων, να στέκεται ένα *Αρνίο. Έμοιαζε να το έχουν θυσιάσει. Είχε επτά κέρατα κι επτά μάτια — αυτά είναι τα επτά πνεύματα του Θεού που αποστέλλονται σ' όλη τη γη. ⁷ Το Αρνίο πήγε και πήρε το κυλινδρικό βιβλίο από το δεξί χέρι εκείνου που κάθεται στο θρόνο.

⁸ Όταν πήρε το βιβλίο, τα τέσσερα όντα και οι είκοσι τέσσερις πρεσβύτεροι έπεσαν μπροστά στο Αρνίο. Καθένας τους κρατούσε μια κιθάρα και χρυσά θυμιατήρια γεμάτα *θυμίαμα — αυτά είναι οι προσευχές των πιστών — ⁹ κι έψελναν έναν καινούριο ύμνο:

«Είσαι άξιος να πάρεις το βιβλίο
και ν' ανοίξεις τις σφραγίδες του.
Γιατί θυσιάστηκες και με το *αίμα σου
μας εξαγόρασες για το Θεό,
από κάθε φυλή, γλώσσα, λαό
και έθνος.

¹⁰ Βασιλιάδες τούς έκανες αυτούς
και *ιερείς για να λατρεύουν το Θεό μας·
θα γίνουν κυρίαρχοι πάνω στη γη».

¹¹ Ύστερα είδα κι άκουσα μια χορωδία γύρω από το θρόνο, τα τέσσερα όντα και τους πρεσβυτέρους· την αποτελούσαν ένα ανα-

4,5 1,4 5,6 8,2 6 15,1 Ζαχ 4,2 Απ 1,11-20 2,1—3,22 8,5 11,19 16,18 17,9 Εξ 9,24 19,16 Ιεζ 1,13-14 Τωβ 12,15 4,6 15,2 Ιεζ 1,22 4,6-7 5,6 8 11 6,1 7,11 14,3 15,7 19,4 Ιεζ 1,5-12 10,14 4,8 Ησ 6,2-3 Ιεζ 1,18 10,12 Απ 11,17 1,17 4,11 Γεν 1,1 31 Σειρ 18,1 Απ 5,9 12 11,15 17 12,10 15,3-4 19,6 5,1 10,2 Ιεζ 2,9-10 Ησ 29,11 Δν 12,4 9 5,5 4,4 Γεν 49,9 Εβρ 7,14 Ρωμ 1,3-4 Μτ 1,1 5,6 4,6-7 5,9 12 6 7,17 12,11 13,8 Ησ 53,7 Ιερ 11,19 Α' Πε 1,19 Ιω 1,29 Απ 4,5 Ζαχ 3,9 5,7 4,2 9 5,1 13 6,16 7,10 15 19,4 20,11 21,5 Α' Βασ 22,19 Ιεζ 1,26-28 10,1 Ησ 6,1 Σειρ 1,8 5,8 8,3-4 Ψλ 141,2 15,2 5,9 4,11 5,6 14,3 Ψλ 96,1 Απ 7,9 5,10 1,6 5,11 Δν 7,10 Ιωβ 1,6 Εβρ 12,22

ρίθμητο πλήθος αγγέλων, ¹² που έλεγαν με δυνατή φωνή:

«Το Αρνίο που θυσιάστηκε είναι άξιο να λάβει δύναμη, πλούτο και σοφία, ισχύ, τιμή, δόξα κι ευλογία».

¹³Κι ύστερα άκουσα όλα τα πλάσματα του σύμπαντος στον ουρανό, στη γη, κάτω από τη γη και μέσα στη θάλασσα, όλα αυτά τ' άκουσα να μνηολογούν:

«Αυτός που κάθεται στο θρόνο και το Αρνίο να 'ναι για πάντα ευλογημένοι, τιμημένοι, δοξασμένοι και ισχυροί».

¹⁴Τότε τα τέσσερα όντα αποκρίθηκαν: «*Αμήν». Και οι πρεσβύτεροι έπεσαν και προσκύνησαν.

Οι επτά σφραγιδες

6 Είδα τότε το *Αρνίο ν' ανοίγει την πρώτη απ' τις επτά σφραγιδες, κι άκουσα ένα από τα τέσσερα *όντα να λέει με φωνή που έμοιαζε με βροντή: «Έλα». ²Κοίταξα, και είδα ένα άσπρο άλογο, που ο καβαλάρης του κρατούσε ένα τόξο· του δόθηκε ένα στεφάνι νίκης, και νικητής έφυγε για νέες νίκες.

³Όταν το Αρνίο άνοιξε η δεύτερη σφραγιδα, άκουσα το δεύτερο ον να λέει: «Έλα». ⁴Βγήκε τότε ένα άλλο άλογο, κόκκινο σαν τη φωτιά· στον καβαλάρη του δόθηκε ένα μεγάλο σπαθί με την εντολή να αφαιρέσει την ειρήνη από τη γη, και οι άνθρωποι να σφάζουν ο ένας τον άλλο.

⁵Όταν το Αρνίο άνοιξε την τρίτη σφραγιδα, άκουσα το τρίτο ον να λέει: «Έλα». Κοίταξα, και είδα ένα μαύρο άλογο, που ο καβαλάρης του κρατούσε στο χέρι του μια ζυγαριά. ⁶Τότε άκουσα κάτι σαν φωνή να βγαίνει ανάμεσα από τα τέσσερα όντα και να λέει: «Ένα κιλό σιτάρι ή τρία κιλά κριθάρι θα φτάσουν ένα μεροκάματο· μην πειράξεις όμως το λάδι και το κρασί».

⁷Όταν το Αρνίο άνοιξε την τέταρτη σφρα-

γιδα, άκουσα τη φωνή του τέταρτου όντος να λέει: «Έλα». ⁸Κοίταξα, και είδα ένα πρασινοκίτρινο άλογο· ο καβαλάρης του λεγόταν Θάνατος, κι από πίσω του ακολουθούσε ο *Άδης. Τους δόθηκε η εξουσία να σκοτώσουν το ένα τέταρτο της οικουμένης με πόλεμο, με πείνα, με θανατικό και με τα θηρία της γης.

⁹Όταν το Αρνίο άνοιξε την πέμπτη σφραγιδα, είδα κάτω από το *θυσιαστήριο τις ψυχές εκείνων που σφαγιάστηκαν για το λόγο του θεού και για τη μαρτυρία που έδωσαν για το Αρνίο. ¹⁰Αυτοί κραύγασαν με δυνατή φωνή: «Ως πότε, επιτέλους, Δέσποτα *άγιε και αληθινέ; Πότε θα έρθει η κρίση σου; Πότε θα πάρεις πίσω το *αίμα μας απ' τους κατοίκους της γης;» ¹¹Τότε δόθηκε στον καθένα μια λευκή στολή, και τους είπαν ν' αναπαυτούν για λίγο ακόμα, ώσπου να συμπληρωθεί ο αριθμός των συνδούλων κι αδερφών τους που τους μέλλεται να θανατωθούν όπως κι εκείνοι.

¹²Μετά είδα το Αρνίο ν' ανοίγει την έκτη σφραγιδα. Τότε έγινε σεισμός μεγάλος, ο ήλιος έγινε μαύρος σαν *πένθιμο ρούχο, το φεγγάρι έγινε όλο κόκκινο σαν αίμα, ¹³και τ' αστέρια του ουρανού έπεσαν στη γη, όπως πέφτουν τα άγουρα σύκα, που τα ρίχνει η σικιά όταν τη φυσάει δυνατός άνεμος. ¹⁴Ο ουρανός εξαφανίστηκε όπως τυλίγεται με μιας ένα κυλινδρικό χειρόγραφο, κι όλα τα βουνά και τα νησιά μετακινήθηκαν από τη θέση τους. ¹⁵Τότε οι βασιλιάδες της γης και οι κυβερνήτες, οι στρατηγοί, οι πλούσιοι, οι δυνατοί και όλοι, δούλοι κι ελεύθεροι, κρύφτηκαν στις σπηλιές και στα βράχια των βουνών ¹⁶κι έλεγαν στα βουνά και στα βράχια: «Πέστε πάνω μας και κρύψτε μας απ' αυτόν που κάθεται στο θρόνο κι από την οργή του Αρνίου. ¹⁷Έφτασε η μεγάλη *ημέρα της οργής του· ποιος μπορεί να την αντέξει;»

Η σφράγιση των εκατόν σαράντα τεσσάρων χιλιάδων

7 Ὑστερα ἀπ' αὐτό εἶδα τέσσερις ἀγγέλους να στέκονται στις τέσσερις γωνίες τῆς γῆς και να κρατοῦν τους τέσσερις ἀνέμους τῆς γῆς για να μη φυσάει στη γῆ, μήτε στη θάλασσα, μήτε σε κανένα δέντρο. ²Και εἶδα ἕναν ἄλλο ἄγγελο να βγαίνει ἀπὸ 'κει που ανατέλλει ο ἥλιος, κρατώντας τῆ σφραγίδα του ζωντανοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ἔκραξε με δυνατὴ φωνή στους τέσσερις ἀγγέλους που εἶχαν ἐντολή να καταστρέψουν τῆ γῆ και τῆ θάλασσα: ³«Μην καταστρέψετε τῆ γῆ μήτε τῆ θάλασσα μήτε τα δέντρα, ὥσπου να σφραγίσουμε αὐτοὺς που ἀνήκουν στο Θεὸ μας, βάζοντας σημάδι στο μέτωπό τους». ⁴Κι ἀκουσα πόσοι ἦταν αὐτοὶ που σφραγίστηκαν: εκατόν σαράντα τέσσερις χιλιάδες ἀπ' ὅλες τις φυλές του Ἰσραήλ.

⁵Απὸ τῆ φυλῆ *Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες σφραγισμένοι,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Ρουβὴν δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Γαδ δώδεκα χιλιάδες,

⁶ἀπὸ τῆ φυλῆ Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Νεφθαλαίμ

δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Μανασσὴ

δώδεκα χιλιάδες,

⁷ἀπὸ τῆ φυλῆ Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Λευὶ δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Ἰσάχαρ δώδεκα χιλιάδες,

⁸ἀπὸ τῆ φυλῆ Ζαβουλὼν

δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Ἰωσήφ δώδεκα χιλιάδες,

ἀπὸ τῆ φυλῆ Βενιαμὴν δώδεκα χιλιάδες

σφραγισμένοι.

Το ἀμέτρητο πλῆθος των πιστῶν

⁹ Ὑστερα ὁμως ἀπ' αὐτά, εἶδα ἕνα ἀμέτρητο πλῆθος — που κανεὶς δὲν ἦταν σε θέση να το μετρήσει— ἀπὸ κάθε ἔθνος, φυλῆ, λαὸ και γλώσσα, να στέκεται μπροστὰ στο θρόνο και στο *Ἀρνίῳ· φοροῦσαν λευκὲς

στολές, κρατοῦσαν φοινικόκλαδα στα χέρια τους ¹⁰και ἔκραζαν με δυνατὴ φωνή:

«Ἡ σωτηρία εἶναι στα χέρια του Θεοῦ μας, που κάθεται στο θρόνο, και του Ἀρνίου!»

¹¹ Ὅλοι οἱ ἄγγελοι που στέκονταν γύρω ἀπὸ το θρόνο, ἀπὸ τους *πρεσβυτέρους κι ἀπὸ τα τέσσερα *ὄντα, ἔπεσαν μπροστὰ στο θρόνο με τα πρόσωπα καταγῆς και προσκύνησαν το Θεὸ, ¹²λέγοντας:

«Ἀληθινὰ, εὐλογία και δόξα και σοφία, εὐχαριστία και τιμὴ και δύναμη και ἰσχύς

ἀνήκουν για πάντα στο Θεὸ μας.

*Ἀμήν».

¹³ Τότε ἕνας ἀπὸ τους πρεσβυτέρους μού εἶπε: «Ποιοι εἶναι αὐτοὶ που φοροῦν λευκὴ στολή κι ἀπὸ πού ἦρθαν;» ¹⁴ Εἰγὼ του ἀπάντησα: «Κύριέ μου, εὐὸ ξέρεις». Τότε αὐτὸς μου εἶπε: «Αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι που πέρασαν το μεγάλο διωγμὸ· ἔπλυναν τῆ στολή τους και τῆ λεύκαναν με το *αἶμα του Ἀρνίου.

¹⁵ Γι' αὐτὸ στέκονται μπρος στο θρόνο του Θεοῦ

και τον λατρεύουν μέρα και νύχτα

στο *ναὸ του,

κι αὐτὸς που κάθεται στο θρόνο

θα 'ναι πάντα μαζί τους.

¹⁶ Δε θα πεινάσουν πια,

οὔτε ποτὲ θα διψάσουν·

δε θα υποφέρουν ἀπὸ τον ἥλιο

οὔτε ἀπὸ ἄλλον καύσωνα.

¹⁷ Το Ἀρνίῳ που εἶναι στη μέση του θρόνου σαν καλὸς βοσκὸς θα τους κατευθύνει, και θα τους οδηγήσει στις νεροπηγές τῆς ζωῆς.

Ο Θεὸς θα εξαφανίσει κάθε δάκρυ

ἀπ' τα μάτια τους».

Η ἑβδομὴ σφραγίδα και το χρυσὸ θυμιατὸ

8 Ὄταν το *Ἀρνίῳ ἀνοίξε τῆν ἑβδομὴ σφραγίδα, ἔγινε σιγὴ στον ουρανό για μισὴ περίπου ὥρα. ² Εἶδα τότε να δίνονται στους εφτά *ἀγγέλους, που στέκονταν

μπροστά στο Θεό, εφτά σάλπιγγες.

³ Ένας άλλος άγγελος ήρθε και στάθηκε στο *θυσιαστήριο κρατώντας χρυσό *θυμιατήρι. Και του δόθηκε πολύ *θυμίαμα για να το προσφέρει, μαζί με τις προσευχές όλων όσοι ανήκουν στο λαό του Θεού, πάνω στο χρυσό θυσιαστήριο που βρισκόταν μπροστά στο θρόνο του Θεού. ⁴ Απ' τα χέρια του αγγέλου ο καπνός ανέβαινε με τις προσευχές των πιστών μπροστά στο Θεό. ⁵ Πήρε μετά ο άγγελος το θυμιατό, το γέμισε από τ' αναμμένα κάρθουνα του θυσιαστηρίου και το 'ρίξε στη γη. Έγιναν τότε βροντές, φωνές, αστραπές και σεισμός.

Οι τέσσερις πρώτες σάλπιγγες

⁶ Οι εφτά άγγελοι που κρατούσαν τις εφτά σάλπιγγες ετοιμάστηκαν να σαλπίσουν.

⁷ Σάλπισε ο πρώτος· ήρθε τότε χαλάζι και φωτιά ανακατωμένα με αίμα και ρίχτηκαν πάνω στη γη. Και κατακάηκε το ένα τρίτο της γης και το ένα τρίτο των δέντρων και κάθε χλωρό χορτάρι.

⁸ Σάλπισε κι ο δεύτερος άγγελος· και κάτι σαν μεγάλο βουνό που καιγόταν ρίχτηκε στη θάλασσα. Το ένα τρίτο της θάλασσας έγινε αίμα, ⁹ πέθανε το ένα τρίτο των ζωντανών πλασμάτων, που είναι στη θάλασσα και καταστράφηκε το ένα τρίτο των πλοίων.

¹⁰ Σάλπισε κι ο τρίτος άγγελος· κι έπεσε απ' τον ουρανό ένα μεγάλο αστέρι που καιγόταν σαν λαμπάδα. Έπεσε στο ένα τρίτο των ποταμιών και των πηγών. ¹¹ Το όνομα του αστεριού ήταν Αψιθιά, και πίκρισε το ένα τρίτο των υδάτων, και πολλοί άνθρωποι πέθαναν, γιατί το νερό έγινε φαρμάκι.

¹² Σάλπισε κι ο τέταρτος άγγελος· και χτυπήθηκε το ένα τρίτο του ήλιου, το ένα τρίτο της σελήνης και το ένα τρίτο των άστρων, ώστε να σκοτεινιάσουν κατά το ένα τρίτο τους. Έτσι, η μέρα έχασε το φως της κατά το ένα τρίτο, το ίδιο και η νύχτα.

¹³ Τότε είδα έναν μεγάλο αετό να πετάει

μεσουρανής κι άκουσα να λέει με δυνατή φωνή: «Αλίμονο, αλίμονο! Αλίμονο στους κατοίκους της γης, όταν θ' ακουστεί ο ήχος της σάλπιγγας των τριών αγγέλων που μένουν ακόμη να σαλπίσουν».

Η πέμπτη σάλπιγγα

9 Σάλπισε κι ο πέμπτος *άγγελος· είδα τότε ένα αστέρι να πέφτει απ' τον ουρανό στη γη, και του δόθηκε το κλειδί του πηγαδιού που οδηγεί στην *άβυσσο. ² Το αστέρι άνοιξε το πηγάδι της άβυσσου απ' όπου βγήκε καπνός, σαν τον καπνό που βγάζει ένα αναμμένο καμίνι, κι ο ήλιος και η ατμόσφαιρα σκοτεινίασαν απ' τον καπνό του πηγαδιού. ³ Από τον καπνό βγήκαν ακρίδες πάνω στη γη, στις οποίες δόθηκε εξουσία σαν την εξουσία που έχουν οι σκορπιοί της γης. ⁴ Τους δόθηκε εντολή να μη βλάψουν το χορτάρι της γης, ούτε κανένα χλωρό φυτό ούτε κανένα δέντρο, παρά μόνο τους ανθρώπους εκείνους που δεν έχουν τη σφραγίδα του Θεού στα μέτωπά τους. ⁵ Αυτούς πήραν την εντολή να μην τους σκοτώσουν, αλλά μόνο να τους αφήσουν να βασανιστούν πέντε μήνες. Το βάσανό τους θα είναι σαν τον πόνο που προκαλεί ο σκορπιός όταν ταιμπήσει τον άνθρωπο. ⁶ Εκείνες τις μέρες θ' αποζητούν οι άνθρωποι το θάνατο, κι ο θάνατος δεν θα έρχεται. Θα παρακαλούν να πεθάνουν, κι ο θάνατος θ' απομακρύνεται απ' αυτούς.

⁷ Στην εμφάνιση οι ακρίδες έμοιαζαν με άλογα έτοιμα για πόλεμο. Πάνω στα κεφάλια τους είχαν κάτι σαν στεφάνια που έμοιαζαν χρυσά, και τα πρόσωπά τους ήταν σαν πρόσωπα ανθρώπων. ⁸ Είχαν μαλλιά σαν τα μαλλιά των γυναικών, και δόντια σαν των λιονταριών. ⁹ Είχαν θώρακες που έμοιαζαν με σιδερένιους, και το πλατάγισμα των φτερών τους έμοιαζε με το θόρυβο αρμάτων που τρέχουν για πόλεμο δεμένα σε πολλά άλογα. ¹⁰ Είχαν ουρές σαν των σκορπιών και

κεντριά· στις ουρές τους βρισκόταν η δύναμή τους να βασανίσουν τους ανθρώπους για πέντε μήνες. ¹¹ Βασιλιά τους έχουν τον άγγελο της αβύσσου· το όνομά του είναι εβραϊκά Αβαδδών κι ελληνικά Απολύων, δηλαδή Καταστροφέας.

¹² Το ένα το αλίμονο πέρασε· ύστερα απ' αυτό ακολουθούν άλλα δύο αλίμονο.

Η έκτη σάλπιγγα

¹³ Σάλπισε κι ο έκτος *άγγελος· κι από τις τέσσερις γωνίες του χρυσού *θυσιαστηρίου, που βρισκόταν μπροστά στο θεό, άκουσα μια φωνή ¹⁴ να λέει στον έκτο άγγελο, που κρατούσε τη σάλπιγγα: «Λύσε τους τέσσερις αγγέλους που είναι δεμένοι στο μεγάλο ποταμό, τον Ευφράτη». ¹⁵ Λύθηκαν τότε οι τέσσερις άγγελοι που είχαν προετοιμαστεί για τη συγκεκριμένη αυτή ώρα και μέρα και μήνα και έτος, να σκοτώσουν το ένα τρίτο των ανθρώπων. ¹⁶ Άκουσα πως το ιππικό του στρατού αυτού ήταν διακόσια εκατομμύρια. ¹⁷ Τα άλογα και οι καβαλάρηδες που είδα στο όραμά μου, φορούσαν θώρακες κόκκινους σαν φωτιά, γαλαζωπούς σαν τον υάκινθο και κίτρινους σαν το θειάφι. Τα κεφάλια των αλόγων ήταν σαν του λιονταριού κι από τα στόματά τους έβγαине φωτιά, καπνός και θειάφι. ¹⁸ Από τις τρεις τούτες συμφορές, τη φωτιά, τον καπνό και το θειάφι που έβγαине από τα στόματά τους, εξολοθρεύτηκε το ένα τρίτο από τους ανθρώπους. ¹⁹ Η δύναμη των αλόγων βρισκόταν στο στόμα τους και στις ουρές τους, γιατί οι ουρές τους έμοιαζαν με φίδια και είχαν κεφάλια που σκόρπιζαν το θάνατο.

²⁰ Ωστόσο, οι υπόλοιποι άνθρωποι, όσοι δεν εξολοθρεύτηκαν απ' αυτές τις συμφορές, δε μετανόησαν που λάτρευαν τα είδωλα. Δεν έπαψαν να προσκυνούν τα δαιμόνια και τα χρυσά, τα ασημένια, τα χάλκινα, τα πέτρινα και τα ξύλινα είδωλα, που μήτε να βλέπουν μήτε ν' ακούν μήτε να περπατούν μπορούν. ²¹ Ούτε μετανόησαν για τα φονικά

τους ούτε για τις μαγγανείες τους ούτε για την *πορνεία τους ούτε για τις κλεψιές τους.

Ο άγγελος με το ανοιχτό βιβλίο

10 Μετά είδα έναν άλλο *άγγελο, δυνατό, που τον περιέβαλλε ένα σύννεφο, να κατεβαίνει από τον ουρανό. Γύρω απ' το κεφάλι του ήταν το ουράνιο τόξο· το πρόσωπό του ήταν σαν τον ήλιο, τα πόδια του σαν πύρινες κολόνες, ² και στο χέρι του κρατούσε ένα ανοιχτό βιβλίο. Έβαλε το δεξί πόδι του στη θάλασσα και το αριστερό του πάνω στη στεριά ³ κι έκραξε με δυνατή φωνή σαν λιοντάρι που βρυχάται. Όταν έκραξε, λάλησαν οι εφτά βροντές με τις δικές τους τις φωνές. ⁴ Μόλις λάλησαν οι εφτά βροντές, εγώ ετοιμαζόμουν να γράψω τι είπαν. Άκουσα όμως μια φωνή από τον ουρανό να λέει: «Κράτησέ τα κρυφά αυτά που λάλησαν οι εφτά βροντές και μην τα γράψεις». ⁵ Τότε ο άγγελος που είδα να στέκεται στη θάλασσα και στη στεριά, σήκωσε το χέρι του το δεξί στον ουρανό ⁶ κι ορκίστηκε σ' αυτόν που ζει αιώνια, σ' αυτόν που δημιούργησε τον ουρανό, τη γη, τη θάλασσα κι όσα υπάρχουν σ' αυτά: «Άλλη καθυστέρηση δεν θα υπάρξει πια. ⁷ Αλλά στις μέρες που θα σαλπίσει ο έβδομος άγγελος, θα ολοκληρωθεί το μυστικό σχέδιο του Θεού, σύμφωνα με το χαρμόσυνο άγγελμα που έδωσε στους δούλους του, τους *προφήτες».

⁸ Έπειτα η φωνή που άκουσα από τον ουρανό, λάλησε πάλι και μου είπε: «Πήγαινε πάρε το ανοιχτό βιβλίο που κρατάει ο άγγελος που στέκεται πάνω στη θάλασσα και πάνω στη γη». ⁹ Πήγα προς τον άγγελο και του είπα να μου δώσει το βιβλιαράκι. Κι αυτός μου λέει: «Πάρ' το και φάτο· θα σου γεμίσει πίκρα τα σωθικά, μα στο στόμα σου θα είναι γλυκό σαν μέλι». ¹⁰ Πήρα το βιβλίο από το χέρι του αγγέλου και το 'φαγα· στο στόμα μου ήταν γλυκό σαν μέλι, μα όταν το κατάπια πίκρισαν τα σωθικά μου. ¹¹ Τότε μου εί-

παν: «Πρέπει πάλι να προφητέψεις σε λαούς και σε έθνη, σε γλώσσες και σε βασιλιάδες πολλούς».

Οι δύο μάρτυρες

11 Ύστερα μου έδωσαν ένα καλαμένιο ραβδί για μέτρο, λέγοντάς μου: «Σήκω και μέτρησε το *ναό του Θεού και το *θυσιαστήριο και τους προσκυνητές του·² την εξωτερική όμως αυλή άφησέ την. Μην τη μετρήσεις, γιατί δόθηκε στους *εθνικούς, οι οποίοι θα καταπατήσουν την άγια *Πόλη σαράντα δύο μήνες.

³»θα δώσω όμως εντολή στους δύο μάρτυρές μου να προφητεύουν αυτές τις χίλιες διακόσιες εξήντα μέρες φορώντας ρούχα *πένθιμα». ⁴ Αυτοί είναι τα δύο λιόδεντρα και τα δύο λυχνάρια, που στέκονται μπροστά στον Κύριο της οικουμένης. ⁵ Κι αν κανείς προσπαθήσει να τους βλάψει, φωτιά θα βγει από το στόμα τους και θα καταφάει τους εχθρούς τους· έτσι πρόκειται να θανατωθεί όποιος προσπαθήσει να τους βλάψει. ⁶ Αυτοί έχουν εξουσία να κλείσουν τον ουρανό, ώστε να μη ρίξει βροχή τις μέρες που θα προφητεύουν. Έχουν επίσης εξουσία, αν το θελήσουν, να μετατρέψουν τα νερά σε αίμα και να χτυπήσουν τη γη με κάθε λογής συμφορές.

⁷ Όταν τελειώσουν την αποστολή τους, το θηρίο που ανεβαίνει από την *άβυσσο θα κάνει πόλεμο εναντίον τους, θα τους νικήσει και θα τους σκοτώσει. ⁸ Τα πτώματά τους θα αφεθούν στον κεντρικό δρόμο της μεγάλης πόλης όπου σταυρώθηκε ο Κύριός τους. Αυτή συμβολικά λέγεται *Σόδομα και Αίγυπτος. ⁹ Τα πτώματά τους θα τα βλέπουν τρεισήμισι μέρες άνθρωποι απ' όλους τους λαούς, τις φυλές, τις γλώσσες και τα έθνη, και δε θα επιτραπεί η ταφή τους. ¹⁰ Κι οι κάτοικοι της γης θα χαίρονται για όλα αυτά και θα ευφραίνονται, και δώρα θ' ανταλλάζουν,

γιατί αυτοί οι δυο *προφήτες είχαν βασανίσει τους κατοίκους της γης.

¹¹ Ύστερα όμως από τις τρεισήμισι μέρες, ζωογόνα πνοή από το Θεό μπήκε μέσα τους, ξαναστάθηκαν στα πόδια τους, και πανικός μεγάλος έπεσε πάνω σ' όσους τους έβλεπαν. ¹² Άκουσα τότε μια δυνατή φωνή από τον ουρανό να τους λέει: «Ανεβείτε εδώ πάνω». Κι ανέβηκαν εκείνοι στον ουρανό μέσα σ' ένα σύννεφο, ενώ οι εχθροί τους τους έβλεπαν. ¹³ Εκείνη την ημέρα έγινε μεγάλος σεισμός. Το ένα δέκατο της πόλης γκρεμίστηκε και σκοτώθηκαν απ' το σεισμό επτά χιλιάδες άνθρωποι· οι υπόλοιποι τρομαγμένοι προσκύνησαν τον επουράνιο Θεό.

¹⁴ Το δεύτερο το αλίμονο πέρασε· γρήγορα όμως ακολουθεί το τρίτο.

Η έβδομη σάλπιγγα

¹⁵ Σάλπισε κι ο έβδομος *άγγελος· κι ακούστηκαν δυνατές φωνές από τον ουρανό να λένε:

«Η κυριαρχία του κόσμου
ανήκει πια στον Κύριό μας
και στο *Μεσσία του,
και θα διαρκέσει για πάντα».

¹⁶ Τότε οι είκοσι τέσσερις *πρεσβύτεροι, που ήταν μπροστά στο θρόνο του Θεού καθισμένοι στους θρόνους τους, έπεσαν με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησαν το Θεό ¹⁷λέγοντας:

«Κύριε, παντοκράτορα Θεέ,
που υπάρχουν και υπήρχες
και θα 'ρθείς.

Σ' ευχαριστούμε που ανέλαβες
τη δύναμή σου τη μεγάλη
κι έτσι η βασιλεία σου άρχισε.

¹⁸ Κι όταν τα έθνη ξεσηκώθηκαν
εναντίον σου,
ξέσπασε η οργή σου,
κι ήρθε ο καιρός να κρίνεις τα έθνη,
ν' ανταμείψεις τους δούλους σου

11,1 21,15 11,2 12,6 14 13,5 Δν 7,25 12,7 Ψλ 79,1 Λκ 21,24 11,4 Ιω 8,17 Ζαχ 4,1-3 11-14 11,5 Ιερ 5,14 Β' Βασ 1,10 Ψλ 97,3 11,6 Α' Βασ 17,1 Ιακ 5,17 Εξ 7,17-19 11,7 13,1-2 17,8 11,8 Λκ 13,33-34 Γεν 18,20 Ησ 1,10 Ιεζ 16,46 Εξ 3,16-19 7,3-5 11,10 Ιω 16,20 11,11 Ιεζ 37,9-10 11,12 Β' Βασ 2,11 Πραξ 1,9 11,13 6,12-13 Ιεζ 38,19-20 11,15 4,11 Εξ 15,18 Ψλ 22,29-30· Δν 2,44 Α' Κορ 15,24-28 11,16 4,4 11,17 1,8 4,8 15,3 16,7 19,6 15 21,22 Β' Κορ 6,18 Αμ 4,13 11,18 Ψλ 2,1-5 110,5-6 Απ 19,5

τους προφήτες, τους *αγίους,
κι αυτούς που σέβονται το όνομά σου,
μικρούς και μεγάλους,
και να καταστρέψεις αυτούς
που καταστρέφουν την οικουμένη».

¹⁹ Τότε άνοιξε ο ναός του Θεού στον ουρανό, και φάνηκε μέσα στο ναό η *κιβωτός της διαθήκης του Κυρίου. Έγιναν τότε αστραπές και φωνές και βροντές και σεισμός κι έπεσε χοντρό χαλάζι.

Η γυναίκα και ο δράκοντας

12 Ύστερα φάνηκε ένα μεγάλο θαυμάσιο *σημάδι στον ουρανό: Μια γυναίκα ντυμένη τον ήλιο, με το φεγγάρι κάτω απ' τα πόδια της, και στο κεφάλι της στεφάνι με δώδεκα αστέρια. ² Ήταν έγκυος και φώναζε από τους πόνους και τις ωδίνες της γέννας. ³ Κι άλλο ένα σημάδι φάνηκε στον ουρανό: Ένας μεγάλος δράκοντας κόκκινος σαν φωτιά, με επτά κεφάλια και δέκα κέρατα, και στα κεφάλια του επτά στέμματα. ⁴ Η ουρά του έσυρε το ένα τρίτο των άστρων του ουρανού και τα έριξε στη γη. Ο δράκοντας στάθηκε μπροστά στη γυναίκα την ετοιμόγεννη, για να καταβροχθίσει το παιδί της, μόλις αυτή το γεννήσει. ⁵ Η γυναίκα γέννησε παιδί αρσενικό, που θα κυβερνήσει όλα τα έθνη με σιδερένια πυγμή. Άρπαξαν όμως το παιδί της και το έφεραν στο Θεό και στο θρόνο του. ⁶ Η γυναίκα έφυγε τότε στην έρημο, στον τόπο που της ετοίμασε ο Θεός· εκεί θα την τρέφουν χίλιες διακόσιες εξήντα μέρες.

⁷ Έγινε τότε πόλεμος στον ουρανό· από τη μια ο Μιχαήλ με τους *αγγέλους του κι από την άλλη ο δράκοντας. Ο δράκοντας με τους αγγέλους του πολέμησε ⁸ αλλά δεν επικράτησε, κι έτσι δεν του επιτράπηκε να μείνει άλλο στον ουρανό. ⁹ Ο δράκος λοιπόν ο μεγάλος, ο όφης ο αρχαίος, που λέγεται διάβολος και *σατανάς και παραπλανάει ολόκληρη την οικουμένη, ρίχτηκε κάτω στη

γη, και μαζί του έριξαν και τους αγγέλους του. ¹⁰ Άκουσα τότε μια δυνατή φωνή στον ουρανό να λέει:

«Έφτασε τώρα η σωτηρία και η δύναμη κι η *βασιλεία του Θεού μας κι η εξουσία του *Μεσσία του.

Διώχτηκε από τον ουρανό ο κατήγορος των αδερφών μας, που τους κατηγορούσε μέρα νύχτα μπροστά στο Θεό μας.

¹¹ Αυτόν όμως τον νίκησαν οι αδερφοί μας με το *αίμα του *Αρνίου και με τη μαρτυρία, που έδωσαν για τον Ιησού, αδιαφορώντας για τη ζωή τους, φτάνοντας ως και στο θάνατο.

¹² Γι' αυτό χαρείτε, *ουρανοί κι όσοι τους κατοικείτε!

Αλίμονό σας, γη και θάλασσα, γιατί σ' εσάς ο διάβολος κατέβη έχοντας θυμό μεγάλο, ξερώντας πως λίγος καιρός του απομένει».

¹³ Όταν είδε ο δράκοντας πως ρίχτηκε στη γη, άρχισε να καταδιώκει τη γυναίκα που γέννησε το αγόρι. ¹⁴ Στη γυναίκα όμως δόθηκαν οι δυο φτερούγες του μεγάλου αετού, για να πετάξει στην έρημο, στον τόπο της, και να ζήσει μακριά από την απειλή του όφη τριάμισι χρόνια. ¹⁵ Έβγαλε τότε ο όφης από το στόμα του νερό ποτάμι πίσω από τη γυναίκα για να την παρασύρει το νερό. ¹⁶ Η γη όμως βοήθησε τη γυναίκα, άνοιξε το στόμα της και κατάπιε το ποτάμι που έβγαλε ο δράκοντας απ' το στόμα του. ¹⁷ Θύμωσε τότε ο δράκοντας με τη γυναίκα, κι έφυγε για να πολεμήσει με τους υπόλοιπους απογόνους της, μ' εκείνους που τηρούν τις εντολές του Θεού και μαρτυρούν την πίστη τους στον Ιησού.

Τα δύο θηρία

13 Στάθηκα τότε στην ακροθαλασσιά. Κι είδα να ανεβαίνει από τη θάλασσα ένα θηρίο με δέκα κέρατα κι επτά κεφάλια. Στα κέρατά του είχε δέκα στέμματα και στα κεφάλια του τίτλους προσβλητικούς για το Θεό. ² Το θηρίο που είδα έμοιαζε με λεοπάρδαλη, τα πόδια του ήταν σαν της αρκούδας και το στόμα του σαν στόμα λιονταριού. Κι ο δράκοντας του έδωσε τη δύναμή του, το θρόνο του και μεγάλη εξουσία. ³ Ένα από τα κεφάλια του έμοιαζε να 'χει πληγωθεί θανάσιμα· η θανατηφόρα του όμως πληγή θεραπεύτηκε. Κι όλη η οικουμένη θαύμασε και ακολούθησε το θηρίο. ⁴ Όλοι τότε προσκύνησαν το δράκοντα, γιατί έδωσε εξουσία στο θηρίο· προσκυνούσαν και το θηρίο κι έλεγαν: «Ποιος μπορεί να παραβγεί με το θηρίο και ποιος μπορεί να πολεμήσει εναντίον του;»

⁵ Στο θηρίο δόθηκε στόμα να λέει λόγια υπερροπτικά και βλάσφημα, προσβλητικά για το Θεό, και του δόθηκε εξουσία να δράσει σαράντα δύο μήνες. ⁶ Άνοιξε το στόμα του κι άρχισε να προσβάλλει το Θεό, βλασφημώντας το *όνομά του, την κατοικία του κι όσους κατοικούν στον ουρανό. ⁷ Του δόθηκε ακόμη η άδεια να πολεμήσει εναντίον του λαού του Θεού και να τον νικήσει. Του δόθηκε κι η εξουσία πάνω σε κάθε φυλή, λαό, γλώσσα και έθνος. ⁸ Θα το προσκυνήσουν όλοι οι κάτοικοι της γης, που το όνομά τους δε γράφτηκε στο βιβλίο της ζωής του *Αρνίου που είχε σφαχθεί από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος.

⁹ Όποιος έχει αυτιά ας ακούσει. ¹⁰ Όποιος αιχμαλωτίζει, θα αιχμαλωτιστεί· όποιος σκοτώνει με μαχαίρι, θα πεθάνει από μαχαίρι. Εδώ θα φανεί η υπομονή και η πίστη όσων ανήκουν στο λαό του Θεού.

¹¹ Ύστερα είδα ένα άλλο θηρίο να βγαίνει από τη στεριά. Είχε δύο κέρατα που μοιάζαν

με αρνιού, και η φωνή του έμοιαζε με φωνή δράκοντα. ¹² Με εντολή του πρώτου θηρίου άσκούσε όλη την εξουσία κι έκανε όλη τη γη και τους κατοίκους της να προσκυνήσουν το πρώτο θηρίο, που η θανατηφόρα πληγή του είχε θεραπευτεί. ¹³ Έκανε μεγάλες τερατοουργίες, ως και φωτιά να κατεβαίνει από τον ουρανό, μπροστά στα μάτια των ανθρώπων. ¹⁴ Παραπλανούσε τους κατοίκους της γης με τις τερατοουργίες που του επιτράπηκε να κάνει με εντολή του θηρίου, προτρέποντάς τους να κατασκευάσουν ένα άγαλμα του θηρίου, που είχε δεχτεί την πληγή της μάχαιρας κι ωστόσο ζούσε. ¹⁵ Επίσης του επιτράπηκε να ζωντανέψει το άγαλμα του πρώτου θηρίου, ώστε να μιλήσει το άγαλμα και να κάνει να θανατωθούν όσοι δεν το προσκυνήσουν. ¹⁶ Το θηρίο υποχρεώνει όλους, μικρούς και μεγάλους, πλούσιους και φτωχούς, ελεύθερους και δούλους, να χαράξουν σημάδι πάνω στο δεξί τους χέρι ή στο μέτωπό τους. ¹⁷ Κανείς δε θα μπορεί να αγοράσει ή να πουλήσει, παρά μόνον αυτός που έχει χαραγμένο το όνομα του θηρίου ή τον αριθμό του ονόματός του. ¹⁸ Εδώ χρειάζεται η σοφία. Όποιος έχει μυαλό ας λογαριάσει τον αριθμό του θηρίου, που είναι αριθμός ανθρώπου· ο αριθμός του είναι χξς´ (εξακόσια εξήντα έξι).

Το όραμα των λυτρωμένων

14 Ύστερα κοίταξα και είδα το *Αρνίο να στέκεται πάνω στο όρος *Σιών και μαζί του εκατόν σαράντα τέσσερις χιλιάδες άνθρωποι, που είχαν γραμμένο πάνω στα μέτωπά τους το όνομά του και το *όνομα του Πατέρα του. ² Κι άκουσα φωνή από τον ουρανό σαν τη βοή του καταρράχτη, σαν τον ήχο μεγάλης βροντής· η φωνή που άκουσα έμοιαζε ακόμη με μουσική που κάνουν οι κιθαριστές με τις κιθάρες τους. ³ Οι εκατόν σαράντα τέσσερις χιλιάδες τραγουδούσαν μπρος στο θρόνο και μπρος στα τέσσερα

13,1-2 Δν 7,3 Απ 11,7 13,11-17· 16,10 17,3 7-13 19,20 Δν 7,3- 8,21 25 Απ 12,3 13,2 Β· Θεοσ 2,9 13,3 17,8 13,4 Ψλ 89,7 13,5-6 Δν 7,25 11,36 Απ 11,2 13,7 12,17 13,8 3,5· 5,6 13,10 Ιερ 15,2· 43,11· 14,12 Ακ 8,15 13,11 Μτ 17,15 13,13 16,14 20,8 13,15-16 14,9 11 15,2· 16,2· 19,20 20,4 Δν 3,5 Ησ 44,5 13,17 13,18· 15,2 14,1 Ησ 4,5 Ιλ 3,5 Απ 7,3-4 3,12 22,4 14,2 1,15 19,6 Ιεζ 1,24-25 15,2 14,3 4,4 4,6 5,9

*όντα και στους *πρεσβυτέρους ένα καινούριο άσμα, που κανείς άλλος πάνω στη γη δεν μπορούσε να μάθει, εκτός από τους ίδιους που είχαν λυτρωθεί. ⁴Είναι εκείνοι που δε μολύνθηκαν με γυναίκες, δηλαδή οι παρθένοι.^a Είναι εκείνοι που ακολουθούν το Αρνίο όπου κι αν πάει. Απ' όλη την ανθρωπότητα αυτοί έχουν λυτρωθεί ως πρώτη προσφορά στο Θεό και στο Αρνίο. ⁵Δεν ακούστηκε από το στόμα τους κανένα ψέμα. Είναι αψεγάδιαστοι.

Το μήνυμα των τριών αγγέλων

⁶Είδα κι έναν άλλο *άγγελο να πετάει μεσουρανίς. Είχε ένα αιώνιο, χαρμόσυνο άγγελμα να διαλαλήσει στους κατοίκους της γης, σε κάθε έθνος και φυλή, γλώσσα και λαό. ⁷Έλεγε με δυνατή φωνή: «Φοβηθείτε τον Κύριο και δοξάστε τον, γιατί ήρθε η ώρα που θα κρίνει τον κόσμο. Προσκυνήστε αυτόν που δημιούργησε τον ουρανό, τη γη, τη θάλασσα και τις νεροπηγές!»

⁸Υστερα ακολούθησε ένας άλλος, δεύτερος άγγελος, που έλεγε: «Έπεσε, έπεσε η *Βαβυλώνα η μεγάλη· αυτή που πότισε όλα τα έθνη με το μεθυστικό κρασί της *πορνείας της!»

⁹Μετά τους ακολούθησε ένας άλλος, τρίτος άγγελος, που έλεγε με δυνατή φωνή: «Όποιος προσκυνάει το θηρίο και το άγαλμά του και σημαδεύεται με το χάραγμα στο μέτωπό του ή στο χέρι του, ¹⁰θα πιεί κι αυτός απ' το κρασί του θυμού του Θεού, που το 'χουν βάλει ανόθευτο στο ποτήρι της οργής του. Και θα βασανιστεί με φωτιά και θειάφι μπροστά στους *άγιους αγγέλους και στο Αρνίο. ¹¹Ο καπνός απ' τα βασανιστήριά τους θ' ανεβαίνει αιώνια, και δε θα βρίσκουν ανάπαυση μέρα και νύχτα όσοι προσκυνούν το θηρίο και το άγαλμά του κι όποιος έχει πάνω του χαραγμένο το όνομα του θηρίου. ¹²Εδώ θα φανεί η υπομονή όσων ανήκουν

στο λαό του Θεού, αυτών που τηρούν τις εντολές του Θεού και πιστεύουν στον Ιησού».

¹³Άκουσα μετά μια φωνή από τον ουρανό να μου λέει: «Γράψε: Μακάριοι οι νεκροί, όσοι στο εξής πεθαίνουν για χάρη του Κυρίου· όπως επιβεβαιώνει το Άγιο Πνεύμα, θ' αναπαυθούν απ' τους κόπους τους, και τα έργα τους θα τους ακολουθούν ως συνήγοροί τους».

Ο θερισμός και ο τρυγητός του κόσμου

¹⁴Κοίταξα τότε και είδα ένα άσπρο σύννεφο και πάνω στο σύννεφο καθόταν κάποιος που έμοιαζε με άνθρωπο. Είχε στο κεφάλι του χρυσό στεφάνι και στο χέρι του ένα δρεπάνι κοφτερό. ¹⁵Μετά βγήκε από το *ναό ένας άλλος *άγγελος που έκραζε με δυνατή φωνή σ' εκείνον που καθόταν στο σύννεφο: «Ρίξε το δρεπάνι σου και θέρισε, γιατί τα σπαρτά ξεράθηκαν κι ήρθε η ώρα του θερισμού». ¹⁶Εκείνος που καθόταν στο σύννεφο έριξε το δρεπάνι του στη γη, και η γη θερίστηκε.

¹⁷Τότε βγήκε από τον ουράνιο ναό κι άλλος άγγελος κρατώντας κι αυτός κοφτερό δρεπάνι. ¹⁸Κι ένας άλλος άγγελος βγήκε από το *θυσιαστήριο, αυτός που εξουσίαζε τη φωτιά, και φώναξε με δυνατή φωνή σ' αυτόν που κρατούσε το κοφτερό δρεπάνι: «Ρίξε το δρεπάνι σου, το κοφτερό και τρύγησε τα τσαμπιά από το αμπέλι της γης, γιατί τα σταφύλια του ωρίμασαν». ¹⁹Κι έριξε ο άγγελος το δρεπάνι του στη γη και τρύγησε το αμπέλι της γης, κι έβαλε τα σταφύλια στο μεγάλο πατητήρι του θυμού του Θεού. ²⁰Το πατητήρι πατήθηκε έξω από την πόλη κι έτρεξε απ' αυτό αίμα κι έφτασε ως τα χαλινάρια των αλόγων, σε χίλια εξακόσια *στάδια μάκρος.

^aΕίναι εκείνοι παρθένοι Ή. Είναι εκείνοι που δε μολύνθηκαν με την πορνεία της λατρείας των ειδώλων, και γι' αυτό είναι αγνοί

14,4 Ιω 10,4-5 14,5 Σοφ 3,12-13 Ησ 53,9 14,7 Ψλ 146,6 14,8 18,2 17,2 14,9 13,15 14,10 15,7 16,1.19 1ep 25,15 Απ 19,20 Γεν 19,24 Ιεζ 38,22 Ψλ 11,6 Μτ 25,41 14,11 19,3 14,12 13,10 14,13 1,3 16,15 19,9 20,6 22,7.14 Εβρ 4,9-10 14,14 1,7 1,13 14,14-20 Ιλ 4,13 14,19 19,15 Ησ 63,1-6

Οι επτά άγγελοι και οι επτά πληγές

15 Τότε είδα ένα άλλο *σημάδι στον ουρανό, μεγάλο και θαυμαστό: Επτά *αγγέλους που είχαν τις τελευταίες επτά πληγές, γιατί μ' αυτές φτάνει στο τέλος του ο θυμός του Θεού.

²Είδα κάτι σαν γυάλινη θάλασσα ανακατεμμένη με φωτιά· είδα κι εκείνους που νίκησαν το θηρίο, το άγαλμά του και τον αριθμό του ονόματός του, να στέκονται πάνω στη γυάλινη θάλασσα. Κρατούσαν κιθάρες θεικές ³και τραγουδούσαν το άσμα του Μωυσή, του δούλου του Θεού, και το άσμα του *Αρνίου, λέγοντας:

«Μεγάλα και θαυμαστά τα έργα σου, Κύριε, παντοκράτορα Θεέ!
Δίκαιες κι αληθινές οι ενέργειές σου, βασιλιά των εθνών!

⁴Ποιος δεν θα φοβηθεί, Κύριε, και ποιος δε θα δοξάσει το όνομά σου; Εσύ μονάχα είσαι *άγιος κι όλα τα έθνη θα έρθουν να σε προσκυνήσουν, γιατί φανερώθηκαν οι βουλές σου».

⁵Ύστερα απ' αυτά είδα ν' ανοίγει ο ουράνιος ναός της *σκηνής του μαρτυρίου ⁶και να βγαίνουν από τον ουρανό οι επτά άγγελοι που κρατούσαν τις επτά πληγές, ντυμένοι καθάρια, λαμπερά λινά φορέματα, και ζωσμένοι χρυσά ζωνάρια γύρω από τα στήθη τους. ⁷Τότε ένα από τα τέσσερα *όντα έδωσε στους επτά αγγέλους επτά χρυσές φιάλες γεμάτες με το θυμό του Θεού που ζει αιώνια. ⁸Ο ναός γέμισε καπνό από το μεγαλείο και τη δύναμη του Θεού και κανένας δεν μπορούσε να μπει σ' αυτόν ώσπου να συμπληρωθούν και οι επτά πληγές των επτά αγγέλων.

Οι επτά φιάλες της οργής του Θεού

16 Μετά άκουσα μια δυνατή φωνή από το ναό να λέει στους επτά *αγγέλους: «Πηγαίνετε κι αδειάστε στη γη τις επτά φιάλες της οργής του Θεού».

²Έφυγε ο πρώτος κι άδειασε τη φιάλη του στη γη. Τότε παρουσιάστηκε μια επώδυνη και κακοήθης πληγή σ' όσους ανθρώπους είχαν το σημάδι του θηρίου και προσκυνούσαν το άγαλμά του.

³Ο δεύτερος άγγελος άδειασε τη φιάλη του στη θάλασσα. Τότε το νερό έγινε σαν το αίμα νεκρού, και κάθε ζωντανή ύπαρξη στη θάλασσα πέθανε.

⁴Ο τρίτος άδειασε τη φιάλη του στα ποτάμια και στις νεροπηγές, και το νερό έγινε αίμα. ⁵Τότε άκουσα τον άγγελο που εξουσιάζει τα νερά να λέει:

«Δίκαιος είσαι, άγιε, εσύ που αληθινά υπάρχουν και υπήρχες, κι αυτό το έδειξες μ' αυτήν την κρίση σου.

⁶Αίμα *αγίων και *προφητών έχυσαν· κι αίμα τους έδωσες να πιουν· το άξιζαν».

⁷Κι από το *θυσιαστήριο άκουσα μια φωνή να λέει:

«Ναι, Κύριε, παντοκράτορα Θεέ· οι αποφάσεις σου είναι σωστές και δίκαιες».

⁸Ο τέταρτος άγγελος άδειασε τη φιάλη του πάνω στον ήλιο· δόθηκε τότε στον ήλιο η άδεια να κατακάψει τους ανθρώπους. ⁹Και κατακάηκαν οι άνθρωποι· αντί όμως να μετανοήσουν και να δοξάσουν το Θεό, βλαστήμησαν το όνομα του Θεού, ο οποίος είχε την εξουσία να φέρει αυτές τις πληγές.

¹⁰Ο πέμπτος άδειασε τη φιάλη του στο θρόνο του θηρίου. Σκοτάδι τότε απλώθηκε πάνω στο βασίλειό του, κι οι άνθρωποι δάγκωναν τη γλώσσα τους από τον πόνο. ¹¹Οι

15,1 4,5 15,7 16,1 17,1 21,9 15,2 4,6 13,15 13,18 5,8 14,2 15,3 Εξ 15,1 Ψλ 111,2 139,14 Απ 16,5-6 19,2 22,12 Δτ 32,4 Ψλ 145,17 15,3-4 4,11 15,4 14,7 Ιερ 10,6-7 Ψλ 98,2-3 Ησ 2,2-3 Ψλ 86,9 15,5 11,19 Εξ 40,34-35 15,6 1,13 Δν 10,5 15,7 4,6 16,1 14,10 15,8 Εξ 40,34-35 Ησ 6,4 Ιεζ 44,4 16,1 15,1 16,2 13,15 Εξ 9,10 16,3-4 8,8 Εξ 7,17-21 Ψλ 78,44 16,6 17,6 18,24 19,2 Δτ 32,43 Ψλ 79,3 10 Μτ 23,35 37 16,7 15,3 16,9 16,11 21· 9,20-21 16,10 13,1-2 Εξ 10,21-22 Ησ 8,22

συμφορές, όμως, και οι πληγές τούς έκαναν να βλαστημήσουν το Θεό, που εξουσιάζει τον ουρανό, αντί να μετανοήσουν για τα έργα τους.

¹²Ο έκτος άγγελος άδειασε τη φιάλη του στον ποταμό το μεγάλο, τον Ευφράτη. Το ποτάμι ξεράθηκε, κι έτσι ετοιμάστηκε ο δρόμος για την επίθεση των βασιλιάδων της Ανατολής. ¹³Είδα τότε να βγαίνουν από το στόμα του δράκοντα κι από το στόμα του θηρίου κι από το στόμα του ψευδοπροφήτη τρία πονηρά *πνεύματα, που έμοιαζαν με βατράχια. ¹⁴Είναι τα δαιμονικά πνεύματα που κάνουν τερατουργίες και στέλνονται στους βασιλιάδες όλης της οικουμένης να τους συνάξουν για τον πόλεμο, που θα γίνει τη μεγάλη εκείνη *ημέρα του παντοκράτορα Θεού.

¹⁵«Ακούστε! Έρχομαι ξαφνικά σαν κλέφτης· μακάριος είναι εκείνος που μένει ξάγρυπνος και φυλάει τα ρούχα του, για να μη βρεθεί να περπατάει γυμνός, να τον βλέπουν οι άλλοι και να ντρέπεται!».

¹⁶Τα πνεύματα μάζεψαν τους βασιλιάδες σ' έναν τόπο που λέγεται στα εβραϊκά *Αρμαγεδών.

¹⁷Ο έβδομος άγγελος άδειασε τη φιάλη του στον αέρα, κι από το θρόνο μέσα στο ναό του ουρανού βγήκε μια δυνατή φωνή που έλεγε: «Έγινε». ¹⁸Ξέσπασαν τότε αστραπές, φωνές και βροντές, κι έγινε μεγάλος σεισμός, τέτοιος που δεν είχε γίνει από τότε που δημιουργήθηκε ο άνθρωπος πάνω στη γη· τόσο μεγάλος ήταν ο σεισμός. ¹⁹Η Πόλη η μεγάλη διαμελίστηκε σε τρία κομμάτια, και οι πόλεις όλων των εθνών καταστράφηκαν. Ο Θεός θυμήθηκε τη μεγάλη *Βαβυλώνα και της έδωσε να πιεί κρασί απ' το ποτήρι του θυμού και της οργής του. ²⁰Όλα τα νησιά εξαφανίστηκαν και τα βουνά χάθηκαν. ²¹Πάνω στους ανθρώπους έπεσε από τον ουρανό τεράστιο χαλάζι, βαρύ σαν κοτρόνα. Και βλαστήμησαν οι άνθρωποι το

Θεό για τη συμφορά που προκάλεσε το χαλάζι, γιατί η συμφορά αυτή ήταν πάρα πολύ μεγάλη.

Η μεγάλη πόρνη και το θηρίο

17 Έρθε τότε ένας από τους επτά *αγγέλους που κρατούσαν τις επτά φιάλες και μου είπε: «Έλα να σου δείξω πώς πρέπει να τιμωρηθεί η μεγάλη πόρνη, που κάθεται πλάι σε πολλά νερά. ²Οι βασιλιάδες της γης αμάρτησαν μαζί της, κι οι κάτοικοι της γης μέθυσαν απ' το κρασί της *πορνείας της».

³Ο άγγελος τότε με πήγε με τη δύναμη του *Πνεύματος στην έρημο· εκεί είδα μια γυναίκα να κάθεται πάνω σ' ένα κόκκινο θηρίο· το θηρίο είχε επτά κεφάλια και δέκα κέρατα, και παντού ήταν γεμάτο αυτοκρατορικούς τίτλους, προσβλητικούς για το Θεό. ⁴Η γυναίκα ήταν ντυμένη στην πορφύρα και στο κόκκινο, ολόχρυσο από το μάλαμα, και στολισμένη πολύτιμα πετράδια και μαργαριτάρια· στο χέρι της κρατούσε ένα χρυσό ποτήρι γεμάτο με τα *βδελύγματα και τις ακαθαρσίες της πορνείας της γης. ⁵Πάνω στο μέτωπό της ήταν γραμμένο ένα μυστηριώδες όνομα: «*Βαβυλώνα η μεγάλη, η μάνα των πορνών και των βδελυγμάτων της γης». ⁶Και είδα τη γυναίκα να μεθάει με το αίμα του λαού του Θεού, με το *αίμα εκείνων που μαρτύρησαν για τον Ιησού.

Όταν την είδα, έμεινα κατάπληκτος. ⁷Ο άγγελος όμως μου είπε: «Γιατί απορείς; Εγώ θα σου εξηγήσω το μυστήριο της γυναίκας και του θηρίου που τη βαστάζει και που έχει επτά κεφάλια και δέκα κέρατα. ⁸Το θηρίο που είδες υπήρχε, μα τώρα δεν υπάρχει· θ' ανεβεί από την *άβυσσο και στον εξολοθρευμό θα πάει. Και θ' απορήσουν οι κάτοικοι της γης, αυτοί που τ' όνομά τους δε γράφτηκε στο βιβλίο της ζωής, από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος· γιατί θα βλέπουν το θηρίο που υπήρχε και τώρα δεν υπάρχει, μα

που θα ξανάρθει. ⁹Εδώ χρειάζεται σοφός μυαλό. Τα επτά κεφάλια συμβολίζουν τους επτά λόφους που πάνω τους κάθεται η γυναίκα, κι ακόμη, τους επτά αυτοκράτορες. ¹⁰Οι πέντε έπεσαν, ο ένας υπάρχει, ο άλλος δεν ήρθε ακόμη· κι όταν έρθει, λίγον καιρό θα παραμείνει. ¹¹Όσο για το θηρίο που υπήρχε, μα τώρα δεν υπάρχει, είναι ο όγδοος αυτοκράτορας· αλλά είναι κι ένας από τους επτά και πηγαίνει στον εξολοθρεμό. ¹²Τα δέκα κέρατα που είδες είναι δέκα βασιλιάδες που δεν πήραν ακόμη την εξουσία να βασιλεύουν, μα θα την πάρουν για μία ώρα μαζί με το θηρίο. ¹³Αυτοί συμφωνούν σε ένα πράγμα: Να παραδώσουν τη δύναμη και την εξουσία τους στο θηρίο. ¹⁴Αυτοί θα πολεμήσουν το *Αρνίο, το Αρνίο όμως —μαζί μ' αυτούς που διάλεξε, τους εκλεκτούς και πιστούς— θα τους νικήσει, γιατί είναι *Κύριος των κυρίων και Βασιλιάς των βασιλιάδων».

¹⁵Τότε ο άγγελος μου λέει: «Τα νερά που είδες, πλάι στα οποία κάθεται η πόρνη, συμβολίζουν τους λαούς και τους όχλους, τα έθνη και τις γλώσσες. ¹⁶Τα δέκα κέρατα που είδες και το θηρίο θα μισήσουν την πόρνη. Θα την ερημώσουν και θα τη γυμνώσουν· θα φάνε τις σάρκες της και θα την εξαφανίσουν με πυρκαγιά. ¹⁷Γιατί ο Θεός έβαλε μέσα τους την επιθυμία να εκπληρώσουν το σχέδιό του: Να παραδώσουν ομόφωνα τα βασίλειά τους στο θηρίο, ώσπου να εκπληρωθούν τα λόγια του Θεού. ¹⁸Τέλος, η γυναίκα που είδες συμβολίζει την πόλη τη μεγάλη που κυριαρχεί πάνω σ' όλους του βασιλιάδες».

Η πώση της Βαβυλώνας

18 Ύστερα απ' αυτά, είδα έναν άλλο *άγγελο να κατεβαίνει από τον ουρανό· είχε μεγάλη εξουσία, κι η γη φωτίστηκε από τη λαμπρότητά του. ²Αυτός έκραξε με δυνατή φωνή: «Έπεσε, έπεσε η *Βαβυλώνα

η μεγάλη! Έγινε κατοικία δαιμονίων, καταφύγιο για κάθε *πνεύμα *ακάθαρτο, για κάθε όρνιο ακάθαρτο και για κάθε θεριό ακάθαρτο και μισητό. ³Από το μεθυστικό κρασί της *πορνεΐας της έχουν πει όλα τα έθνη. Οι βασιλιάδες της γης πόρνεψαν μαζί της, κι οι έμποροι όλου του κόσμου πλούτισαν απ' τη χλιδή της ακολασίας της».

⁴Άκουσα κι άλλη φωνή από τον ουρανό να λέει: «Λαέ μου, μακριά απ' αυτήν! Μην παίρνετε μέρος στις αμαρτίες της, για να μη συμμετάσχετε στις συμφορές της. ⁵Οι αμαρτίες της στοιβάχτηκαν ως τον ουρανό, κι ο Θεός δεν ξεχνάει τις ανομίες της. ⁶Φερθείτε της όπως κι αυτή σας φέρθηκε· ξεπληρώστε της στο διπλάσιο ό,τι έκανε. Με το ποτήρι που κέρασε διπλοκεράστε την. ⁷Όση ήταν η λαμπρότητα και η ακολασία της, τόσα βάσανα και τόσο πένθος δώστε της. Γιατί μέσα της κομπάζει: "εγώ κάθομαι εδώ θρονιασμένη σαν βασίλισσα· χήρα δεν είμαι και πένθος δε θα με βρει". ⁸Γι' αυτό σε μία μέρα θα τη βρουν οι συμφορές της, ο θάνατος, το πένθος και η πείνα· και πυρκαγιά θα την καταστρέψει. Γιατί είναι ισχυρός ο Κύριος ο Θεός που την καταδίκασε».

⁹Οι βασιλιάδες της γης που πόρνεψαν κι ασέλησαν μαζί της, όταν δουν τον καπνό από τις πυρκαγιές της, θα κλάψουν και θα θρηνήσουν γι' αυτήν. ¹⁰Φοβισμένοι για τα βάσανά της θα στέκονται μακριά και θα λένε: «Αλί και τρισαλί, Βαβυλώνα, πόλη μεγάλη και δυνατή! Σε μία ώρα μέσα ήρθε η τιμωρία σου».

¹¹Οι έμποροι της γης θα κλάψουν και θα πενήθουν γι' αυτήν, γιατί κανένας πια δε θ' αγοράζει το εμπόρευσμά τους· ¹²εμπόρευμα χρυσάφι κι ασήμι, πολύτιμα λιθάρια και μαργαριτάρια· λινά ακριβά και πορφυρά, μεταξωτά και κόκκινα· κάθε λογής αρώματα και κάθε είδος φιλντισένιο· κάθε λογής ξύλο πολύτιμο και χάλκινο, σιδερικό και μάρ-

μαρο· ¹³ κανέλα κι αλοϊφές, *θυμιάματα, μύρο και λιβάνι, κρασί και λάδι, σιμιγδάλι και στάρι, ζώα και πρόβατα, άλογα κι αμάξια, κορμιά για πούλημα, ακόμη και ανθρώπινες ζωές. ¹⁴ Και θα λένε: «Η απόλαυση των επιθυμιών σου, που λαχτάρησες, έφυγε μακριά σου, κι όλα τα πλούτη και τα μεγαλεία χαθήκανε για σένα, κι ούτε που θα ξαναβρεθούνε πια».

¹⁵ Όσοι εμπορεύτηκαν μ' αυτά και πλούτισαν σ' αυτή την πόλη, θα στέκονται μακριά από το φόβο τους για τα βάσανά της, θα κλαίνε και θα πενθούν. ¹⁶ «Αλί και τρισαλί στην πόλη τη μεγάλη», θα λένε. «Ήταν ντυμένη τ' ακριβά λινά και την πορφύρα και τα κόκκινα! Ήταν στολισμένη με χρυσάφι και με πολύτιμα πετράδια και μαργαριτάρια. ¹⁷ Σε μία ώρα μέσα εξαφανίστηκε τόσος πλούτος!»

Κι όλοι οι καπετάνιοι κι όσοι ταξίδευαν στη θάλασσα, οι ναύτες, όλοι όσοι δουλεύανε στη θάλασσα στάθηκαν από μακριά, ¹⁸ και φώναζαν βλέποντας τον καπνό της πυρκαγιάς της: «Υπήρξε ποτέ πόλη σαν αυτή την πόλη, τη μεγάλη;» ¹⁹ Κλαίγανε και πενθούσαν ρίχνοντας στάχτη στο κεφάλι τους· κι έλεγαν: «Αλί και τρισαλί στην πόλη τη μεγάλη! Από τον πλούτο της πλούτισαν όσοι είχαν καράβια στη θάλασσα. Όλα χαθήκαν σε μία ώρα μέσα».

²⁰ Χαρείτε για το κατόντημά της, ουρανέ, λαέ του Θεού, απόστολοι και *προφήτες! Ο Θεός την καταδίκασε για το κακό που σας έκανε.

²¹ Τότε ένας άγγελος δυνατός σήκωσε κι έριξε στη θάλασσα ένα λιθάρι μεγάλο σαν μολόπετρα και είπε: «Με τέτοια ορμή θα καταστραφείς, Βαβυλώνα, η πόλη η μεγάλη, και θα χαθείς για πάντα. ²² Δε θα ξανακούσεις πια τον ήχο των κιθαριστών και των μουσικών, αυτών που παίζουν αυλό και σάλπιγγα. Δε θα ξαναβρείς πια τους διάφορους τεχνίτες και δε θα ξανακούσεις τον ήχο της

μολόπετρας. ²³ Δε θα ξαναδείς πια το φως του λυχναριού, και τη φωνή του γαμπρού και της νύφης δε θα την ξανακούσεις. Γιατί οι έμποροί σου ήταν οι δυνάστες της γης· γιατί με τα μάγια σου πλάνεψες όλα τα έθνη. ²⁴ Σ' εσένα βρέθηκε χυμένο το *αίμα των προφητών και του λαού του Θεού, κι όλων όσοι σφαγίστηκαν πάνω στη γη».

19 Ύστερα απ' αυτά άκουσα στον ουρανό κάτι σαν δυνατή φωνή, που έβγαίνε από το μεγάλο πλήθος κι έλεγε:

«*Αλληλούια!

Η σωτηρία και η δόξα και η δύναμη ανήκουν στο Θεό μας.

² Αληθινές και δίκαιες είναι οι κρίσεις του, γιατί τιμώρησε την πόρνη τη μεγάλη, που διέφθειρε τη γη με την *πορνεία της.

Και την τιμώρησε ο Θεός, γιατί αυτή είχε σκοτώσει τους δούλους του».

³ Και για δεύτερη φορά είπαν: «Αλληλούια!

Ο καπνός από την πυρκαγιά της θα βγαίνει αιώνια».

⁴ Τότε οι είκοσι τέσσερις *πρεσβύτεροι και τα τέσσερα *όντα έπεσαν και προσκύνησαν το Θεό που κάθεται στο θρόνο και έλεγαν:

«*Αμήν, αλληλούια!»

Το γαμήλιο τραπέζι του Αρνίου

⁵ Τότε ακούστηκε μια φωνή από το θρόνο, που έλεγε:

«Υμνήστε το Θεό μας όλοι οι δούλοι του κι όσοι τον σέβεστε, μικροί κι μεγάλοι».

⁶ Κι άκουσα κάτι σαν φωνή από μεγάλο πλήθος, σαν βοή καταρράχτη, σαν κρότο από δυνατές βροντές να λέει:

«Αλληλούια!

Ο Κύριός μας, ο παντοκράτορας Θεός είναι πια κυρίαρχος του κόσμου!

7 Ἀς χαρούμε, ἀς ἀναγαλλιάσουμε
 κι ἀς τον δοξάσουμε,
 γιατί ἔφτασε ἡ ὥρα γιὰ το
 *γάμο του *Ἀρνίου,
 κι ἡ νύφη στολίστηκε·
 8 τῆς δόθηκε γιὰ νὰ ντυθεῖ
 λινό καθάριο καὶ λαμπερό».

Το λινό θέλει νὰ δείξει τὶς δίκαιες πράξεις
 το λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

9 Ὁ *ἄγγελος μου λέει: «Γράψε: Μακάριοι
 ὅσοι εἶναι καλεσμένοι στο γαμήλιο τραπέζι
 τοῦ Ἀρνίου». Καὶ πρόσθεσε: «Τούτα τὰ λό-
 για εἶναι ἀπὸ το Θεοῦ καὶ εἶν' ἀληθινά».

10 Ἐγὼ τότε ἔπεσα μπροστὰ στα πόδια τοῦ
 γιὰ νὰ τον προσκυνήσω, ἐκεῖνος ὅμως μοῦ
 εἶπε: «Μὴν το κάνεις αὐτό· κι ἐγὼ εἶμαι
 δούλος σαν ἐσένα καὶ τοὺς ἀδερφοὺς σου,
 ποὺ μαρτυροῦν τὴν πίστη τοὺς στον Ἰησοῦ.
 Το Θεοῦ νὰ προσκυνήσεις». Γιατί αὐτὸ ποὺ
 δίνει ἐμπνευση στοὺς προφῆτες εἶναι ὅτι
 μαρτυροῦν τὴν πίστη τοὺς στον Ἰησοῦ.

Ὁ καβαλάρης καὶ τὸ ἄσπρο ἄλογο

11 Τότε εἶδα τὸν οὐρανὸ ἀνοιχτό, κι ἓνα ἄ-
 σπρο ἄλογο ἐκεῖ· ὁ καβαλάρης τοῦ ἔχει τὸ
 ὄνομα «Πιστός καὶ Ἀληθινός», καὶ κρίνει καὶ
 πολεμáει με δικαιοσύνη. 12 Τὰ μάτια τοῦ ἦ-
 ταν σαν πύρινη φλόγα καὶ στο κεφάλι τοῦ εἶ-
 χε στέμματα πολλὰ κι ὀνόματα γραμμένα, κι
 ἓνα ὄνομα γραμμένο, ποὺ κανένας δὲν το
 ξέρει παρὰ μονάχα αὐτός. 13 Ἦταν ντυμένος
 στολή βαμμένη στο αἶμα καὶ τ' ὄνομά τοῦ εἶ-
 ναι «Ὁ *Λόγος τοῦ Θεοῦ». 14 Τὸν ἀκολουθοῦ-
 σαν τὰ οὐράνια στρατεύματα καθάρα σ' ἄ-
 σπρα ἄλογα, καὶ ντυμένοι καθάριο ἄσπρο λι-
 νό. 15 Ἐνα δίκωπο κοφτερό σπαθὶ ἐβγαίνει
 ἀπ' τὸ στόμα τοῦ, γιὰ νὰ νικήσει μ' αὐτὸ τὰ
 ἔθνη. Αὐτός θὰ τοὺς κυβερνήσει με σιδερέ-
 νια πυγμὴ καὶ θὰ πατήσει θυμωμένος στο
 πατητήρι, γιὰ νὰ τρέξει σαν κρασί ἡ οργή
 τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορα. 16 Πάνω στη
 στολή καὶ στο μῆρό τοῦ ἦταν γραμμένο τὸ ὄ-

νομα: «Βασιλιάς τῶν βασιλιάδων καὶ Κύριος
 τῶν κυρίων».

17 Μετὰ εἶδα νὰ στέκεται στον ἥλιο ἓνας
 *ἄγγελος· αὐτὸς ἔκραξε με δυνατὴ φωνὴ σ'
 ὅλα τὰ ὄρνια τὰ πετούμενα μεσουρανίς:
 «Ἐμπρός, μαζευτεῖτε στο μεγάλο δαίπνο τοῦ
 Θεοῦ, 18 γιὰ νὰ φάτε σάρκες βασιλιάδων καὶ
 στρατηγῶν, σάρκες δυναστῶν καὶ σάρκες ἀ-
 λόγων με τοὺς καβαλάρηδες τοὺς, τὶς σάρ-
 κες ὅλων, ἐλευθέρων καὶ δούλων, μικρῶν
 καὶ μεγάλων».

19 Εἶδα τότε τὸ θηρίο καὶ τοὺς βασιλιάδες
 τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματά τοὺς νὰ ἔχουν
 μαζευτεῖ γιὰ πόλεμο ἐναντία στον καβαλάρη
 τοῦ ἀλόγου καὶ στο στράτευμά τοῦ. 20 Καὶ
 πιάστηκε τὸ θηρίο καὶ ὁ ψευδοπροφήτης,
 ποὺ ἦταν μαζί τοῦ καὶ ποὺ με ἐντολὴ τοῦ ἔ-
 κανε τὶς τερατοουργίες — μ' αὐτὲς εἶχε πλα-
 νέψει ἐκείνους ποὺ δέχτηκαν τὸ χάραγμα
 τοῦ θηρίου κι ἐκείνους ποὺ προσκύνησαν τὸ
 ἀγαλμά τοῦ. Καὶ τοὺς δυο τοὺς ἔριξαν ζων-
 τανούς στη λίμνη τῆς φωτιάς, ποὺ ἔκαιγε με
 θειάφι. 21 Οἱ υπόλοιποι θανατώθηκαν με τὸ
 σπαθὶ ποὺ ἐβγαίνει ἀπ' τὸ στόμα τοῦ καβα-
 λάρη τοῦ ἀλόγου. Κι ὅλα τὰ ὄρνια χόρτασαν
 ἀπὸ τὶς σάρκες τοὺς.

Ἡ χιλιόχρονη βασιλεία

20 Εἶδα τότε ἓναν *ἄγγελο νὰ κατεβαί-
 νει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κρατώντας στο
 χερί τοῦ τὸ κλειδί τῆς *ἀβύσσου καὶ μια με-
 γάλῃ αλυσίδα. 2 Αὐτὸς αἰχμαλώτισε τὸ δρᾶ-
 κοντα, τὸν ὄφῃ τὸν ἀρχαῖο ποὺ εἶναι ὁ διά-
 βολος κι ὁ *σατανάς, ποὺ παραπλανεῖ τὴν
 οἰκουμένην, καὶ τὸν ἔδεσε γιὰ *χίλια χρόνια.
 3 Τὸν ἔριξε στην ἄβυσσο, τὴν ὁποία ἐκλείσει
 καὶ τὴ σφράγισε ἀπὸ πάνω τοῦ, γιὰ νὰ μὴν
 μπορέσει ἄλλο νὰ πλανέψει τὰ ἔθνη, ὥσπου
 νὰ συμπληρωθοῦν τὰ χίλια χρόνια. Ὅστερα
 ἀπ' αὐτὰ πρέπει νὰ λυθεῖ πάλι γιὰ λίγον και-
 ρό.

4 Ὅστερα εἶδα νὰ κάθονται σὲ θρόνους

19,7 21,2 19,8 6,11 19,9 14,12 Mt 22,2 Λκ 14,15-16 Hc 25,6 Ap 21,5 22,6 19,10 22,8-9 6,9 19,11 4,1 Iεζ 1,1-3 Πραξ 7,56 Ap 19,2 Ψλ 98,9 72,1-14 Hc 11,4 19,12 1,14-15 2,17 19,13 Iω 1,1 19,13,15 Hc 63,1-6 19,14 6,2-8 6,11 19,15 1,16 Iep 25,30-31 Ap 2,26-27 14,14-20 11,17 19,16 17,14 19,17-18 Iεζ 39,4-5 17-19 19,18 13,16 19,19 17,12-14 Ψλ 2,2 Ζαχ 14,2 Iεζ 38,2-9 14-16 19,20 13,1-2 13,13 13,15 20,10 14 21,8 14,10 Hc 30,33 20,1,3 10,1 18,1 9,1 20,2 12,3 12,9 20,4 Δν 7,9 22 Λκ 22,30 Α' Κορ 6,2 Ap 6,9 13,15

αυτοί στους οποίους δόθηκε η εξουσία να κρίνουν: ήταν οι ψυχές αυτών που είχαν αποκεφαλιστεί για τη μαρτυρία που έδωσαν για τον Ιησού και για το λόγο του Θεού· αυτοί δεν είχαν προσκυνήσει το θηρίο ούτε το άγαλμά του, κι ούτε είχαν δεχτεί το χάραγμά του στο μέτωπο και στο χέρι τους. Ξαναγύρισαν στη ζωή και βασίλευσαν μαζί με το Χριστό χίλια χρόνια. ⁵ Οι υπόλοιποι από τους νεκρούς δεν ξαναγύρισαν στη ζωή, ώσπου συμπληρώθηκαν τα χίλια χρόνια. Αυτή είναι η πρώτη ανάσταση. ⁶ Μακάριοι και ^{*}άγιοι αυτοί που θα πάρουν μέρος στην πρώτη ανάσταση· σ' αυτούς ο δεύτερος θάνατος δεν έχει καμιά δικαιοδοσία. Αυτοί θ' αποτελέσουν το ιερατείο του Θεού και του Χριστού και θα βασιλέψουν μαζί του χίλια χρόνια.

Η ήττα του σατανά

⁷ Όταν τελειώσουν τα χίλια χρόνια, θαλυθεί ο ^{*}σατανάς από τη φυλακή του ⁸ και θα βγει έξω να πλανέψει τον Γωγ και τον Μαγώγ, τα έθνη που είναι διασκορπισμένα στις τέσσερις γωνιές της γης. Θα τους συνάξει όλους για πόλεμο και θα 'ναι αμέτρητοι σαν την άμμο της θάλασσας. ⁹ Τους είδα να σκορπίζονται σ' όλο το πλάτος της γης και να περικυκλώνουν το στρατόπεδο του Θεού και την πόλη την αγαπημένη. Κατέβηκε όμως φωτιά από τον ουρανό και τους έκανε στάχτη. ¹⁰ Κι ο διάβολος που τους παραπλάνουσε ρίχτηκε στη λίμνη που ήταν από φωτιά και θειάφι· εκεί βρισκόταν το θηρίο κι ο ψευδοπροφήτης. Εκεί θα βασανίζονται μέρα και νύχτα για πάντα.

Η τελική κρίση

¹¹ Μετά είδα έναν άσπρο θρόνο κι εκείνον που καθόταν σ' αυτόν. Η γη κι ο ουρανός έφυγαν από μπροστά του κι εξαφανίστηκαν. ¹² Και είδα τους νεκρούς, μεγάλους και μικρούς, να στέκονται μπροστά στο θρόνο.

Ανοίχτηκαν βιβλία, κι ύστερα ανοίχτηκε ένα άλλο βιβλίο, το βιβλίο της ζωής. Και κρίθηκαν οι νεκροί ανάλογα με τα έργα τους, που ήταν γραμμένα στα βιβλία. ¹³ Η θάλασσα παρέδωσε τους νεκρούς της, και ο θάνατος και ο ^{*}Άδης παρέδωσαν τους νεκρούς που φύλαγαν. Κι ο καθένας κρίθηκε κατά τα έργα του. ¹⁴ Τότε ο θάνατος και ο ^{*}Άδης ρίχτηκαν στη λίμνη της φωτιάς. Αυτός είναι ο δεύτερος θάνατος, η λίμνη της φωτιάς· ¹⁵ κι όποιος δε βρέθηκε γραμμένος στο βιβλίο της ζωής ρίχτηκε κι αυτός στη λίμνη της φωτιάς.

Ο καινούριος ουρανός και η καινούρια γη

21 Τότε είδα έναν καινούριο ουρανό και μια καινούρια γη. Ο πρώτος ουρανός κι η πρώτη γη είχαν εξαφανιστεί κι η θάλασσα δεν υπήρχε πια. ² Κι είδα την άγια ^{*}Πόλη, τη νέα ^{*}Ιερουσαλήμ, να κατεβαίνει από τον ουρανό, από το Θεό, έτοιμη σαν τη νύφη που στολισμένη περιμένει τον άντρα της. ³ Άκουσα και μια δυνατή φωνή απ' τον ουρανό να λέει: «Τώρα πια η κατοικία του Θεού είναι μαζί με τους ανθρώπους. Θα κατοικήσει μαζί τους, κι αυτοί θ' αποτελούν το λαό του. Ο ίδιος ο Θεός θα είναι μαζί τους. ⁴ Θα διώξει κάθε δάκρυ από τα μάτια τους, κι ο θάνατος δε θα υπάρχει πια· ούτε πένθος ούτε κλάμα ούτε πόνος θα υπάρχει πια, γιατί τα παλιά πέρασαν».

⁵ Αυτός που καθόταν στο θρόνο είπε: «Και τώρα, όλα τα κάνω καινούρια». Κι εμένα μου είπε: «Γράψε, γιατί τα λόγια μου είναι αληθινά κι αξίζει κανείς να τα εμπιστευθεί». ⁶ Και πρόσθεσε: «Εκπληρώθηκαν όλα· εγώ είμαι το Α και το Ω, η αρχή και το τέλος· εγώ σ' όποιον διψάει θα δώσω δωρεάν να πιει από το νερό που δίνει ζωή. ⁷ Αυτά θα τα κληρονομήσει ο νικητής· κι εγώ θα είμαι Θεός του, κι αυτός παιδί μου. ⁸ Οι δειλοί όμως, οι άπιστοι, οι βδελυροί, οι φονιάδες, οι

20,6 2,11 1,6 20,8 13,14 Ιεζ 38,2 10-12 Ιησ 11,4 20,9 Αρ 2 Ψλ 78,68 Β' Βασ 1,10 12 Ιεζ 38,22 39,6 20,10 19,20 20,11 5,7 6,14 21,1 Ψλ 114,3,7 Μτ 24,35 Β' Πε 3,10 20,12 Εξ 32,32 20,12-13 3,5· 22,12 Δν 7,9-10 20,14 20,10 Α' Κορ 15,26 Απ 2,11 20,15 3,5 21,1 21,5 Ησ 65,17 Β' Πε 3,13 21,2 21,9—22,5 3,12 Ησ 52,1 Γαλ 4,26 Εβρ 11,16 12,22 Απ 21,9 19,7· 22,17 Μτ 22,2 Βαρ 5,1-2 21,3 7,15 Ζαχ 2,9 Β' Κορ 6,16 Λευ 26,12· Ιεζ 37,26β-28 21,4 7,17· Ησ 26,19 Ησ 35,10 21,5 5,7 21,1 Ησ 43,19 Β' Κορ 5,17· 19,9 21,6 1,8 22,1 7,17 Ησ 55,1· Ζαχ 14,8 Ιω 7,37 21,7 Β' Σαμ 7,14 Ιεζ 11,20 21,8 21,27 19,20 2,11

πόρνοι, οι μάγοι, οι ειδωλολάτρες κι όσοι αντιστρατεύονται την αλήθεια, θα 'χουν το μερίδιό τους στη λίμνη που καίγεται με φωτιά και θειάφι. Αυτός είναι ο δεύτερος θάνατος».

Η νέα Ιερουσαλήμ

⁹ Τότε ήρθε ένας απ' τους εφτά *αγγέλους που κρατούσαν τις εφτά φιάλες, τις γεμάτες με τις εφτά τελευταίες πληγές, τελευταίες, και μου είπε: «Έλα να σου δείξω τη νύφη, τη γυναίκα του *Αρνίου». ¹⁰ Και μ' έφερε, καθώς ήμουν σε έκσταση, σ' ένα μεγάλο και ψηλό βουνό και μου έδειξε την άγια Πόλη, την Ιερουσαλήμ, να κατεβαίνει από τον ουρανό, από το Θεό. ¹¹ Είχε τη λαμπρότητα του Θεού, κι η λάμψη της ήταν όμοια με πολύτιμο πετράδι, σαν τον ίασπη που κρυσταλλολάμπει. ¹² Είχε μεγάλο και ψηλό τείχος με δώδεκα πύλες, και στις πύλες της δώδεκα αγγέλους· πάνω στις πύλες ήταν γραμμένα ονόματα, τα ονόματα των δώδεκα φυλών του Ισραήλ. ¹³ Οι πύλες ήταν τρεις στην ανατολή, τρεις στο βορρά, τρεις στο νότο και τρεις στη δύση. ¹⁴ Επίσης το τείχος της πολιτείας είχε δώδεκα θεμέλια και πάνω τους δώδεκα ονόματα, των δώδεκα αποστόλων του Αρνίου.

¹⁵ Αυτός που μου μιλούσε είχε για μέτρο ένα χρυσό καλάμι, για να μετρήσει την πολιτεία, τις πύλες της και το τείχος της. ¹⁶ Όταν μετρήσε την πολιτεία με το καλάμι, αυτή ήταν δώδεκα χιλιάδες σχτάδια. Ήταν τετράγωνη* το μήκος της ήταν όσο και το πλάτος της. Το μήκος, το πλάτος και το ύψος της ήταν τελείως ίσα. ¹⁷ Μετρήσε επίσης το τείχος της, και ήταν εκατόν σαράντα τέσσερις πήχες, σύμφωνα με τα ανθρώπινα μέτρα που χρησιμοποιούσε ο άγγελος. ¹⁸ Το τείχος ήταν κατασκευασμένο από *ίασπη, κι η λαματένια πολιτεία έλαμπε σαν καθαρό γυα-

λί. ¹⁹ Τα θεμέλια του τείχους της πολιτείας ήταν στολισμένα με κάθε λογής πολύτιμο πετράδι.^a Ο πρώτος θεμέλιος λίθος ίασπις, ο δεύτερος ζαφείρι, ο τρίτος χαλκηδόνιο, ο τέταρτος σμαράγδι, ²⁰ ο πέμπτος όνυχας, ο έκτος σάρδιο, ο έβδομος χρυσόλιθος, ο όγδοος βήρυλλος, ο ένατος τοπάζι, ο δέκατος χρυσόπρασος, ο ενδέκατος υάκινθος, ο δωδέκατος αμέθυστος. ²¹ Οι δώδεκα πύλες ήταν δώδεκα μαργαριτάρια, κάθε πύλη καμωμένη από ένα μαργαριτάρι. Και η πλατεία της πολιτείας ατόφιο χρυσάφι σαν καθαρό γυαλί.

²² Ναό δεν είδα σ' αυτή την πολιτεία, γιατί ναός της είναι ο Κύριος, ο παντοκράτορας Θεός, και το Αρνίο. ²³ Η πολιτεία δεν έχει ανάγκη από ήλιο ούτε από σελήνη για να τη φωτίζουν, γιατί τη φωτίζει η λαμπρότητα του Θεού, και λυχνάρι της είναι το Αρνίο. ²⁴ Τα έθνη θα περπατούν με το φως της, κι οι βασιλιάδες της γης θα της φέρνουν τα μεγαλεία και τον πλούτο τους. ²⁵ Οι πύλες της ποτέ δεν θα κλείνουν την ημέρα, αφού εκεί δεν θα υπάρχει νύχτα. ²⁶ Θα της φέρνουν τα μεγαλεία και τον πλούτο των εθνών. ²⁷ Δεν θα μπει όμως σ' αυτήν τίποτα μολυσμένο, μήτε όσοι κάνουν βδελυρά και ψεύτικα πράγματα, παρά μονάχα όσοι είναι γραμμένοι στο βιβλίο της ζωής του Αρνίου.

22 Ύστερα ο *άγγελος μου έδειξε το ποτάμι με το ζωογόνο νερό, λαμπερό σαν κρύσταλλο, να αναβλύζει από το θρόνο του Θεού και του *Αρνίου. ² Στη μέση της πλατείας, από 'δω κι από 'κεί από το ποτάμι, ήταν το δέντρο της ζωής, που καρποφορεί δώδεκα φορές, μία κάθε μήνα, και που τα φύλλα του χρησιμεύουν για τη θεραπεία των εθνών. ³ Καμιά αφορμή για κατάρα δε θα υπάρχει πια εκεί. Ο θρόνος του Θεού και του Αρνίου θα βρίσκονται σ' αυτήν, κι οι δούλοι του θα τον λατρεύουν. ⁴ Θα τον βλέπουν κα-

^a Για τα ονόματα που ακολουθούν, βλ. Γλωσσάριο λ "λίθοι (πολύτιμοι)"

21,9 15,1 21,9—22,5 Ησ 54,1-17 Τωβ 13,9-18 21,10 17,3 Ιεζ 40,2 Μτ 4,8 21,11 21,18,23 Ησ 60,1-3,19 Ιεζ 43,2 21,12-13 7,5-8 Γεν 35,22-26· Εξ 28,21· Ιεζ 48,30-35 21,14 Εβρ 11,10· Εφ 2,20 21,15 11,1· Ιεζ 40,3 21,16 Ιεζ 48,16-17 21,18-21 21,11· Ησ 54,11-12 Τωβ 13,17 Ιεζ 28,13 21,12 11,7 21,23 22,5 Ησ 60,1-2 19-20· 24,23 21,24 Ησ 60,3· Ψλ 68,30 21,25-26 Ησ 60,11 21,27 21,8· 22,15· Α· Κορ 6,9-10· Β· Πε 2,13· Ησ 35,8 52,1 Ιεζ 44,9 Απ 3,5 22,1-2 21,6 Ιεζ 47,1-12 22,2 21,21 2,7 22,3β Ιερ 3,17 7,15 22,4 Ψλ 17,15· Μτ 5,8 14,1 22,5 21,23 1,6 Δν 7,18 27

τά πρόσωπο και θα ἔχουν το *ὄνομά του στα μέτωπά τους. ⁵Νύχτα δε θα υπάρχει πια, και δε θα χρειάζεται το φως του λυχναριού ἢ του ἡλίου, γιατί ο Κύριος ο Θεός θα φέγγει πάνω τους, και θα βασιλεύουν αἰώνια.

Ο ερχομός του Κυρίου

⁶ Ὑστερα μου λέει ο ἄγγελος: «Τα λόγια αυτά είναι αληθινά κι ἀξία ἐμπιστοσύνης. Ο Κύριος ο Θεός, που με το Πνεῦμα του μίλησαν οι *προφῆτες, ἔστειλε τον ἄγγελό του να δείξει στους δούλους του ὅσα είναι να γίνουν πολύ σύντομα». ⁷ «Ἀκούστε! Ἐρχομαι σύντομα», λέει ο Ἰησοῦς. «Μακάριος είναι ὅποιος τηρεῖ τα προφητικά λόγια αὐτοῦ του βιβλίου».

⁸ Εγὼ ο Ἰωάννης τ' ἄκουσα και τα εἶδα ὅλα αυτά. Κι ὅταν τ' ἄκουσα και τα εἶδα, ἔπεσα να προσκυνήσω μπροστά στα πόδια του ἀγγέλου που μου τα φανέρωσε. ⁹ Εκείνος ὁμως μου εἶπε: «Μην το κάνεις αυτό! Δούλος εἶμαι κι ἐγὼ σαν ἐσένα και τους ἀδερφούς σου τους προφῆτες, κι ἐκείνους που τηροῦν τα λόγια αὐτοῦ του βιβλίου. Το θεὸ να προσκυνήσεις». ¹⁰ Και συνέχισε: «Μην κρατήσεις τα προφητικά λόγια αὐτοῦ του βιβλίου μυστικά, γιατί ο καιρὸς που θα εκπληρωθῶν είναι κοντά. ¹¹ Ο ἀδικὸς ας συνεχίσει να ἀδικεῖ· ο *ἀκάθαρτος ας συνεχίσει τα βδελυρά ἔργα του. Ας συνεχίσει κι ο δίκαιος να κάνει το δίκαιο, κι ο *ἅγιος την αγιοσύνη του.

¹²» Ἀκούστε! Ἐρχομαι σύντομα», λέει ο Ἰησοῦς, «και φέρνω μαζί μου την μοιβή μου, για ν' ανταποδώσω στον καθένα ἀνάλογα με

τα ἔργα του. ¹³ Εγὼ εἶμαι το Ἄλφα και το Ωμέγα, ο πρῶτος και ο ἔσχατος, η ἀρχὴ και το τέλος».

¹⁴ Μακάριοι ὅσοι τηροῦν τις ἐντολές του, για να ἔχουν δικαίωμα να φάνε ἀπὸ το δέντρο της ζωῆς και να περάσουν τις πύλες για να μπου σπιν πολιτεία. ¹⁵ Ἐξω θα μείνουν ὅσοι εἶναι ἀδιάντροποι σαν τα σκυλιά, οι μάγοι, οι πόρνοι, οι φονιάδες, οι εἰδωλολάτρες κι ἐκεῖνοι που τους ἀρέσει ν' ἀντιστρατεύονται την ἀλήθεια.

¹⁶ «Εγὼ, ο Ἰησοῦς, ἔστειλα τον ἄγγελό μου να σας τα ἀναγγεῖλει αυτά στις ἐκκλησίες. Εγὼ εἶμαι ἀπὸ τη ρίζα και τη γενιά του Δαβὶδ, τὸ ἀστρο το λαμπερό, το πρωινό». ¹⁷ Το *Πνεῦμα και η νύφη λένε: «Ἐλα». Κι ὅποιος ἀκούει ας πει: «Ἐλα». Ὅποιος διψάει ας ἔρθει, ὅποιος θέλει ας πάρει δωρεάν το νερό της ζωῆς.

Ἐπίλογος

¹⁸ Εγὼ, ο Ἰωάννης, βεβαιῶν ὅλους ὅσοι ἀκούνε τα προφητικά λόγια αὐτοῦ του βιβλίου, πως αν κανεῖς προσθέσει κάτι σ' ὅσα εἶναι γραμμένα ἐδῶ, θα του προσθέσει κι ο Θεός τις συμφορές που εἶναι γραμμένες σ' αὐτὸ το βιβλίο. ¹⁹ Κι αν κανεῖς ἀφαιρέσει κάτι ἀπ' τα προφητικά λόγια αὐτοῦ του βιβλίου, θ' ἀφαιρέσει κι ο Θεός το μερίδιό του ἀπὸ το δέντρο της ζωῆς κι ἀπὸ την ἅγια ἴδιση.

²⁰ Αὐτὸς που τα ἐπιβεβαιώνει ὅλα αυτά λέει: «Ναι, ἔρχομαι σύντομα».

«Ἀμήν· ναι, ἔλα, Κύριε Ἰησοῦ».

²¹ Η ἡ χάρις του Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ να εἶναι με ὅλους τους πιστούς. Ἀμήν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ααρών. Αδερφός του Μωυσή και συνεργάτης του σε σημαντικές στιγμές της εξόδου και της πορείας των Ισραηλιτών στην έρημο (Εξ 5,1εξ· 7,1εξ· 17,8εξ· 24,1εξ· κ.ά.) Αν και αναδείχθηκε από το Θεό στο *Σινά σε ιερατικό αξίωμα (Εξ κεφ. 28 - 30), έπαιξε ενεργό ρόλο στην κατασκευή και λατρεία του χρυσού μόσχου (Εξ κεφ. 32) και στράφηκε μαζί με την αδερφή του Μαριάμ εναντίον του Μωυσή (Αρ κεφ. 12). Ααρών και Μωυσής ελέγχθηκαν από το Θεό για έλλειψη εμπιστοσύνης και τιμωρήθηκαν να μην αξιωθούν να εισέλθουν μαζί με τους άλλους Ισραηλίτες στη Γη της Επαγγελίας (Αρ 20, 12). Κατά τη μεταιχαλωσιακή παράδοση το νόμιμο ιερατείο προέρχεται μόνον από τους απογόνους του Ααρών (πρβλ. Εσθ 7,1εξ).

Αβιβ. βλ. λ. μήνας και πίνακα "Ιουδαϊκό Εορτολόγιο".

Αβραάμ. Γενάρχη των *Εβραίων. Η ιστορία του καλύπτει την ενότητα Γεν 11, 27-25,11. Με την εκλογή του Αβραάμ και τη *διαθήκη που ακολούθησε αρχίζει η νέα φάση του σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου.

Στην ανεπιφύλακτη πίστη και ακλόνητη εμπιστοσύνη του Αβραάμ στο Θεό στηρίχτηκε η δημιουργία του εκλεκτού λαού (Εβρ 11,8-19), που περιλαμβάνει όχι μόνον τους φυσικούς απογόνους του πατριάρχη, αλλά και όλους εκείνους που με την ίδια πίστη γίνονται "τέκνα Αβραάμ" (Ρωμ κεφ. 4· Γαλ 3,7).

Αβραμ. Όνομα του *Αβραάμ πριν από τη σύναψη της *διαθήκης με το Θεό. Άβραμ και Αβραάμ αποτελούν πιθανότατα δύο μορφές του ίδιου ονόματος που σημαίνει "ο πατέρας είναι ευγενοῦς καταγωγής". Στο Γεν 17,5 το όνομα Αβραάμ ετυμολογείται από τη σχεδόν ομόηχη έκφραση "αβ χαμόν", που σημαίνει "πατέρας πλήθους". Με την αλλαγή του *ονόματος δηλώνεται, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, η αλλαγή στην αποστολή και το σκοπό της ζωής του πατριάρχη.

άβυσσος. Ο όρος χρησιμοποιείται στην Π.Δ. με διάφορες σημασίες. Σε σχέση με τη δημιουργία δηλώνει το σκοτεινό υδάτινο όγκο που κάλυπτε τη γη κατά την έναρξη του δημιουργικού έργου (Γεν 1,2) και που τη δεύτερη "μέρα" της δημιουργίας χωρίστηκε από το Θεό σε ύδατα πάνω και κάτω από το *στερέωμα (Γεν 1,6εξ).

Τόσο στη Γένεση όσο και στα άλλα κείμενα που αναφέρονται στη δημιουργία (Ψλ 33,7· 104,6· Πρμ 8,24· κ.ά.) ο όρος δεν χρησιμοποιείται για να δηλώσει την προσωποποίηση των απειλητικών για τον κόσμο δυνάμεων του χάους, όπως συμβαίνει στις αρχαίες κοσμογονίες των λαών της περιοχής, αλλά δηλώνει τα γύρω και κάτω από τη γη ύδατα. Στη διήγηση για τον κατακλυσμό επίσης, η αρχή και το τέλος του περιγράφονται στο εβραϊκό κείμενο σαν άνοιγμα και κλείσιμο των "πηγών της άβυσσου" (Γεν 7,11· 8,2),

των υπόγειων, δηλαδή, υδάτων που πλημμυρίζουν την επιφάνεια της γης προκαλώντας καταστροφή (πρβλ. Ιεζ 26,19). Σε πολλά κείμενα ο όρος δηλώνει απλώς τη θάλασσα (Ψλ 77,17· 107,26· Ιωβ 28,14· Αβ 3,10), σε μερικά παίρνει το ιδιαίτερο νόημα του επικίνδυνου για τη ζωή βάθους (Εξ 15, 5,8· Ησ 51,10), ενώ, αντίθετα, αλλού κατανοείται σαν στοιχείο απαραίτητο για τη ζωή και πηγή ευλογίας (Γεν 49,25· Ιεζ 31,4).

Στην Κ.Δ. η άβυσσος ταυτίζεται με το χώρο όπου κατοικούν (Λκ 8,31) και απ' όπου εξορμούν (Απ 9,1· 11,7 κ.ά.) οι δαμονικές δυνάμεις.

άγγελος. Ως "άγγελος" χαρακτηρίζονται στην Π.Δ. κυρίως τα πνευματικά όντα που δημιουργήθηκαν από το Θεό πριν από τον κόσμο (πρβλ. Ιωβ 38,7), περιβάλλουν το θρόνο του Θεού (Α' Βασ 22,19· Ιώβ 1,6), είναι αναρίθμητα (Δν 7,10), υμνούν το μεγαλείο του (Ψλ 148,2. *σεραφίμ: Ησ 6,2εξ) και στέλνονται από αυτόν για να αποκαλύψουν στους ανθρώπους το θέλημά του ή για να φέρουν σε πέρας κάποια αποστολή (Δν 8,16· 9,21-22· 10,5εξ· Ζαχ 1,8εξ· 2,2). Οι άγγελοι, ακόμη, μεσολαβούν στο Θεό υπέρ των ανθρώπων (Ζαχ 1,12), προστατεύουν άτομα (Γεν 24,7· Εξ 23,20· Τωβ 5,4) και λαούς ("*αρχάγγελοι": Δν 10,13.20εξ) ή τιμωρούν κατ' εντολή του Θεού τους ανθρώπους (Β' Βασ 19,35· Ψλ 78,49).

Στα αρχαιότερα βιβλικά κείμενα ο όρος "άγγελος" συνοδεύεται από τον προσδιορισμό "του Θεού" (Γεν 21,17· 31,11· Εξ 14,19· κ.ά.) ή "του Κυρίου" (Γεν 16,7· 22,11 Εξ 3,2· Κρ 2,1· κ.ά.), οπότε δηλώνει τον ίδιο το Θεό, ο οποίος εμφανίζεται με τη μορφή αυτή στους ανθρώπους.

Σύμφωνα με τους συγγραφείς της Κ.Δ., οι άγγελοι μεσολάβησαν για την παράδοση των εντολών στο Μωυσή, γεγονός που υπογραμμίζει τη θεία προέλευση (Πραξ 7,53), αλλά και την προσωρινότητα του *νόμου (Γαλ 3, 19). Οι άγγελοι είναι κατώτεροι από το Χριστό (Εβρ 1,3-2,9), στον οποίο είναι υποταγμένοι (Α' Πε 3,22). Μεταφέρουν τις θείες εντολές στους ανθρώπους (Λκ 1,26-38), τους προστατεύουν (Πραξ 12,15) τους εκπροσωπούν μπροστά στο Θεό (Μτ 18,10) και τους αποκαλύπτουν όσα πρόκειται να συμβούν (Απ 1,1· 10,1-11· κ.ά.) Στο Απ κεφ. 2 - 3 ειδικότερα, ο όρος "άγγελος" δηλώνει τον προστάτη-άγγελο της κάθε τοπικής εκκλησίας ή τον *επίσκοπό της.

άγια. βλ. ναός.

άγια των αγίων. βλ. ναός.

αγιαστήριο. βλ. σκηνή Μαρτυρίου, ναός.

άγιος. Στην Π.Δ. ο όρος "άγιος" χαρακτηρίζει κυρίως το Θεό (Λευ 11,44-45). Η αγιότητα του Θεού αποτελεί κεντρικό θέμα του κηρύγματος του *προφήτη Ησαΐα (Ησ 6,3), ο οποίος αποκαλεί συχνά τον Κύριο "ο Άγιος του Ισραήλ" (Ησ 1,4· 5,19.24· κ.ά.). Ως άγιος ο Θεός διαφοροποιείται από κάθε κοινό και ανθρώπινο, παραμένοντας, παρά την επέμβασή του στην ιστορία, μακριά από την αμαρτωλότητα των ανθρώπων.

Κατά δεύτερο λόγο άγιο είναι καθετί που βρίσκεται σε σχέση με το Θεό, όπως οι *άγγελοι, ή αφιερώνεται σ' αυτόν, όπως πρόσωπα (*ιερείς: Λευ 21,6, *ναζηραίοι: Αρ 6,8 και άλλοι), αντικείμενα (Εξ 30,29) ή ημέρες. Η παρουσία του Θεού κάπου καθιστά τον τόπο άγιο (Εξ 3,5) και γι' αυτό η πρόσβαση εκεί (Εξ 19,12· Λευ 16,2),

όπως και η επαφή με άγια αντικείμενα (Αρ 1,51), περικλείει κινδύνους για τον άνθρωπο που δεν έχει αγιασθεί (Εξ 28,43). Κατά τον ίδιο τρόπο άγια είναι η *σκηνή (Εξ 29,44· 40,2) και ο *ναός (Ψλ 5,7) ως τόποι κατοικίας του Θεού, καθώς και οι *θυσίες που προσφέρονται εκεί (Εξ 29,33· 30,10), γι' αυτό μόνο συγκεκριμένα πρόσωπα μπορούν να καταναλίσκουν ένα μέρος από αυτές (Λευ 6,19εξ κ.ά.).

Με τη *διαθήκη ο *Ισραήλ αποκτά τη δυνατότητα να γίνει ο άγιος λαός του Θεού (Εξ 19,6). Εφόσον ο Θεός είναι άγιος, οφείλει και ο λαός του να γίνει άγιος (Λευ 11,44· κ.ά.). Για την επίτευξη της αγιότητας απαιτείται τόσο η τελετουργική καθαρότητα (*καθαρός - ακάθατος) όσο και η ηθική συμπεριφορά (νόμος της αγιότητας: Λευ κεφ. 17 - 26).

Στην Κ.Δ. ο όρος χαρακτηρίζει τους χριστιανούς. Αυτοί αποτελούν το νέο "άγιο λαό" (Α' Πε 2,5,9), που αγιάζεται με το βάπτισμα (Εφ 5,26εξ) και καλείται (Ρωμ 1,7) σε μια άγια ζωή (Α' Κορ 7,34) και βίωση της αγιότητας του Θεού (Α' Πε 1,15).

Αδάμ. Στα *εβραϊκά η λ. δηλώνει γενικά τον "άνθρωπο" ή την "ανθρωπότητα" και έχει κοινή ρίζα με τη λ. "γη" (αδαμά).

Ως όνομα του γενάρχη του ανθρώπινου γένους (Αδάμ: Γεν 2,25· 5,1,3) δηλώνει την προέλευση του ανθρώπου από τη γη (Γεν 2,7· πρβλ. 3,19) και, κατά συνέπεια, την άμεση εξάρτησή του από το δημιουργό του, ο οποίος τον ζωογονεί εμφυσώντας στο πρόσωπό του "πνοήν ζωής" (Γεν 2,7).

Ο απόστολος Παύλος αποκαλεί τον Ιησού Χριστό "έσχατο Αδάμ" (Α' Κορ 15,45εξ), γιατί στο πρόσωπό του

αποκαθίσταται η κοινωνία μεταξύ ανθρώπων και Θεού που είχε διασπαστεί με την αμαρτία των πρωτοπλάστων (Α' Κορ 15,20εξ· Ρωμ 5,12εξ). Ως "έσχατος Αδάμ" ο Χριστός είναι γενάρχη της νέας ανθρωπότητας (Β' Κορ 5,17· Εφ 2,15).

Αδαμά και Σεβώιμ. Πόλεις που βρίσκονταν πιθανώς στο νοτιοανατολικό άκρο της *Νεκράς Θαλάσσης και αναφέρονται πάντοτε μαζί (Γεν 10,19· Ωσ 11,8). Οι βασιλιάδες τους μετείχαν στη συμμαχία των πέντε χανανιτικών πόλεων (Γεν 14,2,8) που σχηματίστηκε για να αντιμετωπίσει την εκστρατεία των τεσσάρων βασιλιάδων της Ανατολής την εποχή του *Αβραάμ. Οι πόλεις καταστράφηκαν μαζί με τα *Σόδομα και *Γόμορρα (Δτ 29,22· πρβλ. Γεν 19,25).

Αδάρ. βλ. λ. μήνας και πίνακα "Ιουδαϊκό Εορτολόγιο".

άδης. Ο όρος, όπως και ο εβραϊκός αντίστοιχος του "σεόλ", δηλώνει κάποιον σκοτεινό χώρο (Ιώβ 10,21-22) στα βάθη της γης (Δτ 32,22· Ησ 14,9 κ.ά.) όπου κατέρχονται οι νεκροί (Γεν 37,35· Α' Σαμ 2,6 κ.ά.) και όπου όλοι, χωρίς διάκριση (Ψλ 89,49· Ιεζ 32,17εξ), παραμένουν ως σκιές (Ψλ 88,11· Ιωβ 26,5· Ησ 26,14,19), χωρίς δυνατότητα επικοινωνίας με το Θεό (Ψλ 6,6· 30,10· 88,6,11-13· 115,17· Ησ 38,18) και επιστροφής στον επάνω κόσμο των ζωντανών (Β' Σαμ 12,23· Ιωβ 7,9-10· 10,21· 16,22· Σολ 2,1). Με ανάλογη σημασία χρησιμοποιείται ο όρος "χαμός" (εβρ. "αβαδδόν": Ιωβ 26,6· 28,22· Πρμ 15,11· πρβλ. Απ 9,11). Παράλληλα όμως τονίζεται και η εξουσιαστική δύναμη του Θεού πάνω στον άδη (Α' Σαμ 2,6· Αμ 9,2) και εκφράζεται η ελπίδα της ανάστασης των νε-

κρών (Ψλ 16,10-11· 49,16· Ησ 26,19), διδασκαλία η οποία σαφώς διατυπώνεται, μαζί με την αντίστοιχη για αιώνια ζωή και ανταπόδοση ανάλογα με τις πράξεις, σε έργα του μεταγενέστερου ιουδαϊσμού (Σολ 3,1-9· 8,13· 16,13· Δν 12,2-3· Β΄ Μακ 7,9· 12,44-45).

Ο Χριστός με την κάθοδό του στον άδη (Α΄ Πε 3,19· πρβλ. Μτ 12,40· Ρωμ 17,7) νίκησε τη δύναμη του θανάτου (Πραξ 2,24.31· Ρωμ 6,9).

Αζαζήλ. Όνομα δαίμονα, ο οποίος, σύμφωνα τόσο με τις αρχαίες ισραηλιτικές όσο και τις χανανιτικές αντιλήψεις, κατοικούσε στην έρημο. Την ημέρα του *Εξιλασμού ο *αρχιερέας ρίχνει κλήρο ανάμεσα σε δύο τράγους που προσφέρονται από την κοινότητα (Λευ 16,8). Ο τράγος που κληρώνεται για το Θεό, προσφέρεται ως *θυσία εξιλασμού (Λευ 16,9). Ο δεύτερος τράγος παρουσιάζεται ζωντανός μπροστά στο Θεό (Λευ 16,10), ο αρχιερέας τοποθετεί τα χέρια του στο κεφάλι του ζώου, ομολογεί τις αμαρτίες του λαού και στη συνέχεια το αποπέμπει στην έρημο, όπου κυριαρχεί ο Αζαζήλ (Λευ 16,20-23). Πρόκειται για πρόσληψη από την ισραηλιτική λατρεία ενός αρχαίου λατρευτικού εθίμου, το οποίο όμως αποκτά ένα νέο, διαφορετικό νόημα. Ίσως ο δαίμονας αυτός θεωρείτο τραγόμορφος. Ανάλογοι ζωόμορφοι δαίμονες πιστευόταν ότι κατοικούσαν σε εγκαταλειμμένες και ερειπωμένες περιοχές (Ησ 13,21· 34,14).

άζυμο ψωμί. Η ζύμωση, ως διαδικασία αλλοίωσης της αρχικής κατάστασης των συστατικών του ψωμιού, θεωρείτο, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, ότι καταστρέφει την καθαρότητά του (βλ. καθαρός - ακάθατος) και για

το λόγο αυτό δεν επιτρεπόταν κατά την προσφορά των *θυσιών η χρήση ένζυμου ψωμιού (πρβλ. Εξ 23,18· Λευ 2,11· 7,12). Ιδιαίτερα κατά την περίοδο του *Πάσχα έπρεπε να μην υπάρχει καθόλου ζύμη στα σπίτια (Εξ 12,18-20). Άζυμο ψωμί χρησιμοποιόταν επίσης κατά την περίοδο του θερισμού (Ρουθ 2,14) ή σε έκτακτες περιπτώσεις (Γεν 19,3). Το άζυμο ψωμί παρασκευαζόταν μόνο με αλεύρι και νερό και είχε σχήμα λαγάνας διαμέτρου 20 - 50 εκ. και πάχους 0,2 - 1 εκ.

Αζύμων γιορτή. Επταήμερης διάρκειας γιορτή, η οποία άρχιζε από την επομένη της γιορτής του *Πάσχα, δηλαδή από 15 μέχρι 21 του *μήνα Νισάν. Η στενή σύνδεση των δύο εορτών είχε ως συνέπεια να καταστούν οι όροι "Πάσχα" και "Άζυμα" ταυτόσημοι στη γλώσσα του λαού και να δηλώνουν ολόκληρη την περίοδο κατά την οποία έτρωγαν *άζυμο ψωμί, αφού προηγουμένως είχαν απομακρύνει όλα τα αποθέματα ζύμης από τα σπίτια. Σ' αυτή την πρακτική αναφέρεται ο απόστολος Παύλος με παραβολικό τρόπο στο Α΄ Κορ 5,6-8.

Αιθιοπία. Γενικά το όνομα Αιθιοπία δηλώνει χώρα της Αφρικής που κατοικείται από μελαφούς κατοίκους και ειδικά τη Νουβία, η οποία κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Αιγύπτου.

Στην εποχή της Κ.Δ. Αιθιοπία ονομάζεται το από το 300 π.Χ. περίπου αυτόνομο κράτος της Μερόης στη νοτιοανατολική Νουβία.

αίμα. Το αίμα, κατά τις αντιλήψεις της εποχής, θεωρείτο πηγή και φορέας της ζωής. Κατά συνέπεια ανήκει στο Θεό, την κατεξοχήν πηγή της ζωής και απαγορεύεται στους ανθρώπους να το πι-

νουν ή να τρώνε κρέας σφαγίων από τα οποία δεν έχει αποστάξει πλήρως το αίμα (Γεν 9,4). Κατά ανάλογο τρόπο και για τους ίδιους λόγους το αίμα (=ζωή) του ανθρώπου βρίσκεται υπό την προστασία του Θεού (Γεν 9,5). Το χυμένο αίμα απαιτεί εκδίκηση από τον ουρανό (Γεν 4,10) και, όταν δεν υπάρξει σχετική εξιλέωση, επιφέρει δυστυχία στη χώρα (Δτ 21,1-9).

Κατά τις τελετουργικές σφαγές των προς *θυσία ζώων, το αίμα συλλεγόταν και, κατά περίπτωση, χυνόταν στη βάση του *θυσιαστηρίου, χρίονταν μ' αυτό τα *κέρατά του και ραντίζονταν οι πιστοί, τα ιερά αντικείμενα, κλπ. Σε ορισμένα είδη θυσιών το αίμα χρησιμοποιόταν ως μέσο εξιλασμού, προκειμένου να αρθούν οι συνέπειες των παραπτωμάτων που καθιστούν τον άνθρωπο *ακάθαρτο, ενώ σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιόταν ως μέσο για την επισφράγιση της *διαθήκης μεταξύ του Θεού και του λαού του (ΕΞ 24,6-8).

Με βάση τις παραπάνω αντιλήψεις κατανοείται η θεώρηση από τους συγγραφείς της Κ.Δ. της σταυρικής θυσίας του Χριστού ως θυσίας εξιλέωσης των αμαρτιών των ανθρώπων (προπάντων στην προς Εβρ) και ως θυσίας επισφράγισης της νέας διαθήκης (Μτ 26,28· Λκ 22,20· Α΄ Κορ 10,16).

αιχμαλωσία. Με τον όρο δηλώνεται στην Π.Δ. η μετακίνηση μεγάλων ομάδων ανθρώπων, των ανώτερων κυρίως κοινωνικών τάξεων (*ιερέων, εμπόρων, τεχνιτών), από μια κατακτημένη περιοχή σε άλλη. Το μέτρο αυτό αποτελούσε, ήδη από τη 2η π.Χ. χιλιετία, συνήθη πρακτική των ηγεμόνων της Ανατολής, προκειμένου να αποτρέ-

ψουν εξεγέρσεις μεταξύ των υποταγμένων λαών. Στην Π.Δ. αναφέρονται δύο αιχμαλωσίες: Η πρώτη έγινε από τους *Ασσυρίους τον 8ο π.Χ. αιώνα, όταν ο Σαργών Β΄ κατέλαβε την πρωτεύουσα του *Ισραήλ, *Σαμάρεια (722 π.Χ.), και μετέφερε από εκεί ομάδες ανθρώπων στη *Μεσοποταμία, ενώ ταυτόχρονα εγκατέστησε στην περιοχή πληθυσμούς από τη *Βαβυλώνα και την Ελάμ. Η δεύτερη, γνωστή ως βαβυλώνια αιχμαλωσία, πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, το 597 και το 587 π.Χ., όταν ο νεοβαβυλώνιος μονάρχης Ναβουχοδονόσορ Β΄ κατέλαβε την *Ιερουσαλήμ και μετέφερε πληθυσμούς στη Βαβυλώνα, χωρίς όμως να εγκαταστήσει στην περιοχή ξένους. Οι αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα είχαν τη δυνατότητα να κατοικούν σε κλειστές κοινότητες, με αποτέλεσμα να διατηρήσουν την εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα και άβεστη την ελπίδα της επιστροφής στην πατρίδα τους. Η βαβυλώνια αιχμαλωσία έληξε το 538 π.Χ., όταν ο βασιλιάς των *Περσών Κύρος, αφού κατέλυσε το βαβυλωνιακό κράτος, επέτρεψε με διάταγμά του την επιστροφή όλων των εξορίστων στις πατρίδες τους.

αιχμάλωτος. βλ. αιχμαλωσία.

αιώνας. Ο όρος σημαίνει τον κόσμο στην πορεία του μέσα στο χρόνο. Στην ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία ο "παρών αιώνας (=κόσμος)", ως κυριαρχούμενος από τις αντίθετες δυνάμεις και χαρακτηριζόμενος από την *αποστασία των ανθρώπων, διακρίνεται από τον "ερχόμενο" ή "μέλλοντα αιώνα (=κόσμος)", στον οποίο θα κυριαρχεί το θέλημα του Θεού. Κατά την Κ.Δ. ο Ιησούς Χριστός καταλύει τα έργα του διαβόλου, καταστρέφει τις α-

μαρτωλές δομές του παρόντος αιώ-
νος και εγκαινιάζει τη *βασιλεία του
Θεού. Οι πιστοί ζουν αυτή την κυριαρ-
χία του Θεού και προγεύονται το νέο
κόσμο, αλλά έχουν να παλέψουν ακό-
μη ενάντια στον παρόντα αιώνα.

ακάθαρτος. βλ. καθαρός.

ακρογωνιαίος (λίθος). Ο γωνιακός λίθος,
το αγκωνάρι, που τοποθετείται στο
κατώτερο σημείο συνάντησης δύο τοί-
χων, ώστε να τους ενώνει και να τους
συγκρατεί, και έτσι να στηρίζει ολό-
κληρο το οικοδόμημα. Σύμφωνα με άλ-
λη άποψη, ο ακρογωνιαίος λίθος συμ-
πίπτει με την *κεφαλή γωνίας*, το λιθά-
ρι που τοποθετείται ψηλά, συνήθως
πάνω από την είσοδο, και επιστέφει
το οικοδόμημα. Είτε με τη μία είτε με
την άλλη έννοια, τέτοιος λίθος του οι-
κοδομήματος της Εκκλησίας είναι ο
Χριστός.

αλληλούια. Εβραϊκή λ. που σημαίνει “αι-
νεείτε τον *Κύριο” (Ψλ 116,10· Απ
19,1-6).

αλόη. Παχύφυλλο φυτό που ευδοκίμει στη
νότια *Αραβία. Ο αποξηραμένος χυ-
μός του χρησιμοποιόταν ως αρωματι-
κό, κυρίως σε τάφους.

Αμαληκίτες. Νομαδικός λαός που κατοι-
κούσε στην έρημο μεταξύ των νοτιό-
τερων υψωμάτων της *Χαναάν και των
συνόρων της Αιγύπτου (Αρ 13,29· Α΄
Σαμ 15,7· 27,8). Οι σχέσεις των Ισρα-
ηλιτών με τους Αμαληκίτες ήταν πάν-
τοτε τεταμένες (Εξ 17,8εξ· Αρ 14, 45·
Δτ 25,17εξ· Κρ 3,13· 6,3· Α΄ Σαμ κεφ.
15· 27,30).

αμίν. Εβραϊκή λ. που σημαίνει “πραγματι-
κά—ας γίνει” όταν εκφωνείται από
την κοινότητα προς επικύρωση μιας
*ευλογίας ή κατάρας (Δτ 27,15-26), ή
ως απάντηση σε δοξολογία του Θεού
(Α΄ Χρ 16,36· Νε 8,6).

Με ανάλογη σημασία χρησιμοποι-
είται η λέξη στην Κ.Δ. Η κοινότητα την
εκφωνεί στο τέλος της προσευχής (Α΄
Κορ 14,16), για να δηλώσει την εμπι-
στοσύνη της στην αξιοπιστία του Θεού
που προκύπτει από την εκπλήρωση ό-
λων των *επαγγελιών του στο πρόσω-
πο του Χριστού (Β΄ Κορ 1,20). Η έκ-
φραση “αμίν λέγω” δηλώνει έντονη
διαβεβαίωση (=αληθινά διαβεβαιώ-
νω). Στο Απ 3,14 “ο αμίν” είναι ο α-
ληθινός Κύριος, ο οποίος τηρεί τις υ-
ποσχέσεις του.

Αμμωνίτες. Λαός που, σύμφωνα με το Γεν
19,38, καταγόταν από το νεότερο γιο
του Λωτ. Κατοικούσαν ανατολικά του
ποταμού Ιορδάνη και βόρεια της *Μω-
άβ. Σημαντικότερη πόλη της περιοχής
ήταν η Ραββάθ, η σημερινή πρωτεύου-
σα της Ιορδανίας Αμμάν. Οι σχέσεις
των Ισραηλιτών με τους Αμμωνίτες ή-
ταν καθ’ όλη σχεδόν τη διάρκεια της ι-
στορίας τους εχθρικές (Δτ 23,3εξ· Κρ
3,13· 10,6εξ· Β΄ Σαμ 10,1· 12,26· Β΄
Βασ 24,2· 25,5· Νε 4,3.7) και οι *προ-
φήτες στρέφονται συχνά με απειλητι-
κούς λόγους εναντίον τους (Αμ 1,
13εξ· Ιερ 49,1εξ· Ιεζ 21,33εξ· 25,
1εξ).

αμνός (του Θεού). Η θυσία ενός αμνού
κατά το *Πάσχα υπενθύμιζε την απε-
λευθέρωση των Ισραηλιτών από τη
δουλεία της Αιγύπτου (Εξ 12,1-28).
Στην Κ.Δ. η θυσία του Ιησού, του α-
μνού του Θεού (Ιω 1,36· Απ 5,7.12) α-
ποτελεί το νέο Πάσχα των πιστών (Α΄
Κορ 5,7).

Αμορραίοι. Όνομα λαού, με το οποίο δη-
λώνεται στην Π.Δ. είτε το σύνολο του
πληθυσμού της *Χαναάν πριν από την
εγκατάσταση των Ισραηλιτών εκεί (Γεν
48,22) είτε μια φυλή της κεντρικής ο-
ρεινής χώρας, ανατολικά και δυτικά

του ποταμού Ιορδάνη (Αρ 13,29· Δτ 1,4). Ως “Χώρα των Αμούρρου” χαρακτηρίζουν τα βαβυλωνιακά κείμενα ολόκληρη την περιοχή δυτικά του ποταμού Ευφράτη.

Αμρί. Βασιλιάς του *Ισραήλ (878-871 π.Χ.), ο οποίος ανήλθε στο θρόνο ύστερα από μια σειρά πολιτικών δολοφονιών. Το 876 π.Χ. ίδρυσε τη *Σαμάρεια ως νέα πρωτεύουσα του βασιλείου του (Α΄ Βασ 16,16-28). Παρά την ολέθρια θρησκευτική πολιτική που ακολούθησαν αυτός και οι διάδοχοί του, η δυναστεία του ανέδειξε το βόρειο βασίλειο σε σημαντική πολιτική και στρατιωτική δύναμη της περιοχής, ώστε και μετά την πτώση της να αναφέρεται ο Ισραήλ σε κείμενα των γειτονικών λαών ως “οίκος του Αμρί”.

ανάθεμα. Όρος του λεγόμενου “ιερού πολέμου”, που σημαίνει ότι κάθε αιχμάλωτος ή λάφυρο αφιερώνεται στο Θεό ως τον πραγματικό ηγέτη του πολέμου και νικητή. Οι καταλαμβανόμενες πόλεις έπρεπε να καταστραφούν με φωτιά και οι κάτοικοί τους να εξολοθρευτούν (Δτ 7,2· 20,13-17), προκειμένου να αποφευχθεί η πτώση του λαού στην ειδωλολατρία (Δτ 20,18). Η σκληρότητα του μέτρου εξηγείται από το γεγονός ότι για τον *Ισραήλ η πιστότητα στο Θεό ήταν, όπως έδειξε και η συνέχεια της ιστορίας, ζήτημα ζωής και θανάτου.

Από τις βιβλικές αναφορές εξαγεται ότι το μέτρο δεν εφαρμόστηκε, παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (π.χ. ως τιμωρία). Χωρία, όπως Δτ 7,22· Κρ 1,27-35· 3,5, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κατάκτηση της *Χαναάν επιτεύχθηκε σε μεγάλο χρονικό διάστημα και σταδιακά. Αυτή η μακρά συμβίωση με τους Χαναανίους

είχε αρνητικές επιπτώσεις στην καθαρότητα της ισραηλιτικής πίστης (Δτ 7,3-4· 20,18· Κρ 2,3· 3,6), γεγονός που δικαιολογεί κατά τους βιβλικούς συγγραφείς την καταστροφή του Ισραήλ και του *Ιούδα από τους *Ασσύριους και τους *Βαβυλώνιους.

Ανάκ. Γενάρχης των *Ανακίτων.

Ανακίτες. Φυλή που κατοικούσε στην ευρύτερη περιοχή της Χεβρών. Από τους Ισραηλίτες που στάλθηκαν να κατασκοπεύσουν τον τόπο, περιγράφονται ως γίγαντες που τους προξένησαν τρόμο (Αρ 13,28.33· Δτ 1,28). Τελικά εξολοθρεύθηκαν από τον Ιησού του Ναυή και το Χάλεβ (Ιησ 11,21-22· 15,14)

άνθρωποι του φωτός. βλ. τέκνα του φωτός.

αντίχριστος. Η παλαιοδιαθηκική αποκαλυπτική αναμένει κατά τα έσχατα μια τελευταία έφοδο των αντίθεων δυνάμεων κατά του λαού του Θεού (Ιεζ κεφ. 38· Δν 7,7εξ). Στην ιουδαϊκή σκέψη αργότερα οι δυνάμεις αυτές παίρνουν όλο και περισσότερο δαιμονική μορφή.

Στην Κ.Δ. η λέξη “αντίχριστος” χρησιμοποιείται μόνο στα ιωάννεια έργα, μία φορά στον πληθυντικό (Α΄ Ιω 2,18) και τέσσερις στον ενικό (Α΄ Ιω 2,18.22· 4,3· Β΄ Ιω 7), και ως θεολογικός όρος δηλώνει εκείνον ή εκείνους, οι οποίοι παραπλανούν τους πιστούς διδάσκοντας ότι ο Ιησούς δεν είναι ο Χριστός. Όμως η μορφή και το έργο του αντίχριστου περιγράφονται σε όλη την Κ.Δ. Η τελική επανάσταση των δαιμονικών δυνάμεων θα προηγηθεί της δευτέρας *παρουσίας του Χριστού, οπότε θα εμφανιστεί ο “άνθρωπος της αμαρτίας” και θα πλανήσει τους πιστούς με *σημεία και *τέ-

ρατα, με ψεύδη και απάτες “με την ενέργεια του *σατανά”, εμφανιζόμενοι σαν θεός και οδηγώντας τους στην *αποστασία, αλλά ο Κύριος τελικά θα τον εξοντώσει *όταν θα εμφανιστεί κατά την παρουσία του* (Β΄ Θεσ 2,1-11). Στην Αποκάλυψη, ιδιαίτερα (κεφ. 13 και 17), περιγράφεται ως θηρίο με εφτά κεφάλια και δηλώνεται με τον αριθμό 666 (εξακόσια εξήντα έξι, αλλά στη χειρόγραφο παράδοση του κειμένου μαρτυρούνται και άλλες παραλλαγές του αριθμού αυτού, όπως 646, 616 ή 645). Ο ψευδοπροφήτης του θα παραπλανήσει τους ανθρώπους με τερατουργίες αλλά ο Χριστός θα συντριψει τελικά και τους δύο (Απ 13, 11εξ· 17,14· 19,20· 20,10).

απερίμητος. Όρος που χαρακτηρίζει κατ’ αρχήν κυρίως τους *Φιλισταίους (Α΄ Σαμ 17,26), αλλά και, ως περιφρονητικός χαρακτηρισμός, όλους τους λαούς που δεν βρίσκονταν σε ειδική σχέση με το θεό όπως ο *Ισραήλ, παρ’ όλο που εφάρμοζαν την *περιτομή (Αιγύπτιοι, *Φοίνικες: Ιεζ κεφ. 32).

αποστασία. Η απομάκρυνση των ανθρώπων από το θεό και την ορθή πίστη, που θα αποκορυφωθεί κατά την εποχή της εμφάνισης του *αντιχρίστου (Β΄ Θεσ 2,3· πρβλ. Μτ 24,3-35· Μκ 13,31· Λκ 21,7-33).

Αραβες/Αραβία. Οι όροι “Αραβία” και “Αραβες” δηλώνουν στην Π.Δ. γενικά την έρημο που περιβάλλει τη *Χαναάν και τις διάφορες φυλές που κατοικούσαν εκεί αντίστοιχα. Οι φυλές αυτές ασκούσαν νομαδική ποιμενική ζωή ή διακινούσαν με τα καραβάνια τους το εμπόριο της περιοχής (Α΄ Βασ 10,15· Β΄ Χρ 9,14). Στο βιβλίο του Νεεμιά με το όνομα “Αραβες” νοούνται οι νότια της επαρχίας της Ιουδαίας (*Ιούδας)

πληθυσμοί (Νε 4,1), ενώ στην Κ.Δ. τα ονόματα “Αραβες” και “Αραβία” αναφέρονται πιθανότατα στους Ναβαταίους και στη νότια της Δαμασκού περιοχή τους (Πραξ 2,11· Γαλ 1,17).

Αραμαίοι. Ομάδα φυλών και λαών, που κατάνοταν πιθανότατα από την περιοχή της *Μεσοποταμίας (οι συγγενείς του *Αβραάμ χαρακτηρίζονται επίσης ως “Αραμαίοι”: Δτ 26,5) και εγκαταστάθηκαν στη σημερινή *Συρία, όπου ίδρυσαν διάφορα βασίλεια, τα οποία αργότερα συνενώθηκαν υπό την ηγεμονία της Δαμασκού και αποτέλεσαν από τον 9ο π.Χ. αιώνα μέχρι την κατάλυσή τους το 732 π.Χ. από τους *Ασσυρίους σοβαρή απειλή για το βασίλειο του *Ισραήλ.

Η αραμαϊκή γλώσσα ανήκει στο βορειοδυτικό κλάδο των σημιτικών γλωσσών και καθιερώθηκε ως γλώσσα του εμπορίου και της διπλωματίας στην ευρύτερη περιοχή. Ορισμένα μέρη της Π.Δ. (Εσδ 4,8-6,18· 7,12-26· Δν 2,4β-7,28· Ιερ 10,11 και δύο λέξεις στο Γεν 31,47) είναι γραμμένα στα αραμαϊκά, γλώσσα η οποία μετά την *αιχμαλωσία αντικατέστησε σταδιακά τα *εβραϊκά στην καθημερινή ζωή.

Αραμαγδών. βλ. Ιζρεέλ.

άρτοι της προθέσεως. βλ. προθέσεως αρτοι.

αρχάγγελος. βλ. άγγελος.

αρχές. Με την έκφραση “αρχές και εξουσίες” νοείται η οργανωμένη κρατική εξουσία. Σε ορισμένα χωρία οι όροι “αρχές”, “εξουσίες”, “δυνάμεις”, “κυριότητες”, “θρόνοι” δηλώνουν αγγελικά τάγματα ή και αντίθετες πνευματικές δυνάμεις που κυριαρχούν στον κόσμο μέχρι τη συντριβή τους από το Χριστό.

αρχιερέας. Ο επικεφαλής του ιουδαϊκού ιερατείου (*ιερέας) κατά την περίοδο των βασιλέων. Το αξίωμά του ήταν ισόβιο. Κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο γίνεται, εκτός από θρησκευτικός, και πολιτικός ηγέτης της κοινότητας. Τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του αρχιερέα πηγάζουν, σύμφωνα με τη βιβλική παράδοση, από το αξίωμα του *Ααρών. Φορούσε ειδική στολή (Εξ κεφ. 28εξ), εχρίετο (*χρίσμα) με λάδι (Εξ 29,7· πρβλ. Λευ 4,3εξ) και ήταν ο μόνος, ο οποίος είχε το δικαίωμα να εισέρχεται μία φορά το χρόνο, κατά την ημέρα του *Εξιλασμού, στα άγια των αγίων του *ναού (Λευ κεφ. 16).

Στην Κ.Δ. ως "αρχιερείς" χαρακτηρίζονται τα μέλη των αρχιερατικών οικογενειών, μέλη του μεγάλου *συνεδρίου, αλλά μόνον ένας, ο πρόεδρος του συνεδρίου, είχε το αρχιερατικό αξίωμα. Σύμφωνα με το Εβρ 3,1 (πρβλ. 4,14-5,10), ο Χριστός είναι ο νέος και μόνος αληθινός αρχιερέας, ο οποίος προσφέρει την τέλεια και οριστική θυσία για τη σωτηρία της ανθρωπότητας.

αρχισυνάγωγος. Ο επικεφαλής της *συναγωγής.

αρχιτελώνης. Ο *τελώνης, ο οποίος νοίκιαζε τους φόρους μιας ολόκληρης περιοχής, όπως ο Ζακχαίος (Λκ 19,2), ο οποίος είχε νοικιάσει τους φόρους της περιοχής γύρω από την Ιεριχώ.

Ασρά. Χανανιτική θεότητα της ευφορίας, σύζυγος του *Βάαλ. Ιερά *δέντρα, ιεροί πάσσαλοι ή ξόανα, που χαρακτηρίζονταν με το ίδιο όνομα και βρίσκονταν συνήθως δίπλα στα *θυσιαστήρια του Βάαλ, συμβόλιζαν την παρουσία της θεάς, η λατρεία της οποίας είχε συχνά οργιαστικό χαρακτήρα.

ασσάριο. Χάλκινο ρωμαϊκό νόμισμα μικρής αξίας (Μτ 10,29· Λκ 12,6), ίσο προς το 1/16 του *δηναρίου (βλ. και πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα").

Ασία. Κατά τη μακκαβαϊκή περίοδο "Ασία" ονομάζεται η επικράτεια των Σελευκιδών (Α΄ Μακ 8,6· κ.ά.)

Στην Κ.Δ. ο όρος δηλώνει την ομώνυμη ρωμαϊκή επαρχία, που περιλάμβανε τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας και είχε πρωτεύουσα την Έφεσο.

Ασσυρία - Ασσύριοι. Χώρα του άνω ρου του ποταμού Ευφράτη, στην περιοχή της σημερινής Μοσούλης (Ιράκ). Μεγάλες πόλεις, που κατά καιρούς έγιναν και πρωτεύουσες της χώρας, ήταν η Ασσούρ, η Χαλάχ και η *Νινευή. Επικεφαλής του πανθέου των Ασσυρίων ήταν ο θεός Ασσούρ. Από τις αρχές της β΄ π.Χ. χιλιετίας παίζουν σημαντικό ρόλο στα πράγματα της *Μεσοποταμίας, ενώ από το 10ο μέχρι τον 6ο π.Χ. αιώνα καθίστανται η μεγάλη δύναμη της ευρύτερης περιοχής, επεκτείνοντας την κυριαρχία τους μέχρι τη Μεσόγειο (ακόμη και την Αίγυπτο) και ασκώντας με απάνθρωπη σκληρότητα μια επιθετική πολιτική. Γύρω στα 600 π.Χ. το κράτος των Ασσυρίων καταλύεται οριστικά από τους *Βαβυλωνίους.

Αστάρτη. Δυτικοσημιτική θεότητα του έρωτα, της γονιμότητας και της ευφορίας της γης. Η λατρεία της ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη στις περιοχές της Σιδώνας (Α΄ Βασ 11,5.33) και των *Φιλισταίων (Α΄ Σαμ 31,10) και συνδεόταν με σεξουαλικά όργια. Κατά την εποχή του Σολομώντα χτίστηκε για πολιτικούς λόγους ιερό της θεάς στην *Ιερουσαλήμ (Β΄ Βασ 23,13). Στην Π.Δ. δεν γίνεται πάντοτε σαφής διά-

κριση ανάμεσα στην Ασάρτη και την *Ασερά (πρβλ. Κρ 2,13 με 3,7), ενώ το όνομά της σε πληθυντικό αριθμό δηλώνει γενικά τις θηλυκές ειδωλολατρικές θεότητες (Κρ 2,13· 10,6· κ.ά.).

αστρικές θεότητες. Τα άστρα θεωρούνταν από όλους σχεδόν τους λαούς της γης ως θεότητες. Ιδιαίτερα σημαντική θέση κατείχε η λατρεία των αστρικών θεοτήτων στη θρησκεία των *Βαβυλωνίων. Στη βιβλική αφήγηση για τη δημιουργία η αντίληψη αυτή απομυθεύεται πλήρως, καθώς δηλώνεται σαφώς ότι τα ουράνια σώματα —ο βιβλικός συγγραφέας χρησιμοποιεί τον τεχνικό όρο “φωστήρες”— είναι δημιουργήματα του Θεού, ο οποίος και έχει αυστηρά καθορίσει το ρόλο τους (Γεν 1,14-18).

άστρο πρωινό. Ο όρος δηλώνει συνήθως τον πλανήτη Αφροδίτη, που θεωρείτο φορέας του φωτός της αυγής (πρβλ. την απόδοση των Ο´ “εωσφόρος” ή “φωσφόρος” = αυγερινός). Ο *προφήτης Ησαΐας παρομοιάζει ειρωνικά το βασίλειό της *Βαβυλώνας με πρωινό άστρο που πέφτει από τον ουρανό (Ησ 14,12), ενώ για τον Ιώβ (38,7) τα πρωινά αστέρια αποτελούν τους πρώτους μάρτυρες του δημιουργικού έργου του Θεού.

Στην Κ.Δ. το πρωινό άστρο αποτελεί σύμβολο του ερχόμενου Χριστού, με τον οποίο ο πιστός θα βρίσκεται σε στενή κοινωνία (Απ 2,28· 22,16).

αυλή (σκηνής/ναού). βλ. ναός.

Αχαΐα. Ρωμαϊκή επαρχία που περιλάμβανε τον νότια της Μακεδονίας ελλαδικό χώρο και είχε ως διοικητή ανθύπατο με έδρα την Κόρινθο. Στην Αχαΐα ανήκαν επίσης η Αθήνα και οι Κεγχρεές.

Αχώρ. Κοιλιάδα βορειοδυτικά της Ιερι-

χούς, κοντά στην πόλη Γαι· το όνομά της σημαίνει δυστυχία. Στην περιοχή αυτή *λιθοβολήθηκε ο Ιουδαίος Αχάν, επειδή παρέβη το ιερό *ανάθεμα κατά την κατάκτηση της *Χαναάν (Ησ 7,24-26), οπότε η κατάρα που απειλούσε τον *Ισραήλ μετατράπηκε σε *ευλογία. Μια ανάλογη μετατροπή της δυστυχίας σε ελπίδα οραματίζεται ο *προφήτης Ωσηέ (2,17), όταν ο Θεός θα οδηγήσει για δεύτερη φορά το λαό του μέσα από την έρημο στη γη του (πρβλ. Ησ 65,10).

Βάαλ. Χανανιτικός θεός του ουρανού και της βροχής. Το όνομά του σημαίνει “κύριος” και αρχικά ήταν τίτλος θεότητας, για να καταστεί αργότερα κύριο όνομα των διαφόρων θεοτήτων των χανανιτικών πόλεων. Εξαιτίας της αντιπαράθεσης της ισραηλιτικής προς τη χανανιτική λατρεία, το όνομα κατέληξε να γίνει συνώνυμο του “ειδώλου”.

Ως θεότητα της βροχής έπαιζε, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, σημαντικό ρόλο μαζί με την *Ασερά (ή την *Ασάρτη) στην καλλιέργεια της γης. Η βροχή, που θα γονιμοποιούσε το ως μήτρα κατανοούμενο χωράφι, ή η ξηρασία εξαρτώνταν από την ενεργοποίηση ή μη των δυνάμεων που εκπροσωπούσαν οι θεότητες αυτές. Η καλλιέργεια της γης ήταν, κατά συνέπεια, στενά συνδεδεμένη με διάφορες τελετουργίες και μαγικές πράξεις, που θα επενεργούσαν στις σχετικές θεότητες. Είναι προφανές ότι μια τέτοια περί θρησκείας αντίληψη δεν προϋποθέτει σύνδεση της λατρείας του Θεού με την ηθική ζωή των ανθρώπων. Οι Ισραηλίτες, καθώς διδάχθηκαν την καλλιέργεια της γης από τους Χανααίους, παρα-

σύρθηκαν συχνά στη λατρεία του Βάαλ, γεγονός που προκαλεί την αντίδραση των *προφητών, καθώς θεωρούν ότι αποπροσανατολίζεται ο λαός και ξεχνάει ότι η βροχή και η συνδεδεμένη με αυτήν ευφορία της γης είναι δώρα της ελεύθερης βούλησης του Θεού, ο οποίος αναμένει από τον άνθρωπο, ως απόδοση ευχαριστίας, αγάπη και υπακοή στο θέλημά του.

βασιλίμ. Ο όρος δηλώνει τις διάφορες θεότητες των χανανιτικών πόλεων, υποστάσεις του θεού *Βάαλ, και είναι συνώνυμος του "ειδώλου" (Κρ 2,11· Ωσ 2,15).

Βάαλ Ζεβούβ. Χανανιτική θεότητα, το όνομα της οποίας σημαίνει "Κύριος των μυγών" ή "Υψηλότατος" (Β' Βασ 1, 2.3).

Στην Κ.Δ. χρησιμοποιείται μια παραλλαγή του ονόματος αυτού, Βεελζεβούλ, για να δηλώσει το διάβολο (*σατανάς).

Βαβυλώνα. Πόλη της νότιας *Μεσοποταμίας, χτισμένη στις όχθες του ποταμού Ευφράτη. Το όνομά της (Βαβέλ) σημαίνει "Πύλη του Θεού", στην Π.Δ. όμως παρετυμολογείται από μια εβραϊκή ρίζα που σημαίνει "συγγέω" (Γεν 11,9).

Η πόλη αναδείχτηκε σε σημαντικότατο πολιτικό, στρατιωτικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής και κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα από το 19ο μέχρι το 2ο π.Χ. αιώνα κυριάρχησε όχι μόνο στο χώρο της Μεσοποταμίας αλλά και ολόκληρης της νοτιοδυτικής Ασίας. Κυριότερες θεότητες των Βαβυλωνίων ήταν ο *Μαρδούκ, ο Σαμάς και η Ισάρ. Αρχαιότεροι γνωστοί κάτοικοι της περιοχής ήταν οι Σουμέριοι, οι οποίοι ανέπτυξαν σημαντικό πολιτισμό και ήταν εφευρέ-

τες της σφηνοειδούς γραφής. Αργότερα η χώρα κατακτήθηκε διαδοχικά και κατοικήθηκε από διάφορους λαούς, όπως Ακκάδιοι, Γκουταίοι, *Αμορραίοι (γνωστότερος και σημαντικότερος ηγεμόνας τους ο Χαμμουραπί), *Χετταίοι, *Ασσύριοι, *Χαλδαίοι, *Πέρσες και Έλληνες. Στην Αγία Γραφή σημαντικό ρόλο παίζει το νεοβαβυλωνιακό κράτος (7ος - 6ος π.Χ. αι.), ο σημαντικότερος ηγεμόνας του οποίου, Ναβουχοδονόσορ Β', κατέλαβε δύο φορές την *Ιερουσαλήμ (597 και 587/6 π.Χ.), την κατέστρεψε και οδήγησε μεγάλο μέρος του λαού στην *αιχμαλωσία. Στην εποχή του η πόλη γνώρισε τη μεγαλύτερή της ακμή. Περιήγημα ήταν τα τείχη της, οι "κρεμαστοί κήποι", η πύλη της Ισάρ με το δρόμο των λιτανειών και ο πυργόμορφος ναός της με τα επτά επίπεδα. Το 539 π.Χ. η πόλη κατακτήθηκε από το βασιλιά των Περσών Κύρο και το 332 π.Χ. από τον Μ. Αλέξανδρο, για να περιέλθει στη συνέχεια στο κράτος των Σελευκιδών.

Στην Κ.Δ. το όνομα της Βαβυλώνας χρησιμοποιείται μεταφορικά ως δηλωτικό των αντίθεων δυνάμεων γενικότερα και ειδικότερα της Ρώμης και της παγκόσμιας κυριαρχίας της (Απ 14,8), η οποία στρέφεται –κατά ανάλογο με την αρχαία Βαβυλώνα τρόπο– κατά του νέου λαού του Θεού.

Βαβυλώνιοι. βλ. Βαβυλώνα.

βαθ. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

Βαιθήλ. Ιερός *τόπος, 8 χλμ. περίπου βόρεια της *Ιερουσαλήμ, στο νοτιότερο άκρο της περιοχής της φυλής Εφραΐμ. Το ιερό, που το όνομά του σημαίνει "οίκος του Θεού", συνδέεται με την ιστορία του πατριάρχη Ιακώβ (Γεν 28, 17-19) και αποτέλεσε σημαντικό λα-

τρευτικό κέντρο του βασιλείου του *Ισραήλ μέχρι την καταστροφή του κατά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του βασιλιά *Ιωσία (Β΄ Βασ 23,15εξ).

Βαλαάμ. Ειδωλωτάρης *προφήτης από τη Συρία, ο οποίος προσκλήθηκε από το βασιλιά της *Μωάβ Βαλάκ, για να καταραστεί τους διερχόμενους από την περιοχή Ισραηλίτες, αλλά αυτός αντί κατάρας απάγγειλε *ευλογίες (Αρ κεφ. 22-24· πρβλ. Β΄ Πε 2,15-16· Ιούδα στ. 11). Σύμφωνα με ιουδαϊκή παράδοση, ο Βαλαάμ συμβούλεψε τον Βαλάκ να παρασύρει τους Ισραηλίτες σε οργιαστικές τελετές (Αρ 25,1-3· 31,16) και για το λόγο αυτό θανατώθηκε (Αρ 31,8· Ιησ 13,22). Οι αναφερόμενοι στο Απ 2,14 “οπαδοί της διδασκαλίας του Βαλαάμ” ταυτίζονται με τους *Νικολαΐτες, οι οποίοι διακρίνονταν για τα χαλαρά ήθη τους.

Βασάν. Οροπέδιο (500 - 600 μ.) στα ανατολικά της λίμνης Γεννησαρέτ και βόρεια του ποταμού Γαρμούκ με παροιμιώδη ευφορία και αναπτυσσόμενη κτηνοτροφία (πρβλ. Δτ 32,14- Αμ 4,1). Κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο ονομαζόταν Βαθαναία.

Βασιλεία των ουρανών/του Θεού. Βασικό στοιχείο του κηρύγματος του Ιησού και κεντρικό θέμα των βιβλίων της Κ.Δ. Σε αντίθεση με εσφαλμένες απόψεις της εποχής, σύμφωνα με τις οποίες η αναγνώριση της κυριαρχίας του Θεού δηλωνόταν με την υποταγή στο *νόμο (*Φαρισαίοι) ή θα εδραιωνόταν με την πτώση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και την εγκαθίδρυση ενός επίγειου βασιλείου υπό την ηγεμονία ενός απογόνου του Δαβίδ (*Ζηλωτές), στην Κ.Δ. δηλώνεται με την έκφραση αυτή μια καινούργια εποχή που εγκαινιάζεται με το έργο του Ιη-

σού Χριστού και στην οποία κυριαρχεί αντί του μίσους η αγάπη, αντί του σκότους της απιστίας το φως της πίστης, αντί της απόγνωσης η ελπίδα. Η καινούργια αυτή εποχή κηρύσσεται στην Κ.Δ. ως ήδη παρούσα, αλλά και ως αναμενόμενη στην πληρότητά της μελλοντικά, κατά τη δεύτερη έλευση του Χριστού.

Βασίλισσα του Νότου. Η βασίλισσα του *Σαβά, η οποία, σύμφωνα με το Β΄ Βασ 10,1-11, επισκέφθηκε το βασιλιά Σολομώντα (Ακ 11,31).

Βασιλομήτωρ. Η μητέρα του βασιλιά κατείχε ιδιαίτερη θέση στην ισραηλιτική αυλή και επομένως ο τίτλος της βασιλομήτορος, εκτός από μια σχέση συγγένειας δήλωνε και ένα αξίωμα (Α΄ Βασ 15,13· Β΄ Βασ 10,13· Ιερ 29,2).

βδέλλιο. Αρωματική ρητίνη ενός θάμνου που ευδοκίμει στη νότια Αραβία. Χρησιμοποιόταν για την παρασκευή *θυμιάματος και ως καταπραυντικό για τις πληγές.

βδέλυγμα. Ο όρος ανήκει στην τελετουργική γλώσσα και δηλώνει συχνά τα είδωλα (Α΄ Βασ 11,5· Β΄ Βασ 23,13) και γενικά καθετί που θεωρείται *ακάθαρτο. Στο βιβλίο του Δανιήλ (9,27· 11,31· 12,11) ως “βδέλυγμα της ερημώσεως” χαρακτηρίζεται το θυσιαστήριο του Δία, το οποίο τοποθέτησε ο Αντίοχος Δ΄ Επιφανής το 167 π.Χ. στο *ναό της *Ιερουσαλήμ (Α΄ Μακ 1,54).

Κατά ανάλογο τρόπο χρησιμοποιείται η λέξη και στην Κ.Δ., για να χαρακτηρίσει τα είδωλα (Ρωμ 2,22), τις ειδωλωλατρικές τελετές (Απ 17,4) και γενικά την αμαρτία (Ακ 16,15· Απ 21,8). Ο όρος “βδέλυγμα της ερημώσεως” (Μτ 24,15· Μκ 13,14) δηλώνει εδώ το είδωλο που θα στηθεί στο ναό της Ιερουσαλήμ στα τέλη των καιρών,

κατά την ομαδική *αποστασία, πριν από τη δεύτερη *παρουσία του Χριστού (πρβλ. Β΄ Θεο 2,3).

Βεελζεβούλ. βλ. Βάαλ Ζεβούβ.

Βηλ. Άλλη ονομασία του βαβυλωνιακού θεού *Μαρδούκ, που σημαίνει “κύριος”.

βλαστός. Στο Ησ 11,1-9 εξαγγέλεται η έλευση ενός ιδεώδους ηγεμόνα, ο οποίος θα κατάγεται από τη γενιά (“ρίζα”) του Δαβίδ. Ο όρος “βλαστός” ως τίτλος του *μεσσία χρησιμοποιείται για πρώτη φορά από τον *προφήτη Ιερεμία (23,5) και επαναλαμβάνεται από τον Ζαχαρία (3,8· 6,12). Η αρχαία ελληνική μετάφραση των Εβδομήκοντα αποδίδει τον όρο ως “Ανατολή”.

βουνό του Κυρίου/Θεού. Σύμφωνα με τη μυθολογία των γειτονικών με τον *Ισραήλ λαών, οι θεοί κατοικούσαν σε κάποιο βουνό “στο βορρά” (πρβλ. τον Όλυμπο των αρχαίων Ελλήνων). Η εικόνα αυτή χρησιμοποιείται από τους βιβλικούς συγγραφείς, για να εκφράσουν παραστατικά τη μεγαλοσύνη του μοναδικού Θεού, ο οποίος “κατοικεί” στο πραγματικό όρος του Κυρίου, τη *Σιών (Ψλ 48,3). Ο παράδεισος, ως τόπος “κατοικίας” του Θεού, αναφέρεται επίσης ως βουνό του Θεού (Ιεζ 28,12-14). Με τον ίδιο όρο, τέλος, δηλώνεται το όρος *Σινά, ως τόπος της παρουσίας του Θεού.

Βύβλος. Λιμάνι της Φοινίκης, 40 χλμ. βόρεια της Βηρυτού, σημαντικό ιδιαίτερα για την επεξεργασία και το εμπόριο του παπύρου. Οι ελληνικές λέξεις “βίβλος”, “βιβλίο” προέρχονται από το όνομα της πόλης αυτής.

γάλα και μέλι. Η *Χαναάν χαρακτηρίζεται συχνά για τον πλούτο της ως χώρα όπου *ρέει γάλα και μέλι* (Εξ 3,8 κ.ά.). Η λέξη “μέλι” δηλώνει στην Π.Δ. τόσο

το μέλι των άγριων μελισσών (η μελισσοκομία αναπτύχθηκε στην Παλαιστίνη κατά την ελληνιστική περίοδο) όσο και το σιρόπι που παρασκευαζόταν από φρούτα. Χρησιμοποιόταν συνήθως ως γλυκαντικό των τροφών αλλά και για το ζύμωμα του ψωμιού και για το λόγο αυτό απαγορευόταν στη λατρεία (*άζυμο ψωμί) η χρήση μελιού (Λευ 2,11).

γάμος. Οι *προφήτες χρησιμοποιούν συχνά την εικόνα του γάμου, για να περιγράψουν τη σχέση του Θεού με τον *Ισραήλ (Ησ 54,5εξ· Ιερ 3,8εξ· Ιεζ 16,7-14· Ωσ κεφ. 2-3 κ.ά.). Σε αυτήν τη συνάφεια “γαμπρός” είναι πάντα ο Θεός. Η ίδια εικόνα περιγράφει και την εποχή κατά την οποία ο Θεός θα εγκαταστήσει το λαό του στη χώρα του (Ησ 62,2-5).

Κατά ανάλογο τρόπο χρησιμοποιείται η εικόνα του γάμου στην Κ.Δ., για να δηλώσει τη σχέση του Χριστού-γαμπρού με την Εκκλησία-νύφη (Β΄ Κορ 11,2εξ· Εφ 5,25-32· Απ 19,7εξ· 21,2.9). Αυτοχαρακτηριζόμενος ο Ιησούς ως “γαμπρός” (Μκ 2,19 πρλ· πρβλ. Ιω 3,29), δηλώνει ότι η βασιλεία του Θεού είναι ήδη πραγματικότητα.

Γέννα. Κοιλιάδα στα δυτικά όρια της *Ιερουσαλήμ, που καταλήγει προς νότον στο Χειμαρρο των *Κέδρων. Εκεί προσφέρονταν *θυσίες παιδιών στο θεό *Μολόχ (Β΄ Χρ 28,3· 33,6), μέχρι την εποχή του βασιλιά *Ιωσία (639-609 π.Χ.), ο οποίος τις κατήργησε (Β΄ Βασ 23,10), μεταβάλλοντας την κοιλιάδα σε νεκροταφείο για τους ξένους και τόπο όπου έριχναν και έκαιγαν τα σκουπίδια. Έτσι θωρήθηκε τόπος *κατάρας και τελικά σύμβολο της αιώνιας κόλασης, έννοια με την οποία χρησιμοποιείται το όνομα στην Κ.Δ.

γερά. βλ. πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίσματα”.

Γεργεσαίοι. Ένας από τους λαούς που συνιστούσαν τον πληθυσμό της *Χαναάν πριν από την εγκατάσταση των Ισραηλιτών εκεί (Εξ 3,8· Δτ 7,1· Ιησ 3,10 κ.ά.).

Γεσέν. Περιοχή της Αιγύπτου στο βορειο-ανατολικό τμήμα του Δέλτα του Νείλου, όπου ήταν εγκαταστημένοι οι Ισραηλίτες κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Αίγυπτο (Γεν 47,6· Εξ 6,22).

γιος του Θεού. Ο όρος δηλώνει στην Π.Δ. συνήθως τους *αγγέλους ή και τους ίδιους τους Ισραηλίτες (Ψλ 29,1· πρβλ. Εξ 4,22· Δτ 14,1· Ωσ 11,1). Ο ίδιος όρος στο Γεν 6,1-4 δηλώνει πιθανότατα τις θεότητες του χανανιτικού πανθέου. Στην προκειμένη περίπτωση ο βιβλικός συγγραφέας επιχειρεί, μέσα από μια ευρύτατα διαδεδομένη στην εποχή του αντίληψη για τις ερωτικές σχέσεις θεοτήτων με ανθρώπους, να καταδείξει ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος για την επίτευξη του “καθ’ ομοίωσιν” από αυτόν που ο ίδιος ο Θεός έχει υποδείξει στους ανθρώπους.

γόμερ. βλ. πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίσματα”.

Γόμορρα. βλ. Σόδομα.

γραμματείς. Η προσπάθεια της μεταίχμαλωσησιακής ιουδαϊκής κοινότητας να οικοδομήσει τη ζωή της με βάση το θέλημα του Θεού, ώστε να αποφύγει τα λάθη του παρελθόντος που την οδήγησαν στην καταστροφή, προϋπέθετε την ευρύτερη και πληρέστερη γνώση του *νόμου, ο οποίος κατέστη ρυθμιστής όλων των εκδηλώσεων της καθημερινής ζωής. Επειδή όμως η αρχαία γλώσσα της Π.Δ. (*εβραϊκά) ήταν

πια άγνωστη στο λαό, το έργο της διδασκαλίας και ερμηνείας του νόμου ανέλαβαν μορφωμένοι Ιουδαίοι, οι οποίοι ονομάστηκαν γραμματείς. Ήταν οι θεολόγοι του ιουδαϊσμού και οι ερμηνείες τους διαμόρφωσαν με τον καιρό μια πλούσια παράδοση νομικών διατάξεων, που απέκτησε ίση σχεδόν ισχύ με το γραπτό λόγο του Θεού.

Κατά την εποχή του Χριστού οι γραμματείς είχαν αποκτήσει μεγάλο κύρος, ανήκαν σε όλες τις παρατάξεις του ιουδαϊσμού και τις εκπροσωπούσαν στο μεγάλο *συνέδριο. Ως γνώστες και ερμηνευτές του νόμου ονομάζονται επίσης στην Κ.Δ. “νομοδιδάσκαλοι” ή “νομικοί” και ως δάσκαλοι προσφωνούνταν από το λαό “ραββί” ή “ραββουίν” (= δασκαλέ μου)

Γραφές. Με τις λέξεις “Γραφή” ή “Γραφές” δηλώνονται στην ιουδαϊκή γραμματεία αρχικά και στην Κ.Δ. στη συνέχεια, τα βιβλία της Π.Δ. Οι συγγραφείς της Κ.Δ. βλέπουν στις Γραφές την προτύπωση του Χριστού και της Εκκλησίας.

Δαν. Ο πέμπτος γιος του Ιακώβ (Γεν 30,3εξ). Η ομώνυμη ισραηλιτική φυλή εγκαταστάθηκε αρχικά, στη νότια Παλαιστίνη, δυτικά του *Ιούδα (Ιησ 19,40εξ), αλλά οι πιέσεις των *Φιλισταίων την ανάγκασαν να αναζητήσει μόνιμο τόπο εγκατάστασης βόρεια της λίμνης Γεννησαρέτ (Κρ 18).

δεκάλογος. Οι “δέκα εντολές”, που δόθηκαν από το Θεό στο Μωυσή στο όρος *Σινά, παρατίθενται σε δύο εκδόσεις στην Π.Δ. (Εξ 20,1-17 και Δτ 5,6-21). Και οι δύο παραλλαγές περιέχουν τις ίδιες εντολές, αλλά διαφοροποιούνται στην αιτιολόγηση ορισμένων από αυτές (πρβλ. Εξ 20,8-11 με Δτ 5,12-15) και στην αριθμησή τους

(οι δύο πρώτες εντολές της Εξόδου συνενώνονται στο Δευτερονόμιο σε μία, και αντίστοιχα η τελευταία χωρίζεται σε δύο). Η Ορθόδοξη Εκκλησία και οι Αναμορφωμένες ακολουθούν την αριθμηση της Εξόδου, ενώ η Ρωμαιοκαθολική και οι Λουθηρανικές την αριθμηση του Δευτερονομίου.

Ο δεκάλογος καλύπτει όλο το φάσμα της θρησκευτικής και κοινωνικής ζωής. Αποτελεί την καρδιά του Μωσαϊκού *νόμου και διατηρεί την αξία του και στην Κ.Δ. Ο Ιησούς αναφέρεται στις εντολές του δεκαλόγου (Μκ 10,17-21) και η πολεμική του αποστόλου Παύλου κατά του νόμου δεν θίγει αυτά τα βασικά καθήκοντα απέναντι στο Θεό και στο συνάνθρωπο.

Δεκάπολη. Ομοσπονδία δέκα πόλεων της βόρειας Παλαιστίνης στα νοτιοανατολικά της Γαλιλαίας με κατοίκους κυρίως *εθνικούς και έντονο το ελληνιστικό στοιχείο.

δεκάτη. Η υποχρέωση προσφοράς του ενός δεκάτου της σοδείας (Αρ 18,20-32· Δτ 14,22-29) ή του ποιμνίου (Λευ 27,32· Β΄ Χρ 31,4-6) στο Θεό ως απόδοση ευχαριστίας σ' αυτόν για την παροχή των παραπάνω αγαθών. Η δεκάτη αποδιδόταν στους *ιερείς για τη συντήρησή τους, ενώ κάθε τρίτο έτος προσφερόταν και στους φτωχούς (Δτ 14,28εξ· 26,12εξ). Σε μεταγενέστερη εποχή διακρίνονται τρία είδη δεκάτης: η "πρώτη", σύμφωνα με τις διατάξεις του Αρ 18,20εξ, η "δεύτερη", σύμφωνα με το Δτ 14,22εξ και η "τρίτη", σύμφωνα με το Δτ 14,28εξ (Τωβ 1,6-8).

δέντρο ιερό. Με τον όρο δηλώνονται βαθύσκια, αειθαλή δένδρα, τα οποία έπαιζαν σημαντικό ρόλο στη χανανιτική λατρεία, καθώς θεωρούνταν κατοικίες

διαφόρων θεοτήτων και ιδιαίτερα σύμβολα της παρουσίας της θεάς *Ασερά.

δεξιά (του Θεού). Η θέση στα δεξιά ενός άρχοντα θεωρείτο ως η πιο τιμητική. Στην Κ.Δ., η οποία ερμηνεύει χριστολογικά το Ψλ 110,1, η εικόνα αυτή χρησιμοποιείται για να εξάρει τη θέση του Ιησού Χριστού, ο οποίος κάθεται στα δεξιά του Πατέρα (Εφ 1,20· Εβρ 10,12).

δηνάριο. Ρωμαϊκό αργυρό νόμισμα, που κατά την εποχή του Χριστού έφερε στη μία όψη την εικόνα του αυτοκράτορα Τιβέριου δαφνοστεφανωμένου και στην άλλη την εικόνα της μητέρας του. Σε ένα δηνάριο ανερχόταν το σύνθηδες ημερομίσθιο (Μτ 20,2) ενός εργάτη (βλ. και πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα").

διαζύγιο. Σύμφωνα με το Μωσαϊκό *νόμο, ο άντρας μπορούσε να χωρίσει τη σύζυγό του δίνοντάς της διαζευκτήριο (Δτ 24,1), που αποτελούσε μια έγγραφη διαβεβαίωση για τη γυναίκα ότι είχε χωρισμένη.

Ο Ιησούς καταδικάζει την κατάχρηση της πρακτικής αυτής (Μτ 19,3εξ· Μκ 10,2εξ).

διαθήκη. Ο όρος δηλώνει κατά κυριολεξία την τελευταία έκφραση της βούλησης ενός προσώπου, αλλά στην Αγία Γραφή χρησιμοποιείται για την απόδοση μιας εβραϊκής λέξης που σημαίνει "συνθήκη", "συμμαχία", "σύμβαση" ή "συμφωνία". Εκτός όμως από το νόημα που μπορεί να έχει για τις ανθρωπίνες σχέσεις, ο όρος χρησιμοποιείται ειδικότερα για να δηλώσει την ιδιότυπου χαρακτήρα συμφωνία που διέπει τη σχέση του Θεού με άτομα (Γεν 9,8εξ· 15,18· 17,1εξ) ή το λαό του *Ισραήλ (Εξ κεφ. 19-24) και στοχεύει στη δημιουργία των προϋποθέ-

σεων για τη σωτηρία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Η πρωτοβουλία για τη συνομολόγηση της διαθήκης ανήκει στο Θεό, ο οποίος καθορίζει το περιεχόμενο και τους όρους της. Αυτό όμως δεν καταργεί την ελευθερία του ανθρώπου, ο οποίος καλείται ελεύθερα να δεχτεί ή όχι τη διαθήκη, η οποία προβλέπει δικαιώματα και υποχρεώσεις τόσο για το Θεό (πιστότητα στις *επαγγελίες, αγάπη και προστασία για το λαό του) όσο και για τον άνθρωπο (πίστη στον ένα και μοναδικό Θεό και κοινωνική δικαιοσύνη). Έτσι η διαθήκη δεν καθορίζει μια σχέση Θεού-αφέντη και ανθρώπου-δούλου, αλλά μια σχέση πατέρα και γιου (Εξ 4,22). Ο Ισραήλ καθίσταται με τη διαθήκη λαός του Θεού, αλλά μη τήρηση από την πλευρά του των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν σημαίνει απόρριψή της και, επομένως, στέρξη των ευεργεσιών που τη συνοδεύουν.

Οι *προφήτες, θεωρώντας ότι ο Ισραήλ δεν τήρησε τους όρους της διαθήκης αυτής (παλαιάς), εξαγγέλλουν τη σύναψη μιας νέας διαθήκης στο μέλλον (Ιερ 31,31εξ). Αυτή η εξαγγελία εκπληρώθηκε στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, ο οποίος με το σταυρικό του θάνατο επισφραγίζει τη νέα διαθήκη (Μτ 26,28 κ.ά.), που διέπει στο εξής τις σχέσεις του Θεού με το νέο λαό του, τους χριστιανούς.

διαθήκης βιβλίο. Η *διαθήκη του Θεού με το λαό του προβλέπει μια σειρά υποχρεώσεων για τους ανθρώπους, οι οποίες συνιστούν το νόμο της διαθήκης και καταγράφονται στο βιβλίο της διαθήκης. Ο όρος δηλώνει το *Δεκάλογο (Εξ 24,7), καθώς επίσης το πέμπτο βιβλίο της Πεντατεύχου, το Δευτερο-

νόμιο, το οποίο κατά την εποχή του βασιλιά *Ιωσία οδήγησε σε ανανέωση της διαθήκης (Β΄ Βασ κεφ. 22-23). Η σύγχρονη βιβλική έρευνα επιγράφει με τον όρο "Βιβλίο της διαθήκης" την ενότητα Εξ 20,22-23,33, επειδή περιέχει διατάξεις δικαίου που εκφράζουν το πνεύμα του Δεκαλόγου.

διάκονοι. Ο όρος δηλώνει γενικά όσους προσφέρουν υπηρεσίες στους άλλους και ειδικά εκείνα τα μέλη της Εκκλησίας, τα οποία αναλαμβάνουν ορισμένα καθήκοντα μέσα στην πρωτοχριστιανική κοινότητα. Στο Πραξ 6,1-6 γίνεται λόγος για εκλογή επτά διακόνων ως βοηθών των αποστόλων, οι οποίοι είχαν ως καθήκον τη μέριμνα για τα κοινά τραπέζια των ελληνόφωνων χριστιανών της *Ιερουσαλήμ. Δύο από αυτούς όμως διακρίνονται και στο κήρυγμα (Πραξ 6,8-10) και την ιεραποστολή (Πραξ 8,5-8.26-40). Στο Φιλ 1,1 αναφέρονται μαζί με τους *επισκόπους ως προϊστάμενοι της κοινότητας.

διόψαλμα. Μουσικός όρος, που δηλώνει πιθανότατα σύντομη παύση για την εισαγωγή ενδιάμεσου ύμνου.

δόξα Κυρίου. Ο όρος δηλώνει στην Π.Δ. την απαστράπτουσα μεγαλοπρέπεια του Θεού που καθίσταται ορατή στον άνθρωπο κατά τις θεοφάνειες (Εξ 33,18-23· Ησ κεφ. 6· Ιεζ κεφ. 1-3).

Κατά την Κ.Δ. η δόξα του Κυρίου φανερώνεται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού (Ιω 1,14· 2,11· Β΄ Κορ 4,6), ο οποίος δίνει στους ανθρώπους τη δυνατότητα μετοχής σ' αυτήν (Ρωμ 5,2· Β΄ Κορ 3,18).

δούλος. Ο όρος "δούλος", εκτός από την κυριολεκτική σημασία του, χρησιμοποιείται συχνά στην Π.Δ. για να δηλώσει την ειδική σχέση εμπιστοσύνης και α-

γάτης ενός λαού ή προσώπου προς το Θεό. Ο άνθρωπος ως “δούλος” του *Κυρίου Θεού ανήκει στο Θεό, προστατεύεται από αυτόν και υπηρετεί το θέλημά του (Ψλ 123,2). Με αυτή την έννοια διάφορα πρόσωπα χαρακτηρίζονται από την Π.Δ. ως “δούλοι” του Θεού, όπως οι πατριάρχες (Γεν 26,24), ο Μωυσής (Εξ 14, 31), ο Ιησούς του Ναυή (Ιησ 24,29), ο Ιώβ (Ιώβ 1,8), οι βασιλείς (Β΄ Σαμ 3,18), οι *προφήτες (Α΄ Βασ 18,36), αλλά ακόμη και ξένοι ηγεμόνες, όπως ο Ναβουχοδονόσορ (Ιερ 27,6). Ιδιαίτερη επεξεργασία του θέματος γίνεται στο δεύτερο μέρος του βιβλίου του Ησαΐα, όπου περιλαμβάνονται τέσσερα άσματα (42,1-9· 49,1-6· 50,4-11 και 52,13-53,12), που αναφέρονται στο “δούλο του Κυρίου”, ο οποίος συγκεντρώνει το λαό του και είναι φως για τα έθνη, κηρύττει την αληθινή πίστη, εξιλεώνει με το θάνατό του τις αμαρτίες του λαού και δοξάζεται από το Θεό.

Κατά την Κ.Δ., τα όσα εξαγγέλλονται στα “άσματα του δούλου του Κυρίου” εκπληρώνονται στο πρόσωπο του Ιησού (Μτ 12,17-21· Μκ 10,45· Λκ 22,19-20.37· Ιω 1,29· Πραξ 8,29-35).

δράκοντας. Σύμφωνα με τη βαβυλωνιακή μυθολογία ο κόσμος δημιουργήθηκε όταν ο θεός *Μαρδούκ σκότωσε ύστερα από αγώνα την Τιαμάτ, το θαλάσσιο δράκοντα που θεωρείτο προσωποποίηση των δυνάμεων του χάους. Οι βιβλικοί συγγραφείς απορρίπτουν αυτή τη μυθική αντίληψη, διδάσκοντας ότι ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο με το λόγο του, αλλά χρησιμοποιούν συχνά την εικόνα της συντριβής του θαλάσσιου δράκοντα για να δηλώσουν παραστατικά τη μόνιμη υποταγή των απει-

λητικών για την τάξη της δημιουργίας δυνάμεων του χάους στην παντοδυναμία του Θεού (Ιωβ 7,12· 26,12· Ψλ 74,13-14· 77,17· Ησ 27,1· 51,9).

Στην Κ.Δ. ο δράκοντας είναι επίσης σύμβολο των αντίθεων δυνάμεων (Απ κεφ. 12).

δραχμή. Ελληνική νομισματική μονάδα, διαδεδομένη και εκτός της Ελλάδος (πρβλ. Λκ 15,8-10). Κατά την εποχή της Κ.Δ. η αξία της ήταν περίπου ίση προς ένα *δηνάριο (βλ. και πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίσματα”).

δυνάμεις. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις πολλών αρχαίων λαών, ο κόσμος κυριαρχείται από δυνάμεις του καλού και του κακού, που είναι προσωποποιημένες κοσμικές δυνάμεις (συνήθως άστρα) και επηρεάζουν τη μοίρα των ανθρώπων. Για να απελευθερωθεί ο άνθρωπος από τις δυνάμεις του κακού και να πετύχει την προστασία των δυνάμεων του καλού καταφεύγει συχνά στη μαγεία και στις συγγενείς πρακτικές.

Μια τέτοια δυαρχική αντίληψη του κόσμου είναι ξένη προς την Αγία Γραφή. Ο όρος “δυνάμεις” δηλώνει συνήθως τα πνευματικά όντα, που, είτε ως *άγγελοι είτε ως διάβολοι βρίσκονται κάτω από την κυριαρχία του Θεού (Ιωβ 1,6εξ). Ο Θεός, ως Κύριος των δυνάμεων, αποκαλύπτεται δυναμικά μέσα στην ιστορία (Εξ 15,6.13· Λκ 11,20) και αποκλείει οποιαδήποτε απόδοση τιμής ή λατρείας στα κτίσματά του, άστρα ή άλλες δυνάμεις (Εξ 20,4· Κολ 2,8), που κατά τα έσχατα θα καταργηθούν (Ησ 34,4· Μτ 24,29).

Ο Χριστός βρίσκεται πάνω από κάθε αγγελική δύναμη (Εφ 1,20-21· Α΄ Πε 3,22), γιατί ό,τι υπάρχει είναι πλασμένο δι’ αυτού και γι’ αυτόν (Κολ

1,16). Με το σταυρό του Χριστού όλες οι αντίθετες δυνάμεις κατανικήθηκαν (Κολ 2,15) και οι χριστιανοί απελευθερώθηκαν από την κυριαρχία τους (Ρωμ 8,37-39· Γαλ 4,8-10· Κολ 2,20). Η αποστολή της Εκκλησίας είναι ταυτόχρονα και πνευματικός αγώνας κατά των αντίθετων δυνάμεων (Εφ 6,12εξ· Εβρ 10,12εξ), που εξακολουθούν να εξουσιάζουν όσους δεν υπακούουν στο Θεό (Εφ 2,2), μέχρι την τελική και ολοκληρωτική υποταγή τους (Α΄ Κορ 15,24).

Εβδομάδων γιορτή. βλ. Πεντηκοστή.

Εβραίοι. Η αρχική σημασία του όρου δεν είναι βέβαιη. Πιθανότατα δηλώνει τους ξένους που φτάνουν στη *Χαναάν από την ανατολική του ποταμού Ευφράτη χώρα (πρβλ. Γεν 14,13). Ως "Εβραίοι" χαρακτηρίζονται στην Π.Δ. οι Ισραηλίτες, οι οποίοι βρίσκονται σε καθεστώς ανελευθερίας, είτε ως μειονότητα στην Αίγυπτο (Εξ κεφ. 1-2) είτε ως δούλοι (Εξ 21,2· Ιερ 34,8-9). Κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο οι Ιουδαίοι χρησιμοποιούν τον όρο ως τιμητικό όνομα για τον αυτοχαρακτηρισμό τους.

Στην Κ.Δ. "Εβραίοι" ονομάζονται οι ιουδαϊκής καταγωγής χριστιανοί, οι οποίοι μιλούσαν *εβραϊκά (ή αραμαϊκά), σε αντίθεση με τους, επίσης ιουδαϊκής καταγωγής, "ελληνιστές", οι οποίοι μιλούσαν ελληνικά (Πραξ 6,1).

εβραϊκά. Η γλώσσα των Ισραηλιτών μετά την εγκατάστασή τους στη *Χαναάν και μέχρι τη βαβυλώνια *αιχμαλωσία. Από γλωσσολογική άποψη τα εβραϊκά αποτελούν διάλεκτο της χανανιτικής γλώσσας και γι' αυτό στην Π.Δ. αναφέρονται ως "γλώσσα της Χαναάν" (Ησ 19,18). Προφανώς, πριν από την κατάκτηση της Χαναάν οι Ισραηλίτες

μιλούσαν κάποια αραμαϊκή διάλεκτο (*Αραμαίοι), την οποία άλλαξαν μετά την εγκατάστασή τους με την τοπική γλώσσα (πρβλ. Δτ 26,5). Κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο τα εβραϊκά αρχίζουν να εκτοπίζονται στην καθημερινή ζωή από τα αραμαϊκά, που έγιναν η γλώσσα του λαού και κατά την εποχή του Χριστού.

Στα εβραϊκά είναι γραμμένο το πρωτότυπο κείμενο της Π.Δ., εκτός από ορισμένες περικοπές που είναι γραμμένες στα αραμαϊκά.

Εγκαινίων γιορτή. Οκταήμερης διάρκειας γιορτή (εβρ. Χανουκκά), που θεσπίστηκε το 165 π.Χ. από τον Ιούδα Μακκαβαίο σε ανάμνηση της απόδοσης του *ναού της *Ιερουσαλήμ και πάλι στη λατρεία του Θεού, μετά τη βεβήλωσή του από τον Αντίοχο Δ΄ Επιφανή, ο οποίος είχε οικοδομήσει εκεί το 167 π.Χ. θυσιαστήριο του Δία (Α΄ Μακ 1,29εξ). Γιορταζόταν κατά τα μέσα Δεκεμβρίου (πρβλ. Ιω 10,22) με μεγάλη φωταψία (βλ. και πίνακα: Ιουδαϊκό Εορτολόγιο).

Εδέμ (εβρ. Εδέν). Περιοχή στην οποία, σύμφωνα με το Γεν 2,8, ο Θεός "φύτεψε" τον "παράδεισο" (περσικής προέλευσης λέξη που σημαίνει "κήπος"). Η λ. "εδέν" είναι σουμεριακή και σημαίνει "καλλιεργήσιμη γη", θυμίζει όμως την ομόηχη εβραϊκή λ. που σημαίνει "αγαλλίαση". Έτσι, τόσο το όνομα όσο και η τοποθεσία (στα ανατολικά, τόπο που σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής συμβολίζει τη ζωή) παραπέμπουν στην ομορφιά του χώρου που ο Θεός ετοίμασε για κατοικία του ανθρώπου. Το πρόβλημα του εντοπισμού του κήπου της Εδέμ στο γεωγραφικό χάρτη δεν έχει βρει ικανοποιητική λύση. Πιθανότατα η περικοπή

Γεν 2,10-14 συνιστά μια αρχαιότατη περιγραφή του τότε γνωστού κόσμου. Στην προκειμένη περίπτωση, σκοπός του βιβλικού συγγραφέα είναι να δείξει ότι οι 4 ποταμοί που αρδεύουν τις 4 περιοχές της γης, ολόκληρο δηλαδή τον κόσμο (ο αριθμός 4 συμβολίζει την παγκοσμιότητα), πηγάζουν από τον παράδεισο, άρα όχι μόνον η δημιουργία, αλλά και η συντήρηση της γης εξαρτάται από το Θεό.

Εδώμ - Εδωμίτες. Γειτονικός προς τον *Ισραήλ λαός, ο οποίος κατοικούσε στη νότια της *Νεκράς Θαλάσσης περιοχή. Οι Εδωμίτες κατάγονταν από το δίδυμο αδερφό του Ιακώβ, Ησαύ, ο οποίος επωνομαζόταν Εδώμ (η σχεδόν ομόηχη εβραϊκή λ. σημαίνει "κόκκινος"), επειδή παρέδωσε στον αδερφό του τα δικαιώματα του πρωτοτόκου έναντι ενός κοκκινωπού εδέσματος (Γεν 25,30) ή λόγω του χρώματος του δέρματός του (Γεν 25,25). Ήταν εγκαταστημένοι στη νότια της *Νεκράς Θαλάσσης άγωνα και ορεινή αλλά πλούσια σε κοιτάσματα χαλκού και σιδήρου περιοχή. Παρά τη συγγένεια των δύο λαών, οι σχέσεις Ισραηλιτών - Εδωμιτών ήταν στο μεγαλύτερο διάστημα της ιστορίας τους εχθρικές (Α΄ Βασ 11,15εξ· Β΄ Χρ 28,17· Ιεζ 35,5εξ· Αμ 1,11· Οβδ στ. 2εξ· κ.ά.).

Στους χρόνους της Κ.Δ. η περιοχή των Εδωμιτών ονομάζεται "Ίδουμαία" και οι κάτοικοί της "Ίδουμαίοι". Ίδουμαίος ήταν ο Ηρώδης ο Μέγας, η οικογένεια του οποίου ασκούσε τη βασιλική εξουσία στην Παλαιστίνη κατά την εποχή του Χριστού.

εθνικοί. Εθνικοί ή έθνη ονομάζονται οι ειδωλολατρικοί λαοί.

ειδώλια. Αγαλματίδια θεοτήτων που θεωρούνταν προστάτες του σπιτιού. Τέ-

τοια ειδώλια ήταν ευρύτατα διαδεδομένα κατά την αρχαιότητα και χρησιμοποιούνταν ακόμη και από τους Ισραηλίτες (Γεν 31,19· Κρ 17,5· Α΄ Σαμ 19,13· Β΄ Βασ 23,24).

ειδωλόθυτα. Η συνήθης μορφή *θυσίας περιλάμβανε καύση ενός μέρους του θύματος στο *θυσιαστήριο και βρώση του υπολοίπου από εκείνους οι οποίοι προσέφεραν τη θυσία. Στην πρακτική αυτή ενυπάρχει η ιδέα ότι με τη μετοχή στο κοινό γεύμα, από το οποίο ένα μέρος προσφέρεται στη θεότητα, επιτυγχάνεται η κοινωνία μεταξύ Θεού και ανθρώπου. Τα κρέατα των ζώων που θυσιάζονταν στα ειδώλια ονομάζονταν "ειδωλόθυτα" ή "ιερόθυτα". Η συμμετοχή των Ισραηλιτών σε θυσιαστικά γεύματα ειδωλολατρών απαγορευόταν ρητά (Εξ 34,15).

Στην εποχή της Κ.Δ. ένα μέρος από τα ειδωλόθυτα καταναλωνόταν στα ιερά δείπνα των ειδωλολατρικών ναών και το υπόλοιπο προσφερόταν για πώληση στα κρεοπωλεία (μάκελλα). Η βρώση τέτοιων κρεάτων προκαλούσε συνειδησιακά προβλήματα σε ορισμένους χριστιανούς (Α΄ Κορ κεφ. 8 - 10).

ειρήνη. Με τον όρο αποδίδεται η εβραϊκή λέξη "σαλόμ" (που χρησιμοποιείται και ως χαιρετισμός) και δηλώνει τη γενικότερη κατάσταση ευημερίας που χορηγεί ο Θεός στο λαό του. Η πλήρης επικράτηση της ειρήνης συμπιπτει με την εποχή του *Μεσσία. Ίδιαι-τερο θεολογικό νόημα αποκτά ο όρος στις επιστολές του αποστόλου Παύλου, όπου δηλώνει το αποτέλεσμα της λυτρωτικής οικονομίας του Θεού μέσα στην ιστορία, δηλαδή τη συνδιαλλαγή της ανθρωπότητας με το Θεό, την ειρήνη μεταξύ των λαών, τη συμφιλίωση

κάθε ανθρώπου με το συνάνθρωπό του.

εκατόνταρχος. Αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού, επικεφαλής ομάδας εκατό αντρών. Στο μισθοφορικό στρατό των ηγεμόνων της Παλαιστίνης κατά την εποχή του Χριστού οι εκατόνταρχοι ήταν ειδωλωλάτρες από τα γειτονικά προς τους Ιουδαίους έθνη.

εκδικητής. Σύμφωνα με το πανάρχαιο αίσημα δικαίου, κάθε φόνος απαιτεί εκδίκηση (πρβλ. Γεν 9,5), η οποία σε πρωτόγονες κοινωνίες χωρίς κρατική οργάνωση ήταν υποχρέωση της πατριάς. Έτσι ο πλησιέστερος συγγενής του φονευθέντος (ο "εκδικητής του αίματος") αναλάμβανε το καθήκον να φονεύσει τον υπαίτιο ή στη θέση του κάποιον από τη φυλή του (Κρ 8,18εξ· Β΄ Σαμ 3,27· κ.ά.).

Στην Π.Δ. καταβάλλεται προσπάθεια περιορισμού των υπερβολών της εκδίκησης (βλ. *καταφυγής πόλεις και Εξ 21,23-25· Δτ 24,16· πρβλ. Β΄ Βασ 14,5εξ), ενώ στην Κ.Δ. προτείνεται η παραίτηση από οποιαδήποτε ανταπόδοση του κακού (Μτ 5,38-39· Ρωμ 12,19-21).

Ελισαίος. *Προφήτης, συνεχιστής του έργου του *Ηλία. Η δράση του συνδέεται με πλήθος θαυμάτων. Μεταξύ άλλων θεράπευσε έναν ανώτατο Σύρο αξιωματούχο από τη *λέπρα και υποστήριξε την επανάσταση του *Ιηού (Β΄ Βασ 9,1εξ).

Έλληνες. Στην Κ.Δ. ο όρος "Έλληνες" σε αντιδιαστολή προς τον όρο "Ιουδαίοι" δηλώνει γενικά τους *εθνικούς (Ρωμ 1,16· κ.ά.), ενώ σε αντιδιαστολή προς τον όρο "βάρβαροι" γενικά τους μορφωμένους, συμπεριλαμβανομένων και των Ρωμαίων, οι οποίοι είχαν προσλάβει την ελληνική παιδεία (Ρωμ 1,14).

Εμμανουήλ. Ελληνική απόδοση του εβραϊκού "ιμάνου Ελ" που σημαίνει "μαζί μας (είναι) ο Θεός". Ο *προφήτης Ησαΐας, προκειμένου να ενθαρρύνει το βασιλιά του *Ιούδα Άχαζ κατά τη διάρκεια του συροεφραϊμικού πολέμου (βλ. Β΄ Βασ 16,5-9), του προαναγγέλλει τη γέννηση ενός παιδιού που θα αποκαλείται Εμμανουήλ (Ησ 7,14). Η γέννηση αυτή θα αποτελεί σημάδι της εκπλήρωσης της *επαγγελίας του Θεού προς το Δαβιδικό οίκο (βλ Β΄ Σαμ 7,9) και της σωτηρίας του λαού του (Ησ 9,1-6· 11,1-9).

Η προφητεία αυτή εκπληρώνεται κατά την Κ.Δ. στο πρόσωπο του Ιησού (Μτ 1,23· 4,15-16).

Ενώχ. Ένας από τους απογόνους του *Αδάμ (Γεν 5,21). Στη μεταγενέστερη ιουδαϊκή παράδοση προβάλλεται ως πρότυπο ευσεβείας (Σειρ 44,16· 49,14).

Στην Κ.Δ. (Ιούδα στ. 14-15) παρατίθεται απόσπασμα από ένα βιβλίο του 2ου π.Χ. αιώνα που αποδιδόταν στον Ενώχ.

Εξιλασμού ημέρα. Η κατεχοχὴν ημέρα ταπείνωσης και μετάνοιας του Ισραήλ (βλ. και πίνακα Ιουδαϊκό Εορτολόγιο), το τυπικό της οποίας περιγράφεται στο Λευ κεφ. 16. Κατά την ημέρα αυτή ο *αρχιερέας πρόσφερε ένα μοσχάρι ως *θυσία για την εξιλέωση του ιδίου και του ιερατείου. Στη συνέχεια έμπαινε στα *άγια των αγίων, για να θυμιάσει και να ραντίσει με το αίμα της θυσίας το *ιαστήριο. Ακολουθούσε κλήρωση μεταξύ δύο τράγων, από τους οποίους ο ένας θυσιαζόταν στο Θεό και ο δεύτερος, φορτωμένος με τις αμαρτίες του λαού αποπεμπόταν στην έρημο (*Αζαζήλ).

Εξουσίες. Στην πρωτοχριστιανική υμνολο-

για ο όρος δηλώνει τις αγγελικές *δυναμείς (βλ Α΄ Πε 3,22).

επαγγελίες. Οι υποσχέσεις του Θεού προς τους πατριάρχες και τους *προφήτες της Π.Δ. Οι επαγγελίες, που ακολουθούν κάθε πρόσκληση των ανθρώπων από το Θεό για συνεργασία (Γεν 12,3,7· 13,15-16· Εξ 19,5-6· Β΄ Σαμ 7,16 κ.ά.), δεν έχουν την έννοια της προσφοράς ανταλλαγμάτων, αλλά αποτελούν απόδειξη της αγάπης του Θεού για τον άνθρωπο και του συνεχούς ενδιαφέροντός του γι' αυτόν. Η πλήρωση των επαγγελιών προς τους πατριάρχες, με την εγκατάσταση στη *Χαναάν μετά την έξοδο από την Αίγυπτο, αποτελεί απόδειξη της πιστότητας του Θεού στους στόχους της εκλογής και της *διαθήκης και εγγύηση για την τελική εκπλήρωση όλων των επαγγελιών που δόθηκαν στους προφήτες (Ιερ 31,31εξ· Ιλ 3,1 κ.ά.). Όσες επαγγελίες δεν πραγματοποιήθηκαν στους χρόνους της Π.Δ. βρήκαν την εκπλήρωσή τους στο πρόσωπο του Χριστού.

επίσκοπος. Υπεύθυνος αξιωματούχος της Εκκλησίας, με διοικητικά, λατρευτικά και ποιμαντικά καθήκοντα. Ο όρος εναλλάσσεται συχνά με τον όρο “*πρεσβύτερος” (πρβλ. Πραξ 20,17 με 20,28 και Τιτ 1,5 με 1,7).

Ερυθρά Θάλασσα. Τμήμα του Ινδικού ωκεανού, μεταξύ της αραβικής χερσονήσου και της ανατολικής Αφρικής. Στα βόρεια σχηματίζεται η χερσόνησος του *Σινά με τους δύο κόλπους, της Άκαμπα στα ανατολικά και του Σουέζ στα δυτικά. Στο μυχό του κόλπου του Σουέζ υπήρχαν πολλές μικρές λίμνες και εκτεταμένα έλη γεμάτα καλάμια. Για το λόγο αυτό οι *Εβραίοι ονόμασαν την περιοχή “Θάλασσα των καλάμιών”.

Εύα. Το όνομα που έδωσε ο *Αδάμ στη γυναίκα του μετά την πτώση (Γεν 3,20). Με την ονοματοδοσία της γυναίκας δηλώνεται η υποταγή της στον άντρα, αφού, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, αυτός που δίνει *όνομα σε κάτι το εξουσιάζει (πρβλ. την ονοματοδοσία των ζώων, Γεν 2,20). Η μετατροπή της σχέσης ισότητας μεταξύ των δύο φύλων που δημιούργησε ο Θεός (Γεν 2,23) σε σχέση υποταγής της γυναίκας στον άντρα, ήρθε ως συνέπεια του ανταγωνισμού που αναπτύχθηκε μετά τη διατάραξη των σχέσεων του ανθρώπου με το Θεό. Εύα σημαίνει στα *εβραϊκά “ζωή” και το όνομα εκφράζει τη χαρά του Αδάμ από τη διαπίστωση ότι η θεία *ευλογία για απόκτηση απογόνων (Γεν 1,28) και συνέχιση της ζωής δεν ακυρώθηκε από την πτώση.

Ευαίοι. Ένας από τους λαούς που συνιστούσαν τον πληθυσμό της *Χαναάν πριν από την εγκατάσταση των Ισραηλιτών εκεί. Ευαίοι αναφέρονται εγκατεστημένοι σε διάφορες περιοχές της χώρας, όπως γύρω από τη Συχέμ (Γεν 34,2) και μεταξύ των ορέων Ερμών και *Λιβάνου (Κρ 3,3).

ευλογία - κατάρα. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις πολλών αρχαίων λαών, ο λόγος διαθέτει μια ενεργό δύναμη, που μπορεί να επιδράσει πάνω στο πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται. Αν και ανάλογες αντιλήψεις φαίνεται να επικρατούσαν και μεταξύ των Ισραηλιτών, η ευλογία ή η κατάρα στην Π.Δ. είναι επίκληση της επέμβασης του Θεού. Η ευλογία δίνεται προς τα τέκνα από τους γονείς (Γεν 27,4· 48,1εξ) με διάφορες ευκαιρίες ή προς το λαό κατά τις συναθροίσεις του από τους ηγέτες (Μωυσής, Λευ 9,23· Ιη-

σούς του Ναυή, Ιησ 22,7), από τους βασιλιάδες (Β΄ Σαμ 6,18· Α΄ Βασ 8, 14.55) κι από το ιερατείο (Αρ 6,22-26). Η κατάρα μπορεί να επιδράσει άμεσα ή κάτω από τις προϋποθέσεις που θέτει αυτός που την προφέρει. Βλάπτει το άτομο (Ψλ 109,18-19) ή ολόκληρες ομάδες (Αρ 22,6) και μπορεί να παραμείνει ενεργός και για τις επόμενες γενιές (Γεν 9,25). Η κατάρα αποτελούσε βοηθητικό μέσο για την ανακάλυψη του δράστη κάποιου εγκλήματος (Λευ 5,1· Κρ 17,2· Πρμ 29,24) και, ιδιαίτερα για τους φτωχούς, ένα μέσο άμυνας κατά της αδικίας των δυνατών και των πλουσίων (Πρμ 11,26· Ιερ 15,10). Η τελετουργική, τέλος, ανάγνωση του *νόμου συνοδευόταν από κατάρες που στόχευαν στο να αποτρέψουν τους ακροατές από την παράβασή του (Δτ κεφ. 27).

Η απροϋπόθετη αγάπη, ακόμη και προς τους εχθρούς, που κήρυξε ο Χριστός, υπαγορεύει στους πιστούς το να απευθύνουν ευλογία προς τους εχθρούς τους αντί κατάρας.

ευνούχος. Άντρας, ο οποίος έχει χάσει τεχνητά τα γεννητικά του όργανα. Οι ευνούχοι ήταν αυλικόι υπάλληλοι επιφορτισμένοι με τη φύλαξη του χαρεμιού, γεγονός που τους επέτρεπε να έχουν εμπιστευτικές σχέσεις με τους άρχοντες και γι' αυτό αναλάμβαναν συχνά υψηλά αξιώματα και ρόλους συμβούλων σε κρατικά ζητήματα. Η αδυναμία τους να συμβάλουν στη συνέχιση της ζωής, τούς στερούσε το δικαίωμα συμμετοχής στη δημόσια λατρεία (Δτ 23,2), αλλά η σκληρή αυτή στάση μεταβάλλεται με τον καιρό (Ησ 56,3-5).

εφά. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

εφώδ. Άμφιο του *αρχιερέα, που περιγράφεται στο Εξ 28,6-14. Φοριόταν πάνω από τον ιερατικό *χιτώνα και αποτελείτο από δύο μέρη, από τα οποία το ένα κάλυπτε το στήθος και το άλλο την πλάτη μέχρι λίγο κάτω από τη μέση· συνδέονταν μεταξύ τους με δύο φαρδιές ταινίες (τιράντες) στο μέρος των ώμων. Σε κάθε ταινία υπήρχε ένας πολύτιμος *λίθος από *όνυχα, στους οποίους ήταν χαραγμένα ανά έξι τα ονόματα των φυλών. Στο πρόσθιο μέρος του εφώδ προσαρμοζόταν με ταινίες ένα τετράγωνο ύφασμα, στολισμένο επίσης με 12 πολίτιμους λίθους, που σχημάτιζε ένα είδος θήκης για τη φύλαξη των κλήρων που συμβουλευόταν ο αρχιερέας (Εξ 28,15-30).

εχθρός. Με τον όρο δηλώνεται συχνά ο *σατανάς (Μτ 13,25.39· Ακ 10,19), επειδή αντιστρατεύεται το έργο του Θεού και πολεμάει τον άνθρωπο.

ζηλωτής. Αυτός που αγωνίζεται με ζήλο για θρησκευτικά ιδίως ζητήματα. Με την έννοια αυτή ζηλωτής ήταν ο *προφήτης *Ηλίας (Α΄ Βασ 19,10).

Στην περίοδο της ρωμαϊκής κατοχής της Παλαιστίνης, "Ζηλωτές" ονομάζονταν τα μέλη μιας ιουδαϊκής πολιτικοθρησκευτικής παράταξης, που αρνούνταν για θρησκευτικούς λόγους την υποταγή στους Ρωμαίους και την καταβολή φόρων σ' αυτούς (πρβλ. Μκ 12,13-17). Δεν αποτελούσαν ξεχωριστή κοινωνική ομάδα, αλλά προέρχονταν από όλες τις τάξεις. Οι Ζηλωτές είχαν μεσσιανικές προσδοκίες και επεδίωκαν με βίαια μέσα την αποτίναξη του ρωμαϊκού ζυγού και την εγκαθίδρυση ενός θεοκρατικού καθεστώτος υπό τον νέο Δαβίδ.

Ηλίας. *Προφήτης του 9ου π.Χ. αιώνα, ο

οποίος αγωνίστηκε με ιδιαίτερο ζήλο κατά του συγκρητισμού της εποχής του (*Βάαλ). Στο Μαλ 3,23-24 διασώζεται μια παράδοση που θεωρεί τον Ηλία πρόδρομο του *Μεσσία (πρβλ. Μκ 1,6· 9,4εξ· Μτ 3,4· 17,3εξ)

ημέρα Κυρίου/κρίσης. Η "ημέρα Κυρίου" ή "ημέρα εκείνη", "ημέρα επισκοπής" είναι η μέρα της επέμβασης του Θεού στην ιστορία, την οποία οι Ισραηλίτες, εμπιστευόμενοι στο προνόμιό τους ως εκλεκτός λαός του Θεού, ανέμεναν σαν ημέρα δόξας γι' αυτούς. Την άποψη αυτή διαφοροποιεί πρώτος ο *προφήτης Αμώς, ο οποίος τονίζει ότι η "ημέρα Κυρίου" δεν θα είναι μέρα εθνικού θριάμβου, χαράς και φωτός, αλλά μέρα οργής του Θεού (πρβλ. Σφν 1,15· Ιεζ 22,24· Θρ 2,22) κατά των αμαρτιών του *Ισραήλ. Θα είναι μέρα σκότους, δακρύων, σφαγής και τρόμου (Αμ 5,18-20· 8,9.10.13· Ησ 2,10-21· Σφν 1,14-18· Ιλ 1,15-20· 2,1-11). Σε όλα αυτά τα κείμενα ενυπάρχει η απειλή μιας εχθρικής επιδρομής από τους *Ασσυρίους ή τους *Βαβυλωνίους. Κατά την περίοδο της *αιχμαλωσίας, η αναμονή της "ημέρας Κυρίου" καθίσταται και πάλι αντικείμενο ελπίδας. Μετά την τιμωρία του Ισραήλ, ο θυμός του Θεού θα πέσει πάνω σ' όλους τους καταπιεστές του λαού του (Οβδ 15), τη *Βαβυλώνα (Ησ 13,6.9· Ιερ 50,27· 51,2· Θρ 1,21), την Αίγυπτο (Ησ 19,16· Ιερ 46,10.21· Ιεζ 30,2), τους *Φιλισταίους (Ιερ 47,4), την *Εδώμ (Ησ 34,8· 63,4). Έτσι η "ημέρα Κυρίου" θα σημάνει την αποκατάσταση του Ισραήλ (Αμ 9,11· Ησ 11,11· 12,1· 30,26· Ιλ 3,4· 4,1).

Με την πάροδο του χρόνου ο όρος παίρνει ένα βαθύτατα αποκαλυπτικό εσχατολογικό νόημα: Θα είναι η ημέρα του τελικού αγώνα του Θεού εναντίον

των εχθρών του, μια κρίση που θα φέρει τη νίκη στους δικαίους και την καταστροφή στους αμαρτωλούς (Μαλ 3,19-23· πρβλ. Ιώβ 21,30· Πρμ 11,4) και μάλιστα θα έχει παγκόσμιο χαρακτήρα (Ησ 26,20-27,1· 33,10-16· πρβλ. Μτ 24,3εξ). Η αποκάλυψη της *δόξας και της δύναμης του Θεού κατά την "ημέρα εκείνη" θα συνοδεύεται και από κοσμολογικές μεταβολές, όπως σεισμούς (Αμ 8,8· Ησ 2,10· Ιερ 4,24 κ.ά.) και εκλείψεις ηλίου και σεληνης (Αμ 8,9· Ησ 13,10· Ιερ 4,23 κ.ά., πρβλ. Απ 6,12-14).

Στην Κ.Δ. με τους όρους "ημέρα", "ημέρα της κρίσης", "έσχατη ημέρα" ή "ημέρα του Κυρίου" δηλώνεται η μέρα της Δευτέρας *Παρουσίας του Χριστού.

Ηρώδης. Με το όνομα αυτό αναφέρονται στην Κ.Δ. οι παρακάτω ηγεμόνες της Παλαιστίνης:

1. *Ηρώδης ο Μέγας*, βασιλιάς από το 37 ως το 4 π.Χ. Στην εποχή του γεννήθηκε ο Ιησούς (Μτ 2,1-22).
2. *Ηρώδης Αντίπας*, γιος του προηγουμένου, τετράρχης της Γαλιλαίας και Περαιάς από το 4 π.Χ. ως το 39 μ.Χ., σύζυγος της *Ηρωδιάδας, ο οποίος αποκεφάλισε τον Ιωάννη τον Πρόδρομο (Μτ 14,1-10) και ανέκρινε τον Ιησού (Λκ 23,6-6).
3. *Ηρώδης Αρχέλαος*, εθνάρχης στην Ιουδαία, Σαμάρεια και Ιδουμαία από το 4 π.Χ. ως το 6 μ.Χ. Σκληρός ηγεμόνας, ο οποίος μετά από διαβήματα των υπηκόων του εξορίστηκε στη Γαλλία. Μηνονεύεται στο Μτ 2,22.
4. *Ηρώδης Αγρίππας Α΄*, εγγονός του Μ. Ηρώδη, βασιλιάς στην Παλαιστίνη από το 41 ως το 44 μ.Χ., διέταξε τη θανάτωση του Ιακώβου, γιου του Ζεβεδαίου (Πραξ 12,1-23).

5. **Ηρώδης Αγρίππας Β΄**, γιος του προηγούμενου, ηγεμόνας στη Χαλκίδα του Λιβάνου, γνωστός από την απολογία του αποστόλου Παύλου μπροστά σ' αυτόν και στην αδερφή του, τη Βερενίκη (Πραξ 25,13 - 26,32).

Ηρωδιάδα. Θυγατέρα του Αριστόβουλου και της Βερενίκης, παντρεύτηκε τον Ηρώδη Φίλιππο (διαφορετικό πρόσωπο από τον τετράρχη *Φίλιππο), τον οποίο εγκατέλειψε και στη συνέχεια παντρεύτηκε τον ετεροθαλή αδερφό του, τον *Ηρώδη Αντίπα, τετράρχη της Γαλιλαίας. Για το γάμο αυτόν ελέγχθηκε από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Η κόρη της Σαλώμη παντρεύτηκε τον τετράρχη Ηρώδη Φίλιππο.

Ηρωδιανοί. Πολιτική παράταξη, που υποστήριζε με διάφορους τρόπους τη δυναστεία του *Ηρώδη.

Θαρσείς. Όνομα περιοχής που ταυτίζεται ίσως με τη φοινικική αποικία Τάρτεσος στην Ισπανία, το τέλος του τότε γνωστού κόσμου (Ψλ 72,10· Ιων 1,3). Τα εμπορικά καράβια που αναλάμβαναν τόσο μακρινά ταξίδια ονομάζονται συχνά "πλοία της Θαρσείς".

Θερισμός πρωτογεννημάτων. βλ. Πεντηκοστή.

Θρόνοι. βλ. "Αρχές".

Θυμίαμα. Λευκή ρητίνη, η καύση της οποίας ανέδιδε έντονο άρωμα. Για το θυμίαμα που χρησιμοποιόταν στη λατρεία προβλεπόταν ειδική σύνθεση (Εξ 30,34-38).

Θυμιατήριο. Σκεύος για την προσφορά του *θυμιάματος (Β΄ Χρ 26,19- Ιεζ 8,11). Τόσο στη *σκηνή του Μαρτυρίου όσο και στο *ναό της *Ιερουσαλήμ υπήρχε ένα θυμιαστήριο θυμιάματος, η ακριβής περιγραφή του οποίου δίνεται στο Εξ 30,1-10.

Θυρωρός. Φύλακας της *πύλης ανακτό-

ρου, ναού ή πόλης. Οι θυρωροί του *ναού της *Ιερουσαλήμ ανήκαν στο κατώτερο προσωπικό και αποτελούσαν ιδιαίτερη λειυτική τάξη (Α΄ Χρ 9,17-27· 26,1-19). Τρεις ανώτεροι *ιερείς που έφεραν επίσης τον τίτλο "θυρωροί" (Β΄ Βασ 23,4· 25,18) ήταν επιφορτισμένοι με τη συλλογή των φόρων για το ναό (Β΄ Βασ 12,10· 22,4).

Θυσία. Η θυσία αποτελούσε το ουσιαδέςτερο στοιχείο της λατρείας όλων των λαών της αρχαιότητας και στόχευε στην απόδοση τιμής στη θεότητα και τον εξευμενισμό της. Κεντρική θέση κατείχε η θυσία και στη λατρευτική ζωή του βιβλικού *Ισραήλ σ' όλη τη μακρά περίοδο της θρησκείας του. Αρχικά, όσο η λατρεία ήταν ανοργάνωτη, οι θυσίες ήταν απλές, είχαν έκτακτο χαρακτήρα και προσφέρονταν σε διάφορα τοπικά *ιερά. Με την πάροδο του χρόνου και την οργάνωση της λατρείας διαμορφώθηκαν πολύπλοκα θυσιαστικά τυπικά και καθορίστηκαν τακτοί χρόνοι θυσιών, οι οποίες προσφέρονταν (μετά τα τέλη του 7ου π.Χ. αιώνα) μόνο στο *ναό της *Ιερουσαλήμ.

Οι θυσίες διακρίνονται σε αιματηρές (ζών) και αναίμακτες (καρπών). Η σπουδαιότερη θυσία ήταν το "ολοκαύτωμα", που προσφερόταν υπέρ της κοινότητας και κατά την οποία το θύμα καιγόταν ολόκληρο πάνω στο *θυμιαστήριο. Η "θυσία κοινωνίας" ήταν η αρχαιότερη, κατά την οποία τα εντόσθια του ζώου καίγονταν στο θυμιαστήριο, ενώ το υπόλοιπο το έτρωγαν σε κοινό λατρευτικό δείπνο αυτοί που πρόσφεραν τη θυσία. Προσφερόταν συνήθως ως ευχαριστήρια θυσία, ευχή ή εκούσια προσφορά ατόμων ή ομάδων για κάποια ευεργεσία που δέ-

χτηκαν ή ανέμεναν από το Θεό. Με το λατρευτικό δείπνο επιτυγχάνονταν η αποκατάσταση της κοινωνίας ανάμεσα στο Θεό και τον άνθρωπο. Για τη συγχώρηση συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων προσφερόταν η “θυσία εξιλέωσης”, η οποία περιλάμβανε ειδικό τελετουργικό για το *αίμα και καύση των παχέων μερών του ζώου στο θυσιαστήριο. Ανάλογο χαρακτήρα είχε και η “θυσία επανόρθωσης” που προσφερόταν για τη συγχώρηση αμαρτιών που έγιναν από άγνοια. Η αναίμακτη προσφορά δημητριακών αποτελείτο από σιμιγδάλι, ένα μέρος του οποίου μαζί με λάδι και *θυμίαμα καιγόταν στην πυρά του θυσιαστηρίου και το υπόλοιπο προοριζόταν για τον *ιερέα. Οι αιματηρές θυσίες συνοδεύονταν και από σπονδή κόκκινου κρασιού και προσφορά θυμιάματος.

Εκτός από τις παραπάνω θυσίες, στην Π.Δ. γίνεται λόγος και για ανθρωποθυσίες. Η ιστορία της θυσίας του Ισαάκ (Γεν 22,1-19) αποτελεί μια έντονη διαμαρτυρία κατά του εθίμου αυτού και εισάγει την αρχή της υποκατάστασης. Εξάλλου, τόσο οι διατάξεις του Μωσαϊκού *νόμου όσο και το προφητικό κήρυγμα στρέφονται με δριμύτητα κατά του θεσμού της ανθρωποθυσίας (στον *Μολόχ). Διδάσκουν ακόμη οι *προφύτες ότι η τυπική προσφορά θυσιών, χωρίς παράλληλη άσκηση της αρετής, είναι ανίσχυρη να επιτύχει το σκοπό της και καταντά ειδωλολατρία που προσβάλλει το Θεό (Αμ 5,21-27· Ωσ 6,6 κ.ά.)

Τις θυσίες της Π.Δ. αντικατέστησε και κατήργησε η τέλεια και μοναδική θυσία του Χριστού (Εβρ 9,11-14). Θυσία για τους χριστιανούς σημαίνει αυτοπροσφορά στην υπηρεσία του Θεού

(Ρωμ 12,1· Β΄ Τιμ 4,6· Α΄ Πε 2,5) και έργα αγάπης για το συνάνθρωπο (Εφ 5,2· Φιλ 4,18· Εβρ 13,16).

Θυσία εξιλέωσης. βλ. θυσία.

Θυσία επανόρθωσης. βλ. θυσία.

Θυσία κοινωνίας. βλ. θυσία.

Θυσίας τόποι. Φυσικά ή και τεχνητά υψώματα κοντά στις πόλεις αποτελούσαν τόπους προσφοράς *θυσιών στους θεούς της *Χαναάν. Οι Ισραηλίτες μετά την εγκατάστασή τους εκεί, χρησιμοποίησαν τους ίδιους τόπους για τη λατρεία του Θεού (Κρ 6,5εξ· Α΄ Βασ 3,4εξ). Στο Δτ 12,2εξ προβλέπεται η καταστροφή όλων αυτών των τόπων και η συγκέντρωση της λατρείας στο *ναό της *Ιερουσαλήμ, ένα μέτρο το οποίο εφαρμόστηκε μετά τη μεταρρύθμιση του βασιλιά *Ιωσία.

Θυσιαστήριο. Βωμός πάνω στον οποίο προσφερόταν η *θυσία. Θυσιαστήρια κατασκευάζονταν από χώμα, πέτρα ή μέταλλο και είχαν διάφορα σχήματα και μεγέθη. Διατάξεις για την κατασκευή τυπικού ισραηλιτικού θυσιαστηρίου περιέχονται στο Εξ 20,24-26.

Ιεβουσαίοι. Ένας από τους λαούς που συνιστούσαν τον πληθυσμό της *Χαναάν πριν από την εγκατάσταση των Ισραηλιτών εκεί. Ιεβουσαίοι ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της *Ιερουσαλήμ (Β΄ Σαμ 5,6εξ).

Ιεζάβελ. Πριγκίπισσα της *Τύρου, που ως σύζυγος του βασιλιά του *Ισραήλ Αχαάβ, στον οποίο ασκούσε ισχυρότατη επιρροή, ευνόησε τη διάδοση της λατρείας του *Βάαλ στη χώρα. Στη θρησκευτική της αλλά και τη γενικότερη πολιτική της αντιτάχθηκε με ιδιαίτερη σφοδρότητα ο *προφήτης *Ηλίας. Φονεύθηκε κατά την επανάσταση του *Ιηού (Β΄ Βασ 9,30-37).

ιερέας. Πρόσωπο επιφορτισμένο με την

τέλεση της λατρείας (*θυσία), την αποκάλυψη του θελήματος του Θεού (Δτ 33,8) και τη διδασκαλία του *νόμου (Δτ 33,10). Κατά την πατριαρχική περίοδο δεν υπήρχε οργανωμένο ιερατείο, αλλά θυσίες προσέφεραν οι αρχηγοί της πατριάς (Γεν 12,8· 13,18· 33,20 κ.ά.)

Το ισραηλιτικό ιερατείο ανάγει την αρχή του στην ανάδειξη του *Ααρών και των γιων του ως ιερέων (Εξ 28, 1εξ) και της φυλής *Λευί ως ιερατικής φυλής (Αρ 3,11-13). Παρ' όλα αυτά, για μεγάλο χρονικό διάστημα εξακολουθούσε να εφαρμόζεται και η αρχαία παράδοση της προσφοράς θυσιών χωρίς τη μεσολάβηση του ιερατείου από αρχηγούς οικογενειών (Κρ 17,5), Κριτές (Κρ 6,28), βασιλιάδες (Β' Σαμ 24,25), *προφήτες (Α' Βασ 18,20εξ) κ.ά. Μετά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του *Ιωσία και την αναδιοργάνωση της λατρείας οι ιερείς προέρχονταν αποκλειστικά από τη φυλή Λευί και προσέφεραν, οργανωμένοι σε ομάδες, διαδοχικά υπηρεσία στο *ναό της *Ιερουσαλήμ.

Το αρχιερατικό αξίωμα του Ιησού Χριστού κατήγγησε το παλαιοδιαθηκικό ιερατείο (Εβρ 6,19-10,23· πρβλ. και Α' Πε 2,4.5.9· Απ 5,9-10).

ιερό. Με τον όρο χαρακτηρίζεται ο *ναός των Ιεροσολύμων, το μοναδικό ιερό του ιουδαϊσμού, όπου προσφέρονταν *θυσίες. Στο Μτ 24,15 σημαίνει τα “*άγια των αγίων”, που βεβηλώθηκαν με την τοποθέτηση ειδωλολατρικών αγαλμάτων.

Ιερουσαλήμ. Πόλη χτισμένη σε φυσικά προστατευμένη από φαράγγια ορεινή περιοχή της νότιας Παλαιστίνης, δυτικά από το βόρειο άκρο της *Νεκράς Θαλάσσης. Το όνομά της σημαίνει

“πόλη της ειρήνης” ή “πόλη του Σαλήμ” (μιας αμμωνιτικής θεότητας). Στην Π.Δ. αναφέρεται για πρώτη φορά σε σχέση με τον *Αβραάμ ως Σαλήμ (Γεν 14,18· πρβλ. Ψλ 76,3). Πριν από την είσοδο των Ισραηλιτών στη *Χαναάν κατοικούσαν σ' αυτήν οι *Ιεβουσαίοι. Ο Δαβίδ κατόρθωσε τελικά να την καταλάβει και να την καταστήσει πρωτεύουσα του βασιλείου του (Β' Σαμ 5,6-9), για να γίνει από τότε, με τη μεταφορά της *κιβωτού της διαθήκης εκεί και την οικοδόμηση του *ναού, το κατεξοχήν θρησκευτικό κέντρο του λαού του Θεού.

Ιζρεέλ. Μεγάλη πεδιάδα ανάμεσα στα όρη της *Σαμάρειας και της Γαλιλαίας. Στο νοτιοανατολικό άκρο της ήταν χτισμένη η ομώνυμη πόλη, που αποτέλεσε κατά την περίοδο της δυναστείας του *Αμρί χειμερινή έδρα των ηγεμόνων του βασιλείου του *Ισραήλ, ενώ στο νοτιοδυτικό δέσποζε η σημαντικότερη πόλη-φρούριο της περιοχής, η *Μεγιδδώ. Το όνομά της πεδιάδας, που πιθανότατα σημαίνει “σπορά του Θεού”, μαρτυρεί την ευφορία της. Εκεί διασταυρώνονται επίσης οι μεγάλες οδικές αρτηρίες που συνδέαν την Αίγυπτο με τη *Συρία. Η ευφορία και η στρατηγική θέση της είχαν ως αποτέλεσμα να γίνει θέατρο πολλών και φονικών μαχών για τον έλεγχο της, ώστε να καταστεί τελικά το όνομά της σύμβολο βίας και σφαγής.

Τη συμβολική σημασία της διατηρεί η πεδιάδα και κατά την εποχή της Κ.Δ. Σύμφωνα με το Απ 16,13-16, οι βασιλιάδες της γης θα συναντηθούν στον Αρμαγεδώνα (=το βουνό της Μεγιδδώ), όπου θα πραγματοποιηθεί η τελική συντριβή των αντιθεων δυνάμεων.

Ιηού. Αξίωματικός του βασιλιά του *Ισραήλ Ιωράμ, τον οποίο μετά από κίνημα εναντίον του ανέτρεψε και θανάτωσε. Θανάτωσε επίσης την *Ιεζάβελ και όλους όσους σχετιζόνταν με τη δυναστεία του *Αμρί (Β΄ Βασ κεφ. 9-10), σε μια προσπάθεια επιβολής νέας, λιγότερο κοσμοπολίτικης πολιτικής και εκκρίωσης της λατρείας του *Βάαλ. Η δυναστεία που ίδρυσε βασιλεύσε στον Ισραήλ για εκατό περίπου χρόνια.

Ιλαστήριο. Χρυσή πλάκα, η οποία κάλυπτε την *κιβωτό της διαθήκης και έφερε επάνω της δύο *χερουβίμ. Ήταν χώρος θεοφάνειας, από όπου ο θεός απευθυνόταν στους ανθρώπους (Εξ 25,22- Λευ 16,2- Αρ 7,28). Κατά την ημέρα του *Εξιλασμού ο *αρχιερέας τη ράντιζε με το αίμα της *θυσίας, ζητώντας με τον τρόπο αυτό από το θεό την εξιλέωση του λαού. Η πράξη αυτή αποτελεί τύπο της προσφοράς του αίματος του Χριστού πάνω στο σταυρό για τη σωτηρία των ανθρώπων. Γι' αυτό και ο Χριστός στην Α΄ Ιωάννου ονομάζεται "Ιλασμός" (Α΄ Ιω 2,2 4,10).

Ιούδας. α) Ο τέταρτος γιος του Ιακώβ και της Λείας. β) Η φυλή που προήλθε από τους απογόνους του Ιούδα. γ) Το νότιο βασίλειο που ιδρύθηκε μετά το θάνατο του Σολομώντα και τη διάσπαση του ενιαίου βασιλείου (926 π.Χ.) και καταλύθηκε το 587/6 π.Χ. από τους *Βαβυλωνίους. Μετά τη βαβυλωνία *αιχμαλωσία η περιοχή του βασιλείου του Ιούδα αποτέλεσε την περσική επαρχία Ιουδαία, όνομα το οποίο διατήρησε και κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο.

Ισραηλίτες. Λαός που προέρχεται από το γιο του Αβραάμ και της δούλης της Σάρρας, Άγαρ. Ήταν οργανωμένοι σε δώδεκα φυλές, που κατοικούσαν στη

βόρεια *Αραβία (Γεν 25,12-18).

Ισραήλ. α) Όνομα που δόθηκε στον πατριάρχη Ιακώβ μετά την ολονύκτια πάλη του με το θεό (Γεν 32,29). β) Το σύνολο των δώδεκα φυλών που προέρχονται από τους γιους του Ιακώβ. γ) Το βόρειο βασίλειο που δημιουργήθηκε από τις δέκα φυλές μετά το θάνατο του Σολομώντα (926 π.Χ.) και καταλύθηκε το 722 π.Χ. από τους *Ασσυρίους. Το βασίλειο του Ισραήλ αναφέρεται συχνά και ως "Εφραΐμ" (Ησ 7,8-9· Ωσ 11,8-9) από την πολυαριθμότερη και δυναμικότερη φυλή του που ήταν εγκατεστημένη δυτικά του ποταμού Ιορδάνη. δ) Μετά την καταστροφή του βόρειου βασιλείου ο *Ιούδας αποτέλεσε το υπόλειμμα του Ισραήλ (Ιεζ 9,8), ενώ μετά τη βαβυλωνία *αιχμαλωσία το όνομα δηλώνει συχνά όλους όσους, ανεξάρτητα από τη φυλή στην οποία ανήκαν, επέστρεψαν στην Παλαιστήνη.

Οι *προφήτες ερμηνεύουν την καταστροφή του Ισραήλ ως συνέπεια της αποτυχίας του λαού να παραμείνει πιστός στη *διαθήκη και οραματίζονται τη δημιουργία ενός νέου Ισραήλ (Ησ 11,11· Ιεζ 37,15-25), με τον οποίο ο θεός θα συνάψει νέα διαθήκη. Για την Κ.Δ. ο νέος Ισραήλ είναι η Εκκλησία (Ρωμ 9,6· Γαλ 6,16).

Ιωβηλαίο έτος. Κάθε πεντηκοστό έτος ήταν, σύμφωνα με το Μωσαϊκό *νόμο (Λευ 25,8-17), έτος αγρανάπαυσης και απελευθέρωσης όλων των δούλων με τις οικογένειές τους. Επιπλέον, ακυρώνονταν όλες οι αγοραπωλησίες που έγιναν τα προηγούμενα σαρανταεννιά χρόνια και όλα τα κτήματα έπρεπε να επιστραφούν στους παλιούς ιδιοκτήτες τους χωρίς αποζημίωση. Με τον τρόπο αυτό περιοριζόταν η απλη-

στία των δυνατών και εξομαλύνονταν οι κοινωνικές αντιθέσεις, ώστε όλοι οι Ισραηλίτες να απολαμβάνουν τα αγαθά της γης που τους χάρισε ο Θεός.

Ιωσίας. Βασιλιάς του *Ιούδα, η περίοδος βασιλείας (639-609 π.Χ.) του οποίου συμπίπτει με την παρακμή των *Ασσυρίων και την επανεμφάνιση των *Βαβυλωνίων ως μεγάλης δύναμης της περιοχής. Σ' αυτήν τη μεταβατική περίοδο κατορθώνει να αποσπάσει από τους Ασσυρίους ορισμένες περιοχές που ανήκαν άλλοτε στο βασίλειο του *Ισραήλ και να προχωρήσει σε θρησκευτική μεταρρύθμιση (Β' Βασ 23,4-25). Αλλά την κατάρρευση της ασσυριακής δύναμης επιχειρεί να εκμεταλλευτεί και ο φαραώ Νεχώ, προκειμένου να ανακτήσει την κυριαρχία της Αιγύπτου στο χώρο της Συρίας-Παλαιστίνης, και σπεύδει σε βοήθεια των Ασσυρίων (Β' Χρ 35,21), για να τους χρησιμοποιήσει ως αντίβαρο στην άνοδο των Βαβυλωνίων. Ο Ιωσίας, φοβούμενος προφανώς νέα κατοχή, παρατάσσεται εναντίον του Νεχώ στη *Μεγιδδώ, αλλά φονεύεται στη μάχη (Β' Βασ κεφ. 22-23).

καθαρισμού νερό. Μέσον *καθαρού, με το οποίο ραντίζονταν άνθρωποι και αντικείμενα που είχαν περιέλθει σε κατάσταση ακαθαρσίας (Αρ 8,7). Ο τρόπος παρασκευής και χρήση του "νερού του καθαρισμού" περιγράφεται στο Αρ κεφ. 19.

καθαρισμός. βλ. καθαρός - ακάθαρτος.

καθαροί. βλ. καθαρός - ακάθαρτος.

καθαρός - ακάθαρτος. Η αγιότητα του Θεού (*άγιος) απαιτεί από το λαό του ανάλογη κατάσταση αγιότητας, η οποία επιτυγχάνεται, εκτός των άλλων, και με την τήρηση των κανόνων τελετουργικής καθαρότητας. Σε κατάσταση τε-

λετουργικής ακαθαρσίας, αποκλεισμού, δηλαδή, από τη λατρεία και τα άλλα μέλη της κοινότητας, περιέρχεται ο άνθρωπος σε περίπτωση επαφής με πτώμα ανθρώπου ή ζώου, δερματικής ασθένειας (*λέπρα), γεννητήσιων λειτουργιών, βρώσης "ακάθαρτων" ζώων, κλπ (Λευ 11,1-16,34) ή ακόμη και σε περίπτωση προσφοράς λατρείας σε ξένους θεούς και επαφής με ανθρώπους που δεν τηρούν τις σχετικές με την καθαρότητα διατάξεις του *νόμου. Για την αποκατάσταση της καθαρότητας απαιτούνται περίπλοκες και δαπανηρές μερικές φορές διαδικασίες καθαρισμού, όπως λουτρά, ραντισμός με το "νερό του καθαρισμού", περίοδοι απομόνωσης, *νηστεία και *θυσίες. Οι *ιερείς, ειδικά, οφείλουν εκτός των άλλων να είναι και σωματικά αρτιμελείς, για να θεωρούνται καθαροί.

Σε ό,τι αφορά τα ζώα, καθαρά και κατάλληλα για θυσία θεωρούνται μόνο τα αρτιμελή, ενώ ακάθαρτα και ακατάλληλα τόσο για θυσία όσο και για βρώση όσα αναφέρονται στο Λευ κεφ. 11 (πρβλ. Δτ 14,3-21).

Παράλληλα όμως με την τελετουργική καθαρότητα, οι *προφήτες τονίζουν και την ανάγκη για καθαρότητα της καρδιάς (Ησ 1,16-18· Ιερ 33,8 κ.ά. πρβλ. Ψλ 15· 24,3-6· 51,12), προετοιμάζοντας έτσι το μήνυμα του Ιησού (Μτ 15,10-20). Παρ' όλα αυτά το ζήτημα της τήρησης των διατάξεων καθαρότητας δημιούργησε προβλήματα στην πρώτη χριστιανική Εκκλησία και απειλήσε την ενότητά της (πρβλ. Γαλ 2,11-16). Για το λόγο αυτό οι συγγραφείς της Κ.Δ. επανειλημμένα τονίζουν ότι στη δημιουργία του Θεού δεν υπάρχουν καθαρά και ακάθαρτα,

αλλά εκείνο που έχει αποφασιστική σημασία είναι η καθαρότητα της καρδιάς (Πραξ 10,15.28· Ρωμ 14,14.20· Α΄ Κορ 10,26· Εβρ 9,13-14· Ιακ 1,27 κ.ά.).

καθάρσις. βλ. καθαρός - ακάθαρτος.

καταπέτασμα. Παραπέτασμα από πολύτιμο και χρυσοστόλιστο ύφασμα, που χώριζε τα “άγια των αγίων” από τον κυρίως *ναό. Το καταπέτασμα μπορούσε να το περάσει μόνον ο *αρχιερέας.

κατάρα. βλ. ευλογία - κατάρα.

καταφυγής πόλεις. Καθορισμένες πόλεις, στις οποίες μπορούσαν να καταφύγουν και να βρουν άσυλο οι ακούσιοι φονείς, προκειμένου να προστατευτούν από τον *εκδικητή του θύματος (Αρ 35,6.9εξ· Ιησ κεφ. 20).

κέδρος. Κωνοφόρο, αιθιαλές δέντρο του όρους *Λιβάνου, περίφημο για τον ευθύ και ψηλό κορμό του και το αρωματικό, σκληρό και ανθεκτικό ξύλο του, που το καθιστούσε περιζήτητο για την οικοδομή μεγάλων κτιρίων. Κέδροι του Λιβάνου χρησιμοποιήθηκαν και για την κατασκευή του *ναού του Σολομώντα. Ήταν σύμβολο υπερηφάνειας και δύναμης.

Κέδρων χείμαρρος. Βαθύς χείμαρρος στα ανατολικά της *Ιερουσαλήμ που χωρίζει την *Πόλη Δαβίδ από το Όρος των Ελαιών.

Κενίτες. Συγγενική προς τους Ισραηλίτες ημινομαδική φυλή, η οποία εγκαταστάθηκε στην περιοχή της φυλής *Ιούδα, με την οποία και τελικά συγχωνεύτηκε. Άλλοι Κενίτες αναφέρονται και στην ορεινή περιοχή της Γαλιλαίας (Κρ 4,17).

κέρατα (θυσιαστηρίου). Τα ισραηλιτικά *θυσιαστήρια, όπως και τα ειδωλολατρικά στην ευρύτερη περιοχή, έφεραν στις τέσσερις πάνω γωνίες τους οξεί-

ες απολήξεις που ονομάζονταν “κέρατα”. Τα κέρατα του ταύρου ήταν σύμβολο της δύναμης και τα κέρατα του θυσιαστηρίου συμβόλιζαν κατά ανάλογο τρόπο τη δύναμη του Θεού. Θεωρούνταν ιερά και αλείφονταν με το *αίμα των ζώων που προσφέρονταν ως *θυσία (Εξ 29,12), ενώ όποιος έπιανε τα κέρατα του θυσιαστηρίου βρισκόταν κάτω από την προστασία του Θεού (Α΄ Βασ 1,50· 2,28)

κιβωτός διαθήκης. Κινητό ιερό των ισραηλιτικών φυλών κατά τη νομαδική περίοδο. Πρόκειται για ένα ξύλινο κιβώτιο, το οποίο θεωρείτο σύμβολο της θείας παρουσίας ανάμεσα στο λαό (Αρ 10,33-36· Α΄ Σαμ 4,3) και θρόνος του αόρατου Θεού (Α΄ Σαμ 4,4· Β΄ Σαμ 6,2· Α΄ Χρ 28,2· Ψλ 132,7). Η ακριβής περιγραφή του δίνεται στο Εξ 25,10-22. Φυλασσόταν σε διάφορα τοπικά ιερά, όπως της *Σιλώ ή της *Βαιθήλ, όπου γίνονταν οι συνελεύσεις των αντιπροσώπων των φυλών (Ιησ 8,33· 24,1· Κρ 20,27· Α΄ Σαμ 3,3· 4,3) και σε περιόδους πολέμου μεταφερόταν στα πεδία των μαχών, επικεφαλής των στρατευμάτων (Α΄ Σαμ κεφ. 4· Β΄ Σαμ 11,11· 15,24). Όταν ο Δαβίδ κατέλαβε την *Ιερουσαλήμ, μετέφερε την κιβωτό εκεί (Β΄ Σαμ κεφ. 6) και ο Σολομών την τοποθέτησε, μετά την οικοδομή του *ναού, στα άγια των αγίων (Α΄ Βασ κεφ. 8). Με τον εγκλεισμό της στα ενδότερα του ναού καθίσταται αθέατη για το λαό και χάνει σταδιακά την αρχική σημασία της, οπότε παύουν και οι αναφορές των βιβλικών συγγραφέων σ’ αυτήν. Πιθανότατα καταστράφηκε κατά την κατάληψη της Ιερουσαλήμ από το Ναβουχοδονόσορ ή σε κάποια παλαιότερη λεηλασία και δεν ξανακατασκευάστηκε

νέα, όταν, μετά την *αιχμαλωσία, ανοικοδομήθηκε ο ναός (πρβλ. Ιερ 3, 16εξ).

Κισλέβ. βλ. λ. “μήνας” και πίνακα “Ιουδαϊκό Εορτολόγιο”.

κληρονομιά. Το μερίδιο από τη συνολική περιουσία της φυλής που αναλογεί στο κάθε μέλος της. Το μερίδιο αυτό δεν μπορούσε να εκποιηθεί και σε περίπτωση ανάγκης έπρεπε να πουληθεί στον πλησιέστερο συγγενή (Ρουθ 4, 3εξ). Η πατρική κληρονομιά θεωρείτο ιερή και η ιδιοποίησή της από κάποιον ξένο μεγάλη αδικία (Α΄ Βασ 21,3). Οι Ισραηλίτες κληρονομούν τη γη που ο Θεός υποσχέθηκε στους πατριάρχες (Λευ 20,24), ενώ οι χριστιανοί, ως οι πραγματικοί απόγονοι του *Αβραάμ (Γαλ 3,7), καθίστανται κληρονόμοι των *επαγγελιών του Θεού (Γαλ 3,29), και, ως παιδιά του Θεού, κληρονόμοι των θείων δωρεών (Ρωμ 8,15-17· Γαλ 4,4-7· κ.ά.).

κληρονόμος. βλ. κληρονομιά.

Κολυμβήθρα του Σιλωάμ. Επειδή η πηγή Γιχών, η οποία εφοδίαζε με νερό την *Ιερουσαλήμ, βρισκόταν στο χείμαρρο των *Κέδρων, έξω από τα τείχη της πόλης, γεγονός που εγκυμονούσε κινδύνους σε περίπτωση πολιορκίας, ο βασιλιάς Εζεκίας (725 - 697 π.Χ.) κατασκεύασε μια υπόγεια σήραγγα μήκους 533 μέτρων, η οποία μετέφερε το νερό στην κολυμβήθρα (=δεξαμενή) του Σιλωάμ που βρισκόταν μέσα στα τείχη (Β΄ Βασ 20,20- Β΄ Χρ 32, 30). Η μετάφραση της λέξης Σιλωάμ ως “απεσταλμένος” στο Ιω 9,7 δείχνει το συμβολισμό που αποδίδει ο ευαγγελιστής: Όπως το νερό της κολυμβήθρας δίνει ζωή, έτσι και ο Ιησούς είναι ο απεσταλμένος από το Θεό ζωοδότης.

κορ. βλ. πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίματα”.

κρόσσια. βλ. πανωφόρι.

Κύριος. Η λέξη “Κύριος” χρησιμοποιείται στις μεταφράσεις της Π.Δ., σύμφωνα με αρχαία παράδοση, ως απόδοση του εβραϊκού ονόματος του Θεού, το οποίο, πιθανότατα, προφέρεται “Γιαχβέ”. Στα αρχαία χειρόγραφα της Π.Δ. αναγράφονται μόνον τα σύμφωνα του ονόματος. Οι Ιουδαίοι, από σεβασμό προς το *όνομα του Θεού, απέφευγαν να το προφέρουν και στη θέση των συμφώνων της λέξης “Γιαχβέ” διάβαζαν τη λέξη “Αδωνάι”, που σημαίνει “Κύριος”. Συνέπεια αυτής της πρακτικής ήταν να προκύψει σε νεότερους χρόνους από παρανόηση η τεχνητή λέξη “Ιεχωβά” (από τα σύμφωνα της λέξης “Γιαχβέ” και τα φωνήεντα της λέξης “Αδωνάι”).

Το όνομα “Γιαχβέ” είναι το κατεξοχήν όνομα του Θεού, με το οποίο αποκαλύπτεται στο λαό του (Εξ 3,13-15). Η ακριβής σημασία του ονόματος δεν είναι βέβαιη, αλλά, σύμφωνα με το Εξ 3,14, φαίνεται να προέρχεται από το ρήμα “είμαι”, “υπάρχω”. Έτσι, αποκαλυπτόμενος ο Θεός με αυτό το όνομα, προβάλλει ως κύριο χαρακτηριστικό του την ύπαρξη, σε αντίθεση με τους θεούς του ειδωλολατρικού κόσμου που στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν. Η ύπαρξη του Θεού δεν προϋποτίθεται από τίποτε και από κανέναν, ενώ τα πάντα αντλούν την ύπαρξή τους από αυτόν (Ψλ 96,5). Απευθυνόμενος με το όνομα αυτό ο Θεός στους ανθρώπους δεν συστήνεται σαν κάποιος άγνωστος σ’ αυτούς, αλλά δηλώνει ότι είναι αυτός που οι άνθρωποι γνώρισαν μέσα στην ιστορία τους (Εξ 6,2εξ). Επαναλαμβάνοντας,

τέλος, το όνομά του μετά από κάθε εντολή (Λευ 18,4.5.6· 19,10.14.16.18 κ.ά.) δεν εμφανίζεται ο Θεός σαν τυραννικός δυνάστης, που η ακρόαση του ονόματός του προκαλεί τρόμο στους υπηκόους του και υπαγορεύει υποταγή, αλλά ως στοργικός πατέρας που ευεργέτησε τα τέκνα του και ζητά από αυτά μια ανάλογη με τη δική του συμπεριφορά.

Η προσφώνηση “κύριε” (αραμαϊκά: μαρέ) κατά την εποχή της Κ.Δ. απευθυνόταν σε εξέχουσες προσωπικότητες ως αναγνώριση της αυθεντίας τους (πρβλ. Μτ 8,8· Λκ 6,46). Στον ελληνορωμαϊκό κόσμο ο τίτλος “κύριος” αποδιδόταν στο θεοποιημένο αυτοκράτορα (Πραξ 25,26), ενώ οι πιστοί διαφόρων θρησκευτικών ομάδων αποκαλούσαν τους θεούς τους επίσης με τον ίδιο τίτλο (πρβλ. Α΄ Κορ 8,5). Οι συγγραφείς της Κ.Δ., χρησιμοποιώντας αποσπάσματα από την Π.Δ., όπου ο Θεός αποκαλείται “Κύριος”, σε σχέση με το πρόσωπο και το έργο του Ιησού, αναγνωρίζουν το Χριστό ως τον πραγματικό Κύριο και Θεό (πρβλ. Ιλ 3,5 με Πραξ 2,21 και Ρωμ 10,9-13· Ιλ 3,4 και Αμ 5,18 με Α΄ Θεσ 5,2 και Α΄ Κορ 1,8· Ησ 45,22-25 με Φιλ 2,9-11).

κυριότητα. βλ. “Αρχές”.

λάβδανον. Αρωματική ρητίνη που χρησιμοποιούταν για την παρασκευή του *θυμιάματος.

Λαχίς. Πόλη της νότιας *Χαναάν, 25 χιλιόμετρα περίπου βορειοδυτικά της Χεβρών. Ο βασιλιάς του *Ιουδα Ροβοάμ την οχύρωσε με διπλό τείχος (Β΄ Χρ 11,9) και την κατέστησε σταθμό πολεμικών αρμάτων (Μιχ 1,13). Το 701 π.Χ. καταλήφθηκε από τους *Ασσυρίους (Β΄ Βασ 18,14) και το 588 π.Χ. από τους *Βαβυλωνίους (Ιερ 34, 7).

Λεβιάθαν. Θαλάσσιος *δράκοντας με επτά κεφάλια, προσωποποίηση των δυνάμεων του χάους, ο οποίος, σύμφωνα με τους μύθους της εποχής, αντιτίθεται στο δημιουργικό έργο του Θεού. Κατά τη λαϊκή αντίληψη, ο Λεβιάθαν, παρά τη συντριβή του από το Θεό (Ψλ 74,13-14), αποτελεί μια μόνιμη απειλή για τη δημιουργία (πρβλ. Ιώβ 3,8). Οι βιβλικοί συγγραφείς χρησιμοποιούν την εικόνα του Λεβιάθαν, όπως και άλλων δρακόντων, όχι για να περιγράψουν μυθικά κατορθώματα του Θεού, όπως συμβαίνει με τα κείμενα των γύρω λαών, αλλά για να υπομνήσουν παραστατικά το θαύμα της σωτηρίας των Ισραηλιτών στην *Ερυθρά Θάλασσα και να τονίσουν την παντοδυναμία του Θεού και την εξουσιαστική του δύναμη πάνω στα δημιουργήματά του. Ως κτίσμα εξάλλου ο Λεβιάθαν (Ψλ 104,26) απομυθοποιείται πλήρως στην Π.Δ. και ταυτίζεται με τον κροκόδειλο (Ιώβ 40,25-29) ή συμβολίζει κάποια από τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής (Ησ 27,1).

λέπρα - λεπρός. Ο όρος δηλώνει στην Π.Δ. γενικά, εκτός από την ίδια τη λέπρα, διάφορες δερματοπάθειες. Οι δερματοπάθειες καθιστούσαν τον άνθρωπο τελετουργικά ακάθαρμο και τον υποχρέωναν σε απομάκρυνση από την κοινότητα των *καθάρων. Ενδεχόμενη θεραπεία της δερματοπάθειας έπρεπε να πιστοποιηθεί από τους *ιερείς, οι οποίοι έδιναν και την άδεια επιστροφής του ασθενούς στην κοινότητα. Ως “λέπρα” χαρακτηρίζεται επίσης, και ανάλογα αντιμετωπίζεται, η μούχλα σε σπίτια και σκεύη (Λευ κεφ. 13-14).

Λευί. Ο τρίτος γιος του Ιακώβ, οι απόγονοι του οποίου αποτέλεσαν την ομώ-

νυμη φυλή του *Ισραήλ. Οι *λευίτες αναδείχθηκαν στην έρημο ως ιερατική φυλή (Αρ 3,5εξ) και, μετά την εγκατάσταση στη *Χαναάν, δεν απέκτησαν δική τους επικράτεια, αλλά κατοικούσαν σε διάφορες πόλεις μεταξύ των άλλων φυλών (Αρ 35,1-8· Ιησ κεφ. 21).

Λευίτες. Μέλη της ιερατικής φυλής *Λευί. Μετά την εγκατάσταση των Ισραηλιτών στη *Χαναάν, ασκούσαν ιερατικά καθήκοντα σε διάφορα τοπικά ιερά. Κατά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του *Ιωσία, που κατέστησε το *ναό του Σολομώντα μοναδικό λατρευτικό κέντρο του *Ισραήλ, πολυάριθμοι λευίτες της υπαίθρου αναγκάστηκαν να συγκεντρωθούν στην *Ιερουσαλήμ, όπου όμως ο ρόλος τους περιορίστηκε στην προσφορά βοηθητικών υπηρεσιών κατά τη λατρεία.

Λίβανος. Οροσειρά με μέγιστο ύψος 3.100 μέτρα περίπου στα βορειοδυτικά της Παλαιστίνης. Ο ορεινός όγκος χωρίζεται από την κοιλάδα Μπεκάα σε δύο οροσειρές, το Λίβανο δυτικά και τον Αντίλιβανο ανατολικά. Κατά την αρχαιότητα καλυπτόταν από πυκνά δάση *κέδρων.

Λιθοβολώ. Ο λιθοβολισμός ήταν μέσο εκτέλεσης θανατικής καταδίκης. Σε περιπτώσεις βαριάς παράβασης του *νόμου έπαιρνε τη μορφή πανηγυρικής αποκοπής του καταδίκου από το λαό του Θεού (Λευ 24,10-23· Δτ 17,2-7· 21,21), συχνά όμως εκτρεπόταν σε οχλοκρατική δολοφονία (Πραξ 7,57-60). Ο κατάδικος γκρεμιζόταν από ένα βράχο ή τείχος προς τα πίσω και, αν ζούσε ακόμη, οι μάρτυρες έριχναν πάνω στο στήθος του βαριές πέτρες.

Λίθοι πολύτιμοι. Πολύτιμοι λίθοι διαφόρων ειδών κοσμούσαν τα άμφια του *αρ-

χιερέα (*εφώδ). Σημαντική θέση κατέχουν οι πολύτιμοι λίθοι σε οράματα (πρβλ. Ιεζ 28,13), όπου με τα χρώματα και τη λάμψη τους δίνουν μια εντύπωση σταθερότητας και μεγαλοπρέπειας, που είναι αντανάκλαση της μεγαλοπρέπειας του Θεού. Το όραμα της μελλοντικής *Ιερουσαλήμ που περιγράφεται στο Ησ 54,11-17, σύμφωνα με το οποίο η νέα πόλη θα είναι κατασκευασμένη από πολύτιμους λίθους, θα αποτελέσει τη βάση για την περιγραφή της νέας ουράνιας Ιερουσαλήμ στο Απ 21,18-21 (πρβλ. Τωβ 13,17), με την οποία ο Θεός θα ολοκληρώσει το δημιουργικό του έργο.

λογ. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

Λόγος. Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο αρχίζει με έναν ύμνο (Ιω 1,1-5.9-12.14.16), ο οποίος, συνδυάζοντας παραστάσεις που είχαν διαμορφωθεί στην ιουδαϊκή σκέψη με όρους της φιλοσοφίας της εποχής, διακηρύσσει τη δόξα και το σωτηριώδες έργο του Ιησού ως "Λόγου του Θεού". Στο υπόβαθρο του ύμνου βρίσκονται ιδέες που αναπτύσσονται σε μεταϊχμαλωσιακά κείμενα της Π.Δ. κυρίως σχετικά με τη *Σοφία, αλλά και με το Λόγο και το *Πνεύμα του Θεού.

Με βάση το γεγονός της ενσάρκωσης (1,14) αποσαφηνίζεται πλήρως στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο ο προσωπικός χαρακτήρας του Λόγου, ο οποίος προϋπήρχε στο Θεό (1,1,2· 10,30), τα πάντα δημιουργήθηκαν δι' αυτού (1,2), είχε πάντοτε μια ποικιλόμορφη σχέση με τον κόσμο και ιδιαίτερα με τον *Ισραήλ (1,5.9-12), ήρθε στον κόσμο (1,14· 3,19· 9,39· 12,46) σταλμένος από τον Πατέρα (3,17.34· 5,36.43· 6,29· 7,29· 8,42· 10,36· 11,42·

17,3.25), για να εκπληρώσει εδώ την αποστολή του (4,34) και να επιστρέψει πάλι σ' αυτόν, όταν η αποστολή του ολοκληρωθεί (7,33· 13,3· 16,5· 17,11.13· 20,17). Ανάλογες ιδέες αναπτύσσονται και σε άλλα κείμενα της Κ.Δ. (Εβρ 1,1-2· Α΄ Ιω 1,1-2· Απ 19, 13).

Το γεγονός ότι ο πρόλογος του τέταρτου Ευαγγελίου χαρακτηρίζει τον Ιησού ως “Λόγο” και όχι ως “Σοφία” οφείλεται στη συνειδητή επιλογή από το συγγραφέα ενός όρου, που στη φιλοσοφία της εποχής δήλωνε τον τα πάντα εξουσιάζοντα θείο παγκόσμιο νου. Αυτός στο πρόσωπο του Ιησού είναι παρών πριν από τον κόσμο. Με τον τρόπο αυτό δηλώνονται σαφώς οι αξιώσεις του Ιησού στο μη ιουδαϊκό κόσμο.

Σε αντίθεση με τους θρησκευτικούς και φιλοσοφικούς στοχασμούς εκείνης της εποχής, στους οποίους αναφέρεται ο ύμνος και των οποίων τις εικόνες και τους όρους δανειζεται, τονίζεται σ' αυτόν ότι ο “Λόγος” (η Σοφία), που ενανθρώπισε στον Ιησού, δεν είναι ένα δημιούργημα –έστω το πρώτο και καλύτερο– αλλά ο ίδιος ο Θεός (1,1-2), ο οποίος έγινε πραγματικός άνθρωπος με σάρκα και αίμα (1,14).

λυχνία. Στη *σκηνή του Μαρτυρίου υπήρχε μια χρυσή επτάφωτη λυχνία, το σχήμα της οποίας περιγράφεται στο Εξ 25,31-40. Στο *ναό του Σολομώντα υπήρχαν δέκα χρυσές λυχνίες τοποθετημένες ανά πέντε παράλληλα προς τις επιμήκεις πλευρές των αγίων (Α΄ Βασ 7,49).

μάγοι. Στο Μτ 2,1 ο όρος δηλώνει μάλλον ιερείς αστρολόγους από τη *Βαβυλώνα. Ως μη Ιουδαίοι, εκπροσωπούν τον

κόσμο των *εθνικών στη γέννηση του Χριστού.

Μαδίμ - Μαδιανίτες. Σύμφωνα με τη βιβλική παράδοση, γενάρχη των Μαδιανιτών ήταν ο *Αβραάμ (Γεν 25,1-6). Η ακριβής τοποθεσία της Μαδίμ δεν είναι απόλυτα γνωστή· γενικά τοποθετείται βορειοδυτικά της αραβικής χερσονήσου, στην περιοχή του κόλπου της Άκαμπα. Ως νομάδες όμως οι Μαδιανίτες μετακινούνταν συνεχώς και αναφέρονται σε διάφορες περιοχές. Ήταν πολυάριθμη και πλούσια αραβική φυλή, που πιθανότατα διακινούσε και το εμπόριο μεταξύ *Μεσοποταμίας και Αιγύπτου (Γεν 37,28). Η καταφυγή του Μωυσή στην περιοχή των Μαδιανιτών, όταν δραπέτευσε από την Αίγυπτο (Εξ 2,15εξ), μαρτυρεί φιλικές σχέσεις των Ισραηλιτών μαζί τους, αργότερα όμως οι Μαδιανίτες εμφανίζονται να επιχειρούν ληστρικές επιδρομές στην Παλαιστίνη (Κρ κεφ. 6-8).

μάννα. Τροφή που δόθηκε κατά θαυματουργικό τρόπο από το Θεό στους Ισραηλίτες κατά τη διάρκεια των περιπλανησέων τους στην έρημο (Εξ κεφ. 16· Αρ 11,6-9· πρβλ. Ιησ 5,12). Η ακριβής σημασία της λέξης δεν είναι γνωστή· η ονομασία “μάννα” προέρχεται κατά λαϊκή ετυμολογία από την έκφραση απορίας *Τι είναι αυτό;* (εβρ. *μαν χου*) των Ισραηλιτών όταν το πρωτοαντίκρισαν (Εξ 16,15.31). Πρόκειται, πιθανότατα, για κάτι ανάλογο με το έκκριμα εντόμων που τρέφονται από το χυμό θάμνων (μυρίκες) της περιοχής του κεντρικού *Σινά, το οποίο οι βεδουίνοι συλλέγουν μέχρι σήμερα κατά το Μάιο - Ιούνιο και το χρησιμοποιούν ως υποκατάστατο του μελιού.

Στην Κ.Δ. το μάννα αναφέρεται ως τύπος της θείας Ευχαριστίας (Ιω 6, 26-58).

Μαρδοúk. Θεότητα, επικεφαλής του βαβυλωνιακού πανθέου και προστάτης της πόλης της *Βαβυλώνας. Σύμφωνα με το βαβυλωνιακό έπος "Ενούμα ελίζ", ο Μαρδοúk συνέτριψε την Τιαμάτ (υδάτινο τέρας, προσωποποίηση των δυνάμεων του χάους) και από τα κομμάτια της δημιούργησε τον κόσμο.

Μεγιδδώ. Χανανιτική πόλη-κράτος, που πρωτοκατοικήθηκε κατά την 4η π.Χ. χιλιετία. Χτισμένη σε φυσική οχυρή θέση, δέσποζε στην πεδιάδα *Ιζρεέλ, ελέγχοντας έτσι τους δρόμους επικοινωνίας της *Συρίας με την Αίγυπτο. Εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης ενισχύθηκε με πρόσθετα οχυρωματικά έργα από το βασιλιά Σολομώντα (Α΄ Βασ 9,15) και εκεί παρατάχθηκε ο βασιλιάς *Ιωσίας στην άτυχη γι' αυτόν μάχη κατά του φαραώ Νεχώ.

μέλι. βλ. γάλα και μέλι.

Μελχισεδέκ. Ιερέας-βασιλιάς της πόλης Σαλήμ (*Ιερουσαλήμ). Ως "ιερέας του Θεού του Υψίστου" ευλόγησε τον *Αβραάμ και δέχτηκε από αυτόν τη *δεκάτη από τα λάφυρα (Γεν 14,18-20). Για τον ψαλμωδό αποτελεί τύπο του *Μεσσία ως βασιλιά και ιερέα (Ψλ 110,4), ενώ για την Κ.Δ. τύπο της αρχιεροσύνης του Χριστού (Εβρ 5,6.10· 6,20 κεφ. 7).

Μεσέχ - Τουβάλ. Μικρασιατικοί λαοί, που στις αρχαίες πηγές αναφέρονται πάντοτε μαζί (Ησ 66,19· Ιεζ 27,13 κ.ά.). Αρχικά κατοικούσαν στην περιοχή της Κιλικίας και της Φρυγίας, αλλά εκτοπίστηκαν από τους Κιμέριους προς τον Εύξεινο Πόντο.

Μεσοποταμία. Ασιατική χώρα, που οφείλει το όνομά της στη θέση της ανάμεσα

στα δύο μεγάλα ποτάμια, τον Τίγρη και τον Ευφράτη. Στη Μεσοποταμία αναπτύχθηκαν οι μεγάλοι αρχαίοι πολιτισμοί των Σουμεριών, των *Βαβυλωνίων και των *Ασσυρίων. Στην Π.Δ. το όνομα "Μεσοποταμία" δηλώνει συνήθως μόνον το βόρειο τμήμα της χώρας.

Μεσσίας. Εξελληνισμένη μορφή της εβραϊκής λέξης "μασιάχ" που σημαίνει "χριστός" (=χρισμένος με λάδι) και δηλώνει κυρίως το βασιλιά (Α΄ Σαμ 24,7.11· 26,9.11.23 κ.ά.), ο οποίος αναλάμβανε το αξίωμά του με *χρίσμα (Α΄ Σαμ 10,1εξ· 16,1εξ· Α΄ Βασ 1,39 κ.ά.). Στους Ψαλμούς ο όρος χρησιμοποιείται συχνά σε σχέση με τον Δαβίδ και τους διαδόχους του (Ψλ 2,2· 18, 50· 20,6 κ.ά.), ο οποίος αποτελεί τύπο του μελλοντικού ιδεώδους ηγεμόνα της εσχατολογικής σωτηριολογικής εποχής. Έτσι, κατά την περίοδο της *αιχμαλωσίας και μετά απ' αυτήν, η μορφή του μεσσία συνδέθηκε με τις ελπίδες για την αποκατάσταση της Δαβιδικής βασιλείας αλλά και της παγκόσμιας κυριαρχίας της.

Οι μεσσιανικές προσδοκίες της Π.Δ. έγιναν ιστορική πραγματικότητα στο πρόσωπο και το λυτρωτικό έργο του Ιησού. Ιδιαίτερα κατά τους χρόνους της Κ.Δ. η μεσσιανική ελπίδα είχε φορτιστεί στον ιουδαϊκό λαό με εθνικοπολιτικές προσδοκίες. Ο Ιησούς όμως στα Ευαγγέλια αποκαλύπτει βαθμιαία την πραγματική μεσσιανική του ιδιότητα: Είναι ο λυτρωτής όλων των ανθρώπων και αρχηγός του καινούριου λαού του Θεού, της Εκκλησίας.

μέτρα. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

Μήδοι. Ιρανικός λαός, που συνέβαλε μαζί

με τους *Βαβυλώνιους στην πτώση του κράτους των *Ασσυρίων κατά τον 7ο π.Χ. αιώνα. Οι Μήδοι ίδρυσαν ένα κράτος στη βορειοανατολική *Μεσοποταμία, που όμως ενσωματώθηκε από τον Κύρο στο κράτος των *Περσών. Έτσι, το όνομά τους στην Π.Δ. δηλώνει τόσο τους ίδιους όσο και τους Πέρσες (Ησ 13,17· Ιερ 51,11.28 κ.ά.).

μήνας. Το ισραηλιτικό ημερολόγιο είχε δώδεκα σεληνιακούς μήνες και έναν εμβόλιμο κάθε τρία χρόνια. Ο μήνας άρχιζε με τη νέα σελήνη και διαρκούσε 29 ή 30 μέρες. Μέχρι τη βαβυλωνιακή *αιχμαλωσία χρησιμοποιούνταν τα χανανιτικά ονόματα των μηνών, από τα οποία στην Π.Δ. αναφέρονται μόνον τέσσερα: *Αβίβ* (1ος), *Ζιβ* (2ος), *Εθανίμ* (7ος) και *Μπουλ* (8ος). Προς τα τέλη της περιόδου της βασιλείας χρησιμοποιούνταν και τακτικοί αριθμοί (πρώτος, δεύτερος, κλπ.) για την ονομασία των μηνών, ενώ μετά την αιχμαλωσία επικράτησαν τα ασσυρο-βαβυλωνιακά ονόματα (βλ. πίνακα: Ιουδαϊκό Εορτολόγιο). Κατά την ελληνιστική περίοδο άρχισαν να χρησιμοποιούνται και μακεδονικά ονόματα, από τα οποία στην Π.Δ. μνημονεύονται μόνον τρία: *Δύστρος* (Φεβρουάριος/Μάρτιος), *Ξανθικός* (Μάρτιος/Απρίλιος) και *Διόσκουρος* (εμβόλιμος). Κατά την εποχή του Ιησού, τέλος, εισήχθησαν και τα ρωμαϊκά ονόματα των μηνών, από τα οποία προέρχονται και τα ονόματα των μηνών του σύγχρονου ελληνικού ημερολογίου.

Μιλκώμ. Θεός των *Αμμωνιτών, προς τιμήν του οποίου ο βασιλιάς Σολομών έχτισε για πολιτικούς λόγους ιερό στην *Ιερουσαλήμ (Α΄ Βασ 11,5) το οποίο διατηρήθηκε μέχρι την εποχή του βα-

σιλιά *Ιωσία (Β΄ Βασ 23,13).

μνα. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

μοιχεία. Η μοιχεία συμπεριλαμβάνεται στις απαγορεύσεις του *δεκαλόγου (Εξ 20,14). Ισοδυναμεί με απόρριψη της *διαθήκης και οδηγεί στη φθορά (Πρμ 2,16-19· 5,2-23· 6,24-7,27). Σύμφωνα με το Μωσαϊκό *νόμο, η μοιχεία καθιστά τον άνθρωπο τελετουργικά *ακάθαρτο (Λευ 18,20) και τιμωρείται με θάνατο (Λευ 20,10· Δτ 22,22· πρβλ. Ιω 8,4-5). Ορισμένες φορές η λέξη χρησιμοποιείται μεταφορικά, όπως και η λέξη *πορνεία, για να δηλώσει την ειδωλολατρία. Εφόσον η σχέση Θεού-*Ισραήλ περιγράφεται με την εικόνα του *γάμου, η απομάκρυνση του Ισραήλ από το Θεό χαρακτηρίζεται ως μοιχεία (Ησ 57,3).

μοιχός: βλ. μοιχεία.

Μολόχ. Σημιατικός θεός των υποχθόνιων δυνάμεων, ιδιαίτερα της φωτιάς. Η λατρεία του, που κυρίως κατά τον 8ο/7ο π.Χ. αιώνα διαδίδεται και στον *Ισραήλ, περιλάμβανε δια πυράς προσφορές σ' αυτόν, ακόμη και παιδιών (πρβλ. Λευ 18,21· 20,1-2· Δτ 18,10-11· Β΄ Βασ 16,3· 23,10· Ιερ 7,31· 32,32.35· Ιεζ 16,20-22).

Μωάβ - Μωαβίτες. Ο μεγαλύτερος γιος του Λωτ. Οι απόγονοί του, οι Μωαβίτες, εγκαταστάθηκαν στα ανατολικά της *Νεκράς Θαλάσσης. Οι σχέσεις Μωαβιτών - Ισραηλιτών ήταν με μικρά διαλείμματα φιλικών επαφών κατά το μεγαλύτερο διάστημα εχθρικές. Οι *προφήτες αναφέρονται συχνά στη Μωάβ προλέγοντας την καταστροφή της (Ησ κεφ. 15-16· Ιερ κεφ. 45· Ιεζ 25,8-11 κ.ά.).

Ναζαρηνός. βλ. Ναζωραίος.

ναζηραΐος. Αφιερωμένος στο Θεό. Οι να-

ζηραίοι αποτελούσαν ειδική τάξη ανθρώπων, οι οποίοι αφιερώνονταν για ορισμένο χρονικό διάστημα ή για ολόκληρη τη ζωή τους στο Θεό. Κατά τη διάρκεια της αφιέρωσης απέφευγαν πλήρως τα μεθυστικά ποτά, τα προϊόντα της αμπέλου (κρασί, σταφύλια, σταφίδες, κλπ), το κούρεμα των μαλλιών και την επαφή με νεκρούς (Αρ κεφ. 6). Η αφιέρωση δεν σήμαινε και απομάκρυνση του ναζηραίου από το οικογενειακό του περιβάλλον, γεγονός που τον καθιστούσε ζωντανό παράδειγμα των θείων απαιτήσεων για όλους. Μετά το τέλος του χρόνου της αφιέρωσής του, ο Ναζηραίος προσέφερε διάφορες *θυσίες, μεταξύ των οποίων και τα μαλλιά του, προκειμένου να επιστρέψει στην κανονική ζωή.

Ναζηραίοι αναφέρονται μέχρι την εποχή της Κ.Δ. Ο απόστολος Παύλος κλήθηκε από τους χριστιανούς των Ιεροσολύμων, προκειμένου να αποδείξει το σεβασμό του προς το Μωσαϊκό *νόμο, να πληρώσει τα έξοδα των θυσιών για τέσσερις ναζηραίους που τελείωσαν την αφιέρωσή τους (Πραξ 21,23-24).

Ναζωραίος. Ο κάτοικος της Ναζαρέτ ή ο καταγόμενος από αυτήν. Ναζωραίος αποκαλείται ο Ιησούς (Μτ 26,71) και “Ναζωραίοι” οι οπαδοί του (Πραξ 24, 5). Δεν είναι σαφές σε ποια ακριβώς προφητικά κείμενα αναφέρεται το Μτ 2,23.

ναός. Ο ναός της *Ιερουσαλήμ χτίστηκε από το βασίλειο Σολομώντα. Οι οικοδομικές εργασίες άρχισαν το 962 π.Χ. και τα εγκαίνια έγιναν το 955 π.Χ. Ήταν ένα επίμηκες κτίριο που απαρτιζόταν από τρεις χώρους: τον πρόναο, τα άγια και τα άγια των αγίων. Ο πρόναος ήταν ένας κενός χώρος, μήκους

5 μέτρων και πλάτους 10 μέτρων, την είσοδο του οποίου κοσμούσαν από την εξωτερική πλευρά δύο κίονες. Τα άγια είχαν μήκος 20, πλάτος 10 και ύψος 15 μέτρα. Εκεί ήταν τοποθετημένα το *θυσιαστήριο του *θυμιάματος, δέκα τράπεζες με τους άρτους της *προθέσεως και δέκα *λυχνίες. Στα άγια των αγίων, που είχαν σχήμα κύβου με πλευρά 10μ. και χωρίζονταν από τα άγια με *καταπέτασμα, φυλασσόταν η *κιβωτός της διαθήκης κάτω από δύο χρυσά *χερουβίμ. Σ’ αυτόν το χώρο έμπαινε μόνο μια φορά το χρόνο ο *αρχιερέας. Από την εξωτερική πλευρά του τοίχου ο κυρίως ναός περιβαλλόταν από ένα τριώροφο κτίσμα ύψους 7,5 μ. με βοηθητικούς χώρους.

Ο ναός διέθετε δύο αυλές, μια εσωτερική και μια εξωτερική. Στην εσωτερική αυλή υπήρχαν το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων, η χάλκινη “θάλασσα” (λεκάνη με νερό για τους *καθαρισμούς) και δέκα κινητοί λουτήρες. Το τείχος της εξωτερικής αυλής περιέκλειε και το βασιλικό ανάκτορο που ήταν χτισμένο νότια του ναού.

Ο ναός του Σολομώντα καταστράφηκε το 587 π.Χ. από το *Βαβυλώνιο μονάρχη Ναβουχοδονόσορ. Κατά τα έτη 520-515 π.Χ. ανοικοδομήθηκε πάνω στα παλιά σχέδια, αλλά με λιγότερη λαμπρότητα, από τους Ιουδαίους που επέστρεψαν από την *αιχμαλωσία.

Ο Ηρώδης ο Μέγας αντικατέστησε το δεύτερο ναό με ένα μεγαλύτερο κτίριο, η ανοικοδόμηση του οποίου άρχισε το 20 π.Χ., αλλά ολοκληρώθηκε μόλις το 64 μ.Χ. Η εσωτερική αυλή χωρίστηκε σε τρία μέρη (αυλή *ιερέων, αντρών, γυναικών), ενώ η εξωτερική διαπλατύνθηκε και περιβαλλόταν

από στοές με κίονες. Στην εξωτερική αυλή επιτρεπόταν η είσοδος σε όλους, ακόμη και στους μη Ιουδαίους, και αποτελούσε για την Ιερουσαλήμ ένα χώρο ανάλογο με αυτόν της αγοράς των αρχαίων ελληνικών πόλεων. Από το χώρο αυτό έδωσε ο Ιησούς τους εμπόρους (Ιω 2,13-17· Μτ 21,12-14 πρλ.) και στις στοές του κήρυξαν οι απόστολοι (Πραξ 3,11εξ). Ο ναός αυτός καταστράφηκε ολοσχερώς το 70 μ.Χ. από τους Ρωμαίους και δεν ξαναχτίστηκε ποτέ.

νάρδος. Φυτό, από τη ρίζα του οποίου παράγεται ένα πολύτιμο αρωματικό λάδι που το χρησιμοποιούσαν, μεταξύ άλλων, για την περιποίηση των νεκρών.

Νεβώ. Όρος στην περιοχή της *Μωάβ, απ' όπου ο Μωυσής ατένισε τη *Χαναάν, πριν από το θάνατό του (Δτ 32,49- 34,1). Το ύψος του ανέρχεται στα 800 μέτρα. Περίπου 2 χιλιόμετρα νότια του όρους βρισκόταν η ομώνυμη Μωαβιτική πόλη, ενώ μια άλλη πόλη με το ίδιο όνομα βρισκόταν στην περιοχή του *Ιούδα (Εσθ 2,29· Νε 7,33). Τέλος, το όνομα Νεβώ φέρει και ο βαβυλωνιακός θεός της γραφής και της σοφίας, γιος του *Μαρδοούκ.

Νεκρά Θάλασσα. Λίμνη της νότιας Παλαιστίνης στην οποία χύνεται ο ποταμός Ιορδάνης. Το μήκος της φτάνει περίπου τα 85 και το μεγαλύτερο πλάτος της τα 15 χιλιόμετρα, ενώ η επιφάνεια των υδάτων της βρίσκεται περίπου 400 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Η μεγάλη περιεκτικότητα σε αλάτι, που δεν επιτρέπει την ανάπτυξη ζωής στα νερά της, δικαιολογεί απόλυτα το όνομά της.

νηστεία. Μερική ή πλήρης αποχή από τροφή, που απέβλεπε στην εξιλέωση των αμαρτιών (Α' Σαμ 7,6) ή στην επί-

κληση της θείας βοήθειας για την αποτροπή κάποιας απειλής (Ιλ 1,14· Ιων 3,5.7εξ). Νηστεία τηρείτο επίσης κατά την ημέρα του *εξιλασμού, σε περιόδους *πένθους (Α' Σαμ 31,13· Β' Σαμ 1,12) ή λύπης (Κρ 20,26), για την ενίσχυση της προσευχής (Β' Σαμ 12,16· Νε 1,4) και σε ειδικές περιπτώσεις (προετοιμασία για τη θεοφάνεια: Εξ 34,28). Μετά την αιχμαλωσία θεσμοθετούνται νηστείες σε ανάμνηση των εθνικών συμφορών (Ζαχ 7,3.5· 8,19).

Κατά την εποχή της Κ.Δ., υπήρχε μεταξύ των ευσεβών η συνήθεια να νηστεύουν δύο φορές την εβδομάδα (Λκ 18,12). Ο ίδιος ο Ιησούς νήστεψε για σαράντα μέρες μετά τη βάπτισή του (Μτ 4,2) και η νηστεία συνόδευε τις προσευχές της πρώτης Εκκλησίας (Πραξ 13,2-3· 14,23 κ.ά.).

Τόσο όμως οι *προφήτες (Ιλ 2,13· Ζαχ 7,5· Ησ 58,3-7) όσο και ο Ιησούς (Μτ 6,16) προειδοποιούν για την υποκριτική τήρηση της νηστείας τονίζοντας ότι το αληθινό νόημά της βρίσκεται στην ειλικρινή ταπείνωση μπροστά στο Θεό.

Νικολαΐτες. Αιρετικοί με γνωστικές τάσεις, οι οποίοι μνημονεύονται στην Αποκάλυψη (2,6.15). Δέχονταν πιθανώς ότι με τη σωματική ακοασία και τη λατρεία των ειδώλων πρέπει να καταστρέφεται η σάρκα που είναι η έδρα του κακού.

Νινευή. Πόλη της *Ασσυρίας, χτισμένη στην ανατολική όχθη του άνω Τίγρη, που κατέστη από τις αρχές του 7ου π.Χ. αιώνα πρωτεύουσα του κράτους. Κατά την περίοδο του Ασσυρμπανιπάλ (668 - 626 π.Χ.) ιδρύεται η περίφημη βιβλιοθήκη της Νινευή. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως

περισσότερες από 22.000 ενεπίγραφες πλάκες, τα κείμενα των οποίων αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή για τη μελέτη του πολιτισμού της αρχαίας *Μεσοποταμίας. Το 612 π.Χ. η πόλη καταστράφηκε ολοσχερώς από τους *Μήδους και τους *Βαβυλώνιους.

Νισάν. βλ. λ. μήνας και πίνακα "Ιουδαϊκό Εορτολόγιο".

νόμος. Ο εβραϊκός όρος "τορά", που αποδίδεται στα ελληνικά ως "νόμος", είναι έννοια πολυσήμαντη. Η αρχική σημασία του είναι "οδηγία" και δηλώνει τις εντολές και τις διατάξεις για λειτουργικά, νομικά και ηθικά ζητήματα. Κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο ο όρος δηλώνει τα πέντε πρώτα βιβλία της Π.Δ. (Πεντάτευχος). Στην Κ.Δ. "νόμος" ή "νόμος του Μωυσή" ονομάζεται είτε η Πεντάτευχος (Μτ 5,17· Λκ 24,44· Πραξ 13,15 κ.ά.) είτε ολόκληρη η Π.Δ. (Ιω 10,34· 12,34· 15,25 κ.ά.).

Ο νόμος δόθηκε κατά τη συνομολόγηση της *διαθήκης στο *Σινά, για να ρυθμίζει τις σχέσεις των Ισραηλιτών με το Θεό και μεταξύ τους και να τους βοηθήσει να παραμείνουν πιστοί στη διαθήκη. Έτσι, όχι μόνο δεν αποτελεί δυσβάστακτο φορτίο, αλλά θεία δωρεά που οδηγεί στη ζωή (Δτ 30, 11εξ) και πηγή χαράς για τον άνθρωπο (Ψλ 19,8εξ· 119,1εξ). Ο υπερτονισμός της σημασίας του νόμου κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας πλούσιας παράδοσης ερμηνευτικών διατάξεων, που ρύθμιζαν με κάθε λεπτομέρεια όλες τις εκδηλώσεις της ζωής των Ιουδαίων. Έτσι, δεν ήταν πλέον η αγάπη προς το Θεό (Δτ 6,5) και το συνάνθρωπο (Λευ 19,18) αυτά που καθόριζαν τη συμπεριφορά του αν-

θρώπου (πρβλ. Μτ 22,37-40), αλλά η δουλική υποταγή στο γράμμα του νόμου, γεγονός που καταδικάζεται από τον Ιησού (Μτ 23,1-33). Το ζήτημα της θέσης του νόμου στη ζωή της πρώτης χριστιανικής Εκκλησίας οδήγησε στη σύγκληση της αποστολικής συνόδου (Πραξ κεφ. 15· Γαλ κεφ. 2).

Νόμος της διαθήκης. βλ. διαθήκης βιβλίο.

Νουμηνία. Το φεγγάρι είχε ιδιαίτερη σημασία για το ημερολόγιο των αρχαίων λαών και λατρευόταν σαν θεότητα. Η λατρεία των ουράνιων σωμάτων (*αστρικές θεότητες) ήταν, βέβαια, απαγορευμένη για τον *Ισραήλ, αλλά η πρώτη μέρα της νέας σελήνης (νέα μήνη=νουμηνία) γιορταζόταν πανηγυρικά με *θυσίες, σαλπίσματα και αργία (Λευ 23,24-25· Αρ 28,11-15-29,1-6· Ψλ 81,4).

οικογένεια βασιλική. Στα ελληνιστικά βασίλεια που προέκυψαν από τις κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου η ένταξη στη βασιλική "οικογένεια" σήμαινε απόδοση τιμητικού τίτλου σε ανώτερους αξιωματούχους, οι οποίοι απολάμβαναν της εμπιστοσύνης του βασιλιά.

ολοκαύτωμα. βλ. θυσία.

Ονήσιμος. Δραπέτης δούλος του πλούσιου χριστιανού των Κολοσσών Φιλήμονα. Έγινε χριστιανός από τον Παύλο στη φυλακή. Επιστρέφοντας ως χριστιανός στο σπίτι του Φιλήμονα μεταφέρει την ομώνυμη επιστολή του Παύλου, στην οποία ο απόστολος κάνει λογοπαίγνιο με το όνομα του δούλου (Ονήσιμος=χρήσιμος).

όνομα. Το όνομα κατά τις αντιλήψεις των αρχαίων λαών δεν αποτελεί ένα απλώς εξωτερικό χαρακτηριστικό που διακρίνει το ένα πρόσωπο από το άλλο, αλλά σχετίζεται συχνά με τη φύση

και την αποστολή αυτού που το φέρει (Γεν 25,26· 27,36· 29,31-30,24 κ.ά.) Έτσι, αλλαγή του ονόματος σημαίνει και αλλαγή του σκοπού της ζωής (πρβλ. Γεν 17,5.15-16· 32,29) και η έκφραση “καλώ κάποιον με το όνομά του” σημαίνει “καθορίζω την αποστολή του” (Εξ 31,2· Αρ 1,17· Ησ 41,25· πρβλ. Ησ 43,1· 45,3-4). Αυτός, επομένως, που δίνει όνομα σε κάποιον αναγνωρίζεται ως κύριός του (Β΄ Βασ 23,34· 24,17· Δν 1,7). Στη σκηνή της ονοματοδοσίας των ζώων από τον *Αδάμ (Γεν 2,19-20) δηλώνεται με παραστατικό τρόπο η κυριαρχική εξουσία του ανθρώπου πάνω σ’ αυτά (πρβλ. Γεν 1,28). Κατά τον ίδιο τρόπο η ονοματοδοσία των δημιουργημάτων από το δημιουργό τους (Γεν 1,5.8. κ.ά.) δηλώνει ότι κανένα από αυτά δεν έχει αυτόνομη ύπαρξη, αλλά τα πάντα υποτάσσονται στο Θεό και επιτελούν το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν. Τα παιδιά ονοματοδοτούνται από τους γονείς τους, συχνά όμως είναι ο ίδιος ο Θεός αυτός που ονοματοδοτεί κάποιο παιδί, καθορίζοντας έτσι ταυτόχρονα και την αποστολή του (Γεν 16,11 17,19· Ησ 7,14· Μτ 1,21.25· Λκ 1,13.31.59-63). Οι *προφήτες δίνουν συχνά συμβολικά ονόματα που αποκαλύπτουν το άμεσο μέλλον του λαού (Ησ 7,3.14· 8,1-3· Ωσ 1,4.6.9· 2,1 - 3,25· Ησ 1,26· 60,14· 62,4.12· Ιεζ 48,35).

Σε σχέση με τη θεότητα το όνομα εκφράζει τη φύση, το χαρακτήρα και τη δύναμή της. Έτσι, ζητώντας ο Μωυσής στο *Σινά να μάθει το όνομα του Θεού, ζητά στην πραγματικότητα να γνωρίσει τον ίδιο το Θεό (Εξ 3,13-15· πρβλ. Γεν 32,30· Κρ 13,18). Το όνομα δεν μπορεί να χωριστεί από το φορέα

του· επομένως, όπου γίνεται επίκληση του ονόματος του Θεού, είναι ο ίδιος ο Θεός παρών (Α΄ Βασ 8,16) και η επίκληση του ονόματος του Θεού πάνω σε κάποιον τον θέτει υπό τη θεία προστασία (Αρ 6,27· Δτ 28,10· Αμ 9,12· Ησ 43,7· Ιερ 14,9).

Οι χριστιανοί αυτοχαρακτηρίζονται στην Κ.Δ. ως “αυτοί που επικαλούνται το όνομα του Κυρίου” (Πραξ 2,21· 9,14.21· 22,16· Α΄ Κορ 1,2 κ.ά.). Με τον όρο “*Κύριος” νοείται στην προκειμένη περίπτωση ο Ιησούς (Πραξ 2,36· 3,16· 4,12· Φιλ 2,11). Όπως και στην Π.Δ. έτσι και στην Κ.Δ., κατά την επίκληση του ονόματός του ενεργεί ο ίδιος ο Ιησούς (Πραξ 3,6· 4,10.30 κ.ά.). Έτσι, η βάπτιση στο όνομα του Ιησού σημαίνει ότι ο βαπτιζόμενος αναγνωρίζει το Χριστό ως Κύριο και ανήκει σ’ αυτόν (Πραξ 2,38).

όντα ουράνια. βλ. άγγελος.

όνυχας. α) Αρωματική ουσία που τη χρησιμοποιούσαν για την παρασκευή *θυμιάματος. β) Πολύχρωμος ημιπολύτιμος *λίθος από χαλαζία.

όρκος. Ο όρκος, ως διαβεβαίωση ή υπόσχεση επιμαρτυρούμενη με την επίκληση του Θεού, χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους όταν συνάπτουν συνθήκες μεταξύ τους (Γεν 21,22εξ· 31,44εξ), όταν υπόσχονται κάτι (Γεν 24,2εξ· 47,29), όταν θέλουν να ενισχύσουν μια απόφασή τους (Α΄ Σαμ 14,44· 25,22) ή να επιβεβαιώσουν την αλήθεια των λόγων τους (Κρ 8,19· Α΄ Σαμ 20,3). Σε ορισμένες περιπτώσεις ο όρκος επιβάλλεται από το *νόμο (Εξ 22,10). Τέλος, όρκο χρησιμοποιούν και οι προφήτες για την επιβεβαίωση της αλήθειας των λόγων τους (Α΄ Βασ 17,1), αλλά και ο ίδιος ο Θεός, ο οποίος ορκίζεται στον εαυτό του (Γεν

22,16· Αμ 4,2· 6,8 κ.ά.). Η διατύπωση του όρκου περιλαμβάνει επίκληση του Θεού και αυτοαναθεματισμούς για την περίπτωση επιορκίας και συνοδεύεται από ορισμένες συμβολικές πράξεις.

Ο Ιησούς Χριστός συνιστά την πλήρη αποφυγή του όρκου και την απόλυτη εντιμότητα στις μεταξύ των ανθρώπων σχέσεις (Μτ 5,33-37).

όρος Κυρίου. βλ. βουνό του Κυρίου/Θεού.

Ουρ. Μια από τις αρχαιότερες πόλεις της νότιας *Μεσοποταμίας (οι αρχαίοι βαβυλωνιακοί κατάλογοι των βασιλιάδων αναφέρουν τρεις δυναστείες της Ουρ μεταξύ 2500 και 1945 π.Χ.), πατρίδα του *Αβραάμ. Στην Ουρ λατρευόταν η θεότητα της σελήνης.

ουρανοί. Σύμφωνα με τις ιουδαϊκές αντιλήψεις, που απηχούνται και στα βιβλικά κείμενα, ο ουρανός είναι πολυεπίπεδος (Β΄ Κορ 12,2· πρβλ. Δτ 10,14· Α΄ Βασ 8,27· Ψλ 148,4). Σε ραββινικά κείμενα γίνεται λόγος για τρεις, πέντε ή επτά ουραμούς. Στον “τρίτο ουρανό” βρίσκεται ο παράδεισος (πρβλ. Β΄ Κορ 12,2.4), ενώ ο χώρος μεταξύ ουρανού και γης κυριαρχείται από εχθρικές προς το Θεό και τους ανθρώπους δαιμονικές *δυνάμεις (Εφ 6,12).

Οφείρ. Χώρα πλούσια σε χρυσάφι, που πιθανότατα βρισκόταν στη νοτιοδυτική Αραβία. Ο στόλος που κατασκεύασε ο βασιλιάς Σολομών μετέφερε χρυσάφι από την Οφείρ.

Οφήλ. Περιοχή της *Ιερουσαλήμ, νότια του *ναού και του βασιλικού ανακτόρου.

πανωφόρι. Η ενδυμασία κατά τους βιβλικούς χρόνους αποτελείτο από ένα μακρύ χιτώνα, με ή χωρίς manikia, που κατά την πεζοπορία ή την εργασία συγκρατιόταν ψηλότερα με μια ζώνη, και από ένα πανωφόρι (ιμάτιο), το ο-

ποίο ριχνόταν στους ώμους. Παντελόνια φορούσαν μόνον οι *ιερείς (Εξ 28, 42). Για τους φτωχούς ανθρώπους το πανωφόρι χρησίμευε όχι μόνο για προστασία από τις καιρικές συνθήκες, αλλά και ως σκέπασμα για τον ύπνο και γι' αυτό, ως απαραίτητο για την επιβίωση του ανθρώπου, απαγορευόταν να δοθεί ενέχυρο (Εξ 22,25-26· Δτ 24,10-13· πρβλ. Αμ 2,8).

Κατά τους μεταιχμαλωσιακούς χρόνους, οι ευσεβείς Ιουδαίοι πρόσθεταν στο κάτω μέρος από το πανωφόρι τους έναν ποδόγυρο που κατέληγε σε κρόσσια, σύμφωνα με τις επιταγές του Αρ 15,38-41, για να θυμούνται τις εντολές του Θεού.

Παράκλητος. Ο όρος προέρχεται από τα κείμενα του Ιωάννη (Ευαγγέλιο, Α΄ Επιστολή) και δηλώνει το Άγιο *Πνεύμα, αλλά και τον Ιησού Χριστό (Α΄ Ιω 2,1). Η λέξη σημαίνει το συμπαραστάτη, το συνήγορο, τον υπερασπιστή. Ο ερχομός του Παρακλήτου συνδέεται με την αποχώρηση του Χριστού (Ιω 16,7). Ο Παράκλητος, δηλαδή το Άγιο Πνεύμα, εκπορεύεται αοίδα από τον Πατέρα, αποστέλλεται για την επίτευξη του έργου της θείας οικονομίας δια του Υιού και οδηγεί την Εκκλησία *σε όλη την αλήθεια* (Ιω 16,13).

παρουσία. Με τον όρο δηλώνεται στην Κ.Δ. η δοξασμένη έλευση του Χριστού κατά τις έσχατες ημέρες, για να κρίνει τον κόσμο. Στα Ευαγγέλια, ο Ιησούς αναφέρεται συχνά, μιλώντας τη γλώσσα της εποχής του, στα σημάδια που θα σημάνουν τον ερχομό του. Στις Πράξεις και στις Επιστολές γίνεται πολλές φορές λόγος για τη λαχτάρα, με την οποία η πρώτη Εκκλησία προσδοκούσε τη (δεύτερη) παρουσία του Κυρίου της, χωρίς όμως να τη

συνδέει με τα πολιτικά –εγκόσμια– όνειρα των Ιουδαίων.

Πάσχα. Το Πάσχα αποτελεί την πρώτη και μεγαλύτερη γιορτή του ιουδαϊκού εορτολογίου. Το όνομα της γιορτής προέρχεται από την εβραϊκή λέξη “πεσάχ” που σημαίνει “πέρασμα”, “διάβαση” και θεσμοθετήθηκε την παραμονή της εξόδου των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο (Εξ 12,1 - 13,16) σε ανάμνηση της σωτηρίας τους κατά την παρέλευση του τιμωρού *αγγέλου (Εξ 12, 26-27). Γιορταζόταν στις 14 του *μήνα Νισάν και το τυπικό της περιλάμβανε προμήθεια ενός χρονιάρικου, αρσενικού και χωρίς σωματικό ελάττωμα αμνού ή κατσικιού, σφαγή προς το βράδυ, επίχριση της θύρας του σπιτιού με το αίμα του, ψήσιμο και βρώση σε ατμόσφαιρα βιαστικής αναχώρησης (ζώνη στη μέση, ραβδί στο χέρι) του πασχάλιου θύματος (χωρίς θραύση των οστών του) με *άζυμο ψωμί και πικρά χόρτα (σε ανάμνηση της δουλείας). Ήταν *θυσία οικογενειακή, που γινόταν όχι σε κάποιο ιερό ή *θυσιαστήριο, αλλά στο σπίτι και χωρίς τη μεσολάβηση ιερατείου.

Μετά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του *Ιωσία, το Πάσχα επιτρεπόταν να γιορτάζεται μόνο στην *Ιερουσαλήμ, με αποτέλεσμα η γιορτή να αποκτήσει ιεραποδημητικό χαρακτήρα. Η σφαγή γινόταν πλέον στο *ναό, το δειπνο όμως, που περιλάμβανε μεταξύ άλλων ευλογία του άρτου από τον αρχηγό της οικογένειας, αφήγηση σχετική με το ιστορικό της εξόδου, υμνολογία και οιοποσία, γινόταν στα σπίτια. Οι ιδιοκτήτες σπιτιών στην Ιερουσαλήμ όφειλαν να διαθέτουν χώρο στους προσκυνητές από την επαρχία για τη γιορτή. Από την εποχή

αυτή επίσης συνδέεται η θυσία του Πάσχα με τη γιορτή των *αζύμων που αρχικά αποτελούσε ανεξάρτητη γιορτή συγκομιδής.

πένθιμα ρούχα. βλ. πένθος.

πένθος. Το πένθος για το θάνατο κάποιου προσφιλούς προσώπου εκδηλωνόταν στον αρχαίο *Ισραήλ με διάφορους τρόπους. Εκτός από το θρήνο, οι συγγενείς του νεκρού έσχιζαν τα ρούχα τους, φορούσαν ένα απλό ένδυμα από σκουρόχρωμο μαλλί κασίκας ή καμήλας (σάκκος), άφηναν ακάλυπτο το κεφάλι και απεριποίητα τα γένια και τα μαλλιά. Ακόμη, έριχναν στάχτη ή σκόνη στο κεφάλι τους, χτυπούσαν το στήθος τους, μαδούσαν ή έκοβαν τα μαλλιά τους και χάραζαν με μαχαίρι το πρόσωπό τους. Ανάλογη ήταν η συμπεριφορά και σε περιπτώσεις συμφορών.

Πεντηκοστή. Η δεύτερη από τις τρεις μεγάλες ετήσιες ιεραποδημητικές πανηγύρεις του *Ισραήλ (Δτ 16,16), που γιορταζόταν την 6η μέρα του τρίτου *μήνα (Σιβάν = Μάιος/Ιούνιος), πενήντα μέρες μετά το *Πάσχα. Ονομαζόταν και γιορτή των Εβδομάδων, επειδή γιορταζόταν εφτά εβδομάδες μετά την πρώτη μέρα των *Αζύμων (Εξ 34,22), καθώς και γιορτή του Θερισμού των πρωτογεννημάτων, επειδή κλείνει την περίοδο της συγκομιδής των δημητριακών (Εξ 23,16). Αρχικά αγροτική γιορτή, συνδέθηκε αργότερα με τα γεγονότα του *Σινά και την ανάμνηση της παράδοσης του *νόμου από το Θεό στους Ισραηλίτες.

Η καθόδος του Αγίου *Πνεύματος με τη μορφή πύρινων γλωσσών κατά την πρώτη μετά την ανάσταση του Χριστού Πεντηκοστή (Πραξ 2,1-13) περιγράφεται με ανάλογες προς τη θεο-

φάνεια του Σινά (Εξ 19,16-19) εικό-
νες.

περιτομή. Έθιμο διαφόρων αρχαίων λαών (*Αραβες, Αιγύπτιοι, κ.ά.), που συνίσταται στην αποκοπή της άκρης του δέρματος του ανδρικού γεννητικού οργάνου. Για τους Ισραηλίτες ίσχυε ως σημείο της *διαθήκης μεταξύ του Θεού και του λαού του (Γεν 17,10). Σε αρχαιότερους χρόνους η περιτομή εφαρμοζόταν σε νεαρά άτομα, ενώ σε μεταγενέστερες εποχές σε νήπια, κατά την όγδοη μέρα από τη γέννησή τους.

Πέρσες. Ιρανικός λαός, ο οποίος από το 640 π.Χ. κυριάρχησε στο χώρο της νοτιοδυτικής Ασίας, μέχρι την κατάλυση της αυτοκρατορίας του από τον Μ. Αλέξανδρο το 330 π.Χ.

πίσσα - λάκκος πίσσας. Στερεό, ημιστερεό ορυκτό, προερχόμενο από την καταπλάκωση και αποσύνθεση οργανικών υλών κατά την προϊστορική περίοδο. Κοιτάσματα πίσσας υπήρχαν στην κοιλάδα του Ιορδάνη και στις όχθες της *Νεκράς Θαλάσσης και για την εξόρυξή της άνοιγαν λάκκους στο έδαφος (Γεν 14,10). Η πίσσα χρησιμοποιόταν ως δομικό υλικό (Γεν 11,3) και για τη στεγανοποίηση πλοίων, δεξαμενών, δοχείων, κλπ. (Γεν 6,14· Εξ 2,3), αλλά και για την επίστρωση δρόμων και δαπέδων.

Πνεύμα Θεού. Με τον όρο αποδίδεται κατ' αρχήν η εβραϊκή λέξη που σημαίνει "αέρας", "πνοή" και δηλώνει το φορέα με τον οποίο ο Θεός μεταδίδει τη ζωή στα δημιουργήματά του. Συχνά όμως το Πνεύμα του Θεού ενεργεί στους ανθρώπους, παρακινώντας τους σε ορισμένες ενέργειες (Κρ 13, 25), καταλαμβάνοντας *προφήτες (Α' Σαμ 10, 10-12) ή μεταφέροντάς τους σε άλλον

τόπο (Α' Βασ 18,12). Σε ορισμένες περιπτώσεις λειτουργεί και παραπλανητικά (Α' Σαμ 18,10). Η μόνιμη παραμονή του Πνεύματος του Θεού σε κάποιον άνθρωπο (Α' Σαμ 16,13· Ησ 42,1· 61,1) είναι σημείο της ιδιαίτερης σχέσης του με το Θεό. Οι προφύτες αναμένουν κατά τα έσχατα την έκχυση του Πνεύματος του Θεού σε όλον το λαό (Ιεζ 36,27· Ιωήλ κεφ. 3).

Οι συγγραφείς της Κ.Δ. βλέπουν την πλήρωση της προφητείας αυτής στο πρόσωπο του Ιησού, ο οποίος όχι μόνον είναι φορέας του Πνεύματος του Θεού (Μκ 1,10), αλλά και το μεταδίδει στους πιστούς του (Πραξ κεφ. 2· 10,44-48). Με τη βάπτιση ή την επίθεση των χειρών (Πραξ 8,17· 19,6) το Πνεύμα μεταδίδεται στους πιστούς, μέσω των οποίων αποδίδει τους "καπούς" του (Α' Κορ κεφ. 12· Εφ 4,7-13).

πνεύμα πονηρό/κακό. Η πτώση της ανθρωπότητας στην αμαρτία περιγράφεται στην Κ.Δ. ως κυριαρχία των κακών πνευμάτων, στη δράση των οποίων οφείλονται και πολλές αρρώστιες, ιδιαίτερα ψυχικές. Διώχνοντας ο Χριστός τα πονηρά πνεύματα με τη δύναμη του *Πνεύματος του Θεού, δηλώνει ότι ο Θεός επιβάλλει και πάλι την κυριαρχία του (Μτ 12,28· Λκ 11,20) και κατανικά τις αντίθετες *δυνάμεις (Λκ 10,18).

Πόλη Δαβίδ. Ο λόφος *Σιών, πάνω στον οποίο ήταν χτισμένη η αρχαία *Ιερουσαλήμ. Μετά την κατάκτηση της πόλης από το Δαβίδ, η περιοχή ονομάστηκε "Πόλη Δαβίδ".

πολιορκητικός πύργος. Ξύλινος πύργος με τροχούς, τον οποίο οι πολιορκητές μιας πόλης έσπρωχναν πάνω σε μια ράμπα κοντά στα τείχη της. Οι στρατιώτες που βρίσκονταν πάνω στον

πύργο είχαν έτσι τη δυνατότητα να πολεμούν στο ίδιο ύψος με τους πολιορκημένους και να περνούν με πρόχειρες γέφυρες πάνω στο τείχος.

πορνεία. Ο όρος χρησιμοποιείται συχνά στην Π.Δ. για να δηλώσει την απειθεία προς το Θεό και τη λατρεία χανανιτικών θεοτήτων της γονιμότητας (*Άσερά, *Αστάρτη), η οποία συνδεόταν με σεξουαλικά όργια.

Με ανάλογη σημασία (ειδωλολατρία, *αποστασία από το Θεό), χρησιμοποιείται η λέξη και σε μερικά χωρία της Κ.Δ. (π.χ. Απ 19,2), αλλά τις περισσότερες φορές δηλώνονται με τον όρο αυτό οι ανήθικες σχέσεις.

Πουρίμ. Ιουδαϊκή γιορτή που γεννήθηκε κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο στη διασπορά της Ανατολής και μεταφέρθηκε, πιθανώς κατά το 2ο π.Χ. αιώνα, και στην Παλαιστίνη. Σύμφωνα με το βιβλίο της Εσθήρ (9,20εξ), θεσπίστηκε για να θυμίζει τη σωτηρία των Ιουδαίων της *Περσίας από τους διωγμούς. Το όνομά της προέρχεται από τη βαβυλωνιακή λέξη "πουρ" που σημαίνει "κλήρος", γιατί με κλήρο ορίστηκε η μέρα έναρξης του διωγμού (Εσθ 3,7). Στο Β' Μακ 15,36 ονομάζεται "Μαρδοχαϊκή ημέρα". Γιορτάζεται στις 14-15 του *μήνα *Αδάρ (Φεβρουάριος-Μάρτιος).

πραιτώριο. Η επίσημη κατοικία των διοικητών των επαρχιών του ρωμαϊκού κράτους με τις σχετικές υπηρεσίες τους και τα κελλιά των κρατουμένων. Με τη λέξη αυτή εννοούνται και οι πραιτωριανοί, δηλ. οι αυτοκρατορικοί φρουροί, τόσο στην πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας όσο και στις μεγάλες πόλεις των επαρχιών και στις έδρες των διοικητών.

πρεσβύτεροι. Στις νομαδικές φυλές τα

μεγαλύτερα σε ηλικία μέλη μιας οικογένειας απολάμβαναν ιδιαίτερης τιμής και σεβασμού. Σε επίπεδο φυλής, οι πρεσβύτεροι, συνήθως των ισχυρότερων οικογενειών, αναλάμβαναν ρόλο ηγέτη σε περίοδο πολέμου και δικαστή σε περίοδο ειρήνης. Πρωτοαναφέρονται κατά την εποχή της δουλείας της Αιγύπτου ως ηγέτες και αντιπρόσωποι του λαού (Εξ 3,16.18· 4,29-31), οι οποίοι βοηθούν το Μωυσή στην εκτέλεση του πολιτικού, δικαστικού και θρησκευτικού του έργου (Εξ 12, 21· 18,21· 24,1.9· Λευ 4,15· Αρ 11, 16.24· Δτ 27,1 κ.ά.). Μετά την εγκατάσταση των Ισραηλιτών στη *Χαναάν, διαμορφώθηκε ένα είδος τοπικής αυτοδιοίκησης με επικεφαλής τους πρεσβύτερους, οι οποίοι ασκούσαν διοικητική και δικαστική εξουσία σε κάθε περιοχή (Κρ 11,5εξ· Ρουθ 4,1-12 κ.ά.). Κατά την περίοδο της βασιλείας ο ρόλος τους υποβαθμίστηκε, καθώς ήταν εξαρτημένοι από το βασιλιά (Α' Βασ 21,8εξ), αλλά μετά τη βαβυλωνία *αιχμαλωσία η θέση τους ισχυροποιήθηκε και πάλι, καθώς κάθε ιουδαϊκή κοινότητα διοικείτο από ένα συμβούλιο πρεσβυτέρων (πρβλ. Έσθ 5,9· 10, 8). Το συμβούλιο των πρεσβυτέρων διατήρησε την ισχύ του και κατά τη Μακκαβαϊκή περίοδο. Τέλος, κατά τη ρωμαϊκή περίοδο οι πρεσβύτεροι καθίστανται μέλη του μεγάλου *συνεδρίου και επικεφαλής των *συναγωγών.

Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες οργανώθηκαν κατά ανάλογο τρόπο. Έτσι, στις Πράξεις των Αποστόλων και στις Επιστολές "πρεσβύτεροι" ονομάζονται τα διοικητικά όργανα των εκκλησιών, που εγκαθιστούν οι απόστολοι. Στην Αποκάλυψη (κεφ. 4),

24 πρεσβύτεροι σχηματίζουν ένα είδος ουράνιου συμβουλίου του θρόνου του Θεού.

προθέσεως άρτοι. Δώδεκα άρτοι οι οποίοι, κατά το Εξ 25,30, έπρεπε να βρίσκονται μόνιμα τοποθετημένοι σε ένα ειδικό επιχρυσωμένο τραπέζι προσφορών την “τράπεζα της προθέσεως”, στο χώρο των αγίων του *ναού ή της *σκηνής. Ο τρόπος παρασκευής και η λειτουργική χρήση των άρτων αυτών περιγράφονται στο Λευ 24,5-9. Μόνον οι *ιερείς είχαν το δικαίωμα να τρώνε τους άρτους της προθέσεως (πρβλ. Α΄ Σαμ 21,5· Μτ 12,4 παρ).

προθέσεως τράπεζα. βλ. προθέσεως άρτοι.

προσήλυτος. Ο *εθνικός που προσέρχεται στον ιουδαϊσμό ασπαζόμενος τη Μωσαϊκή θρησκεία. Πολλοί προσήλυτοι, που ονομάζονται στις Πράξεις συνήθως *σεβόμενοι* (ή *φοβούμενοι*) *τόν Θεόν* δέχτηκαν κατόπιν το χριστιανικό μήνυμα.

προσφορά. Σε ορισμένους τύπους *θυσιών, τη σφαγή του ζώου ακολουθούσε μια ειδική τελετουργική κίνηση, κατά την οποία ο *ιερέας ύψωνε και κινούσε πάνω από το *θυσιαστήριο τμήματα του σφαγίου. Η κίνηση αυτή δήλωνε ότι τα τμήματα αυτά του ζώου προσφέρονται στο Θεό. Στη συνέχεια οι προσφορές περιέρχονταν στους ιερείς

προφήτης. Ο όρος “προφήτης” στην Π.Δ. δηλώνει τον άνθρωπο, ο οποίος μιλάει εξ ονόματος του Θεού εξαγγέλλοντας αυθεντικά το θέλημά του (Δτ 18, 18-19). Το προφητικό φαινόμενο κάνει την εμφάνισή του στο *Ισραήλ με τους “εκστατικούς” προφήτες, οι οποίοι περιέτρεχαν τη χώρα και με τη βοήθεια μουσικής και χορού περιέρχον-

ταν σε κατάσταση έκστασης δεχόμενοι θεία μηνύματα (Α΄ Σαμ 10,5-7· 19, 20-24). Με την πάροδο του χρόνου οργανώνονται σε κλειστές ομάδες, συνήθως γύρω από κάποιο ιερό *τόπο (Α΄ Βασ 13,11· Β΄ Βασ 2,2-3). Παράλληλα με τους προφητικούς αυτούς κύκλους αναδεικνύονται κατά την περίοδο των βασιλέων φωτισμένες από το Θεό προσωπικότητες, όπως ο Νάθαν (Β΄ Σαμ 7,2εξ· 12,1εξ· Α΄ Βασ 1, 11εξ), ο *Ηλίας (Α΄ Βασ κεφ. 17εξ), ο Ελισαίος (Β΄ Βασ κεφ. 2εξ), ο Μιχαΐας (Α΄ Βασ κεφ. 22) και άλλοι, οι οποίοι αγωνίζονται με ζήλο κατά της διείσδυσης ξένων στοιχείων στην ισραηλιτική θρησκεία. Από τον 8ο π.Χ. αιώνα εμφανίζονται προφήτες, η δράση και το κήρυγμα των οποίων καταγράφεται στα προφητικά βιβλία της Π.Δ. Οι προφήτες αυτοί καλούνται σε κάποια φάση της ζωής τους από το Θεό (Αμ 7,14-15· Ησ 6,1εξ) και έχοντας απόλυτη βεβαιότητα ότι αποτελούν όργανα και φορείς της θείας αποκάλυψης (Ιερ 1,9) εξαγγέλλουν το μήνυμά τους προς κάθε κατεύθυνση. Ελέγχουν άρχοντες και λαό για αθέτηση της *διαθήκης, η οποία εκδηλώνεται ως θρησκευτικός συγκρητισμός, παράβαση του *νόμου, διαστροφή του δικαίου, καταπίεση των φτωχών και των αδυνάτων και γενικά ως ηθική και πνευματική κατάπτωση. Δεν είναι μελλοντολόγοι, αλλά δημιουργούν μέλλον. Προτρέπουν σε μετάνοια και προειδοποιούν για την επερχόμενη καταστροφή ως συνέπεια της απομάκρυνσης από το Θεό. Ταυτόχρονα όμως εξαγγέλλουν τη δημιουργία μιας νέας άγιας κοινότητας με κέντρο τη μορφή του *Μεσσία, στην οποία θα μετέχουν αδελφωμένοι όλοι οι λαοί της γης. Στο

μεταγενέστερο Ιουδαϊσμό η έννοια του προφήτη επεκτείνεται και δηλώνει και άλλες μορφές της ισραηλιτικής ιστορίας (πρβλ. Τωβ 4,12).

Στην Κ.Δ. “προφήτης” ονομάζεται, εκτός από τον Ιωάννη το Βαπτιστή, και ο κατεξοχήν αποκαλύπτων το θέλημα του Θεού Ιησούς Χριστός. Επίσης, προφύτες στην πρώτη Εκκλησία είναι οι χαρισματούχοι εκείνοι, οι οποίοι με έμπνευση του Αγίου Πνεύματος μιλούν στις συναθροίσεις των πιστών και ερμηνεύουν το θέλημα του Θεού στο παρόν και στο μέλλον για τη σωτηρία των ανθρώπων (Πραξ 11,27-28· 13,1-2· 21,10-11· Ρωμ 12,6· Α΄ Κορ 14,1-5 κ.ά.). Μερικές φορές κοντά στη λέξη “προφήτες” απαντάει και ο όρος “δίκαιοι” (λ.χ. Μτ 13,17). Πρόκειται για επιφανή πρόσωπα του λαού του Θεού στην Π.Δ., όπως ο Άβελ, οι πατριάρχες, ο Ιώβ κλπ.

Τόσο στην Π.Δ. όσο και στην Κ.Δ. αναφέρονται και γυναίκες προφήτισσες (Β΄ Βασ 22,14εξ· Νε 6,14· Ησ 8,3· Ακ 2,36· Πραξ 21,9· Α΄ Κορ 11,5· Απ 2,20).

προφήτισσα. βλ. προφήτης.

πρωτότοκος. Η αναγνώριση ότι η ζωή ανήκει στο Θεό επέβαλλε την προσφορά των “πρωτότοκων” ζώων ως *θυσία. Την προσφορά των πρωτότοκων των ανθρώπων αντικαθιστούσε στον *Ισραήλ η αφιέρωση των *λευιτών στο Θεό ως *ιερέων.

πρωτογεννημάτων προσφορά. Οι πρώτοι καρποί μιας σοδειάς προσφέρονταν στο *ναό ως ευχαριστία προς το δωρητή της ευφορίας της γης (πρβλ. πρωτότοκος).

πύλη. Οι ισραηλιτικές πόλεις διέθεταν μία μόνον πύλη, η οποία αποτελούσε ολόκληρο οικοδόμημα με 2, 4 ή 6 θαλά-

μους, πύργους και προτείχισμα για την προστασία της. Η πύλη αποτελούσε το σημαντικότερο σημείο μιας πόλης, καθώς σ’ αυτήν επικεντρωνόταν το κύριο βάρος της επίθεσης σε περιόδους πολέμου, ενώ σε ειρηνικές περιόδους ήταν τόπος διεξαγωγής εμπορικών δραστηριοτήτων, συνάθροισης των *πρεσβυτέρων και απονομής της δικαιοσύνης (Δτ 21,19· 22,15· Ρουθ 4,1· Ψλ 127,5 κ.ά.).

Ραάβ. Θαλάσσιο τέρας, που, σύμφωνα με μυθικές αντιλήψεις της εποχής, προσωποποιούσε τις αντίθετες δυνάμεις του χάους. Οι βιβλικοί συγγραφείς αναφέρονται συχνά στη Ραάβ, όπως και στο *Λεβιάθαν, για να τονίσουν την παντοδυναμία του Θεού (Ιώβ 9,13· 26,12· Ψλ 89,11· Ησ 51,9). Σε ιστορικό επίπεδο, η Ραάβ χρησιμοποιείται ως προσωποποίηση της *Ερυθράς Θαλάσσης και της Αιγύπτου (Ψλ 87,4· Ησ 30,7).

Σαβά/Σεβά. Το όνομα Σαβά δηλώνει ένα λαό που κατοικούσε πιθανότατα στα νότια της αραβικής χερσονήσου. Το βασίλειο του Σαβά είχε καταστεί πλούσιο και φημισμένο εξαιτίας του εμπορίου χρυσού και *θυμιάματος που διακινούσε μεταξύ ανατολικής Αφρικής, Ινδίας και Μεσογείου (Ησ 60,6· Ιερ 6,20· Ιεζ 27,22). Στο Α΄ Βασ 10,1-10 περιγράφεται η επίσκεψη της βασίλισσας του Σαβά στην αυλή του βασιλιά Σολομώντα.

Το όνομα Σεβά δηλώνει ένα λαό, πιθανότατα της βόρειας Αφρικής (Γεν 10,7). Οι δύο λαοί αναφέρονται μαζί στο Ψλ 72,10.

σαββατικό έτος. Κάθε έβδομο έτος ήταν σύμφωνα με το Μωσαϊκό *νόμο έτος αγρανάπαυσης (Εξ 23,10-11· Λευ 25,1-7). Η καλλιέργεια της γης απαγο-

σει στην Ιερουσαλήμ κατά την πολιορκία της (Ιεζ 4,9-17). Παρά το συμβολικό χαρακτήρα των πράξεων αυτών, οι άνθρωποι της εποχής πίστευαν ότι αυτές έχουν μια δυναμική που καθιστά το μελλοντικό γεγονός αναπόφευκτο και γι' αυτό συχνά στρέφονταν εναντίον των προφητών, στους οποίους επέρριπταν την ευθύνη για τα δεινά τους.

Στην Κ.Δ. και ιδιαίτερα στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, σημεία είναι οι θαυματουργίες του Ιησού, που δείχνουν τη μεσσιανική του ιδιότητα και καλούν τους ανθρώπους σε μετάνοια. Μερικές φορές απαντά στην Κ.Δ. η έκφραση "σημεία και *τέρατα" με την ίδια έννοια.

Σιδώνα - Σιδώνιοι. Παραλιακή πόλη της *Φοινίκης, βόρεια της *Τύρου, και η ευρύτερη περιοχή της, η οποία θεωρούνταν το βόρειο όριο της *Χαναάν (Γεν 10,19). Το όνομα "Σιδώνιοι" χρησιμοποιείται συχνά ως ταυτόσημο με το "Χανααίοι" (Δτ 3,9- Κρ 18,7 κ.ά.). Σύμφωνα με το Ιερ 27,3, η Σιδώνα, όπως και το βασίλειο του *Ιουδά, μετείχε σε μια υποκινούμενη προφανώς από τους Αιγυπτίους συμμαχία κατά της *Βαβυλώνας, συμμαχία η οποία οδήγησε τελικά στην καταστροφή της *Ιερουσαλήμ. Για το λόγο αυτό οι *προφήτες εξαγγέλλουν την καταστροφή της Σιδώνας (Ιεζ 28,20-23- Ιλ 4,4).

σίκλος. Εβραϊκή μονάδα βάρους και ασημένιο νόμισμα (βλ. και πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα").

Σιλώ. Πόλη της κεντρικής ορεινής Παλαιστίνης, 40 περίπου χιλιόμετρα βόρεια της *Ιερουσαλήμ. Κατά την προμοναρχική περίοδο ήταν ένας από τους σημαντικότερους ιερούς τόπους των Ισραηλιτών, όπου στήθηκε η *σκηνή

του Μαρτυρίου (Ιησ 18,1) και όπου γίνονταν οι συνελεύσεις των αντιπροσώπων των φυλών (Ιησ 21,1εξ· 22,9,12). Κατά την περίοδο των Κριτών υπήρχε στη Σιλώ ένα ιερό (Κρ 18,31), στο οποίο φυλασσόταν η *κιβωτός της διαθήκης και εκεί συγκεντρωνόταν ο λαός για τη λατρεία του Θεού κατά τις ετήσιες ιεραποδημητικές γιορτές (Κρ 21,19· Α' Σαμ 1,3). Με τη λατρεία στη Σιλώ συνδέεται και η επωνυμία του Θεού "Κύριος του *σύμπαντος" (Α' Σαμ 1,3· 4,4). Το ιερό αυτό καταστράφηκε από τους *Φιλιισταίους (πρβλ. Α' Σαμ κεφ. 4), γεγονός που πιθανότατα συνέβαλε στην ανάδειξη της Γαβαών, 10 περίπου χλμ. βορειοδυτικά της Ιερουσαλήμ, ως σημαντικότερου τόπου λατρείας του Θεού (Α' Βασ 3,4· Α' Χρ 16,39· 21,29· Β' Χρ 1,3). Ο *προφήτης Ιερεμίας επανειλημμένα αναφέρεται στην καταστροφή αυτή εξαγγέλλοντας την επικείμενη καταστροφή του *ναού της Ιερουσαλήμ (Ιερ 7,12· 26,6,9· πρβλ. Ψλ 78,60).

Σινά. Όρος στην ομώνυμη χερσόνησο, στους πρόποδες του οποίου στρατοπέδευσαν οι Ισραηλίτες μετά την έξοδό τους από την Αίγυπτο (Εξ 19,1). Στο Σινά αποκαλύφθηκε ο Θεός στο λαό του, συνομολόγησε μαζί του *διαθήκη και του έδωσε το *νόμο. Οι πληροφορίες των κειμένων δεν είναι επαρκείς για τον ακριβή προσδιορισμό της θέσης του όρους της νομοδοσίας.

Σιών. Λόφος πάνω στον οποίο ήταν χτισμένη η πόλη των *Ιεβουσαιών, *Ιερουσαλήμ. Μετά την ισραηλιτική κατάληψη, μετονομάστηκε σε "Πόλη Δαβίδ" (Β' Σαμ 5,6-9). Αργότερα, ο λόφος Σιών ταυτίζεται με το ύψωμα πάνω στο οποίο ήταν χτισμένος ο *ναός

(Ψλ 2,6· 132,13· Ησ 8,18) και το όνομά του χρησιμοποιείται από τους βιβλικούς συγγραφείς, για να δηλωθεί ολόκληρη η Ιερουσαλήμ και οι κάτοικοί της. Κατά το μεσαίωνα, οι σταυροφόροι απέδωσαν λανθασμένα το όνομα Σιών στο δυτικό λόφο της πόλης.

σκηνή του Μαρτυρίου. Κινητό ιερό των Ισραηλιτών κατά τη διάρκεια των περιπλανησεών τους στην έρημο. Είχε τη μορφή σκηνής (Εξ 25,1-31,18) –η ακριβής μετάφραση του εβραϊκού όρου είναι “σκηνή της Συνάντησης (του Μωυσή με το Θεό)” –(πρβλ. Εξ 33,7-11– αλλά το ακριβές σχήμα της δεν είναι στις λεπτομέρειές του γνωστό. Σε γενικές γραμμές, η διάταξη των μερών της αντιστοιχεί σε εκείνη του *ναού του Σολομώντα. Η *κιβωτός της διαθήκης παρέμεινε σε σκηνή μέχρι και την εποχή του Δαβίδ (Β΄ Σαμ 7,2).

Σκηνοπηγίας γιορτή. Μεγάλη ιουδαϊκή γιορτή σε ανάμνηση της εποχής που οι Ισραηλίτες ζούσαν στην έρημο σε σκηνές (Λευ 23,34-36 Δτ 16,13). Γιορταζόταν με την ευκαιρία του τέλους της συγκομιδής των καρπών (αρχές Οκτωβρίου), γι’ αυτό και ονομάζεται και γιορτή της Συγκομιδής (Εξ 23,16). Οι προσκυνητές πήγαιναν στα Ιεροσόλυμα και ζούσαν κατά τις οχτώ μέρες της γιορτής σε πρόχειρες σκηνές. Το χαρούμενο χαρακτήρα της γιορτής τον υπογράμμιζαν οι φωταψίες στο ναό (Ιω 8,12) και η άντληση νερού από την πηγή του *Σιλωάμ για τις θυσίες (Ιω 7,37).

σκόνη. Οι Ιουδαίοι συνήθιζαν, όταν επέστρεφαν από ταξίδι σε μη ιουδαϊκή περιοχή, να “τινάζουν τη σκόνη” από τα ρούχα και τα σανδάλια τους, για να μην εισάγουν τίποτε το *ακάθαρτο

στην ιερή γη. Στα Ευαγγέλια και στις Πράξεις, με την αντίστοιχη πράξη τους οι απόστολοι επισημαίνουν ότι οι κάτοικοι μιας περιοχής που απέρριψε το κήρυγμα του ευαγγελίου θα λογοδοτήσουν κατά την *ημέρα της κρίσεως.

Σόδομα και Γόμορρα. Χανανιτικές πόλεις, που πιθανότατα ήταν χτισμένες στη νοτιοανατολική ακτή της *Νεκράς Θαλάσσης. Σύμφωνα με το Γεν κεφ. 19, οι δύο πόλεις καταστράφηκαν ολοκληρωτικά εξαιτίας της αμαρτωλότητας των κατοίκων τους, η οποία κατέστησε το όνομά τους συμβολικό για τη δήλωση της ηθικής κατάπτωσης (πρβλ. Ιούδα 7).

σουδάριο. Λατινική λέξη που σημαίνει είδος μαντηλιού· με σουδάριο περιτυλιγόταν το πρόσωπο του νεκρού.

σοφία. Η εβραϊκή λέξη που αποδίδεται στα ελληνικά ως “σοφία” είναι πολυσήμαντη. Μπορεί να δηλώνει χειρωνακτική ή επαγγελματική επιτηδεότητα, πολιτική άποψη, δυνατότητα διάκρισης, αλλά επίσης πανουργία, υπουλότητα και μαγική τέχνη. Οι σοφοί ενδιαφέρονται κυρίως για ζητήματα τάξης του κόσμου και καθηκόντων της ζωής. Επιχειρούν μια θεώρηση της μοίρας του ατόμου, όχι όμως μέσα από φιλοσοφικό στοχασμό κατά το ελληνικό πρότυπο αλλά μέσα από τη συλλογή εμπειριών. Δεν επιδιώκουν αλλαγή του κόσμου, αλλά διαδίδουν τους ανθρώπους το πώς πρέπει να συμπεριφερθούν μέσα στην παρούσα κατάσταση του κόσμου, ώστε να επιτύχουν στη ζωή τους. Επειδή η σοφία μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για καλό όσο και για κακό, συχνά οι*προφήτες μιλούν απορριπτικά γι’ αυτήν (Ησ 5,21· 29,14· Ιερ 8,9). Παρ’ όλα αυτά, για τους Ισραηλίτες σοφούς η σοφία προ-

έρχεται από το Θεό και αληθινή σοφία είναι η ευσέβεια (Ιωβ 28,28· Ψλ 111· Πρμ 1,7· Εκ 12,13· Σειρ κεφ. 1· 14· 16). Στην πραγματικότητα ο Θεός είναι ο μόνος σοφός, την άμετρη σοφία του οποίου ο άνθρωπος μπορεί να δει στη δημιουργία, όχι όμως και να την εξιχνιάσει (Ιωβ 28,38-39· Σειρ 1,1-10· 16,24εξ· 39,16εξ· 42,15-43,33 κ.ά.).

Στον πρόλογο του βιβλίου των Παροιμιών (κεφ. 1-9) και σε άλλα κείμενα η θεία Σοφία παριστάνεται προσωποποιημένη. Στα κείμενα αυτά η Σοφία του Θεού παριστάνεται ως πρόσωπο (Πρμ 1,20-33· 8,1-9,18· Σειρ 24,1-22) που δημιουργείται από το Θεό πριν από τον κόσμο (Πρμ 8,22-25· Σειρ 1,4· 24,9), μετέχει στο δημιουργικό έργο του Θεού (Πρμ 8,26-31· Σολ 9,9) και στέλνεται από το Θεό στη γη για να αποκαλύψει στους ανθρώπους τα μυστικά της θείας θέλησης (Πρμ 8,32-36· Σολ 9,10-12). Παρόμοιες παραστάσεις αναπτύσσονται σχετικά με το *Πνεύμα (Σολ 9,17· πρβλ. Ησ 11,2) και ιδιαίτερα με το *Λόγο του Θεού (Γεν 1,3εξ· Ιδθ 16,14· Ψλ 33,6· 107,20· 147, 15-18· Σολ κεφ. 9· 18,14-16· Σειρ 42,15· Ησ 40,8,26· 44,24-28· 48,13· 55,10-11). Στο Ιωβ κεφ. 28, η Σοφία παριστάνεται σαν κάτι διάφορο του Θεού, ο οποίος είναι ο μόνος που γνωρίζει το πού κρύβεται. Στο Σειρ κεφ. 24, η Σοφία εκπορεύεται από το στόμα του Θεού και αποστέλλεται στον *Ισραήλ. Στο Σολ 7, 22-8,1 είναι η *πνοή του παντοδύναμου Θεού και σαφής αντανάκλαση της λάμψης του*. Με τις παραστάσεις αυτές η Π.Δ. προετοιμάζει το έδαφος για την αποκάλυψη του δεύτερου προσώπου της Αγίας Τριάδας.

Οι σχετικές με τη Σοφία (Λόγο/

Πνεύμα) του Θεού παραστάσεις της Π.Δ. –ασαφείς και ασυστηματοποίητες στο μεγαλύτερο μέρος τους, καθώς δεν είναι πάντοτε εύκολο να διακριθεί το αν πρόκειται για φιλολογικό ποιητικό σχήμα, έκφραση αρχαίων θρησκευτικών αντιλήψεων ή νέα αποκάλυψη– παραλαμβάνονται από τους συγγραφείς της Κ.Δ., αναπτύσσονται και συγκεκριμενοποιούνται προσαρμοζόμενες στο πρόσωπο του Ιησού. Ιδιαίτερα στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο ο Ιησούς περιγράφεται ως Λόγος του Θεού με τα χαρακτηριστικά της Σοφίας, και ο απόστολος Παύλος αποκαλεί με βάση τα παραπάνω παλαιοδιαθηκικά χωρία τον Ιησού “Θεού σοφία” (Α΄ Κορ 1,24).

σοφός. βλ. σοφία.

στάδιο. Μονάδα δρόμου που το μήκος της κυμαίνεται από περιοχή σε περιοχή από 177 ως 192 μέτρα (βλ. και πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίσματα”).

στερέωμα. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, ο ουρανός θεωρείτο σαν ένας στερεός θόλος, που συγκρατεί τα ουράνια ύδατα, τα οποία μέσω ειδικών διόδων (Γεν 7,11) φτάνουν στη γη ως βροχή. Πάνω από τα ύδατα αυτά βρίσκεται η κατοικία του Θεού (Ψλ 104,1-3,13).

στήλη ιερή. Στην Π.Δ. γίνεται συχνά λόγος για διάφορες λίθινες στήλες, οι οποίες στήνονται σε τάφους ή σε ανάμνηση κάποιων γεγονότων. Στη χανανιτική λατρεία ανάλογες στήλες θεωρούνταν κατοικίες διαφόρων θεοτήτων ή σύμβολα της παρουσίας τους. Η λατρεία αυτών των στηλών καυτηριάζεται από τους προφήτες.

στοιχεία του κόσμου. Με την έκφραση αυτή νοούνται διάφορες πνευματικές *δυνάμεις, για τις οποίες οι άνθρωποι της εποχής της Κ.Δ. πίστευαν ότι ει-

να διάχυτες στο σύμπαν ή εδρεύουν στα άστρα, και από εκεί επηρεάζουν ευμενώς ή δυσμενώς τον κόσμο ή τους ανθρώπους.

στρατηγός. Η αστυνομική φρουρά του *ναού της *Ιερουσαλήμ που την αποτελούσαν *λευίτες υπαγόταν σε ένα στρατηγό, το γενικό διοικητή περιλάμβανε όμως και άλλους υποδεέστερους στρατηγούς, που ονομάζονταν και “στρατηγοί του *ιερού”.

Συγκομιδής γιορτή. βλ. Σκηνοπηγίας γιορτή.

σύμπαντος Κύριος. Ο τίτλος “Κύριος του σύμπαντος” είναι απόδοση του εβραϊκού “Κύριος τσεβαόθ” (Ο΄ Σαβαώθ Α΄ Σαμ 1,3), που πιθανότατα δηλώνει την κυριαρχία του Θεού πάνω στις κοσμικές ή τις ουράνιες *δυνάμεις (πρβλ. την παράλληλη απόδοση των Ο΄ Κύριος παντοκράτωρ: Β΄ Σαμ 5,10 ή Κύριος των δυνάμεων: Β΄ Σαμ 6,2). Ο τίτλος απαντά για πρώτη φορά σε σχέση με τη λατρεία του Θεού στο ιερό της *Σιλώ (Α΄ Σαμ 1,3) και είναι στενά συνδεδεμένος με την αντίληψη της *κιβωτού της διαθήκης ως θρόνου του Θεού (Α΄ Σαμ 4,4· Β΄ Σαμ 6, 2.18· 7,8.27). Αργότερα χρησιμοποιείται ευρύτατα από τους *προφήτες (Ησ 1, 9· Ιερ 2,19· 5,14· 6,6.9· 7,3) και τους Ψαλμούς.

συναγωγή. Τόπος συνάθροισης των Ιουδαίων μιας κοινότητας, αρχικά στη Διασπορά και στη συνέχεια και στην Παλαιστίνη. Στη συναγωγή γινόταν λατρευτική σύναξη (προσευχή, ανάγνωση *Γραφής, κήρυγμα) κάθε *Σάββατο. Το κήρυγμα μπορούσε να γίνει από οποιονδήποτε ήξερε ανάγνωση (Λκ 4,20) ή από έναν επισκέπτη (Πραξ 13,15). Επικεφαλής ήταν οι *αρχισυνάγωγοι, ένα τοπικό συνέδριο από 23

*πρεσβυτέρους, που αποφάσιζε για τοπικά θέματα και είχε τη δικαιοδοσία να κηρύττει “αποσυνάγωγο” όποιον δεν έμενε πιστός στο *νόμο.

συνέδριο μεγάλο. Σώμα από 70 μέλη, στα οποία συμπεριλαμβάνονταν *ιερείς, *γραμματείς και *πρεσβύτεροι υπό την προεδρία του *αρχιερέα, που αποτελούσε την ανώτατη θρησκευτική, δικαστική και διοικητική αρχή των Ιουδαίων κατά τη ρωμαϊκή περίοδο και εκπροσωπούσε το λαό απέναντι στις αρχές κατοχής. Είχε την έδρα του στην *Ιερουσαλήμ και συνεδρίαζε σε ειδικό χώρο του *ναού.

Συρία. Χώρα της ανατολικής Μεσογείου που εκτείνεται από τον ποταμό Ευφράτη μέχρι τα βόρεια όρια της Παλαιστίνης. Η έκταση της χώρας αυξομειώνεται κατά εποχές. Συνήθως με το όνομα “Συρία” (εβρ. Αράμ) δηλώνεται η ευρύτερη περιοχή με κέντρο τη Δαμασκό (*Αραμαίοι). Κατά την ελληνιστική περίοδο η Συρία συνιστά την επικράτεια του βασιλείου των Σελευκιδών με πρωτεύουσα την Αντιόχεια (~300 π.Χ.), ενώ το 64 π.Χ. καθίσταται ρωμαϊκή επαρχία.

τάλαντο. Μονάδα σταθμών και νομισμάτων που διέφερε στην αρχαιότητα από περιοχή σε περιοχή. Στα χρόνια της Κ.Δ. το τάλαντο στην Ανατολή ισοδυναμούσε προς 6.000 χρυσές *δραχμές της εποχής. Γενικά στην Κ.Δ. το τάλαντο χρησιμοποιείται με την έννοια της μεγάλης ποσότητας ή του ποσού μεγάλης αξίας (βλ. και πίνακα “Μέτρα, σταθμά και νομίσματα”).

τάρταρα. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική αντίληψη –γνωστή ήδη από τον Όμηρο– τα τάρταρα είναι τόπος τιμωρίας, πιο κάτω κι από τον *άδη. Στο Β΄ Πε 2,4 σημαίνει τον τόπο που τιμω-

ρούνται οι αποστάτες *άγγελοι.

τέκνα του φωτός. Σε αντίθεση με το σκοτάδι, που είναι η περιοχή δράσης του *σατανά και ο χώρος της ειδωλολατρίας, το φως δηλώνει στην Κ.Δ. την περιοχή της αποκάλυψης του Θεού. Ως *τέκνα φωτός* χαρακτηρίζονται οι χριστιανοί που ζουν μέσα στο φως της αποκάλυψης, δηλ. μέσα στην Εκκλησία, και έχουν σαν κύριο γνώρισμα την παραγωγή των καρπών του Αγίου *Πνεύματος (βλ. Εφ 5,8 και Α΄ Θεσ 5, 5).

τελωνείο. Υπηρεσία ή χώρος, όπου ο *τελώνης εισέπραττε το φόρο για τα διακινούμενα εμπορεύματα. Τέτοιο τελωνείο π.χ., όπου εργαζόταν κατά τις διηγήσεις των Ευαγγελίων ο Ματθαίος ή Λευί, βρισκόταν στο βόρειο μέρος της λίμνης Γεννησαρέτ, κοντά στην Καπερναούμ, στο σημείο όπου διερχόταν ο δρόμος που ένωνε την επικράτεια του *Φιλίππου με αυτήν του *Ηρώδη Αντίπα.

τελώνης. Ο επιφορτισμένος με την είσπραξη των φόρων. Στα χρόνια του Χριστού οι φόροι ήταν επαχθείς και οι τελώνες συνήθως ήταν άδικοι και άρπαγες, ώστε όχι μόνον ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις των άπληστων ρωμαϊκών αρχών, αλλά και οι ίδιοι ικανοποιούνταν. Για το λόγο αυτό, στην κοινωνία της εποχής ήταν μισητοί και τοποθετούνταν στο ίδιο επίπεδο με τους αμαρτωλούς και τις πόρνες.

τέρατα. “Τέρατα” ή συνήθως “σημεία και τέρατα” ή απλώς “*σημεία” είναι στην ευαγγελική παράδοση τα θαυμαστά έργα του Ιησού, με τα οποία επισφραγίζεται η θεική αποστολή του. Αποκαλούνται “τέρατα”, γιατί αποτελούν πράξεις που ξεφεύγουν από την καθημερινή ανθρώπινη εμπειρία. Επίσης ονο-

μάζονται “σημεία” γιατί σημαίνουν, δείχνουν, τον ερχομό της *βασιλείας του Θεού, κι έχουν έτσι βαθύτερο νόημα. Ως μαρτυρίες για τον ερχομό της βασιλείας του Θεού, συναντάμε τα σημεία και τέρατα και στο έργο των αποστόλων. Σημεία και τέρατα θα παρουσιάσει και ο *αντίχριστος (Β΄ Θεσ 2,8-9) απομμιούμενος το Χριστό.

τόποι ιεροί. βλ. θυσίας τόποι.

Τουβάλ. βλ. Μεσέχ - Τουβάλ

Τύρος. Παραλιακή πόλη της *Φοινίκης, νότια της *Σιδώνας χτισμένη πάνω σε ένα νησί κοντά στην ακτή. Η θέση της την κατέστησε απόρθητη, παρά τις πολυάριθμες επιθέσεις και πολιορκίες που γνώρισε κατά τη μακρά της ιστορία της. Σημαντικότερη ήταν η πολιορκία της από το Ναβουχοδονόσορ το 585 π.Χ. που διήρκεσε 13 χρόνια (πρβλ. Ιεζ κεφ. 26-28). Τελικά η πόλη καταλήφθηκε και καταστράφηκε ολοσχερώς το 332 π.Χ. από τον Μ. Αλέξανδρο.

υιός. Στα *εβραϊκά η λέξη “υιός”, εκτός από το αρσενικό παιδί μιας οικογένειας, δηλώνει επίσης γενικότερα τον απόγονο, αλλά και εκείνον ο οποίος ανήκει σε μια τάξη ή μια ομάδα (π.χ. “υιός προφήτη” = *προφήτης, μέλος κάποιας προφητικής ομάδας).

Στην Κ.Δ., η λέξη, χρησιμοποιούμενη απόλυτα (“ο Υιός”), δηλώνει τον Ιησού Χριστό ως Υιό του Θεού (βλ. επίσης: *Υιός Δαβίδ, *Υιός ανθρώπου).

Υιός ανθρώπου. Τίτλος του αναμενόμενου *Μεσσία που απαντά τόσο στην Π.Δ. (κυρίως στο βιβλίο του Δανιήλ) όσο και σε εξωβιβλικά ιουδαϊκά κείμενα. Στην Κ.Δ. ο τίτλος αυτός χρησιμοποιείται από τον ίδιο τον Ιησού για τον εαυτό του και δηλώνει την ταπεινώσή του κατά την επίγεια ζωή, το πάθος

του και τη μελλοντική ένδοξη επάνοδό του.

Υιός Δαβίδ. Τίτλος που αποδίδεται στο *Μεσσία ως κατά σάρκα απόγονο του Δαβίδ.

υπόλοιπο. Βασικό στοιχείο του προφητικού κηρύγματος αποτελεί η προειδοποίηση προς τον *Ισραήλ ότι η αθέτηση της *διαθήκης προκαλεί τη δικαιοσύνη του Θεού και θα έχει ως συνέπεια την καταστροφή. Η αγάπη όμως του Θεού δεν επιτρέπει τον αφανισμό του λαού του, αλλά κάθε φορά διασώζει ένα μικρό "υπόλοιπο", που θα συνεχίσει ως κληρονόμος των *επαγγελιών την ιστορική του πορεία και από το οποίο θα προέλθει ένας νέος Ισραήλ (Αμ 9,8-10· Ησ 4,2-3· 10,20-23· 28,5-6· Μιχ 4,7· 5,7· Σοφ 3,11-13 κ.ά.). Από το ευσεβές υπόλοιπο του ισραηλιτικού λαού, που απέμεινε από τις περιπέτειες της μεταιχμαλωσιακής περιόδου και το οποίο μέσα σε μια γενεά άπιστη και διεφθαρμένη έμεινε πιστό στο θέλημα του Θεού και περίμενε το *Μεσσία ως λυτρωτή, θα προέλθει ο νέος λαός του Θεού (Ρωμ 9,27 11,1-6).

ύσσωπος. Αρωματικό φυτό που χρησιμοποιόταν σε διάφορα τελετουργικά *καθαρομού (Αρ 19,6· Ψλ 51,9· Εβρ 9,19). Σε κλωνάρι από ύσσωπο τοποθέτησαν οι Ρωμαίοι στρατιώτες σφουγγάρι με ξύδι και το έβαλαν στο στόμα του Ιησού πάνω στο σταυρό.

Φοράν. Έρημος στην ανατολική πλευρά της χερσονήσου του *Σινά, δυτικά του κόλπου της Άκαμπα. Από εκεί έστειλε, σύμφωνα με το Αρ 13,3.26, ο Μωυσής κατασκόπους για να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με τη *Χαναάν.

Φαρισαίοι. Λαϊκό κίνημα με οπαδούς από την τάξη των επαγγελματιών, που α-

ποχωρίστηκε από τους παλαιότερους ευσεβείς, *ζηλωτές του *νόμου. Στο κίνημα ανήκαν και πολλοί *γραμματείς. Τους Φαρισαίους τους διέκρινε η τήρηση του γράμματος του νόμου, η προσήλωση στις παραδόσεις των παλαιότερων (*πρεσβυτέρων) και η έμφαση στους εξωτερικούς *καθαρομούς. Σε αντίθεση προς τους *Σαδδουκαίους οι Φαρισαίοι πίστευαν στην ανάσταση των νεκρών. Στα Ευαγγέλια παρατηρείται έντονη αντίθεση μεταξύ Ιησού και Φαρισαίων.

Φερεζαίοι. Ένας από τους λαούς που συνιστούσαν τον πληθυσμό της *Χαναάν πριν από την εγκατάσταση των Ισραηλιτών εκεί (Εξ 3,8· Δτ 7,1· Ιησ 3,10 κ.ά.) και κατοικούσαν στην κεντρική ορεινή χώρα (Γεν 13,7· Ιησ 11,3)

φίδι φτερωτό. Τα φίδια παίζουν σημαντικό ρόλο στη χανανιτική μυθολογία. Ο προφητικός λόγος δανείζεται τις εικόνες αυτές για να χαρακτηρίσει συνήθως γειτονικούς προς τον *Ισραήλ λαούς (ιδιαίτερα την Αίγυπτο: πρβλ. Ησ 27,1· 30,6)

Φίλιππος. Γιος του *Ηρώδη του μεγάλου, τετράρχης πολλών περιοχών ΒΑ της Γαλιλαίας (βλ. Ακ 3,1) από τον 4 π.Χ. ως το 34 μ.Χ., σύζυγος της Σαλώμης, κόρης της *Ηρωδιάδας.

Φιλισταίοι. Λαός άγνωστης προέλευσης που ανήκε στην ομάδα των λεγόμενων "Λαών της Θαλάσσης" και οι μετακινήσεις των οποίων κατά τα τέλη του 13ου π.Χ. αιώνα συγκλόνισαν τις χώρες και σήμαναν το τέλος πολλών πολιτισμών της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου. Ενδιάμεσος σταθμός των μετακινήσεών τους υπήρξε η Κρήτη (Δτ 2,23· Αμ 9,7· Ιερ 47,4εξ), αλλά η αρχική τους προέλευση παραμένει άγνωστη. Στις αρχές του 12ου π.Χ. αι-

ώνα οι Λαοί της Θαλάσσης επιχειρήσαν απόβαση στην Αίγυπτο, αλλά απωθήθηκαν από τον Ραμσή Γ' και τα υπολείμματά τους αποβιβάστηκαν σε διάφορες ακτές της Μεσογείου (Λιβύη, Σικελία, κλπ). Οι Φιλισταίοι εγκαταστάθηκαν στη νότια παραλιακή λωρίδα της *Χαναάν, όπου ίδρυσαν ομοσπονδία πέντε πόλεων (Γάζα, Γαθ, Αζωτος, Ασκάλων και Εκρών: Ιησ 13,3) και υπήρξαν κατά την περίοδο των Κριτών και των πρώτων χρόνων της μοναρχίας οι σκληρότεροι αντίπαλοι των Ισραηλιτών στη διεκδίκηση της χώρας. Οι Φιλισταίοι δεν ήταν σημίτες, δεν ασκούσαν την *περιτομή και διέφεραν πολιτιστικά (γλώσσα, ενδυμασία, οπλισμός, έθιμα, κεραμική, κλπ.) τόσο από τους Χαναναίους όσο και από τους Ισραηλίτες. Από το όνομά τους (Πελιστίμ) ονομάστηκε κατά τη ρωμαϊκή περίοδο ολόκληρη η περιοχή της Χαναάν "Παλαιστίνη".

φίλος του βασιλιά. Τιμητικός τίτλος για τους βασιλικούς αξιωματούχους των ελληνιστικών βασιλείων (πρβλ. *οικογένεια βασιλική).

Φοινίκη - Φοίνικες. Χώρα της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου. Το όνομα "Φοινίκη" είναι απόδοση στα ελληνικά του ονόματος *Χαναάν, αλλά δηλώνει συνήθως το βόρειο παραλιακό τμήμα της χώρας, με κυριότερες πόλεις την *Τύρο και τη *Σιδώνα. Οι Φοίνικες ήταν ναυτικός λαός σημιτικής καταγωγής και γύρω στα 1200 π.Χ. κυριάρχησαν εμπορικά με τα καράβια τους σε ολόκληρη τη Μεσόγειο, ιδρύοντας αποικίες - εμπορικούς σταθμούς.

φυλακτήρια. Μικρές θήκες, που περιείχαν μεμβράνες με στίχους από το *νόμο. Οι ευλαβείς Ιουδαίοι τα έδεναν στο μέτωπο και στο βραχίονα κατά την ώρα

της προσευχής (Δτ 6,8), για να τους προφυλάσσουν από τους δαίμονες.

Χαλδαίοι. Αρχαίο όνομα των κατοίκων της νοτιοδυτικής Μεσοποταμίας. Σε μεταγενέστερη περίοδο το όνομα δήλωνε ανθρώπους που κατείχαν τη μαντική τέχνη (Δν 2,2).

Χαμώς. Θεός των *Μωαβιτών. Ο βασιλιάς Σολομών, για πολιτικούς λόγους, έχτισε στην *Ιερουσαλήμ ένα ιερό αφιερωμένο στο θεό αυτόν (Α' Βασ 11,5), το οποίο καταστράφηκε κατά τη θρησκευτική μεταρρύθμιση του βασιλιά *Ιωσία (Β' Βασ 23,13).

Χαναάν. Στην Π.Δ. "Χαναάν" ονομάζεται η χώρα στην οποία εγκαταστάθηκαν οι Ισραηλίτες, και "Χαναναίοι" οι κάτοικοί της. Το όνομα σημαίνει "χώρα της πορφύρας" (πρβλ. την ελληνική ονομασία "Φοινίκη") και προέρχεται από το κύριο εξαγωγικό προϊόν της περιοχής, μιας ουσίας που χρησιμοποιόταν για τη βαφή των υφασμάτων με κόκκινο χρώμα.

Χαναναίοι. βλ. Χαναάν.

χάρη. Με τον όρο δηλώνεται στις επιστολές του αποστόλου Παύλου η πράξη αγάπης του Θεού προς τον κόσμο, η οποία εκδηλώνεται με το έργο του Χριστού μέσα στην ανθρώπινη ιστορία, και ιδιαίτερα με το σταυρό και την ανάστασή του. Αντί του θανάτου, που αξίζει η ανθρωπότητα εξαιτίας των πονηρών έργων της, ο Θεός δίνει χάρη και προσφέρει ζωή.

Χαρράν. Πόλη της βορειοδυτικής *Μεσοποταμίας, 400 περίπου χιλιόμετρα δυτικά της *Νινευή, χτισμένη σε παραπόταμο ανατολικά του Ευφράτη. Αποτελούσε διαμετακομιστικό εμπορικό κέντρο μεταξύ Νινευή και Μ. Ασίας. Στη Χαρράν εγκαταστάθηκε, μετά τη μετανάστευσή της από την *Ουρ, η

πατρική οικογένεια του *Αβραάμ (Γεν 11,31· 12,4) και εκεί κατέφυγε αργότερα ο Ιακώβ (Γεν 27,43· 28,10).

χερουβίμ. Φτερωτά όντα, πιθανώς σφινγγόμορφα (με χαρακτηριστικά ανθρώπου και ζώου), που κατατάσσονται στις αγγελικές δυνάμεις (βλ. *άγγελος) και έχουν ως κύριο έργο τους να φρουρούν ιερούς τόπους (πρβλ. Γεν 3,24) και να υποβαστάζουν το θρόνο του Θεού (Β΄ Σαμ 6,2· Ψλ 18· Ησ 37,16· Ιεζ 9,3). Το ίδιο έργο είχαν και τα δύο χρυσά χερουβίμ που ήταν τοποθετημένα πάνω στην *κιβωτό της διαθήκης (Εξ 25,18εξ), καθώς και εκείνα που βρίσκονταν στα άγια των αγίων του *ναού ή κοσμούσαν τους τοίχους του (Α΄ Βασ 6,23εξ· 8,7).

Χετταίοι. Λαός της κεντρικής Μικράς Ασίας, ο οποίος κατά τη 2η π.Χ. χιλιετία κυριάρχησε στην περιοχή της *Συρίας και της *Μεσοποταμίας μέχρι το 1200 π.Χ., οπότε το κράτος τους καταλύθηκε, αλλά ο πολιτισμός τους επέζησε σε μικρές ηγεμονίες στη βόρεια Συρία. Οι βιβλικοί συγγραφείς χρησιμοποιούν συχνά το όνομα Χετταίοι όχι κυριολεκτικά, αλλά για να χαρακτηρίσουν τους μη σημαντικούς πληθυσμούς της *Χαναάν (Γεν 15,20· 23,10· 26,34)

χίλια χρόνια. Στο Απ 20,2 γίνεται λόγος, με βάση σχετικές ιουδαϊκές παραστάσεις, για χιλιετή βασιλεία των πιστών

μαζί με το Χριστό. Η καθιερωμένη ερμηνεία είναι πως το χωρίο αναφέρεται στο παρόν της Εκκλησίας και η βασιλεία πρέπει να κατανοηθεί πνευματικά. Μερικοί πιστεύουν ότι αναφέρεται σε μια μελλοντική επίγεια βασιλεία του Χριστού.

xiv. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

χομόρ. βλ. πίνακα "Μέτρα, σταθμά και νομίσματα".

χρίσμα. Τελετουργική έκχυση λαδιού ή επάλειψη στο κεφάλι και το σώμα κάποιου ανθρώπου. Ιδιαίτερα σημαντική θέση κατέχει το χρίσμα στο τυπικό ανάληψης της βασιλικής εξουσίας (*Μεσσίας). Με το χρίσμα ο βασιλιάς καθίσταται εντολοδόχος του Θεού και φορέας του Πνεύματός του (Α΄ Σαμ 9,16· 10,1· 16,13). Επίσης ο *αρχιερέας (Εξ 29,7· Λευ 8,12 κ.ά.), οι *ιερείς (Εξ 28,41· 30,30· 40,15· Αρ 3,3), ακόμη και προφήτες (Α΄ Βασ 19,16), αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους δια χρίσματος. Τέλος, αντικείμενα αφιερωμένα στο Θεό χρίονται επίσης, όπως ιερές *στήλες, η *σκηνή, *θυσιαστήρια, κλπ.

Χωρήβ. Άλλη ονομασία του όρους *Σινά, όπου αποκαλύφθηκε ο Θεός και δόθηκε ο *νόμος. Οι πληροφορίες των κειμένων δεν είναι επαρκείς για τον ακριβή προσδιορισμό της θέσης του.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

~ 2000 π.Χ. (Πατριάρχες του Ισραήλ) - ~ 1250 π.Χ. (Έξοδος)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
<p align="center"><u>ΜΕΣΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ</u></p> <p>2014-1785. 11η-12η Δυναστεία ~ 1962 <i>Ιστορία του Σινούε</i> <i>Αναθεματικά κείμενα</i></p>	<p>Αιγυπτιακός έλεγχος</p>	<p>Αιγυπτιακός έλεγχος στα παράλια</p>	<p>ΣΟΥΜΕΡΙΟΙ 3η Δυναστεία της Ουρ ΑΜΟΡΡΑΙΟΙ 1894-1595. 1η Βαβυλωνιακή Δυναστεία <i>Έπος Ενουμα ελίζ, Γκιλγκαμές</i></p>
<p align="center"><u>ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ</u></p> <p>1785-1650 13η-14η Δυναστεία</p>	<p align="center">~ 1850-1700: Αβραάμ, Ισαάκ, Ιακώβ</p>		<p>1792-1750 Χαμμουραμί <i>Κώδικας Χαμμουραμί</i></p>
<p align="center">Κάθοδος των Εβραίων στην Αίγυπτο</p> <p>1674-1551 15η-16η Δυναστεία (Υκσώς, Πρωτεύουσα Τάνις)</p>			
<p>1650-1551 17η Δυναστεία</p> <p align="center"><u>ΝΕΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ</u></p>			
<p>1552-1304 18η Δυναστεία (Πρωτεύουσα Θήβες)</p>			
<p>1490-1436 Τούθμωσης Γ´</p> <p align="center">~ 1468 Έκστρατείες.</p>	<p>στην Παλαιστίνη</p>	<p>και στη Συρία</p>	
<p>1436-1412 Αμένοφης Β´</p> <p align="center">1430-1428 Έκστρατείες.</p>	<p>στην Παλαιστίνη.</p>	<p>και στη Συρία</p>	
<p>1402-1364 Αμένοφης Γ´</p> <p align="center">~ 1400 <i>Επιστολή προς Μιλκιλί βασιλιά της Γεζέρ</i></p>	<p>Αβδί-Χεπά βασιλιάς της Ιερουσαλήμ</p>	<p>Κυριαρχία των Χετταίων 1370-1336 Σουπιλιουλιούμα</p>	
<p>1364-1347: Αμένοφης Δ´ (Εχνατόν) Θρησκευτική μεταρρύθμιση Πρωτεύουσα Αμάρνα</p> <p align="center">~ 1360 <i>Επιστολές της Αμαρνα</i></p>	<p>Επιδρομή των Απίρου</p>	<p>ιδ´-ιγ´ αι <i>Ουγαριτικά κείμενα</i> <i>(Έπος Βάαλ, Κερέτ, κ ά)</i></p>	
<p>1304-1186: 19η Δυναστεία (Πρωτεύουσα Θήβες)</p>	<p><i>Αναμνηστική στήλη στη Βαιθ-Σαν</i></p>		
<p>1304-1290 Σέθος Α´</p> <p>1290-1224 Ραμσής Β´</p>	<p align="center">1285 Πόλεμος Αιγυπτίων</p>	<p>και Χετταίων στην Κάδης</p>	<p>ΑΣΣΥΡΙΟΙ</p>
<p align="center">Καταπίεση των Εβραίων ~ 1250: Έξοδος των Ισραηλιτών</p>			

~ 1250 π.Χ. (Έξοδος) - 926 π.Χ. (Διάσπαση του βασιλείου)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
<p>~ 1250: Έξοδος των Ισραηλιτών</p> <p>1224-1204 Μερεπτά</p> <p>1220. Εκστρατεία Σπήλη Μερεπτά</p> <p>1186-1070: 20η Δυναστεία</p> <p>1184-1153: Ραμσής Γ΄</p> <p>~ 1175. Νίκη κατά των "Λαών της Θάλασσας" - Εγκατάσταση Φιλισטיών στα παράλια</p> <p>~ 1076. <i>Το ταξίδι του Βε-Αμών</i>.</p> <p>1070-945. 21η Δυναστεία (Πρωτεύουσα: Τάνις)</p> <p>945-722: 22η Δυναστεία (Λιβυκή) Πρωτεύουσα: Βουμπάστις</p> <p>945-921: Σεσόγκ Α΄</p>	<p>~ 1240-1220: Εγκατάσταση Ισραηλιτών στη Χαναάν (Ιησούς του Ναυή)</p> <p>~ 1220-1012: Περίοδος των Κριτών στην Παλαιστίνη</p> <p>~ 1125: Νίκη Δεβόρας και Βαράκ κατά Χανααίων ...</p> <p>~ 1050: Νίκη Φιλισטיών κατά Ισραηλιτών στην Αφέκ - Αιχμαλωσία Κιβωτού - Θάνατος Ηλεί</p> <p>~ 1040: Έναρξη δράσης Σαμουήλ</p> <p>1012-1004: Σασούλ</p> <p>Πόλεμοι κατά Αμμωνιτών και Φιλισטיών</p> <p>1004-998: Δαβίδ (βασιλιάς του Ιούδα στη Χεβρών)</p> <p>998-965: Δαβίδ (βασιλιάς του Ισραήλ)</p> <p>997: Κατάληψη της Ιερουσαλήμ</p> <p>Νικηφόροι αγώνες κατά των γειτονικών λαών</p> <p>Συμμαχία με τη Χαμμάθ</p> <p>965-926: Σολομών</p> <p>962-955: Οικοδόμηση του ναού της Ιερουσαλήμ</p> <p>Διοικητική οργάνωση του βασιλείου</p> <p>Εμπορικές σχέσεις με Φοίνικες και Άραβες</p> <p>926: Ραβόαμ - Διάσπαση βασιλείου</p>	<p>στη Βύβλο</p> <p>Διαμόρφωση αραμαϊκών βασιλείων (Δαμασκός, Σουβά, Χαμμάθ, κ.ά.)</p> <p>979-945: Χιράμ της Τύρου</p> <p><u>ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΜΑΣΚΟΥ</u></p> <p>955-925 Ρεζών</p>	<p>ΑΣΣΥΡΙΟΙ</p> <p>1117-1077. Τιγλάθ-Πιλέσερ Α΄</p> <p>Εξασθένιση ασσυριακής κυριαρχίας</p>

926 π.Χ.(Διάσπαση του βασιλείου) - 876 π.Χ. (Ίδρυση Σαμάρειας)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	
945-722 22η Δυναστεία 945-921. Σεσόγκ Α´	926: Διάσπαση του βασιλείου <u>ΙΟΥΔΑΣ</u> 926-910: Ροβοάμ 922 Εκστρατεία Σισάκ Α´ - Λεηλασία Ναού Στήλη του Σισάκ Α´ 910-908: Αβιά 908-868: Ασά Καταπολέμηση της ειδωλολατρίας Συμμαχία Ασά ..	<u>ΙΣΡΑΗΛ</u> 926-907: Ιεροβοάμ Α´ Ίδρυση ιερών στη Δαν και τη Βαιθήλ . στη Μεγιδδώ 907-906: Νοδάβ 906-883: Βασά Εξόντωση οίκου Ιεροβοάμ Α´ 900-860 Βεν-Αδάδ Α´ Βασά	ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΜΑΣΚΟΥ ΑΣΣΥΡΙΟΙ 925-915 Εζιών 915-900: Ταβριμμών 900-860 Βεν-Αδάδ Α´ Βασά	Ανανέωση ασσυριακής κυριαρχίας 884-858· Ασσυρνασιπαλ Β´
Εξασθένιση Αιγύπτου	883-882: Ηλά 882 (7 μέρες): Ζιμρί 882-878: Τιβνί Διαμάχη Τιβνί-Αμρί 878-871: Αμρί 876: Ίδρυση της Σαμάρειας			

876 π.Χ. (Ίδρυση Σαμάρειας) - 845 π.Χ. (Επανάσταση Ιηού)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ		ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
945-722 22η Δυναστεία	<u>ΙΟΥΔΑΣ</u>	<u>ΙΣΡΑΗΛ</u>	ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΔΑΜΑΣΚΟΥ	ΑΣΣΥΡΙΟΙ
	908-868: Ασά	878-871: Αρρί 876: Ίδρυση της Σαμάρειας Κυριαρχία επί της Μωάβ		884-858 Ασσυρνασιρπαλ Β´
	868-847: Ιωσαφάτ Καταπολέμηση της ειδωλολατρίας Κυριαρχία επί της Εδώμ	871-852: Αχασάβ - Ιεζάβελ Διάδοση βασιλικής λατρείας Δράση προφ. Ηλία	<i>873-842. Εθβαάλ της Τύρου</i> <i>(πατέρας της Ιεζάβελ)</i>	
	Συμπάραταξη Ιωσαφάτ ..	853 Μάχη στο Καρκόρ -	860-845 Βεν-Αδάδ Β´	858-824· Σαλμανεσέρ Γ´
	852-847: Ο Ιωράμ συμβασιλιάς	.. και Αχασάβ κατά του Βεν-Αδάδ Β´	Νίκη του Σαλμανεσέρ Γ´ κατά των στη Ραμώθ της Γαλαάδ	Αχασάβ, Βεν-Αδάδ Β´ κ.ά.
	847-845: Ιωράμ Γάμος με Γοθολία (κόρη Αχασάβ) Διάδοση βασιλικής λατρείας Συμμαχία Ισραήλ-Ιουδα Επανάσταση της Εδώμ	852-851: Οχοζίας Επανάσταση της Μωάβ Στήλη <i>Μεσά</i> 851-845: Ιωράμ Δράση προφ. Ελισαίου		
	845: Οχοζίας Συμπάραταξη Οχοζία και Ιωράμ κατά του Αζαήλ στη ..	845-801. Αζαήλ Ραμώθ της Γαλαάδ	
		845: Επανάσταση του Ιηού		

845 π.Χ. (Επανάσταση Ιηού) - 722 π.Χ. (Πτώση Σαμάρειας)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ		ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
945-722 22η Δυναστεία	ΙΟΥΔΑΪΣ	ΙΣΡΑΗΛ		ΑΣΣΥΡΙΟΙ
	845: Οχοζίας Εκτέλεση του Οχοζία	845: Επανάσταση του Ιηού καί εξόντωση της οικογένειας του Ιωράμ	845-801 Αζαήλ Ήττα του Αζαήλ από τον Αζαήλ	858-824 Σαλμανεσέρ Γ΄ τον Σαλμανεσερ Γ΄
	845-840: Γοθολία Εξόντωση διαδόχων Διάσωση του Ιωάκ στο ναό 840 Εκτέλεση Γοθολίας (Ιεωιάδ)	845-818: Ιηού Κατάργηση βασιλικής λατρείας Κατάληψη της Γαλαάδ 841 Εκστρατεία Σαλμανεσέρ	από τον Αζαήλ Γ΄ κατά Αζαήλ - Ο Ιηού υποτελής κατά του Ιούδα	των Ασυρίων <i>Μαύρος Οβελίσκος</i>
	840-801: Ιωάκ Εκστρατεία Αζαήλ	818-802: Ιωάχαζ Κατάκτηση περιοχών του	κατά της Συρίας και Ισραήλ από Αραμαίους	810-783 Αδαδνιραρί Γ΄
	801-773: Αμσαίας Κατάκτηση της Εδώμ 788 Ήττα του Αμσαία	802-787: Ιωάκ Ανάκτηση περιοχών από από τον Ιωάκ στη Βαιθ-Σεμές	801 ~ 750 Βεν-Αδάδ Γ΄ τους Αραμαίους	του Ισραήλ
	787: Ο Ουζζίας συμβασιλιάς	Εκστρατεία του Αδαδνιραρί Γ΄ <i>Όστρακα της Σαμάρειας</i>	κατά της Συρίας και	783εξ: Παρακμή των Ασυρίων
	773-736: Ουζζίας (Αζαρίας)	787-747: Ιεροβοάμ Β΄ 760-750: Δράση προφ Αμώς 750-725: Δράση προφ Οσηέ	~ 750-732: Ρεσίν	745-727. Τυλλάθ-Πιλέσερ Γ΄ στον Τυλλάθ-Πιλέσερ Γ΄
	756-741. Ιωθάμ (συμβασιλιάς)	747 (6 μήνες): Ζαχαρίας 747 (1 μήνας): Σαλλούμ 747-738: Μεναχέμ 738 Φόρος υποτέλειας	των Μεναχέμ, Ρεσίν, κ α	
	741 Ο Άχαζ συμβασιλιάς 736-700 Δράση προφ Ησαΐα	737-736: Πεκωχίας 736-732: Φεκάχ τους Φεκάχ και Ρεσίν (συρο - εφραϊμιαίκοι Πιλέσερ Γ΄ Κατάληψη περιοχών	πόλεμος) της Γαλιλαίας και της Γαλαάδ	
Διαμάχες μεταξύ της 22ης Δυναστείας (Βουμπάστις) και της 23ης Δυναστείας (Θήβες)	736-725: Άχαζ 734 Πολιορκία της Ιερουσαλημ από Συμμαχία Άχαζ και Τυλλάθ-	732 Επανάσταση Οσηέ 731-723: Οσηέ	732: Κατάληψη της Δαμασκού	από τους Ασυρίους απο τους Ασυριους
	725-697: Εζεκίας	722: Πτώση Σαμάρειας στους	Ασσυρίους - Αιχμολωσία	726-722 Σαλμανεσερ Δ΄ 722-705 Σαρωνβ

722 π.Χ. (Πτώση Σαμάρειας) - 597 π.Χ.(Πτώση Ιερουσαλήμ)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ - ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
24η Δυναστεία (Πρωτεύουσα Σαίς)	ΙΟΥΔΑΣ	ΑΣΣΥΡΙΟΙ
	725-697: Εζεκίας 722: Πτώση Σαμάρειας στους Ασσυρίους	722-705 Σαργών Β΄
714-663 25η Δυναστεία (Νουβική)	711 Εκστρατεία Ασσυρίων κατά των Φιλισταιών - Καταληψη Κατασκευή σήραγγας Σιλώμ (<i>Επιγραφή Σιλώμ</i>)	της Αζώτου (Ασδωδ) 704-681 Σενναχηρίμ
	701 Εκστρατεία Σενναχηρίμ κατά Φιλισταιών και Ιούδα - Πολιορκία	της Ιερουσαλήμ
690-663. Τυχρακά		Δράση προφ Μιχσία
671. Κατάληψη της Μέμφιδος	696-642: Μανασσής	680-669 Εσαραδών των Ασσυρίων
	από τους Ασσυρίους — ο Μανασσής υποτελής	669-630 Ασσουρμπανιπάλ
668 1η Εκστρατεία του	Ασσουρμπανιπάλ	κατά της Αιγύπτου
~ 663 2η Εκστρατεία του	Ασσουρμπανιπάλ	κατά της Αιγύπτου
663-525 26η Δυναστεία (Πρωτεύουσα Σαίς)	641-640: Αμών	<i>Βιβλιοθήκη της Νινευή</i>
663-609 Ψαμμήτιχος Α΄	639-609: Ιωσίας	BABYΛΩΝΙΟΙ
609-594 Νεχώ		Νέο Βαβυλωνιακό Κρατος
		625-605 Ναβοπολάσαρ
	622: Εύρεση του "Βιβλίου του Νόμου"- Θρησκευτική Μεταρρύθμιση	612 Κατάληψη της Νινευή από Βαβυλωνίους και Μήδους
609 Εκστρατεία Νεχώ	κατά της Συρίας - Ήττα και θάνατος του Ιωσία στη Μεγιδδώ	από τον Ναβοπολάσαρ
	609 (3 μήνες) : Ιωάχαζ	
	608-598: Ιωακίμ	
605: Νίκη του	διαδόχου Ναβουχοδονόσορα κατά των Αιγυπτίων στην	Χαρκεμίς
	604 Εκστρατεία Ναβουχοδονόσορα κατά Συρίας - Υποταγή Ιωακίμ	604-562 Ναβουχοδονόσορ Β΄
601 Πόλεμος Αιγυπτίων	- Βαβυλωνίων - Επανάσταση Ιωακίμ κατά Βαβυλωνίων	
		Δράση προφ Αββακούμ
	598-597 (3 μήνες) : Ιωαχίν (Ιεχονίας)	
	597: Πολιορκία και πτώση Ιερουσαλήμ - Αιχμαλωσία Ιωαχίν -	1η Βαβυλώνια αιχμαλωσία

597 π.Χ. (Πτώση Ιερουσαλήμ) - 515 π.Χ. (Εγκαίνια Δεύτερου Ναού)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ - ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	ΠΕΡΣΙΑ
26η Δυναστεία 609-594 Νεχώ	ΙΟΥΔΑΣ 597: Πολιορκία και πτώση Ιερουσαλήμ -	BABYLONIOI 604-562 Ναβουχοδονόσορ Β΄ 1η Βαβυλώνια αιχμαλωσία	
594-588 Φαμμήτιχος Β΄ 594 Συμμαχία Αιγύπτου -	597-587: Σεδεκίας Ιούδα κατά των Βαβυλωνίων		
588-569 Χόφρα	593-570 Δράση προφ. Ιεζεκιήλ 589. Νέα επανάσταση κατά Βαβυλωνίων 588 (Ιαν.). Έναρξη πολιορκίας της Ιερουσαλήμ	από τους Βαβυλωνίους	
588 Ήττα Αιγυπτίων	από τους Βαβυλωνίους	587 (Αύγ.): Κατάληψη Ιερουσαλήμ - 2η Βαβυλώνια αιχμαλωσία Καταστροφή του Ναού	
Ο προφ Ιερεμίας	587/6: Γεδολίας (Διοικητής) - Δολοφονία στην Αίγυπτο	562-560 Ευίλ-Μαρωδάχ του Ιωαχίν	558: Κύρος , βασιλιάς Περσών Επανάσταση κατά Αστυάγη 553 Κύρος, βασιλιάς Μήδων 550 Κατάληψη Σάρδεων
	560: Απελευθέρωση		539 (Οκτ.) Κατάληψη της Βαβυλώνας 538 · Κύρος, βασιλιάς της Βαβυλώνας Διάταγμα του Κύρου
	ΙΟΥΔΑΙΑ (Περσική επαρχία) Επιστροφή Ιουδαίων αιχμαλώτων	από τη Βαβυλώνα	
	Σεσαβασσαρ (Διοικητής) Ανοικοδόμηση θυσιαστηρίου Θεμελίωση δεύτερου ναού		
Κατάληψη της Αιγύπτου από τον 525-400 27η Δυναστεία	520: Ζοροβάβελ (Διοικητής) Ιησούς (Αρχιερέας) 520-515: Οικοδομή δεύτερου ναού Δράση προφ Αγγαίου και Ζαχαρία 515 (Απρ) Εγκαίνια δεύτερου ναού		530-522: Καμβύσης Καμβύση 521-486 Δαρείος Α΄

515 π.Χ. (Εγκαίνια Δεύτερου Ναού) - 323 π.Χ. (Θάνατος Μεγάλου Αλεξάνδρου)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ - ΣΥΡΙΑ	ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ - ΠΕΡΣΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
525-400 27η Δυναστεία	515 (Απρ) Εγκαίνια δεύτερου ναού Δράση προφ Μολαχία	521-486 Δαρείος Α΄	
6η περσική σατραπεία	5η περσική σατραπεία	Διοικητική οργάνωση αυτοκρατορίας	490 Μάχη Μαραθωνά
498-399 <i>Παπυροί Ελεφαντίνης</i> Εξεγέρσεις κατά Περσών	Δράση προφ Οβδιού	486-465. Ξέρξης Α΄ (Αχασβερός)	480. Ναυμαχία Σαλαμίνας
~ 455-403 Αραάμ (Σατράπης)	458: Αποστολή Έσδρα (.) 445-443: 1η αποστολή Νεεμιά Ανοικοδόμηση τειχών Ιερουσαλήμ 428: Αποστολή Έσδρα (;) 2η αποστολή Νεεμιά	465-424: Αρταξέρξης Α΄	443-429 Περικλής
~ 400 Ανεξαρτησία Αιγύπτου	398: Δράση Έσδρα (.)	423. Ξέρξης Β΄	428-347 Πλάτων
28η - 30η Δυναστεία		423-404. Δαρείος Β΄ (Νόθος)	
342 Περσική επαρχία	333: Κατάκτηση Συρίας από τον . .	404-359: Αρταξέρξης Β΄	
342-332. 31η Δυναστεία	Δράση προφ. Ιωήλ	401· Εξέγερση Κύρου νεότερου -	Εκστρατεία "Μυρίων"
	332: Κατάκτηση Τύρου και Γάζας από τον .	358-338 Αρταξέρξης Γ΄ (Ωχος)	384-322 Αριστοτέλης
	Ο Μ. Αλέξανδρος στην Ιερουσαλήμ	338-336: Άρσης	359-336· Φίλιππος Β΄
331 Ίδρυση Αλεξανδρείας		336-330. Δαρείος Γ΄ Κοδομανός	336-323 Μ. Αλέξανδρος Μ Αλέξανδρο . Μ Αλέξανδρο
		330-326 Κατάκτηση ανατολικών σατραπειών	
		323: Θάνατος Μ. Αλεξάνδρου	

323 π.Χ. (Θάνατος Μεγάλου Αλεξάνδρου) - 166 π.Χ. (Μακκαβαϊκή εξέγερση)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ - ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
<p>Δυναστεία Πτολεμαίων</p> <p>323-285 Πτολεμαίος Α΄ Λάγου-Σωτήρ</p> <p>305. Βασιλιάς της Αιγύπτου</p> <p>Εγκατάσταση Ιουδαίων στην Αίγυπτο</p> <p>285-246 Πτολεμαίος Β΄ Φιλάδελφος</p> <p>274-271 Α΄ Πόλεμος .</p> <p><i>Μεταφραση Νόμου στα ελληνικά (Ο΄)</i></p> <p>260-253 Β΄ Πόλεμος .</p> <p>246-221 Πτολεμαίος Γ΄ Ευεργέτης</p> <p>246-241 Γ΄ Πόλεμος</p> <p>221-205 Πτολεμαίος Δ΄ Φιλοπάτωρ</p> <p>217: Μάχη στη Ραφία - Αιγυπτιακή κυριαρχία</p> <p>205-181 Πτολεμαίος Ε΄ Επιφανής</p>	<p>312-198 Αιγυπτιακή επαρχία</p> <p>Αιγύπτου - Συρίας για τον έλεγχο</p> <p>Αιγύπτου - Συρίας για τον έλεγχο</p> <p>Αιγυπτου - Συρίας για τον έλεγχο</p> <p>218-217: Συριακή κυριαρχία</p> <p>198 Μάχη στο Πάνειον - Συριακή κυριαρχία</p> <p>Σίμων Β΄ αρχιερέας</p> <p>Ονίας Γ΄ αρχιερέας</p> <p>175. Ιάσων αρχιεραρας</p> <p>171 Μενέλαος αρχιερέας</p> <p>169 1η εκστρατεία Αντιόχου</p> <p>168 2η εκστρατεία Αντιόχου ..</p> <p>169 Ληλασία ναού από τον Αντίοχο</p> <p>168 Ληλασία και καταστροφή Οικοδομή του φρουρίου Άκρα Απαγορευση Ιουδαικής λατρείας</p> <p>166: Μακκαβαϊκή εξέγερση</p>	<p>323: Θάνατος Μ. Αλεξάνδρου</p> <p>Δυναστεία Σελευκιδών</p> <p>312-280. Σέλευκος Α΄ Νικάτωρ</p> <p>309/8 Βασιλιάς της Βαβυλώνας</p> <p>300 Ίδρυση Αντιόχειας</p> <p>280-261. Αντίοχος Α΄ Σωτήρ της Παλαιστίνης</p> <p>261-246. Αντίοχος Β΄ Θεός της Παλαιστίνης</p> <p>246-226 Σέλευκος Β΄ Καλλίνικος της Παλαιστίνης</p> <p>226-223 Σέλευκος Γ΄ Κεραυνός</p> <p>223-187: Αντίοχος Γ΄ Μέγας</p> <p>190 Ήττα του Αντιόχου Γ΄ από τους Ρωμαίους (Μαγνησία)</p> <p>Ομηρία διαδόχου (Αντίοχος Δ΄)</p> <p>187-175 Σέλευκος Δ΄ Φιλοπάτωρ</p> <p>175-164 Αντίοχος Δ΄ Επιφανής</p> <p>Ομηρία διαδόχου (Δημήτριος Α΄) κατά της Αιγύπτου</p> <p>Αντίοχο</p> <p>κατά της Αιγύπτου</p> <p>Ιερουσαλήμ από Απολλώνιο</p>	<p>197: Ήττα του Φιλίππου Δ΄ από τους Ρωμαίους (Κυνός Κεφαλαί)</p> <p>168 Ήττα του Περσέα από τους Ρωμαίους (Πύδνα)</p>

166 π.Χ. (Μακκαβαϊκή εξέγερση) - 135 π.Χ. (Θάνατος Σίμωνος)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ - ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
181-145 Πτολεμαίος Στ΄ Φιλομήτωρ	<p>166: Μακκαβαϊκή εξέγερση Εξέγερση ιερεα Ματθαθία</p> <p>166-161: Ιούδας Μακκαβαίος 165 Απελευθέρωση Ιερουσαλημ Καθαρισμός-εγκαινία ναού</p> <p>163-162. Απελευθερωτικοί αγώνες Άλκιμος, αρχιερέας Συμμαχία Ιουδαίων - Ρωμαίων</p> <p>161 Νίκη Ιούδα κατά Νικάνορος Ήττα και θάνατος Ιούδα από Βακχίδη</p> <p>161-143: Ιωνάθαν 153 Ανακήρυξη Ιωναθαν σε αρχιερέα από Αλέξανδρο Βάλα</p> <p>150 Αναγνώριση Ιωνάθαν από Αλέξανδρο Β΄ ως "στρατηγού" και "μεριδάρχου"</p> <p>Συμμαχία Ιωνάθαν - Δημητρίου</p>	<p>175-164 Αντίοχος Δ΄ Επιφανής στρατηγός Λυσίας</p> <p>164-162 Αντίοχος Ε΄ Ευπατωρ στρατηγος Λυσίας</p> <p>162 Δολοφονία Αντιοχου Ε΄ & Λυσία</p> <p>162-151 Δημητριος Α΄ Σωτηρ (γιος Σελεύκου Δ΄) στρατηγός Νικάνωρ στρατηγός Βακχίδης</p> <p>153 Εξέγερση Αλεξάνδρου Βάλα (γιος Αντιόχου Δ΄) κατά Δημητρίου</p> <p>150-146 Αλεξάνδρος Β΄ Βαλας</p> <p>148-147: Εξέγερση Δημητρίου (γιος Δημητρίου Α΄) κατά Αλεξάνδρου Βάλα</p>	<p>148 Η Μακεδονία ρωμαϊκή επαρχία</p> <p>146. Καταστροφή Κορινθού</p>
145-116 Πτολεμαίος Ζ΄ Φουσικων-Ευεργέτης Β	<p>145 Αναγνώριση κυριαρχίας Ιωνάθαν από Δημήτριο Β΄ και Αντίοχο Στ΄</p> <p>Ανανέωση συμμαχίας με Ρώμη και Σπάρτη</p> <p>143: Σύλληψη και δολοφονία Ιωναθαν από Τρύφωνα</p> <p>142-135: Σίμων Συμμαχία Σίμωνος - Δημητρίου Β΄</p> <p>141: Τέλος κυριαρχίας Σελευκιδών - Ο Σίμων αρχιερέας και ηγεμόνας Ανανέωση συμμαχίας με Ρώμη και Σπάρτη</p> <p>135 Δολοφονία Σίμωνος</p>	<p>145-139. Δημητριος Β΄ Νικατωρ 145-140 Διαμάχη Δημητρίου - στρατηγού Τρύφωνα</p> <p>145-140 Αντίοχος Στ΄ (γιος Αλεξάνδρου Β΄)</p> <p>140: Δολοφονία Αντιόχου Στ΄ από Τρύφωνα</p> <p>139-128. Αντίοχος Ζ΄ (αδελφός Δημητρίου Β΄)</p>	

135 π.Χ. (Θάνατος Σίμωνος) - 4 π.Χ. (Θάνατος Ηρώδη Μεγάλου)

ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΣΥΡΙΑ	ΡΩΜΗ
145-116 Πτολεμαίος Ζ΄ Φύσκων-Ευεργέτης Β΄	135 Δολοφονία Σίμωνος	139-128 Αντίοχος Ζ΄	133 Κατάληψη Περγαμου
116-108 Πτολεμαίος Η΄ Σωτήρ Β΄	135-104: Ιωάννης Α΄ Υρκανός Κατάληψη Μωάβ και Σαμάρειας Καταστροφή ναού στο όρος Γαριζίν	128-125 Δημήτριος Β΄	129 Η Ασία ρωμαϊκή επαρχία
108-88 Πτολεμαίος Θ΄ Αλέξανδρος Α΄	104-103: Αριστόβουλος Α΄ (βασιλιάς)	Εμφύλιες διαμάχες Σελευκιδών	
88-80 Πτολεμαίος Η΄ Σωτήρ Β΄	103-76: Αλέξανδρος Ιωνναίος Επέκταση κυριαρχίας - Αγώνες κατά Φαρισαίων	~ 84: Κυριαρχία Ναβαταίων (Αρέτας Γ΄) στην Κοίλη Συρία	86 Κατάληψη Αθηνών
80 Πτολεμαίος Ι΄	76-67: Αλεξάνδρα Σαλώμη		
80-51 Πτολεμαίος ΙΑ΄ Διώνυσος-Αυλητής	Υρκανός Β΄ (γιος), αρχιερέας Ισχυροποίηση Φαρισαίων	70 Κυριαρχία Αρμενίων (Τιγράνης) στη Συρία	
	67-63: Αριστόβουλος Β΄ (βασιλιάς και αρχιερέας)	66-62: Ο Πομπήσιος στην Ανατολή	
	65 Συνασπισμός Υρκανού Β΄ - Ναβαταίων (Αρέτας Γ΄) - Ιδουμαίων (Αντίπατρος)	64: Η Συρία ρωμαϊκή επαρχία	Πόντος και Βυθηνία ρωμαϊκές επαρχίες
	63: Κατάληψη Ιερουσαλήμ από Πομπήσιο		
	Αιχμαλωσία Αριστοβούλου Β΄ Υρκανός Β΄, αρχιερέας Αντίπατρος, εντολοδόχος Πομπηίου	60 Ιούλιος Καίσαρ - Πομπήσιος - Κράσσος	(Α΄ Τριανδρία)
	54 Ληλασία ναού από Κράσσο	55. Ο Κράσσος διοικητής της Συρίας	
51-47. Κλεοπάτρα Ζ΄ & Πτολεμαίος ΙΒ΄		53 Ηττα και θάνατος Κράσσου από Πάρθους	
48. Δολοφονία Πομπηίου	- Ο Ιούλιος Καίσαρ στην Ανατολή		48 Νίκη Ι Καίσαρα κατα Πομπηίου στα Φαρσάλα
47-44 Κλεοπάτρα Ζ΄ & Πτολεμαίος ΙΓ΄	47: Αναγνώριση Υρκανού ως εθνάρχη από Ηρώδης (γιος Αντίπατρου) στρατηγός	Ι Καίσαρα Γαλιλαίας	
44-30 Κλεοπάτρα Ζ΄ & Πτολεμαίος ΙΔ΄ Καισαρίων (γιος Ι Καίσαρα)	43 Δολοφονία Αντιπάτρου	43 Αντώνιος - Οκταβίος - Λέπιδος	44 Δολοφονία Ι Καίσαρα (Β΄ Τριανδρία)
		41-30: Ο Αντώνιος στην Ανατολή	
	41. Αναγνώριση Ηρώδη ως τετράρχη από Αντώνιο	40 Κυριαρχία Πάρθων σε Παλαιστίνη και Συρία	
	Αντίγονος, βασιλιάς και αρχιερέας - Φυγή	Ηρώδη στη Ρώμη - Ανακηρυξη Ηρώδη σε βασιλιά από τη ρωμαϊκή	σύγκλητο
30 Η Αίγυπτος ρωμαϊκή επαρχία	37-4: Ηρώδης ο Μέγας		31 Ναυμαχία Ακτίου
		27: Ανακήρυξη Οκταβίου σε αυτοκράτορα (Αύγουστος)	

4 π.Χ. (Θάνατος Ηρώδη Μεγάλου) - 70 μ.Χ. (Καταστροφή Ιερουσαλήμ)

ΡΩΜΗ	ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
27 π.Χ.-14 μ.Χ. Αύγουστος	4 π.Χ. Θάνατος Ηρώδη Μεγάλου 4 π.Χ.-6 μ.Χ.: Αρχέλαος, εθνάρχης Ιουδαίας, Σαμάρειας και Ιδουμαίας 4 π.Χ.-39 μ.Χ. Ηρώδης Αντίπας, τετράρχης Γαλιλαίας και Περαίας 4 π.Χ.-34 μ.Χ. Φίλιππος, τετράρχης Υπεριορδανίας 6 μ.Χ. Εξορία Αρχελάου 6-41: Ιουδαία-Σαμαρεία-Ιδουμαία υπό επίτροπο με έδρα την Καισάρεια	~ 6 π.Χ. Γέννηση Ιησού
14-37. Τιβέριος	26-36 Πόντιος Πιλατος, επίτροπος	~ 6-15 Αννας, αρχιερέας 18-36 Καϊάφας, αρχιερέας 27: Ιωάννης Βαπτιστής 28εξ: Δημοσία δράση - Σταύρωση Ιησού ~ 35: Μεταστροφή Παύλου
37-41 Καλιγούλας	37: Ηρώδης Αγρίππας Α΄, βασιλιάς Υπεριορδανίας και Αντιλιβάνου 39 Καθαίρεση Ηρώδη Αντίπα - Κυριαρχία Ηρώδη Αγρίππα Α΄ και σε Γαλιλαία και Περαία	~ 37: Ο Παύλος στην Ιερουσαλήμ Ιεραποστολή στη Συρία και Κιλικία
41-54 Κλαύδιος	41-44: Ηρώδης Αγρίππας Α΄, βασιλιάς όλης της Παλαιστίνης 44-66: Ιουδαία-Σαμάρεια-Ιδουμαία και πάλι υπό επίτροπο 48-53 Ηρώδης Αγρίππας Β΄, βασιλιάς της Χαλκίδας (Λιβάνου) 49 Επιστάτης του ναού (δικαιωμα ανάδειξης του αρχιερέα) 52-60: Αντώνιος Φήλιξ, επίτροπος 53εξ: Ηρώδης Αγρίππας Β΄, κυριαρχία σε Υπεριορδανία, Λίβανο, Γαλιλαία και Περαία	43/44 Διωγμός Χριστιανών της Ιερουσαλήμ - Θάνατος μαθητού Ιακώβου ~ 47: 1η Ιεραποστολική περιοδεία Παύλου ~ 48: Αποστολική Σύνοδος ~ 48-51: 2η Ιεραποστολική περιοδεία Παύλου σε Μ. Ασία - Ελλάδα ~ 52-57: 3η Ιεραποστολική περιοδεία Παύλου σε Μ. Ασία - Ελλάδα
54-68 Νέρων	60-62: Πόρκιος Φήστος, επίτροπος	~ 57: Ο Παύλος στην Ιερουσαλήμ - σύλληψη 57-59 Φυλάκιση Παύλου στην Καισάρεια 60/61. Μεταγωγή Παύλου στη Ρώμη ~ 62: Λιθοβολισμός Ιακώβου αδελφοθέου
64 Πυρπόληση Ρώμης - Διωγμός χριστιανών	66 Ιουδαϊκή επανάσταση	
68 Γαλβας		
69-79 Βεσπασσιανός	70: Καταστροφή Ιερουσαλήμ	

ΙΟΥΔΑΪΚΟ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ

Το ιουδαϊκό έτος είχε 12 σεληνιακούς μήνες με 353-355 συνολικά μέρες. Κάθε τρία χρόνια προσετίθετο ένας εμβόλιμος μήνας με 29 μέρες, ώστε να επιτυγχάνεται η αντιστοιχία με το ηλιακό έτος. Κατά την προαιχμαλωσιακή περίοδο το έτος άρχιζε το φθινόπωρο (μέσα Σεπτεμβρίου), ενώ μετά τον 6ο π.Χ. αιώνα, υπό την επίδραση των Βαβυλωνίων, την άνοιξη (μέσα Μαρτίου).

Ο μήνας άρχιζε με τη νέα σελήνη και διαρκούσε 29 ή 30 μέρες. Μέχρι τη βαβυλώνια αιχμαλωσία οι μήνες ονομάζονταν με τα χανανιτικά ονόματά τους, προς τα τέλη της περιόδου της βασιλείας χρησιμοποιούνταν και τακτικοί αριθμοί (πρώτος, δεύτερος, κλπ), ενώ μετά την αιχμαλωσία επικράτησαν τα ασσυρο-βαβυλωνιακά ονόματα. Κατά την ελληνιστική περίοδο άρχισαν να χρησιμοποιούνται και μακεδονικά ονόματα, ενώ κατά την εποχή του Ιησού εισήχθησαν και τα ρωμαϊκά ονόματα των-μηνών.

Η μέρα άρχιζε με τη δύση του ηλίου και διαρκούσε μέχρι την επόμενη δύση. Η περίοδος από την ανατολή μέχρι τη δύση διαιρούνταν σε 12 ώρες. Η νύχτα διαιρούνταν αρχικά σε 3 και μεταγενεστέρως, υπό ρωμαϊκή επίδραση, σε 4 "φυλακές" (ανά 3 ώρες).

Το ιουδαϊκό εορτολόγιο στην τελική διαμόρφωσή του περιλαμβάνει γιορτές που σχετίζονται είτε με εργασίες σε συγκεκριμένες εποχές του έτους (σπορά, συγκομιδή) είτε με σημαντικά ιστορικά γεγονότα. Στις οικογενειακές γιορτές περιλαμβάνονται γεγονότα, όπως ενηλικίωση ενός παιδιού, γάμος, κλπ. Επαναλαμβανόμενες κατά τη διάρκεια ενός έτους γιορτές είναι το Σάββατο (η τελευταία μέρα της εβδομάδας· πρβλ. Λευ 23,3) και η Νουμηνία (η πρώτη μέρα κάθε μήνα· πρβλ. Αρ 28,11). Τέλος, κάθε έβδομο έτος θεωρείται Σαββατικό έτος (πρβλ. Λευ 25,1-7) και κάθε πεντηκοστό Ιωβηλαίο έτος (πρβλ. Λευ 25,8-17).

A/A	Βαβυλων ονομασ	Χαναν ονομασία	Διάρκεια	Αντιστοιχία	Γιορτή - Επέτειος
1	Νισάν	Αβιβ	30	Μάρτ /Απρ.	14. Πάσχα 15-21 Άζιμα
2	Ιγιάρ	Ζβ	29	Απρ /Μάιος	14 Δεύτερο Πάσχα
3	Σιβάν		30	Μάιος/Ιούν	6 Πεντηκοστή
4	Ταμμούζ		29	Ιούν /Ιούλ.	17 Άλωση Ιερουσαλήμ
5	Αβ		30	Ιούλ /Αύγ	9 Πυρπόληση ναού
6	Ελούλ		29	Αύγ /Σεπτ	
7	Τισρί	Εθανίμ	30	Σεπτ /Οκτ	1. Πρωτοχρονιά 10 Ημέρα Εξιλασμού 15-22. Σκηνοπηγία
8	Χεσβάν	Μπουλ	29-30	Οκτ /Νοέμβ	
9	Κισλέβ		29-30	Νοέμβ /Δεκ	25 Εγκαίνια ναού
10	Τεβέθ		29	Δεκ /Ιαν	
11	Σαβάτ		30	Ιαν /Φεβρ	
12	Αδάρ		29-30	Φεβρ /Μάρτ	13 Ημέρα Νικάνορα 14-15 Πουρίμ
	Βε Αδάρ		29	εμβόλιμος	

ΜΕΤΡΑ - ΣΤΑΘΜΑ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Στην Αγία Γραφή αναφέρονται διάφορα μέτρα, σταθμά και νομίσματα, που διαφέρουν ανάλογα με την εποχή και την προέλευση (Αίγυπτος, Βαβυλώνα, Ελλάδα, Ρώμη, κ.ά.) των συστημάτων μέτρησης. Οι αποσπασματικές πληροφορίες για τα συστήματα αυτά, παρά τις προόδους της αρχαιολογικής έρευνας, και ο συχνά εμπειρικός χαρακτήρας τους (απόσταση βολής ενός τόξου, οδοιπορία μιας ημέρας, κλπ) επιτρέπουν μόνον την κατά προσέγγιση σύγκρισή τους με τα σύγχρονα συστήματα μέτρησης.

1. Μονάδες μήκους

Οι μονάδες μέτρησης του μήκους διακρίνονται σε "συνήθεις" και "βασιλικές". Ο βασιλικός πήχυς είναι μεγαλύτερος από τον συνήθη (πρβλ. Ιεζ 40,5), αλλά δεν είναι σαφής η αιτία αυτής της διαφοράς.

πήχυς Γεν 6,5 Μτ 6,27	σπιθαμή Εξ 28,16	παλάμη Εξ 25,25	δάκτυλος Ιερ 52,21	σε εκατοστά	
				βασιλικό μέτρο	συνήθεις μέτρο
1	2	6	24	52,5	45,8
	1	3	12	26,9	22,9
		1	4	8,7	7,6
			1	2,2	1,9

2. Μονάδες απόστασης

Η απόσταση υπολογίζεται συνήθως εμπειρικά, κατ' εκτίμηση, ενώ κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο χρησιμοποιούνται και πιο συγκεκριμένα μέτρα.

βολή τόξου (Γεν 21,16)

: η απόσταση που διανύει ένα βέλος

οδός ημέρας (Αρ 11,31)

: η απόσταση που διανύει ένας άνθρωπος κατά τη διάρκεια μιας ημέρας ~ 35-40 χλμ.

βήμα (Β' Σαμ 6,13)

~ 92 εκ.

πήχυς (Αρ 35,4)

~ 45,8 εκ.

βήμα ποδός (Δτ 2,5· Πραξ 7,5)

~ 30,8 εκ.

στάδιο (Β' Μακκ 11,5· Λκ 24,13)

~ 177-192 μ.

μίλι (Μτ 5,41)

= 1000 διπλά βήματα ~ 8 στάδια ~ 1,5 χλμ.

οργυιά (Πραξ 27,28)

= 1/100 σταδίου ~ 1,85-2 μ.

οδός Σαββάτου (Πραξ 1,12)

: η απόσταση που επιτρέπεται να διανύσει ένας Ιουδαίος κατά το Σάββατο (συνήθως 2000 πήχεις) ~ 1-1,2 χλμ.

3. Μονάδες όγκου στερεών

χομόρ Λευ 27,16 Ιεζ 45,11	εφά Εξ 16,36 Ιεζ 45,11	βαθ Ιεζ 45,11 Λκ 16,6	σέα Β' Βασ 7,1 Μτ 13,33	γομόρ Εξ 16,36	λίτρα
1	10 1	10 1	30 3 1	100 10 3,33 1	400 40 13 4 2,2

4. Μονάδες όγκου υγρών

κορ Α' Βασ 5,2 μόδιο Λκ 16,7	βαθ* Α' Βασ 7,26	χιν Εξ 29,40	λογ Λευ 14,10	λίτρα
1	10 1	60 6 1	720 72 12 1	400 40 6,5 0,5

*Κατά την ελληνιστική περίοδο χρησιμοποιείται και ο "μετρητής" (Ιω 2,6) = πιθάρι χωρητικότητας 1 βαθ = 40 λίτρα.

5. Μονάδες βάρους

τάλαντο Εξ 38,25 Μτ 18,24	μνα Ιεζ 45,12 Λκ 19,13	σίκλος Εξ 38,24 Ιεζ 45,12	γερά Αρ 3,47	γραμμάρια
1	60 1	3600 60 1	72000 1200 20 1	41000 684 11,4 0,6

Άλλες μονάδες βάρους:

κεσιτά (Ιησ 24,32) = 4 σίκλοι ~ 46 γρ.
μισός σίκλος (Λκ 15,8) ~ 6 γρ.
λίτρα (Ιω 12,3· 19,39) = 320 γρ.

6. Νομίσματα

Σε αρχαιότερες περιόδους οι συναλλαγές γίνονται είτε με ανταλλαγή προϊόντων είτε με χρυσάφι ή ασήμι (συνήθης αναλογία 1 χρυσός = 13 ασήμι) το οποίο ζυγίζεται με πέτρινα σταθμά. Τα νομίσματα αρχίζουν να κυκλοφορούν στην Παλαιστίνη κατά τα μέσα του 6ου π.Χ. αιώνα (ελληνικό τετράδραχμο), ενώ το αρχαιότερο ιουδαϊκό νόμισμα που βρέθηκε (μισός σίκλος) χρονολογείται από τον 5ο π.Χ. αιώνα. Κατά τη μεταιχμαλωσιακή περίοδο κυκλοφορούν στην Παλαιστίνη οι περσικοί χρυσοί δαρικοί (πρβλ. Εσδ 2,69· 8,27· Νε 7,69-71) και οι ασημένιοι σίκλοι (Νε 5,15), καθώς και αθηναϊκά και κυρίως φοινικικά (της Τύρου) νομίσματα.

Κατά την εποχή της Κ.Δ. κυκλοφορούν παράλληλα και ελληνικά και ρωμαϊκά νομίσματα:

α) Ελληνικά νομίσματα

μνα Ιεζ 45,12	τετράδραχμο* Μτ 17,27	δίδραχμο Μτ 17,24	δραχμή Λκ 15,8	οβολός	χαλκός Μτ 10,9	λεπτό
1	25 1	50 2 1	100 ·4 2 1	600 24 12 6 1	4800 192 96 48 8 1	14400 576 288 144 24 3

*Το τετράδραχμο ονομάζεται επίσης "στατήρας" (Μτ 17,27) και ισοδυναμεί με 1 ασημένιο σίκλο. Κατ' αναλογία το δίδραχμο ισοδυναμεί με 1/2 και η δραχμή με 1/4 του σίκλου.

β) Ρωμαϊκά νομίσματα

χρυσό δηνάριο	ασημ. δηνάριο* Μτ 18,28	ασσάριο Μτ 10,29	κοδράντης Μτ 5,26	λεπτό Μκ 12,42
1	25 1	400 16 1	1600 64 4 1	3200 128 8 2

*Κατά την εποχή του Νέρωνα το ασημένιο δηνάριο ισοδυναμούσε με 1 δραχμή = 1/4 του ασημένιου σίκλου.

ΟΔΗΓΟΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΧΑΡΤΕΣ

Υπόμνημα

ΑΑ	=	Η Αρχαία Ανατολή την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης
ΠΚΔ	=	Η Παλαιστίνη την εποχή της Καινής Διαθήκης
ΠΠ	=	Οι Περιοδείς του αποστόλου Παύλου
ΠΠΔ	=	Η Παλαιστίνη την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης

Παράδειγμα Χρήσεως

Αράμ, ΑΑ D2-D3: Η περιοχή «Αράμ» βρίσκεται στο χάρτη της Αρχαίας Ανατολής, στα τετράγωνα D2 έως και D3.

Μαών ΠΠΔ B7/C7 : Η πόλη «Μαών» βρίσκεται στο χάρτη της Παλαιστίνης την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης, στα όρια των τετραγώνων B7 και C7.

Νικόπολις ΠΠ C2, D1, G3/H2 : Η πόλη «Νικόπολις» βρίσκεται στο χάρτη Περιοδείς του αποστόλου Παύλου τρεις φορές: Στο τετράγωνο C2, στο τετράγωνο D1 και στα όρια των τετραγώνων G3 και H2.

Δαν ΠΠΔ D2 (2 φορές): Το όνομα «Δαν» βρίσκεται στο χάρτη της Παλαιστίνης την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης δύο φορές στο τετράγωνο D2.

A	Αθήναι ΑΑ Α1, ΠΠ D3	Αντιόχεια ΠΠ F2, G3	Ασκάλων ΠΠΔ Α6,
Αβανά ΠΠΔ E1	Αιολών ΠΠΔ Α1	Αντιπατρίς ΠΚΔ Β5,	ΠΚΔ Α6
Αβέλ-Βαιθ-Μααχά	Αίγυπτος ΑΑ Β4-Β5,	ΠΠ G4	Ασκενάζ ΑΑ F1-F2
ΠΠΔ D2	ΠΠ F5-G5	Απολλωνία ΠΠ D2	Άσσοις ΠΠ E2
Αβέλ-Κεραμίμ ΠΠΔ E6	Ακκώ ΠΠΔ Β3	Αρ ΠΠΔ D7	Ασσούρ ΑΑ E3
Αβέλ-Μεχωλά	Ακραβαττήνη ΠΚΔ C5	Αραβία ΑΑ E4 -F5,	Ασσυρία ΑΑ E2-F2
ΠΠΔ C4/D4	Άλατος, Κουλάδα	ΠΚΔ E3-E5,	Ασταρώθ ΠΠΔ E3
Αβέλ-Σιττίμ ΠΠΔ D6	ΠΠΔ C8	ΠΠ G5-H4	Ασώρ ΠΠΔ D3
Αβιλά ΠΚΔ D3, D6, E1	Άλατος, Πόλη ΠΠΔ C7	Αράδ ΠΠΔ B7	Αταρώθ ΠΠΔ D7
Αβιληνή ΠΚΔ E1	Αλεξάνδρειον ΠΚΔ C5	Άραδος ΑΑ D3	Αττάλεια ΠΠ F3
Άγκυρα ΠΠ F2	Αλεξάνδρεια ΠΠ F5	Αράμ, Αραμαίοι ΑΑ D2-	Αυρανίτις ΠΚΔ E4
Αγορά Αππίου ΠΠ Α1	Αμαβά ΑΑ G3	D3	Αφίκ ΠΠΔ Β5, D3
Αδαμά ΠΠΔ C5/D5	Αμαλήκ ΑΑ C4	Αραράτ ΑΑ E1	Αχάδ ΑΑ F3
Αδαμί-Νέκεβ ΠΠΔ D3	Αμανά ΠΠΔ E1	Αργόβ ΠΠΔ D3	Αχαία ΠΠ C2-C3
Αδιδά ΠΠΔ Β6	Αμμάτους ΠΚΔ D5	Αριμαθαία ΠΚΔ Β5	Αχζιβά ΠΠΔ Β2
Αδουμμίμ, Ανωφέρεια	Αμμών ΑΑ D4	Αρνών ΠΠΔ D7	Αχώρ, Κουλάδα
ΠΠΔ Β1	Αμμωνίτες ΠΠΔ D5-E6	Αροήρ ΠΠΔ Β8	ΠΠΔ Β1/C1
Αδραμμύτιον ΠΠ E2	Αμφιπόλις ΠΠ D2	Αρουμά ΠΠΔ C5	
Αδράχ ΑΑ D2	Αναθώθ ΠΠΔ Β1	Αρφάδ ΑΑ D2	B
Αδουλλών ΠΠΔ Α2	Ανθηδών (Αγριππιάς)	Αρχελαίς ΠΚΔ C6	Βάαλ-Σεφών ΑΑ C4
Αδωραίμ ΠΠΔ Β7	ΠΚΔ Α7	Ασδών ΠΠΔ Α6	Βαβέλ (Βαβυλών) ΑΑ F3
Αζεκά ΠΠΔ Β6	Αντιλίβανος (Οροσειρά)	Ασήρ ΠΠΔ C2-C3	Βαβυλωνία ΑΑ F3-G4
Αζωτος ΠΚΔ Α6	ΠΠΔ E1, ΠΚΔ E1	Ασία ΠΠ E3-F2	Βαιθ-Ακαρέμ

- ΠΠΔ Α2/Β2
(Βαίθ-) Βάαλ-Μεών
ΠΠΔ D6
Βαιθήλ ΠΠΔ Β1, C6
Βαιθήρ ΠΠΔ Α2
Βαιθ-Ιεαμώθ ΠΠΔ D6
Βαιθλετεφά ΠΚΔ Β6
Βαιθ-Νιμρά ΠΠΔ D6
Βαιθ-Ρεχώβ ΠΠΔ D1
Βαιθ-Σεάν ΠΠΔ C4
Βαιθ-Σεμέρ ΠΠΔ Α2, Β6
Βαιθ-Σουρ ΠΠΔ Β7
Βαιθ-Φεγώρ ΠΠΔ D6
Βαιθ-Χογλά ΠΠΔ C6
Βαιθ-Χωρών, Κάτω &
Άνω ΠΠΔ Α1, Β6
Βαν, Λίμνη ΑΑ Ε2
Βασάν ΑΑ D3,
ΠΠΔ D3-E4
Βαταναία ΠΚΔ D2-E3
Βαχουρίμ ΠΠΔ Β1
Βέερ-Σεβά ΠΠΔ Β8
Βεζέκ ΠΠΔ C4
Βενιαμίν ΠΠΔ C6
Βέροια ΠΠ C2
Βηθανία ΠΚΔ C6
Βηθλεέμ ΠΠΔ Α2, C6,
ΠΚΔ C6
Βηθσαιά ΠΚΔ D3
Βιθυνία ΠΠ Ε2-F1
Βοσρά ΑΑ D4
Βύβλος ΑΑ D3
- Γ**
Γαβά ΠΚΔ Β4/C4
Γαβαά ΠΠΔ Β1, C6
Γαβαών ΠΠΔ Α1, Β6/C6
Γαδ ΠΠΔ D6-D7
Γάδαρα ΠΚΔ D5
Γάζα ΑΑ C4, ΠΠΔ Α7,
ΠΚΔ Α7
Γαθ ΠΠΔ Β6
Γαι ΠΠΔ Β1
Γαλαάδ (τόπος) ΠΠΔ D5
Γαλαάδ (περιοχή) ΠΠΔ
D4-D5
Γαλατία ΠΠ F2-G1
Γαλατία ΠΠ F1-G2
Γαλιλαία ΠΚΔ C3-C4
Γάμαλα ΠΚΔ D3
Γαυλανίτις ΠΚΔ D2-D3
Γεβάλ ΑΑ D3
Γεδερά ΠΠΔ Α2
Γεδωρ ΠΠΔ Α2
- Γεζέρ ΠΠΔ Β6
Γελβουέ ΠΠΔ C4
Γεννησαρέτ ΠΚΔ C3
Γεννησαρέτ, Λίμνη ΠΚΔ
D3, ΠΠ G4
Γέραρα ΠΠΔ Α7/Α8
Γερασά ΠΚΔ D5
Γεριζίμ ΠΠΔ C5,
ΠΚΔ C5
Γεσέν ΑΑ Β4-C4
Γεσούρ ΠΠΔ D2-D3
Γιβέα ΠΠΔ Β1, C6
Γιλάλ ΠΠΔ C1, C6
Γίσχαλα ΠΚΔ C2/C3
Γιτά-Χέφερ ΠΠΔ C3
Γόμερ ΑΑ C1-D2
Γωζάν ΑΑ Ε2
- Δ**
Δαβερράθ ΠΠΔ C3
Δαιδάν ΑΑ D5
Δαλματία ΠΠ Β1-C1
Δαμασκός ΑΑ D3,
ΠΠΔ Ε1, ΠΚΔ Ε1,
ΠΠ Η4
Δαν ΠΠΔ D2 (2 φορές)
Δεβρίρ ΠΠΔ Β7
Δεκάπολις ΠΚΔ D5-E3
Δελφοί ΑΑ Α1
Δέρβη ΠΠ F3
Διβών ΠΠΔ D7
Δίον ΠΚΔ Ε3
Δουμά ΑΑ Ε4
Δρόμος του χρυσού και
του θυμιάματος
ΑΑ D4-D5
Δωθάν ΠΠΔ C4
Δωρ ΠΠΔ Β4
Δωρά ΠΚΔ Β4
- Ε**
Εβάλ ΠΠΔ C5
Εβλά ΑΑ D2
Εγλών ΠΠΔ Β7
Εδέμ ΑΑ D2
Εδρεά ΑΑ D3, ΠΠΔ Ε4
Εδώμ ΑΑ C4
Εθάμ ΠΠΔ Α2
Εκβάτανα ΑΑ G3
Εκρών ΠΠΔ Β6
Ελάθ ΑΑ C4
Ελάμ ΑΑ G3
Ελεαλί ΠΠΔ D6
Ελευθερόπολις ΠΚΔ Β7
- Ελισά ΑΑ C3
Ελλασάρ ΑΑ F4
Ελλάς ΠΠ C3-D3
Ελουσά ΠΚΔ Α8
Ελτεκώ ΠΠΔ Β6
Εμμαούς ΠΚΔ Β6
Εν-Γαδί ΠΚΔ C7
Εν-Γαννίμ ΠΚΔ C4
Εν-Γεδί ΠΠΔ C7
Εν-Δωρ ΠΠΔ C4
Έρεχ ΑΑ F4
Ερμών ΠΠΔ D1-D2,
ΠΚΔ D1-D2
Εσεβών ΠΚΔ D6
Εσεβών ΠΠΔ D6
Εσιών-Γάβερ ΑΑ C4
Εσταόλ ΠΠΔ Α1
Εστεμώ ΠΠΔ Β7
Ευφράτης ΑΑ Ε3, ΠΠ Η2
Έφεσος ΑΑ Β2,
ΠΠ Ε2/Ε3
Εφραΐμ ΠΠΔ Β6-C5,
ΠΚΔ C6
Εφρών ΠΠΔ Β1
- Ζ**
Ζαβουλών ΠΠΔ C3,
ΠΚΔ C3
Ζαρετάν ΠΠΔ C5
Ζιφ ΠΠΔ Β7/C7
- Η**
Ηλιούπολις ΠΠ F5
Ήπειρος ΠΠ C2
Ηρώδειον ΠΚΔ C6, D6
- Θ**
Θαβώρ ΠΠΔ C3/C4,
ΠΚΔ C3
Θαμβαίς ΠΠΔ C4/C5
Θαμναθά ΠΚΔ Β5
Θεσσαλονίκη ΠΠ D2
Θήβαι ΑΑ Β5
Θιμανθ-Χέρες, Θιμανθ-
Σαράχ ΠΠΔ Β5, Α1
Θράκη ΠΠ D1-E1
Θυάτειρα ΠΠ Ε2
Θωγαρμά ΑΑ Ε1/Ε2
- Ι**
Ιαβές ΠΠΔ D4
Ιαβνεήλ ΠΠΔ Β6
Ιαβόκ ΠΠΔ D5
Ιαζήρ ΠΠΔ D6
- Ιάμνεια ΠΚΔ Β6
Ιαρουθ ΠΠΔ Α2
Ιασά ΠΠΔ D7
Ιαυάν ΑΑ Α2-Β2, Β1-Β2
Ιβλεάμ ΠΠΔ C4
Ιδουμαία ΠΚΔ Α7-C7
Ιεράπολις ΠΠ Ε2
Ιεραχά ΠΠΔ C1, C6,
ΠΚΔ C6
Ιερουσαλήμ ΑΑ C4,
ΠΠΔ Β1, C6,
ΠΚΔ C6, ΠΠ G4
Ιεσανά ΠΠΔ Β1
Ιζρεέλ ΠΠΔ C4
Ιών ΠΠΔ D2
Ικόνιον ΠΠ F2
Ιλλυρία ΠΠ C1
Ιοκνεάμ ΠΠΔ Β4
Ιόππη ΑΑ C4, ΠΠΔ Β5
Ιόππη ΠΚΔ Β5
Ιορδάνης ΠΠΔ C5-C6,
ΠΚΔ D5-D6
Ιοταπατά ΠΚΔ C3
Ιούδα, Έρμος ΠΠΔ C7
Ιουδαία ΠΚΔ Β6-C6
Ιούδας ΠΠΔ Β7-C6
Ιουλιάς ΠΚΔ D3
Ιουτά ΠΠΔ Β7
Ιοχβεχά ΠΠΔ D5
Ίππος ΠΚΔ D3
Ιρών ΠΠΔ C3
Ισάχαρ ΠΠΔ C4
Ιταλία ΠΠ Α1-Β2
Ιτέων, Κοιλάδα
ΠΠΔ C8-D8
Ιτουραία ΠΚΔ D1-D2
Ιφταχήλ ΠΠΔ Β3-C3
- Κ**
Κάδης (-Βαρνή) ΑΑ C4,
D3
Κάδης ΠΠΔ C2
Καισάρεια ΠΚΔ Β4,
ΠΠ G4
Καισάρεια Φιλίππου
ΠΚΔ D2
Κάλαχ ΑΑ F2
Καλλιρρόη ΠΚΔ D7
Καλοί Λιμένες ΠΠ D4
Κανά ΠΠΔ C3, ΠΚΔ C3
Κανά, Ποταμός ΠΠΔ Β5
Καπερναούμ ΠΚΔ D3
Καππαδοκία ΠΠ G2-H2
Καρία ΠΠ Ε3-F3

Καρκόρ ΑΑ D2/D3
Κάρμηλος (οροσειρά)
ΠΠΔ Β3, ΠΚΔ Β3
Κάρμηλος (πόλη)
ΠΠΔ Β7/С7

Καρνάμ ΠΠΔ Ε3
Κάσιους ΑΑ C4, D2
Καφθώρ ΑΑ Α2/Α3
Κεγχεραί ΠΠ D3
Κειλά ΠΠΔ Α2, Β7
Κερχά ΑΑ G3
Κεφιδά ΠΠΔ Α1
Κηδάρ ΑΑ D4
Κινά ΠΠΔ C8
Κιννέρεθ (πόλη)
ΠΠΔ C3

Κιννέρεθ, Λίμνη
ΠΠΔ D3
Κιριαθάμ ΠΠΔ D6
Κιριάθ-Ιαρίμ ΠΠΔ Α1
Κιρώθ ΠΠΔ D7
Κισών ΠΠΔ C4
Κίτιοι ΑΑ C3
Κλαύδη ΠΠ D4
Κνίδος ΠΠ Ε3
Κνωσσός ΑΑ Α2
Κολοσσαί ΠΠ Ε2/Ε3
Κόρινθος ΠΠ D3
Κουθά ΑΑ F3
Κουμράν ΠΚΔ C6
Κρήτη ΑΑ Α2, ΠΠ D3/D4
Κύπρος ΑΑ C3, ΠΠ G3
Κύπρος ΠΚΔ C6
Κυρήνη (πόλη) ΠΠ C4
Κυρήνη (περιοχή)
ΠΠ C5-E5
Κως ΠΠ Ε3

Λ
Λαισά ΠΠΔ D2
Λαοδικεία ΠΠ Ε2/Ε3
Λασαία ΠΠ D4
Λαχίς ΠΠΔ Β7
Λεβανά ΠΠΔ C5
Λέσβος ΠΠ D2/Ε2
Λιβανος, Οροσειρά
ΠΠΔ D1, ΠΚΔ D1
Λιβιάς ΠΚΔ D6
Λιβνά ΠΠΔ Β6/Β7
Λιβύη ΑΑ Α4, ΠΠ D5-E5
Λουδ ΑΑ Β2-C1
Λουειδ ΠΠΔ D8
Λοφώδη Μέρη ΠΠΔ Β6-
Β7

Λύδδα ΠΚΔ Β6
Λυδία ΠΠ Ε2
Λυκαονία ΠΠ F2-G2
Λυκία ΠΠ Ε3-F3
Λύστρα ΠΠ F2/F3
Λωδ ΠΠΔ Β6

Μ
Μαγδαλά ΠΚΔ C3
Μαδιάμ ΑΑ C4-C5
Μακεδονία ΠΠ C1-D1
Μαλαθά ΠΚΔ Β8
Μάλτα ΠΠ Α3
Μανασσής ΠΠΔ Β5-C4
Μαρσαί ΠΠΔ Β7
Μαρί ΑΑ Ε3
Μασσάδ ΠΚΔ C7
Μαχαίφος ΠΚΔ D7
Μαχανάμ ΠΠΔ D5
Μαϊών ΑΑ D4,
ΠΠΔ Β7/С7
Μεγιδδώ ΑΑ C3,
ΠΠΔ C4
Μεδεβά ΠΠΔ D6,
ΠΚΔ D6
Μειάρκων ΠΠΔ Β5
Μεμφίς ΠΠ F5
Μέμφις ΑΑ Β4
Μεσέχ ΑΑ C2, Ε1-F1
Μεσόγειος Θάλασσα
ΑΑ Α3-C3, ΠΠΔ Α6-
Α4, ΠΚΔ Α5-Β1, ΠΠ
C4-F4
Μεσοποταμία ΑΑ D2-E3
Μηδία ΑΑ G2/G3
Μήδοι ΑΑ G2
Μιγδάλ ΑΑ C4
Μίλητος ΠΠ Ε3
Μισά ΠΠΔ Α1, D5
Μισραάμ ΑΑ Β4-Β5
Μιχμάς ΠΠΔ Β1, C6
Μύρα ΠΠ F3
Μυσία ΠΠ Ε2
Μυτιλήνη ΠΠ Ε2
Μωάβ ΑΑ D4
Μωαβίται ΠΠΔ D6-D7
Μωαβίτις ΠΚΔ D6-D8
Μωδεάν ΠΚΔ Β6

Ν
Ναβαταίοι ΠΚΔ Α8-D8,
Ε2-E6
Ναζαρέτ ΠΚΔ C3
Ναϊν ΠΚΔ C4

Νεάπολις ΠΚΔ C5,
ΠΠ D1/D2
Νεβώ ΠΠΔ D6
Νεΐλος ΑΑ Β4-Β5,
ΠΠ F5
Νεκρά Θάλασσα
ΠΚΔ C6-C8,
ΠΠ G4-G5
Νετωφά ΠΠΔ Α2/Β2
Νεφθαλί ΠΠΔ C3-D2,
ΠΚΔC3-D3
Νεφτωχ ΠΠΔ Α1
Νικόπολις ΠΠ C2, D1,
G3/H2
Νινευή ΑΑ Ε2/F2
Νότου Περιοχή ΠΠΔ Α8-
Β8

Ο
Ουγαρίτ ΑΑ D3
Ουρ ΑΑ F4
Ουρμιά, Λίμνη ΑΑ F2
Οφνει ΠΚΔ C6
Οφρά ΠΠΔ Β1

Π
Παθρώς ΑΑ Β5
Παλμύρα ΑΑ D3, ΠΠ Η3
Παμφυλία ΠΠ F3-G3
Πάταρα ΠΠ Ε3
Πάτμος ΠΠ D3-E3
Πάφος ΠΠ F3
Πάφους ΠΚΔ Ε3
Πέλλα ΠΚΔ D4
Περαία ΠΠΔ D5-D6
Πέργαμος ΠΠ Ε2
Πέργη ΠΠ F3
Περσέπολις ΑΑ Η4
Περαία ΑΑ Η4
Πέτρα ΠΠ Η5
Πιθώμ ΑΑ C4
Πιραθών ΠΠΔ C5
Πισιδία ΠΠ F2
Πόντος ΠΠ F1-G1
Ποτίοιοι ΠΠ Α1
Πουτ ΑΑ Α4
Πτολεμαίς ΠΚΔ Β3,
ΠΠ G4

Ρ
Ραββάθ ΠΠΔ D6
Ρακκάθ ΠΠΔ C3
Ραμά ΠΠΔ Β1, C3, C6
Ραμεσσή ΑΑ C4

Ραμώθ (της Γαλαάδ)
ΠΠΔ Ε4
Ραμώθ (της Μεσημβρι-
νης) ΠΠΔ Β8
Ραφία ΠΚΔ Α7
Ρεσέφ ΑΑ D3
Ρήγιον ΠΠ Β2
Ριβλά ΑΑ D3
Ριμμών ΠΠΔ Β1
Ρόδος ΑΑ Β2, ΠΠ Ε3
Ρουβήν ΠΠΔ D6
Ρώμη ΠΠ Α1

Σ
Σαάς ΠΠ F5
Σαλαμίς ΠΠ G3
Σαλμώνη ΠΠ Ε3
Σαμάρεια ΠΠΔ C5
Σαμάρεια ΠΚΔ Β4-C4
Σαμοθράκη ΠΠ D2
Σάμος ΠΠ Ε3
Σανωάχ ΠΠΔ Α2
Σάρδεις ΑΑ Β1/Β2,
ΠΠ Ε2
Σαρειδ ΠΠΔ C4
Σάρεπτα ΠΚΔ C1
Σαρεφάδ ΠΠΔ C1
Σαρών ΠΠΔ Β4-Β5,
ΠΚΔ Β4-Β5
Σαφών ΠΠΔ D5
Σεβαστή ΠΚΔ C5
Σελεύκεια ΠΠ G3
Σεμαχωνίτις, Λίμνη
ΠΚΔ D2
Σέφωρις ΠΚΔ C3
Σηγώρ ΠΠΔ C8
Σηγώρ ΠΚΔ C8
Σιδών ΑΑ D3, ΠΠΔ C1,
ΠΚΔ C1, ΠΠ G4
Σικελία ΠΠ Α2 -Α3
Σικλάγ ΠΠΔ Β7
Σιλώ ΠΠΔ C5
Σιν, Έρμηος ΑΑ C4
Σινά ΑΑ F4
Σινώπη ΠΠ G1
Σιχάρ ΠΚΔ C5
Σκυθόπολις ΠΚΔ C4
Σμύρνη ΠΠ Ε2
Σσάν ΑΑ C4
Σουκκώθ ΑΑC4,
ΠΠΔ D5
Σουμέριοι ΑΑ F4
Σουνήμ ΠΠΔ C4
Σουρ Έρμηος ΑΑ C4

Σούσα ΑΑ G4
 Σοχώ ΠΠΔ Α2, Β4
 Συμεών ΠΠΔ Β7-Β8
 Συρακούσαι ΠΠ Α3
 Συρία ΠΠ Η3-Η4
 Συροφονική ΠΚΔ Β3-С1
 Σύρτη Μεγάλη ΠΠ Β5-
 C5
 Συχέμ ΠΠΔ C5
 Σωρεά ΠΠΔ Α1
 Σωρέκ ΠΠΔ Α1

Τ

Ταανάθ-Σιλώ ΠΠΔ C5
 Τάβιον ΠΠ G2
 Ταδμώρ ΑΑ D3
 Ταιμά ΑΑ D5
 Ταμάρ ΑΑ C4, ΠΠΔ C8
 Τανάχ ΠΠΔ C4
 Ταπούάχ ΠΠΔ C5
 Ταρσός ΠΠ G3

Τάττα, Λίμνη ΑΑ C1/C2
 Τεκσά ΠΠΔ Α2, C6
 Τελ ελ-Αμάρνα ΑΑ Β5
 Τιβεριάς ΠΚΔ C3/D3
 Τίγρης ΑΑ F3
 Τιμνά ΠΠΔ Β6
 Τιπσάχ ΑΑ D2/D3
 Τιρσά ΠΠΔ C5
 Τουβάλ AAC2-D2,
 D1-E1
 Τραχωνίτις ΠΚΔ E2
 Τρεις Ταβέρναι ΠΠ Α1
 Τρώας ΠΠ D2/E2
 Τύρος ΑΑ C3/D3, ΠΠΔ
 C2, ΠΚΔ C2, ΠΠ G4

Υ

Υγκάνειον ΠΚΔ C6

Φ

Φανουήλ ΠΠΔ D5

Φαράν ΑΑ C5
 Φαρπάρ ΠΠΔ E2
 Φασγά ΠΠΔ D6
 Φασήλις ΠΚΔ C5
 Φεγώρ ΠΠΔ Α2
 Φιλαδέλφεια ΠΚΔ D6,
 ΠΠ E2
 Φίλιπποι ΠΠ D1/D2
 Φιλισταίοι ΠΠΔ Α7-Β6
 Φοινίκη ΠΠ G3-G4
 Φοινικόπολις ΠΠΔ C8
 Φοίνιξ ΠΠ D3/D4
 Φουνών ΑΑ C4/D4
 Φρυγία ΠΠ E2-F2

Χ

Χαβούλ ΠΠΔ C3
 Χαβώρ ΑΑ E2
 Χαλδαίοι ΑΑ F4 - G4
 Χαλκίς ΠΚΔ D1
 Χαλύς ΑΑ C1

Χαμάθ ΑΑ D3
 Χαμμάθ ΠΠΔ C3/D3
 Χαναάν ΑΑ C4-D3
 Χαρκεμίς ΑΑ D2
 Χαρράν ΑΑ D2
 Χαττούσα ΑΑ C1/D1
 Χεβρών ΠΠΔ Β7,
 ΠΚΔ Β7
 Χελβών ΠΠΔ E1
 Χεσαλών ΠΠΔ Α1
 Χίος ΠΠ D2
 Χοραζίν ΠΚΔ D3
 Χορμά ΠΠΔ Β8
 Χωροναίμ ΠΠΔ D8

Ω

Ων ΑΑ Β4
 Ωνώ ΠΠΔ Β5
 Ωρόντης ΑΑ D2-D3

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τα περίχωρα της ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης
 Κλίμαξ 1:800 000
 0 5 10 15 20
 Χιλιόμετρα

Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ
 την εποχή της
 Παλαιάς Διαθήκης
 Κλίμαξ 1:1 600 000
 0 10 20 30
 Χιλιόμετρα

κατά προσέγγιση σύνορα
 μεταξύ Ιουδα και Ισραήλ
 την εποχή των Βασιλέων

Οι αριθμοί δηλώνουν το ύψος
 σε μέτρα

κίτρινο	κάτω από -200
πράσινο	-200 έως 0
λευκό	0 έως 100
κίτρινο-πράσινο	100 έως 300
πράσινο	300 έως 600
κίτρινο-κόκκινο	600 έως 900
κόκκινο	900 έως 1500
σκούρο κόκκινο	πάνω από 1500

Η ΠΑΛΙΣΤΙΝΗ την εποχή της Κανής Διαθήκης

Κλίμακ 1:1 600 000
0 10 20 30
Κιλόμετρα

- I Ρωμαϊκή Επαρχία της Ιουδαίας (4 προ έως 6 μ. Χ. περιελάμβανε τον Αρχελαίου)
- Βόρεια σύνορα της κεντρικής Ιουδαίας
- IIα και IIβ Τετραρχία του Ηρώδη Αντίπα (4 προ έως 39 μ. Χ.)
- III Τετραρχία του Φίλιππου (4 προ έως 34 μ. Χ.)
- IV Ρωμαϊκή Επαρχία της Συρίας
- V Τετραρχία του Λουανία
- VI Περιοχή της Λυκαονίας

Οι αριθμοί δηλώνουν το έτος σε μέτρα

Υποσημασμένα στρώματα βλίζε στο χάρτη «Η Παλιστίνη την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης»

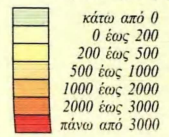

ΟΙ ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ ΤΟΥ
ΙΟΥΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Κλίμαξ 1:12 000 000
0 100 200

Χιλιόμετρα

- Πρώτη περιόδεia
- - - Δεύτερη περιόδεia
- Τρίτη περιόδεia
- Ταξίδι στη Ρώμη

Οι αριθμοί δηλώνουν το ύψος σε μέτρα

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΝΑΤΟΛΗ
 την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης

Κλίμαξ 1:14 000 000

0 100 200
 Χιλιόμετρα

Οι αριθμοί δηλώνουν το ύψος σε μέτρα

κίτρινο	κάτω από 0
λευκό	0 έως 200
πράσινο	200 έως 500
κίτρινο-πράσινο	500 έως 1000
οранжеύχο	1000 έως 2000
κόκκινο-οранжеύχο	2000 έως 3000
κόκκινο	πάνω από 3000